SIGFÚS BLÖNDAL:

ÍSLENSK-DÖNSK ORÐABÓK

AÐAL-SAMVERKAMENN:

BJÖRG ÞORLÁKSDÓTTIR BLÖNDAL, JÓN ÓFEIGSSON,
HOLGER WIEHE

REYKJAVÍK
Í UMBOÐSSÖLU Í VERSLUN ÞÓRARINS B. ÞORLÁKSSONAR
REYKJAVÍK
OG HJÁ H. ASCHEHOUG & CO. (W. NYGAARD)
KAUPMANNAHÖFN OG KRISTÍANÍU
PRENTSMIÐJAN GUTENBERG
1920—1924

SIGFÚS BLÖNDAL:

ISLANDSK-DANSK ORDBOG

HOVED-MEDARBEJDERE:

BJÖRG THORLÁKSSON BLÖNDAL, JÓN ÓFEIGSSON,
HOLGER WIEHE

REYKJAVÍK
I KOMMISSION HOS VERSLUN ÞÓRARINS B. ÞORLÁKSSONAR
REYKJAVÍK
OG HOS H. ASCHEHOUG & CO. (W. NYGAARD)
KØBENHAVN OG KRISTIANIA
PRENTSMIÐJAN GUTENBERG
1920—1924

UDGIVELSEN BEKOSTET AF DEN DANSKE
OG ISLANDSKE STATSKASSE I FÆLLESSKAB

MINDET OM

BJÖRN MAGNÚSSON ÓLSEN

HELLIGES DETTE ARBEJDE

FORTALE.

I.

Medens man i lange Tider har haft fortrinlige leksikalske Hjælpemidler til Studiet af det islandske Sprogs ældre Perioder, omfattende den klassiske Middelalderlitteratur, har man i høj Grad maattet savne tilsvarende Ordbøger over Nutidens Sprog. Ganske vist er Störstedelen af det ældre Sprogs Ordforraad endnu bevaret, men dels er meget i Sprogbrug og Betydning blevet ændret, dels har Kulturudviklingen medført en Mængde ny Begreber og Ord paa saa godt som alle Omraader, dels Nydannelser, dels fremmede Laaneord. Og uagtet enkelte af de ældre Ordbøger til en vis Grad tog Hensyn til det ny Sprog, saa blev dog Mangelen af en Ordbog, der kunde belyse dette fra alle Sider, stedse mere og mere følelig. Jón Thorkelssons Supplementer til islandske Ordbøger afhjalp kun delvis dette Savn, og G. T. Zoegas lille men fortjænstfulde islandsk-engelske Ordbog fra 1904 var i förste Række beregnet til Skolebrug og tog særligt Hensyn til Islændere, som vilde lære Engelsk.

Ikke alene i Videnskabens Verden, men ogsaa i det praktiske Liv, følte man Savnet. Mange har ønsket at afhjælpe det, enkelte har vovet et Forsøg, men Vanskelighederne ved at bringe et saadant Arbejde ud over de forberedende Stadier har været store, og intet af de paabegyndte Arbejder er blevet fuldendt, indtil det endelig er blevet mig og mine Medarbejdere forundt at kunne løse denne Opgave ved Udgivelsen af den Ordbog, som nu her foreligger afsluttet efter 21 Aars Arbejde.

II.

Det var d. 23. April 1903, „den förste Sommerdag" efter den islandske Almanak, at jeg begyndte Arbejdet med min Hustru som eneste Medarbejder. Jeg fik til Arbejdet en lille aarlig Understøttelse paa den danske Finanslov og senere ogsaa paa den islandske. Jeg var Embedsmand ved det Kgl. Bibliotek og havde kun min Fritid til dette Arbejde. Jeg beregnede den Gang, at Arbejdet vilde vare i 5 Aar og at jeg i Løbet af denne Tid vilde kunne fremstille et brugbart Haandleksikon.

De Kilder, jeg först søgte til, var de ældre Leksikografers Værker: Björn Halldórssons islandsk-latinsk-danske Ordbog, udg. af Rask, et i sin Tid banebrydende Værk, som mere end alle de efterfølgende Ordbøger over Oldsproget ogsaa tager Hensyn til de senere Tiders Sprog, Erik Jonssons Oldnordisk Ordbog, Richard Cleasbys og Guðbrand Vigfússons Icelandic-English Dictionary, som er absolut den fuldstændigste og i semantisk Henseende den bedste Ordbog over Oldsproget, samt endelig Jón Thorkelssons 4 Samlinger af Supplementer til isl. Ordbøger, hvoraf især den 3. Samling er vigtig for Nutidssproget. Hertil kom saa snart den för omtalte Ordbog af G. T. Zoega. Joh. Fritzners vigtige „Ordbog over det gamle norske Sprog" kom mig derimod til mindre Nytte, idet den udelukkende holder sig til Oldsproget. Jeg mente at ville kunne supplere disse Værker, dels ved Hjælp af Konráð Gíslasons Dönsk orðabók, og navnlig ved Jónas Jónassons Ný dönsk orðabók, som den Gang nylig var udkommen og som indeholdt en Mængde af de sidste Aartiers Nydannelser, dels ved hvad jeg selv kunde faa fat paa af Ord fra daglig Tale og fra de Bøger, som det vilde lykkes mig med Bistand af min Hustru at faa excerperet i denne Tid.

I 1908 var det förste Omrids af Bogen færdigt, men Resultatet var, da jeg saa prøvede det, meget sörgeligt. Jeg følte mig dybt skuffet. Hvor jeg saa end prøvede Bogen, i Litteraturen eller i Talesproget, stødte jeg paa Mangler af den Art, at det blev mig klart, at Bogen ikke kunde göre den Gavn, jeg havde tilsigtet. Det blev mig klart, at for at kunne udarbejde selv et lille Haandleksikon, som skal være nogenlunde fyldestgörende, maa der först i Sproget eksistere store Ordbøger, som kan tjæne som Grundlag.

Jeg androg derfor det danske Undervisningsministerium om en fornyet Understøttelse i 3 Aar, fik den bevilget og fortsatte saa, stadig bistaaet af min Hustru som eneste Medarbejder. Det gjaldt om fortrinsvis at faa fat i langt mere af det levende Sprogs Ordforraad. Det fra Oldtiden overleverede Ordforraad var blevet saa godt behandlet af Cleasby-Vigfússon og Fritzner, at der intet væsentligt var at tilföje. Det Utal af Nydannelser og af ny Betydninger i gamle Ord, som en voksende og stadig mere mangeartet Kulturudvikling havde medført, maatte der tages tilbørligt Hensyn til. Og det uforfalskede Almuesprog, som kun delvis fremtræder i vor Litteratur, var noget af det vigtigste. Dertil kom saa Digtersproget med alle dets Ejendommeligheder, dels de traditionelle, dels Nydannelser.

Jeg maatte her göre et passende Udvalg, paa Grund af den begrænsede Tid og de smaa Midler, der stod til min Raadighed. I förste Række maatte man excerpere de foreliggende islandske Sagn, Æventyr og Samlinger af Folkeminder og Skikke, hvor man kunde vente at finde mere af Almuesproget end i egentlige skønlitterære Værker, og hvor man tillige kunde vente at finde kulturhistoriske Træk af den störste Vigtighed. Dernæst kom et Udvalg af Romanlitteraturen og vor lille dramatiske Litteratur. Aviserne gav mig en Mængde Udtryk. Jeg excerperede ret omhyggeligt en lang Række

Aargange af det i København udkommende Tidsskrift „Eimreiðin", redigeret af Prof. Valtýr Guðmundsson, et ypperligt og ret alsidigt Tidsskrift. Det officielle Lovsprog og tekniske Sprog paa flere Omraader søgte jeg at faa ved at gennemgaa en Række Aargange af den isl. „Stjórnartíðindi" (Ministerial- og Lovtidende). Da den den Gang indeholdt danske Oversættelser af islandske Love samt de vigtigste Forordninger og Regulativer, fik jeg her de autoriserede Oversættelser af en Mængde Udtryk fra det praktiske Liv.

Af andre Værker excerperede jeg i denne Periode kun faa. Vor vigtigste Litteraturgren, Lyrikken, gjorde jeg med velberaad Hu forholdsvis mindst ved. Jeg medtog her de kendte Klassikere fra det 19. Aarh.s förste Halvdel, Bjarni Thórarensen, Jónas Hallgrímsson, Grímur Thomsen, Bólu-Hjálmar (paa Grund af hans kærnefulde Almuesprog), samt af de nyere Matthías Jochumsson og Stephan G. Stephansson. Disse Forfatteres Digtsamlinger gennemgik jeg ret omhyggeligt. Fra andre Digtere tog jeg kun hvad jeg lejlighedsvis var bleven opmærksom paa. Jeg mente dels, at Digtersprogets særlige Udtryk, forsaavidt de var overleverede, kunde forstaas ved Hjælp af Svb. Egilsons Lexicon poeticum, og desuden vilde enhver Digtsamling indeholde en Mængde Nydannelser, ejendommelige for vedkommende Digter, men af den Art, at der næppe vilde være Grund til at optage dem i en Ordbog som denne. Sveinbjörn Egilssons Prosaoversættelser af Homer lod jeg derimod excerpere, eftersom just disse Værker efter min Mening betegner et Grænseskel i vort Sprogs Historie og har udøvet en mægtig Indflydelse paa Udviklingen af Nutidens Prosa.

I 1911 havde Arbejdet varet i 8 Aar. En anselig Samling var tilvejebragt og ordnet, Ordbogens Karakter i alt væsentligt fastslaaet, og da jeg prøvede den, gav den betydelig bedre Resultater end mit förste Udkast. Jeg var klar over, at der allerede var tilvejebragt et nogenlunde brugbart Haandleksikon. Men tillige stod det mig klart, at Ordbogen var særlig mangelfuld paa et enkelt Omraade, nemlig Almuesproget. Ganske vist havde jeg allerede fra den Tid, jeg havde begyndt paa Arbejdet, optegnet saadanne Ord og Udtryk, som jeg tilfældigvis hørte og stødte paa. Da jeg i København ofte havde Lejlighed til at træffe sammen med Folk fra hele Island, havde jeg paa denne Maade faaet samlet en Del, og dette var til Dels blevet suppleret ved Korrespondance med enkelte Venner og bekendte, af hvem jeg her særlig nævner min Barndomsven og Skolekammerat Landfysikus *Guðm. Björnson,* hvis sprogvidenskabelige Interesser var store og som i fuldt Maal lod mig nyde godt af dem. Han havde fra förste Færd interesseret sig for Ordbogen og sendte mig fra Tid til anden Meddelelser om Ord og Udtryk fra Almuesproget, som kom mig til stor Nytte.

Nu traf det sig saaledes, at en af vort Folks störste Videnskabsmænd i mange Aar havde været beskæftiget med Indsamling af Ord fra Folkesproget. Det var min gamle Lærer og Ven, fhv. Rektor ved Latinskolen i Reykjavík, *Björn Magnússon Ólsen,* som nu stod i Begreb med at overtage Embedet som Professor i islandsk Sprog og Litteratur ved det i 1911 stiftede Universitet i Reykjavík. Det havde oprindelig været hans Mening at tilvejebringe en videnskabelig Ordbog over det levende Sprog, men dels Sygdom, dels hans mangeartede videnskabelige Virksomhed paa andre Felter, dels hans Embedspligter havde forhindret ham i at iværksætte sine Planer i det Omfang, han oprindelig havde tænkt sig. Men han har i en Række Aar med Understøttelse fra Carlsbergfondet berejst Island netop med det Maal for Øje at undersøge Almuesproget i forskellige Egne og optegne Ord derfra.

Jeg stod i særlig intimt Forhold til *Björn M. Ólsen,* der fra min Barndom af havde taget sig af mig og hjulpet mig frem paa mange Maader. Jeg vidste, at han nærede et varmt Ønske om, at hans Samlinger maatte komme Almenheden til Nytte, medens han paa den anden Side var bleven klar over, at han nu i sin Alderdom ikke var i Stand til at realisere sine Planer i det Omfang, han oprindelig havde tænkt sig.

Efter Raad af en fælles Ven, som mente at vide, at et saadant Forslag vilde være *Björn M. Ólsen* kærkomment, henvendte jeg mig nu til denne. Jeg foreslog ham, at vi skulde slaa vore Samlinger sammen og i Fællesskab gennemgaa Manuskriptet og saa lade Ordbogen udkomme under bægges Navn.

Björn M. Olsen kom saa til København og foretog en Undersøgelse af mine Samlinger, som han iøvrigt kendte noget til fra tidligere Besøg. Han lovede mig sin Medvirkning og at overlade mig sine Samlinger, men da han mente, at disse, i Forhold til hvad der allerede var samlet, kun vilde blive en forholdsvis ringe Del af Bogen, og da jeg allerede havde tilvejebragt en fuldstændig Ordbog, hvis redaktionelle Form og Principper i alt væsentligt var fastslaaet, vilde han ikke modtage mit Tilbud om at staa som Bogens Medforfatter. Vi meddelte saa Carlsbergfondet og det danske Undervisningsministerium den trufne Ordning, og jeg fik nu fra Carlsbergfondet en fortsat Understøttelse til en supplerende Indsamling og en Indarbejdelse af *B. M. Olsens* Materialer. I de næste Aar, indtil Foraaret 1917, arbejdede jeg og min Hustru saa videre paa Ordbogen, stadig i Korrespondance med *Björn M. Ólsen* om tvivlsomme Ting.

I Juni 1917 søgte jeg og fik en Permission fra mit Embede ved Biblioteket i 14 Maaneder og rejste saa med mine Samlinger til Reykjavík. Det var blevet mig klart under Redaktionsarbejdet, at jeg i Masser af Tilfælde ikke vilde kunne faa de Oplysninger, jeg behøvede, i København, og just i de Tider var Postforbindelsen med Island höjst usikker og vanskelig paa Grund af Verdenskrigen. Jeg vilde nu göre et Forsøg paa at fuldføre Værkets Hovedredaktion i Reykjavík. Ved det danske Undervisningsministeriums og Rigsdagens Velvilje fik jeg de nødvendige Pengemidler til min Rejse, og for förste Gang ogsaa Pengemidler til at kunne skaffe mig den nødvendige betalte Assistance.

Ved min Ankomst til Reykjavík i Juni 1917 var *Björn M. Ólsen* endnu i Live, men hans Helbred allerede nedbrudt af den Sygdom, som halvandet Aar senere medførte hans Død († 16. Jan. 1919). Men til Held for Ordbogen fik jeg her en Del ny Medarbejdere, hvoraf enkelte kom til at betyde overordentlig meget for dens Fremtid. Först og fremmest nævner jeg her Adjunkt ved Reykjavíks höjere Almenskole *Jón Ófeigsson* og daværende Docent i Dansk ved Islands Universitet Mag. art. *Holger Wiehe.* Desuden virkede i dette Aar som faste Medarbejdere Frk. *Anna Bjarnadóttir Sæmundsson* B. A., senere Præst ved Frimenigheden i Reykjavík *Árni Sigurðsson,* Mag. art. *Pjetur Sigurðsson,* Mag. art. *Björn Karel Þórólfsson,* senere [illegible] *Guðmundsson* og Forfatteren *Þórbergur Þórðarson.* Jeg fik ogsaa her Lejlighed til at undersøge enkelte af Landsbibliotekets utrykte Ordsamlinger, og her blev især Hallgr. Schevings store Excerptsamling af Vigtighed for mig. Den blev excerperet for mig af Cand. jur. *Páll Eggert Ólason,* senere Dr. phil. og Prof. i Historie ved Islands Universitet.

Ved Hjælp af denne Stab lykkedes det at fuldføre Værket. *Jón Ófeigsson* og *Wiehe* var i denne Tid mine Hovedhjælpere, navnlig den første, som [illegible] i Okt. 1917 tiltraadte Arbejdet blev min höjre Haand ved dets Ledelse. Paa egen Haand fuldredigerede han flere Afsnit af Bogen, saaledes i Løbet af Vinteren Bogstaverne *F, K* og *R,* samt

efter min Afrejse til Danmark i Juli 1918 Slutningen af Alfabetet (Bogstaverne *V* til *O* inkl., med Undt. af *Y* og *Ý*, som allerede var sammenarbejdet med *I* og *Í*). Præpositionerne i alle disse Partier er dog redigerede af mig selv. *Wiehe* overtog Revisionen af Ordbogens Dansk.

Medens min oprindelige Ordbog ikke havde tilsigtet at gengive Udtalen, var det efterhaanden gaaet op for mig, at det vilde være aldeles nødvendigt at tilföje Lydbetegnelser i en Ordbog af denne Art. Islandsk Lydlære var dengang et ret uopdyrket Felt; enkelte gode Iagttagelser var gjort af forskellige bekendte Forskere (Sweet, P. Passy, Otto Jespersen, Joh. Storm), desuden havde Sveinbj. Sveinbjörnsson givet nogle smaa Lydskriftprøver i Passys Tidsskrift „Le maître phonétique", og H. Buergel Goodwin havde i „Svenska landsmål" givet et Par vigtige Monografier, paa langt nær den fyldigste Behandling af Emnet, som hidtil var fremkommen. Man kunde sige, at Isen var brudt, men der var Uenighed om meget og en Mængde vigtige Ting langtfra tilstrækkelig belyste. Det var derfor af stor Vigtighed for mig, at netop disse mine to förnævnte Hovedmedarbejdere, *Jón Ófeigsson* og *Wiehe*, bægge havde en usædvanlig Indsigt i og Interesse for den Slags Undersøgelser. Et foreløbigt System, som jeg havde udarbejdet, hovedsagelig paa Grundlag af H. Sweets Undersøgelser, viste sig altfor ufuldkomment. Her overtog *Jón Ófeigsson* helt og holdent Ledelsen, og ved hans og *Wiehes* Arbejde blev Systemet fuldkommengjort. Jeg medtog det saa til Danmark og fremviste det for to Autoriteter, Prof. *Otto Jespersen* i København og Prof. *Marius Hægstad* i Kristiania, som bægge gav mig flere nyttige Raad, som vi tog til Følge.

Værket var nu saa langt fremskredet, at der kunde skrides til dets Udgivelse. Det var klart, at dertil maatte man have Støtte af offentlige Midler, idet man ikke kunde forudsætte, at nogen Forlægger vilde kunne driste sig til at udgive det udelukkende paa egen Bekostning. Jeg havde allerede indgivet et Forslag herom til Regeringen og forhørt mig hos forskellige Forlæggere, baade i Reykjavík og København, men der var ikke truffet definitive Aftaler. Da jeg imidlertid ved min Tilbagekomst til København drøftede Udgivelsen med min Hustru, kom vi paa den Tanke, at det i Grunden vilde være det ønskeligste, at de to Stater, som havde bidraget til Ordbogens Udarbejdelse, ogsaa helt vilde paatage sig Omkostningerne ved Udgivelsen, saaledes at den blev uafhængig af en Forlæggers Bidrag. Min Hustru fik da her en original Tanke, som jeg straks greb med Glæde, nemlig, at ifald de to Stater gik ind paa at betale Udgivelsesomkostningerne, skulde Indtægterne af Salget af Bogens förste Udgave gaa til et særligt Fond, der skulde bekoste en ny revideret Udgave af Ordbogen; den ny Udgave skulde saa bekoste den næste — og saa fremdeles. Herved vilde de to Stater paa en Maade med Tiden faa tilbagebetalt ikke een, men mange Gange de store Summer, som ofredes paa den förste Udgave. Hermed vilde det ogsaa være sikret, at saalænge der i Verden forefandtes et islandsk og et dansk Sprog, vilde der ogsaa forefindes en Ordbog over disse Sprog, som fornyede sig selv ved egne Midler, og altid tog Hensyn til de Ændringer, som Tiderne vilde medføre. Med en saadan Ordbog knyttedes der saa et kulturelt Baand, först og fremmest mellem Island og Danmark, og dermed ogsaa mellem Island og Norden i det hele taget.

Dette nødvendiggjorde ny Beregninger og Planer. Min Hustru rejste saa med disse og Fuldmagt fra mig til at foretage det fornødne op til Island i 1919, og takket være hendes intelligente og utrættelige Arbejde lykkedes det at vinde det islandske Alting og Regering for vore Planer. I Danmark stillede Bevillingsmyndighederne sig ogsaa overordentlig velvilligt overfor mig, da jeg der forelagde den nye omarbejdede og udvidede Plan for Udgivelsen.

Da jeg i Slutningen af Juli 1918 rejste fra Island tilbage til Danmark, rasede Verdenskrigens sidste og blodigste Kampe. Der kunde ikke længer være Tale om at føre Ordbogens uerstattelige Manuskript tilbage paa Grund af Minefaren, og dette var da saa meget mindre nødvendigt, som jeg trygt kunde overlade den föromtalte uredigerede Rest til min Medredaktør *Jón Ófeigsson*. Men desuden havde jeg en anden Grund til at lade Værket blive tilbage. Jeg havde nemlig fattet den Beslutning at lade det trykke i Reykjavík i Bogtrykkeriet Gutenberg. Jeg havde forhørt mig om Prisen og faaet Tilbud fra andre, dels danske, dels islandske Trykkerier. Af disse Tilbud var Gutenbergs det antageligste. Nogle Prøver, som jeg lod Gutenberg foretage, var ogsaa faldet særlig heldigt ud, og førte til, at jeg foretrak dette Trykkeri. Jeg kendte ogsaa personlig flere af Typograferne og følte mig sikker paa, at Trykkeriet vilde göre alt hvad der stod i dets Magt for at faa Værket udført saa godt som muligt. Naturligvis var det en Forudsætning, at der blev sendt en Korrektur af Værket ned til mig i København, for at jeg paa denne Maade selv kunde overvaage Arbejdet.

Men min Hovedgrund til at lade Ordbogen trykke i Reykjavík var dog en anden. Det var blevet mig klart under mit Ophold der i 1917—18, at der ved Korrekturerne vilde blive et enormt Arbejde, og at man vilde blive nødt til at lade hele Værket gennemgaa en Skærsild ved at sende Aftryk af Korrekturerne rundt til forskellige interesserede til Supplering og Revision. Men at dirigere en saadan Korrekturlæsning og et saadant Revisionsarbejde fra København, var saa omtrent ugörligt, naar det hele skulde gaa saa hurtig og præcist som det af mange Grunde var ønskeligt.

Her var det at min förnævnte Ven og Hovedmedarbejder *Jón Ófeigsson* kom mig til Hjælp. Han paatog sig at overvaage Trykningen og Korrekturlæsningen i Reykjavík. Og han gjorde meget mere. Under Trykningen underkastede han hele Ordbogens Manuskript en kritisk Revision, som var af den störste Vigtighed, og indarbejdede de Rettelser og Tillæg, som de forskellige Medarbejdere indsendte til ham. Fra sig selv tilföjede han en Mængde Ord og Udtryk, som han var bleven opmærksom paa, især fra det daglige Sprog.

1. Korrektur af Ordbogen blev til Stadighed læst af to. Den ene af disse var fra Begyndelsen Læge *Jón Rósenkranz*, som jeg ogsaa særlig maa takke for mange Tilföjelser, især medicinske Udtryk, og efter hans Død i Foraaret 1924 Sekretær i Altingets Bureau *Pjetur Lárusson*; den anden Korrekturlæser var oprindelig Cand. phil. *Þorgrímur Kristjánsson*, som læste Korrekturerne af Ark 1—30 inkl.; derefter overtoges 1. Korr. i hans Sted af Kontorchef ved Altinget *Jón Sigurðsson*. I disse Mænds Forfald læstes 1. Korrektur dels af *Jón Ófeigsson* selv, dels af Mag. art. *Stefán Einarsson*.

2. Korrektur blev til Stadighed læst af min Medredaktør *Jón Ófeigsson*, samt tillige af Forstander for Lærerskolen i Reykjavík *Magnús Helgason*, og af den förnævnte Kontorchef *Jón Sigurðsson*. Disse to faste Korrekturlæsere har i høj Grad beriget Ordbogens Ordforraad paa forskellig Vis, navnlig m. H. t. Almuesproget, og hjulpet til med Raad og Daad paa mange Maader.

Foruden disse faste Korrekturlæsere fik vi ved anden Korrektur Bistand fra forskellige Videnskabsmænd. Det var i Begyndelsen navnlig Rektor ved Reykjavík höjere Almenskole *Geir T. Zoëga*, nu afdøde Overlærer *Pálmi Pálsson*, Mag. art. *Sigurður Guðmundsson*, indtil han ved sin Udnævnelse til Forstander for Akureyri Realskole maatte forlade Reykjavík, samt Landfysikus *Guðm. Björnson*, senere navnlig Lærer i Islandsk ved Lærerskolen i Reykjavík *Freysteinn Gunnarsson*, samt Prof. *Sigurður Nordal*. Verificering af Citater er besörget af Adjunkt *Bogi Ólafsson*; ved Tilföjelse af Lydskriftsbetegnelser og andet

forefaldende Arbejde hjalp forskellige til forskellige Tider, först navnlig Frk. *Anna B. Sæmundsson*, senere Mag. art. *Stefán Einarsson*, Fru *R. Ófeigsson* og Frk. stud. phil. *Svanhildur Ólafsdóttir*. Desuden var der en Del Folk med Særkundskaber paa forskellige Omraader, som beredvillig stillede deres Viden til vor Disposition, naar Omstændighederne gjorde det fornødent. Af disse vil jeg her nævne to: Adjunkt Dr. phil. *Helgi Jónsson* og fhv. Overlærer Fiskerikonsulent *Bjarni Sæmundsson*, som for Naturfagenes Vedkommende hjalp os i en Mængde Tilfælde. Ved Tilvejebringelsen af Billedmaterialet har bægge de sidstnævnte Videnskabsmænd været særlig virksomme; Dr. *H. Jónsson* har besörget Opstillingen af Teksten til Tavlerne 1—4, bistaaet herved af Fru *Karolina Guðmundsdóttir* for Vævestolenes og Rokkens Vedkommende, samt udarbejdet Tavle 3 (Øremærkerne) efter Samraad med en særlig sagkyndig, fhv. Altingsmand *Guðjón Guðlaugsson*. *Bjarni Sæmundsson* har tegnet Tavle 1—2 (Baaden og dens Tilbehør) samt paa Tavle 5 de to Billeder med Torskehovedets Muskler (Skelettet og Gællerne er taget fra det der citerede Værk af Prof. J. E. V. Boas, med hans velvillige Tilladelse). Teksten til denne Tavle skyldes ogsaa hovedsagelig *Bjarni Sæmundsson*. Ved Udforelsen af Tegningerne har Tegneren Hr. *Jón Viðis* ydet fortrinlig Bistand.

Efter at Bogens 2. Korrektur var blevet foroget og rettet paa den ovenfor beskrevne Maade, blev 3. Korrektur sendt til mig i København i 4 Eksemplarer, hvoraf jeg beholdt de to, men sendte de to andre videre, det ene til Prof. *Finnur Jónsson*, som fra först af havde interesseret sig levende for Ordbogen og ofte givet mig gode Raad og Stotte paa forskellig Vis, det andet til *Holger Wiehe*, som nu var bosat i Silkeborg. Disse tilföjede saa deres Rettelser og Forslag til Ændringer, som saa blev indarbejdet af mig og sendt til Reykjavík til Rentrykning.

Efter *Bjørn M. Olsens* Død i Aaret 1919 arvede jeg ifølge hans testamentariske Bestemmelse hans Manuskripter, deriblandt den Rest af hans Optegnelser fra hans Indsamlingsrejser, som han ikke selv havde kunnet naa at bearbejde. Jeg gennemgik nu dette Materiale, og en Del af dette er indarbejdet i Ordbogens Tekst; Resten af det, som jeg fandt Anledning til at optage, vil findes i et Tillæg, hvor der ogsaa vil være at finde de vigtigste Rettelser og manglende Ord, som vi er blevet opmærksomme paa ved Gennemlæsningen af Rentrykkene, samt enkelte andre Ord, dels fra senere excerperede Værker, dels et Udvalg af Ord, sendte fra forskellige Bidragydere. Ved mit Arbejde paa Revisionen og Gennemgangen af *Bjørn M. Olsens* efterladte Samlinger er jeg bleven bistaaet först og fremmest af Mag. art. *Jón Helgason*, som ogsaa har gennemlæst en 3. Korr. paa Bogens sidste Parti, under mit Ophold i Reykjavík i Sommeren 1924, samt desuden af Frk. *Anna B. Sæmundsson* og stud. mag. *Einar Olafur Sveinsson*.

Som man vil se af ovenstaaende er der under Trykningen og Korrekturarbejdet gjort uhyre meget til Forøgelse og Forbedring af Bogens Tekst. Æren for at dette Arbejde er blevet saa godt, og for at det er gaaet for sig med en mønsterværdig Præcision tilkommer först og fremmest min Medredaktor *Jón Ófeigsson*, hvis uselviske Karakter, store Skarpsindighed og Lærdom og en overordentlig Paapasselighed i Detaljer i dette Arbejde har sat sig et uforgængeligt Monument. Uagtet hans Pligter som Adjunkt ikke lævnede ham megen Tid, og uagtet han for denne Ordbogs Skyld maatte tilsidesætte vigtige litterære Arbejder, som han var beskæftiget med, arbejdede han paa den langt ud over hvad han efter sin Kontrakt med mig var forpligtet til. Med en aldrig svigtende Loyalitet overfor mig som Værkets Hovedforfatter og Ophavsmand holdt han mig underrettet om alt hvad der forefaldt af Vigtighed og forelagde mig de principielle Spørgsmaal til Afgørelse. Saaledes som Lydbetegnelsen nu er bleven, er den i Hovedsagen hans Værk, og uagtet vi er klare over, at den her givne Lydbetegnelse kun til en vis Grad er fuldkommen, og ikke kan være det, saalænge man ikke har undersøgt de islandske Sproglyd ved Hjælp af Instrumenter og efter de nyeste eksperimentelle Metoder, saa vil man dog forhaabentlig indromme, at ved hans Arbejde er der lagt et Fundament, som man hidtil har savnet ved disse Undersøgelser. Iøvrigt vil jeg henvise til hans Afhandling herom paa de følgende Sider.

Som allerede bemærket redigerede han paa egen Haand enkelte Partier af Bogen, dels under mit Ophold i Reykjavík 1917—18, dels næste Vinter. Men desuden skylder Ordbogen hans Initiativ en vigtig Ændring. Jeg havde oprindelig, i Lighed med andre store Ordbøger, søgt at ordne og klassificere de enkelte större Verbers forskellige Betydninger efter deres indbyrdes Slægtskab, paa samme Maade som med de större Substantiver og Præpositioner. Han foreslog nu at ordne [illegible] Ord saaledes, at man först opstillede Hovedbetydningerne gruppevis, og derefter lod folge en Række Eksempler, ordnede alfabetisk. Da dette frembyder en större Overskuelighed og gör det langt lettere at finde de enkelte Udtryk, gik [illegible] for de större Verbers Vedkommende. Den Inkonsekvens i Behandlingen af Verbernes Opstilling, som [illegible], haaber jeg Ordbogens Brugere vil undskylde i Betragtning af den större Overskuelighed, som denne Fremgangsmaade medfører.

Foruden *Jón Ófeigssons* Navn som min Hovedmedarbejder paa Redaktionens Omraade har jeg paa Ordbogens Titelblad sat to andre Navne, det ene paa min Hovedmedarbejder ved Indsamlingen, min Hustru Cand. phil. *Björg Caritas* [illegible], det andet paa min Hovedtillidsmand i Ordbogens Dansk, Mag. art. *Holger Wiehe*. Min Hustru var i en [illegible] min eneste Hjælper ved Indsamlingen, og hendes opofrende Arbejde ved Ordbogen var medvirkende til, at hun afbrød sine paabegyndte Universitetsstudier, som hun först 1920 har kunnet genoptage. Hun har desuden [illegible] af Ordbogen ved den forretningsmæssige Side af den praktiske Gennemforelse af Sagerne i [illegible] er det hende, som Stiftelsen af Ordbogsfondet i Virkeligheden skyldes, en Idé, som forhaabentlig vil göre dette Værk til en varig og nyttebringende Institution.

[illegible] nævnte Hovedmedarbejdere, Mag. art. *Holger Wiehe* har vel ikke nedlagt saa stort et [illegible] Ordbogens Medarbejdere, rent kvantitativt set, men hans Arbejde har i kvalitativ Henseende [illegible] det han fortrinsvis har gennemgaaet Bogens danske Oversættelser. Dansk er et höjt udviklet Sprog, fuldt af Finesser og Faldgruber for den fremmede, og uagtet jeg smigrer mig med at have lært det ganske godt under et over trediveaarigt Ophold i Danmark — af en fremmed at være — og uagtet min Medredaktør og min Hustru [illegible] godt som jeg selv — saa har jeg dog Gang paa Gang mærket, hvor betydningsfuldt *Wiehes* Medarbejderskab har været for mig. Det har været „Prikken over i-et“, givet mig en Garanti og Sikkerhed, som [illegible] Hans fine Øre for sit Modersmaals Afskygninger og Renhed og hans ypperlige Kendskab til Islandsk har mange Gange hjulpet ham til at finde paa mere adækvate Oversættelser end dem, vi andre havde [illegible] til Bogens Ordforraad ved forskellige indsendte Ord fra sin Læsning, samt til Brug for Ordbogen excerperet G. Jónssons Samling af islandske Ordsprog.

III.

De ovenstaaende Ord maa være tilstrækkelige til at give et Overblik over Bogens Tilblivelseshistorie. Den Omstændighed at den fra först af var tænkt som en mindre Bog, men i Tidernes Løb ved en Række af fortsatte Lykketræf kunde udvikle sig til at blive et stort Værk, præger hele Bogen. Derfor er det, at de praktiske Synspunkter træder helt og holdent i Forgrunden.

Med Hensyn til Ordbogens Indretning i Enkeltheder er følgende at bemærke:

Ordbogens Hensigt er at give et Overblik over det islandske Sprogs Ordforraad i Nutiden, baade i Skrift og i Tale.

Med Hensyn til Tale- og Almuesproget har jeg allerede nævnet mine Hovedkilder, Björn Magnússon Ólsens Samlinger og mine egne og mine Medarbejderes Bidrag under Bogens Udarbejdelse og Trykning; desuden er der dels til mig, dels til Jón Ófeigsson blevet indsendt dels enkelte Ord og Udtryk, dels större og mindre Samlinger; saaledes har jeg gennem Björn M. Ólsen modtaget en Samling af Dialektord fra Skaftafellssyssel, stammende fra den for sin Lærdom bekendte Provst *Jón Jónsson* til Stafafell, en anden Samling fra Vestmanoerne af Distriktslæge *Þorsteinn Jónsson*, og en vigtig Samling tilvejebragt af Folkemindesamleren *Ólafur Daviðsson*, de to sidste ogsaa oprindelig erhværvede af B. M. Ólsen. I hans Efterladenskaber fandt jeg ogsaa Ordlister fra forskellige, hvoraf jeg navnlig fandt vigtige Bidrag fra Lærer *Bjarni Jónsson* i Reykjavík. Endelig skal jeg her nævne en vigtig Materialsamling vedrörende de islandske Præpositioners Brug, baade for Oldsproget og det levende Sprog, overladt mig af en nu afdød Ven med fortrinlige Kundskaber i Islandsk, Cand. theol. *Anders Trede*, i sin Tid Lærer i Dansk ved Officersskolen i København, samt en værdifuld Samling fra Almuesproget, som Forfatteren *Þórbergur Þórðarson*, min Medarbejder i Vinteren 1917—18, havde tilvejebragt og velvilligt overlod mig. Endvidere vil jeg nævne Bidrag fra Mag. art. *Jón Helgason* og Mag. art. *Björn Karel Þórólfsson* fra Skaftafellssyssel. Af de Samlinger, som *Jón Ófeigsson* modtog, skal jeg her særlig nævne en Samling tilvejebragt af Skoleforstander *Arnór Sigurjónsson* fra Breiðamýri i Thingø Syssel. Foruden disse vil jeg specielt nævne Bidrag fra Kendere af forskellige Specialomraader, saal. fra Assistent i Islands statistiske Bureau *Pjetur Zophoníasson* (Skakudtryk o. fl.), Hr. *Pjetur Guðmundsson* (Bogbinderfaget), Hr. *Páll Halldórsson* Forstander for Navigationsskolen i Reykjavík (Søsprog), samt fra D'Hrr. Höjesteretsdommer *Lárus H. Bjarnason* og nu afdøde Prof. juris ved Islands Universitet *Jón Kristjánsson* (juridiske Udtryk).

Det har været mig om at göre at faa saa meget med som muligt af det egentlige Almuesprog. Ved Ord og Udtryk, som kun er konstaterede i enkelte Egne eller Landsdele, er dette angivet, men heraf bör man ingenlunde slutte, at disse Udtryk ikke ogsaa kan forekomme andre Steder. Det har gentagne Gange vist sig, at Ord, som jeg har ment var rent lokale, efter paalidelige Hjemmelsmænds Udsagn ogsaa findes andre Steder. En af Grundene til, at man maa være forsigtig med strængt at lokalisere enkelte Ord er Byernes Opkomst og Befolkningens Vandringer. Medens Befolkningen i de enkelte Egne fra Islands Bebyggelse og lige ned til Midten af det 19. Aarh. har været stationær i det hele og store, er Forholdet nu blevet ændret i höj Grad ved Byernes stærke Vækst og den store Udvikling af Færdselsmidler.

Enhver Ordbogsforfatter, der vil samle Ord fra det levende Sprog, udenfor hvad der er tilgængeligt i trykte Kilder, er mere eller mindre afhængig af sine Hjemmelsmænd og er nødt til at vælge disse med Kritik og ikke sluge enhver Meddelelse raa. Ofte er det oprindelige Ord skjult og kan eksistere vidt og bredt i forvanskede Former, medens dets rigtige Form kun kendes i et enkelt Distrikt. Her er det hensigtsmæssigt ogsaa at optage de forvanskede Former, der ofte er mere brugte, og saa efter Behov derfra henvise til de rigtige. Slaaende Eksempler paa saadanne Ord er her i Ordbogen *finnvika, finnvitka* (se Tillægget; jfr. *fundvika* osv.) og *úlinseyru (ohljoðseyru* osv.). Hvorvidt jeg her altid har været kritisk nok er det ikke min Sag at afgöre. Jeg venter at en Del af det, som findes af denne Art i Ordbogen, vil blive rettet og suppleret ved senere Undersøgelser, men jeg haaber at ogsaa her vil Ordbogen kunne tjæne som Basis for videre Studier af denne vigtige Del af vort Sprog.

Med Hensyn til Skriftsproget har jeg naturligvis været bedre stillet. Jeg har ovenfor berört mit Forhold til de ældre Ordbøger. Af disse staar jeg i störst Gæld til *Björn Halldórsson*, som maa betragtes som den egentlige Grundlægger af den nyere islandske Leksikografi paa Grund af hans aabne Øje for Talesprogets Betydning ved Siden af Skriftsproget. For at udtrykke min Tak og Beundring for denne Mand, en af Islands mest udmærkede Sönner, er der truffet den Bestemmelse, at Bogen skal udkomme paa Tohundredeaarsdagen for hans Fødsel (5. Dec. 1724), eller saa nær op ad denne Dato som muligt. Iøvrigt har jeg særlig støttet mig til Cleasby-Vigfússons Ordbog.

Af Litteraturen fra det 19.—20. Aarh. er en stor Del Værker helt eller delvis excerperede. Der mangler dog flere vigtige Værker, — navnlig beklager jeg ikke at have kunnet overkomme meget af den siden 1915 fremkomne Faglitteratur, uagtet naturligvis en Del er kommet med. Med Vilje har jeg forbigaaet en Mængde Værker indenfor den teologiske og opbyggelige Litteratur, idet jeg fandt denne Del af Sproget forholdsvis rigelig repræsenteret i Jon Thorkelssons Supplementer. Og iøvrigt maa en Ordbogsforfatter gaa helt anderledes til Værks end en Litteraturhistoriker. Et litterært Storværk kan være ret værdiløst for ham med Hensyn til sjældne eller interessante Ord og Betydninger, medens der fra et Makværk eller fra Kilder, som slet ikke hører til egentlig Litteratur, kan tilflyde ham Oplysninger af den höjeste sproglige Værdi. Gadedrengenes Kradsen paa Pompejis Mure har i høj Grad udvidet vort Kendskab til visse Sider af det latinske Sprog, som de store Mesterværker fra dets Guldalder ikke eller kun ufuldstændigt oplyste os om.

Jeg vil derfor bestemt protestere mod, at man, fordi man savner et eller andet bekendt Skrift i Litteraturfortegnelsen, mener, at det er udeladt fordi det efter mit Skön ingen Værdi har. Man er först gaaet til de Steder, hvor man mente en rigelig Høst kunde findes, og der har simpelt hen ikke været Tid eller Midler til at excerpere mere end der er gjort.

Af den ældre Litteratur (15.—18. Aarh.) er der kun taget Hensyn til enkelte Hovedværker. En Del ældre, utrykte Ordsamlinger har her tjænt til Supplering, saaledes navnlig *Hallgr. Schevings* ovenfor nævnte Samling i Landsbiblioteket i Reykjavík. Desværre er Schevings Originaler saa godt som ubrugelige i deres nuværende Tilstand, og man maa nöjes med Páll Pálssons Afskrift. Samlingen maa imidlertid benyttes med stor Varsomhed, idet navnlig Citaterne har vist sig ofte at være unöjagtige. Derimod har jeg kun i ringe Grad udnyttet *Jón Ólafssons* (fra Grunnavík) store Ordbog fra det 18. Aarh., som i Manuskript endnu eksisterer uudgiven i den arnamagnæanske Samling, hovedsagelig fordi Arbejdet paa et saadant Værk vilde have krævet alt for lang Tid, og Nutidssproget var for mig ulige vigtigere. Imidlertid er der dog op-

taget en Del Ord fra dette Værk, hovedsagelig efter Ólafur Davíðsson og andre, der har gjort Excerpter derfra, navnlig Ord, som havde Betydning i folkloristisk el. kulturhistorisk Henseende.

Jeg har i det hele taget med særlig Forkærlighed søgt at belyse alt hvad der angik Islands folkelige Kultur i videste Forstand: Overtro, Skikke, Redskaber, Arbejdsmetoder osv. Nu da den ny Tid vælter ind over Landet, har jeg efter Ævne villet bidrage til at redde en Del fra Glemsel medens der endnu er Tid dertil, dels ved at give direkte Forklaringer i Ordbogens Tekst, dels ved Henvisninger til trykte og utrykte Kilder.

Jeg har fundet det hensigtsmæssigt at lade afbilde enkelte Genstande, dels med Henblik paa, at enkelte Dele af disse ofte har forskellige Benævnelser i forskellige Egne, og jeg venter at Listen over disse vil blive betydeligt forøget.

Det har ikke været min Hensigt at give en historisk Ordbog, uagtet Værket naturligvis ofte vil kunne belyse enkelte Punkter af Sprogets Historie. I Virkeligheden er det for tidligt at ville udarbejde en saadan, saalænge en Mængde vigtige Skrifter i vor Litteratur fra det 15.—18. Aarh. endnu er uudgivne eller udgivne saa daarligt, at de ikke kan bruges til filologisk nöjagtige Undersøgelser. Som Følge heraf har jeg i höj Grad indskrænket Brugen af Citater og kun trykt en ringe Del af dem, som findes i Ordbogens Manuskript. I dette som i meget andet har jeg som Forbillede søgt at følge J. Brynildsens ypperlige store engelsk-dansk-norske Ordbog. Med Undtagelse af de af *Hallgrímur Scheving* anførte Citater fra Haandskrifter er alle Citater eftersete.

At jeg skulde have udtömt Sprogets Ordforraad bilder jeg mig ikke ind — det har heller aldrig været min Hensigt. Et Utal Sammensætninger er med Vilje udeladt. Kun en Del af de mere almindelige er optagne, rigeligt nok til at man hurtig kan finde Typer paa alle brugelige Arter og Former. Naar Hovedordene staar i Bogen, vil det som oftest være let at forstaa Sammensætningen. Man maa dog til Dels følge andre Principper ved Valg af Sammensætninger i en Ordbog, som benytter et fremmed Sprog til Forklaring af Opslagsordene, idet man saa ogsaa maa tage Hensyn til den særlige Anvendelse i det Sprog, hvortil man oversætter; — „*lýður*", Folk, og „*veldi*", Vælde, er bægge almindelige Ord, men som Sammensætning betyder Ordet „*lýðveldi*" först og fremmest „Republik".

Den stærke puristiske Bevægelse i vort Nutidssprog har ført til en Mængde Nydannelser, især paa saadanne Omraader, som först nylig er blevet bekendte for vort Folk (Elektroteknik osv.), og i de Grene af Aandslivet, som för kun ufuldstændigt var repræsenterede i vor Litteratur (Fysik, Filosofi osv.). Det har været saare vanskeligt her at træffe et Udvalg. Jeg har uden videre optaget saadanne Nydannelser, som maa siges at have vundet almindelig Anerkendelse, bl. a. ved at benyttes i almindeligt tilgængelige Lærebøger. Af disse er der dog en Del, som jeg finder i höj Grad betænkelige, og om mange andre Nydannelser gælder det, at de er enten helt overflødige, idet der eksisterer ældre Ord, som Sprogforbedreren ikke har kendt eller husket paa, — eller at de er de rene Dögnfluer. I det hele kan man sige, at först naar en Ting er bleven almindelig kendt og brugt fastslaas der for den et af de mange Navne, som man tidligere har bragt i Forslag. Man tænke paa de mange Udtryk for „Telefon", indtil man selv fik Telefoner indført i vort Land og Ordet „*talsími*" (nu som oftest kun *sími)* sejrede. Af og til træffer man to Nydannelser, maaske med den Variation, at den ene anses for at være finere eller mere litterær, saal. *bifreið* og (Talespr.) *bíll* for Automobil, det sidste rimeligvis i Færd med at sejre. Det Mærke (°), som en Mængde af disse Ord er forsynede med i Ordbogen, betyder kun, at disse Ord, efter min og mine Medarbejderes Mening, ikke kan siges at have faaet almindelig Indpas i Sproget.

Noget lignende gælder Behandlingen af forældede Udtryk. I et gammelt Litteratursprog med saa faste Traditioner som det islandske skal man være varsom med at erklære et Ord for forældet. Gang paa Gang har det vist sig, at Ord, som jeg har troet intet Menneske i Nutiden brugte, endnu levede paa Folkets Læber. Ogsaa her betegner Mærket (†) kun mit og mine Medarbejderes personlige Skön om Ordets sjældne Forekomst i Nutidssprog.

Det særlige Digtersprogs fra Oldlitteraturen overleverede Ordforraad maatte medtages, men de gamle Skjaldes „*kenningar*", som meget sjælden forekommer i Nutidspoesi, har jeg som oftest ment at kunne udelade. Derimod har jeg optaget de stadig meget brugte digteriske Benævnelser *(„heiti")*, som *röðull, sunna* for „Sol", osv.

Af udenlandske Udtryk og Ord har jeg optaget saadanne, som er almindelige i daglig Tale *(pólitik, kókó* osv.). Ord, som maa anses for uanvendelige i Skriftsproget, eller hvis Brug i hvert Tilfælde maa betragtes som ikke almindeligt anerkendt, mærkes med ?. At enkelte Slang- og Argotudtryk er optagne haaber jeg egentlige Sprogforskere vil regne til Bogens gode Sider. Jeg er dog ganske klar over, at man fra enkelte Sider vil bebrejde mig, at jeg har medtaget for meget af Ord, som af en eller anden Grund ikke anses for passende i Sproget, enten paa Grund af deres fremmede Form, eller paa Grund af deres Betydning. Men Bogen er ikke en akademisk Ordbog — den skal søge at give et uforfalsket og sanddru Billede af Sproget som det er, og belyse dets Krinkelkroge saavidt muligt. Paa Grundlag af denne Bog kan saa Sprogrenserne og Æstetikerne vælge og vrage og udarbejde Mønsterordbøger.

Med Hensyn til Artiklernes Ordning og Bogens Redaktion har praktiske Hensyn spillet Hovedrollen. Efter lange Overvejelser og paa Grundlag af mange Aars Erfaringer bestemte jeg mig til en Alfabetisering, som ved förste Öjekast vil forekomme [illegible] inkonsekvent, men som efter min Mening er praktisk. Den islandske Retskrivning har længe været i et Kaos. Navnlig har Bogstaverne *y (ý)* og *z* været omstridte. Ikke een af ti anvender dem rigtigt og i Overensstemmelse med den klassiske Sprogbrug. Derfor har enkelte af Islands ypperste Sprogmænd og Skolemænd (i den sidste Generation navnlig *Bjørn M. Ólsen)* kæmpet for deres Udryddelse, dog uden helt at sejre, idet de fleste endnu holder paa *y* og *ý*, medens man synes at være mere tilbøjelig til at stryge *z*. Jeg har nu fulgt den samme Fremgangsmaade som enkelte tjekkiske Leksikografer, at ordne *y (ý)* sammen med *i (í)* som eet Bogstav. Desuden, i Lighed med flere af mine Forgængere: *i* og *í*, *d* og *ð* (som i Bøger trykte med Frakturskrift ikke holdes adskilte), *o* og *ó*, *u* og *ú*. Bogstavet *é* har jeg sat som *e* efter den officielle Retskrivnings Bestemmelser. Jeg finder Anledning til at fremhæve, at Bogen ikke maa betragtes som en Retskrivningsordbog — den viser blot, hvorledes Ordene findes skrevne i Litteraturen, og der er ofte opført flere Skrivemaader af samme Ord, — men ogsaa her vil den kunne tjæne som Hjælpemiddel ved fremtidige Reformer.

Bogen har et gennemført Henvisningssystem fra de vigtigste Omlydsformer til Hovedordene, noget som selv viderekomne Fremmede ofte vil trænge til, medens det naturligvis er overflødigt for indfødte Islændere. Ved Substantiver angives Genitiv i Ental og Nominativ i Flertal og Tegnet | angiver, hvor Endelsen skal föjes til: *fíl|l (-s, -ar)* = *fíll, fíls, fílar*; [illegible] Nominativendelser: *staður (-ar, -ir)* = *staður, staðar, staðir*; Endelsen *-andi* forandrer Hovedvokalen i Flertal, ikke i Ental: *elskandi (-a, -endur)* = *elskandi, elskanda, elskendur*.

Desuden anføres der de stærke Verbers vigtigste Böjningsformer. Ved de svage Verber anføres Endevokalen i Imperfektum: *bjáta (a)* = *bjáta, bjátaði*; *hætta (i)* = *hætta, hætti*; hvor Endelsen begynder med Konsonant anføres hele Endelsen: *beina (di)* = *beina, beindi*; *sveigja (ði)* = *sveigja, sveigði*; *hnýta (ti)* = *hnýta, hnýtti*. Ved Adjektiver angives som Reglen f. og n. kun naar der er Omlydsformer, samt acc. m. naar der er tematisk *j, r* og *v (fagran* osv.).

IV.

Tilbage staar endnu at takke alle de mange, som har bidraget til dette Værks Fremkomst.

Först takker jeg Danmarks Regering og Rigsdag og Islands Regering og Alting for den Understøttelse, jeg har faaet til Udarbejdelsen, og for de store Bevillinger, der er blevet givet for at faa dette Værk udgivet og trykt paa en værdig Maade, samt endelig for Tilladelsen til at oprette Ordbogsfondet. Ligeledes takker jeg Carlsbergfondets Direktion for den Understøttelse, jeg i en Række Aar modtog derfra til Udarbejdelsen.

Ligeledes bringer jeg en varm Tak til Bogtrykkeriet *Gutenberg*, dets Leder Hr. *Þorvarður Þorvarðsson* og dets ypperlige Sættere og Trykkere for deres Andel i Arbejdet. Særlig retter jeg her min Tak til de tre Sættere, som hele Tiden har været beskæftigede ved Ordbogen, Typograferne Hr. *Aðalbjörn Stefánsson*, Hr. *Einar Sigurðsson* og Hr. *Guðmundur Halldórsson*. Islandsk Bogtrykkerkunst har ved dette Værks Fuldførelse sat sig et smukt Minde.

Og til sidst en hjærtelig og dybtfølt Tak til alle dem, som har bidraget til Ordbogen, först og fremmest mine tre Hovedmedarbejdere, min Medredaktør *Jón Ófeigsson*, min Hustru *Björg Th. Blöndal* og *Holger Wiehe*, samt dernæst til alle dem, sem i det foregaaende er omtalte, tilligemed deres Andel i Arbejdet, samt til alle andre, som paa en eller anden Maade har hjulpet os. Og sidst men ikke mindst takker jeg den store lærde, som har bidraget saa meget til denne Bog og til hvis Minde den vies, min uforglemmelige Lærer og Ven *Björn Magnússon Ólsen*.

Og for at senere Tider ikke skal glemme mine Medarbejderes store Andel i dette Værks Tilblivelse, er det mit Ønske, at i hver ny Udgave af Bogen, der bekostes af den samtidig med dens Afslutning stiftede „Islandsk-danske Ordbogsfond", skal denne förste Udgaves Fortale trykkes paany, foruden de Forord, som kommende Tiders Udgivere maatte finde fornødne.

Naar jeg nu efter godt og vel 21 Aars Arbejde afslutter dette Værk, føler jeg dybt, at Bogen, trods al anvendt Omhu og al den store og uvurderlige Hjælp, jeg har modtaget fra saa mange Sider, dog har adskillige Fejl og Mangler, og selvfølgelig vil man med Tiden finde flere end det har været muligt for mig og mine Medarbejdere at finde selv og rette i Tillægget. Men eftersom jeg selv hele Tiden har haft Arbejdets øverste Ledelse og faaet tilsendt og gennemgaaet Bogens sidste Korrekturer og Rentryk og eftersom intet af principiel Betydning er foretaget uden mit Samtykke, maa Ansvaret for alle Bogens Fejl og Mangler falde paa mig alene. Jeg haaber, at man ved Bedömmelsen af Værket vil tage Hensyn til Omstændighederne ved dets Tilblivelse, og da navnlig til det Faktum, at det er ikke saa lidt vanskeligere at tilvejebringe en stor Ordbog over et Nutidssprog for förste Gang, end naar Æmnerne er gennemarbejdede og sigtede af dygtige Sprogforskere gennem flere Generationer, saaledes som det er Tilfældet med saa mange andre Folks Sprog. Med Henblik paa næste Udgave er det min indstændige Opfordring til alle Bogens Benyttere at indsende til mig hvad de maatte finde af Fejl og manglende Ord og Betydninger. Men det er mit Haab, at selv om man uundgaaelig vil finde adskilligt at kritisere og rette, vil dog det ny Stof, som Bogen bringer, vise sig at være saa værdifuldt, at det kan danne et Grundlag for det islandske Sprogs Leksikografi i Fremtiden.

p. t. Reykjavík, 19. Juli 1924.

Sigfús Blöndal.

TRÆK AF MODERNE ISLANDSK LYDLÆRE.

Af *Jón Ófeigsson.*

INDLEDNING.

Den moderne islandske Lydlære er et Omraade, som den islandske Sprogforskning har ladet forholdsvis upaaagtet. Kun ganske faa Forskere har beskæftiget sig med denne Side af Sproget og i Reglen ikke gjort noget Forsøg paa at give en udførlig Fremstilling af Sprogets Lyd. Et af de förste Bidrag, som fortjæner Opmærksomhed, er *Konráð Gíslasons* Afhandling om Ortografi i Tidsskriftet Fjölnir (Þáttur um stafsetníng, Fjölnir II. S. 3—38 og III. 5—18). I *Björn M. Ólsens* Kritik af W. Carpenters Grundriss der neuisländischen Grammatik (Björn M. Ólsen, Zur neuisländischen Grammatik, Germania Neue Reihe XV. (XXVIII), S. 257 ff.) findes mange betydningsfulde Oplysninger om Spörgsmaal, der hører under Lydlæren. *Sveinbjörn Sveinbjörnsson* har bl. a. i Le Maître Phonétique Mai 1894 givet en Lydskriftsprøve med meget kortfattet Lydforklaring. Den sidste og i hvert Fald fyldigste Behandling af dette Æmne af islandsk Forfatter findes i *Valtýr Guðmundssons* Islandsk Grammatik (Kbh. 1922). Foruden det her nævnte er der fremkommet spredte Notitser og mere eller mindre værdifulde kortfattede Afhandlinger i Aviser, Tidsskrifter og Lærebøger.

Flere udenlandske Fonetikere har behandlet islandske Lyd eller Lydgrupper, skönt ofte kun i Forbigaaende, saaledes *O. Jespersen* (i sin Fonetik) og *Rolf Arpi* (i forskellige större og mindre Afhandlinger i svenske Tidsskrifter). Noget udførligere skildres det islandske Lydsystem i *Ellis* Værk, On Early English Pronunciation II. 537 ff., hvor der ogsaa gives en Lydskriftsprøve. *H. Sweet* har behandlet dette Æmne i A Handbook of Phonetics, S. 144 ff. og *Joh. Storm* har skrevet værdifulde supplerende Anmærkninger dertil i sit Værk Englische Philologie, 2. Udg., I., S. 235 ff.). *H. Bürgel Goodwin* har skrevet et Par, trods enkelte iöjnefaldende Fejl og hasarderede Slutninger, meget interessante Afhandlinger (Det moderna isländska ljudsystemet i Svenska Landsmål 1905, S. 99 ff. og Utkast till systematisk framställning av det moderna isländska uttalet i samme Tidsskrift 1908, S. 77 ff.). *Kemp Malone,* Modern Icelandic Phonology, Menasha, Wisconsin 1923, er det sidste og udførligste Arbejde om moderne islandsk Lydlære; det nævnes her for Fuldstændigheds Skyld, skönt det er udkommet for sent til at kunne have Indflydelse paa denne Ordbogs Lydskrift eller Lydteorier.

Til Trods for disse Afhandlinger og Arbejder mangler der endnu meget i, at vor Lydlære er blot tilnærmelsesvis saa godt belyst som f. Eks. andre nordiske Sprogs Lydlære. Dette kommer til Dels deraf, at islandske Videnskabsmænd, som paa Grund af Forholdene var bedst stillede, aldrig har vist Sagen særlig Interesse. De fremmede Forfattere, som hverken har manglet fonetiske Kundskaber eller Forstaaelse af Sagens Vigtighed, har paa den anden Side arbejdet med et Menneskemateriale, som ofte var tilfældigt og ikke stort nok til at danne et sikkert Grundlag. Der findes ingen anerkendt normal Udtale og Fremstillingerne farves derfor ofte af rent dialektiske Ejendommeligheder.

Den korte Fremstilling, som jeg her vil søge at give af de islandske Sproglyd, gör hverken Krav paa Fuldstændighed eller videnskabelig Nöjagtighed. Ordbogens Lydskrift er kun en Skolelydskrift og som Følge deraf ikke nöjagtig. Men baade i den og denne Afhandling göres der Forsøg paa at skelne imellem den **almindeligste** Udtale, som er Grundlaget for Lydskriften, og de mere dialektiske Udtaleformer, ligesom jeg ogsaa i et særligt Afsnit vil behandle de vigtigste dialektiske Ejendommeligheder, for saa vidt jeg har haft Lejlighed til at konstatere dem. Hr. mag. art. *Stefán Einarsson,* som har valgt Fonetik til sit Speciale, har været mig til stor Hjælp ved dette Arbejde, ligesom jeg ogsaa har søgt at drage Nytte af de för nævnte Arbejder og Afhandlinger, hvor det var foreneligt med Ordbogens Plan.

I. SPROGETS LYD.

1. VOKALER.

En for Islandsk karakteristisk Ejendommelighed er at den i beslægtede Sprog i ubetonede Stavelser saa almindelige Midtungevokal [ə] der ikke forekommer. Deraf kommer at, at de gamle Endelser i Islandsk er bevarede uden at svækkes, noget som i høj Grad bidrager til at bevare Sprogets oprindelige Præg. Denne Ejendommelighed gör det forstaaeligt, hvorledes ikke blot Vokalerne, men ogsaa Konsonanterne lige som deles i to Grupper, en palatal og en labiovelær (Bürgel Goodwin Sv. Lm. '08, 101).

Vokalartikulationen, særlig af de nære rundede Vokaler, forekommer mig at være ret svag, ligesom Læbeartikulationen

hos de rundede Vokaler ingenlunde er saa udpræget som f. Eks. i Dansk. Dette forklarer maaske, hvorledes den specielt islandske Lydlov, ifølge hvilken oprindeligt *y*, *ý* er blevet til *i*, *í*, er opstaaet. Ved [y] og [ı] er Læbestillingen det eneste, der skiller, og jo mindre udpræget Læberundingen er, desto mere nærmer de to Lyd sig hinanden.

[i] hfnu[1]), er en tynd nær urundet Fortungevokal, en lille Smule fjærnere end d. *i* i Hvile, vi, t. ie i Wiese, *i* i Minute. Den er sidste Led i Diftongerne [ai], [ɛi], [ıi], [oi], [ui], se nærmere under Diftonger.

Lyden skrives i Reglen med *í* el. *ý*, i visse Forbindelser med *i (y)*.

[y] hfnr, er den til [i] svarende runde Fortungevokal. Den er en lille Smule „fjærnere“ og udtales med lidt svagere Læberunding end d. y i yde, hyle; jfr. t. ü i kühn, u i amusieren.

Lyden forekommer kun i Bogstavnavnet for *ý* og er desuden (skönt ikke skrevet) sidste Led i Diftongerne [uy] og [öy].

[ı] mfnu, er en tynd mellemst urundet Fortungevokal, omtrent som d. e i lede, *i* i spille, t. e i reden. Den skrives med *i* og *y* og er desuden (skönt ikke skrevet) förste Del af Diftongen [ıi].

[ʏ] mfnr, er en tynd mellemst rundet Fortungevokal. Den udtales med lidt större Læberunding og er lidt „nærmere“ end d. ø i søbe, Køl. Lyden skrives som oftest med *u*, og er desuden förste Led i Diftongen [ʏy].

[ø] er en lidt „fjærnere“ Afart af [ʏ], der kun forekommer i korte, tryksvage Stavelser (jfr. Storm 236). Man bör dog vogte sig for at göre for stor Forskel mellem de to Lyd, som maaske ikke fjærner sig mere fra hinanden end f. Eks. [ı] i trykstærk og tryksvag Stavelse, og endnu forkasteligere er det at udtale Lyden som [ə], da [ø] er en Fortungevokal. Skrives med *u*.

[ɛ] lfnu, er en tynd fjærn urundet Fortungevokal som d. æ i fælde, læse, t. ä i Bär, e i fett. Den lange Lyd [ɛ:] er maaske lidt „nærmere“.

Lyden er förste Led i Diftongen [ɛi], skrevet *ei*, som altsaa ikke maa forveksles med rigsdansk Udtale af ej el. t. ei. Diftongen, udtalt paa lignende Maade som i Islandsk, forekommer i dansk Almuesmaal.

Lyden skrives med *e* og forekommer desuden i enkeltes Udtale af *i* („Suðurnesjamál“, se Dialekter).

[ö] lfnr, er den tilsvarende rundede Fortungevokal. Den ligner d. ö i Bön, göre, fr. eu i peur, men Læberundingen er ret svag.

Den er förste Led i Diftongen [öy], skrevet *au*, og skrives uden for Diftongen i Reglen med *ö*.

[a] lbwu, er en bred fjærn urundet Bagtungevokal af omtrent neutral Type. Den svarer til d. a i Blad, rase, e. a i father, plant, men bliver maaske lidt lysere i tryksvage Stavelser. Den er förste Led i Diftongerne [ai], skrevet *æ*, og [au], skrevet *á*, men skrives uden for Diftongerne ellers med *a*.

[o] lbnr, er en tynd fjærn rund Bagtungevokal, omtrent som d. o i Slot, aa i haardt. Den lange Lyd er maaske lidt „nærmere“.

Lyden er förste Led i Diftongen [oi] og skrives i Reglen med *o*, i tryksvage Stavelser undertiden med *u*.

[oᵘ] er en tvelydsagtig mellemst rund Bagtungevokal. Den minder om d. o i bore, men Slutningen af Lyden nærmer sig tydelig *u*-Stillingen. Lyden er dog ikke udpræget Diftong.

Den skrives med *ó*, undtagelsesvis med *o*.

[u] hbnr, er en tynd nær rund Bagtungevokal. Lyden udtales med lidt svagere og mindre spalteformet Læberunding og er maaske ogsaa en Smule „fjærnere“ end d. u i Hule, Hund, t. u i gut. Lyden minder ofte forbavsende om d. *o*.

Denne Lyd skrives i Reglen med *ú*, i visse Forbindelser med *u* og er desuden (skönt ikke skrevet) sidste Led i Diftongen [au].

2. DIFTONGER.

De Diftonger, som forekommer i almindelig islandsk Tale er: [ai], skrevet *æ*, [au], skrevet *á* el. *a*, [ɛi], skrevet *ei* el. *e*, [ıi], skrevet *ig*, [oi], skrevet *og*, [ʏy], skrevet *ug*, [ui], skrevet *úg* og [öy], skrevet *au*. Hertil kunde saa maaske föjes [oᵘ] (se ovenfor) og endvidere rimeligvis [iɛ] (skrevet *je*, *é* el. *è)*, idet *j* indgaar ret fast Forbindelse med denne Vokal (og maaske ogsaa andre Vokaler) og har Vokalklang. De i enkelte Ords Lydskrift anvendte Triftonger: [ʏyi], [öyi] og [oui] er derimod tvivlsomme. Sidste Led er maaske kun en Glidelyd ved Overgangen til næste Stavelse.

Bürgel Goodwin og flere hævder, at de fleste lange trykstærke Vokaler spaltes eller bliver Diftonger. Dette har jeg ogsaa iagttaget i enkelte Personers Tale, bestrider heller ikke, at det kan forekomme, naar Ordene udtales hvert for sig, men tror ikke at det kan opstilles som almindelig Regel. Alene det, at Spaltningen eller Diftongiseringen er meget örefaldende, hvor den høres, kunde tyde paa, at Fænomenet ikke var meget almindeligt.

Diftongernes förste Led har gennemgaaende en forholdsvis ren Klang. Den sidste Del er ogsaa, selv om den nok aldrig helt naar i-, u- el. y-Stillingen, betydelig nærmere den, end hvad der er almindeligt i danske eller tyske Diftonger. Der er saaledes meget tydelig Forskel paa de to Led i Diftongen [ʏy]. Erindrende dette kan man godt sige at [ai] ligner d. ej i Veje, aj i vaje, [au] ligner av i Tavle, [oi] ligner öj i höje, [ui] ligner uj i huje. — [ɛi] og [öy] findes i dansk Almuesmaal, men har „nærmere“ Slutvokal.

Diftongerne kan være baade lange og korte — smgln. Dansk, hvor Diftongerne altid er lange. — Naar en Diftong er lang mener de fleste Fonetikere, at det er Diftongens förste Del, der er lang, medens sidste Del altid er kort. Hvis det er Tilfældet, hvorledes skal man saa forklare de islandske Sanglæreres Kritik af deres Elevers Udtale? De anker over, at Eleverne udtaler förste Del af Diftongerne for kort og at sidste Del kommer alt for hurtigt[2]). Mon ikke Længden er mere ligelig fordelt end man har antaget, for ikke at sige, at sidste Led er det længste, hvad den citerede Udtalelse unægtelig kunde tyde paa?

---

1) I denne Afhandling bruges Bell-Sweets engelske og Jespersens danske Betegnelser: h = high, nær; m = mid, mellemst; l = low, fjærn; f = front, For-; b = back, Bag-; n = narrow, tynd; w = wide, bred; r = round, rund; u = unround, urundet.

2) »Tvíhljóðarnir (ei, au, æ, á) eru oft illa sungnir, af því að seinni stafurinn kemur langt of snemma. ... Fyrri stafinn á að draga, en hinn kemur síðast í tóninum um leið og honum er slept« (Musiktidsskriftet Heimir I, 14).

Naar Diftongerne er korte, er de under visse Omstændigheder tilböjelige til at blive Monoftonger, saa vel i trykstærk som i tryksvag Stavelse. Dette kan ske saaledes, at begge Diftongens Dele smælter sammen til en ny Lyd: *austur* [öys·doɹ > ys·doɹ], *Gunnlaugur* [gyn·löy·qoɹ > gy::oqoɹ], el. saaledes, at den ene Del, is. den sidste forsvinder: *ætla* [aihdla > ahdla], *móálóttur* [mo:au·lo:hdoɹ > mo:alo·hdoɹ].

3. KONSONANTER.

En Ejendommelighed ved det islandske Konsonantsystem er dets Modtagelighed for Indvirkning fra Omgivelserne, især fra foregaaende eller efterfølgende Vokal. Saaledes er g- eller k-lydene snart palatale [q, ķ] eller velære [g, k], alt efter som den følgende Vokal er en Fortunge- eller Bagtungevokal. Paa samme Maade kan der ogsaa f. Eks. paavises Forskel mellem [q] i [seq·ðɪ] og [saq·ðɪ] el. mellem [χ] i [laχ·s] og [oχ·s] el. mellem [ŋ] i [leiŋ·gɪ] og [uŋ·goɹ]. Bürgel Goodwin har i sine Afhandlinger paapeget en Mængde lignende eller mindre iøjnefaldende Paralleller (se f. Eks. hans Konsonanttavle, Sv. Lm. '08, 92—3).[1])

a. LUKKELYD.

[b] er en ustemt Læbelyd, dannet ved Lukke mellem Over- og Underlæbe, og svarer ganske til d. b i **bage, koble**. Lyden skrives med *b, bb, p*.

[p] er den tilsvarende bepustede (aspirerede) Lyd; den lyder omtrent som d. p i **Panser, pleje**. Lyden skrives med *p, b, bb*.

[d] er en ustemt Tandlyd, dannet ved at Tungespidsen og -bladet lukker mod Overtænderne og Gummen; svarer ganske til d. d i **Dis, dreje**.

Lyden skrives med *d, dd, t*.

[t] er en bepustet (aspireret) Tandlyd, dannet paa samme Maade som [d]. Lyden er ikke saa stærkt bepustet som d. t i **tage, fat**.

I Forbindelserne *sl* og *sn* udvikler der sig en Lukkelyd [d] el. [t] som Overgang fra *s* til den følgende Lyd. Denne Overgang udtrykkes ikke ved Lydtegn i Ordbogens Lydskrift, da Lyden ofte er ret utydelig. At den dog kan spille nogen Rolle ses af at *sl* og *sn* kan bruges som Rimbogstaver svarende til *st*, saaledes i følgende fra Digteren Grímur Thomsen hentede Citater: *ef nokkur líkið* **sn***ertir* **st***yggur* | **st***inna sýnir hann jaxla þá;* — **st***irður var og* **st***ríðlundaður* | **Sn***orrason og fátalaður;* endvidere: **Sl***ys að útför* **st***eðja hans* | **sl***itna hanka silar.*

[g] er en ustemt Lyd, dannet ved Lukke mellem Fortunge og Forgane foran Ganetoppen. Den ligner jysk gj i **gjöre**. Lyden skrives med *gj, g, k(k)j*.

[ķ] er den tilsvarende aspirerede Lyd. Den ligner jysk kj i **kjær**.

Lyden skrives med *kj, k*.

[g] er en ustemt Lyd, dannet ved Lukke mellem Midttunge og den bageste Del af den haarde Gane. Den svarer til d. g i **gaa, Saga, Helga**.

Lyden skrives med *g, k(k)j*.

[k] er den tilsvarende bepustede (aspirerede) Lyd og lyder nogenlunde som d. k i **kold, Tak**.

Lyden skrives med *k, g*.

Lydene [p], [t], [k] er i Forlyd og Udlyd kraftigere og stærkere bepustede i Nordlandsk og Østlandsk end i Landets mest udbredte Dialekt, Sydlandsk, hvis Lydværdier her som ved andre Lyd lægges til Grund i denne Afhandling og i Ordbogens Lydskrift.

Angaaende Lukkelydenes Lydværdier hersker der ikke Enighed blandt de Forfattere, som har behandlet dem. Med Undtagelse af Sveinbjörn Sveinbjörnsson, som siger at [p], [t], [k] i Forlyd er lidt mindre aspirerede end i Dansk, medens de i Indlyd ligne de franske Eksplosiver, og at [b], [d], [g] har den samme Værdi som i Dansk (Maître Phonétique Mai 1894), skelner de fleste imellem **stemt (halvstemt), ustemt og aspireret Lukkelyd**. Men ogsaa om Stemmens Forekomst er der megen Uenighed (Arpi, Bürgel Goodwin, Storm, Sweet).

Udførligst og tydeligst er Bürgel Goodwins Behandling af disse Lyd (Sv. Lm. '08, 92 ff.). Blandt Eksplosiver skelner han f. Eks. i mellem: a s p i r a t o r: *p* i *pallur, t* i *tala, k* i *kafli, koma, ókominn;* — r e n a f o r t e s: *p* i *kápa, bb* i *pabbi*[2]), *t* i *bátur, dd* i *edda*[2]), *tl* i *ætla, k* i *stráki, aka, ákafur, gg* i *hegg, dögg, döggvum*[2]); — p e r s p i r e r a d e (ustemte) l e n e s: *f (b)* i *hafði, afl, d* i *skáldið, g* i *nálgist, nálgast;* — i n s p i r e r a d e (halvstemte) l e n e s: *b* i *bolli, d* i *dagur, g* i *giska, ganga;* — p e r t o n e r a d e (stemte) l e n e s: *b* i *ábúð, d* i *inndæll, g* i *ágætur, inngangur, hjegóma, kólga*.

Ifølge min Mening — som iøvrigt ogsaa deles af den amerikanske Fonetiker Kemp Malone i hans för omtalte Arbejde — er de islandske Lukkelyd altid ustemte, og jeg fandt det derfor tilstrækkeligt i Ordbogens Lydskrift, hvor ingen særlig Nøjagtighed tilstræbtes, at skelne Lydene alene efter det vigtigste Skelnemærke, Aspirationen, saaledes at Lydskriftens [b], [d], [g] bör opfattes som rene ustemte, uaspirerede tenues, medens [p], [t], [k] er aspirerede tenues. Hvor större Nöjagtighed var ønskelig kunde man tænke sig Tredeling, nemlig s v a g tenuis el. ustemt media: Ordbogens [b], [d], [g] i Forlyd og i Indlyd, i det mindste imellem Vokaler; — h a a r d ren tenuis: Ordbogens [b], [d], [g] efter og foran ustemt Konsonant [illegible], [illegible]; — a s p i r e r e t tenuis: Ordbogens [p], [t], [k] (jfr. Viëtor, Elemente der Phonetik, 6. Ausg. 196 ff.).

1) I Bürgel Goodwins Konsonanttavle findes der ved Siden af skarpsindige Distinktioner ogsaa andre, som forekommer mig mindre overbevisende. Saaledes [illegible] Eksempler, [illegible] imellem *gn* i *[illegible]* og *[illegible]*, hvor Forskellen er forsvindende; paa samme Maade *g* i *ganga* og *[illegible]*. [illegible] Sted i samme Række *k* i *[illegible]* og *gg* i *hegg*, som dog synes at være vidt forskellige. Og ikke mindre tydelig er Forskellen [illegible] efter hans Opstilling har samme Artikulationssted.

2) [illegible] as in *vagga*.

b. HÆMMELYD.

[w] er en bilabial Hæmmelyd, dannet med noget fremskudte Læber. Lyden forekommer i Jysk, f. Eks. foran Bagtungevokaler: Vand, Voks. I Islandsk findes Lyden vistnok kun efter [χ], og skrives med *v: hvalur* [χwa:løϱ]. Lyden har Tilböjelighed til at forsvinde, f. Eks. i Østlandsk [χa:løϱ], og det er et Spörgsmaal, om Lyden i det hele taget nogen Steder er selvstændig, om ikke den udelukkende er Biartikulation til [χ].

[v] er stemt, [f] en tilsvarende ustemt labio-dental Hæmmelyd: Underlæben danner Hæmme mod Overtændernes Underflade. Lydene svarer til d. v og f i Vej, fejg.

[v] skrives med *v, f,* [f] skrives med *f, p*.

[ð] er en stemt, [þ] en ustemt Hæmmelyd, dannet i Reglen mellem Tungespidsen og Overtænderne. Der opstaar en bred spalteformet Aabning. Baade den stemte og ustemte Lyd findes i Engelsk (skrevet *th)*, medens Dansk slet ikke har den ustemte Lyd og kun tilnærmelsesvis den stemte. Den danske stemte Lyd (skrevet *d* i Indlyd og Udlyd, f. Eks. i bade, Fader, Fad) dannes (ifølge Jespersen) med den forreste Del af Fortungen.

[ð] skrives med *ð, þ,* [þ] skrives med *þ, ð*.

[s] dannes med Tungespidsen ved Gummen, ofte nede ved Tænderne. Lyden er som d. s i sand, Gas. Noget höjere oppe og med bredere Rille artikuleres [s] foran j: *sjálfur*, jfr. d. Sjæl. Den til [s] svarende stemte Lyd [z] findes ikke i Islandsk.

[s] skrives med *s*.

[r] er Tungespids-r, dannet mellem Tungespidsen og Gummen, idet Tungespidsen i Reglen gör et Par Slag, flere eller færre efter Eftertryk og Udtalestyrke. Lyden forekommer i jysk Almuesmaal. Lyden kan i visse Forbindelser blive kakuminal, som i *verslun, varsla*. Drøbel-*r* findes i enkelte Menneskers Udtale, men anses for at være en Talefejl og bör altsaa ikke efterlignes. Bagtunge-*r* (dansk *r)* findes ikke i Islandsk.

[r] skrives altid med *r*.

[ϱ] er ustemt Tungespids-r og skrives med *r*.

[l] er en lateral Hæmmelyd. Tungespidsen danner Lukke mod Gummen, saaledes at Luftströmmen tvinges til Siderne. Svarer til d. l i lade, kalde. Lyden er som oftest bilateral og har en ret forskellig Klangfarve efter Omgivelserne. Skrivemaaden er altid *l*.

[λ] er den tilsvarende ustemte Lyd og skrives med *l*.

[j] dannes mellem Tungefladen og den haarde Gane med spalteformet Aabning. Den svarer til d. j i hjem, Bjælde, men er tilböjelig til at indgaa fast diftongisk Forbindelse med efterfølgende Vokal (se under Diftonger). [ι] er den tilsvarende ustemte Lyd. Skrivemaaden er altid *j*.

[ɧ] er en kraftig artikuleret, stærkt bepustet [j]-lyd, svarer omtrent til jysk hj i Hjælm eller t. ch i Chemie. Lyden skrives med *hj*.

[q] er en stemt Hæmmelyd, dannet mellem Tungefladen og den bløde Gane. Lyden retter sig i Klangfarve efter den forudgaaende Vokal. Den svarer til d. g i Kage, Sag, men Artikulationen er rimeligvis mere udpræget i den islandske Lyd, Spalteaabningen løsere paa Dansk. Den tilsvarende ustemte Lyd er [χ], d. g i lagt, t. ch i ach.

c. NÆSELYD.

[m] er en stemt Næselyd, hvor Læberne danner Lukke og Luftströmmen passerer Næsen. Lyden er ganske som d. m i Maal, falme. Den bliver labio-dental foran *f* og *v: tromf, ramviltur*. — [u] er den tilsvarende ustemte Lyd. Skrivemaaden er i Reglen *m*, sjældnere *nn*.

[n] er en stemt Næselyd og Tungespidsen danner Lukke mod Overtænderne eller hyppigere Gummen. Lyden er ganske som d. n i naa, Kone. Foran Spiranter udtales *n* ofte uden fuldstændigt Mundlukke, saaledes f. Eks. foran *s: dansa*, og is. i sammensatte Ord foran *j* el. [ɧ]: *hreinhjartaður*; i den sydøstlige Del af Landet forekommer denne Udtale ogs. foran *j* i usammensatte Ord: *brynja, grenja*.

[ν] er den tilsvarende ustemte Lyd og Skrivemaaden baade for den stemte og ustemte Lyd er *n*.

[ŋ] er en stemt Næselyd; Tungefladen danner Lukke paa Grænsen mellem den haarde og den bløde Gane eller længere tilbage. Lyden svarer til d. ng i længe, Unge, ung og skrives med *ng* el. med *n* (foran *g* el. *k*).

[ŭ] er den tilsvarende ustemte Lyd.

d. [h].

Der er i Islandsk som i flere andre Sprog en Konsonant, som især bestemmes ved Stemmebaandenes Stilling, medens Mundstillingen varierer efter den Lyd, der følger. Denne Konsonant betegnes ved [h] og kan altsaa være ret forskellig efter Omgivelserne. Bogstavtegnet er i Reglen h, men Lydskriftstegnet [h] bruges her ogsaa om andre, ikke væsentlig forskellige Fænomener. Saaledes betegnes det Pust, som i Forbindelserne *pp, tt, kk* gaar foran Lukkelyden, ved samme Tegn. Pustet retter sig, i Modsætning til h, efter den forudgaaende Vokal, men bortset fra det, ligner Pustet h-Lyden, er forskelligt ligesom den og betegnes bedst ved samme Lydtegn. Ligesom h + Vokal vistnok kun er ustemt + stemt Vokal, **saaledes er Vokal + Pust foran Lukkelyd maaske omvendt stemt + ustemt Vokal.**

Særlig Omtale fortjæner Forbindelsen h + Konsonant: *hl, hn, hr*. De islandske Forfattere er gennemgaaende tilböjelige til at tro, at der gaar et hørbart Pust foran Konsonanten, og Björn M. Ólsen mener at Konsonanten er stemt.[1]) De fremmede Fonetikere derimod paastaar, at der ikke er noget [h] i Forbindelsen og at Konsonanten er ustemt. Jeg synes ogsaa

1) Om *hl* siger han f. Eks.: Bei der Aussprache des *hl* wird die Zunge in der gewöhnlichen *l*-Stellung gehalten und das *h* wird nun dadurch **hervorgebracht,** dass ein starker Exspirationsstrom an den beiden Seitenwänden der Zunge durch den Mund getrieben wird; dann folgt unmittelbar das *l*, welches nach meiner Ansicht tönend ist (l. c. 272).

at Konsonanten er ustemt, i hvert Fald kommer Stemmen ikke før end lige inden Vokalen begynder: men til Trods for det mener jeg at [h] kan være berettiget til at betegne det ekstrastærke Pust, som kendetegner Konsonanten i det mindste i Forlyd. Med dette for Øje, men ogsaa af praktiske Hensyn for at gøre Begrebet ustemt liquida, som ikke er et almindeligt Fænomen i andre Sprog i Forlyd, bedre forstaaeligt for uovede Læsere, er Tegnet [h] i Lydskriften brugt i denne Stilling.

II. STEMME OG PUST.

Alle Vokaler (dermed ogsaa Diftonger) er stemte, men i absolut Udlyd (Ord- el. Sætningsudlyd) er Slutningen dog altid ustemt og ender gærne med et Pust eller en ustemt Glidelyd.

De stemte Konsonanter bliver vaklende, d. v. s. bliver stemte el. ustemte el., hvad der er almindeligst, ender ustemt, naar de staar i absolut Ord- el. Sætningsudlyd efter lang Vokal el. stemt Konsonant. Dette betegnes i Lydskriften ved kursive Tegn: *laf* [la:*v*], *bað* [ba:*ð*], *vör* [vö:*r*], *tal* [ta:*l*], *uml* [ʏm·*l*], *emj* [ɛm·*j*], *sög* [sö:*q*], *gum* [gʏ:*m*], *lön* [lö:*n*]. Efter kort Vokal er de i Udlyd lange og stemte: *þramm* [þram·], *hrönn* [hϙön·] osv. Efter ustemte Konsonanter har man de tilsvarende ustemte Lyd: *lasm* [las·µ], *barn* [bad·v], osv. — Til [b], [d], [g], [ɡ] i Indlyd svarer [p], [t], [k] i Udlyd: *tap* [ta:p], *tapið* [ta:bɪ*ð*, ta:pɪ*ð*]; *net* [nɛ:t] *netin* [nɛ:dɪ*n*, nɛ:tɪ*n*]; *lak* [la:k], *lökin* [lö:ɡɪ*n*, lö:ƙɪ*n*]. — [ɧ] forekommer kun i Forlyd: *hjóm* [ɧo^u:*m*], [ŋ] kun i Indlyd: *lengi* [lɛiŋɡɪ], [ƙ], [ɡ] kun i Forlyd og Indlyd: *gjöf* [ɡö:*v*], *kæfa* [ƙai:va], *hrekja* [hϙɛ:ɡa, hϙɛ:ƙa].

De fleste ustemte Konsonanter er kraftigt artikulerede, ikke mindst i Indlyd foran Kons., hvor de udtales med et stærkt Pust. Dette Pust bevirker, at en følgende aspireret Lyd bliver uaspireret, medens stemte Lyd vistnok taber en Del af Stemmen, uden dog at blive helt ustemte. I Forlyd har man f. Eks.: *fjara* [fja:ra], *tjón* [tjo^u:*n*], *plága* [plau:(q)a], *tveir* [tvɛi:*r*], hvor den stemte Lyd efter den ustemte i Forlyd er noget paavirket, uden dog at være helt uden Stemme. Efter [s] i Forlyd, ligesom efter alle ustemte Konsonanter i Indlyd, forsvinder Aspiration: *spinna* [sbɪn:a], *stela* [sdɛ:la], *skip* [sɡɪ:p]; *hefta* [hɛf·da], *hestur* [hɛs·døϙ], *bliðka* [blɪþ·ga], *verkur* [vɛϙ·goϙ], *bálkur* [bauʎ·goϙ], *hampa* [hau·ba], *fantur* [fav·doϙ], *rækta* [raiχ·da]. I Udlyd derimod bevares Aspirationen: *hest* [hɛs·t], *verk* [vɛϙ·k], *hamp* [haµ·p] osv. — Samme Virkning som de ustemte Konsonanter har [h], hvor Skriften har *pp, tt, kk: heppinn* [hɛhbɪ*n*], *detta* [dɛhda], *þakka* [þahga], — men derimod: *happ* [hahp], *datt* [daht], *þökk* [þöhk].

Om korte, stemte (halvstemte) Kons., som kommer til at staa i Udlyd af förste Led i et sammensat Ord, gælder følgende Regel (jfr. dog IV.): [ð], [l], [m], [n] bliver stemte, undtagen foran *h* + Vokal, [r], [v] bliver ustemte foran ustemte Kons., undtagen *b, d, g: miðbik* [mɪð·bɪ·k], *talfæri* [tal·fai·rɪ], *samsinna* [sam·sɪn·a], *ginstór* [ɡɪn·sdo^u·r], *hafblik* [hav·blɪ·k], *fordæma* [for·dai·ma]; — men: *miðhús* [mɪ:þ(h)u·s], *forfeður* [foϙ·fɛ·ðøϙ], *lafhræddur* [laf·(h)ϙaid·øϙ], *tafsamur* [taf·samøϙ].

III. TRYK.

De enkeltstillede Ord i Islandsk udtales med temmelig svævende og kun lidet udpræget Tryk. Men som Hovedregel gælder dog, at saavel usammensatte som sammensatte Ord skal have stærkest Tryk paa förste Stavelse. Dette gælder ogsaa næsten alle Forstavelser: *'ábúð, 'afbæjarvinna, 'fordæmi, 'vanþekking* osv. Der er ikke mange Undtagelser; blandt usammensatte Ord især: *ekki* [ɛh'ƙɪ·]. Nogle Forstavelser kan have vaklende Tryk, saaledes især *hálf-* (se Eksempler i Ordbogen). Her synes Trykket at rette sig efter Betydningen: hvor *hálf* er modsat *full* synes Stavelsen at have Tryk, medens det i Betydningen „temmelig“ vistnok som oftest er uden Tryk. Det samme gælder maaske ogsaa en Del andre Forstavelser som *all-, jafn-, ó-*, hvor jeg imidlertid ikke tör opstille nogen Regel.

Ord paa flere Stavelser og sammensatte Ord har Bitryk paa en af de følgende Stavelser. Dette Tryk bliver, især efter (flere) tryksvage Stavelser saa udpræget, at det ikke væsentlig skiller sig fra Hovedtrykket paa förste Stavelse. Man kan saaledes sige, at i Ord som *auragirnd, afbæjarmaður* er der ringe eller ingen Forskel paa Trykket i de to Hovedstavelser *aur—girnd* og *af—mað*. Det samme kan gælde almindelige Afledningsendelser, i det mindste i Ord, der staar alene: *'vorkunnar'samur, 'olundar'legur*.

Stærke, halvstærke og svage Stavelser veksler rytmisk, hvis ikke Betydningen af Ordet virker forstyrrende. Undertiden falder Betydningen sammen med Rytmen, som i: *kaupamaður, ábotavant* osv. Men undertiden har Betydningen Overtaget, saaledes at Rytmen forstyrres eller omvendt: *'blind'ösku'bylur, 'joðá'burður*. I mange Tilfælde bliver et Ords Stavelser halvstærke eller svage, alt efter som Betydningen eller Rytmen er det bestemmende: *'Forn-'Egyptar* el. *'Forn-E'gyptar, 'van'þakklátur* el. *'vanþakk'látur* osv.

IV. LÆNGDE.

Alle Lyd i Islandsk kan være lange eller korte, med Undtagelse af [ƙ], [ɧ], [j], [ɩ] og [w], som kun kan være korte; [ʲ] er kort i Forlyd, men i Reglen (skønt ikke betegnet) langt i Indlyd. Lange Lyd forekommer næppe i tryksvag Stavelse. *En trykstærk Stavelse er altid lang*, indeholder lang Vokal el. efterfølgende halvlang Konsonant.

Her skelnes mellem fuld Længde [:] og halv Længde [·].

En Vokal har *fuld Længde* i trykstærk Stavelse: ¹) I Udlyd: *blý* [bli:], *hey* [hɛi:]; ²) i Indlyd foran anden Vokal: *áa* [au:a], foran kort Konsonant: *far* [fa:r], *heyja* [hɛi:ja], el. foran *p, t, k, s* + efterfølgende r, *v* el. *j: lepja* [lɛ:bja, lɛ:pja], *lepra* [lɛ:bra, lɛ:pra], *letja* [lɛ:dja, lɛ:tja], *fikra* [fɪ:gra, fɪ:kra], *lausra* [löy:sra], *þrisvar* [þrɪ:svaϙ].

En Konsonant har *fuld Længde* inde imellem kort aksentueret Vokal og uaksentueret Vokal i næste Stavelse: Konsonanten er da fordelt paa bægge Stavelser, som i d. *bundne, svundne: Anna* [an:a], *gabba* [gab:a].

En Konsonant, der følger paa en kort Vokal og selv efterfølges af en el. flere Konsonanter, er *halvlang* (herfra undtages dog Forb. *sr, sv* og *sj*, se foran): *iðja* [ıð·ja], *rausn* [röys·v], *valtur* [vaλ·døϙ]. Dobbeltskrevet Konsonant i Udlyd er ogsaa **halvlang: *gabb*** [gap·].

En halvstærk Stavelse, der følger umiddelbart efter en Stavelse med stærkt Tryk, svinder ind saaledes at fuld Længde bliver halv Længde og halv Længde forkortes helt: *kona* [ko:na], men: *búkona* [bu:ko·na]; *bóndi* [boᵘn·dı], men: *húsbóndi* [hus·boᵘndı].

En Stavelse med stærkt Bitryk (ɔ: naar der staar en eller flere tryksvage Stavelser foran den halvstærke Stavelse) kan have de samme Længdeforhold som en stærk Stavelse: *lausamaður* [löy:sama:ðøϙ], *aðstoðarforingi* [að·sdoðaϙfo:riŋqı]. Selv tryksvage Endelser som *-samur, -semi, -legur, -leiki* osv. kan i en saadan Stilling blive lange (i det mindste udenfor Sætningssammenhæng): *sífrunarsemi* [siv·rønaϙsɛ:mı], *undarlegleiki* [ʏn·darlɛqlɛi:gı].

I Sætningssammenhæng kan alle Længdeforhold forandres og afhænger af Talens Tempo osv.

Længdeforholdene i Sammensætningers förste Led. Hvor i et sammensat Ord förste Leds trykstærke Vokal inden Sammensætningen har været kort, forbliver Længdeforholdene uforandrede i det sammensatte Ord: *verk* [vɛϙ·k], *verkfróður* [vɛϙ·kfroᵘ·ðøϙ]. Men hvor den trykstærke Vokal har været lang, forkortes den i Reglen i visse Stillinger, naar Ordet bliver förste Led i et sammensat Ord, samtidig med at den udlydende Konsonant forlænges. Dette gælder dog kun visse Konsonanter, nemlig *ð, f, g* [= q], *l, m, n, r* og *p* [= f]; — naar Konsonanten er *p* [= p], *k, t* og *s*, er Længdeforholdene i Reglen uforandrede[1]), *b, d, g* [= g] forekommer kun i Udlyd efter Konsonant el. dobbeltskrevne, og Vokalen er saaledes altid kort, *h, j, v* og *þ* staar aldrig i Udlyd. Desuden synes Længdeforandringen ikke at være lige konsekvent alle Vegne, saaledes høres is. i Nordlandsk ofte lang Vokal (og stemt Kons., jfr. II.) i förste Led, hvor den i andre Dialekter er kort (og ustemt).

Om Længdeforholdene gælder med den oven anførte Reservation følgende Regler:

Hvor sidste Sammensætningsled begynder med Vokal eller *h* med efterfølgende Vokal, er Længden uforandret i förste Led: *miður* [mı:ðøϙ], *miðaldir* [mı:ðaldıϙ], *miðhús* [mı:þ(h)u·s]; *af* [a:v], *afundinn* [a:vʏndın], *afhuga* [a:f(h)ʏ·qa]; *hel* [hɛ:l], *helaumur* [hɛ:löy·møϙ], *helheimur* [hɛ:λ·h ɛi·møϙ]; *ber* [bɛ:r], *beryrði* [bɛ:rırðı], *berhögg* [bɛ:ϙ(h)ök] osv.

Hvor sidste Sammensætningsled begynder med Konsonant (undtagen *h* med efterfølgende Vokal), forkortes Vokalen i förste Led samtidig med at den efterfølgende Konsonant bliver halvlang: *miður* [mı:ðøϙ], *miðbik* [mıð·bı·k], *miðhluti* [mıð·hλʏ·dı, -hλʏ·tı], *af* [a:v], *afkimi* [af·kı·mı], *tál* [ta:l], *talhlýðinn* [tal·hλi·ðın], *hagur* [ha:qøϙ], *hagsæld* [haχ·sailt], *samur* [sa:møϙ], *samgöngur* [sam·göyŋgøϙ], *vinur* [vı:noϙ], *vinfengi* [vın·fɛiŋgı], *vor* [vo:r], *vorveður* [vor·vɛ:ðøϙ], *upp* [ʏhp], *uppfræða* [ʏf·rai·ða].

V. OVERSIGT OVER DE ANVENDTE LYDTEGN.

1. VOKALER OG DIFTONGER.

[a]:	***allur*** [ad·løϙ], ***dagur*** [da:qøϙ].
[ai]:	***rælni*** [rail·nı], ***ætt*** [aiht], ***æða*** [ai:ða].
[au]:	***átt*** [auht], ***ljá*** [ljau:], ***þang*** [þauŋ·k].
[ɛ]:	***enni*** [ɛn:ı], ***efi*** [ɛ:vı], ***henta*** [hɛv·da, hɛn·ta].
[ɛi]:	***einn*** [ɛid·v], ***peysa*** [pɛi:sa], ***lengi*** [lɛiŋ·gı].
[ı]:	*inn* [ın·], *yrkja* [ıϙ·qa], *vinur* [vı:noϙ].
[i]:	***ís*** [i:s], ***ýfa*** [i:va], ***Inga*** [iŋ·ga], ***sýsla*** [sis·la].
[ıi]:	***stigi*** [sd(ı)i:jı], ***lygi*** [l(ı)i:jı].
[o]:	***orð*** [or·ð], ***boli*** [bo:lı], ***kostur*** [kos·døϙ].
[oi]:	***logi*** [loi:jı], ***bogi*** [boi:jı].
[oᵘ]:	*ósk* [oᵘs·k], *Óli* [oᵘ:lı], *sófl* [soᵘb·λ].
[ʏ]:	*urð* [ʏr·ð], *gull* [gʏd·λ], *guð* [gʏʏ:ð].
[ʏʏ(i)]:	***hugi*** [hʏʏ(i):jı].
[ø]:	*aftur* [ahdøϙ], *hugsun* [hʏχ·son], *kunnugur* [kʏn:oqoϙ].
[u]:	*úlfur* [ul·vøϙ], *gúll* [gud·λ], *tún* [tu:n], *ungur* [uŋ·goϙ].
[ui]:	***múgi*** [mui:jı].
[y]:	*ý* [y:].
[ö]:	***öll*** [öd·λ], ***höll*** [höd·λ], ***öl*** [ö:l].
[öy]:	***austur*** [öys·døϙ], ***söngur*** [söyŋ·gøϙ], ***baula*** [böy:la].
[öy(i)]:	***Laugi*** [löy(i):jı], ***lögin*** [löy(i):jın].

2. KONSONANTER.

[b]:	***bara*** [ba:ra], ***spinna*** [sbın:a], ***geispa*** [gɛis·ba], ***gabba*** [gab:a], ***safn*** [sab·v].
[d]:	***dagur*** [da:qøϙ], ***steðji*** [sdɛð·jı], ***detta*** [dɛhda], ***fata*** [fa:da], ***radda*** [rad:a].
[ð]:	***raða*** [ra:ða], ***iðn*** [ıð·n], ***bragð*** [braq·ð].
[f]:	***fara*** [fa:ra], ***slept*** [slɛf·t], ***skúffa*** [sguf:a].
[g]:	***gamall*** [ga:madλ], ***skakkur*** [sgahgøϙ], ***vagga*** [vag:a], ***vagn*** [vag·v].
[ɡ]:	***gefa*** [ɡɛ:va], ***skeifa*** [sɡɛi:va], ***baggi*** [baɡ:ı], ***þekkja*** [þɛhɡa].

1) Nogen Vaklen kan dog spores, is. ved *s: Mosfellsheiði* [mo:sfɛls(h)ɛi:ðı, mos·-], *íslenskur, Íslendingur* [i:s-, is·-], *Ásgeir* [au:s-, aus·-].

[q]: *laga* [la:qa], *lægð* [laiq·ð].
[χ]: *hægt* [haiχ·t], *lagt* [laχ·t].
[χw]: *hvalur* [χwa:løϱ], *hver* [χwɛ:r].
[h]: *hafa* [ha:va], *hlíf* [hλi:*v*], *þakka* [þahga], *ætt* [aiht].
[ɦ]: *hjá* [ɦau:], *hjól* [ɦoᵘ:*l*].
[j]: *jól* [joᵘ:*l*], *jeg* [jɛ:*q*], *þilja* [þɪl·ja], *segja* [sɛi:ja].
[ɩ]: *hljóð* [hλɩoᵘ:ð].
[k]: *kali* [ka:lɪ], *þing* [þiŋ·k], *þokk* [þöhk], *tak* [ta:k], *gagg* [gak·].
[ꝁ]: *kæfa* [ꝁai:va], *kjóll* [ꝁoᵘd·λ], *þekja* [þɛ:ꝁa].
[l]: *lifa* [lɪ:va], *velgja* [vɛl·ga], *Ella* [ɛl:a], *mál* [mau:*l*].
[λ]: *hlæja* [hλai:ja], *þukl* [þʏhkλ], *velkja* [vɛλ·ɋa].
[m]: *maður* [ma:ðøϱ], *hamla* [ham·la], *amma* [am:a], *gum* [gʏ:*m*].
[ɱ]: *heimta* [hɛiɱ·da], *skamt* [sgaɱ·t].
[n]: *ná* [nau:], *handa* [han·da], *Anna* [an:a], *von* [vo:*n*].
[v]: *hnefi* [hvɛ:vɪ], *vanta* [vav·da], *safn* [sab·v].
[ŋ]: *lengi* [lɛiŋ·ɋɪ], *þing* [þiŋ·k].
[[illegible]]: *ungt* [u[illegible]·t], *langt* [langt] [lau[illegible]·t], *seinka* [sɛi[illegible]·ga].
[p]: *páll* [paud·λ], *lap* [la:p], *labb* [lap·].
[r]: *refur* [rɛ:vøϱ], *forn* [for·dv], *hnerra* [hvɛr:a].
[ϱ]: *hrífa* [hϱi:va], *verk* [vɛϱ·k], *hestur* [hɛs·døϱ].
[s]: *sól* [soᵘ:*l*], *óska* [oᵘs·ga], *hossa* [hos:a], *hoss* [hos·].
[t]: *tál* [tau:*l*], *hátt* [hauht], *gat* [ga:t], *gadd* [gat·].
[w]: se [χw].
[þ]: *þol* [þo:*l*], *blíðka* [bliþ·ga], *lægð* [laig·þ].
[:] betegner fuld Længde: *öl* [ö:*l*], *mylla* [mɪl:a].
[·] betegner halv Længde: *hespa* [hɛs·ba], *búkona* [bu:ko·na].
[ˡ] betegner Tryk paa efterfølgende Stavelse: *ekkí* [ɛhˡꝁi·].

( ) i Lydskriften betegner, at den Lyd, som staar i Parentesen, gærne forsvinder i Udtalen: *ágjarn* [au:qa(r)dv]. Kursive Lydtegn betegner Vaklen mellem stemt og ustemt, el. særlig i Udlyd, Lyd, som nogle Steder er ustemt, men som andre Steder kun ender ustemt: *gullbaugur* [gʏd·*l*böy·qøϱ], *möl* [mö:*l*].

VI. BOGSTAVERNES UDTALE.

(I dette Afsnit tages for Nemheds Skyld og af praktiske Grunde forskellige Fænomener under eet, som gærne kunde behandles i særlige Afsnit.)

a udtales som:
1) [a:], [a] el. [a·]: *afi* [a:vɪ], *dagur* [da:qøϱ], *Anna* [an:a], *búmaður* [bu:ma·ðøϱ].
2) [au] foran *ng* og *nk*: *langur* [lauŋ·goϱ], *hanki* [hau[illegible]·ɋɪ, hauŋ·ꝁɪ]. Paa Vestlandet, is. paa Vestfjordene, udtales dog *a* i denne Stilling endnu som [a] el. [ai].[1])
3) [ai:] foran *gi*: *bagi* [bai:jɪ], *lagið* [lai:jɪð], *hagi* [hai:jɪ]. Diftongiseringen er dog ikke almindelig i Østfjordsk (jfr. VII.).

á udtales som: [au:], [au] el. [au·]: *á* [au:], *lán* [lau:*n*], *sá* [sau:], *átt* [auht], *bágt* [bauht], *kálfur* [kaul·voϱ], *Þjórsá* [þjoᵘϱ·sau·].
I tryksvag Stavelse er *á* undertiden blevet til *a*: *bleikálóttur* > *bleikalóttur*, *móálóttur* > *móalóttur*.

b udtales som:
1) [b], [b·] el. [b:] i Forlyd og i Indlyd: *bara* [ba:ra], *blár* [blau:r], *babla* [bab·la], *babl* [bab·λ], *obláta* [ob·lau·da, -lau·ta], *flumbra* [flʏm·bra].
Dobbeltskrevet b i Indlyd udtales [b:]: *gabba* [gab:a].
2) [p] el. [p·] i Indlyd foran *s* (jfr. dog 3)): *lambs* [lam·ps], og i Udlyd, dobbeltskrevet eller efter Konsonant: *labb* [lap·] (jfr. *labba* [lab:a]), *þamb* [þam·p] (jfr. *þamba* [þam·ba]).
3) *b* er stumt mellem *m* og *d* el. *t*: *dembdi* [dɛm·dɪ], *dembt* [dɛɱ·t, dɛm·t], *dumbt* [dʏɱ·t, dʏm·t], *tvílemd* [tvi:lɛmt]; — sædvanlig ogsaa mellem *m* og *g*, samt mellem *m* og Endelsen *-s*: *lembga* [lɛm·ga], *lambs* [lam·(p)s] (jfr. 2)).
Som Udlyd i förste Led i sammensatte Ord udtales *b* som [b] foran Vokal el. stemt Konsonant, men som [p] foran ustemt Konsonant: *lambeigandi* [lam·bɛi·qandɪ], *dramblæti* [dram·blai·dɪ, -lai·tɪ], — *lambdauði* [lam·pdöy·ðɪ], *drabbsamur* [drap·samøϱ]. — Det assimileres med *b* og *p*: *lambburður* [lam·bʏrðøϱ], *kambpungur* [kaɱ·buŋgoϱ, kam·puŋgoϱ].

d udtales som:
1) [d], [d:] el. [d·] i Forlyd og i Indlyd mellem stemte Lyd samt dobbeltskrevet i Indlyd mellem Vokaler: *dagur* [da:qøϱ], *draga* [dra:qa], *henda* [hɛn·da], *kuldi* [kʏl·dɪ], *radda* [rad:a], *hálfraddaður* [haul·(v)rad·aðøϱ], *Oddur* [od:øϱ].
2) [t] el. [t·] i Indlyd foran ustemt Konsonant el. Endelsen *-s* (jfr. dog 3)) samt i Udlyd, dobbeltskrevet eller efter Konsonant: *gadds* [gat·s], *lands* [lan·(t)s], *stödd* [sdöt·] (jfr. *staddur* [sdad:øϱ]), *rönd* [rön·t] (jfr. *rendur* [rɛn·døϱ]).
3) *d* er i Reglen stumt mellem *l* og paafølgende *g* el. *n* og mellem *n* og paafølgende *g*, *l* el. *s*: *holdgast* [hol·(t)gast], *úldna* [ul·(d)na; *sundla* [sʏn·(d)la], *sands* [san·(t)s], *lands* [lan·(t)s].

1) For at [illegible] den Udtale bruges især følgende Strofe: *Það er strangur gangur fyrir hann svanga Manga | að bera þang í fangi fram á Langatanga.*

Som Udlyd i förste Led i sammensatte Ord udtales *d* som [d] foran Vokal el. stemt Konsonant, men som [t] foran ustemt Konsonant: *raddop* [rad:o·p], *vandvirkur* [van·dvɪɹgøɹ], *Oddný* [od·ni·], *eldhús* [ɛl·dus, ɛl·tu·s]; *raddbilun* [rat·bɪ·løn], **haldgóður** [hal·tgoᵘ·ðøɹ], *oddhvass* [ot·χwas, ot·kvas]. — Det er stumt foran *d* el. *t*: *elddýrkun* [ɛl·diɹgøn], **eldtunga** [ɛl·tuŋga]. Det forsvinder endvidere ofte i: *andskoti* [an·(t)sgo·dɪ, -sgo·tɪ], *handleggur* [han·(d)lɛg·øɹ].

ð udtales som:

¹) [ð] el. [ð·] i Indlyd mellem stemte Lyd, desuden i Nordlandsk (jfr. ²)) foran *k*: *aða* [a:ða], *lægði* [laiɣ·ðɪ], *hafði* [hav·ðɪ], **arður** [ar·ðøɹ]; *blíðka* [blið·ka].

I Udlyd (efter Vokal el. stemt Konsonant) er det snart halvstemt, snart ustemt, betegnet ved *ð*: *ráð* [rau:ð], *hefð* [hɛv·ð], *lægð* [laiɣ·ð] (jfr. ²)), *ferð* [fɛr·ð], *höfuð* [hö:vøð].

²) [þ] el. [þ·] i Indlyd foran *k* (jfr. dog ¹)) samt mellem stemt og ustemt Konsonant: *blíðka* [bliþ·ga], *borðs* [bor·þs]; — endvidere i Nordlandsk i Udlyd efter [b], [g] (jfr. ¹)): *hefð* [hɛb·þ], *lægð* [laig·þ].

³) [d] el. [t] paa Vestlandet, is. paa Vf., efter [ɣ], [r] og [v]: *lögð* [löɣ·t], *garður* [gar·døɹ], *garðs* [gar·ts], *höfð* [höv·t], *vafði* [vav·dɪ].

⁴) *ð* er i Reglen stumt el. assimileret i *bragðs* [braχ·s], særlig i tryksvage Ord som *að* [a(ð)], *það* [þa(ð)], *hvað* [χwa(h), χa(h), ka(h)].

Som Udlyd i förste Led i sammensatte Ord udtales *ð* som [ð], altid efter forudgaaende Vokal undtagen foran *h* + Vokal eller *þ*: *miðöld* [mɪ:ðölt], *miðdepill* [mɪð·dɛbɪdʎ, -dɛp-], *kviðljettur* [kvɪð·ljɛhdøɹ]; endvidere efter stemt Konsonant foran Vokal: *Borðeyri* [bor·ðɛi·rɪ] og efter stemt Konsonant foran uaspireret Lyd (hvor det dog ofte forsvinder): **borðbúnaður** [bor·(ð)bu·naðøɹ], *harðger* [har·(ð)gɛ·r]. — Det udtales som [þ] efter Vokal, naar det staar foran *h* + Vokal, endvidere efter Konsonant, naar det staar foran ustemt, aspireret Lyd: *miðhús* [mɪ:þ(h)u·s], *borðfótur* [bor·þfoᵘ·døɹ, -foᵘ·t-]. Det assimileres med efterfølgende *þ*: *kviðþungur* [kvɪþ·uŋgøɹ], er gærne stumt mellem Lukkelyd: *bragðbetri* [brag·(þ)bɛ·drɪ, -bɛ·trɪ], og desuden i Ord som: *baðstofa* [bas·do·va], *Bárðdælir* [baur·dai·lɪɹ], *Norðlendingar* [nor·(ð)lɛndiŋgaɹ], *Norðlingar* [nor·liŋgaɹ] o. fl.

e udtales som:

¹) [ɛ:], [ɛ] el. [ɛ·]: *gleði* [glɛ:ðɪ], *stef* [sdɛ:v], *enni* [ɛn:ɪ], *hlje* [hʎɛ:], *smásleði* [smau:slɛ:ðɪ].

²) [ɛi], [ɛi:] el. [ɛi·] foran *ng* og *nk*, foran *gi* og *gj*, samt hvor det i Böjning af Ord ved Synkope kommer til at staa foran *gl* el. *gn*: *enginn* [ɛiŋ·ɟɪn], *þenkja* [þɛiŋ·ɟa, þɛiŋ·ka]; *feginn* [fɛi:jɪn], *degi* [dɛi:jɪ], *skammdegi* [sgam·dɛi·jɪ], *segja* [sɛi:ja]; *spegill* [sbɛi:jɪdʎ], *speglar* [sbɛig·laɹ], *dreginn* [drɛi:jɪn], *dregnir* [drɛig·nɪɹ]; — undtagelsesvis i: *mega* [mɛi:ɣa].

³) [ʏ], [ʏ·] el. [ʏ:] i Reglen i pron. *hver* [χwʏ·r, kvʏ·r] (men derimod *hver* = Springkilde udtales [χwɛ:r, kvɛ:r]); ligeledes i *hverndagsföt* [χwʏɹ·sdaχsfö·t, χwʏn·-, kvʏɹ·s-], *hverslags*, *hvernig*, *hversu*, *hvergi*, *hvenær* og *einhver*.

⁴) [öy] ofte i Böjningsformer af *enginn* [ɛiŋ·ɟɪn]: *eng(v)an* [öyŋ·g(v)an], *eng(v)um* [öyŋ·g(v)øm], *eng(v)ir*, *engri*, *engrar*, *eng(v)u*.

⁵) [jɛ:] i Datidsformerne *greri* [grjɛ:rɪ], *neri*, *reri*, *sneri*. — Paa Østlandet er endnu bevaret den ældre Udtale [gro:rɪ, grɛ:rɪ] osv.

f udtales som:

¹) [f], [f·] el. [f:] i Forlyd og i Indlyd, dobbeltskrevet el. foran *s*, *t*, *st*, *k*; endvidere fordoblet i Udlyd: *faðir* [fa:ðɪɹ], *skúffa* [sguf:a], *ofsi* [of·sɪ], *hefti* [hɛf·dɪ], *hlífst* [hʎif·st], *rifka* [rif·ga]; *eff* [ɛf·], *vaff* [vaf·]. Endvidere undtagelsesvis i *Stefán* [sdɛ:faun], *slaufa* [slöy:fa], *kof(f)ort* [ko:foɹt, kof:oɹt], *vöflur* [vöf·løɹ], *Afríka* [af·riga, -rika].

²) [v] el. [v·] i Indlyd mellem Vokaler (jfr. dog ⁴)), mellem Vokal og *ld*, *lt*, *ls* (jfr. ⁴)), *g*, *j*, *r*, *ð* (jfr. dog ³)), mellem *r*, *l* og efterfølgende Vokal el. *r*: *hafa* [ha:va], *efldi* [ɛv·ldɪ], *höfgi* [höv·ɟɪ], *rifja* [rɪv·ja], *kofri* [kov·rɪ], *hafði* [hav·ðɪ], *arfur* [ar·vøɹ], *álfur* [aul·vøɹ], *þarfrar* [þar·vraɹ].

I Udlyd (efter Vokal el. stemt Kons.) er det snart halvstemt, snart ustemt, betegnet ved [*v*]: *haf* [ha:*v*], *líf* [li:*v*], *arf* [ar·*v*].

³) [b·] i Indlyd foran *l*, *n* og i Nordlandsk foran *ð* (jfr. ²)): *afl* [ab·ʎ], *efla* [ɛb·la], *nafn* [nab·n], *nefna* [nɛb·na], *hafði* [hab·ðɪ]. — Forb. *fl* foran Kons. udtales snart som [vl] el. [lv], [lf]: *efldi* [ɛv·ldɪ, ɛl·vdɪ], *eflst* [ɛv·lst, ɛl·fst].

⁴) *f* er i Reglen stumt el. assimileret mellem forudgaaende *l* og *d*, *n*, *r*, *s* el. *t*, samt mellem *r* og *ð*, *l*, *n*, el. *t*: *hvolfdi* [χwol·(v)dɪ, kvol·(v)dɪ], *hálfnaður* [haul·(v)naðøɹ], *hálfrar* [haul·(v)raɹ], *sjálfs* [sjaul·(f)s], *hálft* [hauʎ·(f)t, haul·(f)t]; *þarfnast* [þar·dnast], *hvarfla* [χwar·dla, kvar·dla], *þarft* [þaɹ·(f)t]. — Forb. *fnd*, *fnt* udtales [md, m·t, ɱ·t, f·t]: *efna*, *efndi*, *efnt* [ɛb·na, ɛm·dɪ, ɛɱ·t, ɛm·t], *jafnt* [jaɱ·t, jam·t, jaf·t]. — *ft* udtales i enkelte Smaaord som [hd]: *aftur* [ahdøɹ], *aftan* [ahdan], *eftir* [ɛhdɪɹ].

f er endvidere næsten altid stumt i visse Ord mellem foregaaende *á*, *ó*, *ú* og Vokal: *áfir* [au:ɪɹ], *tófa* [toᵘ:a], *lófi* [loᵘ:ɪ], *húfa* [hu:a].

Som Udlyd i förste Led i sammensatte Ord udtales *f* som [f] foran ustemt Konsonant, som [v] foran Vokal el. stemt Konsonant el. *b*, *d*, *g*: *atkymi* [af·kʏ·mɪ], *afhýsi* [a:f(h)i·sɪ]; *afundinn* [a:vʏndɪn], *brjefdúfa* [brjɛ·v·du·va]. Det udtales som [b] i enkelte Ord: *aflægi* [ab·lai·jɪ], *Hafliði* [hav·lɪ·ðɪ, hab·lɪ·ðɪ], *úlfúð* [ul·vuð, ul·bu·ð]. — Det assimileres gærne med efterfølgende *f* el. *m*, hyppigt med *b*, af og til ogs. med *p*: *brjeffrjett* [brjɛ·f·rjɛht], *afmæli* [am:ai·lɪ], *afmá* [am:au·], *brjefblað* [brjɛv·bla·ð, brjɛb·la·ð], *afbera* [av·bɛ·ra, ab:ɛ·ra], *ofboð* [ob:oð], *brjefpeningar* [brjɛ·f·pɛ·niŋgaɹ, brjɛh-]. Det samme sker ogsaa i hyppige Ordforbindelser: *lof mjer* [lom·jɛ·r], *gef mjer* [gɛm·jɛ·r].

g udtales som:

1. [g], [g·] el. [g:] ¹) I Forlyd foran *a*, *á*, *o*, *ó*, *u*, *ú*, *ö*, *au* el. foran Kons. undtagen *j*: *gamall* [ga:madʎ], *gáta* [gau:da, gau:ta], *got* [go:t], *góður* [goᵘ:ðøɹ], *gulur* [gʏ:løɹ], *gull* [gud·ʎ], *gosla* [gos·la], *gauð* [göy:ð]; *glaður* [gla:ðøɹ], *gnauða* [gnöy:ða], *grár* [grau:r], *Gvendur* [gvɛn·døɹ]. I Ordet *guð* og Sms. deraf udtales *g* som [gv]: *guð* [gvʏ:ð], *Guðmundur*, *Guðrún*. — Desuden undtagelsesvis [g] i: *geyið* [gɛi:jɪð] *mitt*.

²) I Indlyd skrevet fordoblet (dog ikke naar *i* el. *j* følger jfr. 2): *þagga* [þag:a]; — endvidere foran *l*, *n* og i Nordlandsk foran *ð* (jfr. 3): *böglar* [bög·laɹ], *vagn* [vag·n]; *sagði* [sag·ðɪ]; — efter Konsonant (*ð*, *d*, *f*, *l*, *m*, *n*, *r*, *v*) foran Bagtungevokal: *auðgast* [öyð·gast], *holdgun* [hol·(d)gøn], *göfga* [göv·ga], *bólga* [boᵘl·ga], *hrímga* [hɹim·ga], *þinga* [þiŋ·ga], *margur* [mar·gøɹ], *frjóvgun* [frjoᵘv·gøn].

2. [ɡ], [ɡ·] el. [ɡ:] ¹) I Forlyd foran *e, (é), i, í, y, ý, ei, ey, æ,* samt for skrevet *gj: gefa* [gɛ:va], *gin* [ɡɪ:n], *gína* [ɡi:na], *gyðja* [ɡɪð·ja], *gyll* [ɡid·λ], *geit* [ɡei:t], *geyma* [ɡei:ma], *garði* [ɡai:ðɪ], *gjald* [ɡad·λ], *gjóta* [ɡou:da, ɡou:ta], *gjöf* [ɡö:v].
²) I Indlyd fordoblet foran *i,* efter stemt Kons. med paafølgende *i,* samt for skrevet *ggj* el. *gj* med foregaaende Kons.: *baggi* [baɡ:ɪ], *heybaggi* [hɛi:baɡ·ɪ], *velgi* [vɛl·ɡɪ], *lífgi* [liv·ɡɪ], *borgin* [bor·ɡɪn], *þiggja* [þɪɡ:a], *fylgja* [fɪl·ɡa].
3. [q] el. [q·] I Indlyd mellem Vokaler (jfr. dog 7) eller mellem Vokal og r, samt de fleste Steder foran *ð* (jfr. 1, ²): *laga* [la:qa], *eigur* [ɛi:qøϱ], *eigra* [ɛiq·ra], *bragð* [braq·ð], *sagði* [saq·ðɪ]. Forb. *gld* udtales [q·ld] el. [l·gd]: *sigldi, yglði.*
I Udlyd efter lang Vokal og i tryksvag Endelse er det snart halvstemt, snart ustemt, her betegnet med [*q*]: *dag* [da:*q*], *veg* [vɛ:*q*], *lagleg* [laq·lɛ*q*].
4. [χ·] el. [χ] I Indlyd efter Vokal foran ustemt Lyd: *lags* [laχ·s], *sagt* [saχ·t], *siglt* [sɪχ·λt, sɪλ·χt], *neglt* [nɛχ·λt]; — dobbeltskrevet: *handleggsbrotna* [han·lɛχsbrohdna].
5. [k] el. [k·] I Udlyd, skrevet fordoblet el. efter Konsonant, samt ofte foran udlydende *s: bygg* [bɪk·], *lögg* [lök·], *arg* [ar·k], *þing* [þiŋ·k], *fang* [fauŋ·k], *stytting* [sdɪhdiŋk], *byggs* [bɪk·s].
6. Forb. *gt* efter *á* udtales jævnlig (ved Assimilation) som *ht: lágt* [lauht], *bágt* [bauht].
7. [j] naar det efterfølges af *i: vígi* [vi:jɪ]. I denne Forbindelse bevirker det som oftest Diftongisering af den foregaaende Vokal: *bagi* [bai:jɪ], *bági* [bau:jɪ], *degi* [dɛi:jɪ], *stigi* [sd(ɪ)i:jɪ], *lygi* [l(ɪ)i:jɪ], *loginn* [loi:jɪn], *skógi* [sgoui:jɪ], *hugi* [hʏy:jɪ], *múgi* [mui:jɪ], *lögin* [löy:jɪn]. I nogle af disse Lydforbindelser er paa Østlandet *g* blevet til *j,* uden at bevirke Diftongisering: *lagi* [la:jɪ], *bogi* [bo:jɪ], *tregi* [trɛ:jɪ], *lögin* [lö:jɪn].
8. Foran Kons. undtagen *j* (jfr. 2 og 9) og *v* smælter *g* sammen med foregaaende eller efterfølgende *n* og udtales dels som [ŋ·], dels som [ŭ·]: *hringla* [hϱiŋ·la], *þyngsli* [þiŋ·slɪ], *hegndi* [hɛŋ·dɪ], *hegnt* [hɛŭ·t, hɛŋ·t], *hegnst* [hɛŋ·st]. Det samme sker ogs. i Reglen foran udlydende *-s* (jfr. 5): *þangs* [þauŋ·s], *fangs* [fauŋ·s].
9. *g* er i Reglen stumt: ¹) i mellem Vokal og efterfølgende *j: vígja* [vi:ja], *beygja* [bei:ja], *bægja* [bai:ja]; — ²) efter *á, ó, ú* i Udlyd samt efter de samme Lyd i Indlyd med efterfølgende *a, u,* samt ofte mellem *ú* og *i: lág* [lau:(*q*)], *skóg* [sgou:(*q*)], *skógur* [sgou:(q)øϱ], *múgur* [mu:(q)øϱ]; *hrúga* [hϱu:(q)a]; *fljúgi* [flju:ɪ], *ljúgi* [lju:ɪ], *sjúgi* [sju:ɪ], *drjúgir* [drju:(j)ɪϱ]; — ³) mellem *l* og *d, n* el. *t,* og undertiden *s,* eller mellem *r* og *ð, n* el. *t: fylgdi* [fɪl·dɪ], *bólgna* [boul·na], *fylgsni* [fɪl·snɪ], *birgðir* [bɪr·ðɪϱ], *morgni* [mor·dnɪ], *margt* [maϱ·t].

Som Udlyd i förste Led i sammensatte Ord gælder følgende om Udtalen af *g:* ¹) hvor det er dobbeltskrevet eller staar efter Kons. udtales det som [g] el. [k] efter som det følgende Led begynder med Vokal (stemt Kons.) el. ustemt Kons.: *byggakur* [bɪg:a·gøϱ, -a·køϱ], *sönglist* [söyŋ·glɪst], — men: *bergbúi* [bɛr·kbu·ɪ], *þinghús* [þiŋ·k(h)u·s]. Det assimileres med følgende *g* el. *k: bygggrjón* [bɪg·rjou·n], *margkvæni* [mar·kvai·nɪ]; — ²) staar der Vokal foran det udlydende *g,* udtales dette som [q] el. [χ], det sidste kun foran stærkt bepustede Konsonanter: *flugeldar* [flʏ:qɛldaϱ], *haglega* [haq·lɛqa], *treggáfaður* [trɛq·gau·vaðøϱ], *augljós* [öyq·ljou·s]; men: *vegspotti* [vɛχ·sbohdɪ], *laghentur* [la:χ(h)ɛvdøϱ, -(h)ɛntøϱ]; — ³) det forsvinder efter *á, ó, ú: lágnætti* [lau·naihdɪ], *mágkona* [mau:ko·na, mauhko·na], *drjúgvirkur* [drju:vɪϱgøϱ], *lágþýska* [lau:þisga].

h udtales som:
¹) [h] i Forlyd foran Vokal el. *l, n, r* (jfr. I. 3. d.): *hafa* [ha:va], *hlýða* [hλi:ða], *hnífur* [hvi:vøϱ], *hross* [hϱos·].
²) Forb. *hj* udtales [ɧ]: *hjá* [ɧau:], *hjör* [ɧö:r], *hjól* [ɧou:*l*], *hjarta* [ɧaϱ·da].
³) Forb. *hv* udtales enten som [χw] el. [χ] (sydlandsk og østlandsk Udtale) el. [kv] (vestlandsk og nordlandsk Udtale): *hvalur* [χwa:løϱ, χa:løϱ, kva:løϱ].
⁴) *h* er ofte stumt, saaledes undertiden i Artiklen *hinn, hin, hið,* og i det pers. Pron. *hann, hún,* naar det staar paa en tryksvag Plads i Sætningen: *láttu hann* [lauhdan] *vera; hvenær kom hún* [ko:mun]? men: *hún kom* [huŋ· ko·*m*] *í gær.* — Desuden er det i Reglen stumt i sammensatte Ord, naar det staar i Forlyd i sidste Sammensætningsled og förste Led ender paa ustemt Konsonant: *athygli* [a:t(h)ɪglɪ], *hesthús* [hɛs·dus, hɛs·tu·s], *eldhús* [ɛl·dus, ɛl·tu·s], *þinghús* [þiŋ·ku·s], *forhlað* [foϱ·(h)λa·ð], *gaflhlað* [gab·lað], *ferhyrningur* [fɛ:ϱ(h)ɪr·dniŋgøϱ], *örfhentur* [ör·f(h)ɛvdøϱ, -(h)ɛndøϱ]. Det bevares især efter *s,* men kan dog ogsaa forsvinde i den Stilling: *lausholt* [löy:s(h)olt]. — Det forsvinder endvidere f. Eks. i *ranghali* [rauŋ·ga·lɪ].

i, y udtales som:
¹) [ɪ:], [ɪ] el. [ɪ·]: *iða* [ɪ:ða], *ytri* [ɪ:drɪ, ɪ:trɪ], *hringiða* [hϱiŋ·gɪ·ða], *yndi* [ɪn·dɪ], *hitt* [hɪht], *styttur* [sdɪhdøϱ], *yngri* [ɪn·grɪ] (Vf.), jfr. 2.
²) [i] foran *ng* og *nk: hringur* [hϱiŋ·gøϱ], *yngri* [iŋ·grɪ], *hinkra* [hiŭ·gra, hiŋ·kra], *dynkur* [diŭ·gøϱ, diŋ·køϱ]. (Ordet *þynka* udtales dog gærne [þɪŭ·ga, þɪŋ·ka]. Desuden udtales *i* som [i] i enkelte andre Ord som *snigill* [sni:jɪdλ], *lyginn* [li:jɪn], *kligja* [kli:ja], *tygjast* [ti:jast], *aktygi* [a:kti·jɪ], *dauðyfli* [döy:ðiblɪ], *niðamyrkur* [ni:ða-], *ilska* [il·sga], *ilt* [il·t], *ills* [il·s]; paa Østlandet endvidere i *illur* [id·løϱ], *mygla* [mig·la], *skrifli* [sgrib·lɪ], *ygla* [ig·la], *bilt* [biλ·t].
³) Spor af en ældre Udtale af *y* findes dog i enkelte Ord, som *kyr* [ɟʏ:r, ɟʏr·], *ykkur* [ʏhgøϱ], *ykkar* [ʏhgaϱ], *spyrja* [sbʏr·ja], *hví spyrjið* [sbʏr·jɪ] *þið?* Mere dialektisk i Ord som *kyssa, skyrpa* (Af.), *ryðga* (Vf.), *bryðja, flytja, kryfja* (jfr. Valt. Guðm., Isl. Gramm. § 13 Anm. og BMÓ., Germ. S. 263 ff.).

í, ý udtales som [i:], [i] el. [i·]: *ídeppin* [i:dɛhbɪn], *íta* [i:da, i:ta], *hlífa* [hλi:va], *slý* [sli:], *mykri* [mi:grɪ, mi:krɪ], *ístra* [is·dra].

j udtales som:
¹) [j] i Forlyd og Indlyd: *jól* [jou:*l*], *þylja* [þɪl·ja], *þjónn* [þjoud·v]. — I Udlyd er det snart halvstemt, snart ustemt [*j*]: *emj* [ɛm·*j*], *belj* [bɛl·*j*], *grenj* [grɛn·*j*].
²) [ɩ] efter *hl, hn, hr: hljómur* [hλɩou:møϱ], *hnjóður* [hvɩou:ðøϱ], *hrjóta* [hϱɩou:da, hϱɩou:ta].
³) med foregaaende *h, g, k* smælter *j* sammen til een Lyd: [ɧ], [ɡ], [ɟ]: *hjól* [ɧou:*l*], *gjöf* [ɡö:*v*], *kjósa* [ɟou:sa].

k udtales som:
1. [k] ¹) i Forlyd foran *a, á, o, ó, u, ú, ö, au* el. Kons., undtagen *j: kal* [ka:*l*], *kál* [kau:*l*], *kol* [ko:*l*], *kór* [kou:r], *kuna* [ku:na], *kútur* [ku:døϱ], *kostur* [kos·døϱ], *kauði* [köy:ðɪ], *klefi* [klɛ:vɪ], *knár* [knau:r], *krófur* [krö:vøϱ], *kvöl* [kvö:*l*].
²) i Indlyd foran ustemt *l, n: þukl* [þʏhkλ], *tákn* [tauhkv], — foran udlydende *s* (jfr. dog 5): *bálks* [bauλ·ks, baul·ks], *taks* [ta:ks], *breks* [brɛ:ks], *klakks* [klahks]; — endvidere specielt i Nordlandsk og Østlandsk foran

Bagtungevokal, mellem Vokal og *r*, *v* og foran Endelsen *-endur* (jfr. 3): *aka, brekóttur, kökur, kjökra, vökva, rekendur* [a:ka, brɛ:koᵘdøϙ, kö:køϙ osv.]; — specielt i Nordlandsk efter *ð, l, m, n* (jfr. 3): *blíðka, stúlka, rýmka, hinkra* [bliðˑka, sdulˑka osv.].

³) i Udlyd: *tak* [ta:k], *brek* [brɛ:k], *þökk* [þöhk].

Forb. *kn* i Forlyd er nu i de fleste Ord gaaet over til *hn*, saavel i Skrift som i Udtale: *hnífur, hnje* osv. Den er dog bevaret i en Del allittererende Udtryk: *láta knje fylgja kviði*, og i enkelte andre Ord: *knár* [knau:r], *knýja, kneyfa, knör*. Undertiden findes bægge Skrive- og Udtalemaader, ogsaa i forskellig Betydning: *knappur*, knap, nærig, *hnappur* Knap; *knöttur* Bold, *hnöttur* Klode, Globus.

2. [ƙ] i Forlyd foran *e (é), i, í, y, ý, ei, ey, æ* samt for skrevet *kj: kenna* [ƙɛn:a], *kista* [ƙɪsˑda], *Kína* [ƙi:na], *kytra* [ƙɪ:dra, ƙɪ:tra], *kýr* [ƙi:r], *keila* [ƙɛi:la], *keyra* [ƙɛi:ra], *kær* [ƙai:r], *kjarr* [ƙarˑ]; — endvidere specielt i Nordlandsk og Østlandsk i Indlyd efter Vokal foran *i* el. *j* el. (spec. i Nordlandsk) efter *ð, l, m, n* (jfr. 3): *leki, vekja* [lɛ:ƙɪ, vɛ:ƙa]; *blíðki, velki, rýmki, hanki, velkja* [bliðˑƙɪ, vɛlˑƙɪ osv.]; undtagelsesvis i Sydlandsk ogsaa i Indlyd: *ekki* [ɛhˈƙiˑ], *akkeri* [ahƙɛˑrɪ].

3. henholdsvis som [g] el. [ɡ̟] efter *s* i Forlyd og Indlyd, i Indlyd efter *f, (p), r, t, l, m, n, ð* med efterf. Vokal (jfr. dog 1 og 2), i Indlyd mellem Vokaler (jfr. 1 og 2), dobbeltskrevet mellem Vokaler (jfr. 4.), mellem Vokal og *l, m, n, r, j, v* (enkelt- og dobbeltskrevet): *skal* [sga:*l*], *skil* [sɡ̟ɪ:*l*], *raska* [rasˑga], *röskir* [rösˑɡ̟ɪϙ], *rífga* [rifˑga], *dýpka* [difˑga], *dýrka* [diϙˑga], *arkir* [aϙˑɡ̟ɪϙ], *notkun* [nohdgon], *velkja* [vɛλˑɡ̟a], *rýmka* [riuˑga], *hanki* [hauᵘˑɡ̟ɪ], *blíðka* [blɪþˑga], *taka* [ta:ga], *tekinn* [tɛ:ɡ̟ɪn], (dog ikke i: *dúkatur* [du:kadoϙ], *Jakob* [ja:kop]), *þakka* [þahga], *þakkir* [þahɡ̟ɪϙ], *ekkert* [ɛhɡ̟ɛϙt], *þukla* [þʏhgla], *drakma* [drahgma], *teikna* [tɛihgna], *teikning* [tɛihgnink], *akrar* [a:graϙ], *tekjur* [tɛ:ɡ̟oϙ], *vökvi* [vö:gvɪ], *þekkja* [þɛhɡ̟a], *sökkva* [söhgva].

4. Naar *k* er dobbeltskrevet el. staar i Indlyd foran *l, m, n*, udvikler der sig en Aspiration for andet (betegnet ved [h]), hvorefter *k* udtales som [g] el. [ɡ̟].

5. [χˑ] el. [χ] i Indlyd mellem Vokal og *s, st* el. *t* (jfr. 1): *leiks* [lɛiχˑs], *taks* [taχˑs], *þekst* [þɛχˑst], *vakta* [vaχˑda], *lyktir* [lɪχˑdɪϙ].

6. *k* er i Reglen stumt mellem *l, r, n, s* og *t* el. *st: velkt* [vɛλˑt], *skenkt* [sɡ̟ɛiᵘˑt, sɡ̟ɛiŋˑt], *merkt* [mɛϙˑt], *íslenskt* [i:slɛnst]. Det forsvinder ogsaa i Forb. *sýknt og heilagt* [siᵘˑdohɛi:laχt]. Mellem *l* el. *r* og *n* udvikler der sig undertiden en dental Lukkelyd efter at *k* er forsvundet: *tálkn* [tauλˑdn] (ogs. i Sammensætninger deraf, f. Eks. *Tálknafjörður*), *stúlkna* [sduλˑdna], *storkna* [sdoϙˑdna].

Om Forb. *nk*, se *n*.

Som Udlyd i förste Led i sammensatte Ord udtales *k* dels som [k] foran ustemt Kons., dels som [g] foran Vokal el. stemt Konsonant: *sakbær* [sa:kbaiˑr], *bakhjallur* [ba:kħadloϙ], *hnakktaska* [hnahktasga], *strákangi* [sdrau:gauŋɡ̟ɪ], *brúklegur* [bruˑglɛqoϙ], *verklegur* [vɛϙˑglɛqoϙ], *saknæmur* [sa:gnaiˑmoϙ]. I Nordlandsk og Østlandsk udtales dog *k* ogs. som [k] mellem Vokal og stemt Lyd: *strákangi* [sdrau:kauŋɡ̟ɪ] osv. — I Forb. *kl* er der foregaaende Aspiration i Ord som: *líklega* [lihglɛqa], *klaklaust* [klahglöyst], *einstaklingur* [ɛinˑsdahglingoϙ]; — Aspirationen er imidlertid endnu mere udbredt i Østlandsk: *brúklegur* [bruhglɛqoϙ] osv., se Dialekter. — Det forsvinder foran efterfølgende *g* [- g] og *k* [- k]: *bleikgulur* [blɛi:gʏˑloϙ], *blekklessa* [blɛ:klɛsˑa]. Foran [ɡ̟] og [ƙ] er Assimilationen ikke fuldstændig: *dilkgimbur, strákkjáni*.

l udtales som:

1. [l] el. [lˑ] ¹) i Forlyd samt efter Kons. i Forlyd undtagen efter *h*, i Indlyd foran Vokal el. Kons. undtagen *k, p, t: lamb* [lamˑp], *kliður* [klɪ:ðøϙ], *ala* [a:la], *halda* [halˑda], *volgur* [volˑgøϙ], *bruðla* [brʏðˑla], *vals* [valˑs]; — i Nordlandsk dog ogs. foran *p, k* og sporadisk foran *t* (se 2.), *stúlka, stólpi, fólk, hjálp* [sdulˑka, sdoᵘlˑpɪ osv.].

²) dobbeltskrevet *(ll)* se 4.

I Udlyd efter Vokal el. stemt Kons. er det snart halvstemt, snart ustemt: *tal* [ta:*l*], *bruðl* [brʏðˑ*l*], *uml* [ʏmˑ*l*].

2. [λ] el. [λˑ] ¹) efter *h* i Forlyd: *hlað* [hλa:*ð*], *hljóð* [hλɪoᵘ:*ð*].

²) i Indlyd foran *k, p, t: stúlka* [sduλˑga], *stólpi* [sdoᵘλˑbɪ], *elta* [ɛλˑda], *fólk* [foᵘλˑk], *hjálp* [ħauλˑp], *alt* [aλˑt].

³) i Udlyd efter *f, g, k, p, r, s* og *t: afl* [abˑλ], *rugl* [rʏgˑλ], *þukl* [þʏhkλ], *hnupl* [hvʏhpλ], *jarl* [jarˑdλ], *rusl* [rʏsˑλ], *rjátl* [rjauhtλ].

I Nordlandsk udtales dog altid *l* foran *k, p* som [l]: *stúlka* [sdulˑka], *stólpi* [sdoᵘlˑpɪ] osv. Foran *t* forekommer ogs. sporadisk [l], is. i visse Egne paa Nordlandet, for at skelne imellem ens skrevne og ellers ligelydende Ordformer: *holt* [hoλˑt], Höj, — men: *holt* [holˑt] (dog sædv. [hoλˑt]) af *holur*, hul; paa samme Maade: *mælt* [maiλˑt] af *mæla*, tale, — men: *mælt* [mailˑt] (dog sædv. [maiλˑt]) af *mæla*, maale.

Ordformen *stúlkna* (gen. pl. af *stúlka)* udtales som [sduλˑgna] el. [sduλˑ(d)na] el. (Nl.) [sdulˑkna].

3. *ll* udtales som: ¹) [l:] el. [lˑ] i Ordene *mylla* [mɪl:a], *milla* [mɪl:a], *Halldór* [halˑdoˑr], i en Del Kælenavne: *Ella* [ɛl:a], *Olla* [ol:a], *Gulli* [gʏl:ɪ], *Halli* [hal:ɪ], *Lalli* [lal:ɪ], *Palli* [pal:ɪ], *Palla* [pal:a], *Malla* [mal:a], *Milla* [mɪl:a], *Salla* [sal:a], *Tolli* [tol:ɪ], *Kalli* [kal:ɪ], *Búlli* [bul:ɪ], *Dúlla* [dul:a], *Villa* [vɪl:a], *Villi* [vɪl:ɪ] o. fl., — samt i en Del Ord af fremmed Oprindelse: *ball* [balˑ], *balli* [bal:ɪ], *bolla* [bol:a], *núll* [nulˑ], *núlla* [nul:a], *pilla* [pɪl:a], *rall* [ralˑ], *ralla* [ral:a]; — og endelig sædv. foran udlydends *-s: ills* [ilˑs], *falls* [falˑs]; — ²) [dˑl] i Indlyd, [dˑλ] i Udlyd: *fella* [fɛdˑla], *falla* [fadˑla], *fall* [fadˑλ], *kall* [kadˑλ], *lykill* [lɪ:ɡ̟ɪdλ, lɪ:ƙ-].

4. *rl*, se *r*.

Som Udlyd i förste Led i sammensatte Ord udtales *l* som [l], foran *h* + Vokal dog kun, hvis *l*-Lyden er lang: *aleinn* [a:lɛidn], *talfæri* [talˑfaiˑrɪ], *velkominn* [vɛlˑkoˑmɪn], *ballhanskar* [balˑhansgaϙ], — men: *alheimur* [a:λ(h)ɛiˑmøϙ]; det er desuden ustemt foran hvilkensomhelst ustemt Kons., naar det selv staar efter Kons.: *hnuplgjarn* [hvʏhpλɡ̟a(r)n]. — Det er endvidere ofte ustemt i enkelte Ord, hvor Oprindelsen ikke mere er klar: *altjent* [aλˑdjɛvt, aλˑdɪnt, alˑtjɛnt], *altilegur* [aλˑdɪlɛˑqøϙ, alˑtɪlɛˑqøϙ]. Af og til ogs. i: *Valtýr* [vaλˑtiˑr]. — Forb. *ll* udtales enten som [dl] — foran Vokal el. stemt Kons. — eller som [dλ]: *fullvel* [fʏdˑlvɛˑ*l*], *fallhæð* [fadˑλ(h)aiˑ*ð*]. Stemmen er vaklende mellem uaspirerede Lukkelyd: *fjalldrapi* [fjadˑ*l*draˑbɪ, -draˑpɪ], *allgóður* [adˑ*l*goᵘˑðøϙ].

m udtales som:

1. [m], [m:] el. [mˑ] i Forlyd og i Indlyd undtagen foran *p, t, k* (jfr. dog 2.) og dobbeltskrevet i Udlyd: *maður* [ma:ðøϙ], *ama* [a:ma], *amma* [am:a], *álma* [aulˑma], *demba* [dɛmˑba], *svamla* [svamˑla], *svaml* [svamˑλ], *hamsar*

[ham·saǫ], *tromf* [trom·f], *vamm* [vam·]. — Enkeltskrevet i Udlyd efter Vokal el. stemt Kons. er det snart halvstemt, snart ustemt: *lōm* [lö:*m*], *jarm* [jar·*m*], *hálm* [haul·*m*], *góðum* [goᵘ:ðø*m*].

2. [illegible] i Indlyd foran [illegible] *aumka* [illegible] Nordlandsk er dog *m* i denne Stilling altid stemt: *hempa* [hεm·pa] osv.

²) i Udlyd efter *s*: *lasm* [las·μ].

3. [ŋ·] el. [ᵘ·] ofte foran *g* og *k*: *blómgast* [bloᵘŋ·gast], *aumka* [öyᵘ·ga, öyŋ·ka, öyμ·ga, öym·ka].

Som Udlyd i förste Led i et sammensat Ord udtales *m* snart som [m], snart som [μ] (jfr. *l*): *samdóma* [sam·do·ma], [illegible] Det assimileres med efterfølgende *m*: *sammála* [sam:au·la]; Forb. *kom þú* udtales [kon·dø].

n udtales som:

1. [illegible] i Forlyd og efter Kons. [illegible] *gnauð* [gnöy:ð], *knár* [knau:r], *snua* [snu·a].

²) enkeltskrevet i Indlyd undtagen foran *t* (jfr. dog 2.) el. *g*, *k* (se 3—5): *ana* [a:na], *sofna* [sob·na], *vakna* [vahgna], *lygnur* [lɪg·nøǫ], *sundla* [sʏn·(d)la], *hans* [han·s].

³) dobbeltskrevet, se 6.

Enkeltskrevet i Udlyd efter Vokal el. stemt Kons., undtagen *r* (se *r*), er *n* snart halvstemt, snart ustemt: *án* [au:*n*], *iðn* [ɪð·*n*], *gamlan* [gam·la*n*].

2. [v] el. [v·] ¹) efter *h* i Forlyd: *hnífur* [hvi:vøǫ].

²) i Indlyd foran *t*: *henta* [hεv·da]. I Nordlandsk udtales dog *n* i denne Stilling som [n]: *henta* [hεn·ta].

³) i Udlyd efter ustemt Kons. og *r*: *safn* [sab·v], *vagn* [vag·v], *rausn* [röys·v], *járn* [jaur·dv, jaud·v].

3. [ŋ·] el. [ŋ] ¹) foran *g* med efterfølgende Vokal el. *j*, *v*, *r*, samt foran *g* i Udlyd: *þinga* [þiŋ·ga], *hringja* [hǫiŋ·ga], [illegible] *þing* [þiŋ·k], *vorþing* [voǫ·þiŋk].

²) i Nordlandsk foran *k* med efterfølgende Vokal, stemt Kons. el. *-s* (jfr. 4.): *hanki* [hauŋ·ǵɪ], *pinklar* [piŋ·klaǫ], *dunks* [duŋ·ks]. — Alle andre Steder udtales *n* i denne Stilling som:

4. [illegible] el. [illegible] *hanki* [illegible] *pinklar* [illegible] *dunks* [illegible].

5. Hvor *n* staar foran *g* i andre Omgivelser end de i 3. nævnte, smælter *ng* sammen til een Lyd og udtales dels som [illegible] *tungl* [illegible], *tungna* [tuŋ·na], — samt ofte foran Eiefalds *-s* (jfr. 3.): *þings* [þiŋ·s], — og i Nordlandsk foran *t*: *hengt* [hεiŋ·t], — dels som [ᵘ·] foran *t* i de flestes Udtale: *hengt* [illegible].

Paa samme Maade udtales *nk* foran *t* som [ᵘ·] og i Nordlandsk som [ŋ·]: *punktur* [puᵘ·døǫ, puŋ·tøǫ], dog ogs. [illegible].

6. *nn* udtales som: ¹) [n:], [n·] el. [n] efter *a*, *e*, *i*, *o*, *u*, *ö* i Indlyd og Udlyd, ogs. efter andre Vokaler ved Sammentrækning: *Anna* [an:a], *inni* [ɪn:ɪ], *Unnur* [ʏn:øǫ], *önnur* [ön:øǫ], *ánni* [aun:ɪ], *eynni* [εin:ɪ], *hann* [han·], *senn* [sεn·], *tönn* [tön·], *munn* [mʏn·]; — ²) [d·n] i Indlyd, [d·v] i Udlyd, efter andre Vokaler end de foran nævnte: *einna* [εid·na], *vænni* [vaid·nɪ], *finni* [fid·nɪ], *sýnna* [sid·na], *daunn* [döyd·v], *einn* [εid·v], *vænn* [vaid·v], *fínn* [fid·v], *fónn* [foᵘd·v], *húnn* [hud·v].

7. *n* er i Reglen stumt mellem *r* el. *t* og efterfølgende *s* el. *t* (idet *r* gærne ogs. forsvinder), samt undertiden mellem *r* og *sk* el. mellem *f*, *g* og *s*: *barns* [bas·], *botns* [bos·], *fernt* [fεht], *bernska* [bεǫ·sga], *hrafns* [hǫaf·s], *gagns* [gaχ·s].

Som Udlyd i förste Led i sammensatte Ord udtales *n*: ¹) efter Vokal i Reglen som [n]: *vínandi* [vi:nandɪ], *vinfengi* [vɪn·fεiŋgɪ]; — foran *h* + Vokal, dog kun hvor *n*-lyden er lang (jfr. *l*): *sannheilagur* [san·hεi·laqøǫ]; — men: *vanhöld* [va:v(h)ölt]; — foran *g* og til Dels foran *k* og *hv* udtales det som [ŋ]: *vangá* [vaŋ·gau·], *fannkoma* [faŋ·ko·ma, [illegible]; — foran *b* udtales det i Reglen som [m]: *annboð* [am·bo·ð], *Finnbogi* [fɪm·boi·jɪ], *einbeittur* [εim·bεihdøǫ]; — ²) efter Kons. udtales det som [n] foran Vokal el. stemt Kons.: *jafnarma* [jab·narma], *gagnlegur* [illegible]; det er snart stemt snart ustemt mellem uaspirerede Lukkelyd: *nafnbót* [nab·*n*bo·t], *barngóður* [bad·*n*goᵘ·ðøǫ]; — det udtales som [v] foran ustemt Kons.: *nafnfrægur* [nab·vfrai·qøǫ], *iðnskóli* [ɪð·vsgo·lɪ], *barn-sár* [bad·vsau·r], jfr. *barns-ár* [bas·au·r]; — det forsvinder ogs. i mange Tilfælde: *barngóður* [bad·(*n*)goᵘ·ðøǫ], *botnlangi* [bohd(n)lauŋgɪ], *nafnfrægur* [nab·(v)frai·qøǫ].

o udtales som:

1. [o], [o:] el. [o·]: *orri* [or:ɪ], *ofan* [o:van], *koma* [ko:ma], *snjókoma* [snjoᵘ:ko·ma].
2. [oᵘ] foran *ng*: *kongur* [koᵘŋ·gøǫ] (skrives i Reglen *kóngur*).
3. [illegible] *hvorki* [illegible], is. i Nordlandsk i Ordet *hvor* [kvʏ:r] (som der altsaa udtales ligesom *hver*, se *e*).
4. [oi:] foran *gi*: *bogi* [boi:jɪ], jfr. dog Dialekter.

ó udtales som [oᵘ:], [oᵘ] el. [oᵘ·]: *ómur* [oᵘ:møǫ], *hljóma* [hλɪoᵘ:ma], *tónn* [toᵘd·v], *söngómur* [söyŋ·goᵘ·møǫ].

p udtales som:

1. [p] ¹) i Forlyd: *pabbi* [pab:ɪ], *prjónn* [prjoᵘd·v].

²) i Indlyd med foregaaende stærk Aspiration foran ustemt *l*, *n*, samt af og til foran Endelsen *-s*, is. efter Kons. (jfr. 4.): *hnupl* [hvʏhpλ], *vopn* [vohpv]; *skáps* [sgau:ps], *happs* [hahps] *skolps* [sgoλ·ps, sgol·ps]; — i Nordlandsk og Østlandsk udtales *p* paa samme Maade i Indlyd mellem Vokaler el. mellem Vokal og *r*, *j*, samt spec. i Nordlandsk efter stemt *l*, *m* (jfr. 2.): *api* [a:pɪ], *hypja* [hɪ:pja]; *hjálpa* [ɧaul·pa] osv.

³) overalt i Udlyd: *skap* [sga:p], *hjálp* [ɧauλ·p, ɧaul·p], *kapp* [kahp], *ösp* [ös·p].

2. [b] ¹) efter *s* i Forlyd (jfr. *k*, *t*): *spor* [sbo:r].

²) i Indlyd mellem Vokaler, mellem Vokal og *r* el. *j*, mellem *s* el. ustemt *l*, *m*, *r*, og efterfølgende stemt Lyd (jfr. 1.) og med foregaaende stærk Aspiration foran stemt *l*, *n* el. dobbeltskrevet: *api* [a:bɪ]; *skopra* [sgo:bra], [illegible] *hempa* [illegible], *varpa* [vaǫ·ba]; *hnupla* [hvʏhbla], *vopna* [vohbna], *hnappur* [hvahbøǫ]; dog altid [p] i Fremmedordene: *apríl* [a:pri*l*], *apríkósa* [a:prikoᵘ:sa].

3. i [illegible] foran Lukkelyder (jfr. ovenfor): *hnappur* [hvahbøǫ], *hnupl*, *hnupla*, *vopn* osv.

4. [f'] el. [f] foran *s (sk, st) t,* (jfr. dog 1.): *skáps* [sgauf's], *glópska* [gloᵘf'sga], *steypst* [sdɛif'st], *hrept* [hɡɛf't]. — Foran **s og t skrives nu i Reglen p kun hvor Stammen har p, medens det i den ældre Ortografi ogsaa skreves i andre Tilfælde** (för: *lopt,* nu: *loft* osv.).

Som Udlyd i förste Led i sammensatte Ord udtales p som [p] foran ustemt Kons.: ***happdráttur*** [hahpdrauhdøɡ], ***hampspotti*** [haᵯ'psbohdɪ]; — foran Vokal el. stemt Kons. udtales det som [b]: *skapillur* [sga:bɪdløɡ], *uppnám* [ʏhbnau'm]. *varpönd* [vaɡ'bönt], *kappleikur* [kahblɛi'gøɡ, -lɛik-]; i Nordlandsk er dog Udtalen her [p] efter Vokal: *skapillur* [sga'pɪdløɡ] osv.; — det assimileres med *b, p* og i Reglen *f: uppbót* [ʏhbo'ᵘt], *kappróf* [kahpro'ᵘv]; *uppfylla* [ʏf:ɪdla], *uppfundning* [ʏf:ʏndniŋk]; **ogs. i** ***reiptagl*** [rɛif'tagλ] **ofl.; — i Forb.** ***pl*** **forekommer Aspiration paa Østlandet i visse Ord** (jfr. 3. og Dialekter): *skaplega* [sgahblɛqa]; i Forb. *pm* findes Aspirationen ogs. andre Steder: *kaupmaður* [köyhbma'ðøɡ].

r udtales som:

1\. [r], [r'] el. [r:] [1]) i Forlyd: *ráfa* [rau:va], *refur* [rɛ:vøɡ], — ogs. efter Kons. i Forlyd, undtagen *h: prangari* [prauŋ'garɪ], ***trana*** [tra:na], ***kræfur*** [krai:vøɡ].

[2]) **i Indlyd saavel efter Vokal som Kons. foran Vokal el. opr. stemt Kons. (deriblandt** ***b, d, g): fara*** [fa:ra], ***verri*** [vɛr:ɪ], ***iðra*** [ɪð'ra], ***glæfrar*** [glaiv'raɡ], ***akrar*** [a:graɡ, a:kraɡ]; ***hamra*** [ham'ra], ***farðu*** [far'ðø], ***arfur*** [ar'vøɡ], ***argur*** [ar'gøɡ], ***varla*** [var'dla], ***meyrna*** [mɛir'dna], ***skírn*** [sgir'dv]; **om Forb.** ***rn*** **se forøvrigt 3.; — dobbeltskrevet:** ***stærri*** [sdair:ɪ].

[3]) **dobbeltskrevet i Udlyd:** ***barr*** [bar'], ***kjarr*** [ʄar'].

Enkeltskrevet i Udlyd i trykstærk Stavelse er r snart halvstemt, snart ustemt: ***bær*** [bai:r], ***vavr*** [vav'r].

2\. [ɡ] **el.** [ɡ'] [1]) **efter** ***h*** **i Forlyd:** ***hrífa*** [hɡi:va].

[2]) **i Indlyd foran ustemt Kons.:** ***k, p, s, t,*** **samt foran Böjningsendelserne** ***s, st: verka*** [vɛɡ'ga], ***varpa*** [vaɡ'ba], ***versla*** [vɛɡ'sla], ***svartur*** [svaɡ'døɡ], ***hers*** [hɛɡ's], ***berst*** [bɛɡ'st].

[3]) **i Udlyd i tryksvag Stavelse:** ***hestur*** [hɛs'døɡ].

3\. Forb. *rl, rn* udtales i sjældne Ord og omhyggelig Tale som [r'dl, r'dλ], [r'dn, r'dv]: *kurl* [kʏr'dλ], *kurla* [kʏr'dla], *skírn* [sgir'dv], ***meyrna*** [mɛir'dna]; **— ellers udtales disse Forb. som** [d'l, d'λ], [d'n, d'v]: ***varla*** [vad'la], ***karl*** [kad'λ], ***barn*** [bad'v].

Nogle Steder paa Sydøstlandet er den opr. Udtale af disse Forb. bevaret (se Dialekter): *stjarna* [sdjar'na], ellers [sdjar'dna, sdjad'na], *meyrna* [mɛir'na], *karl* [kar'l].

Opr. *rs* er nu i mange Tilfælde assimileret, ogs. i Skriftsproget: *foss* [fos'], *bessi* [bɛs:ɪ] (ældre *fors, bersi).* **Det er dog endnu bevaret baade i Skrift og Udtale, f. Eks. i** ***hersir*** [hɛɡ'sɪɡ], ***versla*** [vɛɡ'sla], **samt i Forb. med Böjningsendelserne** ***s, st: hers*** [hɛɡ's], ***hvers*** [χwɛɡ's, kvɛɡ's], ***ferst*** [fɛɡ'st], ***spyrst*** [sbɪɡ'st].

r **er forøvrigt gærne stumt (gennem Assimilation) foran** ***nd, nt, s, sk, sn, st: stirndur*** [sdɪn'døɡ], ***fornt*** [fov't, fon't], ***fernt*** [fɛht], ***vers*** [vɛs'], ***þorskur*** [þos'gøɡ], ***versna*** [vɛs'na], ***fyrst*** [fɪs't].

Som Udlyd i förste Led i sammensatte Ord udtales r som [r] foran Vokal el. stemt Kons., samt foran ***b, d, g*** **el.** dobbeltskrevet, men som [ɡ] ellers foran ustemt Kons.: *veröld* [vɛ:rölt], *fargjald* [far'ɟalt], *árdegis* [aur'dɛi'jɪs], *kjarrskógur* [ʄar'sgoᵘ'qøɡ], *berserkur* [bɛɡ'sɛɡgøɡ, bɛs'ɛɡgøɡ], *berhogg* [bɛ:ɡ(h)ök], *ferhjóla* [fɛɡ'ɟo'la]; — *r* forsvinder foran *hr: eftirhreyta* [ɛhdɪhɡɛi'da, -hɡɛi'ta], *tárhreinn* [tau:hɡɛidv]; endvidere i Reglen i Udlyd af Ordet *fyrir* foran Kons.: *fyrirgefning* [fɪ:rɪɟɛb'niŋk].

s udtales som [s], [s'] el. [s:]: *sól* [soᵘ:l], *vísa* [vi:sa], *bessi* [bɛs:ɪ], *foss* [fos']. Ang. Udvikling af Lukkelyd i Forb. *sl, sn,* se I. a.

t udtales som:

1. [t] [1]) **i Forlyd:** ***taka*** [ta:ga, ta:ka], ***trúa*** [tru:a], ***tveir*** [tvɛi:r].

[2]) **i Indlyd foran** ***-s*** **(jfr. dog 4.) og i Reglen** ***k*** **samt med foregaaende Aspiration foran ustemt** ***l, n: skauts*** [sgöy:ts], ***skotts*** [sgohts]; ***notkun*** [no:tkøn], ***vætl*** [vaihtλ], ***vatn*** [vahtv]. **— I Nordlandsk og Østlandsk desuden mellem Vokaler el. mellem Vokal og stemt Kons. og spec. i Nordlandsk mellem stemt** ***m, n*** **og Vokal (jfr. 2.):** ***ata*** [a:ta], ***skotra*** [sgo:tra], ***heimta*** [hɛim'ta], ***henta*** [hɛn'ta].

[3]) **overalt i Udlyd:** ***hrat*** [hɡa:t], ***holt*** [hoλ't], ***vart*** [vaɡ't], ***hratt*** [hɡaht].

2. [d] [1]) **efter** ***s*** **i Forlyd (jfr.** ***k, p): stór*** [sdoᵘ:r].

[2]) **i Indlyd mellem Vokaler el. mellem Vokal og stemt Kons., samt mellem** ***f, s*** **el. ustemt** ***l, m, n, r*** **og efterfølgende Vokal (jfr. 1.**[2]**):** ***ata*** [a:da], ***etja*** [ɛ:dja], ***skotra*** [sgo:dra], ***hefta*** [hɛf'da], ***hestur*** [hɛs'døɡ], ***elta*** [ɛλ'da], ***heimta*** [hɛiᵯ'da], ***henta*** [hɛv'da], ***varta*** [vaɡ'da]; **— desuden med foregaaende Aspiration foran stemt** ***n, l,*** **samt dobbeltskrevet (jfr. 1.**[2]**):** ***vatna*** [vahdna], ***vætla*** [vaihdla], ***átta*** [auhda].

3\. i Forb. *tt, tl, tn* og som oftest *tk* udtales *t* med foregaaende Aspiration henholdsvis som [d] i Indlyd og [t] i Udlyd **el. foran udlydende** ***l, n,*** **se de ovenstaaende Ekspl.**

4\. *t* er i Reglen stumt foran *s, st* el. mellem *s* og efterfølgende Konsonant (dog ikke *r). báts* [baus'], *skauts* [sgöys'], ***vatns*** [vas'], ***prests*** [prɛs'], ***stytstur*** [sdɪs'døɡ], ***kostnaður*** [kos'naðøɡ].

Som Udlyd i förste Led i sammensatte Ord udtales ***t*** **som [t] foran ustemt Kons., samt i Nordlandsk og Østlandsk efter Vokal, naar stemt Lyd følger efter:** *flatbaun* [fla:tböy'n], *dratthali* [drah'(h)a'lɪ]; *grjótalda* [grjo:talda (Nl.)] osv.; — foran Vokal el. stemt Kons. udtales *t* ellers altid som [d]: *ritöld* [rɪ:dö'lt], *grjótalda* [grjo:dalda], *feitmeti* [fɛi:dmɛ'dɪ], *kartnögl* [kaɡ'dnögλ]; endvidere i *hesthús* [hɛs'du's]; — Forb. *tl, tn* og *tm* udtales ofte med Aspiration, is. paa Østlandet: *ágætlega* [au:ɟaihdlɛqa], *mótlæti* [moᵘhdlai'tɪ], *átmatur* [auhdma'tøɡ], *útnorðan* [uhdnorðan], se **Dialekter. — Det assimileres el. forsvinder foran** ***d, t: ritdómur*** [rɪ:doᵘ'møɡ], ***hluttaka*** [hλʏhta'ga, -ta'ka], ***rjetttrúnaður*** [rjɛhtru'naðøɡ], ***hluttaksorð*** [hlʏhtaχsor'ð], *pósttekjur* [poᵘs'tɛ'ɟøɡ, -tɛ'ʄøɡ]; endvidere i *skútseiði* [sgus:ɛiðɪ].

u udtales som:

1\. [ʏ:], [ʏ] el. [ʏ'] i alle Stavelser med stærkt og mellemstærkt Tryk: *una* [ʏ:na], *unna* [ʏn:a], *kul* [kʏ:l], *vatnsbuna* [vas'bʏ'na], ***hugi*** [hʏ:jɪ] **(Af.), jfr. 5.**

2\. **[ø] i alle tryksvage Stavelser (jfr. dog 3.):** ***maður*** [ma:ðøɡ], ***ætlun*** [aihdløn], ***ætlunarverk*** [aihdlønarvɛɡ'k].

3\. [o] meget hyppigt i dat. pl. med Artiklen efterhængt: *stúlkunum* [sduλ'gonom], *mönnunum* [mön:onom], *hlíðunum* [hλi:ðonøm], **jfr** ***hlýð(a) (h)onum*** [hλi:ðonøm].

4. [u] foran *ng* og *nk: ungur* [uŋ·gøϱ], *dunkur* [duŋ·gøϱ, duŋ·køϱ].
5. [ʏy:] foran *gi* (jfr. 1.): *hugi* [hʏy:jɪ] og undtagelsesvis foran *j: Guja* [gʏy:ja].

ú udtales som [u:], [u] el. [u·]: *úr* [u:r], *lúra* [lu:ra], *trú* [tru:], *hjátrú* [ɦau:tru], *úlfur* [ul·vøϱ].

v udtales som:
1. [v] *vaða* [va:ða], *Svava* [sva:va], *þrisvar* [þrɪ:svaϱ], *bölva* [böl·va]. — I Udlyd, hvor det kun forekommer efter stemt Kons., er det snart halvstemt, snart ustemt: *bölv* [böl·*v*].
2. [w] kun efter *h: hvalur* [χwa:løϱ], jfr. *h*.
3. Forsvinder i enkelte Ord: *sljóvan* [sljoᵘ:a*n*], — is. i Smaaord: *því* [þi:], *svo* [so:].

x udtales som [χ·s] el. [χs]: *vaxa* [vaχ·sa], *ax* [aχ·s], *kornax* [kor·dnaχs, kod·n-].

z udtales som [s·] el. [s]: *beztur* [bɛs·døϱ].

þ udtales som:
1. [þ] i Forlyd i trykstærk Stavelse og i Indlyd (i Laaneord): *þola* [þo:la], *þjóð* [þjoᵘ:ð], *þræll* [þraid·λ], *þræla* [þrai:la]; *Íþaka* [i:þa·ga, -þa·ka], *Aþena* [a:þɛ·na], *kaþólskur* [ka:þoᵘlsgøϱ].
2. [ð] hyppigt i daglig Tale i tryksvag Stavelse efter trykstærk Vokal: *í því* [i:ði], *frá þeim* [frau:ðɛi*m*].
3. Det assimileres gærne med foregaaende *ð, d, t, g, k: að þú* [að:u], *að þið* [að:ɪ(ð)ɪ]; — is. er dette hyppigt i en Forb. af Verbalform og pron.: *komið þið* [ko:mɪðɪ] *sælir; jeg sagði þeim* [saq·ðɪðɛi·*m*, saq·ðɛi*m*] *frá þeim; seg þú* [sɛiq·ðø, sɛig·ðø]; *sækið þið* [sai:qɪðɪ, sai:ʄɪðɪ]; — *bið þú* [bɪd:ø], *hald þú* [haλ·dø], *njót þú* [njoᵘhdø], *fylg þú* [fɪl·dø], *sæk þú* [saiχ·dø]; *hnýt þú þeim* [hvihd(øð)ɛi*m*] osv.; — *aðþrengdur* [aþ·rɛiŋdøϱ], *harðþjaka* [har·þja·ga, -þja·ka].

æ udtales som:
1. [ai], [ai:] el. [ai·]: *ær* [ai:*r*], *bæn* [bai:*n*], *hærra* [hair:a], *ætt* [aiht], *sæ* [sai], *grunnsævi* [grʏn·sai·vɪ].
2. [a] (undtagelsesvis): *ætla* [ahdla]; *ætli hann* [ahdlan] *sje kominn?; áttæringur* [auhdahϱiŋ·gøϱ]. I visse Egne paa Østlandet og Vestlandet er der ogs. Tilböjelighed til at udtale kort *æ* i andre Ord paa denne Maade: *sæll* [sad·λ], is. i tryksvag Stavelse: *hvenær* [χ(w)ʏ:naϱ].

ö udtales som:
1. [ö]:, [ö] el. [ö·]: *ör* [ö:r], *örvar* [ör·vaϱ], *vön* [vö:*n*], *heylön* [hɛi:lö·*n*], *tvö* [tvö:]; *lögin* [lö:jɪ*n*] (Af.), jfr. 2.; *þröngur* [þröŋ·gøϱ] (Vf.), jfr. 2.
2. [öy] foran *ng* og *nk* (dog ikke paa Vestlandet): *öngull* [öyŋ·gødλ], *söngur* [söyŋ·gøϱ], *þröngur* [þröyŋ·gøϱ], *hönk* [höyŋ·k, höyŋ·k]; — endvidere foran *gi* (jfr. g), dog ikke paa Østlandet (jfr. 1): *lögin* [löy:jɪ*n*]; — undtagelsesvis i *flöjel* [flöy:jɛ*l*].

DIFTONGER.

ai [ai] undtagelsesvis i: *Maí* [mai:].

au udtales som:
1. [öy:], [öy] el. [öy·]: *auður* [öy:ðøϱ], *rauður* [röy:ðøϱ], *dökkrauður* [döhgröy·ðøϱ], *autt* [öyht]; *fau* [föy:], *auminginn* [öy:miŋgɪ*n*] (ogs. [ɛi:m-]).
2. [ʏ] (undtagelsesvis): *austur* [ʏs·døϱ] (Sl.).
3. [ö] el. [ø] (undtagelsesvis): *Gunnlaugur* [gʏn·lö·qøϱ], gʏl:øqøϱ, *Guðlaug* [gvʏð·lö·*q*].

ei, ey udtales som [ɛi:], [ɛi] el. [ɛi·]: *eimur* [ɛɪ:møϱ], *geyma* [ɟɛi:ma], *hey* [hɛi:], *eitt* [ɛiht], *beinn* [bɛid·v], *meyrna* [mɛir·dna].

VII. OVERSIGT

OVER DE VIGTIGSTE ISLANDSKE DIALEKTER I FONETISK HENSEENDE.

De dialektiske Forskelle i Islandsk i Ordforraad eller Udtale er ingenlunde saa store, som man kunde vente i Betragtning af de Vilkaar, som Befolkningen i Aarhundredvis har levet under. De primitive Samfærdselsmidler i det forholdsvis store, men tyndt befolkede Land, har för i Tiden haft til Følge, at Indbyggerne i store Dele af Landet har haft ringe eller ingen Forbindelse indbyrdes eller med den øvrige Befolkning den störste Del af Aaret. Og skönt Indbyggerne i den senere Tid er bragt hverandre nærmere ved Hjælp af Vejanlæg og livlig Kystfart, findes der endnu ensomme Egne, hvor man en stor Del af Aaret er henvist til den gamle, ufuldkomne Befordringsmaade. Man skulde tro, at der ved denne Mangel paa Samkvem mellem de forskellige Egnes Beboere i Tidernes Løb havde udviklet sig en ikke ringe Forskel saavel i Ordforraad som i Udtale. Dette er dog ikke Tilfældet. Der bruges ganske vist her og der i Landet Ord og Vendinger, som ikke bruges andre Steder, men de spiller ikke nogen stor Rolle og danner i Reglen ikke nogen Hindring for at Indbyggerne forstaar hverandre. Den fonetiske Forskel virker heller ikke paa nogen Maade forstyrrende, skönt den i visse Lydgrupper kan være saa fremtrædende, at den tydelig røber en Persons Hjemstavn.

I fonetisk Henseende kan der skelnes mellem to Hovedgrupper, Sydlandsk *(sunnlenska)* og Nordlandsk *(norðlenska)*. Dertil kommer saa en Del mindre Grupper, som foruden de specielle Kendetegn har store Træk tilfælles, snart med den ene, snart med den anden Hovedgruppe. De vigtigste er Vestfjordsk *(vestfirska)*, som nærmest slutter sig til den förste Hovedgruppe, og Østfjordsk *(austfirska)*, som i det vigtigste Punkt staar den anden Hovedgruppe nær, skönt den ogsaa har flere Berøringspunkter med den förste Gruppe, og som derfor bedst opstilles særskilt. En Særstilling indtages endvidere af „De sydlige Næsses Sprog“ *(suðurnesjamál)*, hvorom senere.

I. 1. *Sunnlenska.*

Hovedkendetegn:

a. *p, t, k* mellem Vokaler bliver til [b, d, g (ɡ)]: *gapa* [ga:ba], *láta* [lau:da], *taka* [ta:ga], *tekjur* [tɛ:gøϱ].

b. *l, m, n* foran *p, t, k* er ustemte, hvorefter Lukkelydene i Indlyd foran Vokal bliver uaspirerede: *hjálpa* [hauλ·ba], *hampur* [haṃ·boϙ], *haltur* [haλ·doϙ], *heimta* [hεiṃ·da], *synti* [sɪṇ·dɪ], *hálka* [hauλ·ga], *seinka* [sεiŋ̊·ga], men i Udlyd bibeholdes Aspirationen: *hjálp* [ɧauλ·p] osv.

c. *ðk* udtales som [þg] i Indlyd, [þk] i Udlyd: *blíðka* [bliþ·ga], *traðk* [traþ·k].

d. *hv* udtales [χw] el. [χ]: *hvalur* [χ(w)a:loϙ].

e. *fð, gð* udtales som [vð, qð] i Indlyd, [vð̥, qð̥] i Udlyd: *hafði* [hav·ðɪ], *lagði* [laq·ðɪ], *hefð* [hεv·ð̥], *lægð* [laiq·ð̥].

Denne Dialekt er Landets mest udbredte. Den tales fra *Hornafjörður* i Sydøstlandet, i hele Syd- og Vestlandet og den vestligste Del af Nordlandet til *Skagafjarðarsýsla*. Den omfatter saaledes omtrent 3/4 Dele af Landet med ca. 70–75 % af Befolkningen. Dog bör bemærkes, at Udtalen i *Reykjavík* er noget blandet — en naturlig Følge af at der bor Folk, stammende fra alle Landets Egne — og at der paa Vestfjordene er nogle Særegenheder i Udtalen, som senere skal omtales. Desuden kan man ikke sige at alle de her anførte Punkter er lige udbredte; förste, andet og tredje Punkt (a–c) er Dialektens vigtigste Kendetegn og gælder overalt; det fjærde Punkt (d) er herskende i Sydlandsk indtil *Borgarfjörður*, i den øvrige Del af Omraadet gælder vist nok hovedsagelig den nordlandske Udtale. Punkt fem (e) er almindeligt, men ikke eneherskende vest og nord for *Borgarfjörður*.

2. *Vestfirska* følger i alt væsentligt den sydlandske Udtale, men har dog enkelte Særkendetegn: *a* og *ö* (sjælden *e* og *i*) udtales i Modsætning til alle andre Dialekter de fleste Steder som [a] el. [ai] og [ö] ([ε] og [ɪ]) foran *ng* og *nk*: *langur* [laŋ·goϙ], *söngur* [söŋ·goϙ]; — *ð* efter *r, g* og *f* [= v] udtales almindelig som [d]: *garður* [gar·doϙ], *lagði* [laq·dɪ], *hafði* [hav·dɪ]; dette skal ogsaa forekomme paa *Snæfellsnes*. En nu ret sjælden Udtale er at *d* i Forlyd i sidste Led i sammensatte Ord efter *r* el. *g* i förste Led bliver til [ð]: *fardagar* [far·ða·qaϙ], *bardagi* [bar·ðai·jɪ], *Herdís* [hεr·ði·s], *Vigdís* [vɪq·ði·s] osv. Denne Udtale høres især hos gamle Folk.

II. *Norðlenska*.

Hovedkendetegn (jfr. *sunnlenska)*:

a. *p, t, k* mellem Vokaler udtales som [p, t, k (ķ)]: *gapa* [ga:pa] osv.

b. *l, m, n* foran *p, t, k* er stemte Lyd og Lukkelydene er aspirerede: *hjálpa* [ɧaul·pa] osv. Dog er *l* foran *t* kun stemt i enkelte Personers Tale i faa Ord (jfr. VI. *l* 2.); sædvanlig udtales den Lydforbindelse som i Sydlandsk, altsaa: *haltur* [haλ·døϙ].

c. *ðk* udtales som [ðk]: *blíðka* [blið·ka], *traðk* [trað·k].

d. *hv* udtales som [kv]: *hvalur* [kva:loϙ].

e. *fð, gð* udtales som [bð, gð] i Indlyd foran Vokal, som [bþ, gþ] i Udlyd: *hafði* [hab·ðɪ], *hefð* [hεb·þ], *lagði* [lag·ðɪ], *lægð* [laig·þ].

f. *hver*, hvem og *hvor*, hvem af to, udtales gærne ens [kvʏ:r]; i Sydlandsk og Østlandsk har Ordene forskellig Udtale: [χwʏ:r] og [χwo:r].

Denne Dialekt tales i *Skagafjarðar-, Eyjafjarðar- og Þingeyjarsýslur* (jfr. ogs. III. a.).

III. a. *Austfirska* har förste Punkt (a) tilfælles med Nordlandsk, men andet–sjette Punkt (b–f) tilfælles med Sydlandsk. Dog er den nordlandske Udtale, som er anført i det andet Punkt (b) vist nok ret udbredt i den nordligste Del af Omraadet, til Dels ogs. det tredje Punkt (c). — Dialekten har desuden visse Særkendetegn: Medens en Vokal, som staar foran *gi*, i andre Dialekter sædvanlig diftongiseres, sker dette i mange Tilfælde ikke i Østfjordsk: *bagi* [ba·jɪ], *bogi* [bo:jɪ], *login* [lö:jɪn] osv., andre Steder: [bai:jɪ], [boi:jɪ], [löy:jɪn]; — Datidsformerne *neri, sneri, greri* og *reri* udtales gærne som [nε:rɪ], el. [nö:rɪ], [grε:rɪ] el. [grö:rɪ], [rε:rɪ] el. [rö:rɪ], medens andre Dialekter har Udtalen [njε:rɪ, snjε:rɪ, grjε:rɪ, rjε:rɪ]; — Aspiration foran *k, p, t* + *l, m, n* i sammensatte Ord, i Lighed med hvad der er almindeligt i usammensatte Ord, er meget mere almindelig i Østfjordsk end i andre Dialekter: *líklega* [lihglε.qa], *einstaklingur* [εin·sdahgliŋgoϙ] o. fl. er almindelig Udtale overalt, men specielt Østfjordsk er f. Eks.: *mótlæti* [mo·hdlai·tɪ], *útnyrðingur* [uhdnɪrðiŋgoϙ], *átmatur* [auhdma·toϙ], *óbrúklegur* [o·bruhglε·qoϙ], *laklega* [lahglε.qa], *slaklegt* [slahglεχt], *óskaplegur* [o·sgahblε·qoϙ], *móttaka* [mo·hta·ka] osv.; — Ordene *kjöt, mjöl, smjör* udtales her gærne som [ķö:t], [mjö:l̥], [smjö:r], medens andre Dialekter i Reglen har Udtalen [ķε:t], [mjε:l̥], [smjε:r].

Dialekten tales i *Múlasýslur*, fra *Vopnafjörður* til *Hornafjörður*.

b. *Hornfirska* kaldes den Ejendommelighed i Udtalen omkring *Hornafjörður* og i den sydlige Del af *Austfirðir*, at *rl, rn* endnu, i det mindste i visse Ord, udtales som [rl] og [rn], hvor andre Dialekter har [rdl] og [rdn]: *stjarna* [sdjar·na], *Karl* [kar·l̥] (men paa den anden Side gærne: *karlinn* [kad·lɪn]), *súrna* [sur·na], *meyrna* [mεir·na], *Árni* [aur·nɪ], *í skúrnum* [sgur·nøm] osv.

IV. *Suðurnesjamál* (egl. „de sydlige Næsses Sprog" ɔ: Sproget paa Næssene syd for *Faxaflói*) kaldes en Tilböjelighed til at udtale *i* og *u* som [ε] og [ö], hvilket især sker, naar disse Vokaler er lange: *vinur* [vε:noϙ], *una* [ö:na] osv. Benævnelsen paa denne dialektiske Ejendommelighed er imidlertid ganske misvisende, da den forekommer mange andre Steder paa Sydlandet, is. langs Kysten, af og til ogs. andre Steder, men dog navnlig i *Austurskaftafellssýsla* og paa *Austfirðir*. — Udtalen anses for plebejisk og undgaas af alle dannede Mennesker.

Den modsatte Yderlighed, Udtalen af *e* og *ö* som [ɪ] og [ʏ] i Stedet for [ε] og [ö] forekommer ogsaa af og til, især hos Personer, som fra Barndommen af er vante til den oven omtalte Udtale af *i* og *u* og som gör sig Umage for at undgaa den.

FORTEGNELSE OVER KILDESKRIFTER OG FORKORTELSER.

ÁBjDr.: Ágúst H. Bjarnason, Drauma-Jói. Rvk. 1915.
ÁBjH.: — — — Yfirlit yfir sögu mannsandans. Hellas. Rvk. 1910
ÁBj19.öld.: — — — Yfirlit yfir sögu mannsandans. Nítjánda öldin Rvk 1906.
ÁBjRök.: — — — Almenn rökfræði. Rvk. 1913.
ÁBjSál.: — — — Almenn salarfræði. Rvk. 1916.
ÁBjSj.: — — — Sjofn. Þýðingar úr erlendum málum. Rvk. 1917.
AGHel.: Arne Garborg, Í Helheimi. Þýtt hefir Bjarni Jónsson frá Vogi. Rvk. 1913.
AGHul.: — — Huliðsheimar. Þýtt hefir Bjarni Jónsson frá Vogi. Rvk. 1906.
Alm.: Almanak hins íslenzka Þjóðvinafjelags. Kh. og Rvk. 1874 ff.
Alþ.: Alþingistíðindi 1845 ff. I den særlig excerperede Aargang 1911 betyder B = Afdel. B. I.
Alþb.: Alþingisbækur. Hskr. cit. efter Sch.
Alþbl.: Alþýðublaðið. Rvk. 1922 ff.
ÁM.: Arnamagneanske Haandskriftsamling.
ÁM&PJV.: Jarðabók Árna Magnússonar og Páls Vidalins. Kh. 1913 ff.
And.: H. C. Andersen, Æfintýri og sögur I.—II. Steingrímur Thorsteinsson þýddi. Rvk. 1904 og 1908.
Andv.: Andvari. Kh. og Rvk. 1874 ff. (Tidsskrift).
Árb.: Árbók Háskóla Íslands. Rvk. 1912 ff.
ÁrbFlfj.: Árbók hins íslenzka Fornleifafjelags. Rvk. 1881 ff.
Árm.: Ármann á Alþingi I—IV. Kh. 1829—32.
Auðfr.: Arnljótur Ólafsson, Auðfræði. Kh. 1880.
Austri: Austri. Seyðf. 1891 ff. (Avis).
AxThBD.: Axel Thorsteinsson, Börn dalanna I—II. Rvk. 1918.
AxThSs.: — — Sex sögur. Rvk. 1917.
ÁÞAlp.: Árni Þorvaldsson, Ferð til Alpafjalla. Rvk. 1919.
Barn.: Barnasálmabókin (Sálmar og andleg ljóð). Safnað hefir Jón Helgason prestaskólakennari. Rvk. 1901.
BArn.: Bjarni Arngrímsson, Handhægt Garðyrkju Fræði-Quer. Beitist. 1816.
BGLeið.: Björn Gunnlaugsson, Leiðarvísir til að þekkja stjörnur I. Rvk. 1845.
BH.: Lexicon islandico-latino-danicum Björnonis Haldorsonii (Bjørn Haldorsens islandske Lexikon) Vol. I—II. Havniæ. MDCCCXIV.
BHArnb.: Björn Halldórsson, Arnbjörg, tr. i Búnaðarrit Suðuramtsins Húss- og Bú-stjórnarfjelags I, 2 (S. 22—92). Vkl. 1843.
BHAtl.: — — Atli. Hrappsey. 1780.
BHGr.: — — Grasnytjar. Kh. 1783.
BiblWays.: Biblía. Kh. 1747 («Waysenhúss-biblía»).
Bibl. '08: Biblía. Rvk. 1908.
BjJ.: Bjarni Jónsson, kennari (skriftlige Meddelelser).
BJLVs.: Brynjólfur Jónsson, Lýsing Vestmannaeyja sóknar. Kh. 1918.
BJVÚrv.: Bjarni Jónsson frá Vogi, Úrval af þýddum kvæðum og frumsömdum. Rvk. 1916.
Björ.: C. F. E. Björling, Um vinda. Kh. 1882.
BKrSvar: Björn Kristjánsson, Svar til Tímarits íslenzkra samvinnu[illegible]
BKrVerzl.: Björn Kristjánsson, Verzlunarólagið. Rvk. 1922.
BMÓ.: B. M. Ólsen (mundtlige og skriftlige Meddelelser).
BMÓSól.: B. M. Ólsen, Sólarljóð. Rvk. 1915.
[illegible] Rvk. 1888.
Bp.: Biskupa sögur I—II. Kh. 1858—78.
Bram.: [illegible] Kh. 1842.
BrJBóluHj.: Brynjólfur Jónsson, Bólu-Hjálmarssaga. Eyrarb. 1911.
BrJDul.: — — Dulrænar smásögur. Bessast. 1907.
BrJNat.: — — Saga Natans Ketilssonar og Skáld-Rósu. Rvk. 1912.
BrJSh.: Brynjólfur Jónsson, Saga hugsunar minnar um sjálfan mig og tilveruna. Rvk. 1912.
BrJÞf.: — — Sagan af Þuríði formanni og Kambsránsmönnum. Rvk. 1893—97.
BSDyr.: Bjarni Sæmundsson, Dýrafræði. Rvk. 1914.
BSFisk.: — — Oversigt over Islands Fiske. Kh. 1908.
BSkAnn.: Annálar Björns á Skarðsá I—II. Hrappsey. 1774—75.
BSLfr.: Bjarni Sæmundsson, Kenslubók í landafræði handa gagnfræðaskólum. Rvk. 1912.
BSSjL.: — — Sjór og loft. Rvk. 1920.
BTh.: Bjarni Thórarensen, Kvæði. Kh. 1884.
Bún.: Búnaðarrit. Rvk. 1887 ff. (Tidsskrift).
Campe.: J. H. Campe, Stuttur Siða-Lærdómur fyrir góðra Manna Børn. Útlagður á Íslendsku af Guðlaugi Sveinssyni. Leirárg. 1799.
Dagskr.: Dagskrá um Heklugos eftir Odd Erlendsson. 1847. Hskr. cit. efter Sch.
Draupn.: Draupnir. Ársrit I—XII. Útg. Torfhildur Þ. Holm. Rvk. 1891—1908.
EArRétt.: Einar Arnórsson, Réttarstaða Íslands. Rvk. 1913.
EBenHafb.: Einar Benediktsson, Hafblik. Rvk. 1906.
EBenHr.: — — Hrannir. Rvk. 1913.
EBenSkv.: — — Sögur og kvæði. Rvk. 1897.
EBenVog.: — — Vogar. Rvk. 1921.
EBj.: Einar Bjarnason, Nockur Íslendska málsins orð; í ÁM 226a, 8vo.
EErl.: Egill Erlendsson, Rastir. Tvær smásögur. Rvk. 1911.
Eimr.: Eimreiðin. Kh. og Rvk. 1895 ff. (Tidsskrift).
EiÓlLf.: Lítil ferðasaga Eiríks Ólafssonar. Rvk. 1878.
EJ.: Eiríkur Jónsson, Oldnordisk Ordbog. Kh. 1860.
EKvGull.: Einar H. Kvaran (Einar Hjörleifsson), Gull. Saga. Rvk. 1911.
EKvYhl.: — — — Frá ýmsum hliðum. Sögur. Rvk. 1913.
EKvLén.: — — — Lénharður fogeti. Sjónleikur í 5 þáttum Rvk. 1913.
EKvOf.: — — — Ofurefli. Saga. Rvk. 1908.
EKvSa.: — — — Syndir annara. Sjónleikur í þrem þáttum. Rvk. 1915.
EKvSamb.: — — — Sambýli. Saga. Rvk. 1918.
EKvSm.: — — — Smælingjar. Fimm sögur. Winnipeg. 1908.
EKvSR.: — — — Sögur Rannveigar. Rvk. 1919—22.
EKvSv.: — — — Sálin vaknar. Saga. Rvk. 1916.
EKvVh.: — — — Vestan hafs og austan. Þrjár sögur. Rvk. 1901.
EÓl&BP.: Vice-Lavmand Eggert Olaffsens og Landfysici Biarne Povelsens Reise igiennem Island. Soröe 1772.
EÓlKv.: Eggert Ólafsson, Kvæði. Kh. 1832.
EÓlLach.: — — Stutt ágrip úr Lachanologia. Kh. 1774.
EÓlRitr.: — — Ritreglur. Hskr. cit. efter Sch.
Esp.: Jón Espólín, Íslands árbækr. I.—XII. deild. Kh. 1821—55.
EspS.: Saga Jóns Espólíns. Kh. 1895.
Exod.: Exodus, se BiblWaysh.
Fán.: Íslenski fáninn. Rvk. 1914.
Fechn.: G. Th. Fechner, Lífið eftir dauðann. Þýtt hefur Jón Jacobson. Rvk. 1921.
FFöl.: J. G. Fischer, Fölisfræði. Magnus Grímsson íslenzkaði. Kh. 1852.
Fj.: Fjölnir I—IX. Kh. 1835—47 (Tidsskrift).
Fjk.: Fjallkonan. Rvk. og Hafnarf. 1884 ff. (Avis).
FJBI.: Finnur Jónsson, Ágrip af bókmentasögu Íslands I—II. Rvk. 1891—92.
FJMál.: — — Málfræði íslenzkrar túngu. Kh. 1908.
FjStef.: Fjóla Stefáns, Matreiðslubók. Rvk. 1916.
Fm.: Fornmannasögur. Kh. 1825—37.
FornSuðurl.: Fornsögur Suðurlanda. Lund 1884.
FP.: John Bunyan, För pílagrímsins frá þessum heimi til hins ókomna. London 1876.
Fr.: Joh. Fritzner, Ordbog over Det gamle norske Sprog I—III. Omarb. Udgave. Kria. 1886—96.

Frankl.: Tvær æfisögur útlendra merkismanna. I. Franklins æfi. II. Þarfur maður í sveit. Kh. 1839.
Freyr: Freyr. Rvk. 1904 ff. (Tidsskrift).
Fréttir: Fréttir. Dagblad. Rvk. 1915—18.
Fróði: Fróði I.—VIII. ár. Ak. 1880—87.
GBárð.: Guðm. G. Bárðarson, Sæ-lindýr við Ísland; í Skýrsla um hið ísl. náttúrufræðisfélag. Rvk. 1919.
GBj.: Guðm. Björnson (skriftlige og mundtlige Meddelelser).
GBr.: Gísli Brynjólfsson, Ljóðmæli. Kh. 1891.
GBrPer.: — — Periculum runologicum. Havniæ. MDCCCXXIII.
Gen.: Genesis, se BiblWaysh.
Gerh.: Joh. Gerhardt, Fimmtíu heilagar hugvekjur. ... útl. af Þorl. Skúlasyni. Hólum 1624.
GESauðfj.: Guðm. Einarsson, Um sauðfjenað. Rvk. 1879.
GFFS.: Guðm. Finnbogason, Frá sjónarheimi. Rvk. 1918.
GFHh.: — — Hugur og heimur. Rvk. 1912.
GFrÁtt.: Guðm. Friðjónsson, Úr öllum áttum. Átta sögur. Rvk. 1918.
GFrE.: — — Einir. Nokkrar sögur. Rvk. 1897.
GFrÓl.: — — Ólöf í Ási. Rvk. 1907.
GFrSex: — — Sólhvörf. Sex sögur. Rvk. 1921.
GFrTís.: — — Tíu sögur. Rvk. 1918.
GFrTs.: — — Tólf sögur. Rvk. 1915.
GFrUbl.: — — Undir beru lofti. Sannar sögur. Ak. 1904.
GFrÚh.: — — Úr heimahögum. Kvæði. Rvk. 1902.
GFVinna: Guðm. Finnbogason, Vinnan. Rvk. 1917.
GFSl.: — — Um slátt. Rvk. 1917.
GGuðmGíg.: Guðm. Guðmundsson, Gígjan. Rvk. 1906.
GGunn.: Gunnar Gunnarsson, Sögur. Rvk. 1912.
GGunnStr.: — — Ströndin. Skáldsaga. Rvk. 1917.
GGunnÖU.: — — Örnin ungi. Úr ættarsögu Borgarfólksins. Rvk. 1918.
GísliG.: Gísli Guðmundsson, Leiðarvísir í sóttkveikjurannsókn. Rvk. 1912.
Giss.: Gissur Pjetursson, Ritgerð um Vestmannaeyjar. Hskr. cit. efter Sch.
Gj.: Gjallarhorn. Ak. 1902 ff. (Avis).
GJ.: Guðm. Jónsson, Safn af íslenzkum orðskviðum. Kh. 1830.
GKonÆf.: Æfisaga Gísla Konráðssonar ens fróða. Samsett af sjálfum honum. Rvk. 1911—14.
GLárÁh.: Guðrún Lárusdóttir, Á heimleið. Rvk. 1913.
GÓlÆb.: Guðm. Ólafsson, Ætlunarverk bóndans. Kh. 1853.
GPRit: Gestur Pálsson, Rit hans í bundnu og óbundnu máli. I. Winnipeg. 1902.
GPSk.: — — Skáldrit. Rvk. 1902.
GrDýr.: Benedikt Gröndal (Sveinbjarnarson), Dýrafræði. Rvk. 1878.
GrFugl.: — — Íslenzkt fuglatal (aves Islandiae); í Skýrsla um hið íslenzka náttúrufræðisfélag 1894—95. Rvk. 1895.
GrGand.: — — Gandreiðin. Kh. 1866.
GrKv.: — — Kvæðabók. Rvk. 1900.
GrKv. '53: — Kvæði og nokkrar greinir um skáldskap og fagrar menntir. Kh. 1853.
GThBúi: Grímur Thomsen, Rímur af Búa Andríðssyni og Fríði Dofradóttur. Rvk. 1906.
GTh. '95: — — Ljóðmæli. Nýtt safn. Kh. 1895.
GTh. '06: — — Ljóðmæli. Nýtt og gamalt. Rvk. 1906.
GThor.: Gísli Thorarensen, Ljóðmæli. Rvk. 1885.
Gust.: Gustavs Landkrons saga. Hoolum 1756. Se ÞKet.
GV.: R. Cleasby og Guðbr. Vigfusson, An Icelandic-English Dictionary. Oxford 1874.
GVf.: Gestur Vestfirðingur, ársrit I.—V. ár. Rvk. 1847—50. Kh. 1855.
GZ.: G. T. Zoëga, Íslenzk-ensk orðabók. Rvk. 1904.
GZ^2: — — — Samme Værk. 2. útg. Rvk. 1922.
Hafst. 16: Hannes Hafstein, Ljóðabók. Rvk. 1916.
Hallgr.: Hallgr. Pétursson, Sálmar og Kvæði I—II. Rvk. 1887 og '90.
HallgrPass.: — — Passiusálmar.
Heilag.: Heilagra manna sögur. Udg. af C. R. Unger. Kria. 1877.
Hempel: S. C. L. Hempel, Frumatriði stýrimannafræðinnar. Þýdd handa Íslendingum af Markúsi F. Bjarnasyni. Rvk. 1887.
HermJDr.: Hermann Jónasson, Draumar. Rvk. 1912.
HermJDulr.: — — Dulrúnir. Rvk. 1914.
HHKr.: Helgi Hálfdanarson, Almenn kirkjusaga I. Saga fornkirkjunnar. Rvk. 1883—96.
Hist.: F. Jónsson, Historia ecclesiastica Islandiæ I—IV. Havniæ. 1772—78.
HjaltKv.: Jón Hjaltalín, Lækningabók um þá helztu kvilla á búfénaði. Kh. 1837.
HjaltLækn.: — — Lækningakver. Kh. 1840.
Hmbl.: Heimilisblaðið. Eyrarb. og Rvk. 1912 ff. (Tidsskrift).
Horst.: Horster, Agrip af Historium Heilagrar Ritningar. Hoolum. 1776.
Hran.: Hrana Saga Egilssonar. Hskr. cit. efter Sch.
Hróarsk.: Frjettir frá fulltrúa-þinginu í Hróarskeldu I—II. Kh. 1840 og '43.
HSig.: Helgi Sigurðsson, Safn til bragfræði íslenzkra rímna. Rvk. 1891.
Huld: Huld. Safn alþýðlegra fræða íslenzkra I—VI. Rvk. 1890—98.
HuldaÆsk.: Hulda, Æskuástir. Smásögur. Rvk. 1915.
HÞLoft.: Hannes Þorsteinsson, Galdra-Loftur. Rvk. 1914.
1. Ið.: Iðunn. Safnað, íslenzkað og kostað hefir Sigurður Gunnarsson. Ak. 1860.
2. Ið.: — Mánaðarrit til skemtunar og fróðleiks I—VII. Rvk. 1884—89.
3. Ið.: — Nýr flokkur. Ritstjóri Ágúst H. Bjarnason. Rvk. 1915 ff. (Tidsskrift).
Ífk.: Íslenzk fornkvæði. Kh. 1854—85.
Il.: Ilíons-kviða Hómers I—II. Sveinbjörn Egilsson íslenzkaði. Rvk. 1855.
Ilkv.: Ilíons-kvæði I—XII. Benedikt Gröndal íslenzkaði. Rvk. 1856.
1. Ing.: Ingólfur, tímarit, kostað og útg. af Svb. Hallgrímssyni. Rvk. 1853—55.
Ing.: Ingólfur. Rvk. 1903 ff. (Avis).
Irv.: W. Irving, Pílagrímur ástarinnar. Kh. 1860.
Ísaf.: Ísafold. Rvk. 1874 ff. (Avis).
ÍþrÍ.: Íþróttasamband Íslands, Skipulagsskrá um leikmót.
JAðEin.: Jón Jónsson Aðils, Einokunarverzlun Dana á Íslandi 1602—1787. Rvk. 1919.
JÁGát.: Jón Árnason og Ólafur Davíðsson, Íslenzkar gátur, skemtanir, vikivakar og þulur. I. Gátur. Kh. 1887.
JÁÞj.: Jón Árnason, Íslenzkar þjóðsögur og æfintýri I—II. Lpz. 1862—64.
JG.: Jón Guðmundsson, lærði (c. 1574—1650).
JHall.: Jónas Hallgrímsson, Ljóðmæli og önnur rit. Kh. 1883.
JHallHB.: — — í Handritasafn Bókmentafjelagsins Nr. 27, 4to.
JHds.: se Nýársg.
JJHugv.: Jón Johnsen, Hugvekja. Kh. 1840.
JJsEh.: Jónas Jónassen, Um eðli og heilbrigði mannlegs líkama. Rvk. 1879.
JKrKröf.: Jón Kristjánsson, Íslenzkur kröfurjettur. Rvk. 1913.
JKrSjór.: — — Íslenskur sjórjettur. Rvk. 1915.
JKrVerzl.: — — Íslenzkur verzlunarrjettur. Rvk. 1916.
JMAsn.: Jón Magnússon fra Laufás, Asnabálkur. Hskr. cit. efter Sch.
JMPísl.: Píslarsaga síra Jóns Magnússonar. Kh. 1912—14.
JÓfDm.: Jón Ófeigsson, Ágrip af danskri málfræði. Rvk. 1915.
JÓfÞy.: — — Kenslubók í þýsku. Rvk. 1906.
JóhSBHr.: Jóhann Sigurjónsson, Bóndinn á Hrauni. Rvk. 1908.
JÓl.: Jón Ólafsson, Orðabók íslenzkrar tungu 1.—2. hefti. Rvk. 1912—15.
JÓlHH.: — — Sagan af Hróbjarti Hetti og köppum hans. Rvk. 1900.
JÓlGrv.: Jón Ólafsson Grunnvíkingur (kulturhistoriske Notitser af hans Ordbogsamling i ÁM., som oftest cit. efter Þ. Thoroddsen el. Ól. Davíðsson).
JÓlInd.: Æfisaga Jóns Ólafssonar Indíafara. Kh. 1908—09.
Jos.: Josephs saga. Hskr. cit. efter Sch.
JSBr.: Minningarrit aldarafmælis Jóns Sigurðssonar. Bref Jóns Sigurðssonar. Urval. Rvk. 1911.
JSFb.: Jón Sigurðsson, Lítil Fiskibók. Kh. 1859.
JSVb.: — — Lítil varníngsbók. Kh. 1861.
JsJs.: Jónas Jónasson, Ný dönsk orðabók. Rvk. 1896.
JsJsLj.: — — Ljós og skuggar. Rvk. 1915.
JsJsOpt.: Jónas Jónassons efterladte Optegnelser af folkloristisk og kulturhistorisk Indhold (utrykte).
JStgr.: Æfisaga Jóns prófasts Steingrímssonar eftir sjálfan hann. Rvk. 1913—16.
JThMk.: Jón Thoroddsen, Maður og kona. Kh. 1876.
JThPs.: — — Piltur og stúlka. 2. útg. Rvk. 1867 og 3. útg. Ísf. 1895.
JThorKylj.: Jakob Thorarensen, Kyljur. Rvk. 1922.
JThorSnæ.: — — Snæljós. Rvk. 1914.
JTrB.: Jón Trausti (Guðm. Magnússon), Borgir. Gamansaga úr Grundarfirði. 2. útg. Rvk. 1911.
JTrGst.: — — Góðir steinar. Sögur frá fyrri öldum I—II. Rvk. 1914.
JTrHalla: — — Halla. Söguþáttur úr sveitalífinu. Rvk. 1906.
JTrHeið.: — — Heiðarbýlið I—IV. Rvk. 1908—11.
JTrL.: — — Leysing. Kaupstaðarsaga frá síðustu áratugum nítjándu aldar. Rvk. 1907.
JTrSamt.: — — Samtíningur. Rvk. 1920.
JTrSk.: — — Sögur frá Skaftáreldi I—II. Rvk. 1912—13.
JTrSm.: — — Smásögur I—II. Rvk. 1909 og '12.
JTrTgs.: — — Tvær gamlar sögur. Rvk. 1918.
Jürg.: Chr. Jürgensen, Matur og drykkur. Rvk. 1906—'08.
JÞork.: Jón Þorkelsson (Rektor), Supplement til islandske Ordbøger I—IV. Samling. Rvk. og Kh. 1876—1899.
JÞorkJör.: Jón Þorkelsson (Landsarkivar), Saga Jörundar Hundadagakóngs. Kh. 1892.
JÞorkÞjs.: — — Þjóðsögur og munnmæli. Rvk. 1899.
JÞorl.: Íslenzk ljóðabók Jóns Þorlákssonar prests að Bægisá I—II. Kh. 1842—43.
KambDul.: Guðmundur (Jónsson) Kamban, Úr dularheimum I. Rvk. 1906.
KG.: Konráð Gíslason, Dönsk orðabók með íslenzkum þýðingum. Kh. 1851.

Kirk. Kirkjublað I—VII. Rvk. 1891—97 (Tidsskrift).

Klopst.: Klopstokks Messías. Af þýzku á íslenzku snúinn af Jóni Þorlákssyni (frá Bægisá). Kh. 1838.

Klp.: Klausturpósturinn I—IX. Beitist. og Vkl. 1818—37 (Tidsskrift).

KrJ Rit Kristjáns Jónssonar I. Ljóðmæli. Rvk. 1872.

Kvbl.: Kvennablaðið. Rvk. 1895 ff. (Tidsskrift).

Kvöld.: Hannes Finsson, Qvöld-vökurnar I—II. Leirárg. 1796—97.

KølpinRavn: F. Kølpin Ravn, Ættgengi og kynbætur. Þýtt hefur Helgi Jónsson. Kh. 1905.

Lalþ. Lagasafn handa alþýðu. Rvk. 1890—1910.

Lbs.: Landsbókasafn.

Lear. Lear konungur. Sorgarleikur eftir W. Shakespeare. Í íslenzkri þýðingu eftir Steingrím Thorsteinsson. Rvk. 1878.

Lexpoet.: Sveinbjörn Egilsson, Lexicon poeticum antiquæ linguæ septentrionalis. Havniæ 1860.

Lexpoet.v.FJ.: — — samme Værk. Forøget og påny udgivet ved Finnur Jónsson. Kh. 1913—16.

LFR.: Rit þess Íslenzka Lærdóms-Lista Félags I—XV. Kh. 1781—98. (Tidsskrift).

Lh.: Lýsíng Landsins Helga, se Bram.

LHBFyrn.: Lárus H. Bjarnason, Fyrning skulda; i Lögfræðingur. Ak. 1901.

LHBL&L.: — — — Lög og lögskýring. Aðaldrættir. 1916—17. (maskinskrevet).

LHBLd.: — — — Um landsdóminn; i Árb. 1914.

LHBLogr.: — — — Frumvarp til laga um lögræði. Alþ. 1917 A. Þingskjal 5.

Lhgsk.: Landshagsskýrslur fyrir Ísland. Rvk. 1896 ff.

Líkafr.: Líkafróns saga; i Lbs. 661, 4to, cit. efter Sch.

Líkn.: Líknarbraut, se Ífk.

Lit.: O. Ólavius, Fyrirsagnar tilraun um litunargjörð á Íslandi. Kh. 1786.

Lock: A. G. Lock, Um jarðrækt og garðyrkju á Íslandi. Kh. 1876.

Lskjs.: Landsskjalasafn.

Læknabl.: Læknablaðið. 1915 ff. (Tidsskrift).

Lögb.: Lögberg. Winnipeg 1888 ff. (Avis).

Lögr.: Lögrjetta. Rvk. 1906 ff. (Avis).

Málshb.: Málsháttabók. Hskr. cit. efter Sch.

MarrPK.: Marryat, Percival Keene, cit. efter Lögr., 1914—15.

Matt.: William Matthews, Auðnuvegurinn. Rvk. 1887.

MelÁgr. Páll Melsted, Ágrip af mannkynssögunni. Rvk. 1878—79.

MelBr.: — — Brjef til Jóns Sigurðssonar. Kh. 1913.

MelEnd.: — — Endurminningar. Kh. 1912.

MelNls.: — — Norðurlandasaga. Rvk. 1901.

MelForn.: Hallgr. Melsted, Fornaldarsagan. Kh. 1900.

MelÍsl.: Bogi Th. Melsted, Íslendingasaga. Kh. 1902 ff.

Mentm.: Mentamálanefndarálit I—III. Rvk. 1921.

MHák.: Magnús Hákonarson, Alberts Thorvaldsens æfisaga. Kh. 1841.

MHUpp. Magnús Helgason, Uppeldismál. Rvk. 1919.

Mill J. St. Mill, Um frelsið. Rvk. 1886.

Milt.: Miltons Paradísar Missir. Á Íslenzku snúinn af Jóni Þorlákssyni (frá Bægisá). Kh. 1828.

Myn.: J. P. Mynster, Hugleiðingar um höfuðatriði kristinnar trúar. Kh. 1839.

Mýrd. Jón Mýrdal, Mannamunur. 2. útg. Rvk. 1912.

MJ.: Matthías Jochumsson, Ljóðmæli I—V. Seyðf. og Rvk. 1902—06.

MJGr — — Grettisljóð. Ísf. 1897.

MJJAr.: — — Jón Arason. Harmsöguleikur í 5 þáttum. Ísf. 1900.

MJÚt.: — — Útilegumennirnir. Leikur í 5 þáttum. Rvk. 1864.

MLbs.: Minningarrit Landsbókasafnsins. Rvk. 1919—20.

Morð.: Morðbréfabæklingar Guðbrands biskups Þorlákssonar. Rvk. 1902—06.

Morg.: Morgunblaðið. Rvk. 1913 ff. (Dagblad).

MStGAlv.: Magnús Stephensen, Margvíslegt Gaman og Alvara I—II. Leirárg. og Beitist. 1798 og 1818.

MStHandb.: — — Hentug handbók fyrir hvørn mann. Leirárg. 1812.

MStHjálpr.: — — Hjálpræði í Neyð. Leirárg. 1802.

MStVin.: — — Skemtileg Vina-gleði I. Leirárg. 1797.

MvT.: Minnisverð Tíðindi I—III. Leirárg. 1796—1803.

Nefnd.: Tíðindi frá nefndarfundum íslenzkra embættismanna í Reykjavík árin 1839 og 1841. Útg. af Þorst. Jónssyni. Kh. 1842.

NefndFoss.: Nefndarálit meiri hluta fossanefndar. Rvk. 1919.

NF.: Ný Fjelagsrit I—XXX. Kh. 1841—73 (Tidsskrift).

NGK: [illegible] Útg. Þórarinn Sveinsson. Kh. 1832.

[illegible] Nýársgjöf handa börnum frá Jóhanni Halldórssyni. Kh. 1841.

Nýtíð.: Ný tíðindi. Ritstjóri Magnús Grímsson. Rvk. 1852.

NK.: Nýtt kirkjublað. Rvk. 1906 ff. (Tidsskrift).

Norð.: Norðurland. Ak. 1901 ff. (Avis).

Norðri: Norðri. Ak. 1906 ff. (Avis).

OBj.: Oddur Björnsson og Jónas Jónasson, Þjóðtrú og þjóðsagnir I. Ak. 1908.

Od.: [illegible] Homers. Sveinbjörn Egilsson íslenzkaði. [illegible]

Od Homeri Odyssea, á Íslenzku útlögð af Sveinbirni Egilssyni. Trykt í Skólaboðsrit Bessastaðaskóla. Vkl. 1829—40 (Naar denne Udgave citeres, bruges Boganførelse, betegnet med romerske Tal).

Óð.: Óðinn. Rvk. 1906 ff. (Tidsskrift).

ÓDanFlatm. Ólafur Daníelsson, Um flatarmyndir. Kenslubók í rúmfræði. Rvk. 1920.

ÓDavSk.: Jón Árnason og Ólafur Davíðsson, Íslenzkar gátur, skemtanir, vikivakar og þulur. II. Íslenzkar skemtanir. Kh. 1888—92.

ÓDavVik.: Samme Værk III. Íslenzkir vikivakar og vikivakakvæði. Kh. 1894.

ÓDavÞul.: Samme Værk IV. Íslenzkar þulur og þjóðkvæði. Kh. 1898—1903.

ÓDavÞj.: Ólafur Davíðsson, Íslenzkar þjóðsögur. Rvk. 1899.

Odds.: G. Oddsen, Almenn Jarðfræði og Landaskipun I—IV. Kh. 1821—27.

OGNT.: Oddur Gottskálksson, Hit nya Testament. Roschylld 1540.

Pan: Knut Hamsun, Pan. Jón Sigurðsson þýddi. Rvk. 1923.

Parm.: Saga af Parmes Loðinbirni. Rvk. 1884.

PGAnn.: Pjetur Guðmundsson, Annáll 19. aldar. Ak. 1912.

Pl. Plógur I—IX. Rvk. 1899—1907. (Tidsskrift).

PÓl.: Páll Ólafsson, Ljóðmæli I—II. Rvk. 1899—1900.

PÓlSkr.: Páll Eggert Ólason, Skrá yfir handritasöfn Landsbókasafnsins. I. ff. Rvk. 1918 ff.

PPRæð.: Pétur Pétursson, Stutt ræðusnið. Vkl. 1839.

PVíd.: Páll Vídalín, Skýringar yfir fornyrði lögbókar. Rvk. 1854.

PÞorb.: Páll Þorbergsson, Orðaregistur (lat.-isl.). Hskr. cit. efter Sch.

Ráðg.: Sagan um þá tíu ráðgjafa. Vkl. 1835.

Rask.: Rasks Samling i Add. B. U. H. 627, 4to.

Rask 18.: Forskjellige Islandsk-Latinske Vocabularia formodentlig af Svend Paulsen (Sveinn læknir Pálsson); i Hskr. Rask 18.

Rím.: Fernir fornislenzkir rímnaflokkar, gefnir út af Finni Jónssyni. Kh. 1896.

Rob.: Robinson Krúsóe, þýðingarágrip eftir Steingrím Thorsteinsson. Rvk. 1896.

Rvík.: Reykjavík. Rvk. 1900—1912. (Avis).

Safn.: Safn til sögu Íslands. Kh. og Rvk. 1856 ff.

SÁG.: Sigurbjörn Á. Gíslason, Reikningsbók I—VI. Rvk. 1911—14.

Sambl.: Dansk-íslenzk sambandslög, 30. nóv. 1918. Rvk. 1918.

SBlDA.: Sigfús Blöndal, Drotningin í Algeirsborg og önnur kvæði. Rvk. 1917.

SBrGr.: Sigurður Breiðfjörð, Frá Grænlandi. Kh. 1836.

SBrNúm.: — — Númarímur. Vkl. 1835.

Sch.: Hallgr. Schevings Samling (i Afskrift) i Lbs. 283 - 284, 4to.

SchMál.: Hallgrímur Scheving, Íslenzkir málshættir I—II. Vkl. og Rvk. 1843 og 1847.

SEinAS.: Sigfús Einarsson, Almenn söngfræði. 2. útg. Rvk. 1916.

SEinHlj.: — — Stutt kenslubók í hljómfræði. Rvk. 1910.

SGuðVar.: Sigurður Guðmundsson, Varabálkur. Ak. 1872.

SHHr.: Sigurður Heiðdal, Hræður I—II. Rvk. 1918 og 1919.

SIng.: Æfisaga Sigurðar Ingjaldssonar. Rituð af honum sjálfum. I—II. Rvk. 1913—14.

Sýrak.: Jesu Sýraksbók, se BiblWaysh.

Skák.: Pétur Zophoníasson, Kenslubók í skák. Rvk. 1906.

Skírn.: Skírnir. Kh. og Rvk. 1827 ff. (Tidsskrift).

SkKáras.: Skarakárasaga. Hskr. cit. eftir Sch.

SkN.: Skýrsla um hið Ísl. Náttúrufræðafjelag. Rvk. 1890.

Skuld: Skuld. Íslenzkt þjóðmenningar-blað. Eigandi og ritstjóri Jón Ólafsson. Eskif., Kh. og Rvk. I—V. 1877—83.

SNordFÁ.: Sigurður Nordal, Fornar ástir. Rvk. 1919.

SNordSnSt.: — — Snorri Sturluson. Rvk. 1920.

SnSturlHáttat.: Snorri Sturluson, Háttatal, cit. efter Strofer i forsk. Udg. af Snorres Edda.

SSigfÍþj.: Sigfús Sigfússon, Íslenzkar þjóðsögur og sagnir I—II Seyðf. 1922—23.

SSigLj.: Sigurður Sigurðsson, Ljóð. Rvk. 1912.

SStFl.: Stefán Stefánsson, Flóra Íslands. Kh. 1901.

SStPlt.: — — Plönturnar 1. Udg. Kh. 1913 og 2. Udg. Kh. 1920.

StgrTh. Steingrímur Thorsteinsson, Ljóðmæli. 3. útg. Rvk. 1910.

Stj.: Stjórnartíðindi fyrir Ísland. Kh. og Rvk. 1874 ff.

StÓl.: Stefán Ólafsson, Kvæði I—II. Kh. 1885—86.

StÓl. '23: — — Ljóðmæli I. Kh. 1823.

Stoll.: H. W. Stoll, Kenslubók í goðafræði Grikkja og Rómverja. Stgr. Thorsteinsson hefur íslenzkað. Kh. 1871.

StStAndv.: Stephan G. Stephansson, Andvökur I—III. Rvk. 1909—10.

Sturm: Chr. Sturm, Andlegar hugvekjur. Útlagðar af Markúsi Magnússyni. I—II. Leirárg. 1797—98.

Suðurl. Suðurland. Eyrarb. 1910 ff. (Avis).

Sunnf.: Sunnanfari. Mánaðarblað með myndum. I—XIII. Kh. og Rvk. 1891—1914.

SvbEg.: Sveinbjörn Egilsson, se II., Od. og Lex. poet.

SvP.: Sveinn Pálsson, Æfisaga Jóns Eyríkssonar. Kh. 1828.

SvPBjP.: — — Æfisaga Bjarna Pálssonar. Leirárg. 1800.

SvPRask 18: se Rask 18.

SvSölv.: Sveinn Sölvason, Tyro Juris eður Barn í Lögum. Leirárg. 1799.

TBókm.:	Tímarit hins íslenzka Bókmentafélags. Kh. og Rvk. 1880–1904.
TFr.:	Theódór Friðriksson, Útlagar. Rvk. 1922.
THBr.:	Torfhildur Þ. Holm, Brynjólfur Sveinsson biskup. 2. útg. Rvk. 1912.
THDr.:	— — Draupnir. Ársrit I–XII. Rvk. 1891–1908.
Thord.:	Helgi G. Thordersen, Húspostilla. Rvk. 1883.
Thorv.:	Alberts Thorvaldsens æfisaga, se MHák.
ThTh.:	Theodóra Thoroddsen, Eins og gengur. Rvk. 1920.
Tilsk.:	Tilskipun um eftirlit með skipum og bátum og öryggi þeirra. Rvk. 1922.
TSæm.:	Tómas Sæmundsson, Bréf. Rvk. 1907.
TSæmRit.:	— — Þrjár ritgjörðir. Kh. 1841.
TSæmTæk.:	— — Ræður við ýms tækifæri. Vkl. 1841.
Upp.:	Í uppnámi. Íslenzkt skákrit. 1901 og '02 (Tidsskrift).
Urs.:	G. F. Ursin, Stjörnufræði. Vkl. 1842.
VÁ.:	Valdimar Ásmundsson, Ritreglur, 5. útg. Rvk. 1899.
ValBrot.:	Valur (Theódór Friðriksson), Brot. Sögur úr íslenzku þjóðlífi. Rvk. 1916.
ValDagr.:	— Dagrúnir. Rvk. 1915.
VGuðmPriv.:	Valtýr Guðmundsson, Privatboligen paa Island i Sagatiden. Kh. 1889.
Víd.:	Jón Þ. Vídalín, Hús Postilla. Ed. 8. I–II. Hoolum 1767–68.
Vísir:	Vísir. Rvk. 1910 ff. (Dagblad).
Vísn.:	Su gamla Vijsna-Book. Ed. 2. Hoolum 1748.
ÞEgPr.:	Þ. Egilsson, Prestskosningin. Leikrit í [illegible] Rvk. 1894.
ÞEgÚt.:	— Útsvarið. Leikrit í þremur [illegible] bæti. Rvk. 1895.
ÞErlSagn.:	Þorsteinn Erlingsson, Íslenzkar sögur og sagnir. Rvk. 1906.
ÞErlÞ.:	— Þyrnar. [illegible]
ÞGjD.:	Þorgils Gjallandi (Jón Stefánsson), Dýrasögur I. Rvk. 1910.
ÞGjOs.:	— — Ofan úr sveitum. Fjórar sögur. Rvk. 1892.
ÞGjUf.:	— — Upp við fossa. Ak. 1912.
Þjóð.:	Þjóðólfur. Rvk. 1849–1919 (Avis).
Þjv.:	Þjóðviljinn. Ísf., Bessast. og Rvk. 1887–1914 (Avis).
ÞKet.:	Þess svenska Gustav Landkrons [illegible] faabreitilegir Robinsons. Útlagðir af sr. Þorst. Ketilssyni. Hoolum 1756.
ÞMar.:	Þorgeir Markússon, Psalterium consolatorium edur Huggunar Psaltare. Hoolum 1756.
ÞMarIðr.:	— — Idrunar psalltare. Hoolum 1755.
ÞThÁrf.:	Þorvaldur Thoroddsen, Árferði á Íslandi í þúsund ár. Kh. 1916–17.
ÞThFerð.:	— — Ferðabók I–IV. Kh. 1913–15.
ÞThLfr.:	— [illegible] og Kh. 1892–1904.
ÞThLýs.:	[illegible]
ÞThMinn.:	— — Minningabók I–II. Kh. 1922–23.
ÞThPPjet.:	— [illegible] ups yfir Íslandi. Rvk. 1908.
Þús.:	Þúsund og ein nótt. Íslenzkað hefir Steingrímur Thorsteinsson. I–IV. Kh. 1857–64.
Þús.²:	Samme Værk. 2. útg. Rvk. 1910–12.
ÞÞór.:	Þorlákur Þórarinsson, Ljóðmæli. Rvk. 1858.
Þætt.:	4 þættir um alþingi og önnur [illegible] af Magn. Eiríkssyni og öðrum [illegible] 1848.

†	forældet.
[illegible]	Poesi, digterisk Sprogbrug.
‹	nydannet Ord, ogs. noget ældre Nydannelse, som ikke kan siges at have faaet almindeligt Indpas.
⁊	Udenlandsk Laaneord, alm. i daglig Tale, is. i Byerne; ikke anerkendt i Skriftsprog.
ɔ:	scilicet, nemlig.
a.	Adjektiv.
abs.	absolut.
acc.	Akkusativ.
adv. (Adv.)	Adverbium, adverbielt.
Af.	Austfirðir, Østlandet.
afb.	afbildet, Afbildning.
Afd.	Afdeling.
Afl.end.	Afledningsendelse.
agr.	Agronomi, agronomisk.
Ak.	Akureyri (By paa Nordlandet).
alfab.	alfabetisk.
Álft.	Álftafjörður (Egn paa Østlandet).
alm., Alm.	almindelig, Almindelighed.
amr.-isl.	amerikansk-islandsk.
anat.	Anatomi, anatomisk.
ang.	angaaende.
anom.	anomal.
ark.	Arkitektur, arkitektonisk.
Árn.	Árnessýsla (Syssel paa Sydlandet).
Arnf.	Arnarfjörður (Egn i det nordvestlige Island).
Art.	Artikel, Artiklen.
ASkaft.	Austur-Skaftafellssýsla (Syssel paa Sydlandet).
astr.	Astronomi, astronomisk.
Axarf.	Axarfjörður (Egn paa Nordlandet).
bakt.	Bakteriologi.
Barð.	Barðastrandarsýsla (Syssel i det nordvestlige Island).
Berufj.	Berufjörður (Egn i Øst-Island).
besl.	beslægtet.
best.	bestaaende, bestemt.
bet.	betegne(r), betegnende, betyde(r).
Bet.	Betydning.
Bibet.	Bibetydning.
bibl.	bibelsk.
biol.	Biologi, biologisk.
bl. a.	blandt andet.
Bogb.	Bogbinderi.
Borg.	Borgarfjarðarsýsla (Syssel i det vestlige Island).
Breiðd.	Breiðdalur (Egn paa Østlandet).
Breiðf.	Breiðafjörður (Egn i det vestlige Island).
cit.	citeret.
cj.	Konjunktion.
cobl.	casus obliqui, de böjede Fald.
cogn.	cognomen, Tilnavn.
kol.	kollektivt.
comp	Komparativ.
con.	Konjunktiv.
d., da.	Dansk, dansk.
Dal.	Dalasýsla (Syssel i det vestlige Island).
dat.	Dativ.
desl.	deslige.
Df., Dýrf.	Dýrafjörður.
df.	deraf.
dift.	Diftong.
digt.	digterisk.
Dim.	Diminutiv.
Dýrf.	Dýrafjörður (Egn i det nordvestlige Island).
d. O.	dette Ord.
d. s.	det samme.
dual.	Dualis.
d. v. s.	det vil sige.
e.	Engelsk, engelsk.
e-a	einhverja, einhverra.
e-ð	eitthvað.
Eyf.	Eyjafjörður (Egn paa Nordlandet).
Ekspl.	Eksempel, Eksempler.
el.	eller.
ellipt.	elliptisk.
e-m	einhverjum.
e-n	einhvern.
endv.	endvidere.
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]
e-s	einhvers.
e-u	[illegible]rju.
euf.	eufemistisk.
f.	Femininum.
f. Eks.	for Eksempel.
ff.	følgende Sider (Aar).
fil.	Filosofi, filosofisk.
flg.	følgende.
f. n.	for neden.
f. o.	for oven.
fon.	fonetisk.
Forb.	Forbindelse.
Fork., fork.	Forkortelse, forkortet.
forsk.	forskellig(e).
fpl.	femininum plurale, Hunkön i Flertal.
fr.	Fransk, fransk.
gen.	Ge[illegible]
geol.	G[illegible]
ger.	G[illegible]
gl.	gammel.
gr.	Græsk, græsk.
gramm.	[illegible]
Gullbr., Gull.	G[illegible] (Syssel i det sydvestlige Island).
hebr.	H[illegible]
Hf.	[illegible] (Egn i det [illegible] Island).
Hnapp.	Hnappadalssýsla (Syssel i det vestlige Island).
holl.	Hollandsk.
Hornstr.	H[illegible] (Egn i det nordvestlige Island).
Hskr.	H[illegible]
Hún.	Húnavatnssýsla (Syssel paa Nordlandet).

Hvolhr.	Hvolhreppur (Egn paa Sydlandet.)
i Anl. af	i Anledning af.
i., intr	intransitiv.
ibid.	ibidem, samme Steds.
if.	ifølge.
imp.	Imperfektum.
imper.	Imperativ.
impers.	impersonale, upersonligt.
ind.	Indikativ.
indec.	indeclinabile, uböjeligt.
inf.	Infinitiv.
interj.	Interjektion.
intr.	intransitiv.
iron.	ironisk.
is.	især.
Ísf.	Ísafjarðarsýsla og -kaupstaður (Syssel og Købstad i det nordvestlige Island).
isl.	Islandsk, islandsk.
i St. f.	i Stedet for.
jfr.	jævnfør.
jur.	juridisk.
kirk.	kirkelig, kirkehistorisk.
Kjós.	Kjósarsýsla (Syssel i det sydvestlige Island).
Kons., kons.	Konsonant, konsonantisk.
Kælen.	Kælenavn.
L.	Linje.
l	Latin, latinsk.
l.:	læs.
Langan.	Langanes (Egn i det nordøstlige Island).
lign.	lignende.
Litt., litt.	Litteratur, litterær.
log.	Logik.
lok.	lokal.
m.	Maskulinum.
mat.	Matematik, matematisk.
med.	Medicin, medicinsk.
Mel.	Melrakkasljetta (Egn paa Nordlandet).
merk.	merkantilt.
metr.	Metrik, metrisk.
m. H. t	med Hensyn til.
min.	Mineralogi, mineralogisk
Mýr.	Mýrasýsla (Syssel i det vestlige Island).
Mýrd.	Mýrdalur (Egn paa Sydlandet).
myt.	Mytologi, mytologisk.
Mýv.	Mývatnssveit (Egn paa Nordlandet).
mnl.	mellemnederlandsk.
Mosf.	Mosfellssveit (Egn i Nærheden af Reykjavík).
mpl.	masculinum plurale, Hankön i Flertal.
Múl.	Múlasýslur (Sysler paa Østlandet).
mus.	Musik.
naut.	nautisk.
ndf.	nedenfor.
Nl.	Norðurland, Nordlandet.
NMúl.	Norður-Múlasýsla (Syssel paa Østlandet).
n-n	nogen.
no.	Norsk, norsk.
Norðf.	Norðfjörður (Egn paa Østlandet).
npl.	neutrum plurale, Intetkön i Flertal.
npr.	nomen proprium, Egennavn.
Nr.	Nummer.
n-t	noget.
NÞing.	Norður-Þingeyjarsýsla (Syssel paa Nordøstlandet).
num. card.	numerus cardinalis, Grundtal.
num. ord.	numerus ordinalis, Ordenstal.
Obj.	Objekt.
o. a.	og andet.
oe.	oldengelsk.
ogs.	[illegible]
o. l.	og lignende.
Omskr., omskr.	Omskrivning(er), omskrivende.
opr.	oprindelig.
Ordspr.	Ordsprog.
osfr.	og svo framvegis.
os.	og saa videre.
overf.	overført.
overh.	overhovedet.
Overs., overs	Oversættolse, oversat.
ovf.	ovenfor.
P.	Person.
pass.	passiv.
p. Gr. af.	paa Grund af.
pl.	Pluralis.
pleon.	pleonastisk.
[illegible]	populær, daglig Tale (i Reglen ikke Skriftsprog).
post.	Postposition.
pp.	participium praeteriti, Tillægsmaade i Fortid.

ppr.	participium praesentis, Tillægsmaade i Nutid.
pron.	Pronomen.
pron. dem.	pronomen demonstrativum, paapegende Stedord.
pron. indef.	pronomen indefinitum, ubestemt Stedord.
pron. inter.	pronomen interrogativum, spörgende Stedord.
pron. pers.	pronomen personale, personligt Stedord.
pron. poss.	pronomen possessivum, Ejestedord.
pron. rel.	pronomen relativum, henførende Stedord.
Præf.	Præfiks.
præp.	Præposition.
præs.	Præsens.
præt.	Præteritum.
Rang.	Rangárvallasýsla (Syssel paa Sydlandet).
recipr.	reciprocum, tilbagevirkende.
refl.	reflexivum, gensidigt virkende.
rel.	relativum, henførende.
Reyðarf.	Reyðarfjörður (Egn paa Østlandet).
Rvk.	Reykjavík.
saak.	saakaldt.
saal.	saaledes.
s. d. O.	se det Ord.
Seyðf.	Seyðisfjörður (Egn og Købstad paa Østlandet).
sg.	singularis, singulare, (i) Ental.
Siglf.	Siglufjörður (Købstad paa Nordlandet).
sj.	sjældent.
Skaft.	Skaftafellssýslur (Sysler paa Sydlandet).
Skag.	Skagafjarðarsýsla (Syssel paa Nordlandet).
Skrspr.	Skriftsprog.
Sl.	Suðurland, Sydlandet.
sl.	Slang.
sml.	sammenlign.
Sms.	Sammensætning(er).
smtr.	sammentrukket.
SMúl.	Suður-Múlasýsla (Syssel paa Østlandet)
Snæf.	Snæfellsnessýsla (Syssel i det vestlige Island).
Sp.	Spalte.
sp.	Spansk, spansk.
spec.	speciel Betydning.
sst.	samme Steds.
Stedsbet.	Stedsbetegnelse.
Strand.	Strandasýsla (Syssel i det nordlige Island).
Subj.	Subjekt.
Subst., subst.	Substantiv, substantivisk.
Súgandaf.	Súgandafjörður (Egn paa Vestlandet).
sup.	Supinum.
superl.	Superlativ.
sv.	Svensk, svensk.
synon.	Synonym.
t.	Tysk, tysk.
Talem.	Talemaade.
Talespr.	Talesprog.
tekn.	Teknik, teknisk.
tel.	Telegraf, Telefon.
temp.	temporelt.
teol.	Teologi, teologisk.
Tidsbet.	Tidsbetegnelse.
tilf.	tilföj.
tilh.	tilhører.
Tilf.	Tilfælde.
tr.	trykt.
typ.	Typografi.
udel.	udelukkende.
udg.	udgivet.
Udtr.	Udtryk.
udtr.	udtrykkende.
underf.	underforstaaet.
undert.	undertiden.
upers.	upersonligt.
v.	Verbum.
Vestm.	Vestmannaeyjar (Købstad paa en Ø syd for Island).
vet.	veterinært.
Vf.	Vestfirðir (den nordvestlige Del af Landet).
v. Hj. af	ved Hjælp af.
vi.	verbum intransitivum, uvirkende Udsagnsord.
v. impers.	verbum impersonale, upersonligt Udsagnsord.
vistn.	vistnok.
Vok., vok.	Vokal.
Vopnf.	Vopnafjörður (Egn paa Østlandet).
vrefl.	verbum reflexivum, tilbagevirkende Udsagnsord.
VSkaft.	Vestur-Skaftafellssýsla (Syssel paa Sydlandet).
vt.	verbum transitivum, virkende Udsagnsord.
vulg.	vulgært.
zool.	Zoologi.
Þing.	Þingeyjarsýslur (Sysler paa Nordlandet).
Þingv.	Þingvallasveit (Egn paa Sydlandet).
þvíl.	því líkt.

leggja (legg, leggjum; lagði, lögðum; legði; lagt) [lɛɟ:a; lɛk, lɛɟ:ʏm; laɣ·ðɪ, laɣðɪ; lœɣðʏm, lœɣðʏm; lɛɣðɪ, lɛɣðɪ; laxt] vt. og vi.

A. I. lægge, stille, sætte hen, bringe i en vis Stilling: **1. a.** *legðu bókina á borðið*, læg Bogen paa Bordet; *hann hafði lagt höfuð sitt í kjöltu hennar*; — *l. ljá, net, segl*, se Ekspl. — **b.** *l. sig*, lægge sig, anbringe sig selv i en liggende Stilling: *l. sig, l. sig fyrir, út af*, se Ekspl. — **2.** med præp. og adv. (jfr. II.), lægge, anbringe: *l. á, l. að velli, l. af, í, niður, saman, til, undir, l. við hlustirnar* osv., se Ekspl. — **3.** kaste (om nogle Dyr): *tíkin er að l. (hvolpa)*; *Það var vanalegt að tóa lagði í þetta greni* (SIng. I. 78). — **II.** i overf. Bet. med præp. og adv.: *l. alúð (bönd, dulur, fæð, hatur, hönd, kapp* osv.) *á, l. af, l. fyrir, l. saman, l. undir, l. við* osv., se Ekspl. — **III.** lægge, grundlægge, bygge, opføre: **1.** *l. grundvöll undir e-ð*, lægge Grunden til n-t; *l. garð, veg* osv., se Ekspl.

2. tildanne, lave: *l. (upp) spæni, l. fjenu*, se Ekspl. — **3.** forsyne med et Lag af n-t, en Belægning af n-t: *l. e-ð (járni eða málmi)*, beslaa n-t; *l. (skip) málmþynnum*, forhude; *l. kjól, svuntu*, forsyne en Kjole, et Forklæde med en Besætning, staffere (jfr. *legging*). — **4.** i overf. Bet. **a.** fastsætte (som Lov el. Bestemmelse) (i Forbindelser med præp. og adv., jfr. II.): *til lög*, fastsætte som Lov; *l. fund, l. (skatta, toll) á, l. bann fyrir, l. e-ð á e-n*, se Ekspl. — **b.** slutte, indgaa: *l. lag sitt við, l. vináttu við e-n*, se Ekspl. — **IV.** vurdere, taksere, ansætte, anslaa: *l. að jöfnu, l. í tíund, l. upp úr e-u, l. sig á e-ð* osv., se Ekspl. — **V.** lægge ud, *(borga)* betale; *(veita)* yde, *(gefa)* give, *(láta í tje)* overlade, tildele; bidrage, levere: **1.** i Alm.: *l. e-m e-ð*, yde, give en n-t: *hann leggur henni 100 kr. á mánuði*; — *l. lið, ráð* osv., se Ekspl.; — tillægge, normere: *... án þess að eiga tilkall til þeirra hærri launa, sem eru lögð* (normerede for) *slíkri stöðu* (Stj. '75, A. 70). — **2.** med præp. og adv., ofte i overf. Bet.: *l. á hættu, l. að veði, l. fram, l. inn, með, móti, til, l. e-ð undir, l. út, l. e-ð við e-u* osv., se Ekspl. — **VI.** om Retning: **1. a.** (is. i Søsprog) sætte Kursen, styre, sejle fra el. til et Sted, med Skibet i acc. el. dat.: *l. (skip) e-t, skipinu að (el. frá) landi, í rjett, til hafs* osv., se Ekspl. — **b.** *l. skipi*, lægge et Skib for Anker = *leggjast*. — **2.** om Manøvrer i et Søslag: *l. að e-m*, angribe en (jfr. *atlaga*): *kafbáturinn lagði að skipinu og sökti því*; ogs. overf.: *l. að e-u (e-m)*, se Ekspl. — **3.** begive sig af Sted, tage af Sted; indlade sig i el. paa n-t: *l. af stað, l. á flótta, l. upp, l. út í e-ð* osv., se Ekspl. — **4. a.** om Brug af Vaaben, spec. stikke efter en med et Vaaben (jfr. *lag*, Stik, Stød): *l. e-n*, saare en med Stikvaaben; *l. e-n í gegn, l. til e-s*, se Ekspl. — **b.** i overf. Bet.: *l. á, l. í e-n*, se Ekspl. — **VII.** upersonligt: **1.** drive, føres, staa i en el. anden Retning (om Røg, Ild, Lugt osv.): *reykinn lagði upp eftir*, Røgen blev ført (blæste) opefter; *þegar jeg kom inn, lagði* (drev) *reykjarsvæluna á móti mjer*; — *ilm (þef) leggur af e-u*, n-t lugter af n-t; *lystina af angan ... | oft leggur af honum um alt* (StStAndv. I. 78); *það leggur mikinn raka upp úr jörðinni*, Jorden uddunster megen Fugtighed; *ljósið leggur*, Lyset blafter (blafrer). — **2.** *vatnið leggur (ís leggur á vatnið)*, Søen fryser til; *leggur að, undir*, se Ekspl.; *gluggann leggur*, Vinduet fryser til.

B. refl. *leggjast*: **I.** lægge sig, lægge sig ned: **1.** *l. til svefns, l. fyrir, út af, til hvílu*, se Ekspl.; (Ordspr.) *illa legst ofdrambið* (SchMál.), Hovmod staar for Fald. — **2.** *l. undir græna torfu*, stedes til Hvile i sin Grav. — **3.** *l. með konu (manni)*, have Samleje med en Kvinde (Mand). — **4.** abs. blive syg, falde i en Sygdom: *hann lagðist í lungnabólgu*, han blev syg af Lungebetændelse; *l. í rúmið, l. á sæng*, se Ekspl. — **5.** høre op: *l. af, niður*, se Ekspl. — **6.** (naut.) *l. (um skip)*, lægge sig for Anker, jfr. A. VI. 1. b. — **7.** i pass. Bet.: *Þessu brauði l. 300 kr.*, dette Kald modtager et Tillæg af 300 Kr. (Stj. '80, A. 20). — **8.** med præp. og adv.: *l. á, af, niður, til, undir, við* osv., se Ekspl. — **II. 1.** *(synda)* svömme: *l. eftir e-u*, svömme ud efter n-t: *lagðist hann tvisvar eptir skipinu* (JA. Þj. II. 126). — **2.** begive sig af Sted i n-t: *l. í hernað, víking*, gaa ud paa Fribyttertogter; *l. frá, l. út*, se Ekspl. — **3.** paakomme (særl. om Sne, Is, Vintervejr, Uvejr o. l.): *l. á, að, í, e-ð legst í e-n*, se Ekspl. — **III.** recipr. *l. að*, angribe hinanden: *bæði skipin lögðust að*; — *l. hugi á*, se Ekspl. — **IV.** pp. **1.** *lagður*: **a.** lagt osv.: *bókin var lögð á hilluna; vatnið er lagt*, der har dannet sig et tyndt Islag paa Søen. — **b.** bræmmet, med Besætninger: *í lögðum bol* (OBj. I. 168). — **c.** n. *lagið* (af ældre *lagiðr*): i Forbindelser som: *honum er það lagið*, han har Talent til det, det har han særlige Ævner for; *var lítt lagið | lagsmönnum sund* (JHall. 241). — **2.** *laginn* (s. d. O.): *laginn á* el. *fyrir e-ð*, med Anlæg til n-t. — **V.** pp. refl. *lagstur*, som har lagt sig ned; *lagstur fyrir*, som har lagt sig til Sövn, slaaet sig til Ro; *lagstur niður*, som har lagt sig ned; *(um skip)* som har lagt sig for Anker: *skipið er lagst*.

Ekspl. i alfab. Orden: *l. e-ð á e-n*, [1]) bebyrde en med n-t: *l. mikið á e-n*, belæsse en med meget Arbejde; *l. mikið á sig*, arbejde haardt, anstrænge sig meget; *l. hart á sig*, leve usselt og arbejde strængt, tage haardt fat; *l. reiði sína á e-n*, vredes paa en; [2]) (i Folketroen) lægge n-t paa en (som en Forbandelse), forgöre, forhekse en: *álfkonan lagði það á hann, að hann skyldi alt af vera síflakkandi*, Ellepigen lagde den Forbandelse paa ham, at han altid skulde flakke omkring; *mæli eg um og legg eg á* (JÁÞj. I. 84); *l. á* (abs.): [1]) lægge en Byrde paa: *l. (skatt) á*, paalægge Skat: *hvað er lagt á þig?* hvad er du sat i Skat til?; *Það er því of mikið á lagt* (en for höj Ansættelse) *... að ætla viðkomandi sýslum að borga 2 þús. kr.* (Alþ. '11, B. II. 1712); *l. á reiði sína*, true med sin Vrede; [2]) *l. á (hest)*, sadle en Hest; [3]) hvæsse: *l. hníf á*; — *l. á hverfistein*, hvæsse paa en Slibesten; [4]) kaste Lod om Fiskefangst (jfr. *laski*); en anden Lodkastningsmaade med en Kniv: *l. á er að l. hníf milli tveggja fiskihluta, þannig, að blaðið snýr að öðrum hlutnum og skaftið að hinum, og sá, sem á að kjósa sjer hlut, er spurður: Hvort viltu heldur skaft eða blað?* (Snæf.). [5]) *l. á, l. á vanganni el. undir flatt*, hælde med Hovedet [illegible]; [6]) *l. á fjall, heiði, eyðimörk*, begive sig paa en Rejse, tage over et Bjærg, en Höjfjældsslette, en Ørken: *ekki er hægt að fá neina vitneskju um eldstöðvarnar, nema menn legðu á jökla einmitt meðan á gosinu stendur* (ÞTh Ferð. III. 181); *l. á flótta*, tage Flugten, römme Marken; *l. mönnum skyldur á herðar*, paalægge Folk Forpligtelser; *l. e-ð á hættu*, risikere, vove n-t; *l. e-ð á minnið*, betro n-t til Hukommelsen; *l. e-ð á móti e-u*, ansætte n-t som lige med n-t andet; *l. á móti e-m*, modarbejde en, modsætte sig ens Ønsker el. Planer; *l. á stað*, (pop.) tage af Sted, begive sig af Sted, bryde op (= *l. af stað*); — *l. ríkt á við e-n*, paalægge en strængt; *l. á vörur*, lægge Told paa Varer, lægge paa Prisen (for Varer); *l. toll á vörur*, lægge Told paa Varer; *leggjast á (egg)* (om Fugle) — *setjast á*; — *leggjast á e-n*, forfølge en, angribe en: *nautahjarðir, þegar hin áfjáða broddfluga legst á þær* (Od. 485); *ef kóngarnir ... eiga börn eptir fyrri konurnar heima, leggjast stjúpurnar jafnan á þau* (forfølger dem med Had) (JÁÞj. II. 306); *leggjast allir á einn*, falde over en i Fællesskab; — overf.: *leggjast á eitt*, forene sig, slutte sig sammen; *var þá tíkin lögst á (lungun)*, var Tæven begyndt at æde af Lungerne (ÓDavÞj. 172); *leggjast á* (abs.) [1]) indtræde, begynde: *síðan krepjurnar lögðust á* (ÞGjD 84); [2]) *sá orðrómur lagðist á*, det blev almindelig fortalt; *leggjast á gull*, egl. lægge sig paa Guld ɔ: ruge over sine Skatte, blive en Gnier: *hann var ... efnabóndi, án þess að leggjast á gullið* (Lögr. '12, 11); *leggjast á hliðina*, lægge sig paa Siden; *leggjast á hugi við*, fatte Kærlighed til; *leggjast á móti e-u*, prøve paa at forhindre n-t: *Höfðu sumir þeirra beint lagst á móti för hans á síðustu stundu* (JAðEin. 159); *leggjast á sæng*, komme i Barselseng; *l. að* (abs.), lægge Brændselet til Rette i en Kakkelovn uden at tænde op; *l. að e-u (e-m)*, angribe n-t (en); [1]) spec. tage kraftig fat paa n-t med Tænderne: *Þarnæst lagði hann að fiskinum* (JThMk. 215); *leggjast að*, angribe hinanden; [2]) trænge ind paa en, indtrængende opfordre en, storme ind paa en: *þeir lögðu að honum, að hann skyldi koma*, de bad ham indtrængende om at komme; *leggjast (fast) að e-m að gera e-ð*, bede en indstændigt om at göre n-t; — impers.: *það leggur að*, Vinteren kommer: *þegar fer að l. að á haustin með frosti og hríðum* (Árm. II. 148); *leggjast að*, ds.: *Vetur ... lagðist snemma að, í miðjum október* (ÞThÁrf. 161); — overf.: *leggjast að e-s staðar*, slaa sig ned til Stadighed et Steds: *eptir það hann fór að leggjast að á Írafelli* (JÁÞj. I. 379); *l. orð að við e-n*, dadle en: *Már kvaðst aldrei hafa lagt þar orð að við konu sína* (JÁÞj. I. 63); *l. (upp) að bryggju*, lægge hen til en Skibsbro; *l. að eldi*, komme Brændet paa Ildstedet; *l. e-ð að jöfnu*, vurdere n-t lige; *l. að landi*, ogs. abs. *l. að*, lægge til Land, lande; *l. að sjer hendur*, folde Hænder; *l. að skipi*, [1]) lægge hen til et Skib; [2]) (el. *l. skipi að*) lægge et Skib til Land; *l. hurð að stöfum*, lukke en Dør; *l. að veði*, give som Pant; *l. e-n að velli*, kaste en til Jorden, fælde, dræbe en; *l. e-ð af sjer*, lægge n-t fra sig; *l. af sjer yfirfrakkann*, tage Overfrakken af; [illegible]; *l. af* (abs.), [1]) afmagres: *nú eru þessi tvenn ráð* [illegible] (Sjf. '15, 8); *l. af á mörinn*, tabe n-t af det indvendige Fedt; [2]) *(l. niður)* høre op med n-t: *hann hefur lagt af öll strákapör*; — *lagði bóndi af skemmuna* (lod Pakhuset nedrive) (JÁÞj. I. 140); *l. af e-n stað*, frasige sig et Præstekald: *Þá lagði Bergr ábóti Sokkason af Þverá* (Esp. I. 72); *leggjast af*, blive nedlagt, gaa af Brug: *vegirnir lögðust af*, Vejene blev nedlagte (JÁÞj. I. 183); [3]) *l. fjenað af*, slagte Faar (spec. paa Grund af Fodermangel); [4]) lægge en Söm (Múl.); *l. e-ð af við e-n*, give Slip paa n-t (til en anden), afhænde n-t (til en anden): *Legðu af við mig kvíguverðið* (BrJÞf. 268); *l. e-ð af mörkum*, yde n-t (spec. som Bidrag til n-t): *og þá leggur hann meira af mörkum, en til er ætlast, hann auðgar lífið* (ÁBj19.öld 356); *l. af stað*, begive sig af Sted; *l. af stað til að berjast*, rykke i Marken; *l. af stíl* (el. *kasta af stíl*), lægge af (Typer); *l. aftur augun*, lukke Øjnene; *l. aftur hurð*, lukke en Dør til; *l. alúð á e-ð*, gøre sig Umage for n-t; *l. bann fyrir e-ð*, forbyde n-t; *l. bragð á (í glímu)*, anvende Brydekneb; *l. bönd á sig*, lægge Baand paa sig, holde sig selv i Tömme; *l. dulur á e-ð*, fordølge, skjule n-t; *leggjast djúpt*, (egl. svömme langt ud el. dykke dybt ned) anvende al sin Kløgt, være dybsindig: *Hann legst djúpt og er því þungskilinn* (Eimr. XIII. 64); *l. eftir e-m*, forfølge en; ?*l. sig eftir e-u*, lægge sig efter n-t; *leggjast eftir e-m*, svömme ud efter en; *l. e-ð (fram) fyrir e-n*, lægge n-t frem for en; *l. e-ð (verk) fyrir e-n*, stille et Arbejde som Opgave for en, stille en en Opgave, paalægge en n-t; *hann gerði eins og fyrir hann var lagt*, han gjorde som det var blevet paalagt ham; *þar sem stórt þýfi er, verða þúfurnar ekki teknar alveg til botns í einni plægingu, því ekki má leggja svo mikið fyrir eykina* (lade Hestene give sig i Lag med saa meget) (Andv. I. 150); *l. spurningu fyrir e-n*, forelægge en et Spörgsmaal; *l. e-ð fyrir sig*, lægge sig efter n-t, lægge Vind paa n-t; *hafa nóg fyrir sig að leggja*, være vel stillet, have nok at bide og brænde *l. (fje, peninga) fyrir*, lægge (Penge) op, lægge til Side; *l. e-ð fyrir óðal* (opr. *l. e-ð fyrir róða*), bortkaste n-t; *l. sig fyrir, leggjast fyrir*, lægge sig ned for at hvile el. sove (is. paa Grund af Udmattelse, Sygdom el. Beruselse); — overf.: *leggjast fyrir með e-ð*, opgive n-t; *e-ð legst fyrir e-n*, n-t kommer i Vejen for en, tilstøder en: *En sú ógæfa samt, sem fyrir okkur þurfti að leggjast* (ÞGj. Os. 102); *lítið legst fyrir kappann*, [1]) for Helten er Bedriften kun ringe: *nú þykir mjer lítið leggjast fyrir kappann að fást við þetta*; [2]) Helten bukker under for en ringe Ting: (Ordspr.) *lítið legst þá fyrir kappann, ef hann kafnar í baðstofureyknum* (GJ.), det er en sølle Helt, som Badstuerogen kvæler; *l. frá landi*, [1]) styre fra Land, sejle fra Land; [2]) (= *ýta frá landi*) støde fra Land; *þeir lögðu frá skipinu*, de styrede bort fra Skibet; *þeir lögðu bátnum frá*, de gik bort med Baaden, de roede bort; *l. skepnu frá*, slagte (is. et ældre) Husdyr (spec. Heste el. Køer); *l. frá sjer*, [1]) lægge fra sig, lægge ned; [2]) høre op med n-t: *l. frá sjer slátt og utróður* (Maðsnb. 131). *Leggjast*

frá, ¹) begive sig bort, holde sig borte: *[illegible] lagðust þar frá, sem kristni [illegible]* (JÁÞj. I. 142); *á seinni árum virðist sem [illegible] leggist frá* (JSVe. 129); ²) (om [illegible]) [illegible] *[illegible] er mikil [illegible], þar sem þau [illegible] eða yfir, [illegible], en verður grasbrestur, ef þau leggjast frá* (I I' Ferð III. 218); *vera lagstur frá*, være ude af Spillet, være kaput (Árn.); *l. fram*, ¹) *(í skylmingum)* hugge (falde) ud; ²) fremlægge, opføre; *l. [illegible] fram*, fremlægge et Dokument; *l. fram peninga*, give Penge bort til n-t, bidrage med Penge til n-t; *l. líf sitt fram*, ofre sit Liv; *l. sig allan fram*, anvende alle sine Kræfter: *lét eg jór ... | leggja fram það hann hafði til* (JÞorl. II. 510); *l.* **fund**, beramme et Møde, holde et Møde: *fundur var lagður við Karlsá* (GKon. Æf. 229); *l. fæð á e-n*, blive ugunstig stemt mod en, vise Kulde mod en; *l.* **garð**, bygge Gærde, opføre et Hegn; *l. grundvöll undir hús*, bygge Grunden til et Hus, sylde et Hus; *l.* **haft** *á hest* (= *hefta)*, ombinde Forbenene paa en Hest med en Hilde; (overf.) *l. haft á e-ð*, lægge Baand paa n-t; *l. hatur á e-n*, fatte Had til en; *l. hendur á e-n*, ¹) *(ráðast á)* angribe, overfalde en (legemlig); ²) *(taka fastan)* anholde, arrestere en; *l. hendur á höfuð e-m*, lægge Hænderne paa ens Hoved; *l. gjörva hönd á alt*, have Talent til alt; *l. hönd á verk*, tage fat paa et Arbejde; *l. hug á e-ð*, eftertragte n-t; *l. hug á konu (mann)*, fatte Kærlighed til en Kvinde (Mand); *leggjast hugi á*, synes godt om hinanden; *l. í e-ð*, ¹) anvende paa n-t: *hringurinn hérna þröngur og lélegt í hann lagt* (StStAndv. I. 13); *l. fje í e-ð*, sætte Penge i n-t; *l. mikið í kostnað(inn)*, anvende en stor Sum til Omkostninger; ²) tage ud el. hen i n-t, begive sig ud paa n-t: *l. svo seint í skriðurnar*, begive sig saa sent paa Vandring over Fjældskredene (JÁÞj. I. 140); ³) vurdere til n-t, regne, anslaa: *Þá eru brtill. um það hvað l. skuli í dagsverk* (hvad der skal anslaas til en Dags Arbejde) (Alþ. '11, B. 14); *Eg hefi lagt það til ... að 75 fermetrar séu lagðir í dagsverkið í kálgörðum* (regnes for en Dags Arbejde) (Alþ. '11, B. II. 2007); *Jarðabætur skulu lagðar þannig í* (takserede til) *dagsverk* (Stj. '91, B. 191); *teknaafgangur getur orðið um 160 þúsund kr. og það er ekki of í lagt* (for höjt anslaaet) (Alþ. '11, B. 647); *varla mun ofmikið í lagt* (næppe for höjt anslaaet), *þótt það* (ɔ: *safnið) sé talið undir 9000 bindi* (Eimr. XI. 108); ⁴) *l. í brauð*, komme varmt Vand i Dejen til et Brod, for at den skal gære; *l. í e-n*, angribe en, lange ud efter en, slaa en; *hann lagði í dónann*, han langede ud efter Bøllen (i Reglen anvendes *l. í* i denne Bet., naar der er Tale om et Modangreb el. en foregaaende Udæskning fra den angrebne Part); *Eg lagði í jálkinn* (piskede paa Hesten), *til þess að komast frá henni* (EKvYhl. 63): *e-ð legst í e-n*, en har en Anelse el. Formodning om n-t: *það legst í mig, að hann geri rigningu á morgun*; — *Það var í almæli, að margt legðist í Svein er fyrir kom* (ÞThLfr. III. 173); *e-ð legst illa í e-n*, en har en Forudanelse af, at det er galt fat med n-t: *en einhvernveginn lagðist það ekki vel í hann, þegar hann hugsaði til þess* (And. I. 202); *þó illa leggist það í sig*, skönt det volder ham mørke Anelser (JÁÞ[illegible]) [illegible] (overf.) opgive Ævred; *l. mál í dóm*, indlade en Sag til Dom; *l. mál í gerð*, henvise en Sag til Voldgift; *l. sig í framkróka með e-ð*, göre sig rigtig Umage med n-t; *l. í gegn*, gennembore; *l. eld í hús*, sætte Ild paa et Hus; *l. sig í hættu*, udsætte sig for Fare; *l. e-ð í háska, hættu(na)*, sætte n-t paa Spil; *l. í kryddlög*, indsylte; *l. sig í líma*, anstrænge sig; *l. e-ð í lófa e-s*, lægge n-t i ens hule Haand; — Leg: „*Legg í lófa blinda kalls*“, el. *Legg í lófa kalls kalls, kall skal ekki sjá*, Leg, hvor en af Deltagerne agerer blind, strækker Haanden bagud, og de andre lægger saa forskellige Ting deri, under Fremsigelse af en Ramse (ÓDavSk. 176); *l. í ofn*, ogs. abs. *l. í*, lægge i en Ovn; *l. orð í*, tale med; *l. í rjett*, lade Skibet løbe (sejle, drive) for Vinden; *l. e-ð í sölurnar*, ofre n-t; *l. í tíund*, ansætte til Tiende; *l. e-ð í vana sinn*, göre n-t til sin Vane, lade n-t blive til en Vane; *leggjast í leti og ómensku*, hengive sig til Ørkesløshed og Lediggang; *l. e-ð í minni*, fæste n-t i Hukommelsen; *leggjast í óreglu*, begynde at føre et uordentligt Levned, svire; *leggjast í rúmið*, blive syg og maatte holde Sengen; *e-ð legst í ættir*, n-t er el. bliver arveligt, spec. om nedarvede Egenskaber: *Það eru fleiri dæmi til þess að góð hljóð hafa lagzt í ættir* (ÓDavSk. 265); *l.* **inn**, indlægge (som Vare); *l. inn í banka*, indsætte Penge i en Bank; *l. e-m* **jörð**, overlade en en Gaard (jfr. Esp. II. 132); *l.* **kapp** *á e-ð*, være ivrig for n-t, drive n-t ivrigt, göre sig Umage for n-t, arbejde ivrigt paa n-t: *hann lagði kapp á að verða sem bestur í frönsku*, han bestræbte sig ivrig for at lære Fransk saa godt som muligt; *l.* **lag** *sitt við e-n*, pleje Omgang med en (is. nedsættende); *l. lag sitt saman*, indgaa Kammeratskab; *leggjast svo lágt að ...*, nedværdige sig til at ...: *En ef þjóð vor legst svo lágt, að verða þeim sammála um að telja sig réttlausa, þá mun þess skamt að bíða, að hún hverfi úr tölu þjóðanna* (Alþ. '11, B. II. 1621); *l. langbönd á*, lægte; *l. leið sína*, lægge sin Vej, rejse (til el. hen over et bestemt Sted el. i en bestemt Retning); *hann lagði leið sína um Vatnsdal*, hann rejste gennem V.; *l. leynd á e-ð*, skjule n-t; *l. lið, l. hjálp*, yde Hjælp; *l. lífið á e-ð*, sætte sit Liv paa Spil for at opnaa n-t; *l. ljá*, vende et Leblad paa skraa, saa at det skærer enten nærmere el. længere borte end för; *l. ljenu*, lave et Underlag under en Kløvsadel (jfr. LFR. II. 164); *l. ljettann á*, anstrænge sig: *Við verðum báðir að l. léttann á, og vita, ef vér megum verða að nokkuru liði* (II. II. 13); *l. e-m lækning*, helbrede en, yde en Lægehjælp (jfr. Visn. 96); *l.* **með** *e-m*, ¹) give med, udrede som Bidrag til ens Underhold: *veitti treglega fátækra manna börnum viðtöku ... nema með þeim væri lögð* [illegible] *borð með sjer*, bidrage med Fødevarer til sit Underhold; ²) anbefale en, [illegible] *merkingu í orð*, underlægge et Ord en Betydning; *l. e-ð móti (á móti, í* [illegible] (Visn. 113);

[illegible] net, lægge Net; *l. niður*, ¹) lægge ned; *l. e-n niður*, fælde en til Jorden [illegible]: *Hann [illegible] að l. niður til frálags 50 sauði* (Eimr. XII. 51); [illegible] *l. e-ð niður með [illegible]*, slagte n-t, gøre det fuldstændig af med n-t [illegible] (ɔ: *kirkjuna*). — *getið meira að segja lagt [illegible] niður [illegible]* (JTrB. 170); ³) (underforst. *reipi*) lægge Reb paa Jorden for derpaa at bundte det, der skal bindes dermed; ⁴) *l. niður fyrir fje*, sætte en Lægte over en Faarekrybbe førend Foderet kommes deri, for at hindre Faarene i at springe op i Krybben el. sprede Høet paa Gulvet; [illegible] *niður* [illegible] n-t, høre op med n-t: *l. banka niður*, oplose en [illegible] *l. e-ð niður fyrir sjer*, overveje n-t; *l. niður kostnaðinn*, beregne Omkostningerne; *l. niður rófuna*, stikke Halen mellem Benene (ogs. overf.); *l. sig niður við e-ð*, nedlade sig til n-t; *leggjast niður, (um lifandi verur)*, lægge sig ned (om levende Væsener); *(um siði osfr.)*, gaa af Brug (om Skikke [illegible] *(um [illegible])*, (om) Indersom.; *leggjast nær hvor öðrum*, lægge sig tæt op ad hinanden (f. Eks. om to Baade); *l.* **ofan** *á jörð*, betale en ny Forpagter en vis Sum Penge som Erstatning for Slid paa Gaardens Bygnin[illegible] *ofan* [illegible] (JThPs. 64); *l. sig ofan í e-ð*, fordybe sig i n-t, give sig ivrig af med n-t: *sá sem leggi sig ... ofaní veraldlegar sýslanir* (Árm. I. 48); *l. orð í belg*, give sit Besyv; *l. (e-m)* **ráð**, give (en) Raad; *l. á ráðin*, være Raadgiveren; *l.* **saman**, ¹) *l. (föt osfr.) saman*, folde (Klæder osv.) sammen; *l. saman augun*, lukke Øjnene; *l.* [illegible], gøre Nat til Dag; [illegible] *l. (tölur) saman*, addere Tal, [illegible] *Það var því lagt saman ... Draupni*, Folk fra begge Skibene blev derfor satte over paa ›Draupnir‹ (SIng. I. 271); ⁴) være fælles (om n-t): *Bjarni bað Brand að l. saman við sig um veiðina í vatninu* (JÁÞj. I. 599); — *l. segl*, tage Sejlene ind; *l. sig*, ¹) lægge sig, lægge sig paa Siden, hælde: *við sigldum svo mikið, að báturinn lagði sig á lista* (Vf.); ²) lægge sig til at sove, tage sig et lille Blund: *jeg er svo syfjaður, að jeg held jeg verði að l. mig dálitla stund*; ³) *(teygja sig)* strække ud (om Heste); ⁴) om Ting: give efter: *(hamrar eru) stálsettir ... og í herðslunni stilltir svo vel, at hverki ... molni, né ... hnoðizt eðr leggi sig í nefin* (LFR. XV. 223); ⁵) (i L'hombre) lægge Kortene paa Bordet (naar man har tabt), smide Kortene; *l. sig e-ð*, vise sig at være af en el. anden Værdi [illegible] *þegar vel árar* (Eimr. XII. 24–25); *af þessu get jeg ekki annað sjeð en alt leggi sig eðlilega* (at alting kan forklares paa en naturlig Maade). (Talem.) *eins og það leggur sig*, det hele, med Hud og Haar: *einveldiskaupmann ... sem þóttist eiga viðskiftamennina, eins og þeir lögðu sig* (med Hud og Haar) (GFrÁtt. 37); *e-ð leggur sig (sjálft)*, n-t falder af sig selv; *l. sitt undir hvert (= velta vöngum)*, hælde Hovedet snart til den ene, snart til den anden Side, vugge med Hovedet (TSæm. 17); *l. (upp) spæni*, lave Skeer; *l. stefnulag með sjer*, aftale et Møde; *l. stund á e-ð*, drive n-t ivrig, göre sig Umage for n-t, lægge sig efter n-t, studere: *l. stund á* [illegible] *til*, ¹) bidrage, [illegible] *annar diska*, en leverede (til en Fællesspisning) Knive, en anden Tallerkener: *þeir lögðu til 3 krónur hver*, de gav 3 Kroner hver, bidrog dertil hver med 3 Kroner; *hann* (ɔ: *hesturinn) lagði til vekurðina á vatninu og reiðmaðurinn heimtaði freklega* (ÞGjD. 57); *l. orð til*, give sit Ord i Lavet; *fasteignir þær, er eignarskjölin bera með sjer, að konan lagði til fjelagsbúsins*, fast Ejendom, om hvilken Adkomstdokumenterne oplyser, at den er indført i Fællesboet af Hustruen (Stj. '00, A. 18); ²) *(um skraddara)* lægge til (om en Skrædder): *hann lagði til hnappa og fóður*; ³) *(stinga upp á)* tilraade, anbefale, foreslaa: *hann lagði það til, að ...*, han tilraadede, at ...; *jeg legg til, að við fáum okkur í staupinu*, jeg foreslaar, at vi tager et Glas; ⁴) (abs.) *(strjúka)* løbe sin Vej (om Heste) (Hún., VSkaft.); *l. sjer e-ð til*, ¹) anskaffe sig n-t: *Eg vona þú leggir þér til bók Magnúsar* (JSBr. 71); ²) forsyne sig selv med n-t, spec. sörge delvis for sit eget Underhold (Mad el. Klæder osv.): *Var hann þar þá með færur sínar, og hafði ekki leyst þær upp; því ekki hafði hann lagt sér neitt til um vertíðina* (JÁÞj. I. 13); *l. e-ð til með e-m*, hjælpe en med n-t: *en þó skyldi hann l. það til með honum, að fá honum hnoða* (JÁÞj. II. 10); *l. til með e-m*, anbefale en; *l. e-n til* (om Lig), lægge en i den for Lig sædvanlige Stilling (jfr. *lag)*, ordne et Lig til Begravelse; *l. sig til*, anstrænge sig for at gøre n-t: *(þau) lögðu sig til að hugga hann* (Gen. 37, 35); *Ari var óvanur að tala við konur. En nú lagði hann sig til* (strængte han sig an) (SNordFÁ. 33); *l. til e-s*, ¹) *(með spjóti eða öðru lagvopni)* stikke efter en (med et Spyd el. andet Stikvaaben); ²) vise sig fjendtlig el. ubehagelig mod en (jfr. *l. ilt til e-s): (nautin) lögðu til einkis manns [illegible] neldur til þeirra* (JÁÞj. II. 4[illegible]); *[illegible] er eg að leggja neitt til þín, kunníngi, eða tala þér illa til* (Od. 386); ³) udtale sin Mening angaaende n-t: *Aldrei lagði Björn neitt til þess, og var hann jafnan fátalaður um það* (Merd. 88); *[illegible] sagði [illegible] frá þessu, og lagði hann þar ekkert til* (SIng. I. 115); *l. andsvör* (el. *svör) til e-s*, svare paa n-t (jfr. Visn. 55); *l. fátt til (e-s)*, ikke sige meget angaaende en Sag, forholde sig tavs og reserveret; *l. ilt til e-s*, ¹) tilföje en ondt: *þá skulum við ekkert ilt til hans leggja* (And. I. 51); ²) omtale en dadlende: *l. hnjóðsyrði til e-s*, give en haarde Ord, stikle til en; *l. e-m alt lastlegt til*, tilskrive en alt muligt ondt; *l. gott til e-s*, (om fraværende Personer) omtale rosende; (om nærværende Personer) tiltale venlig, være god imod; *l. til málanna*, udtale [illegible] en Sag: *hvað leggur þú til málanna?* hvad er din Mening om Sagen?; *l. til stroks*, løbe sin Vej (om Heste); *Einar lofaði að l. ekki til* (ikke prøve paa) *undankomu* (JTrL. 164); *e-m legst e-ð til*, en faar (en el. anden) (uventet) Hjælp: *Og oftast hefir mér þó lagst eitthvað til* (GFrÓl. 57); *l. e-m e-ð til ámælis, lasts, lýta*, lægge en noget til Last; *l. e-m háðungar til*, haane, spotte en; *l. til hafs*, sætte Kursen ud i rum Sø; *leggjast til hvíldar*, lægge sig til Hvile;

l. fje til höfuðs e-m, sætte en Pris paa ens Hoved; *l. jörð til kirkju*, give en Gaard til en Kirke; *l. til laga*, henvise til Afgörelse ad Lovens Vej: *þá vildi E. sættast enn l. ei til laga* (Esp. II. 120); *l. e-m til lífeyri*, sætte Penge ud for en; *l. e-m e-ð til lofs*, rose en for n-t; *l. sjer e-ð til munns*, bruge n-t som Føde, spise; *l. til orða*, føre i Tale, omtale: *Lítið er áður ljótt um mann, ef lagt er ei til orða* (Málshb. 204); *l. e-m e-ð til orðs*, udlægge n-t paa en vanærende Maade for en; *l. band, gjörð um e-ð*, lægge et Baand, en Gjord om (omkring) n-t; †*leggjast um borg*, give sig til at belejre en By; *l. e-ð undir*, 1) sætte n-t som Pant, vædde om n-t; *l. fje undir*, vædde en Sum Penge; 2) sætte paa Spil: *fann glöggt, hvað mikið hann lagði undir, þegar hann … setti illa á heyin* (ÞGjD. 68); *l. e-ð undir drengskap (þegnskap) sinn*, forsikre paa sin Ære, give sit Æresord paa; 3) *(skipa e-ð)* befale n-t, give Ordre til n-t (Anm. til BTh. 283); *kvaðst skyldi leggja það undir, að hún yrði flutt til bygða* (JÁÞj. II 239). 4) *l. e-ð undir (við e-n)*, anmode (en) om n-t (is. i Forvejen, inden man har Brug for det): *lagði Hjálmar undir við Jón að ljá sjer smiðjutöng* (BrJBóluHj. 163); 5) tage for: *Brandur lagði alt heyið á túninu, og við það, undir í einu* (ÞGjUf. 13); — *l. e-ð undir e-n*, forelægge en n-t: *jeg ætla að leggja málið undir hann*; — *e-ð er undir hælinn lagt*, n-t er meget usikkert: *er sigurinn … undir hælinn lagður* (Kvöld. I. 212); *l. e-n undir*, kaste en til Jorden: *nautið lagði hann undir*; — *l. undir sig*, 1) lægge under sig, underlægge sig; *l. undir sig (land)*, erobre, underkaste sig (et Land); *l. e-ð undir hlýðni við e-n*, subordinere, underlægge n-t ens Myndighed; *l. jörð undir aðra jörð*, underordne en Gaard under en anden: *Oft getur … (verið) meiri hagnaður fyrir prestinn að leggja kirkjujörðina undir en hjáleiguna* (göre Fæstegaarden til Hovedgaard og Hovedgaarden til Fæstegaard) (Alþ. '11, B. II. 1247); 2) tilbagelægge en Strækning i eet Skridt el. Spring: *lagði undir sig gólfið í fjórum skrefum* (Eimr. XV. 118); *l. mikið undir sig*, 1) tage lange Skridt: *runnu (þeir) fljótt og lögðu mikið undir sig* (Od. 128); 2) spec. *(hafa breiða skára)* slaa med lange og brede Ledrag (Árn.); *skærin l. undir sig*, Saksen ekser (trykker uden at skære); *l. undir (á skipi)*, stikke Aaren ned og holde den stille for at vende el. standse (jfr. *hamla*) (Hf., Breiðd.); *e-ð (acc.) leggur undir*, n-t begraves, dækkes af Sneen: *í norðursveitum … þar lagði undir dali og fjöll strax á hausti með snjó og jarðbönnum* (ÞThÁrf. 120); *l. land undir fót*, se *fótur*; *l. undir flatt*, hælde med Hovedet; *leggjast undir klaka*, tilfryse, tildækkes med et Islag (om Marker): *góðar engjar legðust árlega undir klaka* (Lögr. '15, [illegible]); [illegible] (om Mennesker): *var þá lagst undir pening og hann soginn* (ÞThLýs. II. 384); *leggjast e-ð undir höfuð* el. *láta e-ð undir höfuð leggjast*, forsömme n-t, undlade at göre n-t, undlade at efterkomme en Befaling: *En ef hann gegnir ekki orðsendingu minni, og leggst hana undir höfuð, þá …* (II. II. 65); *prestur vill ekki láta þá ferð undir höfuð leggjast* (opgive den Rejse) (JThMk. 345); *l. upp* (abs.), 1) begive sig af Sted, tage af Sted, starte, afrejse: *þeir lögðu upp snemma morguns*, de tog af Sted tidlig om Morgenen; [illegible] *leggja upp á heiðina*, begive sig af Sted op paa Heden; 2) *(í spilum)* lægge Kortene op (fordi Spillet er oplagt); 3) *l. upp* (abs.) og *l. upp árar*, tage Aarerne ind, holde op med at ro; *l. e-ð upp*, indlade sig paa n-t, vove n-t; overf.: *l. e-ð ekki upp*, ikke vove at begynde paa n-t; *það er ekki leggjandi upp*, det kan man ikke indlade sig paa; *leggja upp peninga*, lægge Penge op; *l. upp spæni*, lave Spaaner: *eg … lagði upp spæni* (SIng. I. 68); *l. upp á e-m*, banke en, give en Prygl (Rvk.); *l. upp á hesti*, binde Tommen op paa en Hest; *l. e-ð upp úr e-u*, göre n-t ud af n-t: *l. mikið (lítið) upp úr e-u*, anse noget for vigtigt (ikke vigtigt), lægge stor (ringe) Vægt paa n-t: [illegible] *um tölum, hversu mikill munur hljóti að verða á afrakstrinum* (Alþ. '11, B. 83). [illegible] *honum lagt* (HermJDulr. 210); *l. of mikið upp úr e-u*, overdrive n-t: *einhver, sem hefur lagt of mikið upp úr eftirlíkingunni* (Lögr. '15, 178); *l. út*, 1) [illegible] I. 212); *mjer er sama, hvernig þú leggur það út* (fortolker det, tager det) *sem jeg geri*; 3) *(peninga)* udlægge noget, udbetale (Penge): *jeg skal l. það út fyrir þig*; — *fasteign keypt (lögð út fyrir láni)* (udlagt for Laan); *l. út erfðahluta*, udlægge en Arvelod; 4) lægge ud (Aarer til Roning); [illegible] — *leggjast út*, blive fredlos Rover (jfr. *útilegumaður*), (om Hunde) blive et fredløst Rovdyr [illegible] *(texta)*, præke over (en Tekst); *l. sig (leggjast) út af*, lægge sig ned (for at sove) [illegible] i Elven (Floden); *vertu ekki að l. út í þessa ófæru*, lad være med at prove paa at komme over dette Ufore; *l. út í fyrirtæki*, vove sig ud i et Foretagende, begynde paa et Foretagende; *l. e-ð úti á hauga*, kaste n-t paa Moddingen, behandle n-t foragteligt: *Lög eru ute í lögð á hauga* (Visnab. 197); *l. veg*, lægge en Vej; *l. e-ð við e-ð*, lægge n-t til n-t, föje n-t til n-t; *l. líf sitt við líf e-s*, (föje sit Liv til en andens Liv ɔ: forpligte sig til at forsvare ens Liv som sit eget; *l. e-ð við e-u*, 1) sætte n-t som Garanti for n-t: *Gegn þessu hét hann að ábyrgjast framtíðargengi verzlunarinnar … og lagði við fé sitt og þegnskap* (JTrL. 64); 2) spec. sætte n-t som Straf for n-t: *lögin l. þunga hegning við þeim glæp*, Loven bestemmer en stræng Straf for den Forbrydelse; *það er lögð sekt við því*, der er fastsat en Bode derfor; *l. vináttu við e-n*, slutte Venskab med en; (Ordspr.) *ilt er að l. ást við þann, sem enga kann á móti* (GJ.), ondt er at ødsle Elskov paa den, som ingen til Gengæld kan give; *leggjast við akkeri*, lægge for Anker, gaa til Ankers; *Svo lögðumst við við hákarl*, saa kastede vi Anker for at fiske Havkal (SIng. I. 282); *leggjast við greni*, lægge sig paa Lur ved en Rævehule: *þá er gren finnst, skal skotmaður leggjast við það við annan mann* (Stj. '02, B. 185); *l. við* (abs.) (Hf., Breiðd.) = *l. undir (á skipi)*; — *l. við hest*, opbidsle, optömme en Hest; *l. við hlustirnar* (el. *eyra)*, spidse Øren.

leggja borg [lɛɡ̊:abor·k] f. (i Börneleg) et Hus af Faareben. **-bragð** [-braq·ð, -brag·þ] n. = **leggjarbragð**. **-brjótur** [-brjoᵘ:døɣ, -brjoᵘ:tøɣ] m. Navn paa en stenet Vej (paa Sydvestlandet), Benbrækker: *Hvergi fákur fót | festi' í leggjabrjót* (GTh. '95, 123).

leggjaður [lɛɡ̊:aðøɣ] a. forsynet med Ben: *leggjuð kyn* (EÓlKv. 153).

leggja ferð [lɛɡ̊:afɛr·ð] f. Løb paa Lægben (is. af Heste) som Skøjter, jfr. *ísleggir, leggur* (ÓDavSk. 86). **-haft** [-haf·t] n. Fodlænke: *leggjahöft tíðkuðuz af ýfirlætiskonum … til að jafna gánginn og gera fótaburðinn … snotrari* (LFR. I. 92). **-laupur** [-löy:bøɣ, -löy:pøɣ] m. lille Taarn, lavet af Faareben *(sauðaleggir)*, ogs. kaldet *kastali* (ÓDavSk. 355).

leggjar band [lɛɡ̊:arban·t] n. = *sokkaband*, Strömpebaand. **-biti** [-bɪ:dɪ, -bɪ:tɪ] m. Markstykke. **-bragð** [-braq·ð, -brag·þ] n. Lægspænden (i *glíma)*: Angriberen sætter det Ben, der fortrinsvis anvendes, foran Modstanderens Ben, saaledes at det staar lige op og ned, med Forsiden af dette over Vristen, svinger ham og retter Vristen og Tæerne lidt opefter, for at bringe ham til Fald; *öfugt l.* udføres med det andet Ben (ÓDavSk. 61); en anden Beskrivelse: Angriberen stemmer venstre Fod mod Forsvarerens höjre Ankel, udvendig, og naar han mærker, at denne hælder til höjre, rykker han hans venstre Laar opefter og bringer ham derved til Fald (jfr. ÓDavSk. 61); *l. innanfótar* udfores ved, at man slaar med Benet paa den indvendige Side af Modstanderens Ankel (ibid. 62). **-höfuð** [-ɣ-(h)ö:vøð] n. (anat.) Benhoved (caput articuli) (SvPRask. 18). **-pípa** [-pi:ba, -pi:pa] f. Rörben.

leggja teinn [lɛɡ̊:ateid·v] m. Bundsime paa et Vod, trukket gennem oversavede Benpiber *(leggir)*, der fungerer som Synk; ogs. kaldt *beinatygill* (Skaft., Árn.). **-töng** [-töyŋ·k] f., hyppig ogs. i pl. *leggjatangir*, Tang, lavet af to Faareben, bruges til at trække Naalen igennem ved Syning af Søfolks Skindklæder, ogs. brugt af Sadelmagere.

legg lágur [lɛɡ·lau·(q)øɣ, -lau·r] a. lavstilket. **-liður** [-lɪ·ðøɣ] m. (bot.) Stængelstykke.

leggur (-jar, -ir) [lɛɡ:øɣ, lɛɡ̊:aɣ] m. **I. 1.** *(fótleggur)* Ben; spec. *(leggjarpípa)* Benpibe i Arme og Ben (jfr. *fótleggur, handleggur)*. — **2.** i forsk. Udtr.: *komast á legg*, vokse til, blive voksen, moden: *Dóttir mín var komin á legg töluvert og blómgaðist vel* (GFrÓl. 90); *bernskan hér er fljót á legg* (modnes hurtig) (MJ. I. 105); *reisa á legginn*, opdrage, göre til Mand; *Nú var hann frá; viss að ðð rísa aldrei á ærlegan legg framar*, nu var det ude med ham; han kunde sikkert aldrig rejse sig mere (ÞGjUf. 125). — **3. a.** spec. törrede Knogler af slagtede Dyrs (is. Faars) Ben, hvoraf Kødet er fjærnet; anvendte 1) specielt som Legetöj *(leika sjer að leggjum)*, jfr. *leggjaborg*; — *ríða legg*, (Börneleg) skræve over et Faareben, fæstet i en Snor, som skal forestille en Hest med Tömme; 2) *l. upp í vörðu*, tom Læg, hvori Smædevers puttes og som saa lægges hen i en Varde for at findes af den næste Vejfarende (JHall. 186) (jfr. *beinakerling)*; 3) anvendt paa forskellig anden Vis, jfr. *ísleggir, leggjaferð, þráðarleggur* osv. — **b.** (Talem.) *það var ekki meira af þeim legg að skafa*, der var ikke mere at faa (ÞGjD. 12). — **II.** overf. om forsk. Ting: **†1.** *(trjestofn)* Træstamme. — **2.** (bot.) **a.** Stængeldel, f. Eks. Blomsterstandsakse. — **b.** Stilk, f. Eks. Blomsterstilk. — **3.** *(l. á akkeri)* Ankerlæg. — **4.** *(pípa)* Rör (jfr. *járnleggur)*: *setja legg í nefgang eyrans* (Stj. '08, B. 5). — **5.** Aareskaft mellem *stokkur* el. *skautar* og Bladet.

leg háls [lɛ:χ(h)auls] m. (anat.) Moderhals (collum uteri). **-hella** [-(h)ɛdla] f. Gravsten. °**-höll** [-(h)ödʎ] f. Mausoleum: *flytja lík Alexanders … og reisa yfir það l. mikla* (ÁBjH. 321).

1. **legi (-is**, pl. ds.) [lɛi:jɪ] n. = **leg** 3.

2. **legi** [lɛi:jɪ] dat. sg. og acc. pl. af **lögur**.

legið [lɛi:jɪð] sup. af **liggja**.

legill (-ils, -lar) [lɛi:jɪdʎ, -ɪls, lɛig·laɣ] m. Bimpel.

leg kaup [lɛχ·köy·p] n. Betaling for et Gravsted. **-op** [lɛ:qo·p] n. (anat.) Modermund (orificium uteri). **-orð** [-orð] n. Lejermaal. **-orðssök** [orþsö:k] f. **1.** Sag angaaende Lejermaal. — **2.** Lejermaalsbrøde. **-rými** [lɛq·ri·mɪ] n. (bot.) Rum, Frugtrum. **-sig** [-χ·sɪ·q] n. (med.) Fremfald af Livmoderen. **-skáli** [-sgau·lɪ] m. Gravkammer: *búa sér til legskála neðanjarðar eins og t. d. hina svonefndu „Atreusfjárhirslu"* (ÁBjH. 15). **-sprunga** [-sbruŋɡa] f. Ruptur af Livmoderen (ruptura uteri). **-staðaskrá** [-sdaðasgrau:] f. Fortegnelse over Gravsteder. **-staður** [-sda·ðøɣ] m. Begravelsesplads, Grav. **-steinn** [-sdeidv] m. Gravsten. **-stöð** [-sdö·ð] f. Liggested, Hvilested. **-söngur** [-söyŋɡøɣ] m. Begravelseshandling.

legu bekkur [lɛ:ɣobɛhɡøɣ] m. **a.** Löjbænk, Chaiselongue, Divan. — **b.** Sofa. **-dagur** [-da:ɣøɣ] m. **1.** *(veikindadagur)* Sygedag. — **2.** Liggedag: *l. hafskips við fermingu*. — **3.** Dag, hvor man paa Grund af Uvejr ikke kan komme ud at fiske: *l. i veri vegna gæftaleysis*. **-færi** [-fai:rɪ] npl. (naut.) Fortöjning: *hvort l. hafa hoggast eða bilað* (Stj. '10, B. 240). — **-höfn** [-höb·n] f. Landingsplads. **-kofi** [-ko:vɪ] m. Hytte, hvor man ligger (f. Eks. paa Jagt el. Fisketure). **-kvistir** [-kvɪs·dɪɣ] mpl. smaa, nedliggende, træagtige Planter, oftest Pil (ÞThLfr. IV. 61).

legult [lɛ:ɣoʎt] an.: *e-m er legult*, en er tilböjelig til at lægge sig ned: (om en Hoppe) *jafn legult var henni alt af* (ÞGjD. 12).

legu melta [l[illegible]da] f. Hunfaar, der er tilböjeligt til at lægge sig ned i Faarefolde. **-náðir** [-n[illegible]u:ðɪɣ] fpl. Sövnens Ro. **-nautur** [-nöy:d-[illegible]] m. **1.** *(í sama rúmi)* Sengefælle, Sengekammerat. — **2.** *(sambýlismaður)* Kontubernal, Sambo; Kammerat. **-neyti (-is)** [-nɛi:dɪ, -nɛi:tɪ] n. **1.** [illegible] Sengefællesskab. — **2.** *(sambýli)* det at bo sammen, Kammeratskab. **-rúm** [-ru·m] n. **1.**

[illegible] 2. *(sár)* Leje, Seng. **-sár** [-sau:r] [illegible], Legesaar [illegible]. **-skauti** [-sgɔy:dɪ, -sgɔy:tɪ] m. den [illegible] paa en Aare, hvorpaa Aaren hviler [illegible]. **-stóll** [-sdou:dl] m. Lærestol. **-tagl** [-tag:l] [illegible] et Reb, der ligger nærmest ved *hagldir* [illegible] og som [illegible] nederst, naar Hø skal bindes, úr *[illegible]* (Skaft.). **-veður** [illegible] Vejr [illegible] paa en Fisketur, spec. *[illegible]* [illegible] Vejr til en Havfisketur (Nl.).

legvatn [illegible] n. Fostervand.

1. **leið (-ar, -ir)** [illegible] f. **I. 1.** Vej, Vejretning, Vejstrækning: *fara leiðar* [illegible] fortsætte sin Rejse, gaa sin Vej; *leiðir skildu(st)* og *leiðir skildur*, [illegible] *(eð) fara e-n* [illegible] en Maade: *fara í* [illegible] *með e-m*, [illegible] paa Vejen [illegible] *en stað*, komme ofte et Sted; *fara* [illegible] følge Vejen [illegible] *þangað*, jeg skal derhen [illegible] vise Vej (Ordsp.) *lagður vegur* [illegible] (GJ.), [illegible] Vej [illegible] en kortere, længere Vej; *úr l.*, [illegible] bort fra Vejen; *það er úr l.*, det er en Omvej. — †**2.** *(vegur)* Vej, Landevej. — **3.** (naut.) Kurs, jfr. *innleið, útleið, stórskipaleið*; [illegible] Skibets Afdrift. — **4.** *(sund á milli boða eða skerja fyrir landi)* smalt Stræde mellem Banker og Skær udenfor Kysten, [illegible] der er Passage til Fartøjer (Vf.). — **II.** [illegible] overf. og adv. Udtr.: [illegible] (JHall. 39): *hún er komin* [illegible], hun er paa [illegible] Fod, hun er højfrugtsommelig; [illegible] paa følgende Maade; *það var eitthvað í þá l.*, det var noget af den Art; *á lönd og l.* se *land*; — *aðra l.* = *öðruvísi*, paa en anden Maade, [illegible] *á e-ð*, være paa Sporet efter [illegible] paa samme Maade; *það er engin* (el. *ekki nokkur*) *l., að* ..., det er ganske umuligt, at ...; *víxill, gefinn út beina l.*, Veksel, trukken umiddelbart (a drittura) (jfr. Stj. '82, A. 20); *koma e-u til leiðar, koma e-u á l.*, bringe n-t i Stand, iværksætte n-t, sætte n-t igen-[illegible], idet, samtidig med.

2. **leið (-ar, -ir)** [illegible] **leiðarþing.**

3. **leið** [lɛi:ð] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **líða.**

1. **leiða (-u)** [lɛi:ða] f. Lede, Modbydelighed.

leiða (leiddi) [illegible] vt. **I. 1. a.** lede, føre, lede [illegible] *barn*, [illegible] føre til sin Plads; *l. konu í kirkju*, indføre en Kirkegangskone; *vera leiddur fyrir e-n*, blive præsenteret for [illegible] (JÁÞ. II. 535); [illegible] lede [illegible] *út með gjöfum*, give en Afskedsgaver; [illegible] *út* [illegible] *úr grenū*, Ræven bringer sine Unger ud af Hulen. — **b.** mere overf.: *l. vitni*, føre Vidne; *l. sín próf og vitni*, føre sine Beviser og Vidner (Sch.); *l. hest*, føre en Hest ved Tömmen; — spec. abs. *leiða* (el. *l. haug*), føre Heste, hvorpaa der transporteres Gødning til Hjemmemarken (Sl.); (Talem.) *l. sinn hest hjá* (el. *frá*) *e-u*, ikke indlade sig paa n-t: *l. hesta sína saman*, (egl. lede sine Heste til Kamp) disputere, strides, kæmpe med hinanden (spec. om en haardnakket Disput); [illegible] Hoppen har et Føl, der følger efter den; [2]) *(á folald árlega)* faar et Føl hvert Aar. — **2.** føre sammen til [illegible] (JS. Vb. 20); *l. hryssu til fola*, lede en Hoppe til en Hingst; *l. saman*, føre sammen, lade parre sig sammen: (om Raceblanding) *reynslan sýnir að þar, sem fje er leitt saman með ólíkum kostum, þá koma fram þroskaðri einstaklingar* (Lögr. '15, 20). — **II.** helt overf. Betydninger: **1.** *l. augum*, [illegible] (MJ. V. 65); *augum leiddi*, betragtede (JHall. 27) (jfr. *hugleiddi*); *út um lönd að l. sjónir* (se, skue ud over Verdens Lande) (EÓlKv. 80); *l. e-n afvega*, føre en paa Afveje; *l. e-n í freistni*, føre en i Fristelse. — **2.** med [illegible] *l. sig að e-u*, godtgöre sin Ejendomsret til n-t; *legsteinar ... sem ... enginn leiðir sig að eða hirðir um* (Stj. '01, A. 192); *enginn leiddi sig að* [illegible] Adkomst til Arv: *Arfur, sem enginn gat leitt sig til að lögum, féll og til* [illegible] (Alþ. '11. B. II. 1582) [illegible] *af e-u*, følge af n-t: *af því leiðir*, deraf følger; — impers.: *mig leiðir ekki* [illegible] I. 75); *l. e-n af með e-u*, affærdige, tilfredsstille en med n-t (en lille Gave); *l. e-ð af e-u*, uddrage (udlede) n-t af n-t, slutte (sig til) n-t af n-t: [illegible] at iværksætte n-t; [2]) undlade at blande sig i, holde sig uden for n-t: [illegible] *sjer yfirsjónir undirmanna sinna*; *l. sjer í hug*, lade sig falde ind, tænke [illegible] **III. 1.** [illegible]

[illegible] *ingunum, er lítil von um að honum muni batna* (Eimr. I. 41); *Annars segir höf., að Íslendingar verði að vera langt leiddir* (dybt sunkne), *þegar þeir fara að lasta hestana sína og sökkvir mjög djúpt í sínu eigin áliti* (Eimr. XII. 33). — †**IV.** *(jarða)* jfr. *leiði*, begrave.

3. **leiða (leiddi)** [illegible] vt. med dat. **1.** göre led: *l. e-m að gera e-ð*, göre en ked af at göre n-t, afskrække en fra n-t: *og láta* [illegible] *til að* [illegible] *gabba menn* (Od. 304). — **2.** refl. *leiðast*, kede sig: *mjer leiðist*, jeg keder mig: *mjer leiðist, að* ..., jeg er ked over, at ...; *mjer leiddist biðin*, jeg blev ked af at vente; *mjer var farin að leiðast bókin*, jeg var bleven ked af Bogen.

leiðagjarn [lɛi:ðagjad·n, -gjar·dn] a. = **leiðigjarn.**

leiðangur (-urs, -rar) [lɛi:ðauŋgʏr] m. Leding, Krigstog: *bjóða út leiðangri*, opbyde til Leding, mobilisere til Krig.

leiðanlegur [lɛi:ðanlɛ·gʏr] a. ledelig, som kan ledes el. føres.

leiðarbók [illegible] f. (naut.) Logbog, Skibsdagbog. **-brjef** [illegible] n. **1.** *(passi)* Pas, Rejsepas. — **2.** *(griðabrjef)* Lejdebrev. **-endi** [-ɛn·dɪ] m. Bestemmelsessted. **-friður** [-ɐ-frɪ:ðʏr] m. Sejladsens Frihed: *Þar við* [illegible] (Eimr. XXV. 225). **-kynni** [illegible] npl. Kendskab til Vejen: *Ljet ek honum í ljóst l.* (Mlt. 106), jeg beskrev ham Vejen. **-kynning** [-kʰɪn:iŋk] f. Kendskab til Vejen; — overf. Vejledning (SvPBjP. 54). **-lengd** [illegible] f. Vejlængde. **-lykt** [illegible] f. = **leiðarlok.** **-lýsing** [-li:siŋk] f. Beskrivelse af Vejen. **-ljóð** [-ljou:ð] n. Propemptikon. **-ljós** [-ljou:s] n. Signallys, Ledelygte. **-lok** [-lo:k] npl. *(endi vegar)* Vejens Ende; *(ferðarlok)* Rejsens Fuldendelse. °**-málsrúm** [-maulsru:m] n. (naut.) Bestiklukaf. **-mark** [-marg·k] n., **-merki** [-mɛr·gjɪ] n. **1.** Somærke: *búa leiðarmerkjum*, opmærke. — **2.** = *hafnarmerki.* °**-miðun** [-mɪ:ðʏn] f. *(á sjó)* Pladsbestemmelse (paa Havet). °**-mælir** [-mai:lɪr] m. Taksameter. **-nesti** [-nɛs·dɪ] n. Rejsekost. **-reikningur** [-a-rɛihgniŋgʏr] m. Bestik, Bestikregning. **-stefna** [-ɐ-sdɛb·na] f. Vejretning. **-steinn** [-sdɛid·n] m. **1.** *(segulsteinn)* Magnet. — **2.** *(áttaviti)* Kompas. **-steinsátt** [illegible] f. Kompasstreg: *skipinu, er var eina l. frá oss á hljeborða* (Lögr. '15, 118). **-steinsstrik** [-sdɛinsdrɪ:k] n. Kompasstreg. **-stjarna** [-sdjad·na, -sdjar·dna] f. Nordstjærnen, Polarstjærnen (cynosura); — overf.: *vera l. e-s*, være ens Ledestjærne. **-vísan** [-r-vi:san] f. = **leiðarvísun.** **-vísir** [-vi:sɪr] m. **1.** *(leiðarvísun)* Vejledning, Anvisning. — **2.** *(leiðsögumaður)* Vejviser. **-vísun** [-vi:sʏn] f. Vejvisning. **-þing** [-ɐ-þiŋ·k] n. i Oldtiden et Herredsting, som afholdtes om Efteraaret efter Altingets Slutning; nu: (Vælger)-mode, efter Altingets Slutning, hvor Kresens Repræsentant gör Rede for Altingets Arbejde og drøfter politiske Sager.

leiðast [lɛi:ðast] refl. af 2. **leiða** og 3. **leiða.**

leið beina [lɛið·bɛi·na] vt. med dat. **1.** vise en Vejen, føre: *l. yfir* [illegible]. — **2.** *l. e-m í e-u* vejlede en i n-t; *(kenna)* manuducere en i n-t. **-beinandi (-a, -endur)** [-bɛi·nandɪ] m. Vejleder; Manuduktor. **-beining** [-bɛi·niŋk] f. Anvisning, Vejledning; Efterretning: *til leiðbeiningar e-m*, til Vejledning for en; *(kensla)* Undervisning, Manuduktion: *l. í frönsku, l. í lögfræði.* **-beiningarmaður** [-bɛiniŋgarma:ðʏr] m. Vejleder, Konsulent. **-beiningarmerki** [-bɛiniŋgarmɛr·gjɪ] n. Somærke. *°**-byrðingur** [-bɪrðiŋgʏr] m. Skib (BoluHj. 157).

†**leiðendur** [lɛi:ðɛndʏr] a. kedelig, ubehagelig.

1. **leiði (-a)** [lɛi:ðɪ] m. **1.** Lede, Modbydelighed: *hafi komið inn hjá sér óbeit og leiða* (Eimr. IX. 198). — **2.** *(leiðindi)* Kedsomhed.

2. **leiði (-is, pl. ds.)** [lɛi:ðɪ] n. **I. 1.** *(byr)* Bør, Medbør. — **2.** spec. i Udtr. *fara l.*, tage (sövejs) fra *Eyrarbakki* til *Þorlákshöfn.* — **II.** *(gröf í kirkjugarði)* Grav, Gravsted.

†**leiði blindur** [lɛi:ðɪblɪn·dʏr] a. stokblind. **-fífl** [-fɪb·l] n. en som lader sig blindt tage ved Næsen og lokke til et el. andet: *jeg er ekki þitt l.*, jeg lader mig ikke føre ved Næsen af dig. **-gjarn** [-gjad·n, -gjar·dn] a. [illegible], som man bliver ked af: [illegible]

leiðinda fullur [lɛi:ðɪndafʏd·lʏr] a. kedelig, kedsommelig. **-gjarn** [-gjad·n, -gjar·dn] a. tilböjelig til at kede sig. **-stagl** [-sdag·l] n. kedsommelig Gentagelse af det samme. **-veður** [-vɛ:ðʏr] n. kedeligt Vejr. **-verk** [-vɛr·k] n. kedeligt Arbejde.

leiðindi [lɛi:ðɪndɪ] npl. Kedsommelighed, Kedelighed; *vera e-m til leiðinda*, göre en Tiden lang.

leiðing (-ar, -ar) [lɛi:ðiŋk] f. **1.** Ledning: *l. rafmagns.* — †**2.** *(leiðsla)* Ledelse, Vejledning: *l. undan drottins reiði.* — †**3.** *(tæling)* Tillokkelse, Forførelse. — **4.** *(ölduleiðing)* stor, langsomt rullende Bølge. — **5.** = *áleiðing.*

†**leiðingamaður** [lɛi:ðiŋgama:ðʏr] m. Mand, som er let at lede.

leiðingarþráður [lɛi:ðiŋgarþrau:ðʏr] m. Ledningstraad.

leiðingi (-a, -ar) [lɛi:ðiŋgɪ] m. Leder, Fører (BH.).

leiðin legleiki [illegible] m. (pop.) ubehagelig [illegible] (GBj.). **-legur** [illegible] a. **1. a.** *(sem manni leiðist)* kedelig. — **b.** som man er ked af: *mjer þykir það leiðinlegt*, [illegible]. — **2.** uappetitlig, ufin: *það er* [illegible] *leiðinlegt að sleikja sig upp við þá, sem ríkir eru, til þess eins að hafa gott af þeim.* — **3.** adv. *-lega*, kedelig; paa en uappetitlig Maade.

leiðisamur [illegible] = **leiðinlegur** 1.

leiðismark [lɛi:ðɪsmar·k] n. Gravmæle.

leiði sula [illegible] (fys.) Induktionsspole. **-tamur** [illegible] **1.** (om Heste) *[illegible]*. — **2. a.** *(eftirlátur)* føjelig, eftergivende. — **b.** = *talhlýðinn.* **-þráður** [-þrau:ðʏr] m. Ledningstraad: *l. úr raftóli.*

leið mót [lɛið·mou·t] n., jfr. *leiðarþing*, Mode, Forsamling. †1. **-rjetta (-u)** [-rjɛhda] f. Rettelse, Forbedring, Omvendelse. 2. **-rjetta (i)** [-rjɛhda] vt. **a.** rette, berigtige: *það verður að l. þessa reikningsvillu.* — **b.** korrigere, rette; *l. stíla, prófork.* **-rjetting** [illegible] f. Rettelse. **-rjettingartæki**

[-rjɛhdiŋgaϱtai:ɡɪ, -tai:ɟɪ] npl. Rettelsesmidler. **-saga** [-sa·qa] f. 1. Vejvisning, Førerskab, Ledsagelse: *l. yfir torfærur.* — 2. *(á sjó)* Lodsning. **-sagi (-a, -ar)** [-sai·jɪ, -sa·qa(ϱ)] m. Ledsager. **-sagnarlaust** [-sagnarlöys·t] adv. uden Vejledning.

leiðsla (-u, -ur) [lɛið·sla] f. 1. *(leiðsögn, handleiðsla)* Ledelse, Vejledning. — 2. Ledning: *rafmagnsl.*, elektrisk Ledning; *vatnsl.*, Vandværk. — 3. a. Distraktion, Aandsfraværelse: *vera í l.*, glemme sig selv. — b. Henrykkelse, Vision, Ekstase: *sjá e-ð í leiðslu*, — *reyna að komast í al-gerða leiðslu* (Ekstase) (ÁBjH. 383). — c. *(blekking)* Illusion.

leiðslu afl [lɛið·sløab·λ] n. Ledningsævne. **-dá** [-dau:] n. (jfr. *dásvefn)* magnetisk Sövn. **-draumur** [-dröy:møϱ] m. hypnotisk Dröm. **-færleikur** [-fair·lɛiqøϱ, -lɛikøϱ] m. Hoppe, som hyppigt kaster Føl. **-hula** [-hʏ:la] f. Henrykkelsens Omtaagen af Sanserne: *Eg breyttist smámsaman. Draumleiðslan dvínaði og leiðsluhulan hvarf af mjer smám saman* (GFrÓ¹. 36). **-ljóð** [-ljoᵘ:ð] n. Propemptikon. **-pípa** [-pi:ba, -pi:pa] f. Ledningsrör. **-þráður** [-þrau:ðøϱ] m. Ledning, Ledningstraad.

leið svalur [lɛið·sva·løϱ] a. ubehagelig kold: (om Vinden) *þú hinn leiðsvali* (JHall. 22). **-sögn** [-sögv] f. = **leiðsaga. -sögulaust** [-söqøløys·t] adv. = **leiðsagnarlaust. -sögumaður** [-söqøma:ðøϱ] m. 1. *(leiðtogi)* Vejviser, Fører. — 2. *(hafnsögumaður)* Lods. **-sögutónn** [-söqotoᵘd·v] m. (mus.) Ledetone. 1. **-toga (-u, -ur)** [-to·qa] f. kvindelig Ledsager, Vejviser. 2. **†-toga** [-to·qa] vt. vejlede, anføre. **†-togari** [-to·qarɪ] m., **-togi (-a, -ar)** [-toi·jɪ, -to·qa(ϱ)] m. Fører, Vejviser.

leiður (leið, leitt) [lɛi:ðøϱ, lɛi:ð, lɛiht] a. 1. led, forhadt, ilde set: *öllum l.*, ilde set hos alle; *hötur og l.*; (Ordspr.) *leið er spillandi tunga* (GJ.), led er skadelig Tunge; *svo má l. ljúga, að ljúfur verði að trúa* (GJ.), saa kan led lyve, at Lid man til ham sætter; *verða (vera) l. á e-u* blive (være) ked af n-t: *jeg verð fljótt l. á því*. — 2. *(leiðinlegur) það var leitt, að ...*, det var kedeligt, at ...; *mjer þykir leitt að verða að gera það*, jeg er ked over at skulle göre det; *hvort sem þeim er það ljúft eða leitt*, hvad enten de synes godt eller daarligt om det, det behager dem eller ikke; (Talem.) *honum er ekki svo leitt sem hann lætur*, han er ikke saa ked af det, som han lader. — 3. *(gramur)* ærgerlig; *gera e-m lífið leitt*, göre en Livet surt. — 4. *e-m er leitt*, en føler sig daarlig tilpas, en har Kvalmefornemmelser.

leif (-ar, -ar) [lɛi:v] f. 1. Arv: *á l. þess, sem útdáið hefur* (StStAndv. I. 222). — 2. pl. *leifar:* a. *(afleifar)* Lævninger, spec. Madlævninger: *hjer er ekki til leifanna deilt*, her er ikke frembaaren Mad til at lævne af, ɔ: mere end höjst nødvendig. — b. *(afgangur)* Rest: *l. næturinnar* (GFrÁtt. 45).

Leifa (-u, -ur) [lɛi:va] f. npr. Dim. af Navne, som ender paa *-leif: Guðleif, Ingileif.*

leifa (ði) [lɛi:va, lɛiv·ðɪ, lɛib·ðɪ] vt. med dat. og acc. 1. efterlade en en Arv, testamentere: *að þau hjón væri ekki [illegible] að [illegible] sínum fremur lönd, en lausa aura* (JThMk. 332). — †2. *(yfirgefa)* overgive, forlade. — †3. *(sleppa úr)* fælde bort. — 4. lævne; lade tilbage (spec. om Mad): *smalinn hefur leift því handa hundinum;* — *ganga frá leifðu*, ikke spise op; *l. af afli sínu*, ikke bruge alle sine Kræfter.

leyfa (ði) [lɛi:va, lɛiv·ðɪ, lɛib·ðɪ] vt. I. tillade *l. e-m e-ð*, tillade en n-t. †II. *(lofa, hrósa)* love, prise *l. e-n.*

leifahaugar [lɛi:vahöy:qaϱ] mpl. Losseplads (JsJs.).

-leifð (-ar, -ir) [lɛiv·ð, lɛib·þ] f. kun i Sms. f. Eks.: *arfl., föðurl.*

Leifi (-a, -ar) [lɛi:vɪ] m. Dim. af Navne, som ender paa *-leifur: Ísleifur, Þorleifur* osv. (sj. af *Hjörleifur*, hvor *Hjörsi* er mere brugeligt).

leyfi (-is, pl. ds.) [lɛi:vɪ] n. 1. Tilladelse: *gefa (veita) l. til e-s*, tillade n-t: *jeg hef fengið l. til að fara;* — *með l. að spyrja*, med Forlov (at spörge); *með l. að segja*, med Forlov, reverenter talt; *með yðar (góða) l.*, med Deres Tilladelse; *(þegar kurteislega er andmælt)* Deres Ord i Ære. — 2. Ferie: *jólal.*, Juleferie; *sumarl.*, Sommerferie. **-legur** [-le·qoϱ] a. tilladelig, tilladt; — adv. *-lega*, med Tilladelse, paa lovlig Maade.

leyfis brjef [lɛi:vɪsbrjɛ:v] n. Bevilling; *(til giftingar)* Kongebrev; *kaupa l.*, løse Kongebrev. **-brjefagjald** [-brjɛ·vaɡal·t] n. Kendelse (for en Bevilling). **-dagur** [-da:qøϱ] m. Feriedag. **-hafi (-a, -ar)** [-(h)a:vɪ] m. Bevillingshaver, Koncessionshaver. **-laus** [-löy·s] a. uden Tilladelse; — n. *-laust* som adv. **-leysi (-is)** [-lɛi·sɪ] n. Mangel paa Tilladelse: *í l.*, uden Tilladelse. **-skrá** [-ɪ-sgrau:] f. Koncession, Bevilling. **-tími** [-ti·mɪ] m. Koncessionstid: *þegar l. er á enda*, ved Koncessionens Udløb.

leiftra (a) [lɛif·dra] vi. 1. lyne: *það leiftrar*, det lyner. — 2. *(glitra, blika, ljóma, skína)* blinke, funkle, straale.

leiftrageislar [lɛif·draɡɛis·laϱ] mpl. Lynglimt

leiftran [lɛif·dran] f. = **leiftrun.**

†leiftring (-ar, -ar) [lɛif·driŋk] f. = **leiftur.**

leiftrun (-ar, -anir) [lɛif·drøn, lɛif·dranɪϱ] f. 1. Lyn, Lynen: *í á gosum fylgja jafnan miklar skruggur og leiftranir* (ÞThLys. II. 381). 2. *(blossi)* Skin, Glimt; Flammen.

1. **leiftur (-urs,** pl. ds.) [lɛif·døϱ] n. a. *(elding)* Lyn; *(glossi eldingar)* Lynglimt. — b. *(á vita)* Blink (fra et Fyr).

2. **leiftur (-urs, -rar)** [lɛif·døϱ] m. (zool.) = *hnísa*, Tumler (en Hvalart).

leiftur eldur [lɛif·dørɛl·døϱ] m. Lynild. **-ljós** [-ljoᵘ:s] n. 1. *(dýrðlegt ljós)* straalende Lys. — °2. *(rafljós)* elektrisk Lys. °**-stigur** [-ϱ-sdɪ:qøϱ] m. Sø, Hav. **-tunga** [-tuŋ·ga] f. Flammetunge. **-viti** [-r-vɪ:dɪ, -vɪ:tɪ] m. Blinkfyr, Lynfyr.

Leifur (-s, -ar) [lɛi:vøϱ, lɛif·s] m. npr. Leif, spec. *L. hepni* (Vinlands Opdager).

leiga (-u, -ur) [lɛi:qa] f. 1. *(renta, vextir)* Rente. — 2. *(laun, kaup)* Betaling, Lön. — 3. *(leigupeningar)* Leje, Lejeafgift, Afgift; spec. i pl. *leigur*, Kvildeleje (udredt i Smör). — 4. *(það að leigja)* Leje: *til leigu*, til Leje; *taka á leigu*, leje. — 5. (jur.) *(leigusamningur)* Lejekontrakt. — 6. *(leigurjettur)* den tinglige Lejeret.

leigja (ði) [lɛi:ja, lɛiq·ðɪ, lɛig·ðɪ] vt. og vi. 1. *(taka á leigu)* leje: *l. e-ð af e-m; l. hest;* — *l. hafskip*, befragte et Skib. — 2. *(lána, selja á leigu)* laane, udlaane, udleje: *l. e-m e-ð.* — 3. bo til Leje: *hvar leigir þú?*

leigjandi (-a, -endur) [lɛi:jandɪ, -ɛndøϱ] m. Lejer, spec. af et Værelse el. en Lejlighed; Laantager.

leiglendingur (-s, -ar) [lɛiq·lendiŋgøϱ, -iŋs] m. Fæster.

leigna peli [lɛig·napɛ:lɪ] m. lille Vinflaske, som Præster plejede at give deres Fæstere, naar de betalte deres Kvildeleje (Rang.). **-smjör** [-smjö:r] n. Smör, som betales i Kvildeleje.

†leigselja [lɛiχ·sɛlja] vt. udleje.

leigu ábúð [lɛi:qøau:buð] f. Bosiddelse som Fæster. **-berandi** [-bɛ:randɪ] a. rentebærende: *l. innstæða* (JSVb. 38). **-ból** [-boᵘ:l] n. Fæstegaard, Forpagtergaard. **-breyting** [-brɛi:diŋk, -brɛi:tiŋk] f. Konvertering: *l. láns.* **-breyttur** [-brɛihdoϱ] a. konverteret: *leigubreytt lán.* **-burður** [-bʏr·ðøϱ] m. Rente, Forrentning; Rentefod: *lögákveðinn leiguburðr á peníngum meðal manna* (Auðfr. 97). **-bær** [-bai:r] a. rentebærende. **-drengur** [-drɛiŋ·gøϱ] m. Lejedreng: *haf leigudreng til hófa og fær þú smán í staðinn* (Málshb. 127), jfr. naar Skarn kommer til Ære, ved det ej, hvordan det vil være. **-fje** [-fjɛ:] n. 1. Faar og Køer, som Ejeren lader følge med Gaarden til Fæsteren: *leigufé landsdrottnanna* (ÞThLfr. I. 111). — 2. = *leigufjenaður* 2. — 3. *(peningar á vöxtum)* rentebærende Penge. **-fjenaður** [-fjɛ:naðøϱ] m. 1. = *leigufje* 1. — 2. lejede Kreaturer. **-fær** [-fai:r] a. lejedygtig, som kan udlejes mod en Afgift: *l. kýr;* — *sjeu leigufærar ær látnar ganga með dilkum* (Stj. '09, B. 134); *skila leigufærum húsum* (GKonÆf. 227). **-gildur** [-ɡɪl·døϱ] a. = **leigufær. -gjald** [-ɡal·t] n. Forpagtningsafgift, Fæsteafgift. **-hestur** [-(h)ɛs·døϱ] m. Lejehest. **-hjallur** [-ɦad·løϱ] m. daarligt Hus, der lejes ud. **-hús** [-hu:s] n. Lejebolig. **-íbúð** [-i:buð] f. Lejlighed, der lejes ud. **-jörð** [-jör·ð] f. Fæstegaard. **-kerra** [-ɟɛr:a] f. lejet Vogn, Droske. **-kýr** [-ɟi:r] f. Lejeko. **-kompa** [-koṃ·ba, -kom·pa] f. et lille Lejeværelse. **-land** [-lan·t] n. Lejejord. **-laus** [-löy·s] a. *(án afgjalds)* afgiftsfri, lejefri, fri; — n. *-laust* som adv. lejefrit. **-leigur** [-lɛi:qøϱ] fpl. Rentesrenter. **-liðaafnot** [-lɪ·ðaav·not] npl. Brugen af en Jord som Opsidder. **-liðabót** [-lɪ·ðaboᵘ:t] f. Forbedring, gjort til bedste for en Fæster: *til þess að Gísli hefði ... goldið fyrir l., er hann hafði einga gjört* (GKonÆf. 66). **-liði (-a, -ar)** [-lɪ:ðɪ] m. *(l. jarðar)* Fæster, Lejlænding, Opsidder; *(l. húss, herbergja)* Lejer. **-málarjettur** [-mau·larjɛhdøϱ] m. Ret til Forpagtning: *Þegar l. er seldur við uppboð*, ved Auktion over Forpagtninger (Stj. '11, A. 128). **-máli** [-mau:lɪ] m. 1. a. Lejekontrakt (f. Eks. om et Hus). — b. *(skilmálar)* Lejebetingelser. — 2. *(samningur um vexti)* Kontrakt (om Rente). **-mannlega** [-manlɛ:qa] adv. som man kan vente af en lejet Person. °**-miðaörk** [-mɪ·ðaöϱ·k] f. Kuponsark. °**-miði** [-mɪ:ðɪ] m. Kupon. **-peningur** [-pɛ:niŋgøϱ] m. coll. Lejekreaturer.

***leygur (-s)** [lɛi:qøϱ] m. 1. Hav, Vand: *Álptavatns á lygnum leyg* (GTh. '95, 260). — 2. *(eldur)* Ild.

leigu sali (-a, -ar) [lɛi:qøsa:lɪ] m. Udlejer. **-sjóður** [-sjoᵘ:ðøϱ] m. Laanekasse. **-staður** [-sda:ðøϱ] m. Sted, hvor man har Penge paa Rente. **-taka** [-ta:ga, -ta:ka] f. Lejen: *l. hafskips*, Skibsbefragtning. **-taki (-a, -ar)** [-ta:ɡɪ, -ta:ɟɪ, -ta:ga(ϱ), -ta:ka(ϱ)] m. Lejetager, Lejer. **-vagn** [-vag·v] m. Hyrevogn. **-þjónn** [-þjoᵘd·v] m. Lejetjæner.

1. **leika (-u, -ur)** [lɛi:ga, lɛi:ka] f. †1. *(leiksystir)* Legesøster, Legekammerat. — †2. *(leikfang)* Legetöj. — 3. cunnus. — 4. (pop.) = *högld* 1.

†2. **leika (-a, -u)** [lɛi:ga, lɛi:ka] n. Legetöj: *(brúða)* Dukke.

3. **leika (leik; ljek; leikið)** [lɛi:ga, lɛi:ka; lɛi:k; ljɛ:k; lɛi:ɡɪð, lɛi:ɟɪð] vt. med acc. og dat. og vi. lege: I. 1. a. *(l. sjer)*, lege (om Börn); *(skemta sjer)* more sig: *l. sjer að e-u*, lege med n-t; *heldurðu að jeg sje að l. mjer að því að gera þetta?* tror du jeg gör det for Morskabs Skyld?; *l. sjer að bolta, l. sjer að brúðum.* — b. i overf. Bet.: *e-r leikur sjer að e-u*, n-t falder en meget let: *lék sér að að reikna sólar og tunglmyrkva* (ÞThLfr. III. 199): *það veitti öðrum erfitt, en hann ljek sjer að því*, det var vanskeligt for andre, men en Leg for ham, det faldt andre vanskeligt, men for ham var det en Leg; *l. sjer að voðanum*, lege med Faren (spec. Kniven); *l. (sjer) við e-n*, lege med en; *það er ekki við lambið að l. sjer*, han (hun, det) er ikke til at spøge med; *l. við e-n*, ¹) lege med en: *l. við barn;* ²) søge at göre en Livet behageligt: *þótt bóndi hennar léki við hana á alla vegu* (JÁÞj. I. 66): *lánið leikur við hann*, han er Lykkens Yndling; *hvernig hann hafði leikið við hann með* (behandlet den med Hensyn til) *fóðrið* (ÞGjD. 44); *l. við hvern sinn fingur*, være meget oprömt, være i den syvende Himmel. — 2. (i Brætspil) trække, göre et Træk: *þú átt að l.*, du skal trække: *l. leik í tafli*, göre et Træk i Skak; (Ordspr.) *l. máttu, lokið er að kasta* (SchMál.), Tærningerne er kastede, du skal trække; *†l. að tafli (= tefla)*, spille Skak; *l. á*, (i Brætspil) angribe: *Það er því skylda að vara mótstöðumann sinn við, ef leikið er á kóng hans* (hvis hans Konge bliver angreben) (ÓDavSk. 284). — 3. lege, spille: *l. á hljóðfæri*, spille paa et Musikinstrument; *l. á fiðlu*, spille Violin; spille Violin; *l. á píanó*, spille Piano; spille paa Piano (Instrumentet i acc.); *l. undir (á hljóðfæri)*, akkompagnere. — 4. *l. á e-n*, spille en et Puds, tage en ved Næsen. — 5. a. *(leysa af hendi)* udføre, göre (is. om Kunster): *það verður hverjum (að) list, sem hann leikur ekki* (GJ.), ingen naar höjt i den Kunst, som han ikke udøver; *hann hefir oft leikið það*, det har han ofte gjort, den Kunst har han ofte gjort; *Hún lék það að list og vana*, hun havde den Skik (ÓDavSk. 28); *l. e-ð eftir (e-m)*, göre (en) n-t efter: *fáir munu eftir l.*, det vil ikke mange kunne göre ham efter. — b. *l. sjónleik*, spille, opføre et Skuespil; *l.*

[illegible] spille en Rolle [illegible] *hann lék Brand* han spillede Brand (Brands Rolle) [illegible] spille godt, daarligt. — **c.** *(vera leikari)* [illegible], optræde som Skuespiller [illegible] **d.** *(herma eftir)* efterabe [illegible] e-n. — **6. a.** [illegible] Del hermed besl. [illegible] Udtr. [illegible] være fri og ubunden, [illegible] (ÞThl. [illegible] II. 142) [illegible] handle efter [illegible] *við hann* (ↄ: *hestinn)* (JThMk. 302); *l. tveim skjöldum*, spille dobbelt Spil. — **b.** impers.: *ef að vanda leikur* (el. *lætur)*, hvis det gaar som det plejer (JSVb. 135). — **II.** b e v æ g e s i g, v æ r e b e v æ g e l i g, b e v æ g e s m e d L e t h e d. **1. a.** [illegible] Aksel [illegible] *hann leikur á hverjum*, [illegible] *með hreyfi*. *sem leikur á sjálfu staginu á málmpipu* (ved Hjælp af en Gaffel, der med et Metalrör vandrer paa selve Staget) (Stj. '90, A. 144); *það er silfurstýri, og leikur i hendi manns* (let bevægeligt for Haanden) (JHall. 284); *láta seglið l. við jaðar*, sejle tæt op til Vinden, saal. at Sejlet hvert Øjeblik kan ventes at blive slaaet om; *l. eins og á þræði*, bæve som om det hang i (el. paa) en Traad; (Ordspr.) *það leikur á litlum* (el. *þunnum) þræði*, det hænger i en svag Traad; *l. á reiðiskjálfi*, rystes i Bund og Grund, rystes i sin Grundvold, rystes i Grunden; *Haus og fax og herðatoppur lék yfir* (bevægede sig over) *vatnsmálinu* (ÞGjD. 95). — **b.** overf.: *l. á als oddi* (jfr. *alur)*, være meget munter, oprömt, være i straalende Humor; *l. á e-u*, beröre n-t sagte: *þar leikur hönd á, sem sárt er* (SchMál.), Haanden føler paa det ömme Sted; *alt leikur í höndunum á honum*, han haandterer alt med samme Lethed. — **2.** *(um eld)* spille (om Ild): *logarnir ljeku um raftana*, Flammerne spillede om Bjælkerne. — **3.** *(um loft, vatn, vind, öldur* osfr.) om Luft, Vand, Vind, Bølger osv.: spille, bølge, suse osv.: *láta vatnið (öldurnar) l. um sig*, lade Vandet (Bølgerne) spille omkring sig; *vindurinn ljek um hár hennar*, Vinden legede med hendes Haar; *láta vind l. um e-ð*, lade n-t blive gennemblæst; ventilere n-t. — **4.** overf. i flere Udtr.: *hjer leikur á*, dette kommer det an paa: *e-ð leikur á e-u*, n-t er afhængigt af n-t: *hvert lævíst ráð, sem lék á annars hagur* (StStAndv. III. 121); *grunur leikur á*, man har Mistanke om; *hjer leikur á tvennu*, her er eet af to Tilfældet, her er om to Ting at göre; *það leikur orð á því, að ...*, der siges, at ...; *enginn vafi leikur á því*, det er udenfor al Tvivl; *tíðarandinn leikr á ýmsum áttum*, Tidens Aand vakler (GV. i JÁÞj. I. v): *e-m leikur hugur á e-u*, en har Lyst til n-t (til at göre n-t), en er til Sinds at göre n-t; *e-m leikur öfund á e-u*, en misunder n-t; *það leikur á tveim tungum*, derom fortælles der forskelligt; *Lesendurnir minnast þess, hvernig Gr. lék orð til* (i hvilken Tone Gr. omtalte) *Dana* (Eimr. XV. 222); *l. á hnífsegg*, egl. lege paa en Knivsæg ↄ: være i en meget kritisk Situation: *er nú svo komið, að leikur á hnífsegg fyrir* [illegible] *lófum*, blive baaren paa Hænderne af Folk, være alles Yndling: *honum leikur alt í lyndi*, alting gaar ham efter Ønske; *ljek bros um varir hennar*, et (mildt) Smil spillede paa hendes Læber; *leikr mér annars um hug*, ellers forekommer det mig (LFR. VIII. 152). — **III.** *(fara með)* behandle, tilrede; *l. e-n illa*, behandle en slet, tilrede en slemt, give en en slem Medfart; *engar skepnur l. jörðina jafnilla sem útigangshross á vetrum* (Eimr. VIII. 169); *l. e-n hart, sárt*, behandle en haardt; *(misþyrma)* mishandle: *l. e-n grátt*, spille en en slem Streg, tage en ordentlig ved Næsen: *Tuddi gat ekki heldur sýnt neinar jarteiknir þess, að hann hefði verið svo grátt leikinn* (JThMk. 352); *l. e-n háðulega*, lade en faa en haanlig Medfart, ride (trække) en til Vands. — **IV.** refl. *leikast*: (recipr.) *leikast við*, lege, prøve Kræfter el. Færdigheder; *það leikst á e-n*, en bukker under, trækker det korteste Straa. — **V.** ppr. *leikandi*: ¹) med stor Lethed: *gera e-ð l.*; *hann getur l. gert það*; ²) legende, spillende, elegant: *málið er svo leikandi ljett (um skáldrit)*. **VI.** pp. *leikinn*: **1.** spillet: *vel (illa) leikinn (um leikrit, hlutverk)*, godt, daarlig spillet. — **2.** som har faaet en vis Medfart: *illa leikinn*, mishandlet, daarlig behandlet, som har faaet en daarlig Medfart, ilde medfaren. — **3.** *(gabbaður)* som er blevet narret, taget ved Næsen: *leikinn Seifur* (Il. II. 38). — **4.** under Paavirkning af Magi, forhekset, fortryllet: *Leið þá ekki langt um, áður stúlkan varð utan við sig (leikin), og sókti að henni loptandi, að sagt var, svo að hvorki hafði hún ró nætur né daga, og lá við vitfirringu* (JÁÞj. I. 542—43).

leikandi (-a, -endur) [lɛi:gandɪ, lɛi:k-, -ɛndoɣ] m. **1.** *(þátttakandi í leik)* Deltager i en Leg el. Sportskamp. — **2.** *(í leikhúsi)* (optrædende) Skuespiller; — pl. *leikendur*, de optrædende, Skuespillerne; de rollehavende, de handlende. — **3.** *banakringla*.

leikár [lɛi:gau·r, lɛik-] n. (egl. Teateraar) Sæson.

leikara dýr [lɛi:garadi:r, lɛi:kara-] n. legende, muntert Dyr: *l. í skógi*. **-fæla** [-fai:la] f. Gøglerværk. **-íþrótt** [-i:þroᵘht] f., **-list** [-lɪs·t] f., **-ment** [illegible] **-skapur** [illegible] **1.** *(fíflalæti)* Gøglermanér, naragtig Opførsel, Narrestreger. — **2.** lystig Leg: *skemta sér með allskonar leikaraskap og gleði* (JÁÞj. I. 121). — **3.** [illegible] *ast ekki skilja* (Alþ. '11, B. II. 1502). †**-söngur** [-söyŋ·goɣ] m. gøgleragtigt, letfærdigt Digt.

leikari (-a, -ar) [lɛi:garɪ, lɛi:karɪ] m. **1.** *(leikandi)* Skuespiller. — **2.** Musikant, Musiker: *fiðlul.*, Violinist osv. — **3.** *(loddari)* Gøgler: (Ordspr.) *leikarinn dansar fyrir vinningnum* (el. *varninginn)* (GJ.), Gøgleren danser for Vindingen.

° **leik bardagi** [lɛi:kbardaijɪ] m. Skinfægtning. **-borð** [-borð] n. Spille-[illegible] **1.** [illegible] *skjótari hesta, en ekki kunna þeir fleiri leikbrögð, en þú* (Il. II. 277). — **2.** *(í skák)* Gambit (i Skak). **-bróðir** [-broᵘðɪɣ] m. **1.** Legebroder, Legekammerat. — **2.** Modstander i en Leg (ÓDavSk. 62). — **3.** *(í klaustri)* Lægbroder. **-brúða** [-bru·ða] f. Lededukke, Marionet, Marionetdukke. †**-búðir** [-bu·ðɪɣ] fpl. Boder paa en Legeplads. **-dómari** [-doᵘmarɪ] m. **1.** Kampdommer. — **2.** Teaterkritiker. **-dómur** [-doᵘmoɣ] m. Lægfolk (mods. *klerkdómur)*. **-fang** [-fauŋk] n. Legetøj. **-ferð** [-fɛrð] f. det at tage til en Leg, Dragen til et Legestævne. **-fífl** [-fibl] n. Person, som lader sig narre (dupere); *hafa e-n að leikfífli*, holde en for Nar, dupere en. **-fimi** [-fɪ·mɪ] f. indec. **1.** Gymnastik: *kenna l. í skólum*. — **2.** *(fimleikur)* Smidighed i Idrætter.

leikfimis áhöld [lɛi:kfɪmɪsau:hölt] npl. Gymnastikapparater. **-hús** [-(h)u:s] n. Gymnastikhus. **-kennari** [-kɛn:arɪ] m. Gymnastiklærer. **-kensla** [-kɛn·sla] f. Gymnastikundervisning. **-sýning** [-ɪ-si:niŋk] f. Gymnastikopvisning. **-skór** [-sgoᵘ:r] m. Gymnastiksko. **-stofa** [-sdo:va] f. Gymnastiklokale.

leik fimur [lɛi:kfɪ·moɣ] a. smidig, dygtig i Idræt. **-fólk** [-foᵘlk, -foᵘlk] n. **1.** *(leikmenn)* Lægfolk. — **2.** *(leikendur)* Skuespillere, rollehavende. **-fullur** [-fʏdloɣ] a. **a.** fuld af Spilopper, overgiven: *leikfult ungmenni*; *l. ketlingur*. — **b.** lysten: *dillar lendum leikfull ... stelpan* (JÁGát. 104). **-fundur** [-fʏndoɣ] m. *(leikmót, íþróttamót)* Idrætsstævne. ° **-færi** [-fai·rɪ] n. = **hljóðfæri**. **-gleði** [lɛi:(k)glɛ·ðɪ] f. indec. Glæde ved Leg. **-hlje** [-k-(h)ljɛ·] n. Pause i en Leg; *(í leikhúsi)* Mellemakt. **-hnöttur** [-(h)vöhdoɣ] m. Legebold. **-hús** [-(h)u·s] n. Teater. ° **-húsbumba** [-(h)usbʏm·ba] f. Gongong (JsJs.). ° **-húsdans** [-(h)usdan·s] m. Ballet (JsJs.). **-húshvellur** [-(h)usxwɛd·loɣ, -kvɛd·loɣ] m. Teaterkup: *Oll þessi aðferð er líkari leikhúshvell en stjórnarathöfn* (Alþ. '11, B. 322). **-hússtjóri** [-(h)usdjoᵘ:rɪ] m. Teaterdirektør.

-leiki (-a, -ar) [lɛi·gɪ, lɛi·kɪ; pl. lɛi·gaɣ, lɛi·kaɣ] m. kun som Afl.end. f. Eks. i *hæfileiki, möguleiki* osv.

leikinn [lɛi:gɪn, lɛi:kɪn] a. **1.** *(gáskafullur)* fuld af Spilopper. — **2.** øvet, flink, dygtig, forfaren, rutineret, verseret: *l. teiknari*.

leikjadót [lɛi:gadoᵘ:t, lɛi:ka-] n. blandede Optegnelser angaaende Lege: *Annað veit eg ekki til að félaginu hafi verið sent af leikjadóti* (ÓDavSk. 3).

leik kynjaður [lɛi:(k)kɪnjaðoɣ] a. dramatisk. **-kona** [-ko·na] f. Skuespillerinde. **-laus** [-g-löys, lɛi:k-] a. **a.** uden Leg. — **b.** som ikke kan trække: *kóngurinn er l.*, Kongen er pat. †**-legur** [-leɣoɣ] a. letfærdig. **-leiður** [-lɛi·ðoɣ] a. ked af Legen. **-leysi (-is)** [-lɛisɪ] n. Pat (i Skak). **-list** [-lɪst] f. Scenekunst, Skuespillerkunst. **-listarkona** [-lɪsdaɣko:na] f. Skuespillerinde. **-maður** [-ma:ðoɣ] m. **1.** *(leikur maður)* Lægmand. — **2.** *(þátttakandi í leik, kappleik)* Deltager i en Leg el. Idrætskamp. — **3.** *(leikari)* Skuespiller. **-mannavald** [-manaval·t] n. Lægmændsherredömme. **-ment** [-mɛvt, -mɛnt] f. = **leikaraíþrótt**. **-mikill** [-mɪ·gɪdl, -mɪ·kɪdl] a. overgiven, fuld af Spilopper. **-mót** [-moᵘ·t] n. Idrætsmøde, Sportsstævne, Sammenkomst til Leg el. Morskab. **-mær** [-mai·r] f. **1.** *(leiksystir)* Legesøster. — **2.** *(leikkona)* Skuespillerinde; *fremsta l.*, Primadonna.

leikni [lɛihgnɪ] f. indec. Færdighed, Øvelse, Rutine; — anom. gen. i Forb.: *til leiknis*, for Morskabs Skyld (Siglf.).

leik pallur [lɛi:kpadloɣ] m. **1.** Legeplads: *l. ís á vötnum varð* (Árm. I. 128). — **2.** *(pallur, sem leikið er á)* Tribune, hvor Lege el. Idræt opvises. ° **-peningur** [-pɛ:niŋgoɣ] m. Regnepenge. **-persónur** [-pɛɣsoᵘnoɣ] fpl. dramatiske Personer. **-rými** [-g-ri·mɪ, lɛi:k-] n. Spillerum. **-rit** [-rɪ·t] n. Skuespil, Drama. **-ritaskáldskapur** [-rɪdasgaul·tsgaboɣ, -rɪtasgaul·tsgap-] m. dramatisk Digtning. ° **-ritaskrá** [-rɪdasgrau:, -rɪta-] f. Repertoire. **-rjettur** [-rjɛhdoɣ] m. Opførelsesret. **-rækur** [-rai·goɣ, -rai·koɣ] a. som bortvises fra en Leg el. Idrætskamp. **-rænn** [-raidn] a. dramatisk: *Hjá höf. ísl. sagna var hann l.* (Skírn. '19, 93).

leiksbragð [lɛiχ·sbragð, -bragþ] n. = *leikbragð*, Fif el. Kneb i en Leg; spec. ironisk om et Kneb el. en Hævn for et tidligere Puds: *það er dálítið l. handa honum (fyrir hann)*; — *(Þormóður) bauð honum* (ↄ: *draugnum) að fara vestur aptur, og drepa Jón eldri, en ásækja hinn yngri, og væri þeim það lítið l. fyrir áleitni þeirra við bóndadóttur og sig* (JÁÞj. I. 544).

leik seigur [lɛi:ksɛi·goɣ] a. vanskelig at faa Bugt med i en Leg: *En fyrst um sinn að fella mig að velli | skal fremur verða leikseigt, kerling Elli* (MJ. V. 282). **-systir** [-sɪsdɪɣ] f. Legesøster. **-systkin** [-sɪsɣɪn] npl. Legekammerater (af bægge Kön). **-sjáandi (-a, -endur)** [-sjau·andɪ, -ɛndoɣ] m. den, der ordner alt angaaende en Leg, Opsynsmand ved en [illegible] *að skipa öllu til í leikunum* (Od. 155). **-skáld** [-sgault] n. dramatisk Digter.

leiks lok [lɛiχ·slo·k] npl. **a.** Enden paa en Leg: *að leikslokum*, til Slut; *þau urðu l.*, Enden blev. — **b.** Udfaldet af en Kamp: (Ordspr.) *spyrjum að leikslokum, en ekki að vopnaviðskiftum*, lad os spörge om Udfaldet, ikke om de enkelte Hug (hore Resultatet, ikke de enkelte, foregaaende, mindre vigtige Detailler), jfr. den, der ler sidst, ler bedst. — **c.** *(endir leikrits)* Slutningen af et Skuespil, Katastrofe: *þarna kemur hann eins og leikslokin í gömlu kómedíunum* (Lear. 19). **-mark** [-maɣk] n. Tegn paa, at en har deltaget i en Leg (Kamp).

leik snillingur [lɛi:ksnɪdliŋgoɣ] m. udmærket Skuespiller. **-soppur** [-sohboɣ] m. Legebold, Kastebold: *vera l. e-s*; *hafa e-n að leiksoppi*. **-spil** [-sbɪ·l] n. Leg: (Ordspr.) *leikspilið vanhelgar engan, heldur þess vanbrúkun* (GJ.). **-spjöll** [-sbjödl] npl. Forstyrrelse af en Leg el. selskabelig Glæde. **-stefna** [-sdɛbna] f. = **leikmót**. **-stjóri** [-sdjoᵘ·rɪ] m. **1.** *(sá er stjórnar leik)* Legstyrer. — **2.** *(í leikhúsi)* **a.** Regissør (JsJs.). — **b.** Sceneinstruktør. **-stöð** [-sdö·ð] f. Legeplads. **-sveinn** [-svɛidn] m. Legebroder, Legekammerat. **-svið** [-svɪ·ð] n. **1.** *(leikvöllur)* Legeplads. — **2.** *(í leikhúsi)* Skueplads, Scene. **-sviðsstjóri** [-svɪðsdjoᵘ:rɪ] m. Sceneinstruktør. **-sviðstilhögun** [-svɪðsdɪ:l(h)öɣon] f. Indretning af en Scene. **-svæði** [-svai·ðɪ] n. = **leiksvið**. ° **-söngur** [-söyŋgoɣ] m. Opera. **-söngvari** [-söyŋgvarɪ] m. Operasanger.

leikulok [lɛi:golo:k, lɛi:ko-] n. (pop.) lille Flynder.

†leikund (-ar, -ir) [lɛi:gønt, lɛi:k-] f. = **banakringla.**

1. **leikur (-s, -ar og -ir)** [lɛi:gøϱ, lɛi:køϱ, lɛiχ·s, lɛi:ɡ̊ıϱ, lɛi:ķıϱ] m. **1. a.** Leg: *fara (koma) í leik,* lege (is. om Born). *bregða á leik,* bevæge sig i kaade Spring: *Allir náttúrusteinar, sem þar í eru, er sagt að komi upp á Jónsmessunótt, og bregði þá á leik ofan á brunninum og í kríngum hann* (JÁÞj. I. 648); *hefir saungur þessi í sér það frjálsræði, að það má þá og þá bregða sér á leik, þar og þar, upp eða niður* (ÓDavSk. 240); (om Heste) begynde at lege, springe, stejle og slaa bagud; (Ordspr.) *l. er barna yndi* (GJ.), Leg er Barnets Fryd; *oft vex l. af litlu* (SchMál.), Leg kommer tit af lidet; *svo er hver l. sem að heiman er gjör* (GJ.), hver Leg bliver saadan som man forbereder den hjemmefra; *best er að hætta hverjum leik meðan vel fer* (el. *þá hæst gengur* el. *meðan hæst stendur),* naar Legen er bedst, skal den ende; *það er ójafn leikur, þá stormur glímir við sátu* (el. *strá)* (SchMál.), det er ulige Leg, naar Stormen brydes med et Straa; *enginn er annars bróðir í leik,* ingen er en andens Broder i Leg, enhver er sig selv næst. — **b.** is. i pl. *leikar,* Idrætsstævne. — **c.** i forsk. overf. Bet.: *á nýjan l.,* paa ny; *fyrst um leik,* for det første, foreløbig (LFR. I. 146); *þú hefir ekki verið einn í leiknum,* det har du ikke været ene om (JÁÞj. II. 180); *svo fóru leikar með skiptin,* det gik saaledes med Skiftet (JÁÞj. II. 9); (Talem.) *skakka leikinn (milli e-a),* forlige de stridende Parter; *skerast í leikinn,* blande sig i en Sag for at faa den afsluttet; *við illan leik,* med Nod og næppe: *stúlka fór af hesti (í ána), en varð bjargað við illan leik* (ÞThFerð. III. 233); *gera (sjer) leik að e-u* (el. *til e-s),* [1]) more sig med n-t (med Bibet. af at det er ganske unyttigt): *Höfum við ekki nóg að gera þessar fáu vikur, sem þingið stendur yfir, og ættum að gera leik að því, að setja ... nefnd, sem ekki geti öðru annað allan þingtímann* (Alþ. '11, B. II. 1934); [2]) prøve paa n-t: *Hann gerði þess vegna leik til þess að axla embættiskápuna* (GFrÁtt. 139); *til þess var leikurinn gerður,* det var Meningen med det, det var ogsaa tilsigtet; *l. er gerður að e-m, til e-s,* der sigtes til en, gælder en: *til mín er leikurinn gerður,* det er nok mig, det gælder; *vera barn í leikum,* være et Barn i Legen: *detta úr leik,* gaa ud af Legen, ud af Spillet; *grillur slíkar ganga ótæpt í leikinn* (forekommer ofte) (JÓlInd. 211); *skamta leikinn,* bestemme Legen, sætte Grænser for, hvad der skal göres. — **2.** Kamp, Bryden: *leikurinn barst ofan að sjóarmáli,* Kampen trak ned til Strandkanten (Skírn. XIII. 23); *eru þær Sigríður og Grána þá búnar að* [illegible] (JThPs. 46). — **3. a.** Træk (i Brætspil og Skak): *eiga leik,* skulle trække: *sá á leikinn, sem síðar teflir* (el. *kastar),* jfr. den ler dog vel bedst, som ler til sidst (JÓlGrv. cit. i GJ.). — **b.** Parti (i Brætspil): *jafnan vinnur fólskur maður fyrsta leik* (SchMál.). — **c.** i overf. Bet.: *sjá (sjer) leik á borði,* se Lejlighed til at göre et godt Træk (Kup): *En þá sér Dikepolis sér leik á borði* (ÁBjH. 147); *hér var góður l. á borði* (en god Lejlighed) *til þess að fella þáverandi ráðherra* (Alþ. '11, B. II. 687); (Ordspr.) *hann sjer níu leiki á borði* (GJ.), han ser flere gunstige Lejligheder (el. kan overskue flere Kombinationer); *sjá leik á borði móti e-u,* se et Raad mod n-t. — **4.** *(sjónleikur)* Skuespil.

2. **-leikur (-s, -ar)** [lɛi·gøϱ, lɛi·køϱ] m. kun som Afl.end. f. Eks. i *fríðleikur, fræknleikur.*

3. **leikur** [lɛi:gøϱ, lɛi:k-] a. læg, (som subst.) Læg, Lægmand: *lærðir og leikir.*

leik vald [lɛi:gvalt, lɛi:k-] n. **1.** *(veraldlegt vald)* den verdslige Øvrighed. — **2.** *(vald leikmanna)* (mægtige) Lægmænds Herredömme. **-vangur** [-vauŋgøϱ] m. Sportsplads. **-vanur** [-va·nøϱ] a. scenevant. **-víti** [-vi·dı, -vi·tı] n. Brud paa Kampregler (i en Leg): *gjöra sig sekan í l.* (ÓDavSk. 67). **-völlur** [-vödløϱ] m. **1.** *(til leika, fimleika)* Legeplads, Idrætsplads. — **2.** *(leiksvið)* Skueplads; ogs. i overf. Bet.: *koma fram á leikvöllinn,* vise sig, træde frem paa Skuepladsen. **-þvingun** [-k-þviŋgon] f. (i Brætspil) Træktvang. **-ær** [-g-ai·r, -k-] a. teatergal.

leyma (-u, -ur) [lɛi:ma] f. Svækling (Af.).

leyna (di) [lɛi:na] vt. med dat. **I. 1.** *l. e-u,* skjule, dølge n-t, lægge Skjul paa n-t; (Ordspr.) *augun ei leyna* (el. *ekki leyna augu), ef ann kona manni* (GJ.), Øjet er Hjærtets Tolk; *hann leynir sem pappír bleki* (SchMál.), han dølger Tingene som Papir dølger Blæk ɔ: kan ikke holde tæt med en Hemmelighed; *sá skyldi vel l., sem margt vill vita* (GJ.), den skal kunne skjule, som meget vil vide. — **2.** *l. e-n e-u,* skjule (ikke røbe) n-t for en. — **3.** vi. **a.** *l. af sjer,* skjule bag ved sig, skygge paa n-t: *það er stórt hús, sem leynir af sjer,* det er et stort Hus, som tager Udsigten bort fra (skjuler bag ved sig) et betydeligt Areal. — **b.** *l. á sjer,* [1]) (om Personer) være flinkere i en el. anden Retning (bedre, stærkere osv.) end en tilsyneladende er; [2]) (om Vej) være længere end den ser ud til. — **II.** refl. *leynast,* skjule sig: **1.** *þjófurinn leyndist undir rúminu,* Tyven skjulte sig under Sengen; *l. í burtu,* liste sig bort, stjæle sig bort. — **2.** pp. *leyndur,* skjult, hemmelig: *e-ð fer leynt,* n-t holdes hemmeligt; *leynt og ljóst,* skjult og aabent; (mus.) *leynd fimmund,* skjult Kvint.

leynd (-ar) [lɛin·t] f. Skjulen, Hemmelighed: *með l.,* hemmeligt, i Löndom: *draga, leggja l. á e-ð,* skjule n-t, lægge Skjul paa n-t.

leyndar brauð [lɛin·darbröy:ð] n. stjaalet Brød: *L. er lystilegt* (Málshb. 201), stjaalet Brød er altid sødt. **-brjef** [-brjɛ:v] n. Lönbrev. **-dómsfullur** [-do·umsfʏd·løϱ] a. hemmelighedsfuld. **-dómur** [-do·u·møϱ] m. Hemmelighed, Löndom; Mysterium. **-fjelag** [-ϱ-fjɛ:laɣ] n. hemmeligt Selskab. **-kofi** [-ko:vı] m. Lönkammer. **-liði (-a, -ar)** [-r-lı:ðı] m. hemmelig Tilhænger. **-lyf** [-lı:v] n. Arkanum. **-limur** [-lı:møϱ] m. Avlelem. **-löstur** [-lös·døϱ] m. hemmelig Last. **-mál** [-mau:l] n. Hemmelighed. **-ráð** [-a-rau:ð] n. **1.** skjult Raad: *l. guðs,* Guds skjulte Raadslutninger (Lönraad); *l. má sá einn vita, er leyna kann* (Málshb. 201), kun den maa Lönraad vide, som lönligt holder. — **2. a.** hemmeligt Raad: *leyndarráðið í Feneyjum;* Gehejmeraad: *l. konungs.* — **b.** *(titill)* Gehejmeraad (som Titel). **-skeyti** [-ϱ-sɡ̊ɛi:dı, -sɡ̊ɛi:tı] n. hemmeligt Budskab, hemmelig Meddelelse. **-skjalasafn** [-sɡ̊a·lasab·v] n. Gehejmearkiv. **-skjalavörður** [-sɡ̊a·lavör·ð-øϱ] m. Gehejmearkivar. **-staður** [-sda:ðøϱ] m. Skjulested. **-þing** [-þiŋ·k] npl. Könsdele.

leyni (-is, pl. ds.) [lɛi:nı] n. Lön, Skjul, Skjulested: *í l.,* i Lön, hemmelig. **-brúðkaup** [-bruð·köyp] n. hemmeligt Bryllup. **-dyr** [-dı:r] fpl. Löndör. **-ferð** [-fɛr·ð] f. hemmelig Rejse. **-fylgsni** [-fıl·snı] n. hemmeligt Skjulested. **-fjelag** [-fjɛ:laɣ] n. hemmeligt Selskab. **-fjörður** [-fjör·ðøϱ] m. skjult Fjord, afsides liggende Bugt. **-fræði** [-frai:ðı] f. indec. = **leynispeki.** **-fundur** [-fʏn·døϱ] m. hemmeligt Møde; Møde for lukkede Döre. **-gangur** [-gauŋ·gøϱ] m. Löngang. **-garður** [-gar·ðøϱ] m. en Slags Reservehølade uden Tag (LFR. I. 59). **-gata** [-ga:da, -ga:ta] f. Lönsti. **-gröf** [-grö:v] f. Löngrav, Faldgrube. **-göng** [-göyŋ·k] npl. Löngang. **-hnakki** [-hvahɡ̊ı] m. (Eyf.) øverste Parti af *hnakkafiskur.* **-hola** [-ho:la] f. = **leyniknæpa.** **-hólf** [-ho·ul·v] n. Löngæmme. °**-kegill** [-ķɛi:jıdλ] m. Detektiv, Opdager. **-knæpa** [-knai:ba, -knai:pa] f. hemmelig Kippe. **-kofi** [-ko:vı] m. Lönkammer, hemmeligt Værelse, Skjulested. **-legur** [-lɛ·qøϱ] a. lönlig, hemmelig; — adv. *-lega.* **-letur** [-lɛ:døϱ, -lɛ:tøϱ] n. Lönskrift; Ciffer. **-makk** [-makk·] n. hemmelige Underhandlinger.

leyningur (-s, -ar) [lɛi:niŋgøϱ, -iŋs] m. **1.** Lön, Skjul. — **2.** Sænkning, Fordybning bag en Höj el. lign. = *hvarf: læddist hann eftir leyningum á bak við hæðirnar ofan að Skaftá* (JTrSk. I. 68).

leyninn [lɛi:nın] a. som skjuler.

leynipar [lɛi:nıpa:r] n. hemmeligt Puds.

°**leynir (-is)** [lɛi:nıϱ] m. **1.** Skjuler, Gæmmer. — **2.** = *leyningur* 2.

leyni samsæri [lɛi:nısam·sairı] n. hemmelig Sammensværgelse. **-skápur** [-sgau:bøϱ, -sgau:pøϱ] m. et skjult Skab (i en Væg). **-skógur** [-sgo·u:(q)-øϱ] m. afsides liggende Skov. **-skriftir** [-sgrıf·dıϱ] fpl. hemmeligt Skriftemaal. **-skúffa** [-sguf:a] f. hemmelig Skuffe, Lönskuffe. **-sköp** [-sgö:p] npl. Könsdele. **-smuga** [-smʏ:qa] f. Smøge, halvskjult Sidegade. **-speki** [-sbɛ:ɡ̊ı, -sbɛ:ķı] f. indec. Lönlære, Okkultisme; *l. rabbína,* Kabbala. **-staður** [-sda:ð-øϱ] m. skjult Sted, Skjulested. **-stigur** [-sdı:qøϱ] m. Lönsti, Lönvej. **-vegur** [-vɛ:qøϱ] m. hemmelig Vej, Lönvej. **-verslun** [-vɛϱ·slon] f. Smughandel. **-vogur** [-vo:qøϱ] m. hemmelig, afsides liggende Bugt. **-vottur** [-vohdøϱ] m. hemmeligt Vidne.

°**leypill (-ils, leyplar)** [lɛi:bıdλ, lɛi:p-, lɛihblaϱ] m. Kvase.

leipt [lɛif·t] se **leift-.**

leir (-s, -ar) [lɛi:r] m. **I. 1.** Ler: *byggja hús úr l., búa til ker úr l.;* — *brendur l.,* Terrakotta. — **2.** *(leðja)* Dynd: *ata e-n leiri,* tilsøle en med Dynd. — **3.** pl. *leirar* (JHallHB.) = *leirsniglar.* — **II.** *l.* og *arnarl.,* daarlig Poesi.

Leira (-u) [lɛi:ra] f. npr. **1.** Egn paa Sydvestlandet. — **2.** Loire.

leira (-u, -ur) [lɛi:ra] f. leret Sted, Lergrund; *aða í leiru,* se *aða;* — pl. *leirur,* leret, flad Strækning (is. i Nærheden af Havet, som oversvömmer den ved Flodtid).

leir baga [lɛir·ba·qa] f. usselt Epigram. **-bakki** [-bahɡ̊ı] m. Lerbanke. **-blandinn** [-blandın] a. lerblandet; *l. skáldskapur* = *leirburður.* **-bleyta** [-blɛi·da, -blɛi·ta] f. Lerdynd. **-bolli** [-bodlı] m. Lerkop, Lerkumme. **-borg** [-bork] f. Lerby, en By af Lerhytter. **-borinn** [-bo·rın] a. = **leirkendur.** **-brot** [-bro·t] n. Potteskaar. **-brúsi** [-bru·sı] m. Lerdunk. **-búð** [-bu·ð] f. Lerhytte. **-burðarstagl** [-bʏrðaϱsdag·λ] n. forvrövlet Poesi (JHall. 193). **-burður** [-bʏrðøϱ] m. Rimeri, daarlig Poesi. **-deigla** [-dɛigla] f. Lerdigel. **-efja** [lɛi:rɛvja] f. Lerdynd. **-elta** [-ɛλda] f. Leræltning. **-fat** [lɛiϱ·fa·t] n. Lerfad. **-fjall** [-fjadλ] n. Lerbjærg. °**-flauta** [-flöy·da, -flöy·ta] f. (mus.) Ocarina. **-gata** [-r·-ga·da, -ga·ta] f. dyndet Vej, leret Sti. **-grýta** [-gri·da, -gri·ta] f. Lerpotte. **-gröf** [-grö·v] f. Grube med Lerdynd. **†-hella** [lɛi:ϱ(h)ɛdla] f. Teglsten. **-hver** [lɛiϱ·χwɛ·r, -kvɛ·r] m. Solfatara, Dyndkilde: *stór l. með bláleitri leirbleytu í flatri skál.* **-hverastroka** [-χwerasdro:ga, -kverasdro:ka] f. Udbrud fra en Solfatara. **-ílát** [lɛi:ri·laut] n. Lerkar, Tallerken el. Krukke af Ler. **-járnsteinn** [lɛir·jau(r)dvsdɛid·v] m. Lerjærnsten. **-jörð** [-jörð] f. Lerjord. **-kelda** [-ϱ·-ķɛlda] f. leret Sump. **-kendur** [-ķɛndøϱ] a. **1.** lerholdig: *l. jarðvegur.* — **2.** *l. skáldskapur,* daarlig Poesi. **-ker** [-ķɛ·r] n. Lerkar. **-kerasmiður** [-ķɛrasmı:ðøϱ] m. Pottemager. **-kofi** [-ko·vı] m. Lerhytte. **-krukka** [-krʏhga] f. Lerkrukke. **-kúla** [-ku·la] f. Lerkugle. **-lag** [-r·-la·ɣ] n. Lerlag. **-legur** [-lɛqøϱ] a. af Ler, Ler-. **-ljós** [-ljo·u·s] a. (om Heste) lysegul, isabelfarvet. **-los** [-lo·s] n. Vandets grumsede Tilstand: *Í heitum sumrum er vatnið ... gruggugt á ýmsum stöðum og kalla menn það „leirlos"* (ÞThFerð. I. 292). **-löður** [-lö·ðøϱ] n. Lersnavs, flydende Dynd: *leirlöðrið rann eftir götum og dældum* (ÞGjUf. 131). °**-maður** [-ma·ðøϱ] m. Lerstatue. **-mynd** [-mınt] f. Billede (Statue) af Ler. **-móða** [-mo·u·ða] f. Lerdynd. **-mór** [-mo·u·r] m. coll. lerblandet Törv. **-pípa** [-ϱ·-pi·ba, -pi·pa] f. **1.** *(pípa úr leir)* Lerrör. — **2.** *(tóbakspípa úr leir)* Kridtpibe. **-pyttur** [-pıhdøϱ] m. Lerpøl, Dyndpøl. **-pottur** [-pohdøϱ] m. Lergryde, Lerpotte: *jóskur l.,* Jydepotte; (Ordspr.) *leirpotta batar ei sambúð koparkatla* (SchMál.), Lerpotte passer ej Kobberkedlers Selskab. **-pæla** [-pai·la] f. Lerfordybning. **-renna** [lɛir:ɛn·a] vi. overdækkes med Ler; — pp. *leirrunninn,* lerbedækket: *og (með) leirrunnum brekkum* (JTrL. 21). **-rokinn** [-r:o·ɡ̊ın, -r:o·ķın] a. som der er blæst Ler eller Dynd paa. **-rota** [-r:o·da, -r:o·ta] f. leret og græsløs Jordplet.

leirsfullur [lɛiϱ·sfʏdløϱ] a. fuld af Ler, lerblandet.

leir skál [lɛiϱ·sgau·l] f. Lerskaal. **-skáld** [-sgault] n. Versemager, Rimer, Rimsmed, (stymperagtig) Poet. **-sletta** [-slɛhda] f. Mudderstænk, Dyndstænk. **-sljetta** [-sljɛhda] f. leret Slette. **-smiður** [-smı·ðøϱ] m. Pottemager. **-sniglar** [-sniglaϱ] mpl. (zool.) limnaea (JHallHB.). **-stífla**

[illegible]-dibla] f. Forstopning [illegible] Dyndmasser. **-stokkinn** [illegible] a. lerbe-tænket. **-svarf** [-svarf] [illegible] Lersted. **-tafla** [-taɒla] f. Lertavle. **-teigur** [-tɛi:qoq] m. [illegible] jord [illegible]. **-tjörn** [illegible] [illegible]dam. **-töfluat-kvæði** [-toblua:tkvaiðɪ] [illegible] Ostrakisme.

leirugur [lɛi:roqoq] a. [illegible], dyndet, mudret.

leir vella [illegible] [illegible] Opsprudlen af Dynd [illegible] [illegible] *[illegible]* *[illegible]* (ÞIhlr. IV [illegible]). **-velta** [illegible] [illegible] 1. [illegible] Ælte. 2. *[illegible] ?* [illegible] daarlig Poesi: *[illegible]* (MSt. Vin IX.). **-vík** [-vi:k] f. Vig med Lerbund; [illegible] Stednavn [illegible] paa Shetland. **-vörur** [-[illegible]roq] f. pl. Lervarer, Fajance.

1. **-leysa (-u, -ur)** [lɛi:sa] f. som sidste Sammensætningsled, betegner Mangel paa n-t [illegible] *[illegible]*.

2. **leysa (ti)** [lɛi:sa, [illegible]] vt. løse. **I. 1. a.** løse, løse op (n-t bundet): *l. hnút*, løse en Knude; *l. fjötra e-s*, løse ens Lænker; *l. skó sína*, (løse sine Sko ɔ:) tage Skoene af; *hann leysti hendur fangans*, han løste (ɔ: gjorde løse, løste Baandene [illegible]) Fangens Hænder; *l. úr (heyi)*, opløse Hobundter; *l. frá poka*, aabne en Sæk; *l. frá (el. ofan af) skjóðunni*, [illegible] aabne Skindposen, (i overf. Bet. om en snakkesalig Person) snakke løs, lade Munden løbe. — **b.** *[illegible]* losne Hø, tage Hø fra [illegible] Stedet i Høladen el. Hogaarden (ved Hjælp af Hænderne el. med en *heykrókur)*; *l. niður* (el. *ofan) um e-n*, løsne ens Benklæder, trække Benklæderne ned [illegible] Benene, [illegible] ens Bagdel: *[illegible] um meðhjálparann* (JThMk. 319); *l. buxur(nar)*, forrette sin Nødtorft (Stolgang); [illegible] løse (n-t) op: *[illegible] með [illegible]* (JÁÞj. II. 458): *l. upp hey vegna hita*, opløse Hø, der er blevet bragt i Lade eller Høgaard, og sprede det, paa Grund af overhængende Fare for Selvantændelse. — **2.** *l. upp*, opløse: *l. sykur upp í vatni*. — **3.** impers.: *ís (snjó) leysir*, Isen, Sneen smælter; *það leysir upp af e-u*, den Sne, der har bedækket n-t, smælter [illegible], Floden bryder Isen af sig [illegible] *[illegible] undir þeim, [illegible] hlupu í vötana*, Sneet oplostes [illegible] under dem, [illegible] de maatte springe i Baadene. — **II. 1.** i overf. Bet.: befri, løse: *eiga líf sitt* (el. *lífið) að l.*, skulle udløse sit Liv, skulle redde Livet; *[illegible] þeir [illegible] að [illegible]* (som om det gjaldt Livet) (EKvÝhl. 79); *l. e-n af hólmi* (jfr. *hólmur)*, komme i ens Sted, afløse en, gøre n-t for en anden; *[illegible] af hólmi með e-u*, frigøre sig ved at gøre n-t; *l. e-n úr banni kirkjunnar*, løse en af Kirkens Band; *l. hendur sínar*, opfylde sine Forpligtelser, göre sin Pligt; *l. e-n undan e-u*, løse (befri) en fra n-t, give en Tilladelse til at slippe for n-t. — **2. a.** frigöre ved Køb, indløse, indfri: *skal þá jafnmikil upphæð af bankaskuldabrjefum leyst inn með reiðupeningum* (indfries med kontant Betaling) (Stj. '03, A. 274); *l. e-ð til sín*, indløse n-t: *leiguliðum skuli heimilt að l. til sín kúgildi þau, sem á jörðinni hvíla* (Alþ. '11, B. II. 1962); *l. til sín víxil*, indfri en Veksel; *l. e-n út*, løskøbe en; *l. út veð*, løse et Pant. — **b.** *l. e-n út með gjöfum*, give en Gaver til Afsked. — **3. a.** løse, finde Løsning paa, udrede, analysere: *l. dæmi*, løse et Regnestykke, løse en Opgave; *l. gátu*, gætte (løse) en Gaade; *l. úr e-u*, finde Rede i, bringe Rede i n-t, løse n-t (en Gaade, en Vanskelighed), klare n-t; *l. úr dæmi*, løse en Opgave; *[illegible] spurningu [illegible]* Spørgsmaal; *[illegible] vandræðum*, finde paa Raad i en vanskelig Sag. — **b.** (jur.) *l. úr (um stjórn)*, resolvere (om en höjere Øvrigheds Afgörelse af hvad der forelægges den): *sýslumaður [illegible] [illegible] en hún [illegible]* (resolverede), *að ekki skyldi gera neitt frekar við það*. — **c.** *l. e-ð af hendi*, udføre n-t, tilendebringe n-t. — **4.** vi. *l. úr höfn*, lette Anker. — **III.** refl. [illegible] 1. *[illegible] upp* [illegible] *vatni*. †2. [illegible] 3. [illegible] †4. *(um sk[illegible])* lette Anker. **5.** *(um vötn)* kaste (bryde) Isen af sig (om Floder), jfr. I. 2. — **6.** *e-ri leysist* ((pop.) *e-r leysir) höfn*, en aborterer, misføder. — **IV.** ppr. *leysandi*: **1.** opløsende: *Kolasýrukeldur verka oft mjög leysandi á bergtegundir* (ÞTh. [illegible] II. [illegible]). **2.** [illegible] **3.** [illegible] opløselig.

leysandi (-a, -endur) [lɛi:sandɪ, -ɛndoq] m. Løser: *l. gátu*; — *l. víxils*, Trassat.

leysanleiki [lɛi:sanlɛi:çɪ, -lɛi:kɪ] m. Løselighed, Opløselighed.

1. **-leysi (-is)** [lɛi:sɪ] n. som sidste Sammensætningsled [illegible] *leysa*, Mangel paa n-t: *brennivínsl.*, *efnal.* osv.; *það er ekki l.*, der er ikke fuldkommen Mangel (BH.).

2. **leysi-** [lɛi:sɪ] som første Led af Sammensætninger kun i Forb. med [illegible] *[illegible]* det [illegible].

leysilegur [lɛi:sɪlɛqoq] a. opløselig.

leysing (-ar, -ar) [illegible] [illegible] Løsning: *[illegible] hnúta*, *(ráðning)* Gætning: *l. gátu*, Løsning af en Gaade; *(upplausn)* Opløsning; [illegible] *[illegible] leysingunni*, Floden er i Færd med at bryde Isen af sig.

leysingar efni [lɛi:siŋgarɛbnɪ] n. Opløsningsmiddel. **-fall** [-ǫ-fadːλ] n. Fjældskred paa Grund af Snesmæltning: *l. úr fjallahlíðum* (Gj. '11, 112).

leysinga(r)vatn [lɛi:siŋga(r)vahtn] n. Snevand, Vand, der fremkommer ved Smæltning, Optøen af Is el. Sne, spec. Vand, der ved Foraarstid strömmer ned fra Bjærge.

leysingi (-ja, -jar) [illegible] m. 1. [illegible] *[illegible]* 2. [illegible]

leysingja (-u, -ur) [lɛi:siŋɟa] f. frigiven Slavinde.

†**leysir (-is)** [lɛi:sɪq] m. Løser, Frelser, Forløser (Milt. 397).

leistabrækur [illegible] Benklæder, omtattende Benklæder og Strömper, »Sokkebrog«.

leistaður [illegible] (R. VII. 107) = **leistabrækur**.

leisti (-a, -ar) [illegible] = **leistur**.

leistóttur [lɛis:doʰhdoq] a. (om Faar) som har afstikkende Farve paa Fødderne (i Lighed med en lav Strömpe *(leistur)*) (Nl.).

leistur (-s, -ar) [lɛis:doq, lɛis:(ts)] m. **a.** *(háleistur)* kort Strömpe, Sok. — **b.** [illegible] Sok, Strömpefod; (Talem.) *verða e-ri leistur í annan skó*, blive en til Fortræd: *sagðist skyldi verða henni l. í annan skó, ef hún [illegible] barnið laust* (JÁÞj. I. 45).

1. **leit (-ar, -ir)** [lɛi:t, lɛi:daq, lɛi:taq] f. **1. a.** Leden, Søgen, Efterforskning: *e-m verður l. úr e-u*, en maa søge efter n-t; *þeir voru í leitinni*, de deltog i Efterforskningen: *gera l. að e-u (e-m)*, søge efter n-t (en). — **b.** *fara e-s á leit við e-n*, søge at overtale en til n-t, bringe n-t paa Bane overfor en, foreslaa en n-t, søge at udvirke n-t hos en. — **2. a.** pl. *leitir*, Søgen efter Faar om Efteraaret mellem Bjærgene (jfr. *göngur)*; (Ordspr.) *oft verða leitir í lautum* (GJ.), ofte maa længe i Sænkning søge. — **b.** overf.: *koma í leitirnar*, komme for Dagen, findes, blive funden (ÓDavSk. 3). — **c.** bestemt Del af en *afrjettur*, der afsøges: *Arnarfellsl.*, *norðurl.* (Sl.).

2. **leit** [lɛi:t] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **líta**.

leita (a) [lɛi:da, lɛi:ta] vt. med gen. og acc. og vi. **I.** søge, lede efter: **1. a.** med gen.: *l. e-s* el. *l. að e-u*, søge efter n-t: *hringsins var leitað um alt húsið, en hann fanst hvergi*. — **b.** *l. sjer staðar*, forrette sin Nødtorft. **2.** med acc.: *l. e-n stað*, gennemsøge et Sted: *l. heimalönd*, eftersøge Gaardens Omegn for omstrejfende Faar; *l. e-n manni* [illegible] *manni*, søge paa ens Person. — **3.** med præp.: *l. á e-m*, søge paa en, søge efter paa ens Person: *l. að e-u*, se I. 1.; *l. af sjer (allan) grun*, søge saa længe, at man mener at være sikker paa, at man ikke har overset n-t; *l. eftir e-m* = *l. e-s*, *l. að e-m*, søge efter en; *l. eftir e-u (um e-ð)*, anstille Efterforskninger om n-t; *l. í e-u*, gennemsøge n-t, støve n-t igennem; *l. langt yfir skamt*, jfr. *langur*, gaa over Bækken efter Vand; *l. e-ð (e-n) upp*, *l. e-ð uppi*, opsøge n-t (en). — **II.** (mest i overf. Bet.) **1.** søge hen i en vis Retning, søge, henvende sig: *l. e-s*, henvende sig til en, spec. med Anmodning om Hjælp; *l. fundar e-s*, søge at træffe en; *l. hófanna*, føle sig for; *l. lags*, søge Lejlighed el. en passende Maade til at udføre n-t; benytte Lejligheden; *l. læknis*, søge Læge, henvende sig til en Læge; [illegible] *sjer lækninga*, søge Lægehjælp; *læknisins er mikið leitað*, Lægen har en stor Søgning; *l. ráða (til e-s)*, søge Raad (hos en); *l. styrks hjá e-m* (el. *e-s um styrk)*, søge ens Støtte; *l. e-m vegs*, søge at skaffe en Hæder el. Lejlighed til at udmærke sig; *l. vinfengis e-s*, søge ens Venskab; *l. samþykkis e-s*, indhente ens Samtykke; *l. upplýsinga um e-ð*, søge Rede paa n-t, søge Oplysning om n-t. — **2.** med præp. og adv.: *l. á*, [1]) trænge paa, angribe: *en hjónið Lingar í kjotið og leitar ótæpt í* (II. II. 149). [2]) være nærgaaende overfor en: *nautið leitar á kúna*; [3]) (= *móðga)* fortrædige, fornærme en; optræde aggressivt overfor en; — *l. á e-n með e-ð*, *l. á við e-n*, indstændig anmode en om n-t; *l. eftir (e-u) við e-n*, anmode en om n-t; *l. fyrir sjer*, søge for sig: *alþýða með því vanizt á . . . að leita ekkert fyrir sér sjálf* (JSVb. 7); *l. e-s í*, søge at finde en Udvej (til n-t): *Heyrið nú, leitið nú einskis í, að þessum leik verði frestað* (Od. 456); *hverra bragða sem í er leitað*, hvad Middel man saa end anvender (JÁÞj. I. 22); *l. til e-s*, [1]) tage sin Tilflugt til en, ty til en; *l. til e-s um e-ð*, søge ens Bistand angaaende n-t; *l. til við e-n, hvort . . .*, spörge en om, anmode en om n-t: *Leitaði hann þá til við Lopt, hvort hann gæti ekki [illegible] sér* (JÁÞj. I. 586). [2]) prøve paa n-t: *leitast við að gera e-ð*. — *l. um sættir*, søge at bringe Forlig i Stand. — **III. a.** lokalt: søge, forsøge at gaa i vis Retning, begive sig et Steds hen; *l. á fund e-s*, søge hen til en, besøge en; *l. aftur*, vende tilbage; *l. til e-s staðar*, søge hen til et Sted, tage sin Tilflugt til et Sted; *l. undan*, vige, tage Flugten; *l. undan veðri*, søge bort (i Retningen) fra et Uvejr; *gufan leitar út*, Dampen søger (at bryde) ud. — **b.** overf.: *l. e-s [illegible] freista e-s*, *leitast við e-ð*, forsøge n-t. — **IV.** refl. *leitast*: *leitast fyrir*, *leitast um*, søge, føle sig for: *hún leitaðist fyrir hvar færilegast væri* (ÞGD. 96); *leitast til hófanna við e-n*, byde en n-t gentagne Gange (Sch.): *l. við*, forsøge, prøve paa.

leitar dagur [lɛi:darda:qoq, lɛi:tar-] m. Faaresamlingsdag. **-foringi** [-ǫ-fo:riŋɟɪ] m. = **gangnaforingi**. **-maður** [-r-ma:ðoq] m. en der søger efter n-t, spec. Faaresøger. **-seðill** [-ǫ-sɛ:ðɪdλ] m. (Borg.) = **gangnaseðill**. **-skylda** [-sɟɪl·da] f. Eftersøgningspligt (spec. efter Rævehuler). **-skyldur** [-sɟɪl·doq] a. eftersøgningspligtig (spec. efter Rævehuler). **-svæði** [-svai:ðɪ] n. Plads, som afsøges i *leitir*, se 1. *leit* 2. a.

leiti (-is, pl. ds.) [lɛi:dɪ, lɛi:tɪ] n. Bakke, Bakkedrag, spec. om en Forhöjning i Synskresen, der skjuler Udsigten: *l. bar á milli*, der var en Høj imellem: *þegar þeir voru á öðru leitinu, þá var hann á hinu* (OBi I. 155); — overf.: *vera á öðru l.*, (være paa den nærmeste Höj) være et Skridt foran el. bag n-t: *hugurinn fylgir ekki að eins tónunum fet fyrir fet, heldur er jafnframt á öðru l. á undan þeim* (Gl Hh. 293).

leyti [lɛi:dɪ, lɛi:tɪ] n. (forekommer vistnok kun i acc. og dat. sg.) **1.** Del, Henseende: *að minsta l.*, for den allerringeste Del; *að mestu l.*, for störste Delen, for det meste; *að miklu l.*, for en stor Del; *að svo miklu l. sem*, for saa vidt som; *að mörgu l.*, i mange Henseender; *að sumu l.*, i visse Henseender; *að verulegu l.*, i en væsentlig Grad; *að þessu l.*, i denne Henseende; *að hinu leytinu*, paa den anden Side; *að því l. (sem)*, for saa vidt (som); *að öðru l.*, forøvrigt; *að nokkru l.*, til Dels; *að öllu l.*, i alle Henseender; *(jeg) fyrir mitt l.*, for min Del, for mit Vedkommende, personlig, hvad mig angaar; *að hve miklu l.?* hvor vidt?; *hver að sínu l.*, hver for sit Vedkommende, hver for sig. — **2.** Tid: *um sama l.*, samtidig, til samme Tid; *um hvert l.?* til hvilken Tid?; *um jólal.*, *páskal.*, *Jónsmessul.*, ved Juletid, Paasketid, Midsommertid.

leitóttur [lɛi:doʰhdoq, lɛi:t-] a. (om Terrænet) fuld af smaa Forhøjninger: *Það er mjög leitótt, þar sem þeir riðu* (JÁÞj. II. 167).

-leitur [lɛi·døǫ, lɛi·tøǫ] a. som sidste Led i Sms.: **1.** af det el. det Udseende, -agtig: *brosl.*, *kýmil.* osv. **2.** skuende: *hál.*, *undirl.*

?**lek (-s,** pl. ds.) [lɛ:k] n. Læg (af Papir).

leka (lek; lak, lákum; læki; lekið) [lɛ:ga, lɛ:ka, lɛ:k; la:k, lau:gom, lau:kom; lai:ɟɪ, lai:ʃ,ɪ; lɛ:ɟɪð, lɛ:ʃ,ɪð] v. **1.** vi. **a.** *(drjúpa niður)* dryppe, falde i Draaber: *vatnið lekur niður af þekjunni.* — **b.** overf.: *e-r ætlar að l. niður*, en er ved at segne: *Læknirinn ætlaði að l. niður undir sínu horni í kistunni* (JTrL. 453); — ppr. *lekandi* brugt forstærkende: *l. máttlaus* = *grútmáttlaus.* — **2. a.** vi. lække: *ílátið lekur*, Karret lækker, er læk, Karret er ikke tæt, er utæt; *l. eins og hrip*, være læk som et Sold, jfr. *hripleka.* — **b.** vt. med dat.: *tunnan lekur vatninu*, Tønden lader Vandet sive ud. — **c.** overf.: *það lekur af henni fýlan* (el. *luntinn)*, hun er overordentlig gnaven. — **3.** vt. med acc.: **a.** *kýrnar l. sig*, Køerne lader Mælken rinde. — **b.** *l. skyr*, si skyr, s. d. O.

leka áma [lɛ:gaau:ma, lɛ:ka-] f. læk Tønde, lækt Kar. **-bytta** [-bɪhda] f. **1.** *lekaáma.* **2.** Dryppekar, Drypskaal. **-flóð** [-flo·:ð] n. Oversvømmelse paa Grund af Læk el. Lækken. **-hrip** [-hɾɪ:p] n. læk, skrøbelig Baad el. Kar. **-kofi** [-ko:vɪ] m. utæt Hytte. **-laus** [-löy·s] a. drypfri, lækkefri.

lekandi (-a) [lɛ:gandɪ, lɛ:k-] m. (med.) Dryppert (gonorrhoe).

°**leka rjettur** [lɛ:garjɛhdøǫ, lɛ:ka-] m. Tagret. **-skál** [-sgau:l] f. Drypskaal. **-staður** [-sda:ðøǫ] m. Sted, hvor n-t drypper ned; Tagdryp (BH.). **-sæll** [-said·λ] a. tilböjelig til at lække. **-vatn** [-vahtn] n. neddryppende Vand.

leki (-a) [lɛ:ɟɪ, lɛ:ʃ,ɪ, lɛ:ga, lɛ:ka] m. **1.** *(það, sem drýpur)* Dryp. — **2.** Læk: *leki kemur að e-u*, n-t bliver utæt, lækt; *sjá við þeim leka*, stoppe den Læk; (overf.) forebygge den Ubehagelighed; (Ordspr.) *ekki er hægt að sjá við öllum leka*, man kan ikke vare sig mod enhver Ubehagelighed; *setja undir lekann*, (egl. sætte (et Kar) under Lækken), raade Bod paa n-t, forebygge n-t: *við í efri deild settum undir þann leka með því* (Alþ. '11, B. 20). — **3.** *(dreitill)* Skvat.

?**lekta (-u, -ur)** [lɛχ·da] f. et langt og smalt Stykke Træ, Lægte (Dal.).

†**lektari (-a, -ar)** [lɛχ·darɪ] m. Læsestol, Bogstol.

lekur [lɛ:gøǫ, lɛ:køǫ, n. lɛχ·t] a. læk: (Ordspr.) *ilt er að láta í lekan pott* (GJ.), ondt er at gyde i læk Gryde.

lemba (di) [lɛm·ba, lɛm·dɪ] vt. **a.** (om Vædere) springe, bespringe. — **b.** pp. *lembd*, med Lam: *lembd ær*, Hunfaar med Lam.

lembga (a) [lɛm·ga] vt. **1.** hjælpe et Hunfaar til at finde sit Lam (A-Skaft.); *l. sig*, finde sit Lam: *um stíunartímann verður að l. ærnar, sem geta ekki lembgað sig sjálfar.* **2.** *lemba*: *hrúturinn lembgar ána* (Breiðd.).

lembing (-ar) [lɛm·biŋk] f. det, at et Faar göres drægtigt.

†1. **lemill (-ils)** [lɛ:mɪdλ, -ɪls] m. Lammer, Svækker.

°2. **lemill (-ils, -lar)** [lɛ:mɪdλ, lɛm·laǫ] m. Tæppebanker.

lemja (lem; lamdi; lömdum; lemdi; lamið) [lɛm·ja, lɛ:m, lam·dɪ, lom·dom; lɛm·dɪ; la:mɪð] v. **I. 1.** vt. **a.** prygle, banke: *það þyrfti að taka strákinn og l. hann duglega* (give ham en ordentlig Dragt Prygl), *l. með hnútasvipu*, katte, knutte; (Talem.) *vera allur lurkum laminn*, være ganske mørbanket, være aldeles udaset af Træthed; — ppr. *lemjandi*: *l. rigning*, øsende Regn. — **b.** overf. nedtrykke: *l.* (el. *bæla) þrek e-s*, stække Vingerne paa en. — **2.** vi. *l. á e-m*, mørbanke en. — **II.** refl. *lemjast*: **1.** piskes, blive pisket el. slaaet: *svo vætan lemst gegnum föt manna og inn í híbýlin* (ÞThLýs. II. 352). — **2.** beskadiges ved Hug el. Slag, blive forslaaet: *Í Kaldaðarnesi drápust 3 kýr í fjósi, en fleiri lömdust* (ÞThLýs. II. 194). — **3.** *lemjast um*, sprælle, slaa om sig til alle Sider (Árm. II. 161).

lemjandi (-a) [lɛm·jandɪ] m. kraftig Hjærtebanken, Hamren: *hann heyrði lemjandann* (ɔ: *í hjartanu) greinilega* (GFrÁtt. 185).

lemmingsmús [lɛm:iŋsmu:s] f. (zool.) Lemming (myodes).

lempa (a) [lɛµ·ba, lɛm·pa] vt. læmpe: *l. sig eftir e-u.*

lempi [lɛµ·bɪ, lɛm·pɪ] f. indec. = **lempni.**

lempinn [lɛµ·bɪn, lɛm·pɪn] a. *(lipur)* smidig; *(mildur)* læmpelig; lemfældig.

lempni [lɛµ·bnɪ, lɛm·pnɪ] f. indec. Læmpe.

lemstra (a) [lɛm·sdra] vt. **1.** *(limlesta)* lemlæste. — **2.** *(misþyrma)* mishandle, lamslaa; *(lúberja)* mørbanke. — **3.** kvæste, saare: *jeg lemstraðist á fæti og hendi við byltuna; hann er allur lemstraður í framan.*

lemstrasár [lɛm·sdrasau:r] n. Skade el. Saar efter Stød, Kontusion.

lemstrun (-ar, -anir) [lɛm·sdrøn, -anɪǫ] f. (jfr. *lemstur) (limlesting)* Lemlæstelse; *(misþyrming)* Mishandling; *(barsmíð)* Mørbanken; *(meiðsli)* Kvæstelse.

lemstur (-urs, -rar) m. og **(-urs, -ur)** n. [lɛm·sdøǫ] **1.** = *lemstrun.* — **2.** Kvæstelse, Kontusion, Saar: *vera með stórt l. á enninu.*

Lena (-u, -ur) [lɛ:na] f. npr. Dim. af *Magðalena.*

lena (-u, -ur) [lɛ:na] f. = **ljena.**

lend (-ar, -ar) [lɛn·t] f. Lænd; i sg. is. om Lænden paa en Hest: *l. á hesti: fallegur á l.*; — i pl. is. om Menneskets Lænder: *gyrða lendar sínar*; — spec. Partiet neden for Livet.

1. **lenda (-u, -ur)** [lɛn·da] f. Jordstrækning, Land, Mark; — i pl. *lendur*, Jordejendomme: *lendur og lausafje.*

2. **lenda (ti)** [lɛn·da, lɛv·dɪ, lɛn·tɪ] vi. **I. a.** lande, havne; — ogs. med Hensynsobjekt: *l. skipi*, lægge til med et Fartöj, lande; *hann lenti á nesinu*, [1]) han landede paa Næsset; [2]) overf. han havnede paa Næsset (Sl.), jfr. II. 3.; *hann lenti á víkinni*, han lagde til Land i Vigen; *hann lenti á víkina*, han naaede Land (is. ufrivilligt) i Vigen (Af.); — paa samme Maade siges: *hvert lentirðu?* hvor havnede du til sidst?; *hvað lentirðu langt?* hvor langt kom du?; *jeg lenti út á nes, út að sjó* (Af.). — **b.** refl. *lendast*: *þeim lendist vel*, de kommer godt i Land (JÁÞj. I. 660); *honum lentist illa*, det gik ham daarligt ved Landingen, ɔ: han kæntrede (Sch.). **c.** pp. *lentur*, landet, som har landet. — **II.** overf.: **1.** alm.: *l. e-s staðar*, lande, komme et Steds (ofte upers. *e-u lendir)*: *stjórnin á Indlandi ræður ekkert við og veit eigi hvernig alt ætlar að lenda* (hvorledes Enden vil blive paa det hele) (Eimr. XII. 82); *leiddi honum opt fyrir sjónir hvar lenda mundi fyrir honum* (hvorledes det vilde komme til at gaa ham) (JÁ. Þj. II. 87). — **2.** *(gista)* gæste, overnatte som Gæst (Skaft.). — **3.** med præp. og adv., i Reglen overf.: *l. á e-u*, [1]) træffe n-t (om n-t, der falder el. kastes); — overf.: *skömmin lenti á honum*, Skammen faldt paa ham; [2]) *e-r lendir á e-u*, n-t falder i ens Lod, en kommer i Besiddelse af n-t; *l. í e-u* (= *rata í e-ð)*, komme i n-t, blive indviklet i n-t: *l. í vandræðum*, komme i Vanskelighed, komme i Knibe; *l. í óbotnandi lygaflækju*, spinde sig ind i et Væv af Løgne; *l. í hættu (neyð)*, stedes i Fare (Nød); *l. í áflogum*, komme op at slaas, rage i Klammeri; *l. ofan í skurð*, falde i en Grøft; — impers. *lenti í heitíngum með þeim*, de truede hinanden til sidst (JÁÞj. I. 345); *l. í því að*, komme til at; *l. saman*, støde sammen; — impers. *e-m lendir saman*, n-n støder sammen, kommer i Konflikt med hinanden, bliver uenige; — impers. *lendir við e-ð*, man nöjes med n-t: *en oftast nær lendir við lið-veizlu þá, | að lagfæra koddann og vatns-dropa ná* (StStAndv. II. 276); *þar við lenti*, det blev Enden paa det.

lenda frekur [lɛn·dafrɛ:gøǫ, -frɛ:køǫ] a. = **lendbreiður. -gigt** [-ɟɪχ·t] f. Lumbago. **-liður** [-lɪ:ðøǫ] m. Lændehvirvel. **-ól** [-o·:l] f. = **lendól. -stór** [-sdo·:r] a. = **lendbreiður. -særi (-is,** pl. ds.) [-sai:rɪ] n. Lændesaar. **-taug** [-töy:g] f. (anat.) Hulebensnerve. **-verkur** [-vɛǫ·gøǫ] m. Lændegigt, Lændeværk, Lumbago. **-visinn** [-vɪ:sɪn] a. tynd om Lænderne.

lendborinn [lɛn·tbo·rɪn] a. ædelbaaren.

lend brattur [lɛn·tbrahdøǫ] a. stejllændet: *l. hestur.* **-breiður** [-brɛi·ðøǫ] a. bredlændet. **-fallegur** [-fadlɛgøǫ] a. med smuk Lænd: *l. hestur.*

-lendi (-is, pl. ds.) [lɛn·dɪ] n. i Sms.: *votl.*, *þurl.* osv.

lending (-ar, -ar) [lɛn·diŋk] f. **1.** Landing. — **2.** Landingssted, Anlægsplads.

lendingar gjald [lɛn·diŋgarɟal·t] n., **-sjóðsgjald** [-ǫ-sjo·ðsɟal·t] n. Landingsafgift. **-sjóður** [-a(ǫ)-sjo·:ðøǫ] m. Fond el. Kasse til Oprettelse og Vedligeholdelse af en Landingsplads, Havnekasse.

-lendingur (-s, -ar) [lɛndiŋgøǫ, -iŋs] m. kun i Sms. bet. Indbyggeren af et Land: *Englendingur, Finnlendingur, Hjaltlendingur, Íslendingur* osv.

lend klæði [lɛn·tklai·ðɪ] n. Hestedækken. **-ljótur** [-ljo·u·døǫ, -ljo·u·tøǫ] a. med hæslig Lænd: *l. hestur.* **-mjór** [-mjo·u·r] a. smallændet. **-ól** [-d-o·u·l] f. Rygrem (paa Seletöj).

lendska [lɛn·sga] f. se **lenska.**

lendur [lɛn·døǫ] a. jordbesiddende: *l. maður*, som har modtaget Jordegods i Forlening; Herremand; Lensmand. (Ordspr.) *það er ekki alt lög, sem lendir menn bjóða* (GJ.), det er ikke altid Lov, som Lensmand byder.

lendver [lɛn·dvɛ·r] n. Skaberak.

lengd (-ar, -ir) [lɛiŋ·t] f. **1. a.** Længde: *þrjár álnir á l.*, tre Alen lang: *þessi (líka) litla l.*, saa lang, saa lang: *Eg átti að prjóna smábandssokk á dag, þessa litlu l.* (GFrTís. 73); *skárri er það lengdin á stráknum*, sikken en lang Knægt. — **b.** *(hnattlengd)* Længdegrad. — **2.** (om Tid) Længde, Varighed: *í bráð og l.*, nu og altid; *til lengdar*, i Længden; *þegar til lengdar lætur* (el. *líður)*, i Længden, i det lange Løb.

lengdar ákvörðun [lɛiŋ·darau:kvörðon] f. Længdebestemmelse. **-baugur** [-böy:gøǫ] m. Længdegrad. **-eind** [-ɛin·t] f. Længdeenhed. **-halli** [-ǫ-(h)ad·lɪ] m. Inklination. **-merki** [-r-mɛǫ·ɟɪ] n. Længdetegn. **-munur** [-mʏ:nøǫ] m. Længdeforskel. **-mæling** [-mai:liŋk] f. Længdemaaling. **-stig** [-ǫ-sdɪ:g] n. Længdegrad.

lengi (comp. **lengur**, superl. **lengst)** [lɛiŋ·ɟɪ, lɛiŋ·gøǫ, lɛiŋ·st] adv. længe, en lang Tid: *hve* (el. *hvað) l.*, hvor længe?; *hafa l. verið á sama bæ*, have længe opholdt sig paa samme Gaard, være gammel i Gaarde; *lengur en skemur*, en god Tid; *l. vel*, en lang Tid, en Tid lang; *l. l.*, meget længe; (Ordspr.) *l. að lifa er l. að syndga* (GJ.), hvo længe lever, længe synder; *l. er að skapast mannshöfuðið*, det varer længe, inden Menneskets Hoved er færdigskabt: *Mannshöfuðið er lengi að skapast, segir máltækið* (MHÚpp. 11); — med gen.: *l. dags, l. nætur*, en lang Tid af Dagen, langt ud paa Dagen, Natten; *l. vetrar*, en stor Del af Vinteren.

lenging (-ar, -ar) [lɛiŋ·ɟiŋk] f. Forlængelse.

1. **lengja (-u, -ur)** [lɛiŋ·ɟa] f. **1.** Strimmel: *l. af nautshúð.* — **2.** overf.: *það er meiri lengjan, þessi stelpa*, sikken et langt oplobent Pigebarn. — **3.** (jfr. d. lange) hvad der hales op af en Skibslast under eet (Rvk).

2. **lengja (di)** [lɛiŋ·ɟa, lɛiŋ·dɪ] v. **1.** vt. forlænge: *l. æfi sína.* — **2.** v. impers.: *mjer lengir*, jeg finder Tiden for lang; *daginn lengir*, Dagen bliver længere, Dagene længes. — **3.** impers.: *e-n lengir eftir e-m*, en længes efter en, synes en bliver for længe borte. — **4.** refl.: **a.** blive længere: *dagurinn lengist*; — *strákurinn hefur lengst mikið.* — **b.** *lengjast um e-ð*, synes n-t varer for længe (lader for længe vente paa sig): *en er honum tók að lengjast um apturkomu húsfreyju* (JThMk. 393).

lengstaf [lɛiŋ·sdav] adv. se **langur.**

lengstum [lɛiŋ·sdom] adv. se **langur.**

lensa (-u, -ur) [lɛn·sa] f. Lanse.

lenska (-u) [lɛn·sga] f. (Lands) Skik og Brug.

lensulaga [lɛn·søla:ga] a. indec. (bot.) lanseformet (lanceolatus).

lentur [lɛv·døǫ, lɛn·tøǫ] pp. af **lenda.**

†**leóparður (-s** og **-urs, -ar)** [lɛ:o·u·par·ðøǫ] m. Leopard.

lepill (-ils, -lar) [lɛ:bɪdλ, lɛ:pɪdλ, -ɪls, lɛhblaǫ] m. lille Ske.

1. **lepja (-u, -ur)** [lɛ:bja, lɛ:pja] f. Lab, n-t, der labes, Pladder; — *(þunnur matur)* tynd Mad (nedsættende).

2. **lepja (lep; lapti, löptum; lapið)** [lɛ:bja, lɛ:pja, lɛ:p, laf·dɪ, löf·dom; la:pɪð] vt. **I. a.** *(um dýr)* labe (om Dyr). — **b.** (pop.) slubre; spise tynd Mad: *jeg ætla að l. hjerna dálítinn hræringsspón áður en jeg fer af stað.* — **II.** overf.: *l. e-ð eftir e-m*, gentage uden Kritik en andens Udta-

[illegible] *e-ð í e-n*, sladre [illegible] om n-t [illegible], pille sammen fra forskellige Steder (Sk[illegible] XIX [illegible]) *l. [illegible] (með krákuskel)*, friste Livet med Nød og næppe: [illegible] *með krákuskel*

1. **leppa (-u, -ur)** [lɛhba] f. Ræv, «Mikkel».

2. **leppa (a)** [[illegible]] [illegible] **1.** forsyne med en Lap el. Las, lappe [illegible] *l. sig* (pop.), klæde sig paa, trække i Kludene (jfr. *lebba)*; *l. upp á e-ð*, lappe paa n-t — **2. a.** *(í tafli)* bringe en Brik i en saadan Stilling, at den ikke kan röres, uden at Kongen staar i Skak, binde. — **b.** forsyne med en Straamand: *l. fyrirtæki, l. fjelag*; — spec. ved Barnefødsel: *ekki var hann að l.,* [illegible] (ThTh. 58).

leppafllaus [lɛhbablöys] a. aldeles uden Kræfter, som en Klud: *skrokkurinn var l.* (ÞGUf. 71).

leppa lúði [lɛhbalu:ðɪ] m. **1.** pjaltet Olding: (Ordspr.) *engi er sá l., að ekki vilji fá sjer brúði* (SchMál.), der gives ej den gamle Pjalt, som ej gærne vil have sig en Brud. — **2.** npr. (i den isl. Folketro) *Grýla's* (s. d. O.) Ægtefælle; Bussemand. **-tuskur** [-tʏs·gøǫ] fpl. lasede Klæder.

lepp menska (-u) [[illegible]] f. Brug af Straamænd, det at fungere som Straamand: *þá tala* [illegible] *og leppmenskuna* (Lögr. '16, 79). **-ritstjóri** [-rɪ·tsdjouɾɪ] m. Straamand-Redaktør, Skin-Redaktør.

leppur (-s, -ar) [lɛhbøǫ] m. **I. 1. a.** *(tuska úr ullardúk)* Lap, Klud, et Stykke (uldent) [illegible] *(rifinn)* [illegible], se *ræfill*. — **b.** *(bót)* Lap (anvendt til Flikning): *stór l. aftan á buxunum.* — **2.** [illegible] (Talem.) [illegible] *annar skó*, hævne sig paa en, gøre en Fortræd: [illegible] *til Natans: „Jeg skal einhverntíma verða þjer l. í annan skó* (BrJNat. 58). — **3.** *(bakleppur)* Hestedækken. — **4.** *(á ungbörnum)* uldent Svøb uden paa Bleen. — **5.** pl. *leppar:* **a.** *(druslur)* Pjalter, lasede Klæder. — **b.** (pop.) Töj, Klæder, (pop.) Klude: *en láttu vera til leppana mína, kona!* (JThMk. 308); *tína á sig leppana* = *klæða sig: tíndi jeg fljótt á mig leppana* (EiÓlLf. 10). — **II. 1.** *(l. í tafli)* Brik, anvendt til Dækning af Skak: *þú mátt ekki hreyfa biskupinn, hann er l.* (bunden); (Ordspr.) *Ætíð verður leppurinn að fylgja goðanum* el. *leppurinn fylgir goðanum (goðinu)*, jfr. *goðatafl* (ÓDavSk. 319), om en, der stadig ventes at følge en anden, er i Hælene paa en mægtigere (jfr. JThPs. 232). — **2.** Stedfortræder, en, der laaner Navn til n-t, Straamand: *útlendir auðmenn setja hjer stundum á stofn fjelög með íslenska leppa í stjórninni, til að fullnægja landslögum, en ráða sjálfir öllu* [illegible] **3. a.** [illegible] *og leppinn út úr tálkninu* (SIng. I. 184). — **b.** (Vf.) is. i pl. (jfr. d. Læbe) = *kverksigi.*

1. **lepra** [lɛ:bra, lɛ:pra] f. **1. a.** *(e-ð lapþunt)* Slabmad, n-t tyndt. — **b.** spec. *(þunt skyr)* tyndt *skyr* (Flói). — **2.** *(lífsýki)* Diarrhé, løs Mave.

2. **lepra (a)** [lɛ:bra, lɛ:pra] vt. med acc. og dat. (pop.): *l. e-ð* og *l. e-u úr sjer*, lade n-t falde fra sig som 1. *lepra* (s. d. O.); — refl. *leprast*, ds.

leprulegur [lɛ:brolɛ·qoǫ, lɛ:pro-] a. tynd og ussel (Árn.).

lepsa (-u, -ur) [lɛf·sa] f. **1.** Flikværk, n-t sammensyt af Klude. — **2.** (ÓDav.) = *fleppur.*

leraður [lɛ:raðoǫ] a. træt, medtagen, udmattet: *Linnir ljóðaeimi | lerað* [illegible] (ÓDavV[illegible]).

1. **lerka (a)** [[illegible]] vt. **1.** [illegible] *fast* [illegible] *fast* [illegible] *hosur sínar.* — **2.** *(meiða, skemma)* beskadige. — **3.** pp. *lerkaður (lemstraður)*, kvæstet: *l. af höggum*; *(dauðþreyttur)* öm og stiv, aldeles udmattet.

2. **lerka** [lɛǫ·ga] a. indec. öm og stiv, udmattet.

lerkir (-is, -ar) [lɛǫ·ɟɪǫ] m. Lærk, Lærketræ.

les (-s) [lɛ:s] n. **1.** *(prjónles)* strikket Töj: *þrjátíu pör af lesi*, tredive Par Strömper (JThMk. 385). — **†2.** Læsestykke til aandelig Brug: *messusöngur og l.*

lesa (les; las, lásum; læsi; lesið) [lɛ:sa, lɛ:s; la:s, lau:som; lai:sɪ; lɛ:sɪð] vt. **I. 1.** *(tína)* samle: *l. blóm*; — *l. saman*, pille sammen, sanke sammen, samle; *l. upp*, samle op. — **2.** *l. sig*, hale sig selv frem el. op, klatre, svinge sig: *l. sig áfram*, svinge sig frem: *Enn fremur var eg þá* [illegible] *slám* (HermJDulr. 180); — overf. føle sig frem, gaa frem: *Hún* (ɔ: *mannelskan) lýtur fyrst að nánustu náungum, en les sig svo víðara og víðara út* (MHUpp. 119); *l. sig upp á e-u, eftir e-u*, hale sig op paa n-t: *l. sig á kaðli, á vað í bjarg*; — *l. sig á fæti*, fire sig ned ved Hjælp af et Tov, som er fastgjort i bægge Ender (ÓDavSk. 372). — **3.** *l. sig*, gribe om sig (om Ild). — **†4.** *(prjóna)* strikke, jfr. *les.* — **II. 1. a.** læse: *l. bók*; *l. e-m e-ð*, forelæse en n-t; *l. (upp)hátt*, læse höjt, oplæse; *l. upp, l. upp kvæði*, læse op, recitere et Digt; *l. fyrir*, diktere, forelæse, foresige; *l. í málið*, ikke tage Hensyn til Tryk-, Skrive- el. Sprogfejl, læse som om der ingen Fejl var i Teksten; *l. yfir e-m*, læse en Teksten. — **b.** *l.* abs. og *l. (hús-) lestur*, holde Husandagt (jfr. 1. *lestur* II. 4). — **c.** ppr. *lesandi*, som har lært at læse: *hann er varla lesandi enn*; ger. *lesandi*, værd at læse: *bókin er tæplega lesandi.* — **2.** læse, studere: *l. læknisfræði*, studere Medicin; *l. á sig*, forberede sig (læse paa Lektien), mens en anden bliver overhørt; *l. undir tíma*, forberede sig til en (Lære)Time; *l. undir próf*, læse til Eksamen; *l. vandlega* (i en Skole, mods. *hraðlesa)*, læse statarisk; *l. upp (= endurlesa)*, repetere, læse om igen. — **III.** pp. *lesinn*, læst, belæst; *lesinn (í e-u)*, vidt belæst (i n-t).

lesandi (-a, -endur) [lɛ:sandɪ, lɛ:sɛndoǫ] m., **†lesari (-a, -ar)** [lɛ:sarɪ] m. Læser.

les bjart [lɛ:sbjaǫt] an. saa lyst, at man kan læse: *það er orðið l.* **-bók** [illegible] **-dálkur** [illegible] **-gjörð** [illegible] prjónles. **-hattur** [illegible] **-katli** [illegible] m. Læsestykke.

?**leskja (ti)** [lɛs·ɟa, lɛs·(k)dɪ] vt. læske: *l. kalk.*

les kór [illegible] [illegible] oplæst Plads i en Kirke, hvorfra noget oplæses. **-lampi** [-lau̯bɪ, -lampɪ] m. Studerelampe. **-ljóst** [-ljouֹstl] an. saa lyst, at man kan læse. **-mál** [-mau·l] n. **1.** *(óbundið mál)* Prosa. — **2.** Læsestof: *rúmur helmingur bókarinnar er l., hitt alt myndir.* **-máls grein** [-maulsgrɛi:n] f. Prosastykke. **-máti** [-mau·dɪ, -mau·tɪ] m. Læsemaade. **-merki** [-mɛǫɟɪ] n. Læsetegn. **-munur** [-mʏ·nøǫ] m. Variant.

lesning (-ar) [lɛs·niŋk] f. **1.** *(lærdómur)* Lærdom, Belæsthed. — **2.** Læsning, Studeren: *án þess viðtal, l. eða neitt utanaðkomandi vekti þær* (ɔ: *efasemdirnar)* (BrJSh. 107). — **3.** Læsestof, Lekture.

†lesningur (-s) [lɛs·niŋgoǫ, -iŋs] m. = **lesning** 3.

les prjónn [lɛ:sprjoudv] m. Strikkepind. **-stofa** [lɛ:sdo·va] f. = **lestrarstofa.**

†1. **lest (-ar)** [lɛs·t] f. n-t, der læses, Læsning.

2. **lest (-ar, -ir)** [lɛs·t] f. **I. 1.** *(byrði)* Byrde. — **2.** *(farmur)* Last, Ladning. — **3.** *(mál skips)* Læst (to Ton), jfr. *smálest* = Ton. — **4.** Last, Lastrum i et Skib: *geyma e-ð niðri í l.* — **II.** Tog: **1. a.** is. Tog, Karavane af Pakheste: *tólf hestar í l.*; (Talem.) *reka lestina*, (egl. drive Karavanen foran sig), komme til sidst, danne Bagtroppen af en Karavane; *heltast úr lestinni*, sakke agterud. — **b.** pl. *lestir* (som Tidsbestemmelse) Handelstid, den Tid, hvori man tager med Karavaner fra og til Handelspladserne (is. i Juni—Juli). — **2.** *(járnbrautarlest)* Tog, Jærnbanetog. — **3.** Skare, Flok, Trop: *Hákon jarl og Hörgabrúður | heiðna reka norðan lest* (GTh. '95, 3).

1. **lesta (i)** [lɛs·da] vt. beskadige; — refl. *lestast*, blive beskadiget, lide Skade.

2. **lesta (a)** [lɛs·da] vt. ordne i en Karavane: *Hestarnir lestuðu sig vel eftir veginum*, Hestene ordnede sig godt efter hinanden hen ad Stien (ÞGjÚf. 35); — ?(naut.) laste.

lesta áfangi [lɛs·daau:fauŋɟɪ] m. Dagsrejse for en Karavane. **-ferð** [-fɛr·ð] f. Karavanetog (til Købstaden).

lestafla [lɛ:stabla] f. Lektionstabel, Skema.

lesta gangur [lɛs·dagauŋ·goǫ] m. **1.** Gaaen i Karavane, den ene bagefter den anden. — **2.** Karavanegang, Riden el. Køren i Skridt. **-gjald** [-ɟal·t] n. **1.** = *lestargjald.* — **2.** *(gjald af vörum)* Afgifter af Handelsvarer. **-götur** [-gö:doǫ, -gö:toǫ] fpl. Karavanevej, Alfarvej. **-maður** [-ma:ðoǫ] m. Mand, som fører Pakheste, Karavanefører. **-mannaherbergi** [-man·ahɛr·bɛrɟɪ] n. *(í Austurlöndum)* Karavanserai (Odds. II. 2, 95).

lestar gjald [lɛs·darɟal·t] n. Tonnageafgift. **-hleri** [-ǫ-(h)λɛ:rɪ] m. Luge (paa en Skibslast): *fremri l.*, Forluge. **-hlutur** [-(h)λʏ:doǫ, -(h)λʏ:toǫ] m. (en Fiskers) Andel i Fangsten saa stor, at den maa føres paa en hel Karavane: *Jón fékk þenna vetur lestarhlut eða meira* (JÁÞj. II. 144). **-op** [-r-o:p] n. *(á skipi)* Luge. °**-stjóri** [-ǫ-sdjou:rɪ] m. Togfører, Konduktør. °**-töf** [-tö:v] f. Togforsinkelse. **-vatn** [-r-vahtv] n. Vand i Lasten.

lesta strákur [lɛs·dasdrau:goǫ, -sdrau:koǫ] m. (uvorn) Dreng med en Karavane. **-tal** [-ta:l] n. Tonnage, Drægtighed: *mæla skip til lestatals*, ansætte et Fartöj til Drægtighed. **-tala** [-ta:la] f. = **lestatal. -vegur** [-vɛ:qoǫ] m. Vej for Pakheste. **-verslun** [-vɛǫ·slon] f. Karavanehandel.

lestir [lɛs·dɪǫ] pl. af **löstur** og **lest.**

lestrabók [lɛs·drabou:k] f. Husandagtsbog.

lestrar bók [lɛs·drarbou:k] f. Læsebog. **-fjelag** [-ǫ-fjɛ:laq] n. Læseforening, Læseselskab. **-herbergi** [-(h)ɛr·bɛrɟɪ] n. Læseværelse, Studereværelse. **-hestur** [-(h)ɛs·doǫ] m. Læsehest. **-hljóð** [-(h)λou:ð] n. en læsendes Rost. **-hæfi** [-(h)ai·vɪ] n. Læseævne. **-kensla** [-ɕɛn·sla] f. Undervisning i Læsning. **-kunnátta** [-kʏn:auhda] f. Læsekyndighed. **-lag** [-r-la:q] n. Maade at læse paa. **-leti** [-lɛ:dɪ, -lɛ:tɪ] f. Ulyst til Læsning. **-merki** [-mɛǫ·ɟɪ] n. = **greinarmerki. -salur** [-ǫ-sa:loǫ] m. Læsesal. **-stofa** [-sdo:va] f. Læsestue. **-tafla** [-tab·la] f. Lektionstabel, Skoleskema.

lest reki (-a, -ar) [lɛs·drɛ·ɟɪ, -rɛ·ɕɪ] m. **1.** *(maður, sem rekur lest)* Hestedriver; Karavanefører. — **2.** *(á skipi)* Supercargo. — °**3.** *(í röð)* Nummer sidst. **-rækur** [-rai·goǫ, -rai·koǫ] a. (om Heste) let at drive, vant til at gaa i en Karavane.

1. **lestur (-rar,** (pop.) **-urs)** [lɛs·doǫ] m. **I. 1.** *(tínsla)* Plukken, Samlen: *l. blóma.* — **2.** Halen, Ophalen, Ophejsning, Nedfiring: *það var harður l. upp bjargið*, det var vanskeligt at hejse sig op ad Klippen. — **II. 1.** Læsning: *l. bóka.* — **2.** *(upplestur)* Oplæsning. — **3.** *(nám)* Studium, Studeringer. — **4.** Husandagt (jfr. den hellige Læst): *lesa lesturinn*, holde Husandagt. — **5.** *(áminninga- eða skammaroka)* paamindende el. irettesættende Tale.

2. **lestur** [lɛs·doǫ] a. (jfr. 1. *lesta)* *(skemdur)* fordærvet, beskadiget; *(meiddur)* kvæstet; *(særður)* saaret.

lesturfýsi [lɛs·doǫfi:sɪ] f. indec. Læselyst.

lestær [lɛs·dai:r] a. som bliver utaalmodig efter at indhente Karavanen og ikke vil vente: *l. hestur.*

lesæfing [lɛ:sai·viŋk] f. Læseovelse.

leti [lɛ:dɪ, lɛ:tɪ] f. indec. Ladhed, Dovenskab. **-belgur** [-bɛl·goǫ] m., **-blóð** [-blou:ð] n. Dogenigt, Dovenlars. **-bikkja** [-bɪhɟa] f. **a.** dovent Dyr. — **b.** = *letiblóð*. **-dýr** [-di:r] n. (zool.) Dovendyr (bradypus). **-draugur** [-dröy:qoǫ] m. = **letiblóð. -drengur** [-dreiŋ·goǫ] m. = **letingi. -döf** [-dö:v] f. dorsk Dvale: *liggja sjálfur í letidöfinni heima í bæ* (ÞGjD. 87). **-fullur** [-fʏd·loǫ] a. lad, doven, ligegyldig. **-geispar** [-ɟɛis·baǫ] mpl. dorsk Gaben. **-haugur** [-höy:qoǫ] m. = **letiblóð. -legur** [-lɛ·qoǫ] a. dovent udseende; dorsk, ørkesløs, uvirksom. **-leiðindi** [-lɛi:ðɪndɪ] npl. Kedsomhed paa Grund af Dovenskab. **-maður** [-ma:ðoǫ] m., **-magi** [-mai:jɪ] m. Dovenlars.

letingi (-ja, -jar) [lɛ:diŋɟɪ, lɛ:t-] m. dovent Menneske, Dovenlars, Dogenigt: (Ordspr.) *sendu letingjann og sæk hann aftur* (GJ.), send Dovenlarsen af Sted, og du vil komme til at hente ham igen.

†leti samur [lɛ:dɪsa·moǫ, lɛ:tɪ-] a. = **latur. -skott** [-sgoht] n. den bageste, forsinkede Hale af en *flekkur*, der rives sammen: *vera í letiskottinu á flekknum* (Breiðd.). **-spor** [-sbo:r] n. dovent Spor (Skridt): (Ordspr.) *eitt l. gerir tvö ómaks spor* (GJ.), eet Skridt i Dovenskab med-

førerer t[illegible] til megen Umag. **-stírur** [-sdi:roǫ] fpl. Stivhed i Ojnene paa Grund af Dovenskab: *letistírur stinga hans augu* (JMPísl. 116). **-svefn** [-svɛb·v] m. Dovenskabssövn. **-vani** [-va:nɪ] m. Slendrian.

letja (let; latti, löttum; letti; latt) [lɛ:dja, lɛ:tja, [illegible], [illegible]ahdɪ, [illegible]hdom; lɛhdɪ; laht] vt. **1.** søge at holde en tilbage: (Ordspr.) *ekki þarf lengi að l. þann raga* (GJ.); *l. e-n e-s*, fraraade en n-t, raade en fra n-t. — **2.** refl. *letjast á e-u*, blive træt el. ked af n-t; *láta letjast*, lade sig bringe fra n-t.

†letorð [lɛ:dorð, lɛ:torð] n. Fraraadelse.

letra (a) [lɛ:dra, lɛ:tra] vt. nedskrive; indgrave: *l. á stein*, indhugge paa en Sten; *l. á spón*, gravere paa en Ske.

°letragrjer [lɛ:dragrjɛ:r, lɛ:tra-] m. lærd, Præst (BóluHj. 190).

letur (-urs, pl. ds.) [lɛ:døǫ, lɛ:tøǫ] n. **1. a.** Skrift, Typer: *gotneskt, latneskt l.*; *færa e-ð í letur*, optegne n-t, føre [illegible] Pennen; *sett l.*, en Slags Halvfraktur, nærmende sig til Schwabachertypen. — °**b.** *leturs land*, Papir (BóluHj. 255); *letra rolla* (egl. Typefaar) (BóluHj. 217) = *prentsmiðja*. — **2.** Indskrift: *l. á steini*. **-band** [-r-ban·t] n. Forkortelse, Abbreviatur. **-breyting** [-brei:dink, -brei:t-] f. Udhævelse. **-gerð, -gjörð** [-, [illegible] -gjör·ð] f. **1.** Bogstavskrift, Typernes Karakter: *leturgerðin er alt önnur*, Typerne er af en helt anden Karakter. — **2.** Skrivning: *hvorugur þeirra hafði numið svo mikið [illegible] leturgerð, að [illegible]* (JThMk. 382). — **3. a.** *(samning rits)* Optegnelse, Affattelse af et Skrift. — **†b.** *(ritgerð)* Afhandling (LFR. I. viii). **-grafari** [-gra:varɪ] m. Gravør. °**-humar** [-ǫ-(h)ʏ:maǫ] m. (zool.) norsk Hummer, Bogstavhummer (nephrops norvegicus). **-kassi** [-kas:ɪ] m. Skriftkasse. **-legur** [-r-lɛ·qøǫ] a. skriftlig; bogstavelig. **-mergð** [-mɛr·(q)ð] f. Bogstavmængde. °**-mót** [-moᵘ:t] n. Matrice. °**-raðari** [-ǫ-ra:ðarɪ] m. (typ.) Ombrækker. **-setja** [-ǫ-sɛ:dja, -sɛ:tja] vt. **1.** *(rita)* optegne. — **†2.** (typ.) *(= setja)* sætte: *letursettar breiður*, satte Kolumner (Frankl. 18).

leturs háttur [lɛ:døǫs(h)auhdøǫ, lɛ:tøǫs-] m. Skriftens (Typernes, Haandskriftens) Art el. Væsen. **-list** [-lɪs·t] f. Skrivekunst.

letur stafur [lɛ:døǫsda:voǫ, lɛ:tøǫ-] m. Type. **-stunga** [-sduŋ·ga] f. Gravure. **-stunginn** [-sduŋ·gɪn] a. forsynet med Inskription: *l. dúkur*; — *silfursmiði leturstungið* (jfr. Eimr. X. 24). °**-vjel** [-r-vjɛ:l] f. Sættemaskine.

Levíti (-a, -ar) [lɛ:vidɪ, lɛ:vitɪ] m. Levit.

lexía (-u, -ur) [lɛχ·sija] f. Lektie: *lesa lexíuna sína*, læse paa sin Lektie.

Lýbika [li:bɪ·ga, li:bɪ·ka] f. npr. Lybæk.

lið (-s) [lɪ:ð] n. **1.** [illegible] *með e-m*, slutte sig til en; *einn síns liðs*, alene; uden Hjælp; *fá e-n í lið með sjer*, faa en paa sit Parti. — **2. a.** Hær: *fylkja liði*, opstille Hæren i Slagorden; *safna liði*, samle Tropper. — **b.** *skifta liði*, en Art Legen Skjul, hvor det ene Parti eftersøger det andet (ÓDavSk. 98). — **3.** Hjælp, Støtte: *koma til liðs við e-n*, komme en til Hjælp; *leggja (veita) e-m lið*, yde en Hjælp, tage ens Parti, tale ens Sag: *verða e-m að liði*, hjælpe en; *það er ekkert l. í honum*, han er til ingen Nytte, duer til ingenting; (Ordspr.) *munur er að manns liði*, en Haandsrækning er altid en Hjælp; *ilt er heimskum l. að leggja* (GJ.), slemt er Taaben at støtte; *seint er eins liðið* (GJ.), en enkelts Hjælp er langsom; (Talem.) *liggja á liði sínu*, (egl. holde sin Hjælp tilbage, d. v. s.) ikke anstrænge sig efter Ævne ved sit Arbejde, spare paa Kræfterne, ligge paa den lade Side (is. med en Nægtelse): *þeir félagar lágu ekki á liði sínu* (sparede sig ikke) *og notuðu tímann til mælinga* (ÞThLfr. III. 273); (Ordspr.) *aumt er eins liðið*, een Mands Hjælp forslaar kun lidt, langsomt gaar een Mands Arbejde (jfr. JÞorkÞjs. 81).

°líð (-s) [li:ð] n. Øl, Drik; (Ordspr.) *sjaldan hittir leiður í l.* (el. *í lið*) (Hávamál), naar en uvelkommen Gæst indfinder sig, kommer han sjælden til at deltage i Drikkelag; jfr. °BMÓlsen i Arkiv f. n. fil. 31, 67 ff.

liða (a) [lɪ:ða] vt. **I. 1.** dele: *l. e-ð sundur*, sønderlemme n-t; opløse n-t i sine enkelte Bestanddele; *(útskýra)* forklare, analysere. — **2.** *l. hárið*, kruse Haaret; — pp. *liðaður*, krøllet. — **II.** refl. *liðast*: **a.** *l. sundur*, gaa (falde) fra hinanden: *balinn er allur að l. sundur*. — **b.** (om Haaret) falde i Bølger el. Krøller: *hárið liðaðist (niður) um herðarnar á henni*.

1. **líða (líð; leið, liðum; liðið)** [li:ða; li:ð; lei:ð, lɪ:ðom; lɪ:ðɪð] vi., vt., v. impers.

A. om Bevægelse i Rummet: **I. 1. a.** *(svífa)* om en sagte, let berørende Bevægelse, svæve, glide: *l. áfram*, svæve, glide frem(efter); *þau liðu áfram í dansinum*, de svævede frem i Dansen; *skipið leið fram hjá*, Skibet gled forbi; *l. yfir*, svæve henover. — **b.** *öndin leið upp af H.*, H. opgav Aanden (JÁÞj. I. 520). — **2.** impers.: falde fra, gaa bort; *það verða ekki margir slíkir þegar hann líður*, der bliver ikke mange saadanne, naar han er borte; *l. fram, l. út af*, faa en mild Død, synon. *slokna út af, sofna út af*. — **3.** vi. og impers. med præp. og adv. i Reglen i overf. Bet.: *líður að e-m*, ens Sanser omtaages, is. om en døende el. en, der er ved at besvime; *líður af e-m*, en kommer til sig selv (efter en Besvimelse, et epileptisk Anfald, en Rus el. desl.); *l. af*, svinde: *ljósið leið af*; — *l. frá*, svinde bort, gaa over: *verkurinn leið frá aftur*, Smærten fortog sig, gik over; *l. hjá*, trække over; *láta e-ð hjá l.*, lade n-t gaa hen (upaaagtet), undlade: *jeg vildi ekki láta tækifærið hjá líða að ...*, jeg vilde ikke lade Lejligheden gaa ubenyttet til at ...; *l. í ómegin*, falde i Afmagt; *e-m líður í* (el. *fyrir*) *brjóst*, en faar ondt; *það líður yfir e-n*, en falder i Afmagt, besvimer; *l. (ganga) fljótt yfir*, ikke staa længe paa; *láta l. um dal og hól*, lade n-t gaa paa bedste Beskub: *ég er hræddur um, að þið hafið ekki ábata á biðinni eða að láta l. sona um dal og hól* (ÞGjOs. 94); *láta e-ð undan l.* el. *láta e-ð hjá l.*, se *l. hjá*; — *l. undir lok*, gaa til Grunde; blive ødelagt; *(deyja)* dø; *e-m líður e-ð úr huga (minni)*, n-t gaar en af Tankerne, af Minde. — **4.** med dat. el. *um*: om Tilstand: staa til, befinde sig: *hvernig líður þjer?* hvordan har du det? hvorledes befinder du dig?; *hvernig líður þar í sveitinni?* hvorledes staar det til der paa Egnen?; *okkur líður vel*, vi har det godt; *sjúklingurinn kvartaði yfir, að sjer liði ekki vel*, den syge beklagede sig over, at han befandt sig mindre godt; *mjer líður vel, bærilega, illa*, jeg har det godt, saa slidelig, daarligt; *vita menn ógjörla, hvað henni leið* (hvor hun var eller hvad hun tog sig for) *eptir þetta* (JÁÞj. I. 162); *hvað líður verkinu*, hvordan gaar det med Arbejdet; *hvað líður um kvæðið?* hvorledes gaar det med Digtet?; *nú á þessum tímum hvorki heyrir eða sér neinn til Þorgeirsbola, ... en hvað um það hefir liðið* (hvorledes den virkelige Sammenhæng har været), *getum við ekki með vissu sagt* (JÁÞj. I. 350); *hann spurðist fyrir, hvernig fossamálinu liði*, han forespurgte om, hvorledes det gik med Fossesagen; *hvað sem hinu líður*, hvorledes saa alt det andet er (JHall. 148); *hvað sem öðru líður*, hvordan saa end Sagerne staar m. H. t. n-t andet, i hvert Fald; *hvað sem því líður, þá verður að gera hitt*, hvordan det end gaar med det, saa maa det andet göres. — **II.** ppr. *líðandi (svífandi)*, svævende: *líðandi hreyfing*, en glidende Bevægelse; °*líðandi* (mus.) andante; °*nokkuð líðandi*, andantino. — **III.** pp. *liðinn* (jfr. *framliðinn*), død, afdød: *hann er liðinn*, han er død; *liðið lík*, afsjælet Legeme, Lig; *lífs eða liðinn*, død el. levende: *hann er liðinn sem ljós*, egl. han er gaaet ud som et Lys.

B. *(um tímann)* svinde, gaa (om Tiden): **I. 1.** i Alm. *tíminn líður*, Tiden gaar: *alt fram streymir endalaust | ár og dagar l.* (Kr].); *vikan sem leið*, sidste Uge: *hann var hjá mjer vikuna sem leið*; — *hvað líður*, inden længe; *mjer fanst tíminn vera svo fljótur (lengi) að l.* (gaa saa hurtig, langsomt); *nú leið og beið*, der gik saa en Tid; *nú líður og bíður þangað til*, el. *leið svo og beið þangað til*, Tiden gik saa indtil; *hún lætur enn líða og bíða um sinn*, hun ventede endnu en lille Tid og saa Tiden an (JÁÞj. I. 117). — **2.** med præp. og adv., ofte impers.: *l. á*, nærme sig sin Slutning; *þegar á leið daginn*, ud paa Dagen; *þegar á leið sumarið*, sent om Sommeren; *líður á tímann*, Tiden gaar; *líður á löngu*, det trækker i Langdrag; *ekki leið á löngu áður en ...*, det varede ikke længe för ...; *l. að*, nærme sig: *þegar leið að páskum*, da Paasken nærmede sig; *og er leið að þeirri stundu, er ...*, og da Tiden nærmede sig, at (el. da) ...; *l. af*, svinde hen: *nú líður af nóttin*, nu svinder Natten; *þegar frá líður*, naar der gaar en Tid, senere; *l. fram*, svinde: *líður svo fram um stund*, saadan gik det en Tid lang; *nú líða fram stundir*, nu gaar der en Tid; *þegar stundir liðu fram*, med Tiden; *e-u líður fram*, et Arbejde gaar frem, nærmer sig sin Fuldendelse; *leið ei lángt um, áður hann*, der varede ikke længe för end han (JÁÞj. I. 362); *þegar um leið*, derefter; *er skamt var um liðið*, da en lille Tid var gaaet; *það líður undir kvöld(ið)*, det stunder mod Aften, det lakker mod Aften; *l. út*, nærme sig Enden: *svona líður æfin út*; — *þegar út á líður* = *þegar vetri hallar*, henimod Slutningen af Vinteren. — **3.** *nú er liðið degi*, Dagen lakker mod Aften: *er (á)liðið var nóttu*, ud paa Natten. — **II.** ppr. *líðandi*: **1.** *(hallandi)* hældende, skraanende: *á líðanda degi*, ud paa Dagen; *að líðandi jólum*, i Slutningen af Julen. — **2.** *(skammvinnur)* kortvarig, som lider mod Enden; *líðandi stund*, Nuet: *við lifðum í líðandi stundu*; (Ordspr.) *lítil er líðandi stund, löng er matmáls stund* (GJ.), kort er Nuet, men lang er Spisetiden. — **III.** pp. *liðinn*, svunden: *að tveim dögum liðnum*, om to Dage, efter to Dages Forløb; *líta yfir liðinn tíma*, se hen over den svundne Tid; (Ordspr.) *liðnar heiftir skal ei lengi muna* (GJ.), man skal ikke lade Solen gaa ned over sin Vrede.

2. **líða (líð; leið, liðum; liðið)** [li:ða; li:ð, lei:ð; lɪ:ðom; lɪ:ðɪð] vt. **I.** taale, lide, fordrage: **1.** i Alm. *l. e-ð*, se igennem Fingre med n-t, lade n-t passere, finde sig i n-t; (Talem.) *guð líður svo margt, sem hann leyfir ekki*, Vorherre taaler saa mange Ting uden at han derfor tillader dem; *jeg líð honum ekki að gera það*, jeg finder mig ikke i at han gör det. — **2.** *l. e-n um e-ð* = *umlíða e-n um e-ð*, give en Henstand m. H. t. n-t (is. Betaling af Gæld): *þú verður að l. mig um það nokkra daga*, du maa give mig Henstand dermed i nogle Dage. — **3.** refl. *líðast*: *honum líðst alt*, man taaler alting af ham, man bærer alt over med ham, han faar Lov til alt; *honum leiðst ekki að gera það*, det kunde han ikke faa Lov til at göre (for den offentlige Mening el. desl.). — **II. 1. a.** taale, lide, udholde: *l. þjáningar*, lide Smærte; *(þjást)* lide, pines, føle Smærte: *hún hefir liðið mjög mikið*, hun har lidt overordentlig meget. — **b.** ger. *líðandi* (jfr. *þolandi*), som maa taales, taalelig. — **c.** pp. *liðinn*, lidt: *vel, illa liðinn*; — *svoli, eins og hann faðir hans, sem hvergi var liðinn fyrir ójöfnuði, þegar hann var drukkinn* (Eimr. XII. 54). — **2.** sulte: *það hefur oft verið þröngt í búi hjá þeim, en jeg held nú samt, að þau hafi aldrei liðið*.

liða arfi [lɪ:ðaar·vɪ] m. = **strandkál**. **-bjúgur** [-bju:(q)øǫ] m. Ledsvamp. **-brúða** [-bru:ða] f. Ledødukke.

liðaður [lɪ:ðaðøǫ] a. **1. a.** *(með liðum)* ledet, leddelt: *liðað dýr*. — **b.** (bot.) ledet. — **c.** (metr.) n. *liðað*, med Rimstavelser. — **2.** lokket, bølgende: *liðað hár*. — **3.** forsynet med Folk, is. Arbejdsfolk: *og hefir ábúandi sjaldan verið svo l.* (mandstærk), *að hann hafi getað nýtt þetta að fullu* (ÞThFerð. II. 88).

liða gigt [lɪ:ðaqɪχ·t] f. (Lede)Gigt, Arthritis: *langvinn l.*, polyarthritis rheumatica chronica. **-gras** [-gra:s] n. (bot.) Rævehale (alopecurus). **-kringlur** [-kriŋ·løǫ] fpl. Baandskiverne mellem Hvirvelledene. **-laus** [-löy·s] a. **1.** ledeløs: *liðalaust bein*. — **2.** uden Krøller: *liðalaust hár*. **-mein** [-mei:n] n. (med.) Ledbetændelse (pyarthros). **-mikill** [-mɪ:qɪdʎ, -mɪ:ʝɪdʎ] a. sværlemmet. **-mjúkur** [-mju:gøǫ, -mju:køǫ] a. smidig, ledemyg. **-mót** [-moᵘ:t] npl. Ledemod. **-mótalaus** [-moᵘ·dalöy:s, -moᵘ·ta-] a. uden Ledemod.

liðan (-ar) [li:ðan] f. **1.** *(heilsufar)* Befindende. — **2.** = *umlíðun*.

líðandi (-a, -ar) [li:ðandɪ] m. Skraaning.

liða poki [lɪ:ðapo:qɪ, -po:ʝɪ] m. Ledkapsel. **-skekkja** [-sʝɛhʝa] f. (med.) Subluksation (LFR. X. 11). **-sóley** [-soᵘ:lei] f. (bot.) krybende Ranunkel (ranunculus reptans). **-sótt** [-soᵘht] f. = **gigtsótt**. **-taug** [-töy:q] f. Liga-

[illegible] -vatn [illegible] n. [illegible] -veiki [illegible] f. indec. -verkur [illegible] m. [illegible] (arthritis).

lýð biskup [illegible] m. [illegible] (i Forhold til en Ærkebiskop). -blaðrari [-blaðrarı] m. en, der snakker Pøbelen efter Munden.

liðbrautingi [lıð·bröy... -bro... t-] m. Marodør.

lydda (-u, -ur) [lıd:a] f. Kujon.

lyddi [illegible] 1. og 3. p. [illegible] impf. conj. af loða.

liðdýr [lıð·di·r] n. Leddyr (arthropodon) (ÁBjSál. § 48).

lið drjúgur [lıð·drju·(q)oǫ] a. mandstærk. -drægur [-drai·ǫǫǫ] a. par-[illegible] hann elskar (Málsnb. 105), enhver tager dens Parti, han elsker.

lyddu legur [lıd:ǫlɛ·qǫǫ] a. krysteragtig; — adv. -lega. -skapur [-sga·boǫ, -sga·pǫǫ] m. Kujoneri.

liðfár [lıð·fau·r] a. som mangler Tropper el. (Arbejds)Folk: (om en Politiker) hann var nú orðinn l., hans Parti var svundet stærkt ind.

°lýð flokkur [lið·flohgoǫ] m. Kaste (Odds. II. 2, 109). -frekja [-frɛ·ɟa, -frɛ·ɟ̊a] f. Pøbelens Töjlesløshed. -frelsi [-frɛlsı] n. Folkefrihed. °-fræðingur (-s, -ar) [-frai·ðiŋgoǫ] m. Sofist (ÁBj19.öld 119).

lið fús [lıð·fu·s] a. hjælpsom. -fæð [-fai·ð] f. Mangel paa Folk, Mangel paa Tropper. -fær [-fai·r] a. 1. (fær til bardaga) kampdygtig. — 2. (fær um að hjálpa) i Stand til at yde Hjælp. — 3. (liðtækur) som kan optages: [illegible]

°lið fætingar [lıð·fai·diŋgaǫ, -fai·t-] mpl. (zool.) Leddyr (arthropoda). -fætla [-faihdla] f. (bot.) [illegible] Woodsie (Woodsia ilvensis).

lið geymandi [lıð·... mandı] m. Person, som ulovlig skjuler sopligtige Personer (Alþ. '15, 133). -gengi [illegible] n. Tjænstdygtighed. -gengur [-ɟɛiŋgoǫ] a. 1. som kan antages til Tjæneste; (í her) tjænstdygtig; liðgengir á leikmót (berettiget til Deltagelse i et Idrætsstævne) eru þeir einir, er verið hafa í félaginu mánuð eða lengur (Íþrí.). — 2. nyttig: [illegible] á þingi (Alþ. '11, B. II. 1462). -góður [illegible] a. 1. (liðfús) hjælpsom. — †2. (hraustur, harðfengur) tapper.

lýðháskóli [li:þ(h)ausgo·ʊlı] m. Folkehöjskole.

†lið henda [lı:þ(h)ɛnda] f., †-hending [-(h)ɛndiŋk] f. (metr.) Navn paa et Versemaal, hvori Halvstrofens anden og fjerde Linje begynder og ender med en Assonans, der danner en skothending med Assonansen i foregaaende Linje. †-hendur [-(h)ɛndoǫ] a. affattet i liðhending.

lýð hylli [li:þ(h)ıdlı] f. indec. Folkevenlighed, Folkegunst, Popularitet. -hyllisfýsn [-(h)ıdlısfis·v] f. Popularitetsjageri.

1. liðhlaup [lıð·hʎöy·p] n. (med.) Forvridning (luxatio).

2. lið hlaup [lı:ð·h... p] n. Bortløben, Römning, Deserteren (fra en Hær). -hlaupi (-a, -ar) [-hʎöy·bı, -hʎöy·pı] m. Desertør.

liðhnútur [illegible] m. (anat.) processus condyloideus (JHallHB.).

lýð hollur [li:þ(h)odloǫ] a. folkevenlig, demokratisk; populær. -hreyfing [lið·hǫɛi·viŋk] f. Folkebevægelse.

Liði (-a, -ar) [lı:ðı] m. npr. (Vf.) Dim. af Hafliði.

liði (-a, -ar) [lı:ðı] m. (flokksmaður) Partifælle (Ing. '11, 158); — pl. liðar, Partifæller, Fæller, Mænd: fjandinn og hans liðar.

liðilangur [lı:ðılauŋ·goǫ] a. (II. II. 185) = liðlangur.

liðilegur [li:ðılɛ·qoǫ] a. ondskabsfuld, nederdrægtig.

liðinn [lı:ðın] pp. af líða.

liðka (a) [lıþ·ga, lıð·ka] vt. a. göre smidig: jeg ætla að fara út og l. mig dálítið, jeg vil gaa ud og röre Benene lidt; l. til, ds.; — refl. liðkast, blive mere smidig. — b. overf.: l. e-n, smöre en, stemme en forsonligere (ved Gaver el. lign.): l. e-ð fyrir e-n, hjælpe en til at faa n-t igennem ved at tale hans Sag.

liðkórall [lıð·ko·ʊradʎ] m. Ledkoral (Isis).

lið kostur [lıð·kosdoǫ] m. Hær, Tropper: góður, lítill, mikill l. -langur [illegible] liðlangan daginn, hele den udslagne Dag. -laus [-löys] a. 1. (án liðs) uden Folk; uden Mandskab (GFrÁtt. 39). 2. (gagnslaus) unyttig. -legur [-lɛqoǫ] a. 1. a. flink: eg veit þó, að póststjórnin hefir verið liðleg í þeim sökum (Alþ. '11, B. II. 2065). — b. (lipur) behændig, smidig (baade egl. og overf.). — c. imodekommende: [illegible] — 2. adv. -lega: a. (lipurlega) paa en flink, behændig, smidig Maade: [illegible] b. [illegible] liðlegra er að koma á sættum en ella (Alþ. '11, B. 569). — c. smukt, passende: það er kannske liðlegra (mere passende) að hafa prest til að skíra og jarðsyngja (Eimr. VII. 177); ganga liðlega til fara, (ordentlig klædt) (Eimr. VII. 166). — d. imødekommende: Framsögum. tók liðlega [illegible] — e. [illegible] med Tal: lidt over: l. fimtugur, lidt over de halvtreds. -leysi (-is) [-lɛisı] n. 1. (skortur á herliði) Mangel paa Tropper. — 2. (skortur á verkafólki) Mangel paa Hjælp, is. til Arbejde. — 3. (gagnsleysi) Unyttighed.

lýð lenda [lið·lɛnda] f. Koloni, Biland, Lydland. -lendingar [-lɛnd-iŋgaǫ] mpl. Indbyggerne af en Koloni.

lið leskja (-u, -ur) [lıð·lɛsɟa] f. dorsk Person, som ikke gör nogen Nytte, Døgenigt. -ljettingur [-ljɛhdiŋgoǫ] m. lidet arbejdsdygtigt Menneske: Krakkar og liðléttingar söfnuðust þangað líka (JTrL. 28). -ljettur [-ljɛhdoǫ] a. mindre arbejdsdygtig, som ikke gör megen Gavn, ikke er til megen Nytte. -læknir [-laihgnıǫ] m. Feltlæge.

lýð maður [illegible] m. 1. [illegible] Almuesmand. — 2. [illegible] -mál [illegible] n. Almuesprog. -málsmaður [illegible] m. Maalstræver.

lið mannlegur [lıð·manlɛ·qoǫ] a. kraftig og smidig af Udseende. -margur [-margoǫ] a. 1. (með mikinn her) med mange Tropper. — 2. (með marga áhangendur, mikinn flokk) som har mange Hjælpere el. følges af et stort Parti. — 3. som har mange Arbejdsfolk i sin Tjæneste.

lýð ment, -mentun [lið·mɛvt, -mɛvdøn, ment(øn)] f. Folkeoplysning. -mentasamkoma [-mɛvdasam·koma, -ment-] f. folkeoplysende Møde.

liðmjúkur [lıð·mju·goǫ, -mju·koǫ] a. smidig, med böjelige Ledemod.

lýðmót [lið·mo·ʊt] n. Folkemøde, Folkeforsamling.

liðna (-u, -ur) [lıð·na] f. (bot.) = hálmgresi.

liðónýtur [lı:ðo·ʊnidoǫ, -nitoǫ] a. som ikke duer noget; ganske ubrugelig.

liðormur [lı:ðormoǫ] m. Ledorm; — pl. liðormar, Ledorme (annulata).

liðra (-u) [lıð·ra] f. 1. grøft, höjt Græs (ÓDav.). — 2. = luðra.

°lið reiða [lıð·rɛi·ða] f. Lægd, Udskrivningskres (JsJs.). °-reiðslumál [-rɛiðslomau:l] npl. Udskrivningsvæsen (JsJs.). °-reiðuskrá [-rɛiðøsgrau:] f. Lægdrulle (JsJs.). °-reiðustjóri [-rɛiðøsdjo·ʊrı] m. Lægdsforstander (JsJs.).

lýðríki [lið·ri·ɟı, -ri·ɟ̊ı] n. 1. = lýðveldi. — 2. Kanton (i Svejts).

liðrækur [lıð·rai·gøǫ, -rai·koǫ] a. 1. som vises ud af Partiet (el. lign.): gera e-n liðrækan, vise en bort (af et Parti el. lign.). — 2. (rækur úr her) som vises bort fra Hæren.

liðsafli [lıð·sablı] m. 1. (mannafli) Styrke. — 2. (herafli) Troppestyrke.

°lið safnaðarmaður [lıð·sabnaðarma:ðoǫ] m. Hværver. -safnaður [-sabnaðoǫ] m. Samling af Tropper; Rekrutering (ogs. af et Parti): dreifa liðsafnaði, opløse en Hær; hafa liðsöfnuð, rejse en Hær; samle Folk til et Parti. -safnari [-sabnarı] m. Hværver. -samur [-samoǫ] a. hjælpsom.

liðsdráttur [lıð·sdrauhdoǫ] m. = liðsafnaður.

lið semd (-ar, -ir) [lıð·sɛmt] f., -semi [-sɛmı] f. indec. Villighed til at hjælpe, Hjælp: ljá e-m liðsemd, hjælpe en.

liðsflokkur [lıð·sflohgoǫ] m. a. Flok, Skare Soldater; Detachement. — b. Bataillon.

lið sinna [lıð·sın·a] vt. med dat. hjælpe, yde Bistand, understøtte. -sinnaður [-sın·aðoǫ] a.: l. e-m, som yder en Hjælp, som staar paa ens Parti. -sinnandi [-sın·andı] m. Hjælper. -sinni [-sın·ı] n., -sinning (-ar) [-sın·iŋk] f. Understøttelse, Hjælp, Bistand: leita liðsinnis e-s, søge ens Hjælp. -sinnisskylda [-sınısɟıl·da] f. Understøttelsespligt.

liðsyrði [lıð·sırðı] n. støttende Ord: leggja e-m l., lægge et godt Ord ind for en.

lýðska (-u, -ur) [lis·ga, lið·sga] f. 1. Lands Skik og Brug: tískur og lenskur og lýðskur. — 2. (fremmed) Accent, Tonefald: þessi litla lýzka í rómnum: | líkt og tungan mælti úti á þekju (StGSt. i Skírn. '15, 244).

lýðskemtun [lið·sɟɛmdøn, -sɟɛmtøn] f. Folkeforlystelse.

lið skiftingur [lıð·sɟıfdiŋgoǫ] m. Person, som skifter Parti, Overløber, Vendekaabe. -skylda [-sɟılda] f. Værnepligt.

1. lýð skylda [lið·sɟılda] f. undersaatlig Pligt; Underdanighed. 2. -skylda [-sɟılda] vt. forpligte, være bindende for.

liðskyldur [lıð·sɟıldoǫ] a. værnepligtig.

lýð skyldur [lið·sɟıldoǫ] a. undergiven, underdanig. -skjalari [-sɟa·ları] m. = lýðskrumari. -skóli [-sgo·ʊlı] m. Folkehöjskole.

liðskortur [lıð·sgoǫdoǫ] m. (skortur manna) Mangel paa Folk; (skortur hjálpenda) Mangel paa Hjælpere.

liðskostur [lıð·skosdoǫ] m. = liðsafli.

°lið skrá [lıð·sgrau·] f. (hers) Rulle (en Hærs). °-skrárhaldari [-sgrauǫ(h)al·darı] m. Rulleførег (JsJs.).

liðskrókur [lıð·skro·ʊgoǫ, -kro·ʊkoǫ] m. vældig Omvej (Árn.).

lýðskrumari [lið·sgrʏ·marı] m. Demagog, Folkeforfører.

liðs könnun [lıð·skön·øn] f. Mønstring af Tropper (et Parti, en Skare osv.). -könnunarför [-könønaǫfö:r] f. Rejse for at mønstre (Partiet el. Hæren el. desl.). -maður [-ma·ðoǫ] m. 1. (hermaður) Soldat, Kriger. — 2. (flokksmaður) Partifælle.

lið smalabrögð [lıð·smalabröǫð, -broǫþ] npl. Hværverkneb (JsJs.). -smali [-sma·lı] m. Hværver (JsJs.).

°liðsmanna brauð [lıð·smanabröy·ð] n. Soldaterbrød, Kommisbrød. -taska [-tas·ga] f. Tornyster. °-vist [-vıs·t] f. Standkvarter (JsJs.).

lið menska (-u) [lıð·smɛnsga] f. Krigstjæneste, Tjæneste. -menskufrjáls [-mɛnsgofrjaul·s] a. tjænestefri. -munur [-mʏ·noǫ] m. 1. (mismunur á liðstyrku) Forskel paa Tropper. — 2. (yfirburðir að mannfjölda eða afli, aflsmunur) Overmagt, Overlegenhed i Antal el. Styrke.

lið smölun [lıð·smö·løn] f. Hværvning. -sneiddur [-sneid·oǫ] a. se alhendingavíxlur.

lýðsnápur [lið·snau·boǫ, -snau·poǫ] m. = lýðskrumari.

liðs oddur [lıð·sod·oǫ] m. a. Spidsen for en Trop. — b. den forreste: En ... seg mér ... af mínum göfuga syni, hvort hann fór í leiðánguirinn, til að vera þar l., eða ekki (Od. 240). -orð [-orð] n. = liðsyrði. -prestur [-presdoǫ] m. Feltpræst. -tegund [-tɛ·qont] f. Vaabenart.

liðsterkur [lıð·sdɛǫgoǫ] a. mandstærk.

lýðstjóri [lið·sdjo·ʊrı] m. Folkestyrer.

liðstjórn [lıð·sdjo·ʊ(r)dv] f. Anførsel, Ledelse, Kommando.

lýð stjórn [lið·sdjo·ʊ(r)dv] f. demokratisk Regeringsform. -togi (-a, -ar) [-toi·ɟı, -to·qa(ǫ)] m. Folkefører.

liðtækur [lıð·tai·goǫ, -tai·koǫ] a. 1. a. som kan optages [illegible] í félag, [illegible] l. í her, værnedygtig. — b. m. H. t. legemlige Kræfter, fuldkraftig: og máttu ekki heita l., komir þú honum ekki á þrep (JThMk. 281). — 2. dygtig, flink: [illegible] liðtækir þér eruð að búsforum í fjarveru minni (HermJDr. 64).

liðug leiki, -leikur [lı·ðoqlɛi·ɟı, -lɛi·ɟ̊ı, -lɛi·goǫ, -lɛi·koǫ] m. a. (lipurleiki) Smidighed: l. líkamans. — b. (i Digtning) rytmisk Lethed: l. í skáldskap.

liðugur [lɪ:ðʏɣʏr] a. 1. *(fimur)* smidig, bøjelig: *l. fingur; l. í öllum hreyfingum.* — 2. om Sproget: smidig, let, hurtig, behændig, rytmisk, velklingende: *tala liðugt,* tale flydende; *l. um mál,* som har let ved at tale, som har gode Talegaver; *á liðugri íslensku,* paa flydende Islandsk; *mjúkt og liðugt mál,* blødt og smidigt Sprog; *e-m er liðugt um e-ð,* en har let ved n-t. — 3. fri, uhindret: *laus og l.,* fri og frank, sin egen Herre; *gefið mér liðugann gang* (Esp. III. 121). — 4. (om Vind) gunstig, som tilsteder en uhindret Bevægelse af Skibet henimod det bestemte Maal; *halda sem liðugast* (SIng. I. 248); *sigla liðugt,* sejle rumskøds.

liðum [lɪ:ðʏm] 1. p. pl. imp. ind. og conj. af **líða.**

líðun (-ar, -anir) [li:ðʏn, -anɪr] f. 1. *(heilsufar)* Befindende, Tilstand. — 2. *(umlíðun)* Respit, Henstand.

liður (-s og **-ar, -ir)** [lɪ:ðʏr] m. I. 1. Led, Ledemod: *fara úr liði,* gaa af Led; *kippa í lið(inn),* sætte i Led, (overf.) bringe i Orden; *Á ofanverðri 18. öld fer verzlegum saung svolítið að kippa í liðinn* (komme i Orden) (ÓDavSk. 243); *geta hvorki hrært legg nje lið,* ikke kunne røre et Lem; (Ordspr.) *sjaldan hittir leiður í lið,* se *lið.* — 2. a. Krumning, Böjning: *l. á nefi,* Knude paa Næsen; *l. (á grasi),* Knæ (paa Græsstraa). — b. Krølle, Haarkrølle: *nær glóbjartur á hár, sem er með liðum að neðan* (JÁÞj. II. 244); *l. á færi,* Kurre paa en Medesnor. — 3. Slægtled, Led, jfr. *ættliður: samkvæmt þjóðtrúnni eiga að vera til draugar, sem fylgja vissum ættum í marga liði* (forfølger bestemte Slægter i flere Led). — II. †1. *(limur)* Lem; spec. *(kynfæri)* Könsdel, Skamdel, jfr. *lostaliður.* — 2. overf.: *(meðlimur)* Medlem. — III. 1. Led, Punkt, Post (f. Eks. i Regnskab el. lign.). — 2. (mat.) Led: *fyrsti l. í þríliðu,* det förste Led i Reguladetri.

lýður (-s, -ir) [li:ðʏr] m. 1. *(þjóð, menn)* Folk: *land og l.,* Land og Folk; *allur l.,* alle; (Ordspr.) *l. mun yfir lýð stíga* (GJ.), der er höj over höj. — 2. a. *(alþýða)* Almue. — b. *(skríll)* Pøbel. — 3. i Udtr.: *við lýði,* ved lige, endnu bestaaende: *vera enn við lýði,* eksistere endnu; *það hefur lengi haldist við lýði,* det har længe holdt sig (hos Folk), holdt sig ved lige.

lýðvald [lið·valt] n. Demokrati.

lýðvalds legur [lið·val(t)slɛ·ɣʏr] a. demokratisk. **-maður** [-ma:ðʏr] m. Demokrat. **-stjórn** [-sdjoʊrdn] f. = **lýðstjórn.** **-vinur** [-vɪ:nʏr] m. Demokrat.

1. **lið vana** [lɪð·va·na] a. indec., **-vani** [-va·nɪ] a. som mangler Hjælp el. Tropper.

2. **liðvana** [lɪð·va·na] a. indec. (metr.) som mangler en Rimstavelse.

lið vaskur [lɪð·vasgʏr] a. flink, tjænstdygtig. **-veisla** [-veisla] f. Hjælp, Understøttelse; Undsætning. **-veittur** [-veihdʏr] a.: *vera e-m l.,* være en hjælpsom, behjælpelig.

lýð veldi [lið·vɛldɪ] n. 1. *(yfirráð lýðs)* Demokrati. — 2. *(þjóðveldi)* Republik. **-veldismaður** [-vɛldɪsma:ðʏr] m. Republikaner.

lið vikni [lɪð·vɪhgnɪ] f. indec. Tjæneste. **-virkur** [-vɪrgʏr] a. *(— lagvirkur)* dygtig og behændig, flink, dreven. ° **-þjálfi (-a, -ar)** [-þjaulvɪ, lɪþ·jaulvɪ] m. a. Sergent (JsJs.). — b. Korporal. **-þrota** [-þro·da, -þro·ta] a. indec. hvis Hjælpekilder er udtömte. **-þurfi** [-þʏrvɪ, lɪþ·ʏrvɪ] a. som behøver Hjælp: *hann var mjög l.* **-þurft** [-þʏr(f)t] f. Trang til Hjælp.

lýðæsinn [li:ðai·sɪn] a. demagogisk.

lyf (-s, pl. ds., gen. pl. **lyfja)** [lɪ:v] n. 1. Lægemiddel; jfr. *lækníslyf.* — 2. i pl. *(kæsir)* Løbe (NI., SI.).

líf (-s, pl. ds.) [li:v] n. I. 1. a. Liv: (Ordspr.) *lífið er stutt, en listin löng* (GJ.), Livet er kort, men Kunsten lang; *á lífi,* i Live: *taka e-n af lífi,* dræbe en, lade en henrette, berøve en Livet; *gefa e-m l.,* skaane ens Liv; *kvennfólkinu, sem þyrpist þangað, eins og það eigi lífið að leysa* (som om det gjaldt Livet) (Eimr. VI. 190); *mjer liggur* (el. *ríður*) *lífið á, að* ..., det er mig yderst magtpaaliggende, at ...; *urðu þar ekki lífs varir,* blev intet var (spec. om Fiskere) (JÁÞj. I. 206); *elska e-n út af lífinu,* elske en over alle Maader; *það vildi mjer til lífs,* det reddede mit Liv. — b. som Kæleord: *hjartans lífið mitt góða,* min Hjærtens elskede (JHall. 300). — 2. gen. *lífs:* a. i Live: *lífs eða liðinn,* død el. levende. — b. gen. *lífs* og *lífsins* bruges adverbielt i forstærkende Bet. foran Adjektiver: *lífs-feginn,* sjæleglad osv.: *lífs-ómögulegt, lífsins ómögulegt,* aldeles umuligt. — 3. *(líferni)* Levned, Opførsel: *einfalt l., hreint l.* osv. — 4. *(æfi)* Tilværelse: *þetta er ekkert l.,* det er en ussel Tilværelse; jfr. *hundalíf.* — II. 1. Legeme: *vera lífið og sálin í e-u,* være Sjælen i n-t; *til lífs og sálar,* paa Sjæl og Legeme; *af lífs og sálar kröftum,* af alle Livsens Kræfter. — ?2. *(mitti)* Liv (Midje). — 3. Underliv, spec. Mave: *e-m er ilt í lífinu,* en har Mavepine; jfr. *lífsýki.*

lifa (ði, sup. **lifað)** [lɪ:va, lɪv·ðɪ, lɪb·ðɪ] vi. og vt.

A. være tilbage: 1. (is. om Tiden): *þegar skamt lifði nætur,* da der kun var lidt tilbage af Natten (JThMk. 351); *var hann ... spurður, hversu langt væri eptir nætur, og kvað hann enn l. sjöttúng* (JÁÞj. I. 124). — 2. leve, holde sig: *það lifir enn á vörum manna,* det lever endnu paa Folkets Læber.

B. I. 1. leve: *l. mörg ár, l. í mörg ár,* leve (i) mange Aar; *l. og deyja,* leve og dø; *meðan hann lifði,* medens (saalænge) han levede; *hann lifi!* han leve! han længe leve!; *l. lengi (skamt, stutt),* leve længe (kort); (Ordspr.) *þeir l. lengst, sem með orðum eru vegnir,* de, som dræbes med Ord, lever længst; *menn vilja lengi lifa, en þó ei eldast* (GJ.), alle vil længe leve, men ingen vil gammel hedde; *ef jeg lifi* (el. *ef guð lofar mjer að lifa),* om jeg lever (til den Tid): *jeg verð þrítugur í vor, ef jeg lifi.* — 2. om Livsvirksomheden: leve, virke og modtage som Livsindtryk: *l. mikið,* leve meget, leve et rigt Liv: *margopt tvítugur | meira hefur lifað | svefnugum segg, | er sjötugur hjarði* (JHall. 119). — 3. *l. e-ð,* opleve n-t: *hann lifði stjórnarbyltinguna; — lifa e-ð af,* overleve n-t; *l. e-n,* overleve en: *það hjóna, sem eptir lifir,* den længstlevende Ægtefælle (Stj. '78, A. 12). — 4. om Livsmaaden og Livsførelsen: *l. á e-u,* leve af n-t; *l. á siníkjum,* tiltigge sig Maden, *l. við sult og seyru,* leve i Nød og Elendighed; *l. við e-ð,* leve af n-t; leve under visse Omstændigheder; *l. embættislaus,* leve uden Embede; privatisere; *l. lífi sínu,* leve sit Liv, henleve; *l. góðu lífi,* have det godt, trives; *l. grandvöru líferni,* leve, føre et rent og uplettet Liv; *l. e-u* (el. *l. fyrir e-ð),* leve for n-t, hellige sig n-t: *Annars lifði Sófokles þvínær eingöngu skáldskapnum* (ÁBjH. 133); *lifðu vel!* lev vel!; *l. eftir* (el. *samkvæmt) e-u,* leve i Overensstemmelse med n-t: *það er ekki nóg að læra heilbrigðisreglur, menn verða líka að lifa eftir þeim.* — 5. om Ild: *eldurinn lifir,* Ilden brænder; *það lifir undir pottinum,* der er Ild under Gryden: *lifir í ofninum,* det brænder (der er Ild) i Ovnen. — 6. (naut.) *seglið lifir,* Sejlet begynder at fange Vind (Vestm.). — II. ppr. *lifandi:* 1. levende: (Ordspr.) *ekki et jeg þann, sem lifandi gengur,* levende Kræ kan ikke spises (SchMál.); *í lifanda lífi,* i levende Live; *að mjer heilum og lifandi,* hvis jeg lever og er rask; *eins og* (el. *sem) jeg er lifandi (maður),* saa sandt jeg lever, paa min Ære: *En svo sem eg er lifandi, þá er brennivín hér í tóftinni* (GFrE. 77). — 2. overf. a. *lifandi eftirmynd e-s,* ens udtrykte Billede: *hún er lifandi eftirmynd móður sinnar; — lifandi mál,* levende Sprog; *lifandi skömm,* en blodig Skam: (Ordspr.) *lengi ber dauður lifandi skömm* (GJ.), længe bærer død Mand blodig Skam. — b. *(fjörugur)* livlig: *Hann var lifandi, spaugsamur og mjúkmáll* (ÞGjOs. 58—59). — c. virksom: *en þó eru nú óvíða lifandi brennisteinshverir* (ÞThLýs. II. 26). — d. brugt forstærkende: *maður lifandi, maður guðs og lifandi!,* se *maður; — þarna ertu lifandi (til) kominn!* det var dig op ad Dage! hvor det dog ligner dig! (siges is. bebrejdende, naar en har gjort n-t, som man finder uhyrligt); *gera e-ð lifandi feginn,* være himmelglad ved at göre n-t; *lifandi gott,* aldeles udmærket; *fyrir lifandi löngu,* for en Evighed siden; *Tenórinn geingur upp úr öllu lifandi lagi* (gaar ud over alle rimelige Grænser) (ÓDavSk. 256); *ekki með nokkru lifandi móti,* ikke paa nogen mulig Maade (KambDul. 21); *lifandi ósköp,* forfærdelig meget: *Hann drekkur þau lifandi ósköp!* (JTrHeið. IV. 15); *Mikil lifandi ósköp — já, eg held nú það!* Død og Pine — ja, det er ganske sikkert (EKvYhl. 30); *lifandis ósköp = lifandi ósköp,* som adv: *hann er lifandi(s) ósköp ljótur* (aldeles gyselig grim). — 3. om Ild: brændende, som ikke er gaaet ud: *það er lifandi í ofninum,* jfr. I. 5.

lifaður [lɪ:vaðʏr] a. *[illegible]*

lífakkeri [li:vahkɛrɪ] n. 1. (naut.) Pligtanker. — 2. overf. eneste Redning: *þetta er nú lífakkerið mitt.*

lifandi (-a, -endur) [lɪ:vandɪ, lɪ:vɛndʏr] m. levende, den, som lever: *lifendur og dauðir; — á landi lifenda,* i Himmerige.

líf bein [liv·bei·n] n. Skamben, Isben. **-belti** [-bɛʎdɪ] n. Redningsbælte. **-bindi** [-bɪndɪ] n. Livbind, Underlivsbandage. **-dagar** [-da·ɣar] mpl. Liv, Livstid: *ganga í endurnýjungu lífdaganna,* begynde et nyt Liv; *stytta lífdagana,* forkorte Levetiden, tage sig af Dage, begaa Selvmord (EiÓlLf. 19). **-dögg** [-dök] f. Livdug, vederkvægende Dug. **-eðlisfræði** [li:vɛðlɪsfrai:ðɪ] f. indec. Fysiologi. **-eðlisfræðingur** [-ɛðlɪsfrai:ðiŋɣʏr] m. Fysiolog. **-efldur** [-ɛvldʏr, -ɛlvdʏr] a. kraftig: *líkari vóru þær lífefldum, blóðrjóðum nellikum en fingerðum fegurðarrósum* (And. II. 294). **-efnasamband** [-ɛbnasam·bant] n. organisk Forbindelse (3. Ið. IV. 304). **-efni** [-ɛbnɪ] n. organisk Stof. **-eyrir** [-ei·rɪr] m. 1. *(í lífsábyrgðarfjelagi)* Livrente, Overlevelsesrente; *geymdur l.,* opsat Livrente. — 2. a. *(konungs)* Statsydelse, Civilliste. — b. *(l. konungsfrænda)* Aarpenge, Apanage. — ° 3. Aftægt: *veita e-m embætti til lífeyris,* aflægge en med et Embede (JsJs.). ° **-eyrismaður** [-eirɪsma:ðʏr] m. Aftægtsmand (JsJs.). **-eyrissjóður** [-eirɪsjoʊ:ðʏr] m. Livrenteanstalt. **-erni (-is)** [-ɛ(r)dnɪ] n. Liv, Levemaade. **-ernisháttur** [-ɛ(r)dnɪs(h)auhdʏr] m. Levemaade, Levned. **-fje** [lif·jɛ·] n. Livrente, Overlevelsesrente. **-flótta** [-f·loʊhda] a. indec. som flygter Livet, livssky: *mátti heita að siðfræðin væri með öllu l.* (ÁBj19.öld 332). **-fræði** [-f·rai·ðɪ] f. indec. Biologi. **-fræðingur (-s, -ar)** [-f·rai·ðiŋɣʏr] m. Biolog.

lyffæða [lɪf:ai·ða] f. medicinske Fødemidler.

líffær [lif:ai·r] a. vital.

líffæra fræði [lif:airafrai:ðɪ] f. indec. Anatomi. **-gerð** [-ɟɛr·ð] f. *l. dýra,* Dyrenes Organisme. **-meinfræði** [-mein·fraiðɪ] f. indec. patologisk Anatomi. **-skynja (-u)** [-sɟɪn·ja] f. organisk Fornemmelse. **-störf** [-sdör·v] npl. organiske Funktioner.

líf færi [lif:ai·rɪ] n. Livsredskab, Organ. **-færilegur** [-f:airɪlɛ:ɣʏr] a. organisk. **-færismynd** [-f:airɪsmɪn·t] f. organisk Form.

lífga (a) [liv·ga] vt. 1. (om druknede og ihjelfrosne) kalde til Live, genoplive: *maðurinn varð lífgaður.* — 2. a. *(fjörga)* oplive, göre livligere: *l. e-n með fjörugu samtali, l. e-n á víni.* — b. *l. eldinn,* ¹) faa Ilden til at brænde stærkere; ²) faa Ilden, der om Morgenen ulmer under Asken paa Ildstedet, til at blusse op, tænde op. — refl. *lífgast,* blive livligere; blusse op.

líf geisli [liv·ɟeislɪ] m. oplivende Straale. **-gjafari** [-ɟa·varɪ] m. **-gjafi (-a, -ar)** [-ɟav·ɪ] m. Person, som skænker en Livet, Frelser, Redningsmand. **-gjöf** [-ɟö·v] f. 1. *(björgun lífs)* Redning af ens Liv, Gengivelse til Livet. — 2. *(náðun)* Benaadning af en dødsdömt.

lyfgras [lɪv·gra·s] n. helbredende Urt.

lífgras [liv·gra·s] n. kraftig Urt, kraftig Foderurt (LFR. VI. 28).

lífgun (-ar, -anir) [liv·gʏn, -anɪr] f. Genoplivelse; Levendegörelse.

lífgunar meðal [liv·gʏnarmɛ:ðal] n. Oplivelsesmiddel. **-tilraun** [-tɪl·röyn] f. Oplivelsesforsøg.

líf gæddur [liv·ɟaid·ʏr] a. begavet med Liv; levendegjort. **†-göfugur** [-gö·vʏɣʏr] a. af et hæderligt Levned. **-heldur** [li:f(h)ɛldʏr] a. *(um ís)* fuldstændig sikker (Vf.). **-himna** [-(h)ɪmna] f. Bughinde (peritonaeum). **-himnubólga** [-(h)ɪmnʏboʊl·ga] f. (med.) Bughindebetændelse (peritonitis). **-hlutur** [lif·(h)ʎʏ:dʏr, -(h)ʎʏ:tʏr] m. (jfr. *dauður* 2. b.) Fangerens Del ved Hejsning i Fugleklipper (Grímsey). **-hólpinn** [li:f(h)oʊʎbɪn, -(h)oʊlpɪn] a. levende, frelst. **-hringur** [lif·(h)riŋɣʏr] m. Livböje, Redningskrans.

-hræddur [illegible] **-hættur** [illegible] a. livsfarlig.

?**lifibrauð** [lɪ:vɪbröy:ð] n. Levebrød.

lyfja (a) [lɪv·ja] vt. med dat. og acc. helbrede: *l. manni e-ð*, helbrede en for n-t; *l. e-m elli*, (ironisk) kurere en for Alderdom, slaa en ihjel: *sú* [illegible] III. 119)

^c **lyfja ber** [lɪv·jabɛ:r] n. Pille. **-búð** [-bu:ð] f. Apotek. **-búðarsveinn** [-bu·ðaɢsvɛid·v] m. Apotekerdreng. **-dallur** [-dad·loɢ] m. Løbekar (Af.). **-efnasala** [-ɛbnasa:la] f. Materialhandel. **-efni** [-ɛb·nɪ] npl. Materialvarer, Droguer. **-fræði** [-frai:ðɪ] f. indec. Farmakologi. **-glas** [-gla:s] n. Medicinflaske. **-gras** [-gra:s] n. (bot.) alm. Vibefedt (pinguicula vulgaris). **-kistill** [-ȿɪs·dɪdλ] m. Medicinkasse. **-maður** [-ma:ðoɢ] m. Farmaceut, Apoteker. **-miði** [-mɪ:ðɪ] m. Recept. **-skrá** [-sgrau:] f. Farmakopé. **-skrína** [-sgri:na] f. Rejseapotek. **-spaði** [-sba:ðɪ] m. Spatel. **-sölumaður** [-sö·løma:ðoɢ] m. = **lyfsali.** **-vín** [-vi:n] n. medicinsk Vin, Vin, hvortil der er tilsat et Lægemiddel (vinum medicatum). **-vog** [-vo:q] f. Apotekervægt. **-vörur** [-vö:røɢ] fpl. Medicinvarer, jfr. *lyfjaefni.*

líf kaðall [lif·ka·ðadλ] m. Pligtankertov. **-kaldur** [-kaldøɢ] a. kold og skadelig for Livet, livsfarlig. **-kálfur** [-kaulvøɢ] m. **1.** Kalv, som er bestemt til at leve: *Lítill skyldi lífkálfurinn* (Málshb. 205). — **2.** = *fjör-* [illegible] *tekið til fulls úr þér galsann, ef eg að eins hefði hitt þig* (Il. II. 112). **-kend** [-ȿɛnt] f. organisk Følelse, Livsfølelse: *hafa þær verið nefndar líkamskendir eða lífkendir* (MHUpp. 30). **-kind** [-ȿɪnt] f. Faar, som om Efteraaret bestemmes til at leve. †**-kröftugur** [-kröfdoqoɢ] a. saliggørende. **-kveikja** [-kvɛi·ɟa, -kvɛi·ȿa] f. Livgiver, Biogene: *þóttust menn* [illegible] (Eimr. XVI. 79). **-kvikur** [-kvɪ·goɢ, -kvɪ·koɢ] a. mylrende af Liv, levende: *þar úir og grúir af lífkvikum límgerðum úr heslitrjám* (Eimr. IV. 217). **-lát** [illegible] **1.** [illegible] **2.** [illegible] Henrettelse. **-láta** [-lau·da, -lau·ta] vt. henrette. **-látsdómur** [-lausdoᵘ:møɢ] m. Dødsdom. **-laus** [-löys] a. **1. a.** *(án lífs)* uden Liv, livløs. — **b.** livløs, uorganisk: [illegible] (GrDýr. 1). — **2.** dødsdömt: *hafi l. sakamaður forðað lífinu* (JÁÞj. I. 666). **-legur** [-lɛqøɢ] a. **1. a.** *(fjörugur)* livlig, opvakt: *flestir verða líflegri við* [illegible] — **b.** [illegible] (ÓDavSk. 48). — **2.** levende: *eru samt hugmyndir spekingsins gamla svo snotrar og líflegar* (JHall. 336). **-leikur** [-lɛi·goɢ, -lɛi·koɢ] m. Livleg; Fingerkunst, best. i, at man sætter höjre Haands Tommelfinger og Langfinger sammen og vender Haandfladen nedad, ligeledes paa venstre Haand, men der vender Haandfladen opad; Ringfinger og Lillefinger paa venstre Haand stikkes saa ind mellem Tommelfinger og Langfinger paa höjre Haand og Pegefinger paa höjre Haand mellem Tommelfinger og Langfinger paa venstre Haand. Ringfinger og Lillefinger paa höjre Haand lægges over Pegefinger paa venstre Haand. Ogs. kaldet *setja Pílatus í dómstólinn* og *dauðs manns tak* (ÓDavSk. 164). **-leysa** [-lɛisa] f. Mangel paa Liv, Død: *sú hugsun, að l. væri það* (at det var ikke noget Liv) ... [illegible]

lýflingur (-s, -ar) [liv·lingoɢ, -iŋs, lib·l-] m. = **ljúflingur.**

líf lítill [liv·li·dɪdλ, -li·tɪdλ] a. som der kun er ringe Liv i. **-læknir** [-laihgnɪɢ] m. Livlæge.

lyflæknis fræði [lɪv·laihgnɪsfrai:ðɪ] f. indec. (med.) intern Medicin. °**-vitjun** [-vɪ:djøn, -vɪ:tjøn] f. medicinsk Klinik.

líf mikill [liv·mɪ·ɟɪdλ, -mɪ·ȿɪdλ] a. med et kraftig pulserende Liv; *hárið var lífmikið*, Haaret var levende, ɔ: kraftigt, bølgende. **-mynd** [-mɪnt] f. levende Billede, Billede, der er som det var levende.

lifna (a) [lɪb·na] vi. *(vakna til lífs)* vaagne til Livet; *(fjörgast)* leve op; *l. við*, komme til Live igen; *(verða fjörugri)* blive livligere.

lifnaðarháttur [lɪb·naðaɢ(h)auhdoɢ] m., is. pl. *-hættir*, Levemaade.

lifnaður (-ar, -ir) [lɪb·naðoɢ] m. Levned, Livsførelse: *heilagur l.*

lífoddi [li:vod·ɪ] m. Gællebro.

lifra (a) [illegible] **1.** stoppe med Lever: *verða hausana og l. þá* (Slng I. 289). — **2.** refl. *lifrast*, størknes. — **3.** pp. *lifraður:* **a.** udstoppet med Lever: *l. kútmagi.* — **b.** *lifrað blóð*, størknet Blod.

lifrar blaðka [lɪv·rarblaþ·ga, -blað·ka] f. Leverlap. **-blaðra** [-blað·ra] f. Levercelle. **-bólga** [-boᵘl·ga] f. (med.) Leverbetændelse (hepatitis). **-broddur** [-brod:oɢ] m. Spidsen af Leveren; ogs. Smule Lever (Hf.). **-bræðsla** [-braið·sla] f. Trankogeri; Trankogning. **-drep** [-drɛ:p] n. Leverbrand. **-fat** [-ɢ-fa:t] n. **a.** Levertønde. — **b.** Tønde med Lever. **-góður** [-r-goᵘ:ðoɢ] a. med god Lever: *l. fiskur.* **-ikta** [-ɪχ·da] f. (med.) Leverikte, Leverflynder (distomum hepaticum). **-iktusýki** [-ɪχdøsi:ɟɪ, -si:ȿɪ] f. indec. (med.) Distomatose. **-jurt** [-jʏɢ·t] f. = **mýrasóley.** **-kassi** [-ɢ-kas:ɪ] m. Rum el. Kasse til Opbevaring af Lever (spec. paa Fiskeskibe). **-kaup** [-köy:p] n(pl). Køb af Lever (spec. Fiskelever): (Ordspr.) *loðið er lifrarkaup* (GJ.), Leverkøb er risikabelt (fordi der ofte er saa meget Vand i Leveren el. lign.). **-kæfa** [-ȿai:va] f. Leverpostej. **-magi** [-r-mai:jɪ] m. (jfr. *kútmagi)* Torskemave, stoppet med Lever. **-netja** [-nɛ:dja, -nɛ:tja] f. Leverhinde. **-ormaveiki** [-ormavɛi:ɟɪ, -vɛi:ȿɪ] f. indec. = **lifrariktusýki.** **-pylsa** [-ɢ-pɪl·sa] f. Leverpølse. **-port** [-poɢ·t] n. (anat.) Leverport. **-skorpnun** [-sgoɢ·bnøn] f. (med.) Indskrumpning af Leveren (cirrhosis hepatis). **-staður** [-sda:ðoɢ] m. Leverregionen. **-stemma** [-sdɛm:a] f. = **lifrarteppa.** **-sullur** [-sʏd·loɢ] m. Leverekkinokok (echinococcus hepatis). **-teppa** [-tɛhba] f. Retention af Galden (LFR. XV. 196). **-veiki** [-r-vɛi:ɟɪ, -vɛi:ȿɪ] f. indec. Leversygdom. **-veikur** [-vɛi:goɢ, -vɛi:koɢ] a. leversyg. **-æð** [illegible]

lifrauður [illegible]

*****lifri (-a, -ar)** [lɪv·rɪ] m. **1.** *(bróðir)* Broder. — **2.** Hjalte paa en Kniv *(hlýri): fiður, stikill, l., lauf* (JÁGát. 55).

líf róður [liv·roᵘ·ðoɢ] m. stærk Roning: *róa l.*, ro paa Livet løs, ro som om det gjaldt Livet. **-rænn** [-raidv] a. organisk: *lífrænt efni*, organisk Stof. **-röðull** [-rö·ðødλ] m. Livets Sol.

lífsábyrgð [lif·saubɪr(q)ð] f. Livsforsikring.

lífsábyrgðar fjelag [lif·saubɪrðaɢfjɛ:laq] n. Livsforsikringsselskab. **-skírteini** [-sɟiɢ·tɛinɪ] n. Livsforsikringspolice. **-stofnun** [-sdob·nøn] f. Livsforsikringsanstalt: *l. ríkisins*, Statsanstalten for Livsforsikring. **-upphæð** [-r-ʏhp(h)aið] f. Forsikringssum.

lífsafkvæmi [lif·safkvai·mɪ] n. Livsfrugt, Afkom.

lyf sala [lɪf·sa·la] f. Udsalg af Medicin. **-sali (-a, -ar)** [-sa·lɪ] m. Apoteker.

lífs andi [lif·sandɪ] m. **1.** *(andi lífsins)* Livets Aand. — **2.** *(andardráttur)* Aande, Aandedræt: *alt sem lífsanda dregur.* **-barátta** [-ba·rauhda] f., **-bardagi** [-bardaijɪ] m. Livskamp, Livets Kamp. **-björg** [-björk] f. Livsredning; *(matvæli)* Midler til Livsophold (is. Føde). **-bók** [-boᵘ·k] f. Livsens Bog. **-dagar** [-da·qaɢ] mpl. = **lífdagar.** **-drykkur** [-drɪhgøɢ] m. Livsdrik, Drik, som giver Livet. **-dægur** [-dai·qoɢ] npl. = **lífdagar.**

lyfseðill [lɪf·sɛ·ðɪdλ] m. Recept.

lífs eðlisfræði [lif·sɛðlɪsfrai:ðɪ] f. indec. = **lífeðlisfræði.** **-efni** [-ɛbnɪ] n. organisk Stof.

líf seigja (-u) [lif·sɛi·ja] f. Sejlivethed. **-seigur** [-sɛi·qoɢ] a. sejlivet.

lífs endi [lif·sɛndɪ] m. Livets Ende. **-fangi** [-fauŋɟɪ] m. Fange paa Livstid. **-feginn** [-fɛi·jɪn] a. levende glad. **-festa** [-fɛsda] f. Fæste paa Livstid, Livsfæste. **-framdráttur** [-framdrauhdoɢ] m. Livets Underhold. **-frymi** [-frɪ·mɪ] n. Protoplasma (ÁBjSál. § 41). **-fræði** [-frai·ðɪ] f. indec. = **líffræði.** **-frömuður** [-frö·moðoɢ] m. Livsbefordrer. **-fæddur** [-faid·oɢ] a. i Udtr. *á minni lífsfæddri æfi*, i mine livfødte (livskabte) Dage: *það yndislegasta guðsorð, sem eg hefði nokkurn tíma á minni lífsfæddri æfi heyrt* (EKvOf. 91). **-föng** [-föyŋk] npl. Midler til Livets Ophold. **-gervi** [-ɟɛrvɪ] n. Livsskikkelse, Skikkelse, som faar Liv (GFrÚh. 111). **-gildi** [-ɟɪldɪ] n. Livsværdi. °**-gjarna** [-ɟa(r)dna] adv. meget gærne. **-glaumur** [-glöy·møɢ] m. Livsglæde, Livsnydelse. **-gleði** [-glɛ·ðɪ] f. indec. Livsglæde. **-glæðilegur** [-glaiðɪlɛ:qoɢ] a. oplivende: *vonin, veik að vísu, en þó lífsglæðileg og fögur* (ÞGjUf. 97). **-glæðing** [-glai·ðiŋk] f. Livets Vækkelse. °**-greining** [-grɛi·niŋk] f. Differentation (Gjall. '11, 25). **-gæsla** [-ɟaisla] f. det at agte paa sit Levned el. Opførsel. **-hagsmunir** [-(h)aχsmʏnɪɢ] mpl. Livsinteresse. **-háski** [-(h)ausɟɪ] m. Livsfare. **-háttur** [-(h)auhdoɢ] m., is. i pl. *-hættir*, Levemaade, Levevis, Levned. **-heild** [-(h)ɛilt] f. Livshelhed. **-hjálp** [-ȿauλp, -ȿaulp] f. Hjælp til Livet, Redning fra Livsfare: *veita e-m l.*, redde ens Liv. **-hlýr** [-(h)λi·r] a. livsvarmende. *****-hríðar** [-(h)ɹi·ðaɢ] fpl. Livets Storme. **-hræring** [-(h)ɹai·riŋk] f. Livsbevægelse; Livstegn; Livsytring, autonom Bevægelse (ÁBjSál. § 70). **-hætta** [-(h)aihda] f. Livsfare.

lífsýki [lif·si·ɟɪ, -si·ȿɪ] f. indec. Kolerine (cholera nostras).

lífs kálfur [lif·skaulvoɢ] m. = **lífkálfur.** **-kelda** [-ȿɛlda] f. Livskilde. **-kend** [-ȿɛnt] f. Vitalfornemmelse (ÁBjSál. § 45). **-kjör** [-ȿö·r] npl. Livskaar, Livsstilling. **-kveiking** [-kvɛi·ɟiŋk, -kvɛi·ȿ-] f. Livsvækkelse: *(endurlífgun)* Genoplivelse. **-kviknun** [-kvɪhgnøn]. f. Selvavling (generatio aequivoca).

lífskæður [lif·sɟai·ðoɢ] a. livsfarlig.

lífs leiði [lif·slɛi·ðɪ] m., **-leiðindi** [-lɛi·ðɪndɪ] npl. Livslede. **-leiðing** [-lɛi·ðiŋk] f. **1.** *(lífsleiði)* Livslede. — **2.** *(tilhögun lífs)* Livets Førelse. **-litur** [-lɪ·doɢ, -lɪ·toɢ] m. levende Farve: *Jafnvel skýin voru með lífslitum* (GFrÁtt. 16). **-loft** [-loft] n. Livsluft; *(súrefni)* Ilt. **-magn** [-magv] n. Livskraft, Vitalitet. **-mark** [-maɢk] n. Livstegn: *það var ekkert l. með honum*, han gav intet Livstegn fra sig; *Ekkert l.* (Tegn paa Liv) *sást, annað en einn og einn snjótitlingur* (GFrSex 81). **-merki** [-mɛɢɟɪ] n. Livstegn, Livsytring: *lægstu l.*, Livets laveste Ytringer. **-nám** [-nau·m] n. Livsstudium. **-nauðsyn** [-nöyðsɪn] f. **1.** i pl. Livsfornødenheder: *korn, timbur og aðrar lífsnauðsynjar.* — **2.** yderste Nødvendighed, bydende Nødvendighed: *grípa til e-s f l.;* — *e-m er l. á e-u*, en trænger i höjeste Grad til n-t, det er en Livet om at göre at faa n-t. **-nauðsynlegur** [-nöyðsɪnlɛ:qoɢ] a. livsnødvendig, bydende nødvendig: *þau* (ɔ: *fyrirmyndarbú) er oss lífsnauðsynlegt að fá hvort sem er* (Eimr. X. 148). **-nautn** [-nöyhtv] f. Livsnydelse. **-næðingur** [-nai·ðiŋgoɢ] m. Livets Storm. **-orka** [-oɢga] f. vital Energi (ÁBjSál. § 31).

lífspell [lif·sbɛdλ] npl. (egl. Skade, Ødelæggelse af Livet) dødbringende Tegn: *hafði hann rist mörg l. á samanlagt spjald, til að fyrirkoma honum* (Il. II. 144).

lífs rás [lif·srau·s] f. Livsproces. **-raun** [-röy·n] f. Livsfare; — pl. *-raunir*, Livsfarer; *(raunir lífsins)* Livets Prøvelser. **-regla** [-rɛgla] f. Leveregel. **-reynd** [-rrint] f., **-reynsla** [-rɛinsla] f. Livserfaring. **-saga** [-f-·sa·qa] f. Levned, Levnedsbeskrivelse, Biografi. **-sál** [-sau·l] f. anima vegetativa (ÁBjSál. § 9). **-sekur** [-sɛ·goɢ, -sɛ·koɢ] a. som har forbrudt Livet. **-skilyrði** [-sɟɪ·lɪrðɪ] n., **-skilmáli** [-sɟɪlmaulɪ] m. Livsbetingelse. **-skoðun** [-sgo·ðøn] f. Livsanskuelse. **-sól** [-soᵘ·l] f. Livets Sol. **-speki** [-sbɛ·ɟɪ, -sbɛ·ȿɪ] f. indec. Livsvisdom, Livsfilosofi. **-staða** [-sda·ða] f. Livsstilling. **-starfsemi** [-sdarfsɛmɪ, -sdaɢsɛmɪ] f. indec. Livsvirksomhed.

lyfstautur [lɪf·sdöy·doɢ, -sdöy·toɢ] m. (med.) Bacille (bacillula).

lífs stefna [lif·sdɛbna] f. Livsretning. **-strit** [-sdrɪ·t] n. Kampen for Livet el. Tilværelsen. **-stundir** [-sdʏndɪɢ] fpl. Livstid.

lífsteinn [lif·sdɛidv] m., **lyfsteinn** [lɪf·sdɛidv] m. Livsten el. Medicinsten; i ældre isl. Folketro en Sten, hvis Afskrab der tillagdes en overnaturlig Kraft til at læge Saar (jfr. ogs. JÁÞj. I. 653).

líf sterkur [lif·sdɛɢgoɢ] a. = **lífseigur.** **-stykki** [-sdɪhɟɪ] n. Snörliv, Korset.

lífstími [lif·sti mı] m. Levealder; (æfı) Livstid

lífstreymi (-is) [lıf·sdrɛi mı] n. (= orkustreymı, manngeıslı) Kraft, der udsendes fra den enkelte: *En líkır eða samskonar kraftar . . . er senda l. frá hugum manna, virðast einnig hljóta að vera í sálunni* (HermJDulr. 53).

lífs trje [lif·strjɛ·] n. Livsens Træ, Livets Træ. **-uppeldi** [-ʏhbɛldı] n. Forsörgelse. **-uppruni** [-ʏhbrʏnı] m. Livets Ophav. **-útbúnaður** [-u·t-bunaðoo̜] m. Livsudrustning: *Þar* (ɔ: i Zoologisk Museum) *voru líka margar þjóðır, með allan sınn lífsútbúnað til sýnis* (EÓlI f. 65). **-vana** [-va·na] a. indec. uden Liv. **-vanur** [-va·noo̜] a. død, afsjælet.

lyfsveinn [lıf·sveidv] m. farmaceutisk Lærling.

lífs vera [lıf svɛ ra] f. Organisme (3. Ið. IV. 306). **-verkun** [-vɛggon] f. Livsfunktion. **-von** [-vo n] f. Livshaab. **-vottorð** [-vohdorð] n. Leveattest.

líf sæld [lif sailt] f. Livslykke. **-sæll** [-saidl] a. livsalig.

lyfsölu búð [lıf sölobu:ð] f. Apotek. **-maður** [-ma.ðoo̜] m. Apoteker. **-skrá** [-sgrau:] f. Medicinaltakst.

lift [lif·t] an. muligt at leve: *e-m er ekki l.*, en er uden Redning; *honum er þar ekki l.*, han kan ikke leve der; *hjer er ekki l.* (her er ikke til at være) *fyrir svælu*.

1. **lyfta (-u, -ur)** [lıf·da] f. Elevator.

2. **lyfta (i)** [lıf da] vt. med dat. 1. løfte, hæve: *l. þungri byrði*, *l. höndum til himins*; *l. e-u sjer um megn*, forløfte sig paa n-t; *l. brúnum*, (egl. trække Øjenbrynene op) vise et glad Ansigt; *l. sjer (um deig)*, hæve sig, raske sig (om Dejg); *l. sjer upp*, løfte sig op. — overf. *(skemta sjer)* rekreere sig, göre en Udflugt for sin Fornöjelses Skyld; *l. undir e-ð*, lette under n-t, sætte Hænderne under n-t for at løfte det op; *l. e-u á e-n*, løfte n-t op paa ens Ryg. — 2. impers.: *lyftir undir e-ð*, n-t løftes op.

°**lyftari (-a, -ar)** [lıf darı] m. = 1. **lyfta.**

líftekinn [lif tɛ gın, -tɛ kır] a. hentet ud af Livet.

°**lyfti (-is, pl. ds.)** [lıf·dı] n. 1. *(gas)* Gas. — 2. Sal, Stokværk *(= loft)*: *fyrsta lyfti*, förste Sal.

lyfti ás [lıf dıau:s] m. Hejsebom. **-band** [-ban t] n. Suspensorium. **-bogi** [-boi:jı] m. Stræbebue. **-brú** [-bru:] f. Løftebro. **-duft** [-dʏf·t] n. Gærpulver. °**-dæla** [-dai:la] f. Løftepumpe.

líf tigill, -tygill [lif·ti·jıdl] m. Rem, hvormed en Fiskers Skindbukser trækkes sammen omkring Livet (LFR. IX. 20).

°**lyfti hnje** [lıf·dıhvıɛ:] n. Kranbjælke. **-járn** [-jaur·dv, -jaud·v] n. Løftejærn.

lyfting (-ar, -ar) [lıf·diŋk] f. 1. a. Løftelse, Opløftelse, Hævelse: *l. handa til himins*, Hændernes Opløftelse; *l. byrðar*, Løften af en Byrde; — pl. *lyftingar*, Vægtløftning; *l. deigs*, Hævelse, Raskning af Dejg. — b. overf. Løftelse, Hæven: *l. andans*; (mat.) *l. í annað veldi*, Opløftning i anden Potens. — 2. (naut.) a. i ældre Sosprog en Forhøjning, Dæk i Skibets Agterstavn, »Løfting«. — °b. = *farrými*, Kahyt, Plads: *farbrjef á 1. lyftingu.* — °c. Kommandobro. — 3. a. Etage, Stokværk: *hús með níu lyftingum* (Skuld '78, 170). †b. *húsþak*

lyftingar efni [lıf·diŋgarɛb·nı] n. Hævningsmiddel. **-stöng** [-o̜-sdöyŋ·k] f. Løftestang.

°**lyftinn** [lıf·dın] a. flygtig, luftformig.

lyftir (-is, -ar) [lıf dıo̜] m., **lyftistóll** [lıf dısdo ːdl] m. Elevator.

lyfti skrúfa [lıf dısgru:va] f. Løfteskrue. **-stöng** [-sdöyŋk] f. Løftestang. **-tól** [-toᵘ:l] n. Løfteapparat. **-tæki** [-tai:gı, -tai:ɟı] n. Løfteapparat. **-vinda** [-vın·da] f. Kran. **-vjel** [-vjɛ:l] f. a. *(lyftir)* Elevator. — b. *(fyrir þunga hluti)* Hejseværk, Løftemaskine, Løfteværk.

líftjón [lif tjo n] n. Tab af Livet, Død: *verða e-m að líftjóni*, foraarsage ens Død.

°**lyftni** [lıf·dnı] f. indec. Flygtighed.

líf tóra [lif·to ra] f. Smule Liv: *nærri búinn að berja úr honum líftóruna* (Eimr. II 181). **-trygging** [-trıɟıŋk] f. Livsforsikring. **-tryggja** [-trıɟ·a] vt. forsikre: *l. sig*, forsikre sit Liv.

lifur (lifrar, lifrar) [lı:voo̜, lıv·rao̜] f. 1. Lever: *l. í manni, dýri*; — *steikt l.* — 2. *lifrarpylsa.* — 3. *(blóðlitur)* storknet Blod.

líf·vana [liv:a·na] a. indec. livløs. **-varðarsveit** [-v:arðao̜svɛi:t] f. Livvagt, Gardekorps. **-vænlegur** [-v:ainlɛ·qoo̜] a. 1. som giver Udsigt til Livsophold, tilstrækkelig til Livets Ophold: *l. atvinnuvegur.* — 2. som ser ud til at ville beholde Livet, slippe med Livet: *mjer sýnist hann alt annað en l.* **-vænn** [-v:aidv] a. 1. med Haab om Liv, helbredelig: *e-r er l.*, *e-m er lífvænt.* — 2. *það er lífvænt við e-ð*, man kan forsörge sig med n-t: *en að vorinu greri svo upp (eftir sandfokið), að kallað var lífvænt við* (ÞThFerð. II. 233). **-vörður** [-v:örðoo̜] m. Livvagt. **-æð** [li:vaið] f. 1. *(á úlnlið)* Pulsaare. — 2. *(slagæð)* Arterie.

lífæða blóð [li:vaiðabloᵘ:ð] n. Arterieblod. **-hnútur** [-hvu:doo̜, -hvu:too̜] m. Aareknude (aneurisma). **-sláttur** [-slauhdoo̜] m. Pulsation.

lífögn [li:vögv] f. 1. *(ögn af lífi)* en Smule Liv. — °2. *(gerill)* Bakterie.

lýg [li:q] 1. p. sg. præs. ind. af **ljúga.**

lyga barð [lı:qabar·ð] n. Tyggemusklens, bageste, tynde Parti, se *þorskhaus.* **-buldur** [-bʏl·doo̜] n. Løgnskvalder. **-flækja** [-flai:ɟa, -flai:ɟa] f. Væv af Løgn. **-froða** [-fro:ða] f. Skum, som naar Fløden skilles fra, danner sig paa den skummede Mælk ved at den løber ned i Spanden. **-hylki** [-hıl·ɟı, -hıl·ɟı] n. Ærkeløgner. **-kristur** [-krıs·doo̜] m. Antikrist. **-laupur** [-löy:boo̜, -löy:poo̜] m., **-mörður** [-mor ðoo̜] m. Løgnhals.

lygari (-a, -ar) [lı:qarı] m. Løgner.

lyga saga [lı:qasa:qa] f. opdigtet, usand Fortælling, Røverhistorie. **-slúður** [-slu:ðoo̜] n. løgnagtig Sladder. **-slæða** [-slai:ða] f. Løgnens Slør. **-tól** [-toᵘ:l] n. = **lygalaupur.** **-þvættingur** [-þvaihdiŋgoo̜] m. løgnagtig Sladder.

*lygð (-ar)** [lıq·ð, lıg þ] f. = *lygi*, Løgn, sj. i Prosa undt. i Forb. *mesta l.*, en Ærkeløgn, dundrende Løgn; (Ordspr.) *oft er l. í lofi* (GJ.), i Lov og Pris er der ofte Løgn; *vjer eigum nóg af deyfð og leti-l.* (Hafst. 181).

liggind (-ar, -ir) [lıɟ:ınt] f. (Af.), **liggindi** [lıɟ:ındı] npl. (Af.) = **liggjandi.**

liggja (ligg; lá, lágum; lægi; legið) [lıɟ·a: lık, lau:, lau(q)om: lai:jı; lɛi:jıð] vi. og vt. l i g g e.

A. I. 1. a. i Alm. ligge: *bókin liggur á borðinu*, Bogen ligger paa Bordet; (Ordspr.) *sjaldan liggjandi úlfur sjer lær of getur*, *nje sofandi maður sigur*, sjælden fanger liggende Ulv Laar eller sovende Mand Sejr; *l. á grúfu*, ligge næsegrus; *l. undir e-m*, ligge under en; *augað lá úti (á kinninni)*, Øjet laa ude paa Kinden. — b. ligge falden, ligge udstrakt paa Jorden: *jeg gaf dónanum á kjaftinn, svo hann lá*; — *l. á e-u bragði*, falde paa et el. andet Brydekneb; *l. undir*, bukke under. — 2. ligge, hvile i en Seng el. lign. a. sove: *„Þau verða að l. eins og þau hafa um sig búið“*, de maa ligge som de har redt (Eimr. IX. 66); *l. á fótum e-s*, sove i Fodenden af samme Seng som en: *lá þessi stúlka á fótum hennar* (JStgr. 9); *l. undir barni*, passe et Barn om Natten, ligge med et Barn; *l. við e-ð*, benytte i Sengen: *l. við sömu rúmfötin*, benytte de samme Sengeklæder; *hvað er það sem J. Á. hefir á bláa pelanum, sem hann liggur við á nóttunni* (Ing. '11, 163); *l. við tjald*, sove i Telt: *þá lágu hinir efnaðri bændur þar við tjöld* (ÞThLfr. III. 78—79). — b. om Sygdom, abs.: *l. rúmfastur*, *l. í rúminu*, holde Sengen paa Grund af Sygdom; *l. veikur*, ligge syg; *hún liggur alt af*, hun er stadig syg, maa stadig holde Sengen; *l. á sæng (†á gólfi)*, [1]) være i Barselseng; [2]) Börneleg, best. i, at en klemmer Lillefingeren paa en anden, og spörger ham *„Hvað sagði hún móðir þín, þegar hún átti þig?“ „Hún sagði p“ „Sagði hún það“* siger den anden og trykker fastere, hvorved den, der pines, skal bringes til at svare æ (av) (ÓDav. Sk. 182—83); *l. í e-ri veiki*, ligge syg af en el. anden Sygdom; *l. í lungnabólgu*, ligge syg af Lungebetændelse; *l. í sárum*, ligge af Saar. — c. vt. *l. konu*, besove en Kvinde; *legin kona*, beligget Kvinde; — vi. *l. hjá* (el. *með*) *konu (manni)*, have Kønslig Omgang med en Kvinde (Mand). — 3. om Fugle o. l.: *l. á (um fugla)*, ruge; *l. eins og ormur á gulli*, ligge som en Slange paa Guld, ruge over sine Skatte, være utilböjelig til at udlevere n-t, man sætter Pris paa (jfr. B.); *l. fugl á*, blive liggende indtil Fuglen har sat sig paa Æggene i Reden. — 4. *l. á e-u*, kunne rummes i n-t: *Skjalda liggur ekki á fötunni*, den Mælk, S. yder, kan ikke rummes i Spanden (Árn.); *l. í e-u*, [1]) dumpe, plumpe ned i n-t, ogs. abs. *l. f: hesturinn lenti í sandbleytu og lá* (JÁÞ. I. 413), *Samstaðar lágu trippin í* (AxThBD. 118); ogs. impers. *það lá í keldunni*; [2]) ligge trykket ned i n-t, trykke n-t: *né liggi (klifberinn) í herðum hesta* (LFR. VIII. 61); *l. niðri í*, (om Heste) hænge fast i Dynd, el. være faldet ned i en Isvaage (MelBr. 25); *l. í kafi*, synke dybt ned. — 5. *(vera grafinn)* ligge, hvile, være begravet. — 6. a. ligge stille, opholde sig et Steds: *l. frá*, opholde sig ved Høhøst borte fra Gaarden (og overnatte i et Telt); *l. inni*, forblive hjemme: *fátækir barnamenn, sem inni lágu* (ÞThÁrf. 63); *l. fyrir e-m*, lægge sig el. ligge i Baghold for en: *Eg lá fyrir tóu um nótt að vetrarlagi* (JóhSBHr. 19); *l. úti*, [1]) ligge ude, opholde sig i det fri, overnatte i det fri, ligge under aaben Himmel; [2]) leve som Røver: *l. úti á fjöllum*, jfr. *útilegumaður*; — *l. við*, [1]) *l. við e-s staðar*, ligge el. opholde sig et Steds, spec. for at fiske, holde til, bo et Steds: *lá við í sjóbúð einni, sem fleiri lágu við* (JÁÞj. I. 141); *l. við til fuglaveiða*, opholde sig et Steds for Fuglefangst: *þegar eigi er veiðiveður, en legið er við til fuglaveiða* (Stj. '95, B. 130); *l. við gren*, lægge sig paa Lur ved en Rævehule: *Hve lengi var legið við gren* (Stj. '95, B. 112); [2]) = *l. frá*: *fólkið lá við niðri á engjum.* — b. om Skibe: *„Gullfoss“ liggur á höfninni*, G. ligger i Havn, ude paa Havnen; *l. við akkeri*, ligge for Anker; *l. til byrjar*, vente paa Bør; *l. til hafs*, ligge for Anker og vente paa, at man kan sejle; *l. veðurfastur* (el. *-teptur)*, ligge stille paa Grund af Uvejr. — 7. tynge: *straumurinn liggur þungt á*, Strömmen er tung; *hesturinn liggur í taumnum*, Hesten ligger (tynger) i Töjlen (Tömmen). — †II. = *vera lagður*, være tillagt (af Is): *fjörðurinn liggur.* — III. l i g g e s t i l l e, u v i r k s o m, u i n d b r i n g e n d e, l e d i g, l i g g e h e n osv.: 1. i Alm. (Ordspr.) *l. með letinni eins og skata á grunni* (Málshb. 136), ligge fast hos Dorskheden som en Rokke ved Havbunden; *hann liggur eins og lús með saumi*, han ligger som en Lus ved en Fold; *ónýt er liggjandi list* (SchMál.), den Kunst, man ikke udøver, har man ingen Gavn af; *l. flatt (um hey)*, ligge spredt (om Hø) (uden at være stakket); *l. óslegið*, ligge uslaaet hen; *l. kyr*, [1]) ligge stille, forholde sig rolig, ikke röre sig: *ligðu kyr, strákur!* [2]) ligge stille, urört: *oft má satt kyrt l.*, Sandheden bör ofte hvile; *láta e-ð l.*, lade n-t ligge, være urört; *láta e-ð l. á milli hluta*, lade n-t staa ved sit Værd; *l. í dái*, (om Dyr) ligge i Dvale; *(um mál)* ligge hen, ligge uomtalt (om en Sag); *l. niðri*, [1]) ligge nede, ikke omtales: *það mál er best að láta l. niðri*; [2]) hvile: *vinnan liggur niðri*, Arbejdet hviler; [3]) forholde sig rolig: *Strokkur, sem þá lá niðri* (ÞThFerð. I. 205); *l. laus fyrir*, [1]) ligge løs, være let at faa fat i: *ágæt byggingarefni l. laus fyrir uppi í fjalli*; [2]) være let at behandle: *þetta yrkisefni liggur alveg laust fyrir*; — *l. á lausu*, være for Haanden. — 2. *láta hlut sinn l.*, ikke bryde sig om at holde paa n-t, der tilhører en, ikke gennemføre el. fastholde n-t: *lét sjaldan hlut sinn l.*, tog i Reglen kraftig fat for at fastholde sin Sag (JÁÞj. II. 133). — IV. om Beliggenhed og Retning: l i g g e, v æ r e b e l i g g e n d e: 1. om Land, Strækning, Vej o. l.: *Ísland liggur langt úti í hafi*; — *fóru þeir eins og leið liggur*, de fulgte Vejen; *l. að e-m stað*, ligge op til et Sted, grænse op til; *hvaða lönd l. að Þýskalandi?*; *vegur liggur yfir* (over, hen over) *heiðina*; — *l. saman*, ligge sammen, grænse op ad hinanden: *jarðirnar lágu saman*; — *í náttmyrkri, þegar saman lá* (gik ud i eet) *loft og láð* (ÞGjD. 79); *liggur gata til*

bergnum, en Sti førte hen til Gaarden [illegible] *leið þeirra lá um stóran skóg*, deres Vej gik gennem en stor Skov; *l. vel við e-u*, ligge godt for n-t: *stórt sverð* [illegible] *liggur* [illegible] *við* [illegible] (Logr. '15, 138); *l. við e-ð*, (om en By, Gaard el. desl.) ligge ved, være beliggende ved n-t: *Akureyri liggur við Eyjafjörð*, A. er beliggende ved *Eyjafjörður* (jfr. *standa* om enkelte Bygninger). — **2.** om Legemets Dele: ***augun lágu djúpt***, Øjnene laa dybt i Hovedet; ***e-m liggur hátt (lágt) rómur***, en har en höj (dyb) Stemme; ***Sv. Sölvasyni lá drjúgt rómrinn***, der laa Selvbevidsthed i hans Stemme (Esp. X. 33),. — **3.** om Retning (ogs. overf.) vende: (naut.) ***láta (skip) l. inn um (út um)***, lade et Skib drive med Forstavnen vendt ind mod Land (vendt fra Land); ***l. að (um ljá í orfi)***, vende nedad; ***l. frá***, vende opad (om en Le i Skaft). *það liggur svo eða svo í e-u* (jfr. B.), Fibrer, Aarer el. desl. i noget har den el. den Retning: *Gangarnir eru oft harðari en bergið í kring, það liggur öðruvísi í þeim* (ÞThLýs. I. 62); *það liggur illa í krítuskaftinu*; — ***l. vel, illa fyrir (skoti)***, ligge, vende godt, daarlig for et Skud: *hann* (ɔ: *selurinn*) *lá svo illa fyrir, að það varð að skjóta framan á hann* (SIng. I. 199).

B. overf. Bet. med præp. og adv.: *l. á e-u*, (egl. ligge paa n-t) [1]) holde paa n-t, spare paa n-t: *l. á peningum*, have Grunker (jfr. A. I. 3); *l. á liði sínu*, slöje af, dovne, være uvirksom; ***Þér Lýkíumenn, hví liggið þér svo á*** (sparer I paa) *ofurafli yðar* (Il. I. 301); [2]) lægge Skjul paa n-t: *hann liggur ekki á því, sem hann veit*; [3]) pleje at göre, begaa et el. andet: *l. á því lúalagi* (jfr. *lúalag*) *að* ..., pleje at være saa lumpen at ...; [4]) *það liggur þungt á mjer*, det tynger mig svært; (om en Fortryllelse) ***það lá á honum að gera þessi ósköp***, han var ved en Fortryllelse tvungen til at begaa disse Uhyrligheder (jfr. *leggja á e-n, álög*); [5]) *l. á e-u*, (jfr. A. I. 1. b.) falde paa n-t; tabe sin Sag: ***Þið hafið þó ekki legið á því? sagði Þorbjörn*** (EKvOf. 302); [6]) impers. *liggur á e-u*, n-t haster; *ekki (ekkert) liggur á*, det haster ikke, det har gode Stunder (Veje); *það liggur ekki á að gera það*, det haster ikke med at göre det, det kan godt vente; *mjer liggur á*, jeg har Hastværk (travlt); *e-m liggur á e-u*, en trænger til n-t, n-t er en magtpaaliggende; *mjer liggur á peningum*, jeg trænger til Penge; *mjer liggur á að geta komist af stað í fyrra málið*, jeg maa nødvendigvis kunne tage af Sted i Morgen tidlig; *„Á hefir þér legið núna, Bjarni minn“* (JÁÞj. II. 53); *Nefndu mig, ef þér liggur lítið á* (hvis du skulde trænge til lidt Hjælp) (JÁÞj. II. 447); (Ordspr.) *þá skal marka manninn, er mest liggur á* (GJ.), i Nød prøves Tro og Dyd; [7]) impers. *það liggur vel á e-m*, en er i godt Humør; *það liggur illa á e-m*, en er bedrøvet; *það liggur misjafnt á e-m*, en er i daarligt Humør; *l. e-m á hálsi fyrir e-ð*, dadle en for n-t; *orð liggur á*, man siger, det gaar det Rygte: *Enn fremur segir hann að orð liggi á, að Bretar árlega muni eiga viðskipti við Grænlendinga* (ÞThLfr. I. 210); *e-ð liggur að*, n-t kan ventes: *það lá að!* det kunde man jo vente! ja, naturligvis!; *það hafi alténd legið að, að G. systir sín mundi ekki gleyma sér* (JÁÞj. II. 357); *láta sitt ekki eftir l.*, ikke lade nogen af de en paahvilende Forpligtelser henstaa uopfyldte, göre hvad man kan eller bör: *ekki lét alþýða manna sitt eptir liggja* (forsömte ikke sin Del af Arbejdet) *til að halda glímunum við* (ÓDavSk. 42); *König hlýtur að hafa verið mjög iðinn og ötull og hefir ekki látið sitt eptir liggja* (ÞThLfr. III. 59); *jeg skal ekki láta mitt eftir l.*, jeg skal göre hvad jeg kan; *e-ð liggur eftir e-n*, en har udført n-t, kan pege paa en udført Ting (om Forfatterskab, Arbejde af en el. anden Art osv.); *það liggur ekki mikið eftir hann*, han har ikke gjort (skrevet) meget; *það er sjálfsagt að veita skáldum, sem láta eitthvað eftir sig l.* (som producerer noget), *dálítinn styrk* (Alþ. '11, B. II. 350); — *l. fyrir*, [1]) abs. være for Haanden, være til Drøftelse: *nú liggur næst fyrir að* ..., nu kommer dernæst det at ...; *það mál, er liggur fyrir*, den foreliggende Sag; [2]) *e-ð liggur fyrir e-m*, n-t foreligger (om en Sag for en Domstol el. en Øvrighedsperson): *Þetta tilfelli var svo einstakt og sjaldgæft, að þeir voru ráðalausir með það, blessaðir. Enda lá það ekki beinlínis fyrir þeim* (ɔ: *dómsmönnum*) (det vedkom dem jo egentlig heller ikke, det forelaa heller ikke direkte) (JTrGst. I. 139); [3]) overf. n-t er en bestemt af Skæbnen (jfr. *forlög*): *það lá fyrir honum að verða keisari á Frakklandi*, det var hans Skæbne at skulle blive Kejser i Frankrig; *það átti fyrir honum að l. að giftast aldrei*, det skulde blive hans Lod i Livet aldrig at blive gift; *l. í*, [1]) om n-t, der gentagne Gange eller vedvarende finder Sted: *l. í e-m*, stadig overhænge en Person (med Anmodninger osv.); *l. í eyrunum á e-m*, stadig sladre til en el. søge at paavirke en; *l. í bókum*, hænge over Bøger; *l. í illdeilum við e-n*, ligge i Strid med en; [2]) om en Tilstand el. Beskaffenhed: *l. í augum uppi*, være iöjnefaldende, indlysende: *það liggur í augum uppi*; — *það liggur svo eða svo í e-u* (jfr. A. V. 3.), det hænger saadan el. saadan sammen med n-t; *liggur svona í því*, naa, er det saaledes beskaffent (Eimr. III. 97); *l. í landi*, være stedegen; *e-ð liggur í loftinu*, n-t ligger i Luften, føles som aldeles naturligt; [3]) om Sindsstemninger: *hvernig lá í gamla manninum í dag?* hvordan var Humøret hos den gamle i Dag?; *til þess að sjá „hvernig í fólkinu lægi“* (hvordan Folk var til Sinds) (Fréttir '18, 155); *láta sjer e-ð l. í ljettu rúmi*, tage sig noget let; [4]) (vulg.) *l. í einhverri*, ligge i med en (Kvinde); *l. í því* (jfr. I. 4.), lide et Nederlag, faa sin Bekomst: *sá lá í því!* han fik rigtignok sin Bekomst; *l. yfir e-u*, arbejde længe og langsomt paa n-t; *l. yfir dæmi, þraut*, arbejde paa Løsningen af et Regnestykke, en Opgave; *það lá nærri, að*, det var nær ved, at; *„Nú lá sem næst, að ég hefði ekki komið“* (Eimr. XI. 211); *l. til*, komme til, være Aarsag: *nema sjerstök atvik liggi til*, med mindre der er særlige Omstændigheder, med mindre særlige Omstændigheder kommer til; *lágu þar mörg drög til*, der var mange Omstændigheder medvirkende; [2]) *e-m liggur vel (illa) orð til e-s*, en omtaler en godt (daarlig); [3]) høre [illegible] under [illegible] *liggi til þessarar*

jarðar; †[4]) *(eiga við)* passe for; — *l. undir*, [1]) *(bíða lægri hlut)* ligge under, blive overvundet, tabe; [2]) *l. undir e-n (†e-m)*, høre under en (om Lande, Godser, Magt): *Indland liggur undir Bretakonung*; — *sú jörð lá áður undir Skálholtsbiskupa, en liggur nú undir landssjóð* (tilhører nu Landskassen); *Mat þetta liggur undir samþykki biskups*, til denne Taksation udfordres Biskoppens Approbation (Stj. '07, A. 134); [3]) *l. undir e-u*, være udsat for n-t: *(hálendið) liggur þar ... síður undir sandfoki en hin austlægari héruð* (ÞThLýs. I. 164); *l. undir skemdum*, være udsat for Skade; *l. undir sjó (um skip)*, være udsat for at Søen skyller ind; [4]) finde sig i: *það er hart að þurfa að l. undir þessu*; — *Það var ekki nóg með það, að við lágum undir ónotum* (maatte finde os i Bebrejdelser) ... *fyrir að halda þessu fram* (Alþ. '11, B. II. 301); *l. upp á e-m*, være el. falde en til Byrde: *l. upp á fátækum foreldrum*; — *Gísli bar það fyrir, að ekkert lægi upp á bakborðið* (at Bagbordsfolkene klarede sig fuldt saa godt) (GKonÆf. 86); *l. út fyrir e-ð*, søge at komme i Besiddelse af n-t; *l. við*, [1]) være udsat (som Præmie): *þau sigurlaun er við lágu*, de udsatte Præmier; [2]) *e-ð liggur við*, det gælder n-t: *líf þitt liggur við*, dit Liv staar paa Spil, det gælder dit Liv; [3]) om Straf el. Ulykke: *sekt liggur við e-u*, der er fastsat Straf for n-t; *l. við 10 króna útlát*, under Straf af 10 Kr.; *Hvað lá þá við* (hvad forestod, var i Vente), *ef stjórnin framkvæmdi áform sitt? Viðskiftaslit við Landmandsbankann* (Alþ. '11, B. 347); [4]) ligge i Nærheden, næsten være Tilfældet: *það lá við, að skotið kæmi í hann*, han var nær blevet ramt af Skuddet; *það lá við (sjálft), að* ..., det var nær ved, at ..., det var lige paa Nippet til, at ..., det var paa et hængende Haar, at ...; *það lá við sjálft, að skipið færist*, Skibet var nær gaaet under; *Stundum virðist það vafasamt, hvort maður eigi að álíta þá eða þá sögu viðburðasögu; því svo lítur út, sem í sumum þeirra liggi að eins hugmyndaleikur, sem klæði einhvern siðalærdóm í sögulegan hjúp. En annað veifið sýnist l. við sjálft* (synes det næsten som om), *að slíkar sögur séu tröllasögur, galdrasögur, kýmnisögur, og þar fram eptir, svo að varla er auðið að fá þeim fast sæti í flokkaskipuninni* (JÁÞj. II. 127); *e-m liggur við e-u*, en er nær ved n-t: *mjer lá við að berja hann*, jeg var nær ved at prygle ham; *húsinu liggur við hruni*, Huset truer med at falde; *mjer liggur við að segja*, jeg havde nær sagt; *lá mjer við að segja*, havde jeg nær sagt; *lá við slysi en varð ekki af*, der var nær sket en Ulykke; *l. við borð*, være nær forestaaende.

C. refl. *liggjast*: *e-m ligst e-ð eftir (= e-m yfirsjest e-ð)*, en glemmer n-t: *Mer sýndist ykkur liggjast mikið eftir í fyrra, að þið ekki gáfuð út hreina útlegging af síðustu blöðum* (TSæm. 176).

liggjandi (-a) [lɪɟ:andɪ] m. Havets Tilstand mellem laveste Ebbe og begyndende Flod, eller mellem höjeste Flod og begyndende Ebbe, den Tid, Flodbølgen bruger til at vende om, enten i Retning fra Land eller til Land: *þeir reru á liggjandanum*, jfr. *fjörul.*, *flæðarl.* (Vf.); *Liggjandinn stendur að eins í fjórðung stundar, og að eins á þeim tíma er mælt að róðrarbátum og seglskipum sje fært* (Stj. '92, B. 113).

1. **lygi** (gen. ds., pl. **-ar**) [li:jɪ, lɪ:qaϱ] f. Løgn: *það er l. úr þjer*, det er Løgn, hvad du der siger; (Ordspr.) *lygum hæfa laun ill* (GJ.), Løgn fortjæner ond Lön; (Talem.) *þetta er ekki* (el. *ekki er þetta*) *lyginni líkt* (egl. (iron.) det ligner ikke en Løgn) sikken noget Sludder.

2. **lygi** [li:jɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **ljúga.**

lygi brjef [li:jɪbrjɛ:v] n. falskt Brev. **-gjarn** [-ɟar·dv, -ɡad·v] a. løgnagtig. **-grunur** [-grʏ:nøϱ] m. falsk Mistanke. **-hættur** [-haihdøϱ] a. tilböjelig til at lyve: (Ordspr.) *langferðamenn eru lygihættir* (GJ.), langvejs fremmed lyver gærne, jfr. t. wenn jemand eine Reise tut, dann kann er was erzählen. **-kvittur** [-kvɪhdøϱ] m. falsk Rygte. **-laus** [-löy·s] a. uden Løgn, sanddru. **-legur** [-lɛ·qøϱ] a. **1.** *(ósennilegur, ótrúlegur)* usandsylig, utrolig. — **2.** *(ósannur, loginn)* usand, falsk, forførerisk. — **3.** adv. *-lega*. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. Løgner, Bedrager. **-mál** [-mau:l] n. løgnagtig Tale: *þetta er l.*, det er Løgn. **-munnur** [-mʏn:øϱ] m. lyvende Mund, Løgner.

lyginn [li:jɪn] a. løgnagtig: *vera l. í meira lagi*, være slem til at lyve; (Ordspr.) *enginn er svo l., að ei kunni satt að segja* (GJ.), ingen er saa løgnagtig, at han aldrig sandt Ord siger; *l. sagði*, *l. já tillagði* (GJ.), en Løgner det sagde, en Løgner ja til lagde.

lygi prestur [li:jɪprɛs·døϱ] m. **1.** *(prestur lyginnar)* Løgnens Præst. — **2.** *(lyginn prestur)* løgnagtig Præst. **-saga** [-sa:qa] f. = **lygasaga.** **-samur** [-sa·møϱ] a. = **lygigjarn.** **-vitni** [-vɪhdnɪ] n. løgnagtigt Vidne, falskt Vidne.

lygn [lɪg·n] a. (om Vand og Luft) stille, rolig: (Ordspr.) *í lygnu vatni er oft langt til botns*, det stille Vand har den dybe Grund.

1. **lygna (-u, -ur)** [lɪg·na] f. stille Vand: *ef nokkuð hrærðist í lygnunni heima, þá væri nokkurs von, að ekki fúlnaði allt í sundur* (JSBr. 47); — pl. *lygnur*, Pletter uden Strøm (i en Flod el. desl.).

2. **lygna (di)** [lɪg·na, lɪŋ·dɪ] v. **1.** vi. blive stille; — impers.: *veðrið* (el. *veðrinu*) *lygndi*, Stormen tog af, det blev stille: *það lygnir*, Vinden stiller. — **2.** vt. med dat.: *l. (aftur) augunum*, lukke Øjnene halvt; *l. augunum upp á e-n* (el. *til e-s*), skele til en: *hann lygndi augunum upp á fólkið* (JThMk. 164).

lygnavatn [lɪg·navahtn] n. stille Vand.

lygnukvöld [lɪg·nokvöl·t] n. stille Aften (GFrÁtt. 197).

1. **lýja (-u, -ur)** [li:ja] f. **1. a.** *(toppur, vöndur)* Tot, Visk: *hárl.*, *ullarl.*, *heyl.*, *vandarl.* — **b.** *(tuska, ljereftsrýja)* slidt Lærred, Las, Pjalt. — **2.** *(roð)* tarveligt Kort: *jeg fæ enga lýju*, jeg faar ikke et eneste brugeligt Kort (egl. ikke en Gang et tarveligt Kort): *hann vissi, að hún var sjaldan vön að fá lýju* (JThPs. 31).

2. **lýja (lý, lýjum; lúði, lúðum; lýði; lúið)** [li:ja; li:, li:jom; lu:ðɪ, lu:ðøm; li:ðɪ; lu:ɪð] vt. **1.** knuse, støde, göre böjelig, blød; *l. járn*, udhamre Jærn; (Ordspr.) *lýist fiskur ef lengi er barinn* (GJ.), Fisken (ɔ: Stokfisk)

bliver mør, naar den bankes længe. — **2. a.** trætte, udmatte: (Ordspr.) *verkið á að l. mann, en ekki verktærið* (SchMál.), Arbejdet bør trætte, ikke Værktøjet. — **b.** refl. *lýjast*, trættes, blive træt. — **3.** pp. *lúður*, *lúinn*: **a.** forslidt, træt, udmattet: *lúinn af striti.* — **b.** krøllet, slidt: *tekur þaðan miða einn gamlan og lúðan* (JThMk. 295); *lúnar árar*, forslidte Aarer.

†lýjusteinn [li:josdeid·v] m. Sten, hvorpaa Jærn udhamres.

lík (-s, pl. ds.) [li:k] n. **1.** *(líkami)* Legeme: *liðið l.*, afsjælet Legeme, død: *hann var liðið l. að kveldi*; *vera* (el. *líta út) eins og liðið l.*, se ud som selve Døden (som Døden fra Lybæk). — **2.** Lig, afsjælet Legeme: *búa um l.*, klæde et Lig. — **3.** *(á fiski)* den indvendige Side af en flækket Fisk, Kødsiden (mods. Skindsiden) (Vf.). — **4.** *(á segli)* Lig.

lýk [li:k] 1. p. sg. præs. ind. af **lúka** og **ljúka.**

1. **líka (a)** [li:ga, li:ka] vt. med dat. og v. impers. **1.** finde Behag i, synes om: *e-m líkar e-ð*, en synes om n-t: *líkaði þjer samsöngurinn*, syntes du om Koncerten?; *láta sjer e-ð vel l.*, give sig tilfreds med n-t; *þetta líkar mjer*, dette synes jeg om, dette kan jeg lide; *e-m líkar e-ð vel (illa)*, en synes godt (daarligt) om n-t, ser n-t gærne (ugærne); (Ordspr.) *enginn gerir svo öllum líki og ekki guð í himnaríki*, selv Vorherre kan ikke göre alle til Behag; *hvað er betra en sjálfum líkar* (el. *semur)*, hvad er bedre, end naar man selv synes man har gjort noget godt. — **2.** *e-m líkar vel (illa) við e-n*, en synes godt (daarligt) om en, er godt (daarligt) tilfreds med en: *hvernig líkar þjer við nýja vinnumanninn?*

2. **líka** [li:ga, li:ka] adv. tillige, ogsaa; — forstærkende efter pron. dem.: *þessi l. ósköp!* saadan (sikken) en uhyre Masse!; *og þessar l. litlu býfur*, de her vældige »Plader« (store Fodder) (Eimr. XVI. 140).

líka böng [li:gaböyŋ·k, li:ka-] f. (stor) Ligklokke. 1. **-krákur** [-krau:gøϱ, -krau:køϱ] m. Hakke, der bruges naar der paa Kirkegaarden graves en Grav. 2. **-krákur** [-krau:gøϱ, -krau:køϱ] fpl. Slæde til Befordring af Lig til Kirken. **-krókur** [-kroᵘ:gøϱ, -kroᵘ:køϱ] m. Hakke (ÁM. 226b, 8vo).

líkama burður [li:kamabʏr·ðøϱ] m. Lader, Holdning. **-heimur** [-hɛi:møϱ] m. Sanseverden. **-laus** [-löy:s] a. uden Legeme, ulegemlig. **-ljettur** [-ljɛhdøϱ] a. med ringe Legemsvægt; is. overf. som har let ved at løbe. **-skapnaður** [-sgahbnaðøϱ] m. Legemsbygning. **-þungur** [-þuŋ·gøϱ] a. før, med svær Krop; is. overf. tung i sine Bevægelser.

líkami (-a, -ar) [li:kamɪ] m. **1.** Legeme: *hraustur á sál og líkama.* **2.** (i kirkelig Bet.) = *holdið*, Kødet.

líkam kendur [li:kamȿɛn·døϱ] a. sanselig. **-legur** [-lɛ·qøϱ] a. legemlig, sanselig: *líkamleg hegning*, legemlig, korporlig Revselse. **-leiki** [-lɛi·ɡɪ, -lɛi·ȿɪ] m., **-leikur** [-lɛi·gøϱ, -lɛi·køϱ] m. Legemlighed.

líkams burðir [li:kamsbʏr·ðɪϱ] mpl. **1.** Legemets Holdning og Bevægelser: *þó l. hennar væru fremur stirðir og seinir* (GPSk. 176). — **2.** Kræfter, Legemsstyrke: *og varð (hann) aldrei samr til líkamsburða* (Esp. II. 21). **-eðli** [-ɛð·lɪ] n. Legemets Natur el. Beskaffenhed. **-fegurð** [-fɛ:qørð] f. Legemsskönhed. **-fýsn** [-fis·vj f., **-fýst** [-fis·t] f. Sanselighed. °**-fræði** [-frai:ðɪ] f. indec. Anatomi (MHUpp. 13). **-gerð** [-ɡɛr·ð] f. Legemsbygning. **-kvöl** [-kvö:l] f. Legemssmærte. **-losti** [-los·dɪ] m. Vellyst, sanselig Nydelse **-skapnaður** [-m-sgahbnaðøϱ] m. = **líkamaskapnaður. -skepna** [-sɡehbna] f. Legemsskabning. **-skurður** [-sgʏr·ðøϱ] m. Operation. **-stærð** [-sdair·ð] f. **1.** Legemsstörrelse: *l. manns.* — **2.** Masse: *l. hans* (ɔ: *Merkúríuss) er* [illegible] *hluti úr* [illegible] *jarðarinnar* (Úr [illegible] 17) **-vit** [-s-vɪ:t] npl. Legemssanser, Sanser. **-vöxtur** [-vöχ·sdoϱ] m. Legemsdannelse.

†líkamur (-s, -ar) [li:kamoϱ] m. [illegible] *líkami*, bruges i Nutidssprog kun i Poesi og Sammensætninger.

†líkan (-ar, -anir) f., **líkan (-s, líkön)** [li:gan, li:kan; li:gøn, li:køn] n. **1.** Billede. — **2.** (med.) Fantom.

lík bekkur [li:kbɛhgøϱ] m. = **líkbörur. -bygging** [-bɪɡ·ɪŋk] f. Gravbygning. **-bjalla** [-bjadla] f. Ligklokke, Sörgeklokke. **-blauður** [-blöy·ðøϱ] a. = **líkhræddur. -blæja** [-blai·ja] f. Liglagen. **-borg** [-bork] f. Nekropolis, Dødningeby. **-brá** [-brau·] f. = **valbrá. -brenna** [-brɛn·a] f., **-brensla** [-brɛnsla] f. Ligbrænding. **-brensluofn** [-brɛnsløob·v] m. Ligbrændingsovn. **-brenslustofa** [-brɛnsløsdo:va] f. Ligbrændingsanstalt; Krematorium. **-brenslutæki** [-brɛnsløtai:ɡɪ, -tai:ȿɪ] npl. Apparater til Ligbrænding. **-bönd** [-bönt] npl. Ligbaand. **-börur** [-bö·røϱ] fpl. Ligbaare. **-eitur** [-ei·døϱ, -ei·toϱ] n. Liggift. **-eldur** [li:gɛldøϱ, li:k-] m. Ligbaal. °**-faraboði** [-k-farabo:ðɪ] m. Bedemand. **-fylgd** [-fɪl(q)t] f. Ligfølge. **-fjalir** [-fja·lɪϱ] fpl. = **líkbörur. -flutning** [-flʏhdnɪŋk] f. **1.** *(flutningur líks)* Transport af Lig. — **†2.** *(líkför)* Ligbegængelse. **-för** [-fö·r] f. **1. a.** *(greftrun)* Ligbegængelse, Begravelse. — **b.** Ligfærd: *átta menn í Eyrarsveit fóru 8 líkfarir á einum degi* (ÞThÁrf. 123). — **2.** *(líkfylgd)* Ligfølge. **-föt** [-fö·t] npl. Ligklæder. **-gröftur** [-gröfdøϱ] m. Begravelse. **-hár** [-(h)au·r] n. Dun paa Kroppen; spec. Dun paa Hagen. **-hellir** [-(h)ɛdlɪϱ] m. Gravhule. **-hestur** [-(h)ɛsdøϱ] m. Hest, der bærer et Lig til Kirken. **-hjúpur** [-ȿu·bøϱ, -ȿu·pøϱ] m. Liglagen. **-hrafn** [-(h)ϱabv] m. Ligravn. **-hringing** [-(h)ϱiŋɡiŋk] f. Ligringning. **-hræddur** [-(h)ϱaid·øϱ] a. bange for Lig, ligræd. **-hræðsla** [-(h)ϱaiðsla] f. Ligskræk, Ligrædsel. **-hús** [-(h)u·s] n. Ligkapel. **-hvelfing** [-χwɛlvɪŋk, li:kvɛlvɪŋk] f. Katakombe.

1. **líki (-a, -ar)** [li:ɡɪ, li:ȿɪ, li:ga(ϱ), li:ka(ϱ)] m. Lige, Ligemand: *hann á ekki sinn líka*, hans Lige findes ikke.

2. **líki (-is,** pl. ds.) [li:ɡɪ, li:ȿɪ] n. **1.** Skikkelse, Form: *í heilu l.*, [1]) hel og holden, uskadt; [2]) ubeskaaren; *vera í dúfulíki*, være i Dueskikkelse; *bregða sjer í allra kvikinda l.*, kunne paatage sig alle Skikkelser. — **2.** som sidste Sammensætningsled: Surrogat: *smjörl.*, Margarine.

lyki [lɪ:ɡɪ, lɪ:ȿɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **lúka** og **ljúka.**

lykil augu [lɪ:ɡɪlöy:qo, lɪ:ȿɪl-] npl. = **lykilhald. -beri** [-bɛ:rɪ] m. Nøglebærer. **-hald** [-λ-(h)al·t] n. Haandfang paa en Nøgle.

lyk ill (-ils, -lar) [lɪ:ɡɪdλ, lɪ:ȿɪdλ, -ɪls, lɪhglaϱ] m. **I. 1.** Nøgle: *l. að hurð*, Nögle til en Dör; *lykillinn stendur í (skránni)*, Nöglen sidder i (Laasen); *lykillinn gengur ekki að skránni*, Nöglen passer ikke til Laasen (Hullet); (Ordspr.) *ekki hanga allir lyklar við konulæri*, Nöglen hænger ej altid ved en Kones Laar. — **2.** *l. á strengjahljóðfærum*, paa visse Strængeinstrumenter, Skrue. — **II.** overf. Bet. **1. a.** (mus.) Nögle: *G-lykill, F-lykill.* — **b.** *lyklar himnaríkis*; *l. að leyndardómi*; (Talem.) *e-ð er l. að e-u*, n-t er Nöglen til n-t. — **2. a.** (metr.) Rimstavelse (Helrim) i Versets Begyndelse el. inde i Verset, jfr. *frumlykill, tálykill.* — **b.** = *háttalykill.*

lykil pípa [lɪ:ɡɪlpi:ba, lɪ:ȿɪlpi:pa] f. Nöglepibe. **-skegg** [-sɡɛk·] n. Nöglekam.

lykilsurt [lɪ:ɡɪlsʏϱ·t, lɪ:ȿɪls-] f. (SvPRask 18) = **fjallajakobsfífill.**

líkinda legur [li:ɡɪndalɛ:qøϱ, li:ȿɪnda-] a. sandsynlig. **-lög** [-lö:q] npl. Sandsynlighedslov. **-reikningur** [-reihgniŋgøϱ] m. Sandsynlighedsregning.

líkindi [li:ɡɪndɪ, li:ȿ-] npl. **1.** Sandsynlighed: *l. til e-s*, Sandsynlighed for n-t; *e-ð er (fer) að líkindum*, n-t er (gaar) som man kunde vente; *ef að líkindum lætur*, hvis det gaar som ventet; *(það) lætur að líkindum*, det kan man nok tænke sig, det siger sig selv: *lætur að líkindum, að hreyfingarnar hafi ekki látið þá ósnerta* (HHafst. i JHall. viii—ix); *Hrútur er eldra gaman en að líkindum lætur* (end man skulde tro) (ÓDavSk. 163); *eins og að líkindum ræður*, som man kan vente; *að öllum líkindum*, efter al Sandsynlighed. — **†2.** Lighed, Billede: *jeg sá l. til Rómaborgar, þó ei sæi jeg sjálfan staðinn* (Sch.). — **†3.** *(vottur af e-u)* Spor af n-t.

líking (-ar) [li:ɡiŋk, li:ȿiŋk] f. **1. a.** Lighed, Skikkelse: *andinn birtist í líkingu nauts*, Aanden aabenbarede sig i en Okses Skikkelse. — **b.** overf.: *í líkingu við það, sem hann hafði sjeð*, i Lighed med, hvad han havde set. — **c.** n-t, der ligner, kan sammenlignes med n-t andet: *Stöku sinnum hef jeg sjeð eina og eina fisktorfu ofansjávar, og stundum fiskað vel í þeim á handfæri, en aldrei neina l. af því* (noget, der kan sammenlignes med det) *sem þarna bar fyrir augun* (Lögr. '15, 126). — **d.** Analogi, jfr. *líkingardraumar* (HermJDulr. 35). — **2.** (mat.) Ligning, Proportion. — **3.** Lignelse, Allegori, Parabel, Metafor: *hann talaði í líkingum.*

líkinga fullur [li:ɡiŋgafʏd·løϱ, li:ȿiŋɡa-] a. fuld af Allegorier. **-mál** [-mau:l] n. allegorisk Sprog.

líkingar atriði [li:ɡiŋgara:drɪðɪ, li:ȿiŋgara:t-] n. lignende Træk, Lighed. **-fullur** [-ϱ-fʏd·løϱ] a. = **líkingafullur. -legur** [-r-lɛ:qøϱ] a. billedlig, symbolsk. **-saga** [-ϱ-sa:qa] f. Allegori. **-tengsl** [-tɛiŋ·sλ] npl. Ligheds-association (ÁBjSál. § 168).

líkisbrigði [li:ɡɪsbrɪq·ðɪ, li:ȿɪsbrɪg·ðɪ] npl. Formforandring.

lykja (lyk; lukti; lykti; lukt) [illegible] vt. og vi. **1.** *(loka)* lukke, laase: *l. um*, omgive, indhegne: *fjöllum luktur dalur*, en Dal, omgivet af Bjærge; refl. *lykjast.* — **†2.** *(borga)* betale: *l. skuld.*

líkja (ti) [li:ɡa, li:ȿa] v. **1.** vi.: *l. eftir e-u*, efterligne n-t. — **2.** vt. med dat.: *l. e-m við e-ð*, sammenligne en med n-t. — **3.** refl. *líkjast*, ligne, arte sig: *l. e-m*, ligne en, slægte en paa; *barnið líkist í móðurætt sína*, Barnet ligner sin Moders Familie; (Talem.) *ekki er leiðum að líkjast* el. *það er ekki leiðum að líkjast, þar sem hann er (þú ert* osv.), han (du) er ikke den sletteste at slægte paa (el. ligne).

líkkista [li:kȿɪsda] f. Ligkiste.

1. **lykkja (-u, -ur)** [lɪhɡa] f. **1. a.** Løkke: *l. á bandi, l. á reipi.* — **b.** *(hnútur)* spec. Rendeknude, Trækknude. — **c.** *(í prjóni)* Maske (i Strikning): *fella niður lykkju*, tabe en Maske; *taka upp lykkju*, tage en Maske op; *taka lykkjuna*, strikke. — **d.** *(torflykkja)* lang Græstörv (saal. kaldt fordi den danner en Løkke, naar den rejses op paa Enderne til Törring). — **e.** *(hákarlslykkja)* Havkalstrimmel törret paa en Slaa. — **f.** Malle (jfr. *krókur* 1. c.). — **2.** Krumning, Bugtning: *gera lykkju á leiðina (leið sína, leið sinni)*, afvige fra den lige Vej, göre en Afstikker.

2. **lykkja (a)** [lɪhɡa] vt. **1.** lægge i Bugtninger el. Folder, folde: *l. menn svo lèreptin niðr í tunnu* (LFR. IX. 145). — **2.** refl. *lykkjast*, bugte sig: *en á gjáarbotninum lykkjast áin innan um hamra og standa* (ÞThFerð. II. 159); — pp. *lykkjaður*, i Bugtninger, som slynger sig: *lifandi kristallslindir smáu, | lykkjaðar kringum bala' og hól* (BTh. 115).

lykkju brot [lɪhɡobro:t] n. Fold: *lèreptin niðrlögð í ... lyckjubrotum* (LFR. IX. 149). **-fall** [-fad·λ] n. **a.** det at tabe en Maske. — **b.** en tabt Maske. — **c.** overf. Lapsus: *Hér í 10. gr. hefir enn orðið l. og lokleysa* (Alþ. '11, B. II. 876). **-hnútur** [-hvu:døϱ, -hvu:toϱ] m. Knude, lavet af Løkker: *J. Ól. nefnir ... lykkjuhnút (úr lykkjum sem brugðið er saman)* (ÓDavSk. 352). **-tal** [-ta:l] n. Antal Masker. **-tyrfa** [-tɪr·va] vt. tildække Ho saal. at Græstörvene ikke slutter tæt (LFR. VI. 68). **-tyrfing** [-tɪr·viŋk] f. Tildækning med Græstörv uden at lade dem slutte tæt.

lík klukka [li:klʏhɡa] f. Ligklokke. **-klæða** [li:klai·ða] vt. iføre Ligklæder. **-klæði** [li:klai·ðɪ] npl. Ligklæder. **-knakkur** [li:knahgoϱ] m. Ligskammel. **-krans** [li:krans] m. Ligkrans.

lyklabyssa [lɪhglabɪs:a] f. Nöglebøsse.

lyklað [lɪhglað] an. (metr.) forsynet med *lykill.*

lykla háttur [lɪhglahauhdøϱ] m. = **hagkveðlingaháttur. -hringur** [-hϱiŋ·gøϱ] m. Nöglering. **-kerfi** [-ȿɛr·vɪ] n., **-kippa** [-ȿɪhba] f. Nögleknippe. **--Pjetur** [-pjɛ:døϱ, -pjɛ:toϱ] m. npr. St. Peter med Nöglerne. **-ráð** [-rau:ð] npl. Herredömme over Nöglerne. **-rim** [-rɪ:m] f. Hals, paa visse Strængeinstrumenter det Stykke, hvori de Skruer, hvortil Strængene fæstes, sidder: *var ... á henni* (ɔ: *hörpunni) l. af silfri* (Il. I. 207). **-samhenda** [-sa:μ(h)ɛnda] f. = **hagkveðlingaháttur. -sylgja** [-sɪl·ɡa] f. Nöglering. **-vald** [-val·t] n. **1.** = *lyklaráð*: (Talem.) *hafa lyklavöldin*, have Magten (i Huset). — **2.** *(páfans)* Pavens Magt til at løse; Løsenögle. **-þrátt** [-þrauht] an. = **tályklaþráhent.**

lík lega [lihglɛqa] adv. se **líklegur. †-legheit** [-lɛχ(h)ɛi·t] npl. = **líkindi** 3. **†-legleikur** [-lɛqlɛi·gøϱ, -lɛi·køϱ] m. = **líkindi** 1. **-legur**

[illegible] a. sandsynlig, rimelig; [illegible]: *það er líklegt að þú lofir honum að fara þetta að gamni sínu*, jeg kan ikke tro, at du ikke vil tillade ham at göre den Rejse for sin Fornöjelses Skyld (SIng. I. 101). — **2.** som rimeligvis vil göre et el. andet, lovende: *hann er l. maður, gáfaður vel* (MelBr. 44); *e-r er l. til e-s*, man kan vente sig n-t af en, en er rimeligvis i Stand til n-t; *hann er svo sem l. til þess*, ja, det kan man jo vente sig af ham; *l. foli, líklegt hestsefni*, ung Hest, som tegner til at blive en god Ridehest; *gera sig líklegan til e-s*, göre Mine til n-t, vise sig tilböjelig til n-t. — **3.** adv. *-lega*: **a.** rimeligvis, sandsynligvis, vel: *e-r kemur líklega*, en kommer vel (nok). — **b.** *taka e-u líklega, láta líklega við e-u*, give et saadant Svar paa n-t, at man kan tro, at vedkommende er velvillig stemt. **-leikur** [li:glεigoϱ, li:klεikoϱ] m. **1.** *(það að vera líkur)* Lighed. — **2.** *(sennilegleiki)* Sandsynlighed.

lík lús [li:glu·s, li:k-] f. **1.** *(lús á dýrum)* Lus paa Dyr. — **2.** *(varta með hárum)* haarbevokset Vorte i Ansigtet (BH.). **-maður** [-ma·ðoϱ] m. Ligbærer og Graverkarl. **-mynd** [-mınt] f. Statue.

líkn (-ar, -ir) [lihkv] f. **1.** *(miskunn)* Naade, Barmhjærtighed: *biðja e-m líknar*, bede om Naade for en. — **2.** *(hjálp)* Hjælp.

líkna (a) [lihgna] vt. med dat. vise Medlidenhed, Naade; *(hjálpa)* hjælpe.

líknabelgur [lihgnabεl·goϱ] m. Fosterhinde (is. af Dyr); spec. i ældre Tider ofte brugt i Stedet for Vinduesglas i *skjár* (s. d. O.), og til at binde over Medicinflasker og andet, som man vil skal slutte tæt.

líknanlegur [lihgnanlε·qoϱ] a. tilgivelig.

líknar belgur [lihgnarbεl·goϱ] m. **líknabelgur.** **-braut** [-bröy:t] f. Naadens Vej. **-fullur** [-ϱ-fʏd·loϱ] a., **-fús** [-fu:s] a. naadig, barmhjærtig. **-hönd** [-(h)ön·t] f. barmhjærtig Haand: *skjóta líknarhendi yfir e-n*, tage en under sin Beskyttelse. **-laus** [-r-löy·s] a. haardhjærtet, skaanselsløs. **-leysi (-is)** [-lεi·sı] n. Haardhjærtethed. **-lyndur** [-lın·doϱ] a. barmhjærtig, opofrende. **-lúkur** [-lu:goϱ, -lu:koϱ] fpl. (pop.) barmhjærtige Hænder. **-mál** [-mau:l] npl. Forbön, Mægling. **-stafur** [-ϱ-sda:voϱ] m. beskyttende, magisk Tegn. **-verk** [-r-vεϱ·k] n. Barmhjærtighedsgærning: *gera l. á e-m*, göre en god Gærning mod en, vise en Barmhjærtighed.

líkneski (-is, pl. ds.) [lihgnεsɟı] n., **líkneskja (-u, -ur)** [lihgnεsɟa] f. **1.** *(mynd)* Billede, Skikkelse, Form. — **2.** (spec.) Statue: *l. úr kopar*.

líkn legur [lihgnlεqoϱ] a. barmhjærtig, lindringsfuld. **-samlegur** [lihkv-samlε·qoϱ] a. naadig; — adv. *-lega*. **-samur** [-samoϱ] a. mild, barmhjærtig. **-semi** [-sεmı] f. indec. Naade, Mildhed.

lík pallur [li:kpadloϱ] m. Stillads, hvor et Lig stilles til Skue, lit de parade, castrum doloris, Katafalk. **-rán** [-g-rau·n, li:k-] n. Ligplyndring. **-ræða** [-rai·ða] f. Ligprædiken, Ligtale. **-salur** [-k-sa·loϱ] m. Gravkammer. **-skeri (-a, -ar)** [-sɟε·rı] m. Prosektor, Dissektor. **-skoðun** [-sgo·ðon] f. Ligsyn. °**-skurðarfræði** [-sgʏrðaϱfrai:ðı] f. indec. Anatomi. **-skurðarmaður** [-sgʏrðarma:ðoϱ] m. **líkskeri.** **-skurður** [-sgʏrðoϱ] m. Dissektion, Sektion. **-súla** [-su·la] f. Gravsöjle, Gravmærke. **-söngseyrir** [-söyŋsεi:rıϱ] m. Betaling for Sang og Jordpaakastelse. **-söngur** [-söyŋgoϱ] m. Gravsang.

1. **lykt (-ar, -ir)** [lıχ·t] f. is. i pl. Ende, Slutning: *að lyktum*, til sidst; *leiða e-ð til lykta*, bringe n-t til Slutning.

2. **lykt (-ar)** [lıχ·t] f. **1.** *(þefur)* Lugt: *góð, vond l.* — **2.** *(ólykt)* Stank: (Ordspr.) *sá á lykt, sem fyrst finnur*, Lugten stammer fra den, som först lægger Mærke til den. — **3.** *(skilningarvitið)* Lugt, Lugtesans.

1. **lykta (a)** [lıχ·da] vt. ende, slutte; — impers.: *e-u lyktar*, n-t slutter.

2. **lykta (a)** [lıχ·da] vi. **1.** lugte: *l. vel, illa*; — *l. af e-u*, lugte til n-t, snuse til n-t: *hundarnir lyktuðu hver af öðrum*. — **2.** spec. *(þefja illa)* stinke.

†**lyktan (-ar, -ir)** [lıχ·dan] f. Ende, Slutning.

lyktar efni [lıχ·darεb·nı] n. lugtende Stof. **-laus** [-löy·s] a. lugtfri.

lyktnæmur [lıχ·dnai·moϱ] a. **1.** med udpræget Lugtesans. — **2.** stærkt lugtende.

1. **líkur** [li:goϱ, li:koϱ] fpl. **1.** *(líkindi)* Sandsynlighed, Udsigter: *ráða e-ð af líkum*. — **2.** (jur.) Indicier: *dæma e-n eftir líkum*.

2. **líkur (lík, líkt)** [li:goϱ, li:koϱ, li:k, liχ·t] a. **I. a.** lig, lignende: med dat.: *vera l. sínum*, slægte sine paa; *sonurinn er ekki l. föður sínum*, Sönnen arter sig ikke efter Faderen, slægter ikke Faderen paa; (Ordspr.) [illegible] **1.** (altid) søger Selle Lige-, Krage søger Mage, lige Fugle flokkes gærne; *lík börn leika best, tveir líkir leika best* (GJ.), lige Börn leger bedst; *ætlar hvinn annan sjer líkan* (GJ.), Tyv tror, hver Mand stjæler; *sjerhver lofar sjer líkan* (GJ.), hver lover sin Lige; *þeir eru mjög líkir*, de ligner hinanden i höj Grad; *gjalda líku líkt*, betale lige for lige; *það er honum líkt!* det lignede ham; *líkt á við líkt*, lige for lige; *líkt fyrir líkt, þá er það goldið*, lige for lige, naar Venskab skal holdes. — **b.** i en Del adverbielle Udtr.: *líkt og ekki*, saa godt som intet; *ekki líkt því*, langt fra: *þótt hann stæði ekki líkt því í skilum* (JTrL. 361); *að líku*, ¹) *(jafnt fyrir það)* alligevel; ²) *(alveg eins, sama)* ganske det samme; *leggja e-ð að líku*, vurdere n-t lige, sætte n-t lige höjt; *til líka við*, i Lighed med; (med Nægtelse) ikke nær saa meget som: *Engin systranna þráði þetta til líka við yngstu systurina* (And. I. 4); *jeg kemst ekki til líka við hann*, jeg kan slet ikke sammenlignes med ham. — **II.** overf. **1.** sandsynlig, rimelig; — n. *líkt* som adv. rimeligvis: *það er öllu líkara en hitt*, det har större Rimelighed for sig; *mjer þykir líkara, að hann komi ekki*, jeg tror snarere, han ikke kommer; *það er líkast, að hann komi*, han kommer sandsynligvis; *líkast til*, rimeligvis, vistnok; *það er lík-* [illegible] **2.** [illegible] man kan vente sig et eller andet af: *hann er líkastur til þess*, det kan man snarest vente sig af ham; *Hákallatekja við líkara lag* (ret lovende) (MvT. I. 250).

lík vagn [li:qvagv, li:k-] m. Ligvogn. **-vaka** [-va·ga, -va·ka] f. Vaagen [illegible] **-veiður** [illegible] **-þorn** [-k-þo(r)dv] n. Ligtorn. **-þrá** [-þrau·] f. Spedalskhed (spec. lepra tuberosa). **-þrár** [-þrau·r] a. spedalsk.

lilja (-u, -ur) [lıl·ja] f. **1. a.** (bot.) Lilje. — ***b.** i Omskrivninger for Kvinde [illegible] osv. — **c.** npr. *Lilja*, — ogs. Navn paa et berömt Digt til den hellige Jomfrus Ære, af *Eysteinn Ásgrímsson*; deraf *liljulag*. — **2.** *(ljósastikulilja)* Lysearm.

lilju blóm [lıl·joblou:m] n. Liljeblomst. **-fríður** [-fri:ðoϱ] a. liljeskön, skön som en Lilje. **-grös** [-grö:s] npl. Liljeblomster: *akursins l.*, Markens Liljer. **-lag** [-la:q] n. = *hrynhenda*: *tvídýrgilt L.*, se *klangsháttur*. **-laus** [-löy·s] a. uden Liljer. ***-mund** [-mʏn·t] f. Liljehaand. ***-stóð** [-sdou:ð] n. Klynge af Liljer (GTh. '95, 130). **-vöndur** [-vön·doϱ] m. Liljebuket.

Lilla (-u, -ur) [lıl·a] f. npr. Kælenavn til ganske smaa Piger (egl. assimileret af *litla*).

Lilli (-a, -ar) [lıl·ı] m. npr. Kælenavn til ganske smaa Drenge (egl. assimileret af *litli*): *L. bróðir* (EKvSamb. 47).

lim (-s) [lı:m] n. coll. og (sj.) f. (pl. *limar*): **1.** *(greinar)* Grene paa et Træ: *háar limar* (JHall. 874). — **2.** *(hrís)* Risbrænde.

lím (-s) [li:m] n. **1.** Lim: *l. er oft búið til úr beinum*; — *l. bókbindara*, Bogbinderklister. — †**2.** *(kalk)* Kalk; jfr. *steinlím*.

lima (a) [lı:ma] vt. **1.** *(l. sundur)* sønderlemme; partere; *(aflima)* berøve et el. flere Lemmer: *hann sá engin ráð til þess að hjálpa henni, svo hann limaði barnið frá henni* (SIng. I. 8); *hver þinn leggur og liður | limist bálið viður* (JÁÞj. I. 457, i et Besværgelsesvers). — **2.** *(kvista)* afkviste. — **3.** lægge afhuggede Grene under Græstörvdækket paa Bygninger el. Brændselsstabler. — **4.** *l. inn*, indlemme. — **5.** refl.: *limast sundur*, blive sønderlemmet, løsne sig fra hinanden, skilles ad.

líma (di) [li:ma] vt. lime, klistre; — refl. *límast*, limes, klistres.

lima aftekning [lı:maaf·tεhgniŋk] f. Amputation (JsJs.). **-burður** [-bʏr·ðoϱ] m. Holdning.

limaður [lı:maðoϱ] a. lemmet: *vel l.*, smukt lemmet, vel proportioneret; *illa l.*, med klodsede Lemmer, af klodset Legemsbygning.

lima fall [lı:mafad·λ] n., **-fallssýki** [-falsi:ɟı, -si:ȿı] f. indec. Lamhed. Paralyse, Værkbrudenhed; — spec. Spedalskhedens anæsteliske Form (lepra anaesthetica). **-fallssjúkur** [-falsju:goϱ, -sju:koϱ] a. paralytisk, værkbruden; spedalsk. **-fjörður** [-fjör·ðoϱ] m. npr. Limfjorden. **-gerði** [-ɟεr·ðı] n., **-girðing** [-ɟır·ðiŋk] f. = **limgirðing.** **-langur** [-lauŋ·goϱ] a. langlemmet. **-lát** [-lau:t] n. Tab af et eller flere Lemmer, Lemlæstelse.

limar [lı:maϱ] fpl. se **lim.** **-keppur** [-ȿεhbøϱ] m. = *vöndur*, Ris: *[illegible] á mjer l., sem litlu góðu orkað fekk* (BoluH. 115).

lim baggi [lım·baɟ·ı] m. Risknippe. **-beygja** [-bεi·ja] f. (bot.) Aflægger.

lím blað [lim·bla·ð] n. Husblas. **-deig** [-dεi·q] n. Kit. **-draga** [-dra·qa] vt. lime. **-efni** [li:mεbnı] n. Limstof. **-falla** [lim·fadla] vi.: *l. að e-u*, være som fastlimet til n-t. **-fastur** [-fasdoϱ] a. fastlimet. **-fjöl** [-fjö·l] f. Limbræt.

lim garður [lım·garðoϱ] m., **-gerði** [-ɟεrðı] n., **-girðing** [-ɟırðiŋk] f. Hæk.

limheill [lı:µ(h)εidλ] a. med hele Lemmer, helskindet.

límhlaup [lim·hλöy·p] n. Limgelé.

lim hlaupa [lım·hλöy·ba, -hλöy·pa] a. indec., **-hlaupi** [-hλöy·bı, -hlöy·pı] a. **1.** *(bógsiga)* bovlam (om Heste). — **2.** *(lafhræddur)* halvdød af Skræk.

limi (-a, -ar) [lı:mı] m. = *vöndur*, Ris: (Ordspr.) *margur býr til líma á sjálfs sín bak* (SchMál.), mangen binder Ris til sin egen Bag; *Guð leggur sumar skepnur sínar í líma*, Gud lægger Provelser paa nogle af sine Skabninger (Vid. II. 197); *leggja sig (allan) í líma*, göre sit yderste, anstrænge sig.

líming (-ar) [li:miŋk] f. Sammenlimning, Limning.

límingur (-s) [li:miŋgoϱ] m. Klæbrighed, klæbrig Tilstand: *Límingurinn í snjónum* (GFrÁtt. 55).

†**lím kasta (a)** [lim·kasda] vt. kalke. **-kendur** [-ȿεndoϱ] a. limagtig, glutinøs. **-ketill** [-ȿε·dıdλ, -ȿε·t-] m. Limpotte.

limköstur [lım·kösdoϱ] m. Dynge af Grene.

lim lesta [lım·lεsda] vt. lemlæste. **-lesting (-ar)** [-lεsdiŋk] f. Lemlæstelse.

lím litur [lim·lı·doϱ, -lı·toϱ] m. Limfarve. **-lögur** [-lö·qoϱ] m. Limvædske.

limmikill [lım·ı·ıdλ, -mı·ı·ȿ-] a. med mægtige Grene.

limpa, lympa (-u) [lıµ·ba, lım·pa] f. Slöjhed, Utilpashed.

límpentill [lim·pεvdıdλ, -pεnt-] m. Limpensel.

limpfa (-u) [lıµ·bija, lım·pija] f. (pop.) **1.** *(limpa)* Slöjhed, Utilpashed: *það er einhver l. í mjer*, jeg føler mig utilpas. — **2.** *(úrþvætti)* uduelig Person, blodagtig Person.

limpiast [lıµ·bijast, lım·p-] vrefl. (pop.) blive slöj el. slap.

limpilegur [lıµ·bılε·qoϱ, lım·pı-] a., **limpiulegur** [lıµ·bijolε·qoϱ, lım·pijø-] a. **1.** *(mjúkur og þægur)* blød og eftergivende: *hárið er limpiulegt*. — **2. a.** *(lasinn)* utilpas. — **b.** *(lasinn að útliti)* som ser ud til at være utilpas. — **3.** *(kveifarlegur)* blodagtig, krysteragtig.

lím pottur [lim·pohdoϱ] m. Limpotte. °**-pressa** [-prεs·a] f. Limtvinge.

limpulegur [lıµ·bølε·qoϱ, lım·po-] a. slöj, utilpas.

lim ríkur [lım·ri·goϱ, -ri·koϱ] a. rig paa Grene. **-rjettur** [-rjε·hdoϱ] a. **lárjettur.**

†**límsetja** [lim·sε·dja, -sε·tja] vt. kalke, mure.

lymska (-u) [lım·sga] f. Lumskhed, Underfundighed.

limskertur [lım·sɟεϱdoϱ] a. lemlæstet.

lymsklegur [lım·sglεqoϱ] a., **lymsku fullur** [lım·sgøfʏd·loϱ] a., **-legur** [-lε·qoϱ] a., **lymskur** [lım·sgoϱ] a. lumsk, falsk, underfundig; — adv. *lymskulega*.

lymskuseggur [lım·sgøsεg:oϱ] m. lumsk Person.

limskæri [lım·sɟai·rı] npl. Havesaks.

lím sorta (-u) [lim·sogda] f. [illegible] *[illegible] límsortu loðin*,

þar í loga fórst saurug Sódóma (Milt. 315). **-spilda** [-sbılda] f. Limkage. **-steinn** [-sdɛıdv] m. Jordbeg.

limstýfing [lım·sdı·vıŋk] f. Amputation.

lím stokkinn [lım·sdohgın] a. bestænket med Lim. **-stæða (-u)** [-sdai·ða] f. Limmasse (LFR. VI. 238).

limtíningur [lım·ti·niŋgoo] m. Sankebrænde.

limur (gen. †**-ar** og **-s**, pl. **-ir**) [lı:moo] m. **I. 1.** Lem: *limir líkamans*. — **2.** *(hlutur)* Del af n-t: *fá fimtíu lima hlut*, faa 50 Dele af en parteret Helleflynder i sin Lod (Hún., Sch.). — †**II.** *(meðlimur)* Medlem. — **III.** *(prakkari)* Gavstrik, jfr. *hrekkjalimur* (Sl.). — **IV.** *sauðamergur*.

limvatn [lim·vahtv] n. **a.** Limvand. — **b.** *(í pappír)* Planervand.

limvöndur [lım·vöndoo] m. et Ris.

lin (-s) [lı:n] n. **1.** Svækkelse, Aftagen: *það var ekkert l. á því*, det vedvarede med samme Kraft. — **2.** mildt Vejrlig, spec. Tø, Tøvejr om Vinteren: *Ef ár ryðja sig í gaddfrosti á vetrardag, er von á lini* (JÁÞj. II. 560); *hann er farinn að berja í sig l.*, det blæser op til Tøvejr (Árn.).

lín (-s, pl. ds.) [li:n] n. **I.** Hör (linum): *spinna l.* — **II. 1. a.** Linned: *smágert lín*, Kambrik, Batist; (Talem.) *þú setur l. fyrir annars ljós* (GJ.), du trækker Lin for en andens Lys (ɔ: prøver paa at stille ham i Skygge). — ***b.** i Omskr. for Kvinder: *líns eik, þöll* osv. Kvinde. — †**2.** spec. — *brúðarlín, höfuðlín*, Brudeslør; *ganga und líni*, blive gift. — **3.** Shirting, Lærred.

lina (a) [lı:na] v. **1.** vt. (sj. med dat.) og vi.: *l. e-ð* (el. *l. e-u)* og *l. á e-u*, **a.** lindre, mildne: *l. sorgir e-s*. — **b.** göre slappere, linde, give efter: *Jón fylgdi þá fast eptir lagvopninu, og þrýsti því í kviðinn, en linaði ekki á, hvernig sem rakkinn ólmaðist* (JÁÞj. I. 329); *l. á* (abs.), sagtne Farten; *l. á e-u*, formilde n-t: *kreturnar ... eru ekki strangar ... en linað á þeim* (gjort mildere, slappede) (AlÞ. '11, B. 525). — **2.** (om Vejrliget, is. om Vinteren) blive mildere, slaa om til Tøvejr: *nú fer (hann) að l.*; *hann er að l. frostið*. — **3.** impers.: *e-u linar*, n-t sagtner, tager af: *óveðrinu linar*, Uvejret begynder at lægge sig: *veikinni linar*, Sygdommen bliver mindre heftig. — **4.** vi.: *verkirnir l.*, Smærterne tager af. — **5.** refl. *linast*: **a.** *(verða mýkri)* blive blødere; *(verða mildari)* formildes; *(fara að láta sig)* begynde at give efter. — **b.** *(missa krafta)* mattes, slappes: *hefir hverinn þó síðan aftur linast nokkuð* (ÞThLýs. II. 215); *linast upp*, tabe Kræfterne. — **c.** slappes, blive blød og klam (om Ho, der ligger Natten over).

Lína (-u, -ur) [li:na] f. npr. Dim. af Navne, som ender paa *-lín* og *-lína*: *Guðlín, Ólína* osv.

lína (-u, -ur) [li:na] f. **1.** Linje: *bein l., bogin l.* — **2. a.** *(snæri, kaðall)* Snor, Stræng, Reb. — **b.** *(lóð)* Line (Af.). — **c.** *(þinur á lóð)* Sime.

línakur [li:na·goo, -a·koo] m. Hörager.

linan [lı:nan] f. = **linun.**

linar [lı:naq] adv. comp. (jfr. *linur)* lemfældigere, mindre strængt.

lín arfi [li:narvı] m. (bot.) Fladstjærne (stellaria borealis). **-band** [lin·bant, lim·-] n. (Bogb.) Shirtingbind. ***-beður** [-bɛ·ðoo] m. Seng med Lagener af Linned. **-blóm** [-blo··m] n. Töjblomst. **-brynja** [-brınja] f. Linnedpanser.

linburða [lın·bvrða, lım·-] a. indec. med svage Kræfter.

1. **lind (-ar, -ir)** [lın·t] f. **1. a.** Lind, Lindetræ (tilia europaea). — **b.** i Omskr.: *seima l., gulls l.* osv., Kvinde. — ***2.** *(skjöldur)* Skjold.

2. **lind (-ar, -ir)** [lın·t] f. **1.** Kilde; jfr. *vatnsl., uppsprettul.* — **2.** npr. Navn paa en Ko.

***linda-** [lın·da] se **lindi-.**

lynda (ti) [lın·da] v. **1.** vt. og vi.: *láta sjer e-ð l.*, være tilfreds med n-t, lade sig nöje med n-t, finde sig i n-t. — **2.** *l. við e-n*, komme ud af det med en; *þeim lyndir vel saman*, de kommer godt ud af det med hinanden; *það er bágt að lynda við hann*, han er vanskelig; (Ordspr.) *lag er á, ef lyndir báðum* (GJ.), naar bægge er tilfredse, er Tingene i sin Orden.

linda dúnurt [lın·dadu:nvrt] f. (bot.) alsinibladet Dueurt (epilobium alsinifolium). ***-föt** [-fö:t] npl. Sypose (BH.). **-hnífur** [-hvi:voo] m. Bæltekniv.

lindar auga [lın·daröy:qa] n. *(í jörð)* Aabning i Jordsmonnet, hvor en Kilde sprudler frem; *(í lind)* det Sted i en Kilde, hvor Vandet vælder op. **-jurt** [-jYrt] f. = 2. **grýta. -penni** [-r-pɛn:ı] m. Fyldepen. **-vatn** [-r-vahtv] n. Kildevand.

lindasef [lın·dasɛ:v] n. (bot.) Tudse-Siv (juncus bufonius).

lindastæði [lın·dasdai:ðı] n. = **beltisstaður.**

lindi (-a, -ar) [lın·dı] m. **1. a.** Bælte, Skærf. — ***b.** i Omskr. for Kvinde: *lindagna, lindalin* osv., — for Hav: *Syggvar l.* osv. — **2.** (Bogb.) Lidse.

Lindi (-a, -ar) [lın·dı] m. npr. Dim. af **Erlendur.**

lyndi (-is) [lın·dı] n. Sind, Karakter; *leika í l.*, være efter Ønske; jfr. *glaðl., þungl., skapl.* osv.

lindifura [lın·dıfY:ra] f. Pitchpine (pinus picea) (ASkaft.).

lindir [lın·dıo] fpl. = *lundir*, Spætter i Ansigtet: *rulleitur með hvitar l.* (Dýrf.).

lin dýr [lın·di·r] npl. (zool.) Bloddyr (mollusca, malacozoa). **-dýrafræði** [-dirafrai:ðı] f. indec. Malakologi.

lyndis einkenni [lın·dısɛiŋ·ɕɛnı] n. Karaktertræk. **-einkunn** [-ɛiŋ·gon, -ɛiŋ·kon] f. Karakter. ***-gljúpur** [-glju:boo, -glju:poo] a. modtagelig for Indtryk; fintfølende (MJ. IV. 199). **-góður** [-go··:ðoo] a. af en mild, elskværdig Karakter. **-lag** [-la:q] n. = **lyndiseinkunn. -líkur** [-li:goo, -li:k-] a. af lignende Karakter; ligesindet. **°-ljóð** [-ljo··:ð] npl. lyrisk Digtning: *mætti því ef til vill nefna (lyriska skáldskapinn) lyndisljóð á íslenzku* (ÁB,H. 107).

linditrje [lın·dıtrjɛ:] n. Lindetræ.

lindiþvottur [lın·dıþvohdoo] m. Vask i en Kilde: *einn tíma við laugar og lindiþvott* (JÓlInd. 310).

lindormur [lın·dormoo] m. Lindorm.

líndregill [lin·drɛi·jıdl] m. Lærredsdug.

lyndur [lın·doo] a. sindet: *illa l.*, vranten, arrig; *hver verður að lifa sem hann er l.* (SchMál.), enhver maa leve som han har Sind til.

***lín eik** [li:nɛi·k] f. Kvinde. **-fatnaður** [lin·fahdnaðoo] m. = **línklæði. -felling** [-fɛdliŋk] f. Fold (paa Linned). †**-fje** [-fjɛ·] n. Morgengave. **-fræ** [-frai·] n. Hörfrø.

linfullur [lın·fYdloo] a. knap fuld, strogen: *linfull theskeið* (Klp. IX. 136).

lyng (-s) [liŋ·k] n. Lyng; — spec. = *sortulyng*, men ogsaa om flere lyngagtige Vækster, jfr. *beitil., bláberjal., krækiberjal.* osv.

língarn [liŋ·ga(r)dv] n. Hörgarn.

lyng bakur [liŋ·kba·goo, -ba·koo] m. mytisk Hvalart, med lyngbevokset Ryg (JÁÞj. I. 631). **-bróðir** [-bro··ðıo] m. = **lyngjafni. -duft** [-dYft] n. pulveriseret *sortulyng*.

lingeðja [lıŋ·ɟɛðja] a. indec. *(blautgeðja)* med blødt Sind; *(veiklyndur)* af svag Karakter.

lingeislungar [lıŋ·ɟɛislungao] mpl. (zool.) Blødfinnefisk (malacopterygii).

lyngeldur [liŋ·gɛldoo] m. Hedebrand.

lin gerður [lıŋ·ɟɛrðoo] a. **1.** *(kveifarlegur)* blødagtig. — **2.** svag, skrøbelig, svagelig: *að þær yngstu og lingerðustu (geitur) fái eigi neitt af fóðrinu* (Árm. II. 149). **-girða** [-ɟırða] vt. stramme løst: *það er lingirt á hestinum.*

1. **lyng fljetta** [liŋ·kfljɛhda] f. Lyngfletning. 2. **-fljetta** [-fljɛhda] vt. beklæde med Lyng. **-gróinn** [liŋ·gro··ın] a. lynggroet. **-heiði** [liŋ·k(h)ɛi·ðı] f. Lynghede. **-jafni** [-g-jabnı] m. (bot.) femradet Ulvefod (lycopodium annotinum, L.). **-lita** [-lı·da, -lı·ta] vt. farve ved Hjælp af *sortulyng* (ASkaft.). **-litur** [-lı·doo, -lı·too] m. Farve, lavet af *sortulyng* (ASkaft.). **-maðkur** [-maþgoo, -maðkoo] m. en Sommerfuglelarve (Af.). **-mói** [-mo··ı] m. Strækning, bevokset med Lyngvækster, Lynghede. **-mór** [-mo··r] m. **1.** (Nl.) = *lyngmói*. — **2.** Hedetörv. **-ormur** [-ormoo] m. Lyngorm.

língresi (-is) [liŋ·grɛ·sı] n. (bot.) Hvene (agrostis).

lyng svörður [liŋ·ksvörðoo] m. = **lyngmór** 2. **-þúfa** [-þu·va] f. Lyngtue.

linhetta [li:v(h)ɛhda] f. Kyse.

lin hjartaður [lın·ħaodaðoo] a. blødhjærtet. **-hlaupa** [-hʎöy·ba, -hʎöy·pa] a. indec. = **limhlaupa.**

linhnakka (-hnökku, -hnökkur) [lin·hvahga, -hvöhgo(o)] f. en Havsuleunge, paa hvis Nakke Fjerene er voksede saa vidt, at den nærmer sig til at være fuldmoden til at fanges (jfr. *gera* F. 3. a.) (Vestm.).

linholda [lı:v(h)olda] a. indec. med blødt, slapt Kød.

lín hosur [li·v(h)o·soo] fpl. Linnedsbenklæder. **-húfa** [-(h)u·(v)a] f. Kappe (af Lærred). **-hvítur** [liŋ·χwi·doo, -kvi·doo, -kvi·too] a. hvid som Lin.

líni (-a, -ar) [li:nı] m. (SvPRask 18) = **fýlungi.**

líning (-ar, -ar) [li:niŋk] f. Linning; *(á hálsi)* Halslinning; *(á ermi)* Haandlinning, Ærmelinning.

línyrkja (-ju) [li:nırɟa] f. Hördyrkning.

linja (-u, -ur) [lın·ja] f. = **linka.**

linju maður [lın·jomaðoo] m., **-menni (-is,** pl. ds.) [-mɛn:ı] n. slapt, kraftløst, uduelig Menneske.

linka (-u) [lıŋ·ka, lıŋ·ka] f. **1.** [illegible] er noget slöj. — **2. a.** *(linleiki)* Blødhed: *en sú l. á ljánum mínum.* — **b.** overf. Slöjhed, Eftergivenhed (JSBr. 472); *(dugleysi)* Slaphed, Mangel paa Energi el. Duelighed. — **3.** svagt, holdningsløst Menneske: *Það var ég aumınginn, sem var linka, limpía og heimótt* (Eimr. XII. 100).

lín kambur [liŋ·kamboo] m. Hörhegle. **-kápa** [-kau·ba, -kau·pa] f. (Bogb.) Helshirting. **-kemba** [-ɕɛmba] f. Hördukke.

lin kend [lıŋ·ɕɛnt] f., **-kind (-ar)** [-ɕınt] f., **lín kind (-ar)** [lıŋ·ɕınt] f., **-kinni** [-ɕın·ı] f. indec. Mildhed, Naade, Miskundelighed, Skaansomhed, Lemfældighed; (Ordspr.) *löndin þola ei lögin án línkindar* (GJ.), Land kan ej Lov bære, uden Mildhed er med.

†**linkinnlegur** [lıŋ·ɕınlɛ·qoo] a. mild, lemfældig.

lín kjölur [liŋ·ɕö·loo] m. (Bogb.) Shirtingsryg. **-klæði** [-klai·ðı] npl. Linklæder, (is.) Underklæder af Linned; **lilja linklæða*, Kvinde (BóluHj. 77). **-kona** [-kona] f. Brudepige. °**-kvoðudúkur** [-kvoðodu:goo, -du:k-] m. Linoleum. **-lak** [-n·la·k] n. Lærredslagen, Lagen.

lin legur [lın·lɛqoo] a. **1.** *(vægur)* mild, skaansom: *l. í dómum.* — **2.** *(kraftalítill)* uden Kræfter, kraftløs, svag, slöj: *l. róður.* — **3.** adv. *lega.* **-leiki, leikur** [-lɛiɟı, -lɛiķı, -lɛigoo, -lɛikoo] m. **1.** *(linkind)* Lemfældighed, Mildhed. — **2.** Blødhed, Eftergivenhed: *l. í jarðveginum.* — **3.** Slaphed, Slöjhed: *l. í róðri.* **-leskja (-u, -ur)** [-lɛsɟa] f. (Þing.) = **liðleskja.**

línlögg [lin·lök] f. (Bogb.) Shirtingsfals.

lin mæli [lın·mai·lı] npl. læspende Udtale. **-mæltur** [-maiʎdoo] a. **1.** læspende. — **2.** (metr.) n. *linmælt*, om Halvrim, der har en uaccentueret Vokal, som rimer med den samme Vokal accentueret *(harðmælt)*: *sal — sál, goð — ljóð* (HSig. 23).

linna (ti) [lın:a] vi. og vt. med dat.: *l.* og *l. á*, holde op, ophøre: *l. ekki látum*, ikke høre op; — impers. *e-u linnir*, n-t standser, holder op.

***linni (-a, -ar)** [lın:ı] m. *ormur*; — *linna ból, dý* osv., Guld: — *freyja linna sala, linna dýja grund* osv., Kvinde; — *linna bingja lundur* osv., Mand.

lín olía [li:no·lija] f. Linolie. **-rós** [lin·ro··s] f. broderet Rose paa Lærred: *úr hrafnsvörtu togi var spunninn finn og sljettur þráður til að sauma með línrósir — aftursting — í stað silkitvinna* (Eimr. XII. 100). **-rúnir** [-ru·nıo] fpl. Benævnelse paa et særligt Runealfabet (GBrPer. 134).

linræður [lın·rai·ðoo] a. som ror svagt.

lín ræma [lin·rai·ma] f. Lærredsstrimmel. **-saumar** [-söy·moo] mpl. Syning: *meyjar, er línsauma á höndum höfðu*, Syjomfruer (JÓlInd. 189). **-serkjaður** [-sɛɾɟaðoo] a. i en Linsærk. **-serkur** [-sɛrgoo] m. Linsærk, Linskjorte.

linsjóða [lın·sjo··ða] vt. blødkoge.

lín skaf [illegible] **-sloppur** [-slohboo] m. Kjortel el. Kaabe af Linned. **-smokkur** [-smohgoo] m. Manchet.

linsneitt [lɪn·sneiht] an. se **rímsneitt.**

linspöng [lɪn·sbo̜y·k] f. Kvinde.

linsteiktur [lɪn·sdeiχdo̜] a. svagt stegt.

lín sterkja [lin·sdɛɡɡa] f. Stivelse. **-sterkjuefni** [-sdɛɡɡøɛb·nɪ] n. Stivelse. **-sterkjuglerungur** [-sdɛɡɡøglɛ:ruŋgo̜] m. Stivelseglans. ° **-strok** [-sdro·k] n. Strygning, Strygen (af Linned og Töj). **-stroksfjöl** [-sdroχs-fjö:l] f. Strygebræt, Strygebord. ° **-strokukona** [-sdrogøko:na] f. Strygekone. **-stör** [-sdö·r] f. (bot.) en Art Star (carex brunnescens).

linsæri [lɪn·sai·rɪ] n. (med.) blød Chanker (ulcus molle).

líntrefjur [lin·trɛvjo̜] fpl. Nopper (JsJs.).

lin trúaður [lɪn·tru·aðo̜] a. svag i Troen. **-tækur** [-tai·go̜, -tai·ko̜] a. mild, eftergivende, som ikke stiller store Fordringer: *fremur l. í fjármálinu* (JSBr. 472).

línu ás [illegible] **lóðarás. -belgur** [-bɛl·go̜] m. (At.) = **lóðarbelgur.** ° **-fjarlægð** [-fjar·laiqð, -laigþ] f. Linjeperspektiv. ° **-flaga** [-fla:qa] f. (typ.) Reglet. **-hjól** [-ɦou:l] n. Hjul paa Rælingen, som Medesnoren løber paa (Nl.). **-hnútur** [-hvu:do̜, -hvu:to̜] m. »Lineknude«: [illegible] *að fyrst er knýttur almennur hnútur, en [illegible] smeygt undir hinn og hert svo að* (ODav.). ° **-mót** [-mou:t] n. (typ.) Vinkelhage.

linun (-ar, -anir) [lɪ:non, -anɪo̜] f. **1.** *(lát á e-u)* Slappelse, Nedsættelse [illegible]. — **2.** *(mýking)* Blodgørelse: *l. í jarðveginum við sólarylinn.* — **3.** Lindring: *l. sársauka*; Formildelse: *l. hegningar*; (Ordspr.) *fyr er l. en albati*, för er Lindring end fuldstændig Helbredelse, ɔ: man [illegible] fordringsfuld. — **4.** *(útfall)* aftagende Flod: *við urðum varir með linuninni* (Vf.).

linur [lɪ:no̜] a., comp. *linari*, superl. *linastur*. **I.** *(mjúkur)* blød (at føle paa): *(sem lætur undan þrýstingi)* som giver efter for Tryk. — **II.** overf. **1.** *(vægur)* mild i sin Optræden, skaansom: *l. í kröfum.* — **2. a.** svag, [illegible] (Ordspr.) *margur er hinn langur, en stuttur stinnir* (SchMál.), mangen lang er slöj, mangen kort er dröj; *lint karbólvatn* (mods. *sterkt)*, svagt Karbolvand; *frostið er linara*, Frosten er mildere; *hann er linur að afli*, han har ikke mange Kræfter; *l. í þýzkunni*, slöj i det Tyske (JÁÞj. II. 535). — **b.** [illegible] *er vitthvað l. í dag.*

línurjettur [li:nørjɛhdo̜] a. ligelinjet: *skrifa línurjett*, skrive lige.

línúrkembingur [li:nuɾ̥ɛm·biŋgo̜] m. Blaar.

línu skakkur [li:nosgahgo̜] a. som fjærner sig fra en vandret Linje, med bugtede Linjer, bugtet, skævlinjet: *skrifa línuskakt*, skrive skævt. **-skekkja** [-sɟɛhɟa] f. Linjeskævhed. **-skip** [-sɟɪ:p] n. Linjeskib. **-steinn** [-sdeid·n] m. Sten, anvendt som Dræg ved Linefiskeri. **-stika** [-sdɪ:ga, -sdɪ:ka] f. Lineal. **-strengur** [-sdrɛiŋ·go̜] m. Line, der forener Drægget med Böjen. **-stúfur** [-sdu:vo̜] m. Linjestykke. **-veiðari (-a, -ar)** [-vɛi:ðarɪ] m. = **lóðaveiðari. -þinur** [-þɪ:no̜] m. Stræng. **-þráður** [-þrau:ðo̜] m. Linetraad, Stræng.

linviðri (-is) [lɪn·vɪðrɪ] n. mildt Vejr.

línvoð [lin·vo·ð] f. et Stykke Linned.

lín þráður [lin·þrau·ðo̜] m. Hörgarn. **-vefur** [-vɛ·vo̜] m. Linvæv, Linned [illegible].

linþur(r) [lɪn·þʏr, -þʏ·r] a. ikke fuldstændig törret (LFR. VI. 67).

línætt [li:naiht] f. (bot.) Hörfamilien (linaceae).

?**líparít** [li:bari·t, li:p-] n. (min.) Liparit.

1. **lyppa (-u, -ur)** [lɪhba] f. = *lopi*, Uldtot, Uldlok, Töje: *loða saman eins og lyppur tvær*, hænge sammen som Ærtehalm.

2. **lyppa (a og ti)** [lɪhba] vt. og vi. **1.** danne udtrukne Töjer *(lyppa, lopi)* af [illegible] *ull* [illegible] *hann (*ɔ: *jökulhettuna) sinn lyppar í lár* (GTh. '06, 17). — **2.** overf. trække ud, strække (ligesom en Uldlok): *Sá háttur* (ɔ: [illegible] *þá verður að vera tilbreyting í honum.* [illegible] *heldur verður það að „skifta um“ — hafa sum sporin (hendingarnar) lengri en sum* (GFr. i Eimr. V. 230): *(tryppin) l. skrokkinn fram hjá gjótum* (Eimr. VIII. 94); *Brúnskjóni lippaði liggengur og sporviljugur, auðveldur og þýður* (ÞGjÚf. 35).

lyppu band [lɪhboban·t] n. løst spundet Garn (jfr. *lyppa)* (LFR. V. 156). **-kveikur** [-kvɛi:go̜, -kvɛi:ko̜] m. = *fífukveikur*, Kæruldstot, anvendt som Væge; — i Udtr.: *linur sem l.*, blød som en Klud: *Piltarnir tóku karlinn, og drógu hann milli sín; var hann þá linur sem lippukveykur, og bleikur sem nár af ótta* (JÁÞj. I. 522). **-lár** [-lau:r] m. = 1. **lár.**

lippur (-s, -ar) [lɪhbo̜] m. (Af., ÁM. 226b, 8vo, Bl. 231) = 1. **lyppa.**

lyppusár [lɪhbosau:r] n. mindre Saar: (Ordspr.) *hægt er að græða* [illegible]

lipur [lɪ:bo̜, lɪ:po̜] a. (comp. *liprari*, superl. *liprastur)*. **I.** behændig, smidig: *l. í glímu, l. í fótum.* — **II.** overf. smidig, taktfuld (i sin Optræden) [illegible] smagfuld, elegant i sin Tale; *l. rithattur*, let og flydende Stil, Fremstilling; *l. til e-s*, flink til n-t: (Ordspr.) *betri er latur en lipur til illverka* (GJ.), bedre er lad end flink til fule Gærninger; *lítið þarf lipran að keyra* (GJ.), villig Hest behøver ingen Spore.

lipurð (-ar) [lɪ:borð, lɪ:porð] f. **I.** *(fimleiki)* Smidighed, Behændighed: *l. í glímu.* — **II.** overf. *(l. í framkomu)* Takt, Konduite, Smidighed (i Opførsel); Forekommenhed; *(í riti og máli)* Lethed, Elegance.

lipur leiki, -leikur [lɪ:borlɛiɟɪ, -lɛi·ɟɪ, -lɛi·go̜, -lɛi·ko̜] m. = **lipurð. -menni (-is)** [-mɛn:ɪ] n. **1.** smidigt Menneske, spec. Akrobat: *Þessi l.* (Akrobater) *runnu nú upp trjen eins og kettir* (EiÓlLf. 24). — **2.** overf. taktfuld, forekommende Mand. **-tá** [-o̜-tau:] f. Letpaataa: *lóa l., Sigga l.*

lýr (-s, -ar) [li:r] m. (zool.) Lubbe, Lyr (gadus pollachius).

líra (-u, -ur) [li:ra] f. Lire (Mont).

lýra (-u, -ur) [li:ra] f. Lyre.

lirfa (-u, -ur) [lɪr·va] f. **1.** *(l. skordýra)* Larve. — **2.** (jfr. *bóndalirfa)* uduelig, sjusket Person.

lyrgja (-u, -ur) [lɪr·ɟa] f. **1.** *(letiblóð)* Dovenlars, Drog. — **2.** *(leti)* Dovenskab, Dvaskhed. — **3.** *(í beinum)* falsk Marv, Blanding af Marv og Ben.

lyrgjulegur [lɪr·ɟølɛ·qo̜] a. dvask.

†**lýrittur (-ar)** [li:rɪhdo̜] m. Indsigelse, Protest, Veto.

?**lírukassi** [li:røkas:ɪ] m. Lirekasse.

lýs [li:s] pl. af **lús.**

1. **lýsa (-u, -ur)** [li:sa] f. **1.** *(ljómi)* Lysning, Skin, Glans; *(ljómandi hlutur)* lysende, skinnende Ting: *þó hafa menn ekki á aunglum sínum þá beztu lýsu sem til er, og það er perlumóðir á dokkum aungli* (JSFb. 7). — **2. a.** *(mjólkurmatur)* Mælkemad. — **b.** mælkefarvet Vand: *gefðu kálfinum lýsuna úr mjólkurskjólunum* (Breiðd.). — **c.** *(fita)* Fedt. — **3.** (zool.) **a.** Hvidling (gadus merlangus). — **b.** (Eyf.) = *ýsa* (gadus aeglefinus).

2. **lýsa (ti)** [li:sa] v. **I. 1.** vi. *(bera birtu)* lyse: *lampinn lýsir vel (illa)*; *l. í myrkri.* — **2.** søge v. Hj. af et Lys: *jeg lýsti um alt húsið eftir því.* — **3.** vt. **a.** med acc. *(upplýsa)* lyse, oplyse: *máni lýsir grund.* — **b.** med dat.: *l. e-m*, lyse for en: *á jeg að l. þjer?* skal jeg lyse (for) dig? — **4.** impers.: *lýsir af e-u*, n-t lyser, skinner: *það lýsti af andlitinu á honum*; — *lýsir af degi*, Dagen gryr; — i Søsprog: *það lýsir*, der ses Glimt af en Fisk paa en Krog, der trækkes op. — **II.** overf. med dat. **1.** beskrive, skildre: *það er erfitt að l. slíkri dýrð*, det er vanskeligt at beskrive en saadan Herlighed; *orð fá ekki lýst því* el. *því verður ekki með orðum lýst*, ingen Ord kan beskrive det; *l. lauslega*, skitsere; *l. út í æsar*, udmale. — **2.** *(sýna)* vise: *það lýsir miklu hugrekki*, det viser stort Mod; *l. sjer í e-u*, ytre sig i n-t; *l. sjer greinilega*, vise sig tydeligt, udpræge sig. — **3.** *(kunngera)* erklære, kundgöre, bekendtgöre: **a.** med acc. *l. e-ð ósannindi, lygi*, erklære n-t for Usandhed, Løgn; *l. e-n lygara að e-u*, erklære, at hvad en siger er Løgn. — **b.** med dat.: *l. mótmælum á e-u*, nedlægge Protest i Anl. af n-t: *nú bíður skip á ferð sinni tjón, það er mótmælum ber a að l.* (Stj. '90, A. 32): *l. vantrausti á e-m*, udtale Mistillid til en; *l. óánægju sinni*, ytre sin Misfornöjelse. — **4.** om offentlige Proklamationer; *l. yfir e-u*, kundgöre offentlig, erklære, bekendtgöre; *l. e-u yfir*, ds.; *l. eftir e-u*, lyse efter n-t: *Þar er eftir þér að l.*, man skal længe søge en Mand som dig (Eimr. VII. 179); *l. e-u (sem týnst hefur)*, lyse om n-t, efterlyse; *l. e-u (sem fundist hefur)*, lyse n-t op, fremlyse. — **5.** vi. *l. með hjónaefnum*, lyse til Ægteskab. — **6.** illuminere: *l. bók.* — **III. 1.** refl. *lýsast:* **a.** blive lysere: *En það vill ei lýsast* (om Haaret) (GuðmEin. i Eimr. XIV. 192). — **b.** bliver lyst: *lýsist til hjónabands.* — **2.** ppr. *lýsandi*, lysende: *lýsandi vísindi*, deskriptiv Videnskab; *lýsandi sálarfræði*, deskriptiv Psykologi.

lýsandi (-a, -endur) [li:sandɪ, li:sɛndo̜] m. Erklærer, Offentliggörer, Forklarer (jfr. 2. *lýsa)*.

lýsari (-a, -ar) [li:sarɪ] m. Illuminator: *l. bóka.*

lýsi (-is) [li:sɪ] n. Tran.

lýsi gler [li:sɪglɛ:r] n. (Abbes) Kondensor. ° **-gull** [-gʏd·λ] n. Platin; (i ældre Sprog og i Folkesproget blot lysende, blankt Guld, is. i Folkesagnene magisk Guld, som lyser i Mørke). ° **-gullseldfæri** [-gʏlsɛl·tfairɪ] npl. Platinfyrtöj. ° **-mótsögn** [-mou:tsögv] f. (log.) contradictio in adjecto (ÁBjRök. §99).

lýsing (-ar, -ar) [li:siŋk] f. **1.** Belysning, Oplysning: *l. húsa, gatna*: *gasl., rafl.* osv. — **2.** *(afturelding)* Daggry. — **3.** Beskrivelse, Skildring: *l. á landi, húsi*; — *l. Íslands*, I's Beskrivelse, Geografi. — **4.** Lysning, Efterlysning: *l. eftir týndum hestum.* — **5.** *(yfirlýsing)* Erklæring. — **6.** *l. með hjónaefnum, l. til hjúskapar*, Lysning til Ægteskab, Tillysning, Lysning fra Prækestolen. — **7.** *(l. handrits)*, Illumination (af et Manuskript).

lýsingar færi [li:siŋgaɡfai:rɪ] npl. Belysningsmidler. **-orð** [-r-or·ð] n. Adjektiv, Tillægsord. **-seðill** [-o̜-sɛ:ðɪdλ] m. Beskrivelse af herreløse Faar el. Heste.

lýsingur (-s, -ar) [li:siŋgo̜, -iŋs] m. **1.** (zool.) Kulmund (gadus poutassou). — **2.** npr. Navn paa en hvidlig gul Hest.

***lýsir (-is)** [li:sɪo̜] m. »Lyser«, en, som viser, udviser n-t, lyser n-t, forkynder, beskriver n-t, jfr. 2. *lýsa* II. 3.

lýsis borinn [li:sɪsbo:rɪn] a. trannet. **-bragð** [-braq·ð, -brag·þ] n. trannet Smag. **-bræðingur** [-brai:ðiŋgo̜] m. se **bræðingur** 2. **-bræðsla** [-braið·sla] f. Transmæltning. **-bræðsluhús** [-braiðsløhu:s] n. Transmælteri, Trankogeri. **-fat** [-fa:t] n. Tranfad. **-ílát** [-i:laut] n. Tranbeholder.

lýsis lampi [li:sɪslaɱ·bɪ, -lam·pɪ] m. Tranlampe. **-leður** [-lɛ:ðo̜] n. Fedtlæder. **-mikill** [-mɪ:ɡɪdλ, -mɪ:ɟɪdλ] a. rig paa Tran. **-sala** [-ɪ-sa:la] f. Salg af Tran. **-sápa** [-sau:ba, -sau:pa] f. = **grænsápa. -skel** [-sɟɛ:l] f. **1.** en Skal til Tran. — **2.** en Skalfuld Tran. — **3.** en Smule Tran.

lýsitollur [li:sɪtod·lo̜] m. = **ljóstollur.**

†**lýski** [lis·ɟɪ, lis·ga] f. indec. el. **(-is)** n. = **lúsasótt.**

1. **liskra, lyskra (-u, -ur)** [lɪs·gra] f. fugtig Hovisk.

2. **lyskra (a)** [lɪs·gra] vt. og vi. (jfr. *húskra)*: **1.** *(lemja)* prygle, behandle ilde. — **2.** *verkurinn lyskrar út um hann allan*, han har Smærter over hele Legemet (BH.).

liskróttur [lɪs·grou·hdo̜] a. fuld af fugtige Hoviske: *liskróttur flekkur.*

1. **lissa (-u, -ur)** [lɪs:a] f. **1.** Lidse: *l. á treyju.* — **2.** Jærnböjle omkring Masten paa et isl. Fartöj, fastholdende denne til Mastetoften (Árn., Rang.).

2. **lissa (-u)** [lɪs:a] f. Forbavselse (BH.).

1. **list (-ar, -ir)** [lɪs·t] f. **1.** Kunst: *fagrar listir*, de skönne Kunster; (Ordspr.) *það er sjerhvers list* (el. *það verður hverjum (að) list)*, *sem hann leikur*, Forfarenhed giver Kunsten af sig, Øvelse gör Mesteren; *leika e-ð að list og vana*, have ved Øvelse opnaaet Færdighed i n-t, pleje at gøre n-t (i. for Morskabs Skyld). *Smalapiltur nokkur lék það að list og vana, að kasta steinum í jarðholu eina, sem er í álfhólnum* (JÁÞj. I. 31).

2. Talent: *e-m er e-ð til lista lagt*, en er begavet med en eller anden Færdighed el. Talent: *Álftunum var líka .. fleira til lista lagt heldur en limaburðurinn* (GFrUbl. 20). — **3.** Sirlighed, Elegance: *með l. og kurteisi.* — **4.** gen. pl. *lista* som forstærkende Forled: udmærket: *listagóður, listavel.*

†2. list (-ar, -ar) [lɪs·t] f. = **1. listi.**

lyst (-ar, -ir) [lɪs·t] f. **1.** *(löngun)* Lyst, Attraa: *hafa l. á e-u*, have Lyst til n-t; *leika að l. sinni*, (om Samleje) parres af Hjærtens Lyst (jfr. JÁÞj. I. 404). — **2.** *(matarlyst)* Appetit, Madlyst.

lýst [lis·t] 1. p. sg. præs. ind. af **ljósta.**

†1. lista (-u, -ur) [lɪs·da] f. = **1. listi** 1.

2. **lista (a)** [lɪs·da] vt. sætte Lister paa, kante; *l. út* = *útlista.*

lysta (i) [lɪs·da] v. impers. føle Lyst til, attraa, behage: *mig lystir* (ældre undert. *mjer lystir*), jeg har Lyst til: *jeg borðaði eins og mig lysti*; — refl. *lystast e-ð*, finde Behag i n-t.

lista dómari [lɪs·dadoᵘ:marɪ] m. Kunstkender. **-fræðingur (-s, -ar)** [-frai:ðiŋgøɹ] m. *(fróður á fagrar listir)* Kunstkender; *(fagurfræðingur)* Æstetiker. **-góður** [-goᵘ:ðøɹ] a. aldeles udmærket. **-harmur** [-har·møɹ] m. tragisk Følelse (ÁBjSál. § 254). **-iðnaður** [-ɪð·naðøɹ] m. Kunstindustri.

listakjör [lɪs·daꭗö:r] n. Listevalg (fr. scrutin de liste).

listakona [lɪs·dako:na] f. Kunstnerinde.

listakosning [lɪs·dakos·niŋk] f. Listevalg.

lista legur [lɪs·dalɛ·qøɹ] a. kunstmæssig, kunstnerisk; — adv. *-lega.* **-maður** [-ma:ðøɹ] m. Kunstner. **-málverk** [-maul·vɛɹk] n. Kunstmaleri.

listamerki [lɪs·damɛɹ·ɟɪ] n. Listebetegnelse.

lista nautn [lɪs·danöyhtn] f. æstetisk Nydelse. **-prestur** [-prɛs·doɹ] m. udmærket Præst.

lystar góður [lɪs·dargoᵘ:ðøɹ] a. som har god Appetit. **-laus** [-löy·s] a. som mangler Appetit. **-lega** [-lɛ·qa] adv. med god Appetit. **-leysi (-is)** [-lɛi·sɪ] n. Appetitmangel.

listar maður [lɪs·darma:ðøɹ] m. Udover el. Fremviser af en Kunst el. Idræt, Kunstner, Sportsmand. **-tilfinning** [-ɹ-tɪl·fɪniŋk] f. Kunstsmag.

lista safn [lɪs·dasab·n] n. Kunstsamling, Museum. **-smíð(i)** [-smi·ðɪ, -smi:ð] n. og f. Kunstværk. **-snið** [-snɪ:ð] n. kunstnerisk Form, kunstnerisk Tilsnit (GFHh. 355).

lyst auki [lɪs·döy·ɟɪ, -öy·ꭗɪ] m. Skærpelse af Appetitten: *til lystauka.*

lista vel [lɪs·davɛ:l] adv. aldeles udmærket: *fer áskiðum l.* (MStVin. 96). **-verk** [-vɛɹ·k] n. Kunstværk. **-verkasýning** [-vɛɹgasi:niŋk] f. Kunstudstilling. **-vinur** [-vɪ:nøɹ] m. Kunstven. **-vit** [-vɪ:t] n. Kunstforstand.

list elskandi (-a, -endur) [lɪs·dɛlsgandɪ, -ɛlsgendøɹ] m. Kunstelsker. **-fengi (-is)** [-t-fɛiɲɟɪ] n. **1.** *(listasmekkur)* kunstnerisk Smag. — **2.** Kunst, kunstneriske Præstationer: *Rvíkurblöðin láta allvel af l. leikaranna* (Gj. '11, 80). **-fengur** [-fɛiŋgøɹ] a. **1.** *(gæddur listgáfu)* talentfuld. — **2.** smagfuld; med kunstneriske Anlæg: *gáfaðir menn og listfengir* (Eimr. XIII. 2.); *Þá var söngur þeirra* (ɔ: *álftanna) klökkur eins og viðkvæmur útfararsöngur listfengrar sálar* (GFrUbl. 23). — **3.** kunstfærdig: *að klæða æfintýri sín í listfengan búning* (And. I. vii). **-fróður** [-froᵘ·ðøɹ] a. kunstkyndig. **-fræði** [-frai·ðɪ] f. indec. Æstetik, Kunstlære. **-fræðilegur** [-fraiðɪlɛ:qøɹ] a. æstetisk. **-fræðingur (-s, -ar)** [-frai·ðiŋgøɹ, -iŋs] m. = **listafræðingur.** **-frömuður** [-frö·møðøɹ] m. Mæcen. **-gáfa** [-gau·va] f. Talent, kunstnerisk Begavelse. **-gefinn** [-ɟɛ·vɪn] a. med kunstneriske Anlæg. **-gjör** [-ɟö·r, -ɟɛ·r] a. kunstig: *l. blóm.*

lysthafandi (-a, -endur) [lɪs·t(h)a·vandɪ, -ɛndøɹ] m. lysthavende.

list hagur [lɪs·t(h)a·qøɹ] a. kunstfærdig. **-hæfur** [-(h)ai·vøɹ] a. med kunstneriske Anlæg.

1. **listi (-a, -ar)** [lɪs·dɪ] m. **1.** Liste: *l. á glugga*; — pl. *listar*, Listeværk. — **2.** spec. (naut.) Liste paa en Ræling: *flaut með lista*, Baaden var ladet, saa at Vandet gik op til Rælingen (OBj. I. 63).

2. **listi (-a, -ar)** [lɪs·dɪ] m. *(skrá)* Liste, Fortegnelse.

lysti [lɪs·dɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **ljósta.**

lysti bátur [lɪs·dɪbau:døɹ, -bau:tøɹ] m. Lystfartöj. **-garður** [-gar·ðøɹ] m. Lysthave. **-hús** [-hu:s] n. Lysthus. **°-hver** [-χwɛ:r, -kvɛ:r] m. = **gosbrunnur.** **-höll** [-höd·λ] f. Lystslot.

listilegur [lɪs·dɪlɛ·qøɹ] a. **1.** kunstmæssig: *l. frágangur á smíðinu.* — **2.** klog: *listilegt bragð.* — **3.** adv. *-lega*, kunstmæssig; klogelig, med Klogskab.

lystilegur [lɪs·dɪlɛ·qøɹ] a. **1.** *(yndislegur)* behagelig, nydelig, yndig: *allir að syngja á listileg hljóðfæri* (EiÓlLf. 63). — **2.** *(skemtilegur)* lystelig, morsom. — **3.** *(ljúffengur)* lækker. — **4.** adv. *-lega.*

lysting (-ar) [lɪs·diŋk] f. **1.** Lyst, Vellyst: *örfar kvennsemi og líkamlega lysting* (JÁÞj. I. 646). — **2.** *(kæti)* Fryd. — **†3.** *(löstur)* Last: (Ordspr.) *margur drepur þá minni l., en elur aðra stærri* (GJ.), mangen døder en Fejl, men fostrer en Last.

†lysti samlegur [lɪs·dɪsamlɛ:qøɹ] a. **1.** *(lostafullur)* vellystig. — **2.** *(skemtilegur)* fornöjelig. **-semd (-ar, -ir)** [-semt] f., **-semi** [-se·mɪ] f. indec. **1.** *(skemtun)* Fornöjelse. — **2.** *(fíkn eftir skemtunum)* Forlystelsessyge. — **3.** Attraa, Lyst: *holdsins lystisemdir*, Kødets Lyst. **-skip** [-sɟɪ:p] n. Lystfartöj. **-skógur** [-sgoᵘ:(q)øɹ] m. Park, Lystskov. **-skúta** [-sgu:da, -sgu:ta] f. Lystbaad, Lystyacht. **?-túr** [-tu:r] m. Lystrejse, Lysttur.

list kend [lɪs·tꭗɛnt] f. æstetisk Følelse (ÁBjSál. § 251). **-málari** [-d-mau·larɪ] m. Kunstmaler. **-mentaður** [-mɛvdaðøɹ, -mɛnt-] a. kunstnerisk dannet. **-mæti (-is)** [-mai·dɪ, -mai·tɪ] n. kunstnerisk Værdi. **-mætur** [-mai·døɹ, -mai·tøɹ] a. kunstnerisk værdifuld. **°-raun** [-röy·n] f. Studie. **-regla** [-rɛgla] f. kunstnerisk Regel, Lov, Kunstnorm. **-rænn** [-raidn] a. kunstnerisk anlagt: *Og auk þess var hann sjálfur að upplagi svo l. og marglyndur, að hann var lítt fallinn til þess að bindast föstum meginreglum í hugsun og breytni* (SNordSnSt. 76—77). **-skynugur** [-t-sɟɪ·noqøɹ] a. kunstforstandig. **-snillingur** [-snɪdliŋgøɹ] m. fremragende Kunstner.

†lystugleiki, -leikur [lɪs·døqlɛi·ɟɪ, -lɛi·ꭗɪ, -lɛi·gøɹ, -lɛi·køɹ] m. Forlystelse, Behagelighed.

†listugur [lɪs·døqøɹ] a. **1.** *(snyrtilegur)* sirlig, elegant, beleven. — **2.** *(slóttugur, hygginn)* listig, klog, kløgtig.

lystugur [lɪs·døqøɹ] a. **1.** *(sólginn í)* lysten; *(fús á e-ð)* villig til n-t. — **2.** som har Appetit: *jeg var l.*, jeg havde god Appetit; *l. á e-ð*, med god Appetit til n-t. — **3.** appetitvækkende: *l. matur.* — **4.** *(fjörugur, kátur)* lystig, livlig, munter (iron.) *það er n[illegible] [illegible] þú ert [illegible]* (S. . (e. *þjer er* [illegible] *ugt núna* (Af.)), det er svært som du er oplagt nu. — **5.** adv. *-lega*, lystelig, muntert, behagelig.

***lystur** [lɪs·døɹ] a.: *l. e-s*, som har Lyst til n-t (GThBúi 20).

†lysturt [lɪs·dʏɹt] f. Salat (EÓlLach. 74).

list vanur [lɪs·dva·nøɹ] a. **1.** *(vanur að iðka listir)* kunstfærdig, dygtig i en Kunst. — **2.** *(sem hefur vit á listum)* kunstkyndig, kunstforstandig. **°-venja** [-vɛnja] f. Skole. **-vinafjelag** [-vɪnafjɛ:laɣ] n. Kunstelskerforening. **°-vinnustofa** [-vɪn·øsdo·va] f. Atelier. **-vísi** [-vi·sɪ] f. indec. Kunstsans. **-vit** [-vɪ·t] n. Kunstforstand.

lýsu grautur [li:søgröy:døɹ, -gröy:toɹ] m. **1.** Vandgrød med lidt Mælk i (Sl.). — **2.** (Af.) = *mjólkurgrautur.* **-matur** [-ma:døɹ, -ma:toɹ] m. (Af.) = **spónamatur, mjólkurmatur.** **-skel** [-sɟɛ:l] f. (zool.) abra nitida (GBárð.). **-tollur** [-tod·løɹ] m. — **ljóstollur.**

lita (a) [lɪ:da, lɪ:ta] vt. farve; *l. frá sjer*, smitte af; — refl. *litast upp*, affarves, falme: *e-ð litast ekki upp*, n-t holder sig i Farven.

líta (lít; leit, litum; liti; litið) [li:da, li:ta, li:t; lɛi:t, lɪ:dom, lɪ:tom; lɪ:dɪ, lɪ:tɪ, lɪ:dɪð, lɪ:tɪð] vt. og vi. se, faa Øje paa: **I.** *l. e-n (e-ð)*, se e-n (n-t); *þar var að líta marga menn*, der var mange Folk at se; *geta ekki litið e-n rjettu auga*, (egl. ikke kunne se en uden at skele til ham ɔ:) have et Horn i Siden paa en. — **II.** med præp. og adv.: *l. á e-ð*, ¹) se paa n-t, kaste et Blik paa n-t, betragte n-t, undersoge n-t: *mætti jeg f. að* [illegible] *á hann (hana)!* se (til) ham (hende)!; *nei, lítu[illegible]* [illegible] mig til den Karl; *hún er (ó)fagleg hvar sem á hana er litið* (hvor man saa end ser paa hende, fra hvilken Side man s[illegible] betragter hende); ²) *e-m gefur á að l.*, en bliver forundret over, hvad har ser (jfr. JÁÞj. II. 349); *þar gefur* (el. *gefst*) *á að l.*, der kan man se noget, som er værd at se (ofte iron.); ³) *l. smáum augum á e-n* el. *e-ð*, ringeagte en el. n-t; ⁴) tage n-t i Betragtning: *l. á mál*, tage en Sag under Overvejel[illegible] *[illegible] augun[illegible] silfrið*, Smag og Behag er forskellig; *hvernig sem á er litið*, hvordan [illegible] end ser paa Sagen; *það fer nú eftir því, hvernig á það er litið*, ja, det er nu som man tager det; *þegar á alt er litið*, naar alt tages i Betragtning, naar alt kommer til alt; *fljótt á að l.* (el. *fljótt á litið*), ved förste Øjekast; *l. á kostina (brestina)*, se n-t fra den gode (onde) Side; ⁵) mene: *l. stórt á sig*, have (höje) Tanker om sig selv; ⁶) *l. á sig* (abs.), blive medtaget: *fötin eru farin að l. á sig* (Sl.); ⁷) *l. á með e-m*, holde Øje med en, passe paa en; — *l. af e-u (e-m)*, tage Blikket fra n-t (en): *l. af e-u augunum*, ds.: *jeg mátti ekki l. af barninu augunum*; — *l. aftur*, se tilbage, se sig om; *l. eftir*, se efter n-t, passe (paa) n-t: *l. eftir börnum*; — *l. eftir verki*, have Tilsyn med et Arbejde; *l. hjá sjer*, se sig omkring; overf.: *og þegar hann fór að l. hjá sjer* (se til andre Kvinder), *þá var jeg ekki betri en það, að mig langaði til að fara frá öllu saman* (ThTh. 26); *l. hátt*, se höjt op; overf.: *þora þau* (ɔ: *lögin*) *ekki að l. hátt* (se höjt, ɔ: ramme Folk i höj Stilling) (HallgrPass. 28); *l. í e-ð*, se i n-t, kigge i n-t: *l. í bók*; — *l. í kringum sig*, ¹) se sig omkring; ²) se sig om efter et passende Parti; *l. í spilin hjá e-m*, kigge en i Kortene; (Talem.) *þú hefur litið í brá þína björtu*, du har opfattet det forkert (Af., Sch.); *l. yfir*, se over, se ud over, se hen over: *l. yfir hópinn*; — *l. yfir bók*, se en Bog igennem; *l. yfir lexíurnar sínar*, løbe Lektierne igennem (over); *l. niður*, se ned, sænke Blikket: *l. niður á e-n*, se ned paa en; *l. niður fyrir sig*, slaa Øjnene ned; *l. til e-s*, se hen til en: *l. öfundaraugum á e-ð*, se med misundelige Øjne paa n-t; *l. til launa*, vente en Belönning; *l. um öxl (sjer)*, se tilbage over Skulderen; *l. undan*, se bort, slaa Øjnene ned, sænke Blikket; *l. upp*, se op, løfte Hovedet; *það er farið að l. upp á landið*, det er blevet skrobeligt el. svagt; *hann leit ekki upp úr bókinni*, han saa ikke op fra Bogen; ogs. abs. *l. ekki upp úr*, ikke se op fra sit Arbejde: *jeg hef ekki litið upp úr allan daginn*; — *l. út um gluggann*, se ud ad Vinduet; *l. vel (illa) út*, se godt, daarlig ud; *l. regnlega út*, se ud til Regn; — impers. *það lítur út fyrir, að ...* (med conj.), det ser ud til, at ..., det lader til, at ...; *l. við*, ¹) se sig om: *hann leit við, þegar kallað var til hans*; ²) *l. við e-m*, se paa en, se hen til en: *Hallur leit við m[illegible] [illegible] tók kveðju minni* (GFrE. 6); *hann leit ekki við þe[illegible]*, han ænsede dem ikke, lod som han ikke anede deres Tilværelse; ³) *e-r vill ekki l. við e-u (e-m)*, en vil ikke vide af n-t (en), ænser ikke, bryder sig slet ikke om n-t (en): *hún vill ekki l. við honum*; ⁴) om Ting: *efnafólk í Kaupmanna-[illegible] [illegible] [illegible] merkt er af dýralæknum* (Alþ. '11, B. II. 1996). — **III.** refl. *lítast*: **1.** *(virðast)* synes, forekomme: *mjer lítst e-ð*, jeg synes n-t; *honum leitst svo sem það væri óhætt*, det forekom ham at være uden Fare, som om det godt kunde lade sig göre. — **2.** med præp. og adv.: *lítast vel (illa) á e-ð*, synes godt (daarlig) om n-t; *mjer lítst ekki á hann*, jeg synes ikke om ham; *mjer lítst ekki á það* el. *ekki lítst mjer á það*, det huer mig ikke; *hvernig lítst þjer á?* hvad synes du saa?; *lítast (vel) á stúlku (pilt)*, synes godt om (være forelsket i) en Pige (ung Mand); *eftir því, sem mjer lítst til*, efter mit Skön: *gæti ekki hjá því farið, að hjörð köngsins fækkaði óðum og ósjálfrátt, eptir því sem sér lítizt til* (JÁÞj. II. 411). — **3.** *e-m lítst að gera e-ð*, det behager en at göre n-t, en finder for godt at göre n-t; *það lítst mjer*, ja, det synes jeg! det var rigtigt! — **4.** recipr. *lítast í augu*, se hinanden ind i Øjnene; *lítast til*, se til hinanden.

IV. pp. n. lítið: e-n verður lítið, en kommer til at se (n-t el. i en vis Retning): mjer varð lítið á hann, mit Blik traf ham tilfældigvis.

lýta (ti) [li:da, li:ta, [illegible]] vt. 1. a. skamme: þessir hortittir l. kvæðið. b. (gera e-n ósómasamlegan) [illegible] n-t. — 2. (lasta) dadle: (Ordspr.) sá er lýttur, sem ekki fylgir landsiðnum (GJ.), man laster den, som ikke lever paa Lands Vis.

°lita band [lI:daban·t, lI:ta-] n. Spektrum. -bland [-blan·t] n. (blandaðir litir) Farveblanding. -blöndun [-blön·døn] f. (það að blanda litum) Farveblanding. -brá [-brau:] f. (Nl.), -brenna [-brɛn:a] f. (Eyjafjöll) = litarbrá. -drag [-dra·q] n. Farvespil: sól skín á fossinn með sjötalt l. (StgrTh.). -gerð [-ɟɛr·ð] f. (Farve)Monster (GFHh. 250). °-hljómur [-hλɩoᵘ:moϱ] m. Farvetone (GrKv. '53, 101).

lýta laus [li:dalöy·s, li:ta-] a. fejlfri. -lega [-lɛ·qa] adv. paa en hæslig og ondskabsfuld, nedværdigende Maade: halda e-u l. og lastlega á lofti (Hist. III. 151).

litaljómi [lI:daljoᵘ:mI, lI:ta-] m. Farveglans, Farvepragt.

lýtamikill [li:damI:ɟIdλ, li:tamI:ɧ-] a. fuld af Fejl.

litaprýði [lI:dapri:ðI, lI:ta-] f. indec. Farvepragt.

Litar (-ars) [lI:daϱ, lI:taϱ] m. npr. Navn paa en Dværg; bátur Litars, Poesi.

litaraiðn [lI:daraIðn, lI:t-] f. Farverhaandværk.

litar brá [lI:darbrau:, lI:t-] f. (astr.) (hundastjarna) Sirius. -breyting [-brɛi:diŋk, -brɛi:t-] f. 1. (breyting á lit) Forandring af Farve. — 2. = litblær. -efni [-ɛb·nI] n. Farvestof. °-fylling [-ϱ-fId·liŋk] f. Komplementærfarve (Urs. 151). -haft [-(h)af·t] n. farvet Baand el. Stribe. -háttur [-(h)auhdoϱ] m. Farve; (í andliti) Ansigtsfarve, Teint.

litari (-a, -ar) [lI:darI, lI:t-] m. 1. Farver. — 2. npr. (pop.) Farvergade i Kh.

litar jurt [lI:darjʏϱ·t, lI:t-] f. Farveplante. -laus [-löy·s] a. farveløs, akromatisk: l. viðtökugler, akromatiske Objektiver (Urs. 162). -munur [-mʏ:noϱ] m. Farveforskel. -rönd [-a-rön·t] f. Farverand, farvet Rand. -skraut [-ϱ-sgröy:t] n., -skrúði [-sgru:ðI] m. Farvepragt. -spil [-sbI:l] n. (i L'hombre) Spörgespil.

lita samruni [lI:dasam·rʏnI, lI:ta-] m. Sammensmæltning af Farver. -skifti [-sɟIf·dI] npl. a. (litbreyting, litbrigði) Farveskifte: taka litaskiftum, skifte Farve. — b. (litblær) Farvenuance. -skraut [-sgröy:t] n. Farvepragt. °-spaði [-sba:ðI] m. Spatel (JsJs.). °-spjald [-sbjal·t] n. Palet.

litast [lI:dast, lI:t-] vrefl.: l. um, se sig omkring.

litastokkur [lI:dasdohgoϱ, lI:ta-] m. Farvekasse.

lit band [lI·tbant] n. 1. farvet Baand. — 2. = litaband. -beri [-bɛ·rI] m. Farvestofbærer, Kromatofor. -blendingur [-blɛndiŋgoϱ] m. Afkom af Forældre af forskellig Race, Halvblod. -blinda [-blInda] f., -blindni [-blIn·I] f. indec. Farveblindhed. -blindur [-blIndoϱ] a. farveblind. -blær [-blai:r] m. Farvenuance, Farveafskygning, Farvetone. -blöndun [-blöndøn] f. = litablöndun. -breyting [-brɛi·diŋk, -brɛi·tiŋk] f. = litarbreyting. -brigði [-brIqðI, -brIqðI] npl. Farvespil: l. gimsteina. -daufur [lI:döy·voϱ] a. af svag Farve: á lýtunum er l. farfi (Málshb. 28), Fejl har svag Farve. °-deig [-dɛi·g] n. Pastel (JsJs.). °-dreginn [-drɛi·jIn] a. illumineret (= lýstur, jfr. lýsa). -fagur [-t-fa·qoϱ] a., -fallegur [-fadlɛqoϱ] a. farveprægtig, smuk af Farve: í andliti, med smuk Lød (Teint, Ansigtsfarve). -fari (a) [-fa·rI] m., is. npr. (Navn paa en) Hest, som er litföróttur (s. d. O.). -fegrast [-fɛqrast] vrefl. faa smukkere Farve. -fegurð [-fɛ·qorð] f. Farvepragt. -fríður [-fri·ðoϱ] a. med smuk Ansigtsfarve. -föróttur [-fö·roᵘhdoϱ] a. 1. som skifter Farve: lít eg sigla leigutól | með litföróttu trafi (Ísaf. '11, 262). — 2. l. hestur, (om Heste) stikkelhaaret, med røde og hvide Haar blandede mellem hinanden. Disse Heste taber om Sommeren mange af deres hvide Haar, hvorfor de da er mørkere end ellers, deraf Navnet. -geislaband [-ɟɛislaban·t] n. = litaband. -gjafi (-a) [-ɟa·vI] m. kromogent Stof (ÁBjSál. § 141). °-gljá [-gljau·] f. Fernis. -góður [-goᵘ·ðoϱ] a. smuk af Farve (Teint, Udseende). °-greypa [illegible] vt. = smelta. -himna [-(h)Imna] f. (ÁBjSál. § 141) = regnbogahimna. -hverfur [-χwɛrvoϱ, -kvɛrv-] a. som skifter Farve, changeret. °-hverfingur (-s, -ar) [-χwɛrviŋgoϱ, -kvɛrv-] m. (zool.) Kamæleon (LFR. X. 65). -hvolf [-χwolv, -kvolv] n. Kromosfære.

lýti (-is, pl. ds.) [li:dI, li:tI] n. 1. (ljóður, galli) Lyde, Fejl. — 2. (ljótleiki) Styghed, Hæslighed.

lítil fenglegur [li:dIlfɛiŋ·glɛqoϱ, li:t-] a., -fjelegur [-fjɛ:lɛqoϱ] a. ringe, ubetydelig. -fjörlegur [-fjör·lɛqoϱ] a. 1. ubetydelig, uanselig, ringe. — 2. ynkelig, ussel, slöj (at se til), daarlig tilpas: jeg er ósköp l. í dag (Sl.). — 3. ussel, forslidt: hatturinn minn er orðinn ósköp l. -gæft [-ɟaif·t] an. i Udtr.: e-m er l. um e-ð, en synes ikke særlig godt om n-t. -hjartaður [-ɧaϱ·daðoϱ] a. snæverhjærtet. -hugaður [-λ-(h)ʏ:qaðoϱ] a. forsagt, forknyt. -hæfur [-(h)ai:voϱ] a. 1. (lítill, óverulegur) ringe, ussel. — 2. (lítilþægur) fordringsløs.

lítill (lítil, lítið og lítt, comp. minni, superl. minstur) [li:dIdλ, li:t-, liht, mIn:I, mIn·sdøϱ] a. lille: I. om legemlig Störrelse: l. maður, en lille Mand; l. [illegible] om Børn (om Ting) lítið borð, et lille Bord; (Ordspr.) oft veltir lítil þúfa þungu hlassi, liden Tue vælter ofte stort Læs. — II. overf. 1. lille, ringe, ubetydelig: lítil hjálp, ringe Hjælp; lítið fje, faa Penge, en ringe Sum Penge; litlar vörur, faa Varer (af en og samme Slags). — 2. betegnende Gradsforskel, ringe, ikke stor, ikke fremragende: hann er l. taflmaður, han er ingen særlig dygtig Skakspiller; það er lítið mál, det er en ringe Sag, en smal Sag; meta e-ð lítils, agte n-t ringe; lítillar ættar, af ringe Herkomst; vera l. fyrir sjer, være temmelig ubetydelig (kan bruges baade om aandelige og legemlige [illegible] l. [illegible], að þú ert [illegible] að [illegible], og að eg er miklu minni [illegible] (J[illegible] II. [illegible]) [illegible] minni maður eftir en áður. han er sunken i min Agtelse derved; lítils háttar, som adv. en Smule. — 3. om Tiden: a. kort: l. tími, kort Tid: hann var þar litla stund, han var der ganske kort; litlu síðar, lidt senere. — b. kort, ringe, knap: jeg hef lítinn tíma, min Tid er knap, jeg har daarlig Tid. — 4. n. lítið som subst.: lítið af e-u, lidt, en lille Del, Portion af n-t: þar var l. af mat, der var kun lidt Mad, ringe Mad; svolítið, en Smule; það er til lítils, det nytter ikke stort; það skiftir litlu, det gör ikke meget (lidet til Sagen), har ikke stort at sige; það mun þig litlu skifta, det vedkommer dig kun lidt, det rager dig ikke stort; (Ordspr.) lítið við lítið, verður lítið mikið (SchMál.), lidt her og lidt der bliver noget til sidst, lidet og lidet gör meget; lítið er lítið, lidt er (ganske vist) lidt, men dog bedre end ingenting; Lítið er lítið og stutt er skammt, lidt er lidt og kort er kort (ɔ: det bliver ikke anderledes) (JHall. 121); af litlu fæðir fátæk kona barn, af lidet og lidet sanker fattig Kone til sit Barn; ef þér viljið láta svo lítið, (egl. hvis De vil nedlade Dem), hvis De vil tage til Takke; gera sjer lítið fyrir, ikke genere sig, ingen Skrupler el. Ængstelighed føle, ingen Omsvøb bruge: Guðrún gjörði sér lítið fyrir, tekur höfuðskelina, eins og hún var með ljósinu, fleygir henni á flórinn ... og segir: „Sæktu það þá, bölvaður" (JÁÞj. I. 238); Hann gerði sér þá lítið fyrir (tog sig den Frihed), og innbyrti báða (JÁÞj. I. 542); þetta (líka) litla! (is. i Udraab) ganske overordentlig: Munkurinn var orðinn þetta litla glaður í skapi (ganske overordentlig glad) (JTrGst. I. 229). — 5. comp. minni, mindre: með minna móti, í minna lagi, mindre end sædvanligt, temmelig ringe el. ubetydelig: brimið var með minna móti; — minni háttar maður, ubetydelig Mand, Mand af ringe Stand el. Herkomst. — 6. superl. minstur, mindst: hið minsta, det mindste; mindst, i det mindste; að minsta kosti, i det mindste; það munaði minstu, að jeg dytti, jeg var lige ved at falde. — 7. n. lítt som adv., se lítt.

lítil látlegur [li:dIlaudlɛ:qoϱ, li:tIlaut-] a. som fremtræder paa en ydmyg, nedladende Maade. -látur [-lau:døϱ, -lau:toϱ] a. 1. nedladende, venlig mod laverestillede: l. við minni háttar fólk. — 2. (auðmjúkur) ydmyg, beskeden. — 3. adv. -lega. -lega [-lɛ·qa] adv. 1. (óverulega) i ringe Grad. — 2. løselig: jeg mintist l. á það við hann. — 3. ufuldkomment: l. skrifandi. -leiki, -leikur [-lɛi·ɟI, -lɛi·ɧI, -lɛi·goϱ, -lɛi·koϱ] m. 1. (smæð) Lidenhed, Ringhed. — 2. l. fyrir hjartanu, Hjærteklemmelse. -lægja [-lai:ja] vt., -lækka [-laihga] vt. ydmyge, fornedre. -lækkun [-laihgon] f. Ydmygelse, Fornedrelse. -læta [-lai:da, -lai:ta] vt. = lítillækka. -læti (-is) [-lai:dI, -lai:tI] n. 1. (meiri manns við minni) Nedladenhed. — 2. (auðmýkt) Ydmyghed, Beskedenhed. -læting (-ar) [-lai:diŋk, -lai:tiŋk] f. Ydmygelse, Fornedrelse. -lætisdygð [-laidIsdIq·ð, -laitIsdIg·þ] f. Ydmyghedsdyd. -lætismaður [-laidIsma:ðoϱ, -lait-] m. nedladende Mand. -lætismark [-laidIsmaϱ·k, -laitIs-] n. Ydmyghedstegn. -magni (-a, -ar) [li:dIlmag·nI, -li:tIl-] m. Person af ringe Kræfter, svag: leggjast á lítilmagnann, undertrykke den svage. -mannlegur [-man·lɛqoϱ] a. lavsindet, snæverhjærtet, ussel; — adv. -lega. -menni (-is, pl. ds.) [-mɛn:I] n. 1. (smámenni) Person af svag og lav Karakter. — 2. (lítilfjörlegur maður) ubetydelig Person. -menska (-u) [-mɛn·sga] f. Mangel paa Karakterstyrke, Fejghed, Lavhed, sjælelig Ubetydelighed. -mótlegur [-moᵘ:dlɛqoϱ, -moᵘ:t-] a. 1. (lítilfjörlegur) ubetydelig, ringe, uanselig. — 2. nedværdigende: má þykja lítilmótlegt fyrir kong, að þurfa að spyrja drottningu sína um það [illegible] (JÁÞj. II. 370). — 3. (lítils máttar) svag. -ræði (-is) [-rai:ðI] n. Ubetydelighed, Bagatel. -sigldur [-sIq·ldoϱ] a. 1. (huglítill) blodsindet, klejnmodig, svag. — 2. (lítilfjörlegur) ringe, uanselig. — 3. (fávís og fákunnandi) enfoldig og uvidende.

lítils meta [li:dIlsmɛ:da, li:tIlsmɛ:ta] vt. ringeagte. -virða [-vIr·ða] vt. 1. (lítilsmeta) ringeagte. — 2. (lítillækka) nedværdige: l. sig.

lítil trúaður [li:dIltru:aðoϱ, li:tIl-] a. svagtroende. -virkur [-vIϱ·goϱ] a. a. som ikke udfører stort Arbejde, uduelig: l. maður. — b. om Redskaber: arbejdsydende i ringe Grad: verkfærin of einföld og lítilvirk (Eimr. XVII. 121). -viti [-vI:dI, -vI:tI] a. med ringe Forstand, uforstandig. -vægi (-is) [-vai:jI] n. Ubetydelighed. -vægur [-vai:qoϱ] a. af ringe Betydning, ubetydelig. -þægni [-þaig·nI] f. indec. Nöjsomhed. -þægur [-þai:qoϱ] a. 1. (sem lætur sjer lítið nægja) som nöjes med lidt, nöjsom, beskeden. — 2. smaalig: Ungmennafjelögin ... geta ekki lagt til skógarverðina, enda væri það nokkuð lítilþægt af landinu að ætlast til þess (Alþ. '11, B. II. 1688).

*lýtir (-is) [li:dIϱ, li:tIϱ] m. Beskadiger, Ødelægger.

litka (a) [lIhga, lIhdga, lI:tka] vt. 1. farve, göre farvet, navnlig om Marken: farve grön: laufin grænu l. börð (JTh.). — 2. vi. farves, bruges udelukkende om Marken: grönnes: tún eru farin að l. — 3. = ljábera: túnið verður ekki litkað fyrir sneggju (Árn.). — 4. refl. litkast, (om Personer) faa sin naturlige Ansigtsfarve igen: hann er farinn að l. eftir leguna; — pp. litkaður: vel (illa) l., med smuk (hæslig) Teint.

lit klæði [lI:tklai·ðI] npl. farvede Klæder. -laus [-d-löys, lI:t-] a. farveløs; bleg.

litlifingur [lIhdlIfiŋ·goϱ] m. (bægge Led böjes) Lillefinger, jfr. heiðarmáni.

lit ljómi [lI:dljoᵘ·mI, lI:t-] m. Farveglans. °-maður [-ma·ðoϱ] m. farvet, Neger (Lögr. '14, 192). *-merlaður [-mɛrdlaðoϱ] a. broget og glinsende: Litmerlaðar blæjur okkar (GTh. '95, 261). -mynd [-mInt] f. (mynd með litum) farvet el. koloreret Billede; (málverk) Maleri. -mótun [-moᵘ·don, -moᵘ·ton] f. Farvetryk.

°litni (-is) [lIhdnI] n. Kromatin (Kolpin Ravn 14).

lit pappír [lI:tpahbiϱ] m. Kalkerpapir. -prýði [-pri·ðI] f. indec. Farvepragt. -prúður [-pru·ðoϱ] a. farveprægtig. -raun [-d-röy·n, lI:t-] f. Farveprøve.

lítri (-a, -ar) [li:drI, li:trI] m. Liter.

lit setja [lI:tsɛ·dja, -sɛ·tja] vt. belægge med Farver. -setning [-sɛhdniŋk] f. Belæggelse med Farver, Illumination. -sjá (-r, -r) [-sjau·] f. Spektroskop. -sjárkönnun [-sjaukön:on] f. Spektralanalyse.

litska (-u) [lIs·ga] f. Lød, Ansigtsfarve (BH.).

· lit skiftingur [lɪ.tsgɪfdɪŋgøǫ] m. = lithverfingur. -skinn [-sgɪn] n. farvet Skind, Saffian. -skraut [-sgröy·t] n., -skrúð [-sgru·ð] n. Farvepragt. -snið [-snɪ·ð] n. Farvesnit. -snillingur [-snɪdlɪŋgøǫ] m. Mester i Farvebehandling, Kolorist. -sproti [-sbro·dɪ, -sbro·tɪ] m. = litsjá. -stigi [-sdɪ·jɪ, -sdi·jɪ] m. Farveskala. -still [-sdidλ] m. Farvestift, Pastelstift.

lítt [liht] adv. 1. lidt: *kunna l. til e-s*, forstaa sig kun lidt paa n-t; *láta l. á sjer festa* (el. *á sig fá*), ikke lade sig meget afficere; *bera sig l.* el. *berast l. at*, klynke og jamre; *l. reyndur*, uerfaren; *lítt það*, en Smule: *en Týdeifssonur hopaði á hæl l. það, því hann vildi forðast hnjótarreið: hins lángskeyta Apollons* (Il. I. 119). — 2. ilde: *vera l. staddur*, være ilde stedt; *l. við kominn*, i Knibe. — 3. *(varla)* knapt: *hann er l. ferðafær eftir leguna*. -fær [-fai·r] a. (i Reglen skrevet i to Ord: *lítt fær)* knapt i Stand til, *l. til vinnu*; [illegible] n. -færi, knap [illegible] *vera* (JÁÞj. I. 540). -ráðinn [-d-rau·ðɪn] a. uudviklet (aandelig): *úngur og l.* (Árm. I. vi).

litum [lɪ:døm, lɪ:tøm] 1. p. pl. imp. ind. og conj. af líta.

litun (-ar, -anir) [lɪ:don, lɪ:tøn] f. Farvning.

litunar efni [lɪ:donarɛb·nɪ, lɪ:tønarɛb·nɪ] n. Farvestof. -gras [-gra:s] n. (bot.) 1. = *blágresi*. 2. pl. *-grös*, Farveplanter. -hús [-hu·s] n. Farveri. -jafni [-r-jab·nɪ] m. (bot.) Bjærg-Ulvefod (lycopodium alpinum). -ketill [-ǫ-ɟɛ:dɪdλ, -ɟɛ:tɪdλ] m. Farvekedel. -kver [-kvɛ:r] n. Vejledning til Farvning. -maður [-r-ma:ðøǫ] m. = litari. -mosi [-mo·sɪ] m. (bot.) rynket Skaallav (parmelia saxatilis). -smiðja [-ǫ-smɪð·ja] f. = litunarhús. -trje [-trjɛ:] n. Farvetræ.

1. litur (-ar, -ir) [lɪ:døǫ, lɪ:tøǫ] m. 1. Farve: *fastur l.*, Farve, som ikke smitter af; *laus litur*, Farve, som smitter af, uægte Farve; *blár að lit*, blaa af Farve; *hvítur, fallegur, ljótur á litinn*, af hvid, en smuk, grim Farve; *hvernig er það á litinn?* hvad Farve har det?; *skifta litum*, forandre Farve: *eins og rjúpa, sem er að skifta litum*. — 2. a. Ansigtsfarve, Farve, Teint: *bregða lit, skifta litum*, skifte Farve; *skifta vel litum*, have en hvid og rød Teint. — b. *(útlit)* Udseende: (Ordspr.) *ekki er það vit að gangast fyrir lit* (GJ.); *eigi* (el. *sjaldan*) *deilir* (el. *löngum dylur*) *l. kosti*, jfr. man skal ikke skue Hunden paa Haarene. — 3. a. *(litarefni)* Farve, Farvestof: *búa til lit úr mosa*; — *smeltir litir*, Smælt. — b. Sminke: *leikendur verða að jafnaði að bera lit í andlit sjer, svo að þeir, sem fjær sitja í leikhúsinu, geti betur greint andlitsdrætti þeirra*. — 4. *(í spilum)* Farve, Kulør: *svara lit*, bekende Kulør: (ogs. overf.) *En gesturinn rétti hendina svo nærri Þórhöllu, að hún hlaut að svara lit* (GFrTis. 164); *svara (upp) í sama lit*, svare med samme Farve (i Kortspil); overf.: svare i samme Tone: *vil eg þó ekki leggja til, að meiri hluta neðri deildar ... sé svarað upp í sama lit og hann svaraði nýlega meiri hluta þessarar deildar* (Alþ. '11, B. 906); *koma af sjer lit*, spille sig renonce; *svíkja lit*, svige Farve (Kulør). — 5. i forsk. Udtr.: *að eins l.*, lige farvet (is. om Kaffe): *það er að eins l.* (el. *ekki nema liturinn*), det har kun Farve som Kaffe; *sýna lit á e-u*, vise, at man har el. kan en Smule af n-t, gøre en lille Bestræbelse i en el. anden Retning, prøve en Smule paa n-t: *og þjer munuð vilja, að eg sýni einhvern lit á ... að gjalda yður* (JThMk. 388); *Með því móti væri sýndur dálítill l. á því, að veita ofurlitlar sárabætur* (Lögr. '14, 199).

2. litur [lɪ:døǫ, lɪ:tøǫ, n. lɪht] a. farvet: *hvernig er hann l.?* hvad Farve har den?; *nú — þú ert þá svona l.!* naa — det er saaledes fat med dig! (EKvLén. 64).

lit vatn [lɪ:dvahtv, lɪ:t-] n. Sminkevand. -verpast [-vɛǫbast] vrefl. skifte Farve, is. blive bleg. -verpur [-vɛǫboǫ] a. med forandret Ansigtsfarve: *bæði voru litverp* (bægge havde skiftet Farve), *Gróa rauð, Geirmundur hvítfölur* (ÞGjÚf. 20); spec. bleg i Ansigtet. °-þrot [-t-þro·t] n. Renonce (i Kortspil). °-þrota [-þro·da, -þro·ta] a. indec. renonce: *gera sig l.*, spille sig renonce.

lýzka [lis·ga] f. se lýðska.

1. ljá (-r) [ljau:] f. a. friskmejet Græs, som ikke er revet sammen: *raka l.*, rive Ho. — b. Strækning, bedækket med nyslaaet Ho: *rakstrarkonunum ofbauð, hvað þær áttu mikla ljá*.

2. ljá (ljæ, ljáum; ljeði; ljeð) [ljau:, ljai:, ljau:øm, ljɛ:ðɪ, ljɛ:ð] vt. laane: 1. med acc. om Personer og Genstande: *l. e-m e-ð*, laane en n-t: *l. e-m peninga*; (Ordspr.) *hann ljær spóninn, en sleikir sjálfur* (GJ.), han laaner Skeen bort, men maa selv slikke; *ekki er lán lengur en ljeð er* (GJ.), [1]) Lykken er kun der, saa længe den varer; [2]) naar Laanetiden er udløben, skal Laanet tilbagebetales; *l. sig til e-s*, lade sig bruge til n-t. — 2. overf. med Genstandsledet i gen. og Hensynsledet i dat.: *l. e-m e-s*, forunde, tilstaa en n-t: *l. e-m lífs*; — *Hann léði þá Hektori sigurs yfir sér* (Il. II. 84); *l. máls á e-u*, give Lejlighed til at omtale n-t: *Og að eftirgjafi þeirri, sem hann [illegible] ljeði [illegible], þegar þeir sáu, að það átti að ljá máls á þessu* (Alþ. '11, B. II. 1392); *l. fangs á sjer*, (egl. give Lejlighed til at lade sig omfatte med Brydetag ɔ:) blotte sig: *Þessi manneskja sat öllum dulin, eins og seiðkona undir hjalli sínum, og ljeði einskis fangs á sjer* (JTrHeið. II. 108). — 3. pp. *ljeður*: *e-ð er ljeður leikur*, n-t er en let Sag: *og er léður leikur að varast alla hættu af því* (Fréttir '18, 123).

ljáaklappa [ljau:aklahba] f. Maskine til at hare Leer med (Freyr '11, 111).

ljáandi (-a, -endur) [ljau:andɪ, -ɛndøǫ] m. Laaner, Kreditor.

ljá bakki [ljau:bahɡɪ] m. Ryggen paa en Le. -band [-bant] n. Baand, hvormed Leen bindes til Skaftet: *Ljábönd hafa þó líklega ekki verið brúkuð seinna á Austurlandi en annarstaðar* (ÞThFerð. III. 215). -bera [-bɛ·ra] vt. egl. gaa med Leen henover (en Eng), slaa Ho paa: *engjarnar eru varla ljáberandi*, det lönner sig næppe at slaa Ho paa Engen; *túnið varð ekki ljáborið á þessu sumri*. -blað [-bla·ð] n. Leblad. -brendur [-brɛndøǫ] a. slaaet saa tæt ved Jorden, at Græsvæksten har lidt derved: *jörðin er ljábrend*. -brýni [-bri·nɪ] n. Brynesten. -dengsla [-dɛiŋsla] f. Udhamring af en glødet Le, Haring. -far [-fa·r] n. Lefure, Leskaar. -fyllingur (-s, -ar) [-fɪdlɪŋgøǫ, -ɪŋs] m. saa meget Græs, at Leen dækkes (LFR. X. 153). -leifar [-lɛi·vaǫ] fpl. Lævninger af Græs paa en nyslaaet Mark. -litur [-lɪ·døǫ, -lɪ·tøǫ] m. Græssets friske Farve, i Udtr. *heyið kastar ljálitnum*, Høet mister den friske Farve, ɔ: det begynder at gaa en Smule Varme i Høet (i Laden el. Høgaarden) (Vf.). -ljeni [-ljɛ·nɪ] n. (Af.) = 1. ljeni. -múgi [-mui·jɪ] m. Leskaar, Skaar. -mús [-mu·s] f. tyndt Stykke af Grönsværet, der skæres med af Vanvare, naar der slaas Græs.

ljá r (-s, -ir) [ljau:r] m. Le; (overf.) *reynast* (el. *vera*) *e-m óþægur l. í þúfu*, forvolde en Bryderier, give en nok at bestille: *Hafa þeir þegar reynst Bolschevikastjórninni óþægir ljáir í þúfu* (Morg. '18, 290); *það er líka hann* (ɔ: *Amor*), *sem verður þeim verstur l. í þúfu, þegar hann er „óþekkur"* (Eimr. IV. 173).

ljá rakstur [ljau:raχsdøǫ] m. Rivning af nyslaaet Hø. -sjúkur [-sju:gøǫ, -sju:køǫ] a. som ærgrer sig over, at der er saa meget urevet Ho *(ljá)*: *rakstrarkonurnar eru ljásjúkar* (Vf., Árn.).

ljá spík [ljau:sbi·k] f. smal og opslidt Le. -torf [-torv] n. coll. Græstörv (skaaret med Le, jfr. *torfljár*). -þýður [-þi·ðøǫ] a. let at slaa: *að sléttan ... verði ljáþýð* (Andv. I. 158).

†lje [ljɛ:] m. = ljár.

ljebarði [ljɛ:barðɪ] m. Leopard.

°ljeborð [ljɛ:borð] n. = hljeborði.

†ljedenging [ljɛ:dɛinɡiŋk] f. = ljádengsla.

ljeði [ljɛ:ðɪ] 1. og 3. p. sg. imp. ind. og conj. af ljá.

ljegarður [ljɛ:garðøǫ] m. (Sl.) = skáramúgi.

ljek [ljɛ:k] 1. og 3. p. sg. imp. ind af leika.

lje legur [ljɛ:lɛqøǫ] a. daarlig, ubetydelig, uanselig, ringe: *ljelegt fæði*, daarlig Mad, Husmandskost: — adv. *-lega*. -magna [-magna] a. indec., -magni [-magnɪ] a. afkræftet, udmattet.

ljemús [ljɛ:mu·s] f. (Rang.) = *ljámús: þær* (ɔ: *dísir*) *telja ekki ofan í* [illegible] (ÞErlÞ. 3. Udg. '18, 364).

ljen (-s, pl. ds.) [ljɛ:n] n. Len: *hafa e-ð að ljeni*, holde n-t som Len.

1. ljena (-u, -ur) [ljɛ:na] f. Pude til at lægge under Klovsadler.

2. ljena (a og ti) [ljɛ:na, ljɛv·dɪ, ljɛn·tɪ] vt.: *l. e-m e-ð*: 1. *(veita að ljeni)* overdrage en n-t, forlene en med n-t. — 2. *(lána)* forunde, give: *Þess vildi eg óska, að goðin léntu mér annað eins þrek* (Od. 47).

1. ljeni (-is, pl. ds.) [ljɛ:nɪ] n. Lebladet, inden Ryggen sættes paa (Múl.).

2. ljeni (-is, pl. ds.) [ljɛ:nɪ] n. = ljen.

ljens brjef [ljɛn·sbrjɛ·v] n. Lensbrev. -drottinn [-drohdɪn] m. Lensherre. -erfðir [-ɛr(v)ðɪǫ] fpl. Lensarvefølge, feudal Arvefølge. -erfingi [-ɛrviŋɡɪ] m. Lensarving. -greifi [-grɛi·vɪ] m. Lensgreve. -herra [-(h)ɛr·a] m. Lensherre. -jörð [-jörð] f. Mensaljord, Embedsjord, Mensalgods. -kirkja [-ɟɪǫɡa] f. Beneficiærkirke. -maður [-ma·ðøǫ] m. 1. Lensmand: [illegible] 2. *(hreppstjóri í Noregi og Svíþjóð)*, Lensmand, Sognefoged. -sýsla [-n·-sisla] f. Forpagtningssyssel. -stjórn [-sdjoᵘ(r)dn] f. Lensforfatning, Feudalsystem. -stjórnarfyrirkomulag [-sdjoᵘ(r)dnaǫfɪ:rɪ(ǫ)komøla:q] n. Feudalsystem. -tímar [-s-ti·maǫ] mpl. Feudalvæsenets Tid.

ljenu nál [ljɛ:nonau:l] f. Naal, hvormed en *ljena* sys (LFR. II. 164). -þofi [illegible] (en Slags Ridesadel lavet af [illegible]).

ljeparði (-a, -ar) [ljɛ:parðɪ] m. = ljebarði.

ljereft (-s, pl. ds.) [ljɛ:rɛft] n. 1. Lærred: *dúkur, lak úr ljerefti*. — 2. Tøj; Vask: *hún gekk út til léreftа sinna* (GFHh. 239).

ljerefts band [ljɛ:rɛf(t)sban·t] n. Shirtingsbind. -kufl [-kʏb·λ] m. Kittel. -poki [-po:ɡɪ, -po:ɟɪ] m. Lærredspose, Lærredssæk. -skyrta [-ɛf(t)-sɟɪǫ·da] f. Lærredsskjorte.

ljeskrápur [ljɛ:sgrau·bøǫ, -sgrau·pøǫ] m. daarligt Havkalskind.

ljet [ljɛ:t] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af láta.

ljetta (i) [ljɛhda] vt. med acc. og dat., vi. og v. impers. I. med acc. lette, gøre lettere: *til að l. fiskinn* (Lögr. '14, 173); *l. stúrnu brána* (GFrUh. 187). — II. med dat. og vi. 1. a. løfte: *l. fætinum*, løfte Benet; *l. byrði* (dat.) *á e-n*, løfte en Byrde op paa ens Ryg; *l. sjer*, springe op: *í því stökkullinn létti sér* (JÁÞj. I. 630); *l. sjer yfir*, springe, flyve el. svæve over n-t: *Við ljettum okkur yfir Reykjanes-fjallgarðinn* (JTrSk. II. 7). — b. (naut.) *l. og l. akkerum*, lette Anker. — 2. holde op, høre op med n-t: *Ekki létti L., fyrr en hann hafði lært alt* (JÁÞj. I. 583); *l. blundi*, vaagne; *l. talinu*, afbryde Samtalen; *l. ferðinni*, gøre Holdt: *hann ljetti ekki ferðinni, fyrr en hann kom til ...*, han afbrød ikke sin Rejse, indtil han kom til ... — 3. med præp. og adv.: *l. á e-m*, [1]) gøre n-t lettere for en, fjærne en Del af ens Byrde: *eigum við ekki að l. dálítið á hestinum öðrumegin, svo ekki hallist á?*; — impers.: *Þú mátt, veslingur, | verða því feginn, að á þér létti | einum barnkróga* (ÓDavÞul. 132); [2]) hjælpe en: *Það er fyrst núna, að Rúna mín er farin að geta ljett á mjer, með því að hafa ofan af fyrir yngri börnunum* (JTrHeið. III. 167); *l. á sjer*, [1]) træde let: *þú kemst yfir ísinn, ef þú ljettir á þjer*; [2]) gøre sig lettere: *jeg þarf að l. á mjer og fara úr jakkanum*; [3]) forrette sin Nødtørft; *l. af*, [1]) *l. e-u af* (el. *l. af að gera e-ð*) *(hætta e-u)*, holde op med n-t (med at gøre n-t); [2]) *l. e-u af e-m*, befri en for hans Byrde: *biðja guð að l. þessu mótlæti af sjer*; [3]) *l. af*, abs. = *heyja af*, se *heyja*; [4]) høre op: *þegar plágunni ljetti af*; — *l. til*, klare op; *l. undir e-ð*, [1]) lette under n-t, give en Haandsrækning for at bære n-t el. holde det oppe: *l. undir bagga*; *l. undir með e-m*, understøtte en; hjælpe en med n-t; *l. undir (með) e-ð*, hjælpe til med n-t: *og geta með sleðum létt undir aðflutninga á þungavöru* (ÞThLýs. II. 358); *jeg vildi alt til vinna til að l. undir með*

-rðið (Sīng. I. 259). *Ljett hatrið gegn stjórninni störum undir* (Fimt. XV. 7). *l. sjer upp*, udhvile sig, rekreere sig, spec. ved at gøre en Udflugt. — 4. lette, lindre: *l. kvöl e-s*, lindre ens Smerter. — **III.** impers.: **1.** *e-u ljettir*, n-t bliver lettere; n-t er forbi, n-t hører op: *hvenær skyldi þessum ósköpum l. af mannkyninu?*, naar mon Menneskeheden bliver disse Rædsler kvit? — **2.** specielle Anvendelser: **a.** om Skyer, Taage, Damp, Røg: *það ljettir upp*, det klarer op; *þokunni ljettir upp*, Taagen klarer op; *óveðrinu ljetti*, Uvejret hørte op. — **b.** om Sindsstemninger: *mjer ljetti um hjartarætur*, der faldt en Sten fra mit Hjærte. — **c.** om Sygdom: *sóttinni ljettir*, Feberen tager af; *sjúklingnum ljettir*, den syge føler Lindring, føler sig bedre. — **IV.** refl. *ljettast*: **1.** (passivt) tabe i Vægt, blive lettere: *jeg hef ljetst um fimm pund*. — **2.** lindres, blive bedre: *e-m ljettist* (el. *ljettir*) *um hjartarætur*, en bliver lettere om Hjærtet.

ljetta bragð [ljɛhdabraqð, -bragþ] n. glad Mine. **-drengur** [-dreiŋgoϱ] m. **a.** Dreng til at løbe Ærinder, Bydreng; *(á skipi)* Skibsdreng. — **b.** *(á fiskibát)* ungt Menneske, som hjælper en fuldvoksen ved Fiskeri. **-feti** [-fɛ:dɪ, -fɛ:tɪ] m. Sengebaand. **†-kona** [-ko:na] f. Jordemoder. **-leikur** [-lɛi·goϱ, -lɛi·koϱ] m. let Sag.

ljettan [ljɛhdan] an. som adv.: *ríða l.*, ride rask.

ljettangur (-urs) [ljɛhdauŋgoϱ] m. *(greiðfær vegur)* en let Vej; *(góð færð)* godt Føre: *kom Skúli ríðandi í tunglsljósi, hjarni og ljettangri* (JÞorkÞjs. 48); *Enda hafa þessi hjeruð við meiri l. að búa* (Lögr. '15, 19).

ljetta piltur [ljɛhdapɪʎ·doϱ] m. = **ljettadrengur. -sótt** [-souht] f. **1.** Fødselsveer: *hún er búin að taka ljettasóttina*, hun har faaet Fødselsveer. — **2.** Ruptur af (Brud paa) en Nerve, Aare el. Sene paa Grund af Anstrængelser ved Fødselen: *léttasótt í læri* (LFR. X. 3). **-vara** [-va:ra] f. let Vare; is. overf. n-t meget let: *þetta er engin l.!* det tynger godt! **-varningur** [-var·dniŋgoϱ] m. **1.** Manufaktur- og Kolonialvarer: *en út á hinn helminginn urðu þeir að taka léttavarning*. (JÁÐEn. 380—381). — **2.** = *ljettavara*.

ljett brýnn [ljɛhtbridv] a. (egl. hvis Øjenbryn hæves af Glæde) glædestraalende: *verða l. við e-ð* (el. *e-u*). **-búinn** [-bu·ɪn] a. let klædt, let udrustet, jfr. *búa*. **-bær** [-bai·r] a. let at bære. **-eyg(ð)ur** [-d-ɛi·qoϱ, -ɛiqðoϱ, -ɛigðoϱ] a. med livlige Øjne. **†-feldur** [-t-fɛldoϱ] a. som falder let, let. **†-felli (-is)** [-fɛdlɪ] n. det at n-t falder let, Lethed; (Ordspr.) *allir þiggja ljettfellið* (GJ.), Lethed kommer altid tilpas; *latur þiggur ljettfellið*, Lethed kommer lad tilpas. **-fenginn** [-fɛiŋgɪn] a. let erhværvet, let anskaffet: *lettfengnuztu læknisdómum* (LFR. IV. 98). **†-ferli (-is)** [-fɛ(r)dlɪ] n. Letsindighed. 1. **-feta** [-fɛ·da, -fɛ·ta] vt. med dat. træde let med Foden: *þá þar at 'imalist léttfeta honum* (ɔ: rekknum) (JÁGát. 63) 2. **-feta** [-fɛ·da, -fɛ·ta] a. indec. som træder let med Foden. **-feti (-a, -ar)** [-fɛ·dɪ, -fɛ·tɪ] m. npr. »den letfodede«, Navn paa en Hest. **-fleygur** [-flɛi·qoϱ] a. letflyvende, hurtigflyvende. **-fær** [-fai·r] a. **a.** let i sine Bevægelser, let, smidig, rask: *l. maður*. — **b.** *(fljótur)* hurtig: *l. vindur* (HallgrPass. 5, 7). **-færi** [-fai·rɪ] n. Lethed; *(flýtir)* Hurtighed. **†-færlegur** [-fairlɛ·qoϱ] a. ilsom, skyndsom. **-fættur** [-faihdoϱ] a. letfodet. **-hendur, hentur** [-(h)ɛvdoϱ, -(h)ɛntoϱ] a. lethaandet. **-hjalað** [-ɦa·lað] an.: *e-m verður l. um e-ð*, n-n samtaler, passiarer let og muntert om n-t. **-hlaðinn** [-(h)ʎa·ðɪn] a. lidet belastet, med kun ringe Ladning (el. Fiskefangst). **-holda** [-(h)olda] a. indec. mager: *léttholda quenn-persónur* (Kvöld. II. 271). **-hugaður** [-(h)ʏ·qaðoϱ] a. letsindet.

ljetti (-a, -ar) [ljɛhdɪ] m. **1.** Lettelse: *það varð henni til ljetta*, det blev en Lettelse for hende. — **2.** Sengebaand, Baand til at løfte sig selv i Sengen med. — **3.** Sele, til at bære i, der lægges over Skulderen: *bera vatnsfötur í ljetta*. — **4.** *(axlaband)* Sele, Buksesele. — **5.** Villighed: *af ljetta*, villigt; *segja (alt) af ljetta*, fortælle vidt og bredt, omstændelig og uden videre, berette uden Omsvøb: *Seg mér alt af létta, og leyn eingu af* (Il. I. 16); *leggja ljettann á*, vise Villighed, göre sig Umage: *Við verðum báðir að leggja léttann á, og vita, ef vér megum verða að nokkuru liði, þó við séum eigi nema tveir* (Il. II. 13); *hún má veita þér bezt lið, ef hún vill léttann á leggja* (hvis hun vil bruge sine Kræfter) (JÁÞj. II. 163).

ljetti dans [ljɛhdɪdan·s] m. let Dans. **-drengur** [-drɛiŋ·goϱ] m. = **ljettadrengur. -legur** [-ɪɛ·qoϱ] a. **1.** let; (is. om Bevægelse:) *ljettilegt göngulag*, svævende Gang; *l. hestur*, Hest, som ser ud til at have en let, svævende Gang. — **2.** *(glaðlegur)* munter, venlig, forekommende: *ljettilegt yfirbragð*. — **3.** *(auðveldur)* let, ikke vanskelig. — **4.** adv. *-lega*.

ljettingi (-ja, -jar) [ljɛhdiŋgɪ] m. Halvkarl, halvvoksen, ung Mand, som tjæner for mindre Lön.

ljettings baggi [ljɛhdiŋsbaɡ:ɪ] m., **-klyf** [-klɪ:v] n. temmelig let Bylt (til den ene Side af en Hest). **-leiði** [-lɛi:ðɪ] n. svag Luftning. **-reið** [-rɛi:ð] f. rask Ridt. **-úði** [-u:ðɪ] m. Støvregn.

ljettingur (-s, -ar) [ljɛhdiŋgoϱ, -iŋs] m. **1.** = *ljettingi*. — **2.** *ríða ljettinginn* = *ríða ljettan* (s. d. O.).

ljettir (-is, -ar, (pop.) -irs, -irar) [ljɛhdɪϱ] m. **1. a.** Lettelse: *l. sorga*. — **b.** *l. e-s*, den som letter, gör n-t lettere. — **2.** *(hjálp)* Hjælp: *[illegible] honum var til léttis, því tólk var þá mjög sjúkt* (GKonÆf. 213). — **3.** *(hægur byr)* sagte Bør, som letter ens Rejse; *góður l.*, udmærket Bør (Vf.). — **4.** euf. for *stökkull*, »Springer« (delphinus acutus), hvis Navn ikke maa nævnes paa Søen. — **5.** npr. Navn paa en Hest.

ljetti skúta [ljɛhdɪsgu:da, -sgu:ta] f., **-snekkja** [-snɛhɡa] f. **1.** Hurtigsejler. — **2.** spec. Korvet (Fj. I. 52). **-vinátta** [-vɪ:nauhda] f. overfladisk Venskabsforhold. **-völur** [-vö:loϱ] m. Loftestang.

ljett klæddur [illegible] a. let klædt. **-kvikur** [-kvɪ·qoϱ, -kvɪ·koϱ] a. letbevægelig. **-látur** [-d-lau·doϱ, -lau·toϱ] a. venlig, forekommende. **-legur** [-lɛqoϱ] a. = **ljettilegur. -leikamaður** [-lɛigama:ðoϱ, -lɛika] m. Mand, hurtig, smidig og let i alle sine Bevægelser: *snarmenni og l. hinn mesti* (ÓDavSk. 49). **-leikaskepna** [-lɛigasɡɛhbna, -lɛika-] f. Dyr som er hurtigt til Bens: *afbragðs l.*, udmærket Hurtigløber. **-leiki, -leikur** [-lɛiɡɪ, -lɛiɡ̊ɪ, -lɛigoϱ, -lɛikoϱ] m. **1.** Lethed: *l. lofts; mismunandi l. er sýndur á vog*. — **2.** *(fimleiki)* Lethed, Agilitet i Bevægelser; spec. *(fljótleiki)* Hurtighed: *l. í göngu*, jfr. *ljettur á sjer*. — **3.** *(auðveldleiki)* Lethed. — **4.** Letfordöjelighed: *ljettleika matur*. **-lyndi** [-lɪndɪ] n. **1.** let Sind, Letsind, sangvinsk Temperament. — **2.** *(ljettúð)* Letsindighed. **-lyndislega** [-lɪndɪslɛ:qa] adv. paa en om let Sind vidnende Maade; letsindig. **-lyndur** [-lɪndoϱ] a. **a.** som tager sig Tingen let, med muntert Sind, gladsindet. — **b.** sangvinsk. **-læti (-is)** [-lai·dɪ, -lai·tɪ] n. **1.** *(kurteisi og greiðvikni)* Forekommenhed. — **2.** *(ljettúð)* Letsindighed, letsindigt Liv. **-lætisdrós** [-laidɪsdrou:s, -laitɪs-] f. letfærdig Tøs, Grisette. **-meti (-is)** [-mɛ·dɪ, -mɛ·tɪ] n. **1.** let Mad, let fordöjelig Mad: *Svo getur á staðið fyrir mörgum, að léttmetið verði þeim notasælla en kostafæðan* (Eimr. XIV. 180—181). — **2.** *(ljelegur matur)* daarlig Kost. — **3.** overf. Bet.: let Kost, daarlig Stas: *bókin er óttalegt l.* **-rigndur** [-riŋdoϱ] a. med let Regn: *hann verður l. í dag*, det regner ikke meget i Dag; — an. *-rignt*: *þar er l.*. der regner det kun lidt. **-rætt** [-raiht] an.: *var honum l. um þetta*, det var ham let (kært) at tale herom. **-sinna** [-t-sɪn·a] a. indec., **-sinnaður** [-sɪn·aðoϱ] a. med let Sind, munter. **-stígur** [-sdi·qoϱ] a. *(ljettfættur)* letfodet, som træder let, med spændstig Gang.

ljettúð [ljɛhdu·ð] f. Letsindighed.

ljettúðar drós [ljɛhduðardrou:s] f. letfærdig Tøs. **-fullur** [-ϱ-fʏd·loϱ] a. letsindig, letfærdig, frivol. **-glens** [-r-glɛn·s] n. Koketteri.

ljettúðugur [ljɛhduðoqoϱ] a. letsindig; — adv. *ljettúðlega*.

ljettur (comp. *ljettari*, superl. *ljettastur*) [ljɛhdoϱ] a. **I.** om Vægt: **1.** *l. í vigtina, l. í sjer*, let af Vægt, let af sig. — **2. a.** om Legemet: *l. á sjer*, rask i sine Bevægelser; *l. á fæti*, let til Bens, let paa Taa; *vera á ljettasta aldri* (el. *skeiði*), være i sin bedste (kraftigste) Alder: *talinn með fræknustu glímumönnum, meðan hann var á léttasta skeiði* (ÓDavSk. 48); *l. hestur*, Hest, som er en god Løber. — **b.** *konan varð ljettari*, Kvinden blev forløst, overstod Fødselen. — **II.** overf.: **1. a.** *(auðveldur)* let, ikke vanskelig: (Ordspr.) *margar hendur vinna ljett verk*. — **b.** om Vinden: let, behagelig: *l. byr*. — **2.** om Sind og Fremtræden: venlig, munter, forekommende: *l. í lund*, glad i Sind; *l. í máli*, utvungen i sin Tale: *Já, sagði ritstjóri, og var léttur í máli* (EKvSv. 150); *l. í ræðum*, venlig og omgængelig i Tale; *l. undir brún* = *ljetteygður*; — *með léttu verði*, for en ringe Pris (JÁÞj. I. 361). — **3.** *(auðvirðilegur)* ussel; *(um fóður)* kraftløs, uden Saft, med ringe Næringsværdi (om Foder): *ljett mýrgresi*. — **4.** *láta (sjer) e-ð í ljettu rúmi liggja*, ikke bryde sig videre om n-t, være ligegyldig m. H. t. n-t, tage sigt n-t let; *l. á voginni, metunum*, (egl. let paa Vægten) af ringe Værdi, ubetydelig, uvigtig; (Ordspr.) *ljett eru lats manns högg* (GJ.), let er lad Mands Slag (Hug). — **5.** letfordöjelig: *l. fæða*. — **6.** uden Omsvøb, ligefrem: *Af því sem okkur hefir á milli farið getur hann sagt þér hið léttasta* (TSæm. 215). — **III.** adv. *ljett* (comp. *ljettar(a)*) let: *e-m er ljett um e-ð, e-m veitist, fellur e-ð ljett*, en har let ved n-t; *taka sjer e-ð ljett*, ikke tage sig n-t nær; *fara ljett*, ride rask, komme hurtig frem.

ljett vaxinn [ljɛhdvaχsɪn] a. slank og smidig af Udseende. **-verk** [-vɛϱk] n. Indretning under en Haandkværn, for at göre den lettere at dreje (Sch.). **-viðri (-is)** [-vɪðrɪ] n. Vejr med let, klar Himmel. **-vígur** [-vi·qoϱ] a. **1.** *(sem berst ljettilega)* som kæmper med Lethed. — **2.** skaansom: *hann var ekki l. í garð þeirra*. — **3.** som arbejder let: *hann var l. á alt, sem hann tók sjer fyrir hendur*. **-vopnaður** [-vohbnaðoϱ] a. letbevæbnet. **-vægi (-is)** [-vai·jɪ] n. n-t, der er af ringe Vægt, Ubetydelighed. **-vægur** [-vai·qoϱ] a. af ringe Vægt, uvigtig, ubetydelig: *veginn og l. fundinn*, vejet og fundet for let.

ljóð (-s, pl. ds.**)** [ljou:ð] n. Digt, Sang: *e-m verður l. á munni*, en improviserer et Digt, en Strofe; — is. i pl.: *yrkja fögur l.*; — *í ljóðum*, paa Vers; *fram koma l., þau löngu vóru súngin* (Bp. I. 766).

ljóða (a) [ljou:ða] vi. og vt. **1.** *(yrkja)* digte: *Eg l. mér ekki til lofs* (StStAndv. I. 36); *l. á e-n*, tiltale en paa Vers. — **2.** *(syngja)* synge: *l. tvísöng þýðum munni* (GFrÚh. 79).

ljóða annáll [ljou:ðaan:audʎ] m. Rimkrønike. **-bók** [-bou:k] f. Digtsamling. **-brjef** [-brjɛ:v] n. Rimbrev. **-gerð** [-ɡɛr·ð] f. Digtning. **-háttur** [-hauhdoϱ] m. en Slags gammelt Versemaal (jfr FJ. Stutt ísl. bragfr. 41 ff.). **-kreppa** [-krɛhba] f. Rimtvang. **°-lag** [-la:q] n. Digt (GFrÚh. 220).

ljóðan (-ar) [ljou:ðan] f. Digtning, Digten.

ljóða smiður [ljou:ðasmɪ:ðoϱ] m. Versemager, Digter. **-sögur** [-sö:qoϱ] fpl. episke Digte. **-tök** [-tö:k] npl. poetisk Greb (Óð. XIV. 38).

†ljóðbiskup [ljouðbɪsgop] m. = *lýðbiskup*, suffragan Biskop.

ljóð eggjan [ljou:ðɛɡ·an] f. Æggen i Digt (StStAndv. I. 212). **-elskur** [-ɛlsgoϱ] a. sangelskende, digtelskende. **-fræði** [-ð·-frai·ðɪ] f. indec. Metrik. **-frægur** [-frai·qoϱ] a. besunget, berömmet i Sang. **-glaður** [-gla·ðoϱ] a. sangglad. **°-göngull** [-göyŋgodʎ] a. vandrende i Digtning: *minn l. hugur* (StStAndv. I. 126). **°-hvörf** [-χwörv, -kvörv] npl. Forstummen af Sang el. Digt: *Þorsteinn situr efst og inst | efalaust hjá snilli | þar til lífsins l. hinzt | lengja bilið milli* (StStAndv. I. 259). **-kveðskapur** [-kveðsgaboϱ, -sgapoϱ] m. lyrisk Poesi, Lyrik. **-leikur** [-lɛi·goϱ, -lɛi·koϱ] m. **1. a.** *(leikur í ljóðum)* versificeret Drama, dramatisk Digt. — **°b.** *(söngleikur)* Opera (JsJs.). — **2.** Ordleg i Poesi, is. Anvendelse af enslydende Ord med forskellig Betydning i samme Strofe, eller andre Variationer. Ekspl.: *Heiðarlegur heiðinn mann | heiði reið í heiði; | Eyður að því eiða vann, | að eyða leiða eyði* (HSig. 94). **-lína** [-li·na] f. Verslinje: *hvíla sig eina og eina ljóðlínu* (Eimr. VII. 195). **-mál** [-mau·l] n. egl. digterisk Tale, ɔ: Vers(linje): *hún heyrði sjálfa sig hafa yfir l. Hannesar Hafsteins* (GFrÁtt. 11). **-mæli** [-mai·lɪ] npl. Digte. **-rænn** [-raidv] a. lyrisk: *hjá flestum nýrri skáldsagnahöf. (er málblærinn) l.* (Skírn. '19, 93). **-saga** [-sa·qa] f. episk Digt, Epos. **-skáld** [-sgault] n. lyrisk Digter. **-skáldskapur** [-sgaultsgaboϱ,

-sgapøǫ] m. Lyrik, lyrisk Digtning, lyrisk Poesi. °**-skrautuður (-s, -ir)** [-sgröy·døðøǫ, -sgröy·t-] m. »Sangudsmykker«: *Bragi l.* (StStAndv. I. 201). **-stafaður** [-sda·vaðøǫ] a. **1.** *(með stuðlum)* stavrimet. — **2.** digterisk: *Síðan hann var í Skálholti haustið 1785 hafði þetta ljóðstafaða líf gagntekið hann* (JTrSk. II. 140). **-stafaleysa (-u)** [-sdavalεi:sa] f. Mangel paa Stavrim. **-stafur** [-sda·vøǫ] m. **1.** (HSig. 26) = *höfuðstafur*. — **2. a.** is. i pl. *ljóðstafir*, allitterative Bogstaver: *setja ljóðstafi rjett; — vísan er ekki í ljóðstöfum* (el. *ljóðstafnum)*, Versets Allitteration er ikke rigtig. — **b.** Poesi, Digt, Sang: *Snild þína skyldi lofsælum leyfa ljóðstöfum þjóð* (MJ. I. 84). °**-stiltur** [-sdɪʎdøǫ] a. stemt som Sang, klingende som Sang: *ljóðstilt fossatal*. **-stöfun** [-sdö·vøn] f. Anbringelse af Rimbogstaver; Allitteration, Anbringelse af Stavrim i Vers: *Ljóðstöfunin heitir óblönduð, þegar hún er hin sama í fyrra og seinna vísuparti; en sé sín þeirra í hverjum vísuparti (t. d. fléttu- og sléttubandaljóðstöfun), nefnist hún blönduð. Þegar einhver galli er á ljóðstöfuninni, sem og ef seinni rímliðir eða einhverjir þeirra ekki eru samrímaðir (= samhendir) hinum fyrri, er sagt, að vísan sé ekki í ljóðstafnum* (HSig. 26). **-svanur** [-sva·nøǫ] m. Digter. **-sögulegur** [-söqølε:qøǫ] a. episk. °**-söngvaleikur** [-söyŋgvalεi:gøǫ, -lεi:køǫ] m. Vaudeville.

ljóður (-s) [ljo·:ðøǫ] m. Lyde, Fejl: *þessi l., sem var á ætt hans, gat ekki orðið honum að meini í augum skynsamra manna* (JTrSk. I. 69); *Veit eg þann einn ljóð á ráði Höskulds* (HermJDr. 61).

†ljóðæska [ljoᵘ:ðaisga] f. Barndom: *Fyrst er hver maður ómáli, því næst leikur hann í ljóðæsku* (ÓDavÞul. 272).

ljókka (a) [ljoᵘhga] vi. = **ljótka.**

ljóma (a) [ljoᵘ:ma] v. **1.** vi. og v. impers. **a.** straale, funkle; skinne: *andlit hans ljómaði af gleði.* — **b.** *ljómar af e-u*, n-t straaler: *ljómar af degi, dagur ljómar*, Dagen gryr. — **2.** vt. oplyse, bestraale, jfr. *uppljóma*. — **3.** ppr. *ljómandi*: **a.** skinnende, straalende: *ljómandi sólskin.* — **b.** som adv. overordentlig, udmærket: *ljómandi fallegur, góður* osv.

°**ljóma·lát** [ljoᵘ:malau:t] n. Tab af sin Glans. **-lind** [-lɪn·t] f. npr. Navn paa en Ko (JThMk. 227). **-skreyttur** [-sgrεihdøǫ] a. indhyllet i Straaleglans.

ljómbjartur [ljoᵘm·bjaǫdøǫ] a. klart flammende.

ljómi (-a) [ljo·:mɪ] m. **1.** Glans, Straaleglans: *l. sólarinnar*, *andlitið var í einum ljóma* (hele Ansigtet straalede) *af gleði.* — **2.** *(sverð)* Sværd. **3.** npr. Navn paa en Hest.

ljón (-s, pl. ds.) [ljo·:n] n. **1.** Løve: (Ordspr.) *hægt er að standa á dauðu ljóni*, naar Hunden er død, er Haren djærv. °*ljóns rann*, Jord. — **2.** *(fellibylur)* orkanagtig Storm (Vf.).

ljóna gryfja [ljo·:nagrɪv·ja] f., **-gröf** [-grö:v] f. Løvehule.

ljónast (a) [ljo·:nast] vrefl. = *ólátast*, (om Børn) gøre Spektakler, lege støjende (Rang., Vf.).

ljóna temjari [ljoᵘ:natεm·jarɪ] m. Løvetæmmer. **-veiði** [-vεi:ðɪ] f. Løvejagt.

ljón fjörugur [ljoᵘn·fjö·røqøǫ] a. overordentlig fyrig el. livlig: *gamli M. var l.* (ThTh. 93). **-gáfaður** [-ŋ-gau·vaðøǫ] a. højtbegavet. **-hjartaður** [-n·-ɧaǫdaðøǫ] a. løvehjærtet. °**-parður (-s, -ar)** [-parðøǫ] m. Leopard (GTh. '95, 202). **-rakkur** [-rahgøǫ] a. løvemodig.

ljóns bæli [ljoᵘn·sbai·lɪ] n. Løvehule, Løvens Leje. **-fótur** [-foᵘ·døǫ, -foᵘ·tøǫ] m. = **ljónslappi.** **-hluti** [-(h)ʎʏ·dɪ, -(h)ʎʏ·tɪ] m. Løveparten, Løvens Part. **-húð** [-(h)u·ð] f. Løvehud. **-hvolpur** [-χwoʎbøǫ, -kvolpøǫ] m. Løveunge. **-kló** [-kloᵘ·] f. **1.** Løveklo. — **2.** = *ljónslappi.* **-lappi** [-lahbɪ] m., **-lumma** [-lʏm·a] f. (Sch.) (bot.) Bjærg-Løvefod (alchemilla alpina). **-löpp** [-löhp] f. **1.** *(löpp á ljóni)* Løvefod, Pote paa en Løve. — **2.** (bot.) = *ljónslappi.* **-merki** [-mεǫɟɪ] n. Stjærnebilledet Løven. **-mæðra** [-maiðra] f. Løvinde, Løvemoder.

ljónstyggur [ljoᵘn·sdɪg·øǫ] a. overordentlig sky: *l. hestur.*

ljónsungi [ljoᵘn·suŋɟɪ] m. Løveunge.

ljóntegund [ljoᵘn·tε·qønt] f. Løveart.

ljórast (a) [ljoᵘ:rast] vrefl. slentre omkring, gaa langsomt og uden bestemt Maal.

ljóri (-a, -ar) [ljo·:rɪ] m. Lyre, Røgaabning i Taget, *(gluggi)* Vindue: *ljóra ljón*, Hus (JÁGát. 129).

1. **ljós (-s,** pl. ds.) [ljo·:s] n. Lys. **I. 1. a.** (Alm.) *verði l.!* vorde Lys!, *l. heimsins*, Verdens Lys; *í ljósi*, i Lys, ved Lys (mods. *í dimmu, í myrkri); dagsl., sólarl., tunglsl., lampal., kertal., gasl., rafl.* osv.; (Ordspr.) *þú vilt bera l. að hvers manns nösum* (GJ.), du ønsker at holde Lyset til enhvers Næse; *hann er liðinn sem l.*, han er gaaet ud som et Lys. — **b.** Lysets Glans og Herlighed, is. i kirkelig Forstand: *ljósanna heimur*, Lysverden; *Guð býr í því ljósi, sem enginn maður hefur sjeð nje getur sjeð.* — **2.** Lys (af en Lampe, Kærte el. andet): *l. brann þar inni*, der inde brændte et Lys; *bregða upp ljósi*, tænde Lys (hurtig og til kortvarig Brug); *kveikja l.*, tænde Lys; *slökkva (drepa) ljósið*, slukke Lyset; *leita með logandi ljósi*, (egl. søge med et brændende Lys ɔ:) søge nöje og overalt; *við l.*, ved Lys: *það er alt öðruvísi á litinn við l. en við dagsbirtu; — vinna við l.*, arbejde ved Lys. — **II.** overf. **1.** *anda á ljósið e-s*, (egl. puste paa ens Lys ɔ:) göre Skaar i ens Glæde; *koma í l.*, komme til Syne, vise sig, blive klar, komme for Dagen; *láta í ljós(i)*, bringe for Dagen, aabenbare, erklære: *láta skoðun sína í ljós(i); — sitja e-m í ljósi fyrir e-u*, staa en i Vejen for n-t: *Það væri synd fyrir mig ... að sitja þér í ljósi fyrir því, sem Guð vill veita þér* (JThPs. 78); *Í fyrsta lagi bar háttv. þm. ráðherra það á brýn, að hann hafi setið landinu í ljósi fyrir* (forhindret, at der blev taget) *hagkvæmu láni* (Alþ. '11, B. II. 753); *Eg vil þá ekki lengur en í klukkutíma sitja í ljósi háttv. tillögumönnum* (Alþ. '11, B. 893); *sitja sjálfum sjer í ljósi*, skade sig selv ved ikke at benytte en given Lejlighed; *standa sjer fyrir ljósi*, staa sig selv i Lyset; *sjá* (el. *skoða) e-ð í e-u ljósi*, se n-t i en vis Belysning, i et vist Lys: *jeg hef ekki sjeð málið í því ljósi fyr*, jeg har ikke för set Sagen i det Lys; *bregða* (el. *varpa) nýju ljósi yfir e-ð*, kaste (nyt) Lys over n-t; *það verður aldrei l. úr þessu*, det bliver aldrig til noget; *Því gat þá ekki orðið l. úr því* (hvorfor kunde det ikke blive til noget), *fyrst þið vilduð það bæði* (ThTh. 7). — **2.** om Mennesker: Lys, stilfærdigt, roligt Menneske: *hann er blessað l.; — ljósið mitt*, mit Lam. — **3.** Livets Lys, Liv: *úr þessu ljósi*, bort fra dette Liv. — **4.** = *þjófaljós.*

2. **ljós** [ljoᵘ:s] a. **I. 1.** *(bjartur)* lys, klar: *ljós dagur*, lys Dag; *það er orðið ljóst*, det er blevet lyst. — **2. a.** *(ljóslitur)* lys: *ljóst hár.* — **b.** *(leirljós)* hvidlig gul (om Heste). — **c.** om Fedt: *það er ekki nokkur l. ögn í kjötinu.* — **II. 1.** *(greinilegur)* tydelig, klar, *(skýr)* anskuelig. — °**2.** (mus.) *l. endir (aðalendir)*, fuldstændig Slutning (SEHlj.). — **3.** n. *ljóst*: **a.** klart, tydeligt, indlysende; *e-m er e-ð ljóst*, n-t er en klart, en er klar over n-t. — **b.** som adv., comp. *ljósara*, superl. *ljósast*, tydelig, klart: *það er ljósast (= líklegast)*, det er (höjst) sandsynligt.

1. **ljósa (-u, -ur)** [ljoᵘ:sa] f. Dim. af *ljósmóðir*, Jordemoder.

2. **ljósa (a)** [ljoᵘ:sa] v. impers.: *ljósar*, det lysner: *ljósar núna loks í blátt* (StgrTh. i Eimr. IX. 167).

ljósa beita [ljoᵘ:sabεi:da, -bεi:ta] f. hvid Mading, Mading, bestaaende af Fisk. **-biða** [-bɪ:ða] f. lang, smal Kasse som en Slags Hylster til at bære Tranlamper i til Stalden (Sch.). **-blæja** [-blai:ja] f. Lysslør. **-branda** [-bran·da] f. (Mýv.) = 1. **bleikja** 3. **-burður** [-bʏr·ðøǫ] m. Bæren af Lys (Sch.). **-dýrð** [-dir·ð] f. Lyshav. **-dúnurt** [-du:nʏǫt] f. (bot.) en Art Dueurt (epilobium lactiflorum). **-gangur** [-gauŋ·gøǫ] m. **1.** *(eldingar)* Lynen: *það var mikill l. í nótt*, det lynede stærkt i Nat. — **2.** Brænden af mange Lys, megen Brug af Lys: *þó mikið lýsi eyðist í þennan ljósagang, þá vinnur það sig upp* (SBrGr. 25). **-garn** [-gad·v, -gar·dv] n. Vægegarn. **-geyfa** [-ɟεi:va] f. Illumination, Fyrværkeri: *Stórar ljósageyfur* (illuminationes) *kunna og at leiða eptir sig sömu verkun* (ɔ: *sem snjóbirta)* (LFR. X. 39). **-hald** [-hal·t] n. **†1.** *(kertastjaki)* Lysestage. — **2.** = *ljóshöld: hún launaði honum ljósahaldið* (GTh. '06, 92). **-hjálmur** [-ɧaul·møǫ] m. Lysekrone. **-hjörtur** [-ɧöǫ·døǫ] m. se **hjartarleikur.** **-hringur** [-hǫiŋ·gøǫ] m. Krans af Lys. **-kveikir** [-kvεi:ɟɪǫ, -kvεi:ķɪǫ] m. Lygtetænder. **-kveikja** [-kvεi:ɟa, -kvεi:ķa] f. Tænding af Lys (Klp. II. 151).

ljósalda [ljoᵘ:salda] f. Lysbølge.

ljósaleit [ljoᵘ:salεi:t] f. Søgen ved Lys, omhyggelig Søgen: *leita l.*

ljósálfur [ljoᵘ:saulvøǫ] m. Lysalf.

ljósa lykkja [ljoᵘ:salɪhɟa] f. = **ljósastör.** **-plata** [-pla:da, -pla:ta] f. Lysestage. **-rak** [-ra:k] n. (Breiðd.) = **ljósrak.** **-röð** [-rö:ð] f. Lysrække. **-rök** [-rö:k] npl. se **ljósrak.** **-skifti** [-sɟɪf·dɪ] npl. Overgang fra Lys til Mørke el. Mørke til Lys; Tusmørke, Dæmring: *í ljósaskiftunum*, ved Mørkets Frembrud; ved Daggry. **-skjóttur** [-sɟoᵘhdøǫ] a. (om Heste) hvid med lysegule Flækker el. Pletter paa Kroppen (Pletternes Farve er *leirljós*, s. d. O.). **-skraut** [-sgröy:t] n. Lyspragt; Illumination. **-skæri** [-sɟai:rɪ] npl. = **ljósasöx.** **-slikja** [-slɪ:ɟa, -slɪ:ķa] f. lys, blød Farve. **-stika** [-sdɪ:ga, -sdɪ:ka] f. = **ljósastjaki.** **-stikulilja** [-sdɪ·gølɪl·ja, -sdɪ·ko-] f. Lysearm. **-stjaki** [-sdja:ɟɪ, -sdja:ķɪ] m. Lysestage. **-stör** [-sdö:r] f. (bot.) tosnablet Star (carex rostrata). **-söx** [-söχ·s] npl. Lysesaks. **-verk** [-vεǫ·k] npl. Arbejde ved Mælken og i Spisekammeret overhovedet.

ljós band [ljoᵘ:sbant] n. Spektrum. **-barn** [-ba(r)dv] n. (jfr. *ljósmóðir)* Barnet i Forhold til den Jordemoder, der har hjulpet det til Verden: *Það var venja Elínar, að hafa ljósbörn sín heim með sjer, og halda þau meðan móðirin var veik* (BrJÞf. 29). **-baugur** [-böy·qøǫ] m. Lyskres. **†-berari (-a, -ar)** [-bε·rarɪ] m. Lysbærer, Lysbringer. **-beri** [-bε·rɪ] m. **1.** *(lukt)* Lygte. — **2.** Hylster til at bære Tranlamper i (jfr. *ljósabiða): Í kolunni logar á kveyk og lýsi og er hún jafnan borin með ljósinu logandi á í fjósið í hulstri nokkru, sem til þess er gjört, og l. heitir, og líkast er timburhúsi í lögun með hvössum þakhornum; lítið og lágt op er haft neðst við botninn á öðrum enda ljósberans, og þar er kolunni rent inn í* (JÁÞj. I. 237). — **3.** Lygtesvend: *láta ljósbera ganga á undan sjer.* — **4.** (bot.) Bjærg-Tjærenellike (viscaria alpina). — **5.** (kem.) Fosfor. **-bif** [-bɪ·v] n. Lysets Bæven, bævende Lys: *lágbygðin lýða ... er ljósbifi slegin* (MJ. II. 63). **-birta** [-bɪǫda] f. kunstig Belysning. **-bjarmi** [-bjarmɪ] m. Lysskær. **-bjartur** [-bjaǫdøǫ] a. **1.** lysende: *ljósbjartar rákir á sjónum.* — **2.** lyseblond: *ljósbjart hár.* **-bláleitur** [-blau·lεidøǫ, -lεitøǫ] a. af en lyseblaa Farve. **-blár** [-blau·r] a. lyseblaa. **-bleikur** [-blεi·gøǫ, -blεi·køǫ] a. lysebleg. **-blettur** [-blεhdøǫ] m. Lyspunkt. **-blik** [-blɪ·k] n. Lysglans: *Og ljósblikið gerði mig hálfblinda og hálfskygna* (GFrÓl. 155). **-blossi** [-blos·ɪ] m. Blus. **-bogi** [-boi·jɪ] m. Lysbue: *hann átti að athuga norðurljós og einkum í hverri átt ljósboginn væri og á hverjum tíma* (ÞThLfr. III. 98). **-borinn** [-bo·rɪn] a. lysfødt. **-brandur** [-brandøǫ] m. Lysfakkel. **-breyting** [-brεi·diŋk, -brεi·t-] f. Lysskifte. **-brigði** [-brɪqðɪ, -brɪgðɪ] npl. **1.** vekslende Lys og Skygge: *Aftur á móti voru skuggahliðar þeirra óvenjumyrkar og skuggarnir langir og kolsvartir. Varð sumum ekki síður starsýnt á slík l.* (JTrL. 139); *En bezt sá eg augun og ljósbrigðin í þeim* (GFrÓl. 113). — **2.** Lysning: *Þær hafa fylgt mér og gert mér l. fyrir augum, þó að oft hafi dimt orðið í einstiginu* (GFrÓl. 8). **-brjótur** [-brjoᵘ·døǫ, -brjoᵘ·tøǫ] m. **1.** Lysbryder: *Landbáran lárétta geisla | með ljósbrjóti klýfur* (GFrÚh. 50). — **2.** *(l. í sjónauka osfr.)* Linse. **-brot** [-bro·t] n. Lysbrydning. **-brotslitur** [-bro(t)slɪ:døǫ, -lɪ:tøǫ] m. Spektrum. **-brotsrannsókn** [-bro(t)sran·soᵘhkv] f. Spektralanalyse. °**-brotsviti** [-bro(t)svɪ:dɪ, -vɪ:tɪ] m. Linsefyr. **-bruni** [-brʏ·nɪ] m. Lysbrænden. **-brúnn** [-brudv] a. lysebrun. **-bært** [-baiǫt] an. saa stille Vejr, at det er muligt at bære et Lys, uden at det slukkes: *það er l. úti.* **-daufur** [-döy·vøǫ] a. svagt lysende. **-depill** [-dε·bɪdʎ, -dε·p-] m. Lyspunkt. **-depra** [-dε·bra, -dε·pra]

[illegible] dæmpet Lys. **-díll** [illegible] m. Lyspiet. **-dýrð** [-dirð] f. Straaleglan. **-dragandi** [-dra·qandɪ] a. fosforiserende. **-drekkandi** [-drɛhqandɪ] m. Lyssuger; — som a. lysdrikkende, lyssugende. **-efni** [-ɛbnɪ] n. Lysstof. **-eyg(ð)ur** [illegible] a. lysøiet. **-elskur** [-ɛlsqøϱ] a. som holder af Lyset, lyskær. **-engill** [-ɛiŋɟɪdλ] m. Seraf. ***-fari (-a, -ar)** [-fa·rɪ] m. **1.** Lysbringer [illegible] *lýsti um stiginn* (JHall. 208). — **2.** *(himinn)* Luften, Himlen, Æteren. **-fiðraður** [-fɪðraðøϱ] a. lysfjedret: *Láttu, drottinn,* [illegible] (GFrÚh. 78). **-fleygur** [-flɛi·qøϱ] m. Lyskile. **-fluga** [-flʏ·qa] f. en Slags Sommerfugl. **-flötur** [-flö·døϱ, -flö·tøϱ] m. lys Flade. **-fræði** [-frai·ðɪ] f. indec. Lyslære, Optik. **-fullur** [-fʏdløϱ] a. fuld af Lys, lysfuld. **-fælinn** [-fai·lɪn] a. lyssky, lysræd, dagsky, solsky. **-fælni** [-failnɪ] f. indec. Lysskyhed. **-færi** [-fai·rɪ] n. Belysningsapparat. **-geislabrot** [-ɟɛislabro:t] n. Brydning af en Lysstraale. **-geisli** [-ɟɛislɪ] m. Lysstraale. **-gjafi (-a)** [-ɟa·vɪ] m. **1.** Lysgiver, Lysbringer: *þá hefir hún* [illegible] *morgunstjarnan og kölluð verið Ljósgjafi (Lucifer)* (Úrs. 30). — °**2.** Fotogen (JsJs.). **-gjöfull** [-ɟö·vødλ] a. rigt lysgivende. **-glaður** [-gla·ðøϱ] a. lysglad, glad ved Lyset. **-glampi** [-glaubɪ, -glampɪ] m. Lysglimt. **-gljá** [-gljau·] f. Lysglans. **-glæra** [-glai·ra] f. svagt Lys. **-glæta** [-glai·da, -glai·ta] f. svagt Lys, Lysglimt, jfr. *glæta*. **-gráð** [-grau·ð] n. flimrende Lys: *ljósgráðið á snæfjöllunum* (Eimr. IV. 60). **-grár** [-grau·r] a. lysegraa. **-grænn** [-graidn] a. lysegrön, saftig grön. **-guð** [-gvʏ·ð] m. Lysgud, Solgud. **-gullinn** [-gʏdlɪn] a. guldgul. **-gulur** [illegible] a. lysegul. **-haf** [-(h)a·v] n. Lyshav. **-hár** [-(h)au·r] a. lyshaaret, blond. **-hátíð** [-(h)au·tið] f. Lysfest. **-heimur** [-(h)ɛi·møϱ] m. Lysets Verden. **-hlið** [-(h)λɪ·ð] f. Lysside. **-hlíf** [-(h)λi·v] f. Lysskærm. **-hnöttur** [-(h)vöhdøϱ] m. lysende Klode. **-hraði** [-(h)ϱa·ðɪ] m. Lysets Hastighed. **-hringur** [-(h)ϱiŋgøϱ] m. Lysring. **-hræddur** [-(h)ϱaid·øϱ] a. lyssky, lysræd. **-hvel** [-χwɛ·l, -kvɛ·l] n. Lysskive, Lysside: *l. á stjörnu*. **-hvolf** [-χwolv, -kvolv] n. Fotosfære. **-hæð** [-(h)ai·ð] f. Lyshöjde: *l. vitans er 175 fet yfir flæðarmáli* (ÞThLýs. I. 83). **-hæfur** [-(h)ai·vøϱ] a. moden til Lyset, som er værdig til Lyset (ɔ: Oplysning): *l. andi* (JHall. 191). **-hærður** [-(h)airðøϱ] a. lyshaaret, lys, blond. **-höld** [-(h)ölt] npl. (jfr. *ljósahald)* i Talem.: *launa e-m ljóshöldin*, hævne sig paa en: *Eptir það vita menn ekki til, að Jón hafi bekkzt til við prófast né heldur að prófastur hafi launað honum ljóshöldin með öðru en þessu* (JÁÞj. I. 589). **-jarpur** [illegible] a. lysebrun: *l. hestur; l. á hár*.

ljósi (-a, -ar) [ljoᵘ:sɪ] m. Mand, som har hjulpet ved ens Fodsel: *hann er l. minn*.

ljóska (-u, -ur) [ljoᵘs·ga] f. (Navn paa en) lysegul Hoppe.

ljós ker [illegible] n. a. Lygte; *(á skipi)* Lanterne. — **b.** Ildkasse (Stj. '75, A. 94). **-keraburður** [-ɟɛrabʏr·ðøϱ] m. Lanterneføring. **-keraforðabúr** [illegible] n. Lanternemagasin. **-kershlíf** [-ɟɛϱs(h)λi:v] f. Lanterneskærm, Lanternebræt. **-kersstaur** [-ɟɛϱsdöy:r] m. Lygtepæl.

ljóski (-a, -ar) [ljoᵘs·ɟɪ, ljoᵘs·ga(ϱ)] m. **1.** *(nári)* Lyske (BH.). — **2.** Moderskede (vagina) (BH.).

ljós kyndill [ljoᵘ:sɟɪndɪdλ] m. Lysfakkel: *ljóskyndlar eða kerti í hverjum enda krossins* (ÓDavVik. 130). **-korgóttur** [-korgoᵘhdøϱ] a. af en lys, grumset Farve: *ljóskorgótt hryssa* (Þjóð. VI. 286). **-kringla** [-kriŋla] f. Lysskive, den lyse Side: *l. stjörnu*, jfr. *ljóshvel*. **-króna** [-kroᵘ·na] f. Lysekrone; *(á vita)* Linseapparat (i et Fyr). **-kveikir** [-kvɛi·ɟɪϱ, -kvɛi·ɟɪϱ] m. Lygtetænder. **-kveikur** [-kvɛi·gøϱ, -kvɛi·køϱ] m. Lysevæge, Væge (LFR. VIII. 201). °**-könnuður** [-kön·øðøϱ] m. Spektroskop. **-laus** [-löys] a. **1.** *(án ljóss)* uden Lys. — **2.** *(sem ekki logar)* ikke brændende, ikke tændt. **-legur** [-lɛqøϱ] a. klar, tydelig; — adv. *-lega*. **-leikur** [-lɛigøϱ, -lɛikøϱ] m. Lyshed. **-leysa (-u)** [-lɛisa] f., **-leysi (-is)** [-lɛisɪ] n. Mangel paa Lys. **-leitur** [-lɛi·døϱ, -lɛi·tøϱ] a. lys, lysagtig, af lys Farve. °**-letra** [-lɛ·dra, -lɛ·tra] vt. = **ljósprenta**. °**-letrun** [-lɛ·drøn, -lɛ·trøn] f. = **ljósprent**. °**-leturstunga** [-lɛdøϱsduŋ·ga, -lɛtøϱ-] f. = **ljósstunga**. **-litaður** [-lɪ·daðøϱ, -lɪ·taðøϱ] a., **-litur** [-lɪ·døϱ, -lɪ·tøϱ] a. lys, lysfarvet. **-loft** [-loft] n. Lysgas. **-log** [-lo·q] n., **-logi** [-loi·jɪ] m. Blus, Flamme. **-magn** [-magn] n. Lysstyrke, Lyseævne. **-mál** [-mau·l] n. Lysgrænse, Afstand, som Lyset kan naa til: *því þar skín í ljósmáli alt sem hann ann* [illegible] *hlið hver úr ljósmáli er liðin* (StStAndv. I. 218—19); *við l. viðsýns hugar líkar sjónir sveima* (StStAndv. II. 48); *koma í l.*, komme i Lyset, komme saa nær el. i et saa stærkt Lys, at det kan ses: *Þá er refurinn kom í l.* (BrJBóluHj. 34); *(um fiska)* komme saa nær op til Overfladen, at en kan ses (om Fisk) (JÁÞj. I. 635). **-málsringur** [-maulsriŋ·gøϱ] m. Ryk, som Havkalen gör, naar den kommer tæt op til Overfladen *(í ljósmál)* og bliver Lyset var (Vf.). **-matur** [-ma·døϱ, -ma·tøϱ] m., **-meti (-is)** [-mɛ·dɪ, -mɛ·tɪ] n. Belysningsmiddel, Materiale til Lys, spec. Tran el. Talg. **-miðja** [-mɪðja] f. optisk Centrum. **-mynd** [-mɪnt] f. Fotografi. **-mynda** [-mɪnda] vt. fotografere.

ljósmynda bók [ljoᵘ:smɪndaboᵘ:k] f. Album (med Fotografier). **-fræði** [-frai:ðɪ] f. indec. Fotografi. **-gerð** [-ɟɛr·ð] f. Fotografering.

ljósmyndari (-a, -ar) [ljoᵘ:smɪndarɪ] m. Fotograf.

ljósmynda safn [ljoᵘ:smɪndasab·v] n. Samling af Fotografier. **-stofa** [-sdo:va] f. fotografisk Atelier. **-taka** [-ta:ga, -ta:ka] f. Fotografering.

ljós móða [illegible]

-móðir [-moᵘ·ðɪϱ] f. Jordemoder. **-móðurlaun** [-moᵘðorlöy:n] npl. Jorde[illegible] **-móðurumdæmi** [illegible] n. Jordemoderdistrikt. **-móeyg(ð)ur** [illegible] **-mórauður** [-moᵘ·röyðøϱ, -mo·röyð-] a. lysebrun. **-nál** [-nau·l] f. (Skag.) = **1. bleikja** 3. **-op** [-o·p] n. Lysaabning. †**-panna** [-pan·a] f. = **kola**. **-prent** [illegible] **-prenta** [illegible]

typere, lystrykke. **-rak** [-ra·k] n. Væge. **-rák** [-rau·k] f. Lysstribe. **-rauður** [-röy·ðøϱ] a. lyserød: *l. á hár*, med rodblondt Haar. **-reykur** [-rɛi·gøϱ, -rɛi·køϱ] m. Os. **-rönd** [-rönt] f. Lysrand.

ljóssengill [ljoᵘs:ɛiŋɟɪdλ] m. Lysets Engel.

ljós skýla [ljoᵘ:sɟi·la] f. Lyseskærm. °**-skrá** [-sgrau·] vt. fototypere, fotografere: *l. öll handritin* (Alþ. '11, B. II. 394). **-sproti** [-sbro·dɪ, -sbro·tɪ] m. smalt Lysbælte. °**-stunga** [-sduŋga] f. Fotogravure, Fototypi.

ljósta (lýst, ljóstum; laust, lustum; lysti; lostið) [ljoᵘs·da; lis·t, löys·t, lʏs·døm; lɪs·dɪ; los·dɪð] v. **I.** vt. med acc. *(slá)* slaa (med en Bibet. af at det sker pludselig): *l. e-n kinnhest*, give en et Ørefigen; *l. á dyr*, banke paa Dören. — **II.** vt. med acc. *(hitta)* træffe, ramme: *eldingin laust húsið*, Lynet ramte Huset; *eldingin laust í húsið*, Lynet slog ned i Huset; *vera þrumu lostinn*, være som ramt af Lynet, som himmelfalden, aldeles ude af sig selv af Forbavselse; *l. e-n steini*, slaa, ramme en med en Sten; *vera steini lostinn* = *vera þrumu lostinn*. — **III.** vt. med dat.: *l. árunum í sjóinn*, dyppe Aarerne i Soen; *l. eldi í e-ð*, antænde n-t; *l. upp*, [1]) *l. upp ópi*, skrige op; *l. upp hrópi*, udstøde, raabe Krigsraab; †[2]) *l. e-u upp*, opdigte n-t (et Rygte); [3]) angive n-t (hemmeligt), afslore, røbe n-t, se *ljóstra*; *l. e-u við*, anføre n-t (uvirkeligt) som Grund el. Undskyldning. — **IV.** impers. om hvad der paakommer pludselig: *óveðri laust á*, der opstod pludselig et Uvejr; *fylking(un)um laust saman*, Hærene stodte sammen; *laust þá í bardaga*, da brød Kampen løs.

ljós tími [ljoᵘ:sti·mɪ] m. den Tid, Lys er tændt: *í skammdeginu er ljóstíminn langur*. **-týra** [-ti·ra] f. Praas. **-titringur** [-tɪ·driŋgøϱ, tɪ·tr-] m. Lysets Vibration. **-tollur** [-todløϱ] m. Lysetold. **-tóra** [-toᵘ·ra] f. **1.** *(lítil skíma)* svagt Skimt af Lys. — **2.** *(lítið ljós, einkum kertaljós)* lille Lys, Praas.

ljóstra (a) [ljoᵘs·dra] vt. **1.** med acc. **a.** slaa, støde *(= ljósta)*. — **b.** spec. stange med en Lyster: *l. silung, l. laxa*. — **2.** med dat. *l. e-u upp*, aabenbare, angive, røbe n-t: *l. upp leyndarmáli*.

ljóstur (-urs, -rar) [ljoᵘs·døϱ] m. **1.** *(högg)* Slag. — **2.** Lyster, Stang med Jærnspids, anvendt til Fiskefangst, spec. af Foreller og Laks (LFR. VII. 41) (Vf.).

ljós tæki [ljoᵘ:stai·ɟɪ, -tai·ɟɪ] npl. Redskaber til Lystænding: *(í vita)* Lysapparater (i et Fyr). **-tær** [-tai·r] a. lys og klar.

ljósubarn [ljoᵘ:søbad·v, -bar·dv] n. = **ljósbarn**.

ljós vaka [ljoᵘ:sva·ga, -va·ka] f. Vaagen ved Lys: *Þá tekur l. þar við, sem dagsljós þrýtur* (BHArnb. 73). **-vakakynjaður** [-vaga·ɟɪn·jaðøϱ, -vaka-] a., **-vakalegur** [-vagalɛ:qøϱ, -vaka-] a. æterisk. **-vaki (-a)** [-va·ɟɪ, -va·ɟɪ] m. **1.** *(ljóstími, ljósvaka)* den Tid, der er tændt Lys, den Tid, der vaages ved Lys: *jeg kom þangað á ljósvakanum*. — **2.** Æter: *hann* (ɔ: *geimurinn*) *er tómur, að vjer holdum, nema að ljósvaka til, er aungva gjorir firirstoðu* (Úrs. 89). ***-valdur (-s)** [-valdøϱ] m. Lysets Herre (MJ. IV. 26). **-vant** [-vavt, -vant] an.: *e-ð er ljósvant*, n-t kan kun göres ved god Belysning, kræver godt Lys: *er hún var að saumum, eða gjörði eitthvað annað, sem l. þótti* (JThMk. 9); (Ordspr.) *það er ekki l. að vinna, þó þráð sé að tvinna*, Traad kan tvindes uden Lys. **-vegur** [-vɛ·qøϱ] m. Lysets Vej. ***-veig** [-vɛi·q] f. Lysvin, Lysdrik, Lysbad: *vorsólin, sem þvær það* (ɔ: *blikahöfuðið*) *í ljósveig sinni* (GFrÚbl. 27). **-vellóttur** [-vɛdloᵘhdøϱ] a. lysegul (om Faar) (VSkaft.). **-verk** [-vɛϱk] n. = **ljósvinna**. **-viði (-is)** [-vɪ·ðɪ] n., **-viður** [-vɪ·ðøϱ] m. lyst Ved, spec. *(= fura)* Fyrretømmer (Skaft.). **-villa** [-vɪdla] f. (Lysets) Aberration. **-vinna** [-vɪn·a] f. Arbejde ved Lys. **-vængir** [-vaiŋɟɪϱ] mpl. Lysets Vinger. **-þráður** [-þrau·ðøϱ] m. Lystraad. **-þörf** [-þörv] f. Trang til Lys; Nødvendighed af kunstigt Lys.

ljótka (a) [ljoᵘhga, ljoᵘhdga] vi. blive hæsligere, forgrimmes.

ljót legur [ljoᵘ:dlɛqøϱ, ljoᵘ:t-] a. hæslig, styg; — adv. *-lega*, paa en styg Maade. **-leiki, -leikur** [-lɛiɟɪ, -lɛiɟɪ, -lɛigøϱ, -lɛikøϱ] m. Styghed, Hæslighed. **-limaður** [-lɪ·maðøϱ] a. med hæslige, vanskabte Lemmer. **-lyndur** [-lɪndøϱ] a. gnaven, vranten: *láta mig vera ljótlyndan í friði* (ÓDavVik. 224).

Ljótunn [ljoᵘ:døn, ljoᵘ:tøn] f. npr. Ljotun.

ljótur [ljoᵘ:døϱ, ljoᵘ:tøϱ, n. ljoᵘht] a. **I.** *(ófríður)* grim, styg, hæslig: *allra manna ljótastur; ljótt hús; ljótt landslag*. — **II.** overf. **1.** ond, hæslig: [illegible] *munninum* (ɔ: *blóta*), bande; (Ordspr.) *fyrr er ljótt en fjanda sje líkt* (GJ.), stygt er stygt, men Fanden behover det ikke at være; *það er alt lastvert, sem ljótt er* (GJ.), alt vederstyggeligt er værd at laste; *ljóti karlinn* (el. *sá vondi)*, den Onde. — **2.** slem, ærgerlig, kedelig: *það var ljóta sagan*, det var en slem Historie; *það eru ljótu vandræðin með að fá kol hjer í vetur*, det er dog forbistret vanskeligt at faa Kul her i Vinter. — **3.** acc. sg. m. *ljótan* som adv.: *það er ljótan*, det er ærgerligt, slemt, kedeligt.

Ljótur (-s, -ar) [ljoᵘ:døϱ, ljoᵘ:tøϱ, ljoᵘ:ts, ljoᵘs·] m. npr. Ljot; ogs. som Dim. af *Arnljótur*.

ljúfa (-u, -ur) [lju:va] f. (som Kæleord til Kvinder) is. med Art.: *ljúfan*, min kære, lille, søde Skat el. lign.: *Vertu sæl, vor litla ljúfan blíða* (MJ. IV. 162); *Litla góða ljúfan mín* (ÓDavÞul. 266).

ljúf fengi (-is) [ljuf:ɛiŋɟɪ] n. **1.** *(það að vera ljúffengur)* Velsmag. — **2.** *(ljúffengur matur)* Lækkerbisken, -bid. **-fengur** [-f:ɛiŋgøϱ] a. lækker. ***-gyðja** [ljuv·ɟɪðja] f. Gratie. **-hjartaður** [-f·-ḫaϱdaðøϱ] a. kærlig sindet. **-látur** [-v·-lau·døϱ, -lau·tøϱ] a. mild i sit Væsen. **-legur** [-lɛqøϱ] a. **1.** behagelig, yndig, liflig: *l. söngur*. — **2.** *(elskulegur)* elskværdig, venlig. — **3.** adv. *-lega*; *(yndislega)* yndig, liflig; *(elskulega)* elskværdig; *(gjarna)* gærne. **-lyndi** [-lɪndɪ] n. blidt Sindelag, elskværdig Karakter: *Gaf jeg því öllu* [illegible] *með l.* (Elskværdighed) (EiÓlLf. 74). **-lyndur** [-lɪndøϱ] a. af en elskværdig Karakter.

ljúflings háttur [ljuv·liŋs(h)auhdøϱ] m. = *fráhend, mishend, skáhend* [illegible]

fluttur, ofur stuttur allra minnst (HSig. 66). **-mál** [-mau:l] n. **1. a.** *(mál huldumanns)* en Ellemands el. Huldremands Sang el. Tale. — **b.** i pl. spec. Digt af en *ljúflingur*, indeholdende Velsignelser el. handlende om Kærlighed, deraf i Alm.: Kærlighedsdigt: *Vonin ... gerði þeim lífið að unaðslegum ljúflingsmálum* (ÞGjUf. 104). — **2.** Yndlingssprog: *gríska er mitt l.* **-rödd** [-röt:] f. den elskedes Stemme.

ljúflingur (-s, -ar) [ljuv·lingoo, -iŋs] m. **1.** *(huldumaður)* Alf, Ellemand. — **2.** *(uppáhald)* Yndling.

ljúf mannlegur [ljuv·manlɛ·qoo, ljum·an-] a. elskværdig. adv. *-lega.* **-menni (-is,** pl. ds.) [-mɛn:ɪ] n. elskværdigt Menneske. **-menska (-u)** [-mɛnsga] f. Elskværdighed. **-meti (-is)** [-mɛ·dɪ, -mɛ·tɪ] n. Lækkerbisken. **-róma** [-v·-rou·ma] a. indec. med en blid Stemme. **-samlegur** [-f·-samlɛ·qoo] a. mild, venlig; — adv. *-lega.* **-sár** [-sau·r] a. bitter og behagelig tillige: *Hrein gleði fylgir minningu þroska hans, l.* (ÞGjD. 77). **-semd** [-sɛmt] f., **-semi** [-sɛmɪ] f. indec. Venlighed, Elskværdighed. †**-skapur** [-sgaboo, -sgap-] m. Glæde: *Sé oss til ljúfskaps lukkan góð* (Jón lærði i JÁÞj. II 187).

1. **ljúfur (-s, -ar)** [lju:voo] m. i Forb. som *ljúfurinn minn,* min kære, sødeste.

2. **ljúfur** [lju:voo] a. **I. 1.** kær, elsket: *vera l. e-m,* være en kær. — **2.** mild, blid, venlig, elskværdig: *hann var l. við alla,* [illegible] *er að eiga margan ljúfan, ef litlu er að skifta,* naar i det blinde mange skal deles, en Dyd er Beskedenhed: *litlu má með ljúfum skifta.* — **3.** villig: *vera l. á e-u,* være villig til n-t; (Ordspr.) *hægt er ljúfan að lokka* (GJ.) el. *sá er snart fenginn, sem l. fer með* (SchMál.), den er let at lokke som efter vil hoppe. — **4.** behagelig, kærkommen; *ljúft sem leitt,* godt som ondt; *hvort sem honum (henni) var ljúft eða leitt,* hvad enten han (hun) syntes om det eller ikke, enten han (hun) peb eller sang. — **II.** n. *ljúft* som adv.: (Ordspr.) *sá kært vill hafa skal ljúft láta* (SchMál.), den Venlighed vil opnaa, maa venligt te sig; — comp. *ljúfara,* heller, mere kærkommen: *honum var ljúfara að fara,* han vilde hellere rejse.

ljúfvindi (-is) [ljuv:ɪndɪ] n. behagelig Bør, Medbør (Nl.).

ljúga (lýg, ljúgum; laug, lugum; lygi; logið) [lju:(q)a, [illegible]; löy:q, lY:qøm; li:jɪ; loi:jɪð] vi. og vt. med dat. lyve: **I. 1.** (Ordspr. og Talemaader) *laugstu fyrr, og laugstu nú* (JÁÞj. II 23). *e-m er ljett um að l.,* en kan sno en Løgn uden Tøven. (vulg.) *hann lýgur meir en hann mígur,* han lyver mer end han pisser ɔ: lyver stærkere end en Hest kan rende; *hann lýgur svo bitarnir bogna,* han lyver saa Bjælkerne maa revne under Loftet; *l. á annan tening, en stela á annan,* lyve med den ene Tærning, men stjæle med den anden; *lug og stel, fer og tel* (GJ.), lyve og stjæle følges gerne ad; *það skal l. [illegible]* (GJ.), man skal smøre en Kende paa, naar det kniber; [illegible] *og segðu ei heldur altjafnt sannleik* (GJ.), lad være at lyve, men tal dog ikke Sandhed i Utide; *ljettbær er login sök* (GJ.), löjet Skyld er let at bære; — pp. *loginn:* (Ordspr.) *sjaldan bítur login sök* (GJ.), sjælden bider löjet Skyld. — **2.** med præp. og adv.: *l. (e-u) á e-n,* lyve en noget paa; *l. e-u að e-m,* fortælle en en Løgn om n-t, binde en en Løgn paa Ærmet; *l. e-u í e-n,* lyve en fuld af n-t; *l. til um e-ð,* lyve om (angaaende) n-t; *l. til nafns,* opgive et falsk Navn; *l. e-u upp á e-n = l. e-u á e-n.* — **3.** med acc.: *l. e-n fullan,* tude en Ørene fulde. — **II.** is. refl. *ljúgast, (bregðast)* vise sig som falsk, glippe: *mun ei ljúgast ófriður; — nú hefur veðrið logið, komin rigning, þegar von var á sólskini.*

†**ljúgari (-a, -ar)** [lju:(q)arɪ] m. = lygari.

†**ljúg eiður** [lju:(q)ɛɪðoo] m. Mened. **-fróður** [lju:(q)fro:ðoo, [illegible]] a. **1.** *(lyginn)* løgnagtig; *(óáreiðanlegur)* upaalidelig, slet underrettet: (Ordspr.) *l. maður kann líka að vera sannfróður* (GJ.), Løgneren kan til Tider sige Sandhed. — **2.** *(ljúgspár)* som spaar galt om Fremtiden: *varð hann ei l. að því* (GKonÆf. 285). **-gögn** [lju:gögv] npl. falske Beviser i en Sag. **-yrði (-is,** pl. ds.) [lju:(q)ɪrðɪ] n(pl). Løgn. †**-kviður** [lju:kvɪ·ðoo] m. falsk Vidnesbyrd for Retten. **-spár** [ljuχ·sbau·r] a. hvis Spaadomme ikke gaar i Opfyldelse. **-vitni** [lju:vɪthdnɪ, ljuq·-] n. falsk Vidnesbyrd. **-vottur** [-vohdoo] m. falsk Vidne.

ljúka (lýk; lauk, lukum; lyki; lokið) [lju:ka, [illegible]; lY:gøm, lY:køm, lɪ:gɪ, lɪ:kɪ, lo:gɪð, lo:kɪð] vt. med dat. og vi. **I.** *(loka)* lukke: *l. e-u aftur,* lukke n-t i; *l. e-u upp,* aabne n-t; *l. upp hurð,* aabne en Dör; *l. upp fyrir e-m,* aabne Dören for en; *l. upp augunum,* slaa Øjnene op: *í morgun, þegar jeg lauk upp augunum.* — *l. upp munninum,* aabne Munden: *hann l. ekki upp munninum,* han aabnede ikke Munden, sagde ikke et Ord. — **II.** *l. e-u, l. við e-ð,* tilendebringe n-t, ende, slutte, blive færdig med n-t: **1.** *l. máli sínu,* slutte sin Tale, udtale; *l. við e-ð, l. e-u til fulls,* göre fuldstændig Ende paa n-t, sætte Kronen paa n-t; *l. við próf, l. prófi,* absolvere (tage) Eksamen; *l. við mölun,* udmale; (Ordspr.) *langt er komið, þá lokið er* (GJ.), da er man kommet vidt, naar Værket er endt. — **2.** *ljúka,* og abs. *l. e-u,* spise sin Mad op: *jeg get ekki lokið því,* jeg kan ikke spise det hele, faa det hele ned; *l. úr skál, aski, bolla,* spise el. drikke (tömme) hele Indholdet af en Skaal, *askur,* Kop. — **3.** med præp. og adv.: *l. e-u af,* slutte n-t, blive færdig med n-t, göre en Ende paa n-t: *illu er best af lokið,* ondt er bedst endt; *l. sjer af,* [1]) göre sig færdig; *l. af sjer sem fyrst,* göre sig færdig hurtigst mulig; [2]) *(= hægja sjer)* forrette sin Nødtørft; — *nú verður yfir að l. með okkur,* nu maa der komme til et Opgör imellem os! nu maa der kæmpes ud!; *Er nú vel að við reynum, þar til yfir lýkur með okkur* (HermJDr 108); *l. upp gerð (sáttagerð),* afgive en Forligskendelse; elliptisk i Udtr.: *l. (el. lúka) lofsorði á e-ð,* rose n-t: *hann lauk miklu lofsorði á bókina,* han udtalte sig meget rosende om Bogen; *l. við e-ð = l. e-u,* se II. 1. — **III. a.** betale: *l.* (el. *lúka*) *skuld,* betale en Gæld. — **b.** göre op: *l. reikningum* (el. *viðskiftum*) *sínum við e-n,* göre op med en; *fyrir hvert illyrði, sem mennirnir mæla, skulu þeir á dómsdegi reikningskap lúka* (staa til Regnskab). — **IV.** forrette, udrette: *l. erindum sínum.* — **V.** impers.: *e-u lýkur,* n-t hører op, n-t ender, er forbi; *nú er okkar vináttu lokið,* nu er vort Venskab forbi; *lauk svo þessum málum, að ...,* denne Sag endte saaledes, at ...; (Talem.) *lítið var, en lokið er,* kun lidt det var, men (ogsaa) endt det er; *nú er mjer öllum (allri) lokið!* nu har jeg nok af det!; *þá var kempunni allri lokið,* da var Helten færdig (Eimr. X. 214); *lýkur svo þessari sögu,* og dermed er Historien ude. — **VI.** abs. *svo lauk, að ...,* Enden blev, at ...; *þeir munu verða fullþreyttir áður (en) lýkur,* de vil nok blive trætte, för Enden kommer. — **VII.** refl. og pass. *ljúkast:* **1.** lukkes, blive lukket: *hurðin lýkst aftur (upp),* Dören bliver lukket i (lukket op). — **2.** endes, blive fuldført: *vinnan laukst ekki fyr en mánuði seinna.* — †**3.** *l. upp,* betales, blive betalt: *það upp laukst alt á endanum.*

1. **ló (lóar, lær)** [lou:, lai:r] f. **1. a.** Lu: *ló á klæði.* — **b.** Vævfald, Fnokker og Affald af Töj under Vævning el. Valkning: *ló af vef, ló af voð;* — af en Valkeramse: *eg skal gefa þér lóna innan í skóna,* jeg skal give dig Fnokkerne til at beklæde dine Sko indvendig (ÓDavÞul. 232); (Talem.) *vera meira en á lónni (og litur einn),* være mere end paa Overfladen. — **c.** (jfr. *garðaló)* uldblandet Snavs, der samler sig i Faarestalde Vinteren over. — **2.** den forreste Del af en Vante: *hann var rifinn í lær og laska* (el. *laka),* se *rifa; ló eða laska,* se *laski.* — **3. a.** *(nýgræðingur)* fremspirende Græs el. Krat (Af., Sl.). — **b.** overf.: *e-ð er í lónni,* n-t er i sin Begyndelse, der er kun ganske lidt af n-t.

2. **ló (lóar, lær)** [lou:, lai:r] f. = 1. **lóa.**

Lóa (-u, -ur) [lou:a] f. npr. Kælen. for *Ólavía, Olöf* (og forsk. andre Kvindenavne: *Elísabet, Laufey* osv.).

1. **lóa (-u, -ur)** [lou:a] f. **1. a.** (zool.) Brokfugl, Hjejle (charadrius pluvialis, L.). — **b.** som Kælenavn for Börn: *litla góða lóan mín | láttu hljóðin dvína.* — **2.** *(smálúða)* lille Flynder (Vf.).

2. **lóa (a)** [lou:a] v. **1.** vi. (jfr. *lá):* skylle imod: *aldan lóaði á súðinni* (Eimr. XVIII. 160): *hjer lóar ekki að* (el. *á) steini,* Vandet er blikstille: [illegible] (ÞÞór. 297). — **2.** vt. [illegible] *(þæfa)* valke; — refl. *lóast (= þófna),* blive valket, krybe ind.

3. **lóa (a)** [lou:a] vi.: *láta l. á e-u,* lade sig mærke med n-t: *þú lætur ekkert á þessu l.;* — *það lóaði ekki á honum,* der var ikke noget at mærke paa ham.

4. **lóa** [lou:a] vt. med dat. = **lóga.**

lóaður [lou:aðoo] a. med Lu.

lóarlaus [lou:arlöy·s] a. uden Lu.

lóarþræll [lou:aqþraid·λ] m. = **lóuþræll.**

1. **lóð (-ar, -ir)** [lou:ð] f. †**1.** *(ávöxtur)* Afgrøde. — **2. a.** *(landspilda)* Grund, Grundstykke. — **b.** Jord: *Horaður fell eg loks í l.* (BóluHj. 188).

2. **lóð (-ar, -ir)** [lou:ð] f. Line, Fiskeline, Lodline; (pop.) *leggja lóðir,* brække sig (af Søsyge) (Vf.).

3. **lóð (-s,** pl. ds.) [lou:ð] n. Lod: *l. á vog; (á færi)* Dybslod; (Ordspr.) [illegible] *mörg lóð* [illegible], mange Bække smaa gör en stor Aa.

4. **lóð (-s,** pl. ds.) [lou:ð] n. *(hluti)* Lod; *bróðurlóð,* Broderlod.

loða (loði (3. p. sg. ogs. **loðar); loddi, lyddi; loðað)** [lo:ða; lo:ðɪ; lod:ɪ, lɪd:ɪ; lo:ðað] vi. **a.** klæbe ved, hænge fast ved: *l. saman,* hænge sammen; (Ordspr.) *það loðar lengst, sem fyrst kemur í það* (GJ.), det man gyder först i Karret, vil det gærne smage af siden; *eitthvað loðir* [illegible] *við,* noget hænger der altid ved. — **b.** hage sig fast, hænge fast: *brött grasfles, sem sigamenn geta eigi loðað í* (ÞThFerð. II. 144); — **c.** *l. uppi,* staa, hænge sammen (om en faldefærdig Bygning): *en að öðru leyti getur bærinn hérna loðað uppi nokkur ár enn* (JThPs. 64).

1. **lóða** [lou:ða] a. indec. parrelysten (om Tæver, der løber).

2. **lóða (a)** [lou:ða] vt. **1.** lodde: *l. (saman) dós,* tillodde en Daase. — **2.** i Udtr.: *það lóðar á fiskinum,* Loddet dumper ned paa Fisken, siges naar der er en Mængde Fisk omkring Linerne, men kun ringe Bid.

3. **lóða (a)** [lou:ða] vt.: *l. sig (saman),* parre sig (om Hunde).

lóðaafli [lou:ðaab·lɪ] m. Linefangst, Linefiskeri.

lóðabók [lou:ðabou:k] f. Grundregister.

lóðabrúkun [lou:ðabru:gøn, -bru:køn] f. Brug af Lodliner.

1. **lóðafar** [lou:ðafa:r] n. Linefangst (BH.).

2. **lóðafar** [lou:ðafa:r] n. = **lóðastand.**

lóða fiski [lou:ðafɪs·gɪ] n. = **lóðaafli.** **-fiskur** [-fɪs·goo] m. Fisk, som fanges paa Line. **-lagnir** [-lagnɪr] fpl. se **lóðarlögn.** **-leit** [-lei:t] f. Eftersøgning efter Liner.

lóðar ás [lou:ðarau:s] m. [illegible] Snore, den vandrette Snor i en Fiskeline, hvortil alle Fiskekrogene fastbindes. **-bali** [-ba:lɪ] m. Balje el. Trug til en Line med paasat Agn. **-belgur** [-bɛl·goo] m. Böje af Skind el. tjæret, groft Lærred, som er fastgjort til en Lodline.

1. **lóðarfiskur** [lou:ðagfɪs·goo] m. (Alþ. '11, B. II. 1405) = **uppsátrshlutur, landhlutur.**

2. **lóðarfiskur** [lou:ðagfɪs·goo] m. Fisk, der er fisket paa Lodline *(lóð).*

lóðargjald [lou:ðargjalt] n. Grundskat.

lóðarháls [lou:ðag(h)auls] m. Enden af en Lodline (Vf.). *liggja við lóðarhálsinn,* egl. ligge og vente paa, at der kommer Fisk paa Linen, overf. ligge og drive: (Ordspr.) *hann liggur við lóðarhálsinn (með letinni), eins og skatan á grunninu* (GJ.).

lóðari (-(i)s) [lou:ðarɪ] n. = **lóðastand.**

lóðar kvísl [lou:ðarkvɪsl] f. Lodlinegaffel. **-lengd** [-lɛiŋt] f. Lodlinelængde (120 Favne), ogs. som Maal om Strækninger: *það eru* [illegible] *lóðarlengdir* (Sch.). **-lögn** (pl. **lóðalagnir)** [-lög·n, lou:ðalag·nɪr] f. Udlægning af Liner: *allar tafir við lóðarlögnina eru ... til spillingar veiðinni* (JSFb. 21).

lóðar mörk [lou:ðarmög·k] npl. Skellet til Nabogrunden. **-nám** [-nau:m]

n. Beslaglæggelse, Ekspropriation af en Grund. **-partur** [-ǫ-pag·doǫ] m. Grundstykke. **-skattur** [-sgahdoǫ] m. Grundskat.

lóðar stampur [lo·ðarsdan·boǫ, -sdam·poǫ] m. rundt Kar, hvori Linen nedlægges, naar Agn er sat paa. **-steinn** [-sdeid·n] m. Sten, anvendt som Dybslod paa en Line. **-stokkur** (pl. **lóðastokkar**) [-sdohgoǫ, lo·ðasdohgoǫ] m. = **lóðarstampur. -strengur** [-sdreiŋ·goǫ] m., **-teinn** [-teid·n] m. = **lóðarás.**

lóðartollur [lo·ðagtod·loǫ] m. Grundafgift (ÞThLys. II. 248).

lóðar þinur [lou:ðagþɪ:noǫ] m. = **lóðarás. -öngull** [-r-öyŋ·godʎ] m. Krog paa en Line (jfr. *krǫka*).

lóðasala [lo·ðasa·la] f. Salg af Grunde.

lóðastand [lou:ðasdan·t] n. parrelystne Hundes Løben.

lóða steinn [lou·ðasdeid·n] m. = **lóðarsteinn. -veiðari** [-veiðarɪ] m. Linefisker, Skib el. Baad, som driver Linefiskeri.

loð bakur [loð·ba·goǫ, -ba·koǫ] m. »den laadryggede«, Ræv. **-band** [lob·ant, loð·bant] n. = **loddaband. -brýndur** [-ð·-brindoǫ] a., **-brýnn** [-bridn] a. med laadne, buskede Øjenbryn. †**-brók** [-brou·k] f. (cogn.) Lodbrog (egl. laadne Benklæder). *Ragnar l.*

lodda (-u, -ur) [lod:a] f. Ørn (Kælenavn for denne Fugl) (Skaft.).

lodda band [lod:aban·t]n. grov utvundet Uldtraad. **-bandssokkar** [-ban(t)-sohgaǫ] mpl. Strömper af grov Uld. **-beisli** [-beis·lɪ] n. = **bandbeisli.**

loddara bragð [lod:arabraq·ð, -brag·ð] n. Gøglerkunst. **-skapur** [-sga:boǫ, -sga·poǫ] m. Gøgl. **-snild** [-snɪl·t] f. Gøglerfærdighed.

loddari (-a, -ar) [lod:arɪ] m. Gøgler.

loddast (a) [lod:ast] vrefl. **1. a.** *(vera seinn á sjer, latur)* være sendrægtig, doven. — **b.** *(drattast)* bevæge sig langsomt (VSkaft.): *Dólgurinn loddaðist að sveitnhúsdyrunum* (JÞorkÞjs. 35). — **2.** slæbe om Benene: *sokkarnir l. niður á hæla, buxurnar l. niður um hann* (Árn.).

loddi (-a, -ar) [lod:ɪ] m. **1.** *(loddaband)* groft Uldgarn. — **2.** *(ileppur)* løs, strikket Saal af Uld, som lægges inden i islandsk Sko (ASkaft., Múl.). — **3.** *(vetlingur)* grov Vante. — **4.** *(silakeppur)* en doven, sendrægtig Person (Skaft.). — **5.** *(loðinn hundur)* laadden Hund. — **6.** *(kvennabósi)* Kvindejæger.

°**loð dúkur** [loð·du·goǫ, -du·koǫ] m. laadden Dug, Kalmuk (JsJs.). **-fextur** [-fɛχsdoǫ] a. med haarrig Manke. **-fiskur** [-fɪsgoǫ] m. = **loðsilungur. -fættur** [-faihdoǫ] a. med laadne Ben.

lóðga (a) [louð·ga] vi. (om Garn under Spindingen) blive laadden eller uldagtig (paa Grund af svag Snoning): *þráðurinn lóðgar* (ASkaft.).

loð gresi (-is) [loð·gre·sɪ] n. (bot.) Flöjlsgræs (holcus lanatus, L.). °**-háfur** [lo:þ(h)au·voǫ] m. (zool.) Sorthaj (spinax Gunneri). **-hjartaður** [loð·hagdaðoǫ] a. med laaddent Hjærte ɔ: modig. **-hundur** [lo:þ(h)Yndoǫ] m. Pudel, Pudelhund. **-húfa** [-(h)u·(v)a] f. Pelshue. **-hærður** [-(h)airðoǫ] a. laadden: *l. hestur.*

loði (-a, -ar) [lo:ðɪ] m. **1.** *(loðkufl)* Pels (EÓlKv. 154). — **2.** *(káfi)* Vejr med overtrukken Himmel og truende Regn (Grimsey).

lódylla (-u, -ur) [lou:dɪdla] f. sendrægtigt, udueligt Fruentimmer (Árn.).

loðin barði [lo:ðɪnbar·ðɪ] m. Navn paa en Jætte (Sagnfigur, se JÁÞj. II. 465–466): *Alla sína æfi hafði hún átt yfir höfði sjer grýlur, loðinbarða, drauga, djöfla* (JTrHeið. III. 25). — overf.: *Moldvörpuhugur sumra loðinbarða er svo rótgróinn* (GFrÍs. 111). **-mæltur** [-maiʎdoǫ] a. = **loðmæltur.**

Loðinn (-ins) [lo:ðɪn] m. npr. **1.** Navn paa en Dværg. — **2.** = *Lóðinn: Náttgali Loðins*, Ravn (BóluHj. 75).

1. **loðinn** [lo:ðɪn] m. »den laadne«, Kælen. for et Faar: (Ordspr.) *dælt gerir hrafninn sjer (margur gerir sjer dælt) við loðin* (GJ.), Ravnen (el. mangen) tager sig Friheder overfor det laadne Faar.

2. **loðinn** [lo:ðɪn] a. **1. a.** laadden: *loðið skinn*; *ær loðnar og lembdar*, Faar med uklippet Uld og med Lam. — **b.** overf. i Udtr.: *hún er loðin um lófana*, hun har Grunker paa Kistebunden, har Skillinger, har noget paa Kistebunden. (Ordspr.) *hönd hins ríka er loðin í lófanum* (GJ.). — **2.** (om Græs) tyk, frodig: *loðið gras*, frodigt Græs; *loðið tún*, Tun bevokset med höjt Græs. — **3.** *loðið veður*, lummert Vejr (Nl.). — **4.** ulden, vag, ubestemt, underfundig: *Yfirleitt var yfirlýsing hæstv. ráðherra í þessu máli alt loðin* (Alþ. '11. B. II. 695); *hann er l. í því máli*, han har et vagt Standpunkt i den Sag. — **5.** *(hæpinn)* risikabel, farlig: (Ordspr.) *loðið er lifrarkaup*, se *lifrarkaup*.

Lóðinn (-ins) [lou:ðɪn] m. npr. *(Lóðurr)* Navn paa en af Aserne: *Lóðins vín, Lóðins til (?) Suttungsmjöður)*, Poesi (ÓDavSk. 179).

loðkápa [loð·kau·ba, -kau·pa] f. Pels, Pelskaabe.

lóð lína [louð·li·na] f. (mat.) Lodlinie, Vertikal (ÓDanFlatm.). °**-magn** [-magv] n. (naut.) vertikal Intensitet.

loð mygla [loð·mɪgla] f. laadden Skimmel. **-mulla** [-mYdla] f. **a.** Laaddenhed. — **b.** spec. overf. Vaghed, Uldenhed: *linka og l. duga ekkert* (JSBr. 472). **-mullufjúk** [-mYdlofju:k] n. Snefald i stille Vejr (Árn.). **-mullulegur** [-mYdlolɛ:qoǫ] a. laadden; vag, ubestemt. **-mulluveður** [-mYdløvɛ:ðoǫ] n. stille, uklart Vejr, uden Sol (Árn.). **-mæli** [-mai·lɪ] n. tykt Mæle. **-mæltur** [-maiʎdoǫ] a. tykmælet.

loðna (-u, -ur) [loð·na] f. **1. a.** Laad, Laaddenhed. — **b.** Uld: *ég sá sír ... skinn ... loðna ... en er á handarbakinu á mér* (ÞGJD. 27). — **c.** tykt, frodigt Græs: *slá loðnuna.* — **d.** *(mygla)* Muggenhed (Vísn. 200). — **2.** (zool.) *(loðsíli)* Lodde (mallotus arcticus). — **3.** *(hrafnara)* Raatjære (Skaft.).

°**loðnajurt** [loð·najYǫ·t] f. (bot.) Bulmeurt (hyoscyamus niger) (Hjalt. Lækn. 62).

loðnu bur [loð·nub·Yǫ] n. Spisekammer, hvor alt er muggent. **-fjúk** [-fju:k] n. = **loðmullufjúk. -síld** [-sil·t] f. = **loðna** 2. **-torfa** [-tor·va] f. Loddestime. **-þurkan** [-þYǫ·gan] f. Loddetörring.

loðpurka [loð·pYǫga] f. (zool.) = **grápadda.**

lóðrjettur [lo·ð·rjɛhdoǫ] a. lodret; — n. *-rjett*, som adv.

loðsa (-u, ur) [loð·sa] f. = **lodda.**

lóðsfjórðungur [louð·sfjou·rðuŋgoǫ] m. ¼ Lod, Kvintin.

loð síli [loð·si·lɪ] n. = **loðna** 2. **-silungur** [-sɪ·luŋgoǫ] m. (i tsl. Folketro) laadden, giftig Forelle (se JÁÞj. I. 637). **-skinn** [-sgɪn] npl. Pelsværk. **-skinnsbryddur** [-sgɪnsbrɪd:oǫ] a. pelsbræmmet. **-slá** [-slau·] vt. slaa daarlig: *loðslegið tún.*

lóðulaki [lou:ðøla:gɪ, -la:kɪ] m. svinsk Drog (BH.); jfr. *lúðulaki.*

loð ull [lo:ðYdʎ] f. Laaduld, Vinteruld: *í Danmörku er fé klippt tvisvar á ári, í fyrra sinn í Juni eða Juli og heitir sú ull „l.“* (JSVb. 44). **-úlpa** [-uʎba, -ulpa] f. Pelskappe.

lóðun (-ar, -anir) [lou:ðøn, -anɪǫ] f. Lodning, Lodden.

lóðunarpípa [lou:ðønaǫpi:ba, -pi:pa] f. Lodningsrör.

lóðvatn [louð·vahtv] n. Loddevand.

loðvíðir [loð·vi·ðɪǫ] m. (bot.) Uldpil (salix ianata).

°**lóðvinda** [louð·vɪnda] f. Optræk.

loðvöttur [loð·vöhdoǫ] m. Pelsvante.

lof (-s, pl. ds.) [lo:v] n. **I. 1.** Ære, Pris: *guði sje l.!*, Gud ske Lov!; (Ordspr.) *margur fær lof fyrir lítið* (el. *af litlu lof), og last fyrir ekkert* (el. *ekki parið)*, man fanger ofte Lov for lidet, og Last for halve mindre. **2.** *(lofkvæði)* Lovdigt, Prisdigt. **II.** *(leyfi)* Tilladelse: *með konungs lofi*, med Kongens Tilladelse; (Talem.) *ráða lögum og lofum*, skalte og valte efter Godtykke, regere som Enehersker.

lofa (a) [lo:va] vt. **I.** med acc.: *l. e-n*, prise; (Ordspr.) *ekki versnar, þó vondur lofi* (GJ.), den ondes Ros forringer ej; *lofaðu svo einn að þú lastir ekki annan*, ros en saaledes, at du ikke laster en anden; *lofa hvorki nje lasta sjálfs þíns verk* (GJ.), lov ej, men last ej heller dit eget Værk; *sá skal sig lofa, sem illa granna á* (GJ.), den skal sig selv love, som onde Grander har; *það er nærri munni lofað* (GJ.), her er Rosen nær ved Munden; „*loti ég mig ekki sjálfur*“, *sagði karlinn*, „*þá er mín dýrð engin*“, jfr. Selvros stinker (Eimr. X. 141). — **II. 1.** med dat. og acc. give Tilladelse til, tillade: *l. e-m e-ð*, give en Lov til n-t, tillade en n-t; *l. e-m að gera e-ð*, give en Lov til at göre n-t; *lof(a)ðu mjer, lof mjer* [lom:jeǫ] . . ., tillad mig, giv mig Lov til . . .; *ef guð lofar*, om Gud vil. — **2.** med dobbelt dat. love, give Løfte: *l. e-m e-u*, love en n-t; *l. e-u, l. að gera e-ð*, love at gøre n-t; *l. e-m öllu fögru*, stryge en om Munden med Løfter; *l. sjer e-u*, love sig selv n-t; — abs.: *l. sjer*, give et bindende Tilsagn vedrörende sig selv; *l. yfir sig*, love mere, end man kan holde; — med acc.: (Talem.) *hann lofar sig ekki út úr húsi* (GJ.), han lover sig ikke ud af Huset ɔ: han lover ikke mere end hvad han kan holde. — **3.** refl. *lofast: l. stúlku (manni)*, forlove sig med en Pige (en Mand); — recipr. forlove sig med hinanden: *Hann drakk áður en þau lofuðust* (GFrÓl. 160); — pp. *lofaður*, forlovet (med): *hann er l. stúlku fyrir norðan.*

lófa breidd [lou:(v)abreit·] f. en Haandflades Bredde. **-eiður** [-ei:ðoǫ] m. »Haandfladeed« i Udtr. *sverja lófaeið*, stemme Hænderne mod hinanden, saal. at de kun rörer hinanden paa Musklerne mellem den hule Haand og Fingrene; ogs. kaldt *kyssa kóngsdrotninguna (kóngsdótturina, kóngssoninn)* (ÓDavSk. 164): *þú ert ekki hreinn sveinn, nema þú getir svarið lófaeiðinn.* **-klapp** [-klahp] n. Bifaldsklap, Applaus. **-lag** [-la:q] n.: *mér er í lófalagi*, det er mig en let Sag (LFR. III. 26) — *í lófa lagið*, se *lófi*. **-lágur** [-lau:(q)oǫ, -lau:r] a. en Haandsbred lav (JHall. 148). **-leikur** [-lei:goǫ, -lei:koǫ] m. = *fagur fiskur í sjó*, se *fiskur*. **-lestur** [-lɛs·doǫ] m. Kiromanti, Spaaen i Haanden. **-letur** [-lɛ:doǫ, -lɛ:toǫ] n. Runer, som anvendes ved *lófalist* (2.). **-list** [-lɪs·t] f. **1.** *(lófalestur)* Kiromanti. — **2.** Tryllekunst, best. i at holde ristede Runer skjulte i Haanden el. skrive dem paa Haandfladen, som saa, naar man tog i Haanden paa en anden, bevirkede, at vedkommende fik venligt Sind til en (Ordet findes i JÁÞj. I. 509).

lofan (-ar, -ir) [lo:van] f. **1.** *(leyfi)* Tilladelse. — **2.** *(lof* 1.) Lovprisning. — **3.** *(loforð)* Løfte.

°**lófa skellir** [lou:(v)asgɛd·lɪǫ] m. Klakør (JsJs.). **-skellur** [-sgɛd·loǫ] m., is. i pl. *-skellir*, Haandklap. **-stór** [-sdou:r] a. af en Haandflades Störrelse. **-tak** [-ta:k] n. Haandsoprækning: *heita, lofa með lófataki; — afsettur með lófataki* (MJAr. 77). **-vídd** [-vit·] f. en Haandflades Störrelse.

*°**lofðar** [lov·ðaǫ, lob·ðaǫ] mpl. **a.** *(hermenn)* Krigere; *(menn)* Mænd; *(fólk)* Folk. — **b.** som Etal forek. *°lofði* i Bet. Hofmand hos SigrTh. i Eimr. XVI. 104.

lof dýrð [lov·dirð] f. Ros, Berömmelse. **-drápa** [-drau·ba, -p-] f. Lovkvad.

°**lofðungur (-s, -ar)** [lov·ðuŋgoǫ, lob·ðuŋgoǫ] m. Konge; Fyrste.

lof gerð [lov·gɛrð] f. Lovprisning. **-gjarn** [-ǥa(r)dv] a. **1.** *(sá er girnist lof)* higende efter Ros. — **2.** tilböjelig til at rose: *Lofgjarn er um listir tvær* (StStAndv. I. 269). **-gjörð** [-ǥörð, -ǥɛrð] f. Lovprisning. *°**-gróinn** [-grou·ɪn] a. bevokset med Ros: *lofgróin látins minning* (MJ. IV. 115). **-gumari** [-gY·marɪ] m. Person, som roser alting, »Rosiflengius«.

lófi (-a, -ar) [lou:(v)ɪ] m. **1.** den flade Haand, den hule Haand: *handheitur og þykkur í lófann* (med en tyk Haand); *klappa e-m lof í lófa*, klappe i Hænderne til Ære for en, klappe ad en; *leggja í lófa karls*, (Börneleg) lægge n-t i den udstrakte Haand, uden at den der strækker Haanden ud ser det; *e-m er e-ð í lófa lagið*, n-t er en let Sag for en: *hefði honum verið í lófa lagið að stinga þessu skeyti undir stól* (Ing. '11, 158); *leggja allan lófa við*, anstrænge sig af alle Kræfter; *leika á lófum*, blive baaren paa Hænderne, blive fejret; *leggja e-ð í lófann á e-m*, lægge n-t i ens Haand, give en n-t; *lesa í lófa*, spaa i Hænderne. — **†2.** *(handarbreidd)* Haandsbredde. — **3.** *(gripi)* Vantens forreste Del, mods. *laski.*

lof yrði (-is, pl. ds.) [lo:vɪrðɪ] n. = **loforð. -kveðja** [lof·kvɛðja] f.

hædrende Hilsen. **-kviðjandi (-a, -endur)** [-kviðjandı, -endøϱ] m. Roser: *(skoðanir) hafnar upp á hástól af þindarlausum lofkvíðjendum* (Eimr. VII. 4). **-kvæði** [-kvai·ðı] n. Æredigt, Lovkvad, panegyrisk Digt. **-legur** [-v·-lɛqoϱ] a. **1.** *(hrósandi)* rosende: *lofleg ummæli um bók.* **2.** *(lofsverður)* rosværdig: *lofleg afskifti af máli;* **3.** adv. *-lega.* **-messa** [-mɛs·a] f. Messe til Ære for en Helgen.

***Lofn (-ar)** [lob·v] f. Kærlighedens Gudinde, Kærlighed.

lofni (-a, -ar) [lob·nı] m. Elsker.

loforð [lo:vorð] n. Løfte: *efna, halda l. sitt,* holde sit Løfte; *skriflegt l.,* skriftligt Løfte, †Haandskrift.

ló fótsætt [loᵘ:foᵘ(t)saiht] f. (bot.) Vandspir (haloragidaceae). **-fótur** [-foᵘ·døϱ, -foᵘ·tøϱ] m. (bot.) Hestehale (hippuris vulgaris, L.).

lof ræða [lov·rai·ða] f. Lovtale, Panegyrik. **-saga** [-f·-sa·ga] f. Lovprisning. **-samlegur** [-samlɛ·qoϱ] a. **1.** berömmelig, rosværdig. — **2.** rosende: *fara lofsamlegum orðum um e-ð.* — **3.** adv. *-lega.*

lofsefni [lof·sɛbnı] n. Genstand for Ros.

lof segja [lof·sɛi·ja] vt. med dat. lovprise. **-semd (-ar, -ir)** [-sɛmt] f. **1.** *(lofgerð)* Lovprisning. — **2.** *(það að vera lofsamlegt)* Rosværdighed. **-syngja** [-siŋ·ga] vt. med dat. lovprise. **-smár** [-smau·r] a. som ikke faar megen Ros. (Ordspr.) *oft verða letingjarnir leiðir og lofsmáir* (Malshb. 265).

lofsorð [lof·sorð] n. **a.** Ros: *l(j)úka lofsorði á,* rose. — **b.** rosende Omtale (Præmie paa en Udstilling).

lofspá [lof·sbau·] f. hædrende Spaadom.

lofs tír (-s) [lof·sdi·r] m. Ros. **-verður** [-vɛrðøϱ] a. prisværdig: (Ordspr.) *það er ekki alt lofsvert, sem heimskir hæla* (GJ.), ikke alt er værd at rose, som Taaben tykkes om. **-verk** [-vɛϱk] n. rosværdig Gærning.

lof sæla [lof·sai·la] f. **1.** *(frægð)* Berömmelse. — **2.** almindelig Yndest. **-sæll** [-saidλ] a. **1.** *(frægur)* berömt. — **2.** *(virtur og elskaður)* almindelig afholdt. **-sögn** [-sögv] f. = **lofsaga.** **-söngur** [-söyŋgoϱ] m. Lovsang.

loft (-s, pl. ds.) [lof·t] n. **1.** Luft, Atmosfære, Himlen: *sólin var komin hátt á l.,* Solen var höjt paa Himlen; *þoka í lofti,* Taage i Luften; *hann er á norðan í loftinu,* Vinden er nordlig oppe i Luften; *ríða l. og lög,* ride gennem Luften og over Havet (om magisk Ridt); *hann er ekki hár í loftinu,* han rager ikke op til Skyerne. — **2.** Luft (som Element og Stof): *anda að sjer góðu lofti,* trække frisk Luft; *það er vont loft í herberginu,* Luften i Værelset er daarlig. — **3.** i forsk. mere el. mindre overf. Udtr.: *grípa á lofti,* gribe i Luften; (Talem.) *e-ð er í lausu lofti,* n-t staar hen i det uvisse; *e-ð er gripið úr lausu lofti,* n-t er grebet ud af Luften; *henda á lofti,* gribe i Luften; — overf.: *munnmælum, er fræðimenn erlendis höfðu hent á lopti* (ÞThLfr. I. 173); *hlaupa í l. upp,* springe i Vejret; *ríða í loftinu,* ride i rasende Fart, i fuld Galop; *skjóta í lausu lofti = skjóta fríhendis,* skyde uden Anlæg; *færa e-ð á l.,* ¹) svinge n-t op i Luften; ²) overf.: udsprede n-t; *komast á l.,* ¹) blive Genstand for alles Omtale, rygtes; ²) blive Fyr og Flamme: *hann komst (allur) á l. við tilhugsunina;* — *halda á loft(i),* udsprede n-t, berömme n-t, göre n-t til Genstand for Omtale: *halda frægð e-s á lofti; vera mikill á lofti,* være vigtig, hovmodig, höjttalende og med et flot Væsen, vigte sig; *vera lítill á lofti,* være beskeden og rolig i sin Optræden; *liggja í loftinu,* ligge i Luften; *liggja upp í l.,* ligge paa Ryggen, ligge opadvendt: *e-ð er upp í l.,* n-t er røget i Luften. — **4.** *(hæð)* Höjde: *það er mikið (lítið) l. undir sól* (FJ.), Solen staar höjt (lavt) paa Himlen. — **5.** Etage: *uppi á lofti,* paa förste Sal, jfr. 6; *uppi á öðru lofti,* to Trapper op, paa anden Sal. — **6.** Loft: *l. var í skemmunni,* jfr. *dyraloft, skemmuloft, háaloft;* — *uppi á lofti,* paa Loftet, jfr. 5. — **7.** *(loftsvalir)* Altan (overdækket). — **8.** Loft (i Mods. til Gulv): *hátt undir l.,* höjt til Loftet. — **9.** Gulv (i et Værelse ovenpaa): *lýsir hún um allt í húsinu, ... og um loptið* (JThMk. 245).

lofta (a) [lof·da] vt. med dat. **1. a.** *(lyfta)* løfte. — **b.** være i Stand til at løfte, magte: *þú loftar því ekki,* du kan ikke løfte det. — **2.** impers.: *það loftar undir e-ð,* noget løftes saa meget op, at man kan se et tomt Rum under det; *þegar fór að lopta undir stólinn* (JÁÞj. II. 412); *loptaði undir þvert austur yfir jökulinn* (ÞThLfr. II. 103).

loft alda [lof·dalda] f. Luftbølge. **-andi** [-andı] m. Luftaand, Sylfe. **-andvari** [-andvarı] m. Luftning.

°**loftaskifti** [lof·dasɠıf·dı] npl. Etage: *eru í hönum* (ɔ: *turninum*) *9 loptaskipti* (Odds. II. 3, 137).

loft auður [lof·döy·ðøϱ] a. lufttom. **-auga** [-öy·qa] n. (bot.) Spalteaabning (SStPlt.). **-baðstofa** [-t-baðsdova] f. Badstue med *loft* 6., mods. *bekkbaðstofa.* **-belti** [-bɛλdı] n. Luftbælte. **-ber** [-bɛ·r] a. skyfri: *hann er l., það er loftbert.* **-bygður** [-bıqðøϱ, -bıgðøϱ] a. (bygget) med et Loft. **-bygging** [-bıɠ·iŋk] f. **1.** Hus med et Loft. — **2.** overf. Luftkastel. **-bylgja** [-bılɠa] f. Luftbølge. **-bylting** [-bıλdiŋk] f. atmosfærisk Omvæltning. **-biti** [-bı·dı, -bı·tı] m. Loftsbjælke. **-blaðra** [-blaðra] f. Luftblære. **-blendingur** [-blɛndiŋgøϱ] m. Luftblanding. **-bogi** [-boi·jı] m. Læk, Tagdryp i Huse (Skaft., Sch.). **-bóla** [-boᵘ·la] f. Luftboble. **-borinn** [-bo·rın] a. **1.** *(loftkendur)* gasagtig, luftagtig, luftig. — **2.** overf.: luftig, tom, indholdsløs: *loptbornar tímarita-, flugrita- og blaðagreinar* (JÞork. hos EArRétt. XI). **-breyting** [-brɛi·diŋk, -brɛi·tiŋk] f. Luftskifte, Ventilation. **-brestur** [-brɛsdøϱ] m. Eksplosion. **-brigði** [-brıqðı, -brıgðı] npl. Forandringer i Luften. ***-búi** [-bu·ı] m. Luftbeboer; spec. Fugl (Fj. II. (2.) 9). **-dyr** [-f·-dı·r] fpl. Dören til et *loft* 6. **-dís** [-di·s] f. Sylfide. **-dæla** [-dai·la] f. Luftpumpe. **-eitur** [lof·dei·døϱ, -ei·tøϱ] n(pl). giftig(e) Luftart(er). **-elding** [-ɛldiŋk] f. Lyn. **-eldmælir** [-ɛldmai:lıϱ] m. Luftpyrometer. **-eldur** [-ɛldøϱ] m. Lynild. **-etinn** [-ɛ·dın, -ɛ·tın] a. fortæret af Luften: *l. klettur.* **-far** [-t-fa·r] n. **1.** *(loftskip)* Luftskib. — **2.** *(flugbelgur)* Luftballon. **-faramaður** [-farama:ðøϱ] m. Luftskipper. **-farg** [-fark] n. Lufttryk. **-fargsleysi (-is)** [-farkslɛi·sı] n. lavt Lufttryk. **-fari (-a, -ar)** [-fa·rı] m. *(í loftfari)* Luftsejler, Luftskipper; *(í flugvjel)* Flyver, Aviatiker. **-feldur** [-fɛldøϱ] m. Luftdække. **-fimleikamaður** [-fimlɛigama:ðøϱ, -lɛika-] m. Akrobat. **-fjöl** [-fjö·l] f. Bræt, i et Loft: *Það (ɔ: gullið og silfrið) geymdi hann undir fjöl í lofti, ... sköðu niðri á botni í kornhaltunnu, er stóð á loftinu í kirkjunni* (BrJÞf. 107). **-fláki** [-flau·ɠı, -flau·ķı] m. Luftstrækning. **-fræði** [-frai·ðı] f. indec. Meteorologi (BSSjL.). **-fúlga** [-fulga] f. Luftmasse. **-gat** [-ga·t] n. Lufthul, Ventil: *gera l. á tunnu,* svikke en Tønde. **-geimur** [-ɠɛi·møϱ] m. Himmelrum. °**-geiri** [-ɠɛi·rı] m. Luftsöjle. **-gluggi** [-glʏɠ·ı] m. Loftsvindue. **-góður** [-goᵘ·ðøϱ] a. luftig. **-gæði** [-ɠai·ðı] npl. Luftighed: *l. herbergjanna.* **-haf** [-(h)a·v] n. *(gufuhvolf)* Atmosfære, Lufthav, Luftkres. **-heldur** [-(h)ɛldøϱ] a. lufttæt. **-herbergi** [-(h)ɛrbɛrɠı] n. Loftkammer. **-hylki** [-(h)ıλɠı, -(h)ılķı] n. Lufthylster. **-hiti** [-(h)ı·dı, -(h)ı·tı] m. **1.** Luftvarme, Temperatur. — **2.** Varme i Luften: *það var sólarlítið í gær, en lofthiti.* **-hjallur** [-ɧadløϱ] m. Hjæld med Loft. **-hnoðri** [-(h)voðrı] m. Luftpartikel. **-hreyfing** [-(h)ϱɛi·viŋk] f. atmosfærisk Bevægelse. **-hreinsari** [-(h)ϱɛinsarı] m. Luftrenser. **-hringiða** [-(h)ϱiŋgıða] f. Lufthvirvel. **-hræddur** [-(h)ϱaid·øϱ] a. tilböjelig til Svimmelhed i Luften el. seende ned fra et höjtliggende Sted. **-hvolf** [-χwolv, -kvolv] n. Atmosfære. **-hæð** [-(h)ai·ð] f. **1.** Höjde til Loftet (i Værelser): *þegar lopthæð húsa er allt að 4 álnir* (Stj. '03, B. 139). — **2.** Ragen op i Luften: *báðir staurarnir hafa sömu l.* — **3.** Etage: *bæta einni l. ofan á bygginguna* (AlÞ. '11, B. 593). **-högginn** [-(h)ög·ın] a. = *loftskorinn: með þessum skriftum og stöfum lofthöggnum eða þeluðum* (JStgr. 7). **-iða** [-d-ı·ða] f. Lufthvirvel. **-jafnvægi** [-jabnvaijı] n. Luftens Ligevægt. **-jafnvægislína** [-jabnvaijıslı:na] f. Isobar. **-kast** [-t-kast] n. **1.** Luftspring: *Hjalti ... greip stöng sína og hentist í fáeinum loftköstum ofan að fljótinu* (JTrGst. I. 179); *ríða í loftköstum,* ride i fuldt Firspring. — **2.** (i Brydning) Luftsving: *S. hraut í loptkasti* (BóluHj. i JÁÞj. I. 251). — **3.** overf. luftigt Sving: *segir frá hispurslaust og blátt áfram, án líkinga og loftkasta* (Eimr. IV. 209). **-kastali** [-kasdalı] m. Luftkastel. **-kendur** [-ķɛndøϱ] a., **-kynjaður** [-ķınjaðøϱ] a. luftartig. **-köttur** [-köhdøϱ] m.: *vinda loptkött,* løfte en Mand op over Hovedet (ÓDavSk. 157). **-lag** [-d-la·q] n. Luftlag, (Luft)region. **-laus** [-löys] a. lufttom. **-legur** [-lɛqøϱ] a. **1.** *(sem heyrir til eða býr í loftinu)* tilhørende Luften, boende i Luften. — **2.** *(loftkendur)* luftagtig, luftformig. **-leysa (-u)** [-lɛisa] f. = **loftleysi** 1. **-leysi (-is)** [-lɛisı] n. **1.** *(loftleysa)* Lufttomhed, lufttomt Rum. — **2.** *(vont andrúmsloft)* daarlig Luft: *það er mikið l. hjer inni.* °**-lífagnir** [-li·vagnıϱ] fpl. Aerobier. **-ljettur** [-ljɛhdøϱ] a. med klar Luft (HermJDr. 113). °**-loka** [-lo·ga, -lo·ka] f. Ventilator. **-magn** [-magv] n. **1.** Luftmasse: *Sje nú farið hærra frá sjó, er minna loptmagn orðið fyrir ofan loptþingdarmælirinn* (Urs. 180). — **2.** meteorologisk Element: *Viðskipti loptmagna* (Björl. 19). **-megin** [-mɛi·jın] n. **1.** *(loftmagn 1.)* Luftmasse. — **2.** *(brattgengi)* Klatredygtighed, Dygtighed til at bevæge sig paa stejle Steder, uden at blive svimmel. **-myndun** [-mındon] f. Luftdannelse, Luftudvikling. **-mjöðm** [-mjöðm] f. = **lausamjöðm.** **-molla** [-modla] f. tung, varm Luft. **-mæling** [-mai·liŋk] f. Barometerobservation. **-mælir** [-mai·lıϱ] m. Barometer, Lufttrykmaaler, Vejrglas. **-net** [-nɛ·t] n. Luftnæt. **-næmur** [-nai·moϱ] a. æterisk: *loftnæm olía,* æterisk Olie. **-op** [-o·p] n. Tagventilation. **-pípa** [-t-pi·ba, -pi·pa] f. Luftrör, Trækrör. **-rakamælir** [-d-ragamai:lıϱ, -raka-] m. Hygrometer, Luftfugtighedsmaaler. **-raki** [-ra·ɠı, -ra·ķı] m. Luftfugtighed. **-rás** [-rau·s] f. Ventilation. **-rensli** [-rɛnslı] n. Luftströmning. **-rið** [-rı·ð] n. Loftstrappe, Balkontrappe. **-ryk** [-rı·k] n. Støv i Luften. **-ríki** [-ri·ɠı, -ri·ķı] n. Luftens Rige. °**-ríkishiminn** [-riɠıs(h)ı·mın, -riķıs-] m. Æter. **-rými (-is)** [-ri·mı] n. Loftrum, Tagværelse(r): *Svo kallaði María loftrými í bæ sínum* (JTrHeið. IV. 198). °**-rit** [-rı·t] n. traadløst Telegram. °**-rita** [-rı·da, -rı·ta] vt. sende et traadløst Telegram. °**-riti (-a, -ar)** [-rı·dı, -rı·tı] m. traadløs Telegraf. °**-ritun** [-rı·døn, -rı·tøn] f. traadløs Telegrafering. **-rót** [-roᵘ·t] f. Luftrod. **-ræsa** [-rai·sa] vt. ventilere. **-ræsing** [-rai·siŋk] f., **-ræsting** [-raisdiŋk] f. Ventilation. **-salur** [-t-sa·løϱ] m. **1.** *(herbergi uppi á lofti)* Loftkammer: *Hin vitra Penelópa ... heyrði ofan úr loptsalnum hans ununarfulla saung* (Od. 14). — °**2.** *(loft)* Stokværk, Etage: *á þriðja loftsal.*

lofts dyr [lof·(t)sdı·r] fpl. Dören til et *loft* 6. **-dæla** [-dai·la] f. pneumatisk Pumpe (Maskine), Luftpumpe. **-fjöl** [-fjö·l] f. Fjælen nærmest ved Trappeaabningen paa et Loft. **-gat** [-ga·t] n. Luge, Loftsluge. °**-gæðamælir** [-ɠaiðamai:lıϱ] m. Luftmaaler, Eudiometer.

loft sig [lof·tsı·q] n. Nedfiren i Klipper i fri Luft, saal. at *sigamaður* har et langt Stykke til Klippen: *Sumstaðar er mjög langt l. (í bjarginu)* (ÞTh. Ferð. II. 86). **-siglandi** [-sıglandı] a. sejlende i Luften. °**-siglari (-a, -ar)** [-sıgları] m. Luftskipper. **-sigling** [-sıgliŋk] f. Luftsejlads, Aeronautik. **-siglingamaður** [-sıgliŋgama:ðøϱ] m. = **loftsiglari.** †**-sýra** [-si·ra] f. Ilt (oxygenium). **-sjón** [-sjoᵘ·n] f. Luftsyn, Luftfænomen. **-skarð** [-sgarð] n. det tomme Rum i Luften. **-skarir** [-sga·rıϱ] pl. af **loftsskör.** **-skeytasamband** [-sɠɛidasam·bant, -sɠɛita-] n. Forbindelse ved traadløs Telegraf. **-skeytatæki** [-sɠɛidatai:ɠı, -sɠɛitatai:ķı] n. Apparat til traadløs Telegrafering. **-skeyti** [-sɠɛi·dı, -sɠɛi·tı] n. Lufttelegram, traadløst Telegram. **-skip** [-sɠı·p] n. Luftskib. **-skorinn** [-sgo·rın] a. (om Bogstaver) ophöjet og gennembrudt: *tók prestur upp úr vasa sínum dálitla grind af silfri, gullroðna og voru bókstafir í grindinni, loftskornir* (Mýrd. 42). **-skör** [-sgö·r] f. **1.** Randen af Trappehullet paa et Loft: *skildi hún eptir á loptsskörinni hálfskák eina, sem hafa mátti á herðum* (JÁÞj. I. 7); *Árni ... leit drýgindalega upp í loftskörina, þar sem hann geymdi kornmatinn og annað bjargræði* (ValDagr. 10). — **2.** i pl. *loftsskarir,* Trappehullet op til et Loft: *sýndist heimafólki, sem maður stæði í loptskörunum* (JÁÞj. I. 593). **-slá** [-slau·] f. = *loftskör: og á þá hlið er vissi að loptslánni* (JThMk. 9).

loftslag [lof(t)sla:q] n. 1. Klima. [illegible] *gott, vont l.* — 2. Luftlag [illegible] (Vídal. Fndl 82). **-lagsfræði** [illegible] f. indec. Klimatologi, Vejrligslære. **-lagsfræðideild** [illegible] f. Klimatologisk Afdeling (Skírn. [illegible], 95). **-lagssótt** [illegible] f. Klimatfeber. **-líki** [illegible] n. Luftform.

loftsmíð [illegible] Luftkastel. **-snerill** [illegible] m. Luftventil, Ventil.

loftsnöf [illegible] = **loftskór.**

loftsogandi [lof·tso·qandɪ] m. Luftsugning. **-spilda** [-sbɪlda] f. Luftmasse. **-spyrna** [-sbɪrdna] f. Lufttryk. **-springur (-s)** [-sbriŋgoϱ] m. Mand el. Dyr, som laver udtore store Spring [illegible] Luften: *Hraða h[illegible] stökk þetta* (BrJBóluHj. 76).

loftsskór [illegible] = **loftskór.**

loftsteinn [illegible] m. Luftsten, Aerolit, Meteorsten. **-straumur** [-sdröy·moϱ] m. Luftström. **-stöngull** [-sdöyŋgedʎ] m. (bot.) Lysskud, [illegible]. **-stöpull** [illegible] m. Luftsøjle. **-súgur** [illegible] m. Lufttræk, Ventilation. **-svalir** [-sva·lɪϱ] fpl. Galleri. **-sveifla** [-sveibla] f. Luftsvingning. **-svöl** [-svö·l] f., jfr. *loftsvalir*, Balkon.

loftsþyngd [lof·(t)sþiŋt] f. Lufttyngde; — pl. *-þyngdir*, Atmosfærer: *með marg[illegible] loftsþyngd[illegible]*.

lofttegund [lof·tɛ·qønt] f. Luftart. **-tilburður** [-tɪlbʏrðøϱ] m. Luftfænomen. **-tómur** [-toᵘ·moϱ] a. lufttom. **-umrás** [lof·dʏmrau·s] f. Ventilation. **-undur** [-ʏndøϱ] n. Luftsyn.

loftunga [lof·tuŋga] f. lovsyngende, rosende Tunge, Panegyriker; *(smjaðrari)* Smigrer.

Loftur (-s) [lof·doϱ, lof·(t)s] m. npr. 1. Loft, Lopt. — 2. (pop.) Navn paa Luften, Vejret: [illegible] (GFrSex 65). *Hann er kom[illegible]. Hva[illegible]* [illegible]

loftveifa [lof·dvei·va] f. Meteor (BH.). °**-verk** [-vɛϱk] n. Balkon, Altan. **-viti** [illegible] m. Prøveballon. **-vog** [illegible] f. Barometer. **-vogarhæð** [-voqaϱ(h)ai:ð] f. Barometerhöjde. **-þykni** [-þɪhgnɪ] n. overtrukken Himmel. **-þyngd** [illegible] f. 1. [illegible] *loftþyngdar*, Barometrets Oscillation. — 2. *(þungt loft, molla)* tung, trykkende Luft. **-þyngdarmælir** [-þiŋdarmai:lɪϱ] m. = **loftmælir.** **-þynning** [illegible] f. Luftfortynding. **-þjettur** [illegible] a. lufttæt. **-þrýsting** [-þrisdiŋk] f., **-þrýstingur** [-þrisdiŋgoϱ] m. Lufttryk. °**-þungamælir** [-þuŋgamai:lɪϱ] m. = **loftmælir.** **-þungi** [-þuŋgɪ] m. = **loftþyngd.** **-þungur** [illegible] a. med tung, trykkende Luft: *[illegible] loftþungu* (ÞThLfr. IV. 60). **-þurkun** [-þʏᴚgøn] f. Lufttörring. **-ölduhryggur** [-d-öldøhrɪg:øϱ] m. Luftbølgeryg. **-öldulág** [-öldølau:(q)] f. atmosfærisk Bølgedal.

lofun (-ar, -anir) [lo:vøn, -anɪϱ] f. 1. *(loforð)* Løfte. — 2. *(trúlofun)* Forlovelse.

lofunarfórn [lo:vønaϱfoᵘr·dn] f. lovet Offer. °**-miði** [-r-mɪ:ðɪ] m. Forlovelseskort.

log (-s, pl. ds.) [lo:q] n. 1. *(logi)* Lys, Flamme: *logið (á kertinu) gaus upp snarkandi* (ÞGjUf. 139). — 2. Lys: *l. brann þar inni.*

lóg [loᵘ:(q)] n. Forødelse, Ødslen: *leggjast í l.*, blive opbrugt, slippe op, gaa i Glemmebogen, tabes: *[illegible] að rekja upp drauga, lagzt svo í l.* (JÁÞj. I. 317); *leggja e-ð í l.*, forøde n-t; *koma e-u í l.*, bruge n-t op: *[illegible] en þú þarft [illegible] og kemur ekki mat þínum í l.* (JÁÞj. II. 512); — overf.: frigöre sig for n-t: *Örbirgðin mín kemst ekki í l.*, jeg bliver ikke fri for min Fattigdom (BóluHj. 237); *(börn) [illegible]* (ODavPul. 112).

loga (a) [lo:qa] vi. og (sj.) vt. med. acc. el. dat. 1. a. blusse, brænde: *það logaði á lampanum*, Lampen brændte; *lampinn logar vel (illa), það logar vel (illa) á lampanum*, Lampen brænder godt (daarligt); *það logar í ofninum*, det brænder i Kakkelovnen; *þakið logaði yfir honum*, Taget stod i Brand over hans Hoved; *nú logar glatt*, nu brænder det godt. — b. *[illegible]*, Luerne stod ham af Halsen, han brændte op (om Drankere). — 2. overf.: a. blusse, staa i Brand, flamme, brænde: *á Rússlandi logar alt í uppreisn*, hele Rusland befinder sig i Oprörstilstand; *l. upp*, blusse op: *uppreisnin logaði upp aftur.* — b. funkle: *l. af gulli*; — *sjórinn logar af síld, er logandi af síld*, (egl. Søen funkler af de blinkende Sildestimer) ɔ: Søen vrimler af Sild, der er rigelig Sild. — 3. a. vt. *(brenna)* skolde: *jeg logaði mig á vatni* (Af.). — b. vt. med dat.: *l. e-u*, brænde n-t (ASkaft.). — 4. ppr. *logandi*, a. brændende, flammende, funklende. — b. overf. i forstærkende Bet.: *logandi fallegur*, vidunderlig smuk; *logandi háð*, bidende Spot; — elliptisk: *hvert í logandi!* (underf. *helvíti)*, for Pokker; *fari það í logandi!* Pokker ta' det!

lóga (a) [loᵘ:(q)a] vt. med dat. 1. a. afhænde, skille sig af med, skille sig ved n-t: *til eru þeir menn, sem flýta sjer að l. bókunum sínum, þegar [illegible]* [illegible] ken har forladt mig. — b. *(eyða)* øde, fortære. — 2. (om Husdyr) dræbe, lade dræbe: *l. fje (af)*, slagte Faar.

logablæða [lo:qablai:ða] v. impers. = **logblæða.** 1. **-brenna** [-brɛn:a] f. Brænden (saal. at der fremkommer en Flamme), Opflammen. 2. **-brenna** [-brɛn:a] vt. = **logbrenna.** **-gyltur** [-gɪʎ·døϱ] a. stærkt forgyldt, lueforgyldt. **-gljár** [-gljau:r] a. funklende. **-hrísla** [-hʀis·la] f. Flammegren. **-ljós** [-ljoᵘ:s] n. flammende Lys. **-rauður** [-röy:ðøϱ] a. luerød, glødende.

?**lógariþmar** [loᵘ:garɪþ·maϱ] mpl. Logaritmer.

logasár [lo:qasau:r] a. overordentlig smærtefuld. **-straumur** [-sdröy:moϱ] m. Flammeström. **-svell** [-svɛd·ʎ] n. *(flughálka)* overordentlig glat Føre. **-tær** [-tai:r] a. klart flammende. **-varmur** [-var·moϱ] a. glødende.

logblæða [loq·blai·ða] v. impers. bløde stærkt. **-brandur** [-brandoϱ] m. 1. brændende Træstykke. — 2. Flammesværd. **-brenna** [-brɛn·a] vt.: [illegible] **-daufur** [-döy·voϱ] a. svagt lysende: *logdauf stjarna* (jfr. MSt[illegible]Vin. 46). °**-fránn** [-χ-frauðv] a. flammefunklende: *Út til hins kynlega, logfrána lands* (MJ. I. 242). **-geisli** [-q·-ɟeislɪ] m. glødende Straale.

loggorta (-u, -ur) [log:oϱda] f. (naut.) Lugger.

logheitur [lo:χ(h)ɛi·døϱ, -(h)ɛi·tøϱ] a. brændhed, skoldhed, glødende.

logi (-a, -ar) [loi:jɪ, lo:qa(ϱ)] m. Lue, Flamme: *fara (ganga) eins og* (el. *sem) l. yfir akur*, sprede sig som Lobeild, gaa med stor Fart (med Bibet. af at det sker med Hærgen el. Ødelæggelse): *inni í stofunni var alt í óreglu, [illegible] krakkarnir höfðu [illegible]*; *[illegible]fregnin flaug sem l. yfir akur*, Efterretningen fløj som et Lyn (i Nutiden opfattes dette Udtryk altid som *logi* = Flamme, i Oldsproget er dette et andet Ord: *lok*, en Slags Ukrudt, jfr. da. luge, se Fritzner og GV. under *lok)*; *ganga ljósum logum*, være synlig for alle, spadsere for alles Øjne (is. om et Genfærd).

logið [loi:jɪð] sup. af **ljúga.**

logkynda [loχ·kɪnda] vt. abs. el. *l. ofn*, fyre af alle Bræfler en Kakkelovn. **-laus** [-q·løys] a. uden Flamme. **-ljós** [-ljoᵘ·s] n. brændende Lys, mods. *snælfós* (JÁÞj. II. 552).

logn (-s) [log·n] n. a. stille Vejr, Havblik; (Ordspr.) *l. er leiða best*, det stille Vejr er den bedste Bør; *detta í l.*, blive blikstille; — som sidste Sammensætningsled i en Del Udtryk betegnende fuldstændigt Blikstille: *blál., blæjal., dúnal., hvítal., bláhvítal.*; *svartal.* (Vf.). — b. overf. Blikstille, fuldstændig Stilhed el. Tavshed: *það varð l. í salnum*; — spec. om Börn, der er faldet i Sövn: *það er komið l. hjá litla anganum*. **-alda** [-n·alda] f. Bølge, som rejser sig i stille Vejr, Dønning, død Sø.

lognasamur [log·nasa·møϱ] a. med hyppigt el. overvejende stille Vejr.

lognast (a) [log·nast] vrefl.: *l. út af*, [1]) slumre ind; [2]) hensove, dø en blid og stille Død.

lognbelti [logŋbɛʎdɪ] n. det stille Bælte. **-borða** [-borða] a. indec. og adv. paa Læsiden, i Læ (Af.). **-dauður** [-döy·ðoϱ] a. som ikke kan komme videre, som ligger stille paa Grund af Vindstille: *skipið liggur logndautt*. **-drífa** [-dri·va] f. Snefald i stille Vejr. **-dúa** [-du·a] a. indec. ganske stille: *hann liggur l.* (ASkaft.). **-fall** [-v-fadʎ] n. Snefald i Vindstille. **-fönn** [-fön] f. = **lognmjöll.** **-gári** [-n-gau·rɪ] m. Læstribe, spec. ved Marehalm *(melur)*, den Strækning, der gaar fra Tuen *(melakollur)* paa Læsiden. **-gúlpur** [-guʎ·bøϱ, -gulpøϱ] m. lille Bølge el. Ujævnhed paa Søen i stille Vejr (Arnf.). **-hattur** [-v-(h)ahdoϱ] m. (egl. Hat for det stille Vejr) sløvt og mageligt Menneske: (Ordspr.) *lognhattar kjósa latra manna leiði*, mageligt Mand vælger Magsvejr. **-hetta** [-(h)ɛhda] f. sløvt og mageligt Menneske (is. om Kvinder). **-hilling** [-(h)ɪdliŋk] f. Luftspejling i stille Vejr. **-híma** [-(h)i·ma] f. svagt, stille Tørrevejr (Dal.). **-hleðsla** [-(h)λɛðsla] f. (stor) Ladning, som en Baad kun kan føre i stille Vejr. **-hríð** [-(h)ʀi·ð] f. Snefald i stille Vejr (Nl.) *(= kafald* (Sl.)). **-hviða** [-χwɪ·ða, -kvɪ·ða] f. pludseligt Vindpust i stille Vejr. **-leiði** [-n-lei·ðɪ] n. stille Vejr paa Søen; (Ordspr.) *svipult er fjarða l.*, Vindstille paa Fjorden kan ingen lide paa. **-megin** [-mei·jɪn] n. Sløvhedskraft (JHall. 90). **-mjöll** [-mjödʎ] f. løs Sne, falden i stille Vejr. **-molla** [-modla] f. 1. Sne, der falder i stille Vejr: *kafþykk lognmollan féll í flyksum niður á hjarnið, iðandi hvít* (GFrUbl. 4). — 2. Vindstille: *En það hlé var líkast lognmollu á milli bilja* (JTrL. 370). **-molludrift** [-modlødrɪf·t] f. Sne, der er faldet i stille Vejr: *lognmolludriftin liggur rótlaus á hverjum hávaðakolli* (GFrSex 45). **-mollulegur** [-modlølɛ:qoϱ] a. sövnig og sløv af Udseende. **-petti** [-v-pɛhdɪ] n. Rum el. Plads, hvor der er Vindstille. **-rák** [-n-rau·k] f. Stribe el. lille Bælte af Vindstille. **-rór** [-roᵘ·r] a. stille og rolig. **-síða** [-v-si·ða] f. Læside: *reitr heitir logn-gárinn, sem gengr frá melakollinum á logn-síðuna, undan veðrinu* (LFR. I. 35). **-sigling** [-sɪgliŋk] f. Sejlads i stille Vejr (saal. kaldes, naar Søfolk mener at se et blegt Sejl glide hen over Bølgerne, hvilket menes at bebude et Skibs snarlige Forlis) (Af.). **-snjór** [-snjoᵘ·r] m. = **lognmjöll.** **-stafaflötur** [-sdavaflö:døϱ, -flö:tøϱ] m. spejlglat Flade (af Vand): *Allur sjórinn var einn samfeldur, lognstafa-flötur* (JTrSm. I. 86). **-var** [-n-va·r] n. Stribe paa Vand i Blikstille.

lógresi (-is) [loᵘ:grɛ·sɪ] n. (bot.) Aks-Guldhavre (trisetum subspicatum).

logsabrigði [loχ·sabrɪq·ðɪ, -brɪg·ðɪ] npl. Vindstille (og stille Sø) foran en Pynt, hvor Vinden blæser paa bægge Sider, men stiller af under Pynten (for *lognsæbrigði?)* (Vf.).

°**logskrín** [loχ·sgri·n] n. »Lueskrin«, ɔ: Solens Skrin, Himlen. °**-stjaki** [-sdja·gɪ, -sdja·ɟɪ] m. Lygtepæl. **-svíða** [-svi·ða] v. impers.: *mig* (pop. *mjer) logsvíður*, jeg føler en brændende Svie.

°**logumríkur** [lo:qomri:goϱ, -ri:koϱ] a. rig paa Luer.

lógun (-ar, -anir) [loᵘ:(q)øn, -anɪϱ] f. 1. *(það að farga e-u)* det at skille sig af med n-t, Bortsalg, Bortgiven. — 2. *(eyðsla)* Bortødslen. — 3. *(slátrun)* Slagtning.

lógunartími [loᵘ:(q)ønaϱti:mɪ] m. Slagtetid.

†**logvaki** [loq·va·gɪ, -va·ɟɪ] m. = **vatnsefni.**

lóhærður [loᵘ·hairðoϱ] a. (bot.) filtet (tomentosus). **-jurt** [-jʏϱt] f. Kattefod (antennaria).

lok (-s, pl. ds.) [lo:k] n. I. 1. Laag: *l. á kistu*; *l. á skattholi*, Chatolklap. — 2. *(mjög lítil lúða)* meget lille Helleflynder (Vf.). — II. npl. *lok.* 1. Slutning, Ende, Udgang (paa n-t): *l. e-s tíma*, Udløbstid; *líða undir l.*, gaa til Grunde; *að lokum*, til sidst; *að lokunum*, til syvende og sidst; *nú fer að líða að lokunum*, nu slaar snart den sidste Time. — 2. = *vertíðarlok*, Slutningen paa Vinter-Fisketiden: *Gísli bað ... hann að ljá Konráði einhverja bók í verið, og prófa hversu notað hefði áður norður færi í lokin* (GKonÆf. 154); *fara í l.*, foretage en *lokaferð* (s. d. O.); *það eru komin lokin í e-ð*, n-t er begyndt at slöje af el. forfalde: *það eru [illegible]*, Karlen er begyndt at slöje af (fordi han [illegible] skal slotte). [illegible] bruges ogs. om Ting, som ikke duer ret meget

mere (f. Eks. paa Gr. af Slid): *það eru komin lokin í buxurnar mínar* (Sl.). — **3.** gen. sg. som adv.: *loks, loksins*, endelig, til sidst.

lók [lou:k] n. Forhaling, Ophold (BH.).

1. **loka (-u, -ur)** [lo:ga, lo:ka] f. **1. a.** Klap, Slaa, Skodde: *taka frá lokuna, ýta frá lokunni*, tage Skodden fra. — **b.** Skyder: *hanar og lokur* (Stj. '03, A. 342). — **c.** overf. Udtr.: *seilast um hurð til lokunnar*, gaa over Aaen efter Vand: *margur seilist um hurð til lokunnar*, mangen søger det fjærne, men tænker ikke paa, hvad der er ved Haanden, *skjóta loku fyrir*, sætte en Stopper for n-t: *það þarf að skjóta loku fyrir þess konar óknytti framvegis; — það er ekki loku skotið fyrir það*, det er ikke udelukket, at det kan ske: *enn væri ekki loku fyrir skotið, að grasvöxturinn yrði bærilegur* (GPSk. 167). — **2. a.** *(á buxum)* Bukseklap: *hvítar prjónanærbrækur með loku* (Eim. XII. 99). — **b.** = 1. *klauf* 4. — **c.** *(á botnvörpu)* Bom (paa en Trawl). — **d.** *(á skutli)* Modhage. — **e.** *(hjartaloka)* Hjærteklap. — **f.** *(á aktygjum)* Selepind. — **3.** *(hella)* pludselig Tilstopning af Øregangen, Klap: *Alt af voru lokur fyrir eyrunum á mjer* (JTrSk. I. 322); *Bárður fékk loku* (der slog en Klap) *fyrir eyrun og suðu í höfuðið* (GFrÁtt. 62). — **4.** *(lok)* lille Helleflynder (Kjalarn.).

2. **loka (a)** [lo:ga, lo:ka] vt. med dat. og vi. **a.** lukke: *l. hurð, l. dyrum, l. kistu, brjefi; — l. að sjer (hurðinni)*, trække Dören til (og aflaase den). — **b.** *l. e-u fyrir e-m*, lukke, afspærre n-t for en.

lóka (a) [lou:ga, lou:ka] vi. hænge: *hundurinn ljet l. halann* (BH.).

loka bjálki [lo:gabjauλ·ɟı, lo:kabjaul·ȿı] m. Slutbjælke. **-brenna** [-brɛn:a] f. (astr.) *(hundastjarna)* Sirius. **-bú** [-bu:] n. Opløsning af en Husholdning; *gera l.*, uddele fuldstændig alt, hvad der er til Rest af en vis Madsort (Sch.). **-dagur** [-da:qøϱ] m. Slutningsdag, spec. den sidste Dag i Fiskesæsonen: *Breyttu menn því til og gjörðu 11. maí að lokadegi vetrarvertíðar* (Eimr. XIII. 179). **-ferð** [-fɛr·ð] f. Rejse, der gjordes fra Gaarden til Fiskerlejet i Slutningen af Fisketiden *(vertíðarlok)* for at hente Gaardskarlens Udrustning og noget af hans Andel i Fangsten (Sl.). **-fellingar** [-fɛd·liŋgaϱ] fpl. = **lokuföll.** **-fær** [-fai:r] a. i Stand til at göre en *lokaferð* (s. d. O.): *l. hestur*. **-gildi** [-ɟıl·dı] n. Slutningsgilde, afsluttende selskabelig Sammenkomst (i en Forening el. lign.). **-glefsa** [-glɛf·sa] f. **1.** *(stórskammir)* en Skylle Skældsord (ASkaft). — **2.** en Bid til Slut: *láta hestana fá sjer dálitla lokaglefsu*. **-hnútur** [-hnu·doϱ, -hnu·toϱ] m. = *loki* 1. **-lýjur** [-li:jøϱ] fpl. Strömpebaand (BH.). **-lykt** [-lıχ·t] f. **1.** (Af., Sl.) = *fylgjulykt*. — **2.** *(vondur þefur)* ubehagelig stram Lugt (Hf.).

lokar (-ars, -rar) [lo:gaϱ, lo:kaϱ] m. Hövl (NMúl.).

lokaráð [lo:garau:ð, lo:ka-] n. daarligt Raad; is. om ironisk kynisk Raad, som den, der modtager det, straks ser næppe er ment bogstavelig.

lokareikningur [lo:gareihgniŋgøϱ, lo:ka-] m. endeligt Regnskab.

lokarspónn [lo:gaϱsboud·v, lo:kaϱ-] m. Hövlspaan (Af.).

loka ræða [lo:garai:ða, lo:ka-] f. Slutningstale. **-sigur** [-sı:qøϱ] m. endelig Sejr. **-sjóðsbróðir** [-sjouðsbrou:ðıϱ] m. (bot.) Fjæld-Hanetop (bartsia alpina). **-sjóður** [-sjou:ðoϱ] m. (bot.) liden Skjaller (alectorolophus minor). **-steinn** [-sdɛid·v] m. Slutsten. **-stjarna** [-sdjad·na, -sdjar·dna] f., is. pl. *-stjörnur*, flydende Fedtpletter, «Øjne» i Suppe (Sch.).

lókastraumur [lou:gasdröy:møϱ, lou:ka-] m. ringe Ström i Havet (BH.).

lokatrje [lo:gatrjɛ:, lo:ka-] n. Slutbjælke.

†**lókátur** [lou:kau·døϱ, -au·tøϱ] m. Lokat (l. locatus), spec. Underlærer ved *Hólar* Latinskole.

lokaþráður [lo:gaþrau:ðøϱ, lo:ka-] m. lumsk Traad: *sem einhver limur læðist inn í vefinn | og lokaþráðum blandi hvers manns garn* (MJ. i Eimr. XVII. 19).

lokaæfing [lo:gaai:viŋg, lo:ka-] f. sidste Prøve, Generalprove.

lok blaðka [lo:kblaþga, -blaðka] f. Stoppeventil. **-brá** [-brau·] f. cogn. Luköje: *Óli Lokbrá* (And. I. 108). **-hefill** [-(h)ɛ·vıdλ] m. Gradhövl. **-hilla** [-(h)ıdla] f. Vægskab, Væggeskab. **-hljóð** [-(h)λıou·ð] n. Lukkelyd. **-hvíla** [-χwi·la, lo:kvi·la] f. = **lokrekkja.**

Loki (-a) [lo:ɟı, lo:ȿı] m. npr. (myt.) Loke; (Talem.) *Loki skítur í teiginn*, Loke skider paa Engen, siger man, naar alt det Hø, som er slaaet paa en Gaard, er bragt i Hus, medens der dog endnu er noget tilbage at slaa paa Engen (jfr. *orf)* (Arnf.); *sleikja rassinn á honum Loka*, (om en der træder en Naal) slikke Enden af Traaden (for bedre at kunne faa den igennem Naaleöjet), jfr. det næste Ord; (Ordspr.) *lengi gengur Loki og Þór, ljettir ei hríðum* (GJ.) (siges naar Uheld kommer Slag i Slag: Loke og Tor gaar længe og Uvejret horer ikke op; **Lokafóstra = Elli*, Alderdommen (MJ. IV. 231).

loki (-a, -ar) [lo:ɟı, lo:ȿı, lo:ga(ϱ), lo:ka(ϱ)] m. **1.** *l. (á þræði)* Kurre: *ef l. drægist á nálþráð* (ÓDavÞul. 231). — °**2.** *(öryggisloka)* Ventil.

Lokinhamrar [lo:ɟıv(h)amraϱ, lo:ȿıv-] mpl. npr. Navn paa en stor Gaard i Vest-Island; (Ordspr.) *láttu nú sjá(st), að þú sjert frá Lokinhömrum*, vis, at du har Kræfter (Vf., Sl.).

lokinn [lo:ɟın, lo:ȿın] pp. af **ljúka.**

1. **lokka (a)** [lohga] vt. lokke: *l. e-ð út úr e-m*, fralokke en n-t; (Ordspr.) *þann er hægt að l., sem sjálfur vill brokka* (GJ.), den er let at lokke, som gærne vil hoppe.

2. **lokka (a)** [lohga] vt.: *l. sig*, falde i Lokker; — refl. *lokkast*, ds.; — pp. *lokkaður*, lokket.

lokka fagur [lohgafa:qøϱ] a. med skönne Lokker. **-höfuð** [-hö:voð] n. Lokkehoved.

lvkkan [lohgan] f. = **lokkun.**

lokkaprúður [lohgapru:ðøϱ] a. haarfager, skönt lokket.

lokkari (-a, -ar) [lohgarı] m. Lokker, Forforer.

lokkasafn [lohgasab·v] n. Lokkefylde.

lokkfagur [lohkfa·qøϱ] a. skönt lokket.

lokkun (-ar, -anir) [lohgøn, -anıϱ] f. Lokken.

lokkur (-s, -ar) [lohgøϱ] m. Lok, Haarlok.

lok laus [lo:glöys, lo:k-] a. uden Laag. **-leysa (-u)** [-lɛisa] f. Vrövl, Nonsens.

lokna (a) [lohgna] vi. ende, sluttes, falde.

lok næla [lo:gnai·la, lo:k-] f. Sikkerhedsnaal. **-rekkja** [-rɛhɟa] f. †**1.** *(læst svefnherbergi)* Aflukke med Senge. — **2.** *(sæng, sem loka má fyrir)* Alkove. **-ræsa** [-rai·sa] vt. törlægge ved lukkede Afløbsrender; dræne; *l. borg*, anlægge Kloakker i en By. **-ræsagerð** [-raisaɟɛr·ð] f. Kloakbygning, Forfærdigelse af lukkede Afløbsrender. **-ræsi** [-rai·sı] n. lukket Afløbsrende, Kloak: *leggja l.*, dræne, rörlægge, anlægge Kloakker. **-ræsing** [-rai·siŋk] f. Rörlægning, Anlæg af Kloakker el. Dræn.

loks [loχ·s] adv., **loksins** [loχ·sıns] adv. endelig, langt om længe.

° **lok snerill** [lo:ksnɛ·rıdλ] m. Stophane. **-speldi** [-sbɛldı] n. Klap.

lokuband [lo:gøban·t, lo:kø-] n. Skoddebaand.

lókubyr [lou:gøbı:r, lou:kø-] m. sagte Vind, hvor Sejlene hænger (BH.).

loku buxur [lo:gøbʏχ·soϱ, lo:kø-] fpl. Klapbukser. **-föll** [-föd·λ] npl. store, tætte Læg: *fer það eftir smekk hvort kjóllinn þar undir á að vera með jöfnum, þjettum föllum, lokuföllum eða ryktur* (Lögr. '15, 90). **-galli** [-gad·lı] m. = **hjartagalli.** **-laus** [-löy·s] a. uden *loka:* uden Skodde, uden Klap osv.: *l. er brókin hans* (ÓDavÞul. 265).

lokun (-ar, -anir) [lo:gøn, lo:køn, -anıϱ] f. Lukning, Tillukkelse: *l. hurðar; l. búða; —* Afspærring: *l. hafna*.

lókur (-s, -ar) [lou:gøϱ, lou:køϱ] m. (vulg.) penis.

loll (-s) [lod·λ] n., 1. **lolla (-u)** [lod·la] f. Sendrægtighed.

2. **lolla (a)** [lod·la] vi. drive, være sendrægtig: *l. við e-ð*, drive ved n-t, arbejde langsomt paa n-t.

lollari (-a, -ar) [lod·ları] m. Driver, sendrægtigt Menneske.

lomber (-s) [lom·bɛr] m. L'hombre.

lóm brögð [loum·bröqð, -brögþ] npl. Bedrag, Føren bag Lyset: *leika e-n lómbrögðum*, føre en bag Lyset (ÁM. 226b, 8vo). **-geður** [-ɟɛ·ðøϱ] a. lumsk (ÁM. 226b, 8vo).

lómjúkur [lou:mju·gøϱ, -mju·køϱ] a. saa blød som Uldfnokker, dunblød.

lómslegur [loum·slɛqøϱ] a. lumsk af Udseende.

lómur (-s, -ar) [lou:møϱ] m. **1.** (zool.) rødstrubet Lom (colymbus septentrionalis) (GrFugl.). — **2.** Klynken, Jamren (spec. ugrundet el. paa Grund af Smaating): *berja lóm(inn)*, jamre, stadig beklage sig over Fattigdom el. Vanskeligheder (jfr. *barlómur)*. — **3. a.** *(svikari)* Bedrager. — **b.** *(hrekkjalómur)* Skælm. — **4. a.** *(svik)* Bedrageri. — **b.** *(grikkur)* Puds.

lómvía [loum·vija] f. = **langvía.**

lon [lo:n] n. Ophold, Ophør: *láta l.*, holde op med (BH.); *Þó á kvæðum láti ei l.* (Anm. til BTh. 277); *gefa l.*, ds. (ASkaft.); *l. og don*, uafbrudt, stadig væk: *Var svo lærið geymt l. og don heilt ár eða leingur* (JÁÞj. I. 589); *hann reri þarna l. og don, en ekki fjekk hann fisk úr sjó; — sitja l. og don*, ¹) *(sitja iðjulaus)* sidde orkeslos, med Hænderne i Skødet; ²) sidde stadig, evig og altid: *þú situr l. og don við lesturinn* (JThMk. 108); *liggja l. og don*, ligge uvirksom hen.

lón (-s, pl. ds.) [lou:n] n. **1.** Vandstade, Bredning i Elv (Aa), jfr. -lune i da. Stednavne. — **2.** *(við strönd)* Nor, Lagune; (Talem.) *hann* (el. *sá) átti erindi í lónið!* hvad vilde han paa den Galej! — **3.** npr. Egn i ASkaft.; ogs. alm. Gaardnavn.

lóna (a) [lou:na] v. impers. **1.** *l.* (abs.) og *l. upp*, blive til en Tjærn: *hefir vatn úr ánni lónað þar upp milli tindanna* (ÞThFerð. III. 155). — **2.** (om Is) *l. sundur*, løsnes, løsne sig: *Hafísinn fór heldur að l. sundur frá eynni, og menn fóru að geta náð í grásleppu* (ValDagr. 36); *l. frá*, drive bort: *þá lónaði ísinn frá og var komið rek á hann norður til hafs* (JÞorkÞjs. 342). — **3.** refl. *lónast*, dratte: *hann er að l. á eftir* (dratter bagefter).

lónasóley [lou:nasou:lei] f. (bot.) en Art Frøpeber (batrachium paucistamineum var. eradicatum).

longintes (-s, -ar) [loŋ·ɟıntɛ:s] m. (pop.) = **langintes.**

lonkubyr [loŋ·gøbı:r, loŋ·kø-] m. svag Luftning, saa at Sejlet lige undgaar at hænge slapt ned (Sch.) (Vf.).

lón kútur [louŋ·ku·døϱ, -ku·toϱ] mr. (BH.) = **brimbútur** 1. **-myndaður** [-n·-mındaðoϱ] a. dannet som et Vandstade el. Nor.

lonta (-u, -ur) [lov·da, lon·ta] f. **1.** (Mýv.) = *bleikja: ef einhver l. kynni að vera enn þá til* (GFrÁtt. 139). — **2.** lille Torsk, fanget paa Grundsø (Langanes). — **3.** *(silakeppur)* et dovent, flegmatisk Væsen (bruges baade om Mennesker og Dyr).

lontulegur [lov·dølɛ·goϱ, lon·tø-] a. som ser doven og sendrægtig ud.

lopa band [lo:baban·t, lo:pa-] n. = **lopband.** **-blár** [-blau:r] a. blaa som af Vattersot el. Sult (jfr. *lopi): í hel soltin manns-grind lopablá og dauð* (StStAndv. II. 223). **-sagl** [-sag·λ] n. Hakken (i Læsning el. lign.) (Sl., Sch.).

lopband [lob:ant] n. groft Uldgarn (Mýrd. 362).

lopi (-a, -ar) [lo:bı, lo:pı] m. **1. a.** *(togi)* udtrukket Tot af kardet Uld, Töje: *teygja úr lopanum, spinna* (el. *teygja) lopann*. — **b.** Væge (i et Spinderi). — **2.** Væv (om en langvarig Snakken): *tognaði úr lopa Gríms gamla langt fram á nóttina* (GFrTs. 19); *spinna* (el. *teygja) lopann*, væve, snakke længe og trættende: *Mér þykir hann tilgerðarlegur á köflum og spinna lopann leiðinlega lengi á stundum* (Eimr. X. 232). — **3. a.** *(hvap, bjúgur)* oppustet Kød, Hævelse og Slaphed i Kødet (jfr. *horlopi)*. — **b.** spec. = *skyrbjúgur*, Skørbug. — **4.** *(nýgræðingur, nál)* det förste Græs som kommer op, naar Sneen smælter, Vintergrøde (ofte gult og kraftløst); jfr. *vetrarlopi*. — **5.** *(miðlungs hákarl)* mellemstor Havkal (Hf., Sch.).

ló pysja (-u, -ur) [lou:pısja] f. **1.** *(mjúkur sveppur)* en blød Svamp (BH.) (Troldsmörsvamp (fuligo septicar L.)?). — **2.** (zool.) *(lundapysja)* ung Søpapegöje (BH.). — **3.** *(í mómýri)* = *pysja*. **-pysjulegur** [-pısjølɛ:qøϱ] a. blød, blødagtig.

loppa (-u, -ur) [lohba] f. **1.** *(loppa)* Pote *(krumla)* stor og [illegible] Haand, Grabbe, Lab: *hvar er það loppan á þjer* (ÓDav.). — **2.** *(það að vera loppinn)* Følesløshed i Hænderne paa Grund af Kulde: *Kenndi eg loppu krumlum í og kjúkum dofa* (GFrÚh. 147).

loppinn [lohbɪn] a. [illegible] at Kulde, [illegible].

lopt [lof·t] n. = **loft.**

lóra (-u, -ur) [loᵘ:ra] f. **1.** *(e-ð ómerkilegt, ögn)* Ubetydelighed; — mest som en Slags Diminutiv i Sammensætninger for at bet. n-t lille el. ubetydeligt, f. Eks. *ýsul., skötul.*, jfr. *lórfiski.* — **2.** spec. *(kisa)* Pus, Mis, is. i Sms. *kisul.* — **3.** *(raggeit, lítilsigld manneskja)* Kujon, Kryster: *Um karska [illegible] kætin slík. Konan er eingin l.* (ÓDavVil. 373).

lórfiski [loᵘɣ·fɪsɟɪ] n. Fangst af smaa ubetydelig Fisk, trægt Fiskeri (LFR. VII. 17).

?**lortur (-s, -ar)** [loɣ·døɣ] m. Lort.

lórulegur [loᵘ:rolɛ·qøɣ] a. sagtmodig, stilfærdig.

los (-s) [lo:s] n. Løshed, Mangel paa Fasthed: *það var l. á öllu*, alt var i Opløsning; *það er hálfgert l. á honum*, han kan ligesom ikke slaa sig til Ro ved nogetsomhelst.

losa (a) [lo:sa] vt. **1. a.** løsne: *l. band; — l. um e-ð*, løsne n-t, løsne n-t, der strammer en; *l. ekki*, ikke faa en Bid, ikke fange en eneste Fisk: *þessi fjekk nokkuð, en hinn losaði ekki* (Mýv.). — **b.** spec. [illegible] *var búinn að l. um fimtíu kapla, þegar rosinn kom.* — **2.** befri: *l. bæinn úr grasinu*, slaa Græsset rundt omkring Gaardens Huse (JÁÞj. II. 573); *l. e-n við e-ð*, befri en for n-t, skaffe en af med n-t; *l. sig við e-ð* el. *l. e-ð við sig*, skille sig af med n-t, skille sig ved n-t: *hann gaf alt sem hann gat við sig losað; — l. sig við e-n*, blive af med en. — **3. a.** frigöre (et Kar, en Sæk el. andet) for Indholdet, tömme: *l. poka, l. skúffu.* — **b.** *(afferma)* losse: *það er heldur ekki rjett ... að við viljum láta skip l. við Batteríisbryggjuna 300 daga ársins* (Lögr. '11, 62). — **4.** refl. *losast*, blive løs, blive fri; *l. við e-ð*, blive fri for n-t.

losa flík [lo:safli:k] f. løsagtig Kvinde (BH.). **-legur** [-lɛ·qøɣ] a. **1.** løs, som mangler Fasthed, usammenhængende: *losalegt hrófatildur, l. jarðvegur*; overf. *losaleg röksemdaleiðsla.* — **2.** *l. í lund*, flygtig; *(ljettúðugur)* løsagtig, letsindig.

†**losan** [lo:san] f. = **losun.**

losara bragur [lo:sarabra:qøɣ] m. opløst Tilstand, flygtig, flagrende Maade at være paa: *það er l. á honum, á heimilinu.* **-legur** [-lɛ·qøɣ] a. = **losalegur** 1.

losi (-a) [lo:sɪ] m. **1.** *(los)* Løshed. — **2.** *(það sem laust er)* det som er løst; *(það sem lafir laust)* det som hænger løst ned (BH.). — **3.** *(lauslæti)* Løsagtighed.

ló skera [loᵘ:sɟɛ·ra] vt. afskære Luen (paa Töj), overskære. **-skurðarvjel** [-sgʏrðarvjɛ:l] f. Overskæremaskine. **-skurður** [-sgʏrðøɣ] m. Luens Afskæring, Overskæring. **-slitinn** [-slɪ·dɪn, -slɪ·tɪn] a. luslidt.

losna (a) [los·na] vi. **1. a.** blive løs, blive fri: *skóþvengurinn losnaði*, Skoremmen løsnede sig. — **b.** løsnes, opløse sig: *ísinn losnar frá landinu, ísinn losnar sundur; — fylkingin losnaði*, Slagordenen begyndte at opløse sig; *Þar drap maður mann, þá er losna tók bardaginn* (Il. II. 72); (Ordspr.) *dettur loka þá losnar úr skorðum* (GJ.), Skodden falder ned naar den løsnes; *l. við e-ð*, løsnes fra n-t, blive fri for n-t; *l. á hold* el. abs. *l.*, blive saa fed, at Kødet løsnes, jfr. *laus* I. — **2. a.** blive ledig, blive vakant: *embættið losnaði*, Embedet blev ledigt. — **b.** slippe: *jeg get ekki losnað þaðan, fyr en kl. 5.*

?**lóss** (gen. ds., pl. **-ar**) [loᵘs·] m. = **hafnsögumaður.**

lossabrigði [los:abrɪq·ðɪ, -brɪg·ðɪ] npl. (Vf.) = **logsabrigði.**

losta girnd [los·daɟɪr·nt, -ɟɪn·t] f. Sanselighed, Hang til Vellyst. **-gjarn** [-ɟar·dn, -ɟad·n] a. vellystig, udsvævende. **-liður** [-lɪ:ðøɣ] m. penis. **-lífi (-is)** [-li:vɪ] n. utugtigt Levned. **-samlegur** [-samlɛ:qøɣ] a. sanselig. **-samur** [-sa·møɣ] a. = **lostagjarn.** **-semd** [-sɛm·t] f., **-semi** [-sɛ·mɪ] f. indec. stærk Lyst, Vellyst; *(lauslæti)* Løsagtighed. **-sýki** [-si:ɟɪ, -si:kɪ] f. indec. sygelig Könsdrift.

lost fagur [los·tfa·qøɣ] a. elskovsvækkende ved sin Skönhed. **-heitur** [-(h)ɛi·døɣ, -(h)ɛi·tøɣ] a. opflammet af Elskov.

losti (-a) [los·dɪ] m. Vellyst, Sanselighed; Könsdrift: (Ordspr.) *lostinn elur óleynandi ástir* (GJ.), Vellystens Elskov kan aldrig skjules.

lostinn [los·dɪn] pp. af **ljósta.**

lostlega [los·dlɛqa] adv. begærlig, beredvillig.

lostuglega [los·dølɪ·qa] adv. = **lostlega.**

lostugur [los·doqøɣ] a. beredvillig: (Ordspr.) *lostugum dansi er ljett að pípa* (GJ.); *það lætur hverjum best, sem hann gjörir l.* (SchMál.), Lyst gör let Arbejde.

lost verk [los·dvɛɣk] n. kært, behageligt Arbejde: *ljett eru* (el. *falla) lostverkin* el. *flest falla l. ljett*, kært Arbejde falder let. **-æti** [-ai·dɪ, -ai·tɪ] n. Lækkerhed. **-ætinn** [-ai·dɪn, -ai·tɪn] a. lækkersulten. **-ætni** [-aihdnɪ] f. indec. Lækkersult. **-ætur** [-ai·døɣ, -ai·tøɣ] a. lækker, velsmagende.

losun (-ar) [lo:søn] f. **1.** Løsnelse, Løsnen. — **2.** *(lausn)* Løsning.

los æði [lo:sai·ðɪ] n. Løsagtighed, Flygtighed. **-æðislegur** [-aiðɪslɛ:qøɣ] a. løsagtig, flygtig: *reisa skorður við losæðislegum* (overilet) *hjónaskilnaði* (Nefnd. II. 117).

lot [lo:t] npl. **1.** *(það að lúta)* Luden. — **2.** *(það að hallast)* Hælding: *kominn að lotum*, bragt paa Hælding, nær ved at falde. — **3.** pl. *(hegðun)* (venlig) Opførsel (jfr. *atlot*): *engan föður eg leit sýna | eins blíð l. að [illegible]* [illegible]. — **4. a.** [illegible] klart Stykke Himmel ved Horisonten (Vf.). — **b.** overf.: *gæta að, hvernig* [illegible] Mærke til Omstændighederne; deraf ligefrem: Omstændigheder, Mærker, Solemærker: *sjá á (af) öllum lotum*, se af alle Mærker, alle Solemærker; *þér sjáið á öllum lotum, að allt stendur í vorum málum hérumbil við það sama* (JSBr. 315); *helstu l. liggja til þess*, de fleste Omstændigheder tyder derpaa (MvT. I. 347). — **5.** is. i pl. *(á bát)* **a.** Böjningen af Kolens Fortsættelse for og agter fra Kolens Ende til Begyndelsen af Stævnet (jfr. 1. *lota* 3.). — **b.** det Stykke i en Baad, som udgör Fortsættelsen af Kolen for og agter, fra Kolens Ende til Stævner.

1. **lota (-u, -ur)** [lo:da, lo:ta] f. **1.** det Tidsrum, Udaandingen varer, Pust, Aandedræt: *Misjafnt er hve opt á að hafa þetta yfir í lotunni* (kunne fremsige det i et Aandedræt) (ÓDavSk. 193); — om en Serie af Hyl: *(hundurinn) gólaði af öllum mætti og teygði sem mest úr lotunni* (ÞGjD. 33); *drekka í einni lotu*, drikke i et Drag. — **2.** overf. en vedholdende, uafbrudt Beskæftigelse (uden nogen Pause for at trække Vejret, el. Pusten): *vatnið sem Steinar var vanur að færa honum, þegar hann hafði étið fyrstu lotuna* (naar den havde faaet den förste Sult stillet) (ÞGjD. 48); *í einni lotu*, i et væk, uafbrudt, (ud) i et Køre, i Træk, jfr. *striklota*; *þegar allir eru sammála um að byggja báða þessa garða í sömu lotunni* (i Træk, ud i et Køre) (Lögr. '11, 62); *í sömu lotunni*, lige derefter: *þar átti að gifta yngsta bróðurinn í sömu lotunni* (Eimr. XIV. 227); — dat. pl. †*lotum* som adv., imellem, undertiden. — **3.** (med.) Seance. — **4.** pl. *lotur*, Slædens opadböjede Forender (jfr. *lot* 5.).

2. **lota (a)** [lo:da, lo:ta] v. impers.: *lotar undir*, der er klar Luft ved Horisonten, men skyet længere oppe (Vf.).

lótaska [loᵘ:tasga] f. (zool.) *(tindabikkja)* Tærbe (raja radiata) (Vf.).

lotinn [lo:dɪn, lo:tɪn] pp. af *lúta* som a. böjet: *l. í herðum*, duknakket.

lotlegur [lo:dlɛqøɣ, lo:t-] a. **1.** *(lotinn)* ludende, böjet (af Svaghed og Ælde), duknakket. — **2.** *(þreytulegur)* træt af Udseende, medtagen; *(eftir veikindi)* blegnæbbet, svag at se paa.

lotning (-ar) [lohdniŋk] f. **1.** *(djúp virðing)* Ærefrygt, Ærbodighed. — †**2.** *(hneiging)* Buk, Reverens, Nejen.

lotningar fullur [lohdniŋgaɣfʏd·løɣ] a. ærbodig. **-merki** [-r-mɛɣ·ɟɪ] n. Tegn paa Ærbodighed, Æresbevisning. **-verður** [-vɛr·ðøɣ] a. ærværdig.

lotningur (-s, -ar) [lohdniŋgøɣ, -iŋs] m. (Höfðahverfi, Sch.) = **stútungur.**

lótorfa [loᵘ:torva] f. **1.** *(þur reiðingstorfa)* Stykke tört, blødt, trævlet Grönsvær, som man har banket den løse Muld ud af: *Hún finnur þá að við hann er bundin l., vætt í steinolíu* (GFrTis. 82); *hann er ekki sú l., að það kvikni í honum, þó að stelpunum lítist á hann* (Árn.); *setja brennandi lótorfu undir tagl á hrossi*, sætte et Stykke brændende Græstörv under Halen paa en Hest, for at skræmme den bort (Árn.); at dette Barbari virkelig har kunnet finde Sted, synes at bestyrkes ved at Udtrykket forekommer i overført Betydning, om n-t, der driver en ustanselig frem: *með sjálfstæðið undir taglinu eins og glóandi lótorfu* (Rvík '11, 189). — **2.** *(fyrsta torfan, sem skorin er upp úr jarðvegi við torfskurð)* det förste Stykke Grönsvær *(torfa)*, der skæres op ved Grönsværskæring.

lotsveifgras [lo:tsvɛivgras] n. (bot.) slap Rapgræs (poa laxa).

lotu lágt [lo:dølauχ·t, -lauht, lo:to-] an. med lav Stemme (Klopst. V. 213). **-langur** [-lauŋ·gøɣ] a. **1.** *(sem getur talað eða sungið mikið í einni lotu)* som har et langt Aandedrag (som kan tale el. synge længe uden at behove at trække Vejret); — som m. om en Mand, som kan længe lade være med at trække Vejret (ÓDavSk. 193); navnlig brugt om en, der skal fremsige en Ramse el. desl. — **2.** med lang opadböjet Forende el. Forstavn: *l. sleði; lotulangt skip* (jfr. *lota* 4 og *lot* 5). **-lengdarkapp** [-lɛiŋdaɣkahp] n. Kappestrid i Opramsning uden at trække Vejret (ÓDavSk. 193). **-stuttur** [-sdʏhdøɣ] a. stakaandet.

lóu kvak [loᵘ:okva:k] n. Hjejlens Kvidren. ***-ljóð** [-ljoᵘ:ð] npl. Hjejlesang. **-lok** [-lo:k] n. lille bitte Flynder (jfr. 1. *lóa* 2.).

lóungur (-s, -ar) [loᵘ:uŋgøɣ, -uŋs] m. **1.** (bot.) = *skriðstör.* — **2.** *(hýungur)* lille Smule Plante- el. Buskvækst: *það er farinn að koma aftur lítill l., þar sem skógurinn var* (Sl., Sch.).

lóuþræll [loᵘ:oþraid·l] m., **lóþræll** [loᵘ:þraidl] m. (zool.) Ryle (tringa alpina).

Lovísa (-u, -ur) [lo:visa, lov:isa] f. npr. Louise, Lovise.

1. **lú** [lu:] f. Træthed.

2. **lú** [lu:] n. (fr. loup) en Slags Kortspil.

?**lú(a) (ði)** [lu:(a)] vt. luge: *Kvenmaður óskast til að lú stóran matjurtagarð* (Vísir VII. 202).

lúa lag [lu:ala:q] n. lumpen Opførsel: *liggja á því lúalagi að ...*, vedblive med den Lumpenhed, være saa lumpen at ...: *þeir lágu lengi í því lúalagi, að hvolfa bala ofan yfir strompinn* (JTrL. 320). **-legur** [-lɛ·qøɣ] a. **1.** *(lúinn að sjá)* træt af Udseende. — **2.** *(ljelegur, óásjálegur)* ussel, ringe (is. af Udseende). — **3.** lumpen, ussel, nederdrægtig: *Reiðfærið var lúalegt* (ÞGjD. 47); *öllum lúalegum getsökum um tilgang hans er vísað aftur heim til feðra sinna* (JTrB. 224). **-stirður** [-sdɪr·ðøɣ] a. stiv af Træthed, dødstræt: *(fólkið) gekk lúastirt að votabandi* (StStAndv. II. 125). **-sæi** [-sai:jɪ] n. dat. (af *lúasag?*) = *lúasæri*, kun i Forb.: *liggja á l. við e-n* (Breiðd.). **-særi** [-sai:rɪ] n.: *liggja á lúasærinu við e-n*, trygle en om at göre n-t.

lúbarning [lu:bardniŋk] f. Mørbankning.

lubba hár [lʏb:ahau:r] n. Purhaar, laaddent Haar; pjusket, uredt Haar. **-legur** [-lɛ·qøɣ] a. **1. a.** laadden, sammenfiltret, purret: *lubbalegt hár; — loðnar (snjóflyksur) og lubbalegar* (GFrÚbl. 4). — **b.** usoigneret: *sjá hann óhreinan og lubbalegan sýknt og heilagt* (JTrHeið. I. 25). — **2.** *(lúalegur)* lumpen, tølperagtig. **-menni (-is,** pl. ds.**)** [-mɛn:ɪ] n. *(lubbi)* Pjalt, Tølper: [illegible]

við slíkt l. (Ísaf. '15, 8. 4). **-skapur** [-sga·bo̜ɣ, -sga·poǫ] m. Tølperagtighed, Lumpenhed, Gemenhed.

lubbast (a) [lʏb:ast] vrefl. gaa langsomt og gnavent; efterkomme en Befaling paa en gnaven og sendrægtig Maade.

lubba taskur (-s, -ar) [lʏb:atas·goǫ] m. (Þing.) = **lubbamenni. -trúss** [-trus·] n. n-t laaddent, sammenfiltret og uordentligt (Þing.). **-þykni** [-þɪhgnɪ] n. tykke, sammenfiltrede Skyer: *L. hafði legið í lofti þenna dag, glufulaust* (GFrSex 98).

lubbi (-a, -ar) [lʏb:ɪ] m. **1.** *(hárlubbi)* tykt, uredt Haar, langt, pjusket Haar. — **2.** *(lubbamenni)* (som Skældsord) lavsindet Menneske, Slubbert, Rod. — **3.** *(hundsnafn)* som Navn paa Hunde, Laaddenryg. — **4.** en Vante (is. af daarlig Kvalitet (Sl.)), jfr. *loddi.* — **5.** (Arnf.) = *kverksigi.*

lúberja [lu:bɛrja] vt. mørbanke, prygle, tærske (en), banke (en) af, klapse (en) af.

lúða (-u, -ur) [lu:ða] f. **1.** (zool.) Flynder, Helleflynder (hippoglossus (maximus) vulgaris). — **2.** stor *koli.*

1\. **lúði (-a)** [lu:ðɪ] m. frodigt Græs (Af.).

2\. **lúði** [lu:ðɪ] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **lýja** og **lú(a).**

luðra (-u, -ur) [lʏð·ra] f. en Plante, som ikke kan holde sig oprejst og derfor er nedliggende eller krybende.

1\. **lúðra (a)** [luð·ra] vi. **1. a.** *(um fugla)* krybe langs Jorden og baske med Vingerne, is. naar nogen kommer Reden for nær (jfr. *barma)* (Af., ASkaft.). — **b.** gaa nedböjet og skamfuld som en Hund, der skammer sig, luske af: *hann gekk lúðrandi og sneypulegur burt.* — **2.** overf. logre, bukke sig, krybe: *þola skammir og l. fyrir geheimeráðum* (JSBr. 56).

2\. **lúðra** [luð·ra] gen. pl. af **lúður. -fjelag** [-fjɛ:laq] n. Hornorkester. **-gangur** [-gauŋ·goǫ] m. Trompetskingren: *bakkar Tagusfljótsins ... glumdu af lúðragángi* (Írv. 28). **-sveit** [-svei:t] f. = **lúðrafjelag.**

lúðralegur [luð·ralɛ·qoǫ] a., **lúðrulegur** [luð·rolɛ·qoǫ] a. (Breiðd.) med en skamfuld og nedslaaet Mine.

lúðu lakalegur [lu:ðola·galɛ:qoǫ, -la·ka-] a. lurvet, pjaltet. **-laki** [-la:ɟɪ, -la:ǥɪ] m. (jfr. *lóðulaki) (ræfill)* lurvet, pjaltet Stymper; *(letingi)* Drog.

lúðu lóð [lu:ðolo͜u:ð] f. *(= haukalóð)* Line til Flynderfangst. **-lok** [-lo:k] n. lille *lúða* (Af.). **-lús** [-lu:s] f. Helleflynderlus. **-móðir** [-mo͜u:ðɪǫ] f. »Helleflyndermoder« (mytisk Fisk).

1\. **lúður (-urs, -rar)** [lu:ðoǫ] m. **1.** (om forsk. Blæseinstrumenter) Lur, Trompet, Horn: *blása í l., þeyta l.,* blæse paa Lur, blæse Trompet; *leika á lúðra,* blæse (paa) Horn. — **2.** *(kvarnarlúður)* det Underlag, hvorpaa Møllestenene i en Haandkværn hviler og hvori det malede samles (VSkaft.) (LFR. II. 154—55); *brezka lét við l. kvarnar | löngum fanga standa' á Skarði* (GrTh. '95, 54).

2\. **lúður** [lu:ðoǫ] pp. af **lýja** og **lú(a).**

lúður blástur [lu:ðorblaus·doǫ] m. Lurblæst, Trompetstød, Trompetklang. **-hljóð** [-ǫ-(h)λɪo͜u:ð] n. Trompetklang. **-hvellur** [-χwɛd·loǫ, -kvɛd·loǫ] a. skingrende som en Trompet. **-sveinn** [-svɛid·n] m., **-þeytari** [-þɛi:darɪ, -þɛi:tarɪ] m. Trompeter, Hornblæser. **-þytur** [-þɪ:doǫ, -þɪ:toǫ] m. Trompetklang.

Lúðvík (-s, -ar) [luð·vi·k, -viχs] m. npr. Ludvig, jfr. *Hlöðver.*

lúfa (-u, -ur) [lu:va] f. **1.** *(flókið hár)* uredt, filtret Haarmasse. — **2.** *(rolulegur kvenmaður)* skikkelig og enfoldig Kvinde (Árn.).

lúffa (a) [luf:a] vi. (pop.) neje sig, give efter: *hann varð að l.;* — *l. fyrir e-m,* vise sig föjelig, give efter, ydmyge sig for en.

lúfrost [lu:frost] n. Frost i Vasketöj, et Stykke Grönsvær el. lign., der svinder uden at efterlade Spor af Fugtighed (Árn.).

lufsa (-u, -ur) [lʏf·sa] f. uformelig Masse, Tjavs, Klat.

lufsast (a) [lʏf·sast] vrefl. bevæge sig paa en slatten Maade el. som en Klud, bevæge sig sendrægtigt: *l. á lappirnar,* krybe i Töjet.

lúfur (-s) [lu:voǫ] m. (ÓDavSk. 336) = **lú.**

?**lúgar (-s, -ar)** [lu:gaǫ] m. Lugar.

?**luggari (-a, -ar)** [lʏg:arɪ] m. = **loggorta.**

lugum [lʏ:qøm] 1. p. pl. imp. ind. af **ljúga.**

lúi (-a) [lu:ɪ] m. Mødighed, Træthed, Udmattelse, Udslidthed: (Ordspr.) *með lúa skal lífið fæða* (GJ.).

lúinn [lu:ɪn] pp. af **lýja** og **lú(a).**

1\. **lúka (-u, -ur)** [lu:ga, lu:ka] f. **1. a.** den krummede Haand: *hvað ertu með í lúkunni?* — **b.** Haand: *verð eg þá að klappa þér með lúkunni í þess stað* (JThMk. 317); (Talem.) *vera með lífið í lúkunum út af e-u,* gaa med Livet i Hænderne paa Grund af n-t. — **2.** Haandfuld: *hún ljet lúku sína af salti í pottinn.* — ?**3.** *(stigagat)* Luge.

2\. **lúka** [lu:ga, lu:ka] vt. med dat. se **ljúka.**

lukka (-u, -ur) [lʏhga] f. **1.** Lykke: (Ordspr.) *betri er l. en löng bein,* bedre er Lykke end lange Ben; *e-ð kann ekki góðri lukku að stýra* (el. *getur ekki góðri lukku stýrt),* noget kan ikke føre til godt; ?*óska e-m til lukku (með e-ð).* — **2.** spidsbuet, vinkeldannet Knogle i Fuglens Bryst; naar to Personer brække den ved at trække i Enderne, mener man, at den vil have Lykken med sig, i hvis Lod Spidsen falder (Af.). — **3.** Skaal med Ører, udhulet af en massiv Klump (Skógarströnd).

lukkast (a) [lʏhgast] vrefl. lykkes.

lukku brigði [lʏhgøbrɪq·ðɪ, -brɪg·ðɪ] npl. Lykkens Omskiftelser. **-drambur** [-dram·bøǫ] m. (ASkaft., BH.), **-drymbill** [-drɪm·bɪdλ] m. (BH.) = **dordingull. -drjúgur** [-drju:(q)øǫ] a. som har Lykken med sig. **-fífl** [-fib·λ] n. Lykkeridder, Lykkejæger. **-gras** [-gra:s] n. lange, tynde, etiolerede, græsagtige Skud, som bryder frem fra Jordtagenes indvendige Side om Vinteren. **-hnoðri** [-hvoð·rɪ] m. = **dordingull. -hnútur** [-hvu:døǫ, -hvu:tøǫ] m. »Lykkeknude«; spec. paa et Strömpebaand: *Ef hnútur kleypur á sokkaband manns, heitir hann l., og á manni þá að gefast eitthvað* (JÁÞj. II. 555). **-legur** [-lɛ·qoǫ] a. lykkelig, heldig; — adv. -lega. **-maður** [-ma:ðøǫ] m. Menneske, som har Lykken med sig, lykkeligt Menneske: *sjaldan brýtur l. leir — sjaldan brýtur gæfumaður gler* (s. d. O.). **-poki** [-po:ɟɪ, -po:ǥɪ] m. Lykkepose (is. lukket Pose med Godter og Legetöj). **-pottur** [-pohdøǫ] m. Lykkepotte: *detta í lukkupottinn,* have et uventet Held, være heldig; *í þeirri von, að hlutur manns kunni að kastast upp úr lukkupottinum* (Eimr. XVII. 187). **-samlegur** [-sam·lɛqoǫ] a. lykkelig, heldig; — adv. *-lega.* **-sprang** [-sbrauŋ·k] n. Nativitetsstilling (BH.).

†**lukla-** [lʏhgla] se **lykla-.**

lúkning (-ar) [luhgniŋk] f. Betaling: *lánsali leitar sjer lúkningar í veðinu,* Kreditor søger Fyldestgörelse i Pantet (Stj. '13, A. 164).

?1\. **lukt (-ar, -ir)** [lʏχ·t] f. Lygte.

2\. **lukt** [lʏχ·t] sup. af **lykja.**

luktum [lʏχ·døm] 1. p. pl. imp. ind. af **lykja.**

lúkugat [lu:gøga:t, lu:ko-] n. Lemaabning i et Loft, Lugeaabning, Luge.

lukum [lʏ:gøm, lʏ:køm] 1. p. pl. imp. ind. af **ljúka.**

1\. **lull** [lʏd·λ] n., jfr. *loll,* sagte Ridt, is. sagte Pasgang: *fara* (el. *ríða) l.*

2\. **lull** [lʏl·] n. Vissen, Lullen. **-lull** [lʏl:ʏl·] interj. Visselulle.

1\. **lulla (a)** [lʏd·la] vi., gaa el. ride langsomt, gaa i sagte Pasgang.

2\. **lulla (a)** [lʏd·la] vt.: *l. e-ð í e-u = maka e-ð í e-u,* tilsvine, besmöre n-t med n-t (is. Fedt el. n-t klæbrigt).

3\. **lulla (a)** [lʏl:a] vi. lulle, visse; dysse Börn i Sövn med Nynnen og Klappen: *jeg skal l. ofan á þig* (ÓDav.).

Lúlla (-u, -ur) [lul:a] f. npr. Dim. af *Lússía* og *Lovísa.*

lúlla [lul:a] vi. (i Börnesprog) = *lúra,* sove.

lullari (-a, -ar) [lʏd·larɪ] m. Hest, som er *lullvakur.*

lullgangur [lʏd·lgauŋgoǫ] m. (jfr. 1. *lull)* langsom Gang: *en sá flughraði er eins og l. dræmingjans* (And. II. 71).

Lúlli (-a, -ar) [lul:ɪ] m. npr. Dim. af *Lúðvík.*

lullreið [lʏd·lrei·ð] f. *(skjöktreið, gjögtreið)* sagte Ridt.

lúllum [lul:øm] interj. = 2. *lull,* Visselulle: *Eg yrki ekki við þig neitt l. og bí* (StStAndv. I. 34).

lullvakur [lʏd·lva·goǫ, -va·koǫ] a. som kan gaa sagte Pasgang.

lum [lʏ:m] n. = *lim,* Grene paa et Træ, Krone (ASkaft.).

luma (a, 3. p. sg. præs. ogs. **lumir)** [lʏ:ma] v. **1.** vi.: *l. á e-u,* opbevare n-t hemmelig, ruge over n-t: *þessa fáu skildinga, sem ég hef lumað á* (Eimr. XVI. 140); *lumir sumar á gróða* (ÓDavVik. 247); *nóg er að lifa og l. á listunum sínum heima* (StStAndv. III. 108); *l. á prettum* (ponse paa Svig) (Visn. 362); (Ordspr.) *litlir púkar l. á hljóðum* (GJ.), liden Djævel har ofte stærk Stemme. — **2.** vt. med dat.: *l. e-u að e-m = lauma e-u að e-m,* stikke n-t hemmelig til en. — **3.** refl. *lumast: hann lumast á,* [1] *(er smáhæðinn)* han er en polisk, en Smule spottelysten; [2] *(er duglegri en hann sýnist)* han er en flinkere Arbejder end han ser ud til at være.

?**lúmber** [lum·bɛǫ] m. = *lomber,* L'hombre.

1\. **lumbra (-u)** [lʏm·bra] f. nedtrykt Humør, Upasselighed: *það er einhver l. í mjer,* jeg føler mig uvel (Hún.).

2\. **lumbra (a)** [lʏm·bra] vi. **1.** *l. á e-m,* tæve en af, give en Klø, prygle en, tærske en. — **2.** impers.: *það lumbrar úr honum,* der falder Sne fra Luften, det sner (ASkaft.).

lumbrulegur [lʏm·brolɛ·qoǫ] a. slöj, utilpas (jfr. 1. *lumbra).*

1\. **lumma (-u, -ur)** [lʏm:a] f. **1.** Klatkage (af Hvede (el. Risengryn) med Tilsætning af Krydderier, bagt i Smör): *hveitil., grjónal.* — **2. a.** *(klunnaleg hönd)* stor, klodset Haand. — **b.** spec. om Sælhundens Forpoter: *Vatnið ... spýrnist í boðaföllum út frá hreifum og lummum* (JTrSk. II. 125). — **c.** *(barnshönd)* Barnehaand.

?2\. **lumma (-u, -ur)** [lʏm:a] f. Lomme.

lummu jukk [lʏm:øjʏhk] n. Dej(g) til Klatkager (jfr. *jukk).* **-langur** [-lauŋ·goǫ] a. **1.** *(með langar, bognar hendur)* med lange og krumme Hænder. — **2.** *(fingralangur, þjófgefinn)* langfingret, tyvagtig.

?**lummulok** [lʏm:ølo:k] n. = *vasalok,* Lommeklap.

lumpinn [lʏm̥·bɪn, lʏm·pɪn] a. **1.** *(lasinn, magnlaus)* slöj; *(latur)* ugidelig. — **2.** *(heimskur)* dum (BH.). — **3.** *(rætinn)* lumpen.

lumpri (-a, -ar) [lʏm̥·brɪ, lʏm·prɪ] m. grov Sømandsvante, daarlig Vante (Af.).

lumpruverk [lʏm̥·brøvɛǫ·k, lʏm·prø-] n. groft, klodset Arbejde.

lund (-ar, -ir) [lʏn·t] f. **1.** Sind, Karakter: *leiður í l. = lundleiður.* — **2.** Maade: *á sömu l.,* paa samme Maade; *á allar lundir,* paa alle Maader; *á ýmsa(r) lund(ir),* paa forskellig Maade.

lunda (a) [lʏn·da] vi. fange Søpapegöjer: *þeir lunduðu vel (ágætlega, illa, herfilega),* de havde en god (udmærket, daarlig, meget daarlig) Fangst af Søpapegöjer (Vestm.).

lundabaggi [lʏn·dabaɟ:ɪ] m. Pølse, tillavet af Mørbrad *(lundir,* psoas) og de fede Tarme, spec. Endetarmen *(ristill).*

lundabygð [lʏn·dabɪq·ð, -bɪg·þ] f. Opholdssted for Søpapegöjer: *síðan var upp á því tekið að veiða lunda með netum, lögðum þar yfir sem „lundabygð“ var* (BJLVs. 47).

lundaður [lʏn·daðoǫ] a. = *lyntur: vel, illa l.,* med godt, daarligt Humør el. Sind; (Ordspr.) *hver lifir sem hann er l.* (GJ.), enhver ordner sit Liv efter sit Sind.

lunda goggur [lʏn·dagog:øǫ] m., **-grefill** [-grɛ:vɪdλ] m. = **grefill** 2. **-gröftur** [-gröf·døǫ] m. Gravning, forvoldt af Søpapegöjer. **-háfur** [-hau:vøǫ] m. Kætser til Fangst af Søpapegöjer (omtr. 3³/₄ m lang). **-hola** [-ho:la] f. **1.** *(hola fyrir lunda)* Hul for Søpapegöjer, Søpapegöjerede. — **2.** lille Smuthul, daarlig Beboelse, Rönne, Hul: *Hafið þér nokkurntíma á yðar lífsfæddri æfi séð aðra eins lundaholu?* (JThPs. 235). **-jul** [-jʏ:l] n. Jolle, som bruges til Transport af fangede Søpapegöjer (Vestm.). **-kippa**

[-kıhba] f. et Knippe Søpapegøjer (man pleier at regne 100 Fugle til hvert Knippe) (Vestm.). **-kofa** [-ko·va] f. Søpapegøjeunge. **-kofi** [-ko·vı] m. = **lundahola 2.** **-lús** [-lu:s] f. Søpapegöjelus. **-pysja** [-pı:sja] f. Søpapegöjeunge.

lundar far [lYndaϱfa:r] n., **-lag** [-r-la:q] n. Sindelag, Karakter, Gemyt.

Lundarreykjadalur [lYn·darɛi·ɟada:løϱ, -rɛi·ȿa-] m. npr. Dal i *Borgarfjarðarsýsla.*

lunda spilur [lYn·daspı:løϱ] fpl. de torrede Vinger, Rygrad og Hoved af Søpapegöjer, brugt som Brændsel (Vestm.). **-steik** [-sdɛi:k] f. Mørbradsteg. **-tekja** [-tɛ:ɟa, -tɛ:ȿa] f., **-veiði** [-vɛi:ðı] f. Søpapegöjefangst.

lund blíða [lYn·tbli·ða] f. blid, mild Karakter. **-bragð** [-braqð, -bragþ] n. = **lundarfar.** **-brigði** [-brıqðı, -brıgðı] npl. Stemning: *lyriski skáldskapur, er lýsir einna helzt tilfinningalífi og lundbrigðum einstaklingsins* (ÁBjH. 107). **-erni (-is)** [-d-ɛrdnı] n. = **lundarfar.** **-fastur** [-t-fasdøϱ] a. fast i Sindet, indgroet: *lundfastir lestir.* **-ferli (-is)** [-ferdlı] n. = **lundarfar.** **-góður** [-goᵘ·ðøϱ] a. blidsindet, af en mild og rolig Karakter. **-göfugur** [-gö·vøqøϱ] a. ædelmodig, ædel. **-hastur** [-(h)asdøϱ] a. opfarende, hidsig: (Ordspr.) *sjaldan er lemskur mjög l.* (GJ.), underfundig Mand er sjælden opfarende. **-hýr** [-(h)i·r] a. af blid Karakter. **-hægð** [-(h)aiqð, -(h)aigþ] f. flegmatisk Temperament. **-hægur** [-(h)ai·qøϱ] a. af mild, rolig Karakter, flegmatisk.

lundi (-a, -ar) [lYn·dı] m. (zool.) Søpapegöje (mormon fratercula).

lundillur [lYn·dıdløϱ] a. vranten.

lundir [lYn·dıϱ] fpl. **1. a.** en Muskel, som ligger langs den indvendige Side af Lændehvirvlerne hos Mennesker og Dyr, en paa hver Side (psoas) (forklares urigtig af BH.). — **b.** *(sem matur)* Morbrad. — **2.** hvide Striber el. Spætter i Ansigtet, særlig langs Næsen: *rulleitur með hvítar l.* — **3.** Striber i Maling, Marmorering (Árn.).

lund lag [lYn·dla·q] n. = **lundarfar.** **-laginn** [-lai·jın] a. anlagt, efter sine Anlæg egnet til; — an. *-lagið: e-m er e-ð l.,* n-t er ens Naturel: *hvörki er mér l. né vani minn að brúka spott* (MvT. II. 68). **-leiður** [-lɛi·ðøϱ] a. af et vrantent Sindelag. **-prúður** [-t-pru·ðøϱ] a. höjsindet. **-rækinn** [-d-rai·ɟın, -rai·ȿın] a. trofast: *Valla er hægt ... að finna ... lundræknari mann til vina sinna* (GTh. '96, 198).

Lundúna borg [lYn·dunabor·k] f. npr. = **Lundúnir.** **-bryggja** [-brıɟ:a] f. npr. London Bridge, London Bro.

Lundúnir [lYn·dunıϱ] fpl. npr. London.

lundur (-ar, -ir) [lYn·døϱ] m. **1.** *(þyrping af trjám)* Trægruppe, Lund. — ***2.** *(skógur)* Skov. — ***3.** *(tré)* Træ; i Omskr. for Mand: *stála l.* osv.

lundþungur [lYn·tþuŋgøϱ] a. **a.** tungsindig: (Ordspr.) *langrækni er lundþungum verst* (GJ.). — **b.** som gemmer længe paa sin Vrede.

***lung (-s, pl. ds.)** [luŋ·k] n. Skib.

lunga (-a, -u) [luŋ·ga] n. (anat.) Lunge (pulmo); — om et blødt, ydmygt, eftergivende Menneske: *hann er eins og l.* **-jurt** [-jYϱ·t] f. = **blálilja.** **-mjúkur** [-mju:gøϱ, -mju:køϱ] a. **a.** blød som en Lunge. — **b.** overf. ydmyg og spagfærdig: *þegar þeir heyrðu róð lögmanns, urðu þeir lungamjúkir* (JTrGst. 106). **-mosi** [-mo:sı] m. Lungelav (sticta pulmonaria).

lungi (-a) [luŋ·ɟı] m. det bedste, Kærnen: *lunginn úr heyinu.*

lungna bast [lu:nabas·t, luŋ·na-] n. (anat.) Mediastinum (SvPRask 18). **-blaðka** [-blaþ·ga, -blað·ka] f. Lungelap. **-blaðra** [-blað·ra] f. Lungeblære. **-bólga** [-boᵘl·ga] f. (med.) Lungebetændelse (pneumonia). **-fúi** [-fu:ı] m. (med.) Lungegangræn (gangræna pulmonum). **-himna** [-hım·na] f. Lungehinde. **-jurt** [-jYϱ·t] f. **1.** [illegible] — **2.** = *lungajurt.* **-kvef** [-kvɛ:v] n. (med.) Bronkitis: *ákaft l.,* bronchitis acuta; *langvint l.,* bronchitis chronica. **-kvefbólga** [-kvɛv·boᵘlga] f. (med.) katarralsk Lungebetændelse (pneumonia catarrhalis). **-laus** [-löy·s] a. uden Lunger. **-mein** [-mɛi:n] n. (med.) Lungebyld (abscessus pulmonum). **-ormasýki** [lu:normasi:ɟı, -si:ȿı, luŋ·n-] f. indec. Lungeormsyge (strongylosis). **-pípubólga** [lu:napi·boboᵘl·ga, -pi·po-, luŋ·na-] f. Bronkitis. **-pípur** [-pi:bøϱ, -pi:poϱ] fpl. Luftrörsgrene, Bronkier. **-slag** [-sla:q] n. Lungeslag. **-sullur** [-sYd·løϱ] m. (med.) Ekkinokoksvulst i Lungerne. **-tæring** [-tai:riŋk] f. Lungetæring (phthisis pulmonum). **-vefur** [-vɛ:vøϱ] m. Lungevæv. **-veiki** [-vɛi:ɟı, -vɛi:ȿı] f. indec. Lungesygdom(me). **-þemba** [-þɛm·ba] f. [illegible] *andarteppa,* Astma. **-æð** [-ai·ð] f. Lungeaare.

lungur (-s, -ar) [luŋ·gøϱ] m. ***1.** *(hestur)* Hest. — **2.** *(jfr. lungi): lítli l.,* lille Hjærte (som Kæleord), lille Kræ (BH.). — ***3.** = *lung.*

lunkalegur [illegible] a. *(slægur)* snu, [illegible] — adv. *-lega.*

lunkinn [luŋ·ɟın, luŋ·ȿın] a. klog, listig; *(slægur)* lumsk, snu (Vf.).

lunklegur [luŋ·glɛqøϱ, luŋ·k-] a. = **lunkalegur.**

lunkubragð [luŋ·gøbraq·ð, -brag·þ, luŋ·ko-] n. lumsk List, Rævestreg: [illegible] *með lunkubrögðum* (JG[illegible] Safn V. 3, 58–59).

***lúnóttur** [illegible] a. **1.** [illegible] — **2.** [illegible] underfundig.

lunta legur [illegible] a. [illegible] og vranten [illegible] Optræden. **-seta** [-sɛ:da, -sɛ:ta] f. langvarig og trættende Sidden el. Ophold.

luntast (a) [lYv·dast, lYn·tast] vrefl.: *l. með e-ð,* trække n-t i Langdrag [illegible] (JSBr. 300).

lunti (-a, -ar) [illegible] m. **I. 1.** Lunte [illegible] — **2.** [illegible] **II. 1. a.** [illegible] enhed, drøbet Humør [illegible] — **b.** *(ruddaskapur)* Tølperagtighed. — **2.** *(luntalegur maður)* vranten Person.

luntur (-s) [lYv·døϱ, lYn·toϱ] m. (Breiðd.) = **lunti II. 1.**

?1. **lúpa (-u, -ur)** [lu:ba, lu:pa] f. Lupe.

2. **lúpa (-u, -ur)** [lu:ba, lu:pa] f. Person, som er undselig og sky i [illegible] Hædere.

lúpast (a) [lu:bast, lu:past] vrefl. synke sammen: *Borghildi fanst hún síga öll saman á hestbakinu, l. ofan í söðulinn* (JTrHeið. III. 157).

lúpulegur [lu:bølɛ·qøϱ, lu:pø-] a. **1.** slukøret, som venter at faa Skænd (spec. om Hunde): *l. hundur.* — **2.** nedtrykt, forkrøblet: *lágvaxin fjallasmári og lúpuleg fjandafæla* (ÞThLýs. I. 163). — **3.** adv. *-lega.*

lúr (-s, -ar) [lu:r] m. **1.** *(það að lúra)* Lur, Søvn: *margur stúrinn legst í lúrinn.* — **2.** Slöjhed, Upasselighed (særlig paa Grund af for megen Vaagen): *til að sofa úr mjer lúrinn og þreytuna* (SIng. I. 92). — **?3.** *liggja (upp) á l.,* lure, ligge paa Lur: *þeir liggja svo upp á l. að vinna á mjer með slægðum* (JMPísl. 127).

1. **lúra (-u, -ur)** [lu:ra] f. **1. a.** (jfr. *lóra, lórfiski)* om forsk. Fiske, is. Fladfisk el. Fisk, der kryber langs Bunden (jfr. *liggja á lúr,* se *lúr): skötul.* — **b.** spec. = *skarkoli* (pleuronectes platessa), Rødspætte. — **2.** *(lóra)* som Kælenavn: **a.** *kattarlúra,* Mis. — **b.** lille, sövnig Pige: *Illa liggur á lúru minni* (ÓDavÞul. 270).

2. **lúra (ði)** [lu:ra] v. **I. 1.** vi. *(kúra)* faa sig en Lur, sove: *en þeirra vegna hefðirðu getað lúrt heima hjá bónda þínum í nótt* (JTrHeið. III. 164); *l. á e-u,* passe paa n-t, gemme paa n-t: *hann lúrði á brennivínslögginni fram að jólum;* (Talem.) *l. á e-u eins og ormur á gulli,* ruge paa n-t som Slangen paa Guldet (jfr. JÁÞj. I. 638); *l. e-ð af,* ikke lade sig afficere af et el. andet: *Danir lúra samt þetta af* (JSBr. 32). — **2.** vt. **a.** *(deyfa)* bedøve, göre slöj, svække: *finn jeg svanna lúrar lund | leiðindanna mörg ein stund* (ÓDav.); *þá orma bani lýði lúrar* (JÁGát. 72). — **b.** *(pretta)* bedrage, snyde. — **c.** *(standa e-n að e-u)* gribe en paa fersk Gærning: *hverjir, sem sofandi þá finnast eður fyrir athugaleysi af þessum verða gripnir eður í einhvern máta lúraðir og yfirfallnir* (JÓlInd. 268). — **II.** refl. *lúrast:* **a.** falde i Dvale: *lúrast lóð* (BóluHj. 48). — **b.** svækkes, blive træt: *lúrast vinnukraptur minn* (BóluHj. 235); — pp. *lúraður,* svækket; træt.

luralegur [lY:ralɛ·qoϱ] a. **1.** med plumpe Lemmer, kluntet: *l. í vexti.* — **2.** *(ræfilslega til fara)* laset, pjaltet. — **3.** adv. *-lega.*

lurða (-u) [lYr·ða] f. Ugidelighed, Slöjhed.

?**lurendragari (-a, -ar)** [lY:rɛndra:qarı] m. Lurendrejer (JAðEin. 603).

lurgur (-s) [lYr·goϱ] m. **1. a.** *(þykt hár)* tyk Haartop: *taka (ofan) í lurginn á e-m,* tage en i Kardusen, give en en Overhaling, tage en i Totterne: *En taka mátti í lurginn á þjófunum í stólnum, eins og meistari Jón gerði* (GFrSex 86). — **b.** *(loðið bak á dýri)* et Dyrs laadne Ryg. — **c.** *(herðakistill)* Pukkel. — **2.** *(máttleysi)* Mangel paa Kræfter (BH.).

luri (-a, -ar) [lY:rı] m. kluntet, grim Karl.

lurka (a) [lYϱ·ga] v. **1.** vt. *(berja með lurk)* banke, prygle med en Kæp. — **2.** v. impers.: *lurkar í e-u,* n-t knitrer, knager, brager; spec. om Suset af Vildgæssenes Flugt (Reykjanes, Sch.).

lurkslegur [lYϱ·kslɛqøϱ] a. kluntet; vranten.

lurkur (-s, -ar) [lYϱ·goϱ] m. **1.** Kæp, Banketræ: *vera allur (eins og) lurkum laminn,* føle sig, være som mørbanket (af Træthed el. desl.). — **2. a.** *(e-ð þungIamalegt)* n-t tungt og klodset. — **b.** Person el. Dyr, som er klodset og tværsindet: *hann er ljóti lurkurinn við að eiga; — Hann* (ɔ: *hesturinn) er bölvaður lurkur* (Klods) (3. Ið. IV. 31). — **3.** Benævnelse paa den strænge Vinter 1601—2.

lúrlegur [lur·leqøϱ] a. trist af Udseende.

lúrnastöng [lur·dnasdöyŋ·k] f. Rodspættejærn, Lyster til Rødspættefangst.

lúruveiði [lu:røvɛi:ðı] f. indec. Rødspættefangst.

lús (-ar, lýs) [lu:s, li:s] f. **1.** Lus (pediculus); i en Satire om overdreven Patriotisme: *bara ef lúsin íslensk er, | er þjer bitið sómi* (HHafst.); *leita lúsa,* lyske; (Talem.) *Þá duttu mjer allar (dauðar) lýs úr höfði,* da blev jeg ganske forstenet (Rang.); *læðast eins og lús með saum,* krybe som en Lus paa en Tjærespaan (om Langsomhed); (Ordspr.) *Það situr ekki á þeim að leita öðrum lúsa, sem lúsugur er sjálfur,* den, der selv er luset, skulde ikke prøve paa at lyske andre; jfr. de, som bor i Glashuse, burde ikke kaste med Sten; *lúsin kemst í feldinn, þó ei sje hún þangað látin* (GJ.), sæt ej Lus i Skindkjortel! hun kommer der vel selv (ɔ: det onde lærer sig vel selv); *leita e-m lúsa,* lyske en; overf.: udøve smaalig og pedantisk Kritik overfor en. — **2.** *(ögn)* Smule, jfr. *sykurlús, kaffilús.* — **3.** n-t lille af Vækst (Barn el. Dyr): *sko litlu lúsina.* — **4.** *(nánös)* lavsindet, spec. gnieragtigt Menneske.

1. **lúsa (-u, -ur)** [lu:sa] f. is. i pl. *lúsur,* smaa, tætte Tuer, vanskelige at komme til med Leen (jfr. *kargaþýfi).*

2. **lúsa (a)** [lu:sa] vt. göre n-t paa en luset el. gnieragtig Maade: *l. e-ð niður,* sætte n-t; *l. sig niður í e-ð,* begrave sig i n-t (for at granske det omhyggeligt el. lign.).

lúsa barð [lu:sabar·ð] n. = **lygabarð.** **-byr** [-bı:r] m. »Lusebor« (Bor, som ifølge Folketroen skulde komme i blikstille Vejr, naar man klemte tre Lus ihjel mellem Masten og Neglen og lavede en Rift i Sejlet forneden) (Af., Hf.). **-bjart** [-bjaϱ·t] an. »luselyst« (ɔ: lyst nok til at kunne lyske): *það var ekki l. um hádegið* (Rang.). **-blesaskapur** [-blɛ·sasga:boϱ, -sga:poϱ] m. Lusethed, Lurvethed. **-blesi** [-blɛ:sı] m. **1.** *(lúsugur maður)* luset Person. — **2.** *(nirfill)* luset Gnier, Luseknækker: *Sá bölvaður andlegur lundabaggi og l. og gorkúla og geldingur!* (EKvOf. 165). **-brjósk** [-brjoᵘs·k] n. (ASkaft.) = **refur 5.** **-búð** [-bu:ð] f. luset Kvindemenneske. **-fræ** [-frai:] n. Lusefro. **-gras** [-gra:s] n., **-jurt** [-jYϱ·t] f. (bot.) Troldurt (pedicularis flammea). **-kambur** [-kam·boϱ] m. Lusekam, Kæmmekam. **-lappi** [-lahbı] m. en luset, ussel Stump Papir. **-leit** [-lɛi:t] f. (jfr. *lús)* Søgen efter Lus, Lysken; — *(smámunaleg aðfinsla)* smaalig Undersøgelse el. Kritik. **-letur** [-lɛ:doϱ, -lɛ:toϱ] n. meget smaat Tryk. **-liður** [-lı:ðoϱ] m. = **heljarliður.** **-lyng** [-liŋ·k] n. = **krækiberjalyng.** **-mylingur** [-mı:liŋgøϱ] m., **-muðlingur** [-mYð·liŋgøϱ] m. (Hún.), **-mulingur** [-mY:liŋgøϱ] m., **-mulningur** [-mYl·niŋgøϱ] m., **-munlingur** [-mYn·l-

iŋgøϱ] m., **-murlingur (-s, -ar)** [-mʏr·dliŋgøϱ] m. (Árn.) Bærret af *sortulyng*. **-pjesi** [-pjɛ:sɪ] m. luset Person.

lúsar legur [lu:sarlɛ·qøϱ] a. luset, gnidret, gnieragtig: *lúsarleg rithönd*, gnidret Haand; — adv. *-lega: l. lítill*. **-virði** [-vɪr·ðɪ] n. i Ordspr.: *lítið er lúsarvirðið* (GJ.), en Lus koster ikke meget (siges naar en ringe Erstatning bydes eller gives). **-ögn** [-ög·n] f. en ringe Smule: *enga l. af skyri*, ikke den mindste Smule *skyr* (JThPs. 239).

lúsa sámur [lu:sasau:møϱ] m. (Sl., Af.), **-sarpur** [-saϱ·bøϱ] m., **-skröggur** [-sgrög:øϱ] m. luset Person. **-smyrsl(i)** [-smɪϱ·sʎ, -smɪϱ·slɪ] npl. Lusesalve. **-sótt** [-so·ht] f. Lusesyge (phthiriasis). **-styrkur** [-sdɪϱ·g-øϱ] m. gnidret, ringe Understøttelse: *þann lúsastyrk, sem hann hefir haft úr landssjóði* (Alþ. '11, B. II. 180). **-vaður** [-va:ðøϱ] m.. *draga lúsavað*, nu ukendt Kunst, omtalt af JÓlGrv., cit. i ÓDavSk. 161.

lús feldur [lu:sfɛldøϱ] a. **lúsgefinn. -fiskinn** [-fɪs·ɟɪn] a. svinehel-dig ved Fiskefangst. **-gefinn** [-ɟɛ·vɪn] a. som let bliver luset. **-iðinn** [-ɪ·ðɪn] a. myreflittig: *Lúsiðnir sagnfræðingar* (Eimr. XXV. 228).

lúsífer [lu:sifɛ:r] m. **1.** npr. Lucifer. — °**2.** (zool.) en Dybvands Tudsefisk (himantolophus Reinhardti).

lúskast (a) [lus·gast] vrefl. liste sig i Skjul: *jeg fann ekki kindina, hún hefur lúskast eftir.*

lúskra (a) [lus·gra] v. **1.** vt. med dat. **a.** give en Overhaling, prygle: *Mér hefði annars verið sönn ánægja að því, að lúskra honum dálítið betur* (Morg. '18, 277, S. 4). — **b.** *(skamma)* skælde paa en, læse en Teksten. **2.** vi. *(lúska)* (om Faar) liste sig i Skjul.

lustum [lʏs·døm] 1. p. pl. imp. ind. af **ljósta.**

lúsugur [lu:søqøϱ] a. luset.

lúsþýður [lu:sþi·ðøϱ] a. med meget blød Gangart: *l. hestur.*

1. **lút (-ar)** [lu:t] f. Lud, (kem.) Alkali; °*krúsar Ása lút*, Poesi, Digt (ÓDavVik. 182).

?2. **lút (-ar, -ir)** [lu:t] f. (ÓDavSk. 363) = 1. **lúta.**

1. **lúta (-u, -ur)** [lu:da, lu:ta] f. (mus.) Lud.

2. **lúta (lýt, lútum; laut; lutum; lyti; lotið)** [lu:da, lu:ta; li:t; loy:t, lʏ:døm, lʏ:tøm, lɪ:dɪ, lɪ:tɪ; lo·dɪð, lo·tɪð] vi. og vt. med dat. **1.** lude, böje sig: *l. við saumaskap, skriftir*, sidde böjet ved Syning, Skrivning: *l. lágt*, bukke sig dybt; (Ordspr.) *margur verður að lúta lágt, þó langur sje* (GJ.), mangen maa lavt lude, hvor lang han end er; *oft verður langur að l.* (GJ.), ofte maa lang Mand lude; *sá verður að l., sem lægri hefur dyrnar*, han skal lude, der lave haver Döre, jfr. 5. (Eimr. X. 142). — **2. a.** böje sig som Tegn paa Ærbødighed: *l. höfði*, böje Hovedet: *l. e-m (= sýna e-m lotningu)*, bukke for en, böje sig for en (for at vise ham Ærbødighed); *l. e-m til jarðar*, böje sig i Støvet for en. — **b.** overf. *l. e-m (= vera háður e-m)*, staa under en: *Canada lýtur Englandskonungi*, C. staar under Kongen af England; *l. undir e-n*, være en undergiven. — **3.** *l. að e-u*, ¹) böje sig ned til n-t, nedlade sig til at modtage n-t: *l. heldur að hinu minna, heldur en fara allra umbóta á mis* (Eimr. IX. 1); *l. að litlu*, (egl. bukke sig ned for lidt) tage til Takke med lidt: *það sýnir, að hér er ekki feitan gölt að flá, er lotið er að svona litlu* (Alþ. '11, B. II. 749); (Ordspr.) *sá, sem ekki lýtur að litlu, verður sjaldan ríkur*, hvo lidt forsmaar, bliver sjælden rig; ²) henhøre under, staa i Forbindelse med n-t, angaa: *alt, sem þar að lýtur*, alt hvad der staar i Forbindelse dermed; *alt laut að því*, alt gik ud paa det; *l. til e-s* (= *l. að e-u* ²). — **4.** lyde, have som Ordlyd: *Lögmálsins orð, er l. með svo: hann veg* (LFR. VIII. 215). — **5.** *(slaka til)* give efter: *verða að l. e-m*, maatte böje sig for en; *vægri verða að l.*, den svagere maa give efter; *l. í gras*, bide i Græsset; *l. í lægra haldi*, trække det korteste Straa. — **6.** pp. *lotinn* som a., duknakket.

3. **lúta (a)** [lu:da, lu:ta] vt. **a.** behandle med Lud: *(galdralimi) l. og þvo* (JMPisl. 65). — **b.** alkalisere; — pp. *lútaður*, alkalisk.

lútar bleyti [lu:darblɛi:dɪ, lu:tarblɛi:tɪ] n. Udludning. **-fiskur** [-ϱ-fɪs·g-øϱ] m. Ludfisk. **-salt** [-saʎ·t] n. Ludsalt; Alkalisalt. **-saltur** [-saʎ·døϱ] a. alkalisk. **-stampur** [-sdaṃ·bøϱ, -sdam·pøϱ] m. Bygekar. **-steypa** [-sdɛi:ba, -sdɛi:pa] f. Bygning.

lútaska [lu:dasga, lu:tasga] f. Ludaske.

lúterska (-u) [lu:tɛϱsga] f. Lutheranisme.

lúterskur [lu:tɛϱsgøϱ] a. luthersk.

lút fullur [lu:tfʏdløϱ] a. pærefuld. **-yrða** [lu:dɪrða, lu:tɪrða] vt. udskælde. **-sterkur** [-t-sdɛϱgøϱ] a. meget stærk: *lútsterkt kaffi.*

lutum [lʏ:døm, lʏ:tøm] 1. p. pl. imp. ind. af **lúta.**

†**lútur** [lu:døϱ, lu:tøϱ] a. ludende; sænket.

læ (-s, dat. **lævi,** pl. ds.) [lai:, lai:vɪ] n. **1.** Svig, is. i Udtr. *lævi blandinn*, blandet med Svig. — †**2.** *(skaði)* Skade, Men; (Ordspr.) *löng eru lýða l.*, langvarige er Menneskenes Men (Sigrdrífumál).

†**læbarn** [lai:ba(r)dn] n. Vuggebarn (BH.) = †*ljebarn.*

1. **læða (-u, -ur)** [lai:ða] f. **1. a.** en, der lister sig omkring; jfr. *húmlæða*. — **b.** spec. sendrægtig Arbejder(ske). — **c.** *(feimin kona)* undselig Kvinde. — **2.** om forsk. Dyrs Hunner: **a.** Hunkat (mods. *fress*). — **b.** *(tófa)* Hunræv (mods. *steggur*). — **3.** *(skuggi)* Skygge (BH.): *(þoka)* Taage, jfr. *dalal., fjallal.*

2. **læða (di)** [lai:ða, laid:ɪ] v. **1.** vt. med dat. liste: *l. e-u að e-m*, stikke n-t til en. — **2.** vrefl. *læðast*, snige sig, liste sig; *læðast á sokkaleistunum*; — *læðast burt*, liste, stjæle sig bort; *læðast að e-m*, liste sig hen til en (is. i fjendtlig Hensigt); (Ordspr.) *ekki er betri sú músin, sem læðist, en sú, sem stekkur*, den Mus, der lister sig, er ikke bedre end den, som springer.

læðingur (-s, -ar) [lai:ðiŋgøϱ] m. Lænke (spec. om den mytiske Lænke, hvormed Fenrisulven blev bundet); i daglig Sprog udenfor Poesi vistnok kun i Udtr.: *liggja í læðingi*, være bunden, være afr...; *leysa e-ð úr læðingi*, befri n-t for Lænkerne, frigöre n-t.

læðu lágur [lai:ðølau:(q)øϱ, -lau·r] a. som lister sig lavt. **-legur** [-lɛ·qøϱ] a., **-pokalegur** [-po·galɛ:qøϱ, -po·ka-] a. listende. **-pokast (a)** [-po:gast, -po:kast] vi. luske omkring. **-poki** [-po:ɟɪ, -po:ʞɪ] m. en, der lusker omkring.

læfa (a) [lai:va] vt. maale med Bredden af den flade Haand.

læfð (-ar, -ir) [laiv·ð, laib·þ] f. **a.** Haandsbred. — °**b.** Decimeter.

læfðarþykt [laiv·ðaϱþɪχ·t, laib·ðaϱ-] f. en Haandsbreds Tykkelse.

lægð (-ar, -ir) [laiq·ð, laig·þ] f. **1.** *(laut)* Lavning, Fordybning, Sænkning. — **2.** *(læging)* Fornedrelse.

1. **lægi (-is,** pl. ds.) [lai:jɪ] n. **1.** *(skipalægi)* Havn, Liggeplads for Skibe. — **2.** *(lega)* Beliggenhed.

2. **lægi** [lai:jɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **liggja.**

læging (-ar, -ar) [lai:jiŋk] f. det at göre n-t lavere; is. overf. Fornedrelse, Ydmygelse: *láta sjer þykja l. að e-u*, føle n-t som en Fornedrelse, skamme sig ved n-t; (Ordspr.) *flestum er sín l. leið* (SchMál.).

lægingarstaða [lai:jiŋgaϱsda:ða] f. Fornedrelsestilstand.

læginn [lai:jɪn] a. = **laginn.**

¹**lægir (-is)** [lai:jɪϱ] m. Hav: *lægis jór* osv., Skib.

lægja (ði) [lai:ja, laiq·ðɪ, laig·ðɪ] vt. og v. impers. **I. 1.** göre lavere: *l. bylgjur með olíu*, dæmpe Bølger v. Hj. af Olie. — **2.** *(draga niður)* trække ned; *l. segl*, hale Sejlene ind; — overf.: *l. seglin*, stikke Piben ind. — **II.** overf. **a.** *l. rostann í e-m*, knække ens Hovmod. — **b.** formindske, stilne n-t: *lægði eg því reiðina, enda var spretturinn orðinn ærið langur* (GFrE. 6); (Ordspr.) *lægja skal vandræðin, en ei æsa* (GJ.), Vanskelighed skal jævnes, ikke forværres. — **c.** *(auðmýkja)* ydmyge. — **III.** impers. **1.** *e-ð lægir*, n-t bliver lavere, synker: *sólina lægir*, Solen begynder at hælde; (Ordspr.) *fyr lægir ljós en lokið er degi*, Lyset synker för Dag slukkes; *lægir undir land* (el. *lund*), *nú líður á* (SchMál.), Læ under Land, snart er vi der. — **2.** *veðrið lægir*, Stormen lægger sig; *brimið lægir*, Brændingen tager af. — **IV.** refl. *lægjast*, blive lavere; sagtnes.

lægjandi (-a, -endur) [lai:jandɪ, -ɛndøϱ] m. Dæmper.

lægni [laig·nɪ] f. indec. = **lagni.**

lægri, lægstur [laiq·rɪ, laiχ·sdøϱ] comp. og superl. af **lágur.**

lægur [lai:qøϱ] a. **1.** som kan ligge et Steds: *skipinu var ekki lægt*, Skibet kunde ikke ligge der for Anker (paa Grund af Storm). — **2.** *(sem liggur nærri)* nærliggende; jfr. *fjarlægur* (BH.). — **3.** *(hentugur)* bekvem (BH.).

læki [lai:ɟɪ, lai:ʞɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **leka.**

†**lækidómur** [lai:ɟɪdoᵘ·møϱ, lai:ʞɪ-] m. **1.** *(lyf)* Lægedom, Lægemiddel. — **2.** *(lækning)* Helbredelse.

lækja (-u, -ur) [lai:ɟa, lai:ʞa] f. smal Holænge (i en Lade) (Borg., Sch.).

lækja depla [lai:ɟadɛhbla, lai:ʞa-] f. (bot.) glat Ærenpris (veronica serpyllifolia, L.). **-duðra** [-dʏð·ra] f. = **keldusvín. -fræhyrna** [-frai:-hɪ(r)dna] f. (bot.) trehunnet Hønsetarm (cerastium trigynum). **-kráka** [-krau:ga, -krau:ka] f. = **keldusvín.**

lækjar bakki [lai:ɟarbahɟɪ, lai:ʞar-] m. Bred af en Bæk. **-botnar** [-bohdnaϱ] mpl. Sted, hvor en Bæk udspringer. **-drag** [-dra:q] n. Tilløb til en Bæk, Afløb fra en Kilde til en större Bæk. **-fall** [-ϱ-fad·ʎ] n. Vanddrag. **-far** [-fa:r] n. Fordybning, som en Bæk har dannet og løber igennem. **-farvegur** [-far·vɛqøϱ] m. en Bæks Leje. **-gil** [-r-ɟɪ:l] n. snæver Kløft med en Bæk. **-kráka** [-ϱ-krau:ga, -krau:ka] f. = **keldusvín.** **-niður** [-r-nɪ:ðøϱ] m. en Bæks Rislen. **-ós** [-oᵘ:s] m. Bækmunding. **-rás** [-a-rau:s] f. = **lækjarfar. -sitra** [-ϱ-sɪ:dra, -sɪ:tra] f. lille Rende. **-spræna** [-sbrai:na] f. en lille Bæk.

lækja seyra [lai:ɟa..., lai:ʞa-] f. ... *...arsitra: Sumstaðar hanga klakabreiður ... þar sem lækjaseyrur hafa frosið* (GFrSex 46). **-silungur** [-sɪ:luŋgøϱ] m. = **urriði. -sóley** [-soᵘ:lɛi] f. (bot.) Engkabbeleje (caltha palustris). **-steinbrjótur** [-sdɛin·brjoᵘdøϱ, -brjoᵘtøϱ, -sdɛim·-] m. (bot.) Ström-Stenbræk (saxifraga rivularis, L.).

lækjóttur [lai:ɟoᵘhdøϱ, lai:ʞ-] a. kilderig, med mange Bække.

lækka (a) [laihga] vt. og vi. **I.** vt. **a.** *(lægja)* göre lavere, sænke: *l. róminn*, sænke Stemmen; *l. skatta*, nedsætte Skatter. — **b.** overf. dæmpe: *l. rostann í e-m*; — **c.** *(auðmýkja)* fornedre, ydmyge. — **II.** vi. **a.** blive lavere, synke, sænke sig; *e-r er farinn að l. í tigninni*, en er begyndt at dale. — **b.** blive nedsat: *styrkurinn lækkaði*. — **III.** v. impers.: *lækkar í e-u*, n-t synker; *(um sjóinn)* ebbe (om Havet).

lækkan [laihgan] f., **lækkun (-ar, -anir)** [laihgøn, -anɪϱ] f. **I.** det at göre n-t lavere: **1. a.** *l. húss, garðs*. — **b.** *l. segls*, Nedhejsning af et Sejl. — **2.** *(auðmýking)* Fornedrelse. — **II.** det at n-t bliver lavere: **a.** *(fall)* Synkning, Falden: *l. jarðvegsins*; — *l. skatta*, Skatternes Nedgang. — **b.** *(afturför)* Nedgang, Tilbagegang: *andleg l. þjóðarinnar.*

lækkunarmerki [laihgønarmɛϱ·ɟɪ] n. (mus.) Be (♭).

lækna (a) [laihgna] vt. læge, helbrede, kurere: *l. e-n af e-u*, kurere en for n-t; — ppr. *læknandi*, lægende; som kan læges = *læknanlegur.*

lækna deild [laihgnadɛil·t] f. medicinsk Fakultet. **-kensla** [-ʞɛn·sla] f. Lægeundervisning. **-leysi (-is)** [-lɛi·sɪ] n. Mangel paa Læger. **-nemi** [-nɛ:mɪ] m. medicinsk Student.

læknanlegur [laihgnanlɛ·qøϱ] a. helbredelig.

læknapróf [laihgnaproᵘ:v] n. Lægeeksamen, medicinsk Eksamen.

lækna sjóður [laihgnasjoᵘ:ðøϱ] m. Lægefond. **-skipun** [-sɟɪ:bøn, -sɟɪ:pøn] f. Lægevæsen, Medicinalvæsen. **-skipunarmál** [-sɟɪ·bønarmau:l, -sɟɪ·pønar-] n. (Spörgsmaalet om) Lægevæsenets Ordning. **-skóli** [-sgoᵘ:lɪ] m. Lægeskole. **-stjett** [-sdjɛht] f. Lægestand.

læknidómur (-s, -ar) [laihgnɪdoᵘ·møϱ] m. Lægedom, Lægemiddel.

lækning (-ar, -ar) [laihgniŋk] f. Helbredelse: *fást við lækningar*, praktisere (is. om Folk, som ikke har faglig Uddannelse): *leiðast til lækningar*, læges (jfr. Hist. III. 438).

lækninga blað [laihgniŋgabla:ð] n. Recept. **-bók** [-boᵘ:k] f. Lægebog.

-fræði [[illegible]] f. indec. Terapi. — gen. *-fræðis-* som förste Sammensætningsled: terapeutisk. **-leyfi** [-lɛɪ:vɪ] n. Tilladelse til at udøve Lægevirksomhed (venia practicandi). **-maður** [-ma:ðøϙ] m. Mand, valgt af Sysselforstanderskabet for at forestaa Udryddelsen af Bændelorm hos Hunde (Stj. '95, B. 225). **-plástur** [-plaus·døϙ] m. Lægeplaster.

lækningar grös [laihgniŋgargrö:s] npl. Lægeplanter. **-kunnátta** [-ϙ-kʏn·auhda] f. Lægekunst, Lægekundskab. **-lyf** [-r-lɪ:v] n. Lægemiddel.

læknir (-is, -ar, og (pop.) **-irs, -irar)** [laihgnɪϙ] m. Læge.

læknis álit [laihgnɪsau·lɪt] n. Lægeskön; *(eftir líkskurð)* Visum-repertum. **-ávísun** [-au:vison] f. Recept. **-dómur** [-doᵘ·møϙ] m. Medicin, Lægemiddel, Medikament. **-fingur** [-fiŋ·gøϙ] m. **†1.** »Lægefinger» (digitus medicus), Ringfinger. — **2.** en Læges Finger, spec. i pl.: *hann hefur l.*, han har et flinkt Haandelav som Læge, er en flink Kirurg. **-fyrirsögn** [-fɪ:rɪ(ϙ)sögv] f., **-forskrift** [-foϙ·sgrɪft] f. Lægerecept. **-fræði** [-frai:ðɪ] f. indec. Lægevidenskab, Medicin; *lagaleg l.*, Retslægevidenskab, Retsmedicin. **-fræðilegur** [-fraiðɪlɛ:qøϙ] a. lægevidenskabelig, medicinsk. **-fræðingur (-s, -ar)** [-frai:ðiŋgøϙ] m. Mediciner. **-fræðisdeild** [-fraiðɪsdeil·t] f. medicinsk Fakultet. **-gras** [-gra:s] n. Lægeurt. **-hönd** [-(h)ön·t] f. Lægehaand: *vera undir læknishendi*, være under Lægetilsyn, blive behandlet af en Læge; *hann hefur (góðar) læknishendur*, han har et flinkt Haandelav som Læge, er en dygtig Kirurg. **-hjálp** [-ɧauλ·p, -ɧaul·p] f. Lægehjælp. **-hjerað** [-ɧɛ:rað] n. Lægedistrikt. **-laun** [-löy:n] npl. Lægegage. **-legur** [-lɛ·qøϙ] a. som ser ud som en Læge. **-lyf** [-lɪ:v] n. Lægemiddel. **-list** [-lɪs·t] f. Lægekunst, Lægevidenskab. **-nudd** [-nʏt·] n. Massage. **-skurður** [-ɪ-sgʏr·ðøϙ] m. kirurgisk Operation. **-tak** [-ɪs-ta:k] n. »Lægetag»: *landlæknir tók það* (ɔ: *málið*) *læknistaki*, tog paa det som en Læge (Lögr. '15, 75). **-umdæmi** [-ʏm·daimɪ] n. Lægedistrikt. **-verk** [-vɛϙ·k] n. Lægeforretning. **-vitjun** [-vɪ:djon, -vɪ:t-] f. Lægebesøg, Konsultation. **-þóknun** [-þoᵘhgnon] f. Lægehonorar.

1. **lækur (-jar, -ir)** [lai:gøϙ, lai:køϙ, lai:ɡɪϙ, lai:ƙɪϙ] m. Bæk; *bera í bakkafullan lækinn*, jfr. give Bagerbörn Brød.

2. **lækur (-s,-ir)**[lai:gøϙ, lai:k-, lai:ɡɪϙ, lai:ƙ-]m. Navlestreng (Snæf., Þing.).

læma (-u, -ur) [lai:ma] f., **læmi (-is,** pl. ds.) [lai:mɪ] n. bredt, omtrent stillestaaende Vandløb med grundt Vand (Árn.).

læmingi (-ja, -jar) [lai:miŋɡɪ] m. (zool.) Lemming.

læmingur [lai:miŋgøϙ] m. kun i Udtr. *í læmingi*, i Smug.

læmtingur [lai:m̥·diŋgøϙ, laim̥·t-] m. = *læmingur*: *Þarna var hvíslað og hjalað með sætum rómi í læmtingi* (GFrAtt. 63).

1. **læna (-u, -ur)** [lai:na] f. **1. a.** *(staður í skjóli)* roligt Sted paa Hav el. Vand i Læ under Klipper el. Fjælde. — **b.** lille Lavning, Sænkning: *grösug l.* — **2. a.** *(lækur)* en lille Bæk, lille Vandløb: *mánans lín, svo mjúkt sem þel,* | *sem vögguhjal í lænum* (SSigLj. 23). — **b.** *(síki)* stillestaaende, ofte sivbevokset Vandstade (Vf.).

2. **læna (di)** [lai:na] v. **1.** vi. og v. impers. stagnere, staa stille: *(vatn) lænir yfir e-ð*, n-t staar under Vand. — **2.** vt. med dat. liste, føre sagte: *Ljósablik og lognumál lænir hiki að öllu* (StStAndv. II. 95).

læpa (-u, -ur) [lai:ba, lai:pa] f. **1.** *(duglaus maður eða dýr)* et kraftløst Dyr el. Menneske. — **2. a.** *(kópur, sem vilst hefur frá selnum)* Sælunge, som har forvildet sig bort fra Moderen (Breiðf.). — **b.** *(sæloðinn kópur)* Sælunge i den förste Uge, medens den endnu har den medfødte Laaddenhed *(sæloðna)* (Vf., Sch.).

læpast (a) [lai:bast, lai:past] vrefl. göre n-t paa en slatten el. eftergivende Maade, være ulden, optræde uldent og halvt: *vildu ekki fara í hart, heldur l. á bil beggja* (JSBr. 481).

læpu legur [lai:bølɛ·qøϙ, lai:po-] a. **1. a.** slatten; — adv. *-lega*: *og engin þeirra sletti ekki eins læpulega* (JTrHeið. I. 24). — **b.** *(lúpulegur, skömmustulegur)* slukøret og flov. — **2.** *(kveifarlegur)* blødagtig. **-skapur** [-sga·bøϙ, -sga·pøϙ] m. Blødagtighed.

1. **lær (-s,** pl. ds.) [lai:r] n. = **læri.**

2. **lær** [lai:r] pl. af **ló.**

læra (ði) [lai:ra] vt. og vi. **†1.** vt. lære, undervise (= *kenna*): *leið lærði' oss rjetta* (BTh. 32); *Lærði hann undir skóla þá Gunnlaug Oddsson* (GKonÆf. 31). — **2.** vi. lære: *l. utan bókar*, lære udenad; *l. undir skóla*, forberede sig til Optagelsesprøve i en (höjere) Skole; (Ordspr.) *sá, sem margt lærir, hann mörgu gleymir* (GJ.), hvo meget nemmer, meget glemmer; *allir eru þeir á eina bók lærðir* (GJ.), de har alle lært af samme Bog, ɔ: er lige daarlige; *það er alt á eina bókina lært*, det er alt lige uheldigt; *lærðu fyrst sjálfur, áður þú kennir öðrum* (GJ.), lær först selv, för du vil lære andre; — refl. *lærast*, læres, blive lært: *mjer lærist það ekki*, jeg kan ikke lære det; (Ordspr.) *henni lærist að spinna, sem tyggur það hesta*.

lærahungur [lai:rahuŋ·gøϙ] n. Muskelatrofi paa Benene (SMúl.).

†lærari (-a, -ar) [lai:rarɪ] m. = **kennari.**

læra skjálfti [lai:rasɡauλ·(f)dɪ] m. Sitren i Laarene paa en overanstrængt Hest (Árn.). **-stoðir** [-sdo:ðɪϙ] fpl. tykke Laar. **-visinn** [-vɪ:sɪn] a. med tynde Laar.

lær bein [lair·bɛi·n] n. = **lærleggur. -beinsháls** [-bɛins(h)aul·s] m. Laarbenshals (collum femoris). **-brjóta** [-brjoᵘ·da, -brjoᵘ·ta] vt. knække Laarbenet paa en. **-brot** [-bro·t] n. Brud af Laarbenet. **-brotna** [-brohdna] vi. faa Laarbenet brudt. **-bugða** [-bʏɡða, -bʏɡða] f. Lyskeböjning.

lærdóms belgingur [lair·doᵘmsbɛl·ɡiŋgøϙ] m. Lærdomsopblæsthed. **-bók** [-boᵘ:k] f. Lærebog. **-deild** [-dɛil·t] f. den lærde Afdeling i en höjere Skole, Gymnasium. **-frami** [-fra:mɪ] m. Berömmelse paa Grund af Lærdom. **-grein** [-grɛi:n] f. Videnskab, Fag. **-íþrótt** [-i:-þroᵘht] f. = **lærdómslist. -kredda** [-krɛd:a] f. Doktrin. **-list** [-lɪs·t] f. Lærdomsfag, Videnskabsfag. **-maður** [-ma:ðøϙ] m. lærd Mand, lærd. **-nafnbót** [-nab·nboᵘt] f. lærd Titel, akademisk Grad. **-ríkur** [-ri:gøϙ, -ri:køϙ] a. lærerig. **-salur** [-m-sa:løϙ] m. Studereværelse: *ljet mig fara með sjer í lærdómssal sinn* (EiÓlLf. 77). **-setning** [-sɛhdniŋk] f. Læresætning.

lærdómur (-s, -ar) [lair·doᵘmøϙ] m. **1. a.** *(þekking)* Lærdom, Kundskaber. — **b.** *(kenning)* Lære, jfr. *trúarlærdómar*. — **†2.** *(andlega stjettin)* Gejstlighed.

lærður [lair·ðøϙ] a. (egl. pp. af *læra*) **1.** lærd: *l. maður, l. í fornum fræðum*, jfr. *hálærður*. — **2.** gejstlig (i Mods. til *leikur*), nu forældet undt. i Forb.: *leikir og lærðir*, lærd og læg.

lær haull [lai϶·(h)öydλ] m. (med.) Laarbrok. **-hnúta** [laiϙ·(h)vu·da, -(h)vu·ta] f. **1. a.** Hovedet paa Hoftebenet. — **b.** Laarbensknogle. — **2.** (Af.) = *lærbein*.

1. **læri (-is,** pl. ds.) [lai:rɪ] n. **1.** Laar: *slá á lærið*, slaa Haanden paa Laaret, klaske med Haanden paa Laaret (is. som Tegn paa Forbavselse). — **2.** *(skepnulæri til matar)* Kølle: *sauðarlæri*, Bedekølle osv.

?2. **læri (-is)** [lai:rɪ] n. Lære.

læri faðir [lai:rɪfa:ðɪϙ] m. Læremester, Lærer. **?-meðul** [-mɛ:ðol] npl. Læremidler. **-mey** [-mɛi:] f. = **lærimær. -meistari** [-mɛis·darɪ] m. Læremester. **-móðir** [-moᵘ:ðɪϙ] f. Lærerinde, Guvernante. **-mær** [-mai:r] f. kvindelig Lærling (Elev).

læring (-ar, -ar) [lai:riŋk] f. **1.** *(kensla)* Belæring, Undervisning. — **2.** *(nám)* Lære; *(bóknám)* Studeringer.

†læringar orð [lai:riŋgaror·ð] npl. belærende Ord. **†-skrá** [-ϙ-sgrau:] f. Svendebrev (Frankl. 8).

læri piltur [lai:rɪpɪλ·døϙ] m. Lærling. **-stóll** [-sdoᵘd·λ] m. Lærestol. **-sveinatala** [-svɛi·nata:la] f. Discipelantal. **-sveinn** [-svɛid·n] m. Discipel, Elev; *(við verklegt nám)* Lærling.

lær kirtill [laiϙ·ƙɪϙdɪdλ] m. Laarkirtel. **-kríkur** [-kri·køϙ] m., **-kriki** [-krɪ·ɡɪ, -krɪ·ƙɪ] m. Laarkrig. **-kviðslit** [-kvɪðslɪt] n. Laarbrok. **-leggur** [-r-lɛɡ·øϙ] m. Laarben. **-mein** [-mɛi·n] n. Laarskade. **-mæna** [-mai·na] f. (anat.) Nerve i Laaret bagtil (nervus ischiadicus) (NF. I. 55). **°-ól** [lai:roᵘ·l] f. Spandrem. **-vaður** [lair·va·ðøϙ] m. et Tov, der vikles om Laaret: *fara lærvað*, om en *sigamaður*, som, idet han sænker sig ned paa en *vaður*, modererer Nedglidningen ved at stramme Tovet omkring Laaret med den ene Haand, medens den anden holder fast paa Tovet over hans Hoved (Vestm.) (Se Eimr. II. 168 og ÓDavSk. 371). **-vöðvi** [-vöðvɪ] m. Laarmuskel; *(af nauti)* Baglaar. **-æð** [lai:rai·ð] f. Laarkar.

læs [lai:s] a. **1.** *(sem kann að lesa)* som kan læse. — **2.** som er værd at læse: *bókin er varla l.*

læsa (ti) [lai:sa] vt. med dat. og acc. og vi. **1. a.** aflaase, tillaase, lukke: *l. hurðinni*; — *l. brjefi*; — *húsið var læst*, Huset var aflaaset; — refl. *læsast*: *skráin læsist ekki*, Laasen slutter ikke. — **b.** overf.: *l. hryssu*, anbringe en Metalsutur i Hoppens vagina for at forhindre Parring. — **2.** om Rovdyr: *l. tönnum í e-ð*, gribe fat i n-t med Tænderne; *l. klónum í e-ð*, slaa Kloerne i n-t. — **3.** med acc.: *hljóp kötturinn á hann, og læsti hann í hálsinn með klóm og kjapti* (JÁÞj. I. 613); *Þó frá launsátri löngum því þeir* (ɔ: *Freyjukettir*) *læsi margan hal* (BTh. 189). — **4.** overf.: *l. sig út, l. sig um e-ð*, udbrede sig, udbredes (over n-t): *Óskemtilegt væri það, ef kaþólskan færi að l. sig út hér á landi* (EKvOf. 56); — refl.: *læsast (um e-ð)*, brede sig (ud over n-t): *eldurinn læstist um húsið*, Ilden bredte sig ud over Huset. — **5.** *(krækja saman brúnir á málmbotni)* sammenföje Kanter paa en Metalbund. — **6.** pp. *læstur*, laaset, aflaaset: *læst hurð*; — *læstar neglur*, Negle, der er hvide ved Roden.

læsi [lai:sɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **lesa.**

læsijárn [lai:sɪjaur·dv, -jaud·v] n. Laasbeslag.

læsilegur [lai:sɪlɛ·qøϙ] a. **1.** *(sem hægt er að lesa)* læselig: *læsileg hönd, skrift*. — **2.** *(sem verður er að lesa)* læseværdig: *læsileg bók*. — **3.** adv. *-lega*, læselig, med læselig Haandskrift.

læsing (-ar, -ar) [lai:siŋk] f. **1.** *(lás)* Laas. — **2.** *(lokuð hirsla)* aflaaset Gemme (JÁÞj. I. 442). — **3.** *(það að læsa)* Lukkelse, Tillukkelse.

læsingar járn [lai:siŋgarjaud·v, -jaur·dv] n. Rigel. **-kengur** [-ϙ-ƙeiŋ·gøϙ] m. Klinkehage.

° læsynningur [lai:sɪn·iŋgøϙ] m. Scirokko, Samum.

læsispöng [lai:sɪsböyŋ·k] f. (Bogb.) Spænde.

læskorur [lai·sgo·røϙ] fpl. Baghold: *liggja í læskorum* (BTh. 22).

læt [lai:t] 1. p. sg. præs. ind. af **láta.**

1. **læti (-is)** [lai:dɪ, lai:tɪ] n. som sidste Led i Sms.: *lítill-, meðl-, seinl.* osv.

2. **læti** [lai:dɪ, lai:tɪ] npl. **1.** Lader, Gebærder: *Þessi dæmi sýna hvernig eftirherma eftir einstökum svipbrigðum og látum getur komið af sjálfu sér fullkomin undir eins* (GFHh. 274); *kunna sjer ekki l.*, være overordentlig glad: *jeg kann mjer ekki l.* (jeg kan ikke noksom udtrykke min Glæde over) *hvað þetta er rólegt og þægilegt*. — **2.** Stöjen, vild Tummel: *láta öllum illum látum*, stöje og tumle sig paa alle Maader; *linna látum*, høre op (med n-t): *Stefnan er og verður að vera sú, að enginn bær eða sveit linni látum fyrri en hún hefir náð í . . . járnbrautina* (Eimr. I. 5); *linna ekki látum*, ikke høre op; *hann linti ekki látum fyr en* (blev ved at trygle til) *jeg lofaði að gera það*. — **3.** spec. = *hestalæti*.

° lævindur [lai:vɪndøϙ] m. = **læsynningur.**

læ virki (-ja, -jar) [lai:vɪϙɡɪ] m. (zool.) Lærke (alauda). **-virkjatrje** [-vɪϙɡatrjɛ:] m. = **lerkir.**

læ vís [lai:vi·s] a. snedig, snu. **-vísi** [-vi·sɪ] f. indec. Snedighed, Snuhed. **-vísiegur** [-vislɛ·qøϙ] a. snedig, listig, snu; — adv. *-lega*.

†1. **löð (laðar, laðir)** [lö:ð, la:ðɪϙ] f. Indbydelse.

2. **löð (laðar, laðir)** [lö:ð, la:ðɪϙ] f. **1. a.** Draglod, Nageltog, en Jærnbolt med Huller i, hvor Jærnnagler formes, Sömjærn, Sömklov: *l. til naglasmíða*; (Talem.) *alt fjell í ljúfa l. með okkur (þeim)*, vi (de) kom fuldstændig overens. — **b.** *(gat í steðja)* Hul paa en Ambolt. — **2.** *(i*

kvörn) i en Haandkværn en Jærnbolt, som gaar tværs over Hullet eller Svælget i en Mollesten, forsynet med et Hul paa Midten, hvorigennem Kværnens Akse stikker op, og ved Hjælp af hvilken Løberen drejer sig om Aksen (jfr. *segl* II.). (Vf., Nl., Af.).

löðra (a) [löð·ra] v. **1.** vi. skumme: *löðrandi í blóði*, dryppende af Blod, svömmende i Blod; *löðrandi af svita*, sveddryppende, stærkt svedende, badet i Sved. — **2.** vt. besmöre: *hann löðraði títtinn í feiti.*

löðrunga (a) [löð·ruŋga] vt.: *l. e-n*, give en et Ørefigen.

löðrungur (-s, -ar) [löð·ruŋgøϱ] m. Ørefigen.

löður (-urs) [lö:ðoϱ] n. **1.** *(lút)* Lud, Sæbelud. — **2.** *(froða)* Skum, is. om Havbolgernes Skum. — **3.** = *svitalöður.* **-mannlegur** [-r-man·lɛq-øϱ] a. krysteragtig, stymperagtig; ussel. **-menni (-is, pl. ds.)** [-mɛn:ɪ] n. **1.** *(ræfill, ómenni, skræfa)* Kryster; Stymper. — **2.** *(ódrengur)* Tølper, Usling. **-menska (-u)** [-mɛn·sga] f. **1.** *(skræfuháttur, ómenska)* Udygtighed. — **2.** *(ódrengskapur)* Usselhed, Nedrighed. **-sveittur** [-ϱ-svɛihdøϱ] a. = *löðsveittur*, skummende af Sved, sveddryppende. **-svitna** [-svɪhdna] vi. svede voldsomt.

löfðum [löv·ðøm, löb·ðøm] 1. p. pl. imp. ind. af **lafa.**

lög [lö:q] npl. Lov, se *lag;* som förste Sammensætningsled: Lov-, lovlig, lovbestemt o. l. **-ákveða** [-q-aukvɛ:ða] vt. lovbestemme; — pp. *-ákveðinn.* **-aldur** [-aldøϱ] m. **a.** Myndighedsalder: *vera kominn til lög-aldurs*, være bleven myndig. — **b.** Lavalder: *l. sakamanna.* **-aldursleyfi** [-aldøϱslɛi:vɪ] n. Fuldmyndighedsbevilling. **-arfi** [-arvɪ] m. lovlig Arving, Intestatarving. **-band** [löq·bant] n. **1.** lovbestemte Bylter Hø, tilsammen 120 kg., jfr. *lögklyf.* — **2.** *(á nauti)* Baand, som blev trukket gennem Doglæppen paa en Okse og brugt som Töjr (LFR. III. 246). **-bann** [-ban] n. **1.** lovlig Indsigelse. — **2.** Forbudsforretning (Stj. '94, A. 6). **-banna** [-ban·a] vt. forbyde ved Lov. **-beiðing** [-bɛi·ðiŋk] f. lovlig Opfordring. **-berg** [-bɛrk] n. npr. **1.** Lovens Klippe, Lovbjærget (paa *Þingvellir).* — **2.** Navn paa en isl. Avis i Canada. **-bergsganga** [-bɛrksgauŋ·ga, -bɛϱχs-] f. Procession til Lovbjærget. **-býli** [-bi·lɪ] n. Gaard. **-binda** [-bɪnda] vt. lovbinde, befæste ved Lov el. lovformelig Traktat. **-birting** [-bɪϱdiŋk] f. lovlig Forkyndelse, Bekendtgörelse ifølge Lov. **-birtingablað** [-bɪϱdiŋga-bla:ð] n., (pop.) **-birtingur** [-bɪϱdiŋgøϱ] m. (Navn paa en) offentlig Bekendtgorelsestidende. **-bjóða** [-bjo·ða] vt. befale ved Lov: *lögboðin gjöld*, lovbestemte Ydelser. **-boð** [-bo·ð] n. **1.** Lovbud, Lovbestemmelse. — **2. a.** *(löglegt tilboð)* lovligt Tilbud. — †**b.** *(um jörð)* offentlig Tilkendegivelse at man vil sælge en Gaard, hvorpaa der hviler Forkobsret. **-bók** [-bo·k] f. Lovbog. **-bókandi (-a, -endur)** [-boᵘ·gandɪ, -boᵘ·kandɪ, -ɛndøϱ] m. Notarius publicus. **-borinn** [-bo·rɪn] a. legitim. **-brjótur (-s, -ar)** [-brjoᵘ·døϱ, -brjoᵘ·tøϱ] m. Lovbryder, Lovovertræder. **-brot** [-bro·t] n. Lovbrud, Overtrædelse af Loven. **-brotastjórn** [-brodasdjoᵘr·dv, -brota-] f. Regering, der gör Lovbrud. **-broti (-a, -ar)** [-bro·dɪ, -bro·tɪ] m., **-brotsmaður** [-bro(t)sma:ðøϱ] m. Lovovertræder. **-bundinn** [-bʏndɪn] a. lovbunden, regelmæssig: *l. stjórn*, konstitutionel Regering. **-bönd** [-bönt] npl. (lovlig) Behæftelse: *ef l. eru á fjenu*, er Godset behæftet (Stj. '87, A. 82).

lögð [lög·ð, lög·þ] pp. f. (el. npl.) af **leggja.**

lög dagslegging [löq·daχslɛq:iŋk] f. Fastsættelse af Lavdag. **-dagur** [-da·qøϱ] m. Forelæggelses- og Lavdag (Stj. '93, A. 144); *leggja e-m lög-dag*, indstævne en til at møde for Retten paa en bestemt Dag.

°**lögðir (-is)** [löq·ðɪϱ, lög·ðɪϱ] m. Sværd.

lög dómur [löq·do·møϱ] m. Retskendelse. **-dæmi (-is,** pl. ds.) [-dai·mɪ] n. **1. a.** *(lögmannsdæmi)* en Lovmands Distrikt (2 Amter). — **b.** = *lögsagnar-umdæmi.* — **2.** Stillingen som *lögmaður.* **-eggjan** [-ɛq·ɟan] f. meget kraftig, yderlig gaaende Æggelse el. Opfordring: *hafa nú þær mæðgur vorar eggjað þig l.* (MJJAr. 33). **-eiður** [-ɛi·ðøϱ] m. lovlig Ed, lovbefalet Ed. †**-eindaga-staður** [-ɛindaqasda:ðøϱ] m. lovbestemt Sted, hvor en Betaling skal ske til en bestemt Termin. **-eindagi** [-ɛindaijɪ] m. lovbestemt Termin. **-eyrir** [-ɛi·rɪϱ] m. opr. lovlig Øre, ɔ: een Unse Sølv el. 6 Alen Vadmel; nu i Reglen i pl. *lögaurar*, gangbare Artikler, Artikler, hvis Pengeværdi fastsættes ved Kapitelstakst. **-erfðamaður** [-ɛr(v)ðama:ðøϱ] m., **-erfðasinni (-a, -ar)** [-ɛr(v)ðasɪn:ɪ] m. (jur.) Legitimist. **-fastur** [löχ·fasdøϱ] a. **1.** *(löglegur)* lovlig. — **2.** som opholder sig et Steds paa en lovlig Maade (jfr. *lögheimili): l. e-s staðar.* **-feldur** [-fɛldøϱ] a. dömt: *l. maður* (jfr. Klp. IV. 76). **-fenginn** [-fɛiŋɟɪn] a. lovlig erhværvet: *lögfengin kona*, lovlig ægtet Hustru. **-ferja** [-fɛrja] f. offentligt Færgested. **-ferjugjald** [-fɛrjo-ɟal·t] n. Lovfærgetakst. **-ferjuskylda** [-fɛrjøsɟɪl·da] f. Lovfærgepligt. **1. -festa** [-fɛsda] f. Forbud, Fredlysning m. H. t. en Gaards Markskel. **2. -festa** [-fɛsda] vt. **1.** *(friða, banna)* fredlyse. — **2.** *(ákvarða með lögum)* lovfæste. **-festing** [-fɛsdiŋk] f. Lovfæstelse. **-fylgja** [-fɪl·ɟa] f. **1.** lovligt Tilbehør (Eimr. VII. 200). — **2.** (jur.) Retsvirkning (LHBL&L. 59). **-formlegur** [-formlɛ·qøϱ] a. lovformelig. **-fróður** [-froᵘ·ðøϱ] a. lovkyndig. **-fræði** [-frai·ðɪ] f. indec. Lovkyndighed, Retsvidenskab, Jurisprudens. **-fræðilegur** [-fraiðɪlɛ:qøϱ] a. juridisk, retsvidenskabelig. **-fræði(s)nemi** [-fraiðɪ(s)nɛ:mɪ] m. juridisk Student. **-fræðingur (-s, -ar)** [-frai·ðiŋgøϱ] m. Jurist, retskyndig. **-fullur** [-fʏdløϱ] a. lovlig. **-fundur** [-fʏndøϱ] m. lovligt Mode. **-föstutíð** [-fösdøti:ð] f. lovbefalet Fastetid.

lögg (löggvar el. **laggar, löggir** el. **laggir)** [lök·, lög·vaϱ, lag:aϱ, lög:ɪϱ, lag:ɪϱ] f. **1. a.** Lug, Lugge, Falsen hvori Bunden af en Tonde el. Kar er fæstet, jfr. *laggari.* — **b.** den Del af Staverne i et Kar el. Tonde, som rager ud over Bunden: *og tók upp 80 marka kvartel í lögginа* (JÞork. Þjs. 143). — **c.** overf.: *koma e-u (el. setja e-ð) á laggirnar*, bringe n-t i Stand, sætte n-t i Gang, starte n-t: *höfðu megna óbeit á alþingi, sem þá ... var komið á laggirnar* (Lögb. '12, 4, S. 2, Sp. 4); *koma e-m á laggirnar*, sætte en i Vej; *koma e-u aftur á laggirnar*, bringe n-t paa Fode igen, genoprette; *koma sjer á laggirnar*, indrette sig; *Þegar allir eru komnir á laggirnar*, naar alle har indtaget deres Stillinger (ÓDavSk. 102). — **2.** den nederste Del af en Tonde el. Kar (indvendig): *askurinn settur niður á gólf með ofurlitla matarleif í lögginni* (Eimr. XII. 105). — **3.** (Bogb.) Fals. — **4.** *(dropi, dreitill)* lille Slat flydende Vædske, Taar: *viltu lögg úr hnappi* (ÓDavSk. 128). — **5.** Sænkning, Fordybning: *Ofan við þessa ása var ofurlítil lögg meðfram fjallinu* (Skírn. '12, 317). — **6.** *(eyrnamark)* en Slags Øremærke paa Faar og Heste, se *mark.*

löggbrotinn [lök·bro·dɪn, -bro·tɪn] a. = **laggbrotinn.**

lög gefandi [löq·ɟɛ·vandɪ] a. lovgivende. **-gefinn** [-ɟɛ·vɪn] a.: *löggefin skýring*, autentisk Lovfortolkning (LHBL&L. 42). **-geymsla** [-ɟɛimsla] f. lovmæssig Opbevaring; Afsætning: *fá tjármuni setta í löggeymslu*, faa Afsætning i ens Gods. **-geymslugjörð** [-ɟɛimsloɟör·ð] f. Afsætningsforretning. **-getningur (-s, -ar)** [-ɟɛhdningøϱ] m. lovlig undfanget, den ægtefodte. **-gyði (-is)** [-ɟɪ·ðɪ] n. Nomoteisme. **-gilda** [-ɟɪlda] vt. gore lovlig, lovhjemle, lovfæste; autorisere, legalisere; *löggilda mál eða kvarða*, justere Maalekar el. Alenmaal; — pp. *löggiltur*, legaliseret, autoriseret: *löggilt höfn.* **-gilding** [-ɟɪldiŋk] f. Autorisation. **-gildur** [-ɟɪldøϱ] a. lovgyldig; autoriseret. **-gjafari** [-ɟa·varɪ] m. = **löggjafi.**

löggjafar svið [löq·ɟavaϱsvɪ:ð] n., **-umdæmi** [-r-ʏm·daimɪ] n. Lovgivningsomraade. **-vald** [-val·t] n. lovgivende Magt. **-þing** [-ϱ-þiŋ·k] n. lovgivende Forsamling.

lög gjafi (-a, -ar) [löq·ɟa·vɪ] m. Lovgiver. **-gjöf** [-ɟö·v] f. Lovgivning.

löggstokkinn [lök·sdohɟɪn] a. = **laggbrotinn.**

löggun (-ar, -anir) [lög:on] f. (Bogb.) Falsning; (tekn.) Lugning.

löggæsla [löq·ɟaisla] f. Tilsyn med Lovens Overholdelse, Politivæsen.

löggæslu lið [löq·ɟaislolɪ:ð] n. Politi. **-lög** [-lö:q] npl. Politilov. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. *(æðri)* Politiofficer, -embedsmand; *(lægri)* Politibetjænt; — pl. *-menn*, Ordenspoliti, eksekutivt Politi. **-skip** [-sɟɪ:p] n. Krydser, spec. Fiskeriinspektionsskib. **-stjóri** [-sdjoᵘ:rɪ] m. Politimester, Politichef. **-stjórn** [-sdjoᵘr·dv] f. Politi.

lög göngur [löq·göyŋgoϱ] fpl. lovbestemt Eftersogning af Faar, jfr. 1. *ganga* 7. **-hald** [lö:χ(h)alt] n. Beslag, Arrest: *leggja l. á e-ð*, lægge Beslag paa n-t, göre Arrest i. **-haldsgjörð** [-(h)alsɟör·ð] f. Arrestforretning. **-hegndur** [-(h)ɛŋdøϱ] a. lovlig straffet. **-heilagur** [-(h)ɛi·laqøϱ] a. helliget ved Lov; (om Festdage) som skal helligholdes, helliget ifølge Lov. **-heimilaður** [-(h)ɛi·mɪlaðøϱ] a. lovhjemlet. **-heimili** [-(h)ɛi·mɪlɪ] n. lovlig Bopæl, fast Opholdssted, Hjemsted: *eiga l. í hreppnum eða hafa fast aðsetur í honum* (Stj. '05, A. 242). **-heimskur** [-(h)ɛimsgøϱ] a. ukyndig i Lov. **-heiti** [-(h)ɛi·dɪ, -(h)ɛi·tɪ] n. lovligt el. officielt Navn, Titel el. Benævnelse (EArRétt. 131). **-helga** [-(h)ɛlga] vt. lovhjemle, autorisere, sanktionere. **-helgur** [-(h)ɛlgøϱ] a. = *lögheilagur: l. dagur*, Helligdag. †**-hlass** [löχ·(h)λas] n. lovbestemt Læs ɔ: 9 *vættir*, 360 kg., det tredobbelte af en Hests Byrde (BH.). **-hlýðinn** [-(h)λi·ðɪn] a. lovlydig, loyal. **-hlýðni** [-(h)λiðnɪ] f. indec. Lovlydighed, Loyalitet. **-hreppur** [-(h)ϱɛhbøϱ] m. lovlig, lovbestemt Kommune. **-jafn** [-q-jabv] a. (jur.) analog (LHBL&L. 29). °**-jafnaðarmaður** [-jabnaðarma:ðøϱ] m. Socialist. **-jöfnuður** [-jöbnoð-øϱ] m. (LHBL&L. 29), **-jöfnun** [-jöbnøn] f. (Árb. '14, 20) Analogi; Analogisering (LHBL&L. 29). †**-kaup** [-χ·-köy·p] npl. lovligt Køb, lovlig Forretning. †**-klyf** [-klɪ·v] n. lovbestemt Byrde til den ene Side af en Pakhest, 60 kg; bægge Byrder *(-klyfjar* f.) tilsammen 120 kg. **-kominn** [-ko·mɪn] a. (egl. kommen paa lovlig Maade), lovlig berettiget til n-t: *l. að e-u; — Hann er l. á þann hrepp* (Alþb. 1691, Nr. 25). †**-konungur** [-ko·nuŋgøϱ] m. lovlig Konge. **-krókar** [-kro·gaϱ, -kro·kaϱ] mpl. Lovtrækkeri. **-kveðja** [-kvɛðja] vt. beskikke; — pp. *lögkvaddur*, beskikket, lovlig udnævnt; — *lögkveðinn*, lovbefalet. **-kvöð** [-kvö·ð] f. (jur.) Beskikkelse. **-kænn** [-ɟaidv] a. lovkyndig; dygtig i at anvende Lovkneb. **-kænska** [-ɟainsga] f. Lovkyndighed; Dygtighed i at anvende juridiske Kneb. **-legur** [-q·-lɛqøϱ] a. lovlig; — adv. *-lega.* **-leiða** [-lɛi·ða] vt. **1.** give Lovskraft, indføre, vedtage: *l. nýmæli.* — †**2.** *l. mann*, bringe en Person ind under Lovens Beskyttelse (om en frigiven el. Forbryder): *þú lögleiddir mig leingra hóti* (ÓDavÞul. 93). **-leiðsla** [-lɛiðsla] f. Indførelse (af n-t som lovligt). **-leyfður** [-lɛivðøϱ, -lɛibðøϱ] a. tilladt af Loven, retsmæssig. **-leysa (-u, -ur)** [-lɛisa] f. Ulovlighed. **-leysi (-is)** [-lɛisɪ] n. Mangel paa Lov, Mangel paa Lovens Haandhævelse. **-lesinn** [-lɛ·sɪn] a. lovkyndig; som har studeret Jura. **-lýsing** [-li·siŋk] f. lovlig Bekendtgörelse. **-maður** [-ma·ðøϱ] m. **1.** (uden for Island) Lagmand. — **2.** (i Island efter 1280) Lovmand, Laugmand. — **3. a.** *(lagamaður)* lovkyndig, Jurist. — **b.** *(málaflutningsmaður)* Prokurator, Sagforer. — **4.** (pop.) *flytja lögmanninn*, forrette sin Nødtorft (Vf.). **-mál** [-mau·l] n. **1.** Lov; — med den best. Art. *lögmálið*, Loven, Moselov. — **2.** Lov, Læresætning; (log.) *lögmálið um annað tveggja*, principium exclusi medii (ÁBjRök. § 8); *l. hinnar fullnægjandi ástæðu*, principium rationis sufficientis (ÁBjRök. § 9). †**-máli** [-mau·lɪ] m. lovlig Kontrakt.

lögmáls bók [löq·maulsboᵘ:k] f. Lovbog. °**-gjafari (-a, -ar)** [-ɟa:varɪ] m. Lovgiver. **-grein** [-grɛi:n] f. Lovbud, Bud. **-lind** [-lɪn·t] f. Retskilde. **-spjöld** [-l-sbjöl·t] npl. Lovtavler(ne).

lögmanns dæmi (-is, pl. ds.) [löq·mansdai·mɪ] n., jfr. *lögmaður.* **1.** *(umdæmi lögmanns)* en La(u)gmands Jurisdiktion. — **2.** *(embætti lögmanns)* La(u)gmandsstilling, La(u)gmandsembede. **-leikur** [-lɛi:gøϱ, -lɛi:køϱ] m. nu ukendt Leg (JÓlGrv. cit. i ÓDavSk. 138). **-tollur** [-tod·loϱ] m. Lovmandstold. **-umdæmi** [-ʏm·daimɪ] n. en Lagmands Jurisdiktion. **-úrskurður** [-uϱ·sgʏrðøϱ] m. en Lagmands (Lovmands) Kendelse.

lög mark [löq·maϱk] n. lovligt Mærke (LFR. VIII. 216). **-marka** [-maϱga] vt. mærke paa lovlig Maade; °*l. vog og mæli*, justere Vægt og Maal. °**-markari** [-maϱgarɪ] m. Justermester. **-menska (-u)** [-mɛnsga] f. Lovmandsembede. **-messa** [-mɛs·a] f. lovbestemt Fest. **-metandi (-a, -endur)** [-mɛ·dandɪ, -mɛ·tandɪ, -ɛndøϱ] m. Vurderingsmand, sagkyndig

Taksationsmand. **-mældur** [-mai·döɐ] a. bestemt, afmaalt ved Lov. **-mælir** [-mai·lɪ] m. Provemaal. **-mæltur** [-maul·döɐ] a. foreskrevet ved Lov, vedtaget. **-mæta** [illegible] **-mæti (-is)** [-mai·dɪ, -mai·tɪ] n. Lovmæssighed, Retsgyldighed, Retmæssighed. **-mætur** [-mai·döɐ, -mai·töɐ] a. **1.** *(um samkvæmur)* lovgyldig, lovmæssig: *lögmætir vottar*, lovfaste Vidner. — **2.** *(lögleglur)* lovlig... *fundur*, beslutningsdygtigt Møde. — **3.** [illegible] *lögmætar méthátur*.

lögn (lagnar, lagnir) [lög·v, lag·nɪɐ] f. **1.** Garn, som lægges i Søen (mods. *dragnet*): *hafa lögn* [illegible] *fyrir sjónum* (JSVb. 129). — **2.** Sted, hvor man lægger Garn: *ef lögnin er rétt valin*. — **3.** *(það að leggja net)* Lægning af Garn.

lög nám [lög·nau·m] n. †**1.** *(laganám)* Lovstudium. — **2.** Ekspropriering, Ekspropriation, Eksekution: *taka e-ð lögnámi*, ekspropriere n-t, göre Eksekution i n-t. **-nemandi** [-nɛ·mandɪ] m., **-nemi (-a, -ar)** [-nɛ·mɪ] m. juridisk Student. **-næmur** [-nai·möɐ] a. eksigibel. **-persóna** [-χ·-pɛɐso^u^na] f. juridisk Person. **-prettur** [-prɛhdöɐ] m. Lovkneb.

lögra (a) [lög·ra] vi. [illegible] *lögra mót* [illegible] *og tagni gestum* (GThBu. 52).

lög ráð [lög·rau·ð] npl. **1.** *(lögráði)* Fuldmyndighed. — **2.** Stilling som Lavværge, jfr. *lögráðamaður*. **-ráðalög** [-rauðalö:q] npl. Lov om *lögráð*, spec. Lov om Forældremyndighed over Börn: *lögráðalögin, sem miða bæði til að trelsa börn frá vondum [illegible] foreldra og láta [illegible] í staðinn fyrir hegningu á barns- og [illegible]* (Eimr. XIV. 26). **-ráða** [-rau·ða] a. indec. = **lögráður.** **-ráðamaður** [-rauðama:ðöɐ] m. **1.** juridisk Konsulent (Lögr. '15, 219). — **2.** = *lögráðandi*. **-ráðandi** [-rau·ðandɪ] m. Lavværge. **-ráðinn** [-rau·ðɪn] a. lovlig fæstet: *lögráðið* [illegible] (GKonÆf. 212). **-ráður** [-rau·ðöɐ] a. (jur.) myndig (LHBLögr. § 6). **-rán** [-rau·n] n. Berovelse af Ret. **-regla** [-rɛgla] f. Politi.

lögreglu bók [illegible] f. Politiprotokol. **-brot** [-bro·t] n. Brud paa Politivedtægten. **-dómari** [-do·marɪ] m. Politidommer. **-dómur** [-do·möɐ] m. Politiret. **-hús** [-hu·s] n. Politikammer. **-lið** [-lɪ:ð] n. Politi. **-maður** [-ma·ðöɐ] m. *(æðri)* Politiembedsmand; *(lægri)* Politibetjænt. **-mál** [-mau:l] n. Politisag. **-málefni** [-mau:lɛbnɪ] npl. Politivæsen. **-samþykkt** [-sam·þɪχt] f. Politivedtægt. **-stjóri** [-sdjo^u^:rɪ] m. Politimester. **-stjórn** [-sdjo^u^r·dv] f. Politi. **-stofa** [-sdo:va] f. Politikammer. **-stöð** [-sdö:ð] f. Politistation. °**-völur** [-vö:löɐ] m. Politistok, Politistav. **-þjónn** [-þjo^u^d·v] m. Politibetjænt.

lög rengd (-ar) [illegible] f. lovlig Indsigelse. **-rjett** [-rjɛht] f. lovlig, autoriseret Skillefold; mods. *aukarjett* (Stj. '91, B. 143). 1. **-rjetta** [-rjɛhda] f. **1.** Lovretten, den lovgivende Del af Altinget i dets gamle Form, der dog ogsaa i visse Tilfælde havde dömmende Funktioner. — **2.** Navn paa et Blad i Reykjavik. 2. **-rjetta** [-rjɛhda] vt. justere: *l. mál og vog*. **-rjettarfræði** [-rjɛhdaɐfrai:ðɪ] f. indec. Retslære. **-rjettindi** [-rjɛhdɪndɪ] npl. lovmæssige Rettigheder. **-rjetting** [illegible] f. Justering: [illegible] *nefnd þá þegar* [illegible] *sýslumaður hver skal rétta sína* [illegible] (Alþ '11, B II. [illegible]). **-rjettumaður** [-rjɛhdɵma·ðöɐ] m. Lovrettemand, Medlem af Lovretten. **-rjettumannalaun** [illegible] npl. Lovrettemændslön. **-ræði (-is)** [-rai·ðɪ] n. (jur.) Myndighed (LHBLögr. § 1). **-ræna** [-rai·na] vt. berove en hans Ret. †**-ræningi** [-rai·niŋɟɪ] m. **1.** *(sem rænir annan lögum)* Mistæder, Usurpator. — **2.** *(sem rændur er lögum)* Person, hvis Ret bliver forholdt ham. †**-ræningur** [-rai·niŋgöɐ] m. = **lögræningi** 2. **-safn** [löχ·sabv] n. lovbestemt Eftersogning af Faar. **-saga** [-sa·qa] f. **1.** *(upplestur laga)* Lovenes Oplæsning. — **2.** Stillingen som *lögsögumaður* (s. d. O.) i Fristatstiden: *hafa lögsögu (á hendi)*, være Lovsigemand. — **3.** *l. yfir e-u*, lovlig Raadighed over og Ret til at træffe [illegible] (Alþ. '11, B II. [illegible]). **-sagnari (-a, -ar)** [illegible] m. **1.** [illegible] en Sysselmand, [illegible] — **2.** [illegible] **-sagnarumdæmi** [illegible] n. Jurisdiktion. **-samlegur** [-samlɛ·qöɐ] a. lovlig, lovmæssig. **-sekt** [-sɛχt] f. lovbestemt Mulkt. **-sekur** [-sɛ·göɐ, -sɛ·köɐ] a. skyldig efter Loven.

lögselta [illegible] f. (S. [illegible]) = **pækill.**

†**lög semja** [löχ·semja] vt. forfatte el. affatte n-t efter Loven: *l. dóm*. **-setja** [-sɛ·dja, -sɛ·tja] vt. fastsætte som Lov; — pp. *-settur*, lovformelig stiftet el. sluttet: *nauðsyn er ekki lögsett*, Nod bryder alle Love. **-skifti** [-sɟɪfdɪ] npl. **1.** lovligt Skifte, lovlig Delen. — **2.** Retsforhold (LHBL&L. 65). **-skil** [illegible] npl. **1. a.** [illegible] (paa Altinget): *mæla l.*, tale for Retten; *leysa, inna l. af hendi*, besörge juridiske Forretninger; *gera e-m l.*, lade en faa sin lovlige Ret. — **b.** lovbestemte Forpligtelser [illegible] — **2.** [illegible] (JH. Mk. 216). — **3.** Afhændelse af alle udensogns Kreaturer. **-skilarjett** [-sɟɪlarjɛht] f. Faarefold, hvor *lögskil* (3) finder Sted (Stj. '95, B. 118). 1. **-skylda** [-sɟɪlda] f. lovlig Forpligtelse. 2. **-skylda** [-sɟɪlda] vt. forpligte ved Lov. **-skyldur** [illegible] a. forpligtet ved Lov. **-skilnaður** [-sɟɪlnaðöɐ] m. lovlig Skilsmisse. **-skipaður** [-sɟɪ·baðöɐ, -sɟɪ·paðöɐ] a. lovbefalet. **-skipulag** [-sɟɪbola:q, -sɟɪpo-] n. lovlig Orden el. Ordning af n-t. **-skír** [illegible] a. [illegible] Prøveguld (-sølv). **-skoðun** [-sgo·ðon] f. Tekstkritik (LHBL&L. 36). **-skorðaður** [illegible] a. lovbunden. **-skrá** [illegible] f. [illegible] **1.** [illegible] Mandtallet, Mønstre [illegible] (Alþ. '11, B. II. [illegible]). — **2.** [illegible] — **3.** [illegible] (Alþ. '11, B. [illegible]) 668). **-skráning** [-sgrau·niŋk] f. **1.** *(sjómanna)* Mønstring: *(á skip)* Paamønstring; *(af skipi)* Afmønstring. — **2.** Registrering: *l. á vél- og róðrarbátum*. — **3.** Autorisation: *l. sjúkrasamlags*. **-skráningarstjóri** [-sgrauniŋgaɐsdjo^u^:rɪ] m. *(sjómanna)* Mønstringsbestyrer. **-slátta** [-slauhda] f. Møntfod. **-smíðaður** [-smi·ðaðöɐ] a. opstaaet el. tilvejebragt ved Lov. **-sókn** [-so^u^hkv] f. Retsforfølgning, Sagsanlæg. **-sóknari** [-so^u^hgnarɪ] m. offentlig Anklager; — (i Amerika) State Attorney (jfr. Eimr. XI. 69). **-spakur** [-sba·göɐ, -sba·köɐ] a. lovkyndig. **-speki** [-sbɛ·ɟɪ, -sbɛ·ķɪ] f. indec. Lovkyndighed, Jurisprudens. **-spekilegur** [-sbɛɟɪlɛ:qöɐ, -sbɛķɪ-] a. retsvidenskabelig, juridisk. **-spekingur** [-sbɛ·ɟiŋgöɐ, -sbɛ·ķ-] m. lovkyndig, Jurist.

lögst [löχ·st] pp. f. og npl. af *leggjast*, se **leggja.**

lög stefna [löχ·sdɛbna] f. lovlig Stævning. **-stjórn** [-sdjo^u^rdv] f. lovlig, officiel Regering: *(þjóðin) má ekki trúa framkvæmdarlausu lögstjórninni, sem er ekki bær að fara með þessi mál* (ɔ: *utanríkismál Íslands)* (Ing. '14, [illegible]). **-stofnaður** [-sdobnaðöɐ] a. lovlig stiftet. **-stöð** [-sdö·ð] f. retslig Stilling. **-sækja** [-sai·ɟa, -sai·ķa] vt. anlægge Sag imod en, sagsøge. **-sögn** [-sög·v] f. Jurisdiktion; Embede som Sysselmand: *Magnús Gíslason var þá student úr Ísafjarðarsýslu, hafði honum þá verið skipuð þar l.* (GKonÆf. 237). **-sögumaður** [-söqoma:ðöɐ] m. Lovsigemand (den isl. Fristats overste Embedsmand). **-sönnun** [-sön·on] f. lovligt Bevis, Lovhjemmel. **-tak** [-ta·k] n. Udpantning: *hann ljet taka það lögtaki*, han lod det udpante. **-taka** [-ta·ga, -ta·ka] vt. *(samþykkja sem lög)* vedtage som Lov; *(lögleiða)* indføre ved Lov. **-taksgjörð** [-taχsɟör·ð] f. Fogedforretning; Udpantningsforretning. **-taksmaður** [-taχsma:ðöɐ] m. Udpanter. **-taksrjettur** [-taχsrjɛhdöɐ] m. Ret til Udpantning. **-tekning** [-tɛhgniŋk] f. **1.** *(samþykkt laga)* Vedtagelse (af en Lov). — †**2.** Kanonisation: *l. Þorláks biskups*. **-tign** [-tɪgv] f. Rang. **-tignarmaður** [-tɪgnarma:ðöɐ] m. Rangsperson. **-tíska** [-tisga] f. Retssædvane. **-tæki** [-tai·ɟɪ, -tai·ķɪ] n. Retsmiddel.

lögu lag [lö:qola:q] n. Form, Skikkelse. **-legur** [-lɛ·qöɐ] a. **1.** harmonisk: *Hann sá tjaðrirnar spretta út* [illegible] *opnast, kroppinn verða lögulegri* (Eimr. XVIII. 221). — **2.** lovende: *l. unglingur*. — **3.** passende, hensigtsmæssig: *lögulegt fyrirkomulag*. — **4.** adv. *-lega*: *e-m ferst e-ð lögulega*, en skiller sig godt fra n-t.

lögun (-ar, laganir) [lö:qon, la:qanɪɐ] f. Form, Skikkelse.

lögu nautur [lö:qonöy:doɐ, -nöy:toɐ] m. Kammerat, Kontubernal. **-neyti (-is)** [-nɛi:dɪ, -nɛi:tɪ] n. Kammeratskab.

lögur (lagar, legir) [lö:qöɐ, la:qaɐ, lɛɪ:ɟɪɐ] m. **1.** *(vökvi)* Vædske. — **2.** (is. poet.) Hav, Vand: *á láði og legi*, til Lands og til Vands; *um (yfir) láð og lög*, over Land og Sø; *láðs og lagar dýr*, Amfibier.

lög varp [löq·vaɐp] n. Afsnit af en Sonate (GTh. '95, 57). **-veð** [-vɛ·ð] n. lovligt Pant. **-veldi** [-vɛldɪ] n. autonom Stat. **-venja** [-vɛnja] f. Retspraksis, Sædvaneret. **-vernd** [-vɛ(r)nt] f. Lovbeskyttelse. **-villa** [-vɪdla] f. Lovkneb, Lovtrækkeri. **-villur** [-vɪdlöɐ] a. som tager fejl af Loven. **-vinnudagur** [-vɪnöda:qöɐ] m. normal Arbejdsdag. **-vísi** [-vi·sɪ] f. indec., **-viska** [-vɪsga] f. = **lögspeki.** **-vist** [-vɪst] f. lovligt Ophold. **-vitringur** [-vɪ·driŋgöɐ, -vɪ·tr-] m. = **lögspekingur.** **-vog** [-vo·q] f. lovlig Vægt; Prøvevægt. **-vörn** [-vördv] f. lovligt Forsvar, et Forsvar, der har Loven at støtte sig til. **-vörslulið** [-vöɐslolɪ:ð] n. Politi. **-þingi (-is)** [löχ·þiŋɟɪ] n. Lagting; — ogs. en hyppig Benævnelse paa Altinget i det 13.—18. Aarh. **-þingisbók** [-þiŋɟɪsbo^u^:k] f. Lagtingsprotokol; Altingsprotokol. **-þingisskrifari** [-þiŋɟɪsgrɪ:varɪ] m. Lagtingsskriver. **-æska** [lö:qaisga] f. Mindreaarighed, Umyndighed.

lökk [löhk] pl. af **lakk.**

1. **löm (lamar, lamir)** [lö:m, la:mɪɐ] f. **1.** Hængsel (med vedhængende Plade): *l. á kistu, á hurð*. — **2.** *(á reku)* smal Jærnplade, der gaar fra Kantningen *(raf)* paa en Trespade op paa Bladet: *l. á að ganga úr járnvarinu til beggja enda upp á (reku)skaptina* (BArn. 10).

2. **löm** [lö:m] npl. se **lam.**

lömb [löm·p] pl. af **lamb.**

lömdum [löm·dom] 1. p. pl. imp. ind. af **lemja.**

lömuð [lö·moð] pp. f. og npl. af **lama.**

lömun (-ar) [lö:mon] f. Lammen, Lammelse.

lön (lanar, lanir) [lö:n, la:nɪɐ] f. **1. a.** aflang, tynd Høstak med mindre Stakke midt paa bægge Sider (Sl., Nl.), ogs. kaldt *krosslön* (jfr. *hálflön*, aflang Høstak med en mindre Tværstak paa den ene Side). — **b.** langagtig Høstak, ofte dannet af dobbelte Favnfulde *(föng)* (= *runa)* (BreðdI.): [illegible] *melkorn nú á vetrum* [illegible] *lönum* [illegible] *og tyrft yfir* (PThI. [illegible] III. 116). — **2.** *(husaröð)* Husrække.

lönd [lön·t] pl. af **land.**

?**löndun (-ar)** [lön·don] f. Udskibning af Fisk, jfr. *landa*.

Löndungur (-s) [lön·duŋgöɐ] m. Navn paa Odin; *löndungs lá*, Poesi.

löng [löyŋ·k] f. sg. og npl. af **langur.**

löngu [löyŋ·gö] adv. se **langur.**

löngu brýni [löyŋ·gobri:nɪ] n. (pop.) lille Lange (Vestm.). **-haus** [-(h)öy:s] m. Hovedet paa en Lange: — overf.: *rífa l.*, gabe stærkt (Sl., Nl.). **-hrogn** [-(h)ɐog·v] n. en Langes Rogn. **-kjammi** [-ķam:ɪ] m. den [illegible] ophængt, tørret Hoved af en Lange. — overf.: *rífa löngukjamma* = *rífa lönguhaus*, gabe stærkt (Sl.).

löngum [löyŋ·göm] adv. se **langur.**

löngun (-ar, langanir) [löyŋ·gon, lauŋ·ganɪɐ] f. **a.** *(þrá)* Længsel, Attraa. — **b.** *(löngun)* Lyst, Begærlighed: *l. í mat*.

löngu seiði [löyŋ·gosɛi·ðɪ] n. = **mjóni** 2. b. **-síli** [-si·lɪ] n. = **trönusíli.** **-skálm** [-sgaul·m] f. = *lönguhrogn*, spec. rogede Rogn af en Lange (Sl.). **-stöng** [-sdöyŋ·k] f. (Af.), **-töng** [-töyŋ·k] f. Langfinger, Langemand.

löpp (lappar, lappir) [löhp, lahbɪɐ] f. Pote. (pop.) Fod

lörfum [lör·vom] dat. pl. af **larfur.**
löruð [ló:roð] pp. f. og npl. af *laraður*, se **lara.**
löskum [lös·gom] dat. pl. af **laski.**
löskur [lös·gøǫ] a. slap, doven, dorsk, dvask.
lösnum [lös·nom] dat. m. sg., og dat. pl. af **lasinn.**
löstun (-ar, lastanir) [lös·døn, las·danıǫ] f. Dadlen.
löstunardómur [lös·dønardoᵘ:møǫ] m. dadlende Dom.
löstur (lastar, lestir) [los·doǫ, las·daǫ, lɛs·dıǫ] m. **1.** *(galli)* Fejl ... *e-m hlut*, Fejl ved n-t; *kostir og lestir*, Fortrin og Fejl. — **2.** Last *(ofdrykkjunnar)*; (Ordspr.) *svo vel kann að verða ... þögnin sem sögnin* (GJ.), en Last kan det saa vel være at tie som at sige.
1. **löt (latar, latir)** [lö:t, la:dıǫ, la·tıǫ] f. Fraraaden
2. **löt** [lö:t] f. og npl. af **latur.**
lötra (a) [lö:dra, lö:tra] vi. gaa el. ride langsomt.
löttum [lohdøm] 1. p. pl. imp. ind. af letja.
lötum [lö:døm, lö:tøm] dat. m. sg. og dat. pl. af **latur.**
lötur (-s) [lo:døǫ, lo:toǫ] n. langsomt Ridt. **-hægur** [-(h)ai:qoǫ] a. meget langsom; — adv. *-hægt*: *Séra Sveinn reið götuna* ... (GFrÁtt. 214)

M

m [ɛm·], det isl. Alfabets 17. Bogstav, udtales som:
1. [m] (som stemt dansk m) i Forlyd, efter *s* i Forlyd og i Indlyd mellem Vokaler el. mellem Vokal og *b, d, g, l, r, s*: *maður* [ma·ðoǫ], *smár* [smau:r], *amma* [am:a], *demba* [dɛm·ba], *hamsar* [ham·saǫ]. Endv. i nordlandsk Udtale i Indlyd foran *p, t, k*, se 2. — I Udlyd, enkeltskrevet efter Vokal el. efter stemt Kons. er Udtalen vaklende, jfr. under ...: *lóm* [lö:*m*], *skálm* [sgaul·*m*].
2. [m̥] (omtr. som d. m i Smed) [1]) i Indlyd foran *p, t, k*. I visse Egne paa Nordlandet er dog *m* i disse Forb. altid stemt, jfr. *l, n*: *hempa* [hɛm̥·ba, (Nl.) hɛm·pa], *æmta* [aim̥·da, (Nl.) aim·ta], *aumka* [öym̥·ga, (Nl.) öym·ka]. — [2]) i Udlyd efter *s*: *lasm* [las·m̥].
Lyden er snart lang, snart kort, jfr. de ovenstaaende Ekspl.
Forkortelser: *m* = *metri*; *m²* = *fermetri*, Kvadratmeter; *m³* = *teningsmetri*, Kubikmeter; *m. a.* = *meðal annars*, blandt andet (bl. a.); *mg* = *milligram*; *mgr.* = *málsgrein*; *ml* = *millilítri*; *m. m.* = *með meiru*, med mere (m. m.); *mm* = *millímetri*; *a(ð) m. k.* = *að minsta kosti*, i det mindste; *m. ö. o.* = *með öðrum orðum*, med andre Ord.
1. **má (ði)** [mau:] vt. **I. 1.** udslette, udviske; *máð letur*, afbleget Skrift; *má af*, udslette, fjærne (jfr. *afmá*). — **2.** opslide, udslide; — pp. *máður*, udslidt, opslidt: *máðar bækur, máður ljár, máð föt.* — **II.** overf. udslette, ødelægge (jfr. *afmá*); (Talem.) *hafa ekki miklum* (el. *af miklum*) *manni að má*, [1]) ikke at have nogen stor Personlighed at tære paa (brugt om ubetydelige Mennesker); [2]) *(um líkamskrafta)* være mindre kraftig af Naturen: *Ólafur hafði að vísu aldrei haft miklum manni að má, ... en nú var honum þó gengið* (JTrHeið. IV. 9).
2. **má** [mau:] 1. og 3. p. sg. præs. ind. af **mega.**
?**madam** [ma'da:*m*] interj. Udraab i Skak, naar Dronningen trues.
maddama [mad:ama] f. Madam; *(prestskona)* Præstefrue.
maddömu dæmi (-is) [mad:ömodai:mı] n. en Madams el. Præstefrues Stilling. **-legur** [-lɛ:qoǫ] a. matroneagtig.
maðka (a) [maþ·ga, mað·ka] vi. blive fuld af Maddiker; — pp. *maðkaður*, fordærvet af Orme el. Maddiker.
maðka fylli [maþ·gafıd·lı, mað·ka-] f. indec. det at være fuld af Maddiker: *aldrei vermist, aldrei seðst né sofnar* (ɔ: *ofnaðinn*), ... *hún ... af m. klofnar* (JÞorl. II. 615). **-fluga** [-flY·qa] f. *(fiskifluga)* Spyflue, Aadselflue (musca vomitoria). **-melta** [-mɛʎ·da] f. Mad, som ikke er tjænlig til Menneskeføde paa Grund af Maddiker (Nl., Af.). **-móðir** [-moᵘ·ðıǫ] f. (zool.) en Art Nereis. **-veita** [-vɛi:da, -vɛi:ta] f. **1.** *(maðkagrúi)* Vrimmel af Maddiker; *(maðkað hræ)* Aadsel, besat med Orm. — **2.** en Plads, der hjemsøges af Orme (f. Eks. Græsorm), Ormeplads: *Það er svo að sjá, sem Skaftafellssýsla sé einhver versta maðkaveitan* (Freyr '11, 106).
maðk bitinn [maþ·kbı·dı*n*, -bı·tı*n*, mað·k-] a. gnavet af Orm. **-fullur** [-fYdløǫ] a. fuld af Maddiker, fuld af Orm. **-jetinn** [-g-jɛ·dı*n*, -jɛ·tı*n*] a. ormædt, som der er gaaet Maddiker i. **-smoginn** [-k-smoi·jı*n*] a. ormstukken, ormædt: *maðksmogið trje*; — *(um tennur)* fordærvet (om Tænder). **-smuga** [-smY·qa] f. Ormestik (i Træ, Frugt osv.).
maðkur (-s, -ar) [maþ·gøǫ, mað·køǫ] m. **1.** *(lirfa)* Larve, Maddike. — **2.** *(ormur)* Orm; (Talem.) *það eru ekki maðkarnir í blöndunni á milli okkar núna*, der er ikke nu noget i Vejen imellem os (Árn.). — **3.** Urinrör paa et Faar: *klippa maðk á sauð við vatnssótt* (Árn.)
maðra (möðru, möðrur) [mað·ra, möð·roǫ] f. (bot.) Snerre (gallium).
maður (acc. sg. **mann**, dat. **manni**, gen. **manns**; pl. nom. og acc. **menn**, dat. **mönnum**, gen. **manna**, nom. pl. med Art. **mennirnir** osv.) [ma:ðøǫ, man·, man:ı, man·s; men·, mön:ø*m*, man:a, men:ı(r)dnıǫ] m. **1. a.** *(manneskja)* Menneske: *maðurinn* (Mennesket) *er æðsta skepna jarðarinnar*; — *fullorðnir, fulltíða menn*, Voksne (i Mods. til Börn) (jfr. 7.); *menskur m.* se *menskur*; (Ordspr.) *margur hyggur mann af sjer*, jfr. Tyv tror, hver Mand stjæler; *m. þekkir annan af sjer* (GJ.), man kan kende anden af sig selv; *m. er manns gaman* (Hávam.), *huggun er manni mönnum að* (GJ.), Menneskene søger Trost (Glæde) hos hverandre; *m. af manni verður að máli kunnur*, man lærer Folk at kende paa deres Tale; *m. er manni líkur* (GJ.), Menneske er Menneske ligt; *í manna minnum*, i Mands Minde; *manna á milli*, Mand og Mand imellem, iblandt Folk; *m. af manni, m. eftir mann*, den ene efter den anden; *ef eignarhaldið hefur löglega gengið frá manni til manns*, naar der har fundet en retlig Succession Sted mellem de forskellige Besiddere (Stj. '05, A. 318); (Talem.) *Þar er jeg ekki m. í milli*, det vil jeg ikke blande mig i (ÞEgÚt. 52); *þetta* (el. *það*) *má maður manni segja*, egl. dette kan den ene (enhver) sige til (bebrejde) den (enhver) anden ɔ: dette er en Bebrejdelse, som kan rettes mod alle og enhver; *gekk þá m. undir manns hönd*, da flokkedes Folk sammen og hjalp hverandre (JÁÞj. II. 9); *á mann*, fordelt paa hver, pro persona: *það urðu 5 krónur á mann*, det blev 5 Kroner fordelt paa hver (pro persona); *það var eins og við manninn mælt*, (egl. det var ligesom man gav vedkommende et Vink ɔ:) öjeblikkelig (om en pludselig Forandring, efterfølges altid af en Hovedsætning): *það var eins og við manninn mælt, hann hljóp út og á bak*, han for öjeblikkelig ud og steg til Hest; *ala manninn*, tilbringe Tiden: *hvar hefur þú alið manninn* (været) *í dag?* — *það heyrist ekki mannsins mál*, (man kan ikke høre, hvad Mennesket siger ɔ:) man kan ikke høre et Ord, man kan ikke høre Ørenlyd (paa Grund af Stöj); *Það var ekki minzt á hann mannsins máli* (en Smule, det ringeste) (Frankl. 17); *hann fór að rífast út úr miðjum manninum*, han begyndte at skændes uden nogen Anledning (Vf.); *það kom upp úr miðjum manninum*, det slap ham ud af Munden; *Þegar tveir menn mætast í myrkri* (naar to mødes i Mørke) *og annar spyr: „Hver er þar?“, þá svarar hinn oft: „Maður með skinn um hálsinn, skapaður í kross“.* Det samme siges undertiden, naar der tales om en, som man ikke ønsker, at andre skal vide hvem er (ÓDavSk. 173); *við annan, þriðja osfr. mann*, selvanden, selvtredje osv. — **b.** kollektivt: Mængde, Menneskemængde, Mennesker, Folk: *þar var margt (fátt) um manninn*, der var mange (faa) Mennesker, Folk; *þá var ætíð mikið um manninn* (altid mange Folk) *í Balaskarði* (SIng. I. 81); *fjöldi manns, múgur manns*, en Mængde Mennesker: *jeg stóð þarna í miðjum manninum* (Ísf.) *(= mannþrönginni)*, jeg stod der midt i Vrimlen. — **c.** i Tiltale, is. advarende el. bebrejdende; *gáðu' að þjer, m.!* giv dog Agt, se dig for, Menneske!; *láttu' ekki svona, m.!* lad dog være at opføre dig saadan!; *m. minn!* min kære (jfr. 7); *m. (guðs og) lifandi*, [1]) Herrejemini!: *en á hinum staðnum — hvernig hefir þar tekizt að skálda? M. guðs og lifandi!* (Herrejemini) (JHall. 322); [2]) men kære dog (som stærkt forsikrende og paa Forhaand halvt bebrejdende en mulig Vantro): *m. lifandi, hann er ágætur!* men min bedste, den (el. han) er jo udmærket! — **d.** med Superlativ: *manna fríðastur, lærðastur osfr.*, overordentlig smuk, lærd osv. — **2.** pronominelt: man, en, nogen: **a.** i sg. (pop.) *manni ofbýður að heyra annað eins*, man bliver helt lamslaaet ved, det overgaar ens Fatning at høre saadant noget; *m. verður að gera það*, man er jo nødt til at göre det. — **b.** i Flertal: *menn segja*, man siger; *mönnum þótti þetta skrítið*, man syntes det var underligt. — **c.** i Udraab: *viti menn!* tænk! — **3.** Mand el. Menneske som Led i Slægten: *hringurinn gekk í arf mann fram af manni*, Ringen gik i Arv fra det ene Slægtled til det andet; *hjónin voru skyld að öðrum og þriðja (manni)*, Ægteparret var beslægtet i andet og tredje Led, saaledes at den enes Fader el. Moder og den andens Bedstefader el. Bedstemoder var Søskende. — **4.** Mand m. H. t. Dygtighed, dygtigt, fremragende Menneske: *hvað manni e-r er*, hvad en er for en Mand: *viltu ekki bíða eftir Menelási, ástvini Aresar? Þá muntu komast að raun um, hvað manni það er, sem átti þá úngu konu, er þú hefir nú tekið* (Il. I. 63); *vera (vel) að manni*, [1]) være dygtig, fremragende, udmærke sig i en el. anden Henseende; *hann er vel að manni*, han er et dygtigt Menneske; *hann verður aldrei að manni*, han bliver aldrig til noget; *Systur hennar urðu ekki að manni*, hendes Søstre blev (el. drev det) aldrig til noget (JÁÞj. II. 460): *hver þjóð í heiminum, sem nokkuð er að manni* (som har en Smule Kultur), *hefir þjóðsögur* (GV. i JÁÞ. I. xxv); [2]) om legemlige Kræfter: *hann er vel að manni*, han er kraftig, stærk (Sl.); *vera m. fyrir e-u, vera m. til e-s*, være Mand for at göre n-t, være i Stand til n-t; *Eg efast ekki um, að vér séum menn fyrir þessu*, jeg tvivler ikke om, at vi vil kunne betale denne Gæld (Alþ. '11, B. 603); *gera e-n að manni*, [1]) = *gera mann úr e-m*, göre en til en dygtig Mand; *Það er með öðrum orðum, að þú ert að reyna að gera mann úr mér* (göre mig til en dygtig Mand) (EKvSv. 122); [2]) give en tre Portioner af n-t, den ene efter den anden: *ekki má minna vera en að jeg geri þig að manni* (Árn.); *koma e-m til manns*, bringe en frem, opdrage en (egl. göre en dygtig Mand af en): *Páli ... hafði hún komið til manns*, P. havde hun bragt frem (JTrGst. 29); *koma börnum sínum til manns*, faa sine Börn fra Haanden; *vera m. með mönnum*, være noget rigtigt, due til noget (egl. være en Mand blandt andre); *þykjast m. með mönnum*, være selvbevidst; *sá þykist nú heldur en ekki m. á svellinu* (el. *þúfunni)*, han har rigtignok höje Tanker om sig selv; *gera sig að minni manni*, begaa en nedværdigende Handling, spec. bryde et givet Løfte. — **5. a.** om Menneskets Optræden, aandelig og legemlig: *blíður (mjúkur, þýður) á manninn*, venlig, forekommende: *vera*

[illegible] á mönnunum, være [illegible] og reserveret i sin Optræden. *mikill m. fyrir sjer*, ¹) imponerende i sit Væsen og sin Optræden; ²) i Besiddelse af en kraftig og energisk Karakter, — *lítill m. fyrir sjer*, af et uanseligt Ydre, *hann N. N., það er nú mann m.* (en Mand, [illegible] om). — **b.** særlig om det ydre: *ekki mikill fyrir mann að sjá*, af et uanseligt Ydre, *föl, tögnuð og öll að manni gengin*, bleg, med indfaldent Ansigt, og havde tabt sig meget.

c. om det indre Menneske, Sind, Karakter: *hafa góðan mann að geyma*, være et godt Menneske; *hvern mann og hann hefir að geyma*, hvorledes mit indre Menneske er beskaffent (Eimr. XIII. 22); *leggja e-ð á mann e-s*, prøve ens Ædelmod (Sch.). *en [illegible] þessu er svo varið, sem þeir eru mennirnir til* (som de er Mænd til, *sem þeir eiga að [illegible]* (ÞThHeið. I. 252) — **6.** *(flokksmaður)* Partifælle: *einn af mönnum hans*, en af hans Folk, en af hans Parti; *hann er alveg Hannesar m.*, han staar fuldstændig paa H's Parti, er en af H's trofaste Partifæller. — **7.** *(karlmaður)* Mand: *fulltíða m.*, en fuldvoksen Mand (jfr. 1.); *hvað heitir maðurinn? hvað heitir þessi m.?* ¹) hvad hedder denne Mand? (som man peger paa el. viser til); ²) (i direkte Tiltale): Hvad er Deres (dit) Navn? (alm. Talemaade blandt Almuen, naar man møder en fremmed, undert. svarende til Brugen af «den Herre» paa Dansk («hvad hedder den Herre?»)); — (pop.) i Tiltale: *m. minn*, min bedste; [illegible] i Tale til Børn: *láttu ekki svona, [illegible] maðurinn sjer þig*, vær nu artig, den fremmede Herre ser dig. — **8.** *(eiginmaður)* Ægtemand, Mand, Husbond: *maðurinn minn*, min Mand; *m. og kona*, Mand og Hustru. — **9.** *(m. í þjónustu e-s)* Mand i ens Tjæneste: *hann var Z's m.*, han stod i Z's Tjæneste; *hann ljeði þeim mann og hesta*, han laante dem en Mand og Heste. — **10.** *(m. í skák)* Brik i Skakspil. — **11.** som sidste Sammensætningsled betegner *maður* foruden de allerede anforte Betydninger: **a.** en, der udforer n-t *(vinnum., sláttum.)*. — **b.** en, der er i Besiddelse af n-t, navnlig en Egenskab el. Færdighed *(auðnum., dánum., glímum., málam., lánsm., ólánsm., sómam., þrekm.* osv.). — **c.** en, der stammer fra et Land el. Egn, el. hører til et Steds *(Norðm., austanm., Mýram., heimam.)*, ogsaa for at betegne Medlemmerne af en Familie *(Mýramenn = Mýramannakyn)*. — **d.** hørende til en Stand el. Profession *(herm., kaupm., sjóm., þingm.* osv.). — Se iøvrigt de enkelte Ord.

máfur (-s, -ar) [mau:vøǫ] m. = **már.**

mágaást [mau:(q)aaus·t] f. Svogerkærlighed, Kærlighed mellem besvogrede: (Ordspr.) *köld er mágaástin* (GJ.).

maga belti [ma:qabɛλ·dɪ] n. Mavebælte. **-bót** [-bou:t] f. Lægemiddel for Maven: *Þesse urt er einhvör bezt m.* (EÓlLach. 94). **-bragð** [-braq·ð, -brag·þ] n. et Kneb i isl. Brydning, best. i at løfte Modstanderen op paa Maven, samtidig med at man selv böjer sig bagover; man soger derved at faa ham til at tabe Fodfæstet, og hvis dette lykkes, kastes han ved et hurtigt Sving. **-bris** [-brɪ:s] n. = **þvottabris. -dreginn** [-drɛi:jɪn] a. = *innantómur*, med tom Mave; hvis Maveindhold er udtömt: *Ef síldin hefir verið magadregin, [illegible] tíminn, sem hún hefir legið í salti: ... vera tveim dögum styttri* (Stj. '11, B. 175). **-dæla** [-dai:la] f. Mavepumpe. **-fastur** [-fas·døǫ] a. som sidder fast i Maven, svært fordöjelig: *misjafnt er maturinn m.* (Málshb. 234). **-fattur** [-fahdoǫ] a. som sætter Maven ud; *magafött sverð*, Krumsabler (JÓlInd. 297). **-fylli** [-fɪd·lɪ] f. Mavefylde: *eta m. sína*, æde sig mæt, proppe sin Mave fuld. **-greppur** [-grɛhboǫ] m. tőrret Sælhundemave, anvendt som Beholder, is. for Tran (ASkaft). **-há** [-hau:] f. Maveskind. **-hár** [-hau:r] n. Haar paa Maven. **-hnykkur** [-hvɪhgoǫ] m. Maveryk (et Brydekneb). **-ilta** [-iλ·da] f. Maveonde, -historie. **-kanni** [-kan·ɪ] m. Mavesonde. **-kirtill** [-ɕɪr̥·dɪdλ] m. = **þvottabris. -kjarni** [-ɕad·nɪ, -ɕar·dnɪ] m. = *maríukjarni*: *hrútlambs m.* (ÓDavÞul. 221). **-krabbi** [-krab:ɪ] m. (med.) Mavekræft. **-kvef** [-kvɛ:v] n. (med.) Mavekatarrh. **-kveisa** [-kvɛi:sa] f. (med.) Bugvrid.

mag áll [ma:qaudλ] m. Slag (paa slagtede Kreaturer). **-álsbjór** [-aulsbjou:r] m. tynd, ussel *magáll: láttu' upp í þig magálsbjórinn, hann er þó beinlaus* (Mýrd. 159).

maga mál [ma:qamau:l] n. hvad Maven kan rumme: *kunna* (el. *ætla) sjer ekki m.*, overlæsse sin Mave. **-mauk** [-möy:k] n. Mavevælling. **-mikill** [-mɪ:qɪdλ, -mɪ:ɕɪdλ] a. tykmavet. **-mjólk** [-mjouλ·k, -mjoul·k] f. Renmælk, hvori der er blandet Revlingebær, og som siden ophænges i en Rensdyrsmave og fryses (LFR XI. 224). **-munni** [-mʏn:ɪ] m. Maveaabning. **-poki** [-po·qɪ, -po·ɕɪ] m. Mavesæk.

magar [ma:qar] gen. af **mögur.**

maga safi [ma:qasa:vɪ] m. Mavesaft. **-sár** [-sau:r] n. (med.) Mavesaar. **-sjúkdómur** [-sju:kdoumoǫ] m. (med.) Mavesygdom. **-skegg** [-sɟɛk·] n. Mavehaar. **-veiki** [-vɛi:qɪ, -vɛi:ɕɪ] f. indec. Mavesyge. **-veikur** [-vɛi:qoǫ, -vɛi:koǫ] a. som har en daarlig Mave. **-vökvi** [-vö:gvɪ, -vö:kvɪ] m. Mavesaft. **-þörf** [-þör·v] f. Mavens Behov: (Ordspr.) *magaþörfin er bráð eins og barnsþörfin* (Árm. III. 91).

magfylli [ma:ɣ·fɪdlɪ] f. = **magafylli.**

Magga (Möggu, Möggur) [mag:a, mög:o(ǫ)] f. npr. Dim. af *Margrjet* (jfr. e. Maggie).

Maggi (-a, -ar) [mag:ɪ, mag:a(ǫ)] m. npr. Dim. af *Magnús*.

magi (-a, -ar) [ma:qɪ] m. **1.** Mave: *e-m er illt í maganum*, ¹) en har Mavesmerter; ²) er har en daarlig Mave. (Ordspr.) *ekki er allt í maga sett, sem í munn er sett* (GJ.), hvad der er sødt i Munden er ikke altid sundt for Maven. — **2.** *(kviður)* Mave, Bug: *hafa fattan magann*, have en [illegible] Bug, sætte Maven ud.

mágkona [mau:ko·na] f. Svigerinde.

magn [mag·v] n., jfr. *megn*: **1.** Styrke, Kraft: *af magni*, af alle Kræfter; *vera [illegible]*, være [illegible] Kræfter. — **2.** *(magn)* Intensitet.

magna (a) [mag·na] vt. **1.** styrke, gøre kraftig (is. ved Trolddom) *m. [illegible] drauga*, opvække en Genganger. — **2.** refl. *magnast*, blive stærk, tiltage: *óveðrið magnaðist*; — *magnast að kröftum*, vokse i Kræfter; — pp. *magnaður*, stærk; *mögnuð vitleysa*, haarrejsende Dumhed.

¹**magnaður (-ar)** [mag·naðoǫ] m. Styrker: *sigur-m.*, Sejrherre.

magnbeiskur [mag·nbɛisgoǫ] a. meget bitter.

²**magnesíumálmur** [mag·nɛsijømaul·møǫ] m. Magnesium.

magn feitur [mag·nfɛi:doǫ, -fɛi:toǫ] a. meget fed. **-laus** [-n-löys] a. afmægtig, afkræftet, udmattet. **-lega** [-lɛqa] adv. kraftigt, stærkt: *sárin svíða m.* (Víd. 275). **-leysi (-is)** [-lɛisɪ] n. Kraftløshed, Mathed. **-lítill** [-li·dɪdλ, -li·tɪdλ] a. svag, mat.

magnsmunur [mag·vsmʏ·nøǫ] m. Forskel i Styrke, Ulighed i Magt.

magn stokkar [mag·vsdohgaǫ] mpl. Bjælker langs de indvendige Sidevægge af Huse, som saa *syllur* fastgöres til (Sch.). **-stola** [-sdo·la] a. indec. magtstjaalen.

Magnús (-ar, -ar) [mag·nus] m. npr. Magnus.

magn þrot [mag·vþro·t] n(pl). Mathed, Udmattelse. **-þrota** [-þro·da, -þro·ta] a. indec. udmattet.

mágsefni [mauχ·sɛbnɪ] n. **1.** vordende Svoger. — †**2.** vordende Svigersön.

mágsemd [mauχ·semt, mau:semt] f. Svogerskab.

magt (-ar) [maχ·t] f. = **makt.**

magur (mögur, magurt; comp. **megri** og **magrari**; superl. **megurstur** og **magrastur)** [ma:qøǫ, mö:qøǫ, ma:qøǫt; mɛq·rɪ, maq·rarɪ; mɛ·qøʏsdøǫ, maq·rasdoǫ] a. **1.** mager: *mögur kýr*; *m. í andliti*; (Ordspr.) *magran skal mar kaupa, en mækir saurgan* (GJ.). — **2.** overf.: **a.** mager, tynd, fattig paa Indhold, ussel: *mögur bók, magrar viðgerðir*. — **b.** sparsommelig, karrig: *mildur í orðum, magur í útlátum*, flot i Ord, karrig i Udlæg. **-yrði** [-r-ɪr·ðɪ] npl. flov Frase. **-legur** [-lɛ·qøǫ] a., **-leitur** [-lɛi:doǫ, -lɛi:toǫ] a. mager i Ansigtet.

mahómedanskur [ma:houmɛdansgoǫ] a. mahomedansk.

mahóní (-is) [ma:houni·] n. Mahogni.

maí [mai:] m. = **maímánuður. -(mánaðar)lok** [-(maunaðar)lo:k] npl. Slutningen af Majmaaned. **-mánuður** [-mau·noðoǫ] m. Maj, Majmaaned.

maís (-s) [mai:s, (pop.) mai:ɪs] m. Majs (zea mais). **-grjón** [-grjou·n] npl. Majsgryn. **-mjöl** [-mjö·l] n. Majsmel.

Maja (-u, -ur) [mai:ja] f. npr. Dim. af **María.**

mak (-s, mök) [ma:k] n. **I. 1.** Mag, Ro: *og allt varð nú spakt og með m.* (MvT. I. 40); *Árni situr enn með m.* (sidder ganske rolig) | *inni í kamesinu*. — **2.** pl. *mök*: **a.** *(viðskifti)* Omgang: *hafa, eiga mök við e-n*, omgaas en, have (meget) med en at göre. — **b.** spec. om könsligt Forhold mellem Mand og Kvinde: *eiga mök við e-n*, staa i Forhold til en (Mand el. Kvinde), indlade sig med en. — **II. 1.** (jfr. 2. *maka)* Smören: (Ordspr.) *gamlar húðir þurfa mikið m.* (GJ.), gamle Huder skal smöres godt. — **2.** *(áburður)* Smörelse.

1. **maka (möku, mökur)** [ma:ga, ma:ka, mö:gøǫ, mö:koǫ] f. (kvindelig) Mage (is. om Fugle).

2. **maka (a)** [ma:ga, ma:ka] vt. **I. 1.** smore, tilsmore: *m. í feiti*, smore med Fedt. *m. í sápu*, indsæbe; *m. í smyrslum*, indsalve; *m. í trjákvoðu*, harpikse. — **2.** overf.: *m.* (el. *mata) krókinn*, mele sin Kage. — **II.** *m. sig* og refl. *makast*, parre sig (is. om Fugle); — om Fiske: *það eru ekki nema fáeinar tegundir (fiska) sem m. sig* (Fj. II. (2) 9).

máka (a) [mau:qa, mau:ka] vi.? optræde hovent og behandle andre familiært: *Norðlingarnir ... standa fatt og strjúka sér, státa sig og máka* (GKonÆf. 55).

maka býti [ma:gabi:dɪ, ma:kabi:tɪ] npl., **-býtti** [-bihdɪ] npl. Mageskifte. **-laus** [-löy·s] a. mageløs; — n. *makalaust* som adv. mageløst.

mákalegur [mau:galɛ·qøǫ, mau:ka-] a. familiær, nærgaaende (om en underordnet, der optræder saal. overfor en overordnet) (BH.).

makan [ma:gan, ma:kan] f. = **mökun.**

mákar [mau:gaǫ, mau:kaǫ] mpl. se **máki** og **mákur.**

maka skifta [ma:gasɟɪf·da, ma:ka-] vt. med dat. mageskifte: *eign er makaskift gegn annari eign*, en Ejendom overdrages ved Mageskifte. **-skifti** [-sɟɪf·dɪ] npl. Mageskifte. **-val** [-va:l] n. Valg af Mage.

maki (-a, -ar) [ma:ɟɪ, ma:ɕɪ] m. **1.** Mage: *fuglinn leitar sjer að maka*. — **2.** *(jafningi)* Lige, Mage: *fjög(ur)ra (manna) maki*, Mage for fire. — **3.** (BH.) = *máki, mákur*.

máki (-a, -ar) [mau:ɟɪ, mau:ɕɪ] m. (VSkaft., Af.) = **mákur.**

makinda legur [ma:ɟɪndalɛ:qøǫ, ma:k-] a. magelig; [illegible] adv. *-lega*. **-veðrátta** [-vɛð·rauhda] f. stille Vejr.

makindi [ma:ɟɪndɪ, ma:ɕ-] npl. Magelighed, Mag: *í (mestu) makindum*, i Ro og Mag.

makk (-s) [mahk] n. Maskepi; *m. við e-n*, Underhandlinger med el. Forhold til en: *hann var eitthvað í makki við hana*, han stod i et Slags Kærlighedsforhold til hende; — ogsaa om hemmelige politiske Underhandlinger.

makka (a) [mahga] vi. staa i Maskepi, have Maskepi: *makka við*, have at göre med: *m. við kvenmann*, have Maskepi med, staa i Kærlighedsforhold til en Kvinde; *m. saman*, stikke Hovederne sammen, forhandle om n-t: *þau eru e-ð að m. saman; við vorum að m. fram a rauðanótt*.

makka dróg [mahgadrou:(q)] f. en Smule Manke: *um haustið var ekki m. eftir í hestinum* (Rang.). **-hár** [-hau:r] a. höjmanket. **-stinnur** [-sdɪn:oǫ] a. stivmanket. **-þykkur** [-þɪhgoǫ] a. sværmanket, tyrehalset.

makki (-a, -ar) [mahɟɪ, mahga(ǫ)] m. den overste Del af Hestens Hals, Manke (ikke Haarene); *hringa makkann*, böje Halsen (om Heste).

mak legleiki, -legleikur [ma:glɛqlɛi·ɟɪ, -lɛi·ɕɪ, -lɛi·gøǫ, -lɛi·koǫ] m. Fortjæneste, Værdighed: *að maklegleikum*, efter Fortjæneste. **-legur** [-lɛqøǫ] a. **1. a.** [illegible], værdig, som fortjæner n-t: *alls góðs m.*; (Ordspr.) *hver er sins [illegible]* (GJ.), hver er værdigst til hvad der er hans eget. **b.** fortjænt, vel fortjænt: *makleg málagjöld*, adv. *-lega*. **2.** *(eftirlátur)*

fójelig, tjænstvillig: *m. [illegible]* **-leikur** [illegible] makleg-leiki. **-ráður** [-rau·ðoọ] a. magelig. **-reiður** [-rei·ðoọ] a. [illegible]

makríli (-is, pl. ds.) [ma:kri·lı] n., **makríll (-ríls, -rílar)** [illegible] -rıls] m. (zool.) Makrel (scomber [illegible]).

makrílsbróðir [ma:krilsbrou:ðıọ] m. (zool.) Makrelgedde (scombresox saurus).

mak ræði (-is) [ma:grai·ðı, ma:k-] n. Magelighed. **-samur** [-k-samoọ] a. **1.** *(= makráður* 1.) magelig. — **2.** [illegible]

makstur (-urs, -rar) [illegible] m. **1.** *[illegible]* Indgnidning[illegible]. — **2.** *(smyrsl)* Salve el. Smörelse (til Indgnidning).

makt [illegible] f. **1.** (pop.) **a.** *[illegible]* [illegible] — **b.** Ævne, Formue: *hver getur eftir sinni m.* — †**2.** [illegible]

makur [ma:goọ, ma:koọ] [illegible] passende, bedre: *[illegible] makari, að [illegible]* [illegible]

mákur (-s, -ar) [mau:goọ, mau:koọ] m. **1.** *(máki)* Sælhundelalle, is. Forinde *[illegible]* (el. *steyta) m[illegible]* [illegible] (Árn.), jfr. *stæla* (el. *steyta) hnefana.* — **2.** pl. *mákar* = *lappir*, klodsede Ben (vulgært om Menneskers Ben) (BH.).

mal [ma:*l*] n. **1.** *(í kvörn)* Malen, Kværnlyd. — **2.** *(í köttum)* Kattens Snurren. — **3.** *(mas, málæði)* Snak, Væven.

1. **mál (-s,** pl. ds.) [mau:*l*] n.

A. I. Mæle, Maal, Taleævne [illegible] Taleævne: *missa málið*, miste [illegible] *(um born)*, lære [illegible] *tréðst með tonnum* [illegible] Mælet [illegible] (JÁÞj. II. [illegible]). — **II. 1. a.** [illegible] *mál*, give Undervisning i Sprog; *kunna mörg mál*, forstaa mange Sprog; *hann getur talað [illegible]* [illegible] *góður (ve[illegible])* [illegible] *gömlu málin*, de klassiske Sprog [illegible] Nutidens Sprog; spec. Engelsk, Tysk og Fransk. — **b.** *(málfæri)* Sprog (med Hensyn til Renhed el. Skönhed): *rita hreint og fallegt mál*, skrive et rent og smukt Sprog. — **2. a.** Tale, Talen: *vera blestur í máli*, læspe i sin Tale; *vel máli farinn, snjallur í máli*, veltalende; *vera hægt (ljett, liðugt) um mál*, være [illegible] [illegible] *taka mál [illegible] munn [illegible]* [illegible] *ekki matur*, der tales, men spises ikke (siges naar en efterligner en andens Tale, jfr. *jeta eftir e-m)*. — **b.** *(erindi)* Tale, det talte Ord: *hann bað þá heyra mál sitt*, han bad dem lytte til sin Tale; *taka til máls*, begynde at tale; *ljúka máli sínu*, slutte sin Tale; *var það langt m. og snjalt*, det var et langt og veltalende Indlæg (Foredrag, [illegible]) indsmigrende [illegible] (Ordspr.) [illegible] *fram* (GJ.), det ene Ord fremkalder det andet (om en anden Betydning af dette Udtryk, se 2. *mál* B. I. 1.); *mýkja málið (málin)*, blive mildere i sin Tale: *varð þá abbadísin þess [illegible]* [illegible] *misgripum, og skautið sér með [illegible]* [illegible] *málin, og sagði* [illegible] *systur* (JÁÞj. II. 73). [illegible] (JÁÞj. I. 532); *bera m. í e-ð*, udmale n-t: *Jeg hefi leitazt við að skýra svo satt og rjett frá hverju einu, sem [illegible]* [illegible] *neitt en góðu hófi gegnir* (F[illegible] 4). — **3.** [illegible] *e-n að máli, koma [illegible]* [illegible] interviewe en (om en Journalist); *vekja* (el. *hefja) máls á e-u*, bringe n-t paa Bane; *það gat enginn mælt hann málum*, ingen kunde komme til for ham, ingen kunde staa sig imod ham (i Disput el. andet): *ákafamaður mikill og [illegible]* [illegible] *ykkur enginn málum* (hamler ingen op imod jer) *þegar ykkur tekst upp að níða einhvern* (ÞÞTh. 58[illegible]). [illegible]

4. hvad der siges [illegible] en Samtale, Ord, [illegible] siger; *það er gamalla manna m.*, gamle Folk siger; *það er gamalt mál* (et gammelt Ord), *að [illegible]* [illegible] (GFrUbl. 31); *Það er og mála sannast* (et sandt Ord) *að konungalögin hafa aldrei verið birt hér* (EArRétt. 302); *það er ósatt m.*, det er ikke sandt; *e-ð er e-s m.*, en mener, antager n-t: *En nú er það sumra manna m., að athöfn og hegðun spretti alls ekki af tilfinningu* (MHUpp. 131); *það kemur ekki til (nokkurra) mála (með það), að ...* el. *það getur ekki komið til mála*, derom kan der ikke være Tale, det er aldeles umuligt. — **5. a.** *(frásaga)* Fortælling: *það er upphaf þessa máls að ...; — nú er þar til máls að taka, að (er) ...*, nu er der at berette om, at ... (naar en Fortælling genoptages efter en Afbrydelse eller indskudt Episode); *langt mál*, et langt (trykt el. skrevet) Stykke; n-t langt at fortælle: *það er langt m.*, det er en lang Historie. — **b.** Tekst (trykt el. skrevet): *lesa í málið*, ikke tage Hensyn til Tryk-, Skrive- el. Sprogfejl under Læsningen: *Blessaður lestu í málið* (MelBr. 4); *prentað m.*, Tryksager; *eignarrjettur að sömdu máli*, litterær Ejendomsret. — **6.** †**a.** (gramm.) *(setning)* Sætning, Periode. — **b.** (metr.) Rim, Rimled, jfr. HSig. 26.

B. 1. (jur.) Proces, Sag: *höfða m. gegn e-m* [illegible] *e-n*, anlægge Proces mod en; *eiga í máli við e-n*, føre Proces, ligge i Proces med en; *flytja m.*, føre en Proces, føre en Sag for Retten; *sækja m.*, være Sagsøger; *tapa máli*, tabe en Proces; *vinna m.*, vinde en Proces; *dómur, dómari í máli*, Dom, Dommer i en Sag; *leggja mál undir e-n til úrskurðar*, forlægge en en Sag til Afgörelse. — **2.** *(ákæra)* Anklage. — **3.** Aftale: *bregða máli*, bryde en Aftale; *laus allra mála*, fri for alle Forpligtelser, fri for det hele. — **4. a.** Sag til Behandling: *það er erfitt mál að fást við*, det er en vanskelig Sag at behandle; *á dagskrá voru þrjú mál*, der var tre Sager paa Dagsordenen. — **b.** *taka e-ð í mál*, (egl. optage n-t til Behandling og Drøftelse) indlade sig paa n-t; *það var ekki í mál takandi*, det var ikke til at nævne, man vilde slet ikke høre om det. — **5.** Sag (i Alm. og overf.): *jeg skal hugsa um málið*, jeg skal tænke over Sagen; *vera riðinn við eitthvert m.*, have n-t med en Sag at göre; *nú vandast málið*, nu bliver Sagen vanskeligere; *svo er mál með vexti* (el. *vöxtum), að ...*, Sagen forholder sig saaledes, [illegible] her stod Sagerne saaledes (Fréttir '18, 123); *miðla málum*, mægle (i en Sag); *er þar auðvitað blandað málum*, her foreligger naturligvis en Forveksling; *það kemur ekki mál við mig*, det vedkommer mig aldeles ikke, den Sag ved-[illegible] *gegna*, det er noget helt andet, det er en anden Sag; *öðru máli sýnist vera að skipta um* (noget anderledes synes Forholdet at være med) *þær ferðir* (JÁÞj. II. 125); *láta alla eiga óskilið mál*, skære alle over een Kam; *alt, sem máli skiftir*, alt af Betydning, alt, hvad der har Interesse for Sagen; *það skiftir litlu (miklu) máli*, det har lidt (meget) at betyde; *þegar eg hafði fengið þessa vitneskju, þótti mér þetta minna máli skifta* (af mindre Betydning) (Alþ. '11, B. II. 783); *það skiftir ekki máli* (er uden Betydning), *er farið er fram á lán á heimsmarkaðinum, hvort ræða er um 800 eða 1200 þús. kr.* (Alþ. '11, B. II. 1150); *e-ð varðar máli* = *e-ð skiftir máli*, n-t har Betydning. — **6.** Mening, Anskuelse, Paastand: *tala máli e-s*, forfægte ens Sag, tale paa ens Vegne; *vera á máli e-s*, holde med en, dele ens Mening; *vera á sama máli og e-r*, have den samme Mening, være af (el. nære) den samme Anskuelse som en anden; *hafa e-ð til síns máls*, have n-t, anføre n-t til Støtte for sin Paastand; *mjer finst þeir hafa nokkuð til síns máls*, jeg synes, de har til Dels Ret; *færa sönnur á mál sitt*, føre Beviser for sin Paastand.

2. **mál (-s,** pl. ds.) [mau:*l*] n.

A. 1. Maal: *taka m. af e-m*, tage Maal af en, tage ens Maal; *jörðin sje bæði smátt og djúpt plægð í m. við* (i Forhold til) *rótarinnar lengd* (ɔ: *undir melnum)* (LFR. I. 34); jfr. *þverm., umm., utanm., innanm.* osv. — **2.** [illegible] — **3.** [illegible] *nýja málið.* — **4. a.** Maaleredskab, Maal; *(mælikvarði)* Maalestok, Maal; *alinmál*, Alenmaal, Alen osv. — **b.** Længden af det, der maales med i *pinnaleikur*, Stoklængde: *Þegar málin eru talin* (ÓDavSk. 136). — **c.** Maal for flydende Varer *(lagarmál);* spec. Blikkar til Maal af saadanne; jfr. *pelam., hálfpottsm., pottm.* osv.

B. om Tiden. **I. 1.** belejligt Tidspunkt, Tidspunktet, hvor n-t maa göres: *m. er að hætta hverjum leik, þá hæst fram fer; — m. (eitt) skýtur máli fram* (jfr. 1. *mál* A. II. 2. b.) (egl. naar den belejlige Tid er der, kommer de rigtige Ord el. den rigtige Sag frem) kommer Tid, kommer Raad; *Mátulegt er meyarstig, | m. mun vera að gipta sig* (nu er det nok paa Tide at gifte sig) (JÁÞj. I. 183); *það er m. (til þess) komið* el. *m. til komið*, det er paa höje Tid; *nú er m. að fara að hátta*, nu er det Tid til at gaa i Seng. — **2.** overf. **a.** Behov, Trang: *e-m er m. á e-u*, en føler Trang til n-t: *Eg held hestinum mínum sé orðið m. á að grípa niður* (GFrE. 9); *Sig-*[illegible] *heim* (ÞGjOs. 99). — **b.** spec.: *e-m er m.*, en trænger til at lade Vandet el. til at forrette sin Nødtørft: *Einni kúnni varð m.* (ɔ: *m. að pissa)* (JÁÞj. II. 532); — heraf foragteligt om Bladsmörere, Talere osv., der føler en ustyrlig Trang til at skrive el. tale (jfr. Eimr. XII. 61, Noten): *Eigi að* [illegible] — **II. 1. a.** *(máltíð)* Maaltid: (Ordspr.) *fleiri koma m. en bjúgu*, det gælder at spare paa Forraadene, tænke paa at der er noget til senere; *eiga til næsta máls*, have Mad til næste Maaltid: *Gís ... var þá svo snauður, að hann átti ekki til næsta máls* (Mýrd. 284); *í m.*, til el. ved hvert Maaltid: *hann borðaði 5 sneiðar af brauði í m.; — mála milli*, mellem Maaltider: *hún stóð oft* [illegible] — **b.** overf.: *fara milli mála*, blive forvansket i Beretningen: *sögur, sem sumar höfðu augsýnilega farið eitthvað til muna milli mála* (EKv. i Eimr. II. 89); *þetta fer e-ð milli mála*, dette beror paa en el. anden Misforstaaelse; *Hafi eitthvað farið á milli mála* (hvis n-t er forkert refereret), *þá mun það koma í ljós, er fyrirlesturinn kemur út* (Alþ. '11, B. II. 657). — **2. a.** Tidspunktet for Maaltiderne Morgen og Aften (Frokost og Aftensmad): *hann borðaði heima hjá sjer á málum, en miðdegisverð úti í bæ; — Ragnheiður ber aska inn | oftast nær á málum*, jfr. *málamatur.* — **b.** Malketiden Morgen og Aften: *kýrin komst í 20 merkur í m.* (baade Morgen og Aften); *missa máls*, ikke blive røgtet Morgen el. Aften (om Kvæg, naar det ikke bliver malket); *annars máls mjólk kýrinnar*, den Mælk, Koen giver den ene Gang (naar den malkes to Gange om Dagen) (JÁÞj. I. 37). — **3.** om Dagens og Nattens forsk. Tider, jfr. *dagmál*, Kl. 9 f. M., *náttmál*, Kl. 9 Aften; *í fyrra málið*, i Morgen tidlig. — **4.** den forventede Fødselstid (is. hos Faar): *ærin bar fyrir m.* (jfr. *tal)*. — **5.** som sidste Led af Sammensætninger: *sumarmál, hríðmál* osv., se de enkelte Ord.

3. **mál (-s)** [mau:*l*] n. **1.** paamalet Farve, spec. fersk: *varaðu þig, það er m. á hurðinni.* — **2.** indlagte Ornamenter, spec. paa Vaaben: *mál á sverðsblaði.*

4. **mál** [illegible] = *málmur.*

1. **mala (a;** [illegible] *mól*, [illegible] *mólum*, [illegible] *mæli*, [illegible] *malið)* [illegible] ma:lıð] v. **1.** vt. male: *m. korn;* ogs. med dat.: *m. kvörninni*, male paa Kaffemøllen (el. Kværnen). — **2.** vi.: *kötturinn malar*, Katten spinder. — **3.** vi. *(masa)* snakke, væve.

2. **mala (a)** [ma:la] vt. gruslægge: *m. veg.*

*1. **mála (-u, -ur)** [mau:la] f. = *málvina*, fortrolig Veninde, kær Kvinde.

2. **mála (a)** [illegible] **1.** [illegible] — **2. a.** *(lita)* farve. — **b.** *m. sig*, sminke sig. — **3.** *(lýsa)* udmale, beskrive.

3. **mála (a)** [mau:la] vt.: *m. e-ð við e-n*, føre n-t i Tale overfor en:

hann vill ei láta mála við sig í miðjum hlíðum (GJ.), han vil ikke, at man taler med ham om en halvgjort Sag.

mála brellur [mau:labrɛdlʏø] fpl. **1.** *(málaflækjur, lagakrókar)* Lovtrækkeri. — **2.** *(hártoganir)* Spidsfindigheder. — **3.** *(rósamál)* forblommet Udtryksmaade (BH.). **-brigði** [-brɪq·ðɪ, -brɪg·ðɪ] npl. Brud paa Aftale el. Skuffelse af Forhaabninger.

malabönd [ma:labön·t] npl. Sener udfra Halehvirvelen og omkring anus paa en Ko, som bliver blode, naar Koen skal til at kælve.

mála fátt [mau:lafauht] an.: *verða m.*, ikke have noget at tale om: *verður annars m.* (JÞorl. I. 279). **-fegrun** [-fɛq·røn] f. Besmykkelse af en Sag. **-ferli** [-fɛr·dlɪ] npl. Proces, Retstrætte: *eiga í málaferlum við e-n*, ligge i Proces, føre Proces med en. **-fylgi** [-fɪl·ɡɪ] n. **1.** *(hjálp, styrkur í málaferlum)* Understøttelse i en Sag. — **2.** *(kapp, dugnaður í málaferlum)* Dygtighed i at føre Processer. **-fylgismaður** [-fɪlɡɪsma:ðøø] m., **-fylgjumaður** [-fɪlɡøma:ðøø] m. **1.** *(ötull málaflytjandi)* energisk, dygtig Sagfører. — **2.** *(maður, harður í horn að taka)* energisk, hensynsløs Mand, som sætter sin Sag igennem trods al Modstand. **-flytjandi** [-flɪ:djandɪ, -flɪ:tj-] m., **-flutningsmaður** [-flʏhdnɪŋsma:ðøø] m. = **málafærslumaður.** **-flutningur** [-flʏhdnɪŋɡøø] m. Sagførelse. **-flækja** [-flai:ɡa, -flai:ȼa] f. indviklet Proces; — pl. *málaflækjur*, Lovtrækkeri. **-færslumaður** [-faiøsløma:ðøø] m. Sagfører, Prokurator. **-garpur** [-gaø·bøø] m. **1.** *(maður, sem á í miklum málaferlum)* Person, som stadig ligger i Proces med en el. anden. — **2.** *(málafylgjumaður)* dygtig Jurist. — **3.** *(sem er fróður í mörgum tungumálum)* dygtig Lingvist.

mála gjafi (-a, -ar) [mau:laɡa:vɪ] m. Hærfører, som har hværvede Soldater (Lejetropper): *m. e-s*, Person, som giver en Sold. **-gjöld** [-ɡöl·t] npl. Sold, Udbetaling af Sold; *fá makleg m.*, faa Lön som forskyldt.

mála grein [mau:lagrɛi:n] f. Stilling til en Sag: *mjer skyldi ekki verða fyrir því, ef jeg ætti hans m.* (hvis jeg var i hans Sted); *en hitt hefur að andantörnu þótt heist til ráða að brenna . . . að heimilum þeirra tilheyrandi, sem ekki eiga þá málagrein* (som det ikke passer paa) (MHUpp. 193). **†-háttur** [-hauhdoø] m. (metr.) gammelt Versemaal, Prøve findes i Snorres Háttatal; se iovrigt Th. Wisén, Málaháttr i Arkiv III. 193—234). **†-hluti, †-hlutur** [-hʌʏ:dɪ, -hʌʏ:tɪ, -hʌʏ:døø, -hʌʏ:tøø] m. Sag (m. H. t. dens Stilling for en af Parterne): *þeir eiga þyngra málahlut*, deres Sag staar daarligere. **†-kona** [-ko:na] f. Kvinde, der ved Ægteskabskontrakt tilsikres Ejendom efter Mandens Død (LFR. III. 243). **†-land** [-lan·t] n. Jordejendom, som kan indløses paa Grund af Odelsret. **†-laus** [-löy·s] a.: *m. jörð*, Jord el. Gaard, som ikke kan indløses paa Grund af Odelsret. **-leitun** [-lɛi:døn, -lɛi:tøn] f. Henvendelse. **-lenging** [-lɛiŋ·ɡiŋk] f., is. i pl. *-lengingar*, mange Ord, vidtløftig Tale.

mála lið [mau:lalɪ:ð] n. Lejetropper. **-liðsmaður** [-lɪðsma:ðøø] m. hværvet Soldat, Lejesoldat.

mála lykt [mau:lalɪχ·t] f., is. pl. *-lyktir*, **-lok** [-lo:k] npl. Enden paa en Sag, Ende, Udfald.

1\. **málamaður** [mau:lama:ðøø] m. **1.** *(málagarpur* 1.) en Mand, der stadig ligger i Proces. — **2.** *(málagarpur* 3.) Lingvist; en, der er flink i Sprog: *hann er mætur m.*

2\. **málamaður** [mau:lama:ðøø] m. = **málaliðsmaður.**

mála matur [mau:lama:døø, -ma:tøø] m. Morgen- og Aftensmad. **-miðlun** [-mɪð·løn] f. Mægling. **-mynd** [-mɪn·t] f. Syn, Skrömt: *til málamynda(r)*, paa Skrömt, for et Syns Skyld. **-mynda(r)kaup** [-mɪnda(ø)köy:p] npl. Skinkøb. **-mynda(r)samningur** [-mɪnda(ø)sam·nɪŋɡøø] m. Skinkontrakt. **-myndavíxill** [-mɪndaviχ·sɪdʌ] m. Proformaveksel. **-miska (-u)** [-mɪs·ɡa] f. se **hrognamál.**

malandi (-a) [ma:landɪ] m. langvarig Snakken (ÞTh. i Lögr. '11, 3).

málandi (-a) [mau:landɪ] m. **1.** Snaksomhed, Taleflom, Svada: *Andlitið var alt á hreyfingu af málanda-ákefðinni* (JTrHeið. IV. 216); *Endurtekningarnar og málandinn er óþolandi* (Eimr. XIII. 217). — **2.** *(þvaður)* Vrövl. — **3.** Forrædet Tale: *Il. berst í spegur, því að ekki er kallast á* (GFrSex 193).

malar [ma:laø] gen. af **möl.**

málaraíþrótt [mau:larai:þroᵘht] f. Malerkunst.

malarakona [ma:larako:na] f. Møllerkone.

málaralist [mau:laralɪs·t] f. Malerkunst.

malaramylna [ma:laramɪl:a] f. Mølle (EiÓlLf. 79).

málarasveinn [mau:larasvɛid·n] m. Malersvend.

malareyri [ma:larɛi:rɪ] f. Grusøre, Grusflade ved en Elv el. ved Stranden.

málarekstur [mau:larɛχ·sdoø] m. Procesførelse.

malar gata [ma:larga:da, -ga:ta] f. Grusgang, grusbelagt Sti. **-gryfja** [-grɪv·ja] f. Grusgrav. **-hæð** [-ø-(h)ai:ð] f. Grushöj.

malari (-a, -ar) [ma:larɪ] m. Møller.

málari (-a, -ar) [mau:larɪ] m. Maler.

malar kambur [ma:laøkam·bøø] m. Grusbanke. **-lag** [-r-la:q] n. Gruslag, Lag af Smaastene el. Rullestene. **-rif** [-a-rɪ:v] n. Grusbanke, Grusrevle, stenet Revle. **-steypa** [-ø-sdɛi:ba, -sdei:pa] f. Beton. **-tekja** [-tɛ:ɡa, -tɛ:ȼa] f. Borttagelse af Grus. **-þak** [-þa:k] n. Grusdække.

mála sigur [mau:lasɪ:qøø] m. Sejr i en Sag. **-skifti** [-sɡɪf·dɪ] npl. Sagforhandlinger: *eiga m. við e-n*, forhandle med en (jfr. Hróarsk. '42, 76). **-stapp** [-sdahp] n. Procesjageri, stadige Processer.

malasteik [ma:lasdɛi:k] f. Tyndsteg.

málatala [mau:lata:la] f. Antal maalte Længder (af en Stok el. desl.), f. Eks. i Pindeleg (ÓDavSk. 136).

mála tilbúningur [mau:latɪl·buniŋɡøø] m. Forberedelser til en Retssag. **-tugga** [-tøɡ·a] f. Banalitet, Floskel: *að setja saman . . . og mæla sig á þessari hversdagslegu málatuggu* (And. II. 85). **-vafstur** [-vaf·sdøø] n., **-vastur** [-vas·dør] n. Procesførelse. **-vöxtur** [-vøχ·sdøø] m.

(sædv. pl. *-vextir)* Sagens Beskaffenhed, Sagens Omstændigheder, Sagens Medfør: *segja e-m alla málavexti*, oplyse en om Sagens Sammenhæng. **-þras** [-þra:s] n. stadig Procesføring.

málband [maul·bant] n. **1.** *(band til mælinga)* Maalebaand, Maalesnor. — **2.** *(lindi)* Bælte. — **3.** (Af.) = *lögband.*

málbein [maul·bɛi·n] n. **1.** Tungeben: *láta málbeinið ganga*, röre Tungebenet, snakke løs (om Overtro knyttet dertil se JÁÞj. II. 547): *honum er mjúkt* (el. *ljett, liðugt) um málbeinið*, han har Snakketöjet i Orden, Munden staar aldrig paa ham. — **2.** snakkesalig Person: *Sumir lesendur vilja, að fólkið í sögunum okkar sé m.* (GFrSex 189).

mal bera [mal·bɛ·ra] vt. gruslægge: *m. veg.* **-bika** [-bɪ·ga, -bɪ·ka] vt. makadamisere. **-bikun** [-bɪ·gøn, -bɪ·køn] f. Makadamisering.

mál bliður [maul·bli·ðøø] a. sødttalende. **-blindni** [-blɪn·ɪ, -blɪndnɪ] f. indec. Aleksi (ÁBjSál. § 79, 82). **-blær** [-blai·r] m. Sprogklang, Sprogtone.

málborð [maul·borð] n. Maaltømmer.

mál bót [maul·boᵘ·t] f. = **málsbót.** **-bragð** [-braqð, -bragþ] n. **1.** Maade at tale paa: *tala með einkennilegu málbragði.* — **2.** *(mál, ræða)* Tale: (Ordspr.) *gott er að halda hygginna málbragði* (GJ.), godt er at gemme paa kloge Folks Ord. — **3.** Samtale: *finna e-n að málbragði; — jeg átti talsvert m. við hann hjer fyr á árum*, vi traf ret ofte sammen för i Tiden (Af.). **-bragðsmaður** [-braqðsma:ðøø, -bragþs-, -braχs-] m., **-bragðsvinur** [-braqðsvɪ:nøø, -bragþs-, -braχs-] m. (jfr. *málvinur)* bekendt, som man kun kender af Samtale. **-breyting** [-brɛi·diŋk, -brɛi·tiŋk] f. Sprogforandring, Sprogændring. **-brigði** [-brɪqðɪ, -brɪɡðɪ] npl. **1.** *(breyting í tungumáli)* Sprogforandring. — **2.** *(rifting)* Omstøden af en Aftale, Brud paa en Aftale. **-bær** [-bai·r] a. (om Køer el. Faar, som skal føde til en bestemt Tid): *Þegar allar málbærar ær voru bornar* (Lögb. '11, Nr. 52, S. 2, Sp. 3).

mald [mal·t] n. Mukken.

malda (a) [mal·da] vi. **1. a.** mukke, göre Mudder: *m. í móinn*, gøre Indvendinger; *m. móti e-u*, ds. — **b.** tale sagte: *maldaði á glugganr* (ÓDavÞul. 120). — **2.** *(rausa, þvaðra)* snakke, vrövle: *Hv. þm. . . . var að malda um, að þetta hefði flokkurinn ekki getað gert* (Alþ. '11, B. II. 37).

mál dagabók [maul·daqabo:k] f., **-dagaskrá** [-daqasgrau:] f. Jordebog.

-dagi (-a, -ar) [-dai·jɪ] m. **1.** *(samningur)* Kontrakt. — **2.** Statut; juridisk Dokument, indeholdende Opregning af en Gaards el. Kirkes Jorder, Rettigheder, Inventar o. desl.: *m. kirkju; Vilkins m.* **-deyfð** [-dɛivð, -dɛibþ] f. auditiv Afasi (ÁBjSál. § 79). **-djarfur** [-djarvoø] a. frimodig, maaldjærv, djærv i sin Tale.

maldra (a) [mal·dra] v. impers. drysse ned: *fór að m. drífu* (EiÓlLf. 45).

maldringur (-s) [mal·drɪŋɡøø] m., **maldur (-urs)** [mal·døø] n. fint, spredt Snefald: *jelið endaði með smá maldri* (EiÓlLf. 45).

mál efnasamband [mau:lɛbnasam·bant] n. Realunion. **-efni** [-ɛbnɪ] n. Sag: *gott, vont m.*

mál eining [mau:lɛi·niŋk] f. Maaleenhed. **-eldur** [-ɛldoø] m. Køkkenild (BHAt. 46). **-faðmur** [maul·faðmøø] m. Maalfavn, maalt Favn (ÓDav. Vik. 139).

†mál fáður [maul·fau·ðøø] a. = **málfár.** **-fall** [-fadʌ] n. Ordløshed: *e-m verður m.*, en bliver ordløs; *hendir m. mik*, jeg finder ingen Ord (Klopst. VIII. 302). **-fallandi** [-fadlandɪ] m. Kadens. **-far** [-fa·r] n. **1.** *(tunga, mál)* Sprog: *ef (latína) mitt væri móðurlands m.* (Jón Arason) — **2.** Stil: *m. á ritinu er mjög tilgerðarlegt.* **†-fár** [-fau·r] a. med indlagte Prydelser el. Runer, damasceneret: *m. brandur.* **-farsfyrirmynd** [-faøsfɪ:rɪ(r)mɪnt] f. Sprogmonster. **-fegurð** [-fɛ·qorð] f. Sprogskönhed, sproglig Elegance. **-ferli (-is)** [-ferdlɪ] n. Maade at tale paa, Sprog: *Finnar eru Norðmönnum ólíkir at m.* (Odds. I. 351).

málfet [maul·fɛ·t] n. (jfr. *málfaðmur)* Maalefod, maalt Fod.

mál fylling [maul·fɪdliŋk] f. **†1.** (gramm.) Partikel. — **2.** (metr.) Ord til Opfyldning af en Verselinje, Dannelse af Rim el. lign. (jfr. HSig. 26). **-fimi** [-fɪ·mɪ] f. indec. Talefærdighed, flydende Tale, Sprogsmidighed: *tala frönsku með mikilli m.*, tale flydende Fransk. **-fimur** [-fɪ·møø] a. som taler flydende; sprogsmidig. **-firra** [-fɪr·a] f. Sprogfejl, søgt Udtryk (Eim. XIV 115).

malfletja [mal·flɛ·dja, -flɛ·tja] vt. törre Fisk paa en Grusplads; — pp. *malflattur: m.* (el. *kviðflattur) fiskur*, Platfisk (jfr. JAðEin. 482).

°**mál flyti (-a, -ar)** [maul·flɪ·dɪ, -flɪ·tɪ] m. Sagfører (Eimr. XVII. 33). **-flokkur** [-flohɡøø] m. Sproggruppe, Sprogæt. **-flutning** [-flʏhdniŋk] f., **-flutningur** [-flʏhdniŋɡøø] m. Sagførelse. **-flutningsmaður** [-flʏhdniŋsma:ðøø] m. Sagfører, Prokurator. **-flutningssýsla** [-flʏhdniŋsis·la] f. Advokatur, Beskæftigelse som Sagfører, Sagførerforretning. **-frelsi** [-frɛlsɪ] n. Talefrihed.

†málfriður [maul·frɪ·ðøø] m. = *stundarfriður*, kortvarig Fred.

mál froða [maul·fro·ða] f. Taleflom (GFrSex 191). **-fróður** [-froᵘ·ðøø] a. sprogkyndig. **-fræði** [-frai·ðɪ] f. indec. **1.** *(málvísindi)* Sprogvidenskab, Filologi, Lingvistik. — **2.** *(kenslubók í m.)* Grammatik, Sproglære: *stutt m. íslenskrar tungu.* **-fræðilegur** [-fraiðɪlɛ:qøø] a. **1.** sprogvidenskabelig, filologisk, lingvistisk. — **2.** spec. grammatikalsk. **-fræðingur (-s, -ar)** [-fraiðiŋɡøø] m. Sprogmand, Filolog. **-fræðirit** [-fraiðɪrɪ:t] n. = **málfræðisrit.**

málfræðis kensla [maul·fraiðɪsȼɛn·sla] f. sproglig Undervisning. **-nám** [-nau:m] n. Sprogstudium. **-rit** [-rɪ:t] n. sprogligt el. filologisk Skrift. **-þekking** [-þɛhɡiŋk] f. Sprogkundskab, spec. grammatikalske Kundskaber.

mál fundafjelag [maul·fʏndafjɛ:laq] n. Diskussionsklub. **-fundur** [-fʏndøø] m. **1.** *(fundur, mót)* Møde. — **2.** *(viðtal blaðamanns við mann)* Interview. **-fær** [-fai·r] a.: *hann er vel m.*, han kan tale godt. **-færi (-is)** [-fai·rɪ] n. **1.** *(rödd)* Tale, Stemme. — **2.** pl. *(raddfæri)* Taleorganer. **-færni** [-fairdnɪ] f. indec. Sprogfærdighed. **-færsla** [-fairsla] f. Sagførelse. **-færslumaður** [-fairsløma:ðøø] m. Sagfører.

Prokurator. **-gagn** [-gagv] n. **1.** Organ: *Dagbl. er nú alls eigi m. stjórnarinnar* (Ísaf. '89, 129). — **2.** pl. *málgögn*, Taleorganer. **-gefinn** [-gɛ·vɪn] a. snakkesalig; *(málugur)* sladdervorn. (Ordspr.) *málgefnum manni þarf ei að toga tungu úr höfði* (GJ.). **-gengi** [-geiŋgɪ] n. (jur.) speciel Dommerhabilibet (LHBLd. 9). **-gengur** [-geiŋgøϱ] a. habil i en speciel Sag (LHBLd. 9). **-gífur** [-gi·vøϱ] n. (sj. f.) rap- og grovmundet Person: *kona hans var málgífr mikil* (Esp. IV. 103). **-gjarn** [-ga(r)dv] a. snakkesalig: (Ordspr.) *trúgjarn er tíðum m.* (GJ.), den lettroende er tit snakkesalig

málgur [maul·gøϱ] a. = **málugur.**

mál haltur [mau:λ(h)aλdøϱ] a. som lider af en Talefejl (stammer, læsper el. desl.). **-helti** [-(h)ɛλdɪ] f. indec. Talefejl (Stammen el. Læspen el. desl.). **-hlýðinn** [maul·hλi·ðɪn] a. let at overtale. **-hreifi** [-hϱei·vɪ] n. = **málreifi. -hreifur** [-hϱei·vøϱ] a. = **málreifur. -hreinsun** [-hϱeinsøn] f. Sprogrensning, Sprogforbedring. **-hress** [-hϱɛs] a. (om en syg) saa vel (rask), at han kan tale.

málhringur [maul·hϱiŋgøϱ] m. afmaalt Ring el. Kres: *að málhring fylli sérhverr sinn* (JÞorl. I. 15).

mál hvatur [maul·χwa·døϱ, -kva·døϱ, -kva·tøϱ] a. snaksom. **-hvíld** [-χwilt, -kvilt] f. Pause. **-hönd** [-λ-(h)önt] f. Haand- el. Armfuld Aks, som Høstmanden afskærer paa een Gang: *Svo sem kornskerumenn slá hveiti eða bygg í múga, ... svo hver málhöndin fellur við aðra* (Il. I. 254).

máli (-a, -ar) [mau:lɪ] m. **1.** Sold: *ganga á mála*, tage Tjæneste som Soldat, lade sig hværve til Soldat. — **2.** *(á óðalsjörð)* Odelsløsning, Løsningsret.

malikvörn [ma:lɪkvör·dv, -kvöd·v] f. = **mölunarkvörn.**

malinn [ma:lɪn] pp. af **melja** og †**mala.**

1. **malir** [ma:lɪϱ] fpl. Krydset paa Hornkvæg el. Faar.

2. **malir** [ma:lɪϱ] pl. af **möl** (s. d. O.).

mál kapp [maul·kahp] n. Paastaaelighed. **-keimur** [-ȼɛi·møϱ] m. Akcent. **-kend** [-ȼent] f. Sprogfølelse, Sprogsans. **-kliður** [-klɪ·ðøϱ] m. Stöj, talendes Larmen: *gerðist þá m. mikill (í fólkinu)* (L. I. 31). **-kristinn** [-krɪsdɪn] a. mundkristen. **-krókar** [-kroᵘ·gaϱ, -kroᵘ·kaϱ] mpl. Spidsfindigheder, Sofisteri, Udflugter. **-kunnátta** [-kʏn·auhda] f. Sprogkundskab. **-kunn(ug)ur** [-kʏn·(øq)øϱ] a. lidt bekendt med: *vera m. e-m*, være paa Hat med en. *****-kviður** [-kvɪ·ðøϱ] m. Tale: *Féll sem flaumiða ... fall hans málkviða* (hans Tales Ström) (MJ. IV. 234). **-kækur** [-ȼai·gøϱ, -ȼai·køϱ] m. en Vane, en har tillagt sig i Tale el. Sprog.

mall [mad·λ] n. **1.** Fusken: *collideruðum við hans fjandans m. og gull* (JSBr. 56). — **2.** *(ill meðferð)* haard Behandling: *þú þarft að fá mallið* (ÓDav.). — **3.** *(makk)* Maskepi.

-máll [maud·λ] a. som sidste Led i Sms.: talende; jfr. *lausm.* osv.

Malla (Möllu, Möllur) [mal:a, mol:ʏ] f. npr. Dim. af *Magdalena, Maren* og sj. for *María* (Rvk.).

malla (a) [mad·la] v. **1. a.** vi. *(krakka)* knitre (navnlig om den Lyd, som opstaar naar n-t koger langsomt ved en sagte Ild): *baunirnar m. í pottinum.* — **b.** vt. koge paa en langsom og sendrægtig Maade; — overf.: *afborganir af skuldasúpunni, sem við erum að m.* (Lögr. '13, 9). — **2.** vt. *(kleima, lúskra, fara illa með)* prygle, give en ublid Medfart: *jeg skal svei mjer m. þig, þegar jeg sje þig næst* (ÓDav.). — **3.** *m. við e-n*, have Maskepi med en, jfr. *makka.* — **4.** begive sig langsomt og nolende af Sted: *m. af stað.* — **5.** = *sulla: vertu ekki að m. í þessum óþverra* (Af.).

mál laus [maul:öys] a. **1.** stum: *vera fæddur m. og heyrnarlaus.* — **2.** (om syge) som har mistet Talens Brug: *hann er m. og rænulaus*, han kan ikke tale og er uden Bevidsthed. — **3.** som ikke kan tale Sproget i et fremmed Land, hvor han befinder sig: *vera m. í ókunnu landi.* **-legur** [-l:eqøϱ] a. sproglig. **-leysa (-u)** [-l:eisa] f. urigtig Sprogform, sprogstridigt Udtryk, Sprogfejl. **-leysi (-is)** [-l:eisɪ] n. Stumhed. **-leysingi (-ja, -jar)** [-l:ei·siŋgɪ] m. **1.** *(mállaus manneskja)* stum Person. — **2.** *(skynlaus skepna)* umælende Dyr. **-leysingjakennari** [-l:eisiŋgaȼɛn:arɪ] m. Døvstummelærer. **-leysingjaskóli** [-l:eisiŋgasgoᵘ:lɪ] m. Undervisningsanstalt for stumme, Døvstummeinstitut. **-liðugur** [-l:ɪ·ðøqøϱ] a. veltalende. **-líking** [-l:i·giŋk, -l:i·ȼiŋk] f. Sproglighed. °**-líkingarfræði** [-l:iɟiŋgaϱfrai:ðɪ, -l:iȼ-] f. indec. komparativ Filologi, sammenlignende Sprogvidenskab. **-lýsing** [-l:i·siŋk] f. Sproglære, Grammatik. **-lýska** [-l:isga] f. Dialekt. **-lítill** [-l:i·dɪdλ, -l:i·tɪdλ] a. (is. om syge) som har vanskeligt ved at tale el. næppe tænker paa det. **-löstur** [-l:ösdøϱ] m. grov Sproglyde, Sprogfejl, Barbarisme.

málmaríki [maul·mari:ɟɪ, -ri:ȼɪ] n. Mineralrige.

málm auðugur [maul·möy·ðøqøϱ] a. rig paa Metal. **-auður** [-öy·ðøϱ] m. Metalrigdom. **-blanda** [-blanda] f. Legering. **-blandinn** [-blandɪn] a. mineralsk. **-blendingur** [-blɛndiŋgøϱ] m. Metalblanding; Erts. **-borinn** [-bo:rɪn] a. metalholdig. ° **-bróðir** [-broᵘ·ðɪϱ] m. Metalloid. **-brot** [-bro·t] n. Metalbrud. **-bræðsluhús** [-braiðsløhu:s] n. Smæltehytte. **-bræðslustaður** [-braiðsløsda:ðøϱ] m. Smælteri, Sted, hvor Metal smæltes. °**-bræðslustjóri** [-braiðsløsdjoᵘ:rɪ] m. Masmester. **-búinn** [-bu·ɪn] a. beslaaet med Metal. ° **-bumba** [-bʏmba] f. Gongong. ° **-dámaður** [-dau·maðøϱ] a. mineralsk. **-doppa** [-dohba] f. lille Metalplade. **-draga** [-dra·qa] vt. overtrække med en Metalhud, galvanisere. **-efni** [-ɛbnɪ] n. metallisk Stof. **-forði** [-forðɪ] m. Metalfond: *m. banka.* **-fótur** [-foᵘ·døϱ, -foᵘ·tøϱ] m. Metalfod (til en Kliché). **-froða** [-fro·ða] f. Metalskum, Sinder. **-fræði** [-frai·ðɪ] f. indec. Metallurgi. **-gildi** [-gɪldɪ] n. Metalværdi: *með jöfnu m.*, alpari. **-gjallur** [-gadløϱ] a. = **málmhvellur. -gljái** [-gljau·ɪ] m. Metalglans. **-graftarbeiðni** [-grafdarbeið·nɪ] f. indec. Ansøgelse om Tilladelse til Metalgravning. **-graftarbrjef** [-grafdarbrjɛ:v] n. Bevilling til Metaludgravning el. Minedrift. **-gryfja** [-grɪvja] f. Metalgrube. **-grýti (-is)** [-gri·dɪ, -gri·tɪ] n., **-grjót** [-grjoᵘ·t] n. Erts: *mulið m.*, Pukmel. **-gröf** [-grö·v] f. (JHall. 343) = **náma. -gröftur** [-gröfdøϱ] m. Minedrift. **-gæði** [-gai·ðɪ] npl. Metallets Godhed, Gehalt. **-haugar** [-ʉ-(h)öy·qaϱ] mpl. npr. Malmø. **-hlið** [-m-hλɪ·ð] n. Metalport. **-hólkur** [-ʉ-(h)oᵘλgøϱ, -(h)oᵘlkøϱ] m. Metalring; Metalrör. **-hvellur** [-m-χwɛdløϱ, -kvɛdløϱ] a. malmfuld.

mál myndafræði [maul·mɪndafrai:ðɪ] f. indec., **-myndalýsing** [-mɪndali:siŋk] f. Formlære. **-mjúkur** [-mju·gøϱ, -mju·køϱ] a. mild el. smidig i sin Tale: *stuttur í spuna og ekki verulega m.* (GFr. i Eimr. XV. 100).

málm kefli [maul·mȼɛblɪ] n. Metalrulle. **-kynjaður** [-ȼɪnjaðøϱ] a. metalartet. **-legging** [-lɛɟ·iŋk] f. Beslag. **-leggja** [-lɛɟ·a] vt. beslaa (med Metal). ° **-leysingi (-ja)** [-lei·siŋgɪ] m. Metalloid. **-leit** [-lei·t] f. Eftersøgning af Metaller. **-leitarbrjef** [-leidarbrjɛ:v, -leitar-] n. Bevilling til Eftersøgning af Metaller. **-leitarmaður** [-leidarma:ðøϱ, -leit-] m. Eftersøger af Metaller. **-leitarstaður** [-leidaϱsda:ðøϱ, -leitaϱ-] m. Sted, hvor der søges efter Metaller. ° **-letrari** [-lɛ·drarɪ, -lɛ·trarɪ] m. Gravør. **-logi** [-loi·jɪ] m. *(vafurlogi)* Metalflamme. **-nám** [-nau·m] n. Bjærgværksdrift, Minedrift. **-námafræði** [-naumafrai:ðɪ] f. indec. Metallurgi. **-nemaskóli** [-nɛmasgoᵘ:lɪ] m. Bjærgværksakademi. **-nemi (-a, -ar)** [-nɛ·mɪ] m. Minearbejder, Bjærgmand. **-oddur** [-od·øϱ] m. Metalspids. **-ofn** [-obv] m. Masovn. **-pípa** [-pi·ba, -pi·pa] f. Metalrör. ° **-reynir** [-rei·nɪϱ] m. Vardein. **-reynsla** [-reinsla] f. Prøvning af Metaller. ° **-reynsluvog** [-reinsløvo:q] f. Probervægt. **-rið** [-rɪ·ð] n. Trapper af Metal. **-sár** [-sau·r] n. Metalbrud. ° **-skrift** [-sgrɪft] f. Gravure (JsJs.). **-smíð(i)** [-smi·ð, -smi·ðɪ] f. og n. Metallers Bearbejdelse. **-snerill** [-snɛ·rɪdλ] m. Dörgreb af Metal. **-steypa** [-sdei·ba, -sdei·pa] f. Støbekunst. **-stunga** [-sduŋga] f. Gravure. **-stungumaður** [-sduŋgoma:ðøϱ] m. Gravør. **-stungumynd** [-sduŋgomɪn·t] f. Kobberstik. **-tak** [-ta·k] n. Bjærgværksdrift. **-tala** [-ta·la] f. lille Metalknap. **-tegund** [-tɛ·qønt] f. Metalart. **-tekja** [-tɛ·ɟa, -tɛ·ȼa] f. Minedrift. **-tól** [-toᵘ·l] n. Redskab af Metal.

málmur (-s, -ar) [maul·møϱ] m. **1.** Metal: *skír m.*, rent Metal. — **2.** spec. Støbejærn: *hvað er dýrt pundið í málminum* (Af., Sch.). — ***3.** Sværd, Vaaben, i Omskrivninger: *málmareynir, -týr, -viður, -þór*, Kriger, Mand; *málmaþrá, -dynur, -þing*, Kamp osv.

málm varður [maul·mvarðøϱ] a., **-varinn** [-va·rɪn] a. med Metalbeslag, metalbeslaaet. **-vatn** [-vahtv] n. Mineralvand. **-verk** [-vɛϱk] n. Arbejde i Metalgruber. **-virði** [-vɪrðɪ] n. Metalværdi, Gehalt. **-þak** [-þa·k] n. Tag af Metal. **-þynna** [-þɪn·a] f. tynd Metalplade. **-þráður** [-þrau·ðøϱ] m. Metaltraad. **-æð** [-ai·ð] f. Metalaare.

málníðsla [maul·niðsla] f. Misbrug af Sproget.

málning (-ar) [maul·niŋk] f. Malning, Farve: *málningin er ekki þornuð enn.*

málningarvörur [maul·niŋgarvö:røϱ] fpl. Malervarer.

mál nyt [maul·nɪ·t] f. = **málnyta** 2. **-nyta** [-nɪ·da, -nɪ·ta] f. **1.** *(málnytupeningur)* malkende Kreaturer: *reka málnytu manna til ógreiða* (Alþb. 1692, Nr. 14); *smalinn ... geymdi svo vel málnytu á búi, að ekkert af henni misti máls fram til Þorláksmessu á sumri* (JÁÞj. II. 577). — **2.** den samlede Mælk, som alle Gaardens malkende Køer og Faar giver ved en Malkning. **-nytjupeningur** [-nɪdjopɛ:niŋgøϱ, -nɪtjø-] m. coll. = **málnytupeningur. -nytulaus** [-nɪdolöy:s, -nɪtø-] a. uden Mælk. **-nytupeningur** [-nɪdøpɛ:niŋgøϱ, -nɪtø-] m. coll. Malkekøer og Malkefaar.

mál næmi [maul·nai·mɪ] n. Sprogsans. **-óða** [mau:loᵘ·ða] a. indec. som taler hurtigt, vrövler og forløber sig i Talen: *hann er m.* **-óður** [-oᵘ·ðøϱ] a. **1.** = *málóða.* — **2.** *(málgefinn)* snaksom, snakkesalig. **-pípa** [maul·pi·ba, -pi·pa] f. Talerör.

malpoki [mal·po·gɪ, -po·ȼɪ] m. Madpose, Vadsæk.

mál prúður [maul·pru·ðøϱ] a. beleven i sin Tale (Nefnd. I. 103). **-reið** [-rei·ð] f. (Folks) Tale: *komast í m.*, rygtes. **-reifi** [-rei·vɪ] f. indec. Livlighed i Tale; Munterhed, Jovialitet. **-reifur** [-rei·vøϱ] a. livlig i Tale, munter, jovial. **-reitinn** [-rei·dɪn, -rei·tɪn] a. **1.** = *málreifur.* — **2.** *(málugur)* snaksom, snakkesalig. **-reitni** [-reihdnɪ] f. indec. = **málreifi.** °**-rimlar** [-rɪmlaϱ] mpl. *(í klaustri)* Talegitter. **-rjettur** [-rjɛhdøϱ] a. korrekt i sproglig Henseende, sprogriglig, sprogren. **-róf** [-roᵘ·v] n. **1.** *(mælgi)* Ordgyderi. — **2.** *(raup, sjálfshól)* Praleri. **-rófsdýr** [-roᵘfsdi:r] n. Ordgyder, snaksom Mand: *munnhöggvast við m.* (BóluHj. 217). **-rófsmaður** [-roᵘfsma:ðøϱ] m. **1.** *(málóður maður)* meget talende Mand, Ordgyder, Skraaler. — **2.** *(gortari)* Praler. **-rómslítill** [-roᵘmsli:dɪdλ, -li:tɪdλ] a. **1.** *(veikraddaður)* med svag Stemme. — †**2.** *(litt þektur, litt kunnur)* lidet navnkundig. **-rómur** [-roᵘ·møϱ] m. Stemme (m. H. t. Klangen): *jeg þekti hann á málrómnum.* **-rós** [-roᵘ·s] f. Taleblomst. **-rúnir** [-ru·nɪϱ] fpl. enkelte, usammenslyngede Runer, spec. Alfabetets Runer, mods. *villurúnir* (JÁÞj. I. 509). †**-ræða** [-rai·ða] f. **1.** *(samræða)* Samtale. — **2.** *(umræða um e-n, frásögn)* Omtale. **-rætinn** [-rai·dɪn, -rai·tɪn] a. = *skrafhreifur*, livlig i Tale: *m. ef vel stóð í bólið hans* (Lögb. '13, Nr. 36).

máls aðeigandi [maul·saðei:qandɪ] m., **-aðili** [-a·ðɪlɪ] m. Part i en Sag. **-afglöp** [-avglöp] npl. Fejl i en Sags Førelse, hvorved den kan tabes. **-atriði** [-a·drɪðɪ, -a·trɪðɪ] n. Punkt i en Sag. ***-bingur** [-biŋgøϱ] m. Sted, hvor man sidder og snakker: *heyrast sköll af málsbing* (StÓl. '23, 116).

málsborð [maul·sborð] n. Maalsbord, Maaltømmer: *súð úr heilum borðum (málsborðum, 12 feta löngum, 7—8 þuml. breiðum)* (Lögb. '11, Julen., S. 11, Sp. 5).

máls bót [maul·sboᵘ·t] f. **a.** Undskyldning: *færa e-ð sjer til málsbóta(r)*, frembringe n-t som Undskyldning; *e-ð er e-m til málsbóta*, n-t tjæner til ens Undskyldning. — **b.** (jur.) formildende Omstændighed. **-eðli** [-ɛðlɪ] n. Sprogets Natur, Sprogbygning. **-einkunn** [-eiŋgøn, -eiŋkøn] f. Sprogegenhed, Sprogejendommelighed.

malsekkur [mal·sɛhgøϱ] m. Madpose.

mál semd (-ar) [maul·sɛmt] f. **1.** *(þvaður)* Snak, Vrövl; *(mælgi)* Snakkesalighed. — **2.** *(orðatiltæki, orðalag)* Udtryksmaade: *samstöfuregl.urnar*

[illegible] **-semdarlátbrigði** [illegible] **-semdarstigandi** [illegible]

máls endi [illegible] 1. [illegible] 2. [illegible] *semd* 2.) Udtryk, Udtryksmaade. ?**-fígúra** [-fi·gura] f. Sprogfigur.

málsfiskur [maul·sfɪsgoǫ] m. Fisk, som har det rigtige Maal (mindst [illegible]

málsflytjandi [maul·sflɪ·djandɪ, -flɪ·tjandɪ] m. = **málaflutningsmaður.**

málsfær [maul·sfai·r] a. som har Mad til et Maaltid.

máls færsla [maul·sfaiǫsla] f. Retsforfølgning; Sagførelse. **-færslumaður** [-faiǫsloma:ðoǫ] m. = **málafærslumaður. -gáfa** [-gau·va] f. Talegave, Ævne til at udtrykke sig. **-gagn** [-gagv] n. Taleorgan (StStAndv. II. 153). **-grein** [-grɛi·n] f. **1.** Periode, Stykke: *ákvæðið í fyrstu málsgrein.* — **2.** Passus: *Sá sem ... tekur eptir fallegum orðum og fögrum málsgreinum* (Vid. I. 254). **-greinafræði** [-grɛinafrai:ðɪ] f. indec. Sætningslære. **-háttasafn** [-(h)auhdasab·v] n. Ordsprogssamling. **-háttur** [-(h)auhdoǫ] m. **1.** *(orðskviður)* Ordsprog. — **†2.** *(stíll, flutningur ræðu)* Stil, Foredrag. **-hefjandi** [-(h)ɛvjandɪ] m. Indleder, förste Taler: *Þú verður auðvitað m. (á fundinum)* (JTrB. 147). **-hluti, -hlutur** [-(h)λʏ·dɪ, -(h)λʏ·tɪ, [illegible]] = **málahluti. -höfðun (-ar)** [illegible] **-iðkun** [illegible] **-ýfing** [-i·viŋk] f. **a.** Retstrætte: *vera dæmdur fyrir óþarfa m.*, blive dömt for unødig Trætte. — **b.** overf. Trætte: *Eg álít alla þessa málsýfingu af hálfu tillögumanna harla óheppilega* (Alþ. '11, B. II. 842).

mál sinni (-a, -ar) [maul·sɪn·ɪ] m. Tilhænger. **-skap** [-sga·p] n. Ordgyderi. **-skapsmaður** [-sgafsma:ðoǫ] m. Skraaler, Ordgyder. **-skapsmikill** [-sgafsmɪ:ɡ̊ɪdλ, -mɪ:ɟ̊ɪdλ] a. ordgydersk. **-skapur** [-sgaboǫ, -sgapoǫ] m. Snaksomhed, Ordgyderi. **-skifti** [-sɟɪfdɪ] npl. Vigtighed, Interesse.

málskostnaður [maul·skos(d)naðoǫ] m. en Sags Omkostninger: *vera dæmdur í málskostnað*, blive dömt til at betale Sagens Omkostninger.

mál skot [maul·sgo·t] n. **1.** *(áfrýjun)* Appel, Paaanke: *m. til æðra dómstóls.* — **2.** Referendum: *m. til þjóðarinnar* (Alþ. '11, B. II. 919). — **3.** *(innskot)* Indskydelse, Indskud i en Sætning. **-skotsrjettur** [-sgo(t)srjɛhdoǫ] m. Ret til at appellere. **-skraf** [-sgra·v] n. Ordgyderi, Snakkesalighed. **-skrafsdúfa** [-sgrafsdu:va] f. = **málskrafsskjóða. -skrafsmikill** [-sgrafsmɪ:ɡ̊ɪdλ, -mɪ:ɟ̊-] a. ordrig. **-skrafsskjóða** [-sgrafsɟo·u:ða] f. snakkesalig Kvinde, Pjattegaas: *hún er ein af mestu málsskrafsskjóðum bæjarins* (EKvOf. 305). **-skrúð** [-sgru·ð] n. sproglige Blomster; Svulst.

máls lok [maul·slo·k] npl. **a.** Ende paa en Sag: *góð, ill m.* — **b.** Afgörelsesmaade: *Þessi m. mega þó eigi eiga sjer stað, ef hinn ákærði mótmælir því* (Stj. '91, A. 50). **-löstur** [-lösdoǫ] m. Sprogfejl. **-metandi** [-mɛdandɪ, -mɛ·tandɪ] a. indflydelsesrig, fremragende.

máls missa (-u, -ur) [maul·smɪs·a] f. Hunfaar, som ikke er blevet malket, jfr. 2. *mál* B. 2. b. **-missing** [-mɪs·iŋk] f. Mælketab: *uppgáfust smalar, en tjón varð af málsmissingum* (JÞorkÞjs. 389). **-mjólk** [-mjo·λ·k, [illegible]] [illegible] tider (jfr. 2. *mál* B. II. 2. b.) (Esp. IV. 25).

°**mál snar** [maul·sna·r] a. = **málsnjall. -snild** [-snɪlt] f. **1.** *(mælska)* Veltalenhed. — **2.** *(ritsnild)* stilistisk Kunst. **-snildargjöf** [-snɪldarɟö:v] f. Talegave, Veltalenhed. **-snildarkennari** [-snɪldarɟ̊ɛn:arɪ] m. Lærer i Veltalenhed; Retor. **-snildarlist** [-snɪldarlɪs·t] f. Veltalenhedskunst. **-snildarmaður** [-snɪldarma:ðoǫ] m. = **málsnillingur. -snilli** [-snɪdlɪ] f. indec. = **málsnild. -snillingur** [-snɪdliŋgoǫ] m. **1.** *(mælskumaður)* udmærket Taler. — **2.** *(ritsnillingur)* fremragende Stilist. — **3.** *(málagarpur* 2.) Sprogkunstner, fremragende Sprogmand. **†-snillinn** [-snɪdlɪn] a., **-snjall** [-snjadλ] a., **-snjallur** [-snjadloǫ] a., **-snotur** [-sno·doǫ, -sno·t-] a. veltalende. **-sókn** [-so·uhkv] f. Sagsøgning, Sagsanlæg; *opinber m.*, offentlig Paatale. **-sóknari** [-so·uhgnarɪ] m. **1.** *(sækjandi)* Sagsøger. — **2.** *(málfærslumaður)* Sagfører. **-sóknarupphaf** [-so·uhgnarʏhp(h)av] n. Inkamination (af en Retssag). **-spakur** [-sba·goǫ, -sba·koǫ] a. talekyndig, som forstaar at belægge sine Ord.

málspartur [maul·spaǫdoǫ] m. Part (i en Sag).

°**mál spekingur** [maul·sbɛ·ɟiŋgoǫ, -sbɛ·ɟ̊-] m. Filolog. **-spekt** [-sbɛχt] f. Veltalenhed. **-spil** [-sbɪ·l] n. Billedkort (ogs. Esserne). **-spjöll** [-sbjödλ] npl. Ødelæggelse af Sproget, Sprogforvanskning, Sprogbommerter: *Með* [illegible] 190). **-spor** [-sbo·r] n. Omtale: *jeg þekki hann af málspori* (Skaft.).

máls rök [maul·srö·k] npl. Præmisser. **-skjal** [-l·-sɟa·l] n. Aktstykke i en Sag (Proces). **-sókn** [-so·uhkv] f. = **málsókn.** °**-stía** [-sdi·ja] f. Mund.

1. **mál staður** [maul·sda·ðoǫ] m. **1.** Sag: *góður, vondur m.*, retfærdig, uretfærdig Sag; *taka málstað e-s*, tage ens Parti. — **†2.** *(ræðustóll)* Talested, Talerstol. 2. **-staður** [-sda·ðoǫ] a. = **málstirður. †-stafur** [-sda·voǫ] m. Bogstav (i Alfabetet). **-stefna** [-sdɛbna] f. Møde, Raadslagning. **-steinn** [-sdɛidv] m. Talesten. **-stirður** [-sdɪrðoǫ] a. som har vanskeligt ved at udtrykke sig, tungmælet. **-styrkjandi** [-sdɪɟ̊andɪ] a. styrkende Sagen: *m. athugasemd.* **-stofa** [-sdo·va] f. **1.** *(fundarstofa, ræðusalur)* Mødesal. — **2.** *(viðtalsstofa)* Konversationsværelse, Talværelse. — **3.** Afdeling, Hus (i et Parlament): *efri m.*, Overhus (i et Parlament); *neðri m.*, [illegible] bægge Afdelinger i et samlet Tinq (Stj. '03, A. 70).

málstokkur [maul·sdohgoǫ] m. Maalestok (en Snedkers).

mál streita [maul·sdrɛi·da, -sdrɛi·ta] f. Maalstræv. **-streitumaður** [-sdrɛidoma:ðoǫ, -sdrɛito-] m. Maalstræver. **-stund** [-sdʏnt] f. Tid til at tale el. tale sammen. °**-stöð** [-sdö·ð] f. en Sags Stilling el. Standpunkt. **-svari (-a, -ar)** [-sva·rɪ] m. **1.** *(fulltrúi)* Repræsentant. — **2.** Forsvarer: [illegible]

málsvarnarskjal [maul·svarnaǫsɟa:l] n. Forsvarsindlæg.

málsvefn [maul·svɛbv] m. regelbunden, ordentlig Sövn.

málsvegur [illegible] *sýnist að þessi m. Sigvalda Jónssonar eigi heima í mannhelgi* (Alþb. 1684, Nr. 27).

máls verður [maul·svɛrðoǫ] m. Maaltid Mad. **-verk** [-vɛǫk] n. afmaalt, bestemt Arbejde: *hver sá, sem málsverki lýkur* (Lögr. '15, 120).

málsvinnur [maul·svɪn·oǫ] a. veltalende.

málsvörður [maul·svörðoǫ] m. (Breiðd.) = **málsverður.**

málsþekking [maul·sþɛhɟiŋk] f. Sprogkundskab.

málsþorskur [maul·sþo(ǫ)sgoǫ] m. «Maaltorsk», Torsk, som har den vedtægtsmæssige Længde (mindst 18 Tommer), jfr. *málsfiskur.*

málsönnun [maul·sön·on] f. Bevis.

malt (-s) [maλ·t] n. Malt.

máltak [maul·ta·k] n. Talemaade; Udtryk: *það var m. hans*, det plejede han at sige, det var en Talemaade, han tit anvendte.

malt draf [illegible] n. Mas [illegible] *heldur en korn eða m.* (JSFb. 37). **-gerð** [-t-ɟɛrð] f. Maltgöring. **-gerðarmaður** [-ɟɛrðarma:ðoǫ] m. Maltgörer.

máltíð [maul·tið, mauλ·-] f. Maaltid.

mál tilfinning [maul·tɪlfɪniŋk] f. Sprogfølelse. **-tíska** [-tisga] f. Sprogvane. **-tól** [-to·u·l] n. **1. a.** *(málfæri)* Taleorgan. — **b.** *hafa góð m.*, have et godt Snakketöj. — **2.** *(málgagn* 1.) Organ (nedsættende). **-tregða** [-trɛǫða, -trɛɡða] f., **†-tregi** [-trɛi·jɪ] m. Talevanskelighed.

°**maltsyrja** [maλ·tsɪrja] f. = **maltdraf.**

máltunna [maul·tʏn·a] f. Tönde (anvendt som Maal), fuldmaalig Tønde.

maltur (mölt, malt) [maλ·døǫ, möλ·t, maλ·t] a. (lidt) raadden, som har en Tanke, is. om törret Fisk, naar den har en noget saltagtig Smag, paa Grund af begyndende Forraadnelse.

mál tæki [maul·taɪɟɪ, -taiɟ̊ɪ] n. **1.** *(orðatiltæki)* Talemaade. — **2.** *(málsháttur)* Ordsprog. **-ugur** [mau:loǫoǫ] a. *(málgefinn)* talelysten, meget talende: *(þvaðurgjarn)* aabenmundet, sladdervorn; (Ordspr.) *málugum er mein að þegja* (GJ.), snaksom har ondt ved at tie; *mest kemur til málugs manns og kjöftugrar konu* (GJ.), Sladdertaske og Pladderpose faar mest Nyt fra By.

málun (-ar, -anir) [mau:løn, -anɪǫ] f. Malen: *m. mynda*; Malning: *m. húsa, m. húsgagna.*

málungi [mau:luŋɟɪ] adv. i Forb.: *eiga* (el. *hafa) ekki m. matar*, ikke eje Mad til et Maaltid, være ludfattig; (Ordspr.) *hjer og hvar mundi mjer* [illegible] *matar* (GJ.).

malur (-s, -ir) [ma:løǫ] m. Vadsæk.

mal urt [ma:lʏǫt] f. (bot.) Malurt (artemisia absinthium). **-urtarbrennivín** [-ʏǫdarbrɛn:ɪvi·n] n. Absint (JsJs.).

málvenja [maul·vɛnja] f. Sprogbrug.

mál verk [maul·vɛǫk] n. **1.** *(máluð mynd)* Maleri. — **†2.** *(málaralist)* Malerkunst. **-verkasafn** [-vɛǫgasab·v] n. Malerisamling. **-verkasýning** [-vɛǫgasi:niŋk] f. Maleriudstilling.

mál villa [maul·vɪdla] f. Sprogfejl. **-vina** [-vɪ·na] f. fortrolig Veninde, kær Kvinde. **-vinur** [-vɪ·noǫ] m. **1.** *(trúnaðarvinur)* intim Ven (BTh. 23). — **2.** bekendt: *margir eru málvinir, fáir fulltrúar* (SchMál.), mange er bekendte, men faa Venner. **-vísi** [-vi·sɪ] f. indec. **1.** *(málakunnátta)* Sprogkyndighed. — **2.** *(málavísindi)* Sprogvidenskab. — **3.** *(málarannsókn)* Sprogforskning. — **4.** *(málfræði* 2.) Grammatik (TSæm. 197). **-vit** [-vɪ·t] n. Sprogfølelse. **-vitringur** [-vɪ·driŋgoǫ, -vɪ·tr-] m. (stor) Sprogmand, Filolog, Sprogforsker. **-vjel** [-vjɛ·l] f. Talemaskine; *(hljóðriti)* Fonograf. **-vöndun** [-vöndon] f. Purisme. **-vöndunarmaður** [-vöndonarma:ðoǫ] m. Purist. **-þarfa (a)** [-þarva] vi.: *m. við e-n*, trænge til at faa en i Tale; *eiga e-ð að m. við e-n*, have n-t, som man nødvendigvis maa tale med en om (BH.). **-þekking** [-þɛhɟiŋk] f. Sprogkundskab. **-þýður** [-þi·ðoǫ] a. venlig at tale med, affabel. **†-þing** [-þiŋk] n. Parlament. **-þóf** [-þo·u·v] n. Væven frem og tilbage om n-t, Obstruktion.

málþola [maul·þo·la] a. indec. **a.** (om Kreaturer) utaalmodig, fordi den ikke er blevet malket til en af de sædvanlige Malketider, Morgen el. Aften. — **b.** *(sem ekki fær gjöf á máli)* som ikke faar den sædvanlige Portion Foder til den bestemte Tid *(mál)* (BH.). — **c.** (om Mennesker) sulten og utaalmodig: *jeg stend m.*

°**málþráðar kaðall** [maul·þrauðaǫka:ðadλ] m. Kabel. °**-skeyti** [-sɟɛi:dɪ, -sɟɛi:tɪ] n. Telegram; Telefontelegram.

°**mál þráður** [maul·þrau·ðoǫ] m. **1.** *(talsími)* Telefon. — **2.** *(ritsími)* Telegraf. **-þrota** [-þro·da, -þro·ta] a. indec. uden Ord, uden at kunne sige et Ord (HermJDr. 91). **-æði** [mau:lai·ðɪ] n. Ordgyderi. **-æðismaður** [-aiðɪsma:ðoǫ] m. Ordgyder.

mamma (mömmu, mömmur) [mam:a, möm:o(ǫ)] f. Mama, Moder.

mammút (-s, -ar) [mam:ut] m., **mammútsdýr** [mam:utsdi:r] n. (zool.) Mammutsdyr.

1. **man (-s)** [ma:n] n. **1. a.** *(þræll)* Slave, jfr. *mansal.* — **†b.** *(ambátt)* Slavinde. — **†2.** *(mær)* Pige, Mo, ung Kvinde.

2. **man (-s)** [ma:n] n. Opæggelse ved Hjælp af haanende Tilraab el. Drillerier: (Ordspr.) *það er ragur maður, sem ekki þolir manið.*

3. **man** [ma:n] 1. og 3. p. sg. præs. ind. af **muna.**

1. **mana (a)** [ma:na] vt. mane, udfordre; opægge ved haanende el. drillende Tilraab, ægge (en til at göre n-t): *jeg m. þig að* (el. *til að) gera* [illegible] *skít, myglaðan* (el. *maðkaðan) upp úr holu* (alm. Udtr. blandt Gadedrenge).

2. **mana (a)** [ma:na] vi. efterlade en Græsstribe *(mön)* naar der slaas: [illegible]

mána ár [mau:naau:r] n. Maaneaar. **-bert** [-bɛɡ·t] a. [illegible], naar Maanens mørke Del er synlig: *Þegar [illegible] fer að [illegible], að eins sést lítil rönd af því, en móta [illegible] allt umgerð þess, er það kallað, að það sje „m.", og veit það á storma og stórviðri* ([illegible] I. [illegible]). **-bjartur** [-bjaɡ·doɡ] a. maaneklar. **-blindur** [-blın·doɡ] a. [illegible]. **-búi** [-bu:ı] m. Maanebeboer. **-dagur** [-da:ɡoɡ] m. [illegible] **mánudagur.**

mánaðamót [mau:naðamo·t] npl. Maanedsskifte.

mánaðar björg [mau:naðarbjör·ɡ] f. Forsyning til en Maaned. [illegible] *það er m. að berja sjer* (GJ.), at klynke og klage er som at have Mad til en Maaned. **-blindni** [-blın·dnı, -blın·ı] f. indecl. Maanedsblindhed: *Komi og fari augnaveiki á hestum hvað eptir annað, kallast það m.* (HjaltK. 12). **-dagur** [-da:qøɡ] m. Maanedsdag; spec. Vægkalender. **-forði** [-ɡ-for·ðı] m. Forraad, Proviant for en Maaned. **-frestur** [-frɛs·doɡ] m. en Maaneds Frist: *á mánaðarfresti,* 1) om en Maaned; 2) hver Maaned, maanedlig. **-frí** [-fri·] n. = **mánaðarleyfi. -gamall** [-ɡa·madl] a. en Maaned gammel. **-kaup** [-ɡ-köy·p] n., **-laun** [-löy·n] npl. Maanedsløn. **-legur** [-lɛ:qoɡ] a. maanedlig; — adv. *-lega.* **-leyfi** [illegible] n. Maanedsfri (Ferie en Dag om Maaneden). **-leiga** [illegible] f. Maanedsleje. **-lok** [illegible] npl.: *í mánaðarlokin,* ved Maanedens Slutning. **-rak** [-a-ra:k] n. Tegn paa den forestaaende Kælvning en Maaned i Forvejen (den sædv. Tid er tre Uger): *kúnni er m.* **-rit** [-rı:t] n. Maanedsskrift. **-rós** [illegible] f. Maanedsrose. **-skýrsla** [-ɡ-sɡıɡ·sla] f. maanedlig Beretning. **-skorpa** [illegible] f. en Maaneds daarlig Vejr. **-stefna** [-sdɛf·na] f. Indstævning med en Maaneds Varsel. **-tími** [-ti:mı] m. en Maaneds Tid. **-vextir** [-r-vɛχ·sdıɡ] mpl. Maanedsrente.

mána gyðja [mau:na,ɟıð·ja] f. Maanegudinde. **-land** [-lan·t] n. Maaneland, Maaneflade. **-laus** [-löy·s] a. uden Maane. **-maður** [-ma:ðøɡ] m. Maanebeboer. **-mjólk** [-mjo·lk, -mjo·[illegible]] f. Maanemælk ([illegible] IX. [illegible]).

manar [ma:naɡ] gen. af **mön. -har** [-(h)ha:r] n. Manhaar.

mánaskin [mau:nasɟı:*n*] n. Maaneskin.

mandla (möndlu, möndlur) [man·dla, mön·dlo(ɡ)] f. Mandel.

mandólín (-s, pl. ds.) [man·do^u^li·*n*] n. Mandolin.

man elskur [ma:nɛlsɡoɡ] a. kvindekær (Sl.). **-fundur** [-fʏndoɡ, man·-] m. Stævnemøde.

mang (-s) [mauŋ·k] n. 1. a. *(prútt)* Prangen, Kobslaaen. — b. *(verslun með smávegis)* Prangen, Handlen med mindre betydelige Varer el. smaa Kvanta: *fara eftir með mangi og okri* (Hist. II. 53). — 2. *(smávörur)* Smaating, Kramvare: *selja m. og glysvarning.* — 3. Kærlighedshandel: *hann var í mangi við ýmsar drósir þar í bænum.*

manga (a) [mauŋ·ga] vt. I. a. *(prútta)* prange, kobslaa. — b. forhandle el. handle med ubetydelige Varer el. smaa Kvanta: *m. með e-ð,* sjakre med n-t. — c. med dat.: *m. e-u út,* udhokre, bortsjakre n-t. — II. overf. 1. berette vidtløftig, lade Munden gaa om n-t: *masa og manga* (ÓDavÞul. 225). *Vil eg ei að því meira manga, hvað meðal hal [illegible]* (ÓDav. Vik. 290). — 2. med præp.: *m. [illegible] með e-ð,* paaføre en med Anmodning om n-t, rykke en for n-t; *m. til við e-n (um e-ð),* forhandle med en (om n-t): *jeg var að m. til við hann, hvert hann vildi ekki verða formaður í fjelaginu;* — *m. (til) við stúlku,* gøre Kur til, indlade sig paa en Kærlighedshandel med en Pige.

Manga (Möngu, Möngur) [mauŋ·ga, möyŋ·go(ɡ)] f. npr. = *Magga,* Dim. af *Margrjet.*

mangan (-s) [maŋ·gan] n. (geol.) Mangan.

mangaralag [mauŋ·garala:*q*] n. Kræmmerlav.

mangari (-a, -ar) [mauŋ·garı] m. Købmand, *(sveitasali, [illegible] mang)* Pranger, Sjakrer, Mand, der flakker omkring og falbyder sine Varer.

Mangi (-a, -ar) [mauŋ·ɟı, mauŋ·ga(ɡ)] m. npr. Dim. af *Magnús.*

*1. **mangi** [maŋ·ɟı] a. og subst. m. ingen.

*2. **mangi** [maŋ·ɟı] n. = **mengi.**

mangleikur [mauŋ·glɛi·ɡøɡ, -lɛi·koɡ] m. en Leg; en af Deltagerne, kaldet *mangur,* søger at komme til at klappe paa Skuldrene af en af de andre, der løber mellem Fristaderne (·Havne·), hvorefter denne overtager Rollen (ÓDavSk. 115).

mangur (-s, -ar) [mauŋ·gøɡ] m. se **mangleikur.**

mani (-a, -ar) [ma:nı] m. Stribe paa Ryggen (ÓDavÞul. 234).

máni (-a, -ar) [mau:nı] m. 1. *(tungl)* Maane. — 2. et segmentformet Stykke af en cirkelrund Genstand, f. Eks. af et Grydelaag, en *flatkaka* el. lign, jfr. *námi* (Skaft.).

manilía (-u, -ur) [ma:nıli·ja] f. (i L'hombre) Manille.

manjel (-s) [man·jɛ*l*] n. 1. vedvarende Vanskelighed (BH.). — ?2. *(háttur)* Maade, Manér (Vf., Rask).

manljóð [man·ljo^u^·*ð*, ma:n-] n. Kærlighedsdigt.

†**mann** (-s) [man·] m. = **maður.**

1. **manna** [man:a] gen. pl. af **maður.**

2. **manna** [man:a] n. Manna (i Bibelen).

3. **manna (a)** [man:a] vt. I. göre til Mand: 1. a. *(menta)* danne, uddanne: *m. sig* = *menta sig.* — *(gera siðprúðari)* civilisere. — b. *refl. mannast,* faa et mere dannet Væsen, blive civiliseret, udvikle sig; — pp. *mannaður,* civiliseret; *vel mannaður,* med et vel opdraget, kultiveret Væsen. — 2. *m. sig upp,* mande sig op: *mönnuðu sig þá upp [illegible]* (MStVin. 252). — II. skaffe Folk til Veje, bemande: *m. bát,* bemande en Baad: *m. út skip,* ds.; *það er óvanalegt, að m. svona vel* (sende saa mange og gode Folk) *á öræfin* (HermJDr. 110). — pp. *mannaður vel (illa) mannaður,* som har mange (faa) (Tjæneste)folk.

manna ást [man:aaus·t] f. Menneskekærlighed. **-bygð** [-bıɡ·*ð*, -bıɡ·*þ*] f., is. i pl. *mannabygðir,* Menneskeboliger. **-búkar** [-bu:ɡaɡ, -bu:kaɡ] mpl. se **mannsbúkur.** ?**-feil** [illegible] adv.: *fara m.,* tage feil af Mennesker: *fara mannavilt.* **-ferð** [-fɛr·*ð*] f. rejsende Folk, Folk paa Rejse: *þeir sáu til mannaferða frammi við ána.*

mannafli [man:ablı] m. Folk, Styrke, Tropper.

manna forráð [man:afor:au*ð*] npl. Herredömme over Folk; spec. = *goðorð* [illegible]. **-fæla** [illegible] f. menneskesky Person. **-fælinn** [illegible] a. menneskesky. 1. **-för** [-fö:*r*] f. = **mannaferð.** 2. **-för** [-fö:*r*] npl. Spor (af Menneskefødder). **-gangur** [-gauŋ·goɡ] m. = **gestagangur. -hald** [illegible] n. = **fólkshald. -hlutur** [illegible] m. Andel i Udbyttet af Fuglefangst i et Fuglebjærg, som tilkommer hver enkelt Deltager i denne Fangst (Aðalvík). **-hópur** [-ho^u^:bøɡ, -ho^u^:pøɡ] m. Gruppe af Mennesker. **-hugir** [-hʏyi:jıɡ] mpl. Menneskers Sind, Tanker; spec. om Telepati: *það eru víst m., sem sækja á mig,* der er nok nogen, der tænker stærkt paa mig. **-hús** [-hu:s] n. Menneskebolig. **-kaup** [-köy:p] npl. Bytning af Mænd; (i Skak) Bytning af Brikker: *fara í m.,* bytte Brikker; *sljett m.,* Bytning uden Fordel for nogen af Siderne; *ójöfn m.,* Bytning, hvorved den ene faar en Kvalitet. **-kjöt** [-ɕö:t] n. Menneskekød. **-lát** [-lau:t] n. (jfr. *mannslát*) 1. pl. Dødsfald: *mörg m. í sveitinni.* — 2. Mandtab, Tab af Folk: *það er mikið m. fyrir svo litla sveit.* **-legur** [-lɛ:qoɡ] a. 1. a. *(myndarlegur)* mandig og civiliseret i sin Optræden (ÞThFerð. II. 99). — b. rask, mandig: *og fanst það eitthvað svo mannalegt, að hann hafði fimm hesta að plægja með* (And. I. 218). — 2. *(rogginn)* kry, selvbevidst; — adv. *-lega: láta mannalega,* være kry, vigte sig. **-læti** [-lai:dı, -lai:tı] npl. det at vigte sig, Vigten, Vigtighed: *Það eru brosleg m. sumra [illegible]* (Lögr. '11, 199), *en ald-arinnar se minna enn manna lætin* (Árm. IV. 72). **-mál** [-mau:*l*] n. 1. menneskelig Tale: *sum dýr skilja áreiðanlega m.* — 2. Menneskestemmer: *heyra m.* **-matur** [-ma:doɡ, -ma:toɡ] m. menneskelig Føde: *það er ekki m.,* det er fuldstændig uspiseligt. **-missir** [-mıs:ıɡ] m. Mandetab, Mandskade. **-mót** [-mo^u^:t] n. 1. *(mannsmót)* menneskelig Form el. Skikkelse; — overf. civiliseret Væsen: *margir ímynda sér erlendis ... að Íslendingar hafi nærri ekkert m. á sér, nema þeir séu skapaðir í kross* (ÞThÍsl. II. [illegible]). — 2. [illegible]. **-múgur** [-mu:(q)øɡ] m. Menneskemængde. **-munur** [-mʏ:noɡ] m. Forskel paa Mennesker: *þar er nú m.,* sikken Forskel paa de to; *hann gerir sjer engan mannamun,* han gaar frem uden Persons Anseelse.

mannan [man:an] f. 1. = *mönnun.* — 2. = *menning.*

mannapi [man:a·bı, -a·pı] m. Menneskeabe.

manna ráð [man:arau:*ð*] npl. 1. Raad m. H. t. Mennesker: *aftur hafa stórþjóðirnar ... langtum meiri m. og fjárkost* (Alþ. '11, B. II. 399). — 2. *(mannleg ráð)* menneskelige Raad: *m. eru fallvölt.* **-reið** [-rɛi:*ð*] f. (Flok af) ridende. **-röð** [-rö:*ð*] f. (egl. en Række Mennesker) spec. de fornemmes Klasse: *þykja í m.,* henregnes til de fornemme. **-saur** [-söy:r] m. Menneske-Ekskrementer. **-setning** [-sɛhdniŋk] f. menneskelig Vedtægt. **-siðir** [-sı:ðıɡ] mpl. civiliserede Menneskers Skik og Brug: *hann kann enga mannasiði,* han har ingen Levemaade. **-skifti** [-sɟıf·dı] npl. Bytten af Folk, Ombytning: *láta sig í burtu í mannaskiptum* (JÁÞj. I. 95). **-skipun** [-sɟı:bøn, -sɟı:pøn] f. Ordning, Nedordning af Folk; *(í sjónleik)* Rollebesætning. **-slóð** [-slo^u^:*ð*] f. Spor (efter Menneskers Fødder): *m. í snjónum.* **-snið** [-snı:*ð*] n. civiliseret el. mandigt Væsen, Tournure: *hafa á sjer m.* **-spor** [-sbo:r] npl. Menneskespor, Fodspor af Mennesker.

mann ást [man:aust] f. Menneskekærlighed. **-át** [-au·t] n. Kannibalisme, Menneskeæderi.

mannataka [man:ata:ga, -ta:ka] f. Antagelse af Folk, Ansættelse af Folk (i sin Tjæneste), Modtagelse af Folk til Ophold.

mann auðn [man:öyð*n*] f. Affolkning; Mangel paa Mennesker: *þar horfir til mannauðnar,* det ser ud til at Egnen vil helt blive affolket, jfr. *landauðn.* **-aumingi** [-öy·miŋɟı] m. sølle Menneske, Stakkel.

manna umferð [man:aʏm·fɛr*ð*] f. (jfr. *mannavað*) Trafik og dermed følgende Rykind af Mennesker. **-vað** [-va:*ð*] n. (ÓDav.), **-vaður** [-va:ðøɡ] m. Rykind. **-vegur** [-vɛ:qoɡ] m. Vej for Mennesker, farbar Vej: *Vatnajökulsvegur er í raun rjettri enginn m.* (ÞThLýs. I. 183). **-verk** [-vɛɡ·k] npl. a. *(gerðir manna)* menneskelig Gærning. — b. Arbejde, udført af Menneskehænder (jfr. *mannvirki*). **-vilt** [-vıʎ·t] adv.: *fara m.,* tage fejl af n-n. **-vist** [-vıs·t] f. menneskelige Boliger. **-vöflur** [-vöb·loɡ] fpl. sølle Personer: *m. leikum grátt* (Eimr. XII. 123). **-völd** [-völ·t] npl. Menneskers Virken: *e-ð er af mannavöldum,* n-t skyldes Mennesker: *eldurinn er af mannavöldum,* Ilden er paasat. **-þefur** [-þɛ:voɡ] m. Menneskelugt.

mann bygð [man·bıq*ð*, -bıɡ*þ*, mam·-] f. Menneskeboliger, en af Mennesker beboet Egn: *mikil m.,* tæt Befolkning. **-björg** [-björk] f. 1. Redning af Menneskeliv: *skipið fórst, en þó varð m.,* Skibet gik under, men Menneskene blev dog reddet. — 2. *(manneldi)* Hjælpemiddel til Livets Ophold, Fødemiddel: *Jarðar ágóðinn er óvalltaztr allra mannbjarga* (LFR. I. 192). **-blendinn** [-blɛndın] a. selskabelig. **-blendni** [-blɛn·ı, -blɛndnı] f. indecl. Selskabelighed. **-blót** [-blo^u^·t] n. Menneskeofring. **-borlegur** [-borlɛ:qoɡ] a. anselig, mandig af Udseende; — adv. *-lega.* **-bót** [-bo^u^·t] f. (jfr. *mannbætur*) forøget Menneskeværd (LFR. XIV. 199). **-broddar** [-brod·aɡ] mpl. Isbrodder, Brodder, Pigge, som befæstes under Fodtöjet for at hindre Glidning paa Is el. glat Føre. **-buldur** [-bʏldoɡ] n. höjrøstet Snak (MvT. I. 276). **-bær** [-bai·r] a. 1. i Stand til at bære en Mand (om Heste) — 2. könsmoden (om Kvinder). **-bætur** [-bai·doɡ, -bai·tøɡ] fpl. 1. = *manngjöld.* — 2. Forædling af Menneskeslægten. **-dáð** [man·dau·*ð*] f. Daadskraft, Mandskraft, Energi: *hafa ekki m. í sjer til e-s.* **-dauði** [-döy·ðı] m. Mortalitet, Dødelighed. **-dygð** [-dıq*ð*, -dıɡ*þ*] f. Dyd. **-dygða(r)laus** [-dıqða(ɡ)löy:s, -dıɡða(ɡ)-] a. blottet for Dyd. **-dýrð** [-dir*ð*] f. 1. *(mannleg dýrð)* menneskelig Herlighed. — †2. *(manndygð)* Dyd. **-djöfull** [-djö·voðʎ] m. Djævel i Menneskeskikkelse; *manndjöfullinn,* det infame Men-

[illegible] -dómlegur [illegible] 1. [illegible] 2. [illegible] 3. [illegible] menneskelig [illegible]

manndóms háttur [illegible] n. 1. [illegible] menneskelig Vis, menneskelig Natur. — 2. *(karlmannsháttur)* mandig Vis el. Maade. -laus [illegible] a. umandig [illegible]. -leysi (-is) [illegible] n. Umandighed, Mangel paa Kraft, Udygtighed. -maður [-ma:ðoɡ] m. kraftig, dygtig Mand. -mikill [illegible] a. mandig: *margur er* [illegible] *á borði* (SchMál.), mangen er mandig i Ord, men ringe i Gærning. -tak [-ta:k] n. mandig Gærning, Daad.

mann dómur [man·do·moɡ] m. 1. Menneskelighed, menneskelig Natur: *mildi Jesú, sem manndóm tókst.* — 2. *(dugur)* Manddom, Kraft. — 3. *(göfuglyndi, mannúð)* Ædelmod, Menneskelighed, -kærlighed. -dráp [-drau·p] n. Drab; pl. Blodbad. -drápamaður [-draubama:ðoɡ, -draupa-] m., -drápari (-a, -ar) [-drau·barı, -drau·parı] m. Morder, Manddraber.

manndráps bein [man·draufsbɛi:n] n. en lille Knogle inden i *kjaftafiskur.* -bolli [-bod·lı] m. lille og skrobelig Baad. -flibbi [-flıb:ı] m. meget höj Flib, »Fadermorder«. -laust [-löys·t] an. som adv. uden Manddrab, uden Tab af Menneskeliv. -mark [-maɡ·k] n. Indsnit i en Fiskehale (brugt som Ejermærke), kaldes saal. fordi man ofte faar en slem Rift i Haanden ved at gribe om Halen paa Fisk, hvori et saadant Indsnit sidder. -vatn [-vahtv] n. en Flod, som det er livsfarligt at sætte over, som mange Mennesker omkommer i: *Hvergi* [illegible] *varla geti annað eins m. í þessu landi* (Alþ. '11, B. II. 1393). -veður [-vɛ:ðoɡ] n. livsfarligt Uvejr.

mann eðli [man:ɛðlı] n. Menneskenatur. -eðlisfræði [-ɛðlısfrai:ðı] f. indec. Fysiologi. -eðlissögur [-ɛðlısö:qoɡ] fpl. Fortællinger (Sagn) vedrörende den menneskelige Natur. -eygður [-ɛiqðoɡ, -ɛigð-] a. = mannýgur. -eign [illegible] Ægteskab med en Mand. -eygur [illegible] = mannýgur. -ekla [illegible] = mannfæð. -eldi [illegible] n. 1. Menneskeføde, Næringsmiddel for Mennesker: *hafa e-ð til manneldis,* anvende n-t som Næringsmiddel. — 2. *(næring)* Næring: *meira m. í þeim* (ɔ: *flautum) en skyrinu* (JÁÞj. II. 2). -elska [-ɛlsga] f. Menneskekærlighed. -elskuboðorð [-ɛlsgobo:ðorð] n. menneskekærligt Bud. -elskufullur [-ɛlsgøfʏd·løɡ] a. menneskekærlig. -elskur [-ɛlsgoɡ] a. 1. (om Dyr) tam, som gærne slutter sig til Mennesker og holder af dem: *m. hestur.* — 2. = *manelskur.* -engill [-ɛiŋɟıdʎ] m. Menneskeengel, Engel af et Menneske.

manneskja (-u, -ur) [man:ɛsɟa] f. 1. Menneske: *fáeinar manneskjur,* nogle faa Mennesker. — †2. *(mannseðli)* menneskelig Natur.

manneskju eðli [man:ɛsɟøɛð·lı] n. menneskelig Natur: *það er ekkert m. að láta svona,* ingen Mennesker opfører sig saadan (siges navnlig om Mennesker, der i eksalteret Sindsstemning siger el. foretager sig et el. andet, som vækker Opsigt og Anstød). -lag [-la:q] n. menneskelig Skikkelse el. Optræden: *það* [illegible] *á hana*

mann fagnaður [man·fagnaðoɡ] m. Selskabelighed, selskabelig Morskab; Underholdning og Beværtning i et Gilde: *hvað eigum við nú að hafa til mannfagnaðar?* -fall [-fadʎ] n. Mandefald: *þar var mikið m.,* der var mange dræbte. -fár [-fau·r] a. a. som har kun faa Folk: *hann er m.;* — *það er mannfátt þar,* der er kun faa Mennesker. — b. svagt befolket: *mannfátt hjerað.* -fáráður [-fau·rauðoɡ] m. Stakkel. -fellir [-fɛdlıɡ] m. Menneskedød, Folkedød (is. paa Grund af Hunger el. Pest). -ferð [-fɛrð] f. = mannaferð. -fýla [-fi·la] f., -fjandi [-fjandı] m. Slubbert, Skurk, Umenneske: *mannfýlan* el. *-fjandinn,* det Satans Menneske. -fjelag [-fjɛ·laq] n. Samfund. -fjelagslegur [-fjɛlaχslɛ:qoɡ] a. social. -fjelagsskipun [-fjɛlaχsɟı:bon, -sɟı:pon] f. Samfundsordenen. -fjelagsvjel [-fjɛlaχsvjɛ:l] f. Samfundsmaskine (GFHh. 170). -fjöldi [-fjöldı] m. Menneskemængde. -fjölgun [-fjölgon] f. 1. *(vöxtur mannfjölda)* Folkemængdens Tiltagen. — 2. (vulg.) Forplantning (Eufemisme for coitus). -fjölgunarfýsn [-fjölgonaɡfis·n] f. Könsdrift. -fleiri [-flɛi·rı] a. comp. se mannmargur. -flokkur [-flohgoɡ] m. Menneskeklasse, Menneskerace. -flutningaskip [-flʏhdniŋgasɟı:p] n. Passagerskib. -fólk [-fou·ʎk, -fou·lk] n. 1. *(manneskjur)* Mennesker; *(mannkyn)* Menneskeslægten. — 2. spec. *-fólkið,* Skakbrikker. -frár [-frau·r] a. saa hurtig, at Mennesker ikke kan indhente en. -frekur [-frɛ·goɡ, -frɛ·koɡ] a. som kræver mange Folk: *jörðin mannfrek* (BrJÞf. 48); (om Arbejde:) *þureltan er mannfrekari* (Eimr. XI. 168). -frelsi [-frɛlsı] n. personlig Frihed, Frihed. -fræði [-frai·ðı] f. indec. 1. egl. Kundskab om Mennesket, særlig Biografi og Genealogi: *J. las aðallega* [illegible] (Lögr. '15, 73). — 2. *(lýsingar á þjóðum og lífsháttum þeirra)* Antropologi. -fræðingur (-s, -ar) [-frai·ðiŋgoɡ] m. Antropolog. -fræðirit [-fraiðı-rı:t] n. antropologisk Skrift. -frægur [-frai·qoɡ] a. berömmelig, som gör berömt. -fullur [-fʏdløɡ] a. fuld af Mennesker. -fundur [-fʏndoɡ] m. (offentligt) Møde, Sammenkomst. -furða [-fʏrða] f. en Mand, som er mere end almindelige Mennesker. -fæð [-fai·ð] f. Mangel paa Folk, Mangel paa Mennesker. †1. -fæði [-fai·ðı] f. = *mannfæð: og lagðist þetta býli* [illegible] (Ma.[illegible] II. 119). 2. -fæði [-fai·ðı] n. = manneldi. -fækkun [-faihgon] f. Folkemængdens Aftagen. -fælinn [-fai·lın] a. menneskesky; (om Heste) sky: *m. hestur.* -fælni [-failnı] f. indec. Menneskeskyhed; (om Heste) Skyhed. -fælulegur [-failolɛ:qoɡ] a. = mannfælinn. -færð [-fairð] f., -færi [-fai·rı] n. Føre for Mennesker: *hvorki var m. né heldur mátti hesti við koma* (GFrSex 79). -fögnuður [-fögnoðoɡ] m. = mannfagnaður. -föng [-föyŋ·k] npl. Menneskejagt, Jagt paa Mænd: *stórhópar af konum ... rölta um strætin til mannfanga* (Eimr. I. 66). -för [-fö·r] f. fremdragende Folk; rejsende. -galli [-ŋ·-gadlı] m. Fejl ved et Menneske [illegible] -ganður [illegible] 1. [illegible] 2. [illegible] -garður [-garðoɡ] m. Menneskering, Ring af Mennesker. -gauð [-göy·ð] f. Kujon, Kryster. -geisli [-ɟɛislı] m. Udstraaling fra Mennesker: *ófundin frumefni ... er senda frá sér orkustreymi, manngeisla eða lífgeisla* (HermJDulr. 53). -gengur [-ɟɛiŋgoɡ] a. 1. (om Is) som kan bære Mennesker: *m. ís.* — 2. saa höj, at et Menneske kan gaa oprejst: *gluggar yfir manngengum dyrum* (Eimr. VII. 88); — n. *manngengt,* saa rummeligt, at et Menneske kan gaa: *Undir öðrum þessum ... kvað vera hellir og manngengt fyrir innan bununa* (ÞThFerð. II. 115); *þar er að eins manngeingt á milli,* et Menneske kan lige komme der igennem (JÁÞj. II. 107). -gerður [-ɟɛrðoɡ] a. dannet af Menneskehænder, kunstig. -gerving (-ar, -ar) [-ɟɛrviŋk] f. Materialisation (af Aander). -gersemi [-ɟɛɡsɛmı] f. fortræffeligt Menneske. °-gyði (-is)[-ɟı·ðı] n. Antropomorfisme. -gyðishugtak [-ɟıðıs(h)ʏχ·tak] n. antropomorfisk Idé. -gildi [-ɟıldı] n. 1. Menneskeværd: *Slíkan manngildis- og drenglyndis-skort gat hinn alvaldi ekki tekið í þjónustu sína til að reyna nokkurn mann* (JTrL. 110). — 2. Karakter, Personlighed: *lífsbreytni og manngildið (karakterinn) ráði mestu um sálarheill manna* (Eimr. XIII. 16). -gildur [-ɟıldøɡ] a. som kan maale sig (i Tapperhed el. Kræfter) med en Mand. -girnd [-ɟı(r)nt] f., -girni [-ɟı(r)dnı] f. indec. Mandkærhed, Giftesyge: *Var mælt að hún hefði fremur tekið Jóni fyrir manngirni, en að henni þækti hann karlmannlegur eða við sitt hæfi* (PGAnn. 36). -gjarn [-ɟa(r)dv] a. mandkær; giftelysten, giftesyg: *m. kvenmaður; manngjörn kona;* (Ordspr.) *gamlar meyjar eru manngjarnastar* (GJ.), gammel Mø er mest giftelysten. -gjarnlega [-ɟa(r)dnlɛ·ɡa] a. koket paa giftelystnes Vis. -gjöld [-ɟölt] npl. Mandebod. -glöggur [-glög·øɡ] a. 1. som let kan genkende Folk: *hann var svo m., að hann þekti aftur hvern mann, sem hann hafði sjeð, þó ekki væri nema einu sinni áður.* — 2. *(glöggur á hugarfar manna)* som let gennemskuer Folk. -gnýr [-gni·r] m. *(orustugnýr)* Kampgny, Kamptummel. -grein (-grɛi·n) f., -greinarálit [-grɛinarau:lıt] n. Persons Anseelse. °-greinarálitstrú [-grɛinarau·lıtstru:] f. Autoritetstro. -greinarmunur [-grɛinarmʏnoɡ] m. = manngreinarálit. -greind [-grɛint] f. Forstand: (Ordspr.) *þá brestur margan m., er mest á liggur* (Málshb. 359). -grúi [-gru·ı] m. Menneskevrimmel. -gæfur [-ɟai·vøɡ] a. (Af.) = mannelskur. -gæska [-ɟaisga] f. Menneskekærlighed, Ædelmodighed, Hjærtensgodhed. -hald [-n·-halt] n. 1. *(það að halda mann eða menn)* det at holde en Mand el. Mænd. — 2. *(vald yfir mönnum)* Magt over Mennesker: *mekt og heiður mannhaldið með auði* (Vísn. 371). -hár [-hau·r] a. mandshöj. -háski [-hausɟı] m. = mannhætta. -hatari [-ha·darı, -ha·t-] m. Menneskehader, Misantrop. -hatur [-ha·døɡ, -ha·tøɡ] n. Menneskehad. -hefnd [-hɛmt] f. Blodhævn. -heill [-hɛidʎ] f. Popularitet, det at være afholdt: *hann var auðugur af fé og hafði mikla m., því hann bjó í þjóðbraut og veitti öllum góðan beina* (Il. I. 138). -heillamaður [-hɛidlama:ðoɡ] m. afholdt, yndet Mand. -heilsa [-hɛilsa] f. godt Helbred: *það hefur verið m. hjer í sveitinni í vetur.* -heilt [-hɛiʎt] an.: *alt var m.,* alle var raske: *m. og ósjúkt,* alle raske og vel tilpas (Svar paa Spörgsmaalet: *Hvað er í frjettum?* Hvad nyt?); *Ekkert er í fréttum nema m. og ósjúkt* (JSBr. 129). -heimur [-hɛi·møɡ] m. 1. *(umheimur)* Menneskeverden, Omverden; — pl. *mannheimar,* Menneskeverden, Menneskeboliger. — 2. *(mannkyn)* Menneskehed. -heldur [-hɛldøɡ] a. som kan bære et Menneske: *m. ís.* -helgi [-hɛlɟı] f. indec. retslig sikret personlig Sikkerhed. ° -hestur [-hɛsdøɡ] m. Kentaur. -hylli [-hıdlı] f. indec. Popularitet: *hafa m.,* være godt lidt. -hjálp [-hjauʎp, -hjaulp] f. Hjælp, menneskelig Hjælp: *Akuryrkjan þarf þar meiri mannhjálpar* (Odds. II. 3, 305). -hjarn [-hja(r)dv] n. saa stærk Is el. frossen Sne, at den kan bære et Menneske, medens en Hest dumper igennem. -hollur [-hodløɡ] a. sund for Mennesker: *landgæðin eru mannhollari* (jfr. Árm. I. 121); *ekki eru múturnar mannhollar, þó þyki* (Málshb. 72). -hrak [-hɾa·k] n. Skurk, Udskud af Menneskeheden. -hringur [-hɾoiŋgoɡ] m. Kres af Mennesker. -hrun [-hrʏ·n] n. 1. *(mikill manndauði, mikið mannfall)* Folkedød, Undergang af Mennesker i Hobevis (ved Pest el. desl.); Mandefald (i Slag). — 2. *(í tafli)* Tab af en Mængde Brikker (i Skakspil). -hundslegur [-hʏnslɛ qoɡ] a. rakkeragtig. -hundur [-hʏndoɡ] m. Kæltring, Skurk, Afskum. -hæð [-hai·ð] f. Menneskehöjde, Mandslængde. -hægur [-hai·qoɡ] a. (om Dyr) tam, venlig mod Mennesker. -hætta [-haihda] f. Livsfare. -hættulaust [-haihdolöys·t] adv. uden Livsfare. -hættur [-haihdøɡ] a. livsfarlig.

Manni (-a, -ar) [man:ı] m. (Rvk, Vf.) Dim. af *Hermann.*

manni (-a, -ar) [man:ı] m. (pop.) Dim. af *maður:* 1. *m. minn,* min gode; ogsaa brugt som en Slags Substitut for Hovedordet: *heyrðu m.!* hør Kammerat! *má jeg ríða, manni?* (hørt hos en Gadedreng i Rvk). — 2. Hjærtensven, bruges paa Vf. navnlig af Börn om en enkelt (mandlig) Person, som Barnet særlig slutter sig til. — 3. Spröjte (en Slags Kortspil).

mann ýgur [man:i·qoɡ] a. (om Tyre) mandolm, uvan. -ilska [-ılsga] f. Ondskab. -ylur [-ı·loɡ] m. Varme af Mennesker: *m. í húsi.*

manningi (-ja, -jar) [man:iŋɟı] m. stærk, modig Mand (BH.): *það er ekki manningja veður,* det er ikke Vejr for modige, raske Folk, ɔ: det er et forrygende Uvejr (Skaft.), jfr. det folg. Ord.

manningjaveður [man:iŋɟave:ðoɡ] n. Vejr for stærke Folk, hæftigt Uvejr (BH.).

mann ys [man:ı·s] m. Stöj af Mennesker. -jafnaður [-n·-jabnaðoɡ] m., -jöfnuður [-jöbnoðoɡ] m. Sammenligning af Mennesker: *fara í mannjöfnuð,* veje det ene Menneske mod det andet. -kaup [-ŋ·-köy·p] n. 1. *(lausnargjald fyrir mann)* Pengebod, Løsepenge for et Menneske (JÁÞj. I. 389). — 2. i Udtr.: *það er gott m. í honum,* det er god Forretning at faa ham i sin Tjæneste. -kenning [-ɟɛn·iŋk] f. 1. »Mandkending«, se *kenning.* — °2. *(manngyði)* Antropomorfisme. -kerti [-ɟɛɡdı] n. 1. fortrinligt Menneske: *hann er ekkert m.* — 2. Praas af et Menneske, sølle Fyr. -kyn [-ɟı·n] n. Menneskeslægt, Menneskehed; *fjölga mannkyninu,* avle Börn. -kind [-ɟınt] f. 1. *(maður)* Menneske; i Nutidssprog altid nedsættende Personage, sølle Menneske

= *mannrola.* — 2. *(mannkyn)* Menneskeslægt. **-kynssaga** [-kɪnsa·qa] f. Verdenshistorie. **-klár** [-klau·r] m. udslidt Menneske. **-kostir** [-kosdɪo̜] mpl. gode Egenskaber, Dyder. **-kví** [-kvi·] f. Espalier, Kordon af Mennesker. **-kvæmd (-ar)** [-kvaimt] f., **-kvæmi (-is)** [-kvai·mɪ] n. stærkt Fremmedbesøg, Rykind. **-kvæmt** [-kvaiu̥t, -kvaimt] an. ofte besøgt: *hjá þeim var mjög m.*, de havde altid Huset fuldt af Gæster; *þar var ekki m.*, der kom kun faa. **-kvöð** [-kvö·ð] f. Udtagelse af el. Opfordring til Folk til at deltage i et Arbejde el. en Ekspedition. **-kærleiki, -kærleikur** [-ɟairlɛigɪ, -lɛiɟɪ, -lɛigøo̜, -ɛikøo̜] m. Menneskekærlighed. **-last** [-n·-last] n. Dadel af Mennesker (is. fraværende). **-laus** [-löys] a. **1. a.** blottet for Mennesker: *húsið er mannlaust; — m. kóngur (í tafli)*, Kongen blottet i Skak (roi dépouillé), jfr. *ber.* — **b.** spec. uden Arbejdskraft: *hann er alveg m.* — 2. *(ógift)* uden Mand, ugift. — 3. a. *(gæslulaus)* uden Vogter, ubevogtet. — **b.** ubesat: *mannlaust virki.* **-legur** [-lɛqøo̜] a. **1.** menneskelig: *það er mannlegt að breyta svo*, det er menneskeligt at handle saaledes. — **2.** adv. *-lega:* **a.** menneskelig. — **b.** mandig, tappert: *taka mannlega á móti.* **-leikur** [-lɛigøo̜, -lɛikøo̜] m. Menneskelighed, menneskelig Natur. **-leysa (-u, -ur)** [-lɛisa] f. 1. *(dáðlaus maður, [illegible])* Døgenigt, udueligt Menneske. — **2.** *(afllaus maður)* Menneske uden Kræfter. **-leysi (-is)** [-lɛisɪ] n. **1.** *(fólksfæð)* Mangel paa Folk, is. Arbejdsfolk. — **2.** *(mannleysa* 1.) Drog, Døgenigt. **-lera (-u, -ur)** [-lɛ·ra] f., **-lydda** [-lɪd·a] f. Kryster, Drog. **-líf** [-li·v] n. Menneskeliv. **-líkan** [-li·gan, -li·kan] n. **1.** *(myndastytta)* Statue (forestillende et Menneske). — **2.** *(mannsmynd)* Menneskeskikkelse. **-lyndi** [-lɪndɪ] n. = **mannlund. -lyndur** [-lɪndøo̜] a. = **mannlundaður. -lirfa** [-lɪrva] f. Døgenigt, Drog. **-lýti** [-li·dɪ, -li·tɪ] n. Last. **-ljúfur** [-lju·vøo̜] a. venlig (mod andre Mennesker). **-lund** [-lʏnt] f. **1.** *(brjóstgæði)* Hjærtensgodhed; *(mannúð)* Humanitet. — **2.** *(göfuglyndi)* Höjsind, ædel Tænkemaade. **-lundaður** [-lʏndaðøo̜] a. **1.** *(mannúðlegur)* human; *(brjóstgóður)* hjærtensgod. — 2. *([illegible])* nobelt tænkende, höjsindet. †**-læra (-u, -ur)** [-lai·ra] f. = **mannlydda. -löstur** [-lösdøo̜] m. Brøde, Misgærning, Last. **-margur** [-margøo̜] a. (comp. *mannfleiri*, superl. *-flestur):* **1.** *(sem hefur margt manna)* som har mange Folk, fulgt af mange Folk. — **2.** *(fjölmennur)* talrig: *mannmörg samkoma.* **-megn** [-mɛgv] n. menneskelig Kraft. **-mergð** [-mɛr(q)ð] f. Menneskemængde, Mængde Mennesker. **-merkja** [-mɛo̜ɟa] vt. skade sit eget el. en andens Rygte (JMPísl. 158). **-metnaður** [-mɛhdnaðøo̜] m. Anseelse. **-múgur** [-mu:(q)øo̜] m. Menneskemængde. **-mæling** [-mai·liŋk] f. Antropometri. **-níðingur** [man:i·ðiŋgøo̜] m. *(mannhundur, ódrengur)* Slyngel; *(glæpamaður)* Forbryder. **-orð** [man:orð] n. Rygte: *hafa óflekkað m.*, være uberygtet, have uplettet Ære; (Ordspr.) *maðurinn deyr, en mannorðið ekki* (GJ.), Manden dør, men hans Rygte lever. **-orðning (-ar)** [-or(ð)niŋk] f. Menneskevordelse. **-orðsgóður** [-orþsgo·u:ðøo̜, -oo̜s-] a. *(orðsæll)* som har et godt Rygte. **-orðsmál** [-orþsmau:l, -oo̜s-] n. Sag, der angaar ens Ære. **-orðsmeiðsl** [-orþsmɛiðsλ, -oo̜s-] npl. Injurier: *skemmileg m.*, ærekrænkende Injurier. **-orðsþjófur** [-orþsþjou·vøo̜, -oo̜s-] m. Æreskænder. **-ráð** [man·rau·ð] npl. **1.** *(banaráð)* Anslag til at faa en ryddet af Vejen: *standa í mannráðum.* — **2.** (Raadighed over) Folk: *en til þess vantaði þó m.* (ÞGjUf. 13). **-raun** [-röy·n] f. Prøve (for et Menneskes aandelige og fysiske Kræfter): is. i pl. *mannraunir*, Strabadser, Farer, farlige Situationer, Livsfare; — overf.: *liggur stundum við að það sé m. að lesa slíkar bækur* (ÞThLfr. IV. 104). **-riðill** [-rɪ·ðɪdλ] m. Flok, Skare Mennesker. **-rýja** [-ri·ja] f. solle Skrog. **-rjettindi** [-rjɛhdɪndɪ] npl. Menneskerettigheder. **-rjettur** [-rjɛhdøo̜] m. Personret. **-rola** [-ro·la] f. ussel Mandsling, solle Skrog. **-rúnar** [-ru·nao̜] fpl. »Menneskeruner», »Mandruner», Benævnelse paa en særlig Art magiske Runer (GV. i JÁÞj. I. ix). **-ræfill** [-rai·vɪdλ] m. solle Djævel, Stakkel; Pjalt. **-ræna** [-rai·na] f. **1.** *(manndómur, framtakssemi)* Mandighed, Daadskraft: *hafa mannrænu í sjer til [illegible]*. — 2. *([illegible])* menneskelig Forstand. — **3.** *(mannúð)* Humanitet: *(álftirnar) hafa þar vetursetugrið nokkurn veginn, hvort sem því veldur landslag eða m.* (Eimr. XII. 24). **-rænn** [-raidv] a. menneskelig (ABjH. 169). **-rænulaus** [-rainolöy:s] a. **1.** *(dáðlaus)* uden Handlekraft, umandig. — **2.** *(ómannúðlegur)* inhuman. — **3.** *(án sómatilfinningar)* manglende Æresfølelse. **-rænulegur** [-rainolɛ:qøo̜] a. **1.** *(tápmikill, dáðmikill)* dygtig, kraftig. — **2.** *(mannúðlegur)* human; *(rjettsýnn)* retsindet.

manns aldur [man·saldøo̜] m. Menneskealder: *hann lifði tvo mannsaldra; — fyrir mannsaldri*, for en Menneskealder siden. **-andi** [-andɪ] m. den menneskelige Aand. **-andlit** [-andlɪt] n. Menneskeansigt. **-bani** [-ba·nɪ] m. Drabsmand: *verða m.*, dræbe et Menneske. **-barn** [-ba(r)dn] n. Menneskebarn, levende Sjæl: *það veit hvert m.*, det ved alle og enhver. **-bein** [-bɛi·n] n. Menneskeben. **-ber** [-bɛ·r] a. nøgen som et Menneske (is. om nøgne Faar i Foraaret). **-blóð** [-blou·ð] n. Menneskeblod. **-bragð** [-braqð, -bragþ] n. en el. n-t, som duer el. smager af n-t: *allir, sem nokkurt m. er að.* **-bragur** [-bra·qøo̜] m.: *það er einhver m. á honum*, han er dog et Mandfolk, han er dog en betydelig Mand. **-bróðir** [-brou·ðɪo̜] m. *(montari)* opblæst, pralende Person (Vf., Sch.). **-búkur** [-bu·gøo̜, -bu·koo̜] m. Menneskekrop; — pl. *mannabúkar*, is. om Lig af dræbte Mennesker. **-efni** [-ɛbnɪ] n. **1.** *(efnilegur maður)* lovende ung Mand. — **2.** *(tilvonandi eiginmaður)* Brudgom, vordende Ægtefælle: *mannsefnið mitt (hennar).* **-einkunn** [-ɛiŭgøn, -ɛiŋkøn] f. Individualitet. **-fylgja** [-fɪlɟa] f. et Menneskes Genius el. Følgeaand (JÁÞj. I. 357). **-fingur** [-fiŋgøo̜] m. Menneskefinger. **-fótur** [-fou·døo̜, -fou·tøo̜] m. Ben paa et Menneske, Menneskefod. **-hamur** [-(h)a·møo̜] m. Menneskeskikkelse. **-hár** [-(h)au·r] n. Menneskehaar. **-haus** [-(h)öy·s] m. Menneskehoved. **-hjarta** [-ɧaɋda] n. Menneskehjærte. **-hlust** [-(h)λʏst] f. det menneskelige Øre. **-hold** [-(h)olt] n. Menneskekød. **-hræ** [-(h)ɋai·] n. dødt menneskeligt Legeme (is. som er begyndt at gaa i Forraadnelse). **-hugur** [-(h)ʏ·qøo̜] m. Mod, Mandighed, Mands Hjærte: *hafi ... móð og mannshug að athuga* (Kvöld. I. 288). **-höfuð** [-(h)ö·voð] n. Menneskehoved. **-hönd** [-(h)önt] f. Menneskehaand.

mannsifjar [man·sɪvjao̜] fpl. naturligt Slægtskab (mods. *guðsifjar).*

manns ístra [man·sisdra] f. Ister af et Menneske. **-jaxl** [-jaχsλ] m. (pl. **-ar** og *mannajaxlar)* Kindtand af et Menneske: *um hálsinn hafði hann festi úr mannajöxlum* (EiÓlLf. 66).

mann skaðabylur [man·sgaðabɪ:loo̜] m. livsfarlig Snestorm el. Orkan. **-skaðaður** [-sga·ðaðoo̜] a. som har lidt Mandetab: *mannsköðuð strönd* (StStAndv. III. 63). **-skaðaheiði** [-sgaðahɛi:ðɪ] f. farlig Bjærgvej. **-skaðaskýrsla** [-sgaðasɟio̜·sla] f. Indberetning om Ulykkestilfælde. **-skaðaveður** [-sgaðavɛ:ðøo̜] n. livsfarligt Uvejr. **-skaði** [-sga·ðɪ] m. 1. *(manntjón)* Tab af Menneskeliv. — 2. *(slys, sem verður mönnum að bana)* Ulykke, hvorved Menneskeliv gaar tabt. — **3.** Skade, Tab (i et Menneske): *það er mikill m. að honum*, hans Død er et stort Tab. **-skák** [-sgau·k] f. = **skáktafl. -skammlegur** [-sgamlɛ·qøo̜] a. skændig: *Hvað mannskamlegt það reiknast má | merkjum Krists að falla frá* (Vísn. 224).

mannskapar laus [man·sgabarlöy:s, -sgapar-] a. uden Mands Kraft, uden Kræfter; udygtig. **-leysi (-is)** [-lɛi:sɪ] n. Kraftloshed, Modloshed. **-mikill** [-mɪ:ɟɪdλ, -mɪ:ķ-] a. *(karlmannlegur)* mandig; *(duglegur)* dygtig.

mannskapsmikill [man·sgafsmɪ:ɟɪdλ, -mɪ:ķ-] a. = **mannskaparmikill.**

mann skapur (gen. **-s** og **-ar**) [man·sgaboo̜, -sgapøo̜] m. *(hugrekki)* Mod; *(karlmenska)* Mandighed; *(kraftur)* Kraft; *leggja mannskap sinn á e-n*, bruge sine Kræfter imod en (svagere). **-skauð** [-sgöy·ð] f. (n.) Døgenigt. **-skelmir** [-sɟɛlmɪo̜] m. Skarnsmenneske. **-skemd** [-sɟɛmt] f. Forringelse el. Ødelæggelse af ens Ære og Moral, Demoralisation (jfr. *mannskemma): Er það bein m. að sitja á þingi?* (NK. '11, 213); *Engar mannskemdir þurftu að fylgja því, að hann sat hjá konungssystur og talaði við hana* (Eimr. XVIII. 86). **-skemma** [-sɟɛm·a] vt.: *m. sig*, ¹) blive daarligere Menneske, forringes i moralsk Henseende, demoraliseres: *Og þó það [illegible]* [illegible], ødelægge sit gode Navn og Rygte ved n-t. **-skepna** [-sɟɛhbna] f. **1.** menneskelig Skabning, Menneske: *mannskepnan batnar ekki innan rifja* (GFrSex 174). — **2.** *(mannrola, veslings maður)* Stakkel, solle Menneske.

mannskona [man·sko·na] f. gift Kvinde.

mann skratti [man·sgrahdɪ] m. Slyngel. **-skrokkur** [-sgrohgøo̜] m. Menneskelegeme. **-skræfa** [-sgrai·va] f. **1.** = *mannskauð.* — **2.** *(raggeit)* Kujon, Kryster. **-skæði** [-sɟai·ðɪ] f. indec. el. **(-is)** n. dræbende Virkning, Livsfarlighed. **-skæður** [-sɟai·ðøo̜] a. farlig for Mennesker: *mannskæð orusta*, blodigt Slag; *mannskætt dýr*, Dyr, der er farligt for Mennesker. **-skömm** [-sgöm] f. **1.** = *mannfýla.* — **2.** *(veslings maður)* stakkels Menneske. †**-slag** [-sla·q] n. Manddrab.

manns lán [man·slau·n] n. Laan af et Menneske, spec. en Slags Hovepligt, at stille en Mand til Arbejde paa Kongsgaarde el. lign. (LFR. XII. 85). **-lát** [-lau·t] n. Dødsfald. **-legur** [-lɛqøo̜] a. lignende et (ordentligt) Menneske. **-lið** [-lɪ·ð] n. et Menneskes Bistand: *munur er að mannsliði(nu)*, det gör Forskel at have en til Hjælp, to er bedre end een. **-líf** [-li·v] n. Menneskeliv. **-líki** [-li·ɟɪ, -li·ķɪ] n. = **mannsmynd** 1. **-líkneskja** [-lihgnɛsɟa] f. = **mannlíkan. -læri** [-lai·rɪ] n. Menneskelaar, Mandslaar. **-mál** [-mau·l] n. menneskelig Tale, Menneskestemme: *þar heyrðist ekki m.*, man kunde ikke høre et Ord (for Stöjen). **-mynd** [-mɪnt] f. **1.** Menneskeskikkelse: *þar var ekki m. á*, det lignede ikke et Menneske, var ganske ukendeligt. — **2.** *(mynd af manni)* Billede af en Mand. **-morð** [-mor·ð] n. Mord: *fara með e-ð eins og m.*, holde noget strængt hemmeligt. **-mót** [-mou·t] n. Tegn paa Mandighed, mandigt Væsen og Udseende; *það er m. að honum*, han ser ud til at være en Mand, han optræder paa en mandig og statelig Maade: *efnilegur og m. að honum mikið* (JÁÞj. II. 456).

mannsómi [man·so·u·mɪ] m. Ære, Berömmelse.

manns partakona [man·spao̜dako:na] f.: *mesta m.*, en ædel, hjærtevarm Kvinde. **-partamaður** [-pao̜dama:ðøo̜] m.: *mesti m.*, en ædel, hjærtevarm Mand. **-partar** [-pao̜dao̜] mpl. (gode) Egenskaber: *það eru góðir m. í honum*, han har gode Egenskaber: *Hann hafði stóra mannsparta með sér til höfðinglegra útláta og örlætis* (JAðEin. 525).

mann spell [man·sbɛdλ] n. Ødelæggelse af Menneskeliv. **-spilla** [-sbɪd·la] vt. med dat.: *m. sjer á e-u* (jfr. *mannskemma sig á e-u)*, nedværdige sig til at göre n-t; — refl. *mannspillast*, blive fordærvet, demoraliseres. **-spilling** [-sbɪdliŋk] f. Nedværdigelse; Demoralisation.

manns rödd [man·sröt] f. *(rödd manneskju)* Menneskestemme; *(karlmannsrödd)* Mandsstemme. **-sköpun** [-n·-sgö·bøn, -sgö·pøn] f. Menneskebarn. **-strik** [-sdrɪ·k] n. god, ærlig Gærning, godt Stykke Arbejde: *Væri það nú ekki m. ... að styðja hann* (Eimr. X. 63).

mann stangl [man·sdauŋ̊l] n. nogle faa Mennesker (her og der): *Öll sæti virtust vera skipuð, en m. á miðju gólfi* (GFrSex 151). **-styrkur** [-sdɪo̜øo̜] m. Troppeunderstøttelse (MvT. II. 59). †**-stormur** [-sdormøo̜] m. fremstyrtende Menneskehob. **-straumur** [-sdröy·møo̜] m. Menneskeström. **-strjúpi** [-sdrju·bɪ, -sdrju·pɪ] m. overskaaren Menneskehals.

mannsverk [man·svɛo̜k] n. en Mands Arbejde, hvad en Mand kan udføre: *það er ekki meira en m.*, det kan dog en Mand udføre.

mannsvín [man·svi·n] n. Svinebæst.

manns vit [man·svɪ·t] n. et Menneskes Fornuft, menneskelig Fornuft. **-æði** [-ai·ðɪ] n. Menneskevæsen, Menneskelader. **-æfi** [-ai·vɪ] f. **1.** *(mannslíf)* Menneskeliv. — **2.** det Liv, et Menneske lever: *Mörg er mannsæfin og verða löngum tvennir tímarnir* (GFrSex 57).

mann sægur [man·sai·qøo̜] m. Menneskemængde. °**-sæmur** [-sai·møo̜] a. æregivende, hædrende, ærefuld: *skunduðu þeir til skipsins og höfðu*

[illegible] -söfnuður [illegible] Mennesker [illegible] -tafl [illegible] skáktafl. -tak [illegible] n. 1. [illegible]
2. Mandemod, Kraft: *það er m. í honum,* han er et Mandfolk, en dygtig, energisk Mand. -taksmaður [-taχsma:ðoϱ] m. dygtig Mand. -takssteinn [illegible] -tal [illegible] n. 1. Folketælling; Census: *hafa (taka) m.,* holde Folketælling. — 2. Antal Mennesker: *með spónum á m.,* med saa mange Skeer som der var Mennesker (JÁÞj. I. 197). -talsbók [-talsbo·ʷk] f. Mandtalsprotokol, Mandtalsbog. -talsbókargjöld [-talsbo·garɟöl·t, -bo·ʷkar-] npl. Mand[illegible] *og manntalsfiskur* (Stj. '77, A. 88). -talsskrá [-talsgrau:] f. Mandtalsliste. -talsþing [-talsþiŋ·k] n. Mandtalsting; offentligt Foraarsmode i et Sogn til Inddrivning af Skatter. -talsþinghá [-þiŋ·k(h)au] f. Distrikt for et Mandtalsting. -tapan (-ar, -ir) [-ta·ban, -ta·pan] f., -tapi (-a, -ar) [-ta·bı, -ta·pı] m. = manntjón. -tekinn [-tɛ·ɟın, -tɛ·ȼın] a. som tages af et Menneske: *hestarnir halda (fjenu) föstu ... milli framfótanna, unz þat verðr þaðan manntekit* (LFR. VIII. 36). -tetur [-tɛ·doϱ, -tɛ·toϱ] n. = manntötur. -tyllingur (-s) [-tıdliŋgoϱ] m. meget svag Is el. frossen Sne, som lige kan bære et Menneske (Árn.). -tjón [-tjoʷ·n] n. Mennesketab, Tab af Menneskeliv. -tuska [-tʏsga] f., -tötur [-tö·doϱ, -tö·toϱ] n. stakkels Menneske, Stakkel.

mannúð (-ar) [man:uð] f. Humanitet, Godhed, Menneskekærlighed.

mannúðar andi [man:uðaran·dı] m. Humanitetsaand. -fullur [-ϱ-fʏd·loϱ] a. human. -leysi (-is) [-r-lɛi:sı] n. Inhumanitet, Umenneskelighed. -maður [-ma:ðoϱ] m. human Mand. ° -stefna [-ϱ-sdɛb·va] f. Humanisme (ÁBj19.öld 124). -tilfinning [-tıl·fıniŋk] f. Humanitetsfølelse. -þrif [-þrı:v] npl. Udvikling af humane Følelser: *Það er miklu betra til mannúðarþrifa, að umgangast góðar sauðkindur* (Eimr. XVIII. 173).

mannúð legur [man·uðlɛ·qoϱ] a. human; — adv. -*lega,* med Humanitet, humant. -leiki, -leikur [illegible] neskevenlighed, Humanitet. -lyndur [-lın·doϱ] a. human, menneskevenlig.

mann vaður [man·va·ðoϱ] m. Menneskeström. -val [-va·l] n. udsøgte Folk; Elite; *(um einn)* fremragende, ypperlig Mand: *hann er mesta m.,* han er en ypperlig Mand. -vandur [-vandoϱ] a. 1. a. kræsen m. H. t. [illegible] b. [illegible] m. H. t. tilkommende Ægtemand: *mjer þykir hún mannvönd.* — 2. vanskelig, som udfordrer en Mand: *Það er ecki mannvant að þeckja, hvað illt er í annars fari* (Vid. I. 275). — 3. an. -*vant,* Mangel paa Mennesker. -veggur [-vɛg·oϱ] m. Mur af Mennesker, tæt Række Mennesker. -veiði [-vɛi·ðı] f. a. Menneskejagt: *mannveiðar þrælasala.* — b. en Kvindes Jagt [illegible] -veiðilega [illegible] adv. hensigtsmæssigt til Menneskejagt el. Jagt efter en Mand: *Veit eg ei frumvaxta fljóð, falda sér mannveiðilegar* (StStAndv. II. 102). -vendni [-vɛndnı, -vɛn·tı] f. indec. Kræsenhed m. H. t. Mænd el. Bejlere. -vera [-vɛ·ra] f. menneskeligt Væsen. -vilji [-vılʲı] m. Menneskets Vilje. -vinur [-vı·n-oϱ] m. Menneskeven, Filantrop. -virðing [-vırðiŋk] f., is. i pl., Hæder, Ære; Persons Anseelse: *Guð fer ekki að mannvirðingum,* for Gud er alle lige. -virki [-vıɣɟı] n. a. Menneskeværk, Værk af Menneskehænder; (særl. i Forb. som:) *mikið m.,* et mægtigt Værk (om store og imponerende Bygninger el. Ingeniørarbejder); *takast á hendur að reisa hús eða gera önnur m.,* overtage Udførelse af Bygnings- el. Anlægsarbejder. — b. spec. som Mods. til Bygninger: *hús og m. á jörðinni.*

mannvirkja fræði [man·vıɣɟafrai:ðı] f. indec. Ingeniørvidenskab. -fræðingur (-s, -ar) [-frai:ðiŋgoϱ] m. Ingeniør. -gerð [-ɟɛr·ð] f. Opførelse af store Arbejder (Broer, Bygninger, Dæmninger osv.), större Ingeniørarbejder. -lið [-lı·ð] n. Ingeniørkorps (i en Hær).

° mann vísindi [man·vi·sındı] npl. Humaniora. ° -vísir [-vi·sıϱ] m. Embryo, Foster. -vit [-vı·t] n. Forstand: (Ordspr.) *óbrigðulla vin fær enginn maður en m. mikið* (GJ.), ingen bedre Ven der gives at lide paa end god Forstand; *mannvitið er mikilsvert (vina óvaltast)* (GJ.), god Forstand er meget værd (den paalideligste Ven). -vitringur [-vı·driŋgoϱ, -vı·tr-] m. klog Mand, viis Mand. -vitslaus [-vı(t)slöy·s] a. uden Forstand. -vitslítill [-vı(t)sli:dıdλ, -li:t-] a. med ringe Forstand, uforstandig. -vitsmaður [-vı(t)sma:ðoϱ] m. forstandigt Menneske. -vitsvant [-vı(t)s-vav·t, -van·t] an.: *e-m er m.,* det skorter en paa Forstand, en har ringe Forstand; (Ordspr.) *m. er þeim, sem margt hjalar* (GJ.), jfr. den, som taler meget, tænker lidt. -vjelar [-vjɛ·laϱ] fpl. Menneskerænke(r): (Ordspr.) *margar eru mannvjelar* (GJ.). -vonska [-vonsga] f. Ondskab. -vonskubragð [-vonsgobraq·ð, -brag·þ] n. et slet Træk. -vænlegur [-vainlɛ·qoϱ] a. 1. *(mannvænn)* haabefuld. — 2. adv. -*lega,* ædelt: *ljet* [illegible] (EiÓlLf. 45). -vænn [-vaidv] a. = mannvænlegur. -þekking [-þɛɟ·iŋk] f. Menneskekundskab. -þekkjari (-a, -ar) [-þɛhɟarı] m. Menneskekender. -þýður [-þi·ðoϱ] a. affabel. -þyrping [-þıϱbiŋk] f. Menneskemængde, Folkestimmel. -þjóð [-þjoʷ·ð] f. Menneskeslægt. -þrengsli [-þrɛiŋslı] npl., -þröng [-þröyŋk] f. Trængsel. -þurfa [-þʏrva] a. indec., -þurfi [-þʏrvı] a. trængende til andre Menneskers Hjælp; behøvende (Tjæneste-) Folk; spec. (om en Kvinde) trængende til Mandfolk. -æta [-n:-ai·da, -ai·ta] f. Kannibal. -öld [-öl·t] f. Menneskeperiode. -ös [-ö·s] f. Stimmel.

° man saga [ma:nsa·qa, man·-] f. Roman. -sal [man·sa·l, ma:n-] n. Slavehandel: *selja mansali,* sælge som Slave. -salsmiðill [-salsmı:ðıdλ] m. Slavehandelsmægler. ° -skáld [ma:nsgault, man·-] n. Troubadour.

man skera [illegible]

manst [man·st] 2. p. sg. præs. ind. af muna.

manstæði [ma:nsdai·ðı, man·-] n. den øverste Del af Hestens Hals (det Sted, hvor Manken vokser), Manke.

man sölumaður [man·söloma:ðoϱ, ma:n-] m. Slavehandler. -söngur [ma:nsöyŋgoϱ, man·-] m. a. *(ástakvæði)* erotisk Digt. — b. spec. Indledningsdigt til en enkelt *ríma,* ofte af erotisk Indhold el. henvendt til en Kvinde el. Kvinder i Almindelighed. ° -torg [-tork] n. Slavetorv.

mánudagur [mau:noda:qoϱ] m. (ældre *mánadagur)* Mandag.

mánuður (-aðar, -uðir) [mau:noðoϱ, -aðaϱ, -oðıϱ] m. a. Maaned: *á hverjum mánuði vitjaði hann hans,* han besøgte ham hver Maaned; *tímaritið kemur út einu sinni á mánuði,* Tidsskriftet udkommer een Gang om Maaneden; *hálfur mánuður,* fjorten Dage;[1] *á hálfs mánaðar fresti,* [1]) hver 14. Dag; [2]) om en fjorten Dages Tid. — †b. *hálfur mánuður sjávar eða hálfs mánaðar sjór (mánaðar sjór),* 2 Sømil (4 Sømil) (ÁM. 221b, 8vo).

Manverjar [ma:nvɛrjaϱ, man·-] mpl. Indbyggerne af Øen Man (e. Man[illegible]).

man vísa [illegible] f. Kærlighedsvers. *-vjelar [-vjɛ·laϱ] fpl. Elskovskunster.

?mappa (möppu, möppur) [mahba, möhbo(ϱ)] f. Mappe.

1. mar (-ar) [illegible] *(sjór)* Hav. [illegible] -*ljós, -brenna, -eldur* osv. [illegible]

2. mar (-s, -ar) [ma:r] m. Hest.

3. mar (-s) [illegible] n. Kontusion.

4. mar (-s) [illegible] mor II.

már (más, máfar, mávar) [illegible] (JHall. 163).

1. mara (möru, mörur) [illegible] mö:ro(ϱ)] f. Mar[illegible]

2. mara (a og ði) [ma:ra] vi. a. flyde i eller lige under Overfladen: *mara uppi,* flyde i Vandfladen; *m. í kafi,* flyde lidt under Overfladen; *m. í miðju kafi,* flyde noget over Bunden; — ppr. *marandi* som a. (bot.) nedsænket under Vandfladen (submersus). — b. overf. *marandi flatur,* flad som en Pandekage, aldeles flad.

mara botnar [ma:rabohdnaϱ] mpl. se mararbotn. -hláka [-hλau:ga, -hλau:ka] f. 1. Tøvejr, fremkaldt ved mild Havvind, jfr. *mari.* — 2. *(asahláka)* stærkt Tøvejr. -legur [-lɛ·qoϱ] a. seende ud til 2. *mari* 1—2.

marar bakki [ma:rarbahɟı] m. = marbakki. -botn [-bohtv] m. Havets Bund, Havbund. -geimur [-ɟɛi:moϱ] m. Havets umaadelige Dyb. -kjarni [-ϱ-ȼad·nı, -ȼar·dnı] m. = marinkjarni. *-skaut [-sgöy:t] n. Havets Skød.

mara skúfur [ma:rasgu:voϱ] m. (Mýv.) = marhálmsskúfur. -slápur [-slau:boϱ, -slau:poϱ] m. (Mýv.) = 1. bleikja 3.

marauður [ma:röy·ðoϱ] a. ganske fri for Sne og Is.

mara þýða [ma:raþi:ða] f. = marahláka. -þykni [-þıhgnı] n. tynde, nætlignende Skyer, hvor den blaa Himmel glimtvis ses igennem.

mar bakki [mar·bahɟı] m. 1. *(sjávarbakki)* stejl Strandbred. — 2. *(í sjó)* stejl Brink ved Ebbens yderste Grænse el. ned i Dybet. -bendill (-ils, -lar) [-bɛndıdλ] m. = marmennill. -bendilsgrein [-bɛndılsgrɛi:n] f. Koralgren. -bendilsmíði [-bɛndılsmi:ðı] n. (jfr. *marmennilssmíði)* gulhvid Kalksten (millepora polymorpha) (JÁÞj. I. 181). -bendilstrje [-bɛndılstrjɛ:] n. Koraltræ. *-blæja [-blai·ja] f. Havslør. -botn [-bohtv] m. = mararbotn.

mar blettur [mar·blɛhdoϱ] m., -bólga [-boʷlga] f. blaa Plet, Kontusion.

Marðar [illegible] Mörður.

° marðgildra [mar·ðɟıldra] f. Maarfælde, Ma[illegible]

marði [mar·ðı] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af merja.

mardýpi [mar·di·bı, -di·pı] n. Havdybde.

marðskinn [mar·þsɟın] n. Maarskind.

mar dúfa [mar·du·va] f. en Slags Musling (pyr[illegible]a) (GBárð.). -dugga [-dʏg·a] f. en Slags Musling (gibbula cinerea) (GBárð.). *-döll (gen. -dallar) [-dödλ, -dadlaϱ] f. npr. 1. digterisk Benævnelse paa Freyja, Kærlighedens Gudinde. — 2. *(hafgýgur)* Havfrue (JHall. 165). -flatur [-ϱ-fla·doϱ, -fla·toϱ] a. ganske flad. -fló [-floʷ·] f. (zool.) Tangloppe (gammarus). -flójetinn [-floʷjɛ:dın, -jɛ:tın] a., -flólemstraður [-floʷlɛm·sdraðoϱ] a. ædt el. beskadiget af *marflær: m. gemlingsskrokkur;* is. i Talem.: *eins og marflójetinn gemlingur* (bruges om en som ikke fylder ud i Töjet) (Árn., jfr. Mýrd. 362). -flækja [-flai·ɟa, -flai·ȼa] f. (zool.) Medusahoved (astrophyton). -flötur [-flö·doϱ, -flö·toϱ] m. Havflade.

marg- [mar·k] som første Sammensætningsled: gentagne Gange: *margsegja* osv. -alinn [-g-a·lın] a. mæsket: *Gráni var m.* (ÞGjD. 57).

margaas [illegible] margæs.

marg auka [mar·göy·ga, -öy·ka] vt. øge mangfoldigt, fordoble mange Gange; lappe mange Gange. -beiðni [-k-bɛiðnı] f. indec. Overhæng, Tryglen. -biðja [-bıðja] vt. bede gentagne Gange, bede indstændig. -bygging [-bıɟ·iŋk] f. Bygningskompleks. -býli [-bi·lı] n. det, at flere Bønder bor paa samme Gaard: *þar var m.,* der boede flere Bønder; (Ordspr.) *ilt er* [illegible] -blessa [illegible] *um,* overøse med Velgærninger; pp. -*blessaður* spec. (pop.) som Hilsen: *komdu (vertu) margblessaður.* -boraður [-bo·raðoϱ] a. med mange Huller. -borga [-borga] vt. betale mange Gange: *m. sig,* betale sig mange Gange. -breytilegur [-brɛidılɛ:qoϱ, -brɛitı-] a. mangeartet, forskelligartet; — adv. -*lega,* paa mange Maader. -breytinn [-brɛi·dın, -brɛi·tın] a. 1. *(margvíslegur)* forskelligartet, mangeartet. — †2. *(breytilegur, óstöðugur)* ustadig, foranderlig. — 3. = *fyrirtektasamur.* -breytni [-brɛihdnı] f. indec. 1. *(fjölbreytni)* Mangfoldighed, Mangeartethed. — †2. *(breytileiki)* Ustadighed, Foranderlighed. -breyttur [-brɛihdoϱ] a. mangeartet; mangesidig. -brigsla [-brıχsla] vt. med dat.: *m. e-m um e-ð,* bebrejde idelig. -brjóta

[-brjoᵘ·da, -brjo·ta] vt. I. 1. folde mange Gange: *m. dúk*. 2. brække mange Gange: *m. á sjer handlegginn*. II. pp. *margbrotinn* som a. 1. lagt i mange Folder: *margbrotinn dúkur*. 2. a. mange Gange brækket: *margbrotinn handleggur*. — b. *(brotinn á mörgum stöðum)* brækket paa flere Steder. — 3. *(flókinn)* indviklet, kompliceret: *margbrotinn reikningur*. — 4. kunstig, kunstfærdig: *margbrotið smíði*, et kunstigt (kunstfærdigt) Værk. **-brugðinn** [-brʏqðɪn, -brʏgðɪn] a. jfr. *bregða*: 1. flettet el. snoet mange Gange: *margbrugðið reipi*. — 2. *(slægur)* listig. **-bugóttur** [-bʏ·q-oᵘhdoϱ] a. med mange Bugtninger. **-bölva** [-bölva] vi. og vt. med dat. udslynge heftige Forbandelser (imod en); pp. *-bölvaður*, is. i Forb. som: *farðu (fari hann) m.*, gid Pokker havde dig (ham). **-drepinn** [-drɛ·bɪn, -drɛ·pɪn] a. ganske udslidt. **-drægur** [-drai·qoϱ] a. dragende el. førende til forskellige Sider. **-falda** [-falda] vt. 1. mangedoble, multiplicere: *m. tölur*. 2. mangfoldiggöre: *m. skjal*; *margfaldist* (vorder mangfoldige) *og uppfyllið jörðina* (Bibl. 1912, Gen. 1, 28). **-faldan** [-faldan] f. = **margföldun**. **-faldandi (-a, -endur)** [-faldandɪ, -ɛndøϱ] m., **-faldari (-a, -ar)** [-fald-arɪ] m. Multiplikator. **-faldlegur** [-faldlɛ·qoϱ] a. mangfoldig; adv. *-lega*, mangfoldig: *biðja e-n margfaldlega fyrirgefningar*, bede en mange Gange om Forladelse; *(á margan hátt)* paa mange Maader. **-faldleikur** [-fald-lɛi·goϱ, -lɛi·koϱ] m. Mangfoldighed. **-faldur** [-faldoϱ] a. mangfoldig. °**-feldi (-is)** [-fɛldɪ] n. (mat.) Multiplum. °**-feldistala** [-fɛldɪsta:la] f. Multiplum. **-feldnisröð** [-fɛl(d)nɪsrö:ð] f. geometrisk Progression (ÁBjSál § 121). **-fingraður** [-fiŋgraðøϱ] a. mangefingret. **-fjöldi** [-fjöldɪ] m. stor Mængde. **-fjölga** [-fjölga] v. 1. vt. med dat. mangfoldiggöre: *m. e-u*. — 2. impers.: *e-u margfjölgar*, n-t mangfoldiggöres, forøges mange Gange: *fjenaði hefur margfjölgað hjer í sveitinni á seinustu 30 árum*. **-flókinn** [-flo·ɟɪn, -floᵘ·ʞɪn] a. meget indviklet. °**-flötungur** [-flö·duŋgoϱ, -flö·t-] m. Polygon. **-frjór** [-frjo·r] a. meget frugtbar. **-fróður** [-fro·ðøϱ] a. *(margvís, fjölfróður)* som ved meget, kundskabsrig, mangesidig. **-fræði** [-frai·ðɪ] f. indec. mangesidige Kundskaber. **-fæðandi** [-fai·ðandɪ] a. som ernærer mange, frugtbar: *hún barði ákaft hina m. jörð* (Il. I 223). **-fætla (-u, -ur)** [-faihdla] f. (zool.) 1. en Art Skolopender (lithobius forficulatus). 2. *trjónukrabbi*, Sandkrabbe (hyas araneus). **-földun** [-földon] f. 1. Mangfoldiggörelse: *m. skjala*. — 2. (mat.) Multiplikation. — †3. = *margfaldleikur*.

margföldunar dæmi [mar·kföldonardai:mɪ] n. Multiplikationsopgave. **-merki** [-r-mɛ·ɟɪ] n. Multiplikationstegn. **-stofn** [-ϱ-sdob·n] m. Multiplikand. **-tafla** [-tab·la] f. Multiplikationstabel.

marg förull [mar·kfö·rodλ] a. vidtberejst: *gera (sjer) margförult*, foretage mange Udflugter, være meget paa Rejse. **-greinóttur** [mar·grɛi·n-oᵘhdoϱ] a. mangegrenet. **-götóttur** [-gö·doᵘhdoϱ, -gö·t-] a. mangehullet. **-hálsóttur** [mar·k(h)aulsoᵘhdoϱ] a. med mange Hoje. **-háttaður** [-(h)auhd-aðøϱ] a. mangeartet, forskellig, paa mange Maader; — adv. *-lega*. **-heyrður** [-(h)ɛirðøϱ] a. ofte hørt. °**-hending** [-(h)ɛndɪŋk] f. Kæderim. **-hyrna** [-(h)ɪ(r)dna] f. (bot.) = **blöðkujurt**. **-hyrndur** [-(h)ɪ(r)ndoϱ] a. mangehornet. **-hyrningur** [-(h)ɪ(r)dnɪŋgoϱ] m. Polygon. **-hleypa (-u, -ur)** [-(h)λɛi·ba, -(h)λɛi·pa] f., °**-hleypingur (-s, -ar)** [-(h)λɛi·b-iŋgoϱ, -(h)λɛi·p-] m. Revolver. **-hneppa** [-(h)vɛhba] f. (bot.) almindelig Kæruld (eriophorum polystachium, L.). **-hrekja** [-(h)ϱɛ·ɟa, -(h)ϱɛ·ʞa] vt. gendrive mange Gange. **-hrynja** [-(h)ϱɪnja] vi. falde ned flere Gange: *veggurinn hefur marghrunið*; pp. *-hruninn*: *mi heita færð að ganga þar innan um, fyrir marghrundu* (et tykt Lag af) *skógarlaufi* (EiÓlLf. 75). **-hæfinn** [-(h)ai·vɪn] a. mangeartet (ÞÞór. 248). **-hæfur** [-(h)ai·voϱ] a. mangesidig. **-höfði** [-(h)övðɪ, -(h)öbðɪ] m. Væsen med mange Hoveder.

margýgur [mar·ɟi:qoϱ] f. Havfrue.

marginda legur [mar·ɟɪndalɛ:qoϱ] a. smigrende (BH.). **-læti** [-lai:dɪ, -lai:tɪ] npl. = **margindi**.

margindi [mar·ɟɪndɪ] npl. *(smjaður)* Smiger (BH.); Komplimenter: *ei hafa þeir geð á margindum né nipurligri kurteisi* (Odds. II. 2, 187).

marg yrður [mar·gɪrðøϱ] a. meget talende, som bruger mange Ord. **-ítreka** [-i·trega, -i·treka] vt. gentage mange Gange; pp. *-ítrekaður*. **-kynjaður** [mar·(k)ʞɪnjaðøϱ] a. mangeartet. **-klifa** [mar·klɪ·va] vt. *m. á e-u*, [1] *(endurtaka oft)* gentage n-t flere Gange; [2] *m. á e-u við e-n*, overhænge en med Bönner om n-t. **-klofinn** [-klo·vɪn] a. mangedelt. **-kunnandi** [-kʏn·andɪ] a., **-kunnugur** [-kʏn·øqoϱ] a. 1. *(fjölfróður)* som ved meget, som forstaar sig paa mange Ting. — 2. *(fjölkunnugur)* trolddomskyndig. **-kunnur** [-kʏn·oϱ] a. vidt bekendt. **-kvíslaður** [-kvislaðøϱ] a., **-kvíslóttur** [-kvisloᵘhdoϱ] a. mangegrenet, med mange Forgreninger. **-kvæmt** [-kvaiṃt, -kvaimt] an. tit besøgt: *þar var m.*, der kom mange. **-kvæni (-is)** [-kvai·nɪ] n. = **fjölkvæni**. **-lakkaður** [mar·glahgaðøϱ] a. forseglet med mange Segl. **-látur** [-lau·døϱ, -lau·tøϱ] a. (jfr. *marglæti*) 1. *(sem gefur sig að mörgu)* som finder paa, giver sig af med mange Ting, mangesidig. — 2. a. *(laus í rásinni)* ustadig, vægelsindet: (Ordspr.) *mistrúað er marglátum manni* (SchMál.), Vægelsind skaber Mistro. — b. *(lauslátur)* løsagtig. — 3. *(tildurgjarn)* glimresyg. — †4. a. *(glettinn, gáskafullur)* overgiven, kaad. — b. *(glaður)* glad (BH.). — 5. *(vingjarnlegur, kurteis)* venlig, affabel, høflig (BH.). **-lega** [-lɛqa] adv. paa mange Maader. **-leiður** [-lɛi·ðoϱ] a.: *m. á e-u*, led og ked af noget. †**-leiki** [-lɛiɟɪ, -lɛiʞɪ] m. god Forstaaelse; venskabeligt Forhold. °**-leitur** [-lɛi·døϱ, -lɛi·tøϱ] a. med mange Ansigter. **-liðaður** [-lɪ·ðaðøϱ] a. 1. som har en talrig Hær el. mange Tjænestefolk. — 2. mangeleddet: *margliðað dæmi*. **-liði (-a, -ar)** [-lɪ·ðɪ] m. Torsk med en Krumning paa den bageste Del af Ryggen, mellem Halen og Gattet. Den, som fanger en saadan, skal for Fremtiden fiske heldigt ifølge Folketroen (Vf.). **-lyrdi** [-lɪndɪ] n. a. Flersindethed, Spaltethed: *Það má nú svo að orði kveða, að allir eiginleikar ættarinnar eigi ítök í Snorra, og styð'i að m. hans* (SNordSnSt. 61). — b. Ustadighed: *Heyrt höfum ver lengi . . . kapp í þrætum, kíf og m.* (JGuðm. i Safn V. 3, 81). **-lyndur** [-lɪndoϱ] a. flersindet, spaltet. **-litaður** [-lɪ·daðoϱ, -lɪ·t-] a. = **marglitur**.

marglitta (-u, -ur) [mar·glɪhda] f. (zool.) Vandmand (aurelia aurita).

marg litur [mar·glɪ·døϱ, -lɪ·tøϱ] a. mangefarvet, broget. **-ljúga** [-lju:(q)a] vt. med dat. lyve stærkt: *þú marglýgur því!* det er Løgn i din Hals! **-lofa** [-lo·va] vt. 1. med (dobbelt) Dativ el. med en objektiv Sætning: love gentagne Gange: *þú hefur marglofað (mjer) því*; *þú hefur marglofað að gera það*. — 2. med acc.: *m. e-n*, rose en mange Gange.

marglot (-s, pl. ds.) [mar·glot] n. (Vf.) = **marglitta**.

marg læti (-is) [mar·glai·dɪ, -lai·tɪ] n. 1. a. *(það að gefa sig við mörgu)* Versabilitet, det at give sig af med mange Ting, Mangesidighed. — b. Mangfoldighed: *og hvaða meining er með öllu þessu m. náttúrunnar* (Eimr. XVI. 96). — c. Overflodighed: *þessu mætti svara því, að slíkt séu hin mestu marglæti að taka fram* (ganske overflodigt at fremhæve) *nú á þessum aldamótum* (Eimr. VIII. 127). — 2. a. *(óstöðuglyndi)* Ustadighed, Vankelmodighed. — b. *(lauslæti)* Løsagtighed. — 3. a. *(tildurgirni)* Pragtsyge, Glimresyge. — b. Snobberi: *sótt hafði hann konúng um at stofan héti Friðreksgáfa; þótti sumum þat m.* (EspS. 176). — 4. *(gáski)* Overgivenhed. — 5. a. *(kurteisi)* Høflighed, Omgængelighed, affabelt Væsen. — b. *(fleðulæti)* Smiger, elskværdige Lader (ÁM. 226b, 8vo). **-máll** [-maudλ] a., **-málugur** [-mau·loqoϱ] a. snakkesalig; vidtloftig. **-menni (-is)** [-mɛn·ɪ] n. coll., **-mennismúgur** [-mɛnɪsmu:(q)øϱ] m. Mængde, Mængde Folk. **-mennur** [-mɛn·øϱ] a. ledsaget af el. bestaaende af mange Mennesker; n. *margment*, mange Mennesker, Mængde Mennesker: *þar var m.* **-myndaður** [-mɪndaðøϱ] a. mangeformet. **-minna** [-mɪn·a] vt. og vi.: *m. (e-n) á e-ð*, erindre (en) ofte om n-t. **-múgur** [-mu·(q)øϱ] m. = **margmenni**. **-mælgi** [-mailɟɪ] f. indec. Snaksomhed, Snakkesalighed, Snakkesyge. **-mælgislegur** [-mailɟ-ɪslɛ:qøϱ] a. vidtløftig: *margmælgisleg ræða*. **-mæli** [-mai·lɪ] n. = **margmælgi**. **-mæltur** [-maiλdoϱ] a. 1. *(orðmargur)* vidtløftig, som bruger mange Ord. — 2. ofte sagt: *það er margmælt*, det er ofte blevet sagt. **-negldur** [-nɛqldøϱ] a. sammenföjet med mange Söm. †**-nenninn** [-nɛn·ɪn] a. driftig. **-nýtur** [-ni·døϱ, -ni·tøϱ] a. meget nyttig, ofte til Gavn. **-oft** [-oft] adv. meget ofte. **-órar** [-oᵘ·raϱ] mpl. vidtløftig Snak: *m. um e-ð*. **-orður** [-orðoϱ] a. a. som bruger mange Ord: (Ordspr.) *m. hlýtur margt að vita eða margt að ljúga* (GJ.), den, der taler meget, maa vide meget eller lyve meget. — b. vidtløftig: *margorð frásaga*, vidtløftig Fortælling. **-prettóttur** [-k-prɛhdoᵘhdøϱ] a. bedragersk, durkdreven. **-ráðugur** [-g-rau·ðoqøϱ] a. som finder paa mange Raad, snu, snedig, listig. **-reftur** [-rɛfdøϱ] a. med mange Lægter. **-reyna** [-rɛi·na] vt. 1. *(reyna oft, leitast oft við)* prøve gentagne Gange. — 2. *(komast oft að raun um)* komme ofte til Overbevisning om. — 3. pp. *margreyndur*, ofte prøvet: *það er margreynt*, Erfaringen har ofte vist (det). **-rengja** [-rɛiŋɟa] vt. bestride ofte: *Þeir margrengdu þessa sögusögn* (Eimr. XII. 45—46).

Margrjet (-ar, -ar) [mar·grjɛ·t] f. npr. Margrete.

marg rjúfa [mar·grju·va] vt. bryde gentagne Gange: *þótt konungur margrýfi sáttmálann* (EArRétt. 74); pp. *margrofinn*. **-ræða** [-rai·ða] vt. drøfte mange Gange. **-ræðinn** [-rai·ðɪn] a. som taler meget og livligt.

margrænn [mar·graidv] a. søgrön.

marg saga [mar·ksa·qa] adv.: *verða m. (um e-ð)*, indvikle sig i stærke Modsigelser (ang. n-t). **-samhent** [-saṃ(h)ɛvt, -(h)ɛnt] an. (metr.) med mange enslydende Rimstavelser. **-samlega** [-samlɛ·qa] adv. = *margfaldlega*, se **margfaldur**. **-samtengdur** [-samtɛiŋdøϱ] a. forenet paa mange Maader. **-samtvinnaður** [-samtvɪn·aðøϱ] a. dannet af mange Traade. **-sannaður** [-san·aðøϱ] a. ofte bevist, som har vist sig gentagne Gange. **-saxaður** [-saχsaðoϱ] a. med en Mængde Revner el. Sprækker. **-sekur** [-sɛ·gøϱ, -sɛ·køϱ] a. mange Gange skyldig: *m. um e-ð*. **-settur** [-sɛhdøϱ] a. flerdobbelt, stillet i mange Rækker: *margsett bæjaröð* (ÞThLýs. I. 237); *margsettar ljósaraðir til beggja hliða* (JÁÞj. I. 32). °**-sinnin** [-sɪn·-ɪn] adv., **-sinnis** [-sɪn·ɪs] adv., **-sinnum** [-sɪn·om] adv. (pop.) ofte, gentagne Gange. **-skifta** [-sɟɪfda] vt. med dat. 1. dele i mange Dele: *m. e-u*; — refl.: *aurrák . . . margskiftist neðst* (ÞThLýs. II. 64). — 2. *(skifta oft)* dele ofte. **-skiftinn** [-sɟɪfdɪn] a. som blander sig i mange Ting. **-skiftur** [-sɟɪfdøϱ] a. 1. *(skiftur í marga hluti)* mangedelt. — 2. *(í mörgum kvíslum)* vidtforgrenet. — 3. *(margskonar)* mangeartet.

margskyns [mar·ksʞɪns, maϱ·s-] adv. = **margskonar**.

margskitinn [mar·ksɟɪ·dɪn, -sɟɪ·tɪn] a. meget beskidt.

margskonar [mar·ksko·naϱ, maϱ·s-] adv. mange Slags, forskellig.

marg skrokka [mar·ksgrohga] a. indec., **-skrokkur** [-sgrohgoϱ] a. med mange Legemer. **-slunginn** [-sluŋɟɪn] a. = **margbrugðinn**. **-slægur** [-slai·qøϱ] a. = **margbrugðinn** 2. **-smugull** [-smʏ·qødλ] a. (egl. som kryber ind mange Steder) som undersøger mange Ting el. fra mange Sider; nöjagtig, subtil. **-snjáður** [-snjau·ðøϱ] a. luvslidt. **-snotur** [-sno·d-øϱ, -sno·tøϱ] a. særdeles kön. **-sólaður** [-soᵘ·laðøϱ] a. 1. *(oft sólaður)* mange Gange forsaalet. — 2. *(með margfalda sóla)* med Saaler bestaaende af flere Lag (JÁÞj. I. 132). **-sollinn** [-sodlɪn] a. voldsomt svulmende. **-spakur** [-sba·gøϱ, -sba·køϱ] a. meget klog. **-spár** [-sbau·r] a. meget forudseende. **-sprunginn** [-sbruŋɟɪn] a. fuld af Sprækker. **-staðar** [-sda·ð-aϱ] adv. mange Steds. **-staðið** [-sda·ðɪð] 1. sup.: *það hefur m. í blöðunum*, det har staaet flere Gange i Avisen. — †2. adv. gentagne Gange (EJ.). **-stjarna** [-sdja(r)dna] f. mangfoldig Stjærne. **-strendingur (-s, -ar)** [-sdrɛndiŋgøϱ] m. Prisme. **-strendur** [-sdrɛndøϱ] a. mangekantet. **-stúta** [-sdu·da, -sdu·ta] vt. a. med acc.: *m. sig*, hælde Snustobak Gang paa Gang op i Næsen, jfr. *stúta*. — b. med dat. dræbe mange Gange. **-svei** [-svɛi·] interj. Fy! (mange Gange): *margsvey honum!* (MStVin. 26). **-sverja** [-svɛrja] vt. sværge (forsikre) gentagne Gange. **-taka** [-ta·ga, -ta·ka] vt. 1. *(taka oft)* tage mange Gange. — 2. *(endurtaka oft)* gentage mange Gange. — 3. pp.

margtekinn, ofte taget, ofte gentaget. °-**táknóttur** [-tauhgno·hdøɐ] a. som forstaar sig paa mange Tegn: *fornspár einn og maður m.* [illegible] Mopsos (GTh. '95, 207). -**tala** [-ta·la] vi. **1.** tale flere Gange: *hann hefur margtalað um það.* — **2.** pp. *-talaður:* **a.** som bruger mange Ord, som taler meget: *honum varð margtalað um það*, han talte meget derom: (Ordspr.) *margtöluðum er minnisvant* (Málshb. 227), jfr. Løgneren skal have en lang Hukommelse. — **b.** mange Gange gentaget: (Ordspr.) *minnisstæð eru margtöluð orð* (GJ.), gentagne Ord glemmes ikke snart. -**tíður** [-ti·ðøɐ] a. hyppig: *sem margtítt er*, som det saa ofte hænder. -**tyggja** [-tɪɟ·a] vt. tygge mange Gange, tygge Drøv paa; — overf.: *m. e-ð í e-n*, gentage det samme overfor en den ene Gang efter den anden; — pp. *margtugginn*, drøvtygget, forslidt. -**tindóttur** [-tɪndo·uhdøɐ] a. med mange Tinder. -**tvinnaður** [-tvɪn·aðøɐ] a. **a.** mange Gange snoet: *m. þráður.* — **b.** overf. kompliceret, indviklet: *tekinn svona í margtvinnuðum þjófnaði* (Mýrd. 371); *margtvinnuð blótsyrði*, Banden og Lynen. -**tækur** [-tai·gøɐ, -tai·køɐ] a. mangesidig, af omfattende Virkomhed. -**töfrandi** [-tövrandɪ] a. fortryllende paa mange Maader. -**úldinn** [mar·guldɪn] a. pilraadden.

margulur [mar·gʏ·løɐ] a. skidengul (som en Kontusion) (ÓDavSk. 96).

margur (mörg, margt, comp. **fleiri,** superl. **flestur)** [mar·gøɐ, mör·k, maɐ·t; flei·rɪ, fles·døɐ] a. **I. 1.** mangen: (Ordspr.) *margar hendur vinna ljett verk* (GJ.), mange Hænder gör snar Gærning. — **2.** coll. **a.** baade som subst. og adj.: *m. maður*, mangen en Mand, mange Mennesker. — **b.** n. *margt*, mange Ting, meget: *margt er smátt í vetling manns;* — *margt manna*, mange Folk; *hjer er margt um manninn*, her er der mange Mennesker; *tala margt*, snakke meget; *þar höfðu ekki verið tekin grös í margt ár* (i mange Aar) (JHall. 256); *í mörgu*, i mange Ting, i mange Henseender; *það er svo margt í mörgu*, der er ikke saa lidt Sandhed i meget af hvad der siges; *spyrja margs*, spörge om mange Ting; *margs vitandi*, som ved mange Ting: (Ordspr.) *sá, sem hefur margt í sinni, fellur margt úr minni*, hvo der haver mangt i Hovedet inde, ganger mangt af Minde; *margt kann í mörgu að verða* (GJ.), i mangt er der mange Muligheder; *jeg segi nú ekki margt*, selvfølgelig! — **c.** n. *margt* i Bet. forskelligt (baade godt og ondt), spec. adskilligt misligt: *sá hefur nú brallað margt; — brugðinn var hann við kvennafar, og til margs þótti hann búinn* (man mente han var i Stand til omtrent hvadsomhelst) (BrJNat. 143); *vera til margs vís*, kunde finde paa meget. — **3.** forskellig: *Mörg er mannsæfin og kynlegt þetta hversdagslíf, sem vér lifum* (GFrÓl. 88). — **II.** venskabelig (mods. *fár*): *ekki var margt með þeim*, det var ikke noget godt Forhold mellem dem. — **III.** som subst. Mængde, kun i Udtr.: *enginn má við margnum*, een Mand formaar ikke noget mod mange, for Overmagt maa alle vige, jfr. mange Hunde er Harens Død. — **IV. 1.** comp. *fleiri*, flere, talrigere: *f. menn, þeir eru f.* — **2.** n. *fleira:* **a.** mere, flere Ting: *hann sagði mjer fleira;* (Ordspr.) *fleira veit sá fleira reynir*, meget ved hvo mangt prøver; *og fleira (ofl.)*, med mere (m. m.). — **b.** mere hjærtelig, venlig: *áður var hálfkalt á milli þeirra, en nú er orðið fleira með þeim* (nu er Forholdet imellem dem blevet venligere). — **III.** superl. *flestur:* **a.** *um flest*, i fleste Henseender; *í flestu ertu eins*, du ligner altid dig selv; *flestir*, de fleste; *flestallir, flestir allir*, de fleste, næsten alle; *flestalt fólkið*, de fleste af Folkene. — **b.** med Bibet. af alle: *flestir kjósa fyrðar líf*, sit Liv har de fleste kær.

marg víða [mar·gvi·ða] adv. *(= mjög víða)* paa særdeles mange Steder; *(hingað og þangað)* hist og her. -**vís** [-vi·s] a. **1.** *(margfróður)* erfaren i mange Ting, vidende om meget, som faar Efterretning om mange Ting. — **2.** *(fjölkunnugur)* kyndig i Trolddom. — **3.** *(kænn)* forslagen, snedig, snu. **4.** *(margvíslegur)* mangeartet, forskellig. — **5.** *Þér eruð svo sem m. til þess*, jeg tvivler saamænd ikke om, at De vil göre det (ThTh. 81), jfr. [illegible] -**vísi** [-vi·sɪ] f. indecl. **1.** *(það að vera margfróður)* Erfarenhed i el. Viden Besked med mange Ting; encyclopædiske Kundskaber: *m. sumra bókavarða er orðlögð, en þeir rista ekki allir djúpt.* — **2.** *(galdrakunnátta)* magiske Kundskaber. — **3.** *(kænska)* Forslagenhed, Snedighed, Snuhed. — **4.** *(margvísleiki)* Mangeartethed, Mangesidighed, Forskellighed. -**víslegur** [-vi·sleiɣøɐ] a. mangeartet, mangesidig, forskellig, — adv. *-lega*, paa mange Maader. -**vísleiki, -vísleikur** [-vislei·ɟɪ, -lei·ɟɪ, -lei·gøɐ, -lei·køɐ] m. = **margvísi** 4. -**vitur** [-vɪ·døɐ, -vɪ·tøɐ] a. med flersidige Kundskaber: (Ordspr.) *margvitrir mæla fátt* (GJ.), meget viis ej meget taler. -**þakka** [-k-þahga] vt. takke gentagne Gange. -**þáttaður** [-þauhdaðøɐ] a. [illegible] -**þektur** [-þɛhdøɐ] a. almindelig bekendt. -**þjáður** [-þjau·ðøɐ] a. som har lidt el. döjet meget. -**þóftaður** [-þo·uhdaðøɐ] a. med mange Kværne. -**þráður** [-þrau·ðøɐ] a., -**þreyður** [-þrei·ðøɐ] a. meget attraaet. -**þvældur** [-þvaildøɐ] a. **1.** krøllet, forslidt: *margþvældir seðlar* (Eimr. X. 33). — **2.** meget dreven, meget verseret i n-t: *m. í alls konar [illegible]*. -**þættur** [-þaihdøɐ] a. **1.** tvettet af mange Traade el. Snore: [illegible] (Eimr. V. [illegible]). — **2.** mangesidig: [illegible] *um manni* (Eimr. XV. 22). — **3.** *(flókinn)* indviklet: *Hegningarákvæði Grágásar segir hann séu svo margþætt og ströng* (Eimr. XVIII. 75).

margæs [mar·gai·s] f. (zool.) Knortegaas (anser torquatus).

mar hálmsskúfur [illegible] m. Dusk af *marhálmur*. -**hálmur** [-(h)aulmøɐ] m. (bot.) **1.** Bændeltang (zostera marina). — †**2.** (Af.) = **lófótur.** -**hnýtill** [maɐ·(h)vi·dɪdʎ, -(h)vi·t-] m. (zool.) en arktisk Ulkefisk (cottunculus microps). -**hnútur** [-(h)vu·døɐ, -(h)vu·tøɐ] m. (zool.) Ulk (cottus scorpius). ° -**hoppa** [ma:ɐ(h)ohba] vi. voltigere (JsJs.).

Mari (-a, -ar) [ma:rɪ] m. npr. Dim. af *Marínó, Maríus* og Navne, der ender paa *-mar*, f. Eks. *Ingimar, Valdimar*, jfr. *Ingi* og *Valdi*.

1. **mari (-a, -ar)** [ma:rɪ] m. **1.** *(rúmstuðull)* Sengestolpe: (Eimr. XII. [illegible]). — **2. a.** en Bjælke, der bruges som Underlag til en Hylde. — **b.** *(stutandi)* tværsaas, anbragt tværs over Krybben til Støtte for denne (Árn.).

2. **mari (-a)** [ma:rɪ] m. **1.** mild, sydlig Vind om Vinteren (Árn., Rang.). **2.** = *marahláka.* — **3. a.** = *maríutása.* — **b.** sammenhængende, men ikke særlig tykke Skydannelser, hvorigennem Solen gærne kan skimtes; anses for at bebude Regn: *það er m. í loftinu* (Breiðd.), jfr. *vestanmari*.

3. **mari (-a)** [ma:rɪ] m. (bot.) Tusindblad (myriophyllum).

Mári (-a, -ar) [mau:rɪ] m. npr. Maurer.

María (-u, -ur) [ma:rija] f. npr. Marie: *M. mey*, den hellige Jomfru; *María litla* = *maríuerla*.

marías [ma:rijas] m. Mariage (Kortspil).

márí atla, -átla (-ötlu, -ötlur) [mau:rijahdla, -auhdla] f. = **maríuerla.**

marikjarni [ma:rɪɟar·dnɪ, -ɟad·nɪ] m., **márikjarni** [mau:rɪɟar·dnɪ, -ɟad·nɪ] m., **maríkjarni** [ma:riɟar·dnɪ, -ɟad·nɪ] m., **marinkjarni** [ma:rɪn-ɟar·dnɪ, -ɟad·nɪ] m. no. Butare (alaria esculenta f. pinnata).

marinn [ma:rɪn] pp. af **merja.**

máripompa (-u, -ur) [mau:rɪproɥ·ba, -prom·pa] f. (vulg.) = **margæs.**

máriskur [mau:rɪsgøɐ] a. maurisk.

Maríu bæn [ma:rijøbai:n] f. Ave Maria. -**erla** [-er·dla, ma:rierdla] f. (zool.) hvid Vipstjært (motacilla alba) (GrFugl.). -**fiskur** [ma:rijøfɪs·gøɐ] m. **1.** den förste Fisk, som en fanger (Sch.). — **2.** (Rang.) = *holufiskur.* -**gler** [-gle:r] n. Marienglas. -**gras** [-gra:s] n. (bot.) is. i pl. *-grös*, en Lavart (cetraria nivalis, L.). -**húfa** [-hu:(v)a] f. den forreste, tærnede Del af en Faaremave (Vf.). -**hæna** [-hai:na] f. (zool.) Mariehøne (coccinella septempunctata). -**kanna** [-kan:a] f. (Sl.) = **holurt.** -**kjarni** [-ɟad·nɪ, -ɟar·dnɪ] m. no. Butare (alaria esculenta f. pinnata). -**lamb** [-lam·p] n.: *Maríu- og Pjeturslömb*, Lam, som fodres for Præsten ifølge Servitut paa enkelte Gaarde, fra den katolske Tid (som Navnet viser oprindelig Votivgave til den hellige Jomfru og St. Peter); denne Form for Præsteindtægter er nu afskaffet. -**lykill** [-lɪ:ɟɪdʎ, -lɪ:ɟ-] m. (bot.) rank Kodriver (primula stricta). -**messa** [-mɛs:a] f. **1.** *(boðunardagur Maríu)* Mariæ Bebudelsesdag, Fruedag (25. Marts): *M. hin fyrri*, Mariæ Himmelfartsdag (15. August); *M. hin síðari*, Mariæ Fødsel (8. September). — **2.** Dag, da man ikke kan komme paa Søen, Landliggedag (Vestm.). -**rokkur** [-rohgøɐ] m. Marierok, Stjærnebilledet Cassiopea. -**stakkur** [-sdahgøɐ] m. (bot.) Løvefod (alchemilla filicaulis). -**svunta** [-svʏv·da, -svʏn·ta] f. (Vf.) = **kerlingarsvunta.** -**tása** [-tau:sa] f. hvide, spredte Skyer (lignende fint fordelt Uld) saa at den blaa Himmel ses pletvis; saa siger Folk, at den hellige Jomfru breder sin Uld til Törring: *hún María er að breiða ullina sína.* -**veður** [-vɛ:ðøɐ] n. smukt Vejr (EÓl. Kv. 166). -**vendlingur** [-vɛn·dliŋgøɐ] m. (bot.) fin Ensian (gentiana tenella). -**vöndur** [-vön·døɐ] m. (bot.) bredbægret Ensian (gentiana campestris islandica). -**vöttur** [-vöhdøɐ] m. (bot.) en Art Løvefod (alchemilla faeroensis). -**þang** [-þauŋ·k] n. = **brimsöl.** -**þykni** [-þɪhgnɪ] n. = **maríutása.**

marjas [marijas] m. = **marías.**

márjatla (-ötlu, -ötlur) [mau:rjahdla, -öhdlø(ɐ)] f. = **maríuerla.**

marjetinn [mar·je·dɪn, -je·tɪn] a. fortæret el. ødelagt af Smaadyr i Havet (Klp. V. 120).

mark (-s, mörk) [maɐ·k, mög·k] n. **I. 1. a.** Grænsemærke (Sten, Höj el. lign.). — **b.** i pl. *mörk: (landamerki)* Grænse, jfr. *takmark: skurðurinn er grafinn á mörkum milli bæjanna.* — **2.** *(hafnarmark)* (Vf.) *við erum komnir á mörkin*, vi (ɔ: Skibet) er kommet til det Sted paa Søen, hvor man kan begynde at sigte efter Havnemærkerne, som fra Skibet under Indsejlingen skal ses i en lige Linje: *við erum komnir á mörkin útskæld (innskæld)*, vi befinder os udenfor (indenfor) Forlængelserne af den lige Linje, som tænkes draget mellem de to Havnemærker. — **3. a.** Skydeskive, Maal: *skjóta til marks*, skyde til Maals: ?*skjóta yfir markið*, skyde forbi, overf. skyde over Maalet. — **b.** overf.: *stundum er of mjög miðað til marks hjá honum*, Fremstillingen er til Tider noget for søgt hos ham (Eimr. IV. 204). — **c.** Maal, Formaal: *stefna að því marki*, gaa mod det Maal; *m. og mið fjelagsins*, Selskabets Formaal. — **II.** Mærke, Tegn (som Særkende for Ejendom), Bomærke: **1.** *hann er með því markinu brendur*, (egl. han er brændt med det Bomærke:) det er ham i Kødet baaret, han er af Naturen tilböjelig til **n-t**; *eg er raunar með líku marki brenndur* (PGiD. 74); *e-r er með sama markinu brendur*, en er af samme Slags. — **2.** spec. Mærke i Øren: *fjármark, hrossamark*, jfr. *markaskrá*; — *eiga m. saman*, have samme Øremærke; *bregða til marks*, lave et foreløbigt Mærke i et Faars Øren (Árn.); *leggjast á markið*, forfølge Mærket, siges om Ræven, som ofte menes at angribe Faar med samme Øremærke; Øremærkerne deles i *yfirmörk*, Mærker paa Ørespidsen, og *undirmörk (undirbenjar)*, Mærker under disse. I Afb. findes de vigtigste Typer angivne; se iovrigt en Afhandling herom af Björn Bjarnarson i Bún. 32, 90 ff. med tilhørende Afbildninger. — **III.** overf. **1. a.** Mærke, Tegn: *jeg skal segja þjer til marks um það* (som Tegn derpaa, til Bevis derfor); *hafðu það til marks, að ...*, lad det være dig et Tegn, at ... — **b.** *taka m. á e-u*, lægge Mærke til n-t; lægge Vægt paa n-t; tillægge n-t Betydning: *taka m. á draumum*, tro paa Drömme; *Hann kvað lítið m. hafa verið að því*, han sagde at det havde ikke været noget særligt (JÁÞj. I. 124); *er miklu minna mark að honum (ɔ: dalnum)*, den er langt fra saa betydelig (PThl fr. IV. 62). — **c.** *að marki, að mörkum*, væsentlig, i höj Grad, til Gavns, saa det forslaar; *tók þá [illegible] að vera fyrst að marki* (eftertrykkelig) (JÁÞj. I. 584); *þess vegna skulum við hefna okkar á honum og það að marki* (saa det forslaar) (And. I. 51); *svo að marki sé*, saaledes at det kan mærkes, saaledes at man er sikker og vis derpaa (HermJDr. 161); *þá hvessa tekr at marki* (LFR. III. 140); *mundi hafa aukið afl ... Noregs að mörkum* (Eimr. I. 9). — **d.** *gefa* (el. *láta, leggja*) *e-ð at mörkum*, give, yde n-t (som Bidrag): *en þó var það [illegible] og mest, sem Mýtus lét at mörkum* (PGjUf. 60). — **2.** (pop.) *þetta er ekki m.*, det gælder ikke (jfr. *ómark*). — **IV.** *(peningar)* i Møntvæsen: **a.** en Mark (16 Skilling). — **b.** Mark, Reichsmark.

marka (a) [maọ·ga] vt. og v. impers. **I. 1.** tegne Omridset af, afridse: *m. grundvöll undir hús.* — **2.** afsætte, afstikke: *m. stað skips á uppdrætti,* udsætte et Skibs Plads i Kortet; *m. stað á landabrjef,* afsætte et Sted paa et Kort; *Sýnilegt var, að andviðri höfðu markað myndina á stofuþilinu — manninn sem myndin var af* (GFrSex 98); — overf.: *mjer er ekki markaður bás,* (egl. ingen Baas er afstukken for mig), for mig er der ingen Grænser afstukne, ɔ: jeg kan færdes hvor jeg vil. — **3.** impers.: *markar fyrir e-u,* [1]) n-t skimtes el. mærkes: *fyrir efri hjallanum markar sumstaðar í hlíðunum* (ÞThLýs. II. 304); [2]) der ses Spor af n-t: *markar þar enn í dag fyrir túngarði* (JÁÞj. I. 474); *Það hafði verið svo hvast eftir fljótinu, að óvíða markaði fyrir* (saas der Spor efter) *skíðunum* (HermJDr. 84); *það markar ekki spor,* Fodtrinnene efterlader ikke noget Spor (i Sneen). — **II.** mærke, sætte Mærke paa n-t: **1.** mærke som sin Ejendom; — spec. *m. kind,* mærke et Faar (paa Ørene); *m. sjer e-ð,* forsyne n-t med sit Mærke; *m. undir sama mark,* mærke med samme Øremærke; *m. undir mark e-s,* mærke med ens Øremærke; *m. upp* = **uppmarka.** — **2.** mærke ved et Mærke, Emblem: *m. hjálma sína;* — *skjöldur hans var markaður með ljóni,* han førte en Løve som Vaaben i sit Skjold; *m. trje til höggs,* mærke, udvise (et Træ til Fældning). — **3.** male, tegne: *Nú markar Saga á minnisspjöld,* nu optegner Saga paa sine Mindetavler (StgrTh.). — **III. a.** overf. lægge Mærke til; tillægge Betydning: *þú getur gert hvað sem þjer sýnist, en það skaltu m., að svo fer sem jeg segi;* — *e-ð er að m.,* n-t er værd at lægge Mærke til, n-t er af Betydning; *það er ekkert að m.,* det har intet at sige; *það er ekki að m. hann* (el. *hvað hann segir),* man kan ikke lægge nogen Vægt paa hvad han siger (ɔ: det er ikke til at stole paa); *m. drauma,* tro paa Drömme: *það er víst minna að m. hennar orð,* hendes Ord har ikke megen Vægt, betyder ikke meget (ÞGjOs. 10). — **b.** slutte: *af því má m. hraustleik hans,* deraf kan man slutte sig til hans Styrke, deraf kan man se, hvor stærk han var; (Ordspr.) *af mjer m. jeg margan* (SchMál.), af mig selv slutter jeg mig til, hvorledes andre er; *lengi skal manninn m.,* det varer længe inden man kender ens Indre (GFrSex 152).

markabók [maọ·gabo·ʊ:k] f. = **markaskrá.**

markaðarstöð [maọ·gaðaọsdö:ð] f. Markedsplads.

markaðshaldari (-a, -ar) [maọ·gaðs(h)al·darɪ] m. Markedsholder.

markaður (-ar og -s, -ir) [maọ·gaðøọ] m. **a.** Marked: *halda markað,* holde Marked; *hrossa-m.* — **b.** Marked, Mulighed for Afsætning: *á Spáni er góður m. fyrir íslenskan saltfisk.*

marka listi [maọ·galɪs·dɪ] m. = **markaskrá.** **-mót** [-mo·ʊt] npl. Markskel, Grænse: *komið er nú á m., í á morgun skal eg deyja* (MJ. III. 241).

markan (-ar, -ir) [maọ·gan] f. = **mörkun.**

markar [maọ·gaọ] gen. af **mörk.**

marka skrá [maọ·gasgrau:] f. Mærkeliste, Fortegnelse over Øremærker paa (Heste og) Faar. **-skurður** [-sgʏr·ðøọ] m. Grænsegrøft. **-steinn** [-sdɛid·v] m. = **marksteinn.** *-**svið** [-svɪ:ð] n. Maal: *Þú, sem hinzta hleður steini hæsta lífs þíns m.* (MJ. III. 169). **-tafla** [-tab·la] f. = **markaskrá.** **-vegur** [-vɛ:qøọ] m. Markskel: *hér eg stend á markavegi* (MJ. V. 246).

mark bakki [maọ·kbahɟɪ] m. Maal, Skydeskive (LFR. I. xxiv). **-eigandi** [-g-ei·qandɪ] m. Ejer af et Øremærke. **-eldur** [-ɛldøọ] m. Signalild.

° **marketta (-u, -ur)** [maọ·ꞔɛhda] f. (zool.) Marekat.

mark fluga [mar·kflʏ·qa] f. en Slags Musling (clione limasina) (GBárð.). †**-garður** [maọ·garðøọ] m. Grænsehegn. **-glöggur** [-glög·øọ] a. som har god Forstand paa Øremærker: *láta markglögga menn kanna með* (Stj. '92, B. 150). **-greifafrú** [-grɛivafru:] f. Markgrevinde, Marquise. **-greifi** [-grɛi·vɪ] m. Markgreve, Marquis. ° **-hamar** [maọ·k(h)a·maọ] m. Mærkehammer (JsJs.). **-hlein** [-(h)λɛi·n] f. Grænsesten, Mærkesten.

†**markíli (-a, -ar)** [maọ·ꞔi·lɪ] m. = **makríll.**

mark járn [maọ·gjau(r)dv] n. Mærkejærn. **-kalinn** [maọ·ka·lɪn] a. hvis Øremærke er ødelagt ved Frost: *Markkalið og mýjetið fje* (Stj. '99, B. 111). †**-land** [maọ·glant] n. Skovland. **-laus** [-löys] a. **1.** uden Mærke, spec. uden Øremærke: *m. sauður, m. hestur.* — **2.** overf. intetsigende: *marklaust hjal.* **-leysa (-u)** [-lɛisa] f. **a.** Vrövl, meningslos Tale: *biðja hann að taka alt tal þeirra áður um kvoldið sem markleysu* (JTrI. 99—100). — **b.** *(óverulegur hlutur)* Ubetydelighed, noget, som er uden Betydning. **-leysi (-is)** [-lɛisɪ] n. Mangel paa Mærke; — spec. Mangel paa Øremærker. **-ljóst** [-ljo·ʊst] an. saa lyst, at man kan skelne Øremærkerne: *Þegar m. er orðið rjettardag, skal byrja að rjetta* (Stj. '92, B. 149). **-mið** [-mɪ·ð] n. Maal, Formaal.

marknaður (-ar, -ir) [maọ·gnaðøọ] m. = **markaður.**

mark orð [maọ·gorð] n. *(í leik osfr.)* Stikord (i et Skuespil osv.). †**-rein** [-rɛi·n] f. Mærkefure, Grænsefure, Grænseskel.

markríli (-is, pl. ds.) [maọ·kri·lɪ] n. = **makríll.**

° **mark skattur** [maọ·ksgahdøọ] m. Stempelskat. **-skil** [-sɟɪ·l] npl. Grænseskel. **-spjöll** [-sbjödλ] npl. Ødelæggelse af Skove. **-steinn** [-sdɛidv] m. Mærkesten, Grænsesten. †**-stika** [-sdɪ·ga, -sdɪ·ka] f. Mærkepæl el. -stang; — spec. Grænsepæl. **-súla** [-su·la] f. Maalsöjle. **-sækni** [-saihgnɪ] f. indec. Stræben mod et Maal. ° **-tala** [-ta·la] f. (mat.) Grænsetal (ÓDanFlatm.). **-teigur** [-tɛi·qøọ] m. Mark, Ager. **-úr** [-g-u·r] n. Kronoskop (ÁBjSal. § 24). **-vörður** [-vörðøọ] m. — **1.** *(vörður á landamærum)* Grænsepost. — **2.** (i Fodbold) Maalmand.

° **marköttur** [maọ·köhdøọ] m. (zool.) Marekat.

° **marköxi** [maọ·göχsɪ] f. Skovhammer (JsJs.).

marlaki (-a, -ar) [mar·la·ɟɪ, -la·ꞔɪ] m. Fejl, Mislighed.

marmara blökk [mar·marablöhk] f. Marmorblok. **-fölur** [-fö:løọ] a. marmorbleg: *Hún var föl þá, marmarafól* (GFrSex 25). **-gólf** [-go·lv] n. Marmorgulv. **-hella** [-hɛd·la] f. Marmorplade, Marmorflise. **-mynd** [-mɪn·t] f. Marmorbillede, Marmorstatue. **-steinn** [-sdɛid·v] m. **1.** = *marmari.* — **2.** Gravsten af Marmor. **-steinþró** [-sdɛin·þro·ʊ] f. Marmorbassin. **-stytta** [-sdɪhda] f. Marmorstatue. **-súla** [-su:la] f. Marmorsöjle. **-tafla** [-tab·la] f. Marmortavle, Marmorplade.

marmari (-a) [mar·marɪ] m. Marmor.

marmennill (-ils, -lar) [mar·mɛn·ɪdλ] m. **1.** *(sjávarbúi)* Havmand. — **2.** *(kórall)* Koral.

marmennils ey [mar·mɛnɪlsɛi:] f. Koraløe. **-smíði** [-l-smi:ðɪ] n. Koraller. **-þari** [-s-þa:rɪ] m. en Art Tare (corallina officinalis) (GV.).

marningur (-s) [mar·dnɪŋgøọ] m. **1.** *(mar)* Kontusion. — **2. a.** n-t, der kun udrettes med stort Besvær: *við fengum mótbyr, og það var mesti m. heim yfir fjörðinn* (det var med store Anstrængelser, at vi naaede hjem over Fjorden). — **b.** (i Spil el. Leg, naar Parterne staar omtrent lige) kneben Sejr for en af Parterne (jfr. ÓDavSk. 330). — **c.** det, man med Nød og næppe klarer sig med: *Flestir áttu marning til krossmessu* (GFrTís. 91). — **3.** (BH.) = *mærningur.*

marr (-s) [mar·] n. Knarken, Knirken.

marra (a) [mar:a] vi. og v. impers. **1.** knarke, knage, knirke: *það marrar í skónum,* Skoene knirker; *það marrar í mastrinu,* Masten knager; *það marrar í snjónum undir fæti,* Sneen knirker under Foden; *marrandi frost,* klingrende Frost (JTrHalla 113). — **2.** *(þjóta, hvína)* suse. — **3.** (NI.) = **2 mara.**

mars [maọ·s] m. indec. Marts (Stjærne og Maaned), ogs. (myt.) npr.

Marsa (Mörsu, Mörsur) [maọ·sa, mas·a, mọọ·so(ọ), mos·o(ọ)] f. npr. Dim. af *María* og *Marín.*

marsadóni [maọ·sado·ʊ·nɪ, mas:a-] m. (pop.) = **marhnútur.**

marsalt [maọ·saλt] n. Havsalt, Salt, vundet af Havet.

Marsbúi [maọ·sbu·ɪ] m. Marsbeboer.

Mársey [mauọ·sɛi·] f. npr. Mors (i Limfjorden).

Marsi (-a, -ar) [maọ·sɪ, mas:ɪ] m. npr. Dim. af *Marvin* (Vf.) og *Ingimar* (Sl.).

marsi (-a, -ar) [maọ·sɪ, mas:ɪ] m. (pop.) Dim. af **marhnútur.**

marskálkur [maọ·sgauλgøọ, -sgaulkøọ] m. Marskalk.

mars lok [maọ·slo·k] npl. Slutningen af Marts. **-mánuður** [-mau·nøðøọ] m. Martsmaaned.

***mar strindi** [maọ·sdrɪndɪ] n. Havflade. **-stör** [-sdö·r] f. (bot.) Saltvands-Star (carex salina, Wahlenb.). **-svín** [-svi·n] n. (zool.) Marsvin, Grindehval (globiceps melas). **-svínastóðull** [-svinasdö:ðødλ] m., **-svínavaða** [-svinava:ða] f. Stime af Marsvin. ***-sæng** [-saiŋk] f. Havets Seng (JHall. 182).

Martein n (-s, -ar) [maọ·dɛidv, maọ·t-] m. npr. Martin, Morten.

Marteinsmessa [maọ·dɛinsmɛs:a, maọ·tɛins-] f. Mortensdag (11. Novbr.).

mar troða [maọ·tro·ða] vt. knuge, trykke (som en Mare), ride. **-tröð** [-trö·ð] f. **1.** *(mara)* Mareridt. — **2.** overf. *(þungi)* stærkt Tryk, Pres.

mar tröll [maọ·trödλ] n. Havtrold. **-vaði (-a)** [-r·-va·ðɪ] m. Træden Vande: *troða marvaðann,* træde Vande (om en Svömmer i opret Stilling). **-þíður** [-ọ·-þi·ðøọ] a. helt fri for Sne og Frost. **-þráður** [-þrau·ðøọ] m. = **Pjetursfæri.** †**-þvara** [-þva·ra] f. en Art Sild: *þá rak mikla síld, er sumir kölluðu marþvöru* (ÞThÁrf. 98). **-þvaraháfur** [-þvarahau:vøọ] m. Rejeruse. **-þvari** [-þva·rɪ] m. **1.** (zool.) en Slags tibenet Krebsdyr (sclero crangon). — **2.** *(klettur í sjó, sem brýtur á)* Klippe i Havet, som Brændingen bryder paa (BH.). ***-örn** [ma:rö(r)dv] m. og (pop.) f. (BTh. 167) = **haförn.**

mas [ma:s] n. **1. a.** Snakken: *bölvað m. er í þeim,* det er dog en forbandet Snakken, de fører. — **b.** *(rabb, skraf)* Passiar. — **c.** *(bull)* Vaas, Vrövl. — **d.** n-t intetsigende, n-t, som ikke er Umagen værd: *það var m. fyrir þig að fara.* (Ordspr.) *m. er mikið að láta* (GJ.), Hovmod er Tant. — **2.** Bryderi: *það var mikið m. við það að ...,* det var ikke saa lidt Bryderi med at ...

más [mau·s] n. Pusten, Stönnen.

masa (a) [ma·sa] v. **I.** vi. **1.** snakke, passiare: *m. við e-n,* passiare med en: *lofa einstaklingunum að m. og vella* (GFrSex 190). — **2.** *(eiga erfitt með e-ð)* mase med n-t, have Bryderier med n-t. — **II.** vt. *(leika hart)* behandle haardt, give en ublid Medfart, mishandle; måse (i denne Bet. vistnok laant fra Dansk).

mása (a) [mau:sa] vi. puste, stønne, *láta móðan m.* = *láta dæluna ganga,* snakke syv lange og syv brede: *sú sem aldrei þagði og lét móðan m.* (GFrTís. 214); *úr sjer másar óskapa-roku,* sætter i med et gyseligt Bröl (JHall. 159); *másandi og blásandi,* aandelos, hæsblæsende.

masari (-a, -ar) [ma:sarɪ] m. Pladderpose, -mund.

masgepill [ma:sɟɛ·bɪdλ, -ɟɛ·p-] m. Vrövl, Vrövlehoved, Pjattegaas.

maskaralegur [mas·garalɛ:qøọ] a. **1.** *(pattaralegur)* trivelig. — **2.** *(rogginn)* selvbevidst, kry.

máskári (-a, -ar) [mau:sgau·rɪ] m. ung Maage.

?**maskína (-u, -ur)** [mas·ɟina] f. Maskine; spec. *(eldavjel)* Komfur.

maskinn [mas·ɟɪn] a. kry, selvtilfreds, hoven: *hann þykist m. að hafa* (er kry af at have) *unnið sjer inn 20 krónur;* — *ekki vantar það, hann er nógu m., þó hann sje í hausnum.*

?**maskínustrokkur** [mas·ɟinøsdrohgøọ] m. Kærne, der drives ved et Maskineri.

maslítill [ma:sli·dɪdλ, -li·t-] a. som ikke volder stor Ulejlighed.

mass [mas·] n. groft Træarbejde.

Massa (Mössu, Mössur) [mas:a, mös:o(ọ)] f. npr. Dim. af *María.*

massa (a) [mas:a] vt. **1.** snitte (med en Kniv), skære n-t i smaa Stumper: *m. spýtu;* — *m. e-ð niður, m. e-ð upp.* — **2.** (pop.) *m. út með peninga,* punge ud med Penge. — **3.** refl. *massast:* **a.** blive snittet op. — **b.** overf. [1]) blive udført (om et langsommeligt Arbejde): *alltjafnt m. nokkuð,*

[illegible] (Málsh. [illegible]), [illegible] opening: *það er [illegible] [illegible] hvað massast um* (bræðes) . . *í þessum [illegible]* (JSBr. 108).

masti (-a, -ar) [mas·tɪ] m. Brystvorte (BH.).

mastra (a) [mas·dra] vt. **1.** vt. opreise Masten i en Baad. — **2.** vi. (vulg.) overf. have en erectio.

mastur (-urs, möstur) [mas·doϱ, mös·doϱ] n. Mast.

?**mastursbaula** [mas·døϱsböy:la] f. Mastböjle (Vf.).

1. **mat (-s, möt)** [ma:t, mö:t] n. **1. a.** *(virðing)* Vurdering, Ansættelse: *að nýju, gömlu* (el. *forn*) *mati.* — *m. jarða*, Skyldsætning af Jorder, Matrikulering. — **b.** *(upphæð mats)* Vurderingssum, Reguleringssum. — **2.** *(matsgerð, virðingargerð)* Vurderingsforretning.

2. **mat** [ma:t] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **meta.**

1. **mát (-s,** pl. ds.) [mau:t] n. **1.** Mat (i Skakspil): *margfalt m.*, mangedobbelt Mat, i ældre isl. Skakspil mælde Skakmat ved at flere Brikker i Træk kan true Kongen; nu fuldstændig afskaffet mellem Skakspillere; *m. á miðju borði er smánarlegast margfalt m.* (ÓDavSk. 294); (Ordspr.) *oft fær sá m., sem mentina ber hærri* (GJ.), den kyndigste kommer ofte til kort. — **2.** overf. **a.** stor Vanskelighed, Knibe: *vera kominn í m. með e-ð*, [1]) være i stor Forlegenhed el. Knibe m. H. t. n-t; [2]) spec. *(vera orðinn naumt fyrir með e-ð)* have knap Tid til n-t: *Ég er kominn í mesta m. með mínar bréfaskriftir* (TSæm. 50). — **b.** *standast* (el. *þola*) *ekki mátið*, ikke kunne holde Pinen ud, ikke kunne finde sig roligt i n-t (jfr. ÓDavSk. 280); *þola illa mátið*, ikke kunne holde n-t ud, være utaalmodig, knurre; — spec. = *standast ekki mátið*, give efter for en Fristelse: *Nú þoldi hann ekki mátið lengur* (JTrL. 275). — **c.** *komast í m.*, (egl. blive mat), komme til kort, maatte opgive n-t. — ***3.** *(máti, lag)* Maade, Adfærd.

2. **mát (-s,** pl. ds.) [mau:t] n. **†1.** *(mót)* Form: *hefir skepnan umvendat sinni náttúru í allt annat m.* (Bp. II. 181). — **2.** *(mál, mælir)* Maal, Maalerem, Maalestok. — **3.** *(hóf)* Maadehold.

1. **mata (mötu, mötur)** [ma:da, ma:ta, mö:doϱ, mö:tøϱ] f. **1. a.** Føde, Kost, Proviant, Mad: *Góðmennið og gróðamanninn | guðhrætt flá og taka á mötu!* (StStAndv. III. 223). — **b.** spec. Proviant, som en Fisker har med hjemmefra: *hafa fyrirgert mötunni sinni* (JÁÞj. I. 628); ogs. om den Kuffert, hvori Fiskerens Smör el. anden Kost gemmes: *í skrínum og í mötum krabba* (GTh. '06, 37). — **2.** det spiselige af et slagtet Kreatur, Maden: *Það er að skilja mötuna (af kúnni), því skinninu skila þeir* (JTh. Mk. 20). — **3.** *(prestsmata)* Præstepenge (betalt i Smör).

2. **mata (a)** [ma:da, ma:ta] vt. **I. 1.** made: *m. barn*; — *hann getur ekki matað sig*, han kan ikke tage Føden til sig selv; (Talem.) *kunna meira en að m. sig* (Málshb. 135), kunne mere end putte Maden i Munden. — **2.** i Udtr.: *m.* (el. *maka*) *krókinn (á e-u)*: **a.** spække sin Pung, tjæne Penge (paa n-t), mele sin Kage (ved n-t): *innlendra eða útlendra, manna, sem ætluðu sér að m. krókinn í því að koma öllum þorra manna á vonarvöl* (EKvG. 108). — **b.** i Alm. (uden direkte Hensyn til Penge) opnaa en Fordel (navnlig ved at fiske i rört Vande el. ved at benytte en given Lejlighed): *sundurþykkja þeirra er okkur í hag, og nú getum við matað krókinn og látið kjósa formann úr okkar flokki.* — **II.** refl. *matast*: **1.** *(borða)* spise. — **2.** *hefillinn matast*, Hövlen bliver fuld af Spaaner (Skaft.). — **3.** fedtes, blive fedtet: *og svo bráðfeitar, að það matast af þeim hnífurinn köldum* (JThMk. 218). — **III.** impers. *matar í e-ð*, n-t skimtes svagt: *matar í grátt í rótinni*; jfr. *grámata.*

1. **máta (a)** [mau:da, mau:ta] vt. **1.** *(í tafli)* göre Mat (i Skakspil). — **2.** *(koma í vanda)* bringe i svær Knibe.

2. **máta (a)** [mau:da, mau:ta] vt. afmaale, afpasse, passe: *m. föt*, passe Klæder; *m. lengdina á fingrum sér*, [illegible] *m. gjöfina handa kindinni*, afpasse Portionen til Faaret; *m. skeifu*, se efter om en Hestesko passer; *m. niður*, afcirkle, afpasse; *m. saman*, sammenpasse; *m. til*, afmaale.

matabýtti [ma:dabihdɪ, ma:ta-] npl. Ombytning af Madvarer.

mataflandi (-a, -endur) [ma:dablandɪ, ma:t-, -endoϱ] m. Forsörger.

matar afgangur [ma:darav·gauŋgoϱ, ma:tar-] m. Madlævninger. **-afli** [-ab·lɪ] m. = **matföng.** **-askja** [-as·ɟa] f. Tine. **-ást** [-aus·t] f. Madkærlighed: *hafa m. á e-m*, nære Madkærlighed til en. **-ástæða** [-au:sdaiða] f. Kokkenargument: *Hvað eru matarástæður, ef ekki þetta* (NF. II. 58). **-auga** [-öy:qa] n. = **átvagl.** **-biti** [-bɪ:dɪ, -bɪ:tɪ] m. en Bid Mad. **-bragð** [-braqð, -brag·þ] n. **1. a.** *(bragð að mat)* Smag af Mad. — **b.** overf. kraftig Smag: *svo nú er að vísu orðið lítið eftir í handritinu, sem m. er að* (som smager af n-t) (TSæm. 227); *Þeim finst þá fyrst m. að blaðinu, þegar það skammar andstæðingana sem ósleitilegast* (NK. '11, 245). — **2.** *(ögn af mat)* Smule Mad: *Ekki m.* (Eimr. III. 106). **-brigði** [-brɪq·ðɪ, -brɪg·ðɪ] npl. Afveksling i Føden. **-búr** [-bu:r] n. Spisekammer. **-diskur** [-dɪs·gøϱ] m. Madtallerken. **-ekla** [-ɛhgla] f. Mangel paa Mad. **-fýsn** [-ϱ-fis·v] f. Madlyst, Appetit. **-frágangur** [-frau:gauŋgoϱ] m. Behandling af Mad; tølperagtig Maade at spise paa, Smiden om sig med Lævninger osv. **-frekur** [-frɛ:goϱ, -frɛ:koϱ] a. stortærende. **-furða** [-fʏr·ða] f. stort Madforraad: (Ordspr.) *ekki er m. í fíkjunni*, en Figen er ikke megen Mad (SchMál.). **-föng** [-föyŋ·k] npl. Proviant, Levnedsmidler. **-gat** [-r-ga:t] n. = **mathákur.** **-gerð** [-ɟɛr·ð] f. Madlavning. **-hald** [-ϱ-(h)al·t] n.: *sameiginlegt m.*, fælles Husholdning. **-háttur** [-(h)auhdoϱ] m. Levemaade m. H. t. Mad og Drikke. **-hít** [-(h)i:t] f. = **matgoggur** 1. **-hola** [-(h)o:la] f. **a.** [illegible] *þar eru hundgreyin, mörg en í þeim matarholum* [illegible] — **b.** overf. Madsted, Sted, hvor der er let Adgang til Føde: *er þar mörg m. í góðum árum* [illegible] (ÞThLerð. III. 206). **-hæfi** [-ϱ-(h)ai·vɪ] n. **1.** Brugelighed til Menneskeføde: *m. sumra þarategunda er enn lítt rannsakað.* — **2.** = *mataræði: varúðarreglur í m.*, Diæt. **-hæfur** [-(h)ai·voϱ] a. spiselig. **-ígildi** [-r-i:ɟɪldɪ] n. Ækvivalent, Erstatning for Mad, Næringsværdi: *það [illegible] tunnur af fjallagrösum) m.* (har samme Næringsværdi som) *einnar tunnu af mjöli* (ÞThLfr. II. 264). **-illur** [-ɪd·l-oϱ, -ɪd·løϱ] a. karrig paa Mad. **-jörð** [-jör·ð] f. = *vallarjörð* (jfr. *matjörð*). **-kaup** [-ϱ-köy:p] npl. Køb af Levnedsmidler. **-kyns** [-ȿɪn·s] adv.: *e-ð m.*, n-t spiseligt. **-kind** [-ȿɪn·t] f. (Sl.), **-kogni** [-kog·nɪ] m. = **matgoggur.** **-kró** [-kroᵘ:] f. = **matarhola.** **-laus** [-r-löy·s] a. uden Mad. **-legur** [-lɛ·qoϱ] a. **1.** som hører til Spise, spiselig: *þegar farið er með eitthvað matarlegt* (Od. 464). — **2.** som ser ud til at være vel forsynet med Mad: *hér er matarlegt.* — **3.** som ser ud til at tænke paa el. trænge til Mad (om Personer). **-leifar** [lɛi:vaϱ] mpl. Madlævninger. **-leysi (-is)** [-lɛi·sɪ] n. Mangel paa Mad. **-lyst** [-lɪs·t] f. Appetit. **-mikill** [-mɪ:ɟɪdʎ, -mɪ:ȿ-] a. rig paa Mad el. Føde, kødfuld: *m. skelfiskur*; spec. som der er megen Mad i, dröj, tyk: *m-mikil brauðsneið.* **-neysla** [-nɛis·la] f. det at nyde Mad, Spisen. **-poki** [-ϱ-po:ɟɪ, -po:ȿɪ] m. Madpose. **-reitur** [-a-rɛi:doϱ, -rɛi:tøϱ] fpl. Madlævninger. **-salt** [-ϱ-saʎ·t] n. Køkkensalt, Husholdningssalt. **-sínka** [-siŋ̊·ga, -siŋ·ka] f. Karrighed paa Mad. **-sínkur** [-siŋ̊·goϱ, -siŋ·koϱ] a. karrig paa Mad. **-skamtur** [-sgaṃ·doϱ, -sgam·toϱ] m. Madportion. **-són** [-soᵘ:n] n., **-sónn** [-soᵘd·n] m. Jamren angaaende Maden. **-spónn** [-sboᵘd·n] m. en Smule Søbemad. **-svelgur** [-svel·goϱ] m. Fraadser. **-sæll** [-said·ʎ] a. som har rigelig Mad. **-tekja** [-tɛ:ɟa, -tɛ:ȿa] f. Tagen og Benyttelse af Mad (Milt. 140). **-tilbúningur** [-tɪl·buniŋgoϱ] m. Madlavning. **-vant** [-r-vav·t, -van·t] an. Mangel paa Mad. **-veisla** [-vɛis·la] f. Madgilde. **-verð** [-vɛr·ð] n. *(verð matar)* Madens Værdi; *(fæðispeningar)* Kostpenge. 1. **-verður** [-vɛr·ðøϱ] m. Maaltid Mad. 2. **-verður** [-vɛr·ðøϱ] a. værdig til at faa Mad. **-vist** [-vɪs·t] f. Mad, Kost: *hjá þeim hjónum er góð m.* **-vjes** [-vjɛ:s] n. Madstræv. **-vænn** [-vaid·v] a. spiselig. **-þurfi** [-ϱ-þʏr·vɪ] a. trængende til Mad. **-æði** [-r-ai:ðɪ] n. Kost (m. H. t. Kvalitet): *gott, ilt m.*

mat baun [ma:tböy·n] f. (bot.) Sæde-Ært (pisum sativum), gul Ært; *á stærð við m.*, af en Ærts Störrelse. **-birgðir** [-bɪr(q)ðɪϱ] fpl. Forraad af Fødevarer. **-birgur** [-bɪrgøϱ] a. forsynet med Fødemidler. **-bjástur** [-bjausdøϱ] n. Madstræv. **-björg** [-björk] f. Forraad af Mad, Fødemidler. **-blessun** [-bles·øn] f. Velsignelse af Maden: *óska e-m matblessunar*, ønske en Velbekomme (jfr. JTrL. 347). **-borð** [-borð] n. Spisebord. **-bráður** [-brau·ðøϱ] a. som vil have sin Mad hurtig. **-brestur** [-brɛsdøϱ] m. Mangel paa Mad. **-bræði** [-brai·ðɪ] f. indec. det at ville have sin Mad hurtig, Graadighed. **-búa** [-bu·a] vt. tillave som Mad, lave Mad af n-t, lave Mad. **-búð** [-bu·ð] f. Madlavning. **-búr** [-bu·r] n. = **matarbúr.** **-diskur** [ma:dɪsgøϱ] m. = **matardiskur.** **-drjúgur** [-drju·(q)øϱ] a. dröj med Maden: *margar ráðskonur eru sjaldan matdrjúgar* (Málshb. 213), mange Husholdersker gör sjælden Maden dröj. **-eldur** [ma:dɛldøϱ, ma:t-] m. Kokkenild (Stj. '90, A. 32). **-fátt** [-t-fauht] an. knapt m. H. t. Levnedsmidler. **-fengi (-is)** [-fɛiŋɟɪ] n. Levnedsmidler, Fødemidler. **-fylli** [-fɪdlɪ] f. indec. et Maaltid Mad. **-fiski** [-fɪsɟɪ] n. **1.** = *matfiskur.* — **2.** (ÁM. 226b, 8vo) = *dasfiski.* **-fiskur** [-fɪsgøϱ] m. Fisk, som tjæner til Spise. **-forkur** [-foϱgøϱ] m. Gaffel. **-frekur** [-frɛ·goϱ, -frɛ·k-] a. meget spisende. **-friður** [-frɪ·ðoϱ] m. Madro. **-fæð** [-fai·ð] f. Mangel paa Fødemidler. **-föng** [-föyŋk] npl. = **matarföng.** **-gefinn** [-ɟɛ·vɪn] a. som spiser meget. **-gera** [-ɟɛ·ra] vt. = **matreiða.** **-gerð** [-ɟɛrð] f. = **matreiðsla.** **†-gifta** [-ɟɪfda] vt. med dat. fodre med Mad. **-gjafi (-a, -ar)** [-ɟa·vɪ] m. Madgiver, Forsörger. **-gjöf** [-ɟö·v] f. **a.** Madgave, det at give Mad: *matgjafir til fátækra*, Bespisning af fattige. — **b.** Fodring (af Husdyr) med Mad: *Það skorti hvorki töðu né matgjafir* (ÞGjD. 58). **-gjöra** [-ɟö·ra] vt. = **matgera.** **-góður** [-goᵘ·ðøϱ] a. med god Mad; — *(ör á mat)* rundhaandet m. H. t. Maden. **-goggur** [-gog·oϱ] m. **1.** *(matmaður, mathákur)* Slughals, Ædedolk. — **2.** *(goggur til að færa upp með)* Madkrog. **-grannur** [-gran·oϱ] a. *(neyslugrannur)* som ikke behøver megen Mad. **-gæðingur** [-ɟai·ðiŋgøϱ] m. en gæstfri Mand. **-hákur** [-(h)au·goϱ, -(h)au·koϱ] m. Ædedolk, Grovæder, Slughals: (Ordspr.) *m. er hvergi spar, henti það, sem feitast var* (GJ.), Fraadseren ikke Føde sparer, finder gærne de fede Varer. **-heill** [-(h)ɛidʎ] a. som kan taale al Slags Mad. **-hnífur** [-(h)ni·voϱ] m. Bordkniv. **-hæfi** [-(h)ai·vɪ] n. = **matarhæfi.** °**-hæfisreglugerð** [-(h)aivɪsrɛg·loɟɛrð] f. Spisereglement (JsJs.). **-hægjumaður** [-(h)aijo-ma:ðoϱ] m. den, som ikke spiser meget: *hann er mikill m.*

máti (-a, -ar) [mau:dɪ, mau:tɪ] m. **1.** Maade, Maadehold: (Ordspr.) *leikur er góður, ef mátinn fylgir* (GJ.), Legen er god, naar Maaden er med; *mátinn er marghæfastur*, Middelvejen er den sikreste; *það er ekki m. manns, megn sem yfirgengur hans* (Málshb. 364), det er ikke Maadehold, hvad der overstiger ens Kræfter; *úr máta*, over alle Grænser. — **2.** Maade, Henseende: *í engan máta*, paa ingen Maade; *í allan (handa) máta*, i alle Maader; (pop.) *takk, í sama máta*, Tak, i lige Maade. — **3.** *(mælir)* Maal, Maalestok, Maalesnor. — **4.** *(kunningi)* bekendt, Kammerat, is. i pl. *mátar*, Venner, gode bekendte: *þeir eru mestu mátar*, de er intime Venner.

mat jurt [ma:djʏϱt, ma:t-] f. Madurt, Kokkenurt. **-jurtagarður** [-jʏϱda-gar·ðoϱ] m., **-jurtareitur** [-jʏϱdarɛi:doϱ, -rɛi:toϱ] m. Kokkenhave. **-jurtarækt** [-jʏϱdaraiχ·t] f. Dyrkning af Kokkenurter. **-jörð** [-jörð] f. »Madjord«, frugtbar Jord. **-kerald** [-t-ȿɛ·ralt] n. Madkar: (Ordspr.) *sýndu mjer manninn, en ekki matkeraldið* (GJ.). **-klefi** [-klɛ·vɪ] m. Spisekammer.

mátkvíar [mau:tkvi·aϱ] fpl. Matstilling (Upp. II. 3).

mat körf [ma:tkörv] f. Madkurv. **-land** [ma:dlant, ma:t-] n. frugtbart Land, Land, rigt paa Fødemidler. **-langur** [-lauŋgoϱ] a.: *matlöng stund*, saa lang Tid som det tager at spise sin Mad. **-laun** [-löy·n] npl. Føde som Lön for Arbejde: *vinna til matlauna*, [1]) arbejde for at betale sin Mad; [2]) fortjæne Mad som Lön; (Ordspr.) *múkurinn er varla matlauna verður* (Málshb. 235), Munken er næppe Kosten værd. **-launamaður** [-löynama:ðoϱ] m., **-launungur (-s, -ar)** [-löy·nuŋgoϱ] m. = **matvinnungur.** **-laus** [-löy·s] a. **1.** = *matarlaus.* — **2.** ufrugtbar, som

ikke giver nogen Føde el. Foder af sig: *m. melur* (jfr. LFR. I. 28). **-legur** [-lɛqoϱ] a. spiselig. **-leiði** [-lɛɪ·ðɪ] m. Madlede, Mangel paa Appetit. **-leifar** [-lɛi·vaϱ] fpl. Madlævninger. **-leysi (-is)** [-lɛi·sɪ] n. Mangel paa Mad, Mangel paa Levnedsmidler. **-lystugur** [-lɪsdoqoϱ] a. madlysten, som har god Appetit; sulten. **-maður** [-ma·ðøϱ] m. stor Spiser. **-mál** [-mau·*l*] n. Spisetid: *milli matmála,* mellem Maaltider. **-máll** [-maudʎ] a. som stadig snakker om Maden. **-málstími** [-maulsti:mɪ] m. Spisetid. **-mangari** [-mauŋgarɪ] m. Spækhøker. **-mikill** [-mɪ·ɡ̊ɪdʎ, -mɪ·ķ-] a. med rigelig Mad; rig paa Næringsstof: *ætti til þess* (ɔ: *útsæðis) að taka hans matmestu tegund* (LFR. I. 27). **-móðir** [-moᵘ·ðɪϱ] f. Madmoder.

matnaður (-ar) [mahdnaðoϱ] m. Kost: *eg átti gott í matnaði* (Árm. I. 27); *m. og fatnaður,* Kost og Klæder (Eyf.): *Hann vildi eiga gott í matnaði. En varð oftast að hátta hungraður* (Ísaf. '19, 11).

matníðingur [ma:dni·ðiŋgoϱ, ma:t-] m. en som er karrig paa Mad, som sulter sine Folk.

matningur (-s) [mahdniŋgoϱ] m. Kappestrid: *Mér þykir leiðinlegt að heyra þennan matning meðal góðra manna um það, hverju eigi sök á, að útgjöldin eru aukin* (Alþ. '11, B. 756), *fara í matning (um e-ð),* begynde at strides (om n-t): *megum vér gleðjast yfir, að félagið og þess forstöðumenn ekki fóru í neinn matning* (JSig. i ÞThLfr. III 324).

mat offur [ma:dof·oϱ, ma:t-] n. Madoffer. **-poki** [-t-po·ɡ̊ɪ, -po·ķɪ] m. Madpose. **-ráð** [ma:drau·*ð*, ma:t-] npl. Forvaltning og Uddeling af Madforraad. **-ráður (-s, -ar)** [-rau·ðøϱ] m. Proviantforvalter. 1. **-reiða (-u)** [-rɛi·ða] f. = **matreiðsla.** 2. **-reiða** [-rɛi·ða]vt. og vi. lave Mad. **-reiðing (-ar)** [-rɛi·ðiŋk] f., **-reiðsla** [-rɛiðsla] f. Madlavning.

matreiðslu bók [ma:drɛiðsløboᵘ:k, ma:t-] f. Kogebog. **-kona** [-ko:na] f. Kokkepige, Kogekone; *hún er afbragðs m.,* hun forstaar sig udmærket paa Madlavning. **-list** [-lɪs·t] f. Kogekunst. **-maður** [-ma:ðøϱ] m., **-sveinn** [-svɛid·v] m. Kok.

mat reykur [ma:drɛi·gøϱ, ma:trɛi·køϱ] m. Madduft; overf. en Smule: *gat mér ei af honum matreyk* (ODavVik. 213). **-reki** [-rɛi·ɡ̊ɪ, -rɛi·ķɪ] m. spiselige Ting, som driver op paa Vandbredden. **-sala** [-t-sa·la] f. Salg af Mad, Forhandling af Fødevarer. **-sali (-a, -ar)** [-sa·lɪ] m. **1.** Spisevært: *borða hjá matsala.* — **2.** Mand, som forhandler Madvarer: *búð matsala.* **-salur** [-sa·løϱ] m. Spisesal: *m. (í klaustri),* Refektorium. **-sár** [-sau·r] a. karrig paa Mad. **-seðill** [-sɛ·ðɪdʎ] m. Menu. **-seld** [-sɛlt, mas:ɛlt] f. Madlavning; — overf.: *það var ljóta matseldin,* sikken en Redelighed. **-selda (a)** [-sɛlda] vt. og vi. lave Mad. **-selja (-u, -ur)** [-sɛlja] f. **1.** Husholderske (egl. den Kvinde, der uddeler Maden; anvendes i Reglen om Husholdersker, men kan undertiden findes anvendt om selve Husets Frue); *setja upp matselju,* springe baglængs op paa et höjere Stade end det, man staar paa (JÓlGrv. cit. i ÓDavSk. 161); (Ordspr.) *margur er matselju bitinn (mörg er matselju sleikjan),* Kokken faar mangen Bid (Málshb. 216). — **2.** den först opstukne Jordklump i et Lag, f. Eks. i en Törvegrav (Árn.). **-semd** [ma:tsɛmt] f. Næring.

matsgerð, -gjörð [ma:tsɟɛr*ð*, -ɟör*ð*] f. Vurderingsforretning; *(á jörð)* Matrikuleringsforretning; *(í sætjóni)* Dispache (i Havari).

mat siður [ma:tsɪ·ðøϱ] m. Spiseskik, Bordskik. **-sínkur** [-siũgøϱ, -siŋkøϱ] a. = **matsár.** **-skapa** [-sga·ba, -sga·pa] vt. = **matreiða.** **-skapur** [-sgaboϱ, -sgapoϱ] m. Fødemidler, Mad. **-skápur** [-sgau·boϱ, -sgau·poϱ] m. Madskab. **-skeið** [-sɟɛi·*ð*] f. Spiseske. **-skemd** [-sɟɛmt] f. Madfordærvelse. **-skifti** [-sɟɪfdɪ] npl. Uddeling af Mad. **-skygn** [-sɟɪgv] a. = **matsár.**

matskona [ma:tsko·na] f. Vurderingskvinde.

mat skrá [ma:tsgrau·] f. Menu. **-skreið** [-sgrɛi·*ð*] f. törret Fisk til Føde: *fluttist lítil skreið af Íslandi, er þá var kallat m.* (LFR. VII. 4).

mats maður [ma:tsma·ðøϱ] m. Vurderingsmand, Synsmand, Taksationsmand: *m. jarðar, m. skaðabóta;* — Vrager (af Fisk osv.). **-nefnd** [-nɛmt] f. Vurderingskommission.

mat spar [ma:tsba·r] a. som sparer paa Maden. **†-speri (-a, -ar)** [-sbɛ·rɪ] m. Person, som sparer paa Maden (Lbs. 102, 8vo). **-spjöll** [-sbjödʎ] npl. Fordærvelse af Mad.

mátstaða [mau:tsda·ða] f. Matstilling.

°**mat stingur** [ma:tsdiŋgøϱ] m. Gaffel. **-strit** [-sdrɪ·t] n. Madstræv. **-stöð** [-sdö·*ð*] f. Spisested.

matsupphæð [ma:tsʏhp(h)ai*ð*] f. Vurderingssum, Taksationssum: *Miða skal matsupphæðina við þá fjárhæð* (Stj. '05, A. 106).

matsveinn [ma:tsvɛidv] m. Kok.

mats verð [ma:tsvɛr*ð*] n. **1.** *(verð fyrir mat)* Pris paa Mad, Madpris. — **2.** vurderet Pris: *m. verðbrjefa,* Notering (af Værdipapirer). **-vottorð** [-vohdor*ð*] n. *(um fisk osfr.)* Vragerattest.

mat sæll [ma:tsaidʎ] a. **1.** *(auðugur að mat)* rig paa Føde; spec. som faar megen Mad (Fødemidler) forærende el. uden Möje. — **2.** *(rífur á mat)* rundhaandet paa Mad. °**-sölubúð** [-sölobu:*ð*] f. **1.** *(veitingastaður)* Restauration. — **2.** *(verslun, þar sem matur er seldur)* Madudsalg, Udsalg af Fødemidler. **-söluhús** [-söløhu:s] n. **1.** Restauration. — **2.** Pensionat. **-sölumaður** [-söløma:ðøϱ] m. = **matsali.**

mátt [mauht] 2. p. sg. præs. ind. og sup. af **mega.**

Matta (Möttu, Möttur) [mahda, möhdø(ϱ)] f. npr. Dim. af *Matthildur.*

°**máttar baðmur** [mauhdarbað·møϱ] m. Magtstolpe, mægtigt Træ; om en Mand, der er Slægtens Støtte (JHall. 187). **-gildi** [-ɟɪl·dɪ] n. Magtgyldighed. **-naumur** [-nöy:møϱ] a. svag. **-raftur** [-a-raf·doϱ] m. = **máttartrje.** **-stoð** [-ϱ-sdo:*ð*] f., **-stofn** [-sdob·v] m., **-stólpi** [-sdoᵘl·bɪ, -sdoᵘl·pɪ] m. **a.** Hovedstolpe, Grundpille: *máttarstólpar úr trje.* — **b.** overf. Magtpille, vigtigste Støtte: *klaustrin voru máttarstólpar kaþólsku kirkjunnar hjer á landi.* **-trje** [-trjɛ:] n. **a.** *(aðalstoð)* Grundpille; *(aðalbjálki)* Hovedbjælke, bærende Bjælke i en Bygning. — **b.** overf. *m. jarðarinnar* (om Bjærgene) (JHall. 347). **-viður** [-r-vɪ:ðøϱ] m. = **máttartrje.**

mátt dreginn [mauhdrɛi·jɪ*n*] a., **-farinn** [mauhtfa·rɪ*n*] a. afkræftet.

Matthías (-ar, -ar) [mahdija·s] m. npr. Mathias, Mads.

Matthildur [maht(h)ɪldøϱ] f. npr. Mathilde.

Matti (-a, -ar) [mahdɪ] m. npr. Dim. af *Matthías.*

matti [mahdɪ] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **meta.**

mátti [mauhdɪ] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **mega.**

máttkur [mauhdgøϱ] a. = **máttugur.**

mátt laus [mauhdlöys] a. uden Kræfter, svag. **-leysi (-is)** [-lɛisɪ] n. Mangel paa legemlige Kræfter, Svaghed, Kraftløshed. **-leysingi** [-lɛi·siŋɟɪ] m. Menneske uden Kræfter. **-lítill** [-li·dɪdʎ, -li·tɪdʎ] a. svag, med svage Kræfter. **-súla** [-t-su·la] f. stærk, mægtig Söjle.

máttugleiki [mauhdoqlɛi·ɟɪ, -lɛi·ķɪ] m. = **máttuleiki** 2.

máttugur (smtr. **máttkur**; comp. **máttugari** og **máttkari**; superl. **máttugastur** og **máttkastur)** [mauhdoqøϱ, mauhdgoϱ; mauhdoqarɪ, mauhdgarɪ; mauhdoqasdøϱ, mauhdgasdøϱ] a. **1. a.** *(sterkur)* kraftig. — **b.** *(voldugur)* mægtig. — **2.** *(fær um)* i Stand til n-t. *m. e-s, m. að gera e-ð.* — **3.** adv. *-lega.*

máttuleiki [mauhdolɛi·ɟɪ, -lɛi·ķɪ] m. **1.** *(möguleiki)* Mulighed. — **2.** *(hæfileiki, kraftar)* Ævne: *hann hefur máttuleika til þess, en vantar tækifærið.*

máttur (-ar, mættir) [mauhdøϱ, maihdɪϱ] m. **I. 1.** *(afl)* Kraft, Styrke: *trúa á mátt sinn og megin,* tro paa sine egne Kræfter; *minni máttar,* svagere; underlegen. — **2. a.** *(geta)* Formue, Kraft, Ævne: *af veikum mætti, máttum,* efter ringe Ævne. — **b.** *(vald)* Magt. — **3.** *(heilsa)* Helbred, Styrke, Kræfter. — **II.** *(matbjörg)* Forraad af Levnedsmidler: *vera góður bæði með hey og mátt* (Skaft.).

mátt vana [mauhdva·na] a. indec., **-vani** [-va·nɪ] a. fuldstændig afkræftet. **-viður** [-vɪ·ðøϱ] m. = **máttartrje.** **-þrotinn** [-t-þro·dɪ*n*, -þro·t-] a. udmattet.

mátulegur [mau:dolɛ·qøϱ, mau:tø-] a. passende, med det rette Maal: *frakkinn er alveg m.,* Frakken sidder udmærket; *það var mátulegt handa honum* el. *á hann* el. *honum mátulegt,* der fik han hvad han skulde have, han fik hvad han havde fortjænt; — adv. *-lega,* i det rette Maal, passende: *hann kom mátulega,* han kom lige tilpas.

mátum [mau:do*m*, mau:to*m*] 1. p. pl. imp. ind. af **meta.**

mátun (-ar) [mau:do*n*, mau:tø*n*] f. Pasning, Tilpasning.

matur (-ar, -ar) [ma:døϱ, ma:tøϱ] m. **I. a.** Mad, Føde: *það er enginn matur í því,* det er der ingen Mad i, det er en meget sløj Mad; *m. og drykkur,* Mad og Drikke; *bera mat á borð,* dække op med Mad; *komdu í matinn,* kom at spise; *vera upp á mat,* faa Føden som Lön, jfr. *matvinnungur;* — *hvítur m.,* Mælkemad; *taka mat,* ukendt Kunst (JÓlGrv. cit. i ÓDavSk. 161); (Ordspr.) *m. er mannsins megin,* Mad er Mandens Kraft; *þar er jeg, sem maturinn er, þó ekki sníki jeg* (GJ.), jeg er der, hvor Maden er, om end jeg ikke snylter; (Talem.) *e-m verður m. úr öllu,* en forstaar at göre Brug af hvadsomhelst; *e-r gerir sjer mat úr e-u, e-m verður matur úr e-u,* en fører sig n-t til Nytte: *Hann er svo glöggur og greindur, að honum verður m. úr öllu, smáu og stóru* (Eimr. XV. 149); *e-r er dauðans m.,* en er Dødsens; — jfr. *eldsm., hreppsm., kleppsm.* — **b.** Kraft, Saft: *sjóða matinn úr (kjötinu, slátrinu),* koge (Kødet, Indmaden) til det har tabt al Saft og Kraft (Breiðd.). — **2.** overf. n-t interessant, kraftigt, pikant: *það er nú m. í þeim frjettum; — hnipti hver í aðra þegar þær heyrðu eitthvað það, sem þeim fanst m. í* (som de fandt var interessant, pikant) (JTrL. 218). — **II.** *(fleygur til að festa með)* **a.** lille Kile til at fæste med Gjorden under Øret paa en *askur,* s. d. O. — **b.** *(á hefli)* Hövlkile.

†mátur (-s, -ar) [mau:døϱ, mau:tøϱ] m. = *máti* 1., Maade: *leikur er góður ef m. er með* (SchMál.) *(ef mátinn fylgir)* (GJ.).

mat urt [ma:dʏϱt, ma:t-] f. Madurt, Køkkenurt. **-urtarækt** [-ʏϱdaraiχ·t] f. Dyrkning af Køkkenurter. **-vandur** [-vandøϱ] a. kræsen. **-vara** [-va·ra] f. Madvare(r). **-vendni** [-vɛn·t, -vɛndnɪ] f. indec. Kræsenhed. **-vendnisgoggur** [-vɛntsgog:øϱ, -vɛndnɪs-] m. Madvrager, kræsen Person. **-vinningur** [-vɪn·iŋgøϱ] m., **-vinnungur (-s, -ar)** [-vɪn·uŋgøϱ] m. Person, som kun faar Føden til Lön for sit Arbejde: *Seinast færið þið geispandi í eftirlaunahreiðrið og verðið líklega ekki matvinnungar hinu megin* (GFrSex. 109). **-vist** [-vɪst] f. Føde, Kost. **-væli** [-vai·lɪ] npl. Fødemidler, Levnedsmidler. **-þroti** [-t-þro·dɪ, -þro·tɪ] a. som er læns paa Levnedsmidler, hvis Levnedsmidler er sluppet op. **-þurfi** [-þʏrvɪ] a. som trænger til Mad.

mauk (-s) [möy:k] n. **1.** sammenrört Mad, Röre, Vælling: *sjóða e-ð í m.* °**2.** Syltetöj.

mauka (a) [möy:ga, möy:ka] vt. göre n-t til Vælling; *(mauksjóða)* mørkoge, koge n-t indtil det er en Vælling: *maukuð jarðepli,* Kartoffelmos.

mauk rjettur [möy:grjɛhdøϱ, möy:k-] m. Madret af forskellige Bestanddele (GFrTís. 116). **-sjóða** [-k-sjoᵘ·ða] vt. (jfr. *mauka)* gennemkoge, koge til Vælling. **-tyggja** [-tɪɟ·a] vt. tygge ganske smaat; — pp. *-tugginn,* spytæltet: *skirpa út úr sér mauktuggnu tóbaki* (Eimr. VII. 34). **-vella** [-g-vɛdla, möy:k-] vt. = **mauksjóða.**

maul [möy:*l*] n. Gumlen.

maula (a) [möy:la] vt. **a.** *m. (matinn),* gumle paa (Føden). — **b.** spise i smaa Portioner meget lidt ad Gangen, gnaske: *m. e-ð upp,* spise n-t op (om Smuler og Lævninger).

maur (-s, -ar) [möy:r] m. **1.** (zool.) Myre (formica). — **2.** (zool.) Mide (acarus): *Þá er til fjöldi af maurtegundum, steinalús fagurrauð ... kláðamaur — fjárkláðamaur og ostamaur* (ÞThLýs. II. 578). — **3.** pl. *maurar,* Grunker, Penge, Rigdom (i foragtelig Bet.).

maura búð [möy:rabu:*ð*] f. Myretue. **-hólf** [-hoᵘl *v*] n. Pengeskuffe (foragteligt). **-karl** [-kar·dʎ, -kad·ʎ] m., **-púki** [-pu:ɡ̊ɪ, -pu:ķɪ] m. rig

Gnier. **-sýra** [-si·ra] f. Myresyre. **-tegund** [-te·gont] f. Mideart, Myreart. **-vefur** [-vɛ:voᴂ] m. Spindelvæv. **-þúfa** [-þu·va] f. Myretue.

maur björn [moyr bjo(r)dn] [illegible] **mauræta. -drepandi** [-drɛ·bandi, -drɛ·p-] a. midedræbende: [illegible] *kindurnar baðaðar í m. legi* (Alþ. '11, B. 950). **-fluga** [-fly·qa] f. Myre (formica). **-flugnategund** [-flygnatɛ·gont] f. Myreart. **-gleypa** [illegible -gløi·pa] f. [illegible] **mauræta.**

maurildi (-is, pl. ds.) [mœy·rtldt] n. Morild.

maursmoginn [möyᴂ·smoi·jtn] a. ødelagt af Myrer el. Mider.

maurungur (-s, -ar) [möy:ruŋgoᴂ] m. Torsk, der fanges i Laguner el. Søer, der staar i Forbindelse med Havet: *Þorskar eða þyrsklingar þeir, sem stundum veiðast í vatninu, eru kallaðir maurungar* (ÞThFerð. IV. 25, jfr. BSæmFisk. 42 og de der citerede Værker). *maurungs mör,* Hav (JÁÞj. I. 473).

mauræta [möy:rai·da, -ai·ta] f. (zool.) Myresluger (myrmecophaga).

mausalykt [moy:salɪ·t] f. muggen Luft (Af., Rask).

mausast (a) [möy:sast] vrefl. = *dunda,* göre n-t langsomt; pille ved n-t Smaaarbejde: *og sjaltur fór hann ekki til kirkjunnar, heldur var hann heima eitthvað að m.* (JÞorkÞjs. 324); *mausast í maurum,* ruge over Penge (om en Gnier).

mausi (-a) [möy:sɪ] m. Muggenhed, Ødelæggelse ved Muggenhed (ASkaft.).

mauskra (a) [möys·gra] vt. og vi. mumle: *m. í barm sjer* (Lbs. 102, 8vo).

me [mɛ:] interj. og n. Faarets Lyd; i Barnesproget benyttet som Navn paa selve Dyret: Bælam.

með (og °**meður)** [mɛ:ð, mɛ:ðoᴂ] præp. med dat. og acc. med; Forskellen paa dat. og acc. er den, at acc. betegner et mere afhængigt, dat. et mere sideordnet Forhold, f. Eks.: *þeir komu með líkið,* de kom med (ɔ: medbragte) Liget, men *þeir komu með líkinu,* de kom i Følge med (samtidig med) Liget.

A. med dat.: **I.** i egl. Bet. om Rum, Sted, Personer og Ting: **1.** med, tillige med, i Følge med, sammen med (om Personer): *vera með e-m,* være sammen med en, være i Selskab, Følge med en; *vera e-s staðar m. e-m,* være et el. andet Steds i Selskab med en; *viltu vera m.?* vil du lege med mig? (is. i Börnesprog); *vera í för m. e-m,* rejse sammen med en, i ens Selskab; *vera að vinnu m. e-m,* arbejde sammen med en; *ferðast m. e-m,* rejse sammen med en; *fara m. e-m,* gaa, rejse med en, følge en; *hann fór m. honum í leikhúsið,* han gik med ham i Teatret; *hann fór m. honum til Danmerkur,* han rejste med ham, fulgtes med ham til Danmark; *hann fór m. konu sinni til útlanda,* han ledsagede sin Kone til Udlandet; *koma m. e-m,* komme (et Steds) sammen med en, komme i ens Følge el. Selskab; *komdu m. mjer!* kom med mig! følg med! — **2.** beslægtet med foregaaende, ved, hos, opholdende sig hos, iblandt, imellem; *sitja m. e-m,* sidde hos en; *m. fríðu föruneyti,* fulgt af en smuk Skare; *fara, koma, sigla osfr. með skipi,* rejse, ankomme, sejle osv. med et Skib. — **3.** om Ting og Personer: *taka e-ð (e-n) m. sjer,* tage n-t (en) med sig; *koma m. e-ð m. sjer,* bringe n-t med sig; *hafa e-n (e-ð) m. sjer,* tage en (n-t) med; *hafa e-ð (e-n) í brott m. sjer,* bortføre n-t (en). — **4.** sammen med, i Følge med, om Ting (hvor man kunde vente acc.): *þeir komu með mörgum skipum.* — **II.** om Hjælp, Bistand: **1.** med, paa ens Side: *fá menn m. sjer,* faa Folk med sig, til at hjælpe sig, paa sin Side; *gera e-ð m. e-m,* hjælpe en med at göre n-t; *berjast m. e-m,* kæmpe sammen med en, deltage i en Kamp paa ens Side; *finna til m. e-m,* føle med en; *hafa meðaumkun m. e-m,* have Medfølelse med en; *leggja til m. e-m,* hjælpe en i Ord; *halda m. e-m,* holde med en; *hvor hélt m. sinni trú* (JÁÞj. I. 661); *mæla fram m. e-m,* anbefale en; *sjá um m. e-m,* se til en, se til med en (og hjælpe ham i Nødsfald); *gefa m. barni,* bidrage til et Barns Underhold (spec. om Alimentationsbidrag). — **2.** overensstemmende med: med, for: *vera m. e-m,* holde med en, dele ens Anskuelser; *vera m. e-u,* være med n-t, være enig i n-t; *með e-u máli og móti,* for og imod en Sag (pro & contra). — **3.** i Fællesskab med, sammen med: *eiga e-ð m. e-m,* eje n-t i Fællesskab med en; *eiga barn m. konu,* faa Barn med en Kvinde; *leggjast m. manni, konu,* have Samleje med en Mand, en Kvinde. — **III. a.** om Midlet: med, ved, ved Hjælp af: *verja sig m. e-u, höggva m. e-u,* [illegible] *m. e-u,* [illegible] *hurðina með* (ved Hjælp af) *hurðarhringnum, og skaut lokunni fyrir m. ólinni* (Od. I. 18); [illegible] (JÁÞj. I. 133); [illegible] (Od. XIII. 12); [illegible] (Od. I. 8); [illegible] *hendi sinni í hina ilmandi skikkju hennar* (Il. III. 76); *þá hann leit þetta m. eigin augum* (Od. III. 50). — **b.** ofte elliptisk med Udeladelse af Verb.: *höggva sverði,* [illegible] **IV.** i abstrakte Udtr. om Middel og ledsagende Omstændighed: **1.** om Midlet (falder dog ofte sammen med den foreg. el. følg. Afd.): ved, ved Hjælp af, med: *m. kappi, m. reiði, m. fögrum orðum,* [illegible] *orðum* (Od. III. 17); [illegible] (Od. II. 23); [illegible] (Od. III. 17); [illegible] *um rökum* (TBókm. '94, 125); *skipa fyrir m. lögum,* anordne ved Lov; *m. lögum* (ved Lov) [illegible] *land byggja, en m. ólögum eyða* [illegible] ved en Klogskab [illegible] (Il. I. 26).

2. om Maade, ledsagende Omstændighed, Beskaffenhed, Forhold, el. lign.: paa, med: *m. þessum hætti,* paa denne Maade; *m. nokkuru móti,* paa nogen Maade; *m. mikilli blíðu, m. gleði, gráti, þolinmæði,* [illegible] Mildhed [illegible] (JÁÞj. I. 6[illegible]); [illegible] (paa ingen Maade) [illegible] (Od. II. [illegible]); [illegible] *miklum andvörpum* (JÁÞj. I. 374); *þá flugu þeir í hring, með tíðum vængja slætti* (Od. II. 25); *m. miklum hagleik, m. mikilli snild,* med stor Kunstfærdighed; *m. kappi,* ihærdigt, med Iver; *m. mikilli kostgæfni,* med stor Samvittighedsfuldhed; *m. ráði e-s,* ifølge ens Raad; *skal eg segja þér frá því með sannindum* (sandfærdigt) (Od. I. 10); *m. samþykki e-s,* med ens Samtykke; *Síðan skilja þau m. mikilli vináttu* (JThMk. 287); *m. þökkum,* med Tak. — **3.** om Aarsag, Grund, Betingelse, Hensigt (jfr. IX): *m. þeim tilgangi,* i den Hensigt; *m. því skilyrði,* paa den Betingelse. — **V. a.** indbefattet, iberegnet, med, inclusive: *það eru sjö krónur m. þeim tveimur, sem jeg borgaði í gær,* det er syv Kroner, iberegnet de to, som jeg betalte i Gaar; *kaffi m. kökum á 50 aura,* Kaffe med Kager (til, indbefattet) à 50 Øre. — **b.** som adv. med, ogsaa, tillige: *heimili vort og húsin m.,* vort Hjem og Hus tillige; *Nú höfðu lömbin nóga mjólk og ærnar mjólkuðu m. þar að auki,* nu fik Lammene rigelig Mælk, og Moderfaarene kunde desuden yde Mælk til daglig Brug i Husholdningen (GFrE. 70). — **VI. 1.** blandt, mellem: *vera m. hinum fyrstu (fremstu),* være (regnes) blandt de förste (ypperste); *álfar eru taldir m. ásum* (Eimr. I. 97); *sem ... verður að telja m. norskum völum* (TBókm. '94, 94); *þykjast (vera) maður m. mönnum,* (egl. mene at være en Mand blandt andre) have höje Tanker om sig selv. — **2.** *(meðal, hjá)* iblandt, hos: *það var siður m. þeim,* det var Skik og Brug iblandt dem; *hreyfingar til frjálsari trúmálaskoðana hafa látið á sér bæra, og það m.* (hos) *lærðustu mönnum þjóðarinnar* (ValDagr. 54); *m. öllum almenníngi,* hos Folk i Almindelighed (GV. i JÁÞj. I. xxv); *Þetta fyrirkomulag er m. Bretum* (i Storbritannien) (Alþ. '11, B. II. 887–888). — **3.** om Forholdet imellem, hvad der finder Sted imellem Personer, iblandt, indbyrdes: *það samdist m. þeim,* de blev enige om; *var ástúðlegt m. þeim,* de holdt meget af hinanden, der var et godt Forhold mellem dem; *það var mikil vinátta m. þeim,* de var meget gode Venner, der var et venskabeligt Forhold mellem dem; *binda e-ð fastmælum m. sjer,* aftale n-t bestemt; *það dró seint saman m. þeim,* de var længe om at komme overens; *hugsa e-ð m. (sjálfum) sjer,* tænke ved sig selv, i sit stille Sind; *þar skilur m. þeim,* der skilles deres Veje; *þreyta e-ð (sund, tafl osfr.) m. sjer,* kæmpe (kappes) indbyrdes i n-t (i Svømning, Skakspil osv.). — **4.** imellem, i Betydningen: skifte, dele imellem (ogsaa i mere abstrakt Bet.): *skifta e-u m. sjer,* dele n-t imellem sig: *Þessir goðar skiftu m. sjer landsstjórninni* (TBókm. '94, 26). — **5.** med, som Tillæg til, til: *borða kartöflur, brauð m. matnum,* spise Kartofler, Brød til Maden; *drekka m. matnum,* drikke til Maden. — **VII. 1.** om en Egenskab, som findes i el. ledsager noget (jfr. B. V.): *maður m. rauðu nefi,* rodnæset Mand, Mand med en rød Næse; *hann hafði flesta þá hluti m. sjer, er* (han var i Besiddelse af de fleste Egenskaber, som) *prýða góðan höfðingja;* — *hafa þá náttúru m. sjer,* have den Natur, være begavet med den Egenskab; *vera m. lífi, lífsmarki,* vise Tegn paa Liv; *vera m. öllum mjalla,* være ved sine fulde Fem; *ertu m. vitinu,* er du ved dine fulde Fem (ɔ: er du fra Forstanden?) (Od. XXI. 16); *vera m. fullri rænu* el. *m. ráði og rænu,* være ved Sands og Samling, være fuldt bevidst; *vera m. sjálfum sjer,* være sig selv; *sem ræður með miklu valdi yfir öllum A.* (Il. I. 4); *ganga, vera m. barni,* være frugtsommelig; *m. sínu lagi,* med egen Melodi; *klæði m. mörgum litum,* en Dug med mange Farver, mangefarvet Dug; *jörð með þremur kúgildum,* en Gaard med tre Kvilder. — **2.** om noget som en Del af n-t, hørende til, følgende med, om Ting: *vagn m. sterkum hjólum;* — *m. óskornum nöglum* osv.; *sterkt spjót m. hvössum eiroddi* (Od. I. 7); *menn m. vopnum, hestar m. klyfjum,* Mænd med Vaaben, bevæbnede Mænd, Heste med Oppakning; *skip m. rá og reiða,* fuldrigget Skib. — **3.** om Indhold: med, indeholdende: *tók diska m. allskonar slátri* (Od. I. 9); *tunna m. víni (í),* en Tønde med Vin. — **4.** om Tiden: **a.** ved, henimod: *m. kvöldinu,* henimod Aften, ved Aftenens Komme; *m. degi,* ved Daggry, ved Dagens Frembrud. — **b.** om Udstrækning og Gentagelse: *m. dægri,* [1]) hvert Døgn: *bað draumkonan hana að gefa sér mjólk fyrir barn sitt, 4 merkur m. dægri í mánuð* (JÁÞj. I. 7); [2]) i Løbet af et Døgn: *hestar þeirra frusu þá til bana m. dægri* (ÞThÁrf. 62); *m. hverju dægri, m. degi hverjum* el. *m. hverjum deginum (sem líður (leið)),* hver eneste Dag: *gæruskinn af sauðum þeim, sem Akkear slátruðu þar með degi hverjum* (Od. 432); *fara batnandi, versnandi osv. m. degi hverjum;* — *púkinn horaðist m. hverju dægri* (JA. Þj. I. 497): *m. ári,* hvert Aar: *hann komst svo vel í tána, að sagt var hann keypti jörð m. ári* (JÁÞj. I. 361); *hefur eðlilega gleymzt m. tímanum* (med Tiden, efterhaanden) (TBókm. '93, 223); *m. slætti,* i Begyndelsen af Høstetiden: *Kvaðst hann þegar m. slætti hafa haft beyg af að hún mundi vera óljett* (PGAnn. 43); *hafði fjaran ... verið gengin m. lágflæði* (ved Ebbetid) *og kvikulausu allar götur út í Skessuskál* (GFrE. 58).

VIII. om Sted, med Betydningen: ved, i Nærheden af, langs, langs med, i Retning til, imellem: **1.** med adv. betegnende Retningen: *upp m., ofan m., fram m., norður m., út m., inn m.* osv., *upp (niður) með ánni,* langs med Floden, op (ned) efter; *með* og *fram með,* langs med: *fara (fram) m. landinu,* sejle langs Kysten; *suður m. landi,* langs Landets Sydkyst; *m. endilöngu landi,* langs hele Kysten; *m. sjónum,* langs med Stranden; [illegible], hist og her langs med det umejede Græs (JÁÞj. I. 1[illegible]); [illegible] *m. löndum,* Isen paa Floden havde løsnet sig langs med Bredderne. — **2.** mellem, imellem: *m. stöfnum,* fra Stævn til Stævn, mellem Forstævn og Bagstævn; *m. endum,* fra den ene Ende til den anden; *fara m. húsum,* gaa fra det ene Hus til det andet (for at tigge).

IX. 1. adverbielle Udtryk: *m. öllu,* fuldstændig; *hjer m.,* hermed, herved; *þar m.,* dermed; [illegible], til Dels, blandt. — **2.** cj. *m. því* og *m. því að,* eftersom, da: [illegible] *að setjast aftur* (JThPs. 45); *m. því* [illegible] *á S. var ekki mikill lögskilamaður* (JThMk. 34).

B. med acc.: **I.** i egl. Bet. om Rum, Sted, konkrete Betegnelser: **1.** i Betydningen: have, føre, bringe el. lign. noget hos el. med sig: *koma m. e-ð*, komme med n-t, medbringe n-t: *koma heim m. e-ð*; — *kemur aptur m. skrifaða rímnabók allþykka* (JThMk. 12); *kemur þar konungur m. her sinn*; *fara m. e-ð*, gaa bort med n-t; *hann fór m. bókina*, han gik sin Vej med Bogen; *nú skaltu fara þángað m. skip þitt og menn þína* (Od. III. 49); *jeg fór m. hann í leikhús*, jeg tog ham med i Teatret; *hann sigldi m. konu sína og börn*, han sejlede (til Udlandet) med sin Hustru og Börn; *sigla m. skip*, føre et Skib, være Kaptejn paa et Skib; *Syntu nú m. mig* (svöm nu med mig) *til Íslands* (JÁÞj. I. 494); *vera m. e-ð*, have n-t mellem Hænderne, holde paa en Genstand: *hvað ertu með?* hvad har du der?; *og stæði fremst í stofudyrunum, með hjalm, skjöld og tvö spjót* (Od. I. 12); *var opt í sendiferðum með bréf og peninga* (JThMk. 404); *nema staðar m. e-ð*, standse med n-t (ɔ: bærende paa n-t); *burt m. hann!* væk med ham!; *áfram m. þig!* frem med dig! — **2.** i overførte Betydninger: **a.** om Beskæftigelse og Handling: *vera m. e-ð*, have n-t for, være beskæftiget med n-t: *við erum m. m-in*; — *fara m. e-ð*, behandle n-t: *farðu varlega m. postulínið, það er brothætt*, husk at behandle Porcellænet forsigtig, det er skrøbeligt; *fara m. mál fyrir rjetti*, føre en Sag for Retten; *fara illa m. gesti sína*, behandle sine Gæster daarlig; *fara m. vísu*, fremsige et Vers; *fara m. þvætting, lygi* osv., fortælle Vrövl, Løgn, ɔ: vrövle, lyve; *fara m. spádóma*, spaa, fortælle Spaadomme; *versla m. e-ð*, handle med n-t. — **b.** betegnende et Forhold, m. H. t., angaaende, Omstændighed el. lign.: *með handiðnirnar er alt öðruvísi ástatt*, med Haandværket er Forholdene helt anderledes; *eins er því varið m. manninn*, saaledes forholder det sig ogsaa med Manden; *svo er m. jurtirnar sem dýrin*, det forholder sig med Planterne som med Dyrene (Eimr. I. 155); *m. þetta sem alt annað*, med Hensyn til dette som alt andet; *hversu sem til tekst með það*, hvorledes det saa end gaar med det; *hvernig takist með vegabætur og brúargerðir*, hvorledes det gaar med Vej- og Broanlæg; *Steinar ... sagði ... að fyrst væri presturinn og so Rænka, með að* (med Hensyn til at) *ríða eins og djöfullinn* (ÞGjOs. 103 - 104); *ánægður með e-ð*, tilfreds med n-t; *eiga m. e-ð*, have Ret til n-t (se *eiga*); *eiga hægt m. e-ð*, have let ved n-t; *eiga fult í fangi m. e-n*, have nok at bestille med en, næppe kunne magte en; *búinn m. e-ð*, færdig med n-t; *vera kominn langt (stutt) m. e-ð*, være (kommen) langt (kort) med n-t; *vera öðrum til byrði m. skuldalið sitt*, falde andre til Byrde med sin Familie; *er nokkuð meira m. það?* er der noget mere?; *ekki meira m. það*, dermed basta. — **c.** bet. en ledsagende Omstændighed: *m. hlátur og sköll* (EiÓlLf. 51) = *m. hlátrum og sköllum*. — **II.** langs med: *Kafaldið ... hvein ofan m. hurðirnar* (ÞGjD. 14). — **III.** med Ordenstal (om Ledsagelse): *m.* (sædv. *við*) *annan mann*, selv anden; *m. tólfta mann*, selv tolvte, med tolv Mand, vedkommende selv iberegnet. — **†IV.** om Emnet, Materialet, hvoraf n-t bestaar: *af: Pottur hvör sá er m. eyr* (Vísn. 314). — **V. a.** om en ledsagende Egenskab (jfr. A. VII.): *m. rautt nef, m. fallegt hár, m. blá augu, m. bólur í andlitinu, m. áblástur, m. ör á kinninni*; *vera m. berkla í fæti*, have Tuberkler i Benet; *m. hendurnar í vösunum*, med Hænderne i Lommerne; *Þeir liðu nokkra stund undan vindi m. útbreidda vængi* (ɔ: holdt dem udbredte); *vera m. annan fótinn fastan í ístaðinu*, have det ene Ben fast i Stigbøjlen; *þeir voru m. annan fótinn í Noregi* (holdt halvvejs til i Norge) (TBókm. '94, 52). — **b.** om Klæder o. l.: *m. nýjan hatt*, med en ny Hat; *klæddur í kjól og m. hvítan kraga um hálsinn* (JThMk. 184). — **c.** om Følge og ledsagende Omstændighed og Maade: *m. það létu þeir frá landi*, dermed sejlede de af Sted (BiskAnn. i Safn I. 83); *m. það skildu þeir* (ibid. 98); *(hann) komist seint heim m. illan leik* (med Nød og næppe) (Od. IX. 21); *nú er ekki nóg m. það*, det er ikke nok dermed. — **d.** om Indhold: *þar stóðu og tunnur m. gamalt, ljúffengt vín* (Od. II. 32); — om sjæleligt Indhold: *fullur m. drauga, forynjur* osv., (om Mennesker) fuld af Spøgelser, overnaturlige Væsener osv.; „*Kjóstu nú að spíssa eitthvað sem þjer þykir bezt; jeg skal borga*". *Þá segi jeg m. táviskunа* „*Til það sé þá hjer, eða sje til búið?*" (EiÓlLf. 55); *þarna ertu lifandi kominn m. bölvaða vitleysuna*, sikke noget forbandet Sludder, du kan finde paa at sige.

meðábyrgðarmaður [mɛ:ðaubɪr(q)ðarma:ðøϱ] m. Medskyldner.

1. meðal (-s, meðul) [mɛ:ðal, mɛ:ðøl] n. **a.** Middel, Lægemiddel: *besta m. við leiðindum*, det bedste Middel mod Kedsomhed. — **b.** *(læknislyf)* Lægemiddel, Medicin: *taka inn m.*, tage Medicin.

2. meðal [mɛ:ðal] præp. med gen. **I.** *m.*, ogs. *á m.* el. *í m.*, mellem, iblandt. — **II.** som förste Sammensætningsled: **1.** mellem- (i overf. Bet.): *meðalganga*, Mægling; *meðal-sæti* osv. — **2. a.** middel-, gennemsnitlig: *meðalmaður*, en Mand af Middelhöjde; *meðal-ár* osv. — **b.** *(ljelegur)* middelmaadig; maadelig, jfr. *meðallag*. — **3.** med en foregaaende Nægtelse: *ekki meðal-* = *meira en meðal-* (is. med Skældsord), ikke nogen almindelig, mere end en almindelig: *ekki meðal-flón, ekki meðal-skræfa* osv.

meðalafræði [mɛ:ðalafrai:ðɪ] f. indec. Farmakologi.

meðalágóði [mɛ:ðalau:goᵘðɪ] m. **1.** *(ágóði til jafnaðar)* gennemsnitlig Vinding. — **2.** *(ljelegur, lítill ágóði)* middelmaadig Vinding.

meðala lækningar [mɛ:ðalalaihgniŋgaϱ] fpl. Helbredelse v. Hj. af Medicin. **-læknir** [-laihgnɪϱ] m. Læge, der anvender Medicin: *Hómópatinn fær dýrðina, en læknirinn er álitinn klaufi og enginn m.* (Eimr. XVII. 168). **-sull** [-sʏd·λ] n. **1.** kraftløs Medicin. — **2.** stadig, overdreven Brug af al Slags Medicin.

meðal ár [mɛ:ðalau:r] n. Middelaar. **†-auki** [-öy:ɉɪ, -öy:ķɪ] m. = **milligjöf**. **-beltin** [-bɛλdɪn] npl. med Art. de tempererede Zoner. **°-brigði** [-brɪq·ðɪ, -brɪg·ðɪ] npl. (jfr. *sambrigði*) Mellemform, Overgangsform: *milli þessara greina og hinna greinanna eru þó engin m.* (Kølpin Ravn 103). **-búskapur** [-bu:sgaboϱ, -bu:sgapoϱ] m. almindelig, gennemsnitlig Bedrift. **-dagsverk** [-daχ·sverk] n. gennemsnitligt Dagsarbejde. **†-drýgindi** [-drɪ:ɉɪndɪ] npl. Middeldrøjhed. **†-farandi (-a, -endur)** [-fa:randɪ] m., **-fari (-a, -ar)** [-fa:rɪ] m. Formidler, Midler. **-ferð** [-fɛr·ð] f. **1.** Formidlen, Mægling. **2.** almindelig ordinær Hastighed. **-fjarlægð** [-fjar·laiqð, -laigþ] f. Middelafstand. **-flón** [-floᵘ:n] n. ordinær Tosse; is. i Forb. med en Nægtelse: *ekki m.* el. *meira en m.*, mere end en almindelig, ordinær Tosse. **°-færi** [-fai:rɪ] n. Medium. **-gáfur** [-gau:vøϱ] fpl. middelmaadig Begavelse, ordinær Begavelse: *maður með meðalgáfum*, et ordinært begavet Menneske. **-ganga** [-gauŋ·ga] f. Mægling. **-gangari (-a, -ar)** [-gauŋ·garɪ] m. Midler, Mægler. **-greind** [-grɛin·t] f. Middelforstand, almindelige Evner. **-greindur** [-grɛin·døϱ] a. med almindelig Forstand. **-gæði** [-ɉai:ðɪ] npl. Middelgodhed. **-göngumaður** [-göyŋ·goma·ðoϱ] m. = **meðalgangari**. **-heyskapur** [-λ-(h)ɛɪ:sgaboϱ, -sgap-] m. almindelig Høhost. **-henda** [-(h)ɛn·da] f. *m. mikla (mesta)*, en Variation af *skammhenda* (s. d. O.) med Helrim i alle fire Linjer, rimende med 1. og 3 Linjes Enderim. **-hestur** [-(h)ɛs·døϱ] m. **1.** *(meðalstór hestur)* Hest af Middelstörrelse. — **2.** *(hestur í meðallagi)* Hest af Middelkvalitet. **-hiti** [-(h)ɪ:dɪ, -(h)ɪ:tɪ] m. Middelvarme, Middeltemperatur. **-hnefahögg** [-l-hvɛ:vahök] n. ganske almindeligt Næveslag. **-hóf** [-λ-(h)oᵘ:v] n. **1.** Maadehold: *m. í mat og drykk*. — **2.** Middelvej: *mjótt* (el. *vandratað*) *er meðalhófið*, Middelvejen er vanskelig at finde. **-hraði** [-l-hϱa:ðɪ] m. Middelhastighed; — (mus.) moderato, maadeholdende. **-hross** [-hϱos·] n. = **meðalhestur**. **-hæð** [-λ-(h)ai:ð] f. Middelhøjde. **-höfðingi** [-(h)öv·ðiŋɉɪ, -(h)öb·ð-] m. Høvding af almindelig Slags; höjsindet el. gavmild i samme Grad som Folk i Alm. er. **-jörð** [-l-jör·ð] f. middelgod Gaard. **-kafli** [-kab·lɪ] m. Haandfang paa et Sværd. **-kaup** [-köy:p] n. Middellön. **-kýr** [-ķi:r] f. Ko, som malker gennemsnitligt Kvantum. **-kuldi** [-kʏl·dɪ] m. Middelkulde, Middeltemperatur. **-kvenmaður** [-kvɛn·maðoϱ] m. Kvinde af sædvanlig Höjde, Styrke el. Dygtighed til Arbejde. **-lag** [-a-la:q] n. **1.** Mellemgrad, Middelmaadighed; *í meðallagi*, nogenlunde, middelmaadigt; *í betra (verra) meðallagi*, over (under) det middelmaadige. — **2.** middelmaadig ɔ: ikke særlig godt: *það var meðallagi gott*, det var kun som saa; *hann var meðallagi vitur*. **-land** [-lan·t] n. npr. Egn i VSkaft. **-lendingur (-s, -ar)** [-lɛn·diŋgoϱ] m. Mand fra *Meðalland*. **-leiga** [-lɛi:qa] f. **a.** Middelrente, Middelrenter. — **b.** gennemsnitlig Leje. **-ljós** [-ljoᵘ:s] n. Normallys. **-maður** [-l-ma:ðoϱ] m. **a.** en Mand af Middelhöjde, Styrke el. Arbejdsdygtighed: *m. á hæð, að afli*. — **b.** Gennemsnitsmenneske, almindeligt Menneske: *slíkt sálarþrek eiga ekki meðalmenn til*. **-naut** [-nöy:t] n. Okse af Middelstørrelse; — overf.: *ekki* (el. *meira en*) *m.*, mere end en almindelig Stud (Okse). **-orpning (-ar, -ar)** [-oϱ·bniŋk] f. (gramm.) Interjektion, Udraabsord. **-reynsla** [-rɛin·sla] f. almindelig Erfaring. **-rennari (-a, -ar)** [-rɛn:arɪ] m. = **meðalgangari**. **-rómur** [-roᵘ:moϱ] m. middelhöj Stemme. **-sauður** [-söy:ðoϱ] m. Bede el. Faar af Middelstörrelse; — overf. som Skældsord: *ekki* (el. *meira en*) *m.*, mere end et almindeligt Fæhoved. **-sjávarfall** [-sjau:vaϱfadλ] n. daglig Vande. **-skræfa** [-sgrai:va] f. egl. Gennemsnitskujon, is. i Forb. med en Nægtelse: *ekki* (el. *meira en*) *m.*, en rigtig Kujon. **-skömm** [-sgöm·] f. (egl.) middelmaadig Skam (i Reglen kun i Udtr.): *ekki m.*, en stor Skam.

meðalslaus [mɛ:ðalslöy·s] a. umiddelbar.

meðal sól [mɛ:ðalsoᵘ:l] f. (astr.) Middelsol(en). **-stig** [-sdɪ:q] n. Mellemtrin, Middeltrin, Middelgrad. **-stjett** [-sdjɛht] f. Middelstand. **-stund** [-sdʏn·t] f. Middelklokkeslæt. **-stærð** [-sdair·ð] f. Middelstörrelse. **-tal** [-ta:l] n. Gennemsnit: *taka m. af e-u*; — *að meðaltali*, gennemsnitlig. **-tala** [-ta:la] f. Middeltal, Gennemsnitstal. **-tími** [-ti:mɪ] m. Middeltid: *eftir íslenskum meðaltíma*. **-upphæð** [-ʏhp(h)aið] f. Gennemsnitsbeløb. **-uppskera** [-ʏhpsɉera] f. Middelhøst. **-vegur** [-vɛ:qoϱ] m. Middelvej: *hinn gullvægi m.*, den gyldne Middelvej. **-verð** [-vɛr·ð] n. Middelpris, Gennemsnitspris: *m. allra meðalverða*, den aarlige Kapitelstaksts Middelpris. **-vetur** [-vɛ:doϱ, -vɛ:toϱ] m. middelstræng Vinter. **-viðurgerningur** [-vɪ:ðorɉɛ(r)dniŋgoϱ] m. Middelkost. **-vit** [-vɪ:t] n. almindelig Forstand. **-þrýsting** [-þris·diŋk] f. Middeltryk. **-þungi** [-þuŋ·ɉɪ] m. Middeltyngde.

meðan [mɛ:ðan] **1.** cj. medens, saalænge som: *m. við lifum*; — *á m.*, ds.; *á m. þeir voru að tala saman*, under Samtalen; *m. að*, medens. — **2.** adv. imidlertid: *á m.*, al den Stund, medens, i medens.

meðaumk(v)un [mɛ:ðöyɱ(v)ʏn, -öymk(v)ʏn] f. Medynk, Medlidenhed.

meðaumk(v)unar laus [mɛ:ðöyɱ(v)ʏnarlöy:s, -öymk(v)-] a. ubarmhjærtig. **-samur** [-ϱ-sa:moϱ] a. medynksom, medlidende. **-semi** [-sɛ:mɪ] f. indec. Medlidenhed.

með borgari [mɛð·borgarɪ] m. Medborger. **-bróðir** [-broᵘ·ðɪϱ] m. Medbroder, Medmenneske. **-dómandi** [-doᵘ·mandɪ] m., **-dómari** [-doᵘ·marɪ] m., **-dómsmaður** [-doᵘmsma:ðoϱ] m. Meddommer, Bisidder. **-eigandi** [mɛ:ðɛi·qandɪ] m. Medejer. **-farið** [mɛð·fa·rɪð] an. behandlet: *hreinlátlega meðfarið*, renligt behandlet. **-ferð** [-fɛrð] f. **1.** Medfart, Behandling: *það var ljóta meðferðin!* — *hægur meðferðar* el. *í meðferðinni*, let at behandle. — **2.** Fremsigen, Recitation: *m. á vísu*. **-ferðarefni** [-fɛrðareb·nɪ] n. Genstand (til Behandling). **-ferðis** [-fɛrðɪs] adv. med sig: *hafa e-ð m.*, have n-t med, have n-t hos sig, føre n-t med sig. **-flutningsmaður** [-flʏhdniŋsma:ðoϱ] m. Medforslagsstiller. **-fram** [-fram] **1.** adv. *(jafnframt)* tillige; tilmed: *við förum til kirkju okkur til ánægju svona m.* (ved Siden af) (GFrSex 83). — **2.** præp. med dat.: *(fram með)* langs med: *m. ánni*. **-fæddur** [-faid·oϱ] a. medfødt. **-færi** [-fai·rɪ] n. Sag, som en kan magte, Opgave, som en kan løse; *hann er ekki þeirra m.*, ham kan de ikke magte, ham kan de ikke maale sig med; *það er einskis manns m.*, det overstiger alles Kræfter. **-færilegur** [-fairɪlɛ:qoϱ] a. **1.** haandterlig, brugelig; let at behandle: *Þær* (ɔ: *flugvjelar*) *eru meðfærilegar og ekki dýrari en svo, að einstökum mönnum verður vel kleift að eignast þær* (Eimr. XVI. 186). **2.** medgørlig: *Geir kaupmaður var allra meðfæri*

legasti eiginmaður (ThTh. 20). **-för** [-fö·r] f. = *meðferð* pl. *meðfarir*: *hægur í meðförum*, let at haandtere. 1. **-ganga** [-gauŋga] f. **1.** *(játning)* Tilstaaelse, Bekendelse (jfr. *ganga við*). — **2.** Svangerskab (jfr. *ganga með*). 2. **-ganga** [-gauŋga] vt. og vi. vedgaa, tilstaa, bekende: *m. glæp*. **-gjafarlaus** [-gavarlöy:s] a. uden Underholdsbidrag; — n. *meðgjafarlaust*, som adv.: *ekki fengið víst m.* (MstHandb. 110). **-gjöf** [-gjö·v] f. **1.** *(meðlag)* Kostpenge; Betaling, Vederlag for en Persons Underhold. — **2.** Underholdsbidrag, Alimentationsbidrag: *m. með barni*. **-gjörð** [-gjörð] f. Deltagelse, Ret til Deltagelse i n-t: *hafa m. með e-ð*, have med n-t at gøre. **-göngutími** [-göyŋgɔti·mɪ] m. **1.** Svangerskabstid, Svangerskab. — **2.** (med.) Inkubationstid. **-hald** [mɛ:þ(h)alt] n. Medhold, Forsvar for n-t: *vona að þjer gerið mjer enga minkun fyrir m. mitt með yður* (Logr. '15. 27). **-haldsmaður** [-(h)al(t)sma:ðøǫ] m. Forsvarer, Tilhænger: *Meðhaldsmenn laganna* (Alþ. '11, B. II. 1534). **-hjálp** [mɛð·ɧauλp, -ɧaulp] f. Medhjælp. **-hjálpari** [-ɧauλ·barɪ, -ɧaul·p-] m. Medhjælper, *(í kirkju)* Degn. **-hugur** [mɛ·þ(h)Y·q-øǫ] m. Sympati. **-höfundur** [-(h)ö·vøndøǫ] m. Medforfatter, Medarbejder: *m. bókar*; — Medstifter: *m. fjelags*. **-höndla** [-(h)öndla] vt. behandle. **-kend** [mɛð·ɟ̊ɛnt] f. Sympati. **-kenna** [-ɟ̊ɛn:a] vt. **1.** *(játa)* bekende, tilstaa: *m. glæp*; refl. *-kennast*, ds. — **2.** *(viðurkenna)* erkende: *m. hið rjetta*, *m. viðtöku peninga*. **-kenning** [-ɟ̊ɛnɪŋk] f. **1.** Bekendelse: *m. glæps*, Bekendelsen af en Forbrydelse. — **2.** Erkendelse: *m. þess, að það væri rjett*, Erkendelsen af, at det var det rigtige. °**-kenningarblað** [-ɟ̊ɛniŋgarbla:ð] n. Bevis. **-kjörstjóri** [-t̊örsdjo·rɪ] m.: *Meðkjörstjórarnir í hverri kjörstjórn*, de andre Medlemmer af Valgbestyrelsen (Stj. '03, A. 92). **-lag** [-la·q] n. **1. a.** Alimentationsbidrag, Underholdsbidrag: *m. með barni*. — **b.** *(ómagameðlag)* Betaling for et Fattiglem. — **2.** Medgift med en Patient el. desl.: *þegar kona þurfti sjúklingum ... á útlent hæli, með dýru meðlagi* (Alþ. '11, B. 672). **-lagsfúlga** [-laχstu·ga] f. Sum, betalt som *meðlag*. **-lagsskylda** [-laχsɟ̊ɪl·da] f. Underholdspligt. **-lagsúrskurður** [-laχsuǫ·sgYrðøǫ] m. Underholdsresolution. **-limatal** [-lɪmata·l] n. Medlemsfortegnelse. **-limur** [-lɪ·moǫ] m. Medlem. **-læti (-is)** [-lai·dɪ, -lai·tɪ] n. **1.** *(hamingja, gæfa)* Lykke, Medgang; *m. eða mótlæti* (Puds), se *núpur*. — **2.** *(hylli)* Gunst. **-maður** [-ma·ðøǫ] m. Medmenneske; *(fjelagi)* Kammerat: *Þeir rettu skjótt hlut meðmanna sinna* (Hran. Kap. 14). **-mælabrjef** [-mailabrjɛ:v] n. Anbefalingsbrev. **-mælandi (-a, -endur)** [-mai·landɪ, -ɛndøǫ] m. Anbefaler, *(þingmannsefnis)* Stiller. **-mæli** [-mai·lɪ] npl., **-mæling** [-mai·liŋk] f. Anbefaling. **-mælingalaus** [-mailiŋgalöy:s] a. uden Anbefalinger. **-mælingaráteiknun** [-mailiŋgarau:tɛihgnon] f. Angivelse af Rekommendation. **-mælingarbrjef** [-mailiŋgarbrjɛ·v] n. **1.** *(meðmælabrjef)* Anbefalingsbrev. — **2.** *ábyrgðarbrjef*. **-mælingargjald** [-mailiŋgarɟ̊al·t] n. Anbefalingsgebyr. **-mælismaður** [-mailɪsma:ðøǫ] m. Talsmand, Forfægter. **-mæltur** [-maiλdøǫ] a. stemt for; som understøtter ved sine Ord: *m. e-u (e-m)*. **-nefndarmaður** [-nɛmdarma·ðøǫ] m. Medlem af samme Udvalg, Kommission. **-ráðamaður** [-rauðama:ðøǫ] m. **1.** *(yfir fje ómyndugra)* Medformynder. — **2.** Person, som man raadfører sig el. kan raadføre sig med, Raadgiver: *hefðu lögskipaðir meðráðamenn hæstv. ráðh. í stjórnarráðinu getað sagt honum þetta* (Alþ. '11, B. 489). **-reið** [-rɛi·ð] f. Riden med, Ledsagelse til Hest. **-reiðarkaup** [-rɛiðaǫköy:p] n. Betaling for Ledsagelse (til Hest). **-reiðarmaður** [-rɛiðarma:ðøǫ] m. Rideknægt; Forer. **-reiðarsveinn** [-rɛiðaǫsvɛid·v] m. Rideknægt. **-ræði (-is)** [-rai·ðɪ] n. Medbestemmelsesret. **-sekur** [-sɛ·goǫ, -sɛ·køǫ] a. medskyldig. †**-setning** [-sɛhdniŋk] f. hvad der følger med (f. Eks. ved Overtagelsen af en Gaard): *jarðirnar geta nú ábyrgst fyrir litla eður enga landskuld eður kúgilda meðsetning* (Alþb. 1696, Nr. 37). **-skapaður** [-sga·baðøǫ, -sga·p-] a. medskabt, medfødt. **-sverjandi** [-svɛrjandɪ] m. Mededsmand. **-sönnun** [-sön·on] f. Medbevis, spec. i ældre Tid ved Edsaflæggelse: *fá menn til meðsönnunar* (Alþb. 1696, Nr. 15). 1. **-taka** [-ta·ga, -ta·ka] f. = *viðtaka*, Modtagelse. 2. **-taka** [-ta·ga, -ta·ka] vt. modtage: *jeg hef meðtekið brjef yðar*. **-takandi (-a, -endur)** [-ta·gandɪ, -ta·k-, -ɛndøǫ] m. = **viðtakandi**. **-taldur** [-taldøǫ] a., **-talinn** [-ta·lɪn] a. iberegnet: *að báðum dögum meðtöldum*, begge Dage inklusive (iberegnet). **-tekning (-ar)** [-tɛhgniŋk] f. Modtagelse. **-tekt** [-tɛχt] f. Modtagelse. **-tækilegur** [-taiɟ̊ɪlɛ:qøǫ, -taiɟ̊ɪ-] a. **1.** modtagelig for n-t: *m. fyrir sjúkdóm*. — **2.** *(sem hægt er að taka á móti)* modtagelig, antagelig: *þar fyrir fara þeir villu ... því sem ... ungbörnin ekki meðtækilig vera til at skírazt* (Corv. 2, 30b). **-tökumaður** [-tögoma:ðøǫ, -tökø-] m. Modtager paa en andens Vegne: *hann skal borga honum í hönd eða hans meðtökumanni* (Alþb. 1704, Nr. 10). **-undirrita** [mɛð·Yndɪrɪ:da, -rɪ:ta] vt. medunderskrive; parafere; kontrasignere; — pp. *meðundirritaður*, medundertegnet: *jeg m.*, medundertegnede. **-undirritun** [-Yndɪrɪ:døn, -rɪ:tøn] f. Medunderskrift; Parafering. **-uppalningur** [-Yhbalniŋgøǫ] m. Plejebroder.

†**meðurtækilegur** [mɛ·ðøtaiɟ̊ɪlɛ·qøǫ, -taiɟ̊ɪ-] a. = **meðtækilegur**.

með verkamaður [mɛð·vɛrkama·ðøǫ] m. Medarbejder. **-verkan** [...] f., **-verknaður** [-vɛrgnaðøǫ] m. Medvirkning. **-vita** [-vɪ·da, -vɪ·ta] ..., **-vitandi** [-vɪ·dandɪ, -vɪ·tandɪ] a., **-vitanlegur** [-vɪ·danlɛ·qøǫ, -vɪtan-] a. bevidst. **-vitari (-a, -ar)** [-vɪ·darɪ, -vɪ·tarɪ] m. Medvider. **-vitni** [-vɪhdnɪ] n. ... Vidne. **-vitund** [-vɪ·dønt, -vɪ·tønt] f. **1.** Bevidsthed: *missa meðvitund(ina)*, tabe Bevidstheden. — **2.** Medviden: *... í ... m. sína* (LspS. 126).

meðvitundarlaus [mɛð·vɪdøndarløy·s, -vɪtøndar-] a. bevidstløs. **-leysi (-is)** [...] n. Bevidstløshed. **-líf** [-li·v] n. Bevidsthed (Lme. IV. 81).

mega (má, megum; ... conj. megi; mátti, máttum; mætti; mátt) [...mauhdɪ, mauhdøm, maihdɪ, mauht] vt. med acc., gen. el. dat. og vi. **I. 1. a.** formaa, have Kraft el. Kræfter: (Ordspr.) *... glíma, detta ... sá minni má* (GJ.), naar to brydes, bukker gærne den svageste under, jfr. hvo mere formaar, stikker den anden i Sækken; *m. betur*, være den stærkeste; *m. minna*, være den svageste, være underlegen: *enginn má við margnum*, ingen kan staa mod Mængden, for Overmagten. — **b.** overf.: *m. sín mikils (lítils)*, have stor (ringe) Indflydelse; *m. sín einskis*, ikke formaa n-t, ikke have n-t at sige. — med dat.: *m. sjer*, due: *voru þeir þá enn úngir, og vissu enn ekki gjörla, hvað þeir máttu sér* (Il. I. 279); *m. sjer lítið* = *m. sín lítið*: *kölluðu hann harðan og vihagóðan, þó hann mætti sér lítið* (GKonÆf. 45). — **c.** *m. vel*, være velstaaende: *(hann) mátti vel, eins og flestir prestar á Kúlu* (JÁÞj. I. 396); *m. vel að heyi og mætti*, have tilstrækkelige Forraad af Ho og Mad (Skaft.); *þeir sem betur m.* (BóluHj. 183); *m. við e-u*, have Raad til n-t, kunne taale n-t. — **2. a.** om Helbredet: *(líða)* befinde sig; *m. betur*, have det bedre, befinde sig bedre; *m. vel*, have det godt. — **b.** impers. med dat.: *má mjer það, sem yfir margan gengur*, jeg maa vel finde mig i det, som saa mange andre; *Þér má það, Páll, eg vænti þú hafir verið verðari*, (iron.) naa, du kan nok göre det, P., du har vel været værdigere (JÁÞj. II. 40). — **II. 1. a.** *(megna)* formaa, kunne, være i Stand til (med Infinitiv): *að hann má ekki fylgja fötum* (JThMk. 371); *að hun mátti ekki lengur fylgja fénu* (JThPs. 7); *það hlýtur að m. gera það*, man maa kunne göre det; *jeg má ekki hugsa til þess*, jeg kan ikke taale at tænke derpaa; *e-r má ekki sjá e-n*, en kan ikke taale at se en; *m. vera að e-u*, have Tid til n-t. — **b.** *má vera* el. *vera má*, kan være, maaske, kan hænde. — **2. a.** *hafa leyfi til*, maatte (have Tilladelse til); *jeg má það ekki*, jeg har ikke Lov til det, det maa jeg ikke; *má jeg spyrja*, maa jeg spörge, med Forlov at spörge; — impers.: *e-ð má ekki*, n-t er ikke tilladt; *það má svo vera*, det gaar an. — **b.** maatte, skulle, være nødt til: *hann má (svei mjer) vara sig*, han maa (sandelig) vogte sig; *en það máttu vita*, men det maa (skal) du vide; *hesturinn hljóp frá mjer og jeg mátti (gera svo vel að)* (maatte saamænd) *ganga alla leiðina*; — *m. til*, maatte, absolut skulle; *m. til (með) að gera e-ð*, være nødt til at göre n-t; ogs. impers.: *það má til (að gera það)*, — *það má til að vera*, det maa saadan være. — **c.** kunne: *þu mátt trútt um tala*, du kan sagtens (sige det); *þu mátt trúa mer*, du kan tro mig. — **3.** i elliptiske Udtr., med underforstaaet *gera* el. *vera*: *ungur má, en gamall skal*, ung maa, gammel skal; *má fyrir minna* (GJ.), mindre kan ogsaa gøre det; *mikið má, ef vel* (el. *gott) vill*, god Vilje gør Underværker, god Vilje drager gærne stort Læs til By; *það fer sem má*, det faar gaa som det vil. — **III.** ppr. *megandi*, i Stand til, *vel megandi*, formuende, *vera megandi*, have sit gode Udkomme; *mikils megandi*, indflydelsesrig.

megða (-u, -ur) [mɛq·ða, mɛg·ða] f. **1. a.** *(vesaldarlegur kroppur)* et af Magerhed svækket Legeme, Svækling. — **b.** lille, spinkelt og usselt Menneske el. Dyr (Árn.). — **2.** spec. *(stelpusnáði)* lille Pigebarn (BH.).

megðulegur [mɛq·ðølɛ·qøǫ, mɛg·ðø-] a. spinkel.

1. **megin (-s, pl. ds.)** [mɛi:jɪn] n. **1. a.** *(máttur)* Kraft, Styrke: *trúa á mátt sinn og m.*, tro paa sin egen Kraft; *matur er mannsins m.*, uden Mad og Drikke duer Helten ikke. — **b.** Energi: *leysa allar efnismyndir upp í tóm öfl eða m. (energíur)* (ÁBjH. 393). — **2.** Hovedmasse, Hoveddel af n-t: *meginið af korninu var skemt*. — **3.** som förste Led i Sammensætninger: **a.** *(aðal-)* Hoved-: *meginá, meginland*. — **b.** *(öflugur)* mægtig, kraftig, magt-, kraft-: *meginljótur, megineður*.

2. **megin** [mɛi:jɪn] (opr. = *veginn*, acc. sg. af *vegur* med den best. Artikel) **1.** adv. **a.** *hægra m.*, paa (el. til) höjre Side; *vinstra m.*, paa (el. til) venstre Side; *báðu(m) (beggja) m.*, paa bægge Sider; *öðru(m) m.*, paa den ene Side; *hinu(m) m.*, paa den anden Side; *e-ð er svart öðru(m) m., en hvítt hinu(m) m.*, n-t er sort paa den ene Side, hvidt paa den anden; *hvorugu(m) m.*, paa ingen af Siderne; *öllu(m) m.*, paa alle Sider; *hvoru(m) m.?* paa hvilken Side?: *hvoru(m) m. er hann í pólitíkinni?*; *þeim m.*, paa den Side; *mín (þín, hans osfr.) m.*, paa min (din, hans osv.) Side; *hvor sínu(m) m.* (el. *sinn hvoru(m) m.*), hver paa sin Side. *Hún* (ɔ: *hurðin*) *hafði verið reist upp á rönd út úr dyrunum golumeginn* (sic) (paa Vindsiden) (JTrL. 313). — **b.** *hægra, vinstra, öðru(m), báðu(m), hinu(m), mín, þín osfr. m. við e-ð*, paa höjre, venstre, den ene, bægge, den anden, min, din osv. Side af n-t. — **2.** præp. med gen.: *nyrðra, syðra, vestra, eystra m. e-s* el. *norðan, sunnan* osv. *m. e-s*, paa den nordlige osv. Side af n-t; *báðu(m) m. árinnar* — *báðu(m) m. við ána*, paa bægge Sider af Floden.

megin á [mɛi:jɪnau:] f. Hovedflod. **-afl** [-ab·λ] n. *(aðalafl)* Hovedstyrke, Hovedkraft; *(afarmikið afl)* vældig Kraft. **-atriði** [-a:drɪðɪ, -a:t-] n. Hovedpunkt. **-bygð** [-bɪq·ð, -bɪg·þ] f. den vigtigste Del af en Bygd. **-blóð** [-blou:ð] n. Hovedmassen af Blodet: *Á örskammri stundu var allt meginblóðið runnið* (ÞGjD. 8). **-bók** [-bou:k] f. Hovedbog. **-borg** [-bor·k] f. Hovedby, den vigtigste Del af en By. **-brú** [-bru:] f. (anat.) corpus callosum (ABjSal. ... 76). **-búlki** [-buλ·ɟ̊ɪ, -bul·ɟ̊ɪ] m. Storlast (JsJs.). **-ey** [-ɛi:] f. Hovedo. **-fjallgarður** [-fjad·lgarðøǫ] m. Hovedbjærgkæde. **-fjöldi** [-fjöl·dɪ] m. Hovedmasse. **-fjötur** [-fjö:døǫ, -fjö:tøǫ] m. stærk Lænke. °**-fljót** [-fljou:t] n. mægtig Flod. **-flokkur** [-flohgoǫ] m. Hovedskare. **-flótti** [-flouhdɪ] m. Hovedmassen af flygtende. **-gallaður** [-gadlaðøǫ] a. med store Fejl. **-gígur** [-ɟ̊i:qøǫ] m. Hovedkrater; Centralvulkan. °**-gjörð** [-ɟ̊ör·ð] f. Styrkebælte, pl. *megingjarðir*, spec. om Thors Bælte, hvorved hans Gudekraft forøgedes; overf. *spenna* (el. *girða) sig megingjörðum*, tage fat af alle Livsens Kræfter; mande sig op til Kamp. **-haf** [-v-(h)a:v] n. Hovedhav; *(úthaf)* Ocean. **-her** [-(h)ɛ:r] m. Hovedhær, den største Del af Hæren. **-hlynur** [-n̥ hli:nøǫ] m. vigtigste Træ; stærkeste, vigtigste Mand, Hovedmand: *... að fara í ... ættar vorrar m.* (GFrUh. 241). **-hugtak** [-v-(h)Yχ·tak] n. Hovedbegreb. °**-húnastöng** [-(h)u:nasdöyŋk] f. (naut.) Storetopstang. **-hús** [-(h)u:s] n. Hovedbygning. **-hvöt** [-n̥χwö·t, -kvö·t] f. Hoveddrift. **-höfn** [-v-(h)ob·n̥] f. Hovedhavn, den vig-

tigste Del af en Havn. **-yndi** [-ɪn·dɪ] n. störste Nydelse. **-kvísl** [-kvɪs·λ] f. Hovedgren, Hovedarm. **-land** [-lan·t] n. Fastland, Kontinent. **-landsríki** [-lan(t)sri:ɟɪ, -ri:ƙɪ] n. kontinental Stat. **-laus** [-löy·s] a. afmægtig, kraftløs. **-leysi (-is)** [-lɛi:sɪ] n. Afmagt; Mathed. **-lest** [-lɛs·t] f. Storlast. **-lið** [-lɪ:ð] n. Hovedhær. **†-lítill** [-li:dɪdλ, -li:tɪdλ] a. svag, med ringe Kræfter. **-ljótur** [-ljoᵘ:døϱ, -ljoᵘ:tøϱ] a. afskyelig hæslig. **-lögmál** [-löq·mau:l] n. Hovedlov, Princip. **-mál** [-mau:l] n. Tekst (i Mods. til Anmærkninger). **-málsblað** [-maulsbla:ð] n. (Bogb.) Tekstblad. **-málsletur** [-mauls-lɛ:døϱ, -lɛ:tøϱ] n. Tekstskrift, Korpus; *(stórt m.)* stor Tekstskrift, Cicero. **-máttugur** [-mauhdøqøϱ] a. overmaade vældig. ***-mær** [-mai:r] a. vidunderlig herlig: *meginmærrar morgungyðju* (MJ. IV. 120). **-orsök** [-oɹ·sök] f. Hovedaarsag. **°-pallstöng** [-pad·λsdöyŋk] f. (naut.) Store-Mærsestang (JsJs.). **-rá** [-rau:] f. (naut.) Storraa. **-rás** [-rau:s] f. Hovedström, Hovedströmning. **-regla** [-rɛg·la] f. Grundregel, Grundsætning, Princip. **-rót** [-roᵘ:t] f. Hovedrod, Rodstok. **-ræsi** [-rai:sɪ] n. Kloak. **-sannleiki** [-san·leiɟɪ, -leiƙɪ] m., **-sannleikur** [-san·leiqøϱ, -leikøϱ] m. Hovedsandhed. **-sár** [-sau:r] a. overordentlig smærtefuld: *sorg hinna vantrúuðu, sem ætíð væri ... m.*, sterk og lamand. (ÞGíÓs. 10). **-segl** [-sɛg·l] n. Storsejl. **-setning** [-sɛhdniŋk] f. Grundsætning, Princip, Maksime. **-sjór** [-sjoᵘ:r] m. Hovedhav, aabent Hav.

meginsmunur [mɛi:jɪnsmʏ:nøϱ] m. kvantitativ Forskel; Gradsforskel.

megin stefna [mɛi:jɪnsdɛb·na] f. Hovedretning. **-stjarna** [-sdjar·dna, -sdjad·na] f. Hovedstjærne, Stjærne af förste Klasse. **-stoð** [-sdo:ð] f. vigtigste Støtte. **-stormur** [-sdor·møϱ] m. mægtig Storm. **-straumur** [-sdröy:møϱ] m. Hovedström. **-stöð** [-stö:ð] f. Midtpunkt, Centrum, Central. **-takmark** [-ta:gmaϱk, -ta:k-] n. Hovedformaal. **-veður** [-vɛ:ðøϱ] n. = **meginstormur.** **-vegur** [-vɛ:qøϱ] m. Hovedvej, vigtigste Vej. **-verkefni** [-vɛϱ·gɛbnɪ] n. Hovedopgave. **-von** [-vo:n] f. fornemste, sikreste Haab. **-þáttur** [-þauhdøϱ] m. Hovedstamme. **°-þvottur** [-þvohdøϱ] m. Storvask.

megir [mɛi:jɪϱ] pl. af **mögur.**

1\. **megn (-s)** [mɛg·n] n. (jfr. 1. *megin*) 1. Kraft, Styrke: *um m.*, over Ævne. *þetta er honum um m.*, dette overstiger hans Ævner. *eftir megni*, efter Ævne. (Ordspr.) *margur tekur þann stein um m. og ordugan á at eð* (GJ.), mangen tager den Sten, han ej kan løfte, og den Byrde, han ej kan bære. — 2. Hovedmasse, Hoveddel, det meste af n-t: *meginið af tímanum*, det meste af Tiden.

2\. **megn** [mɛg·n, meuht, meht] a. 1. stærk, kraftig, hæftig: *m. bylur*, hæftig Snestorm. — 2. a. om Mad og Drikke: stærk, kraftig, stærkt smagende: *er ekki er það (þ. kaffið) nú gott og sæmilega megnt hangikjötssoð* (JThMk. 283—284); *megnt kaffi*, stærk Kaffe. — b. *(tormeltur)* dröj, svær at fordöje. — c. om Lugten: *m. ódaunn*, stærk Stank. — d. i andre Forbindelser: *m. kuldi*, stræng Kulde; *m. hitasótt*, stærk Feber; *m. óvild*, stærk Mistro el. Misbehag; *m. óbeit*, stærk Antipati; *megnt bragð*, stærk, hed Smag; *það er megnt*, det har en stærk, hed Smag.

1\. **megna (-u)** [mɛg·na] f. stærk, hed Smag el. Lugt.

2\. **megna (a)** [mɛg·na] vt. 1. a. formaa, være i Stand til, magte: *m. e-ð, m. að gera e-ð.* — b. sj. med dat.: *jeg m. því ekki*, jeg magter det ikke. — 2. refl. *megnast*, vokse i Styrke, tiltage: *eftir það megnaðist sóttin.*

megnan (-ar) [mɛg·nan] f. Ævne, Kraft, Formue.

megngóður [mɛg·ngoᵘ·ðøϱ] a. kraftig.

megni (-is) [mɛg·nɪ] n. = **magn, megn, megin.**

megnis dýr [mɛg·nɪsdi:r] n. stort, vildt Dyr: *Heyrt höfum vér lengi hróður og lofs til manna, tugða og megnisdýra* (JGuðm., Safn V. 3, 81). ***-drunur** [-drʏ:nøϱ] fpl. mægtige Drøn (BTh. 151).

megnlaus [mɛg·nlöys] a. magteslos, afmægtig.

megnugur [mɛg·noqøϱ] a. a. *m. e-s*, i Stand til n-t: *Ég eta um það að trúin sé þess best megnug* (Eimr. XVIII. 78); *reynast e-s megnugur*, vise sig at være i Stand til n-t. — b. *e-m er e-ð megnugt*, en kan magte n-t: *væntanlega finna konurnar það sjálfar, hvað þeim er megnugt* (A.Þ '11, B. II. 1320).

megra (-u, -ur) [mɛq·ra] f. 1. *(megurð)* Magerhed. — 2. mager Person: *Hó, hó, megran mjó* (din radmagre Række.) (MJ. IV. 44).

megrast (a) [mɛq·rast] vrefl. blive mager.

megri [mɛq·rɪ] comp. af **magur.**

megringsjörð [mɛq·riŋsjör·ð] f. magert Jordstykke.

megringur (-s) [mɛq·riŋgøϱ] m. magert Menneske el. Dyr, is. Fisk.

megrunarsótt [mɛq·ronaϱsoᵘ·ht] f. (med.) 1. Svindsot (JsJs.). — 2. *horsótt.*

megrusótt [mɛq·røsoᵘht] f. = **horsótt.**

megurð (-ar) [mɛ:qørð] f. Magerhed.

megurðarkendur [mɛ:qørðaϱƙɛn·døϱ] a. mager, med magert Indhold: *eitthvað er þetta rit megurðarkent.*

1\. **mey (-jar, -jar)** [mɛi:] f. *(= mær)* Mø.

2\. **mey** [mɛi:] acc. og dat. sg. af **mær.** **-barn** [-ba(r)dv] n. Pige, Pigebarn (mods. *sveinbarn).*

meið (-ar) [mɛi:ð] f. det fedeste af Hvalens Spæk (BH.).

meiða (meiddi) [mɛi:ða, mɛid·ɪ, mɛiht] vt. I. 1. a. *(skadda)* beskadige: *m. sig*, slaa sig, komme til Skade, tage Skade; *m. sig í fæti, hendi*, lædere, faa en Læsion, en Skade paa Foden, Haanden; *m. sig á hníf*, skære sig paa en Kniv. — b. *(skemma)* beskadige, lædere. — c. kvæste, lemlæste: *hann ljet drepa suma, en m. aðra.* — d. abs. *hnakkurinn meiðir*, Sadelen trykker. — 2. overf. *(móðga)* fornærme, krænke; — pp. *meiðandi*, saarende, krænkende: *m. ummæli.* — II. refl. *meiðast*, komme til Skade; — spec. blive sadelbrudt (om Heste): *meiddur hestur.*

meiði (-a, -ar) [mɛi:ðɪ] m. = **meiður** 2.

meiðing (-ar, -ar) [mɛi:ðiŋk] f. Legemsbeskadigelse, Saar; *(misþyrming)* Mishandling; *(undan reiðtygjum eða reiðingi)* Sadeltrykning.

***meiðir (-is)** [mɛi:ðɪϱ] m. Beskadiger, Lemlæster, Ødelægger; *gulls m.*, (gavmild) Mand osv.

meið yrðamál [mɛi:ðɪrðamau:l] n. Injuriesag. **-yrði** [-ɪrðɪ] n., is. pl., ærerörige Ord, Injurier.

meiðm (-ar, -ar) [mɛið·m] f. 1. Støtte, Pille (BH.). — 2. i pl. Klenodier, Juveler: *huldufólkið ... raðaði meiðmum á gólfið* (JÁÞj. I. 125).

meydómlegur [mɛi:doᵘmlɛ·qøϱ] a. jomfruelig.

meydóms einfeldni [mɛi:doᵘmsɛin·fɛl(d)nɪ] f. indec. jomfruelig Naivitet: *Sólveig hafði í m. sinni* (GFrÁtt. 161). **-merki** [-mɛϱ·ƙɪ] n. Hymen, Mødomstegn. **-spell** [-m-sbɛd·λ] n(pl). Berøvelse af Mødom.

meydómur [mɛi:doᵘmøϱ] m. Uberörthed i könslig Henseende: *(um kvenmann)* Jomfrudom, Mødom: *missa meydóminn*; *(um karlmann)* Svenddom.

***meiðrunnur** [mɛið·rʏn·øϱ] m. Krat (BTh. 259).

meiðsl (-s, pl. ds.) [mɛið·sl] n. = **meiðsli.**

meiðsla (-u, -ur) [mɛið·sla] f. = **meiðing.**

meiðsla gjarn [mɛið·slaɟar·dv, -ɟad·v] a.: *m. hestur*, Hest, som er tilböjelig til at blive sadelbrudt; ogs. an.: *-gjarnt hestinum er meiðslagjarnt.* **-hundur** [-hʏn·døϱ] m. *(meiðslagjarn hestur)* Hest, som er tilböjelig til at blive sadelbrudt (Vf.). **-sár** [-sau:r] n. Kontusionssaar (spec. Saar, som beskadiger Benet, BH.); *(á hesti)* Sadelbrud.

meiðsli (-is, pl. ds.) [mɛið·slɪ] n., is. pl. a. Beskadigelse, spec. legemlig Skade, Læsion, Kontusion: *m. eftir byltu*; — *skarta sjer til meiðsla*, pynte sig saaledes at det skader (f. Eks. ved at bruge en for höj Flip el. et snævert Livstykke). — b. *(eftir hnakk osfr.)* Sadelbrud, Sadeltryk (paa Heste).

meiður (-s og -ar, -ir) [mɛi:ðøϱ] m. 1. a. *(bjálki)* Bjælke. — b. *(stöng)* Stang, Stage; jfr. *vormeiður.* — 2. *(á sleða)* Gænge, Mede (paa en Slæde); (Talem.) *standa á öndverðum meið*, staa forrest, staa blandt Forkæmperne (egl. forrest paa Slæden); *standa á öndverðum meið við e-n*, staa skarpt overfor en, i skarp Modsætning til en: *Stöndum vér og í þessu á öndverðum meið við Sambandsflokkinn* (Ísaf. [23]/[6] '14); *varlega er því treystandi, að höfðingjavaldið og andlega valdið standi á öndverðum meið* (staar mod hinanden), *þegar þér eigið hlut að máli* (EKvLén. 80—81). — *3. *(trje)* Træ: *Síðan hann hafði fengið bréfið, sem dæmdi verzlun hans til dauða, var hann m. sviptur rót sinni* (JTrE. 174); i Omskrivninger for Mænd: *hjaldurs, málma m.* osv.

meyfiskur [mɛi:fɪsgøϱ] m. 1. *(hafgýgur)* Havfrue. — 2. en Hvalart (Jón lærði, cit. i ÞThLfr. II. 83).

meig [mɛi:q] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **míga.**

†meygilegur [mɛi:jɪlɛ·qøϱ] a. = **mögulegur.**

meyja (-u, -ur) [mɛi:ja] f. = **mær.**

meyjar [mɛi:jaϱ] gen. af **mær.** **-auga** [-r-öy:qa] n. 1. en Møs Øje, Pigeöje, Jomfruöje. — 2. (bot.) kirtelhaaret Stenurt (sedum villosum, L.). **-bobbi** [-bob:ɪ] m. = **meyjardoppa.** **-brjóst** [-brjoᵘs·t] n. Jomfrubryst. **-doppa** [-dohba] f. (zool.) Strandsnegl (littorina). **-haft** [-ϱ-(h)af·t] n. Hymen. **-hiti** [-(h)ɪ:dɪ, -(h)ɪ:tɪ] m. Jomfruvarme. **°-kinni** [-ƙɪn:ɪ] m. Grönskolling (JsJs.). **-kvikasilfur** [-kvɪ:gasɪlvøϱ, -kvɪ:ka-] n. Møkvægsølv, det fineste Kvægsølv (LFR. III. 51). **-mál** [-r-mau:l] npl. Bejlen, Frieri: *vitja meyarmálanna*, hente sin Brud (JÁÞj. II. 234). **-merki** [-mɛϱ·ɟɪ] n. Stjærnebilledet Jomfruen (Urs. 150). **-muni** [-mʏ:nɪ] m. hvis Tanke staar til Piger: *aflrækjandi ýngismaður og m.* (JÓlGrv. cit. i ÓDavÞul. 272). **-patta** [-ϱ-pahda] f. (zool.) en Slags Musling (natica clausa) (GBárð.). **-silfur** [-sɪl·vøϱ] n. (LFR. III. 51) = **meyjarkvikasilfur.** **-stig** [-sdɪ:q] n. »Jomfruskridt«, den Strækning, en Jomfru kan skræve over: *Mátulegt er meyarstig, | mál mun vera að gipta sig* (JÁÞj. I. 183). **-svunta** [-svʏv·da, -svʏn·ta] f. (Vf.) 1. Hinden under *vangaroð* paa Fiskehovedet. — 2. *ver'ingarsvunta.* **-toppa** [-tohba] f. = **meyjardoppa.**

meyja skál [mɛi:jasgau:l] f. Damernes Skaal. **-veður** [-vɛ:ðøϱ] n. Vejr for Jomfruer; is. nægtende: *Nú er ekki meyaveður* (JÁÞj. I. 565).

meykerling [mɛi:ƙɛ(r)dliŋk] f. Pebermo, gammel Jomfru: *meykerlingum margt að amar* (SchMál.), Pebermø har mangen en Plage.

meykja (ti) [mɛi:ɟa, mɛi:ƙa, mɛiχ·dɪ] v. 1. vt. (jfr. *mauk)* göre til Vælling, fortynde: *m. graut með heitu vatni* (jfr. LFR. XII. 178); *m. kartöflur*, lave Kartoffelmos. — 2. a. vt. med dat. *(skvetta á)* stænke paa; *m. e-u út (mjatla e-u, smáskamta e-ð)*, uddele n-t i smaa Portioner. — b. overf.: *m. e-u á e-n*, rette Bebrejdelser el. Insinuationer mod en: *jeg skal m. því á hann*, jeg skal lade ham det høre.

mey kóngur, -konungur [mɛi:koᵘŋgøϱ, -ko·nuŋgøϱ] m. Mødronning, (ugift) regerende Dronning: *Margrjet meykonungur, er deyði 1412* (EiÓl. Lf. 36). **-legur** [-lɛqøϱ] a. jomfruelig. **-lífi (-is)** [-li·vɪ] n. Pigestand. **-ljón** [-ljoᵘ·n] n. Sfinks.

mein (-s, pl. ds.) [mɛi:n] n. I. 1. Men, Skade, Fortræd: *e-m verður m. að e-u*, en faar Men, Skade af n-t; *gera e-m m.*, volde en Men, Skade, göre en Fortræd; *verða e-m að meini*, volde en Skade, Men; *stattu og vertu að steini, | engum þó að meini*; — *það er mikið m.*, det er en Skam, det er dog Skade; *það er nú meinið*, det er det kedelige ved det; *taka* (el. *láta) sjer e-ð f m.*, skille sig af med n-t, som man daarlig kan undvære; *ekki var mér bregð í að* [illegible] *m.* (Eimr. VII. 36) [illegible] — 2. a. *(sýki)* Sygdom: *kenna sjer einskis meins*, ikke fejle det mindste; jfr. *banam.*; — overf.: *það er nú meinið mitt* (det er det, der plager mig), *að jeg get ekkert munað.* — b. spec. om Svulster, is. *(= sullaveiki)* Ekkinokoksvulster *(innanm.)*; — i pl. *(vanki)* Hjærneekkinokok hos Faar: *rollan er yfirkomin af meinum* (ASkaft., Af.). — c. overf. Men, Saar, Smærte: *sárt ber ég m. | um sinnu rein* (el. *fyrir silkirein) | sviptur því trygðabandi* (StÓl. II. 38); (Ordspr.)

hverjum þykir sitt m. sárast (GJ.), eget Men mærkes dybest, jfr. det er ej underligt, at hver tykkes sin Skade ilde at være; *allir bera eitthvert m. til grafar* (GJ.), hver bærer sit Men til Graven; *það er ilt m., sem engin liggur bót við* (GJ.), det er slem Skade, som der ikke kan raades Bod paa. — **II.** Hindring, Vanskelighed: **1.** særlig i pl. *mein*, om Giftermaal, Forhindringer paa Grund af Slægtskab, der gör Giftermaalet ulovligt: *ást í meinum*, brødefuld Kærlighed; *eiga barn í meinum*, faa et Barn med for nær en Slægtning. — **2.** *m. í skrá*, Menløkke i en Laas, de Takker, som svarer til Hullerne i Nøglekammen. — **III.** som förste Sammensætningsled: **1.** Men, Skade: *meinblandinn, meinlaus* osv. — **2.** hindrende: *meinbugir.* — **3.** overordentlig: *meinhæðinn, meinvillaus.*

1. **meina (a)** [mɛi:na] vt. med acc. og dat. **I.** med acc. *(skaða)* fortrædige, skade. — **II.** med acc. og dat. hindre, formene: *m. e-m e-ð*, formene en n-t, forhindre en i n-t, forbyde en n-t, nægte en n-t. — **III.** refl. *meinast: m. við*, göre Ulejlighed, volde Besvær.

2. **meina (ti,** præs. **meina)** [mɛi:na, mɛiv·dɪ, mɛin·tɪ] vt. **1.** mene, tro: *jeg meina það sje [illegible] á þessum [illegible]* (Lögr. '15, 48). *m. með e-u*, mene med n-t, forstaa ved n-t; *m. til e-s*, sigte til n-t. — **2.** *(ætla sjer)* have til Hensigt.

meinabót [mɛi:naboᵘ:t] f. Bod paa ens Saar (Men).

meinaður [mɛi:naðøϱ] a. **1.** *(um fje)* med Ekkinokoksvulster; spec. om Faar med [illegible] Svulster i Hjærnen (jfr. *[illegible]*) (Aⁿ.). — **2.** *m. fiskur*, Fisk, som har Saar i Kødet (BH.).

meina fiskur [mɛi:nafɪs·gøϱ] m. Fisk med Sygdom el. Saar i Kødet (Lögr.'14, 181). **-fullur** [-fʏd·løϱ] a. **1.** *(meinfullur)* skadelig, fordærvelig. — **2.** *(sullaveikur)* lidende af Ekkinokoksvulster. **-hissa** [-hɪs:a] a. indec. = **meinhissa. -kind** [-ʝɪn·t] f. **1.** Faar med Ekkinokoksvulster i Hjærnen. — **2.** (overf.) = *gallagripur*. **-kveikja** [-kvɛi:ɟa, -kvɛi:ʝa] f. Smitstof. **-laus** [-löy·s] a. **1.** som ikke gör el. medforer nogen Skade el. Fortræd, navnlig i Forb.: *e-m að meinalausu*, uden Skade for nogen: *jeg get það ekki mjer að meinalausu; — allt er það meinalaust* (uden Svig) *af minni hendi* (JThMk. 358). — **2.** *(saklaus)* uskyldig. — **3.** ugift og ikke for nær beslægtet (jfr. *mein* II. 1.): *hann átti börn við meinalausum konum* (BSkAnn. 109). — **4.** *(óhindraður, ótálmaður)* uhindret. **-mál** [-mau:ʃ] n. Sag angaaende forbudte kønslige Forbindelser, Blodskamssag: *E. ... dæmdi í meinamáli, er kallað er, Ásmundar bónda ... er hafði getið barn við konu systur sinnar* (sic) (EspS. 165). **-sauður** [-söy:ðøϱ] m. Faar med Ekkinokoksvulst i Hjærnen.

mein bítast [mɛin·bi·dast, -bi·tast, mɛim·-] vrefl. flænge hinanden ved Biden. **-blandinn** [-blandɪn] a. blandet med Gift. **-bragð** [-braqð, -bragþ] n. fordærveligt Kunstgreb. **-bugalaus** [-bʏgalöy:s] a. uden Hindringer, uhindret (jfr. *meinbugur*). **-bugur** [-bʏ·qøϱ] m., som oftest i pl. **1. a.** Hindring, hindrende Grund el. Ting: *m. á e-u máli.* — **b.** Smærte, Sorg: *til annara minninga, sem meinbugir fylgdu* (ÞGjUf. 98). — **2.** (spec.) Ægteskabshindring, Hindring for Ægteskab paa Grund af *mein*: *lýsa meinbugum; — Viti nokkur meinbugi á þessari giptingu, segi hann til í tíma, eða þegi síðan* (JHall. 287). **-bæginn** [-bai·jɪn] a. avindsyg, ondskabsfuld, maliciøs: *sumir af hestunum meinbægnir og illvígir* (ÞGjD. 57). **-bægjast** [-bai·jast] vrefl.: *m. við e-n*, fortrædige en, chikanere en. **-bægni** [-baignɪ] f. indec. Ondskab, Fortræd, Malice, Plageri, Vrangvilje. **-bölvaður** [-bölvaðøϱ] a. forbandet nederdrægtig. **-eiður** [mɛi:nɛi·ðøϱ] m. Mened. **-ertinn** [-ɛϱdɪn] a. nederdrægtig spydig, drillesyg. **-fang** [mɛin·fauŋk] n. **1.** *(mein)* Skade, Fortræd. — **2.** *(ómak)* Ulejlighed. **-fangalaus** [-fauŋgalöy:s] a. uden Men, uden Skade: *setja honum þá kosti, að hann fylli sálina með peninga, öllum að meinfángalausu* (uden at nogen tager Skade deraf) (JÁÞj. II. 16); *var þeim meinfangalaust að hlíta þeim, og engum rétti fyrir það spilt* (EArRétt. 173). **-fangalítill** [-fauŋgali:dɪdʎ, -li:t-] a. som ikke volder stor Ulejlighed. **-fyndinn** [-fɪndɪn] a. overordentlig vittig. **-fýsi** [-fi·sɪ] f. indec. Ondskabsfuldhed, Skadefryd. **-fýsisglott** [-fisɪsglɔht] n. ondskabsfuldt Grin. **-fullur** [-fʏdløϱ] a. skadelig, fuld af Men. **-fús** [-fu·s] a. ondskabsfuld, skadefro. **-fælinn** [-fai·lɪn] a. meget sky (om Heste). **-fært** [-faiϱt] an. farligt at passere. **-gallaður** [-ŋ·-gadlaðøϱ] a. med store Fejl, meget fordærvet, meget uheldig. **-gefinn** [-ɟɛ·vɪn] a. = **meinbæginn. -gerð** [-ɟɛrð] f. Fortræd, Forseelse. **-gerða(r)maður** [-ɟɛrða(r)ma:ðøϱ] m. Fortrædiger, Fornærmer. **-gerðasamur** [-ɟɛrðasa:møϱ] a. tilböjelig til at göre Fortræd, menlysten. **-getinn** [-ɟɛ·dɪn, -ɟɛ·tɪn] a. født i ulovlig Elskov, se *mein* II. 1.: (Ordspr.) *margur er m., þó menn ei af viti* (Málshb. 216), sin Moder kender man, men Faderen er ikke altid lige sikker. **-girni** [-ɟɪ(r)dnɪ] f. indec. Skadelyst. **-gjarn** [-ɟa(r)dṇ] a. skadelysten. **-gjörningar** [-ɟö(r)dniŋgaϱ] mpl. Skade; magiske Tegn til at skade andre (JÁÞj. I. 448). **-gras** [-gra·s] n. skadelig Plante. **-gripur** [-grɪ·bøϱ, -grɪ·pøϱ] m. skadeligt Dyr, spec. mandolm Tyr el. Væder. **-háðskur** [mɛi:v(h)auðsgøϱ] a. bidende i sin Tale, spotsk. **-hagur** [-(h)a·qøϱ] a. som kan udsætte paa andres Arbejde, men ikke selv forbedre det. **-hastur** [-(h)asdøϱ] a. (om Heste) som støder meget. **-hissa** [-(h)ɪs·a] a. meget forbavset. **-hyski** [-(h)ɪsɟɪ] n. Forbryderpak. **-horaður** [-(h)o·raðøϱ] a. *(grindhoraður)* meget mager. **-horn** [-(h)o(r)dṇ] n. chikanøs Person. **-hvefsinn** [mɛin·χwɛfsɪn, -kvɛfs-] a. overordentlig drilagtig, skoselysten. **-hæða** [mɛi:v(h)ai·ða] vt. haane grundigt, persiflere; — refl. *meinhæðast: m. að e-u*, satirisere grundig over n-t. **-hæðinn** [-(h)ai·ðɪn] a. i höj Grad spotsk, uforbederlig Spottefugl. **-hægð** [-(h)aiqð, -(h)aigþ] f. Godmodighed. **-hægðarmaður** [-(h)aiqðarma:ðøϱ, -(h)aigð-] m. godmodigt Menneske. **-hægur** [-(h)ai·qøϱ] a. **a.** godmodig: *m. maður.* — **b.** i Udtr.: *alt meinhægt (og ósjúkt)*, alt [illegible] -illa [illegible] *við e-ð (e-n)*, hade n-t (en): *höfundum þeirra hefir verið m. við dansinn* (ÓDavSk. 20—21).

meining (-ar, -ar) [mɛi:niŋk] f. **1.** *(skoðun)* Mening: *þetta er mín m.*, dette er min Mening, mit Syn paa Sagen; *(það er) meiningin (málsins og mergurinn kálfsins)*, (pop.) (som Udraab) netop! — **2.** *(fyrirætlun)* Mening: *það er m. mín að gera þetta.* — **3. a.** Mening, Fornuft: *það er engin m. í þessu*, det er jo meningsløst. — **b.** *(merking)* Betydning, Mening.

meiningar munur [mɛi:niŋgarmʏ:nøϱ] m. Meningsforskel. **-laus** [-löy:s] a. **1.** som ikke har nogen Mening om Tingene. — **2.** meningsløs.

mein yrðast [mɛi:nɪrðast] vrefl. recipr. skælde hinanden ud. **-yrði** [-ɪrðɪ] n. bittert Ord; — oftest i pl.: Spydigheder; krænkende Udtryk. **-yrður** [-ɪrðøϱ] a., **-yrtur** [-ɪϱdøϱ] a. bitter i sine Ord; krænkende i sine Udtalelser.

meinka (a) [mɛiŋ·ga, mɛiŋ·ka] vt. tilföje Skade.

mein kvikindi [mɛiŋ·kvɪ·ɟɪndɪ, -kvɪ·ʝɪndɪ] n. Skadedyr, skadeligt Dyr. **-látsamlegur** [-n·-lau(t)samlɛ:qøϱ] a., **-látsamur** [-lau(t)sa·møϱ] a. asketisk, selvplagende. **-látsemi** [-lau(t)sɛ·mɪ] f. indec. Askese, Selvplageri. **-latur** [-la·døϱ, -la·tøϱ] a. meget doven. **-laus** [-löys] a. **1. a.** som ingen Skade gör, uskadelig: *og vildi þá líta inn til móður yðar einu sinni, ef henni er það þá meinlaust, að vera óróuð* (GFrSex 128—129). — **b.** uskadelig; godmodig: *m. maður; — það er meinlaust með e-m*, n-n er snarest venligsindede overfor hinanden; *e-m er meinlaust til e-s*, en er ikke uvillig stemt imod en. — **2.** uden Smærter: *höndin varð honum aldrei m.* — **3.** adv. *-lega*, uskyldig, uden at ville skade: *leit hún meinlauslega til hans* (Campe 108). **-legur** [-lɛqøϱ] a. **1.** *(skaðlegur)* skadelig, farlig. — **2.** *(meinyrtur)* spydig, bitter, ondskabsfuld; bidende vittig: *allra manna orðhagastur og meinlegastur.* — **3. a.** *(hálegur)* slem: *hann verður varla svo m. að synja mjer um það.* — **b.** ærgerlig, fortrædelig: *Mörgum hefir þókt það meinlegt, að þeir hafa ekkert skilið fugla* (JÁÞj. I. 614). — **4.** adv. *-lega*: **a.** *(hættulega)* skadeligt, farligt. — **b.** til stor Skade el. Tab: *Brandur missti líka meinlega lömbin undan ánum* (ÞGjUf. 5). — **c.** *(hálega, bagalega)* slemt, ærgerligt: *ef svo m. tækist til, að ...* — **d.** spydigt: *segja e-ð meinlega.* **-leiki** [-lɛiɟɪ, -lɛiʝɪ] m. **1.** Hindring. — **2.** = *meinleikur*. **-leikinn** [-lɛi·ɟɪn, -lɛi·ʝɪn] a. ondskabsfuld, haardhændet i Leg. **-leikur** [-lɛigøϱ, -lɛikøϱ] m. Sygdom. **-leysa (-u)** [-lɛisa] f. **1.** (Vf.) = *meinleysi*. — **2.** *(meinleysingi)* en skikkelig Person, der ikke gör en Kat Fortræd. **-leysi (-is)** [-lɛisɪ] n. **1. a.** *(það að gera ekki mein)* Uskadelighed: *Þetta er búið til að gamni sínu, eins og annað m.* (GFr. Öl. 9). — **b.** Godmodighed: *það er of mikið m. að koma honum upp á þetta.* — **2. a.** Uskyldighed: *jeg gerði þetta í mesta m.*, jeg gjorde dette i al Uskyldighed (uden at tænke paa at volde Fortræd). — **b.** uskyldigt Forhold: *þó þú færir ekki að segja mér frá þessu m., sem komið hefir verið millum ykkar Þórarins* (JThMk. 252—3). **-leysingi** [-lɛi·siŋɟɪ] m., **-leysingur (-s, -ar)** [-lɛi·siŋgøϱ] m. godmodigt Menneske, skikkeligt Menneske, Menneske, som ikke gör en Kat Fortræd. **-leysisgrey** [-lɛisɪsgrɛi:] n. skikkeligt Skrog. **-leysislegur** [-lɛisɪslɛ:qøϱ] a. godmodig; af et uskyldigt Udseende. **-leysismaður** [-lɛisɪsma:ðøϱ] m. = **meinleysingi. -leysisrola** [-lɛisɪsro:la] f., **-leysisskinn** [-lɛisɪsɟɪn·] n. = **meinleysisgrey. -leitinn** [-lɛi·dɪn, -lɛi·tɪn] a. som søger at göre Fortræd: *Skal vorr m. meginfjandi* (Milt. III. 61). **-lekur** [-lɛ·gøϱ, -lɛ·køϱ] a. ubødelig læk. **-lygi** [-l(ɪ)i·jɪ] f. nederdrægtig, skadelig Løgn. **-lítið** [-li·dɪð, -li·tɪð] an. **a.** taaleligt: *Hvað segirðu í frjettum? O, alt svona m.* — **b.** *vera m. við e-n*, ikke have noget videre imod en. **-ljótur** [-ljoᵘ·døϱ, -ljoᵘ·tøϱ] a. afskyelig hæslig. **-loka** [-lo·ga, -lo·ka] f. **1.** (sj.) *(í skrá)* Fejl i en Laas, som gör det vanskeligt eller umuligt at lukke den op. — **2. a.** en öjeblikkelig og forbigaaende mangelfuld Disposition af Forstanden, som forhindrer en i at begribe n-t, en forbigaaende Begrebsforvirring, Lapsus, Tanketorsk: *það hljóp m. í hann; — það er e-r m. í höfðinu á þjer*, din Forstand er gaaet i Baglaas. — **b.** *(þráhyggja)* fiks Idé. **-læta (-ti)** [-lai·da, -lai·ta, -laihdɪ] vt. med dat. spæge: *m. sjer*, spæge sit Kød.

meinlæta fullur [mɛin·laidafʏd·løϱ, -laita-] a. **1.** *(sullaveikur)* lidende af Ekkinokokker (is. i Underlivet). — **2.** = *meinlátsamur*. **-lifnaður** [-lɪb·naðøϱ] m. asketisk Liv, Askese. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. Asket, Selvplager. **-samur** [-sa:møϱ] a. = **meinlátsamur.**

mein læti (-is) [mɛin·lai·dɪ, -lai·tɪ] n(pl). **1.** *(þjáning)* Smærte, Lidelse. — **2.** *(meinlætalifnaður)* Askese. — **3.** *(sullaveiki)* Ekkinokoksygdom. **-læting (-ar, -ar)** [-lai·diŋk, -lai·t-] f. Askese, Selvplageri. **-lætiseldur** [-laidɪsɛl·døϱ, -laitɪs-] m. Modgangens, Lidelsernes Ild. **-lætislíf** [-laidɪsli:v, -lait-] n. selvplagende Liv. **-lætismaður** [-laidɪsma:ðøϱ, -lait-] m. Asket, Selvplager. **-plága** [-plau·(q)a] f. Plage, Onde. **-ráð** [-rau·ð] n. skadeligt Raad, fordærvelig Plan. **-ráðugur** [-rau·ðøqøϱ] a. som pønser paa fordærvelige Planer. **-rógur** [-roᵘ·(q)øϱ] m. skadelig Bagvaskelse. **-ræðinn** [-rai·ðɪn] a. som ror kraftigere end andre og gör de andre Roere el. is. Roerne paa det andet Bord Fortræd dermed (BH.). **-samlegur** [-samlɛ·qøϱ] a., **-samur** [-samøϱ] a. **1.** *(skaðlegur)* skadelig, ond. — **2. a.** *(illgjarn)* skadefro, skadelysten. — **b.** *(stríðinn)* maliciøs, drillesyg. **-semd (-ar, -ir)** [-sɛmt] f. *(veikindi)* Sygdom, Onde; spec. Svulst (tumor): *m. í brjósti.* **-semi** [-sɛmɪ] f. indec. **1.** *(illgirni)* Skadelyst, Chikane. — **2.** *(mótlæti)* Modgang, Ulykke. — **3.** = *meinsemd*. **-semismáttur** [-sɛmɪsmauhdøϱ] m. fordærvelig Kraft.

meins fullur [mɛin·sfʏdløϱ] a. = **meinlegur. -hugur** [-(h)ʏ·qøϱ] m. Skadelyst, fjendsk Hu: *bera meinshugi til e-s*, ville en til Livs.

meinsýni [mɛin·si·nɪ] n. (f.) Pessimisme.

meinsýnismaður [mɛin·sinɪsma:ðøϱ] m. Pessimist.

meinsyrði [mɛin·sɪrðɪ] n. saarende Ord.

mein skurður [mɛin·sgʏrðøϱ] m. kirurgisk Operation. **-sköp** [-sgö·p] npl. fordærvelig Skæbne.

meinslegur [mɛin·slɛqøϱ] a. = **meinlegur.**

mein slys [mɛin·slɪ·s] n. slem (is. legemlig) Skade el. Ulykke. **-slægur** [illegible]

meinsmaður [m[illegible]] m. Person, som generer. *vera m. e-s* være Modstander af n-t: *en ekki skal eg vera m. þess* (søge at forhindre det), *ef hun vill það sjálf* (JThMk. 206). *Annars skal eg ekki vera m. þess, að karlinn fái að koma hingað suður* (Alþ. '11, B. II. 412).

mein snara [mɛinˑsnaˑra] f. fordærvelig Snare. **-sollinn** [-sodlɪn] a. opsvulmet paa Grund af indvendige Svulster; *meinsollin sár*, betændte Saar. **-staddur** [-sdadˑøǫ] a. stedt i Fare el. Nød. **-staður** [-sdaˑðøǫ] a. overordentlig stædig (om Heste): *m. hestur*, Hest, som ikke er til at rokke af Pletten. **-staglaður** [-sdaglaðøǫ] a. gentagen til Kedsomhed: *meinstagluð klausa.* **-svari (-a, -ar)** [-svaˑrɪ] m. Meneder. **-sær** [-saˑr] a. som gör sig skyldig i Mened. †**-særamaður** [-sairamaˑðøǫ] m. **meinsærismaður. -særi (-is)** [-saiˑrɪ] n. Mened. **-særinn** [-saiˑrɪn] a. menedersk. **-særismaður** [-sairɪsma:ðøǫ] m. Meneder.

meinn [mɛidˑv] a. †**1.** *(skaðsamlegur)* skadelig. — **2.** an. *meint: e-m verður m. við e-ð (af e-u)*, en kommer til Skade ved n-t, bliver syg af n-t: *verða m. af matnum*; (Ordspr.) *ekki verður þjófum við myrkur m.* (GJ.), Mørket volder ikke Tyve Men; *kenna sjer hvergi m.*, føle sig helt rask.

mein tak [mɛinˑtaˑk] n. **1.** Tag paa et følsomt Sted, fast Tag (spec. Tag om Könsdelene). — **2.** overf. det at göre sig selv Skade ved n-t (jfr. *taka sjer í mein*). **-taka** [-taˑga, -taˑka] vt. **1.** gribe om en paa et følsomt Sted, saal. at han ikke kan röre sig uden Smærter, (spec.) gribe om Könsdelene. — **2.** overf.: *m. e-n*, fuldstændig lamme ens Kræfter; — pp. *meintekinn.* [illegible] (JAðEin. 324).

meynunna [mɛi:nʏnˑa] f. Nonne, som har bevaret sin Jomfrudom.

mein vargur [mɛinˑvargøǫ] m. Skadedyr. **-vilji** [-vɪljɪ] m. Vilje til at skade. **-villingur (-s, -ar)** [-vɪdliŋgøǫ] m. **1.** *(um hesta)* **a.** *(sem ilt er að ná)* Hest, som ikke vil lade sig tage. — **b.** *(stroksamur hestur)* Hest, som er tilböjelig til at løbe bort (is. paa Rejser) og søge til sit Hjemsted. — **2.** *(um menn)* som er hildet i en stor Vildfarelse: [illegible] **-villur** [-vɪdløǫ] a. hildet i en fordærvelig Vildfarelse: … *gjörvöll mannkind* | *meinvill í myrkrunum lá.* **-virkur** [-vɪǫgøǫ] a. fordærvelig, ulykkebringende. **-vís** [-viˑs] a., **-vitur** [-vɪˑdøǫ, -vɪˑtøǫ] a. **1.** *(mjög vitur)* meget viis. — **2.** *(með hrekkjavit)* »menvis«, ondskabsfuld, listig, klog i at fortrædige andre. **-vjel** [-vjɛːl] f. fordærvelig List. **-vætt** [-vaiht] f., **-vætti (-is,** pl. ds.) [-vaihdɪ] n., **-vættur** [-vaihdøǫ] f. (og (pop.) m.) fordærveligt Væsen. **-þýfður** [-þivðøǫ, -þibðøǫ] a. aldeles fuld af Tuer: *meinþýft tún.* **-þýfi** [-þi vɪ] n. en Mængde smaa og vanskelige Tuer (Klp. II. 109). **-þolinn** [-þoˑlɪn] a. meget udholdende. **-þráður** [-þrauˑðøǫ] m. fordærvelig Traad. **-þrunginn** [-þruŋgɪn] a. usund, fuld af Bakterier, inficeret: *sitt hvort, tárhreint sveitaloft eða meinþrungið borgaloft* (MH. Upp. 289).

meyprestur [mɛi:prɛsdøǫ] m. Præstinde.

meir [mɛi:r] comp. af **mjög.**

meyr [mɛi:r] a. **1. a.** mør: [illegible] — *(mjúkur)* blød. — **b.** *(um menn)* følsom: [illegible] — **2.** raadden: *meyrt trje; meyrt skinn.*

meira [mɛi:ra] an. comp. af *mikill* og (pop.) adv. comp. = *meir.*

meyra (-u, -ur) [mɛi:ra] f. Mørhed, Blødhed; Raaddenskab (jfr. *meyr*): *þó svo að vel sett [illegible]* ([illegible]).

meiri [mɛi:rɪ] comp. af **mikill. -háttar** [-hauhdaǫ] a. indec. anselig: *Er þetta hið fyrsta m. kappsund* (Eimr. XVIII. 48); *m. maður*, fornem Mand. **-hluti** [-(h)λʏ:dɪ, -(h)λʏ:tɪ] m. Majoritet, Flertal.

meyrlegur [mɛi:rlɛqøǫ] a. **1.** [illegible] — **2.** [illegible], svag. **-leiki** [-lɛiɡɪ, -lɛiȿɪ] m. Blodhed, Morhed; Raaddenhed. **-lyndur** [-lɪndøǫ] a. blødsindet.

meyrna (a) [mɛirˑdna] [illegible] blive mør, blød (spec. om Menneskeker). *(rotna)* raadne.

meyrnun (-ar) [mɛirˑdnøn] f. Forraadnelse (Klp. III. 113).

meyrutá [mɛi:røtau:] f., is. i pl. *meyrutær*, (jfr. *támeyra*) sure Tæer.

meis (-s, -ar) [mɛi:s] m. **1.** en mindre Kasse af Tralværk, hvori Hø bæres til Kreaturerne, Høkasse af Tremmer: *láta í meisana*; jfr. *heymeis.* — **2.** *(boginn hlutur)* Krumning, en krumböjet Ting (BH.).

***meiskra (a)** [mɛisˑgra] vt. blande, brygge: *Í þriðia sinn skal mærðar mallt,* | *meiskra áður en dofnar allt* (Visn. 125).

***meiskur (-urs)** [mɛisˑgøǫ] n. Blanding, Bryg.

meistara dómur [mɛisˑdaradoᵘ:møǫ] m. Mesterskab. **-dæmi** [-dai:mɪ] n. Lærerembede. **-flokkur** [-flohgøǫ] m. Mesterklasse (Upp. II. 78). **-jurt** [-jʏǫˑt] f. (bot.) [illegible] sækvönn. **-legur** [-lɛqøǫ] a. mesterlig, [illegible] **-múkur** [-mu:gøǫ, -mu:køǫ] m. (i Alkort) naar Forhaanden har Ruderkonge og 4 Besyv el. Esser (ÓDavSk. 330). **-próf** [-proᵘ:v] n. Magisterkonferens. **-samlegur** [-samˑlɛqøǫ] a. mesterlig. **-urt** [-ʏǫˑt] f. = **meistarajurt. -verk** [-vɛǫˑk] n. Mesterværk.

meistari (-a, -ar) [mɛisˑdarɪ] m. **I. a.** Mester, Læremester: *m. og lærisveinar.* — **b.** Mester, Haandværksmester: *m. í trjesmíðum, í húsabyggingum.* — **c.** *(að nafnbót)* Magister (som akademisk Grad); *m. Jón*, Magister Jon (saal. spec. den berömte Prædikant Biskop *Jón Vídalín*). — **II.** overf. **1.** Mester, fremragende, udmærket i n-t, Maëstro: *m. í skáldskap.* — **2.** *(húsbóndi)* Mester, Herre. — **3.** [illegible] Vending i Tritrak, best. i at man kan stille alle sine Brikker op paa det yderste Felt, hvor de kan være (ÓDavSk. 313); *litli meistari*, 8 Brikker paa yderste Felt, 7 paa det næstyderste (ÓDavSk. 314).

meystelpa [mɛi:sdɛλba, -sdɛlpa] f. lille Pige.

***meit (-ar)** [mɛi:t] f. Æg: *beit þá meitin þunna* (ÓDavVik. 237).

†**meita (ti)** [mɛi:da, mɛi:ta; mɛihdɪ] vt. skære; beskære, klippe.

meitilberg [mɛi:dɪlbɛrˑk, mɛi:tɪl-] n. stejl Klippe, Klippevæg.

meitill (-ils, -lar) [mɛi:dɪdλ, mɛi:t-, -ɪls, mɛihdlaǫ] m. Mejsel.

meitilmyndaður [mɛi:dɪlmɪnˑdaðøǫ, mɛi:tɪl-] a. mejselformet.

meitilsegg [mɛi:dɪlsɛkˑ, mɛi:tɪls-] f. raa Æg, Raaæg.

meitilspor [mɛi:dɪlsbo:r, mɛi:tɪl-] n. Fordybning efter en Mejsel: *Á steðja Jóns er m.* (BrJÞf. 151).

meitla (a) [mɛihdla] vt. mejsle; afhugge.

meyvax [mɛi:vaχs] n. Jomfruvoks.

?**mek(k)aniskur** [mɛhganɪsgøǫ] a. mekanisk.

mekkja (ti) [mɛhɡa, mɛχˑdɪ] vt. lave en Røg- el. Støvsky *(mökkur)* (Vf.).

†**mekt (-ar)** [mɛχˑt] f. **1.** *(vald)* Magt, *(afl)* Styrke, Kraft. — **2.** *(skraut)* Pragt, Glans.

†**mekta (a)** [mɛχˑda] vt. **1.** *(gera voldugan)* göre mægtig. — **2.** *(skreyta)* smykke, pryde. — **3.** *(dýrka)* dyrke, tilbede; *(lofa)* prise.

†**mektar legur** [mɛχˑdarlɛˑqøǫ] a. mægtig, vældig. **-maður** [-ma:ðøǫ] m. (pop.) mægtig Mand.

mektugur [mɛχˑdøqøǫ] a. **1.** (pop.) *(voldugur)* mægtig. — †**2.** *(skrautlegur)* prægtig. — †**3.** *(ágætur)* fortrinlig.

mektur [mɛχˑdøǫ] a.: *fallega* (el. *vel*) *m.*, med fed Manke.

mela barð [mɛ:labarˑð] n. **a.** Kanten paa en Grusbakke *(melur).* — **b.** Kanten af en ophöjet Grönsværplet, der ligger paa en *melur.* **-bygg** [-bɪkˑ] n. = **melkorn. -borg** [-borˑk] f. resterende Grönsværplet oppe paa en Grusbanke. **-bót** [-boᵘˑt] f. Strækning, bevokset med Marehalm. **-buska** [-bʏsˑga] f. = **rofalýja. -kollur** [-kodˑløǫ] m. Tue el. lille Höj med Marehalm. **-land** [-lanˑt] n. Strækning, bevokset med Marehalm.

melalda [mɛ:lalda] f. bølgedannet Grusstrækning.

?**melankóliska (-u)** [mɛ:laŋkoᵘ:lɪsga] f. Melankoli, Tungsind (Vf., Árn.).

mela nóra [mɛ:lanoᵘ:ra] f. (bot.) Vaar-Norel (alsine verna). **-pungur** [-puŋˑgøǫ] m. = **holurt. -skarð** [-sgarˑð] n. Kloft mellem Grusbanker. **-sól** [-soᵘ:l] f. (bot.) Fjæld-Valmue (papaver radicatum). **-tekja** [-tɛ:ɡa, -tɛ:ȿa] f. Indhøstning af Marehalm; Sted, hvor Marehalm kan høstes: *búsmali gengr í blöðku og melatekjur* (LFR. I. 37).

mel bakki [mɛlˑbahɡɪ] m. **1.** Grusskrænt. — **2.** *(melvaxinn bakki)* spec. Skrænt, bevokset med Marehalm. **-barð** [-barð] n. = **melabarð. -blaðka** [-blaþga, -blaðka] f. Blad af *melur.* **-brekka** [-brɛhga] f. Grusskrænt. **-dýna** [-diˑna] f. = 1. **melja** 1.

***meldur (-urs)** [mɛlˑdøǫ] n. malet Korn: *hjá þér neytta eg fyrstum manna Demetru meldurs* (Il. II. 220); *Fenju m.*, Guld.

mel dögg [mɛlˑdök] f. = **hunangsfall. -eyri** [mɛ:lɛiˑrɪ] f. **1.** grusbevokset Øre el. lav Strækning, is. langs en Flod: *tjölduðu á meleyrum í Holuhrauni* (ÞThLfr. IV. 101). — **2.** en med *melur* bevokset Øre (Breiðd.).

mel fiðrildi [mɛlˑfɪðrɪldɪ] n., **-fluga** [-flʏˑqa] f. (zool.) Natsommerfugl, Møl (tinea).

mel fræ [mɛlˑfraiˑ] n. Frø af Marehalm. **-gata** [-gaˑda, -gaˑta] f. Sti over en Grusmark. **-gras** [-graˑs] n., **-gresi (-is)** [-grɛˑsɪ] n. (bot.) Marehalm (elymus arenarius, L.); Kornene *(tini)* anvendes til Menneskeføde; Rødderne *(meljur)* ofte til Dyner under Kløvsadler *(meldýnur).* **-gróður** [-groᵘ:ðøǫ] m. Marehalmsvegetation: [illegible] *melgróðri* (Stj. '99, B. 114). **-hnaus** [-hnöyˑs] m. Marehalmstue. **-holt** [mɛ:λ(h)oλt] n. (höjere) Grusbakke. **-hryggur** [mɛlˑhrɪgˑøǫ] m. grusbedækket Aas.

melingur (-s, -ar) [mɛ:liŋgøǫ] m. (Af.) = **mulningur.**

1\. **melja (-u, -ur)** [mɛlˑja] f. **1.** *(meldýna)* Dyne af Rodtrævlerne paa Marehalm (elymus arenarius), som bruges under en Kløvsadel (VSkaft.). — **2.** is. i pl. *meljur*, Rodstokke af Marehalm.

2\. **melja (mel; maldi, möldum; meldi; malið)** [mɛlˑja; mɛ:l; malˑdɪ, [illegible]] vt. [illegible], knuse: *ekki er malið undir hann*, (egl. man knuser ikke det, som han skal ligge paa ɔ:) han bliver haardt behandlet.

meljaðar [mɛlˑjaˑðaǫ] m. Kanten paa en Grusbakke el. -flade.

meljetinn [mɛlˑjɛˑdɪn, -jɛˑtɪn] a. mølædt.

mel jörð [mɛlˑjörð] f. sandet og gruset Jord. **-kast** [-kast] n. *(brött melbrekka)* stejl Grusskrænt: *ríða utan í melkasti* (Borgf.). **-kerfi** [-ȿɛrvɪ] n. Knippe af Marehalm (LFR. II. 141). **-kollur** [-kodløǫ] m. **1.** Toppen af en Grusbanke. — **2.** Marehalmstue. **-korn** [-ko(r)dv] n. Korn af Marehalm.

mel l (-s, -ar) [mɛdˑλ, mɛlˑs, mɛ:laǫ] m. = *melur*, Grusbanke, Grusflade (Múl., ASkaft., Af.).

mella (-u, -ur) [mɛdˑla] f. **I. 1. a.** *(tík)* Tæve. — **b.** spec. Moderdyr (om Hunde, Katte og Hopper): Hvalpemor, Killingemor, Horsemor: *ketlingarnir voru að leika sjer, en mellan mun hafa verið á músaveiðum.* — **c.** *(í kartöflugarði)* Moderkartoffel. — ***2.** *(skessa)* Jættekvinde. — **3.** *(skækja)* Skøge. — **4.** (Breiðd.) = *flagmeri* 1. — **5.** *(sprunga í jörðu)* Sprække i Jorden (BH.). — **II.** Dörskodde, Slaa (til Lukning): *um Jóhönnu myndast mál,* | *mellan skrapp úr lási* (GKonÆf. 215); *og tröllakyn að taka á mellum,* | *tíða fyrri gróf ustu þjófar* (Gröndal ældre cit. i JÁÞj. I. 442); *tröll upp togi mellur* (JÁÞj. I. 442).

melland [mɛl:ant] n. Strækning med vildtvoksende Marehalm *(melur).*

mellu dólgur [mɛdˑlødoᵘlˑgøǫ] m. ***1.** Fjende af Jættekvinder (om Thor). — **2.** Horebuk, jfr. *mella* 3. **-torf** [-torˑv] n. coll. (Breiðd.) = *flagmerar*, se **flagmeri** 1.

melóna (-u, -ur) [mɛ:loᵘna] f. Melon.

melrakka bók [mɛlˑrahgaboᵘ:k] f. Protokol over Rævehuler og hvad der angaar Udryddelse af Ræve i et Distrikt. **-leit** [-lɛi:t] f. Eftersøgning af Ræve og Rævehuler; Distrikt, hvor en saadan Eftersøgning foretages: *Hreppsnefndin skal skipta allri landeign hreppsins … í hæfilega margar og stórar melrakkaleitir* (Stj. '91, B. 87). **-skytta** [-sɡɪhda] f. Ræveskytte.

-sljetta [-slȷɛhda] f. npr. Navn paa en Egn i det nordøstlige Island. **-veiðastjóri** [-vɛi·ðasdjoᵘ:rı] m. Mand, som har Opsyn med Udryddelse af Ræve i Distriktet. **-veiði** [-vɛi·ðı] f. indec. Rævefangst.

mel rakki [mɛ·rahɟı] m. [illegible] Ræv. (I lem.) *[illegible] e-n [illegible] eins og melrakka í greni.* **-skarð** [-sgarð] n. = **melaskarð. -skítur** [-sɟi·d-øϱ, -sɟi·tøϱ] m. en Art Snyltesvamp (paa Marehalm): *Telur (hann) þessum [illegible] það [illegible], að [illegible] sammategund þá, er Meða-lendingar kalli melskít* (ÞThFerð. I. 33). †**-skorinn** [-sgo·rın] a. = **mel-jetinn.**

mel skriðnablóm [mɛl·sgrıðnabloᵘ:m] n. (bot.) Sten-Gaasemad (arabis petraea). **-sláttur** [-slauhdøϱ] m. Høst af Marehalm. **-stangarstofn** [-sdauŋgaϱsdob·v] m. Marehalmsstub. **-stöng** [-sdöyŋk] f. Marehalmsaks. **-súra** [-su·ra] f. (Sch.) = **kornsúra.**

melt [mɛλ·t] n. Fordöjen[illegible] overf. Eftertanke: *Þá [illegible] mínkar mein og sorg | af m.(!) um hyggju borg* (ÓDavVik. 253).

1. **melta (-u)** [mɛλ·da] f. **1.** *(ýlda)* Raaddenskab. — **2.** *(í fiskmaga)* halvfordöjet Føde i Fiskemaven. — **3.** Mave (is. paa Rovdyr): *Hann (ɔ: ísbjörninn) skríður þá á meltunni með bygu framlappirnar fyrir trýninu* (Ísaf. '11, 316); *liggja á meltunni,* ¹) ligge og fordöje ((pop.) ogs. om Mennesker); ²) *(liggja í ómensku)* drive Tiden hen; ³) (ligge og) overveje n-t: *Eg heiti [illegible] meðan ég ligg á meltunni* (overvejer Sagen) (Ísaf. '11, 239). — **4.** *(maltgerð)* Malten.

2. **melta (i)** [mɛλ·da] vt. **I. 1.** *(gera maltan)* lade gaa i Forraadnelse; — refl. *meltast* (spec. om Fisk) raadne: *meltist þó mjög og ónýttist (fiskurinn)* (ÞThArf. 141). — **2.** *[illegible] m. bygg,* lave Malt af Byg. — **3. a.** *(m. mat)* fordöje. — **b.** overf.: *m. e-ð með sér,* overveje n-t; *m. með sér reiðina,* tære paa sin Vrede, pønse paa Hævn; *hann hefur lesið margar bækur, en ekki getað melt það, sem í þeim stóð* (ikke kunnet fordöje, assimilere Indholdet). — **II. 1.** refl. *meltast:* **a.** blive fordöjet. — **b.** overf. leve et sløvt og uvirksomt Liv: *meltast heima,* kukkelure hjemme; *mér þykir líklegt, að hún ekki [illegible] sér að meltast svona [illegible] eins og [illegible]kerling* (Mýrd. 306). — **2.** pp. *meltur:* **a.** maltet: *melt korn, bygg.* — **b.** fordöjet.

meltak [mɛl·ta·k] n. = **meltekja.**

meltanlegur [mɛλ·danle·qøϱ] a. fordöjelig.

mel tekja [mɛl·te·ɟa, -tɛ·ȿa] f. Høst af Marehalm (jfr. *melur*). **-tekjuland** [-tɛɟølan·t, -tɛȿø-] n. Strækning, hvor Marehalm kan høstes: *ágæt meltekjulönd, þar sem menn höfðu öldum saman tekið melkorn til brauðgerðar* (JTrSk. I. 199).

melting (-ar) [mɛλ·diŋk] f. Fordöjelse.

meltingar bætir [mɛλ·diŋgarbai:dıϱ, -bai:tıϱ] m. som har god Indflydelse paa Fordöjelsen: *sem er enginn m. mönnum* (Eimr. XVI. 196). **-færi** [-ϱ-fai:rı] npl. Fordöjelsesorganer. **-leysi (-is)** [-r-lɛi:sı] n. Dyspepsi, Fordöjelsesvanskeligheder. **-safi** [-ϱ-sa:vı] m. Fordöjelsesvædske. **-truflun** [-trʏb·løn] f. Dyspepsi. **-vegur** [-r-vɛ:qøϱ] m. Fordöjelseskanal.

mel toddi [mɛl·tod·ı] m., **-tottur** [-tohdøϱ] m. Tue med en Marehalmbrusk.

meltuska [mɛl·tʏsga] f. mølædt Klud (ÓDavVik. 124).

1. **melur (-s, -ar)** [mɛ:løϱ] m. **1.** Grusbanke, Grusflade, Grusslette. — **2.** ophöjet Grönsværplet, der til alle Sider er omgivet af Grus og som efterhaanden bliver mindre og mindre (Flói). — **3.** spec. en Grusflade, tætbevokset med Marehalm. — **4.** (bot.) *(melgras)* Marehalm (elymus arenarius, L.).

2. **melur (-s, -ir)** [mɛ:løϱ] m. **1.** = *mölur,* Møl. — **2.** overf. n-t el. en, som tærer svært paa n-t; *(eyðsluseggur)* Ødeland.

mel urt [mɛ:lʏϱt] f. = **melgresi. -þak** [mɛl·þa·k] n. Tag af Marehalm (LFR. II. 162); *Melþök eru enn víða notuð og torf ofan á* (ÞThFerð. III. 116). **-þófi** [-þoᵘ·vı] m. = **meldýna. -þvaga** [-þva·qa] f. en af Marehalmstrævler lavet Viskeklud til at vaske Gulv el. Kar rene med (Nl., Sl.).

men (-s, pl. ds., gen. **menja)** [mɛ:n] n. **a.** Halssmykke. — ***b.** i Omskr. for Kvinde: *menja (mens)-bil, -gefn, -gerður, -hildur, -hlíð, -ná, -rist, -skorða, -tróða, -þrúður, -þöll* osv.

menga (a) [mɛiŋ·ga] vt. **1. a.** blande: *m. drykk.* — **b.** spec. tilsætte et Stof, der gör at n-t ikke kan drikkes: *m. áfengi;* — pp. *mengaður.* — **2.** overf.: *m. e-n um e-ð,* mistænke en for n-t, beskylde en for n-t.

mengan (-ar, -ir) [mɛiŋ·gan] f. Blanden, Blanding.

°**mengi (-is)** [mɛiŋ·ɟı] n. Folk; Mængde.

men glöð [illegible] **-grund** [illegible] Kvinde.

Menja (-u) [mɛn·ja] f. npr. Menja, den ene af Kong Frodes guldmalende Trælkvinder: **menjumeldur, -mjöl* osv., Guld.

1. **menja (-u, -ur)** [mɛn·ja] f. en Trækfugleart?: *þá menjan treður mjúkan sand | meina eg fjúkum linni* (ÓDavÞul. 336).

2. **menja (-u)** [mɛn·ja] f. Monje.

menjaður [mɛn·jaðøϱ] a. pyntet med et Halssmykke: *motruð og menjuð sat jeg* (Sch.).

menja gáfa [mɛn·jagau:va] f. Mindegave. **-gildi** [-ɟıl·dı] n. Affektionsværdi (ÁBjSál. § 209). **-gripur** [-grı:bøϱ, -grı:pøϱ] m. Kostbarhed, Klenodie. **-laus** [-löy·s] a. sporløs.

menjar [mɛn·jaϱ] fpl. (ældre *minjar):* **1.** *(menjagripur)* Erindringstegn, Mindetegn, Ting el. andet, som erindrer om n-t; Kostbarheder; spec. Arve-[illegible] — **2.** [illegible] *ásjóna (andlit) e-s ber sýnilegar m. harma og þjáninga,* Sorger og Lidelser har præget sig i ens Ansigt.

menn [mɛn·] pl. af **maður.**

menna (ti) [mɛn:a] vt. **I.** *(gera að manni)* göre en Mand af; *(menta)* oplære, danne, civilisere: †*vel mentur* = *vel mentaður,* dannet, civiliseret. — **II. 1.** [illegible] bemande en Baad. — **2.** pp. *mentur:* **a.** (om en Baad) bemandet. — **b.** [illegible] med [illegible] *[illegible] (illa) m. [illegible]*

-menni (-is, pl. ds.) [-mɛn·ı] n. Mand el. Menneske, som sidste Led i Sms., f. Eks.: *fámenni, fjölmenni, illmenni, góðmenni.*

mennilegur [mɛn:ılɛ·qøϱ] a. **1.** *(karlmannlegur)* mandhaftig, mandig. — **2.** *(sem ber vott um menning)* vidnende om Dannelse (aandelig og legemlig). — **3.** *(hraustur)* tapper. — **4.** adv. *-lega.*

menning (-ar, -ar) [mɛn:iŋk] f. Dannelse, Kultur, Civilisation.

menningar laus [mɛn:iŋgarlöy:s] a. uden Kultur. **-miðill** [-mı:ðıdλ] m. Kulturbringer. **-ríki** [-a-ri:ɟı, -ri:ȿı] n. Kulturstat. **-saga** [-ϱ-sa:qa] f. Kulturhistorie. **-skóli** [-sgoᵘ:lı] m. Dannelsesanstalt. **-skortur** [-sgoϱ·døϱ] m. Mangel paa Kultur. **-stig** [-sdı:q] n. Dannelsestrin, Kulturtrin. **-þjóð** [-þjoᵘ:ð] f. Kulturfolk.

menska (-u) [mɛn·sga] f. **1.** *(mannúð)* Menneskelighed, Humanitet. — **2.** som sidste Led i Sms.: *stórm., varm.*

menskumót [mɛn·sgømoᵘ:t] n. menneskelig Skikkelse.

menskur [mɛn·sgøϱ] a. menneskelig: *m. maður,* Menneske (mods. Trolde og Jætter).

ment (-ar, -ir) [mɛv·t, mɛn·t] f. **1.** hvad der kan uddanne en, Kunst, Færdighed, Kundskab: (Ordspr.) *mentin er löng, en mannsæfin stutt,* Livet er kort, men Kunsten lang; *heiður elur alla m.,* Ære nærer al Kunst; *vera vel að sjer í e-ri m.,* være kyndig i n-t; (Ordspr.) *m. er hyggnum hent* (GJ.), til klog Mand passer Kundskab; *mentin munns og handa er mundi betri* (GJ.), Færdighed i Mund og Haand er bedre en nogen Medgift; *m. er máttur,* Kundskab er Magt. — **2.** *(vísindi)* Videnskab; *(þekking)* Lærdom: *setja e-n til menta,* lade en lære n-t, is. lade en studere. — **3.** *(menning)* Dannelse, Kultur.

menta (a) [mɛv·da, mɛn·ta] vt. **1.** danne, uddanne: *m. sig í söng,* uddanne sig i Sang. — **2.** *(kenna)* undervise; *(ala upp)* oplære, opdrage. — **3.** civilisere, baade m. H. t. Viden, Moral og ydre Optræden: *mentaður maður,* studeret, kultiveret Menneske.

menta blóm [mɛv·dabloᵘ:m, mɛn·ta-] n. Kulturblomst. **-bragur** [-bra:q-øϱ] m. Civilisation. **-braut** [-bröy:t] f. = **mentavegur. -bróðir** [-broᵘ:ð-ıϱ] m. Studiefælle. °**-búr** [-bu:r] n. Museum. **-dís** [-di:s] f. Muse. **-fjandi** [-fjan·dı] m. Obskurant. **-fróður** [-froᵘ:ðøϱ] a. lærd og dannet. **-ganga** [-gauŋ·ga] f. »Studietogt«: *vera á mentagöngu,* drage omkring for sin Uddannelses Skyld (jfr. GFrÁtt. 8). **-gyðja** [-ɟıð·ja] f. Muse. **-gorgeir** [-gor·ɟeiϱ] m., **-hroki** [-hϱo:ɟı, -hϱo:ȿı] m. Lærdomshovmod. **-heimur** [-hɛi:m-øϱ] m. Kulturverden. **-hrani** [-hϱa:nı] m. hoven Aandsaristokrat. **-leysi (-is)** [-lɛi·sı] n. Mangel paa Dannelse. **-líf** [-li:v] n. Aandsliv. **-maður** [-ma:ð-øϱ] m. studeret, videnskabelig dannet Mand, lærd. **-mál** [-mau:l] n. **1.** Kultursprog: *enska, franska og þýska eru helstu m. heimsins.* — **2.** Sager angaaende Folkets Dannelse og Kultur, spec. angaaende Skolevæsen, Folkeoplysning: *umræður á þingi um m. eru stundum nokkuð skrítnar.* **-málanefnd** [-maulanɛm·t] f. Skolekommission; Kirke- og Skoleudvalg (i Altinget). **-miðill** [-mı:ðıdλ] m. Kulturbringer, Kulturformidler. **-óbeit** [-oᵘ:bɛit] f. Kulturfjendskhed, Obskurantisme. **-safn** [-sab·v] n. Museum. **-skóli** [-sgoᵘ:lı] m. Dannelsesanstalt; — spec. *hinn almenni m.* el. *mentaskólinn,* den höjere Almenskole i *Reykjavík.* **-skríll** [-sgrid·λ] m. litterær Bohème. **-stofnun** [-sdob·nøn] f. Dannelsesanstalt. **-straumur** [-sdröy:møϱ] m. Kulturström. **-vegur** [-vɛ:qøϱ] m. Dannelsesvej: *ganga mentaveginn.* **-vinur** [-vı:nøϱ] m. Ven af Videnskaberne. **-þjóð** [-þjoᵘ:ð] f. Kulturfolk, civiliseret Nation.

mentun (-ar) [mɛv·døn, mɛn·tøn] f. **1.** *(menning)* Dannelse, Kultur, Civilisation; *m. andans,* Aandsdannelse. — **2.** *(þekking)* Kundskaber.

mentunar ástand [mɛv·donarau:sdant] n. Kulturtilstand. **-land** [-lan·t] n. Kulturland, civiliseret Land. **-laus** [-löy:s] a. udannet, raa, barbarisk. **-leysi (-is)** [-lɛi:sı] n. Mangel paa Dannelse, Raahed, Barbari. **-meðal** [-mɛ:ðal] n. Dannelsesmiddel. **-saga** [-ϱ-sa:qa] f. Kulturhistorie. **-stig** [-sdı:q] n. = **menningarstig. -stofn** [-sdob·v] m. Dannelsesgrundlag. **-stofnun** [-sdob·nøn] f. = **mentastofnun. -sögulegur** [-sö:qolɛqøϱ] a. kulturhistorisk. **-þjóð** [-þjoᵘ:ð] f. = **mentaþjóð. -þrá** [-þrau:] f. Videbegærlighed. **-þroski** [-þros·ɟı] m. Aandsudvikling.

mera kóngur [mɛ:rakoᵘŋ·gøϱ] m., **-mildingur** [-mıl·diŋgøϱ] m. Mand, som holder meget af Heste og pranger med dem.

merar hildir [mɛ:raϱ(h)ıl·dıϱ] fpl. en Hoppes Efterbyrd. **-kúla** [-ku:la] f. = **merarostur** 2. **-ostur** [-r-os·døϱ] m. **1.** *(ostur úr merarmjólk)* Ost, lavet af Hoppemælk. — **2.** ung *físisveppur.* **-seðill** [-ϱ-sɛ:ðıdλ] m. ubetydeligt Brev paa en Lap Papir. **-son** [-so:n] m. (som Skældsord) Sön af en Mær.

merbikkja [mɛr·bıhɟa] f. ussel Mær el. Hoppe, Skindmær.

merðir [mɛr·ðıϱ] pl. af **mörður.**

merfolald [mɛϱ·fo·lalt] n. Hunføl.

mergð (-ar, -ir) [mɛr·(q)ð] f. Mængde.

merg fúinn [mɛr·kfu·ın] a. marvraadden, indvendig raadden. **-fullur** [-fʏdløϱ] a. fuld af Marv. **-geislar** [-ɟɛislaϱ] mpl. Marvstraaler (SStPlt.).

mergilburður [mɛr·ɟılbʏr·ðøϱ] m. Mergling.

mergill (-ils) [mɛr·ɟıdλ, -ıls] m. Mergel.

mergilnáma [mɛr·ɟılnau:ma] f. Mergelgrav.

mergilshella [mɛr·ɟıls(h)ɛd·la] f. Mergellag.

mergjaður [mɛr·ɟaðøϱ] a. **1.** med Marv, fuld af Marv; — ogs. bot. marvfyldt. — **2.** overf. **a.** marvfuld, fyndig, kraftig: *mergjuð ræða;* — *mergjað mál,* Kraftsprog. — **b.** saftig: *mergjuð beinakerlingarvísa.*

ᶜ **mergla (a)** [mɛr·gla] vt. mergle.

merg laus [mɛr·glöys] a. **1.** uden Marv: *m. leggur.* — **2.** overf. **a.** marvløs, kraftløs: *m. ræða.* — **b.** svag, uden legemlige Kræfter. **-leggur** [-lɛg·øϱ] m. marvfyldt Ben. **-legur** [-lɛqøϱ] a. marvagtig. **-leysi (-is)** [illegible] n. Marvløshed, Kraftløshed. **-mikill** [-mı·qıdλ, -mı·ȿıdλ] a. rig paa Marv. — overf. kraftig, fyndig (Klp. III. 66). **-runasótt** [-rʏna-

so ht] f., **-runi** [-rY nɪ] m. (med.) pernicios Anæmi (anaemia perniciosa). **-smjúga** [mɛr ksmju (q)a] vt. fordærve n-t i sin inderste Kærne (Marv): *Kvíðinn og hræðslan er sa eiturormur, er mergsmýgur lífsgleði manna* (ÁBjH. 346). **-soginn** [-soi·jɪn] a. som Marven er suget ud af, svækket. **-stunginn** [-sduŋɟɪn] a. = **mergfúinn. -svikinn** [-svɪ ,ɪn, -svɪ ķɪn] a. 1. *(mergfúinn)* med raadden Marv. — 2. underernæret: *maður verður m. á þessu blessaða útlenda ljettmeti; þá vil jeg heldur hákarl og magál*. 3. overf. hul: *mergsviknum glamurræðum* (Eimr. IV. 199). **-und** [mɛr·gYnt] f. Saar, der gaar ind til Marven.

mergur (-jar) [mɛr goϙ, mɛr ɟaϙ] m. 1. Marv: *m. í beini*; (Talem.) *e-r er kominn á merg*, en er bleven saa mager, at han ikke har andet Fedt end Marven tilbage i Legemet (bruges mest om Faar) (jfr. Lögr. '12, 38); *?e-ð fer e-m gegnum merg og bein*, n-t gaar en gennem Marv og Ben. — 2. overf. Marv, Kraft, Saft: *þykja m. í e-u*, synes der er Saft og Kraft i n-t; *svo að m. er í*, med Fynd og Klem; *mergurinn í því*, det væsentlige Indhold; *mergurinn málsins*, det vigtigste, Hovedsagen; *brjóta* (el. *kryfja) e-ð til mergjar*, (egl. bryde et Ben for at faa fat i Marven) faa fat paa Kærnen i n-t, undersøge n-t grundigt: *höndla einhver ný ... sannindi og hefir ekki gefið sér tíma til að brjóta þau til mergjar* (ÁBj19.öld 214); *Greinin er lipurt skrifuð og ofstækislaust, en kryfur ekki málin mjög til mergjar* (Eimr. VIII. 75); *sjúga merg úr e-m*, suge ens Marv; *standa á gömlum merg*, (egl. staa paa gammel Marv ɔ:) staa paa et gammelt og solid Fundament, have n-t gammelt el. nedarvet og solidt at støtte sig til: *norðurstranda stuðlaberg | stendur enn á gömlum merg* (GTh. '06, 21).

merhross [mɛϙ·os] n. = **meri** a.

meri (-ar, -ar) [mɛ:rɪ] f. a. Hoppe: *taka á merinni mark*, ænse n-t, tillægge n-t Betydning: *Eg tek þar ekki á merinni mark. Hun (ɔ: tillagan) getur varla verið meint alvarlega* (Alþ. '11, B. II. 496); *°merarjóð*, Hoppens Afkom. — b. pl. *merar*, spec. (nedsættende) Heste, is. Pakheste.

1. **merja (-u, -ur)** [mɛr·ja] f. mellemstor Helleflynder.

2. **merja (mer, merjum; marði, mörðum; merði; marið)** [mɛr·ja, mɛ:r, mɛr·jom; mar·ðɪ, mor·ðom; mɛr·ðɪ, ma:rɪð] vt. 1. knuse, støde: *m. sig á hnjenu*, faa en Kontusion paa Knæet; *m. lús*, knække en Lus; *m. egg á ljá*, sætte smaa Skaar i Æggen paa en Le; *m. undan e-m*, knuse Testiklerne paa en; — refl. *merjast*, knuses, stødes; — pp. *marinn*. — 2. a. *m. e-ð af*, faa noget fuldbragt el. gennemført med största Besvær: *óveðrið var afskaplegt, en við mörðum það af* (vi slap med Nød og næppe) *yfir fjörðinn*. — *m. e-ð í gegn*, ds.: *Fjárveiting þessi marðist þó í gegn þing eftir þing* (ÞThFerð. I. 5); *Við höfum aldrei sloppið undan tekjuhalla í fjárlögunum, en það hefir jafnan sýnt sig, að það hefir marist undan* (det har lige kunnet gaa) (Alþ. '11, B. 770); *Það marðist upp tilboð um 540 þúsundir*, der fik man, dog kun med Nød og næppe, et Tilbud paa 540 Tusind (Lögr. '14, 1914) — b. *(í spilum)* opnaa med Besvær, lige faa n-t: *jeg marði sex slagi*.

merki (-is, pl. ds.) [mɛϙ·ɟɪ] n. I. 1. *(landamerki)* Grænseskel, Markeskel: *ganga á m.*, befare Markeskel. — 2. a. *(fáni)* Fane, Banner: *bera m. fyrir e-m*. — b. *(skjaldarmerki)* Vaaben. — 3. pl. *(stjörnumerki)* Stjærnegruppe, Himmeltegn. — II. 1. a. Mærke, Tegn: *Það er til merkis um krafta hans, að ...*, man kan slutte sig til hans Kræfter af, at ... — b. Signal, Tegn: *gefa merki*, signalisere, give et Tegn. — 2. Mærke efter n-t, Spor af n-t: *hann ber þess m.*, han bærer Mærke deraf; *þess sjer nú engin m.*, der findes ikke mere nogen Spor deraf; *verkin sýna merkin*, man kender Mesteren paa Arbejdet. **-blek** [-blɛ:k] n. Mærkeblæk. **-dagur** [-da:qoϙ] m. kritisk Dag, Dag, af hvis Vejrlig man kan slutte sig til Vejrliget i den følgende Tid (JÁÞj. II. 561). **-grein** [-grɛi:n] f. (Gren som) Tegn paa Værdighed, Insignium: *var þeirra m., eðr stafr, umvundinn með vínviði* (EÓlKv. 142). **-kerti** [-ķɛϙ·dɪ] n. 1. i Udtr.: *sitja (standa) eins og m.*, sidde saa stiv som en Pind. — 2. *(gikkur)* storsnudet Person, Vigtigper. **-legheit** [-lɛχ(h)ɛi:t] npl. (pop.) Vigtighed. **-legur** [-lɛ·qøϙ] a. 1. *(furðulegur, undarlegur)* mærkelig: *það var merkilegt, að þú skyldir ekki sjá hnífinn alveg fyrir framan augun á þjer*. — 2. a. mærkværdig: *lesa um siðabótina og aðra merkilega kafla í sögu mannkynsins*. — b. *ekki m.*, næsten ubrugelig, ussel: *póstgöngur ... voru ... ekki merkilegar í þá daga* (ÞThLfr. III. 156). — 3. fremragende, betydelig: *hún var merkileg kona á sinni tíð*. — 4. hoven, vigtig; storsnudet: *gera sig merkilegan*, vise sig vigtig, opføre sig storsnudet: *hann er orðinn svo m. upp á síðkastið*, han er bleven saa vigtig nu paa det sidste. — 5. adv. *-lega*, mærkelig, mærkværdig; *(drembilega)* paa en hoven Maade.

merking (-ar, -ar) [mɛϙ·ɟiŋk] f. 1. Mærken: *m. fatnaðar; — m. skipa*, Afmærkning af Skibe. — 2. Betydning, Mening: *m. orðs*, et Ords Betydning.

merkis atriði [mɛϙ·ɟɪsa:drɪðɪ, -a:t-] n. Hovedpunkt. **-berari (-a, -ar)** [-bɛ:rarɪ] m., **-beri** [-bɛ:rɪ] m. Fanebærer. **-dagur** [-da:qoϙ] m. Mærkedag. **-innsigli** [-ɪn·sɪglɪ] n. Vaabensegl. **-kona** [-ko:na] f. udmærket, fremragende Kvinde. **-maður** [-ma:ðoϙ] m. 1. *(merkisberi)* Fanebærer, Bannerfører. — 2. *(merkur maður)* fremragende Mand.

merkispor [mɛϙ·ɟɪsbo:r] n.: *m. e-s*, Spor, Mærker efter n-t.

merkis prestur [mɛϙ·ɟɪsprɛs·døϙ] m. fremragende gejstlig. **-svipur** [-ɪ-svɪ:bøϙ, -svɪ:pøϙ] m. vigtig Mine.

merkistöng [mɛϙ·ɟɪsdöyŋ·k] f. Flagstang, Fanestang.

°**merkisvaldur** [mɛϙ·ɟɪsval·doϙ] m. Fændrik (JsJs.).

merki vatn [mɛϙ·ɟɪvahtv] n. Indsø el. Flod, som tjæner som Landemærke. **-veifa** [-vɛi:va] f. Flag.

1. **merkja (-u)** [mɛϙ·ɟa] f. (jfr. *morkinn*) Raaddenskab.

2. **merkja (ti)** [mɛϙ·ɟa, mɛϙ·(χ)dɪ] vt. 1. mærke, sætte Mærke paa, stemple, betegne: *m. klúta, fatnað; — m. sauðfje*, mærke Faar (f. Eks. tjæremærke, derim. *marka*, mærke ved et Øremærke); *m. e-ð með sínu marki, m. sjer e-ð*. — 2. tegne, indskrive: *Rúnar eru' á mæki merktar* (GTh. '95, 64). — 3. *(taka eftir)* lægge Mærke til: *Var hann reiður? Ekki gat jeg merkt það*. — 4. betegne, betyde: *hvað merkir það?* hvad forstaas ved det?

merkja bók [mɛϙ·ɟabo͡u:k] f. 1. Signalbog: *hin alþjóðlega m.* — 2. *(landamerkjabók)* Grænseprotokol. **-breyting** [-brɛi:diŋk, -brɛi:tiŋk] f. Forandring af Mærker el. Signaler (jfr. *merki*), spec. *(breyting landamerkja)* Grænseregulering. **-dómur** [-do͡u:møϙ] m. Markskelsret. **-fræði** [-frai:ðɪ] f. indec. Tegnlære (JsJs.). **-ganga** [-gauŋ·ga] f. Befaren af Markskel. **-letur** [-lɛ:døϙ, -lɛ:tøϙ] n. Tegnskrift. **-lína** [-li:na] f. Grænselinje, Skel (i en Leg) (ODavSk. 108). **-lýsing** [-li:siŋk] f. Beskrivelse af Mærker, spec. *(landamerkja)* Markskelsbeskrivelse.

merkjanlegur [mɛϙ·ɟanlɛ·qøϙ] a. tydelig, kendelig; — adv. *-lega*.

merkja skeyti [mɛϙ·ɟasɟɛi:dɪ, -sɟɛi:tɪ] n. Ciffertelegram. **-staur** [-sdöy:r] m. Grænsepæl. **-strik** [-sdrɪ:k] n. Grænselinje.

merk máll [mɛϙ·gmaudʎ] a., **-orður** [-orðøϙ] a. paalidelig i sin Tale.

1. **merkur** [mɛϙ·goϙ] gen. sg. og pl. af **mörk.**

2. **merkur** [mɛϙ·goϙ] a. mærkelig, navnkundig; *(frægur)* berömt: *m. atburður*, mærkelig Hændelse; *m. maður*, bekendt Mand; anset Mand.

merkur askur [mɛϙ·goras·goϙ] m. = **merkurnói. -mál** [-mau:l] n. Maal, der rummer en halv Pot. **-nói** [-no͡u:ɪ] m. *askur*, rummende en halv Pot *(mörk)* (Sl.).

merla (a) [mɛr·dla] vt. og vi. 1. bringe til at glimte, flimre: *Endurminningin merlar æ | í mánasilfri hvað, sem var* (GTh. '95, 96); *þegar svo merlaði yfir hagvirki þetta* (ɔ: *kongulóarvefinn) af döggfallinu* (And. I. 52); — pp. *merlaður*: *þegar maður lokar augunum, er myrkrið alt merlað* (Breiðd.). — 2. (Bogb.) ciselere.

merski (-is, pl. ds.) [mɛϙ·sɟɪ] n. Marsk. **-sótt** [-so͡uht] f. Marskfeber.

mersli (-is, pl. ds.) [mɛϙ·slɪ] n. *(mar)* Kontusion.

mertrippi [mɛϙ·trɪhbɪ] n. Horseplag.

mesking (-ar) [mɛs·ɟiŋk] f. Mæskning.

meskinn [mɛs·ɟɪn] a. 1. *(ör)* flot, gavmild: *en jól eru meskin, og munar ei grand | um mælistig norður á bóginn* (StStAndv. I. 278). — 2. *(kátur, fjörugur)* munter. — 3. *(upp með sjer, maskinn)* vigtig, kry.

meskiþvara [mɛs·ɟɪþva:ra] f. Mæskestang.

meskja (ti) [mɛs·ɟa, mɛs·(k)dɪ] vt. mæske.

°**mesmerslist** [mɛs·mɛϙslɪs·t] f. Mesmerisme.

1. **messa (-u, -ur)** [mɛs:a] f. 1. a. Messe (romersk-katolsk): *syngja messu*, læse Messe. — b. Gudstjæneste: *vera við messu*, overvære en Gudstjæneste; *„Það er ekki* (el. *lítill) matur í messunni"*, af Prækenen bliver man ikke mæt (JÁÞj. II. 518); *lesa messu yfir e-m*, læse en Teksten: *jeg held að jeg verði nú að taka að mjer, að lesa yfir þeim herrum ... messu í baðstofunni þegar þú ert búinn að boða þeim guðs ríki í kirkjunni* (ThTh. 77). — 2. kirkelig Højtid, til Minde om en Helgen: *Jónsmessa*, Sankt Hans Dag. — 3. pl. *messur*, kaldes særlig Tidsrummet fra St. Hansdag til Mariæ Besøgelsesfest *(Þingmaríumessa*, d. 2. Juli), hvori ogs. *Pjeturs messa og Páls* (d. 28. Juni) falder. — 4. *m. með spilum*, en Slags Leg; Rollerne fordeles ved Trækning af Kort; den, der faar Ruderkonge, er Præst, Kløverknægt Klokker osv. (JÓlGrv. cit. i ÓDavSk. 336).

2. **messa (a)** [mɛs:a] vi. holde Gudstjæneste.

messing (-s el. **-ar)** [mɛs:iŋk] n. og f. Messing.

messnatími [mɛs·nati:mɪ] m. (BTh. 237) = *messur*, se 1. **messa** 3.

messu bók [mɛs:obo͡u:k] f. Messebog. **-dagur** [-da:qoϙ] m. 1. Dag, hvor der holdes Gudstjæneste; kirkelig Festdag. — 2. pl. *messudagar* spec. = *messur*, se 1. *messa* 3. **-fall** [-fad·ʎ] n. Gudstjænestens Bortfald, Messefald. **-fólk** [-fo͡uʎ·k] n. Kirkefolk. **-fær** [-fai:r] a. a. i Stand til at holde Gudstjæneste: *m. prestur*; — an. *-fært*: *það er tæplega messufært*, der er næppe saa mange Folk til Stede, at Gudstjæneste kan holdes. — b. i Stand til at holde Gudstjæneste i: *m. kirkja*. **-föng** [-föyŋ·k] npl. Messetilbehør. **-föt** [-fö:t] npl. Messedragt. **-gerð** [-ɟɛr·ð] f. Gudstjæneste; — i overf. Bet. om en höjtidelig Forbandelse (JTrSk. I. 126). **-hökull** [-hö:gødʎ, -hö:kødʎ] m. Messehagel. **-klæði** [-klai:ðɪ] npl. = **messuföt. -laus** [-löy·s] a. uden Messe. **-lestur** [-lɛs·døϙ] m. Messelæsning. **-maður** [-ma:ðoϙ] m. en, der forretter Gudstjæneste, ɔ: Præst: *Hann* (ɔ: *sjera Einar) var skyldurækinn m.* (GFrSex 78). **-serkur** [-sɛϙ·gøϙ] m. Messesærk. **-skrúði** [-sgru:ðɪ] m. Messeklæder. **-sloppur** [-slohbøϙ] m. Messesærk. **-stóll** [-sdo͡u·dʎ] m. Messestol. **-söngsbók** [-söyŋsbo͡u:k] f. Kirkesangbog, Koralbog. **-söngur** [-söyŋ·gøϙ] m. Messesang, Kirkesang. **-tygi** [-ti:jɪ] npl. = **messuklæði. -vín** [-vi:n] n. Kirkevin, Altervin.

mesta (-u) [mɛs·da] f. Maksimum, Mestemaal.

mest allur [mɛs·dadloϙ] a. den störste Del af n-t. **-megins** [-mɛi·jɪns] adv., **-megnis** [-mɛgnɪs] adv. hovedsagelig, for störste Delen. **-part** [-paϙt] adv. = *mestan partinn* = **mestmegnis.**

mestur [mɛs·døϙ] superl. af **mikill.**

met (-s, pl. ds.) [mɛ:t] n. I. 1. a. i pl. Vægtlodder: *vega í skálum með metum*. — °b. Gram (Ísaf. '12, 10). — 2. pl. a. *(metaskálar)* Vægtskaal, Vægt. — b. i Talem.: *vera drjúgur* (el. *þungur) á metunum*, veje tungt: *lungnatæringin verður drjúg á metunum til mannfækkunar* (Eimr. I. 37); *vera ljettur á metunum*, ikke veje meget (is. overf.); *koma við metum sínum*, (egl. anvende sin egen Vægtskaal ɔ:) anvende sin Indflydelse paa en eftertrykkelig Maade; *hugsa þú um þín m.*, pas dine egne Sager. — II. overf. 1. pl. *(álit)* Anseelse: *vera í miklum metum hjá e-m*, være höjt anset hos en, have et höjt Nummer (en höj Stjærne) hos en; *vera í litlum metum*, være ringeagtet; (Ordspr.) *það er nóg m. að vera minstur í himnaríki* (GJ.), det er Höjhed nok i Himmerig den mindste at være. — 2. Rekord: *m. í íþróttum*.

meta (met, metum; mat el. (pop.) **matti, mátum** el. (pop.) **möttum; mæti,** (pop.) **metti; metið,** (pop.) **matið)** [mɛ:da, mɛ:ta; mɛ:t;

[illegible] m. tið, ma dið, ma ttð] vt. I. skatte, vurdere, taksere, anslaa: 1. med acc.: [illegible] n-t, [illegible] skenne paa n-t, m. e-n að verðleikum, skönne paa en efter hans Fortjeneste, m. e-ð öðru meira, sætte n-t over andet; m. e-ð á hundrað krónur, vurdere n-t til eet Hundrede Kroner; m. saltfisk til útflutnings, foretage Vragning af Klipfisk til Udforsel. — 2. med Prisen i gen.: m. e-ð mikils (lítils), sætte stor (ringe) Pris paa n-t, vurdere n-t höjt (lavt), tage meget (ringe) Hensyn til n-t; m. e-n lítils, agte en ringe, se en over Skuldrene; m. of lítils, vurdere for lavt; misagte; m. e-ð einskis (el. að engu), ringeagte n-t, anse n-t for ingenting værd. — 3. m. e-ð við e-n, erkende ens Fortjænester m. H. t. n-t (og vise sin Tak i Gærningen), vide en Tak: þjóðin kann áreiðanlega að meta það við hann, að hann hratt því máli af stað. — II. refl. recipr. 1. a. metast (á) um e-ð, kappes om n-t, strides om n-t (is. om, hvem der skal göre n-t, naar bægge el. ingen af Parterne vil); metast við e-n, kappes med en. — b. spec. kappes om, hvem der skal være den fornemste, gaa först, sidde paa en Hædersplads el. lign.: blessaðir verið þið nú ekki að metast lengi, farið þið inn. — 2. pp. metinn, vurderet: vel m., mikils m., höjt anset; vera vel metinn af e-m, være vel anskreven hos en; vera hátt metinn, være höjt vurderet, staa höjt i Hartkorn.

metahlaðinn [mɛ:dahʎaðɪn, mɛ:ta-] a. tungt belæsset (Od. 324).

metall (-als) [mɛ:dadʎ, mɛ:tadʎ] m. ?1. *(málmur)* Metal. — 2. overf. *(um áfengi)* »ædel Drik«: *Þessi „m." er nú ekki orðinn svo ódýr* (3. Ið. IV. 37).

metandi (-a, -endur) [mɛ:dandɪ, mɛ:t-, -ɛndoϙ] m. Vurderingsmand.

metanýr [mɛ:dani:r, mɛ:ta-] a. (pop.) ganske ny, splinterny.

metás (mɛ:dau·s, mɛ:t-] m. Vægtbjælke (LFR. IX. 264).

metaskál [mɛ:dasgau:l, mɛ:ta-] f. Vægtskaal.

meter (-ers, -rar) [illegible] m. = **metri**.

metfje [mɛ:tfjɛ·] n. særlig værdifuld Genstand el. Dyr, spec. et Dyr, som ikke kan beregnes efter alm. Kapitelstakst; — overf.: *kver þetta má kalla metfé* (Eimr. XVII. 72).

-meti (-is) [illegible] n. Mad, Ret, kun i Sms. [illegible]

metingur (-s) [mɛ:diŋgoϙ, mɛ:t-] m. = **matningur.**

metinn [mɛ:dɪn, mɛ:tɪn] pp. af **meta.**

metja (met; matti, möttum; metið) [illegible] mɛ:dɪð, mɛ:tɪð] vt. labe (spec. om Fiskenes Mundbevægelser naar de æder): *fiskar voru að m. strauminn*; (Ordspr.) *þú mátt ekki munninn spara, viljir þú mjólkina metja* (GJ.). *m. árum*, dyppe Aarene i Vandet, tage smaa Tag, *m. út*, ro en Baad langsomt og smolende (Vf.).

metna (a) [mɛhdna] vt. göre overmodig; †*m. sig* og refl. *metnast*, hovmode sig (MJSöguk. 258).

metnaðar fýsn [mɛhdnaðaϙfis·v] f. Ærgærrighed. **-fullur** [-fʏd·loϙ] a. overmodig; ærgærrig. **-gjarn** [-r-ɟar·dv, -ɟad·v] a. = **metnaðarfullur. -kona** [-ϙ-ko:na] f. ærgærrig, stolt Kvinde. **-maður** [-r-ma:ðoϙ] m. ærgærrig, stolt Mand. **-mál** [-mau:l] n. Æressag. **-samlegur** [-ϙ-sam·lɛqoϙ] a., **-samur** [-sa:moϙ] a. ærgærrig, hovmodig. **-táp** [-tau:p] n. Kappelyst: *skapa þá ment, sem mær hver þarf, | sem er m. og æra* (MJ. V. 173).

metnaður (-ar) [mɛhdnaðoϙ] m. 1. *(kapp)* Kappestrid, Kappelyst. — 2. *(heiður, álit)* Ære, Anseelse. — 3. *(sómatilfinning)* Æresfølelse. — 4. *(metorðagirnd)* Ærgærrighed. — 6. *(dramb)* Overmod, Hovmod; (Ordspr.) *af fátækra metnaði skeinir djöfullinn dausinn* (GJ.), jfr. fattig Mands Hovmod er Djævelens Spot.

metnast (a) [mɛhdnast] vrefl. se **metna.**

metning (-ar) [mɛhdniŋg] f. = **matningur.**

metningur (-s) [mɛhdniŋgoϙ] m. Kappelyst, Rivalisering.

†**metnugur** [mɛhdnoqoϙ] a. hovmodig; ærgærrig (BH.).

metorð [mɛ:dorð, mɛ:t-] npl. Anseelse; Ære, Æresposter: *Marglyndi [illegible] berst fyrir yfirráðunum, þar sem hann nær til* (SNordSnSt. 74); (Ordspr.) *metorðin hafa margan blindað* (GJ.), jfr. Ære og Hovmod følges gærne ad. [illegible] Rang med en.

metorða flokkur [mɛ:dorðaflohgoϙ, mɛ:t-] m. Rangklasse. **-girnd** [-ɟɪr·nt, -ɟɪn·t] f., **-girni** [-ɟɪd·nɪ, -ɟɪr·dnɪ] f. indec. Ærgærrighed. **-gjarn** [-ɟar·dv, -ɟad·v] a. ærgærrig. **-maður** [-ma:ðoϙ] m. Rangsperson. **-munur** [-mʏ:noϙ] m. Rangsforskel. **-rjettur** [-rjɛhdoϙ] m. Standsrettighed. **-röð** [-rö:ð] f. Rangfolge. **-skattur** [-sgahdoϙ] m. Rangskat. **-skrá** [-sgrau:] f. Rangforordning. **-sótt** [-sou·ht] f. Rangsyge. **-stigi** [-sd(ɪ)i:jɪ] m. Rangstige. **-tilskipun** [-tɪl·sɟɪbon, -sɟɪpon] f. Rangforordning.

metra mál [mɛ:dramau:l, mɛ:tra-] n. Metermaal. **-míla** [-mi:la] f. Metermil, Myriameter, 10 Kilometer.

metri (-a, -ar) [mɛ:drɪ, mɛ:trɪ] m. Meter.

metta (a) [illegible] *verið við vist hitastig, er það mettað* (Skírn. '19, 23).

mettun (-ar, -anir) [mɛhdon] f. Mættelse, Tilfredsstillelse.

mettur [mɛhdoϙ] a. mæt: (Ordspr.) *þegar músin er mett, finst henni mjölið beiskt* (GJ.), naar Musen er mæt, da er Melet beskt.

metur (-urs, pl. ds.) [mɛ:doϙ, mɛ:toϙ] n. †1. (metr.) Metrum, Verse- [illegible] 2. [illegible]

mý (-s) [mi:] n. coll. Myg; (Ordspr.) *margvíslega getur mýið látið, þá* [illegible] Myggene te sig, naar de gaber (om ubeföjet, storsnudet Optræden).

mýa, mía [mi:ja] v. se **mýgja.**

mý bit [illegible] *flugum)* Myggesværm **-bitstorfa** [-bɪ(t)stor·va] f. Myggesværm.

mið (-s, pl. ds.) [mɪ:ð] n. I. 1. a. Midte, den mellemste Del af n-t: *í m., í miðið*, i Midten; *hann var í miðið*, han var i Midten (mellem to el. flere andre); *jeg drakk úr bollanum ofan til miðs*, jeg tömte det halve af Koppens Indhold. — b. som förste Sammensætningsled: midter-, den (det) midterste (af tre el. flere). — 2. Midtpunkt, Centrum: *henda m.*, ramme Midtpunktet, ramme Centrum. — II. 1. Mærke, spec. Sømærke (paa Land): *hafa Hengilinn fyrir m.*; [illegible] *marka stað skips á uppdrættinum með því að taka m. á landi*, udsætte et Skibs Plads i Kortet ved Indskæring af faste Punkter i Land (Stj. '90, A. 78); *taka m. af sólinni*, pejle Solen; (Ordspr.) *í morgun henda spakir menn m.* (GJ.). — 2. Fiskebanke: *þeir reru út á miðið*, de roede ud paa Banken; *djúpmið, grunnmið*, Fiskebanke med dybt, grundt Vand; (Ordspr.) *ekki veit hvað á m. halda má* (GJ.), man ved ikke, hvorhen man skal tage paa Fiskeri; *leita allra miða til e-s*, prøve paa alle mulige Maader at iværksætte n-t (Sl., Sch.). — 3. *(það sem miðað er á)* Sigte. — 4. Maal: *stefna að því miði*, stævne mod det Maal; *hafa e-ð fyrir mark og m.*, have n-t som Maal, stævne mod n-t. — °5. (mat.) Potens (et Punkts Potens m. H. t. en Cirkel) (ÓDanFlatm.).

miða (a) [mɪ:ða] v. I. vt. med acc. 1. bestemme et Sted: *m. e-ð niður*, bestemme noget. — 2. pejle, bestemme en Afstand el. et Sted ved Hjælp af en el. anden Genstand: *m. saman e-ð og e-ð*, tage samtidig Sigte paa (to forskellige Ting); *m. e-ð við e-ð*, ¹) pejle: (Ordspr.) *Hann miðar við skýin, eins og hrafninn* (GJ.), han bestemmer sin Kurs efter Skyerne, ligesom Ravnen (om en Mand, paa hvis Beregninger el. Planer man ikke stoler; ²) sammenligne n-t med n-t andet: *miðað við þetta*, i Sammenligning hermed; *hvað er að m. við það!* ¹) de to Ting kan slet ikke sammenlignes!; ²) det kan man ikke regne efter. — II. vt. med dat. og vi. 1. sigte, pege: *m. (byssunni) á e-n*, sigte paa en (med Bøssen), tage en paa Kornet; *m. fríhendis*, sigte uden at støtte Bøssen til n-t; *e-ð miðar til e-s*, n-t bidrager til n-t. — 2. bevæge langsomt (jfr. *mjaða*): *m. sjer til*, sætte sig i den rette Stilling (ÓDavSk. 161). — III. v. impers.: *e-m miðar áfram*, en gaar fremad; *honum miðar ekkert*, han kommer ingen Vej; *honum miðar hvorki um strönd nje lönd*, han bevæges ikke en Smule (BH.); *honum miðar vel áfram með það* (el. *honum miðar á það), sem hann á að gera*, Arbejdet gaar ham let fra Haanden; *e-u miðar áfram*, n-t skrider frem; *e-u miðar aftur á bak*, n-t gaar tilbage.

miðaftan [mɪ:ðafdan] m. (sj. n.) Midaften: *Um miðaftanið* (SNordFÁ. 85).

miðaftans bil [mɪ:ðafdansbɪ:l] n., **-leyti** [-lɛi:dɪ, -lɛi:tɪ] n. Tiden omkring Kl. 6 e. M. **-staður** [-n-sda:ðoϙ] m. det Sted paa Himlen, hvor Solen befinder sig Kl. 6 e. M. **-vaka** [-s-va:ga, -va:ka] f. Eftermiddagsvagt.

mið aldalegur [mɪ:ðaldalɛ:qoϙ] a. middelalderlig. **-alda(r)kvæði** [-alda(ϙ)kvai:ðɪ] n. middelalderligt Digt. **-alda(r)saga** [-alda(ϙ)sa:qa] f. Middelalderens Historie. **-alda(r)skáldskapur** [-alda(ϙ)sgaul·(t)sgaboϙ, -sgap-] m. Middelalderens Digtning. **-aldir** [-aldɪϙ] fpl. Middelalderen. **-aldra** [-aldra] a. indec., **-aldri** [-aldrɪ] a. midaldrende: *miðaldra maður*. **-aldur** [-aldoϙ] m. den midterste Del af Livet.

° **miðalína** [mɪ:ðali:na] f. (mat.) Radikalakse (ÓDanFlatm.).

Mið-Ameríka [mɪ:ða·mɛriga, -a·mɛrika] f. npr. Mellem-Amerika.

° **miðamiðja** [mɪ:ðamɪð·ja] f. (mat.) Radikalcentrum (ÓDanFlatm.).

miðan (-ar, -ir) [mɪ:ðan] f. = **miðun.**

mið ár [mɪ:ðau·r] npl.: *á miðárunum*, i den mellemste Del af Livet, i den modne Alder. **-auki** [-öy·ɟɪ, -öy·ʞɪ] m., **-aukning** [-öyhgniŋg] f. (gramm.) Epentese (LFR. I. 252).

miðbaugs firð [mɪð·böyχsfɪr·ð] f. (astr.) Deklination, Timevinkel. **-firðarbaugur** [-fɪrðarböy:qoϙ] m. Deklinationsparallel. **-firðarnál** [-fɪrðarnau:l] f. Deklinationsnaal. **-fjærð (-ar)** [-fjair·ð] f. = **miðbaugsfirð. -flötur** [-flö:doϙ, -flö:toϙ] m. Ækvatorplan. **-straumur** [-χ-sdröy:moϙ] m. Ækvatorialström. **-vindur** [-s-vɪn·doϙ] m. Ækvatorialvind.

mið baugur [mɪð·böy·qoϙ] m. Ækvator (Urs. 79). **-bik** [-bɪ·k] n. 1. *(miðja)* Midte, den mellemste Del, Midterparti. — 2. *(miðdepill)* Midtpunkt, Centrum. **-borð** [-borð] n. det mellemste Bord; — spec. (naut.) det 3dje Bord fra oven i Skibssiden. †**-breytis** [-brei·dɪs, -brei·tɪs] adv. midtvejs. **-bær** [-bai·r] m. 1. den mellemste Gaard (af tre (is. sammenbyggede) Gaarde). — 2. den midterste Del af en By: *búa í (nálægt) miðbænum*.

miðdags leyti [mɪð·daχslɛi:dɪ, -lɛi:tɪ, mɪd:aχs-] n. Middagstid: *um miðdagsleytið*. **-matur** [-ma:døϙ, -ma:toϙ] m. = **miðdagsverður. -tíð** [-ti:ð] f. 1. *(hádegisbil)* Middagstid. — †2. pl. *-tíðir: (hádegismessa)* Middagsgudstjæneste. **-verður** [-vɛr·ðoϙ] m. Middagsmaaltid, Middag.

mið dagur [mɪð·da·qoϙ, mɪd:a·q-] m. 1. a. *(hádegi)* Middag, Kl. 12. — b. spec. (pop.) Tiden, da Middagsmaden spises, Kl. 12—3. — 2. *(miðdagsverður)* Middagsmad. — 3. (astr.) *(meðaldagur)* Middeldag. **-degi (-is)** [-dei·jɪ] n. 1. Middag, Klokken 12. — 2. den Tid, man spiser Middag: *um miðdegið*.

miðdegis blundur [mɪð·deijɪsblʏn·doϙ, mɪd:ɛijɪs-] m. Middagslur, Siesta. **-djöfull** [-djö:vodʎ] m. Middagsdjævel; en ond Aand, som viser sig ved höjlys Dag. **-leyti** [-lɛi:dɪ, -lɛi:tɪ] n. Middagstid. **-matur** [-ma:døϙ, -ma:toϙ] m. = **miðdagsverður. -mók** [-mo·u:k] n. Middagshvile. **-verður** [illegible] m. = **miðdagsverður.**

miðdepill [mɪð·dɛ·bɪdʎ, -dɛ·pɪdʎ, mɪd:-] m. Midtpunkt, Centrum.

miðdepils afl [mɪð·dɛbɪlsab·ʎ, -dɛpɪls-] n. Centralkraft. **-hreyfing** [-(h)ϙri:viŋg] f. Centralbevægelse. **-hrinding** [-(h)ϙɪn·diŋg] f. centralt Stød. **-hæð** [-(h)ai:ð] f. Centralhöjde. **-lína** [-li:na] f. Akse.

mið digur [mɪð·dɪ·qoϙ] a. tyk om Livet. **-diki (-is)** [-dɪ·ɟɪ, -dɪ·ʞɪ] n. (Vf.) = **miðbik. -dýpi** [-di·bɪ, -di·pɪ] n. Dybde i Midten: ° *m. jarðar*, Jordradius (JsJs.). **-fasta** [-fasda] f. Midfaste. **-fylking** [-fɪʎqiŋg, -fɪlʞ-] f. 1. (en Hærs) Centrum. — 2. spec. Centralspil (i Skak) (Upp. I. 98). **-firðingur (-s, -ar)** [-fɪrðiŋgoϙ] m. Mand fra *Miðfjörður*. **-firðis** [-fɪrðɪs] adv. paa Midten af Fjorden, midtlobs. **-firrinn** [-fɪr·ɪn] a. midtpunktflyende. **-fjórmælt** [-fjou·rmaiʎt] an. (metr.) med to Dobbelt-Helrim i hver Verslinje, i Reglen saal., at Rimene i 1. og 3. Linje og 2.

og 4. svarer til hinanden. Ekspl.: *Læsi [illegible] ræsi ljóða sjóða, [illegible] endi [illegible] mundar pund, hæsin æsir hljóða móða; — hendi kvendi Þundar fund* (HSig. 169). **-fjörður** [-fjörðøꝗ] m. npr. Fjord og Egn paa Nordlandet. **-flokkur** [-flohgøꝗ] m. **1.** *(borgarastjett)* Mellemklasse. — **2.** *(í íþróttum)* Mellemvægtsklasse. — **3.** *(á þingi)* Centrum. **-flóttaafl** [-floᵘhdaab·λ] n. Centrifugalkraft. **-fælinn** [-fai·lɪn] a. midtpunktflyende, centifugal. **-föstuskeið** [-fösdosꝗɛi:ð] n. Midfastetid. **-garðsormur** [-garþsor·møꝗ, -gaꝗs-] m. (myt.) Midgaardsormen. **-garður** [-garðøꝗ] m. (myt.) Midgaard; Menneskeverden (JHall. 29). **-girðing** [-ɡɪrðiŋk] f. Mellemvæg. **-gjörð** [-ɡörð] f. Spunsbaand. **-góa** [-goᵘ·a] f. den midterste Del af *góa*, s. d. O. **-gróf** [-groᵘ·v] f. (anat.) fovea centralis (ÁBjSál. § 141). **-hádegi** [mɪ:þ(h)au·dɛijɪ] n. Middelmiddag. **-handarbein** [-(h)andarbɛi:n] npl. Mellemhaandens Knokler. **-hemlur** [-(h)ɛmløꝗ] fpl. Benævnelse paa en Slags Runealfabet (GBrPer. 135). **-herðar** [-(h)ɛrðaꝗ] fpl. Mellempartiet mellem Skuldrene. **-híbýli** [-(h)i·bilɪ] npl. den midterste Bopæl. **-himinn** [-(h)ɪ·mɪn] m. den mellemste Himmel. **-hýsi** [-(h)i·sɪ] n. **1.** Bygning mellem to andre. — **2.** Langskib (i en Kirke). **-hliðis** [mɪð·hλɪ·ðɪs] adv. midt paa Siden. **-hlíðis** [-hλi·ðɪs] adv. midt i Lien. **-hluta** [-hλʏ·da, -hλʏ·ta] vt. **1.** (med.) göre en Resektion. — **2.** an. *-hlutað*, se *mark* (Afb.). ᶜ **-hlutfalla** [-hλʏ·tfadla] a. indec. (mat.) mellemproportional (ODanFlatm.). **-hluti** [-hλʏ·dɪ, -hλʏ·tɪ] m., **-hlutur** [-hλʏ·døꝗ, -hλʏ·tøꝗ] m. den midterste Del, Midten. ° **-horn** [mɪ:þ(h)o(r)dv] n. (mat.) Centervinkel (ÓDanFlatm.). **-hringhent** [mɪð-hꝗiŋk(h)ɛvt, -(h)ɛnt] a. med Helrim i Midten af 2. og 3. Linje i en firelinjet Strofe. Ekspl.: *Þú ert ungur, [illegible] þína [illegible] sem kennt er, þér er skrift [illegible] að [illegible]* (HSig. 96). **-hús** [-(h)u·s] n. Mellembygning; ogs. (i pl.) alm. Gaardnavn. **-hæð** [-(h)ai·ð] f. den mellemste Etage.

1. miði (-a, -ar) [mɪ:ðɪ] m. **1. a.** *(seðill, pappírsblað)* Seddel, kort, skriftlig Meddelelse: *jeg sendi honum miða um það.* — **b.** skrevet el. ubeskrevet Lap Papir (is. naar den bruges som Bogmærke): *leggja miða við í bókina.* — **2. a.** *(aðgöngumiði)* Billet. — **b.** *(vaxtamiði, arðmiði)* Kupon.

2. **miði** [mɪ:ðɪ] dat. sg. af **mjöður.**

miðill (-ils, -lar) [mɪ:ðɪdλ, -ɪls, mɪð·laꝗ] m. **1.** *(miðlari)* Mægler, Midler; *(milligöngumaður)* Medium, Mellemled. — **2.** (spiritistisk) Medium.

miðils gáfa [mɪ:ðɪlsgau:va] f. Begavelse som Medium. **-laus** [-löy·s] a. uden Mellemled el. Medium; — n. *-laust* som adv.: umiddelbart. **-leysi (-is)** [-lei·sɪ] n. Mangel paa Mellemled el. Medium; Umiddelbarhed. **-samkoma** [-ɪ-sam·koma] f. spiritistisk Séance.

miðja (-u, -ur) [mɪð·ja] f. Midte, Midtpunkt.

miðjarðar baugur [mɪð·jarðarböy:qøꝗ] m. Ækvator. **-haf** [-ꝗ-(h)a:v] n. npr. Middelhavet. **-legur** [-r-lɛ:qøꝗ] a. = **miðjarðlegur.** **-lína** [-li:na] f. Ækvator. **-straumur** [-ꝗ-sdröy:møꝗ] m. Ækvatorialström.

° **miðjarðlegur** [mɪð·jarðlɛ·qøꝗ] a. tropisk.

***miðjungur (-s, -ar)** [mɪð·juŋgøꝗ] m. **1.** Jætte. — **2.** *(hrútur)* Væder.

mið jökull [mɪð·jö·gødλ, -jö·k-] m. **1.** Midterpartiet af en Jøkel. — **2.** Jøkel midt inde i Landet (ÞThLýs. II. 4). **-kafli** [-kablɪ] m. den midterste Del, Mellemstykke. **-kirkja** [-ʗɪꝗa] f. den midterste Del af en Kirke, Midterskib. **-kjúka** [-ʗu·ga, -ʗu·ka] f. det mellemste Fingerled. **-klakkur** [-klahgøꝗ] m. den midterste Knag(e) paa en Þaksadel, Midterpind. **-knöttur** [-knöhdøꝗ] m. Centrallegeme. **-kona** [-ko·na] f. den anden Kvinde (el. Hustru) (af tre). **-kvísl** [-kvisλ] f. den mellemste Flodarm.

miðla (a) [mɪð·la] v. **1.** vt. med acc. dele: *m. e-m e-ð*, dele n-t med en anden; *m. við e-n*, ds. — **2.** vt. med dobbelt dat.: *m. e-m e-u*, meddele en n-t, give en (en Del af) n-t, göre en delagtig i n-t: (Ordspr.) *þú miðlar vel, og sjer eftir því sjo [illegible]* (GJ.) — **3.** *m. [illegible]* *e-ra*, mægle (mellem n-n).

miðlan (-ar, -ir) [mɪð·lan] f. = **miðlun.**

miðlari (-a, -ar) [mɪð·larɪ] m. Midler, Mægler.

mið leiðis [mɪð·lɛi·ðɪs] adv. midtvejs. **-leysa (-u)** [-lɛisa] f. **1.** Mangel paa Fiskebanker. — **2.** spec. *(forir)* Dyb, grænsende op til en Fiskebanke (Sch.). **-leitinn** [-lɛi·dɪn, -lɛi·tɪn] a. centripetal, midtpunktsogende.

***miðli** [mɪð·lɪ] præp. med gen. = **milli.**

mið liður [mɪð·lɪ·ðøꝗ] m. **1. a.** [illegible] — **b.** spec. *[illegible]* Mellemled (i Reguladetri). — **2.** (log.) Midterled (terminus medius) (ÁBj. Rök. § 43). **-lína** [-li·na] f. (mat.) **1.** Median (i en Trekant) (ÓDan. Flatm.). — **2.** Diameter (i en Cirkel) (LFR. II. 12).

miðlingur (-s, -ar) [mɪð·liŋgøꝗ, -iŋs] m. = **mulningur.**

miðloft [mɪð·loft] n. det midterste Loft, den midterste Etage.

miðlun (-ar, -anir) [mɪð·lon, mɪð·lanɪꝗ] f. **1.** Meddelelse, Delagtiggörelse, gensidig Ydelse. — **2.** *(sáttaumleitun)* Mægling; *(miðlunarmál)* Kompromis.

miðlunar maður [mɪð·lonarma:ðøꝗ] m. **1.** *(sem miðlar málum)* Mægler. — **2.** *(í stjórnmálum)* moderat (i Politik). **-mál** [-mau:l] n. Kompromis.

miðlunga (a) [mɪð·luŋga] vt.: *m. e-ð*, tage Gennemsnittet af n-t.

mið lungi [mɪð·luŋɡɪ], **-lungs** [-luŋs] se **miðlungur.**

miðlungs afl [mɪð·luŋsab·λ] n. Middelkraft. **-bróðir** [-broᵘ:ðɪꝗ] m. den midterste Broder. **-fjarlægð** [-fjar·laiqð, -laigþ] f. Middelafstand. **-hraði** [-(h)ꝗa:ðɪ] m. Middelhastighed. **-ýsa** [-i:sa] f. middelstor Kuller. **-maður** [-ma:ðøꝗ] m. **1.** *(meðalmaður)* Gennemsnitsmenneske (MJ. V. 187). — **2.** *(miðlungi nýtur maður)* middelmaadig Person. **-mætur** [-mai:døꝗ, -mai:tøꝗ] fpl.: *hafa m. á e-u*, være mellemfornöjet med n-t. **-skapur** [-ŋ-sga·bøꝗ, -sga·pøꝗ] m. Middelmaadighed.

miðlungur (-s, -ar) [mɪð·luŋgøꝗ] m. **1.** Middelmaadighed (om Personer): *á alla mark og mót | miðlunganna ensku* (StStAndv. I. 263); *m. að stærð*, middelstor, af Middelstörrelse. — **2.** dat. *miðlungi* brugt som adv., middelmaadig, maadelig, ikke videre: *miðlungi góður, gáfaður* osv.; *vera miðlungi vel að e-u kominn*, have erhvervet n-t paa en temmelig tvivlsom Maade. — **3.** gen. *miðlungs* som adv.: **a.** = *miðlungi.* — **b.** som förste Sammensætningsled: middel-, af Middelstörrelse el. Kvalitet.

mið maður [mɪð·ma·ðøꝗ] m. **1.** den midterste, anden Mand (Ægtefælle) (af tre). — **2.** *(maður milli tveggja)* Mand som er midt mellem to andre, den mellemste. **-mark** [-maꝗk] n. Sigte, Bøssesigte. **-mynd** [-mɪnt] f. (gramm.) Medialform, Refleksivform, mediopassiv Form. **-mjór** [-mjoᵘ·r] a. smal om Livet.

miðmunda bil [mɪð·mʏndabɪ:l] n., **-skeið** [-sꝗɛi:ð] n. Tiden omtr. Kl. 1½ e. M. **-staður** [-sda:ðøꝗ] m. det Sted, hvorover Solen staar Kl. 1½ e. M.

mið mundi (-a) [mɪð·mʏndɪ] m. **1. a.** Midte (om Tid og Sted): *á miðmunda*, midtvejs. — **b.** gen. sg. *miðmunda* som adv. og præp. med gen., midtvejs, midt imellem. — †**2.** Betydning, Anseelse: *allir þeir, er nokkur m. var að*, alle Folk af nogen Betydning. — **3.** Tiden midt mellem Middag og *nón* (Kl. 3), altsaa Kl. 1½ e. M. **-mæti (-is)** [-mai·dɪ, -mai·tɪ] n., **-mætingur** [-mai·diŋgøꝗ, -mai·t-] m. Mellemstykke (föjet ind mellem to andre), Midterdel (BH.). **-mögnun** [-mögnon] f. Koncentration (ÁBjSál. § 184). **-nesi (-is**, pl. ds.) [-nɛ·sɪ] n. = **miðsnesi.** **-nætti (-is)** [-naihdɪ] n. Midnat. **-nættissól** [-naihdɪsoᵘ:l] f. = **miðnætursól.** **-næturbaugur** [-naidørböy:qøꝗ, -naitør-] m. Midnatsmeridian. **-nætursól** [-naidøꝗsoᵘ:l, -naitøꝗ] f. Midnatssol. **-oki** [mɪ:ðo·ɡɪ, -o·ʗɪ] m. Midterrevle (LFR. III. 222). **-pallur** [mɪð·padløꝗ] m. **1.** den midterste Bænk: *m. í lögrjettu.* ° **2.** *(í leikhúsi)* anden Etage (Sch.). **-peð** [-pɛ·ð] n. Centrumsbonde (i Skak). **-petti** [-pɛhdɪ] n. det midterste Rum. **-punktalína** [-puvdali:na, -punta-] f. Centerlinje. **-punktshorn** [-puvts(h)or·dv, -(h)od·v, -punts-] n. Centervinkel. **-punktur** [-puvdøꝗ, -puntøꝗ] m. Midtpunkt, Centrum. **-reitur** [-rɛi·døꝗ, -rɛi·tøꝗ] m. Midterfelt (paa et Skakbræt). **-rif** [-rɪ·v] n. (bot.) Midtribbe. **-rim** [-rɪ·m] f. Midtertremme. **-rjettur** [-rjɛhdøꝗ] m. Mellemret. **-sauður** [-söy·ðøꝗ] m. Faar, som gaar mellem to andre Faar. **-seymi** [-sɛi·mɪ, mɪs:ɛi·mɪ] n. Mellemværk (spec. om Skindlapper, der lægges langs Sömmene paa Søfolks Skindklæder for at göre dem tættere): *m. á svuntum.* **-settur** [mɪð·sɛhdøꝗ] a. stillet i Midten; centralt beliggende: *stór, miðsett gosfjöll* (ÞThLfr. IV. 168). **-sigla** [-sɪgla] f. den midterste Mast. **-syndis** [-sɪndɪs] adv. paa Midten af Sundet, midtløbs. ° **-sýni (-is)** [-si·nɪ] n. *(á mynd)* Mellemgrund. **-skakkur** [-sgahgøꝗ] a. ekscentrisk. **-skammur** [-sgam·øꝗ] a. kortlivet, med forholdsvis lille Overkrop. †**-skeið** [-sꝗɛi·ð] n. Midte. **-skip** [-sꝗɪ·p] n. Midten af et Skib. **-skipa** [-sꝗɪ·ba, -sꝗɪ·pa] adv. midtskibs: *breidd m. milli innviðanna*, Bredde paa halv Længde (Stj. '00, A. 84).

miðskips bönd [mɪð·sꝗɪfsbön·t] npl. = **miðskipsrengur.** **-maður** [-ma:ðøꝗ] m. **1.** Rorkarl midtskibs, spec. den, der sidder paa *miðskipsþófta.* — ° **2.** (e. midshipman) Kadet. **-rengur** [-rɛiŋ·gøꝗ] fpl. Sidetømmer. **-rúm** [-ru:m] n. Rummet mellem *miðskipsþófta* og *austurrúmsþófta.* **-rúmi** [-ru:mɪ] m. = *miðskipsrúm*, kun i Forb.: *vera í miðskipsrúma*, sidde paa den midterste Rorbænk (Vf.). **-þófta** [-þoᵘ·hda] f. Midtskibsbænk, Rorbænken næst efter *andófsþófta.*

mið skutsfjöl [mɪð·sgʏ(t)sfjö:l] f. løst Bræt, brugt som Sæde i *miðskutur* (ogsaa undertiden erstattet med to mindre Bræder). **-skutsmenn** [-sgʏ(t)smɛn·] mpl. Folk, som har Plads i *miðskutur.* **-skutur** [-sgʏ·døꝗ, -sgʏ·tøꝗ] m. det næstagterste Rum og Rorbænk i en Robaad mellem Styrmandens Plads og *skorbiti.* **-slæði (-is)** [-slai·ðɪ] n. Midten af en Vej: *fram á m.*, midtvejs. **-sneitt** [-snɛiht] an. med Halvrim i 3. og 5. Stavelse (i *ferskeytt*) og i 1. Verslinje af trelinjede Strofer (jfr. HSig. 226). **-snesi (-is**, pl. ds.) [-snɛ·sɪ] n. Mellembrusken i Næsen. **-sókn** [-soᵘhkv] f. Sogen hen til Midten. **-sóknarafl** [-soᵘhgnarab·λ] n. Centripetalkraft. **-sól** [-soᵘ·l] f. (astr.) Middelsol. **-sólardagur** [-soᵘlarda:qøꝗ] m. Middelsoldag. **-sólarhádegi** [-soᵘlaꝗ(h)au:dɛijɪ] n. Middelmiddag. **-spjöld** [-sbjölt] npl. (Bogb.) Kvartbræder.

miðsreitis [mɪð·srɛi·ðɪs, -rɛi·tɪs-] adv. i lige Retning i Midten: *jafndýpi á Sviðinu, m. austur og vestur* (JÁÞj. II. 88).

mið staður [mɪð·sda·ðøꝗ] m. Midtpunkt, Centrum. **-stig** [-sdɪ·q] n. Mellemtrin; (gramm.) Komparativ (af et Adj. el. Adv.). **-stjórn** [-sdjoᵘ(r)dv] f. Centralstyrelse: *m. flokks*, et Partis Hovedbestyrelse. ° **-strengur** [-sdrɛiŋgøꝗ] m. (mat.) Diameter (ÓDanFlatm.). **-stöð** [-sdö·ð] f. **1.** Midtpunkt, Centrum: *m. andlegs lífs.* — **2.** Centralstation, Central: *ýmsar stöðvar úti um landið standa í sambandi við m. í Rvík;* spec. Telefoncentral. — **3.** = *miðstöðvarhitavjel.* **-stöðvarhitavjel** [-sdöðvaꝗ(h)ɪ:davjɛ·l, -(h)ɪ:ta-] f. Centralvarmeapparat. **-stöðvarhiti** [-sdöðvaꝗ(h)ɪ:dɪ, -(h)ɪ:tɪ] m. Centralvarme. **-stöðvarhitun** [-sdöðvaꝗ(h)ɪ:døn, -(h)ɪ:ton] f. Centralopvarmning, Centralvarme. **-sumar** [-sʏ·maꝗ] n. Midsommer. **-sumarsskeið** [-sʏmaꝗsꝗɛi:ð] n. Midsommertid. **-sumarsvaka** [-sʏmaꝗsva:ga, -va:ka] f. Midsommernat, Skærsommernat, St. Hansnat (24. Juni). **-sveit** [-svɛi·t] f. Midterbygd. **-sveitis** [-svɛi·dɪs, -svɛi·tɪs] adv. i el. nær den midterste Del af en Egn: *bærinn er m.*

miðsvetrar ferð [mɪð·svɛdraꝗfɛr·ð, -vɛtraꝗ-] f. Rejse el. Tur midt om Vinteren. **-ís** [-r-i:s] m. drivende Polaris midt paa Vinteren, Midvinteris: (Ordspr.) *sjaldan er mein að m.* (GJ.), sjælden er Midvinters Is til Men. **-nótt** [-noᵘht] f. Midvinternat (i den gl. isl. Tidsregning Natten för den förste i Maaneden *þorri*), jfr. *hökunótt.* **-próf** [-ꝗ-proᵘ:v] n. Halvaarsprøve. **-skeið** [-sꝗɛi:ð] n. Midvintertid.

mið svið [mɪð·svɪ·ð] n. = *miðsvæði*, Mellemplads. **-sviða** [-svɪ·ða] adv. midt paa Fiskebankerne: *einn róður vestur m. eða hamarinn minni* (GKon. Æf. 99). **-svæði** [-svai·ðɪ] n. Mellemplads, den mellemste Plads; Centrum; — gen. *miðsvæðis* som adv.: *liggja m.*, være centralt beliggende (Lögr. '14, 221). **-sækinn** [-sai·ɡɪn, -sai·ʗɪn] a. centripetal, midtpunktsøgende. **-sæti** [-sai·dɪ, -sai·tɪ] n. det midterste Sæde, Mellemsæde. **-tafl** [-tabλ] n. Centralspil: *Miðtaflið er mikils virði* (Skák 39). **-takmark**

[-ta·gmaog, -ta·k-] n. Mellemgrænse. **-tengilína** [-tɛingɪlɪ:na] f. (mat.) Centerlinje (ÓDanFlatm.). **-tími** [-ti:mɪ] m. (astr.) Middeltid. **-tindur** [-tɪndøo] m. den midterste Tand i en Rive (Nl.).

miðun (-ar, -anir) [mɪ:ðon, -anɪo] f. **1.** Sigten (f. Eks. med et Gevær). **2.** (naut.) Lodning, Pejling. **3.** Reduktion (til Havfladen) (BSSil.).

miðunar áhald [mɪ:ðonar au·halt] n. Pejlapparat. **-depill** [-r-dɛ:bɪdʎ, -dɛ:pɪdʎ] m. Sigtepunkt. **-halli** [-(h)adlɪ] m. Elevation (Skydevaabens). °**-spjald** [-sbjal·t] n. (naut.) Pejlskive. **-stika** [-sdɪ:ga, -sdɪ:ka] f. Maalestang; (naut.) Diopter. °**-stóll** [-sdoᵘd·ʎ] m. (naut.) Pejlestol. **-strik** [-sdrɪ:k] n. Sigtelinje. °**-uppdráttur** [-ʏhpdrauhdoo] m. Projektion (JsJs.).

1. **miður (mið, mitt,** acc. **miðjan)** [mɪ:ðoo, mɪht] a. **1. a.** midterst, som hører til Midten; *hann tók um hann miðjan,* han greb ham midt om Livet; *þar kom sá en þriðji með gullspong um sig miðjan,* der kom den tredje med et Guldbælte om Livet; *áin var á* (el. *í) miðjar síður,* Floden gik midt op paa Siderne af Hesten; *sjór er í miðjar hlíðar,* (vi er saa langt fra Land at) Søen synes at gaa op til Midten af Bjærgenes Sider; *hjer um bil í miðri sveitinni,* omtrent midt i Bygden; *í miðjum veginum,* midt paa Vejen; *á miðri leið,* midtvejs; *miðja vega milli,* midt imellem; *hætta í miðju kafi,* holde op lige med eet, medens n-t er i fuld Gang. **b.** *út úr miðjum manninum,* af egen Drift, uden nogen ydre Foranledning, umotiveret (Vf.). — **c.** n. *mitt* som adv.: *mitt í,* midt i: *hann hitti mitt í spjaldið,* han traf Skivens Centrum; *mitt innan um,* midt i, omgivet af: *mitt innan um sauðahjörðinni sáust ríðandi menn;* — *mitt á milli,* midt imellem. — **2.** om Tiden: *um miðjan dag,* midt paa Dagen; *um miðja nótt,* ved Midnatstid, midt om Natten; *m. vetur,* Midvinter; *mitt sumar,* Midsommer; *um miðjan vetur,* midt om Vinteren; *um miðjan morgun,* Klokken 6 Formiddag; *m. aftan* (= *miðaftan*), Kl. 6 Eftermiddag. — **3.** i en adverbielle Udtryk: *miðja vega,* midtvejs; *miðrar rekkju,* midt i Sengen.

2. **miður** [mɪ:ðoo] adv. comp., superl. **minst** [mɪn·st] **I.** mindre, værre: *það var m. heppilegt,* det var mindre heldigt; *það fór m. en skyldi,* det gik daarligere end det skulde være gaaet; *þykja m.,* være misfornöjet; *því m.,* desværre: *því m. get jeg ekki komið;* — *því er nú ver og m. (að ...),* desværre forholder det sig saaledes (at ...); *verða m. sín,* tabte sig aandeligt el. legemligt: *Kunnugir hjeldu, að hann hefði orðið ærðinn m. sín af harðrjetti, þegar hann varð úti* (JTrHeið. 56). — **II.** superl. *minst:* **a.** mindst, sidst: *þá er hann minst varði,* da han mindst af alt ventede det. — **b.** *(að minsta kosti)* i det mindste: *jeg verð minst mánuð í ferðinni.*

mið veggur [mɪð·vɛg·oo] m. Mellemvæg. **-veldin** [-vɛldɪn] npl. med Art. Centralmagterne (i Verdenskrigen). **-vetur** [-vɛ:døo, -vɛ:tøo] m. Midvinter. **-vídd** [-vit] f. Vidde i Midten; *m. tunnu,* Spunsdybde (en Tøndes). **-vikudagur** [-vɪgoda:qoo, -vɪkø-, mɪþ·goda:qoo, mɪð·kø-] m. Onsdag. **-víxlað** [-viχslað] an. (metr.) med vekslende Helrim i Midten, jfr. *víxlað.* **-þilfar** [-þɪlfaɡ] n., **-þiljur** [-þɪljøo] fpl. Mellemdæk; *neðri m.,* underste Mellemdæk, Banjerdæk. **-þyngdarstaður** [-þiŋdaosda:ðoo] m. fælles Tyngdepunkt. **-þráhent** [-þrau·hɛvt, -hɛnt] an. (metr.) med *þráhent* (s. d. O.) i bægge de midterste Linjer (om firelinjede Strofer). **-æfi** [mɪ:ðai·vɪ] f. = **miðár. -öld** [-olt] f. (geol.) Middel(jord)periode. — pl. *miðaldir,* s. d. O.

mýfluga [mi:flʏ:qa] f. Myg: *sía mýfluguna, en gleypa úlfaldann,* bortsi Myggen, men sluge Kameler; *gera úlfalda úr mýflugunni,* gøre en Myg til en Kamel.

mig [mɪ:q] acc. sg. af **jeg.**

míga (míg, migum; meig (mje), migum; migi; migið) [mi:qa, mi:q, mi:qøm; mei:q, mjɛ:, mɪ:qøm; mi:jɪð] vi. pisse, lade Vandet: (Ordspr.) *nokkuð eykur alt, sagði marflóin* (el. *litlu munaði, kvað músin), hún meig í sjóinn* (GJ.), jfr. det mere skal til det mere, sagde Musen, hun pissede i Stranden; *m. í sig,* pisse i Bukserne; *m. í skó sinn* = *pissa í farið sitt,* se *pissa; m. undir,* pisse i Sengen; *það er mátulegt, að þeim svíði, sem undir m.* (SchMál.), som man reder saa ligger man; *m. utan í e-n,* (vulg.) slikke en i Enden; — (pop.) *ílátið mígur,* Karret er læk; *m. blóði,* ¹) lade blodblandet Urin, ²) i Alkort: tvinges til at give et Besyv (jfr. *móðurlaus)* i et andet Kort (ÓDavSk. 328). — ppr. *mígandi* som a. el. adv.: *m. rigning* (vulg.) = *hellirigning; m. hræddur* (vulg.) = *lafhræddur.*

mígandi (-a) [mi:qandɪ] m. Ström el. Bæk, der vælter frem med rasende Fart (f. Eks. ved Snesmæltning ved Foraarstid).

migi (-a) [mɪ:jɪ, mɪ:qɪ] m. penis (SvPRa. I. 18).

migið [mɪ:jɪð] sup. af **míga.**

mígildi (-is, pl. ds.) [mi:jɪldɪ] n. (pop.) Pissoir.

mýgja (a og ði) [mi:ja, mi:ɟðɪ, mi:ɟðɪ] vt. med dat. el. acc. **a.** = *mæða: m. e-ð,* undertrykke, ydmyge en (n-t): *Mýgaði margan mæðan hart* (StStAndv. II. 103); *en látum ekki m. oss,* en lader os ikke kue. — **b.** *(gera ilt)* volde ondt, plage (BóluHj. 104); *m. e-m frá,* feje en til Side: *m. e-m frá kosningu,* forhindre en i at blive valgt.

1. **mygla (-u)** [mɪg·la] f. Skimmel, Mul, Mullenhed.

2. **mygla (a)** [mɪg·la] vi. skimle, mulne; — pp. *myglaður,* skimlet, mullen.

mígla (a) [mig·la] vi. strömme, spröjte.

migleka [mɪ:qlɛ:qa, -lɛ:ka] vi. (vulg.) = **hripleka.**

myglingskafald [mɪg·liŋska:valt] n. (Vf.), **myglingur (-s)** [mɪg·liŋgoo] m. Taage med meget fin Sne (BH.), sagte Snefald (Vf.).

myglugur [mɪg·lʏqøo] a. mullet.

myglu kró [mɪg·lokroᵘ:] f. Skimmelvraa (GFrTís. 109). **-skán** [-sgau:n] f. Skimmellag. **-þjótta** [-þjoᵘhda] f. skimlet Kødstykke.

mýgrútur [mi:gru·døo, -gru·t-] m. overordentlig Mængde (Eimr. IV. 156).

migta (a) [mɪχ·da] vi. **1.** *(strita)* pible, trænge igennem (Sl.). — **2.** *(dunda)* arbejde langsomt og nølende (Sl.).

migum [mɪ:qøm] 1. p. pl. imp. ind. af **míga.**

mýhöfðingi [mi:hövðiŋɟɪ, -höbð-] m. Myghøvding (Belzebub).

mýjaleikur [mi:jalɛi:gøo, -lɛi:køo] m. «Myggeleg», Myggedans: *sá rauðklæddi maður ... kafloðinn, á lit eins og grámórauður hundur, með bleikhvítu folaldstagli, og var að berja því um sig allan, eins og merar í mýjaleik* (Myggesværm) (EiÓlLf. 30—31).

mý jetinn [mi:jɛ·dɪn, -jɛ·tɪn] a. ædt af Myg: *óglöggt mark eða mýjetið* (Stj. '92, B. 149). **-jetningur (-s, -ar)** [-jɛhdniŋgøo] m. Faar, hvis Øremærker er ukendelige paa Grund af Myggestik.

myki [mɪ:ɟɪ, mɪ:ȶɪ] **(-is)** n. og f. indec. = **mykja. -kvísl** [-kvis·ʎ] f. = **mykjukvísl.**

mikil eygur [mɪ:ɟɪlɛi:qøo, mɪ:ȶɪl-] a. storöjet. **-feldur** [-fɛl·døo] a. = **mikilfengur. -fengi** [-fɛiŋ·ɟɪ] f. indec. el. **(-is)** n. Storslaaethed, Storhed. **-fenglegur** [-fɛiŋ·glɛqøo] a. storslaaet, storartet; — adv. *-lega.* **-fengleikur (-s)** [-fɛiŋ·glɛigøo, -lɛikøo] m. = **mikilfengi. -fengur** [-fɛiŋ·gøo] a. = **mikilfenglegur. -gjarn** [-ɟardn, -ɟartn] a. fordringsfuld, begærlig at opnaa n-t stort. **-gæfur** [-ɟai:vøo] a. **1.** *(áburðarfrekur* 2.) *mikilgæft hey,* Hø, som man maa give meget af, kraftløst Foder: *Það er meira en mikilgæft | moðið þitt af stólnum* (StStAndv. I. 39). — †**2.** *(talsverður)* betydelig. **-huga** [-ʎ-(h)ʏ:qa] a. indec., **-hugaður** [-(h)ʏ:qaðoo] a. stormodig, höjsindet. **-hæfur** [-(h)ai:vøo] a. **1. a.** fremragende: *m. maður.* — **b.** storsindet: *hjónsamur maður og m. í skapi* (JÁÞj. I. 367). — **2.** anselig: *það er eitthvert hið mikilhæfasta hús bæjarins* (Eimr. VI. 101).

mikill (acc. **mikinn,** dat. **miklum,** f. **mikil,** n. **mikið)** [mɪ:ɟɪdʎ, mɪ:ȶɪdʎ, mɪhlom, mɪ:ɟɪl, mɪ:ȶɪl] a., comp. **meiri** [mɛi:rɪ], superl. **mestur** [mɛs·døo] a. stor.

A. I. (om legemlig Störrelse): **1.** om Vækst: *m. vexti,* stor, höj af Vækst. — **2.** stor (af Omfang el. Störrelse): *m. fyrirferðar,* som optager megen (stor) Plads; *mikið enni,* en höj og bred Pande; *mikið hús,* et stort Hus; *mikil á,* en stor Flod; *áin er mikil,* der er meget Vand i Floden, Floden er opsvulmet; *mikið hár,* stort (svært, langt) Haar; *m. um sig,* stor af Omfang. — **3.** om Kvantitet: megen, stor: *mikið vatn, mikið vín* osv., meget Vand, megen Vin; *mikið fje, miklir peningar,* mange Penge; *m. fjöldi,* en stor Mængde. — **II.** i overf. Bet.: **1.** særlig om ydre Optræden: **a.** *(= ofsafenginn)* stöjende og voldsom: *hann er mikið stiltari en hann var; mér þótti hann nú helzt til m. á ferðinni* (Mýrd. 141). — **b.** *m. fyrir sjer,* ¹) stortalende og voldsom, fejende og höjrøstet i sin Optræden; ²) *(dugandi)* stærk, kraftig, dygtig, energisk; ³) *(um börn)* hidsig, vild, kraftig og egensindet (om Börn); — *vera m. á lofti,* optræde storagtigt, göre Vind, sætte Næsen i Vejret, sætte Næsen höjt. — **2.** om Egenskaber: *m. skörungur* el. *skörungur m.,* fremragende dygtig Mand el. Kvinde; *m. ræðumaður,* stor, fremragende Taler; *m. drykkjumaður,* stor, forfalden Dranker; *m. maður,* en stor Mand: *miklir menn erum við, Hrólfur minn,* store Mænd er vi, kære Rolf, jfr. *Hrólfur; m. sómamaður hefur hann verið,* han har været en stor Hædersmand; *m. andskotans dóni má hann vera!* han maa dog være en nederdrægtig Slubbert! — **3. a.** om Kvantitet og Intensitet: *m. hiti,* megen Varme; *mikið frost,* stærk Frost; *mikil frost,* stræng Frostperiode; *m. fjandskapur,* hæftigt Fjendskab; *m. fagnaðarfundur,* stor Glæde over Gensynet; *m. sigur,* en stor Sejr; *mikið vald,* en stor Magt; *mikil aðsókn,* mægtigt Besøg; *mikil tíðindi,* en stor Nyhed; *mikið verð,* en høj Pris, en stram Pris. — **b.** i Udraab: *m. skolli!* det var Pokkers! *mikil ósköp, nei!* du kan tro, nej; *mikið* [mi:ɟɪ, mɪ:ȶɪ] ih dog! nu har jeg nok af det! **4.** acc. sg. m. *mikinn* adverbielt (opr. et elliptisk Udtryk) stærkt, hurtigt, kraftigt: *kynda mikinn* (ɔ: *eld),* fyre stærkt; *róa mikinn* (ɔ: *róður),* ro stærkt; *ríða mikinn,* ride stærkt. — **III. 1.** *mikið,* n. sg. som subst.: **a.** meget, stort: *mikið skal til mikils vinna,* der skal göres n-t stort for at opnaa n-t stort; *mikill vill meira,* den, der har meget, begærer mere (jfr. han har faaet Blod paa Tanden); (Ordspr.) *sá, sem mikið hefur, vill ætíð meira* (GJ.), hvo meget har, vil mere have el. mer vil have mer; *mikið af e-u,* en Mængde af n-t; *hvað* (el. *hve, hversu) mikið?* hvor meget?; *það munar miklu,* der er stor Forskel; *skifta miklu,* være af stor Betydning; *vera mikils virði,* være meget værd; *þykja mikils vert um e-ð,* synes n-t er af stor Betydning; *það er víst ekki til mikils að reyna það,* det vil vist ikke nytte stort at forsøge det; *e-m er mikið í skapi,* en er meget oprört (el. vred) (is. uden at han lader sine Følelser komme til Udbrud, eller om Tilstanden umiddelbart för man gör det); *e-m er mikið niðri fyrir,* en har meget paa Hjærte; *það er mikið í e-n spunnið* (el. *varið),* en har store naturlige Anlæg; *það er mikið í þeim dreng,* der bor noget stort i den Dreng. — **b.** i forsk. Udtr.: *það má mikið vera, ef ...,* det skal gaa underligt til, om ...: *mjer þykir það ekkert mikið* (el. *þótti engum mikið),* det undrer mig ikke; *finst þjer nokkuð mikið, að jeg skuli ekki vilja það?* kan du fortænke mig i, at jeg ikke vil det?; *það var mikið* (det undrer mig) *að þú skyldir gera það;* — *mikið var!* naa, det var meget! (iron. ɔ: det var da en Selvfølge, ikke til at undre sig over!). — **2.** dat. sg. *miklu* (forstærkende med comp. og superl.) meget, langt: **a.** med comp.: *miklu betri,* meget bedre, langt bedre; *miklu fleiri, miklu stærri* osv. — **b.** med superl. *hinir eru miklu flestir* (langt flere) (Alþ. '11, B. II. 1352); *áhöld, er þar til heyrðu, voru miklu kostnaðarmest* (var langt de kostbareste) (Eimr. I. 24); *svo sá hann ... í myrkrið, og var það miklu ægilegast* (det var langt det frygteligste) (JÁÞj. I. 278). — **IV.** n. *mikið* som adv. = *mjög,* meget: **a.** med Verber: *hún unni honum mikið,* hun elskede ham höjt; *mikið langar mig til að (biðja yður um),* jeg har stor Lyst til at (bede Dem om); *þeim varð ekki mikið fyrir því,* det faldt dem ikke vanskeligt; *verða mikið um e-ð (frjettir),* blive stærkt bevæget ved n-t (Efterretningen om n-t): *honum var ekki mikið um að gera það,* han var meget uvillig til at gøre det,

mjer er ekki mikið um hann (gefið), jeg synes ikke særlig godt om ham, jeg kan ikke lide ham. — **b.** med a.: *vera mikið veikur,* være meget syg. — **c.** med adv.: *mikið dæmalaust er þetta fallegt!* hvor er det dog vidunderlig smukt! — **d.** ellipt. i Udraab (forundrende): *mikið! mikið þó!* det var som Pokkers!; *mikið er þó þú segir það,* deri har du saamænd Ret; *mikið fjári er þetta leiðinlegt!* det er dog Pokkers kedeligt! — **e.** *mikið til,* for det meste, for en stor Del: *Túnið var mikið til autt* (JTrHeið. II. 7); *mikils til of,* altfor. — **V.** som Tilnavn: *Alexander (hinn) mikli,* A. den Store.

B. comp. *meiri,* superl. *mestur,* större, störst: **I. 1.** om legemlig Störrelse: större, höjere: *allra manna mestur; — hann var meiri vexti* (större af Vækst) *en aðrir menn.* — **2.** om Kvantitet og Kvalitet: *meira fje,* flere Penge; *meira ljós,* mere Lys; *meiri hlutinn,* den störste Del, Majoriteten; *mestur hluti e-s,* den störste Del af n-t: *mestur hluti landsins.* — **3.** om Gradsforskel: **a.** *meiri sómi, mesti sómi,* större, den störste Ære; *einn kemur öðrum meiri,* en kommer större end den anden, jfr. höj over höj; *það verður enginn meiri maður af því,* ingen bliver et större Menneske (ingen vokser i Anseelse) derved; *hann er þeirra mestur,* han er den störste af dem; *mestur sómi,* den störste Ære; *að mestu leyti,* for störste Delen. — **b.** superl. *mestur,* som forstærkende a.: en stor: *það er mesta heimska að ætla sier að ...; hann er mesti heiðursmaður.* — **c.** comp. *meiri* med superlativ Betydning: *það er meiri dirfskan* (det er en topmaalt Dristighed) *að vera að mótmæla því* (Alþ. '11, B. II. 804); *það væri meira tjónið,* det vilde være en evig Skade. — **II.** n. subst. *meira, mest.* **1.** *vita meira, fá meira,* vide, faa mere; *viltu meira?* vil du have mere?; *ráða mestu,* raade mest, have Magten el. Afgörelsen i de fleste Tilfælde: *hún ræður víst mestu um það,* hun er nok den, der har det meste at sige i den Sag, det er nok hende, der bestemmer det; *meira af e-u,* mere af n-t; *þeir höfðu ekki meira af Jóni,* de saa ikke mere af J., fik slet ikke fat paa J. derefter (JÁÞj. I. 327); *það er ekki meira um það,* der er talt ud om det, nok om det; *meira en nóg,* mer end nok; *m. að segja,* hvad mere er; *er nokkuð m. með það?* er der noget mere (at sige) om det?; *þjer eruð meira en velkominn,* De er hjærtelig velkommen; *já, og meira en það,* ja, og endnu mere; *ekki meira en svo,* kun saa som saa: *jeg er ekki meira en svo ánægður með hann; — meir' en svo, meir' en,* sikkert, ganske vist (Nl., Vf.); *o' meir' en* [oˈmɛi:rɛn] ja, da! gærne!: *Var hann ekki duglegur að bera fyrir þig meisana? Og meira en; — Viltu í nefið? Og meira en* (Vf.). — **2.** som adv.: *jeg er meira (mest) hissa á því, að ...,* det undrer mig mere (mest), at ...

mikil látur [mɪ:ɡ̊ɪlau:dœɷ, mɪ:ɟ̊lau:tœɷ] a. stolt,, hoffærdig. **-legur** [-lɛ·qœɷ] a. **†1.** stor: *m. fögnuður.* — **†2.** *(duglegur)* dygtig: *m. verkmaður.* — **3.** adv. *-lega,* höjlig, i höj Grad: *m. reiður;* — indstændig: *þakka e-m mikillega.* **-leiki, -leikur** [-lɛi·ɟ̊ɪ, -lɛi·ɟ̊ɪ, -lɛi·gœɷ, -lɛi·kœɷ] m. **1.** Storhed: *m. mannanna er ekki fólginn í gáfunum einum.* — **2.** *(stærð, þungi)* Störrelse, Tyngde. — **3.** *(dramb, stærilæti)* Storagtighed, stolt el. fejende Væsen. **-leitur** [-lɛi:dœɷ, -lɛi:tœɷ] a. = **stórleitur. -læta (ti)** [-lai:da, -lai:ta] vt.: *m. sig* og refl. *mikillætast,* hovmode sig. **-læti (-is)** [-lai:dɪ, -lai:tɪ] n. **1.** *(stærilæti)* Storhed, Hovmod, fejende Væsen. — **2.** *(skraut, dýrð)* Pragt, Herlighed. **-mannlegur** [-l-man·lɛqœɷ] a. stor, ophöjet, höjmodig. **-menni (-is,** pl. ds.) [-mɛn:ɪ] n. stor Mand. **-menska (-u)** [-mɛn·sga] f. **1.** Sjælsstorhed, aandelig Ophöjethed, Storhed: *m. hans lýsti sjer ekki síst í því, hvernig hann bar ógæfuna.* — **†2.** *(örlæti, höfðingsskapur)* Stormodighed, Gavmildhed, Flothed. — **3.** *(stærilæti)* hovent, vigtigt Væsen. **-menskubragur** [-mɛnsgobra:qœɷ] m. **1.** flot el. fornemt Væsen (Udseende). — **2.** *(hrokasvipur)* Vigtighed; vigtig Mine: *Einhver m. var á Karli keisara, sem Borghildur ekki kannaðist við* (EKv. G. 184). **-menskuórar** [-mɛnsgœoᵘ:raɷ] mpl. Storhedsvanvid. **-mæli** [-mai:lɪ] npl. store Ord. **-ráður** [-rau:ðœɷ] a. **1.** *(stórráður)* som har store, höjtflyvende Planer. — **2.** *(drotnunargjarn)* herskesyg. **-ræði** [-rai:ðɪ] n. **1.** *(stórræði)* stor Gærning; stor, höjtflyvende Plan. — **2.** *(drotnunargirni)* Herskesyge. **-ræður** [-rai:ðœɷ] a. (Sch.) = **mikilráður.**

mikils háttar [mɪ·ɡ̊ɪls(h)auhdaɷ, [illegible]] a. **1.** [illegible] **2.** *(tiginn)* fornem; *(framúrskarandi)* fremragende. **-megandi** [-mɛi:qandɪ] a. indflydelsesrig. **-meta** [-mɛ:da, -mɛ:ta] vt. skatte höjt, höjagte; is. pp. *-metinn,* höjt skattet, anset. **-varðandi** [-var·ðandɪ] a. vigtig, af stor Betydning. **-verður** [-vɛr·ðœɷ] a. vigtig, betydningsfuld.

mikil úðlegur [mɪ:ɡ̊ɪluð·lɛqœɷ. mɪ:ɟ̊ɪl-] a., **-úðugur** [-u:ðœqœɷ] a. med udtryksfuldt Ansigt; mægtig at se til, med bydende Optræden. **-virkur** [-vɪɾ·gœɷ] a. som udretter meget; virksom, kraftig; spec. dygtig til Arbejde, som udfører stort Arbejde i kort Tid: *m. að e-u,* dygtig til n-t, som udfører et stort Stykke Arbejde. **-vægi (-is)** [-vai:jɪ] n. Vigtighed, Betydning. **-vægur** [-vai:qœɷ] a. vigtig, vægtig, betydningsfuld. **-vænlegur** [-vain·lɛqœɷ] a. vigtig, af stor Betydning. **-þægur** [-þai:qœɷ] a. fordringsfuld.

mýkindi [mi:ɡ̊ɪndɪ, mi:ɟ̊-] npl. **I. 1.** *(mýkt)* Blødhed. — **2.** Blødhed, n-t, der gör Struben blødere; (om en Spise, der mangler Fedt) *það eru engin m. í þessu* (Eimr. VII. 90). — **II.** overf. Blødhed, Mildhed (f. Eks. i Stemmen): *m. í röddinni.*

mýking (-ar) [mi:ɟiŋ̊k, mi:ɟ̊-] f. Blødgörelse, Lindring, Formildelse.

mykja (-u) [mɪ:ɟa, mɪ:ɟ̊a] f. (Ko)Møg, Gødning.

mýkja (ti) [mi:ɟa, mi:ɟ̊a, miχ·dɪ] vt. **1.** blødgöre, göre blød el. smidig: *m. ljá,* hvæsse en Le en Smule; *m. e-ð með hefli,* hövle n-t af; *m. hest, fola,* göre en Hest smidigere ved at bruge den en Smule; *m. kverkarnar,* smöre Halsen (om Sangere og Talere): *m. á sjer kverkarnar með eggjasnaps.* — **2.** overf. mildne, lindre: *m. sorg e-s; — m. málin,* give en gode Ord; *m. hjarta e-s,* blødgöre ens Hjærte. — **3.** refl. *mýkjast,* blive blød, blødgöres, blive smidigere: *m. í skapi,* formildes.

Mikjáll (-áls) [mɪ:ɟ̊audʎ] m. npr. (St.) Michael, Mikkel.

Mikjálsmessa [mɪ:ɟ̊aulsmɛs:a] f. Mikkelsdag (d. 29. Septbr.).

mykju borinn [mɪ:ɡ̊øbo:rɪn, mɪ:ɟ̊ø-] a. gødet. **-fluga** [-flʏ:qa] f. (zool.) Møgflue (musca stercoraria).

mykjugur [mɪ:ɡ̊oqœɷ, mɪ:ɟ̊-] a. bemøget, bestænket med Møg.

mykju haugur [mɪ:ɡ̊øhöy:qœɷ, mɪ:ɟ̊ø-] m. Mødding, Møgdynge. **-hlass** [-hʎas·] n. = **hlass** 3. **-kvísl** [-kvis·ʎ] f. Møggaffel, Møggreb. **-reka** [-rɛ:ga, -rɛ:ka] f. Møgspade. **-skán** [-sgau:n] f. Kokase: (Talem.) *eins og mý á m.,* vrimlende som Fluer paa en Kokase. **-vagn** [-vag·v] m. Møgvogn. **-vatn** [-vahtv] n. Moddingvand. **-þró** [-þroᵘ:] f. Moddingbrond, -grube.

mikla (a) [mɪhgla] vt. **1. a.** *(auka, stækka)* forstörre, göre större: *margir m. allar yfirsjónir annara, en fyrirgefa sjálfum sjer alt.* — **b.** refl. *miklast,* forstörres, forøges: *hjúfra sig, breiða sig, teygja sig, miklast* (Hafst. 22). — **2.** *(lofa, vegsama)* prise, ophöje: *m. nafn Drottins.* — **3.** impers. *e-m miklar e-ð,* en bliver forundret over n-t. — **4.** refl. *miklast:* **†a.** *(verða frægur)* blive el. göre sig berömt ved n-t. — **b.** hovmode sig: *miklast af e-u,* rose sig af n-t. — **c.** *miklast yfir e-u (= fárast yfir e-u),* bruge stærke Ord i Anledning af n-t, udtrykke sin Forbavselse el. Vrede over n-t: *N. N. ... miklaðist yfir því, hvað tekjuhallinn væri mikill* (Alþ. '11, B. 297). — **d.** *e-m miklast e-ð,* en bliver imponeret el. betaget af n-t: *Henni miklaðist ekkert maturinn* (EKvOf. 230).

Mikla garðskeisari [mɪhglagarþsɟ̊ɛi:arɪ, -gaɷs-] m. den østromerske, bysantinske Kejser.

Mikligarður [mɪhglɪgar·ðœɷ] m. npr. Konstantinopel.

miklun (-ar, -anir) [mɪhglœn, -anɪɷ] f. **1. a.** *(stækkun)* Forstörrelse, Vækst. — **b.** *(upphefð)* Ophöjelse. — **2.** *(lof, hrós)* Lovprisning, Forherligelse.

mýkt (-ar) [miχ·t] f. **1.** *(mjúkleiki)* Blødhed. — **2.** *(auðmýkt)* Ydmyghed. — **3.** [illegible]

†mykur (-jar) [mɪ:gœɷ, mɪ:kœɷ] f. = **mykja.**

mýkur [mi:gœɷ, mi:kœɷ] m. = 1. *mjúkur* i Forb.: *koma sjer í mýkinn.*

mil, míl [mɪ:l, mi:l] npl. *(= mjel)* Mundstykke.

míla (-u, -ur) [mi:la] f. Mil: *m. vegar,* en Mils Vej; *frönsk m. = metramíla,* 10 Kilometer.

mýla (di) [mi:la] vt. **1. a.** *(leggja múl við)* lægge Grime (Mulebaand) paa (en Hest el. Ko): *Hvað vildu þeir með reipin? ... Mýldu með þeim kúna* (EKvLén. 52). — **b.** overf. mulbinde: *Með því móti mýlum við náttúruna og leiðum hana eftir vild okkar* (Skirn. '12, 101). — **2.** føre i Ledebaand, faa en til at følge sig i Blinde: *það er grátlegt að sjá annan eins froðusnakk m. þjóðina og leiða hana í gönur.* — **3.** overf. *(þagga niður í)* stoppe Munden paa. — **4.** i Forb.: *m. frá sjer,* støde fra sig med Mulen: *hesturinn mýlir frá sjer sinuna,* Hesten støder det visne Græs fra sig med Mulen.

milda (a) [mɪl·da] vt. formilde; *hann er að m. sig,* Vejret er ved at blive mildere.

mylda (ti og a) [mɪl·da] vt. **1.** bestrø med Muld, stoppe med Muld: *m. lag í húsvegg, m. í vegg* (Breiðd.), stoppe et Lag i en Væg (af Græstörv el. Græstörv og Stene) ved at faststampe Muld deri; *m. sljettu,* faststampe et jævnet Jordstykke. — **2.** *(jarða)* begrave, jordfæste. — **3.** = *mylja,* knuse, pulverisere.

mildabelti [mɪl·dabɛʎ·dɪ] n. tempereret Zone.

†mild geður [mɪl·tɟɛ·ðœɷ] a. mild, blid i Sind. **-hugaður** [-(h)ʏ·qað-œɷ] a. blid, mild af Karakter: *vera e-m m.,* være venlig stemt overfor en.

mildi [mɪl·dɪ] f. indec. **1.** *(blíða, blíðleikur)* Mildhed. — **2.** *(náð, miskunsemi)* Naade, Barmhjærtighed; *það er guðs m., mesta m.,* det er dog en stor Lykke. **-brunnur** [-brʏn:œɷ] m. Naadeskilde. **-fullur** [-fʏd·l-œɷ] a. barmhjærtig. **-legur** [-lɛ·qœɷ] a. mild: *Margt haustkveldið er blítt og mildilegt* (ÞGjD. 66); — adv. *-lega.*

mylding (-ar) [mɪl·diŋ̊k] f. (Af.) = **myldumold.**

°mildingur (-s, -ar) [mɪl·diŋgœɷ] m. **1.** *(örlátur maður)* gavmild Mand. — **2.** *(þjóðhöfðingi)* Konge, Fyrste.

myldinn [mɪl·dɪn] a. **1. a.** rig paa Muld, mulden, muldblandet: *m. jarðvegur.* — **b.** utæt, som let smuldrer (om Muld). — **2.** som holder sig til Mulden: *m. kalla jötunox* (ÓDavSk. 226). — **3.** knust og stampet, jfr. *mylda.*

mild legur [mɪl·dlɛqœɷ] a. venlig, mild af Udseende; — adv. *-lega.* **-leiki** [-lɛiɟ̊ɪ, -lɛiɟ̊ɪ] m. *(blíða)* Mildhed; *(náð, miskunsemi)* Barmhjærtighed. **-leiksverk** [-lɛiχsvɛɾ·k] n. Kærlighedsgærning.

myldumold [mɪl·domol·t] f. løs Jord, der i et Græstörvslag lægges mellem Lagene (LFR. II. 163).

mildur [mɪl·dœɷ] a. **1.** *(blíður)* mild, blid; an. *milt* som adv. = *mildilega.* — **2.** *(miskunnsamur)* naadig, barmhjærtig. — **3.** *(örlátur)* gavmild: *m. á fje.*

mylgra (a) [mɪl·gra] v. **I. 1.** vt. med dat. lade dryppe el. drysse: *m. e-u úr sjer, m. e-u í e-n,* give n-t bort, give en n-t i smaa Portioner. — **2.** vt. *(strá á)* drysse paa, overstrø med Støv (BH.). — **II.** vi. mumle: *eða mylgri í barm sér, eins og særingamenn* (BHArnb. 49).

mylgrun (-ar) [mɪl·grœn] f. Overstrøelse med Støv (BH.).

mylingur (-ar) [mɪ:liŋgœɷ] m. (Af.) = **mulningur, lúsamulningur.**

mylja (myl; muldi; mulið) [mɪl·ja; mɪ:l; mʏl·dɪ; mʏ:lɪð] vt. knuse, støde: *m. í duft,* pulverisere; *m. brauð, liti,* rive Brød, Farver; *láta kaðalinn m. það,* se *kaðall; — m. e-n undir sig,* knuse en: *hafði jeg hálfgaman af að sjá, hvað sterklega skipið muldi ósjóinn undir sig* (EiÓl. Lf. 80); *m. undir e-n,* smuldre n-t for at en skal ligge blødere; — overf.: *það hefur ekki verið mulið undir þig um dagana (æfina),* du har ikke danset paa Roser i Livet.

miljarður (-s, -ar, dat. pl. **miljörðum)** [mɪl·jarðœɷ, -jörðœm] m. Milliard.

miljón (-ar, -ir) [mɪl·joᵘn] f. Million.

miljónamæringur [mɪl·joᵘnamai·riŋgœɷ] m., **miljón ari (-a, -ar)** [mɪl·joᵘnarɪ] m., **?-eri (-a, -ar)** [-ɛrɪ] m., **-ungur (-s, -ar)** [-uŋgœɷ] m. Millionær.

miljugras [mɪl·jogra:s] n. [illegible] **skrautpuntur.**

†1. **mylki (-a, -ar)** [illegible] m. 1. *[illegible]* Mand, som malker (BH.). — 2. *[illegible]* Kreatur, som patter (BH.).

2. **mylki (-is,** pl. ds.) [illegible] n. [illegible] **mjólkurbú.**

mylkja (ti) [illegible] vt. 1. malke, spec.: *m. upp,* faa golde el. trægmalkende Køer til at give Mælk ved at malke el. patte dem: *[illegible] hana upp* (ÞG[illegible]). — 2. *[illegible]* pumpe en for n-t. — 3. [illegible]

mylkur [illegible] Mælk.

mýl l (-s, -ar) [mid·λ, mil·s, mi:laϱ] m. Uldtotter, som Faar sluger og som omdannes i Maven el. Tarmene til haarde Kugler, hvoraf Faaret kan dø.

Milla (-u, -ur) [mɪl:a] f. npr. Dim. af *Amalía, Kamilla, Emilía.*

milla (-u, -ur) [mɪl:a] f. *(á upphlut)* Malle.

mylla (-u, -ur) [mɪl:a] f. **1.** Mølle: *munnurinn á e-m gengur eins og m.,* Munden paa en gaar som en Peberkværn. — **2.** (Brætspil) Mølle (Beskrivelse i ÓDavSk. 300 ff.).

milli [mɪd·lɪ] præp. med gen. og adv. (ogs. *á m., í m.):* **I.** præp. mellem: **1.** om Mellemrum, Afstand mellem to Punkter: *m. bæja,* fra den ene Gaard til den anden: *það er ekki lengi skroppið m. bæja á góðum hesti; — sigla m. landa,* sejle fra det ene Land til det andet; *m. lands og eyja,* mellem Landet og Øerne, spec. mellem Sydkysten af Island og *Vestmannaeyjar; m. laga,* ¹) mellem Lagene; ²) mellem Yder- og Inderklædning: *vera í prjónapeysu m. laga; — verða á m.,* komme i Klemme. — **2.** om Mellemværende: *sín á m.* (el. *m. sín),* indbyrdes, med hinanden: *þeir höfðu* [illegible] *, en það er nú alveg okkar í* (el. *á) m.,* men det bliver ganske os imellem; *það er e-ð á m. þeirra,* der er noget imellem dem (om begyndende Kærlighed el. Forhold mellem Mand og Kvinde). — **3.** i Tidsrummet mellem: *m. þinga,* mellem Altingssamlinger; *m. mála,* mellem Maaltiderne Morgen og Aften; *m. kvenna,* mellem sit förste og andet Ægteskab el. mellem Ægteskaber; *þess í* (el. *á) m.,* til andre Tider, ellers; *(stundum)* undertiden. — **4.** i særlige Udtr.: **a.** *dæma ím. (e-ra),* dömme (n-n) imellem; *gera upp á m.,* göre Forskel paa; *ganga á m. (e-ra),* være Mellemmand mellem, mægle mellem (n-n); spec. stifte Fred mellem Personer, som er kommet op at slaas el. ved at ryge i Totterne paa hinanden; *komast upp á m. hjóna,* volde Ufred mellem Ægtefolk, spec. indlade sig i et Kærlighedsforhold med en gift Mand eller Kvinde; *tala á m. hjóna,* søge at mægle mellem Ægtefolk; *vera m. svefns og vöku,* være i halvvaagen Tilstand; *vera m. heims og helju,* svæve mellem Liv og Død; *þetta fer eitthvað m. mála,* det kan ikke være helt rigtigt. — **b.** elliptisk og adverbielt: *borga, gefa á m.,* give, betale n-t som Difference el. Forskel; *gefa á m.* (overf.), tabe sig, blive affældig; *þegar á m. verður,* i ledige Øjeblikke; *mátti ekki í m. sjá, hvor betur hefði,* det var umuligt at se, hvem der vilde vinde; *standa í m.,* staa imellem, staa i Vejen for, hindre; *fara á m. (með hey),* føre Heste, belæssede med Hø el. Törv, fra Marken el. Engen til Laden el. Gaardspladsen; *ríða* (el. *sitja) ofan í m. (klyfja),* sidde paa Hesteryggen mellem Bundterne (paa en Pakhest); *það er langt í m.,* det er der stor Forskel paa; *e-m fer e-ð á m.,* n-n har med hinanden at göre, forhandler indbyrdes om n-t: *menn vita ekki, hvað þeim fór á m.,* man kender ikke deres Forhold til hinanden, hvad der er sket imellem dem, hvad de forhandlede el. aftalte indbyrdes. — **II.** adv.: *m.* (Vf.) el. *á m.* (Sl.), af og til, undertiden, engang imellem: *hann er eitthvað undarlegur á m.* **-átt** [-auht] f. Vindretning mellem to Hovedretninger (Sl.). **-bil** [-bɪ:*l*] n. **I.** (i Stedsbet.) **1.** Mellemrum: *m. milli tveggja staða; — m. milli lína,* Spatium. — **2.** overf. *(munur)* Forskel: *það er mikið m., miðað við það, sem áður var.* — **II.** (i Tidsbet.) Mellemtid: *millibilið milli ísaldanna.* **-bilsástand** [-bɪlsau:sdant] n. **a.** interimistisk Tilstand, Mellemtilstand. — **b.** Trance: *þegar hún er í millibilsástandinu* (GFHh. 217). **-bilshitun** [-bɪls(h)ɪ:døn, -(h)ɪ:tøn] f. afbrudt Opvarmning (e. discontinuous heating) (GíslíG.). **-farandi** [-fa:randɪ] a. mellemrejsende, omrejsende. **-fatapeysa** [-fa·dapɛi:sa, -fa·ta-] f. strikket Vest. **-ferð** [-fɛr·ð] f. **1.** Rejse mellem to Steder, Overrejse: *skal eg við fyrstu m. ... senda yður fyrsta partinn* (EspS. 196); — spec. Rejse mellem Island og Udlandet. — **2.** pl. *milliferðir, (heimsóknir á víxl)* gensidige Besøg. — **3.** (jfr. *(fara á milli)* det at føre Heste, belæssede med Hø (Törv, Græstörv), fra Marken til Laden (Gaardspladsen): *jeg get tæplega notað þennan ónytjung til milliferða, hvað þá heldur til annars.* **-ferðamaður** [-fɛrðama:ðøϱ] m. en der fører belæssede Heste fra Marken til Laden. **-ferðaskip** [-fɛrðasɡɪ:p] n. = **millilandaskip. -ganga** [-gauŋ·ga] f. Mellemkomst, Mæglen: *gjöld fyrir milligöngu,* Kurtage (Stj. '96, A. 52): *(fyrirbón)* Forbön. **-gangur** [-gauŋ·gøϱ] m. Gennemgang, Passage: *3 hús í röð ... og voru margir milligangar í öll* (EiÓlLf. 44). **-gerð** [-ɟɛr·ð] f. **a.** Skillevæg, spec. Brandmur: *eldvarnarvegg eða m.* (Lögr. '16, 37). — **b.** Skillerum: *m. milli kúa eða bása; (í hesthúsi)* Spile. — **c.** *(í kirkju)* Gitter el. Skillevæg mellem Koret og den egentlige Kirke, ofte udskaaret foroven: *útskorin og máluð m. milli kórs og kirkju* (ÞThFerð. IV. 36). **-gerðargrind** [-ɡɛrðargrɪn·t] f. = **bálkgrind. -gjöf** [-ɟö:v] f. Forskel, Difference, som betales til Udjævning af et Køb, Udjævningssum, Opgæld.

milligramm [mɪl:ɪgram·] n. Milligram.

milligöngu hljómur [mɪd·lɪgöyŋgøhλjoᵘ:møϱ] m. (mus.) mæglende Akkord. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. Mellemmand: (jur.) *m. víxils,* Intervenient. **-samþykki** [-sam·þɪhɟɪ] n. Interventionsakcept.

[illegible] **-hönd** [illegible] Mellemhaand. **-jöklatímabil** [-jöhɡlati:mabɪ·*l*] n. interglacial Periode. **-lag** [-la:ɣ] n. Mellemlag. **-landaferðir** [-landafɛr·ðɪϱ] fpl. Mellemlandsfart. **-landaskip** [-landasɡɪ:p] n. Skib, benyttet til Mellemlandsfart. **-látandi** [-lau:dandɪ, -lau:t-] a.: *m. sótt,* Vekselfeber. **-liður** [-lɪ:ðøϱ] m. Mellemled. **-lyfti** [-lɪf·dɪ] n. Mezzanin, Mezzaninetage (JsJs.).

millímetri [illegible] n. Millimeter.

millíón (-ar, -ir) [illegible] f. [illegible] **miljón.**

milli pils [mɪd·lɪpɪl·s] n. Underskört. **-rekstur** [-rɛχsdøϱ] m. Driven af Faarehobe fra Skillefolden efter Sorteringen hen til de forsk. Gaarde el. andre Skillefolde. **-ríkjasamningur** [illegible] m. international Konvention. **-rödd** [-röt·] f. Mellemstemme; Alt; anden Tenor. **-síld** [-sil·t] f. Mellemsild, mellemstor Sild (29—33 cm. lang) (Stj. '11, B. 179). **-skyrta** [illegible] f. Skjorte: *[illegible] milliskyrtu* (GFrÁtt. 195). **-stöð** [illegible] f. Mellemstation. **-veggur** [illegible] m. Skillemur. °**-vegsleysa (-u)** [-vɛχslɛi:sa] f. (log.) ingen Mellemvej (principium exclusi medii). **-vegur** [-vɛ:ɣøϱ] m. Mellemvej. ?**-verk** [-vɛϱ·k] n. = **millumverk. -þinganefnd** [-þiŋganɛm·t] f. **a.** Udvalg el. Kommission, nedsat for at behandle en Sag i Perioden mellem to Altingssessioner. — **b.** interparlamentarisk Kommission.

millubolur [illegible] m. [illegible] Maller *[illegible] upphlutur.*

myllu hjól [illegible] n. Møllehjul. **-lækur** [illegible] m. Møllebæk.

millum [mɪd·løm] præp. med gen. og adv. = **milli.**

myllumaður [mɪl:øma:ðøϱ] m. = **malari.**

millum litur [illegible] Mellemfarve (om Sol) **-ríkjasamningur** [-ri·ɟasam·niŋgøϱ, -ri·ka-] m. international Konvention. ?**-verk** [-vɛϱ·k] n. Mellemværk (Blonder uden Takker, indsyet som Pynt mellem Stykker af andet Stof).

myllumöndull [illegible] m. Mølleaksel.

millunál [mɪl:ønau:*l*] f. Naal (i Reglen af Sølv) til at trække Remmen gennem Mallerne paa en *upphlutur*: *[illegible]* (Lesb. XIII [illegible]).

myllu skattur [mɪl:øsgahdøϱ] m. Mølletold. **-steinn** [-sdɛid·n] m. Møllesten. **-tjörn** [illegible] f. Mølledam. **-trekt** [illegible] f. Møllekube. **-vængur** [-vaiŋ·gøϱ] m. Møllearm. **-vörður** [-vör·ðøϱ] m. Møllevogter.

mylna (-u, -ur) [illegible]

†1. **milska (-u, -ur)** [illegible] f. [illegible] **milskudrykkur.**

†2. **milska (a)** [mɪl·sga] vt. blande.

milskinn [mɪl·sɟɪn] a. blød, sød (i overf. Bet.): *hann var nú ekki m.,* han var alt andet end sød, var haard(hændet) el. stræng (ASkaft.).

milskra (a) [mɪl·sgra] vt. blande (BH.).

milskudrykkur [mɪl·sgødrɪhɡøϱ] m. Honningdrik, sod Blandingsdrik: *Hún [illegible]* (O[illegible] 208).

mylsna (-u) [mɪl·sna] f. **a.** Smuld, Jordsmuld; *(grjótm.)* fint Grus; *(móm.)* Törvesmuld osv. — **b.** spec. *(salli undan heyi)* Høsmuld, Hoaffald.

milta járn [mɪλ·dajaur·dv, -jaud·v] n. Stangjærn. **-silfur** [-sɪl·vøϱ] n. Stangsolv.

1. **milti (-is,** pl. ds.) [illegible] n. *[illegible]* *(járnmilti)* Jærnklump, tyk Jærnstang.

2. **milti (-is,** pl. ds.) [mɪλ·dɪ] n. (anat.) Milt.

miltis bólga [mɪλ·dɪsboᵘl·ga] f. Miltbetændelse (spienitis). **-brandur** [-bran·døϱ] m., **-bruni** [-brʏ:nɪ] m. Miltbrand (anthrax, pustula maligna). **-drep** [-drɛ:p] n. Miltbrand. **-sýki** [-sɪ:ɟɪ, -si:kɪ] f. indec. Miltsygdom. **-sjúkur** [-sju:gøϱ, -sju:køϱ] a. miltsyg. **-stækkun** [-sdaihgøn] f., **-þroti** [-þro:dɪ, -þro:tɪ] m. Miltsvulst, Miltbetændelse (tumor lienis).

mílufjórðungur [mi:løfjoᵘr·ðuŋgøϱ] m. Kvartmil; *(á sjó)* Knob.

mýmargur [mi:margøϱ] a. i uendelig Mængde, utallig.

Mímir (-is) [mi:mɪϱ] m. npr. Mime(r): (myt.) *Mímis brunnur,* Mimes Brønd; *Mímis mærðar flóð,* Visdom, Poesi (jfr. ÓDavVik. 181).

mimpra (a) [mɪµ·bra, mɪm·pra] vt. og vi. mimre (ÓDavVik. 65).

· **mimra (a)** [mɪm·ra] vt. med dat.: *m. sjer,* være i stadig Uro, spec. (om Kvæg) løfte Benene langsomt skiftevis.

mimrandi (-a) [mɪm·randɪ] m. det ikke at kunne staa stille, stadig Uro.

***mímungur (-s, -ar)** [mi:muŋgøϱ] m. Sværd.

mín [mi:*n*] gen. sg. af *jeg* og f. pron. poss. af *minn.*

mynd (-ar, -ir) [mɪn·t] f. **I. 1.** Form, Skikkelse: *í mannsm.,* med menneskelig Skikkelse; *guð skapaði manninn í sinni m.* (i sit Billede). — **2.** Billede: *m. af manni; myndir af [illegible]* *(mannsmynd)* Portræt, *[illegible]* *láta taka m. af sér,* lade sig fotografere; — Illustration: *í bókinni eru margar myndir,* Bogen er forsynet med mange Illustrationer; *m. úr hversdagslífinu,* Genrebillede; *gera m. af,* afbilde. — **II.** i overf. Bet.: **1.** Billede, Metafor, Lignelse: *[illegible]* — **2.** [illegible] (MB Kon. [illegible]). — **3.** (gramm.) Form, jfr. *germynd, þolmynd.* — **4.** rigtig Form el. Skikkelse, [illegible] (Alþ. '11, B. II. 128—129); *það er nú ekki sú myndin á,* det er ikke saa vel. — **5.** som sidste Sammensætningsled i nedsættende Betydning (jfr. *ómynd, myndast við e-ð* o. l.): *Lagamyndir þessar* (disse Forsøg paa Melodier, saakaldte Melodier) ... *eru reyndar nokkurskonar lagleysur* (ÓDavSk. 240); *meðhjálpara m.,* noget, der skal forestille en Degn (jfr. JThMk. 189).

mynda (a) [mɪn·da] vt. **I. 1.** danne, lave, forme: *m. e-ð eftir e-u,* danne n-t i Lighed med, efterligne, afpasse, indrette n-t efter n-t; *til að* [illegible] (O[illegible]). — **2.** [illegible] — **II.** refl.: *myndast (= verða til),* blive til, opstaa, dannes. — **III. 1.** vi. (jfr. *munda):*

m. til, gore en Bevægelse med Haanden: *hún myndar til á hálsinum á Þorsteini* (fører Haanden over Th's Strube), *eins og hún vildi bregða á barkann á honum* (JÁÞj. I. 297). — **2.** vt. og refl. **a.** *m.* ***sig til að gera e-ð,*** lade som om man skal til at gore n-t, belave sig paa at gore n-t. — **b.** *myndast við e-ð,* ¹) *(burðast við e-ð)* gore et kejtet el. tamlende Forsøg paa n-t: *jeg er að reyna að m. við það;* ²) *(látast gera e-ð)* lade som, give det Udseende af, at man gör n-t: *myndast til e-s* = *myndast við e-ð.*

mynda blað [mɪn·dabla:ð] **n.** Blad med Billede paa; spec. illustreret (Uge)Blad. **-bók** [-boᵘ:k] f. Billedbog; *(fyrir ljósmyndir)* Album, Fotografialbum. °**-brjef** [-brjɛ:v] n. Kort. **-deila** [-dɛi:la] f. Billedstrid. **-dýrkun** [-diɡ·gøn] f. Billeddyrkelse. **-gáta** [-gau:da, -gau:ta] f. Rebus. **-gerð** [-ɟɛr·ð] f. Udførelse af Billeder. **-gerðarstofa** [-ɟɛrðaɡsdo:va] f. Atelier (Eimr. IV. 63). °**-lengja** [-lɛiŋ·ɡa] f. Film (Ing. '11, 135). **-letur** [-lɛ:døɡ, -lɛ:tøɡ] n. Billedskrift. **-mót** [-moᵘ:t] n. Kliché. **-mótari** [-moᵘ:darɪ, -moᵘ:t-] m. Klichéfabrikant, Kemigraf. **-mótunargerð** [-moᵘ·dønarɟɛr·ð, -moᵘ·tønar-] f. Tilberedning af Klicheer.

myndan (-ar, -ir) [mɪn·dan] f. = **myndun.**

myndar bragur [mɪn·darbra:ɡøɡ] m. flot og smukt Væsen, Udseende, der vidner om Energi og Driftighed el. Storsindethed. **-fólk** [-ɡ-foᵘʎ·k, -foᵘl·k] n. ordentlige og driftige Folk. **-heimili** [-(h)ɛi:mɪlɪ] n. ordentligt og pænt Hjem. **-kona** [-ko:na] f. **1.** *(dugleg kona)* flink, dygtig Kvinde. — **2.** *(fönguleg kona)* statelig Kvinde. **-legur** [-r-lɛ·qøɡ] a. **1.** dygtig, flink: *það var öllu myndarlegra af honum,* det var da en hel Del bedre det, han der gjorde. — **2.** *(karlmannlegur)* mandig, statelig. — **3.** smuk, flot, som har et ordentligt og fornemt Præg: *myndarlegt heimili.* — **4.** adv. *-lega,* flinkt: *Nú kemur þvottur[illegible] í [illegible], er [illegible]ður . . . á að hann gangi myndarlega og vindvirkn[illegible]* (JSVo 51). **-maður** [-ma·ðøɡ] m. **1.** *(dugnaðarmaður)* flink, dygtig Mand. — **2.** *(myndarlegur maður)* statelig, mandig Mand. **-nisti** [-nɪs·dɪ] n. Medaillon. **-skapur** [-ɡ-sga·bøɡ, -sga·pøɡ] m. **1. a.** Driftighed, Energi, Handlekraft: *og hafði ekki einu sinni myndarskap í sér til þess að eiga hana* (EKvÝhl. 146). — **b.** Mands Mod, Behjærtethed: *enginn . . . annar en Þ. H. . . . hefur haft myndarskap í sér til þess að hasta nett á þann [illegible]* (Lögr. '15, 46). — **2.** = *myndarbragur.* — **3.** Statelighed, Skönhed: *Svo mikinn myndarskap og yndisþokka höfðu fáar manneskjur til að bera* (JTrSk. II. 226). ° **-stoð** [-sdo:ð] f. Billedstøtte. **-unglingur** [-r-uŋ·lɪŋɡøɡ, -un·lɪŋɡøɡ] m. lovende Yngling. **-uppkast** [-ʏhp-kast] n. Afrids.

mynda röð [mɪn·darö:ð] f. Billedrække. **-safn** [-sab·v] n. Billedgalleri, Malerisamling. **-saga** [-sa:qa] f. Historie i Billeder. **-salur** [-sa:løɡ] m. Billedsal. **-sýning** [-si:niŋk] f. Udstilling af Billeder, Kunstudstilling. °**-smíðahús** [-smi·ðahu:s] n. (Billed-)Atelier. **-smíð(i)** [-smi:ð, -smi:ðɪ] n. og f. Billedhuggerarbejde. **-smiður** [-smɪ:ðøɡ] m. **1.** *(ljósmyndari)* Fotograf. — **2.** = *myndhöggvari.* **-spjald** [-sbjal·t] n. **1.** Tavle: *bókinni fylgja 51 myndaspjald* (PThÍf. III. 47). — **2.** *(spjald með mannsmynd á)* Portræt. **-stofa** [-sdo:va] f. Atelier. **-tafla** [-tab·la] f. Billedtavle, illustreret Tavle (i en Bog). ° **-trönur** [-trö:nøɡ] fpl. Staffeli. **-verðlisti** [-ver·ðlɪsdɪ] m. illustreret Prisliste. **-verk** [-vɛɡ·k] n. Billedarbejde, afbildende Kunstværk. **-vjel** [-vjɛ:l] f. Fotografiapparat.

mynd breyting [mɪn·tbrɛi·diŋk, -brɛi·tiŋk] f. Formforandring, Omdannelse, Forvandling, Metamorfose. ° **-fræði** [-frai·ðɪ] f. indec. Formlære. **-höggvari (-a, -ar)** [-(h)ögvarɪ] m. Billedhugger.

myndi [mɪn·dɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **muna** og **munu.**

mynd laus [mɪn·dlöys] a. **1.** *(án sköpulags)* udannet, uden fast Form el. Skikkelse, uformelig. — **2.** uden Billede: *myndlaust spil,* Haandkort (jfr. *málspil).* **-letur** [-lɛ·doɡ, -lɛ·toɡ] n. coll. Hieroglyfer. **-list** [-lɪst] f. Billedkunst. **-mikill** [-mɪ·ɡɪdʎ, -mɪ·ɟɪdʎ] a. fuld af Former el. Billeder; — comp. *-meiri: Sumar (vísurnar) enda betri, því að þær eru myndmeiri* (Eimr. XIII. 45). **-prýðing** [-t-pri·ðiŋk] f. Illustration. ° **-rúnir** [-ru·nɪɡ] fpl. Rebus. ° **-sjá** [-sjau·] f. Stereoskop. **-skifting** [-sɟɪfdiŋk] f. Metamorfose, Omdannelse. ° **-skýra** [-sɟi·ra] vt. forklare ved Hjælp af Billeder eller grafiske Fremstillinger.

myndugleiki [mɪn·doqlɛi·ɟɪ, -lɛi·ɟɪ] m. Myndighed, Autoritet.

myndugur [mɪn·doqøɡ] a. myndig (ogs. overf.).

myndun (-ar, -anir) [mɪn·døn, -anɪɡ] f. **1.** *(sköpun)* Dannelse: *(það að verða til)* Tilblivelse. — **†2.** *(fyrirmynd)* Forbillede, Typus.

myndunar háttur [mɪn·dønaɡ(h)auhdøɡ] m. Dannelsesmaade. **-saga** [-sa:qa] f. Dannelseshistorie. **-stig** [-sdɪ:q] n. Dannelsestrin, Udviklingstrin.

?mingera (a) [miŋ·gera] vi. (sl.) = **míga.**

mingra (a) [miŋ·gra] v. **1.** vi. *(leka dálítið)* dryppe, lække en Smule. — **2.** vt. med dat. *(mjaka): m. sjer að e-u,* bevæge sig langsomt hen til n-t: *þeir m. sér að matnum* (StÓl. '23, 39).

minjabók [mɪn·jaboᵘ:k] f. Stambog.

minjar [mɪn·jaɾ] fpl. = **menjar.**

minka (a) [miŋ̊·ga, miŋ·ka] v. **1.** vt. **a.** *(gera minni)* göre mindre, (for-)mindske; *m. við sig,* indskrænke sin Husholdning el. Virksomhed; *m. e-ð við sig,* spare paa n-t: *er ólíklegt, að úr því að áfengi fæst í landinu, að menn muni minka það við sig* (Alþ. '11, B. II. 36). — **b.** *(auðmýkja): m. sig,* ydmyge sig. — **2.** vi. **a.** *(verða minni)* blive mindre, formindskes, tage af. — **b.** *veðrið minkar,* Stormen tager af. — **c.** høre op (at regne): *hann minkaði aldrei alveg; — hann er minkaður,* Regnen er hørt op.

minkun (-ar) [miŋ̊·gon, miŋ·kon] f. **1.** *(það að gera minni)* Formindskelse. — **2.** *(það að verða minni)* Aftagen. — **3.** *(hneisa)* Vanære, Skam: *e-m er minkun að e-u,* en har Skam af n-t; *e-m þykir m. að e-u,* en skammer sig for n-t; *gera e-m (sjer) m.,* göre en (sig selv) Skam; ***verða sjer til minkunar,*** staa til Skamme, kompromittere sig; ***stór minkun,*** stor Skam, Spot og Skam.

minkunar laus [miŋ̊·gønarlöy:s, miŋ·kønar-] a. uden Skam; — n. *-laust* som adv. **-legur** [-lɛ:qøɡ] a. vanærende, fornedrende; — adv. *-lega,* skammelig.

minn (mín, mitt) [mɪn·, mi:n, mɪht] pron. poss. min. **I. 1.** i Reglen (i Mods. til Dansk) stillet bagefter Substantivet: *bróðir m., faðir m.,* min Broder, min Fader; *nýja húsið mitt,* mit ny Hus; *faðir m. sálugi,* min afdøde Fader; *hvar er hatturinn m.?* hvor er min Hat? — undert. foranstillet ved særligt Eftertryk: *þetta er m. hattur.* — **2.** i Tiltale: **a.** i intim Tiltale: kære: *Jón minn, Sigríður mín, barnið mitt,* kære J. osv.; *elsku mamma mín,* min egen kære (søde) Mor! — **b.** mere formelt: *herra m.,* min Herre. — **c.** (pop.) *heyrðu þarna, maður m.,* hør engang, du der!; *drengur m.,* min Dreng!; *karl m.,* min godeste! — **II.** n. *mitt* som subst.: *jeg skal gera mitt til,* jeg skal göre, hvad jeg kan (jeg skal göre min Del af Arbejdet); *jeg skal ekki láta mitt eftir liggja,* jeg skal ikke spare paa mine Kræfter, jeg skal nok göre mit bedste. — **III.** elliptisk: *mínir,* mine, ɔ: mine nærmeste, min Familie: *jeg þakka fyrir mig og mína,* jeg takker for mig og mine (mine nærmeste), paa egne og Familiens Vegne.

minna (ti) [mɪn:a, mɪv·dɪ, mɪn·tɪ] vt. **I. 1.** minde, erindre: *m. e-n á e-ð,* erindre en om n-t: *hann minnir (mig) svo mikið á föður minn sáluga,* han minder (mig) saa meget om min afdøde Fader; *mintu mig á að gera það,* husk mig paa at göre det. — **2.** impers. *mig minnir,* det forekommer mig, jeg tror at huske. — **II.** refl. *minnast e-s,* mindes, erindre n-t: (Ordspr.) *margs er að minnast, þegar kunnugir finnast,* mange Ting kommer paa Bane, naar Kendinger mødes (Eimr. X. 142); *hann mintist hans í ræðu sinni,* han omtalte ham i sin Tale; *Jeg bið að heilsa. Jeg skal minnast þess* (Tak, jeg skal nok huske det); *minnast á e-ð,* omtale n-t, bringe n-t i Erindring, bringe n-t paa Bane; *vel á minst,* à propos; *það var vel á minst,* det var et Ord i rette Tid (Eimr. VII. 164); *æ, minnist þjer ekki á það!* aa, nævn det ikke! — **III.** pp. *mintur:* **1.** erindret, husket paa: *jeg var mintur á það.* — **†2.** omtalt: *fyrr m.,* førnævnt, foromtalt.

minnast, mynnast (ti) [mɪn:ast, mɪv·dɪst, mɪn·t-] vrefl. kysse hinanden; *m. við e-n,* kysse en.

1. minni (-is, pl. ds.) [mɪn:ɪ] n. **I. 1.** Hukommelse: (Ordspr.) *öll er mentin í minninu fólgin* (GJ.), Hukommelsen er Sædet for al Dannelse; *hafa gott* (el. *laust, slæmt) m.,* have en god (daarlig) Hukommelse; *missa minnið, tapa m.,* miste Hukommelsen; *leggja e-ð á minnið,* fæste n-t i Hukommelsen, lægge sig n-t paa Sinde; *e-ð festist e-m í m.,* n-t fæster sig i ens Hukommelse, i ens Sind; *e-ð er e-m úr m. liðið,* n-t er gaaet en af Minde, n-t er gaaet i Glemmebogen; *e-n rekur m. til e-s,* en husker paa n-t. — **2. a.** Erindring, Minde; *til minnis um e-n,* til Erindring om en. — **b.** i pl.: *hafa e-ð að minnum,* ¹) have n-t til Erindring, til Minde, som Mindetegn; ²) *e-ð er í minnum haft,* Mindet derom lever endnu. — **3.** Erindring, Minde om en svunden Tid: *fyrir m. e-s,* för en kan huske tilbage i Tiden: *það var löngu fyrir mitt m.,* det var længe för jeg kan huske; *í manna m.* = *í manna minnum,* i Mands Minde; *það er nú úr manna m.,* det kan nulevende Mennesker ikke huske. — **II.** Skaal, Toast: *drekka m. e-s,* drikke ens Skaal; *mæla fyrir m. e-s,* udbringe ens Skaal.

2. minni [mɪn:ɪ] comp. af **lítill.**

mynni (-is, pl. ds.) [mɪn:ɪ] n. Munding.

minnihluti [mɪn:ɪhlʏ·dɪ, -hlʏ·tɪ] m. Mindretal, Minoritet.

minnilegur [mɪn:ɪlɛ·qøɡ] a. **†1.** *(minnugur)* som mindes noget. — **2. a.** *(minnisverður)* mindeværdig. — **b.** = *minnisstæður: mjer er það minnilegt,* jeg husker det godt. — **3.** adv. *-lega:* **a.** paa en mindeværdig Maade, saaledes at n-t bliver erindret: *gera e-ð minnilega.* — **b.** overordentlig: *það er minnilega gott veður.* — **c.** ganske, aldeles: *það tekur minnilega fyrir það* (Sch.).

minning (-ar, -ar) [mɪn:iŋk] f. **1.** Minde, Erindring; *blessuð sje m. hennar,* velsignet være hendes Minde; *í minningu e-s,* til Erindring (Minde) om en; *til minningar um e-ð,* til Erindring om n-t; *sællar minningar,* salig Ihukommelse. — **2.** Mindegave, Foræring: *Öllum mönnum á staðnum gaf hann (bp) nokkura mynning* (Esp. I. 67). — **3.** Minde: *gjalda skal eg í bókum fyrir minningu þá er gerð verður* (GKonÆf. 291).

minningabók [mɪn:iŋɡaboᵘ:k] f. Memoirer, Erindringer.

° **minningar bók** [mɪn:iŋɡarboᵘ:k] f. Album. **-gjöf** [-ɟö:v] f. Mindegave. **-hátíð** [-ɡ-(h)au:tið] f. Mindefest. **-mark** [-r-maɡ·k] n., **-merki** [-mɛɡ·ɟɪ] n. Erindringstegn; Monument. **-orð** [-or·ð] npl. Mindeord. **-rit** [-a-rɪ:t] n. Mindeskrift. **-ræða** [-rai:ða] f. Mindetale. **-sjóður** [-ɡ-sjoᵘ:ðøɡ] m. Fond (stiftet) til Erindring om en. **-spjald** [-sbjal·t] n. Mindetavle. **-stöpull** [-sdö:bødʎ, -sdö:p-] m. Mindestøtte. **-verður** [-r-vɛr·ðøɡ] a. mindeværdig.

***minnis bákn** [mɪn:ɪsbauhkn] n. stort Monument (MJ. II. 244). **-bikar** [-bɪ:gaɡ, -bɪ:kaɡ] m. Mindebæger. **-bilun** [-bɪ:løn] f. Amnesi, Hukommelsessvækkelse. **-blað** [-bla:ð] n., ofte i pl. *-blöð:* **1.** Papir el. Blade, hvorpaa man optegner n-t for bedre at kunne huske det, Notitsblad(e): *rita á m.* — **2.** i pl. *(það, sem ritað er á blöðin)* Optegnelser. **-bók** [-boᵘ:k] f. **1.** *(vasabók)* Notebog; Notitsbog, Tegnebog. — **2.** *(minningarrit)* Memoirer. **-brestur** [-brɛs·døɡ] m. daarlig Hukommelse. **-eftirmynd** [-ɛf·dɪrmɪnt] f. Erindringsefterbillede (ÁBjSál. § 141). **-góður** [-goᵘ:ðøɡ] a. som har en stærk Hukommelse. ° **-heiti** [-(h)ɛi:dɪ, -(h)ɛi:tɪ] n. mnemoteknisk Ord (ÁBjRök. § 60). **-horn** [-(h)or·dv, -(h)od·v] n. Drikkebæger (Esp. I. 68). °**-kefli** [-ɟɛb·lɪ] n. Karvestok (JsJs). **-laus** [-löy·s] a. som mangler Hukommelse, som har en svag Hukommelse. **-leysi (-is)** [-lɛi·sɪ] n. Mangel paa Hukommelse, daarlig Hukommelse. **-list** [-lɪs·t] f. Mnemoteknik. **-listarmaður** [-lɪsdarma:ðøɡ] m. Mnemotekniker. **-mynd** [-mɪn·t] f. Erindringsbillede. **-peningur** [-pɛ:niŋɡøɡ] m. Mindetegn; Medalje, Erindringsmedalje; Kronemedalje, Kronemønt; gammel (fremmed) Mønt, som man gemmer paa. **-rit** [-rɪ:t] n. **1.** *(minningarrit)* Mindeskrift. — **2.** *(endurminningar e-s)*

Memoirer. **-spjald** [illegible] n. Mindetavle. **-stæður** [illegible] a. ufor-glemmelig, *það minnisstæða [illegible]*, hin uforglemmelige [illegible], *mér er það minnisstætt*, jeg glemmer det aldrig. **-varði** [-s-var·ðɪ] m. Mindesmærke, Monument. **-verður** [-vɛr·ðøϙ] a. mindeværdig. **-verk** [-vɛϙ·k] n. Hukommelsesarbejde.

minnisælt [illegible] a. [illegible] = **minnisstæður.**

minnugur [mɪn:øqøϙ] a. som har en god Hukommelse: *nænur og m.*; [illegible] som erindrer n-t.

minnur [illegible] adv. comp. (antikiserende) [illegible] (JHall. 203): *Þó hefir [illegible] námsprestinn [illegible] þeim [illegible] og bein en áður var jafningjum þeirra að gáfum og kostgæfni* (Mentm. I. 62).

minstur [illegible] superl. af **lítill.**

?mynstur (-urs, pl. ds.) [mɪn·sdøϙ] n. (oe. mynster) Kirke, Tempel.

mynt (-ar, -ir) [illegible] f. 1. Mønt: *slá m.*, slaa Mønt, *gjalda* (el. *borga) e-m (í) sömu m.*, betale en i samme Mønt. — †2. = *mynta* 1.

mynta (-u, -ur) [mɪv·da, mɪn·ta] f. 1. (bot.) Mynte (mentha). — 2. *(piparm.)* Pebermynte.

myntari (-a, -ar) [mɪv·darɪ, mɪn·t-] m. Mønter, Møntpræger.

mynt forði [mɪv·tforðɪ, mɪn·t-] m. Møntbeholdning. **-kerfi** [-§ɛrvɪ] n. Møntsystem. **-samband** [-sambant] n. Møntunion. **-slátta** [-slauhda] f. Møntning. **-ströngull** [-sdröyŋgødλ] m. Møntrulle, Pengerulle.

myntur [illegible] a. *vel [illegible] m.*, med en smuk [illegible] Mund.

[c] **myntutala** [mɪv·døta:la, mɪn·tø-] f. Pebermyntekage.

minúta (-u, -ur) [mi:nuda, -uta] f. Minut.

minútumaður [mi:nudøma:ðøϙ, -utø-] m. præcis Mand.

mýr (-s) [mi:r] n. utallig Mængde (BH.).

mýra ber [mi:rabɛ:r] n. Tranebær, Frugten af *mýraberjalyng*. **-berja-lyng** [-bɛrjaliŋ·k] n. (bot.) Tranebær (vaccinium oxycoccus, L.). **-berjur** [-bɛr·jøϙ] fpl. daarlig Eng (MvT. I. 432). **-bláber** [-blau:bɛr] n. = **mýraber. -bobbi** [-bob:ɪ] m. (zool.) Mosesnegl (limnaea). **-bolli** [-bod·lɪ] m. lille Mosesænkning: *milli hæðanna eru mýrabollar hér og hvar* (ÞThLýs. I. 128). **-brok** [-bro:k] n. groft, simpelt Græs. **-dúnurt** [-du:nʏϙt] f. (bot.) Kær-Dueurt (epilobium palustre, L.). **-erta** [-ɛϙ·da] f. (bot.) Kær-Fladbælg (lathyrus palustris, L.). **-fífa** [-fi:va] f. = **fífa. -finnungur** [-fɪn:uŋgøϙ] m. (bot.) Tue-Sumpstraa (scirpus caespitosus, L.). **-fjóla** [-fjoᵘ:la] f. (bot.) Eng-Viol (viola palustris). **-fláki** [-flau:ɟɪ, -flau:§ɪ] m. Sumpstrækning. **-járn** [-jaur·dn, -jaud·n] n. Myrejærn. **-kalda** [-kal·da] f. Sumpfeber. **-kólfur** [-koᵘl·vøϙ] m. Jordstænglen paa Bukkeblad (menyanthes trifoliata, L.). **-lá** [-lau:] f. Hinde med jærnholdige Partikler oven paa Sumpvand. **-ljós** [-ljoᵘ:s] n. Lygtemænd. °**-loft** [-lof·t] n. Methan (CH_4) (Eimr. XI. 37). **-málmur** [-maul·møϙ] m. Myrmalm. **-menn** [-mɛn·] mpl. Indbyggerne af *Mýrar*, se **mýri** 2. **-opinblaðka** [-o:bɪnblaþga, -o:pɪnblað·ka] f. = **kattarjurt. -plögg** [-plök·] npl. Sko og Strömper, brugte paa vaad Eng (JTrL. 317). **-rauði** [-röy·ðɪ] m. Myrmalm.

mýrar bakki [mi:rarbahɟɪ] m. Moseforhöjning, -bred. **-bobbi** [-bob:ɪ] m. = **mýrabobbi. -flesja** [-ϙ-flɛ:sja] f. flad Sumpstrækning. **-grafningur** [-r-grab·niŋgøϙ] m. Hulvej el. Revne i en Sump, hvor Vandet har gravet sig ned: *undir melholti í mýrargrafningi* (ÞThLýs. II. 232). **-haukur** [-ϙ-(h)öy:gøϙ, -(h)öy:køϙ] m. (LFR. XIII. 18) = **smyrill. -logi** [-r-loi:jɪ] m. (Vf.) = **vafurlogi. -rós** [-a-roᵘ:s] f. = **mýradúnurt. -skotinn** [-ϙ-sgo:dɪn, -sgo:tɪn] a. blandet med Moseplanter. **-slakki** [-slahɟɪ] m. Sumphældning, hældende, fugtig Lavning. **-sund** [-sʏn·t] n. smal, sumpet Strækning mellem Höje.

mýra sauðlaukur [mi:rasöyð löygøϙ, -löykøϙ] m. (bot.) Kær-Trehage (triglochin palustris, L.). **-sef** [-sɛ:v] n. (bot.) sodfarvet Siv (juncus alpinus, Vill.). **-sýsla** [-sis·la] f. npr. Syssel paa Vestlandet. **-sóley** [-soᵘ:lɛi] f. (bot.) hvid Leverurt (parnassia palustris, L.). **-stör** [-sdö:r] f. (bot.) almindelig Star (carex Goodenoughii, Gay). **-tág** [-tau:(q)] f. (bot.) (Af.) = *engjarós*, Kragefod (comarum palustre, L.). **-vermsl** [-vɛr·msλ, -vɛϙ·sλ] npl. Kilde i en Sump el. Mose (ÞThFerð. II. 197).

myrða (ti) [mɪr·ða, mɪϙ·dɪ] vt. 1. *(vega á laun)* myrde. — 2. refl.: *myrðast að gera e-ð* = *stelast til að gera e-ð*, göre n-t i Smug (Sch.).

Mýr dalur [mir·da·løϙ] m. npr. Egn i *Vestur-Skaftafellssýsla*. **-dæla** [-dai·la] f. Mosesænkning. **-dælingur (-s, -ar)** [-dai·liŋgøϙ] m. Indbygger af *Mýrdalur*. **-dælir** [-dai·lɪϙ] mpl. Indbyggere af *Mýrdalur*. **-dælskur** [-dailsgøϙ] a. (stammende) fra *Mýrdalur*. **-elfting** [mi:rɛλdiŋk] f. (bot.) Kær-Padderokke (equisetum palustre). **-fjóla** [miϙ·fjoᵘ·la] f. = **mýrafjóla.**

[c] **myrginn** [mɪr·ɟɪn] m. = **morgunn.**

mýrgresi (-is) [mir·grɛ·sɪ] n. coll. Moseplanter.

mýri (-ar, -ar) [mi:rɪ] f. 1. a. Mose, Sump. — b. som npr. Gaardnavn. — 2. pl. *Mýrar* npr. a. Egn i *Mýrasýsla*. — b. Egn i *Austur-Skaftafellssýsla*. — c. Gaardnavn. **-fugl** [-fʏg·λ] m., **-skítur** [-sɟi:døϙ, -sɟi:tøϙ] m., **-snípa** [-sni:ba, -sni:pa] f., **-spýta** [-sbi:da, -sbi:ta] f., **-spói** [-sboᵘ:ɪ] hrossagaukur.

1. **myrja (-u)** [mɪr·ja] f. 1. fin Regn, Støvregn (BH.). — 2. = 1. *kreista* 1.

2. **myrja (myr; murði; murið)** [illegible] = *merja*, knuse.

myrk blár [illegible] a. [illegible] **-blauður** [illegible] mørkeræd, fejg. **-brúnn** [-brudv] a. mørkebrun. **-elskur** [-g-ɛlsgøϙ] a. som elsker Mørket, lyssky. *****-fara** [-k-fa·ra] a. 1. a. indec. vandrende i Mørke (StgrTh.). — 2. subst. f. Natten. **-fælinn** [-fai·lɪn] a. mørkeræd. **-fælni** [-failnɪ] f. indec. det at være mørkeræd. **-förull** [-fö·rødλ] a. som vandrer i Mørke. **-heimur** [-(h)ɛi·møϙ] m. Mørkets Verden. **-hræðinn** [-(h)ϙai·ðɪn] a. = **myrkfælinn. -hugaður** [-(h)ʏ·qaðøϙ] a. i mørk, fjendtlig Stemning.

myrkja (ti) [illegible] v. impers. = **myrkva** 2. a.

myrkleikur [illegible] m. Dunkelhed.

myrkna (a) [mɪϙ·gna] v. impers. = **myrkva** 2.

myrknætti (-is) [mɪϙ·gnaihdɪ] n. Nattens Mørke.

[c] **myrkra fylgi** [mɪϙ·grafɪl·ɟɪ] n. Obskurantisme (JsJs.). **-fullur** [-fʏd·løϙ] a. fuld af Mørke. **-höfðingi** [-höv·ðiŋɟɪ, -höb·ð-] m. Mørkets Fyrste. **-verk** [-vɛϙ·k] npl. Mørkets Gærninger. **-vinur** [-vɪ:nøϙ] m. Mørkets Ven; — Obskurant: *æstir helvítisprjedikarar og aðrir myrkravinir*. **-þoka** [-þo:ga, -þo:ka] f. mørk, tyk Taage. *****-ættir** [-aihdɪϙ] fpl. Mørkets Slægter, Dæmoner.

*****myrk riða** [mɪϙ·grɪ·ða] f., jfr. *kveldriða*, Heks (som rider i Mørke): *sóttum í samvígi | svárar myrkriður* (MJ. IV. 205). **-rún** [-ru·n] f. mørk Rune. **-skilinn** [-k-sɟɪ·lɪn] a. dunkel, vanskelig at forstaa.

1. **myrkur (-urs,** pl. ds.) [mɪϙ·gøϙ] n. 1. Mørke: (Ordspr.) *m. leynir lýtum* (GJ.), Mørkhed skjuler Fejl; *allir hlutir eru svartir í myrkri* (GJ.), i Mørke er alle Katte graa, alle Svin er sorte i Mørke; *hver sauður er svartur í myrkrinu*, ds.; *í myrkri er ófrómum best* (GJ.), Tyven elsker Mørket; *í myrkri skal við man spjalla* (GJ.), i Mørke skal Mand med Mø tale; *það er svo mikið m. úti*, det er saa mørkt ude; *hverfa út í myrkrið*, forsvinde i Mørket, lade Natten (Mørket) skjule sig; *fram í m.*, til Mørkets Frembrud; *myrkranna (á) m.*, fra Dagens til Mørkets Frembrud, fra tidlig Morgen til langt ud paa Aftenen; *lenda í myrkri*, ikke naa Bestemmelsesstedet, för det er blevet mørkt. (Talem.) *hann talaði honum hvorki m. nje mein*, han beskyldte ham hverken for Vildfarelse eller Forseelse (BH.). — 2. i pl. overf.: *hin ystu m.*, det yderste Mørke; *vald* (el. *makt) myrkranna*, Mørkets Magt; *myrkra höfðingi*, Mørkets Fyrste.

2. **myrkur (myrk, myrkt)** [mɪϙ·gøϙ, mɪϙ·(χ)t] a. (i ældre Tid ogsaa med indskudt *v* foran Vokaler i Böjningen, acc. m. *myrkvan*, comp. *myrkvari* osv.; *v*-Formerne anvendes nu kun engang imellem af antikiserende Forfattere og i Poesi.) 1. *(dimmur)* mørk, dunkel: *myrkt af nótt*, mørk Nat; *myrkt loft, myrkt ský*, mørk Luft, mørk Sky. — 2. overf. a. vanskelig at forstaa, dunkel: *myrk ræða: því ekki eru þau* (ɔ: *orðin) torskilin eða myrk* (Lögb. '12, 5); *vera ekki m. í máli*, sige sin Mening rent ud. — b. *m. í skapi*, ¹) *(dulur)* hemmelighedsfuld, indesluttet; ²) *(þungbúinn)* mørk, truende; *(sem býr yfir illu)* tænkende paa ondt.

*****myrkur fara** [mɪϙ·gøϙfa:ra] f. = **myrkfara** 2. **-haf** [-(h)a:v] n. Mørkets Hav. °**-hús** [-(h)u:s] n. Mørkekammer (camera obscura). **-svefn** [illegible] m. Søvn om Aftenen (i Vintertiden) förend der tændes Lys.

myrkva (a) [mɪϙ·gva] v. 1. vt. *(gera myrkan)* formørke. — 2. a. v. impers. blive mørk, mørknes: *þegar m. tók*, da det begyndte at blive mørkt. — b. refl. *myrkvast*, blive mørk, formørkes. — 3. pp. *myrkvaður*: a. *(svertur)* sværtet: *myrkvað gler*, sværtet Glas (Urs. 7). — b. *(gerður myrkur)* formørket.

myrkva dimma [mɪϙ·gvadɪm:a] f. sort Mørke: *Var þá myrkva-dimma í loptinu* (EiÓlLf. 49). **-flug** [-flʏ:q] n. Lygtemand (BH.). **-stofa** [-sdo:va] f. Fængsel. †**-stofuvörður** [-sdo·vøvör·ðøϙ] m. Fangevogter. **-þoka** [-þo:ga, -þo:ka] f. mørk Taage, Brandtaage.

myrkvi (-a, -ar) [mɪϙ·gvɪ] m. 1. *(myrkur)* Mørke. — 2. a. *(þjett þoka)* tyk Taage. — b. *(af eldgosi)* Aske- og Røgsky fra en Vulkan. — 3. *(sólm., tunglm. osfr.)* Formørkelse.

myrk viðri (-is) [mɪϙ·gvɪðrɪ] n. mørkt Vejr; — overf.: dunkel, vanskelig Tekst el. Tale: *(þeir) brúkuðu hann ... til að rata fram úr myrkviðrinu í Sæmundar-Eddu og öðrum fornqveðskap* (SvPBjP. 22); *jeg kann aldrei við þetta helvítis m. í honum Tacitusi*, jeg kan aldrig forsone mig med dette forbandede forskruede Sprog hos Tacitus. **-viðriskafli** [-vɪðrɪskab·lɪ] m. a. Periode med mørkt Vejr: *á góunni var langur m.; sá ekki til sólar, að kalla mátti, í hálfan mánuð*. — b. dunkelt Afsnit: *því hér kemur annar m. í lýsingunni* (ÞThFerð. II. 286). *****-viður** [-vɪ·ðøϙ] m. 1. coll., ogs. pl. *-viðir*, mørk, tæt Skov. — 2. npr. Schwarzwald.

mýr lendi (-is) [mir·lɛndɪ] n. sumpet Grund. **-lendur** [-lɛndøϙ] a. sumpet.

mýrlingur [mɪr·dliŋgøϙ] m. = **mulningur.**

mýr ljenur [mir·ljɛ·nøϙ] fpl. *(torf)* aflange Stykker Grönsvær. **-lægur** [-lai·qøϙ] a. 1. sid: *m. jarðvegur*. — 2. *(keldulægur)* som let plumper i (i en Mose): *m. hestur* (Laugardalur). **-óttur** [mi:roᵘhdøϙ] a. sumpet.

myrra (-u) [mɪr:a] f. Myrra.

mýr skotinn [miϙ·sgo·dɪn, -sgo·tɪn] a. blandet med Moseplanter: *mýrskotin hófblaðka* (Klp. III. 21). **-vanur** [-r·-va·nøϙ] a. vant til Sumpe. **-vaxinn** [-vaχsɪn] a. som vokser i Sumpe. **-önd** [mi:rönt] f. = **stokkönd.**

mis [illegible] adv. 1. [illegible] *hann sló og rakaði á m.* (Af.); *þeir höfðu verið hjá þeim á m. eftir hverja ferð* (Lögr. '15, 32); *fara á m. við e-ð* og *fara e-s á mis*, gaa Glip af n-t, miste af n-t: *svo þú farir ekki á mis við sigurlaunin* (Il. II. 277); *þægindi og óbeinlínis hagnað, sem ... sá hreppur, sem engan síma hefur, fer á m. við* (er udelukket fra) (Lögr. '12, 17); *farast* (el. *gangast) á m.*, gaa forbi (fejl af) hinanden uden at mødes; *leggja á m.*, lægge over hinanden, paa Kryds. — 2. som förste Sammensætningsled bet.: a. Forskellighed, Ulighed, Omskiften, Veksling: *misdýpi, -vitur*. — b. paa en urigtig el. uheldig Maade: *misfall, -fara* osv. — c. ond, ilde sindet: *misbjóða* osv.

mýs [mi:s] pl. af **mús.**

mysa (-u) [illegible] f. Valle: *það er [illegible] í honum*, (el. det er ingen Valle i ham ɔ:) ¹) han har Sener og Muskler, er kraftig bygget og stærk; ²) han er haardfør; ³) han er haardsindet.

mis aldra [mɪ:saldra] a. indec. af forskellig Alder. **-armaður** [-arm-aðøϙ] a. [illegible] **-ástir** [illegible] fpl. ulige Kærlighed: *m. foreldra á börnum*. **-beita** [-bɛi·da, -bɛi·ta] vt. med dat. misbruge. **-beiting** [-bɛi·diŋk, -bɛi·tiŋk] f. Misbrug. **-bera** [-bɛ·ra] vt. bære fejl, bringe til et urigtigt Sted. **-bjartur** [-bjaϙdøϙ] a. forskellig m. H. t. Lys: *það er misbjart úti*, Lyset veksler ude, siges spec. naar der til Tider er lyst af Lyn el. Kornmod og andre Luftfænomener, og mørkt imellem dem

(Sch.). **-bjóða** [-bjo·ða] vt. med dat. **1.** fornærme, krænke: *sæmd hans er misboðið með því*, det gaar hans Ære for nær, *e-m þykir sjer misboðið í e-u*, en føler sig krænket af n-t. — **2.** *(misbrúka)* misbruge: *m. e-m*, forgribe sig paa en. **-bjóðandi (-a, -endur)** [-bjoᵘ·ðandɪ, -endøǫ] m. Forurettor. **-blíður** [-bli·ðoǫ] a. lunefuld: (Ordspr.) *misblíð er höfðingjahylli* (Málshb. 234), de stores Gunst er ustadig; *misblíðum augum lítur lukkan til manna* (ibid.). **-boð** [-bo·ð] n. Fornærmelse, Krænkelse. **-breiður** [-brɛi·ðoǫ] a. ulige bred, af forskellig Bredde. **-breytni** [-brɛihdnɪ] f. indec. Forskellighed: *m. mynda* (LFR. IX. 43). **-brestamaður** [-brɛsdama:ðoǫ] m. upaalidelig, ustadig Mand: *Drykkjuldur var hann og m. í hjúskapnum* (GFrOl. 14–15). **-brestasamur** [-brɛsdasa:moǫ] a. **1.** *(ófullkominn, gallaður)* brøstfuld, mangelfuld, ufuldkommen. — **2.** *(ótryggur)* upaalidelig, sikker. **-brestasemi** [-brɛsdasɛ:mɪ] f. indec. Upaalidelighed, Usikkerhed; Mangelfuldhed. **-brestur** [-brɛsdoǫ] m. **1.** Mangel (paa n-t): *gæta að misbresti og neyð, og hjálpa* (GFrOl. 91); *Meðal fornra dýra bjuggust menn við að finna marga milliliði í jarðlögunum, en mikill m. hefir orðið á því* (Eimr. XVI. 90). — **2.** Brøst, Fejl, Ufuldkommenhed: *m. er á e-u*, der mangler meget i, at n-t er el. göres som det sig bör: *þó hefir verið m. á viðhaldi ferjunnar* (ÞThFerð. III. 318); *Áður vildi verða mikill m. á því (þ. e. að stefnurnar kæmu að tilætluðum notum) og yfirgáfu nemendurnir námið þegar á fyrsta ári* (Alþ. '11, B. 199); *Hann yrkir í nýrum stíl, hefir ... á ... en á því var löngum m. hjá gömlu skáldunum* (Eimr. XII. 121). **-brigða** [-brɪqða, -brɪgða] vt. med dat. **1.** *(áreita, leita á e-n)* forulempe. — **2.** *(trufla, breyta til hins verra)* forstyrre, forandre til det værre. **-brigði** [-brɪqðɪ, -brɪgðɪ] npl. **1.** *(breyting, tilbreyting)* Forandring. — **2.** *(afbrot)* Forseelse; Misgreb. — **3.** *(ólán)* ugunstig Skæbne, Lykkens Omskiftelser (til det værre): *mega ekki við misbrigðum* (Árn.), ikke kunne taale Lykkens Omskiftelser. **-bryndur** [-brindoǫ] a. = **misbrynn.** **-brýni** [-bri·nɪ] n. Vankant. **-brýnn** [-bridṿ] a. vankantet. **-brjóta** [-brjoᵘ·da, -brjoᵘ·ta] vi. forse sig, begaa en Forseelse. **-brot** [-bro·t] n. Brøde, Forseelse. **-brúk** [-bru·k] n. = **misbrúkun.** **-brúka** [-bru·ga, -bru·ka] vt. misbruge. **-brúkun** [-bru·gon, bru·kon] f. Misbrug. **-dár** [-dau·r] a. som behager paa forskellig Maade hos forskellige: *m. koss* (jfr. JÁGát. 104). **-dauði** [-döy·ðɪ] m. Død til forskellig Tid: *m. hjóna.* **-deil** [-dɛi·l] n. Uenighed: (Ordspr.) *m. er oft með mönnum góðum* (GJ.), der er ofte delte Meninger mellem gode Mænd. 1. **-deila** [-dɛi·la] f. = **misdeild** 1. 2. **-deila** [-dɛi·la] vi. trættes. **-deild** [-dɛilt] f. **1.** *(þræta, rifrildi)* Trætte. — **2.** *(misdeili)* uligelig Fordeling. **-deili (-is)** [-dɛi·lɪ] n. uforholdsmæssig Fordeling, Misforhold, Forskel. **-digur** [-dɪ·qoǫ] a. ulige tyk, ikke lige tyk overalt. **-dýpi** [-di·bɪ, -di·pɪ] n. forskellig Dybde. **-djúpur** [-dju·boǫ, -dju·poǫ] a. af forskellig Dybde. **-draga** [-dra·qa] vt. sortere (Faar) fejlagtig; — pp. *-dreginn: misdregin kind*, Faar, som af Fejltagelse er blevet henført til en forkert Ejermand (Stj. '91, B. 151). **-dráttur** [-drauhdoǫ] m. fejlagtig Sortering af Faar (efter Øremærker). **-dreitis** [-drɛi·dɪs, -drɛi·tɪs] adv. (Kjalarnes) = **misreitis.** **-drjúgur** [-drju·(q)oǫ] a. ikke lige dröj, af forskellig Dröjhed: *m. mór í ofna.* **-dægurt** [-dai·qoǫt] an.: (Talem.) *e-m verður aldrei m.*, en bliver aldrig syg el. daarlig en eneste Dag; *vakti meir en menskir menn, neitaði sér um alt og varð þó aldrei m.* (SNordFÁ. 146). **-dæma** [-dai·ma] vt. misdömme, dömme urigtig. **-dæming** [-dai·miŋk] f. urigtig Bedömmelse. **-eldri (-is)** [-ɛldrɪ] n. Aldersforskel. **-fall** [-fadλ] n. Uheld. **-falla** [-fadla] vi. **1.** mishage: *e-m misfellur e-ð*, en er misfornöjet med n-t. — **2.** mislykkes: *Nú misfellur þó þetta á stundum* (Vid. II. 127). — **3.** *(hittast illa á)* falde, træffe sig uheldig. **-fangi** [-fauŋɟɪ] m. Fejltagelse, det at tage n-t i Stedet for n-t andet: *sýnir hann (í innlegginu) að aðtekt Mr. á trénu hafi ei verið m. heldur trjástuldur* (Alþb. 1745, Nr. 30). **-fara** [-fa·ra] v. †**1.** vt. med dat. *(misþyrma, fara illa með)* behandle slet. — **2.** vi. tabes, forvildes, gaa tabt. — **3.** refl. *-farast:* **a.** gaa tabt, forulykkes; forkomme: *eiga svo á hættu, að þau (þ. e. sendingar) misfarist ... þaðan til Reykjavíkur* (Alþ. '11, B. II. 558). — **b.** *(slasast)* komme til Skade: *e-m misferst*, det gaar en ilde. — **4.** pp. n. *-farið: e-m (e-u) er m.*, en (n-t) er forskellig beskaffen(t), af forskellig Art; *er sveitanna ásigkomulagi svo misfarið* (LFR. XI. 236): *Dómurum er misfarið eins og öðrum* (Vid. II. 58). **-farir** [-fa·rɪǫ] pl. af **misför.** **-fast** [-fast] adv. med ulige Styrke, med forskellig Kraft. **-fella** [-fɛdla] f. **I.** *(misbrýni)* Vankant; *(á dúk)* ulige Foldning. — **II.** overf. **1. a.** *(galli, ljóður)* Fejl, Lyde. — **b.** is. i pl. *-fellur*, Misligheder: *það eru ýmsar misfellur, sem hann hefur gert sig sekan f.* — **c.** *(skekkja)* Skævhed. — **2.** pl. *-fellur*, Forskellighed, Ulighed: *Samneyti manna og mentun jafnar úr misfellunum* (Eimr. XII. 22). **-fellasamur** [-fɛdlasa:moǫ] a. ledsaget af uheldige Omstændigheder. **-felli (-is**, pl. ds.) [-fɛdlɪ] n. **1.** *(yfirsjón)* Overtrædelse, Mislighed, Forseelse. — **2.** *(óhapp)* Uheld. — **3.** *(slys)* Ulykkestilfælde: *var þá all-víða hallæri og mörg misferli* (ÞThÁrf. 153). **-fellulítill** [-fɛdløli:dɪdλ, -li:tɪdλ] a. ikke meget foranderlig, ikke meget afvekslende. **-fenginn** [-fɛiŋɟɪn] a. erhværvet paa forskellig Vis: *misfengið malar ágirndarkvörn* (SchMál.), gærrig Kværn maler allehaande Korn. **-ferð** [-fɛrð] f., **-ferli** [-fɛ(r)dlɪ] n. = **misfelli.** **-fiski** [-fɪsɟɪ] n. forskelligt Held med Fiskefangsten: *Tökum t. d. veiðiskap, þar sem m. er mikið. Það er altítt að sömu formenn fiska vel í hverjum róðri ... en hjá öðrum er aflinn ...* (Herm]Dulr. 69). **-fljótur** [-fljoᵘ·doǫ, -fljoᵘ·toǫ] a. af forskellig Hurtighed. **-flug** [-flʏ·q] n. Forskel paa (Fuglenes) Flugt. **-frjór** [-frjoᵘ·r] a. ulige frugtbar, ikke lige frugtbar overalt. **-fullur** [-fʏdloǫ] a. ikke altid lige fuld el. fyldt: (Ordspr.) *misfullir þrífast bezt* (Málshb. 234) = *á misjöfnu þrífast börnin best*, se *misjafn.* **-för** [-fö·r] f. Ulykke; sædv. i pl. *misfarir* = *slys*, Ulykkestilfælde; — spec. *fara misförum*, tabe Fostret, abortere; — ogs. om Fostret: *fóstrit getr misförum farit* (LFR. VIII. 209). 1. **-gá (-r)** [-gau·] f. Uagtsomhed, Fejltagelse. 2. **-gá** [-gau·] vt. med acc. el. gen.: *m. sig* (el. *sín)*, forse sig. **-gagn** [-gagṿ] n. = *ógagn*, Men, Skade: (Ordspr.) *mörgum verður m. að heimskunni*, Dumheden volder mange Men (Málshb. 238). **-gamlir** [-gamlɪǫ] a. mpl. af forskellig Alder. **-ganga** [-gauŋga] f. **1.** Gaaen vild, Forvildelse, spec. om Kvæg, der strejfer om og gaar ind paa andres Grund: *þó í misgaungu | mættu hlaupa kýr fátækra | í konúngs akra* (ÓDavÞul. 62); — spec. i pl. *-göngur: misgöngur afrjetta á milli* (Stj. '94, B. 77). — *2. pl. *-göngur*, Strid, Uenighed. **-gáningur** [-gau·niŋgoǫ] m., **-gát** [-gau·t] n. = 1. **misgá.** **-geðjast** [-ɟɛðjast] vrefl. ikke kunne lide: *e-r m. mjer*, jeg kan ikke lide en. **-gefinn** [-ɟɛ·vɪn] a. **a.** ulige fordelt: *fiskabli var ... misgéfinn* (MvT. I. 158); (Ordspr.) *honum eru misgefnar æfirnar* (GJ.), han har prøvet baade godt og ondt i sit Liv. — **b.** spec. m. H. t. Begavelse: *bræðurnir eru misgefnir.* **-gera** [-ɟɛ·ra] vt. og vi.: m. *e-ð* el. *í e-u við e-n*, forse sig imod en m. H. t. n-t. **-gerandi** [-ɟɛ·randɪ] m. Synder. **-gerð** [-ɟɛrð] f. Misgærning, Synd, Forseelse. **-gerðamaður** [-ɟɛrðama:ðoǫ] m. Misdæder, Synder. **-gerning** [-ɟɛrdniŋk] f. = **misgerð.** **-gjöfull** [-ɟö·vodλ] a. ikke altid lige gavmild. **-gjör-** [-ɟö·r] se **misger-.** **-góður** [-go·ðoǫ] a. **1.** *(að gæðum)* forskellig m. H. t. Godhed. — **2.** *(stundum góður)* god til Tider. **-greiður** [grɛi·ðoǫ] a. ikke altid lige let, nem. **-grein** [-grɛi·n] f. Forskel. **-greining** [-grɛi·niŋk] f. Meningsforskel, Uenighed. **-grip** [-grɪ·p] npl. Fejltagelse, Fejlgreb: *í misgripum*, ved en Fejltagelse. **-gruna** [-grʏ·na] vt. **1.** *(efast um)* drage i Tvivl, betvivle. — **2.** *(gruna)* mistænke: *Misgrunaði Jón Sveinbjörn um konu sína* (EspS. 78). **-gæði** [-ɟai·ðɪ] npl. Forskel i Godhed el. Fortrinlighed. **-göng** [-göyŋk] npl. **1.** Springflod: *Þó lífsins laung kunni misgaung mætast* (Vísn. 254). — **2.** *(minkandi tungl)* aftagende Maane (Af., jfr. GV.). **-göngubeit** [-göyŋgobɛi:t] f. Græsning af Husdyr, der strejfer ind paa en andens Grund. **-göngur** [-göyŋgoǫ] fpl. **1.** = *misganga.* — †**2.** = *misgöng* 1. **-halda** [-(h)alda] vt. **1.** forurette: *m. e-n í e-u;* is. pp. *mishaldinn*, forurettet, misholden. — **2.** *m. e-ð*, ikke overholde n-t. **-hár** [-(h)au·r] a. af forskellig Höjde. **-heyra** [-(h)ɛi·ra] vi. høre fejl; is. refl.: *e-m misheyrist*, en hører fejl. **-heyrn** [-(h)ɛi(r)dṇ] f. det at høre fejl. **-heitur** [-(h)ɛi·doǫ, -(h)ɛi·toǫ] a. af forskellig Varme. **-heldi (-is)** [-(h)ɛldɪ] n. **1.** *(ill meðferð)* slet Behandling. — †**2.** *(ranglæti, órjettur)* Uret; Forurettelse. — **3.** *(móðgun)* Fornærmelse. **-hendingar** [-(h)ɛndiŋgaǫ] fpl. (metr.) Vekselrim. **-heppinn** [-(h)ɛhbɪn] a. ikke altid lige heldig. **-hepnan** [-(h)ɛhbnan] f. det at mislykkes. **-hepnast** [(h)ɛhbnast] vrefl. mislykkes, slaa fejl; — pp. *mishepnaður*, mislykket. **-hepni** [-(h)ɛhbnɪ] f. indec. Uheld. **-herma** [-(h)ɛrma] vt. fortælle el. angive urigtig. **-hermi (-is**, pl. ds.) [-(h)ɛrmɪ] n. urigtig Angivelse el. Genfortælling. **-hyggja** [-(h)ɪɟ·a] vi. have urigtige eller onde Tanker. **-hyndi (-is**, pl. ds.) [-(h)ɪndɪ] n. Køter (Hund, der er Bastard af forskellige Racer) (BH.). **-hirða** [-(h)ɪrða] vt. vanrøgte, forsömme. **-hitna** [-(h)ɪhdna] vi. opvarmes ulige. **-hittur** [-(h)ɪhdoǫ] a. forskellig oplagt (til Kraftprøver el. andet); *hann er svo m.*, spec.: Humøret er saa forskelligt, efter hvornaar man træffer ham. **-hitun** [-(h)ɪ·don, -(h)ɪ·ton] f. ulige Opvarmning: (Skírn. '19, 17). **-hlíða** [-(h)λɪ·ða] a. indec. ulige sidet. **-hljóðan** [-(h)λɪoᵘ·ðan] f. **1.** Mislyd, Dissonans: *m. í söng.* — **2.** *(ósamlyndi)* Uenighed. **-hollur** [-(h)odloǫ] a. ikke altid lige huld: (Ordspr.) *misholl er manni lukkan* (Málshb. 234). **-hraður** [-(h)ǫa·ðoǫ] a. ikke altid lige hurtig; — n. *mishratt* som adv., med ulige Hurtighed. **-huga** [-(h)ʏ·qa] a. indec. uenig: *verða m. við e-n*, blive uenig med en. **-hugi** [-(h)ʏɣ·ɪ] m. Mistanke. **-hugna** [-(h)ʏgna] vt. med dat. mishage. **-hugsun** [-(h)ʏχson] f. urigtig Tanke. **-hæð** [-(h)ai·ð] f. Ujævnhed: *ganga upp á allar mishæðir nærri bænum* (ThTh. 73). **-hæðóttur** [-(h)a·iðoᵘhdoǫ] a. ujævn. **-hæfur** [-(h)ai·voǫ] a. vanskelig, lunefuld. **-högg** [-(h)ök] n. Fejlhug, Hug af Vanvare. **-höggva** [-(h)ögva] vt. hugge fejl.

misindi (-is) [mɪ:sɪndɪ] n. **1.** *(hættulegur eiginlegleiki)* betænkelig Egenskab. — **2. a.** *(rof)* løst Jordlag, som flere Steder findes oven paa Törvelag, dannet af halvraadne Plantelævninger (Vf.). — **b.** *(ljelegur mór, rof)* mindre godt Törv.

misindis fólk [mɪ:sɪndɪsfoᵘλ·k, -foᵘl·k] n. Folk af betænkelig Karakter. **-maður** [-ma:ðoǫ] m. en Mand af meget tvivlsom Karakter.

mis jafn [mɪ:sjabṿ] a. **1.** ulig, ujævn, forskellig, af forskellig Störrelse eller Beskaffenhed: *m. að stærð*, af forskellig Störrelse; *m. og grýttur jarðvegur*, ujævn og stenet Jordbund; (Ordspr.) *misjöfn æfi er best*, bedst er det Liv, der kender baade godt og ondt; *á misjöfnu þrífast börnin best*, ved Strænghed til Tider og Mildhed til andre trives Börn bedst; *misjöfn er brúðanna blíða* (GJ.), Brudenes Blidhed er forskellig; *misjöfn er leiðar ending lýða* (GJ.), forskelligt er Menneskenes Endeligt; (Talem.) *m. sauður í mörgu fé*, gode og daarlige blandt hinanden (JÞorkÞjs. 7). — **2.** daarlig, mislig: *misjafnt veður*, daarligt Vejr; *misjafn samastaður*, daarligt Opholdssted; *vera sjer e-s misjafns meðvitandi*, have n-t paa sin Samvittighed; *leggja e-m misjafnt til*, tale nedsættende om en (jfr. ThTh. 90); *eg er viss um, að hann legðist í rúmið ef ... nokkur gæti með sanni sagt eitthvað misjafnt um hann* (Mýrd. 141); *þó honum yrði misjafnt í geði við U.*, selv om han blev vred paa U. (JÁÞj. II. 484). **-jafna** [-jabna] f. **a.** Ulighed, Misforhold: *misjöfnur á kjördæmum; misjöfnur á jarðagæðum.* — **b.** i konkret Bet.: Ujævnhed: *misjöfnur á flatneskju;* — Forskel i Længde: *misjöfnur framan af öllum fíngrum mannsins* (JÁÞj. II. 2); *misjöfnur á yfirborði sólar*, Protuberanser. **-jafnaðarhlutfall** [-jabnaðaǫ(h)λʏ:tfadλ] n. Ulighedsforhold. **-jafnaðarmaður** [-jabnaðarma:ðoǫ] m. Person, der optræder paa en urimelig og ubillig Maade. **-jafnaður** [-jabnaðoǫ] m., **-jafnan** [-jabnan] f., **-jöfnuður** [-jöbnoðoǫ] m. **1.** Ulighed: *m. í kjörum manna.* — **2.** urimelig el. ubillig Behandling: *sýna e-m misjöfnuð.* **-jöfnun** [-jöbnon] f. = **misjöfnuður** 1. **-kaup** [-köy·p] n(pl). ufordelagtig Handel (el. Over-

enskomst) **-kaupa** [illegible] vt. [illegible], forkøbe sig. [illegible] pp. *miskeyptur*, kom med Tab. **-kenna** [illegible] vt. [illegible] fejl af.

miski (-a) [illegible] m. Skade, Fortræd, [illegible] *gera e-m e-ð* [illegible] *tramar í* [illegible] (JÓ Ind. [illegible]).

miskinn [illegible] (BH.).

mis kyntur [mɪ:sɟɪvdøɣ, -ɟɪntøɣ] a. som har et forskelligt (el. daarligt) Ry paa sig. **-kjör** [illegible] **-klíð** [illegible] Uenighed, Stridigheder. **-klíðasamt** [-kliðasaṃ·t, -sam·t] an. Tilböjelighed til spændt Forhold, Uenighed: *það var* [illegible], de [illegible] Strid med hinanden. **-klíður** [-klɪ·ðøɣ] m. Dissonans (ÁBjSál. § 139).

miskra (a) [mɪs·gra] vt. hviske (BH.).

miskun(n) (-ar) [mɪs·gon] f. Naade, Barmhjærtighed, Miskundhed: *gera m.* [illegible] Barmhjærtighed; [illegible] *miðlar* (GJ.), salig er den barmhjærtige.

miskun(n)a (a) [illegible] *e-n*, vise sig barmhjærtig mod en, vise en Naade; spec. hjælpe en i en Knibe.

miskun(n)ar augu [mɪs·gonaröy:ɣø] npl. barmhjærtige, medlidende Øjne. **-brunnur** [illegible] **-domur** [illegible] **-faðmur** [-ɣ-fað·møɣ] m. Naadefavn. **-fullur** [-fʏd·løɣ] a. naadefuld, -rig. **-gjöf** [-r-ɟö:v] f. Naadegave. **-laus** [-löy:s] a. skaanselslos, uden Naade. **-leysi (-is)** [-lɛi:sɪ] n. Ubarmhjærtighed. **-maður** [-ma:ðøɣ] m. trængende Person. **-ríkur** [-a-ri:gøɣ, -ri:køɣ] a. rig paa Barmhjærtighed. **-verk** [-r-vɛɣ·k] n. Barmhjærtighedsgærning. **-þokki** [-ɣ-þoh·ɟɪ] m. Naade og Yndest.

miskun samlegur [mɪs·gonsam·leɣøɣ] a., **-samur** [-sa·møɣ] a. barmhjærtig, naadig [illegible] **-semd** [illegible] **-semi** [illegible] indec. Barmhjærtighed.

miskur (-urs) [mɪs·gøɣ] n. Hvisken (BH.).

mis kveða [mɪ:skvɛ·ða] vt. fortale sig, tale fejl. **-kviður** [-kvɪ·ðøɣ] m. = **mismæli.** **-köst** [-köst] npl.: *farast misköstum*, gaa til Spilde.

mýsla (-u, -ur) [mis·la] f. 1. (zool.) lille Mus. — 2. Navn paa et graat [illegible].

mis lagður [illegible] misleggja. **-lanast** [-lau·nast] vrefl. = **mishepnast.** **-langur** [-lauŋgøɣ] a. af forskellig Længde; — n. *mislangt* som adv., ulige langt borte, i forskellig Afstand. **-launaður** [-löy·naðøɣ] a. ulige lönnet. **-leggja** [-lɛɟ·a] vt. 1. *(leggja á víxl)* lægge paa Kryds. — 2. göre forskellig el. paa forskellig Maade; — refl. *þessi vetur mislegst*, Vejret i denne Vinter er ustadigt (BH.). — 3. pp. *mislagður: e-m eru mislagðar hendur*, en kan undertiden bære sig forkert ad (selvom han til andre Tider kan göre det rigtige); *e-m eru mislagðar hendur með e-ð*, en udforer n-t paa forskellig Vis, undertiden godt, undertiden daarlig (siges særlig naar man ser daarligt Arbejde fra en, som man har ventet bedre fra). **-leika** [-lɛi·ga, -lɛi·ka] vt. **a.** *m. e-n* = *leika e-n illa*, behandle en daarlig, lade en faa en daarlig Medfart. — **b.** *m. sig (í tafli osfr.)*, göre et Fejltræk (i Skak osv.). **-leikur** [-lɛigøɣ, -lɛikøɣ] m. 1. [illegible] 2. [illegible] *bölvan engi bitni á mjer, | brögð og misleik þú allan sjer* (af en gl. Salme). — 3. [illegible] **†-leiti** [illegible] f. indbyrdes Ulighed. **-leitur** [-lɛi·døɣ, -lɛi·tøɣ] a. **a.** uoverensstemmende, [illegible] ¹¹/₃ '90, 15). — **b.** af et foranderligt Udseende: *misleitt veður.* **-lengd** [-lɛiṇt] f. forskellig Længde. **-lesa** [-lɛ·sa] vt. læse fejl. **-lesning** [-lɛsniŋk] f., **-lestur** [-lɛsdøɣ] m. Fejllæsning. **-líka** [-li·ga, -li·ka] v. impers. mishage: *e-m mislíkar (e-ð)*, en bliver fortrædelig, bliver stødt, tager n-t ilde op; *honum mislíkaði það við hann, að ...*, Grunden til, at han var ærgerlig paa ham, var den, at ...; *mjer mislíkar það eitt við hann*, jeg har kun det at udsætte paa ham. **-líkun (-ar)** [-li·gon, -li·kon] f. Mishag. **-líkur** [-li·gøɣ, -li·køɣ] a. = *ólíkur*, ulig, forskellig. **-lyndi** [-lɪndɪ] n. Luner, Lunefuldhed; *(önugleiki)* Vrantenhed. **-lyndur** [-lɪndøɣ] a. lunefuld; *(önugur)* vranten.

mislingar [mɪs·liŋgaɣ] mpl. Mæslinger (morbilli).

mislinga sótt [illegible] f., **-veiki** [illegible] indec.

mislingin [mɪs·liŋgɪn] f. med Art. (Af.) = **mislingar.**

mýslingur (-s, -ar) [mis·liŋgøɣ, -iŋs] m. Museunge.

mis lýti [illegible] **missmiði.** **-litur** [illegible] a. 1. [illegible] 2. [illegible] 3. [illegible] hvid, ogsaa om naturlig Farve): *mislit skyrta*, farvet Skjorte; *mislit ull*, meleret Uld. **?-lukkast** [-lʏhgast] vrefl. = **mishepnast.** **-lægur** [-lai·ɣ-] [illegible] *góður ... en annarstaðar þungur af snjóum og áfreðum* (ÞThÁrf. 113). **-málagetur** [-maulaɟɛ:døɣ, -ɟɛ:tøɣ] fpl. Mellemmad (BH.). **-marka** [-maɣga] vt. mærke urigtig. **-meðkenna** [-mɛðɟɛna] vf. fornægte: *m. trúnaðarvin* (Klopst. III. 88). **°-miðja** [-mɪðja] f. Ekscentricitet (JsJs.). **-minnast** [illegible] **-minna** [illegible] impers. huske fejl: *e-n misminnir e-ð*, en husker fejl m. H. t. n-t. **-minni** [illegible] **-mjalta** [-mjaʎda] a. indec.: *það er svo m.*, det er saa ujævnt Mellemrum mellem Malketider (Sch.). **-muna** [-mʏ·na] v. 1. **a.** vi. være forskellig. — **b.** v. [illegible] — ppr. *mismunandi*, forskellig, varierende. — 2. vt. med dat.: *m. kind*, [illegible]

eða ofrínaðar í fóðrinu (GFrLs. 91). **-munarhitamælir** [-mʏnaɣ-(h)ɪ:damai·lɪɣ, -(h)ɪ:ta-] m. Differential-Termometer. **-munarlaus** [-mʏnarlöy:s] a. uden Forskel; — n. *-laust* som adv. **-munaröð** [-mʏnaröð] f. Differensrække. **-munur** [-mʏ·nøɣ] m. Forskel. **-mæla** [-mai·la] vt.: *m. sig (á e-u)*, fortale sig; — pp. *-mæltur: e-m verður mismælt*, en kommer til at fortale sig. **-mæli** [-mai·lɪ] n. Fortalelse: *mjer varð m.*, jeg kom til at fortale mig; (Ordspr.) *sá lógar mörgu m., sem margt talar* (GJ.), den taler ofte fejl, som meget taler; *munnur á mismæli, en maður* [illegible] *eða sanna* (GJ.).

misnesi [mɪs·nɛ·sɪ] n. (SvPRask 18) = **miðsnesi.**

mis nota [mɪ:sno·da, -no·ta] vt. misbruge. **-notkun** [-noh(d)gon, -nodgon, -no·tkon] f. Misbrug. **-næmur** [-nai·møɣ] a. **a.** lærenem i forskellig [illegible] (Eimr. IX. 120). — **b.** *(um sjúkdóma)* ikke lige smittende. — **c.** ikke lige modtagelig: *m. fyrir sjúkdómum.*

mispill (-ils) [mɪs·bɪdʎ] m. Mispel.

mis ráð [mɪ:srau·ð] n. Uraad. **-ráðinn** [-rau·ðɪn] a. uklogt besluttet, daarlig betænkt, ikke vel overvejet; uheldig (Alþ. '11, B. 325); *Bóndi kvað það misráðið*, Bonden sagde, at det var en uklog Beslutning (JÁÞj. II. 200). **-reikna (a)** [-rɛihgna] vt.: *m. sig*, regne fejl, forregne sig. **-reikningur** [-rɛihgniŋgøɣ] m. Fejlregning, Forregning. **-reitis** [-rɛi·dɪs, -rɛi·tɪs] adv. 1. **a.** uden for Vejen; *fara m. við e-ð*, gaa Glip af n-t. — **b.** *(aukreitis)* uden for det sædvanlige, ekstra: *fari það og veri sem* [illegible] *tíma* (JSBr. 374); *það er ekki svo opt, sem hún kemur misreitis, góða kona* (JThMk. 360). **-rita** [-rɪ·da, -rɪ·ta] vt. skrive fejl; — pp. *misritaður*, fejlskreven. **-ritun** [-rɪ·døn, -rɪ·tøn] f. Skrivefejl, Fejlskrivning. **-rjetti (-is)** [-rjɛhdɪ] n. (retsligt) Misforhold: *þá hefði það verið nær óhugsanlegt m.* [illegible] (ÉArRett 507). **-ræði (-is)** [-rai·ðɪ] n. 1. daarlig overlagt Raad, slet betænkt Gærning; *(ólán)* Ulykke. — 2. *(með hjónum)* Mesalliance. **-rætt** [-raiht] an. som der er delte Meninger om: *oc var mjök misrætt um* (Esp. X. 48).

†1. missa (-u, -ur) [mɪs:a] f. = **missir.**

2. missa (ti) [mɪs:a] v. **I.** vt. med gen. 1. tabe n-t, gaa Glip af n-t, fejle n-t: *hann misti fuglsins í því skoti*, han traf ikke Fuglen i det Skud; *m. sjónar á e-m*, tabe en af Syne; *m. fótanna*, tabe Fodfæste, snuble; *m. máls*, se *mál*; — *missa sín*, tabe Magten over sig selv, gaa fra Konceptterne: *því hann varð heitur við tilræðið, og missti sín* (JThPs. 103); (Ordspr.) *ekki missir sá, sem fyrst fær* (GJ.), den, som faar först, faar i hvert Fald noget. — 2. **a.** miste, lide et Tab: *hafa mikils mist*, lide et stort Tab; *missa e-s í*, tabe (ved at n-t sker): *þeir skulu einskis í missa*, de skal ikke tabe noget; *hafa einskis í mist*, ikke have lidt noget Tab ved n-t; *þær* (ɔ: *þjóðsögurnar*) *hafa einskis í mist* (GV. i JÁÞj. I. xxiv); — **b.** undvære, savne: *e-r missir e-s við*, en maa undvære en, en savner en. [illegible] *við förum að koma þessu til vegar* (Od. 283). — **c.** impers.: *e-s missir við*, ¹) *(e-ð vantar)* n-t gaar tabt, n-t tabes, savnes; *e-s missir við frá e-u*, en bliver taget bort fra et eller andet Arbejde: *það hefði orðið æði skarð fyrir skildi, þegar hennar hefði mist við frá spunanum* (JThMk. 227); ²) *(e-r deyr)* en dør, falder fra: *ef mín missir við*, hvis jeg skulde dø. — **II.** vt. med acc. og vi. 1. miste, sætte til: *hann misti allar eigur sínar*, han mistede hele sin Formue; *hann er búinn að m. konu sína* (el. *konuna)*, han har mistet sin Kone; *jeg hef mist trúna á því*, jeg har tabt Troen paa det; *ærin misti undan sjer*, Faaret mistede Lammet; *jeg misti undan 5 ám*, hos mig døde Lammene bort fra 5 Faar. — 2. *m.* og *m. niður*, tabe: *jeg misti það á gólfið*; — *m. e-ð úr höndunum*, tabe n-t (ud af Hænderne). — 3. undvære: *mega m. e-ð*, kunne undvære n-t: *máttu m. það?*; — *svo lengi get* [illegible] *ekki* [illegible] *bókina*, [illegible] ikke undvære Bogen saa længe. *e-r (e-ð) má m. sig*, en (n-t) kan undværes; *sá máttu nú m. sig*. — 4. vi. *m. af e-u*, gaa Glip af n-t: *jeg misti af skipinu*, jeg kom for sent til Skibet; *jeg misti af honum*, jeg kom for sent til at træffe ham; *m. úr*, ikke høre en Del af hvad der bliver sagt, fortalt el. læst op; spec. (i en Skole) faa Huller i sine Kundskaber (is. paa Grund af Sygdom). — **III.** refl. *mega missast* = *mega missa sig*, kunne undværes.

mis saga [mɪ:sa·ɣa] a. indec. uoverensstemmende i Udsagn (Alþb. 1776, Nr. 12); *hann varð m. fyrir rjetti*, hans Udtalelser for Retten var i Strid med hinanden. **-saltur** [-saʎdøɣ] a. af forskellig Saltholdighed. **-sáttur** [-sauhdøɣ] a. uenig. **-segja** [-sɛi·ja] vt. og vi. berette forkert el. paa en forskellig og uoverensstemmende Maade. **-semja** [-sɛmja] v. impers.: *e-m missemur um e-ð*, n-n er uenige om n-t.

missera mót [mɪs:ɛramo·:t] npl. Halvaarsskifte. **-skifti** [-sɟɪf·dɪ] npl. Aarstidernes Veksling; *(við háskóla)* Semesterskifte.

misseri (-is, pl. ds.) [mɪs:ɛrɪ] n. **a.** Halvaar; *(við háskóla)* Semester. — **b.** pl. *misseri(n)*, (flere) Aar: *þá leið mjer illa, og oftar á þeim misserum* (ThTh. 25).

misseris gamall [mɪs:ɛrɪsga:madʎ] a. et halvt Aar gammel. **-gyðjur** [-ɟɪð·jøɣ] fpl. Aarstidernes Gudinder, Horæ. **-meðlag** [-mɛð·laɣ] n. halvaarligt Bidrag til et Barns el. et Fattiglems Underhold. **°-vindur** [-vɪn·døɣ] m. Monsun.

missíður [mɪ:si·ðøɣ] a. ulige sid, ulige lang.

missifengur [mɪs:ɪfɛiŋ·gøɣ] a. som ikke træffer hvad han sigter efter, som gaar Glip af hvad han har tilsigtet, uheldig: *kom spjótið í fótlegginn* [illegible] (II. 341).

mis sig [illegible] n. [illegible] Sænken el. Synkning (is. af Jordsmonnet el. enkelte Lag) (ÞThFerð. III. 2). **-síga** [-si·ɣa] vi. **a.** synke ned paa enkelte Steder: *missígur sléttan og verður ójöfn* (Andv. I. 152); — pp. [illegible] (JThHeið. IV. 20). — **b.** [illegible]

(JTrHalla 58). **-sýnast** [-si·nast] vrefl. *e-m missýnist*, en ser fejl. **-sýni** [-si·nɪ] n., **-sýning** [-si·niŋk] f. Fejlsyn, Synsbedrag, Blændværk.

missir (-is) [mɪs:ɪǫ] m. 1. Tab: *m. sjónarinnar*, Tab af Synet. — 2. *(tjón)* Skade; Savn.

missiri (-is, pl. ds.) [mɪs:ɪrɪ] n. = **misseri.**

mis sjá [mɪ:sjau·] vt. se fejl: *m. sig*, forse sig. **†-sjáningur (-s, -ar)** [-sjau·niŋgoǫ] m. Forseelse, Udaad: *hrygði mig stórlega hans hræðilegt tilfelli og m.* (JÓlInd. 311). **-sjón** [-sjo·n] f. [illegible] missýning. **-sjóngóður** [-sjoᵘŋgoᵘðøǫ] a. ulige skarptseende. **-skifta** [-sɡɪfda] vt. med dat. dele ulige, dele uretfærdig; — pp. *misskiftur*, ulige fordelt: *misskift er kjörum mannanna*; — *misskiftar skoðanir*, forskellige Anskuelser, delte Meninger. **-skifti (-is)** [-sɡɪfdɪ] n. ulige Lod, ulige Fordeling. **-skiftinn** [-sɡɪfdɪn] a. som deler ulige. **-skilja** [-sɡɪlja] vt. misforstaa; pp. *-skilinn*. **-skilningur** [-sɡɪlniŋgøǫ] m. Misforstaaelse. **-skynjun** [-sɡɪnjon] f. Illusion (ÁBjSál. § 155). **-skipt-** [-sɡɪft] se **misskift-**. **-skipun** [-sɡɪ·bøn,-sɡɪ·p-] f. Misforhold, urigtigt Forhold. **-skær** [-sɡai·r] a. af forskellig Klarhed. **-smíði** [-smi·ðɪ] npl. a. Fejl (ved et Arbejde), Smedefejl; *m. á e-u*, Fejl, Lyde ved n-t; *sjá (finna) m. á e-u*, finde Fejl ved n-t, finde, at n-t er anderledes end det skal være; *jeg finn engin m. í mér*, jeg befinder mig ganske som sædvanlig. — b. Forandringer, Uregelmæssigheder: *eldsupptökin hljóta því að vera einhverstaðar í Vatnajökli* . . [illegible] *missmíði á jökulbreiðunni* (ÞThFerð. III. 178): [illegible] *þeir luku upp kistunni, að stúlkan hafði snúið sér við í henni* (JÁÞ. I. 298). **-snúa** [-snu·a] vt. med dat. vende, dreje forkert; — pp. *missnúinn*, bagvendt, vrangvendt; pervers, moralsk fordærvet. **-stefna** [-sdɛbna] f. Divergens. **-stig** [-sdɪ·q] n. Fejltrin. **-stiga** [illegible] vt. [illegible], træde fejl: *af því menn hugðu að geta misstigið* [illegible] *dýpisgjár* (ÞThLfr. III. 162). **-stígur** [-sdi·qøǫ] a. (mus.) *misstíg tónaröð*, diatonisk Skala. **-stjórn** [-sdjoᵘrdv] f. Misregering. **-stór** [-sdoᵘ·r] a. af ulige Störrelse. **-stæður** [-sdai·ðøǫ] a. = **stakstæður**. **-svefn** [-svɛbv] m, **-svefni (-is)** [-svɛbnɪ] n. uregelmæssig Sövn, kortere Sövn end sædvanlig, Sövn til ulige Tider. **-sverja** [-svɛrja] vt. sværge falsk. **-sæll** [-saidʎ] a. ikke lige lykkelig; (Ordspr.) *missæl er þjóðin* (GJ.), ikke alle er lige lykkelige. **-sætti (-is)** [-saihdɪ] n. Uenighed. **-sögli** [-söglɪ] f. indec. 1. *(röng frásaga eða staðhæfing)* urigtigt Udsagn, urigtig Paastand. — 2. [illegible] *missögn* 2. **-sögn** [-sögn] f. 1. a. [illegible]: *það eru ýmsar missagnir um þetta mál*. — b. [illegible] *vitnisins eru svo margar missagnir, að hann verður ekki tekinn til greina*. — 2. *(röng skýrsla)* urigtig Beretning.

***Mist (-ar)** [mɪs·t] f. npr. en af Valkyrjerne; *frost Mistar, mistardrífa*, Kamp; *mistarhviða*, Angreb, Overfald (LFR. XIV. 272); *mistarhnífur*, Sværd; *mistarlaukur*, Kriger; *mistarvegur*, Valplads, osv.

mis tak [mɪ·sta·k] n., is. pl. *-tök*: 1. Fejlgreb, Misgreb: *það eru hörmuleg mistök, er meiri hluti síðasta þings* [illegible] *sessinn* (Alþ. '11, B. II. 686). — 2. [illegible] Fejltagelse. †1. **-taka** [illegible], -ta·ka] f. utilbørlig Tagen af andens Ejendom. 2. **-taka** [-ta·ga, -ta·ka] v. 1. vt. mistage, tage noget ved Fejlgreb i Stedet for noget andet. — 2. refl. *mistakast*, mislykkes: *e-m mistekst e-ð*, n-t mislykkes for en. **-tala** [-ta·la] vt. = **mismæla**. **-talning** [-talniŋk] f. Fejltælling. **-talningarfje** [-talniŋgaǫfjɛ:] n. *(í banka)* Fejlkonto. **-teflast** [-tɛblast] vrefl.: *e-m misteflist*, en gör et Fejltræk; (Ordspr.) *mörgum misteflist fyrir síns misgángings skuld* (GJ.). **-tekja** [illegible] f. 1. [illegible] Bortagelse. — 2. [illegible] *mistekt*. **-tekt** [illegible] f. Fejltagelse. **-telja** [illegible] vt. tælle fejl; *e-m mistelst*, en fortæller sig; — pp. *mistalinn*, fejltalt. **-tíður** [-ti·ðøǫ] a. af forskellig Hyppighed. [illegible] '13, 202). **-tiginn** [-ti·jɪn] a. af forskellig Stand, Værdighed eller Byrd.

mistilteinn [mɪs·dɪlteid·v] m. a. Mistel (viscum album). — *b. Sværd: *meiðir mistilteins*, Kriger, Mand.

mistingi (-ja, -jar) [mɪs·diŋɡɪ] m. den, som har mistet n-t (Sch.).

mistra (a) [mɪs·dra] v. impers. slaa fejl: *því er ekki að m.*, det slaar ikke fejl (Siglf.).

mis traust [mɪ:ströyst] n. Mistrøst, Mistillid. **-treysta** [-trɛisda] vt. med dat. mistro, nære Mistillid til. **-tryggja** [-trɪɡ·a] vt. = *tortryggja*, nære Mistro til. **-trygni** [-trɪgnɪ] f. indec. Mistro. †1. **-trúa** [-tru·a] a. indec. vantro. 2. **-trúa** [-tru·a] vt. med dat. mistro, have Mistillid til. **-trúnaður** [-tru·naðøǫ] m. Mistro, Mistvivl.

mistur (-urs) [mɪs·døǫ] n. 1. a. *(móða)* Dis; taageagtig Dunkelhed i Luften (BH.). — b. Støv i Luften, stammende fra ophvirvlede Sandmasser el. et vulkansk Udbrud. — 2. *(ráðaleysi)* Raadvildhed (BH.). **-mökkur** [-r-möhgøǫ] m. Støvsky.

misturs kind [mɪs·døǫsʒɪn·t] f. vantrevent Faar (Skaft., Sch.). **-lamb** [-lam·p] n. vantrevent Lam (Skaft., Sch.).

mis tæki [mɪ:stai·ɡɪ, -tai·ʒɪ] n. Mistag, Fejlgreb, Misgreb. **-tækur** [-tai·gøǫ, -tai·køǫ] a. 1. *(dutlungafullur)* lunefuld: *Í mistækum mannanna dómum | minstan eg jöfnuð skil* (ÓDavÞul. 375). — 2. som undertiden gör Fejlgreb: (om en Læge) *Þó þókti hann stundum m.* (PGAnn. 15). 3. let at gribe for nogle, ikke for andre: *Ó, þú Kaupenhafn, | eins og lukkan, | mistæk mörgum, | má eg það sanna* (JG. : Safn V. 3. 69).

mysu ostur [mɪ:sosdøǫ] m. Myseost. **-smjör** [mɪ:sosmjö:r] n. Mysesmör. **-tað** [-ta:ð] n. Gødning, brugt til Brændsel og som brænder daarligt (Vf.).

mis vaxinn [mɪ:svaχsɪn] a. forvokset: *misvaxnar neglur* (JTrL. 400). **-vaxta** [-vaχsda] a. indec. af forskellig Vækst. **-vel** [-vɛ:l] adv. ulige godt. **-verja** [-vɛrja] vt. med dat. anvende urigtig. **-verk** [-vɛǫk] n., †**-verki** [-vɛǫɡɪ] m., **-verknaður** [-vɛǫgnaðøǫ] m. Misgærning. **-viljugur** [-vɪljoqøǫ] a. ikke altid lige villig; ulige föjelig. **-vinda** [-vɪnda] a. indec. med ujævn Vind, is. fra forskellige Kanter. **-vindasamt** [-vɪndasa·mt, -sam·t] an. med ujævn Blæst. **-vindi (-is)** [-vɪndɪ] n. Forskel paa Vinde, ujævn Blæst: *Af því fjöllin eru há* [illegible] *er hér m. mikið* (Eimr. IX. 102). **-vinnast** [-vɪn·ast] vrefl.: *e-m misvinst*: 1. en tager fejl, en bliver skuffet (BH.). — 2. mislykkes: *ef honum misvinnist ekki smíðaþraut sú, er fyrir hann var lögð* (Esp. IV. 107). **-virða** [-vɪrða] vt. 1. tage noget ilde op: *þjer megið ekki m. það við mig*, De maa ikke tage mig det ilde op. — 2. miskende: *sumum skáldum finst öll veröldin m. sig*. **-virðing** [-vɪrðiŋk] f. 1. det at tage en n-t ilde op. — 2. Miskendelse. **-vísandi** [-vi·sandɪ] a. (naut.) misvisende. **-vísun** [-vi·søn] f. (naut.) Misvisning. **-vísunarsegulskekkja** [-visonaǫsɛ:qolsɡɛhɡa] f. (naut.) devierende Misvisning. **-vísunarstefna** [-visonaǫsdɛb·na] f. (naut.) misvisende Kurs. **-vitur** [-vɪ·døǫ, -vɪ·tøǫ] a. ikke altid lige klog. **-víxl** [-viχsʎ] npl. Forvridning: *leggja e-ð á m.*, ¹) lægge to Ting saaledes, at Kanten af den ene rager ud over Kanten af den anden, saaledes at Enderne el. Yderkanterne mødes og fortsætter sig langs med el. jævnsides hinanden i indbyrdes modsat Retning; ²) lægge paa Kryds; *liggja, vera, ganga á m.*, ¹) ligge, gaa uden om hinanden (paa den föromtalte Maade; ²) ligge paa tværs over hinanden, ekse. **-víxlað** [-viχslað] an. (metr.) *víxlað* (s. d. O.) paa forskellig Maade. **-vægi (-is)** [-vai·jɪ] n. Misforhold; ° (naut.) Slagside. **-þekking** [-þɛhɡiŋk] f. Miskendelse. **-þekkja** [-þɛhɡa] vt. miskende, have urigtige Forestillinger om. **-þensla** [-þɛnsla] f. forskellig Udvidelse: *að hann hefði séð glas springa af misþenslu* (GFHh. 50). ° **-þensluhengill** [illegible] Rost[illegible]. **-þýðing** [illegible] f. urigtig Oversættelse. **-þykki (-is)** [-þɪhɡɪ] n., **-þykkja** [-þɪhɡa] f. 1. *(mislíkun)* Mishag. — 2. *(sundurþykkja)* Uenighed. **-þykkjulaust** [-þɪhɡolöys·t] adv. uden at vække Mishag (Fornærmelse); uden Uenighed. **-þykkur** [-þɪhgøǫ] a. af forskellig Tykkelse. **-þykt** [-þɪχt] f. Unaade, Ugunst. **-þyktarmark** [-þɪχdarmaǫ·k] n. Tegn paa Ugunst eller Mishag. **-þyngd** [-þiŋt] f. Ulighed i Tyngde el. Tryk. **-þyrma** [-þɪrma] vt. med dat. mishandle. **-þyrming (-ar)** [-þɪrmiŋk] f., **-þyrmsl** [-þɪrmsʎ] npl. Mishandling, Vold. **-þjettur** [-þjɛhdøǫ] a. af forskellig Tæthed. **-þokka, -þokkast** [-þohga(st)] v. impers. og refl. = **misþóknast**. **-þokkan (-ar)** [-þohgan] f., **-þokki** [-þohɡɪ] m. 1. a. *(vanþóknun)* Mishag, Misbilligelse. — b. *(ónáð)* Unaade, Disfavør. — 2. *(missætti)* Uenighed. **-þóknan** [-þoᵘhgnan] f. = **misþokki**. **-þóknast** [-þoᵘhgnast] vrefl. med dat. mishage. **-þóknun** [-þoᵘhgnøn] f. = **misþokki**. **-þolinn** [-þo·lɪn] a. som taaler forskelligt: [illegible] '11, [illegible]. **-þráhent** [-þrau·hɛvt, -hɛnt] an. (metr.) naar Helrimene i Begyndelsen af de to sidste Verslinjer ikke rimer med Helrimene i de to förste (HSig. 27). **-þungur** [-þuŋgøǫ] a. af forskellig Tyngde. **-æri (-is,** pl. ds.) [-ai·rɪ] n. Uaar. **-örlátur** [-örlaudøǫ, -lautøǫ] a. ikke lige gavmild mod alle, ikke altid lige gavmild. **-örlæti** [-örlaidɪ, -laitɪ] n. forskellig Gavmildhed.

1. **mitt** [mɪhɪ] n. af **minn.**

2. **mitt** [illegible] **miður.**

mitti (-is, pl. ds.) [mɪhdɪ] n. Midje, Liv: *löng í mittið*, langlivet.

mittilletur [mɪhdɪlɛ:døǫ, -lɛ:tøǫ] n. (typ.) Mittel.

mittis digur [mɪhdɪsdɪ:qøǫ] a. tyk om Livet, svær, før. **-grannur** [-gran:øǫ] a. smal om Midjen, smallivet. **-hár** [-(h)au:r] a. som naar op til Midten af en fuldvoksen Mand.

mítur (-urs, pl. ds.) [mi:døǫ, mi:tøǫ] n. 1. Bispehue. — 2. n-t lille og sirligt: *hún er óttalegt m. lítil* (Breiðd.).

mý vargssveit [mi:varksvɛi:t] f. Distrikt, plaget af Myg. **-vargur** [-vargøǫ] m. coll. = *mý*, Myggesværm. **-vatn** [-vahtv] n. npr. Sø paa Nordlandet. **-vatnshetta** [-vas·(h)ɛhda] f. = **lambhúshetta**. **-vatnsreyður** [-vasrɛi:ðøǫ] f. törrede Foreller: *Silungurinn er mestur etinn jafnóðum, en töluvert er þó hert (eins og þorskur) og geymt til vetrarins. Er það kölluð M.* (ÞThFerð. I. 29). **-vatnssveit** [-vasvɛi:t] f. npr. Egnen omkring *Mývatn*. **-vetningur (-s, -ar)** [-vɛhdniŋgøǫ] m. Mand fra *Mývatnssveit*.

?**mixtúra (-u, -ur)** [mɪχ·sdura] f. Mikstur.

mjá [mjau:] interj. mjav (Efterligning af Kattens Stemme).

mjaða (a) [mja:ða] vt. med dat. 1. a. nedsvælge langsomt: *meðan Bjarni var að m. ofan í sig* (tyllede i sig) *skyrinu úr skálinni* (JThMk. 216). — b. *(um fiska)* (Sl., Sch.) = *metja*, s. d. O. — c. *m. munninum*, bevæge Læberne. — 2. refl. *mjaðast*, bevæge sig langsomt: *að dráttur mundi ekki lítill þess máls verða, svo að til æðri yfirvalda ná og mjaðast mundi* (JM. Písl. 100); *mjaðast nær og miða á, | mílu úr færi hinna* (StStAndv. II. 259).

mjaðar [illegible] **mjöður**. **-jurt** [illegible] **mjaðurt**. **-kolla** [-kod·la] f. Glas, fyldt med Vin el. Øl. **-urt** [-r-ʏǫ·t] f. = **mjaðurt.**

mjaðma belti [mjað·mabɛʎ·dɪ] n. Hoftebælte: *Hún bjó til úr undirkjólnum m. og setti yfir yfirkjólinn* (Lögr. '15, 90). **-grind** [-grɪn·t] f. Bækken. **-grindarhol** [-grɪndaǫ(h)o:l] n. Bækkenhule. **-laus** [-löy:s] a. uden Hofter. **-mikill** [illegible] med brede Hofter.

mjaðmar bein [mjaðmarbɛi:n] n. Hofteben. **-bragð** [-braq·ð, -brag·ð] n., **-hnykkur** [-ǫ-(h)vɪhgøǫ] m. Hofteryk, Hoftesving (i *glíma*), ogsaa undertiden kaldet *sniðglíma* og *hnykkur*, s. d. O. og jfr. ÓDavSk. 62—63: Angriberen drejer Legemet hurtig til venstre og sætter höjre Hofte bag Modstanderens höjre Hofte og lofter ham i Vejret, idet han samtidig selv gör en stærk Sideböjning til venstre (jfr. Björn Bjarn. Nordb. legeml. Udd. 108). **-hringur** [-a-hǫiŋ·gøǫ] m. Bækken (pelvis) (SvPRask18). **-höfuð** [-ǫ-(h)ö:vøð] n. Hoftebenskam. **-liður** [-r-lɪ:ðøǫ] m. Hofteled. **-skál** [-ǫ-sgau:l] f. Hofteskaal. **-spaði** [-sba:ðɪ] m. Hofteblad: *var lyklakippa hengd á haldið vinstra megin út undir mjaðmarspaðanum* (GFrTís. 9). **-verkur** [-r-vɛǫ·gøǫ] m. Hofteve.

mjaðmaskroppinn [mjað·masgrohbɪn] a. smal om Hofterne.

mjaðm bragð [mjað·mbraqð, -bragþ] n. = **mjaðmarhnykkur**. **-haltur** [-u-(h)aʎdøǫ] a. hoftelam.

mjað urt [mjaːðʏgt] f. [illegible] (af Almuen) brugt til at udfinde Tyve (JÁÞj. I. 463). °**-veiting** [mjaðˑveiˑdɪŋk, -vei̯ˑtɪŋk] f. Traktement: [illegible]

mjak [mjaːk] n. langsom Bevægelse.

mjaka (a) [mjaːga, mjaːka] vt. med dat. **a.** bevæge langsomt og med Vanskelighed: *[illegible] til þess;* — *m. e-u til,* flytte n-t med Besvær uden at løfte det; refl. *mjakast: [illegible]* — **b.** impers.: *e-u mjakar áfram,* n-t gaar (sagte) langsomt fremad.

mjaldur (-urs, -rar) [mjalˑdøϱ] m. **1.** Hvidfisk (delphinopterus leucas): (Ordspr.) *sjaldan bregst m. af miði,* (det hænder sjælden, at Hvalen ikke er paa Fiskegrunden, siges om den, der er sig selv lig el. jævnlig indfinder sig paa et Sted), jfr. gammel Vane er ond at vende; *geyma hugmóðinn sem mjaldurinn,* ruge længe over sin Vrede; *°mjaldurs foldar elda slóð,* Kvinde (ÓDavVik. 370). — **2.** *(hvítur fressköttur)* hvid Hankat. **-hvítur** [-χwiːdøϱ, -kviːtøϱ] a. snehvid.

mjálgra (a) [mjaulˑgra] vi.: *m. úr e-u,* løsne smaa Stykker af n-t (Breiðd.).

mjalla hvítur [mjadˑlaχwiːdøϱ, -kviːdøϱ, -kviːtøϱ] a. = **mjallhvítur. -lítill** [-liːdɪdλ, -liːt-] a. ufornuftig: *Þessháttar rjettargangur, ef svo framgengið hefði í Þuríðar málinu, þykir mjer mjallaminni* (mere uforstandig) *en eg [illegible]* (JMP. I. 140).

mjallar [mjadˑlar] gen. af **mjöll.**

mjall breiddur [mjadˑbreidˑdøϱ] a. [illegible] **-fíldur** [-λ-fildøϱ] a. med snehvid, ny Uld: *hann var eins og flekkóttur kláðasauður, innanum hvíta, mjallfíllda sauði* (ÞGjUf. 34). **-grunnur** [-l-grʏnˑøϱ] a. skinnende hvid Grund. **-hvítur** [-λ-χwiˑdøϱ, -kviˑdøϱ, -kviˑtøϱ] a. snehvid; f. som npr. *Mjallhvít,* Snehvide.

mjalli (-a) [mjadˑlɪ] m. **1.** Forstand: *hann er ekki með öllum mjalla,* han har en Skrue løs, han er ikke ved sine fulde fem, er ikke rigtig klog, er ikke ved Sans og Samling, er ikke rigtig i Hovedet. — **2.** *(hvítleiki)* Hvidhed: (Talem.) *ekki er mjallinn á,* det gaar ikke godt (ÁM. 481, 12mo).

°**mjall refur** [mjadˑlrɛˑvøϱ] m. (den hvide) Polarræv. **-rok** [-roˑk] n., **-roka** [-roˑga, -roˑka] f. Snefog. **-rokuflóð** [-rogofloᵘːð, -roko-] n. skummende Flod.

mjallur (-s, -ar) [mjadˑløϱ] m. = **mjaldur.**

mjálm [mjaulˑm] n. Mjaven.

mjálma (a) [mjaulˑma] vi. mjave; overf. *m. um e-ð,* klynke om n-t.

mjalta (a) [mjaλˑda] vt. malke.

mjalta bólur [mjaλˑdaboᵘːløϱ] fpl. Mælkekopper. **-fata** [-faːda, -faːta] f. Mælkespand. **-kona** [-koːna] f. Malkepige. **-land** [-lanˑt] n. Græsgang, egnet for Malkefaar. **-mál** [-mauːl] n. Malketid. **-skjóla** [-sɟoᵘːla] f. Mælkespand. **-tími** [-tiːmɪ] m. = **mjaltamál. -vjel** [-vjɛːl] f. Malkemaskine.

mjaltir [mjaλˑdɪϱ] pl. af **mjölt.**

mjáma (a) [mjauːma] vi. = **mjálma.**

mjamla (a) [mjamˑla] vi. skrige en Ørene fulde (BH.).

mjamta (a) [mjamˑda, mjamˑta] vi. **1. a.** *(æmta, skræmta)* give en Lyd fra sig. — **b.** ymte (om n-t): *m. um e-ð.* — **2.** *(tísta)* pibe (om Mus).

mjassa (a) [mjasːa] vi. (Hf.) = *japla skærum,* se **japla.**

mjata (a) [mjaːta] vi. glinse.

mjatl [mjahtλ] n. Skæren i smaa Stykker, Snitten; Uddeling i smaa Portioner (jfr. *mjatla).*

mjatla (a) [mjahdla] vt. **1.** med acc. **a.** *(skera bita af)* skære et lille Stykke af. — **b.** *(bita)* skære i smaa Stykker. — **c.** overf. uddele langsomt og i smaa Portioner: *Að ábyrgjast að eins nokkurn hluta fjárins og að vera að m. það úr sér á 8 árum, er til lítilla nota* (Alþ. '11, B. II. [illegible]) — **d.** refl. *mjatlast,* beskæres, formindskes, svinde ind: *það er farið að m. á brauðið mitt,* mit Brød er begyndt at svinde ind (ÓDav.). — **2.** med dat. **a.** flytte n-t langsomt af Stedet: *jeg held jeg geri ekki annað en m. því út eftir* (Vf.). — **b.** (Breiðd.) = *japla skærum,* se *japla.*

mje [mjɛː] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **míga.**

1. **mjel** [mjɛːl] npl. Mundstykke, Mundbid, Bidsel.

2. **mjel (-s)** [mjɛːl] n. = **mjöl.**

mjel dropi [mjɛlˑdroˑbɪ, -droˑpɪ] m. Skumdraabe fra Hestens Mund. **-dögg** [-dök] f. Meldug. **-froða** [-froˑða] f. Fraade fra Bidslet i Hestens Mund. **-sníkja** [-sniˑɟa, -sniˑcʰa] f. Hostak, som ikke kan göres saa stor som de andre paa Grund af, at Hoet i den *flekkur,* hvoraf den dannes, ikke strækker til.

mjelugur [mjɛːløqøϱ] a. = **mjölugur.**

mjetra (a) [illegible] (Vísn. 354).

mjóa leggur [illegible] **-líf** [illegible] **-síli** [-siːlɪ] n. (zool.) *(smokksíld, sandsíli)* den lille Tobis (ammodytes lancea, Cuv.).

mjó bak [illegible] = **mjóhryggur. -beinn** [illegible] = **spói.** °**-braut** [-bröyˑt] f. smalsporet Bane; Tertiærbane (JsJs.).

mjódd (-ar, -ir) [mjoᵘˑtˑ] f. Smalhed, Snæverhed; smalt Sted.

mjó eyg(ð)ur [mjoᵘːɛiˑqøϱ, -ɛiqðøϱ, -ɛigðøϱ] a. **1.** *(píreygður)* smalöjet. — **2.** [illegible] lighed; smaalig; — spec. = *nískur,* karrig, jfr. *honum er mjótt milli augnanna* [illegible] **3.** [illegible] *hundinum, sem stal frá honum kjötstykkinu* (Sch.). **-fingraður** [-fingraðøϱ] a. med smalle Fingre. **-fættur** [-faihdøϱ] a. tyndbenet, smalbenet. **-girni (-is)** [-ɟɪrˑdnɪ, -ɟɪdˑnɪ] n. Tyndtarm (jejunum et ileum). **-görn** [illegible] **1.** [illegible] — **2.** [illegible] Genstand (i Alm.). **-hamar** [-haˑmaϱ] m. Spidshammer. **-hyrningur** [illegible] m. = **mjóhorn. -hljóðaður** [-hljoᵘˑðaðøϱ] a. med en tynd, skærende Stemme. **-horn** [-ho(r)dn̥] n. spids Vinkel. **-hryggur** [-hrɪgˑøϱ] m. *(spjaldhryggur)* Smalryg, Lænd paa Mennesker og Dyr. **-hundur** [-hʏndøϱ] m. Mynde.

mjóileggur [mjoᵘːɪlɛgːøϱ] m. = **mjóaleggur.**

mjókka (a) [mjoᵘhga] v. **1.** vi. *(verða mjórri)* blive smallere, aftage i Tykkelse, smalne. — **2.** vt. *(gera mjórri)* göre smallere.

mjó kviðaður [mjoᵘːkvɪðaðøϱ] a. slunken. **-langa** [-lauŋga] f. = **blálanga. -leggur** [-lɛgˑøϱ] m. Smalben. **-leitur** [-lɛiˑdøϱ, -lɛiˑtøϱ] a. med et smalt Ansigt. **-lífaður** [-liˑvaðøϱ] a. smal om Livet, slunken.

mjólk (-ur) [mjoᵘλˑk, mjoᵘlˑk] f. **1.** Mælk: *flóuð m.,* kogt Mælk; (Ordspr.) *hann er ekki mjólkin matar, nje mysan skyrs* (GJ.), han er ikke det tynde i Maden, han er fast og solid. — **2.** overf. om Saften af forskellige Planter og Træer: *fíflam.,* Mælk af Løvetand; *m. úr birki, selju,* jfr. *mjólkurpálmi.* — **3.** = *mjólkvi.*

mjólka (a) [mjoᵘλˑga, mjoᵘlˑka] v. **1.** vt. **a.** *(mjalta)* malke, ogs. abs. *m.: það er mál að m.;* — *m. sig niður,* tabe Mælken (om Kreaturer). — **b.** overf. el. lokke Penge ud af en: *sumir frelsisglamrararnir eru hvað fíknastir í að m. landssjóðinn.* — **2.** vi. give Mælk, malke: *m. vel, illa (lítið, mikið),* yde rigelig, ringe Mælk: *á vorin, þegar vel mjólkar* (Il. II. 113); overf. *fjelagið mjólkaði honum vel,* Selskabet var en god Malkeko for ham.

mjólkan (-ar) [mjoᵘλˑgan, mjoᵘlˑkan] f. = **mjólkun.**

†**mjólkdrekkur** [mjoᵘλˑkdrɛhgøϱ, mjoᵘlˑk-] m. Pattebarn.

mjólki (-a, -ar) [mjoᵘλˑɟɪ, mjoᵘlˑcʰɪ] m. (Skældsord) Mælkebrødsfyr.

mjólk legur [mjoᵘλˑglɛqøϱ, mjoᵘlˑk-] a. lignende Mælk, som er af Mælk. **-sopi** [mjoᵘλˑksoˑbɪ, mjoᵘlˑksoˑpɪ] m. en Slurk Mælk. **-sætur** [-saiˑdøϱ, saiˑtøϱ] a. sod som Mælk.

mjólkun (-ar) [mjoᵘλˑgøn, mjoᵘlˑkøn] f. Malkning.

mjólkur [mjoᵘλˑgøϱ, mjoᵘlˑkøϱ] a. mælkegivende: *m. peningur.*

mjólkur afurðir [mjoᵘλˑgoraːvørðɪϱ, mjoᵘlˑkør-] fpl. Mælkeprodukter. **-askur** [-asˑgøϱ] m. Drikkekar til Mælk. **-bakki** [-bahɟɪ] m. Mælkefad, Mælketrug. **-barn** [-barˑdn̥, -badˑn̥] n. Pattebarn. **-bland** [-blanˑt] n. vandblandet Mælk. **-bogi** [-boiːjɪ] m. Mælkestraale. **-brúsi** [-bruːsɪ] m. Mælkejunge. **-bú** [-buː] n. Mejeri. **-búr** [-buːr] n. Mælkekammer. **-bústýra** [-buːsdira] f. Mejerske. **-dreitill** [-drɛiːdɪdλ, -drɛiːtɪdλ] m., **-dropi** [-droːbɪ, -droːpɪ] m. en Smule Mælk. **-dúða (-u, -ur)** [-duːða] f. godt Malkefaar: *ærin er metfé og mesta m.* (Breiðd.). **-fata** [-ϱ-faːda, -faːta] f. Mælkespand. **-fífl** [-fibˑλ] n. Mælkemund. **-fjenaður** [-fjɛːnaðøϱ] m. Malkekvæg (Malkekøer og Malkefaar). **-fóstra** [-foᵘsˑdra] f. Patteamme. **-framleiðandi** [-framˑlɛiðandɪ] m. Mælkeproducent. **-gagn** [-r-gagˑn̥] n. Nytte m. H. t. Mælk: *m. þess* (ɔ: *peningsins*) (Klp. VIII. 179). **-gerð** [-ɟɛrˑð] f. Mejeriväsen. **-gerðarvarningur** [-ɟɛrðarvarˑdniŋgøϱ] m. Mejeriprodukter. **-gras** [-graːs] n. mælkegivende Fodergræs. **-grautur** [-gröyːdøϱ, -gröyːtøϱ] m. Mælkegrød. **-gæði** [-ɟaiːðɪ] npl. Mælkens Godhed. **-hár** [-ϱ-(h)auːr] a. *(nythár)* som giver megen Mælk. **-hlaup** [-(h)λöyːp] n. **1.** *(til matar)* opsat Mælk. — **2.** (med.) Mælkeknuder (i Kvinders Bryster). **-hola** [-(h)oːla] f. Mælkehul: *mjólkurholur á kú* (LFR. VI. 23). **-hús** [-(h)uːs] n. Mælkeskur, Mælkehus. **-hvítur** [-χwiːdøϱ, -kviːd-, -kviːt-] a. mælkehvid. **-hæð** [-(h)aiːð] f. Mælkemængde, Mælkerigdom, Mælkekvantitet. **-ílát** [-r-iːlaut] n. Mælkekar, Mælkebeholder. °**jurt** [-jʏϱˑt] f. (bot.) Mælkeurt (polygala vulgare). **-kýr** [-ϱ-cʰiːr] f. Malkeko. **-lamb** [-r-lamˑp] n. Dielam. **-laus** [-löyˑs] a. som ingen Mælk har. **-leysi (-is)** [-lɛiˑsɪ] n. Mangel paa Mælk. **-legur** [-lɛˑqøϱ] a. som ser ud til at (ville) yde megen Mælk: *mjólkurleg kýr, kvíga.* **-litaður** [-lɪːdaðøϱ, -lɪːtaðøϱ] a. mælkefarvet. 1. **-litur** [-lɪːdøϱ, -lɪːtøϱ] m. Mælkefarve. 2. **-litur** [-lɪːdøϱ, -lɪːtøϱ] a. mælkefarvet. **-lögg** [-lökˑ] f. = **mjólkurdreitill. -maður** [-maːðøϱ] m. Mælkemand. **-mál** [-mauːl] n. Mælkemaal, Maal for at maale Mælk: *Á mjólkurmálum skal vera handfang* (Stj. '08, B. 74). **-matur** [-maːdøϱ, -maːtøϱ] m. Mælkemad. **-mikill** [-mɪːɟɪdλ, -mɪːcʰ-] a. rig paa Mælk. **-mysa** [-mɪːsa] f. Valle. **-ólga** [-oᵘlˑga] f. Mælkefeber. °**pálmi** [-ϱ-paulˑmɪ] m. Kokospalme. **-peningur** [-pɛːniŋgøϱ] m. = **mjólkurfjenaður. -poki** [-poːɟɪ, -poːcʰɪ] m. en poseformet Udvidelse foran Yveret (forekommer is. hos gode Malkekøer): *[illegible] og mjólkur-poka framan við júfrit* (LFR. VI. 23). **-póstur** [-poᵘsˑdøϱ] m. Mælkekusk, Person, som forer Mælk fra de enkelte Gaarde til Købstaden eller til et Mejeri. **-rás** [-ϱ-rauːs] f. Mælkegang, Mælkekanal. **-ríkur** [-riːgøϱ, -riːk-] a. (om Kvinder) som har megen Mælk i Brysterne. **-rúm** [-ruːm] n. Plads til Mælk: (Ordspr.) *lengi er mjólkur-rúmið í maganum* (GJ.), i Maven er der længe Plads til Mælk. **-safi** [-ϱ-saːvɪ] m. (bot.) Mælkesaft. **-sala** [-saːla] f. **1.** *(útsala á mjólk)* Salg af Mælk. — **2.** *(kona, er selur mjólk)* kvindelig Mælkehandler. **-sali (-a, -ar)** [-saːlɪ] m. *(maður, er selur mjólk)* Mælkehandler; *(mjólkurmaður)* Mælkemand. **-sarpur** [-saϱˑbøϱ] m. (LFR. X. 238) = **malposi. -semi** [-sɛˑmɪ] f. indec. Mælkerighed. **-sykur** [-sɪːgøϱ, -sɪːkøϱ] m. Mælkesukker. **-sýra** [-siːra] f. Mælkesyre. **-skjóla** [-sɟoᵘːla] f. = **mjólkurfata. -skol** [-sgoːl] n. stærkt blandet Mælk. **-sónn** [-soᵘdˑn̥] m. stadig Klage over Mælk(emangel) (Morg. '18, 252, S. 3). **-sopi** [-soːbɪ, -soːpɪ] m. en Smule Mælk. **-sótt** [-soᵘht] f. **1.** *(lamba)* Diarrhé hos Spædelam. — **2.** *(doði)* Kælvningsfeber. **-steinn** [-sdɛidˑn̥] m. (min.) Alabast. **-suga** [-sʏːqa] f. Mælkesugning. **-sæll** [-saidˑλ] a. rig paa Mælk. **-sölubúð** [-söˑlobuːð] f. Mælkeudsalg. **-teppa** [-tɛhba] f. Opbinding af Mælken: *m. á kúa.* **-tregur** [-trɛːqøϱ] a. som Kreaturerne malker daarlig af: *mjólkurtregt hey.* **-trog** [-troːq] n. Mælkebotte. **-tönn** [-tönˑ] f. Mælketand. **-þrymill** [-þrɪːmɪdλ] m. Betændelsesknude i en diegivende Moders Bryst. **-æð** [-r-aiːð] f. Mælkeaare: *m. á kú.* **-ær** [-aiːr] f. Malkefaar.

mjólkvi (-a) [mjoᵘλˑgvɪ, mjoᵘlˑkvɪ] m. Mælk i Fisk (jfr. *svil).*

mjómúlalegur [mjo·mulalɛ:qøϱ] a. smal fortil: *m. hnífur* (Vf.)

mjóna (-u, -ur) [mjoᵘ:na] f. **1.** *(e-ð, sem er mjótt, ræma)* smal Ting, n-t, der er smalt. — **2.** = *mjódd.* — **3.** (pop.) = *nös* (jfr. JThMk.).

mjóni (-a, -ar) [mjoᵘ:nı] m. **1.** *(hár og grannur maður)* langt, tyndt Menneske, Bonnestage. — **2. a.** = *bláíanga.* — **b.** = *lönguseyði*, Langebarn (lumpenus lampetriformis).

mjór (mjó, mjótt, comp. **mjórri,** superl. **mjóstur;** i ældre Sprog indsættes *v (f)* foran Vokal i Böjningsendelserne: *mjóvan, mjóvir* osv., nu kun i Poesi og arkaiserende Sprog) [mjoᵘ:r, mjoᵘ:, mjoᵘht, mjoᵘ:rı, mjoᵘsdøϱ] a. **1.** tynd, smal: *m. þráður*, tynd Traad. (Ordspr.) *m. er mikils vísir,* stor Ting har tit ringe Ophav el. af lave Buske og smaa Ymper bliver höje Træer; *betri er m. (fiskur) fenginn en stór enginn,* bedre er een Fugl i Haanden end ti paa Taget; *af mér hefir þú hvorki mjótt né mikið annað,* hos mig faar du ikke en Syl el. meget andet (JÁÞj. I. 395); *þá mundi verða mjótt á mununum,* da vilde Forskellen blive ringe (Eimr. IX. 116); *Datstu? Nei, en það var nú mjótt* (el. *mjóst) á mununum* (men der manglede ikke meget i); *mjótt er mundangshófið,* se *mundangshóf.* — **2.** snæver, smal: *mjó gata,* snæver Sti, smal Vej; *mjótt sund,* snævert Stræde; *skipið er mjótt,* Skibet er smalt; *mjótt er óþokkanum milli augnanna* (GJ.), paa Skurken sidder Øjnene nær hinanden; *e-m er mjótt á milli augna,* en er temmelig karrig, nöjeseende med Skillingen.

mjóra (-u, -ur) [mjoᵘ:ra] f., **mjóri (-a, -ar)** [mjoᵘ:rı] m. (zool.) Aalebrosme (lycodes Vahlii).

mjó raddaður [mjoᵘ·rad·aðøϱ] a., **-róma** [-roᵘ·ma] a. indec., **-rómaður** [-roᵘ·maðøϱ] a. med spæd Stemme. °**-rómur** [-roᵘ·moϱ] m., °**-rödd** [-röt] f. Falset, Fistel(stemme). **-sár** [-sau·r] n. (veter.) Fistel.

mjósaralegur [mjoᵘ:saralɛ:qoϱ] a. *(mjór, grannur (um mann))* tynd, smal (om et Menneske).

mjósari (-a, -ar) [mjoᵘ:sarı] m. tynd Person (Árn.).

mjó|syndi (-is, pl. ds.) [mjoᵘ:sındı] n. smalt Stræde, jfr. Mysunde. **-skapaður** [-sga·baðøϱ, -sga·p-] a. smal. **-sleginn** [-slei·jın] a. **1. a.** *(sleginn mjór)* hamret tynd: *m. teinn.* — **b.** smal, tynd: *m. að framan,* smal fortil: *[illegible] af hjörtum og [illegible], og eru þau [illegible] og mjó-slegin* (EiÓlLf. 75). — **2.** *(innantómur)* slunken (Hún.).

mjóssa (-u, -ur) [mjoᵘs:a] f. smal, sejg Alge, hvis Stængel anvendes med Forkærlighed af Börn i *bönglabardagi* (s. d. O.) (Rvk).

mjó strokulegur [mjoᵘ:sdrogølɛ:qøϱ, -sdrokø-] a. tynd, smal. **-stræti** [-sdrai·dı, -sdrai·tı] n. Gyde. **-sög** [-sö·q] f. *(sveipsög)* Smalsav. °**-turn** [-tʏ(r)dv] m. Minaret. °**-töng** [-töyŋk] f. Spidstang.

mjóvast (a) [mjoᵘ:vast] vrefl. blive smal, smalne.

mjóvefjarsmiðja [mjoᵘ:vɛvjaϱsmıð·ja] f. Fabrik for fine Duge (LFR. V. 159).

mjúk blíða [mju:kbli·ða] f. mild Blidhed. ***-dans** [-dans] m. blød, svævende Dans. **-fengur** [-fɛiŋgoϱ] a. blød af Smag, appetitlig (LFR. XII. 200). **-fiðraður** [-fıðraðøϱ] a. blødfjedret. **-fingraður** [-fiŋgraðøϱ] a. blødfingret. **-fær** [-fai·r] a. behændig, smidig: *mjúkfært tungutæki* (Vísn. 49). **-gengur** [-ɡ̊ɛiŋgøϱ] a. (om Heste) som har en behagelig Gangart. **-hendur** [-(h)ɛndøϱ] a., **-hentur** [-(h)ɛvdøϱ, -(h)ɛntoϱ] a. blødhændet. **-hjartaður** [-ɦaϱdaðøϱ] a. blødhjærtet. **-hlýr** [-(h)λi·r] a. blød og varm, lun. **-holda** [-(h)olda] a. indec. *(lausholda)* med blødt Kød, ikke muskuløs. **-hærður** [-(h)airðøϱ] a. blødhaaret. **-yrði** [mju:gırðı, mju:k-] npl. Smidighed i Tale, Talefærdighed. **-látlegur** [-laudlɛ·qøϱ, -laut-] a. **1.** *(auðmjúkur)* ydmyg. — **2.** *(lítillátur)* naadig. — **3.** adv. *-lega.* **-látur** [-lau·døϱ, -lau·toϱ] a. venlig, mild. **-legur** [-lɛqøϱ] a. **1.** *(mjúkur* 1.) blød. — **2.** *(vingjarnlegur, blíður)* venlig, blid. — **3.** adv. *-lega,* blødt, blidt, venligt. **-leiki** [-lɛiɡ̊ı, -lɛiķı] m. **1.** *(mýkt)* Blødhed. — **2.** *(fimleiki, ljettleiki)* Smidighed. — †**3.** *(auðmýkt)* Ydmyghed. **-leikinn** [[illegible]] a. smidig (i Kamp og Idræt). **-leikni** [-lɛihgnı] f. indec. Smidighed. **-leikur** [-lɛigøϱ, -lɛikoϱ] m. = **mjúkleiki. -lífi (-is)** [-li·vı] n. Vellevned. **-lyndi** [-lındı] n. **1.** *(auðmýkt)* Ydmyghed. — **2.** *(blíða, lipurð)* Blidhed, Eftergivenhed. **-lyndur** [-lındøϱ] a. **1.** *(auðmjúkur)* ydmyg. — **2.** *(mildur, blíður)* mild, af en blid Karakter. **-lundaður** [-lʏndaðøϱ] a. = **mjúklyndur. -læta** [-lai·da, -lai·ta] vt. **1.** *(milda, mýkja)* formilde. — **2.** *m. sig við e-n,* ydmyge sig for en (jfr. Esp. I. 6). **-læti** [-lai·dı, -lai·tı] n. = **mjúkleiki. -máll** [-maudλ] a. som taler i en mild Tone; sødtalende, slesk: (Ordspr.) *margur er m. í eyrun* (GJ.). **-mæli** [-mai·lı] npl. milde Udtryk; *(fagurgali)* Sleskhed. **-mæltur** [-maıλdøϱ] a., **-orður** [-orðøϱ] a. = **mjúkmáll. -raddaður** [-rad·aðøϱ] a., **-róma** [-roᵘ·ma] a. indec. med blød, mild Stemme. ***-sár** [-k-sau·r] a. blød og smærtefuld (om Kærlighedens Ild) (BTh. 255). ***-sterkur** [-sdɛϱgøϱ] a. blød og stærk. **-stígur** [-sdi·qøϱ] a. med lette Trin. **-tækur** [-tai·gøϱ, -tai·køϱ] a. som rörer sagte ved, blødhaandet. **-uggar** [-g-ʏg·aϱ, mju:k-] mpl. (zool.) de blødfinnede (malacopteryggii) (JHallHB.).

1. **mjúkur** [mju:gøϱ, mju:køϱ] m. Gunst, Yndest, kun i Udtr.: *koma sjer í mjúkinn hjá e-m (við e-n),* indynde sig hos en.

2. **mjúkur** [mju:gøϱ, mju:køϱ] a., comp. **mjúkari** og **mýkri** [mju:garı, mju:karı, mi:grı; mi:krı], superl. **mjúkastur** og **mýkstur** [mju:gasdøϱ, mju:k-, miχ·sdøϱ] a. **I.** blød: *mjúkt skinn, mjúkt rúm, mjúkt hár, mjúk ull* osv.; *m. hestur,* Hest, som har en blød Gangart; (Ordspr.) *m. er munnur meyjar ótrúu* (GJ.), utro Mø har blød Mund. — **2.** smidig, med bløde, elastiske Bevægelser: *m. til fimleika,* smidig til Idræt; *m. á fótum,* med smidige Ben; *allra manna mjúkastur í glímu.* — **II.** overf.: **1.** *(auðmjúkur)* ydmyg. — **2. a.** *(mildur)* mild, venlig: *mjúk orð,* venlige Ord; (Ordspr.) *mjúk orð eru málvina festa* (GJ.), milde Ord gör Venskab trygt; *m. í máli,* venlig i sin Tale. — **b.** *(með fagurgala)* indsmigrende, slesk: *m. á manninn,* sødtalende, med en Silketunge. — **3.** flydende (om Talen): *mjúkt tungutak,* en sleben Tunge; — **n.** *mjúkt* som adv. flydende: *þér talit svo mjúkt látínu sem yðar móðr mál* (Esp. I. 60).

mjúkvaxinn [mju:gvaχsın, mju:k-] a. med bløde og elegante Former, fint formet, sart, fin: *hún var grannvaxin, en mjúkvaxin* (GPSk. 14); *Fingurnir litlu þutu, snjóhvítir og mjúkvaxnir, eftir strengjunum* (ibid. 176).

mjöð (mjaðar) [mjö:ð, mja:ðaϱ] f. = **mjöður.**

mjöðm (mjaðmar, mjaðmir) [mjöð·m, mjað·mıϱ] f. Hofte: (Talem.) *leiða e-ð á mjöðmina,* lade n-t upaaagtet, afvise n-t.

mjöðsölumaður [mjöð·söløma:ðøϱ] m. Mjodhandler.

mjöður (dat. **miði,** gen. **mjaðar)** [mjö:ðøϱ, mı:ðı, mja:ðaϱ] m. **a.** Mjød. — ***b.** Drik, Vin, Øl: *Slítum mjaðar ei mót* (GTh. '06, 9).

mjög (comp. **meir** og (pop.) **meira,** superl. **mest)** [mjö:q, mɛi:r, mɛs·t] adv. **I. 1.** meget: *svo m.,* saa meget: *hann meiddi sig svo mjög, að . . .;* — *ekki svo m.,* ikke saa meget, ikke n-t videre; *hve m.,* hvor vidt, hvor meget. — **2.** meget, overordentlig, i höj Grad: *m. mikill, m. fallegur, m. hræddur, m. vel, m. illa.* — **3.** *(nærri því)* næsten, omtrent: *Var það m. jafnsnemma, að . . .,* det var omtrent samtidigt, at (JÁÞj. I. 364). — **II.** comp. *meir* og superl. *mest:* mere, mest: **1.** *meir og meir,* mer og mer; *meir en svo,* mer end som saa; *ekki meir en svo,* ikke mere end som saa: *Þuríður trúði honum ekki meir en svo* (Eimr. XV. 177). — **2.** med en anden Komparativ: *fyr meir,* i fordums Tid; †*nær meir,* nærmere; *síðar meir,* senere. — **3.** *mest alt af,* som oftest: *er eg mest alt af heima.*

mjökuðum [mjö:goðøm, mjö:k-] 1. p. pl. imp. ind. og conj. af **mjaka.**

mjöl og **mjel (-s)** (ældre dat. *mjölvi,* gen. pl. *mjölva)* [mjö:l, mjɛ:l] n. **1.** *(malað korn)* Mel. — **2.** Støv, Pulver, is. i Forb.: *brjóta e-ð í mjel,* knuse n-t helt til Støv, pulverisere n-t; *það fór í mjel, það fór mjelinu smærra,* det blev fuldstændig pulveriseret.

mjöl belgur [mjöl·belgøϱ] m. Melpose af Skind. **-efni** [mjö:lɛbnı] n. Melstof. **-föng** [mjöl·föyŋk] npl. Kornmad, Kornvarer. **-hnefi** [-hnɛ·vı] m. Haandfuld Mel. **-hrat** [-hϱa·t] n. Svinemel. **-húfa** [mjö:λ(h)u·(v)a] f. melet Hue. **-jafningur** [mjöl·jabniŋgoϱ] m. Meljævning. **-kalk** [-kaλk, -kalk] n. pulveriseret Kalk. **-kasta** [-kasda] vt. strø Mel paa: *m. súpu.* **-kaup** [-köy·p] npl. Køb af Mel. **-kendur** [-ķɛndoϱ] a. melagtig, melholdig. **-kökkur** [-köhgøϱ] m. Melklump.

mjöll (gen. **mjallar)** [mjöd·λ, mjad·laϱ] f. nyfalden Sne.

mjöl legur [mjöl:ɛqøϱ] a. melagtig. **-lúka** [mjöl:u·ga, -lu·ka] f. en Haandfuld Mel. **-magi** [mjöl·mai·jı] m. Torskemave, fyldt med (Lever og) Mel. **-kisulegur** [-ķısølɛ:qoϱ] a. mælkefjæsagtig. **-matur** [-ma·døϱ, -ma·toϱ] m. Melmad. **-mjólk** [-mjoᵘλk, -mjoᵘlk] f. Melvælling, Melpap.

***Mjölnir (-is)** [mjöl·nıϱ] m. npr. Mjölne, Tors Hammer.

mjöl pípa [mjöl·pi·ba, -pi·pa] f. Melrende. **-poki** [-po·ɡ̊ı, -po·ķı] m. Melsæk. **-sáldur** [-sauldoϱ] n., **-salli** [-sadlı] m. Melstøv, Støvmel. †**-saup** [-söy·p] n. Melsuppe. **-sekkur** [-sɛhgoϱ] m. Melsæk. °**-sygill** [-si·jıdλ] m. Meltragt (JsJs.). **-sníkja** [-sni·ɡ̊a, -sni·ķa] f. **1.** lille Smule (tiltigget) Mel. — **2.** Brød, hvortil Dejgen er daarlig rört. **-soppa** [-sohba] f. = *mjöljafningur: gáfu mjölsoppu í garðana ofan á heyið* (Lögr. '16, 127).

mjölt (mjaltar, mjaltir) [mjöλ·t, mjaλ·dıϱ] f. **1.** Mælk og Smuds paa den malkendes Fingre: *þvo m. af höndum sér* (JÁÞj. I. 508). — **2.** pl. *mjaltir:* **a.** *(mjólkun)* Malkning. — **b.** *(fjósmál)* Malketid.

mjöl tunna [mjöl·tʏn·a] f. Meltønde. **-tunnuhestur** [-tʏnøhɛs·døϱ] m. Hest, som kan bære en Meltønde. **-ugur** [mjö:loqøϱ] a. melet, bedækket med Mel. **-urt** [-ʏϱt] f. = *hrímblaðka,* Svine-Melde (atriplex patula).

mjölvaður [mjöl·vaðøϱ] a. melet.

mjölvaföng [mjöl·vaföyŋ·k] npl. = **mjölföng.**

mjölvi (-is) [mjöl·vı] n. (bot.) Stivelse (SStPlt.).

mjöl vægur [mjöl·vai·qoϱ] a. som skal opvejes med et lige saa tungt Kvantum Mel el. Kornmad (Sch.). **-vængjaður** [-vaiŋɡ̊aðøϱ] a. melvinget.

***mjötuður** [mjö:dоðоϱ, mjö:t-] m. »det tilmaalte«, Skæbne, Død: *vildi strax | mig stýfa láta, | ellegar í mjötuð | mér að kasta* (JG. i Safn V. 3. 72).

mó (-s) [moᵘ:] n. svagt Törrevejr.

1. **móa (-u, -ur)** [moᵘ:a] f. (Þing.) = **mamma.**

2. **móa (a)** [moᵘ:a] v. **I.** vt. **1.** bestrø med et tört Pulver for at afværge el. helbrede Hudløshed, pudre: *það þarf að m. hann eins og barn* (Rang.). — **2.** kline (ved Hjælp af *deigulmór,* Blaaler) (MStGAlv. II. 117). — **II.** impers. **1.** *móar á e-u, fyrir e-u,* n-t viser sig svagt, n-t kan lige skimtes; *virðist honum sem við og við mói fyrir hæð nokkurri ekki lángt frá þeim* (JThMk. 40); *móar í e-ð,* n-t kan næppe ses (for Snefog el. Taage): *það móar í jörð,* man kan hist og her se snefri Pletter paa Jorden (Hún.); abs. *það er [illegible]* — **2.** *það [illegible]* [illegible] Resner) paa Græsset (Høet) törrer bort (Árn.); *það móar í hey(ið),* Høet törres lidt (ASkaft., Árn.). — **III.** refl. *móast:* **1.** *það móast í honum,* det gærer i ham, han bliver vred deraf (Af.). — **2.** = *meltast,* blive fordöjet: *fæðan má ei móast líkamanum til styrkingar* (Lbs. 102, 8vo).

móa barð [moᵘ:abar·ð] n. ufrugtbar, lav og flad Bakke med sparsomt Græs (Sl.). **-fuglar** [-fʏg·laϱ] mpl. Fugle, der lever i en Mo: *með svörtum dröfnum sem heyló eða m.* (JG. cit. i ÞThLfr. II. 81). **-hleypingur (-s, -ar)** [-hλɛi:biŋgøϱ, -hλɛi:piŋgøϱ] m. Tøvejr, saa at man kan skimte det øverste af Tuerne (Þing.). **-kamar** [-ka:maϱ] m. = **mókamar. -kónguló** [-koᵘŋ·góloᵘ] f. (zool.) Jagtedderkop (LFR. XIII. 76).

mó ála (-u, -ur) [moᵘ:au·la] f. Hoppe af Farven *móálóttur* (s. d. O.). **-alingur, -álingur (-s)** [-aliŋgøϱ, -aul-, -iŋs] m. Hest, som er *móálóttur* (s. d. O.). **-alóttur, -álóttur** [-aloᵘhdoϱ, -aul-] a. (om Heste) graabrun af Farve med sort Manke og Hale og en sort Stribe langs Ryggen mellem Manke og Hale (Nl., Sl., ikke Vf.).

móa mýri [moᵘ:ami:rı] f. Lyngmose. **-nóra** [-noᵘ:ra] f. (bot.) rank Norel (alsine stricta).

móarnhöfðóttur [mo :a(r)[illegible](h)ovðo hdøo, -(h)obð-] a. (om Faar) mørk med hvide Haar i Hovedet, jfr. [illegible]*rnhöfðóttur*.

móasef [mouː:asɛːv] n. (bot.) trekløvet Siv (juncus trifidus, L.).

móaska [mo :asga] f. Törveaske.

móa stör [mouː:asdöːr] f. (bot.) Fjæld-Stargræs (carex rupestris, All.). **-þúfa** [-þuːva] f. Tue med Lyng el. sparsomt Græs (ÞThLfr. IV. 13).

mó barð [mo barð] n. [illegible]. = **móabarð. -berg** [-bɛrk] n. (geol.) Tuf. **-bergslag** [-bɛrkslaːq, -bɛǫs-] n. Tuflag. **-bikkja** [-bɪhǥa] f. **1.** = *mótrunta*. — **2.** som Skældsord: Rakkermær. **-bíldóttur** [-bildouhdøǫ] a. (om Faar) mørkfarvet med gulagtige Øjenbryn. **-botnóttur** [-bohdnouhdøǫ] a. (om Faar) brun af Farve, med hvid Bringe, Bug og Rumpe (Nl., Sl.). **-brúnn** [-brudv] a. mørkebrun.

moð (-s, pl. ds.) [mo:ð] n. **1.** *(heyúrgangur)* Høaffald: *hafa hest á moðum*, fodre en Hest med Høaffald, men ellers lade den passe sig selv; (Ordspr.) *það fer meira í moðið en í kálfinn*, der gaar mere Hø til Spilde end til Kalven (om en ødsel Husholdning); (Talem.) *þekkja matinn frá moðinu*, kunne skelne Mad fra Høaffald: *að fá vit á, hvað honum er boðið, eða að „þekkja matinn frá moðinu"* (Fj. II. (1) 43). — **2.** *(leifar af mat, ljeleg fæða)* Madlævninger, daarlig Føde: *enda lifði hann ekki á moðunum hjá móður sinni* (JThPs. 6). — **3.** overf. *(molar)* Smuler, Brudstykker, Affald af et el. andet: *m. af kvæðum; jeg hef hjerna dálítið m. af erðum handa þjer.*

móð (-ar) [mo:ð] f. (Vf.) = 2. **móður.**

moða (a) [mo:ða] vi. og vt. med acc. el. dat.: **a.** *m. heyið*, kun æde det bedste af Høet (om Køer), ogs. abs. *kýrin moðar mikið*, ds. — **b.** overf.: *m. e-u í sig*, spise n-t hastigt (ÓDav.); *m. e-u í e-n*, give en Stumper og Stykker af n-t: *Þú moðar í mig einhverju af fréttum* (MelBr. 19); *m. úr e-u = vinsa úr e-u*, pille det brugelige ud af Affald; göre Uddrag af n-t: *Nú skal eg skoða mig um í sumar, hvort nokkuð er fyrir sunnan, sem úr verði moðað* (MelBr. 56); *Hugsaðu um dóttur þína, að hún fái eitthvað að m. úr* (at vælge imellem) (GFrTís. 28); *hafa úr að m.*, have mellem Hænder: *hún hafði þó ekki úr miklu að m.* (Eimr. XI. 132); *það verður [illegible], þegar er svona miklu úr að m.* (at tage af) *til jarðarinnar* (GFrÁtt. 75).

móða (-u, -ur) [mouː:ða] f. **I.** *(fljót)* Elv, Flod, Ström (is. om en bred, stille Flod). — **II. a.** Dug, Damp, Aande (paa Glas osv.): *það er m. á rúðunni*; jfr. ogs. Sms. *hrossamóða*. — **b.** *(hitamóða)* Dunst, Taage: *það er m. í lofti*. — **III. 1.** (ASkaft.) = *lótorfa* 1. — **2.** *(mella* 1. c.) tör og saftløs Moderkartoffel (om Efteraaret) (ASkaft.).

moð áburður [mo:ðaubʏr·ðøǫ] m. Høaffald, blandet med Gødning. **-bás** [moð·bau·s] m. tom Baas i en Kostald, hvor Høaffald smides hen. **-bingur** [-biŋgøǫ] m. = **moðdyngja. -blandinn** [-blandɪn] a. blandet med Høaffald. **-bræla** [-brai·la] f. tyk Røg af Høaffald. **-dyngja** [-diŋǥa] f. Dynge af Høaffald.

móðerni (-is) [mouː:ðɛrdnɪ] n. Moderskab; *(móðurætt)* mødrene Slægt.

móðga (a) [mouð·ga] vt. fornærme, krænke, saare; — ppr. *móðgandi*, saarende, fornærmelig.

moðgefinn [moð·ǥɛ·vɪn] a. fodret med Høaffald: *Þeir eiga ekki svo gott, að þeir láti svona þess vegna, útigengnir og moðgefnir* (GFrÁtt. 70).

móðgun (-ar, -anir) [mouð·gøn, mouð·ganɪǫ] f. Fornærmelse, Krænkelse: *þykja sjer mikil m. í e-u*, føle sig dybt saaret.

móðgunar bót [mouð·gønarbouː:t] f. Satisfaktion, Oprejsning, Fyldestgörelse for en tilföjet Krænkelse. **-orð** [-or·ð] npl. fornærmende Ord. **-samur** [-ǫ-saːmøǫ] a. **1.** *(gjarn á að móðga)* tilböjelig til at fornærme. — **2.** *(hörundsár, sá er stekkur upp á nef sjer af litlu)* irritabel, let at fornærme.

moð haugableikur [mo:þ(h)öyqablɛi:gøǫ, -blɛi:køǫ] m. (egl.) (lysegul) Hest, der holder til paa en Dynge af Høaffald; overf. som Skældsord: *Einar ráðsmaður varð ókvæða við, og sagði það skyldi aldrei verða, að sá m. yrði Ólafi samferða svo langa leið* (Mýrd. 37). **-haugur** [-(h)öy·qøǫ] m. Dynge af Høaffald. **-haus** [-(h)öy·s] m. Dumrian.

móðhroki [mouð·hǫ·ǥɪ, -hǫ·§ɪ] m. Hovmod (Milt. 185).

?**móðins** [mouː:ðɪns] adv. moderne: *e-ð er m.*, n-t er Mode.

móðir (cobl. **móður**, pl. nom. og acc. **mæður**, gen. **mæðra**) [mouː:ðɪǫ, mai:ðøǫ, maið·ra] f. Moder: (Ordspr.) *lengi man móðir* (GJ.), Moder husker længe; *m. er sú mat gefur*, Moder er den, der Mad giver (SchMál.).

moð kassi [moð·kas·ɪ] m. Høkasse. **-klár** [-klau·r] m. Hest, der kun fodres med Høaffald.

†**móðlegur** [mouð·lɛqøǫ] a. vredladen.

moð lingur (-s, -ar) [moð·liŋgøǫ, -iŋs] m. Purk, lille Dreng (Sch.). **-mikill** [-mɪ·ǥɪdʎ, -mɪ·§ɪdʎ] a. rig paa Høaffald. **-mylsna** [-mɪlsna] f. Høaffald, Høsmuld.

móðrakkur [mouð·rahgøǫ] a. djærv.

moð reykur [[illegible]] m. **1.** *(reykur úr moði)* Røg af Høaffald. — **2.** overf. hvad der hvirvles op for at forplumre en Sag; Vrövl: *Sigfús ecki komast skyldi eptir þessum stuldi fyrir bölvuðum moðreyk* (Klp. VI [illegible] *og moðreyk og skrifum og bögur* (MJ. I. 238); *komast ekki upp með moðreyk (fyrir e-m)*, ikke faa sagt et Ord (for en). **-rusl** [-rʏsʎ] n. Sammenskrab af Høaffald.

módröfnóttur [mouː:dröbnouhdøǫ] a. brunspættet.

moð salli [[illegible]] m. Høaffald: [illegible] *titlingunum og allskonar drefjar handa krumma* (ValDagr. 30). **-suða** [-sʏ·ða] f. Høkogning. **-suðubragð** [-sʏðøbraq·ð, -brag·þ] n. Smag, som Maden faar ved Høkogning. **-tugga** [-tʏg·a] f. en Haandfuld Høaffald.

moðugur [mo:ðøqøǫ] a. bedækket med Høaffald.

móðugur (acc. ogs. **móðgan**) [mouː:ðøqøǫ, mouð·gan] a. **1.** *(æstur í skapi, sem er mikið niðri fyrir)* med oprört Sind. — **2.** *(dapur, hryggur)* sorgfuld, bedrøvet. — †**3.** *(hugaður)* modig. — **4.** *(dramblátur)* hovmodig, stolt, hoven (ASkaft.).

móðuharðindi(n) [mouː:ðøhar·ðɪndɪ(n)] npl. Hungersnøds- og Sygdomsaarene 1784—85, efter Udbruddet i *Skaftárgljúfur* 1783.

moðungur (-s, -ar) [mo:ðuŋgøǫ] m. = **moðlingur.**

1. móður (-s) [mouː:ðøǫ] m. **I. 1. a.** *(reiði)* Vrede, Harme: *e-m svellur m.*, [1]) en harmes, optændes af Vrede; [2]) (se d.) en opflammes af Mod. — **b.** spec. om begyndende Vrede: *það kom m. í hann*, han begyndte at blive vred; *(gera e-ð) öðrum til móðs*, (göre n-t) for at ærgre andre. — **c.** Kampiver: *þegar á mér er móðurinn*, naar jeg er i Krigshumør (Il. I. 142—43); *það er skárri móðurinn í honum*, sikken han er ivrig. — **d.** *(hugrekki)* Mod. — **II.** *(dapurleiki, hrygð, sorg)* Bedrøvelse, Sorg.

2. móður (-s, -ar) [mouː:ðøǫ] m. coll. Isrand (i Reglen hul) langs med en Strandbred (el. en Bæk el. Aa) (Nl., Vf.), (jfr. *holfrör*): *þegar stórstraumsflóð hafa brotið axlarháan móð á vordag* (JThMk. 394).

?**3. móður** (-s) [mouː:ðøǫ] m. Mode, Skik: *á franskan móð* (BóluHj. 118).

4. móður (n. **mótt**) [mouː:ðøǫ, mouːht] a. forpustet: *m. af hlaupum*; (Talem.) *láta móðan mása*, snakke op ad Stolper og ned ad Vægge; *e-m er mótt*, en puster, snapper efter Vejret: *var honum mótt í svefninum, því illur draumur stóð yfir höfði hans* (Il. I. 248).

móður afi [mouː:ðøra:vɪ] m. Morfader, Bedstefader paa mødrene Side. **-amma** [-am:a] f. Mormoder, Bedstemoder paa mødrene Side. **-arfur** [-ar·vøǫ] m. Mødrenearv. **-armur** [-ar·møǫ] m. Moderarm. **-ást** [-aus·t] f. Moderkærlighed. **-bani** [-ba:nɪ] m. Modermorder. **-barmur** [-bar·møǫ] m. Moderbarm. **-blíða** [-bli:ða] f. moderlig Ømhed. **-brjóst** [-brjouːs·t] n. Moderbryst; Moderhjærte. **-bróðir** [-brouː:ðɪǫ] m. Morbroder. **-bros** [-bro:s] n. Modersmil. **-eyra** [-ɛi:ra] n. Moderøre: *þunt er móðureyrað*, lydhørt er Moders Øre (siges i Alm. naar en lægger Mærke til, at n-t, han er interesseret i, bringes paa Bane overfor andre). **-elska** [-ɛl·sga] f. Moderkærlighed. **-faðmur** [-ǫ-fað·møǫ] m. Moderfavn. **-flekkur** [-flɛhgøǫ] m. Modermærke. *-**fold** [-fol·t] f. Moderland, Fædreland. **-fólk** [-fouʎ·k, -foul·k] n. en Moders Slægtninge. **-frændi** [-frain·dɪ] m. mødrene Slægtning, Kognat; — pl. *móðurfrændur*, mødrene Slægt, Moders Slægt. **-gleði** [-r-glɛ:ðɪ] f. indec. Moderglæde. **-harmur** [-ǫ-(h)ar·møǫ] m. Modersorg. **-hjarta** [-ɧaǫ·da] n. Moderhjærte; (Ordspr.) *milt er m.* (GJ.), mildt er Moderhjærtet. **-hús** [-(h)u:s] n. (jfr. *föðurhús*) **1.** (sædv. i pl.) Moderhus, Forældrehjem. — †**2.** Moderkloster: *m. margra klaustra*. **-hönd** [-(h)ön·t] f. Moderhaand; (Ordspr.) *mjúk er móðurhöndin* (GJ.), blød er Moders Haand; *taka móðurhöndum á e-m (e-u)*, tage med Flöjlshandsker paa en (n-t): *Smábörn fyllast baráttuhug, er þau sjá kvikindi hreyfast ... ef þau ná í það taka þau ekki á því móðurhöndum* (MH. Upp. 146). **-jörð** [-r-jör·ð] f. Moderland, Fædreland. **-kyn** [-ǫ-§ɪ:n] n. mødrene Slægt, mødrene Side. **-kirkja** [-§ɪǫ·ǥa] f. **1.** Moderkirke. — †**2.** *(dómkirkja)* Katedralkirke, Domkirke. **-kjalta** [-§aʎ·da] f., **-kelta** [-§ɛʎ·da] f. Moders Skød. **-kviður** [-kvɪ:ðøǫ] m. Moders Liv. **-land** [-r-lan·t] n. **1.** *(föðurland, ættjörð)* Moderland, Fædreland. — **2.** Moderland: *nýlendurnar eru mestmegnis bygðar frá móðurlandinu*. **-laus** [-löy·s] a. moderløs: *m. besefi*, i Alkort og Trekort et Besyv uden höje Kort, hvorpaa man kan tage det Stik, der skal til for at faa Besyvet ud (jfr. ODavSk. 328). **-leggur** [-lɛg·øǫ] m. Moders Slægt, mødrene Side; *í móðurlegg*, paa mødrene Side. **-legur** [-lɛ·qøǫ] a. moderlig; — adv. *-lega*. **-leysingi** [-lɛi:siŋǥɪ] m. moderløst Barn. **-lenskur** [-lɛnsgøǫ] a. fædrelandsk. **-líf** [-li:v] n. Moders Liv. **-maki** [-ma:ǥɪ, -ma:§ɪ] m. en, som ligner Moderen: (Ordspr.) *margir eru móðurmakar* (GJ.), mangen ligner Moderen (jfr. l. qualis mater, talis filia). **-mál** [-mau:l] n. Modersmaal. **-merki** [-mɛǫ·ǥɪ] n. Modermærke. **-mynd** [-mɪn·t] f. Moder (beskedent om sig selv): *Geturðu ekki svarað móðurmyndinni þinni?* (GPSk. 20). **-mjólk** [-mjouʎ·k, -moul·k] f. Modermælk: (Talem.) *drekka e-ð í sig (inn) með móðurmjólkinni*. **-móðir** [-mou:ðɪǫ] f. Mormor. **-morðingi** [-morðiŋǥɪ] m. Modermorder. **-mælska** [-mail·sga] f. moderlig Veltalenhed. **-nafn** [-nab·v] n. Modernavn. **-rjettur** [-ø-rjɛhdøǫ] m. Moderret. **-sig** [-ǫ-sɪ·q] n. Synkning af Livmoderen (hysteroptosis). **-sýki** [-si:ǥɪ, -si:§ɪ] f. indec. Hysteri, Modersyge. **-systir** [-sɪs·dɪǫ] f. Moster, Tante. **-sjúkur** [-sju:gøǫ, -sju:køǫ] a. hysterisk. **-skaut** [-sgöy:t] n. Moderskød. **-skeið** [-sǥɛi:ð] f. Moderskede. **-tunga** [-tuŋ·ga] f. Modersmaal. **-þjóð** [-þjouː:ð] f. Moderfolk. **-ætt** [-r-aiht] f. Moders Slægt, Mødreneslægt: *hann var í m. af ...*, han var paa mødrene Side af ...

móðuskán [mouː:ðøsgau:n] f. taaget Hinde, Taagehinde: *Sumir silfurbergsteinar eru glærir og gegnsæir að innan, þótt utan á þeim sé m* (ÞThLýs. II. 324).

moð vargur [moð·vargøǫ] m. Mylder. **-velgja** [-vɛlǥa] f. Lunkenhed. **-volgur** [-volgøǫ] a. lunken.

mó dökkur [mouː:döhgøǫ] a. mørkebrun. **-eygður** [-ɛiqðøǫ, -ɛigðøǫ] a. brunöjet. **-eyglóttur** [-ɛiglouhdøǫ, -ɛglouhdøǫ] a. (om Faar) hvid med lysebrune Pletter omkring Øjnene (Vf.). **-eygur** [-ɛi·qøǫ] a. = **móeygður. -elta** (-u) [-ɛʎda] f. Törveæltning. **-eltuborð** [-ɛʎdøbor·ð] n. Strygebord (til Törveæltning). **-eski** [-ɛsǥɪ] n. (bot.) Sand-Padderokke (equisetum variegatum, Schleich.). **-farmur** [-farmøǫ] m. Törveladning. **-fastur** [-fasdøǫ] a. indgroet: *honum er það mófast*, det er ham indgroet (Lbs. 102, 8vo). **-flaga** [-fla·qa] f. firkantet Stykke Törv. **-flekkóttur** [-flɛhgouhdøǫ] a. (om Faar) brunspraglet, af hvid Grundfarve med lysebrune Pletter (Hún.). **-flóð** [-flou·ð] n. Törveflod. **-flutningur** [-flʏhdniŋgøǫ] m. Transport af Törv. **-fugl** [-fʏgʎ] m. Fugl, der opholder sig i en Mo. **-færsla** [-faiǫsla] f. Transport el. Flytning af Törv. **-goflóttur** [-go·vouhdøǫ] a. (om Faar) brun af Farve med hvid Bringe, Bug og Rumpe (Vf.). **-golsóttur** [-golsouhdøǫ] a. (om Faar) hvid med brun Bringe, Bug og Rumpe. **-gráeyg(ð)ur** [-grau·ɛiq(ð)øǫ, -ɛigðøǫ] a. med brungraa Øjne. **-grafabrúsi** [-gravabru:sɪ] m. (bot.) smalbladet Pindsvinsknop (sparganium

submuticum). **-grár** [-grau·r] a. graabrun. **-gresi (-is)** [-grɛ·sɪ] n. coll. græsagtige Hedeplanter (JTrL. 356). **-gröf** [-grö·v] f. Törvegrav. **-gröftur** [-gröfdøϱ] m. Opgravning af Törv. **-gulur** [-gʏ·løϱ] a. brungul.

mógur (-s) [mo·:(q)oϱ] m. (Vf.) = *mór*, Törv.

mó hella [mo·:hɛdla] f. en Slags Løss, en af Tufsmuler sammensat Flyvesandsdannelse, ofte bearbejdet af Vand i Flodlejer og Dalfører. **-hlaði** [-hλa·ðɪ] m. Törvestak. **-hníflóttur** [-hviblo·uhdøϱ] a. lysebrun med smaa Horn: *m. sauður*. **-hosóttur** [-ho·so·uhdøϱ] a. (om Faar) mørk paa Benene. **-hraukur** [-hϱöy·gøϱ, -hϱöy·køϱ] m. Törvestak, Törveskrue. **-hreyking** [-hϱɛi·ɡiŋk, -hϱɛi·ȶiŋk] f. Stablen Törv i Stakke. **-hvítur** [-χwi·døϱ, -kvi·døϱ, -kvi·tøϱ] a. af grumset Farve, lysebrun. **-höttóttur** [-höhdo·uhdøϱ] a. (om Faar) hvid med brunt Hoved og Hals.

Mói (-a, -ar) [mo·u:ɪ] m. npr. Dim. af *Móses* (Vf.).

mói (-a, -ar) [mo·u:ɪ] m. (Sl.) = 1. **mór** 1.

móiðnaður [mo·u:ɪðnaðøϱ] m. Törveindustri.

°**Móir (-is)** [mo·u:ɪϱ] m. npr. Søkongenavn.

Móises [mo·u:ɪsɛs] m. = **Móses.**

mok (-s) [mo:k] n. **1.** *(það að moka)* Mugen, Skovlen. — **2.** *(landburður af fiski)* rivende Fiskeri.

mók (-s) [mo·u:k] n. **1.** *(blundur)* Blund, Slummer; Halvsövn. — **2.** *(dá)* Afmagt, Bevidsthedsløshed.

moka (a) [mo:ga, mo:ka] v. **1.** vt. med dat. og vi. skovle: *m. snjónum burtu*, skovle Sneen bort; *m. fyrir e-m*, skovle Sneen bort for en: *svo mikill snjór, að fjölda fjár fenti á Norðurlandi og varð að m. fyrir nautum* (ÞThLýs. II. 360); *m. ofan í gröf*, kaste en Grav til; *hann (það) mokar niður snjó*, Sneen vælter ned; *logndrífa, sem mokar niður snjónum* (skovler Sneen ned) (GFrÁtt. 15); *m. saman peningum*, skovle Penge sammen; *og m. þeir saman peningum* (LÓlf. 23); *þeir m. upp fiskinum* = *þeir mokfiska* (s. d. O.). — **2. a.** vt. med acc. rense ved at skovle, muge: *m. fjósið* (el. *flórinn)*, muge Kostalden. — **b.** *(höggva til eða sljetta með öxi)* tilhugge el. glatte med en Økse (BH.). — **3.** refl. *mokast: m. upp*, slides hurtigt op: *hverfisteinninn m. upp* (jfr. LFR. X. 151). — **4.** ppr. *mokandi: m. hríð*, hæftig Snestorm (med tykt Snefald).

móka (ti) [mo·u:ga, mo·u:ka, mo·uχ·dɪ] vi. **1.** blunde, ligge i Dvale, døse (bruges ogsaa om Sælhunde, Hvaler og Fiske, der svömmer langsomt i Overfladen): *jeg mókti dalítið, selurinn mókir í sólskininu, silungarnir m. í vatninu.* — **2.** *(fara hægt og letilega að e-u)* gaa dovent og trevent til Værks.

mokafli [mo:gablɪ, mo:k-] m. rigt Fiskeri.

mó kamar [mo·:kamaϱ] m. Törvekloset. **-kápóttur** [-kau·bo·uhdøϱ, -kau·p-] a. (om Faar) hvid med brun Ryg ned til omtrent midt paa Siderne (Vf., Nl.). **-karl** [-ka(r)dλ] m. Törvearbejder, Törvetriller. °**-kefli** [-ȶɛblɪ] n. Strygestok, Strygetræ (til Strygning af Törv) (JsJs.).

mok fiska [mo:kfɪsga] vi. fange Masser af Fisk. **-fiski** [-fɪsɡɪ] n. = **mokafli.**

mokinn [mo:ɡɪn, mo:ȶɪn] a. selvbevidst, vigtig (Árn.).

mókista [mo·u:ȶɪsda] f. = **kista** 3. b.

1. **mokka (-u, -ur)** [mohga] f. Skimmel (BH.).

2. **mokka (a)** [mohga] v. **1.** vi. *(mygla)* blive skimlet; — pp. *mokkaður*, skimlet. — **2.** vt. kujonere: *láta ekki m. sig*, ikke lade sig kujonere.

3. **mokka (a)** [mohga] v. impers. ryge el. støve stærkt (Af.).

mokkhríð [mohk(h)ϱi·ð] f. mørk Snestorm.

mokkulykt [mohgolɪχ·t] f. muggen Lugt.

mokkur (-s) [mohgøϱ] m. **1.** = *mökkur*, tyk Røg- eller Støvsky. — †**2.** en Slags höj, foroven meget bred *faldur* (kvindelig Hovedbedækning).

mók leiðsla [mo·u:glɛiðsla, mo·u:k-] f. Trance (ÁBjSál. § 108).

mó klöpp [mo·u:klöhp] f. lav, flad Tufklippe: *vatnsæð, er kemur út úr m. lítilli* (EiÓlLf. 75—76). **-kol** [-ko·l] npl. Brunkul. **-kolla** [-kodla] f. npr. Navn paa et Hunfaar: **a.** kullet og af lysebrun Farve. — **b.** med lysebrunt Hoved. **-kollóttur** [-kodlo·uhdøϱ] a. (om Faar) **a.** kullet og af en lysebrun Farve. — **b.** med lysebrunt Hoved. **-kollur** [-kodløϱ] m. npr. Navn paa en Væder el. Bede: **a.** kullet og af lysebrun Farve. — **b.** med lysebrunt Hoved. **-krókur** [-kro·u·gøϱ, -kro·u·køϱ] m. **1.** (bot.) en Art af Bægerlav (cladonia uncialis). — **2.** pl. *-krókar* = *torfkrókar*. **-krúnóttur** [-kru·no·uhdøϱ] a. (om Faar) brun af Farve med en hvid Plet paa Hovedet omkring Hornene.

°**mókskauf** [mo·u:ksgöy·f] n. Skød, som man ligger og døser i (JÞorl. I. 227).

mokstur (-urs, -rar) [moχ·sdøϱ] m. **1. a.** *(það að moka)* Mugen, Skovlen, Arbejde med Skovl; †Arbejde med Glatøkse (BH.): *m. á fjósi*, Mugen af Kostalden. — **b.** (om Fisk) rigelig Mængde (jfr. *mokfiski): þar var m. af fiski*, man kunde ligefrem skovle Fisken op. — **2.** det udmugede el. bortskovlede, spec. udmuget Gødning: *aka mokstrinum burt.*

mokstursvjel [moχ·sdoϱsvjɛ:l] f. Opmudringsmaskine (Lögr. '16, 36).

mó köflóttur [mo·u:köblo·uhdøϱ] a. bruntærnet: *móköflóttar milliskyrturnar* (Eimr. XVII. 52). **-köggull** [-kög·gødλ] m., **-kökkur** [-köhgøϱ] m. Törveklump, Stykke Törv. **-köstur** [-kösdøϱ] m. Törvestabel.

mol [mo:l] n. Knusning; Splintren: *lampinn fór í m.*

†**mól** [mϱo·u:l] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **mala.**

mola (a) [mo:la] vt. knuse, splintre; — refl. *molast.*

mola berg [mo:labɛr·k] n. klastiske Bjærgarter. **-bolli** [-bod·lɪ] m. Kop Kaffe med Sukker alene (som man i Reglen putter i Munden).

mólag [mo·u:la·q] n. Törvelag.

mola kaffi [mo:lakaf:ɪ] n. Kaffe med Sukker alene, mods. *sætt kaffi*, Kaffe med Sukker og Bagværk. **-maður** [-ma.ðøϱ] m. Brudstykkemenneske: *Sannleikurinn er í molum og mennirnir hafa rétt fyrir sér í molum, stjórnmálamennirnir okkar eru molamenn* (GFrTís. 206).

móland [mo·u:lant] n. Törvegrund: *þar er gott m.*

molasykur [mo:lasɪ:gøϱ, -sɪ:køϱ] m. og n. hugget Sukker.

mol brjóta [mol·brjo·u·da, -brjo·u·ta] vt. (jfr. *mölbrjóta)* slaa i Knas, mase. **-brunninn** [-brʏn·ɪn] a. brændt til Aske.

mold (-ar, -ir) [mol·t] f. **1. a.** Muld, Jord: *fín m.*; — *fyrir ofan m.* el. *ofar moldu*, (oven Jorde ɔ:) i Live; *hníga* (el. *ganga) til moldar*, dø. — **b.** Støv (i kirkelig Forstand), Menneske; *hvernig lætur moldin sjer?* vil Stövet hovmode sig? — is. i pl. *moldir*, Støv, jordiske Lævninger: *standa yfir moldum e-s*, være til Stede ved ens Begravelse. — **c.** spec. m. H. t. Begravelse: *honum gefur vel í moldina*, han faar godt Vejr til sin Begravelse (jfr. JÁÞj. II. 551); *rignir í moldirnar*, det regner ned i en Grav (ibid.) (efter Folketroen betyder dette, at der snart skal graves igen); *ausa moldu*, kaste Jord paa, begrave; *lesa e-n til moldar*, holde en Ligtale over en; *syngja e-n til moldar*, begrave en. — **2.** ogs. (Vf.) i pl. *moldir*, mørk eller tæt Snebyge: *þreifandi m.* = *blindhríð*, jfr. *moldviðri*. — **4.** (pop.) **a.** *hann er m.*, han er pærefuld. — **b.** *hann er m.* (rasende forelsket) *í henni* (Rvk.).

1. **molda (-u, -ur)** [mol·da] f. npr. Navn paa en askegraa Hoppe.

2. **molda (a)** [mol·da] vt. **1.** kaste Jord paa, begrave: *m. þá, sem hrökkva upp af* (JTrB. 174); overf.: *frumvarpið var moldað.* — **2.** bedække med Jord: *moldaði vegginn*, strøede løs Jord mellem de enkelte Lag i Væggen (JThMk. 235); *m. sig (upp, út)*, tilsvine sig.

moldan (-ar, -ir) [mol·dan] f. = **moldun.**

moldar auki [mol·daröy:ɡɪ, -öy:ȶɪ] m. (egl. Forøgelse af Jorden): (Ordspr.) *maður er m. og maðkafæða* (GJ.), Mennesket er Støv og Ormeføde. **-ber** [-bɛ:r] npl. (bot.) de knoldformet opsvulmede Dele af Padderokkernes Jordstængel. **-borinn** [-bo:rɪn] a. muldblandet, grumset. **-bragð** [-braq·ð, -brag·ð] n. Jordsmag. **-brauk** [-bröy:k] n. Jordarbejde: *standa jafnvel í moldarbrauki* (Eimr. I. 113). °**-bú** [-bu:] n. Mennesker: *Hvernig mátti m. | mínu bregða ráði* (BóluHj. 69). **-efnafræði** [-ɛb·nafraiðɪ] f. indec. Agerdyrkningskemi. **-flag** [-ϱ-fla:q] n. en for Grönsvær blottet Jordplet. **-flaga** [-fla:qa] f. tyndt Lag af Muld. **-garður** [-r-gar·ðøϱ] m. **1.** = *torfgarður*. — **2.** Køkkenhave med muldet Jordbund (mods. *sandgarður)*. **-gólf** [-go·ul·v] n. Jordgulv. **-gren(i)** [-grɛ:n, -grɛ:nɪ] n. Jordhule, ussel Hytte med Jordvægge. **-gusa** [-gʏ:sa] f. Muldregn. **-göng** [-göyŋ·k] npl. Gang med Jordvægge og -gulv. **-hýsi (-is,** pl. ds.) [-ϱ-(h)i:sɪ] n. = **moldarkofi. -hnaus** [-(h)vöy:s] m. Jordklump. **-hola** [-(h)o:la] f. Jordhule, Hule ned i Jorden. **-hrúga** [-a-hϱu:(q)a] f. Mulddynge.

moldari (-a, -ar) [mol·darɪ] m. Graver.

moldar jörð [mol·darjör·ð] f. Muldjord. **-kendur** [-ϱ-ȶɛn·døϱ] a. = *moldarborinn: á þar best við gömul nautamykí moldarkend* (BArn. 6). °**-ker** [-ȶɛ:r] n. Menneske. **-kofi** [-ko:vɪ] m. Jordhytte. **-lag** [-r-la:q] n. Muldlag, Jordlag. ^{c}**-laupur** [-löy:bøϱ, -löy:pøϱ] m. egl. Kurv, fyldt med Jord, Skansekurv (JsJs.). **-legur** [-lɛ·qøϱ] a. seende ud til tæt Snevejr (Vf.). **-litur** [-lɪ:døϱ, -lɪ:tøϱ] m. Muldfarve. **-ljereft** [-ljɛ:rɛft] n. (Af.) = **líkklæði. -lús** [-lu:s] f. Jordlus. **-mokstur** [-moχ·sdøϱ] m. Skovlen af Jord; — overf. Tildængen: *Gjaldþrotin, með allri þeirri rekistefnu og moldarmokstri, sem þeim var samfara, fram undan, eins og opin gröf* (EKvG. 119). **-reka** [-a-rɛ:ga, -rɛ:ka] f. Skovlfuld Muld; — is. i pl. *moldarrekur*, Jordpaakastelse. **-röf** [-ro:v] n. Jord, hvoraf Grönsværet er fjærnet (ÞThLýs. II. 431). **-stroka** [-ϱ-sdro:ga, -sdro:ka] f. Støvsky. **-störf** [-sdör·v] npl. Jordarbejder. **-vant** [-r-vav·t, -van·t] an. manglende Muld. **-veggur** [-vɛg:øϱ] m. Jordvæg: (Ordspr.) *engi lifir lengi við tóma moldarveggi* (Málshb. 92). **-verk** [-vɛϱ·k] n. Muldarbejde, Arbejde ved Opførelse af Vægge af Græstörv, Törveskæring osv. **-vöttur** [-vöhdøϱ] m. Vante, brugt ved Jordarbejde. **-æta** [-ai:da, -ai:ta] f. Jordspiser.

mold aska [mol·dasga] f. = **moldöskubylur. -ausa** [-öy·sa] vt. kaste Jord paa. **-bakki** [-t-bahɡɪ] m. nøgen Jordbakke. **-bylur** [-bɪ·løϱ] m. = **moldkafald. -bleyta** [-blɛi·da, -blɛi·ta] f. Dynd. **-blindur** [-blɪndøϱ] a. = **moldfullur. -flag** [-fla·q] n. = **moldarflag. -fullur** [-fʏdløϱ] a. drivende fuld (3. Ið. IV. 33). **-háður** [-(h)au·ðøϱ] a. jordbunden.

moldi (-a, -ar) [mol·dɪ] m. **1.** kort Stang, brugt i *togunarleikur*; derfor kaldes Legen *draga, toga molda* (ÓDavSk. 5—6). — **2.** npr. Navn paa en Hest, der er *moldóttur*.

mold jeta [mol·djɛ·da] -jɛ·ta] vi. fortære Foderportionen helt ned til Bunden i Krybben (om Faar). **-kafald** [-t-ka·valt] n. tykt Snefog. **-kast** [-kast] n. det at kaste Jordklumper. **-óttur** [-d-o·uhdøϱ] a. (om Heste) askegraa. **-rauður** [-röy·ðøϱ] a. muldfarvet. **-reykur** [-rɛi·gøϱ, -rɛi·køϱ] m., **-ryk** [-rɪ·k] n. Støv, Muldstøv. **-rykugur** [-rɪ·gøqøϱ, -rɪ·k-] a. støvet. **-rok** [-ro·k] n. = **moldroka** 2. **-roka** [-ro·ga, -ro·ka] f. **1.** *(rykmökkur)* Støvsky. — **2.** Storm med Skyer af Jord og fin Sand, is. om pludselige Vindstød: *þyrla upp moldrokum hér og hvar úr fjöllunum* (JÁÞj. II. 129). **-rokinn** [-ro·ɡɪn, -ro·ȶ-] a. tilføget med Støv el. Muld, bedækket med Jord: (JTrL. 356—57). **-runninn** [-rʏn·ɪn] a. som er oversvömmet af Muld: *m. vegur.* **-sykur** [-t-sɪ·gøϱ, -sɪ·køϱ] m. og n. Puddersukker (EÓlLach. 19). **-skafa** [-sga:va] vi. **a.** slaa Græsset tæt ved Roden. — **b.** hvirvle Jord op (om Blæst). **-sleikja** [-slɛi·ɡa, -slɛi·ȶa] vi. = **moldjeta. -tað** [mol·ta·ð] n. Blanding af smuldret Gødning og Jordsmuld.

moldugur [mol·døqøϱ] a. tilsølet med Muld.

moldun (-ar, -anir) [mol·døn, -anɪϱ] f. Bedækken med Jord, Jordpaakastelse, Begravelse.

°**moldungur (-s, -ar)** [mol·duŋgøϱ, -uŋs] m. Orm.

mold uxi [mol·dʏχsɪ] m. **1.** (zool.) Skarnbasse (scarabaeus fimetarius). — **2.** *(stuttur maður og saman rekinn)* undersætsigt Menneske (BH.). — **3.** *(galdrastafur gegn þjófnaði)* magisk Tegn, som beskytter mod Tyveri (GBrPer. 141, JÁÞj. I. 453). **-varp** [-vaϱp] n. Muldbræt, Muldfjæl (paa en Plov). **-varpa** [-vaϱba] f. (zool.) Muldvarp. **-viðri (-is)** [-vɪðrɪ] n. **1.** *(þykt kafald)* tykt Snefog: *það var glórulaust m.* — **2.** overf. uhyre

(uoverskuelig) Mængde af n., med B.bet. af Virvar: [illegible] *sem fram fer í rjettunum svo mikið m. af [illegible] ...istusskenningum* (Logr. '15, 65—66). **-þoka** [-þo·ga, -þo·ka] f. Brandtaage. **-þreyfandi** [-þrei·vandı] a. [illegible] Forb. m. *tröllur*, pærefuld. **-öskubylur** [-döosgəbı·ləo] m. fortvgende Snestorm.

mó leður [mo·u·l.ðəo] n. en Lægte, der lægges i Længden ovenpaa Stolperne el. Væggene i en Bygning for at bære Spærrerne (Árn., Rang., Skaft.); Ordet er vistnok en Forvanskning af d. Murlægte (BMÓ.); jfr. *lausholt*. **-leitur** [-lɛi·doǫ, -lɛi·toǫ] a. brunladen, brunlig.

molgjarn [mol·ɡ̊a(r)dv] a. tilböjelig til at smuldre, letsmuldrende.

moli (-a, -ar) [mo:lı] m. **1. a.** et afbrudt mindre Stykke, Brudstykke, særlig et Stykke Sukker: *m. með kaffinu, sykurm.; m. úr kerti, marmara;* — *detta í mola,* falde i Stykker; *fara í mola* (is. overf.), gaa i Skuddermudder: *það er [illegible] molar* (det er kun Stumper og Stykker), *sem eftir hann liggur.* **b.** *(brauðm.)* en Krumme Brød. **c.** overf. menneske: *það eru molar, sem uppalast þar!* de har en Störrelse saa det forslaar, de Faar, som bliver opdrættede der (JThMk. 217); (om en höj og svær Mand) *það var nú moli!* sikken en Kæmpekarl! — °**2.** Molekyl (BrJSh. 103).

mó lifrauður [mo·u·lı·vrəyðəǫ] a. brunlig rød. **-litur** [-lı·doǫ, -lı·toǫ] a. lysebrun.

moll [mol·] m. (mus.) Mol(toneart).

1. **molla (-u, -ur)** [mod·la] f. **1.** lummer Luft. — **2.** Slöjhed, Dorskhed: *það er einhver m. í mjer,* pr. *lummolla.*

2. **molla (a, præs. molli)** [mod·la] vi. **1.** *(sjóða hægt)* koge langsomt. — **2.** *(vera volgur)* være lunken. — **3.** hænge ved Arbejdet, være dorsk.

molloka (a) [mod·lo·ga, -lo·ka] vi. = 2. **molla** 3.

mollu drífa [mod·lodri:va] f., **-hríð** [-hɔi:ð] f. tykt Snefald i stille Vejr. **-legur** [-lɛ·qoǫ] a. **1.** lummer. — **2.** slöj, dorsk. **-regn** [-rɛg·v] n., **-rigning** [-rıg·niŋk] f. Regn, der falder i varmt Vejr. **-veður** [-vɛ:ðoǫ] n. lummert Vejr.

molna (a) [mol·na] vi. **1.** smuldre hen: *veggurinn molnar smám saman.* **2.** = *moltna* 1.

molningur (-s, -ar) [mol·niŋgoǫ] m. lille Brudstykke, Krumme.

moltað [mol·ta·ð] n. tör, smuldret Gødning.

moltna (a) [moλ·dna] vi. **1.** *(verða meyr)* blive mor el. blød. — **2.** aftage, forsvinde af sig selv: *m. úr,* forsvinde lidt efter lidt; spec. fortage sig (om Smærte), gaa bort af sig selv (om en let Sygdom): *máske þetta [illegible] að [illegible] hafi moltnað úr þer* (GFrSex 14); *Hann hafði þá trú, að „það moltnaði úr manni", sem batnað gæti* (GFrTís. 134); *það moltnar úr honum,* han bliver snart god igen, hans Vrede vil snart lægge sig.

moltuber [moλ·dəbɛ:r] n. Multebær (rubus chamaemorus).

molþur [mol·þʏ·r] a. knastör.

mó mylsna [mo·u·mılsna] f. Törvesmuld. **-myndun** [-mındon] f. Törvedannelse. **-mýri** [-mi·rı] f. Törvemose.

móna (-u, -ur) [mo·u·na] f. Mor, Mama (i Börnesprog).

monningar [mon·ingaǫ] mpl. (e. money) (pop.) Grunker.

monningaður [mon·iŋgaðoǫ] a. (pop.) vel forsynet med Penge.

?**monsjer** [mon·sjɛǫ, -sjöǫ] m. (som Titel) Monsieur.

?**monstur (-urs,** pl. ds.) [mon·sdoǫ] n. Uhyre.

mont (-s) [mov·t, mon·t] n. Vigtighed; Indbildskhed, Bram; *(gort)* Pralen.

monta (a) [mov·da, mon·ta] vi. og vt. *(láta mikilmannlega, raupa)* göre [illegible] praale: *m. af e-u,* ... *m. sig,* bryste sig, spradle [illegible].

montáll (-áls, -álar) [mov·daudλ, mon·t-] m. (pop.) = **montinrass.**

montanska [mov·dansga, mon·t-] f. Montanisme.

montari (-a, -ar) [mov·darı, mon·t-] m. Storhans, Pralhans.

montinn [mov·dın, mon·tın] a. vigtig, indbildsk; *(grobbinn)* pralende.

montinrass [mov·dınras·, mon·t-] m. (pop.) Vigtigper, Vigtigpraas.

mont kengur [mov·tɟɛiŋgoǫ, mon·t-] m. (Nl.), **-rass** [mov·dras, mon·t-] m. = **montinrass.** **-rófa** [-ro·u·a] f. indbildsk og pyntelysten Kvinde.

1. **mor** [mo:r] n. **I. 1.** Trævler, smaa Plantedele og anden Urenlighed (i [illegible] *er best að tína úr henni* [illegible] (JSVh. [illegible]). — **2. a.** *(ryk)* Støv: [illegible] (*logandi eldskíðum) í sjóinn, sem brátt var þakinn svörtu mori* (JTrL. 139). **b.** [illegible]. **c.** [illegible] Vind, Havsand el. andre Vejrlig: *það er m.* [illegible]. **3.** Mængde, Mylr: *m. af* [illegible] *fiski, maðkum* [illegible] (PJnFerð. II. 11). — **4.** lille Støvgran, lille bitte Genstand; som Kæleord til Börn: Nor: *komdu, litla morið,* kom, du lille Nor. — **II.** i Sms. om Faarefarve = *mó-*, af en brunlig Farve.

2. **mor** [mo:r] n. (fr. mort, jfr. 4. *mar)* i Triktrak, naar Modstanderen har een el. flere døde Brikker, naar en anden faar en Vinding *(verða m. á úttekt, múkum* osv.) (ÓDavSk. 314).

1. **mó r (-s, -ar)** [mo·u·r] m. **1. a.** Mo, udyrket Stykke Land med sparsom Græsvækst: *[illegible] um mó og mýri,* gennem Myr og Mo. — **b.** [illegible] strakt Bakke el. Strækning med Lyngvækster; jfr. *berjamór.* — **2.** Törv, [illegible] (Ordspr.) *ekki er að taka þar góðan mó, sem hann finst ei* (JG.), god Törv kan ikke tages, hvor den ikke findes, overf. [illegible], man kan ikke vente, at Mennesker, der er [illegible] at Naturen, kan opføre sig ædelt.

2. **mó r (-s)** [mo·u·r] m. Sind, Stemning, Vilje: *að klausturhaldara* [illegible] *(= mótdal)* [illegible] med Hensyn [illegible].

1. **mora (-u, -ur)** [mo:ra] f. **1.** lille bitte Genstand (BH.). — **2.** npr. [illegible] Hunnavn.

2. **mora (a)** [mo:ra] vi. **1.** mylre, vrimle: *morandi í lús.* — **2.** blive [illegible] Støv: [illegible] *inn að m. sig á austrið* (Árn.). — **3.** *(frjósa lítið eitt)* fryse en Smule: [illegible].

móra (-u, -ur) [mo·u·ra] f. (zool.) en Art Torskfisk (mora mediterranea).

moraður [mo:raðoǫ] a. grumset; opfyldt af Dis el. Støv, jfr. 2. *mora.*

morandi (-a) [mo:randı] m. Vrimmel, Mylren (ÓDavSk. 13).

morarnhöfðóttur [mo:ra(r)dv(h)övðo·u·hdoǫ, -(h)öbð-] a. (om Faar), brun af Farve, med hvidt Hoved, dog med mørke Pletter paa Forhovedet og paa Ørene (Árn., Rang., Skaft.).

morauður [mo:röy·ðøǫ] a., **mórauður** [mo·u·röy·ðoǫ] a. lysebrun: *spýta mórauðu,* spytte Tobaksspyt; *Þá held eg að við verðum þó að drekka einn mórauðan* (en Kop Kaffe) *að skilnaði* (GFrSex 108); — overf.: *hafa morauða samvisku,* have en uren Samvittighed.

mór ber [mo·u·rbɛ·r] n. Morbær. **-berjatrje** [-bɛrjatrje:] n. Morbærtræ.

mor bíldóttur [mor·bildo·u·hdoǫ] a. = **móbíldóttur.** **-botnóttur** [-bohdno·u·hdoǫ] a. = **móbotnóttur.**

morð (-s, pl. ds.) [mor·ð] n. **1. a.** Mord: *fremja m.,* begaa et Mord. **b.** bet. Hemmeligholdelse: *það verður að fara með þetta eins og manns m.,* man maa holde Sagen strængt hemmelig; *gera e-ð í morði,* göre n-t hemmelig (Af.). — *°**2.** *(víg)* Drab, Manddrab; *(bardagi)* Kamp.

†**morðari (-a, -ar)** [mor·ðarı] m. = **morðingi.**

morð gjarn [mor·ðɡ̊a(r)dv] a. dræbelysten. **-hnífur** [-þ-(h)vi·voǫ] m. Morderkniv. **-hugur** [-(h)ʏ·qoǫ] m. Drabshu, Dræbelyst, Myrdelyst.

morðingi (-ja, -jar) [mor·ðiŋɡ̊ı] m. Morder.

morðingja bæli [mor·ðiŋɡ̊abai:lı] n. Morderhule, Mordergrube. **-legur** [-lɛ:qoǫ] a. **a.** lignende en Morder: *m. á svip.* — **b.** som en Morder; nederdrægtig. **-skapur** [-sga:boǫ, -sga:poǫ] m. en Morders Opførsel. **-verk** [-vɛǫ·k] n. Mordergærning, Mord.

morðinglegur [mor·ðiŋglɛ·qoǫ] a. = **morðingjalegur.**

morð járn [mor·ðjau(r)dv] n. Morderdolk. **-kuti** [-þ-kʏ·dı, -kʏ·tı] m. = **morðhnífur.** **-kvendi** [-kvɛndı] n. Morderske. **-ráð** [-ð-rau·ð] n. Mordanslag. **-ræði (-is)** [-rai·ðı] n. = **morðtilræði.** **-ræðismaður** [-raiðısma:ðoǫ] m. Attentatstifter. **-svik** [-þ-svı·k] npl. Planer mod ens Liv: *brugga e-m m.* **-sök** [-sö·k] f. Mordsag. **-tilræði** [-tılraiðı] n. Mordforsøg, Attentat. **-tól** [-to·u·l] n. Mordredskab, Drabsredskab. **-vargur** [-ð-vargoǫ] m. Morder, Blodhund. **-verknaður** [-vɛǫgnaðoǫ] m. Udovelse af Mord. **-víg** [-vi·q] n. hemmeligt Drab, lumskt Drab. **-vjel** [-vjɛ·l] f. Mordmaskine. **-vopn** [-vohpv] n. Mordvaaben. **-þyngdur** [mor·þiŋdoǫ] a. mordbetynget.

mó reykja [mo·u·rɛi·ɟa, -rɛi·ca] a. røge ved Tørv: pp. *mó reyktur, móreykt kjöt.* **-reykur** [-rɛi·gøǫ, -rɛi·køǫ] m. Törverøg. **-rendur** [-rɛndoǫ] a. **1.** med lysebrune Striber. — **2.** lysebrun, med den lysebrune Ulds naturlige Farve.

morflekkóttur [moǫ·flɛhgo·u·hdoǫ] a. (Sl., VSkaft.) = **móflekkóttur.**

***morginn** [mor·ɡ̊ın] m. = **morgun.**

***morginskæra** [mor·ɡ̊ınsɡ̊ai:ra] f. Morgenrøden, -stjærne (MJ. II. 167).

morgna [mor·dna, mod·na] v. **1.** v. impers.: *það morgnar,* det morgnes, det gryr. — **2.** vt.: *m. sig,* være tidlig oppe og ude i fri Luft (Sch.).

morgolsóttur [mor·golso·u·hdoǫ] a. (Árn.) = **mógolsóttur.**

morgun(n) (-uns, -nar) [mor·gøn, mod·naǫ, mor·dnaǫ] m. Morgen: *að morgni,* om Morgenen, tidlig; tidlig næste Morgen; (Ordspr.) *að morgni skal mey lofa, en að kvöldi veður* (GJ.), Mo skal man prise om Morgen, Vejret om Aften; *að morgni dags,* ved Morgentid; *með morgninum, undir morgun,* henimod Morgen; *til morguns,* til næste Morgen, til i Morgen; *um morguninn að morgni,* om Morgenen; *kl.* [illegible] *um morguninn;* — *snemma* (el. *árla) morguns,* tidlig om Morgenen; *á morgnana,* om Morgenen; *á hverjum morgni,* hver Morgen; *um morgna = á morgnana,* om Morgenen; *í m.,* i Morges; *á m.,* i Morgen.

morgun birta [mor·gønbıǫ·da] f. Morgenrøde, Morgengry (-lysning). **-bjarmi** [-bjar·mı] m. Morgenskær. **-blað** [-bla·ð] n. Morgenblad; spec. *-blaðið,* Navn paa et Dagblad i Rvk. **-blær** [-blai:r] m. Morgenluftning. **-brestur** [-brɛs·doǫ] m. begyndende Morgenebbe, jfr. *brestur* (Vf.). **-brýna** [-bri:na] f. en *brýna* (s. d. O.), som en slaar om Morgenen: *drjúg er m.,* dröj er Morgengærning; Morgenstund har Guld i Mund. **-bæn** [-bai:n] f. Morgenbön. **-dagur** [-da:qoǫ] m. Morgendag, den Dag i Morgen. **-daufur** [-döy:voǫ] a. **a.** = *rúmlatur.* — **b.** med svagt Törrevejr om Morgenen. **-drykkur** [-drıhgoǫ] m. Morgendrikke. **-dögg** [-dök·] f. Morgendug. **-gegning** [-ɟɛg·niŋk] f. Kreaturernes Røgt om Morgenen. **-gyðja** [-ɟıð·ja] f. Aurora, Morgenens el. Morgenrodens Gudinde. **-gjöf** [-ɟö:v] f. Morgengave. **-góður** [-go·u:ðoǫ] a. = *morgunvakur.* **-gola** [-go:la] f. Morgenbrise. **-gúll** [-gud·λ] m. Morgengnavenhed: *það er m. á honum,* han har endnu ikke faaet Sövnen af Øjnene og er gnaven (Árn.). **-hani** [-v-(h)a:nı] m. en, som plejer at vaagne meget tidlig. **-himinn** [-(h)ı:mın] m. Morgenhimmel. **-hjela** [-n-ɧɛ:la] f. Morgenrim. **-kaffi** [-kaf:ı] n. Morgenkaffe. **-kast** [-ŋ-kas·t] n. Kastevind om Morgenen (GFrTís. 216). **-kjoll** [-ɟo·dλ] m. Morgenkjole. **-kæla** [-ɟai:la] f. **1.** *(svali að morgni dags)* Morgenkolighed. — **2.** = *morgungola.* **-latur** [-la:doǫ, -la:toǫ] a. = **rúmlatur.** **-lýsa** [-n-li:sa] f. Morgengry. **-ljómi** [-ljo·u:mı] m. Morgenglans, Morgenrøde. **-ljóri** [-ljo·u:rı] m. »Morgenvindue«, Vindue, som Morgensolen skinner paa: (Ordspr.) *gaman þykir rúmlötum að góna í morgunljóra* (Sch.), sengelad vil helst hilse Morgensolen gennem Vinduet. **-loft** [-lof·t] n. Morgenluft. **-maður** [-ma:ðoǫ] m. en, der staar tidlig op om Morgenen, Morgenmand. **-mál** [-mau:l] n. Morgentid: *í morgunmálið,* tidlig om Morgenen; *á morgunmálið* (LJ.), *á morgunmálinu* (BreDd.), *með morgunmálinu* (Sl., BreDd.), i Morgen tidlig. — om Fodring at Kreaturer om Morgenen: [illegible] *á morgunmálinu* (JAPj. I. 299). **-matur** [-ma:doǫ, -ma:toǫ] m. Frokost. **-mund** [-mʏn·t] f. Morgentid. **-regn** [-rɛg·v] n. Morgenregn. **-rjóður** [-rjo·u:ðoǫ] a. morgenglødende. *-**roð** [-ro·ð] n. = **morgunroði.** **-roðadís** [-ro·ðadi:s] f. Morgenrodens Gudinde, Aurora. **-roði** [-ro:ðı] m., **-roðmi** [-roð·mı] m. (Dal.) Morgenrøde: *morgunroðinn vætir, kveldroðinn bætir* (SchMal.).

Morgenrød gør Aften blød, Aftenrød gør Morgen sød. **-röðull** [illegible] m. Morgensol. **-sálmur** [-saul·møϱ] m. Morgensalme.

morgunsár [mor·gønsau:r] n. Morgengry, tidlig Morgen: [illegible] *unsárinu*, ved Morgengry.

morgun sýslan [mor·gønsis·lan] f. Morgenarbejde. **-skattur** [illegible] m. förste Frokost, Morgenmad. **-skeið** [-sɟɛi:ð] n. Morgentid. **-skemtun** [-sɟɛm·døn, -sɟɛm·tøn] f. Morgenfornöjelse, Matine. **-skíma** [illegible] Morgendæmring. **-skin** [-sɟɪ:n] n. Morgenskin. **-skuggi** [-sgʏɟ:ɪ] m. Morgenskygge. **-sól** [-so:l] f. Morgensol. **-spjör** [-sbjö:r] f., [illegible] *-spjarir*, Morgendragt. *Og hvenfólkið hamaðist ... og bauð af sér morgunspjörunum* (EKvOf. 61). **-stjarna** [-sdjad·na, -sdjar·dna] f. Morgenstjærne, Venus. **-stúlka** [-sduʎ·ga, -sdul·ka] f. Morgenpige, Formiddagspige. **-stund** [-sdʏn·t] f. a. Morgenstund: *m. hefur* [illegible] *gull í mund*, Morgenstund har Guld i Mund. — **b.** Morgentime: *fara snemma á fætur og nota morgunstundirnar til ritstarfa.* *****-sunna** [-sʏn:a] f. Morgensol. **-svefn** [-svɛb·v] m. Morgensövn: (Ordspr.) *m. er melur í búi.* **-svæfur** [-svai:voϱ] a. som holder af at sove om Morgenen. **-sæla** [-sai:la] f. Morgensalighed. **-söngur** [-söyŋ·goϱ] m. Morgensang. **-tíðir** [-ti:ðɪϱ] fpl. Morgensang, Morgenmesse, Fropræediken. **-tími** [-ti:mɪ] m. Morgentid. **-vaka** [-va·ga, -va·ka] f. **1.** Morgenvagt [illegible] *En á morgunvökunni leit Jahve yfir lið Egypta* [illegible] (Bibl. '12, 2. Mós. 14, 24). — **2.** (Vf.) = *morgungola.* **-vakur** [-va:goϱ, -va:koϱ] a. som staar tidlig op om Morgenen. **-verður** [-ver·ðoϱ] m. Frokost. **-verk** [-vɛϱ·k] n. Morgenarbejde; i pl. Morgengærning: (Ordspr.) *misjöfn eru morgunverkin* (GJ.), der er Forskel paa Morgengærning; *drjúg eru morgunverkin*, Morgengærning er dröjest. **-vindur** [-vɪn·doϱ] m. Morgenvind. **-vökull** [-vö:gødʎ, -vö:kodʎ] a. = **morgunvakur.** **-þoka** [-þo:ga, -þo:ka] f. Morgentaage.

Mori (-a, -ar) [mo:rɪ] m. npr. Navn paa en lysebrun Bede, Væder el. Hund.

Móri (-a, -ar) [moᵘ:rɪ] m. npr. **1.** = *Mori.* — **2.** Navn paa en Genganger.

mór ygla [moᵘ:rɪgla] f., **-ylla (-u, -ur)** [-ɪdla] f. **1.** *(skolbrúnn litur)* brunsmudset Farve: [illegible] (GFrSex 173); — om Skraatobaksspyt: *Árni helti úr sér mórillunni ofan í snjóinn* (GFrTís. 95). — **2.** *(skolbrún kind)* Faar af brunsmudset Farve. — **3.** *(skolbrún á)* en Elv, hvis Vand har en brunsmudset Farve, Jøkelelv.

mó rílóttur [moᵘ:ri·loᵘhdoϱ] a. (om Faar) hvid med brune Pletter over hele Legemet (Vf.). **-rýna** [-ri·na] vi. være distræt og tvivlraadig (Sl.).

morka (-u, -ur) [moϱ·ga] f. Atom (JÞorl. I. 58).

mor kápóttur [moϱ·kau·boᵘhdoϱ, -kau·p-] a. (Sl.) = **mókápóttur.** **-kefli** [-ɟɛblɪ] n. Kæp til at dræbe Sæler med (jfr. *morviður)* (JTrSk. I. 20).

morkinn [moϱ·ɟɪn] a. raadden (is. om Fisk).

morkna (a) [moϱ·gna, moϱ·dna] vi. raadne; opløse sig.

morknun (-ar) [moϱ·gnøn, moϱ·dnøn] f. Opløsningstilstand.

morkuslím [moϱ·gøsli:m] n. Slim, der opstaar ved Forraadnelse (LFR. III. 17).

mor kvikur [moϱ·kvɪ·goϱ, -kvɪ·koϱ] a. vrimlende: *m. af lús.* **-leitur** [-r-lɛi·doϱ, -lɛi·toϱ] a. a. brunlig, [illegible] b. med brunlig Teint: *Þeir* (ɔ: *Skrælingjar) eru morleitir og kringluleitir* (EiÓlLf. 65). **-litaður** [-lɪ·daðoϱ, -lɪ·t-] a. mørkebrun, blodfarvet.

Mor móni (-a, -ar) [mor·moᵘ·nɪ] m. Mormon. **-mónska (-u)** [-moᵘnsga] f. Mormonisme.

mormögóttur [mor·mö·goᵘhdoϱ] a. [illegible] Bug og Rumpe (VSkaft.).

1. **morna (a)** [mor·dna] vi. visne, svinde hen; hentæres: *Glæpsins forna grein ei mornar* (GTh. '95, 218).

2. **morna (a)** [mor·dna, mod·na] v. impers. = **morgna.**

morra (a) [mor:a] vi. **1.** *(móka)* ligge stille, dose: *lá þá skipið kyrt og morraði í byrleysunni* (JÁÞj. II. 427). — **2.** bevæge sig, gaa eller ride langsomt: *ég ætla að m. áfram* (Eimr. VII. 51); *Ef maður byggi út öskutrog eða sagaði sundur tunnu og léti m. með sig eða annað á höfninni hér, þá væri þetta „fyrirbrigði" alt í einu orðið að* [illegible] (R[illegible]).

mors [moϱ·s] n. = 2. **mor.**

?**mortjel (-s, pl. ds.)** [moϱ·djɛ·l] n. Morter. **-stautur** [-l-sdoy:doϱ, -sdöy:toϱ] m. Morterstøder, Støder.

morugur [mo:roqoϱ] a. **a.** mudret: *lamdi stafnum niður í moruga vatnsgryfju* (And. II. 85). — **b.** grumset: [illegible] (JSFb. 29).

mor vatn [mor·vahtv] n. grumset Vand; — spec. = *jökulvatn* (Skaft., Sch.). **-viður** [-vɪ·ðoϱ] m. smaa Stykker Drivtømmer el. desl., som kun er anvendeligt til Brændsel (ValDagr. 14).

1. **mosa (-u, -ur)** [mo:sa] f. (Af.) = 1. **mora** 2.

2. **mosa (a)** [mo:sa] vt. farve med Mos; — pp. *mosaður*, mosfarvet (Klp. IV. 114).

mósa (-u, -ur) [moᵘ:sa] f. **1.** npr. *(mósótt eða móálótt hryssa)* Benævnelse paa en graabrun Hoppe. — **2.** (Sch.) = *ýsa.*

mosa ber [mo:sabɛ:r] n. **1.** Bær (spec. *krækiber)*, der vokser i Mos: *mosaberin eru langtum sætari og stærri en hin krækiberin á melnum.* — **2.** = *mýraber.* **-bólstur** [-boᵘlsdoϱ] m. (sj. n.) Mosdække: *og er m. gult í annari* (ɔ: *eynni)* (ÞThFerð. II. 248). **-bönd** [-bön·t] npl. Strömpebaand, farvede brune med Mos. **-dýr** [-di:r] npl. (zool.) Mosdyr (bryozoa). **-flá** [-flau:] f. mosbevokset Myr. **-fláki** [-flau:ɟɪ, -flau:ɟɪ] m., **-flesja** [-flɛ:sja] f. Mosstrækning: *Mosaflesjan er hér eins og gróðrarey* (ÞThFerð. II. 263). **-fræði** [-frai:ðɪ] f. indec. Muskologi. **-gróður** [-groᵘ:ðoϱ] m. (coll.) Mosvækster. **-hnúskur** [-hvus·goϱ] m. Mostot. **-hrúga** [-hϱu:(q)a] f. Mosdynge. **-jafni** [-jab·nɪ] m. (bot.) Dværg-Ulvefod (selaginella selaginoides). **-jörð** [-jör·ð] f. mosgroet Jord, Jordbund, hvor Mosarter trives godt. **-kráka** [-krau:ga, -krau:ka] f. (ASkaft.) = **hreindýramosi.** **-lag** [-la:q] n. Moslag. **-lyng** [-liŋ·k] n. (bot.) mosagtig Rosmarinlyng (cassiope hypnoides, Don.). **-litaður** [-lɪ:daðoϱ, -lɪ:t-] a. brun (farvet ved Hjælp af Mos). **-litun** [-lɪ:døn, -lɪ:tøn] f. Farvning med Mos. 1. **-litur** [-lɪ:doϱ, -lɪ:toϱ] m. Mosfarve, brun Farve. 2. **-litur** [-lɪ:doϱ, -lɪ:toϱ] a. mosfarvet: (om Rypen) *að þú klæðist ... mórendri heklu og mosalitri* (GFrÓl. 146).

mósalli [moᵘ:sadlɪ] m. Törvestrøelse.

mosa maður [mo:sama:ðoϱ] m. Mand, der vogter Faar, mens de sorteres, jfr. *mosi* 2. b. **-mýri** [-mi:rɪ] f. Mosmyr, sumpet Terræn, rigt paa Mosvækster. **-rubb** [-rʏp·] n. daarligt, mosblandet Hø. **-rusl** [-rʏs·ʎ] n. Mospartikler (som Urenlighed i Uld, Hø osv.). **-steinbrjótur** [-sdɛin·brjoᵘdoϱ, -brjoᵘtoϱ, -sdɛim·-] m. (bot.) Mos-Stenbræk (saxifraga hypnoides). **-tegund** [-tɛ:qønt] f. Mosart. **-teygingur** [-tɛi:jiŋgoϱ] m. Mosstrimmel: *Norðan í eynni er gróðurinn miklu minni, helzt m. í bröttum skriðum* (ÞTh. Ferð. III. 105). **-teygjur** [-tɛi:joϱ] fpl. langstrakt, sammenhængende Mosstrækning. **-torfa** [-tor·va] f. mosbevokset Strækning. **-vaxa** [-vaχ·sa] vi. vokse til med Mos: *mýrin mosavex* (LFR. II. 34); — pp. *-vaxinn*, mosgroet: *verða (ekki) m. e-s staðar*, (ikke) gro fast, (ikke) opholde sig meget længe et Steds. **-vetlingur** [-vɛhdliŋgoϱ] m. Vante, fuld med (islandsk) Mos: *Hún* [illegible] (JTrHeð. IV. 64); — som Betegnelse for n-t meget let: *vippaði honum eins og mosavetlingi fram á varpann* (JTrSm. I. 82). **-þemba** [-þɛm·ba] f. mosgroet Strækning, Mosstrækning. **-þýfi** [-þi:vɪ] n. coll. Mostuer. **-þjótta** [-þjoᵘhda] f. Mosstrækning paa tör Jordbund (Skaft.). **-þúfa** [-þu:va] f. Mostue.

Móses [moᵘ:sɛs] m. npr. Moses, Mose.

Mosfells heiði [mo:sfɛls(h)ɛi:ðɪ, mos·-] f. npr. Fjældhede paa Sydlandet. **-sveit** [-l-svɛi:t] f. npr. Egn i Nærheden af Rvk.

mosi (-a, -ar) [mo:sɪ] m. **1.** Mos. — **2.** pl. *mosar:* **a.** *(mosategundir)* Mosarter. — **b.** *(mosaþemba)* mosbegroet Strækning: *það er ekki gott að standa á mosunum núna* (om Vogtning af Faar, mens de sorteres efter Afsogningen i Bjærgene). — **c.** spec. = *litunarmosi.* — **3.** npr. = *Mori.*

Mósi (-a, -ar) [moᵘ:sɪ] m. npr. Navn paa en Hest, der er *mósóttur* el. *móálóttur.*

mosk [mos·k] n. **1.** *(mosarusl)* Mostrevler i Hø eller islandsk Mos *(fjallagrös)*; Affald, jfr. *musk.* — **2.** Støv: *(fjalarstúfinum) skellir leikmaðurinn upp yfir alla í húsinu, svo þar verður af svo mikið m. og dusk, að sumir núa augun, en óstyrkvir fara að ýla* (ÓDavVik. 135).

móska (-u, -ur) [moᵘs·ga] f. **1.** *(rökkur)* Tusmørke: *litlaus m. úti situr* (StStAndv. III. 112). — **2.** *(sefja, blika)* mørk Sky: *þá er honum illa við móskuna í norðaustrinu* (Eimr. XII. 121).

móskaður [moᵘs·gaðoϱ] a. bedækket med en mørk Sky: *Móskuð sólin ... rann í kólgubakkans ólgu úr* (StStAndv. III. 157).

mó skeggjaður [illegible] a. [illegible] **-skellóttur** [-sɟɛdl-oᵘhdoϱ] a. med store, brunlige Pletter, fregnet: *unglegt en móskellótt andlitið* (EKvYhl. 146). **-skeri (-a, -ar)** [-sɟɛ·rɪ] m. Törvespade. **-skjóna** [-sɟoᵘ·na] f. npr. Navn paa en Hoppe, der er *móskjótt.* **-skjóni** [-sɟoᵘ·nɪ] m. npr. Navn paa en Hest (Hingst), der er *móskjóttur.* **-skjóttur** [-sɟoᵘhdoϱ] a. lysebrun med hvide Skjolde: *m. hestur.*

Moskóvíti (-a, -ar) [mos·goᵘvi·dɪ, -vi·tɪ] m. Moskovit.

moskur (-urs) [mos·goϱ] n. Støv (jfr. *mosk): dreifin verður að moskri* [illegible]

móskurður [moᵘ:sgʏrðoϱ] m. Törveskær.

moskus [mos·gøs] n. Moskus. **-dýr** [-di:r] n. Moskusdyr. **-naut** [-nöy:t] n., **-uxi** [-ʏχ·sɪ] m. Moskusokse.

°**mósmeygur** [moᵘ:smɛi·qoϱ] a. som smutter gennem Moen: *(um keldusvín) m., ófeigur* (JÁGát. 83).

mosóttur [mo:soᵘhdoϱ] a. mosrig, bedækket med Mos.

mósóttur [moᵘ:soᵘhdoϱ] a. graabrun af Farve (om Heste).

móspræklóttur [moᵘ:sbraihgloᵘhdoϱ] a. (om Faar) brunspraglet, hvid med brune Pletter (Vf.).

mósta (-u) [moᵘs·da] f. Støv: *það er mikil m. í heyinu* (Breiðd.).

mó stál [moᵘ:sdau·l] n. Side el. Væg i en Törvegrav. **-strútóttur** [-sdru·doᵘhdoϱ, -sdru·t-] a. lysebrun med hvid Krave, el. omvendt (om Hunde).

mosun (-ar) [mo:søn] f. Farvning med Mos.

mósvartur [moᵘ:svaϱdoϱ] a. mørkebrun: *hestar úr austurálfu ... með hvítum og mósvörtum röndum yfir þveran kropp* (EiÓlLf. 26).

1. **mót (-s, pl. ds.)** [moᵘ:t] n.

A. I. [illegible] aftale et Møde, sætte hinanden Stævne. — **II. 1. a.** *(samskeyti)* Sammenföjning: *jeg get engin m. sjeð á hringnum*, jeg kan ingen Sammenföjning se paa Ringen. — **b.** i Sms.: *mánaðam., áram., aldam., liðam.* osv. — **2.** Grænseparti, Lag (Serie) imellem to paa hinanden følgende Basaltlag; Grænselinje (ÞThFerð. I. 22).

B. som præp. og adv. **I.** gen. *móts* som adv. **1.** imod, i Møde: *fara (ganga* osv.) *til móts við e-n*, gaa en i Møde; †*vera til móts*, være Modkæmper el. Modpart. — **2.** *eiga e-ð (til) móts við e-n*, [1]) eje n-t i Fællesskab med en anden (is. om en Gaard, hvor hver Ejer har sin bestemte Del af Jorden); [2]) (jfr. 3. a.) *þeim, er land á til móts við hann*, enhver, hvis Land grænser op til hans Jorder (Stj. '82, A. 54). — **3.** *(á) móts við:* **a.** *(gegnt)* overfor: *hinu megin árinnar, á móts við Bakka*, paa den anden Side af Floden, overfor Bakki. — **b.** *(álíka)* omtrent, svarende til: *dýrið var (á) móts við naut að stærð*, Dyret var omtrent af en Okses Störrelse. — **c.** i Sammenligning med: *þetta er ekkert á móts við hitt.* — **II.** acc. *mót* og dat. *móti (á mót(i), í mót(i)):* **1. a.** mod, imod, i Retning henimod: *fara (á) móti e-m*, tage en i Møde, gaa en i Møde; *fara á móti óvinunum*, gaa imod Fjenden; *gera veislu móti e-m*, holde et Selskab til at modtage en, til Ære for en; *snúa (á, í) móti e-u (e-m)*, vende mod n-t (en); *á móti*

vestri [illegible] *í vestur*, mod Vest: *gluggarnir snúa á móti vestri*. [illegible] *móti sól(u)*, mod Solen; *líta móti e-u*, se henimod n-t. — **b.** abs. [illegible] *móti vindi*, imod Vinden: *beint var á móti að fara* (GKonÆf. 135). — **c.** *móti brekku*, op imod, op ad Bakke; ***upp í móti***, op ad Bakke; ***niður í móti***, ned ad Bakke. — **2. a.** lige overfor: *húsið stóð beint á móti kirkjunni*, Huset stod lige overfor Kirken. — **b.** om Fællesskab: *vera á móti e-m* (i Spil osv.) = *vera saman*, have en til Makker el. Medkæmper: ***við fórum að spila vist, jeg var á móti Sigríði***, vi begyndte at spille Whist, jeg havde S. til Makker (denne Bet. har *móti* faaet ved, at i Spil sidder Makkerne gærne lige overfor hinanden); *Tvísöngvana sungu þeir móti* (sammen med) *Ragnari V. B. og I. I.* (Logr. '15, 171); *skórinn á móti*, den tilsvarende Sko, Magen (til den anden Sko); ***sýnir henni gullskóinn . . . og sér, að hún hefir innan á móti honum*** (JÁÞj. II. 310). *eiga e-ð á móti e-m*, eje n-t i Fællesskab med en; *hann á jörðina á móti móður sinni*, han ejer Gaarden i Fællesskab med sin Moder; ***hann á hálfa jörðina á móti móður sinni***, han ejer den ene Halvdel af Gaarden, hans Moder den anden; ***viltu helminginn á móti mjer?*** vil du have den ene Halvdel sammen med mig (ɔ: naar jeg tager den anden)? — **III. 1. a.** *á móti* (og *í móti*) *(= í staðinn)*, til Gengæld: ***hann ljet gullvopn, en fjekk eirvopn í m.***, han afstod en Guldrustning, men fik en af Kobber i Stedet; ***á móti (í móti) þeim útgjaldalið kemur önnur upphæð***, som Balance mod den Udgiftspost kommer saa en anden Sum; ***hann kvað vísu á móti***, han svarede (paa Epigrammet) med et andet Epigram; ***jeg skal gera það móti því, að þú ...***, jeg skal göre det, hvis du til Gengæld vil ...; ***hann ljet af hendi ... móti því að fá*** (mod at faa); ***e-ð vegur upp á móti e-u***, n-t vejer op imod n-t. — **b.** ***aftur á móti***, derimod, til Gengæld. — **c.** ***(í samanburði við)*** i Sammenligning med: ***Varð henni lítið um þennan barnburð móti því sem vant var*** (BrJNat. 97). — **2.** imod, i Modsætning til, paa tværs af: ***hann gerði það á móti vilja mínum*** (imod min Vilje); ***vera á móti (andstæður) e-u***, være imod n-t; ***það er á móti (= gagnstætt), því sem umtalað var***, det er imod Aftale; ***e-m er e-ð (á) móti skapi***, n-t er en imod; ***gera e-ð á móti e-m***, göre n-t imod en; ***leggjast á móti e-u***, sætte sig imod n-t; ***mæla (á, í) móti e-u***, tale imod n-t, göre Indsigelse, protestere imod n-t; ***þræta (á) móti***, benægte; ***láta e-ð á móti sjer***, ikke give efter for sin Lyst m. H. t. n-t; ***þvert á móti***, tværtimod. — **3.** om Tiden: ***(undir)*** henimod: ***á móti morgni***, henimod Morgen; ***m. jólum***, henimod Jul; ***hver hríð er hörðust m. því hún endar*** (Málshb. 162), hver Storm er haardest, lige för den hører op.

2. **mót (-s,** pl. ds.) [mou:t] n. **I. 1. a.** Præg, Stempel: ***m. á mynt***, Møntens Stempel, Møntstempel. — **b.** ***(stimpill, sem mynt er mótuð með)*** Møntstempel. — **c.** Form, Støbeform: ***hella bræddu blýi í mótið***, hælde smæltet Bly i Støbeformen; ***úr einu og sama móti***, af een Støbning; ***steypa alla í sama mótinu*** (el. ***mótið***), danne alle paa samme Maade, göre alle ens. — **d.** Kliché: ***m. að mynd***. — **II.** overf. **1.** ***(merki)*** Mærke, Tegn: ***þess sjer m.***, man kan se Mærker deraf; ***þú mátt sjá m. á því***, du vil let kunne se Tegn derpaa; ***jeg sá m. á því***, jeg saa Spor deraf; (Ordspr.) ***margt er m. á manni glöggum*** (GJ.), en skarpsynet Mand lægger Mærke til mange Ting. — **2. a.** ***(svipur)*** Præg, jfr. ***ættarmót***, Slægtspræg. — **b.** Skikkelse; Lighed: ***Gufan færist saman og verður að ferlíki einu, sem Bjarna virtist hafa m. bæði af manni og tóu*** (ÓDavÞj. 61—62); ***mannsm.***, Mands Skikkelse, Præget af en rigtig Mand: ***það er ekkert mannsm. að honum***, han er ingen rigtig Mand at se til. — **III.** ***(háttur)*** Maade: ***með undarlegu móti***, paa en forunderlig Maade; ***með öllu móti***, paa alle Maader; ***biðja með öllu móti***, bede indstændig; ***með engu móti***, paa ingen Maade; ***með meira móti***, i en större Grad, forholdsvis betydelig; ***með minna móti***, i en mindre Grad, noget mindre, forholdsvis ringe: ***heyskapur var þar með minna móti***, Høhosten var der noget under Middelhøst; ***með því móti***, paa den Maade; ***með því móti, að ...***, paa den Betingelse, at ...; ***hún er með því móti*** (eufem.), hun er i Omstændigheder; ***sitt með hverju mótinu***, hver paa sin Vis (el. Maade); ***með þróttlegra móti*** (ÞGjD. 68); ***með kjarkminsta móti*** (ibid. 69).

móta (a) [mou:da, mou:ta] vt. **I.** danne i en Form: **1. a.** præge; mønte, udmønte: ***m. peninga***. — **b.** ***(stimpla)*** stemple: ***m. pappír***. — **2.** ***(steypa)*** støbe: ***m. tigl***, stryge Mursten. — **3.** ***(gera mynd eftir fyrirmynd)*** modellere; ***m. e-ð í vaxi***, trykke n-t af i Voks. — **II.** overf. **1.** ***(mynda)*** danne, forme. — **2.** sætte Spor, fremhæve, lade se; — impers.: ***mótar fyrir e-u***, der ses Spor af n-t, n-t træder frem: ***og mótaði fyrir vöðvum á fótum og handleggjum*** (JThMk. 279).

mótak [mou:ta·k] n. Törvejord, Törveskær: ***eiga m. e-s staðar***, have Ret til Törveskær et Steds.

mótan (-ar, -ir) [mou:dan, mou:tan] f. = **mótun.**

mótari (-a, -ar) [mou:dari, mou:tari] m. Modellerer.

mótasmiður [mou:dasmɪ:ðøɣ, mou:ta-] m. Formskærer.

mót bára [mou:tbau·ra] f. Indvending. **†-bárlegur** [-baurlɛ·qøɣ] a. = ***andstæður: m. e-m***, imod en. **-býlismaður** [-bilɪsma:ðøɣ] m. Mand, som bor paa en Gaard sammen med en anden, Gaardfælle. **-byr** [-bɪ·r] m. Modbør. **-blástur** [-blausdøɣ] m. **1.** ***(mótspyrna)*** Modstand, Modagitation. — **2.** ***(mótvindur)*** Modvind. — **3.** ***(mótlæti)*** Modgang. **-blástursbrjef** [-blausdøɣsbrjɛ:v] n. Protestskrivelse: ***var lesið mótblástursbréf á móti honum*** (ÞTh. Lfr. I. 107). **-burður** [-bʏrðøɣ] m. Indvending, Indsigelse. **-bær** [-bai·r] a. som gaar imod, ugunstig: ***dauðinn er kær, sé lukkan m.*** (Málshb. 60), Døden er kær, naar Lykken er imod. **-dráttur** [mou:drauhdøɣ] m. Modstand. **-drægur** [-drai·qøɣ] a. ugunstig; besværlig: ***hið mótdræga***, Modgang; *vera e-m* [illegible] *(í e-u máli)*, være ens Modstander i en Sag. **-drög** [illegible] npl. Oldar, tropisk Øvejr paa Søen: [illegible] (JÓlInd. 251).

mó tekja [illegible] **-tekt** [illegible] = **mótak.**

mót fall [mou:tfadl] n. **1.** ***(mótþrói)*** Modstand. — **2.** ***(uppreisn)*** Oprør (LFR. XIV. 296). **-falla** [-fadla] vt. med dat. sætte sig op imod en (Esp. III. 108). **-fallinn** [-fadlɪn] a.: ***m. e-u***, ugunstig stemt imod n-t, som sætter sig imod n-t; ***fyrirfram m. e-u***, forud indtaget imod n-t, præjudiceret. **-fella** [-fɛdla] vt. afsky: ***Þú mótfellir mig sem kettan kirkju***, du afskyr mig som Trolden en Kirke (Sch.). **-felli (-is)** [-fɛdlɪ] n. = **mótferli.** **-ferð** [-fɛrð] f. Møden, Kommen i Møde. **-ferli (-is)** [-fɛrdlɪ] n. Modgang.

mótfjöl [mou:tfjö·l] f. Formbræt.

mót flokkur [mou:tflohgøɣ] m. Modparti. 1. **-ganga** [-gauŋga] f. Gaaen i Møde. 2. **-ganga** [-gauŋga] vt. med dat.: ***m. e-u***, benægte n-t (Alþb. 1686, Nr. 2). **-gangur** [-gauŋgøɣ] m. Modgang. **-gengur** [-ɟeiŋgøɣ] a.: ***m. e-u***, fjendtlig sindet mod n-t (mods. ***hliðhollur***). **-gerð** [-ɟɛrð] f. Fornærmelse, Forsyndelse, Fortrædigelse: ***e-m er m. í e-u***, n-t er en imod. **-gerða(r)maður** [-ɟɛrða(r)ma:ðøɣ] m. Fornærmer, Forurettter. **-gerðasamur** [-ɟɛrðasa:møɣ] a. tilböjelig til at fortrædige, fornærmende. **-girna** [-ɟɪ(r)dna] vt. med dat. (egl. have en modsat Begærlighed), stride imod: ***Andinn og holdið mótgirnir hvort öðru*** (Sch.). **-gjarn** [-ɟa(r)dn] a. opsætsig imod. **-hald** [-(h)alt] n. Antipati.

móthamar [mou:t(h)a·maɣ] m. Præghammer (JsJs.).

mót hverfast [mou:tχwɛrvast, -kvɛrvast] vrefl.: ***m. e-n***, vende sig imod en. **-hverfur** [-χwɛrvøɣ, -kvɛrvøɣ] a.: ***m. e-u***: **1.** modvendt, stridende imod: ***þetta er móthverft því, sem umtalað var.*** — **2.** ***(mótfallinn)*** modvirkende, fjendtlig, ugunstig stemt mod n-t: ***m. einveldisstjórn*** (Frankl. 36).

móti [mou:dɪ, mou:tɪ] præp. og adv. se **mót.** **-kast** [-kas·t] n. Indvending, Indsigelse; Bebrejdelse = ***mótkast.***

mótingi (-ja, -jar) [mou:dɪɲɟɪ, mou:t-] m. (Vf.) = **nóti.**

mótkassi [mou:tkas·ɪ] m. Formkasse: ***m.*** [illegible]

mót kast [mou:tkast] n. **†1.** ***(mótlæti)*** Indvending, Modsigelse. — **2.** ***mótblástur*** **3.** **†-kasta (a)** [-kasda] vt. med dat. indvende, modsige. **-kristilegur** [-krɪsdilɛ·qøɣ] a. modkristelig.

mót laus [mou:dløys, mou:t-] a. **1.** formløs: ***hjer*** [illegible] ***ísinn sje með öllu m.*** — **2.** ***(án samskeyta)*** uden Sammenføjning: ***m. hringar.***

mót leikandi [mou:tleiɡandɪ, -leik-] m. Modspiller (Upp. II. 1). **-líka** [mou:dli·ga, -li·ka] a. indecl. (BreiðdJ.). **-líkur** [mou:dli·qøɣ, -t-li·køɣ] a. ***(ámóta)*** lignende.

mótlist [mou:dlɪst, mou:t-] f. Skulptur, Billedhuggerkunst: ***þá eru ótaldar myndlistirnar, hvers konar dráttlist, málaralist og m.*** (GFHh. 352).

mót lætast [mou:dlai·dast, mou:tlai·t-] vrefl. klage: ***m. yfir e-u.*** **-læti (-is)** [-lai·dɪ, -lai·tɪ] n. **1.** = ***mótlæting.*** — **2.** Overvindelse: ***mjer er ekkert m. í því***, det koster mig ingen Overvindelse. **-læting (-ar, -ar)** [-lai·dɪŋk, -lai·tɪŋk] f. Modgang, Lidelse. **-léttur** [-ljɛhdøɣ] a. **1.** ***(ráðnsamur)*** ulykkelig. — **2.** ***(móðgaður)*** fornærmet: ***þegar konan varð þess vör, að sögumaður var heldur kymilegur ... varð hún mótlétt*** (JÁÞj. I. 314).

mótmynd [mou:dmɪnt, mou:t-] f. Afpræg.

mót mæla [mou:dmai·la, mou:t-] vt. med dat. göre (nedlægge) Indsigelse imod, protestere imod. **-mælalaus** [-mailalöy:s] a. uden Indsigelse; — n. ***-laust*** som adv. **-mælandi (-a, -endur)** [-mai·landɪ, -ɛndøɣ] m. **a.** Person, som gör Indsigelse, protesterer imod n-t; Modsiger; ***(andstæðingur)*** Modstander. — **b.** spec. (i kirkelig Henseende) Protestant (mods. ***kaþólskur***). **-mælendatrú** [-mai·lɛndatru:] f. Protestantisme; ***vera mótmælendatrúar***, være Protestant. **-mæli** [-mai·lɪ] npl. Indvending, Indsigelse, Protest. **-möglun** [-möɣløn] f. Knurren imod, Modsigelse, Indsigelse.

?mótor (-s, -ar) [mou:doɣ, mou:toɣ] m. **1.** Motor. — **2.** ***(mótorbátur)*** Motorbaad. **?-bátur** [-r-bau:doɣ, -bau:tøɣ] m. = **vjelbátur.**

mótorf [mou:torf] n. Tørv.

mótpappi [mou:tpahbɪ] m. (Bogb.) Standsepap.

?mót partur [mou:tpa(r)døɣ] m. Modpart. **-ráð** [mou:drau·ð, mou:t-] n. Raad eller Plan imod noget.

motraður [mo:draðøɣ, mo:traðøɣ] a. smykket med ***motur***.

mót rás [mou:drau·s, mou:t-] f. Modströmning. **-ris** [-rɪ·s] n. Modstand.

mótrunta [mou:trʏnda, -trʏnta] f. egl. Øg, der bruges til at slæbe Törv paa; overf. om en daarlig Ridehest.

mótsagnarlögmál [mou:tsagnarlöɣ·mau·l] n. (log.) Kontradiktionsprincip (ÁBlRök. § 7).

° **mótsandur** [mou:tsandøɣ] m. Formsand (JsJs.).

mótsetning [mou:tsɛhdnɪŋk] f. Modsætning: [illegible] Modsætning til n-t.

mótsleif [mou:tslei·v] f. Formske.

mót snúinn [mou:tsnu·ɪn] a. fjendtlig sindet: (Ordspr.) [illegible] tvo er to fjendligt sindede. **-spyrna** [-sbɪ(r)dna] f. Modstand, Opposition: ***sýna*** [illegible] ***mótspyrnu***, göre Modstand mod en. **-staða** [-sda·ða] f. Modstand. **-staðlegur** [-sdaðlɛ·qøɣ] a. **1.** stridende imod: [illegible] **2.** [illegible] Genvordigheder, Lidelser, Modgang. **-stand** (pl. **-stönd)** [-sdant, -sdönt] n. Ulykke, Modgang: [illegible] **-standa** [illegible] vt. med dat. [illegible] **-stefna** [illegible] f. Møde.

mót steinn [illegible] m. Formsten (JsJs.). **-stimpill** [-sdɪmbɪdl] m. Prægestempel.

mótstyrmi (-is) [illegible] n. (ÁSkaft.) = **andviðri.**

mótstofa [mou:tsdo·va] f. Mont(en).

mót stæðilegur [illegible] a. modstaaelig. **-stæðingur (-s, -ar)** [illegible] m. Modstander. **-stæður** [-stai·ðøɣ] a. **1.** modsat, i Opposition med, ugunstig mod, fjendtlig mod. — **2.** (bot.) = ***gagnstæður.***

mótstöðu afl [mo·:tsdoðeab·λ] n. Modstandskraft. **-flokkur** [-flohcoq] m. Modparti. **-kraftur** [-kraf·doq] m. Modstandskraft. **-laust** [-löys·t] adv. uden Modstand. **-maður** [-ma:ðoq] m. Modstander. **-mikill** [-mı·ķıdλ, -mı:ķ-] a. som gör stærk Modstand.

mótsvar [moᵘ:tsva·r] n. Gensvar.

mótsvið [mo·s·vıð] adv. = *móts við*, se **mót.**

mótsögn [mo·:tsöɣn] f. **1.** Indvending, Fremsættelse af en modsat Mening: *hann ljet mótsagnir og mótmæli alveg hafa engin áhrif á sig* (MelÁgr. 36). — **2.** *(ósamræmi)* Modsigelse, Modstrid: *ritið er fullt af mótsögnum*, Skriftet vrimler af Modsigelser; *vera í beinni m. við e-ð*, staa i Modstrid med **n-t.**

mótt [mo·ht] an. se **móður.**

motta (-u, -ur) [mohda] f. Maatte.

mottabragð [mohdabraq·ð, -brag·þ] n. muggen Smag.

mottaður [mohdaðoq] a. muggen.

mót tak [mo·:ta·k, mo·hta·k] n. **1.** *(viðnám, mótstaða)* Modstand. — **2.** (jfr. *gagntak)* den Rem, hvorved Gjorden (fra den modsatte Side) paa en isl. Kløvsadel (el. en Sadel) spændes fast om Hestens Bug. — **3.** *(erfiðleiki)* Vanskelighed (BH.). — **4.** *(mótvindur)* Modvind (BH.). 1. **-taka** [moᵘ:ta·ga, -ta·ka] f. **1.** Modtagelse: *móttakan var hin ástúðlegasta.* — **2.** *(viðnám)* Modstand: *var snorp móttaka af þeirra hálfu*, de gjorde kraftig Modstand. 2. **-taka** [-ta·ga, -ta·ka] vt. modtage; is. pp. n. *-tekið*, modtaget. **-takandi (-a, -endur)** [-ta·gandı, -ta·k-] m. Modtager.

mottalykt [mohdalıχ·t] f. muggen Lugt.

mótteflandi (-a, -endur) [moᵘ:teblandı] m. Modspiller (i Skak).

motti (-a, -ar) [mohdı] m. **1.** *(fúkki)* Muggenhed. — **2.** (Þingvallasveit, Sch.) = *mosk.*

mottu biti [mohdøbı:dı, -bı:tı] m. (Af.) = *rjólbiti*, Tobaksrulle, jfr. *tóbaksmotta*. **-riðari (-a, -ar)** [-ri:ðarı] m. Maattebinder.

mót tæki(leg)leiki [moᵘ:taiɟı(lɛq)lɛi:ɟı, -taiķı(lɛq)lɛi:ķı] m. Modtagelighed. **-tækilegur** [-taiɟılɛ:qoq, -taiķı-] a. modtagelig. **-tækisgáfa** [-taiɟısgau:va, -taiķıs-] f. Modtagelsesævne, Kapacitet.

móttöku bók [moᵘ:tögoboᵘ:k, -töko-] f. Protokol, hvori udgaaende anbefalede Postpakker indføres paa Posthusene. **-eðli** [-ɛð·lı] n. Modtagelighed. **-kvittun** [-kvıhdon] f. Modtagelsesbevis. **-maður** [-ma:ðoq] m. Modtager. **-rúm** [-ru:m] n. Gemmested. **-staður** [-sda:ðoq] m. Modtagelsessted. **-vjel** [-vjɛ:l] f. Modtagerapparat (Morg. '18, 219, S. 2).

mótun (-ar, -anir) [moᵘ:don, moᵘ:ton] f. det at danne n-t i en Form, Udformning, Formen, Prægning: **1. a.** *(peningasláttа)* Montning, Udmontning. — **b.** *(stimplun)* Stempling (af et Papir). — **2.** *(steyping)* Stoben, Støbning: *m. tígulsteina*, Teglstrygning. — **3.** Modellering: *mótunin á myndinni hefur mishepnast.*

mótunarlist [moᵘ:donarlıs·t, moᵘ:t-] f. Plastik.

motur (-urs og **-rar**, pl. **-rar)** [mo:doq, mo:toq] m. kvindelig Hovedbedækning; — i Nutiden bruges dette Klædningsstykke ikke; Ordet forekommer i Digtersprog i Omskrivninger for Kvinder: *motrar-hlið, moturs-freyja* osv.

mót viðri (-is, pl. ds.) [moᵘ:dvıðrı, moᵘ:t-] n., **-vindur** [-vındoq] m. Modvind. **-vog** [-vo·q] f. Modvægt. **-vægi (-is)** [-vai·jı] n. Modvægt. **-völlur** [-vödloq] m. Mødeplads, Plæne hvor et Møde holdes. **-þróafullur** [moᵘ:tþroᵘafYd·loq] a. genstridig. **-þróalaus** [-þroᵘalöy:s] a. ikke genstridig, uden Trods. **-þróan** [-þroᵘ·an] f. = **mótþrói. -þróanlegur** [-þroᵘanlɛ:qoq] a. modvillig, genstridig, trodsig. **-þróasamur** [-þroᵘasa:moq] a. (af Naturen el. hyppigt) modvillig, genstridig, trodsig. **-þrói (-a)** [-þroᵘ·ı] m. **1.** Genstridighed, Trods: *sýna mótþróa*, være genstridig, trodse. — **2.** *(þráviðri)* stadig, vedblivende Modvind (BHAt. 204). **-þróunarsamur** [-þroᵘonaqsa:moq] a. = **mótþróasamur.** †1. **-þægja (-u)** [-þai·ja] f.: *gera e-m e-ð til mótþægju*, göre n-t imod ens Vilje el. som vækker ens Uvilje (jfr. Esp. III. 35). 2. **-þægja** [-þai·ja] vt. med dat.: *(vera á móti e-m)* være imod en; *(styggja e-n)* fornærme en.

móvjel [moᵘ:vjɛ·l] f. Törvemaskine.

1. **mudda (-u, -ur)** [mYd:a] f. Skjul, Löndom: *hafði í muddu hjarta mannligt* (GKonÆf. 165); — is. i pl.: *í muddum*, i Skjul, i Löndom, i Hemmelighed: *fær hun honum hálfan hest til að ríða í á muddum, beygir einginn sæi* (JÁÞj. II. 523).

2. **mudda (a)** [mYd:a] vi. og vt.: *m. úr*, pille ud af Hoaffald el. daarligt Hø hvad der er spiseligt og æde det (om Kreaturer) (ASkaft.); *m. e-ð upp*, æde n-t op, saa at der ikke bliver n-t tilbage (ASkaft., Sl.).

muðl [mYð·l] n. Gumlen.

muðla (a) [mYð·la] vt. **1.** *(maula)* gumle, tygge: *hvað ertu að m.?* — **2.** mumle: *m. e-ð fyrir munni sjer*, mumle i Skægget.

muðlan (-ar) [mYð·lan] f. *(maul)* Gumlen; *(nöldur)* Mumlen, Knurren.

muðlingur (-s, -ar) [mYð·liŋgoq, -iŋs] m. umodent Bær: *hann vonaði að garðurinn mundi bera vínber, en hann bar muðlinga* (Bibl.'12, Jes. 5, 2.).

muður [mY:ðoq] m. = **munnur** II. 1.

?**múffa (-u, -ur)** [muf:a] f. Muffe.

múga maður [mu:(q)ama:ðoq] m. = *almúgamaður*, Almuemand, Menigmand (Vid. II. 14). **-menni** [-mɛn:ı] n. coll. = **múgmenni. -sláttur** [-slauhdoq] m. Slaaen af Græs, saaledes at det ligger i Skaarer: *mikinn hafði múgaslátt* (ÓDavÞul. 356, jfr. StÓl. '23, 169).

1. **mugga (-u)** [mYg:a] f. **1. a.** *(dimmviðri, þoka)* morkt Vejr med Taage. — **b.** fugtigt Vejr med sagte Snefald (Nl., Vf.): *Jafnt og hægan mokar mjöll | muggan dægurlanga* (StStAndv. I. 83).

2. **mugga (a)** [mYg:a] v. impers.: *það muggar niður*, Sneen falder tæt og sagte ned: *loftið var drungalegt og nú byrjað að m. niður í logni* (ValDagr. 56).

muggu kafald [mYg:øka:valt] n. tykt og sagte Snefald. **-legur** [-lɛ·qoq] a. (om Vejret) mørk, taaget, fugtig. **-veður** [-vɛ:ðoq] n. morkt, taaget Vejr.

múgi (-a, -ar) [mui:jı, mu:(q)a(q)] m. **1.** *(hrúga)* Hob, Dynge. — **2.** *(heystakkur yfir mannhæð)* stor Hostak (over Mandshöjde) (Fljótsdal, Sch.). — **3. a.** *(heymúgi)* Stræng: *raka í m.* (Sch.). — **b.** Skaare: *grasið liggur í múgum.* — **4.** = *múgur:* **a.** *(fjöldi)* Mængde. — **b.** *(múgur, skríll)* Pøbel.

múg menni (-is) [mu:(q)mɛn·ı] n. coll. Pøbel. **-mennisríki** [-mɛnısri:ɟı, -ri:ķı] n. = **múgsvald. -morðingi** [-morðiŋɟı] m. Massemorder. **-sál** [muχ·sau·l] f. Massesjæl (ÞErl.).

múgsvald [muχ·svalt] n. Pøbelherredömme, Oklokrati.

múgur (-s, -ar) [mu:(q)oq] m. **1.** *(fjöldi, hópur)* Mængde, Hob. — **2.** *(múgi, skríll)* Pobel (GFrSex 190). — **3.** *(múgi* 3. b.) Skaare.

múka (a) [mu:ga, mu:ka] vi. i Alkort faa 5 Slag i Træk för Modstanderne har faaet nogen.

múka hetta [mu:gahɛhda, mu:ka-] f. = **munkahetta. -villa** [-vıd·la] f. *(munkavilla)*: *Það er nokkuð meingað múkavillu, — jeg má ekki rómfrúnum dilla* (ÓDavVik. 303).

?**múkk** [muhk] n. (veter.) Muk (hos Heste).

múkur (-s, -ar) [mu:goq, mu:koq, muχ·s] m. †**1.** = *munkur:* (Ordspr.) *m. er með meyjum ótrúr*, tro ikke en Munk blandt Møer; *múkurinn er varla matlauna verður* (GJ.), Munken er næppe Maden værd. — **2.** som Vinding: **a.** i Alkort: de fem förste Stik för Modstanderne faar noget: *gera e-n múk* = *múka;* (Talem.) *það varð dauft eftir múkinn* el. *oft er dauft eftir múkinn* (GJ.), (om en Slaphed, der følger paa en Anstrængelse, en Fest el. lign.) ofte er der Dans; — da Alkortregningen i Reglen paa Landet føres ved Kridtstreger, har man Udtrykket: *jeg veit ekki, hvort jeg á að kríta neina múka um það*, jeg ved ikke, om jeg skal fortælle noget om det. — **b.** *stutti m.*, Vinding i Triktrak naar man faar 5 Brikker paa hver af de 3 sidste Felter; *langi m.*, naar man faar 3 paa hver af de 5 sidste Felter (ÓDavSk. 313).

mul [mY·l] n. Stov, n-t knust.

múla (a) [mu:la] vt. = *mýla: múluð með nýrri færishönk* (EiÓlLf.5).

múlabjálfi [mu:labjaul·vı] m. Mulæselskind.

Múlasýsla [mu:lasis·la] f. npr. Syssel paa Østlandet *(Norður-* el. *Suður-Múlasýsla);* ogs. i pl. *-sýslur* om bægge disse Sysler.

múl asna [mu:lasna] f. Mulæselinde. **-asni** [-asnı] m. Mulæsel; ogs. som Skældsord. **-beisli** [mul·bɛislı] n. **a.** = *múll* 1. a. — **b.** Ridegrime, Hovedtöj med (dobbelt) Læderrem, der gaar midt over Hestens Hoved. †**-benda** [-bɛnda] vt., **-binda** [-bında] vt. **1.** *(mýla)* mulbinde, lægge Grime (Mundkurv) paa; (Talem.) *hann þagði eins og múlbundinn hundur.* — **2.** *(stinga upp í e-n)* stoppe Munden paa en.

muldi [mYl·dı] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **mylja.**

muldra (a) [mYl·dra] vi. og vt. mumle, brumme: *m. fyrir munni sjer, m. í skeggið, í barm sjer.*

°**mulhella** [mY:λ(h)ɛdla] f. Rivesten, Rivekugle (JsJs.).

múli (-a, -ar) [mu:lı] m. **1.** *(snoppa)* Snude, Mule: (Ordspr.) *þar hæfir spónn múla, en skel kjafti* (Málshb. 394), jfr. det passer som Fod i Hose. — **2.** langagtig, höj og stejl Bakke, der springer frem fra et höjere Bjærg el. Bjærgkæde.

mulið [mY:lıð] sup. af **mylja.**

1. **múll (-s, -ar)** [mud·λ] m. **a.** Mulebaand, Grime: *m. við hest*, Mulebaand til en Hest. — **b.** (dobbelt) Læderrem, der gaar midt over Hestens Hoved. — **c.** overf.: *leggja múl á e-n*, sætte en Mundkurv paa en.

2. **múll (-s, -ar)** [mud·λ] m. *(múlasni; múldýr)* Mulæsel; Muldyr.

mulla (-u, -ur) [mYd·la] f. **1.** *(vont veður)* daarligt Vejr (Vf.). — **2. a.** *(þjett logndrífa)* tæt Snefald i stille Vejr (Af.). — **b.** (Af.) = *lausamjöll.*

mulning (-ar) [mYl·niŋk] f. Knusning.

mulningur (-s, -ar) [mYl·niŋgoq, mYn·liŋgoq] m. **1.** *(það, sem mulið er)* n-t knust el. maset; coll. om forsk. knuste Ting: *(mulið grjót)* knuste Sten; *(mulinn sykur)* knust Sukker; — spec. mindre Stykker Drivis: *dálítill m. barst með straumnum.* — **2.** Melbær, Bær paa *sortulyng.*

múl ok [mu:lo·k] n. Aag til et Mulæsel. **-reki (-a, -ar)** [mul·rɛ·ɟı, -rɛ·ķı] m. Mulæseldriver, Muldriver.

Múlsýslingur, -ungur (-s, -ar) [mul·sisliŋgoq, -uŋgoq] m. Mand fra Múlasýsla.

múltaumur [mul·töy·moq] m. Grimeskaft.

Mummi (-a, -ar) [mYm:ı] m. npr. Dim. af *Guðmundur.*

mump [mYµ·p, mYm·p] **1.** interj. for at opfordre til Tavshed: mm! *m. sagði múkurinn* (Málshb. 235). — **2.** n. det at *mumpa* (s. d. O.).

mumpa (a) [mYµ·ba, mYm·pa] vi. **1.** *(gretta sig, geispa)* vrænge Munden; gabe höjt. — **2.** proppe Munden fuld og spise graadigt. — **3.** impers. klukke: *Nú mumpaði í rjúpunni* (GFrÁtt. 183).

mumpaskælur [mYµ·basɟai:loq, mYm·pa-] fpl. Vrængen med Munden.

mumpur (-s) [mYµ·bøq, mYm·pøq] m. *(skegg)* Skæg, spec. krølhaaret Skæg (BH.); *(skeggstæði)* Skægbund.

mumra (a) [mYm·ra] vt. med dat. bevæge, flytte n-t af Stedet (ÓDav.).

1. **muna (a)** [mY:na] v. **I.** vt. med dat. **1.** bevæge, flytte: *munar sér ... austur á*, bevæger sig langsomt mod Øst (BGLeið. I. 20); *e-u munar*, n-t bevæger sig i en eller anden Retning. — **2.** skride fremad, göre Fremskridt: *verkinu munar talsvert*, Arbejdet skrider temmelig rask frem; *e-u munar áfram*, n-t skrider frem. — **II. 1.** være forskellig, afvige fra, göre en Forskel (med Angivelsen af Forskellen i dat.); *muna e-u*, göre saa og saa stor Forskel; *það munar miklu*, det er der en stor Forskel paa: *svo að engu mátti m.*, paa et hængende Haar; *það munaði litlu* (el. *minstu*), *að jeg dytti*, jeg var lige ved at falde; *það má engu m.*, der skal kun yderst lidt til. — **2.** i Udtr. *láta sig*

m. e-ð (el. *um e-ð*), mene ikke at have Raad til n-t; [illegible] *það, að fjárlaganefnd efri deildar skuli hafa* [illegible] *m.* (nedværdiget sig til), *að kroppa út úr* [illegible] *krónunum* [illegible] (Á.Þ. '11, B. II. 472); (Ordspr.) *lítið ljet hann sig m.* (GJ.), han var meget karrig, han nedværdigede sig for lidt. — **3.** ***það munar um það***, det gör meget til, det er meget betydeligt; *mig munar um* [illegible] Kroner er mange Penge for mig; ***það munar um minna***, mindre kan ogsaa hjælpe, ɔ: det var flot; ***það munar um það****, sem hann gerir*, det forslaar, hvad han gör, han gör n-t, som er Forslag i; ***þig munar ekki*** (el. *ekkert) um það*, det gör hverken til eller fra for dig; *svo að um munar*, saa det staar efter, med Fynd og Klem, saa det gör noget, til Gavns: *Þar höfðu menn hatað og elskað svo að um munaði* (JTrGst. I. 27); (Ordspr.) *það er lítið, sem gangandi manninn munar ekki* (GJ.), der skal kun en ringe Byrde for at mærkes af vandrende Mand. — **III.** impers. *e-n munar í e-ð*, en har Lyst til n-t, længes efter n-t, Tænderne løber i Vand paa en efter n-t.

2. **muna (man, munum; mundi, mundum; myndi; munað)** [mʏ:na; ma:n, mʏ:nøm; mʏn·dɪ, mʏn·døm; mɪn·dɪ; mʏ:nað] vt. og vi. **1.** mindes, erindre, huske: *jeg man það ekki*, det husker jeg ikke; *m. e-n* el. *eftir e-m*, huske en, erindre en; (Ordspr.) *lengi man það ungur getur* (el. *nemur)*, hvad man i Ungdommen nemmer, i Alderdommen ej man glemmer; *margt mega þeir muna, sem gamlir eru* (GJ.), meget maa gammel Mand mindes; *hver man jetinn mat og slitin klæði*, hvem husker spist Mad og opslidte Klæder; *mundu ilt til viðsjár, en gott til nota* (GJ.), husk det onde til Undgaaelse, det gode til Gavn; *m. eftir e-u*, huske n-t, huske paa n-t; *jeg man eftir því, að ...*, jeg husker, at ...; *mundu nú eftir bókinni*, husk nu (paa) Bogen!; *Manstu eftir því? Man jeg víst* (jo vist); *m. til e-s*, huske paa en; huske, kunne erindre; *m. til sín*, mindes el. huske tilbage: *vinan mín ... sem eg hefi hlustað á hvert vor síðan eg man til mín* (saalænge jeg kan mindes) (GFrÓl. 50); (Ordspr.) *lengi man til sinna* (SchMál.), sine egne husker man længe; *m. e-n um e-ð*, huske at göre n-t, som man har lovet en anden: *skyldi hann muna sig um, að láta skíra það* (ɔ: *barnið)* (JÁÞj. I. 86); *m. sig um það, að láta ekki á þessu bera við nokkurn mann* (JÁÞj. I. 657); *Mundu mig um það ... að* (husk dog endelig paa at) *færa mjer dálítið af helluhnoðra* (JHall. 251). — **2.** med Bibet. af Taknemmelighed el. Hævn: *m. e-m e-ð*, huske hvad en har gjort, med Tanken om Gengæld: *jeg skal m. honum það*, det skal jeg nok huske ham ved Lejlighed.

muna blóm [mʏ:nablo^u:m] n. (bot.) Forglemmigej (myosotis). **-blómsættin** [-blo^umsaihdɪn] f. med Art. (bot.) de rubladede, de rubladedes Familie (borraginaceae).

munaðar fýsi [mʏ:naðaϱfi:sɪ] f. indec., **-fýsn** [-fis·v] f., **-girnd** [-r-ɟɪr·nt, -ɟɪn·t] f., **-girni** [-ɟɪr·dnɪ, -ɟɪd·nɪ] f. indec.: *(nautnasýki)* Nydelsessyge; *(óhóf)* Overdaadighed. **-gjarn** [-ɟar·dv, -ɟad·v] a. nydelsessyg. **-laus** [-löy:s] a. **1.** *(föður- og móðurlaus)* forældrelos. — **2.** *(einstæðingur, hjálparvana, bláfátækur)* hjælpelos, yderst fattig. **-leysi (-is)** [-lɛi:sɪ] n. Hjælpeloshed; forladt Stilling; spec. Mangel paa Forældre. **-leysingi** [-lɛi:siŋɟɪ] m. faderløst el. forældreløst og hjælpeløst Barn. **-lífi (-is)** [-li:vɪ] n., **-lifnaður** [-lɪb·naðoϱ] m. vellystigt Levned, Kødets Lyst. **-ríki** [-a-ri:ɟɪ, -ri:ʂɪ] n. overdrevne Nydelser; (Ordspr.) *m. hefur margan tregað* (GJ.), Lyst føder ofte Ulyst. **-seggur** [-ϱ-sɛg:oϱ] m. sanseligt, nydelsessygt Menneske; Levemand. **-sýki** [-si:ɟɪ, -si:ʂɪ] f. indec.: *(nautnasýki)* Nydelsessyge; Sanselighed. **-sæla** [-sai:la] f. overdaadigt Liv. **-vara** [-r-va:ra] f. Luksusartikel el. (coll.) -artikler.

munað semd [mʏ:naðsɛmt] f., **-semi** [-sɛmɪ] f. indec. **1.** *(sælkeralíf)* Vellevned, Yppighed, Overdaadighed. — **2.** *(holdfýsn)* sanselig Begærlighed, Vellyst.

munaður (-ar) [mʏ:naðoϱ] m. **1. a.** *(gleði)* Glæde, Lyst: (Ordspr.) *margt er munaði til lýta lagt* (GJ.), man giver Glæden Skyld for saa meget. — **b.** *(nautn)* Nydelse; *(óhóf)* overdaadigt Levned, Luksus. — **2.** = *munuð*, Kødets Lyst, Elskov: (Ordspr.) *æ koma mein eftir munað* (GJ.), Vellyst er Sygdoms Moder.

***munaðþýður** [mʏ:na(ð)þi:ðoϱ] a. = **munarblíður.**

munalegur [mʏ:nalɛ·qoϱ] a. = *munarfullur: hún var eitthvað svo munaleg, þegar hann var að flækjast með hana í misjöfnum vistum* (3. Ið.'18, 243).

munar blíður [mʏ:narbli:ðoϱ] a. længselsfuld og elskovsfuld: *munarblítt augnaráð*, smægtende Blik. ***-blossi** [-blos:ɪ] m. Kærligheds Ild. ***-draumur** [-dröy:moϱ] m. Kærlighedsdröm. ***-drukkinn** [-drʏhɟɪn] a. beruset af Kærlighed. ***-eldur** [-ɛl·doϱ] m. Kærlighedsild. **-fegurð** [-ϱ-fɛ:qorð] f. fortryllende Skönhed. **-fullur** [-fʏd·loϱ] a. længselsfuld. **-færi** [-fai:rɪ] npl. Sanser, Sanseredskaber: *kitlandi m.* (Milt. 266). **-heimsstefna** [-(h)ɛimsdɛb·na] f. Idealisme (JsJs.). **-heimur** [-(h)ɛi:moϱ] m. **1.** Tankeverden: *allr umheimr breyttist sem m.* (Auðfr. 10). — ***2.** *(heimur ástar og lífsgleði)* Kærlighedens og Livsglædens Verden. **-hlýr** [-(h)λi:r] a. glødende af Kærlighed. ***-yndi** [-r-ɪn·dɪ] n. liflig Ynde (MJ. V. 105). **-kliður** [-ϱ-klɪ:ðoϱ] m. søde, yndige Klange el. Lyd (J. Hall. 258). **-klökkur** [-klöhgoϱ] a. rört af Kærlighed. ***-koss** [-kos·] m. Kærlighedskys, varmt Kys. ***-kær** [-ʂai:r] a. elsket, hjærtenskær: *móðir munarkæra* (MJ. V. 111). **-laus** [-r-löy·s] a. = **munaðarlaus.** ***-ljómi** [-ljo^u:mɪ] m. fortryllende Glans. ***-mál** [-mau:l] n. Elskovsdigt. ***-mildur** [-mɪl·doϱ] a. kærligt mild, öm: *í munarmildum tárum.* ***-mynd** [-mɪn·t] f. tiltalende Tankebillede: *munarmyndum* [illegible] *mjög þótt yndum* (JHall. 190). ***-mærð** [-mair·ð] f. Kærlighedspoesi (Eimr. IV. 198). ***-rjóður** [-a-rjo^u:ðoϱ] a. kærlighedsrødmende. ***-roði** [-ro:ðɪ] m. Kærlighedens straalende Her[illegible] *roði* (GJ[illegible]). **-stoðvar** [illegible] *stöðvum* [illegible] MJ. II. [illegible] **-tár** [illegible]

***-vakinn** [-r-va:ɟɪn, -va:ʂɪn] a. vakt af Kærlighed. **-vær** [-vai:r] a. (liv)-salig: *Svefninn og m. vornóttin sló algleymi yfir elskendurna* (ÞGjÚf. 36).

***munblíður** [mʏn·bli·ðoϱ] a. = **munarblíður.**

1. **mund** [mʏn·t] n. (pl. **-ir** f.) Tid, Tidspunkt (jfr. 1. *mundur): í það mund, um* (el. *í) þær mundir, um þessar mundir*, paa den Tid, ved den Tid; *í sama m.*, paa samme Tid; *honum brá mundi við*, det kom ham uventet (BH.).

*2. **mund (-ar, -ir)** [mʏn·t] f. Haand: (Ordspr.) *morgunstund hefur* (el. *ber* el. *gefur) gull í mund*, Morgenstund har Guld i Mund; *taka e-m tveim mundum*, modtage en med aabne Arme.

Munda (-u, -ur) [mʏn·da] f. npr. Dim. af Kvindenavne, der ender paa *munda: Guðmunda* osv.

munda (a) [mun·da] vt. med dat. el. acc. og vi. **1.** *(miða)* sigte: *m. vopni*, svinge et Vaaben, true en med et Vaaben, sigte med et Vaaben, hæve et Vaaben til Stød el. Hug; *hleypur þángað, sem stafur hans stendur, mundar hann* (JÁÞj. II. 155); *um leið og eg mundaði saxið og rak það í hann* (Skírn. '12, 316); *m. að e-m, til e-s*, sigte efter en med et Vaaben: *Þeir Menelás munduðu nú hin hvössu spjót hvorr að öðrum* (Il. I. 124). — **2.** med. acc.: *m. sig til e-s* og refl. *mundast til e-s*, forberede sig paa n-t, betænke sig för man skrider til Udførelsen af n-t.

mundagrös [mʏn·dagrö:s] npl. (SvPRask 18) = **fjörugrös.**

mundang (s) [mʏn·dauŋk, -auŋs] n. **1.** *(tunga á metaskálum)* Vægttunge. — **2.** overf. *(meðalhóf)* Middelvej. †**-legur** [illegible] a. **1.** *(sem gætir meðalhófs)* som gaar Middelvejen. — **2.** *(tilhlýðilegur, hæfilegur)* i det rette Maal, passende. — **3.** adv. *-lega*, paa en passende Maade.

mundangs halli [mʏn·dauŋs(h)ad·lɪ] m. (Vægttungens) Udslag. **-hóf** [-(h)o^u:v] n. Middelvej: *mjótt er mundangshófið*, Middelvejen er smal. **-maður** [-ma:ðoϱ] m. maadeholden Mand. **-mark** [-maϱ·k] n. Middelgrad.

mundangur (-s) [mʏn·dauŋgoϱ, -auŋs] m. = **mundang.**

***mundar fagur** [mʏn·daϱfa:qoϱ] a. med smukke Hænder. **-logi** [-r-loi:jɪ] m. Flamme over et Sted, hvor der ligger skjulte Skatte (JÞork. Þjs 48). ***-nær** [-nai:r] adv. saa nær, at man kan naa n-t med Haanden: *mundarnær mari þú situr* (JHall. 235).

?**múndering (-ar, -ar)** [mun·dɛriŋk] f. Mundering: *Var þá konungur okkar með miklu skrauti, orðum og múnderingum* (EiÓlLf. 63).

Mundi (-a, -ar) [mʏn·dɪ] m. npr. Dim. af *Asmundur, Guðmundur* osv.

Mundíafjöll [mʏn·dijafjöd·λ] npl. npr. = **Alpafjöll.**

***Mundilfari** [mʏn·dɪlfa:rɪ] m. npr. Navn paa en Jætte, Fader til Solen og Maanen, og paa Maanen selv.

***Mundill (-ils)** [mʏn·dɪdλ] m. npr. Benævnelse paa en Søkonge.

Mundíufjöll [mʏn·dijofjöd·λ] npl. npr. = **Mundíafjöll.**

mundlaug [mʏn·dlöy·q] f. Vaskefad, Bækken.

mundlaust [mʏn·dlöyst] an. uden Medgift.

mundriði (-a) [mʏn·drɪ·ðɪ] m. Haandfang paa et Skjold.

mundsæll [mʏn·tsaidλ] a. rig paa Medgift: *Þar dönsuðu sveinar og mundsælar meyar* (Il. II. 177).

mundun (-ar) [mʏn·don] f. Sigten, Svingen af et Vaaben el. lign. (jfr. *munda)*.

*1. **mundur** [mʏn·doϱ] m. = *mund*, Tid, Tidspunkt: *í þann mund.*

2. **mundur (-ar)** [mʏn·doϱ] m. ***1. a.** *(gjöf)* Gave. — **b.** spec. i ældre Tid om den Sum, som betaltes af Brudgommen for Bruden (jfr. *brúðkaup): kaupa mey mundi.* — **2.** *(heimanfylgja)* Medgift, Udstyr; jfr. *heimanmundur:* (Ordspr.) *sá ræður mundi, sem mey gefur* (el. *giftir)* (GJ.), den bestemmer Medgift, som Mø bortgifter.

mungát [mʏŋ·gau·t] n. (mildt) Øl: (Ordspr.) *mörg eru mungáts orð* (GJ.), Øl trækker Ord frem.

†**mungur** [mʏŋ·goϱ] a. ofte i Munden (om Ord og Mad) (BH.).

***muni (-a)** [mʏ:nɪ] m. Sind, Tanke.

***Muninn (-ins)** [mʏ:nɪn] m. npr. den ene af Odins Ravne.

munka bygð [muᶥ·gabɪq·ð, muŋ·kabɪg·þ] f. coll. Munkeboliger. **-búningur** [-bu:niŋgoϱ] m. Munkedragt. **-drykkur** [-drɪhgoϱ] m. Munkedrik. **-hetta** [-hɛhda] f. **1.** *(hetta á munkskufli)* Munkehætte (Klædningsstykke). — **2.** (bot.) Eng-Trævlekrone (coronaria flos cuculi). **-klaustur** [-klöys·doϱ] n. Kloster (Munkekloster, mods. *nunnuklaustur*, Nonnekloster). **-letur** [-lɛ:doϱ, -lɛ:toϱ] n. Munkeskrift, Fraktur. **-lifnaður** [-lɪb·naðoϱ] m. Klosterliv. **-lög** [-lö:q] npl. Munkelov, Klosterregel. **-mót** [-mo^u:t] n. Munkemode, Munkeforsamling. **-regla** [-rɛg·la] f., **-stjett** [-sdjɛht] f. Munkeorden. **-villa** [-vɪd·la] f. Munkevranglære, papistisk Vranglære.

munk bygð [muᶥ·kbɪqð, muŋ·kbɪgþ] f. = **munkabygð. -dómur** [-do^umoϱ] m. Munkestand. **-legur** [muᶥ·glɛqoϱ, muŋ·k-] a. som tilhører en Munk eller Munke, Munke-. **-líf** [-li·v] n., **-lífi (-is,** pl. ds.) [-li·vɪ] n. **1.** *(munklifnaður)* Munkelevned, Klosterlevned. — †**2.** *(klaustur)* Kloster. **-lifnaður** [-lɪbnaðoϱ] m. Munkelevned, Klosterlevned.

munklingur (-s, -ar) [muᶥ·gliŋgoϱ, muŋ·k-] m. mandlig Novice.

mun klökkur [mʏŋ·klöhgoϱ, mʏ:n-] a. sentimental. **-klökkvi** [-klöhgvɪ] m. Sentimentalitet: *Mér var m. í hálsi og hjarta*, Graaden sad mig i Halsen og Hjærtet (GFrÓl. 42).

munks efni [muᶥ·ksɛbnɪ, muŋ·ks-] n. mandlig Novice. **-kufl** [-kʏbλ] m. Munkekutte.

munkur (-s, -ar) [muᶥ·goϱ, muŋ·koϱ] m. Munk: (Ordspr.) *eftir því* [illegible] *kveður*, som Abbeden er saa er Munkene.

†**munlegur** [mʏn·lɛqoϱ] a. behagelig, tiltrækkende, ønskværdig.

munlingur (-s, -ar) [mʏn·liŋgoϱ, -iŋs] m. = **mulningur.**

munnamagi [mʏn:amai:jɪ] m. **1.** Randen omkring, Aabningen paa en Torskemave, skæres ofte af, inden Maven koges. — **2.** (pop.) den øverste Del af Menneskets Mave [illegible]

munnangur (-urs) [mʏn:auŋgoϱ] n. Trøske (Af.).

munnasljettur [mʏn:asljɛhdoϱ] a. glatnæbbet: *m. hamar* (jfr. Árm. IV. 119).

munn áta [mʏn:au·da, -au·ta] f. = **munnkrabbi. -byssa** [-bɪs·a, mʏm·-] f. Pusterör. **-biti** [-bɪ·dɪ, -bɪ·tɪ] m. Bid, Mundbid: *m. af brauði*, en Bid Brød. **-bjúgur** [-bju·(q)oϱ] m. Betændelse i Mundhulen: *Brennivín á hana* (ɔ: *rót af skarfakáli*) *sett er góð líkn við munn-bjúg* (EÓlLach. 85). **-bólur** [-bou·løϱ] fpl. = **munnangur. -bragð** [-braqð, -bragþ] n. Smagbid. **-bætir** [-bai·dɪϱ, -bai·tɪϱ] m. (jfr. *smekkbætir*), lækker Mad, som gives ligesom for at fremkalde bedre Smag i Munden bagefter almindelig eller ikke særlig velsmagende Mad. **-eiður** [mʏn:ei·ðøϱ] m. *(blótsyrði)* Ed: *langt mál og ýtarlegt, kryddað mörgum hályrðum orðum og útlendum munneiðum* (JTrL. 195). **-endi** [-ɛndɪ] m. *(á tóbakspípu)* Pibespids. **-fagur** [-n·-fa·qoϱ] a. = **munnfríður. -ferði (-is)** [-fɛrðɪ] n. Maade at bruge sin Tunge paa. **-fýla** [-fi·la] f. daarlig Aande. **-fylli** [-fɪdlɪ] f. indec. Mundfuld. **-flapur** [-fla·bøϱ, -fla·pøϱ] n., **-fleipur** [-flei·boϱ, -flei·poϱ] n. = **munngjálfur. -fríður** [-fri·ðoϱ] a. med smuk Mund. **-frjáls** [-frjauls] a. frimodig: *munnfrjálsum má ei banna að tala í tíma* (Málshb. 235), frimodig skal have Lov at tale i Tide. **-fættur** [-faihdoϱ] a. mundfoddet. **-gát** [-ŋ·-gau·t] n. = **mungát. -gjálfur** [-ɡ̊aulvøϱ] n. Mundsvejr, Snak, løs Tale. 1. **-harpa** [-n·-haϱba] f. Mundharmonika. 2. **-harpa** [-haϱba] f., **-herkja** [-hɛrɟa] f. mest i pl. *munnhörpur, munnherkjur*, Stivhed og Afmagt i Læber og Kinder paa Grund af stærk Kulde. **-hlaups** [-hλöyfs] adv.: *verða m.*, komme til at sige n-t tankeløst; *mér varð það m.*, det faldt mig ud af Munden. **-hluti** [-hλʏ·dɪ, -hλʏ·tɪ] m. Mundstykke. **-hol** [-ho·*l*] n., **-hola** [-ho·la] f. Mundhule, Mund: *hann hefur munnholuna fyrir neðan nefið*, han har Munden neden for Næsen, ɔ: han har et farligt Snakketöj. **-hvefsni** [-ŋ·-χwɛfsnɪ, -kvɛfsnɪ] f. indec. Uforskammethed, Mundraphed, Kaadmundethed. **-hvítur** [-χwi·doϱ, -kvi·d-, -kvi·t-] a. med hvid Mund. **-höggvast** [-n·-högvast] vrefl.: *m. við e-n*, mundhugges med en.

munni (-a, -ar) [mʏn:ɪ] m. **1.** Aabning, Munding: *hellism., m. á dal.* — **2.** = *munnur* II. 1.

munn karfa [mʏŋ·karva] f. Mundkurv. **-krabbi** [-krab·ɪ] m. (med.) Mundkræft. **-laug** [-n·-löy·*q*] f. = **mundlaug. -legur** [-lɛqoϱ] a. mundtlig; — adv. *-lega*, mundtlig, personlig. **-lím** [-li·*m*] n. Mundlim (LFR. IX. 175). **-lítill** [-li·dɪdλ, -li·t-] a. med en lille Mund. **-ljótur** [-ljou·doϱ, -ljou·tøϱ] a. med en hæslig Mund. **-mál** [-mau·*l*] n. det talte, daglige Sprog, Omgangssprog. **-met** [-mɛ·t] n(pl). **1.** Fordom, overfladisk Dom: *órökstudd m.* — **2.** overilet Raad el. Opfordring: *hann gerði það eftir munnmeti þínu*, han gjorde det efter dine Ord (BH.); *Var hún þá guð þinn*, | *að þú gegndir meirr* | *munnmetum hennar*, | *enn mínu boði* (Milt. 297). **-meti** [-mɛ·dɪ, -mɛ·tɪ] n. Spise: *állinn er . . . bezta m.* (LFR. III. 206). **-mælalegur** [-mailalɛ:qoϱ] a.: *munnmælalegan blæ*, sagnlig, som har Karakter af mundtlig fortalte Sagn (JÁÞj. II. 65). **-mælasaga** [-mailasa:qa] f. Sagn, mundtlig Tradition. **-mæli** [-mai·lɪ] npl. *(sagnir)* Sagn; *(orðasveimur, orðrómur)* Rygte. **-pokar** [-po·ɡ̊aϱ, -po·kaϱ] mpl. Kæbeposer. **-rjúpa** [-rju·ba, -rju·pa] f. **1.** (BH.) = *munnbiti.* — **2.** kælende om et Barns Mund: *komdu með munnrjúpuna.* **-rugl** [-rʏgλ] n. Mundbulder. **-ræða** [-rai·ða] f. løs Tale. **-ræpa** [-rai·ba, -rai·pa] f. (vulg.) Munddiarré.

munnshöfn [mʏn·s(h)öbv] f. = **munnsöfnuður.**

†munn skálp [mʏn·sgauλp, -sgaulp] n(pl). Sofisteri, Spidsfindigheder: *m. eru það, þegar slept er úr rökleiðslu sjálfsögðum liðum eða borið saman við eitthvað sem ekki getur komið til greina, eða sjálfsögðum samanburðarliðum slept*, (tertium comparationis *finst eigi*) (Fréttir '18, 155). **-skýla** [-sɡ̊i·la] f. Respirator (JsJs.). **-skóf** [-sgou·*v*] f. Trøske. **-skolavatn** [-sgolavahtv] n. Mundskyllevand, Gurglevand. **-skæll** [-sɡ̊aidλ] m. Betændelse i Tandkødet paa Mennesker (LFR. XII. 162). **-sopi** [-so·bɪ, -so·pɪ] m. Drik (saa meget Munden kan rumme): *m. af vatni*, en Drik Vand, en Smule Vand. **-stykki** [-sdɪhɟɪ] n. Mundstykke; *(í pípu)* Pibespids; *m. fyrir vindil*, Cigarrör. **-stór** [-sdou·r] a. med stor Mund. **-stæði** [-sdai·ðɪ] n. Mundparti, Partiet omkring Munden. **-sviði** [-svɪ·ðɪ] m. Mundsvie, Trøske. **-söfnuður** [-söbnoðoϱ] m. (stygge) Ord, (styg) Tale; i Forb.: *illur, ljótur m.* **-tak** [-ta·k] n. = **orðtak. -tamur** [-ta·moϱ] a. **1.** *(um orð)* som det falder en naturligt at bruge, mundret. — **2.** *(gómsætur)* lækker. **-tóbak** [-tou·bak] n. Skraatobak. **-tota** [-to·da, -to·ta] f. Trutmund. **-tugga** [-tʏg·a] f. Mundfuld, spec. af Hø: *jeg á ekki m-tuggu handa skepnunum.*

munnur (-s, -ar) [mʏn:øϱ] m. **I.** Mund: **1.** som modtagende Føde og som Legemsdel: *leggja sjer e-ð til munns*, anvende n-t som Føde, nyde: *ekkert leggja þeir sér til munns, nema það se orðið úldið og skemmt* (ÞThLfr. II. 353); (Ordspr.) *guð gefur öllum mat, sem hann gefur munn*, Gud giver alle dem Mad, som han giver Mund; *margt ber* (el. *fellur) milli munns og sopa* (GJ.), der kan ske meget mellem Munden og Drikken; *bæta e-m í munni*, give en n-t velsmagende el. lækkert bagefter; overf. *enda sparaði keisarinn ekki að bæta mönnum þráfaldlega í munni* (krydre Maaltidet) *með smávegis fyndnisglettum* (Eimr. IV. 123); *til þess að bæta heimastjórnarmönnum her ögn í munni* (Norð. '11, 147); *fríður (ófríður) til munnsins*, med en smuk (styg) Mund; *gefa e-m á munninn*, give en en Næsestyver: *N. N. gaf sjálfum sér á munninn, þegar hann sagði, að sérhver þingmaður mundi róa í samþingismenn sína til þess að ná fylgi þeirra* (Alþ. '11, B. II. 910). — **2.** som Organ for Talen, ofte i overf. Bet.: *leggja e-m orð í munn*, lægge en Ord i Munden; *fyrir munn e-s*, gennem en, gennem ens Mund: *orð Drottins fyrir munn Malakí*; — *mæla e-ð fyrir munni sjer*, mumle n-t; *raula fyrir munni sjer*, nynne; *e-m verður e-ð á munni*, n-t slipper en ud af Munden, en kommer til at sige n-t; *urðu honum þá ljóð á munni*, han fremsagde da en Vise (oftest om improviserede Epigrammer); *mæla af munni fram*, fremsige, recitere; tale; *mæla ljóð (vísu, stöku) af munni fram*, improvisere; *ljúka upp einum munni um e-ð*, være enige om n-t; *mæla einum munni*, sige (som) med een Mund; *e-ð er í allra munni*, n-t er paa alles Læber; *læra til munnsins*, faa boglig Undervisning; *vel að sjer til munns og handa*, i Besiddelse af boglige Kundskaber og Færdighed i al Slags Haandarbejde; *menta börn sín til munns og handa*, sörge for sine Börns boglige og praktiske Uddannelse; *vel mentuð til munns, handa og fóta*; — *halda munni*, holde Mund; *það er mikið í munni*, det lyder saa stort; *mikill í munninum*, stor i sin Tale, stor i Ord; *hann er mestur* (el. *allur) í munninum*, han er störst i Munden (men duer forovrigt ikke til andet); (Talem.) *vera mestur í munninum sem refurinn í rófunni* (Málshb. 132), have sin Styrke i Munden som Ræven i Halen; *hafa munninn fyrir neðan nefið*, have Snakketöjet i Orden; *hafa ljótt í munninum*, bruge stygge Ord, ɔ: bande meget; *vera frí af sjer í munninum*, være frivol og ubehövlet i sine Udtryk (jfr. Eimr. XIII. 179); *dónalegur í munninum*, raa i sine Udtryk; (Ordspr.) *fer orð, ef um munn líður*, et sagt Ord kan ej siges om igen; *oft ratast kjöftugum* (el. *ratar kjöftugur) satt á munn (af munni* (Breið.)), den sladdervorne rammer ofte det rigtige. — **3.** *(á dýrum)* Gab (paa Dyr). — **II. 1.** *(egg)* Æg, den skarpe Kant af en Økse el. en Hammer: *axarm., hamarsm.* — **†2.** *(munni)* Munding; Aabning.

munn varp [mʏn·vaϱp] n. **1.** *(orð, sem hrýtur óvörum)* uoverlagt Ord (BH.). — **†2.** (metr.) Navn paa et oldislandsk Metrum, vistnok fordi det har særlig været benyttet til Improvisering (jfr. Snorres Háttatal, Vers 66); — i senere Tiders Poesi et andet Metrum (jfr. ÓDavÞul. 376). **-vatn** [-vahtv] n. Spyt. **-vatnsgangur** [-vasgauŋ·goϱ] m. (stærk) Udsondring af Spyt, Salivation. **-vatnskirtill** [-vasɟ̊ɪϱ·dɪdλ] m. Spyttekirtel. **-veiki** [-vei·ɟ̊ɪ, -vei·ɟ̊ɪ] f. indec. Sygdom i Munden; spec. = *skyrbjúgur*, Skörbug (Grímsey). **-víður** [-vi·ðøϱ] a. bredmundet. **-vik** [-vɪ·k] n. Mundvig, Mundkrog. **-vinur** [-vɪ·nøϱ] m. Ven i Tale (mods. Gærning): (Ordspr.) *margir eru munnvinir, fáir fulltrúir* (Málshb. 216). **-þurkur** [-þʏϱgoϱ] m. Mundtörke (prunella).

?munstur (-urs, pl. ds.) [mʏn·sdøϱ] n. Monster.

munu (mun, munum; mundi, mundum; myndi; præt. inf. **mundu)** [mʏ:nʏ, mʏ·n, mʏ:nʏm; mʏn·dɪ, mʏn·dʏm, mɪn·dɪ; mʏn·do] vaux. (for Infinitivsformerne *munu* og *mundu* bruges ofte *muni* og *mundi*). **I. 1.** ville, skulle; benyttes som Hjælpeverbum for at betegne Futurum: (fut.) *jeg mun koma*, jeg vil komme, jeg kommer; (fut. ex.) *jeg mun hafa komið* (jfr. II.); nu bruger man oftest præs. ind. for at betegne fut.: *jeg kem á morgun* = *jeg mun koma á morgun.* Det gamle sammensatte fut. hører det höjtidelige Sprog, spec. Bibelsproget, til; dog forekommer en Gang imellem Vendinger som: *hann sagðist mundu (mundi) gera það* = *sagðist ætla að gera það*, han sagde, at han vilde göre det; *hann segist munu (muni) koma*, han siger, at han vil komme. — **2.** mere affirmativt: *þú munt fá að reyna það*, det vil du komme til at erfare; *svo mun reynast*, det vil blive Udfaldet; *það mun sannast*, det vil vise sig at være Tilfældet (være sandt). — **II.** ofte med begrænsende Betydning, om n-t, der vistnok, antagelig finder Sted, kan ofte oversættes med: nok, vistnok: *nú munt þú vilja halda heim*, nu vil du nok tage hjem; *það mun satt vera*, det er vistnok sandt; *hann mun vera skapvondur, að því er sagt er*, han er nok arrig, efter hvad der siges; *þú munt vera kominn til að fá peningalán*, du er nok kommen for at laane Penge; *jeg mun vera búinn að fá það*, jeg har nok faaet det; *mundi það ekki vera það sama?* mon det ikke er det samme?; *hvað mun því valda?* hvad mon Grunden er?; *það mundi þó ekki vera*, det skulde dog ikke være. — **III.** ellipt. (en inf. underforstaaet): *það m.* (= *m. vera) mikil brögð að því*, det er nok ikke saa lidt; *Var Jón þá kominn opna Bæjarvík, er skip þessi mundu á miðju sundi milli lands og eyjar* (GKonÆf. 48).

munuð (-ar) [mʏ·noð] f., jfr. *munaður*, Vellyst. **-fanginn** [-fauŋ·ɟ̊ɪn] a. vellystdrukken. **-legur** [-lɛ·qoϱ] a. sanselig, vellystig. **†-lífi (-is)** [-li:vɪ] n. vellystigt Liv. **-lífur** [-li:vøϱ] a. vellystig.

munuður [mʏ:noðoϱ] m. = **munaður.**

munuðvíma [mʏ:noðvi:ma] f. Sanserus.

1. **munur (-ar, -ir)** [mʏ:noϱ] m. **I.** det, der gör Forskel (i en Del mere el. mindre overf. Udtryk): *það er mikilla (lítilla) muna vant*, der mangler meget (kun lidt); *mjórra muna vant*, lige paa Nippet: *og var mjórra muna vant, að eg tæki fram fyrir hendurnar á forsjóninni og hleypti lífsþræði mínum fram í rokkinn*, og jeg var paa Nippet til at tage Styret ud af Forsynets Haand og göre Ende paa mit Livs Traad (GFrE. 22); *það var mjóst á mununum, að . . .*, der manglede kun lidt paa, at . . .; *það var mjóst á mununum, að hann yrði undir vagninum*; — *Við þorðum ekki að taka hina röddina, því hver sýngur hana með sínu nefi, og er mjög mikið að munum* (meget stor Forskel derpaa) (ÓDavSk. 258); *það var minst að mununum* (el. *á mununum)*, der var ikke stor Forskel paa. — **†b.** *sjá fyrir munum um e-ð*, forudse, hvilken Vending n-t vil tage. — **II. 1. a.** *(mismunur)* Forskel: (Talem.) *það er bita m., en ekki fjár*, se *bitamunur*; *gera mun einhverra*, behandle n-n forskelligt; *gera mun á*, adskille, skelne fra hinanden; *geta ekki gert mun á e-u*, ikke kunne skelne mellem n-t; *sjá mun á e-m (e-u)*, se Forskel paa en (n-t), se, at en (n-t) har ændret sig; *jeg sje engan mun á því eða* (el. *og) að stela*, jeg kan ikke se, at der er n-n Forskel paa det eller at stjæle; *hvor þykir þjer fallegri? jeg sje engan mun á þeim*; — *það er talsverður m. á norðlenskum og sunnlenskum framburði*, der er en betydelig Forskel mellem nordlandsk og sydlandsk Udtale; *það er m. á því, hvort farið er upp á Akranes eða austur á Seyðisfjörð*, der er Forskel, om man skal tage til Akranes eller østpaa til Seydisfjord; *það er m. á því, hver í hlut á*, det kommer an paa, hvem man har med at göre, der er Forskel paa, hvem

det gælder; ellipt.: *m. er nú á, þú aðgerðarlaus, en jeg í hörkustriti;* — *það er m.*, det er n-t andet; *útgerðarmennirnir þurfa ekki að horfa í skildinginn, það er munur eða* (dog noget andet end) *þessir veslings embættismenn;* — *það er m. að sitja inni í hlýrri stofu, eða að hrekjast úti í þessu óveðri;* — *það er altjent m. að vera heldrimannabarn*, (iron.) det siger dog en Del at være født af fornemme Folk. *það er mikill* (el. *mesti) m.*, der er stor (den störste) Forskel; *mikill er sá m.!* der er rigtignok Forskel!; *mikill ertu m.*, sikken Forskel! *það er nú allur m.*, det gör ikke saa lidt Forskel; *það var munurinn*, det var Forskellen (EiÓlI f. 52). — **b.** *lítil m.*, se *tvílsmunur*. — **c.** Forhold: *kaupmenn ... fella ætíð ullina ríflega við þann muninn, sem hún er óútgengilegri* (lader Ulden falde i Pris en Del mere end i Forhold til Vanskeligheden ved at faa den afsat) (JSVb. 49). — **2.** Betydning, Vægt: *það er m. að því*, det gör meget til; (Ordspr.) *m. er að manns liði*, en Hjælper siger meget. — **III. 1.** dat. *mun* med comp. som adv. betydelig: *mun betri*, en Del bedre, betydelig bedre; *Eg held, að skýrslur þeirra, sem mæla móti frumvarpinu, séu mun* (betydelig) *ábyggilegri en skýrslur hinna* (Alþ. '11, B. 931); *e-r er mun stærri*, en er ikke saa lidt större; *hún sagði mun fleira*, hun fortalte en hel Del mere; *T. bauð að greiða 50°/₀ ... en G. bauð mun hærra, eða 56°/₀* (Alþ. '11, B. II. 793); *(N. N.) hélt að það væri mun nær* (laa noget nærmere), *að afnema eintökin til fjórðungsbókasafnanna* (Alþ. '11. B. II. 1760—1761). — **2.** med pron. *þeim mun (það)*, for saa vidt; *þeim mun betri, sem ...*, for saa vidt bedre, som ...; *Fyrverandi ráðherra (H. H.) fór þeim mun hóglegar í sakirnar, að hann kom þó ekki með ákvæðið í fjárlagafrumv. sjálfu* (Alþ. '11, B. II. 680); *því ... þeim mun ...*, jo ... des ...: *því æstari sem A. varð, þeim mun rólegri varð B.*; — *engum mun betri*, ikke et Haar bedre; *nokkrum mun fyr*, noget för; *Litlum mun fórstu of skamt*, du gik en lille Smule for kort (JÁÞj. I. 25). — **3.** *til muna*, ikke saa lidt; *bratt til muna*, betydelig Stejlhed; *ekki til muna*, ikke ret meget. — **IV.** *fyrir hvern mun, fyrir alla muni*, fremfor alt, endelig, for enhver Pris: *biður hann fyrir alla lifandi muni, að* (JÁÞj. I. 657); *fyrir engan mun, fyrir enga muni*, ikke paa nogen Maade. — **V. 1. a.** *(hlutur)* Ting, Genstand: *Konur gáfu brúðurinni einhvern mun, silkiklút, sjal* (Lögb. '12, Nr. 4). — **b.** is. i pl. *munir*, Effekter, Genstande, Ting: *lifandi munir og dauðir*, levende og døde Ting. — **2.** pl. *munir (eigur)*, Ejendele: *með alla sína muni*, med alle sine Ejendele; *Það var það, sem hún hafði dregið til muna* (sparet sammen) *af kaupi sínu* (Eimr. XII. 195).

2. **munur (-ar, -ir)** [mʏ:nøϱ] m. (jfr. *muni*) *1. *(hugur)* Sind, Tanke; *(sál)* Sjæl: *Manstu ei, að munir okkrir | þá mættust í dýrum* (BTh. 188). — **2.** *(þrá)* Lyst, Længsel; *(vilji)* Vilje: (Talem.) *lifa að munum sínum*, leve som ens Lyst staar til; *fara að högum sínum og munum*, göre som det passer en bedst (ÁM. 481, 12mo); *fari hann sjer að munum mjer að meinlausu*, han kan göre som han vil for mig (ÁM. 481, 12mo); *e-m er í mun*, en tænker paa, længes efter n-t: *Mjer er nefnilega ... heldur í mun að komast þar einhverstaðar að* (JHall. 379); *e-m leikur e-ð í mun, e-m leikur m. á e-u = e-m leikur hugur á e-u*, en har Lyst til n-t: *að yður léki í mun að kvongast og fá mín* (Od. 454); (Ordspr.) *Hrafni er meira í mun, að Gunnlaugur fari*, Ravn vil heller lade G. gaa (jfr. Gunlög Ormstunges Saga (hvor dette Udtryk iøvrigt ikke findes), bruges om en Rival, der foretrækker, at hans Medbejler skal udsætte sig for Fare, fremfor selv at göre det) (Eimr. X. 234). — *3. *(ást)* Kærlighed. — *4. *(gleði)* Glæde.

***munvegur** [mʏnvɛ·ɣøϱ, mʏ:n-] m. Glædens Vej, Himlen (MJ. V. 145).

múr (-s, -ar) [mu:r] m. Mur.

mura (-u, -ur) [mʏ:ra] f. (bot.) **a.** Potentil (potentilla): *gullmura*, plettet Potentil (potentilla verna); *silfurm., tágam.*, Gaasepotentil (potentilla anserina). — **b.** Rodstokken paa Gaasepotentil med tilhørende Stængler (jfr. *murutágar*): *áttu börn og buru, grófu rætur og muru* (Ramse, hvormed mange Eventyr ender), de fik Børn og Afkom, gravede Rødder og Jordstængler.

múra (a) [mu:ra] vt. **1.** mure, opmure: *m. vegg, m. kjallara.* — †**2.** *(umlykja með múr, víggirða)* omgive med Mur, befæste. — **3.** pp. *múraður* som a., godt beslaaet med Penge; velhavende, rig: *múraður í e-u*, rig paa n-t: *æfinlega múraður í heyjum*, har altid Hø nok (ÞGjD. 24).

múrari (-a, -ar) [mu:rarɪ] m. Murer.

murbeittur [mʏr·bɛihdøϱ] a. mør (Vf., Sch.).

múr byrging [mur·bɪrɟiŋk] f. Indmuring. **-brjótur** [-brjou·døϱ, -brjou·tøϱ] m. Murbrækker; Stormbuk, «Væder». **-brún** [-bru·n] f. Gesims. **-fastur** [-ϱ-fasdøϱ] a. murfast. **-fylla** [-fɪdla] vt. tilmure; — pp. *múrfyltur*, tilmuret, murfyldt. °**-greypa** [-r-grei·ba, -grɛi·pa] vt. indmure (Js. Js.). **-greyping** [-grɛi·pi..., -grɛi·p-] f. Indmuring (Js. Js.). **-grjót** [-grjou·t] n. coll. Mursten. **-hamar** [mu:ϱ(h)a·maϱ] m. Murerhammer. **-hleðsla** [muϱ·(h)λɛðsla] f. **1.** *(það að hlaða múr)* Murarbejde, Opførelse af en Mur. — **2.** *(múr)* Murværk. **-hús** [mu:ϱ(h)u·s] n. muret Hus.

murka (a) [mʏϱ·ga] vt.: *m. lífið úr e-m*, pine Livet langsomt ud af en; *m. e-n*, dræbe en; *m. e-ð sundur*, skære n-t itu med en sløv Kniv.

múr kalk [illegible] n. Murkalk. **-kverk** [-kvɛrk] f. Gesims. **-kögur** [-kö·ɣøϱ] n. Murkrans (Js. Js.). **-lím** [-r-li·m] n. *(kalk)* Kalk; *(steinlím)* Cement. **-líma** [-li·ma] vt. kalke, cementere.

murlingur (-s, -ar) [mʏr·dliŋgøϱ] m. = **mulningur** 2.

murlus [illegible] f. (ÞThJ. II. 583) = **grápadda.**

múrmeldýr [mur·mɛldi:r] n. Murmeldyr.

múrnagli [mur·naglɪ] m. Murstift.

murnasandur [mʏr·dnasan·døϱ] m. Sandstrækning, bedækket med Gaasepotentil.

murningssótt [mʏr·dniŋsou·ht] f. **a.** hidsig Feber (LFR. XV. 15). — **b.** svag Feber (Árn.).

murningur (-s) [mʏr·dniŋgøϱ] m. **1.** (Flói) = *kálfssótt.* — **2.** *murningssótt.*

murr [mʏr·] n. Knurren, Brummen.

murra (a) [mʏr:a] vi. knurre, brumme.

múrsa (-u) [mur·sa] f. (Mýr., Sch.) = 1. **mugga.**

múr sinkill [muϱ·sɪŋ̊ɟɪdλ, -sɪŋ̊ɟɪdλ] m. Muranker. **-skeið** [-sɟɛi·ð] f. Murske. **-skel** [-sɟɛ·l] f. Puds. °**-sleggja** [-slɛɟ·a] f. Krydshammer (Js. Js.). **-sleif** [-slei·v] f. = **múrskeið.** **-sljetting** [-sljɛhdiŋk] f. Glatning el. Udspækning af en Mur. **-smíð(i)** [-smi·ð, -smi·ðɪ] f. og n. Murerarbejde. **-smiður** [-smɪ·ðøϱ] m. Murer. **-steinn** [-sdɛidn] m. Mursten, Tegl. **-strompur** [-sdroµbøϱ, -sdrompøϱ] m. Skorsten (EiÓlLf. 80).

1. **murta (-u, -ur)** [mʏϱ·da] f. **1.** lille Forelle, spec. = 1. *bleikja* 3. — **2.** Yngel af forskellig Fisk = *seiði: þorskm., ufsam.* osv.

2. **murta (a)** [mʏϱ·da] vt. (Vf.) = *murka: m. úr e-m lífið.*

murti (-a, -ar) [mʏϱ·dɪ] m. **1.** = 1. *murta* 1. — **2.** *(lítilfjörlegur og bitlaus hnífur)* lille, daarlig Kniv.

múrtindar [muϱ·tɪndaϱ] mpl. Murtinde.

murtunet [mʏϱ·dønɛ:t] n. Garn for at fange smaa Foreller.

murtur (-s, -ar) [mʏϱ·døϱ] m. = 1. **murta.**

muru bíta [mʏ:røbi:da, -bi:ta] vi. være meget hvas (om Leer): *ljárinn murubítur* (Dal.). **-kjarni** [-ɟadnɪ, -ɟar·dnɪ] m. = **marinkjarni.** **-rætur** [-rai:døϱ, -rai:tøϱ] fpl. = *murutágar*, se **murutág.** **-sóley** [-sou·lei] f. Gaaseurt (And. I. 78). **-tá** [-tau:] f. = *meyrutá*, se **meyrutær.** **-tág** [-tau:(q)] f., i pl. *murutágar*, Stængler paa Rodstokken af Gaase-Potentil.

múr veggjagerð [mur·vɛɟaɟɛr·ð] f. Opmuring. **-veggskot** [-vɛksgo:t] n. Murhulning, Murhul. **-veggskrúna** [-vɛkskru:na] f. Murkrone. **-veggur** [-vɛɣ·øϱ] m. Mur: *hlaða múrvegg að e-u*, opmure n-t.

mús (-ar, mýs) [mu:s, mi:s] f. **1.** Mus: (Ordspr.) *það þarf marga m. köttinn að binda* (GJ.), de skal være mange Mus, en Kat skal binde; *hann veður í ollu, sem m. í skotum*, jfr. han hvismer som en Mus i en Grynkube; *músin á sjer matfrið, en ekki lengur en kötturinn vill* (GJ.), Mus maa have Madro, men ej længer end Katten vil; *hverri m. þykir verst í sinni holu* (Eimr. X. 141), hver Mus synes sit Hul er det værste; *sá geymir músum, er til morguns geymir*, den gemmer til Musen, som gemmer til i Morgen; *ekki eru það menn, mýsnar*, Mus er ikke Mennesker; *litlu munaði, sagði músin, hún meig í sjóinn* (SchMál.), liden Hjælp er og Hjælp, sagde Myggen, den pissede i Havet; *þegar músin er mett, finst henni mjölið beiskt*, naar Musen er mæt, er Melet besk; *brynna* (el. *vatna) músum*, [1]) smaagræde, vande Höns; [2]) = *sverja nálareið*, se **nálareiður.** — **2.** (anat.) Biceps-Muskelen i Overarmen (musculus biceps).

músa bragð [mu:sabraɣ·ð, -brag·þ] n. = **músarbragð.** ?**-fella** [-fɛd·la] f. = **músagildra.** **-gangur** [-gauŋ·gøϱ] m. Oversvömmelse af Mus. **-gildra** [-gɪl·dra] f. Musefælde.

músagn [mu:sagv] n. Rottekrudt.

músar bylur [mu:sarbɪ:løϱ] m. forrygende Orkan (efter Folketroen opstaaet ved, at en pengesamlende Guldmus (se *flæðarmús*) slipper ud i Havet (JÁÞj. I. 430). **-blettur** [-blɛhdøϱ] m. sort, behaaret Modermærke. **-bragð** [-braɣ·ð, -brag·þ] n. **a.** (i *glíma*) = *tábragð*, man træder paa Modstanderens Taa og svinger ham tillige (ÓDavSk. 63). — **b.** overf. svagt Kneb: *en sem hann stendur þó ekki m.* (GFr. i Eimr. III. 194). **-bróðir** [-brou·ðɪϱ] m. = **músarrindill.** **-burður** [-bʏr·ðøϱ] m. det at bære en tung Genstand mellem sig, saaledes at hver af de to bærer med bægge Hænder og gaar sidelæns frem: *báru þær (o: tvær tröllkonur) húsið músarburði á milli sín* (Lögr. XVI. 29). **-eyra** [-ɛi:ra] n. (bot.) Bjærg-Hønsetarm (cerastium alpinum, L.). **-frændi** [-ϱ-frain·dɪ] m. = **músarrindill.** **-hola** [-ϱ-(h)o:la] f. Musehul. **-hreiður** [-a-hrei:ðøϱ] n. Muserede. **-leikur** [-r-lɛi:ɣøϱ, -lɛi:køϱ] m. = **lauma.** **-liðir** [-lɪ:ðɪϱ] mpl. Mankehvirvlerne hos Faaret, efter Sigende fordi Mus især bider sig fast der, naar de angriber Faar (Rang.). **-máttur** [-mauhdøϱ] m. en Mus' Kræfter, jfr. *hestahugur.* **-rindill** [-a-rɪn·dɪdλ] m. (zool.) Gærdesmutte (troglodytes borealis). **-salt** [-ϱ-saλ·t] n. Rottekrudt, Arsenik (LFR. III. 39).

músaskítur [mu:sasɟi:døϱ, -sɟi:tøϱ] m. Muselort, -skarn.

músartirðill [mu:saϱtɪr·ðɪdλ] m. Musemøg: *músartirðlar vilja oft vera með piparkornum* (GJ.), jfr. Mus giver Lort for Peberkage.

músát [mu:sau·t] n. Beskadigelse opstaaet ved at en Mus har ædt sig ind (paa Faar).

músa tað [mu:sata:ð] n. Museskarn. **-vargur** [-var·gøϱ] m. coll. vældig Masse Mus.

?**músel maður** [mu:sɛlma:ðøϱ] m. Muselmand.

músjetast [mu:sjɛ·dast, -jɛ·tast] vrefl. blive ædt af Mus; — pp. *-jetinn*, musædt.

músgrár [mu:sgrau·r] a. musgraa.

?**musjil (-s)** [mʏs·jɪl] n. = **musl.**

musk [mʏsk] n. **1.** = *mosk.* — **2.** = *moð.* — **3.** = *muska.*

muska (-u, -ur) [mʏs·ga] f. Dis (i Luften).

múska (-u, -ur) [mus·ga] f. (Navn paa) en musgraa Hoppe.

múskat (-s) [mus·ɟat] n. Muskat.

?**músketta (-u, -ur)** [mus·ɟɛhda] f. Musket.

muskra (a) [mʏs·gra] vi. mumle: *m. e-ð í hálfum hljóðum* (Breiðd.).

muskur (-urs) [mʏs·gøϱ] n. Mumlen.

musl [mʏsl] n. Pulverisat, Hakkemad: *jeg fjekk eitthvert fiskm.*; *(úrgangur)* Affald; *(smámolar)* smaa Krummer af et el. andet.

musla (a) [mʏs·la] vt. gumle, tygge paa n-t, spise Affald: *lét hann hann m. upp reiðann* (JÁÞj. II. 355); *m. matnn í sig*; *þeim mariksjarna og söl* (ÓDavÞul. 161).

***Múspell (-s)** [mus·bɛdl] m. npr. den sydlige Ildverden i den nordiske

Mytologi: *múspells synir, múspells lýðir*, Surts Medkæmpere i Ragnarök, Ildjætter.

mussa (-u, -ur) [mʏs:a] f. **a.** en Slags sid Jakke, ofte af farvet Töj med Sølvknapper, undertiden strikket: *„mussur" mjaðmasíðar. Voru þær eigi ólíkar því sem „jakkar" eru nú* (Eimr. XIII. 99). — **b.** (pop.) vid Overfrakke, jfr. *haglamussa.*

mússulín [mus:øli·n] n. Musselin.

must [mʏs·t] n. Most.

mustarðskorn [mʏs·darþskor·dv, -aos, -kod·v] n. Sennepskorn.

mustarður (-s) [mʏs·darðøo] m. Sennep; Sennepsplanten (sinapis).

musteri (-is, pl. ds.) [mʏs·dɛrɪ] n. Tempel.

musteris anddyri [mʏs·dɛrɪsan·dɪrɪ] n. Tempelforgaard. **-gerð** [-ɟɛr·ð] f. Tempelbygning. **-riddari** [-rɪd:arɪ] m. Tempelherre.

musull [mʏ:sodl] a. mager (jfr. *mösulbeina*). *sá er ekki musull (= sá stendur ekki á horleggjunum)* (Breiðd.).

mús veiðinn [mu:svɛi·ðɪn] a. som er flink til at fange Mus: *m. köttur*, Musekat. **-víti (-a, -ar)** [-vi·dɪ, -vi·tɪ] m. (zool.) Musvit, Mejse (parus major).

1. **múta (-u, -ur)** [mu:da, mu:ta] f. **1. a.** Lön (med Bibetydning af n-t vanærende): *mun eg ekki mútur taka á afli mínu* (ikke lade mig betale for mine legemlige Kræfter, ikke vise mine Kræfter for Penge) (JÁÞj. II. 129). — **†b.** *mæla á mútur*, bruge Omsvøb om n-t, ikke sige n-t rent ud; tale hemmelig om n-t. — **2.** sædv. i pl. Bestikkelse, Stikpenge: *þiggja mútur*, lade sig bestikke (smöre); (Ordspr.) *mútan bleytir steininn* (GJ.) (el. *brýtur stein*) (SchMál.), Mude bryder Sten (P. Laale); *ekki eru múturnar mannhollar, þó þyki* (GJ.), Bestikkelse skader den, der modtager den, mer end den gavner ham.

2. **múta (a)** [mu:da, mu:ta] vt. med dat. bestikke.

3. **múta (a)** [mu:da, mu:ta] vi. fælde Fjer; — pp. *mútaður*, som har fældet Fjer.

mutra (a) [mʏ:dra, mʏ:tra] vt. med dat. flytte n-t langsomt af Sted (Sl.): *m. e-u úr sjer = mjatla e-u*, uddele n-t el. give n-t fra sig i smaa Portioner og langsomt.

mútu fje [mu:døfjɛ:, mu:tø-] n. Stikpenge. **-girni** [-ɟɪr·dnɪ, -ɟɪd·nɪ] f. indec. Bestikkelighed. **-gjarn** [-ɟar·dv, -ɟad·v] a. let bestikkelig. **-gjöf** [-ɟö:v] f. Bestikkelse. **-laust** [-löys·t] adv. uden Bestikkelse. **-margur** [-mar·gøo] a. med mange Bestikkelser: *Það vill verða mútumargt*, det kommer til at koste mange Penge (StÓl. '23, 71).

mútur [mu:døo, mu:tøo] fpl. **†1.** Overgangstiden for Fugle, naar de fælder Fjer, jfr. 3. *múta*: *vera í mútum = vera í sárum*, se *sár*. — **2.** Hæshed i Stemmens Overgangsperiode, Overgang: *vera í mútum*, være i Overgang; *fara* (el. *komast*) *í m.*, miste Stemmen, faa en Overgangsstemme: *en er sú kensla (ɔ: í söng) var á sem beztum vegi, komst hann (ɔ: nemandinn) í m.* (And. I. v).

mútuþegi (-a, -ar) [mu:døþɛi:jɪ, mu:tø-] m. som modtager Bestikkelser.

mút þægni [mu:tþaignɪ] f. indec. Bestikkelighed, Venalitet. **-þægur** [-þai·qøo] a. bestikkelig, venal.

1. **mæða (-u)** [mai:ða] f. **1.** *(erfiði, erfiðleikar)* Möje, Besværlighed. — **2.** *(sorg, dapurleiki, hrygð)* Sorg, Bekymring; (Ordspr.) *mikil er m. manni sköpuð* (GJ.), megen Sorg maa Mand döje.

2. **mæða (di)** [mai:ða, maid:ɪ, maiht] vt. og vi. **I. 1. a.** *(þreyta)* trætte, göre træt. — **b.** *(gera e-n móðan)* göre mødig el. stakaandet. — **c.** *(valda erfiði eða áhyggjum)* forvolde Möje, Bekymring (Sorg). — **2.** vi. *mæða á e-u*, stadig bearbejde n-t, slide paa n-t: *sjórinn hefir mætt svo á stöplunum, þar sem járnbitarnir voru steyptir fastir, að þeir eru nú alveg lausir á 5 neðstu stöplunum* (Alþ. '11. B. 286). *Fyrirðara er víðir nú á ...*, *en er að fylla lónið fyrir innan* (Eimr. IX. 92); *sem e-ð mæðir á*, udsat for n-t; *hjer mæðir á*, her staar Vinden især paa, her er det mest udsatte Punkt; — overf. *Fjölmennið er landrými menningarinnar. Þar mæðir á mergðinni* (der tager Mængden Törnen af), *einstakar stjettir geta verið nógu öflugar til þess að bera uppi heila menningu* (Skirn. '19, 44). — **3.** v. impers.: *mæðir úr heyi*, Hø törrer lidt (= *tekur í hey*): *það kann að m. úr heyinu* (Breiðd.). — **II. 1.** refl. *mæðast*: **a.** blive træt; blive modig el. stakaandet; *(um föt)* her slides der mest paa (om Töj). — **b.** = *blikna, hrekjast*: *heyið er farið að m.* — **2.** pp. *mæddur*: **a.** træt, modig: (Ordspr.) *mæddum er mál að hátta* (GJ.), den trætte trænger til Hvile. — **b.** sorgbetynget: *hún er mædd út af háttalagi sonar síns*; jfr. *raunamæddur*. — **c.** medtaget af Vind og Vejr: *taðan er orðin mædd.*

mæðgin [maið·ɟɪn] npl. Moder og Sön.

mæðgur [maið·gøo] fpl. Moder og Datter.

mæði [mai:ðɪ] f. indec. **1.** *(þreyta)* Mødighed, Træthed. — **2.** Stakaandethed: *kasta mæðinni*, puste ud; (om en Hest) *mæðin var þung og tíð* (ÞGjD. 57); *láta grípa niður á stöku stað, og kasta m. yfir brekkum* (puste naar man havde naaet op paa en Skrænt) (Þjóð. '10, 82).

mæðilegur [mai:ðɪlɛ·qøo] a. möjsommelig; tung: *mæðilegt andvarp*, dybt Suk; — adv. *-lega*, med Möje, möjsommelig; tungt: *varpa mæðilega öndinni*, sukke dybt.

mæðing (-ar) [mai:ðiŋk] f. **1.** Möje, Besværlighed. — **†2.** *(sjálfspyndmg)* Spægelse. — **†3.** *(sorg, iðrun)* Sorg, Anger. — **†4.** *(ástríða)* Lidenskab.

mæðinn [mai:ðɪn] a. stakaandet, som let bliver mødig.

mæði samlegur [mai:ðɪsam·lɛqøo] a. besværlig, möjsommelig. **-samur** [-sa·møo] a. möjsommelig, besværlig.

mæðra (-u, -ur) [maið·ra] f. Moderdyr, spec. Moderfaar.

†mæðri [maið·rɪ] n. **1.** (Sch.) = *móðir*. — **2.** (SvPRask. 18) = *móðurleg.*

mæðu bára [mai:ðøbau:ra] f. Sorgens Bølge. **-braut** [-bröy:t] f. Vej el. Bane, fuld af Möje og Sorger. **-fullur** [-fʏd·løo] a. *(erfiður)* möjsommelig, besværlig; *(hryggilegur)* sorgfuld. **-laus** [-löy·s] a. *(erfiðislaus)* uden Möje; *(áhyggjulaus)* uden Sorg, uden Bekymring. **-legur** [-lɛ·qøo] a. *(erfiðlegur)* möjsommelig; *(sorglegur)* sörgelig. **-ljettir** [-ljɛhdɪo] m. Lettelse af Sorg, Trøst. **-maður** [-ma:ðøo] m. (om en Mand) ulykkeligt Menneske, et hjemsøgt, haardt prøvet Menneske. **-manneskja** [-man·ɛsɟa] f. (is. om en Kvinde) ulykkeligt, hjemsøgt, haardt prøvet Menneske.

mæður [mai:ðøo] pl. af **móðir.**

mæðu rór [mai:ðøro·:r] a. resigneret. **-samlegur** [-sam·lɛqøo] a., **-samur** [-sa·møo] a. *(erfiður)* möjsommelig; *(sorglegur)* sörgelig. **-strá** [-sdrau:] n. en, som er nedböjet af Sorg og Bekymringer: *Æ, hún hefir verið m.; mist bæði mann sinn og son sinn uppkominn* (ThTh. 68). **-tíð** [-ti:ð] f. Trængselstid.

mægð (-ar, -ir) [maiqð, maig·þ] f. i Nutidssprog vistnok alt d i pl.: *mægðir*, Svogerskab.

†mægi (-is) [mai:jɪ] n. = **mægðir.**

mægjast (ði) [mai:jast, maiq·ðɪst, maig·ðɪst] vrefl.: *m. við e-n, m. e-m*, besvogre sig med en, indgaa Svogerskab med en. — pp. *mægður*, besvogret.

***mækir (-is, -jar, pop. -irs, -irar)** [mai:ɟɪo, mai:kɪo] m. Sværd.

1. **mæla (-u, -ur)** [mai:la] f. Fingerlængde (som Maal) fra Langemands Spids over Neglen til den øverste Kno (Sl., Dal.).

2. **mæla (ti)** [mai:la, mail·dɪ] vt. og vi. **I.** tale, sige: **1.** tale (med Henblik paa Talevirksomheden, Stemmen): *m. fyrir munni sjer*, tale med sig selv; *†m. e-u máli*, tale et Sprog = *m. á e-u máli*. — **2.** (segja) sige (med Henblik paa Indholdet): *mæl þú manna heilastur*, Tak for det Ord!; *þetta er vel mælt*, det var smukt sagt; *mælt er en það er mælt*, man siger, det forlyder; *hafa rangt að m.*, have Uret; *hafa rjett að m.*, have Ret; *m. af munni fram*, ekstemporere; *m. ljóð af munni fram*, improvisere. *m. um hug sjer*, sige n-t imod bedre Vidende, andet end hvad en mener: *og fór hann nu með ósannindi og mælti um hug sjer* (Od. 277—278). *m. æðru*, tale som en Kryster; elliptisk: *m. e-m miklar* (ɔ: *ræður*), holde lange Prækener for en; *m. e-m (e-u) bót*, undskylde en (n-t); *e-u er ekki bót mælandi*, n-t kan ikke undskyldes; *m. e-n málum*, hamle op imod en (i en Ordstrid): *æ, það mælir ykkur enginn málum þegar ykkur tekst upp að níða e-n* (ThTh. 58); *m. mælt mál*, sige hvad alle siger, sige hvad der er i Folkemunde; sige n-t rent ud, uden Omsvøb. — **II.** *(koma sjer saman um e-ð)* aftale n-t; *m. mót með sjer*, aftale et Møde; *mæla til vináttu með sjer*, afgive gensidige Venskabsforsikringer. — **III.** med præp. og adv.: *m. svo á, að*, ønske og paabyde med en overnaturlig Kraft, at n-t for Fremtiden skal finde Sted, jfr. *m. um*; — *m. á máli = tala mál*, tale (paa) et Sprog: *hann mælti á dönsku*, han talte Dansk; *m. eftir e-m*, tale for en, smigre for en; undskylde; *barnið var mjög óþægt, og móðir þess mælti alt eftir því*, Barnet var meget uartigt, og Moderen undskyldte det i alting; *m. eftir e-n*, [1]) (i Middelalderen) føre Anklagen (mod Drabsmanden) i en Drabssag: *m. eftir veginn mann*; [2]) (i Nutidssprog) holde en Mindetale el. Ligtale over en afdød, jfr. *eftirmæli*: *síra J. var fenginn til að m. eftir þá, sem druknuðu*; — *m. fyrir*, foreskrive, befale: *það var gert eins og hann hafði fyrir mælt*, det blev gjort saaledes som han havde foreskrevet; *m. fyrir griðum*, fremsige el. oplæse Formularen for Fredlysning; *m. fyrir minni e-s*, udbringe en Skaal for en, holde en Tale for en; *mæla vel fyrir e-m*, velsigne en: *mælti móðurbróðir hans vel fyrir honum* (JÁÞj. I. 167); *m. með e-u (e-m)*, anbefale n-t (en); *m. fram með e-u*, anbefale n-t, agitere for n-t; *m. (á) móti e-u (e-m)*, tale imod n-t (en); *m. til e-s = mælast til e-s*, ønske n-t; *m. um e-ð*, tale om n-t; *m. svo (á) um e-ð*, se *m. á*; *láta svo um mælt*, [1]) lade den Udtalelse falde; [2]) *læt jeg það um mælt, að ...*, jeg bestemmer (med magisk Kraft), at ...; den sædv. brugte Formel er: *mæli jeg um og legg jeg á, að ...*; — *mæli eg um og mæli eg á | að menn hans Steina falli í strá* (StÓl.); *m. e-n undan e-u*, begære en fritagen for n-t; *m. e-ð upp í e-m*, faa en til at blive dristigere i n-t ved at give ham Medhold: *Mannsefnið hennar mælti það líka upp í henni* (Eimr. XII. 183). *Þú getur þó opnað munninn til að m. upp í henni letina og ómenskuna* (Eimr. X. 106); *m. við e-n*, tale med en; sige til en; (Talem.) *það var eins og við manninn mælt*, det virkede öjeblikkelig. — **IV.** refl. **1.** især med præp. og adv.: *e-ð mælist illa (vel) fyrir*, n-t bliver slet (rosende) omtalt, gör et daarligt (godt) Indtryk; *mælast til e-s*, ønske n-t, anmode om n-t; *mælast undan e-u*, undslaa sig for n-t, vægre sig ved n-t. — **2.** recipr. *mælast við*, tale sammen. — **3.** impers. *e-m mælist vel*, en taler godt, holder en god Tale. — **4.** pp. *mæltur*: **a.** *mælt mál*, sædvanlig Tale, almindelig Sprogbrug: *hann skilur ekki mælt mál*, han forstaar ikke sædvanlig Tale; *mælt danskt mál*, almindeligt Dansk; *í mæltu máli*, i daglig Tale: *Hún var ekkja og var kend við föður sinn í mæltu máli ...* (GFrSex 81); *að svo mæltu*, efter at have sagt dette. — **b.** som sidste Led i Sms., jfr. d. *-mælt*, talende: *fám., fljótm.* osv.; ogs. i Metrik, jfr. *áttmælt.*

3. **mæla (di)** [mai:la, mail·dɪ] vt. maale, udmaale: *m. land*, opmaale Land; *m. mjólk*, maale Mælk; *m. (mjólk osv.) vel, illa*, maale rigelig, knapt, give godt, knapt Maal; *landið mældi | í frá austri til vesturs* (MJ. IV. 149); *var af miði móður, | mældi dræmt á staup* (skænkede langsomt i Bægeret) (GTh. '95, 138); *m. með bandi*, afrebe; *vel mæld míla*, en god Mil; (naut.) *m. skrið*, logge; *m. út*, afmaale; *m. út lóð*, afstikke en Grund.

1. **mælandi (-a, -endur)** [mai:landɪ, -ɛndøo] m. den talende, Taler.

2. **mælandi (-a, -endur)** [mai:landɪ, -ɛndøo] m. *(mælingamaður)* Opmaaler.

mælanlegur [mai:lanlɛ·qøo] a. maalelig.

mælgi [mail·ɟɪ] f. indec. **1.** Snaksomhed, Snakken. — **2.** *(mærð)* Ordgyderi, Vidtløftighed (i Skrift og Tale). **-laupur** [-löy:bøo, -löy:pøo] m.

Snakkebroder, Sludrebotte: *maðurinn, sem sagði okkur söguna, var al-kunnur [illegible] og m.*

mælgisgjarn [illegible] a. pluddervorn, snakkesalig.

1. **mæli (-is,** pl. ds.) [illegible] n. **1.** Mæle: *það heyrist á m. þínu, að þú ert [illegible].* **2.** [illegible]: *það er í m.*, man siger: [illegible] (Eimr. XIII. 182). **3.** Ord, Bestemmelser: *m. þau bundum*, bestemte det fuldt og fast (BóluHj. 82). — **4.** i Sms.: *dulmæli, einmæli, hámæli, ljóðmæli* osv.

2. **mæli** [mai:lı] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **mala.**

mæli askur [illegible] n. Maalekar, Skæppe: *Kenning Jesú hefur verið sett undir mæliask* (MJSöguk. 185). **-borð** [-bor·ð] n. Maalebord. **-borðsblað** [-borþsbla:ð, -boǫs-] n. Maalebordsblad. ° **-dæla** [-dai:la] f. Maalespröjte (GíslíG.). **-eining** [-ɛı:niŋk] f. Maaleenhed. **-fræði** [-frai:ðı] f. indec. = **mælingafræði. -gjald** [-ɡal·t] n. Maalepenge. **-glas** [-gla:s] n., **-gler** [-glɛ:r] n. Maaleglas. **-hlass** [-hʎas·] n. maalt Vognlæs. **-hringur** [-hǫiŋ·gøǫ] m. Ringmaal. **-keðja** [-ȿɛð·jɜ] f. Maalekæde. **-ker** [-ȿɛ:r] n., **-kerald** [-ȿɛ:ralt] n. Maalekar. **-kerfi** [-ȿɛr·vı] n. Maalesystem. **-kvarði** [-kvar·ðı] m. Maalestok; *(á korti)* Maalestok, Skala. **-legur** [illegible] a. **1.** *(mælanlegur)* maalelig. — **2.** passende: *það er ekki mælilegt að hafa [illegible] í sunnudögum* (Sch.). **-mark** [-maǫ·k] n. Maal.

mæling (-ar, -ar) [mai:liŋk] f. **1.** *(það að mæla)* Maalen, Maaling; *(útmæling)* Opmaalen; *(landmæling)* Landmaaling. — **2.** (Breiðd.) = 1. *mæla.* — †3. *(hófsemi)* Maadehold. — **4.** pl. *mælingar*, Maalen (som magisk Kunst og Lægemiddel).

mælinga bók [mai:liŋgaboᵘ:k] f. Opmaalingsprotokol. **-fróður** [-froᵘ:ðøǫ] a. kyndig i Geometri. **-fræði** [-frai:ðı] f. indec. Geometri. **-fræðilegur** [-frai:ðılɛqøǫ] a. geometrisk. **-maður** [-ma:ðøǫ] m. Maaler; spec. Landmaaler.

mælingar brjef [mai:liŋgarbrjɛ:v] n. Maalebrev. **-fræði** [-ǫ-frai:ðı] f. indec. = **mælingafræði. -hælstallur** [-(h)ail·sdadløǫ] m. Strömpehæl, strikket med to Pinde (en *mæling* 2. lang), mods. *húfuhæll.* **-skírteini** [-sɡiǫ·teinı] n. Maalebrev. **-verkfæri** [-vɛǫ·kfairı] n. Maaleredskab, Maalingsinstrument.

mælingaskúta [mai:liŋgasgu:da, -sgu:ta] f. Opmaalingsfartöj.

***mælingur (-s, -ar)** [mai:liŋgøǫ] m. karrig Person.

mælipípa [mai:lıpi·ba, -pi·pa] f. Titrationspipette.

mælir (-is, -ar, pop. **-irs, -irar)** [mai:lıǫ] m. **1. a.** Maal, spec. til Korn og flydende Varer: (Ordspr.) *kornið fyllir mæl(ir)inn*, — i ældre Tid = 40 Potter (¹/₆ af et *sáld);* Fjerdedelen deraf kaldtes *fjórðungur* = 10 Potter (BH.). — ° **b.** *(lítri)* Liter. — **2.** *(það, sem mælt er með)* Maaler, Maaleredskab; *(hitamælir)* Termometer; *(loftvog)* Barometer.

° **mæliskaft** [mai:lısgaf·t] n. Maalestok, Rode.

mælis ketill [mai:lısȿɛ:dıdʎ, -ȿɛ:tıdʎ] m. Gryde, der rummer en *mælir* (4 *fjórðungar).* **-land** [-lan·t] n. afmaalt Stykke Jord: (Ordspr.) *hann er ekki lengi á mælislandi* (GJ.), han er ikke længe om det Stykke Jord, man har afmaalt til ham (om en Løber el. en dygtig Høstkarl).

mæli snúra [mai:lısnu:ra] f. Maalesnor; — overf. Rettesnor: *Ritningin er sá grundvöllur og m., sem kristnir menn miða við.* **-spjald** [-sbjal·t] n. Maalebaand (viklet om et Spjæld) (JÁÞj. II. 309). **-stig** [-sdı:q] n. Grad. **-stigakerfi** [-sdı·qaȿɛr·vı] n. Gradnæt. **-stika** [-sdı:ga, -sdı:ka] f. *(mælistöng)* Maalestang; — overf. Maalestok, Rettesnor. **-stöng** [-sdöyŋ·k] f. Maalestang. **-tala** [-ta:la] f. **1.** Maal: *skattasafn, sem hækka mætti með sömu mælitölu á hvert hundrað, þegar þörf krefði* (Eimr. X. 168). — ° **2.** (mat.) et Linjestykkes Forhold til Længdeenheden (ÓDanFlatm.). **-tunna** [-tʏn:a] f. Maaletonde. **-tæki** [-tai:ɡı, -tai:ȿı] n. Maaleredskab: *Lög um m. og vogaráhöld* (Stj. '17, A. 131). **-vaður** [-va:ðøǫ] m. Maalesnor. **-þráður** [-þrau:ðøǫ] m. Rettesnor, Forskrift.

mælmlingur (-s, -ar) [illegible] m. [illegible]

mælska (-u) [mail·sga] f. **1.** *(það að vera vel máli farinn)* Veltalenhed. — †**2.** *(mállýska)* Dialekt.

mælsku fræði [mail·sgøfrai:ðı] f. indec. Læren om Veltalenhed, Retorik. ° **-hnykkur** [-hvıhgøǫ] m. Talerkneb (JsJs.). **-kennari** [-ȿɛn:arı] m. Veltalenhedslærer, Retor. **-kraftur** [-kraf·døǫ] m. Veltalenhedskraft. **-maður** [-ma:ðøǫ] m. veltalende Mand, Taler.

mælskur [mail·sgøǫ] a. veltalende.

mælskusnið [mail·sgøsnı:ð] n. retorisk Form.

1. **mæna (-u, -ur)** [mai:na] f. **1.** Rygmarv. — **2.** pl. *mænur*, Nerver: [illegible] **3.** [illegible]

2. **mæna (di)** [mai:na] v. **I. 1.** vt. mønne, danne i Form af en Mønning: *jafnframt því skal m. beðið* (Eimr. IV. 135); *m. hey*, forme det øverste Lag paa en Høstak (i Form af en Monning); — pp. *mændur*, [illegible] **2.** [illegible] rage op, hæve [illegible] rage (op) over, hæve sig op over n-t: *Mælifellshnúkur, sem mænir yfir önnur fjöll* (ÞThLýs. I. 238). — **II.** vi. stirre paa, se op til n-t (med Bibet. [illegible] paa n-t med Forundring el. Forventning; *m. girndaraugum á e-ð*, stirre begærligt paa n-t; *m. vonaraugum á e-ð*, stirre paa n-t med forhaabningsfulde Ojne.

mæniás [mai:nıau:s, mai:nau·s] m. Monning, Mønaas.

mænir (-is, -ar, (pop.) **-irs, -irar)** [mai:nıǫ] m. Monning; **mænis hind*, Hus (JÁGát. 93). **-ás** [-r-au:s] m. = **mæniás. -vindauga** [-vın·døyqa] n. Glug paa Mønningen.

mæni súla [mai:nısu:la] f.: *m. í tjaldi*, Mønningsstang (i Telte). **-tróð** [-troᵘ:ð] n., **-tróða** [-troᵘ:ða] f. Mønningsaas, Rygaas i et Hus af Græs-[illegible] Græstorvsgavlen (V.) **-þekja** [illegible] f. Mønningsdække (JFR. II. 161).

mænu bólga [mai:nøboᵘl·ga] f. (med.) Rygmarvsbetændelse (myelitis). **-flattur** [-flahdøǫ] a. flækket dybt ind i Ryggen. **-heili** [-hɛi:lı] m. Hjærnemarv. **-hol** [-ho:l] n. Rygmarvshulhed. **-kerfi** [-ȿɛr·vı] n. Nervesystem. **-kylfa** [-ȿıl·va] f. medulla oblongata (ÁBjSál. § 65). **-pípa** [-pi:ba, -pi:pa] f. Hvirvelsöjlens Kanal. **-sótt** [-soᵘht] f. (med.) **1.** Rygmarvslammelse (polyomyelitis anterior). — †**2.** Nervefeber (febris nervosa) (NF. I. 26). **-taug** [-töy:q] f. Rygmarvsnerve. **-tæring** [-tai:riŋk] f. (med.) Rygmarvstæring (tabes dorsalis). **-veiki** [-vɛı:ɡı, -vɛı:ȿı] f. indec. Rygmarvssygdom. **-visnun** [-vıs·nøn] f. (med.) Rygmarvstæring.

1. **mær (meyjar, meyjar)** [mai:r, mɛı:jaǫ] f. **a.** Mø, Jomfru, ung Pige (anomale Former gen. sg. *mærinnar* = *meyjarinnar*, acc. pl. *mær):* (Ordspr.) *sjaldan bregður mær vana sínum* (el. *vinnur mær vana sinn)*, Mø viger sjælden fra sin Vane. — **b.** spec. (ren) Mø, Jomfru, Kvinde, som har bevaret sin Kyskhed: *hrein m.*, ren Mø, uberört Jomfru; *hver veit, hvað margar eru meyjar í miðri sveit* (GJ.), hvem kan vide, hvor mange Møer der er mellem en Skare Kvinder?; *mey er vant að vita* (GJ.), det er svært Mø at kende.

*2. **mær** (comp. **mærri,** superl. **mærstur)** [mai:r, mair:ı, maiǫ·sdøǫ] a. **1.** *(ágætur)* herlig, ypperlig. — **2.** *(bjartur, skínandi)* klar, skinnende. — **3.** *(frægur)* berömt.

1. **mæra (-u, -ur)** [mai:ra] f. **a.** Partikel, fint Korn; lille Krumme; *mærur (í hári)*, Skæl (i Hovedbunden); *skyrið er ekki vel gott, það eru dálítlar mærur í því* (det er kornet). *mærur í hægðum*, kornet Afføring. — **b.** lille Stykke af n-t = *moli: sykurmæra*, lille Stykke Sukker: *gef mjer mæru, mamma mín, | mun jeg hana þiggja.*

2. **mæra (ði)** [mai:ra] vt. berömme, prise.

mærð (-ar, -ir) [mair·ð] f. ***1. a.** *(lof)* Ros. — **b.** *(lofkvæði)* Prisdigt, panegyrisk Digt. — ***2.** *(frægð)* Berömmelse. — ***3.** *(kveðskapur)* Poesi, Digtning. — †**4.** *(smjaður)* Smiger. — **5.** Ordgyderi, Vidtløftighed (i Tale og Skrift): *það er of mikil m. í kvæðinu*, det er for meget Ordgyderi i Digtet.

mærða (a) [mair·ða] vi. snakke, lade Munden løbe (JÁÞj. II. 522); — refl. *mærðast*, ds.: *og vil ei mærðast minna vegna sjálfs* (MJ. V. 69).

mærðar drós [mair·ðardroᵘ:s] f. snakkesalig Kvinde. **-laus** [-löy·s] a. **1.** *(án frægðar)* uden Berømmelse. — **2.** uden Ordgyderi: *mærðarlaust kvæði.* **-mikill** [-mı:ɡıdʎ, -mı:ȿ-] a. ordgyderisk. ° **-semingur** [-ǫ-sɛ:miŋgøǫ] m. Salvelse (JsJs.).

mæri (-is, pl. ds.) [mai:rı] n. **1.** Slette, Jævnhed (BH.). — **2.** pl. Grænse, jfr. *landamæri: og við létum leiftur hvarma | leika um m. sorta og skímu* (GFrÚh. 25).

***mæringi (-ja, -jar)** [mai:riŋɡı] m., **mæringur (-s, -ar)** [mai:riŋgøǫ, -iŋs] m. udmærket, berömt Mand.

mærna (a) [mair·dna] vi. blive kornet (is. om Mælk), skilles fra Vallen; — pp. *mærnaður.*

mærningur (-s) [mair·dniŋgøǫ] m. sammenløben Mælk, næppe skilt fra Vallen.

mæróttur [mai:roᵘhdøǫ] a. grynet, kornet: *mæróttar hægðir.*

***mærski (-is,** pl. ds.) [maiǫ·sɡı] n. (jfr. *merski)* Land; *minnis m.*, Sjæl, Sind: *óska góðs af minnismærski | mín er skylda* (GKonÆf. 131).

mæru doppa [mai:rødohba] f. (zool.) en Slags Musling (skenea planorbis) (GBárð.). **-skel** [-sɡɛ:l] f. (zool.) en Slags Musling (cyamium minutum) (GBárð.).

mæta (ti) [mai:da, mai:ta, maihdı] vt. med dat. **I. 1.** møde, træffes med; *m. e-m*, møde en, træffe en: *jeg mætti honum á götu;* (Ordspr.) *enginn veit, hvar manni mætir*, ingen ved, hvor en kan træffe sin Overmand; *enginn veit, hvað manni mætir*, ingen ved sin Fremtid; *láta hart m. hörðu*, sætte haardt imod haardt. — **2.** overf. møde, taale, lide: *m. hörðu*, møde haardt, taale haardt, blive haardt behandlet; *m. mótspyrnu*, møde Modstand. — ?**3.** give Møde, møde: *m. fyrir rjetti; m. á fundi;* — pp. *mættur, (hinn) mætti* som subst. mødt. — †**4.** *(vera jafnað á móti e-u)* gaa op imod n-t. — **II.** refl. *mætast;* recipr. **1.** mødes, træffe hinanden: *þeir mættust á miðri leið.* — **2.** løbe sammen, mødes, grænse op til hinanden, berøre hinanden: *þar sem sýslurnar mætast;* — *þar sem himinn og haf mætast*, hvor Himmel og Hav mødes (ɔ: gaar over i hinanden). — **3.** *láta e-ð mætast*, lade n-t gaa lige op.

mætavel [mai:davɛ:l, mai:ta-] adv. særdeles godt.

1. **mæti (-is,** pl. ds.) [mai:dı, mai:tı] n. **1.** *(góðir, dýrir hlutir, auður)* gode, kostbare Ting, Rigdom. — **2.** Værdi, Godhed, Kvalitet: *Móðgunar-*[illegible] *utan guð*" (Ísaf. '13, 138); — i Sms. f. Eks. *verðmæti.* — **3.** *hafa m. á e-u* = *hafa mætur á e-u*, sætte Pris paa n-t. — **4.** som förste Sammensætningsled: særdeles, meget: **a.** gen. sg. *mætis-: mætismaður.* — **b.** gen. pl. *mæta-: mætavel*, særdeles godt.

†2. **mæti (-is,** pl. ds.) [mai:dı, mai:tı] n. Kammerat; Mat (i Søsprog: Baadsmandsmat osv.); förste Styrmand.

3. **mæti** [mai:dı, mai:tı] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **meta.**

mætis maður [mai:dısma:ðøǫ, mai:tıs-] m. prægtig Mand. **-skjal** [-ısɡa:l] n. vigtigt, kostbart Dokument: *Eru vottorð þessi venjulega fallega rituð með munkaletri, og eru hin mestu mætisskjöl* (HÞLoft. 15).

mætorður [mai:dorðøǫ, mai:t-] a.: *m. maður*, en Mand, hvis Ord er meget værd.

*1. **mætti (-is)** [maihdı] n. = *máttur;* udenfor Poesi kun i Sms.: *vanmætti.*

2. **mætti** [maihdı] dat. sg. af **máttur.**

3. **mætti** [maihdı] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **mega.**

1. **mætur** [mai:døǫ, mai:tøǫ] fpl.: *hafa m. á e-u*, sætte Pris paa n-t, holde af n-t.

2. **mætur** [mai:doϱ, mai:toϱ] a. god, udmærket: (Ordspr.) *ekki er margt um mæta liðið* (SchMál.), de gode Tropper er kun faa.

***mævill (-ils)** [mai:vɪdλ, -ɪls] m. Navn paa en Søkonge; *mævils jörð*, Hav; *mævils jarðbúi*, Hvalfisk (JÁGát. 113).

möðrur [möð roϱ] pl. af **maðra.**

mögl [mög·λ] n. Knurren, Utilfredshed.

mögla (a) [mög·la] vi. knurre, være utilfreds.

†**möglan (-ar, -ir)** [mög·lan] f. = **möglun.**

möglandi (-a, -endur) [mög·landɪ, -εndoϱ] m. Knurrer.

möglkvis [mög·λkvɪ·s] n. Knurren.

möglun (-ar, -anir) [mög·løn] f. Knurren, Beklagelse.

möglunar laust [mög·lønarlöys·t] adv. uden Knurren, uden at beklage sig. **-samur** [-ϱ-sa:møϱ] a. knarvorn.

mögn [mög·n] pl. af **magn.**

mögnuð [mög·nøð] f. sg. og npl. af *magnaður*, se **magna.**

mögnun (-ar, magnanir) [mög·nøn, mag·n-] f. Forstærkelse, Styrkelse, Vækst: *m. krafta*; *(stækkun)* Forstörrelse; jfr. *magna.*

mögóttur [mö:qoᵘhdøϱ] a. (om Faar) hvid, med mørk (graa, brun el. sort) Bringe, Bug og Rumpe (VSkaft., Múl.) *(= golmögóttur)*; jfr. *grám., morm., svarm.*

mögu legleiki [mö:gølεqlεi:ɡɪ, -lεi:§ɪ] m. Mulighed. **-legur** [-lε·qøϱ] a. **1.** *(sem hægt er að gera eða hugsa)* mulig: *það er mögulegt að komast upp á fjallið; leita á öllum mögulegum stöðum.* — †**2.** *(fær um e-ð)* i Stand til n-t. — †**3.** rimelig: *bartskerar mættu liggja hér í landið ... og græða ... fólk, þó svo að þeir séu mögulegir um sárgræðslukaup* (JAð. Ein. 28). — **4.** adv. *-lega*, mulig; *(með nokkru móti)* paa nogen mulig Maade: *ef eg m. get.* **-leiki** [-lεi·ɡɪ, -lεi·§ɪ] m. Mulighed.

1. **mögur (magar, megir)** [mö:qøϱ, ma:qaϱ, mεi:jɪϱ] m. Sön (nu kun i Poesi): (Ordspr.) *ei er mögur, nema móðir sje* (GJ.), uden Moder ingen Sön.

2. **mögur** [mö:qøϱ] f. sg. og npl. af **magur.**

mögurílóttur [mö:qøri:loᵘhdøϱ] a. (om Faar) hvid med mørk Bringe, Bug og Rumpe, og med smaa, mørke Pletter paa Kroppen (VSkaft.).

mök [mö:k] npl. se **mak.**

1. **mökkur (makkar, mökks, pl. mekkir)** [möhgøϱ, mahgaϱ, möhks, mεhɡɪϱ] m. Røgsöjle (spec. om vulkanske Udbrud): *mikill m. stóð upp úr eldfjallinu; (rykmökkur)* Støvsky; *(skýjamökkur)* Skymasse; *(gufumökkur)* Damp.

*2. **mökkur (-van)** [möhgøϱ] a. = **myrkur.**

mökkvaður [möhgvaðøϱ] a. beskygget: *mökkvaðar sléttur ... marbakka skyggða skóglimum skjótt of fljúga* (LFR. XI. 280).

mökkvi (-a, -ar) [möhgvɪ] m. **1.** = *mökkur.* — **2.** *(ský, dimma)* Sky, Mørke.

mökuð [mö:gøð, mö:køð] f. sg. og npl. af *makaður*, se **maka.**

mökun (-ar) [mö:gøn, mö:køn] f. Parring.

mökunartími [mö:gønaϱti:mɪ, mö:kon-] m. Parringstid.

möl (malar, malir) [mö:l, ma:laϱ, ma:lɪϱ] f. **1.** *(smáir steinar)* Grus; — overf. om Arbejdsløshed: *vera þar* (ɔ: *í höfuðstaðnum) ... jafnvel þó mölin bláber væri undir fótum fjölskyldunnar* (selv om Familien ikke havde det mindste at leve af) (GFrSex 77); *Þér hafið þó eitthvað ákveðið í vændum ... maður með mikla ómegð; ekki fer hann á blábera mölina* (GFrSex 113). — **2.** is. i pl. *malir (svæði, þakið möl)* grusbedækket Strækning: *fór snjóflóð alveg yfir fjörðinn og upp á malirnar hjá Suðureyri* (ÞThFerð. II. 107).

möl borinn [möl·bo·rɪn] a. gruslagt: *m. vegur.* **-brjóta** [-brjoᵘ·da, -brjoᵘ·ta] vt. slaa i Smadder (smaa Stykker). **-brotna** [-brohdna] vi. gaa i Smadder (smaa Stykker).

mölda (a) [möl·da] vi. = **malda.**

möl fluga [möl flʏ·qa] f. = *melfluga*, Møl. **-jetinn** [-jε·tɪn, -jε·t-] a. mølædt.

mölræsi [möl·rai·sɪ] n. tildækket Afløbsrende med Grusbund.

mölum [mö:løm] dat. pl. af **malir** og 1. p. pl. præs. ind. af **mala.**

mölun (-ar, malanir) [mö:løn, ma:lanɪϱ] f. Maling: *m. korns.*

mölunarkvörn [mö:lønaϱkvör·dv, -kvöd·v] f. Haandkværn.

mölur (-s) [mö:løϱ] m. = **melfluga.**

mölva (a) [möl·va] vt. knuse, slaa i Stykker; *m. glugga*, slaa Ruder ind; *m. upp*, opbryde.

mön (manar, manir) [mö:n, ma:naϱ, ma:nɪϱ] f. **1.** *(fax)* Manke. — **2. a.** *(rák)* Strimmel, Stribe: *móálóttir hestar eru með svarta m. eftir endilöngu baki og svart fax og tagl; — laut frá miðsnesi ... ofan í munn með m. hvoru megin* (JÁÞj. I. 2); *þau* (ɔ: *túnin) voru öll gul, nema græn m. í kringum bæina* (ÞThFerð. III. 47); *Framan við lestirnar rann sandurinn saman í mjóa m. vegna fjarlægðarinnar* (JTrSk. I. 14–15). — **b.** Græsstribe, der efterlades naar der slaas skødesløst, jfr. *mana: annaðhvort tekur ljárinn ekki eins mikið og hann annars gæti, eða að manir verða á milli ljáfaranna* (Freyr VIII. 115); — spec. om en Hostrimmel midt i en Krybbe: *Og þegar hann náði ekki lengur í fóðrið í garðanum, smeygði hann framfótunum undir garðabandið, því að þá gat hann náð í mönina, sem vildi verða eftir í miðjum garðanum* (GFrUbl. 13).

Mön (Manar) [mö:n, ma:naϱ] f. npr. Øen Man.

möndla (a) [mön·dla] vi.: *m. við e-ð*, være beskæftiget med n-t (Fáskrúðsfjörður).

möndlur [mön·dløϱ] pl. af **mandla.**

möndlu steinn [mön·dløsdεid·v] m. Mandelsten. ° **-víðir** [-vi:ðɪϱ] m. Mandelpil (JsJs.).

möndulblóm [mön·dølbloᵘ:m] n. Mandelblomst.

möndull (-uls, -lar) [mön·dødλ, -øls, -laϱ] m. **1.** Haandtaget el. Svingelen i en Haandkværn (Rvk, Skaft., LFR. II. 157). — **2. a.** *(öxull)* Aksel. — **b.** spec. *(í kvörn)* Akselen i en Kværn (Nl., Vf.).

möndul snúningur [mön·dølsnu:niŋgøϱ] m. Akselomdrejning. ° **-velta** [-vελ·da] f. Rotation (JsJs.).

mönnun (-ar) [mön:øn] f. **1.** *(menning)* Dannelse, Civilisation. — **2.** Forsyning med Mandskab: *slæm m.*

mör (-s, mörvar) [mö:r] m. **a.** Ister, Flomme: *(sauður) uppblásinn af mörunum* (ÓDavÞul. 381); *halda vel til mörsins*, pille Faaretarmene omhyggeligt for at faa saa meget Ister som muligt. — **b.** overf. Sindelag: *Það undur virðast mér, hafi Þuríður svo hrásett verið þeim gulu og gömlu mörvunum, að aldrei hafi á þeim kent* (JMPísl. 146).

mör bambi [möϱ·bambɪ] m. *(mörvambi)* Istervom (om en fed Væder): *árans mörbambarnir* (ÞGj. i Gj. '11, 41). †**-bjúga** [-bju·(q)a] f. Pølse (maaske = *blóðmörskeppur).* **-blóð** [-bloᵘ·ð] n. (Vf.) = **blóðmör. -blót** [-bloᵘ·t] n. Fedtoffer.

mörður (marðar, merðir) [mör·ðøϱ, mar·ðaϱ, mεr·ðɪϱ] m. **1.** (zool.) Maar (mustela). — **2. a.** npr. Mørd, Maar. — **b.** = *lygamörður* (jfr. Personen *Mörðr* i *Njála).* — **3.** *(hrútur)* Væder: (om en Kurv) *margopt sig fyllir | marðar af lokkum* (JÁGát. 77).

mör eitill [mö:rεi·dɪdλ, -εi·t-] m. Fedtkirtel. †**-fjandi** [möϱ·fjandɪ] m. (Skældsord) Djævel af en Islænder, jfr. *mörlandi.* **-fórn** [-foᵘrdv] f. Offer af Fedt.

mörg [mör·k] f. sg. og npl. af **margur.**

mörgæs [mör·gai·s] f. (zool.) Fedtgaas, Pingvin (aptenodytes).

1. **mörk (gen. markar el. merkur, pl. merkur)** [möϱ·k, maϱ·gaϱ, mεϱ·gøϱ] f. **a.** *(hálfpund)* Halvpund: *m. var 16 lóð = hálft pund; 20 merkur = fjórðungur* (s. d. O.). — **b.** *(hálfpottur)* Halvpot: *tuttugu marka kýr*, Ko, der malker 10 Potter ad Gangen *(í mál).*

2. **mörk (markar el. merkur, pl. merkur)** [möϱ·k, maϱ·gaϱ, mεϱ·gøϱ] f. **1.** *(skógur)* Skov: *dýr merkurinnar*, Markens Dyr; **merkurþjóð*, Skovens Folk, Fuglene (ÞErl.). — **2.** *(víðavangur)* Mark, aaben Mark, jfr. *eyðimörk.*

3. **mörk** [möϱ·k] pl. af **mark.**

mörklemma [möϱ·klεm·a] f. Fedtpresse: *[illegible] þess fékk hun að erfðum [illegible] tuttugu [illegible] ens og hun hefði verið sett í mörklemmu í öndverðu* (GFr. i Eimr. II. 31).

mörkuðum [möϱ·goðøm] 1. p. pl. imp. ind. og conj. af **marka.**

mörkum [möϱ·gøm] dat. pl. af **mörk.**

mörkun (-ar, markanir) [möϱ·gøn, maϱ·ganɪϱ] f. Mærken, Mærkning: *m. viðar*, Udvisning af Træer; *m. fjár*, Mærken (Øremærken) af Faar, jfr. *marka.*

mör lag [mör·la·q] n. Fedtlag. **-landi** [-landɪ] m. »Fedtlænder«, spottende Benævnelse (opr. norsk) for Islændere. **-laus** [-löys] a. uden Indvoldefedt.

***mörn (marnar)** [mör·dv, mar·dnaϱ] f. Jættekvinde.

***mörnir (-is)** [mör·dnɪϱ] m. Sværd.

mörrófa [mör:oᵘ(v)a] f. Fedthale: *með mörrófu*, fedthalet: *þar sem hross góð og sauðir með mör-róur, úlvaldar með einum hnúð og silkisauðir* (Fj. I. 175).

mörsiður [möϱ·sɪ·ðøϱ] n. Fedtpølse: *kasta út mörsiðrinu*, »bryde alle Broer af bag sig«, »brænde sine Skibe« (om Oprindelsen til dette Mundheld, der stammer fra Belejringen af *Borgarvirki*, jfr. JÁÞi. II. 88).

mör slyndra [möϱ·slɪndra] f. en god Klump Ister (Breiðd.). **-sugur** [-sʏ·qøϱ] m. den 6. Maaned (3. Vintermaaned) i den isl. Almanak (fra midt i Decbr. til midt i Jan.). **-tafla** [-tabla] f. størknet Ister, formet i runde Tavler.

möru [mö:ro] cobl. sg. af **mara. -koss** [-kos·] m. Marekys.

†**mörúlfur** [mö:rulvøϱ] m. = **marhnútur.**

mörulokkur [mö:rølohgøϱ] m. Marelok.

mörum [mö:røm] dat pl. af *mar*, Hest.

mörva (a) [mör·va] vt. spække; — pp. *mörvaður*, med (meget) Ister: *vel (illa) mörvaður.*

mörvambi [mör·vambɪ] m. = **kúluvambi.**

möskva prjóna [mös·gvaprjoᵘ:na] vt. filere. **-umferð** [-ʏm·fεrð] f. Revle. **-þykni** [-þɪhgnɪ] n. = **netþykni.**

möskvi (-a, -ar) [mös·gvɪ] m. Maske (i Næt og i Strikning).

möskvóttur [mös·gvoᵘhdoϱ] a. tærnet, rudet: *Og svuntan þín, sú [illegible]* (GFrTi. [illegible]).

mösul beina [mö:sølbεi:na] a. indec., **-beinn** [-bεid·v] a. mager, skindmager; ofte med Nægtelse: *sá er nú ekki mösulbeina.*

mösur (-urs) [mö:søϱ] m. (bot.) Ahorn (acer).

möttul band [möhdølban·t] n. Kappebaand. **-dýr** [-di:r] npl. (zool.) Søpunge (tunicata). **-doppa** [-dohba] f. (zool.) en Slags Musling (litorina palliata) (GBárð.).

möttull (-uls, -lar) [möhdødλ, -øls, -laϱ] m. **a.** Mantel, Kappe; — nu is. en pelsbræmmet Overkaabe, der bruges over den nationale Kvindedragt: (Ordspr.) *dóttirin klæðist oft móður mötli* (GJ.), Datter farer gærne i Moders Særk; *matur gefur mælsku, en m. dirfsku* (SchMál.), Mad bringer Tungen paa Gled og gode Klæder giver godt Mod. — ***b.** i Omskrivninger: *mötla hind* osv., Kvinde.

möttulskaut [möhdølsgöy:t] n. Kappeflig.

mötum [mö:døm, mö:tøm] dat. pl. af 1. **mata** og 1. p. pl. præs. ind. og conj. af 2. **mata.**

mötu nautur [mö:dønöy:døϱ, mö:tønöy:toϱ] m. en, som har fælles Rejsekost med en; Bordfælle, som spiser samme Steds som en selv; Messekammerat. **-neyti (-is)** [-nεi:dɪ, -nεi:tɪ] n. det at have fælles Rejsekost; det at spise samme Steds; Bordselskab; Messekammeratskab; *(á herskipum)* Bakke; *(m. stúdenta)* Fællesspisning for Studenter, mensa academica. **-skrína** [-sgri:na] f. Madskrin (spec. Søfolks).

N

n [ɛn], det isl. Alfabets 18. Bogstav, udtales som:

1. [n] (som stemt dansk n) i Forlyd, samt efter Kons. (undt. *h)* i Forlyd: *nös* [nö:s], *snúa* [snu:a]; — i Indlyd: ¹) enkeltskrevet mellem Vokaler, mellem Kons. og Vokal, mellem Vokal og *d, l,* mellem Vokal og *s: ana* [a:na], *sofna* [sob·na], *sandur* [san·doɐ], *sundla* [sʏn·(d)la], *hans* [han·s]; ²) dobbeltskrevet efter *a, e, i, o, u, ö,* ogs. i den tilföjede Artikel efter andre Vok. ved Sammentrækning; ogs. dobbeltskr. i Udlyd: *Anna* [an:a], *inni* [ɪn:ɪ], *önnur* [ön:oɐ], *ánni* [aun:ɪ], *ann* [an·]. Enkeltskrevet i Udlyd efter Vokal el. stemt Kons. er Lyden vaklende, snart stemt, snart ustemt, jfr. *ð, l, m.* *án* [au·n], *iðn* [ɪð n].

2. [ν] (omtr. som d. n i knap): ¹) efter *h* i Forlyd: *hnífur* [hνi:voɐ]; ²) i Indlyd foran *t;* i visse Egne paa Nordlandet er dog Lyden i denne Forb. stemt: *henta* [hɛν·da, (Nl.) hɛn·ta], *sent* [sɛν·t, (Nl.) sɛn·t]; ³) i Udlyd efter ustemt Kons.: *safn* [sab·ν], *rausn* [röys·ν].

3. [ŋ] (som d. ng i længe): ¹) foran *g* med efterfølgende Vokal el. *j, v, r,* ogs. foran udlydende *g: þinga* [þiŋ·ga], *hringja* [hɐiŋ·gja], *klöngrast* [klöyŋ·grast], *þing* [þiŋ·k]; ²) i visse Egne paa Nordlandet foran *k* med efterf. Vokal, stemt Kons. el. Ejefalds *-s: hanki* [hauŋ·ĝɪ], *pinklar* [piŋ·klaɐ], *dunks* [duŋ·ks]. Alle andre Steder udtales *n* i denne Stilling som:

4. [ŭ]: *hanki* [hauŭ·gɪ], *pinklar* [piŭ·glaɐ], *dunks* [duŭ·(k)s].

5. hvor *n* staar foran *g* i andre Omgivelser end de i 3. og 4. nævnte, smælter bægge Bogstaver sammen til een Lyd, i Reglen [ŋ], sj. [ŭ]: *hringla* [hɐiŋ·la], *tungna* [tuŋ·na], *þings* [þiŋ·s], *hengt* [hɛiŭ·t, (Nl.) hɛiŋ·t]. Paa lign. Maade udtales *nk* foran *t* som [ŭ] og i visse Egne paa Nordlandet som [·]: *punktur* [puŭ·doɐ, puŋ·toɐ].

6. Forb. *nn* udtales efter andre Vok. end de i 1 ²) nævnte, i Indlyd som [dn], i Udlyd som [dν]: *einna* [ɛid·na], *daunn* [döyd·ν], *húnn* [hud·ν].

Om Forb. *rn,* se *r.*

Lyden er snart lang, snart kort, se de ovenstaaende Ekspl.

Forkortelser: *n.* el. *nál.* = *nefndarálit,* Udvalgsbetænkning; *Nd.* = *neðri deild (Alþingis),* Altingets nederste Afdeling; *nl.* = *niðurlag,* Slutning.

*1. **ná (-(a)r)** [nau:] f. **gná.**

2. **ná (næ, náum; náði, náðum; næði; náð)** [nau:; nai:, nau:øm; nau:ðɪ, nau:ðøm; nai:ðɪ; nau:ð] vt. med dat. og vi. (ældre Böjning i præs. ind.: *nái, náir, nái,* refl. *náist;* findes i Talem. og Poesi, saal. hos Hallgr. Pjet.: *mannleg vizka ... náir skammt* (HallgrPass. 7). **I. 1.** indhente, naa: *ná e-m á hlaupum,* løbe en op; *hann náði honum ekki,* han kunde ikke indhente ham; *ná af,* komme til sit Bestemmelsessted: *þeir náðu af um kvöldið* (JÓl. 36); *hann gekk frá S. í dögun og náði róðri* (naaede Bestemmelsesstedet, för man tog ud paa Søen) *hinn sama dag norður í F.* (MJSöguk. 28); *ná háttum,* komme inden Sengetid; *ná heim í björtu,* naa hjem, inden det bliver mørkt; *ná í,* attrapere; *ná í e-n,* faa fat paa en. — **2.** række, naa (til Dels i overf. Bet.): *það nær engri átt (engu lagi),* det er fuldstændig hen i Vejret, det er fuldkommen forkert; *það nær því ekki,* det er der ingen Grund til (ThTh. 49); (Ordspr.) *gott meðan góðu náir,* det er godt, saa længe det varer; *það eru mestu fréttirnar, og beztu reyndar, meðan þessu náir* (saaledes som Sagerne staar) (JSBr. 271); *ná fyrir e-ð,* kunne komme forbi n-t; *ná svo fyrir rætur meinsins með skurði, að ekki hafi brytt á því framar,* komme Ondets Rod til Livs ved en Operation saaledes at det ikke viser sig oftere (Eimr. I. 154); *ná í e-ð,* ¹) naa (hen til) n-t, kunne række hen til n-t: *jeg næ ekki upp í* (el. *undir) loftið,* jeg naar ikke op til Loftet; *jeg næ ekki í botn,* jeg naar ikke Bunden, kan ikke bunde; overf. se II.; ²) overf. faa fat paa n-t: *Magnús var heppinn að ná í hana Stínu,* M. var saa heldig at faa (ɔ: blive gift med) Stine; — *ná niðri,* føle Bunden; *ná til e-s,* ¹) naa til en (n-t); række til en (n-t); faa fat i en (n-t) (jfr. II.): *þar var erfitt að ná til læknis,* der var vanskeligt at faa fat i en Læge; ²) abs. *ná til,* række, naa: *þar sem kisa nær til með klónni, kemst hún upp* (GJ.); *ná til hafnar,* komme i Havn; *ná landi, lendingu,* naa hen til Land (et Landingssted); ³) berøre, angaa: *þetta nær líka til hins,* dette berörer ogsaa det andet; — *ná undan,* faa hvert afmejet Straa i Lade; *ná ekki upp í nefið á sjer,* ikke kunne styre sig for Vrede; *ná saman,* ¹) naa sammen, række saa langt, at Enderne mødes: *spýturnar náðu saman;* overf.: *Flestir héldu spart á með kjötmatinn; en með því náðu sumir endum saman* [illegible] (slog til, indtil man havde faaet næste Aars Forraad) *hjá hinum betri bændum* (Eimr. XIII. 100); ²) *(um hjónaefni)* faa hinanden; — *ná til jafns við e-n í e-u,* naa lige langt som en i n-t; *svo langt sem það nær,* saa langt det rækker; *það nær ekki lengra,* det gaar ikke videre, der er ikke mere ved det at göre.

3. *nautið nær ekki kúnni,* Tyren kan ikke bedække Koen. — 4. overf. stemme fuldstændig, dække ganske, ramme: *þýðingin nær ekki alveg merkingunni.* — **5.** overf.: *ná sjer,* ¹) komme sig, samle Kræfter: *hann náði sjer ekki eftir þetta áfall,* dette Stød forvandt han ikke; ²) = *ná hala sínum,* se *hali;* — *ná sjer á að gera e-ð,* komme godt i Gang med n-t: *en þegar Sigríður var búin að ná sér á að tala, jafnaðist blóðið (í prestinum)* (ÞGjOs. 104); *ná sjer niðri,* ¹) komme rigtig i Gang: *Og undir eins og hann hefir náð sér niðri, hverfur ólundin* (GFHh. 272); ²) finde sig selv, kunne udfolde hele sit Væsen, alle sine Kræfter og Begavelse: [illegible] *heimspeki Platós, Brunos eða Spinoza sér til fyrirmyndar, en náði sér þó hvergi niðri* (ÁBj19.öld 99); *Um miðja 16. öld náði léreftið sér niðri* (kom Lærredet til Hæder og Ære) *alment sem fataefni meðal Norðurlandaþjóða* (Eimr. X. 5—6); *ná sjer niðri á e-m,* ¹) hævne sig paa en: *ná sjer niðri á óvinum sínum* (EKv. i BTh. xiii); ²) gøre sig betalt, holde sig skadesløs paa ens Bekostning: *Og þá er héraðinu hagra að ná sjer niðri á þeim jarðareigendum, heldur en landssjóði* (Alþ. '11, B. II. 1163). — **II.** naa, opnaa, faa, erholde, komme i Besiddelse af n-t: *geta varla (ekki) náð andanum,* næppe (ikke) kunne faa Vejret; *ná kosningu,* opnaa Valg, naa at blive valgt; *ná fundi e-s,* træffe en; *ná fundi konungs,* faa Audiens hos Kongen; *ná tvítugsaldri,* naa at blive tyve Aar; *talan nær ekki hundraði,* Tallet naar ikke eet Hundrede; *ná e-u í laumi,* tilluske sig n-t; *ná e-u af e-u,* faa n-t bort fra n-t, faa n-t til at forsvinde, fjærne n-t: *ná bletti af pappír;* — *ná e-u frá e-m,* praktisere n-t fra en; *ná lögum af e-m,* faa sin Ret; *ná ástum e-s (e-rar),* vinde ens Kærlighed; *ná e-m ofan,* bevæge en til at staa op, klæde sig paa; *þeir náðu ekki hestinum upp úr dýinu,* de kunde ikke faa Hesten op af Sumpen. — **III.** med inf. **1.** være i Stand til, kunne; lykkes: *ná að gera e-ð,* være i Stand til at göre n-t: *þegar ég loksins náði að festa kaup á henni* (ÞGjD. 92); *Ekki batnar tíðin nema hann nái að hlaða niður fönn* (ÞGjD. 84); *ná að mæla,* komme til Orde. — ***2.** omskrivende, is. imp.: *um sem náði beiða* (BóluHj. 193) = *beiddi;* — almindeligt i Rimer og Folkedigtning; i Nutidspoesi undgaas dette imidlertid. — **IV.** refl. *nást,* blive fanget, taget, indhentet osv.: *það náðist ekki,* man kunde ikke faa fat paa det.

3. **ná** [nau:] interj. (jfr. *do),* i Forb. *ná, ná!* udtrykkende Beundring; is. i Tiltale til Börn og Efterligning af Börnesprog: nej, se, hvor det er dejligt (naar der vises Börn n-t smukt): *do, do, ná, ná!*

náanlegur [nau:anlɛ·ɡoɐ] a. opnaaelig.

°**nabba (a)** [nab:a] vt.: *n. leður,* narve (Læder) (JsJs.).

nabba bóla [nab:abou·la] f. lille Edderbyld. **-nef** [-nɛ:ν] n. Stumpnæse: *Eskimóar ... með litlu nabbanefi* (EiÓlLf. 65).

nabbast (a) [nab:ast] vrefl. kævles.

nabbaþýfi [nab:aþi:vɪ] n. coll. meget smaa, spidse Tuer.

nabbi (-a, -ar) [nab:ɪ] m. **I.** spids Udvækst: *smánabbar af grastegund* (ÞThFerð. II. 224); *(smáþúfa)* lille, spids Tue; *(hvass steinn)* spids Sten; — *(á hörundi)* Hævelse i Huden, Finne; *(graftarbóla)* Pustel. — **II.** overf. Fejl, Lyde: *Eina og aðra smánabba hefi eg fundið* (JSBr. 8).

°**nabbjárn** [nab·jau(r)dν] n. Narvjærn (JsJs.).

náber [nau:bɛ·r] a. *(mannsber)* ganske nøgen (om Faar ved Foraarstid).

ná býli [nau:bi:lɪ] n. tæt Bebyggelse, *(nálægur bær)* Nabogaard, *(grend)* Nabolag; *(nábúð)* Naboskab. **-býlt** [-biλ·t] an. tæt Bebyggelse: *n. er þar.*

ná bítur [nau:bi·doɐ, -bi·toɐ] m. Halsbrynde (pyrosis). **-björg** [-björ·k] f., is. i pl. *-bjargir:* Tillukkelse af den dødes Næse, Øjne og Mund: *veita e-m nábjargirnar.*

°**náblanda** [nau:blanda] vt. amalgamere (JsJs.).

ná bleikur [nau:blɛi·ɡoɐ, -blɛi·koɐ] a. dødbleg, ligbleg. **-blettur** [-blɛhdoɐ] m. Ligplet. **-bóla** [-bou·la] f. Natblegn (epinyctis) (LFR. X. 20).

náborinn [nau:bo·rɪn] a. nærbeslægtet.

ná brenna [nau:brɛn·a] f. Baal, stammende fra at *nágras* brændes. **-brensla** [-brɛnsla] f. Brænden af *nágras.* **-brók** [-brou·k] f. Ligbukser.

ná búakrytur [nau:buakrɪ:doɐ, -krɪ:toɐ] m. Nabostridigheder. **-búð** [-bu·ð] f. Naboskab. **-búi** [-bu·ɪ] m. Nabo. **-bundinn** [-bʏndɪn] a.: *n. e-u,* nærforbunden med n-t.

ná buxur [nau:bʏχsoɐ] fpl. = **nábrók.** **-bönd** [-bönt] npl. Ligbaand.

náð (-ar, -ir) [nau:ð] f. **I.** pl. **1.** Ro, Hvile, Fred: *taka á sig náðir,* lægge sig til at sove, sove ind; (Ordspr.) *nóttin er mönnum til náða sköpuð* (GJ.), Natten er skabt til Hvile. — **2.** Beskyttelse, Hjælp: *flýja (leita) á náðir e-s,* søge Beskyttelse hos en, søge ens Hjælp. — **II.** sg. Naade. **1.** *guðs n.;* — *eiga e-ð undir n. e-s,* være afhængig af ens Naade m. H. t. n-t; *en sú náð!* hvilken Naade!; (Talem.) *e-r er ekki í náðinni hjá e-m,* en er ikke yndet af, ikke i Kridthuset hos en; *vertu í eilífri náðinni!* ih, du Fredsens!: *O-o, vertu í eilífri náðinni! Jeg veit margt* (JTr. Heið. III. 77). — **2.** Benaadning, Naade: *dæma e-n til konungs náðar.*

náða (a) [nau:ða] vt. **1.** give en Fred og Hvile: *Nauðstaddur kem ég, náðaðu mig Drottinn* (ODavÞul. 158). — **2.** [illegible] benaade: *hann var náðaður af konungi.*

náðahús [nau:ðahu:s] n. = **náðhús.**

náðar ár [nau:ðarau:r] n. (spec. for Præsteenker) Naadsens Aar, Naadeaar (at faa Lov til at bo paa Præstegaarden eet Aar efter Mandens Død). **-boðskapur** [-boð·sgaboɐ, -sgapoɐ] m. Evangelium, Naadesbudskab. ?**-brauð** [-bröy:ð] n. Naadsensbrød. †**-brjef** [-brjɛ:ν] n. Koncession, Oktroj (Klp. I. 146). **-gjöf** [-ɡö:ν] f. Naadegave. **-meðul** [-mɛ:ðol] npl. Naademidler. **-ríkur** [-a-ri:ɡoɐ, -ri:k-] a. naaderig. **-samlegur** [-ɐ-sam·lɛɡoɐ] a., **-samur** [-sa:moɐ] a. naadig. — adv. *-lega,* naadig. **-sól** [-sou:l] f. Naades Sol. °**-stóll** [-sdou·d·λ] m. Naadestol. **-úrvalning** [-r-ur·valniŋk] f., **-útvalning** [-u:dvalniŋk, -u:t-] f. Prædestination. **-veiting** [-vɛi:diŋk, -vɛi:tiŋk] f. Naadesgave.

nadd [nat·] n. **1.** *(hávaði)* Stöjen. — **2.** *(nöldur)* Smaaknurren, Mumlen. — **3.** (om Hunde) det at gnubbe sig med Tænderne, Gnubben.

nadda (a) [nad:a] vi. **1.** stoje: *á kvöldin um haust og vetur heyrðist, eins og eitthvað væri að n. og glamra á grjótinu heim að Njarðvík* (JÁÞj. I. 139). — **2.** *(nöldra, malda í móinn)* mukke, smaaknurre. — **3.** *n. sig* = *tanna sig*, gnubbe sig med Tænderne (om Hunde).

naddur (-s, -ar) [nad:øϱ] m. **a.** *(stór nagli)* Pig, Spiger; *(oddur)* Spids. — ***b.** *(spjót)* Spyd; *(vopn)* Vaaben; i Omskr.: *naddasenna* osv., Kamp; *naddatýr* osv., Mand.

náðhús [nau:þ(h)u·s] n. Kloset, Retirade.

nádyngja [nau:diŋɡa] f. Ligdynge.

naðra (nöðru, nöðrur) [nað·ra, nöð·rø(ϱ)] f. Slange, Hugorm; — i Omskr.: *nöðru bál* osv., Guld; *reynir nöðrusikis*, Mand (MJ. IV. 215); *nöðrubáls ey*, Kvinde (jfr. ÓDavVik. 73).

náðu(g)legur [nau:ðø(q)lɛ·qøϱ] a. = **náðugur** 1.

náðugur [nau:ðoqøϱ] a. **1.** naadig: *konungur var n. við mig; guð veri oss n.* — **2.** rolig, magelig: *eiga náðugt* el. *eiga náðuga daga*, have det mageligt. — **3.** adv. *náðuglega*, naadigt, i Ro, mageligt.

náðun (-ar, -anir) [nau:ðøn, nau:ðanɪϱ] f. Benaadning.

náðunarbrjef [nau:ðønarbrjɛ:v] n. Benaadningsbrev.

naður (-urs, -rar) [na:ðøϱ] m. **1.** *(naðra)* Slange. — ***2.** *(sverð)* Sværd. — ***3.** i Omskrivninger, jfr. *naðra, ormur* osv.

naður laus [na:ðørlöy·s] a. **a.** *(óáreittur)* uforstyrret, i Fred: *láttu þetta naðurlaust*, lad det i Fred; *sofa n.*, sove uforstyrret. — **b.** fredelig, uden at tænke paa n-t ondt: *við sátum þarna naðurlausir* (Sl.). **-tunga** [-ϱ-tuŋ·ga] f. (bot.) Slangetunge (ophioglossum vulgatum, L.). **-valdi** [-r-val·dɪ] m. Stjærnebilledet Ophiuchus (Slangeholderen).

naðverskur [nað·vɛϱsgøϱ] a. fra Nazaret.

náeitur [nau:ɛi·døϱ, -ɛi·tøϱ] n. Liggift, Kadavergift.

nafa (nöfu, nöfur) [na:va, nö:vø] f. Smule, lille Stykke af n-t (Vf.).

nafar (-ars, -rar) [na:vaϱ] m. Bor: (Talem.) *hafa n. í hverju trje*, have sine Garn ude alle Vegne: *Magnús virtist mjer sem n. hefði í hverju trje* (JMPísl. 130). **-sveif** [-svei:v] f. Borsvinger.

nafla band [nab·laban·t] n., **-bindi** [-bɪn·dɪ] n. Navlebind. **-bólga** [-bouˡ·ga] f. (med.) Navlebetændelse (omphalitis). **-dreyri** [-drɛi:rɪ] m. haemorrhagia umbilicalis. **-gras** [-gra:s] n. (bot.) islandsk Kongsurt (koenigia islandica, L.). **-haull** [-höyd·λ] m., **-kviðslit** [-kvɪð·slɪt] n. Navlebrok. **-olía** [-o:lija] f. Kopaivabalsam (balsamum copaiva): *Sem alment er hjer kölluð n.* (BJLVS. 57). **-staður** [-sda:ðøϱ] m. Navlested. **-strengur** [-sdrɛiŋ·gøϱ] m. Navlesnor. **-umband** [-ʏm·bant] n. = **naflaband.**

nafli (-a, -ar) [nab·lɪ] m. **1.** *(á manni)* Navle. — **2. a.** *(í bolta)* Navle. — **b.** *(á hörpudisk)* Bukkel (JÓlGrv.). — **3. a.** Spidsen paa en *kútmagi* (Árn.). — **b.** *(ýsumagi)* Maven i en Kuller (Vf.).

nafn (-s, nöfn) [nab·v, naf·s, nöb·v] n. **I.** Navn: *heita (nefnast, kallast) e-u nafni*, bære et Navn, kaldes med et Navn; *hverju nafni sem nefnast*, af hvilkensomhelst Slags (Stj. '77, A. 88); *alt, sem nöfnum tjáir að nefna*, alt muligt; *að nafni*, ved Navn; *spyrja e-n að nafni*, spörge en om hans Navn; *gefa e-m nafn*, give en Navn; *öllu má (nú) n. gefa*, man kan jo kalde alting n-t (bruges om n-t ubetydeligt, som man mener ikke svarer til Navnet); *það er gott n. gefið heimskum*, det er et smukt Navn at give til en Dumrian; *kafna undir nafni*, ikke kunne bære et (berömt) Navn, segne under det store Navn; *skrifa undir nafni*, skrive under eget Navn; *vitja nafns*, (om en afdød) aabenbare sig for en frugtsommelig Kvinde og bede hende om at opkalde Barnet efter en (jfr. JÁÞj. II. 22); *í nafni e-s*, i ens Navn, paa ens Vegne; *í Jesú nafni*, i Jesu Navn; *vona eg, að renta fylgi nafni* (at der følger Rente (ɔ: Lykke) med Navnet, at Navnet svarer til dets (gode el. lykkevarslende) Betydning) (JÁÞj. II. 472); *binda n. (t. d. í vísu)*, skjule et Navn (f. Eks. i et Epigram); is. almindeligt i *rímur*, hvor Digteren ofte til Slut angiver sit Navn i en meget indviklet Navnegaade. — **II. 1.** Titel: *bera konungsn.*, føre Titel af Konge. — **2.** Navn (i Mods. til Virkelighed): *að nafninu (til)*, ¹) af Navn, pro forma; ²) *áttu þetta hús? Já, að nafninu til* (det er lige alt det, man kan sige det); som Svar paa Spörgsmaalet: *Er þetta húsbóndinn?* siger vedkommende ofte: *Já, að nafninu til.* — **3.** *koma e-u nafni á e-ð*, faa n-t færdigt i en el. anden Form. — **3.** Benævnelse: *óeiginlegt n.*, Metonymi.

nafna (nöfnu, nöfnur) [nab·na, nöb·nø(ϱ)] f. Navnesøster.

nafna gift [nab·naɡɪf·t] f. **1.** *(það að gefa nafn)* Given Navn, Opkaldelse: *n. jurtaríkisins*, Planterigets Nomenklatur. — **2.** *(uppnefning)* Given Øgenavne. **-gifta** [-ɡɪf·da] f. = **nafnagift** 1. **-kall** [-kad·λ] n. Navneopraab: *að viðhöfðu nafnakalli.* **-kreppa** [-krɛhba] f. i Udtr.: *barnið er í nafnakreppu*, Barnet er vanskabt, fordi det ikke er blevet opkaldt efter en afdød, som har ønsket, at det skulde bære hans Navn (Vf.). ?**-registur** [-rɛ:ɡɪsdøϱ] n. Navneregister.

nafnarfi [nab·narvɪ] m. Arving til et Navn.

nafna skifti [nab·nasɡɪf·dɪ] npl. Navneforandring, -skifte. **-skrá** [-sgrau:] f. Navneliste, Nomenklatur. **-tildur** [-tɪl·døϱ] n. Titelhumbug. **-vers** [-vɛϱ·s, -vɛs·] n., **-vísa** [-vi:sa] f. Vers, indeholdende Navn el. Navne, is. Akrostikon (LFR. VIII. 258). **-þula** [-þʏ:la] f. Ramse med mange Navne.

nafn bót [nab·nbouˑt, nab:ouˑt] f. Titel. **-bótafíkn** [-bouˑdafihkv, -bouˑta-] f. Titelsyge. **-bótamenn** [-bouˑdamen·, -bouˑta-] mpl. Rangspersoner. **-bótarbiskup** [-bouˑdarbɪs·gøp, -bouˑtar-] m. titulær Biskop. **-bótaskattur** [-bouˑdasgahdøϱ, -bouˑta-] m. Rangskat. **-breyting** [-brei·diŋk, -brɛi·tiŋk] f. Navneforandring. °**-brík** [-bri·k] f. Skilt. **-dagur** [-da·qøϱ] m. Navnedag. **-díli** [-di·lɪ] m. Navnebræt (paa et Skib) (BH.). °**-eyrir** [-n-ɛi·rɪϱ] m. Regnemønt (JsJs.). 1. **-festa** [-v-fɛsda] f. = **nafnfesti.** 2. **-festa** [-fɛsda] vt. kontrasignere: *(að konungur muni) gefa þá jafnframt út úrskurð, nafnfestan af Íslandsráðherra* (Lögr. '15, 121). **-festi** [-fɛsdɪ] f. Navnefæste, Gave, som man giver til den, som man har tildelt et Øgenavn. °**-festing** [-fɛsdiŋk] f.: *n. skjals*, Parafering (af et Dokument). **-frægð** [-fraiqð, -fraigþ] f. Berömmelse. **-frægur** [-frai·qøϱ] a. berömt. **-gefa** [-n-ɡɛ·va] vt. give et Navn, opkalde: *n. hlut* (LFR. IX. 181); — pp. *-gefinn*, foromtalt. °**-gervi** [-ɡɛrvɪ] n. Pseudonymitet (JsJs.). **-getinn** [-ɡɛ·dɪn, -ɡɛ·tɪn] a. navnkundig. **-gift** [-ɡɪft] f. **1.** *(það að gefa nafn)* det at give n-t Navn el. Titel, Navngivelse. — **2. a.** Navn, Benævnelse; *(titill)* Titel. — †**b.** *(auknefni)* Tilnavn. 1. **-gifta** [-ɡɪfda] f. Navngivelse: *það er títt, að gjöf skal fylgja nafngiftu* (GJ.). 2. **-gifta** [-ɡɪfda] vt. **a.** *(gefa nafn)* give et Navn, opkalde; *(gefa titil)* give en Titel. — †**b.** *(uppnefna)* give et Øgenavn. **-gjöf** [-ɡö·v] f. Navngivelse, Navnegiv. **-greina** [-grei·na] vt. **a.** navngive, benævne, betegne: *nafngreindur maður*, navngiven Mand. — †**b.** præsentere: *þeir nafngreindu sig hvor fyrir öðrum* (el. *við annan).* **-greining** [-grei·niŋk] f. Navngivelse, Præsentation. **-háttarauki** [-v-(h)auhdaröy:ɡɪ, -öy:ɡɪ] m. (gramm.) Gerundium. **-háttarmerki** [-(h)auhdarmɛϱ·ɡɪ] n. (gramm.) Navnemaadesmærke. **-háttur** [-(h)auhdøϱ] m. (gramm.) Infinitiv, Navnemaade.

nafni (-a, -ar) [nab·nɪ] m. Navne, Navnefælle; (Talem.) *sæll n.!* egl. god Dag, Navne! siges naar en af en anden beskyldes for n-t, som vedkommende heller ikke kan sige sig fri for.

nafn kendur [nab·vɡendøϱ] a. = **nafnkunnugur. -kristinn** [-krɪsd-ɪn] a. navnekristen, kristen af Navn. **-kunnugur** [-kʏn·øqøϱ] a., **-kunnur** [-kʏn·øϱ] a. navnkundig, berömt. **-kveðja** [-kveðja] f. Adresse. °**-lauf** [-n-löy·v] n. Navneplade (JsJs.). **-laus** [-löys] a. navnløs, anonym: *nafnlaust rit*, anonymt Skrift; *skrifa nafnlaust*, skrive anonymt. **-leynd** [-leint] f. Navneskjul, Inkognito, Anonymitet. **-leysi (-is)** [-lɛisɪ] n. Navnløshed, Anonymitet: *n. bókar.* **-líking** [-li·ɡiŋk, -li·ɡ-] f. Navnelighed. **-orð** [-orð] n. Navneord, Substantiv. **-orðabeyging** [-orðabɛi:jiŋk] f. (gramm.) Navneordenes Faldböjning, Deklination. **-reitur** [-rei·døϱ, -rɛi·tøϱ] m. (Bogb.) Titelfelt. **-seðill** [-v-sɛ·ðɪdλ] m. Visitkort. **-skrá** [-sgrau·] vt. optegne Navn(e): *n. skuldabrjef*, notere en Obligation paa Navn. **-spjald** [-sbjalt] n. Navneplade: *n. á hurð; (á búð osfr.)* Skilt; *(nafnseðill)* Visitkort. **-stafakvæði** [-sdavakvai:ðɪ] n. Digt med Akrostikon, Navnerim. **-stafavísa** [-sdavavi:sa] f. Vers med Akrostikon. **-stuðull** [-sdʏ·ðødλ] m. Anbringelse af et Navn i Vers, ved Akrostika el. lign. **-sönnun** [-sön·øn] f. Legitimation (JÓfÞý. 212). **-taka** [-ta·ga, -ta·ka] f. Optagelse af nyt Navn. **-toga** [-to·qa] vt. berömme; — pp. *nafntogaður*, berömt, navnkundig. **-verð** [-n-vɛrð] n. paalydende Værdi, Nominalværdi.

***ná frjett** [nau:frjɛht] f. Efterretning om Dødsfald. **-froða** [-fro·ða] f. »Ligfraade«, Slim og Uhumskheder paa en Genganger, som den opvækkende Troldmand skal slikke bort, for at faa Gengangeren til Tjæner (JÁÞj. I. 319).

ná frændi [nau:fraindɪ] m. nær (mandlig) Slægtning. **-frænka** [-fraiŋga, -fraiŋka] f. nær (kvindelig) Slægtning.

ná fölna [nau:fölna] vi. blive ligbleg. **-fölur** [-fö·løϱ] a. ligbleg.

nag [na:q] n. Gnaven, Gnavning.

1. **naga (nögu, nögur)** [na:qa, nö:qøϱ] f. **1.** *(biti)* en lille Bid. — **2.** i pl. *nögur*, Græsgang, bevokset med sparsomt Græs.

naga (a) [na:qa] vt. **1.** gnave: *n. á sjer neglurnar*, tygge paa sine Negle; *n. e-ð í sundur*, søndergnave n-t, gennemgnave n-t; *n. sig í handarbökin út af e-u*, ærgre sig over n-t, fortryde n-t, sörge over n-t; *n. bak* (el. *hrygg) e-s*, bagtale en. — **2.** spec. slaa Hø, hvor det vokser sparsomt (Árn.).

nagan (-ar) [na:qan] f. = **nögun.**

nágaul [nau:göy·l] n. Rumlen i Maven.

nagdýr [naq·di·r] n. (zool.) Gnaver; pl. Gnavere (rodores, rodentia).

nágengur [nau:ɡɛiŋɡøϱ] a. som sætter Benene for nær til hinanden (spec. om Heste).

nagg [nak·] n. **1.** *(nudd, þurkun)* Gniden, Visken. — **2.** *(nöldur)* Kiven, Knurren; *(rifrildi)* Kævl.

nagga (a) [nag:a] **1.** vt. gnide, viske: *grúfir niðri diskinn ... og naggar svo loksins það seinasta upp með sleikifingrinum* (Eimr. IX. 221). — **2.** vi. *(nöldra)* knurre; *(rífast)* kævles, kives (StStAndv. I. 22).

naggra (a) [nag·ra] vi. **a.** *n. við e-ð*, gnides op ad n-t, slaas med smaa Stød op mod n-t: *(tunnan) naggrar við klöpp* (JÁÞj. II. 361); *kollurinn á honum naggrar við* (berörer) *bitann.* — **b.** beröre Bunden: *báturinn, hesturinn naggrar niðri* (Breiðd.).

° **naggrís** [naq·gri·s] m. (zool.) Griskanin, Marsvin (cavia cobaya).

naggur (-s, -ar) [nag:øϱ] m. **1.** *(lítill klettur með hvössum brúnum)* lille, skarp Sten- el. Klippespids, bruges paa Vf. navnlig om smaa, spidst tilløbende Skær i Søen. — **2.** *(snagi)* Knage. — **3. a.** en lille, uforskammet Person, Knægt: *hvað vilt þú, naggurinn þinn?* — **b.** lille Menneske el. Dyr; *(lítill hundur)* lille Hund (ÞGj. i Gj. '11, 41).

†**nagl (-s,** pl. **negl)** [nag·λ, neg·λ] m. = **nögl.**

nagla bursti [nag·labʏs·dɪ, -bʏϱ·sdɪ] m. Neglebørste. **-far** [-fa:r] n. Neglemærke.

nagla höfuð [nag·lahö·vøð] n. Sömhoved. **-jórunn** [-jouˑrøn] f. Kløver Ni (i Spil, is. i Alkort). **-kul** [-kʏ:l] n. Neglebid. **-legur** [-lɛ·qøϱ] a. **1. a.** *(nískur)* gnieragtig. — **b.** *(smásmuglegur)* smaalig. — **2.** lav, usseltænkende, lumpen, ondskabsfuld (Árn., Rvk.). — **3. a.** *(einfeldnislegur)* naiv, barnagtig (Vestm.). — **b.** taabelig og taktløs (Sl.). **-nafar** [-na:vaϱ] m. Sömbor.

naglari (-a, -ar) [nag·larɪ] m. Sömsmed.

naglar mein [nag·larmɛi:n] n. Neglesygdom, jfr. *naglæta.* ° **-steinn** [-ϱ-sdeid·v] m. (min.) Onyks (JsJs.).

nagla skapur [nag·lasga·bøϱ, -sga·pøϱ] m. **1.** *(níska)* Karrighed; *(smásmygli)* Smaalighed. — **2.** *(rætni)* Lumpenhed, Lavsind, ussel Tænkemaade. — **3. a.** *(einfeldni)* Naivitet, Barnagtighed. — **b.** Taabelighed og Taktløshed. **-smiðja** [-smɪð·ja] f. Sömsmedje, Sömfabrik. **-teinn** [-teid·v] m. smal Jærnstang, hvoraf Söm smedes.

naglbítur [nag·/bi·døϱ, -bi·tøϱ] m. Knibtang.
naglbursti [nag·/bʏ(ϱ)sdɪ] m. Neglebørste.
ngldragi [nag·/drai·jɪ] m. = **naglbítur.**

1. **naglfar** [nag·λfa·r] n. (*af nagl*) (myt.) det af døde Mænds Negle og af afskaarne Neglestykker byggede Skib, som i Ragnarok bruges af Gudernes Fjender, hvorfor man (den Dag i Dag hos den isl. Almue) aldrig skal beskære en Negl uden i smaa Stumper (mindst 3); om Dødningeskibet i isl. Nutidsfolketro se JÁÞj. I. 549.

2. **nagl far** [nag·λfa·r] n. (af *nagli) (umfar í bát)* en Plankerække i Siden af et Fartöj. **-fastur** [-fasdøϱ] a. nagelfast. **-fær** [-fai·r] a. saa vidt nævenyttig, at man kan lave et Söm til en Hestesko: *hann er tindhagur og n.* (Borg.). **-heldur** [-(h)ɛldøϱ] a. som kan holde et Söm: *varla nokkur spíta naglheld* (TSæm. 71).

nagli (-a, -ar) [nag·lɪ] m. **1.** *(saumur)* Söm: *reka* (el. *negla) nagla*; (Talem.) *hitta naglann á höfuðið,* træffe Sömmet paa Hovedet. — **2.** *(graftrarnagli)* Byldemoder. — **3.** (jfr. *naglalegur)* **a.** smaalig Person; Pedant: *af fróðleiknum verður þú n.* (MJ. I. 236). — **b.** *(rót)* Slubbert. — **c.** *(auli)* Taabe, Dumrian. — †**4.** = *negull.*

nagl kroppinn [nag·λkrohbɪn] a. med Neglebid, med valne Fingre. **-langur** [nag·lauŋgøϱ] a. (bot.) langneglet.

nagl rek [nag·lrɛ·k] n. Dyknagel. °**-reka** [-rɛ·ga, -rɛ·ka] vt. fornagle (JsJs.). **-rækur** [-rai·gøϱ, -rai·køϱ] a. som man kan slaa et Söm i: *móbergið er naglrækt.*

nagls rót [nag·λsroᵘ·t] f. **1.** is. i pl. *-rætur,* Neglerod, Neglerødder. — **2.** *(ögn, agnarögn)* en Smule, et lille Gran: *dulítil n.*, en lille bitte Smule (Vf.). **-væta** [-vai·da, -vai·ta] f., egl. hvad der kan sidde paa en Negl af vaadt = *naglsrót* 2. **-þykkur** [-þɪhgøϱ] a. af en Negls Tykkelse.

nagltækur [nag·λtai·gøϱ, -tai·køϱ] a. = **naglrækur.**
naglæta [nag·lai·da, -ai·ta] f. Betændelse ved Negleroden (onychia).
nagmaur [naq·möy·r] m. en Art Skabmide (dermatophagus).
nágranna [nau:gran·a] f. Naboerske.
nágranna heimur [nau:granahɛi:møϱ] m. Naboverden. **-konungur** [-ko:nuŋgøϱ] m. Nabokonge. **-rígur** [-ri:qoϱ] m. Uenighed mellem Naboer.
nágranni [nau:gran·ɪ] m. Nabo.

nágras [nau:gra·s] n. **1.** Ligstraa (Árn., Rang.); naar et Menneske dør, tages Sengeklæderne bort og Liget lægges paa Sengens Høunderlag, „*nágras*"; naar Liget derefter er kistelagt, bliver Hoet brændt ude paa Gaardspladsen, og paa de næste Gaarde siger man saa, naar Røgen ses: „*nú er verið að brenna nágrasið*". Udtrykket, som man skulde vente at finde, *liggja á nágrasi,* i Lighed med d. ligge paa Ligstraa, er derimod ukendt, man siger altid *liggja á börunum.* — **2.** Benævnelse paa en særlig Art Ukrudt, som siges at vokse paa onde Menneskers Grave; *jeg vona, að það vaxi ekki n. á leiðinu mína* (Ísf.).

°**nágreina** [nau:grɛi·na] vt. specialisere (JsJs.).
nágreipar [nau:grɛi·baϱ, -grɛi·paϱ] fpl. i Døden stivnet Haand: *að falla á vígvelli, með blóðugt sverðið í nágreipunum* (ÞGjÚf. 121).
ná grend [nau:grɛnt] f., **-grenni (-is)** [-grɛn·ɪ] n. Nabolag, Omegn.
nágríma [nau:gri·ma] f. Dødningemaske, Hud, flaaet af en døds Ansigt.
nagtönn [naχ·tön] f. Gnavetand.
ná gustur [nau:gʏsdøϱ] m. Dødspust. **-göll** [-gödλ] f. Dødsskrig: *n. er dauðra manna óhljóð, þá maður er kominn á nástanginn* (Lbs. 102, 8vo).
ná göngull [nau:göŋgødλ] a. **1. a.** *(sem er nálægt e-m)* som holder sig i ens Nærhed. — **b.** *(nákunnugur)* fortrolig, nöje kendt med: *nágaunglir við herra-stand* (EÓlKv. 126). — **2.** nærgaaende: *þér hinir nágaunglu Dardanar* (som plejer at gaa Fjenden tæt ind paa Livet) (Il. I. 263); *(framur)* paatrængende. **-hent** [-hɛvt, -hɛnt] an. = **iðmælt.**

ná hjúpur [nau:ɧu·bøϱ, -ɧu·pøϱ] m. Ligklæde. **-hljóð** [-hλɩoᵘ·ð] n. **a.** *(n. í kirkjugarði)* Ligskrig, Dødningeskrig (spec. om levende begravedes Raab fra Graven); *(n. í hrafni)* dødsvarslende Skrig. — **b.** *(ámátlegt hljóð)* ynkeligt Skrig. — ***c.** *(náfrjett)* Dødsbudskab. **-hljóður** [-hλɩoᵘ·ðoϱ] a. dødstille, som Dødstilhed hviler over. **-hrafn** [-hϱabv] m. Ligravn. ***-hríð** [-hϱi·ð] f. «Dødsbyge», morderisk Kamp. **-hvalstönn** [-χwalstön·, -kvals-] f. Narhvalstand. **-hvalur** [-χwa·løϱ, -kva·løϱ] m., **-hveli (-is)** [-χwɛ·lɪ, -kvɛ·lɪ] n. (zool.) Narhval (monodon monoceros). **-hvítna** [-χwihdna, -kvihdna] vi. blive ligbleg. **-hvítur** [-χwi·døϱ, -kvi·d-, -kvi·t-] a. = **náfölur.** °**-hönd** [-hönt] f. (zool.) Dødningehaand (alcyonium).

náinn [nau:ɪn] a. **1.** nærliggende: (Ordspr.) *náið er nef augum* (GJ.), se *nef.* — **2.** nær beslægtet; navnlig i superl. *nánastur,* nærmest beslægtet: *nánustu ættingjar; — náið undaneldi,* Indavl. — **3.** comp. *nánari,* nærmere, udførligere: *n. skýringar.* — **4.** n. *náið* som adv. **a.** *(nálægt)* nærved. — †**b.** i nært Forhold til, i nært Slægtskab: *náið að frændsemi.* — **c.** *(nákvæmlega)* nöje, nöjagtig; comp. *nánar, nánara,* nærmere, udførligere.

ná kaldur [nau:kaldøϱ] a. dødkold. **-kalinn** [-ka·lɪn] a. dødsstivnet.
nakar [na:gaϱ, na:kaϱ] mpl. (Hf.) = *hnaggar,* se **hnaggur.**
nakinfræ r [na:ɡɪnfrai:r, na:ȿɪn-] a. nøgenfrøet.
nakinn (f. **nakin** og **nökt,** n. **nakið** og **nakt)** [na:ɡɪn, na:ȿɪn, nöχ·t, na:ɡɪð, na:ȿɪð, naχ·t] a., comp. *naktari,* superl. *naktastur:* **a.** nøgen (ogs. bot.): (Ordspr.) *neyðin kennir naktri konu að spinna,* Nød lærer nøgen Kone at spinde. — **b.** blottet: *nakið sverð.*

nákyrð [nau:ȿɪrð] f. Dødstilhed.
nakleiki [na·qlɛi·ɟɪ, na·klɛi·ȿɪ] m. [illegible] nekt.
ná klukka [nau:klʏhga] f. Ligklokke. **-klæddur** [-klaid·oϱ] a. iført Ligklæder: *náklætt lík.* **-klæði** [-klai·ðɪ] n. Ligklæde.
ná kominn [nau:ko·mɪn] a. **1.** som er i Nærheden, som nærer en n. [illegible] *n. norna stormur* (MJ. II. 38). — **2.** om vedrører en saa og *[illegible]* *mjer nákomið; — e-m nákomnara,* som passer bedre for en (jfr. JHall. 272).

— **3.** nærpaarørende, nærstaaende, nær beslægtet: *n. ættingi; mágar hans og aðrir nákomnir;* (Ordspr.) *oft er níðingur n. góðum* (GJ.), ofte er Nidding med gode nær beslægtet. **-kona** [-ko·na] f. Jordemoder (BH.).

nákóngur [nau:koᵘŋgøϱ] m. (zool.) Konk, Trompetmusling (buccinum undatum, purpura lapillus).
nakra (a) [na:gra, na:kra] vi. (Hf.) = **naggra.**
nákuðungur [nau:kʏ·ðuŋgøϱ] m. = **nákóngur.**

ná kunnugur [nau:kʏn·øqøϱ] a.: *n. e-m,* nöje bekendt med en = *vel kunnugur e-m.* °**-kvarða** [-kvarða] vt. præcisere (JsJs.). †**-kvæma** [-kvai·ma] vt. nærme sig en. **-kvæmd (-ar, -ir)** [-kvaimt] f. **1.** *(nærvera)* Nærværelse. — **2.** *(nánd)* Nærhed. — †**3.** *(nálgun)* Nærmelse. — **4.** Nærgaaenhed: *klappað með n.* | *konu annars* (ÓDavVik. 58). **-kvæmi** [-kvai·mɪ] f. indec. nært Forhold. **-kvæmlegur** [-kvaimlɛ·qoϱ] a. nöjagtig, nöje, nær; — adv. *-lega,* nöjagtig, nöje. **-kvæmni** [-kvaimnɪ] f. indec. **1.** Nöjagtighed, Akkuratesse: *reikna e-ð út með mestu n.; — n. í orðum,* Præcision (Stringens) i Udtryk; *n. í viðskiftum,* Punktlighed. — **2.** omhyggelig Behandling, rörende Omsorg, som tager Hensyn til Smaating: *sýna e-m n.* **-kvæmur** [-kvai·møϱ] a. **1.** nöjagtig, eksakt: *n. reikningur.* — **2.** omhyggelig, fuld af Omhu, som tager Hensyn til Smaating: *Nema þegar hann var veikur; þá var hún nákvæm og góð* (Eimr. X. 106); *sýndu nákvæman greiða* (BóluHj. 225). — **3.** n. som adv. *nákvæmt = nákvæmlega*; comp. *nákvæmar(a),* nöjagtigere, nöjere, nærmere.

nál (-ar, -ar) [nau:*l*] f. **1.** Naal: *sauma með n.*, sy med en Naal; *þræða n.*, træde en Naal; *bíta úr nálinni,* bide Traaden af: *hann er ekki búinn að bíta úr nálinni með það enn,* han er ikke færdig med det endnu (om n-t, som man venter vil forløbe uheldigt); *standa á nálum, vera á (eins og á, allur á) nálum,* sidde som paa Naale, ængste sig over n-t, være meget urolig: *eg er á nálum öldungis* | *um mitt sálartetur* (PÓl.): *Vinir prests voru á nálum. Gat það verið, að þessi ættu að verða umræðulokin?* (EKvOf. 361); *nýr af nálinni,* ny, utræt: *mundi sér ekki hafa veitt erfitt að hlaða honum, ef hann hefði ekki verið alt af eins og nýr af nálinni* (ÓDavÞj. 60); *Þótt N. N. væri nýr af nálinni* (ny, uprovet) *á þingi, þá er þó gefið ... að honum átti flokkurinn að skipa að fara með stjórnarskrármálið ... á konungsfund* (Ísaf. '15, 33, 1); *Altaf er hún að syngja þenna sama bænar- og vonarsöng, og altaf heldur hún, að hann sé nýr af nálinni* (splinterny) (ÁBj19.öld 359). — **2.** pl. *nálar,* firkantede Træsöm til Sammenföjning af Stolper og Planker osv. (jfr *næla saman).* — **3.** Græsspire: *svolítil n. var komin upp,* Græsset var lige begyndt at spire; — spec. om Græs paa udyrket Jord, i Moser o. l.: *kalin vetrarnál* (MJ. V. 119). — **4.** *(í kvörn)* Akselen i en Haandkværn (jfr. *möndull)* (LFR. IV. 285). — **5.** *(lítill þyrsklingur)* en lille, ung Torsk (Vf.). **6.** [illegible] *holufiskur.*

nála (-u, -ur) [nau:la] f. (Af., Skaft.) = **1. næla.**
nála bekkur [nau:labɛhgøϱ] m. (naut.) Naalebænk. **-brjef** [-brjɛ:*v*] n. Naalebrev. **-brilla** [-brɪd·la] f. = *nálhús,* Gemme til Naale, spec. lavet af Pennepose, indsyede i et Stykke Töj. **-dofi** [-do:vɪ] m. Priklen (som smaa Naalestik i Kroppen): *jeg hef náladofa í fætinum,* min Fod sover (er doven). **-prilla** [-prɪd·la] f. **nálabrilla.**

nálar auga [nau:laröy:qa] n. Naaleöje: (Ordspr.) *lítið fyllir n.* (SchMál.). **-dofi** [-do:vɪ] m. = **náladofi.** **-eiður** [-ɛi:ðøϱ] m.: *sverja nálareið,* tage med Munden en Naal op af et Vandfad el. desl.; Kunsten kaldes ogsaa: *sækja nál í vatnstrog og brynna músum* (ÓDavSk. 149). **-hald** [-ϱ-(h)al·t] n. Brug af Naalen: *kunna nálarhaldið,* forstaa at bruge Naalen. **-oddur** [-r-od:oϱ] m. Naalespids.

nálastingur [nau:lasdiŋ·gøϱ] m. Naalestik.
nálbein [naul·bɛi·*n*] n. *(lítið bein)* lille Ben; spec. de naallignende Ben (radii) i Fiskenes Gællelaag.
nálega [nau:lɛqa] adv. **1.** *(nærri því)* næsten. — **2.** nær, i et nært Forhold: *sem kemr yður svo n. við* (LFR. I. 247).
nálgast (a) [naul·gast] vrefl. = *nálægjast; n. e-ð,* faa fat i n-t, is. n-t, som man har købt el. faaet Løfte om at maatte laane, men ikke afhentet: *hann kemur nokkrum sinnum til mín til þess að biðja mig að nálgast „þann rauða" fyrir sig* (3. Ið. IV. 29).
nálgskeyti [naul·ksɟɛi·dɪ, -sȿɛi·tɪ] n. Smærter i Underlivet, Bugvind stammende fra *nálgur.*
nálgun (-ar, -anir) [naul·gon, -anɪϱ] f. Tilnærmelse.
nálgur (-s, -ar) [naul·gøϱ] m. *(njálgur)* **1.** (zool.) *(barnaormur)* Bugorm, Börneorm (oxyuris vermicularis). — **2.** (zool.) *(ígulker)* Søpindsvin (echinus) (BH.). — **3.** *(óseðjandi matgræðgi)* umættelig Madlyst, Ulvehunger.
nálhús [nau:λ(h)u·s, nau:lu·s] n. **1.** *(nálabrilla)* Naalhus. — **2.** et Hul i Ophængningspartiet paa Fiskehovedet.
ná lykt [nau:lɪχt] f. Liglugt. **-lín** [-li·*n*] n. Liglagen. **-litur** [-lɪ·doϱ, -lɪ·toϱ] m. Dødsfarve, Ligfarve.
nál laga [naul:a·qa] a. indec. (bot.) naaleformet (acicularis). **-spor** [-l·sbo·r] n. Naalestik: *meðan nokkur bru var í germunum, sem halda mundi nálspori* (GFrTís. 38).
nálús [nau:lu·s] f. Liglus.
nálþráður [naul·þrau·ðoϱ] m. en Naals Traad, Ende; *binda* (el. *fanga) mann með nálþræði,* binde Tommelfingrene sammen med en Traad paa en Person, som sidder ned og strækker Hænderne ud, under Knæleddene, hver Haand under sit Knæled. Han skal saa prøve at rykke Traaden over (ÓDavSk. 159).
ná lægð (-ar) [nau:laiqð, -laigþ] f. **1.** *(það að vera í nánd)* Nærhed. — **2.** *(viðurvist)* Nærværelse: *í nálægð konungs,* i Kongens Nærværelse. **-lægja** [-lai·ja] vt. **1.** nærme, bringe nærmere: *n. e-ð e-u* el. *til e-s* (til, hen til n-t). — **2.** refl. *nálægjast:* **a.** nærme sig, komme nær: *skipið ná-*

lægðist ströndina. — **b.** faa fat paa, skaffe sig: *jeg þyrfti að nálægjast þá bók við tækifæri,* jeg maa engang ved Lejlighed se at faa fat paa den Bog. **-lægur** [-lai·qøo̜] a. **1.** nær, nærliggende, i Nærheden: *nálægur staður; nálæga atburði man gamalt fólk síður en það, sem á dagana hefur drifið á æskuárunum.* — **2.** *(viðstaddur)* nærværende. — **3.** n. *nálægt,* bruges som præp. med dat. og adv.: nær ved, i Nærheden af: *nálægt sjónum var kofi;* — *þar nálægt,* der i Nærheden; *ekki n. því eins mikið,* ikke nær saa meget; *koma nálægt karlmanni (kvenmanni),* staa i Forhold til en Mand (Kvinde) (spec. om Samleje); is. i Forb. med en Nægtelse: *hún (hann) hefur aldrei nálægt karlmanni (kvenmanni) komið.*

1. **nam (-s)** [na:*m*] n. (Borg.) = 1. **tróð.**

2. **nam** [na:*m*] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **nema.**

1. **nám (-s)** [nau:*m*] n. **1.** Tagen, Tagen til sig, Tagen i Besiddelse, Tægt: *land-nám.* — **2.** Studium, Læren, Tilegnelse af n-t: *meðan á náminu stendur,* i Studietiden, i Læretiden; *vera við* (el. *stunda) n.,* studere; (Ordspr.) *námið eykur naumur svefn* (GJ.), Lærdommen vokser, naar Sövnen er kort; *náttúran er náminu ríkari,* Naturen gaar over Optugtelsen. — **3.** *vera í námi* [illegible] *vera í uppnámi,* være saaledes at man kan tages (opr. om en Skakbrik), være i stor Knibe.

*2. **nám (-s)** [nau:*m*] n. et Slags Dug; i Nutidssprog kun brugeligt i Omskr. for Kvinde: *námseik* osv.

náma (-u, -ur) [nau:ma] f. Mine, Grube.

námaður [nau:ma·ðøo̜] m. (i Søslang) **1.** *(náungi)* Næste, Kammerat: *heyrðu þarna, námaður!* **2.** [illegible] *nafnenn:* 2.

náma göng [nau:magöyŋ·k] npl. Skakt. **-lið** [-lɪ:*ð*] n. Grubefolk. °**-líkamur** [-li:kamøo̜] m. Mineral. **-loft** [-lof·t] n. Grubegas. ° **-tegund** [-tɛ:qønt] f. Mineral.

ná menni (-is, pl. ds.) [nau:mɛn·ɪ] n. **1.** Slægtning: *Kringum kistuna sátu námennin* (Lögr. '12, 11). — **2.** Slubbert: *bölvað n.* **-merkingar** [-mɛo̜ɟiŋgao̜] fpl. Mærken med Øremærker, der ligner hinanden for meget. **-merktur** [-mɛo̜(χ)døo̜] a. beslægtet med el. lignende et andet Mærke: *það mark sem upp á að taka, sé eigi sammerkt eða of námerkt við mörk annara í sýslunni* (Freyr VIII. 90); *eiga, hafa námerkt.*

nám fýsi [naum·fi·sɪ] f. indec. Lærelyst, Lærvillighed, Videbegærlighed. **-fleygur** [-flɛi·qøo̜] a. overordentlig lærenem. **-fús** [-fu·s] a., **-gefinn** [-ɟe·vɪ*n*] a., **-gjarn** [-ɟa(r)dv] a. lærvillig, videbegærlig: *pilturinn var bæði skýr og námgefinn* (MJSöguk. 295).

námi (-a, -ar) [nau:mɪ] m. **1.** *(náma)* Mine, Grube. — **2.** segmentformet Stykke af en cirkelrund Genstand, f. Eks. af et Grydelaag el. en *flatkaka* (Múl.); — i Skaft. og paa Sl. bruges *máni* i samme Betydning og heraf er vistnok *námi* opstaaet ved Omstilling.

nám laus [naum·löys] a. uden Lære el. Lærdom, som ikke faar nogen Undervisning; — **n.** *-laust* som adv.: *listin kom hjá honum námlaust, af sjálfu sjer.* ***-ríkur** [-ri·gøo̜, -ri·køo̜] a. kundskabsrig, kyndig.

námsaldur [naum·saldøo̜] m. Lærealder, Ungdom.

námsamur [naum·samøo̜] a. = *fengsamur* 2.: (Ordspr.) *ekki er námsamt nakinn að særa* (GJ.), det er ondt at tage Klæder fra den nøgne, hvor intet er kan man intet faa.

náms ár [naum·sau·r] n. Læreaar; i pl. Skoletid. **-atriði** [-a·drɪðɪ, -a·tr-] n. Læregenstand. **-barn** [-ba(r)dv] n. lærenemt Barn. **-bréf** [-brjɛ·*v*] n. Lærebrev, Svendebrev. **-bróðir** [-brou·ðɪo̜] m. Skolekammerat, Studiefælle. **-dómur** [-dou·møo̜] m. Namsdom. **-fauskur** [-föysgøo̜] m. Pedant: *námsfauskar, fjörlausir, stirðir og blindir af lærdómi og lestri* (Eimr. XIII. 211). **-gáfur** [-gau·vøo̜] fpl. Begavelse, Nemme: *sjaldan eru n. gallalausar* (Sch. Mál.), let Nemme er sjælden uden Lyde. **-grein** [-grɛi·*n*] f. Lærefag, Undervisningsfag. **-hestur** [-(h)ɛsdøo̜] m. energisk og dygtig Elev.

nám skeið [naum·sɡɛi·*ð*] n. Kursus. **-skynjaður** [-sɡɪnjaðøo̜] a. erfaret ved Studium: *virkileiki námskynjaðra hluta* (Eimr. IX. 182).

náms kona [naum·sko·na] f. kvindelig studerende. **-lok** [-lo·k] npl. Afslutning af et Studium el. Læretid. **-lokapróf** [-logaprou:*v*, -loka-] n. Afslutningsprøve. **-maður** [-ma·ðøo̜] m. **1.** Namsmand, en, der tager n-t til sig el. i Besiddelse: *námsmenn Óðins kvánar = landnámsmenn* (MJ. IV. 25). — **2.** *(við skóla)* studerende, Elev, Discipel; *(við háskóla)* Student; *(við iðn)* Lærling. — **3.** spec. en, som er flink til at lære, is. en, som har et godt Nemme, flink Elev: *hann er enginn n.; hann er ágætur n.* **-mey** [-mɛi·] f. kvindelig Elev. **-piltur** [-pɪλdøo̜] m. Lærling. **-samningur** [-m·-samnɪŋgøo̜] m. Lærlingekontrakt. **-sjór** [-sjou·r] m. en med glimrende Nemme begavet Person. **-skeið** [-sɡɛi·*ð*] n. **1.** Kursus: *halda n. fyrir bændur.* — **2.** = *námsaldur.* **-stjóri** [-sdjou·rɪ] m. Undervisningsleder (i en Skole). **-styrkur** [-sdɪo̜gøo̜] m. Studieunderstøttelse. **-stofnun** [-sdobno*n*] f. Læreanstalt. **-stúlka** [-sduλga, -sdulka] f. kvindelig Elev, Lærling. **-sveinn** [-sveidv] m. Lærling; Discipel, Elev. **-tíð** [-s-ti·*ð*] f., **-tími** [-ti·mɪ] m. Læretid.

námstrit [naum·sdrɪ·t] n. Lærdomsslid.

náms vist [naum·svɪst] f. Lære. **-vit** [-vɪ·t] npl. Sanser. **-þræll** [-þraidλ] m. Slave af Studierne.

nám tíð [naum·ti·*ð*] f. = **námstíð.** **-tregi** [-trɛi·jɪ] m. Lærelyst.

námu bréf [nau:møbrjɛ:*v*] n. Minebrev, Adkomstdokument til en Mine og Lov til at drive den. **-bréfabók** [-brjɛ·vabou:k] f. Mineprotokol. **-brunnur** [-brʏn:øo̜] m. Skakt. **-bær** [-bai:r] m. Mineby. **-eigandi** [-ei:qandɪ] m. Grubeejer. **-fýla** [-fi:la] f. Grubestank, spec. Svovlstank. **-fólk** [-fouλ·k, -foul·k] n. Minearbejdere. **-fræðingur (-s, -ar)** [-frai:ðiŋgøo̜] m. bjærgværkskyndig. **-gröftur** [-gröf·døo̜] m. Grubedrift. **-göng** [-göyŋ·k] fpl. Grubegang, Galleri i en Mine. **-hola** [-ho:la] f. Grubehul; spec. om Svovlpytter: *T. lét setja kassa yfir námuholur* (ÞThLfr. III. 87). **-lag** [-la:*q*] n. **1.** pl. *-lög: (lög um námur)* Lov om Bjærgværker. — **2.** *(lag í námu)* Lag i en Mine. **-leir** [-lɛi:r] m. svovlholdig Lerjord (ÞThLfr. III. 74).

námum [nau:møm] 1. p. pl. imp. ind. af **nema.**

námu maður [nau:møma:ðøo̜] m. Grubearbejder, Minearbejder. **-mannaskóli** [-man·asgou:lɪ] m. Mine-Bjærgakademi.

námundi [nau:mʏndɪ] m. i Forb. *í námunda* (el. abs. *†námunda):* **a.** adv.: *n.* el. *í n.,* i Nærheden; *n.* el. *í n. við e-ð,* i Nærheden af n-t; *komast ekki í n. við e-n,* slet ikke kunne maale sig med en. — **b.** præp. med dat.: *í n. e-m,* i Nærheden af en.

námu rekandi [nau:mørɛ:gandɪ, -rɛ:kandɪ] m. Minedriver. **-rekstur** [-rɛχ·sdøo̜] m. Minedrift. **-rjettur** [-rjɛhdøo̜] m. Ret til Minedrift. **-staður** [-sda:ðøo̜] m. Sted, hvor en Mine el. Miner findes, Mineplads, Minedistrikt. **-svæði** [-svai:ðɪ] n. Mineareal, Mineplads. **-teigur** [-tɛi:qøo̜] m. Mineareal: *N. skal vera 100,000 ferhyrningsmetrar að flatarmáli* (Stj. '09, A. 252). **-umsjónarmaður** [-ʏm·sjou·narma:ðøo̜] m. Stiger, Opsynsmand ved en Mine. **-vísindi** [-vi:sɪndɪ] npl. Bjærgværksvidenskab. **-vjel** [-vjɛ:*l*] f. Minemaskine. **-vænlegt** [-vain·lɛχt] an. gode Udsigter for Minedrift.

° **nám verð** [naum·vɛr*ð*] n. Nettopris. ° **-þyngd** [-þiŋt] f. Nettovægt.

ná mægðir [nau:maiqðɪo̜, -maigðɪo̜] fpl. nært Svogerskab. **-mægður** [-maiqðøo̜, -maigðøo̜] a. nær besvogret. **-mæli** [-mai·lɪ] npl. nærgaaende Ord, Personligheder.

nánar, nánara, nánari [nau:nao̜, -ara, -arɪ] comp. se **náinn.**

nánasar legur [nau:nasarlɛ:qøo̜] a. gnieragtig; — adv. *-lega.* **-skapur** [-o̜-sga:bøo̜, -sga:pøo̜] m. Gnieragtighed.

nánd (-ar, -ir) [naun·t] f. Nærhed; *í n.,* i Nærheden: *veturinn er í n.,* Vinteren nærmer sig; *í n. við,* i Nærheden af; *ekki (el. hvergi) nándar nærri,* langt fra, ikke nær saa: *ekki nándar nærri eins gott.*

***nándarmaður** [naun·darma:ðøo̜] m. Slægtning.

†**nándleikur** [naun·dlɛigøo̜, -lɛikøo̜] m. nær Forbindelse.

?**nankin (-s)** [nan·sɪn] n. Nankin.

Nanna (Nönnu, Nönnur) [nan:a, nön:ø(o̜)] f. npr. Nanna, en af Asinderne, Balders Hustru; — i Poesi: *gulls, bauga N.* osv., som Benævnelse paa en Kvinde.

ná nös [nau:nö·s] f. Gnier, karrig Person. **-pína** [-pi·na] f. **1.** *(nirfill)* Gnier, Gnierpind; is. gnieragtig Kvinde. — **2.** meget lille og ubetydelig Portion: *óttaleg n. er þetta.* **-pínulegur** [-pinolɛ:qøo̜] a. gnieragtig, is. om en meget lille og ubetydelig Portion. **-pínuskapur** [-pinosga:bøo̜, -sga:pøo̜] m. Karrighed. **-pípa** [-pi·ba, -pi·pa] f. = **nápína.**

napur (acc. **-ran, nöpur, napurt)** [na:bøo̜, na:pøo̜; nö:bøo̜, nö:pøo̜, na:bøo̜t, na:poo̜t] a. **1.** *(sárkaldur)* bidende, gennemtrængende kold: *n. vindur.* — **2.** *(meinlegur)* sarkastisk: *nöpur háðsyrði,* bidende Sarkasmer. — **3.** krænkende, oprørende: *loksins gat hann samt skírt frá hinu napra tilefni, sem olli harmi hans* (Þús. I. 372). **-yrði** [-r-ɪrðɪ] n. bidende Sarkasme. **-kaldur** [-o̜-kal·døo̜] a. bidende kold. **-legur** [-r-lɛ·qøo̜] a. **1.** *(sárkaldur)* bidende kold. — **2.** *(biturýrtur)* bidende, sarkastisk; *(meinlegur)* nederdrægtig. — **3.** adv. *-lega,* bidende koldt; spydigt, sarkastisk. **-leikur** [-lɛi·gøo̜, -lɛi·køo̜] m. **1.** *(sárkuldi)* bidende Kulde. — **2.** *(napuryrði)* Spydighed, Sarkasme(r).

ná r (-s, -ir) [nau:r] m. Lig: *bleikur* (el. *fölur) sem n.,* dødbleg; *vera eins og n.,* se ud som en Skygge; *leggjast á náinn,* kaste sig over et Lig, is. overf. angribe en, der ligger i sin Grav.

nara (ði, narað) [na:ra, na:ra*ð*] vi. = *hjara,* friste Livet med Nød og næppe: [illegible] *þolað hesta bezt fóðrið þar; hlaðið á sig holdum [illegible] og narað á þeim og gaddinum og moðinu á vetrin* (ÞGjD. 82); *það narir á skari,* Lyset er ved at slukkes (Af.), jfr. *nóra.*

nára bein [nau:rabɛi:*n*] n. [illegible] lífbein. **-beinsskurður** [-bɛinsgʏr·ðøo̜] m. (med.) Symphyseotomi. **-fljetta** [-fljɛhda] f., **-gjörð** [-ɟör·*ð*] f. **1.** den agterste Sadelgjord. — **2.** spec. den agterste Gjord, naar den sidder el. strammes for langt tilbage: *það er n. á hestinum.* **-haull** [-höyd·λ] m. Lyskebrok. **-slopinn** [-slo:bɪ*n*, -slo:pɪ*n*] a. med tynde Lysker: *hesturinn n.* (GFrTís. 92). **-sprotar** [-sbro:dao̜, -spro:tao̜] mpl. se **sproti.**

narfagras [nar·vagra:s] n. (bot.) Tæppegræs (catabrosa).

Narfi (-a, -ar) [nar·vɪ] m. npr. Narve.

nári (-a, -ar) [nau:rɪ] m. Lyske.

náristill [nau:rɪsdɪdλ] m. (med.) = *ristill,* Helvedesild (herpes zoster).

narningur (-s) [nar·dniŋgøo̜] m. en Smule Mad el. Foder, næppe nok til Livets Ophold, Sultefoder, jfr. *fóðurnarningur;* ogs. om selve Fodringen: *ég veit honum líður betur [illegible] þar, en [illegible] narningnum* [illegible] (ÞGjD. 85).

narr [nar·] n. **1.** Nar, Spot: *háð og n.* (JTrSk. I. 90). — **2.** (pop.) = *snuð.*

narra (a) [nar:a] vt. narre.

narra fas [nar:afa·s] n. Narrelader. ?**-rí** [-ri·] n. (JÁÞj. I. 317), **-skapur** [-sga·bøo̜, -sga·pøo̜] m. Narrestreger.

narri (-a, -ar) [nar:ɪ] m. (pop.) Nar.

narsla (a) [nao̜·sla] vi. = **nasla.**

nart (-s) [nao̜·t] n. **1.** *(nag)* Gnaven, Nippen. — **2.** *(bakbit)* smaalig Bagvaskelse, Stiklen.

1. **narta (nörtu, nörtur)** [nao̜·da, nöo̜·dø(o̜)] f. Smule, Krumme (Breiðd.).

2. **narta (a)** [nao̜·da] vi. og vt. **1.** *(naga)* gnave: *hestarnir fóru að n. (grasið);* — *n. í e-ð,* bide et lille Stykke af n-t: *mýsnar höfðu nartað í kökuna;* — overf.: *n. í e-n,* bagtale en (fraværende), stikle til en (nærværende).

nartla (a) [nao̜·dla] vi. = 2. **narta.**

° **náræðni** [nau:raiðnɪ] f. indec. Præcision (JsJs.).

nasa (a) [na:sa] vi.: *n. af e-u,* snuse til n-t; *n. í e-ð,* snuse til n-t, skaffe sig overfladisk Kundskab til n-t; *n. sjer e-ð til,* opsnuse n-t.

nasa blástur [na:sablaus·døo̜] m. Pusten. **-blóð** [-blou:*ð*] n. Blod fra Næsen, jfr. *blóðnasir.* **-blæst (-ar, -ir)** [-blais·t] f. Næsevinge (Mosf.). **-brettur** [-brɛhdøo̜] a. braknæset. **-brotinn** [-bro:dɪ*n*, -bro:tɪ*n*] a. = **nefbrotinn.** **-dúkur** [-du:gøo̜, -du:køo̜] m. Næsedug, Lommetörklæde. **-fylli** [-fɪd·lɪ] f.

indec. saa meget som Næsen kan rumme: *n. af tóbaki*, en Pris Tobak. **-flár** [-flau:r] a., **-flæstur** [-flais·døǫ] a. med vide Næsebor. **-greind** [-grɛin·t] f. Snusfornuft, overfladiske Kundskaber. **-hol** [-ho:*l*] n. Næsehule. **-hola** [-ho:la] f. = *nös*, Næsebor. **-hringur** [-hǫiŋ·gøǫ] m. Næsering.

násálarskapur [nau:saulaǫsga:bøǫ, -sga:pøǫ] m. Gnieragtighed.

nasa læti [na:salai·dɪ, -lai·tɪ] npl. **1.** *(hrotur o. fl.)* Stöj med Næsen, Snorken, stöjende Pudsen af Næsen osv., Fnysen. — **2.** höjrøstede, men overfladiske Vredesytringer. **-mein** [-mɛi:*n*] n. Næsesygdom, Næsebyld. **-nisti** [-nɪs·dɪ] n. Næsering. **-rensl(i)** [-rɛn·sλ, -rɛn·slɪ] n. (veter.) Kropflod. **-sýn** [-si:*n*] f., **-sjón** [-sjoᵘ:*n*] f. **1.** i Udtr.: *hafa n. af e-u*, have snuset til n-t, have et overfladisk Kendskab til n-t. — **2.** *(skynjun blindra)* blindes skarpe Sans, der bøder paa Blindheden (BH.). **-slög** [-slö:*q*] npl.: *gefa e-m n.*, give en Næsestyver. **-smjör** [-smjö:r] n. (pop.) Næsestyver (Sch.). **-stingir** [-sdiŋ·gɪɹ] mpl. smaa, snefri Pletter paa Jorden, hvor Faar kan stikke Snuden og faa en Smule Græs (Af.). **-veður** [-vɛ:ðøǫ] n. **nasalæti** 2. **-víður** [-vi:ðøǫ] a. med vide Næsebor. **-vilsa** [-vɪl·sa] f. Næseslim, Udsondring fra Næsen. **-vit** [-vɪ:t] n. = **nasagreind.** **-vitringur** [-vɪ:driŋgøǫ, -vɪ:tr-] m. næsvis og overfladisk Person (BH.).

nas bit [na:sbɪ·t] n. Sömsprætning paa Snuden af en islandsk Sko. **-bitinn** [-bɪ·dɪ*n*, -bɪ·tɪ*n*] a. med Sömsprætning paa Snuden. **-björg** [-björk] f. Hjælmgitter, Visir. **-bráður** [-brau·ðøǫ] a. hidsig, opfarende. **-brettur** [-brɛhdøǫ] a. med Opstoppernæse.

násetur [nau:sɛ·doǫ, -sɛ·toǫ] n. = **návist.**

nashyrningur [na:s(h)ɪ(r)dniŋgoǫ] m. (zool.) Næsehorn (rhinoceros).

nasi (-a, -ar) [na:sɪ] m. **1.** en i Havet eller i en Indsø fremspringende græsbevokset Pynt (Vf.). — **2.** npr. **a.** Navn paa en Hest, der er *nösóttur.* — **b.** Dim. af *Jónas.*

násýn [nau:si·*n*] f. Forgrund.

nasir [na:sɪǫ] pl. af **nös.**

násjór [nau:sjoᵘ·r] m. i Reglen i pl. *-sjóir*, Ligbølger, 3, 6 el. 9 paa hinanden følgende rødlige el. blaafarvede Bølger, der menes at bebude Forlis (JÁÞj. I. 660): *Sér þá Þ. þrjá... hvar einn n. kemur með rauðan hring í miðju* (JÞorkÞjs. 259).

naskaralegur [nas·garalɛ:qøǫ] a. (Árn.) = **krunkaralegur.**

naskari (-a, -ar) [nas·garɪ] m. arbejdsomt og omhyggeligt Menneske (BH.).

ná skata [nau:sga·da, -sga·ta] f. (zool.) Gøgerokke (raja fullonica, L.). **-skautastjörnur** [-sgöydasdjör·dnoǫ, -sgöyta-, -sdjöd·nøǫ] fpl. Cirkumpolarstjærner.

náskellur [nau:sǥɛdløǫ] m. farligt, dødbringende Brag, se *náöldur.*

náskyldur [nau:sǥɪldoǫ] a. nærbeslægtet: *við erum náskyldir*; — overf. *eiga náskylt við e-ð*, være nærbeslægtet med n-t.

ná skip [nau:sǥɪ·p] n. = *naglfar*, Dødningeskib, Dødssejler. **-skuggi** [-sgʏǥ·ɪ] m. Dødens Skygge.

naskur [nas·goǫ] a. **a.** flink, behændig: *Það fari svo mikið eftir því, hvað menn seu naskir að fara með [illegible]* (Alþ. '11, B. II. 1563). — **b.** snedig, fiffig: *n. að ná sjer í peninga.* — **c.** spec. flink til at finde el. opspore n-t: *hinn er talinn n. í því að komast að [illegible]* (Árn.).

*náskurðarfræði [nau:sgʏrðaǫfrai:ðɪ] f. indec. Anatomi.

nasl [nas·λ] n. **1.** (jfr. *nart* 1.) Afbiden (is. af kort Græs el. smaa Stykker af n-t). — **2.** n-t at gnaske paa, is. *(snarl)* törret Fisk.

nasla (a) [nas·la] vi. **a.** afbide det korte Græs: *hestarnir voru að n. í móunum.* — **b.** smaaspise: *[illegible] það sé því ekki betra, að maður fari að n. eitthvað í þessari matarsyn, sem hún hefir komið með, [illegible]* (EKvOf. 96).

náslitur [nau:slɪ·doǫ, -lɪ·tøǫ] m. Dødningefarve.

nasrauf [na:sröy·*v*] f. = *nös*, Næsebor.

ná stangur [nau:sdauŋgøǫ] m. i Talem.: *koma á nástanginn*, nærme sig Døden (Lbs. 102, 8vo). **-stirður** [-sdɪrðøǫ] a. stivnet som et Lig. **-strá** [-sdrau·] npl. Ligstraa: *liggja á nástráum*, ligge paa Ligstraa, ligge Lig; *vera á nástrái*, være i stor Nød el. Forlegenhed: *ekki svo á nástrái, að hann þyrfti þess* (Eimr. III. 62); *vera á nástrái með hey*, have knapt med Hø. *-**strönd** [-drönt] f. npr. (myt.) Naastrand, Dodsriget, hvor de, der dør af Sygdom, kommer hen, i Mods. til *Valhöll*, de dræbtes Bolig; i moderne Digtning om Dodsriget overhovedet.

nástæður [nau:sdai·ðoǫ] a. **a.** nærstaaende: *vera nástæðir*, være klods op ad hinanden: *Hinir háu stofnar vóru svo nástæðir hver öðrum* (And. II. 27–28). — **b.** *(í nánu sambandi við)* i nært Forhold til.

*násvelgur [nau:svɛlgoǫ] m. dræbende Svælg.

násvipaður [nau:svɪ·baðøǫ, -svɪ·paðøǫ] a. meget lig: *n. e-m.*

nasvitur [na:svɪ·doǫ, -vɪ·t-] a. snusfornuftig: *Þeir sem eru altof nasvitrir [illegible] þeir geta ekki [illegible] alt [illegible] fagra sem guð hefir skapað* (Lögb. '13, Nr. 48, S. 6).

natalegur [na:dalɛ·qoǫ, na:ta-] a. *(nánasarlegur, smásmuglegur)* gnieragtig, nöjeregnende, pedantisk (ASkaft.).

ná táskeytt [nau:tau·sǥriht] an. (metr.) med Helrim i to paa hinanden følgende Stavelser i Slutn. af en Verslinje. Ekspl.: *Vel þér mundi við [illegible] sprundi Óma* (HSig. 101). **-tengdur** [-tɛiŋdoǫ] a. nærforbunden, staaende i nært Forhold [illegible]

Nati (-a, -ar) [na:dɪ, na:tɪ] m. npr. (Vf.) Dim. af *Natanael.*

natinn [na:dɪn, na:tɪn] a. flittig og nöjagtig, omhyggelig: *þeir sem hafa verið natnir að taka eptir slíku* (JÁÞj. II. 545).

natni [nahdnɪ] f. indec. Flid og Omhyggelighed.

natra (nötru, nötrur) [na:dra, nö:drø(ǫ)] f. (SvPRask 18) = **brenninetla.**

nátrje [nau:triɛ·] n. Ligbaare: *vera á nátrjánum*, være i den yderste Forlegenhed (Barð.).

nátt- [nauht], se ogs. **nótt-** og **nætur-.**

nátta (a) [nauhda] **1.** vt.: *n. sig e-s staðar*, forblive Natten over, overnatte et Steds; ogs. intr. *n.*, overnatte: *við skulum n. hjer.* — **2.** impers. **a.** nattes: *tekur að n.*, det begynder at blive Nat. — **b.** *e-n náttar*, en overfaldes af Natten; — pp. *náttaður*, overfalden af Natten.

ᶜ **náttapi** [nauhda·bɪ, -a·pɪ] m. (zool.) Maki (lemur).

náttarþel [nauhdaǫþɛ:*l*] n. = **næturþel.**

náttatal [nauhdata:*l*] n. Nætters Antal.

nátt baugur [nauhtböy·qøǫ] m. (astr.) Natbue. **-blinda** [-blɪnda] f. Natteblindhed. **-blindur** [-blɪndøǫ] a. natteblind. **-bogi** [-boi·jɪ] m. Natbue. **-ból** [-boᵘ·*l*] n. **1.** Nattekvarter; overf. *eiga n. undir öxi e-s.* — **2.** = *nátthagi.* **-borð** [-borð] n. Natbord. *-**dapur** [nauhda·bøǫ, -da·p-] a. natdyster. **-dimma** [-dɪm·a] f. Nattemorke. **-dimmur** [-dɪm·oǫ] a. mørk som Natten. **-drykkja** [-drɪhǥa] f. Nattesvir. **-drop** [-dro·p] n. Sædflod. **-döf** [-dö·*v*] f. Nattehvile, Nattesövn, Nattens Dvale. **-dögg** [-dök] f., **-fall** [nauhtfadλ] n. Nattedug. **-far** [-fa·r] n. **1.** i Forb.: *fara dagfari og náttfari*, rejse Dag og Nat. — **2.** Stjærnernes Vandring om Natten, se *næturfar.* **-faragnýr** [-faragni:r] m. natlig Susen. **-faraskriður** [-farasgrɪ:ðoǫ] m. Susen af rejsendes Tog om Natten, Asgaardsrej: *hinn þjótandi náttfaraskrið gegnum eyðihéruð* (Eimr. XIII. 133). **-fari (-a, -ar)** [-fa·rɪ] m. rejsende om Natten, Nattevandrer. **-fiðrildi** [-fɪðrɪldɪ] n. (zool.) Natsværmer (noctua). **-filla** [-fɪdla] f. Aftentaage: *hríslaði dreyranum upp á náttmálaskýin og blés blóðögnunum upp í náttfilluna* (GFrTís. 247). **-fugl** [-fʏgλ] m. Natfugl. **-för** [-fö·r] f. Nattevandring. **-förull** [-fö·rødλ] a. strejfende omkring om Natten. **-föt** [-fö·t] npl. Natteklæder. *-**galakliður** [-galaklɪ:ðøǫ] m. Nattergalesang. **-gali (-a, -ar)** [-ga·lɪ] m. = **næturgali.** **-gjóla** [-ǥoᵘ·la] f. Nattevind: *oft er n. nöpur* (SchMál.). **-hagi** [-(h)ai·jɪ] m. Nattehegn, Indhegning, hvori Faar ligger om Natten. **-himinn** [-(h)ɪ·mɪ*n*] m. Nattehimmel. **-hjela** [-ɧɛ·la] f. Rimfrost. **-hlið** [-(h)λɪ·*ð*] f. Natside, den mørke Side. **-hrafn** [-(h)ǫabv] m. **1.** (zool.) Natravn (caprimulgus). — **2.** Natteravn (onde Aander i Ravneskikkelse; — overf. Person, som er paa Færde ved Nattetide): *Það þykir því alls ekki einleikið, ef annaðhvort sést eða heyrist til hrafns á náttarþeli, og ætla menn að það sé illir andar, eða slæmar fylgjur í hrafnslíki; þeir hrafnar eru kallaðir „nátthrafnar“, og af því sumum rúmlötum mönnum er illa við gesti þá, sem seint eru á ferð, ber það við, að þeir eru kallaðir nátthrafnar* (JÁÞj. I. 617). **-húfa** [-(h)u·(v)a] f. **1.** Nathue: *sofa með nátthúfu á höfði.* — **2.** overf. *(lydda, ræfill)* Nathue, Pjalt, Klud. **-húfuskapur** [-(h)uøsga:bøǫ, -sga:pøǫ] m. Pjaltethed, Kujoneri. **-hvíld** [-χwilt, -kvilt] f. Nattehvile. **-kerald** [-ɧɛ·ralt] n. Natpotte. **-kíkir** [-ɧi·ɟɪǫ, -ɧi·ɧɪǫ] m. Natkikkert. **-kjóll** [-ɧoᵘdλ] m. Natkjole. **-kyrð** [-ɧɪrð] f. Nattens Stilhed. **-klæði** [-klai·ðɪ] npl. Natdragt. **-koppur** [-kohbøǫ] m. = **náttpottur.** **-kæla** [-ɧai·la] f. Nattevind: (Ordspr.) *oft er norðan n. nöpur* (GJ.), ofte er kølig nordlig Nattevind. **-lampi** [-d-laɱbɪ, -lampɪ] m. Natlampe. **-langur** [-lauŋgøǫ] a. som varer hele Natten; — n. *-langt* som adv. Natten over: *tefja e-s staðar náttlangt.* **-legur** [-lɛqøǫ] a. natlig; — adv. *-lega*, natlig, om Natten. **-lýsa** [-li·sa] f. Belysning om Natten: *þeim til náttlýsu | niðrstreyma* (Klopst. I. 34). **-ljós** [-ljoᵘ·s] n. **1.** Lys til at bruge om Natten. — **2.** (bot.) Natlys (oenothera). **-mál** [-mau·*l*] npl. Klokken 9 om Aftenen. **-málabil** [-maulabɪ:*l*] n., **-málaskeið** [-maulasǥɛi:*ð*] n. Tiden ved Kl. 9 Aften. **-málastaður** [-maulasda:ðoǫ] m. Sted, hvorover Solen staar Kl. 9 Aften: *sólin er komin í náttmálastað.* **-málavarða** [-maulavar·ða] f. Stendynge, som betegner *náttmál*, naar Solen staar der over. **-myrkur** [-mɪǫgøǫ] n. Nattemørke, Nattens Mørke. **-pottur** [-pohdoǫ] m. Natpotte. **-rekja** [-rɛ·ǥa, -rɛ·ɧa] f. Nattedug. **-serkur** [-t-sɛǫgøǫ] m. Natsærk. **-seta** [-sɛ·da, -sɛ·ta] f. Nattesæde. †**-setja** [-sɛ·dja, -sɛ·tja] vt. = **náttsæta.** **-setur** [-sɛ·døǫ, -sɛ·toǫ] n. = **náttseta.** **-skrína** [-sgri·na] f. Natskrin. **-staður** [-sda·ðoǫ] m. Nattekvarter: *eiga náttstað undir vopni*, faa (et dødbringende) Hug af et Vaaben. **-stuldur** [-sdʏldoǫ] m. Nattetyveri. **-svefn** [-svebv] m. Nattesövn. **-sviti** [-svɪ·dɪ, -svɪ·tɪ] m. Nattesved. **-sæta** [-sai·da, -sai·ta] vt.: *n. lík*, sætte et Lig afsides og vaage hos det om Natten. **-söngur** [-söyŋgoǫ] m., **-tíðir** [nauhti·ðɪǫ] fpl. Vigilie, natlig Gudstjæneste. **-tími** [-ti·mɪ] m. Nattetid. **-treyja** [-trɛi·ja] f. Nattröje. **-tröll** [-trödλ] n. Nattrold (i de isl. Folkesagn Trolde, som bliver til Sten naar de ser Solens Lys). **-ugla** [nauhdʏgla] f. Natugle.

1. **náttúra (-u, -ur)** [nauhdura] f. **I. 1.** Natur: *boð náttúrunnar*, Naturens Bud; (Ordspr.) *náttúran er bæði dul og langgeymin* (GJ.), Naturen skjuler sin Mening og gemmer sin Gærning. — **2.** Natur, Naturforhold, jfr. *náttúrufegurð.* — **II.** Naturegenskab, Egenskab (spec. overnaturlig) Kraft: *því mikil er n. þess steins* (ɔ: *óskasteinsins*) (JThMk. 214). — **III. 1.** Naturel, Naturanlæg: (Ordspr.) *náttúran er náminu ríkari*, Naturen gaar over Optugtelsen. *Þó náttúran [illegible] með lurk, hún leitar heim um síðir* (GJ.), driv ud Naturen med en Stang, hun kommer dog igen engang (naturam furca pellas ex, hun kommer dog igen, den Hex (Baggesen)); *meira kennir náttúran en næmið* (GJ.), Naturen lærer mere end Nemmet, man lærer mere af Naturen end af Bogerne; *hafa náttúru til e-s*, have Anlæg til n-t. — **2.** *(æxlunarfýsn)* Könsdrift.

2. **náttúra (a)** [nauhdura] vt. **1.** *(skapa)* skabe. — **2.** refl. *náttúrast*, udvikle sig efter sin Natur; — pp. *náttúraður: n. fyrir e-ð*, med naturlige Anlæg (Talent) for n-t: *n. fyrir lækningar.*

?**náttúr legheit** [nauhdurlɛχ(h)ɛi:t] npl.: *eftir náttúrlegheitum*, som det er at vente: *sjást ekki merki ... að vatn falli þar ... nema eftir náttúrlegheitum* (PThFerð. IV. 21). **-legur** [-lɛ·qoǫ] a. **1.** naturlig, fysisk. — **2.** adv. *-lega: (á eðlilegan hátt)* naturlig; *(auðvitað)* naturligvis. **-leiki** [-lei·ɟɪ, -lei·ɧɪ] m. Naturlighed.

náttúru afbrigði [nauhduroav·brɪqðɪ, -brɪgðɪ, -ab·-] n. (egl. Fravigelse fra Naturens Orden) Naturvidunder. **-afl** [-ab·λ] n. Naturkraft. **-atburður** [-a:tbʏrðøǫ] m. Naturbegivenhed. **-bragð** [-braq·ð, -brag·þ] n.

— **náttúrueðli, -far. -brigði** [-brɪq·ðɪ, -brɪg·ðɪ] npl. Naturfænomen: *margir héldu, að bókstafamyndir þær er þar sáust, væru ... náttúrubrigði ein* (Skírn. IX. 77). **-eðli** [-ɛð·lɪ] n., **-far** [-fa:r] n. Natur, Naturel, Naturanlæg, naturlige Anlæg: *að náttúrufari*, af Naturen. **-fegurð** [-fɛ·qorð] f. Naturskonhed. **-fróðleikur** [-fro·ð·lɛigoϱ, -lɛikoϱ] m. Naturkyndighed. **-fróður** [-fro·:ðoϱ] a. naturkyndig. **-fræði** [-frai:ðɪ] f. indec. Naturvidenskab: *n. sem vísindagrein*; (som Skolediscipin) Naturkundskab, Naturlære; *(fróðleikur um náttúruna)* Naturkyndighed. **-fræðilegur** [-frai:ðɪlɛqoϱ] a. naturvidenskabelig; fysisk. **-fræðingur (-s, -ar)** [-frai:ðiŋgoϱ] m. naturkyndig, Naturforsker. **-gáfa** [-gau:va] f. Naturgave. **-gjöf** [-ɟö:v] f. Naturgave. **-góður** [-go·:ðoϱ] a. godhjærtet. **-gras** [-gra:s] n. Urt med overnaturlige Kræfter, Trylleurt. **-greind** [-grɛin·t] f. naturlig, medfødt Forstand. **-gripasafn** [-grɪ·basab·v, -grɪ·pa-] n. Naturaliesamling. **-gripur** [-grɪ:boϱ, -grɪ:poϱ] m. **1.** Naturgenstand; — pl. *-gripir*, Naturalier. — **2.** Genstand med overnaturlige Egenskaber (JÁÞj. II. 437). **-gæði** [-ɟai:ðɪ] npl. Naturens Goder. **-gæska** [-ɟais·ga] f. Godhjærtethed. **-göfgun** [-göv·gon] f. Naturdyrkelse. **-hagur** [-ha:qoϱ] a. som har medfødt Talent (spec. som Smed el. Snedker). **-heimskur** [-hɛim·sgoϱ] a. dum af Naturen. **-heimur** [-hɛi:moϱ] m. Naturverden. **-hyggjumaður** [-hɪɟ·oma:ðoϱ] m. Naturalist. **-hiti** [-hɪ:dɪ, -hɪ:tɪ] m. naturlig Varme. **-hvöt** [-χwö:t, -kvö:t] f. Naturdrift, naturlig Tilbøjelighed. **-kyngi** [-ɟiŋ·ɟɪ] f. indec. naturlig Magi. **-lag** [-la:q] n. Naturel, Temperament. **-laus** [-löy:s] a. uden Könsdrift. **-leysi** [-lɛi:sɪ] n. Mangel paa Könsdrift. **-lýsing** [-li:siŋk] f. Naturbeskrivelse. **-ljós** [-ljoᵘ:s] n. naturligt Lys. **-lög** [-lö:q] npl. Naturlov(e). **-magn** [-mag·n] n. Naturkraft. **-ríkur** [-ri:goϱ, -ri:koϱ] a. udstyret med herlige Egenskaber (JG. i JÁÞj. I. 634). **-rjettur** [-rjɛhdoϱ] m. Naturret. **-saga** [-sa:qa] f. **1.** *(sem námsgrein)* Naturhistorie. — **2.** [illegible] *um náttúruna)* Natursagn (OBj. I. 11). **-skáld** [-sgaul·t] n. Naturalist, Naturdigter. **-skáldskapur** [-sgaul·(t)sgaboϱ, -sgapoϱ] m. Naturpoesi. **-skoðun** [-sgo:ðon] f. Naturanskuelse, Naturbetragtning. **-speki** [-sbɛ:ɟɪ, -sbɛ:ʄɪ] f. indec. Naturvidenskab. **-spekingur** [illegible] m. naturkyndig, Naturforsker. **-steinbogi** [-sdɛin·boiɟɪ, -sdɛim·-] m. naturlig Stenbro (over en Flod). **-steinn** [-sdɛid·n] m. Sten med overnaturlige Egenskaber. **-trúarbrögð** [-tru:arbröqð, -brögþ] npl. naturlig Religion. **-val** [-va:l] n. naturligt Udvalg (e. natural selection). **-viðburður** [-vɪð·bʏrðoϱ] m. Naturbegivenhed, Naturfænomen. **-vísindi** [-vi:sɪndɪ] npl. Naturvidenskab, Naturvidenskaber. **-vit** [-vɪ:t] n. medfødt Forstand. **-vitur** [-vɪ:doϱ, -vɪ:toϱ] a. forstandig af Naturen (Árm. II. 140).

nátt vaka [nauhdva·ga, -va·ka] f. = **næturvaka. -vaki** [illegible] a. vaagen om Natten. ***-vakinn** [-va·ɟɪn, -va·ʄɪn] a. (egl.) vækket om Natten: *n. vindur*, Nattevind. **-veisla** [-vɛisla] f. Aftengilde. **-verður** [-vɛrðoϱ] m. Nadver, Aftensmad. **-verk** [illegible] n. [illegible]

°**nátur (-urs)** [nau:doϱ, nau:toϱ] n. (min.) Natrium (JsJs.).

1. **nauð (-ar, -ir)** [nöy:ð] f. **I. 1. a.** Nød, Trængsel [illegible] det er paatrængende nødvendigt [illegible] en er stedt i Nød el. Forlegenhed. (Ordspr.) *n. [illegible]* (G) [illegible] Nød søger Brød. — **b.** *(erfiðleiki)* Vanskelighed: *með nauðum*, med Nød og næppe. — **c.** [illegible] i pl. *nauðir*, *(barnsnauð)* Fødselsveer. — **d.** *(nauðsyn)* Nødvendighed. — **e.** Vrimmel, Mængde af n-t, der bereder en Vanskeligheder [illegible] *þegar menn voru á sjó er mikil nauðsyn n. [illegible]* (JÞ [illegible] 571), jfr. *gestanauð*. — **2.** Navn paa Runen for n. — **3.** Om [illegible] Tvinger, Tvang, jfr. *bognauð, dalnauð*, Haand osv. — **II.** som förste Sammensætningsled: *nauð-* og *nauða*: **1.** med forstærkende Bet.: **a.** *nauð(a)-ljótur*, overordentlig grim osv. — **b.** fuldstændig: *nauðraka, nauð(a)sköll-óttur*. — **2.** nød-: *nauðbeygja*, nødtvinge osv.

2. **nauð** [nöy:ð] n. (ældre *gnauð*) **I. 1.** Brusen, Larmen: **a.** [illegible] Bølgebrus. — **b.** *(hundageit)* Hundegøen. — **c.** [illegible], vedholdende Klynken hos Køer, Drynen. — **II. 1.** Overhæng, Tryglen: *þeir sleppa engu fyrir eftir n.* — **2.** [illegible] Bearbejden af n-t [illegible] *járn*, Nød bryder Jærn og Staal. *n. [illegible]*

nauða (a) [nöy:ða] vi. **I. 1. a.** larme, bruse: *[illegible] nauðir mest á* (JÁÞj. I. 211). — **b.** gø (om Hunde). — **c.** (om Köer) give en dump, klynkende Lyd fra sig, drøne, dryne: *n. eftir ábæti*; (om en Ko, der snuser til den afflaaede Hud af sin egen Kalv) [illegible] (ÞGjD. 29). — **II. 1.** *(þrábiðja)* n. *á e-m*, overhænge en med Bønner, trygle en. — **2.** stadig bearbejde el. arbejde paa n-t [illegible]

nauða illa [nöy:ðaid·la, -id·la] adv. meget daarligt [illegible] *er n. við e-ð*, en er grundig ked af n-t. **-kollóttur** [-kod·loᵘhdoϱ] a. = **nauðkollóttur. -kostur** [-kos·doϱ] m. haarde Vilkaar (som man er nødt til at antage). **-laust** [-löys·t] an.: *að nauðalausu*, uden Nødvendighed. **-lega** [-lɛ·qa] adv. (ÞGjD. 35) = **nauðulega. -líkur** [-li·goϱ, -li·koϱ] a. i höj Grad lig, som ligner overordentlig meget. **-lítill** [-li:dɪdl, -li:t-] a. meget lille, meget ringe. **-ljótur** [-ljoᵘ:doϱ, -ljoᵘ:toϱ] a. overordentlig hæslig.

nauðan (-ar, -ir) [nöy:ðan] f. = **nauðun.**

nauðareyrður [nöy:ðarɛir·ðoϱ] a. fastbunden.

nauðarhlutur [nöy:ðaϱ(h)lʏ:doϱ, -(h)lʏ:toϱ] m. sörgelig Lod, kvalfuld Stilling.

nauðari (-a, -ar) [nöy:ðarɪ] m. Trygler, Menneske som stadig overhænger andre med Bönner.

nauða sköllóttur [nöy:ðasgöd·loᵘhdoϱ] a. = **nauðsköllóttur. -stjá** [-sdjau:] n. fortvivlet Kamp: *hels vit n.* (Bólu H. 168). **-sætt** [-saiht] f. tvungent Forlig.

1. **nauð beygja** [nöyð·bɛiɟa] f. Tvang: (Ordspr.) *nevð er n.* (GJ.). 2. **-beygja** [-bɛi·ɟa] vt. nøde, tvinge; — pp. *-beygður*, nødsaget, nødtvungen. **-beyglur** [-bɛigloϱ] fpl. Knibe, Forlegenhed, Nød (GFrTís. 265). **-beit** [-bɛi·t] f. Krydsen op imod Vinden: *leggja í n.* = *nauðbeita*. **-beita** [-bɛi·da, -bɛi·ta] vi. krydse op mod Vinden. **-boginn** [-bo·ɟɪn] a. kengboginn. **-feldur** [-fɛldoϱ] a. stedt i Nød el. Vanskelighed. **-flak** [-fla·k] n. Redningsplanke (i Nød). **-fljótur** [-fljoᵘ·doϱ, -fljoᵘ·toϱ] a. overordentlig hurtig; — n. *-fljótt* som adv.

nauðga (a) [nöyð·ga] vt. med dat. **1.** nøde, tvinge: *n. e-m til að gera e-ð*, tvinge en til at göre n-t; *n. e-u upp á e-n*, paanøde en n-t. — **2.** *nauðga konu*, voldtage en Kvinde.

nauðgan (-ar, -ir) [nöyð·gan] f. = **nauðgun.**

nauðgreiðandi [nöyð·grei·ðandɪ] m. (jur.) *n. víxils*, Nødsadressat.

nauðgun (-ar, -anir) [nöyð·gon] f. **1.** *(þvingun, ill meðferð)* Tvang, haard Behandling. — **2.** *(það að nauðga konu)* Voldtægt.

nauð heit [nöy·þ(h)ɛi·t] n. Løfte, afgivet i Nød. **†-heiting** [-(h)ɛi·diŋk, -(h)ɛi·t-] f. stærk Opvarmning, Glødning: *n. járns*. **-hjálpari** [nöyð·ʄaul·b·arɪ, -ʄaulp-] m. Nødhjælper, Hjælper i Nøden. **-hæfi** [-nöy·þ(h)ai·vɪ] n. Hjælp i yderste Nød (BH.). **-hæfingur (-s)** [-(h)ai·viŋgoϱ] m. en Slags Uhyre i Indsøer (BH.). **-illa** [-ð·ɪdla, -idla] adv. meget daarligt, meget slet. **-kaldur** [nöyð·kaldoϱ] a. iskold. **-klippa** [-klɪhba] vt. klippe meget tæt. **-kollóttur** [-kodlo·hdoϱ] a. ganske kullet. **-kroppa** [-krohba] vt. pille fuldstændig [illegible]; pp. *-kroppaður*: [illegible] *hrafnarnir lágu [illegible] í sorðunni, nauðkroppaður* (Eimr. XVII. 161). **-lega** [illegible] adv. [illegible] *nauðulega*, næppe, med Nød og næppe: [illegible] (StSAnd. III. 33). **-leit** [illegible] f. **a.** Søgen til ens Hjælp i Nød. — **b.** Nødsadresse (Stj. '82, A. 20). **-leitamaður** [-lɛida·ma:ðoϱ, -leita-] m. **†1.** (ældre *nauðhleytamaður*) nær Slægtning, paarörende. — **2.** hjælpsøgende, bönfaldende: *Skíðastaða bóndi ... rak margan nauðleitamann burtu með harðri hendi, án þess að buga neinu góðu að nokkrum þeirra* (JÁÞj. II. 42). **†-leyti** [-lɛi·dɪ, -lɛi·tɪ] n. (ældre *nauðhleyti*) nært Forhold. **-líkur** [-li·goϱ, -li·koϱ] a. i höj Grad lig. **-ljótur** [-ljoᵘ·doϱ, -ljoᵘ·toϱ] a. overordentlig grim, hæslig. **-lofun** [-lo·von] f. nødtvungent Løfte: *litlu nýt er n.* (SchMál.), tvungent Løfte er intet Løfte. **-mágur** [-mau·(q)oϱ] m. paatvungen Svoger. **-oka** [nöy:ðo·ga, -o·ka] vt. tvinge, kue; — pp. *-okaður*, nødtvungen, underdanig. **-raka** [nöyð·ra·ga, -ra·ka] vt. glatrage. **-rataður** [-ra·daðoϱ, -ra·t-] a. vanskelig at finde (om Vej). **-reki** [-rɛ·ɟɪ, -rɛ·ʄɪ] a.: *verða n.*, drive for Vind og Vove. **-sigla** [illegible] f. [illegible] **-syn (-jar, -jar)** [illegible] f. **1. a.** Nød, Trang: *bæta úr n. e-s*, hjælpe en i hans Nød el. Vanskelighed. — **b.** stærk Trang, absolut Nødvendighed: *n. brýtur lög* (GJ.), Nød bryder alle Love; (Talem.) *oft er þörf, en nú er n.*, egl. det man ofte har trængt til, er nu [illegible] — **c.** [illegible] Behov, Nødvendighed: *ef n. ber til*, hvis det behøves, hvis det skulde være nødvendigt. — **2.** pl. *nauðsynjar*: **a.** nødvendige, vigtige Forretninger: *ræða um landsins gagn og nauðsynjar*, drøfte Landets Velfærdssager. — **b.** nødvendige Ting, spec. Subsistensmidler: *fá nauðsynjar til heimilisins*. — **c.** Nødtorft: *ganga nauðsynja sinna*, gaa for at forrette sin Nødtorft. — **†3.** *(forföll, hindrun)* Forfald, Forhindring. **-synja (a)** [-sɪnja] v. impers. behøve: *e-n nauðsynjar (um) e-ð*, en behøver n-t; — pp. *nauðsynjaður*, som har n-t nødig.

nauðsynja eiður [nöyð·sɪnjaɛi:ðoϱ] m. nødvendig Ed (som man er dömt til at aflægge). **-erindi** [-ɛ:rɪndɪ] n. nødvendigt Ærinde. **-ferð** [-fɛr·ð] f., **-för** [-fö:r] f. nødvendig Rejse. **-laus** [-löy:s] a. unødvendig; [illegible] uden Nødvendighed. **-lítill** [-li:dɪdl, -li:t-] a. uden stor Nødvendighed; *(að litlu gagni)* kun lidt nyttig. **-mál** [-mau:l] n. vigtig Sag.

†nauðsynjarvitni [nöyð·sɪnjarvɪhdnɪ] n. Forfaldsvidne.

nauðsynja vara [nöyð·sɪnjava:ra] f. Nødvendighedsartikel; nyttig Handelsvare. **-verk** [-vɛϱ·k] n. nødvendig Gærning.

nauð synlegur [nöyð·sɪnlɛ·qoϱ] a. nødvendig; fornøden: *eitt er nauðsynlegt*; — adv. *-lega*. **-skafa** [-sga·va] vt. skrabe fuldstændig ren. **†-skilja** [-sɟɪlja] a. indec. som tvinges til at skilles fra en: *verða n.* **-skilnaður** [-sɟɪlnaðoϱ] m. tvungen Skilmisse. **-sköllóttur** [-sgödloᵘhdoϱ] a. fuldstændig skaldet. **-snara** [-sna·ra] vt. dræbe alle Fuglene i en Rede ved Hj. af Snare: [illegible] *nauðsnaraður* [illegible] (Eimr. VIII. 171). **-soltinn** [-sɔldɪn] a. saare sulten. **-staddur** [-sdad·oϱ] a. stedt i Nød, nødtrængende. **-svartur** [-svaϱdoϱ] a. kulsort. °**-takendur** [-ta·gɛndoϱ, -ta·k-] mpl. (e. press-gang) Detachement af Marinesoldater, sendt ud for at presse Søfolk til Tjæneste (MarrPK. 138).

nauðuglega [nöy:ðoqlɛ·qa] adv. = **nauðulega.**

nauðugur [nöy:ðoqoϱ] a. **1.** nødig, tvungen: *mjer er það nauðugt*, jeg gör det ikke gærne; *e-m er n. einn kostur*, en har intet andet Valg; *gera e-ð n. viljugur*, være tvungen til at göre n-t, om man vil eller ej; (Ordspr.) *má, ef nauðugur skal* (GJ.), man kan hvad man skal. — **2.** med Nød og næppe: *komst Grímr nauðigr út* (JÁÞj. I. 168).

nauðulega [nöy:ðolɛ·qa] adv. **1.** i Nød: *n. staddur*, ilde stedt, stedt i Nød. — **2.** med Nød og næppe: *komast n. undan*, undslippe med Nød og næppe; — med Besvær: *bröltir hann upp og þó nokkuð n.* (JThMk. 271).

nauðun (-ar, -anir) [nöy:ðon, -anɪϱ] f. Tryglen, Overhængen med Bönner.

nauðung (-ar, -ar) [nöy:ðuŋk] f. Tvang: *gera e-m n.*, paalægge en Tvang.

nauðungar eiður [nöy:ðuŋgarɛi:ðoϱ] m. aftvungen Ed. **-hlýðni** [-ϱ-(h)li·ð·nɪ] f. indec. nødtvungen Lydighed. **-kenning** [-ʄɛn·iŋk] f. Determinismus (ÁBjSál. § 264). **-kostur** [-kos·doϱ] m. haarde, nødtvungne Vilkaar. **-lán** [-r-lau:n] n. Tvangslaan. **-laust** [-löys·t] adv. uden Tvang, tvangfrit. **-lög** [-lö:q] npl. Tvangslov. **-maður** [-ma:ðoϱ] m. en, der tvinges af en anden: *vera n. annars*, lade en kue sig (jfr. Skírn VI. 60). **-samræmi** [-ϱ-sam·raimɪ] n. fremtvungen Overensstemmelse (Assimilation). **-skírn** [-sɟir·dn] f. Tvangsdaab. **-sætt** [-saiht] f. tvungent Forlig. **-uppboð** [-r-

-nauð] n. Tvangsauktion. **-vald** [-val·t] n. Tvang, tvingende Magt. **-verk** [-ve·rk] n. nødtvungen Gerning. **-vinna** [-vɪn·a] f. Tvangsarbejde.

nauður [növ·ðøϱ] f. Nødvendighed: *ef mig rekur (el. dregur) n. til,* hvis jeg bliver nødtvungen dertil.

nauð þágumaður [növð·þau(ɣ)ema·ðøϱ] m. en, der tvinges til at søge andres Hjælp. **-þarfir** [-þarvɪϱ] fpl. Nød, Forlegenhed. **-þjaka** [-þja·ga, -þja·ka] vt. med dat. trykke, plage: *n. e-m.* **-þrengdur** [-þreiŋdøϱ] a. betrængt, i Vanskeligheder: *vera n. fyrir e-ð,* have n-t stærk Behov, trænge meget til n-t. **-þurft** [-þʏϱ(f)t] f. Nødtørft, nødvendigste Behov: *Fornar voru nauðbergðar að jörðunni ... svo að n. þeirra væri veitt úrlausn* (GFrUbl. 44). **-æstur** [nöy:ðaisdøϱ] a. i höj Grad ophidset, fanatisk.

nauma (-u, -ur) [nöy·ma] f. Kvinde (GThBúr 43), is. i Omskr.: *gulls, hrínga n.* o. s. v.

naumasmíði [nöy:masmi:ðɪ] n. Hastværksarbeide

naumast [nöy:mast] adv. superl. se **naumur.**

naumgjöfull [nöym·ɟö·vødʎ] a. karrig, som kun giver lidt; spec. som fodrer knapt: *Geiri var n. fjármaður* (GFrTis. 91).

naumindi [nöy:mɪndɪ] npl. Vanskelighed: *með naumindum,* med Nød og næppe; *með mestu naumindum,* paa et hængende Haar.

naumingi (-ja, -jar) [nöy:mɪŋɟɪ] m. paaholdent Menneske.

naum látur [nöym·lau·døϱ, -lau·tøϱ] a. paaholden, karrig. **-lega** [-lɛqa] adv. **1.** *(varla)* næppe, knapt — **2.** *(með nísku)* sparsomt, karrigt. **-leikur** [-lɛigøϱ, -lɛikøϱ] m. **1.** Knaphed, Korthed: *með naumleik,* med Nød og næppe. — **2.** *(sparsemi, níska)* Paaholdenhed, Karrighed.

Naumudalur [nöy:møda:løϱ] m. npr. Numedalen (i Norge).

naumur [nöy:møϱ] a. **I. 1.** trang, snæver: *í holdsins hreysi naumu* (HallgrPass. 17. 10); (Ordspr.) *naumt er á milli heims og helju* (GJ.), der er ikke langt mellem Liv og Død: *í naumara lagi = með minna móti,* temmelig ringe: *Ef vatnið í læknum er í naumara lagi* (Lögr. '13, 203). — **2.** (om Tiden) kort, knap: *hafa nauman tíma,* have knap Tid. — **3.** *(nískur)* paaholdende, karrig. — **II.** n. *naumt,* comp. *naumar,* superl. *naumast* som adv. **1.** knapt: *vera naumt við kominn,* være i en vanskelig Stilling; *verða naumt fyrir,* være lige ved at blive for sent færdig el. komme for sent. — **2.** superl. *naumast (= varla),* næppe, med Nød og næppe; *hún getur naumast verið illa að sjer,* hun kan næppe være helt uvidende; *það var n.!* sikke noget! *það er naumast þú ætlar að dubba þig!* det kan nok være du vil pynte dig!; *Það er naumast hann er fjörugur,* det er svært saa den er livlig (3. IÐ. IV. 22); *naumast hann var rausnarlegur!* sikken han var flot!

náunga semd [nau:uŋgasɛm·t] f., **-semi** [-sɛ:mɪ] f. Næstekærlighed.

náungi (-a, -ar) [nau:uŋɟɪ, -uŋgaϱ] m. **I. †1.** *(nágranni)* Nabo. — **2. a.** Næste: *ást til náungans,* Kærlighed til Næsten; (Ordspr.) *n. er mjer sá, í nauð bjargar* (GJ.), den er min Næste, som hjælper mig i min Nød. — **b.** *náunginn,* en anden; coll. andre: *kæra sig kollóttan, hvað náunginn segir,* ikke bryde sig om Næstens Dom; *Náunganum* (den anden) *þykir skömm til koma* (ÓDavSk. 173). — **c.** i nedsættende Bet.: Fyr, Karl, Slubbert: *margstútað þessum náungum* (Ing. '11, 163); *það var fjelegur náungi,* det var en nydelig Fyr. — **d.** Ven (om Genstande), spec. om en Flaske, Vindunk el. lign.: *settust þeir félagar ... sinn á hverja þúfu, og höfðu náungann (ɔ: kútinn) milli sín* (JThMk. 291). — **†II.** med særligt Hensyn til Slægtskabsforhold: *(skyldmenni)* nærstaaende, paarörende.

naust (-s, pl. ds.) [nöys·t] n. Baadeskur: *láta skipin standa í nausti;* om et daarlig bygget, koldt Hus: *húsið er hreinasta n.* **-kaldur** [-kaldøϱ] a. isnende kold (Árn.).

1. **naut (-s,** pl. ds.) n. [nöy:t] n. **1.** *(tuddi, tarfur)* Tyr, Stud; Nød: *kýrin hyggur til nauts = kýrin beiðir,* se *beiða;* — pl. *(nautgripir)* Hornkvæg; (Ordspr.) *þú starir sem naut á nývirki* (GJ.), du glor som en Ko paa en nymalet Port; *nú er nokkuð um, nautið dansar* (GJ.), der er noget paa Færde, Oksen danser; *reka naut frá garði,* egl. drive Køerne fra Gaarden, som Leg: tage en Stok, stemme den mod Jorden og støtte Panden mod den øverste Ende, dreje sig 30 Gange omkring Stokken og prøve saa at ramme en opgiven Genstand dermed. Kunsten kan ogsaa udføres saal. at man först sigter paa et Hul (f. Eks. i en Væg), derpaa drejer sig tyve Gange rundt og søger at ramme Hullet idet man drejer om den 20. Gang (ÓDavSk. 156) (jfr. ogs. *ræfill).* — **2.** *(auli)* Stud, Tosse, Fæhoved, Asen, Dumrian, Kvæghoved. — **3.** = *nauthveli.*

2. **naut** [nöy:t] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **njóta.**

nauta at [nöy:daa:t, nöy:ta-] n. Tyrefægtning. **-band** [-ban·t] n. Baand til Tyre, Baand, hvormed Kreaturer bindes til Baasen. **-beit** [-bɛi:t] f. Græsgang til Hornkvæg. **-ferill** [-fɛ:rɪdʎ] m. Spor efter Hornkvæg. **-gæsla** [-gais·la] f. Kvægrøgt. **-hirðir** [-hɪr·ðɪϱ] m. Kvægrøgter. **-hjörð** [-hjör·ð] f. Kvæghjord. **-járn** [-jaur·dn, -jaud·n] n. Jern til Hornkvæg. **-karl** [-kad·ʎ] m. = **nautamaður. -kjöt** [-ɟö:t] n. Oksekød. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. Røgter, Kvæghyrde; — (astr.) Oksedriveren, Stjærnebilledet Bootes. **-prik** [-prɪ:k] n. Stok til at drive Kvæg med. **-stand** [-sdan·t] n. i Forb.: *vera í nautastandi,* være tyregal. **-steik** [-sdɛi:k] f. Oksesteg. **-sveinn** [-sveid·n] m. Røgterdreng. **-svipa** [-svɪ:ba, -svɪ:pa] f. Tyrepisk. **-tág** [-tau·ɣ] f. = **mýrakólfur. -tólg** [-to·lk] f. Oksetælle. **-verk** [-vɛϱ·k] npl. Forretninger i Kostalden, Kvægrøgt: *hafa n.,* foretage sig hvad der skal göres i Kostalden, passe Kreaturerne.

naut fellir [nöy:tfɛdlɪϱ] m. Kvægtab, Kvægdød. **-fje** [-fjɛ:] n. coll. Kvæg, Hornkvæg. **-griparekstur** [-grɪbarɛχ·sdøϱ, -grɪpa-] m. Kvægdrift. **-griparækt** [-grɪbaraiχ·t, -grɪpa-] f. Kvægavl. **-gripasýning** [-grɪbasi:n-iŋk, -grɪpa-] f. Udstilling af Hornkvæg. **-gripur** [-grɪ·bøϱ, -grɪ·pøϱ] m. Nød, Hoved, pl. *nautgripir,* Hornkvæg. **-gæfur** [-gai·vøϱ] a. 1. som kan gives til Køer: *Nautgæfa fóðurgrasið* (JHall. 172). — **2.** (om Heste) *(mjög vandfær)* meget spag. **-hagi** [-(h)a·ɟɪ] m. Græsning for Hornkvæg

(ÞThÁrf. 126). **-heimskur** [-(h)ɛimsgøϱ] a. dum som en Stud, ærkedum. **-hvalur** [-χwa·løϱ, -kva·l-] m., **-hveli (-is,** pl. ds.) [-χwɛ·lɪ, -kvɛ·lɪ] n. Fabeldyr, som ved sit Bröl skal göre Køerne saa fortumlede, at de styrter sig i Havet (OBj. I. 229). **-jörð** [nöy:djörð, nöy:t-] f. Græsning for Hornkvæg. **-kind** [-t-ɟɪnt] f. Høved. **-kindamatur** [-ɟɪndama:døϱ, -ma:tøϱ] m. Foder for Hornkvæg (EiÓlLf. 78—79). ***-krakki** [-krahɟɪ] m. Kalv (ODavÞul. 126). **-land** [nöy:dlant, nöy:t-] n. Græsning for Hornkvæg.

nautn (-ar, -ir) [nöyhtn] f. **1.** *(notkun)* Benyttelse, Brug. — **2.** Nydelse: *andleg, líkamleg n.*

nautna (a) [nöyhdna] vt. med gen. og vi. (BH.) = **njóta.**

nautnamaður [nöyhdnama:ðøϱ] m. nydelsessyg Mand, Levemand.

nautnar hæfileiki [nöyhdnaϱ(h)ai:vɪlɛiɟɪ, -lɛiƙɪ] m. Nydeævne. **-legur** [-r-lɛ qøϱ] a. sanselig.

nautnaseggur [nöyhdnasɛg:øϱ] m. Levemand.

nautn fús [nöyhtvfu·s] a., **-sjúkur** [-sju·gøϱ, -sju·køϱ] a. nydelsessyg. **-þreyttur** [-þrɛihdøϱ] a. træt af Nydelser, blaseret.

naut peningsrækt [nöy:tpɛniŋsraiχ·t] f. Kvægavl. **-peningsstofn** [-pɛniŋsdob·v] m. Besætning af Hornkvæg, Kreaturbestand. **-peningur (-s)** [-pɛ·niŋgøϱ] m. coll. Hornkvæg. **-reki (-a, -ar)** [nöy:drɛ·ɟɪ, nöy:trɛ·ƙɪ] m. Kvægdriver, Kvægvogter. **-rækt** [-raiχt] f. = **nautpeningsrækt.**

nauts auga [nöys:öy·qa] n. (bot.) Okseöje (chrysanthemum). **-bein** [-s·-bɛi·n] n. Okseben. **-belgur** [-bɛlgøϱ] m. uopskaaret (flaaet) Okseskind, flaaet Oksehud, syt til en Bælg. **-blaðra** [-blaðra] f. Okseblære. **-búkur** [-bu·gøϱ, -bu·køϱ] m., **-fall** [-fadʎ] n. Kroppen af en slagtet Okse. **-grind** [-grɪnt] f. Skelet af en Okse (EiÓlLf. 35). **-hali** [-(h)a·lɪ] m. Oksehale. **-haus** [-(h)öy·s] m. **1.** *(nautshöfuð)* Oksehoved. — **2.** *(heimskingi, asni)* Faarehoved, Dumrian, Fæhoved. **-hyrningur** [-(h)ɪ(r)dniŋgøϱ] m. Ske af Oksehorn. **-húð** [-(h)u·ð] f. Oksehud. **-höfuð** [-(h)ö·vöð] n. Oksehoved.

nautska (-u) [nöys·ga] f. Dumhed (Helgi Pjeturss i Morg. VIII. 188, S. 2).

nauts klauf [nöys·klöy·v] f. Okseklov. **-leður** [-lɛ·ðøϱ] n. Oksélæder. **-legur** [-lɛqøϱ] a. studeagtig, dum el. klodset som en Okse at se paa; — adv. *-lega.* **-merki** [-mɛϱɟɪ] n. (astr.) Stjærnebilledet Tyren. **-pungur** [-puŋgøϱ] m. Tyrepung. **-rófa** [-ro·ᵘ(v)a] f. Oksehale. **-sin** [nöys:ɪ·n] f. Tyremige.

naut sterkur [nöy:tsdɛϱgøϱ] a. stærk som en Tyr. **-stirður** [-sdɪrðøϱ] a. klodset som en Okse i sine Bevægelser; — ogs. om Stemmen: blottet for Smidighed: *mikil hljóð en nautstirð* (PMelst. cit. i ÓDavSk. 255).

nauts tollur [nöys·todløϱ] m. Tyrepenge. **-öskur** [-ösgøϱ] n. Tyrebröl.

nautur (-s, -ar) [nöy:døϱ, nöy:tøϱ] m. **1.** *(fjelagi)* Fælle, Kammerat, is. i Sms.: *rekkjun., sessun., ráðun.* osv. — **2.** Giver: *Ekki er vísa þessi betri en fyrri vísan, og er það þó furðanlegt, því góður er að henni nauturinn, nefnilega djöfullinn sjálfur* (ÓDavSk. 198); — som sidste Sammensætningsled, betegnende det givne, medens Giverens Navn sættes som förste Sammensætningsled: *Ólafsnautur,* en Gave fra Olaf osv.: *sverðið, brynjan Ó.* I denne Bet. findes Ordet endnu, skönt sjælden.

nautvíga maður [nöy:dviqama:ðøϱ, nöy:t-] m. Tyrefægter, Toreador. **-riddari** [-rɪd:arɪ] m. bereden Tyrefægter (Picador).

nava [na:va] se **nafa.**

***návegur** [nau:vɛ·qøϱ] m. Dødens Vej.

ná venslaður [nau:venslaðøϱ] a. *(nátengdur)* i nært Svogerskab. **-vera** [-vɛ·ra] f. Nærværelse, Nærhed. **-verandi** [-vɛ·randɪ] a. nærværende. **-vígi** [-vi·jɪ] n. Nærkamp. **-vígur** [-vi·qøϱ] a. nærkæmpende.

***návindi (-is)** [nau:vɪndɪ] n. dræbende Vind.

ná vingan [nau:vɪŋgan] f. nært Venskab. **-vist** [-vɪst] f. Nærværelse, Nærhed; *í n. minni;* — spec. om Samleje: *vera í holdlegum návistum við e-n (e-a),* pleje kødelig Omgang med en. **-vistarmaður** [-vɪsdarma:ð-øϱ] m. nærværende, tilstedeværende. **-vistlega** [-vɪsdlɛ·qa] adv. personlig.

ná vörn [nau:vö(r)dv] f. Forsvar af et Lig. **-þefur** [-þɛ·vøϱ] m. Liglugt. **-æta** [-ai·da, -ai·ta] f. Aadselæder. **-öldur** [-öldøϱ] fpl. Ligbølger, to Bølger fra Hav og Land, der mødes med et Brag *(náskellur)* og bebuder Forlis (JÁÞj. I. 660), jfr. *násjór.*

nebbi (-a, -ar) [nɛb:ɪ] m. Dim. af *nef:* Börnenæse; Fuglenæb.

neðan [nɛ:ðan] **I.** adv. **1. a.** fra neden af, nedenfra: *n. að,* nedenfra; *að n.,* ds. (jfr. dog 2. f.); *n. frá, n. úr, n. af* (med dat.), op fra: *n. frá sjó, n. úr dal, n. af eyrum,* — *n. af e-u,* den nederste (underste) Del af n-t: *misti n. af einum fingrinum* (JÁÞj. I. 636), *taka n. af e-u,* borttage det nederste af n-t, forkorte n-t forneden; *langt n. úr öldum,* fra Arildstid af. — **b.** (Vf.) = *upp: ganga n.,* gaa opad (et Bjærg el. en Skrænt). — **2.** om Væren paa Stedet: **a.** *n. í* (med dat.), i den nederste (underste) Del af n-t: *hún kom með mjólk n. í fötu,* (en Smule Mælk i (paa Bunden af) en Spand): *n. í því* (ɔ: staupinu), en Taar (om spirituøse Drikke): *Komdu nú með n. í því, lögsmaður; ei er heldur þurr í kverkunum núna* (Mýrd. 67); *fá sjer n. í því,* ¹) faa sig en Snaps, ²) have Hang til Drik; *n. í fjallinu,* i den underste Del af Bjærget. — **b.** *n. í* (med acc.): *funduð þið mikið af berjum? Að eins n. í fötuna* (kun en lille Smule paa Bunden af Spanden). — **c.** *n. til,* forneden: *fjallið er grösugt n. til.* — *n. undir,* neden under, under: *n. undir fjallinu er bær,* under Bjærget staar en Gaard. — **d.** *n. við* (med acc.), ¹) neden for: *n. við bæinn;* ²) *prjóna n. við (sokk),* forfødde; *bæta n. við,* föje til forneden. — *fyrir n.,* nedenfor: *fyrir n. klettinn; — það er fyrir n. mig,* det er under min Værdighed (ogs. om Mesalliance). — **f.** *að n.* (jfr. 1.), forneden, paa Nederkanten: *pilsið er alt vott að n.* — **II.** præp. med gen. under, nedenfor: *n. bæjarins = fyrir n. bæinn,* nedenfor Gaarden; *n. jarðar, n. sjávar,* under Jorden, under Havet. **-afgangur** [-nav·gauŋgøϱ] m. (Breiðd.) = **afuggur. -bylur** [-bɪ·løϱ] m. Rendfog (Sl.). **-bretta** [-brɛ·hda] f. (Þuls) se **núpur** 1. b. **-ferð** [-fɛr·ð] f. **1.** Opadrejse, Opstigning, Gaaen nedenfra opad. — **†2.** *(framför)* Vækst, Udvikling. **-festingur** [-fɛs·dɪŋgøϱ] m. (Vf.) = *neðangerningur,* forfoddet Strömpe og selve

det nypaasatte Stykke. **-ganga** [-gauŋ·ga] f. Kommen nedenfra: *n. vatns* (BHAt. 40). **-gerningur** [-ɟɛr·dniŋgøϱ] m. forfoddet Strompe; ogs. det tilstrikkede Stykke. **-gönguvatn** [-göyŋgovahtn] n. Vand, der kommer nedenfra, op fra Jorden (BHAt. 38). **-jarðar** [-jar·ðaϱ] adv. og som förste Led af Sms. under Jorden; underjordisk. **-jarðarbraut** [-jarðarbröy:t] f. underjordisk Jærnbane. **-jarðarstöngull** [-jarðaϱsdöyŋ·gødʎ] m. (bot.) Mellemstok. **-kafald** [-ka:valt] n., **-kóf** [-ko:v] n. Rendfog. **-máls** [-maul·s] n. adv. og Forled i Sms.: som Feuilleton: *sagan er n.* **-málssaga** [-mauls·sa:qa] f. Feuilleton. **-prjóningur** [-prjo·ːniŋgøϱ] m. (JÁÞj. II. 99) = **neðangerningur. -sjávar** [-sjau:(v)aϱ] adv. og som förste Led af Sms. under Havet; submarin. **-sjávarjurtir** [-sjau·(v)arjYϱ·dɪϱ] fpl. submarine Planter. **-sjávarritsími** [-sjau·(v)arɪ:tsimɪ] m. undersøisk Telegrafkabel. **-straumur** [-sdröy:møϱ] m. opadgaaende Ström. **-streymi (-is)** [-sdrɛi:mɪ] n. Underfald. **-verður** [-vɛr·ðøϱ] a. som hører til Underdelen, forneden: *að neðanverðu, neðanvert*, forneden; *neðanvert við e-ð*, lidt nedenfor n-t. **-viðgerningur** [-vɪðɟɛr·dniŋgøϱ] m., **-viðgjörningur** [-vɪðɟör·dniŋgøϱ] m. = **neðangerningur. -vindur** [-vɪn·døϱ] m. nedenfra kommende Vind.

neðar, neðst [nɛ:ðaϱ, nɛð·st] comp. og superl. af **niðri** og **niður. -legur** [-r-lɛ·qøϱ] a. som er langt nede, forneden; — adv. *-lega*, langt nede, forneden: *vera neðarlega í röðinni*, være langt nede, lavt i Rækken.

neðri [nɛð·rɪ] a. comp., superl. **neðstur** [nɛð·sdøϱ] **1. a.** nedre, lavere: *n. hluti e-s*, den nederste Del af n-t; *n. vör*, Underlæbe; *n. kjálki*, Underkæbe; *neðra borðið*, Underkanten (af et Stykke Töj). — **b.** (om Lokaliteter) nærmere Havet; *n. bygðin*, ¹) den nederste, Havet nærmeste Bygd; ²) *(í húsi)* den underste Etage, Underetage; — *n. leiðin*, den nederste Vej; — euf. om Underverdenen, Helvede: *hræddur er jeg um, að hann hafi farið n. leiðina* (at han er havnet i Helvede); *hið neðra*, forneden; nærmere ved Havet: *var bjart hið efra á fjallinu, en dimt af þoku hið neðra*; — *fara hið neðra*, rejse den nederste Vej (f. Eks. under en Bjærgside), el. rejse ad den Havet nærmeste Vej; *í neðra* (opr. *ið neðra)*, nærmere Havet, spec. nede ved Fjordene (jfr. *efra): oft getur verið óþurkatíð í neðra, þó bestu þurkar sjeu á Hjeraði* (Ai.). — **2.** superl. *neðstur*, nederst, lavest, underst: *hann var neðstur í bekknum*, han var den nederste i Klassen; *sá neðsti (og versti)*, euf. for Djævelen: *bað hann fara til þess neðsta og versta.*

neðri bekkingur (-s, -ar) [nɛð·rɪbɛhɉiŋgøϱ] m., **-bekkjarmaður** [-bɛhɉarma·ðøϱ] m. Elev i en af de nederste Klasser. **-bekkur** [-bɛhgøϱ] m. Underklasse, lavere Klasse (i en Skole). **-vör** [-vö:r] f. Underlæbe.

neðrur [nɛð·roϱ] fpl. **1.** *(um skinn)* den Del af det flaaede Faareskind, som omslutter Bugen (Sl.). — **2.** *(um ull)* den Uld, som vokser paa Faarets Bug, ogs. den afragede Uld af Bugen (Sl.).

neðstaborð [nɛð·sdabor·ð] n. nederste Bænk (i en Klasse).

neðstur [nɛð·sdøϱ] a. superl. se **neðri.**

nef (-s, pl. ds., gen. **nefja)** [nɛ:v, nɛv·ja] n. **1. a.** Næse: *fitja upp á nefið*, rynke Næsen; (Ordspr.) *náið er n. augum*, egl. Næsen sidder nær ved Øjnene (bruges f. Eks. naar en undskylder en paa Grund af Slægtskab); *það sjá augun síst, sem nefinu er næst* (GJ.), man ser mindst, hvad der er Næsen nærmest; (Talem.) *?hafa bein í nefinu*, have Ben i Næsen; *bera hátt nefið*, stikke Næsen i Sky; *e-m hitnar* (el. *þrútnar) um nefið*, ¹) en bliver varm om Næsen (Næsen svulmer op); ²) overf. en bliver vred; (Talem.) *jeg sje niður með nefinu á mjer enn þá*, egl. jeg kan endnu se ned langs Næsen, Synet er endnu ikke helt borte ɔ: jeg kan endnu se mig for, man kan endnu ikke føre mig bag Lyset (jfr. GFrTs. 36); *e-r veit jafnlangt nefi sínu, e-r veit lengra en nef hans nær*, en kan mere end sit Fadervor, spec. om magiske Kundskaber; *stinga saman nefjum*, stikke Hovederne sammen; *vera með nefið niðri í e-u*, stikke sin Næse i n-t; *reka nefið í nótina*, ikke kunne se en Smule, intet opdage: *þar reka þeir án efa nefið í nóttina* (JSBr. 91); *tala fram í nefið = vera nefmæltur; — kveðinn í nef*, udtalt med Nasalklang; *stökkva* (el. *rjúka) upp á nef sjer*, vredes pludselig, bruse op; *ná ekki upp í nefið á sjer (fyrir vonsku)*, være rasende; *sjúga upp í nefið*, snøfte; *eiga í nefið*, have Snustobak; *gefa e-m í nefið*, give en en Pris; *viltu í nefið?* vil du have en Pris?; *taka í nefið*, bruge Snustobak, snuse; *fá í nefið*, (egl. faa en Pris Tobak) faa sin Bekomst: *Eg vildi að þær kæmu! Þær skyldu, svei mér, fá í nefið!* (JTrl. 320). — **b.** en Næsefuld Tobak, en Pris: *gefðu mjer tvö eða þrjú nef í dósirnar mínar.* — **2.** (opr. om Kopskat) *fyrir nef hvert el. á hvert n.*, for hvert Hoved, for hver Person. — **3.** Næb paa Fugle: *með sívölu nefi*, rundnæbbet; *hafa í n. sitt*, finde nogen Føde (om Fugle); *brýna nefið*, hvæsse Næbbet. — **4.** om forsk. Genstande: **a.** Tude paa en Tranlampe: *ýta kveiknum fram í „nefið", ef ljósið þótti of lítið* (Eimr. XII. 97). — **b.** fremspringende Næs el. Klippepynt (ÞTh. Ferð. III. 342). — **c.** Forstavn paa en Baad: *Einn maðurinn sat í nefinu (á bátnum) með langa stöng* (GFrUbl. 22). — **d.** = **þunnildisnef.** — **e.** ogs. om andre fremspringende Ting: *n. á ausu*, Krogen bagpaa en Slev; *skógarn., keipn.*, se Ordene. **-bak** [nɛv·ba·k] n. Næseryg. **-bein** [-bɛi·n] n. Næseben. **-bjúgur** [-bju·(q)øϱ] a. = *bjúgnefjaður*, krumnæset. **-björg** [-björk] f. Næsestykket paa et Visir. **-breiður** [-brɛi·ðøϱ] a. brednæset. **-brýna** [-bri·na] f., **-brynjur** [-brɪnjøϱ] fpl. (ÓDavSk. 163): *fara í n-brýnu (-brynjur)*, gnide Næserne sammen; den, der först bliver træt, har tabt. **-brjósk** [-brjoᵘsk] n. Næsebrusk. **-broddur** [-brod·øϱ] m. Næsespids. **-brotinn** [-bro·dɪn, -bro·tɪn] a. med knækket Næse. **-dýr** [-di·r] npl. Næbdyr (monotrema). **-dráttur** [-drauhdøϱ] m. Sugen op i Næsen, spec. en Pris (Tobak) (det, som man kan suge op i Næsen paa een Gang) (ÞGj. Uf. 37). **-dreyri** [-drɛi·rɪ] m. = **blóðnasir. -fölur** [nɛf·ö·løϱ] a. blegnæset. **-gangur** [nɛv·gauŋgøϱ] m. Næsegang: *n. eyrans*, det eustachiske Rör. **†-gildi (-is)** [-gɪldɪ] n. **1.** *(gjald á nef hvert)* Kopskat. — **2.** *(vígsbætur, sem nefum er greitt)* Erstatning for Manddrab, betalt til Kognaterne *(nefar).* ° **-gleraugu** [-glɛ·röyqø] npl. Pincenez. **-hár** [nɛ:f(h)au·r] a. höjnæset. **-hljóð** [nɛf·(h)ʎɪoᵘ·ð] n. Næselyd (selve Lyden, ikke Bogstavet). **-hljóður** [-(h)ʎɪoᵘ·ðøϱ] m. Næselyd. **-hol** [nɛ:f(h)o·l] n. Næsehule. **-hryggur** [nɛf·(h)ϱɪg·øϱ] m. Ryggen el. Taget paa Næsen.

†**nefi (-a, -ar)** [nɛ:vɪ] m. Kognat.

nefja (-u, -ur) [nɛv·ja] f. (ASkaft.) = **fellinefja.**

nefjaður [nɛv·jaðøϱ] a. med Næb: *svo syngur hver fugl sem honum er n. til* (SchMál.), hver Fugl synger med sit Næb.

nefjagola [nɛv·jago:la] f. kold Brise (GFrTís. 99).

° **nef kinnungur** [nɛf·ɉɪn·uŋgøϱ] m. (JsJs.) = **nasablæst. -klútur** [-klu·døϱ, -klu·tøϱ] m. Lommetörklæde, Næsedug. **-langur** [-v·-lauŋgøϱ] a. langnæset. **-laus** [-löys] a. uden Næse. **-leikur** [-lɛi·gøϱ, -lɛi·køϱ] m. = **nefbrýna. -lekur** [-lɛ·gøϱ, -lɛ·køϱ] a. drypnæset. **-liður** [-lɪ·ðøϱ] m. Knude paa Næsen. **-lítill** [-li·dɪdʎ, -li·tɪdʎ] a. med en lille Næse. **-ljótur** [-ljo·døϱ, -ljo·tøϱ] a. med en grim Næse. **-mikill** [-mɪ·ɉɪdʎ, -mɪ·cɪdʎ] a. med en stor Næse, stornæset. **-mæltur** [-maiʎdøϱ] a. *vera n.*, tale gennem Næsen, snövle.

1. **nefna (-u, -ur)** [nɛb·na] f. **1.** Dim. af *nafn* i nedsættende Bet.: som knapt fortjener Navn af n-t: *lifs það veri vesæl n.* (GTh. '95, 50). i Reglen som sidste Led af en Sms.: *bóndan., lagn.* osv. — **2.** i Sms. Udnævnelse (særl. som Deltager i et Nævn el. Domstol): *dómn., kviðn.*

2. **nefna** [nɛb·na, nɛm·dɪ, nɛμ·t, nɛm·t] vt. **1. a.** kalde, nævne: *n. sig*, nævne sit Navn; *hann nefndi drenginn Eyjólf í höfuðið á afa sínum*, han kaldte Drengen E. efter sin Bedstefader; *n. e-n á nafn*, nævne ens Navn, nævne en; *nefndu mig* (nævn mit Navn), *ef þjer liggur á;* — i fortællende Stil: *maður er nefndur Jón*, der var en Mand ved Navn J.; *sá maður er nefndur til sögunnar, sem N. hjet*; (Ordspr.) *áður maður er nefndur er hann ekki kendur*, för man er nævnt er han ikke kendt, unavngiven Mand kendes ikke. — **b.** refl. *nefnast*, kaldes, hedde; *(segja til nafns)* opgive sit Navn: *hann nefndist Jón.* — **2.** *(geta um)* nævne, omtale: *Strabo nefnir Thule í riti sínu;* — *n. e-ð við e-n*, omtale n-t (løselig) for en, bringe n-t paa Bane overfor en (særl. om en Anmodning); *nefndu það ekki (á nafn)* el. *það er ekki að n.*, det kan der ikke være Tale om!; *jeg nefndi það ekki á nafn*, jeg talte ikke et Ord om det; — pp. *nefndur*, ovennævnt, den nævnte. — **3.** udnævne, udpege: *n. e-n til e-s*, udnævne, udpege en til n-t; *n. menn í kviðinn*, udnævne Medlemmer af en Nævningeret; *n. sjer votta*, paakalde Vidner.

nefnari (-a, -ar) [nɛb·narɪ] m. (mat.) Nævner.

nefnd (-ar, -ir) [nɛm·t] f. Udvalg; Komité; Kommission: *vísa málinu* (el. *setja málið) í n.*, henvise Sagen til et Udvalg; *setja n. í málið*, nedsætte et Udvalg angaaende Sagen.

nefndar álit [nɛm·darau:lɪt] n. Udvalgsbetænkning. **-bóndi** [-boᵘn·dɪ] m. anset Bonde (JÁÞj. II. 542). **-fólk** [-ϱ-foᵘʎ·k, -foᵘl·k] n. ansete Personer (MJSöguk. 227). **-fundur** [-fYn·døϱ] m. Udvalgsmøde. **-kosning** [-kos·niŋk] f. Nedsættelsen af et Udvalg; Valg af Komité. **-maður** [-r-ma:ðøϱ] m. **1.** *(maður í nefnd)* Medlem af et Udvalg. — **2.** *(merkur maður)* anset Mand: *Enginn n. var hann, heldur góður bóndi* (JStgr. 13).

nefni (-is, pl. ds.) [nɛb·nɪ] n. (Dim. af *nafn)* som sidste Sammensætningsled: *aukn., rjettn., örn.* osv.

nefni fall [nɛb·nɪfad·ʎ] n. (gramm.) Nominativ, Nævnefald. **-legur** [-lɛ·q-øϱ] a. **1.** som fortjæner at nævnes, mærkværdig, anselig. — **2.** adv. *-lega:* **a.** *(sem sje)* nemlig. — †**b.** udtrykkelig; *(með nafni)* ved Navn.

nefning (-ar, -ar) [nɛb·niŋk] f. Nævnen; Udnævnelse; *(umtal)* Omtale.

nef síður [nɛf·si·ðøϱ] a. langnæset. **-skattur** [-sgahdøϱ] m. Kopskat. **-skauti** [-sgöy·dɪ, -sgöy·tɪ] m. = **fyrirskauti. -skel** [-sɉɛ·l] f. (zool.) Næsemusling (concha). **-skera** [-sɉɛ·ra] f. (Hornstr., Vf.) = **stuttnefja. -skorinn** [-sgo·rɪn] a. med afskaaren Næse. **-sneiðingur** [-snɛi·ðiŋgøϱ] m. lige Vej, som gaar i en skraa Linje, Genvej; is. i Udtr.: *ganga nefsneiðing*, skyde Genvej; *og gekk nú aftur nefsneiðing ofan að tjörn* (JTh. Ps. 176). **-steðji** [-sdɛðjɪ] m. Spærhorn. **-stór** [-sdoᵘ·r] a. med stor Næse. **-stuttur** [-sdYhdøϱ] a. med kort Næse. **-tóbak** [-toᵘ·bak] n. Snustobak. **-tóbaksdósir** [-toᵘbaχsdoᵘ:sɪϱ] fpl. Snustobaksdaase. **-tóbaksmaður** [-toᵘbaχsma:ðøϱ] m. en, der bruger Snus. **-tóbakspungur** [-toᵘbaχspuŋ·g-øϱ] m. Snustobakspung. **-tota** [-to·da, -to·ta] f. Næsetip.

¹**negg (-s,** pl. ds.) [nɛk·] n. **1.** *(hjarta)* Hjerte: *neðar n.*, Sten. — **2.** *(samtenging)* Sammenhæng.

1. **negla (-u, -ur)** [nɛg·la] f. **1.** Prop til Lænsehul, Plog, Lænsetap: (Ordspr.) *smíða negluna á undan bátnum*, lave det uvæsentlige för det vigtige, begynde paa den forkerte Ende; *„Þetta verður mikil skepna á sjó", sagði karlinn, ætlaði að smíða skip og bjó fyrst til negluna* (Eimr. X. 144). — **2.** *(negluegat)* Lænsehul.

negla (di) [nɛg·la, nɛg·ldɪ] vt. nagle: *n. saman borð*; — (overf.) *n. sig á e-u* og refl. *neglast á e-u*, blive hængende, brænde sig paa n-t, lide Skade ved n-t: *þeir hafa hver neglast á forhaksmönnum í alþingi* (JSBr. 389).

negli (-is) [nɛg·lɪ] n. Træ, hvoraf der laves Trænagler.

negling (-ar, -ar) [nɛg·liŋk] f. **1.** Naglen: *an þess að reka inn neglingar* (Lögr. '16, 37). — **2.** Stoppen: *n. vatna* (Milt. 378).

neglings fast [nɛg·liŋsfas·t] an. strikket meget fast. **-kláði** [-klau:ðɪ] m. en Slags Udslæt paa Kroppen (LFR. X. 56). **-varta** [-vaϱ·da] f. (ibid. 51) = **líkþorn.**

neglingur (-s) [nɛg·liŋgøϱ] m. meget fast Strikning (Sl.).

neglugat [nɛg·løga:t] n. Lænsehul.

neglur [nɛg·løϱ] pl. af **nögl.**

negri (-a, -ar) [nɛq·rɪ] m. = **svertingi.**

negull (-uls) [nɛ:qødʎ, -øls] m. Kryddernellike, Nellike.

negul nagli [nɛ:qølnag·lɪ] m. = **negull. -pipar** [-pɪ:baϱ, -pɪ:paϱ] m. Allehaande.

nei [nei:] **1.** nej: *segja n. við*, sige nej til, som svar: Nej [illegible] *n. eða* [illegible] *segja þess n.* [illegible] (Ordspr.) [illegible] (GJ.), nej er ikke altid nej, [illegible] (Af., ÞThFerð. III. 299); *n. og aftur n.!* nej og atter nej! — **2.** interj. forundrende [n[illegible]] aa! **-bróðir** [illegible] *n.* [illegible] Medbroder, som deler ens Nægtelse: *já- og n. þess flokks* (Ísaf. '11, 247).

neyð (-ar, -ir) [nei:ð] f. **1.** Tvang, Nød, Nødvendighed: *gera e-ð af (út úr) n.*, gøre n-t af Nød, nødtvungen. — **2. a.** [illegible] Nød, Knibe, Mangel, Trængsel, Vanskelighed: (Ordspr.) *þá er neyðin* [illegible] *stærst*, *er hjálpin næst* (GJ.), naar Nøden er störst, er Hjælpen nærmest. — **b.** *(hætta)* Fare: (Ordspr.) *n.* [illegible] — **3.** Nød, Mangel, Fattigdom: *n. er á e-m*, en sulter, lider Mangel paa Levnedsmidler: *Vikuþjól gerði* [illegible] *mönnum og fénaði* (ÞThÁrf. 67—68); (Ordspr.) *neyðin kennir naktri konu að spinna* (GJ.), Nød kender nøgen Kone at spinde; [illegible] *kaupmaður*, Nød er ingen Købmand.

neyða (di) [nei:ða, neid:ɪ] vt. **1.** tvinge, nøde: *n. e-n til e-s*, tvinge en til n-t; *n. e-u upp á e-n*, paanøde en n-t; [illegible] *út úr e-m*, aftvinge en n-t; *n. e-n* [illegible], tvinge en (sig selv) til at spise el. drikke n-t. — **2. a.** refl. *neyðast til e-s*, være tvungen til n-t. — **b.** pp. *neyddur*, [1]) nødt, nødtvungen; [2]) pint af Sult, bruges altid benægtende: *jeg held þú sert nú ekki neyddur* [illegible]

neyðar bending [nei:ðarben·diŋk] f. Nødsignal. **-brauð** [-bröy:ð] n. Hungersbrød, Sultebrød, Brød, som man spiser nødtvungen, fordi man ikke har andet; — overf. om n-t, man gör höjst ugærne: *þrautavaratillaga á sama þgskj. 1500 kr., sem er þó satt að segja svo lítið, að það er n. að bera hana fram* (Alþ. '11, B. II. 56). **-forði** [-ǫ-for·ðɪ] m. Hjælp i Trang, Nødhjælp: *(varabirgðir, varasjóður)* Reserveforraad, Reservefond: *til að auka þennan sjóð, sem á að vera þeirra n.* (Fj. I, 27). **-hagur** [-(h)a:qǫǫ] m. *(neyð)* Nød, Trang; *(vandræði)* Trængsel. **-höfn** [-(h)öb·v] f. Nødhavn. **-kall** [-kad·λ] n. = **neyðaróp**. **-kjör** [-ḱö:r] npl. **1.** *(sultarkjör)* Sultekaar. — **2.** *(harðir kostir)* haarde Betingelser. **-kostur** [-kos·dǫǫ] m. = **neyðarúrræði**. **-legur** [-r-le·qǫǫ] a. **1. a.** generende, ubehagelig: *varri nu að minna sig á það* [illegible] (KvSa.nb. 250). — **b.** spotsk, saarende, bidende, spydig: *n. í orðum*, bidende i sine Udtryk: *en hvað hann gat verið n., þegar hann var að lýsa viðtökunum*; — adv. *-lega*: *Hann brosti n.* (GFrÁtt. 146). — **2.** slem, lumpen: *en hvað þú ert n. að vilja ekki hjálpa mjer* (Rvk.). **-lending** [-len·diŋk] f. Nødhavn. **-lygi** [-l(ɪ)i:jɪ] f. Nødløgn. **-merki** [-mɛr·ɟɪ] n. Nødsignal. **-óp** [-oᵘ:p] n. Nødraab. **-prestur** [-ǫ-pres·dǫǫ] m. Mand, som bliver Præst mod sin Vilje. **-skot** [-sgo:t] n. Nødskud. ° **-úrbót** [-r-ur·boᵘt] f. Surrogat. **-úrræði** [-ur:aiðɪ] n. nødtvungen (sidste) Udvej; Nødhjælp. **-veifa** [-vei:va] f. Nødflag.

***neyð girðingur (-s)** [neið·ɟɪrðiŋgǫǫ] m. Nødens kolde Blæst: *n. hlut þótt hristi | hans í skálum fátæktar* (BóluHj. 156). **-skot** [-sgo·t] n. Nødskud. **†-staddur** [-sdad·ǫǫ] a. = **nauðstaddur**.

1. **nei kvæða** [nei:kvai·ða] a. indec. i Forb.: *verða n. við (e-u)*, sige nej til, afslaa (n-t). 2. **-kvæða (di)** [-kvai·ða, -kvaid·ɪ] vt. med dat. nægte, fornægte. **-kvæði** [-kvai·ðɪ] n. **1. a.** *(neitun)* Afslag, Benægtelse. — **b.** Veto. — **2.** *(neitunarorð)* Benægtelsesord. **-kvæðisvald** [-kvaiðɪsval·t] n. Vetoret, Veto. **-kvæður** [-kvai·ðǫǫ] a., **-legur** [-le·qǫǫ] a. negativ.

neinn (nein, neitt) [neid·n, nei:n, neiht] pron. indef. **1.** som adj. efter nægtende Udtryk: nogen: *ekki n. vinur hans*; — *ekki neins konar*, ikke nogen Slags, ingen Slags; *ekki neins staðar*, ikke nogen Steds, ingen Steds. — **2.** som subst.: *ekki n.*, ikke nogen, ingen; *ekki einn nje n.*, ingensomhelst; *ekki neitt*, ingenting; *það er ekki til neins*, det nytter ikke noget, det fører ikke til noget; *það verður ekki neitt úr neinu*, det bliver til ingen Verdens Ting; *hafa ekki neitt til neins*, være fuldstændig blottet for alt.

neins konar [nein·sko·naǫ] adv., **-staðar** [-n·-sda·ðaǫ] adv. se **neinn**.

neip (-ar, -ar) [nei:p] f. *(greip)* Mellemrummet mellem Fingrene (V[illegible]) [illegible] (JSBl. [illegible]).

***neis** [nei:s] a. skamfuld.

neisa (-u, -ur) [nei:sa] f. og v. = **hneisa**.

neisegja [nei:sei·ja] vt. med dat. afslaa, nægte: *hvernig átti jeg að n. manninum?* (Árn., Rang.).

neysla (-u) [neis·la] f. **1.** *(notkun)* Benyttelse, Brug. — **2.** Brug af n-t som Føde el. Nydelsesmiddel, Nyden: *n. matar*, det at nyde Føde, Spisen; *tóbaks-n.*, *vín-n.*

neyslu frekja [neis·lofrɛ:ɟa, -frɛ:ḱa] f. Slugvornhed. **-frekur** [-frɛ:gǫǫ, -frɛ:kǫǫ] a. som spiser meget. **-grannur** [-gran:ǫǫ] a. smaatærende, sparsommelig i Mad og Drikke. **-grenni** [-grɛn:ɪ] f. indec. det at spise lidt. **-skattur** [-sgahdǫǫ] m., **-tollur** [-tod·loǫ] m. Afgift af Fødevarer, Accise; Konsumptionsafgift. **-vatn** [-vahtṇ] n. Vand til Mad og Drikke. °**-þurfi (-a, -ar)** [-þʏr·vɪ] m. Konsument (JsJs.). ° **-þörf** [-þör·v] f. Konsumtion (JsJs.).

neistaflug [neis·daflʏ:q] n. Flyveild, Gnistregn.

neisti (-a, -ar) [neis·dɪ] m. **1.** *(eldsneyti)* Gnist. — **2.** lys Plet: *hafa neista í auga* (om Heste) (Mýrd.).

neistra (a) [neis·dra] v. impers. gnistre, sprude Gnister: *verði svo heitt, að það að eins neistri* (LFR. I. 25).

neita (a og ti) [nei:da, nei:ta, neihdɪ] vt. med dat. **1. a.** nægte, afslaa: *n. spurningu*, svare et Spörgsmaal benægtende; *n. e-u með eiði*, benægte n-t med Ed; *n. góðu boði*, nægte, afslaa et godt Bud; *n. e-u*, benægte n-t; [illegible] — **b.** [illegible] — **2.** *(afneita)* fornægte: *n.* [illegible]

neyta (ti) [nei:da, nei:ta, neihdɪ] vt. med gen. (sj. og forældet med dat.) **1.** nyde, benytte, bruge, gøre Brug af: *n. afls síns*, bruge sine Kræfter, *n. sín*, anstrænge sig, *n. allrar orku*, opbyde alle Kræfter; *þurfa alls síns við að n.*, have Brug for alle sine Kræfter; (Ordspr.) *ekki neytir ljóss, þegar lýsir sól* (GJ.), Lyset mærkes ikke, naar Solen skinner; *neyttu meðan á nefinu stendur* (GJ.), benyt Lejligheden mens den er der (om Oprindelsen til det Ordspr. se JÁÞj. II. 509—10). — **2.** fortære, nyde: *n. matar*, spise; *hann neytti hvorki svefns nje matar*, han nød hverken Sövn el. Mad (is. paa Grund af Sorg el. Bekymring); — vi. *n. af e-u*, spise, nyde af n-t. — **†3.** refl. *neytast*, blive fortæret.

1. **neitandi (-a, -endur)** [nei:dandɪ, nei:t-, -endǫǫ] m. den nægtende, Benægter, Fornægter.

2. **neitandi** [nei:dandɪ, nei:t-] a. og adv. (jfr. *neita*) *n.* [illegible] *atviksorð* *neitunaratviksorð*; — *svara n.*, give et nægtende Svar.

neytandi (-a, -endur) [nei:dandɪ, nei:t-, -endǫǫ] m. Nyder, Bruger, Forbruger, Konsument: *selja kjöt til neytenda* (Ísaf. '15, 1. 1.).

neitari (-a, -ar) [nei:darɪ, nei:t-] m. = **neitandi**.

neitilegur [nei:dɪle·qǫǫ, nei:tɪ-] a. nægtende; *(neikvæður)* negativ.

neiting (-ar, -ar) [nei:diŋk, nei:t-] f. = **neitun**.

***neitir (-is, -ar)** [nei:dɪǫ, nei:tɪǫ] m. = **neitari**.

***neytir (-is, -ar)** [nei:dɪǫ, nei:tɪǫ] m. Nyder, Forbruger.

neitun (-ar, -anir) [nei:don, nei:tøn, -anɪǫ] f. **1.** Benægtelse: *n. [illegible]*. — **2.** Afslag: *n. bænar*. — **3.** *(afneitun)* Fornægtelse.

neitunaratviksorð [nei:dønara:dvɪχsor·ð, nei:tønara:t-]n. Nægtelsesbiord.

†**neytur** [nei:doǫ, nei:toǫ] a. *nýtur*, nyttig: (Ordspr.) *fáir eru neytir, svo neitt ei vanti* (GJ.), faa er saa dygtige, at der ingen Mangel er ved dem.

nekja (nakti, pp. **nakinn)** [nɛ:ɟa, nɛ:ḱa, naχ·dɪ, na:ɟɪn, na:ḱɪn] vt. blotte.

nekt (-ar) [nɛχ·t] f. Nøgenhed, Barhed.

1. **nema (nem; nam, ((**pop.**) numdi); námum; næmi; numið)** [nɛ:ma; nɛ:m; na:m, (nʏm·dɪ), nau:mom, nai:mɪ, nʏ:mɪð] vt.

A. I. tage. **1. a.** *n. manni blóð*, aarelade en. — **b.** mest i særlige Udtr. ofte med overf. Bet.: *n. af*, [1]) hugge, skære osv. af n-t, beskære: *hjer er bungi, sem verður að n. af*; [2]) afskaffe, is. pp. *af numinn*: *er nu siður af numinn* (at.] afltet). — *n. (lög) úr gildi*, *n. úr lögum*, afskaffe som Lov, ophæve; *n. frá*, undtage: *þegar þeir eru frá numdir*; — *upp numinn til himins*, optagen i Himmelen; *frá sjer numinn*, ude af sig selv, henrykt, betaget: *frá sjer numinn af fögnuði*, glædesdrukken; *n. e-ð við neglur sjer*, uddele karrigt, spare paa n-t; *n. e-ð nærri sjer* = *taka e-ð nærri sjer*: *sá verður nærri sjer að n., sem naum hefur efni, en nauðþurft mikla* (Málshb. 300). — **c.** *n. garnir*, pille Fedtet af et slagtet Kvægs Tarme (Sl.); *n. hús*, lægge Ris mellem Lagene i et Græstörvtag. — **2. a.** tage med Vold, Magt: *n. konu (á braut* el. *brott* el. *burt)*, bortføre en Kvinde. — **b.** *n. e-n e-u*, berøve en n-t; †*n. e-n fjörvi*, berøve en Livet, †*n. e-n ráðum*, tage Magten fra en, ikke give en Lov til at raade. — **3.** tage i Besiddelse (paa lovlig Vis): *n. land*, tage Land, bosætte sig som Kolonist. — **4.** (jfr. 7.) berøre, naa til: *hið fyrsta röðulskin nemur brún* (Eimr. VIII. 99); *n. við e-ð*, berøre n-t; *n. við ský*, række op til Skyerne; *n. niðri*, berøre Bunden af n-t; *n. niðri á e-u*, røre ved n-t (underliggende): *Himininn var þakinn þungri, þykkri skýjakápu, sem nam niðri á fjöllunum* (JTrHeið. IV. 86); *láta þar nótt, sem nemur*, overnatte der, hvor Natten indhenter en; ogs. overf. ikke bekymre sig om Morgendagen. — **5.** i særlige Udtr.: *n. staðar*, standse; *n. e-s staðar*, finde sig tilrede et Steds, *n. staðar*, standse: *vagninn nemur staðar*, Vognen holder; *látum hjer staðar n.* (el. *numið*), lad det være nok hermed; *sverð, er hvergi nemur í höggi stað(ar)*, Sværd, der aldrig standser i Hugget ɔ: skærer lige gennem alting. — **6.** *n. e-u*, beløbe sig til, udgøre: *það nemur engu*, det har intet at sige; *það nemur miklu*, det har meget at sige, det udgør en stor Sum; *e-ð nemur svo eða svo miklu*, n-t udgör saa el. saa meget; *þegar víxillinn nemur 500 krónum eða minni fjárhæð*; — *allar umframgreiðslur ... sem nokkru n.*, alle mere betydelige Overskridelser af Budgettet (Alþ. '11, B. II. 667); *marg ár hljóta að líða, áður en tekjuafgangurinn hrekkur til að leggja nýja síma, svo nokkru nemi* (i nogen nævneværdig Grad) (ibid. 1699); *hann stelur ekki svo stóru nemi*, han stjæler ikke i stor Stil. — **7.** (jfr. 4.) **a.** støde imod og standse: *naglinn nam við* [illegible] *var ómögulegt að reka hann lengra*. — **†b.** *n. við e-m*, gøre kraftig Modstand mod en, jfr. *viðnám*. — **8.** overf. om Ophør el. Standsning: *n. af e-u*, høre op, holde op med n-t: [illegible] *hann kengsson numdi nálega aldrei* [illegible] *móður sinni* (JAÞj. II. 128—129), *hann var þá numinn frá* (han havde fuldstændig opgivet alle Tanker om) *að hafa samræði við* [illegible] (JAÞj. I. 8[illegible]). **II.** mp. *nam* som Hjælpeverbum i ældre Poesi for at betegne Fortid: *hann nam* [illegible] han [illegible]

B. [illegible] Bet. om, hvad der tages, optages ved Hjælp af Sanserne: **1.** høre, opfange: *n. mál e-s*, høre ens Tale: *sú tang frá bergnum sem* [illegible] (Od. 127), *er hann nam það*, da han hørte dette. — **2. a.** lære: *n. dönsku*, lære Dansk; (Ordspr.) *hvað ungur nemur gamall temur*, hvad man lærer som ung, det gör man som gammel. — **b.** lære udenad: *hann nam* [illegible] *eftir*, lære n-t efter Diktat; *n. e-ð að e-m*, [illegible] lære n-t af en. — **3.** drage til sig, betage, fortrylle: *litskraut* [illegible] (GFrÓl. 58). — **†4.** pp. *numinn*, lammet: *numinn* [illegible]

2. **nema** [nɛ:ma] cj. **1.** uden, undtagen, med Undtagelse af: **a.** foran et Subst., hvis Kasus retter sig efter det Subst., hvorfra det danner en Undtagelse: [illegible] *manni*. — **b.** foran andre Ord: *enginn n. hann*, ingen uden han; *hann tók alla fiskana n. einn silung*; *gesturinn gaf öllum n. mjer*; — *allir n. tveir*, alle paa to nær; *ekki n. vel*, kun godt; *n. hvað*, undtagen at; *n. hvað drog að møbergstellum* ... *standa upp*

úr (ÞThLýs. I. 176); [2]) som Udraab: *n. hvað!* hvad andet, naturligvis: *Vitja um þig! N. hvað!* (EKvOf. 93); *ekki n það þó!* [illegible] andet! bruges i Udraab for at udtrykke Forundring el. Indignation, omtrent som: hvad for n-t! sikken noget! nu har jeg nok af det! — **2.** undtagen hvis, medmindre, uden: *jeg kem ekki til þín, n. þú komir til mín.* — *n. því að eins, að ...*, uden saa er, at ..., medmindre at ... — **3.** indirekte, affirmative Udtryk som: *jeg veit ekki n. ...*, jeg ved ikke om ikke ...; *Ertu viss um, n. jeg* (er du sikker paa at jeg ikke) *hefði orðið þjer þung í skauti* (JTrGst. I. 58); *hver veit nema ...*, hvem ved om ikke ...; *þó aldrei n.*, selv om saa ogsaa. — **4.** i forsk. Udtr.: *því að eins, n* kun i Tilfælde af, *n. heldur*, men heller; *það er ekki verra, n. betra sj.*, værre er det aldeles ikke, maaske endogsaa bedre.

nemandi (-a, -endur) [nɛ:mandɪ, -ɛndøϱ] m. Elev, Discipel; *(í háskóla)* Student.

1. **nenna (-u)** [nɛn:a] f. Energi, Villen, det at gide: *þeirra manna, er ekki hafa nennu eða getu til þess að brjóta ördug rit til mergjar* (ABjHold. 66).

2. **nenna (ti)** [nɛn:a] vt. **a.** med dat. el. inf., gide: *n. engu, n. ekkert að gera*, ikke gide bestille n-t. — **b.** med gen.: *n. e-s ekki* (Af.) = *n. e-u ekki.*

nenning (-ar) [nɛn:iŋk] f. **1.** = 1. *nenna.* — **2.** i Udtr.: *leita sjer nenningar*, tage fat paa et let Arbejde for at fordrive Tiden (BH.).

nenningar laus [nɛn:iŋgarlöy:s] a. uenergisk, ugidelig; doven. **-leysi (-is)** [-lei:sɪ] n. Ugidelighed; Dovenskab.

nenninn [nɛn:ɪn] a. energisk, driftig.

nennir (-is el. (pop.) **-irs)** [nɛn:ɪϱ] m. = *nykur*, Nøk.

nennulaus [nɛn:ølöy·s] a. = **nenningarlaus.**

1. **nepja (-u, -ur)** [nɛ:bja, nɛ:pja] f. bidende Kulde, kold Vind.

2. **nepja (napti?)** [nɛ:bja, nɛ:pja] v. impers.: *e-ð nepur*, n-t fryser, isner: *af hans blástri fárlegum svo nepur* (Klp. IV. 167).

nepjulegur [nɛ:bjølɛ·qoϱ, nɛ:pjø-] a. bidende kold.

†**neppilega** [nɛhbɪlɛ·qa] adv. næppe, knapt.

nersla (-u, -ur) [nɛϱ·sla, nɛs·la] f. (Breiðd.) = **hnesla.**

nertugur [nɛϱ·døqøϱ] a. nydelig (JÓlInd. 284).

nertur [nɛϱ·døϱ] a. **1.** = *nertugur.* — **2.** følsom; (Ordspr.) *á skallanum er skinnið nertast* (GJ.), paa det skaldede Baghoved er Huden finest, mest følsom; anvendes om en, der har et saarbart Sted, er let at tirre el. lign.

nes (-s, pl. ds., gen. pl. **nesja)** [nɛ:s] n. **a.** Næs: *skagar þar fram n. eitt mikið.* — **b.** npr. [1]) alm. Gaardnavn; [2]) spec. (Rvk.) = *Seltjarnarnes: ætlarðu fram á Nes?* [3]) *Nesin*, Egn i ASkaft. — **c.** fpl. *Nesjar*, Gaardnavn. **-höfði** [-(h)övðɪ, -(h)öbðɪ] m. Forbjærg.

nesjanám [nɛ:sjanau:*m*] n. = **nesnám.**

nesjóttur [nɛ:sjouhdøϱ] a. med mange Næs.

nesla (-u, -ur) [nɛs·la] f. (Vf., ASkaft.) = *hnesla*, Knaphul.

nes nám [nɛ:snau·*m*] n. Plyndring paa Kysterne; *nema n.*, plyndre paa Kysterne. **-oddi** [-od·ɪ] m. Næspynt.

nesta (a) [nɛs·da] vt. forsyne med Proviant: *vel, illa nestaður.*

nestangi [nɛ:stauŋgɪ] m. Næstunge.

nestbaggi [nɛs·dbaggɪ] m. Proviantbylt.

nesti (-is) [nɛs·dɪ] n. Rejsekost, Proviant; *berja nestið sitt*, [1]) se *berja* 1.; [2]) være saa godt som helt blottet for Levnedsmidler (Vf., Múl., Sch.).

nestis laus [nɛs·dɪslöy·s] a. uden Proviant. **-malur** [ma:loϱ] m., **-poki** [-po:gɪ, -po:ḳɪ] m. Madpose. **-tæpur** [-tai·boϱ, -tai·poϱ] a. daarligt forsynet med Proviant, som ikke har megen Proviant tilbage.

nestlok [nɛs·dlo·k] npl. det, at Rejsekosten slipper op; *að nestlokum*, til Slutning.

net (-s, pl. ds., gen. pl. **netja** og (pop.) **neta)** [nɛ:t] n. **1.** Næt, Garn: *leggja n.*, sætte Garn; *ríða n.*, binde, flette Garn; (Talem.) *vera flæktur í e-u neti*, være hildet i et Næt; *trúa e-u eins og nýju neti*, stole fuldt og fast paa n-t. — **2.** *(trefill)* strikket Halstörklæde.

neta bætari (-a, -ar) [nɛ:dabai:darɪ, nɛ:tabai:tarɪ] m. Istandsætter af Næt. **-dufl** [-dʏb·λ] n. = **netflá.** **-fiski** [-fɪs·gɪ] n. Garnfiskeri. **-fiskur** [-fɪs·goϱ] m. Garnfisk, Fisk, fanget i Garn. **-forkur** [-foϱ·goϱ] m. Nætgaffel. **-garður** [-gar·ðøϱ] m. Gærde af Næt, Række Næt (JSFb. 12). **-garn** [-gar·dn, -gad·n] n. Nætgarn, Traad, hvoraf Næt flettes. **-grjót** [-grjou:t] n. coll. Sten for at holde Næt ved Bunden (GKonÆf. 73). **-hjól** [-ḫou:*l*] n. Næthjul, Hjul for at trække Næt op. **-kúla** [-ku:la] f. Glaskugle brugt som Flaad. **-ýsa** [-i:sa] f. Kuller, fanget i Garn. **-lögn** [-lög·n] f. **1.** *(það að leggja út net)* Garnsætning. — **2.** *(útlögð net)* udsatte Garn. **-ský** [-sgi·] n. = **netjaský.** **-steinn** [-sdeid·n] m. Synk paa Næt. **-teinn** [-teid·n] m. Flaadtælne. **-tekt** [-tɛχ·t] f. Optagelse af Garn. **-trossa** [-tros:a] f. et Sæt af sammenföjede Garn: *má ekkert skip nje bátur hafa meira í sjó í senn en eina netatrossu, er eigi sje í fleiri net en eitt fyrir hvern hlut, 30 faðma langt fellt* (Stj. '97, B. 22).

net blæja [nɛ:tblai·ja] f. Slør. **-dufl (pl. netadufl)** [nɛ:dʏbλ, pl. nɛ:dadʏbλ, nɛ:ta-] n., **-flá** [nɛ:tflau·] f. Flaadholt. **-gluggi** [-glʏg·ɪ] m. Gittervindue. **-háfur** [-(h)au·voϱ] m. Nætruse. **-háls** [-(h)auls] m. Nætende, Halsen paa et Næt. **-himna** [-(h)ɪmna] f. Næthinde (retina). **-himnubólga** [-(h)ɪmnøboul·ga] f. Næthindebetændelse. **-hólkur** [-(h)ouλgoϱ, -(h)oulkoϱ] m. oversavet Benstykke brugt som Synk paa Næt. **-húfa** [-(h)u·(v)a] f. Haarnæt.

1. **netja (-u, -ur)** [nɛ:dja, nɛ:tja] f. **1.** *(snara)* Snare, Faldstrikke. — **2.** Fedthinden omkring Kreaturernes Indvolde, Tarmenæt.

2. **netja (a)** [nɛ:dja, nɛ:tja] vt. fange i Garn; indvikle.

netja fiskur [nɛ:djafɪs·goϱ, nɛ:tja-] m. Garnfisk. **-kútur** [-ku:døϱ, -ku:tøϱ] m. Vager. **-lagning** [-lag·niŋk] f. Garnsætning. **-lögn** [-lög·n] f. = **netalögn.**

netjari (-a, -ar) [nɛ:djarɪ, nɛ:tjarɪ] m. Nætmager, Garnbinder.

netja ský [nɛ:djasgi:, nɛ:tja-] n. Nætsky (no. netjesky). **-spell** [-sbɛd·λ] npl. Beskadigelse af Garn. **-trönur** [-trö:noϱ] fpl. = **nettrönur.** **-verkstofa** [-vɛϱ·ksdova] f. Garnfabrik.

netkubbur [nɛ:tkʏb·øϱ] m. Sten eller oversavet Benstykke, fastgjort paa Undersiden af Garn for at holde det ved Bunden.

netla (-u, -ur) [nɛhdla] f. (bot.) Nælde (urtica).

netlag [nɛ:dla·q, nɛ:t-] n. se **netlög.**

netludúkur [nɛhdlødu:goϱ, -du:koϱ] m. Netteldug, Musselin.

net lög [nɛ:dlö·q, nɛ:t-] npl. **1.** Garnsætningsgrænse, -maal: *N. eru 60 faðmar* [illegible] *stórstraums-fjörumáli* (Stj. '05, A. 366). — **2.** *(netalögn)* Garnsætning. **-nál** [-nau·*l*] f. **1.** Nætnaal, Bindenaal, Filernaal. — **2.** en Slags Øremærke, se *mark* (Afb.). **-ofinn** [-o·vɪn] a. vævet som et Næt. **-poki** [-t-po·gɪ, -po·ḳɪ] m. Sæk af Næt, Garnsæk: (Ordspr.) *hann* [illegible] (Málshb. 130). **-ský** [-sgi·] n. = **netjaský.** **-sleif** [-slei·v] f. Kætser (JSFb. 23). **-stöng** [-sdöyŋk] f. Fuglestang. **-tauga** [nɛ:töy·qa] a. indec. (bot.) nætaaret.

nett friður [nɛhtfri·ðøϱ] a. = **smáfriður. -legur** [-d-lɛqøϱ] a. net; — adv. *-lega.* **-leikur** [-lɛigoϱ, -lɛikoϱ] m. Nethed, Pænhed, Sirlighed. **-menni (-is,** pl. ds.) [-mɛn·ɪ] n. pænt Menneske.

net tog [nɛ:to·q] n. Nættov, Garntov. **-trönur** [-trö·noϱ] fp. Nætgaffel, Stejle.

nettuböd [nɛhdøbön·t] npl. = **sljettubönd.**

nettur [nɛhdøϱ] a. net, pæn, kön: *n. í höndunum*, fingernem; — *n. nett* som adv. net, pænt.

nettvaxinn [nɛhdvaxsɪn] a. velvoxen.

net tækur [nɛ:tai·goϱ, -tai·koϱ] a. som kan fanges i Næt: *n. fiskur.* **-varp** [nɛ:dvaϱp, nɛ:t-] n. Garnkastning, Garnsætning. **-verk** [-vɛϱk] n. Sprinkelværk. **-vængjaður** [-vaiŋgaðøϱ] a. (zool.) nætvinget: *netvængjuð skordýr*, neuroptera. **-þykni** [-t-þɪhgnɪ] n. = **maríutása. -þinull** [-þɪ·nødλ] m. = **þinull.**

1. **ný (-s,** pl. ds.) [ni:] n. Maaneskifte; spec. den tiltagende Maane el. Fuldmaane, Ny (mods. *nið*): *báðir vildu slátra í nýið á tunglinu, til þess að fá verulega gott kjöt* (Eimr. III. 94); *með nýjum og niðum*, i Ny og Næ.

2. **ný** [ni:] som første Sammensætningsled med adj., pp. og subst. nylig, nys: *nýbúinn, nýbræddur, nýmjólk* osv.

nía (-u, -ur) [ni:ja] f. Nier (i Kort); pl. *níur* i Alkort: *feitu níurnar*, Hjærter Ni [illegible] *bunnu)*, Ruder Ni. Paa Vestlandet kaldes Hjærter Ni *breiða nía*, Ruder Ni *mjóa nía.* Under eet kaldes de ogsaa *rauðu níurnar* og *skiturnar* (ÓDavSk. 328).

ný afhending [ni:jaf(h)ɛn·diŋk] f. (jfr. *afhending)* (metr.) Variation af *stuðlafall* (f. d. Otte-, tre-linet Strofe med 10 Stavelser i 1, 7 i 2 og 6 Stavelser i 3. Verslinje; i Reglen rimer 3. og 1. Linjes Enderim. Ekspl.: *Frumbraginn eg fara verð að smíða, | af því hvergi eg hann fann, | að þó leiti víða* (HSig. 47). **-afstaðinn** [-afsda:ðɪn] a. nylig, lige overstaaet. **-alinn** [-a·lɪn] a. nyfodt. **-andaður** [-andaðøϱ] a. = **nýdáinn. -ár** [ni:jau·r] n. se **nýjár. -bakaður** [-ba·gaðøϱ, -ba·kaðøϱ] a. nybagt.

nibba, nybba (-u, -ur) [nɪb:a] f. Udvækst, afrundet Spids el. Top af n-t; spec. om en enestaaende, ret stejl Fjældspids: *Reykjanybba; — í hólajaðrinum eru tvær nybbur, sem heita Hellishólar* (ÞThLýs. II. 225).

nibbast (a) [nɪb:ast] vrefl. stanges.

ný bygð [ni:bɪqð, -bɪgþ] f. Nybygd, Koloni. **-bygður** [-bɪqðøϱ, -bɪgðøϱ] a. nylig bygget, nyopført. **-býli** [-bi·lɪ] n. en paa et tidligere ubeboet Sted opført Gaard, Nybyggersted: *stofna n.*, optage et Nybyggersted; *(nýr bústaður)* ny Bopæl. **-býlingur (-s, -ar)** [-bi·liŋgøϱ] m. Nybygger. **-býlisborg** [-bilɪsbor·k] f. Nybyggerstad. **-býlisbrjef** [-bilɪsbrjɛ:*v*] n. Nybyggerbrev, Adkomstdokument til et Nybyggersted. **-býlisrjettindi** [-bilɪsrjɛhtɪndɪ] npl. Nybyggerrettighed. **-byrjaður** [-bɪrjaðøϱ] a. nylig begyndt. **-byrjandi** [-bɪrjandɪ] m. Begynder. **-birktur** [-bɪϱ(χ)døϱ] a. som Barken er nylig skrabet af. **-bóla** [-bou·la] f. (sædv. i to Ord: *ný bóla)* ny, ukendt Ting, Nyhed: *það er engin ný bóla* [illegible] (det er ikke første Gang, man tror), *að hrafnar segi tíðindi* (JÁÞj. I. 619). **-borinn** [-bo·rɪn] a. nyfødt; *nýborin kýr*, Ko, som nylig har kælvet. **-breytilegur** [-brɛidɪlɛ:qøϱ, -brɛitɪ-] a. ny, usædvanlig. **-breyting** [-brɛi·diŋk, -brɛi·tiŋk] f. Indførelse af noget nyt, Innovation. **-breytinn** [-brɛi·dɪn, -brɛi·tɪn] a. ustadig. **-breytni** [-brɛihdnɪ] f. indec. Indførelse af noget nyt, Innovation. **-breytnismaður** [-brɛihdnɪsma:ðøϱ] m. Innovator, Nyhedsmand. **-brotinn** [-bro·dɪn, -bro·tɪn] a. nylig brækket, se *brjóta: nýbrotið land til sáðs*, Nyland, Brakland. **-bræddur** [-braid·øϱ] a. nylig smæltet; *(nýtjargaður)* nylig tjæret. **-búinn** [-bu·ɪn] a. som nylig har faaet noget færdigt, som nylig har gjort noget: *n. að missa*, som nylig har mistet. **-bælingur (-s, -ar)** [-bai·liŋgøϱ] m. Nybygger. **-bær** [-bai·r] af. nybær. **-bæra** [-bai·ra] f. Ko, som nylig har kælvet. **-bæringur (-s, -ar)** [-bai·riŋgøϱ] m. **1.** *(nýborinn, nýfæddur)* nyfødt (om Dyr). — **2.** *(óreyndur hermaður, nýliði)* ikke prøvet, Rekrut (i overf. Bet.).

1. **nið (-s,** pl. ds.) [nɪ:ð] n. **1.** *(nýtt tungl)* Nymaane, Næ (jfr. *ný).* — **2. a.** *(myrkur)* Mørke: *nokkurt nið-skýja | næturligustu* (Klopst. IV. 129). — **b.** *(kafaldsmyrkur)* mørk Snestorm: *það er mesta n.* (Dal.).

2. **nið (-s)** [nɪ:ð] n. **1.** *(nudd, nugg)* Gnidning ved idelig Bevægelse. — **2.** *(skrið)* Klavren. — **3.** = 1. *niður.*

níð (-s, pl. ds.) [ni:ð] n. **1. a.** *(níðandi orð)* Smæden, smædende Ord; Smædeskrift, Smædedigt: *kveða, yrkja n. um e-n*, smæde en paa Vers, digte en Smædevise om en; *skrifa n. um e-n*, smæde en skriftlig. — **b.** Satire. — **2.** (Skældsord) infamt Menneske, infam Karl el. Kælling: *dreptu mig aldrei,* [illegible] *mig dreyma, níðið hana galdra Sölku í nótt* (Mýrd. 35). — **3.** *(strit, þrælavinna)* trælsomt Arbejde (Árn.).

niða (a) [nɪ:ða] vi. **1.** kravle: *n. upp um stólana*, kravle op paa Stolene;

níða . sundur [illegible] *sín.* — 2. *n.* [illegible] *e-n*, trykke el. gnide n-t ved idelig Bevægelse. — 3. *(renna með níð)* [illegible] *niðar*.

níða (di) [ni:ða, nid:ɪ, sup. [illegible]ht] vt. **I. 1. a.** *(kveða níð um)* smæde, lave Smædevers om; *(hæða)* forhaane; *n. e-n niður*, rive en ned; *n. niður af e-m skóinn*, søge at fælde en, is. ved Bagvaskelser og Smæden; *illur af góðum kominn níðir sinnar ættar virðing* (Málshb. 186), Vanslægtning gør en god Slægt Skam. — **b.** *(baktala, bakbíta)* bagtale. — **2. a.** fordærve, beskadige ved slet Behandling el. Vanrøgt: *þegar dregin eru net, þá er það viðsjárvert, að þau dragist sem minnst á borðstokknum, það slítur netunum og níðir þau* (JSFb. 15); *n. niður*, forvarre ved Vanrøgt; *jörðin er alveg niður nídd*, Gaarden er i Bund og Grund ødelagt ved Vanrøgt. — **b.** refl. *níðast*, faa en daarlig Medfart: *netin ... halda betur, því þau níðast minna* (JSFb. 13). — **3.** udmatte ved overvældende anstrængende Arbejde: *n. fólk, hesta*. — **4.** *n. e-ð úr e-m*, aftvinge en n-t: *Ef ekki níðist neitt úr þeim með því móttnu, þá fæst það ekki með hinu verra* (JThPs. 118). — **5.** spec. i *glíma* vi. *níða* (sj. refl. *níðast)* trykke Modstanderen ned. — **II.** refl. *níðast*: *n. á e-m*, behandle en paa en uædel og skurkagtig Maade, begaa Niddingsværk imod en; *níðast á góðsemi e-s*, misbruge ens Velvilje; *Fátt verður þeim til bjarga, | sem nóttin níðist á* (JHall. 115); *níðast á trú sinni*, falde fra sin Tro.

niðadimmur [ni:ðadɪm:øɒ, nɪ:ða-] a. bælgmørk.

nýdáinn [ni:dau·ɪn] a. nylig død.

niðamyrkur [ni:ðamɪɒ·gøɒ, nɪ:ða-] n. Bælgmørke.

níð angalegur [ni:ðauŋgalɛ:qøɒ] a. nederdrægtig; — adv. *-lega*. **-angi (-a, -ar)** [-auŋgɪ] m. nederdrægtigt Menneske. **-angurslegur** [-auŋgøɒslɛ:qøɒ] a. (Sl.) = **níðangalegur. -arglegur** [-arglɛ·qøɒ] a. nederdrægtig, nedrig, skammelig. **-argur** [-argøɒ] a. skammelig fejg.

Niðarós [nɪ:ðaroᵘ:s] m. npr. Nidaros, Throndhjem.

nýdauður [ni:döy·ðøɒ] a. nylig død.

niðaþoka [ni:ðaþo:ga, -þo:ka, nɪ:ða-] f. sort Taage.

níð byrði [nɪð·bɪrðɪ] f. «Ætlingers Byrde»: *n. Norðra* (ɔ: *dverga)*, Himmelen: *ríki oss regin gátu allt und n. Norðra* (MJ. I. 31). **-dimmur** [nið·dɪm·øɒ, nɪð·-] a. bælgmørk. **-djúp** [-dju·p] n. bælgmørkt Dyb.

niðfagur [nɪð·fa·qøɒ] a. yndigt rislende.

níðfastur [nið·fasdøɒ] a. = **nískur.**

†niðgjöld [nɪð·ǥölt] npl. Bøder for Drab af en Slægtning.

níð hrakinn [nið·hɒa·ǥɪn, -hɒa·ƙɪn] a. **1.** grundig medtaget: *mega menn ferðast frá því* (ɔ: *Kúðafljóti) í kulda og frosti níðhraktir* (ÞThFerð. III. 109). — **2.** spec. gjort fuldstændig saft- og kraftløs af skiftevis Sol og Regn (jfr. *hrekja* 5. b. og 6. b.): *níðhrakið hey*. **-hundur** [ni:þ(h)ʏndøɒ] m. (Skældsord) infam Hund. **-höggur (-s)** [-(h)ög·øɒ] m. **a.** (myt.) Navnet paa den Slange, som gnaver paa Verdenstræets Rødder. — **b.** Giftslange (i overf. Bet.): *en eru í raun réttri mannúðarlausir níðhöggar* (Eimr. V. 225).

níðill (-ils, -lar) [ni:ðɪdʎ, -ɪls, nið·laɒ] m. Forhaaner, Bespotter: *n. kvæða minna* (SigBreiðfj.).

níðing legur [ni:ðiŋglɛ·qøɒ] a. skurkagtig, nederdrægtig. **-lyndur** [-lɪn·døɒ] a. af nederdrægtig Karakter.

níðings bragð [ni:ðiŋsbraq·ð, -brag·þ] n. = **níðingsverk. -háttur** [-(h)auhdøɒ] m. = **níðingsskapur. -legur** [-lɛ·qøɒ] a. = **níðinglegur. -nafn** [-nab·v] n. en Niddings Navn. **-orð** [-or·ð] n. Rygte som Nidding, Niddingsnavn: *fá á sig, hafa, bera n*. **-ráð** [-rau:ð] n. en Niddings Raad el. Anslag. **-skapur** [-ŋ-sga·bøɒ, -sga·pøɒ] m. Nederdrægtighed, nedrig Opførsel. **-verk** [-s-veɒ·k] n. Niddingsdaad, Skurkestreg.

níðingur (-s, -ar) [ni:ðiŋgøɒ, -iŋs] m. **1.** Nidding, nederdrægtig Person, Skurk: *vera* (el. *heita) hvers manns n. ella*, ellers blive regnet for Nidding af alle og enhver. — **2.** en som udmatter ved overvældende, anstrængende Arbejde, jfr. *hestaníðingur*. — **3.** *(nirfill)* Gnier: (Ordspr.) *illt er að þjóna þeim níðingi, sem aldrei saddi sinn þræl* (GJ.), det er haardt at tjæne den Gnier, som aldrig giver sin Træl at spise sig mæt.

níðyrtur [ni:ðɪɒdøɒ] a. smædelysten.

nyðja (nuddi, nutt) [nɪð·ja; nʏd:ɪ, nʏht] v. **1.** vi. (jfr. *gnyðja)* larme, brage, buldre (EspS. 146). — **2.** vt. bringe til at klinge: *Rustugt naustið nuddu trá* [illegible] *raddar nuddu strenir* (ÓDavVík. [illegible]0)

niðjatal [nɪð·jata:*l*] n. Slægtregister, Stamtavle.

niðji (-ja, -jar) [nɪð·jɪ] m. = 2. **niður.**

°**niðjungur (-s, -ar)** [nɪð·juŋgøɒ] m. Efterkommer.

níðkvæði [nið·kvai·ðɪ] n. Smædedigt.

†niðlag [nɪð·la·q] n. = *niðurlag*, Slutning.

níð latur [nið·la·døɒ, -la·tøɒ] a. luddoven: *níðlatir hestar* (MJ. III. 165). **-legur** [-lɛqøɒ] a. nederdrægtig.

niðmikill [nɪð·mɪ·ǥɪdʎ, -mɪ·ƙ-] a. höjtbrusende, susende.

niðra [nɪð·ra] vt. med dat. **†1.** *(undiroka)* undertrykke. — **2.** *(lasta, baktala)* dadle, omtale nedsættende, bagtale.

niðran (-ar, -ir) [nɪð·ran] f. = **niðrun.**

ný dreginn [ni:drɛi·jɪn] a. nylig trukken; *n. á*, nylig hvæsset. **-dreyrður** [-drɛirðøɒ] a. nylig blødt, nylig udgydt.

niðri [nɪð·rɪ] adv. **I. 1.** nede: *liggja n.*, ligge nede; spec. om Koer ikke vise Tegn til at være tyregal i rette Tid *(yxnmál)*; — *uppi og n.*, oppe og nede; *vera n. við sjó*, være nede ved Søen; *n.* el. *n. í húsinu*, i Stueetagen. — **2.** overf.: *undir n.*, i sit stille Sind; *láta e-ð liggja n.*, lade n-t hvile, lade uomtalt; *honum er mikið n. fyrir*, han er stærkt bevæget, er i en oprört Stemning (is. fordi han har saa meget paa Hjærte); *e-m er n. fyrir að gera e-ð*, en har stor Lyst til at göre n-t; *n. í (niðri)*, i sit stille [illegible] *biðlunum ekki gott niðri* (Od. 379); *ná sjer n. á e-m*, hævne sig paa en. **II.** comp. *neðar* [illegible], superl. *neðst* [illegible], længere nede, nederst.

niðri [nɪð·rɪ] adv. = *niðri í* og *niður í*, se **niðri** og **niður.**

niðri lega [nɪð·rɪlɛ:qa] f. (Vf.) = **steinsnæri. -staða** [-sda:ða] f. **1.** Træstykke, der bindes til Garn eller Liner i Søen for at vise, hvor de staar, Böje (Vf.). — **2.** Tov, hvormed Böjen fastgöres til Fiskelinen (Vf.).

níð rit [nið·rɪ·t] n. Smædeskrift. **-ritari** [-rɪ·darɪ, -rɪ·tarɪ] m. Forfatter til et Smædeskrift.

niðri verk [nɪð·rɪveɒ·k] npl. Arbejde nede i Huset (is. i Køkkenet): *vera í niðriverkunum*, være i Køkkenet. **-vist** [-vɪs·t] f. Væren, Ophold nede.

niðrun (-ar, -anir) [nɪð·røn, -anɪɒ] f. **1.** *(smán, minkun)* Fornedrelse. — **2.** *(lítilsvirðing á e-m)* Nedsættelse af ens Fortjænester.

níðskár [nið·sgau·r] a. = **níðskældinn.**

níð skælda [nið·sǥailda] f. satirisk Digter. **-skældinn** [-sǥaildɪn] a. satirisk, smædelysten i sin Digtning, tilböjelig til at digte Nidviser.

níðsla (-u, -ur) [nið·sla] f. **1.** *(niðurníðsla)* Vanrøgt, Forværrelse paa Grund af Vanrøgt. — **2.** *(erfiði)* anstrængende Arbejde (Árn.). — **3.** *(ill meðferð, vinnuharka)* haard Behandling, overdreven Brug til strængt Arbejde (Árn.). — **4.** *(krapakend rigning, slydda)* sludagtig Regn (Skaft.).

níðslegur [nið·slɛqøɒ] a. = **níðingslegur.**

níðslubylur [nið·sløbɪ:løɒ] m. sludagtigt Snefog (Árn.).

níð snjall [nið·snjadʎ] a. fuld af blodig og vittig Haan: *eitt hið níðsnjallasta kvæði, er vér eigum* (Eimr. XV. 225). **-stöng** [-sdöyŋk] f. Nidstang, Stang med en smædende Indskrift. **-súla** [-su·la] f. Skamstøtte.

niðsvartur [nið·svaɒdøɒ, nɪð·-] a. bælgmørk.

níðtefli (-is) [nið·tɛblɪ] n. (i Skakspil) ufin Spillemaade, særlig anvendt om hyppig Bytning, uden at man erobrer Kvalitetsforskel.

nýdubbaður [ni:dʏb·aðøɒ] a. nylig slaaet til Ridder, nybagt.

1. **niður (-ar)** [nɪ:ðøɒ] m. Rislen, Brusen af rindende Vand.

*2. **niður (-s og -jar, -jar)** [nɪ:ðøɒ, nɪð·jaɒ] m. *(sonur)* Sön; *(afkomandi)* Descendent, Efterkommer.

3. **niður** [nɪ:ðøɒ] ned: **I.** adv. **1.** med Verber udtr. Bevægelse: *falla n.*, falde ned; *færa n.*, [1]) (mat.) trække ned (i Division); [2]) *(setja n.)* nedsætte Prisen; *leggjast n.*, lægge sig ned; *setja n.*, nedsætte Prisen, jfr. *niðursettur*; — *setjast n.*, sætte sig, sidde ned; *svelgja n.*, *renna n.*, sluge; *taka n.*, nedtage, tage ned, osv., se Verberne. — **2.** i Forb. med præp.: *n. á við*, nedefter, nedad: *sárið gjörist n. á við* (HjaltKv. 17); *n. á bóginn*, nedad; *n. eftir*, ds.: *tárin runnu n. eftir kinnunum á henni*, Taarerne randt hende ned ad Kinderne; abs. *n. eftir* [nɪð·rɛhdɪɒ], ned til Lavlandet el. ned mod Havet; spec. i Rvk. ned i Midterbyen; *n. í e-ð*, ned i n-t; *n. í sveit*, ned til Bygden (fra Bjærgene); *n. um e-ð*, ned igennem n-t; *fara n. um (ís)*, falde ned gennem Is; *buxurnar fóru n. um hann*, han tabte Bukserne; *n. úr gegn*, helt ned: *alt ofan frá mitti og n. úr gegn* (JÁÞj. I. 428). — **3.** om Retning, uden Henblik paa Bevægelse: *þar n. undan*, neden for det Sted (JÁÞj. I. 407); *n. frá bænum*, neden for Gaarden; spec. (i Rvk.) abs. *n. frá*, i Midterbyen. — **II.** som præp. med acc. **1.** ned ad: *n. fjallið*, ned ad Bjærget; *n. ána*, ned ad Floden. — **2.** ned igennem: *hann* (ɔ: *barkinn) liggur niður hálsinn* (JJsEh. 69). — **III.** adv. i overf. Bet. **a.** *koma maklega n.*, ramme den rigtige; *koma hart n.*, have en stræng Fødsel; *Ræður okkar komu þar n. að lokum* (endelig blev det Resultatet af vor Samtale), *að eg hét að giftast honum* (GFrÓl. 54); *taka n. fyrir sig* (se *taka)*, gifte sig under sin Stilling. — **b.** *skyldur beint n. á við*, beslægtet i den lige nedstigende Linje. — **c.** i Sang: *fara n. úr*, gaa ned paa en dyb Tone (ÓDavSk. 240); — overf.: *n. úr öllu valdi*, meget langt ned, langt under Nulpunktet; *hlutabrjefin fjellu n. úr öllu valdi*, Aktierne dalede aldeles forskrækkeligt. — **IV.** comp. *neðra, neðst*, se *niðri*. **-andlit** [-r-an·dlɪt] n. Underansigt. **-band** [-ban·t] n. Baand, hvormed Kreaturer bindes til Baasen *(= nautaband)*: *Gísli ... brá um leið knífi á n. kvígu sinnar* (GKonÆf. 67); (Ordspr.) *guð gefur kú, en ekki n.* (SchMál.), Gud giver Ko, men ikke Töjrebaand. **-barinn** [-ba:rɪn] a. pisket ned til Jorden (om Hø efter Storm). **-beygja** [-bɛi:ja] vt. nedböje, nedtrykke; — pp. *-beygður*, nedböjet, is. overf. nedtrykt. **-bjúgur** [-bju:(q)øɒ] a. nedadböjet, krum: *niðurbjúgt nef*, krum Næse. **-boginn** [-boi:jɪn] a. nedadböjet. **-brjóta** [-brjoᵘ:da, -brjoᵘ:ta] vt. nedbryde; — pp. *-brotinn*, spec. (bot.) tilbageböjet. **-brot** [-bro:t] n., **-brotning (-ar)** [-brohdniŋk] f. Nedbrydelse, Tilintetgörelse. **-brotsmaður** [-bro(t)sma:ðøɒ] m. Nedbryder, Ødelægger. **-búkur** [-bu:gøɒ, -bu:k-] m. Underliv. **-burður** [-bʏr·ðøɒ] m. **1.** Nedbæring: *n. niður stiga, brekku* osv. — **2. a.** Nedsænkning (is. af Fiskefode): *drægi hann* (ɔ: *fiskinn) til djúps með niðurburði* (Eimr. XIII. 180). — **b.** nedsænket Fiskefode: *Hrognin eru ... höfð þar til niðurburðar og agns fyrir smásild* (JSVb. 114). **-bæla** [-bai:la] vt. undertrykke. **-bæling** [-bai:liŋk] f. Undertrykkelse. **-dráttur** [-drauhdøɒ] m. Nedtrækning, det at trække ned. **-dreginn** [-drɛi:jɪn] a. (pop.) *(máttlaus)* afkræftet, mat: *(hnugginn)* nedslagen, sörgmodig. **-drep** [-drɛ:p] n. **1.** *(hnekkir)* Afbræk, Knæk. — **2.** Fordærvelse, Ødelæggelse: *Annars eru þessi bókasöfn ... n. bókmenta í landinu* (Alþ. '11, B. II. 1740). **-drepinn** [-drɛ:bɪn, drɛ:pɪn] a. sænket, ludende. **-fall** [-ɒ-fad·ʎ] n. **I. 1.** Nedfalden, Nedstyrtning: *kominn að niðurfalli*, styrtefærdig. — **2. a.** *(jarðfall)* Jordsænkning: *Allstórt n. er norður af Nýjahrauni* (ÞThFerð. I. 303). — **b.** spec. Aabning, opstaaet ved Jordsænkning: *brátt fer að lýsa aftur úr næsta niðurfalli* (ÞThFerð. III. 16). — **3.** den sidste af to Bylter *(baggi)*, der bindes (jfr. *upptak)* (ASkaft.). — **4.** (jfr. II. 2.) = *niðurfallsendi*. — **II.** overf. **1.** Bortfalden: *n. sektar*. — **2.** *(endir)* Ende, Afslutning. — **3.** Nederlag, Tab, Skade: *honum þótti sjer mikið n. í því*.

niðurfalls endi [nɪ:ðøɒfalsen·dɪ] m. Enden paa et Stykke Töj *(voð)*, der er blevet vævet. **-renna** [-rɛn:a] f. Nedløbsrør. **-sýki** [-ɪ-si:ǥɪ, -si:ƙɪ] f. indec. Epilepsi, Faldsot. **-sjúkur** [-sju:gøɒ, -sju:køɒ] a. epileptisk. **-sótt** [-so·ht] f. = **niðurfallssýki.**

1. **niður fella** [nI:ðøǫfɛd·la] f. [illegible] *niðurfellujárn nokkur saumhögg, nipur [illegible]ar og niðurfella* (ÓDavVik. 399). 2. **-fella** [-fɛd·la] vt. lade nedfalde, fælde ned; lade bortfalde, ende: *frá því málinu var frávísað eða það var ... á annan hátt niðurfellt* (el. efter at Sagen paa anden Maade er endt) (Stj.'05, A. 138). **-fellujárn** [-fɛdløjaur·dv, -jaud·v] n. Jærnstumper, som i Essen løber sammen til en Masse: *vér köllum n. þat sem í mörgum járnbrotum rennr saman í einn köck fyrir ablinum, og þareptir er slegit í teina á steðjanum* (LFR. II. 131). **-frá** [-frau·] adv. se **niður. -færsla** [-faiǫ·sla] f. Nedsættelse. **-ganga** [-r-gauŋ·ga] f. **1.** Nedgang, Nedstigning: *n. sólarinnar,* Solnedgang. — **2.** (Dýrf.) = *niðurgangur* 2. **-gangsbrú** [-gauŋs·bru:] f. Nedgang, Nedgangsbro, Nedgangsbræt. **-gangsmeðal** [-gauŋsmɛ:ðal] n. Afføringsmiddel. **-gangur** [-gauŋ·gøǫ] m. **1.** = *niðurganga* 1. — **2.** (med.) Diarrhé, tyndt Liv, tynd Afføring. **-girðing** [-ɟɪr·ðiŋk] f. (naut.) Vant (LFR. II. 179). **-grafinn** [-gra:vIn] a. nedgravet; spec. (om en Flod el. Bæk) som har gravet sig dybt ned: *(áin) var litið niðurgrafin* (JTrSk. I. 32). **-göngulax** [-göyŋgølaχ·s] m. Laks (paa Vandring mod Havet). **-hallur** [-ǫ-(h)ad·løǫ] a. hældende nedad. **-hlaup** [-(h)λöy:p] n. Nedløben. **-hleypa** [-(h)λɛi:ba, -(h)λɛi:pa] f. Sted, hvor man kan sidde fast i Dyndet, Hængedynd (EKvG. 128). **-hlutur** [-(h)λʏ:døǫ, -(h)λʏ:tøǫ] m. Nederdel, Skört. **-hrapan** [-ǫ-hǫa:ban, -hǫa·pan] f. **1.** Nedstyrten: *(hann) fell [illegible] djúpt* [illegible]. — **2.** *(hrösun)* Synd, syndigt Levned. **-hreinsandi** [-hǫɛin·sandI] a. afførende. **-jöfnun** [-r-jöb·nøn] f. Ligning, Paaligning; — spec. kommunal Skatteligning: *n. eftir efnum og ástæðum.* **-jöfnunarnefnd** [-jöbnønarnɛm·t] f. Ligningskommission. **-jöfnunarskrá** [-jöbnønaǫsgrau:] f. Ligningsliste, Skatteliste. **-kasta** [-ǫ-kas·da] vt. med dat. kaste ned; — †*(hafna)* forkaste. — pp. *niðurkastaður,* nedlagt, aflagt. †**-kastssemi** [-kas·ɛ:mI] f. indec. Tilböjelighed til at forkaste (JMPísl. 81). **-koma** [-ko:ma] f. **1.** det at komme ned et Steds, Nedkomst: *n. Móse af fjallinu.* — **2.** Nedkomst, Fødsel: *Á hverium degi skal búa vel um rúm hennar* (ɔ: *sængurkonunnar) ... nema blóðlát, herð niðrkoma eðr annat henni at hræra hana* (LFR. XV. 116). **-kominn** [-ko:mIn] a. henne (paa et Sted), befindende sig paa et Sted: *hvar er hann n.?* hvor er han henne? **-kot** [-ko:t] n. euf. for Helvede: *Gamli í Niðurkoti.* **-kæfa** [-ɟai:va] vt. undertrykke. **-lag** [-r-la:q] n. **1.** *(endir)* Ende, Slutning: *n. sögu;* (Ordspr.) *lítið upphaf gerir stundum ágætt n.,* en ringe Begyndelse fører ofte til en udmærket Slutning; *n. rímu,* den sidste Strofe i en Rime (HSig. 27). — †**2.** *(sólarlag)* Solnedgang. — **3.** Fældning, Kasten til Jorden i Talem.: *ráða niðurlögum e-s,* være ens Overmand. — **4. a.** Produkter af et slagtet Kreatur, spec. som gemmes til Forraad: *í mér er ekki n. á við einn sauð* (JÁÞj. I. 201). — **b.** *selja kind eftir niðurlagi,* sælge et Faar efter Værdien af Produkterne, naar det slagtes. — **c.** Slagtning: *og nægir þeim aldrei ein kind eða tvær til niðurlags* (Od. 290). **-lagning** [-lag·niŋk] f. Aflæggelse.

niðurlags atriði [nI:ðørlaχsa:drIðI, -a:t-] n. Slutningspunkt; *(í leik)* Slutningsscene (i et Skuespil). **-fat** [-fa:t] n. aflagt Klædningsstykke; — pl. *-föt,* aflagte Klæder. **-góður** [-go·.ðøǫ] a. som giver rigeligt Kød og Fedt ved Slagtningen. **-hrota** [-(h)ǫo:da, -(h)ǫo:ta] f. = **húðarjálkur. -merki** [-mɛǫ·ɟI] n. (mus.) Slutningstegn, Finale. **-orð** [-or·ð] n. Slutningsord. **-verð** [-vɛr·ð] n. et slagtet Kreaturs Pris, beregnet efter Værdien af Produkterne efter Slagtningen.

niður leitur [nI:ðørlɛi:døǫ, -lɛi:t-] a. som slaar Øjnene ned; nedslagen. **-lendingur (-s, -ar)** [-lɛn·diŋgøǫ] m. Nederlænder. **-lenskur** [-lɛn·sgøǫ] a. nederlandsk. **-liggjandi** [-lIɟ:andI] a. nedliggende, -faldende: *n. flibbi.* **-lit** [-lI:t] n. Nedblik. **-lot** [-lo:t] npl. Fald, Undergang: *kominn að n-lotum* (ved at bukke under) *af þreytu.* **-lútur** [-lu:døǫ, -lu:t-] a. ludende, nedböjet, sænket: *vera n.,* lude med Hovedet, overf. hænge med Næbbet. **-læging** [-lai:jiŋk] f. Fornedrelse, Nedværdigelse; *(auðmýking)* Ydmygelse. **-lægingarástand** [-lai·jiŋgarau:sdant] n. Fornedrelsestilstand. **-lægja** [-lai:ja] vt. fornedre, nedværdige; — ppr. *niðurlægjandi,* nedværdigende. **-lække** [-laihga] vt. = **niðurlægja. -lönd** [-lön·t] npl. npr. Nederlandene. **-mjór** [-mjo··:r] a. smal forneden. **-níða** [-ni:ða] vt. **1.** lade henfalde: *jörðin er niðurnídd,* Gaarden er meget forfalden. — **2.** *(niðra)* fornedre: *þenna ófögnuð, sem þrælkar og niðurníðir tign ... náttúrunnar* (Eimr. VI. 63). **-níðsla** [-nið·sla] f. Forværrelse ved Vanrøgt, Forfald, Forringelse. **-njörva** [-njör·va] vt. = *njörva niður,* se **njörva.** 1. **-næla** [-nai:la] f. *skupla* fæstet ved Hj. af Naale (BrJÞf. 31). 2. **-næla** [-nai:la] vt. fæste n-t, f. Eks. en *skupla* (s. d. O.) ved Hj. af Naale; — pp. *-nældur.* **-orpinn** [-oǫ·bIn] a. (bot.) nedrullet. **-raða** [-ǫ-ra:ða] vt. med dat. ordne: *öllu er vísdómslega niðurraðað.* **-röðun** [-rö:ðøn] f. Ordning, Opstilling; *(n. skulda)* Konkursorden. **-sáð** [-ǫ-sau·ð] n. Plantning. **-sáðskartafla** [-sauðskaǫ·dabla] f. (Árn.) = **útsæðiskartafla. -saga** [-sa:qa] vt. save ned. **-seta** [-sɛ:da, -sɛ:ta] f. **1.** = 1. *niðursetningur,* spec. kvindeligt Fattiglem (JÁÞj. I. 370). — **2.** Plads, hvor Fattiglemmer anbringes: *fátækir séu ... kyrrir í niðrsetunni* (LFR. XIV. 218). **-setning** [-sɛhdniŋk] f. **1.** Nedsættelse. — **2.** (Árn.) = *niðurjöfnun.* **-setningur (-s, -ar)** [-sɛhdniŋgøǫ] m. **1.** *(arsali)* Fattiglem. — **2.** (Rang., VSkaft.) = *útsæðiskartafla.* **-sjóða** [-sjo··:ða] vt. hensole, lave til Konserves; — pp. *niðursoðinn,* konserveret, henkogt: *niðursoðnar vörur,* Konserves; *niðursoðið sælgæti,* Konfiturer. **-skifting** [-sɟIf·diŋk] f. Inddeling. **-skipa** [-sɟI:ba, -sɟI:pa] vt. med dat. ordne, organisere. **-skipun** [-sɟI:bøn, -sɟI:pøn] f. Ordning, Organisation; System. **-skipunarfræði** [-sɟI·bønaǫfrai:ðI, -sɟI·p-] f. indec. Systematik. **-skurður** [-sgʏr·ðøǫ] m. **a.** Nedskæring. — **b.** Nedslagtning (af Faar): *n. á sauðfje;* spec. om almindelig Nedslagtning paa Grund af truende Hungersnød, Faareepidemi osv. — **c.** overf. Nedskæring, Nedsabling: *n. lagafrumvarpa.* **-sneiða** [-snɛi:ða] vt. skære i tynde Skiver. **-soðinn** [-so:ðIn] pp. se **niðursjóða. -sokkinn** [-sohɟIn] a. nedsunken; hensunken, fordybet. **-staða** [-sda:ða] f. I. **1.** = *stjórafæri,* det Tov, hvortil Dragget fastgöres: *Miðt í lagvaðs-trenu skal giöra gót, og dregzt þar igegnum stióra færit eðr niðurstaðan ... neðan í hana er stjórinn (d) bundinn* (LFR. I. 80). — **2.** spec. en til et saadant Tov befæstet Flaade, der anvendes ved Fuglefangst: *vitja um niðurstöður sínar á sama tíma dags* (Stj. '13, B. 119). — **3.** om en Fiskelines lodrette Stilling: *nú er n.,* nu staar Linen lige op og ned; *en með fallinu á sjónum barst skipið jafnhratt og færin, er niðri voru, svo að jafnan var á þeim bein n.* (BrJÞf. 13). — **II.** overf. Resultat: *komast að þeirri niðurstöðu,* komme til det Resultat; (log.) Konklusion (ÁBjRök. § 43). **-stigning (-ar)** [-sdIg·niŋk] f. Nedstigning; Nedfart. **-straumur** [-sdröy:møǫ] m. Nedströmning, nedadgaaende Ström. **-stroka** [-sdro:ga, -sdro:ka] f. (Puds) se **núpur. -suða** [-sʏ:ða] f. Henkogning. **-suðuverksmiðja** [-sʏðøvɛǫ·ksmIðja] f. Henkogningsfabrik, Konservesfabrik. **-taka** [-ta·ga, -ta·ka] f. Nedtagelse. **-teygður** [illegible] a. (bot.) nedløbende. **-varp** [-r-vaǫ·p] n. **1.** Nedkasten; *(ósigur)* Nederlag. — **2.** krateragtig Indsænkning: *C. mældi Öskju og niðurvarpið* (ÞTh. Lfr. IV. 96). **-vegir** [-vɛi:jIǫ] mpl. de nedre Veje (om Solens Gang om Natten hos Antipoderne) (JHall. 17). **-verkandi** [-vɛǫ·gandI] a. afførende. **-víður** [-vi:ðøǫ] a. vid forneden. **-þungur** [-ǫ-þuŋ·gøǫ] a. tung forneden: *vildi líka hafa lypt sér ... en varð of niðurþúng* (MStVin. 75).

níðvísa [nið·vi·sa] f. Spottevise, Nidvers.

níðþoka [nið·þo·ga, -þo·ka, nIð·-] f. meget tæt Taage, Brandtaage.

ný dæmi [ni:dai·mI] n. nyt Eksempel, Nyhed. **-eldi** [ni:jɛldI] n. (Vf.) = **nýeldingaflot. -elding** [-ɛldiŋk] f. **1.** (Breiðd.) = *nýmeti.* — **2.** (Ísf.) = *nýeldingaflot.* **-eldingaflot** [-ɛldiŋgaflo·t] n. Suppekød fra færsk Kød, frisk *slátur* (s. d. O.) osv. (Breiðd.).

Níels (-ar, -ar) [ni:jɛls] m. npr. Nils, Niels.

nýendaður [ni:jɛndaðøǫ] a. nylig endt.

nífaldur [ni:faldøǫ] a. nidobbelt, nifoldig; — n. *nífalt* som adv.

ný fallinn [ni:fadlIn] a. nylig falden: *n. snjór.* — *n. dómur,* nylig afsagt Dom. **-farinn** [-fa·rIn] a. lige gaaet (rejst): *n. af stað,* nylig taget af Sted; *n. að gera e-ð,* nylig begyndt paa n-t; — n. *-farið* som adv., nylig. **-fenginn** [-fɛiŋɟIn] a. ny, nylig faaet, nylig modtaget, nylig erhværvet. **-fenni (-is)** [-fɛn·I] n. nyfalden Sne.

°**nifl** [nIb·λ] n. Taage, Mørke, Glemsel.

°**niflung (-s, -ar)** [nIb·luŋk] m., °**niflungur (-s, -ar)** [nIb·luŋgøǫ] m. Konge, Fyrste.

ný foluð [ni:fo·løð] af. som nylig har faaet Føl: *n. meri.* **-framinn** [-fra·mIn] a. nylig udført, nylig udøvet. **-frosinn** [-fro·sIn] a. nyfrossen. **-frumhenda** [-frʏ·µ(h)ɛnda] f. el. *frumhenda nýja,* firelinjet Strofe, best. i 1. og 3. Verslinje af 7 Stavelser, 2. og 4. af 6, med Helrim i 1. og 3. Linje, rimende med Endestavelserne i 2. og 4. Verslinje. Ekspl.: *Óðinn nýja á með [illegible] | mærð skal [illegible] rím frumhenda nýja* (HSig. 90); en Variation af dette Metrum er *nýfrumhenda öfug,* med Helrim inde i 2. og 4. Verslinje, rimende med 1. og 3. Linjes Slutningsrim. Ekspl.: *[illegible] rauður, [illegible] Önundur er [illegible] og [illegible] hann dauður* (HSig. 93).

nift (-ar, -ir) [nIf·t] f. **1.** kvindelig Slægtning: *(systir)* Søster, *(systurdóttir)* Søsterdatter. — **2.** *(kvenmaður)* Kvinde (i Alm.); ogs. i sammensatte Omskrivninger som *dúkan.;* — *brenna n.,* ukendt Kunst (ÓDavSk. 162).

ný fundinn [ni:fʏndIn] a. nylig funden; nylig opdaget. **-fundnaland** [-fʏndnalan·t, -fʏna-] n. npr. Newfoundland. **-fæddur** [-faid·øǫ] a. nyfødt. **-gefinn** [-ɟɛ·vIn] a. nylig given. **-genginn** [-ɟɛiŋɟIn] a. **1.** nylig gaaet: *n. lax,* jfr. *nýrunninn;* — *klukkan er n. fjögur,* Klokken er lidt over tre. — **2.** *nýgengin kýr (ær),* Ko (Faar), som lige har løbet. **-ger** [-ɟɛ·r] a. = **nýgjör. -gerður** [-ɟɛrðøǫ] a. nylig lavet. **-gerningur** [-ɟɛrdniŋgøǫ] m. **1.** *(nýgervingur)* Nydannelse, nydannet Ord. — **2.** *(maður, sem [illegible] er farið að bera á)* nylig fremstaaet Person; Parvenu. **-gervingslegur** [-ɟɛrviŋsle:gøǫ] a. nymodens. **-gervingur (-s, -ar)** [-ɟɛrviŋgøǫ] m. Nydannelse. **-giftur** [-ɟIfdøǫ] a. nygift. **-gjör** [-ɟö·r] a. nygjort, nybagt. **-gotinn** [-go·dIn, -go·tIn] a. nylig kastet: *n. hvolpur.* **-grafinn** [-gra·vIn] a. nylig gravet: *nýgrafin gröf; (nýjarðaður)* nylig begravet: *nýgrafið lík.* **-greindur** [-grɛindøǫ] a. nysnævnt. **-græða (-u, -ur)** [-grai·ða] f. nybeplantet el. nylig tilvokset Terræn, Plantage: *þá eru komnar nokkrar nýgræður vestantil á sandinum* (ÞThFerð. III. 226). **-græðingur (-s, -ar)** [-grai·ð-iŋgøǫ] m. **1.** Nygrøde, nydannet Plantevækst; Spire, ungt Skud. — **2.** overf. *(óreyndur, barnalegur maður)* Grönskolling. **-hafinn** [-ha·vIn] a. lige begyndt. **-háttaður** [-hauhdaðøǫ] a. nylig gaaet i Seng. **-henda** [-henda] f. (metr.) firelinjet Strofe med 7 Stavelser i 1. og 3. og 8 Stavelser i 2. og 4. Verslinje, undert. med Optakt, 1. og 3., 2. og 4. Linje rimer, ogsaa kaldet *Sigurðarbragur* efter Sig. Breiðfjörð, som særlig bragte dette Metrum paa Mode: *Náðugt er þeim, nauðafrí | í náttúrunnar skauti byggir, | þar sem ekkert amaský | yndis-sólar ljósin styggir* (SBrNúm. 6, 1) (om Oprindelse iøvrigt se HSig. 172). **-hlaupinn** [-hλöy·bIn, -hλöy·pIn] a. (jfr. *hlaupa)* **1.** nylig løbet: *n. af stað.* — **2.** *áin er nýhlaupin,* Floden har lige sprængt Is(skruning)en og oversvömmet Bredderne; *Katla er nýhlaupin,* der er lige kommet en Lavine fra (Vulkanen) K. **-hvattur** [-χwahdøǫ, -kvahdøǫ] a. (jfr. *hvetja)* nysleben.

nýileikur [ni:jIlɛi:gøǫ, -lɛi:køǫ] m.: *hvort stjórnin ætlar á nýjaleik* (paa ny) *að leggja millilandafrumvarpið fram* (Andv. '10, 10).

ný yrðasmíð [ni:jIrðasmi:ð] f. Dannelse af nye Ord, Ordfabrikation. **-yrði (-is,** pl. ds.) [-IrðI] n. nyt Ord, nydannet Ord. **-íslenska** [-i·slɛnsga] f. Nyislandsk. **-íslenskur** [-i·slɛnsgøǫ] a. nyislandsk.

nýja (a) [ni:ja] vt. forny: *n. e-ð upp (aftur),* forny n-t.

nýja bragð [ni:jabraq·ð, -brag·þ] n. **1.** færsk Smag (is. om Smagen af Kød, der er røget for lidt). — **2.** overf. ny, uvant Smag: *það er n. að þessum kvæðum* (Lögr. '12, 239); **-brum** [-brʏ:m] n. **1.** (opr. egl. det förste Løv paa Træerne) Nyhed; Nyhedens Interesse, Nyhedens Glans:

nýjabrumið var á dansinum (PGjÚt. 28); *þegar nýjabrumið fer að fara af*, naar det mister Nyhedens Interesse. — 2. (Fenr VII. 24) = *nýunga-girni*, Reformiver, Nyhedsaand, Nyhedslyst.

nýjár [ni:jau·r] n. Nytaar, Nyaar.

nýjarðaður [ni:jarðaðøǫ] a. nylig begravet (jordfæstet).

nýjárs dagur [ni:jaursda·qøǫ] m. Nytaarsdag. **-gjöf** [-qjö·v] f. Nytaarsgave. **-leyti** [-lei·dı, -lei·tı] n. Nytaarstid: *um n.-leytið*. **-ósk** [-o·sk] f. Nytaarsønske: *bestu jóla- og nýjársóskir*.

nýjung (-ar, -ar) [ni:juŋk] f. **1.** *(ný frjett)* Nyhed; *(tilbreytni)* ny Foranstaltning, Innovation. — **2. a.** *(endurnýjun)* Fornyelse. — **b.** *(nýungagirni)* Tilbøjelighed til Ændringer: *eða hefir nokkurr maður af nýúngu högg við undan stofni viðsmjörsviðartrésins* (Od. 504).

nýjunga girni [ni:juŋgaɡı·dnı, -ɡır·dnı] f. indec. **1.** *(forvitni)* Nyfigenhed. — **2.** *(löngun í tilbreytni)* Lyst til Ændringer, Nyhedslyst. **-gjarn** [-ɡjad·n, -ɡar·dn] a. nyfigen; nyhedslysten. **-maður** [-ma:ðøǫ] m., **-smiður** [-smı·ðøǫ] m. Nyhedsmand, Neolog. **-víma** [-vi:ma] f. Nyhedsrus.

nýkefldur [ni:ķɛvldøǫ, -ķɛllv-] a. **1.** *nýkeflt lamb*, Lam, som nylig er forsynet med *kefli* for at forhindre det i at die Moderfaaret. — **2.** af. *-kefld: (um kýr)* nylig ikælvet (om Køer).

Niki (-a, -ar) [nı:ɟı, nı:ķı, nı:ga(ɣ), nı:ka(ɣ)] m. npr. Dim. af *Nikulás*.

ný klakinn [ni:kla·ɡın, -kla·ķın] a. nylig udklækket. **-klakningur (-s, -ar)** [-klahgniŋgøǫ] m. nylig udklækket Væsen; nyfødt Foster, Svøbelsebarn (ogs. overf. om Planer osv.): *fara með nýklakning til skírnar* (JThMk. 285). **-kliptur** [-klıfdøǫ] a. nylig klippet. **-klæddur** [-klaid·øǫ] a. lige paaklædt. **-kominn** [-ko·mın] a. lige ankommen, nylig kommen.

nykra (-u, -ur) [nı:gra, nı:kra] f. (bot.) Vandaks (potamogeton).

nykraður [nı:graðøǫ, nı:k-] a. is. (gramm.) foranderlig, med vekslende Skikkelse: *nykraðan samsetningar-hátt á kynjum og tölum* (LFR. I. 230).

nikull (-uls) [nı:gødλ, nı:k-] m. Nikkel.

nykur (-rs, -rar) [nı:qøǫ, nı:køǫ] m. **1.** *(nennir, kumbur, vatnahestur)* Nøk(ken); i den isl. Folketro kan Nøkken vise sig i forsk. Skikkelser (jfr. *nykraður)*, men især som en graa Hest, som styrter sig i Søen med den, som sidder paa dens Ryg, og kan kendes paa dens omvendte Hove (se iøvrigt JÁÞj. I. 137 ff.). — **2.** (zool.) Flodhest (hippopotamus).

ný kvongaður [ni·kvo·ŋgaðøǫ] a., **-kvæntur** [-kvain·døǫ, -kvai·ntøǫ] a. nygift (om Mænd).

Níl (-ar) [ni:l] f. npr. Nilen, Nilfloden; **Nílar sandur*, Guld (GThBúi 6).

ný lagður [ni:laqðøǫ, -lagðøǫ] a. **a.** nylagt, nylig lagt. — **b.** nylig frosset til: *áin er nýlögð*. **-langhenda** [-lauŋk(h)ɛnda] f. (metr.) Variation af *langhenda* (s. d. O. og HSig. 27). **-látinn** [-lau·dın, lau·tın] a. **1.** nylig afhændet. — **2.** nylig død. **-legur** [-lɛqøǫ] a. **a.** nylig. — **b.** omtrent ny: *nýleg föt*. — **c.** adv. *-lega*, for nylig. **-lembd** [-lɛmt] af. *(um ær)* nyløben (om Hunfaar). **-lenda** [-lɛnda] f. Nybygd, Koloni. **-lendi (-is)** [-lɛndı] n. nybrudt Ager. **-lendingur (-s, -ar)** [-lɛndiŋgøǫ] m. Kolonist, Nybygger.

nýlendu gerð [ni:lɛndoɡɛr·ð] f. Kolonisering. **-maður** [-ma:ðøǫ] m. Nybygger, Kolonist. **-samband** [-sam·bant] n. Koloniforbindelse. **-verslun** [-vɛǫ·sløn] f. Kolonialhandel. **-vörur** [-vö:røǫ] fpl. Kolonialvarer.

^c **nílhestur** [ni:λ(h)ɛsdøǫ] m. (zool.) Flodhest (hippopotamus).

ný liðaskoðun [ni:lıða-sgo·ðøn] f. *(í her)* Session (JsJs.). **-liðaút-vegun** [-lıða-u:dveqøn, -u:t-] f. Rekrutering (JsJs.). **-liði (-a, -ar)** [-lı·ðı] m. Rekrut: *n. í her*; — Novice, en ny Mand (uvant til de Opgaver, der ...) [illegible] **-liðinn** [-lı·ðın] a. lige gaaet; *á nýliðna árinu*, i det Aar, som nu lige er gaaet. **-lynda** [-lında] f. = **nýlunda**. **-lýsi (-is)** [-li·sı] n. Nymaanens Skin. **-litaður** [-lı·daðøǫ, -lı·t-] a. nylig farvet, nyfarvet. **-lofaður** [-lo·vaðøǫ] a. spec. nylig forlovet. **-lokinn** [-lo·ɡın, -lo·ķın] a. nylig afsluttet; *jeg er n. við bókina*, jeg har lige endt Bogen, er lige bleven færdig med Bogen. **-lunda (-u)** [-lunda] f. Nyhed, Mærkelighed: *það er engin n.* **-málaður** [-mau·laðøǫ] a. nymalet. **-markaður** [-marɡaðøǫ] a. nylig mærket (med Øremærker). **-meti (-is)** [-mɛ·dı, -mɛ·tı] n. coll. nye (friske, færske) Fødevarer. **-myndaður** [-mındaðøǫ] a. nydannet. **-myndun** [-mındøn] f. Nydannelse. **-mistur** [-mısdøǫ] a. nylig tabt; *nýmist ær*, et Hunfaar, som nylig har mistet sit Lam (Breiðd.). **-mjólk** [-mjouλk, -mjoulk] f. nymalket Mælk, Sødmælk. ?**-móðins** [mou·ðıns] a. som er nyeste Mode; overf. nylig indført el. optaget: *Þessar n. kenningar*. **-mjólkur-volgur** [-mjouλgørvol·gøǫ, -mjoulkør-] a. mælkevarm. **-mótaður** [-mou·daðøǫ, -mou·t-] a. nydannet. **-mælabrjef** [-mailabrjɛ:f] n. Reformbrev. **-mæla-gjörð** [-mailaɡör·ð] f. Forandring i Loven, Reform. **-mælaskörungur** [-mailasgö·røŋgøǫ] m. Reformator. **-mælasótt** [-mailaso·ht] f. Nyhedssyge, utidig Reformiver. **-mæli [-mai·lı]** n. **1. a.** nyt Forslag, ny Fremgangsmaade: [illegible] — **b.** Lovforslag, ny Lov el. Lovbestemmelse indeholdende en ny Bestemmelse (Alþ. [illegible] B. [illegible]). — **2.** *(e-ð nýtt, ný frjett)* Nyhed, noget nyt. **-mæringur** [-mai·riŋgøǫ] m. en paa Grund af sin Nyhed kær Ting el. Person (BH.).

Nína (-u, -ur) [ni:na] f. npr. Dim. af *Kristín*.

ný nefndur [ni:nɛmdøǫ] a. nysnævnt. **-nefni (-is,** pl. ds.) [-nɛbnı] n. (nylavet) nyt Navn, nyt Udtryk. **-norska** [-noǫsga] f. Nynorsk. **-norskur** [illegible] **-næmi (-is)** [illegible] Nyhed, [illegible] som man ikke kan [illegible] *það er n. að sjá þig hjer*, det er nyt, n-t som sjælden sker, at se dig her. **-næmislegur** [-naimıs-[illegible]] **-næmur** [-nai·møǫ] a. [illegible] *Hann er [illegible]* [illegible] **-orðinn** [-o·rðın] [illegible] **-ortur** [-ordøǫ] a. nylig digtet.

nípa (-u, -ur) [ni:ba, ni:pa] f. = *gnípa*, Bjærgspids; — som npr.: *Nípa*, se *nípuleikur*.

nípingur (-s) [ni:bıŋgøǫ, ni:p-] m. Kniben af Næsen, *ef þú getur það ekki, skaltu fá níu nípínga, tíu klípínga, tólf pústra* (ÓDavSk. 183).

nipinn [nı:bın, nı:pın] a. = **hnipinn.**

Ný platóningur (-s, -ar) [ni:pla·touniŋgøǫ] m. Nyplatoniker. **-platónska (-u)** [-pla·tounsga] f. Nyplatonisme. **-plægingur (-s, -ar)** [-plai·jiŋgøǫ] m. nyplöjet Ager.

?**nippill (-ils, -lar)** [nıhbıdλ, -ıls, -laǫ] m. Nippel.

^c**nipt (-ar, -ir)** [nıf·t] f. = **nift.**

nípuleikur [ni:bolei:qøǫ, ni:polei:køǫ] m. »Nibeleg«, den ene klemmer den anden om Næsen og spörger: Hvor bor Nibe? *(hvar býr hún Nípa?)* saa svares der og spörges videre efter en bekendt Ramse (ÓDavSk. 177 ff). — En lignende Ramse og Leg findes i de andre nordiske Lande; i Danmark kaldes den »Sorte og hvide Æg«, hvortil man bl. a. har Ramsen: Hue boe Niven | i Østerrige, osv. (E. Tang Kristensen, D. Börnerim osv. S. 163—65).

nipur, 1. **nípur** (acc. **nipran, nípran)** [nı:bøǫ, nı:pøǫ, ni:bøǫ, ni:pøǫ] a. **a.** net: *munnur er nípur* (ÓDav. Vik. 377). — **b.** smidig: *Yllingur var vakur klár, | vel nipur í fótunum* (ÓDavÞul. 380).

2. **nípur (-s, -ar)** [ni:bøǫ, ni:pøǫ] m. = **nípa.**

nipurtá [nı·bøǫtau:, nı·pøǫ-] f. = **lipurtá.**

nýr (acc. **nýjan**; comp. **nýrri**; superl. **nýjastur)** [ni:r] a. **I. 1.** ny: *nýtt tungl*, Nymaane; (Ordspr.) *nýir vendir sópa best* (GJ.), nye Koste fejer bedst; *n. af nálinni*, (egl. ny fra Naalen ɔ:) splinterny; (overf.) uprøvet, uerfaren; *n. í roðinu*, uerfaren. — **2. a.** *(óskemdur)* frisk. — **b.** *(ósaltaður)* færsk: *nýtt kjöt*, *n. fiskur*. — **II.** m. H. t. Tiden: ny: **1.** *nýjar frjettir*, nye Efterretninger; *nýjasta tíska*, den nyeste Mode; *ný bóla* (jfr. *nýbóla)*, (egl. en ny Blegne el. Boble) n-t nyt, i Udtr.: *það er engin* (el. *ekki) ný bóla*, det er ikke noget nyt; *nýju málin*, de nyere (moderne) Sprog. — **2.** ny, ukendt: (Talem.) *mjer er ekki nýtt um varninginn*, det er ikke noget nyt for mig. — **III.** substantivisk: **1.** det nye: (Ordspr.) *nýtt er geðfelt, gömlu er úthelt* (GJ.), nyt nemmes, gammelt glemmes; *nú ber nýrra við*, nu hænder der noget særligt (BolúHj. 100), *það ber eitthvað nýrra við, að þú ert á ferðinni*, det er nyt at se dig komme (el. paa Farten) (JÁÞj. I. 323). — **2.** i adverbielle Udtryk: *að fornu og nýju*, i gammel og ny Tid; *að nýju*, *á nýjan leik*, *af nýju*, *á ný*, *upp á nýtt*, atter, paa ny.

nýra (-u, -u) [ni:ra] n. **a.** (anat.) Nyre. — **b.** *n. á káli*, Nyre, nyreformet Blad paa visse Kaalarter.

nýrâðlegur [ni:rauðle·qøǫ] a. sælsom, overraskende, paafaldende; — adv. *-lega: sumir ráðgerðu og ræddu nokkuð nýráðlega* (Lögr. '12, 11).

Nirði [nır·ðı] dat. sg. af **Njörður.**

nyrðri [nır·ðrı] a. comp., superl. **nyrstur** [nıǫ·sdøǫ], nordligere, nordligst, længst mod Nord; — *n. nyrðra*, paa Nordlandet: *þar nyrðra*.

nýrenningur (-s, -ar) [ni:rɛn·iŋgøǫ] m. Menneske, som er nybagt i en el. anden Henseende: *Og nú sótti n.* (nybagt Kandidat) *úr prestaskólanum um Hof* (GFrE. 70—71).

nirfill (-ils, -lar) [nır·vıdλ, -ıls, nir·(v)dlaǫ] m. Gnier.

nirfils háttur [nır·vıls(h)auhdøǫ] m. Gnieragtighed. **-legur** [-lɛ·qøǫ] a. gnieragtig; — adv. *-lega*. **-skapur** [-l-sga·bøǫ, -sga·pøǫ] m. Gnieragtighed.

nirfla (a) [nır·(v)dla] vt. med dat. og vi. (BH.) = **nurla.**

ný riðinn [ni:rı·ðın] a.: **a.** *n. af stað*, som nylig er reden af Sted. — **b.** som lige er blevet redet paa; *n. hestur*. — **c.** *nýriðið net*, lige lavet Næt. **-ritaður** [-rı·daðøǫ, -rı·t-] a. nylig skreven.

nirla (-u, -ur) [nır·dla] f. lille Torskehoved (Arnf.).

nýr laga [nir·la·qa] a. indec. (bot.) nyreformet (reniformis). **-mör** [-mö·r] m. Nyrefedt.

nýrna bólga [nir·dnabo·l·ga] f. (med.) Nyrebetændelse (nephritis): *áköf n.*, akut Nyrebetændelse (nephritis acuta); *langvinn n.*, kronisk Nyrebetændelse (n. chronica). **-gangur** [-gauŋ·gøǫ] m. Nyregang. **-gula** [-gY:la] f. (egl. Gulsot, stammende fra Nyrerne) = **nýrnabólga.** **-mör** [-mö:r] m. Nyrefedt. **-sandur** [-san·døǫ] m., **-sori** [-so:rı] m. Nyregrus. **-sótt** [-so·ht] f. = **nýrnabólga.** **-steinn** [-sdɛid·n] m. Nyresten; pl. *-steinar*, spec. = *steinsótt*. **-steinskveisa** [-sdeinskvei:sa] f. Nyrekolik. **-veiki** [-vei:ɡı, -vei:ķı] f. indec. Nyresygdom. **-verkur** [-vɛǫ·gøǫ] m. Nyresmærter.

nyrst [nıǫ·st] adv. superl. se **norður.**

nyrstur [nıǫ·sdøǫ] a. superl. se **nyrðri.**

nirtinturta (-u, -ur) [nıǫ·dıntYǫ·da] f. (pop.) pjattet Pige, Pjattegaas.

ný rúinn [ni:ru·ın] a. som Ulden nylig er taget af. **-runninn** [-rYn·ın] a. (jfr. *renna*), spec. *(n. fiskur)* nylig gaaet op i ferskt Vand fra Havet (om Fisk). *Þrír eru mikilir sildungur, segja menn hann á vorum n. og ha'ta að hann komi úr sjó* (PIhlErð. III. 29).

†**ní ræði (-is)** [ni:rai·ðı] n., **-ræðisaldur** [-raiðısal·døǫ] m. Alderen mellem 80—90 Aar: *á níræðisaldri*, over de Firs. **-ræður** [-rai·ðøǫ] a. **a.** *(að aldri)* halvtemsindstyve Aar gammel: *kominn um nírætt* (el. *að níræðu)*, nær de Halvfems; *hafa tvo um nírætt*, være to og halvfems Aar gammel. — **b.** *(að dýpt)* halvtemsindstyve Favne høj el. dyb.

ný rækt [ni:raiɣt] f. Nyplantning, jfr. *tamningarsvæða*. **-saga** [-sa·qa] f. Novelle (JThMk. xx). **-sagður** [-saqðøǫ, -sa·ðøǫ] a. nylig sagt. **-saminn** [-sa·mın] a. nylig forfattet, nylig afsluttet, nydannet, nyskabt.

nysast [nı·sast] vrefl. = **hnýsast.**

ný saumaður [ni:söy·maðøǫ] a. nylig syet. **-sendur** [-sɛndøǫ] a. lige [illegible] **-setstur** [-sɛsdøǫ] a. [illegible] *n. niður*, som lige har sat sig (ned). **-settur** [-sɛhdøǫ] a. nylig indsat. **-sigldur** [-sı(q)ldøǫ, -sılg-] a. **a.** nylig afsejlet: *nýsiglt skip*. — **b.** som nylig er taget fra Sted (paa et Skib) fra Udlandet: *hann er n.*

níska (-u) [nis·ga] f. Karrighed. (Ordspr.) *margur hefur drepið dáð sína með nískunni* (GJ.), mangen har dræbt sin Daad ved Karrighed.

ný skeð [ni:sgɛ ð] adv. nylig. **-skilinn** [-sgɪ·lɪn] a.: *n. við konuna*, nylig skilt fra Konen; — abs.: *n. við*, som lige har opgivet Aanden, lige er død. **-skírður** [-sgirðøọ] a. nydøbt, nylig døbt. **-skorinn** [-sgo rɪn] a. nylig skaaren; *(nýslátraður)* nylig slagtet. **-skrifaður** [-sgrɪ vaðøọ] a. nylig skreven.

nískur [nis·gøọ] a. gnieragtig, karrig, nidsk: (Ordspr.) *naumlega fær hinn níski not síns eigin* (GJ.), næppe faar karrig Nytte af det, han selv har.

ný skændur [ni:sgaindøọ] a. lige islagt, lige tillagt. **-slakur** [-sla·gøọ, -sla·koọ] a. nylig slap: *urðu nýslakar fjaðrir spenntar* (JÞor. I. 266). **-slátraður** [-slau·draðøọ, -slau·t-] a. nyslagtet. **-sleginn** [-slɛi·jɪn] a. nyslaaet: *n. peningur*, nymøntet Pengestykke: *vera eins og n. [illegible]*, være som et pillet Æg, ganske rask og frisk; *nýslegið tún*, nyslaaet Græsmark. **-smán** [-smau·n] f. (ASkaft.) = **nýnæmi.** **-smíði** [-smi·ðɪ] npl. noget usædvanligt, Nyhed. **-snivinn** [-snɪ·vɪn] a. nylig falden (om Sne). **-snævi (-is)** [-snai vɪ] n. = **nýfenni.** **-soðinn** [-so ðɪn] a. nykogt. **-sofnaður** [-sobnaðøọ] a. lige sovet ind. **-sprottinn** [-sbrohdɪn] a. (jfr. *spretta)*, nylig vokset til: *nýsprottið gras*, nylig vokset Græs; *nýsprottið tún (engi)*, Tun (Eng), som nylig er groet til. **-sprunginn** [-sbruŋgɪn] a. nyudsprungen. **-spurt** [-sbʏọt] an. nylig spurgt, nylig hørt (erfaret)

nista [nɪs·da] vt. = 1. **nísta.**

1. **nísta (i)** [nis·da] vt. **a.** gennembore, gennemtrænge: [illegible] — **b.** gennemisne: *kuldinn nísti mig í gegn.* — **c.** ppr. *nístandi*, isnende: *nístandi kuldi*, gennemtrængende Kulde, isnende Kulde; *nístandi augnaráð*, gennemborende Blik.

2. **nísta (i)** [nis·da] vt. med dat. = *gnísta: n. tönnum*, skære Tænder.

ný staðinn [ni:sda·ðɪn] a.: *n. upp*, som nylig har rejst sig, nylig kommen paa Benene. **-stárlegur** [-sdaurlɛ·qøọ] a. ny, usædvanlig, sjælden, paafaldende; — adv. *-lega*, [illegible] **-stárleiki** [-sdaurl...ɪ, -lɛi·ɪ] m. Nyhed, Usædvanlighed.

nisti (-is, pl. ds.) [nɪs·dɪ] n. **1.** [illegible] Brystnaal, Broche. — **2.** Kapsel el. andet Smykke, der bæres i en Kæde om Halsen: *n. á festi um hálsinn.* — **3.** en knop- el. pæreformet Prydelse i Ørenringe el. -lokker.

nýstiginn [ni:sdi·jɪn] a. **a.** *n. á land*, nylig landet. — **b.** nylig steget: *[illegible]*.

nistill (-ils, -lar) [nɪs·dɪdʎ, ...] m. (Dim. af *nisti*) **a.** [illegible] el. Naal. — °**b.** i Omskr.: *nistils rein* osv., Kvinde; *nistils týr*, Mand.

nísting (-ar) [nis·diŋk] f. *(það að nísta)* Gennemboring; *(nístingskuldi)* Gennemisnen, isnende Kulde.

nístings kaldur [nis·diŋskal·døọ] a. bidende kold. **-kuldi** [-kʏl·dɪ] m. bidende Kulde.

nístingur (-s) [nis·diŋgøọ] m. = **nístingskuldi.**

°**nistir (-is)** [nɪs·dɪọ] m. (af ældre *nista* = *nesta)* Føde. Forsyner med Kost; — i Omskr. for en Kriger: [illegible]

nistishringur [nɪs·dɪs(h)riŋ...] m. Ørenring med knopformet Prydelse *(nisti)*: *það voru nistis-hringir* [illegible] (JThPs. 234).

ný streymi (-is) [ni:sdrɛi·mɪ] n. ny Strömning. **-sveinn** [illegible] m. nyoptagen Elev.

1. **nit, nyt (-ar)** [nɪ:t] f. Gnidder (i Hovedet): (Ordspr.) *oft er ljót nyt undir fögrum faldi* (GJ.), under hvidt Lin skjules tit et skabet Skind.

2. **nyt (-jar, -jar** og (pop.) **-ar, -ar)** [nɪ:t] f. **1. a.** Nytte: *færa sjer e-ð í n.*, benytte sig af n-t. — **b.** pl. *nytjar*, Brug: *hafa e-s nytjar*; jfr. *grasnytjar.* — **2. a.** den Mælk, en Ko el. et Faar yder ved en af Dagens to Malkninger, f. Eks. *14 marka n.*, 7 Potter Mælk ad Gangen [illegible] *saman nytina* el. *leggur saman nytjar*, Koen giver Mælk hele Aaret rundt, til den kælver igen; (Talem.) *skíta í nytina sína*, besudle sin egen Rede. — **b.** den Mælk, en Ko el. et Faar yder over Aaret *(= ársnyt).*

†3. **nyt (-ar, -ur)** [nɪ:t] [illegible] Nød [illegible] (Ordspr.) [illegible] *kjarninn er burtu* (SchM...). Nødder er [illegible] naar Kernen er borte.

nýt [ni:t] 1. p. sg. præs. ind. af **njóta.**

nita (a) [nɪ:da, nɪ:ta] vi. (Vf.) = **hnita.**

nýta (ti) [ni:da, ni:ta, nihdɪ] vt. og impers. **1.** bruge, benytte, anvende: *það er ekki til nokkurs nýtandi*, det er fuldstændig ubrugeligt. — **2.** impers.: *ekki nýtir af e-u*, der kommer ikke n-t ud af n-t, man har ikke n-n Gavn af n-t. — **3.** refl. *nýtast*: **a.** blive til Nytte, göre Gavn: *e-ð nýtist vel (illa); e-m nýtist að e-u*, en har Nytte af n-t. — **b.** (om Kreaturer) = *gagnast: Jón leysti nautið, og er hann hafði nýzt við* (parret sig med) *kúna, réðst hann á Jón* (GKon. i Lögb. '13, Nr. 50, S. 7, Sp. 3).

ný talaður [ni:ta·laðøọ] a. nylig talt, nylig omtalt (rygtet). **-tapaður** [-ta baðøọ, -ta paðøọ] a. nylig tabt. **-tekinn** [illegible] a. nylig taget, nylig modtaget, nylig faaet.

nyt fall [nɪ:tfadʎ] n. Tab af Malkekvægets Mælk. **-gæfur** [-gai·vøọ] a. som giver Mælk. **-hár** [-(h)au·r] a. = **hámjólkur.** **-hægur** [-(h)ai·qøọ] a. som giver ringe Mælk: *nythæg kýr* (jfr. Klp. III. 181).

nyti [nɪ:dɪ, nɪ:tɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **njóta.**

nýti (-is) [ni:dɪ, ni:tɪ] n. *(not)* Brug; *(gagn)* Gavn: *skinnit má og til nýtis hafa* (LFR. X. 94).

nýtilegur [ni:dɪlɛ·qøọ, ni:tɪ-] a. brugbar.

nýting (-ar, -ar) [ni:diŋk, ni:tiŋk] f. **1.** *(það að hagnýta sjer eða nota e-ð)* Benyttelse, det at føre sig n-t til Nytte. — **2.** Høhøst m. H. t. Høets Törring: *grasvöxtur góður og n. [illegible]* (MelBr. 90). [illegible], slet Indbjærgning af Hø.

nýtingar leysi (-is) [ni:diŋgarlɛi:sɪ, ni:t-] n. slet Indbjærgning af Hø. **-samur** [-ọ-sa:møọ] a. god m. H. t. Høets Törring og Indbjærgning: *nýtingarsamt sumar* (Esp. X. 62).

nýtinn [ni:dɪn, ni:tɪn] a. som drager Nytte af selv ubetydelige Ting, økonomisk, som ikke lader noget gaa til Spilde.

ný tíska [ni:tisga] f. ny Mode, ny Skik; — gen. *nýtísku-* som förste Sammensætningsled: nymodens, moderne. **-tískudansar** [-tisgødan·saọ] mpl. nymodens Danse. **-tískulegur** [-tisgølɛ:qøọ] a. nymodens. **-tískusnið** [-tisgøsnɪ:ð] n. nymodens Facon.

nytja (a) [nɪ:dja, nɪ:tja] vt. **1.** *(nota)* benytte; drage Nytte af: *n. sjer e-ð.* — **2.** *n. ær*, malke Faar. — **3.** refl. *nytjast*, give Mælk: *fjeð nytjaðist illa.*

nytja fje [nɪ:djafjɛ:, nɪ:tja-] n. Driftskapital: *nemur stofnfé þeirra og nytjafé 6½ miljónum króna* (Eimr. VIII. 69). °**-fræði** [-frai:ðɪ] npl. Realia (Eimr. V. 21). **-fullur** [-fʏd·loọ] a. nyttig, gavnlig. **-hugur** [-hʏ:qøọ] m. Gavnelyst. **-laus** [-löy·s] a. **1.** *(ónýtur)* unyttig. — **2.** (om Malkekvæg) gold: *nytjalaust fje.* **-maður** [-ma:ðøọ] m. nyttigt Menneske.

nítján [ni:djaun, ni:tjaun] num. card. nitten.

nytjandi (-a, -endur) [nɪ:djandɪ, nɪ:tj-, -ɛndøọ] m. Bruger.

nítjándi [ni:djaundɪ, ni:tj-] num. ord. nittende.

nytjaverk [nɪ:djavɛọ·k, nɪ:tja-] n. gavnligt Arbejde

nytjurt [nɪ:djʏọt, nɪ:t-] f. Nytteplante.

nytka (a) [nɪ:dga, nɪ:tka, nɪhdga] vt. **1.** = *nytja*, 1. — **2.** *n.* el. *n. upp*, faa til at give Mælk: *n. upp kú, sem hefur geldst eða kvígu fyrir burð* (Árn.).

nytkan [nɪ:dgan, nɪ:tkan, nɪhdgan] f., **nytkun (-ar)** [nɪ:dgøn, nɪ:tkøn, nɪhdgøn] f. Malkning.

nyt lágur [nɪ:dlau·(q)øọ, -lau·r, nɪ:t-] a. lidtmalkende. **-laus** [-löys] a. **1.** *(fánýtur)* unyttig; *(árangurslaus)* frugtesløs. — **2.** (om Kreaturer) gold, som ingen Mælk giver: *n. ær, n. kýr.* **-ljettur** [-ljɛhdøọ] a. daarlig malkende.

nýtmenni (-is, pl. ds.) [ni:dmɛn·ɪ, ni:t-] n. nyttigt Menneske.

nýtni [nihdnɪ] f. indec. Omhu for at drage Nytte af selv ubetydelige Ting; Økonomi: (Ordspr.) *neyð kennir n.*, Nød lærer at spare.

nýtrúlofaður [ni·tru·lovaðøọ] a. nyforlovet.

nyt samlegur [nɪ:tsamlɛ·qøọ] a., **-samur** [-samøọ] a. nyttig, gavnlig. **-semd** [-sɛmt] f. = **nytsemi.**

nytsemdar fýsn [nɪ:tsɛmdar·fis·n] f. Gavnelyst. **-laus** [-r-löy:s] a. unyttig. **-maður** [-ma:ðøọ] m. nyttig Mand. **-verk** [-vɛọ·k] n. nyttigt Arbejde, nyttig Foranstaltning.

nytsemi [nɪ:tsɛ·mɪ] f. [illegible] Nytte. [illegible]

°**nytsemis heimspeki** [nɪ:tsɛmɪs(h)ɛim·sbɛgɪ, -sbɛgɪ] f. indec. Utilitarismus. **-kenning** [illegible] **-trú** [illegible] Utilitarisme. °**-trúarmaður** [-tru·arma·ðøọ] m. Utilitarier.

nytspilling [nɪ:tsbɪd·liŋk] f. Fordærvelse af Kreaturernes Mælk el. Mælkedygtighed: *nytspilling kúfenaðar* (LFR. XIV. 82).

ní tugasti [ni:tʏqasdɪ] num. ord. halvfemsindstyvende. †**-tugur** [-tʏ·qøọ] a. halvfemsindstyve Aar gammel (Heilag. 373).

nýtunga [ni:tuŋga] f. nyt Sprog (Lögr. '19, S. 10).

nýtur [ni:døọ, ni:toọ] a. **1.** *(sem má nota)* nyttig, brugbar: *að engu n.*, unyttig, ubrugbar; *nótt og nýtan dag*, evig og altid. — **2. a.** nyttig: *n. hlutur*, nyttig Genstand. — **b.** dygtig: *n. maður*, dygtig Mand.

nyt urt [nɪ:dʏọt, nɪ:t-] f. = **nytjurt.** **-viður** [-vɪ:ðøọ] m. Gavntømmer.

níu [ni:jø] num. card. ni; *n. sinnum*, ni Gange.

níund (-ar, -ir) [ni:jønt] f. **a.** en Nonade, Flok af ni, Periode omfattende ni: *Nú er nýbyrjat* (sic) *n. ára* (EÓlKv. 82). — **b.** (mus.) None.

níundi [ni:jøndɪ] num. ord. niende.

ný ung [ni:juŋk] f. = **nýjung.** **-uppfundinn** [-ʏhpfʏn·dɪn] a. nylig opfunden.

níu tíi [ni:jøti:jɪ] num. card. (Vf.), **-tíu** [-ti:jø] num. card. halvfemsindstyve, halvfems.

ný útskrifaður [ni:utsgrɪ:vaðøọ] a. nylig dimitteret; som nylig har taget Studenter- el. Embedseksamen. **-útsprunginn** [-utsbruŋ·gɪn] a. nyudsprungen.

níuviknafasta [ni:jøvɪhgnafas·da] f. Fastetiden (i de ni Uger för Paaske).

ný vaknaður [ni:vahgnaðøọ] a. lige vaagnet. **-vaxinn** [-vaχsɪn] a. nylig vokset. **-velling (-ar)** [-vɛdliŋk] f. ny Kogning. **-vellingarflot** [-vɛdliŋgaọ-flo:t] n. = **nýeldingaflot.** **-verið** [-vɛ:rɪð] adv. nylig, for nylig. **-vetni (-is)** [-vɛhdnɪ] n. **a.** Regnvand paa sumpet Grund (Skaft., Sch.). — **b.** Regn[illegible] **-vígður** [illegible] *presta)* nylig ordineret. **-villingaflot** [-vɪdliŋgaflo:t] n. (Árn.) = **nýeldingaflot.** **-villingur** [illegible] *Forsöngvara þökk sje þeim* / *sem þaggaði nývillinga* (Kolbeinn i Ranakoti, cit. i BrJÞf. 18). **-virki** [-vɪọgɪ] n. nyt, nyligt Arbejde, hvis Udseende viser, at det er nylig gjort; *glápa eins og naut á n.*, stirre (glo) som en Ko paa en rød Port. **-vötn** [-vöhtn] npl. klare Floder og Søer i Vækst [illegible] **-þakinn** [illegible] **-þaktur** [illegible] **-þríhenda** [illegible] adskillende sig fra denne ved at Helrimene i 3. Verslinje ikke rimer med [illegible] *fræðum eða skáldum hjá* (HSig. 259). **-þveginn** [-þvɛi·jɪn] a. nyvasket.

nýöld [ni:jölt] f. Nutid.

Njála (-u) [njau:la] f. Njals Saga, se *Njáll.*

njáldra (a) [njaul·dra] vi. **1.** *(bíta, kroppa, nasla)* græsse paa en daarlig Græsgang (VSkaft.). — **2.** *(narta)* smaagnave (Sl.).

njáldur (-urs) [njaul·døọ] n. Græsning paa daarlig Græsgang; Smaagnaven.

njálgur (-s, -ar) [njaul·gøọ] m. = **nálgur.**

Njáll (-s, -ar) [illegible] Njal, [illegible] berømte Høvding [illegible] Hovedpersonen [illegible] † 1010 [illegible] Ræi

Njarðar [[illegible]] gen. af **Njörður.**
njarðarvöttur [njar·ðarvohdøϱ] m. Svamp.
njarva (a) [njar·va] vt. (Árn.) = **njörva.**
nje [njɛ:] cj. **1.** disjunktivt: **a.** eller: *hvorki ... nje*, hverken ... eller. — **b.** ogsaa efter andre nægtende Udtryk: *saust þar engi menn nje dýr*; *enn var ekki [illegible] hvergi [illegible] herra, hvar sem hans var leitað.* — **2. a.** [illegible] *betur* [illegible] *augum litið* [illegible] (JHall. 57): (Ordspr.) *enginn maður svo góður, að ekki fylgi* [illegible] *að ekki dugi*, ingen er saa god, at han er uden Lyde, og ingen saa slet, at han ikke duer til n-t (Hávamál). — **b.** *nje heldur*, heller ikke: *jeg sá hann ekki, nje heldur hann.*
njóða (a) [njoᵘ:ða] vi. **1.** suse, larme (om en Sav): *í henni gerir nudda og n.* (JÁGát. 125). — **2.** *n. í e-n*, omtale en køligt (Árn.).
njóðkaldur [njoᵘð·kaldøϱ] a. bidende kold (om Vinden); — ogs. overf.: *n. í viðtökum* (Árn.).
njóður (-s) [njoᵘ·ðøϱ] m. **1.** *(veðurþytur)* Susen: *e-m heyrist n. á húsum.* — **2.** overf. *(veður, pati)* Nys, tilfældig Underretning, som kan lede til videre Opklaring af n-t: *jeg fjekk njóð af því, það hefur heyrst n. af því* (Múl.) — **3. a.** *(kuldi)* kold Blæst (Árn.). — **b.** overf. *(kali)* Kulde, køligt Forhold (Árn.).
*1. **njóla (-u)** [njoᵘ:la] f. Nat.
2. **njóla (a)** [njoᵘ·la] v. **1.** vt. *(lita með njólat)* farve med H[illegible] af *njóli* 1. — **2.** v. impers. *(hlaupa í njóla)* fortræes.
njóla gulur [njoᵘ:lagY:løϱ] a. skræppegul. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. forbenet Individ, spec. forbenet Chauvinist (Eimr. XVIII. 166). **-strokkur** [-strɔhgøϱ] m. om [illegible] mageløst Legeme: *Valur dandans nærrist hvín njólastrokki í þessum* (BóluH. 234). **-trumba** [-trYm·ba] f. Kvanstilk.
njóli (-a, -ar) [njoᵘ:lı] m. **1.** = *heimula*, Byskræppe (rumex domesticus, Hartm.); — overf. som Sindbillede paa en kraftig Yngling (MJ. IV. 137 ff.). — **2.** tyk, hul Plantestængel, jfr. *hvannanjóli*; — *hlaupa í njóla*, fortræes; overf. forbenes, stivne: *Ofsamenn þjóðmálanna þekkjast hvorki* [illegible] *Þeir þekkjast af því, að þeir hafa hlaupið í njóla* (GFr. i Eimr. XVIII. 166). — **3.** Stinkador, daarlig Cigar: *þessir vindlar eru bölvaðir njólar.*
njóra fótur [njoᵘ:rafoᵘ:døϱ, -foᵘ:tøϱ] m. Klumpfod (pes varoequinus). **-fættur** [-faihdøϱ] a. klumpfodet.
njóri (-a) [njoᵘ:rı] m. en Slags Fodsygdom (BH.).
*__njórunn (-ar)__ [njoᵘ:røn] f. Nat.
njórunnardrop [njoᵘ:rønardro:p] n. Sædflaad.
njósn (-ar, -ir) [njoᵘs·n] f. **1.** Spejden: *hafa nærri njósnina*, spejde omhyggeligt, passe godt paa; *senda menn á n.*, udsende en Spejder; *halda njósnum (fyrir) um e-ð*, spejde efter n-t, se at komme efter n-t. — **2.** Nys, Underretning: *gera e-m n. um e-ð*, underrette en om n-t; *þeim kom n. um það*, de fik Nys om, de fik Underretning om det; *engin n. fór fyrir þeim*, ingen havde i Forvejen faaet nogen Efterretning om, at de vilde komme.
njósna (a) [njoᵘs·na] vi. spejde, spionere: *n. um e-ð*, udspejde n-t; — refl. *njósnast: n. eftir e-u*, se at opdage n-t.
njósnar auga [njoᵘs·narö̈y:qa] n. Spejderblik. **-ferð** [-ϱ-fɛr·ð] f., **-för** [-fö:r] f. Spejdertog; Rekognoscering. **-hóll** [-(h)oᵘd·l] m. et höjtliggende Sted, hvorfra der er vid Udsigt, Udkigshöj, Kighöj.
njósnari (-a, -ar) [njoᵘs·narı] m., **njósnarmaður** [njoᵘs·narma:ðøϱ] m. Spejder, Spion.
njóta (nýt, njótum; naut, nutum; nyti; notið) [njoᵘ:da, njoᵘ:ta; ni:t, njoᵘ:døm, njoᵘ:tøm; nöy:t, nY:døm, nY:tøm; nı:dı, nı:tı; no:dıð, no:tıð] vt. med gen. **I.** nyde: **1. a.** *e-r nýtur e-s*, n-t kommer en til gode; *láta menn n. laga*, göre Ret og Skel; *n. drauma sinna*, faa Lov til at sove og drömme i Fred; *njóttu heill handa!* til Lykke med, hvad du har gjort! (Ordspr.) *njóttu betur en niður gengur* (GJ.), gid Maden maa bekomme dig bedre end den gaar ned i dig (end du kan faa den ned). — **b.** *n. e-s af e-u*, faa Andel i n-t; *n. góðs af e-u*, nyde godt af n-t. — **2.** *n. sín*, kunne udvikle og bruge alle sine Kræfter, leve Livet helt og fuldt ud, udfolde hele sit Væsen: *í honum var efni í ágætan náttúrufræðing, ef hann hefði getað notið sín* (ÞThLfr. IV. 19). — **3.** nyde, om Mad og Drikke o. l.: *illum geymir, ef aldrei nýtur* (SchMál.), jfr. hvad man gemmer for sin Mund, æder ofte Kat og Hund, hvem der gemmer til Natten, gemmer til Katten. — **II.** bruge, benytte sig af, nyde godt af, have Gavn af (is. af andres Fortjænester): **1.** *e-r nýtur e-s*, n-t kommer en til gode, en har en n-t at takke for, en drager Fordel af n-t; *hann naut þar góðra vina*, det kunde han takke sine gode Venner (for): *hann naut þess nú, að hann hafði lært þríhyrningafræði*, den Omstændighed, at han havde lært Trigonometri, kom ham nu til gode; *þú nýtur þess, að jeg næ ekki til þín*, det er godt for dig, at jeg ikke kan faa fat i dig; *þeir verða að njóta þín í þetta sinn, bræður þínir*, denne Gang maa dine Brødre skaanes for din Skyld (BrJ. Dul. 101); *n. liðsmunar*, have Overmagten at takke for Sejren; *n. e-s við* (el. *að*), have ens Hjælp at takke for n-t, nyde godt af n-t; *þú naust mín við, þegar ...*, du har mig at takke for, at ... — **2.** impers.: *þess naut við*, det gjorde Udslaget; *sólar nýtur*, det er Solskin: *ekki nýtur þar sólar*, der er ringe Sol; *e-s nýtur við*, ¹) en optræder som Hjælper el. gavner indirekte ved sin Indflydelse og Navn; *bágt að vita, hver endirinn hefði orðið, ef hans hefði ekki notið við* (havde han ikke været) (Fán. 32); ²) en er i Live (med Bibet. af ens Betydning som Hjælp eller Støtte): *aðrir eins forgángsmenn, og Odysseifur var, meðan hans naut við* (Od. [illegible] *það* [illegible] *með henni við* [illegible] *þessu* (JÁÞj. II. [illegible]), [illegible] — **III.** refl. recipr. *njótast*: **a.** leve sammen (som Mand og Hustru): *foreldrarnir vildu ekki, að þau fengju að njótast*, Forældrene vilde ikke tillade, at de fik hinanden, satte sig imod Partiet. — **b.** *(hafa samræði)* have Samleje med hinanden.
njótandi (-a, -endur) [njoᵘ:dandı, njoᵘ:t-, -endøϱ] m. Nyder, Bruger.
*__njótráð__ [njoᵘ:drau·ð, njoᵘ:t-] n. nyttigt Raad.
*__njótur (-s, -ar)__ [njoᵘ:døϱ, njoᵘ:tøϱ] m.: *n. e-s*, Nyder, Bruger (af n-t); bruges kun i arkaiserende Poesi i Reglen som Sammensætningsled i Benævnelser for Mænd: *gullsn.*, »Guldets Nyder« = Mand osv., *n. stáls*, ds.
Njörður (gen. **Njarðar**, dat. **Nirði**) [njör·ðøϱ, njar·ðaϱ, nır·ðı] m. npr. Guden Njord.
njörf- [njör·v] se **njörv-.**
njörva (a) [njör·va] vt. **1. a.** fastgöre, binde, nagle el. sy n-t omhyggelig fast: *vetrarsleði ... og 6 hundar fyrir ... allir njörvaðir með böndum, og var band úr hverjum hundi í sleðann* (EiÓlLf. 65); (om en Kurv) *Saman er njörfuð | af Svelnis hársrótum* (JÁGát. 77); *n. e-ð niður*, ¹) binde n-t omhyggelig fast til et solidt Underlag; ²) sy n-t med meget tætte Sting (Hún.); *n. niður gjarðir á tunnu*, fæste Tøndebaand med Smaasöm, saa at de er ubevægelige. — **b.** spec. = *staga, stagla: n. skó.* — **2.** overf. putte n-t et Sted, hvor man ikke kan se el. faa fat i det, faststoppe: *þetta er svo njörvað niður hjá mjer í koffortinu, að jeg get ekki náð því.* — **3.** *(vinna vel að e-u)* udnytte n-t: *n. upp slægjur*, udnytte Markerne godt; *hún njörvar og bætir*, hun udnytter Töjet godt og lapper paa det (Dal.).
Njörvasund [njör·vasYn·t] n. npr. Gibraltarstrædet.
*__Njörvi (-a)__ [njör·vı] m. npr. (myt.) = *Nör*, Njörve: *dóttir Njörva*, Natten.
njörvi (-a, -ar) [njör·vı] m. **1.** rødlig, sammenklumpet Aske, Slagger, is. paa Ildsteder, hvor hele Asken sjælden fjærnes. Efter Sch. skal Salt kunne udvindes heraf (Axarfj., ASkaft.). — **2.** smaa Træsöm, som bruges til at slaa Tøndebaand fast med (jfr. *njörva* 1. a.).
?**no** [no:] interj. naa! **1.** som Udtr. for en Indvending el. Indrömmelse, en Slags afdæmpet *nú: no, hann er ekki svo vitlaus!* naa, han er ikke saa gal! — **2. a.** udtrykkende Ærgrelse el. Indignation: *no! svona fór það þá, það var leiðinlegt!* naa, saadan gik det, ja det var kedeligt! — **b.** som en Slags standsende Tilraab: *no! = nú, láttu vera!* lad (mig) dog være! — **3.** indledende en Spörgesætning udtrykkende en Smule Tvivl: *no, kemur hann þá?* naa, kommer han saa?
nóa (-u, -ur) [noᵘ:a] f. = **nói.**
nóg legur [noᵘ:(q)lɛqøϱ] a. rigelig, overflødig. — adv. *-lega.* **-leiki, -leikur** [-lɛi:jı, -lɛi:kı, -lɛigøϱ, -lɛikøϱ] m. Tilstrækkelighed, Overflødighed. **-samlegur** [-samlɛ·qøϱ] a. tilstrækkelig. — adv. *-lega.*
nógu [noᵘ:(q)ø] adv. se 2. **nógur.**
1. **nógur (-s)** [noᵘ:(q)øϱ] m. Overflod: *enda vissu þeir, að nógurinn var til og húsbóndinn fæddur gleðimaður* (Eimr. XVII. 88).
2. **nógur** [noᵘ:(q)øϱ] a. **I. 1.** nok, tilstrækkelig: *nógar vistir*, tilstrækkelig Proviant, (Ordspr.) *sá sem nóg hefur, skal láta sjer það nægja* (GJ.), hvo nok har, skal nöjes med det; *vera sjálfum sjer n.*, være sig selv nok. — **2.** *(ríkulegur)* som er til Stede i Overflod: *pallskák, og undir henni pottar, koppar og kirnur, og allra handa n. áþverri* (EiÓlLf. 65); *gaman og gleði nóg*, megen Gammen og Glæde. — **3.** n. *nóg*, tilstrækkeligt, nok, meget, i Overflod: *hann hefur nóg af montinu*, han er hoven nok; (Ordspr.) *nóg er satt að segja, þó ei sje logið* (GJ.), Sandheden er sort nok, selv om der ikke lyves tillige; *nóg er fljótt, þá nóg er vel* (GJ.), godt nok er hurtig nok (jfr. Hastværk er Lastværk); *nóg er* (el. *nú er nóg) komið!* nu er det nok!; *nóg af svo góðu*, (mere end) tilstrækkeligt: *að nóg væri komið af svo góðu*, at nu kunde det jo være nok (And. I. 37). — **II.** som adv. *nóg, nógu*: **a.** nok, tilstrækkelig: *þykja nóg um (e-ð)*, synes det er for meget af det gode (af n-t); *sýgur gjáin gjörvallt vatnið í sig aptur, svo illa nóg* (daarlig nok) *sest til þess* (Halfd. Jónss. i ÞThLfr. II. 294); *nógu mikið*, tilstrækkeligt; *nógu lengi*, længe nok; *nógu margir*, mange nok; *nógu gott*, godt nok: *það er nógu gott handa honum* (til ham). — **b.** forstærkende: *það er nógu gott*, det er ikke saa tosset. — **c.** vel meget, lidt for meget: *hún var stundum nógu eftirlát við karlmennina.*
Nói (-a) [noᵘ:ı] m. npr. **1.** Noah (Patriarken). *Nóaskip* = Ark, Ark Papir (BóluHj. 229). — **2.** Kælen. for *Jón* (Árn.).
nói (-a, -ar) [noᵘ:ı] m. lille Trækar *(askur)* til Sobemad.
nokkur (n. nokkurt, nokkuð) [nohgøϱ, nohgøϱt, nohgøð] pron. indef. nogen, en, pl. nogle, nogen. **I. 1.** med foregaaende Nægtelse: *hvergi var n. maður*, ingen Steds var der nogen at se. — **2.** uden foregaaende Nægtelse: *ef n. maður veit*, hvis nogen ved; *er þess n. von?*, er der noget Haab om det?; *veitstu nokkurt ráð?*, kender du noget Raad? — **3.** som subst. *nokkur, nokkuð*: **a.** *n. ykkar*, nogen af eder; *er hier n.?*, er her nogen?; *ef þú segir nokkrum frá því*, hvis du fortæller det til nogen; *áttu nokkuð (?) í staupinu?*, har du en Taar? (Rvk.), *að nokkru, í nokkru*, i nogen Maade, Henseende. — **b.** med præp.: *nokkuð af þessu*, n-t af denne Slags, noget af dette. — **4.** pl. *nokkrir = sumir*, nogle, en Del: **a.** som adj.: *nokkrir stólar voru brotnir*, nogle af Stolene var knækkede. — **b.** som subst.: *nokkrir segja*, nogle siger; *þó nokkrir*, adskillige, ikke saa faa. — **5.** n. *nokkuð* som subst. en Del, noget: *nokk(u)ru síðar*, n-t før, en kort Tid før: *nokkurum árum fyrr*, [illegible] — *þó nokkuð*, ikke saa lidt, betydeligt; (Ordspr.) *fyrri er nokkuð en nóg sje* (SchMál.), för er noget end nok; *til nokkurs*, til nogen Nytte, med et vist Resultat: (iron.) *Þú nokkurs varst heima af kirkuferðinni*, du havde dog noget Udbytte af at sidde hjemme og ikke gaa i Kirke (JAÞj. I. 445). *er það til nokkurs?*, kan det nytte? hvad kan det nytte?; *það er nú til nokkurs!*, (iron.) det nytter jo stort! — **II.** nogen, en, en vis: **1.** som adj.: *maður n.*, en (vis) Mand; *nokkurn veginn*, nogenlunde. — **2.** som subst.: *bak við minsta laufblað býr sá n.* (den), *er sagt getur frá* (And. I. 92);

bölvaður n. (el. *nokkuð þó)!*, sikken en Slubbert!; *nokkuð var það*, saa meget er imidlertid sikkert: *ekki veit jeg hvað þeim fór á milli, en nokkuð er það, að þeir skildu sáttir.* — °**III.** med et Talord: omtrent: *til nöckurra fjórtán hundraða* (Hist. I. 418). — **IV.** n. *nokkuð* i forsk. adverbielle Udtr.: **1.** i Bet. noget, en Del: *má af því marka nokkuð skaplyndi hans*, man kan heraf i nogen Grad slutte sig til hans Karakter: *þetta er nokkuð betra*, dette er dog en hel Del bedre, det er dog noget helt andet; *nokkuð nær sanni*, noget nærmere ved Sandheden, noget mere Fornuft i; *ertu nokk(u)ru nær fyrir þetta?*, er du bedre hjulpen hermed? er du saa klogere? — **2. a.** *nokkuð svo(na)*, ¹) nogenlunde, temmelig: *hvernig líður hjer? jú, nokkuð svo!*, hvordan har du det? jo, saa nogenlunde! *nokkuð svo harðsnúinn*, temmelig paagaaende (JHall. 369). ²) ikke saa farligt, det gaar nok: *skelfing varstu vitlaus að kaupa bókina svona dýru verði! Nokkuð svo! hún er orðin ófáanleg*; — „*Bág er tíðin, herra góður! peningaeklan og kaupstaðarskuldirnar . . .“. „. . . nokkuð svona, öllum verður eitthvað til bjargar, þá er að leita bragða*“ (JHall 307). **b.** *nokkuð til, nokkurs til*, temmelig, lidt for: *nokkurs til stór*, lidt for stor; *jeg var nokkuð til seinn á fætur.* — **3.** *að nokkru*, til Dels: *útvegar honum kaupavinnu að nokkru hjá föður sínum, en að nokkru á næsta bæ* (JÁÞj. II 203). **4.** nogen Steds hen: *förstu nokkuð?*, gik du nogen Steder hen?, *ætlarðu n.?* — **5.** i Spörgsmaal: egentlig: *viltu nokkuð vera að því?*

nokkurneginn [nohgo(r)dnɛi·ɟɪn] adv. — *nokkurn veginn*, nogenlunde.

nokkurskonar [nohgoʊsko naɡ] adv. et Slags.

nokkur(s)staðar [nohgoosda:ðaɡ] adv. nogensteds, etsteds: *hann spurði, hvort þar væri n. hægt að fá mjólk keypta*, han spurgte, om man der nogensteds kunde faa Mælk til Kobs: *hann gat hvergi n. verið*, han kunde ingen Steder være.

nollkaldur[nod λkaldøɡ]a. — *hrollkaldur. mjer er nollkalt*, jeg gyser af Kulde.

nollur (-s) [nod løɡ] m. *(hrollur)* Gysen, Kuldefornemmelse: *það er n. í mjer*, jeg gyser af Kulde; *verða við noll* (— *verða nollkalt*), komme til at gyse af Kulde (jfr. GFrÁtt. 51)

nóló (-ar) [noᵘ:loᵘ] f. Nolo.

nón (-s) [noᵘ:*n*] n. Kl. 3 e. M.

†**nóna (-u, -ur)** [noᵘ:na] f. None, Gudstjæneste Kl. 3.

nón bil [noᵘn bɪ *l*, noᵘm -] n. Tiden omkring Kl. 3 om Eftermiddagen *um n.*, ved Tretiden. **-heilagur** [noᵘ·v(h)ɛɪ laqoɡ] a. i ældre kirkeligt Sprog og Lovsprog: *n. dagur*, Dag (lige for en Festdag), som er Helligdag efter *nón.* **-helgi** [-(h)ɛlɟɪ] f. det at være *nónheilagur* (s. d. O.).

nóníumælir [noᵘ:nɪjomai:lɪɡ] m. (naut.) Nonie.

Nonni (-a, -ar) [non:ɪ] m. npr. Kælen for *Jón*, jfr. *Jónki, Jónsi*

nón skeið [no·n sɟɛi ð] n. — **nónbil. -staður** [-sda ðoɡ] m. det Sted paa Himmelen, hvor Solen staar Kl. 3 e. M., omtr. Sydvest. **-tíð** [-ti: ð] f. **1.** (jfr. *nón)* Tiden omkring Kl. 3 e. M. — **2.** pl. *nóntíðir* — *nóna*, Gudstjæneste, som holdes Kl. 3 e. M. **-tími** [-ti mɪ] m. — **nóntíð** 1. **-vaka** [-va·ga, -va ka] f. (naut.) Middagsvagt. **-varða** [-varða] f. Varde, hvorover Solen staar Kl. 3 e. M.; — overf. Billedstotte: *þú stendur þarna eins og n.*

nopaháttur [no:bahauhdoɡ, no:pa-] m. (Af.) — **nirfilsháttur.**

nopi (-a, -ar) [no:bɪ, no:pɪ] m. (Af.) — **nirfill.**

nór (-s, -ar) [noᵘ:r] m. — **nótrog.**

1. **nóra (-u, -ur)** [no :ra] f. **1.** *(ógn)* en lille bitte Ting, Smule, Atom *skynsemisnóran* (Ísaf. '11, 225), *gef mjer nú svolitla nóru af sykri.* **2.** *(gælunafn við börn)* Nor, lille Skind, Pusling (Kælenavn for Born).

2. **nóra (ði, sup. nórað)** [noᵘ:ra] v. **1.** vt. gnave lidt paa: *mýsnar hafa nórað kökuna dálítið.* — **2.** vi. — *týra*, ulme (om uudslukkelig Ild): *því menn hyggi spón úr bitanum nörði — alt i hoggfarinu* (JÞorkÞjs. 57).

norðan [nor·ðan] adv. **a.** *(að n.)* nordenfra, fra Nord. *hann (ɔ: vindurinn) er á n.*, Vinden er nordlig; *hann er hvass á n.* . *fyrir n.* (el. *n. við) ána*, nord for Floden. — **b.** om det nordlige Island: *að n.*, spec. fra Nordlandet: *skipið kom að n. í gær*; — ***n. úr landi***, fra Nordlandet (is. om n-t, der kommer ad Landvejen); *fyrir n.*, paa Nordlandet. **-átt** [-n·auht] f. nordlig Vind, Blæst fra Nord. **-bál** [-bau:*l*] n. forrygende Nordenstorm med Frost. **-blær** [-blai:r] m. Nordenluftning **-fjalls** [-ɟal s] adv. nordenfjælds. **-fjarðar** [-fjar ðaɡ] adv. paa den nordlige Side af Fjorden. **-flæsa** [-flai:sa] f. svagt törrende Nordenvind. **-frost** [-fros t] n. Nordenvind og Frostvejr. **-garður** [-ŋ-gar·ðoɡ] m. langvarig raakold Nordenstorm. **-garri** [-gar:ɪ] m. skarp Nordenvind. **-gjóður** [-ɟoᵘ·ðoɡ] m., **-gjóstur** [-ɟoᵘs doɡ] m. kold Nordenvind. **-gola** [-go:la] f. nordlig Brise. **-hallur** [-v-(h)ad loɡ] a. nær ved Nord; *norðanhalt við e-ð*, et kort Stykke Vej fra n-t i nordlig Retning: *norðanhalt við bæinn er fjall*; — *vestnorður norðanhalt*, Nord-Nord-Vest. **-herpingur** [-(h)ɛɾ biŋgoɡ] m. skærende Kulde, bidende Frostvind fra Nord: *N. var og kalt í tjöldunum* (MJSoguk. 355). **-hret** [-n-hɾɛ:t] n., **-hríð** [-hɾi:ð] f. Snestorm fra Nord. **-kuldi** [-ŋ-kʏl·dɪ] m., **-kæla** [-ɟai:la] f. kold Vind fra Nord. **-lands** [-n-lan s] adv. paa Nordlandet. **-lægur** [-lai:qoɡ] a. fra Nord (StStAndv. I. 83). **-maður** [-ma:ðoɡ] m. Mand fra Nordlandet. **-renningur** [-rɛn:ɪŋgoɡ] m. Rendfog med Nordenvind. **-stemma** [-sdɛm:a] f. en *stemma* (s. d. O.) fra Nordlandet. **-stormur** [-sdor·moɡ] m. Nordenstorm. **-straumur** [-sdröy:moɡ] m. nordlig Strøm, Strøm fra Nord. **-stæður** [-sdai·ðoɡ] a. fra Nord: *norðanstæð hríð.* **-veður** [-vɛ:ðoɡ] n. Nordenstorm. **-verður** [-vɛr ðoɡ] a. nordlig; *að norðanverðu*, fra Nordsiden, mod Nord. **-vindur** [-vɪn·doɡ] m. Nordenvind. **-þykni** [-þɪhgnɪ] n. Nordenvind og skyet Himmel. **-þræsingur** [-þrai:siŋgoɡ] m. vedholdende, nordlig (kold) Vind.

norðar [nor·ðaɡ] adv. comp. længere mod Nord; — superl. *norðast* og *nyrst*, længst mod Nord. **-lega** [-r-lɛ qa] adv. nordpaa, mod Nord: temmelig nordlig; *n. í dalnum*, i Dalens nordlige Del.

norðastur [nor·ðasdoɡ] a. superl. — *nyrstur*, se **nyrðri.**

norð austan [nor ðoysdan] adv. fra Nordost *hann er á n.*, Vinden er Nordost. **-austanvindur** [-oysdanvɪn doɡ] m. Nordostvind. **-austur** [-övsdoɡ] n. Nordost *í n.*, mod Nordost **-austurleið** [-oysdorlɛi ð] f. Nordostpassagen. **-baugur** [-boy qoɡ] m. den nordlige Polarkreds. **-búi** [-bu ɪ] m. Nordbo, Skandinav. **-dælingur (-s, -ar)** [-dai liŋgoɡ] m. Mand fra *Norðurárdalur.* **-humbraland** [-þ-(h)ʏmbralan t] n. npr. — **Norðimbraland. -hvalur** [-χwa loɡ, -kva loɡ] m. — **sljettbakur. -imbraland** [-ð-ɪmbralan t] n. npr. Northumberland. **-lendingafjórðungur** [nor (ð)lɛnd·iŋgafjo r ður ɡoɡ] m. (Islands) Nordamt. **-lendingur (-s, -ar)** [-lɛn diŋg oɡ] m. Mand fra Nordlandet, det nordlige Island. **-lenska (-u)** [-lɛnsga] f. dialektiske Ejendommeligheder i Sproget el. Skik paa Nordlandet. **-lenskur** [-lɛnsgoɡ] a. *(af Norðurlandi)* nordlandsk, fra det nordlige Island. **-lingur (-s, -ar)** [-liŋgoɡ] m. en Mand fra det nordlige Island. **-ljós** [-ljo s] npl. — **norðurljós. -lægur** [-lai qoɡ] a. nordlig. **-maður** [-ma·ðoɡ] m Nordmand. ° **-menningar** [-mɛn·iŋgaɡ] mpl. Normannere.

*****Norðri (-a)** [nor·ðrɪ] m. **1.** Navn paa en Dværg; (myt.) en af de Dværge, der bærer Himlen. *Norðra fley, skip* — *skáldaskip*, Dværgebaad, Digterskude, Digtning, Digt *neyldi saman Norðra fley* (BoluHj. 229). **2.** Personifikation af Nordenvinden. — **3.** Navn paa en Avis paa Nordlandet.

norð ræna (-u) [nor ðraɪ na] f. Nordenvind (Vf.) **-rænn** [-raidv] a. **1.** nordlig (om Vind). — **2.** — *norrænn* 2—3.

norður [nor ðoɡ] **1.** n. **(-urs)** Nord. *í n., til norðurs*, mod Nord, *úr norðri*, fra Nord. — **2.** adv. **a.** mod Nord, nordpaa *fara n. og niður*, gaa Pokker i Vold, gaa ad Helvede til (JÁÞj. II. 518). *n. at*, nord for. *norður í mó*, i nordlig Retning. *n. eftir*, i nordlig Retning, nordpaa. **b.** spec. til Nordlandet *jeg fór n. í fyrra*, jeg rejste til Nordlandet i Fjor, *n. á Siglufirði*, i S. paa Nordlandet: *n. í Akureyri*, — *n. þar*, der paa Nordlandet. — **3.** som præp. med acc. *n. dalinn*, nord paa igennem Dalen **-á** [-r-au] f. npr. *a.* 1. Navn paa en af Bifloderne til *Hvítá, Borgarfirði*, flyder gennem *Norðurárdalur* **-álfa** [-r-aul va] f. npr. Europa. **-álfumaður** [-aul·vʏm ðoɡ] m. Europæer. **-amt** [-am t, -am̥ t] n. Nordamt. **-árdalur** [-aurda:loɡ] m. npr. bl. a. Dal i *Mýrasýsla* **-átt** [-auht] f. Nord. *(norðanvindur)* Nordenvind. **-byggi (-ja, -jar)** [-bɪɟ ɪ] m. — **norðbúi. -breidd** [-brɛit] f. nordlig Bredde. *Reykjavík er h. u. b. 64 st. stigi norðurbreiddar.* **-dyr** [-dɪ r] fpl. den nordligste Dør (af flere); Dør mod Nord **-endimörk** [-ɛndɪmöɾk] npl. Nordgrænse **-fall** [-ɡ-fad l̥] n. nordliggaaende Strøm (om Tidevandets daglige Bevægelse), mods. *suðurfall* (jfr. *vesturfall, austurfall)* (Vf.) **-fari (-a, -ar)** [-fa rɪ] m. Nordpolforsker. **-ferð** [-fɛr ð] f., **-för** [-fö.r] f **a.** Rejse til Nordlandet. — **b.** arktisk Ekspedition. **-gall** [-r-ɡad l̥] n. et *hafgall* (s. d. O.) i Nord †**-hálfa** [-ɡ-(h)aul va] f. — **norðurálfa. -hallur** [-(h)ad loɡ] a. hældende mod Nord, nordlig: *norðurhalt útnorður*, Nord-Nord-Vest **-heimsskaut** [-(h)ɛim sɡöyt] n. Nordpol **-heimsskautsbaugur** [-(h)ɛɪmsgoysboy.qoɡ] m. den nordlige Polarkres. **-heimur** [-(h)ɛɪ:moɡ] m. Norden. **-helmingur** [-(h)ɛl·miŋgoɡ] m. den nordlige Halvdel. **-hjarahringur** [-ɟa rahɾiŋ goɡ] m. — **norðbaugur.** **-hjaramenn** [-ɟa ram.n] mpl. Hyperboræer (JsJs.) **-hjari** [-ɟa:rɪ] m Nordpol; *norðurhjara-* som forste Sammensætningsled, arktisk. **-hvel** [-χwɛ:*l*, -kvɛ:*l*] n. den nordlige Halvkugle. **-íshaf** [-r-i:s(h)av] n. det nordlige Ishav. **-land** [-lan·t] n. **1.** det nordlige Island, Nordlandet. — **2.** npr. Navn paa en Avis paa Nordlandet — **3.** pl. *Norðurlönd*, Norden, Skandinavien. **-landamál** [-landamau l] n nordisk Sprog. **-landasaga** [-landasa:qa] f. de nordiske Folks Historie **-landaþjóðir** [-landaþjo :ðɪɡ] fpl. de nordiske Folk **-lendur** [-lɛn doɡ] a — **norðlenskur. -ljós** [-ljo .s] npl. Nordlys **-loft** [-lof t] n. den nordlige Himmelregion, Nordhimmel. **-lönd** [-lön·t] npl. se **norðurland** 3 **-póll** [-ɡ-po d l̥] m. Nordpol. **-sjór** [-sjo :r] m Nordsøen, Vesterhavet **-skaut** [-sɡoy t] n. Nordpol **-skógur** [-sɡo :ɡoɡ] m Nordenskov. **-stjarna** [-sdjaɾdna, -sdjar dna] f Nordstjærne, Polarstjærne **-strönd** [-strön t] f Nordkyst **-sveitir** [-sveɪ:dɪɡ, -svei tɪɡ] fpl. de nordlige Herreder. **-umdæmi** [-r-ʏm daimɪ] n. Nordamt. **-vegir** [-vɛɪ:jɪɡ] mpl nordlige Veje, nordiske Regioner, nordiske Lande, spec. Norge. **-vídd** [-vit] f nordlig Breddegrad **-þjóð** [-ɡ-þjo :ð] f. nordlig Nation

norð vestanvindur [nor ðɛsdanvɪn doɡ] m — *útnyrðingur*, Nordvestvind **-vestur** [-vɛs doɡ] n Nordvest **-vesturhluti** [-vɛsdoɡ(h)λʏ:dɪ, -(h)λʏ.tɪ] m den nordvestlige Del **-vesturleið** [-vɛsdoɾlɛi ð] f. Nordvestpassage.

Noregur (-s) [no:r qoɡ] m Norge.

nóri (-a, -ar) [no rɪ] m (jfr. *nóra)* lille Pog, lille Genstand el. Smule af n-t

?**normalhiti** [nor·maλ(h)ɪ:dɪ, -(h)ɪ:tɪ] m. Normalvarme.

Nor mandí (-s) [nor·mandi·] n. npr. Normandiet. **-mannar** [-man·aɡ] mpl. Normanner **-manskur** [-mansqoɡ] a., **-menskur** [-mɛn·sqoɡ] a. normannisk.

norn (-ar, -ir) [nor dn, nod n] f. **1.** *(örlaganorn)* Norne. — **2. a.** *(galdranorn)* Heks; (som Skældsord): ***bannsett nornin!*** den forbandede Heks! — **b.** *(önug og illkvittin manneskja)* vranten og ondskabsfuld Person. (som n.) Gnavepotte: ***hvernig líður norninu þínu núna?*** (Hún.).

norna raun [nor·dnaröy:*n*] f. Hekseprøve. **-skap** [-sga:p] n. Grumhed, vildt Sind. **-skapur** [-sga:boɡ, -sga poɡ] m **1.** *(galdrar)* Trolddom. — **2.** *(illkvittni)* Ondskabsfuldhed. **-sköp** [-sɡö:p] npl. Nornernes Bestemmelse af ens Skæbne. **-sveimur** [-svɛi:moɡ] m. Heksesabbat.

norpa (a, præs. **norpi)** [noɡ ba] vi. staa ledig og fryse *hann norpaði hálfan dag á þilfarinu* (Lögr. '10, 143).

°**norri (-a)** [nor:ɪ] m. = **Norðri** 2.

1. **nor ræna (-u)** [nor:aina] f. Oldnordisk, Islandsk. 2. **-ræna (di)** [-r:aina] vt. oversætte til Islandsk (Oldnordisk). **-rænn** [-r:aidv] a. **1.** nordlig: *n. vindur*, nordlig Vind. — **2.** nordisk, skandinavisk: *norrænu þjóðirnar.* — **3.** (old-)norsk, (old-)islandsk: *norræn eða fornislensk tunga.*

norsari (-a, -ar) [nɔr̥sarɪ] m. (pop.) Nordmand, norsk Fisker el. Sømand.

norska (-u) [nɔr̥sga] f. Norsk, det norske Sprog.

norskur [nɔr̥sgʊʀ] a. norsk.

nórungur (-s, -ar) [nouːrungʊʀ] m. 1. ung Sæl: *kóparnir, sem þar* [illegible] *eru kallaðir nórungar* (ÞThLeið. III. 169). — 2. (ASkaft., SMúl.) = *landselur.*

Norvegur (-s) [nɔrvɛːgʊʀ] m. npr. = **Noregur.**

nóstokkur [nouːsdɔhgʊʀ] m. Koletrug, [illegible], Smedetrug.

nostra (a) [nɔsdra] vt. og vi. *n. e-ð* el. *n. e-ð til*, pudse n-t, file paa n-t; *n. við e-ð*, göre n-t meget omhyggelig og pertentlig, men langsomt; *n. við e-n*, pusle om en.

nostrari (-a, -ar) [nɔsdrarɪ] m. pertentlig Person, Menneske, som stadig pusler el. nysler med n-t.

nostur (-urs) [nɔsdʊʀ] n. Pertentlighed, Pillenhed, stadig Nyslen med n-t. **-samur** [-saːmʊʀ] a. pertentlig. **-semi** [-sɛːmɪ] f. indec. = **nostur.**

not [nɔːt] npl. 1. a. *(notkun)* Brug, Benyttelse, Afbenyttelse: *hann hefur* [illegible] *not* [illegible]. — b. *í notum e-s* (el. *fyrir e-ð*), i Stedet for n-t, som Erstatning for n-t. — 2. *(gagn)* Nytte: (Ordspr.) *ein hefur* [illegible] *n.* (GJ.); *hafa not af e-u*, have Nytte af n-t, [illegible]; *vera e-m að notum*, være en til Nytte; *koma að góðum notum* (el. *til góðra nota)*, blive af stor Nytte; *þér að þóknast*, | *þín n. að stunda* (arbejde til dit eget Gavn) (JÁGat. 130).

nót (-ar, nætur og **nótir** (Skaft., Sch.)) [nouːt, naiːdʊʀ, naiːtʊʀ] f. stort Næt, Not, Vod.

nota (a) [noːda, noːta] vt. **a.** bruge, benytte: *n. tækifærið*, benytte Lejligheden; *n. handklæði*, bruge, afbenytte et Haandklæde; pp. *notaður*, brugt; aflagt: *notuð föt*; ger. *notandi*, brugbar. — **b.** *n. sjer e-ð*, benytte sig af n-t: *n. sjer neyð annara.* — **c.** refl. *notast við e-ð*, hjælpe sig med n-t.

nóta (-u, -ur) [nouːda, nouːta] f. **I. 1.** (mus.) Node. — **2.** = *nóti* 2. Tangent (paa et Klaver el. lign.): *Auðvitað getur hampur hrokkið úr „nótu“* (Logr. '14, 206). — **II. 1. a.** *(athugasemd)* Note, Anmærkning. — **b.** (spec. i Skolesprog Optegnelse af Elevernes Forseelser): *gefa e-m nótu* se *nótjera.* — **2.** *(í búð)* Note, lille Regning. — ?**3.** pl. *nótur*, Noder, Nykker: *jeg held jeg þekki allar þessa nótur*, [illegible]; [illegible] *dansa eftir nótum e-s*, danse efter ens Pibe.

?**nóta bassi (-a, -ar)** [nouːdabasːɪ, nouːta-] m. Notebas. **-bátur** [-bauːdʊʀ, -bauːtʊʀ] m. Notebaad, Baad til Udbringning af Noter: *síldveiðaskip megi ekki vítalaust hittast í landhelgi*, [illegible] *nætur í bátka og nótabáta uppi á venjulegum stað* (Alþ. '11, B. I. 840). ?**-brúk** [-bruːk] n. (Silde)Næt med tilhørende Redskaber: [illegible] *þeir nótabrúkin aptur til útlanda* (Stj. '02, B. 53).

nota drjúgur [noːdadrjuː(q)ʊʀ, noːta-] a. nyttig, heldbringende, gavnlig: *Sambandið gegnum Borðeyri við Hólmanna notadrjúgra* (til større praktisk Gavn for H.) (Alþ. '11, B. II. 78); spec. m. H. t. Indkomster, lukrativ: *Stuttsetirveldin sáu það* [illegible] *prestinum* [illegible] *Hofi var notadrjúgra að fá innansveitarjörð heldur en utansveitar* (GFrE. 66); *Þetta útflutningsgjald hefir orðið landssjóði notadrjúgt* (Alþ. '11, B. 835). **-gildi** [-gɪlːdɪ] n. Brugsværdi, Nytteværdi, Nytte: *gera áfengi óhæft til drykkjar, án þess það þó missi n. sitt til þess, sem það var ætlað* (uden at det dog bliver gjort ubrugeligt til den bestemte Anvendelse); *n. hans til eldsneytis verður mjög lítið* (ÞThLýs. II. 277). **-gjald** [-galːt] n. i Forb.: *það skal vera þitt n.*, det skal være din Fordel (Árn.). **-góður** [-gouːðʊʀ] a. som udnyttes godt, hensigtsmæssigt: *fóðrið notagott* (ÞGjD. 43). **-laust** [-löysːt] adv. uden Nytte, uden at udrette noget. **-legur** [-leːgʊʀ] a. **1. a.** hyggelig, komfortabel, behagelig, bekvem: [illegible] — **b.** spec. hyggelig m. H. t. Vejret, [illegible] — **2.** hjælpsom: [illegible] *mín* [illegible] *sem* [illegible] (Sbr. [illegible]). — **3.** *(í orðum)* venlig, elskværdig, is. iron. = *ónotalegur*: *Það er naumast þú* [illegible]. — **4.** som man har Nytte af, udbytterig: [illegible] *n. peningur*, [illegible] (JsVþ. 1.7). **-ljettur** [-ljɛhdʊʀ] a. som ikke giver særlig stort Udbytte, som kun til Dels kan udnyttes: *notaljett hey, jörð, n. peningur.*

notandi (-a, -endur) [noːdandɪ, noːt-, -ɛndʊʀ] m. Bruger, Forbruger: *fastur n. talsíma*, fast Abonnent paa en Telefon.

notanlegur [noːdanleːqʊʀ, noːtan-] a. brugelig.

?**nótaríus (-ar, -ar)** [nouːdarijʊs, nouːt-] m. Notar, Notarius: *staðfest af n.*, notarielt bekræftet.

notarjettur [noːdarjɛhdʊʀ, noːta-] m. Brugsret.

nótarriði [nouːdarɪðɪ, nouːta-] m. = [illegible]**riði.**

nota semi [noːdasɛːmɪ, noːta-] f. indec. **1.** Bekvemmelighed: *naut eg því* [illegible] (MJ[illegible]). — **2.** Venlighed, H[illegible]. **-sæll** [-saidːʎ] a. **1.** som kan udnyttes godt, frugtbringende, gavnrig: *Svo* [illegible] (Þjóð. XIV. 180. 181); [illegible] — **2.** [illegible] (JsVþ. 61). **-verð** [-vɛrːð] n. Brugsværdi.

nótentáta (-u, -ur) [nouːdɛntauːda, nouːtɛntauːta] f. (pop.) hoffærdig, [illegible] *urnar hérna* (JThMk. 8).

not fær [noːtfaiːʀ] a. brugelig. **-færa** [-faiːra] vt. benytte, [illegible] have Gavn af n-t. **-gjöld** [-gjöldː] npl. Betaling for Brug eller Benyttelse.

-hafi (-a, -ar) [-(h)aːvɪ] m. Bruger, [illegible] Bruger af en Sag.

nóthefill [nouːt(h)ɛːvɪdʎ] m. Nothövl.

not hyggja [noːt(h)ɪɟːa] f. Utilitarisme: *Hin skammsýna n. hefnir sín altaf þegar til lengdar lætur* (Skírn. '19, 7). **-hæfi** [-(h)aiːvɪ] n. Anvendelighed, Brugbarhed. **-hæfur** [-(h)aiːvʊʀ] a. brugelig, brugbar.

nóti (-a, -ar) [nouːdɪ, nouːtɪ] m. **1.** Kammerat; *(fylgifiskur)* Følgesvend (i nedsættende Bet.): *fyrir rangindum þeirra þingmanna og þeirra nóta* (deres Slæng) (Þjóð. '11, 16); *(jafningi)* Lige, Ligemand (BH.). — °**2.** Tangent: *n. á píanó.* — †**3.** = *nóta* 1.

notið [noːdɪð, noːtɪð] sup. af **njóta.**

nótintáta (-u, -ur) [nouːdɪntauːda, -tauːta] f. (Árn.) = **nótentáta.**

notinvirkur [noːdɪnvɪrgʊʀ, noːtɪn-] a. som udfører sit Arbejde godt (om end maaske noget langsomt); som kan anvendes til Udførelse af mange nyttige Ting.

notyrkur [noːdɪrgʊʀ, noːt-] a. (LFR. XI. 232) = **notinvirkur.**

nótjera (a) [nouːdjɛra, nouːtjɛra] vt. **1.** notere (spec. i Skolesprog, om Optegnelser af Elevernes Forseelser, der medførte Nedsættelse i Karakter eller andre Straffe). — **2.** (pop.) skrive Noder.

notka (a) [noːdga, noːtka, nohdga] vt. føre sig til Nytte; begynde at bruge n-t; — refl. *mjer notkast það ekki*, det har jeg ingen Gavn af, det nytter mig ikke.

notkun (-ar, -anir) [noːdgʊn, noːtkʊn, nohdgʊn, -anɪʀ] f. **1.** Brug, Benyttelse, Afbenyttelse, Anvendelse: *n. bókar, handklæðis* osv. — **2.** *(ræktun)* Dyrkning (TBókm. IV. 164).

notkunar bann [noːdgʊnarbanː, noːtkʊnar-, nohdgʊnar-] n. Forbud mod Brugen af en Ting. **-vörur** [-vöːrʊʀ] fpl. Forbrugsvarer.

nótlag [nouːdlaːq, nouːt-] n. flere ved Enderne sammenföjede og i Søen udspændte Sælgarn. Et *nótlag* bestaar saaledes af flere *nætur*, og til hver *nót* hører en *stjóri* eller Sænketen ved den inderste, mod Land vendte Ende, samt to *ílar* (se *íli)*, undtagen til den yderste *nót*, som har tre, den yderste ved Enden af Garnet, *endaíli*, den midterste ved det yderste *ílaskot*, der kaldes *horníli*, fordi det yderste *ílaskot* ogsaa kaldes *horn*, endelig Garnets inderste *íli*, der kaldes *gafllíli*. Den Del af det yderste Garn, der ligger mellem *gafllíli* og *horníli* kaldes *gafl* (Melr.).

nótna bók [nouːhdnabouːk] f. Nodebog. **-borð** [-borːð] n. Klaviatur. **-gildi** [-gɪlːdɪ] n. (mus.) Nodeværdi. **-laus** [-löyːs] a. uden Noder; — n. *-laust* som adv. **-lestur** [-lɛsdʊʀ] m. Nodelæsning. **-lykill** [-lɪːgɪdʎ, -lɪːkɪdʎ] m. Nodenögle. **-lína** [-liːna] f. (mus.) Nodelinje. **-skipan** [-sgɪːban, -sgɪːpan] f., **-skipun** [-sgɪːbʊn, -sgɪːpʊn] f. Indretning el. Anbringelse af Noder: *aðrir segja, að valla muni finnast hvert langspil hafa verið ófalskt að nótnaskipan* (ÓDavSk. 267). **-strengur** [-sdreinːgʊʀ] m. (mus.) Nodesystem.

nótnaveiðar [nouːhdnaveiːðar] fpl. Fangst i Næt (Noter) (spec. af Sæler).

notra (a) [noːdra, noːtra] vt. (jfr. *nostra)*: *n. e-n (e-ð) til*, pudse, glatte paa en (n-t): *þá nuddi hún á honum hnakkann með nefinu og notraði hann til* (And. I. 97).

nótrog [nouːtroːq] n. Koletrug.

notrugras [noːdrʊgraːs, noːtrʊ-] n. = **stórnetla.**

notsamur [noːtsamʊʀ] a. indbringende.

nótt (nætur, nætur) [nouht, naiːdʊʀ, naiːtʊʀ] f. **1.** Nat: *góða nótt (góðar nætur)!* god Nat!; *vera n. e-s staðar*, overnatte et Steds; *dag og n., um nætur og daga, n. og nýtan dag*, Dag og Nat, evig og altid; *um n., að nóttu til*, ved Nattetid; *um nóttina*, Natten over, i Løbet af Natten: *hann var þar um nóttina*, han var der Natten over, tilbragte Natten der; *um nóttina struku hestarnir*, Hestene løb deres Vej om Natten; *undir nóttina*, henimod Nat; *fram á n.*, ud paa Natten; *í fyrri n.*, forrige Nat, Natten til i Gaar; *um miðja n.*, ved Midnat, midt om Natten; *í n.*, i Nat; *viltu ekki vera hjer í n.*, vil du ikke være her i Nat (overnatte her); *í n. (sem) leið*, sidste Nat; *á nóttunni, um nætur*, om Natten; *nóttin helga*, Julenat; *tjalda til einnar nætur*, eg. slaa Telt for en Nat, gøre n-t, som kun skal staa foreløbig, afhjælpe n-t i Øjeblikket; *láta þar n. sem nemur*, se *nema*; (Ordspr.) *ekki er öll n. úti enn*, Natten er ikke helt forbi endnu, ɔ: vi har endnu ikke set Enden paa den Ting; *það verður hver að eyða þar nóttunum, sem guð ætlar honum*, sin Nat maa man tilbringe hvor Vorherre vil; *hann rak nefið í nóttina* (GJ.), han stødte Næsen i Natten, ɔ: der var bælgmørkt; *engin n. er svo dimm, að ei komi dagur á eftir* (GJ.), ingen Nat er saa mørk, at der ej følger en Dag efter; *hjer bíður n., en ei frelsleiki* (GJ.), her venter Natten, men ingen Frihed; *oft ber blíð n. bágan dag á baki* (GJ.), efter den søde Kló kommer den sure Svie. — **2.** (i Tidsregning) Døgn: *barnið er 10 nætur (nátta) gamalt*, [illegible] *er* [illegible] *nátta.* — **3.** (myt.) *Nótt*, Personifikation af Natten, Datter af *Njörfi (Nör).* **-laus** [nouhdlöys] a. uden Nat. **-leysumánuður** [-löysʏmauːnʊðʊʀ] m. den Maaned, da der ingen Nat er, ɔ: Juni.

nótulengd [nouːdʊleinːt, nouːtʊ-] f. Længden af en Node el. Tone, Tonehold.

nótvar [nouːdvaːʀ, nouːt-] a. som ikke lader sig fange i en Not, meget forsigtig: (Ordspr.) *hann er* [illegible] *sem* [illegible] (GJ.); *báðir þeir menn voru nógu íbyggir og nótvarir* (JMPísl. 59).

notvirkni [noːdvɪrgnɪ, noːt-] f. indec. praktisk Sans og Haandelav.

°**nóvella (-u, -ur)** [noːvɛlːa] f. Novelle.

november [noːvɛmbɛʀ] m. November. **-lok** [-loːk] npl. Slutningen af November. **-mánuður** [-mauːnoðʊʀ] m. November.

nú [nuː] **I.** adv. **1.** nu: [illegible] *astatt en nú*, [illegible] i fortællende Stil nu, dernæst (om det næstfølgende): *nú víkur sögunni til, nú er þar til* [illegible], nu er der at berette om. — **2. a.** spørgende Partikel: *nú?* naa? *nú, tókstu það þá að* [illegible]? naa, han tog altsaa at Sted? — **b.** med [illegible]. — **3.** [illegible] som Eftertrykspartikel oversættes *nú* i Reglen ikke paa Dansk, undertiden kan det dog gengives ved »jo«, [illegible]: *við sjáum nú hann Jón*, vi ser jo (for

Eksempel) Jon, *veitstu nú hvað jeg ætla að gera?* ved du vel, hvad jeg vil göre? Naar *nú* i saadanne Sætninger er betonet, oversættes det paa Dansk med «nu»: ***hvað ertu nú að gera?*** hvad i Alverden laver du nu?; — ***jeg held nú ekki!*** nej, langt fra!; *jeg veit nú ekki,* jeg ved saamænd ikke; *fyrir* ***nú utan,*** for ikke at tale om: ***nota bardagaleikina til að innræta mannkosti þá, sem þar koma helst til greina, svo sem drenglyndi ... rjettvísi og sáttgirni, fyrir nú utan hörku og hug, snerpu og fylgi*** (MHUpp. 149). — **4.** indledende Partikel i Sætninger med flere Led (is. i Lovsproget): ***nú ... og,*** naar ...: ***nú gerir amtmaður eða landshöfðingi breytingar við frumvarpið, og skal þá leggja þær fyrir bæjarstjórnina til álita*** (Stj.); ***Nú er löggiltur verzlunarstaður hreppsfjelag fyrir sig, og semur þá hreppsnefndin byggingarsamþykkt fyrir verzlunarstaðinn,*** hvis et autoriseret Handelssted udgör en særskilt Kommune, affatter Repsforstanderskabet en Bygningsvedtægt for Handelsstedet (Stj. '05, A. 152); ***Nú þykir einhverjum sjer órjettur gjör með lögtaki, og getur hann þá áfrýjað gjörðinni,*** den, som finder sig forurettet ved en Udpantning, kan paaanke Forretningen (Stj. '85, A. 124); ***nú ... og ... þá,*** naar ... og: ***Nú kemur skip til hafnar hjer við land ... og leggur skipstjóri í haf á ný, áður en öll mál þau, er skylt eiga við hina fyrri ferð, eru á enda kljáð ... þá má hann eigi með sjer taka leiðarbók skipsins,*** naar Skibet ... kommer tilbage ... og Skipperen foretager en ny Rejse ... maa han ikke medtage Logbogen (Stj. '90, A. 34); ***Nú á að leggja bankann niður, og ákveður þá aðalfundur, hvort ...,*** i Tilfælde af Bankens Opløsning bestemmer Generalforsamlingen, om ... (Stj. '03, A. 288). — **II.** interj. **a.** forsikrende: ***nú, nú!*** naa, naa! — **b.** beundrende: *ná, ná, nú nú, fallegt eru gullin* (Mýrd. 375). — **c.** opmuntrende: *nú, nú hvað sagði hann?* — **d.** [nuh] [illegible]

núa (ný, núum; neri, nöri (Af.), ogs. sj. (pop.) **núði, nerum, njerum, nörum** (Af.); **núið)** [nu:a; ni:, nu:om; njɛ:rɪ, nö:rɪ; nu:ɪð] vt. med dat. og acc. gnide, afgnide: ***n. saman höndum (lófum),*** gnide sig i Hænderne, *n. e-m e-u um nasir,* kaste (rive) en n-t i Næsen, bebrejde en n-t; ***n. (e-ð) úr,*** udgnide; ***n. e-ð sundur,*** gnide n-t itu.

núarakollur [nu:arakod lo̜ϙ] m. stræng og karrig Mand (Vf.).

nubbslegur [nʏp·slɛqoϙ] a. but, afstumpet.

nubbur (-s, -ar) [nʏb:oϙ] m. Knub, Stump, *(stuttur og digur maður)* Tyksak.

nudd (-s) [nʏt·] n. **1. a.** *(núningur)* Gnidning. — **b.** *(það að nudda líkamann til heilsubótar)* Frottering, Massage. — **2.** *(þrábeiðni)* Tryglen.

nudda [nʏd:a] v. **I. 1.** vt. **a.** *(núa)* gnide: ***n. stýrurnar úr augunum,*** gnide Øjnene; — törre: ***n. af sjer, n. af fótunum á sjer.*** — **b.** *(til heilsubótar)* massere, frottere. — **2.** med dat. overf. *(aka)* drive, bevæge: ***það er ekki hægt að n. honum til þess að gera það.*** — **II.** vi. **1.** trygle: ***n. í e-m um e-ð,*** overhænge en med n-t; ***n. og suða,*** blive ved at trygle (om n-t). — **2.** smaanynne paa det samme Vers i en lav Tone (ÓDav.). — **3.** ***n. við e-ð,*** arbejde langsomt paa n-t. — **4.** *(næða)* blæse igennem: ***Nuddaði gegnum nákalt lík | napurt heljarkulið*** (BóluHj. 191).

nuddaðgerð [nʏd:aðϙɛrð] f. Behandling med Massage.

nuddari (-a, -ar) [nʏd:arɪ] m. Massør.

nuddfræði [nʏt·frai·ðɪ] f. indec. Massagelære.

nuddi [nʏd:ɪ] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **nyðja.**

nudd lækning [nʏd·laihgniŋk] f. Massage, Massagebehandling. **-læknir** [-laihgnɪϙ] m. Massør, Massøse.

nuddun (-ar, -anir) [nʏd:øn, nʏd:anɪϙ] f. Gnidning, Massage.

núðla (-u, -ur) [nuð·la] f. Nudel.

nufa (-u, -ur) [nʏ:va] f. **1.** *(bóla, lítil varta)* lille Vorte, Filipens (Vf.) — **2.** en lille Smule: ***gefðu mjer svolitla nufu*** (Vf.).

núfa (-u, -ur) [nu:va] f. (Vf.) = **nufa** 1.

nugg (-s) [nʏk·] n. Gnidning.

nugga (a) [nʏg:a] vt. gnide, afgnide.

núgildandi [nu:ϙɪldandɪ] a. nugældende.

nuldur (-urs) [nʏl·døϙ] n. = *nöldur,* Knurren, ærgerlig Mumlen.

nú legur [nu:lɛqoϙ] a. nuværende, indeværende: *n. tími,* Nutid. **-liðinn** [-lɪ·ðɪn] a. (gramm.): ***núliðin tíð,*** Nufortid (perfektum). **-lifandi** [-lɪ·vandɪ] a. nulevende.

núll (-s, pl. ds.) [nul·] n. **1. a.** (mat.) Nul. — **b.** som Karakter: Nul: ***gefa e-m n. í dönskum stíl.*** — **c.** overf. Nul, intetsigende Menneske: *hann er hreinasta n.* — **2.** *(droll)* Driven, Slosen: *hvaða n. er á þjer* [illegible]

núlla (a) [nul:a] vi. *(drolla, dunda)* drive, sløse: ***n. við e-ð,*** arbejde langsomt og uden Energi med n-t.

numasmíði [nʏ:masmi:ðɪ] n. = **naumasmíði.**

numdir [nʏm·dɪϙ] pp. pl. af 1. **nema.**

numinhuga [nʏ:mɪv(h)ʏ:qa] a. indec. betaget: ***Eg mun aldrei gleyma því, hvað eg varð n. af háleitri gleði*** (Morg. '21, 268, S. 3, Sp. 3)

numinn [nʏ:mɪn] pp. af **nema.**

númverskur [num·veϙsgoϙ] a. numidisk, fra Numidien.

núna [nu:na] adv., **núnana** [nu:nana] adv. (Af.) nu, lige nu.

númefndur [nu:nemdoϙ] a. nysnævnt.

núning (-ar) [nu:niŋk] f. Gnidning; Afgnidning.

núnings fyrirstaða [nu:niŋsfɪ:rɪ(ϙ)sda·ða] f. Gnidningsmodstand, Friktion. **-fleiður** [-flɛi:ðoϙ] n. Saar formedelst Gnidning af Huden. **-mótstaða** [-mou:tsdaða] f., **-tálmun** [-taul·mon] f. Gnidningsmodstand.

núningur (-s) [nu:niŋgoϙ] m. Gnidning.

Nunna (-u, -ur) [nʏn:a] f. npr. Dim. af *Guðrún.*

1. **nunna (-u, -ur)** [nʏn:a] f. **a.** Nonne. — ***b.** *(kvenmaður)* Kvinde: *sveinn og n.* (JHall. 156).

2. **nunna (a)** [nʏn:a] vi. **1.** *(kveða lágt)* nynne: ***aðrir ýtar kunna | auðarskorð að fá, | þegar þeir þetta n., | þeim eru sprundin hjá*** (ÓDavVík 254). — **2.** omtale, ymte om n-t: *n. á þann veg,* ymte om, lade en Ytring falde i den Retning (ÁM. 481, 12mo): ***það er ekki að n.,*** det kan der ikke være Tale om (ibid.); ***n. að e-u,*** lade sig forstaa med n-t: ***Hann hefir ekki, það eg man, nunnað að því einu orði*** (JThMk. 76).

nunnu efni [nʏn:øɛb·nɪ] n. (kvindelig) Novice. **-klaustur** [-klöys·doϙ] n. Nonnekloster. **-vígsla** [-viχ·sla] f. Indvielse af en Nonne.

núpur (-s, -ar) [nu:boϙ, nu:poϙ] m. **1. a.** *(gnúpur)* langagtig, fortil særlig höjt og øverst oppe af stejle Klippevægge omgivet Bjærg, der springer frem fra en Bjærgkæde el. Höjslette; — ogs. Navn paa flere Gaarde, der staar under et saadant Bjærg. — **b.** Navn paa et Puds: man lader en anden vælge, om han vil *upp núp* el. *niður núp;* i förste Tilfælde trykker man hans Næsetip opad med Fingeren, i det andet Tilfælde nedad (ogs. kaldet *ofan í móti eða upp á móti, ofanbretta eða neðanbretta, meðlæti eða mótlæti, uppstroka eða niðurstroka)* (ÓDavSk. 169). — **2.** (Talem.) ***e-m rennur e-ð til núpa,*** n-t gör dybt Indtryk paa, vækker Medlidenhed hos en (ASkaft.).

nurl [nʏr·dλ] n. Gnieragtighed, gnieragtig Sammensparen.

nurla (a) [nʏr·dla] v. **1.** vi. gnie: (Talem.) ***nurla við neglurnar,*** spinke, spare: ***senda ... í kaupstaðinn eftir ... súkkulade ... og ýmsu öðru góðgæti,*** *sem henni þótti Sigvaldi hafa nurlað við neglurnar um sumarið* (JTrHeið. III. 23—24). — **2.** vt. med dat. ***n. e-u saman,*** sammenpuge; — med acc.: ***n. e-ð saman á verðgangi,*** tigge n-t sammen (JsJs.).

nurlaranáttúra [nʏr·dlaranauhdura] f. = **nurlunarandi.**

nurlari (-a, -ar) [nʏr·dlarɪ] m. Gnier.

nurlunarandi [nʏr·dlonaran·dɪ] m. Smaalighedsaand, smaalig Sparelyst.

nurta (-u, -ur) [nʏϙ·da] f. *(agnarögn)* Klat, Smule.

nusa (a) [nʏ:sa] vi. (Af., Árn.), **núsa (a)** [nu:sa] vi. (Af., Sch.) — **hnusa, hnúsa.**

nusla (a) [nʏs·la] vt. og vi. (Breiðd.) = **hnusla.**

nútið [nu:ti·ð] f. **1.** *(nútíminn)* Nutid(en). — **2.** (gramm.) Nutid, Præsens.

nútíðar búningur [nu:tiðarbu:niŋgoϙ] m. Nutidsdragt. **-mynd** [-mɪn·t] f. Nutidsbillede. **-stefna** [-ϙ-sdɛb·na] f. Nutidsretning.

nútími [nu:ti·mɪ] m. Nutid.

nutum [nʏ:døm, nʏ:tøm] 1. p. pl. imp. ind. af **njóta.**

nú verandi [nu:vɛ·randɪ] a. nuværende, nærværende. **-þálegur** [-þau·lɛqoϙ] a. (gramm): ***núþálegar sagnir,*** Modalverber, fortidsböjede Udsagnsord (verba præterito-præsentia).

næ [nai:] 1. p. sg. præs. ind. af **ná.**

1. **næða (-u, -ur)** [nai:ða] f. bidende kold Vind.

2. **næða (di)** [nai:ða, naid:ɪ] v. **a.** vi. blæse med bidende Kulde, stryge: ***kaldir vindar n. þar á vetrum; — vindurinn næðir*** (ogs. impers. ***það næðir)*** ***gegnum fötin,*** Vinden trænger gennem Töjet. — **b.** v. impers.: ***mig næðir,*** Vinden blæser mig gennem Marv og Ben.

1. **næði (-is)** [nai:ðɪ] n. Ro.

2. **næði** [nai:ðɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **ná.**

næðinglegur [nai:ðiŋglɛ·qoϙ] a. barsk og raa af Udseende.

næðingsnótt [nai:ðiŋsnouht] f. kold, barsk Nat.

næðingur (-s, -ar) [nai:ðiŋgoϙ] m. kold og barsk Vind.

næðis samur [nai:ðɪsa·moϙ] a. **a.** rolig, i Læ for Vind: ***þar er mikið næðissamara*** [illegible] (Ísl. [illegible] 288). — **b.** rolig: ***það er ekki næðisamt að vinna*** (man har ikke megen Fred til Arbejde) ***í þessum hávaða.*** **-staða** [-sda:ða] f. magelig Plads (Stilling, Embede), Retrætepost. **-stund** [-sdʏn·t] f. rolig Time, Fritime.

næfra (a) [naiv·ra] vt. forhude: ***n. með silfri,*** plettere (JsJs.).

næfra kolla [naiv·rakod·la] f. en Rulle törrede Næver. **†-stúka** [-sdu·ga, -sdu·ka] f. Ærme af Næver.

1. **næfur** [nai:voϙ] **(-rar, -rar,** f. og **†-urs,** pl. ds.(?)) n. **1.** *(börkur)* Næver. — **2.** Yderlag: ***mjög feitt er n.*** (om et Tællelys) (JÁGát. 76).

2. **næfur** [nai:voϙ] a. *(duglegur)* dygtig, flink; *(harður)* haard; *(skarpur)* intelligent; — adv. *-lega,* flinkt, dygtig, paa en kyndig og intelligent Maade.

næfur gull [nai:vorgʏd·λ] n. Flitterguld. **-þunnur** [-ϙ-þʏn:øϙ] a. tynd som en Næver, overordentlig tynd.

nægð (-ar, -ir) [naiq·ð, naig·þ] f. = **nægt.**

nægilegur [nai:jɪlɛ·qoϙ] a. tilstrækkelig; — adv. *-lega.*

næging (-ar, -ar) [nai:jiŋk] f. Tilfredsstillelse.

1. **nægja (-u, -ur)** [nai:ja] f. Tilstrækkelighed: *fá nægju sína,* faa saa meget man ønsker; (Ordspr.) ***hverjum er nægjan nóg*** (GJ.).

2. **nægja (ði)** [nai:ja, naiq·ðɪ, naig·ðɪ] vt. med dat. og vi. **a.** være tilstrækkelig, være nok: ***láta sjer e-ð n.,*** være tilfreds med n-t, lade sig nöje med n-t; ***sá hefur nóg, sjer n. lætur,*** den har nok, som er tilfreds med, hvad han har. — **b.** refl. *nægjast:* (Ordspr.) ***nú nægist fáum, nema nokkuð sje við of*** (GJ.), nu nöjes kun faa uden Overflod.

nægjanlegur [nai:janlɛ·qoϙ] a. = **nægilegur.**

nægju samur [nai:jøsa·moϙ] a. nöjsom. **-semi** [-sɛ·mɪ] f. indec. Nöjsomhed.

nægt (-ar, -ir) [naiχ·t] f. Overflod, Overflødighed: (Ordspr.) ***af n. hjartans mælir munnurinn,*** hvad Hjærtet er fuldt af, løber Munden over med; ***ala e-m nægtir,*** forudsætte Overflod hos en.

nægta (a) [naiχ·da] vt. med dat. give tilstrækkelig; — vi. være tilstrækkelig, slaa til; ***það verður aldrei nægtað í hann,*** han faar aldrig nok (Árn.).

nægta brunnur [naiχ·dabrʏn:oϙ] m. Overflødighedskilde. **-horn** [-hor·dv, -hod·v] n. Overflødighedshorn.

nægur [nai:qoϙ] a. **1.** tilstrækkelig (jfr. *nógur).* — **2.** superl. ***nægast*** som adv. **a.** aldeles tilstrækkeligt: ***Eg þarf ekki að fara mörgum orðum um mál þetta. Það er nægast að geta þess, að*** (det er tilstrækkeligt at anføre, at) (Alþ. '11, B. II. 190). — **b.** mest, især: ***með þessu móti steypti Rask „Nordisk Tidsskrift" þegar það fór nægast að innihalda orthographíuna hans*** (TSæm. 203).

1. **næla (-u, -ur)** [nai:la] f. Broche.

2. **næla (di)** [nai:la] vt. **1. a.** sammenhæfte med en Knappenaal, sy løselig. *n. e-ð saman*, hæfte n-t sammen; *n. undir* (el. *fyrir*) *skó*, *n. bót fyrir skó* el. *n. skó*, sy Lapper under (isl.) Sko, flikke Sko; *n. upp*, opfæste, hæfte op; *n. upp um sig kjólinn*, hæfte Kjolen op; *n. á sig húfuna*, sætte Huen fast med Knappenaale. — **b.** *n. saman*, sammenföje de enkelte Dele af Tømmeret i en Bygning ved Hjælp af Træspigre, jfr. *nál* 2. — *n. undir hest* (= *tylla undir hest*), sko en Hest løselig. — **c.** i overf. Bet.: *nú er eg að reyna að n.* (faa fat i, søge at indvirke paa) *Rosenberg* (JSBr. 535). — **2. a.** *(græða, nurla saman)* berige sig saa smaat, gnie: *hann nælir, þó ekki sje hann mikill verkmaður*, (Ordspr.) *nirfill nælir, satan svælir*, hvad Gnieren rager, Djævelen tager. — **b.** *næla (sjer) í e-ð*, erhværve n-t v. Hj. af Kneb og Ihærdighed, rage til sig: *honum tókst að n. í meira af eigum búsins en honum bar*. — **3.** impers. begynde at spire (jfr. *nál*): *Þegar fer að n. á vorin* (Árn.). — **4.** refl. *nælast*, foröges, forbedres: *kýrin er alt af að nælast*, Koen giver stadig rigeligere Mælk (Af.).

næli (-is, pl. ds.) [nai:lɪ] n. **I. 1.** *(augalaus nál)* en Naal, hvis Øje er afbrudt. — **2.** *(lítill þyrsklingur)* lille Torsk (Vf.). — **II.** overf. om en sølle ubrugelig Ting, Dyr el. Menneske: (om en mager Hest) *nælið að tarna* (ÞGjD. 11); *nælið að tarna*, den sølle Fyr.

nælingshagi [nai:liŋs(h)ai:jɪ] m., **nælingur (-s)** [nai:lingøϙ] m. sparsom Græsning.

næluspor [nai:løsbo:r] n. Forsting (i Syning).

°**næma (di)** [nai:ma] vt. **1.** *(taka, ræna)* tage, fratage, berøve. — **2.** *(taka á sitt vald)* tage, bemægtige sig.

næmgeðja [naim·ɡɛðja] a. indec. fintfølende.

1. **næmi (-is)** [nai:mɪ] n. **1.** Nemme, Lærenemhed, Fatteævne: *n. barna*. — °**2.** Følsomhed (tropismus) (ÁBj. 19. öld 264).

2. **næmi** [nai:mɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **nema**.

næm leikagáfa [naim·lɛigagau:va, -lɛika-] f. Følsomhed, det at være fintmærkende (HermJDulr. 7). **-leiki, -leikur** [-lɛiɟɪ, -lɛiɟɪ, -lɛigøϙ, -lɛikøϙ] m. **1.** *n. fyrir veikindum*, Modtagelighed. — **2.** Finhed, det at være fintmærkende, Finfølelse: *n. verkfæra*, Instrumenternes Finhed. **-lyndi** [-lɪndɪ] n. Finfølelse: *n. manna*.

næmni [naim·nɪ] f. indec. Finhed.

næmur [nai:møϙ] a. **1.** *(fljótur að læra)* lærenem. — **2. a.** *(tilfinninganæmur)* fin, fintfølende: *drengurinn var næmur*, Drengen var fintfølende; *næmar tilfinningar*, fine Følelser; *n. fyrir e-u*, med Sans for n-t, fintmærkende overfor n-t: *á Íslandi ... þar sem hugr manna er miklu næmari fyrir* (har större Sans for) *öllu sem sagnafróðleikr heitir* (GV. i JÁÞj. I. xxvi). — **b.** *(um áhald t. d. reislu)* fintmærkende (om Instrumenter, f. Eks. en Bismer). — **3.** *n. sjúkdómur*, smitsom Sygdom.

næpa (-u, -ur) [nai:ba, nai:pa] f. **1.** Majroe, Hvidroe, Næpe (brassica napa, L.). — **2.** *(kalt loft)* kold Luft.

næpast (a) [nai:bast, nai:p-] vrefl., jfr. *glænæpast*, udsætte sig let paaklædt for den kolde Luft.

nær [nai:r] og **nærri** [nair:ɪ], comp. **nær,** superl. **næst** [nais·t] adv. og præp. med dat. nær: **I.** Positiv *nærri* (og sj. *nær*): **1.** adv. i Nærheden: *nær(ri)* = *í nánd*; *hann er nærri; veturinn er nærri*; *hún er nær og þó svo fjær*; — *vera hvergi nærri*, ingen Steder være at finde; (Ordspr.) *nærri er voði, þá illa vill* (GJ.), Faren en nær, naar Uheld er med; *látast* (el. *þykjast*) *hvergi nærri koma*, lade som om man er ganske udenforstaaende. — **2.** præp. med dat. **a.** *(nálægt)* nær ved, i Nærheden af: (Ordspr.) *margur druknar nærri landi* (GJ.), mangen drukner nær ved Land; *nærri liggur hurð hælum* (GJ.), egl. Dören ligger nær ved Hælene = *þar skall hurð nærri hælum*, (egl. Dören havde nær ramt Hælene) han undslap med Nød og næppe; *ganga nærri e-u*, slaa el. skære n-t ganske tæt. — **b.** i overf. Bet.: nær ved, nær, tæt ved det rigtige osv.; *nærri sanni*, nær ved det rigtige, omtrent rigtigt; *koma nærri e-m*, komme en nær; *hann hefur aldrei nærri kvenmanni komið*, han har aldrig staaet i Forhold (haft Samleje med) en Kvinde; *taka e-ð n. sjer*, (jfr. *taka*) ¹) *(ofreyna sig)* overanstrænge sig ved n-t: *en það hafi hann næst sér tekið að fá hana* (ɔ: *skuldbinding sína*) *ónýtta* (JÁÞj. I. 473); *það hefði hann næst sjer tekið að verjast svefni*, han havde aldrig haft saa vanskeligt ved noget som at holde sig vaagen (JÁÞj. I. 259); ²) tage sig n-t nær, blive stærkt afficeret af n-t: *hún tók sjer ekki nærri eignamissinn*; — *það er* (el. *fer*) *nærri um e-ð*, n-t er næsten lig n-t andet, der er ikke stor Forskel paa n-t: *nærri var um útleknar vörur og innlitnar* (JÁÞj. II. 172); *hver þeirra stóð sig betur? það er nú og nærri um það* (de var omtrent lige); *fara nærri um e-ð* (jfr. *fara*), være nogenlunde klar over n-t; *eins og nærri má geta*, som man let kan tænke sig; *nærri má geta* (el. *geta má nærri*)! selvfølgelig!; *vera hvergi nærri jafngóður*, være langtfra lige (saa) god. — **c.** *nærri (því)*, *því nær* = *hjer um bil*, næsten: *það voru nærri (því) hundrað menn í salnum*; — *hann var nærri (því) búinn að gera það*, han var næsten færdig dermed; han havde nær gjort det; *því sem nær*, næsten det: *ótamin? er ekki svo? því sem nær, bandvön* (ÞGjD. 92). — **II.** comp. *nær*: **1.** adv. nærmere: *komdu nær!* (Ordspr.) *nær er skinnið en skyrtan* (GJ.), Skindet er nærmere end Skjorten. — **2.** som præp. nærmere ved: *vera nær e-m*, *flytja sig nær e-m* (nærmere hen til en), *nær jólum*, nærmere (op til) Jul. — **3.** overf. **a.** nærmere (i Alm.): *það er öðru nær*, tværtimod, aldeles ikke; *en það hefði nú verið öðru nær*, men det var nu rigtignok noget helt andet (ÞGjD. 12); *mjer er nær að halda*, jeg er mest tilböjelig til at tro. — **b.** nærmere det rigtige: *jeg er engu* (el. *ekki miklu*) *nær, þó eg viti það*, jeg er lige nær (klog, el. langt fra at forstaa el. kende Sagen), selv om jeg ved det. — **c.** nær, mere hensigtsmæssig, mere passende, bedre: *alt hef eg verið; hverju er eg nær?* (hvad ahr jeg saa vundet derved?) (GTh. '95, 76) *þá tæ eg ekki annað sed en að þær* (ɔ: *eyjarnar*) *séu litlu nær og þeim litlu betur borgið* (Øerne er lige daarligt stillede) *heldur en þó þær hefðu loftskeytasamband* (Alþ. '11, B. 65); *þjer væri nær að þegja (heldur) en láta eins og fífl*, du skulde heller tie end opføre dig som en Nar; *þjer var nær að vera kyr*, du skulde hellere have holdt dig i Ro (være bleven stille hvor du var). — **III.** adv. og cj. **a.** *(hvenær)* naar, hvornaar: *nær kemur hann? láttu mig vita nær hann kemur*. — **b.** *(þegar)* naar. — **IV.** superl. *næst*: **1.** præp. med dat. næst, næst ved, nærmest: **a.** *næst sjer*, inderst: *voru í léreftsskyrtum næst sér* (Lögb. '11, Julen.); *ganga næst e-m*, gaa nærmest efter en; overf. staa nærmest en (i Rang el. Kvalitet): *hann gengur næst konunginum að virðingu*; — *það var hendi næst*, det var nærmest ved Haanden. — **b.** overf. *mjer er næst skapi*, jeg er mest stemt for, jeg har störst Lyst til; *honum er næst að gera það*, det paahviler ham frem for andre at göre det, han staar nærmest til at göre det; *fá næst sjer*, blive ordentlig tilfredsstillet: *Þá brosaði kóngur, og kvað lausakonur í Björgvin ættu sjer ekki að vanþakka, því þær hefði nú fengið næst sjer í dag til minningar að hann hefði eitt sinn þangað komið* (JÓlInd. 181). — **c.** *því sem næst*, næsten: *hlutfallskosningar ... mundu útiloka því sem næst lítið þekta en efnilega menn frá þingsetu* (Alþ. '11, B. II. 967); *allir eða því sem næst* (omtrent alle). — **d.** om Tidsfølge: *því næst*, dernæst, derefter, saa. — **2.** adv. næst, næste Gang: *hvenær kemurðu næst?*

næra (ði) [nai:ra] vt. **1.** nære, ernære; underholde; *(endurnæra)* vederkvæge; ppr. *nærandi*. — **2.** refl. *nærast (á e-u)*, nære sig, tage Føde til sig, leve (af n-t): *hann var þá orðinn svo hress, að hann gat nærst á mat*, han var da kommen sig saa meget, at han kunde tage noget Føde til sig.

nær belti [nair·bɛʎdɪ] n. Underbælte, indre Bælte. **-brækur** [-brai·gøϙ, -brai·k-] fpl. = **nærbuxur. -buxnaskolp** [-bʏχsnasgoʎ·p, -sgol·p] n. (vulg.) meget tynd Kaffe. **-buxur** [-bʏχ·søϙ] fpl. Underbenklæder. **-dúnn** [-dudn] m. den inderste, fineste Dun, jfr. *sædúnn*. **-fat** [-ϙ-fa·t] n. **1. a.** Underklædningsstykke. — **b.** *(nærskjól)* Underskört. — **2.** pl. *nærföt*, Underklæder: *á nærfötunum*, i dybeste Negligé. **-fatnaður** [-fahdnaðøϙ] m. coll. Underklæder. **-feldur** [-fɛldøϙ] a. **1.** nær det rigtige: *mér virðist Junii meiníng nærfelldari* (LFR. VI. 127). — **2.** an. *-felt*, næsten: *hann bjó þar í n. 30 ár*. **-fleygur** [-flɛi·gøϙ] a. nærflyvende. **-fóður** [-fo·ðøϙ] n. indre For. **-færi** [-fai·rɪ] f. indec. Skarpsindighed. **-færinn** [-fai·rɪn] a. **1.** som omtrent gætter det, der sker, skarpsindig: *hann er n. um veðurfar* (jfr. *nærri*); *Var leitað ráða hjá nærfærnum* (klog) *manni* (OBj. 185). — **2.** forstaaende sig paa Lægekunst, god Læge (om Lægmænd): *mjög n. við menn og skepnur, sem kallað var* (SIng. I. 3, jfr. S. 4). **-færni** [-fairdnɪ] f. indec. det at kunne gætte omtrent det, der sker, Skarpsindighed. **-föt** [-fö·t] npl. se **nærfat.**

†**nærgi** [nair·ɡɪ] cj.: *n. er* (el. *sem*), naarsomhelst.

nær gætinn [nair·ɡaidɪn, -ɡai·tɪn] a. **1.** = *nærfærinn*: *oft er spakur maður n.* (SchMál.). — **2. a.** taktfuld, hensynsfuld: *hann var mjög n. við vini sína, og forðaðist alt, er á nokkurn hátt gæti styggt þá*. — **b.** nænsom, omhyggelig: *hún er góð og nærgætin við börn*. — **c.** *(sanngjarn)* rimelig. **-gætni** [-ɡaihdnɪ] f. indec. **1.** *(skarpskygni)* Skarpsindighed. — **2. a.** Takt, Hensynsfuldhed: *móður minni þótti þetta ekki lýsa mikilli n. cg mislíkaði þetta mikið* (SIng. I. 33). — **b.** *(umhyggja)* Omhu; Nænsomhed. — **c.** *(sanngirni)* Rimelighed, Billighed. **-gætnislegur** [-ɡaihdnɪslɛ:qøϙ] a. vidnende om *nærgætni* (s. d. O.). **-gætur** [-ɡai·døϙ, -ɡai·tøϙ] a. = **nærgætinn. -göngull** [-göyŋgodʎ] a. nærgaaende, paatrængende: *n. við konur*. **-hald** [nai:ϙ(h)alt] n. Underbukser (Sl.): *í mórauðu nærhaldi götugu* (TSæm. 76). **-hendis** [-(h)ɛndɪs] adv. ved Haanden, i Nærheden. **-hæfis** [-(h)ai·vɪs] adv. **1.** *(nærri vegi)* nær det rigtige: *skýra frá e-u n. og hlutdrægnislaust*. — **2.** *(hjer um bil)* omtrent.

nærindis [nai:rɪndɪs] adv. i Nærheden.

næring (-ar) [nai:riŋk] f. **1.** *(það að næra)* Næring; *(hressing)* Vederkvægelse. — **2.** *(matur)* Næring, Spise, Føde.

næringar efni [nai:riŋgarɛb·nɪ] n. Næringsstof. **-færi** [-ϙ-fai:rɪ] npl. Ernæringsredskaber (JHallHB.). **-gildi** [-r-ɡɪl·dɪ] n. Næringsværdi. **-laus** [-löy:s] a. uden Næring, uden Føde; spec. (om en syg) som ikke kan tage Næring til sig. **-leysi (-is)** [-lɛi:sɪ] n. Mangel paa Næring. **-lítill** [-li:dɪdʎ, -li:t-] a. **1.** af ringe Næringsværdi: *n. matur*. — **2.** som ikke kan nyde ret meget: *n. sjúklingur*. **-vökvi** [-vö:gvɪ, -vö:kvɪ] m. Næringssaft, Næringsvædske.

°**nærir (-is)** [nai:rɪϙ] m. Føder, Nærer.

nær kyrtill [naiϙ·ɟɪϙdɪdʎ] m. Underkjole, Inderkjortel. **-kjóll** [-ɟoᵘd·ʎ] m. Underkjole. **-klæði** [-klai:ðɪ] npl. = *nærföt*, se **nærfat. -kominn** [-ko·mɪn] a. (jfr. *koma*) **1.** = *nákominn*, nærbeslægtet. — **2.** *hann er n. frjettinni*, han ved Besked om Sagen fra förste Haand (fordi han selv var til Stede). — **3.** *n. e-u*, berettiget til n-t. **-kona** [-ko·na] f. = **yfirsetukona. -kufl** [-kʏbʎ] m. Undertröje. †**-kvæmur** [-kvai·møϙ] a. **1.** *(sem kemur nærri e-m)* som kommer nær til en. — **2.** *(sem aðstoðar e-n)* som gaar en til Haande. — **3.** = *nákvæmur*, nöjagtig. **-lendis** [-r·-lɛndɪs] adv. **1.** *(nálægt)* i Nærheden. — **2.** i Nabolandene: *hjer n.*, i vore Nabolande. **-leppur** [-lɛhbøϙ] m. Hestedækken. †**-meir** [-mɛi·r] adv. nærmere (LFR. II. xvi). **-peysa** [-ϙ-pɛi·sa] f. Undertröje. **-pils** [-pɪls] n. Underskört.

1. **nærri** [nair:ɪ] adv. og præp. se **nær.**

2. **nærri** [nair:ɪ], a. comp., superl. **næstur** [nais·døϙ] a. nærmere, nærmest: †**I.** comp. *hann er nærri dyrunum* = *nálægari*, nærmere (ved) Dören. — **II.** superl. *næstur*. **1.** nærmest, næst: *hann sat næstur dyrunum*, han sad nærmest ved Dören; *næsti bær*, den nærmeste Gaard; *guð sie mjer (oss) næstur!*, Herren være mig (os) naadig!; (Ordspr.) *hver er sjálfum sjer næstur* (GJ.), enhver er sig selv nærmest. — **2. a.** om Rækkefølge: næst: *næsti viðkomustaður*, næste Holdeplads; *hver er næstur?*, hvem er den næste?; *sá næsti*, den næste; *með næsta pósti*, med omgaaende Post. —

b. om Tiden: *sunnudag næstan eftir páska*, den næste Söndag efter Paaske; *næsta dag*, den næste Dag; *næsta vetur*, næste Vinter; *næsta sinn*, næste Gang. — **3. a.** nærmest berettiget: *hann er næstur* (el. *stendur næstur) til að erfa hana*. — **b.** nærmest forpligtet: *hann er næstur til að ráða fram úr þessum vanda*.

nær sýni [naiǫ·si·nɪ] f. indec. Nærsynethed; — overf. Kortsynethed, Bornerthed **-sýnis** [-si·nɪs] adv. i Nærheden. **-sýnn** [-sidv] a. nærsynet. **-skafinn** [-sga·vɪn] a. skrabet nær (ind til Benet) (StStAndv. II. 301). **-skyldur** [-sgɪldøǫ] a. nærbeslægtet. **-skyrta** [-sgɪǫda] f. Skjorte. **-skjól** [-sgoᵘ·l] n. kvindelige Underbenklæder, Damebenklæder. **-skorinn** [-sgo·r-ɪn] a. **1.** skaaren tæt, nærskaaren: *nærskornar neglur*. — **2.** stram, tætsluttende: *n. treyja*. **-sokkur** [-sohgøǫ] m. Underströmpe. **-spár** [-sbau·r] a. hvis Spaadomme nogenlunde slaar til.

nærsta [naiǫ·sda] f. = 1. **næsta.**

nær staddur [naiǫ·sdad·øǫ] a. nærværende, tilstedeværende. **-standandi** [-sdandandɪ] a. nærstaaende, nærværende; *(nákominn)* nærbeslægtet (med). **-sveit** [-svei·t] f. nærliggende Egn. **-sveitis** [-svei·dɪs, -svei·tɪs] adv. i Omegnen. **-tekinn** [-tɛ·gɪn, -tɛ·ɟɪn] a. som man kan tage i Nærheden: *heyskapur er þar n.*, man behøver ikke at gaa langt for at slaa Græs. **-tækur** [-tai·gøǫ, -tai·køǫ] a. **a.** let at faa fat i: *Æðarfuglinn er n.* (GFr. Tís. 270). — **b.** =*nærtekinn*. **-ver** [-r·-vɛ·r] n. Vaar, som bruges under et andet. **-vera** [-vɛ·ra] f. Nærværelse. 1. **-verandi** [-vɛ·randɪ] a. tilstedeværende, nærværende. 2. **-verandi (-a, -endur)** [-vɛ·randɪ, -endøǫ] m. tilstedeværende; Tilskuer. **-veranlegur** [-veranlɛ:qøǫ] a. nærværende.

næsill (-ils, -lar) [nai:sɪdλ] m. **1.** en lille *askur* (Skaft.). — **2.** lille Væsen, is. Dreng el. Hvalp, der er paatrængende (Árn.).

næsilslegur [nai:sɪlslɛ·qøǫ] a. paatrængende (om Börn el. Hvalpe); — adv. *-lega*.

næst [nais·t] adv. superl. se **nær.**

1. **næsta (-u)** [nais·da] f. **1.** Tid, som lige er forbi: *hann var hjer á næstunni*, han var her for et Øjeblik siden (BH.); *ekki fórst þú sjálf ríflega með smjörið á næstunni* (Blanda II. 222). — **2.** nærmeste Fremtid: *jeg geri það einhvern tíma á næstunni*. 3. — *nágrenni*, Nabolag; *einhvers staðar hjer á næstunni* (Dal., Arn.).

2. **næsta** [nais·da] adv. i höj Grad, meget: *n. erfitt, n. gamall;* en hel Del, temmelig, svært: *n. langeygður eftir brjefi frá e-m*.

næsta bræðra (-u, -ur) [nais·dabraið·ra] f. (kvindeligt) Næstsøskendebarn, Halvkusine. **-bræðri (-a, -ar)** [-braið·rɪ] m., **-bræðrungur** [-braið·ruŋgøǫ] m. (mandligt) Næstsøskendebarn, Halvfætter.

næst bestur [nais·tbɛsdøǫ] a. næstbedst. **-fyrstur** [-fɪ(ǫ)sdøǫ] a. næstförst. **-liðinn** [-d-lɪ·ðɪn] a. sidst forløben. **-setumaður** [-t-sɛdøma:ðøǫ, -sɛtø-] m. Mand, som sidder nærmest. **-síðastur** [-si·ðasdøǫ] a. superl. næstsidst.

næstum [nais·døm] adv. *n.* og *n. því*, næsten.

næstur [nais·døǫ] a. superl. se 2. **nærri.**

næta (-u) [nai:da, nai:ta] f. (ÓDav.) = **drægja** 3.

nætings afli [nai:diŋsab·lɪ, nai:t-] m., **-fiski** [-fɪs·gɪ] n. middelmaadigt Fiskeri.

nætingur (-s) [nai:diŋgøǫ, nai:t-] m. middelmaadig Tilstedeværelse af n-t.

1. **nætur** [nai:døǫ, nai:tøǫ] pl. af **nót.**

2. **nætur** [nai:døǫ, nai:tøǫ] gen. sg. og nom. og acc. pl. af **nótt.** **-blundur** [-r-blʏn·døǫ] m. Nattesövn. **-brestur** [-brɛs·døǫ] m. begyndende Ebbe ved Nattetid (Vf.). **-drykkja** [-drɪhga] f. Nattesvir. **-droll** [-drod·λ] n. Nattesværmen, Nattesæde. **-dvali** [-dva:lɪ] m. Nattedvale, Nattesövn. **†-elding** [-ɛl·diŋk] f. = **afturelding.** **-far** [-ǫ-fa:r] n. (jfr. *náttfar)* Nattens Fremskriden, maalt ved Iagttagelse af Stjærnerne: *sjá ekki til næturfars*, ikke kunne se Stjærnerne. **-ferð** [-fɛr·ð] f. Natterejse, Rejse om Natten. **-flæður** [-flai:ðøǫ] f. Flod om Natten (LFR. III. 158). **-friður** [-frɪ:ðøǫ] m. Nattero. **-frost** [-fros·t] n. Nattefrost. **-gagn** [-r-gag·v] n. Natpotte. **-gali (-a, -ar)** [-ga:lɪ] m. (zool.) Nattergal. **-gamall** [-ga:madλ] a. natgammel. **-ganga** [-gauŋ·ga] f. Nattevandring. **-gauf** [-göy:v] n. Sidden oppe til langt ud paa Natten. **°-geimur** [-ɟei:møǫ] m. Nattens Omraade, Nattetid. **-gestur** [-ɟɛs·døǫ] m. Nattegæst. **-gisting** [-ɟɪs·diŋk] f. Nattelogis. **-greiði** [-grei:ðɪ] m. Nattelogis og Beværtning. **-gölt** [-göλ·t] n., **-göltur** [-göλ·døǫ] m. Omvanken ved Nattetid, Nattevandren, Sidden oppe til langt ud paa Natten, Nattesæde; *það er n. á honum*, han kommer aldrig i Seng om Aftenen. **°-heimur** [-ǫ-(h)ei:møǫ] m. Nattens Verden, Vest (Od. 203). **-himinn** [-(h)ɪ:mɪn] m. Nathimmel. **-hrafn** [-ø-hǫab·v] m. = **nátthrafn.** **-hugur** [-ǫ-(h)ʏ:qøǫ] m. Nattetanker (MJSöguk. 37). **-kalsi** [-kəl·sɪ] m. Nattekulde. **-ker** [-ɟɛ:r] n. = **næturgagn.** **-kyrð** [-ɟɪr·ð] f. Nattens Stilhed. **-kul** [-kʏ:l] n. **1.** = *næturkuldi*. — **2.** kold Luftning om Natten. **-kuldi** [-kʏl·dɪ] m. Nattekulde. **-lag** [-r-la:q] n.: *að næturlagi*, ved Nattetid. **-langt** [-lauŋ·t, -lauŋ·t] adv. Natten over: *vera n. e-s staðar*, overnatte et Steds. **-legur** [-lɛ·qøǫ] a. natlig. **-loft** [-lof·t] n. **1.** Soveluft. — **2.** = *næturhiminn*. **°-log** [-lo:q] n. Natlys. **-læða** [-lai:ða] f. Kujon, som lister sig om Natten (StStAndv. I. 142). **-læknir** [-laihgnɪǫ] m. Læge, der har Vagt ved Nattetid. **-pottur** [-ǫ-pohdøǫ] m. = **næturgagn.** **-rjátl** [-ø-rjauhtλ] n. Nattevandring. **-sakir** [-ǫ-sa:ɟɪǫ, -sa:ɟɪǫ] adv. om Natten: *vera e-s staðar n.*, overnatte et Steds. **-skeið** [-sɟei:ð] n. Nattetid. **-skemtun** [-sɟɛm·døn, -sɟɛm·t-] f. Morskab om Natten, Nattekommers (ogs. som Eufemisme for Samleje). **-skjól** [-sɟoᵘ:l] n. Nattely. **-slitta** [-slɪhda] f. Vindstille om Natten. **-sól** [-soᵘ·l] f. Nattesol. **-staðinn** [-sda:ðɪn] a. som har hvilt Natten over (GFrTís. 216). **-staður** [-sda:ðøǫ] m. Nattekvarter: *enginn ræður sínum næturstað*. **-svali** [-sva:lɪ] m. Nattekølighed. **-svefn** [-svɛb·v] m. Nattesövn. **-tími** [-ti:mɪ] m. Nattetid. **-vaka** [-r-va:ga, -va:ka] f. **1** Nattevaagen. — **2.** Nattevagt. **°-varðflokkur** [-var·þflohgøǫ] m. Patrouille. **-vindur** [-vɪn·døǫ] m. Nattevind. **-vinna** [-vɪn:a] f. Nattearbejde. **-vist** [-vɪs·t] f. Nattelogis. **-vörður** [-vör·ðøǫ] m. Vægter; Nattevagt. **-þarfir** [-ǫ-þar·vɪǫ] fpl. Natbrug. **-þel** [-þɛ:l] n. Nattetid: *á næturþeli*, ved Nattetid. **-þögn** [-þög·v] f. Nattens Stilhed.

nöbbóttur [nöb:oᵘhdøǫ] a. **a.** med smaa Tuer. — **b.** med Filipenser i Ansigtet, arret. — **c.** (bot.) vortet.

nöbbum [nöb:øm] dat. pl. af **nabbi.**

nöðru [nöð·rø] cobl. sg. af **naðra.** **-bit** [-bɪ:t] n. Slangebid. **-bitinn** [-bɪ:dɪn, -bɪ:tɪn] a. bidt af en Slange. **-kyn** [-ɟɪ:n] n. Slangeæt. **-eitur** [-ei:døǫ, -ei:tøǫ] n. Slangegift. **-legur** [-lɛ·qøǫ] a. slangeagtig.

nöf (nafar, nafir) [nö:v, na:vɪǫ] f. **1.** *(á hjóli)* Hjulnav, Nav. — **2.** Klippekant, Brink: *þar fjell hann fram af nöfinni* (SSigLj. 35); *lón-dranga n.* (StStAndv. III. 63); — overf.: *vera á nöfinni með e-ð, vera kominn á fremstu n. með e-ð*, ¹) være kommen til det yderste af n-t, være lige ved n-t: *Hann sá að það var komið á fremstu nöfina, að hann kæmist að hinni forboðnu kunnáttu* (Irv. 5); *var eg . . . á nöfinni að uppgéfast* (Árm. I. 81); ²) *(vera mjög hætt staddur)* være i den yderste Fare m. H. t. n-t.

nöfn [nöb·v] pl. af **nafn.**

nöfnu [nöb·nø] cobl. sg. af **nafna.**

nögl (gen. **naglar,** pl. **neglur** og **nöglur,** dat. **nöglum)** [nög·λ, nag·laǫ, nɛg·løǫ, nög·løǫ, nög·løm] f. **a.** Negl: *bíta við n.*, bide af et Stykke Mad el. et Stykke Skraatobak, som en anden holder paa, indtil det Sted, hvor Neglene er; *standa á n.*, kunne staa paa en Negl (om en skarp Kniv); (Ordspr.) *honum logar ljós við neglur* (GJ.), (egl. der brænder et Lys ved hans Negle) han er meget paaholden; (Talem.) *vera með óskornar neglur*, have ubeskaarne Negle (være udannet og raa); *vera eins og lús á milli tveggja nagla*, være som en Lus mellem to Negle, være i stor Knibe, hverken vide ud el. ind; *taka e-ð undan blóðugum nöglunum* el. *leggja e-ð undan sinni blóðugri n*., lade n-t pine ud af sig (som man aldeles ikke har Raad til): *Úr því að þingið neyðir héruðin til að leggja undan sinni blóðugri nögl fé til móts við landssjóð til símalagninga* (Alþ. '11, B. II. 172); *naga á sjer neglurnar*, bide Negle; overf. bebrejde sig selv n-t (en Forsömmelse); *skera e-ð við n.* (el. *neglur) (sjer)*, være karrig el. smaalig m. H. t. n-t: *án þess að skera verðið við n. sjer* (Lögr. '16, 57); *Þetta mál entist jafn lengi og kaffið og kökurnar, og var þó hvorugt við n. skorið* (ThTh. 90); *skera e-ð upp á neglurnar á sjer*, ds.: *húsbændur, sem ekki skera alt upp á nöglurnar á sér* (JÁÞj. II. 580); *klípa* (el *nema) e-ð við n.*, ds.; *fyrir gallana fjekk hann, frá rjettvísinnar hálfu, sinn dóm og hann ekki við neglur numinn* (og den var alt andet end sparsomt uddelt ɔ: meget stræng) (Lögr. '15, 6). — **b.** (bot.) Negl (ungvis).

nögun (-ar) [nö·qøn] f. Gnaven.

nögur [nö:qøǫ] fpl. se 1. **naga.**

†**nökkur** [nöhgøǫ] adv., †**nökkuru** [nöhgørø] adv. omtrent.

†**nökkva (ti)** [nöhgva, nöχ·dɪ] vt. blotte, afklæde, plyndre.

nökkvi (-a, -ar) [nöhgvɪ] m. **1.** *(bátur)* lille Baad, opr. is. om Jætternes Stenbaad. 2. overf. Sten: *vera teins og n. þungur*, være tung som en Sten.

nöldra (a) [nöl·dra] vi. **1.** knurre, smaaknurre, brumme, mumle: *n. yfir e-u, út úr e-u, út af e-u*. 2. trygle: *n. um e-ð, n. út af e-u*.

nöldrari (-a, ar) [nöl·drarɪ] m. = **nöldrunarseggur.**

nöldrun (-ar, -anir) [nöl·drøn, -anɪǫ] f. Knurren, Brummen, Mumlen, *(þrálátar bænir)* Overhæng, Tryglen.

nöldrunar samur [nöl·drønaǫsa:møǫ] a. altid misfornöjet og knurvorn, tryglevorn. **-seggur** [-sɛg:øǫ] m. = **nöldrunarskepna.** **-semi** [-sɛ:mɪ] f. indec. Knurvornhed. **-skepna** [-sɟɛhbna] f. gnaven Person, Brumbasse, Hegler, Knurrebasse; Barn, som stadig trygler om n-t. **-skjóða** [-sɟoᵘ:ða] f. Barn, is. Pige, som stadig trygler om n-t; Knurrebasse.

nöldur (-urs) [nöl·døǫ] n. = **nöldrun.** **-drós** [-r-droᵘ:s] f., **-skepna** [-ǫ-sɟɛhbna] f. = **nöldrunarskepna.**

nölt [nöλ·t] n. **1.** *(skjökt)* hyppig Brug af en Hest til korte Rideture (ÞGjD. 46). 2. *(flakk í kulda)* Vanken omkring i Kulde.

nölta (i) [nöλ·da] v. **1.** vi. drive forfrossen omkring: *N., tölta' um hörð holt | hjarðir, því jarðir nú skarðar* (ÓDavVik. 361). — **2.** vt. med dat. bruge hyppigt til smaa Rideture: *það er oftast verið að n. klárnum* (Árn.).

nöp (napar, napir) [nö:p, na:bɪǫ, na:pɪǫ] f. Næse (i nedsættende Betydning) (BH.); kun i Talem., der betegner Vrede, Kulde el. spændt Forhold: *nú hljóp í nöpina á honum*, nu blev han vred; *það er komið í nöpina á honum að hefna sín*, han tænker stærkt paa at hævne sig (BH.); *það er komið í n. með e-m*, n-n er bleven Uvenner: *óðar en að komið var í n. með Dönum og Þjóðverjum* (Eimr. IV. 181); *e-m er í n. við e-n (e-ð)*, en er ugunstig stemt mod en el. n-t, har et Horn i Siden paa en (n-t).

nöpur [nö:bøǫ, nö:pøǫ] f. sg. og npl. af **napur.**

nöpuryrði [nö:bərɪr·ðɪ, nö:pər-] n. Stikpille, Spotteglose.

°**Nör (-s,** dat. **Nörvi)** [nö:r, nör·vɪ] m. npr. = **Njörvi.**

nös (nasar, nasir) [nö:s, na:sɪǫ] f. **1.** Næsebor: *hann tekur ekki nema í aðra nösina* (om Snus); — *þetta er ekki upp í (hálfa n. á ketti)*, det er ikke (fylde (Halvdelen af) en Kats ene Næsebor ɔ: er ingenting, forslaar slet ikke; *draga n.*, være en Smule forpustet; is. nægtende: *hesturinn dregur ekki vitund n.* — **2.** i pl. *nasir*, Næse: *vera alt af á nösunum*, falde hvert Øjeblik: *hesturinn var fótaveikur og alt af á nösunum;* — overf. være paa Afgrundens Rand i økonomisk Henseende (JSBr. 289); *varð hann vondur? Ekkert að ráði; það var ekki nema í nösunum* (ikke ret meget, kun lige paa Overfladen); *taka alt í nösunum*, opsætte alt til sidste Øjeblik (JSBr. 46); *það er ekki tekið í nösunum á sjer þetta*, det er ikke betænkt el. udført i sidste Øjeblik! (Árn.); *núa e-m e-u um nasir*, ¹) bebrejde en n-t *(saka e-n um e-ð);* ²) stikke en n-t ud: *það eru jafnvel til fastar setníngar, sem sögumaðurinn hefir á takteinum, til að núa þeim um nasir, sem búast við sögunni* (ÓDavSk. 173); *Þegar jeg*

sa svosem fyrir nösum (saa lige for Næsen) mjer mat at vendu peði búið vera (JMPísl. 84). — **3.** pl. *násir*, de opadböjede Spidser paa Skier.

nösóttur [nö:sou̯hdøϱ] a. (om Heste) med hvid Plet paa Mulen.

nötra (a) [nö:dra, nö:tra] vi. (ældre *gnötra*) klirre, knage; klapre, skælve: *tennurnar nötruðu í honum*, Tænderne klaprede i (Munden paa) ham; *húsið nötraði og skalf í storminum*, Huset bævede og skælvede i Stormen; *nötrandi af hræðslu*, rystende af Skræk.

nötrugras [nö:drøgra:s, nö:trø-] n. (SvPRask 18) = **stórnetla.**

nöturlegur [nö:dørlɛ·qøϱ, nö:tør-] a. **1.** *(tötralegur)* pjaltet, elendig. — **2.** kold, bitter, uhyggelig: *um Brand þoldi hún ekki að hugsa . . . það var svo nöturlegt og óyndislegt* (ÞGjUf. 2). — **3.** *(þyrstur, ægilegur)* barsk, uhyggelig. — **4.** adv. *-lega*: **a.** *(tötralega)* pjaltet, i Pjalter: *nöturlega til fara*, i lasede Klæder. — **b.** bitterlig kold: *nöturlega bitur* (ÞGjD. 19). — **c.** *(í höstum róm)* i en barsk Tone.

O, Ó

1. o [o:], det islandske Alfabets 19. Bogstav, udtales som: [1]) [o], omtrent som d. o i b o r t e el. aa i T a a b e, b l a a. Lyden er dels lang, dels kort: *ofan* [o:van], *koma* [ko:ma], *oft* [of·t]; — [2]) [oi:] foran *g* med efterf. *i*: *bogi* [boi:jı], *logi* [loi:jı].

Forkortelser: *o. fl.* = *og fleira*, og flere (ofl.); *o. s. frv.* el. *osfr.* = *og svo framvegis*, og saa videre (osv.); *o. þ. h.* = *og þess háttar*, *o. þv. l.* = *og því um líkt*, og deslige, og lignende.

2. **o** [o:] interj. aa!

1. **ó** [ou̯:], det islandske Alfabets 20. Bogstav. Lyden er diftongisk (Sammensmæltning af almindeligt da. o som i b o r t og u) og er dels lang, dels kort: *ómur* [ou̯:møϱ], *hlóð* [hλou̯:ð], *tónn* [tou̯d·v].

2. **ó-** [ou̯:] benægtende Præfix, i Reglen = dansk u-; som subst. i Forb.: *mjer er um og ó*, jeg er tvivlraadig: *Mér er um og ó, eg á sjö börn í sjó, og sjö börn á landi* (JÁÞj. I. 633). (pop.) *sá er nú góður með ó fyrir framan*, du (han) er en nydelig en (Árn.).

3. **ó** [ou̯:] interj. aa!; som förste Sammensætningsled, betegnende [1]) en lille Tvivl: *ó-já*, aa-jo; *ó-nei*, aa-nej; [2]) forstærkende el. bekræftende: *ó-ekki!* ork nej!: „. . . *mikið hefir þú látið ásjá, enda mun ekki hafa verið hlúið undir þig um dagana*". „*Ó-ekki. Jeg hefi verið mesti klaufi í lífinu*" (ThTh. 13); *óekkí*, s. d. O.

óa (a) [ou̯:a] v. impers. **a.** blive forfærdet: *mig óar fyrir e-u*, jeg frygter for n-t; *mig óar, hvernig það fer*, jeg er bange for Udfaldet; *honum óaði, hvað þeir voru sóðalegir*, han blev forfærdet ved at se, hvor svinske de var; *e-n (sj. e-m) óar við e-u*, en gyser tilbage for n-t: *þegar hann andaðist, óaði alla við hjá honum að vera* (JÞorkÞjs. 125). *það var ekki laust við, að prestinum óaði við* (JTrHalla 119). — **b.** refl. *óast*, ds.

óábyggilegur [ou̯:aubɪɟ:ılɛqøϱ] a. (pop.) upaalidelig.

†**óað findilegur** [ou̯:aðfın·dılɛqøϱ] a., **-finnanlegur** [-fın:anlɛqøϱ] a. upaaklagelig; — adv. *-lega*. **-gengilegur** [-ɟɛiŋ·ɟılɛqøϱ] a. **1.** utilgængelig, som man ikke kan tage fat paa: *ó. staður*. — **2.** som man ikke har Lyst til at give sig i Lag med, uappetitlig: *hitt var . . . óaðgengilegt, að maturinn var lagður . . . á blautt gólf* (SBrGr. 18). — **3.** uantagelig: *óaðgengilegir skilmálar*. **-gerður** [-ɟɛr·ðøϱ] a. uslagtet (om Fisk). **-greinanlegur** [-grɛi:nanlɛqøϱ] a. uadskillelig; — adv. *-lega*. **-greindur** [-grɛin·døϱ] a. usorteret. **-gæsla** [-ɟais·la] f. Uagtsomhed. **-gætinn** [-ɟai:dın, -ɟai:t-] a. uagtsom. **-gætni** [-ɟaihdnı] f. indec. = **óaðgæsla.** **-gættur** [-ɟaihdøϱ] a. uefterset. **-skiljanlegur** [-sɟıl·janlɛqøϱ] a. uadskillelig; — adv. *-lega*. **-spurður** [-sbʏr·ðøϱ] a. uden at være adspurgt.

óáfengur [ou̯:aufɛiŋ·gøϱ] a. ikke berusende, alkoholfri.

óaf hendilegur [ou̯:af(h)ɛn·dılɛqøϱ] a. uafhændelig. **-látanlegur** [-vlau:danlɛqøϱ, -lau:tan-] a. uafladelig; — adv. *-lega*. †**-látlegur** [-lau:dlɛqøϱ, -lau:t-] a. = **óaflátanlegur.** **-látssamur** [-lau:tsamøϱ] a. som ikke vil holde op; stridig. **-látssemi** [-lau:tsɛmı] f. indec. Stridighed, Trods. **-ljettur** [-ljɛhdøϱ] a. **1.** som ikke er blevet lettet af: *óafljett byrði*. 2. *(sem erfitt er að varpa af eða)* van-kelig at kaste af Sadelen. **-lokinn** [-lo:ɟın, -lo:ʗın] a. ufuldendt. **-máanlegur** [-mau:anlɛqøϱ] a. uudslettelig. **-sakanlegur** [-f-sa:ganlɛqøϱ, -sa:kan-] a. uundskyldelig. **-setjanlegur** [-sɛ:djanlɛqøϱ, -sɛ:tj-] a. uafsættelig. **-skiftasamur** [-sɟıf·dasamøϱ] a., **-skiftinn** [-sɟıf·dın] a. som ikke blander sig i andres Forhold.

óaftur kallanlegur [ou̯:ahdøϱkad·lanlɛqøϱ, -afd-] a., adv. *-lega*, **-kvæður** [-kvai·ðøϱ] a., **-tækur** [-tai·gøϱ, -tai·køϱ] a. ugentagelig, ugenkaldelig.

ó afvitandi [ou̯:avı:dandı, -vı:t-] a. og adv. ubevidst: *hann gerði það að mjer ó.* (uden at Vidende). **-agaður** [-a·qaðøϱ] a. [illegible] **agalaus** [illegible]

óá gangssamur [illegible] a. [illegible] **óágengur.** **-gatrekanlegur** [-gadrɛ:qanlɛqøϱ, -gatrɛ:k-] a. (sl.) som er uden Huller i sine Kundskaber. **-gengur** [-ɟɛiŋ·gøϱ] a. ikke anmassende, uegennyttig. **-gjarn** [-ɟar·dv, -ɟad·v] a. ikke gærrig, ikke havesyg. **-greiningarsamur** [-grɛi:niŋgaϱsa·møϱ] a. ikke trættekær.

óágætur [illegible] a. uberömt.

óá heyrilegur [ou̯:auhɛi:rılɛqøϱ] a. som bliver daarlig holdt (om en [illegible] som har [illegible] daarligt Fremdrag (om en Talent). [illegible] *-lega*. **-hlýðinn** [-hλi:ðın] a. som ikke lytter til andres Raad.

óákafur [ou̯:au·ka·vøϱ] a. ikke hæftig.

óá komið [ou̯:auko:mıð] an.: *ekki ó. með þeim*, der er ingen Mesalliance (intet ulige Parti) mellem dem. **-kveðinn** [-kvɛ:ðın] a. ubestemt.

óalandi [ou̯:a·landı] a. som man ikke maa give Underhold (om fredløse).

óaldar flokkur [ou̯:aldaϱflohgøϱ] m. Bande Urostiftere. **-gestur** [-r- [illegible]] m. [illegible] **-lýður** [illegible] m. Pak. **-maður** [-ma·ðøϱ] m. Urostifter.

óalegur [ou̯:alɛ·qøϱ] a. frygtelig (JHall. 164), forfærdelig, skrækindjagende, [illegible]

ó áleitanlegur [ou̯:aulɛi:danlɛqøϱ, -lɛi:tan-] a. uangribelig. **-áleitinn** [-aulɛi:dın, -lɛi:tın] a. = **óáreitinn.** **-algengur** [-alɟɛiŋ·gøϱ] a. ualmindelig. **-alger** [-alɟɛ:r] a. ufuldkommen. **-alinn** [-a·lın] a. **1.** *(ófæddur)* ubaaren. — **2.** daarligt el. ikke fodret: *ó. hestur*. **-álit** [-aulı:t] n. Vanry, Miskredit. **-álitlegur** [-aulı:dlɛqøϱ, -lı:t-] a. **1.** *(lítilfjörlegur)* uanselig. — **2. a.** *(óefnilegur)* betænkelig: *var óálitlegt að ráðast í það*. — **b.** som ikke tegner til n-t godt: *Var þá eigi óálitlegt með prófasti og presti*, der var et ganske godt Forhold mellem Provsten og Præsten (GKonÆf. 162). **-almennur** [-almɛn:øϱ] a. ualmindelig. **-áminstur** [-aumın·sdøϱ] a. uomtalt, uberört. **-ant** [-avt, -ant] an.: *e-m er ó. um e-ð*, en har ringe Lyst til n-t, bryder sig lidet om n-t. **-ánægður** [-aunaiq·ðøϱ, -naig·ðøϱ] a. misfornöjet. **-ánægja** [-aunai:ja] f. Misfornöjelse. **-ár** [-au·r] n. Uaar. **-áran (-ar, -ir)** [-au·ran] f. (†n.) *(óár)* Uaar; *(dýrtíð)* Dyrtid. **-áransauki** [-au·ransöy:ɟı, -öy:ʗı] m. tiltagende Uaar el. Dyrtid. **-arðsamur** [-arþsa·møϱ] a. uindbringende. **-áreiðan(leg)leiki, -áreiðan(leg)leikur** [-aurɛi·ðanlɛqlɛi:ɟı, -lɛi:ʗı, -lɛi:gøϱ, -lɛi:køϱ] m. Upaalidelighed. **-áreiðanlegur** [-aurɛi:ðanlɛqøϱ] a. upaalidelig; — adv. *-lega*. **-áreitinn** [-aurɛi:dın, -rɛi:tın] a. fredelig, som ikke fortrædiger andre. **-áreittur** [-aurɛihdøϱ] a. uantastet, uanfægtet, uforurettet. **-árennilegur** [-aurɛn:ılɛqøϱ] a. ikke indbydende at give sig i Lag med. **-arfgengur** [-arvɟɛiŋgøϱ] a. som ikke nedarves. **-arga** [-arga] a. indec. vild, glubende: *ó. dýr*. †**-argur** [-argøϱ] a. uforfærdet. **-árlegur** [-aurlɛqøϱ] a. mager og usse af Udseende. **-art** [-aϱt] f. **1.** Vantrivsel: *ó. í fje*. — **2.** Vanart: *ó. í krakkum*. **-árvænlegur** [-aurvain·lɛqøϱ] a. ikke lovende m. H. t. Aaret el. god Tid. **-áræðilegur** [-aurai:ðılɛqøϱ] a. **1.** = *óárennilegur*. — **2.** uantagelig, som man ikke bör indlade sig paa: *óáræðilegir kostir*. **-ásakaður** [-ausa:gaðøϱ, -sa:kaðøϱ] a. uden at blive dadlet, uanklaget. **-áseilinn** [-ausɛi:lın] a. uegennyttig, fredelig, som ikke træder andres Ret for nær. **-ásjálegur** [-ausjau:lɛqøϱ] a. uanselig. **-ástfólginn** [-austfou̯lɟın] a. ikke elsket. **-ástúðlegur** [-ausduðlɛqøϱ] a. uelskværdig, ukærlig. **-ásælinn** [-ausai:lın] a. = **óáseilinn.** **-áta** [-au·da, -au·ta] f. = **óæti.** **-átalið** [-auta:lıð] adv. upaatalt. **-átekinn** [-autɛ:ɟın, -tɛ:ʗın] a. urört, ubeskaaret, som der ikke er taget Hul paa. **-athygli** [-a·t(h)ıglı] f. Uagtsomhed. **-athuga(ð)samur** [-at(h)ʏqa(ð)sa:møϱ] a. uagtsom, upaapasselig, forsömmelig. **-auðkennilegur** [-öyðʗɛn:ılɛ·qøϱ] a. uden særlige Kendetegn, prægløs. **-auðugur** [-öy·ðøqøϱ] a. ubemidlet. **-auðveldur** [-öyðvɛldøϱ] a. ikke let. **-aukinn** [-öy·ɟın, -öy·ʗın] a. ikke foröget; (om Töj) uden Tilsætning af et andet Stykke: *óaukið fat*. **-ávísaður** [-auvi:saðøϱ] a. uanvist. **-áþekkur** [-auþɛhgøϱ] a. i nægtende Forb.: *þeir eru ekki óáþekkir*, de ligner ikke saa lidt hinanden. **-áþreifanlegur** [-auþrɛi:vanlɛqøϱ] a. ufölelig, uberörlig. **-bágur** [-bau·(q)øϱ] a. villig: *ó. á e-ð*, villig til n-t; *ó. að gera e-ð*, villig til at göre n-t. **-bakmáll** [-ba·gmaudλ, -ba·k-] a. ikke bagtalersk. **-baldinn** [-baldın] a. ikke genstridig. **-banginn** [-bauŋɟın] a. ikke bange. **-barinn** [-ba·rın] a. ikke pryglet: *ó. fiskur*, Stokfisk, som ikke er hamret (for at blødgöre den); (Ordspr.) *enginn verður ó. biskup*, Tugt og Lære giver Brød og Ære.

Obba (-u, -ur) [ob:a] f. npr. Dim. af **Þorbjörg.**

obba (a) [ob:a] vi. (BH.) = **ofbjóða.**

obbalegur [ob:alɛ·qøϱ] a. (BH.) = **ofboðlegur.**

obbi (-a) [ob:ı] m. **1.** stor Del, særl. i Udtr.: *obbinn af e-u*, störste Delen af n-t, det meste af n-t: *allur obbinn af handritunum af Krukkspá* (JÞorkÞjs. 214) (VSkaft., Árn.). — **2.** *(nebbi)* Næse (i Börnesprog) (Sch.).

ó beðið [ou̯:bɛ·ðıð] an. (jfr. *bíða*) uden at vente: *var ekki útlit fyrir að langt væri eftir ó.*, det saa ikke ud til, at man behøvede at vente længe (Eimr. XII. 176). **-beðinn** [-bɛ·ðın] a. (jfr. *biðja*) uanmodet, uopfordret: (Ordspr.) *óbeðin þjónusta er engum of góð* (SchMál.), jfr. d. selvbuden Tjæneste er ej altid velkommen; — n. *óbeðið* som adv.: *hann gerði það ó.*, han gjorde det uopfordret. **-beiðull** [-bɛi·ðødλ] a. ubegærlig. **-beygður** [-bɛiqðøϱ, -bɛigð-] a. **1.** uböjet. — **2.** ubøjelig. **-beygilegur** [-bɛi·jılɛqøϱ] a. ubøjelig, urokkelig. **-beygjanlegur** [-bɛi·janlɛqøϱ] a. ubøjelig (ogs. gramm.). **-beinlínis** [-bɛinlinıs] adv. indirekte, middelbart. **-beinn** [-bɛidv] a. ikke lige; indirekte, middelbar. **-beysinn** [-bɛi·sın] a. ubetydelig, sølle. **-beit** [-bɛi·t] f. Modbydelighed, Antipati, Aversion, Uvilje: *hafa ó. á e-u*, nære Antipati mod n-t, ikke holde af n-t, føle Uvilje overfor n-t. **-beitardæs** [-bɛidardai:s, -bɛit-] n. Pusten for at udtrykke Modbydelighed (JTrSm. I. 35). **-beiti (-is)** [-bɛi·dı, -bɛi·tı] n. Ørkesløshed: *hann er lagstur í ó.*, han gider intet tage sig for (SvPRask 18). **-beittur** [-bɛihdøϱ] a. **1.** som ikke er blevet benyttet til Græsning. — **2.** uskarp: *ó. hnífur*. **-bendur** [-bɛndøϱ] a., **-bentur** [-bɛvdøϱ, -bɛntøϱ] a. **1.** ubeslaaet: *óbent hjól, tunna*. — **2.** uden Gjorde: *ó. klyfberi* (Árn.). **-ber** [-bɛ·r] a. tildækket, klædt. **-berandi** [-bɛ·randı] a. som ikke kan bæres; utaalelig. **-berja** [-bɛrja] f., is, pl. *-berjur*, haardt og ufrugtbart Stykke

Græsmark, som vanskelig kan slaas (JSVb. 24). **-bermi** [-bɛrmɪ] n. Vantrivning, Udskud. **-bermislegur** [-bɛrmɪslɛ·qøq] a. vantreven, sølle. **-bernsklegur** [-bɛrnsglɛqøq] a. ubarnagtig, mandig. **-bernskur** [-bɛrnsgøq] a. ikke barnagtig, klog, erfaren: *Þessi maður var ó., settur og spakmenni hið mesta* (JÓlInd. 207). **-bernslegur** [-bɛrnslɛqøq] a. = **óbernsklegur.** **-bersýnilegur** [-bɛqsinɪlɛ·qøq] a. usynlig for det blotte Øje, mikroskopisk. **-betranlegur** [-bɛ·dranlɛ·qøq, -bɛ·tran-] a. uforbederlig. **-biblíulegur** [-bɪblijʊlɛ·qøq] a. ubibelsk. **-bifaður** [-bɪ·vaðøq] a. urokket, urokkelig, ubevægelig. **-bifandi** [-bɪ·vandɪ] a. urokkelig, ufravigelig. **-bifan(leg)leikur** [-bɪvan(lɛq)lɛi:gøq, -lɛi:køq] m. Urokkelighed. **-bifanlegur** [-bɪ·vanlɛ·qøq] a. urokkelig, ubevægelig; — adv. *-lega*, urokkelig, uforanderlig. **-bifur (-urs)** [-bɪ·vøq] m. Afsky: *hafa ó. á e-u*, nære Afsky for n-t. **-bygð** [-bɪqð, -bɪgþ] f. ubeboet Egn; Ørken. **-bygður** [-bɪqðøq, -bɪgðøq] a. ubeboet. **-byggilegur** [-bɪɟ·ɪlɛ·qøq] a. ubeboelig. **-byggileikur** [-bɪɟ·ɪlɛi·gøq, -lɛi·køq] m. Ubeboelighed. **-bílaður** [-bɪ·laðøq] a. usvækket. **-bilandi** [-bɪ·landɪ] a. som ikke svigter, paalidelig, urokkelig. **-bilgirni** [-bɪlɟɪr·dnɪ, -ɟɪd·nɪ] f. indec. Ubillighed, Urimelighed, Hensynsløshed. **-bilgjarn** [-bɪlɟar·dṇ, -ɟad·ṇ] a. 1. ubillig, hensynsløs: *ilt er að eggja* (el *egna) óbilgjarnan*, ubillig er ondt at ægge. — 2. overf. som ikke taaler Fornærmelser el. som ikke gærne lader sig skræmme: *Jón var ó. og einbeittur* (JÁÞj. I. 345). **-bilt** [-bɪʎt] adv.: *láta sjer verða ó.*, ikke lade sig forskrække. **-byltur** [-bɪʎdøq] a. ikke omtumlet, væltet: *óbylt land*, Jord, som aldrig er blevet pløjet el. bearbejdet paa anden Maade (mods. *plægt land og herfað).* **-bilugur** [-bɪ·løqøq] a. som ikke svigter, stærk: *sú meginregla er óbilug* (gælder altid) (Eimr. XVIII. 209). **†-bindindi** [-bɪndɪndɪ] f. indec. Mangel paa Selvbeherskelse, Uafholdenhed, Umaadelighed. **-birgðarmaður** [-bɪr(q)ðarma:ðøq] m. daarlig forsynet, fattig Mand. **-birgðir** [-bɪr(q)ðɪq] fpl. Mangel paa Forraad: *matar ó.* (Klp. V. 168). **†-birgja** [-bɪrɟa] vt. blotte for Forraad. **-birgur** [-bɪrgøq] a. uden Forraad: *ó. af e-u*, daarlig forsynet med n-t, fattig paa n-t. **-byrja (-u, -ur)** [-bɪrja] f. ufrugtbar Kvinde. **-byrjuskapur** [-bɪrjøsga:bøq, -sga:pøq] m. Ufrugtbarhed, Sterilitet. **-birktur** [-bɪq(χ)døq] a. som Barken ikke er taget af (om Træer): *óbirkt trje*; uflaaet (om Heste): *ó. hrossskrokkur.* **-byrlegur** [-bɪrlɛqøq] a. ikke lovende m. H. t. Medbør; — overf. ikke lovende m. H. t. Tilslutning; — adv. *-lega það blæs óbyrlega með þessar tillögu* (Alþ. '11, B. [illegible]). **-byrsæll** [-bɪqsaidʎ] a. uheldig m. H. t. at faa god Bør. **-bjagaður** [-bja·qaðøq] a. uforvansket. **-bjargvænlegur** [-bjargvainlɛ·qøq] a. som ikke giver godt Haab om Udkomme, betænkelig. **-bjartur** [-bjaqdøq] a. ikke blank, mørk. **-bjermi (-is)** [-bjɛrmɪ] n. Sminke (BH.). **-björgulegur** [-björgølɛ·qøq] a. 1. uskikket til Livsophold, uskikket til at yde Ernæring: *óbjörguleg sveit.* — 2. ubehjælpsom: *sá er nú ó.* **-blandaður** [-blandaðøq] a., **-blandinn** [-blandɪn] a. ublandet: *óblandin ánægja.* **-blásinn** [-blau·sɪn] a. egl. ubeskadiget af Blæsten, hvor Grönsværet ikke er blæst bort: *óblásið land.*

obláta (-u, -ur) [ob·lau·da, ob·lau·ta] f. Oblat.

ó blauður [ou:blöy·ðøq] a. modig. **-blautgerður** [-blöy·tɟɛrðøq] a. ikke blødsindet, stærk af Karakter, mandig. **-bleiktur** [-blɛiχdøq] a. ubleget. **-bleyttur** [-blɛihdøq] a. ikke blødt, uvædet; *óbleytt kalk*, ulæsket Kalk. **-blessun** [-blɛs·ɔn] f. Vanheld, Vantrivsel. **-blíða** [-bli·ða] f. Barskhed, Umildhed: *ó. náttúrunnar; ó. í svipnum.* (*ónáð*) Unaade, Ugunst. **-blíðlegur** [-bliðlɛ·qøq] a. barsk, umild, unaadig; — adv. *-lega.* **-blíðskapur** [-bliðsga·bøq, -sga·pøq] m. = **óblíða.** **-blíður** [-bli·ðøq] a. barsk, umild, unaadig. **-bliknaður** [-blɪhgnaðøq] a. (jfr. *blikna)* ikke blegnet. **-bljúgur** [-blju·(q)øq] a. ublu, uforskammet. **-blóðgaður** [-blouðgaðøq] a. usaaret. **-blóðugur** [-blou·ðøqøq] a. ublodig. **-blótandi** [-blou·dandɪ, -blou·t-] a. uden at bande. **-blöskrandi** [-blösgrandɪ] a. uden at blinke med Øjnene; uden at blive bestyrtet. **-boðaður** [-bo·ðaðøq] a. uanmældt. **-boðinn** [-bo·ðɪn] a. ubudt, ikke inviteret: (Ordspr.) *óboðin þjónusta fær enga þökk* (GJ.), selvbuden Tjæneste er ej altid velkommen. **-boðlegur** [-boðlɛ·qøq] a. som man ikke kan være bekendt at byde, upræsentabel: *En hvert hann hefur gert það eða ekki, er svarið óboðlegt* (Lögr. '11, 198). **-boginn** [-boi·ɟɪn] a. 1. *(beinn)* lige. — 2. *(óbjagaður)* uforvansket. **-bókfróður** [-bou·kfrouðøq] a., **-bóklærður** [-bou·glairðøq, -bou·k-] a., **-bókvís** [-bou·gvis, -bou·k-] a. uboglærd, ulærd. **-bónþægur** [-bounþaiqøq] a. utjænstvillig. **-borgaður** [-borgaðøq] a. ubetalt, ulönnet: *óborguð sending*, ufrigjort Forsendelse. **-borinn** [-bo·rɪn] a. 1. ubaaret, ikke baaret: *óborin föt*, Klæder, som man ikke har brugt. — 2. *(ófæddur)* ufødt; a. om Mennesker: *fyrir aldna og óborna.* — b. (om Faar) som ikke endnu har kastet Lam (ÞGjD. 73); *óborin kýr*, Ko, som ikke har kælvet. — 3. *(ómarkaður)* ikke forsynet med Øremærker, ikke mærket (BH.). **-bót** [-bou·t] f. is. pl. *-bætur:* a. ubodelig Skade: *(grasrótin) kelr til óbóta* (LFR. II. 61); *mér er næst að telja þetta ákvæði frumvarpsins til óbóta* (Alþ. '11, B. II. 1233); *berja e-n til óbóta*, gennemprygle en, prygle en sønder og sammen. — b. *óbóta-* som förste Sammensætningsled: ¹) uhyre, voldsom: *óbótaskammir;* ²) forbrydersk: *óbótamaður.* **-bótamaður** [-bo·dama·ðøq, -bou·ta-] m. Forbryder. **-bótaskammir** [-boudasgam:ɪq, -bou·ta-] fpl. en Skylle af Skældsord: *skamma e-n óbótaskömmum*, skælde en Huden fuld. **-bótaverk** [-boudavɛq·k, -bou·ta-] n. Forbrydelse. **-botnandi** [-bohdnandɪ] a. bundløs. **-bráðbeinn** [-brauðbɛidṇ] a. uvillig, sendrægtig. **-bráðinn** [-brau·ðɪn] a. ikke smæltet. **-bráðlega** [-brauðlɛqa] adv. langsomt, sendrægtigt. **-bráður** [-brau·ðøq] a. langsom: (Ordspr.) *bráðri bón hæfir óbrátt svar* (SchMál.), til hastig Bön skal langsomt Svar. **-bragð** [-braqð, -bragþ] n. 1. Afsmag, ubehagelig (flov) Smag: *ó. að mat.* — 2. *(um þvott)* uklar, gullig Farvetone (om Vasketöj). **-bragðandi** [-braqðandɪ, -bragð-] a. 1. ikke til at smage, modbydelig: *ó. matur.* — 2. adv. ugörligt: *en at gjöra hjáleigumenn at fyrirsvars-bændum hjáleigu-manna ... þat hefir hinum fyrri mönnum þótt ó.* (LFR. VII. 162). **-bragðlegur** [-braqðlɛ·qøq, -brag(ð)-] a. 1. usmagelig, som smager daarligt: *óbragðlegir ávextir* (jfr. MStGAlv. II. 81). — 2. a. som ser daarlig ud; bleg; af daarligt Udseende: *var hún all-óbragðleg í andliti* (JThMk. 402). — b. grumset, uklar, gullig: *ó. þvottur;* — *ó. varningur* (jfr. JSVb. 56). **-brákaður** [-brau·gaðøq, -brau·k-] a. ubrækket. **-brátt** [-brauht] adv. = *óbráðlega: e-m verður ó. til e-s*, en bliver sen til n-t; *taka e-u ó.* = *taka dræmt í e-ð: Sigríður tók því máli heldur ó.*, S. trak Sagen i Langdrag (BrJBóluHj. 62). **-breiddur** [-brɛid·øq] a. uspredt: *óbreitt hey*, Hø, som ikke er spredt til Törring; *ó. völlur*, Mark, som Gødningen ikke er spredt over. **-breytanlegur** [-brɛi·danlɛ·qøq, -brɛi·tan-] a. uforanderlig. **-breyti(leg)leiki** [-brɛidɪ(lɛq)lɛi:ɟɪ, -brɛitɪ(lɛq)lɛi:ɟɪ] m. Uforanderlighed. **-breytilegur** [-brɛi·dɪlɛ·qøq, -brɛi·tɪlɛ·qøq] a. 1. a. uforanderlig, uforandret. — b. ensformig: *óbreytilegt ljós.* — 2. adv. *-lega*, simpelt, fordringsløst, beskedent. **-breyttur** [-brɛihdøq] a. 1. uforandret: *ó. frá því sem áður var.* — 2. a. ukunstlet, simpel, jævn, ligefrem, almindelig: *óbreyttur alþýðumaður*, en simpel Almuesmand. — b. ukrydret: *ó. matur.* — 3. an. *óbreytt* (metr.) = *stikluvik.* **-brennanlegur** [-brɛn·anlɛ·qøq] a. ubrændbar. **-bryddur** [-brɪd·øq] a. 1. uden Bræmme el. Kant: *ó. skór*, (islandsk) Sko uden Kant af (æltet) Skind. — 2. *(án brodda)* uden Issko: *ó. hestur*, uskærpet Hest. **-brigðanlegur** [-brɪqðanlɛ·qøq, -brɪgðan-] a. ufejlbar, sikker, ubrødelig; — adv. *-lega.* **-brigðilegur** [-brɪqðɪlɛ·qøq, -brɪgðɪ-] a. 1. ubrødelig, ukrænkelig: *óbrigðilegt loforð;* — *(óbreytanlegur)* uforanderlig; *(óbifandi)* urokkelig; — adv. *-lega.* — 2. = *óbrigðull.* **-brigðileiki** [-brɪqðɪlɛi·ɟɪ, -brɪgðɪlɛi·ɟɪ] m. = **óbrigðleiki.** **-brigðlegur** [-brɪqðlɛ·qøq, -brɪg(ð)-] a. = **óbrigðilegur.** **-brigðleiki** [-brɪqðlɛi·ɟɪ, -brɪg(ð)lɛi·ɟɪ] m. 1. *(það að vera óbrigðull)* Ufejlbarhed, Sikkerhed. — 2. Ubrødelighed, Uforanderlighed, Urokkelighed. **-brigðull** [-brɪqðʊdʎ, -brɪgð-] a. ufejlbar, usvigelig, sikker; — n. *óbrigðult* som adv. ufejlbarligt, sikkert. **-brjálaður** [-brjau·laðøq] a. uforvansket; med fuld Fornuft. **-brjótandi** [-brjou·dandɪ, -brjou·t-] a. ubrydelig, uknækkelig. **-bróðurlegur** [-brou·ðørlɛ·qøq] a. ubroderlig. **-brotgjarn** [-bro·tɟa(r)dṇ] a. ikke skør. **-brotinn** [-bro·dɪn, -bro·tɪn] a. 1. ubrækket, uknækket: *ó. diskur.* — 2. *(óveiktur)* usvækket. — 3. *(einfaldur)* simpel, ukunstlet, ikke indviklet: *ó. sjómaður*, simpel Sømand; *ó. matur*, jævn Mad. **-bruðlunarsamur** [-brʏðlønaqsa:møq] a. ikke ødsel, paaholden. **-brúkanlegur** [-bru·ganlɛ·qøq, -bru·k-] a. ubrugelig. **-brúklegur** [-bru·glɛqøq, -bru·k-] a. 1. *(óbrúkanlegur)* ubrugelig. — 2. utaalelig: *óbrúkleg meðferð.* **-brunninn** [-brʏn·ɪn] a. ikke brændt. **-bræðilegur** [-brai·ðɪlɛ·qøq] a. usmæltelig. **-bugaður** [-bʏ·qaðøq] a. *(ósigraður)* ubesejret, ekki undertvungen; *(sem ekki lætur á sig fá)* uanfægtet. **-búinn** [-bu·ɪn] a. 1. ikke rede, ikke parat: *ó. til farar.* — 2. a. ikke færdig: *póstskipin eru aðeins óbúin að fá þau* (ɔ: *loftskeytatæki)* (vil med det snareste faa dem) (Alþ. '11, B. II. 575). — b. (om Sælunger) som endnu ikke har faaet de voksne Sælers Hud: *ó. kallast kópurinn meðan hann er í hýðinu* (Vf., Sch.). — c. ikke (rigtig) paaklædt, ikke pyntet: *enginn getur komið ó. í sterveislu.* d. *(ekki malbuvarinn)* ubeslaaet. 3. *(ekki reiðubúinn, ófús)* uberedvillig. **-búmannlegur** [-bu·manlɛ·qøq] a. uhensigtsmæssig for en god Økonom, uøkonomisk. **-bundinn** [-bʏndɪn] a. ubunden: *hafa óbundnar hendur*, have fri Hænder; *kjósa óbundnum kosningum*, foretage et frit Valg; *í bundnu og óbundnu máli*, i Poesi og Prosa. **-burðugur** [-bʏrðøqøq] a. 1. som ikke ser ud til at have el. som ikke har Kræfter: *þessu get eg ekki lett, eg er of ó. til þess.* 2. a. *(sem vilar og velar, ber sig illa)* klynkende og umandig i sin Optræden. — b. *(feiminn og klunnalegur)* sky og kejtet. — c. *(boginn í baki)* krogrygget (BH.). — 3. ynkelig, sølle: *óburðug frammistaða.* **-burður** [-bʏrðøq] m. Misfoster: *þú gauzt þeim óburði inn í heiminn* (Mýrd. 172). **-bússinn** [-bus·tɪn] a. sølle. **-búsæll** [-bu·saidʎ] a. uheldig i Husholdningen; *(óarðsamur)* uindbringende. **-bæginn** [-bai·ɟɪn] a. som ikke fortrædiger, ikke stridig. **-bænir** [-bai·nɪq] fpl. Forbandelser. 1. **-bær** [-bai·r] m. i Ordspr.: *svo er barn á afbæ sem vanið er í óbæ* (SchMál.), se 1. *afbær.* 2. **-bær** [-bai·r] a. 1. a. som ikke kan bæres: *ó. hverjum hesti* (JÁÞj. I. 192). — b. *(óþolandi)* utaalelig. — 2. *ó. um e-ð*, inkompetent til n-t; ikke i Stand til at dömme om n-t. **-bærilegur** [-bai·rɪlɛ·qøq] a. utaalelig, utilborlig, upassende, uværdig: *óbærilegar kvalir*, uudholdelig Smærte; — adv. *-lega*, utaalelig. **-bætandi** [-bai·dandɪ, -bai·t-] a. som ikke kan bødes: *ó. skip*, uistandsætteligt Skib. **-bætanlegur** [-bai·danlɛ·qøq, -bai·tan-] a., **-bætilegur** [-bai·dɪlɛ·qøq, -bai·tɪ-] a. ubodelig, uerstattelig. **-bættur** [-baihdøq] a. 1. uforbedret. — 2. ikke udbedret, ikke istandsat: *óbætt flík*, ikke lappet Klædningsstykke. — 3. ukrydret: *ó. matur; óbætt kaffi*, Kaffe uden Kager til. — 4. ubødet, uden at Bøde kommer for en, uden Mandebod. **-bætur** [-bai·døq, -bai·t-] fpl. se **óbót.** **-bölvandi** [-bölvandɪ] a. uden at bande.

óð [ou:ð] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **vaða.**

óða (-u, -ur) [ou:ða] f. Oldemoder (BH.)

ódáð [ou:dau·ð] f. Udaad; — nu is. i pl *ódáðir* = *ódáðaverk;* — i gen. pl. *ódáða* som a. indec. og förste Sammensætningsled.

ódáða [ou:dau·ða] a. indec. og adv. (jfr. *ódáð)* overmaade, overordentlig, gruelig: *Það var orðtak syðra, að menn kalla þar margt „ódáða", er þeim sýnist ekki í réttu hæfi: Hjá þrælum ódáða er þurt og vott, | þreyting, friður með láni* (Látra-Björg, cit. i Lögb. ²⁴⁄₈ '12). **-hraun** [-hrøy:n] n. npr. Lavastrækning i det indre af Island. **-maður** [-ma:ðøq] m. Forbryder. **-neyð** [-nɛi:ð] f. frygtelig Nød. **-verk** [-vɛq·k] n. frygtelig Gærning, Forbrydelse: *vinna ó.*, begaa en Forbrydelse.

†ódáði [ou:dau·ðɪ] adv. = **ódáða.**

óða far [ou:ðafa:r] n. 1. = *óðagot.* 2. Raseri: *mun hann nú ganga í berhögg við þig, er svo far*[illegible] *á honum* (Il. I. 212). **-fár** [-fau:r] n. 1. *(felmtur)* stor Forskrækkelse. 2. = *óðagot.* **-got** [-go:t] n. a. Il,

Hast, Hastværk, Stundesløshed: *hvert [illegible] og voru svona* [illegible] (JTrB. 216); *með [illegible]*, med H., feberagtigt: *hrokk hann þá* [illegible] (And. II. 93); [illegible] *maður*, sikken [illegible] **b.** stundesløst Menneske, Springfyr: *Láttu eins og manneskja, óðagotið þitt!* (JTrB. 194). **-gotslegur** [-go(t)s-[illegible]] a. [illegible], stundesløs, feberagtig.

ódagsettur [oᵘ:daɣsɛhdøϙ] a. udateret.

ódains akur [[illegible]] m. Elysium. **-angan** [-auŋ·gan] f. Ambrosia, guddommelig [illegible]. **-blóm** [-blo·:m] n. Udødeligheds-blomst. **-drykkur** [[illegible]] m. Nektar. **-eyjar** [-ɛi:jaϙ] fpl. de saliges Øer. **-epli** [-ɛhblɪ] npl. (Iduns) Æbler, som giver Ungdom og Udødelighed. **-fæða** [-fai:ða] f. Ambrosia. **-kraftur** [-kraf·døϙ] m. Udødeligheds-kraft, udødeliggörende Kraft. **-list** [-lɪs·t] f. udødelig Kunst. **-vín** [-vi·n] n. Nektar. **-þokki** [-þohɟɪ] m. guddommelig Ynde: *þótti mér einhver ó. hrynja með því hári* (MJSöguk. 106). **-veigar** [-vɛi:qaϙ] fpl. Nektar.

óðakapp [oᵘ:ðakahp] n. Iver, Travlhed: *í óðakappi*, med Iver.

óðal (-s, óðul) [[illegible]] n. †1. *(eðli)* Natur, Væsen. — 2. Odel, Odelsjord, Arvesæde: *ó. ættarinnar; — arfur og ó.*, Arv og Odel. *leggja e-ð fyrir ó.*, lade n-t ligge saaledes, at den förste den bedste kan bemægtige sig det som sin Ejendom; fuldstændig tabe; nedlægge el. opgive fuld-stændig, kassere: *[illegible] verður ... að leggja gamla skrúðann fyrir ... og semja sig eftir [illegible]* (Eimr. I. 57). *og var hann* (ɔ: *tóbakinn*) *þá lagður fyrir ó.* (And. I. 127); *leggjast fyrir ó.*, gaa af Brug, gaa af Mode. **-menska** [-l-mɛn·sga] f. Ædelskab.

óðals bóndi [oᵘ:ðalsboᵘn·dɪ] m. Odelsbonde; (i Nutiden) Selvejer, Gaardmand. **-borinn** [-bo:rɪn] a. odelsbaaren. **-brigð** [-brɪq·ð, -brɪg·þ] npl. Indløsning af Odel. **-eign** [-ɛig·v] f., **-jörð** [-jör·ð] f. Odelsjord, Selvejergaard. **-lausn** [-löys·v] f. = **óðalsbrigð. -lausnarmaður** [-löysnarma:ðøϙ] m. Mand, som har Ret til Indløsning el. som indløser et Odel. **-lausnarrjettur** [-löysnarjɛhdøϙ] m. Ret til Indløsning af Odel: *Honum er tildæmdur ó. jarðarinnar* (Alþb. 1766, Nr. 11).

***óðalslóð** [oᵘ:ðalsloᵘ:ð] f. Fædreland.

óðals maður [[illegible]] m. Odelsmand, Mand med Ret til et Odel. **-rjettur** [-rjɛhdøϙ] m. Odelsret. **-sókn** [-l-soᵘhkv] f. Søgsmaal om Odelsjord.

óðaltorfa [oᵘ:ðaltor·va] f. Odelsgods.

óða mála [oᵘ:ðamau:la] a. indec. som lader Munden løbe, som taler ivrigt om n-t: (Ordspr.) *ó. er [illegible] að þegja* (GJ.), snaksom kan daarligt tie; *vera ó.*, tale hurtig paa Grund af Ivrighed, Vrede el. anden Sinds-bevægelse el. Forfjamskelse; *Um þetta skröfuðu menn og voru mjög ó.* (JTrL. 276). **-málugur** [-mau:løqøϙ] a. = **óðamála. -mein** [-mɛi·n] n. voldsom og pludselig Sygdom.

ó dámlegur [oᵘ:daumlɛ·qøϙ] a. = **ódámslegur. -dámsháttur** [-daums-(h)auhdøϙ] m. Svinskhed. **-dámslegur** [-daumslɛ·qøϙ] a. urenlig, svinsk; modbydelig. **-dámur** [-dau·møϙ] m. 1. *(sóðaskapur)* Stank, Urenlighed, Svineri. — 2. *(ódráttur)* urenligt, svinsk Menneske, Møgsvin, Møgso.

óðamælgi [oᵘ:ðamail·ɟɪ] f. indec. Mundbulder, Snaksomhed.

óðan [[illegible]] adv. se **ótt.**

***óðar lag** [oᵘ:ðarla:q] n. Poesi, Digtning: *ó. að skorða* (Vísn. 129). ***-spjall** [-ϙ-sbjad·ʎ] n. Digtning; spec. (Vísn. 146) = *ríma.* ***-sund** [-sʏn·t] n. Poesi, Digt.

ódasaður [oᵘ:da·saðøϙ] a. ikke modig, ikke træt.

óða stormur [oᵘ:ðasdor·møϙ] m. = **óðaveður. -tæring** [-tai:riŋk] f. galopperende Svindsot.

ódauð legleiki [oᵘ:döyðlɛqlɛi:ɟɪ, -lɛi:ʤɪ] m. = **ódauðleiki. -legur** [[illegible]] a. udødelig. **-leiki, -leikur** [[illegible]] m. Udødelighed.

ó daufur [oᵘ:döy·vøϙ] a. (jfr. *daufur)* spec. ikke flov, frisk: *ódauft vatn.* **-daunan** [-döy·nan] f. = **ódaunn. -daungun** [-döyŋgon] f. Vantrivsel; spec. Sygdom hos Dyr (om forskellige Sygdomme): *sú eða sú kindin hefði dáið úr skitu, lungnaveiki eða annari ó.* (Lögr. 76, 35). **-daunn** [-döydv] m. Stank.

óða veður [oᵘ:ðavɛ·ðøϙ] n. rasende Uvejr. **-önn** [-ön·] f. Travlhed; *vera í ó. að ...*, have travlt med at ...

Odda (-u, -ur) [od:a] f. npr. Dim. af **Oddný, Oddrún.**

odda (a) [od:a] v. impers.: *oddar á e-u*, Spidsen, det overste af n-t viser sig (LFR. VI. 177); — pp. *oddaður*, takket: *er hann* (ɔ: *snjórinn) líkastr oddaðri stjörnu-mynd* (LFR. III. 151).

odda flug [od:aflʏ:q] n. (om Trækfugle) Kileform under Flugten: *fljúga í oddaflugi.* **-maður** [-ma:ðøϙ] m. Opmand. **-tala** [-ta.la] f. ulige Tal. **-tönn** [-tön·] f. Hjörnetand, Krogtand (hos Heste). †**-veiði** [-vɛi:ðɪ] f. i Udtr. *opin er o.*, man fanger mest ulige Tal, et ulige Antal Stykker, jfr. l. numero deus impari gaudet. **-verjar** [-vɛr·jaϙ] mpl. Slægten paa *Oddi.*

odd baugóttur [ot·böy·qoᵘhdøϙ] a. (bot.) elliptisk (ellipticus). **-björg** [-björk] f. Dupsko paa en Sværdskede; ogs. et Kvindenavn. **-boga stíll** [-boqasdid·ʎ] m. Spidsbuestil. **-bogi** [-boi·jɪ] m. Spidsbue; — (mat.) Hyperbel (ÁBjH. 325). **-borgaralegur** [-borgaralɛ:qøϙ] a. spidsborgerlig. **-borgaraskapur** [-borgarasga:bøϙ, -sga:pøϙ] m. Spidsborgerlighed. **-borgari** [-borgarɪ] m. Spidsborger. **-brotna** [-brohdna] vi. faa Spidsen knækket. **-brjóta** [-brjoᵘ·da, -brjoᵘ·ta] vt. 1. knække Spidsen af: *o. blýant.* — 2. pp. *-brotinn:* a. med afbrækket Spids. — b. med et Stykke Mad paa Spidsen: *skilaðu mjer hnífnum aftur oddbrotnum* (Sch.). **-bugaður** [-bʏ·qaðøϙ] a. (bot.) indtrykt (retusus).

odddila [od:ɪ·la] f. (Ísf.) = **oddild.**

odd dreginn [od:rei·jɪn] a. (bot.) tilspidset (acuminatus). **-fylkja** [ot·fɪʎɟa, -fɪlʤa] vt. med dat. = *svínfylkja*, opstille en kileformet Slagorden; — pp. *-fylktur.* **-fjaðrað** [[illegible]] se *mark* (Alb.). **-gafl** [-gabʎ] m. Spidsgavl. **-hagur** [-(h)a·qøϙ] a. behændig i at udskære og gravere: *biskupsstaf af tönn gjörvan ... er smíðað hafði Margrét hin haga, er þá var oddhögust allra manna á Íslandi* (ÞThLýs. II. 469). **-hamar** [-(h)a·maϙ] m. Spidshammer. **-henda (-u, -ur)** [-(h)ɛnda] f., **-hending** [-(h)ɛndiŋk] f. (metr.) firelinjet Strofe paa vekselvis 7 og 6 Stavelser, med Helrim i 3. accentuerede Stavelse i alle Verslinjer, rimende med 1. og 3. Stavelses Enderim. Ekspl.: *Bundin ræða hringa hæð helzt var gæða fengur; — geyma fræðin forn eg ræð fögur kvæðin lengur* (SigBrArist. 20, 3 cit. i HSig. 106); naar Helrimene mangler i 2. og 4. Linje, kaldes dette Metrum *hálfoddhending.* **-hent** [-(h)ɛvt, -(h)ɛnt] an. se **oddhending. -hyld** [-(h)ɪlt] f. = **oddild. -hvass** [-χwas, -kvas] a. med skarp Spids, hvasoddet. **-hvolf** [-χwolv, -kvolv] n. Spidshvælving.

oddi (-a, -ar) [od:ɪ] m. I. 1. a. Odde, Landtunge: *þar gekk o. fram í vatnið.* — b. *Oddi*, Navn paa et berömt gammelt Høvdingesæde i *Rangárvallasýsla* i Syd-Island, Sædet for Sæmund den Frode og hans Efterkommere *(Oddaverjar);* nu Præstegaard. — 2. *(oddur)* Spids. — II. overf. a. ulige Tal (mods. lige): *leika* (el. *geta) odda og jafna*, (e. odd and even) spille lige og ulige (effen og ueffen), gætte, om en har et lige el. ulige Antal Stene, Bönner el. desl. i Haanden (ÓDavSk. 356). — b. i Udtr.: *skerst í odda með e-m*, n-n bliver uenige, kommer paa Kant (jfr. e. be at odds): *skorist hefir í odda með honum og mannfélaginu* (Eimr. XV. 100).

odd ild (-ar, -ir) [od:ɪlt] f., **-ildi** [-ɪldɪ] npl. Helleflyndermave.

odd laus [od·löys] a. uden Spids. **-meitill** [-mɛi·dɪdʎ, -mɛi·tɪdʎ] m. Spidsmejsel. **-mjór** [-mjoᵘ·r] a. spids, tilspidset: *grípur oddmjóan hníf* (EiÓlLf. 53). **-nafar** [-na·vaϙ] m. Centrumsbor. **-ný (-jar, -jar)** [-ni·] f. npr. **-numinn** [-nʏ·mɪn] a. = **oddbugaður. -punktur** [-t-puv·døϙ, -pun·tøϙ] m. (mat.) Toppunkt (en Vinkels) (ÓDanFlatm.). **-rún** [-d-ru·n] f. npr.

oddur (-s, -ar) [od:øϙ] m. I. 1. Spids, Od: *o. á hníf, spjóti* osv.; *skilja eftir fyrir oddi*, efterlade en uslaaet Græstot foran Lespidsen (GFVinnan 49); (Ordspr.) *þú brýnir þann oddinn, sem bítur á sjálfan þig* (GJ.), du skærper den Spids, som skal dig selv ramme; (Talem.) *setja e-ð á odd* (el. *odda)*, sætte n-t paa Spidsen; *e-ð stendur á oddum með e-m*, n-t er sat paa Spidsen; *með oddi og egg(ju)*, med Od og Æg (Næb og Kløer): *vinna að e-u með oddi og egg(ju)*, kæmpe ihærdigt for n-t, arbejde ivrigt paa n-t; *leika á als oddi*, være meget oprömt, være i straalende Humør; *brjóta odd af oflæti sínu*, se *oflæti.* — *2. *(vopn)* Vaaben, særl. i Omskr.: *odda reynir* osv., Kriger, Mand; *odda at, odda hríð*, Kamp. — II. Front (af en Slagorden): *o. fylkingar.* — III. npr. *Oddur*, Odd; (vulg.) *O. í Skógarkoti*, penis.

odd vari [od·va·rɪ] m. = **blóðarfi. -varp** [-vaϙp] n. (i Syning) Stose. °**-veifa** [-vɛi·va] f. Vimpel (JsJs.). **-viti** [-vɪ·dɪ, -vɪ·tɪ] m. a. Formand: *o. (hreppsnefndar)* Sogneraadsformand; *o. sýslunefndar, o. bæjarstjórnar.* — b. *(foringi)* Anfører, Leder. **-þjöl** [ot·þjö·l] f. Spidsfil.

ó deigur [oᵘ:dɛi·qøϙ] a. 1. ikke blød: *ódeigt járn.* — 2. ufrygtsom, uforfærdet, modig; *vera ó. á* (el. *við) e-ð*, ikke være bange for n-t: *menn voru mjög ódeigir á að skapa heil ný fræðikerfi* (ÞThLfr. III. 228); — adv. *-deiglega.* **-deilanlegur** [-dɛi·lanlɛ·qøϙ] a. udelelig. **-deildur** [-dɛildøϙ] a. udelt. **-deili (-is,** pl. ds.) [-dɛi·lɪ] n. Atom. **-deililegur** [-dɛi·lɪlɛ·qøϙ] a. udelelig. **-dengdur** [-dɛiŋdøϙ] a. ikke haret (banet) (om Leer).

***óðfagur** [oᵘð·fa·qøϙ] a. som klinger skönt i Digtning: *óðfagurt orð* (StStAndv. III. 18).

óð fara [oᵘð·fa·ra] a. indec. og adv. kommende hurtig frem: *stefndu (þeir) ... vestur um land í Fjörðu óðfara* (ÞThÁrf. 106). **-fleygur** [-flɛi·qøϙ] a., **-fluga** [-flʏ·qa] a. indec. og adv. hurtigt flyvende, i flyvende Fart.

óðfræði [oᵘð·frai·ðɪ] f. indec. Poetik.

óð fús [oᵘð·fu·s] a. ivrig: *ó. á e-ð, til e-s*, forhippet paa n-t, meget begærlig efter n-t, ivrig efter n-t. **-fær** [-fai·r] a. = **óðfluga.**

óðgáfa [oᵘð·gau·va] f. Digtergave.

óðgjarn [[illegible]] a. = **óðfús.**

***Óðhrærir (-is)** [oᵘð·hϙai·rɪϙ] m. (myt.) den Kedel (Gryde), hvori Odin spyede en Del af Suttungamjøden; *óðhræris sjór*, Poesi.

ó dygð [[illegible]] f. Udyd. **-dygðarfullur** [-dɪqðaϙfʏd·løϙ, -dɪgð-] a. lastefuld. **-dygðarhatur** [-dɪqðaϙ(h)a:døϙ, -dɪgðaϙ(h)a:tøϙ] n. veder-styggeligt Had. **-dyggilegur** [-dɪɟ·ɪlɛ·qøϙ] a., adv. *-lega*, **-dygglegur** [-dɪglɛ·qøϙ] a. som ser ud til at være utro el. uærlig; — adv. *-lega*, uredelig, uærlig. **-dyggleiki** [-dɪglɛi·ɟɪ, -lɛi·ʤɪ] m. = **ódygð. -dyggur** [-dɪg·øϙ] a. utro; uredelig; uærlig.

Óðin n (-s) [oᵘ:ðɪn] m. npr. Odin; i Kenninger for Digtning: *Óðins drykkur, lögur, mjöður, alda, spýja* osv., Digtning, Poesi; — for Kamp og Vaaben: *Óðins veður*, Kamp; *Óðins eldur*, Sværd; *Óðins haukar*, Ravne; *Óðins kvon*, Odins Hustru, Jorden; *Óðins meyjar*, Valkyrjer; (pop.) *það veit Ó.*, det maa Guderne vide (Árn.).

†**Óðins dagur** [[illegible]] m. = **miðvikudagur. -hani** [-(h)a:nɪ] m. (zool.) Odinshane (phalaropus hyperboreus); — pl. Odinshöns. **-heiti** [-(h)ɛi:dɪ, -(h)ɛi:tɪ] n. Navn paa Odin. **-vje** [-vjɛ:] npl. npr. Odense.

ó dýr [oᵘ:di·r] a. 1. billig: *ó. varningur.* — 2. ikke indviklet el. kunstig (om Metrum): *ó. bragarháttur.* **-dýravatn** [-diravahtv] n. daarligt, for Plantevæksten skadeligt Vand (BHAt. 95). **-dýrð** [-dirð] f. Skam, Skænd-sel (EJ.). **-dýrleiki** [-dirlɛi·ɟɪ, -lɛi·ʤɪ] m. Prisbillighed. **-djarflegur** [-djar(v)lɛ·qøϙ] a. uden Dristighed, frygtsom, med et frygtsomt Udseende: *[illegible]* — adv. *-lega.* **-djarfur** [-djarvøϙ] a. bange: *ó. til e-s*, som ikke har Mod paa n-t.

óð jurt [oᵘð·jʏϙt] f. (bot.) Skarntyde (conium maculatum). **-látur** [-lau·døϙ, -lau·tøϙ] a. utaalmodig, hæftig; graadig. **-lega** [-lɛqa] adv. rasende hurtig, hovedkulds.

***óðmál** [oᵘð·mau·l] n. Sang, Digt, Poesi.

óðmáll [oᵘð·maudʎ] a. som taler hurtigt og ivrigt.

óðmælt [o·ð·maiʎt] an. (metr.) se **háttleysa.**

óðmæltur [oᵘð·maiʎdoϱ] a. = **óðmáll.**

°**óðmæringur** [o·ð mai riŋgoϱ] m. Digter.

ódó (-s, pl. ds.) [o·:do·-] n. **1.** = *ohræsi,* daarligt Menneske, Skarn, Skælm: *hann er allra mesta ó.,* jfr. *ótó; — ódóið þitt,* dit Skarn, din Skælm. — **2.** *(skepna, sem þrífst illa)* vantrevent Kreatur (Sl.). **-legur** [-lɛ·qøϱ] a. **1.** (om Kreaturer) som ikke ser ud til at trives, vantrevent af Udseende. — **2.** *ó. fatnaður, þvottur,* Töj, der ser sjusket og grumset ud.

ó dofnaður [oᵘ:dobnaðøϱ] a. (jfr. *dofna)* som ikke er bleven slap el. følelsesløs, som har bevaret sin Kraft. **-dráttartilvik** [-drauhdaɣtɪl·vɪk] n. Slyngelstreg, Slyngelstykke. **-dráttur** [-drauhdøϱ] m. **1.** monstrøs, uheldvarslende Fisk, (overnaturligt) Uhyre: *kvæði fáeinar mergjaðar hendingar yfir þessum ódrætti* (JTrSk. I. 42). — **2.** overf. **a.** *(þorpari)* Kæltring, Slyngel, Umenneske: *þjer vitið ekki, að hverjum ódrætti hrokinn og sjálfselskan hafa gert yður* (JTrHeið. II. 128). Utyske (Skældsord om Dyr): *En veistu hvað úrþvættis-ódrátturinn gerir? Það veður aftur austur yfir kvíslina* (JTrSk. I. 47). — **b.** *(sóði)* sjusket, urenlig Person, Svinebæst. **-dreginn** [-drɛi·jɪn] a. **1. a.** ikke trukken el. slæbt: *sagðist aldrei skyldi þángað fara ódregin* (uden at blive slæbt) *lifandi* (JÁÞj. II. 520). — **b.** (om Faar) som endnu ikke er trukket ud af Hovedafdelingen *(almenningur* 3.). — **2.** ikke hvæsset: *ó. hnífur;* jfr. endv. *dreginn,* se *draga.*

°**Óðreir** [o·ð rɛi r] m. = **Óðhrærir.**

ó dreyrugur [oᵘ:drɛi·røqøϱ] a. ublodig. **-drekkandi** [-drɛhgandɪ] a. udrikkelig. **-drengilegur** [-drɛiŋɟɪlɛ·qøϱ] a. nedrig.

ódreng lyndi [oᵘ:drɛiŋglɪn·dɪ] n. = **ódrengskapur. -lyndur** [-lɪn·døϱ] a., **-lundaður** [-lʏn·daðøϱ] a. uædelmodig, nedrig, inhuman. **-skapur** [-drɛiŋ(k)sga·bøϱ, -sga·pøϱ] m. Nedrighed, Lavhed.

ó drengur [oᵘ:drɛiŋgøϱ] m. nedrig, uædelmodig Person. **-drepandi** [-drɛ·bandɪ, -drɛ·p-] u. som ikke kan dræbes el. overanstrænges. **-drepinn** [-drɛ·bɪn, -drɛ·pɪn] a. **a.** ikke dræbt: *ó. maður í tafli,* Skakbrik, som ikke er slaaet. — **b.** ikke udslidt af Arbejde: *frískur og ó.* (Eimr. VIII. 191). **-dresi (-is,** pl. ds.) [-drɛ·sɪ] n. (Skældsord) Svin, Svinebæst (baade om Mænd og Kvinder); *(um konur)* Sjuske. **-drýgindi** [-dri·jɪndɪ] npl. *(það, að e-ð er ódrjúgt)* det, at n-t slipper hurtig op, Udröjhed; *(eyðslusemi)* Ødselhed, daarlig Husholdning; *það eru ó. að e-u,* n-t gör udröjt, forringer. **-drýgja** [-dri·ja] vt. **1.** göre udröj, forringe: *ó. matinn.* — **2.** pp. *ódrýgður:* **a.** gjort udröj. — **b.** ikke gjort dröjere: *jeg held að maturinn nægi ódrýgður* (uden at være gjort dröjere ved Tilsætning). — **c.** ikke begaaet: *ódrýgðar syndir.* **-drykni** [-drɪhgnɪ] f. indec. Ædruelighed (JsJs.). **-drjesi (-is,** pl. ds.) [-drjɛ·sɪ] n. = **ódresi. -drjúgur** [-drju·(q)øϱ] a. ikke dröj. **-drukkinn** [-drʏhɟɪn] a. **1.** *(ófullur)* ædru. — **2.** ikke drukken, ikke tömt: *það var ódrukkið úr bollanum; — þú átt ódrukkið kaffið þitt,* du har endnu ikke drukket din Kaffe. **-dræpur** [-drai·bøϱ, -drai·pøϱ] a. som ikke kan slaas (ihjel): *kóngslallinn er ó.,* (en gl. islandsk Skakregel) Bonde, der rykkes op paa Kongens Plads, kan ikke slaas (se ogs. *kóngslalli).*

° **óð saga** [oᵘð·sa·qa] f. poetisk Fortælling. ° **-skáld** [-sgault] n. Lyriker.

óðslegur [oᵘð slɛqoϱ] a. ilfærdig, utaalmodig. — adv. *-lega: fara* (el. *láta) sjer óðslega, láta óðslega,* være ilter, have Hastværk, styrte fra det ene til det andet osv.; *hann fór sjer að engu óðslega,* han havde ikke n-t Hastværk, tog det hele med Ro, bar sig langsomt og forsigtigt ad.

°**óð sneyddur** [oᵘð·snɛid·øϱ] a. uden Digte. **-snild** [-snɪlt] f. Digtersnille. **-snillingur** [-snɪdliŋgøϱ] m. fremragende Digter. °**-sonur** [-so·nøϱ] m. Digter: *Íslands óðsynir* (MJ. III. 162).

óð streymi (-is) [oᵘð·sdrɛi·mɪ] n. rivende Ström. **-streymur** [-sdrɛi·møϱ] a. med en rivende Ström: *slagæð heljar óðstreym* (StStAndv. II. 222).

° **óðsöngur** [oᵘð soyŋgoϱ] m. Lyrik.

óð talaður [o ð ta iaðoϱ] a. hurtigtalende. **-uggi** [o ·ðʏɟ ɪ] m **a.** (ASkaft.) = *veiðiuggi.* — **b.** spec. Rygfinne paa en Havkal.

ó duglegur [oᵘ:dʏqlɛqøϱ] a. uduelig; — adv. *-lega.* **-dugnaður** [-dʏgnaðøϱ] m., **-dugur** [-dʏ·qøϱ] m. **1.** Uduelighed: *ó. til starfa;* — Daadløshed: *ódugnaðs framvegis vörn* (BTh. 47). — **2.** (könslig) Impotens: *ó. til barnsgetnaðar.* **-duldur** [-dʏldøϱ] a. = **ódulinn. -duli (-a, -ar)** [-dʏ·lɪ] m. urenlig Person, Svinebæst (Sl., ÓDav.). **-dulinn** [-dʏ·lɪn] a. **1.** uskjult; aabenbar, aabenlys, aaben: *láta e-n ó. e-s,* ikke hemmeligholde n-t for en. — **2.** *ganga e-s ó.,* være vel vidende om n-t. **-dulmælt** [-dʏlmaiʎt] an. uforblommet. **-dulur** [-dʏ·løϱ] a. som ikke tænker paa at skjule sit Sind, aabenmundet: *ódul er æskan* (SçhMál.), Ungdom er aabenmundet.

1. **óðum** [oᵘ:ðøm] adv. se 2. **óður** III. 2.

2. **óðum** [oᵘ:ðom] 1. p. pl. imp. ind. af **vaða.**

óðung (-ar) [oᵘ:ðuŋk] f. i Forb. *koma e-u til óðungar,* faa n-t fra Haanden (Mýrd.).

1. **óður** (gen. **-s** el. **-ar)** [oᵘ:ðøϱ] m. **I.** †**1.** *(hugur)* Sind. — **2. a.** Poesi, Digtning; *(skáldgáfa)* Digtergave; *óðar grugg,* (grumset) Digtning. — **b.** overf. i Udtr. *þylja sama óðinn,* lade den samme Tone klinge, stadig kvæde paa den samme gamle Vise (is. om n-t trættende): *í bréfi þessu er sami óðurinn þulinn* (Alþ. '11, B. II. 426). — **3.** oprört Stemning, spec. Uro hos Lam, der nylig er blevet skilt fra Moderfaaret, ogs. om Moderfaarene selv: *þurfti því að vakta lömbin þar til allur ó. var kominn af þeim og eins ánum* (Lögb. '11, 28/12, S. 2, Sp. 4) (Sl., Af.); — om Mennesker: *nú er mesti óðurinn af honum,* nu er han nogenlunde rolig igen (Breiðd.). — **II.** npr. (myt.) Navn paa Freyjas Ægtefælle.

2. **óður (n. ótt)** [oᵘ:ðøϱ, oᵘht] a. **I. 1. a.** *(örvita)* gal, rasende; *óðs manns æði,* Vanvid: *það er óðs manns æði að gera það.* — **b.** i en hæftig, oprört Sindsstemning, spec. *(reiður)* vred: *ó. út af* (el. *út úr) e-u,* rasende over n-t; *ó. og uppvægur,* ¹) rasende over n-t; ²) forhippet, meget ivrig for n-t: *hann vill ó. og uppvægur fara.* — **2.** *(ákafur)* hæftig, voldsom: *ó. byr.* — **3.** *(hraður)* hurtig: *óðum skrefum,* hurtig, hastigt. — **II.** n. *ótt* **1.** *e-m er ótt um e-ð,* en er utaalmodig i Anledning af n-t; *fara (sjer)* (el. *láta sjer) ekki ótt,* göre n-t roligt og besindigt, tage alt med Ro. — **2.** som adv., comp. *óðar, óðara,* superl. *óðast:* **a.** *(fljótt)* hurtig, hastig: *ótt og títt,* hurtig og ofte; *höggva ótt og títt,* lade det ene Hug følge paa det andet; *bera ótt á, tala ótt,* tale hurtigt. — **b.** comp. ¹) *(undir eins)* straks: *hann var óðara kominn þangað,* han var straks derhenne; — *(undirbúningslaust, án fyrirvara)* straks, paa staaende Fod: *hann fór óðar af stað;* ²) *óðar(a) en* (el. *er),* saa snart (som); *óðara en hann kemur,* lige saa snart (som), saa saare han kommer; *óðar er hún tók hann tali,* straks da hun begyndte at tale til ham (JÁÞj. I. 95); *óðara en varir,* för end man ved af, hurtigere end man aner; *óðara en auga á festi,* för man kunde öjne; *ekki óðara en,* ikke hurtigere end (saa at): *hann talaði ekki óðara en að allir fylgdust með,* han talte ikke hurtigere end, at alle kunde følge ham; *hann fór að engu óðara en jeg,* han tog det alt lige saa roligt som jeg. — **III. 1.** acc. m. *óðan,* som adv. hurtig: *bera óðan á,* tale hurtig. — **2.** dat. m. *óðum* som adv. **a.** hurtig: *sumarið nálgast nú óðum.* — **b.** *(oft)* ofte, gentagne Gange (BH.).

óðurt [oᵘ:ðʏϱt] f. = **óðjurt.**

ódvaldur [oᵘ:dvaldoϱ] a. **a.** uopholdt, uopholdelig. — †**b.** öjeblikkelig, straks opfyldt: *ódvaldar bænir.*

óðvægur [oᵘð·vai·qoϱ] a. = *óður og uppvægur,* se 2. *óður* I. 1. b.; — *þeir spruttu upp óðvægir* (StStAndv. II. 210).

ó dæða (-u, -ur) [oᵘ:dai·ða] f. **1.** = *ódæði.* — **2.** = *fordæða.* **-dæði (-is,** pl. ds.) [-dai·ðɪ] n. Ugærning, Forbrydelse. **-dæðismaður** [-daiðɪsma:ðøϱ] m. Forbryder. **-dæld (-ar, -ir)** [-dailt] f. **1.** *(óviðráðanlegleiki)* Umedgörlighed, Ustyrlighed, Vilterhed. — **2.** *(óvinsæld)* det at være ilde lidt el. afskyet, vakt Uvilje. **-dæli (-is)** [-daɪ·lɪ] n. = **ódæld** 1. **-dæll** [-daidʎ] a. **1.** *(baldinn, óviðráðanlegur)* vild, ustyrlig; *(óþekkur)* uartig. — **2.** *(óvinsæll)* ilde lidt.

ódæma [o·dai·ma] adv. se **ódæmi** 3. **-fárviðri** [-faur·vɪðrɪ] n. rasende Uvejr, is. orkanagtig Storm. **-mikill** [-mɪ:ɟɪdʎ, -mɪ:ɟɪdʎ] a. overordentlig stor, enorm. **-verk** [-vɛϱ·k] n. uhørt Gærning.

ó dæmdur [oᵘ:daimdøϱ] a. udömt. **-dæmi** [-dai·mɪ] n. **1.** n-t overordentligt, uhyre Masse: *ó. af snjó,* uhyre Masse Sne. — **2.** is. i pl. uhørt (beklageligt) Tilfælde: *það eru ó.* — **3.** gen. sg. *ódæmis* og gen. pl. *ódæma* bruges som adv. el. Forled i Sms. i Bet. mageløst, umaadelig, uhyre: *ódæmis (ódæma) góður,* mageløst god; *ódæma hlægilegt, ódæma einfalt, ódæma nalldenga* (JTrSk. I. 254). **-dæmilegur** [-dai·mɪlɛ·qøϱ] a. eksempelløs, uhørt, overordentlig; — adv. *-lega,* overordentlig.

ódæmis [oᵘ:dai·mɪs] adv. se *ódæmi,* overordentlig, uhyre. **-dirfð** [-dɪr·(v)ð] f. uhørt Dumdristighed.

ó döfnun [oᵘ:döbnøn] f. Vantrivsel. **-döngun** [-döyŋgøn] f. se **ódaungun. -eðli** [-ɛðlɪ] n. **a.** Unatur. — **b.** Uro, ophidset og ubehagelig Sindsstemning: *Það var ó. og tímaleysi yfir ám og lömbum* (ÞGjD. 71). **-eðlilegur** [-ɛðlɪlɛ qøϱ] a. unaturlig. **-eðliskuldi** [-ɛðlɪskʏl·dɪ] m. unaturlig Kulde. **-efaður** [-ɛ·vaðøϱ] a. **1.** *(efalaus)* utvivlsom. — **2.** *(ákveðinn)* utvivlraadig. — **3.** n. *óefað* som adv. upaatvivlelig, utvivlsomt, sikkert. **-efandi** [-ɛ·vandɪ] a., **-efanlegur** [-ɛ·vanlɛ·qøϱ] a. utvivlsom, sikker; — adv. *-lega,* utvivlsomt, sikkert. **-efasamlega** [-ɛ·vasamlɛ·qa] adv. = **óefanlega. -efni** [-ɛbnɪ] n. vanskelig Stilling, svær Knibe, Nød: *nú er komið í ó. fyrir okkur,* nu sidder vi slemt i det; *ekki er óhugsandi, að hann hafi hugsað sem svo, úr því í ó. var komið (á sjó): Það er best jeg fylgi fiðlunum* (Lögr. '12, 13). **-efnilegur** [-ɛbnɪlɛ·qøϱ] a. **1.** *(ekki hæfur)* uegnet, uskikket. — **2.** ikke lovende: *börnin voru óefnileg;* — *það er óefnilegt!,* det tegner ikke godt!

óeftir látssamur [oᵘ:ɛhdɪrlau(t)sa:møϱ, -ɛfdɪr-] a. ueftergivende. **-látssemi** [-lau(t)sɛ:mɪ] f. indec. Ueftergivenhed. **-takanlegur** [-ϱ-ta:ganlɛ·qøϱ, -ta:kan-] a. **a.** ubemærkelig. — **b.** som man ikke bör fremføre med en anden som Kilde, uefterrettelig, upaalidelig: *Einhver hafi þókst heyrt hafa að faðir Gríms og sá er hann drap, hafi átt að búa þar á Síðunni, en það hafi og ... óskirt verið og óeptirtakanlegt* (ÁM. i JÁÞj. I. 170). **-tektarverður** [-tɛχdarvɛr·ðøϱ] a. ikke værd at lægge Mærke til: *það er ekki óeftirtektarvert* (det er ganske interessant), *hve mikið er gert upp á milli landbúnaðarins og fiskiveiðanna* (Alþ. '11, B. II. 192).

ó eyðanlegur [oᵘ:ɛi·ðanlɛ·qoϱ] a. uopslidelig, uforodelig, uforgængelig. **-eyddur** [-ɛid·oϱ] a. uødt, ikke bortødslet: *óeytt fje;* — *(ekki eyðilagður)* ikke odelagt.

óeigin girni [oᵘ:ɛijɪnɟɪr·dnɪ, -ɟɪd·nɪ] f. indec. Uegennytte. **-gjarn** [-ɟar·dn, -ɟad·n] a. uegennyttig. **-legur** [-lɛ·qøϱ] a. **1.** uegentlig, overført: *í óeiginlegri merkingu,* i overført Betydning; allegorisk: *Alla fornöldina ... nota menn hina svonefndu óeiginlegu (allegorisku) skýringaraðferð* (Ísaf. '13, 98). — **2.** uegen, unaturlig: *það er honum óeiginlegt,* det er fremmed for ham, stemmer ikke overens med hans Karakter.

ó eigulegur [oᵘ:ɛi·qolɛ·qoϱ] a. ikke værd at eje. **-einarðlegur** [-ɛinarðlɛ·qoϱ] a., **-einarður** [-ɛi·narðøϱ] a. †**1.** *(óeinlægur)* upaalidelig, uoprigtig. — **2. a.** *(feiminn, uppburðalítill)* sky og kejtet, klejnmodig, frygtsom. — **b.** *(ókveðinn)* vaklende, ubestemt. **-einbeittur** [-ɛimbɛihdøϱ] a. ubeslutsom. **-eindrægni** [-ɛindraignɪ] f. indec. Usamdrægtighed, Uenighed. **-eining** [-ɛi·niŋk] f. Uenighed. **-einleitur** [-ɛinlɛidøϱ, -lɛitøϱ] a. af forskelligt Udseende, ikke af samme Slags. **-einráður** [-ɛinrauðøϱ] a. ikke eneraadig,. **-einslaga** [-ɛinsla·qa] a. indec. uensartet, af forskellig Skikkelse, ulig. **-einurð** [-ɛi·norð] f. Undselighed. **-eirð (-ar, -ir)** [-ɛirð] f. Uro; — pl. *óeirðir* = *óspektir,* Uroligheder. **-eirðamaður** [-ɛirðama:ðøϱ] m. = **óeirðaseggur. -eirðarfullur** [-ɛirðaϱfʏd·løϱ] a., **-eirðarsamur** [-ɛirðaϱsa:møϱ] a. urolig. **-eirðaseggur** [-ɛirðasɛg:øϱ] m. Urostifter. **-eyrindi (-is)** [-ɛi·rɪndɪ] n. ond Gærning; daarligt Liv (BH.). **-eirinn** [-ɛi·rɪn] a.

1. *(óþolinmóður)* utaalmodig, urolig. *(óstöðuglyndur)* flagrevorn, ustadig; *(úthaldslaus)* uden Udholdenhed. — 2. som ikke finder sig i Fortrædigelser el. at man siger han [illegible]mod, utaalsom: *en [illegible] var hann raðríkur og ó., er því var að skipta* (ÞTh[illegible]. I. 207). **-ekkí** [-ɛh'ɟı, -ɛh'ķı] interj. (jfr. *ekkí*) **a.** udtrykkende Tvivl: *„Jeg hef aldrei gert honum neitt til miska". „Óekkí!* (Jasaa!) *þú ert þá búinn að gleyma landmerkjadeilunni".* — **b.** forstærkende: Nej, nej, ork nej!: *Jeg! ó.; ekki hún Gróa litla* (JThPs. 88).

óeld borinn [oᵘ:ɛltbo:rın] a. som aldrig har været sat over el. varmet Ild. **-bær** [-bai:r] a. som ikke taaler Ild. **-fimur** [-fı:møɢ] a. ubrandfarlig. **-næmi** [-d-nai:mı] n. Uantændelighed. **-næmur** [-nai·møɢ] a. uantændelig.

ó elja [o:ɛlja] f. Hvilesløshed, Uro (JÁÞj. I. 48). **-elskuverður** [-ɛlsgøvɛr·ðøɢ] a. uelskværdig. **-endan(leg)leiki, -endan(leg)leikur** [-ɛndan(lɛq)lɛi:ɟı, -lɛi:ķı, -lɛi:gøɢ, -lɛi:køɢ] m. Uendelighed. **-endanlegur** [-ɛndanlɛ·qøɢ] a. uendelig. — adv. *-lega.* **†-endilegur** [-ɛndılɛ·qøɢ] a. = **óendanlegur. -endileiki** [-ɛndılɛi:ɟı, -lɛi:ķı] m. = **óendanlegleiki. -erfiður** [-ɛrvıðøɢ] a. ikke vanskelig, let.

of [o:v] **†I.** enkl. part. **1.** i arkaiserende Poesi = *um*, kan puttes ind foran Nomina og Verber, benyttes nu sjældent, fortrinsvis som Fyldekalk, naar der mangler en Stavelse, og oversættes aldrig. — **2.** adv. for, alt for, kan skrives i eet Ord med efterfølgende adj., adv., subst., pp. el. v.: **a.** med adj. og adv.: *of stór,* for stor; *of margir, fáir,* for mange, faa osv.; *of mjög,* for meget; *of lengi,* for længe; *of seint,* for sent; *of oft,* for ofte osv. — **b.** med pp. og v.: *of hlaðinn,* for belæsset (skrives ogs. i eet Ord). — Med pp. el. v. skrives *of* som oftest i eet Ord: *ofmælt, ofgera, oftala, oftaka* osv. (s. d. O.). — ***II.** som præp. med acc. og dat. **1.** = *yfir,* over, hen over (= l. super): *líða of sæ.* — **2.** (kausalt = l. ob) af, formedelst: *of litla sök.* — **†3.** = *um,* i, med Hensyn til: *[illegible] þer hafa yðar mál of alt* (i alt) *og ekki tillæti sýna oss* (EspS. xxxi). — **III.** brugt substantivisk: **a.** Maadesløshed, hvad der er over Maade: *of eða van,* for meget el. for lidt: *of sem van,* ds.; *of fær gjarnan illan enda* (SchMál.), for meget ender gærne med Fordærv; *um of,* for meget: (Ordspr.) *alt skaðar, sem er um of* (jfr. l. nimia nocent); *við of,* for meget: *bréfhnýsin við of* (GKonÆf. 275); *er við of, en aldrei [illegible] um þig sagt* (MJ. IV. 164); *við of þótti liggja á stundum* (man syntes, han undertiden gik for vidt) *hve mjög hann laðaði menn til sátta* (BrJÞf. 15). — **b.** med gen. en uhyre Mængde af n-t: *of fjár,* uhyre Rigdomme; en uhyre Pengesum.

óf [oᵘ:v] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **vefa.**

ofa (-u) [o:va] f. for meget, Overmod, Overdrivelse (GTh. '95, 218).

ó fá [oᵘ:fau·] **(-ar)** f. og **(-s)** n. **1.** sygeligt Udseende, lidende Udtryk i Ansigtet: *nú sje jeg á þjer einhverja ó.,* nu ser jeg, at du er upasselig (BH.); *(í skepnum)* Vantrivsel, Sygelighed hos Husdyr (is. Faar) (ASkaft.). — **2.** stærk Forfjamskelse el. Forvirring: *það var mesta ó. á honum.* — **3.** *(óþverri)* Snavs; *(mygla)* Skimmel (jfr. *ófága).* **-fáa (-u, -ur)** [-fau·a] f. ustyrlig, vilter Tøs el. Dreng (Árn.). **-fáanlegur** [-fau·anlɛ·qøɢ] a. **1.** uopnaaelig, ikke til at faa: *ófáanleg skuld,* Gæld, som ikke kan inddrives. — **2.** ubevægelig: *hann var alveg ó. til þess,* han kunde ikke bevæges dertil. **-fága (-u)** [-fau·(q)a] f. Skimmel, Snavs (BH.). **-fágaður** [-fau·(q)aðøɢ] a. upudset, usmykket. **-fagna** [-fagna] vt. med dat. sörge, bedrøves over (BH.). **-fagnaður** [-fagnaðøɢ] m. **1.** *(sorg, harmur)* Sorg. — **2.** n-t uvelkomment, f. Eks. ofte om en slem epidemisk Sygdom: *mislingar eru ljóti ófagnaðurinn,* Mæslinger er en slem Gæst; *(óhamingja)* Ulykke; *(ófreskja)* Uhyre. **-fágulegur** [-fau·(q)ølɛ·qøɢ] a. smudsig, skimlet (BH.). **-fagur** [-fa·qøɢ] a. uskøn, uanstændig. **-fagurlegur** [-fa·qørlɛ·qøɢ] a. uskön, grim; — adv. *-lega,* paa en grim Maade.

of aka [o:va·ga, -a·ka] vt. med dat.: *o. e-m,* trykke en ved for meget Arbejde. **-ala** [-a·la] vt. overfodre, give for meget Foder: *það er ilt fyrir herrann að o. sinn þræl* (Málshb. 268), Tjænere skal man føde, ikke fede.

ó falinn [oᵘ:fa·lın] a. ikke skjult, utildækket (jfr. *fela): sagðist eiga ó. eldinn* (JÁÞj. II. 419). **-fall** [-fadλ] n. **1.** *(slán, slys)* ulykkelig Hændelse. — **2.** *(stór bylgja,* jfr. *ólag)* stor Bølge (BH.). — **3.** *(vanfæðing)* Abort. **-fallinn** [-fadlın] a. **1.** ikke faldet. — **2.** upassende, uskikket: *vera ó. til e-s,* ikke egne sig til n-t. — **3.** usömmelig: *það er ófallið,* det sömmer sig ikke. **-fallvaltur** [-fadlvaλdøɢ] a. **1.** *(öruggur)* sikker, fast. — **2.** uforgængelig: *[illegible] munu þer [illegible] óvalta [illegible] krónu [illegible]* (OGNT. 1. Pjet. [illegible]). **-falsaður** [-falsaðøɢ] a. uforfalsket. **-falskur** [-falsgøɢ] a. **1.** uden Svig, redelig; uskrómtet. — **2.** ikke falsk, ren: *ófölsk nóta.* **-falur** [-fa·løɢ] a. ikke tilfals: (Ordspr.) *öllum er ófalt lífið* (GJ.), Livet er ej tilfals.

ofan [o:van] adv. **I.** ovenfra, ned: *detta o.,* falde ned; *fara o.,* ¹) *(o. af lofti)* gaa nedenunder; ²) *(fara á fætur)* staa op; *taka o. (hattinn),* tage Hatten af; *taka o. (hattinn) fyrir e-m,* tage Hatten af for en, hilse paa en ved at blotte Hovedet; *taka o. pottinn,* tage Gryden af Ilden; *taka o. (af hestum, lest)* tage Byrderne af Hestene (i en Karavane). — **II.** med præp.; *ofan* udtales i denne Forb. i daglig Tale i Reglen som [o:n] naar præp. begynder med Vokal: *o. á* [o:nau·], *o. í* [o:ni·], *o. um* [o:nʏm] osv. **1.** om Bevægelsen [illegible] oven [illegible], ned paa: *[illegible]*, Haaret faldt ned over Skuldrene: *[illegible]* (ned til *Hafnalundu*) (JÁÞj. II. 128); *detta [illegible],* falde ned paa [illegible]; ned imod (Havet), nedad: *Hellismunninn liggur o. á við* (JÁÞj. I. 305); *o. að,* ¹) fra oven; ²) fra en höjere oppe liggende Del af en Egn; *o. af,* ned fra: *hann datt o. af pallinum,* han faldt ned af Stilladset; *[illegible] af sárinu,* Roen paa Saaret har løsnet sig (se [illegible] IV. 1); *[illegible] af,* afdække, overf. afsløre; *skera* (el. *rista) o. af,* skrælle Grönsvær af; *taka o. af,* ¹) tage n-t bort fra n-t underliggende; ²) *(taka o. af ull)* pille de [illegible] Haar *(tog)* af Uld; ³) *[illegible]* af [illegible] i en *flekkur; o. eftir,* ned mod Lavlandet el. Havet, ned ad: *o. eftir hlíðinni,* ned ad Bjærgets Side; spec. (i Rvk) abs. *o. eftir,* ned til Midterbyen; *o. fyrir,* ned for, ned ad: *hrapa o. fyrir bjarg,* styrte ned ad en Klippe; *o. fyrir túnið,* ned for Tunet (is. om Retningen, der vender fra Gaardens Forside (ned imod Havet o. l.): *þegar bóndinn ... reis úr rekkju, sér hann hest ... fyrir neðan túnið, og þykist þekkja þar Faxa. ... Honum verður bylt við þetta. ... Hann geingur því ofan fyrir túnið; var þá, sem honum sýndist, að þar var Faxi* (JÁÞj. I. 281); *o. frá,* ned fra; *ofan hjá,* ned forbi: *hann hafði séð til ferða djáknans o. hjá daginn áður* (JÁÞj. I. 281); *o. í,* ned i; abs. *fara o. í,* plumpe ned i (ofte med Bibet. af, at Dyret drukner); *missa fje o. í,* miste Faar, ved at de omkommer i en Sump el. et Vandpuds; *detta o. í keldu,* falde ned i et Morads; *þeir fóru o. í dalinn; — elda o. í e-n,* koge til en; *þau hafa ekkert o. í sig að láta,* de har ikke en Smule at leve af; *fara o. í bæ,* spec. (i Rvk.) gaa ned i (den midterste Del af) Byen = *fara nið(u)reftir; — hann ætlaði alveg o. í mig,* han var meget paatrængende (is. om en, der gaar ganske tæt hen til en anden og plager ham med nærgaaende Tale); *hann lætur engan vaða o. í sig,* han holder alle tre Skridt fra Livet; *o. í móti,* ned ad: *nú hallar o. í móti,* nu skraaner det nedad; *o. í móti* (som Puds) se *núpur; o. yfir,* ned over: *o. yfir fjallið;* spec. (paa Af.) ned til Fjordene (over Heden): *fólkið er ekki enn þá komið o. yfir (heiði) úr skógarleiðangrinum; — o. um ísinn,* ned gennem Isen; *o. um lúkugatið,* ned gennem Lugen (Trappeaabningen); *hneppa o. um sig (e-n),* knappe sine (ens) Bukser ned; *o. undir,* ind under Sengeklæderne, ned i Sengen; *o. úr,* ned fra: *o. úr fjalli,* ned fra Bjærget. — **2.** med præp. uden at betegne Bevægelse; *o. á,* abs. paa Overfladen: *þetta frv. ... virðist ef vill o. á vera fremur meinlaust* (Alþ. '11 B. II. 1624); *verða o. á,* blive den överste (jfr. *verða): varð annað þó ofaná,* andet blev dog Tilfældet (Hróarsk. '42, 55); *leggja e-ð o. á e-ð,* lægge n-t oven paa n-t; *liggja o. á e-m,* ligge oven paa en; *breiða o. á sig,* brede Sengeklæderne oven paa sig, dække sig til; *breiða o. á rúmið,* lægge et Tæppe over Sengen; — elliptisk: *ríða (sitja) o. á milli,* sidde mellem Byrderne paa en Pakhest; *leggja, breiða e-ð o. yfir e-ð,* tildække n-t med n-t. — **III.** *ofan* og *að ofan,* foroven, ovenpaa, oventil, paa Overfladen: *kletturinn er grasi vaxinn að o.,* Klippens Overflade er bevokset med Græs; *hann var maður að o., en steinn að neðan,* han var Menneske foroven, men Sten forneden; *víður o.,* vid foroven; *„Músin skal þá narta o. vefinn þinn"* (ÓDavÞul. 294). — **IV.** i forsk. Udtr., til Dels med overf. Bet.: *ofan á* (ældre *á ofan)* tillige med, i Tilgift til: *sá sem glími við sér göldróttara mann, eigi líka að missa allan orðróm fyrir glímur, o. á beinbrotið* (ÓDavSk. 42); *þar á o.,* endvidere, oven i Købet; *fyrir o.,* oven for; inden for: *hún býr í kotinu fyrir o. Foss; — dálítið fyrir o. bæinn,* et lille Stykke oven for el. bag ved Gaarden; *hann svaf fyrir o. Rögnvald,* han sov nærmere Væggen end R.; *vera fyrir o. e-n (í bekk),* være over en anden (i en Klasse); *fyrir o. og neðan,* oven og neden for; *fá e-n o. af e-u,* faa en til at opgive n-t, faa en fra n-t; *fara o. af e-u,* falde fra n-t, opgive a-t; *hafa o. af fyrir sjer með e-u,* ¹) *(lifa af e-u)* fortjæne sit Brod med n-t; ²) *(skemta sjer við e-ð)* more sig med n-t; — elliptisk = *fyrir o.,* ovenfor: *sat ... fögur o. lög* (JHall. 91); *o. í,* imod: *beint* (el. *þvert) o. í lög,* tvært imod Loven; *við ... greiddum atkvæði o. í okkur sjálfa* (imod hvad vi selv tidligere har stemt for) (Alþ. '11, B. II. 1305); *jeta o. í sig,* gaa fra hvad man har sagt el. paastaaet, æde i sig igen; *ganga o. í sjálfan sig,* handle stik imod sin Vilje el. sine Udtalelser; *það datt o. yfir hann,* han blev overordentlig forbavset. — **V. 1.** som præp. med acc. ned ad: *fara o. fjallið, o. stigann.* — **2.** som præp. med gen. over Overfladen af, oven: *o. jarðar, o. sjávar* osv. se *ofanjarðar, ofansjávar* adv. osv.

ofan á [o:(va)nau·] adv. (jfr. *ofan á)* oven paa: *mjer finst, að jeg sjái nú þegar o.,* det forekommer mig, at jeg nu allerede bliver klar over det hele. **-afrista** [-avrıs·da] f. Grönsværskæring. **-afristuspaði** [-avrıstdosba:ðı] m. Spade til Græstörvskæring. **-afskurður** [-afsgʏr·ðøɢ] m. = **ofanafrista. -aftekning** [-aftɛhgniŋk] f. Bortpillen af den grove Uld. **-ágjöf** [-auɟö:v] f. Diskonto: *fá ekki peninga nema með mikilli o.* (NFR. III. 38). **-álag** [o:naula·q] n. **1.** *(á brauð)* Paalæg: *tvær sneiðar með ofanálagi.* — **2.** hvad der forlanges el. ydes ekstra, Tilgift: *Öllum þessum sendingum fylgdi, eins og o., yndisfögur ambátt* (Þús. I. 327); *í o.,* som Tilgift, ekstra. — **3. a.** Erstatning for Gaardsfæld: *o. jarðarinnar* (Lögr. '15, 130). — **b.** Paalæg ved Værdsætning af Embedsbolig. **-byggjarar** [o:vanbıɟ:araɢ] mpl. Beboerne oven for *Hraun* paa Vestmanoerne (Vestm.). **-bylur** [-bı:løɢ] m. = **ofanfjúk. -bretta** [-brɛhda] f. (Puds) se **núpur. -burður** [-bʏr·ðøɢ] m. Snefald (ASkaft.). **-fall** [-fad·λ] **n.** Nedfalden; Nedbør; *(úrhellir)* hæftig Regn; *svo margir þokuhringar sem verða í Martius, svo mörg ofanföll verða á árinu* (JÁÞj. II. 562); *sumar gott ... en ofanföll mikil fyrir sunnan land, svo að ónýttust hey manna* (ÞThÁrf. 43). **-fallasamt** [-fadlasaṃ·t, -sam·t] an. med hyppig Regn. **-fata** [-fa:da, -fa:ta] adv. oven paa Dynen: *hin (höndin) hafði legið o.* (GFrOl. 109). **-felling** [-fɛd·liŋk] f., **-fellingartafl** [-fɛdliŋgaɢtab·λ] n. en Art Brætspil, spilles paa Triktrakbræt og er i Slægt med dette Spil (Beskrivelse i ÓDavSt. [illegible] 161). **-ferð** [-fɛrð] f. **a.** Nedfart, Nedgang. — **b.** spec. Nedhejsning i et Fuglebjærg: *Stundum eru 7 eða 8 ofanferðir farnar* (Grss. 42). — **c.** [illegible]. **-fjalls** [-fjal·s] adv. *(uppi á fjalli)* oppe paa Fjældet; *(hinumegin fjallsins)* hinsides Fjældet. **-fjúk** [-fju:k] n. Snefog af nedfaldende Sne (mods. *skafrenningur).* **-fletta** [-flɛhda] f. Trækken nedad (af en Fold): (om en Hue) *ef að höfð var o.* (hvis den blev trukket ned) *[illegible] húfuna [illegible] bliddinn [illegible]* (ÓDavÞul. 330). **-flettur** [-flɛhdøɢ] a. nedtrukken, nedslaaet (om Klæder): *ofanfletta meranda hettu* (JÁÞj. II. 99). **-för** [-fö:r] f. = **-ganga** [-n-gaun·ga] f. Nedgang, Nedfart, Nedstigning: *[illegible] under testar. [illegible]* (ÞThÞorð. II. 19).

ófanginn [o:faun·ɟın] a. ufanget, uhildet.

ofan greindur [o:vaŋgrɛin doϙ] a. ovennævnt. **-hríð** [-n-hϙi:ð] f. (Eyf.) = **logndrífa.** **-hrun** [-hϙʏ:n] n. Nedstyrtning.

ofani [o:vani·, o·ni] adv.: *fara o.*, plumpe i (se ogs. *ofan*). **-burður** [-bʏr·ðϙϙ] m. Fyld (is. af Grus osv. til Veje): *o. í veg.* **-gjöf** [-ɟö:v] f. Irettesættelse, Reprimande. **-mokstur** [-moχ·sdϙϙ] m. Tilkastning.

ofan jarðar [o:vanjar·ðaϙ] adv. **a.** oven paa Jorden. — **b.** spec. *(á lífi)* oven Mulde, i Live. **-kafald** [-ŋ-ka:valt] n. Snefald. **-mál** [-n-mau:l] n. Tekst (i Mods. til Noter). **-mjöll** [-mjöd·λ] f. = **ofankafald.** **-nefndur** [-a-nɛm·doϙ] a. ovennævnt. **-reið** [-n-rei:ð] f. Riden nedad. **-ritaður** [-rɪ:daðoϙ, -rɪ:t-] a. ovenstaaende. **-rof** [-ro:v] n. en Slags kvindelig Overkaabe (Ísf.). **-sjávar** [-sjau:vaϙ] adv. paa Søens Overflade, oven Vande. **-sljettur** [-sljɛhdoϙ] a. glat foroven, paa Overfladen. ° **-straumfall** [-sdröym·fadλ] n. Ovenfald. **-straumur** [-sdröy:moϙ] m., **-streymi (-is)** [-sdrei:mɪ] n. nedadgaaende Strøm. **-streymishjól** [-sdrei·mɪshjoᵘ:l] n. Overfaldshjul. **-tekinn** [-tɛ:ɟɪn, -tɛ:ɕɪn] a. **1.** *(utan við sig)* aandsfraværende, distræt (Vf.). — **2.** *(guggjinn)* blegnæbbet, med sorte Ringe under Øjnene (Árn.). **-tekning** [-tehgniŋk] f., ogs. pl. *-tekningar*, Tagen Hatten af. ° **-varp** [-vaϙ·p] n. (mat.) retvinklet Projektion (ÖDanFlatm.). **-vatns** [-vas·] adv. oven paa Vandet. **-velta** [-vɛλ·da] f. Nedstyrten. **-verður** [-vɛr·ðϙϙ] a. **I.** som hører til den øverste Del af n-t: *ofanvert fjallið*, den øverste Del af Bjærget; *að ofanverðu*, foroven. — **II.** (mods. *öndverður*) om Tiden, som hører til Slutningen af n-t: *á ofanverðum vetri*, ud paa Vinteren; *á ofanverðum ríkisstjórnarárum Friðriks VI.*, mod Slutningen af Frederik VI's Regeringstid. **-vindur** [-vɪn·doϙ] m. nedadgaaende Vind.

ofar [o:vaϙ] adv. comp., superl. **efst** [ɛf·st] og †**ofarst** [o:va(ϙ)st] **1.** længere op(pe), höjere op(pe): *o. betur!* höjere op; *skýjum o.*, over Skyerne; *hafið hefur áður gengið o.*, Havet er før gaaet höjere op; *hann er o. í röðinni*, han er höjere (oppe) i Rækken. — †**2.** *(síðar)* senere, længere hen i Tiden. — **3.** superl. *efst* **a.** øverst: *sitja efst.* — **b.** *e-ð er efst í e-m*, en har störst Lyst til n-t: *Það er efst í mér að fara út í ráða verslu* (And. I. 103); *þá var það efst á baugi*, se *baugur.*

ó fár [oᵘ:fau·r] a. is. pl. *ófáir*, ikke faa, ret mange: *þau hjón eiga ófáa niðja á lífi* (MJSöguk. 19). **-farganlegur** [-farganlɛ·qϙϙ] a. uafhændelig. †**-fari (-a, -ar)** [-fa·rɪ] m. Person som taler i Vildelse el. vrövler (›hallucinans‹ BH.). **-farinn** [-fa·rɪn] a. **1.** ubetraadt: *ó. vegur.* — **2.** ikke afrejst: *þeir eru ófarnir.* — **3.** *ó. að gera e-ð*, ikke begyndt paa n-t. — **4.** an. *ófarið: jeg á ó. þangað*, jeg har endnu tilbage at gaa derhen. **-farir** [-ia rɪϙ] fpl. se **ófór.**

ofarlegur [o:varlɛ·qoϙ] a. höjt oppe, paa el. i Overdelen: *ofarlegt norðaustur*, Nord-Nord-Øst (ÞThFerð. III. 262); — adv. *-lega*, temmelig höjt oppe: *ofarlega í fjallinu*; (Ordspr.) *sá er ofarlega haltur, sem á höfðinu er fatlaður* (GJ.), den halter höjt oppe, hvis Hoved er af Lave; *á ilt veit, ef ofarlega klæjar*, ondt det varsler, naar höjt oppe det klør; (Talem.) *þá mun einhvern ofarlega klæja*, da er der nogen, der kommer i Forlegenhed; *vera ofarlega í röðinni*, være höjt oppe i Rækken; *drengurinn hefur alt af verið ofarlega* (en af de flinkeste) *í bekknum.*

ó farnaðaróp [oᵘ:fardnaðaroᵘ:p] n. Forbandelsesraab: *Alþýðuhyllin getur á svipstundu breyzt í ó.* (EKvG. 1). **-farnaður** [-fardnaðϙϙ] m. Ulykke: *sendu (draug) til ófarnaðar Sigurði* (JÁÞj. I. 363); *hvílíkur ó. stafar af því, að girða um of fyrir útlend áhrif* (Alþ. '11, B. II. 1896); *óska e-m ófarnaðar*, ønske en alt ondt. **-farsæld** [-faϙsailt] f. Ulykke, ulykkelig Tilstand; Elendighed. **-farsæll** [-faϙsaidλ] a. ulykkelig.

ofát [o:vau·t] n. det at forspise sig; Fraadseri.

ófatlaður [oᵘ:fahdlaðϙϙ] a. uhindret (is. af Sygdom); uden Skavank: *ófötluð kýr*, en Ko uden Skavank.

of átsmaður [o:vau(t)sma:ðϙϙ] m. Fraadser. **-átsveiki** [-au(t)svei:ɟɪ, -vei:ɕɪ] f. indec. Ædesyge. **-aukinn** [-öy·ɟɪn, -öy·ɕɪn] a. **1.** *(ýktur)* overdreven. — **2.** n. *ofaukið: e-u er o.*, n-t er overflodigt; *e-m er o.*, en er tilovers.

ófáulegur [oᵘfauolɛ:qϙϙ] a. vilter, ustyrlig (Árn.).

of beita [ov·bɛi·da, -bɛi·ta] vt. lade for mange Husdyr (Faar, Heste el. Køer) græsse et Steds: *Eigi má reka svo mikinn fjenað í land að ofbeitt verði* (Stj. '92, B. 143). **-beldast (ti)** [-bɛldast, ob·ɛldast] vrefl. begaa Overgreb. **-beldi (-is)** [-bɛldɪ] n. Vold: (Ordspr.) *ofbeldi verður með auðmýkt brotið* (GJ.), Ydmyghed bryder Vold.

ofbeldis fullur [ov·bɛldɪsfʏd·lϙϙ, ob·ɛldɪs-] a. voldsom; hæftig. **-lega** [-lɛ:qa] adv. med Vold. **-maður** [-ma:ðϙϙ] m. Voldsmand. **-ráð** [-rau:ð] npl. voldsomme Planer. **-verk** [-vɛϙ·k] n. Voldsgærning.

of benda [ov·bɛnda] vt. forspænde, overspænde. **-bernskur** [-bɛrnsgϙϙ] a. umyndig (Eimr. II. 223). **-birta** [-bɪϙda, ob:ɪϙda] f. for stærk Belysning: *fá ofbirtu í augun*, blændes. **-bjóða** [-bjoᵘ·ða] vt. med dat. **1.** overanstrænge, overlæsse, fordre for meget af, overvælde; (Talem.) *öllu má ofbjóða*, alt kan overanstrænges; *o. kröftum sínum*, overanstrænge sig. — **2.** *mjer ofbýður e-ð*, jeg synes n-t gaar for vidt; jeg gyser, væmmes ved n-t: *mjer ofbauð sóðaskapurinn*; *mjer ofbýður hvað þú getur logið.* **-bjóðlegur** [-bjoᵘðlɛ·qϙϙ] a. **1.** *o. e-m*, som overgaar ens Kræfter, overvælder en. — **2.** vederstyggelig: *hann kvað þá sjer ofbjóðlega orðna, af því þeir hefðu sig til neitt ... þeim skatt að gjalda* (JÓlInd. 188). **-bjóður (-s)** [ov·bjoᵘ·ðϙϙ] m. Overvældelse, Væmmelse: *nefndum Jóni Ólafssyni lá við ofbjóði, því djöflarnir skriðu upp eftir honum* (JMPísl. 16); *án ofbjóðs, þvingunar eða skattgildis* (JÓlInd. 188). **-bleyði** [-blei·ðɪ] f. indec. stor Fejghed. **-blótað** [-bloᵘ·dað, -bloᵘ·tað] an. i Udtr. *betra er óbeðið en o.* (Málshb. 50), bedre ingen Bön end meget Banden. **-blæði (-is)** [-blai·ðɪ] n. (med.) Hyperæmi. **-boð** [ob:o(ð)] n. **1.** Forfærdelse, Forvirring: *í dauðans ofboði*, i Dødens Angst. — **2.** gen. *ofboðs* som a., forfærdelig, gruelig. — **3.** acc. *ofboð* som adv., i Reglen som Forled i Sms. med et Adjektiv: overordentlig, ganske.

-boðlítill [ob:o(ð)li:dɪdλ, -li:tɪdλ] a. meget lille, ganske lille: *o. strákhnokki*; — n. *ofboðlítið* som adv., en lille Smule. **-boðslegur** [ov·boðslɛ·qϙϙ, ob:oðs-] a. forfærdelig, gruelig, gyselig, uhyre; — adv. *-lega.* **-borgaður** [ov·borgaðϙϙ] a. for dyrt betalt. **-bráður** [-brau·ðϙϙ] a.: *o. á sjer*, for ivrig af sig, for hurtig af sig. **-bræði** [-brai·ðɪ] f. indec. overdreven Hidsighed. **-dan** [ov·da·n] m. **1.** i Talemaaden: *e-m er e-ð o.* el. *e-ð er o. fyrir e-n*, n-t er for fint for en, staar for höjt til at man skulde kunne opnaa det; *það er o. fyrir mig*, det er for megen Ære for mig. — **2.** *(stórbokki)* fordringsfuld og anmassende Person. **-dirfast** [-dɪrvast] vrefl. formaste sig. **-dirfð** [-dɪr(v)ð] f. = **ofdirfska.** **-dirfðarfullur** [-dɪr(v)ðaϙfʏd·lϙϙ] a. dumdristig. **-dirfðarorð** [-dɪr(v)ðaror·ð] npl. dumdristige Ord. **-dirfðarsamur** [-dɪr(v)ðaϙsa:mϙϙ] a. dumdristig. **-dirfska** [-dɪϙ(f)sga] f. Dumdristighed, Formastelighed. **-dirfskufullur** [-dɪϙ(f)sgofʏd·lϙϙ] a. dumdristig, formastelig. **-dyri (-is)** [-dɪ·rɪ] n. Dörtræ, Rammestykke. **-djörfung** [-djörvuŋk] f. Dumdristighed. **-dramb** [-dramp] n. Hovmod, Arrogans. **-drykkja** [-drɪhɟa] f. Drukkenskab. **-drykkjumaður** [-drɪhɟoma:ðϙϙ] m. Drukkenbolt. **-drykkur** [-drɪhgϙϙ] m. for stor Drik. **-dæma** [-dai·ma] vt. dömme for strængt.

ó feðraður [oᵘ:fɛðraðϙϙ] a. hvis Fader (endnu) ikke er angivet: *ófeðrað barn*, Barn, som ingen har vedgaaet at være Fader til. **-feginn** [-fɛi·jɪn] a. ærgerlig, ilde til Mode: *hann varð því ó.*, han blev ilde til Mode derved. **-fegra** [-fɛqra] vt. vansire, vanære; — pp. *ófegraður*, usmykket, uden Udsmykning. **-fegurð** [-fɛ·qϙrð] f. Uskönhed.

of eyðsla [o:veiðsla] f. Overdaadighed. **-eyðslumaður** [-eiðsloma:ðϙϙ] m. Ødeland.

ó feigur [oᵘ:fɛi·qϙϙ] a. **1.** ufej, som ikke af Skæbnen er bestemt til at dö: (Ordspr.) *ó. má fara ugglaus um alt land* (GJ.), ufej kan trygt rejse hvor han vil; *ekki verður feigum forðað nje ófeigum í hel komið*, fej kan ej frelses, ufej kan ej dødes. — **2.** npr. Ofeig. **-feilinn** [-fɛi·lɪn] a. **1.** *(ósvífinn)* ublu, fræk. — **2. a.** *(ófeiminn)* ikke undselig, ugenert. — **b.** *(djarfur, hugrakkur)* dristig, uforsagt: *ó. í hættum.* **-feilni** [-fɛilnɪ] f. indec. **1.** *(ósvífni)* Ubluhed, Frækhed. — **2. a.** *(ófeimni)* Ugenerthed. — **b.** *(hugrekki)* Mod, Dristighed, Uforsagthed. **-feiminn** [-fɛi·mɪn] a. ikke undselig, ugenert. **-feimni** [-fɛimnɪ] f. indec. Ugenerthed. **-feimnislega** [-fɛimnɪslɛ:qa] adv. uden Undseelse, ugenert. **-feiti** [-fɛi·dɪ, -fɛi·tɪ] f. Magerhed: *dóu 4 eða 5 á Akranesi úr vesöld og ó.* (ÞThÁrf. 150).

of eldi [o:vɛldɪ] n. Overfodring: (Ordspr.) *sjaldan launar kálfur o.* **-eldissótt** [-ɛldɪsoᵘht] f. Overfodringskolik.

ó fenginn [oᵘ:fɛiŋɟɪn] a. ikke faaet: *þess er ekki að missa, sem ófengið er* (SchMál.), hvad man ikke har faaet, kan man ikke tabe; — an. *ófengið*, ikke faaet: *jeg á ófengið peningana*, jeg har endnu ikke faaet Pengene. **-ferjandi** [-fɛrjandɪ] a. som ikke maa færges (i ældre Tid om fredløse); — overf. *e-ð er óalandi og ó.*, n-t er ganske umuligt: *frumvarpið er alveg óalandi og ó.* **-fermdur** [-fɛrmdϙϙ] a. **1.** ukonfirmeret: *ófermt barn.* — **2.** ubelastet (om Skibe): *ófermt skip.* **-festur** [-fɛsdϙϙ] a. ikke fastgjort; uforlovet: *hún er ófest*, hun er ikke forlovet.

of ferja [of:ɛrja] v. impers. forbavses: *Eg veit þig hefir offerjað*, jeg ved du er bleven forbavset (SigGunn. i JSBr. 657). **-fylgi** [-f:ɪlɟɪ] n. Partiskhed, for stærk Partitagen el. Understøttelse: *Eru og offylgis mál altíð fegruð* (Safn V. 3, 32). **-fylgismál** [-f:ɪlɟɪsmau:l] n. Sag, hvori der vises Partiskhed. **-fylla** [-f:ɪdla] vt. **1.** overfylde: *o. hús.* — **2.** *(ofseðja)* overmætte. **-fylli** [-f:ɪdlɪ] f. indec. **1. a.** Overfyldning. — **b.** *(ofsaðning)* Overmættelse. — **2. a.** *(ístra)* fremstaaende Mave. — **b.** Opsvulmning af Underlivet (f. Eks. paa Grund af Ekkinokoksvulster el. desl.) (jfr. BH.): *o. vegna sulla.* **-fylling** [-f:ɪdliŋk] f. = **offylli.** **-fínindi** [-f:i·nɪndɪ] npl. Forfinelse. **-fita** [-f:ɪ·da, -f:ɪ·ta] f. overvættes Fedme, Fedtsyge (polysarcia). **-fjár** [ov·fjau·r, of·jau·r] = *of fjár*, se **of** III. b. **-fjöldi** [of·jöldɪ] m. for stor Mængde. **-flýtir** [-f·li·dɪϙ, -f·li·tɪϙ] m. Hastværk: (Ordspr.) *oft tefur offlýtirinn* (GJ.), Hastværk er Lastværk. **-fors** [-f:oϙs] n. Voldsomhed.

1. **offra (a)** [of·ra] vt. med dat. **1.** *o. e-m e-u*, ofre en n-t. — **2.** i kirkeligt Sprog, ofre som Gave, spec. ofre, give Offer til Præsten el. Kirken.

2. **offra (a)** [of·ra] vt. med dat. = 1. **ofra.**

of frekja [of·rɛ·ɟa, -frɛ·ɕa, ov·-] f. Frækhed, Formastelighed; Overdrivelse, Yderlighed: *o. í kröfum, ... vildi eg ... láta ... hleypidóma og offrekju fara smáminkandi* (MJSöguk. 277). **-frekjumaður** [-f·rɛɟoma:ðϙϙ, -f·rɛɕo-] m. frækt, formasteligt Menneske, yderliggaaende i sine Krav. **-frekur** [-f·rɛ·gϙϙ, -f·rɛ·koϙ] a. (ogs. i to Ord: *of frekur*, jfr. ogs. *frekur*): **1.** *(of ósvífinn)* for fræk, for uforskammet. — **2.** overdreven, yderliggaaende: *offrekar kröfur*; — *Það eina sem menn þurfa að aðgæta við þenna áburð, er það, að hann er svo sterkur, að ekki má hafa offrekt* (for meget) *af honum* (JSFb. 39). **-frelsi** [-f·rɛlsɪ] n. Ubundenhed, Töjlesløshed.

offrun (-ar) [of·rϙn] f. Ofring.

offur (-urs, pl. ds.) [of:oϙ] n. Offer.

of ganga [ov·gauŋga] f. Overanstrængelse ved at gaa. †**gangsi** [-gauŋsɪ] a. indec. som gaar for vidt, driver n-t for vidt: *verða o.*, gaa i Svang. **-gefinn** [-ɟɛ·vɪn] a. for meget betalt. **-gera** [-ɟɛ·ra] vt. **1.** med acc. gaa for vidt (i n-t): *því ofgert alt sín hefnir hérna megin* (GTh. '06, 130). — **2.** med dat. *o. e-m*, overanstrænge en: *þú mátt vara þig á að o. ekki barninu* (Árn.). **-girða** [-ɟɪrða] vt. gjorde for stærkt: (Ordspr.) *asnann skal ei o.* (Málshb. 38). **-góður** [-goᵘ·ðϙϙ] a. (ogs. i to Ord): *o. e-m*, [1]) for god imod en; [2]) for god til en: *það er ofgott í þig!* det er for godt til dig!; *e-m er e-ð ekki ofgott*, n-t er ikke for godt til en, en kan have sin Nød med n-t. **-greiddur** [-grɛid·oϙ] a. for meget betalt. **-grip** [-grɪ·p] npl. Senetrækninger i Fingrene, fremkaldte ved at holde om en Aare, Spade el. Rive (Vf.). **-haldinn** [o:f(h)aldɪn] a. som har faaet for megen Betaling for n-t: *hann er ekki o. af því*, det er ikke for meget for

ham. **-harðna** [-(h)ardna] vi. blive for haard. pp. *-harðnaður*, forhærdet. **-harka** [-(h)aqga] f. overvættes Haardhed el. Strænghed (Klp. V. 130). **-hasa** [-(h)a·sa] v. impers.: *e-n ofhasar (upp) á e-u (at e-u)*, en bliver ked af n-t; *hefir svo mikið við okkur, að eg held stjórnina ofhasi upp á því* (JSBr. 215). **-heyrn** [-(h)ɛirdv] f. overnaturlig Hørelse (JÁÞj. I. 410). Hørehallucination: *heyra ofheyrnir*. **-herma** [-(h)ɛrma] vt. overdrive; — pp. n. *ofhermt: það er varla o.*, det er næppe nogen Overdrivelse. **-hyldgast** [-(h)ɪl(d)ga] vrefl. fyldes af dødt Kød: *ofhyldgað sár*. **-hyldgun** [-(h)ɪl(d)gøn] f. dødt Kød (caro luxurians). **-hyldni** [-(h)ɪldnɪ] f. indec. Korpulens, for megen Fyldighed. **-hiti** [-(h)ɪ·dɪ, -(h)ɪ·tɪ] m. **1.** for megen Hede. — **2.** (som Sygdom) **a.** = *sólsteikja*, Solstik (insolatio). — **b.** *(sótthiti)* Feber. **-hlaða** [of·(h)λa·ða] v. **1.** vt. overlade, overlæsse; *(o. skip)* overlaste et Skib; *o. sig*, overlæsse sin Mave, forsluge sig; — refl. *-hlaðast: störf hafa ofhlaðist á einstaka þingmenn*, enkelte Altingsmænd er bleven overlæssede med Forretninger (Alþ. '11, B. II. 900); — pp. *-hlaðinn*. — **2.** vi. *o. á e-n*, overlæsse en med n-t: *komast hjá að o. á kennsveinana* (Eimr. V. 17). **-hlátur** [-(h)λau·døϱ, -(h)λau·tøϱ] m. ustyrlig Latter. **-hleðsla** [-(h)λɛðsla] f. **1.** Overladning, Overlæsselse: *þá druknuðu þar sakir ofhleðslu sjö menn í einu* (ÞThFerð. II. 217). — **2.** *(ofát)* Overlæsselse af Maven. **-hól** [o:f(h)ou·l] n. overdreven Ros, Skamros. **-hræðsla** [of·(h)ϱaiðsla] f. overdreven Frygt. **-hröpum** [-(h)ϱö·bøm, -(h)ϱö·p-] adv. i Forb. med en Nægtelse: *ekki o.*: **a.** ikke overvættes meget, ikke for meget: *hafa ekki o. mjólk* (Breiðd.). — **b.** ikke altfor hurtigt: *svo að arfi vaxi ekki o.*

ó fiðraður [ou:fɪðraðøϱ] a. uden Fjer. **-fylgjusamur** [-fɪlϥøsa:møϱ] a. uvillig til at følges med el. ledsage. **-fyllilegur** [-fɪdlɪlɛ·qøϱ] a. umættelig. **-fimlegur** [-fɪmlɛ·qøϱ] a. ubehændig; — adv. *-lega*. **-fimleikur** [-fɪmlɛi·gøϱ, -lɛi·køϱ] m. Ubehændighed, Mangel paa Færdighed. **-fimur** [-fɪ·møϱ] a. **1.** *ófimlegur*. — **2.** *(óleikinn)* ubevandret. *ó. í klækjum og brellum*. **-fyndi (-is)** [-fɪndɪ] n. **1.** *(óheillavænn fundur)* uheldbringende Fund el. Opdagelse (BH.). — **2.** *(afar-óþrifinn maður)* overordentlig urenligt Menneske (BH.). **-fyndinn** [-fɪndɪn] a. uvittig. **-fyndislegur** [-fɪndɪslɛ·qøϱ] a. hæslig og overordentlig urenlig (BH.).

ofinn [o:vɪn] pp. af **vefa**.

ó finnandi [ou:fɪn·andɪ] a., **-finnanlegur** [-fɪn·anlɛ·qøϱ] a. ufindelig, usporlig.

ófyrir gefanlegur [ou:fɪrɪ(r)ϥɛ:vanlɛqøϱ] a. utilgivelig; — adv. *-lega*. **-látssamur** [-lau:tsamøϱ] a. trodsig, ueftergivende, haardnakket, halsstarrig. **-látssemi** [-lau:tsɛmɪ] f. indec. Trods, Ueftergivenhed, Haardnakkethed, Halsstarrighed. **-leitinn** [-lɛi:dɪn, -lɛi:tɪn] a. uforsigtig, uvarsom; voldsom; hensynsløs, fræk: *ó. strákur*, vild Krabat. **-leitni** [-lɛihdnɪ] f. indec. Uforsigtighed (overfor andre); Voldsomhed; Frækhed; Hensynsløshed. **-synja** [-ϱ-sɪn·ja] f. **a.** Uforsigtighed; Uklogskab. — **b.** *(að) ófyrirsynju* som adv.: [1]) uden skellig Grund, uden Aarsag; [2]) paa en uretmæssig Maade: *hvort eg hafi ó. og ólöglega tekið á móti embættinu* (Alþ. '11, B. II. 811); [3]) *(án tilgangs)* uden Med el. Maal, uden Hensigt, formaalsløs. **-sjáanlegur** [-sjau:anlɛqøϱ] a. uforudselig, uforudset. **-sjeður** [-sjɛ:ðøϱ] a. uforudset.

ó firrilegur [ou:fɪr·ɪlɛ·qøϱ] a. uafværgelig. **-firti (-is**, pl. ds.) [-fɪϱdɪ] n. utaknemmeligt Menneske (Sch.). **-fýsi** [-fi·sɪ] f. indec. Uberedvillighed. **-fýsilegur** [-fi·sɪlɛ·qøϱ] a. ikke indbydende. **-fiskidoggur** [-fɪsϥɪdog:øϱ] m. uheldig Fisker. **-fiskinn** [-fɪsϥɪn] a. uheldig som Fisker: *ó. maður*; — som ikke fanger meget: *(net) minna og ófisknara* (JSFb. 15). ° **-fjálgur** [-fjaulgøϱ] a. indifferent (JsJs.).

ofjarl [ov·jardλ] m. Overmand: *hann er mjer o.*, han er mig for mægtig.

ó fjárráða [ou:fjaur·auða] a. indec., **-fjárráður** [-fjaur·auðøϱ] a. umyndig. **-fjegjarn** [-fjɛ·ϥa(r)dv] a. ikke pengegridsk, uegennyttig. **-fjelagslegur** [-fjɛ·laχslɛ·qøϱ] a. uselskabelig; spec. som holder sig borte fra andres Sammenslutning til gavnlige Formaal. **-fjelagsrækinn** [-fjɛ·laχsrai·ϥɪn, -rai·ʞɪn] a. uselskabelig. **-fjelegur** [-fjɛ·lɛqøϱ] a. hæslig, styg: *ó. krakki; (vesallegur)* ussel. **-fjeti (-is**, pl. ds.) [-fjɛ·dɪ, -fjɛ·tɪ] n. Udskud, vederstyggeligt Menneske; (som Skældsord) Afskum, Utyske: *ófjetið þitt!* — gen. *ófjetis* som adv. Pokkers: *ófétis koppinn* (JÁÞj. II. 521). **-fjetislegur** [-fjɛ·dɪslɛ·qøϱ, -fjɛ·tɪs-] a. vederstyggelig, svinsk. **-fjötraður** [-fjö·draðøϱ, -fjö·tr-] a. ubunden.

of kátur [of·kau·døϱ, -kau·tøϱ] a. (ogs. i to Ord) altfor lystig, overgiven. **-kaupa** [-köγ·ba, -köγ·pa] vt. købe for dyrt: (Ordspr.) *o. má gullið* (SchMál.). **-keyra** [-ʞɛi·ra] vt. piske for stærkt: (Ordspr.) *asnann skal ei o.* (Málshb. 38). **-kelki** [-ʞɛλϥɪ, -ʞɛlʞɪ] f. indec., **-kelkni** [-ʞɛλgnɪ, -ʞɛlknɪ] f. indec. altfor stor Kaadhed. **-keski** [-ʞɛsϥɪ] f. indec. Overgivenhed; altfor stor Dristighed. **-klyf** [-klɪ·v] n., (i pl. f., jfr. *klyf)* for tung Byrde: *e-m er e-ð o.*, n-t overstiger ens Kræfter: *þetta er fátækum o. að yrkja* (LFR., Sch.). — overf. *hitt er að leysa mínar hendur við þá, sem ásaka mig ofklyfjar* (hæftig Forfølgelse) *við Þurfði* (JMPisl. 92). **-krýndur** [-krin·døϱ] a. (bot.) fyldt (Blomst). **-kvæni (-is)** [-kvai·nɪ] n. Tøffelregimente, det at staa under sin Kones Herredömme; *hann hefur o.*, han staar under Tøffelen. **-kæla** [-ʞai·la] vt. forkøle: *o. sig* el. refl. *ofkælast*, blive forkølet, forkøle sig. **-kæling** [-ʞai·liŋk] f. Forkølelse. **-kæti** [-ʞai·dɪ, -ʞai·tɪ] f. indec. Overgivenhed. **-last** [ov·last] n. overdreven Dadel.

ofláta (-u, -ur) [ob·lau·da, -lau·ta] f. Oblat.

of láti (-a, -ar) [ov·lau·dɪ, -lau·tɪ] m. = **oflátungur**. **-látlegur** [-laud-lɛ·qøϱ, -laut-] a. som opfører sig overmodigt, som en Spradebasse; — adv. *-lega*, overmodigt, paa Spradebassemanér.

óflattur [ou·flahdøϱ] a. uflækket, ikke opskaaren (om Fisk).

of látungslegur [ov·lauduŋslɛ:qøϱ, -laut-] a. overmodig og lapset af Udseende. **-látungur (-s, -ar)** [-lau·duŋgøϱ, -lau·t-] m. *(spjátrungur)* Laps, Spradebasse, *(dreissugur maður)* overmodig Person. **-launaður** [-löγ·naðøϱ] a. lönnet med for meget: (Ordspr.) *sjaldan er góðu oflaunað, nema ilt sje* (el. *ilt komi í móti)*, el. *sjaldan er gott oflaunað nema með illu*, god Vilje lönnes sjældent vel.

óflebbinn [ou:flɛb·ɪn] a. som ikke farer med løs Snak: *óflebbinnar konu sögusögn* (Árm. II. 139).

ofleyfingur (-s, -ar) [ov·lɛi·viŋgøϱ] m. **1.** en som roses for meget (BH.). — **2.** *(loftunga)* en som roser for meget, Smigrer.

ó fleygur [ou:flɛi·qøϱ] a. som ikke kan flyve el. endnu ikke er i Stand til at flyve. **-flekkaður** [-flɛhgaðøϱ] a. uplettet, ubesmittet; *óflekkað mannorð*, uplettet Rygte.

of lendis [ov·lɛndɪs] adv.: *sigla o.*, sejle for nær ved Land (Vf.). **-lendur** [-lɛndøϱ] a. som blæser fra Landet: *o. vindur*, Fralandsvind.

ó flýjandi [ou:fli·jandɪ] a. uundgaaelig; *ó. her*, uhyre Hær, stor Overmagt. **-flytjanlegur** [-flɪ·djanlɛ·qøϱ, -flɪ·tj-] a. uflyttelig.

of ljettlega [ov·ljɛhdlɛ·qa] adv. med for stor Lethed, med for stor Redebonhed. **-ljettleiki** [-ljɛhdlɛi·ϥɪ, -lɛi·ʞɪ] m. **1.** for stor Raskhed el. Lethed. — †**2.** *(ofsakæti)* overdreven Munterhed. **-ljettur** [-ljɛhdøϱ] a. (ogs. i to Ord) for let. **-lof** [-lo·v] n. overdreven Ros, Skamros. **-lofa** [-lo·va] vt. prise for meget. **-lofingur (-s, -ar)** [-lo·viŋgøϱ] m. = **ofleyfingur**.

ó flókinn [ou:flou·ϥɪn, -flou·ʞɪn] a. uindviklet, simpel, klar. **-flóraður** [-flou·raðøϱ] a. ubrolagt; uden Grebning: *óflórað hesthús*. **-flóttamannlega** [-flou·hdamanlɛ·qa] adv. paa en Maade, som ikke ligner en Flygtnings Adfærd, frimodigt, frit. **-fluttur** [-flʏhdøϱ] a. ikke ført, ikke flyttet; ubefordret; *óflutt ræða*, Tale, som ikke blev (el. endnu ikke er blevet) holdt.

of læging [ov·lai·jiŋk] f. stor Fornedrelse. **-lægja** [-lai·ja] vt. fornedre. **-læti (-is)** [-lai·dɪ, -lai·tɪ] n. *(dramb)* Overmod, Stolthed; *(dreiss í fasi og klæðaburði)* Hoffærdighed i Optræden og Lapsethed i Klædedragt: *þannig leggur Ísleifur Einarsson kvæðaskap að jöfnu við o. og ýmislegt glys og gort* (ÓDavSk. 214); (Talem.) *brjóta odd af o. sínu*, nedlade sig. **-lætisaldur** [-laidɪsal·døϱ, -laitɪs-] m. Lapsealder. **-lætisfullur** [-laidɪsfʏd·løϱ, -laitɪs-] a. overmodig. **-maður** [-ma·ðøϱ] m. Overmand. **-magn** [-magv] n. Overmagt. **-mata** [-ma·da, -ma·ta] vt. overmætte. **-megri (-is)** [-mɛqrɪ] n. altfor stor Magerhed. **-menni (-is**, pl. ds.) [-mɛn·ɪ] n. Overmand. **-menning** [-mɛn·iŋk] f., **-mentun** [-mɛvdøn, -mɛntøn] f. Overcivilisation, Overkultur.

ofmetnaðar brjálsemi [ov·mɛhdnaðarbrjaul·sɛmɪ] f. indec. Storhedsvanvid. **-fullur** [-ϱ-fʏd·løϱ] a. overmodig, hovmodig. **-maður** [-r-ma:ðøϱ] m. hovmodig Mand, overmodigt Menneske. **-orð** [-or·ð] npl. overmodige Ord. **-samur** [-ϱ-sa:møϱ] a. = **ofmetnaðarfullur**.

of metnaður [ov·mɛhdnaðøϱ] m. Overmod, Hovmod. **-metnast (a)** [-mɛhdnast] vrefl. blive overmodig: *o. af e-u*, hovmode sig af n-t. **-metta** [-mɛhda] vt. overmætte. **-mettur** [-mɛhdøϱ] a. overmæt. **-miklast** [-mɪhglast] vrefl. blive el. vise sig for stor, overvælde; blive hovmodig. **-myndun** [-mɪndøn] f. Overudvikling, Hypertrofi. **-minni** [-mɪn·ɪ] n. Paramnesi. **-mjög** [-mjö·q] adv. for meget. **-mæla** [-mai·la] vt. maale for rigeligt: *ofmæla eða ofvega* (GPSk. 85). **-mælgi** [-mailϥɪ] f. indec. = **ofurmælgi**. **-mæli** [-mai·lɪ] n. **1.** = *ofurmæli*. — **2.** *(ofaukið orð í riti)* Pleonasme. **-mæltur** [-maiλdøϱ] a. **1.** n. *ofmælt*, overdrevet, for meget sagt: *hann hefir ofmælt*, han har brugt for store Ord, sagt for meget (Alþ. '11, B. II. 396); *Þá er það og ofmælt, að stefnufesta í stjórnarframkvæmdunum hlyti að verða meiri hjá fleirmennisstjórn* (Alþ. '11, B. 460). — **2.** pleonastisk. **-mætti (-is)** [-maihdɪ] n. Overmagt.

ofn (-s, -ar) [ob·v] m. **1.** Ovn, Kakkelovn: *o. í stofu*; — *(bakaraofn)* Bagerovn. — **2.** *(hola undir hlóðum)* Hul under Ildstedet i et islandsk Køkken.

ofnautn [ov·nöγhtv] f. overdreven Nydelse.

ofn brauð [ob·nbröγ·ð, ou·m·-] n. ovnbagt Brød. **-breysking** [ob·nbrɛisϥiŋk] f. Ovntörring. **-brunninn** [-brʏn·ɪn] a. brændt i en Ovn.

of nefni (-is, pl. ds.) [ov·nɛbnɪ] n. alt for stort og ærefuldt Navn. **-neysla** [-nɛisla] f. = **ofnautn**. **-neyslufullur** [-nɛisløfʏd·løϱ] a., **-neyslulegur** [-nɛisløl ɛ:qøϱ] a. overdaadig.

ofn fylli [ob·vfɪdlɪ] f. indec. Ovnsæt. **-hiti** [-(h)ɪ·dɪ, -(h)ɪ·tɪ] m. Kakkelovnsvarme. **-hlíf** [-(h)λi·v] f. Kakkelovnsskærm. **-hólkur** [-(h)ouλgøϱ, -(h)oulk-] m. Tromle (JsJs.). **-horn** [-(h)o(r)dv] n. Kakkelovnskrog. **-hurð** [-(h)ʏrð] f. Ovndör. **-hús** [-(h)u·s] n. Ovnkammer.

***Ófnir (-is)** [ou·bnɪϱ] m. npr. Benævnelse paa en Slange; *Ófnis beður*, Guld; *fold Ófnis fanna* osv., Kvinde.

ofn kol [ob·vko·l] npl. Kakkelovnkul. **-krókur** [-krou·gøϱ, -krou·køϱ] m. Kakkelovnskrog.

of nóg [ov·nou·(q)] adv. for meget, for meget af det gode. **-nota** [-no·da, -no·ta] vt. göre overdreven Brug af.

ofn pípa [ob·vpi·ba, -pi·pa] f. Kakkelovnsrör. **-plata** [-pla·da, -pla·ta] f. Ovnplade. **-reykur** [-n-rɛi·gøϱ, -rɛi·køϱ] m. Kakkelovnsrøg.

ofnseldur [ob·vsɛldøϱ] m. Kakkelovnsild.

ofn skara [ob·vsga·ra] f. Ildrager. **-strompur** [-sdroμbøϱ, -sdrompøϱ] m. Ovnkamin. **-sverta** [-svɛϱda] f. Kakkelovnssværte. **-tafla** [-tabla] f. Murværk paa bægge Sider af en Kakkelovn, Kakkelovnsplads.

ó fóðraður [ou·fou·ðraðøϱ] a. **1.** ikke fodret: *hesturinn er ó.* — **2. a.** ubetrukken: *ó. sóti, ó. veggur*. — **b.** uden For: *frakkinn er ó.* **-fóðrandi** [-fouðrandɪ] a. som ikke bör el. kan fodres. **-fólkskýll** [-fouλksϥidλ, -foulk-] a. som ikke kræver megen Arbejdskraft; *sú skipaútgerðin, sem er á góðum og vel útbúnum þilskipum ... er bæði sú óhultasta, ábatamesta og ófólkskælasta þegar á alt er litið* (JSVb. 11). ?**-forhugsaður** [-foϱ(h)ʏχ·saðøϱ] a. uoverlagt. **-fornlegur** [-fo(r)dvlɛqøϱ] a. uantik, uklassisk. **-forráðamaður** [-forau·ðama:ðøϱ] m. (Stj. '90, A. 20) = *ómyndugur*, umyndig.

ófor synja [ou:foϱsɪn·ja] f. = **ófyrirsynja**. **-forsjá** [-sjau:] f. Uforsigtighed. **-sjálega** [-sjau:lɛqa] adv. uforudseende; uforsigtigt. **-sjáll** [-sjaud·λ] a. uforsynlig; uforsigtig. **-sjálni** [-sjaul·nɪ] f. indec. Uforudseen-

hed, Uforsynlighed, Uforsigtighed. **-sær** [-sai:r] a. uforudseelig. ?**-varandis** [-forva:randis] adv. *(í ógáti)* af Uagtsomhed; *(að óvörum)* overraskende: *það kom mjer alveg ó.*, det overraskede mig ganske, traf mig fuldstændig uforberedt. **-vitinn** [-for vidin, -vitin] a. ikke nysgærrig.

ó fossóttur [o fos o hdoç] a. uden Vandfald. **-fóstur** [-fo sdoç] n. Misfoster, Vanskabning.

1. **ofra (a)** [of ra, ov ra] vt. med dat. **I.** *(lyfta)* hæve, hæve i Vejret, svinge. *o. höndum*, række Hænderne i Vejret. *Gunnar getri . úr gröfinni o. má, og bægja fótum frá* (BTh. 74); — udslynge: *Eins og þu ofri hann beim (o: reiðarslögum)* (BTh. 221); *o. sjer*, rejse sig. — **II.** overf. *(bera fram)* fremføre, udsige, lade n-t blive bekendt: *o. sjer*, give sig tilkende, vise sig: *Veizluher þá vokvað er, virtin fer að ofra sér. ... iðum ber á yður og þer ... „allsæler“ og „velkomner“* (ÞÞór. 242). — †**III.** refl. *ofrast*, hovmode sig.

2. **ofra (a)** [of ra] vt. med dat. — 1. **offra.**

of ráð [ov rau ð] n. **1.** *(ofraun)* n-t, der overstiger ens Kræfter. — **2.** i pl. *(ofbeldi)* Magtran: *beita e-n ofráðum*, tage Magten fra en. **-ráðið** [-rau·ðið] an. for dristig el. overilet besluttet.

ó frakkur [o .frahgoç] a. udristig. **-framadjarfur** [-fra madjar voç] a. — **óframfærinn.** **-framaður** [-fra maðoç] a. som ikke har erhvervet Verdenskundskab, som ikke har erhvervet sig Dannelse og Hæder. **-framar** [-fra maç] adv. bagefter, mindre.

ófram bærilegur [o frambai:rle qoç] a. som ikke kan bæres el. sættes frem for andre (is. om Mad), som ikke kan serveres. — overf. ikke præsentabel *óframbærileg afsökun*. **-færinn** [-fai:rin] a *(feiminn)* tilbageholden, undselig o. *(hikandi)* tøvende, uselvstændig. *o. í ráðum* (GFr. Ol. 15). **-færni** [-fair dni] indec. Tilbageholdenhed, Undseelighed, Blyhed. **-gjarn** [-jar dn, -jad n] a. ikke ærgærrig. *(feiminn)* undselig.

óframi [o .fra mi] m. Undselighed.

ófram kominn [o framko min] a. endnu ikke oprunden, kommende, tilkommende **-kvæmanlegur** [-kvai:manl qoç] a. uudførlig. **-kvæmdur** [-kvaim doç] a. uudført. **-kvæmilegur** [-kvai mil qoç] a. — **óframkvæmanlegur.** **-kvæmileikur** [-kva mil .goç, -lei koç] m. Uudførlighed. **-leiðinn** [-lei.ðin] a. uproduktiv. **-sýni** [-si.ni] f. indec. Mangel paa Fremsynethed (Forudseenhed). **-sýnn** [-sid n] a. ikke fremsynt, uforudseende.

ó framur [o fra moç] a. beskeden, undselig, i energisk: (Ordspr.) *aftans biður óframs sol* (GJ.), udjærvs Sag faar til Aften bie. — adv. *óframlega.*

†**ofran (-ar, -ir)** [of ran, ov ran] f. — **ofrun.**

ófrár [o:frau r] a. sen til Fods, sen i sine Bevægelser.

of raun [ov røy n] f. Overanstrængelse. Arbejde, der overstiger ens Kræfter: *honum er o. að kippa því í lag*, — *gera e-m o.*, sætte ens Taalmodighed paa en svær Prøve; *það var honum o.* (det var mere end han kunde udholde) *að hlusta lengur á raunatölur hennar.* **-rausn** [-røysn] f. overdreven Gavmildhed; *e-ð er o.*, n-t er for tykt smurt paa. *Og þó að Egill væri hermaður mikill, þá er það o.* (gaar det for vidt) *að leggja honum þau orð í munn* (SNordSnSt. 58); *Ef til vill er það o. af sumum lesendum að halda* (er det at gaa for vidt, naar nogle Læsere tror), *að alt sé vitleysa sem þeir átta sig ekki á við fyrsta lestur* (SNordFA 162).

ó frávíkjanlegur [o:frauvi.janle qoç, -vi çan-] a. ufravigelig; uomgængelig. — adv. *-lega.* **-freðinn** [-fre ðin] a. ikke frossen.

ofrefsa [ov refsa] vt. med dat. straffe for haardt.

ófreginn [o .fre jin] a. uomspurgt, ikke hørt som Nyhed: *það má ófregið skilja*, det er indlysende selv for dem, som ikke har hørt noget om det (BH.).

of reiður [ov rei: ðoç] a. (ogs. i to Ord) for vred, rasende: (Ordspr.) *ofreiður er vðum líkastur* (GJ.). **-reyna** [-rei na] vt. sætte paa for stærk Prøve. *o. sig á e-u, við e-ð*, overanstrænge sig, forløfte sig paa n-t; — pp. *-reyndur*, *ofreyndur á hlaupi*, forrendt. (Ordspr.) *ofreyndum nærri gengur nauðin* (GJ.), Nød gaar den nær, som har faaet nok af den. **-reynsla** [-reinsla] f. Overanstrængelse. **-reyra** [-rei ra] vt. forsnøre.

ó freistað [o :freisdað] an. ikke fristet, ikke prøvet: *láta einskis ó.*, forsøge alt muligt, *ekki dugir ó.*, hvo intet vover, intet vinder. †**-frelsa** [-frelsa] vt. gøre ufri, berøve sin Frihed. **-frelsi** [-frelsi] n. **a.** Ufrihed, Tyranni, Tvang: *andlegt ó.*, Aandstvang. — **b.** Afhængighed.

ofrembingur [ov rembiŋgoç] m. **1.** *(hroki)* Storsnudethed, Arrogans, Hovmod. — **2.** *(stórbokki)* opblæst Person.

ó fremd [o:fremt] f. *(feimni)* Undseelse, Tilbageholdenhed; *(huglevsi)* Modløshed. **-fremdarástand** [-fremdarau.sdant] n. ufremmelig Tilstand (Mill 214). **-freski** [-fres ji] f. indec. Synskhed. **-freskisgáfa** [-fres jisgau va] f. Synskhed, overnaturlig Skarpsindighed. **-freskja (-u, -ur)** [-fres ja] f. **1.** *(skrímsl)* Skræmsel, Uhyre; *(torýnja)* Fantom, Skrækkebillede, Skyggebillede. — **2.** — *ófreski.* **-freskjudýr** [-fresjodi.r] n. (EiÓLf. 31) — **ófreskja** 1. **-freskur** [-fresgoç] a. synsk; begavet med telepatiske Ævner. **-friða** [-fri ða] vt. **1.** gøre fredløs, gøre retløs: *ó. sel.* — †**2.** refl. impers. *-friðast*, begynde Krig med hinanden: *ófriðast með e-m*, n-n bliver Fjender.

ófriðar flokkur [o:friðar flohgoç] m. fjendtlig Skare: Bande Urostiftere. **-hugur** [-(h)Y:qoç] m. Fjendesind. **-kveikja** [-kvei.ja, -kvei:ça] f. ulmende Krigsfare. **-kvittur** [-kvihdoç] m. Krigsrygte, Rygte om Krig. **-laust** [-r-løys t] adv. fredelig. **-maður** [-ma.ðoç] m. Fredsforstyrrer, Fjende. **-ráðstöfun** [-a-rauð sdovon] f. Krigsforanstaltning. **-ríki** [-ri ci, -ri.çi] n. krigsførende Magt. **-seggur** [-ç-seg:oç] m. Urostifter; Trættebroder. **-stormur** [-sdor moç] m. Ufredsstorm; — overf. Ufredsstifter (Arn.). **-sveim** [-svei:m] n. Strejferi. **-þjóð** [-þjo :ð] f. krigsførende Magt.

ó friðhelgur [o .fri·þ(h)elgoç] a. ufredhellig. **-friðka** [-frihga] vi. — **ófríkka.** **-friðlegur** [-friðleqoç] a. ufredelig, fjendtlig. *(ógnandi)* truende, urolig; — adv. *-lega*: *láta ófriðlega*, være i Krigshumor. **-fríðleiki** [-friðlei ci, -friðlei çi] m. Uskønhed, Grimhed, Hæslighed. **-friðsamlegur** [-friðsamle qoç] a. urolig, krigersk, truende, fjendtlig. **-friðsamur** [-friðsamoç] a. urolig, krigersk, fjendtlig; — adv. *-lega.* **-friður** [-fri·ðoç] m. Ufred: **1.** Krig: *heyja ófrið*, føre Krig: *eiga í ófriði við e-n*, føre Krig med en. — **2.** *(ónæði)* Uro, Urolighed. — **3.** Stridigheder: *það er eilífur ó. á bænum síðan hun kom*, der er stadige Stridigheder paa Gaarden siden hun er kommen. **-fríður** [-fri ðoç] a. **1.** *(ófagleg ur)* ikke køn, uskøn, styg, grim. — **2.** (mods. *fríður* 2.) ikke levende Kreaturer: *greiða í ófríðu*, betale med andet end levende Kreaturer (ÁM. 481, 12mo). **-friðvænlegur** [-friðvainle qoç] a., **-friðvænn** [-friðvaidn] a. som ikke lover godt for Fred, som ser ud til Krig. *(ógnandi)* truende; — adv. *-lega.*

of ríki [ov ri ci, -ri çi] n. *(ofbeldi)* Vold, Voldsfærd: *(harðstjórn)* Tyranni. **-ríkisfullur** [-ricisfYd loç, -riçis-] a. anmassende, voldsom, tyrannisk. **-ríkismaður** [-ricisma.ðoç, -riçis-] m. Voldsmand, Usurpator. **-ríkisverk** [-ricisverk, -riçis-] n. Voldsgærning.

ó fríkka [o:frihga] vi. blive mindre køn, blive grimmere: *hún hefur ófríkkað*, hun har tabt sig, skæmmet sig. **-frýni (-is)** [-fri ni] n. Grimhed. **-frýnilegur** [-fri nile qoç] a. bister; hæslig af Udseende; — adv. *-lega*, bistert. **-frýnn** [-fridn] a. bister: *(ljótur)* hæslig. **-frískur** [-frisgoç] a. utilpas, upasselig; spec. *ófrísk kona*, frugtsommelig Kvinde, jfr. *vanfær.* **-frítt** [-friht] an. urolig, oprørsk: *en ófrítt var þó víða í ríkinu* (Skirn. IX. 9). **-frjáls** [-frjau.s] a. **1.** ufri: *ó. maður.* — **2. a.** *(ekki leyfilegur)* som man ikke har Lov til: *það er þjer ófrjálst.* — **b.** stjaalet, erhvervet paa en uærlig Maade: *svo hún skyldi ekki halda, að hann væri að fela hann, eins og hann væri sér ó.* (JAÞj. II. 524). **-frjálslega** [-frjaulsleqa] adv. **1.** paa en ufri Maade. — **2. a.** uden Tilladelse: *þangað sem hann átti ... ó. gripið* (BóluHj. 216). — **b.** *(pukurslega)* paa en hemmelighedsfuld Maade: *þótti ó. með farið* (om stjaalne Sager) (BrJÞi. 182). **-frjálslyndi** [-frjaulslın di] n. Ufrisindethed, Illiberalitet. **-frjálslyndur** [-frjaulslın doç] a. ufrisindet; illiberal. **-frjóa (a)** [-frjo a] vt. gøre ufrugtbar. **-frjór** [-frjo r] a. ufrugtbar; (bot.) ufrugtbar, steril. **-frjósamlegur** [-frjo samle qoç] a., **-frjósamur** [-frjo samoç] a. ufrugtbar, (om en Forfatter) uproduktiv. **-frjósemi** [-frjo semi] f. indec. Ufrugtbarhed. **-frjóvgaður** [-frjo vgaðoç] a ubefrugtet. **-frjóvsamlegur** [-frjo (v)samle qoç] a. — **ófrjósamur.** **-fróðlegur** [-fro ðleqoç] a. uinteressant, ikke lærerig: *ekki ófróðlegt*, interessant, lærerigt. — adv. *-lega*, paa en ukyndig el. taabelig Maade: *spyrja ó.*, spørge taabelig. **-fróðleikur** [-fro ðleigoç, -leikoç] m. Ukyndighed, Uvidenhed. **-fróður** [-fro ðoç] a. ukyndig, uvidende: (Ordspr.) *ó. þykir sá einskis spyr* (GJ.) jfr. hvo meget spør bliver meget viis; *jeg er (alls) ó. um það*, jeg er (ganske) uvidende derom: *(ekki bókfróður)* ubelæst. **-frómur** [-fro moç] a. tyvagtig. **-frosinn** [-fro sin] a. ikke frossen, ikke tilfrossen. **-frumlegur** [-frYmleqoç] a. uoriginal.

ofrun (-ar, -anir) [of røn, ov røn] f. **1.** Løften, Svingen: *o. handa.* — †**2.** Frembringelse. — †**3.** *(dramb)* Hovmod.

ó frægð [o .fraiqð, -fraigþ] f. Vanære, Skændsel: *segja e-ð e-m til ófrægðar*, paasige en n-t. **-frægi (-is)** [-frai ji] n. — **ófrægð.** **-frægilegur** [-frai jile qoç] a. vanærende. **-fræging** [-frai jiŋk] f. det at tale nedsættende om n-t, bringe n-t i Vanry. **-frægja** [-frai ja] vt. omtale ilde, nedsætte, bringe i Vanrygte, mistænkeliggøre. **-frægur** [-frai qoç] a. **1.** *(ekki frægur)* ikke berømt, ikke berømmelig. — **2.** *(vansæmandi)* vanærende. **-frændrækinn** [-fraintrai.jin, -raiçin] a. pietetsløs mod Slægtninger. **-frændsamlegur** [-fraintsamle qoç] a. upassende for en Slægtning.

ofsa (a) [of sa] v. **1.** vt. og vi. overdrive, gøre sig skyldig i Overdrivelse, gøre for meget: (Ordspr.) *oft verður ofsað til vansa* (SchMál.), Hovmod staar for Fald, *o. sjer*, tage Overhaand, være anmassende. — **2.** refl. *ofsast*, rase: *því nu ofsast Hektor ... svo* (Il. I. 192).

ofsa bræði [of sabrai.ði] f. indec. voldsom Vrede. **-fenginn** [-feŋ jin] a. hæftig, voldsom. **-fengni** [-feŋ ni] f. indec., **-geys** [-gei:s] n. Voldsomhed.

ofsagður [of saqðoç, -sagðoç] a., is. an. *-sagt*: for meget sagt el. fortalt, overdrevet. *það er ekki ofsagt að græðginni í honum.*

ofsa hlátur [of sahlau.doç, -hlau:toç] m. ustyrlig Latter. **-hrifinn** [-hri:vin] a. vildt begejstret, henreven, henrykt. **-kastvindur** [-kas dvindoç] m. hæftig Kastvind. **-kátur** [-kau·doç, -kau.toç] a. overgiven. **-kláði** [-klau:ði] m. stærk Kløen, spec. Nældefeber (urticaria). **-kæti** [-çai·di, -çai.ti] f. indec. Overgivenhed. **-legur** [-le qoç] a. overdreven, hæftig, voldsom, stormende. **-maður** [-ma:ðoç] m., **-menni (-is, pl. ds.)** [-men:i] n. voldsomt, hæftigt Menneske, Koleriker. **-reiði** [-rei:ði] f. indec. voldsom Vrede. **-veður** [-ve ðoç] n. voldsom Storm.

ofsetja [of se dja, -se tja] vt.: *o. á* el. *í e-ð*, besætte noget for stærkt (med Kreaturer): *o. (hesta) í haga* (LFR. VIII. 49); — pp. *ofsettur*, for stærkt besat. *verstöð su ... verið ofsett af fiskimönnum* (Stj. '90, B. 66); *Gat því svo farið, að ofsett yrði á heim* (BrJ. i Eimr. XIII. 104).

ofsi (-a) [of si] m. **I. 1.** Voldsomhed, Tyranni: *o. og yfirgangur.* — **2.** *(ákefð)* Hæftighed; *(ýkjur)* Overdrivelser. — **3. a.** *(rok, rokstormur)* hæftig Storm. — **b.** *(grimdarfrost)* bidende Frost med stærk Blæst. — **4.** (pl. **-ar**) *(ofsafenginn maður)* støjende, vildt el. voldsomt Menneske. — **II.** gen. *ofsa* som adv. og Forled i Sms.: uhyre. *Aptan er vömbin ofsa stór* (ODavÞul. 168).

of sigling [of sigliŋk] f. Presning med Sejl (Pragning). **-sinka** [-siŋga, -siŋka] f. overdreven Karrighed. **-sinni (-a, -ar)** [-sin i] m. Fælle (Vid. II. 29). **-sjón** [-sjo n] f. (is. i pl. *ofsjónir*) **1.** Sansbedrag, Hallucination: *þú hefur engan sjeð, það hafa verið ofsjónir.* — *vrði hugmynd min að o.* (GFHh. 127). — **2.** pl. *ofsjónir*, Synskhed (JAÞj. I. 410). — **3.** i Udtr. *sjá ofsjónum yfir e-u*, være misundelig paa Grund af n-t. **-skapningur (-s, -ar)** [-sgahbniŋgoç] m. Vanskabning (LFR. X. 46). **-skerða** [-sçerða] vt. beskære for meget. **-skifta** [-sgifda] vt.: *o. e-n*, uddele en for meget. **-skygni** [-sgigni] f. indec. alt for skarpt Syn. **-skynjan** [-scinjan] f., **-skynjun** [-scinjon] f. Hallucination. **-skipaður** [-sci baðoç, -sci p-] a. for tæt besat, overfyldt. **-skraf** [-sgra v] n. for megen Snakken. **-skrifa** [-sgri va] vt.

skrive for meget. **-sókn** [-soᵘhkv] f. Forfølgelse. **-sóknareldur** [-soᵘhgn-arɛl·døϱ] m. Forfølgelsesild. **-sóknari** [-so·hgnarɪ] m., **-sóknarmaður** [-so·hgnarma:ðøϱ] m. Forfølger. **-stálmi** [-sdaulmɪ] m. Galaktostase i en diegivende Kvindes Bryster, Mælkeknytning. **-steikja** [-sdɛi·ɟa, -sdɛi·ꞔa] vt. forstege. **-stikna** [-sdɪhgna] vi. varmes for meget.

ofstopa fullur [of·sdobafʏd·løϱ, -sdopa-] a. overmodig. **-legur** [-lɛ:qøϱ] a. voldsom: *þar sem árnar eru ofstopalegar* (ÞThLýs. I. 76). **-lítill** [-lɪ:d-ɪdλ, -li:t-] a. ikke meget overmodig. **-maður** [-ma:ðøϱ] m., **-menni (-is,** pl. ds.) [-mɛn:ɪ] n. hovmodigt og voldsomt Menneske. **-mikill** [-mɪ:ɟɪdλ, -mɪ:ꞔ-] a. overmodig; voldsom.

of stopi (-a, -ar) [of·sdo·bɪ, -sdo·pɪ] m. **1.** Overmod, Hovmod; *(hrokafull ákefð)* hoven og voldsom Optræden: (Ordspr.) *illa setst ofstopinn* (GJ.), Hovmod staar for Fald. — **2.** overmodig og voldsom Person: *hann er mesti o.* **-stríðleikur** [-sdriðlɛigøϱ, -lɛikøϱ] m. *(geysihraði)* rivende Fart; *(ofsi, ákefð)* umaadelig Hæftighed; *(ofmikil stífni)* for stor Stivnakkethed. **-stæki (-is)** [-sdai·ɟɪ, -sdai·ꞔɪ] n. **1.** *(yfirgangur, ákefð)* Hæftighed; *o. ástríðnanna,* Lidenskabernes Storme. — **2.** Fanatisme: *o. í trúmálum.* — **†3.** *(ofstopi)* Overmod. **-stækilegur** [-sdai·ɟɪlɛ·qøϱ, -sdai·ꞔɪ-] a. fanatisk.

ofstækis blindur [of·sdaiɟɪsblɪn·døϱ, -sdaiꞔɪs-] a. blindet af Fanatisme. **-fullur** [-fʏd·løϱ] a. fanatisk. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. Fanatiker.

of stækja [of·sdai·ɟa, -sdai·ꞔa] f. = **ofstæki. -stækjufullur** [-sdaiɟø-fʏd·løϱ, -sdaiꞔø-] a. fanatisk. **-stækur** [-sdai·gøϱ, -sdai·køϱ] a. fanatisk; hidsig, hæftig. **†-stæra** [-sdai·ra] vt. göre overmodig. **†-stæri (-is)** [-sdai·rɪ] n. Overmod. **-stöður** [-sdo·ðøϱ] fpl. Priapismus. **-svefn** [-svɛbv] m. for megen Sövn. **†-svefngi** [-svɛbᵑɟɪ, -svɛbŋɟɪ] f. indec., **†-svefni (-is)** [-svɛbnɪ] n. altfor megen Sövn, Sövnaglighed, Sovesyge. **-svæsni** [-svaisnɪ] f. indec. voldsom Fremfærd: *o. biðlanna* (Od. 457). **-sækja** [-sai·ɟa, -sai·ꞔa] vt. forfølge. **-sækjandi** [-sai·ɟandɪ, -sai·ꞔ-] m. Forfølger. **-sællífi** [-sail·ivɪ] n. overdrevent Vellevned, Overdaadighed. **-sævi (-is)** [-sai·vɪ] n. stærk Søgang. **-sögn** [-sögv] f. Overdrivelse. **-sögur** [-sö·qøϱ] fpl. Overdrivelse; *það er ekki ofsögum sagt af e-u,* n-t overdrives ikke.

oft [of·t] adv., comp. *oftar (oftari* (Breiðafj.)), superl. *oftast.* **I. 1.** ofte, hyppigt, tit. — **2.** med pp. som förste Sammensætningsled: *oftnefndur, oftreyndur* osv. — **II.** comp. *oftar:* **a.** oftere: *ekki o.,* ikke mere. — **b.** temmelig ofte, gentagne Gange, tit: *Í banalegunni lá hann einn í herbergi, nema hvað oftar var verið yfir honum* (HermJDulr. 130); *oftar en hitt,* som oftest, i Reglen. — **III.** superl. *oftast,* oftest, for det meste, sædvanlig: *hann hafði oftast sigur;* — *oftast nær,* i Reglen, som oftest.

of tak [of·ta·k] n. Overanstrængelse, Arbejde el. Anstrængelse, der overgaar ens Kræfter. **-taka** [-ta·ga, -ta·ka] vt. overanstrænge: *o. sig á e-u,* overanstrænge sig ved n-t; *o. sig á lestri,* forlæse sig. **-takslúinn** [-taχs-lu:ɪn] a. overanstrængt. **-tala** [-ta·la] vt. sige for meget: *o. sig,* forsnakke sig; *vilja hafa e-ð oftalað,* angre hvad man har sagt.

oftar [of·daϱ] comp. af **oft.**

oftari [of·darɪ] adv. som oftest: *Þar er optari fiskerí* (EiÓlLf. 9).

oftastnær [of·dasdnai:r] adv. se **oft** III.

of teygja [of·tei·ja] vt. strække for meget: *o. sig,* forrække sig. **†-tekjufullur** [-tɛɟøfʏd·løϱ, -tɛꞔø-] a. gridsk. **†-tekjur** [-tɛ·ɟøϱ, -tɛ·ꞔøϱ] fpl. (egl. det at tage for meget, mere end man har Lov til) Udpresning, Gridskhed.

oftkvæmur [of·tkvai·møϱ] a. som kommer ofte (JMPísl. 80).

°**oftla** [of·dla] adv. = **oftlega.**

oft legur [of·dlɛqøϱ] a. hyppig; — adv. *-lega,* ofte, hyppigt. **-leiki** [-lɛiɟɪ, -lɛiꞔɪ] m. Hyppighed. **-nefndur** [-nɛmdøϱ] a. oftnævnt.

of traust [of·tröyst] n. overdreven Tillid. **-tregi** [-trɛi·jɪ] m. stærk Sorg. **-treysta** [-trɛisda] vt. med dat. stole for meget paa, have for megen Tillid til. **-trú** [-tru·] f. **1.** overdreven Tillid: *hafa o. á e-m.* — **2. a.** *(ofstækistrú)* Fanatisme. — **b.** Pietisme (Eimr. IV. 37). **-trúarofsi** [-truarof·sɪ] m. religiøs Fanatisme. **-trúaröld** [-truaröl·t] f. Pietismens Tidsalder.

oftsinnis [of·tsɪn·ɪs] adv. ofte, gentagne Gange.

ó fúgjarn [oᵘ:fu·ɟa(r)dv] a. som ikke let raadner. **-fúinn** [-fu·ɪn] a. ikke raadden: *kubburinn er ó.* **-fúll** [-fudλ] a. ikke raadden: *eggið er ófúlt.*

ófull búinn [oᵘ:fʏd/bu:ɪn] a. ufuldendt. **-burða** [-bʏr·ða] a. indec. ikke fuldbaaren: *ó. barn.* **-gerður** [-ɟɛr·ðøϱ] a. ufuldgjort. **-gildur** [-ɟɪl·døϱ] a. ikke fuldgyldig. **-kominlegur** [-ko·mɪnlɛ·qøϱ] a. = **ófullkomlegur. -kominleiki** [-ko·mɪnlɛi·ɟɪ, -lɛi·ꞔɪ] m. Ufuldkommenhed. **-kominn** [-ko·mɪn] a. ufuldkommen. **-komlegleiki** [-komlɛqlɛi:ɟɪ, -lɛi·ꞔɪ] m. = **ófullkomleiki. -komlegur** [-komlɛ·qøϱ] a. ufuldkommen; — adv. *-lega.* **-komleiki** [-kom·lɛi·ɟɪ, -lɛi·ꞔɪ] m. Ufuldkommenhed. **-nægjandi** [-nai:jandɪ] a. utilfredsstillende. **-ráða** [-rau:ða] a. indec. umyndig. **-tíða** [-ti:ða] a. indec. umyndig, mindreaarig.

ó fullur [oᵘ:fʏdløϱ] a. ikke fuld; ædru. **-fullveðja** [-fʏdlvɛð·ja] a. indec. umyndig. **-fundinn** [-fʏndɪn] a. ikke funden; uopdaget.

ofur [o:vøϱ] adv. (skrives ofte sammen med følgende Ord) meget, overordentlig. **-afl** [-r-ab·λ] n. **1.** *(geysiafl)* umaadelig Kraft. — **2.** *(ofurefli)* Overmagt. **-ást** [-aus·t] f. hæftig Kærlighed. **-borð** [-bor·ð] n.: *falla* [illegible] *fyrir o.,* ¹) segne af Træthed, maatte helt give op: *borðsmaður* [illegible] *enning, svo að þeir tölu báðir fyrir o.* (JÁÞj. II. 153). ²) i Alm. bukke under: (Ordspr.) *oft dettur dramblátur fyrir o.* (GJ.), Hovmod staar for Fald; ³) *(láta hugfallast)* tabe Modet. **-dramb** [-dram·p] n. [illegible] **-eðlilegur** [illegible] a. meget naturlig. **-efli (-is)** [-ɛb·lɪ] n. Overmagt: *stríða* (el. *tefla, etja) við o.,* kæmpe mod Overmagten; *e-ð er* [illegible] ens Kræfter. **-eflismaður** [-ɛblɪsma·ðøϱ] m. [illegible] *ti, þar sem mun var kallaður o. og að sama skapi stórgeðja* (MJSöguk. 124). **-einfaldur** [-ein·faldøϱ] a. ganske enkel (simpel). **-fjörður** [illegible] **-fögnuður** [-fög·nøðøϱ] m. Glædesrus. **-gróska** [illegible] **-harmur** [-(h)ar·møϱ] m. grænseløs Sorg.

?**-hýðismjöl** [-(h)i·ðɪsmjö:l] n. Overheadmel (ÞEgÚt. 37). **-hiti** [-(h)ɪ:dɪ, -(h)ɪ:tɪ] m. overordentlig, uhyre Hede. **-hugaður** [-(h)ʏ:qaðøϱ] a. overordentlig modig, dumdristig. **-hugi** [-(h)ʏi:jɪ] m. **1.** *(hugrekki)* flammende Mod; *(fífldirfska)* Dumdristighed. — **2. a.** Vovehals, dumdristigt Menneske: *hann er mesti o.* — **b.** Entusiast. — **3.** *(ástríða)* Lidenskab. **-hugur** [-(h)ʏ:qøϱ] m. = **ofurhugi** 1. **†-yrða** [-r-ɪr·ða] vt. bruge store Ord, tale dristigt til en. **-yrði** [-ɪr·ðɪ] npl. Skryderi, store Ord; hæftige Ord. **-kapp** [-ϱ-kahp] n. **1.** *(of mikill ákafi eða kappgirni)* for megen Iver, hensynsløs Kappelyst. — **2.** *(fífldirfska)* Dumdristighed. **-kappsfullur** [-kafsfʏd·løϱ] a. for ivrig, hensynsløst kappelysten; dumdristig. **-kraftar** [-kraf·daϱ] mpl. vældige Kræfter. **-kuldi** [-kʏl·dɪ] m. stræng Kulde. **-lágur** [-r-lau:(q)øϱ, -lau:r] a. meget lav. **-legur** [-lɛ·qøϱ] a. overordentlig; — adv. *-lega,* overordentlig, overmaade: *ofurlega lítið,* ganske lidt, en lille Smule. **-lið** [-lɪ:ð] n. Overmagt: *bera ofurliði,* ¹) overmande: *eftir harða viðureign var hann ofurliði borinn;* ²) overf. overvælde: *sorgin bar hann ofurliði;* — *hið dýra fólkshald ber sveitabúskapinn ofurliði* (er en Byrde, hvorunder Landbruget segner). **-lítill** [-li:dɪdλ, -li:t-] a. lille bitte, meget lille; — n. *ofurlítið* som adv. meget lidt, en lille Smule. **-magn** [-mag·v] n. uhyre Byrde: *o. heimskunnar,* Topmaal af Dumhed; *bera ofurmagni* = *bera ofurliði;* — *enda var þá kominn helzt til mikill grúi hrossa hjá mönnum, svo at annan pening bar ofrmagni* (saaledes, at anden Kreaturbestand led derunder) (Esp. X. 30). **-megn** [-mɛg·v] n. overvældende Kraft, umaadelig Störrelse. **-megna** [-mɛg·na] a. indec. som overgaar ens Kræfter: *bera e-n o.,* overmande, overvælde; *vera borinn o.,* blive overmandet, overvældes. **-menni (-is,** pl. ds.) [-mɛn:ɪ] n. **1.** *(heljarmenni)* kæmpestærk Mand. — **2.** Overmenneske: *kenning Nietzsches um ofurmennið.* **-menska (-u)** [-mɛn·sga] f. **1.** *(heljarafl)* Kæmpekræfter, Kæmpestyrke. — **2.** (jfr. *ofurmenni* 2.) Overmenneskelighed, overmenneskelige Ævner el. Optræden. **-mikill** [-mɪ:ɟɪdλ, -mɪ:ꞔ-] a. meget stor. **-mælgi** [-mail·ɟɪ] f. indec. overdreven Snaksomhed. **-mæli** [-mai:lɪ] npl. Overdrivelse, store Ord. **-nægð** [-naiq·ð, -naig·þ] f. stor Overflodighed. **-ráð** [-ø-rau:ð] npl.: *bera e-n ofurráða* el. *ofurráðum,* tage Magten fra en, ikke give en Lov til at raade: *bar aldrei konu sína ofurráða um nokkurn hlut* (JÁÞj. II. 548). **-selja** [-ϱ-sɛl·ja] vt. opofre, prisgive: *o. sig fjandanum,* give sig i Fandens Vold. **-skítur** [-sɟi:døϱ, -sɟi:tøϱ] m. Kujon, som er bange for alt (Sch.). ?**-spenningur** [-sbɛn:ɪŋgøϱ] m. Overspændthed.

ofursti (-a, -ar) [o:fʏrsdɪ] m. Oberst.

ofur stór [o:vøϱsdoᵘ:r] a. overordentlig stor, kolossal. **-vald** [-r-val·t] n. Overmagt, for stor Magt: *sýna e-m o.,* lade en faa sin Overmagt at føle, bruge Magt overfor en: *samt vildi hann nú svo niðrsetja þrætu þessa, at Hóla biskupar ... sýndu ekkert ofurvalld klaustrinu* (Esp. I. 56). **-verkur** [-vɛϱ·gøϱ] m. hæftig, voldsom Smærte. **-viðkvæmni** [-vɪð·-kvaimnɪ] f. indec. for megen Følsomhed, Sentimentalitet. **-þraut** [-ϱ-þröy:t] f. alt for haard Kamp. **-þungi** [-þuŋ·ɟɪ] m. uhyre Vægt, for stor Vægt (Byrde). **-ölvi** [-r-öl·vɪ] a. som har drukket for meget.

ófús [oᵘ:fu·s] a. uvillig: *ó. e-s* (el. *á e-ð, til e-s),* uvillig til n-t.

of vaki [ov:a·ɟɪ, -v:a·ꞔɪ] a. som har vaaget for længe, forvaaget (Af.). **-vaxinn** [-v:aχsɪn] a. som overstiger ens Kræfter: *það er mjer ofvaxið,* det overstiger mine Kræfter. **-vega** [-v:ɛ·qa] vt. veje for rigeligt af n-t. **-viða** [-v:ɪ·ða] a. indec. *e-ð er o. e-m,* n-t overstiger ens Kræfter, n-t er for svært for en, passer ikke for en: *að hann skuli vera að fást við mál, sem eru honum o.;* [illegible] *bótin er tafinu o.* (Hún.), *æskukvæði ... helzt til geysingsleg og o.* (som oversteg hans Ævner) (StgrTh. i Eimr. III. 42); *til giptingar vilja menn helzt gott veður, en ... stormgning og steypiþveður þykja o.* (regnes for at være for meget af det gode) (JÁÞj. II. 556). **-viðri (-is,** pl. ds.) [-v:ɪðrɪ] n. hæftig Storm. **-vilnun (-ar)** [-v:ɪlnøn] f. Partiskhed. **-virða** [-v:ɪrða] vt. overvurdere: *ekki má einn lim o., en annan vanvirða* (Málshb. 74). **-virðing** [-v:ɪrðiŋk] f. Overvurdering; alt for stor Ære. **-vit** [-v:ɪ·t] n. Indbildskhed, Tossesnak. **-viti (-a, -ar)** [-v:ɪ·dɪ, -v:ɪ·tɪ] m. Grillefænger, Sværmer. °**-væni (-is)** [-v:ai·nɪ] n. Spænding: *hann var í miklu o.* **-vöxtur** [-v:öχsdøϱ] m. alt for frodig el. stærk Vækst, alt for stor Yppighed; Hypertrofi; *það er o. í e-m,* en vokser for stærkt; *það hljóp ofvöxtur í kálið.* **-þensli (-is)** [of·þɛnslɪ] n. for stor Udstrækken, Overspænding: *Svo setti að honum ákafan hjartslátt, bráð at stríðinu og ofþensli tauganna* (JTrSk. I. 128). **-þyngja** [-þiŋɟa] vt. med dat. betynge, besvære, overbebyrde: *o. e-m með e-u.* **-þyngsli** [-þiŋslɪ] npl. Overbebyrdelse, for svært Tryk: *o. af vinnu;* — Skade: *grashagar ... líða ofþyngsli af áliggjanda vatzmegni* (LFR. II. viii). **-þjá** [-þjau·] vt. undertrykke voldsomt, plage voldsomt. **-þjaka** [-þja·ga, -þja·ka] vt. med dat. mishandle; overanstrænge. **-þrá** [-þrau·] f. hæftig Længsel. **1. -þreyta** [-þrɛi·da, -þrɛi·ta] f. Overanstrængelse. **2. -þreyta** [-þrɛi·da, -þrɛi·ta] vt. trætte for meget, overanstrænge, sætte paa en for stærk Prøve.

ó fæddur [oᵘ:faid·øϱ] a. ufødt. **-fælinn** [-fai·lɪn] a. **1.** ikke sky: *ó. hestur.* — **2.** (drístig, utorsagt: *með því þú að undanförnu hefir verið ó. í orustu* (Il. II. 12). **-fær** [-fai·r] a. **I.** *(um veg osfr.)* ufremkommelig (om en Vej o. l.): *ósinn er ó.,* Flodmundingen kan ikke passeres. — **II.** umulig, ude af Stand: **1.** *(óhæfur)* umulig; *það er öllum ófært,* det er umuligt for hvemsomhelst; *gera e-n ófæran til e-s,* sætte en ud af Stand til n-t. — **2.** hjælpeløs, ude af Stand til at klare sig paa egen Haand: *Hann var ekki vanur að verða vitlaus eða ó. nokkurn tíma, en fullur var hann samt* (ÞGjOs. 31); *ó. til vinnu,* ude af Stand til at arbejde. — **3.** *(ótækur)* som ikke gaar an: *það er ófært,* det gaar ikke an; *það er ófært að trúa honum fyrir því,* — *það er ófært að láta hana vera eina,* det kan ikke gaa at lade hende være alene. **-færa** [-fai·ra] f. **1.** ufremkommeligt Sted, Ufore: *Út með hlíðinni er fremur vondur vegur utan í skriðum og ó. á einum stað;* [illegible] (ÞThFerð. II. 109).

er þar víðast örðugur vegur og sumstaðar kallaðar „ófærur“ (ÞThLýs. I. 227); — spec. vandrige Floder, Sumpe og desl. (som i Reglen er ufarbare) *Sumar var syðra svo þurt og vatnslaust, að ganga mátti og ríða hverja ófæru* (ÞThÁri. 120). — **2.** *(slagveðurs (sunnan)rigning)* heftig Regn (is. fra Syd) (Snæf.). — **3.** overf. Bet. Umulighed, Ugørlighed: *það er ó. Eimreiðinni* (en Umulighed for E.) *að flytja sýnishorn og æfisagnir allra alþýðuskálda, sem hér hafa verið* (Eimr. XII. 116). — **4.** *(hætta)* Fare, farlig Stilling. **-færast** [-fai·rast] vrefl. blive uskikket til at gaa videre. **-færð** [-fairð] f. Uføre. **-færi (-is)** [-fai·rɪ] n. **1.** = *ófærð.* — **†2.** ubrugelig Tilstand: *skemma e-ð til ófæris.* **-færilegur** [-fai·rɪlɛ·qøɢ] a. = **ófær.**

ofæsi (-is) [o:vai·sɪ] n. temmelig svær Bjælke (BH.). **-ætinn** [-ai·dɪn, -ai·tɪn] a. som er tilböjelig til at spise for meget, slugvorn: (Ordspr.) *ofætnir óþrifast löngum* (GJ.), Fraadseren vantrives ofte. **-ætlun** [-aihdløn] f. altfor svær Opgave, Arbejde, som overstiger ens Kræfter: *Vér stöndum þannig talsvert ver en alþýða í Danmörku, sem oss væri þó engin o. að jafnast við* (Eimr. X. 91); *þessum mönnum er sannarlega ekki o. að borga af launum sínum viku- eða hálfsmánaðarferð að sumrinu* (A.þ. '11. B II. 403).

ó föðurlegur [ou:fö·ðørlɛ·qøɢ] a. ufaderlig. **-fögnuður** [-fögnoðøɢ] m. **1.** uhyggelig Tildragelse el. Foreteelse, Ulykke: *alt gekk úr hófi með grjótkast og annan ófögnuð* (GV. i JÁÞj. I. xii); *Fyrir því varast menn, að skilja nýfædd börn mannlaus eftir, nema krossað sé bæði yfir barnið og undir það, áður en það er lagt í vögguna, til að varna þeim ófögnuði, að um það verði skipt* (JÁÞj. I. 40). — **2.** ogsaa om Mennesker el. Ting, som indgyder en Lede el. Modbydelighed (jfr. *andstygð): það er ljóti ófögnuðurinn!* **-fölnaður** [-fölnaðøɢ] a. ikke afbleget, ikke visnet. **-fölnanlegur** [-fölnanlɛ·qøɢ] a. uvisnelig, uforkrænkelig. **-fölur** [-fö·løɢ] a. ikke bleg, ikke afbleget. **-för** [-fö·r] f. ulykkelig Rejse; — pl. *ófarir*, Uheld, Ulykke; uheldigt Udfald, Nederlag: *fátækt og ófarir liggja eins og martröð á ímyndunarafli þeirra* (GFHh. 242); *fara ófarir fyrir e-m*, lide Nederlag for en, blive slaaet af en. **-förnun (-ar)** [-fördnøn] f. Ulykke.

ofötlun [o:vöndløn] f. = **ofætlun.**

og [o:(q)] cj. og adv.

A. som cj. **I. 1.** forbindende subst. el. adj.: og: *himinn og jörð; mikill maður og sterkur = stór og sterkur maður.* Naar der er flere Led, sættes og i Reglen ved det sidste: *höfuðskepnurnar eru loft, jörð, vatn og eldur; Jón, Björn og Haraldur voru bræður*; af og til ogs. mellem alle Led: *loft og jörð og vatn og eldur;* endvidere kan *og* udelades, is. naar Sætningen sluttes med Opramsningen, altsaa: *bræðurnir hjetu Jón, Björn, Haraldur; höfuðskepnurnar eru jörð, loft, vatn, eldur,* men derimod kan man ikke sige *Jón, Björn, Haraldur eru bræður* osv. — **2.** *bæði — og*, baade — og. — **3.** mellem Gentagelser af samme Ord: *orð og orð (á stangli)*, enkelte Ord; *stund og stund*, en kort Tid ad Gangen. — **4.** i Sammenligninger: *eins og* (= *einsog*), ligesom, som: *það var á sömu leið og fyr*, det var paa samme Maade som för; *samur maður og áður*, den samme som han var för; *líkt og þegar ...*, ligesom naar ... — **5.** forbindende enkelte Sætninger: *komdu og vertu hjá mjer*, *hann tók bókina og fór að lesa* osv. — **6.** brugt relativt: *jeg komst ekki til næsta bæjar, og er það (þó) ekki langt* (el. *langur vegur)* (hvad der dog ikke er nogen lang Vej). — **7.** *og (það) þó = enda þótt*, selv om: *ærinn starfi fyrir einn mann, og þó fleiri hefðu verið* (ÞThLfr. III. 150). — **II.** (i Lovsproget) **1.** (indledende en begrænsende Bemærkning): men, forsaavidt, paa den Maade at ... o. l.: *Hver sem ekki mætir á hreppaskilaþingi ... og er honum það sjálfrátt* (uden Forfald) (Stj. '78, A. 60); *verði hún sek at nýju, og* (o: *þannig að) nú mislar sakir til ...* og i Gentagelsestilfælde under særdeles skærpende Omstændigheder (Stj. '75, A. 124). — **2.** betegnende en Konklusion: *nú er kaupstaður innan takmarka hjeraðs þess, sem samþykkt á að ná yfir, og ganga þá 3 menn, er bæjarstjórnin til þess kýs úr sínum flokki, inn í sýslunefndina* (ligger der en Købstad ... skal 3 af Byraadet af dets egen Midte valgte Mænd) (Stj. '77, A. 118). — **III.** i Poesi, undertiden i Begyndelsen af Perioder i fortællende Stil: *Og dagur leður og sumar gerum* [illegible] *og Jesús hjekk á krossinum og kringum hann stóð* | *kveljandi og níðandi hans hjartfólgna þjóð* (SBl.); — ogs. i poetisk Prosastil: *Þú sem liggur þarna í blóði þínu halt þú lífi ... Og eg laugaði þig í vatni ... Og þú óxt eins og grös vallarins* (Bibl. 1912, Esek. 16, 6—7). — **IV.** som Interjektion, ofte ironisk (oftest udtalt og ofte skrevet *o'* [o·]): *og hetjan!* sikken en Helt! (ironisk); *og höfðinginn!* den Hædersmand!; *og greyið!* det sølle Skind (Skrog)!; *og ræfillinn!* sikken en Pjalt!; *og bölvaður!* Satans ogsaa!; *og komdu nú blessaður og sæll*, hjærtelig velkommen, nej, det var dog morsomt at se dig; *o, hver veit?* ja, hvem ved?; *og ekki nema það (þó)!* naa, mindre kunde ikke göre det! — i Forundringsudraab: *o', sei, sei!* naa da!; *og hvað er nú að tarna!* naa, hvad ser jeg (horer jeg)!; *og hver andskotinn!* det var som Fandens!; *og hvert í (logandi* el. *sjóð(bull)andi* el. *syngjandi)!* nej, nu har jeg aldrig kendt Magen!

B. som adv. [o:q] ogsaa: *þar var og Sveinn*, der var ogsaa S.; *hver sem er fjelagi annarar deildarinnar er og fjelagi hinnar*, den der er Medlem af den ene Afdeling er ogsaa Medlem af den anden; *svo mun og vera*, det er ogsaa nok Tilfældet; *það er (nú) og* el. *nú er og* (Af.) el. *rjett er og*, naa, ja! ja, saa!

óga (a) [ou:(q)a] v. impers. = **óa.**

ó gá (-ar) [ou:gau] f. Uagtsomhed; Vanvare. **-gáður** [-gau·ðøɢ] a. som ikke er ved sine fulde fem; (spec.) beskænket. **-gáfullur** [-gaufʏd·løɢ] a. uagtsom; uopmærksom. **-gagn** [-gagv] n. Skade: *gera ó.*, volde Skade, göre Ulykke; *vinna e-m ó.* **-gagnfæri** [-gagvfairɪ] n. Uigennemtrængelighed. **-gagnfærilegur** [-gagvfairɪlɛ·qøɢ] a. uigennemtrængelig. **-gagnsamlegur** [-gagvsamlɛ·qøɢ] a. ugavnlig, unyttig. **-gagnsemi** [-gagvsɛmɪ] f. indec. Unyttighed. **-gagnsær** [-gagvsair, -gaχ-] a. uigennemsigtig. **-gagnvætilegur** [-gagnvaidlɛ:qøɢ, -vaitɪ-] a. uigennemvædelig. **-gagur** [-ga·qøɢ] a. som ikke fejler i n-t, sikker i n-t: *vís, ó. hróðrar högum* (ÓDavVik. 183). **-gaman** [-ga·man] n. n-t ikke morsomt, alt andet end behageligt, (kan oversættes som adj.) uinteressant, ubehageligt, uhyggeligt: *Fyrst var ekki ó.* (var det ganske morsomt) *að vita þenna litla hóp renna til skýlisins á kvöldin* (ÞGjD. 19). **-gangandi** [-gauŋgandɪ] a. **a.** ikke til at gaa: *það er ó. í þessu veðri, þessari færð, þessum fótum.* — **b.** som man ikke kan passere til Fods. **-gangfær** [-gauŋkfair] a. ikke i Stand til at gaa. **-gangur** [-gauŋgøɢ] m. **1.** *(gauragangur)* Larm, Støj. — **2.** *(siður)* Uskik. **-garfaður** [-garvaðøɢ] a. = **ósútaður.** **-gát** [-gau·t] n. Uagtsomhed; Tankeløshed; *gera e-ð í ógáti*, göre n-t ved en Fejltagelse.

ógaum gæfð [ou:gøym,aivð, -,aibþ] f. Uagtpaagivenhed. **-gæfður** [-,aivðøɢ, -,aibðøɢ] a. uænset. **-gæfi** [-,aivɪ] f. indec. = **ógaumgæfni.** **-gæfinn** [-ɡai·vɪn] a. uagtsom, uagtpaagivende. **-gæfni** [-ɡaibnɪ] f. indec. Uagtpaagivenhed, Forsömmelighed. **-gæfur** [-ɡai·vøɢ] a. = **ógaumgæfinn.**

ógautanslegur [ou:göydanslɛ:qøɢ, -göytans-] a. ufrimodig, med et skulende Blik (Fljót).

ógeð [ou:ɡɛ:ð] n. **1. a.** Antipati, Modvilje: *hafa ó. á e-u.* — **b.** Ulyst, Uvilje: *ó. á e-u*, Ulyst til n-t. — **2.** *(mislíkun)* Mishag, Misbilligelse. **-feldur** [-ɡɛðfɛl·døɢ] a. ubehagelig. **-feldni** [-fɛl·(d)nɪ] f. indec. Ulyst; Modbydelighed, Egenskab(er), der vækker Antipati el. Ulyst, Ækelhed.

ógeðs grillur [ou:ɡɛðsgrɪd·løɢ] fpl. gnavne Tanker: [illegible] *ógeðs-grillum* (And. I. 283). **-legur** [-lɛ·qøɢ] a. ækel, frastødende, ubehagelig, modbydelig. **-tíðindi** [-ti:ðɪndɪ] npl. kedelig Efterretning.

ógeðugur [ou:ɡɛ:ðøqøɢ] a. usympatetisk. **-geðþekkur** [-ɡɛðþɛhkøɢ] a. ubehagelig, ukær. **-gefinn** [-ɡɛ:vɪn] a. **1. a.** ikke givet: [illegible] — **b.** ugift: *ógefin dóttir*, ugift Datter. — **2.** ikke fodret om Vinteren: *ó. hestur.* **-gegn** [-ɡɛgv] a. **1.** *(óhlýðinn)* tvær, ulydig, utjænstvillig. — **2.** *(heimskur)* taabelig. **-gegnd** [-ɡɛ(i)nt] f. **1.** Umaadelighed, Vældighed: *bezta dravaðar komu oss í móti, sem úr afsuðurs hafi með mestu ófærð falla* (JÓlInd. 250). — **2.** Ødselhed over alle Grænser, vanvittig Ødselhed. — **3.** uhyre Masse el. Mængde af n-t, Overflod: *en sú ó. af peningum*, sikken en Masse Penge. — **4.** *(heimska)* Taabelighed. — **5.** Ulydighed: *ógegndar þræll*, ulydig Træl (LFR. XII. 72). **-gegndarlegur** [-ɡɛ(i)ŋdarlɛ·qøɢ] a. **1. a.** *(afarmikill)* uhyrlig, umaadelig, voldsom. — **b.** *(hóflaus)* umaadelig: *ógegndarleg eyðsla.* — **2.** *(heimskulegur)* taabelig. — **3.** adv. [illegible] **-gegnilegur** [-ɡɛgnɪlɛ·qøɢ] a. = **ógegndarlegur.** **-gegninn** [-ɡɛgnɪn] a. ulydig: *ó. e-m, við e-n*, ulydig mod en. **-geyminn** [-ɡei·mɪn] a. **1.** som ikke passer paa det, han erhværver. — **†2.** som ikke giver Agt paa, upaapasselig, uefterrettelig: *ó. orða e-s.* **-geltinn** [-ɡɛʎdɪn] a. som er uvillig til at gø: *ó. hundur.* **-geltur** [-ɡɛʎdøɢ] a. ikke kastreret, ugildet. **-genginn** [-ɡeiŋɡɪn] a. **1.** som ikke er gaaet: *göngurnar urðu verri en ógengnar*, (Faare-)Eftersøgningens Resultat var værre end intet (SIng. I. 104). — **2.** *ógengin kýr*, Ko, som ikke har vist Tegn paa at være parrelysten (jfr. *beiða)* (LFR. VI. 42). **-gengur** [-ɡeiŋgøɢ] a. ubestigelig, ubefarlig, som ikke kan naas af en Fodgænger, utilgængelig: *ó. klettur, ógengt fjall;* — *ó. ís*, usikker Is. **-gerandi** [-ɡɛ·randɪ] a. ugörlig, uudforlig. **-gerð** [-ɡɛrð] f. **1.** *(kyrkingur)* om Planter og Dyr, sygelig Udvikling, Svagelighed, Sygdom. — **2.** *(sljóleiki)* Sløvhed, Dvaskhed. — **3. a.** n-t ubetydeligt, is. *(afturkreistingur)* sygeligt el. abnormt Dyr el. Menneske, Svækling, Vantrivning: *hann er allra mesta ó.* — **b.** som Skældsord: *bannsett ógerðin þín!* — **4.** *(illverk)* Udaad, ond Gærning. **-gerðarlegur** [-ɡɛrðarlɛ·qøɢ] a. *(ekki gerðarlegur)* uanselig, af et svageligt Udseende; *(viðbjóðslegur)* væmmelig, ækel (JÞork. III.). **-gerðarmelur** [-ɡɛrðarmɛ:løɢ] m. Marehalm, hvis Korn er uanvendeligt til Mad. **-gerðarsvipur** [-ɡɛrðaɢsvɪ:bøɢ, -svɪ:pøɢ] m. ynkelig Mine: *hann kendi til og þurkaði af sér tárin; var þá á honum ó.* (Il. I. 38). **-gerður** [-ɡɛrðøɢ] a. ugjort: *láta e-ð ógert*, undlade at göre n-t, lade n-t ugjort; *eiga e-ð ógert*, have n-t tilbage at göre. **-gerla** [-ɡɛrdla] adv. se **ógjörla.** **-gerlegur** [-ɡɛrlɛqøɢ] a. umulig el. ikke passende at göre el. udføre. **-gerningur** [-ɡɛrdnɪŋgøɢ] m. Umulighed; utilraadeligt, farefuldt Foretagende. **-gerpilegur** [-ɡɛrpɪlɛ·qøɢ] a. [illegible] i Udseende. **-gervilegur** [-ɡɛrvɪlɛ·qøɢ] a. ikke haarfuld. **-gervur** [-ɡɛrvøɢ] a. (VB. 19.öld 205) = *ólífrænn*, uorganisk. **-gestrisinn** [-ɡɛsdrɪsɪn] a. ugæstfri. **-gestur** [-ɡɛsdøɢ] m. uvelkommen Gæst. **†-getast** [-ɡɛ·dast, -ɡɛ·tast] vrefl. mishage: *ó. að e-u.* **-getinn** [-ɡɛ·dɪn, -ɡɛ·tɪn] a. **1.** ikke undfanget: *ógetið barn.* — **2.** n. *ógetið*, ikke nævnt, ikke omtalt: *ef hann hefði látið sín ógetið*, hvis han ikke havde navngivet sig (JÁÞj. I. xxxi); *þess er ógetið* (det omtales ikke), *að Vestmanneyingar fögnuðu Gullfossi* (Lögr. '15, 65); *þess er ógetið, að ...*, det er endnu ikke omtalt, at ... **-getlegur** [-ɡɛ·dlɛqøɢ, -ɡɛ·t-] a. modbydelig: *Ógetlegri hugsanahrærigraut hefi jeg ekki sjeð nýlega* (Lögr. '13, 50).

oggþóga (a) [ok·þou·(q)a] vt. skælde og smælde, overøse en med Skældsord (BH.).

ó gifta [ou:ɡɪfda] f. = **ógæfa.** **-giftubarn** [-ɡɪfdobardn] n. Ulykkesbarn. **-giftufullur** [-ɡɪfdofʏd·løɢ] a. uheldig, forladt af Lykken. **-giftur** [-ɡɪfdøɢ] a. ugift; (Ordspr.) *allir eru ógiftir í verinu* (GJ.), i Fiskeværet er alle ugifte; *betra að vera ógiftur en illa giftur* (GJ.), bedre at være ugift end ilde gift. **-giftusamlegur** [-ɡɪfdosam·lɛqøɢ] a. = **ógæfusamlegur.** **-gilda** [-ɡɪlda] vt. erklære for el. göre ugyldig; forkaste, annullere, ophæve: *ó. samning, ó. úrsögn;* — *ó. meiðandi ummæli*, mortificere (kende død og magtesløs) krænkende Udtryk. **-gildi** [-ɡɪldɪ] n. **1.** Ugyldighed: *ó. úrsagnar.* — **2.** *(galli)* Ufuldkommenhed, Mangel: **-gilding** [-ɡɪldiŋk] f. Annullering, Dødkendelse, Mortifikation. **-gildingardómur** [-ɡɪldiŋgardou:møɢ] m. Mortifikation, Mortifikationsdom: *stefna til ógildingardóms*, Mortifikationsstævning. **-gildur** [-ɡɪldøɢ] a. ugyldig: *dæma vísu ógilda*, mortificere en Verse. **-gyltur** [-ɡɪldøɢ]

n. uden Forgyldning. **-gipt-** [-ɟɪft-] se **ógift-**. **-girnilegur** [-ɟɪ(r)dnɪlɛqøʀ] a. ulystelig: *ógirnilegt verk;* — uappetitlig: *girnilegur matur.* **-girtur** [-ɟɪ̞døʀ] a. uden Hegn, uindhegnet: *túnið er ógirt.* **-gyrtur** [-ɟɪ̞døʀ] a. ikke gjordet: *hann var ó.*, han havde (endnu) ikke spændt sine Bukser; *hnakkurinn er ó.*, Sadelen er ikke gjordet fast; *keraldið er ógyrt*, Karret er uden Baand. **-gjaldfær** [-ɡaltfair] a. ikke i Stand til at betale, uvederhæftig; insolvent. **-gjarn** [-ɡa(r)dn] a. uvillig: *ó. á e-ð*, uvillig til n-t. **-gjarna(n)** [-ɡa(r)dna(n)] adv. ugærne. **-gjörla** [-ɡördla] adv. ikke med Sikkerhed; ikke nöjagtig; ikke tydelig. **-gjörningur** [-ɡjördniɲɡøʀ] m. = **ógerningur**. **-glaður** [-ɡlaːðøʀ] a. **1.** *(hryggur)* uglad, bedrøvet. — **2.** i Udtr.: *e-m verður óglatt*, en faar ondt, faar Kvalme. **-gleði** [-ɡlɛːðɪ] f. indec. **1.** *(þunglyndi)* Melankoli, mørk Stemning. — **2.** *(velgja)* Kvalme, Ildebefindende. **-gleðja** [-ɡlɛːðja] vt. bedrøve; — refl. *ógleðjast*, blive bedrøvet. **-gleymanlegur** [-ɡleiːmanlɛːqøʀ] a. uforglemmelig; — adv. *-lega.* **-gleymdur** [-ɡleimdøʀ] a. ikke glemt: *að honum ógleymdum*, for ikke at glemme ham. **-gleyminn** [-ɡleiːmɪn] a. uglemsom. **-glíminn** [-ɡliːmɪn] a. ubehændig i Brydning, daarlig Bryder. **-glæðilegur** [-ɡlaiːðɪlɛːqøʀ] a. som brænder daarligt: *annað ljósið er óglæðilegra.* **-glæsilegur** [-ɡlaiːsɪlɛːqøʀ] a. ikke glimrende, uanselig: *óglæsilegar horfur*, alt andet end glimrende Udsigter. **-glögglegur** [-ɡlöɡlɛqøʀ] a. utydelig, uklar; — adv. *-lega.* **-glöggleiki** [-ɡlöɡlɛiːɟɪ, -lɛiːɟɪ] m. **1.** *(ógreinileqleiki)* Utydelighed. — **2.** *ó. sjónar*, Mangel paa Skarpsyn; *(gáfnaleysi)* Mangel paa Indsigt, Mangel paa Begavelse. **-glöggskygn** [-ɡloksɟɪɡn] a. ikke skarpsynet. **-glöggur** [-ɡlöɡːøʀ] a. **1.** *(ógreinilegur)* utydelig, dunkel. — **2.** som har vanskeligt ved at genkende n-t: *ó. á skepnur og menn.* — **3.** *(gáfnalítill)* ubegavet. — **3.** n. *óglögt* som adv. utydelig, ikke med Sikkerhed. **-glöggþekkinn** [-ɡlökþɛhɟɪn] a. udygtig til at kende.

ógn (-ar, -ir) [oᵘɡːn] f. **1.** Skræk, Forfærdelse: *mjer stendur ó. af því*, jeg frygter det. — **2.** is. i pl. **a.** *(hótanir)* Trusler. — **b.** Rædsel: *ógnir helvítis.* — **3. a.** *(ógrynni)* uhyre Mængde: *ó. verður eptir af gröfunum* (JHall. 256). — **b.** ogsaa som adv.: forfærdelig: *ó. er hann vitlaus.* — **4.** gen. *ógnar-*, som Forled Sms.: forfærdelig, vældig.

ógna (a) [oᵘɡːna] vt. med dat. og v. impers. **1.** true: *ó. e-m (með) e-u*, true en med n-t; *ó. e-m með sverði*, true en med et Sværd. — **2.** *e-m ógnar e-ð*, en ræddes ved, gruer for n-t; *láta sjer ó. við e-u*, grues ved n-t; *honum ógnar eyðslusemi hennar*, han forfærdes ved hendes Ødselhed. — **3.** refl. *ógnast e-ð*, frygte for n-t, forfærdes ved n-t.

ógna(r) bíldur [oᵘɡːna(r)bilːdøʀ] m. **1. a.** Forfærder, en, der indjager Skræk: *þú, Peleifsson, ógnarbíldur allra manna* (Il. I. 7). — **b.** *(grýla)* Skræmmebillede. — **2.** *(rauðkinnóttur björn)* rødkindet Björn (BH.). **-boð** [-boːð] n. frygteligt Budskab, Rædselsbudskeb. **-laus** [-löyːs] a. uden Skræk el. Trusler. **-legur** [-lɛːqøʀ] a. **1.** *(ægilegur)* forfærdelig. — **2.** forfærdelig, overordentlig stor: *ógnarleg ósköp af sandi.* — **3.** adv. *-lega: langa ógnarlega í e-ð;* — *ógnarlega linur.* **-mál** [-mauːl] npl. Trusler: *rugla menn og brjála með kreddum og ognarmálum* (JMSoguk. 158). **-orð** [-orːð] npl. Trusel, Trusler. **-rödd** [-a-röt] f. truende Stemme. ***-valdur** [-(r)valːdøʀ] m. Fyrste i Besiddelse af forfærdende Magt: *Ó. himins halla* (MJ. IV. 196) (jfr. l. rex tremendae majestatis). **-öld** [-ölːt] f. Rædselstid.

ógn dimmur [oᵘɡːndɪmːøʀ] a. forfærdelig mørk. **-djúpur** [-djuːbøʀ, -djuːpøʀ] a. forfærdelig dyb. **-efldur** [-n-ɛvldøʀ, -ɛlvdøʀ] a. kraftig og skrækindjagende. **-fylking** [-v-fɪʎɟiŋk, -fɪlk-] f. forfærdelig Skare. **-legur** [-n-lɛqøʀ] a. forfærdelig. ***-rakkur** [-rahɡøʀ] a. kampdjærv.

ógnun (-ar, -anir) [oᵘɡːnøn, -anɪʀ] f. Trusel.

ógnunar brjef [oᵘɡːnønarbrjɛːv] n. Truselsbrev. **†-samlegur** [-ʀ-samːlɛqøʀ] a. rædsom, forfærdelig.

ógóð gjarn [oᵘːɡoᵘðɟa(r)dn] a. uvenlig, ondskabsfuld. **-gjarnlegur** [-ɡa(r)dvlɛːqøʀ] a. uvelvillig, ondskabsfuld; — adv. *-lega.* **-mannlegur** [-man'lɛqøʀ] a. med et [illegible] Udtryk; — adv. *-lega*, paa en uædel Maade.

ó góður [oᵘːɡoᵘðøʀ] a. ikke god; — n. *ógott: Varð honum þá og ógott við* = *illt við* (blev ubehagelig overrasket); *heyrt hefi eg þess við getið, að hestum þeim, er beitt var fyrir plóga þessa, hafi orðið ógott á eptir* (er blevet daarlige bagefter) (Andv. I. 145). **-goldinn** [-ɡoldɪn] a. ubetalt. **-grafinn** [-ɡraːvɪn] a. ubegravet. **-grandaður** [-ɡrandaðøʀ] a. uskadt. **-grandvar** [-ɡrandvar] a. *(óaðgætinn)* uagtsom, uforsigtig; *(óráðvandur)* uredelig; — adv. *-lega.* **-gras** [-ɡraːs] n. = **ógresi.** **-grátandi** [-ɡrauːdandɪ, -ɡrauːtɪ] a. uden Taarer, ikke grædende: *hún mátti ekki ó. um það tala*, hun kunde ikke tale om det uden at græde; *minstu ekki á það ó.*, ja, det er pokkers kedeligt. **-grátinn** [-ɡrauːdɪn, -ɡrauːtɪn] a. **a.** ikke grædt (begrædt): *ógrátin tár.* — **b.** ubegrædt: *deyja ógrátinn.* — **c.** *(ógrátandi)* uden Taarer. **-greiðandi** [-ɡrɛiːðandɪ] a. uløselig: *ó. flækja.* **-greiðasamur** [-ɡrɛiːðasamːøʀ] a. utjenstvillig. **-greiðasemi** [-ɡrɛiːðasɛːmɪ] f. indec. Utjenstvillighed. **-greiddur** [-ɡrɛidːøʀ] a. **1.** uredt: *(ókembdur)* med uredt Haar. — **2.** *(óborgaður)* ikke erlagt, ubetalt. **-greiðfær** [-ɡrɛiðfair] a. vanskelig at passere, ufremkommelig: *honum varð þar ógreiðfært*, han havde Vanskelighed med at komme frem. **-greiði** [-ɡrɛiːðɪ] m. Ulæmpe, Skade: *gera e-m ógreiða*, göre en en slet Tjæneste. **-greiðlegur** [-ɡrɛiðlɛqøʀ] a. vanskelig; — adv. *-lega*, vanskelig, med Vanskelighed. **-greiður** [-ɡrɛiːðøʀ] a. **1. a.** urede; *(flókinn)* forviklet: *netið liggur ógreitt og víða tvöfalt í sjó* (JSFb. 15). — **b.** *(óskýr)* uklar, som ikke giver fuldstændig Besked. — **2. a.** *(erfiður)* vanskelig: *þar var ógreitt aðgöngu*, man kunde vanskelig komme til der. — **b.** *ógreiðfær* [illegible]. — **3.** [illegible] som ikke kan svare paa rede Haand: *honum varð ógreitt um svarið*, han havde ikke Svar paa rede Haand. **-greiðvikinn** [-ɡrɛiðvɪɟɪn, -vɪk̊ɪn] a. utjænstvillig. **-greinanlegur** [-ɡrɛinanlɛqøʀ] a. ikke til at skelne, ikke fra n-t andet, uadskillelig. **-greindur** [-ɡrɛindøʀ] a. **1.** *(ógáfaður)* ubegavet, uintelligent. — **2.** *(ónefndur)* unævnt, unavngiven. — **3.** *(óskilinn)* uadskilt. **-greinilegur** [-ɡrɛiːnɪlɛːqøʀ] a. utydelig, dunkel; — adv. *-lega*, utydelig. **-greinileiki** [-ɡrɛiːnɪlɛiːɟɪ, -lɛiːk̊ɪ] m. Utydelighed. **-greyptur** [-ɡrɛiftøʀ] a. uden Indsnit. **-gresi (-is)** [-ɡrɛːsɪ] n. coll. = **illgresi.** **-grynni (-is)** [-ɡrɪnːɪ] n. **1.** Bundløshed: *eilífðar ó.* (JHall. 232). — **2.** uhyre Mængde af n-t: *ó. fjár*, en uhyre Sum Penge, en uhyre stor Formue. **-gróinn** [-ɡroᵘːɪn] a. ikke sammenvokset; *torfið er ógróið og skrælnað (á bæjarþökunum)* (ÞTh. Ferð. IV. 4); *sárið er ógróið*, Saaret er ikke helet. **-grópaður** [-ɡroᵘːbaðøʀ, -ɡroᵘːp-] a. = **ógreyptur.** **-grunnur** [-ɡrʏnːøʀ] a. [illegible]. **-grunsamlegur** [-ɡrʏnsamlɛːqøʀ] a. ikke mistænkelig. **-grunsamur** [-ɡrʏnsamøʀ] a. **1.** *(sem ekki grunar aðra)* umistænksom. — **2.** = **ógrunsamlegur.** **-grædandi** [-ɡraiːðandɪ] a. = **ógræðilegur.** **-græddur** [-ɡraidːøʀ] a. uhelbredet, ulægt. **-græðilegur** [-ɡraiːðɪlɛːqøʀ] a. uhelbredelig, ubodelig.

óguð hræddur [oᵘːɡvʏðhraidːøʀ] a. ufrom, ugudelig. **-legur** [-lɛːqøʀ] a. ugudelig; — adv. *-lega.* **-leiki** [-lɛiːɟɪ, -lɛiːk̊ɪ] m., **-leikur** [-lɛiːɡøʀ, -lɛiːk̊øʀ] m. Ugudelighed. **-rækinn** [-raiːɟɪn, -raiːk̊ɪn] a. irreligiøs.

ógur legur [oᵘː(q)ørlɛːqøʀ] a. **1.** frygtelig, gyselig, gruelig: *ó. ásýndum.* — **2.** *(afarmikill)* forfærdelig, gruelig stor: *ó. fjöldi af fólki.* — **3.** adv. *-lega.* **-leiki** [-lɛiːɟɪ, -lɛiːk̊ɪ] m. Gru, Gruelighed, Gyselighed.

ogþóa [oχːþoᵘːa] vt. med dat. (Vísn. 297) = **oggþóa.**

ó gæfa [oᵘːɡaiːva] f. Ulykke: *það var ógæfan hans*, det var hans onde Stjærne; (Ordspr.) *ógæfan er röm og rík* (GJ.), Ulykkens Magt er stor. **-gæftasamur** [-ɡaifdasaːmøʀ] a. med daarligt Vejr til Fiskeri: *ó. þorri;* — an. *-samt: það hefur verið ó-samt undanfarið*, det har været daarligt Vejr til Fiskeri i den sidste Tid. **-gæftir** [-ɡaifdɪʀ] fpl. vedvarende ugunstigt Vejr for Fiskefangst.

ógæfu fullur [oᵘːɡaivofʏdːløʀ] a. = **ógæfusamur.** **-kvenmaður** [-kvɛnːmaðøʀ] m. ulykkelig Kvinde; ulyksaligt Kvindemenneske. **-legur** [-lɛːqøʀ] a. ulykkelig; spec. som ikke ser ud til at ville have Lykken med sig i Livet: *ó. á svipinn;* — adv. *-lega: mjer líst ó. á hann*, han ser ikke ud til at have Lykken med sig. **-maður** [-maːðøʀ] m. ulykkeligt Menneske: Menneske, som forfølges af Skæbnen.

ó gæfungur (-s, -ar) [oᵘːɡaivuŋɡøʀ] m. ulykkeligt Menneske. **-gæfur** [-ɡaiːvøʀ] a. **1.** sky: *ó. hestur.* — **2.** *(uppstökkur)* hidsig. **-gæfusamlegur** [-ɡaivosamlɛqøʀ] a. **1.** = **ógæfulegur.** — **2.** *(óheillavænlegur)* ulykkebringende, fordærvelig. — **3.** adv. *-lega.* **-gæfusamur** [-ɡaiːvøsaːmøʀ] a. ulykkelig. **-gæfustund** [-ɡaivosdʏnːt] f. en uheldig Time. **-gætilegur** [-ɡaiːdɪlɛːqøʀ, -ɡaiːtɪ-] a. ubesindig, uforsigtig; ufornuftig; — adv. *-lega.* **-gætinn** [-ɡaiːdɪn, -ɡaiːtɪn] a. ubesindig, ufornuftig; fremfusende. **-gætni** [-ɡaihdnɪ] f. indec. Ubesindighed, Uagtsomhed. **-göfgi** [-ɡövɟɪ] f. indec. Mangel paa Fornemhed, Uanselighed, Ringhed. **-göfugleiki, -göfugleikur** [-ɡöːvø(q)lɛiɟɪ, -lɛiːk̊ɪ, -lɛiːɡøʀ, -lɛiːk̊øʀ] m. Vanbyrdighed, Ringhed; Lavhed. **-göfugur** [-ɡöːvøqøʀ] a. **1.** af lav Herkomst el. Stand, ikke fornem: (Ordspr.) *sá er ógöfgari og minni, er öðrum fóstrar barn* (GJ.), den er mindre fornem, som fostrer en andens Barn. — **2.** lav, uædel: *ó. hugsunarháttur.* — **3.** *(ósjelegur)* uanselig. **-göngukletttar** [-ɡöyŋɡøklɛhdaʀ] mpl. Klipper, som er vanskelige at bestige. **-göngur** [-ɡöyŋɡøʀ] fpl. **1.** Sted, som man vanskeligt igen kan komme fra, Ufore: *ó. í fjallshlíð, í urð.* — **2.** Forlegenhed, Knibe: *komast í ó., lenda í ógöngum* (egl. og overf.). **-háður** [-hauːðøʀ] a. uafhængig. **-hafandi** [-haːvandɪ] a. ubrugelig, forkastelig: *ó. í vist*, som man ikke kan have som Tyende. **-haffær** [-hafːair] a. usødygtig. **-haffærni** [-haiːairdnɪ] f. indec. Usødygtighed. **-hafnlegur** [-habnlɛqøʀ] a. seende ud til at mangle el. manglende Havne, hvor der er vanskeligt at lande: *óhafnlegt land.* **-haga** [-haːqa] v. impers.: *e-n óhagar um e-ð*, en er i Forlegenhed med n-t. **-haganlegur** [-haːqanlɛːqøʀ] a. ubekvem, ufordelagtig; ubelejlig; — adv. *-lega.* **-hagfeldur** [-haχfɛldøʀ] a. ufordelagtig, upraktisk; spec. om Mad: som ikke bekommer en vel. **-haggaður** [-haɡːaðøʀ] a. urokket, uforandret, urört. **-hagganlegur** [-haɡːanlɛːqøʀ] a. urokkelig.

óhag kvæmilegur [oᵘːhaχkvaiːmɪlɛːqøʀ] a. ubekvem: *ó. e-m*, som ikke er til Gavns for en, ufordelagtig, upraktisk. **-kvæmni** [-kvaimːnɪ] f. indec. Ubekvemhed; Ubelejlighed; Ufordelagtighed. **-kvæmur** [-kvaiːmøʀ] a. upraktisk; ikke gavnlig; ubelejlig. **-legur** [-q-lɛqøʀ] a. **1.** ubekvem: *komið Kronussyni ... úr óhaglegu vandræði ... þegar hin önnur Olympsgoð vildu leggja fjötur á hann* (Il. 18); (Ordspr.) *margar eru óhaglegar unnustur* (GJ.), ikke alle Kærester er lige heldige. — **2.** klodset, ukunstfærdig: *óhaglegt smíði.* — **3.** adv. *-lega:* [1] *(óhaganlega)* paa en upraktisk Maade: *fari hann óhaglega með staðar peninga* (Esp. III. 63); [2] ubekvemt; klodset, paa en ukunstfærdig Maade.

óhagnaður [oᵘːhaɡnaðøʀ] m. = **óhagur.**

óhag ræði [oᵘːhaqraiːðɪ] n. *(óþægindi)* Ubekvemmelighed, Ulæmpe, Ulejlighed; *(tjón)* Skade. **-samlegur** [-samːlɛqøʀ] a., **-samur** [-saːmøʀ] a. ubekvem, unyttig, som ingen Fordel bringer. **-sýni** [-siːnɪ] f. indec. Mangel paa Forsynlighed, Mangel paa praktisk Sans. **-sýnn** [-sidn] a., **-sjáll** [-sjaudʎ] a. upraktisk, uforsynlig. **-stæður** [-sdaiːðøʀ] a. ugunstig.

1. ó hagur [oᵘːhaːqøʀ] m. Tab, Skade, Uheld, Afbræk: *hann hefur ekki óhaginn af því*, det er ikke til Skade for ham. **2. -hagur** [-haːqøʀ] a. ukunstfærdig, ikke haandnem. **-hagvanur** [-haqvaːnøʀ] a. (om Kreaturer) ikke vant til en Græsgang. **-hagvirkur** [-haqvɪrɡøʀ] a. ikke haandnem; upraktisk i sit Arbejde. **-hald** [-halt] n. **1.** Ulejlighed; Besværlighed, Ulæmpe, Gene: *e-ð kemur e-m að óhaldi*, n-t er en til Skade, volder en Besværlighed. — **2.** Uholdbarhed, Usoliditet: *það er ó. í vefstöðunni á þessum vef* (Breiðd.). **-haldinyrði** [-haldɪnɪrːðɪ] npl. Uordholdenhed. **-haldinorður** [-haldɪnorːðøʀ] a. uordholden. **-haldkvæmur** [-haltkvaiːmøʀ] a. ugunstig; skadelig. **-haldsamur** [-haltsamːøʀ] a. som ikke holder fast paa n-t: *honum varð óhaldsamt á* [illegible]. Alven [illegible] fremmedet hurtig fra ham. **-háll** [-haudʎ] a. [illegible]

-hallkvæmur [-hadʎkvai·moọ] a. = **óhaldkvæmur.** **-hallsögull** [-hadʎ-sö·qødʎ] a. upartisk i sin Beretning. **-hallur** [-hadloọ] a. **1.** *(sem ekki hallast)* uden at hælde, som ikke hælder til nogen af Siderne. — **2.** *(óhlutdrægur)* upartisk. **-haltur** [-haʎdøọ] a. uden at halte, ikke halt. **-hamingja** [-ha·miŋɡa] f. = **ógæfa.** **-hamingjusamur** [-ha·miŋɡosa·moọ] a. = **ógæfusamur.** °**-hán (-ar)** [-hau·n] f. Uafhængighed.

óhand bær [oᵘ:hantbair] a. ikke kontant; sat fast. **-hæfur** [-(h)ai·voọ] a., **-hægur** [-(h)ai·qøọ] a. ubekvem, uhaandterlig. **-laginn** [-d-lai·jɪn] a. ikke haandnem. **-seinn** [-t-sɛidn] a. haandnem til Arbejde, hændig.

ó hanginn [oᵘ:hauŋɡɪn] a. uroget. **-happ** [-hahp] n. Uheld. **-happagoggur** [-hahbagog:øọ] m. uheldigt Menneske. **-happalaus** [-hahbalöy·s] a. uden Uheld; — n. *-laust* som adv. **-happalegur** [-hahbalɛ·qoọ] a. uheldig; — adv. *-lega.* **-happamaður** [-hahbama:ðoọ] m. **1.** *(óheppinn maður, ólánsmaður)* uheldigt Menneske, ulykkeligt Menneske. — **2.** *(ódáðamaður)* Misgærningsmand. **-happasæll** [-hahbasaid·ʎ] a. uheldig; ulyksalig. **-happatilvik** [-hahbatɪl·vɪk] n. Uheld, Ulykkestilfælde. **-happaverk** [-hahbavɛọ·k] n. Ulykkesgærning; Ulykkestilfælde. **-harðleikinn** [-harðlɛi·qɪn, -lɛi·ɕɪn] a. skaansom i Leg. **-harðnaður** [-hardnaðoọ, -har(ð)naðøọ] a. ikke hærdet, ikke fuldt udviklet og derfor ikke tilstrækkelig haardfør. **-harðskeyttur** [-harþsɡɛihdøọ] a. **1.** = *óharðskeyttur.* **2.** ikke særlig energisk, ikke dygtig: *en hann sjálfur ó. að aka kerru* (Il. II. 286). **-harður** [-harðøọ] a. ikke haard, blød; — overf. svag: *ó. í geði.* **-hárgaður** [-haurgaðøọ] a. **a.** som ikke har faaet Haar. — **b.** som ikke har faaet Haar paa Legemet el. Skæg, ikke er bleven moden Mand: *vel hefði það verið fjögra manna slattur og mikið af tveim strákum óhárguðum* (GKonÆf. 50). **-hataður** [-ha·daðøọ, -ha·taðoọ] a. ikke forhadt, ikke afskyet. °**-háttlaginn** [-hauhdlaijɪn] a. taktløs (Js Js.). °**-háttlægni** [-hauhdlaignɪ] f. indec. Taktloshed (Js Js.). **-háttur** [-hauhdoọ] m. Uskik. **-heflaður** [-hɛblaðøọ] a. **1.** uhøvlet: *ó. bekkur.* — **2.** overf. usleben: *ó. í framkomu.* **-hefndur** [-hɛmdoọ] a. uhævnet. **-hefnigjarn** [-hɛbnɪɡar·dv, -ɡad·v] a., **-hefnisamur** [-hɛbnɪsa·møọ] a. ikke hævngærrig. **-heftur** [-hɛfdoọ] a.: *ó. hestur,* Hest uden Hilde om Benene; *óheft bók,* uhæftet Bog. **-hegndur** [-hɛŋdoọ] a. ustraffet. **-heiðarlegur** [-hɛi·ðarlɛ·qoọ] a. uhæderlig, uærlig; — adv. *-lega.* **-heiðinn** [-hɛi·ðɪn] a. ikke hedensk. **-heiður** [-hɛi·ðøọ] a. ikke klar (omLuften). **-heilagur** [-hɛi·laqoọ] a. **1.** *(vanheilagur)* vanhellig. — **2.** *(rjettlaus)* retløs. **-heilbrigður** [-hɛilbrɪqðoọ, -brɪgðøọ] a. usund, daarlig, ilde tilpas. **-heilfættur** [-hɛilfaihdøọ] a. som har svage el. daarlige Ben. **-heilindi** [-hɛi·lɪndɪ] npl. **1.** *(vanheilsa)* daarligt Helbred. — **2.** Tvetungethed, Utroskab, Uoprigtighed, Falskhed: *Verzlunin galt líka og tók ómjúkum höndum á mönnum fyrir ó. þeirra* (JTrL. 57). **1. -heill** [-hɛidʎ] f. Ulykke, Uheld. **2. -heill** [-hɛidʎ] a. **1.** ikke hel; fuld af Rævner el. Sprækker: *Hvasst óheilt og úfið brunahraun* (ÞGjD. 95—96). — **2.** *(undirförull)* underfundig, falsk. **-heillamaður** [-hɛidlama:ðoọ] m. ulykkelig; en, som afstedkommer Ulykke. **-heillavænlegur** [-hɛidlavain·lɛqoọ] a., **-heillavænn** [-hɛidlavaid·v] a. uheldbringende, skæbnesvanger.

óheil legur [oᵘ:hɛil·ɛqøọ] a. **1.** *(veiklulegur)* sygelig af Udseende. — **2.** *(óeinlægur)* uoprigtig, ikke velment. **-næmi** [-l-naimɪ] n. Usundhed. **-næmur** [-naimoọ] a. usund.

ó heilsaður [oᵘ:hɛilsaðoọ] a. uhilset. **-heilsamur** [-hɛilsamoọ] a. usund. **†-heilsmíði** [-hɛilsmi·ðɪ] n. Falskhed, Underfundighed. **†-heilsmíður** [-hɛilsmi·ðøọ] a. *(ranglátur)* uretfærdig; *(falskur)* falsk, underfundig. **-heimila** [-hɛi·mɪla] vt.: *ó. e-m e-ð,* forbyde en n-t, forbyde en Brug og Besiddelse af n-t: *þá ó. ey þer jorðina Hamar . . . til allra nota og afnytja* (JThMk. 386); — pp. *óheimilaður* = *óheimill.* **-heimild** [-hɛi·mɪlt] f. Mangel paa Hjemmel. **-heimildarmaður** [-hɛimɪldarma:ðøọ] m. Mand, som er i ulovlig Besiddelse af n-t. **-heimildarmark** [-hɛimɪldarmaọ·k] n. ulovligt (Øre)Mærke: *leggja á hest ó.* (Alþb. 1786, Nr. 9). **-heimildartekt** [-hɛimɪldaọtɛχ·t] f. Tagen uden Tilladelse, Forgribelse. **-heimill** [-hɛi·mɪdʎ] a. uhjemlet, uautoriseret; ulovlig. **-heimlegur** [-hɛimlɛqoọ] a. uhyggelig. **-heimskur** [-hɛimsgoọ] a. ikke dum; godt begavet. **-heimtufrekur** [-hɛiṃdøfrɛ·qoọ, -hɛimtofrɛ·koọ] a. ikke fordringsfuld, eftergivende. **-heimtur** [-hɛiṃdoọ, -hɛimtoọ] a. ikke faaet tilbage; ikke krævet tilbage; spec. om Faar, der ikke er kommet tilbage fra Fjældgræsgangene, jfr. 2. *heimta* 2. **-heyrður** [-hɛirðoọ] a. uhørt. **-heyri** [-hɛi·rɪ] npl. uhørt, enestaaende Ting: *þókti mönnum slíkt ó. mikil.* **-heyrilegur** [-hɛi·rɪlɛ·qoọ] a. **1.** *(óheyrður)* uhørt. *(sem ekki er hægt að heyra)* uhørlig. — **†2.** *(óhæfur, ófallinn)* uværdig, uskikket til. — **3.** adv. *-lega,* uhørlig; uhørt, paa en uhørt Maade. **-heitfengur** [-hɛitfɛiŋ·qoọ] a. **1.** = *kulvís.* — **2.** som ikke kan taale stærk Varme; som ikke kan spise meget varm Mad (EJ.). **-helga** [-hɛlga] vt. vanhellige. **-helgi** [-hɛlɡɪ] f. indec. det at falde retløs, ligge paa sine Gærninger. **-hemi (-is)** [-hɛ·mɪ] n. stort og hæsligt Legeme (BH.). **-hemja** [-hɛmja] f. **1.** ustyrligt Dyr, ustyrligt Væsen; *bannsett ó. ertu, stelpa!* du er dog en uregerlig Vildkat, din Tøs!; *bannsett óhemjan þín!* din forheksede Unge! — **2.** stor Masse, uhyre Mængde: *skárri er það óhemjan, sem hann getur jetið;* — *það er meiri óhemjan, sem hann er búinn að rigna.* — **3.** gen. *óhemju* som adv. og Forled i Sms. **-hemjandi** [-hɛmjandɪ] a. ustyrlig, uregerlig, ubændig. **-hemjugangur** [-hɛmjøgauŋ·gøọ] m. = **óhemjuskapur.** **-hemjukraftur** [-hɛmjøkraf·døọ] m. ubændig Kraft. **-hemjulegur** [-hɛmjolɛ·qoọ] a. ubændig, töjlesløs; — adv. *-lega,* over al Maade, vanvittig: *ó. harðar refsingar* (JÁÞj. II. 52). **-hemjuskapur** [-hɛmjosga:bøọ, -sga:poọ] m., **-hemjuæði** [-hɛmjøai·ðɪ] n. Ubændighed, Ustyrlighed, Töjlesløshed. **-hentilegur** [-hɛvdɪlɛ·qøọ, -hɛntɪ-] a. **1.** *(óhentugur)* ubekvem, ubelejlig. — **2.** *(skaðlegur)* skadelig. — **3.** adv. *-lega.* **-hentuglegur** [-hɛvdoqlɛ·qoọ, -hɛntoq-] a. = **óhentilegur.** **-hentugleiki** [-hɛvdoqlɛi·qɪ, -lɛi·ɕɪ] m. Ubekvemhed; Ulæmpe. **-hentugur** [-hɛvdoqøọ, -hɛntoqoọ] a. ubekvem, ikke passende, ubelejlig: *á óhentugum tíma,* paa en ubelejlig Tid. **-hepnast** [-hɛhbnast] vrefl. mislykkes. **-hepni** [-hɛhbnɪ] f. indec. Uheld. **-heppifengur** [-hɛhbɪfɛiŋ·goọ] a. uheldig i sin Fangst, som gærne gaar glip af en heldig Fangst. **-heppilegur** [-hɛhbɪlɛ·qoọ] a. uheldig; — adv. *-lega.* **-heppinn** [-hɛhbɪn] a. uheldig. **-herkænn** [-hɛọɕaidv] a. ikke krigskyndig. **-herkænska** [-hɛọɕainsga] f. Uvidenhed i Krigskunst. **-hermannlegur** [-hɛrmanlɛ·qoọ] a. umartialsk af Udseende; en Soldat uværdig. **-herralega** [-hɛr·alɛ·qa] adv. uædelmodigt, uædelt. **-herskár** [-hɛọsgaur] a. ukrigersk. **-hertur** [-hɛọdoọ] a. ikke hærdet; *ó. fiskur,* ikke vindtörret Fisk. **-hespaður** [-hɛsbaðoọ] a. uden Haspe, uden Skodde, utillukket (om en Dör). **-hyggilegur** [-hɪɡ·ɪlɛ·qoọ] a. (om levende Væseners Tanker, Ord el. Handlinger) uforstandig, uklog; — adv. *-lega.* **-hygginn** [-hɪɡ·ɪn] a. (om levende Væsener) uklog, uforstandig. **-hygni** [-hɪgnɪ] f. indec. Uklogskab. **-hikað** [-hɪ·gað, -hɪ·kað] adv. uden Betænkning. **-hikandi** [-hɪ·gandɪ, -hɪ·k-] a. som ikke tøver el. betænker sig, beslutsom; — som adv. uden at tøve (nøle): *svara ó.* **-hyldinn** [-hɪldɪn] a. mager. **-hyljandi** [-hɪljandɪ] a. som ikke kan skjules. **-hylskinn** [-hɪlsɡɪn] a. (Skaft., Af.) = **óhyskinn.** **-hindraður** [-hɪndraðoọ] a. **a.** uhindret. — **b.** spec. *ekki óhindruð = vanfær:* Omstændigheder). **-hýr** [-hi·r] a. barsk, uvenlig. **-hýra** [-hi·ra] f. Barskhed. **-hirða** [-hɪrða] f. Vanrøgt. **-hirðusamur** [-hɪrðøsa·moọ] a. upaapasselig, skødesløs. **-hirðusemi** [-hɪrðøsɛ·mɪ] f. indec. Mangel paa Paapasselighed, Skødesløshed. **-hýrlegur** [-hirlɛqoọ] a. som ser barsk ud; — adv. *-lega,* med en barsk Mine. **-hirtur** [-hɪọdoọ] a. (om Hoet) ikke bjærget i Hus. **-hyskinn** [-hɪsɡɪn] a. flittig, driftig. **†-hittilega** [-hɪhdɪlɛ·qa] adv. paa en upassende Maade. **-hjákvæmilegur** [-ɧaukvai:mɪlɛ·qoọ] a. uundgaaelig; — adv. *-lega;* — spec. (jur.) (LHBL&L. 9) = *óhjákvæmur.* **-hjákvæmur** [-ɧaukvai:moọ] a. (jur.) præceptiv: *óhjákvæm lög.* **-hjálpvænlegur** [-ɧauʎbvainlɛqoọ, -ɧaulp-] a. med ringe Udsigt til Bistand. **-hjásneiðanlegur** [-ɧausnɛi:ðanlɛ·qoọ] a. uundgaaelig. **-hlaðinn** [-hʎa·ðɪn] a. ikke ladt. **-hlýðinn** [-hʎi·ðɪn] a. ulydig. **-hlýðnast** [-hʎiðnast] vrefl. være ulydig, trodse. **-hlýðni** [-hʎiðnɪ] f. indec. Ulydighed. **-hlýðnisglæpur** [-hʎiðnɪsglai:boọ, -glai:poọ] m. Synd, som viser sig i Ulydighed; Ulydighedsforbrydelse. **-hlýðugur** [-hʎi·ðoqoọ] a. = **óhlýðinn.** **-hlífinn** [-hʎi·vɪn] a. **1.** uskaansom: *ó. við menn og skepnur* (ÞGjD. 59). — **2.** *(eyðslusamur)* ødsel, flot. **-hlykkjóttur** [-hʎɪhɡoᵘhdoọ] a. ukroget, ubugtet. **-hlýr** [-hʎi·r] a. ikke varm. **-hljóð** [-hʎoᵘ·ð] n(pl). Skraal, Skrig; Bröl. **-hljóðandi** [-hʎoᵘ·ðandɪ] a. (med Nægtelse): *aldrei ó.,* som bestandig skraaler el. skriger (om Börn). **-hljóðseyru** [-hʎoᵘðsɛi:ro] npl. **1.** Hjærteklapper (Forvanskning ved Folkeetymologi af *úllinseyru,* s. d. O.). — **2.** døve Øren: (Ordspr.) *ljá skal óhljóðseyru, ef illa er talað* (SchMál.), læg døve Øren til Bagvaskelse; *sjer eru hver óhljóðseyrun á þjer!* det har du opfattet aldeles urigtigt! **-hlutaður** [-hʎʏ·daðoọ, -hʎʏ·t-] a. uparteret.

óhlut bundinn [oᵘ:hʎʏtbʏn·dɪn] a.: *óhlutbundin kosning,* Valg uden Benyttelse af Forholdstalsvalg. **-deilinn** [-hʎʏdɛi:lɪn] a. som ikke blander sig i andres Anliggender. **-deilni** [-dɛil·nɪ] f. indec. Passivitet, det at holde sig fra Indblanding i andres Anliggender. **-drægni** [-draig·nɪ] f. indec. Upartiskhed. **-drægnislega** [-draig·nɪslɛ·qa] adv., **-drægur** [-drai:qoọ] a. upartisk. **-girni** [-t-ɡɪr·dnɪ, -ɡɪd·nɪ] f. indec. = **óhlutdeilni.** **-gjarn** [-ɡar·dv, -ɡad·v] a. = **óhlutdeilinn.** °**-kendur** [-ɕɛn·doọ] a. abstrakt. **-samur** [-sa·moọ] a. = **óhlutdeilinn.** **-semi** [-sɛ·mɪ] f. indec. = **óhlutdeilni.** **-vandur** [-d-van·doọ, -hʎʏt-] a. uærlig, blottet for Æresfølelse. **-vendi (-is)** [-vɛn·dɪ] n., **-vendni** [-vɛn·dnɪ, -vɛn:ɪ] f. indec. Uærlighed, Mangel paa Æresfølelse.

ó hlæjandi [oᵘ:hʎai·jandɪ] a. uden at le. **-hnár** [-hvau·r] a. (BH.) = **óknár.** **†-hneppilega** [-hvɛhbɪlɛ·qa] adv. rundelig, rigelig, uden at knappe af. **-hneptur** [-hvɛfdoọ] a. uknappet. **-hnikandi** [-hvɪ·gandɪ, -hvɪ·k-] a. urokkelig, ikke til at bevæge. **-hnyktur** [-hvɪχdoọ] a. unittet. **-hnýsinn** [-hvi·sɪn] a. ikke nysgærrig. **hnittinn** [-hvɪhdɪn] a. uvittig. **-hnugginn** [-hvʏɡ·ɪn] a. ikke bange, tillidsfuld. **-hó** [oᵘ'hoᵘ:] interj. *(gráthljóð)* (efterlignende Graad) uhu! — *(til að tákna furðu)* (ved Overraskelse) aha! **-hóf** [oᵘ:hoᵘ·v] n. **1. a.** Overdaadighed, Yppighed, Luksus, Umaadelighed: *lifa í óhófi.* — **b.** *(eyðslusemi)* Ødselhed. — **2.** Yderlighed: *tvenn eru óhófin, og forðast heimskur hvorugt,* der gives to Yderligheder (for meget og for lidt), og for ingen af dem tager Daaren sig i Agt; (Ordspr.) *fá eru óhófin löng, skömm er óhófs æfi,* Hovmod staar for Fald; strænge Herrer regerer ikke længe; *oft mætir ó. óhófi* (GJ.), Yderlighederne berörer hinanden. — **3.** stor Mængde: *óhófin öll af samlíkingum* (Eimr. IV. 214). **-hóflegur** [-hoᵘvlɛ·qoọ] a. umaadelig, overvættes, overdaadig; — adv. *-lega.* **-hófsamlegur** [-hoᵘfsamlɛ·qoọ] a. umaadelig. **-hófsamur** [-hoᵘfsamoọ] a. umaadeholden, overdaadig, yppig. **-hófsbelgur** [-hoᵘfsbɛl·goọ] m. overdaadigt Menneske; Luksusbug. **-hófsemd** [-hoᵘfsɛmt] f., **-hófsemi** [-hoᵘfsɛmɪ] f. indec. Overdaadighed, Umaadelighed, Luksus.

óhófs krás [oᵘ:hoᵘfskrau:s] f. lukullisk Ret (Fj. II. (2.) 10). **-maður** [-ma:ðoọ] m. odselt, Menneske: (Ordspr.) *ör er óhófsmaðurinn á annars fje,* den ødsle er gavmild med andres Penge. **-mikill** [-mɪ:ɡɪdʎ, -mɪ:ɕ-] a. ublu: *ef verðið er ekki óhófs-mikið* (ÞGjD. 55). **-vara** [-va:ra] f. Luksusartikel.

†ó hógráður [oᵘ:hoᵘ·rauðoọ] a. vanskelig at styre, ustyrlig, uregerlig. **-hógvær** [-hoᵘ·vair] a. usagtmodig, trodsig. **-hokinn** [-hoᵘ·ɡɪn, -hoᵘ·ɕɪn] a. (egl. uden at krumme Ryggen), djærv. **-holdugur** [-holdoqoọ] a. mager. **-hollur** [-hodloọ] a. **1.** usund, ikke sund: *ó. matur;* — *það er óholt fyrir þig að fara í sjó skömmu eftir máltíð.* — **2.** ilde tilpas, is. med Kuldegysninger: *það væri gott að fá kaffisopa núna, jeg er svo ó. eftir útivistina* (Árn.). — **3.** *(óeinlægur)* falsk, utro. **-hollusta** [-hodlosda] f. **1. a.** n-t, der virker skadeligt paa Helbredet: *ó. í mataræði, ó. í loftslagi.* — **b.** spec. Fordærvelse i Ho el. lign.: *það er ekki von, að fjeð þrífist, það er svo*

mikil ó. í heyinu (Árn.). — 2. Daarlighed, Utilpashed: *það er einhver ó. í fjenu, það þrífst ekki.* — 3. Utroskab: *eignaði ... óhollustu við sig* (Esp. III. 66). **-holur** [-hoːloɣ] a. ikke hul: *ó. innan,* ikke hul indvendig. **-hrakinn** [-hraːɟɪn, -hraːçɪn] a. 1. ikke medtaget el. beskadiget (jfr. *hrekja*): *hevið er óhrakið* ... *í þessari kápu er jeg ó.* (bliver jeg ikke vaad), *hvernig sem rignir.* — 2. ugendreven: *þetta stendur óhrakið.* **-hraustlegur** [-høysdlɛːɣoɣ] a. svagelig af Udseende. **-hraustur** [-høysdoɣ] a. 1. (opr.) *(blauður)* ikke tapper. — 2. *(heilsutæpur)* af svagt Helbred, svagelig. — 3. *(vanfær)* frugtsommelig. **-hreyfanlegur** [-høivanlɛːɣoɣ] a. ubevægelig. **-hreyfanleiki, -hreyfanleikur** [høivanlɛiːɟɪ, -lɛiːçɪ, -lɛiːgoɣ, -lɛiːkoɣ] m. Ubevægelighed. **-hreyfður** [-høivðoɣ, -høibðoɣ] a. urokket, ubevægelig; urört. **-hreyfilegur** [-høiːvɪlɛːɣoɣ] a. urokkelig, ubevægelig. **-hreimdur** [-høimdoɣ] a. ubetonet.

óhreina tað [oːhreinataːð] n. (Af.) = **hrossatað.** ?**-tau** [-töyː] n. Smudsketöj, Vasketöj. ?**-tauspoki** [-töyspoːɟɪ, -poːçɪ] m. Pose til Vasketöj.

óhreinindi [oːhreinɪndɪ] n(pl). 1. *(saur, óþverri)* Snavs, Smuds. — 2. *(sóðaskapur, óhreinlæti)* Urenlighed. — 3. (ogs. i sg.) Spøgeri af Genfærd el. anden Færden af overnaturlige Væsener; ogsaa om saadanne Væsener selv: *Og sem hann var nær kominn þessu ó., kastaði hann öxinni* (JG. lærði i JÁÞj. I. 260). 1. **-hreinka (-u)** [-hreiŋ̊ga, -hreiŋka] f. Urenhed, Smuds, Snavs. 2. **-hreinka** [-hreiŋ̊ga, -hreiŋka] vt. tilsmudse, tilsnavse, tilsøle.

óhreinlátur [oːhreinlauːdoɣ, -lauːtoɣ] a. urenlig. **-legur** [-lɛɣoɣ] a. 1. *(óþrifinn)* urenlig. — 2. *(óeinlægur)* uærlig, svigagtig. — 3. adv. *-lega.* **-leiki, -leikur** [-lɛiɟɪ, -lɛiçɪ, -lɛigoɣ, -lɛikoɣ] m. 1. Urenhed: *ó. híbýla.* — 2. *(óeinlægni, fals)* Uærlighed, Falskhed. **-lífi (-is)** [-liːvɪ] n. Ukyskhed. **-lífur** [-liːvoɣ] a. ukysk. **-læti (-is)** [-laiːdɪ, -laiːtɪ] n. Urenlighed. **-menska (-u)** [-mɛnsga] f. 1. = *óhreinleikur* 2. — 2. *(lasleiki)* Svagelighed (ASkaft., SMúl.).

óhreinn [oːhreidn] a. 1. *(saurugur, skítugur)* uren, smudsig: *ó. í framan,* med uvasket Ansigt; *hafa óhreint höfuð* (ↄ: *hafa geitur*), have Skurv. — 2. *(óheill, óeinlægur)* falsk, uærlig. — 3. *e-ð óhreint,* n-t overnaturligt saa som Gengangere, Spøgelser og desl.: *menn sögðu, að þar væri eitthvað óhreint,* man fortalte, at der var noget urent paa Færde (ↄ: at der spøgede el. viste sig andre overnaturlige Væsener). — 4. usikker: *ill var ferð og óhrein leið. | útilegumenn og tröllin ... | bönnuðu mönnum leið um fjöllin* (Sig. Breiðfj.); *óhrein sjóleið,* urent Farvand (paa Grund af Klipper, Skær o. desl.). **-hreinsaður** [-hreinsaðoɣ] a. urenset. **-hreinsemd** [-hreinsɛmd] f. *(óhreinleikur)* Urenhed; *(óhreinlífi)* Ukyskhed. **-hreinskilinn** [-hreinsɟɪlɪn] a. uoprigtig. **-hreinskilni** [-hreinsɟɪlnɪ] f. indec. Uoprigtighed. **-hreystimannlegur** [-hreisdɪmanlɛːɣoɣ] a. umandig. **-hrekjandi** [-hrɛːɟandɪ, -hrɛːçandɪ] a. uigendrivelig. **-hreppandi** [-hrɛhbandɪ] a.: *ó. sjór,* Sø, som man ikke vover at sætte en Baad ud paa (Dýrf.). **-hress** [-hrɛs] a. utilpas. **-hryggur** [-hrɪgɣoɣ] a. uden Sorg. **-hrjálegur** [-hrjauːlɛɣoɣ] a. *(illa útlítandi eða á sig kominn)* af daarligt Udseende, i slet Forfatning; *(afarljótur)* hæslig, frastødende; *(ruddalegur)* raa, plump; spec. urenlig af Udseende: *óhrjálegt smjör* (JÁÞj. I. 432); — adv. *-lega,* hæsligt, plumpt; urenligt. **-hrjáleiki** [-hrjauːlɛiɟɪ, -lɛiçɪ] m. Smuds, frastødende Væsen, Hæslighed: *lýsa umheiminum með öllum óhrjáleika hans* (Eimr. IV. 221). **-hroði** [-hroːðɪ] m. 1. Snavs, Affald: *Þá dettur óhroðinn niður smásaman milli strengjanna* (JSVb. 85—86). — 2. *(ruddaskapur)* Raahed. **-hróður** [-houːðoɣ] m. Vanrygte, Vanære: *bera út ó. um e-n,* bringe en i Vanry. **-hróðurssögur** [-houːðorsöːɣoɣ] fpl. ærekrænkende Historier. **-hrosslegur** [-hroslɛɣoɣ] a. ikke lignende en Hest (Hoppe). **-hrumur** [-hrʏːmoɣ] a. ikke svækket af Alderdom. **-hrundinn** [-hrʏndɪn] a.: *vera ó. í sjer,* være uoprigtig (Vf.). **-hræddlega** [-hraidlɛɣa] adv., **-hræddur** [-hraidːoɣ] a., **-hræðilega** [-hraiːðɪlɛːɣa] adv. uden Frygt. **-hræðinn** [-hraiːðɪn] a. ikke let at kyse, uforfærdet. **-hræranlegur** [-hrairanlɛːɣoɣ] a. ubevægelig, urokkelig; — adv. *-lega.* **-hrærður** [-hrairðoɣ] a. urört, ubevæget, urokket. **-hrærilegur** [-hraiːrɪlɛːɣoɣ] a. ubevægelig. **-hræsi** [-hraiːsɪ] n. Udskud, Afskum, væmmeligt Væsen: *óhræsið þitt!* dit Afskum!; — gen. *óhræsis* bruges ofte (is. i Udraab) som ubøjeligt a., eller förste Led af Sms. i Bet. slet, ækel, modbydelig, snavset.

óhræsislegur [oːhraisɪslɛɣoɣ] a. nederdrægtig; — adv. *-lega.* **-maður** [-maːðoɣ] m. slet Menneske. **-orð** [-orð] n. slet Rygte.

óhrörnaður [oːhrördnaðoɣ] a. ikke forfalden, ufalmet, usvækket. **-hrösull** [-hröːsodʎ] a. som ikke let snubler. **-hugaður** [-hʏːɣaðoɣ] a. fejg. **-hugð (-ar)** [-hʏɣð, -hʏgþ] f. Uhygge; Fjendskab; gen. *óhugðar* som a. fjendtlig: *B. ... stríddi prestasti sem mest og kvað um óhugðar vísur* (GKonÆf. 19). **-hugðnæmur** [-hʏɣðnaiːmoɣ, -hʏgþ-] a. usympatetisk. **-huggandi** [-hʏɣːandɪ] a. utrøstelig. **-hugi** [-hʏːjɪ] m. = **óhugur. -hugnaðarorð** [-hʏgnaðarorð] npl. ubehagelige Ord, krænkende Ord. **-hugnaður** [-hʏgnaðoɣ] m. *(óhugindi)* Ubehagelighed, *(mein, böl)* Onde; *(hrollur og andstygð)* Uhygge. **-hugnæmur** [-hʏɣnaiːmoɣ] a. uhyggelig. **-hugsaður** [-hʏχsaðoɣ] a. uovervejet; — an. *-hugsað: segja* (el. *gera) e-ð óhugsað.* **-hugsandi** [-hʏχsandɪ] a., **-hugsanlegur** [-hʏχsanlɛːɣoɣ] a. utænkelig. **-hugull** [-hʏːɣodʎ] a. uvelvillig. **-hugulsamur** [-hʏːɣolsaːmoɣ] a. uvelvillig, utjænstvillig, uopmærksom. **-hugulsemi** [-hʏːɣolsɛːmɪ] f. indec. Mangel paa Velvilje, Utjænstvillighed, Uopmærksomhed. **-hugur** [-hʏːɣoɣ] m. mørk Sindsstemning, Mismod; *óhug slær á e-n,* n-n griber af Mismod (ved n-t). **-huldur** [-hʏldoɣ] a., **-hulinn** [-hʏːlɪn] a. ikke dækket, ikke skjult. **-hultleiki, -hultleikur** [-hʏʎ̥lɛiɟɪ, -lɛiçɪ, -lɛigoɣ, -lɛikoɣ] m. Sikkerhed, Tryghed. **-hultur** [-hʏʎdoɣ] a. sikker, tryg: *ó. um,* sikker paa, forvisset om; *hagræða eptir þörfum skipinu, svo að óhult sje* (træffe de nødvendige Sikkerhedsforanstaltninger) (Str. '90, A. 62); — n. *óhult* som adv. sikkert, trygt. **†-hvatfær** [-kvadfair] a. sendrægtig. **-hvatlegur** [-χwadlɛɣoɣ, -kvad-, -kvat-] a. sendrægtig, som ser sendrægtig ud. **-hvatráður** [-χwadrauðoɣ, -kvad-, -kvat-] a. besindig. **-hvatur** [-χwaːdoɣ, -kvaːdoɣ, -kvaːtoɣ] a. 1. *(seinn á sjer)* sendrægtig. — †2. *(ekki hraustur)* ikke tapper. **-hverfanlegur** [-χwɛrvanlɛːɣoɣ, -kvɛrvan-] a., **-hverfilegur** [-χwɛrvɪlɛːɣoɣ, -kvɛrvɪ-] a. uvendelig, ufravendt. **-hverflyndur** [-χwɛr(v)lɪndoɣ, -kvɛr(v)-] a. stadig i Sind. **†-hverfráðlega** [-χwɛrvrauðlɛːɣa, -kvɛrv-] adv. uden at forandre sin Beslutning, uforanderlig. **-hvikandi** [-χwɪːɣandɪ, -kvɪːg-, -kvɪːk-] a. som ikke tager i Betænkning, uden at betænke sig. **-hviklyndur** [-χwɪglɪndoɣ, -kvɪg-, -kvɪk-] a. = *óhverflyndur,* ikke vægelsindet. **-hvikull** [-χwɪːɣodʎ, -kvɪːg-, -kvɪːkodʎ] a. stadig, sikker: *ó. í lund,* ikke vægelsindet: *velja sér þann bústofninn sem stöðugastur er og óhvikulastur* (JSVb. 21). **-hæfa** [-haiːva] f. 1. Utilbörlighed: *þetta er hin mesta ó.,* det sømmer sig ikke. — 2. *(ódæði)* Ugærning, Udaad. — 3. Ulykke: *stofna þeim í óhæfu,* bringe dem i Ulykke (JÁÞj. II. 306). — 4. *(ógrynni)* uhyre Masse af n-t. **†-hæfð** [-haivð, -haibþ] f., **†-hæfi** [-haiːvɪ] n. = **óhæfa** 1. **-hæfilegur** [-haiːvɪlɛːɣoɣ] a. 1. ubrugelig: *ó. til alls.* — 2. upassende, utilbörlig: *óhæfileg framkoma.* — 3. adv. *-lega,* utilbörlig. **-hæfileiki** [-haiːvɪlɛiːɟɪ, -lɛiːçɪ] m. 1. Ubrugelighed; Inkompetens, Uduelighed. — 2. Utilbörlighed: *víta óhæfileika orðanna.* **-hæfufullur** [-haivøfʏdloɣ] a. 1. *(ósæmilegur)* utilbörlig. †2. *(andstyggilegur)* ugudelig, afskyelig. **-hæfulegur** [-haiːvølɛːɣoɣ] a. forbrydersk. **-hæfur** [-haiːvoɣ] a. 1. *(óhafandi)* ubrugelig, umulig. — 2. *(ósæmilegur)* upassende. — 3. *(glæpsamlegur)* forbrydersk. **-hæfuverk** [-haivøvɛrk] n. Udaad, Ugærning, Forbrydelse. **-hægð** [-haiɣð, -haigþ] f. Urolighed; Besvær, Ulempe. **-hægindi** [-haiːɣɪndɪ] n(pl). 1. *(óþægindi)* Vanskelighed; Ulempe. — 2. i pl. *(sársauki, kvalir)* Smærter. **-hægja** [-haiːja] vt. med dat. a. gøre n-t besværligt for en: *ó. e-m* (LFR. II. 203). — b. refl. *óhægjast,* blive vanskelig, falde besværlig, blive urolig. **-hæglega** [-haiɣlɛɣa] adv. med Besværlighed. **-hægur** [-haiːɣoɣ] a. 1. vanskelig, besværlig, som der er n-t i Vejen med: *jeg á óhægt með að gera það núna,* jeg kan ikke saa godt göre det nu; *honum var óhægt á meðan hún var burtu,* han befandt sig ilde (el. var ængstelig) medens hun var borte; *óhægt til vista,* vanskeligt at faa Plads (JÁÞj. I. 596). — 2. *(órólegur)* urolig. **-hælinn** [-haiːlɪn] a. fri for Selvros, beskeden. **-hælt** [-haiʎ̥t] an. uden Ros: (Ordspr.) *illt þykir, ef óhælt gerir* (Málshb. 185). **-hætt** [-haiht] an. se **óhættur. †-hættir** [-haihdɪɣ] mpl. Uskikke. **-hættur** [-haihdoɣ] a. 1. ikke farlig, ufarlig: (om en Hvalros) *hann er skaðlegur, ef menn ganga aptan að honum, en ó. framan til* (JG. lærði i ÞThLfr. II. 86). —2. som oftest i n. *óhætt,* uden Fare: *e-m er ó.,* en er uden for al Fare: *jeg held okkur sje óhætt að fara á sjó í dag,* jeg tror vi kan rolig tage ud paa Søen i Dag; *þjer er ó. að segja, að ...,* du kan gærne sige, at ...; *það er óhætt að fullyrða,* det er ikke for meget sagt; *e-u er óhætt,* n-t har ingen Nød: *öllu er óhætt,* det er ingen Fare paa Færde: *sagði hann, að þar mundi verða óhætt við reimleikum ur þessu,* han sagde, at man ikke behøvede at frygte Spøgerier der herefter; *honum er óhætt með það,* [1]) det klarer han nok: *honum er óhætt með það, hann er svo skrambi ýtinn;* [2]) han kan staa sig for det: *óhætt sje honum með þetta: jeg hefi drukkið jafnmörg staup og þú, og finn ekki á mjer* (EiÓlÍf. 51—52); *það er óhætt um það,* det er sikkert og vist. **-hæverska** [-haiːvɛrsga] f. Uhøviskhed, Uhoflighed. **-hæverskur** [-haiːvɛrsgoɣ] a. uhøvisk, uhoflig; — adv. *-lega.* **-höfður** [-hövðoɣ, -höbðoɣ] fpl. (JHallHB.) = *búkar,* se **búkur** 2. **-höggvinn** [-högvɪn] a. uhugget, utilhugget. **-höndlandi** [-höndlandɪ] a. ugribelig. **-höndulegur** [-höndølɛːɣoɣ] a. ubehændig. — adv. *-lega.* **-ýfður** [-iːvðoɣ, -ibðoɣ] a. ikke bevæget, ikke oprört: *ó. sjór;* — *ó. af orðum mínum,* uden at pines af mine Ord (Besværgelsesvers) (JÁÞj. I. 456).

óyfirbótarsamur [oːɪvɪrboːdarsaːmoɣ, -boːtar-] a. ubodfærdig. **-færilegur** [-faiːrɪlɛːɣoɣ] a. ufarbar, som man ikke kan passere. ?**-lagður** [-laɣðoɣ, -lagðoɣ] a. uoverlagt. **-sjáanlegur** [-sjauːanlɛːɣoɣ] a. uoverskuelig. **-stíganlegur** [-sdiːɣandɪ] a., **-stíganlegur** [-sdiːɣanlɛːɣoɣ] a. uoverstigelig. **-stiginn** [-sdiːjɪn] a. ubesejret. **-vinnanlegur** [-vɪnanlɛːɣoɣ] a. uovervindelig.

óígeninn [oːiɟɛnɪn] a. ikke gæret: *óígeningt öl* (LFR. XV. 153). **-yggjandi** [-ɪɟandɪ] a. og adv. utvivlsom, uomtvistelig: *ó. sannleikur; ó. viss.* **-yggjanlegur** [-ɪɟanlɛːɣoɣ] a. utvivlsom, sikker; — adv. *-lega,* sikkert. **-íhendilegur** [-ihɛndɪlɛːɣoɣ] a. uerhværvelig. **-ýkinn** [-iːɟɪn, -iːçɪn] a. uden Tilböjelighed til at overdrive, uden Overdrivelser. **-yndi** [-ɪndɪ] n. Glædeløshed: 1. *(leiðindi)* Kedsomhed, Misfornöjelse; *(dapurleiki, sorg, ógleði)* Mismod, Sorg. — 2. spec. *(heimþrá)* Hjemve: *Ærnar höfðu ó. ... og struku hvað eftir annað* (BrJPf. 68). **-yndislegur** [-ɪndɪslɛːɣoɣ] a. kedelig, ubehagelig. **-yndislæti** [-ɪndɪslaiːdɪ, -laiːtɪ] npl. usmagelige Narrelader: *vegna slíkra óyndisláta og hjátrúarfulls harðlífis* (Horst. 172). **-yndisúrræði** [-ɪndɪsuːraiðɪ] n. en Udvej, som man er nødt til at benytte, fordi man ingen bedre har: (Ordspr.) *hörð eru óyndisúrræði* (GJ.), Nødvendighed er en bitter Urt. **-indæll** [-ɪndaidʎ] a. ubehagelig.

***Óin** n (-s) [oːɪn] m. 1. Navn paa en Dværg: *Óins dagr* (*batur* o. s.), Poesi, Digt. — 2. Slange: *Óins beður,* Guld.

óinnleysan (leg)leiki, -(leg)leikur [oːɪnlɛisanlɛɣlɛiːɟɪ, -lɛiːçɪ, -lɛiːgoɣ, -lɛiːkoɣ] m. Uindløselighed. **-legur** [-lɛɣoɣ] a. uindløselig.

óyrktur [oːɪrɣ(t)doɣ] a. udyrket, uopdyrket. **-íslagður** [-islaɣðoɣ, -lagðoɣ] a. ikke tillagt med Is. **-íslenskulegur** [-islɛnsgølɛːɣoɣ] a. som ikke ligner Islandsk, fremmed: *ó. framburður.* **-íslenskur** [-islɛnsgoɣ] a. uislandsk. **-ystur** [-ɪsdoɣ] a. ikke sammenloben, ikke ostet. **-ítarlegur** [-iːdarlɛːɣoɣ, -iːtar-] a. †1. *(óálitlegur)* uanselig. — 2. *(ónákvæmur)* unöjagtig. **-ítrekaður** [-iːtrɛɣaðoɣ, -iːtrɛk-] a. ikke gentagen. **-íturmannlegur** [-iːdormanlɛɣoɣ, -itor-] a. uanselig. **-já** [-jau] interj. og adv. naa! netop!, javel! **-jafn** [-jabn] a. 1. ujævn, ulige: *ójöfn tala,* ulige Tal; *það*

er ójafnt komið (el. *ójafnkomið) á með þeim*, de er ulige, de staar ulige (m. H. t. n-t); — forskellig: *sandlög, hvert ofan á öðru, eru á þeim margar bugður og fellingar og er innbyrðis lega þeirra oft ójöfn (discordant)* (ÞThFerð. II. 224); *þegar nú svo ójafnt er við ljóðadísina búið*, naar ens Forhold til Poesiens Gudinde er saa forskelligt (Eimr. I. 113); (Ordspr.) *ójafnir strengir tvinnast aldrei vel* (GJ.), ulige Snore tvinde aldrig vel. — 2. uretfærdig: *skifta ójafnt*, dele uretfærdigt. **-jafna** [-jabna] f. 1. Ruhed, Ujævnhed: *ýmsar ójöfnur á yfirborðinu*. — 2. *(smáhæð)* Forhøjning.

ójafnaðar fullur [oᵘ:jabnaðaǫfʏd·løǫ] a. anmassende, voldsom; uretfærdig, ubillig. **-maður** [-r-ma:ðøǫ] m. anmassende Menneske. **-samur** [-ǫ-sa:møǫ] a. ubillig, uretfærdig, anmassende. **-seggur** [-sɛg:øǫ] m. = **ójafnaðarmaður**. **-tollur** [-tod·løǫ] m. urimelig Told.

ójafnaður [oᵘ:jabnaðøǫ] m. = **ójöfnuður**.

ójafn byrt [oᵘ:jabnbɪǫt] an. (bot.) (om Blade) dorsiventral. **-komið** [-v-ko·mɪð] an. se **ójafn** 1. **-laga** [-n-la·qa] a. indec. med Lag i forskellig Höjde; (geol.) e. discordant (ÞThLýs. II. 270). **-legur** [-lɛqøǫ] a. ulige, ubillig. **-skipaður** [-v-sɡ̊ɪ:baðøǫ, -sɡ̊ɪ:p-] a. ikke ligelig bemandet.

ó jarðaður [oᵘ:jarðaðøǫ] a. ikke begravet, ikke jordet. **-járnaður** [-jau(r)dnaðøǫ] a. 1. ikke beslaaet med Jærn: *ó. stafur*. 2. a. ikke skoet: *ó. hestur*. b. uden Isbrodder: *þegar harðfenni leggur í rákirnar, er ekki ójárnuðum mönnum fært að ganga þær* (PGAnn. 38). — 3. ulærket: *ó. glæpamaður*. **-játaður** [-jau·daðøǫ, -jau·t-] a. uindrömmet; ikke samtykket. **-jetinn** [-jɛ·dɪn, -jɛ·tɪn] a. 1. ikke spist; (Ordspr.) *á engum hrín ójetið*, hvad man ikke har spist, kan man ikke faa ondt af. — 2. (pop.) som (endnu) ikke har spist: *jeg er ó.*

ójú [oᵘ:ju·] interj. jo vist!

ojæja [o'jai:ja] interj. ak, ja, naa: *o. það geta ekki allir verið eins og hann*, naa! vi kan jo ikke alle være som han.

ó jöfnuður [oᵘ:jöbnøðøǫ] m. 1. *(mismunur, stærðarmunur)* Ulighed, Forskel i Störrelse, Misforhold. — 2. *(ranglæti, yfirgangur)* Uretfærdighed, Anmasselse, Ubillighed: (Ordspr.) *illa gefst ójöfnuðurinn* (GJ.), Uretten bærer Straffen i sig selv. **-jöfnur** [-jöbnøǫ] pl. af **ójafna**.

ok (-s, pl. ds.) [o:k] n. 1. a. Aag: (Ordspr.) *enginn uxi er með okinu borinn* (GJ.), ingen Okse er med Aaget baaren; *gott er að draga okið með sínum elskhuga* (GJ.), let er det Aag, som to Elskende trækker; — ogsaa overf.: *þrældóms ok* osv.; (Talem.) *beygja sig undir ok e-s*, böje sig under ens Aag. — b. spec. Malkeaag. — 2. overf. *(þung byrði)* tung Byrde. — 3. *(offita)* for megen Fedme (BH.). — 4. rund Bakke; deraf Navn paa en Jøkel i det indre Island.

ók [oᵘ:k] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **aka**.

oka (a) [o:ga, o:ka] v. I. vt. 1. *(festa með oka)* sammenföje ved en Rævle el. Tværtræ. — †2. (jfr. *undiroka)* tvinge, kue. — II. vt. med dat. og vi. (jfr. *aka): o. e-m til e-s*, bevæge en til n-t: *enda varð stiftsyfirvöldunum þá varla okað til að verja nokkru að mun til safnsins* (Eimr. VI. 81); *ekki er úr því að oka*, det er der umuligt at faa ændret.

ókafnaður [oᵘ:kabnaðøǫ] a. som ikke er kvalt.

oka hurð [o:gahʏr·ð, o:ka-] f. Dör med Rævler. **-ker** [-ȿɛ:r] n. Kar med Rævler; — overf. om et klodset Hus: *hafði ... það að háði ... og kallaði það o., enda var byggingarlagið mjög ljótt* (Eimr. VI. 95).

ó kaldur [oᵘ:kaldøǫ] a. ukold, varm. **-kalinn** [-ka·lɪn] a. ikke forfrossen. **-kallaður** [-kadlaðøǫ] a. ukaldet.

okalok [o:galo:k, o:ka-] n. Laag med Rævler.

ó kannaður [oᵘ:kan·aðøǫ] a. uundersøgt; *(sem ekki hefur verið ferðast um)* uberejst. **-kappgjarn** [-kahbɡ̊a(r)dn] a. som ikke er paastaaelig paa sin Ret, ikke ivrig. **-kappsamur** [-kahpsamøǫ] a. ikke flittig til sit Arbejde. **-karlmannlegur** [-ka(r)dlmanlɛ·qøǫ] a. umandig; — adv. *-lega*. **-kar(r)aður** [-ka·raðøǫ, -kar-] a. (jfr. *kara)* urenset; ubearbejdet, ikke udarbejdet. **-kasaður** [-ka·saðøǫ] a. 1. ikke tildækket: *ó. hákarl*. — 2. overf. *jeg á það nú ókasað*, det har jeg ikke gennemtænkt endnu. **-kátur** [-kau·døǫ, -kau·tøǫ] a. ikke glad, bedrøvet, med mørke Miner.

okatækur [o:gatai:gøǫ, o:katai:køǫ] a. anvendelig til en *oki* 2.

ókaupmannlegur [oᵘ:köyhbmanlɛ·qøǫ] a. ukøbmandsmæssig; uklog.

ok band [o:kbant] n. Aagrem. **-bindingar** [-bɪndiŋgaǫ] mpl. Aagspand.

ó keimur [oᵘ:ȿɛi·møǫ] m. Afsmag. **-keypis** [-ȿɛi·bɪs, -ȿɛi·pɪs] adv. uden Betaling, gratis; *ó. vist*, frit Ophold, fri Station. **-kelfd** [-ȿɛl(v)t] af. ikke drægtig, ikke med Kalv (om en Ko), tom. **-kembdur** [-ȿɛmdøǫ] a. uredt, ikke kæmmet. **-kendur** [-ȿɛndøǫ] a. 1. *(óþektur)* ukendt. — 2. *(ódrukkinn)* ædru. **-kennandi** [-ȿɛn·andɪ] a. som det er umuligt at lære n-t. **-kennilegur** [-ȿɛn·ɪlɛ·qøǫ] a. 1. *(óþekkjanlegur)* ukendelig. — 2. *(óskiljanlegur, undarlegur)* uforstaaelig, forunderlig, uforklarlig, sælsom, besynderlig: *var þetta sem annað ókennilegt ... kent Móra* (JÁÞj. I. 383). — 3. adv. *ókennilega*, ukendelig; paa en uforklarlig Maade: *lét ávalt einhvern veginn ókennilega í kokinu á Kort* (JÁÞj. I. 384). **-kennimannlegur** [-ȿɛn·ɪmanlɛ·qøǫ] a. upassende for en gejstlig; — adv. *-lega*. **-kennisamur** [-ȿɛn·ɪsa·møǫ] a.: *það er ókennisamt*, det er vanskeligt at mærke, om Fisken bider paa: *það er ókennisamt fyrir skötuna um smástreymið* (Vf.).

okfeitur [o:kfɛi·døǫ, -fɛi·tøǫ] a. (pop.) = **akfeitur**.

oki (-a, -ar) [o:ɡ̊ɪ, o:ȿɪ, o:gaǫ, o:kaǫ] m. 1. Rævle, Klampe (paa en Dör, Laage, Gitter, Siderne af Kasser el. Kar osv.), Tværtræ, der slaas tværs over Bræder el. Gitterstænger for at holde dem sammen: *o. á hurð, á kassaloki*; — *fjöl á okum*, Brædt paa Klamper. — 2. *(á laup)* Stolpe, hvori Træmmerne i en Træmmekasse fæstes.

ó kind [oᵘ:ȿɪnt] f. 1. Uhyre: *ókindurnar í Lagarfljóti* (JÁÞj. I. 638); *Vestfirðingum þykir (blágóma) sú ó., að þeir skera á færið ... heldur en að innbyrða hana* (JÁÞj. I. 635—636). — 2. *(óhræsi)* Pjalt, Stymper. **-kynlegur** [-ȿɪnlɛqøǫ] a. ikke forunderlig. **-kynni (-is)** [-ȿɪn·ɪ] n. 1. det ukendte: *fyrir utan þenna hnött þekkingar hans, liggur hið ótakmarkaða haf ókynnisins* (ÁBj19.öld 318). — 2. *(óhæfa)* en utilbörlig Handling. ° **-kynnistrú** [-ȿɪnɪstru:] f. Agnosticisme (ÁBj19.öld 319). **-kyr** [-ȿɪ·r, -ȿʏ·r] a. urolig. **-kyrð** [-ȿɪrð] f. Uro, Urolighed. **-kirkjulegur** [-ȿɪǫɡ̊ølɛ·qøǫ] a. ukirkelig. **-kyr(r)leiki** [-ȿɪrlɛi·ɡ̊ɪ, -lɛi·ȿɪ] m. 1. = *ókyrrleikur*. — 2. spec. *(reimleiki)* Spøgeri. **-kyr(r)leikur** [-kɪrlɛi·gøǫ, -lɛi·køǫ] m., 1. **-kyrra** [-ȿɪr·a] f. = **ókyrð**. 2. **-kyrra** [-ȿɪr·a] vt. forurolige, forvirre, opröre; — impers.: *ókyrði þá sjóinn* (JÁÞj. I. 85); — refl.: *ókyrrast*, blive urolig; *(um sjóinn)* opröres: *sjórinn er að ókyrrast*, Havet rejser sig. **-kyssilegur** [-ȿɪs·ɪlɛ·qøǫ] a. ikke lystelig at kysse. **-kjör** [-ȿö·r] npl. 1. a. *(slæm kjör)* ulykkelig Tilstand, ulykkelige Kaar: *Við þessa ráðstöfun rataði Þorkell Ólafsson prófastur í þau ó., er dæmafá munu ... er hann ... var sviptur hinum árlegu kostpeningum sínum* (PGAnn. 35). — b. daarlige Betingelser: *lántaka með slíkum ókjörum* (paa saa daarlige Betingelser). — c. *(óhöpp)* Ulykker, skrækkelige Tildragelser. — 2. a. *(óveður)* daarligt Vejr (mods. *kjör)*. — b. (spec.) *(húðarrigning)* øsende Regn. — 3. *(kynstur)* stor Mængde, uhyre Masse: *mikil ó. átt þú af smjöri*.

okkar [ohgaǫ] gen. dual. af pron. pers. *jeg*: a. bruges som et uböjeligt possessivt Pronomen (ogs. i pl.): vor: *faðir o.*, vor Fader; *húsið o.*, vort Hus; *dætur o.*, vore Døtre; *vinur okkar beggja*, vor fælles Ven; *eigur o. bræðranna*, min Broders (mine Brødres) og min Formue. — b. som subst.: *hvor o.*, hvem (hvilken) af os to; *hvor o. sem*, hvem af os to, som, jfr. *jeg*.

1. ?**okkur (-urs)** [ohgøǫ] n. Okker.

2. **okkur** [ohgøǫ] dat. og acc. dual. (nu ogs. med Flertalsbet.) af **jeg**.

ó klaksár [oᵘ:kla·ksaur] a. ikke ömskindet. **-klárindalaus** [-klau·r-ɪndalöy·s] a. som er uden Urenhed: *eitthvað í sjónum ó.-laust* (JÓlGrv. i ÞTh. Lfr. II. 319). **-kleifur** [-klɛi·vøǫ] a. 1. ubestigelig: *ó. fjallstindur*. — 2. ufremkommelig: *Mátti þá heita ókleift móti veðrinu* (JTrL. 405). — 3. umulig: *Það er ókleift að rugla hugmyndir almennings um rjett og rangt, ef það verður ekki gert með þessu athæfi* (Lögr. '15, 74). — 4. uovervindelig: *ókleifar hindranir*. **-kleyfur** [-klɛi·vøǫ] a. (om Træ) som ikke let kløves: *ó. viður*. **-klyfbær** [-klɪvbair, -klɪb·air] a. som ikke er i Stand til at bære Oppakning: *ó. hestur*. **-klyfjaður** [-klɪvjaðøǫ] a. (om Lastdyr) som ikke bærer nogen Byrder, ubelæsset. **-klyftækur** [-klɪftai·gøǫ, -tai·køǫ] a. som er for tung el. stor til at danne et *klyf*. **-kliptur** [-klɪfdøǫ] a. ikke klippet. **-kljáður** [-kljau·ðøǫ] a. uafgjort. **-kljúfandi** [-klju·vandɪ] a. = **ókleyfur**. **-klofinn** [-klo·vɪn] a. ikke kløvet, spaltet el. flækket. **-klókur** [-kloᵘ·gøǫ, -kloᵘ·køǫ] a. uklog. **-klúsaður** [-klu·saðøǫ] a. ikke indviklet. **-klæddur** [-klaid·øǫ] a. 1. a. ikke klædt: *ó. maður*. — b. ikke beklædt, uden Indsats, spec. i Kortspillet Puk: *óklædd tía, ó. gosi*. — 2. *(ófóðraður)* ubetrukken: *veggurinn er ó*. **-klökkur** [-klöhgøǫ] a. uden Graad i Stemmen; ikke svag, stærk. **-klökkvandi** [-klöhgvandɪ] a. urört, ubevæget, uden Taarer. **-knálegur** [-knau·lɛqøǫ] a. svag af Udseende. **-knár** [-knau·r] a. svag af Kræfter, udygtig; dorsk. **-knyttinn** [-knɪhdɪn] a. tilböjelig til at begaa Skarnsstykker. **-knyttir** [-knɪhdɪǫ] mpl. Drengestreger, Skarnsstreger. **-kominn** [-ko·mɪn] a. 1. ikke kommen: *hann er aðeins ó.*, han kommer straks. — 2. tilkommende, kommende: *ókomin tíð*, ¹) Fremtiden, den kommende Tid; ²) (gramm.) Futurum, Fremtid; (Ordspr.) *hann drekkur við ókomnum þorsta* (GJ.), han drikker for at slukke fremtidig Törst. **-konunglegur** [-ko·nuŋglɛ·qøǫ] a. som ikke ligner en Konge, en Konge uværdig; — adv. *-lega*. **-kosinn** [-ko·sɪn] a. ikke valgt. **-kostgæfilegur** [-kostɡ̊ai:vɪlɛ·qøǫ] a. som røber Mangel paa Flid el. Umage. **-kostgæfinn** [-kostɡ̊ai·vɪn] a. som ikke gör sig Umage. **-kostgæfni** [-kostɡ̊aibnɪ] f. indec. Mangel paa Flid el. Umage. **-kostgæfur** [-kostɡ̊ai·vøǫ] a. = **ókostgæfinn**. **-kostugur** [-kosdøqøǫ] a. ringe, ikke fed (is. om Jordbunden). **-kostur** [-kosdøǫ] m. Fejl, Skavank, Ulæmpe. **-kostvandur** [-kosdvandøǫ] a. ikke kræsen.

okra (a) [o:gra, o:kra] vi. aagre, drive Aager: *jeg ætla mjer ekki að o. á því*, jeg agter ikke at drive Aager dermed (ɔ: tjæne glubsk paa det); — vt.: *o. e-ð út = o. á e-u: ríkisbúrar út það o.* (BóluHj. 181).

ó krafður [oᵘ:kravðøǫ, -krabðøǫ] a., **-krafinn** [-kra·vɪn] a. ukrævet, ikke forlangt. **-kraminn** [-kra·mɪn] a. ikke krøllet, ikke stødt, ikke knust.

okrari (-a, -ar) [o:grarɪ, o:krarɪ] m. Aagerkarl.

okreim [o:grɛi·m, o:k-] f. Aagrem.

ó kreptur [oᵘ:krɛfdøǫ] a. ikke krummet. **-kringt** [-krɪŋ̊t, -kriŋt] an.: *e-m er ó. um e-ð*, n-t gaar ikke let fra Haanden for en. **-kristilegur** [-krɪsdɪlɛ·qøǫ] a. 1. a. ukristelig: *ó. hugsunarháttur*. — b. ubarmhjærtig, umanerlig: *ókristileg meðferð*. — 2. adv. *ókristilega*, ukristelig; paa en uciviliseret Maade: *hann fór mjög ókristilega að mat sínum*, han slugte sin Mad paa en höjst uciviliseret Maade. **-kristinn** [-krɪsdɪn] a. ikke kristen. **-krjálegur** [-krjau·lɛqøǫ] a. = **óhrjálegur**. **-krufinn** [-krʏ·vɪn] a. uopskaaren, ikke obduceret (om Lig); ikke undersøgt. **-kræsilegur** [-krai·sɪlɛ·qøǫ] a. ikke indbydende af Udseende. **-kröftugur** [-kröfdøqøǫ] a. kraftløs.

?**oktavisti (-a, -ar)** [oχ·davɪsdɪ] m. et Stykke Papir i Oktavformat.

október (-s) [oχ·doᵘbɛ·r] m. Oktober. **-lok** [-r-lo:k] npl. Slutningen af Oktober. **-mánuður** [-mau:noðøǫ] m. Oktobermaaned.

ó kulsamur [oᵘ:kʏlsamøǫ] a., **-kulvís** [-kʏlvis] a. ufølsom for Kulde, ikke kuldeskær. **-kunnleiki** [-kʏnlɛi·ɡ̊ɪ, -lɛi·ȿɪ] m., **-kunnleikur** [-kʏnlɛi·gøǫ, -lɛi·køǫ] m. Ubekendthed, Ubemærkethed. **-kunnuglegur** [-kʏn·øqlɛ·qøǫ] a. ufamiliær, ikke fortrolig (med); — adv. *-lega: bregðast ó. við e-u*, blive overrasket ved n-t, forbavset over n-t. **-kunnugleiki, -leikur** [-kʏn·øqlɛi·ɡ̊ɪ, -lɛi·ȿɪ, -lɛi·gøǫ, -lɛi·køǫ] m. det at være ubekendt med n-t, fremmed overfor n-t, fremmed paa et Sted el. lign. **-kunnugur** [-kʏn·øqøǫ] a. 1. (jfr. *ókunnur)* ubekendt: *ó. e-m*, ubekendt med en; *ó. e-u*, ubekendt med n-t, ukendt med n-t; *mjer er ókunnugt um það*, det kender jeg ikke noget til; *sæll vertu ó.!* saa du vil spille fremmed! — 2. ubekendt, fremmed, Gæst: *eru nokkrir ókunnugir? — ó. maður*, en fremmed; *hjá*

ókunnugum, blandt fremmede, *í ókunnugu húsi*, i et fremmed Hus. **-kunnur** [-kʏnːøʀ] a. ubekendt, ukendt, fremmed [illegible], ubekendt med en; *á ókunnum stað*, paa et ukendt Sted; *hjá ókunnum*, blandt fremmede; *í ókunnum löndum*, i fremmede Lande.

okur (-urs) [o:gøʀ, [illegible]] n. Aager.

ókurflaður [[illegible]] a. [illegible] **ókurlaður.**

okurkarl [o:gøʀ-kar·dʎ, o:kør-, -kad·ʎ] m. Aagerkarl.

ókurlaður [oᵘ:kʏrdlaðøʀ] a. ikke sønderhugget (om Ris el. lign., som skal brændes til Kul el. bruges til Brænde).

okur legur [o:gørlɛ·qøʀ, o:kør-] a. hørende til Aager, Aager-. **-leiga** [-lɛi:qa] f. Aagerleje, Aagerrente. **-maður** [-ma:ðøʀ] m. Aagerkarl. **-mang** [-mauŋ·k] n. ublu Sjakren. **-mangari** [-mauŋ·garɪ] m. ublu Sjakrer. **-renta** [-ø-rɛv·da, -rɛn·ta] f. Aagerrente. **-samur** [-ø-sa·møʀ] a. aagrende: *okursöm tóbakssala*.

ó kurteis [oᵘ:kʏʀdɛis] a. uhøflig; ubeskeden. **-kurteisi** [-kʏʀdɛisɪ] f. indec. Uhøflighed. **-kurteislegur** [-kʏʀdɛislɛ·qøʀ] a. uhøflig; — adv. *-lega*.

okurverð [o:gørvɛr·ð, o:kør-] n. ublu Pris, Aagerpris.

ó kvabbað [o·:kvab·að] adv. utrygtet. **-kvaddur** [-kvad·øʀ] a. 1. som man ikke har taget Afsked med: *jeg á ókvatt inni í stofu*, jeg har ikke taget Afsked med dem derinde i Stuen. — 2. *(ótilkvaddur)* uopfordret. **-kvalráður** [-kvalrauðøʀ] a. a. *(óhikandi)* uforfærdet, resolut. — b. *(óhlífinn)* uskaansom, uden Skrupler. **-kvantaður** [-kvavdaðøʀ, -kvant-] a. med fulde Kræfter, usvækket (BH.). **†-kveði** [-kvɛ·ðɪ] a. = **ókvæða. -kveiktur** [-kvɛiχdøʀ] a. ikke tændt; ikke laaddet. **-kvenlegur** [-kvɛnlɛqøʀ] a. ukvindelig, upassende for en Kvinde; — adv. *-lega*. **-kverkaður** [-kvɛʀg-aðøʀ] a. ikke kværket. **-kvíaður** [-kvi·jaðøʀ] a. (om Faar) ikke bragt i en Fold. **-kvíðinn** [-kvi·ðɪn] a. ikke ængstelig, forhaabningsfuld, rolig i Sind. **-kvikull** [-kvɪ·godʎ, -kvɪ·k-] a. fast, urokkelig (JHall. 149). **-kvikur** [-kvɪ·gøʀ, -kvɪ·k-] a. ikke livlig, sløv: *ókvikt yfirbragð* (Klopst. VIII. 312). **-kvistóttur** [-kvɪsdoᵘhdøʀ] a. fri for Kvisterødder, ikke knudret. **-kvittur** [-kvɪhdøʀ] a. ikke kvit; ikke forsonet. **-kvongaður** [-kvoŋgaðøʀ] a. ugift (om en Mand). **-kvæða** [-kvai·ða] a. indec. maalløs, som ikke kan finde paa passende Udtryk til at udtrykke sine Tanker; is. om stærk Overraskelse: *verða ó. við e-u: Þeim hefir aldrei fyr verið hermt rétt um vilja Íslendinga og urðu þeir þá [illegible] við í fyrstu og vildu eigi trúa* (Alþ. '11, B. II. 1619); *Einar ráðsmaður varð ó. við* (var nær ved at tabe Maal og Mæle (Mund og Næse)), *og sagði það skyldu aldrei verða* (Mýrd. 37). **-kvæði** [-kvai·ðɪ] n(pl). Uudsigelighed; spec. 1. utilbörlige Ord: *Hér stendur svo á, að dómarar geta ekki verið óhlutdrægir. Eg veit, að það mun þykja ó. að segja slíkt um þá* (Alþ. '11, B. II. 732). — 2. a. Utilbörlighed, Usömmelighed: *að soddan ó. kynni í burt að takast* (JM. Písl. 132). — b. *(ódæði)* Udaad, frygtelig Gærning: *því það kom stanz á hjörtu — ef ekki huga — [illegible] í hennar hand til ókvæðanna að duga* (StStAndv. III. 119). **-kvæðismál** [-kvaiðɪsmau:l] n. utilbörlig Tale. **-kvæðisorð** [-kvaiðɪsor·ð] npl. Ukvemsord, fornærmeligt Udtryk, Fornærmelse. **-kvæður** [-kvai·ðøʀ] a. = *ókvæða: karl varð ókvæður við* (JÁÞj. I. 172). **-kvæmt** [-kvaiṃt, -kvaimt] an.: *eiga ó. e-s staðar (á e-n stað)*, være udelukket fra at komme et Sted. **-kvændur** [-kvaindøʀ] a. = *ókvongaður*, ugift. **-kvæni (-is)** [-kvai·nɪ] n. (mandligt) Colibat. **-kvæntur** [-kvaivdøʀ, -kvaintøʀ] a. ugift (om en Mand); (Ordspr.) *allir látast ókvæntir í verinu*, i Fiskeværet er alle ugifte. **-kværilátur** [-kvai·rɪ-lau·døʀ, -lau·tøʀ] a. = **ókærilátur. -kæll** [-ɟaidʎ] a. ikke kuldskær: *ókæl í forsælu* (JÁGát. 99). **-kænlegur** [-ɟainlɛqøʀ] a. som røber Uforstandighed, uklog; — adv. *-lega*. **-kænn** [-ɟaidv] a. 1. *(óhygginn)* uforstandig, uklog. — 2. *(óæfður)* ukyndig, uovet. **-kænska** [-ɟainsga] f. 1. *(óhyggni)* Uklogskab. — 2. *(fákunnátta)* Ukyndighed. **-kærilátur** [-ɟai·rɪlau·døʀ, -lau·tøʀ] a. uskrupulos, ikke kræsen. **-kærinn** [-ɟai·rɪn] a. 1. *(hirðulaus)* skødesløs, ligegyldig: *ó. um alt milli himins og jarðar*. — 2. *(óprúttinn)* uden Skrupler: *Lánstrausti og áliti landsins erlendis stórspilt af ókærnum fjárglæframönnum* (Alþ. '11, B. 605). — 3. ugenert: *síðan gjörðist hann ó. og einarðlegri í svörum*. **-kærni** [-ɟairdnɪ] f. indec. Skødesløshed, Ligegyldighed; Mangel paa Skrupler: *athugaleysið, ókærnin og léttúðin í öllum fjármálum* (Alþ. '11, B. 1060). **-kærnisrómur** [-ɟairdnɪsro·møʀ] m. ligegyldig Stemme. **-kætast** [-ɟai·dast, -ɟai·t-] vrefl. blive bedrovet, nedslagen. **-kæti** [-ɟai·dɪ, -ɟai·tɪ] f. indec. mork Sindsstemning, Sorg.

1. **ól (-ar, -ar)** [oᵘ:l] f. 1. Læderrem; *elta ólar við e-ð*, brydes med n-t, göre sig Umage for el. med n-t (som naar man ælter el. garver en Rem): *Það mætti æra [illegible] að elta ólar við [illegible] út-úrsnúninga* (Eimr. XII. 64); *elta ólar við e-n um e-ð*, strides, kævles med en om n-t. — 2. a. [illegible] b. [illegible] c. [illegible].

2. **ól** [oᵘ:l] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **ala.**

Óla (-u, -ur) [[illegible]] f. npr. [illegible]

ólabeisli [oᵘ:labɛis·lɪ] n. Hovedlag og Töjle af Læder, mods. *bandbeisli*.

Ólafs hnútur [[illegible]] m. [illegible] *Ólafs konungs*, magisk Knude til Beskyttelse mod Fristelser (ÓDavSk. 352). **-jurt** [[illegible]] f. = **Ólafssúra. -messa** [[illegible]] f. *Ó. fyrri*, St. Olafs dag (29. Juli); *Ó. seinni*, 3. August (Translatio St. Olavi). **-súra** [-f-su:ra] f. (bot.) Fjældsyre (oxyria digyna). **-tafl** [-s-tab·ʎ] n., ogs. kaldt *Ólafs kóngs tafl, tafl Ólafs konungs helga, Ólafs helga tafl, að vinna kotrueið*, Brætspil, best. i at stille 15 sorte og 15 hvide Brikker paa Rad, blandede mellem hverandre, og borttage hver 9. Brik efter en vis Formular, saal. at man kun borttager de sorte (ÓDavSk. 302).

Ólafur (-s, -ar) [[illegible]] m. npr. Olav, Olaf [illegible] *þeir [illegible] at Ólafi [illegible], sem hvergi hafa heyrt hann [illegible]*.

ó lag [[illegible]] n. 1. a. Uorden, Uorve: *það er [illegible] í [illegible]*, [illegible] nusapparatet er i Uorden, *dauðans [illegible] er á e-u*, n-t er i forærdelig Uorden. — b. Misforhold, Mislighed: *það finst mjer ó., þegar konan er miklu eldri en maðurinn*. — 2. Uheld: *kölluðu ó. þetta hlotist hafa sökum þess hann teymdi hestana sína í miðri lestinni* (GKonÆf. 160). — 3. *(klaufaskapur)* Klodsethed, urigtig Adfærd: *fyrir sakir ólags eða fávisku* (JÁÞj. I. 288); *ótrúlegt þykir mer, að það se annað en ó., að verða að kaupa netin frá útlöndum* (Eimr. XVI. 166). — 4. spec. tre store Bølger, der følger paa hinanden; Mellemrummet mellem to *ólög* hedder *lag* (jfr. *lag* 10.), der ogsaa bestaar af tre Bølger; undertiden er der en Ekstrabølge baade til *lag* og *ólag*, undertiden kan der være 24, 18, 12 el. 6 Bølger i et *ólag* (jfr. JÁÞj. I. 660); ogsaa særlig om den sidste af de tre paa hinanden følgende Bølger (no. uløgje), Dødsbølge. **-lagaaðferð** [-laqa-að i ·rð] f. ulovlig Fremfærd. **-lagaður** [-la·qaðøʀ] a. 1. uskikket: *vera ó. fyrir e-ð*, være uskikket til n-t, ikke egne sig for n-t. — 2. uberigtiget: *þetta er enn ólagað*. **-lagagjörð** [-laqagör·ð] f. ulovlig Gærning, ulovlig Akt. **-lagfærandi** [-laχfairandɪ] a. uforbedrelig. **-laginn** [-lai·jɪn] a. ubehændig, kejtet. **-lagkænn** [-laχɟaidv] a. ubehændig. **-laglegur** [-laq-lɛ·qøʀ] a. 1. *(ófríður)* grim. — 2. *(ólaginn)* ubehændig, som gör noget klodset: *ólaglegir að neyta krafta vorra og búa oss í hag* (JSVb. 3). — 3. adv. *-lega:* a. grimt: *ólaglega vaxinn*. — b. paa en ubehændig Maade. **-lagsalda** [-laχsal·da] f., **-lagsbylgja** [-laχsbɪl·ɟa] f. Bølge i *ólag* (4). **-lagseyra** [-laχsɛi:ra] f. = **úllinseyra. -lagtækur** [-laχtaigøʀ, -taikøʀ] a. som ikke er *lagtækur* (s. d. O.). **-lagvirkur** [-laqvɪʀgøʀ] a. klodset til sit Arbejde, ubehændig. **-lagviss** [-laqvɪs] a. umusikalsk. **-lakkaður** [-lahgaðøʀ] a. uforseglet. **-laklegur** [-la·glɛqøʀ, -la·k-] a. ikke ubetydelig; — adv. *-lega*. **-laminn** [-la·mɪn] a. upryglet; uknust. **-lán** [-lau·n] n. 1. *(ógæfa)* Ulykke, Uheld. — 2. n-t, som er ubehændigt og klodset lavet el. spec. (om Töj) som sidder daarligt: *garðurinn, jakkinn er ó*. **-lánast** [-lau·nast] vrefl. mislykkes. **-land** [-lant] n. 1. udyrket, uciviliseret Land: (Ordspr.) *ilt er þeim, sem á ólandi er alinn* (Málshb. 184); *bölvat óland | svo at umskapa, | að það glíkt gjörist | Guðs veröldum* (Klopst. II. 53). — 2. Utopia; *Ólandssaga*, Navn paa et i folkloristisk Henseende interessant Skrift af Eiríkur Laxdal † 1816. **-lánlegur** [-launlɛ·qøʀ] a. 1. a. *(ljótur í vexti)* af styg Legemsvækst. — b. som er ubehændigt lavet el. spec. som sidder daarligt: *jakkinn er ó*. — 2. ulykkelig, uheldig, uheldsvanger. — 3. adv. *-lega: ó. limaður*, med klodsede Hænder og Fødder; *ó. vaxinn*, klodset af Vækst. **-lánsamur** [-launsa·møʀ] a. ulykkelig, uheldig.

óláns byrði [oᵘ:launsbɪr·ðɪ] f. uheldsvanger Byrde. **-eyru** [-ɛi:rø] npl. (Breiðd.) = **úllinseyru. -garmur** [-gar·møʀ] m. sølle Ulykkesfugl, ulykkebringende Stakkel. **-gepill** [-ɟɛ:bɪdʎ, -ɟɛ:pɪdʎ] m., **-grey** [-grɛi:] n. sølle Ulykkesfugl, ulykkebringende Utyske: *Burt, burt með þig af mínu kristilega heimili, ólánsgreyið þitt* (GPSk. 27). **-maður** [-ma:ðøʀ] m. ulykkeligt Menneske. **-merki** [-mɛʀ·ɟɪ] n. Tegn paa, Varsel om Ulykke. **-sláni** [-n-slau:nɪ] m. Ulykkesfugl: *slíkum ólánsslána, sem eg ætla Egil þenna vera* (JThMk. 259). **-æfi** [-s-ai:vɪ] f. indec. ulykkeligt Liv.

ólaraður [oᵘ:la·raðøʀ] a. utræt, frisk.

ólar belti [oᵘ:larbɛl·dɪ] n. Læderbælte. **-endi** [-ɛn·dɪ] m. Ende el. Stump af en Læderrem.

ólarraður [oᵘ:lar·aðøʀ] a. (Breiðd.) = **ólaraður.**

ólar reipi [oᵘ:larɛi·bɪ, -rɛi·pɪ] n. Læderreb. **-sili** [-ø-sɪ:lɪ] m. *sili* lavet af Læder. **-spotti** [-sbohdɪ] m., **-stúfur** [-sdu:vøʀ] m. Stump af en Læderrem. **-taumur** [-töy:møʀ] m. Lædertöjle.

ó laskaður [oᵘ:lasgaðøʀ] a. som ikke har taget nogen Skade, hel og holden. **-lastaður** [-lasdaðøʀ] a. ikke dadlet; ufortalt: *að öllum ólöstuðum*, enhver ufortalt. **-lastandi** [-lasdandɪ] a., **-lastanlegur** [-lasdanlɛ·qøʀ] a. ulastelig.

óláta belgur [oᵘ:laudabɛl·gøʀ, -lauta-] m. Spilopmager, Spektakelmager. **-dýr** [-di·r] n. vildt, ustyrligt Dyr el. Barn. **-kliður** [-klɪ:ðøʀ] m. Larmen, Stöjen. **-menning** [-mɛn:ɪŋk] f. Spektakelkultur: *þær fölsku* (ɔ: *framfarir) tildurframförin og ólátamenningin* (GFrTís. 118). **-seggur** [-sɛg:øʀ] m. = *ólátabelgur: hann er mesti ó*.

ó látast (a) [oᵘ:lau·dast, -lau·tast] vrefl. larme, stöje, göre Spilopper, være paa Spil. **-látaveður** [-laudavɛ:ðøʀ, -lauta-] n. forrygende Vejr, buldrende Uvejr. **-látlegur** [-la·dlɛqøʀ, -la·t-] a. rask, dygtig, ufortrøden. **-látur** [-la·døʀ, -la·t-] a. ikke doven, villig, ivrig. **-laufgaður** [-löyvgaðøʀ] a. som ikke har faaet Løv. **-launaður** [-löy·naðøʀ] a. ulönnet, ubelönnet. **†-launkár** [-löyŋkaur] a. aabenmundet. **-laus** [-löys] a. ikke løs, fast.

olboga (a) [ol·bo·ga] vt. støde til med Albuerne: *olnbogaði N. N. sig út í gegnum mannþröngina* (Ing. '11, 174); *o. sig áfram*, albue sig fremad.

olboga barn [ol·boqabar·dv, -bad·v] n. stifmoderlig behandlet Barn, Stifbarn, Askepot. **-bót** [-boᵘ:t] f. Albuehulning. **-lamb** [-lam·p] n. tilsidesat Lam (GFrUbl. 44). **-liður** [-lɪ:ðøʀ] m. Albueled. **-skel** [-sɟɛ:l] f. (zool.) 1. a. Albueskæl (patella og andre Slægter). — b. almaea testudinalis (GBárð.). — 2. *hafa e-n að o.*, behandle en daarligt: *ávalt var einhver af vinnufólkinu hafður að o.* (JÞorkÞjs. 194). **-skot** [-sgo:t] n. Albuestød: *gefa e-m o.*, puffe til en.

olbogi (-a, -ar) [ol·boi·jɪ, öl·-, al·-] m. Albue: *rísa upp við olboga*, rejse sig støttet paa Albuen.

ó leginn [[illegible]] a. 1. som ikke har ligget længe hen, spec. om Varer som ikke har ligget længe usolgt. — 2. *ólegin kona*, ubesovet Kvinde, ren Mø. **-leiðigjarn** [-lɛi·ðɪɟa(r)dv] a. som man ikke bliver ked af: *ó. matur*, [illegible] underholdende [illegible] *tali*. **-leiðitamur** [[illegible]] a. ikke let at lede, ikke ojelig. **-leiður** [[illegible]] a. ikke ubehagelig: [illegible] *e-u)*, ikke led, ked (af n-t). **-leyfður** [-lɛivðøʀ, -lɛibðøʀ] a. utilladt, forbudt. **-leyfi** [[illegible]] n. [illegible], uden Tilladelse, [illegible] uden ens Tilladelse. **-leyfilegur** [[illegible]] a. utilladelig. **-leigis** [[illegible]] adv. uden Betaling, frit. **-leikinn** [[illegible]] a. ikke tørfaren, ukyndig (i n-t), uvant (til n-t). **-leikur** [-lɛi·gøʀ, -lɛi·k-] m. 1. *(ógagn)* Fortræd, Skade (*að*

styggja álfana) gat orðið til óleiks og óláns (Eimr. I. 97). — **2.** Kneb, Streg, Puds: *gera e-m óleik*, spille en et Puds: *hefir þó veðráttan ... gjört honum margan óleik og tafið fyrir honum* (ÞThLfr. III. 317), *hann sagði, að frumv. væri framborið í því skyni að gera núveranda ráðherra óleik* (Alþ. '11, B. II 1609 1610). — **3.** *leika óleik*, göre et daarligt Træk (i Skakspil). **-leynandi** [-lɛi nandɪ] a. som ikke er til at skjule: (Ordspr.) *ást og ofsakláði er ó.*, Kærlighed og hæftig Kløe kan ikke skjules. **-leynilega** [-lɛi nɪlɛ qa] adv. aabenbart, aabenlyst. **-leysandi** [-lɛi sandɪ] a., **-leysanlegur** [-lɛi sanlɛ qøɣ] a., **-leysilegur** [-lɛi sɪlɛ qøɣ] a. *(sem ekki er hægt að leysa)* uløselig; *(óuppleysanlegur)* uopløselig, *(órjúfandi)* ubrødelig, ukrænkelig. **-leystur** [-lɛisdøɣ] a. **1.** uløst, uløsnet: *ó. hnútur.* **2.** *(óráðinn)* ubesvaret: *óleyst gáta.* — **3.** *ó. úr höfn*, ikke gaaet ud af Havnen. **-leitaður** [-lɛi daðøɣ, -lɛi t-] a. usøgt; ikke afsøgt: *almenningurinn er ó.* **-leitarsamur** [-lɛi dagsa møɣ, -lɛi tag-] a.: *e-m verður óleitarsamt*, en kan ikke finde, hvad han søger. **-lekinn** [-lɛ ɟɪn, -lɛ cɪn] a. usiet. **-lekja (-u)** [-lɛ ɟa, -lɛ ca] f. ikke siet *skyr*; bruges ogsaa om daarligt *skyr*. **-lekur** [-lɛ gøɣ, -lɛ køɣ] a. som ikke lækker, vandtæt. **-lembd** [-lɛmt] af. ikke drægtig el. som ikke har Lam el. ikke har faaet Lam. **-lemstraður** [-lɛmsdraðøɣ] a. uden Læsioner. **-lendandi** [-lɛndandɪ] a. ikke til at lande. **-lending** [-lɛndɪnk] f. Mangel paa Landingsplads (ÞThFerð. III. 337). **-lerkaður** [-lɛrgaðøɣ] a. **1.** *(óreimaður)* usnøret. **2.** *(óbreyttur)* ikke træt. **-lesandi** [-lɛ sandɪ] a. **1.** ulæselig: *skriftin er ó.*; — *bókin er ó.*, Bogen er ikke til at læse: *það er ó. í þessu myrkri*, man kan ikke læse i dette Mørke. — **2.** *(ólæs)* som ikke kan læse: *drengurinn er enn ó.* **-lesinn** [-lɛ sɪn] a. **1.** ikke læst: *ólesin bók.* **2.** uforberedt: *jeg kom ó. í skólann.* — **3.** ikke belæst: *hann er greindur, en ó.* 1. **-lestur** [-lɛsdøɣ] m. Uorden, daarlig Tilstand, Urede: *e-ð fer (el. gengur) í ólestri*, n-t gaar daarligt: *framan af gekk lengi í ólestri og ósamlyndi meðal kvenna þeirra, er voru í aðalstjórn sýningarinnar* (Eimr. II. 59). 2. **-lestur** [-lɛsdøɣ] a. ubeskadiget. **-leti** [-lɛ dɪ, -lɛ tɪ] f. indecl. Villighed, Tjænstvillighed (Af., Skaft.), spec. *(í hesti)* Fyrighed (Skaft.).

1. **ólga (-u)** [o·l qa] f. **1.** Brusen: *ó. hafsins.* — **2.** *(gerð)* Gæring.

2. **ólga (a)** [o·l ga] vi. **1.** bruse, skumme: *ólgandi Þverá veltur yfir sanda* (JHall. 55). — **2.** *(sjóða)* gære, syde.

†ólgi (-a) [o·l ɟɪ, o·l ga] m. = 1. **ólga.**

ólgra (a) [o·l gra] vi. = 2. **ólga** 2.

ólgu foss [o·l gøfos] m. skummende Vandfald. **-hiti** [-hɪ·dɪ, -hɪ tɪ] m. Feberhede. **-kraftur** [-kraf døɣ] m. Gæringskraft. **-kveikja** [-kvɛi ɟa, -kvɛi·ca] f. Gæringsmiddel, Gæringsstof, Ferment. **-sjór** [-sjo·r] m. brusende, oprørt Hav. **-sollinn** [-sod lɪn] a. oprørt. **-sótt** [-so ht] f. Feber. ? **-vaki** [-va:ɟɪ, -va:cɪ] m. Gæringsmiddel (JsJs.)

Óli (-a, -ar) [o:lɪ] m. npr. Dim. af *Ólafur* og som selvstændigt Egennavn, Ole.

olía (-u, -ur) [o:lija] f. Olie, spec. Petroleum.

ó lið [o:lɪð] n. Skade, Fortræd. **-liðaður** [-lɪ ðaðøɣ] a. uden Led, uleddet. **-líðandi** [-li ðandɪ] a. **†1.** *(óbreytandi)* uophørlig, uforgængelig. — **2.** *(óþolandi)* utaalelig. **-liðfær** [-lɪðfair] a. ikke krigsdygtig. **-liðinn** [-lɪ ðɪn] a. ikke forbigangen, tilkommende. **-liðlegur** [-lɪðlɛ qøɣ] a. **1.** plump, klodset; — uden Elegance: *eru sumir kviðlingar frá þeim tíma alls eigi óliðlegir* (ÞThLfr. I. 110). — adv. *-lega*, ubehændig, paa en plump, klodset Maade. **2.** tvær, umedgørlig: *ó. í samningum*, — adv. *-lega*: *taka ekki óliðlega í e-ð*, stille sig ikke uvenlig overfor n-t. **-liðmargur** [-lɪðmarɣøɣ] a. med faatalligt Følge, med faa Tropper. **†-lýðska** [-liðsga] f. = **ólýska.** **-lýðskyldur** [-liðsɟɪldøɣ] a. ikke undergiven. **-liðugur** [-lɪ ðøqøɣ] a. **1.** ikke smidig, klodset: *ó. í öllum hreyfingum.* — **2.** n. *óliðugt* som adv. ikke flydende: *tala dönsku óliðugt.* **-lýður** [-li ðøɣ] m. Pak.

olífa (-u, -ur) [o:liva] f. Oliven.

ó lifaður [o:lɪ vaðøɣ] a. ulevet, hvad man har tilbage at leve: — som oftest i n.: *ólifað: eiga skamt (eftir) ó.*, nærme sig Døden, kun have en kort Tid tilbage; *það sem jeg á ólifað*, Resten af mit Liv. **-lifandi** [-lɪ vandɪ] a. ikke til at leve.

olífant (-s, -ar) [o:lifavt, -fant] m. **†1.** *(einhyrningur)* Enhjørning. ***2.** npr. Navn paa Rolands Horn.

ó lífgandi [o:livgandɪ] a. som ikke kan bringes til Live. **-lífhræddur** [-lif(h)ɾaid øɣ] a. ikke bange for sit Liv. **-lífi (-is)** [-li vɪ] n. Død: *særður til ólífis*, dødelig saaret. **-lífissár** [-livɪsau:r] n. Ulivssaar. **-lífissök** [-livɪsö:k] f. Ulivssag. **-lífisverk** [-livɪsvɛrk] n. Ulivsværk, halsløs Gærning. **-lyfjan (-ar, -ir)** [-lɪvjan] f. Gift. **-lifnaðarmaður** [-lɪbnaðarma ðøɣ] m. udsvævende Person, Udhaler. **-lifnaður** [-lɪbnaðøɣ] m. Udsvævelser. **-lífrænn** [-livraidn] a. uorganisk. **-líft** [-lift] an. **a.** umuligt at leve. — **b.** overf. uudholdeligt: *hjer er ó. inni fyrir fýlu.* **-lyftandi** [-lɪtdandɪ] a. uopløftelig.

olífu ber [o:livøbɛ:r] n. Oliven. **-grænn** [-graid n] a. olivengrøn.

ó lífvænn [o:liv aidn] a. som man har ringe Haab om kan leve. **-lyginn** [-lɪ ɟɪn] a. ikke løgnagtig; sanddru: *ó. sagði mjer*, jeg har det fra en paalidelig Kilde. **-líkamlegur** [-li·gamlɛ qøɣ, -li kam-] a. ulegemlig.

ólíkinda legur [o:liɟɪndalɛ:qøɣ, -lic-] a. usandsynlig; — adv. *-lega*, med Forstillelse: *láta ólíkindalega*, forstille sig, skrømte. **-list** [-lɪs t] f. Forstillelseskunst. **-læti** [-lai:dɪ, -lai:tɪ] npl. Forstillelse, Skrømt. **-tól** [-to:l] n. **a.** *(maður, sem dylur huga sinn)* Menneske, som forstiller sig. — **b.** Menneske, som viser sig at være betydeligere end man venter: *á Suðurlandi er maður, sem reynist betur en hann lítur út fyrir, kallaður ó.*

ó líkindi [o:liɟɪndɪ, -lic-] npl. *(uppgerð)* Forstillelse; Usandsynlighed: *(ósanngirni)* Urimelighed. **-líkjast** [-li ɟast, -li c-] vrefl. blive ulig.

ólík legur [o:lihglɛ qøɣ, -lik-] a. **1.** usandsynlig. — **2.** adv. *-lega*: **a.** usandsynlig: *ef svo ólíklega vill til* (el. *fer* el. *skyldi til takast*), hvis det usandsynlige skulde indtræffe, hvis det imod Forventning skulde gaa saaledes, skulde det utrolige ske. — **b.** ikke lovende: *þetta, að fræða og gleðja, er hlutverk tímaritsins, og fer það ekki* [illegible] *á stað* (Eimr. XIV. 65). — **c.** mindre venligt: [illegible] **-leiki, -leikur (-s)** [illegible] m. Ulighed.

ó líknsamur [illegible] a., **-líknunarsamur** [illegible] a. ubarmhjærtig. **-lykt** [-lɪht] f. slem Lugt, Stank. **-líkur** [illegible] a. **1.** ulig, forskellig: (Ordspr.) *tveir ólíkir* [illegible] (GJ.) [illegible] Okser drager skævt. Fare: [illegible] *í andlitsfalli*, som ikke ligner m. H. t. Ansigtets Form og [illegible] (Ordspr.) *margir eru líkir, en ólíkir að háttum* (GJ.), mangen er [illegible] men ulig i Sind; *þitt ólíkt við saman að jafna*, selv om man [illegible] ikke kan sammen ligne (de to Ting), sans comparaison: [illegible] *okkar þeirra að réttu lagi, þeir ólíku sé saman að jafna* (ODavSk. 251) *það er tvent ólíkt*, det er rigtignok noget andet: *það er ekki* [illegible] *nokkurra* [illegible] *flóa* (Alþ. '11, B. II 339) *það er* [illegible] — **2.** adv. [illegible] dat. *ólíku* som adv. ulige, meget [illegible] VIII. 170) *ólíku hörmulegri* [illegible] (Eimr. I. 115) [illegible] *hann að* [illegible] (Alþ. '11, B. 812) [illegible]

ólympíuskeið [illegible] n. Olympiade (JsJs.)

ó linur [illegible] a. [illegible] ubøjelig, uregerlig. **-lipur** [illegible] a. ikke behændig, ikke smidig. **-lipurð** [illegible] f. Mangel paa Smidighed. ***-lýsa** [illegible] f. Mørke: [illegible] *honum* [illegible] II. 47). **-lýsanlegur** [illegible] a. ubeskrivelig. **-lýska** [illegible] f. **1.** Unatur, Vanart: [illegible] **2.** *(slen)* Slaphed, Mathed (Sch.). **-lyst** [illegible] f. [illegible], Mangel paa Appetit, [illegible] Lede, Kedsommelighed. **-lystilegur** [illegible] a. ubehagelig, frastødende: [illegible] **†-listugur** [illegible] a. kunstløs, klodset. **-lystugur** [illegible] a. uappetitlig; [illegible] som mangler Appetit [illegible] mor i Dag. **-litaður** [illegible] a. ufarvet. **-lítill** [illegible] a. ikke ringe, stor [illegible] **-litur** [illegible] m. daarlig Farve, Farveløshed (IFR. XI [illegible]).

olíu ber [illegible] n. Oliven. **-bera** [illegible] vt. olere [illegible] fernisere et [illegible] **-berjalestur** [illegible] m. Oliehøst. **-dúkur** [illegible] m. [illegible] **-efni** [illegible] n. Emne. **-fat** [-fa:t] n. **1.** Petroleumstønde. — **2.** [illegible] Oliekæder. **-fjelag** [illegible] n. Petroleumsselskab. ?**-galli** [illegible] Oliekæder. **-gróði** [illegible] m. Oleaceæ.

olíugur [o:lijøqøɣ] a. besmurt med Olie el. Petroleum: *o. um hendurnar.*

olíu ílát [illegible] n. Oliebeholder. **-kápa** [illegible] f. Oliekappe. **-lampi** [illegible] m. Petroleumslampe. **-litur** [illegible] m. Oliefarve. **-málverk** [illegible] n. Oliemaleri. **-poki** [illegible] m. (Sk.) [illegible] ýll. **-rensli** [illegible] n. Flyden af Olie: [illegible] (Sv. '07, B. 235). **-rjóða** [illegible] vt. olere. ?**-slag** [illegible] n. (Vf.) [illegible] olíukápa. **-stakkur** [illegible] m. Olietrøje. **-sæta** [illegible] f. Oliesæt, Oliesæden. **-sætusápa** [illegible] f. Grønsæbe. **-týra** [illegible] f. lille Petroleumslampe (uden Glas). **-trje** [illegible] n. Olietræ, Oliventræ. **-viður** [illegible] m. Olietræ. **-þrúga** [illegible] f. Olivene.

ó ljettur [illegible] a. [illegible] *ólétt kona*, frugtsommelig Kvinde; *fara að e-m*, svanger med en: [illegible] (JSig. 80). — **-ljós** [illegible] n. **1.** M[illegible] (BenH. 80). — **2.** daarligt el. forkert Lys: *En* [illegible] *ósjos:* [illegible] *þá mund* [illegible] (GFHn. 2[illegible]). 2 **-ljós** [illegible] a. uklar: *ó. orðatiltæki*, svævende Udtryk, [illegible] uklar, ulæseligt [illegible] Stilling. **-ljóseyru** [illegible] npl. (Skaft. Af.) = **úllinseyru.** **-ljúfur** [illegible] a. ukær, ubehagelig: [illegible] en vi. [illegible] n-t. **-ljúgtróður** [-ljuɣro ðøɣ] a. som er i Besiddelse af paalidelige Efterretninger, [illegible]

Olla (-u, -ur) [o·la] f. npr. Dim. af Ól[illegible].

olla [od·la] v. (pop.) = **valda.**

Olli (-a, -ar) [ol:ɪ] m. npr. Dim. af **Ólafur.**

olli [od·lɪ] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **valda.**

ólmanda gangur [illegible] m. Støjen, Hal[illegible]: *Hv[illegible] ungl[illegible]* [illegible] (GFrIl. 112). **-gleði** [illegible] f. larmende Jubel [illegible] (GFrIl. 120).

ólmandi (-a) [illegible] m. Stalden, Larmen: [illegible] *stendur meiri geigur af* [illegible] *anum í veðrinu* (Bjørl. 53).

ólmast (a) [illegible] **1.** rase (Ordspr.) [illegible] (GJ.). — **2.** arbejde som rasende [illegible] **3.** [illegible]

ólm huga [illegible] **-leikur** [illegible] Glubskhed, Vildhed, [illegible]

ólmur [illegible] a. **1. a.** [illegible] *rifið skinn.* — **b.** meget [illegible] efter n-t, gal efter n-t: [illegible] *að hafa hemil* [illegible] (ÞThLfr. I. 1[illegible]). — **2.** [illegible]

oln boga [illegible] = **olboga.** **-bogi** [illegible] = **olbogi.**

ó lof [illegible] n. = **óleyfi.** **-lofaður** [illegible] a. **1.** [illegible] ulladt, utilladelig. — **2.** [illegible] **3.** [illegible] *er* [illegible] (GJ.) [illegible] **-lógaður** [-lo (q)aðøɣ] a. som man [illegible] **1.** ikke udhænget, spe[illegible] aflivet. **-lokaður** [illegible] a. ikke lukket, aaben. **-lokinn** [-lo·ɟɪn, -lo·cɪn] a. **1.** uforrettet, ufuldbragt: *eiga ólokið við e-ð*, ikke være færdig med n-t. — **2.** ikke [illegible] **-losnaður** [illegible]

a. ulost, endnu ikke beirnet. **-lostugur** [-losdøqøϱ] a. 1. uappetitlig, ikke velsmagende: *ó. matur.* — †2. *(ófús)* uvillig.

ól seigur [ou:l sei qøϱ] a. sejg som en Læderrem, meget sejg. **-strengur** [-sdrɛiŋqøϱ] m. Læderrem.

oltinn [oλ·dɪn] pp. af **velta.**

ó lúður [ou:lu·ðøϱ] a. usvækket, utrættet. **-lúinn** [-lu·ɪn] a. utræt, frisk; usvækket. **-lukka** [-lYhga] f. Ulykke, Uheld. — gen. sg. *ólukku* bruges som a., Pokkers, Fandens. **-lukki** [-lYhgɪ] m. Fanden: *mikill ó.*, det var som Pokkers: *„Hvaða ólukki er þeim ógreitt um svar!“* (Lögr. '15, 18); ofte med Artiklen: *hver ólukkinn = hver fjandinn; — þau gátu ekki dottið, hver ólukkinn sem á gekk* (Morg. '21, 258); — gen. *ólukkans* som a. Pokkers: *ólukkans læti eru þetta! — mikil ólukkans vandræði!* ?**-lukkulegur** [-lYhgølɛ·qøϱ] a. ulykkelig. **-lund** [-lYnt] f. **1.** *(fýla, ilt skap)* Misstemning, Forstemthed, Gnavenhed, slet Humør: (Ordspr.) *ilt er þeim, sem ó. ber* (GJ.), ondt er det for den, som er sur i Sind. — **2.** *hafa ó. á e-u*, nære Antipati mod n-t: *hafa ó. á fornum fræðum* (Eimr. XVII. 152).

ólundar fugl [ou:lYndaϱfYg·λ] m. gnavent Menneske, Gnavpotte. **-fullur** [-ϱ-fYd·løϱ] a., **-legur** [-r-lɛ:qøϱ] a. som røber Fortrydelse, med misfornöjede Miner; — adv. *-lega*, fortrædelig: *(hundurinn) geispaði svo ó.* (JÁÞj. I. 347). **-pakk** [-ϱ-pahk] n. kedeligt Rak (Eimr. V. 166). **-svipur** [-svɪ:bøϱ, -svɪ:pøϱ] m. misfornöjet Udtryk, fortrædelig Mine.

ó lundast (a) [ou:lYndast] vrefl. (sur)mule, være gnaven og fortrædelig. **-lundseyru** [-lYn(t)sei:rø] npl. (SvPRask 18) = **úllinseyru. -lúraður** [-lu·raðøϱ] a. ikke træt, ikke sløv. **-læginn** [-lai·jɪn] a. = *ólaginn*, klodset. **-lægur** [-lai·qøϱ] a. hvor man ikke kan ligge for Anker: *þar var ólægt.* **-læknandi** [-laihgnandɪ] a., **-læknanlegur** [-laihgnanlɛ·qøϱ] a. ulægelig, uhelbredelig. **-lærður** [-lairðøϱ] a. ulærd; *(fáfróður)* uvidende. **-læs** [-lai·s] a. **1.** som ikke forstaar at læse. — **2.** ikke til at læse, ulæselig: *það er ólæst við þessa týru.* **-læsilegur** [-lai·sɪlɛ·qøϱ] a. ulæselig. **-læstur** [-laisdøϱ] a. ulukket, ulaaset, uaflaaset. **-læti** [-lai·dɪ, -lai·tɪ] npl. Larm, Stöj, Spektakler: (Ordspr.) *fátæks manns kæti hefir mörg ó.* (Sch. Mál.), den fattiges Lyst har megen Uro.

Ól öf (-afar, -afir) [ou:löv, -avaϱ] f. npr. Oluv (Kvindenavn), Olufa.

ó lög [ou:lö·q] npl. Ulovlighed; Uret, Uretfærdighed: *að ólögum*, ulovlig, paa ulovlig Vis; (Ordspr.) *hver ó. fremur, ó. festir* (GJ.), hvo Ulov driver, han Ulov fæster; *ólögum sætir sá ólögum beitir* (SchMál.), hvo Ulov driver, han Ulov nyder.

ólög fróður [ou:löχfrou·ðøϱ] a. ikke lovkyndig. **-gildur** [-q-gɪldøϱ] a. uautoriseret. **-hlýðinn** [-χ-(h)λi·ðɪn] a. ulovlydig. **-hlýðni** [-(h)λiðnɪ] f. indec. Ulovlydighed. **-kænn** [-ȿaidn] a. ikke lovkyndig. **-legur** [-q-lɛqøϱ] a. ulovlig; — adv. *-lega*, ulovlig, paa en ulovlig Maade. **-lesinn** [-lɛ·sɪn] a., **-lærður** [-lairðøϱ] a. som ikke har studeret Jura. **-mætur** [-mai·døϱ, -mai·tøϱ] a. ikke lovgyldig, ulovlig.

ólögu legur [ou:lö·qølɛ·qøϱ] a. uformelig; *ekki ó. kvenmaður*, ganske pæn Kvinde. **-legleiki** [-lɛqlɛi:gɪ, -lɛi:ȿɪ] m. Uformelighed.

óma (a) [ou:ma] vi. og v. impers. genlyde, tone.

ó máanlegur [ou:mau·anlɛ·qøϱ] a. uudslettelig. **-maður** [-ma·ðøϱ] m. Skarnsmenneske, Dogenigt. **-máður** [-mau·ðøϱ] a. uudvisket.

ómaga aldur [ou:maqaal·døϱ] m. Forsörgelsesalder, Umyndighedsalder, Barndom: *börnin voru á ómagaaldri.* **-eyrir** [-ei:rɪϱ] m. **1.** *(fje ómaga)* Penge, tilhørende en mindreaarig. — **2.** Pengesum, der gives af det offentlige til Forsörgelse af et Fattiglem el. en mindreaarig. **-framfæri** [-fram·fairɪ] n. Forsörgelse af et Fattiglem. **-framfærsla** [-fram·faiϱsla] f. Fattigforsörgelse; Omsorg for fattige og vanføre. **-háls** [-haul·s] m. «Umyndighedshals»: (Ordspr.) *langur er ómagahálsinn*, der er længe, til Barnet bliver Mand. **-hæli** [-hai:lɪ] n. Börnehjem. **-laus** [-löy:s] a. som har ingen (spec. unge Börn) at forsörge. **-lög** [-lö:q] npl., **-löggjöf** [-löq·göv] f. Fattiglovgivning. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. Mand, som har flere unge Börn at forsörge. **-mál** [-mau:l] npl. Fattigvæsen. **-meðgjöf** [-mɛð·göv] f., **-meðlag** [-mɛð·laq] n. Underholdsbidrag for en *ómagi.* **-orð** [-or·ð] npl. en umyndigs el. Fattiglems Udtalelser, intetsigende Ord: *svara þessum ómerku ómagaorðum* (Alþ. '11, B. II. 878). **-verk** [-vɛϱ·k] n. det Arbejde, en *ómagi* udfører: (Ordspr.) *fullkeypt er ómagaverkið* (Málshb. 114). **-þvenging** [-þveiŋ·giŋk] f. det at trække en Snor el. Rem gennem Kantningen paa en islandsk Sko hele Skoen rundt, hvorved Kantningen bliver stærkere (Sl.).

ó magi [ou:mai·jɪ] m. Person, som ikke kan sörge for sig selv paa Grund af Ungdom, Alder, Svagelighed el. desl.; Fattiglem; Barn; *hún er orðin honum ó.*, hun er kun bleven ham til Byrde; *Við þurfum því ekki að bera kinnroða fyrir það, að við séum ómagar á Dönum* (falder Danmark til Byrde), *að því er strandgæzluna snertir* (Alþ. '11, B. II. 216); *vera ó. fjár síns*, være umyndig, ikke selv raade over sin Formue (jfr. Esp. III. 58). **-magnaður** [-magnaðøϱ] a. kraftløs. **-mak (-s, ómök)** [-ma·k, -mö·k] n. Ulejlighed, [illegible] *hafa orðið að leggja á sig* (Alþ. '11, B. II. 96); **-maka** [-ma·ga, -ma·ka] vt. **1.** ulejlige, umage: *vertu ekki að ó. þig*, gör dig ingen Ulejlighed; *þú þarft ekki að ó. þig hingað oftar*, du behøver ikke at göre dig den Ulejlighed at komme her mere. — **2.** forstyrre: *ef eggin hans eru ómökuð á* [illegible] **-maki** [illegible] m. = **ómak.** †**-maklaus** [-maglöy·s, mak-] a. uforstyrret, rolig. **-maklegur** [-maglɛ·qøϱ, -mak-] a. **a.** (med gen. og (sj.) dat.) *(óverðugur)* uværdig (til): *ó. þess, að honum sje heiður sýndur.* — **b.** uforskyldt, ufortjænt: *ómakleg hegning;* — adv. *-lega*, uforskyldt, utilbörlig. **-maksamur** [-maχsa·møϱ, -mak-] a. besværlig. **-makslaun** [-maχslöy:n] npl. Gratiale. **-makslaus** [-maχslöy·s] a. **1.** *(ómakslaus)* uforstyrret. — **2.** an. *-laust*, uden at ulejlige sig. **-maksverður** [illegible] a. Umagen værd. **-makur** [-ma·gøϱ, -ma·k-] a. ubehagelig: *ómakt veður* (Árn.). **-mála** [-mau·la] a. indec. stum, maalløs; ude af Stand til at tale: *bóndinn ... kom heim ó.* (ÞThÁrf. 102). **-málaður** [-mau·laðøϱ] a. umalet. **-málefni** [-mau·lɛbnɪ] n. vanskelig Stilling (StSt. Andv. III. 126). **-málga** [-maulga] a. indec. umælende, maaløs: *ó. dýr.* **-málgaaldur** [-maulgaal·døϱ] m. umælende Alder. **-málgefinn** [-maulgɛ·vɪn] a. tavs, som ikke er tilböjelig til at snakke. **-málgi (-a, -ar)** [-maulgɪ] m. umælende Barn, spædt Barn; stum. **-málhaltur** [-mau·λ(h)aλdøϱ] a. som taler flydende, er fri for Talefejl. **-máli (-a, -ar)** [-mau·lɪ] m. umælende: (Ordspr.) *fáir vita ómála mein* (GJ.), faa kender den maalløses Men.

óman (-ar, -ir) [ou:man] f. = **ómur.**

†**ómannan** [ou:man an] n. Drog, Usling.

ómann blendinn [ou:manblɛn·dɪn, -mam-] a. uselskabelig, menneskesky. **-blendni** [-blɛn·dnɪ, -blɛn:ɪ] f. indec. Uselskabelighed. **-blendnislegur** [-blɛndnɪslɛ:qøϱ, -blɛn·ɪs-] a. = **ómannblendinn. -borlegur** [-mam·borlɛ·qøϱ] a. uanselig. **-legur** [-n-lɛ·qøϱ] a. uædel, lumpen; — adv. *-lega: Þó hafa henni farist sumir hlutir ekki ó.* (JÁÞj. I. 571). **-sár** [-sau·r] a. som ikke sparer Mennesker, som ikke sörger over Tab af Menneskeliv: *svo ómannsárt er land vort* (SvPBP. 80). **-skýll** [-sgid·λ] a. som udfordrer faa Folk (LFR. VI. 185). **-skæður** [-sgai·ðøϱ] a. ufarlig for Mennesker.

ó mannúð [ou:man·uð] f. Umenneskelighed, Inhumanitet. **-mannúðlegur** [-man·uðlɛ·qøϱ] a. inhuman, umenneskelig; — adv. *-lega.* **-margbreyttur** [-markbreihdøϱ] a. simpel. **-marinn** [-ma·rɪn] a. ikke knust, ikke kvæstet. **-mark** [-maϱk] n. **1.** Ugyldighed, Betydningsløshed: *það er ó.*, det gælder ikke; — spec. n-t, som ikke kan regnes gyldigt (i Leg): *kalla það ó., ef skemmra er geingið en yfir 3 þröskulda* (JÁÞj. II. 575). — **2.** betydningsløs Efterretning: *týndist á framsiglingu Húsavíkrskip, ok spurðist aldrei til nema ó. eitt* (Esp. X. 64). **-markaður** [-maϱgaðøϱ] a. ikke mærket. †**-mátans** [-mau·dans, -mau·t-] adv., †**-mátis** [-mau·dɪs, -mau·tɪs] adv. umaadelig, uhyre. **-matlegur** [-ma·dlɛqøϱ, -ma·t-] a. uappetitlig, som ikke ligner ordentlig Mad: *það er svo ómatlegt.* **-máttugur** [-mauhdoqøϱ] a. **1.** umulig: *Honum þykir sér ómáttugt að sækja þá menn lögsóknum* (Alþb. 1691, Nr. 43). — **2.** ude af Stand til: *vera e-s ó.* †**-máttulegleikur** [-mauhdølɛqlɛi:gøϱ, -lɛi:køϱ] m. = **ómáttuleiki.** **-máttulegur** [-mauhdølɛ·qøϱ] a. = **ómáttugur.** †**-máttuleiki** [-mauhdølɛi:gɪ, -lɛi:ȿɪ] m. Umulighed. **-matur** [-ma·døϱ, -ma·tøϱ] m. = **ómeti. -matvandur** [-ma·dvandøϱ, -ma·t-] a. ikke kræsen m. H. t. Mad. **-matvendni** [-ma·dvɛndnɪ, -vɛn·ɪ, -ma·t-] f. indec. Mangel paa Kræsenhed.

óm blíður [ou·m bli·ðøϱ] a. med mild Klang; — (mus.) konsonerende: *ómblítt tónbil*, Konsonans. **-botn** [-bohtn] m. Klangbund, Sangbund.

óməð færilegur [ou:mɛðfai:rɪlɛ·qøϱ] a. vanskelig at behandle el. tumle: *(skipið) þókti svo þúngt og óməðfæriligt, að formaðurinn afsagði að fara með það optar* (JÁÞj. II. 157); *Jeg heiti sem sje óməðfærilegu* (halsbrækkende) *erlendu nafni* (ThTh. 6). **-vita** [-vɪ:da, -vɪ:ta] a. indec. ubevidst.

ó megð (-ar) [ou:mɛqð, -mɛgþ] f. **1.** *(barnahópur á ómagaaldri)* Flok af smaa Börn; *hlaða niður ó.*, faa det ene Barn efter det andet. — **2. a.** Umyndighed, hjælpeløs Tilstand: *börnin eru öll í ó.* — **b.** *(ómagaaldur)* Umyndighedsalder. **-megðarauki** [-mɛqðaröy:gɪ, -mɛgðaröy:ȿɪ] m. Forøgelse af dem, der skal forsörges, spec. Börn. **-megðarmaður** [-mɛqðarma:ðøϱ, -mɛgðar-] m. en, som har mange at forsörge. †**-megi (-is)** [-mɛi·jɪ] n., **-megin** [-mɛi·jɪn] n. Afmagt: *líða í ó.*, falde i Afmagt, besvime. 1. **-megn** [-mɛgn] n. **1.** *(ómegin)* Afmagt. — †**2.** *(ómögulegleiki)* Umulighed. 2. **-megn** [-mɛgn] a. afmægtig, kraftløs. **-meiðanlegur** [-mɛi·ðanlɛ·qøϱ] a. uforkrænkelig. **-meiddur** [-mɛid·øϱ] a. uskadt; ikke saaret af Sadelen (om Heste). **-meinbæginn** [-mɛinbaijɪn, -mɛim-] a. velvillig. **-meingaður** [-mɛiŋgaðøϱ] a. = **ómengaður. -meinn** [-mɛidn] a. uskadelig: *e-m verður ómeint af e-u*, en faar ikke ondt af n-t. **-meltanlegur** [-mɛλdanlɛ·qøϱ] a., **-meltilegur** [-mɛλdɪlɛ·qøϱ] a. ufordöjelig. **-meltur** [-mɛλdøϱ] a. ufordöjet. **-mengaður** [-meiŋgaðøϱ] a.: *ó. e-u*, ufordærvet (af n-t), uforfalsket, ublandet, ubefænget (med n-t). **-menni (-is, pl. ds.)** [-mɛn·ɪ] n. Drog, udygtigt Menneske. **-menning** [-mɛn·iŋk] f., **-menska** [-mɛnsga] f. Umandighed; Uvirksomhed, Uduelighed: *liggja í leti og ómensku.*

ómensku fullur [ou:mɛnsgøfYd·løϱ] a., **-legur** [-lɛ:qøϱ] a. umandig, uduelig, dorsk, uvirksom; — adv. *-lega.* **-verk** [-vɛϱ·k] n. Stymperarbejde.

ó mentaður [ou:mɛvdaðøϱ, -mɛntaðøϱ] a. udannet, ulærd. **-mentagjarn** [-mɛvdaqar·dn, -gad·n, -mɛnta-] a. ulærvillig. **-merkilegur** [-mɛϱgɪlɛ:qøϱ] a. **1.** ubetydelig, ringe: *ómerkileg bók.* — **2.** smaalig: *Það var mjög ómerkilegt af nefndinni, að skera þetta niður* (Alþt. '11, B. II. 129). — **3.** upaalidelig: *yfirleitt ómerkileg bæði til orða og verka* (Eimr. XII. 182). — **4.** *gera sig ómerkilegan*, göre sig skyldig i en Simpelhed el. Lumpenhed. **-merkingadilkur** [-mɛϱgiŋgadɪλ·gøϱ, -dɪl·k-] m. en *dilkur* (3.) for Faar uden Øremærker. **-merkingur (-s, -ar)** [-mɛϱgiŋgøϱ] m. **1.** Kreatur uden Øremærker, hvis Ejer altsaa ikke kendes: *selja ómerkinga á uppboði.* — **2.** overf. **a.** uægte Barn (hvis Fader er ukendt): *krakkinn er ómerkingur enn þá.* — **b.** Nul, intetsigende Menneske: *útvegað manni nokkrum ... þá sæmd, að heldri stéttar ó. tók undir kveðju hans* (et fornemt Nul besvarede hans Hilsen) (And. II. 56). — **c.** intetsigende Ting: *Mér finst ástæður hv. þm. ... ekki nægilegar til að halda lífi í þessum ómerking* (Alþ. '11, B. 565). **-merkjanlegur** [-mɛϱganlɛ·qøϱ] a. umærkelig; — adv. *-lega.* **-merktur** [-mɛϱ(χ)døϱ] a. ikke mærket: *ó. klútur.* **-merkur** [-mɛϱgøϱ] a. **1.** uden Betydning, død og magtesløs, som der ikke kan tages Hensyn til el. stoles paa: *ummælin voru dæmd dauð og ómerk*, Udtalelserne blev mortificerede; (Ordspr.) *ómerk eru ómaga orð*, umyndigs Ord har ingen Vægt; *vjer göngum út frá því vísu, að þeir geri ekki sinn eigin framsögumann ómerkan að orðum sínum* (ikke gaar imod deres egen Ordførers Udtalelser) (Lögr. '15, 18). — **2.** upaalidelig [illegible] *orðum* (BrJNat. 9). — **3.** n. *ómerkt* som adv., ube-

mærket, uden at mærkes. **-metanlegur** [-mɛ·danlɛ·qoϙ, -mɛ tan-] a. **1.** uvurderlig, uskatterlig: *það hefur gert ómetanlegt gagn.* — **†2.** *(óskiljanlegur)* ubegribelig, ufattelig. — **3.** adv. *-lega.* **-meti (-is)** [-mɛ·dɪ, -mɛ·tɪ] n. daarlig, ussel Føde: *Í sóthríð í eldhúsi er það fríða valkvendi, eldar lýðum ó., ' eigrar á gríðar stuttpilsi;* — overf. daarlig Lekture: *bækurnar eru ó.* **-metinn** [-mɛ·dɪn, -mɛ·tɪn] a. uvurderet. **†-metnaður** [-mɛhdnaðøϙ] m. Foragt. **-mettur** [-mɛhdoϙ] a. ikke mæt.

*Ómi (-a) [oᵘ:mɪ] m. npr. Navn paa Odin: *Ómavin,* Poesi: *Ómavíf,* Jorden (BóluHj. 49).

ó mildi [oᵘ:mɪldɪ] f. indec. **1.** Umildhed; *(níska)* Karrighed. — ***2.** *(óguðleiki)* Ugudelighed. **-mildilegur** [-mɪldɪlɛ qoϙ] a. = **ómildlegur.** **-myldinn** [-mɪldɪn] a. med ringe Muldindhold. **-mildlegur** [-mɪldleqoϙ] a. = *ómildur;* — adv. *-lega,* umildt, grusomt. **-mildleikur** [-mɪldɪlɛi·gøϙ, -lɛi·køϙ] m. **1.** Umildhed, Ublidhed; *(níska)* Karrighed. — **†2.** *(guðleysi)* Ugudelighed. **-mildur** [-mɪldoϙ] a. **1. a.** umild, haard, ublid: *ómild veðrátta; ó. á svipinn.* — **b.** fjendtlig sindet: *svo að hann hleypi eingum ómildum inn* (JÁÞj. II. 542); *var ekki eitt orð í því, er hefði getað komið upp um mig, þótt það hefði fallið í ómildra hendur* (MarrPK. 130). — **c.** *(sínkur)* karrig. — **†2.** *(óguðlegur)* ugudelig. **†-myldur** [-mɪldøϙ] a. ujordet. **-mýldur** [-mildoϙ] a. som der ikke er lagt Grime el. Mundkurv paa. **-mynd** [-mɪnt] f. **1.** uformelig, hæslig Skikkelse: *jeg sá einhverja ó. í druslum.* — **2. a.** n-t hæsligt, forvrænget el. karrikeret; om Hovedbedækning: *tekur ofan ómyndina sem hann hafði á hausnum* (EiÓlLf. 18); *nafnaómyndum* (Karrikaturer af Navne) *þeim, sem nú eru tíðkaðar* (ÓDavSk 11). — **b.** n-t forkludret, smagløst el. daarligt udført, Kludder: *er jeg hræddur um, að samfellingin ... verði hálfgerð ó.* (Eimr. I. 58). — **3.** uduelig Person, is. en, som ikke har Haandelav til Arbejde: *hún er mesta ó. í höndunum.* — **4.** Uanstændighed, Utilbörlighed, Mislighed: *það var bölvuð ó. af honum,* det var dog forbandet lumpent af ham.

ómyndar lag [oᵘ:mɪndarla:q] n. smagløs Form. **-legur** [-lɛ·qoϙ] a. **1.** ussel, uformelig, utilbörlig: *það var mjög ómyndarlegt af honum,* det var særdeles usselt gjort af ham. — **2.** uduelig, is. som ikke har Haandelav, is. om Kvinder: *hún er svo ómyndarleg í verkum sínum, að hún getur ekki stagað saman gat á sokk.* — **3.** adv. *-lega,* usselt; uanstændigt. **-skapur** [-ϙ-sga·bøϙ, -sga·pøϙ] m. Lurvethed, ussel Fremgangsmaade; *(dugnaðarleysi)* Udygtighed, Klodsethed.

ó myndugrafje [oᵘ:mɪndøqrafjɛ:] n. coll. umyndiges Penge. **-myndugur** [-mɪndøqoϙ] a. umyndig. **-minni** [-mɪn·ɪ] n. Glemsel; — spec. om den ved Rus frembragte Glemsel og (poet.) om Rusen selv: (Ordspr.) *oft gjalda fætur óminnis* (SchMál.).

óminnis á [oᵘ:mɪnɪsau:] f. Glemselsflod. **-alda** [-al·da] f. Glemselsbølge. **-djúp** [-dju:p] n. Glemselsdyb. **-drykkur** [-drɪhgøϙ] m. Glemselsdrik. **-elfur** [-ɛl·vøϙ] f. Glemselsflod, Lethe. ***-hegri** [-(h)ɛq·rɪ] m. »Glemselens Hejre«, symbolsk om den ved Rus frembragte Glemsel: *ó. og illra hóta norn | undir niðri' í stiklunum þruma* (GTh. '06, 27); (Udtr. er laant fra Hávamál 13). **-hylur** [-(h)ɪ:løϙ] m. Glemselsdyb: *frá þeim árum, sem mér eru ennþá ung, en öðrum eru að falla í óminnishylinn* (MJSöguk. 257). **-höfgi** [-(h)öv·gɪ] m. Glemselssövn. **-veig** [-vei:q] f., **-öl** [-ö:l] n. Glemselsdrik.

ó minnugur [oᵘ:mɪn·øqoϙ] a. glemsom, som har en daarlig Hukommelse: *ó. e-s,* som har glemt n-t; *ó. á e-ð,* glemsom m. H. t. n-t. **-myrkfælinn** [-mɪϙkfailɪn] a., **-myrkhræddur** [-mɪϙk(h)ϙaidøϙ] a. ikke mørkeræd. **-myrkur** [-mɪϙgøϙ] a. klar, tydelig: *ó. í máli,* som siger sin Mening rent ud. **-myrkvaður** [-mɪϙgvaðøϙ] a. uformørket. **-miskinn** [-mɪsgɪn] a. fremfusende, uforsigtig (BH.). **-miskun(n)samur** [-mɪsgønsa·møϙ] a. ubarmhjærtig; — adv. *-lega.* **-mislyndur** [-mɪ·slɪndøϙ] a. ikke lunefuld, ikke vægelsindet. **-missandi** [-mɪs·andɪ] a., **-missanlegur** [-mɪs·anlɛ·qoϙ] a. uundværlig. **-missifengur** [-mɪs·ɪfeiŋ·goϙ] a. som ikke gaar forbi Maalet, som ikke gaar Glip af Byttet. **-mjaltaður** [-mjaʎdaðøϙ] a., **-mjólkaður** [-mjoᵘʎgaðøϙ, -mjoᵘlkaðøϙ] a. umalket. **-mjúklátur** [-mju·glau·døϙ, -lau·tøϙ, -mju·k-] a. ublid. **-mjúklegur** [-mju·glɛqoϙ, -mju·k-] a. haard; — adv. *-lega,* haardt, strængt. **-mjúkur** [-mju·goϙ, -mju·k-] a. haard, umild: *taka ómjúkum höndum á e-m (e-u),* ikke tage med Flöjlshansker paa en (n-t); *lagðist ómjúkt á með þeim,* der opstod et fjendtligt Forhold mellem dem; *ó. í skapi og nokkuð rostafenginn, en hinn raunbesti maður* (JTrSk. I. 215); *fara ómjúkum orðum um e-ð,* bruge haarde Ord om n-t.

omla (a) [om·la] vi. knarke, knirke.

ó móður [oᵘ:moᵘ·ðøϙ] a. ikke mødig, ikke træt, med friske Kræfter. **-mokaður** [-mo·gaðøϙ, -mo·kaðøϙ] a. ufejet, ikke renset: *fjósið er ómokað,* der er ikke muget ud af Kostalden. **-moldrunninn** [-moldrʏn·ɪn] a. som Mulden ikke er begyndt at løsnes i og falde bort fra: *ó. veggur.* **-mótaður** [-moᵘ·daðøϙ, -moᵘ·t-] a. ustemplet, ubearbejdet, raa.

ómót mælanlegur [oᵘ:moᵘdmai:lanlɛ·qoϙ, -moᵘtmai:l-] a. uimodsigelig, unægtelig; — adv. *-lega.* **-mæltur** [-maiʎ·doϙ] a. uimodsagt: *því er ómótmælt af honum.* **-stæðilegur** [-sdai:ðɪlɛ·qoϙ] a. uimodstaaelig.

ómótt [oᵘ:moᵘht] an.: *e-m verður ó.:* **1.** *(óglatt)* en faar Kvalme. — **2.** en bliver utilpas: **a.** (om Hovedpine) *honum orðið ó. í höfði* (Eimr. XIII. 1). — **b.** (om Stakaandethed): *Henni var mjög ó. í þeim* (ɔ: þröngum reiðfötum) *og náði hún aldrei andanum nema vel til hálfs* (JTrHeið. II. 121).

ómót tæki [oᵘ:moᵘtai:gɪ, -tai:ǥɪ] n. Uimodtagelighed, Immunitet. **-tækilegur** [-tai:gɪlɛ·qoϙ, -tai:ǥɪ-] a. = **ómóttækur.** **-tækileiki, -tækileikur** [-tai:gɪlɛi·gɪ, -tai:ǥɪlɛi·ǥɪ, -lɛi·goϙ, -lɛi·køϙ] m. Uimodtagelighed, Immunitet. **-tækur** [-tai:goϙ, -tai:køϙ] a. uimodtagelig, immun.

°**ómstríður** [oᵘm·sdri·ðøϙ] a. (mus.) dissonerende: *ó. hljómur,* dissonerende Akkord; *ómstrítt tónbil,* Dissonans.

ómulinn [oᵘ:mʏ·lɪn] a. ikke knust, ikke stødt.

*ómun (-ar) [oᵘ:møn] f. Stemme, Lyd.

ómuna góður [oᵘ:mʏnagoᵘ:ðøϙ] a. saa god, at man ikke kan huske en bedre: *ó. afli.* **-tíð** [-ti:ð] f. umindelige Tider; saa gode el. daarlige Tider, at man ikke kan huske noget lignende: *þá ómuna-tíð, er nísti jörð í fyrra með fári stríðu* (MJ. IV. 165); spec. = *einmunatíð.*

ómunnfríður [oᵘ:mʏnfriðøϙ] a. som har en styg Mund.

*Ómur (-s) [oᵘ:møϙ] m. npr. = *Ómi,* Odin; *Óms mey,* Jorden.

ómur (-s, -ar) [oᵘ:møϙ] m. Tone, Klang: *held jeg sem helgan dóm hörpunnar sætan óm, | þann til að heyra hljóm | hlypi jeg suð'r í Róm;* — *(bergmál)* Genlyd.

ómút þægni [oᵘ:mutþaig·nɪ] f. indec. Ubestikkelighed. **-þægur** [-þai:qoϙ] a. ubestikkelig.

ómþýður [oᵘm·þi·ðøϙ] a. sødt klingende.

ó mæða [oᵘ:mai·ða] v. impers.: *e-n ómæðir,* en bliver vanmægtig: *Hversu langar þann, er ómæðir, eptir vatninu? Það sje eg á ... Dario er hann drack hinn sætasta dryck æfi sinnar úr hestfarinu* (Vid. I. 96). **-mæddur** [-maid·øϙ] a. utræt; ikke sorgbetynget (jfr. 2. *mæða).* **-mæðinn** [-mai·ðɪn] a. som ikke bliver forpustet; utrættelig; — adv. *ómæðilega.* **-mæðni** [-maiðnɪ] f. indec. Utrættelighed. **-mælandi** [-mai·landɪ] a. umaalelig. **-mælanlegur** [-mai·lanlɛ·qoϙ] a. **1.** umaalelig: *ómælanlegt djúp;* — adv. *-lega,* umaalelig; overordentlig. — **2. a.** *(sem menn mega ekki taka sjer í munn)* uudsigelig, som ikke bör udsiges. — **†b.** *(óguðlegur)* upassende, ugudelig. — **†3.** *(mjög innilegur)* overordentlig varm el. inderlig. **-mældur** [-maildoϙ] a. ikke maalt, umaalelig; — n. *ómælt,* hvis Tal el. Störrelse ikke kan opgives, i store Mængder: *Smjör er á Íslandi sjálfu svo útgengilegt, að það mundi verða selt ómælt ef það væri þar eptir falt* (JSVb. 22); *ómælt (fje) mun og tóan hirða* (JÁÞj. II. 161); *þá kom úr mannlausa baðstofuendanum ómælt af torfi og öðru því, sem á lopt mátti færa* (JÁÞj. I. 316). **-mæli (-is)** [-mai·lɪ] n. **1.** Umaalelighed: *ó. djúpsins.* — **2.** *(sem ekki má nefna)* som ikke maa udsiges el. omtales. **-mælilegur** [-mai·lɪlɛ·qoϙ] a. umaalelig, uudgrundelig; uudsigelig; — adv. *-lega,* umaalelig, umaadelig. **-mælileiki** [-mai·lɪlɛi·ǥɪ, -lɛi·ꞔɪ] m. Umaalelighed. **-mælisgeymur** [-mailɪsǥɛi:møϙ] m. det umaalelige Verdensrum. **-mælisundur** [-mailɪsʏn·døϙ] npl. uudsigelige Underværker. **-mælskulegur** [-mailsgølɛ·qoϙ] a. blottet for Veltalenhed. **-mælt** [-maiʎt] an. **1.** se *ómældur.* — **2.** se *ómæltur.* **-mæltur** [-maiʎdoϙ] a. ikke sagt, ikke udtalt: *hann óskaði þess síðar, að þau orð hefðu verið ómælt;* — *láta e-ð ómælt,* ikke udtale n-t. **-mæti (-is)** [-mai·dɪ, -mai·tɪ] n. Ugyldighed; Værdiloshed. **-mætilegur** [-mai·dɪlɛ·qoϙ, -mai·tɪ-] a. = **ómætur.** **-mætta (i)** [-maihda] v. impers.: *e-n ómættir,* en bliver vanmægtig: *skúraskinið gerðist svo heitt, að okkur ómætti* (Eimr. VIII. 134). **-mætur** [-mai·døϙ, -mai·toϙ] a. værdiløs, ugyldig: *ómæt eru ómagaorð(in),* Fattigmands Ord gælder ringe, intet nytter hvad umyndig lover. **-mögulegur** [-mö·qolɛ·qoϙ] a. umulig; — adv. *-lega.* **-möguleiki, -leikur** [-mö·qolɛi·ǥɪ, -lɛi·ꞔɪ, -lɛi·goϙ, -lɛi·koϙ] m. Umulighed.

on (-ar) [o:n] f. Anelse: *kvíðafull on með ótta ... skal þik bíta* (Klopst.X.364).

†ón (-s, -ar) [oᵘ:n] m. = **ofn, ónn.**

ona (a) [o:na] v. impers. ane: *onar mik, | at (draumurinn) af rökum sé | runninn illum* (Milt. 128); *og er sem oni | að upp af honum, | muni líknargras | loksins spretta* (SvPBjP. 112).

ó náð [oᵘ:nau·ð] f. **1.** Unaade: *hann komst í ónáð hjá konungi,* han faldt i Unaade hos Kongen. — **2.** is. i pl. *ónáðir: (órói)* Uro, Urolighed; *(trafali)* Ulejlighed; *(óþægindi)* Ulæmpe. **-náða** [-nau·ða] vt. komme en til Ulejlighed; forstyrre, forurolige. **-náðadagur** [-nauðada:qøϙ] m. urolig, stormfuld Dag. **-náðulegur** [-nau·ðølɛ·qoϙ] a. urolig, ubehagelig. **-náðun** [-nau·ðon] f. Forstyrrelse. **-nafn** [-nabv] n. hæsligt Navn (spec. som Skældsord): *hann kallaði mig öllum ónöfnum;* — *Öll ónöfn* (Navnekarrikaturer) *bera vott um vanrækt við þjóðernið* (Alþ. '11, B. II. 1892). **-nafngreindur** [-nabngreindøϙ] a. unavngiven, anonym. **-náinn** [-nau·ɪn] a. **1.** *(langt í burtu)* ikke nær, fjærn fra. — **2.** *(óskyldur, ekki skyldur)* ikke beslægtet med; *(lítt skyldur)* fjærnt beslægtet. **-nakinn** [-na·gɪn, -na·ꞔɪn] a. unøgen, ublottet. **-nákvæmni** [-naukvaim·nɪ] f. indec. Unöjagtighed. **-nákvæmur** [-naukvai:møϙ] a. unöjagtig.

onálag [o:naula:q] = **ofanálag.**

ó nálægur [oᵘ:nau·laiqoϙ] a. ikke nær, fjærn. **-natinn** [-na·dɪn, -na·t-] a. uopmærksom, som ikke bryder sig om at være opmærksom mod en. **-náttúra** [-nauhdura] f. Unatur, Vanart: *Börn ... ef þau hafa ... gjört eitthvað, sem ber vott um einstaka ónáttúru* (Stj. '90, A. 4). **-náttúraður** [-nauhduraðøϙ] a.: *ó. fyrir e-ð,* uden Anlæg for n-t, som ikke egner sig for n-t; — uden naturlige Anlæg: *heimskir, ónáttúraðir eða ólægnir* (Alþ. '11, B. II. 1288). **-náttúrlegur** [-nauhdurlɛ·qoϙ] a. unaturlig; — adv. *-lega.* **-nauðsynlegur** [-nöyðsɪnlɛ·qoϙ] a. unødvendig.

ónbrauð [oᵘm·bröy·ð] n. (pop.) ovnbagt Brød.

ó nefna [oᵘ:nɛbna] f. sølle Stymper: *blessuð ónefnan!* **-nefnandi** [-nɛbnandɪ] a. ubenævnelig. **-nefnanlegur** [-nɛbnanlɛ·qoϙ] a. unævnelig; tabu. **-nefndur** [-nɛmdøϙ] a. **1.** unævnt, som ikke nævnes: *ó. maður,* en vis Mand. — **2.** *(nafnlaus)* uden Navn, anonym. **-nefni (-is,** pl. ds.) [-nɛbnɪ] n. smagløst el. grimt Navn: *venja foreldra af að láta skíra börn sín ónefnum* (Ísaf. '12, 1). **-nefnilegur** [-nɛbnɪlɛ·qoϙ] a. unævnelig. **-nei** [-nɛi·] adv. og interj. nej, vist ikke! **-neyddur** [-neid·øϙ] a. **1.** unødt, utvungen: *gera e-ð ó.* — **2.** *jeg er ó.,* jeg er ikke meget sulten, jeg er mæt. — **3.** n. *óneytt* som adv. uden at være tvungen. **-neitanlegur** [-nɛi·danlɛ·qoϙ, -nɛi·t-] a. unægtelig, ubestridelig; — adv. *-lega.* **-neitanleiki** [-nɛi·danlɛi·ǥɪ, -nɛi·tanlɛi·ꞔɪ] m. Ubestridelighed. **†-neytur** [-nɛi·døϙ, -nɛi·toϙ] a. uduelig, udygtig. **-nenni (-is)** [-nɛn·ɪ] n., **-nenning** [-nɛn·iŋk] f. Ugidelighed, Dovenskab. **-nenningarfullur** [-nɛniŋgaϙfʏd·løϙ] a. ugidelig, doven. **-nenninn** [-nɛn·ɪn] a. ugidelig, doven, dorsk.

óngat [[illegible]] n. [illegible] Risten paa det isl. Ildsted; = *ónn* 2. (Hf.)

ó níðskældinn [[illegible]] a. [illegible] Nidviser, uden Ma[illegible]. **-niþur** [-ni[illegible]] a. [illegible]. **-niskur** [-nisq-[illegible]] [illegible]. **-nýta** [-ni·da, -ni·ta] vt. *(gera ónýtt, ónothæft)* göre ubrugeligt, unyttig; [illegible] *[illegible]* tilintetgöre, annullere, stryge [illegible], [illegible] Sandet. **-nýti (-is)** [-ni·dɪ, -ni·tɪ] n. Unytte; *til ónýtis,* til ingen Nytte, uden Virkning, forgæves; *fara til ónýtis,* gaa til Spilde; [illegible] *ónothæfni)* Ubrugbarhed; *(ónýtur hlutur)* ubrugbar Ting. **-nýtileiki** [-ni·dɪlɛi·ɡɪ, -ni·tɪlɛi·ɟɪ] m. Uanvendelighed. **-nýting** [[illegible]] f. 1. [illegible] Annullation, Omstøden. — 2. Skade, Ødelæggelse: *það sumar hafi sjaldan komið þurr dagur, orðið* [illegible] (PTHArb [illegible]). **-nýtingarúrskurður** [-ni·diŋɡaruɡ-[illegible]] m. Kendelse om Annullation. **-nýtingsskapur** [-ni·diŋsɡa·boɡ, -ni·tiŋsɡa·p-oɡ] m. = **ónytjungsskapur.** **-nýtinn** [-ni·dɪn, -ni·tɪn] a. som ikke har Sans for at bruge Tingene; upraktisk; *(óhagsýnn)* som ikke bryder sig om sin egen Fordel (BH.). **-nýtisferð** [-nidɪsfɛr·ð, -nitɪs-] f., **-nýtisför** [-nidɪsfö:r, -nitɪs-] f. frugteslos Rejse el. Gang. **-nytja (-u, -ur)** [-nɪ·dja, -nɪ·tja] f. 1. Unyttighed; — gen. *ónytju* som a. indec. unyttig, til ingen Nytte: *eins og ónytju orðafjöldi í ritgerðum* (TSæm. 155). — 2. (som Skældsord) *(ónytjungur)* Dogenigt. **-nytjaþræll** [-nɪdjaþraid·λ, -nɪtja-] m. unyttig Slave (Tjæner). **-nytjugjörð** [-nɪdjoɟör·ð, -nɪtjo-] f. unyttig, fordærvelig Gærning. **-nytjungsháttur** [-nɪ·djuŋs(h)auhdoɡ, -nɪ·t-] m., **-nytjungsskapur** [-nɪ·djuŋsɡa·boɡ, -nɪ·tjuŋsɡa·poɡ] m. *(duglersi)* Uduelighed; *(leti)* Ørkesløshed, Dovenskab. **-nytjungur (-s, -ar)** [-nɪ·dj-uŋɡoɡ, -nɪ·tj-] m. uduelig Menneske, Dogenigt. **-nytjuorð** [-nɪdjoor·ð, -nɪtjo-] n. unyttigt Ord. **-nytsamlegur** [-nɪ·tsamlɛ·qoɡ] a. unyttig; — adv. *-lega,* uden Nytte. **-nýtur** [-ni·doɡ, -ni·toɡ] a. 1. *(ónothæfur)* ubrugbar; *(gagnslaus)* unyttig; *það er ekki ónýtt,* det er der Gavn i; ofte ironisk: det er jo ganske meningsløst: *það er ekki ónýtt að láta hana Stínu vera að [illegible] norður um land, en [illegible] kemst ekki yfir það, sem ég [illegible] að vera* (Mýrd. 389). — 2. a. *(duglaus)* uduelig; *ó. til getnaðar,* ogs. abs. *ó.*, impotent. — b. svag, uden Kræfter: *hann var svo ó., að ekki gat hann bifað steininum,* han havde ikke Kræfter nok til at rokke ved Stenen. — c. *(ljelegur)* daarlig: *eg skammast mín fyrir hvað hann* (ɔ: *brjefmiðinn) var stuttur og ó.* (JThMk. 249).

ón n (-s, -ar) [[illegible]] m. 1. [illegible] *ofn.* — 2. Rum under Risten i det isl. Ildsted (Hf.).

ó nógur [o͡u:no͡u·(q)oɡ] a. utilstrækkelig. **-not** [-no·t] npl. 1. Uartigheder, Chikaner, Ubehageligheder: *hreyta úr sjer ónotum við e-n,* være ubehagelig mod en; *svara ónotum,* give et uartigt Svar, give knubbede Ord. — 2. a. *(óþægindi)* Ubehageligheder: *það eru ýmiskonar ó., sem* [illegible]. — b. ubehagelig Fornemmelse: *fór oft um hana* [illegible] *um hann* (ValDagr. 40). — c. Ildebefindende: *það er* [illegible]; spec. Kuldegysninger. **-notabeygur** [-nodabɛi:qoɡ, -nota-] m. Uhyggefølelse. **-notaður** [-no·daðoɡ, -no·t-] a. ubenyttet.

ónota gestur [o͡u:nodaɟɛs·doɡ, -nota-] m. ubehagelig besøgende. **-hrollur** [-hɡod·loɡ] m. ubehagelig (Kulde)gysen. **-kuldi** [-kʏl·dɪ] m. raa Kulde. **-legur** [-lɛ·qoɡ] a. 1. *(óþægilegur)* ubehagelig. — 2. *(áreitinn)* krakilsk, chikanøs. — 3. upassende: *Það er eitthvað ónotalegt í því, að þeir* [illegible] *hata* [illegible] *hver annan niður, því enginn okkar er* [illegible] *að ekki megi að finna* (JSBr. 400). — 4. adv. *-lega,* ubehagelig.

ó notandi [o͡u:no·dandɪ, -no·t-] a. ubrugelig. **-notast** [-no·dast, -no·t-] vrefl. kævles, strides, give ondt af sig: *Ísafold ... hættir að ónotast við* [illegible] *ónotast við mig* (Lögr. '15, 10).

ónota sæll [o͡unodasaid·λ, -nota-] a. ufordelagtig. **-tilfinning** [-tɪl·fɪniŋk] f. ubehagelig Fornemmelse. **-velgja** [-vɛl·ɟa] f. Ildebefindende med Kvalme.

ónothæfur [[illegible]] a. ubrugbar.

ó notinn [o͡u:no·dɪn, -no·t-] a. (BH.) = **ónotaður.** **-numinn** [-nʏ·mɪn] a. 1. [illegible] *kumanni* ([illegible]), ung Mand har meget tilbage at lære. — 2. ubebygget, ukoloniseret: *ónumið land.* **-næði** [-nai·ðɪ] n. Uro; Foruroligelse; Forstyrrelse: *gera e-m ó.,* forstyrre en, göre en Ulejlighed. **-næðissamur** [-nai·ðɪsa·moɡ] a. urolig, fuld af Forstyrrelse. **-nægur** [-nai·qoɡ] a. utilstrækkelig. **-næmi** [-nai·mɪ] n. Mangel paa Lærenemhed. **-næmur** [-nai·moɡ] a. 1. a. ikke lærenem, tungnem: *drengurinn var* [illegible]. — b. [illegible]. — 2. [illegible] ikke smittsom. **-nærfærni** [-naiɡfair·dnɪ] f. indec. = **ónærgætni.** **-nærgætinn** [-nairɟai:dɪn, -ɟai:t-] a. 1. hensynsløs, ikke fintfølende: *það er mjög ónærgætið af þjer að* [illegible]. — 2. [illegible], urimelig. **-nærgætni** [-nairɟaihdnɪ] f. indec. 1. Hensynsløshed, Mangel paa Finfølelse. — 2. *(ósanngirni)* Ubillighed, Urimelighed. **-ofanaftekinn** [-o(va)navtɛ:ɟɪn, -tɛ:ɟɪn] a.: *óofanaftekin ull,* Uld, hvis grove Haar ikke er skilt fra de indre fine og bløde Haar. **-opnaður** [-ohbnaðoɡ] a. ikke aabnet. **-orð** [-orð] n. 1. Vanry, Vanrygte: *koma óorði á e-n,* bringe en i Vanry; *komast í ó.,* blive ilde rygtet; *fá ó.,* [illegible] Vanry; [illegible], kompromittere sig en. — 2. npl. [illegible]. **-orðan** [[illegible]] = óorð. **-orðhittinn** [[illegible]] a. uvittig. **-orðinn** [-orðɪn] a. 1. endnu ikke indtruffen, kommende, [illegible] (Ma[illegible]) [illegible] ingenting forsværge; *segja fyrir óorðna hluti,* forudsige uskete Ting. — 2. *(sem ekki hefur orðið)* ikke sket. **-orðvandur** [-orðvan·doɡ] a. 1. *(orðljótur)* som bruger grove og hæftige Udtryk. — 2. = *óorðvar.* **-orðvar** [-orðvar] a. uforsigtig i sin Tale, som lader Munden løbe uden at tænke over, hvad han siger.

op [illegible] n. [illegible], (Hf.)

óp (-s, pl. ds.) [o͡u:p] n. Raab, Skrig.

opalgloa [[illegible]] vt. [illegible] (JsJs.).

ópall (-als, -alar) [o͡u:badλ, o͡u:p-, -als, -alaɡ] m. (min.) Opal.

ópbarn [o͡u:bardn] n. skrigende Barn, Skrighals.

ó persónulegur [[illegible]] a. upersonlig (ogs. gramm.). **-pínanlegur** [-pi·nanlɛ·qoɡ] a. uimodtagelig for Lidelse.

opin ber [o:bɪnbɛ·r, o:pɪn-] a. aabenbar: *það er öllum opinbert;* — offentlig: *o. stofnun; af hálfu hins opinbera.* **-bera (a)** [-bɛ:ra] vt. a. aabenbare, bekendtgöre, offentliggöre: *o. leyndarmál.* — b. abs. og *o. trúlofun,* offentliggöre en Forlovelse: *eru þau búin að o.?* **-beran** [-bɛ:ran] f. = **opinberun.** **-berari (-a, -ar)** [-bɛ:rarɪ] m. Aabenbarer. **-berlegur** [-bɛr·lɛqoɡ] a. aabenbar; offentlig; — adv. *-lega.* **-berun (-ar, -beranir)** [-bɛ:ron] f. Aabenbaring; ogs. Offentliggörelse af en Forlovelse. **-berunarbók** [-bɛ·ronarbo͡u:k] f. St. Johannis Aabenbaring. **-berunartrúarbrögð** [-bɛronaɡtru:arbröɡð, -brögþ] npl. aabenbaret, positiv Religion. **-blaðka** [-blaþ·ɡa, -blað·ka] f. = **aronsvöndur** 1.

ópíndur [o͡u:pindoɡ] a. upint, umartret.

opin eyg(ð)ur [o:bɪnɛi:qoɡ, -ɛiq·ðoɡ, o:pɪnɛiɡ·ðoɡ] a. med store Øjne. **-gátt** [-ɡauht] f. det af alle Döre staa paa vidt Gab; spec. = *opingáttarstefna.* **-gáttarstefna** [-ɡauhdaɡsdɛb·na] f. den aabne Dörs Politik. **-gopa (-u)** [-ŋ-ɡo:ba, -ɡo:pa] f. vid Aabning (BH.).

ópínilegur [o͡u:pi·nɪlɛ·qoɡ] a. uimodtagelig for Lidelser.

opin leikur [o:bɪnlɛi·ɡoɡ, o:pɪnlɛi·koɡ] m. Aabenhed. **-myntur** [-mɪn·d-oɡ, -mɪn·toɡ] a. 1. som stadig gaar med Munden aaben: *hún var opinmynt, og skein í tanngarðinn.* — 2. *(kjaftfor)* flabmundet.

opinn [o:bɪn, o:pɪn] a. 1. *(uppíloft)* paa Ryggen, opadvendt: (Talem.) *koma e-m í opna skjöldu,* komme bag paa en, angribe en i Flanken. — 2. a. aaben: *dyrnar standa opnar,* Dören staar aaben; *alt er opið út úr dyrum,* alle Döre staar aabne; *o. upp á gátt,* staaende paa vidt Gab; (Ordspr.) *oft er opið auga blint* (GJ.), det aabne Øje er ofte blindt; *opin bók, bókin lá opin;* — *opið brjef,* aabent Brev; (Talem.) *alt liggur opið fyrir e-m,* en forstaar alt, saa snart han tager fat paa det; *opnar buxur* = *hnjáskjól.* — b. aaben, som der er Adgang til: *búðin er opin til kl. 7.* — c. aaben, uden Bedækning: *opið skip* el. *opinn bátur,* aaben Baad (ɔ: uden Dæk); *opin jörð,* [1]) optøet, snefri Jord; [2]) opplöjet Jord uden Grønsværsdække; *opin á,* isfri Flod; *bygðin liggur opin fyrir landnorðanveðrum* (ligger aaben (ɔ: udsat) for Nordoststorme); *opið sár,* aabent Saar. — d. (Bogb.) *opin línlögg,* synlig Fals. — e. hullet: *og sé þá að konan fer í opna sokka* (GFrTis. 30). — f. i overf. Bet.: *ganga út í o. dauðann,* gaa den sikre Død i Møde; *á óhreinni leið er það ávalt opinn háski* (en sikker, stor Fare) *að hýma í andófi* (Lögr. '15, 6).

opin skár [o:bɪnsɡau:r, o:pɪn-] a. 1. aabenbar, bekendt, afslöret: *það varð þá opinskátt,* det blev da bekendt, det kom da for Dagen. — 2. frimodig: *N. N. var mjög o. um* (var meget frimodig i sine Udtalelser om) *stjórnmálastefnu þá, er mest óð uppi um þær mundir* (Alþ. '11, B. II. 208). — 3. = *ódulur.* **-spjallur** [-sbjad·loɡ] a. rundtalende.

opkeppur [o:pɟɛhboɡ] m. Blodpølse, stoppet i Aabningen af Faaremaven (Breiðd.).

óplægður [o͡u:plaiqðoɡ, -plaigðoɡ] a. uplöjet.

1. **opna (-u, -ur)** [ohbna] f. 1. Aabning; *o. (í bók),* de to lige overfor hinanden staaende Sider i en opslaaet Bog. — 2. *(stór tjörn)* stort Kær (Árn.).

2. **opna (a)** [ohbna] vt. aabne: *o. dyr, o. pyngjuna;* — refl. *opnast,* aabne sig, aabnes: *himininn opnaðist;* — *það er eins og opnist á e-m augun,* det er ligesom en faar Øjnene op, der gaar Lys op for en (i en Sag); *o. e-m (sjer) æð,* aarelade en (sig selv).

opnan (-ar, -ir) [ohbnan] f. = **opnun.** **-legur** [-lɛ·qoɡ] a. som lader sig aabne.

opnun (-ar, -anir) [ohbnon, -anɪɡ] f. Aabnen, Aabning.

opnuselur [ohbnosɛ:loɡ] m. = **vöðuselur.**

ó prentaður [o͡u:prɛvdaðoɡ, -prɛnt-] a. utrykt. **-prestlegur** [-prɛsdlɛqoɡ] a. upræstelig. **-prettóttur** [-prɛhdo͡uhdoɡ] a. rænkeløs, retskaffen. **-prýða** [-pri·ða] vt. vansire, skæmme. **-prýði** [-pri·ðɪ] f. indec. Vansir: *það er mikil ó. að því,* det skæmmer meget. **-prófaður** [-pro͡u·vaðoɡ] a. uprøvet; ikke eksamineret. **-prúður** [-pru·ðoɡ] a. plump. **-prúttinn** [-pruhdɪn] a. ikke kræsen m. H. t. Valg af Midler, hensynsløs.

ópsamur [o͡u:psamoɡ] a. (om Börn) skrigevorn.

ó purkunarsamur [[illegible]] a. som ikke kan spare (BH.). **-pældur** [-paildoɡ] a. uophakket, uoprydet.

1. **or (-s)** [o:r] n. 1. Madding for Havkal, bestaaende af en Helleflyndermave, fyldt med Fiskeaffald (Af.). — 2. (Breiðd.) = *grugg.*

2. ***or, *ór** [o:r, o͡u:r] pron. poss. = **vor.**

ora (a) [o:ra] vt. og vi. göre grumset: *o. (upp) vatnið* (Breiðd.); — refl. *orast,* blive grumset; pp. *oraður,* grumset: *orað vatn* (Múl.).

óra (a) [o͡u:ra] v. impers. *mig órar fyrir e-u,* jeg aner n-t; *ó. um e-ð,* ane n-t; *ó. til e-s,* huske n-t utydeligt.

óra aldur [[illegible]] m. meget høj Alder. **-belgur** [-bɛl·ɡoɡ] m. Spilopmager.

ó ráð [o͡u:rau·ð] n. 1. slet Raad; Dumhed, dum Handling: *það væri* [illegible] *að fara að giptast* (I Kv. i Fimr. II. 97). — 2. Vildelse: *vera með óráði, tala í óráði; það er ó. á e-m.* **-ráða** [-rau·ða] a. indec. ikke raadende over: *er hann kveður sáttmálann gera oss óráða þess, hverur byggja þetta land* (Frettir '18, 156). **-ráðandi** [-rau·ðandɪ] a. utilraadelig, som ikke maa gives eller meddeles som Raad: *ó. öll(um) bjargráð(um),* utilladeligt at give ham noget frelsende Raad (Grágás). **-ráðhollur** [-rau·þ(h)odloɡ] a. som giver slette Raad; uærlig, uoprigtig (i sine Raad). **-ráðinn** [-rau·ðɪn] a. 1. uafgjort; uvis, usikker: *það er óráðið enn,* det er endnu uafgjort; *jeg er óráðinn í því,* jeg har endnu ikke bestemt mig dertil; *(á báðum áttum)* tvivlraadig. — 2. uerfaren:

hann er ungur og ó., han er ung og mangler Erfaring. — 3. [illegible] ufæstet. **-ráðlegur** [-rauðlɛqøϱ] a. utilraadelig, ufornuftig. **-ráðleitinn** [-rauðlɛi:dɪn, -lɛ[illegible]] a. som ikke søger andres Raad. **-ráðsamur** [-rauð·sa·møϱ] a. uøkonomisk, ødsel. **-ráðsía (-u)** [-rauðsɪ·ja] f. Ødselhed. **-ráðsíubelgur** [-rauðsɪjobɛl·gøϱ] m. Ødeland. **-ráðsíumaður** [-rauð·sɪjoma:ðøϱ] m. ødsel, uøkonomisk Mand. **-ráðsíustelpa** [-rauðsɪjo·sd[illegible]a, -sdɛl·pa] f. ødselt Pigebarn. **-ráðsskepna** [-rauðs·[illegible]hbna] f. uøkonomisk og ødselt Menneske. **-ráðstafaður** [-rauðsda·vaðøϱ] a. som man ikke har disponeret over; uarrangeret, ikke ordnet: *hann dó frá eignum sínum óráð-stöfuðum*, han havde ikke för sin Død truffet nogen Dispositioner m. H. t. sin Formue. **-ráðstafanlegur** [-rauðsda·vanlɛ:qøϱ] a. som man ikke kan disponere over el. ordne; uanbringelig. **-ráðvandur** [-rauðvan·døϱ] a. uredelig, uretskaffen; — adv. *óráðvandlega*. **-ráðvendni** [-rauðvɛn:ɪ, -vɛn·dnɪ] f. indec. Uredelighed, Uretskaffenhed. **-ráðþæginn** [-rauþai:jɪn] a. egensindig; selvklog, selvraadig: (Ordspr.) *margt kann ó. af sjer að brjóta* (GJ.). **-ráðþægni** [-rauþaig·nɪ] f. indec. Selvraadighed. **-ráðþægur** [-rauþai:qøϱ] a. = **óráðþæginn**.

óra ferð [o·:rafɛr·ð] f. lang Rejse. **-fjarri** [-fjar·ɪ] adv. uhyre langt borte. **-fullur** [-fʏd·løϱ] a. stöjende; fuld af Spilopper.

ó ragur [o·:ra·qøϱ] a. ikke fejg, kæk, uforsagt. **-rakaður** [-ra·gaðøϱ, -ra·k-] a. **1.** urevet: *ó. blettur, órökuð ljá.* — **2.** uraget, ubarberet. **-rakinn** [-ra·gɪn, -ra·ɟɪn] a. uopløst, forviklet osv., jfr. *rekja*.

óraleið [oᵘ:ralɛi:ð] f. meget lang Vej.

ó rannsakaður [oᵘ:ransa:gaðøϱ, -sa:k-] a. uundersøgt. **-rannsakanlegur** [-ransa:ganlɛ·qøϱ, -sa:k-] a. uransagelig.

órar [oᵘ:raϱ] mpl. (ældre fpl.) **1.** Vanvid, Vildelse, spec. Vildelsesanfald i Sygdom: *öll sú vitleysa, sem hann talaði í órunum.* — **2.** *(hugarburður)* Fantasi: *það eru ó. einir.* — **3.** Hallöj, Stöjen, vilde Streger: *ærsli og ó.* — *sprikl og ó. barna hin fyrstu árin* (MHUpp. 128).

ó raskaður [oᵘ:rasgaðøϱ] a. uforstyrret; usvækket. **-raskanlegur** [-rasganlɛ·qøϱ] a. urokkelig, uforanderlig; paalidelig, sikker; — adv. *-lega*. **ósprengur** [oᵘ:rasbrɛiŋ·gøϱ] m. stöjende Leg, vild Tumlen (JÁÞj. I. 34).

ó ratandi [oᵘ:ra·dandɪ, -ra·t-] a. saaledes, at man ikke kan finde Vejen (paa Grund af Mørke, Snestorm, utydelige Stier el. lign.). **-rauður** [-röy·ðøϱ] a. ikke rød. **-raupinn** [-röy·bɪn, -röy·pɪn] a. beskeden, ikke pralende.

óravegur [oᵘ:ravɛ:qøϱ] m. uhyre lang Vej.

orð (-s, pl. ds.) [or·ð] n. **I. 1. a.** Ord: *það jókst o. af orði*, det ene Ord tog det andet; *eftir orðunum*, ordret; *o. fyrir o.*, Ord for Ord, Ord til andet; *í fá(u)m orðum*, i faa Ord; *í einu orði*, med eet Ord; *o. og o.*, enkelte Ord; *orði til orðs*, Ord til andet; *jeg skildi ekki eitt o. af því, sem hann sagði*, jeg forstod ikke et Ord af, hvad han sagde; *jeg á ekki* (el. *engin) o. yfir það*, jeg har ikke Ord for at betegne (el. beskrive) det: *þvílíkar dauðans-ófreskjur; jeg á ekki annað o. yfir þá* (EiÓlLí. 67); *má jeg tala við yður nokkur* (el. *eitt) o.?* maa jeg tale et Par Ord med Dem?; *jeg vildi tala hálft o. við þig*, maa jeg tale et Par Ord med dig; (Ordspr.) *ilt o. grefur um sig* (GJ.), ondt Ord æder om sig; *höggvast orðum á*, mundhugges; *(eitt) aukatekið o.*, et eneste Ord: *jeg heyrði ekki (eitt) aukatekið o.*, jeg kunde ikke høre et eneste Ord; *lofa e-n í hverju orði*, rose en i hvert Ord, rose en i höje Toner; *lofa e-n í öðru orðinu, en lasta í hinu*, skiftevis rose og dadle en; *koma engu orði upp* el. *koma ekki upp orði*, ikke kunne faa et Ord frem; *segja í sínu orði hvort* (el. *hvað)*, komme i Modstrid med sig selv, modsige sig selv, indvikle sig i Modsigelser. — **b.** *(ummæli)* Ord, udtrykt Mening, Tale, Udtryk: *eyða orðum að e-u*, spilde Ord paa n-t; *eyða orðum í e-n*, spilde sine Ord paa en: *jeg get ekki verið að eyða orðum á þig*; — *fá o. í eyra*, [1]) faa meget at høre, [2]) blive skældt ud: *jeg fæ nú samt stundum o. í eyra* (Gardinprædiken) *hjá henni út af morgu* (EKvLén. 95); *fá sér til orða*, tale om, paatale (ÞGjUf. 13): *Að vér ekki fáum oss til orða* (for nu ikke at tale om), *þegar það er altið vera fullt af óhroða* (JSVb. 87); *farast o. um e-n (e-ð)* el. *í garð e-s*, omtale en (n-t); *heyrðir þú, hvernig honum fórust orð í garð Þorgerðar* (hvorledes han omtalte Th.); *gera* (el. *hafa) o. á e-u*, omtale n-t: *Menn urðu þess varir, að piltur einn stóð opt hjá sæti hennar, en hún gjörði ekki o. á því* (JÁÞj. I. 72); *það var gert o. á því, hvað sterkur hann væri*, han var meget omtalt for sin Styrke. (Ordspr.) *eitt er að gera o. af sjer, annað að vera mestur* (SchMál.), en Ting er at blive omtalt, en anden at være den störste; *svo að o. sje á gerandi*, i nogen nævneværdig Grad, i særlig høj Grad: *hann drakk ekki svo að o. væri á gerandi*; — *gera e-ð fyrir gott o.* (el. *góð o.)*, göre n-t for gode Ord; *hafa e-ð á orði* el. *hafa o. á e-u*, omtale n-t, lade sig forlyde med n-t: *biður Þorstein þó, að hafa það ekki á orði við nokkurn mann* (JÁÞj. II. 480); *sem ekki er á orði hafandi*, som ikke bör omtales el. kan udsiges i Ord(JÁÞj. II. 114); *svo hafði jeg engin o.*, saa sagde jeg ikke mere (SIng. I. 68); *hafa o. um e-ð*, omtale n-t; *jeg hef nú engin o. um það*, jeg spilder ingen Ord derpaa, det er en Selvfølge; *hafa við o.*, lade sig forlyde med n-t, udtale, ytre: *S. Th. kvað hafa það við o., í grein* (Norð. '11, 150). *Sjera Jón var ekki í förinni, en hafði við o. að kom(a) ríðandi á eftir* (JTrSk. I. 206); *það var S., sem hafði við o.* (lod falde en Ytring om, at han vilde) *að kveikja í kotinu* (BrJÞf. 180); *gætinn í orðum*, forsigtig i sin Tale; *orðum aukið*, overdrevet: *Nú var þetta þegar flutt til Jórunnar og svo orðum aukið, að ...* (JÁÞj. I. 526); *koma til orða*, komme paa Tale: *það kom til orða, að ...*, man talte om, at ..., der var Tale om, at ...; *koma orði á e-n*, nævne el. omtale en: *Sendi eg hann þá að kalla á þá, er þú komst orði á* (Il. I. 234); *geta ekki komið orðum að e-u*, ikke kunne finde det passende Udtryk for n-t; *komast að orði*, udtrykke sig; *það er undarlegt, að þú skulir láta þjer slík o. um munn fara*, det er mærkeligt, at du kan faa dig selv til at fremkomme med saadanne Udtalelser (bruge saadanne Ord); *leggja o.* [illegible] *belg um e-ð*, tale med, [illegible] med [illegible] *liggur illa* (el. *ófugt)* el. *vel o. til e-s*, en taler ilde el. godt om en, *hefir mönnum legið heldur illa o. til þeirra*, de er bleven daarligt omtalte (ÞThLfr. III. 136): *hve kuldalega honum hafði legið o. til* (hvor køligt han havde omtalt) *læknisins* (EKv. i Eimr. II. 101); *o. í tíma talað*, et Ord i rette Tid; *skifta orðum við e-n*, tale med en: *Áður sat ítur með glöðum | og orðum vel skipti* (JHall. 109); *skiftast á orðum*, veksle Ord: *þeir skiftust á nokkrum orðum*; — *það varð o. (og) að sönnu*, [1]) *(það reyndist satt)* det viste sig at være sandt; [2]) *(það kom fram)* det gik i Opfyldelse; *e-m verður e-ð að orði*, en kommer til at sige n-t (is. om et pludseligt Udsagn, naar n-t overraskende indtræffer): *þeim Guðfinnu og honum hafði ekki orðið margt að orði*, G. og han havde ikke vekslet mange Ord (JTrSk. I. 263); *e-m verður að orðum*, nogen kommer op at skændes, mundhugges: *varð þeim Finni at orðum* (EspS. 92); (Ordspr.) *honum verður alt að orðum eins og ærum manni* (Málshb. 405); *taka svo eða svo til orða*, udtrykke sig paa den el. den Maade; *taka e-ð til orða*, göre Ophævelser over n-t: *erum vér ei þeir hræsnarar, er taka slíkt til orða* (EspS. xxix); *velja e-m háðu-leg orð*, bruge haanlige Udtryk om en; *vera í* [illegible] *orði*, [1]) *það er á orði*; [illegible] *það er ráðgert*, man agter: *það var fyrst á orði, að* (man paatænkte först at) *kenna safn þetta við fornfræði* (GV. i JÁÞj. I. v); [2]) blive omtalt, siges [illegible] *það var á orði, að hann færi til Sigmundar um vorið*, det var halvvejs afgjort, at han skulde komme (som Tjænestekarl) til S. ved Foraarstid; [3]) blive omtalt, vække Opmærksomhed: *(Þingeyjarsýsla) hefir verið á orði fyrir pólitiskan áhuga og félagsanda og fyrir bókmentaáhuga og skáldskap* (Eimr. XII. 5); *með viðeigandi orðum*, i passende Udtryk; (Ordspr.) *fer o., ef um munn líður*, sagt Ord kan ikke genkaldes, Stenen af Haanden og Ordet af Munden har man ikke Magt over; *orð bíður orðs*, jfr. som man raaber i Skoven, saa faar man Svar; *orð(in) eru til alls fyrst*, Ord er Begyndelsen til alt; *orða sinna á hver stað* (GJ.) el. *allir eiga leiðrjetting orða sinna*, enhver har Lov til at rette, hvad han selv har sagt; *láttu ekki o. þín atgjörðum meiri (nema ill sjeu)* (GJ.), lad dine Ord ikke overgaa dine Gærninger (medmindre de er onde); *margur gengst fyrir góðum orðum* (GJ.), venlige Ord vender mangt et Sind; *enginn fitnar af fögrum orðum* (GJ.), fagre Ord feder ingen. — **c.** Ord, Tale: *hafa o. fyrir (þing)flokki*, være Ordfører paa et Partis Vegne; *hann hafði o. fyrir mannsöfnuðinum*, han førte Ordet paa Mængdens (Forsamlingens) Vegne; *hafa orðið*, have Ordet; *taka orðið, taka til orðs (orða)*, tage Ordet. — **d.** i Udtr. *á* (el. *í*, el. *að) orði og á borði*, egl. paa Ord og paa (el. ved) Bord, jfr. *borð*: [1]) *vera þar á orði, sem maður er ekki á borði*, blive omtalt, hvor man ikke selv er til Stede: *Ef maður hixtar, er maður þar á orði, sem maður er ekki að borði* (JÁÞj. II. 557); [2]) ogsaa overf. synes eet og være et andet: (Ordspr.) *margur er mikill í orði, minni á borði* (GJ.), mangen er stor i Ord, men mindre i Gærning; [3]) *í orði og á borði*, teoretisk og praktisk: *viðurkenna e-ð á borði, en ekki í orði*, anerkende noget i Praksis, men fornægte det i sin Tale; *hjálpa e-m í orði og á borði*, hjælpe en med Raad og Daad: *þeir fjelagar vildu hvorki samþykkja stöðulögin í orði nje á borði.* — **e.** Ord modsat Gærning: *o. og gerðir*, Ord og Gærning, Teori og Praksis; *í orði og verki*, teoretisk og praktisk. — **2.** *(orðskviður)* Ord, Ordsprog: *fornkveðið o. segir*, gammelt Ord (ↄ: Ordsprog) siger. — **3.** (metr.) = *vísuorð*, Verslinje. — **II.** overf. **1.** *(orðrómur)* Rygte: *það o. leikur á*, man siger, det Rygte gaar; *fá gott (ilt) o. á sig*, faa godt (daarligt) Rygte paa sig; *fá o. (á sig) af e-m*, faa det Ord paa sig, at man staar i et intimt Forhold til en (is. om ulovlige Kærlighedsforbindelser); *það leikur o. á því, að ...*, der siges, at ...; *það fór ilt o. af honum*, han stod i daarligt Ry; *það fór gott o. af honum*, han blev godt omtalt; *hafa o. fyrir að vera*, have Ord for at være: *hann hefur o. fyrir að vera hjálpsamur við fátæklinga*; — *hafa gott o. á sjer*, have et godt Ord (godt Lov) paa sig, være anset; *hafa gott o. á sjer fyrir e-ð*, være anset for n-t; *hafa ilt o. á sjer*, have et daarligt Rygte, være berygtet; *leggja e-m e-ð til orðs*, dadle en for n-t; *Verður það meira fyrir orðs skuld*, det bliver især for ikke at give Anledning til Folkesnak (Hist. III. 149). — **2.** *(frægð)* Berömmelse, Ry: *það fór o. af honum*, der gik Ry af ham, han var berömt; *fór mikið o. af honum sem kennara*, der gik Ry af ham som Lærer; *fá o. á sig*, erhverve sig et Navn; *hafa* [illegible], være anset: *hann* [illegible] *á sjer fyrir lækningar*, han roses som en dygtig Læge. — **3.** *(loforð)* Lofte: *halda o. sín*, holde sit Ord; *ganga á bak orða sinna*, bryde sit Ord. — **4. a.** *(orðsending)* Budskab: *gera* (el. *senda) e-m o.*, sende Bud til en. — **b.** Ord, Opfordring: *gera e-ð fyrir o. e-s*, göre n-t paa ens (indtrængende) Opfordring: *jeg geri það fyrir þín o. að hlífa honum*; — *láta að orðum e-s*, föje en i n-t; *biðja e-n e-s lengst(ra) orða (allra orða)*, bede en indstændigt om n-t. — **III.** *orðið* (λόγος) = *guðs o.*, Ordet, Guds Ord: *í upphafi var orðið, og orðið var hjá Guði, og orðið var Guð* (Bibl. 1908, Jóh. I, 1.).

1. **orða (-u, -ur)** [or·ða] f. †**1.** *(stjett)* Orden, Stand. — **2. a.** Orden; *(munkaregla)* Munkeorden; *(riddararegla)* Ridderorden. — **b.** Orden, Ordenstegn: *orður og titlar.*

2. **orða (a)** [or·ða] vt. **1.** tale, tale om, omtale; — spec. bringe n-t paa Bane, berøre n-t løseligt: *svo langt frá því, að það var aldrei orðað* (det blev slet ikke bragt paa Bane) (Alþ. '11, B. 404); *o. e-ð við e-n*, bringe n-t paa Bane overfor en, anmode en om n-t; *jeg orðaði það við hann*, jeg anmodede ham derom, jeg bragte det paa Bane overfor ham; *vera orðaður við e-ð*, omtales i Forbindelse med n-t: *hann var orðaður við þjófnað*, han fik Rygte for at være Tyv; *o. e-n við e-n* el. *e-ð* el. *af e-m*, bringe ens Navn frem i Forbindelse med en el. n-t: *o. mann við þjófnað*; — spec. om ulovlige Kærlighedsforhold: *hélt hann oft griðkonur 3 eða 4 og var orðaður af öllum* (GKonÆf. 101); *Sveinbjörn ... hafði orðað menn af frillum sínum* (ibid.

101–102). *um tvítugt var hún orðuð við pilt* (ThTh. 68). — **2. a.** udtrykke n-t i Ord: *það verður að o. setninguna öðruvísi,* Sætningen maa formuleres anderledes, *því væri ekki ástæðulaust að orða frv. upp* (give Forslaget en anden Ordlyd) (Alþ. '11, B. II. 1835). — **b.** abs. skrive (i stilistisk Henseende): *hann orðaði ekki eins vel og Kollins,* han førte ikke en saa god Pen som K. (Frankl. 5); spec. angive Ordlyden af n-t: *jeg skal skrifa, ef þú vilt o.* (hvis du vil dikte-e).

orða ákast [or·ðaau:kast] n. bebrejdende Tiltale, Skældsord. **-bang** [-bauŋ·k] n. **1.** *(þræta)* Ordstrid. — **2.** *(ófimleg orðasmíð)* Ordlaveri. **-belgur** [-bɛl·goϱ] m. Ordbælg, jfr. *belgur* (JÁÞj. II. 479). **-bók** [-bo·.k] f. Ordbog, Leksikon. **-bókarhöfundur** [-boᵘgaϱ(h)ö:vʏndøϱ] m. Ordbogforfatter, Lexikograf. **-brellur** [-brɛd·løϱ] fpl. Sprogfejl (BH.). **-digur** [-dɪ:qoϱ] a. pralende. **-far** [-fa:r] n. Udtryksmaade. **-fjöldi** [-fjöl·dɪ] m. Ordforraad. **-flapur** [-fla:bøϱ, -fla:pøϱ] n., **-fleipur** [-flɛi:bøϱ, -flɛi:pøϱ] n. løs Tale, Snak. **-forði** [-for·ðɪ] m. Ordforraad. **-framburður** [-fram·bʏrðøϱ] m. Udtale af Ord. **-froða** [-fro:ða] f. «Ordskum», hule Fraser. **-gaman** [-ga:man] n. Narreri i Ord, Ordlege. **-gáta** [-gau:da, -gau:ta] f. Logogrif. **-gildra** [-ɡ̟ɪl·dra] f. Fælde i Ord; Sofisme. **-gjálfur** [-ɡ̟aul·voϱ] n., **-glamur** [-gla:møϱ] n. Ordbram. †**-glæsur** [-glai:søϱ] fpl. Omsvøb. **-gnótt** [-gnoᵘht] f. = **orðgnótt**. **-hagur** [-ha:qøϱ] a. = **orðhagur**. **-hald** [-hal·t] n. = **orðheldni**. **-hjaldur** [-ɧal·døϱ] n. (†m.) Ordgyderi. **-hnippingar** [-hvɪhbiŋgaϱ] fpl. Ordveksel, Ordstrid. **-hnútur** [-hvu:døϱ, -hvu:tøϱ] m. «Ordknude», kunstig sammenstillede Ord: *O. er þó ekki verulegur hnútur heldur orð skeytt haglega saman* (ODavSk. 352). **-hrak** [-hϱa:k] n. Mangel paa Ord. **-hvatvísi** [-χwa:dvisɪ, -kva:d-, -kva:t-] f. indec. uoverlagte Ord. **-kast** [-kas·t] n. Ordstrid, Trætte: *fara í o. við e-n,* trættes med en, yppe Ordstrid med en. **-kepni** [-ȿɛhbnɪ] f. indec. Ordstrid. **-knur** [-knʏ:r] m. = **orðsveimur**. **-kver** [-kvɛ:r] n. lille Ordbog, Ordliste, Vokabularium. **-lag** [-la:q] n. **1.** Udtryksmaade: *snilli ... orðalags* (MJ. V. 182); *eftir orðalagi,* efter Ordlyden. — †**2.** Omtale: *ilt o.,* Dadel (jfr. *leggja e-m e-ð til orðs*): *Illt og mikið o. | ein ambatt henni valdi* (overøste hende med Skældsord) (Vísn. 158). **-laus** [-löy·s] a. **1.** ordløs: *o. gleði er ófullkomin* (Málshb. 269), den ordløse Glæde er ufuldkommen. — **2.** n. *-laust* som adv., **a.** uimodsigelig, sikkert: *það er orðalaust rjett.* — **b.** uden nogen Indvendinger, uden videre: *hann gerði það orðalaust.* — **c.** uden Ord, uden Omtale: *þegyi* (el. *ekki*) *er svo þjóðin traust, | að þetta láti* (el. *liði*) *orðalaust* (Málshb. 69). **-leikur** [-lɛi:gøϱ, -lɛi:køϱ] m. Ordspil. **-lenging** [-lɛiŋ·ɡ̟iŋk] f. Udtværing. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. veltalende Person: *margur getur verið nýtur þingmaður, þótt hann t. d. sé ekki mikill o.* (Alþ. '11, B. II. 901). **-mál** [-mau:l] n. omtvistelig Sag: *það er ekki o.,* det er en Selvfølge. **-mas** [-ma:s] n. (BH.) = **orðakast**. **-mót** [-moᵘ:t] n. (metr.) Sammenstød af enslydende Stavelser i Slutningen af en Verslinje og Begyndelsen af den næste. **-munur** [-mʏ:nøϱ] m. Varianter, forskellige Læsemaader. **-mælgi** [-mail·ɡ̟ɪ] f. indec. Ordgyderi. **-prjál** [-prjau:l] n. Floskel. **-put** [-pʏ:t] n. kunstfærdigt Ordfægteri: *vífileingiu brúkast spil og margvíslegt orða-put, | ef menn biðja' um stóran hlut* (EÓlKv. 147). **-raðan** [-ra:ðan] f. = **orðaröðun**. ?**-registur** [-rɛ:ɡ̟ɪsdøϱ] n. Ordregister, verbal Indeks. **-röð** [-rö:ð] f., **-röðun** [-rö:ðøn] f. Ordstilling, Ordfølge. **-safn** [-sab·v] n. Ordsamling, Glossar. ***-sáld** [-saul·t] n. «Ordsi», Sladderhank (JÁÞj. I. 466). **-samur** [-sa·møϱ] a. pralerisk, snaksom. **-semi** [-sɛ·mɪ] f. indec. Ordbram; *(mælgi)* Snaksomhed. **-senna** [-sɛn:a] f. Ordstrid. **-skak** [-sga:k] n. Bebrejdelser; Ordstrid. **-skifti** [-sɡ̟ɪf·dɪ] npl. Ordskifte, Ordveksel, Diskussion. **-skil** [-sɡ̟ɪ:l] npl. Adskillelse af Ord, Skelnen af Ord: *var ekki unt að heyra* (el. *nema*) *o.,* man kunde ikke høre et Ord, det hele løb sammen i eet for en. **-skipan** [-sɡ̟ɪ:ban, -sɡ̟ɪ:pan] f., **-skipun** [-sɡ̟ɪ:bøn, -sɡ̟ɪ:pon] f. Ordföjning, Ordstilling; Foredrag; Stil. **-skipunarfræði** [-sɡ̟ɪ·bonaϱfrai:ðɪ, -sɡ̟ɪ·p-] f. indec. Ordföjningslære. **-skjal** [-sɡ̟a:l] n. Vrövl; Ordgyderi. **-skortur** [-sgoϱ·døϱ] m. Mangel paa Ord, jfr. *orðfall.* **-skrap** [-sgra:p] n. Ordgyderi. **-skreyting** [-sgrɛi:diŋk, -sgrɛi:t-] f. Besmykkelse ved Ord. **-skrum** [-sgrʏ:m] n. Praleri, Ordbram, Ordgyderi. **-slátta** [-slauhda] f. †**1.** *(ofanígjöf)* Irettesættelse. — **2.** Ord, Tale (som man jævnlig fører i Munden uden egentlig at mene det): *hann hafði alt af þá orðasláttu, að hann mundi segja af sér embættinu við næstu áramót, en úr því varð aldrei neitt.* °**-smali** [-sma:lɪ] m. Indsamler af Ord. °**-smölun** [-smö:løn] f. Indsamling af Ord (Alþ. '19, A. 2045). **-spjátur** [-sbjau:døϱ, -sbjau:tøϱ] n. spottende og hovmodige Ord. **-staður** [-sda:ðøϱ] m. **a.** Ordskifte; Diskussion: *mæla hver í annars orðastað,* tale hinanden efter; *eiga orðastað við e-n,* strides med en: *Átti Gísli þá orðastað um kveðskap við* (diskuterede om Poesi med) *nokkra* (GKonÆf. 294). — **b.** Polemik: *er o. þeirra fyrirferðarmikið þess, hvernig fara skal að, þegar tveir deila um vísindaleg meginatriði* (Eimr. II. 225). **-stam** [-sda:m] n. stammende Ord, Stammen (JÞorl. I. 201). **-stapp** [-sdahp] n., **-stríð** [-sdri:ð] n., **-sukk** [-sʏhk] n. Ordstrid. **-sveimur** [-svei:møϱ] m. (løst) Rygte, fornærmelige Rygter, Bagvaskelser: *upp hann hefur skorið | orðasveim af hálfu flysjunganna* (GTh.). **-tiltektir** [-tɪltɛχ·dɪϱ] fpl. Udtryk. **-tiltæki** [-tɪltai:ɡ̟ɪ, -tai:ȿɪ] n. Udtryk; Talemaade. **-tiltök** [-tɪltö:k] npl. Udtryk, Udtryksmaade.

orðaukið [or·ðöy·ɡ̟ɪð, -öy·ȿɪð] an. (metr.) med indskudte Ord el. Stavelser for Versemaalets Skyld.

orða vafningur [or·ðavab·niŋgoϱ] m. indviklet Periode: *margbrotnir orðavafningar,* kunstige Vendinger. **-val** [-va:l] n. Ordvalg, Valg af Ord. **-verður** [-vɛr·ðøϱ] a. værd at tale om: *það er ekki orðavert.* **-væginn** [-vai:jɪn] a. skaansom i Tale. **-þekking** [-þɛhɡ̟iŋk] f. Ordkundskab. **-þóf** [-þoᵘ:v] n., **-þras** [-þra:s] n., **-þræta** [-þrai:da, -þrai:ta] f. Ordstrid, Trætte.

orð blómgaður [or·(ð)bloᵘmgaðøϱ] a. ordprunkende: *O. einn falsari | eiturkönnu að mér þrengdi* (JGuðm. i Safn V. 3, 70). **-bók** [-boᵘ·k] f. = **orðabók**. **-bókarvastur** [-boᵘgarvas·doϱ, -boᵘkar-] n. Slid med et Leksikon. **-bragð** [-braqð, -bragþ] n. **1.** Udtryksmaade: *ófagurt* (el. *ljótt*) *o.,* plumpe, raa Udtryk (is. om Skænden og Banden). — †**2.** *(orðrómur)* Rygte (BH.). **-brigði** [-brɪqðɪ, -brɪgðɪ] npl. Uordholdenhed. **-búningur** [-bu·niŋgoϱ] m. Iklædning i Ord. **-djarfur** [-djarvoϱ] a. djærv i sine Ytringer. **-fagur** [orþfa·qoϱ] a. smukttalende, hovisk i sin Tale. **-fall** [-fadλ] n.: *e-m verður o.,* en bliver ordløs, en glemmer at svare, Munden gaar i Baglaas for en. **-far** [-fa·r] n. Udtryksmaade: *leggja o. til e-s,* vælge Ordene (jfr. StÓl. '23, 168). **-fár** [-fau·r] a. faamælt; — n. *orðfátt: e-m verður orðfátt,* Talen gaar i Staa for en, en mangler Ord; *e-m verður orðfátt fyrir e-m,* en bliver en anden Svar skyldig. †**-ferð** [-fɛrð] f. Tale: *hafa o. á e-u,* omtale n-t. **-ferill** [-fɛ·rɪdλ] m., **-ferli** [-fɛrdlɪ] n. Udtryksmaade, Stil. **-fýla** [-fi·la] f. Ordgyder. **-fylla** [-fɪdla] vt. overdrive. **-fylli** [-fɪdlɪ] f. indec. Ordfylde: *o. rits* (Klp. I. 190). **-fimi** [-fɪ·mɪ] f. indec. Ordsnildhed, Herredömme over Sproget, Veltalenhed; elegant Udtryksmaade, Fyndighed. **-fimur** [-fɪ·moϱ] a. ordsnild, som taler elegant og flydende; — adv. *-fimlega.* **-fyndni** [-fɪn·ɪ, -fɪndnɪ] f. indec. Vittighed, Aandrighed. †**-flaug** [-flöy·q] f. Rygte. **-fleygja** [-flɛi·ja] vt. bringe i Folkemunde (BH.). **-fleygur** [-flɛi·qoϱ] a. som rygtes blandt Folk, er i Folkemunde; sensationel: *orðfleyg skáldsaga,* Sensationsroman; — n. *orðfleygt: Það varð nú orðfleygt* (det rygtedes), *að heyja skyldi féránsdóma* (GKonÆf. 260–261). †**-fleyta** [-flɛi·da, -flɛi·ta] vt. med dat. bringe paa Tale; — refl. *-fleytast,* rygtes. †**-fleyting** [-flɛi·diŋk, -flɛi·t-] f. Rygte. **-flækja** [-flai·ɡ̟a, -flai·ȿa] f. Sofisme. **-frekur** [-frɛ·goϱ, -frɛ·koϱ] a. grovmundet: *Varð henni þá eitthvað sundurorða við eina vinnukonuna, gleiðmynta og orðfreka griðku, sem einskis sveifst* (JTrHalla 134). **-frægur** [-frai·qoϱ] a. berömt, almindelig bekendt. **-fullur** [-fʏdløϱ] a. **1.** overensstemmende med Lovens Bogstav; lovformelig: *orðfult vitni* (SvSölv. 206). — **2.** med Ordene skrevne fuldt ud: *lækninga forskriftir hans vóru ... orðfullar og greinilegar* (SvPBjP. 90). **-fæð** [-fai·ð] f. Faamælthed. **-fær** [-fai·r] a. veltalende, som kan svare for sig: *manna bezt o.* (BrJÞf. 62). **-færð** [-fairð] f., **-færi** [-fai·rɪ] n. **1.** Udtryksmaade, Stil, Sprog: *þunglamalegt o.,* slæbende Stil; *stirt* (el. *þvingað*) *o.,* tvungen Stil; *tígulegt o.,* den höjere Stil. — **2.** *(málfæri, framburður)* Diktion, Udtale. **-færlega** [-fairlɛ·qa] adv. flydende, veltalende: *því þú talar alt af ... vitsmunum, og þó mjög o.* (Od. 420). **-gífni** [or·(ð)ɡ̟ibnɪ] f. indec. uforskammet, ublu Tale. 1. **-gífur** [-ɡ̟i·voϱ] f. og **(-urs)** n. aabenmundet Kvinde. 2. **-gífur** [-ɡ̟i·voϱ] a. uforskammet (i Udtryk): *varð þó fyrir jafnmikilli sekt fyrir réttarskjal sitt eitt saman móti sýslumanni, svá þótti þat orðgífurt* (EspS. 149). **-gyllingar** [-ɡ̟ɪdliŋgaϱ] fpl. Smiger; overdreven Ros af et el. andet. **-gjálfur** [-ɡ̟aulvoϱ] n. = **orðagjálfur**. **-gjálfursmaður** [-ɡ̟aulvoϱsma:ðoϱ] m. Ordgyder, Snakker. **-gnótt** [-gnoᵘht] f. **1.** Ordrigdom; Ordfylde; rigeligt Ordforraad: *orðabók Guðbrands stendur hinum framar að o.* — **2.** *(mælska)* Veltalenhed. **-gnægð** [-gnaiqð, -gnaigþ] f. Ordrigdom. **-góður** [-goᵘ·ðoϱ] a. **1.** som taler (kun) godt om andre: *o. um alla menn* (iron. „Lærðu tú tyndans!" „Naumast hú ert o."). **2.** *(sem hefur gott orð á sjer)* som har et godt Rygte. **-greiður** [-grɛi·ðoϱ] a. som har let ved at tale, hurtig finder Ord: (Ordspr.) *oftast er reiður o.* (GJ.), vred er oftest veltalende. **-gæði** [-ɡ̟ai·ðɪ] npl. det at være *orðgóður* (s. d. O.). **-gætinn** [-ɡ̟ai·dɪn, -ɡ̟ai·tɪn] a. forsigtig i sin Tale. **-hagur** [or·þ(h)a·qoϱ] a. ordsnild, som har Herredömme over Sproget, kunstfærdig i sin Tale; *o. maður,* [1]) en god Stilist, Ordkunstner; [2]) *(góður að mynda orð)* flink til at danne nye Ord. **-hákur (-s, -ar)** [-(h)au·goϱ, -(h)au·k-] m. kaadmundet el. grovmundet Person, fræk og uforskammet i sin Tale. **-hegi (-is)** [-(h)ɛi·jɪ] n. Udtryksmaade, Stil: *Matthías stælir þennan hátt Jónasar og o.* (Eimr. XIII. 186). **-heill** [-(h)ɛidλ] f. **1.** Ordvarsel, godt Omen i Ord (om Ekspl. paa saadanne i isl. Folketro se JÁÞj. I. 659); *fá góða o. við sumartunglið* (s. d. O.). — †**2.** Rygte, Omdömme: *hann hafði miðlungi góða o.* **-heldinn** [-(h)ɛldɪn] a. ordholden. **-heldni** [-(h)ɛldnɪ] f. indec. Ordholdenhed. **-hengill** [-(h)ɛiŋɡ̟ɪdλ] m. Ordklover. **-hengilsháttur** [-(h)ɛiŋɡ̟ɪls(h)auhdoϱ] m. Ordkloveri, Hængen sig fast i Ordlyden: *vilja, að við notum orðhengilshátt og útúrsnúninga til þess að ganga frá loforðum* (Alþ. '11, B. II. 189). **-hepni** [-(h)ɛhbnɪ] f. indec. Ordsnildhed. **-heppinn** [-(h)ɛhbɪn] a., **-hittinn** [-(h)ɪhdɪn] a. træffende i sin Tale, ordsnild. **-hljómur** [-(h)λɪoᵘ·moϱ] m. Ordlyd. **-hnittinn** [-(h)vɪhdɪn] a. = **orðheppinn**. **-hnittur** [-(h)vɪhdoϱ] m. vittigt Indfald; Brander. **-hvass** [-χwas, -kvas] a. hvas i sin Tale. **-hvatur** [-χwa·doϱ, -kva·doϱ, -kva·toϱ] a. uforsigtig i sin Tale, raptunget og bidende: *S. var glaðlynd og ljettúðarfull í æsku, og í meira lagi orðhvöt* (BrJÞf. 95).

orðið [or·ðɪð] sup. af **verða**.

orðillur [or·ðɪdloϱ, -idloϱ] a. grov og ondskabsfuld i sin Tale el. i Omtale af andre.

orðinn [or·ðɪn] pp. af **verða**.

orð kepni [or·þȿɛhbnɪ] f. indec. Ordstrid. **-klápur** [-klau·boϱ, -klau·p-] m. **orðhákur**. †**-kólfur** [-koᵘlvoϱ] m. Apokope (grammatisk Figur). †**-korn** [-ko(r)dv] n. lille Ord; Partikel: *játandi o.* **-kringi** [-kriŋɡ̟ɪ] f. indec. Ordsnildhed; spec. Vittighed, Færdighed i at sige «Brandere». **-kringinn** [-kriŋɡ̟ɪn] a. vittig. **-krókar** [-kroᵘ·gaϱ, -kroᵘ·kaϱ] mpl. Spidsfindigheder, Sofisterier. **-kvæði** [-kvai·ðɪ] n. Ordsprog, Mundheld. **-könnuður** [-kön·oðoϱ] m. Ordgransker. **-lag** [or·(ð)la·q] n. = **orðalag**. **-lagður** [-laqðoϱ, -lagðoϱ] a. bekendt; berömt; berygtet. **-laus** [-löys] a. **1.** stum, tavs: *verða* (*alveg*) *o.,* blive en Svar skyldig, tabe baade Maal og Mæle; *gera orðlausan,* maalbinde. — **2.** uden Dadel: *láta e-ð orðlaust,* ikke dadle n-t; (Ordspr.) *enginn lifir orðlaust,* Dadel kan ingen undgaa. ?**-legur** [-lɛqoϱ] a. = *orðulegur,* ordentlig. **-leiða** [-lɛi·ða] vt. udtrykke ved Ord. **-leikinn** [-lɛi·ɡ̟ɪn, -lɛi·ȿɪn] a. slagfærdig. **-leikni** [-lɛihgnɪ] f. indec. Slagfærdighed.

-lengja [-lɛinja] vt. udtale sig vidtløftig om, gaa nærmere ind paa: *svo orðlengi jeg þetta ekki meir;* — refl.: *svo að mjer orðlengist ekki um of,* for ikke at blive for vidtløftig. **-lepill** [-lɛ·bɪdλ, -lɛ·pɪdλ] m. Eftersnakker. **-lýta** [-li·da, -li·ta] vt. dadle i Ord (Syrak, Kap. 8). **-ljett** [-ljɛht] an.: *e-m er o. um e-ð,* en taler gærne om n-t: *fólki er orðlett um ágæti þitt* (StStAndv. I. 159). **-ljótur** [-ljoᵘ·døϱ, -ljoᵘ·tøϱ] a. som bruger raa og plumpe Ord. **-lof** [-lo·v, or-] n. 1. *(orðstír)* Ry, Berømmelse: *Miskuna mér, þú hin máttuga gyðja, og veit mér gott o. og börnum mínum og minni heiðvirðu konu* (Od. 55). — 2. *(orlof)* Tilladelse, Orlov: *Eg treysti því, og fór nú í o. mitt — í síðasta sinn* (GFrÓl. 129). **-margur** [or·(ð)margøϱ] a., comp. *orðfleiri:* **a.** ordrig: *bókin er orðmörg.* — **b.** som bruger mange Ord: (Ordspr.) *ekki þarf orðmargt við hinn daufa* (Málshb. 80), der skal ej mange Ord til døve Øren. **-merking** [-mɛϱɡ̟iŋk] f. Betydning. **-mynd** [-mɪnt] f. Ordform. **-myndunarfræði** [-mɪndonaϱfrai:ðɪ] f. indec. Orddannelseslære. **-mjúkur** [-mju·gøϱ, -mju·køϱ] a. sødt talende. ° **-nemi (-a, -ar)** [-nɛ·mɪ] m. Ekscerperer af Ord. †**-reiða** [or·ðrɛi·ða] f. Rygte. **-ríki** [-ri·ɡ̟ɪ, -ri·k̟ɪ] n. Ordrigdom: *o. íslenskunnar.* **-ríkur** [-ri·gøϱ, -ri·køϱ] a. ordrig; *(mælskur)* veltalende. **-rjettur** [-rjɛhdøϱ] a. ordret; n. *orðrjett* som adv. **-rofi (-a, -ar)** [-ro·vɪ] m. en, som bryder sit Ord. **-rómur** [-roᵘ·møϱ] m. 1. Rygte: *sá o. lagðist á,* det rygtedes, der opstod det Rygte. — †2. *(lof)* Ros, Bifald. **-rot** [-ro·t] n. Rode i (Js. Js.). 1. **-ræða** [-rai·ða] f. 1. *(samræða)* Samtale. — 2. Omtale; Diskussion, Debat: *Kom síðan og mjög tíða við orðræður þær, sem einn ráðherra hafði ótt í síðustu urvr hatt um þetta efni* (A.þ. '11, B. II. 675). 2. **-ræða** [-rai·ða] vt. tale sammen om. **-ræmdur** [-raimdøϱ] a. berygtet. **-safn** [or·þsabv] n. = **orðasafn. -saga** [-sa·qa] f. Udsagn. **-sár** [-sau·r] a. bitter i sin Tale: *vera o.,* bruge bitre el. saarende Ord. **-sending** [-sɛndiŋk] f. Budskab, spec. kortfattet skriftlig Meddelelse; *(símskeyti)* Telegram. **-setning** [-sɛhdniŋk] f. Ordstilling.

orðs háttur [or·(þ)s(h)auhdøϱ] m., †**-hnykkur** [-(h)vɪhgøϱ] m. = **orðatiltæki.**

orð sigur [or·(þ)sɪ·qøϱ] m. Ordsejr, Sejr i Ordstrid. **-sýki** [-si·ɡ̟ɪ, -si·k̟ɪ] f. indec. Ængstelighed overfor andres Omtale. **-sjúkur** [-sju·gøϱ, -sju·køϱ] a. ængstelig m. H. t. andres Omtale, angst for Folkesnak. **-skár** [-sgau·r] a. = **orðhvass. -skemd** [-sɡ̟ɛmt] f. Bagvaskelse; Vanry. **-skemma** [-sɡ̟ɛm·a] vt. skade ved Bagvaskelser, udstøde Ukvemsord mod en, skælde en Hæder og Ære fra: *o. með þungum grimmleik* (Campe 123). **-skipun** [-sɡ̟ɪ·bøn, -sɡ̟ɪ·p-] f. Ordföjning. **-skipunarfræði** [-sɡ̟ɪbonaϱfrai:ðɪ, -sɡ̟ɪp-] f. indec. Syntaks, Ordföjningslære. **-skýrandi** [-sɡ̟i·randɪ] m. Kommentator. **-skýring** [-sɡ̟i·riŋk] f. Ordforklaring, Kommentar. **-skrípi** [-sgri·bɪ, -sgri·pɪ] n. 1. Ordmisfoster, forkert Ord, gyseligt Ord: *mörg af nýyrðum vorra tíma eru hreinustu o.* — †2. *(skvaldsorð)* Skældsord. **-skræfi (-is)** [-sgrai·vɪ] n., **-skræmi (-is)** [-sgrai·mɪ] n. = **orðskrípi.** †**-skrök** [-skrö·k] n. Skældsord.

orðskviður [or·þskvɪ·ðøϱ, oϱ·s-] m. 1. *(málsháttur, spakmæli)* Ordsprog: *orðskviðir Salómons.* — †2. *(líking)* Lignelse.

orð slátta [or·(þ)slauhda] f. = **orðaslátta. -slyngur** [-sliŋgøϱ] a. veltalende. **-slunginn** [-sluŋɡ̟ɪn] a. = **orðslægur. -slæður** [-slai·ðøϱ] fpl. løst Rygte. **-slægð** [-slaiqð, -slaigþ] f. Ordkløgt, dialektisk Spidsfindighed. **-slægur** [-slai·qøϱ] a. listig i sin Tale, ordkløgtig, spidsfindig. †**-slög** [-slö·q] npl. Ordstrid (Vísn. 281). **-smíð(i)** [-smi·ð, -smɪ·ðɪ] f. og n. Ordfabrikation. **-snápur** [-snau·bøϱ, -snau·pøϱ] m. Ordgyder. **-snar** [-sna·r] a. slagfærdig. **-snild** [-snɪlt] f., **-snilli** [-snɪdlɪ] f. indec. Ordsnille; Veltalenhed; Magt over Sproget. **-snillingur** [-snɪdliŋgøϱ] m. veltalende Mand; fremragende Stilist. **-snjallur** [-snjadløϱ] a. veltalende; fremragende Stilist. **-spakur** [-sba·gøϱ, -sba·køϱ] a. kløgtig i sin Tale; veltalende. **-speki** [-sbɛ·ɡ̟ɪ, -sbɛ·k̟ɪ] f. indec. Talens Kløgt. **-spor** [-sbo·r] n. Rygte: *Tildrög þessa mannamóts eru kunnug, bæði af orðspori og af fundarboðinu* (GFrTis. 106); *þekkja e-n af orðspori,* kende en af Omtale. **-staður** [-sda·ðøϱ] a. som har vanskeligt ved at tale, trægtalende (GKon. Æf. 91). **-stef** [-sdɛ·v] n. Mundheld. **-sterkur** [-sdɛϱgøϱ] a. ordstærk, ordkraftig. **-stiltur** [-sdɪλdøϱ] a. forsigtig og rolig i sin Tale.

orðstír (-tírs, (pop) -tís) [or·(þ)sdi·r, oϱ·sdi·r] m. Berömmelse, Ry.

orð stjóri [or·(þ)sdjoᵘ·rɪ] m. Ordfører. **-stór** [-sdoᵘ·r] a. = *stórorður,* stortalende. **-svinnur** [-svɪn·øϱ] a. = **orðspakur. -sæll** [-saidλ] a. berömt. †**-sök** [-sö·k] f. = **orsök. -tak** [-ta·k] n. 1. *(talsháttur)* Talemaade, Frase, Idiomatisme. — 2. *(einkunnarorð)* Devise, Valgsprog: *„eigi víkja" var o. Jóns Sigurðssonar.* — 3. Ytring, Tale, Udsagn: *það var eitt o. allra,* alle sagde det samme. — †4. Samtale: *eiga o. við e-n,* tale med en. 1. **-taka** [-ta·ga, -ta·ka] f. Ekscerpering af Ord. 2. **-taka** [-ta·ga, -ta·ka] vt. ekscerpere. **-tal** [-ta·l] n. Omtale: *heldur óttumst við o. karla og kvenna* (Od. 465). **-tugga** [-tʏg·a] f. drøvtygget Ord. **-tæki** [-tai·ɡ̟ɪ, -tai·k̟ɪ] n. = **orðtak.** ° **-tækjafræði** [-taiɡ̟afrai:ðɪ, -taik̟a-] f. indec. Fraseologi. **-tökuverk** [-tögovɛϱ·k] n. Arbejde med at ordtage (ekscerpere) Bøger (Lögr. '19, S. 10).

orðugur [or·ðoqøϱ] a. sladdervorn.

†**orðu laust** [or·ðølöys·t] an. uden Orden, uordentlig. †**-legur** [-lɛ·qøϱ] a. ordentlig; — adv. *-lega.* **-mark** [-maϱ·k] n., **-merki** [-mɛϱ·ɡ̟ɪ] n. Ordenstegn, -dekoration. **-sæmd** [-saim·t] f. Ordensdekoration.

orð vana [or·ðva·na] a. indec. stum: manglende Ord: *o. samkomulag,* stum Overenskomst (JTrGst. I. 149). **-vandur** [-vandøϱ] a. 1. *(gætinn í orðum)* forsigtig i sin Tale. — 2. *(viðkvæmur fyrir orðum annara)* følsom overfor andres Omdömme. **-vani** [-va·nɪ] a. = **orðvana. -var** [-va·r] a. forsigtig i sin Tale; diskret: (Ordspr.) *o. er oft syndvar* (GJ.). **-vargur** [-vargøϱ] m. grovmundet Person. **-vika** [-vɪ·ga, -vɪ·ka] vi. udtrykke sig (Nl.). **-vondur** [-vondøϱ] a. grovmundet, som taler ilde om Folk

-vonska [-vonsga] f. hvas Tunge. **-þýðingaleikur** [or·þiðiŋgalɛi:gøϱ, -lɛi:køϱ] m. (i Vers) Gentagelse af samme Ord med forskellig Betydning. **-þrota** [-þro·da, -þro·ta] a. indec. manglende Ord.

†**ó refstur** [oᵘ:rɛfsdøϱ] a. ustraffet. **-regla** [-rɛgla] f. 1. Uregelmæssighed: *ó. á skipaferðum.* — 2. Uorden: *ó. á heimili; ó. í reikningsfærslu; ó. í bókaskáp.* — 3. *(drykkjuskapur)* Drikfældighed.

óreglu legur [oᵘ:rɛgløle·qøϱ] a. uregelmæssig; uordentlig; spec. (bot.) irregulær, uregelmæssig (irregularis); (gramm.) *óregluleg beyging, sögn,* uregelmæssig Böjning, uregelmæssigt (stærkt) Udsagnsord; — adv. *-lega.* **-maður** [-ma:ðøϱ] m. uordentligt Menneske; *(drykkjumaður)* Dranker. **-samur** [-sa:møϱ] a. uordentlig; *(drykkfeldur)* drikfældig. **-seggur** [-sɛg:øϱ] m. = **óreglumaður. -semi** [-sɛ·mɪ] f. indec. Uorden; Uordentlighed; *(drykkjuskapur)* Drikfældighed.

ó reiða [oᵘ:rɛi·ða] f. Uorden; Uordentlighed: *þar var alt í óreiðu.* **-reiddur** [-rɛid·øϱ] a. 1. *(ósegibúinn)* uudtaklet. — 2. = *óbentur* 2: *ó. klifberi.* **-reiðigjarn** [-rɛi·ðɪɡ̟ar·dv, -ɡ̟ad·v] a., **-reiðinn** [-rɛi·ðɪn] a. ikke opfarende, besindig. **-reiðmannlegur** [-rɛiðmanlɛ·qøϱ] a. som ikke passer sig for en Rytter, uryttermæssig, vidnende om en ringe Ridefærdighed: *„Þetta óreiðmannlega og ljóta ið og sprikl er það, sem einkennir sjerstaklega íslenska reiðmenn"* (Lögr. '15, 51); — adv. *-lega: hann situr ó. á hestinum.* **-reiðubjálfi** [-rɛiðøbjaulvɪ] m. forhutlet Person, dumt og upaalideligt Menneske (ÞG.Ut. 134). **-reiðumaður** [-rɛiðøma:ðøϱ] m. upaalidelig Person, spec. i Pengesager. 1. **-reiður** [-rɛi·ðøϱ] a. ikke vred. 2. **-reiður** [-rɛi·ðøϱ] a. som man ikke kan ride over (om en Flod el. desl.). **-reiknandi** [-rɛihgnandɪ] a. 1. uberegnelig: *ó. kostnaður.* — 2. ikke i Stand til at regne: *börnin voru óreiknandi.* **-reiknanlegur** [-rɛihgnanlɛ·qøϱ] a. uberegnelig. **-reyndur** [-rɛindøϱ] a. 1. uprøvet: *að óreyndu,* ufristet, uprøvet. — 2. uerfaren; (Ordspr.) *ilt er að ætla á óreyndan* (GJ.), ¹) det er vanskeligt at sige, hvorledes en Mand vil skikke sig, som man ikke kender (ikke har prøvet); ²) det er Daarskab at stole paa den uerfarne. **-rekandi** [-rɛ·gandɪ, -rɛ·k-] a. 1. (om Kreaturer) som ikke kan drives: *ærnar voru alveg ó. þangað.* — 2. som ikke kan gendrives el. forkastes: *ó. vara,* gode Varer (BH.). **-rekjanlegur** [-rɛ·ɡ̟anlɛ·qøϱ, -rɛ·k̟an-] a. usporlig, upaaviselig. **-rendur** [-rɛndøϱ] a. utilfrossen: *ein lítil vök eptir órennd* (JThMk. 212). **-rengdur** [-rɛiŋdøϱ] a. ikke tilbagevist som uberettiget el. ugrundet; — n. *órengt,* in confesso.

orf (-s, pl. ds.**)** [or·v] n. Leskaft; *bera út (heim) orfin,* begynde (holde op) at slaa; (Talem.) *hirða að orfum,* bringe alt det slaaede Hø i Hus el. Lade, medens der dog endnu er noget tilbage at slaa paa Engen. Grunden til Talemaaden er, at Leskaftene (med Leerne) sædvanlig stikkes ned i Jorden paa Grænsen mellem den slaaede og den uslaaede Del af Engen (BMÓ.). **-hólkur** [-f-(h)oᵘλgøϱ, -(h)oᵘlkøϱ] m. Leskaftsring.

orfs efni [or·fsɛbnɪ] n. Stof til et Leskaft. **-hæll** [-(h)aidλ] m. Knag paa et Leskaft.

org (-s, pl. ds.**)** [or·k] n. Hyl, Skraal, Tuden, Skrig, Brøl.

orga (a) [or·ga] vi. hyle, skraale, skrige, brøle, tude.

organ (-s, orgön) [or·gan, -gön] n. Orgel, Harmonium. **-hljóð** [-nhλoᵘ:ð] n. Orgelklang, Orgeltone. ?**-isti (-a, -ar)** [-ɪsdɪ] m., **-leikari** [-lɛi:garɪ, -lɛi:k-] m. Orgelspiller. **-leikur** [-lɛi:gøϱ, -lɛi:k-] m. Orgelspil. **-pípa** [-pi:ba, -pi:pa] f. Orgelpibe. **-sláttur** [-slauhdøϱ] m. Orgelspil.

organsleikur [or·ganslɛi:gøϱ, -lɛi:køϱ] m. Orgelspil.

orgel (-s, pl. ds.**)** [or·gɛl] n. = **organ.**

org rómur [or·groᵘ·møϱ] m. brølende Stemme. **-tamur** [-k-ta·møϱ] a. vant til at hyle el. brøle: *þær hafa . . . hvella og orgtama hálsa* (MvT. I. 36).

***Óri (-a)** [oᵘ·rɪ] m. npr. 1. *(dvergsheiti)* Navn paa en Dværg. — 2. *(ormsheiti)* Benævnelse for en Slange.

ó ryðgaður [oᵘ:rɪðgaðøϱ] a. ikke rusten. **-riðinn** [-rɪ·ðɪn] a. 1. *(ótaminn)* utilreden: *ó. hestur.* — 2. *ó. við e-ð,* som ikke har med n-t at göre, som staar udenfor n-t. **-rifinn** [-rɪ·vɪn] a. ikke sønderreven: *órifið fat.* — *Sjálft landið var útlits sem endalaust borð, alt órifið, kvistlaust og vænt* (StStAndv. III. 13). **-rifjaður** [-rɪvjaðøϱ] a. ikke vendt (om Hø). **-ríflegur** [-rivlɛqøϱ] a. knap; karrig: *ó. fjárstyrkur;* — elendig; adv. *-lega,* knebent; ugavmildt, ugæstfrit: *kvað óríflega tekið gestum* (JÁPj. II. 231). **-riftanlegur** [-rɪfdanlɛ·qøϱ] a. uigenkaldelig. **-ríkmannlegur** [-ri·gmanlɛ·qøϱ, -ri·k-] a. som ikke vidner om en rig, fornem Mand; — adv. *-lega.* **-ríkur** [-ri·gøϱ, -ri·køϱ] a. ikke rig. **-rímaður** [-ri·maðøϱ] a. urimet. **-rými** [-ri·mɪ] n., **-rýmindi** [-ri·mɪndɪ] npl. snæver Plads; Mangel paa Plads, Trængsel. ***-ringur** [-riŋgøϱ] a. ikke ringe. **-rýr** [-ri·r] a. 1. *(ekki lítill)* ikke ringe, betydelig, ikke slöj. — 2. *(digur, mikill um sig)* stor, tyk. — 3. *(drembinn)* hoven: *ó. í svörum.* **-rýrlegur** [-rirlɛqøϱ] a. = *órýr* 1.—2.; adv. *-lega.* **-ristinn** [-rɪsdɪn] a. forsömt: *hann lá ó. inni,* han laa derinde, uden at nogen brød sig om ham (BH.). **-ristur** [-rɪsdøϱ] a. uristet, uopskaaren; ikke skaaren i Strimler: *órist skinn.* **-ritaður** [-rɪ·daðøϱ, -rɪ·t-] a. uskrevet. **-rjelegur** [-rjɛ·lɛqøϱ] a. (jfr. *óhrjálegur)* 1. **a.** styg, hæslig, modbydelig. — **b.** *(illa útleikinn)* ilde tilredt. — 2. *(óráðvandur)* uredelig (BH.). — 3. *(rangur)* urigtig, mislig. — 4. *(erfiður)* vanskelig (BH.). — 5. adv. *-lega,* paa en sjusket el. modbydelig Maade; urigtig, mislig: *þeim þykir ó. farið með bein sín framliðin* (JÁPj. I. 233). **-rjetti (-is)** [-rjɛhdɪ] n. Uretfærdighed. **-rjettilegur** [-rjɛhdɪlɛ·qøϱ] a. urigtig; *(óráðvandur)* uredelig; *(ranglátur)* uretfærdig, uretmæssig; — adv. *-lega,* paa en urigtig, uretfærdig Maade.

órjett indi [oᵘ:rjɛhdɪndɪ] npl. Uretfærdighed. **-látur** [-lau:døϱ, -lau:t-] a. uretfærdig. **-læti** [-lai:dɪ, -lai:tɪ] n. Uretfærdighed. **-mætur** [-mai:døϱ, -mai:tøϱ] a. uretmæssig, ulovlig, uberettiget. **-sýni** [-si:nɪ] f. indec. 1. *(ósanngirni, rangsleitni)* Ubillighed. — †2. *(vanþakklæti)* Utaknemmelighed. **-sýnn** [-sid·v] a. ikke retsindig; uretfærdig, ubillig.

1. **ó rjettur** [o·:rjɛhdoϱ] m. Uret. 2. **-rjettur** [-rjɛhdoϱ] a. 1. *(rangur)* urigtig. — 2. som ikke er rette: (om *krumla*) *getur dregið hendina að sér óretta* (uden at rette Fingrene) *um greiparnar á honum* (ÓDavSk. 166). — 3. n. *órjett* som adv. urigtig: *(sagan) er víða [illegible] rjett sögð* (LFR. XIV. 37). **-rjettvís** [-rjɛhdvi:s] a. uretfærdig. **-rjettvísi** [-rjɛhdvi:sɪ] f. indec. Uretfærdighed. **-rjettvíslegur** [-rjɛhdvislɛ:qoϱ] a. uretfærdig. **-rjúfandi** [-rju·vandɪ] a., **-rjúfanlegur** [-rju·vanlɛ·qoϱ] a. ubrødelig.

1. **orka (-u)** [oϱ·ga] f. †1. *(verk, starf)* Arbejde. — 2. a. Kraft, Kræfter: *neyta allrar orku*, anstrænge sig af alle Kræfter. — Energi, Dygtighed: *Orka kallast hæfileikinn til að drýgja verk* (GFHh. 92). — b. *eftir orku*, efter Ævne, efter Formue.

2. **orka (a)** [oϱ·ga] v. I. 1. vi. og vt. med dat. være i Stand til; orke, magte, bevirke: *jeg mun gera slíkt sem jeg o.*, jeg skal gøre hvad jeg kan; *vinna eins og maður getur orkað*, arbejde af alle Kræfter, saa meget man kan; *Þeir* (ɔ: *ensku hestarnir*) ... *o.* (har Kræfter) *við okkar fjörskustu hesta 2 eða 3* (EiÓlLf. 12); *Virtist þar mestu um o.* (den störste Skyld deri synes at være) *auglýsingin, sem birta átti í Danmörku* (Lögr. '15, 121¹). — 2. med acc.: *o. e-m e-ð*, forskaffe en n-t (Vf.). — 3. med gen.: *o. e-m e-s*, forskaffe en n-t: *o. e-m frægðar*; — *o. tvímælis*, være tvivlsomt: *það hefur orkað tvímælis, hvort* (der har været delte Meninger om, hvorvidt) *íslenzk lög hafi [illegible] á Grænlandi* (FArRett. 37); (Ordspr.) *alt* (el. *jafnan*) *orkar tvímælis, þá gert er*, naar noget er gjort, er Meningerne altid delte; *orðalagið orkar tvímælis*, Ordlyden er tvetydig; *það orkar auðnu*, det kommer an paa Lykken (BH.). — II. med præp. og adv.: *o. á*, ¹) *o. á e-n*, bruge Magt mod en; ²) stille paa Prøve, prøve ens Kræfter: (Ordspr.) *það orkar ekki á hreysti kappans [illegible] en í [illegible]* (SchMál.), Heltens Mod prøves först i Kampen; *Ef þær ei vilja á það o.* (løbe den Risiko), *að í landinu friðlausar reiknist* (Alþb. 1695, Nr. 13); ³) have Indflydelse paa n-t: *Ef efnið er nógu vel við þeirra hæfi, stendur það [illegible] hugsunum þeirra ... og orkar á tilfinningar þeirra* (MHUpp. 67); — virke, nytte: *[illegible] þulur eða [illegible] o. á hann* (nytter imod ham) (JÁÞj. I. 319); *Þetta sumar var sonr sýslumanns ok annat heimafólk ... bólusett ... en þat orkaði eigi á* (EspS. 81); ⁴) *o. e-u á*, udføre n-t, udrette: *hann fjekk engu á orkað*, han kunde ingenting udrette; — *o. að e-u*, udføre n-t. — III. refl. *orkast: ekkert o. á*, intet bliver udført, man kommer ingen Vegne.

orkn (-s, pl. ds.) [oϱ·kv] n. = **útselur. -eyingur (-s, -ar)** [-n-ɛi·jiŋgoϱ] m. Person fra Orknøerne. **-eyjar** [-ɛi·jaϱ] fpl. Orknøerne.

orku breytir [oϱ·gobrɛi:dɪϱ, -brɛi:tɪϱ] m. Energiomformer: *Nú þurfa menn alls ekki að vera úrkula vonar um að finna slíkan ólífrænan orkubreyti eða orkugjafa* (3. Ið. IV. 312). **-fár** [-fau:r] a. som har ringe Styrke: *e-m verður orkufátt*, ens Kræfter kommer til kort. **-forði** [-for·ðɪ] m. Energimængde: *að o. heimsins vaxi hvorki né minki* (GFHh. 92). **-geymir** [-ɡɛi:mɪϱ] m. Energibeholder: *bryóta þau upp forðabúr eða orkugeyma jurta og dýra* (3. Ið. IV. 308). **-gjafi (-a, -ar)** [-ɡa:vɪ] m. Energigiver (3. Ið. IV. 312). °**-hyggja** [-hɪɡ:a] f. Energetisme (ÁBjRök. § 95). °**-kend** [-ʄɛn·t] f. formel Følelse (ÁBjSál. § 234). **-laus** [-löy·s] a. kraftløs, afmægtig; uden Energi. **-maður** [-ma:ðoϱ] m. dygtig Mand. **-miðill** [-mɪ:ðɪdʎ] m. Energiformidler: *En hvernig er nú sjálfri þessari blaðgrænu, þessum orkumiðli milli sólarljóssins og hinna lifandi vera, farið* (3. Ið. 309).

orkun (-ar, -anir) [oϱ·gøn, oϱ·ganɪϱ] f. 1. *(áhrif)* Virkning. — 2. *(starfsemi)* Virksomhed.

orku nýting [oϱ·gonidiŋ, -ni·tiŋ] f. Udnyttelse af Energi, Brug af Kraft: *„O. og menning"* (Lögr. '15, 119). **-raun** [-röy:n] f. Kraftanvendelse, Kraftanstrængelse. °**-slyngur** [-sliŋ·goϱ] a. kraftig og smidig: *kappinn o.* (JÞorkÞjs. 114). **-streymi (-is)** [-sdrɛi:mɪ] n. Kraftström: *sálin geti með o. eða samkend oft hjálpað huganum* (HermJDulr. 14). **-vana** [-va:na] a. indec. = **orkulaus. -ver** [-vɛ:r] n. Kraftstation (NefndFoss. A. 3).

or lof [or·lo·v] n. 1. Orlov, Tilladelse: *biðja um o., biðja orlofs*. — 2. Fornøjelse, Besøg, Visit, Besøg: *fara í o.*, tage paa Besøg: *hún átti í o. sitt yfir á Frakkland* (JHall. 283). †**-lofa** [-lo·va] vt. tillade; give Orlov. **-lofsferð** [-lofsfɛr·ð] f. Gæstefærd. **-lofsgjöf** [-lofsɡö:v] f. Gave, som en rejsende medbringer, medbragt Gave i en Visit (JHall. 283). **-lofsnætur** [-lofsnai:doϱ, -nai:toϱ] fpl. de 3 Nætter, en Gæst skal blive.

orma borinn [or·mabo:rɪn] a. ormædt. **-bæli** [-bai:lɪ] n. Ormerede. **-dyngja** [-diŋ·ɡa] f. Dynge af sammenfiltrede Orme, Mylr af Orme. **-eitur** [-ɛi:doϱ, -ɛi:toϱ] n. Slangegift. **-fiskur** [-fɪs·goϱ] m. Fisk, fuld af Orme. **-garður** [-gar·ðoϱ] m. Ormegaard. **-gras** [-gra:s] n. (JsJs.) = **reinfáni. hvæsing** [-χwai:siŋk, -kvai:s-] f. Slangens Hvæsen, Snogehvislen. **-kóngur** [-koᵘŋ·goϱ] m. Basilisk. **-korn** [-kor·dv, -kod·v] n. = **ormskorn. -skita** [-sɡɪ:da, -sɡɪ:ta] f. tyndt Liv stammende fra Orme: *o. í sauðfje*. **-vefur** [-vɛ:voϱ] m. 1. *(vefur köngulóar)* Spindelvæv. — 2. *(vefur silkiorma)* Silkeormens Spind. **-veiki** [-vɛi:ɟɪ, -vɛi:ʄɪ] f. indec. Sygdom hidrörende fra Orme i Indvoldene. **-veikur** [-vɛi:goϱ, -vɛi:koϱ] a. syg af Orme. **-veita** [-vɛi:da, -vɛi:ta] f. Ormerede. °**-vella** [-vɛd·la] f. Snogespyt.

°**orm drepa (-u, -ur)** [ormdrɛ:pa, -drɛ:pa] f. [illegible] (LFR. XIII. [illegible]). **-gras** [-gra:s] n. (SvJPKvk. 18) = **skollafótur. -hola** [-(h)o·la] f. Ormehul. **-jetinn** [-m-jɛ·dɪn, -jɛ·tɪn] a. ormædt: *ormjetin kind* (Stj. '91, B. 86). **-korn** [-ko(r)dv] n. Korn, hvori der er Orme el. Maddiker (Alþ. '11, B. II. 1659). **-legur** [-lɛqoϱ] a. ormagtig, slangeagtig.

orms bit [or·msbɪ·t] n. Slangebid. **-hamur** [-(h)a·møϱ] m. Slangeham. **-höfuð** [-hö·vøð] n. Slangehoved, Ormehoved. **-lykkja** [-lɪhɟa] f. Slangebugtning.

ormsmóginn [illegible]
[illegible]
(ÁBjH. [illegible]).

ormstunga [or·mstuŋɡa] f. Slangetunge.

orm stunga [or·msduŋɡa] f. Stik el. Hul, lavet af en Orm: *o. f epli*. **-stunginn** [-sduŋɡɪn] a. ormstukken.

orms tönn [or·mstön] f. Slangetand. °**-þjálfi** [-þjaulvɪ] m. Slangetæmmer (JsJs.).

ormur (-s, -ar) [or·møϱ] m. 1. a. Orm (vermis). — b. i Poesi: *°ormabani*, Vinteren; *ormagleði*, Sommer. — c. (Skældsord, is. til el. om Börn) Skarns Unge: *ormurinn þinn*, dit lille Skarn (Eimr. XV. 118). — d. n-t meget lille, lille bitte Stump: *hann er lítill o.*; — *lambið er o. lítið*. — e. *drepa e-m orm*, tage i ens Fingre saa det knager; man skal if. Folketroen faa saa mange uægte Börn som det knager mange Gange (ÓDavSk. 185). — 2. *(slanga)* Slange (jfr. *eiturormur, höggormur*): *liggja á e-u (t. d. peningum) eins og ormur á gulli*, ruge over n-t (en Skat). Paa Grund af de mytiske Forestillinger om Slanger som Bevogtere af Guld og Skatte (jfr. Fafnermyten) anvendes *ormur* hyppigt i digt. Omskrivn. for Guld: *ormaból, -beður, -land, -láð, -vengi* osv. — 3. *(lítill hákarl)* en lille Havkal (Vf.). — 4. som Mandsnavn: Orm.

ormvaxinn [or·mvaχsɪn] a. slangeformet.

orna (a) [od·na, or·dna] v. 1. a. vi. varmes, blive varm: *grípa þeir í miðjan belginn og þrýkkja svo og kreista hann, en strax ornar* (JÓlInd. 295). — b. vi. og refl.: *ornast*, om Korn, Hø el. desl., som er begyndt at gære i Dynge, ladebrænde, brænde sammen: *taðan ornaði*; — pp. *ornaður*, jfr. *bingbrunninn: engum kom til hugar að taka til þess eða fást um það, þótt mjölið væri dálítið ornað eða ... fevrukent* (JAÐEin. 441). — 2. impers.: *e-m ornar*, en bliver varm. — 3. vt. med dat. *o. sjer (e-m)*, varme sig (en) ved Ild (el. anden Varme).

ornun (-ar) [od·nøn, or·dnøn] f. 1. Varmen. — 2. begyndende Gæring i opdynget Hø el. Korn (Klp. II. 109).

ornunar bragð [od·nønarbraq·ð, -brag·þ, or·dn-] n.: *o. að korni*, Afsmag af Korn paa Grund af begyndende Gæring. **-ilmur** [-ɪl·moϱ] m., **-lykt** [-lɪχ·t] f. Duft fra en Hostak el. Hø i en Lade, hvor Høet er blevet varmt.

ó ró [oᵘ:roᵘ·] f. Uro. **-róa** [-roᵘ·a] vt. forurolige, forstyrre; — refl. *óróast*, blive urolig. **-róafullur** [-roᵘafʏd·løϱ] a. urolig. **-róaseggur** [-roᵘasɛg:oϱ] m. uroligt Menneske, Fredsforstyrrer. **-róatími** [-roᵘati:mɪ] m. urolig Tid. **-roðinn** [-ro·ðɪn] a. ikke farvet rød; *(ósmurður)* ubesmurt.

órof [o:ro·v] n. (ældre *orîf* [illegible] *erhóf* [illegible] *úr höfu*) hvad der overgaar al Maade el. alle Grænser, Umaalelighed, Uendelighed; — i Forb. *ó. alda* (Udtr. stammende fra *Valþrúðnismál)*, længst svunden Tid, en Tid uendelig langt tilbage, den graa Oldtid: *goðkvæðalögum, sem komin eru langar leiðir framan úr órófi aldanna* (Eimr. XIII. 189).

ó rofa [oᵘ:ro·va] a. indec. ubrødelig: *hún er bundin föstum lögum, sem eiga rót sína í eðli verunnar sjálfrar og standa í ó. sambandi við líf hennar* (MHUpp. 3). **-rofatrygð** [-rovatrɪq·ð, -trɪg·þ] f. ubrødelig Troskab. **-rofinn** [-ro·vɪn] a. ikke brudt. **-rói (-a)** [-roᵘ·ɪ] m. 1. a. = **óró.** — b. spec. Uro stammende fra Brunstighed: *taka úr e-m óróann*, kastrere en. — 2. *(í klukku)* Pendul, Uro. **-róinn** [-roᵘ·ɪn] a. som endnu ikke er roet ud paa Fiskefangst: *búðarmenn eru órónir*; — *órónir vetlingar*, Vanter, som endnu ikke er valkede ved at være brugt paa Fisketure. ?**-rólegheit** [-roᵘlɛχ(h)ɛi·t] npl. Uro, Pirrelighed: *ó. á geðsmunum*. **-rólegur** [-roᵘlɛ·qoϱ] a. urolig; adv. *-lega*. **-róleiki, -róleikur** [-ro·lɛi·ɟɪ, -lɛi·ʄɪ, -lɛi·goϱ, -lɛi·koϱ] m. Uro. **-rór** [-roᵘ·r] a. urolig; *e-m er órótt*, en føler sig urolig; *e-m er órótt innan rifja*, en er bekymret. **-rósamur** [-roᵘsa·møϱ] a. urolig. **-rósemi** [-roᵘsɛ·mɪ] f. indec. Uro; Stridbarhed. **-roskinn** [-rosɡɪn] a. som ikke har naaet den modne Alder. **-rotaður** [-ro·daðoϱ, -ro·t-] a. 1. ikke bedovet med Slag: *jeg fjekk slæma byltu, og það var hreinasta guðs mildi, að jeg skyldi sleppa ó.* — 2. (jfr. *rota)* ikke afhaaret: *órotað skinn*; — *(ósköllóttur)* uskaldet (BH.). **-rótaður** [-roᵘ·daðoϱ, -roᵘ·t-] a. urört. **-rótgróinn** [-roᵘ·tgroᵘɪn] a. ikke rodfæstet, ikke indgroet. **-rotinn** [-ro·dɪn, -ro·tɪn] a. 1. *(ófúinn)* uraadnet. — 2. *(ósköllóttur)* ikke skaldet (som ikke har tabt Haar el. Uld) (jfr. *órotaður)*.

orpinn [oϱ·bɪn] pp. af **verpa.**

°**orr** [or·] pron. poss. = **vor.**

orra (a) [or:a] vi. (jfr. *óra)* kives, strides.

orra hríð [or:ahɾi:ð] f. hidsig Kamp; larmende Trætte (oprindelig Benævnelse paa Eystein Orres og hans Fællers sidste fortvivlede Kamp i Slaget ved Stamford Bridge): *Frá því hann komst á legg stóð látlaus o. milli hans og fjölskyldunnar* (JTrHeið. III. 46). **-rjúpa** [-rju:ba, -rju:pa] f. Urhøne, [illegible] pl. *orrarnir*, Urhøns.

orri (-a, -ar) [or:ɪ] m. 1. (zool.) Urhane, Aarfugl (tetrao tetrix). — °2. Kamp; — ogs. i Omskrivninger: *orragnýr*, Kamp (MJ. II. 112); *orraklíður*, Slagtummel (MJ. V. 48) osv.

orrusta, orrustu- [or:osda, or:osdø-] se **orusta, orustu-.**

†**or sak** [oϱ·sa·k] n. (Morð. 7) = **orsök. -saka** [-sa·ga, -sa·ka] vt. foraarsage, bevirke, foranledige; — refl. *orsakast til e-s*, finde Grund til n-t: *og orsakaðist hún til að segja* (JThPs. 259); *orsakast af e-u*, hidröre fra n-t.

orsaka fljetta [oϱ·sagafljɛhda, oϱ·saka-] f. Kausalforbindelse. **-fræði** [-frai:ðɪ] f. indec. Ætiologi. **-laus** [-löy:s] a. uden Aarsag, uden Grund, grundløs. **-nauðsyn°** [-nöyð·sɪn] f. mekanisk Determinisme (ÁBjSál. § 198). **-rökleiðsla** [-rö:glrɪðsla, -rö:k-] f. Syntesemetode. **-samband** [-sam·bant] n. Aarsagsforhold. **-tenging** [-tɛin·ɟiŋk] f. Aarsagsbindeord.

orsök [oϱ·sö·k] f. Aarsag, *(ástæða)* Grund.

1. **ort (-s, pl. ds.)** [oϱ·t] n. = **ríxort.**

2. **ort** [oϱ·t] sup. af **yrkja.**

orti [oϱ·tɪ] [illegible] af **yrkja.**

ó ruddur [illegible] a. 1. uryddet: [illegible] *skógur*, [illegible] abanet [illegible] *vegur*. — 2. a. urenset: *[illegible] óruddur* (JMPist. 134). — b. uhøvlet.

utilhugget: *máttarviðir flestir úr óruddum rekatrjám* (JTrL. 27). **-rúm** [-ru·m] n. Optagen af for stor Plads. **-rúmlegur** [-rumlɛ·qoǫ] a. ikke rummelig: – adv. *-lega.* **-rúmur** [-ru·moǫ] a. snæver. **-runninn** [-rʏn·ɪn] a. ikke gennemløbet, ikke tilbagelagt; spec. ikke gaaet ned: *sólin er aðeins órunnin.*

orusta (-u, -ur) [o:rosda] f. **1.** Slag: *eiga* (el. *heyja) orustu,* levere et Slag, kæmpe med hinanden. **†2.** *(styrjöld)* Krig.

orustu bak [o:rosdoba:k] n.: *á orustubaki,* bag ved hvor der kæmpes, bag ved Kamplinjen. **-dagur** [-da:ɣoǫ] m. Kampdag. **-efni** [-ɛb·nɪ] n. Anledning, Aarsag til Slag. **-gnýr** [-gni:r] m. Slagets Bulder. **-laust** [-løys·t] adv. uden Kamp, uden Sværdslag. **†-legur** [-lɛ·qoǫ] a. krigersk, Krigs-, Slags-. **-maður** [-ma:ðoǫ] m. vældig Kriger. **-staður** [-sda:ðoǫ] m. **orustuvöllur. -tíð** [-ti:ð] f., **-tími** [-ti:mɪ] m. Kamptid, Kampens Time. **-völlur** [-vod·loǫ] m. Slagmark, Kampplads.

ó ræði [o·:rai·ðɪ] n. Uraad; *(áhætta)* Vovestykke. **-ræður** [-rai·ðoǫ] a. **1.** som man ikke kan finde Løsning paa: *óræð gáta.* **2.** (mat.) irrational: *Pýþagóras kvað . . . hafa fundið hinar svo nefndu óræðu (irrationölu) tölur eins og t. d.* $\sqrt{2}$ (AB¡H. 182). **-rækilega** [-rai·ɟɪl·ɛqa, -rai·cɪl-] adv. skødesløst. **-rækinn** [-rai·ɟɪn, -rai·cɪn] a. forsømmelig, efterladen, skødesløs: *ó. faðir (móðir),* Ravnefader (Ravnemoder). **1. -rækja (-u, -ur)** [-rai·ɟa, -rai·ca] f. **1.** skødesløs og sjusket Person: *hann er mesta ó.* — **2. a.** *(ær, sem vanrækir lamb sitt)* Malkefaar, som ikke bryder sig om sit Lam (Múl.). — **b.** pl. *órækjur* (om Mennesker) Ravneforældre, Forældre, der forsømmer deres Børn. – **3.** som Mandsnavn (ældre *Órækja*). **2. -rækja** [-rai·ɟa, -rai·ca] vt. forsømme, negligere; ikke skøtte om. **-ræksla** [-raiχsla] f. **1.** *(hirðuleysi)* Skødesløshed. – **2.** *(subba)* urenligt, sjusket Fruentimmer, Sjuskemaiene. **-rækslinn** [-raiχslɪn] a. (Af.) **óþrifinn. -rækt** [-raiχt] f. **1.** Skødesløshed, Forsømmelse: *leggja órækt við e-ð,* sætte n-t til Side. – **2.** *(ræktarleysi)* Mangel paa Pietet: *ó. gegn foreldrum.* – **3. a.** Mangel paa Opdyrkning: *jörðin er komin í ó.* **b.** gold og udyrket Grund: *hann er ekki farinn að slá óræktina enn þá* (Vf.). **-ræktaður** [-raiχdaðoǫ] a. udyrket, uopdyrket.

óræktar geit [o·:raiχdarɟei·t] f. Skurv (LFR. IX. 214). **-gras** [-gra:s] n. Græs, der vidner om *órækt.* **-hýjungur** [-ç(h)i:juŋgoǫ] m. ubetydelig Skæg- el. Græsvækst. **-jörð** [-jœrð] f. Jord, hvis Dyrkning er forsømt. **-legur** [-lɛ:qoǫ] a. **1.** ukærlig, pietetsløs: *ó. við foreldra sína,* (mod, over for) sine Forældre. **2.** som ser udyrket ud: *óræktarleg jörð.*

ó rækur [o·:rai·goǫ, -rai·koǫ] a. **1. a.** som ikke kan drives bort: *tillitið bláglþau augnanna eitt . svo órækt úr huga mér var* (StStAndv. III. 38). — **b.** som ikke kan drives: *ó. hestur.* **c.** som ikke kan forkastes el. kasseres: *ó. fjallmaður* (Sl.). — **2.** uigendrivelig: *ó. vitnisburður.* — **3.** ufejlbarlig: *var venja að sækja þangað vatn handa jóðsjúkum konum, og trúðu menn því, að það væri órækt til að greiða fyrir fæðingunni* (JÞorkÞjs. 200). **4.** uransagelig: *Órækir eru þínir vegir* (MJ|Ár. 5). **-rændur** [-raindoǫ] a., **-ræntur** [-raivdoǫ, -raintoǫ] a. ikke røvet el. plyndret. **-ræsti (-is,** pl. ds.) [-raisdɪ] n. **1.** *(sóðaskapur)* Urenlighed. – **2. a.** *(óhræsi)* Afskum. — **b.** daarlig, uholdbar Ting: *sum erlendu fataefnin eru mesta ó.* **-ræstilegur** [-raisdɪlɛ·qoǫ] a. snavset, uren, smudsig af Udseende. **-rættur** [-raihdoǫ] a. uopfyldt (om Drømme). **-rög** [-rø·q] f. sg. og npl. af **óragur. -rökstuddur** [-rø·ksdʏd·oǫ] a. umotiveret. **-röskur** [-røsqoǫ] a. ikke rask, ikke dygtig. **-rösull** [-rø·sødʏl] a. = *óhrösull,* som ikke let snubler.

1. **ós (-s, -ar)** [o·:s] m. **1.** *(mynni)* (Flod)munding. (Ordspr.) *allt rennur að einum ósi,* alle Aaer strømmer mod Havet. **†2.** *(uppspretta)* Udspring: (Ordspr.) *að ósi skal á stemma* el. *á skal að ósi stemma,* En skal ved Udspring stæmmes. *Þjósustu venar ósinn* (Hafst. 54).

?2. **ós (-s)** [o·:s] n. Os, Osen: *ó. lampans.*

?ósa (a) [o·:sa] vi. ose: *lampinn ósar.*

ósabreiður [o·:sabrei.ðoǫ] fpl. brede Flodmundinger: *Þjórsá og Ölfusá . . . mynda þó ekki eiginleg [illegible], það eru aðeins ó.* (ÞThLýs. I. 76).

ó saðsamur [o·:saðsamoǫ] a. udrøj: *ó. matur.* **-saga** [-sa·qa] f. styg Fortælling, vanærende Sladder (Arn.). **-sagður** [-saqðoǫ, -saqð-] a. usagt, ikke talt; — n. *ósagt: láta ó. um e-ð* el. *láta e-ð ósagt,* ikke udtale sig om n-t: *ég veit ekki, hvort Skinnastaðahreppur hefir viljað fá að rækjarsel . . . fyrir skólajörð, . . . læt ó. um það* (Alþ. '11, B. II. 1417). **-sáinn** [-sau·ɪn] a. utilsaaet. **-sakaður** [-sa·qaðoǫ, -sa·kað-] a. uskadt. **-sakanlegur** [-sa·qanlɛ·qoǫ, -sa·kan-] a. som ikke kan beskyldes; uantastelig. **-sakbær** [-sa·kbair] a. utilregnelig. **-sakbærni** [-sa·kbairdnɪ] f. indec. Utilregnelighed.

ósakerfi [o·:saɟɛrvɪ] n. Delta (ÞThLýs. I. 291).

ósaknæmur [o·:sa·gnaimoǫ, -sa·k-] a. uskadelig, uskyldig.

ósaland [o·:salan·t] n. Delta.

ó sáldaður [o·:sauldaðoǫ] a. usigtet. **-saltaður** [-saλdaðoǫ] a. usaltet. **-saltur** [-saλdoǫ] a. ikke salt, færsk.

ósam boðinn [o·:sambo:ðɪn] a. uværdig. **-bærilegur** [-bai:rɪlɛ·qoǫ] a. **†1.** *(sem ekki á saman)* som ikke passer sammen, unaturlig. **2.** ikke til at sammenligne: *það sem í sjálfu sér er samfelt og sambærilegt við annað* (GFHh. 74). **-dóma** [-do·:ma] a. indec. ikke af samme Mening. **-fallinn** [-fad·lɪn] a. uoverensstemmende. **-feldur** [-fɛl·doǫ] a. **1.** *(ekki samsettur)* ikke sammenføjet, usammensat. — **2.** *(slitinn, ekki samfeldur)* ikke vedholdende, afbrudt. – **3.** *(í ósamræmi við e-ð)* uoverensstemmende, inkongruent. **-fjelaginn** [-fjɛ:laɟɪn] a. uselskabelig. **†-fær** [-fai.r] a. ulig, uoverensstemmende. **-haldssamur** [-sau(h)al(t)sa·moǫ] a. usparsommelig, ikke husholdersk. **-heyrilegur** [-(h)ei.rɪlɛ·qoǫ] a. som ikke passer sammen. **-heldi (-is)** [-(h)ɛl·dɪ] n. *(skortur á samheldni)* Mangel paa Sammenhold; *(sundurþykkja)* Splid. **-heldinn** [-(h)ɛl·dɪn] a. *(sundurþykkur)* manglende Sammenhold; *(ósparsamur)* usparsommelig. **-heldni** [-(h)ɛl·dnɪ] f. indec. = **ósamheldi. -hent** [-(h)ɛv·t, -(h)ɛn·t] an. (metr.) uden Helrim. **-hljóða** [-samhλɪo·:ða] a. indec. og adv. ikke harmonerende, uoverensstemmende; inkonsekvent, forskellig: *ó. rjettritun.* **-hljóðan** [-hλɪo·:ðan] f. Disharmoni, Uoverensstemmelse.

ósaminn [o·:sa·mɪn] a. **1. a.** ikke forfattet: *ritið var þá ósamið.* **†b.** uordnet, ubearbejdet: *ósamið efni.* **2.** an. *ósamið: enn er ó. um e-ð,* der er endnu ikke underhandlet om n-t.

ósam jafnanlegur [o·:samjab·nanlɛ·qoǫ] a., **-jafnlegur** [-jab·nlɛqoǫ] a. **1.** som ikke kan sammenlignes: *þeir eru ósamjafn(an)legir.* **2.** *(ósviðjafnanlegur)* uforlignelig. **-kynja** [-cɪn·ja] a. indec. uensartet, umage: *ó. skór* (JÁÞj. II. 314). **-kvæmni** [-kvaim·nɪ] f. indec. Uoverensstemmelse, Inkonsekvens. **-kvæmur** [-kvai:moǫ] a. uoverensstemmende, inkonsekvent. **-lyndi** [-lɪn·dɪ] n. Uenighed. **-lyndur** [-lɪn·doǫ] a. som ikke kan enes. **-mála** [-mau·la] a. indec. uenig. **-miðanlegur** [-samɪ·ðanlɛ·qoǫ] a., **-mælilegur** [-mai:lɪlɛ·qoǫ] a. som ikke kan sammenlignes, inkommensurabel. **-rýmanlegur** [-m·ri:manlɛ·qoǫ] a. uforenelig. **-settur** [-sɛh·doǫ] a. usammensat; (bot.) enkelt, f. Eks. om Blade og Blomsterstande. **-skulda** [-sgʏl·da] a. indec. usolidarisk. **-sneitt** [-snei·ht] an. (metr.) med uensartede Halvrim. **-stæðilegur** [-sdai·ðɪlɛ·qoǫ] a. usystematisk (JsJs.). **-stæður** [-sdai·ðoǫ] a. **1.** usammenhængende: *roða-vræði, sem menn lærðu ósamstæðar glósur úr* (JTrSk. I. 215). — **2.** umage: *ósamstæðir skór, vetlingar.* **-taka** [-ta:ga, -ta.ka] a. indec. uden at tage fat paa een Gang, uden Samvirkning. **-tíða** [-ti.ða] adv. ikke samtidig med.

†ósamur [o·:sa·moǫ] a. **1.** *(nauðugur)* nødig, uvillig. **2.** *(ósamlyndur)* usamdrægtig. **3.** *(ósæmilegur)* upassende.

ósam vinnuþýðleiki [o·:samvɪn·oþiðlei·ɟɪ, -lei·cɪ] m. Mangel paa Evne til Samarbejde med andre. **-vinnuþýður** [-vɪn·oþi·ðoǫ] a. manglende Evne til Samarbejde, stivsindet. **†-virðilegur** [-vɪr·ðɪlɛ·qoǫ] a. **1.** som ikke kan sammenlignes med. — **2.** *(ósamræmanlegur)* uforenelig, utmærket. **-þýðanlegur** [-þi.ðanlɛ·qoǫ] a., **-þýðilegur** [-þi.ðɪlɛ·qoǫ] a. uforenelig; uoverensstemmende (med): *af því að sá 'merði' sem það vekur er ósamþýðanleg þeirri sem andlitið, sem hann hugsar um, vekur* (GFHh. 197). **-þýðleiki** [-þiðlei·ɟɪ, -lei·cɪ] m. Uforenelighed. **-þykki** [-þɪh·ɟɪ] n. Uenighed. **-þykkilegur** [-þɪh·ɟɪlɛ·qoǫ] a. uforligelig, uforsonlig. **-þykkur** [-þɪhqoǫ] a. uenig. (Ordspr.) *ósamþykku húsi er hætt við falli* (GJ.), uenigt Hus staar for Fald. **-þykt** [-þɪχt] f. = **ósamþykki.**

ó sangur [o·:sauŋgoǫ] a. ikke brændt paa: *ó. grautur.* **-sanna** [-san·a] vt. benægte, modbevise, afkræfte, bevise, at n-t ikke er Tilfældet: *ó. orð e-s;* — refl. *ósannast,* vise sig urigtig; — pp. *ósannaður,* ubevist. **-sannandi** [-san·andɪ] a., **-sannanlegur** [-san·anlɛ·qoǫ] a. ubevislig. **-sannanleiki** [-san·anlei·ɟɪ, -san·anlei·cɪ] m. Ubevislighed. **-sanngirni** [-sauɲɟɪrdnɪ, -ɟɪr·dnɪ] f. indec. Ubillighed. **-sanngjarn** [-sauɲɟardn, -ɟar·dn] a. ubillig. **-sannindamaður** [-san·ɪndama:ðoǫ] m. Mand, som siger Usandhed (mildere end *lygari* (Løgner)): *gerður að ósannindamanni* (stemplet som Løgner) *frammi fyrir kongi* (jfr. JÁÞj. II. 122); *vera ó. að e-u,* sige usandt angaaende n-t. **-sannindi** [-san·ɪndɪ] npl. Usandhed.

ósann legur [o·:sanlɛqoǫ] a. urimelig, ubillig: *sér þikir ósannlegt, að Íslendingar sitji hjá í náðum* (EArRett. 177). **-orður** [-n·orðoǫ] a. usandfærdig. **-sýni** [-sansi.nɪ] f. indec. Ubillighed, Uretfærdighed. **-sýnn** [-si·n] a. uretfærdig, ubillig. **†-sæi** [-sai·ɪ] f. indec. = **ósannsýni. -sögli** [-søg·lɪ] f. indec. Usandfærdighed. **-sögull** [-sø:qødʏl] a. usandfærdig.

ó sannur [o·:san·oǫ] a. **1.** usand, falsk, urigtig: *það er ósatt,* det er ikke sandt. — **2.** *ó. að sök,* frikendt for en Beskyldning: *hann er ó. að því verki,* han har ikke haft nogen Del i det Arbejde. **-sár** [-sau·r] a. **1.** *(ósærður)* ikke saaret. — **2.** ikke øm: *vera ó. á e-ð,* ikke være omskindet, være ligegyldig m. H. t. n-t; *ósárt er mér, þó þeir leggi mig, kapparnir* (Mýrd. 48); *ó. á fje,* gavmild. *vera ósárt um e-ð,* ikke tage sig n-t nær (Eimr. VIII. 88).

ósaspilda [o·:sasbɪl·da] f. Delta.

ó sátt [o·:sauht] f. **1.** Uenighed, Tvist: *komast í ó. við e-n,* komme paa Kant med en. — **2.** *(óánægja)* Mishag: *segja á ó. sína,* erklære sit Mishag med n-t. *Það ó. e-s,* imod ens Vilje. **-sáttfús** [-sauhtfu:s] a., **-sáttgjarn** [-sauhtɟa(r)dn] a. uforsonlig. **-sáttur** [-sauhdoǫ] a. **1.** *(ósammála)* uenig. — **2.** *(ósættur)* uforsonet. **-saurgaður** [-søyrgaðoǫ] a. ubesmittet, ubesudlet, ubefængt. **-seðjandi** [-sɛðjandɪ] a., **-seðjanlegur** [-sɛðjanlɛ·qoǫ] a. umættelig. **-segjandi** [-sei·jandɪ] a., **-segjanlegur** [-sei·janlɛ·qoǫ] a. usigelig, uudsigelig, ubeskrivelig; — adv. *-lega.* **-seigur** [-sei·qoǫ] a. ikke seig. **-seinn** [-sei·n] a. hurtig. **-seyrður** [-sei·rðoǫ] a. ren, uforplumret, uforfalsket. **-sekja (-u)** [-sɛ·ɟa, -sɛ·ca] f. Skyldfrihed; *að ósekju,* ustraffet. **-sekur** [-sɛ·goǫ, -sɛ·koǫ] a. **1.** ikke skyldig. — **2.** *(ekki dæmdur)* ikke dømt. *(ekki útlagur)* ikke fredløs. **-seldur** [-sɛldoǫ] a. usolgt. **-seljandi** [-sɛljandɪ] a., **-seljanlegur** [-sɛljanlɛ·qoǫ] a. uafsættelig. **-setinn** [-sɛ·dɪn, -sɛ·tɪn] a. **a.** ubesat: *ó. bekkur.* — **b.** *ósetin egg,* Æg, som Fuglen ikke har ligget paa, lige lagte Æg. **-settur** [-sɛhdoǫ] a. **1.** ikke sat (jfr. *setja).* — **2.** som endnu ikke er trukket paa Land: *Nú var eitt skip ósett* (SIng. I. 279). — **3.** ubehersket, vild: *ó. strákur.* **†4.** *(óútkljáður)* uafgjort. **-siðaður** [-sɪ·ðaðoǫ] a. udannet, raa, barbarisk, uciviliseret. **°-siðafræði** [-sɪðafrai:ðɪ] f. indec. Immoralismus.

ósið blendinn [o·:sɪðblɛn·dɪn] a. uselskabelig. **-blendni** [-blɛn:ɪ, -blɛn·dnɪ] f. indec. Uselskabelighed. **-látur** [-lau:døǫ, -lau:tøǫ] a. **1.** *(sem lítt kann mannasiði)* usleben. **2. a.** *(ósæmilegur)* uanstændig. — **b.** *(lauslátur)* usædelig. **-legur** [-lɛ·qoǫ] a. usædelig, uanstændig, — adv. *-lega,* uhøfligt, uslebent, uanstændigt, usædeligt. **-leikur** [-lɛi:gøǫ, -lɛi:køǫ] m. — **ósiðsemi. -læti** [-lai·dɪ, -lai·tɪ] n. **1.** *(ósiðprýði)* Raahed. — **2.** *(lauslæti)* Usædelighed, Uanstændighed. **-prýði** [-pri:ðɪ] f. indec. Ubelevenhed, Uhøflighed, Udannethed i sin Optræden. **-prúður** [-pru:ðøǫ] a. uhøvisk, raa, plump i sin Optræden. **°-rjettmætur** [-rjɛhdmaidøǫ, -mait-] a. umoralsk (Mill 156). **-samlegur** [-samlɛ·qøǫ] a., **-samur** [-sa·møǫ] a.

— ósiðlátur. **-semd** [-sɛmt] f., **-semi** [-sɛmɪ] f. indec. 1. *(ósiðprýði)* raa, uanstændig Opførsel. — 2. *(lauslæti)* Usædelighed.

†**ó siðugur** [ou:sɪðøqøǫ] a. = **ósiðlátur.** **-siður** [-sɪ:ðøǫ] m. Uskik, daarlig Vane. **-siðvandur** [-sɪðvandøǫ] a. med svag Moral. **-siðvendni** [-sɪðvɛn:dnɪ, -vɛn·dnɪ] f. indec. svag Moral. **-syfjaður** [-sɪvjaðøǫ] a. ikke sövnig. **-signdur** [-sɪŋdøǫ] a. ukorset, uden at korse sig. **-sigraður** [-sɪqraðøǫ] a. uovervunden. **-sigrandi** [-sɪqrandɪ] a., **-sigranlegur** [-sɪqranlɛ·qøǫ] a. uovervindelig. **-sigur** [-sɪ·qøǫ] m. Nederlag: *bíða ó.*, lide et Nederlag, blive slaaet.

ósigur samur [ou:sɪqøǫsa:møǫ] a. = **ósigursæll.** †**-sæli** [-sai·lɪ] f. indec. Mangel paa Krigsheld. **-sæll** [-saidʎ] a. som Sejrslykken ikke følger. **-vænlegur** [-vain·lɛqøǫ] a. som ikke lover godt for Sejr.

ó sýn [ou:si·n] f. a. n-t frygteligt at skue: *veltist hann þar um með látum og ó., sem verið væri að kyrkja hann* (JÁÞj. I. 368). — b. *(ófreskja)* Uhyre: *Kemur var í dyrnar katleg ó.* (ODavÞul. 162). **-synd-ugur** [-sɪndøqøǫ] a. ikke syndig. **-syndur** [-sɪndøǫ] a. ikke svömmedygtig, som ikke kan svömme. **-sýndur** [-sindøǫ] a. blind, (spec.) blindfødt (is. om Dyr, der fødes blinde) (BH.). **-síngirni** [-siŋɟɪd·nɪ, -ɟɪr·dnɪ] f. indec. Uegennyttighed. **-síngjarn** [-siŋɟad·v, -ɟar·dv] a. uegennyttig. **-sýni (-is)** [-si·nɪ] n. uoverskuelig Udstrækning: *en ástin, sem brennur út, getur aldrei horfið að öllu, eða þirlast burt út í ó. tíðarinnar, því að verkur hennar verður eftir* (JThPs. 203). **-sýnilegur** [-si·nɪlɛqøǫ] a. 1. usynlig: *huldnhuldusteinninn gerði hann ósýnilegan.* — adv. *-lega.* — 2. uanselig, [illegible]: *Ambráði Espólín þa mjök at sjá landsmenn sína á Vopnafirði, voru þeir erit ósýnilegir, ekki hreinlátir, þar með veisamir* (EspS. 17). **-sýnileiki** [-si·nɪlɛi·ɟɪ, -lɛi·ʝɪ] m. Usynlighed. **-synja** [-sɪnja] f. i Forb.: *(að) ósynju* som adv.: [1]) *(að ástæðulausu)* uden Grund; [2]) *(án árangurs)* uden Nytte, unyttigt: *Betra er skamt líf eða skjótur dauði, en að vanmegnast svo lengi að ósynju í grimmum bardaga* (Il. II. 79). [3]) *(ósæmilega)* utilbörligt, upassende. **-sínkur** [-siŋ̊gøǫ, -siŋkøǫ] a. ikke karrig, gavmild. **-sýnn** [-sidv] a. 1. *(blindur)* blind, ikke seende: (Ordspr.) *oft matar ó. nef* (SchMál.), den blinde fører ofte Maden til Næsen (el. besmörer Næsen med Maden), jfr. den blinde æder mangen Flue. — 2. ikke indlysende, uvis, usikker: *það er ósýnt.* — 3. *e-m er ósýnt um e-ð*, en forstaar sig ikke godt paa n-t, er ikke meget dreven i n-t: *honum hefir verið fremur ósýnt um ísl. tungu* (GFHh. 3); *flestum var á þeim tímum ósýnt um að greina sanna sögu frá ýktum sögusögnum* (Fmr. XVII. 156). **-sýrður** [-sirðøǫ] a. usyret. **-sitjandi** [-sɪ·djandɪ, -sɪ·t-] a. 1. ikke til at sidde, som man ikke kan sidde paa (f. Eks. om en vild Hest); *þar er ó. fyrir súg*, man kan ikke sidde der for Træk. — 2. *(óþolandi)* utaalelig. **-sjáanlegur** [-sjau·anlɛ·qøǫ] a. usynlig. **-sjaldan** [-sjaldan] adv. ikke sjælden. **-sjálegur** [-sjau·lɛqøǫ] a. ilde udseende, uanselig, hæslig.

ósjálf birgni [ou:sjaul(v)bɪr·gnɪ] f. indec. Uselvstændighed, Hjælpeløshed. **-bjarga** [-bjar·ga] a. indec. som ikke kan hjælpe sig selv. **-björgun** [-björ·gøn] f. = **ósjálfbirgni.** **-hreyfa** [-(f)-hǫɛi:va] a. indec. ikke selvbevægelig. **-hælinn** [-f-(h)ai:lɪn] a. fri for Selvros, beskeden. **-hælni** [-(h)ail·nɪ] f. indec. Frihed for Selvros, Beskedenhed. **-ráða** [-rau:ða] a. indec. (jur.) personlig umyndig (Stj. '17, A. 80). **-ráður** [-(v)-rau:ðøǫ] a. 1. a. som man ikke selv er Herre over, uvilkaarlig, ufrivillig: *það er honum ósjálfrátt*, det kan han ikke göre for, det ligger i hans Natur; *ósjálfráð hreyfing*, Refleksbevægelse. — b. = *ósjálfráða.* — 2. utilregnelig: *fyrir aðrar þær sakir, er þeim er ósjálfrátt um*, af andre dem utilregnelige Aarsager (Stj. '80, A, 24). — 3. n. *ósjálfrátt* som adv. uvilkaarlig: *hann fór ósjálfrátt að rjála við bókina*; — *skrifa ósjálfrátt*, skrive uvilkaarlig (under Indflydelse af sin egen Underbevidsthed eller andre Intelligenser). **-ræði** [-rai:ðɪ] n. a. Ufrihed, Uselvstændighed, Uvilkaarlighed: *ó. gjörða vorra.* — b. (jur.) personlig Umyndighed. — c. spec. unormal el. abnorm Ufrihedstilstand, hvor man staar under sin Underbevidstheds el. andre Intelligensers Indflydelse [illegible] — d. *(nauðsyn)* Nødvendighed. **-stæði** [-(f)-sdai:ðɪ] n. Uselvstændighed. **-stæður** [-sdai:ðøǫ] a. uselvstændig.

ó sjeður [ou:sjɛ·ðøǫ] a. uset: *kaupa e-ð að ósjeðu.* **-sjenn** [-sjɛdv] a. uset, ikke för set; nu næsten kun brugel. i Forb.: *að ósjenu*, uset. **-sjelegur** [illegible] a. uanselig.

ósjer dræginn [ou:sjɛrdrai:jɪn] a. uegennyttig. **-drægni** [-draig·nɪ] f. indec. Uegennyttighed. **-drægur** [-drai:qøǫ] a., **-drögull** [-drö:qødʎ] a. uegennyttig. **-hlífinn** [-ǫ-(h)ʎi:vɪn] a. ufortrøden, uskaansom mod sig selv. **-hlífni** [-(h)ʎib·nɪ] f. indec. Ufortrødenhed. **-hugull** [-(h)Y:qødʎ] a., **-plæginn** [-plai:jɪn] a. uegennyttig. **-plægni** [-plaig·nɪ] f. indec. Uegennyttighed.

ó sjófær [illegible] a. usødygtig. **-sjón** [-sjo·n] f. 1. *(hræðileg sjón)* frygteligt Syn. — 2. *(ófreskja)* hæslig, uformelig Skikkelse: *hvaða bölvuð ó. er þetta!* **-sjór** [illegible] *(æstur sjór)* oprørt Hav, Bølgegang, *(stórsjór)* Braadsø. **-sjóvanur** [illegible] a. ikke søvant, ubefaren. **-sjúkur** [-sju·gøǫ, -sju·køǫ] a. ikke syg, rask.

ósk (-ar, -ir) [illegible] f. 1. Ønske: (Ordspr.) *at óskum eru allir eins ríkir* (GJ.), paa Ønsker er alle lige rige; *að óskum*, efter Ønske: *alt gengur að óskum.* — 2. f. npr. *Ósk*, baade brugt som Kvindenavn og Navn paa en Ko.

óska (a) [illegible] med gen. ønske [illegible] e-s, ønske n-t, [illegible] e-s, ønske sig (en) n-t; *það væri óskandi, að* ..., det var at ønske, at ...

óska barn [ou·s·gabad·v, -bar·dv] n. 1. *(kjörbarn, fósturbarn)* adopteret Barn. — 2. [illegible] *Íslands, sómi þess, sverð og skjöldur* (Jon Sigurdsson's af Folket satte Gravskrift), Islands mest elskede Sön, dets [illegible]. **-byr** [illegible] m. den ønskede Bør, gunstig Bør. [illegible] *(zool.)* Ønskebjørn (*[illegible]*) om Folketro vedr. dette Dyr se JÁÞj. I. 652.

ó skaðaður [illegible] a., **-skaddaður** [-sgad·aðøǫ] a., **-skaddur** [-sgad·øǫ] a. uskadt.

óskað legur [ou:sgaðlɛqøǫ] a. uskadelig. **-næmur** [-nai·møǫ] a., **-samlegur** [-samlɛ·qøǫ] a., **-vænn** [-vaidv] a. uskadelig.

óskafinn [ou:sga·vɪn] a. uraderet; uskrabet.

óska fje [ou·s·gafjɛ:] n. ønsket Fæ (ɔ: Kreaturer, som man kunde ønske sig at eje): (Ordspr.) *rýrt er óskafjeð* (GJ.), magert er Ønskefæ. **-fundur** [-fYn·døǫ] m. attraaet Møde. **-hátíð** [-hau:tið] f. Yndlingsfest.

ó skakkur [ou:sgahgøǫ] a. ikke skæv, lige; *óskakkir þremenningar*, lige Næstsøskendebörn. **-skáldandi** [-sgauldandɪ] a. uden at digte.

óska matur [ou·s·gama:døǫ, -ma·tøǫ] m. Livret. **-miði** [-mɪ:ðɪ] m. Ønskeseddel.

óskammdægurt [ou:sgamdaiqøǫt] an. med lange Dage.

óskamm feilinn [ou:sgamfɛi:lɪn] a. uforskammet, skamløs. **-feilni** [-fɛil·nɪ] f. indec. Uforskammethed, Skamløshed.

ó skamtaður [ou:sgaṃdaðøǫ, -sgamt-] a. ikke udmaalt, ikke fordelt; spec. om Mad: *maturinn er ó.*; is. an. *óskamtað: það er ó.*, Maden er endnu ikke delt i Portioner til Folkene. **-skamtlegur** [-sgaṃdlɛqøǫ, -sgamt-] a. umaadelig (BH.).

óskapa arfi [ou:sgabaar·vɪ, ou:sgapa-] m. uventet Arving, Arving ved Testamente (BH.). **-arfur** [-ar·vøǫ] m. egl. Arv, som man faar ved *ósköp*, ond Skæbne, ved at der ingen nære eller selvfølgelige Arvinger findes, altsaa: uventet, fordærvelig Arv; (Ordspr.) *margur hlýtur óskapa-arfinn* (GJ.). **-burður** [-bYr·ðøǫ] m. Misfoster.

óskapaður [ou:sga·baðøǫ, -sga·p-] a. uskabt.

óskapa roka [ou:sgabaro:ga, -sgaparo:ka, ou·s·-] f. gyseligt, langtrukkent (stærkt) Bröl. **-skepna** [-sɟɛhbna] f. vildt og ubehersket (Kvinde)Menneske.

óskapast [ou:sgabast, -sgapast, ou·s·-] vrefl. tage paa Vej, blive rasende, göre stor Staahej: *ó. út úr smámunum*; — larme, stöje (is. om stöjende Lystighed): *er svo dansað og ó. fram undir morgun* (Lögr. '15, 58).

óskapaveður [ou:sgabavɛ:ðøǫ, -sgapa-, ou·s·-] n. forrygende Vejr.

óskap bráður [ou:sga·brauðøǫ] a. ikke hidsig. **-feldur** [-p-fɛldøǫ] a. ubehagelig, ukærkommen. **-gott** [-goht] an.: *verða ó. við e-ð*, blive ilde berørt af n-t: *Svo mælti eg, en þeim varð ó. við* (Od. 258). **-gæfur** [-ɟaivøǫ] a., **-hægur** [-(h)aiqøǫ] a. af en urolig Karakter, med et uroligt, hæftigt Sind. **-legur** [-lɛ·qøǫ, ou:sgap-, ou·s·ga(h)blɛ·qøǫ] a. 1. uhyre, voldsom: *óskaplegt óveður.* — 2. *(fjarskalegur)* umaadelig, uhyrlig, frygtelig: *óskapleg vitleysa.* — 3. *(ósæmilegur)* utilbørlig, upassende. — 4. *(baldinn)* ustyrlig. — †5. *(ótímabær)* utidig, i Utide. — 6. adv. *-lega*, frygtelig, uhyre, voldsomt: *krakkinn lætur ó. illa.* **-líkur** [ou:sga·bligøǫ, ou:sga·plikøǫ] a. af ulige Karakter. **-ljettur** [-ljɛhdøǫ] a. bekymret: *e-m er óskapljett.*

ó skapnaðarlegur [ou:sgahbnaðarlɛ:qøǫ] a. uhyrlig. **-skapnaður** [-sgahbnaðøǫ] m. 1. Vanskabning, Misfoster; — (om et Møde:) *Það hefði vafalaust verið heppilegra af honum að hafa ekki hátt um þann óskapnað* (Alþ. '11, B. II. 789). — 2. Kaos: *Óskapnaðar út í rið | öndin nam sjer steypa, | því sjáltt helvíti vandi við | vofu slíka að gleypa* (BóluHj. 191). **-skapsmaður** [-sgapsma:ðøǫ, -sgafs-] m. Mand af en voldsom Karakter.

óskap stór [ou:sga·psdour] a. ikke kolerisk, ikke hidsig. **-var** [-sga·bvar, -sga·p-] a. hidsig af Karakter. **-vær** [-vair] a. med et uroligt Sind. **-þekkur** [-p-þɛhgøǫ] a. som man ikke kan lide.

Óskar (-s, -ar) [ou·s·gaǫ] m. npr. Oskar.

óskaráð [ou·s·garau:ð] n. fortrinligt Middel, udmærket Raad.

óskarður [ou:sgarðøǫ] a. ubeskaaret.

†**óskarháttur** [ou·s·gaǫ(h)auhdøǫ] m. = **óskháttur.**

ó skarplegur [ou:sgaǫblɛqøǫ] a. 1. som ikke vidner om skarp Intelligens, uklar: *óskarplegt orðalag.* — 2. sløv, treven at se paa: *óskarpleg vinnubrögð.* — 3. adv. *-lega.* **-skarpur** [-sgaǫbøǫ] a. 1. ikke hvas, sløv: *ó. hnífur.* — 2. *(sljór, skilningssljór)* uintelligent, dum. — 3. *ó. í verki*, doven, langsom til Arbejde.

óska skáld [ou·s·gasgaul·t] n. höjt elsket Digter, stor Digter: *eitt af óskaskáldum þjóðarinnar*, en af Folkets störste (el. mest elskede) Digtere. **-sonur** [-so:nøǫ] m. 1. *(fóstursonur)* Adoptivsøn. — 2. *(uppáhaldssonur)* kær Sön, Yndlingssön. **-steinn** [-sdɛid·v] m. Ønskesten, Sten, som har den overnaturlige Ævne, at dens Bærer faar sine Ønsker opfyldte; om isl. Folketro herangaaende se JÁÞj. I. 651—652. **-stund** [-sdYn·t] f. Ønskestund, -time: *hitta á óskastundina*, ramme Ønskestunden, ønske n-t netop paa det Tidspunkt, hvor man er sikker paa, at Ønsket bliver opfyldt; om Ønsketimen i isl. Folketro se JÁÞj. I. 500, II. 571.

óskautaður [ou:sgöy·daðøǫ, -sgöy·t-] a. uden Hovedbedækning, barhovedet, spec. uden *skaut.*

óskbarn [ou·s·kba(r)dv] n. Adoptivbarn.

ó skefldur [ou:sɟɛ(v)ldøǫ] a. 1. ikke bedækket med Sne: *óskefld jörð.* — 2. uskærpet (om en Hestesko): *óskefld skeifa.* **-skeftur** [-sɟɛfdøǫ] a. uden Skaft. **-skeggjaður** [-sɟɛɟ·aðøǫ] a. skæglos. **-skeifur** [-sɟɛi·vøǫ] a. ikke skæv. **-skeikandi** [-sɟɛi·gandɪ, -sɟɛi·k-] a., **-skeikanlegur** [-sɟɛi·ganlɛ·qøǫ, -sɟɛi·kan-] a., **-skeikull** [-sɟɛi·gødʎ, -sɟɛi·k-] a. ufejlbar, infallibel. **-skeikulleiki** [-sɟɛi·gølɛi·ɟɪ, -sɟɛi·kølɛi·ɟɪ] m., **-skeikulleikur** [-sɟɛi·gølɛi·qøǫ, -sɟɛi·kølɛi·køǫ] m., **-skeikun** [-sɟɛi·gøn, -sɟɛi·køn] f. Ufejlbarhed, Infallibilitet. **-skeikunarkenning** [-sɟɛigønaǫɟɛn:iŋk, -sɟɛikøn-] f. Læren om (Pavens) Ufejlbarhed. **-skeikunarorð** [-sɟɛigønaror·ð, -sɟɛik-] npl. ufejlbare Ord. **-skekinn** [-sɟɛ:ɟɪn, -sɟɛ:ɟ̊ɪn] a. urystet, urokket, *strokkurinn er ó.*, Fløden (i Kærnen) er endnu ikke blevet kærnet. **-skektur** [-sɟɛhdøǫ] a. ikke gjort skæv. **-skelfdur** [-sɟɛl(v)døǫ] a. uforfærdet, uforsagt. **-skelfur** [-sɟɛlvøǫ] a. ufrygtsom. **-skelkaður** [-sɟɛlgaðøǫ, -sɟɛlk-] a. uden Frygt. **-skemdur** [-sɟɛmdøǫ] a. ubeskadiget, ufordærvet: *(Ordspr.) [illegible] er [illegible] er hann ó.*, unævnt er uskadt.

†**-skemtilegheit** [-sɟɛmtɪlɛ(h)ɛi·t, -sɟɛmt-] npl. uhyggeligt Udseende:

(tveir apar) báru langt af hinum að óskemmtilegheitum (EiÓlLf. 26). **-skemtilegur** [-sɥɛṷdɪlɛ qoǫ, -sɥɛmtɪ-] a. ikke morsom, uhyggelig; — adv. *-lega: allir eins búnir, með óskemmtilega stórar og loðnar húfur á höfðinu* (EiÓlLf. 62). **-skemtun** [-sɥɛṷdon, -sɥɛmton] f. ingen Morskab, Kedelighed: *ekki mundi sjer þykja ó. að fleiri fylgdarmönnum*, han havde ikke noget imod mere Følgeskab (JÁÞj. I. 544); *það er ó. að heyra til þeirra*, det er alt andet end morsomt at høre paa dem. **-skepi (-is)** [-sɟɛ·bɪ, -sɟɛ·pɪ] n. Vanskabning. **-skerður** [-sɟɛrðøǫ] a., **-skertur** [-sɟɛǫdøǫ] a. **a.** ubeskaaren, uformindsket, uafkortet, hel og holden: *óskert mannorð*, uplettet Rygte; *að óskertum titli*, salvo titulo (S. T.); *óskert farmgjald*, brutto Fragt. — **b.** (bot.) hel.

óskháttur [oᵘs·k(h)auhdøǫ] m. (gramm.) Optativ.

Óski (-a) [oᵘs·ɟɪ] m. Dim. af **Óskar**.

ó skifta (-u) [oᵘ:sɟɪfda] f. Jord, der tilhører flere, Fællesjord. **-skiftanlegur** [-sɟɪfdanlɛ·qoǫ] a. udelelig. **-skiftilegur** [-sɟɪfdɪlɛ·qoǫ] a. **1.** *(óbreytanlegur)* uforanderlig. — **2.** *(ódeililegur)* udelelig. — **3.** adv. *-lega*, udelelig, uforanderlig. **-skiftileikur** [-sɟɪfdɪlɛi·gøǫ, -lɛi·køǫ] m. Udelelighed; Uforanderlighed. **-skiftur** [-sɟɪfdøǫ] a. **1.** udelt: *af óskiftu búi*, af udelt Bo; *sitja í óskiftu búi*, hensidde i uskiftet Bo; *að óskiftu*, forlods; *hjer eiga ekki allir þingmenn óskift mál*, denne Bebrejdelse kan dog ikke rettes mod alle Altingsmænd (Lögr. '15, 49); *þessu máli verður ekki komið í fyllilega gott horf, fyrr en umsjón og eftirlit með vitum og leiðarmerkjum í landinu verður falið sérstökum, óskiftum manni* (Mand, som kan ofre sig for det alene) (Alþ. '11, B. 520); *gefa sig óskiftan við e-u*, beskæftige sig udelukkende med n-t. — **2.** *(óbreyttur)* uforandret. **-skygður** [-sɟɪqð-øǫ, -sɟɪgðøǫ] a. **1.** upoleret: *ó. lampi*; — *óskygt gólf*, ubonet Gulv. — **2.** *(ógagnsær)* ikke gennemsigtig. **-skygn** [-sɟɪgv] a. **1.** *(sem sjer illa)* svagsynet. — **2.** *(ekki ófreskur)* som ikke har den Gave at kunne se Spogelser el. Huldrefolk, ikke synsk. **-skygnleiki, -leikur** [-sɟɪgnlɛiɟɪ, -lɛiȿɪ, -lɛigøǫ, -lɛikøǫ] m. Synssløvhed; Mangel paa Skarpsynethed. **?-skikk** [-sɟɪhk] n. upassende Opførsel: *jeg passaði að baga ekki, og vera ekki með ó.* (EiÓlLf. 60). **?-skikkanlegur** [-sɟɪhganlɛ·qoǫ] a. som opfører sig stöjende og paa en upassende Maade, uskikkelig; spec. letfærdig, løs paa Traaden. **?-skikkelsi** [-sɟɪhɟɛlsɪ] n. uordentligt, upassende Levned, Uskikkelighed. **-skil** [-sɟɪ·l] npl. **1. a.** i Alm. Urede, Uskel, Uret. — **b.** *(ó. í peningamálum)* Uredelighed i Pengesager, Underslæb. — **2.** spec. Træghed el. Forsömmelighed i at aflevere n-t, is. levere tilbage hvad man har faaet laant; *(greiðslutregða)* Træghed i at betale; *ó. á bókum*, Forsömmelighed med at levere laante Bøger tilbage. — **3.** det, at n-t er herreløst: *e-ð er í óskilum*, man ved ikke, hvem der er Ejer af n-t (is. om fundne Ting); — ogs. om herreløse Faar og andre Husdyr, der findes paa andres Grund: *hverjum bónda ber að hreinsa vel heimaland sín af öllum óskilum við hverja almenningssmölun vor og haust* (Stj. '02, B. 183).

óskila barn [oᵘ:sɟɪlabad·v, -bar·dv] n. Hittebarn. **-bikar** [-bɪ:gaǫ, -bɪ:kaǫ] m. i Ordspr.: *einhver drekkur ó.* (Málshb. 84), det herreløse Bæger bliver ogsaa tömt. **-brjef** [-brjɛ:v] n. ubesörget Brev. **-fje** [-fjɛ:] n. **a.** herreløst Gods. — **b.** = *óskilafjenaður*. **-fjenaður** [-fjɛ:naðøǫ] m. Driftefæ. **-hestur** [-hɛs·døǫ] m. herreløs Hest. **-hundur** [-hʏn·døǫ] m. herreløs Hund. **-kind** [-ȿɪn·t] f. herreløst Faar. **-maður** [-ma:ðøǫ] m. uredeligt Menneske, daarlig Betaler, upaalidelig i Pengesager.

ó skyldleiki [oᵘ:sɟɪldlɛiɟɪ, -lɛiȿɪ] m. Ubeslægtethed, Mangel paa Slægtskab el. Forbindelse: *ó. þessara mála er augljós*, det er klart, at disse Sager har intet med hinanden at göre. **-skyldugur** [-sɟɪldøqoǫ] a. **1.** utilbörlig, som man ikke er pligtig til at efterkomme: *óskyldugar kröfur*. — **2.** ikke pligtig: *ó. til e-s*. **-skyldur** [-sɟɪldøǫ] a. **1.** *(ekkert skyldur)* ikke beslægtet med: *hann er skyldur konu minni, en ó. mjer*. — **2.** *(óviðkomandi)* uvedkommende: *málið er þjer óskylt*, den Sag kommer ikke dig ved. — **3.** *ó. e-s* el. *til e-s*, ikke forpligtet til n-t. **-skilfenginn** [-sɟɪl-fɛiŋ·ɟɪn] a. **1.** ulovlig erhvervet: *ó. auður*. — **2.** *(óskilgetinn)* uægte født. **-skilgetinn** [-sɟɪlɟɛ:dɪn, -ɟɛ:tɪn] a. uægte, illegitim, avlet, født udenfor Ægteskab. **-skilinn** [-sɟɪ·lɪn] a. **1.** uforstaaet: (Ordspr.) *óskilið mál fær órjettan úrskurð* (GJ.), uforstaaet Sag faar urigtig Dom. — **2. a.** *(óaðgreindur)* ikke adskilt: *eiga óskilið mál*, være lige gode el. daarlige, falde ind under samme Synsmaade: *allir eiga hjer óskilið mál*, denne Sag angaar alle; *hér eiga ekki allir óskilið mál*, her gælder ikke det samme for alle, jeg sigter med dette ikke til alle (Alþ. '11, B. 386—387); *Íslendingar mundu hafa verið með „útlenzkum“ kaupmönnum taldir, ef þeir hefðu hér átt óskilið mál um siglingar* (hvis der havde gældt de samme Regler for dem med Hensyn til Skibsfart) (EArRétt. 204); *Nú ætla eg að tala ofurlítið um okkur hérna í Reykjavík. Við eigum ekki að sjálfsögðu óskilið mál við alla aðra* (det er ikke en Selvfølge, at det samme gælder for os som for alle andre) (EKvOf. 366). — **b.** spec. om Mælk: ikke adskilt: *mjólkin er óskilin*. **-skilyrt** [-sɟɪ·lɪǫt] adv. ubetinget. **-skiljan(leg)leiki** [-sɟɪljan-(lɛq)lɛi:ɟɪ, -lɛi:ȿɪ] m. **1.** Uforstaaelighed, Ubegribelighed: *ó. gátu*. — **2.** Uadskillelighed: *ó. ljóss og elds*. **-skiljanlegur** [-sɟɪljanlɛ·qoǫ] a. **1.** uforstaaelig, ubegribelig, ufattelig: *óskiljanleg ráðstöfun*; *mjer er óskiljanlegt, hvernig hann gat asnast til þess*. — **2.** *(óaðgreinanlegur)* uadskillelig. — **3.** adv. *-lega*.

†óskil legur [oᵘ:sɟɪl·ɛqoǫ] a. uadskillelig, udelelig: *Guð er ó. í þrenningu*. **-merkilegur** [-sɟɪlmɛǫ·ɟɪlɛ·qoǫ] a. utydelig, uklar; — adv. *-lega*. **-ríki** [-ri·ɟɪ, -ri·ȿɪ] n. = **óskilvísi**. **-samlegur** [-samlɛ:qoǫ] a. uordentlig: *ákvörðun veðraskipta eptir jarðarreimum ... mikið óskilsamleg og ófullkomin* (Odds. Indl. 38). **-samur** [-sa·møǫ] a. = **óskilvís**. **-semi** [-sɛ·mɪ] f. indec. = **óskilvísi**. **-vís** [-vis] a. uordentlig med Tilbagelevering af laante Ting; — spec. uredelig i Pengesager. **-vísi** [-vi·sɪ] f. indec. Uredelighed, spec. i Pengesager. **-víslegur** [-vislɛ·qoǫ] a. som vidner om Uredelighed el. Uordentlighed. **-vitlegur** [-vɪdlɛ qoǫ, -vɪt-] a. usanselig.

ó skynbær [oᵘ·sɟɪnbair, -sɟɪm-] a. usagkyndig. **-skingaður** [-sɟɪŋgaðøǫ] a. uden Hud, hudløs. **†-skyningur** [-sɟɪ·niŋgøǫ] m. Taabe, Dosmer (BH.). **-skynjanlegur** [-sɟɪnjanlɛ·qoǫ] a. **1.** usanselig. — **2.** umærkelig. **-skinnaður** [-sɟɪn·aðøǫ] a. som intet Skind har over el. om sig. **-skinnklæddur** [-sɟɪŋklaid·øǫ] a. ikke iført Skindklæder. **-skynsamlegur** [-sɟɪnsamlɛ·q-øǫ] a. ufornuftig, uforstandig; — adv. *-lega*. **-skynsamur** [-sɟɪnsamøǫ] a. ufornuftig, uforstandig: *ó. maður*. **-skynsemd** [-sɟɪnsɛmt] f., **-skynsemi** [-sɟɪnsɛmɪ] f. indec. Ufornuft. **-skynugur** [-sɟɪ·noqøǫ] a. med svag Forstand: *ó. á e-ð*, med ringe Indsigt i n-t. **-skipaður** [-sɟɪ·baðøǫ, -sɟɪ·p-] a. **1. a.** ubesat, ledig: *óskipað embætti*, ledigt Embede. — **b.** ikke udnævnt: *hann er enn ó.* — **c.** ikke nedsat: *nefndin er óskipuð*. — **2.** n. *óskipað* som adv., uden Befaling, uopfordret. **-skipan** [-sɟɪ·ban, -sɟɪ·pan] f. **1.** Uskik, utilbörlig Opførsel: *sektaði amtmaðr þa ... Espolin ... fyrir þat hann afstýrði ei ó. þessari* (EspS. 120). — **2.** *(óregla)* Uorden: *hafði eptirlátit allt í ó.* (Esp. I. 115). **-skipanarmaður** [-sɟɪbanarma:ðøǫ, -sɟɪp-] m. omflakkende Person, der fører en uordentlig, usikker og ussel Tilværelse: *spítali ... fyrir ... örvasa óskipanarmenn* (Odds. II. 2, 19). **-skipgengur** [-sɟɪ·pɟɛiŋgøǫ] a. ufarbar for Skibe. **-skipt-** [-sɟɪft] se **óskift-**. **-skipulegur** [-sɟɪ·bolɛ·qoǫ, -sɟɪ·po-] a. uordentlig, kaotisk; — adv. *-lega*. **-skír** [-sɟi·r] a. uren, urenset, dunkel: *ó. málmur*; — *ó. ... máli*, Sold i daarlig Mønt (GTh. '95, 15). **-skýr** [-sɟi·r] a. **1.** *(ógreinilegur)* uklar, utydelig; *ó. í e-u*, usikker paa n-t: *óskýrir þóttust þeir í því vera, hvort þeir ... sáu jarðveg* (ÞThLfr. II. 103). — **2.** *(óskynugur)* dum. **-skíra** [-sɟi·ra] vt. fordunkle. **-skýranlegur** [-sɟi·ranlɛ·qoǫ] a. uforklarlig; *(ósegjanlegur)* uudsigelig. **-skírborinn** [-sɟirborɪn] a. uægte (født). **-skírður** [-sɟirðøǫ] a. udøbt: (Ordspr.) *það verður að fara með hann eins og óskírt barn*, han maa behandles som et udøbt Barn ɔ: med störste Varsomhed. **-skýrlegur** [-sɟirlɛqoǫ] a. **1.** *(ógreinilegur)* uklar. — **2.** *(ógreindarlegur)* dum, ikke intelligent. **-skýrleiki, -leikur** [-sɟirlɛiɟɪ, -lɛiȿɪ, -lɛigøǫ, -lɛikøǫ] m. **1.** Uklarhed: *slæm eru bögumæli, en verri er ó.* — **2.** *(heimska)* Dumhed, Mangel paa Intelligens. **-skírlífi (-is)** [-sɟirli·vɪ] n. Ukyskhed, Løsagtighed. **-skírlífur** [-sɟirli·vøǫ] a. ukysk, løsagtig. **-skýrmæltur** [-sɟirmaiλdøǫ] a. som taler utydeligt. **†-skyti** [-sɟɪ·dɪ, -sɟɪ·tɪ] m. daarlig Skytte: (Ordspr.) *enginn veit hvar óskytja ör geigar*, ingen ved, hvor en daarlig Skyttes Pil kan flyve. **†-skytja** [-sɟɪ·dja, -sɟɪ·tja] f. = **óskyti**. **-skjalegur** [-sɟau·lɛqøǫ] a. ikke rystende, frimodig; — adv. *-lega: en hann talar óskjálega með blíðskaparfullri blygðunarsemi* (Od. 152). **-skjálfandi** [-sɟaulvandɪ] a. ikke skælvende, uforfærdet. **-skjálfhentur** [-sɟaulf(h)ɛvdøǫ, -(h)ɛntøǫ] a. hvis Haand ikke ryster: *vera ó.*, ikke ryste paa Haanden, have en sikker Haand. **†-skjálgur** [-sɟaulgøǫ] a. = **óskjálegur**. **†-skjallegur** [-sɟal·ɛqøǫ] a. **1.** (egl. ikke bestyrket af Dokumenter) *(óáreiðanlegur)* uvederhæftig, upaalidelig: *Alleinasta hafi fundist þeir sem viðkannast hafi, að til forna heyrt hefði sagt nokkuð úr viðlíkri frásögn, þó hafi slíkr þeirra framburðr óskjallegr verið, hafi og enginn fram komið, sem neitt hafi vitað til Ormis bókar* (ÁM. i JÁÞj. I. 170). — **2.** *(óskynsamlegur)* ufornuftig; *(ástæðulaus)* grundløs; *(ranglátur)* uretmæssig, uskellig: *með nokkrum (ekki óskjallegum) rökum* (JMPísl. 95). **3.** adv. *-lega*, uden Grund, uden Ret og Skel: *þar fyrir segir ok Kristr ekki óskjallega enn í öðrum stað* (Corv. 1. 75). **†-skjarr** [-sɟar] a. ikke sky. **-skjólsamur** [-sɟoᵘlsamøǫ] a. som ikke yder Ly. **-skjótráður** [-sɟoᵘ·drauðøǫ, -sɟoᵘ·t-] a. ubeslutsom.

***ósk mey** [oᵘs·gmɛi·] f., ***-mær** [-mai·r] f. Valkyrie. **-mögur** [-mö·qoǫ] m. elsket Sön, Yndling: *ó. hamingjunnar*, Lykkens Skødebarn.

ó skóaður [oᵘ·sgo·aðøǫ] a. uden Sko. **-skoðaður** [-sgo·ðaðøǫ] a. uundersøgt. **-skoðanlegur** [-sgo·ðanlɛ·qoǫ] a. uudgrundelig. **-skoraður** [-sgo·raðøǫ] a. (egl. som der ikke er gjort Indsnit i) uformindsket, uindskrænket, absolut, uden Betingelser: *hafa óskoraðan rjett til e-s*; — *stjórnin á að fá málið aptur harðsettara en í fyrra, fyrst hún tók ekki allt óskorað* (JSBr. 451); — n. *óskorað* som adv. ubetinget, absolut, uden Undtagelse; vist, bestemt: *hann sagði það svo óskorað og afdráttarlaust* (And. II. 315); *En það segi eg óskorað ... að eg skal merja í sundur alt holdið* (Il. II. 292); *þeir lofuðu ó. með handsölum, að hlíta gerð hans* (GKonÆf. 227); *Mun þeim flestum hafa litist þær aðgengilegar, en þó eigi viljað ganga að þeim óskorað* (JAðEin. 215). **-skorðaður** [-sgorðaðøǫ] a. som der ikke er Støtter til. **-skorinn** [-sgo·rɪn] a. uskaaren; ubeskaaret; (om Faar) ikke slagtet: *ó. sauður*; (om Hvaler) ikke flenset: *ó. hvalur*. **-skorpinn** [-sgoǫbɪn] a. ikke sammenskrumpen. **-skotinn** [-sgo·dɪn, -sgo·tɪn] a. ikke skudt, ikke truffen. **-skráður** [-sgrau·ðøǫ] a. ikke nedskreven. **-skrafinn** [-sgra·vɪn] a. ikke snaksom, faamælt: *Ísleifur hafði verið stiltur og ó. maður* (JÞorkÞjs. 100). **-skrautlegur** [-sgröy·dlɛqoǫ, -sgröy·t-] a. pragtløs, simpel, upyntelig. **-skreipur** [-sgrɛi·bøǫ, -sgrɛi·pøǫ] a. ikke glat (for Foden). **-skreytinn** [-sgrɛi·dɪn, -sgrɛi·tɪn] a. sanddru: (Ordspr.) *sá, sem ætíð er óskreytinn, hann er ætíð trúgjarn* (GJ.), hvo aldrig lyver, er altid lettroende. **-skreyttur** [-sgrɛihdøǫ] a. usmykket, upyntet. **-skrýddur** [-sgrid·øǫ] a. uprydet: *ó. salur*; spec. ikke ifort kirkeligt Ornat. **-skrifaður** [-sgrɪ·vaðøǫ] a. **1.** ubeskreven: *ó. pappír*. — **2.** ikke skreven: *bókin er óskrifuð enn*. **-skrifandi** [-sgrɪ·vandɪ] a. som ikke kan skrive; — ger. som ikke kan nedskrives. **-skriftaður** [-sgrɪfdaðøǫ] a. uden Skrifte, som ikke har faaet Aflad, som ikke har staaet Skrifte (BH.). **-skrikull** [-sgrɪ·g-ødλ, -sgrɪ·k-] a. som staar fast paa Benene; standhaftig. **†-skuldir** [-sgʏldɪǫ] fpl. Gæld, som man ikke er pligtig at betale: *annar kostnaður, sem ei skeður félaginu til góða, og hann fyrir eyðir þar fyrir utan, sem lögin kalla ó.* (SvSölv. 156). **-skundi (-a)** [-sgʏndɪ] m. Overlast, Fortræd: *gera e-m óskunda*, gore en Fortræd, tilföje en Overlast. **-skældur**

[-sgaildoo] a. ufordrejet. **-skær** [-sgai·r] a. **1.** uklar, ikke gennemsigtig: *[illegible] glerrúða.* — **2.** ikke lys[illegible], ikke klar: *hóstð er óskært.* **-skærleikur** [-sgairlɛigoo, -lɛikoo] m. **1.** Uklarhed. — †**2.** *(óskírlífi)* Urenhed, Ukyskhed. **-sköp** [-sgö·p, o·s·gøp] npl. (og (pop.) f. sg.) **1.** Vanskæbne, ublid Skæbne, frygtelig, sorgelig Skæbne: (Ordspr.) *[illegible] eru ó. á enda þo bið á verði* (JÁ. Þj. I. 68), *[illegible] eru [illegible], [illegible] vita* (GJ.), den bær Ulykken bedst, som kan skjule den [illegible]; *hann [illegible] með þeim ósköpum fæddur, að hann getur aldrei verið óstelandi,* han er født med en ulyksalig Tilböjelighed til Kleptomani. — **2.** i Alm. om n-t uhyrligt, underligt (is. n-t beklageligt): *ó. eru að vita til þess,* det er forbavsende el. harmeligt at tænke sig; *ó. eru að sjá þig!* bevares, hvor du ser ud!; *ó. eru á mjer,* hvad gaar der ad mig (JHall. 268); *„O. eru á þér maður“,* det er dog frygteligt, hvad du har gjort! (JÁÞj. II. 533); *þá [illegible] engin ó. og skelfing vera á ferðinni,* saa synes det ikke som om der er nogen större Fare paa Færde (Alþ.'11, B. 610). — **3.** uhyre Mængde, Uhyre, Vidunder, n-t, som gaar ud over alle Grænser: **a.** om Mængden: *ósköpin öll af smjöri,* en frygtelig Masse Smör; *ósköpin sjálf* = *ósköpin öll: þar* (ɔ: i Zoologisk Museum) *var ósköpin sjálf úr dýra-, fugla- og fiskaríkinu* (EiÓlLf. 64); *það voru einhver lifandi ó.* (det var nok en forfærdelig Masse), *sem hann keypti;* — *hver ó.* el. *mikil ó.,* bevares!; *sjer eru nú hver ósköpin,* det er dog mageløst. — **b.** voldsom Ophidselse: *ætlaði í dauðans ósköpum að fleygja sér í (ána)* (JÁÞj. II. 223). — **c.** stor Staahej: *gera ó. úr e-u,* göre Væsen ud af n-t; *hver ó. ganga á!* hvad er der dog paa Færde! — **d.** *hvað í ósköpunum!* hvad i Alverden!; *hvar í ósköpunum!* hvor i Alverden!; *hvernig í ósköpunum?* hvordan i Alverden?, *hvernig í ósköpunum má það vera?* hvor i al Evighed er det muligt?; — **4.** som adv. uhyre, vidunderlig: *ósköp er hann stór,* han er forbavsende stor; *hann var ó. góður við mig,* han var uhyre god (elskværdig) mod mig. **-sköpulegur** [-sgö·bølɛqoo, -sgö·po-] a. uformelig, vanskabt, hæslig. **-skörulegur** [-sgö·rol[illegible]] a. **1.** [illegible]: *ó. maður á velli.* — **2.** uden Eftertryk, kraftlos, ikke imponerende: *óskörulegt svar, óskörulег framkoma.* — **3.** adv. *-lega.* **-skörunglegur** [-sgö·ruŋglɛ·qoo] a. = **óskörulegur.** **-slakur** [-sla·goo, -sla·koo] a. ikke slap. **-sleginn** [-slɛi·jɪn] a. **1.** uslaaet: *óslegið tún.* — **2.** umøntet: *óslegið gull,* umøntet Guld, Guldbarrer. **-sleikjulega** [-slɛi[illegible], -slɛi[illegible]] adv. = **ósleitilega.** **-sleitilegur** [-slɛi·dɪlɛ·qoo, -slɛi·tɪ-] a., **-sleitulegur** [-slɛi·dolɛ·qoo, -slɛi·tø-] a. rask, kraftig, energisk; — adv. *-lega: drekka ósleitilega,* drikke tæt; *taka ósleitilega til matar síns,* spise med god Appetit. **-sleppandi** [-slɛhbandɪ] a. som ikke kan slippes: *honum er ó.*

óslygn [ou·slɪgv] a. med stille Munding el. jævnt og roligt strömmende som i en Munding: *ið óslygna, skoluga Fljót* (StStAndv. III. 13).

ó slyngur [ou·sliŋgoo] a. ubehændig, ikke flink. **-slysfenginn** [-slɪ·sfɛiŋgɪn] a., **-slysgjarn** [-slɪ·sga(r)dv] a., **-slysinn** [-slɪ·sɪn] a. ikke udsat for Uheld, som sjælden rammes af Uheld. **-slítandi** [-sli·dandɪ, -sli·t-] a. **1.** som ikke kan slides itu; uopslidelig: *fötin eru ó.;* — *ó. fjötrar,* ubrydelige Lænker. — **2.** *(óþreytandi)* utrættelig; *(óslitinn)* uafbrudt. **-slítanlegur** [-sli·danlɛ·qoo, -sli·tan-] a. uadskillelig, udelelig, uopslidelig; *(óleysanlegur)* uløselig. **-slitinn** [-slɪ·dɪn, -slɪ·tɪn] a. **1.** uslidt: *óslitin föt;* — *(óbrotinn)* ubrudt, ikke sønderrevet. — **2.** *(án afláts)* uafbrudt: *óslitin röð.* †**-slyttimannlega** [-slɪhdɪmanlɛ:qa] adv. rask. †**-slyttinn** [-slɪhdɪn] a. rask, fyrig. 1. **-sljetta** [-sljɛhda] f. Ujævnhed, ujævn Egn. 2. **-sljetta** [-sljɛhda] vt. göre ujævn. **-sljettleiki** [-sljɛhdlɛiɡɪ, -lɛiȿɪ] m. Ujævnhed, Knudrethed. **-sljettur** [-sljɛhdoo] a. **1.** ujævn; ikke glat; knudret: *ó. jarðvegur.* — **2.** overf. **a.** uheldig: *segja sínar farir ósljettar,* fortælle om sit Uheld. — **b.** n. *ósljett* som adv. uheldig: *fara ósljett,* komme slemt af Sted. **-sljóvgaður** [-sljou·vgaðoo, -sljou·-] a. usløvet, usvækket. **-sljólega** [-sljou·lɛqa] adv. = **óslælega.** **-sljór** [-sljou·r] a. **1.** usløv, hvas, skarp: *ó. hnífur.* — **2.** *(óheimskur)* ikke slov, ikke dum.

Osló, †Ósló [os·lou·, ou·s·lou·] f. npr. Oslo, Kristiania.

*óslogi [ou·sloi·jɪ] m. Guld.

ó slorlegur [ou·slorlɛqoo] a. ikke til at kimse ad. **-slotandi** [-slo·dandɪ, -slo·t-] a. uophørlig. **-slóttugur** [-slou·hdøqoo] a. **1.** *(einlægur)* oprigtig, uden Falskhed. — **2.** *(einfaldur)* enfoldig. **-slægður** [-slaiqðoo, -slaigðoo] a. uopskaaren, ugællet (om Fisk). **-slægja** [-slai·ja] f. **1.** det endnu uslaaede af en Græsmark, som man er begyndt at slaa: *gaktu ekki út í óslægjuna.* — **2.** *(það sem ekki er sláandi)* ussel Græsvækst, som ikke kan slaas. **-slæglegur** [-slaiqlɛqoo] a. som ser ærlig ud; — adv. *-lega,* uden Snuhed, vidnende om Ærlighed. **-slægur** [-slai·qoo] a. **1.** *(óslóttugur)* ikke snu. — **2.** (om Heste) som ikke slaar: *ó. hestur.* — **3.** som ikke kan slaas: *mýrin er óslæg.* †**-slækinn** [-slai·gɪn, -slai·ȿɪn] a. ikke doven, rask, fyrig, energisk, ufortrøden. **-slælega** [-slai·lɛqa] adv. ikke [illegible], kraftig. 1. **-slær** [-slai·r] a. som ikke kan slaas: *túnið er óslætt.* 2. **-slær** [-slai·r] a. = **ósljór.** **-slökkvandi** [illegible], **-slökkvanlegur** [illegible] a., **-slökkvilegur** [-slöhgvɪlɛ·qoo] a. uudslukkelig. **-slöktur** [-slöχdoo] a. uslukket, ulæsket. **-smáborinn** [-smau·borɪn] a. af ikke ringe Herkomst. **-smáður** [-smau·ðoo] a. uforhaanet. **-smátur** [-smau·laudoo, -lautoo] a. som ikke bryder sig om Smaating. **-smáleikur** [-smau·lɛigoo, -lɛikoo] m. Storslagenhed. **-smánaður** [illegible] a. uforhaanet. **-smár** [-smau·r] a. ikke ringe, [illegible] *[illegible] smátt* som [illegible] ikke lidt: *þetta ósmátt í varið* ([illegible] XVII [illegible]). **-smeykur** [illegible] a. uforfærdet. **-smekklegur** [illegible] a. [illegible]. **-smekkur** [-smɛhgoo] m. Afsmag, ubehagelig [illegible]: *[illegible] þetta [illegible] tak hans* (BrJPf. 162). **-smíðaður** [-smi·ðaðoo] a. usmedet, ikke bearbejdet, uforfærdiget: *skipið er enn ósmíðað,* Skibet er ikke bygget endnu. **-smíð(i)** [-smi·ð, -smi·ðɪ] n. og [illegible]. **-smíðislegur** [-smi·ðɪ[illegible]qoo] a. daarlig lavet, — adv. *[illegible],* [illegible] paa en [illegible] Maade. **-smiðshögg** [-smɪðs(h)ök·] n. i Ordspr.: *misjöfn eru ósmiðshöggin* (Málshb. 234), Fuskerens Hammerslag er ujævne. **-smiðslegur** [-smɪðslɛqoo] a. **1.** som ikke ser ud til at være en Haandværker el. som ikke vidner om en Haandværker: *ósmiðslegar hendur.* — **2.** = *ósmíðislegur.* — **3.** adv. *-lega.* **-smiður** [-smɪ·ðoo] m. daarlig Haandværker, Fusker: *mjer veittist svo sem ósmiðum margan og skaðlegan skað* [illegible] (JMPísl. 126); (Ordspr.) *ósmiðum verður allt að urkasti,* Fuskeren kasserer alt (ibid. 159); *efnið skyldi ósmiðurinn hafa* (Málshb. 81), Fuskeren maa have Stoffet (ɔ: rigeligt Stof, idet det er sikkert, at han vil ødelægge meget af det under Arbejdet). **-smoginn** [-smoi·jɪn] a. ikke ormstukken. **-smurður** [-smʏrðoo] a. ikke smurt, ikke salvet. **-snarplegur** [-snaoblɛqoo] a. = *ósnarpur;* — adv. *-lega,* uden Kraft, svagt: *þeir tóku ósnarplega á móti,* de ydede kun ringe Modstand. **-snarpur** [-snaoboo] a. uden Kraft, ikke hæftig, ikke skarp, blødagtig. **-sneiðinn** [-snɛi·ðɪn] a. ikke tilböjelig til at skose andre: *ó. í orðum,* fri for at stikle, upersonlig. **-snertur** [-snɛodoo] a. urört. **-sniðinn** [-snɪ·ðɪn] a. uskaaren, utilskaaren. **-sníkilegur** [-sni·ɡɪlɛ·qoo, -sni·ȿɪ-] a. **1.** flot, rigelig; — adv. *-lega,* flot, rigelig: *gefa hjúi ... ósníkilega að borða* (JÁÞj. II. 580). — **2.** (egl. ikke tiggeragtig af Udseende) rask, kæk: *ó. í fasi.* **-snild** [-snɪlt] f. **1.** *(fáfræði)* Uvidenhed, Ukyndighed. — **2.** *(ógreind)* Uforstand. **-snilli** [-snɪdlɪ] f. indec. Uforstand, Mangel paa Snille. **-snyrtinn** [-snɪodɪn] a. ufin, raa, plump. **-snjáður** [-snjau·ðoo] a. ikke (luv)slidt: *var hann í gömlum fötum ósnjáðum.* **-snjallur** [-snjadloo] a. **1.** *(ekki mælskur)* uveltalende. — **2.** uøvet, ukyndig: *ó. á e-ð, til e-s.* **-snjóasamur** [-snjou·asa·moo] a. ikke sneefuld, med ringe Snefald. **-snortinn** [-snoodɪn] a. = *ósnertur,* urört: *ósnortinn af veiki,* uangreben af en Sygdom. **-snotur** [-sno·doo, -sno·toe] a. †**1.** taabelig: (Ordspr.) *ósnotur [illegible] alt vita* (GJ.) — **2.** *(ruddalegur)* uden Finhed, uelegant, grov, raa, plump. — **3.** adv. *-lega,* paa en uelegant, plump Maade. **-snoturleiki** [-sno·dørlɛi·ɡɪ, -sno·tørlɛi·ȿɪ] m. mindre pænt Væsen el. Udseende, daarlige Manerer: *þó einhver ó. eða siðprýðisbrestur á yrði* (Bún. IX. 25). **-snöggur** [-snög·oo] a. **1.** *(ekki snöggur)* ikke pludselig. — **2.** ikke korthaaret; — overf.: *ósnöggar klyfjar,* uglatte Bylter, ɔ: hvor Ender og Snipper ikke er sammenviklede el. indtrukne, men hænger løse (EJ.). **-soðinn** [-so·ðɪn] a. ukogt. **-sofinn** [-so·vɪn] a. ikke udsovet. **-sofnaður** [-sobnaðoo] a. ikke falden i Sövn. **-sollinn** [-sodlɪn] a. ikke svulmet op. **-soltinn** [-soλdɪn] a. ikke sulten. **-sómasamlegur** [-sou·masamlɛ·qoo] a. usømmelig, uanstændig. **-sómi** [-sou·mɪ] m. **a.** Vanære. — **b.** som Ed: Fanden, Pokker: *hver ósóminn!* **-sópaður** [-sou·baðoo, -sou·p-] a. ufejet. **-sóttnæmur** [-souhdnaimoo] a. **1.** *(ókvellisjúkur)* som ikke let bliver syg. — **2.** *(ónæmur)* usmitsom. **-spaklátur** [-sba·glaudoo, -sba·klautoo] a. urolig, ustyrlig, uspagfærdig. **-spaklegur** [-sba·glɛqoo, -sba·k-] a. **1.** *(órólegur)* urolig. — †**2.** *(óskynsamur)* uforstandig. — **3.** adv. *-lega,* urolig; †paa en uklog Maade. **-spakur** [-sba·goo, -sba·k-] a. **1.** *(órólegur)* urolig, ikke spagfærdig. — †**2.** *(óvitur)* uklog. — †**3.** npr. *Óspakur.* **-spar** [-sba·r] a. som ikke sparer, rundhaandet: *vera ó. á e-ð,* ikke spare paa n-t; *ó. er mjer hann til ófara,* jeg skal saamænd ikke græde Øjnene ud af Hovedet, om han saa gik Pokker i Vold (BH.); — n. *óspart* som adv. usparsomt, yppig, flot; ugenert; *láta óspart,* ikke spare paa; *veita óspart,* beværte flot, is. med Drikkevarer. **-sparlegur** [-sbarlɛqoo] a. *(ríkulegur)* rigelig; *(óhóflegur)* umaadelig; — adv. *-lega,* uden at spare, rigelig, flot: *Eilífur drakk heldur ó.* (ÞGjD. 2). **-sparnaður** [-sbardnaðoo] m. Mangel paa Sparsommelighed. **-sparsamur** [-sbaosamoo] a. usparsommelig. **-speki** [-sbɛ·ɡɪ, -sbɛ·ȿɪ] f. indec. Uro, Urolighed. **-spekja** [-sbɛ·ɡa, -sbɛ·ȿa] vt. forurolige, göre urolig, ophidse; — refl. *óspekjast,* blive urolig. **-spekt (-ar, -ir)** [-sbɛχt] f. Uro; — pl. *óspektir,* Uroligheder, Opløb. **-spektalega** [-sbɛχdalɛ·qa] adv. urolig. **-spektarmaður** [-sbɛχdarma:ðoo] m. uroligt Menneske, Urostifter, Bølle: *það er tæplega hægt að ganga um göturnar á næturþeli fyrir óspektarmönnum,* man kan næppe færdes paa Gaden ved Nattetid uden at blive antastet af Bøller. **-spellaður** [-sbɛdlaðoo] a. ufordærvet; ukrænket, ubeskaaren. **-spillilegur** [-sbɪdlɪlɛq·oo] a. ufordærvelig. **-spilsamur** [-sbɪlsamoo] a. ødsel. **-spilsemi** [-sbɪlsɛmɪ] f. indec. Ødselhed. **-spiltur** [-sbɪλdoo] a. ufordærvet; ren, ubesmittet: *óspilt mær,* ren Mø; *taka til óspiltra málanna,* [1] tage fat for Alvor, tage kraftig fat; [2] tage fat igen; — *(óskemdur)* ubeskadiget. **-spilun (-ar)** [-sbɪ·lon] f. Ødselhed, uforstandig Brug af sin Formue. **-spilunarmaður** [-sbɪlonarma:ðoo] m. Ødeland. **-spilunarsamur** [-sbɪlonaosa:moo] a. uøkonomisk, ødsel. **-spilunarsemi** [-sbɪlonaosɛ:mɪ] f. indec. Ødselhed.

ópípa [ou·spi·ba, -pi·pa] f. Osrör.

ó spjallaður [ou·sbjadlaðoo] a. ufordærvet: *[illegible] þeim sem eptir var óspjallað* (ÞThFerð. III. 258); — spec. ubesmittet, ren: *óspjölluð mey,* ren Mø. **-sporaður** [-sbo·raðoo] a. sporløs. **-spottaður** [-sbohdaðoo] a. ubespottet. **-sprákaður** [-sbrau·gaðoo, -sbrau·k-] a. uskadt. **-sprottinn** [-sbrohdɪn] a. ikke fremspiret, som der ikke er fremvokset n-t paa: *tún voru alstaðar ósprottin,* Græsset var ingen Steder vokset frem paa Markerne. **-sprunginn** [-sbruŋgɪn] a. usprukken, urevnet. **-sprækur** [-sbrai·goo, -sbrai·koo] a. ikke fyrig. **-spunninn** [-sbʏn·ɪn] a. uspundet. **-spurður** [-sbʏrðoo] a. uadspurgt; uspurgt, ikke hørt: *segja óspurt* (el. *í óspurðum [illegible]*), fortælle uopfordret; *[illegible],* man har endnu ikke faaet nogen Efterretninger fra Grönlandsekspeditionen; *[illegible] þekki [illegible],* jeg kender [illegible] uden at behøve at spörge om [illegible] Navn. **-spurull** [-sbʏ·rodλ] a. som ikke spörger meget.

?**ósreykur** [ou·srɛi·goo, -rɛi·koo] m. Lampeos.

óst (-ar, -ir) [ou·st] f. (ældre *óst* m.) = **host.**

osta bióa [os·dabi·ða] f. (Al.), **-bióna** [-bið·na] f. (Arn.) Osteraas, Osteform. **-búr** [-bu:r] n. Ostekammer.

óstað fastur [ou·staðfasdoo] a. ubestandig, ustadig. **-festa** [-fɛsda] f., **-festi** [-fɛsdɪ] f. indec. Ustadighed, Ubestandighed. **-festur** [-fɛsdoo] a.

ukonfirmeret. **-gæði** [-gjai ðɪ] n. Vaklen, Ustadighed, Ubestandighed. **-settur** [-sɛhdʊg] a. **1.** uden Angivelse af Sted (sine loco). — **2.** ikke godkendt, bekræftet el. ratihaberet: *ó. framburður; eftirritið er óstaðsett.*

ó staður [o:sda ðʊg] a. ikke stædig, særl. om Heste: *ó. hestur.* **-staðvindar** [-sdaðvɪndag] mpl., **-staðvindi** [-sdaðvɪndɪ] n. coll. skiftende Vinde.

osta gerð [os·dagɛrð] f. Ostelavning. **-gerðarbú**[-ɟɛrðarbu:]n. Ostemejeri. **-gerðarmaður** [-ɟɛrðarma.ðʊg] m. Ostefabrikant. **-hilla** [-hɪd la] f. Ostehæk. **-kanni** [-kan:ɪ] m. Osteprøver. **-mót** [-mo :t] n. Osteform, Ostekar.

ó stand [ou:sdant] n. daarlig Tilstand. **-standandi** [-sdandandɪ] a. — *óstæður: ó. rok,* Storm saa at man ikke kan staa paa Benene. **-starfsamur** [-sdarfsamʊg, -sdagsamʊg] a. uvirksom.

osta poki [os·dapo:ɟɪ, -po:ȼɪ] m. Sæk, hvori en Ost presses. **-verslun** [-vɛʂ slʊn] f. Ostehandel. **-þröng** [-þrøyŋ k] f. Ostepresse.

ostbiti [os·tbɪ·dɪ, -bɪ·tɪ] m. et lille Stykke Ost.

ó steðja (-u, -ur) [ou:sdɛðja] f. **1.** Malkefaar el. Ko, som er urolig under Malkningen. — **2.** *(ofsafengin stúlka)* forflöjen, vilter ung Pige. **†-steflega** [-sdɛvlɛqa] a. uordentlig. **-stefna** [-sdɛbna] f. vild, balstyrig Person (Árn.). **-stefndur** [-sdɛmdʊg] a. ustævnet, ikke tilkaldt.

ostefni [os·dɛbnɪ] n. Ostestof, Kasein.

ó stefnlegur [o :sdɛbnlɛqʊg] a. fræk, tøjlesløs, vild i sin Opførsel; ubeskeden (BH.): — adv. *-lega.* **-steiktur** [-sdɛɪχdʊg] a. ustegt. **-stelandi** [-sdɛ landɪ] a.: *aldrei ó.,* som aldrig kan lade være med at stjæle: *hann var aldrei ó.* **-sterklegur** [-sdɛrglɛqʊg] a. svag af Udseende.

ost grár [os tgrau r] a. ostegraa. **-grind** [-grɪnt] f. Osteramme, en Slags Rist til Törring af nylavede Oste.

ó styggur [ou:sdɪg·ʊg] a. **1.** ikke sky: *ó. hestur.* — **2.** ikke bister. *(vingjarnlegur)* venlig. **-stikaður** [-sdɪ gaðʊg, -sdɪ k-] a. uopmaalt, umaalt. **-stillandi** [-sdɪdlandɪ] a. som ikke kan standses el. reguleres; ubetvingelig. **-stillast** [-sdɪdlast] vrefl. blive hidsig, tabe Herredömmet over sig selv. **-stillilegur** [-sdɪdlɪlɛqʊg] a. urolig, hæftig: ubehersket, spec. letfærdig af Udseende: — adv. *-lega,* umaadelig, hæftigt, letfærdigt, uden Selvbeherskelse. **-stilling** [-sdɪdlɪŋk] f. Hæftighed, Mangel paa Selvbeherskelse; urolig: Sind; Letfærdighed. **-stiltur** [-sdɪλdʊg] a. **1. a.** hæftig, som ikke kan beherske sig selv, urolig: *ó. í lund, ó. í geðsmunum.* — **b.** urolig (om Vejret): *óstilt veðrátta.* — **2.** letfærdig: *ó. stúlka.* **-stinnur** [-sdɪnːʊg] a. ikke stiv; svag; — n. *óstint* som adv. ilde, i Forb.: *taka e-ð óstint upp fyrir e-m,* tage en n-t ilde op. **-stirðlátur** [-sdɪr(ð)laudʊg, -lautʊg] a. føjelig. **-stirður** [-sdɪrðʊg] a. ikke stiv, føjelig. **-stirfinn** [-sdɪrvɪn] a. ikke stivsindet, fri for Pedanteri el. Stivnakkethed: *ó. maður í hugsunarhætti,* aandssmidig Mand. **-stýrilátur** [-sdirɪlau:dʊg, -lau.tʊg] a. ustyrlig, uregerlig, selvraadig, hæftig, voldsom, balstyrig: — adv. *-lega,* ustyrlig, vildt. **-stýrilæti (-is)** [-sdirɪlai:dɪ, -lai:tɪ] n. Ustyrlighed, Balstyrighed; Selvraadighed. **-styrkleikur** [-sdɪɣgklɛiqʊg, -lɛikʊg] m. Kraftløshed, Svaghed. **-styrkt** [-sdɪɣ(χ)t] f., 1. **-styrkur** [-sdɪrqʊg] m. Svaghed, Afmagt, Mathed. 2. **-styrkur** [-sdɪrqʊg] a. svag, afkræftet, kraftløs. **-stytt-ur** [-sdɪhdʊg] a. uafkortet; uforkortet. **-stjórn** [-sdjo rdn] f. **1.** Uorden; slet Regering; Anarki. — **2. a.** **b.** — *óskóp* 3. a.—b. **†-stjórnarmaður** [-sdjo·rdnarma.ðʊg]m. *-stjórnleysingi,*Anarkist. **-stjórnarnautn**[-sdjo·rdnarnøyhtn] f. tøjlesløs Nydelse. **-stjórnlegur** [-sdjo rdnlɛ qʊg] a. uregerlig, voldsom: ustyrlig: umaadelig, tøjlesløs: — adv. *-lega.* *óstjórnlegt kossaflens* (ODavVík. 145). **-stjórnleiki** [-sdjo·rdnlɛ ɟɪ, -lɛi ȼɪ] m. Ustyrlighed. **-stjórnsemi** [-sdjo·rdvsɛ mɪ] f. indec. Mangel paa Ævne til at regere.

ost kista [os tȼɪsda] f. Osteform. **-kjúka** [-ȼu ga, -ȼu ka] f. Ost, en hel Ost. **-kúpa** [-ku ba, -ku pa] f. Osteklokke. **-maur** [-d-møyʏr] m. Ostemide. **-mysa** [-mɪ sa] f. Ostevalle.

ó stofnaður [o:sdobnaðʊg] a. ikke grundlagt. **-stolinn** [-sdo lɪn] a. ikke stjaalet. **-stopull** [-sdo·bʊðλ, -sdo pʊdλ] a. stadig, sikker. **-stór** [-sdo·r] a. **1.** alt andet end stor: *sneiða af þessari óstóru upphæð* (Alþ. '11, B. 211). — **†2.** *(auðmjúkur)* ikke storagtig, ydmyg, beskeden. **-storknaður** [-sdɔrgnaðʊg, -sdɔrdn-] a. ustorknet.

ostra (-u, -ur) [os·dra] f. Østers.

ó stríður [o :sdri ðʊg] a. ikke stræng. **-strikaður** [-sdrɪ gaðʊg, -sdrɪ k-] a. uden Streger: uden Striber.

ostru grunn [os·drʏgrʏn] n. Østersbanke. **-skafa** [-sga:va] f. Østersskraber. **-skel** [-sgɛ:l] f. Østersskal.

ost skorpa [os tsgɔrba] f. Osteskorpe. **-sneið** [-snɛɪð] f. en Skive Ost.

ó studdur [o :sdʏd ʊg] a. ustøttet. **-stuðlaður** [-sdʏðlaðʊg] a. ikke stavrimet: *óstuðluðu ljóðin* (SNordFÁ. 162). **-stund** [-sdʏnt] f. ulykkebringende Time, Ulykkesstund. **†-stundlegur** [-sdʏndlɛqʊg] a. ikke timelig, evig. **-stundvís** [-sdʏndvis] a. upræcis. **-stundvísi** [-sdʏndvisɪ] f. indec. Mangel paa Præcision. **-stunginn** [-sdʊŋɟɪn] a. ustukken.

ostur (-s, -ar) [os·dʊg] m. Ost: *taka ost,* lave Ost; (Ordspr.) *fá þú oss ostinn, fram eru komnir rjettirnir* (GJ.), giv os Osten, vi har set Retterne (siges naar man vil have Afslutning paa n-t, som man ikke er tilfreds med).

ó stuttur [o :sdʏhdʊg] a. ikke kort, alt andet end kort: — overf.: *óstutt orð,* haarde Ord (JÓlInd. 175). **-stæðilegur** [-sdai ðɪlɛ qʊg] a. som ikke ser ud til at kunne staa. **-stæður** [-sdai·ðʊg] a. (om Blæst) saa stærk, at man ikke kan staa paa Benene: *nærri óstætt veður,* saa stærk en Storm, at man knapt kunde staa (SIng. I. 130); *það er óstætt fyrir roki,* det blæser saa stærkt, at man ikke kan staa paa Benene. **-stæltur** [-sdaiλdʊg] a. ikke hærdet, ikke elastisk; — (om en Hund) *hann var orðinn svo miklu ragari og óstæltari* (mindre kry) (ÞGjD. 37). **-stærilátur** [-sdai rɪlau·dʊg, -lau tʊg] a. beskeden. **-stöðuglegur** [-sdö ðʏqlɛ qʊg] a. — *óstöðugur.* **-stöðugleiki, -leikur** [-sdö ðʏqlɛi ɟɪ, -lɛi ȼɪ, -lɛi gʊg, -lɛi kʊg] m. Vaklen, Foranderlighed, Ustadighed, Ubesindighed. **-stöðuglyndi** [-sdö·ðʏqlɪn dɪ] n. Vankelmodighed. **-stöðugur** [-sdö·ðʏqʊg] a. ustadig, vaklende; — labil (ÁBj. Sál. § 43): *það gæti ært* (el. *það mætti* (el. [illegible]) el. *það væri að æra) óstöðugan,* se *æra.* **-stöðvandi** [-sdöðvandɪ] a. ustandselig. **-stöðvanlegur** [-sdöðvanlɛ qʊg] a. ustandselig, [illegible] **-sundranlegur** [-sʏndranlɛ qʊg] a. udelelig, uadskillelig.

ósundur skiftilegur [ou:sʏndʊgsɟɪf·dɪlɛ·qʊg] a. udelelig. **-skilinn** [-sɟɪ:lɪn] a. uadskilt. **-skiljanlegur** [-sɟɪljanlɛ qʊg] a., **†-skillegur** [-sɟɪdlɛqʊg] a. uadskillelig, udelelig. **-slítanlegur** [-slidanlɛ qʊg, -slit-] a. usønderslidelig, uopløselig. **-tækur** [-taɪgʊg, -tai kʊg] a. som ikke kan skilles ad: *ó. fataskápur.*

ó sunginn [o :sʊŋɟɪn] a. endnu ikke sungen. **-súr** [-su r] a. ikke sur. **-sútaður** [-su daðʊg, -su t-] a. ugarvet, ubarket. **-svalur** [-sva lʊg] a. ikke sval, lummer. **-svarað** [-sva rað] an. ubesvaret: *eiga e-u ó.,* have n-t tilbage at svare paa. **-svarinn** [-sva rɪn] a. usvoren. **-svarlegur** [-svarlɛqʊg] a. uforsvarlig, som man ikke kan svare for. — adv. *-lega,* paa en uforsvarlig Maade: *hefði ósvarlega farið með kirkjufén* (Esp. III. 58). **-svefnsamt** [-svɛbʏsamt, -samt] an.: *e-m verður ó.,* en har ondt ved at sove. **-sveigjanlegur** [-svɛi janlɛ qʊg] a. uböjelig. **-sveigjanleiki, -leikur** [-svɛi janlɛi ɟɪ, -lɛi ȼɪ, -lɛi gʊg, -lɛi kʊg] m. Uböjelighed. **-sveittur** [-svɛihdʊg] a. som ikke sveder. **-sviðinn** [-svɪ ðɪn] a. usveden. **-svífinn** [-svi vɪn] a. uforskammet, fræk, ublu, skamløs. **-svífni** [-svibnɪ] f. indec. Uforskammethed, Frækhed, Skamløshed, Ubluhed. **†-svifrungur (-s, -ar)** [-svɪvrʊŋgʊg] m. — *óvildarmaður,* Fiende (EÓlKv. 171). **†-svift** [-svɪft] an. i Udtr.: *e-m verður ó.,* en er nær ved at daane, bliver ganske overvældet. **-sviftanlegur** [-svɪfdanlɛ qʊg] a. uafvendelig. **†-svifur** [-svɪ vʊg] a., **-svífur** [-svi vʊg] a. **1.** *(ruddalegur)* grov, raa, hoven i sin Optræden. — **2.** npr. *Ósvífur.* **-svikinn** [-svɪ ɟɪn, -svɪ ȼɪn] a. **1.** ikke bedraget, ikke narret (med): *bókin er skemtileg og allir ósviknir af að kaupa hana* (Eimr. XVIII. 71). — **2.** uforfalsket, ægte: *ósvikið vín,* — *jeg gaf hann hafa það ósvikið* (el. *óþvegið*), jeg gav ham baade i Pose og i Sæk. **-svikull** [-svɪ qʊdλ, -svɪ k-] a. ubedragersk, ufejlbar, paalidelig, oprigtig: *ó. og hreinlyndur maður;* — sikker, ubedragelig: *gefit beim* (ɔ: *sjúkdómunum*) *ósvikult nafn, auðskilda lýsingu* (LFR XV. 1). **-svinna (-u)** [-svɪn a] f. **1.** *(fásinna)* Uklogskab. — **2.** *(ruddaskapur)* Mangel paa Dannelse, Mangel paa fin Levemaade, Ubelevenhed, Taktløshed: *bekir engin ó. að brúka ti þess lúkurnar* (Bram. 50). — **3.** Skandale: *það er hrein og bein ó., hvernig þú hegðaðir þjer í gær.* **-svinnur** [-svɪn ʊg] a. **1.** *(óhygginn)* uklog. (Ordspr.) *eftir á koma ósvinnum ráð í hug,* den ukloge hitter paa Raad bagefter, jfr. Efter-Raad er Gække-Raad; *Þekust þá draugsi hafa orðið ó. fyrir* (baaret sig dumt ad), *er manninum varð svo lett um að setja botninn í vísuna* (JÁÞj. I. 464). — **2.** *(ruddalegur)* ubeleven, taktløs. **-svipaður** [-svɪ baðʊg, -svɪ p-] a. ulig: *ekki ó.,* temmelig lig. **-sviplegur** [-svɪ blɛqʊg, -svɪ p-] a. fæl, styg. **-svipt-** [-svɪft-] se **ósvift-**. **†-svipur** [-svɪ bʊg, -svɪ·pʊg] m. Ildebefindende. **-svæfður** [-svaivðʊg, -svaibðʊg] a. som ikke er dysset i Sövn; som ikke er bleven bedøvet. **-svörull** [-svö rʊdλ] a. som ikke er tilbøjelig til at give (trække) Svar. **-sæbrattur** [-sai brahdʊg] a. ikke faldende steil mod Søen. **-sæi (-is)** [-saɪ ɪ] n. usynlig Verden (ÁBj19old73). **-sækilegur** [-sai ɟɪlɛ qʊg, -sai ȼɪ-] a. uangribelig. **-sækjandi** [-sai ɟandɪ, -sai ȼ-] a. **1.** som ikke kan hentes: *vörurnar eru ó. þangað.* — **2. a.** som ikke kan angribes: *virkið er ó.* — **b.** uanfægtelig. — **c.** ufremkommelig: *ó. á móti veðrinu.* **-sæla** [-sai la] f. Ulykke, ulykkelig Tilstand, Sorg. **-sæll** [-saidλ] a. ulykkelig, elendig. **-sællegur** [-saidlɛqʊg] a. **1.** *(aumingjalegur)* mager, ussel, svagelig af Udseende. — **2.** *(mæðulegur)* som ser ulykkelig ud. **-sæma** [-sai ma] vt. vanære, skænde. **-sæmd** [-saimt] f. Vanære, Skam. **-sæmilegur** [-sai mɪlɛ qʊg] a. usømmelig. — adv. *-lega.* 1. **-sær** [-sai r] a. usynlig. 2. **-sær** (acc. **-ran**) [-sai r] a. ikke til at sværge, som man ikke kan sværge uden at gøre sig skyldig i Mened: *er eg mundi aldrei vinna ósæran eið við* (H. II. 60), (Ordspr.) *lítið er í eiði ósært* (GJ.): — *dagur,* Dag, paa hvilken ingen Retergang maa holdes (BH.). **†-særa** [-sai ra] vt. bryde sin Ed. **-særandi** [-sai randɪ] a., **-særanlegur** [-sai ranlɛ qʊg] a. usaarlig. **-særður** [-sairðʊg] a. **a.** usaaret: *margir fjellu, en enginn stóð upp ósærður.* — **b.** ubeskaaren, uskadt: *Ekki má bera hrafnsfjöður ósærða í bæ, nema áður sje bitið í broddi hennar, annars getur barn það ekki talað, sem kona gengur með* (JÁÞj. II. 547). **-sætilegur** [-saidɪlɛ qʊg, -sai tɪ-] a. uindbydende, (om et Steds Beliggenhed) som man ikke har Lyst til at dvæle paa, uden landskabelig Skønhed. **-sætti (-is)** [-saihdɪ] n. — *ósátt.* 1. **-sætur** [-sai dʊg, -sai tʊg] a. **1.** ikke sød, usødet: *ósætt kaffi;* — *(beiskur)* alt andet end sød, besk. — **2.** gnaven: *sá var ó.* 2. **-sætur** [-sai dʊg, -sai tʊg] a. (om Søen) ikke til at opholde sig paa: *nú er hann orðinn ó., piltar,* nu kan vi ikke holde os længer her ude, Mande. **-söðlaður** [-söðlaðʊg] a. usadlet. **-sögulegur** [-sö qʊlɛ qʊg] a. ikke værd at berette, umærkværdig, uinteressant: *Um klaustrin ... hafa haldist við nokkrar sagnir ... en flestar eru þær mjög ósögulegar, og loða mestmegnis við örnefni* (JÁÞj. II. 70). **-söngnæmur** [-söŋgnaimʊg] a., **-söngvinn** [-söyŋgvɪn] a. umusikalsk.

ota (a) [o:da, o:ta] vt. med dat. **1.** holde frem, strække n-t henimod, true med n-t, stikke ud med n-t: *o. (að e-m) hnífi,* true en med en Kniv; *o. skallanum,* strække Hovedet frem, saa at man kan give et Slag med Bighovedet, true med at give Skalle: *otar augum skörnum yfir hlið* (JHall. 150). — **2.** overf. **a.** *o. sjer,* bevæge sig fremad; *o. e-u á e-n (að e-m),* tilbyde en n-t ivrigt: *er hætt við, að mestmegnis verði otað að mönnum kolum úr þeim námum* (Eimr. XVIII. 229); *o. e-u fram,* stikke n-t frem; se at bringe n-t frem, agitere for n-t; *o. sjer fram,* skubbe sig frem; (Ordspr.) *o. þarf fram afturreknum* (GJ.), den, der drives tilbage, maa skubbes frem; *hver vill sínum tota fram o.,* hver vil rage Ilden til sin Kage, jfr. *toti.* — **†b.** *(nota)* göre Brug af, anvende. — **3.** impers. *vindinum otar,* Vinden dreier sig.

ó·taddur [ou:tad·øɋ] a. ugødet. **-táinn** [-tau·ɪn] a., *ótáin ull,* utæset Uld, raa, uforarbejdet Uld. **-takmarkaður** [-tagmaɋ·gaðøɋ, -tak-] a. uindskrænket. **-tal** [-ta·l] **1.** n. utallig Mængde, uhyre Mængde: *ó. manna.* **2.** a. indec. utallig: *ó. menn.* **-talaður** [-ta·laðøɋ] a. ikke sagt, ikke omtalt; (Ordspr.) *sjaldan koma ótöluð orð á þing* (SchMál.), utalt Ord kommer sjælden til Tinge. **-talandi** [-ta·landɪ] a. **1.** ger. som ikke tör siges el. ytres. — **2.** *(ómálga)* umælende, som endnu ikke kan tale: (Ordspr.) *orð skal gera ó. börnum* (GJ.), den umælende skal man lægge Ord i Mund. **-talbitinn** [-talbɪdɪn, -bɪt-] a. ikke bagvasket. **-talfalda (a)** [-talfal·da] vt. flerfolde uendelig mange Gange. **-talfaldur** [-talfal·døɋ] a. uendelig mangfoldig. **-talhlýðinn** [-talhλiðɪn] a. vanskelig at overtale, uovertalelig, stædig. **-talhugsi** [-taλ(h)ʏχ·sɪ] a. plaget af utallige Bekymringer. **-talinn** [-ta·lɪn] a. **1.** ikke talt, ikke medregnet: *að ótöldum öðrum gestum,* de andre Gæster ikke iberegnede. — **2.** ikke anført el. omtalt: *eru enn ótalin nokkur atriði, sem máli skifta.* **-tallegur** [-tal·ɛqoɋ] a. utællelig, utallig; — adv. *-lega,* utællelig, overordentlig. **-tálmaður** [-taulmaðøɋ] a. uhindret; — n. *ótálmað* som adv. **-talmargur** [-talmar·goɋ] a. utallig. **-talmerktur** [-talmɛɋ(χ)døɋ] a. unummereret. **-taminn** [-ta·mɪn] a. utæmmet, uafrettet. **-tamur** [-ta·møɋ] a. uvant (til n-t), uøvet (i n-t): *e-ð er e-m ótamt,* en har ingen Øvelse i n-t, en gör n-t med Vanskelighed; (Ordspr.) *ótamt veitir þeim, er ekki kann* (GJ.); *var honum ekki ótamt að gripa til heitinga,* han plejede ofte at udstøde Trusler (JÁÞj. I. 349).

otan (-ar, -ir) [o:dan, o:tan] f. = **otun.**

ó·tegldur [ou:tɛqldøɋ] a. ikke tilskaaret, ikke tilhugget. **-teygilegur** [-tɛi·jɪlɛ·qoɋ] a. **1.** som ikke kan trækkes; uelastisk; *ó. til e-s,* som ikke kan lokkes el. bringes til n-t. — **†2.** *(ógirnilegur)* ikke tillokkende. **-teitur** [-tɛi·døɋ, -tɛi·toɋ] a. ikke glad, bedrøvet. **-tekinn** [-tɛ·ɟɪn, -tɛ·ɕɪn] a. ikke taget; *ótekin borg,* ikke indtaget By. **-teljandi** [-tɛljandɪ] a. utallig. **-teljanlegur** [-tɛljanlɛ·qoɋ] a. utallig; — adv. *-lega.* **-temja (-u, -ur)** [-tɛmja] f. utæmmet Hest: *láta eins og ó.;* — overf. vildt Pigebarn, Vildkat: *stelpurnar eru hreinustu ótemjur.* **-temjandi** [-tɛmjandɪ] a. som ikke kan tæmmes, utæmmelig. **-temjulegur** [-tɛmjølɛ·qoɋ] a. ustyrlig, vilter. **-temjuskapur** [-tɛmjøsga·bøɋ, -sga·p-] m. Ustyrlighed, Vilterhed. **-tendraður** [-tɛndraðøɋ] a. ikke tændt. **-tengdur** [-tɛiŋdoɋ] a. ikke besvogret. **-tentur** [-tɛvdøɋ, -tɛnt-] a. uden Tænder. **-teptur** [-tɛfdøɋ] a. **a.** uhindret: *ó. af veðrum;* — fri: *enda sjeu að minnsta kosti 2 ⁴/₅ alin eptir óteppt af gangstjettinni* (Stj.'03, B. 137). — **b.** ikke optaget: *herbergið, sætið er ótept* (Af.). **-tíð** [-ti·ð] f. **1.** *(slæm tíð)* daarligt Vejrlig, slem Tid. — **2.** Utide: (Ordspr.) *hver sem ei jetur í tíð, má fasta í ó.* (GJ.), hvo ej æder i Tide, maa faste i Utide. **-tíðindi** [-ti·ðɪndɪ] npl. slemme Efterretninger. **-tíðkanlegur** [-tiþganlɛ·qoɋ, -tiðk-] a. som ikke bruges; ubrugelig. **-tíðlegur** [-tiðlɛqoɋ] a. sildig, som kommer i Utide. **†-tíðugur** [-ti·ðoqoɋ] a. utidig. **-tíður** [-ti·ðøɋ] a. ikke hyppig, sjælden; — dat. pl. *ótíðum* som adv.: sjælden. **-tiginborinn** [-tɪ·jɪnbo·rɪn] a. = **ótiginn** 1. **-tiginn** [-tɪ·jɪn] a. **1.** af lav Byrd, af uadelig el. ikke fyrstelig Byrd: *ó. maður.* — **2.** mindre fin el. ædel: *ótigin víntegund.* **†-tign** [-tɪgv] f. Vanære, Skændsel. **-tignaður** [-tɪgnaðøɋ] a. udyrket, som der ikke bliver nogen Æresbevisning til Del. **-tígulegur** [-ti·qølɛ·qoɋ] a. uanselig. **-tílamargir** [-tilamar·ɟɪɋ] a. pl. = *afarmargir,* overordentlig mange: *ó. gufumekkir* (JÞorkÞjs. 385).

ótil búinn [ou:tɪlbu:ɪn] a. ikke færdig. **-bærilegur** [-bai:rɪlɛ·qoɋ] a. utilbörlig. **-fallinn** [-fad·lɪn] a. ikke passende, uskikket. **-finnanlegur** [-fɪn:anlɛ·qoɋ] a. ufølelig. **-fýsilegur** [-fi:sɪlɛ·qoɋ] a. ikke tillokkende, ikke indbydende. **-gerður** [-ɟɛr·ðøɋ] a. (om slagtede Kreaturer el. Fisk) som Indvoldene ikke er taget ud af. **-greindur** [-grein·døɋ] a. ikke nævnt, uangiven, ikke bestemt. **-hlýðilegur** [-hλi:ðɪlɛ·qoɋ] a. utilbörlig; — adv. *-lega.*

ótili (-a) [ou:tɪ·lɪ] m. **†1.** *(mein, grand)* Skade, Fortræd. — **2.** *(mikill fjöldi)* uhyre Mængde. — **3.** meget stort og vanskeligt Arbejde (BH.).

ótil knúður [ou:tɪlknu:ðøɋ] a., **-knúinn** [-knu:ɪn] a. utvungen. **-kvaddur** [-kvad:øɋ] a. uopfordret; *(sem ekki er kvaddur, skipaður)* ubeskikket. **-látssamur** [-lau(t)sa:møɋ] a. ueftergivende, ubøjelig, paastaaelig. **-látssemi** [-lau(t)sɛ:mɪ] f. indec. Mangel paa Eftergivenhed, Paastaaelighed, Ubøjelighed. **-leiðanlegur** [-lɛi:ðanlɛ·qoɋ] a. utilbøjelig. **-leitinn** [-lɛi:dɪn, -lɛi:tɪn] a. ikke udæskende, fredsommelig. **-settur** [-sɛhdoɋ] a. ikke færdig; ikke syet: *þar hún ætti peisu ótilsetta* (JThMk. 244). **-takanlegur** [-ta:ganlɛ·qoɋ, -ta:kan-] a. som man ikke kan forundre sig over el. dadle. **-takasamur** [-ta:gasa·møɋ, -ta:ka-] a. som ikke har let ved at fornærmes, ikke irritabel: *í vinasamkvæmum gleðimaður mikill og ó.* (TSæm. 293). **-tekinn** [-tɛ:ɟɪn, -tɛ:ɕɪn] a. ubestemt; unævnt. **-tekning** [-tɛhgniŋk] f. Ubestemthed. **-tektasamur** [-tɛχ·dasa·møɋ] a. som ikke har let ved at fornærmes el. forarges. **-tækilegur** [-tai:ɟɪlɛqoɋ, -tai:ɕɪ-] a. *(óhentugur)* utilraadelig, uhensigtsmæssig; *(ógerandi)* ugörlig, umulig at iværksætte: *þegar nánar er að gáð, þá sýnist það ótiltækilegt að danskt löggjafarvald geti kallað stoðulögin aftur* (EArRétt. 360). **-tækur** [-tai:qøɋ, -tai:køɋ] a. ikke let at gribe til; spec. om Stemmen: lav og anstrængt: *reyndar var honum rómurinn ó., af því, að brjóstið var bilað, og heyrýk í raddfærunum* (GFr. Átt. 72). **-vistlegur** [-vɪs·dlɛqoɋ] a. **1.** uhyggelig. — °**2.** uvirkelig (JsJs.). **-vistleiki** [-vɪs·dlɛiɟɪ, -lɛiɕɪ] m. **1.** Mangel paa Hygge. — °**2.** Uvirkelighed (JsJs.). **-vitnaður** [-vɪhdnaðøɋ] a. uanført.

ótíma burður [ou:timabʏr·ðøɋ] m. ufuldbaaret Foster, Misfoster. **-bær** [-ti·mabai·r] a. utidig; *ó. burður,* ufuldbaaret Foster.

ó·tímanlegur [ou:ti·manlɛ·qoɋ] a. utidig; — adv. *-lega,* i Utide. **-tímgan** [-tɪmqan] f., **-tímgun** [-tɪmqøn] f. Vantrivsel: *ef á þau sækir oværð og ó.* (JSVb. 35). **-tími** [-ti·mɪ] m. **1.** Utid: *í tíma og ótíma,* i Tide og Utide; — gen. *ótíma* som a. og Forled i Sms.: utidig: *menn kunna að syndga með ó. örlæti* (Málshb. 230). — **†2.** *(óhamingja)* Ulykke. **-tíminn** [-ti·mɪn] a. karrig, paaholden. **-tinaður** [-tɪ·naðøɋ] a. ufortinnet. **-tíndur** [-tindøɋ] a. (egl. som ikke er samlet op) om hvem der intet (godt) kan siges, jfr. *tína e-ð til;* — *H. hafi lagt lag sitt við ótíndan þjóf* (JÁÞj. II. 244); *hver ó.,* hvem som helst: *fram yfir hvern ótíndan Pétur eða Pál* (Ísaf. '11, 229). **-týndur** [-tindøɋ] a. ikke tabt. **-tíngun** [-tiŋgøn] f. = **ótímgun.** **-tyrfður** [-tɪr(v)ðøɋ] a. som ikke er tildækket med Græstörv (Grönsvær). **-tyrfinn** [-tɪrvɪn] a. ukunstlet. **†-tírlegur** [-tirlɛqoɋ] a. uanselig. **-tyrming (-ar)** [-tɪrmiŋk] f. Vantrivsel. **-tyrrinn** [-tɪr·ɪn] a. som ikke er let at ophidse, flegmatisk. **†-tíska** [-tisga] f. Uskik. **-tíundaður** [-ti·jøndaðøɋ] a. som ingen Tiende svares af, som ikke regnes til Tiende, som man endnu ikke har svaret Tiende af. **-tjaldaður** [-tjaldaðøɋ] a. ikke behængt med Vægtæpper. **-tjálga (-u)** [-tjaulga] f. Sygelighed, Vantrivsel (JÞorkÞjs. 10): *Ótjálgan, sem altaf býr einhversstaðar í brjóstinu hefir þannig tekið sér aðsetur þarna* (TSæm. 290). **?-tjerlegheit** [-tjɛrlɛχ(h)ɛi·t] f. Uterlighed (Tilsk. um húsagann, Hólum 1746, § 7, cit. i ODavSk. 13). **?-tjerlegur** [-tjɛrlɛqoɋ] a. **1.** *(óhreinlegur)* urenlig, usoigneret. — **2.** *(andstyggilegur)* modbydelig; — adv. *-lega.* **-tjóðraður** [-tjouðraðøɋ] a. utöjret.

otla (-u, -ur) [ohdla] f. (SvPRask 18) = **brunnklukka.**

ó·tó [ou:tou·] n. (jfr. *ódó)* daarlig Person, slet Karl: *hann er allra mesta ó.* (Vf.). **-tól** [-tou·l] n. daarligt Redskab (Milt. 176). **-tollaður** [-todlaðøɋ] a. ufortoldet. **-tortrygginn** [-toɋtrɪɟɪn] a. **-tortryggur** [-toɋtrɪgoɋ] a. umistænksom. **-tót (-ar, -ir)** [-tou·t] f. **1.** *(stríðhært dýr)* stridhaaret Dyr. — **2.** *(gróf ull)* grov Uld. — **3.** (Vf.) = *ótæti.* **-tótlegur** [-toudlɛ·qoɋ, -tou·t-] a. **1. a.** *(úfinn)* forpjusket, med forpjusket Haar; *(stríðhærður)* stridhaaret: *(ullin) er bæði óhrein og ótótleg* (JSVb. 45). — **b.** *(óræktarlegur)* ukultiveret, usoigneret. — **c.** *(skítugur)* smudsig, snavset: *allur saman útataður og ó.* (Eimr. IX. 202); *(ljótur)* fæl: *svo dökt og ótótlegt var andlit hennar orðið* (And. II. 27). — **2.** *(ruddalegur)* raa, plump. **-traðkaður** [-traþgaðøɋ, -traðk-] a. ikke nedtraadt, ikke traadt paa. **-trauður** [-tröy·ðøɋ] a. uforsagt; rask, flink. **-traustleiki** [-tröysdlɛiɟɪ, -lɛiɕɪ] m. Usikkerhed; Usoliditet, Svaghed. **-traustur** [-tröysdøɋ] a. usikker, svag: *ísinn er ó.,* Isen er usikker; *ó. í hollustu við konung;* (Ordspr.) *ótraust sverð er tveggja manna hræða* (GJ.), daarligt Sværd er to Mands Skræk. **-tregur** [-trɛ·qøɋ] a. villig. **-trygð** [-trɪqð, -trɪgþ] f. Utroskab, Falskhed. **-trygður** [-trɪqðøɋ, -trɪgðøɋ] a. uassureret. **-tryggilegur** [-trɪɟ·ɪlɛ·qoɋ] a. af misligt Udseende, mistænkelig, usikker, upaalidelig; — adv. *-lega,* usikkert. **-tryggur** [-trɪg·øɋ] a. **1.** utro: *ótrygg kona.* — **2.** usikker: *ó. ís.* **-trisja (-u)** [-trɪ·sja] f., **-trissa (-u)** [-trɪs·a] f. Daarlighed: *það er einhver ó. í sárinu, það vill ekki gróa;* — Utilpashed, Ildebefindende: *það er bölvuð ótrissa í mjer* (Árn.). **-troðinn** [-tro·ðɪn] a. **1.** ikke nedtraadt, ikke traadt paa: *ó. vegur,* ubetraadt, utraadt Vej. — **2.** ikke faststoppet: *pokinn er ó.* **-trú** [-tru·] f. **1.** *(ótrygð)* Utroskab. — **2.** *(vantraust)* Mistillid: *ó. á e-m,* Mistillid til en. — **3.** *hafa ó. á e-u,* have Mistillid til n-t, spec. mene at n-t kan faa slemme Følger: *margir hafa ó. á því að byrja vinnu á mánudegi.* — **4.** *(tortrygni)* Vantro. **-trúaður** [-tru·aðøɋ] a. **1.** *(trúarlaus)* vantro, vantroende. — **2.** vantro, uden Tro paa n-t: *jeg er ó. á, að það geti hepnast.* **-trúandi** [-tru·andɪ] a. (= *ótrúaður* 1.) vantro. **-trúanlegur** [-tru·anlɛ·qoɋ] a. utrolig. **-trúfastur** [-tru·fasdoɋ] a. utro, troløs. **-truflaður** [-trʏblaðøɋ] a. uforstyrret. **†-trúfullur** [-trufʏd·løɋ] a. vantro. **-trúlegur** [-trulɛ·qoɋ] a. utrolig; — adv. *-lega.* **-trúleiki, -leikur** [-trulɛiɟɪ, -lɛiɕɪ, -lɛi·goɋ, -lɛi·koɋ] m. **ótrúmenska. -trúlyndi** [-tru·lɪndɪ] n. Troloshed. **-trúlyndur** [-tru·lɪndoɋ] a. troløs. **†-trúmaður** [-truma:ðoɋ] m. vantro. **-trúmenska** [-trumɛn·sga] f. Troloshed, Utroskab. **-trúr** [-tru·r] a. **1.** utro, troløs: *hún var manni sínum ótrú.* — **2.** *það er ótrútt með þeim,* de staar paa spændt Fod med hinanden. **-træði (-is)** [-trai·ðɪ] n. ufremkommelig Egn, Sted el. Vej: *vegurinn er mesta ó.,* — *þá eru sumstaðar á hinum lægri hlutum hálendisins ótræðis flóar, illir yfirferðar* (ÞThFerð. I. 13). **-træðishraun** [-traiðɪs(h)röy:n] n. ufremkommelig Lavamark. **-træðismýrar** [-traiðɪsmi:raɋ] fpl. ufarbare Sumpe.

ótt [ouht] an. se **óður.**

1. **ótta (-u)** [ouhda] f. Ottetid, den sidste Del af Natten lige för Daggry (Kl. 3—6), tidlig Morgen, Daggry.

2. **ótta (a)** [ouhda] v. **1.** v. impers. frygte: *e-n óttar, að e-ð verði,* en frygter for, at n-t sker. — **2.** vt. med dat. bringe Frygt, forskrække: *Lömbin stóðu ... viðbúin að hlaupa ... ef nokkuð óttaði þeim* (ÞGjUf. 106). — **3.** refl. *óttast,* frygte, være bange; *ó. e-ð,* frygte n-t; (Ordspr.) *nú óttast fullhuginn flest* (GJ.), nu ræddes Helten for de fleste Ting.

ótta blandinn [ouhdablan·dɪn] a., **-blendinn** [-blɛn·dɪn] a. blandet med Frygt; *(hræddur)* bange, ængstelig. **-blendni** [-blɛn:ɪ, -blɛn·dnɪ] f. indec. Frygtsomhed. **-bljúgur** [-blju:(q)oɋ] a. bly og frygtsom. **-boð** [-bo:ð] n. bange Anelse, Frygt: *hafa ó. af e-m,* nære Frygt for en, frygte n-t af en. **-fenginn** [-fɛiŋ·ɟɪn] a., **-fullur** [-fʏd·løɋ] a. ræd, forskrækket. **-laus** [-löy·s] a. **a.** uden Frygt, frygtløs: *hvergi er ótrúr ó.,* utro er aldrig frygtløs; *þar var alt óttalaust,* der var intet at befrygte; (Ordspr.) *illa fer fram á óttalausu heimili* (SchMál.), i Hjem uden Frygt og Ave gaar mange Ting af Lave. — **b.** intetanende: *sýkt aftur út frá sér ó. heimili* (GFr. Átt. 115). **-legur** [-lɛ·qoɋ] a. **1.** *(hræðilegur)* frygtelig, forskrækkelig. — **2.** *(afarmikill)* uhyre, forfærdelig: *hann er ó. asni.* — **3.** adv. *-lega: (voðalega)* forfærdelig; — overordentlig: *óttalega fallegur, ó. gaman, ó. vitlaust.* **-leysi (-is)** [-lɛi·sɪ] n. Frygtløshed; Sorgløshed; Tryghed.

Óttar (-s) [ouhdaɋ] m. npr. Ottar (som Mandsnavn); — (Ordspr.) *óttar er fremstur í flokki, þá flýja skal* (GJ.), frygtsom er i förste Række, naar der skal flys.

ótta semi [ouhdasɛ·mɪ] f. indec. Frygt, Respekt. **-skelfdur** [-sɟɛl·(v)døɋ] a. forfærdet. **-sleginn** [-slɛi:jɪn] a. bange; lamslaaet af Frygt, skrækslagen.

óttast [ouhdast] vrefl. se 2. **ótta.**

ótti (a) [oᵘhdɪ] m. **1.** Frygt: *vera (settur) milli vonar og ótta,* svæve mellem Haab og Frygt; *e-m stendur ótti af e-u,* en frygter n-t; *sló þá ótta yfir þá,* de blev da grebne af Frygt; *ó. liggur á um e-ð,* man har Grund til at frygte n-t. — **2.** n-t at frygte, Skræk; *(hætta)* Fare.

óttu söngur [oᵘhdøsöyŋ·gøǫ] m. Ottesang, Morgensang, Fropræediken. **-tíð** [-ti:ð] f. Ottesangstid; — pl. *-tíðir,* spec. Ottesang. **-vaka** [-va:ga, -va:ka] f. Morgenvagt.

ó tugginn [oᵘ:tʏɡ·ɪn] a. utygget. **-tukt (-ar, -ir)** [-tʏχt] f. **1.** Afskum, Skarnsmenneske, lumpen Person: *bölvuð ó. geturðu verið!* du er dog et forbandet Afskum! — **2.** *(ræfni)* Lumpenhed. — **3.** *(slen, lasleiki)* Slöjhed, Utilpashed: *það er einhver ó. í mjer.* — **4.** uhyggeligt (overnaturligt) Væsen: *menn verða ... varir við einhverja ó. og slæðing úr sjónum* (ÞTh. Ferð. II. 101). **-tuktarlegur** [-tʏχdarle:qøǫ] a. **1.** lumpen, nedrig: *ótuktarleg meðferð.* — **2.** *(andstyggilegur)* vederstyggelig: *ótuktarlegan hálfblindan ketling* (JÁÞj. II. 376). — **3.** adv. *-lega,* lumpent, nederdrægtig: *farast ó. við e-n;* — *kjötið er svo ó. seigt.* **-tuktarormur** [-tʏχdaror møǫ] m. Skarnsknægt. **-tuktarskapur** [-tʏχdaǫsga:bøǫ, -sga:p-] m. Lumpenhed.

otun (-ar) [o:døn, o:tøn] f. Fremrækning, -bydning; *(til sölu)* Falbydelse.

otunareyrir [o:dønarei:rɪǫ, o:tønar-] m. Vare, man særlig vil frembyde: *hann sagði, að sér væri einginn o. í mennnu* (JÁÞj. II. 481).

1. **otur (-urs, -rar)** [o:døǫ, o:tøǫ] m. (zool.) Odder; (Ordspr.) *kastaðu mjer hvert sem þú vilt, sagði oturinn, nema í vatnið* (SchMál.), smid mig hvor du vil, kun ikke i Vandet, sagde Odderen.

2. **otur** (acc. **-ran**) [o:døǫ, o:tøǫ] a. **1.** *(ötull, röskur)* rask, rörig, livlig (ASkaft.). — **2.** (Breiðd.) = *otureygður.*

otur belgur [o:dørbel·gøǫ, o:tør-] m. Odderskind. **-eygður** [-ɛiq·ðøǫ, -ɛig·ðøǫ] a. med livlige, hvasse Øjne: *Þeir* (ɔ: *aparnir) eru allir ..., otureygðir* (EiÓlLf. 26). **-gjöld** [-gjöl·t] npl. **otursgjöld. -legur** [-lɛ·qøǫ] a. rask, rörig af Udseende (Skaft.).

°**otursgjöld** [o:døǫsɡ̊öl·t, o:tøǫs-] npl. (egl. Bøde for Drabet af en Odder) Guld.

otur skinn [o:døǫsɡ̊ɪn·, o:tøǫ-] n. Odderskind. **-skinnshúfa** [-sɡ̊ɪns-(h)u:(v)a] f. Odderskindshue.

ó tútlegur [oᵘ:tu(h)dlɛ·qøǫ, -tut-] a. = **ótótlegur. -tvílugur** [-tvi·løq·øǫ] a. paalidelig. **-tvíráðlega** [-tvirauð·lɛqa] adv., **-tvíræðlega** [-tviraið·-lɛqa] adv. utvetydig. **-tvíræður** [-tvi·raiðøǫ] a. utvetydig; — n. *ótvírætt* som adv. uden Tvivl, utvetydig. **-tvístraður** [-tvisdraðøǫ] a. uadspredt, koncentreret. **-tvístur** [-tvɪsdøǫ] a. munter. **-tækilegur** [-tai·ɡ̊ɪlɛ·qøǫ, -tai·ķɪ-] a. *(ógerandi)* ugörlig, uudførlig; *(ótakandi)* uantagelig. **-tækur** [-tai·gøǫ, -tai·køǫ] a. **1.** *(ótakandi)* uantagelig, som ikke kan tages. — **2.** *(óhæfur)* ubrugbar, ubrugelig, umulig: *(samgöngur) auðvitað jafn ótækar hér sem annarsstaðar* (Eimr. IX. 110); *Hann er að tala um, að ofninn sé alveg ótækur, og ekkert viðlit að hita með honum tvær stórar stofur* (EKv. Of. 121). — **3.** *(ómögulegur)* ugörlig, umulig, utænkelig: *því ótækt var að halda á svo afarstóru dýri á öxlinni með annari hendi* (Od. 202); *það er ótækt,* det kan slet ikke gaa an; *e-ð er ótækt,* n-t er helt forkasteligt; *verður ekki ótækt ónæði og vafstur að eiga við dansinn* (ÞGjUf. 91); *hann er ó. drykkjumaður,* han er en uforbederlig Dranker. — **4.** meget daarlig, ved at forgaa af Smærte: *þriðji var ótækur í maganum* (aldeles umulig af Mavepine) (Mýrd. 56). **-tældur** [-taildøǫ] a. ikke forlokket, ikke forført. **-tæmandi** [-tai·mandɪ] a., **-tæmanlegur** [-tai·manlɛ·qøǫ] a. uudtömmelig. **-tæmdur** [-taimdøǫ] a. utömt. **-tæpilegur** [-tai·bɪlɛ·qøǫ, -tai·pɪ-] a. eftertrykkelig; — adv. *-lega.* **-tæpur** [-tai·bøǫ, -tai·p-] a. **1.** ikke ubetydelig, ikke ringe, temmelig stærk. — **2.** n. *ótæpt* som adv. **a.** *(ríkulega, án þess að spara)* rigelig. — **b.** *(af öllu afli)* af alle Kræfter, med Eftertryk: *sú kind fékk ótæpt að kenna á kröftum hans og kjafti* (ÞGjD. 35). — **c.** hyppigt: *Bænarskrár koma ótæpt* (strömmer ind) (JSBr. 127); *Myndir voru ótæpt teknar af glímumönnum* (Eimr. XVIII. 46). **-tær** [-tai·r] a. uklar. **-tæti (-is,** pl. ds.) [-tai·dɪ, -tai·tɪ] n. (jfr. *ótót*) **1.** *(ullarflóki)* tyk, filtret Uldtot. — **2.** *(óhræsi)* Udskud, Afskum; — gen. sg. *ótætis* bruges som a. og förste Led af Sms. i Bet. afskyelig, lumpen, Skarns-: *ótætis strákurinn.*

ótætis fólk [oᵘ:taidɪsfoᵘʌ·k, -taitɪsfoᵘl·k] n. Skarnsfolk. **-hrafn** [-hǫab·v] m. afskyelig Ravn. **-kryplingur** [-krɪhblɪŋgøǫ] m. afskyelig Krobling. **-maður** [-ma:ðøǫ] m. Skarnsmenneske, lumpent Menneske.

ó tættur [oᵘ:taihdøǫ] a. *(óunninn)* raa, uforarbejdet: *ótætt ull* (BH. Arnb. 63). **-tölulegur** [-tö·lølɛ·qøǫ] a. = **óteljandi. -uggvæni** [-ʏg·vainɪ] f. indec. el. **(-is)** n. Utvivlsomhed. **-umbeðinn** [-ʏmbɛ:ðɪn] a. ubegæret; *gera e-ð óumbeðið,* göre n-t uden at være bedt derom.

óumbreytan legleiki [oᵘ:ʏmbrei·danlɛqlei:ɡ̊ɪ, -brei·tanlɛqlei:ķɪ] m. = **óumbreytanleiki. -legur** [-lɛ·qøǫ] a. = **óumbreytilegur. -leiki** [-lei·ɡ̊ɪ, -lei·ķɪ] m. Uforanderlighed.

óum breytilegur [oᵘ:ʏmbrei:dɪlɛ·qøǫ, -brei:tɪ-] a. uforanderlig; — adv. *-lega.* **-breyttur** [-brɛihdøǫ] a. uforandret. **-búinn** [-bu:ɪn] a. uredt.

óumbunaður [oᵘʏmbʏnaðøǫ] a. ikke belönnet, ikke gengældt.

óum burðarlyndi [oᵘ:ʏmbʏrðarlɪn·dɪ] n. Intolerance, Utaalsomhed. **-burðarlyndur** [-bʏrðarlɪn·døǫ] a. intolerant, utaalsom. **-flýjanlegur** [-fli:janlɛ·qøǫ] a. uundgaaelig; — adv. *-lega.* **-flýjanleikur** [-fli:janlɛi·gøǫ, -lei·k-] m. Uundgaaelighed. **-girtur** [-ɡ̊ɪǫ·døǫ] a. uindhegnet. **-mælt** [-ʏmaiλt] an.: *láta ó. um e-ð,* ikke udtale sig om n-t. **-ræðanlegur** [-m-rai:ðanlɛ·qøǫ] a., **-ræðilegur** [-rai:ðɪlɛ·qøǫ] a. usigelig, uudsigelig, ubeskrivelig; — adv. *-lega.* **-skiftanlegur** [-sɡ̊ɪf·danlɛ·qøǫ] a., **-skiftilegur** [-sɡ̊ɪf·dɪlɛ·qøǫ] a. uomskiftelig, uforanderlig. **-skorinn** [-sgo:rɪn] a. uomskaaren. **-talaður** [-ta:laðøǫ] a. uaftalt. **-þrengilegur** [-þrsiŋ·ɡ̊ɪlɛ·qøǫ] a. uigennemtrængelig.

óunað(s) samur [oᵘ:ʏ·naðsa·møǫ] a. †**1.** *(óánægður)* misfornöjet. — **2.** trist: *ó. staður.* **-semd** [-sɛmt] f. †**1.** *(óánægja)* Misfornöjelse. — **2.** Tristhed: *ó. og leiðindi smábæjalífsins.*

ó undinn [oᵘ:ʏndɪn] a. **1.** *(ósnúinn)* ikke drejet; *(ekki undinn saman)* ikke sammenvunden; *úrið var óundið upp,* Uret var ikke trukket op; — ikke vredet (op): *ó. þvottur, óundið vaðmál.* — **2.** *(óskektur)* ikke vind, ikke skæv, uböjet. **-undirborgaður** [-ʏndɪrbor·gaðøǫ] a. ufrankeret. **-undirbúinn** [-ʏndɪrbu·ɪn] a. uforberedt; spec. (ÁBjSál. § 235) = *órökstuddur.* **-unninn** [-ʏn·ɪn] a. **1.** ikke udført: *óunnið verk.* — **2.** uforarbejdet, raa: *ó. málmur,* raa Metal; *óunnið efni,* Raamateriale; *óunnin ull.* — **3.** ikke vunden, ikke besejret, ikke indtagen: *borgin var óunnin.*

óupp brotinn [oᵘ:ʏhbro:dɪn, -bro:tɪn] a. ubrækket; *(um bréf)* uaabnet. **-fyltur** [-ʏhpfɪλ·døǫ, -ʏfɪλ·døǫ] a. uopfyldt. †**-færilegur** [-fai:rɪlɛ·q-øǫ] a. ubestigelig: *ó. klettur.* ?**-lagður** [-b-laq·ðøǫ, -lag·ðøǫ] a. uoplagt. **-leysanlegur** [-lei:sanlɛ·qøǫ] a. uopløselig. ?**-lýstur** [-lis·døǫ] a. uoplyst, udannet. **-lokinn** [-lo:ɡ̊ɪn, -lo:ķɪn] a. uoplukket, uaabnet. **-rifinn** [-rɪ:vɪn] a. (om Breve) uaabnet. **-rætanlegur** [-rai:danlɛ·qøǫ, -rai:tan-] a. uudryddelig, uudslettelig; — adv. *-lega.* **-ræktur** [-raihdøǫ] a. uoprykket. **-settur** [-sɛhdøǫ] a. uopstillet, uforhöjet osv., se *setja upp.* **-slítanlegur** [-sli:danlɛ·qøǫ, -sli:tan-] a. uoprykkelig.

óút gengilegur [oᵘ:utɡ̊ɛiŋ·ɡ̊ɪlɛ·qøǫ] a. (is. om Varer) ikke let at afsætte, uafsættelig, som man ikke kan blive af med. **-kljáður** [-kljau:ðøǫ] a. uafgjort, ikke tilendebragt: *óútkljáð mál,* aabent Spörgsmaal, uafgjort Sag. **-lagður** [-udlaq·ðøǫ, -utlag·ð-] a. uoversat. **-málanlegur** [-mau:l-anlɛ·qøǫ] a. ubeskrivelig; — adv. *-lega.* **-reiknanlegur** [-rɛihgnanlɛ·qøǫ] a. uberegnelig; — adv. *-lega.* **-skýranlegur** [-sɡ̊i:ranlɛ·qøǫ] a. uforklarlig, ubeskrivelig.

ó vafinn [oᵘ:va·vɪn] a. ikke omviklet. **-vakaður** [-va·gaðøǫ, -va·k-] a. uden Vaager (om Is). **-vakinn** [-va·ɡ̊ɪn, -va·ķɪn] a. ikke vækket. **-vaknaður** [-vahgnaðøǫ] a. ikke vaagnet. **-vakur** [-va·gøǫ, -va·køǫ] a. †**1.** *(ekki fjörugur)* ikke livlig, ikke munter. — **2.** (om Heste) ikke Pasgænger (= *klárgengur): ó. hestur.* **-valdaður** [-valdaðøǫ] a. udækket (i Skak og Kortspil). **-valdur** [-valdøǫ] a. **1.** uskyldig: *ó. e-s, ó. um e-ð* el. *að e-u,* ikke Aarsag i n-t, ikke Skyld i n-t; *snúa sök á óvaldan,* give en uskyldig Skylden. — **2.** = *óvalinn.* **-valinn** [-va·lɪn] a. **a.** ikke udvalgt, ikke udsogt, almindelig, sædvanlig, menig: *hver ó. getur gert það,* det kan hvemsomhelst göre; *ef einhver ó. maður* (et el. andet tilfældigt Menneske) *hefði sagt mér þetta* (GFrÁtt. 33); *halda því fram, að það gerði ekkert til, þótt óvaldir starfsmenn bankans keyptu fjölda víxla* (Alþ. '11, B. I. 395); *kaup, sem þegar er orðið allhátt fyrir hvern ó. mann sem er* (Alþ. '11, B. II. 585); *gekk bóndi oft að óvaldari verkum* (sværere, mere vanskelige Arbejder) (JÁÞj. I. 388). — **b.** ikke særlig stærk, med normale Kræfter: *annar maður ó., og þó afstyrmislaus* (JÁÞj. II. 157); *tveir óvaldir (menn) mundu eigi meiri (stein) bera* (Esp. III. 121). **-vallgróinn** [-vad/groᵘɪn] a. ikke græsbevokset, ikke jordfast. **-valtur** [-vaλdøǫ] a. **1.** fast, urokkelig: *ó. stóll, ó. í söðli.* — **2.** *(áreiðanlegur)* tryg, sikker, paalidelig. **-vanaður** [-va·naðøǫ] a. **a.** *(ógeltur)* ikke gildet (spec. om Heste); — **b.** *(gallalaus)* fejlfri. **-vanalegur** [-va·nalɛ·qøǫ] a., adv. *-lega* = **óvenjulegur. -vandaður** [-vandaðøǫ] a. **1.** uredelig: *hann er mjög ó. í orðum og verkum.* — **2.** daarlig, simpel: *Vort innlenda kúakyn er eins gott og óvandað kyn annarstaðar* (JSVb. 23). — **3.** af daarligt Arbejde, af daarlig Kvalitet: *óvandaðar vörur;* — *óvandað skinnband,* Skolebind. **-vandagjarn** [-vandaɡ̊ar·dv, -ɡ̊ad·v] a. tilböjelig til slemme Streger: *Eru hér inni börn, börn | óvandagjörn, gjörn?* (ÓDavÞul. 247). **-vandalaus** [-vandalöy·s] a. artig (om Börn). **-vandfarið** [-vant-farɪð] an.: *það er ó. með e-ð,* der er ingen Vanskelighed ved at behandle n-t, n-t skal ikke behandles varsomt, n-t kan behandles skodesløst. **-vandfenginn** [-vantfeiŋɡ̊ɪn] a., **-vandfengur** [-vantfeiŋgøǫ] a. let at anskaffe el. bringe til Veje. **-vandfýsinn** [-vantfisɪn] a. ikke kræsen, let at stille tilfreds. **-vandi** [-vandɪ] m. **1.** *(ósiður)* Uskik, Uvane. — **2.** Uting, Uvæsen: (om Titler og Ordener) *er mál til komið, að sá ó. sé ger landrækur* (Alþ. '11, B. II. 855); *hvað eigum við t. d. að gera ... með alla þessa skóla og umgangskennara og gufuskip ... og allan þennan óvanda, sem verið er að troða upp á okkur* (EKv. i Eimr. II. 86). — **3.** skandaløst Ord el. Gærning, n-t gyseligt, rædsomt: *Og hann verður orðinn öskufullur, áður en sezt verður að borðum. ... Og getur látið einhvern óvandann út úr sér* (sige n-t rædsomt), *gert eitthvert hneyksli* (EKvG. 138). — **4.** Lethed i at udføre n-t (EJ.): *það er ó.,* det er en let Sag.

óvand látur [oᵘ:vandlaudøǫ, -lautøǫ] a. ikke nöjeregnende m. H. t. n-t, ukræsen. **-launaður** [-löy·naðøǫ] a. ikke vanskelig at lönne. **-lega** [-lɛqa] adv. uden Omhu. **-leikinn** [-lei·ɡ̊ɪn, -lei·ķɪn] a. let at behandle: *(sauðfje) fjölgunarsælt og óvandleikið* (JSVb. 31). **-ráðinn** [-rau·ðɪn] a. ikke vanskelig at løse el. raade. **-rataður** [-ra·daðøǫ, -ra·t-] a. ikke vanskelig at finde: *ó. vegur, óvandrötuð leið;* — an. *-ratað: það er ó. þangað,* det er ikke vanskeligt at finde Vejen derhen. **-skipaður** [-t-sɡ̊ɪ·baðøǫ, -sɡ̊ɪ·p-] a. ikke vanskelig at besætte.

ó vandur [oᵘ:vandøǫ] a. **1.** *(ekki erfiður)* ikke vanskelig: *óvandari er eftirleikurinn,* Efterlignelsen falder lettere end Opfindelsen. — **2.** *ó. að e-u,* [1]) ikke kræsen, fordringsløs m. H. t. n-t: *ó. að mat, aðbúnaði;* [2]) skodesløs, ligegyldig m. H. t. n-t: *ó. að virðingu sinni,* som ikke holder paa sin Værdighed. — **3.** ikke bunden af Slægtskabs- el. Venskabshensyn i Udtr. som: *mjer er óvandara við hann.* **-vandvirkilegur** [-vandvɪǫ·ɡ̊ɪlɛ·qøǫ] a. vidnende om Skødesløshed; skødesløst gjort. **-vandvirkni** [-vandvɪǫgnɪ] f. indec. Mangel paa Omhu ved Udførelsen af et Arbejde; Skødesløshed, Sjuskethed. **-vandvirkur** [-vandvɪǫgøǫ] a. sjusket, skødesløs i sit Arbejde. **-vani** [-va·nɪ] m. **1.** *(ósiður)* Uvane, Uskik. — **2.** *(það að hafa ekki vanist e-u)* det ikke at være vant til n-t: *þótti mjer þetta merkilegt mjög að sjá, af óvana hjeðan* (EiÓlLf. 10). †**-vaningi (-ja, -jar)** [-va·niŋɡ̊ɪ] m., **-vaningur**

(-s, -ar) [-va·niŋgoo] m. (Arn.) Person, som ikke er vant til el. øvet i n-t: *svona skrifa allir óvaningar*. **-vaninn** [-va·nɪn] a. uvænnet. **-vanur** [-va·noo] a. 1. uvant, uøvet: *jeg er þesskonar verkum ó.*, jeg er uvant til til den Slags Arbejder. — 2. *(óvenjulegur)* usædvanlig. **-var** [-va·r] a. 1. uforsigtig, uvarsom: (Ordspr.) *oft fer svá* [illegible] *sigur, sem ó. er* (GJ.), uforsigtig fanger ofte Nederlag. — 2. *koma að e-m óvörum* (el. *á e-n óvaran)*, overfalde en uforvarende, overraske en; *koma (e-m) á óvart, að óvörum*, komme uventet, komme bag paa en; *e-m kemur fátt (á) óvart*, faa Ting overrasker en (ogsaa om en, der ved overnaturlige Evner ved Besked om Fremtiden) (jfr. JÁÞj. I. 100). — 3. n. *óvart* som adv. uden at ville, uforvarende, af Vanvare: *hann gerði það óvart*, [illegible] *fyrirgefðu, það var óvart*, om Forladelse, det var ikke Meningen. — 4. dat. *óvörum* som adv. ¹) uforvarende: *þeir komu ó.*; ²) pludselig, uden at nogen anden aner: *ærin ... ó. lambsóttar kendi* (GFrÚh. 60). **-varagestur** [-varaɡɛs·doo] m. uventet Gæst. **-varayfirsjón** [-varaɪ:vɪɡsjou·n] f. tilfældig (ikke overlagt) Forseelse: *Hann tók ekki mjög á óvara-yfirsjónum* (Bun. IX. 24). **-varandi** [-va·-andɪ] a. som ikke venter, ikke ved af n-t. **-varfær** [-vaɡfair] a., **-varfærinn** [-vaɡfairɪn] a. uforsigtig. **-varhugð** [-va·ɡ(h)ʏɡð, -(h)ʏɡþ] f. Uforsigtighed. **-vari** [-va·rɪ] m. 1. *(skortur á varúð)* Mangel paa Forsigtighed, Uforsigtighed. — 2. *(það að vita ekki um e-ð, eða eiga ekki von á e-u)* det at være uvidende om, ikke at vente n-t (EJ.). **-varinn** [-va·rɪn] a. 1. uforsvaret: *virkið var óvarið*. — 2. ikke anvendt, ikke omsat: *fjenu er enn óvarið*. **-varkár** [-vaɡkaur] a. uvarsom, uforsigtig. **-varkárni** [-vaɡkaur·dnɪ] f. indec. Uvarsomhed, Uforsigtighed. **-varla** [-vardla] adv. = **óvarlega**. **-varlegur** [-varlɛqoo] a. uforsigtig; — adv. *-lega*, uforsigtig, af Uforsigtighed. **-varleiki** [-varlɛiɟɪ, -lɛiʝɪ] m. = **óvarkárni**. **-varmæltur** [-varmaiʎdoo] a., **-varorður** [-va·rorðoo] a. uforsigtig i sin Tale. **-vart** [-vaɡt] adv. se **óvar**. **-vasklegur** [-vasɡlɛqoo] a. som vidner om Mangel paa Kækhed. **-vaskur** [-vasɡoo] a. ikke kæk, lidet tapper. **-vatnað** [-vahdnað] an. som ikke er vandet: *fjenu er óvatnað*, man har endnu ikke vandet Faarene. **-vátrygður** [-vau·trɪqðoo, -trɪɡðoo] a. uassureret. **-vaxinn** [-vaχsɪn] a. ikke voksen. **-veðbundinn** [-vɛðbʏndɪn] a. ubehæftet. **-veðrabálkur** [-vɛðrabauʎ·ɡoo, -baul·k-] m., **-veðrahamur** [-vɛðraha:moo] m. vedvarende daarligt Vejr. **-veðrarass** [-vɛðraras·] m. = **illviðrarass**. **-veðrasamur** [-vɛðrasa:moo] a. stormfuld. **-veðrátta** [-vɛðrauhda] f. vedvarende daarligt Vejr. **-veðsettur** [-vɛðsɛhdoo] a. ikke pantsat. **-veður** [-vɛ·ðoo] n. Uvejr, is. Regn og Blæst (Ordspr.) *saman liggja veður og ó.* (GJ.), sammen ligger Vejr og Uvejr. **-veðurglöggur** [-vɛ·ðorɡlöɡ·oo] a. daarlig til at skelne Vejrmærker. **-veðurlegur** [-vɛðorlɛ:qoo] a. som varsler om Uvejr: (Ordspr.) *oft er óveðurlegt í öndverðum þey* (GJ.), Tøvejr begynder ofte med Uvejr, truende Uvejr bliver ofte Tøvejr. **-veðursdagur** [-vɛðoɡsda:qoo] m. Uvejrsdag. **-veðurskráka** [-vɛðooskrau:ɡa, -krau:ka] f. = **illviðrakráka**. **-vegaður** [-vɛ·q-aðoo] a. uden Vej, ufarbar: *ill ferð, og óvegað* (JÁÞj. II. 174). **-veginn** [-vɛi·jɪn] a. ikke vejet. **-veglegur** [-vɛqlɛqoo] a. vanærende, skammelig; — adv. *-lega*. **-vegur** [-vɛ·qoo] m. 1. *(atleitur vegur)* daarlig Vej, Uføre. — 2. *(vansæmd)* Vanære, Skam. **-vegvandur** [-vɛqvandoo] a. som ikke er kræsen med Hensyn til Vej: (om en Hest) *jafn snarpur og ó. og og sæti sjálfur á honum* (ÞGjD. 78). **-veiddur** [-vɛid·oo] a. ikke fangen. **-veiðilegur** [-vɛi·ðɪlɛ·qoo] a. slet udrustet el. egnet til Fiskeri: *óveiðileg á*; med daarlig Udsigt til Fiskeri: *þar var óveiðilegt*. **-veiðinn** [-vɛi·ðɪn] a. uheldig i Fangst. **-veiklaður** [-vɛihɡlaðoo] a. usvækket. **-veiktur** [-vɛiχdoo] a. usvækket. **-veill** [-vɛidʎ] a. ikke svækket; *(hugrakkur, ótrauður)* uforfærdet; *óveil samviska*, rummelig Samvittighed. **-veittur** [-vɛihdoo] a. ikke givet, ikke ydet: *embættið er óveitt*, Embedet er ubesat. **-velkominn** [-vɛlko:mɪn] a. ilde set. †**-vendi (-is)** [-vɛndɪ] n. 1. *(ilt mál)* slem Sag. — 2. *(óvandaður maður)* Skarnsmenneske (BH.). **-vendilegur** [-vɛndɪlɛ·qoo] a. skarnagtig; *(hirðulaus)* skødesløs; *(óþrifinn)* svinsk; — adv. *-lega*, skarnagtig; skodeslost. †**-vendismaður** [-vɛndɪsma:ðoo] m. Skarnsmenneske. **-venja** [-vɛnja] f. 1. Usædvanlighed: *það er ó. að sjá þig hjer*. — 2. *(ósiður)* Uskik, Uvane, Uskik: *e-ð dregst í óvenju*, n-t udarter til en Uskik (jfr. Esp. IV. 80). — 3. dat. sg. *óvenju* bruges som adv. i Bet. usædvanlig, overordentlig. †**-venjufullur** [-vɛnjøfʏd·loo] a. usædelig. **-venjulegur** [-vɛnjølɛ·qoo] a. usædvanlig; uhyre; — adv. *-lega*, usædvanlig; overmaade. **-venslaður** [-vɛnslaðoo] a. som ikke staar i nogen Svogerskabs- eller Slægtskabsforbindelse med en. **-vepn** [-vɛhbv] a. ubevæbnet: *óvepn auga* (Odds. Indl. 61). **-vera** [-vɛ·ra] f. 1. det ikke at eksistere, Ikke-Eksistens: *en sem orsök til þessa forboðs eru fyrirborin dæmi illra afleiðinga fyrir mörg ríki af nu drottnandi skynsemdar óveru* (Uforstand) (Klp. VI. 44). — 2. a. ubetydelig Ting; Ubetydelighed: *svolítil ó. af* [illegible] *veit það ekki síður en áður, að at þeirri óveru varð enginn skaði* (Ísaf. '19, 16, Sp. 4). — b. (iron.) Masse, Mængde: *það er óka ó. sem hann rignir*, jeg skal love for, at det øser ned. — 3. = *kregða* 2. — 4. *(nánasarskapur)* Fedteri. — 5. *(heimótt)* Kryster. — 6. ubehagelig Fornemmelse: *Honum fannst alt í einu, sem tekið væri í hendina á sér, og þar fylgði* [illegible] *að honum varð mjög* [illegible] (JÁÞj. I. 360). — 7. a. vederstyggeligt Væsen, Uhyre: *þeir kváðust eigi séð hafa, utan ómynd nokkra „er flutti* [illegible] (JÁÞj. I. 251). — b. *(draugur)* Spøgelse (Arn.). **-verandi** [-vɛ·randɪ] a. ikke til at opholde sig (paa et Sted). **-verð** [-vɛrð] n. [illegible] Pris. **-verðleiki, -leikur** [-vɛrðlɛiɟɪ, -lɛiʝɪ, -lɛiqoo, -lɛikoo] m. Uværdighed, det ikke at have fortjænt eller forskyldt n-t. **-verðskuldaður** [-vɛrðskʏl·daðoo] a. ufortjænt, uforskyldt. — n. *óverðskuldað* som adv. **-verðuglegur** [-vɛrðoɡlɛ·qoo] a. uværdig, ufortjænt, uforskyldt; — adv. *-lega*. **-verðugleiki** [-vɛrðoɡlɛiɟɪ, -lɛiʝɪ] m. Uværdighed. **-verðugur** [-vɛrðoqoo] a. 1. uværdig: *ó. e-s*, uværdig til n-t, n-t uværdig: [illegible] *ert þess* [illegible] *at mjer*, det har du ikke fortjænt af mig; *hann er slíkrar konu óverðugur*, han er en saadan Hustru uværdig. — 2. som ikke har forskyldt n-t: *óverðugur slíkrar meðferðar*. **-verður** [-vɛrðoo] a. uværdig: (Ordspr.) *betra er að gefa óverðum en brenna*, bedre given til en uværdig end brændt. **-verið** [-vɛ·rɪð] an. ikke været: *að hún mundi skamma stund ó. hafa í þessum heimi*, at hun havde en kort Tid tilbage at leve i denne Værden. **-verjandi** [-vɛrjandɪ] a. uforsvarlig, som ikke kan forsvares. **-verk** [-vɛɡk] n. †1. *(illvirki)* Ugærning, Udaad. — 2. daarligt udført Arbejde. **-verkaður** [-vɛɡɡaðoo] a. 1. utilvirket: *óverkað skinn*. — 2. = *óhreinsaður*. **-verkan** [-vɛɡɡan] f. = **óverkun**. **-verkdrjúgur** [-vɛɡkdrju(q)oo] a. som ikke udretter meget. **-verkfær** [-vɛɡkfair] a. ikke arbejdsfør, arbejdsudygtig. **-verklegur** [-vɛɡklɛqoo] a. daarlig, slet gjort. **-verknaður** [-vɛɡnaðoo] m. Forbrydelse, Udaad. **-verkun** [-vɛɡɡon] f. †1. = *óverknaður*. — 2. a. Urenlighed: (om Lus) *móraurt vesti, gljáandi af óþvotti og sömu óverkun* (Mýrd. 318); *1 (dó) af ó.* (LFR. XIII. 327). — b. vaad og snavset Tilstand (om Töj): *það er ljóta óverkunin á stráknum*, sikken Knægten ser ud. — 3. daarlig Tilvirkning (om Saltkod el. törret Fisk, hvor Tilvirkningen (Saltningen el. Törringen) er mislykket): *það er ó. á kjötinu*. **-verslunarfróður** [-vɛrslonaɡfrou:ðoo] a. ikke forretningskyndig: *óverslunarfróð alþýða*. **-verulegur** [-vɛrølɛ:qoo] a. 1. uvirkelig: *óverulegar ofskynjanir*, Pseudohallucinationer (ÁBjSál. § 157). — 2. ubetydelig: *Og loks getum vér sagt um mann að hann sé heldur „óverulegur" ... að lítið kveði að honum* (GFHh. 145). **-verund** [-vɛ·rønt] f. Uting. **-veruskapur** [-vɛrøsɡa:bøo, -sɡa:poo] m. 1. Usselhed: *bölvaður ó. er af honum að tíma ekki að gefa meira*. — 2. *(linka, vesöld)* Slöjhed, Utilpashed. — 3. det at være smaatærende: *ó. að borða*. **-víða** [-vi·ða] adv. paa faa Steder.

óvið búinn [ou:vɪðbu:ɪn] a. uforberedt: *að óviðbúnu*, paa staaende Fod (l. stante pede). **-eigandi** [-ɛi:qandɪ] a. upassende. **-feldinn** [-fɛl·dɪn] a. 1. ubehagelig, uhyggelig, som man ikke synes om: *óviðfeldin veðrátta; óviðfeldið fólk; — enn væri snjólétt fremra, en jörð þó lítil og ó.* (som Faarene ikke syntes om) (ÞGjD. 63). — 2. uomgængelig, umedgörlig: (om Dyr) *þat er ospakt mjög og óviðfelldit* (LFR. X. 117—118). **-feldni** [-fɛl·(d)nɪ] f. indec. Ubehagelighed, Uhyggelighed; Ubekvemhed, Uomgængelighed. **-fengilegur** [-fɛiŋ·ɟɪlɛ·qoo] a. vanskelig at brydes med. **-jafnanlegur** [-jab·nanlɛ·qoo] a. uforlignelig; — adv. *-lega*. **-kendur** [-ʝɛn·doo] a. ubenævnt: *óviðkendar tölur*. **-kynning** [-ʝɪn:iŋk] f. Følelse af Ukendskab: *Þó hefir einhver ó. | okkar milli lagst* (StStAndv. I. 112). **-komandi** [-ko:mandɪ] a. og **(-a, -endur)** m. uvedkommende. **-kunnanlegur** [-kʏn:anlɛ·qoo] a. ubehagelig. **-kunnan(leg)leikur** [-kʏn·an(lɛq)-lɛi:ɡøo, -lɛi:koo] m. Ubehagelighed; ubehagelig Fornemmelse: *einsslags ó. í öllum kroppnum* (LFR. XV. 11). **-kvæmur** [-kvai·moo] a. ufølsom, ikke öm (over), ligegyldig for: *ó. um sitt gott mannorð og sóma* (Kvöld. I. 206). **-látinn** [-lau:dɪn, -lau:tɪn] a. som ikke har Tid el. Lejlighed.

óvíðlendur [ou:viðlɛndoo] a. som ikke er i Besiddelse af et vidtstrakt Land el. Rige.

óvið ráðanlegur [ou:vɪðrau:ðanlɛ·qoo] a. ustyrlig, uregerlig; uimodstaaelig; som man ikke har Magt over. **-riðinn** [-rɪ:ðɪn] a. uvedkommende, udenforstaaende, uinteresseret. **-skiljanlegur** [-sɡɪl·janlɛ·qoo] a. uadskillelig. **-spornandi** [-sbor·dnandɪ] a. uafværgelig. **-tækileiki** [-tai:ɡɪlɛiɟɪ, -tai:ɡɪlɛiʝɪ] m. Uimodtagelighed. **-tækur** [-tai:ɡoo, -tai:koo] a. uimodtagelig. **-unanlegur** [-ʏ:nanlɛ·qoo] a. utilfredsstillende.

ó viðurkvæmilegur [ou:vɪðoɡkvai:mɪlɛ·qoo] a. utilbørlig, upassende. **-vígður** [-viqðoo, -viɡðoo] a. uindviet, ikke viet, ikke præsteviet: *óvígð mold*, uindviet Jord, Hedenjord. **-vígfimur** [-viχfɪmoo] a. ikke vaabenfærdig. **-vígfær** [-viχfair] a. ukampdygtig. **-víggirtur** [-viq·ɟɪɡdoo] a. ubefæstet. **-víglegur** [-viqlɛqoo] a. ukrigersk af Udseende. **-vígur** [-vi·qoo] a. 1. *(óvígfær)* ukampdygtig (paa Grund af Saar). — 2. saa stor, at man vanskelig kan kæmpe mod den: *ó. her*, uhyre Hær. **-víkjanlegur** [-vi·ɟanlɛ·qoo, -vi·ʝ-] a. ubøjelig, urokkelig. **-vild** [-vɪlt] f. *(kali)* Uvilje, Nag; *(fjandskapur)* Fjendskab, Antagonisme; *(ónáð)* Unaade. **-vildarauga** [-vɪldaröy:qa] n. avindsfuldt Øje: *Það þurfti óvildaraugað til að sjá það* (GF. Hh. 242). **-vildarhugur** [-vɪldaɡ(h)ʏ:qoo] m. fjendtligt Sindelag: *bera óvildarhug til e-s*. **-vildarmaður** [-vɪldarma:ðoo] m. Avindsmand, Hader. **-vilhalli** [-vɪl(h)ad·lɪ] m. Uhildethed. **-vilhallur** [-vɪl(h)ad·loo] a. upartisk, uhildet; — n. *óvilhalt* som adv. **-viljandi** [-vɪljandɪ] a. uvillig, nodig; — som adv. = *óvart*: *gera e-ð ó.*, gøre n-t af Vanvare, uden at ville det. **-viljaverk** [-vɪljavɛɡ·k] n. Handling, gjort af Vanvare. **-vilji** [-vɪljɪ] m. Uvilje, Mishag, Misfornöjelse: *að óvilja e-s*, imod ens Vilje. **-viljugur** [-vɪljoqoo] a. uvillig. **-vilsamur** [-vɪlsamoo] a. ikke klynkevorn, mandig (SighvGr. i GKonÆf. vi). **-viltur** [-vɪʎdoo] a. 1. *(sem ekki hefur vilst)* som ikke er faret vild. — 2. *(siðaður)* ikke vild, civiliseret. **-vinafagnaður** [-vɪnafaɡ·naðoo] m., **-vinafögnuður** [-vɪnaföɡ·noðoo] m. hvad der glæder Fjenden: *áður en þeir gera þann óvina-fagnað að stökkva til fjandmanna sinum* (H. I. 141). **-vinastormur** [-vɪnas·dormoo] m. Storm af Fjender, Fjenders Angreb. **-vinátta** [-vɪ·nauhda] f. Uvenskab, Fjendskab. **-vindlegur** [-vɪndlɛqoo] a. som ikke ser ud til Storm: *austrið er óvindlegt, hann er ó. á austrið*. **-vingast** [-vɪŋɡast] vrefl.: *ó. við e-n*, blive Uvenner med en, vise en Fjendskab. **-vingjarnlegur** [-vɪŋɟa(r)dvlɛ·qoo] a. uvenlig, barsk; uvenskabelig; uvelvillig. **-vingun** [-vɪŋɡon] f. (begyndende) Uvenskab, spændt Forhold. **-vinhollur** [-vɪ·v(h)odloo] a. utrofast mod sine Venner. **-vinkona** [-vɪŋko·na] f. kvindelig Fjende: *ó. e-s*. **-vinlegur** [-vɪnlɛ·qoo] a. fjendtlig. **-vinnandi** [-vɪn·andɪ] a. 1. *(ósigrandi)* uindtagelig, uovervindelig. — 2. *(sem ekki ætti að gera)* som ikke bør gøres. — 3. a. *(ómögulegur)* undforlig, umulig: *ó. verk*, Arbejde, som det er umuligt at overkomme: *að ákveða stöðu hvers bæjar hefði verið alveg ó. verk* (ÞThl fr. III. 319). — b. *(sem ekki er hægt að vinna úr)* ubearbejdelig, ubrydelig. **-vinnanlegur** [-vɪn·anlɛ·qoo] a. uovervindelig, uindtagelig. **-vinsamlegur** [-vɪnsamlɛ·qoo] a.

uvenskabelig. **-vinskapur** [-vɪnsga boo, -sga poo] m. = **óvinátta.** **-vinsæld** [-vɪnsail t] f., is. i pl. *-sældir,* Upopularitet. **-vinsæll** [-vɪnsaid ʎ] a. upopulær; forhadt: *verða ó.,* lægges for Had. **-vinur** [-vɪ noo] m. **a.** Uven, Fjende: (Ordspr.) *óvina munnur mælir engum vel* (GJ.), Uvens Mund taler godt om ingen; *eta skal óvinar mat, en engu launa* (GJ.), man skal æde Uvens Mad, men med intet ham lönne. — **b.** spec. *óvinurinn,* Fanden. **-vinveittur** [-vɪnveihdoo] a. uvenlig sindet: *vera ó. e-m,* være fjendtlig stemt mod en. 1. **-virða (-u)** [-vɪrða] f. = **óvirðing.** 2. **-virða** [-vɪrða] vt. tilföje Skam, ringeagte. **-virðanlegur** [-vɪrðanlɛ qoo] a. 1. *(ómetandi)* uvurderlig, uskattelig. — 2. *(geysimikill)* utænkelig, uhyre. — 3. adv. *-lega,* uvurderlig, i höj Grad. **-virðing** [-vɪrðiŋk] f. Skam, Haan, Ringeagt: *leggja ó. á e-n,* vise en Ringeagt. **-virðingarsætt** [-vɪrð. gagsaiht] f. vanærende Forlig. **-virðismaður** [-vɪrðɪsma:ðoo] m. Døgenigt (BH.). **-virðulegur** [-vɪrðølɛ·qoo] a. foragtelig, haanlig; adv. *-lega.* †**-virkt** [-vɪo(χ)ᵗ] f. Skødesløshed. **-virkur** [-vɪogoo] a. 1. = *helgur,* som der ikke maa arbejdes paa: *á degi óvirkum* (BTh. 182). — 2. (gramm.) *(áhrifslaus)* intransitiv: *óvirk sögn.* — 3. *(ófær til vinnu)* uarbejdsdygtig. **-virtur** [-vɪgdoo] a. 1. *(lítilsvirtur)* ringeagtet. — 2. *(ómetinn)* uvurderet, utakseret. **-vís** [-vi·s] a. 1. *(fáfróður)* uvidende, ukyndig. — 2. *(óviss)* uvis, usikker: (Ordspr.) *óvísar eru brautir hins auðnusama* (GJ.), den lykkeliges Vej er uvis, jfr. jo större Lykke, jo mindre Sikkerhed; — n. *óvíst,* ikke sikkert: *mál, sem óvíst er hvernig fer,* Sag, hvis Udfald er usikkert, svævende Sag. **-vísa** [-vi·sa] f. 1. = *óvissa.* — †2. *(óhyggindi)* Uklogskab; *(ilt atferli)* daarlig Opførsel. **-vísavargur** [-visavar·goo] m. (opr. en fredløs, som man ikke ved at er det) uanet Fjende: *kom hinn ágæti Akkilles þar að honum og varð honum ó.* (Il. II. 218). **-vísindalegur** [-vɪsɪndalɛ qoo] a. uvidenskabelig. **-viska** [-vɪsga] f. *(fáfræði)* Uvidenhed; *(heimska)* Dumhed, Uforstand. **-víslegur** [-vi·sleqoo] a. uforstandig; — adv. *-lega.* **-vísleikur** [-vi·sleigoo, -leikoo] m. *(óvissa)* Uvished; *(tvíræði)* Tvetydighed. **-visnaður** [-vɪsnaðoo] a. uvisnet, ikke vissen. **-visnanlegur** [-vɪsnanlɛ·qoo] a. uvisnelig. **-viss** [-vɪs] a. usikker, uvis. **-vissa** [-vɪs·a] f. Uvished, Usikkerhed. **-vissuspeki** [-vɪsosbɛ:qɪ, -sbɛ:ɟɪ] f. indec., **°-vissutrú** [-vɪsotru:] f. Agnosticisme. **-vistaður** [-vɪsdaðoo] a. 1. som ikke har fæstet sig (i Tjæneste), som ikke har taget fast Ophold: *ó. vinnumaður.* — 2. *ó. fiskur,* blød, færsk Fisk. **-vistarlegur** [-vɪsdarlɛ·qoo] a. = **óvistlegur.** **-vistfastur** [-vɪstfasdoo] a. ufæstet, som ikke har fast Tjæneste. **-vistfær** [-vɪstfair] a. utjænstdygtig. **-vistfærni** [-vɪstfairdnɪ] f. indec. Utjænstdygtighed. **-vistlegur** [-vɪsdlɛqoo] a. uskikket til Ophold, uhyggelig. **-vit** [-vɪ t] n. 1. *(vitfirring)* Vanvid: *Harmur hennar gekk [illegible]* (HrHe.Þ. I. 147). — 2. a. *(fásinna)* Uforstandighed, Uklogskab: *það er mesta ó.,* det er den störste Uforstandighed, det er Vanvid. — b. *(vitleysa)* Vrövl, Nonsens. — 3. *(öngvit)* Besvimelse, Afmagt: *falla í ó.,* falde i Afmagt, besvime; *hann lá lengi í óviti,* han laa længe i besvimet Tilstand. **-vita** [-vɪ·da, -vɪ·ta] a. indec. 1. *(vitlaus)* gal, afsindig: *ó. af hræðslu.* — 2. uforstandig, med uudviklet Forstand: *ó. barn.* ᶜ1. **-vitandi (-a, -endur)** [-vɪ·dandɪ, -vɪ·t-] m. Agnostiker. 2. **-vitandi** [-vɪ·dandɪ, -vɪ·t-] a. uafvidende: *ó. um e-ð,* uvidende om n-t; *að honum ó.,* ham uafvidende. **-vitanlegur** [-vɪ·danlɛ·qoo, -vɪ·tan-] a. 1. uvitterlig, ubekendt: *mjer var það óvitanlegt, að þeir væru farnir af stað.* — 2. *(þekktur)* ukendt, som ikke kan vides eller kendes: *Af mínum heimugligum og óvitanligum syndum frelsa þú mig dróttinn* (Gerh. A. iij). **-vítanlegur** [-vi·danlɛ·qoo, -vi·tan-] a. udadlelig, uantastelig. °**-vitaraun** [-vɪdaröy:n, -vɪta-] f. barnagtig Erfaring: *Ó. | varð umbót á Ætternis-stapa* (StStAndv. II. 115). **-vitaskapur** [-vɪdasga:boo, -vɪtasga:poo] m. Uforstand: *gera eitthvað af óvitaskap.* **-vitast** [-vɪ·dast, -vɪ·t-] vrefl. besvime. **-vitaæði** [-vɪdaai:ðɪ, -vɪta-] n. gal Mands Fremfærd. 1. **-viti (-a, -ar)** [-vɪ·dɪ, -vɪ·tɪ] m. spædt Barn, hvis Forstand endnu ikke er udviklet: *barnið er ó.* 2. **-viti** [-vɪ·dɪ, -vɪ·tɪ] a. besvimet. **-vitlaus** [-vɪhdlöys] a. ikke afsindig; ingen Dosmer; med sund Fornuft: *það gerir enginn ó. maður.* **-vitmannlegur** [-vɪdmanlɛ·qoo, -vɪ·t-] a. uforstandig; — adv. *-lega.* †**-vitmenska** [-vɪ·dmɛnsga, -vɪ·t-] f. Uforstand. †**-vitra (-u)** [-vɪ·dra, -vɪ·tra] f. = **óviturleikur.** **-vitringur** [-vɪ·driŋgoo, -vɪ·triŋgoo] m. uforstandigt Menneske, Daare; — (is. om Börn) Tosse, som ikke er naaet til Skels Aar (JHall. 147). **-vítt-ur** [-vihdoo] a. upaatalt; ikke mulkteret, ustraffet. **-vitund** [-vɪ·dont, -vɪ·t-] f. Uvidenhed (om n-t). **-vitur** [-vɪ·doo, -vɪ·too] a. uforstandig, uklog. **-viturlegur** [-vɪ·dorlɛ·qoo, -vɪ·tor-] a. uforstandig, uklog; — adv. *-lega.* **-viturleiki, -leikur** [-vɪ·dorleiɟɪ, -vɪ·torleiɟɪ, -lei·goo, -lei·koo] m. Uforstand, Uklogskab, Uvidenhed. **-vjelaður** [-vjɛ·laðoo] a. ikke bedragen. **-vjelráður** [-vjɛlrauðoo] a. som ikke giver falske Raad. **-voðfeldur** [-voðfɛldoo] a. ikke blød, ru (om Töj). **-volkaður** [-voʎgaðoo, -volk-] a. 1. *(óvelktur)* ren, ikke tilsmudset; ukrollet. — 2. *(óþrekaður)* ikke anstrængt el. medtaget. **-von** [-vo·n] f. det, at noget ikke kan ventes; ingen Forhaabninger; haabløs Tilstand: *nú var komið í ó.,* Situationen var fortvivlet; *upp á von og ó.,* paa Lykke og Fromme. **-vopnaður** [-vohbnaðoo] a. ubevæbnet. **-vopnbær** [-vohpvbair] a. = **óvopnhæfur.** **-vopnfær** [-vohpvfair] a. 1. ikke vaabendygtig: *ó. maður.* — 2. = *óvopnhæfur.* **-vopnhæfur** [-vohpv(h)aivoo] a. som ikke kan bruges som Vaaben. **-vorkun(n)samur** [-voogønsa·moo] a. ikke overbærende, uskaansom, haard. **-votrygður** [-vo trɪqðoo, -trɪgð-] a. = **ótryggður.** **-væður** [-vai ðoo] a. som man ikke kan vade over. †**-vægð** [-vaiqð, -vaigþ] f. Skaanselløshed. **-vægi (-is)** [-vai·jɪ] n. uhyre Tyngde (saa at man ikke kan veje den). **-vægilegur** [-vai·jɪlɛ·qoo] a. skaanselsløs, stræng; haardnakket; — adv. *-lega,* uskaansomt. **-væginn** [-vai·jɪn] a. 1. *(vægðarlaus)* uskaansom, voldsom, stormende. — 2. *(strangur)* skaanselsløs, uböjelig, stræng. †**-vægisafl** [-vaijɪsab·ʎ] n. uhyre Kraft. **-vægisþungur** [-vaijɪsþuŋ·goo] a. af en uhyre Tyngde. **-vægni** [-vaignɪ] f. indec. Uböjelighed; Haardnakkethed.

-vægur [-vai·qoo] a. 1. *(óvæginn)* haard. — 2. forhippet, meget ivrig: *Jörundur vildi ó. heim,* J. vilde absolut hjem (Þd. [illegible]); [illegible] *med sér* (Eimr. XIII. 118). — 3. som ikke kan vejes, uvejelig: *hinna óvægu afla* (imponderabilia) (ÁBj19.öld 95). — 4. *(óvígur)* uhyre: *ó. her.* **-væmi (-is)** [-vai·mɪ] n. Uhyre. **-væni (-is)** [-vai·nɪ] n. Haabløshed, haabløse Udsigter. **-vænka** [-vaiŋga, -vaiŋka] v. impers., ogs. refl. *óvænkast,* forværres: *nú óvænkar (óvænkast),* Udsigterne bliver daarligere. **-vænlegur** [-vainlɛqoo] a. med ringe Haab, haablos, ugunstig; — adv. *-lega,* ikke lovende, haabløst: *þar horfðist óvænlega á,* Sagerne stod meget daarligt, det saa meget daarlig ud. **-vænn** [-vaidv] a. 1. *(ósennilegur)* usandsynligt. — 2. *(vonlaust)* haabløs: *nú er komið í [illegible],* nu staar Sagerne [illegible] godt; *nú var komið [illegible],* nu var han [illegible] Knibe; *nú tók að horfa óvænna fyrir Búum,* nu begyndte Lykken at vende sig mod Boerne. — †3. *(óverðugur)* uværdig: [illegible] træffer ofte en uværdig. **-væntanlegur** [-vaivdanlɛ·qoo, -vaintan-] a. som man ikke skal vente, som ikke kommer. **-væntur** [-vaivdoo, -vaintoo] a. uventet. **-vær** [-vai·r] a. 1. urolig: *barnið er óvært á nóttunni.* — 2. n. *óvært,* ikke til at være: *e-m er óvært e-s staðar,* det er umuligt for en at opholde sig paa et Sted: *það úði svo og grúði af veggjalúsum, að þeim var óvært,* det vrimlede saadan med Væggelus, at de ikke kunde holde det ud; *þegar óvært var heima* (HHafst. i BóluHj. 21). **-væra** [-vai·ra] f. 1. *(órói)* Uro. — 2. *(lýs og flær)* Utöj. **-værast (a)** [-vai·rast] vrefl.: *manni óværast,* en bliver urolig. **-værð** [-vairð] f. 1. *(órói)* Uro; *(óþolinmæði)* Utaalmodighed: *ef á þau* (ɔ: *lömbin) sækir ó. og ótíngan* (JSVb. 35). — 2. *(værðleysi)* urolig Søvn. — 3. = *óværa 2.* **-værðarmaður** [-vairðarma:ðoo] m. et uroligt, arrigt Menneske. **-væri (-is)** [-vai·rɪ] n. 1. *(órói)* Uro. — 2. *(á hörundi)* Irritation i Huden, Kloe osv., is. paa Grund af Snyltedyr (Lus osv.). °**-værudýr** [-vairodi:r] n. Snyltedyr (JsJs.). °**-væruduft** [-vairodvf·t] n. Insektpulver (JsJs.). **-vætti (-is)** [-vaihdɪ] n. = **óvættur.** **-vættur (-ar, -ir)** [-vaihdoo] f. (og (pop.) m.) ond Aand, Uhyre, ondsindet (is. overnaturligt) Væsen. **-vöknaður** [-vöhgnaðoo] a. som ikke er bleven vaad. **-vöndun** [-vöndon] f. daarlig Behandling: *óvöndun á þessum fiski* (Lögr. '14, 181, Sp. 3). **-vörum** [-vö·rom] se **óvar.**

óx [o͜uχ·s] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **vaxa.**

ó þága [o͜u:þau (q)a] f. Ulejlighed; Gene; noget ubehageligt, noget mod ens Vilje, daarlig Tjæneste: *það var honum til óþágu einnar,* det var ham meget ukærkomment. **-þagmáll** [-þaqmaudʎ] a., **-þagmælskur** [-þaqmailsgoo] a. snaksom, indiskret. **-þakinn** [-þa·ɟɪn, -þa·ʗɪn] a. ubedækket; ikke tækket. **-þakkaður** [-þahgaðoo] a. som man ikke har takket for. **-þakklátur** [-þahglau·doo, -lau·too] a. = *vanþakklátur,* utaknemmelig. **-þakklæti** [-þahglai·dɪ, -lai·tɪ] n. = *vanþakklæti,* Utaknemmelighed: *gera e-ð [illegible],* gøre n-t mod ens Vilje. **-þaktur** [-þahdoo] a. = **óþakinn.** **-þaninn** [-þa·nɪn] a. ikke udspændt, ikke udspilet. **-þarfagaman** [-þarvaga:man] n. unødvendig (og upassende) Fornöjelse (JÁÞj. I. 10). **-þarfaríll** [-þarvarid·ʎ] m. overflodigt Pak. **-þarfavara** [-þarvava:ra] f. Luksusartikel el. (coll.) -artikler. **-þarfi** [-þarvɪ] m. 1. overflødig, unødvendig Ting: *það er óþarfi,* det er overflødigt, det behoves ikke, det er ikke værd; *það er ó. að segja meira af því,* det er ikke værd at fortælle mere om det; *það var ó. að vera að þessu,* det kunde du have ladet være med. — 2. *(munaður)* Luksus, Luksusartikler: *hann eyðir ekki miklu í óþarfa(nn).* — 3. gen. sg. *óþarfa,* bruges ofte som förste Led af Sms. og a. indec. i Bet. overflødig, unødvendig. **-þarfindi** [-þarvɪndɪ] npl. Unødvendighed. **-þarflegur** [-þar(v)lɛqoo] a. unyttig, unødvendig, overflødig; — adv. *-lega,* paa unyttig Maade, unødvendigvis, overflødig: *hann var óþarflega lengi að því,* han brugte lovlig lang Tid til det; *mæla óþarflega,* tale til ingen Nytte (og muligvis til Skade). **-þarfur** [-þarvoo] a. 1. unyttig, overflødig: *það er óþarft,* det behoves ikke. — 2. *(skaðlegur)* fordærvelig: *hann hefir verið þeim æði ó.,* han har været dem til stor Skade; *jeg skal vera þeim eins ó. og jeg get,* jeg skal göre dem den Skade jeg kan; *hann hefur verið ó. í dag,* han har været slem i Dag. **-þefjan** [-þɛvjan] f. og †n. Stank. **-þefjanarfullur** [-þɛvjanarfʏdloo] a. stinkende. °**-þefssteinn** [-þɛfsdeid·v] m. Stinksten (JsJs.). **-þefur** [-þɛ·voo] m. 1. *(ódaunn)* Stank, daarlig Lugt. — 2. som Skældsord i Tiltale til Börn: *óþefurinn þinn.* **-þekkilegur** [-þɛhɟɪlɛ·qoo] a. 1. *(óþekkjanlegur)* ukendelig. — 2. *(ógeðþekkur)* usympatetisk, ikke tækkelig. — 3. ubehagelig: *laust hann kinnhest all-óþekkilegann* (Esp. IV. 19). **-þekkjanlegur** [-þɛhɟanlɛ·qoo] a. ukendelig. **-þekkur** [-þɛhgoo] a. 1. *(óþægur)* uartig; *(baldinn)* balstyrig. — †2. *(ógeðþekkur)* ubehagelig, ukær. **-þekt (-ar)** [-þɛχt] f. 1. *(óþægð)* Uartighed, Ulydighed; Balstyrighed. — 2. a. *(viðbjóður)* Modbydelighed, Væmmelse: *vonda flík og kyrtil, var hvorttveggja rifið, óhreint og atað óþektar sóti* (Od. 285). — b. *(saur úr skepnum)* Dyre-Ekskrementer (ASkaft.). — c. ubehagelig Sag (Lugt, Smag osv.). — †3. *(fjandskapur)* Fjendskab. — 4. *(ókind)* Skarn, utaknemmeligt Menneske. — 5. *(óþektarangi)* uartigt Barn.

óþektar angi [o͜u:þɛχdarauŋɟɪ] m. uartig Unge. **-hnokki** [-o-(h)voʜɟɪ] m. uartig lille Dreng. **-ormur** [-r·or·moo] m. uartig Unge.

ó þektast (a) [o͜u:þɛχdast] vrefl. (om Börn) være uartig; *ó. við e-n,* være uartig, ulydig mod en. **-þektur** [-þɛχdoo] a. ukendt. **-þerður** [-þɛrðoo] a. ikke aftörret. **-þerrasumar** [-þɛrasʏ:maɡ] n. vaad Sommer. **-þerrir** [-þɛr ɪo] m., is. i pl. *óþerrar,* vaadt, fugtigt Vejrlig. **-þerrisamur** [-þɛr ɪsa·moo] a. fugtig, vaad: *tíðin er fremur óþerrisöm,* Vejret er somoftest fugtigt. **-þesslegur** [-þɛslɛqoo] a. ikke af den Art, ikke saaledes beskaffen, som ikke ser ud til det: *það er óþesslegt,* det er langt fra, paa ingen Maade; — i Reglen med Nægtelse: *hann er ekki ó. að hann muni [illegible],* [illegible]; *hann er ekki ó. alt at [illegible]* [illegible]. **-þesslíkur**

[-þɛsligoϙ, -likoϙ] a. = **óþesslegur. -þybbinn** [-þɪb·ɪn] a. ikke genstridig. **-þýðanlegur** [-þiðanlɛ·qoϙ] a. uoversættelig. **-þíddur** [-þid·oϙ] a. ikke smæltet, ikke optøet. **-þýddur** [-þid·oϙ] a. ikke oversat. **-þýði (-is)** [-þi·ðɪ] n. Pak. **-þýðlegur** [-þiðlɛqoϙ] a. barsk; uvenlig; — adv. *-lega.* **-þýðni** [-þiðnɪ] f. indec. Stivhed. **-þýður** [-þi·ðoϙ] a. barsk, uvenlig: *ó. á svip;* — haard, ubehagelig: *óþýð hljóð, óþýður málrómur.* **-þykkja** [-þɪhɟa] f. Uvenskab; Uvilje; Vrede. **-þykkvaxinn** [-þɪhgvaχsɪn] a. spinkel af Vækst. **-þiljaður** [-þɪljaðoϙ] a. ikke forsynet med Panel. **-þinglegur** [-þiŋglɛqoϙ] a. uparlamentarisk, ikke sömmende sig for et Ting. **-þingmannlegur** [-þiŋgmanlɛ·qoϙ] a. ikke sömmende sig for et Medlem af et Ting, uparlamentarisk; adv. *-lega.* **-þínslegur** [-þinslɛq-oϙ] a. dig uværdig, ikke lignende dig: *það var ekki óþínslegt,* det kunde nok ligne dig. **-þyrmilegur** [-þɪrmɪlɛ·qoϙ] a. skaanselløs, haard, ublid; — adv. *-lega.* **-þyrstur** [-þɪsdoϙ] a. ikke törstig. **-þjáður** [-þjau·ðoϙ] a. ikke pint; ikke gjort til Slave. **-þjakaður** [-þja·gaðoϙ, -þja·k-] a. **1.** *(ókúgaður)* ikke kuet, ikke undertrykt. — **2. a.** *(óþrekaður)* ikke udmattet, ikke medtaget. — **b.** *(ekki kvalinn)* ikke plaget. †**-þjálfaður** [-þjaulvaðoϙ] a. utæmmet, utöjlet. **-þjálgur** [-þjaulgoϙ] a. ustyrlig, ubændig, stivnakket: *ó. í skapi;* — *(erfiður viðureignar)* vanskelig: *voru hnútar harðir og óþjálgir* (JThMk. 411). **-þjáll** [-þjaudʎ] a. **1. a.** haard, ru: *ó. viðkomu.* — **b.** haard, ru, barsk: *Röddin var dimm og heldur óþjál* (ÞGjD. 54). — **c.** vanskelig at slaa: *jörð þótti ætíð óþjál í Vítisvelli* (JÁÞj. I. 605). — **2.** *(óþjálgur)* haard, stivnakket, haardnakket, ubændig, trodsig; *(erfiður viðfangs)* vanskelig, umedgörlig. — **3.** upassende, klodset: *óþjál samlíking* (MJJAr. 149). **-þjettaður** [-þjɛhdaðoϙ] a. utættet. **-þjettur** [-þjɛhdoϙ] a. utæt, læk. **-þjóð** [-þjou·ð] f. Pak, Pøbel. **-þjóðabragur** [-þjouðabra:qoϙ] m. Barbari. **-þjóða(r)lýður** [-þjou·ða(r)li·ðoϙ] m. = **óþjóð. -þjóðarbæli** [-þjouðarbai:lɪ] n. Røverhul. **-þjóðerni** [-þjou·ðɛrdnɪ] n. unational Tænkemaade og Væsen. **-þjóðlegur** [-þjouðlɛ·qoϙ] a. unational, ufolkelig. **-þjóðleikur** [-þjou·ðlɛi·goϙ, -lɛi·koϙ] m. Mangel paa Patriotisme. **-þokkabragð** [-þohgabraq·ð, -brag·þ] n. Nedrighed. **-þokaður** [-þo·gaðoϙ, -þo·k-] a. urokket. **-þokkaður** [-þohgaðoϙ] pp. af **óþokkast.**

óþokka legur [ou·þohgalɛ·qoϙ] a. **1. a.** urenlig, snavset: *þú ert illa stundaður sjálfur ... mjög ó. og í ljótum flíkum* (Od. 523). — **b.** utiltalende: *ekki ó. svipur.* — **2.** *(ótuktarlegur)* lumpen. — **3.** adv. *-lega.* **-lýður** [-li:ðoϙ] m. = *trantaralýður,* Pak, Pøbel. **-menni (-is,** pl. ds.) [-mɛn:ɪ] n. lumpen Person; Svinebæst. **-skapur** [-sga:boϙ, -sga:poϙ] m. Nedrighed.

ó þokkast (a) [ou·þohgast] vrefl. **1.** mishage: *ó. e-m;* — *e-m er óþokkað um e-ð,* en er utilfreds med n-t, misbilliger n-t. — **2.** *ó. við e-n,* blive Uvenner med en; vise fjendtligt Sindelag mod en; — pp. *óþokkaður,* forhadt, afskyet. **-þokkasæll** [-þohgasaid·ʎ] a. afskyet. **-þokki** [-þohɟɪ] m. **1.** Uvenskab, spændt Forhold, Unaade: *leggja óþokka á e-n,* lægge en for Had; *fá óþokka e-s,* falde i Unaade. — **2. a.** *(fantur)* Slyngel, Skurk, lumpent Menneske, Svinebæst, Rad. — **b.** *(nirfill)* Gnier: (Ordspr.) *óþokkinn liggur á auði sem ormur á gulli* (GJ.), *margur er ör á annara, en ó. á sjálfs sín* (GJ.), mangen er flot paa andres Penge, men Gnier paa sine egne. *Ó. getur rist breiða lengju af annars húð* (Eimr. X. 142). — **c.** utilgivelig skødesløs Person: *og hinir, sem hana (þ. forvitni) ekki æfa (eru máske haldnir) fyrir óþokka og ráðleysingja* (Vid. I. 76). — **-þoklegur** [-þo·glɛqoϙ, -þo·k-] a. uundgaaelig. **-þóknan** [-þouhgnan] f. **1.** *(óánægja)* Mistillid, Utilfredshed. — **2.** *(ónáð)* Ugunst, Mishag, Unaade. **-þol** [-þo·l] n. Utaalmodighed. **-þolalunga** [-þolaluŋ·ga] n. den nederste Del af Lungen (lobulus inferior pulmonis) (SvPRask 18). **-þolandi** [-þo·landɪ] a., **-þolanlegur** [-þo·lanlɛ·qoϙ] a. utaalelig. **-þolgóður** [-þolgou·ðoϙ] a. ikke udholdende. **-þoli (-a, -ar)** [-þo·lɪ] m. **1. a.** *(óþolinmæði)* Utaalmodighed, Mangel paa Udholdenhed. — **b.** overf. Bisselæder: *Hún (þ. amma hennar) sauma[illegible] óþola til að láta í skó mannanna* (And. II. 242). — **2.** *(í úri)* Uro (i et Ur). — **3.** (Vf.) **a.** = *kvíðuggi.* — **b.** Brystfinnernes indvendige Muskel, spec. *steinbítsóþoli.* **-þolinmóður** [-þo·lɪnmou·ðoϙ] a. utaalmodig; — adv. *-lega.* **-þolinmæði** [-þo·lɪnmai·ðɪ] f. indec. Utaalmodighed. **-þolinn** [-þo·lɪn] a. ikke udholdende. **-þollegur** [-þol·ɛqoϙ] a. = **óþolandi. -þolni** [-þolnɪ] f. indec. Mangel paa Udholdenhed. **-þolt** [-þoʎt] an.: *því er þjer svo ó.?* hvorfor er du saa utaalmodig? **-þor** [-þo·r] n., **-þoran** [-þo·ran] f. Modløshed. **-þornaður** [-þo(r)naðoϙ] a. ikke törret, ikke tör. **-þorstlátur** [-þo(ϙ)sdlau·doϙ, -lau·t-] a. som man ikke törster af: *ó. matur.* — **2.** *(sem sjaldan þyrstir)* som sjælden törster. **-þrár** [-þrau·r] a. **1.** *(ekki þrályndur)* föjelig, ikke stivsindet. — **2.** *(um mat)* ikke harsk, uden Afsmag: *óþrátt smjör.* **-þreyja (-ju)** [-þrɛi·ja] f. **a.** Utaalmodighed: *bíða eftir e-u með óþreyju.* — **b.** aandelig Uro: *mun heilsuleysi, féleysi, þunglyndi og ó. mjög hafa dregið úr kröptum hans* (ÞThLfr. IV. 17). **-þreyjufullur** [-þrɛijofʏd·loϙ] a. utaalmodig. **-þreytandi** [-þrɛi·dandɪ, -þrɛi·t-] a. utrættelig. **-þreytanlegur** [-þrɛi·danlɛ·qoϙ, -þrɛi·tan-] a. utrættelig. **-þreyttur** [-þrɛihdoϙ] a. ikke træt, med friske Kræfter. **-þresktur** [-þrɛs(χ)doϙ] a. ikke tærsket: *óþresktir hafrar,* Skaftehavre. **-þrif** [-þrɪ·v] npl. **1. a.** *(vanþrif)* Vantrivsel. — **b.** spec. = *kregða* (s. d. O.). — **2. a.** *(óþrifnaður)* Urenlighed. — **b.** *(lýs osfr.)* Utöj (Lus osv.). — **3.** *(vesöld)* Fattigdom, Ulykke. **-þrífa** [-þri·va] vt. **1.** forsömme, lade vantrives: *þó enn sveitabóndans kjör verri, þegar hann óþrífr jörð sína* (BHAt., Fort.). — **2.** refl. *óþrífast:* **a.** ikke trives, vantrives. — **b.** *(slæpast)* sløse, være ørkesløs: (Ordspr.) *betra á sá, sem berst, en hinn, sem óþrífst* (SchMál.), bedre er at slide og slæbe end sløse Tiden bort. **-þrifagemsi** [-þrɪvaɟɛm·sɪ] m. = **skitugemsi. -þrifakind** [-þrɪva[illegible]] f. **1.** *(kind, sem [illegible] er í)* vantrevent Faar. — **2.** [illegible] **-þrifalegur** [-þrɪ[illegible]] a. urenlig, smudsig; — adv. *-lga.* **-þrifi (-a, -ar)** [-þrɪ·vɪ] m. **1.** *(sóði)* Sjuske, svinsk Person. — **2.** [illegible] dorsk og skødesløs Person. **-þrifinn** [-þrɪ·vɪn] a. **1.** *(sóðalegur)* urenlig, griset, svinsk. — **2. a.** *(duglaus)* doven, dorsk, uduelig: *æ er jörð frosin fyrir óþrifnum* el. *fyrir óþrifin svín* (SchMál.). — **b.** *(hirðulaus)* upaapasselig, skødesløs, forsömmelig. **-þriflegur** [-þrɪvlɛqoϙ] a. **1.** mager og sygelig af Udseende, i daarlig Stand: *ó. ásýndum.* — **2.** *(sóðalegur)* urenlig. — **3.** adv. *-lega,* urenlig; vidnende om Dorskhed el. Forsömmelighed. **-þrifnaðarmaður** [-þrɪbnaðarma:ðoϙ] m. **1.** *(sóði)* svinsk Person. — **2.** *(þrifalaus maður)* Vantrivning. **-þrifnaður** [-þrɪbnaðoϙ] m. **1.** *(sóðaskapur)* Urenlighed, Griseri, Svinskhed. — **2.** *(leti og hirðuleysi)* Dorskhed og Forsömmelighed. **-þrymlóttur** [-þrɪmlouhdoϙ] a. fri for Knuder. **-þrjótandi** [-þrjou·dandɪ, -þrjou·t-] a. uudtömmelig, uophørlig; uendelig, uafladelig. **-þrjótanlegleiki** [-þrjou·danlɛqlɛi:ɟɪ, -þrjou·tanlɛqlɛi:ɟɪ] m. Uophørlighed. **-þrjótanlegur** [-þrjou·danlɛ·qoϙ, -þrjou·t-] a. = **óþrjótandi. -þroskaður** [-þrosgaðoϙ] a. umoden, ikke fuldvoksen. **-þroskavænlegur** [-þrosgavain·lɛqoϙ] a., **-þrosklegur** [-þrosglɛqoϙ] a. ikke lovende; umoden. **-þrot** [-þro·t] npl. Uendelighed, Uudtömmelighed. **-þrotinn** [-þro·dɪn, -þro·t-] a. utræt, utrættelig; ikke udtömt. **-þrotlegur** [-þrodlɛ·qoϙ, -þrot-] a., **-þrotnandi** [-þrohdnandɪ] a., **-þrotnanlegur** [-þrohdnanlɛ·qoϙ] a., adv. *-lega* = **óþrjótandi. -þróttlegur** [-þrouhdlɛqoϙ] a. svag (af Udseende). **-þróttugur** [-þrouhdoqoϙ] a. svag. **-þrútinn** [-þru·dɪn, -þru·tɪn] a. uhovnet, ikke opsvulmet. **-þræði (-is)** [-þrai·ðɪ] n. utydelig, vanskelig Vej (Eyf.). **-þrælkaður** [-þraiʎgaðoϙ, -þrailkaðoϙ] a. ikke gjort til Slave; ikke udslidt af Arbejde. **-þrætinn** [-þrai·dɪn, -þrai·tɪn] a. ikke trættekær, fredelig. **-þungaður** [-þuŋgaðoϙ] a. ikke frugtsommelig. **-þungur** [-þuŋgoϙ] a. ikke tung. **-þur(r)** [-þʏ·r, -þʏr] a. ikke tör. **-þurfandi** [-þʏrvandɪ] a. ikke trængende; (som adv.) uden Nødvendighed. **-þurft** [-þʏϙ(f)t] f. Skade, Fordærv; Ubehagelighed: *e-m er ó. í e-u,* n-t er en til Skade, volder en Ubehageligheder; *hvort sem það verk ... væri unnið landinu til nytsemdar eða óþurftar* (Ísaf. '13, 98). **-þurftargestur** [-þʏϙdarɟɛs·doϙ] m. ubehagelig Gæst: *Bónda þótti þeir óþurftargestir í fjósinu* (GKonÆf. 110). **-þurftarmaður** [-þʏϙdarma:ðoϙ] m. skadelig, fordærvelig Mand; Fjende. **-þurftugur** [-þʏϙdoqoϙ] a. ikke trængende: *ó. fyrir e-ð.* **-þurkaður** [-þʏϙgaðoϙ] a. ikke törret. **-þurkasamur** [-þʏϙgasa·moϙ] a. = **óþerrisamur. -þurkasumar** [-þʏϙgasʏ:maϙ] n. = **óþerrasumar. -þurkur** [-þʏϙgoϙ] m., ogs. pl. *óþurkar,* Mangel paa Törrevejr. **-þústaður** [-þusdaðoϙ] a. ikke forkuet. **-þveginn** [-þvɛi·ɟɪn] a. uvasket: *ó. munnur (kjaftur),* en skiden Mund (Kæft); *óþvegin orð,* uforblommet Tale, grove Ord, Skældsord: *segja margt óþvegið um e-n,* tale fra Leveren om en (Sch.); *láta e-n hafa það óþvegið,* give en en ordentlig Skylle. **-þveri (-a)** [-þvɛ·rɪ] m. †**1.** *(útbrot)* Udslæt. — **2.** = *óþverri.* **-þverrafullur** [-þvɛrafʏd·loϙ] a. fuld af Uhumskheder el. Snavs; smudsig. **-þverralegur** [-þvɛralɛ·qoϙ] a. urenlig, smudsig, snavset, beskidt. **-þverramenni (-is,** pl. ds.) [-þvɛramɛn:ɪ] n. Slyngel. **-þverrandi** [-þvɛr·andɪ] a., **-þverranlegur** [-þvɛr·anlɛ·qoϙ] a. som aldrig aftager, uafladelig, uophørlig, uudtömmelig. **-þverraorð** [-þvɛraor·ð] n. **1.** pl. *(sóðalegt tal)* smudsig Tale. — **2.** daarligt Rygte: *fá ó.,* have (el. faa) daarligt Ry paa sig. **-þverraskammir** [-þvɛrasgam:ɪϙ] fpl. grove Skældsord. **-þverraskapur** [-þvɛrasga:boϙ, -sga:poϙ] m. Urenlighed, Svinskhed. **-þverraverk** [-þvɛravɛϙ·k] n. = **sóðaverk. -þverri (-a)** [-þvɛr·ɪ] m. **1. a.** *(óhreinindi)* Uhumskheder; Smuds, Skarn. — **b.** *(óþverraorð)* svinsk, urenlig Tale el. Ord. — **2.** *(sóði)* svinsk Person. — **3.** *(dóni)* Tølper; *(fantur)* nedrig Slubbert. **-þvílíkur** [-þvi·ligoϙ, -likoϙ] a. = **óþesslegur. -þvingaður** [-þviŋgaðoϙ] a. utvungen. **-þvottur** [-þvohdoϙ] m. Mangel paa Vask; *(kattarþvottur)* daarlig Vaskning af Ansigt el. Hænder (Mýrd. 318); *ó. í fati,* urenligt Udseende paa Grund af daarlig Vask: *það er kominn ó. í skyrtuna.* **-þvældur** [-þvaildoϙ] a. ikke anstrængt, ikke medtaget af for megen Brug: *Hestur hans var ó. og fjörugur að eðlisfari* (GFrÁtt. 198). **-þæfður** [-þaivðoϙ, -þaibðoϙ] a. uvalket. **-þægð** [-þaiqð, -þaigþ] f. **1. a.** Bryderi, Ubehageligheder: *taka upp á sig ó. og fyrirhöfn* (Fj. II. 3, 51). — **b.** *(gremja)* Fortrydelse, Mishag: *gera e-ð e-m til óþægðar,* göre n-t for at ærgre en, fortrædige en ved at göre n-t. — **2. a.** (særl. Börns) Uartighed; Utjænstvillighed, Ulydighed: *ó. í krökkunum; en sú ó. í hestinum; (Jón) sagði, að hann skyldi nú launa honum óþægðina* (gengælde hans Utjænstvillighed) (JÁÞj. I. 257). — **b.** Uforskammethed, uforskammet Svar: *svara einhverri ó.,* give et el. andet uforskammet Svar. **-þægðarangi** [-þaiqðarauŋ·ɟɪ, -þaigð-] m., **-þægðarhimpi** [-þaiqðaϙ(h)ɪμ·bɪ, -þaigðaϙ(h)ɪm·pɪ] n. uartig, ulydig Unge. **-þægðaryrði (-is,** pl. ds.) [-þaiqðarɪr·ðɪ, -þaigð-] n. knubbet Ord. **-þægðarormur** [-þaiqðaror·moϙ, -þaigðar-] m. uartig Unge. **-þægðast** [-þaiqðast, -þaigð-] vrefl. være uartig el. ulydig. **-þægilegur** [-þaiɟɪlɛ·qoϙ] a. ubehagelig; — adv. *-lega.* **-þægindi** [-þai·ɟɪndɪ] npl. Ubehagelighed(er). **-þægur** [-þai·qoϙ] a. **1.** vanskelig, vanskelig at behandle (om Genstande): *óþæg (kista)* (JÁÞj. I. 267). — **2.** uartig: *óþægt barn;* — *(ógreiðvikinn)* utjænstvillig. **-þökk** [-þöhk] f. **1.** Utak: *kunna e-m ó. fyrir e-ð,* give en en Skam til Tak. — **2.** Mishag: *í óþökk e-s,* mod ens Vilje: *Hann (þ. Sigurður) sá ... að honum var óbærilegt lífið þar í bænum í ó. húsbóndans* (GFrUbl. 46); *talsímakerfi Akureyrarkaupstaðar, sem varð að afhenda í fullkominni ó. við bæjarbúa* (tvært imod Indbyggernes Vilje) (Alþ. '11, B. II. 556). **-þörf** [-þörv] f. = **óþurft. -æðri** [-aiðrɪ] a. comp. lavere, uanseligere: *ó. að tign,* lavere m. H. t. Rang; *skipa á óæðra bekk,* (egl. sætte en (give en Plads) paa den uanseligere Bænk (lige overfor Höjsædesbænken ɔ:)) sætte lavere; (Ordspr.) *óæðra bekk að byggja skyldi engan hryggja* (GJ.); *óæðra farrými,* simplere Plads (paa et Skib); *ó. endinn,* Bagdelen: *bjóða e-m ó. endann,* vende Bagen til en. **-æfður** [-aivðoϙ, -aibð-] a. uøvet. †**-æll** [-aidʎ] a. som der ikke maa gives Føde til el. huses (om fredløse, jfr. *óalandi*). **-ær** [-ai·r] a. ikke gal, ikke tosset. **-ærlegur** [-airlɛqoϙ] a. uærlig. **-æti** [-ai·dɪ, -ai·tɪ] n. uspiselig Ting: *það er hreinasta ó.,* det er fuldstændig uspiseligt. **-ætilegur** [-ai·dɪlɛ·qoϙ,

-ai t|-] a. *(óætur)* uspiselig. *(ólystilegur)* uappitetlig. **-ætisfiskur** [-a:dis-fis goϱ, -aitts] m. uspiselig Fisk. **-ætlandi** [-aihdlandi] a., **-ætlanlegur** [-aihdlanlε goϱ] a. utænkelig, som man ikke kan antage; — adv. *-lega.* **-ætur** [-ai·doϱ, -ai·toϱ] a. uspiselig. **-öld** [-ölt] f. **a.** ond Tid, urolig Tid; daarlig Tidsalder: *Kynni einhver ... að ætla, að í öld þessari muni ekki öllu fleiri vera réttlátir* (Vid. I. 310). — **b.** (spec.) *(óeirðir)* Uroligheder.

-ölmusugjarn [-olmosə,ad v, -,ar dv] a. uvillig til at give Almisser. **-ölvaður** [-olvaðoϱ] a. ædru. **-ör** [-o r] a. paaholden, — n. *ört* som adv. sent, langsomt, nølende. **-örðugur** [-orðoγoϱ] a. **1.** *(auðveldur)* ikke vanskelig. — **2.** *(iðjulaus)* uvirksom (BH.). **-örugglegur** [-ó rogl· goϱ] a. ikke til at stole paa, utryg, som vidner om Mangel paa Mod. **-öruggur** [-ó rogoϱ] a. ikke tryg; forsagt. **-ötull** [-o dod·, -o t-] a. uenergisk, slöv.

P

p [pjε:], det isl. Alfabets 21. Bogstav. Det udtales som:

I. [p] (som dansk p): 1. i Forlyd: *pabbi* [pab:ı], *prjónn* [pr o dv]; 2. i Indlyd: ¹) med foregaaende stærk Aspiration foran ustemt *l, n*: *hnupl* [hvΥhpλ], *vopn* [vohpv], — samt af og til foran Endelsen *-s* (jfr. III.): *skáps* [sgau:ps]; — ²) i visse Egne paa Nordlandet og paa Østlandet i Indlyd mellem Vokaler, mellem Vokal og r el. *j*, samt i visse Egne paa Nord- og Østlandet efter stemt *l, m* (jfr. II. 2, ²): *apı* [a:pı], *klapra* [kla:pra], *hypja* [hı:pja]; *hjálpa* [ɧaul pa], *hempa* [hεm pa]. — 3. overalt i Udlyd: *skap* [sga.p], *kapp* [kahp], *varp* [va p], *hvalp* [ɧauλ p, (Nl.) ɧaul p].

II. [b]: 1. efter *s* i Forlyd (jfr. *k, t*): *spor* [sbo·r]. — 2. i Indlyd: ¹) mellem Vokaler el. mellem Vokal og *r* el. *j* (jfr. I. 2. ²)): *apa* [a ba], *skopra* [sgo.bra], *epja* [ε:bja] (jfr. dog f. Eks. *apríl* [a:pril]; — ²) mellem *s* el. ustemt *l, m, r* og efterfølgende stemt Lyd (jfr. I. 2, ²): *hespa* [hε s ba], *gaspra* [gas bra], *álpast* [auλ bast], *hempa* [hεm ba], *varpa* [va ba]. — ³) med foregaaende stærk Aspiration foran stemt *l, n* el. hvor det er dobbelt-skrevet: *hnupla* [hvΥhbla], *vopna* [vohbna], *hnappur* [hvahboϱ].

I Forb. *pp, pl, pn* udvikler der sig en stærk Aspiration foran *p*, se de ovenstaaende Ekspl.

III. [f] foran *k, s, sk, st* el. *t* (jfr. dog I, 2 og IV): *dýpka* [di: ga], *skáps* [sgauf s], *kaups* [koyf s], *glópska* [glo f sga], *steypst* [sdεı fst], *slept* [slεf t]. Foran *k, s, t* skrives nu i Reglen *p* kun hvor Stammen har *p*, medens det för ogsaa skreves i andre Tilfælde (for *lopt*, nu *loft* osv.).

IV. [v] enkelte Steder paa Nordlandet foran *k* (jfr. III): *dýpka* [di v ka].
Lyden er dels kort, dels lang.

pa [pah] interj. **1.** nej, langtfra. Med større Eftertryk siges: *pa pa!* **2.** Forundringsudraab, ja!: *nei! er hann kominn? pa pa!* (Alftafj.).

pabbabarn [pab:abad v, -bar dv] n. Fars (eget) Barn.

pabbi (-a, -ar) [pab:ı] m. Papa, Fader (i Barnesprog).

padda (pöddu, pöddur) [pad a, pod:o(ϱ)] f. **1.** Tudse, Skrubtudse; i daglig Tale om alle ikke flyvende Insekter; — pl. *pöddur*, Kryb. — **2. a.** lille Væsen (om et Barn el. Dyr, is. en lille Fisk, spec. Forelle): *paddan þín*, lille Stump. — **b.** Navn paa en Tæve. — **3.** (euf.) *(brennivínsflaska)* Lærke (Rvk).

paðreimur (-s, -ar) [pað reı moϱ] m. Cirkus (opr. Væringernes Forvanskning af det græske Ord *ἱππόδρομος*).

páfa bann [pau:vaban] n. paveligt Ban. **-boð** [-bo:ð] n. paveligt Bud, pavelig Befaling. **-brjef** [-brıε:v] n. Pavebrev. **-bulla** [-bΥd la, -bΥl a] f. (kirk.) Pavebulle. **-dómur** [-do :moϱ] m. Pavedømme, en Paves Regering; *(páfatrú)* Papisme. **-dæmi** [-daı:mı] n. Pavedømme. **-fundur** [-fΥn doϱ] m. Besøg hos Paven: *hann kom af páfafundi*, han kom fra Paven. **-garður** [-gar·ðoϱ] m. Pavens Residens, Vatikanet: *í páfagarði*, ved Pavens Hof.

páfagaukur [pau:vagöγ:goϱ, -göγ:koϱ] m. (zool.) Papegøje.

páfa hirð [pau.vahır ð] f. Pavehof. **-kosning** [-kos niŋk] f. Pavevalg. **-laus** [-loγ s] a. uden Pave. **-legur** [-lε goϱ] a. pavelig, papistisk, katolsk: *p. átrúnaður*. **-reið** [-reı ð] f. se **páfi**. **-stóll** [-sdo dλ] m. den hellige Stol, Pavestol, Pavesæde. **-tala** [-ta.la] f. Paverække. **-trú** [-tru] f. den romersk-katolske Religion, Papisme. **-veldi** [-vεl dı] n. Pavemagt, Pavedømme; Paveværdighed. **-villa** [-vıd la] f. Papisme, papistisk Vranglære.

páfi (-a, -ar) [pau:vı] m. Pave: *ríða ofan páfann* — *ríða burtreið* (om Børnelegen af det Navn) se *burtreið* 2., *ríða til páfans*, egl. ride til Paven), Kunst, bestaaende i, at en sætter sig med strakte Ben paa en Stang, som bæres af to andre paa Skulderen: de bærer ham saa et Stykke, og undervejs søger en fjerde Mand at faa ham til at tabe Ballancen ved at slaa paa hans Ben med en Sæk el. desl. (ODavSk. 154—155), ogsaa kaldet *árna rimbu* (se *rimba*), *páfareið*, *Rómreið*; — *kyssa fótinn á páfanum*, i siddende Stilling at føre det ene Ben op mod Munden ved at tage fat i Ankelen og kysse paa en Taa (ODavSk. 159), *tefla við páfann*, *heimsækja páfann*, *gjalda páfanum skattinn* (Af.), gaa hen og forrette sin Nødtørft; paa Spörgsmaalet: *hvert ætlarðu?* — bruges som afvisende Svar: *ég ætla til páfans* (Árn.).

páfugl [pau:fΥgλ] m. (zool.) Paafugl (pavo).

?pagóða (-u, -ur) [pa:go·ða] f. Pagode.

pah [pah] interj. = **pa.**

?pakk (-s) [pahk] n. Pak: *drepa allt pakkið í hellinni* (JÁÞj. II. 334).

?pakka (a) [pahga] vt. **1.** pakke: *p. koffort*; — *p. inn niður*, nedpakke n-t, *pökkuð síld*, pakket Sild. — **2.** *p. sig*, pakke sig, proppe sig med Mad.

?pakka brunninn [pahgabrΥn:ın] a. beskadiget af at ligge for længe sammenrullet (om Manufaktur). **-póstur** [-po s doϱ] m. Pakkepost. **-vaðmál** [-vað·mau/] n. almindeligt Vadmel.

?pakk hús [pahh(h)u s] n. Pakhus. **-húsmaður** [-(h)usma:ðoϱ] m. Pakhusforvalter.

?pakki (-a, -ar) [pahγı, pahga(ϱ)] m. Pakke.

pal [pa l] n. daarlig el. kritisk Forfatning el. Situation. Ofte som: *allt er í pali*, ¹) *(allt er í voða)* alt staar paa Spil (Skaft., Árn.). ²) *(allt er komið í niðurlægingu)* alt er i en meget daarlig Forfatning (Af., ÞThFerð. III. 299).

pálblað [paul bla ð] n. Blad paa en *páll*.

paldra (pöldru, pöldrur) [pa. dra, po. dro(ϱ)] f. (Af.), **paldri (-a, -ar)** [pal drı] m. (Skaft., Árn.) **1.** *(hjalli)* Afsats: *sennir sjást tveir menn einn eftir annan ofan á paldra, sem í björginu eru* (ÞThFerð. III. 336). — **2. a.** is. pl. *paldrar* (Af. *pöldrur*), smaa Ujævnheder, Tuer o. l. i Terrænet, is. med nedtraadte Stier. — **b.** *(arða)* lille Ujævnhed (f. Eks. paa et Riveskaft) (Skaft.). — **3.** is. pl. smaa for Grønsvær blottede Pletter mellem Tuer (Af.). — **4.** is. pl. spredte Vandpytter i sumpet Terræn (Af.).

Pálína (-u, -ur) [pau .na] f. npr. Pauline.

Páll (-s, -ar) [paud λ, pau s, pau laϱ] m. npr. Paul, Poul, Pol: *Sankti P.*, *P. postuli*, St. Paul, Apostlen Paulus.

páll (-s, -ar) [paud λ, pau s, pau laϱ] m. Spade, Jærnbeslaaet, flad Spade, hvormed man stikker Tørv og desl., Tørvespade.

Palla (Pöllu, Pöllur) [pal a, po o(ϱ)] f. npr. Dim. af **Pálína.**

palla dómar [pad lado maϱ] mpl. egl. Domme fra Tilhørertribuner; løse, svagt begrundede Domme. **-leikhús** [-leı k(h)us] n. Amfiteater. **-mál** [-mau l] n. vulgært Sprog: *hefði hann tekið vegiegara mál ... í stað hins pallamálsins* (JSBr. 477). — **-söngur** [-sövgoϱ] m. Graduale, responsorium in gradibus i den romersk-katolske Gudstjeneste. **-varsla** [-var sla] f. Opsyn med Tilhørertribunen i Altinget. **-vörður** [-vor ðoϱ] m. Opsynsmand med Tilhørertribunen i Altinget. **-þykni** [-þıhgnı] n. afsatsformede Skybanker: *skýin eru í stórum flekum og p. á milli* (Af.).

pall baðstofa [pad λba(ð sdova] f. = **bekkbaðstofa. -borð** [-borð] n. **1.** Højbord: *eiga ekki upp í pallborðið hjá e-m*, ikke staa højt hos en, ikke være i Kridthuset hos en. — **2.** *(búðarborð)* Disk (Kip. IV. 79). **†-dýna** [-di na] f. Bænkehynde. **-flatur** [-fla doϱ, -fla toϱ] a. ganske flad: *pallflatt hey*, Hø, spredt til Tørring meget tyndt.

Palli (-a, -ar) [pal:ı] m. npr. Dim. af **Páll.**

pall kistill [pad·λȿısdıdλ] m. lille Kasse, som kan stikkes under Sengen. **†-klæði** [-klai·ðı] n. Bænkeklæde. **†-koddi** [-kod ı] m. Bænkepude. **†-piltur** [-pıλdoϱ] m. Butiksdreng, Kommis (BH.).

⁺pallsbók [pal sbo k] f. Graduale.

~pallsegl [pad·λsegλ] n. Mærsseil (JsJs.).

pallshorn [pal·s(h)o(r)dv] n. Krog i en Bænk el. paa en Tribune.

pall skák [pad·λsgau·k] f. lavt Loft el. ophöjet Gulv; — spec. Ophøjning af Gulvet el. en Slags bred Bænk langs Væggen, anvendt til Sengesteder: *... öðru megin í baðstofunni, eins og hjá var siður. Þar var rúmfleti vinnukvennanna, og kvað hún hann ... að setjast þar* (JÁÞj. II. 99), *allt í ...* (EiÓ.I. 65). **-skjár** [-sȿau r] m. Lofttaabning, Lyttevindue (SiÓ. '23, 128). **-skór** [-sgo r] mpl. ... *upp ... pallskó* (Logb. '12, 3. 2). **-skör** [-sgö r] f. Kanten af en ... el. et Loftværelse den Del af Gulvet, der ligger ved en Trappe.

pallsnöf [pal snö v] f. = **pallskör.**

pallstigi [pad·λsd(ı)i·jı] m. Trappe med Afsæt.

˜pall stjett [pad·λsdjeht] f. Perron (JsJs.). **-stokkur** [-sdohgoϱ] m. den yderste Kant af Loftet ved Opgangen; Kanten paa det ophöjede Gulv (med Sengene). **˜-stúka** [-sdu ga, -du ka] f. Pupitar. **-stöng** [-stöyk] f. (naut.) Mærsstang. **-tuska** [-tΥs ka] f. (Breiðaf.) = **gólfklútur.**

pallur (-s, -ar) [pad loϱ, pal s] m. **I. 1. a.** Trin, Trappetrin: *velta pall af palli*, rulle fra det ene Trin til det andet (Visn. 192). — **b.** spec. i katolsk kirkeligt Sprog, Trin, Grad: *Kaþólska kirkjan hefir og haldið það strangt og heldur enn að kennimenn megi hvorki vera, hvorki æðri né lægri pallar* (at de nævere eller lavere Grader) (ÁÞ ... B. II. 1342). — **2.** *(í stiga)* Trappeafsats. — **3.** Etage: *hver ... (etage) heiði sérstakan gang út* (ÞThLfr. IV. 153). — i Teatret: *neðsti p.*, første Etage, *miðpallur*, anden Etage, *efsti p.*, Galeriet. — **II. 1. a.** ophöjet Del af Gulvet, med de tilhørende Bænke eller Sengesteder: *þar voru flet á palli; — baðstofa var byggð á* (forsynet med) *palli, og var sinn þverpallur í hvorum enda. Undir öðrum pallinum voru lömb nokkur ... En á milli pallanna var svið mikið og rúmgott* (JÁÞj. I. 521—522); — i Nutidens Gaarde spec. om (ophöjet) Trægulv, i Mods. til Lergulvet udenfor: *þú situr alt af inni á* (el. *uppi á*) *palli; — börnin voru að leika sjer á pallinum; — sitja á palli systurnar | sæmilega vel greindar* (ÓDav.). — **b.** Loft: *gaktu upp stigann og upp á pallinn.* — **†c.** spec. ophöjet Del af Gulvet ved den inderste Gavl, hvor Kvinderne sad *(= þverpallur, hápallur)*: *konur sátu á palli; — sat jeg ... alldapur á kvennpalli* (JHall. 146). — **d.** den Del af Gaarden, hvor Folkene el. fortrinsvis Herskabet opholder sig, Dagligstue: *í hlýindin þar hjónin búa á palli* (Snót). — **2.** Forhöjning med Bænke: *áður voru þrír pallar kringum lögrjettuna*; — Bænk.

[illegible] Bræt, [illegible] 3. Tribune: [illegible] 4. [illegible] en Land [illegible] der, [illegible] Rækker hörende [illegible] Fagt. 5. [illegible], Tilhørertribune, spec. i Altinget. III. 1. *(uppgangspallur)* Langangstrappe. 2. *(danspallur)* Dansestrade. 3. [illegible] 4. [illegible] *búð)* Hylde i en Butik. 5. Perron, (Forperron paa en Jernbanevogn): *[illegible]* (StStAndr. III. 38). — 6. *(siglupallur)* Mærs.

pallvörður [illegible] m. 1. [illegible] 2. [illegible]

pálma blað [illegible] n. Palmeblad. **-dagur** [illegible] m. = **pálmasunnudagur. -dika** [illegible] = **pálmastika. -grjon** [illegible] npl. Sago, Sagogryn. **-lundur** [illegible] m. Palmelund.

†**pálmari (-a, -ar)** [paul·marɪ] m. Pilegrim.

†**pálma stika** [paul·masdɪ:ga, -sdɪ:ka] f. Ferle; *gefa pálmastiku,* fatte ens Haand med sin egen, saal. at kun Fingrene stikker frem, og slaa ham paa Fingerspidserne med en Lineal el. andet (som Skolestraf), ogs. Slag paa Knæet *(p. á knjeskel)* (ÓDavSk. 170—171). **-sunnudagur** [-sʏn:o-da·qøϱ] m. Palmesöndag. **-trje** [-trjɛ:] n. Palmetræ. **-viðargrein** [-vɪðar-ɡrei·n] f. Palmegren. **-viðarsmjör** [illegible] n. Palmeolie. **-viður** [-vɪ:ðøϱ] m. Palme, Palmetræ.

pálmi (-a, -ar) [paul·mɪ] m. 1. a. (bot.) Palme, Palmetræ. — ?b. spec. Palme, Palmegren: Udtr. *[illegible] höndunum,* med Palmer i Hænderne. — c. *[illegible]*, Palmesöndag: *sjaldan viðrar eins á pálma og páska,* der er sjælden samme Vejr paa Palmesöndag som förste Paaskedag. — 2. npr. *Pal*[illegible]

pálm lauf [illegible] n. Palmeblad. **-olía** [illegible] f. Palmeolie. **-trje** [-trjɛ:] n. = **pálmatrje. -viðarskógur** [illegible] m. Palmeskov. **-vín** [-vi·*n*] n. Palmevin.

pál reka [illegible] Spade. **-skaft** [-sɡaft] n. Skaft paa en [illegible] Vm [illegible] forset Skaft.

palskíði [pal·sɟi·ðɪ] n. raadden, ubrugelig Ski.

†**pál stafur** [paul·sda·vøϱ] m. et Slags tungt Kastevaaben. **-stunga** [illegible] f. 1. *(stunga með páli)* Spadestik. 2. [illegible] *páltorfa.* **-torfa** [-torva] f. Lag Törv el. Jord, der i Dybde svarer til Spadebladets Længde.

palur (-s, -ar) [pa:loϱ] m. se **rokkur.**

pál þykkur [paul·þɪhgoϱ] a. saa tyk som en Spade, meget tyk, om en sløv Æg: *eggin er pálþykk.* **-öxi** [pau:löχsɪ] f. Sletteøkse.

pamfíll (-s, -ar) [illegible] m. 1. *(spil)* en Slags Kortspil. — 2. *(laufagosi í púkki)* Kløver Knægt i Puk (ÓDavSk. 327). — 3. *(náungi)* Fyr, Kumpan: *[illegible] Benedikt og Steingrímur* (MJSøguk. 89).

panna (pönnu, pönnur) [pan:a, pön:ø(ϱ)] f. 1. *(steikarpanna)* Pande, Stegepande. — 2. *(kola)* lille, aaben Tranlampe (Nl.). — †3. *(enni)* Pande.

pansari (-a, -ar) [pan·sarɪ] m. Panser.

[illegible] **panta (pöntu, pöntur)** [illegible, pan·ta] f. Potte.

[illegible] **panta (a)** [illegible, pan·ta] vt. bestille.

pantaleikur [pav·dalɛi:goϱ, pan·talɛi:koϱ] m. Panteleg.

pant leikur [illegible] m. = **pantaleikur. -selja** [illegible] vt. = **-setja** [illegible] vt. pantsætte.

pantur (-s, -ar) [pav·døϱ, pan·toϱ] m. Pant.

paparaleikur [illegible, pa·para[illegible]] m. = **stórfiskaleikur.**

papari (-a) [illegible] m. = **kapari.**

Pap ey [pa:bɛi·, pa:pɛi·] f. Navn paa en lille Ø ved Islands Østkyst, [illegible] **-eyjarbuxur** [illegible] fpl. = **nábrók.**

†**papi (-a, -ar)** [pa:bɪ, pa:pɪ] m. Præst; spec. pl. *papar,* Navn paa de irske Eneboere, hvis Efterladenskaber fandtes paa Island ved de förste norske Nybyggeres Ankomst.

pápi (-a, -ar) [pau:bɪ, pau:pɪ] m. = **pabbi.**

pápiska (-u) [pau:bɪsga, pau:p-] f. (ultra-protestantisk Benævnelse paa den romersk-katholske Religion) Papisme: *þegar í pápisku,* allerede i Papismens Tid; — papistisk Overtro el. Ceremoni (JÁÞj. II. 577).

pápiskur [pau:bɪsgoϱ, pau:p-] a. papistisk.

papíubuxur [pa:bijobʏχ·soϱ, pa:pijo-] f. = **papeyjarbuxur.**

pappa (a) [illegible] vt. tæstoppe, [illegible] (JÓlInd. 297).

pappa band [pahbaban·t] n. Papbind. **-kassi** [-kas:ɪ] m. Papæske. **-lag** [-la:q] n. Paplag. **-leggja** [-lɛɟ:a] vt. beklæde med Pap. **-spelkur** [-sbɛʎ·goϱ, -sbɛl·koϱ] fpl. Papskinner. **-spjald** [-sbjal·t] n. Papskive.

papp band [pahbant] n. Karton. **-húfa** [pahp(h)u·a] f. Paphue.

pappi (-a) [pahbɪ] m. Pap.

pappír (-rs, ?-rar) [pahbiϱ] m. 1. a. Papir; jfr. *skrifp., prentp.* — b. [illegible] 2. pl. Papirer: [illegible]

pappírs afklippa [pahbiϱsaf·klɪhba] f. Papiraffald. **-blað** [-bla:ð] n. Blad Papir, Stykke Papir (is. ubeskrevet). **-borði** [-bor·ðɪ] m. Tapetbort. **-búð** [illegible] f. Papirhandel. **-bukur** [illegible] m. [illegible] Papirmasse. **-deig** [illegible] n. Papiermaché, Papirmasse. **-gagn** [-gag·v] n. Gavn paa Papiret. **-gerð** [-ɟer·ð] f. Papirfabrikation. **-gerðarmaður** [-ɟɛrðarma:ðøϱ] m. Papirfabrikant. **-handrit** [-(h)an·drɪt] n. Papirshaandskrift. **-hnífur** [-(h)vi:voϱ] m. Papirkniv. **-karfa** [illegible] **-lög** [illegible] npl. Love paa Papiret. **-miði** [illegible] [illegible] Papir. **-ræma** [illegible] f. Papirstrimmel. **-sali (-a, -ar)** [illegible] m. Papirhandler. **-sef** [illegible] n. Papyrus. **-skæri** [illegible] [illegible] **-sleggja** [illegible] f. Planerhammer. **-smiðja** [illegible] f. Papirværk. **-veggfóður** [-vɛk·fo·ʊðoϱ] n. Papirtapet(er). **-verksmiðja** [illegible] f. Papirfabrik. **-verslun** [illegible] f. Papirhandel. **-viður** [illegible] m. Papyrus. **-örk** [illegible] f. Ark Papir.

par (-s, pör) [pa:r, pö:r] n. (pop.) I. et Sammenhör af to Personer el. Ting, Par: a. Mand og Kvinde; spec. *(hjónaleysi)* et Par forlovede: *það verður p. úr þeim;* — *eitt p. fram fyrir ekkju(mann),* to Mand frem for en Enke. — b. om Ting, Par: *(bollapar)* et Par Kopper; *(krókapar)* Hægte og Malle. — II. 1. Skrælling = 1. *para* 2. — 2. overf. *(ögn, vitund)* en Smule, det mindste, en Döjt (altid med en Nægtelse): *ekki p.,* ikke det allermindste, aldeles ingenting, ikke en Döjt: *þótt hann geti verið betri en ekki p.* (MSt. cit. i ÓDavSk. 254); *betra er ilt en ekki p.* (SchMál.), bedre ondt end ingenting; *sá er ekki p. fallegur,* han er alt andet end smuk; *ekki parið = ekki par: talar ekki parið* (ikke det ringeste) (JÁGát. 63); *jeg segi þjer ekki p. af því,* jeg fortæller dig ikke en Smule derom. — III. is. i pl. Puds, Drengestreg (jfr. *póröttur, pörupiltur).*

pár (-s) [pau:r] n. a. Kradseri, daarlig Skrift, Kragetæer. — b. sjusket udfort Arbejde (Árn.).

1. **para (pöru, pörur)** [pa:ra, pö:ro(ϱ)] f. 1. Par (af) Fisk, der er ophængte til Törring el. Røgning: *nokkrar pörur af steinbít.* — 2. a. Skrælling, Afskrab: *pörur af eplum, kartöflum.* — b. det fedtede Skind af Søfugle: *p. af lunda;* — det yderste, sejge og haarde Lag af Havkal *(hákarlsp.)* el. røget Kød; ogs. om det yderste haarde (Fedt)lag paa Kød i Alm. — c. *(þunn matarsneið)* tynd Skive af Kød eller andre Spisevarer.

2. **para (a)** [pa:ra] vt. I. 1. *p. saman,* sammenparre; *p. sig,* forene sig to og to. — 2. lægge flækket Fisk parvis, saaledes at Kødsiden vender mod hinanden: *paraður í stakkinn* (LFR. III. 23). — 3. *p. sig = eðla sig,* parres, tilfredsstille Könsdriften. — II. 1. = *flaka,* flække Kødet fra Benene af en Helleflynder: *Bjarni nenti ekki að p. lúðu sína um kveldið* (ÓDavÞj. 167). — 2. skrælle, tage det yderste Lag af n-t: *p. kartöflur.*

pára (a) [pau:ra] vt. og vi. a. skrive daarlig, lave Kragetæer, kradse, male (op): *hann er orðinn párandi,* han kan lige lave nogen Kragetæer, kan skrive en Smule; *hann párar út allar bækurnar sínar,* han maler i alle sine Bøger. — b. udføre et Arbejde sjusket (Árn.).

para ball [pa:rabal·] n. Bal, hvortil man tager parvis. **-brjef** [-brjɛ:v] n. Brev med Hægter og Maller.

paradís (-ar) [pa:radi:s] f. Paradis; *(leikur)* Paradis(leg).

paradísar fugl [pa:radɪsa·ɟʏɡ·l] m. (zool.) Paradisfugl. **-fögnuður** [-fög·noðøϱ] m. Himmerigs Fryd. **-hlið** [-(h)ʎɪ:ð] n. Paradisport. **-missir** [-mɪs:ɪϱ] m. Tab af Paradis; spec. Titel paa J. Þorlákssons Oversættelse af Milton's »Paradise Lost«. °**-mær** [-r-mai:r] f. Huri. **-vist** [-vɪs·t] f. Ophold i Paradis.

paralísti [pa:ralɪs·dɪ] m. = **parabrjef.**

pardi (-a, -ar) [par·dɪ] m. = **pardusdýr.**

pardómur [par·do·møϱ] m. Nytte, Fordel, Vinding: *það er enginn p. í því,* det er ikke meget værd, der er ingen Vinding ved det (Árn.).

pardusdýr [par·døsdi:r] n. (zool.) Panter.

París (-ar) [pa:ris] f., **Parísarborg** [pa:risarbor·k] f. npr. Paris.

parrak (-s) [par:ak] n. 1. *(band á ótemju)* Rem, hvormed et utæmmet Dyr bindes til et tamt (BH.). — 2. *(ófrelsi, kreppa)* Ufrihed: *það er ljóta parrakið að sitja og sauma allan daginn;* — *vera (hafa) í parraki,* være (holde) indesluttet (spec. om Faar og Heste, jfr. *parraka* 2.).

parraka (a) [par:aga, -aka] vt. 1. *(binda)* binde (is. med et *parrak).* — 2. holde indesluttet: *p. fje,* holde Faarene samlet i en Klynge *(= hnappsitja); vera parrakaður e-s staðar,* blive tvunget (af Omstændighederne) til at opholde sig et Steds: *jeg hef nú verið parrökuð (inni) yfir honum, síðan hann veiktist.*

?**parruk (-s,** pl. ds.) [par:øk] n. Parryk.

parta (a) [paϱ·da] vt. dele i (smaa) Stykker, partere: *p. niður, sundur.*

?**partseiður** [paϱ·(t)sɛi·ðøϱ] m. (jur.) Partsed.

partur (-s, -ar) [paϱ·døϱ] m. I. 1. a. *(hluti)* Del: *borga í pörtum,* afbetale, betale afdragsvis. — b. Lod: *eiga part í landi, part í skipi.* — c. spec. Stykke Land: *Það eru peningarnir fyrir partinn, eg á við Hamarinn* (JThMk. 388). — d. (gramm.) *(orðflokkur)* Ordklasse: *partar ræðunnar,* Ordklasserne; *hver p. ræðunnar er þetta orð?* — 2. *(kafli)* Del, Stykke: *í parti,* paa et kortere Stykke; *á pörtum,* [illegible] *á köflum;* — *fyrri (seinni) part vetrar (sumars)* osv., den förste (sidste) Del af Vinteren (Sommeren) osv.; *fyrri partinn* (abs.) spec., om Formiddagen; *seinni partinn,* om Eftermiddagen; *jeg fyrir mína parta,* jeg for min Del. — 3. i enkelte adverbielle Udtryk: *sjer á parti,* særlig: *jeg bað Fraser um þann greiða sjer á parti, að taka B. K. heim til sín* (MarrPK. 171); *mest part = mestan partinn,* for störste Delen. — 4. *(aðili)* Part (i en Sag). — 5. a. Egenskab (jfr. e. parts): *hann hefur [illegible]* — †b. *(skylda)* Pligt: *embættis p.,* Embedspligt. — II. *á parti* (pop. Forvanskning af »aparte«), sær: *hann er mjög á parti.*

°**páska brenna** [paus·gabren:a] f. Paaskeblus. **-bróðir** [-brou:ðɪϱ] m. den förste Söndag efter Paaske (ASkaft.). **-dagur** [-da:qoϱ] m. (förste) Paaskedag. **-frí** [-fri:] n. = **páskaleyfi. -friður** [-frɪ:ðoϱ] m. Paaskefred. **-hald** [-hal·t] n. Höjtideligholdelse af Paasken. **-hátíð** [-hau:tið] f. Paaskefest. **-helgi** [-hɛl·ɟɪ] f. Paaskehelligdage. **-hret** [-hϱɛ:t] n. Paaskesnevejr, stræng Frost ved Paasketid. **-lamb** [-lam·p] n. Paaskelam. **-leyfi** [illegible] n. Paaskeferie. **-nótt** [-no·ht] f. Paaskenat. **-peli** [-pɛ:lɪ] m. Flaske Vin, der gives til Kunderne för Paasken, Paaskelærke (ÞEgÚt. 26).

páskar [paus·gar] mpl. Paaske: *annar í páskum,* anden Paaskedag; *um páska(na),* ved Paasketid, i Paasken.

páska snjór [paus·gasnjo·r] m. Paaskesne, Sne, som falder i Paasken. **-talsskrá** [-talsgrau:] f. Paaskekanon. **-tungl** [-tuŋ·l] n. Maanen, der lyser i Paasken. **-vika** [-vɪ:ga, -vɪ:ka] f. 1. Ugensom begynder med förste Paaskedag. 2. (pop.) = *dymbilvika.* **-öld** [-öl·t] f. Paaskecyklus.

passa (a) [pas:a] v. 1. vt. passe, passe paa: *p. barn,* passe et Barn, [illegible] være Barnepige; *p. sig,* passe sig, vogte sig; *p. (sig) að gera e-ð (ekki),*

passe paa (ikke) at göre n-t. *p. af sjer*, forsomme at rode i rette T[illegible] n-t: *I öðru lagi passaði hann af sjer þau dönsku skip, þau eð eftir honum biðu í 12 vikur* (JÓlInd. 255). — **2.** v[illegible] *p. upp á*, passe paa [illegible] *e-n*, passe paa en. *passaðu upp á, þegar hann kemur.*

passamynd [pas:amɪn·t] f. Pasbillede.

passa samur [pas:asa·moǫ] a. paapasselig. **-semi** [-sɛ·mɪ] f. indec. Paapasselighed.

passi (-a, -ar) [pas:ɪ] m. **1.** Pas: *rita á passa*, paategne et Pas. — **2.** Undersiden af Stammen i Kortspil: *setja á passann*, lægge et Kort paa Undersiden af Stammen i Kortspil; spec. passe paa ved Aftagningen, at et godt Kort kommer til at ligge nederst (ÓDavSk. 329); *það er ás á passanum*, der er et Es nederst. — **†3.** Maal (af Drikkevarer): *drekka passa og pela* (HallgrPjet.). — **4.** i Talem.: *það er viss p.*, det slaar aldrig fejl.

†passía (-u) [pas:ija] f. Passionshistorien, Kristi Lidelseshistorie.

passinn [pas:ɪn] a. paapasselig (Dýrf.).

passíónssunnudagur [pas·joᵘnsʏn:oda·qoǫ] m. Söndagen Judica.

Passíusálmar [pasi:josaul·maǫ] mpl. Passionssalmer, berömt Samling Salmer over Kristi Lidelseshistorie, forfattede af Hallgrímur Pjetursson (1614—1674), 1. Udg. 1666.

?passlegur [pas·lɛqoǫ] a. passende: (Ordspr.) *passleg pylsa er best* (GJ.): *honum væri það „rett passlegt“* (det var nok det, han fortjænte), *óláninu því arna* (ÞGjD. 4); — adv. *-lega*, tilpas.

passni [pas·nɪ] f. indec. (Dýrf.) = **passasemi.**

†past [pas·t] n. = **pastur.**

pastur (-urs) [pas·doǫ] n. **1.** *(fæða)* Næring, Føde. — **2.** *(kraftur)* Kraft, Energi.

°**pasturs hreinsa** [pas·dɔǫs(h)ǫɛin·sa] vt. pasteurisere. °**-hreinsun** [-(h)ǫɛin·søn] f. Pasteurisation.

pasturs laus [pas·døǫslöy·s] a. **1. a.** *(kraftalaus, istöðulaus)* svag, kraftløs. — **b.** *(táplaus)* slap, uenergisk. — **2.** *(haldlaus)* usolid, som der ikke er Forslag el. Hold i. **-lítill** [-li:dɪdλ, -li:t-] a. **1. a.** svag, som har ringe Kræfter el. Udholdenhed: *þeir, sem voru íngstir og pastursminnstir* (Fj. II. (2.) 24). — **b.** *(táplítill)* med ringe Energi. — **2.** *(neyslugrannur)* som spiser lidt, smaatærende. — **3.** *(haldlítill)* mindre solid, som der kun er lidet Forslag i. **-mikill** [-mɪ:ɡ̊ɪdλ, -mɪ:ɡ̊-] a. **1.** kraftig, solid, energisk: *p. maður*. — **2.** som der er Hold el. Forslag i: [illegible]

pat [pa:t] n. **1. a.** Gestikulationer, Fagter: *p. með höndum*. — **b.** *(fálm)* Famlen. — **2.** *(óðagot)* Uro. — **3.** *(fát)* Forvirring: *það kom p. á hann*, han blev forvirret; *Hér hefir Gottskalk ekki orðið gott við, og hefir komið p. í dugguna* (han er kommet i Forlegenhed) (Morð. 17). — **4.** *(ólæti, ógangur)* Stöj, Larm: *hvaða p. er á þilfarinu* (ASkaft.). — **5.** *(töf)* Ophold, Hindring (BH.).

pata (a) [pa:da, pa:ta] vi. **1.** lave Fagter, gestikulere: *p. með höndunum, p. út í loftið*, fægte med Armene. — **2.** vt. putte i Munden: *getur patað mat úr fati* (ÓDavÞul. 251). — **3.** *(masa)* snakke: *prestur gjörir gjörning þann að [illegible] og gegnir því, sem [illegible]* (ÓDavÞ[illegible]). *barnið er farið að p.*, Barnet er begyndt at tale en Smule.

†pataldur [pa:daldoǫ, pa:t-] n. Kamp: *sló í p. með þeim*, der kom til Kamp mellem dem.

patari (-a, -ar) [pa:darɪ, pa:t-] m. Snakker, Vaaser, Sludrechatol.

pati (-a) [pa:dɪ, pa:tɪ] m. løst Rygte: *hafa pata af e-u*, have faaet Færten af n-t; *fá pata af e-u*, faa Nys om n-t.

patína (-u, -ur) [pa:tina] f. Patene, Disk til Oblater.

patra (a) [pa:dra, pa:tra] vt.: *p. sig*, blive forlegen, te sig underlig: *þá patraði sig | Pétur Hjarta* (StÓl. '23, 181).

Patreksfjörður [pa:drɛχsfjör·ðøǫ, pa:t-] m. Fjord og Handelsplads paa Vf.

Patrekur (-s) [pa:drɛ·goǫ, pa:trɛ·koǫ] m. npr. (St.) Patrik.

patríarki (-a, -ar) [pa:trijaǫɡ̊ɪ, -aǫga(ǫ)] m. Patriark.

?patrókaði (-a) [pa:troᵘka·ðɪ] m. (Af., Eyf.), **?patrúkað (-s)** [pa:truka·ð] n. (Eyf.) Pas de quatre

patt [paht] n. Pat (i Skakspil) *(= stans)* (ÓDavSk. 285).

pattakorn [pahdakor·dv, -kod·v] n. lille Barn.

pattaralegur [pahdara·lɛ:qoǫ] a. (maaske af l. pater, altsaa egl. af Udseende som en Præst el. Munk) velnæret, fed, buttet af Udseende: *feitur og p.*

patti (-a, -ar) [pahdɪ] m. lille Dreng, Pusling, Purk.

pauf (-s) [pöy:v] n. **1.** Lusken, Listen, langsom Gang el. Fart; is. Stolpren af Sted i Mørke: *þetta er ljóta paufið, jeg er alt af að detta í myrkrinu*. — **2.** Luskepeteri, Hemmelighedskræmmeri.

paufa (a) [pöy:va] vi. **1.** *(læðast)* liste sig omkring, luske omkring. — **2.** ogs. refl. *paufast: (ganga hægt)* gaa langsomt, stolpre af Sted; *(klöngrast)* gaa med Besvær: *p. yfir klungrið*. — **3.** refl. *paufast*: **a.** liste sig omkring i Mørke: *jeg er að paufast í myrkrinu*. — **b.** *paufast með e-ð*, [1] *(pukra með e-ð)* behandle n-t paa en hemmelighedsfuld Maade; [2] *(gaufa við e-ð)* arbejde langsomt med n-t.

paufalegur [pöy:valɛ·qoǫ] a. mørk, mistænkelig; luskepeteragtig: *paufaleg leið; paufaleg aðferð; p. maður*.

paufi (-a, -ar) [pöy:vɪ] m. **I. 1.** *(silakeppur)* Slubbert, langsomt Drog. — **2.** is. i Udraab *(fjandinn)* Fande(n): *hver paufinn!* — **II.** is. i pl. *paufar*: **1.** *(afkimi)* afsidesliggende Egn, Afkrog: *Þykir yður ekki furða, að sjá mig hér í þessum paufum, og í þessu greni?* (JThPs. 234); *Jú, fyrir vestan hann, held eg; eg hefi aldrei komið í þá paufa* (JThMk. 21). — **2.** *(hrjóstrugt hjerað, erfitt yfirferðar)* knudret el. uvejsom, stenet Egn. — **III.** om forskellige Genstande af ringe Værdi: **1.** mindre Pose el. Sæk (Vf.). — **2.** *(smáhnykill)* lille Nögle Garn. — **3.** *(hattkúfur)* ussel Hat (Vf.).

paur (-s, -rar) [pöy:r] m., **pauri (-a, -ar)** [pöy:rɪ] m. *(= ár, fjári)* **a.** Fanden, Pokker: *hver paurinn er þetta*. — **b.** *(óþokki)* Afskum.

pausi (-a, -ar) [pöy:sɪ] m. lille Pose el. Sæk.

†paxspjald [paχ·sbjalt] n. Paxtavle.

peð (-s, pl. ds.) [pɛ:ð] n. **1.** *(í skáktafli)* Bonde (i Skakspil): *tvöfalt p.*, dobbelt Bonde. — **2.** om Personer af ringe Vækst: *(dvergur)* Pygmæ, Dværg; *(smávaxinn krakki, „ketlingur“)* Pusling: *hann er óttalegt p.* — **3.** overf. lille Menneske (i aandelig Henseende) forsagt, klejnmodigt Menneske: *að sigurvissri hetju varð hvert örvæntandi p.* (SBIDA. 112).

peða græðgi [pɛ:ðagraið·ɡ̊ɪ] f. indec. Graadighed efter at slagte Bønderne (i Skak): *P. er löstur margra taflmanna* (Upp. II. 3). **-kaup** [-köy:p] npl. Bondebytte. **-skák** [-sgau:k] f. = **peðsskák.**

peð blindur [pɛð·blɪndoǫ] a., **-fullur** [-fʏdloǫ] a. [illegible]refuld. **-gangur** [illegible] m. Bonde[illegible]. **-leikur** [illegible] m. Bondetræk.

peðlingur (-s, -ar) [pɛð·lingoǫ] m. Pusling.

peð maður [illegible] m. [illegible] peð [illegible]. **-mát** [illegible] = **peðsmát.**

1\. **peðra (-u, -ur)** [pɛð·ra] f. **1.** lille Portion; spec. li[illegible] *flekkur* (s. d. O.). — **2.** *(ræpa)* tynd Afføring (navnlig lidt ad Gangen).

2\. **peðra (a)** [pɛð·ra] v. **1.** vt. med dat. uddele i smaa Portioner: *peðrað fáeinum mútugjöfum hingað og þangað* (Eimr. VII. 176); *p. e-u úr sjer*, lade n-t fra sig (give n-t) i smaa Portioner; *p. e-u*, klatte n-t her og der. — **2.** vt. med acc. og vi.: *p. (á) e-ð*, besudle n-t med Ekskrementer, tilsnavse: *þessi tvífættu smádýr, sem aldrei alt til þessa hafa getað peðrað þig eða mig* (Eimr. XIV. 37).

peðri (-a, -ar) [illegible] = peðrífur.

peð rífur (-s, -ar) [pɛð·ri voǫ] m. = *peðsmát: tvöfaldur p.* (ogsaa kaldet *sinn undir hvort eyra)*, Mat af to Bønder (ÓDavSk. 291). °**-ríki** [-ri·ɡ̊ɪ, -ri·ɡ̊ɪ] n. Duodesstat (JsJs.).

peðringur (-s) [pɛð·ringoǫ] m. spredte Klatter (f. Eks. af Hø) her og der; spec. (latterlig) smaa Portioner.

peðskitur [pɛð·sɡ̊i doǫ, -sɡ̊i·toǫ] m. (vulg.) Bondemat.

peðsmát [pɛð·smau·t] n. Mat af en Bonde.

peð snidd [pɛð·snɪt] n., **-snydda** [-snɪd·a] f. = **peð** 1.

peðs skák [pɛð·sgau·k] f. **1.** Skak af en Bonde. — **2.** Bondespil: *Erfiðastar og fjölbreytilegastar eru peðsskákirnar* (Skák 75).

peðstaða [pɛð·sda·ða] f. Bondestilling (i Skak).

peðsvald [pɛð·svalt] n. Dækning ved en Bonde (i Skak).

peðtafl [pɛð·tabλ] n. Bondeslutspil.

peygji, peyi, peii, peji (-a, -ar) [pɛi:jɪ] m. **1. a.** *(snáði)* Dreng, Purk. — **b.** *(náungi)* Fyr. — **2.** lille *gemlingur*, Bede el. Væder, lille usselt Lam.

peys [pɛi:s] m. (Vf.) = **peysa** 1.

peysa (-u, -ur) [pɛi:sa] f. **1.** strikket Uldtröje for Mandfolk (og Börn) til at bruge uden over Undertröjen, »islandsk Tröje«. — **2.** *(peysutreyja)* den til den islandske Kvindes Hverdragt hørende Tröje, som för var strikket af Uld, men nu er lavet af Vadmel el. Klæde. — **3. a.** *(lubbamenni)* Slubbert, lumpent Menneske. — **b.** *(skræfa)* umandig Person, Skrælling (ÞGjÚf. 127).

peysu brjóst [pɛi:sobrjoᵘs·t] n. hvidt Skjortebryst, brugt til *peysa* 2. **-búinn** [-bu:ɪn] a. tröjeklædt, i Hverdagsdragt (om Kvinder). **-fatakápa** [-fa·dakau:ba, -fa·takau:pa] f. Kaabe til den isl. Kvindedragt. **-föt** [-fö:t] npl. islandsk Kvindedragt. **-legur** [-lɛ·qoǫ] a. **1.** *(durgslegur)* klodset, tølperagtig. — **2.** *(garmslegur)* pjaltet, lurvet. **-stakkur** [-sdahgoǫ] m. foldet Underkant bagtil paa den til den isl. Kvindedragt hørende, tæt sluttende Tröje *(peysa)*, jfr. *stakkur*.

peji [pɛi:jɪ] se **peygji.**

pekil hyrndur [pɛ:ɡ̊ɪλ(h)ɪr·ndoǫ, pɛ:ɡ̊ɪλ-, -(h)ɪn·doǫ] a.: *p. sauður*, Faar, hvis Horn er böjede ind mod Hovedet (BH.). **-húfa** [-(h)u:(v)a] f. lav Hue uden Skygge el. Nedslag (BH.).

pekill (-ils, -lar) [pɛ:ɡ̊ɪdλ, pɛ:ɡ̊-, -ɪls, pɛhglaǫ] m. **1.** (Vf., Skagf.) = *pækill*. — **2.** = *pekilhúfa*.

pela barn [pɛ:labad·v, -bar·dv] n. Flaskebarn. **-glas** [-gla:s] n. **1.** Glas, der rummer en Pægl. — **2.** = *peli* 2. a. **-tota** [-to:da, -to:ta] f. Flaskesut.

peli (-a, -ar) [pɛ:lɪ] m. **1.** *(fjórði partur úr potti)* (som Maal) Pægl (Fjerdedelen af en Pot); *þriggja pela flaska*. — **2. a.** (lille) flad Flaske (spec. Brændevinsflaske, *brennivínspeli*): *fá sjer á pelann*, forsyne sig med Spirituosa. — **b.** Patteflaske: *sjúga pelann sinn*, patte sin Flaske. — **?3.** *(staur)* Pæl.

pelíkani (-a, -ar) [pɛ:lika·nɪ] m. Pelikan.

pell (-s, pl. ds.) [pɛd·λ, pɛl·s] n. kostbart Klædestof, spec. Atlask; rødt Silke: *klæðast í p. og purpura*, klæde sig i Silke og Purpur.

*__pella (-u, -ur)__ [pɛd·la] f. Kvinde: *blómleg p.* (ÓDavVik. 401).

pempíulegur [pɛᵯ·bijolɛ:qoǫ, pɛm·pijo-] a. forfængelig (Árn.).

peninga belti [pɛ:niŋgabɛλ·dɪ] n. Kat. **-brjef** [-brjɛ:v] n. **1.** *(brjef með peningum í)* Pengebrev. — **2.** Pengedokument: *framselja víxla, önnur p. eða skriflegar skuldbindingar* (Stj. '03, A. 282). **-budda** [-bʏd:a] f. Pengepung. **-böggull** [-bög:odλ] m. Pengepakke. **-eyðsla** [-ɛið·sla] f. Bortødslen af Penge. **-fræði** [-frai:ðɪ] f. indec. Numismatik. **-fölsun** [-föl·søn] f. Møntforfalskning. **-gangverð** [-gauŋ·gvɛrð] n. gangbar Pris i Penge; Pengekurs. **-gras** [-gra:s] n. = **lokasjóður.** **-græðgi** [-graið·ɡ̊ɪ] f. Pengegriskhed. **-hrúga** [-hǫu:(q)a] f. Pengedynge. **-hrun** [-hǫʏ:n] n. **1.** stærkt Kursfald. — **2.** (Trykfejl?, ÞThLýs. II. 382) = *peningshrun*. **-hæð** [-hai:ð] f. Pengebeløb. **-höld** [-höl·t] npl. (Trykfejl?, ÞThÁrf. 125) = **peningshöld.** **-ígildi** [-i:ɡ̊ɪldɪ] n. Pengerepræsentativer. **-kröggur** [-krög:oǫ] fpl. Pengeforlegenhed. **-laus** [-löy:s] a. pengeløs, blottet for Penge. **-legur** [-lɛ:qoǫ] a. pekuniær. **-leysi (-is)** [-lɛi:sɪ] n. Pengemangel. **-lög** [-lö:q] npl. Møntlov. **-maður** [-ma:ðoǫ] m. Pengemand, Kapitalist. **-mál** [-mau:l] npl. Finanssager. **-málanefnd** [-mau·lanɛm·t] f. Finanskomité. **-merki** [-mɛǫ·ɡ̊ɪ] n. Møntmærke. **-plögg** [-plök·] npl. Penge, Pengemidler: *hefði hann ekki p. prófoss skyldi hann hýða* (ÓDavÞul. 347). **-púki** [-pu:ɡ̊ɪ, -pu:ɡ̊ɪ] m. Gnier, Aagerkarl. **-ráð** [-rau:ð] npl. (egl. Raadighed over Penge): *hafa p.*, være ved

Kassen, være [illegible] Muffen. **-raun** [-röy:n] f. Møntprøve. **-reikningur** [-reihgniŋgøɋ] m. Møntsystem. **-seðill** [-sɛ:ðɪdλ] m. Pengeseddel. **-sending** [-sɛn·diŋk] f. Pengeforsendelse. **-sjóður** [-sjo:ðøɋ] m. Pengepung: *stingur töskuna upp, finnur þar stóran peningasjóð* (FiOlLf. 52). **-skápur** [-sgau:bøɋ, -sgau·pøɋ] n. Pengeskab. **-skygn** [-sɡɪɡ·n] a. paaholdende. **-skortur** [-sgoɋ·døɋ] m. Pengemangel. **-slátta** [-slauhda] f. Møntvæsen; Udmøntning af Penge, Mønt. **-sláttustjóri** [-slauhdøsdjo:rɪ] m. Møntmester (JsJs.). **-smiðja** [-smɪð·ja] f. Mønt. **-sterkur** [-sdɛɋ·gøɋ] a. pengestærk. **-styrkur** [-sdɪɋ·gøɋ] m. pekuniær Understøttelse. **-vandræði** [-van·draiðɪ] npl. Pengevanskeligheder. **-verðfall** [-vɛr·þfadλ] n. Kurstab. **-veski** [-vɛs·ɡɪ] n. Tegnebog (Gemme for Penge). **-viðskifti** [-vɪð·sɡɪfdɪ] npl. Pengeomsætning. **-þröng** [-þröyŋ·k] f. Pengetrang.

penings bit [pɛ:niŋsbɪ:t] n. Kreaturernes Græsning (LFR. XII. 9). **-fellir** [-fɛd·lɪɋ] m. Kreaturdød i Massevis paa Grund af Fodermangel el. Pest. **-fjöldi** [-fjöl·dɪ] m. Kreaturmængde. **-hrun** [-(h)ɋʏ:n] n. = **peningsfellir.** **-hús** [-(h)u:s] n(pl). Stald(e). **-höfn** [-(h)öb·v] f. Besætning. **-höld** [-(h)öl·t] npl. Kreaturernes Tilstand om Foraaret. **-missir** [-mɪs:ɪɋ] m. Tab af Kreaturer.

peningur (-s, -ar) [pɛ:niŋgøɋ] m. **I. 1.** Pengestykke, Møntstykke: *p. úr gulli, gullpeningur,* Guldmønt, Møntstykke af Guld; (Ordspr.) *p. er penings bróðir* (GJ.), Skilling er Skillings Broder. — **2. †a.** lille Møntstykke, Del af en Unse *(eyrir),* ikke altid lige stor. — **b.** i Nutidssprog i forsk. særl. Udtr.: *hvern pening,* hver Skilling, hver Øre; *hann sá aldrei einn pening af því framar,* han saa aldrig en (rød) Øre af det mere. — **3.** i pl. Penge: *eiga peninga í handraðanum,* have Penge paa Kistebunden (egl. i Læddiken); (Ordspr.) *sá, sem er peningum háður, er trauðlega sjálfráður* (GJ.), hvem der af Penge regeres, raader næppe over sig selv; *e-r hefur peninga eins og sand* (el. *skít),* en har Penge som Græs. — **II.** (coll.) Kreaturer (Kvæg, Faar og Heste): *hvað mikinn pening hann gæti haft á annari eins jörð* (JÁÞj. II. 538); *mjalta peninginn,* malke Faarene; *nautp.,* Kvæg; *sauðp.,* Faar.

penna deila [pɛn:adɛi:la] f. Pennefejde. **-dráttur** [-drauhdøɋ] m. Pennestrøg. **-dropi** [-dro:bɪ, -dro:pɪ] m. en lille Draabe, en Taar: *eg er heldur þurr í kverkunum núna, maður þarf ekki að taka sér einn pennadropa, þegar maður er að hringsnúast innan um þessa herra* (Mýrd. 67). **-far** [-fa:r] n. **1.** Skrifttræk: *draga stafinn í einu pennafari.* — **2.** overf. Skrift, litterært Arbejde (Forsøg): *bréf þetta er eigi höfundsins fyrsta p.* (Árm. III. v). **-fjöður** [-fjö:ðøɋ] f. Pennefjeder. **-fær** [-fai:r] a. som fører en god Pen. **-hnífur** [-hvi:vøɋ] m. Pennekniv. **-klofi** [-klo:vɪ] m. Splitten i en Pen. **-latur** [-la:døɋ, -la:t-] a. doven, utilböjelig til at skrive (is. Breve). **-leti** [-lɛ:dɪ, -lɛ:tɪ] f. indec. Ulyst, Utilböjelighed til at skrive. **-reddi** [-rɛd:ɪ] m. daarlig Pen: *tekur pennaredda, sem börnin hafa párað með í hálfan mánuð, þurkar af honum ryðið og skrifar* (3. Ið. IV. 204). **-rifa** [-rɪ:va] f. = **pennaklofi.** **-skaft** [-sgaf·t] n. Penneskaft. **-snápur** [-snau:bøɋ, -snau:pøɋ] m. Pennespids. **-stokkur** [-sdohgøɋ] m. Pennehus. **-stríð** [-sdri:ð] n. Pennekrig. **-stöng** [-sdöyŋ·k] f. Penneskaft. **-teikning** [-tɛihgniŋk] f. Pennetegning. **-teiknun** [-tɛihgnøn] f. Pennetegnen. **-villa** [-vɪd·la] f. Pennefejl. **-þerra** [-þɛr:a] f. Pennetörrer, Pennevisker.

penni (-a, -ar) [pɛn:ɪ] m. Pen: *eiga góðan penna,* føre en god Pen, skrive godt; *lesa úr pennanum hjá e-m,* læse over ens Skulder, mens han skriver.

†penningur (-s, -ar) [pɛn:iŋgøɋ] m. = **peningur.**

pensill (-ils, -lar) [pɛn·sɪdλ, -ɪls, -laɋ] m. Pensel.

pensillaga [pɛn·sɪla·qa] a. indec. (bot.) pensilformet (penicillatus).

pensla (a) [pɛn·sla] vt. pensle.

1. **penta (-u, -ur)** [pɛv·da, pɛn·ta] f. **1.** *(matarsletta á fati)* Fedtplet paa Klæder. — **2. a.** Klat (spec. af spredt Gødning): *var mykjunni skift í smápentur eða hlassa á þúfnakollana* (Lögb. '11. [illegible]). — **b.** *(kökupenta)* lille Kage, is. Klatkage *(lumma).* — **c.** *(lítill heyflekkur)* lille Lag Hø, som ligger udspredt paa Marken for at törres: *flekkjapentur fáeinar.*

2. **penta (a)** [pɛv·da, pɛn·ta] vt. **1.** *(mála)* male. — **2.** *p. sig,* plette sine Klæder (is. med Madstænk); *p. út fötin sín,* ds. — **3.** vi. *penta úr* = *klína,* sprede Gødning.

†pentan [pɛv·dan, pɛn·tan] f. = **pentun.**

° **pentaraskúfur** [pɛv·darasgu:vøɋ, pɛn·tara-] m. Malerpensel.

° **pentgrind** [pɛv·tgrɪnt, pɛn·t-] f. Staffeli (Eimr. IV. 203).

penti (-is) [pɛv·dɪ, pɛn·tɪ] n. (ASkaft.) = **klíningur.**

pentildráttur [pɛv·dɪldrauhdøɋ, pɛn·tɪl-] m. Penselstrøg.

pentill (-ils, -lar) [pɛv·dɪdλ, pɛn·tɪdλ] m. = **pensill.**

pentla (a) [pɛv·dla, pɛn·tla] vt. = **pensla.**

pent leikni [pɛv·dlɛihgnɪ, pɛn·t-] f. indec. Penselfærdighed. **-list** [-lɪst] f. Malerkunst. **-listarmaður** [-lɪsdarma:ðøɋ] m. Maler. **-mynd** [-mɪnt] f. Maleri. ° **-myndasafn** [-mɪndasab·v] n. Pinakotek. **-skreyting** [-t-sgrɛi·dɪŋk, -sgrɛi·t-] f. Dekorationsmalen. **†-skrift** [-sgrɪft] f. Maleri. ° **-skúfur** [-sku:vøɋ] m. Pensel. **-speldi** [-sbɛldɪ] n. Hagesmæk, Barneserviet.

pentudúkur [pɛv·dødu·gøɋ, pɛn·tødu·køɋ] m. Serviet.

pentun (-ar) [pɛv·døn, pɛn·tøn] f. Malen, Udmaling.

†penturr (-urs) [pɛv·døɋ, pɛn·tøɋ] m. Maler.

†penturskapur [pɛv·døsga:bøɋ, pɛn·tøsga:bøɋ] m. Malerkunst.

° **pentvöndull** [pɛv·dvöndødλ, pɛn·t-] m. Malerpensel.

pera (-u, -ur) [pɛ:ra] f. **1.** Pære (en Frugt). — **2.** *(rafmagnspera)* elektrisk Pære.

peraletur [pɛ:ralɛ:døɋ, -lɛ:tøɋ] n. en Slags Lönskrift (JÁÞj. I. 449).

perdúka (a) [pɛr·du:ga, -du:ka] vt. [illegible] **1.** *(dextra e-m tryggð)* [illegible] — **2.** *(láta mikið yfir)* gøre megen Stads af en (Vf.).

pergament (-s) [pɛr·gamɛv·t, -mɛn·t] n. Pergament.

perla (-u, -ur) [pɛr·dla] f. Perle.

perlu band [pɛr·dløban·t] n. Perlebaand. **-doppa** [-dohba] f. (zool.) en Slags Musling (trochus occidentalis) (GBárð.). **-dögg** [-dög·] f. Perledug. **-eldi** [-ɛl·dɪ] n. Perleavling. **-fang** [-fauŋ·k] n. = **perlutekja.** **-festi** [-fɛs·dɪ] f. Perlehalsbaand. **-flúr** [-flu:r] n. Perlestikkeri, Perlestikning. **-flúrari (-a, -ar)** [-flu:rarɪ] m. Perlestikker. **-grjón** [-grjoᵘ:n] npl. Perlegryn. **-hlað** [-hλa:ð] n. Perlebræmme. **-hnappur** [-hvahbøɋ] m. Perleknap. **-hæns** [-hain·s] npl. (zool.) Perlehöns (numida). **-jafi** [-ja:vɪ] m. Perlejava. **-kræklingur** [-kraihgliŋgøɋ] m. Perlemusling. **-löður** [-lö:ðøɋ] n. Perleskum. **-men** [-mɛ:n] n. Perlehalsbaand. **-móðir** [-moᵘ:ðɪɋ] f. Perlemor. **-prjón** [-prjoᵘ:n] n. Perlestrikning. **-skel** [-sɡɛ:l] f. (zool.) Perlemusling (avicula margaritifera). **-steinn** [-sdɛid·v] m. Perlesten, Perlit. **-tekja** [-tɛ:ɡa, -tɛ:§a] f. Perlefangst, Perlefiskeri. ° **-tínir (-is, -ar)** [-ti:nɪɋ] m. Perlefisker.

†perment [pɛr·mɛvt, -mɛnt] n. = **pergament.**

Persi (-a, -ar) [pɛɋ·sɪ] m. Perser; — pl. *Persar,* Perser(n)e, det persiske Folk.

Persía (-u) [pɛɋ·sija] f. npr., **Persland** [pɛɋ·slant] n. npr. Persien.

persneska (-u) [pɛɋ·snɛsga] f. Persisk, det persiske Sprog.

persneskur [pɛɋ·snɛsgøɋ] a. persisk.

persóna (-u, -ur) [pɛɋ·soᵘna] f. **1. a.** Person: *í salnum voru fáeinar persónur;* — *p. að lögum,* juridisk Person; *þrjár persónur guðdómsins.* — **b.** (i et Skuespil) Person: *p. í leik.* — **c.** (gramm.) Person. — **2. a.** (ÁBj. Sál. § 108) = *skapgerð.* — **b.** Personlighed: *p. hans var mikilfengleg; mesta p. á siðabótatímanum hjer á Íslandi var óefað Jón Arason.* — **†3.** *(prestur)* Person, som nyder godt af et gejstligt Beneficium.

° **persónu eðli** [pɛɋ·soᵘnøɛð·lɪ] n. Subjektivitet (JsJs.). **-fornafn** [-for·-nabv] n. personligt Stedord. **-frelsi** [-frɛl·sɪ] n. personlig Frihed. **-gervi** [-ɡɛr·vɪ] n., **-gerving** [-ɡɛr·viŋk] f., **-gervingur** [-ɡɛr·viŋgøɋ] m. Personifikation. **-gjald** [-ɡal·t] n. personlig Ydelse el. Skat. **-háttur** [-hauhdøɋ] m. Individualitet; den individuelle Maade at være paa: *Líkt virðist vera um séreðli manna, „persónuháttinn"* (GFHh. 341). **-kend** [-§ɛn·t] f. Personfølelse (ÁBjSál. § 241). **-laus** [-löy:s] a. upersonlig. **-legur** [-lɛ:qøɋ] a. personlig; — adv. *-lega.* **-leiki, -leikur** [-lɛi:ɡɪ, -lei:§ɪ, -lɛi:gøɋ, -lɛi:køɋ] m. Personlighed: *Á því þekkist persónuleikinn, að hann ... getur endurfæðst* (GFHh. 342). **-rjettindi** [-rjɛhdɪndɪ] npl. personlige Rettigheder. **-rök** [-rö:k] npl. Grund, der rörer en personlig; (log.) argumentum ad hominem (ÁBjRök. § 99). **-saga** [-sa:qa] f. Personalhistorie. **-samband** [-sam·bant] n. Personalunion.

perta (-u, -ur) [pɛɋ·da] f. **†1.** Hoppe (BH.); *járna pertu* = *járna rimbu,* se *rimba.* — **2.** knibsk Kvinde: *hún er mesta p.* (Árn.).

pertu járnun [pɛɋ·dojaur·dnøn, -jaud·nøn] f. se **rimba.** **-legur** [-lɛ·q-øɋ] a. knibsk, kort for Hovedet (Árn.).

peru mjöður [pɛ:rømjö:ðøɋ] m. Pæremost. **-trje** [-trjɛ:] n. Pæretræ.

per visalegur [pɛr·vɪsalɛ:qøɋ] a. spinkel, spædlemmet: *p. drengur;* — overf. ubetydelig: *fjallagróðurinn smár og p.* (ÞThFerð. II. 227). **-visi (-a, -ar)** [-vɪ·sɪ] m. spinkel Person, Splejs. **-visinn** [-vɪ·sɪn] a. = **pervisalegur.**

pest (-ar, -ir) [pɛs·t] f. **1. a.** Pest, farlig, smittende Sygdom: *austurlenska pestin;* — spec. den sorte Død. — **b.** stærkt Ildebefindende: *það er einhver p. í mjer.* — **2.** = *bráðapest, -fár.* — **3.** *(ódaunn)* Stank.

pestar flot [pɛs·daɋflo:t] n. Fedt fra Kødet af et Faar, der er død af Bradsot. **-gemlingur** [-r-ɡɛm·liŋgøɋ] m. egl. *gemlingur* syg af Bradsot — overf. svageligt Menneske, som idelig er sygt. **-ket, -kjöt** [-ɋ-§ɛ:t, -§ö:t] n. Kødet af et Faar, der er død af *bráðapest.* **-kind** [-§ɪn·t] f. Faar, der er sygt af Bradsot. **-kæfa** [-§ai:va] f. *kæfa,* lavet af *pestarket,* s. d. O. **-lækning** [-r-laihgniŋk] f. Lægen, Kurering af Pest el. Bradsot. **-lækningabóluefni** [-laihgniŋgaboᵘ:løɛbnɪ] n. Bradsotserum.

pest kveikja [pɛs·tkvɛi·ɡa, -kvɛi·§a] f. Pestsmitte. **-næmi** [-d-nai·mɪ] n. Smitstof, forpestet Luft. ° **-næmisögn** [-naimɪsög·v] f. Bakterie. **-næmur** [-nai·møɋ] a. **1.** *(sem sýkir)* smittebringende, forpestet: *pestnæmt loft.* — **2.** udsat for Pestsmitte: *þær borgir ... eru öðrum fremur pestnæmar á þeim tíma árs* (Skírn. '85, 28). **-spiltur** [-sbɪλdøɋ] a. pestbefængt.

petti (-is, pl. ds.) [pɛhdɪ] n. **1.** *(blettur)* Stykke Jord: *jeg pældi nú upp allstórt p. nálægt bústað mínum* (Rób. 48). — **2.** Plads, Rum, Egn: *Þetta p. er kallað stormhvelsauga* (Björl. 52). — **3.** lille Stykke af n-t, spec.: **a.** *(lítill heyflekkur)* lille *flekkur* af Hø, spredt ud til Törring (jfr. *penta)* (Vf.). — **b.** *(bandstúfur)* Stykke Traad (Vf.).

pex [pɛχ·s] n. Trætte, Ordstrid.

pexa (a) [pɛχ·sa] vi.: *p. við e-n,* strides, trættes, disputere med en.

?pía (-u, -ur) [pi:ja] f. Pige, Tjænestepige i en Købstad.

pibbi (-a, -ar) [pɪb:ɪ] m. *(lítill baggi)* lille Bylt (ASkaft.).

?pívur [pi:vøɋ] fpl. Piber, Garnering.

†pík (-ar, -ur) [pi:k] f. Pigstok.

píka (-u, -ur) [pi:ga, pi:ka] f. **1.** Pige, Jomfru (anvendes sj. i Nutidssprog, hovedsagelig i komisk Poesi, jfr. *píkuskrækur):* (Ordspr.) *þangað fer píka, sem finnur sinn líka* (GJ.), did gaar Pige, hvor hun finder sin Lige. — **2.** cunnus. — **3.** den kødfulde Side af Halen paa en flækket Fisk.

pikk (-s) [pɪhk] n. Prikken.

pikka (a) [pɪhga] vt. og vi. pikke, stikke: *reka ekki rýtinginn á kaf, heldur [illegible]* (JThHeið. IV. 201), gennemstikke med smaa Huller, [illegible] Fladbrød to: de ristes paa Gløder [illegible] prikke; — pp. *pikkaður,* (bot.) prikket (punctatus).

pikket (-s) [pɪhɡɛt] n. Piket.

pikknæli [pɪhgnai·lɪ] n. Prikkenaal.

†píkstafur [pi:ksda·vøɋ] m. Pigstok.

†pikturr (-urs) [pɪχ·døɋ] m. Maler.

píku haft [pɪ:gøhaf·t, pɪ:ko-] n. Hymen: *leysa píkuhaftið*, deflorere. **-skrækur** [-sgrai:gøϱ, -sgrai:k-] m. Pigehvin. **-stykki** [-sdɪhɢɪ] n. = **píka** 3.

píla (-u, -ur) [pi:la] f. †**1.** *(ör)* Pil. — **2.** = *gafllok*. — **3.** hurtigt Menneske, Person, som er hurtig til Bens, hurtig i Vendingen: *hann er mesta p.* — **4.** *(broddur)* Pig. — **5.** pl. *pílur*, akute Stik: *jeg er með pílur innan um mig* (Skaft.). — **6.** Navn paa en Tæve.

pílagríms ferð [pi:lagrimsfɛr·ð] f., **-ganga** [-gauŋ·ga] f. Pilegrimsfærd, Pilegrimsrejse; Valfart.

pílagrímur (-s, -ar) [pi:lagri:møϱ] m. Pilegrim.

pílár (-s, -ar) [pi:laur] m., **pílári (-a, -ar)** [pi:laurɪ] m. **1.** smal Söjle el. Pille, Sprinkel, Rækværkssöjle; — pl. *pílárar*, Gitterværk, Gelænder, Sprinkelværk. — **2.** *(hjólspæll)* Ege.

Pílatus [pi:latøs] m. npr. Pilatus; *setja P. í dómstólinn* = *lífleikur.*

Pílatusarþvottur [pi:latøsaϱþvohdøϱ] m. tom Undskyldning.

pili (-a, -ar) [pɪ:lɪ] m. = **barnspili.**

?**pilkur (-s, -ar)** [pɪλ·gøϱ, pɪl·køϱ] m. Pilk.

†**píl l (-s, -ar)** [pid·λ] m. = **pílviður.**

1. **pilla (-u,-ur)** [pɪl:a] f. Pille; Stikpille: *renna pillunni niður*, sluge Pillen.

?2. **pilla (a)** [pɪl:a] vt. pille: *„p., p. akur, kóngsins akur“* i *skessuleikur* (ÓDavSk. 109); *p. sig*, skrubbe af, pille af.

pilóttur [pi:loᵘhdøϱ] a. (Skaft.) = **rílóttur.**

pils (gen. sg. og pl. ds.) [pɪl·s] n. Skört, Nederdel; *Eg læt það vera, ef eg hefði verið í þessum pilsum* (baaret mig saadan ad) *á mínum yngri árum* (GFrÁtt. 129); *ef jeg væri ekki í pilsi*, hvis jeg ikke havde Skörter paa (ɔ: ikke var en Kvinde).

pylsa (-u, -ur) [pɪl·sa] f. Pølse.

pilsa|glenna [pɪl·saglɛn:a] f. **1.** *(krínólína)* Krinoline. — **2.** *(skella)* letfærdig Pige. **-leið** [-lɛi:ð] f.: *fara pilsaleiðina*, gaa Skörtevejen. **-skegla** [-sɢɛg·la] f. Rappenskralde: *við Birgittu á Hjalla, pilsaskegluna þá arna* (GFrTís. 26). **-þytur** [-þɪ:doϱ, -þɪ:toϱ] m. Skörters Susen.

pils brækur [pɪl·sbrai·gøϱ, -brai·køϱ] fpl. Pludderhoser. **-faldur** [-fald-øϱ] m. Skörtekant: *skríða undir pilsfald móður sinnar*, krybe ind under sin Moders Skörter. **-gopi** [-go·bɪ, -go·pɪ] m. tyndt, usselt Skört. **-hald** [-(h)alt] n. Skörtelinning: *Fallegt þótti að hafa bil milli peysunnar og pilshalds að aftanverðu, svo að sæist í leggingarnar á upphlutnum* (Eimr. XII. 99).

pilsstrengur [pɪl sdrɛiŋgoϱ] m. = **pilshald.**

pylsugerð [pɪl·søɢɛr·ð] f. Pølsefabrikation.

pils vargur [pɪl·svargøϱ] m. Rappenskralde, Arrigtrold, Xanthippe. **-vasi** [-va·sɪ] m. Lomme paa en Nederdel. **-víður** [-vi·ðøϱ] a. vid som et Skört: *pilsvíðar brækur.*

pilta gull [pɪλ·dagʏd·λ] n. Kvinde, som har Herretække. **-yrði** [-ɪr·ðɪ] npl. raa Tale. **-krókar** [-kroᵘ:gaϱ, -kroᵘ:kaϱ] mpl. koket Sideblik: *augun ... og piltakrókar í* (EÓlKv. 160). **-pör** [-pö:r] npl. Drengestreger. **-tál** [-tau:*l*] n. hvad der forfører unge Svende, hvad unge Mænd forelsker sig i: *Kvennfólk er þar* (ɔ: *í Færeyjum) líkt búið og hjer, og sýndust þær ekki p. að fegurð* (EiÓlLf. 8).

pilt barn [pɪλ·tba(r)dv] n. Drengebarn. **-hús** [-(h)u·s] n. Karlekammer (Af.).

píltrje [pil·trjɛ·] n. Pil, Piletræ.

piltskapur [pɪλ·tsgabøϱ, -sgapøϱ] m. Lyst til at ødelægge, göre Spektakler el. fortrædige andre; Drengestreger, Spektakelmageri: *gengum við spakferðugt og án alls piltskapar* (JÓlInd. 280): *blendinn oft með piltskapinn* (ÓDavÞul. 345).

piltungi (-a, -ar) [pɪλ·duŋɟɪ] m. Dreng, Knøs; Fyr: *hvað vill sá p.*

piltungsmaður [pɪλ·duŋsma:ðøϱ] m. ung Mand (Klp. IV. 10).

piltungur (-s, -ar) [pɪλ·duŋgøϱ] m. Dreng, Knøs, ungt Menneske.

piltur (-s, -ar) [pɪλ·døϱ, pɪλ·(t)s] m. **1.** *(ungur karlmaður)* ungt Menneske, ung Mand, Knøs. — **2.** *(nemandi)* Skolediscipel, Elev; Lærling. — **3.** *(vinnumaður)* Tjænestekarl: *piltarnir sæta, stúlkurnar raka saman.* — **4.** i fortrolig Tiltale (til ligealdrende el. ligestillede), Godtfolk: *heyrið þið, piltar, hvað hann segir*, hør engang, hvad han siger, Godtfolk. — **5.** i nedsættende Bet. (jfr. *piltskapur)* Fyr, Knægt; — ogs. overf., f. Eks. om store Kampestene: *ætli Sýrak hefði getað sett þá pilta* (Karle) *á hlóðir í fángi sínu, sem þar standa* (JThMk. 223).

pílubogi [pi:løboi:jɪ] m. = *bogi* (som Legetöj) (ÞGjUf. 25).

pílviður [pil·vɪ·ðøϱ] m. Pil, Piletræ.

†**píment (-s)** [pi:mɛvt, -mɛnt] n. krydret Vin, blandet med Honning.

pimpíulegur [pɪɱ·bijolɛ:qoϱ, pɪm·pijo-] a. = **pempíulegur.**

°**pín** [pi:*n*] f. = 1. **pína** 1.

1. **pína (-u, -ur)** [pi:na] f. **1.** *(kvöl)* Pine, Tortur. — **2. a.** Smule: *hún gaf mjer svolitla pínu af smjöri*; — gen. *pínu* som Forled i Sms. lille bitte, jfr. *pínulítill*: *pínu-pínu-lítill*, ganske lille bitte. — **b.** lille bitte Tingest: *barnið er óttaleg p.*

2. **pína (di)** [pi:na] vt. **1. a.** pine, martre, underkaste Tortur: *p. e-n til sagna.* — **b.** (abs.) = *kvelja* 1. c. — **2.** presse: *p. e-ð að* el. *saman.*

†**pínd (-ar, -ir)** [pin·t] f. Pinsel, Marter.

pynda (i) [pɪn·da] vt. = **pynta.**

pynding (-ar, -ar) [pɪn·diŋk] f. = **pynting.**

1. **pyngja (-u, -ur)** [piŋ·ɟa] f. Pengepung.

2. **pyngja (di)** [piŋ·ɟa, piŋ·dɪ] tv. putte n-t i sin (Penge)pung, putte ned i en Sæk; — med dat.: *pyngir hún nú í poka sinn pytlingunum öllum saman* (ÞErl.).

pínhlaðinn [pin·hλa·ðɪ*n*] a. (Vf.) = **drekkhlaðinn.**

pínilegur [pi:nɪlɛ·qøϱ] a. pinlig, smærtefuld, möjsommelig; — adv. *-lega.*

píning (-ar, -ar) [pi:niŋk] f. **1.** *(pynting)* Tortur, Martren, Pinen. — **2.** *(þjáning)* Lidelse.

píningar saga [pi:niŋgaϱsa:qa] f. Lidelseshistorie. **-staður** [-sda:ðøϱ] m. Pinselsted. **-vottur** [-r-vohdøϱ] m. Blodvidne, Martyr. **-vætti** [-vaihdɪ] n. Martyrdom.

píningsvetur [pi:niŋsvɛ:døϱ, -vɛ:tøϱ] m. Vinteren 1602—3 (Esp. IV. 95).

píningur (-s) [pi:niŋgøϱ] m. n-t knebent el. n-t, som det kniber med at faa gjort: *með píningi*, med Nød og næppe.

pinkill (-ils, -lar) [piŋ·ɢɪdλ, piŋ·kɪdλ] m. lille Bylt, Pakke, Byrde.

pinkla (a) [piŋ·gla, piŋ·kla] vt. med dat. bylte sammen, putte n-t i en Bylt.

pinna leikur [pɪn:alɛi:gøϱ, -lɛi:k-] m. Pindespil, Pindeleg, som bestaar i, at Deltagerne slaar til en Pind, d. v. s. et lille, aflangt Træstykke (jfr. *pinni)* med en Stok el. tynd Skive *(pinnatrje)*; Pinden ligger paa to Stene *(hlóðir)*; den ene søger saa at ramme disse med Pinden, medens den anden søger at forhindre dette. Til Slut skal Pinden «vippes», d. v. s. slaas bort fra Maalet paa en særlig Maade (ÓDavSk. 135 ff.). **-trje** [-trjɛ:] n. ogsaa kaldt *drepill, drepur*, tynd Skive, smallere i den ene Ende, bruges i *pinnaleikur* til at slaa efter Pinden med (ÓDavSk. 135).

pinna (a) [pɪn:a] vt. **1.** *(festa með pinna)* sömme, nagle. — **2.** (pop.) *p. sig*, tage sig en Snaps; — pp. *pinnaður*, beskænket.

pinni (-a, -ar) [pɪn:ɪ] m. **1. a.** Pind: *standa á pinnum*, staa paa Pinde: *standa á pinnum fyrir gestum allan liðlangan daginn.* — **b.** i *pinnaleikur*, et Træstykke af omtr. 1—$^3/_4$ Tommes Tykkelse og 3 Tommer lang, som Deltagerne slaar til (ÓDavSk. 135). — **2.** *(smánagli)* lille Söm. — **3.** (pop.) Snaps: *fá sjer pinna.* — **4.** Fyr: *það er laglegur p.*

pynta (a) [pɪv·da, pɪn·ta] vt. martre.

pintill (-ils, -lar) [pɪv·dɪdλ, pɪn·t-] m. Avlelem paa en Hval.

pynting (-ar, -ar) [pɪv·diŋk, pɪn·t-] f. Pinsel, Tortur.

pínu legur [pi:nølɛ·qøϱ] a. smærtefuld; — adv. *-lega*, [1]) paa en smærtefuld Maade; [2]) bitte: *pínulega lítill.* **-lítill** [-li:dɪdλ, -li:t-] a. lille bitte.

?**píp** [pi:p] n. **1.** Piben; *(í skipi)* Flöjten, Tuden. — **2.** Piblen, Sprudlen: *p. vatnsins fram úr berginu.*

1. **pípa (-u, -ur)** [pi:ba, pi:pa] f. **1.** Rör: *vatnsp., gasp.* — **2.** *(reykjarpípa)* Pibe, Tobakspibe: *totta pípuna sína*, smoge sin Pibe. — **3.** *(hljóðpípa)* Flöjte; ?*dansa eftir pípu e-s*, danse efter ens Pibe. — †**4.** *(píp)* Piben (JMPísl. 182). — **5.** Pibe, Fold, jfr. *pípukragi*, is. i pl. *pípur.*

2. **pípa (ti og a)** [pi:ba, pi:pa, pif·dɪ] vi. **1. a.** pibe, blæse paa Flöjte: *p. fjörugt lag.* — **b.** give et Flöjtesignal; *(um skip)* flöjte, tude, pibe. — **2.** spröjte, strömme, sprudle: *pípir á peninginn og rennur á teninginn* (ÓDavÞul. 202); *pípir hann peníngum* (ibid. 204); *píptu þar út tærar vatnsæðar með suðandi nið* (And. I. 143).

pipar (-ars) [pɪ:baϱ, pɪ:paϱ] m. Peber: *stauta, steyta p.*, støde Peber; — overf. [1]) = *skaka strokk*, se *skaka*; [2]) *(pipra)* være Peberjomfru.

pipara legur [pɪ:baralɛ:qoϱ, pɪ:para-] a. rask, livlig. **-læti** [-lai:dɪ, -lai:tɪ] npl. Bugten, Komplimenter, Skrabud: *þeir hérna kunna ýmisleg p., sem þeir bera ekki skynbragð á í sveitinni* (JThPs. 126).

†**pípara slagur** [pi:barasla:qoϱ, pi:para-] m., †**-tartur** [-taϱ·døϱ] m. (BH.) Dans.

pipar byssa [pɪ:barbɪs:a, pɪ:par-] f. Peberbøsse. °**-fugl** [-ϱ-fʏg·λ] m. (zool.) Peberfugl, Tukan (rhamphastus).

pípari (-a, -ar) [pi:barɪ, pi:p-] m. Piber.

pipar karl [pɪ:baϱkad·λ, -kar·dλ, pɪ:par-] m. gammel Ungkarl, Pebersvend. **-kerling** [-ɟɛd·liŋk, -ɟɛr·dl-] f. Pebermø. **-korn** [-kod·v, -kor·dv] n. Peberkorn. **-mey** [-r-mei:] f. Pebermø, gammel Jomfru. **-rót** [-a-roᵘ:t] f. Peberrod. **-sveinn** [-ϱ-svɛid·v] m. Pebersvend, gammel Ungkarl.

pípna hljómur [pihbnahλɪoᵘ:møϱ] m. Flöjteklang. **-kerfi** [-ɟɛr·vɪ] n. Pibeværk (i et Orgel). **-söngur** [-söyŋ·gøϱ] m. Flöjtespil.

pípóla (a) [pi:boᵘla, pi:p-] vi. **1.** *p. við e-n*, stelle el. pusle om en, betjæne el. pleje en omhyggelig. — **2.** lege, danse, spille (ÓDavSk. 315).

†**pippa (ti og a)** [pɪhba] vi. = **pípa.**

pippingssjór [pɪhbiŋsjoᵘ:r] m. (Sch.), **pippingur (-s)** [pɪhbiŋgøϱ, -iŋs] m. (Eyf.) = **krakkaldi.**

pipra (a) [pɪ:bra, pɪ:pra] v. **1.** vt. pebre, komme Peber i: *p. fisk, p. mat.* — **2.** vt. *(fjörga)* opmuntre, oplive, sætte i Bevægelse: *p. e-n upp*, sætte Fut i en. — **3.** vi. *(skjálfa)* ryste, bæve, skælve: *og tóku andvörpin sig upp neðan frá hjarta í brjósti hans, en hugrenníngarnar pipruðu þar inni fyrir* (Il. I. 229). — **4.** vi. blive gammel Jomfru el. Pebersvend *(= steyta pipar)*: *hún piprar víst.*

piprjáll (-áls, -lar) [pɪ:brjaudλ, pɪ:p-] m. en Slags Triktrak (ÓDavSk. 315).

pípu blásari [pi:bøblau:sarɪ, pi:pø-] m. Piber, Flöjtespiller. **-dallur** [-dad·løϱ] m. Mælkekar med Rör (Pennepose) til at suge Mælken igennem: *Hlupu börnin fram á pallinn, | feldu niður pípudallinn* (ÓDavÞul. 147). **-hattur** [-hahdøϱ] m. Cylinderhat. **-haus** [-höy:s] m. Pibehoved. **-hjálmur** [-ɟaul·møϱ] m. Rörhjælm, Hjælm med Rör til Hjælmbusken. **-hólkur** [-hoᵘl·gøϱ, -hoᵘl·køϱ] m. Cylinder om Piberör. **-hreinsari** [-hϱɛin·sarɪ] m. Piberenser. **-járn** [-jaur·dv, -jaud·v] n. Pibejærn. **-kerfi** [-ɟɛr·vɪ] n. Rörsystem; Ledningsnæt af Rör. **-kóngur** [-koᵘŋ·gøϱ] m. = **pípuhaus.** **-kórall** [-koᵘ:radλ] m. Rörkoral. **-króna** [-kroᵘ:na] f. (bot.) rörformet Krone (corolla tubulosa). **-laga** [-la:qa] a. indec. (bot.) rörformet (tubulosus): *p. króna.* **-laukur** [-löy:gøϱ, -löy:køϱ] m. (bot.) Pibeløg (allium fistulosum). **-legur** [-lɛ·qøϱ] a. rörlignende; smal: *Handleggir og fótleggir voru grannir og pípulegir* (JTrGst. I. 19). **-leggur** [-lɛg:øϱ] m. **1.** *(á tóbakspípu)* Pibestilk. — **2.** Arm paa en Lysestage: *p. á kertahjálmi* (Exod. 37). **-lykill** [-lɪ:ɢɪdλ, -lɪ:ɟ-] m. Rörnögle: *Mótstöðumenn hans tóku pípulykla upp úr vösum sínum og blésu sem ákafast* (EKvOf. 350).

pipulrás [pɪ:bølrau:s, pɪ:pøl-] f. (jfr. *pöpulrás)* stadig Ström af Folk, Rykind (VSkaft.).

pípumyndaður [pi:bømɪn·daðøϱ, pi:pø-] a. rörformet.

pipur [illegible] 1. [illegible] 2. [illegible] skælvende af [illegible]

pipureykur [pɪ·bərei·[illegible]] m. Piberøg. Tobaksrøg.

pipureyrður [pɪ:bər[illegible], pɪ pər-] [illegible] med bevægelige Øren: *p. (hestur)* (StÓl. '23, 52).

pipuryktur [illegible] [illegible] *pipurykta kraga* (Eimr. IV. 233).

pipurleikur [pɪ·bərlei·gøϱ, [illegible]] m. [illegible], Bevægelighed: *[illegible] leika af pipurleik* (StÓl. '23, 51).

pípu skrúfa [illegible] f. Møtrik. **-tóbak** [-to·bak] n. Røgtobak.

píra (ði) [pɪ·ra] v. 1. [illegible] *þeir (* [illegible] *sporvarnir) hölluðu hötðinu út [illegible] aðra hliðina og pírð. það augað, sem upp vissi* (And. II. 221). — 2. [illegible] med dat. give el. uddele i smaa Portioner: *p. e-u í e-n: lítið til að lifa á annað en það, sem [illegible] hefi verið að p. í hann að láni* (JTr. i Eimr. XVI. 25); *p. úr sér einum eða tveimur dollurum* (Eimr. V. 106).

pýra míða (-u, -ur) [pi:rami:ða] f., **-míði (-a, -ar)** [-mi:ðɪ] m., **-mídi (-a, -ar)** [-mi:dɪ] m. Pyramide.

píreyg(ð)ur [illegible] a. pirøjet.

píringur (-s) [illegible] m. Uddeling i smaa Portioner, ogs. lille Portion, ringe Gave.

pirr [pɪr:], **pird** [pɪr:t], **purd** [pʏr:t], **púrd** [pur:t] interj. Udraab naar Hunde hidses, f. Eks. for at bortjage Heste fra Hjemmemarken.

pírumpár [illegible] n. [illegible] *En Eyjólfur gamli . . . skildi ekki þetta dírrin-dí og pírum-pár* (GFrTís. 188).

pírun (-ar) [pi:røn] f. Pliren.

pís (-s, -ar) [illegible] n. [illegible] lille Stykke af n-t: *[illegible] tóbaks pís*; — spec. = *torfupís*, et lille Stykke tyndt Græstörv (Af.).

pysa (-u, -ur) [pɪ:sa] f. = **pysja** 2.

písa (a) [illegible] vt. [illegible] i smaa Stykker. *p. e-ð sundur.* — [illegible] skære smaa Stykker Græstörv: *jeg písaði upp fimm pjörur* (Af.).

písi (-a, -ar) [pi:sɪ] m. Enden af et Tov (Vf.).

pysja (-u, -ur) [pɪ:sja] f. 1. *(sveppur, svampur)* Svamp. — 2. *(lópysja)* det øverste og yngste Törvelag, deraf i Alm. løs og daarlig Törv, »Hundekød« (Eimr. XI. 43 og 163). — 3. a. = *rytuungi*, Maageunge (Hornstr.). — b. *(kofa)* Søpapegöjeunge (Vestm.).

pysjulegur [pɪ:sjølɛ·qøϱ] a. svampagtig.

?**píska (a)** [illegible] vt. piske: *það pískar inn um alla gluggana í þessu óveðri.*

?**pískól** [pis·goᵘ·l] f. = **svipuól.**

pískra (a) [pis·gra] vi. hviske, tiske.

1. **pískur (-urs)** [pis·gøϱ] n. Hvisken.

?2. **pískur (-s, -ar)** [pis·gøϱ] m. *(keyri)* Pisk; *(á hunda)* Hundepisk.

písl (-ar, -ir) [pis·λ] f. 1. *(kvöl)* Pine; *(pynting)* Tortur, Kvaler: *þola margs konar písl.* — 2. *(afturkreistingur)* [illegible] Barn el. Dyr, lille Kræ.

píslalaus [pis·lalöy·s] a. fri for Pinsel.

píslar blóm [pis·larbloᵘ:m] n. (bot.) Passionsblomst (passiflora). **-dagur** [-da:qøϱ] m. Lidelsesdag. **-fullur** [-ϱ-fʏd·loϱ] a. pinselfuld, smærtefuld. **-færi** [-fai:rɪ] n. Torturredskab. **-hagur** [-(h)a:qøϱ] m. Kval, kvalfuld Tilstand. **-legur** [-lɛ·qøϱ] a. meget ussel og lille. **-lykill** [-r-lɪ:gɪdλ, -lɪ:ɟ-] m. Lidelsesnögle (Kristi Lidelse som Nögle til Paradiset). **-maður** [-ma:ðøϱ] m. Boddel. **-saga** [-ϱ-sa:qa] f. Lidelseshistorie; — spec. = *píningarsaga*, Kristi L. **-sigur** [-sɪ:qøϱ] m. Lidelsessejr, Martyrsejr, Martyrkrone. **-söguleikur** [-sö·qølɛi:gøϱ, -lɛi:køϱ] m. Passionsskuespil. **-tíð** [-ti:ð] f., **-tími** [-ti:mɪ] m. Lidelsestid. **-ungi** [-r-uŋ·ɟɪ] m. lille, svageligt Barn el. Dyr (= *písl* 2). **-vottur** [-vohdøϱ] m. Martyr: *p. fyrir trú sína*; — ogs. overf. *(krossberi)* Mand, der er meget plaget, maa lide meget, Martyr, Korsdrager: *hann er hreinasti p., að vera giftur þessu skassi.* **-vætti (-is)** [-vaihdɪ] n. Martyrdom. **-vættisdauði** [-vaihdɪsdöy:ðɪ] m. Martyrdød. °**-vöttur** [-vöhdoϱ] m. Haandskrue (JsJs.).

pyslingur (-s, -ar) [pɪs·liŋgøϱ] m. lille Bylt (BH.).

píslingur (-s, -ar) [pis·liŋgøϱ] m. = **píslarungi.**

1. **pissa (-u)** [pɪs:a] f. Pis, Urin.

2. **pissa (a)** [illegible] lade Vandet: *p. undir,* [illegible] (tisse) i Sengen: *Kerlingin [illegible] á [illegible] p[illegible] ekki undir* (ÓDavÞul. 244). *p. í [illegible]*, [illegible] Bylt paa et Lejr, hvorpaa man flytter en anden (ÓDavSk. 311); *jeg skal einhvern tíma p. í baggana þína* = *gera þjer greiða*, jeg skal en Gang ved Lejlighed göre dig en Tjæneste (egl. jeg skal ved Lejlighed pisse i dine Bylter).

pissari (-a, -ar) [pɪs:arɪ] m. = **riddarapissa.**

?**pissirí (-is, pl. ds.)** [pɪs:ɪri·] n. Pissoir (EiÓlLf. 43).

pissurýja [illegible] f. Bl.

pistill (-ils, -lar) [pɪs·dɪdλ, -ɪls, -laϱ] m. Epistel, Brev: *pistilinn skrifaði [illegible] Páll* [illegible] Artikel el. Afhandling, ogs. [illegible] lang Tale, Roman, Skylle, [illegible]

?**pístóla (-u, -ur)** [pi:sdoᵘla] f. = *skammbyssa,* Pistol.

?**pístóluhylki** [pi:sdoᵘløhɪλ·ɟɪ, -hɪl·ɟɪ] n. Pistolhylster, Sadelhylster.

†**pýta (ti)** [pi:da, pi:ta, pihdɪ] vt. göre til Skøge; *pýtast,* lade sig bruge som Skøge.

pýtinn [illegible] a. [illegible] Omgang med Skøger.

pytla (-u, -ur) [pɪhdla] f. 1. *(lítill pyttur)* lille Pøl; *(uppspretta)* Kilde (BH.). — 2. [illegible], Lærke: [illegible] fylde Lærken.

pytlingur (-s, -ar) [pɪhdliŋgøϱ] m. 1. *(lítill pottur)* lille Gryde. — 2. [illegible] 3. [illegible] Bundt, Bylt, Pakke: [illegible] *hún* [illegible] Plads.

pýtlingur (-s, -ar) [illegible] m. = **púta** [illegible]

pyttóttur [pɪhdoᵘhdøϱ] a. med Sumphuller.

pytthola [pɪht(h)o·la] f. lille Pøl.

pyttur (-s, -ir) [pɪhdøϱ] m. Sumphul, Pøl.

?**píu ball** [pi:jobal·] n. Tjænestepigebal, tarveligere Bal. ?**-legur** [-lɛ·qøϱ] a. kvindagtig af Udseende: *hann er óskö̈p p.*

pjakk (-s) [pjahk] n. Pikken; Tradsken osv., se *pjakka.*

pjakka (a) [pjahga] vi. 1. a. pikke, stikke, støde hurtig og ofte: *p. í e-ð: p. með broddstaf í ís.* — b. spec. om Jordarbejde: *p. upp stein,* faa Sten op; *p. og pæla upp móa*; — *hún hugði sér að láta' hann púla' og p.* (slide og slæbe) (ÓDavÞul. 148); *var hún . . . að þrúska' í poka sinn og p.* (rode) (ibid. 147). — 2. a. *(trítla)* trippe, tradske (et nedsættende Udtryk for: gaa): *ætli að jeg verði ekki að p. (það) þangað?* — b. overf. arbejde langsomt: *eg . . . p. svona smámsaman í [illegible]* (JSBr. 149).

pjakkur (-s, -ar) [pjahgøϱ] m. 1. *(járnbroddur)* Jærnspids; *(gref)* Hakke. — 2. *(hnokki)* lille Fyr, Knos: *svolítill p., ekki hærri en búðarborðið.* — 3. *(bikkja)* daarlig Hest. — 4. *(þrjótur)* Tværdriver, Støder.

pjalaka [pja:laga, -laka] vi. 1. *(basla)* bakse med, anstrænge sig, slide (Hf., Af.). — 2. *p. (sjer),* tigge (Af., Rask), jfr. *pjelaka.*

pjanka (pjönku, pjönkur) [pjauɲ·ga, pjauɲ·ka, pjöy·ɲgøϱ, pjöyɲ·køϱ] f. 1. laset Stykke Klæde el. Dug, især til at vikle yderst om n-t: *vefja pjönku um e-ð.* — 2. a. *(pinkill)* Bylt: *því ekki er eg nú orðinn maður til þess að koma pjönkunni í hnakkinn* (GFrE. 9). — b. is. i pl. *pjönkur,* Bylter, Bagage: *taka saman* (el. *hirða) p. sínar,* samle sin Bagage; — *slá saman pjönkum sínum,* slaa sine Pjalter sammen (ogs. overf.: indgaa Forbund, Kammeratskab, Ægteskab osv.). — 3. *(skjóða)* Skindsæk til Opbevaring af Tran el. Madvarer.

pjanki (-a, -ar) [pjauɲ·ɟɪ, pjauŋ·ɟɪ] m. (jfr. *pjanka)* 1. Line (med paasat Agn), lagt i Ringe; *leggja lóð úr pjanka,* udlægge en opringet Line; *leggja lóð í pjanka,* ringe Linen op. — 2. a. = *pjanka* 3., Skindpose. — b. spec. Pose, lavet af en Rokkemave, til Opbevaring af Tran (Af.). — 3. (pop.) Mave, Bug: *fylla pjankann; tína í pjankann* (Af.).

1. **pjara (pjöru, pjörur)** [pja:ra, pjö:rø(ϱ)] f. lille Stykke; spec. *(ljeleg torfa)* daarlig tilskaaret Stykke Græstörv.

2. **pjara (a)** [pja:ra] vt. 1. *(bæta)* lappe, flikke (BH.). — 2. = *písa,* skære smaa Stykker Græstörv (Af.).

pjas [pja:s] n. = *bis,* langsomt Arbejde, Anstrængelse (BH.).

pjasa (a) [pja:sa] vi. arbejde langsomt og sløvt: *p. við e-ð,* anstrænge sig ved n-t; arbejde langsomt paa n-t.

pjasalegur [pja:salɛ·qøϱ] a. langsom, dorsk.

pjasi (-a, -ar) [pja:sɪ] m. lille, dovent Menneske, Dogenigt (BH.).

pjási (-a, -ar) [pjau:sɪ] m. lille Pose.

pjask [pjas·k] n. Omtumlen (is. paa Rejser): *(meydómurinn) hnjaskast við ferða pjaskið* (JÁGát. 81).

pjaska (a) [pjas·ga] vi.: *p. með* og refl. *pjaskast með e-ð:* a. slæbe paa n-t. — b. spec. medføre n-t paa en Rejse under store Besværligheder: *jeg hefi verið að pjaskast með* (el. *við) þessa bagga.*

1. **pjatla (pjötlu, pjötlur)** [pjahdla, pjöhdlø(ϱ)] f. 1. *(bót á fati osfr.)* Lap; — lille Stykke, Afklip: *Vestfjarðahálendið hefir skorist sundur í pjötlur af fjörðum, víkum og dölum* (ÞThLýs. I. 220). — 2. cunnus.

2. **pjatla (a)** [pjahdla] vt.: *p. niður,* nedskære i Lapper el. smaa Stykker.

pjátrari (-a, -ar) [pjau:drarɪ, pjau:tr-] m. Blikkenslager.

?**pjatt (-s)** [pjaht] n. forfængelig Glimmer. ?**-aður** [-aðøϱ] a. forfængelig. ?**-rófa** [-roᵘa] f. forfængeligt Kvindemenneske.

pjátur (-urs) [pjau:døϱ, pjau:toϱ] n. Blik; *tinað p.,* Tinblik. **-askja** [-r-as·ɟa] f. = **pjáturdós.** **-diskur** [-dɪs·gøϱ] m. Tintallerken. **-dós** [-doᵘ:s] f. Blikdaase. °**-smiður** [-ϱ-smɪ:ðøϱ] m. Blikkenslager.

pjátursplata [pjau:døϱspla:da, -pla:ta] f. Blikplade.

pje [pjɛ:] n. Navn paa Bogstavet p.

pjelaka (a) [pjɛ:laga, -laka] vt.: *p. sjer,* tiltigge sig (Af.).

pjemál [pjɛ:mau·l] n. se **hrognamál.**

pjesalegur [pjɛ:sal[illegible]qøϱ] a. lille og ussel.

1. **pjesi (-a, -ar)** [pjɛ:sɪ] m. 1. npr. Dim. af *Pjetur.* — 2. lille og tynd Person, Splejs; lille, usselt Dyr.

2. **pjesi (-a, -ar)** [pjɛ:sɪ] m. *(bæklingur)* Pjece.

Pjetur (-urs, -rar) [pjɛ:døϱ, pjɛ:toϱ, -oϱs] m. npr. Peter, Peder, Per: *P. og Páll,* Per og Povl, Folk i Almindelighed, denne eller hin, Kreti og Pleti; *þá skal P., ef ekki vill Páll* (SchMál.), vil ikke Poul, saa skal Per.

pjeturs angi [pjɛ:døϱsauŋ·ɟɪ, pjɛ:toϱs-] m. (Eyf.) = **pjetursbeita** 1. **-beita** [-bɛi:da, -bɛi:ta] f. 1. *(skegg)* Skæggetraadene ved Torskens Mund (BH.). — 2. *(ljósabeita úr þorski)* kodfuldt Stykke paa Undersiden af Torskehovedet, anvendt som Madding (ÓDav.). **-belti** [-bɛλ·dɪ] n. = **skofa.** **-borg** [-bor·k] f. npr.: *St. P.,* St. Petersburg. **-budda** [-bʏd:a] f. Somus, Bedækning om Rokkens Æg, »Fandens Trillebør«. **-fiskur** [-fɪs·gøϱ] m. (Eyf.) = 1. **lýsa** 3. a. **-fje** [-fjɛ:] n. Peterspenge (Morð. 10). **-færi** [-fai:rɪ] n. (bot.) Strengetang (chorda filum). **-hnútur** [-(h)vu:døϱ, -(h)vu:toϱ] m., ogs. *Sankti Pjeturs hnútur* = *þýskur hnútur,* en Slags Splejsning. **-kofa** [-ko:va] f. (zool.) (ung) *teista.* **-kóngur** [-koᵘŋ·gøϱ] m. (zool.) Rodkonk (sipho islandicus). **-lamb** [-lam·p] n. se **Maríulamb.** **-mold** [-mol·t] f. — **barnamold.** **-salt** [-ϱ-saλ·t] n. Saltpeter. **-selja** [-sɛl·ja] f. (bot.) Persille. **-seljubróðir** [-sɛljøbroᵘ:ðɪϱ] m. (bot.) (EÓlLach. 49) = **sillari.** **-skarð** [-sgar·ð] n. = **pjetursspor.** **-skip** [-sɟɪ:p] n. = **pjetursbudda.** **-sóley** [-soᵘ:lɛi] f. = **holtasóley.** **-spor** [-sbo:r] n. 1. Hagekloft: *P. var [illegible] heiðuna og sýpbe[illegible] í kinnum* (JTrB. 14, 45). — 2. *(svarti bletturinn á ýsunni)* den sorte Plet bag Kullerens Ørefinner. **-steinn** [-sdeid·v] m. óskasteinn. **-stingur** [illegible] m. Haarhvirvel, is. paa begge Sider [illegible] en Hest (ÞThLýs. IV. 28). **-stóll** [-sdo·dλ] m. Peters Stol.

ukendt Kunst, maaske = *láta prest stíga í stól*, jfr. *prestur*. **-urt** [-s-Yϙ t] f. = **skarififill.** **-vaðsteinn** [-vað·sdeidv] m. Kalkkonkretion i Fiskebjörnens (aega) Mave (ty. Krebsaugen). **-vetlingar** [-vehdliŋgaϙ] mpl. = **maríuhár.**

pjölur [pjö:løϙ] fpl. (Vf., Af., Sch.) = *pjörur*, se **pjara.**

pjönk (pjankar, -ir) [pjöyŭ k, pjöyŋ k, pjauŭ gaϙ, pjauŋ kaϙ, -ɟɪϙ, -ɧɪϙ] f. (Vf.) = **pjanki.**

pjönkur [pjöyŭ·goϙ, pjöyŋ koϙ] fpl., jfr. *pjanka*, Töj, Bagage.

pjörur [pjö:røϙ] pl. af **pjara.**

pjöskur [pjös·goϙ] fpl. (Af.) = **pjönkur.**

†plag (-s) [pla:*q*] n. Opførsel, Levemaade, Manerer.

†plaga (a) [pla:qa] vt. og vi. **1.** *(leggja stund á)* dyrke, pleje. — **2.** *(veita)* underholde, traktere: *hann ... plagaði þá alla vel með góðan kost ok öl* (Bp. I. 903). — **3. a.** pleje, være vant til: *hann plagar sig út að ríða.* — **b.** refl. *plagast*, være sædvanlig. — **4.** *(gæta)* bevogte.

1. **plága (-u, -ur)** [plau:(q)a] f. **1. a.** Plage: *plágur Egiptalands*, Ægyptens Plager. — **b.** Plage, Plageaand: *hann er afleit plága.* — **2.** Pest: *plágan mikla.*

2. **plága (a)** [plau:(q)a] vt. plage.

plagg (-s, plögg) [plak·, plök·] n. **1.** Ting, som man medfører. Genstand: *púť og p.*, se *púť*. — **2.** pl. *plögg:* **a.** medbragte Genstande, Sager; *(ferðadót)* Töj, Rejsetöj, Bagage. — **b.** *(sokkaplögg)* Strömper og Sko: *meðan þú ert að klæða þig í plöggin* (GFrE. 17); — is. om Strömper alene: *þvo plögg.* — **3.** Dokument, Akt i en Sag o. l., sædv. i pl. *plögg: Ræða hans virtist bera með sér, að hann hafi ekki litið í plögg þau, er frammi hafa legið í málinu* (Alþ. '11, B. II. 1139); *ekki kjarnmeiri plögg en hún* (ↄ: *Ed.) hefir hér látið á þrykk útganga* (Alþ. '11, B. 301).

plagga [plag:a] vt.: *p. sig*, tage (Sko og) Strömper paa.

plagga laus [plag:alöy·s] a. uden Bagage el. Töj. **-mangari** [-mauŋ·garɪ] m. Hosekræmmer.

†plagsiður [plaχ·sɪ·ðøϙ] m. Sædvane, Skik.

plamp (-s) [plaµ·p, plam·p] n. klodset Gang.

plampa (a) [plaµ·ba, plam·pa] vi. gaa stift og klodset, tradske: *jeg varð að p. alla leið upp í þvottahúsið* (Eimr. II. 182).

?plan (-s, plön) [pla:*n*, plö:*n*] n. **1.** Plan, Flade, spec. Oplagsplads: *niðri á plani* (Rvk.). — **2.** = *svið: plön himinsins, sem andatrúarmenn tala um.* — **3.** overf. Plan: *plön fyrir símalagningum* (Alþ. '11, B. 132).

plána (a) [plau:na] vt. **†1.** *(afmá)* udglatte, udslette, udstryge. — **2.** = *afplána*, afsone.

pláneta (-u, -ur) [plau:neda, plau:neta] f. *(reikistjarna)* Planet.

plánetubók [plau:nedøbou:k, plau:netø-] f. »Planetbog«.

planki (-a, -ar) [plauŭ·ɟɪ, plauŋ·ɧɪ] m. Planke.

1. **planta (plöntu, plöntur)** [plav·da, plan·ta, plöv·dø(ϙ), plön·t-] f. Plante.

2. **planta (a)** [plav·da, plan·ta] vt. **1.** *(gróðursetja)* plante: *p. út*, udplante. — **2.** *(stofna)* stifte, oprette.

plantan [plav·da*n*, plan·ta*n*] f. = **plöntun.**

plantari (-a, -ar) [plav·darɪ, plan·t-] m. Planter.

° **plant ekra** [plav·de·gra, plan·te·kra] f. Plantage. ° **-ekrueigandi** [-ɛgrøɛi:qandɪ, -ɛkrø-] m. Plantageejer. **-fæða** [-t-fai·ða] f. Planteføde.

pláss [plaus·] n. **1.** *(rúm)* Plads: *er p. fyrir mig?* — **2.** *(svæði)* Plads, aaben Plads: *á miðju plássinu var líkneski.* — **3.** *(hjerað, sveit)* Egn, Plads: *þetta er fallegt pláss.* — **4.** Flække, spec. Fiskerflække: *slík fiskiþorp eru undir Jökli kölluð „pláss“* (ÞThFerð. III. 41). — **5.** Kahyt: *á fyrsta (öðru) plássi.*

plássa (-u, -ur) [plaus:a] f. = **pláta** 1.

pláss bera [plaus·be·ra] vt. bære n-t omkring, føre n-t i Folkemunde, spec. *p. e-n* = *baktala*, bagtale en. **-leysi (-is)** [-leisɪ] n. Mangel paa Plads.

plástraskröggur [plaus·drasgrög:øϙ] m. (Spottenavn paa en) Læge.

plástur (-urs, -rar) [plaus·døϙ] m. Plaster (ogs. overf.): *leggja p. við*, lægge et Plaster paa. **-spaði** [-sba:ðɪ] m. Plasterstryger, Plasterkniv, Spatel.

?plat (-s) [pla:t] n. Snyderi, Plade (i Börnesprog): *það var p.!* (Rvk.).

1. **plata (plötu, plötur)** [pla:da, pla:ta, plö:dø(ϙ), plö:tø(ϙ)] f. **1.** Plade: *stein-p., kopar-p.* — **2.** *(myndamót)* Kliché. — **3.** Tavle (i en Bog): *bók með myndum í textanum og plötum.* — ?**4.** *slá e-m plötu*, slaa en Plader, føre en bag Lyset: *Plötur slær nú prettvísin* (StStAndv. III. 88).

?2. **plata (a)** [pla:da, pla:ta] vt. slaa Plader, narre, føre bag Lyset (is. i Börnesprog): *jeg var að p. þig* (Rvk.); *Bæjarstjórnin hér í Reykjavík á að „plata“ þetta félag, með því að kaupa nokkurn hluta vatnsaflsins í Soginu, sem það hélt sig eiga* (Vísir VII. 210).

1. **pláta (-u, -ur)** [plau:da, plau:ta] f. **†1.** Pladeharnisk: *klæddur í pansara og plátu.* — ***2.** Staalplade: *sumir stálið fletja' í plátur* (GThBúi 14).

2. **pláta (a)** [plau:da, plau:ta] v. **†a.** vi. betale en Pengebøde (BH.): *verði honum á, þá má hann p. þar fyrir* (Sýrak 13, 29). — **b.** vt. med dat.: *p. e-u út*, punge ud med n-t (Sl.).

platanviður [pla:danvɪ:ðøϙ, pla:tan-] m. Platan.

platína (-u) [pla:dina, pla:tina] f. Platin.

pláturekinn [plau:dørɛ:ɟɪn, plau:tørɛ:ɧɪn] a. beslaaet med Jærnplader.

plenta (-u, -ur) [plev·da, plen·ta] f. **1.** lille Kage: *gat með lagi fengið peninga fyrir eina teskeið af messuvíni og oflátuplentu* (ÞGjOs. 16); — spec. lille Klatkage *(lumma)* el. Fladbrød (Árn.). — **2.** *(slitin, þunn, sljett og fáguð skeifa)* tyndslidt, blank Hestesko.

plett (-s) [pleht] n. Plet, Elektroplet.

plitt (-s) [plɪht] n., **plittur (-s, -ar)** [plɪhdøϙ] m. (jfr. no. plitt) Gitterværk, som lægges i Bunden af en Baad for at Fødderne ikke skal blive vaade af Kølvandet, naar man gaar omkring i Baaden (Árn., Strand.).

plóga (a) [plouᵘ:(q)a] vi. = *plægja*, plöje, spec. optage Musling til Agn med en særlig dertil indrettet Plov (Vf.).

plóg band [plouᵘ:bant] n. Plovbaand. **-bein** [-bɛi·*n*] n. Plovskærben. **-dráttur** [-drauhdøϙ] m. Plovtrækning, Dræt. **-far** [-fa·r] n. Plovfure. **-ferð** [-fɛrð] f. Tur for at opplöje Musling. **-festi** [-fɛsdɪ] f. Plovtist. **-grind** [-grɪnt] f. Plovramme (paa Muslingeplov). **-hefill** [-hɛ·vɪdλ] m. Nothövl. **-hemill** [-he·mɪdλ] m. Plovhammel. **-hvarf** [-χwar*v*, -kvar*v*] n. Plovvending. **-járn** [-jau(r)dv] n. Plovjærn, Skær. **-kjölur** [-ɧö·løϙ] m. Plovløb. **-land** [-lant] n. Plöjeland. **-maður** [-ma·ðøϙ] m. Plovmand.

plógning (-ar) [plouᵘg·niŋk] f. Opplöjen af Musling (Vf.)

plóg poki [plouᵘ:po·ɟɪ, -po·ɧɪ] m. Sæk (fastgjort til Ploven), hvori den opplöjede Musling samles. **-pressa** [-prɛs·a] f. (Bogb.) Beskærepresse. **-rák** [-rau·k] f. Plovfure. **-rein** [-rɛi·*n*] f. Plovfure. **-samur** [-samøϙ] a. fordelagtig. **-skafa** [-sga·va] f. Plovkæp. **-skaft** [-sgaft] n. Plovaas. **-skeri (-a, -ar)** [-sɟɛ·rɪ] m. Plovjærn, Plovskær.

plógsland [plouᵘχ·slant] n. Plovmark, Plöjeland (som Maal, Overs. af l. aratrum, gr. *πέλεθρον*).

plóg spor [plouᵘ:sbo·r] n. Plovfure. **-strengur** [-sdreiŋgøϙ] m. Plovstræng, den Stræng, der fastgör en Muslingeplov til Spillet. **-tönn** [-tön] f. **1.** (Bogb.) Tunge til en Beskærehövl. — **2.** pl. *-tennur*, Plovtænder (paa en Muslingeplov).

plógun (-ar) [plouᵘ:(q)o*n*] f. (Vf.) = **plógning.**

plógur (-s, -ar) [plouᵘ:(q)oϙ] m. **1. a.** Plov: *beita hestum fyrir plóg*, spænde Heste for en Plov; (Talem.) *leggja hönd á plóginn*, lægge Haand paa Ploven. — **b.** *(beituplógur)* Plov til Opplöjning af Skalfisk til Agn (jfr. *landplæging, flotplæging)*. — **c.** (Bogb.) Beskærehövl. — **2.** overf. (hvad der plöjes op) Afgrøde, Fangst: *Netið rifnaði af þessum plóg* (Vísn. 44); *grásleppuskinnin gefast þér í plóg* (ÓDavÞul. 162); — Fordel, Gevinst, Rigdom: *þar er fugl og fiskur nógur, | af fjenaði líka ærinn p.* (BTh. 138); *virða lítils veraldar plóg* (HallgrPass. 16. 10); (Ordspr.) *presta* (el. *prófasta) p. er peninga rógur* (GJ.), Pengene svinder, Præsten vinder.

plokk (-s) [plohk] n. Plukken; Pillen; Plyndring, jfr. *plokka.*

plokka (a) [plohga] vt. **a.** plukke: *p. fugl*, plukke (Fjerene af) en Fugl. — **b.** pille: *p. tróðið upp úr gatinu.* — ?**c.** overf. plukke, plyndre: *dóninn plokkaði af okkur hvern skilding* (plukkede os for hver Skilling).

?plokk fiskur [plohkfɪsgøϙ] m. Plukfisk. **-kál** [plohkau·*l*] n. Langkaal (BH.).

plóma (-u, -ur) [plouᵘ:ma] f. Blomme.

plompa (a) [plouµ·ba, plom·pa] vi. (pop.) plumpe.

plómutrje [plouᵘ:møtrjɛ:] n. Blommetræ.

pluma (a) [plY:ma] vt.: *p. sig*, opføre sig: *við skulum nú sjá, hvernig það plumar sig*, lad os nu se, hvorledes det föjer (flasker) sig, hvad det bliver til; — refl.: *plumast við e-n*, komme godt overens med en (ASkaft.); *það er svona rjett þar um, að hægt er að plumast við hann (það)*, det er lige alt det, at man kan klare sig med ham (det) (Af.).

plægingamaður [plai:jiŋgama:ðøϙ] m. Mand, der foretager Plöjning for andre.

?pluss [plYs·] n. Plyds.

†plut [plY:t] n. Kostbarhed, Skat, Klenodie (BH.).

plæging (-ar, -ar) [plai:jiŋk] f. Plöjning.

1. **plægja (-u, -ur)** [plai:ja] f. opplöjet Jord: *koma þar af geilar í plægjuna* (Andv. I. 152).

2. **plægja (ði)** [plai:ja, plaiq·ðɪ, plaig·ðɪ] vt. og vi. **a.** plöje; *p. yfir*, tilplöje; *p. í hryggi*, rispe Jorden. — **b.** *plægð (gólf)borð*, sammenplöjede Brædder. — **c.** *p. krækling, öðu*, optage Skaldyr med en dertil indrettet Plov.

plægjari (-a, -ar) [plai:jarɪ] m. Plovkører.

plægjubotn [plai:jøbohtv] m. Plovfurens Bund: *það ríður á miklu að plægjubotninn sé allur jafnsljettur og gúlpalaus* (Andv. I. 152).

plögg [plök·] npl. se **plagg.**

plöggrur [plög·roϙ] fpl. Rejsetöj.

plön [plö:*n*] pl. af **plan.**

plöntu dýr [plöv·døðɪ:r, plön·tø-] n. Zoofyt (JsJs.). **-feiti** [-fɛi:dɪ, -fɛi:tɪ] f. Plantefedt. **-flækja** [-flai:ɟa, -flai:ɧa] f. Planteslyngning. **-fæða** [-fai:ða] f. Planteføde. **-gróði** [-grouᵘ:ðɪ] m., **-gróður** [-grouᵘ:ðøϙ] m. Plantevækst, Vegetation. **-leifar** [-lɛi:vaϙ] fpl. Plantelævninger. **-líf** [-li:*v*] n. Planteliv. **-lýsing** [-li:siŋk] f. Plantebeskrivelse. **-listi** [-lɪs·dɪ] m. Plantefortegnelse.

plöntun (-ar, plantanir) [plöv·døn, plön·tøn; plav·danɪϙ, plan·t-] f. **1.** *(gróðursetning)* Plantning. — °**2.** *(plantekra)* Plantage.

plöntunafn [plöv·dønab·v, plön·tø-] n. Plantenavn.

° **plöntunar eigandi** [plöv·dønarɛi:qandɪ, plön·tønar-] m. Plantageejer. °**-ekra** [-ɛ:gra, -ɛ:kra] f., °**-land** [-lan·t] n., °**-svæði** [-ϙ-svai:ðɪ] n. Plantage.

plöntu ríki [plöv·dori:ɟɪ, plön·tori:ɧɪ] n. Planterige. **-safi** [-sa:vɪ] m. Plantesaft. **-safn** [-sab·v] n. Plantesamling, Herbarium. **-tegund** [-tɛ:qønt] f. Planteart. **-vöxtur** [-vöχ·sdøϙ] m. Plantevækst, Vegetation.

plötu járn [plö:døjaud·v, -jaur·dv, plö:tø-] n. Pladejærn. **-púki** [-pu:ɟɪ, -pu:ɧɪ] m. Smaadjævel; — (i Studentersprog) Mand, der er dreven i at slaa Plader, Plattenslager: *hann er bannsettur p.*

plötur [plö:doϙ, plö:toϙ] pl. af **plata.**

?plötu sláttur [plö:døslauhdøϙ, plö:tø-] m. »Slaaen Plader«. **-tóbak** [-touᵘ:bak] n. Pladetobak.

p-mál [pjɛ:mau·*l*] n. se **hrognamál.**

***póeti (-a, -ar)** [pouᵘ:edɪ, pouᵘ:ɛtɪ] m. Poet (MJ. II. 126).

pok [po:k] n. det at *poka* 3.

poka (a) [po:ga, po:ka] v. **1.** vt. sække, putte i en Sæk: *að því búnu er veiðin* (ↄ: *lúrurnar) pokuð upp í netinu sjálfu og látin í bátinn* (ÞTh.

Ferð. III. 212, Fodn.). — 2. *e-ð pokar*, n-t slaar Folder, n-t poser ud. — 3. vi. (sl.) skulke fra sin Vagt; ligge i sin Köje i sin Vagttid.

poka biskup [po:gabɪs·gøp, po:ka-] m. ussel Bisp, jfr. *pokaprestur*. **-blóðmör** [-blou:møɋ] m. Blodpølse, kogt i en Lærredspose (Sl.). **-bragð** [-braɋ·ð, -brag·þ] n. Afsmag, der skyldes en ny Kattepose: *það er p. að kaffinu*. **-dýr** [-di:r] n. (zool.) Pungdyr (marsupialium). **-gras** [-gra:s] n. = **holurt.** **-gægir** [-ɋai:jɪɋ] m. Posekigger. **-hlaup** [-hλoy:p] n. Sækkeløb. **-horn** [-hod·v, -hor·dv] n. Spidsen af en Pose el. Sæk: (Talem.) *geyma* (el. *hafa*) *e-ð í pokahorninu*, gemme n-t paa Kistebunden. **-kaffi** [-kaf:ɪ] n. Kaffe, siet gennem en Pose. **-legur** [-lɛ·qøɋ] a. ufiks, uelegant. **-nót** [-nou:t] f. = **herpinót.** **-pylsa** [-pɪl·sa] f. Leverpølse, kogt i en Lærredspose (Sl.). **-prestur** [-prɛs·døɋ] m. udygtig og uvidende Præst. **-rotta** [-rohda] f. (zool.) Pungrotte (didelphis). **-ræfill** [-rai:vɪdλ] m. lurvet Pose. **-sía** [-si:ja] f. Spidspose. **-skjatti** [-sɋahdɪ] m., **-snigill** [-sni:jɪdλ] m., **-taddi (-a, -ar)** [-tad:ɪ] m. (ASkaft.) lille Pose el. Sæk. **-önd** [-ön·t] f. «Poseand», eufem. for Edderfugl; if. isl. Lov er disse Fugle fredede, maa ikke dræbes, og deres Æg ikke sælges; naar dette imidlertid sker, gaar det sædvanlig for sig saaledes, at man siger, at man sælger eller spiser Kød el. Æg af en *pokaönd*.

poki (-a, -ar) [po:ɋɪ, po:ȿɪ] m. 1. a. *(sekkur)* Sæk; *(posi)* Pose: (Talem.) *láta í minni pokann fyrir e-m*, give efter for en: *þegar hún mátti til að láta í minni pokann fyrir okkur þremur* (ÞGjD. 11). — b. *(á nót)* Sæk (paa en Not). — 2. = *pokaprestur*.

pokur (-urs) [po:gøɋ, po:køɋ] m. 1. Pokker: *hver pokurinn*, hvad Pokker! — 2. *(grýla, leppalúði)* Bussemand (BH.).

poköndl [po:gönt, po:k-] f. = **pokaönd.**

pól firð [poul·fɪrð] f., **-fjærð** [-fjairð] f. Afstand fra Polen, Polardistance (ÞThLýs. II. 327). **-hæð** [pou:λ(h)ai·ð] f. Polhöjde.

póli (-a, -ar) [pou:lɪ] m. (pop.) Politibetjænt: *Valdi p.*

?**póli tí (-s)** [pou:lɪtɪ, pou:lø-] n. (coll.) Politi, ogs. Politibetjænt. ?**-tík** [-tɪ(h)k] f. Politik. ?**-tískur** [-tisgøɋ] a. politisk.

polki (-a) [poλ·ɋɪ, pol·ȿɪ, poλ·ga, pol·ka] m. Polka (en Dans).

pól l (-s, -ar) [pou·d·λ] m. Pol; (Talem.) *taka skakkan pól í hæðina*, begaa en Fejl.

Pólland [poul:ant] n. npr. Polen.

pólland [poul:ant] n. *(heimskautsland)* Polarland.

pollauga [pod·löy·qa] n. rundt Naaleöje (Árn.).

Póllendingur (-s, -ar) [poul:ɛndɪŋgøɋ] m. = **Pólverji.**

pollengi [pod·lɛ·ŋɟɪ] n. Eng i en Kærmose.

pollóttur [pod·louhdøɋ] a. fuld af Vandpytter.

pollur (-s, -ar) [pod·løɋ] m. a. Pøl, Vandhul, Vandpyt. — b. (pop.) (Atlanter)Havet, «Dammen»: *fara út fyrir* (el. *yfir*) *pollinn*, rejse til Udlandet (over Havet). — c. *Pollurinn*, Navn paa Havnen paa *Ísafjörður* og *Akureyri*.

pólska (-u) [poul·sga] f. Polsk, det polske Sprog.

pólskekkja [poul·sɋɛhɋa] f. Deklination, Misvisning: *p. segulnálar*.

pólskur [poul·sgøɋ] a. polsk.

pól stjarna [poul·sdja(r)dna] f. Polarstjærne. **-straumur** [-sdröy·møɋ] m. Polarström.

Pólverji (-ja, -jar) [poul·vɛrjɪ] m. Polak.

pólvindur [poul·vɪndøɋ] m. Polarvind.

pompa (a) [poɱ·ba, pom·pa] vi. falde hovedkulds: *p. (niður) í e-ð*, plumpe ned i n-t; abs. *p. ofan í*, ds.

pónet (-s, pl. ds.) [pou:nɛt] n. *(koppur)* Natpotte (Skaft.).

ponsa (-u, -ur) [pon·sa] f. (opr. Dim. af *ponta*) lille Tøs, lille Rad.

1. **ponta (-u, -ur)** [pov·da, pon·ta] f. 1. *(tóbaksponta)* Snushorn, lille Tobaksflaske af Træ, Hvalrostand el. Metal. — 2. *(brunnfata)* Bröndspand (smallere forneden end foroven) (Árn., Rang.); — Spand *(fjöru-p., vatns-p.)* (Skaft.). — 3. *(ræðustóll)* Prædikestol, Prækestol, Kateder, Talerstol (et spøgende Udtryk): *fara upp í pontuna*, bestige Prækestolen, holde en Tale. — 4. *(lítill þorskhaus)* lille Torskehoved (ÓDav.). — 5. som Skældsord, is. til Börn: *pontan þín*, dit Fjols, din lille Rad.

2. **ponta (a)** [pov·da, pon·ta] vt. trække Vand op af en Brönd ved Hjælp af en *ponta* 1. (Rang., Árn.).

pontusmiður [pov·døsmɪ:ðøɋ, pon·tø-] m. Mand, der laver Snushorn.

?**poppi (-a, -ar)** [pohbɪ] m. Papegöje, Poppedreng.

1. **porra (-u, -ur)** [por:a] f. enöjet Kvinde.

2. **porra (a)** [por:a] vt. (pop.) opmuntre, sætte Liv i en: *p. e-n upp*.

porreygður [por·eiqðøɋ, -ɛigðøɋ] a. pliröjet, is. paa det ene Øje.

porri (-a, -ar) [por:ɪ] m. 1. *(eineygður maður)* enöjet Person. — ?2. (bot.) Porre (allium porrum).

pors (gen. ds. og **-ar**) [poɋ·s] m. (bot.) Pors (myricum gale, L.). **-björk** [-bjöɋk] f. en Slags Birk (tamarix gallica) (H. I. 247).

port (-s, pl. ds.) [poɋ·t] n. (pop.) 1. *(hlið)* Port. — 2. *(garður)* Gaard: *úti í porti var móhlaði*. **-baðstofa** [-baðsdova, -bas·-] f. Badstue (Folkestue) med Loft, med höje Vægge; Loftet hviler paa Tværbjælker, som ikke hviler paa Stolpernes Hoveder, men er indföjede i Stolperne et Stykke neden for Stolpehovederne, medens Spærrerne hviler paa Bjælkehovederne eller Stokkene *(syllur)*. Vægrummet fra Tværbjælkerne og op til Bjælkehovedet el. Stokkene kaldes *port*, og man siger f. Eks.: *portið er tveggja álna hátt*. [illegible] **-bygður** [-biqðøɋ, -bɪgðøɋ] a. bygget med et *port*; — ogs. om andre Tømmerbygninger *(portbygð timburhús)*, der er opført paa lign. Maade som *portbaðstofa*. **-bygging** [-bɪɋ·iŋk] f. «Portbygning», se *portbaðstofa*. **-hundur** [-(h)ʏndøɋ] m. Pladshund.

?**portjel (-s, pl. ds.)** [poɋ·djel] n. lille Kar (jfr. *botjel*) (ÓDav.).

port kona [poɋ·tko·na] f. Skøge, prostitueret Kvinde. **-konuskapur** [-konosga:bøɋ, -sga:pøɋ] m. Prostitution. †**-lífi (-is)** [-li·vɪ] n. Hor, Skør Kvinde. †**-lífismaður** [-li·vɪsma:ðøɋ] m. Horkarl.

Portú gal (-s) [poɋ·duga·l] n. npr. Portugal. **-gali (-a, -ar)** [-ga·lɪ] m. Portugiser. **-galska (-gölsku)** [-galsga, -gölsgø] f. Portugisisk. **-galskur** [-galsgøɋ] a. portugisisk. **-galsmaður** [-galsma:ðøɋ] m. Portugiser. **-gíska (-u)** [-ɋisga] f. = **portúgalska.** **-gískur** [-ɋɪsgøɋ] a. = **portúgalskur.**

°**port virki** [poɋ·dvɪɾɋɪ] n. Ravelin (JsJs). **-æð** [-ai·ð] f. Portaare.

pos [po:s] n. 1. Svøb, Barnesvøb: *hann er nýskroppinn úr posinu*, han kan först lige knappe sine Bukser (om en Dreng, der gærne vil spille voksen). — 2. (jfr. *bos*) *(hríðargeyfa)* Anfald af Snefog, Snestorm (Sch.).

posa (a) [po:sa] vt. med dat.: *p. e-u*, slæbe n-t; — refl. *posast: p. með e-ð*, slæbe paa n-t, bakse med n-t (MarrPK. 81).

posi (-a, -ar) [po:sɪ] m. lille Sæk, Pose.

?**pósta** [pou·s·da] vt. 1. poste: *p. vatn*. — 2. lægge paa Posten: *p. brjef*.

póst afgreiðsla [pou·s·davgreið·sla] f. Postekspedition. **-afgreiðslumaður** [-avgreiðsløma:ðøɋ] m. Postekspedient. **-afgreiðslustaður** [-avgreiðsløsda:ðøɋ] m. Postekspedition. **-áskrift** [-ausgrɪf·t] f. Postadresse. **-ávísun** [-auvi:søn] f. Postanvisning. **-áætlun** [-auaihdløn] f. Postplan (for ankommende og afgaaende Post). **-brjefakassi** [-brjɛvakas:ɪ] m. Postkasse. °**-ekill** [-d-ɛ·ɋɪdλ, -ɛ·ȿ-] m. Postkarl, Postillon (JsJs.). **-embætti** [-ɛmbaihdɪ] n. Postembede. **-embættismaður** [-ɛmbaihdɪsma:ðøɋ] m. Postembedsmand, Postfunktionær. **-ferð** [-t-fɛrð] f. Post, Postlejlighed: *með næstu p.*, med næste Post. **-flutningur** [-flʏhdnɪŋgøɋ] m. Forsendelse med Posten; — coll. Postgods, Postforsendelser. **-gjaldsmiði** [-ɋal(t)smɪ:ðɪ] m. Frigørelsesmiddel. **-gufuskip** [-gʏ·vøsɋɪ·p] n. Postdamper. **-göngur** [-göyŋgøɋ] fpl. Postforbindelse. **-hús** [-(h)u·s] n. Posthus.

postilla (-u, -ur) [pos·dɪdla] f. Postil.

póst kassi [pou·s·tkas·ɪ] m. Postkasse. **-koffort** [-kof·oɋt, -ko·f-] n. Kuffert med Postforsendelser. **-krafa** [-kra·va] f. Postopkrævning. **-kvittanabók** [-kvɪhdanabou·k] f. Postkvitteringsbog. **-kvittun** [-kvɪhdøn] f. Postkvittering. **-leið** [-d-lɛi·ð] f. Postrute, Postvej. **-lúður** [-lu·ðøɋ] m. Posthorn. **-maður** [-ma·ðøɋ] m. Postfunktionær, Postbetjænt. **-mál** [-mau·l] n. = **póstmálefni.** **-málalög** [-maulalö:ɋ] npl. Postlov. **-málefni** [-mau·lɛbnɪ] n. Sag, vedrørende Postvæsenet; — pl. Postvæsen. **-meistari** [-mɛisdarɪ] m. Postmester. **-merki** [-mɛɾɋɪ] n. Postmærke, Poststempel. **-poki** [-t-po·ɋɪ, -po·ȿɪ] m. Postsæk. **-samgöngur** [pou·s:amgöyŋ·gøɋ] fpl. Postforbindelse. **-samningur** [-s:amnɪŋgøɋ] m. Postkonvention. **-sending** [-s:ɛndiŋk] f. Postforsendelse. **-sendingaskrá** [-s:ɛndiŋgasgrau:] f. Fortegnelse over Postforsendelser. **-sjóður** [-s·jou·ðøɋ] m. Postkasse. **-skip** [-s·ɋɪ·p] n. Postskib. **-skipsferð** [-s·ɋɪfsfɛr·ð] f. Postskibstur. **-sparisjóður** [-s·ba·rɪsjou·ðøɋ] m. Postsparekasse. **-stjórn** [-s·djou·(r)dv] f. Postbestyrelse; Postvæsen. **-stofa** [-s·do·va] f. Postlokale, Posthus. **-stöð** [-s·dö·ð] f. Poststation, Poststed. **-taska** [-s·-tasga] f. Posttaske. **-tekjur** [pou·stɛ·ɋøɋ, -tɛ·ȿøɋ] fpl. Indtægter af Postvæsenet.

postula dómur [pos·døladou·møɋ] m. Apostelembede. **-saga** [-sa:qa] f. 1. *postulasagan*, Apostlenes Gærninger. — 2. pl. *-sögur*, Legender om Apostlene. **-tími** [-ti:mɪ] m. Apostelttid.

postuli (-a, -ar) [pos·dølɪ] m. Apostel.

postulín (-s) [pos·døli·n] n. Porcelæn.

postulíns bobbi [pos·dølɪnsbob:ɪ] m. (zool.) Porcelænssnegl (cyprea). **-bolli** [-bod·lɪ] m. Porcelænskop. **-jörð** [-jör·ð] f. Porcelænsler. **-leir** [-lɛi:r] m. Porcelænsjord. °**-steinn** [-n-sdeid·v] m. Fajance (JsJs.).

postullegur [pos·døl·ɛqøɋ] a. apostolisk, — adv. *-lega*.

póstumdæmi [pou·s·dʏmdai:mɪ] n. Postdistrikt, Postomraade.

póstur (-s, -ar) [pou·s·døɋ] m. I. 1. a. Post (Personen), Postfører: *Einar p.* — b. spec. *(landpóstur)* Landpost (ridende el. kørende): *póstarnir fara á morgun; senda e-ð með póstinum; norðanp., austanp.* osv.; *ferðast með pósti*, rejse med Posten. — 2. Post: *með næsta pósti*, med næste Post, omgaaende; *láta e-ð á* (el. *í*) *póst(inn)*, indlevere n-t paa Posthuset (til Forsendelse med Posten). — 3. coll. Post, Postforsendelser: *það kom mikill p. (frá útlöndum) með skipinu*. — II. *(í spilum (púkki))* Seks (i Kort). — III. 1. *(atriði)* Post, Punkt (i et Regnskab o. l.). — 2. *(kafli)* Stykke: *lestu svolítinn póst úr brjefinu*. — IV. 1. *(vatnspóstur)* Post, Vandpost, Pumpe. — 2. = *gluggapóstur*.

póst vagn [pou·s·dvagv] m. Postvogn. **-þjónn** [-t-þjou·dv] m. *(brjefberi)* Postbud; *(starfsmaður í póstþjónustu)* Bestillingsmand ved Postvæsenet. **-þjónusta** [-þjou·nosda] f.: *vera í póstþjónustu*, være ansat ved Postvæsenet.

posungur (-s, -ar) [po:suŋgøɋ, -uŋs] m. spædt Barn, Svøbelsebarn.

pot [po:t] n. 1. Putten; Stikken, Stoppen, Trykken (ind i n-t). — 2. nedsættende om kvindeligt Haandarbejde, spec. Syning el. Strikning: *blessuð vertu ekki að eyðileggja í þjer augun á þessu poti* (ved dette Rimperi).

pota (a) [po:da, po:ta] v. 1. vt. med dat. a. støde, stikke, trykke ind i: *hún potaði fingrinum í augað á mjer*. — b. *(láta, troða)* putte, søge at stoppe n-t ind: *hún potaði því í vasann*. — 2. vi.: *p. í e-ð (með e-u)*, stikke til (el. i) n-t (med n-t). — 3. gaa varlig til Værks, arbejde el. bevæge sig langsomt og forsigtigt: *p. sjer (áfram)*, skubbe sig varsomt, men sikkert frem; *p. smátt og smátt* (JSBr. 114). — 4. nedsættende om kvindeligt Haandarbejde: *(sauma)* sy; *(prjóna)* strikke.

potla (-u, -ur) [pohdla] f. = **pottlok** 2.

potta (a) [pohda] vt. forsyne med Bugler af Støbestaal el. Støbejærn (is. om Hestesko): *flestar skeifurnar voru „pottaðar“* (ÞThFerð. I. 321).

pottahrím [pohdahɋi:m] n. Grydesod.

pottaska [pohdasga] f. Potaske.

potta sleikir (-is, -ar) [pohdaslɛi:ɋɪɋ, -slɛi:ȿ-] m. Grydeslikker. **-smiður** [-smɪ:ðøɋ] m. Pottemager. **-steik** [-sdɛi:k] f. Grydesteg (LFR. XII. 202).

pott brauð [pohtbröy·ð] n. Rugbrød, bagt paa Gløder paa en Jærnplade og under en Gryde. **-eyra** [-d-ɛi·ra] n. Grydeøre. **-flaska** [-flasga] f. Potflaske. **-halda** [-(h)alda] vi. *(um ís)* være ganske sikker (om Is) = *stálhalda*.

-heldur [-(h)ɛldøϱ] a. a. som er ganske vandtæt: *tunnan er pottheld.* — b. ganske tæt, ganske sikker: *p. ís, áin var pottheld.* **-hrím** [-(h)ɾi·m] n. Grydesod. **-ýsa** [-d-i·sa] f. Kuller til at koge i Gryden (ÓDavSk. 176). **-kaka** [-t-ka·ga, -ka·ka] f. rundt Brød (i Reglen ugæret Rugbrød), bagt under en Gryde (Eimr. XII. 106). **-leir** [-d-lei·r] m. Grydeler. **-lok** [-lo·k] n. 1. *(lok á potti)* Grydelaag. — 2. *(húfugarmur)* lille, ussel Hue. **-mál** [-mau·l] n. Potmaal, Pot. **-málmur** [-maulmøϱ] m. Grydemalm. **-ormur** [-ormøϱ] m. Purk, Smaafyr: Knægt. **-steik** [-t-sdei·k] f. Steg, stegt i en Gryde.

pottur (-s, -ar) [pohdøϱ] m. 1. Gryde, Potte: *láta e-ð í pottinn,* komme n-t i Gryden; *láta (e-ð) út á pottinn,* strø (n-t) i Gryden: *skamtaði konu sinni út á pottinn* (Mel til at komme i Gryden) (JÁÞj. II. 541); *fá sjer e-ð í pottinn,* skaffe sig n-t at spise; *í öllum löndum* (el. *víða) er p. brotinn,* der er braadne Kar i alle Lande; *vera pottur(inn) og panna(n) í e-u,* være Hovedmanden i n-t, Anstifter af n-t; *búa í pottinn,* forberede n-t; spec. om hvad der er gaaet forud: *Það var að vísu ekki við að búast, að málið næði samþykki Dana, eins og áður var í pottinn búið* (efter hvad der var gaaet forud) (Alþ. '11, B. II. 677). — 2. *(jurtapottur)* Urtepotte. — 3. *(koppur, næturgagn)* Natpotte. — 4. a. *(sem mál)* Pot (= 4 pelar). — b. *(pottmál)* Potmaal. — 5. *(steypujárn)* Støbejærn.

pottþjettur [pohtþjehdøϱ] a. (Vf., Árn.) = **pottheldur** a.

?**prakka** [prahga] vt. med acc. el. dat. prakke: *p. e-ð út, p. e-u út,* skaffe sig el. paanøde en n-t ved Prakken.

prakkara|korn [prahgarakod·v] n. uartig Unge. **-skapur** [-sga:bøϱ, -sga:pøϱ] m. Skarnagtighed; Uartighed.

prakkari (-a, -ar) [prahgarɪ] m. 1. *(svikari)* Bedrager, Snyder; *(þorpari)* Slyngel, Skurk. — 2. Dreng, der er tilbøjelig til at lave Drengestreger, Skælm: *strákurinn er mesti æringi og p.*

prakt [praɣ·t] f. (pop.) Pragt.

?**praktiskur** [praɣ·disgøϱ] a. praktisk.

praktugur [praɣ·doɣøϱ] a. (pop.) prægtig.

prammi (-a, -ar) [pram:ɪ] m. Pram.

prang (-s) [prauŋ·k] n. Prangen.

pranga (a) [prauŋ·ga] vi. prange.

prangari (-a, -ar) [prauŋ·garɪ] m. Pranger.

prata (a) [pra:da, pra:ta] v. (pop.) I. vi. 1. *(þvaðra)* sludre, vaase (BH.). — 2. *(hreykja sjer)* bryste sig. II. vt. *(örfa)* opmuntre: *p. e-n upp.*

pratalegur [pra:dale·ɣøϱ, pra:ta-] a., **prataralegur** [pra:darale·ɣøϱ, pra:tara-] a. umedgörlig, ustyrlig, sky, vanskelig at töjle (is. om Heste).

pratari (-a, -ar) [pra:darɪ, pra:t-] m. Storskryder, Ordgyder.

prati (-a, -ar) [pra:dɪ, pra:tɪ] m. Hest, der er vanskelig at töjle, umedgörlig; ogs. Navn paa en saadan Hest.

pratinn [pra:dɪn, pra:tɪn] a. = **pratalegur.**

†**prebenda (-u, -ur)** [pre:benda] f. = **próventa.**

pre|dika (a) [pre:dɪga, -dɪka] vi. = **prjedika. -láti (-a, -ar)** [-lau·dɪ, -lau·tɪ] m. Prælat.

?**prem (-s,** pl. ds.) [prɛ:m] n. Pren.

prent [prɛv·t, prɛn·t] n. Tryk, Bogtryk: *koma e-u á prent,* faa n-t ud, faa n-t paa Tryk, udgive n-t paa Tryk.

prenta (a) [prɛv·da, prɛn·ta] vt. trykke: *það er verið að prenta bókina,* Bogen er under Pressen; *prentað mál,* Tryksager.

prentara|fjelag [prɛv·darafje:laɣ, prɛn·t-] n. Typografforening. **-verkfall** [-vɛɾ·kfadʎ] n. Typografstrejke.

prentari (-a, -ar) [prɛv·darɪ, prɛn·t-] m. Typograf, Trykker.

prent|frelsi [prɛv·tfrɛlsɪ, prɛn·t-] n. Trykkefrihed. **-frelsislög** [-frɛlsɪslö:ɣ] npl. Trykkefrihedslov. °**-hús** [-(h)u·s] n. = **prentsmiðja. -kostnaður** [-kos(d)naðøϱ] m. Trykningsomkostninger. **-list** [-d-lɪst] f. Bogtrykkerkunst. **-mál** [-mau·l] n. Tryksager. **-mynd** [-mɪnt] f. Kliché. **-myndasmiður** [-mɪndasmɪ:ðøϱ] m. Klichéfabrikant. **-pappír** [-t-pahbiϱ] m. Trykpapir. **-rjettur** [-d-rjehdøϱ] m. Trykningsret. **-smiðja** [-t-smɪðja] f. Trykkeri, Bogtrykkeri. **-stíll** [-sdidʎ] m. Type, Typer. **-sveinn** [-sveidv] m. Bogtrykkersvend, Typograf. **-sverta** [-svɛɾda] f. Bogtrykkersværte.

prentun (-ar, -anir) [prɛv·døn, prɛn·tøn, -anɪϱ] f. Trykning.

prentunar|heimild [prɛv·dønaϱ(h)ei:mɪlt, prɛn·t-] f. Hjemmel, Ret til Trykning, Forlagsret. **-kostnaður** [-kos·(d)naðøϱ] m. = **prentkostnaður.**

prent|verk [prɛv·dvɛɾk, prɛn·t-] n. 1. *(prentsmiðja)* Bogtrykkeri, Trykkeri. — 2. *(prentun)* Trykning. **-villa** [-vɪdla] f. Trykfejl. **-vjel** [-vje·l] f., °**-þröng** [-t-þröyŋk] f. Bogtrykkerpresse, Presse.

†1. **presenta (-u, -ur)** [prɛ:sɛvda, -sɛnta] f. Present, Foræring, Gave.

†2. **presenta (a)** [prɛ:sɛvda, -sɛnta] vt. fremstille, fremvise, frembære.

1. **pressa (-u, -ur)** [prɛs:a] f. 1. Presse, Perse: *setja e-ð í pressu.* — 2. Presse, Tryk: *þetta er ljóta pressan, að draga þennan sleða, bera þennan bagga.* — 3. *(klípa)* Knibe: *jeg er kominn í laglega pressu.*

2. **pressa (a)** [prɛs:a] vt. presse, trykke: *p. föt; p. lög úr berjum;* — ?*p. e-n til e-s,* presse en til n-t.

†**presstóbak** [prɛs·toᵘ·bak] n. = **munntóbak.**

pressu|ás [prɛs:øau:s] m. Persebom. **-ker** [-ȿɛ:r] n. Persekar.

pressun (-ar, -anir) [prɛs:øn, -anɪϱ] f. Presning.

presta|bók [prɛs·daboᵘ:k] f. Ministerialbog. **-dindill** [-dɪn·dɪdʎ] m. Præstesnob, Person, som logrer for Præsterne. **-dómur** [-doᵘ:møϱ] m. Præstedomstol. **-eiður** [-ei:ðøϱ] m. Præsteed. **-firrur** [-fɪr:øϱ] fpl. Præstevidtløftighed el. -urimelighed. **-fjelag** [-fje:laɣ] n. Præsteforening. **-fundur** [-fʏn·døϱ] m. Præstemøde. **-garður** [-gar·ðøϱ] m. Præstegaard. **-hatari** [-ha:darɪ, -ha:t-] m. Præstehader, Tilnavn til den norske Konge Erik Magnusson (1281—1299). **-kall** [-kad·ʎ] n. Præstekald. **-kragi** [-krai:jɪ] m. Præstekrave. †**-lín** [-li:n] npl. Præstedragt (LFR. X. 304). **-manntal** [-man·tal] n. Folketælling, foretagen ved Gejstligheden. **-pati** [-pa:dɪ, -pa:tɪ] m. (iron.) Gejstlighedens Overhoved, Stiftamtmand (JSBr. 548). **-reið** [-rɛi:ð] f. = **gutlreið. -ríki** [-ri:ɟɪ, -ri·ȿɪ] n. = **prestaveldi. -skólakennari** [-sgoᵘ·lama:ȿɛn:arɪ] m. Lærer ved et Pastoralseminarium. **-skólamaður** [-sgoᵘ·lama:ðøϱ] m. Præsteskoleelev. **-skóli** [-sgoᵘ:lɪ] m. Præsteskole, Pastoralseminarium. **-skrúð** [-sgru:ð] n., **-skrúði** [-sgru:ðɪ] m. Præsteornat. **-skrum** [-sgrʏ:m] n. Præstevigtighed. **-spaði** [-sba:ðɪ] m. Spade til Jordpaakastelse. **-stefna** [-sdɛb·na] f. Præstemøde, Landemøde (Synodus), Synodalforsamling. **-stjett** [-sdjeht] f. Præstestand, Gejstlighed. **-veldi** [-vɛl·dɪ] n. Præstevælde, Hierarki. **-þembingur** [-þɛm·biŋgøϱ] m. — **prestareið. -þing** [-þɪn·k] n. Synode.

prest|borð [prɛs·(t)borð] n. Præstens Underhold. **-dómur** [-doᵘmøϱ] m., **-dæmi** [-daimɪ] n. Præstedömme, Præsteværdighed, Præsteembede. **-fiskur** [-fɪsgøϱ] m. Fisk, som betales til Præsten: (Ordspr.) *p. er fagur og magur* (Málshb. 271). **-fundur** [-fʏndøϱ] m. = **prestsfundur. -kjörfundur** [-ȿöϱfʏndøϱ] m. Præstevalgmøde. **-launasjóður** [-(d)-löyna-sjoᵘ:ðøϱ] m. Præstelönningsfond. **-laus** [-löys] a. 1. som enten har forbrudt eller frivillig nedlagt sit præstelige Embede: *hann er p.* — 2. uden Præst: *p. söfnuður.* **-legur** [-lɛɣøϱ] a. præstelig, lignende en Præst, med præstelig Værdighed. **-leysi (-is)** [-leisɪ] n. Præstemangel.

prestlingur (-s, -ar) [prɛs·(d)liŋgøϱ, -iŋs] m. teologisk studerende el. Kandidat, vordende Præst.

prest|maður [prɛs·dma·ðøϱ] m. Præstemand. **-mata** [-(d)-ma·da, -ma·ta] f. = **prestsmata. -nefna** [-nɛbna] f. sølle Præst.

prests|dóttir [prɛs·(ts)doᵘhdɪϱ] f. Præstedatter. **-efni** [-ɛbnɪ] n. 1. en, som egner sig til at blive Præst: *hann er líklegt p.* — 2. *(sem á að vígjast)* Ordinand. **-ekkja** [-ɛhɟa] f. 1. *(ekkja eftir prest)* Præsteenke. — 2. *(við hornhögld á reipi)* stort Hornspænde paa Reb (Dýrf., Sl.). **-ekknasjóður** [-ɛhgnasjoᵘ:ðøϱ] m. Præsteenkefond. **-embætti** [-ɛmbaihdɪ] n. Præsteembede. **-fólk** [-foᵘʎk, -foᵘlk] n. Præstefamilie. **-frú** [-fru·] f. Præstefrue. **-fundur** [-fʏndøϱ] m. Møde med Præsten, Samtale med Præsten (spec. om Præstens Besøg hos en syg el. dødsdömt for at give ham Sakramentet): *ná prestsfundi.* **-gjald** [-ɟalt] n. Afgift til Præst. **-hempa** [-(h)ɛɱba, -(h)ɛmpa] f. Præstekjole.

prestskapur [prɛs·(ts)gabøϱ, -sgapøϱ] m. 1. Præsteværsen, præstelige Forretninger. — 2. Præsteembede: *láta af prestsskap.*

prestskaup [prɛs·köy·p] n. Betaling til Præsten.

†**prestskyld** [prɛs·(ts)ɟɪlt] f. (Afgift til en) Præsts Underholdning.

prests|kona [prɛs·ko·na] f. Præstekone. **-kosning** [-kosniŋk] f. Præstevalg. **-lamb** [-lamp] n. = **heytollur** 2. **-laus** [-löys] a. = **prestlaus. -mata** [-ma·da, -ma·ta] f. Servitut paa en Gaard, bestaaende i en Smöraf gift til Sognepræsten af de saakaldte *kirkjukúgildi.* **-mötujörð** [-m·döjörð, -mötø-] f. Præbendejord: *prestsmötujarðir* (Alþ. '11, B. II. 1220). **-seðill** [prɛs:ɛ·ðɪdʎ] m. Skudsmaal, som en Præst giver, en Slags Pas, som indtil Midten af det 19. Aarh. forlangtes af den, der flyttede udenfor et Sogn (JÁÞj. I. 99). **-setur** [-s:ɛ·døϱ, -s:ɛ·t-] n. Præstegaard. **-skrúði** [-s:gru·ðɪ] m. Præsteornat. **-sonur** [-s:o·nøϱ] m. Præstesön. **-tekjur** [prɛs·tɛ·ɟøϱ, -tɛ·ȿ-] fpl. en Præsts Indtægter, Præsteindtægter. **-tíund** [-ti·jønt] f. Præstetiende. **-tunga** [-tuŋga] f. Præstetunge: (Ordspr.) *nógir eru peningar* (el. *nógur er matur) í preststungunni* (GJ.), der er Penge nok i en Præstetunge. **-verk** [-vɛϱk] n. Præstegærning, kirkelig Handling: *gera p.,* udføre en kirkelig Handling; i pl. kirkelige Handlinger (ministerialia). **-þing** [-þiŋk] npl. Sognekald med Annekser, is. naar der ikke er Kirke paa Præstegaarden: *þaðan (frá Kolbeinsstaðir og Rauðimelr ein p.* (LFR. XI. 76).

†**presttaka** [prɛs·ta·ga, -ta·ka] f. = **preststekjur.**

prestur (-s, -ar) [prɛs·døϱ, prɛs·, prɛs·daϱ] m. 1. Præst: *missa prestinn,* blive dömt fra Kjole og Kald; *taka við presti,* blive Præst; (Ordspr.) *flest jetur svangur prestur og soltinn djákni* (GJ.), der er faa Ting, som en hungrende Præst og en sulten Degn ikke kan spise; *láta prest stíga í stól (= búa til prest),* vende Haandryggene mod hinanden og anbringe den ene Haands Fingre i Mellemrummene mellem den anden Haands, samt sætte Tommelfingeren paa höjre Haand mellem venstre Haands Tommelfinger og de andre krydsede Fingre; denne er nu »Præst i Prædikestolen«, og man bevæger den frem og tilbage, for at efterligne en Præsts Bevægelser (ÓDavSk. 164). — 2. *(lundi)* Søpapegöje. — 3. *(á lúðusporði)* det forreste Stykke af Halestykket af en Helleflynder (Vf.).

prest|vígja [prɛs·dvi·ja] vt. vie til Præst, præstevie. **-vígsla** [-viχsla] f. Præstevielse, Ordination. **-vist** [-vɪst] f. en Præsts Underhold, Underholdspligt for Præster: *Lá klaustrið þá niðri ... en bræður voru skipaðir á prestvistir á meðan* (anbragte paa Steder, hvor der var Underholdspligt for gejstiige) (ÞThFerð. IV. 15). **-þjónusta** [-t-þjoᵘ·nosda] f. Præstegærning.

pretta (a) [prɛhda] vt. bedrage, narre.

pretta|fullur [prɛhdafʏd·løϱ] a. = **prettóttur. -lómur** [-loᵘ:møϱ] m., **-refur** [-rɛ:vøϱ] m. Bedrager, Lurendrejer, Snyder.

prettinn [prɛhdɪn] a. bedragersk.

prett|laus [prɛhdlöys] a. uden Rænker. **-legur** [-lɛɣøϱ] a., **-óttur** [-oᵘhdøϱ] a. rænkefuld, ondskabsfuld, slem til at spille Puds. **-skapur** [-t-sgabøϱ, -sgapøϱ] m. = **prettvísi. -ugur** [-øɣøϱ] a. = **prettvís.**

prettur (-s, -ir) [prɛhdøϱ] m. Kneb; Svig: (Ordspr.) *p. er aldrei rjettur* (GJ.), Rænke er aldrig Ret.

prett|vís [prɛhdvi·s] a. rænkefuld. **-vísi** [-vi·sɪ] f. indec. Træskhed. **-víslegur** [-visle·ɣøϱ] a. lumsk, bedragersk. — adv. *-lega,* lumskelig.

prýða (di) [pri:ða, prid:ɪ] vt. pryde, smykke.

prýði [pri:ðɪ] f. indec. 1. Pryd, Prydelse; (pop.) gen. *prýðis: til p.,* til Pryd. — 2. Kækhed, Tapperhed: *verjast af p.,* forsvare sig tappert.

†**prýði|drengur** [pri:ðɪdrɛiŋ·gøϱ] m. ædel, brav Mand. °**-fang** [-fauŋ·k] n. herlig Favn. **-föt** [-fö:t] npl. prægtige Klæder. **-legur** [-lɛ·ɣøϱ] a.

prægtig, herlig; glimrende: *sa'ur. mjog p.* (EiÓlLf. 37): adv. *-lega*, fortræffelig. **-maður** [-ma:ðøϙ] m. Mand, som er til Pryd el. Ære; Pryd: *Kom hingað, lofsæli Odysseifur, p. Akkea!* (Od. 254).

prýðing (-ar, -ar) [pri:ðiŋk] f. Forskönnelse.

***prýðir (-is)** [pri:ðɪϙ] m. den, som forskönner.

prýðis fallegur [pri:ðɪsfad·lεϙøϙ] a. meget smuk. **-góður** [-goᵘ:ðøϙ] a. fortræffelig, fortrinlig. **-vel** [-vε:*l*] adv. overordentlig godt, fortræffelig.

prik (-s, pl. ds.) [prɪ:k] n. **1.** Afdelingstegn (is. Komma); Prik: *setja p. yfir a, svo að úr verði á;* *þar er ekki at punktur eða p.*, deraf er ikke en Smule tilbage. — **2.** (i Skoleslang) Karakteren 1 (slet): *fá p.* — **3. a.** *(lítill, broddlaus stafur)* Stok (spec. lille Stok uden Jærnspids), ogsaa (nedsættende) om en Stok (Alm.). — **b.** *þrottaprik.* **†4.** Tidsregningsmærke (udskaaret i en Stok) (EJ.). — **5.** *(lítill snáði)* lille Purk.

prika (a) [prɪ:ga, prɪ:ka] v. **1.** vt. *(setja prik)* prikke, sætte Prikker. — **2.** vi. *(ganga hægt): p. áfram*, gaa langsomt, stavre fremad (som v. Hj. af en Stok); — refl. *prikast*, ds.

prikaleikur [prɪ:galεi:gøϙ, prɪ:kalεi:køϙ] m. Leg med Stokke (ÓDavSk. 138—139); *hann (ɔ: sveinninn) hafði prikaleik á gólfinu* (Esp. II. 10).

prýkka (a) [prihga] vi. forskönnes, blive smukkere.

†prikstafur [prɪ:ksda·vøϙ] m. et med en Prik mærket Bogstav; Paasketabellen (EJ.).

príl (-s) [pri:*l*] n. Klatren (is. Börns); — uforsigtig Leg med et eller andet): *hafði hún dregið fjölina meira en til hálfs fram af borðinu, svo að litlu vantaði á að hún sporðreistist. Móðir hennar hafði ekkert tekið eptir þessu príli* (EKv. i Eimr. II. 101).

príla (a) [pri:la] vi. klatre (is. om Börn, der klatrer op paa Møbler el. andre forbudte Steder): *hvað ertu að p. upp í glugga?;* *Þau (ɔ: lömbin) príluðu upp í grindurnar sínar með framfæturna* (JTrHeið. IV. 68).

prilla (-u, -ur) [prɪd·la] f., **prillhús** [prɪd·λ(h)u·s] n. Naalehus (spec. af indsyede Penneposer).

prím (-s) [pri:*m*] n. **1.** *(nýtt tungl)* Nymaane: *með príminu*, i (med) Nyet. — **†2.** = *prími.* — **?3.** *(prem)* Pren.

príma (-u, -ur) [pri:ma] f. **1.** (mus.) Prime. — **†2.** = *prímamál.*

†príma mál [pri:mamau:*l*] n., **†-tíð** [-ti:*ð*] f. Tiden henved Kl. 6 f. M.

†prími (-a, -ar) [pri:mɪ] m. Kl. 6 f. M., Prime; Gudstjæneste til den Tid.

prímostur [pri:mosdøϙ] m. (pop.) Myseost.

†prím signa [prim·sɪgna] vt. mærke med Korsets Tegn, primsigne. **†-signing** [-sɪgniŋk] f. foreløbig Daab. **-stafur** [-sda·vøϙ] m. Primstav. **-tala** [-ta·la] f. (mat.) Primtal. **†-tíð** [-ti·*ð*] f. = **prímamál.**

1. **prins** (gen. ds., pl. **-ar)** [prɪn·s] m. Prins.

†2. **prins** [prɪn·s] n. (ty. Bremse) Bremse, Næsejærn, Næseklemme.

†prinsa (-u, -ur) [prɪn·sa] f. **1.** *(kvalræði)* Pine, Marter (BH.). — **2.** *(blaka)* Puster, Vifte (BH.).

?**prinsessa (-u, -ur)** [prɪn·sεs·a] f. Prinsesse.

prior (-s, -ar) [pri:joϙ] m. Prior.

prís (-s, -ar) [pri:s] m. **†1.** *(lof)* Pris, Ære. — **?2.** *(verð)* Pris, Værdi.

prisa (-u) [prɪ:sa], **†1. prísa (-u)** [pri:sa] f. = **prísund.**

2. **prísa (-a)** [pri:sa] vt. (pop.) prise; *p. sig sælan*, prise sig salig.

prísund (-ar, -ir) [pri:sønt] f. Fængsel; — overf.: *þetta var ljóta prísundin fyrir hana.*

prjál (-s) [prjau:*l*] n. Flitterstads, Prunk.

prjála (a) [prjau:la] vi. prunke; — *vt. *p. e-ð*, prunke med n-t: *hofmenn p. skartið sitt* (BóluHj. 237).

°**prjál baunir** [prjaul·böy·nɪϙ] fpl. (bot.) Pralbönner (phaseolus multiflorus). **-laus** [prjaul:öys] a. prunkløs. **-samur** [prjaul·samøϙ] a. pragtsyg, glimresyg. **-semi** [-sεmɪ] f. indec. Pragtsyge, Glimrelyst.

†prjáma (-u, -ur) [prjau:ma] f., **†prjámur (-s, -ar)** [prjau:møϙ] m. Pram.

prje dika (a) [prjε:dɪga, -dɪka] vt. og vi. prædike, præke; *p. blaðalaust* el. *p. upp úr sjer*, præke uden at have nedskreven Tale: *prestar hafa ekki blöð í stólnum, p. allt upp úr sjer* (EiÓlLf. 42). **-dikaramunkur** [-dɪgaramuᵘ·gøϙ, -dɪkaramuŋ·køϙ] m. Prædikantbroder, Dominikaner. **-dikari (-a, -ar)** [-dɪgarɪ, -dɪkarɪ] m. Prædikant. **-dikun (-ar, -anir)** [-dɪgøn, -dɪk-] f. Præken. **-dikunarfræði** [-dɪgønaϙfrai:ðɪ, -dɪk-] f. indec. Homiletik. **-dikunarorð** [-dɪgønaror·*ð*, -dɪk-] npl. formanende Ord. **-dikunarstóll** [-dɪgønaϙsdo·d λ, -dɪk-] m. Prækestol. **-dikunartónn** [-dɪgønaϙto·dn, -dɪk-] m. Præketone.

prjón [prjoᵘ:*n*] n. **1.** Strikning: *kenna ungum stúlkum p.* — **2.** Stejlen af en Hest: *p. í hestum.*

prjóna (a) [prjoᵘ:na] v. **1.** vt. strikke: *p. sokk;* — *p. neðan við (sokk)*, strikke Underdelen til en Strömpeoverdel; — (overf.) *p. dálítið neðan við* (föje lidt til) *frumvarp neðri deildar* (Alþ. '11, B. 457); *p. aftan (framan) við e-ð*, föje til som Slutning (Begyndelse); *láta e-n p.*, tage om Hænderne paa en og gnide Fingerspidserne mod hinanden (ÓDavSk. 171). — **2.** vt. med dat. indflette: *enn prjónað millum atriðanna orðum okkar sjálfra* (Fj. I. 16). — **3.** vi. *hesturinn prjónar*, Hesten stejler.

prjóna brjef [prjoᵘ:nabrjε:*v*] n. et Brev Knappenaale. **-brók** [-broᵘ:k] f., **-buxur** [-bʏχ·søϙ] fpl. strikkede (Under)benklæder. **-garn** [-gad·*v*, -gar·d*v*] n. Strikkegarn. **-koddi** [-kod:ɪ] m. Naalepude. **-kona** [-ko:na] f. Kvinde, som strikker: *mikil p.*, dygtig Strikkerske. **-lilja** [-lɪl·ja] f., **-lind** [-lɪn·t] f. hurtig og flink Strikkerske. **-nærbrækur** [-nair·braigoϙ, -braikoϙ] fpl., **-nærbuxur** [-nair·bʏχsøϙ] fpl. strikkede Underbenklæder. **-nærpeysa** [-naiϙ·pεisa] f. strikket (Under)uldtröje. **-peysa** [-pεi:sa] f. strikket Tröje. **-saumur** [-söy:møϙ] m. coll. strikkede Strömper og Vanter af grov Udskudsuld: *p. er nefnt sokkar og vetlingar ... úr haustull, togi og úrgangsull* (Norðri '11, 147). **-skapur** [-sga·bøϙ, -sga·pøϙ] m. Strikning. **-skotthúfa** [-sgoht(h)ua] f. strikket *skotthúfa* (s. d. O.). **-stokkur** [-sdohgøϙ] m. **1.** Strikketöjsæske. — **2.** overf. **a.** *(mjög valt skip)* Skib, der ruller stærkt (Vf.). — **b.** *(þröngt fat)* snæver Tröje (Árn.). — **c.** *(mjótt rúm)* smal Seng (Árn.). **-trefill** [-trε:vɪdλ] m. strikket, langt Halstörklæde. **-tuska** [-tʏs·ga] f. strikket Lap. **-úlpa** [-uλ·ba, -ul·pa] f. strikket Overfrakke. **-vefstóll** [-vεf·sdoᵘdλ] m. = *prjónavjel*, Strikkemaskine (JS. Vb. 56). **-vír** [-vi:r] m. tynd Staaltraad: *úr heldur mjóum p.* (EiÓlLf. 39). **-vjel** [-vjε:*l*] f. Strikkemaskine. **-þríhyrna** [-þri:hɪ(r)dna] f. strikket, trekantet Törklæde til at have over Skuldrene.

prjónles [prjoᵘn·lε·s] n. coll. strikket, uldent Töj (is. som Handelsvare). **-gjörð** [-gör·*ð*] f. Strikning, Tilvirkning af strikkede Varer (til Salg).

prjón n (-s, -ar) [prjoᵘd·*v*] m. **1.** Pind, Strikkepind; (Talem.) *gelda prjóninn*, overspringe en Strikkepind (naar der strikkes med flere Pinde); — pl. *prjónar*, Strikketöj: *hvar eru prjónarnir mínir?;* — *hafa e-ð á prjónunum*, være ved at strikke n-t; overf. have n-t under Arbejde: *jafnhliða því að önnur ritstörf voru höfð á prjónunum* (PThÁrf. 4); *vera á prjónunum*, være under Arbejde. — **2.** Pren, Syl; Naal: *títup., sjalp., hattp., slifsisp.* osv.

prjónpeysa [prjoᵘn·pεi·sa] f. = **prjónapeysa.**

prjónshnappur [prjoᵘn·s(h)vahbøϙ] m. Naalehoved.

prjón|tjald [prjoᵘn·tjalt] n. strikket Telt. **-vjel** [-vjε·*l*] f. Strikkemaskine.

próf (-s, pl. ds.) [proᵘ:*v*] n. **1. a.** *(rannsókn)* Prøve, Undersøgelse. — **b.** retslig Undersøgelse; *(yfirheyrsla)* Forhør: *halda p. í máli;* (Ordspr.) *hverju máli hentar p.* (GJ.), hver Sag bör prøves. — **2.** Eksamen; *falla á prófi*, dumpe til Eksamen; *taka p.*, tage Eksamen; *standast p.*, bestaa en Eksamen; *gefa sig fram til prófs*, indstille sig til Eksamen; *segja sig til prófs*, indskrive sig til Eksamen. — **†3.** *(sönnun)* Bevis.

prófa (a) [proᵘ:va] vt. **1. a.** *(reyna)* prøve. — **b.** *(yfirheyra)* forhøre: *p. sakamenn.* — **2.** *(í skóla o. fl.)* eksaminere, prøve. — **†3.** *(sanna)* bevise.

prófan (-ar, -ir) [proᵘ:van] f. = **prófun.**

prófari (-a, -ar) [proᵘ:varɪ] m. Prøver (MJ. V. 258).

prófarka|lesari [proᵘ:vaϙgalε:sarɪ] m. Korrekturlæser. **-lestur** [-lεs·døϙ] m. Korrekturlæsning.

pró fastsdæmi [proᵘ:fasdai·mɪ] n. Provsti. **-fastur (-s, -ar)** [-fasdøϙ, -fas(ts)] m. **1.** Provst; (pop.) *ríða með prófastinum*, have Diarré (Árn.). — **2.** = *lundi.*

próf bók [proᵘv·boᵘ·k] f. Eksamensprotokol. **-borð** [-bor*ð*] n. Eksamensbord. **-dómandi** [-doᵘ·mandɪ] m., **-dómari** [-doᵘ·marɪ] m. Censor. **-dómur** [-doᵘ·møϙ] m. Censur. **-dæmi** [-dai·mɪ] n. Eksamensopgave.

prófessor (-s, -ar) [proᵘ:fεs·oϙ] m. Professor.

prófessors embætti [proᵘ:fεsoϙsεm·baihdɪ] n. Professorembede. **-laun** [-löy:*n*] npl. en Professors Lön, Professorgage. **-staða** [-ϙ-sda:ða] f. = **prófessorsembætti.**

†prófeti (-a, -ar) [proᵘ:fεdɪ, -fεtɪ] m. Profet.

°**próf flækja** [proᵘf·lai·ɡa, -f·lai·ka] f. Krydsforhør (JsJs.). **-gjald** [proᵘv·ɡalt] n. Eksamensgebyr. **-gripur** [-grɪ·bøϙ, -grɪ·pøϙ] m. Genstand, forarbejdet ved en Svendeprøve. **-hlutur** [proᵘf·(h)λʏ·døϙ, -(h)λʏ·t-] m. (LFR VIII. xvi) = *sýnishorn*, Prøve. **-hrollur** [-(h)ϙodløϙ] m. Eksamensfeber. **-lestur** [proᵘv·lεsdøϙ] m. Eksamenslæsning. **-maður** [-ma·ðøϙ] m. Eksamensmenneske. **-nefnd** [-nεmt] f. Eksamenskommission; — (i Goodtemplarordenen) Indvielsesudvalg.

pró fors [proᵘ:fo(ϙ)s] adv. (pop.) **1.** *(undir eins)* straks, öjeblikkelig. — **2.** *(endilega)* absolut, endelig: *það má p. til að gera það.* **†-foss** [-fos] m. = *böðull*, Profos, Bøddel: *p. skyldi hann hýða* (ÓDavÞul. 347).

próf reglugerð [proᵘv·regløϙεr·*ð*] f. Eksamensreglement. **-rit** [-rɪ·t] n. litterært Forsøg (LFR. XII. xii). **-ritgerð** [-rɪ·tϙer*ð*] f. Eksamensafhandling. **-rjettur** [-rjεhdøϙ] m. Undersøgelsesret (Klp. V. 177). **-róður** [-roᵘ·ðøϙ] m. Prøveroning. **-ræða** [-rai·ða] f. Dimisprækenen, Prøveprækenen. **-rækur** [-rai·goϙ, -rai·koϙ] a. rejekt.

prófs einkunn [proᵘf·sεiŭgøn, -εiŋk-] f. Eksamenskarakter. **-fulltrúi** [-fʏdλtruɪ] m. Eksamenskommissær. **-grein** [-grεi·*n*] f. Eksamensfag.

próf setja [proᵘf·sε·dja, -sε·tja] vt. betragte nöje (VSkaft.). **-skýrteini** [-sɡiϙ·tεinɪ] n. Eksamensbevis. **-smíð** [-smi·*ð*] f. Svendestykke. **-steinn** [-sdεidʋ] m. Prøvesten, Prøvemiddel: *e-ð er p. e-s.* **-stíll** [-sdidλ] m. Prøvestil, Eksamensstil. **-sveinn** [-svεidʋ] m. Eksaminand. **-tafla** [-tabla] f. Eksamensskema. **-tími** [-ti·mɪ] m. Prøvestund.

prófun (-ar, -anir) [proᵘ:vøn] f. **a.** Undersøgelse, Prøvelse: *p. gagna í málinu.* — **b.** (med.) Reaktion: *Wassermanns p.*, W. Reaktion (GísliG.).

prófunarmaður [proᵘ:vonarma:ðøϙ] m. Undersøger.

próf vottorð [proᵘv·ohdor*ð*] n. Eksamensbevis. **-örk** [proᵘ:vöϙk] f. Korrektur, Korrekturark: *leiðrjetta p., leiðrjetta e-ð í p.*

pró kúra (-u) [proᵘ:ku·ra] f. Prokura. **-kúruhafi (-a, -ar)** [-kurøha:vɪ] m. Prokurist. **-kúruumboð** [-kurøʏm·boð] n. Prokura.

†prómi(n)s(j)era [proᵘ:mɪsε·ra, -mɪ(n)sjε·ra] vi. messe (ASkaft., Breiðd.).

1. **prompa (-u, -ur)** [proμ·ba, prom·pa] f. (Mýr.) = **margæs.**

?2. **prompa** [proμ·ba, prom·pa] vi. = **prumpa.**

prompinn [proμ·bɪn, prom·pɪn] a. *(hreykinn)* vigtig, kry (Árn.).

?**pró sess** (gen. ds., pl. **-ar)** [proᵘ:sεs] m. Proces: *Prósessalystin linni ólm* (BTh. 48). ?**-sessía (-u, -ur)** [-sεs·ija] f. = **skrúðganga.**

?**prosi (-a, -ar)** [pro:sɪ] m. Praas (Vf., Eyf.).

prósi (-a, -ar) [proᵘ:sɪ] m. (pop.) = **prófastur.**

próventa (-u, -ur) [proᵘ:vεvda, -vεnta] f. **1.** Indtægter, Gods; spec. til Kirken, Præbende: *leggja próventur til kirkju*, give en Kirke Jordegods. — **2.** *(fje, gefið með því skilyrði að sjá fyrir gefanda í elli)* Penge el. Gods, som gives med Forpligtelse til at underholde Giveren, Aftægt: *gefa e-m próventu sína*, fledføre sig til en; (Ordspr.) *eitt ár er engin próventa* (GJ.).

próventu karl [proᵘ:vεvdøkad·λ, -kar·dλ, -vεntø-] m. gammel Mand, som er Fledføring. **-kerling** [-ʨεd·liŋk, -ʨεr·dl-] f. gammel Kone, som er

Fledføring. **-kona** [-ko:na] f. Kvinde, som er Fledføring. **-maður** [-ma:ð-øǫ] m. Fledføring, Aftægtsmand.

prúð búa [pruð·bu·a] vt. pynte; — pp. *-búinn*. **-huga** [pru:þ(h)Y·ga] a. indec. ædelmodig. **-klæddur** [pruð·klaid·øǫ] a. elegant klædt, pyntet. **-legur** [-lɛqøǫ] a. 1. *(ágætur)* prægtig, herlig; *(skrautlegur)* pragtfuld. — 2. *(hugprúður)* kæk, gæv. — 3. *(siðprúður)* hovisk, beleven, elegant: *p. í framgöngu*. — 4. adv. *-lega*. **-leikur** [-lɛiqøǫ, -lɛikøǫ] m. 1. *(göfgi)* Noblesse; *(veglyndi)* Höisindethed. — 2. *(hugprýði)* Mod, Gævhed. — 3. *(siðprýði, kurteisi)* Hoviskhed, Belevenhed, Elegance i Optræden. — 4. *(skraut)* Pragt. **-letraður** [-le·draðøǫ, -le·tr-] a. elegant trykt. **-lyndur** [-lɪndøǫ] a. ædelmodig. **-mannlegur** [-manlɛ·qøǫ] a. nobel. **-menni (-is, pl. ds.)** [-men·ɪ] n. Mand, som har en fin og nobel Optræden, Gentleman. **-menska (-u)** [-mɛnsga] f. 1. *(veglyndi)* Höimodighed, Noblesse. — 2. *(kurteisi)* Belevenhed, Høflighed, Forekommenhed. **-nefni (-is, pl. ds.)** [-nɛbnɪ] n. 1. smukt, sirligt Navn. — 2. Epitheton ornans. **-orður** [pru:ðorðøǫ] a. elegant i sin Tale.

prúður [pru·ðøǫ] a. 1. *(glæsilegur)* herlig, †prud: *prúð híbýli*. — 2. *(fagur)* stadselig, smuk; (om Heste) *prúðir á tagl og fax* (Stj. '94, B. 169). — 3. *(veglyndur)* höjmodig; *(hugprúður)* kæk. — 4. *(siðprúður, kurteis)* hovisk, høflig, beleven: *p. í framkomu*, høflig og elegant i sin Fremtræden.

†prúðvígi [pruð·vi·jɪ] n. ærlig Kamp.

prump (-s) [prYµ·p, prYm·p] n. Fisen, Fjærten.

prumpa (a) [prYµ·ba, prYm·pa] vi. fise, fjærte. — overf. *og pattaraleg prumpar bú* (ɔ: *heimskan*) *á prédikunarstól* (Hafst. 294).

prumphæns [prYµ·p(h)ains, prYm·p-] npl. Höns, som ofte fjærter.

prumpur (-s, -ar) [prYµ·bøǫ, prYm·pøǫ] m. höjtidelig og snobbet Person: *standap.* (JSBr. 32).

†prundur (-s, -ar) [prYn·døǫ] m. (jfr. *próventa)* Penge og Gods, som Munke medfører, naar de gaar i Kloster.

prunkinn [pruŋ̊·gɪn, pruŋ·ɟɪn] a. 1. *(mikilmannlegur)* med et stolt og fejende Væsen, prunkende. — 2. *(vel á sig kominn)* i god Stand.

Prússi (-a, -ar) [prus:ɪ] m. Pröjser; — pl. *Prússar*, Pröjser(n)e, det pröjsiske Folk.

Prúss land [prus·lant] n. npr. Pröjsen. **-neskur** [-nɛsgøǫ] a. pröjsisk.

?**prútta (a)** [pruhda] vi. 1. prutte: *p. um verð á e-u*. — vt. *p. e-ð niður*, prutte af paa Prisen af n-t. — 2. göre sig Betænkeligheder, tage sig n-t nær (bruges navnlig med en Nægtelse): *jeg p. ekki um það*, jeg gör mig ingen Betænkeligheder derover. — 3. *(trutta)* skynde paa Heste ved at puste igennem de lukkede Læber: *p. á hesta*.

prúttinn [pruhdɪn] a. 1. skrupuløs, fuld af Betænkeligheder (bruges navnlig med en Nægtelse): *hann er ekki p., pilturinn sá*. — 2. tilböjelig til at prutte.

prölóttur [prö:loᵘhdøǫ] a. ru, ujævn.

pu [pYh] interj. puh.

pú [pu:] n. 1. Aanden, Pusten: *og lá með háb istrum og pú fram á borðið* (JThMk. 333). — 2. (mus.) Syngen con bocca chiusa, Brummekor.

púa (a) [pu:a] vi. 1. aande, puste: *rauðmaginn púar að búinu*, Han-Stenbideren puster til Æggene (for at udklække dem) (BH.). — 2. *p. í e-ð*, blæse i n-t (f. Eks. Hænderne) for at varme det. — 3. (mus.) synge con bocca chiusa, brumme. — 4. vt. med dat. blæse, puste: *hann púaði út úr sjer reyknum* (Lögr. '16, 40, Sp. 3).

púari (-a, -ar) [pu:arɪ] m. Puster.

°**púð (-s,** pl. ds.) [pu:ð] n. Pud (russisk Vægt, 20 kg.).

púdd-púdd [put·-put·] interj. *(við hænsni)* put put (til Höns).

púðra (a) [puð·ra] v. 1. vt. *(strá dufti á)* bestrø med Pudder; pudre. — 2. vi. og vt. med dat. *(reykja í ákafa)* ryge stærkt.

púður (-urs) [pu:ðøǫ] n. 1. Krudt: *p. og högl*; — overf. Livlighed, Fut: *finnast p. í e-u*, finde n-t morsomt: *það er ekkert p. í því*; — *honum finst víst fjarska mikið p. í að fara svona með pabba sinn* (ÁBjDr. 217). — 2. overf. *(reiði)* Vrede (EBj. i ÁM. 226a, 8vo). — ?3. *(duft, sem konur bera í andlit sjer)* Pudder. **-dás** [-r-dau:s] f. Troldkælling (JsJs.). **-fluga** [-ǫ-flY:ga] f. Raket. **-forði** [-for·ðɪ] m. Krudtforraad. **-gat** [-r-ga:t] n. Fænghul. **-gerð** [-ɟerð] f. Krudtfabrikation. **-gígur** [-ɟi:gøǫ] m. Minetragt (JsJs.). **-horn** [-ǫ-(h)od·n, -(h)or·dn] n. Krudthorn. **-hús** [-(h)u:s] n. Krudtkammer. **-kastali** [-kas·dalɪ] m. Krudttaarn. **-kerling** [-ɟed·liŋk] f. Skrubtudse (en Slags Fyrværkerisag). °**-kúla** [-ku:la] f. Granat (JsJs.). **-reykur** [-ø-rei:gøǫ, -rei:køǫ] m. Krudtrøg. **-salli** [-ǫ-sad·lɪ] m. Melkrudt. **-sykur** [-sɪ:gøǫ, -sɪ:køǫ] m. el. n. Puddersukker, Farin. °**-stikill** [-sdɪ:gɪdλ, -sdɪ:ɟ-] m. Patron (JsJs.). **-svæla** [-svai:la] f. Krudtdamp. **-tunna** [-tYn:a] f. Krudttønde. **†-viti** [-r-vɪ:dɪ, -vɪ:tɪ] m. Raket.

púka bit [pu:gabɪ:t, pu:ka-] n., **-biti** [-bɪ:dɪ, -bɪ:tɪ] m. = **stúfa**. **-legur** [-le·qøǫ] a. 1. *(djöfullegur)* dæmonisk. — 2. (Rvk.) = *pokalegur*. °**-leikur** [-lei:gøǫ, -lei:køǫ] m. Satyrspil: *Auk þess var vant að leika stuttan gamanleik á eftir hverjum þríleik, og nefndist hann p.* (ÁBjH. 123). **-letur** [-le:døǫ, -lɛ:t-] n. Djævleskrift. **-spil** [-sbɪ:l] n. = *himnaríki og helvíti* (en Slags Kortspil) (ÓDavSk. 340).

púki (-a, -ar) [pu:ɟɪ, pu:ɟɪ] m. Smaadjævel.

?**púkk** [puhk] n. 1. *(spil)* Puk (Kortspil); *leggja í p.*, beklæde Pukket. — 2. *(í vegi)* Puk, Skærver.

?**púkka (a)** [puhga] vt. 1. *(í spilum)* pukke; (Talem.) *p. upp á e-ð*, stole paa n-t. — 2. *p. veg*, pukke: *p. milli þeirra* (ɔ: *teinanna) og út frá þeim á báða vegu* (Lögr. '13, 105).

púkk hamar [puhk(h)a·maǫ] m. Pukhammer. **-lagður** [-g-laqðøǫ, -lagðøǫ] a. pukket: *p. vegur*. **-sleggja** [-k-sleɟ·a] f. större Pukhammer.

pukra (a) [pY:gra, pY:kra] vi. 1. *(hvísla)* hviske. — 2. *p. með e-ð*, være hemmelighedsfuld angaaende n-t, skjule n-t, göre n-t i Smug, omgive n-t med Hemmelighedskræmmeri; *sérhvert félag pukrar út af fyrir sig* (BGr. i Eimr. VI. 193); — refl. *pukrast*: *p. með e-ð = pukra með e-ð*.

pukur (-urs) [pY:gøǫ, pY:køǫ] n. 1. *(hvísl)* Hvisken. — 2. a. *(leynd)* Smug, Skjul: *í pukri*, i Smug, i Skjul, hemmelig. — b. Hemmelighedskræmmeri, hemmelig Bestilling el. Foretagende: *p. bak við tjöldin*. **-ráð** [-ø-rau:ð] n. hemmelig Plan. **-verslun** [-r-vɛǫ·sløn] f. Smughandel.

pukurslegur [pY:gøǫslɛ:gøǫ, pY:k-] a. som ser hemmelighedsfuld ud; som synes at behandles med Hemmelighedskræmmeri; — adv. *-lega*.

púl (-s) [pu:l] n. Slid og Slæb.

pula (-u, -ur) [pY·la] f. 1. *(erfiði)* Besværlighed. — 2. a. = *lota*. — b. Anfald (is. af Smærter el. lign.): *Kláus eitt sinn ketbein gleipti; | í kvala-pulu það honum steypti* (BTh. 132). — 3. *(ófær mýri)* ufarbar Sump.

púla (a) [pu:la] v. (pop.) 1. vi. slide og slæbe: *og því ætla eg mér, að p. hér uppá kúgras* (JThMk. 273). — 2. vt. støde stærkt til (BH.).

†Púl l (-s) [pud·λ, pul·s] m. npr. Apulien.

púls band [pul·sbant] n. groft Garn. **-brauð** [-bröy·ð] n. = **svartabrauð**. **-hestur** [-(h)ɛsdøǫ] m. Arbejdshest, Øg. **-les** [-lɛ·s] n. groft, uldent Töj: *Eingirnis-lesið, sem og var kallað p. eða duggarales, var unnið úr grófu bandi einmuna* (JAðFr. 501). **-maður** [-ma·ðøǫ] m. 1. Mand, som arbejder strængt, ogs. i Alm. Arbeidsmand. — 2. *(daglaunamaður)* Daglönner. **-menska (-u)** [-mɛnsga] f. 1. Slid, Slæb. — 2. Arbejde paa Daglön.

púlspas [pul·spas] n. Polsk Pas (Kortspil) (ÓDavSk. 337).

púlsterkur [pul·sdɛǫgøǫ] a. stærk til at trælle.

púlt (-s, pl. ds.) [puλ·t] n. Pult.

pultra (a) [pYλ·dra] vi. hviske.

pultur (-urs) [pYλ·døǫ] n. Hvisken, løst Rygte.

?**púlver (-s)** [pul·veǫ] n. Pulver.

†púlverjasýki [pul·verjasi:gɪ, -si:ɟɪ] f. (Esp. X. 55) = **fransós**.

?1. **pumpa (-u, -ur)** [pYµ·ba, pYm·pa] f. = 1. **dæla** I. 1.

?2. **pumpa (a)** [pYµ·ba, pYm·pa] vt. og vi. 1. *(dæla)* pumpe. — 2. pimpe, drikke: *p. svo ölið úr tinspengdum könnum* (Eimr. IV. 232). — 3. vi. plumpe, falde med et Plask: *p. ofan í e-ð*.

pund (-s, pl. ds.) [pYn·t] n. 1. Pund (½ Kilo): *p. af smjöri*. — 2. Pund Sterling. — 3. Pund, Talent (jfr. den bibelske Lignelse om at nedgrave sit Pund): (Ordspr.) *mikið er skraddarans p.*, stort er Skrædderens Pund (ÞErl.); *mikið p. krefur mikils ábata* (GJ.); (Talem.) *grafa p. sitt í jörðu*, nedgrave sit Pund: *verja sínu pundi sem best*, aagre med sit Pund. — †4. a. = *skippund*. — b. Maal, 12 Potter vaade Varer el. 12 Pund törre (BH.).

pundari (-a, -ar) [pYn·darɪ] m. Bismer.

pund fata [pYn·tfa·da, -fa·ta] f. Mælkebøtte, der rummer 12 Potter (BHAt. 56). **-sauður** [-söy·ðøǫ] m. Bede, hvis Tælle ved Slagtningen vejer 12 Pund (BH.).

punds lóð [pYn·(d)sloᵘ·ð] n. Pundslod. **-merki** [-meǫɟɪ] n. Pundstegn (℔).

pundur (-s, -ar) [pYn·døǫ] m. 12 Pund el. 24 *merkur* (Vf.).

punga (a) [puŋ·ga] v. 1. vt. nedlægge i en Pung: *p. tafl*. — ?2. vi. og vt. med dat.: *p. út með e-ð*, punge ud med n-t; *p. e-u í e-n*, give en n-t uden at knibe af det (Breiðd.).

punga gras [puŋ·gagra:s] n. = **holurt**. **-melur** [-mɛ:løǫ] m. en Varietet af elymus arenarius (LFR. I. 33). **-próf** [-proᵘ:v] n. (pop.) Eksamen, som kræves til at føre de mindste Dæksbaade (12—30 Tons), Fiskerieksamen.

pung arfi [puŋ·garvɪ] m. = **hjartarfi**. **-bjúgur** [-bju·(g)øǫ] m. (med.) Vandbrok (JsJs.). **-dýr** [-k-di·r] n. = **pokadýr**. **-elta (-u)** [-g-ɛλda] f. Æltning af Skindet af en Pung (is. af Væder el. Okse), der især anvendes til Snustobaksgemme. **-haull** [-k-(h)öydλ] m. Pungbrok.

pungur (-s, -ar) [puŋ·gøǫ, puŋ·s] m. I. 1. Pung: *draga augað í pung*, trække det ene Øje sammen. — 2. *(pyngja)* Pengepung; (Ordspr.) *sá p. er tómur, sem annars peningur er í* (GJ.), den Pung er tom, en andens Penge ligger udi. — 3. Pung (scrotum), jfr. *hrútsp*; (Ordspr.) *það er vondur hnífur, sem ekki bítur á punginn* (SchMál.), det er en daarlig Kniv, som ikke kan skære en Pung bort. — 4. *(skinnpoki)* Skindpose; *tóbaksp.*, Tobakspung. — II. (pop.) haanende Benævnelse paa en lille enmastet Baad (Vf., Sl.).

pung urt [pYn·gYǫt] f. = **hjartarfi**. **-vör** [-vö·r] f. (bot.) = **barnarót**.

punkta (a) [puŋ̊·da, puŋ·ta, puv·da, pun·ta] vt. sætte Prikker, punktere.

punkta lína [puv·dali:na, pun·ta-] f., **-strik** [-sdrɪ:k] n. punkteret Linje.

punktur (-s, -ar) [puŋ̊·døǫ, puŋ·tøǫ, puv·døǫ, pun·tøǫ] m. 1. *(depill)* Punkt, Prik; *(í setningu)* Punktum. — †2. *(atriði)* Punkt.

púns (gen. ds.) [pun·s] n. Punsch; Toddy. ?**-bolla** [-bol·a] f. Punschbolle. ?**-exstrakt** [-ɛγsdraγt] f. Punschekstrakt (JSVb. 10). **-hlaðinn** [-(h)λa·ðɪn] a. (Vf.) = **drekkhlaðinn**. **-kolla** [-kodla] f. et Glas Punsch.

†punt hali [pYv·t(h)a·lɪ, pYn·t-] m. = **puntur**. **-strá** [-sdrau·] n. Straa af *puntur* (s. d. O.). **-tegund** [pYv·te·gønt, pYn·-] f. Bunkeart.

puntur (-s) [pYv·døǫ, pYn·tøǫ] m. (bot.) Bunke (aira): *flétta reipi úr punti*, man tager to Straa og stikker Aksene krydsvis i Munden paa den, som man vil lære Kunsten, og trækker dernæst hurtig til, hvorved alle Kornene kommer til at sidde tilbage mellem Tænderne (ÓDavSk. 171).

?**puntrófa** [pYv·droᵘ·a, pYn·t-] f. Pyntedukke.

puntvöndur [pYv·dvöndøǫ, pYn·t-] m. (ÓDavSk. 171) = **puntstrá**.

Pún verjar [pun·verjaǫ] mpl. Poenere, Karthaginiensere. **-verskur** [-veǫsgøǫ] a. punisk.

púpa (-u, -ur) [pu:ba, pu:pa] f. Puppe.

púpuhíði [pu:bøhi:ðɪ, pu:pø-] n. Puppespind.

pupull (-uls) [pY:bødλ, pY:p-] m. (jfr. *pöpull)* sejgt og tört Stykke Kød, is. Hvalkød (Vf.).

purð, púrð [pY:ð, pur:ð] se **pirr**.

purk (-s) [pYǫ·k] n. Gærrighed, Gnieragtighed.

1. **purka (-u, -ur)** [pYǫ·ga] f. 1. *(gylta)* So. — 2. *(nirfill)* Gnier.

2. **purka (a)** [pYǫ·ɢa] vi.: *ekki p. jeg fyrir (el. um) það*, jeg savner det ikke (om n-t man betaler el. bortgiver). — overf. jeg tager mig det ikke nær, generer mig ikke ved det.

purkun (-ar) [pYǫ·gøn] f. Gene, Finfølelse.

purkunar laus [pYǫ·gønarlöy:s] a. perfid. **-lítill** [-li:dɪdλ, -li:tɪdλ] a. ugeneret, fræk: *purkunarlitlir málaflutningsmenn* (EArRétt. 110). **-samur** [-ǫ-sa:mǫǫ] a. 1. *(sparsamur)* sparsommelig. — 2. finfølende, som generer sig ved n-t: *p. við að ónáða aðra*. **-semi** [-sɛ·mɪ] f. indec. 1. *(sparsemi)* Sparsommelighed. — 2. = *purkun*.

purpa (a) [pYǫ·ba] vt. rive, rykke itu.

purpura blómstur [pYǫ·borablo·m·sdǫǫ] n. = **dúnurt. -geisli** [-ɢɛis·lɪ] m. Purpurstraale. **-glóð** [-ɢlo·uð] f. Purpurglød. **-himna** [-hɪm·na] f. Purpurhinde (porphyra umbilicalis). **-klæði** [-klai:ðɪ] n. Purpurklædning. 1. **-litur** [-lɪ:dǫǫ, -lɪ:tǫǫ] m. Purpurfarve. 2. **-litur** [-lɪ:dǫǫ, -lɪ:tǫǫ] a. purpurfarvet. **-skel** [-sɢɛ:ʃ] f. Purpursnække. **-skikkja** [-sɢɪhɢa] f. Purpurkappe, Purpurkaabe. **-steinn** [-sdɛid·v] m. Porfyr.

purpuri (-a) [pYǫ·børɪ] m. Purpur.

?1. **purra (-u, -ur)** [pYr:a] f., **púrra (-u, -ur)** [pur:a] f. Porre.

2. **purra (a)** [pYr:a] vi. (pop.) 1. sige „*pr*". — 2. *(reka við)* fise.

1. **pusa (-u, -ur)** [pY:sa] f. Pøs; Bröndspand (ASkaft.).

2. **pusa (a)** [pY:sa] vt. 1. øse el. trække op v. Hj. af en *pusa*. — 2. impers.: *það pusar inn í* (el. *á*) *bátinn, skipið*, Søen skyller ind over Baaden, Skibet (Vf.).

†1. **púsa (-u, -ur)** [pu:sa] f. Fæstemø.

†2. **púsa (a)** [pu:sa] vt. = **pússa.**

†**púsan (-ar, -anir)** [pu:san] f. = **pússun.**

Pusi (-a, -ar) [pY·sɪ] m. npr. Dim. af **Filippus.**

†1. **púsi (-a, -ar)** [pu:sɪ] m. Pose (Vf.).

†2. **púsi (-a, -ar)** [pu:sɪ] m. (jfr. *púsa*) Ægtemand.

1. **púss** (gen. ds., pl. **-ar**) [pus·] **I.** m. 1. *(pyngja)* Pung, Pengepung. — 2. *(getnaðarfæri á hryssu)* Hoppernes Kønsdele (BH.). — **II.** n. *(þykkja)* Mishag, Fortrydelse: *það er mesta p. í honum við mig, af því að jeg gaf honum ekki í staupinu* (Ai.): *rjúka burt í pússi* = *fara burt í fússi*, se *fúss*.

pussa (-u, -ur) [pYs:a] f. cunnus.

pússa (a) [pus:a] vt. 1. *p.* el. *p. saman*, ægtevie; (i Spøg) koble, smede sammen. — ?2. *(fága)* pudse.

pússandi (-a) [pus:andɪ] m. höj Vind, undert. med Snestorm.

pússari (-a, -ar) [pus:arɪ] m. (Af.) = **línubelgur.**

pussuhnútur [pYs:øhvu:døǫ, -hvu:tøǫ] m. (Vf.) = **rembihnútur.**

pússun (-ar, -anir) [pus:øn] f. Ægtevielse; Kopulation.

pússunartollur [pus:ønaǫtod·løǫ] m. Honorar for Brudevielse.

pústra (a) [pus·dra] vt. give Ørefigen, slaa.

pústur (-urs, -rar) [pus·døǫ] m. Ørefigen.

pút [pu:t] n. i Forb. *p. og plagg*, hver Smule, Rub og Stub: *Cornell háskóli . . . kaupir árlega hvert p. og plagg, sem út kemur* (Alþ. '11, B. II. 1761).

púta (-u, -ur) [pu:da, pu:ta] f. 1. *(hæna)* Puthöne, Putte. — 2. Skøge, prostitueret Kvinde: (Ordspr.) *pútur elska mútur* (GJ.). — 3. = *hnakkpúta* 2.

pútengjaspýta [pu:dreinɢasbi:da, pu:tɛinɢasbi:ta] f. Pølsepind (NMúl.).

puti (-a, -ar) [pY:dɪ, pY:tɪ] m. Finger paa en Barnehaand, ogs. brugt som Kælenavn om Finger paa en voksen Person; — (foragteligt:) *ekki stóð þar á þingmanninum sjálfum að rétta upp putana* (Alþ. '11, B. II. 874).

pútingjaspýta [pu:dinɢasbi:da, pu:tinɢasbi:ta] f. = **pútengjaspýta.**

pútlingur (-s, -ar) [puhdlinɢøǫ] m. Horeunge; *(þorpari)* Skurk (BH.).

pútna haldari (-a, -ar) [puhdnahal·darɪ] m. Horevært. **-hús** [-hu:s] n. Bordel. **-mella** [-med·la] f. Horeværtinde.

putt [pYht] interj. pyt!

putti (-a, -ar) [pYhdɪ] m. 1. = *puti*. — 2. Øgenavn paa en lille Mand, Pusling, Mandsling: *Gvendur p.*

puttfingur [pYhtfinɢøǫ] m. beskadiget el. ubrugelig Finger (Múl., ASkaft.).

pútti (-a, -ar) [puhdɪ] m. lille Dreng, Pusling, Buksetrold: *Hann mundi það, púttinn sá arni* (JThPs. 249).

pútu barn [pu:dobad·v, -bar·dv] n. Skøgebarn, Horeunge. **-legur** [-lɛ·ɢøǫ] a. skøgeagtig, Skøge-. **-sonur** [-so:nøǫ] m. Horesön, Horeunge. **-æði** [-ai:ðɪ] n. Horefagter.

pæi (-a, -ar) [pai:jɪ] m. (i Börnesprog) = **pabbi.**

pækilfiskur [pai:ɢɪlfɪs·gøǫ, pai:ȷ̊ɪl-] m. Laberdan.

pækill (-ils) [pai:ɢɪdλ, pai:ȷ̊ɪdλ] m. (t. pökel, holl. pekel) Lage, Saltlage.

pækilsalta [pai·ɢɪlsaλ·da, pai·ȷ̊ɪl-] vt. lagesalte.

* **pækilskrydd** [pai:ɢɪlskrɪt·, pai·ȷ̊ɪls-] n. Sylte, Syltetöj (JsJs.).

1. **pæla (-u, -ur)** [pai:la] f. 1. *(pæld jörð)* ophakket Jord, blottet for Grönsvær, Sted, hvor man har skaaret Grönsvær; i pl. *pælur* (Breiðd.) = *pöldrur*, se *paldri*. — 2. daarligt Føre, spec. Snedynger, vanskelige at komme igennem (ÓDav.). — 3. Masse: *skárri er það nú pælan af fje!* (Breiðd.).

2. **pæla (di)** [pai:la] vt. 1. *(stinga með pál)* ophakke med Spade *(páll)*: *p. upp garð*; — pp. *pældur*. — 2. overf.: *p. í gegnum e-ð*, *p. út úr e-u*, arbejde sig igennem n-t; *p. í gegnum bók*, plöje en Bog igennem.

pæling (-ar, -ar) [pai:link] f. Ophakken af Jord.

pæna (-u, -ur) [pai:na] f. tyndt Bræt (Vf.).

pæni (-is, pl. ds.) [pai:nɪ] n. (Vf.) = **kampalampi.**

pöddu blindur [pöd:øblɪn·døǫ] a., **-fullur** [-fYd·løǫ] a. *(blindfullur)* døddrukken (Rvk). **-skel** [-sɢɛ:ʃ] f. Skildpaddeskal.

pökkur [pöhɢøǫ] fpl. Pakker, Bylter.

pöldrótt ur [pöl·dro·hdøǫ] a. (jfr. *paldra*): *pöldrótt mýri*, Sump med en Mængde smaa Vandpytter (Múl.).

pöldrur [pöl·drøǫ] fpl. se **paldra.**

pönnu kaka [pön:øka:ga,-ka:ka] f. Pandekage. **-skaft** [-sgaf·t] n. Pandeskaft.

pöntun (-ar, pantanir) [pöv·døn, pön·t-, pav·danɪǫ, pan·t-] f. Bestilling, Rekvisition (af Varer).

pöntunar deild [pöv·dønardeil·t, pön·t-] f. Afdeling (af en Brugsforening) for Bestilling af Varer. **-fjelag** [-ǫ-fjɛ:laɢ] n. Brugsforening, Fællesindkøbsforening.

pöpull (-uls) [pö:bødλ, pö:pødλ] m. 1. den nervefulde Del af en Muskel (BH.). — 2. *(bolti, leiksoppur)* Bold, Legebold (BH.).

pöpulrás [pö:bølrau:s, pö:pøl-] f. vedholdende Løb (BH.); Rykind af Gæster, Renderi.

pör [pö:r] npl. (jfr. *par* II.) Streger, Puds, (ondartede) Drengestreger.

pöróttur [pö:rouhdøǫ] a. slem til at spille andre Puds, ondskabsfuld; fiffig; skalkagtig, skarnagtig.

pörtum [pöǫ·døm] dat. pl. af **partur.**

pörupiltur [pö:røpɪλ·døǫ] m. Skalk, Slyngel, Person, som gentagne Gange gör sig skyldig i Skarnstreger.

pössunarsamur [pös:ønaǫsa:møǫ] a. (jfr. *passa*) paapasselig.

Q

q [ku:], findes anvendt en Del i ældre Bøger foran *u* og *v*; det er nu fuldstændig forsvundet og erstattet af *k*.

R

r [ɛr:], det is. Alfabets 22. Bogstav. Det er et supradentalt Tungespids-r og udtales som:

1. [r]: ¹) i Forlyd: *raka* [ra:ɢa, ra:ka], *refur* [rɛ:vøǫ], — ogs. efter Kons. i Forlyd, undtagen *h*: *brenna* [brɛn·a], *drepa* [drɛ:va], *gruna* [ɢrY·na], *krafur* [kra:vøǫ], *trana* [tra:na]. — ²) i Indlyd saavel efter Vok. som Kons. foran Vok. samt foran stemt el. oprindelig stemt Kons.: *fara* [fa:ra], *akrar* [a·ɢrar, a:kraʀ], *farðu* [far·ðø], *arfur* [ar·vøǫ], *argur* [ar·ɢøǫ], *stormur* [sdor·møǫ], *svarri* [svar:ɪ], *stjarna* [sdjar·dna]; — om *rl*, *rn* se for øvrigt 3.; — ³) dobbeltskrevet i Udlyd: *barr* [bar·], *kjarr* [ȷ̊ar·]. — Enkeltskrevet i Udlyd i betonet Stavelse vakler Udtalen mellem stemt og ustemt: *bær* [bai:r], *vor* [vo:r], jfr. 2. ¹).

2. [ǫ]: ¹) efter *h* i Forlyd: *hrífa* [hǫi:va]; — ²) i Indlyd foran oprindelig ustemt Kons., *k*, *p*, *s*, *t*, samt i Böjningsendelser foran *s*, *st*: *verka* [vɛǫ·ɢa], *varpa* [vaǫ·ba], *versla* [vɛǫ·sla], *svartur* [svaǫ·døǫ], *hers* [hɛǫ·s], *berst* [bɛǫ·st]. — ³) i Udlyd i ubetonet Stavelse: *maður* [ma·ðøǫ].

3. Forb. *rl*, *rn* har nogle Steder paa Sydøstlandet endnu den oprindelige Udtale (jfr. Fortalen), men udtales ellers som [rdl, rdλ], [rdn, rdv]: *árla* [aur·dla], *herla* [hɛr·dla], *karl* [kar·dλ], *Björn* [bjør·dv]. I andre Ord haves denne Udtale kun i særlig omhyggelig Tale, medens Forb. i daglig Tale i Reglen bliver udtalt [dl, dλ], [dn, dv]: *varla* [vad·la, var·dla], *karl* [kad·λ, kar·dλ], *barn* [bad·v, bar·dv], *persna* [pɛs·na, pɛǫ·sna], *þorskur* [þos·ɢøǫ].

Forb. *rs* er nu i mange Tilfælde assimileret, ogs. i Skriftsproget: *þessi* [þɛs·ɪ] (†*þersi*), *foss* [fos·] (†*fors*).

Lyden er dels lang, dels kort, se de ovenstaaende Ekspl.

1. **rá (-(a)r, -r** el. **ræр)** [rau:, rau:r] f. 1. *(á skipi)* Raa, Skibsraa: *með rá og reiða*, med Top og Tavl. — 2. a. Tværbjælke i et Kokken: *upp á rárnar* (JÁÞj. I. 466). — b. Stang, hvorpaa Fisk hænges, der skal vindtörres: *fiska upp á rá*, fiske til Vindtörring paa Stænger (Vf.). — 3. Harpun: *veiða á rá* = *skutla*, harpunere (GVestf. I.); *skot . . . með rá* (Sig. Jónsson cit. i ÓDavSk. 92).

2. **rá (-r, -r)** [rau:] f. Raadyr.

†3. **rá (-(a)r, -r)** [rau:] f. Vraa, Krog, Hjörne.

4. **rá (ði)** [rau:] vt. binde Søjlene til Ræerne (BH.).

ráar- [rau·aǫ] se **rár-.**

rá band [rau·bant] n. Raabaand, Gaarding. **-bandshnútur** [-ban(t)s-(h)vu:døǫ, -(h)vu:tøǫ] m. en Slags Knude.

rabarbari (-a) [ra:ba(r)ba·ri, rab:-] m. *(tröllasúra)* Rabarber.

rabb (-s) [rap·] n. Passiar, Samtale, fortrolig Samtale.

rabba (a) [rab:a] vi. **1.** passiare, snakke (sammen), tale fortroligt: *r. við vini sína* (EKvOf. 66). — **2.** *(drabba, drekka, slarka)* svire (ODav.).

rabbborð [rab:orð] n. Bord, hvor man sidder og snakker: *upp þá reis rabbborðið við* (MStVin. 22).

***rabbi (-a, -ar)** [rab:i] m. (StStAnd. II. 183), **rabbíni (-a, -ar)** [rab:ini] m. Rabbiner.

†rabbsamseta [rap samseda, -seta] f. Klub (Klp. IV. 67).

rá benda [rau:benda] vt. omvikle, omvinde. **-binda** [-binda] vt.: *r. segl,* underslaa et Sejl.

***Ra bítaland** [ra:bidalan·t, -bita-] n. npr. (GTh. '95, 237) = **Arabía.** ***-bítar** [-bidaɣ, -bitaɣ] mpl. Arabere.

rábútur [rau:bu døɣ, -bu·tøɣ] m. Stykke af en Raa.

ráð (-s, pl. ds.) [rau:ð] n. **1.** *(ráðlegging)* Raad: (Ordspr.) *r. skal fá hjá reyndum vin,* hos prøvet Ven skal Raad man søge; *besta r. er oft verst upptekið,* det bedste Raad bliver stundom daarligst modtaget (jfr. Hist. III. 163); *hafa skal holl r., hvaðan sem þau koma,* et godt Raad skal bruges, hvorfra det saa kommer; *gamlir til ráða, ungir til dáða,* de gamle til Raad, de unge til Daad, jfr. Hostrup: Til Raad er Gubben en herlig Gæst, men unge Ojne de ser dog bedst; *það er mitt r., að . . .,* det er mit Raad, at . . ., jeg raader til, at . . .; *fara að* (el. *eftir) ráðum* (el. *ráði) e-s,* følge ens Raad; *að ráði e-s* (el. *eftir ráðum e-s),* efter ens Raad; *fara fram* (el. *fylgja) ráðum e-s,* følge ens Raad; *gefa e-m gott r.,* give en et godt Raad; *leita ráða til e-s,* søge Raad hos en; *sækja e-n að ráðum,* spørge en til Raads; *þiggja r. af e-m,* tage imod ens Raad. — **2. a.** *(íhugun)* Overvejelse; *e-ð er í ráði,* ¹) *(e-ð er fyrirhugað)* n-t er under Overvejelse, man tænker paa at gøre n-t: *og er það því í ráði, að þau verði prentuð næst á eftir* (Il. I. v); ²) n-t er besluttet: *hafa í ráði að gera e-ð,* have bestemt at gøre n-t; — *bera* (el. *taka) saman r. sín,* raadslaa; *gera r. fyrir e-u,* forudsætte, antage, gaa ud fra n-t: *gerum r. fyrir, að hann hjálpi þjer ekki; hann gerir r. fyrir að koma;* — *vera í ráðum með e-m,* være paa Raad med en; *hafa e-n í ráðum með sjer,* tage en med paa Raad. — **b.** Eftertænksomhed, Forudseenhed: *með ráðum og kappi;* — *e-ð er með ráði* (el. *ráðum) gert,* n-t er gjort med velberaad Hu; *fara að e-u með ráðum,* gaa planmæssig til Værks. — **c.** Planlæggelse, Plan: *leggja á ráðin,* være Raadgiveren, bestemme Fremgangsmaaden; — spec. Anslag, is. i Sms., jfr. *banaráð, fjörráð, landráð.* **3.** *(ákvörðun)* Beslutning: *það verður að ráði með þeim,* det aftaler de med hinanden; *hann tók það r., að . . .* (el. *hvarf að því ráði, að . . .),* han tog den Beslutning, at . . .; *hurfu þeir Hannes biskup og Steindór sýslumaður að því ráði með honum* (BrJPí. 104); *nú vandast ráðið,* nu bliver det vanskeligt at finde paa Raad el. tage en Beslutning. — **4.** godt Raad, Udvej, hvad der er fornuftigt el. raadeligt, *loks datt honum r. í hug; honum verður alt að ráði,* alt hvad han gør falder heldigt ud; *r. við e-u,* Middel mod n-t, Remedium; *kunna r. við e-u,* vide Raad imod n-t. *hafa e-r r. með e-ð,* finde paa en el. anden Udvej m. H. t. n-t: *hann segist einnig hafa einhver r. með það,* han siger, at han nok kan gøre det (JAÞj. I. 336); *þeir tóku þá til ráðs, að . . .,* de fandt da paa det Raad, greb til den Udvej, at . . .; *það væri r. (, að . . .),* det var fornuftigt (, at . . .); *mun nú r. að hverfa aftur,* det er nok fornuftigst at vende om, *taka til sinna ráða,* gøre hvad man selv finder for bedst, selv finde paa Raad: *ef þetta bregst, tek jeg til minna ráða;* — *rasa fyrir r. fram,* handle uoverlagt: *Sumt vóru nú reyndar ratiar, sem rosuðu fyrir r. fram* (ÞGjUf. 28); *að rasanda ráði,* uden Overlæg, *at ásettu ráði,* med Overlæg, forsætlig; *að óyfirlögðu ráði,* (efter uoverlagt Raad) uoverlagt; *sjá r. fyrir e-u,* aflive, gøre Kaal paa n-t: *háttv. Ed. sá r. fyrir þeim lið* (Alþ. '11, B. II. 315); *ekki neitt* (el. *ekkert) að* (el. *ekki að neinu) ráði,* ikke i nogen nævneværdig Grad, kun meget lidt. — **b.** i Ordspr.: *ekki er r., nema í tíma sje tekið,* jfr. Raad er ej bedre end Uraad, uden de tages i Tide; — ogs. iron.: det er svært som du har Hastværk med at bestemme det; *á morgun kemur dagur, og þá koma r.* el. *þá koma dagar, þá koma ráð,* kommer Tid, kommer Raad; ***hafa r. undir hverju rifi,*** **have en Udvej paa hver en Finger;** ***ekki þarf refnum r. að kenna nje selnum að synda*** (GJ.), man skal ej give Ræven Raad eller lære Sæl at svømme; *eftir á koma ósvinnum r. í hug,* den dumme finder først bagefter paa Raad. — **5. a.** *(vit)* Forstand, Fornuft: *vera með öllu* (el. *rjettu) ráði,* være ved sine fulde fem; *ekki með öllu* (el. *fullu) ráði,* ikke ved sine fulde fem, fra Sans og Samling; *vita ekki sitt rjúkandi r.,* hverken vide ud el. ind. — **b.** klar Bevidsthed (mods. Vildelse): *svo að Þ. hafi þar, ef til vill, haft r. með óráði* (JAÞj. I. 390). *vera með ráði,* være klar (mods. tale vildt). — **6.** *(samþykki)* Samtykke: *með ráði e-s.* — **II. 1.** *(umráð)* Myndighed, Raadighed, Magt, Herredømme: *hún hafði öll r. innanstokks* (JAÞj. I. 110); *(hún var) skörungur mikill og hafði mjög r. fyrir bónda sinn* (GKonÆf. 21); *sá á ekki fjár síns r., sem ekki er fulltíða,* den er ikke myndig, som ikke er voksen; (Ordspr.) *sá hefur r., sem reipi* (el. *tagli) heldur* (GJ.), den raader, som Rebet holder; ***láta ráðin laus,*** **give Afkald paa sin Myndighed (Esp. II. 5);** ***bera e-n ráðum*** **el.** ***taka ráðin af e-m,*** **fratage en Myndigheden el. Raadigheden over n-t;** *eiga r. á e-u,* have Raadighed over n-t; *hafa r. á e-u,* have Raad til n-t; *hann átti r. á einum manni,* han havde Raadighed over en Mand, kunde stille en Mand; *hafa r. e-s í hendi sjer,* have Magten over en; *rífka r. e-s,* forøge ens Formue og Hæder. — **2.** *(hegðun)* Opførsel, Levevis, Maade at være paa: *alt r. Þórðar væri brunnið til endanna og eitrað um miðjuna* (GFrTís. 53); *bregða á sitt r.,* følge sit eget Tykke, blive ved sit: *Bjarni gamli brá á sitt r.* (GFrUbl. 3); *bæta r. sitt,* ¹) forbedre sig (Ordspr.) *sæll er sá, sem sitt r. kann að bæta* (GJ.), salig den, som sig forbedrer; ²) *(staðfesta ráð sitt)* gifte sig; *laus* (el. *reikull) í ráði,* upaalidelig: *(hann) var laus í ráði og hverflyndur,* (han) var upaalidelig og flygtig (ÞGjUf. 64); *enda mun r. hans hafa verið á reiki á þeim árum* (ÞThLtr. III. 299); *sá hængur* (el. *ljóður) var á ráði hans,* den Fejl var der ved ham: *Veit eg þann einn ljóð á ráði Hoskulds* (HermJDr. 61); *fara óhyggilega að ráði sínu,* bære sig taabeligt ad, handle taabeligt; *ljótt er að heyra, hvernig hann hefur farið að ráði sínu* (baaret sig ad); *mjög var hann spakur og fór vel með ráði sínu* (opførte sig godt) (JAÞj. II. 144); *staðfesta r. sitt,* gifte sig. — **3.** *(ráðdeild)* Forstand, Forsynlighed: *það er talsvert r. í honum.* — **4.** Skæbne: *Þegar stofnanirnar fyrst komust á fót, mátti nærri því svo segja, að verzlunarfjelagið hefði r. þeirra í hendi sjer* (Eimr. I. 27); *lést eigi annað hyggja um r. hennar en það er vel gegndi* (JAÞj. I. 178). — **5.** *(ráðahagur)* Giftermaal, Parti: *leita þess ráðs, sem þer væri sæmd og virðing í* (JAÞj. II. 326); *tókst það r.* (el. *tókust þau r.),* det Ægteskab blev sluttet. — **6. a.** Raadgiver, Raad (ogs. som Titel): *vera æðsta r. e-s staðar.* — **b.** *(ráðsamkoma)* Raad, Senat.

raða (a) [ra:ða] vt. med dat. **a.** ordne: *r. niður,* ordne: *efninu er illa niður raðað;* — *r. saman,* sammenordne. — **b.** ordne i en Række el. i alfabetisk Orden: *r. spilum á borð; r. orðabókarseðlum,* — *r. e-u upp,* opstille n-t i en Række; *r. sjer niður,* sætte sig i Række (EiOlLf. 49); (Talem.) *r. í sig,* proppe i sig. — **c.** *(í skóla)* flytte om (i en Klasse).

ráða (ræð, ráðum; rjeð el. **rjeði, rjeðum; ráðið)** [rau:ða, rai:ð, rau:ðøm, rjɛ:ð, rjɛ:ði, rjɛ.ðom; rau.ðið] v.

A. vt. med acc. el. dat. el. vi. **I. 1. a.** *(ráðleggja)* **raade, give Raad, tilraade:** ***r. e-m heilræði,*** give en et godt Raad; *r. e-m frá e-u,* fraraade en n-t; *r. e-m til e-s,* raade en til n-t; *r. e-m til að gera e-ð,* raade en til at gøre n-t. — **b.** *(um lækna)* raade, ordinere (om Læger). — **2.** *(ráðgast)* raadslaa: *r. ráðum sínum,* raadslaa. — **3.** *(ákveða)* bestemme, beslutte, aftale: *r. aðför við e-n,* aftale Overfald paa en; *r. e-ð af,* beslutte n-t; *r. fram úr e-u,* finde en Udvej; *þau rjeðu með sjer hjúskap,* de blev enige om at gifte sig, *r. hug sinn,* beslutte sig; *r. e-ð með sjer* (el. *við sig),* beslutte sig til, tage Beslutning angaaende noget, *r. (fram) úr e-u,* finde ud af n-t, finde paa Raad, finde en Udvej: *hjer er úr vöndu að r.,* her er det vanskeligt at finde en Udvej, (Ordspr.) *jafnan verður e-ð úr vöndu að r.,* altid **maa man se at finde en el. anden Udvej af en vanskelig Situation;** *úr því er að r. sem (komið) er* (GJ.), man maa se at klare Sagerne som de staar, *r. úr vandræðum,* overvinde Vanskeligheder. — **4.** *(útkljá)* afgøre. *skjótlega opt er ráðin glíma* (Brydekampen afgjort) (BóluHj. 230); *senn mun ráðin rauna glíman* (ibid. 167). — **5.** *(vista, r. í vinnu)* fæste (om Tyende), antage (som Hjælper el. i sin Tjæneste): *r. vinnuhjú, r. til sín hjú,* fæste Tyende, *r. fylgdarmann,* antage en Fører, *r. sig til e-s,* fæste sig (til Tjæneste) hos en, *r. sig heima,* fæste sig (siges om en, der snubler paa et fremmed Sted): *Þú ræður þig heima hjerna í hvamminum, Halla* (JTr. Heið. 59), *það var eins og sorgin hefði ráðið sig þar heima* (bosat sig der) (And. II. 40); *r. sjer vist,* fæste sig bort; *r. sjer far,* tinge sig Skibsleilighed; †*r. e-m kvonfang,* skaffe en et Parti; †***r. trúnað e-s undir sig,*** **sikre sig ens Troskab, bringe en over paa sin Side.** — **6.** ***r. e-m bana, r. e-n af dögum*** (el. *lífi),* bringe en af Dage, dræbe, rydde en af Vejen; *r. e-n af* = *r. e-n af dögum: hann rjeð af örn og tóu, er lögðust á varp* (JAÞj. I. 593); *mundi Trojumönnum ljettara veita orustan, ef þú værir af ráðinn* (Il. II. 254); *r. e-ð af sjer,* befri sig for n-t: *réð svo af sér sendingar Arnfirðinga* (JAÞj. I. 593); †*r. e-n frá ríkjum,* fordrive en; *r. e-ð undan e-m,* faa n-t ved List til at opsige en Huldskab og Troskab. — **II.** med dat. **1.** *(ríkja yfir)* herske over, regere: *r. ríkjum,* herske; *r. fyrir e-u,* herske over n-t: *Persíu allri og Asía átti fyrir að r.* — **2. a.** raade, have Magt, Indflydelse (over), bestemme: *jeg ræð því ekki,* det er ikke mig, der bestemmer det; *jeg ræð engu um það,* jeg har ikke noget at skulle have sagt angaaende det; *hann ræður engu,* han har ingen Magt (Indflydelse), *ef jeg má ráða,* hvis jeg maa raade, *r. miklu (litlu),* have stor (ringe) Magt (Indflydelse); *Þó átti eg að meiru ráði* (det har mere at sige), *að eg fór, at hendingu, ungur að hugsa um þetta efni* (HermJDulr. 15); *r. mestu um borgarbrag,* angive Tonen i en By, *þar ræður eigi frændsemi eða vináttа,* der er ikke Slægtskab el. Venskab det bestemmende, *r. öllu,* have Magten; *vilja öllu r.,* ville være eneraadende; *hann bað móður sína r. því,* han bad sin Moder bestemme det, *láta e-m að r. sjer,* give en frit Spillerum; *r. ferðinni,* bestemme Farten (Rejsen) (Rejsens Retning el. Hastighed); *láta hestinn r.,* ride med slappe Tøjler, *láta kylfu r. kasti,* lade Tilfældet raade: *hví skyldi þá . . . láta kylfu r. kasti um það, hvort trúarneistinn nokkurntíma glæðist?* (MHUpp. 126) *r. kvonfangi e-s (giftingu e-rar),* bestemme **med hvem en kommer til at gifte sig;** ***r. boði og banni,*** **(egl. raade for Bud og Forbud) raade fuldstændig, have den afgörende Stemme i alting;** ***r. lögum og lofum,*** fuldstændig have Magten; *ekki er hægt að ákvarða lykkjutalið, hvað fitja skal upp, því verður bandið að r.* (det maa rette sig efter Garnet) (JSVb. 59); *hann rjeð því (að svo var gert),* han satte igennem (at man handlede saaledes), *r. niðurlögum e-s,* kunne kaste en, faa Bugt med en; *þú ræður því,* det maa du raade for, det kan (maa) du selv bestemme; *þú ræður því* (el. *þú skalt rjett r. því), hvort (ef) þú gerir það,* hvis du gør det, saa gør du det paa dit eget Ansvar, **hvis du gör det, skal du faa med mig at bestille;** ***r. máli til úrslita,*** **afgöre en omtvistet Sag;** ***r. e-u til staðar,*** tage Beslutning om n-t: *Skorar hann á oss til flutnings, og biður, að því máli verði til staðar ráðið* (Od. 146); *r. yfir e-u,* herske over n-t; *r. við e-ð (e-n),* kunne magte n-t (en), kunne tumle n-t (en), kunne holde Styr paa n-t (en); *hann ræður ekki við það,* han kan ikke gøre for det, *r. við hest,* kunne tumle en Hest; ***sjálfum sjer*** (el. ***sjálfs sín) ráðandi,*** raadende for sig selv, selvmyndig; ***ertu nokkurs ráð-***

andi hjer? har du nogen Magt her? har du noget at skulle have sagt her? (Ordspr.) *hugur ræður hálfum sigri,* dristig vovet halvt er vundet. — **b.** *r. sjer ekki,* ikke kunne styre sig: *r. sjer ekki fyrir reiði (kæti),* være ude af sig selv af Vrede (Glæde); *r. sjer ekki fyrir e-u,* ikke kunne staa imod n-t: *þeirra, sem ... r. sjer ekki fyrir ofmetnunni* (JTrHeið. IV. 91). — **c.** *(skera úr)* göre Udslaget: *afl atkvæða skal r.,* Stemmeflerhed gör Udslaget; *sjeu tvær atkomutölur jafnhaar, ræður hlutkesti,* er to Deltingstal lige store, gör Lodtrækning Udslaget (Stj. '03, A. 228). — **III. 1.** forklare, udtyde, tyde: *r. gátu,* løse en Gaade; *r. draum,* tyde en Dröm; *r. rúnir,* tyde Runer; *r. e-ð af e-u,* slutte sig til n-t af n-t; *af því má r.,* deraf kan man slutte; *hvorttveggja er landnámsjörð og svo að r., sem* (og det ser ud som om) *sín konan hafi gefið hvorri nafn* (JÁÞj. I. 476); *r. í e-ð,* ane n-t, gætte sig til n-t, kunne forstaa en Smule af n-t: *réð í enskt og íslenzkt mál* (StStAndv. I. 143); *láta e-n r. í e-ð,* give en et Vink om n-t. — **2.** impers.: *e-ð ræður að líkindum,* n-t er sandsynligt, man kan tænke sig n-t; *eins og að líkindum ræður,* som man kan tænke sig (vente); (Talem.) *þegar honum ræður* (el. *býður) svo við að horfa,* naar det passer ham: *og hefi eg þó aldrei verið sérlega sterktrúaður á heilagleika þeirra í því efni, þegar þeim ræður svo við að horfa, blessuðum* (Mýrd. 67). — **†IV.** straffe: *r. e-m ráðning,* tugte en; *honum var ráðið.* — **V. 1.** *r. bætur* (el. *bót) á e-u,* raade Bod paa n-t. — **2.** med præp.: *r. á,* angribe (jfr. B. 4.); *r. á e-n,* gaa løs paa en; (Talem.) r. (sædv. *ráðast) þar á garðinn, sem hann er lægstur,* gaa over Gærdet, hvor det er lavest; *r. frá e-u,* vende om, opgive n-t: *hamrarnir voru háir, og rjeð hann því frá,* Klipperne var höje, og han vendte derfor om (ɔ: han tænkte ikke mere paa at komme op ad den Vej) (jfr. A. I. 1. a.); †*r. til e-s,* angribe en (jfr. A. I. 1. a.); *r. til orustu,* lade det komme til Slag; *r. til uppgöngu.* — **3.** (med inf. el. *að* og inf.) (findes kun i Poesi og anses for Pleonasme): *rjeð fara* = *fór; ræður mæla* = *mælir; ut hann rjeð(i) (að) ganga* = *hann gekk út;* — *sjón mín rjeði á svölu fjalli líða* (BönuHj. 107); *af því eg veit ekki hvað verða ræður* (JMPísl. 180).

B. refl. **1.** *ráðast um e-ð* = *ráðgast um e-ð,* raadslaa om n-t. — **2.** blive bestemt: *en þó með þeim skildaga, að ef svo rjeðist* (hvis det blev besluttet) (Eimr. II. 13). — **3.** *ráðast til e-s* = *ráða sig hjá e-m,* fæste sig hos en. — **4.** med forsk. adv. og præp.: *ráðast á e-n,* angribe en, gaa løs paa en; *ráðast á e-n að óvörum,* overfalde en; *ráðast fram,* trænge frem; *ráðast í e-ð,* beslutte sig til n-t; *r. (í) móti e-m,* gaa frem til Angreb mod en (som er forberedt og selv i Kampstilling, jfr. *r. á); skessan ræðst ofan að* (gaar ned til) *vognum* (JÁÞj. I. 215); *ráðast til e-s,* begynde paa n-t: *og ráðstu ekki gírugur til fæðunnar* (JThMk. 223); *ráðast til ferðar,* begive sig paa en Rejse; *ráðast til lags með e-m,* give sig i Selskab med en; *ráðast undir e-n,* fare løs paa en og faa Undertaget (jfr. *undirtök)* (JÁÞj. I. 321). — **5.** falde ud: *sjá, hvernig það ræðst,* se, hvorledes det gaar, hvilken Ende det faar; *(það) ræðst vel (illa) úr e-u,* n-t faar en lykkelig (daarlig) Ende; *veður ræðst svo eða svo,* Vejret bliver til det el. det: *en bóndi vildi að Sigurður biði þangað til full-ljóst yrði, til þess að geta betur séð hvernig veður mundi ráðast* (GPSk. 224); *vel réðist veður þann dag* (GKonÆf. 52); *það verður að ráðast,* det maa gaa, som det kan og vil. — **II.** pp. *ráðinn:* **1.** *ráðinn (í vist),* fæstet (om Tyende) (jfr. A. I. 5.); *ráðinn til árs,* fæstet paa et Aars Tid. — **2.** bestemt: *ráðinn í e-u, ráðinn í að ...* (med inf.), fastbesluttet paa (at göre n-t); *vera ráðinn til e-s,* være bestemt paa at göre n-t; *með ráðnum hug(a),* med Overlæg: *og steypti sér síðan yfir bráð sína ... með ráðnum hug og skjótri framkvæmd* (GFrUbl. 42); *e-ð er (ekki) ráðið,* n-t er (ikke) bestemt: *það er ekki enn ráðið, hvort hann fer;* — *e-ð er vel (illa) ráðið,* n-t er en fornuftig (ufornuftig) Beslutning; *ráðinn og roskinn,* af en sat Alder: *hann er ráðinn og roskinn,* han er kommen til Skels Aar og Alder. — **III.** ppr. *ráðandi:* **1.** som kan el. bör raades til n-t (jfr. A. I. 1. a.): *honum er ekki ráðandi til þess.* — **2.** som kan løses: *þessi gáta er ekki ráðandi* (jfr. A. III. 1.). — **3.** *vera huga(r) síns ráðandi,* have en selvstændig Karakter: *Halla var fríð sýnum og efnileg og þótti vel hugar síns ráðandi* (BrJÞf. 114).

†ráða bið [rau:ðabı:ð] f. Betænkningstid: *á r.,* foreløbig, indtil videre. **-breytni** [-breihdnı] f. indec. **1. a.** *(breyting fyrirætlunar)* Forandring i Beslutning el. Plan. — **b.** Forandring af Bopæl el. Livsstilling (Eimr. IV. 141); (Ordspr.) *r. verður oft lukkubreytni* (Málshb. 272), Livsforandring bliver tit Lykkeforandring. — **2.** Fremfærd: *Þau vissu það bæði, hvern árangur það mundi bera, ef þau færu að hlutast til um r. húsfreyjunnar* (JTrHeið. III. 17). **-brot** [-bro:t] npl. Planer. **-brugg** [-brγk·] n. Anslag; Plan, Planer: *Það var ekki von ... Þau vissu ekkert um þetta r.* (JTrHeið. IV. 222). **-drjúgur** [-drju:(q)øϱ] a. som har let ved at finde paa gode Raad, raadsnild. **-fátt** [-fauht] an.: *e-m verður r.,* en er raadvild: *verzlununum er aldrei r., að halda þeim mönnum í skuldum, sem þær hafa hag á* (Eimr. IX. 109); *gerðist þeim þá r. með lífsbjörg,* de kom nu i Forlegenhed med at skaffe Levnedsmidler til Veje (JÁÞj. II. 484). **-fyndni** [-fın:ı, -fın·dnı] f. indec. Finden paa Raad (JÓlGrv., ÞThLfr. II. 242). **-gerð** [-ɟer·ð] f. **1.** Forehavende, Plan, Beslutning: *hann ætlaði að fara utan um vorið, en ekkert varð úr þeirri r.* — **2.** is. i pl. *-gerðir,* Raadslagning, Overvejelse, Planlægning, Plan(er): *komu þeir oft hvor til annars til skrafs og ráðagerða;* (Ordspr.) *ráðagerðin ríður á undan,* Overvejelse gaar forud for Udførelse (siges is. naar man betvivler, at n-t bliver udført). **†-gerðarmaður** [-ɟerðarma:ðøϱ] m. raadsnild Mand. **-gjörð** [-ɟör·ð] f. = **ráðagerð. -góður** [-go·ðøϱ] a. raadsnild, kløgtig. **-hagur** [-ha·qøϱ] m. **1.** *(kvonfang)* Parti: *góður r.* — **†2.** *(efnahagur)* økonomiske Omstændigheder. **-kostur** [-kos·døϱ] m. = **ráðahagur** 1. **-lag** [-la·q] n. = **ráðlag. -laus** [-löy·s] a. raadvild, forlegen: *deyja ekki r.,* ikke give tabt, ikke opgive Ævred [illegible] *-leysi (-is)* [illegible] n. Raadvildhed, For-

legenhed. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. **1.** *(ráðsnjall maður)* raadsnild, kløgtig Mand. — **2.** *(fjárhaldsmaður)* Værge: *ætla eg að þið hjón séuð ráðamenn hennar* (JThMk. 340). **-nautur** [-nöy:døϱ, -nöy:tøϱ] m. = **ráðunautur.**

ráðandi (-a, -endur) [rau:ðandı, -endøϱ] m. **1.** *(yfirráðandi)* Befalingsmand, en som raader for n-t, Behersker, Herre. — **2.** *(hvatamaður)* Tilraader. — **3.** Udtyder, Løser: *ráðendur gátunnar í síðasta blaði.*

ráðaneyti (-is, pl. ds.) [rau:ðanεi:dı, -nεi:tı] n. = **ráðuneyti.**

raðar [ra:ðaϱ] gen. af **röð. -dans** [-r-dan·s] m. Kædedans (ÓDavVik. 95). **-tala** [-ϱ-ta:la] f. **1.** *(á seðli osfr.)* Løbenummer (paa en Seddel osv.). — **2.** = *raðtala.*

raðasáning [ra:ðasau:niŋk] f. Radsaaning, Rillesaaning.

ráða skortur [rau:ðasgoϱ·døϱ] m. Mangel paa Raad, Raadvildhed. **†-skot** [-sgo:t] n(pl). Tiltlugt m. H. t. Raad, Raad: *[illegible] r. eru til hans,* det nytter kun lidt at søge Raad el. Bistand hos ham. **-stoð** [-sdo:ð] f. Understøttelse i Raad; Raadgiver. **-svið** [-svı:ð] n. Omraade.

ráð bani [rauð·ba·nı] m.: *r. e-s,* den, som lægger Planer til, er Ophavsmand til ens Drab: *verða r. Skarphéðins sonar síns, en það vildi hann eigi* (HermJDr. 49); *sveigði svo að, sem einn væri Gísli r. hans* (GKon. Æf. 238). **-breytni** [-breıhdnı] f. indec. = **ráðabreytni.**

radda (a) [rad:a] vt. stemme (en Lyd); — pp. *raddaður,* ¹) stemt: *rödduð hljóð;* ²) som har en god Stemme: *vel raddaður.*

raddali (-a, -ar) [rad:alı] m. *(got)* ung Havkal (Vf.).

raddar [rad:aϱ] gen. af **rödd. -gátt** [-r-gauht] f. (pop.) Mund: *„kommandera" síðan raddargáttinni til að hrópa „heyr"!* (JTrL. 364). **-hljóð** [-ϱ-(h)λıoᵘ:ð] n. = **raddhljóð. -stigi** [-sd(ı)ı:jı] m. *(tónstigi)* Tonestige.

radd band [rat·bant] n. Stemmebaand, is. i pl. *-böndin,* Stemmebaandene. **-bandakrampi** [-bandakraμ·bı, -kram·pı] m. (med.) Laryngospasmus. **-blær** [-blai·r] m. Stemmens Farvetone. **-brigði** [-brıqðı, -brıgðı] npl. Nuancer i Stemmen.

ráðdeild [rauð·deılt] f. Forstand, Forsynlighed; Økonomi.

ráðdeildar kona [rauð·deıldaϱko:na] f. forsynlig, økonomisk Kvinde. **-laus** [-r-löy:s] a. uforsynlig, uøkonomisk. **-legur** [-lε:qøϱ] a. forstandig, forsynlig, økonomisk; — adv. *-lega.* **-leysi (-is)** [-leı:sı] n. Mangel paa Forsynlighed el. økonomisk Sans. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. forstandig, forsynlig Mand, god Økonom. **-samur** [-ϱ-sa:møϱ] a. økonomisk. **-semi** [-sε:mı] f. indec. Økonomi.

radd fagur [rat·fa·qøϱ] a. som har en smuk Stemme. **-fegurð** [-fε·qørð] f. Stemmens Skönhed, skön Stemme. **-færi** [-fai·rı] n(pl). Stemmeorgan(er). **-færsla** [-faiϱsla] f. (mus.) Stemmeføring. **-góður** [-goᵘ·ðøϱ] a. som har en god (is. kraftig) Stemme; — om en Skralde: *hrossabrest, stóran og raddgóðan* (EiÓlLf. 43). **-hljóð** [-(h)λıoᵘ·ð] n. Vokallyd, stemt Lyd. **-hljóðakerfi** [-(h)λıoᵘðaɟer·vı] n. Vokalsystem.

raddi (-a, -ar) [rad:ı] m. *(reddi)* daarlig, stump Kniv (ASkaft.).

radd laus [rad·löys] a. **1.** som er uden Stemme: *hann er alveg r.* — **2.** (fon.) ustemt: *r. hljóð.* **-leysi (-is)** [-leısı] n. **1.** Mangel paa Stemme. — **2.** (fon.) Ustemthed. **-lítill** [-li·dıdλ, -li·t-] a. som har en svag Stemme. **-maður** [-ma·ðøϱ] m. Mand med en smuk, el. is. stærk Stemme. **-magn** [-magv] n. Stemmefylde, Stemmens Kraft: *hann varð að taka á öllu sínu mikla raddmagni* (EKvOf. 344). **-mikill** [-mı·ɟıdλ, -mı·ʂ-] a. som har en stærk Stemme. **-op** [rad:o·p] n. Stemmeridse.

ráðdrjúgur [rauð·drju·(q)øϱ] a. raadsnild: *sá verður ráðdrjúgastur, sem er vitugastur* (SchMál.), den vise giver de bedste Raad.

°**radd samsöngur** [rat·samsöyŋgøϱ] m. Vokalkoncert. **-setja** [-sε·dja, -sε·tja] vt. (mus.) udsætte; — overf. *r. lög lífsins* (GFHh. 332). **-setning** [-sεhdniŋk] f. (mus.) Udsættelse, Arrangement. °**-sími** [-si·mı] m. Telefon. **-skemdur** [-sɡεmdøϱ] a. med beskadiget Stemme: *þunglyndir á haustin og raddskemdir* (GFrÁtt. 214). **-slyngur** [-sliŋgøϱ] a. med smidig Stemme (Lögr. '14, 181). **-stafur** [-sda·vøϱ] m. Selvlyd, Vokal. **-stigi** [-sd(ı)i·jı] m. *(tónstigi)* Toneskala, Tonestige. **-söngur** [-söyŋgøϱ] m. -(mus.) Vokalmusik. **-þol** [-þo·l] n. Stemmestyrke: *sem gerir ákaflega miklar kröfur til raddþols og úthelдni* (Morg. '19, 165).

ráðfátt [rauð·fauht] an.: *e-m verður r.,* en bliver raadvild; *honum verður aldrei ráðfátt,* han hitter altid paa Raad; (Ordspr.) *ráðfátt verður rögum þrátt* (GJ.), ræd Mand bliver let raadvild.

raðfeldur [rað·feldøϱ] a. rækkevis.

ráð festa [rauð·fεsda] f. Selvstændighed. **-fimi** [-fı·mı] f. indec. Raadsnarhed. **-fimur** [-fı·møϱ] a. raadsnar. **-fyrirgerður** [-fırı(r)ɟer·ðøϱ] a. antagen, forudsat. **-fýsi** [-fi·sı] f. indec. Tilskyndelse. **†-frjetta** [-frjεhda] vt. raadspörge, konsulere; — refl. *ráðfrjettast við e-n,* raadspörge, raadføre sig med en. **-færa** [-fai·ra] vt. raadføre: *r. sig við e-n,* raadføre sig med en. **-færing** [-fai·riŋk] f., **-færsla** [-faiϱsla] f. Raadførsel.

ráðgast (a) [rauð·gast] vrefl. raadslaa: *r. um e-ð sín á milli,* raadslaa indbyrdes om n-t; *r. (um) við e-n,* raadføre sig med en, spörge en til Raads.

ráð gáta [rauð·gau·da, -gau·ta] f. Gaade, mørk Tale: *það er mjer r.,* det er mig en Gaade. **-gátulega** [-gaudølε:qa, -gautø-] adv. gaadeagtig. **-gefandi** [-ɟε·vandı] a. raadgivende: *r. þing.* **-gera** [-ɟε·ra] vt. planlægge: *hann er að r. að fara þangað í sumar;* — pp. *ráðgerður,* planlagt; kalkuleret, beregnet. **-girnd** [-ɟı(r)nt] f., **-girni** [-ɟı(r)dnı] f. indec. Herskesyge. **-gjafarþing** [-ɟavaϱþıŋ·k] n. raadgivende Forsamling. **-gjafaskifti** [-ɟavasɟıf·dı] npl. Ministerskifte. **-gjafi (-a, -ar)** [-ɟa·vı] m. **1.** *(sá, er ræður öðrum)* Raadgiver. — **2.** = *ráðherra* 1. **-gjarn** [-ɟa(r)dn] a. herskesyg: *Bar líka á því í skóla, að hann var r.* (SvPBjP. 26). **-herra** [rau:þ(h)ε·ra] m. **1.** *(ráðgjafi konungs)* Minister. — **2.** *(öldungur í ráði)* Raadsherre, Senator. **-herraskifti** [-(h)erasɟıf·dı] npl. Ministerskifte. **-herrastóll** [-(h)erasdoᵘ·dλ] m. Ministertaburet. **-herralaun** [-(h)εralöy:n] npl. Ministergage. **-hygginn** [-(h)ıɟ·ın] a. klog. **-hygni** [-(h)ıgnı] f. indec. Klogskab. **-hollur**

[-(h)odløo] a. som giver gode Raad, oprigtig som Raadgiver. **-hús** [-(h)u·s] n. Raadhus.

raðhvass [rað·χwas, -kvas] a. knivskarp: *járnmjelum ... svo raðhvössum í öllum beygjum, að þær særa hvern þann hestmunn, sem þær eru látnar upp í* (Lögr. '15, 87).

†ráði (-a, -ar) [rau:ðɪ] m. Galt.

ráðinn [rau:ðɪn] pp. og a. se **ráða.**

rádýr [rau:di·r] n. Raadyr.

radísa (-u, -ur) [ra·disa] f. (bot.) Radise = *rætla, hreðka.*

radíum (-s) [ra:dijom] n. Radium.

ráð krókar [rauð·kro·gaɢ, -kro·kaɢ] mpl. listige Anslag. **-kænn** [-ȶaidn] a. snedig, raadsnild: *og var eg svo ráðkæn, að búa svo um hnútana* (GFrÓl.28); adv. *-kænlega.* **-kænska** [-ȶainsga] f. Raadsnildhed. **-lag** [-la·ɣ] n. Handlemaade, Fremgangsmaade, Fremfærd: *er það nú r.!* sikken en Maade at bære sig ad paa!; *það er ekkert r. að gera þetta,* det er meget ufornuftigt at gøre det; *altaf þarf að hafa einhvern „syndaþrjót", til að klína á hann öllu ráðlaginu* (give ham Skylden for det hele) (BenGr. i Eimr. VI. 73). **-lagning** [-lagniŋk] f. Raadgivning. **-laus** [-löys] a. **1. a.** *(ráðalaus)* uden Raad, raadløs. — **b.** *(vandræðalegur)* forvirret. — **2.** uøkonomisk, ufornuftig: *Ráðlaust þótti flanið mitt þegar ég keypti þennan fola* (ÞGjD. 78); *hvað unga fólkið var ráðlaust og sólgið í munað og tælandi skemmtanir* (ÞGjUf. 63). — **†3.** *(vitskertur)* afsindig. **-lauslegur** [-löysle·qøɢ] a. planløs, taabelig, ufornuftig; — adv. *-lega.* **-legging** [-lɛg·iŋk] f. Raad, Raadgivning; Forskrift, Formaning. **-leggja** [-lɛg·a] vt. med dat. og acc.: *r. e-m e-ð,* give en Raad, tilraade en n-t. **-legur** [-leqøɢ] a. tilraadelig, klog: *það er ekki ráðlegt,* det er ikke tilraadeligt (klogt). **-leikinn** [-lei·ɟɪn, -lei·ȶɪn] a. snild, klog, forstandig. **-leysa (-u)** [-leisa] f., **-leysi (-is)** [-leisɪ] n. **1.** *(ráðaleysi)* Raadvildhed. — **2.** *(heimska)* Uforstandighed, is. Mangel paa Sparsommelighed. — **†3.** *(vitfirring)* Galskab. — **4.** Vildelse, Feberfantasier: *og vaknaði þá með r. og órum* (JThMk. 372). **-leysingi** [-lei·siŋɟɪ] m. uforsynlig Person, daarlig Økonom. **-leysislegur** [-leisɪsle:qøɢ] a. vidnende om Raadvildhed, Uforstandighed el. Mangel paa Sparsommelighed; — adv. *-lega.* **-leitinn** [-lei·dɪn, -lei·tɪn] a. raadsnild, kløgtig. **-leitni** [-leihdnɪ] f. indec. Raadsnildhed, Kløgt. **-maður** [-ma·ðøɢ] m. **1.** Raadmand: *ráðmaðurinn í Kaupmh.* (IFR. IV. 25), *varar. frá Kristianiu* (ÞThLfr. III. 61). — **2.** forstandig, forsynlig og økonomisk Mand el. Kvinde.

ráðning (-ar, -ar) [rauð·niŋk] f. **1.** *(skýring)* Forklaring, Løsning: *r. gátu;* — *r. draums,* Udtydning af en Dröm. — **2.** *(r. í vist)* Fæstelse som Tyende: *ferð ... til að fá uppgjöf á ráðningu sinni þar* (BrJÞf. 277). — **3.** *(refsing)* Revselse, Tugtelse, Klø, Prygl, Stryg paa Bagen: *en fari svo, að Bjarni svari ekki góðu um, skuli þeir gjöra honum ráðningu nokkra* (JThMk. 306); *gefa e-m ráðningu,* tugte en, give en Prygl, lade en faa n-t at føle; *dugleg r.,* et Livfuld Hug.

ráðningar stofa [rauð·niŋgaɹsdo:va] f. Fæstekontor. **-venja** [-r·ven·ja] f. Maade at fæste en paa: *afbrigði frá almennri ráðningarvenju* (Ísaf. '13, 98).

ráð ríki [rauð·ri·ɟɪ, -ri·ȶɪ] n. Herskesyge, Eneraadighed. **-ríkisgaur** [-riɟɪsgöy:r, -riȶɪs-] m. herskesyg el. eneraadig Person: *Og embættismenn vildu fá sinn mann — gamlan r.* (EKvOf. 29). **-ríkur** [-ri·gøɢ, -ri·køɢ] a. herskesyg, myndig, eneraadig. **-rúm** [-ru·m] n. Raaderum; Betænkningstid: *fá r. til e-s,* faa Tid til n-t: *hún mundi ekki hika við hana ef hún fengi r. til þess* (ÞGjD. 91); *einnar stundar r.,* en Times Frist.

raðsáinn [rað·sau·ɪn] a. rillesaaet, radsaaet.

ráðsályktun [rauð·saulɪχ·don] f. Raadsbeslutning, Beslutning.

raðsáning [rað·sau·niŋk] f. Radsaaning.

ráðsettlegur [rauð·sɛhdlɛ·qøɢ] a. som vidner om Besindighed, besindig. — adv. *-lega.*

raðsettur [rað·sɛhdøɢ] a. ordnet i Rækker: *Kynjastórar krákuskeljar ... stóðu raðsettar hundruðum saman* (And. I. 17).

ráðsettur [rauð·sɛhdøɢ] a. besindig, adstadig.

ráðsi (-a, -ar) [rauð·sɪ] m. (pop.) = **ráðsmaður.**

ráðska [rauð·sga] vi. **ráska.**

ráðs kona [rauð·sko·na] f. Husholderske. **-konurass** [-konøras·] m. i Talem.: *kyssa ráðskonurassinn,* suge Traaden ud igennem en Tens hule Spids (Árn.). **-konuskömm** [-konosgöm·] f. elendig Husholderske

ráð slaga [rauð·sla·ɢa] vi.: *r. um e-ð,* raadslaa om n-t, pleje Raad sammen om n-t: *Heyrið nú, þér guðir, ráðslagið og úrskurðið* (Il. II. 250). **-slyngur** [-sliŋgøɢ] a. raadsnild. **-slægur** [-slai·qøɢ] a. snu, kløgtig.

ráðs maður [rauð·sma·ðøɢ] m. **1.** Avlsforvalter, Bestyrer af en Husholdning: *r. spítala,* Økonom ved et Hospital. — **2.** *(r. blaðs)* Forretningsfører (amer.-isl.). **-menska (-u)** [-mɛnsga] f. **1.** *(bústjórn)* Forvalterskab, Forvaltning, Avlsforvaltning. — **2.** *(ráðríki)* Herskesyge, Egenraadighed: *skárri er það nú ráðsmenskan í þjer.*

ráð snild [rauð·snɪlt] f., **-snilli** [-snɪdlɪ] f. indec. Raadsnildhed, Klogskab: *þann mann, er að r. var goðunum líkur* (Od. 271). **-snillingur** [-snɪdliŋgøɢ] m. raadsnild, kløgtig Mand. **-snjallur** [-snjadløɢ] a., **-snotur** [-sno·døɢ, -sno·tøɢ] a., **-spakur** [-sba·gøɢ, -sba·køɢ] a. raadsnild. **-speki** [-sbɛ·ɟɪ, -sbɛ·ȶɪ] f. indec. Raadsnildhed. **†-spell** [-sbɛdʎ] npl. = **ráðspjöll.** **†-spella** [-sbɛdla] vt. forføre. **-spjöll** [-sbjödʎ] npl. Krænkelse af en Kvinde.

ráðssekur [rauð·sɛ·gøɢ, -sɛ·køɢ] a. skyldig for Raadet: *Sá sem reiðist bróður sínum er r.* (Vid. I. 273, jfr. Matt. V, 22).

ráð stafa [rauð·sda·va] vt. med dat. træffe Foranstaltninger angaaende noget; disponere over noget, ordne: *r. eigum sínum,* beskikke sit Hus. **-stefna** [-sdɛbna] f. Møde til Raadslagning, Raadslagning: *sitja á ráðstefnu,* raadslaa, forhandle. **-stiltur** [-sdɪʎdøɢ] a. stilfærdig; klog. **-stjórn** [-sdjo·rdn] f. **1.** *(í borgum)* Magistrat. — **2.** *(sem stjórnarfyrirkomulag)* Raadstyre. **-stofa** [-sdo·va] f. Raadstue. **-stofnan** [-sdobnan] f. Plan, Beslutning. **-stöfun (-ar, -stafanir)** [-sdö·vøn, -sda·vanɪɢ] f. **1.** Foranstaltning: *gera r. um e-ð (til e-s),* træffe Foranstaltninger angaaende (til) n-t, foranledige n-t; *víxill til eiginnar ráðstöfunar,* Veksel til egen Ordre. — **2.** (jur.) Delegation: *staða Íslands byggist nú á r.* (Delegation) *frá dönsku valdi* (EArRétt. 385). **-stöfunarhöfn** [-sdövønaɢ(h)öb·v] f. Ordrehavn: *aðrir farmar ... voru óseldir, er þeir komu í r.* (Ísaf. ⁴/₂ '91, 38. b.). **-stöfunarrjettur** [-sdövønarjɛhdøɢ] m. Dispositionsret. **-svinnur** [-svɪn·øɢ] a. **1.** raadsnild: *Hinn ráðsvinni Odysseifur* (Od. 357). — **2.** praktisk: *Það var ágætur búmaður hann Sigmundur á Bakka, bæði þrifinn og r.* (ÞGjOs. 3).

ráðs von [rauð·svo·n] f. Haab om Giftermaal. **-öldungur** [-ölduŋgøɢ] m. Senator.

raðtala [rað·ta·la] f. (gramm.) Ordenstal (numerus ordinalis).

ráð tekja [rauð·tɛ·ɟa, -tɛ·ȶa] f. Beslutning. **-ugur** [rau·ðø·ɣøɢ] a. *(ráðagóður)* raadsnild.

ráðu nautur [rau:ðønöy:døɢ, -nöy:t-] m. Raadgiver; Konsulent. **-neyti (-is,** pl. ds.) [-nei:dɪ, -nei:tɪ] n. **1.** Ministerium. — **2.** *kveðja e-n sjer til ráðuneytis,* raadføre sig med en. **-neytisforseti** [-neidɪsfoɢ·sɛdɪ, -neitɪsfoɢ·sɛtɪ] m. Konsejlspræsident, Försteminister, Statsminister.

ráður (-s, -ar) [rau:ðøɢ] m. Bestyrer; Besidder.

ráð valdur [rauð·valdøɢ] a. mægtig: *ráðvöld rjettvísi* (Sch.). **-vandur** [-vandøɢ] a. **1.** redelig, retskaffen: *góður maður og r.* — **2.** *(vandur að ráðum)* som vanskelig bliver fornöjet med de Raad, han faar af andre (BH.). **-vendni** [-ven·ɪ, -vendnɪ] f. indec. Retskaffenhed, Redelighed. **-vendnismaður** [-vɛn(dn)ɪsma:ðøɢ] m. ærligt Skind. **-vís** [-vi·s] a. klog, forstandig: *en eg hefi orð á mér að vera hin ráðvísasta og kænsta af öllum goðum* (Od. 279—80). **-vísi** [-vi·sɪ] f. indec. Klogskab, Forstandighed. **-vísiegur** [-visle·qøɢ] a. klog, kløgtig; — adv. *-lega,* fornuftigt, klogeligen: *sættu heldur ráðvíslega lagi* (JThMk. 198). **-vitringur** [-vɪ·driŋgøɢ, -vɪ·t-] m. raadsnild, kløgtig Mand. **-vitur** [-vɪ·døɢ, -vɪ·tøɢ] a. klog, kløgtig: *því hann er r. og hygginn maður* (Od. 350). **-þrota** [rauþ·ro·da, -þro·ta, rauð·þ-] a. indec. raadvild, betuttet, hjælpeløs; *vera (verða) r.,* ingen Udvej se (tabe Hovedet). **-þurfi (-a, -ar)** [-þʏrvɪ] m. en, der er i Forlegenhed for Raad: (Ordspr.) *ráðþurfum verður helst ráðaskortur,* i Vaande er man tit raadvild, jfr. alle vide gode Raad foruden den, (som) i Vaande staar. **-þæginn** [-þai·ɟɪn] a. föjelig, modtagelig for gode Raad: *En þú, konúngur, vert nú bæði sjálfur ráðagóður, og r. við aðra* (Il. I. 41). **-þægni** [-þaignɪ] f. indec. Föjelighed. **-þægur** [-þai·qøɢ] a. föjelig.

raf (-s, röf) [ra:v, rö:v] n. **I. 1.** Rav, Ravstykke. — **2.** som første Led i Sms. ogs.: elektrisk. — **II.** = *rafabelti.*

ráf (-s) [rau:v] n. Omvanken, Omstrejfen.

1. **ráfa (-u, -ur)** [rau:va] f. distræt el. sløv og uenergisk Person: *hann er mesta r. el. alveg eins og r.;* — *pólitískar ráfur* (JSBr. 263).

2. **ráfa (a)** [rau:va] vi. vanke omkring, strejfe omkring, vandre.

rafabelti [ra:vabɛʎ·dɪ] n. den fedeste Strimmel af Helleflynderen, nemlig Finnerne og de den nærmest liggende Dele.

rafafl [ra:vabʎ] n. = **rafmagn.**

†ráfari (-a, -ar) [rau:varɪ] m. Landstryger (Klp. I. 9).

raf aukinn [ra:vöy·ɟɪn, -öy·ȶɪn] a. ravholdig. **-das** [rav·da·s] n., **-dask** [-dask] n. (Vf.) **1.** = *rafabelti.* — **2.** *(úrkast)* Affald. **-færi** [raf:ai·rɪ] npl. elektriske Apparater. **-gneisti** [rav·gneisdɪ] m. elektrisk Gnist. **-gripur** [-grɪ·bøɢ, -grɪ·pøɢ] m. Ravsmykke. **-hita** [ra:f(h)ɪ·da, -(h)ɪ·ta] vt. opvarme ved Elektricitet. **-hitun** [-(h)ɪ·døn, -(h)ɪ·tøn] f. elektrisk Opvarmning. **-hnappur** [raf·(h)vahbøɢ] m. Ravknap. **-ildi** [ra:vɪldɪ] n. (kem.) Ozon. **-kveikja** [raf·kvei·ɟa, -kvei·ȶa] f. elektrisk Tændeapparat. **-lýsa** [-v·li·sa] vt. belyse ved Elektricitet: *r. og rafhita Reykjavík.* **-lýsing** [-li·siŋk] f. **1.** elektrisk Belysning. — **2.** elektrisk Installation. **-litur** [-lɪ·døɢ, -lɪ·tøɢ] m. Ravfarve. **-ljós** [-ljoᵘ·s] n. elektrisk Lys. **-magn** [ram:agv, rav·magv] n. Elektricitet. **-magna** [-m(:)agna] vt. elektrisere; — pp. *rafmagnaður,* elektrisk, elektriseret. **-magnari (-a, -ar)** [-m(:)agnarɪ] m. Elektrisør.

rafmagns aðgerð [ram:aχsað·ɟɛrð, rav·m-] f. (med.) elektrisk Behandling. **-bað** [-ba:ð] n. elektrisk Bad. **-beri** [-bɛ:rɪ] m. Elektrofor. **-birta** [-bɪɹ·da] f. elektrisk Belysning. **-braut** [-bröy:t] f. elektrisk Jærnbane. **-fræði** [-frai:ðɪ] f. indec. Læren om Elektriciteten. **-fræðingur (-s, -ar)** [-frai:ðiŋgøɢ] m. Elektriker. **-geymir** [-ɟei:mɪɢ] m. Akkumulator (Morg. '18, 219). **-gneisti** [-gneis·dɪ] m. elektrisk Gnist. **-iðnaður** [-ɪð·naðøɢ] m. Elektroteknik. **-járnbraut** [-jaud·nbröyt, -jaur·dn-] f. elektrisk Jærnbane. **-klukka** [-klʏhga] f. elektrisk Klokke. **-lampi** [-laᵤ·bɪ, -lam·pɪ] m. elektrisk Lampe. **-leiðsla** [-leið·sla] f. elektrisk Ledning. ° **-leiðvilla** [-leið·vɪdla] f. elektrisk Kortslutning (Eimr. XI. 121). **-leysing** [-lei:siŋk] f. Elektrolyse. **-ljós** [-ljoᵘ:s] n. elektrisk Lys. **-mælir** [-mai:lɪɢ] m. Elektrometer. **-ofn** [-ob·v] m. elektrisk Ovn. **-safni (-a, -ar)** [-χ·sab·nɪ] m. Kondensator (elektrisk). **-safnvjel** [-sab·nvjɛ:l] f. dynamo-elektrisk Maskine, Dynamo. **-segull** [-sɛ:qødʎ] m. = *rafsegull,* Elektromagnet. **-steypa** [-sdei:ba, -sdei:pa] f. Galvanoplastik. **-straumur** [-sdröy:møɢ] m. elektrisk Strøm. **-stöð** [-sdö:ð] f. elektrisk Station. **-vaki (-a, -ar)** [-s-va:ɟɪ, -va:ȶɪ] m. Elektromotor. **-veita** [-vei:da, -vei:ta] f. elektrisk Anlæg. ° **-virki** [-vɪɹ·ɟɪ] n. Element (elektrisk). **-vjel** [-vjɛ:l] f. Elektrisermaskine. **-þjettir** [-þjɛhdɪɢ] m. = **rafmagnssafni.** **-þráður** [-þrau·ðøɢ] m. elektrisk Ledningstraad.

rafn (-s, -ar) [rab·v] m. °**1.** = *hrafn.* — **2.** npr. *Rafn,* Ravn.

rafndúkur [rab·ndu·gøɢ, -du·køɢ] m. = **boldang.**

° **raf ofn** [ra:vobv] m. = **rafmagnsofn.** **-orka** [-oɹga] f. = **rafmagn.** **-ritsími** [rav·rɪ·tsimɪ] m. elektrisk Telegraf.

rafsegul afl [raf·seqølab·ʎ] n. = *rafsegulmagn,* Elektromagnetisme. **-aflaður** [-ab·laðøɢ] a. = *rafsegulmagnaður,* elektromagnetisk. **-alda** [-al·da] f. elektromagnetisk Bølge (Morg. '18, 219). **-magn** [-magv]

n. Elektromagnetisme. **-magnaður** [-mag naðʊʀ] a. elektromagnetisk. **-þráður** [-þrau:ðʊʀ] m. elektrisk Telegraf.

raf sýra [raf si ra] f. Ravsyre. **-skurður** [-sgʏrðʊʀ] m. Galvanokaustik. **-smíð(i)** [-smi·ð, -smi·ðɪ] n. og f. Ravarbejde. **-smiður** [-smɪ·ðʊʀ] m. Ravdrejer. **-stykki** [-sdɪhgɪ] n. Ravstykke. **-straumur** [-sdröy·mʊʀ] m. elektrisk Ström. **-suða** [-sʏ·ða] f. elektrisk Kogning.

rafta buðlungur [raf·dabʏð·luŋgʊʀ] m. Træstabel. **-hús** [-hu:s] n. Lægtehus (Alþ. '11, B. 824). **-kofi** [-ko:vɪ] m. Lægtehytte.

raf tala [raf·ta la] f. Ravperle. **-tínir** [-ti nɪʀ] m. Ravfisker. **-tota** [-to·da, -to·ta] f. Ravstykke, Mundstykke af Rav.

raft skógur [raf tsgo·(q)ʊʀ] m. Lægteskov: *liggur hann hæst hinna stærri raftskóga* (ÞThLýs. II. 427). **-sprek** [-sbrɛ·k] n. tynd Lægte.

raftur (-s, -ar) [raf dʊʀ] m. **1.** *(viðarsprek í húsi)* Raft, Lægte. — **2.** = *sótraftur* 2.

raftviður [raf·dvɪ ðʊʀ] m. Lægtetømmer: *góður r.* (BrJÞi. 92).

ráfu háttur [rau:vohauhdʊʀ] m. = **ráfuskapur. -legur** [-lɛ·qʊʀ] a. = **rolulegur.**

rafur (-urs) [ra:vʊʀ] n. = *raf*, Rav. **-magn** [-r-mag·v] n. = **rafmagn.**

ráfuskapur [rau:vosga bʊʀ, -sga·pʊʀ] m. Sløvhed, Mangel paa Energi.

raf veita [rav:ɛi·da, rav:ɛi·ta] f. elektrisk Anlæg. **-vökvaupplausn** [-v:ögva·hblöysn, -v:ökva-] f. Elektrolyse (ÁBjSál. § 40). ° **-þráður** [raf·-þrau·ðʊʀ] m. (elektrisk) Telegraf.

rag (-s) [ra:q] n. Kævl, Vrövl: *með sitt rag og rugl* (MJJAr. 77); *Mörgu þurfið þér að sinna ... Ég yrði vitlaus af öllu þessu ragi* (EKvOf. 122—123); *það varð úr um okkar r.* (Snakken) (StStAndv. III. 178).

1. **raga (a)** [ra:qa] vt. og vi. **I. 1.** *r. (um) e-ð*, kævles om n-t, vrövle om n-t: *Bændur ættu ekki að vera að r. þetta lengur* (Eimr. III. 166); *r. í e-u*, ¹) blande sig i n-t, göre Vrövl om n-t: *Ég nenti ekki' í því neitt að r.* (Ing. '11, 159); ²) rode i: *Ég trúi þið fáið „codex juris civilis" að r. í hjá nefndinni* (JSBr. 92—93). — **2.** impers.: *e-n ragar (ekki) um e-ð*, n-t spiller en (ingen) Rolle for en: *mig ragar um það, sem minna er en 100 krónur.* — **3.** *(ráfa, vafra)* slentre, drive: *hvað ert þú að raga hjer?* (Vf.). — **II.** refl. *ragast í e-u*, ¹) blive ved med at plage om n-t: *hann er altaf að r. í, að þetta verði gert;* ²) blande sig i n-t: *Engar rengi eg ritningar, ragast ekki í slíku* (StStAndv. I. 235).

2. **raga (a)** [ra:qa] vt. kalde for fejg; udæske.

?3. **raga (a)** [ra:qa] vt. vrage, sortere: *r. fisk, ull, fje.*

?**ragari (-a, -ar)** [ra:qarɪ] m. Vrager.

raggeit [raq·ɟɛi·t] f. Kryster, Kujon.

ragl (-s) [rag·λ] n. Slentren.

ragla (a) [rag·la] vi. slentre: *r. við fje,* slentre omkring en Faareflok.

rag legur [raq·lɛqʊʀ] a. vidnende om Fejghed; — adv. *-lega*, fejgt, paa en fejg Maade. **-leikur** [-lɛiɡʊʀ, -lɛikʊʀ] m. Fejghed. **-mannlegur** [-manlɛ·qʊʀ] a. fejg; ussel; — adv. *-lega.* **-menni (-is,** pl. ds.) [-mɛn·ɪ] n. Kujon, fejg Karl; ussel Sjæl. **-menska (-u)** [-mɛnsga] f. Fejghed. **-mæli** [-mai·lɪ] n. Beskyldning for Fejghed, det at blive stemplet som fejg.

ragn (-s) [rag·v] n. Banden.

Ragna (Rögnu, Rögnur) [rag·na, rög·no(ʀ)] f. npr. Ragna.

ragna (a) [rag·na] vt. med dat. og vi. bande, skælde: *blóta og r.;* — *r. e-m*, forbande en; *r. e-u*, skælde og smælde over n-t.

Ragnar (-s, -ar) [rag·naʀ] m. npr. Ragnar, Regner.

ragna rök [rag·narð:k] npl., **-rökkur** [-röhgʊʀ] n. Ragnarok.

Ragn heiður (-ar, -ar) [rag·v(h)ɛi·ðʊʀ] f. npr. **-hildur** [-(h)ɪldʊʀ] f. npr. Ragnhild.

ragskapur [raχ·sgabʊʀ, -sgapʊʀ] m. Fejghed.

ragur (rög, ragt) [ra:qʊʀ, rö:q, raχ·t] a. **1. a.** fejg: (Ordspr.) *hvað skal rögum manni langt vopn?* hvad skal ræd Mand med langt Spyd? (GFrTís. 269); *r. er sá, við rassinn glímir*, fejg er den, som med Bagen brydes; *það er rög hönd, sem höfuð þori ei að verja* (GJ.), det er fejg Haand, som Hoved ej tör værge; *ragur maður fiplar aldrei fríða konu* (GJ.), aldrig daarer Kryster fager Kvinde. **b.** = 2. *deigur* 3. — **2.** ussel, lavsindet, kun i Ordspr.: *aftur tekur r. maður ras(s)gjöf sína,* se *rasgjöf.*

ráhafur [rau:ha·vʊʀ] m. Raabuk.

1. **rak (-s, rök)** [ra:k, rö:k] n. **a.** *(baggarak)* Hølævninger, som bliver tilbage paa Marken, hvor en Høbylt har ligget: *hirða* (el. *taka) rökin,* samle Hølævningerne; *hirða rökin eftir e-n,* (overf.) tage sig af hvad en har smidt væk; *vera í rökum hjá e-m,* samle Hølævningerne hos en, der binder Høbylter. — **b.** lille Favnfuld Hø (jfr. *fang).*

2. **rak (-s, rök)** [ra:k, rö:k] n. Væge: (Ordspr.) *aldrei logar ljósið glatt, ef sama situr við rökin,* Lyset brænder ej godt, naar ej det bliver pudset.

3. **rak (-s)** [ra:k] n. **1.** *(vökvi)* Vædske. — **2.** Blødhed, spec. *(beinahnig)* Opblødning af Bækkenbaandene hos Køer för Kælvningen: *kúnni er (orðið) r.,* Koen skal snart til at kælve.

4. **rak** [ra:k] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **reka.**

rák (-ar, -ir) [rau:k] f. **1. a.** *(rönd)* Stribe. — **b.** *(í trje, steini)* Aare. — **2.** *(í klettum)* Fure, Rende; spec. vandret Fure (Af.). — **3.** Sidelinje.

raka (a) [ra:ga, ra:ka] vt. med acc. el. dat. **I. 1.** rive Hø sammen: *r. ljá* (acc.), rive nyslaaet Hø sammen; *hún hafði ... heitið því, að eiga engan mann, nema þann, sem hun hefði ekki við að r. eptir í túni,* hun havde lovet ikke at gifte sig, undtagen med den, der var saa dygtig til Høslæt, at hun ikke kunde holde Trit med ham, naar hun rev sammen efter ham paa Tunet (JÁÞj. I. 605); *r. upp (hey),* stakke (Hø) (Vf.). — **2.** (pop.) *(hnupla)* rapse (Rvk.). — **3.** med dat.: *r. e-u saman,* samle n-t, skrabe n-t sammen: *r. saman fje,* skrabe Penge sammen. — **II.** med acc. **1.** rage, afrage: *hár ... af ... skinni,* *r. gæru,* skave Uldeh af en Faarepels, *r. af,* spec. klippe Manken af en Hest. — **2.** *(r. skegg)* rage, barbere. — pp. *rakaður*

ráka (a) [rau:ga, rau:ka] vt. danne Striber, ridse, lave Furer i; — refl. *rákast,* ridses: *Harðir klettar, sem brimið leikur um, fægjast allir einkennilega og rákast stundum af sandi og möl* (ÞThLýs. I. 64).

raka blettur [ra:gablɛhdʊʀ, ra:ka-] m. Jordslag: *með rakablettum,* jordslaaet. **-bæli** [-bai:lɪ] n. meget fugtigt Rum (Klp. VI. 77). **-fullur** [-fʏd·lʊʀ] a. fugtig: *rakafull þoka.* **-herbergi** [-hɛr·bɛrɡɪ] n. fugtigt Kammer.

ráka kort [rau:gakoʀ·t, rau:ka-] n. Skurestribekort: *Hið fyrsta r. yfir Ísland lét eg prenta* (ÞThLýs. II. 289). **-krot** [-kro:t] n. Ridsen: *jöklanúningur og r. sést allvíða á steinum* (ibid.).

raka laus [ra:galöy·s, ra:ka-] a. **I.** (jfr. *raki)* fri for Fugtighed. — **II.** (jfr. *rök)* ubegrundet; grundløs. **-lítill** [-li:dɪdλ, -li:t-] a. **I.** (jfr. *raki)* med ringe Fugtighed. — **II.** (jfr. *rök)* daarlig funderet: *r. spádómur.* **-lögmál** [-lö qmauʎ] n. begrundet Lov (MJSöguk. 59).

rakamaður [ra:gama:ðʊʀ, ra:ka-] m. en, der samler Hølævninger hos en anden, der binder Høbylter.

raka mettur [ra:gamɛhdʊʀ, ra:ka-] a. mættet med Fugtighed: *rakamett loft.* **-mælir** [-mai:lɪʀ] m. Hygrometer, Fugtmaaler.

rákapoppa [rau:gapohba, rau:ka-] f. (zool.) en Slags Musling (lunatia tenuistriata) (GBárð.).

rakara búð [ra:garabu:ð, ra:k-] f., **-stofa** [-sdo:va] f. Barberstue. **-sveinn** [-svɛid·v] m. Barbersvend, Barberdreng.

rákarbein [rau:garbɛi:n, rau:k-] n. Øjenben i Fiskehovedet.

rakari (-a, -ar) [ra:garɪ, ra:k-] m. Barber.

rakasamur [ra:gasa·mʊʀ, ra:ka-] a. fugtig.

rakasáta [ra:gasau:da, -sau:ta] f. Stak, dannet af Hølævninger *(rök,* se 1. *rak):* (Ordspr.) *drjúg er rakasátan.*

raka stig [ra:gasdɪ:q, ra:ka-] n. relativ Fugtighed (BSSjL.). **-veður** [-vɛ:ðʊʀ] n. fugtigt Vejr. **-þrunginn** [-þruŋ·ɟɪn] a. mættet med Fugtighed: *vindar, sem koma rakaþrungnir til kaldari staða* (Skírn. '19, 24).

rakaþungur [ra:gaþuŋ·gʊʀ, ra:ka-] a. med vægtigt Indhold el. Grunde: *menn, sem ráða rakaþungar | rúnir á við Surt og Gest* (MJSöguk. 394).

rakband [ra:kbant] n. Lysegarn.

rakblað [ra:kbla ð] n. Blad til en Barbermaskine

rakblautur [ra:kbløy døʀ, -bløy tʊʀ] a. fugtig.

rakfæri [ra:kfai·rɪ] npl. Barbertöj.

rak grind [ra:grɪnt] f. Garnrende; Rendemølle. **-grindarás** [-grɪndarau:s] m. Rendestolpe.

rakhnífur [ra:k(h)vi·vʊʀ] m. Barberkniv.

raki (-a) [ra:ɟɪ, ra:ʈɪ] m. Fugtighed, Væde: *r. í lofti, í húsi.*

rakinn [ra:ɟɪn, ra:ʈɪn] pp. af **rekja.**

rakka beygja [rahgabɛi:ja] f. (BTh. 45), **-hræ** [-hrai:] n. (MJ. I. 221) ... Hund. **-kofi** [-ko:vɪ] m. Hundehus.

rakkari (-a, -ar) [rahgarɪ] m. Rakker (JÁÞj. II. 507).

rakka trygð [rahgatrɪq·ð, -trɪg·ð] f. en Hunds Troskab. **-víg** [-vi:q] n. Hundekamp.

rakki (-a, -ar) [rahɡɪ] m. **1. a.** *(hundur)* Hund. — †**b.** spec. lille Hund, Hvalp: (Ordspr.) *leikur r. meðan gamall hundur vill* (SchMál.), ee (o: altid) leger Rakke, men (o: mens) gammel Hund vil; *lítill hundur er lengi r.* (Malshb. 205). — **2. a.** *(á skipi)* Rakke. — **b.** *(kaðallykkja, sem neðri endinn á sprytinu er settur í)* Tovløkke, hvori Sprydstagens nederste Ende stikkes.

°**rakk látur** [rahglau døʀ, -lau toʀ] a. teende sig modigt, modig. °**-lyndur** [-lɪndʊʀ] a. modigsindet, modig.

°**rakkur (rökk, rakt)** [rahgʊʀ, röhk, raχ t] a. **1.** *(beinn)* rank. — **2.** *(hugrakkur)* modig, kæk: *forlögunum r. hann ríður á mót* (BTh. 248); *ástarþökk ... fyrir orð og atlot rökk* (StStAndv. I. 155); *aldrei hafði hann komið í jafnrakkan stað* (BH.), aldrig var hans Tapperhed blevet sat paa en saa haard Prøve.

rak leið [ra:glɛi ð, ra:k-] f.: *fara r.,* rejse den lige Vej, direkte, rejse uden Ophold. **-leiddur** [-lɛid ʊʀ] a. **1.** som gaar den lige Vej: *rínarblæju og rekkju tjöld* ... *rakleidd sjón mín fjallar* (GFrÜh. 73). — **2.** an. *-leitt* som adv. = *rakleiðis.* **-leiðis** [-lɛi ðɪs] adv. direkte, umiddelbart, lige, lige frem; uden at standse.

rak lendi (-is) [ra:glɛndɪ, ra:k-] n. fugtig, sid Jordbund. **-lendur** [-lɛndʊʀ] a. sid, sidlandet, vaad.

1. **rakna (a)** [rahgna] vi. **1.** *(vökna)* blive vaad. — **2.** tø op, opblødes, spec. i Forb.: *kýrin er farin að rakna,* Koen skal snart til at kælve (jfr. 3. *rak* 2, *falla* A. I. 1. c. og *beinahnig).*

2. **rakna (a)** [rahgna] vi. **I. 1. a.** opløses, afvikles, opvikles: *r. upp,* løbe op, vrövles op: *sokkurinn, saumurinn raknar upp;* — *fljettan raknar upp* (gaar op). — **b.** impers. *það raknar einhvern veginn (fram) úr því,* det ordner sig paa en eller anden Maade; *það raknar úr honum,* han begynder at to op *nú virtist rakna úr honum sjálfkrafa* (GFrTs. 12). — **2.** overf.: svinde bort: *Síðan við komumst hvað undir manna hendur, finst mjer vald Settu hafa raknað at mjer eins og álög* (JTrHeið. III. 132). — **3.** *láta e-ð af hendi r.,* give n-t, yde et Bidrag (Talemaaden stammer fra Oldtiden, da man paa Armen el. Haanden bar kostbare Ringe, som saa uddeltes i Penges Sted); *þú tímir ekki að láta neitt matarkyns af hendi r. við mig* (Od. 377); (Talem.) *láta r. ránið,* give det ranede tilbage. — **II.** *r. við, r. úr rotinu,* komme til Bevidsthed, vaagne op.

raknan (-ar, -ir) [rahgnan] f. Opviklen; Opvaagnen, jfr. 2. *rakna.*

rakni (-a, -ar) [rahgnɪ] m. **1.** Maske i et Garn. — °**2.** Navn paa en Søkonge, — i Omskr. for Hav: *Rakna braut,* — for Skib: *Rakna fákur* osv.

rakning (-ar) [rahgniŋk] f. Opviklen; *(í vef)* Trending (JsJs.)

rakningarkista [rahgniŋgarkʰɪsda] f. Rendekiste (JsJs.).

rakningsgrind [rahgniŋsgrɪnt] f. = **rakgrind.**

rákolla [rau kodla] f. Raaged.

rákóttur [rau:go·hdøϱ, rau:k-] a. stribet, furet, grimet; (bot.) stribet (lineatus).

raksápa [ra:ksau·ba, -sau·pa] f. Barbersæbe.

rakstrar hnífur [raχ·sdraϱ(h)vi:vøϱ] m. Skavekniv (hvormed Ulden skaves af en Faarepels). **-hrífa** [-(h)ϱi:va] f. Rive, hvormed Ho rives sammen, spinklere end *söxunarhrífa*. **-kona** [-ko:na] f. **1.** Kvinde, som river Ho. — **2.** Le med Indretning, der river Hoet sammen (Skag., ÞThLýs. III. 129). **-maður** [-r-ma:ðøϱ] m. Mand, som river Ho, River. **-vjel** [-vjɛ:l] f. Hesterive.

rakstur (-urs el. **-rar)** [raχ·sdøϱ] m. **1.** (jfr. *raka* I. 1.) Sammenrivning (af Ho). — **2.** (jfr. *raka* I. 3.) **a.** Sammenskraben. — **b.** *(gróði)* Fordel, Gevinst. — **c.** (pop.) *(hnupl)* Rapsen, is. fra Butikker (Rvk.). — **3. a.** *(það að raka hár eða skegg)* Ragning, Barbering. — **b.** *(rakstur gæru)* Skavning af en Faarepels. †**-knífur** [-kni:vøϱ] m. Ragekniv, Barberkniv.

rakti [raχ·dı] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **rekja.**

rákum [rau:gøm, rau:k-] 1. p. pl. imp. ind. af **reka.**

rakur (rök, rakt) [ra:gøϱ, ra:køϱ, ró:k, raχ·t] a. fugtig.

rak vatn [ra:gvahtv, ra:k-] n. Barbervand. **-vjel** [-vjɛ·l] f. **1.** *(rakgrind)* Rendemølle. — **2.** *(vjel til að raka skegg)* Barbermaskine.

?**rall (-s, röll)** [ral·, rol·] n. **1.** Sold, lystigt Lag: *jeg var á ralli í nótt.* — **2.** vildt Leben: *það er bölvað r. á henni.* — **3.** (i Skoleslang) de ikke dansendes Forlystelse (i Mods. til et Bal): *rallistar og ballistar börðust um, hvort hafa skyldi r. eða ball.*

?**ralla (a)** [ral:a] vi. more sig; solde; føre et vildt Leben.

?**rallisti (-a, -ar)** [ral:ısdı] m. Solder; spec. Deltager i et *rall* 3.

ram- [ra:m-] se **ramm-.**

ráma (a) [rau:ma] v. impers.: *mig rámar í e-ð*, jeg erindrer n-t dunkelt; *Sigrúnu rámaði í* (anede), *hvað fóstra hennar átti við* (JThMk. 398).

ramb (-s) [ram·p] n. **1.** *(kjag)* Raven, Vralten. — *(rugg)* Rokken frem og tilbage. — **2.** *(reigingur)* stiv, knejsende Gang. — **3.** (forgæves) Anstrængelse: *r. við í skorðin að fylla* (StStAndv. III. 81).

ramba (a) [ram·ba] v. **I.** vi. **1. a.** *(kjaga)* vralte: *rambandi ríkisbubbar* (Eimr. IV. 171); *Einar kom rambandi ofan með gilbarminum* (JTrL. 175), *börnin litlu r. fram um fjallakamba* (ÓDavÞul. 262). — **b.** *(slaga)* rave. — **2. a.** *(reigja sig)* knejse (gaa med en stiv Gang, som den, der vil undgaa at rave). — **b.** holde ud, staa paa Benene el. holde sig vaagen: *hann rambar endalaust, þó að hann drekki*; — overf.: *Þeir* (ɔ: *Kriti og báturinn) höfðu nú rambað það* (holdt det ud) *saman dyggilega fimm ár* (GGStr. 127). — **II.** vt. *r. stólnum*, rokke med Stolen.

rambald (-s, pl. **ramböld)** [ram·balt, ram·bölt] n., **rambaldi (-a, -ar)** [ram·baldı] m. **1.** *(klukkuás)* Klokkeaksel (KG.). — **2.** *(ás í kompási)* Balance.

rambi (-a) [ram·bı] m. = **skrambi.**

rambur [ram·bøϱ] m. i Forb. *róa rambinn*, rokke (vugge) med Overkroppen: *Við skulum róa rambinn* (ÓDavÞul. 263).

rambús (-s, -ar) [ram·bus] m. Rambus.

†**rámerki** [rau:mɛϱgı] npl. = **landamerki.**

rámka (a) [rauŋ·ga, rauŋ·ka] v. = *ranka*: **1.** vi. *r. við sjer*, [1]) besinde sig, samle sig: *Vrði þeim á að fikra á einhverju, þá átt, þögnuðu þeir þegar, er þeir rámkuðu við sjer* (MarrPK. 89); [2]) *(rakna við)* komme til Bevidsthed. — **2.** v. impers.: *e-n rámkar við e-u*, [1]) en kommer i Tanker om n-t: *Prófastur kinkaði kolli, eins og hann hefði rámkað við einhverju* (GFrE. 25); [2]) en har en dunkel Erindring om n-t: *mig rámkar við því.*

ramm- (el. **ram-**) [ram·-] som förste Led i Sms., bruges forstærkende.

?**ramma (a)** [ram:a] vt. og vi. ramme, finde; *Heppinn er sá hana fær og hamingjunnar rammar slóð* (ÓDavVík. 292); *þreifaði hann fyrir sér og rammaði niður að lendingunni* (GFrE. 83); *r. á e-ð*, ramme n-t, finde n-t.

rammarigur [ram:arı:gøϱ] m. stærke Stridigheder: *Þarna lá við rammaríg, | rötun út í lög og víg* (StStAndv. III. 171).

ramm aukinn [ram:øy·gın, -øy·ɟın] a. uhyre stærk, vældig: *Loðmundur gamli, sem var r. mjög og fjölkunnugur* (ÞThLýs. II. 109). **-bygður** [-m·-bıgðøϱ, -bıgðøϱ] a. **1.** *(sterkur)* stærk, solid, massiv. — **2.** *(rammlega víggirtur)* stærkt befæstet. **-byggilegur** [-bıgılɛ:gøϱ] a. stærkt bygget, stærk, vældig, mægtig; — adv. *-lega*. **-bjagaður** [-bja·gaðøϱ] a. ravgal, fuldstændig radbrækket. **-bundinn** [-bʏndın] a. med mange Forkortelser: *Var þeim þá fengin rambundin sögubók* (GKonÆf. 89). **-danskur** [-dansgøϱ] a. dansk i Sind og Skind, pæredansk. **-dráttur** [-drauhdøϱ] m. stærke Partistridigheder: *það gengur í ríg og rammdrætti* (Sch.). **-drægur** [-drai·gøϱ] a. **1.** vanskelig at trække (op): *(lúðan) var svo rammdræg* (SIng. 211). — **2.** (Breiðd.) = *rangskreiður*. — **3.** an. *-drægt*, vanskeligt at trække el. tumle: *var r. við Ásaþórs hreysti* (StSt. Andv. II. 170). **-efldur** [ram:ɛvldøϱ, -ɛlvdøϱ] a. bomstærk. **-flókinn** [ram·-flo·gın, -flo·ɟın] a., **-flæktur** [-flaiχdøϱ] a. meget forviklet. **-fælast** [ram·fai·last] vrefl. løbe forfærdelig løbsk. **-fælinn** [-fai·lın] a. meget sky: *r. hestur.* **-geggjaður** [-gɛɟ·aðøϱ] a. i höj Grad sindsvag, forrykt: *gleyma við hinum rammgeggjuðu og staðlausu kenningum hans* (Ísaf. XLIV. 48, S. 1). **-ger** [-ɟɛ·r] a., **-gjör** [-ɟö·r] a., **-gjörður** [-ɟörðøϱ] a. meget stærk, stærkbygget, solid. **-göldróttur** [-göldro·hdøϱ] a. overordentlig troldkyndig. **-heiðinn** [-hei·ðın] a. = **hundheiðinn.** **-hnýttur** [-hvihdøϱ] a. stærkt forkrøblet: *þessi litli, ram-hnýtti vesalingur væri slíkur skapvargur* (JTr. Heið. II. 190). **-hverfur** [-χwɛrvøϱ, -kvɛrvøϱ] a. (Vf.) = **rangskreiður.**

rammi (-a, -ar) [ram:ı] m. Ramme.

rammyrkur [ram:ıϱgøϱ] a. = **rammvirkur.**

rammislagur [ram:ısla:gøϱ] m. bruges om flere meget kunstige Metra. Hovedtypen = *vatnsfelt*, med dobbelte Helrim i 1. og 3., enkelte i 2. og 4. Verslinje. Ekspl.: *Veldur heldur vendur, renndur, | vigtaður, þrykktur smíði, | seldur, felldur, sendur stendur, | sigtaður diktur biði* (HSig. 158).

ramm íslenskur [ram:islɛnsgøϱ] a. islandsk i Bund og Grund. **-katólskur, -kaþólskur** [-m·-ka·do·lsgøϱ, -ka·t-, -ka·þo·lsgøϱ] a. ærkekatolsk, katolsk med Hud og Haar. **-kunnugur** [-kʏn·øgøϱ] a. nöje kendt. **-legur** [-lɛgøϱ] a. **1.** stærkbygget, solid; kraftig: *rammleg sönnun*, slaaende Bevis. — **2.** adv. *-lega*, stærkt, solidt; med Kraft, med Eftertryk: *r. er frá e-u gengið*, n-t er solidt gjort. **-leikur** [-lɛigøϱ, -lɛikøϱ] m. Kraft: *af eigin rammleik*, ved egne Kræfter. **-læsa** [-lai·sa] vt. med dat. laase omhyggeligt; — pp. *-læstur*. **-riðinn** [-rı·ðın] a. fastbunden, fastknyttet: *r. hnútur* (Eimr. III. 90). **-rúnir** [-ru·nıϱ] fpl. en Slags Trylleruner (GBrPer. 142). **-saltur** [-saʎdøϱ] a. rivende salt. **-skakkur** [-sgahgøϱ] a. **1.** *(mjög skakkur)* vindskæv. — **2.** *(alveg rangur)* skrubforkert, splittergal. **-skektur** [-sɟɛχdøϱ] a. gjort helt skæv. **-skygn** [-sɟıgv] a. i höj Grad synsk. **-skorðaður** [-sgorðaðøϱ] a. solidt støttet el. sat fast. **-snúinn** [-snu·ın] a. **1.** stærkt snoet: *r. kaðall.* — **2.** meget indviklet: *rammsnúin setning.* **-staður** [-sda·ðøϱ] a. ikke til at rokke af Pletten: *r. hestur*; — ogs. overf.: *alþýðan ... var ramstöð* (Eimr. XIII. 201). **-stækur** [-sdai·gøϱ, -sdai·køϱ] a. stærkt stinkende. **-undinn** [-m:-ʏndın] a. meget forvreden.

rammur (römm, ramt) [ram:øϱ; röm·; raµ·t, ram·t] a. **1. a.** *(sterkur)* stærk: *Finnbogi rammi*; — *r. að afli*, med store Legemskræfter; (Talem.) *eiga við ramman reip að draga*, egl. have en stærk Modstander at kæmpe med, have store Vanskeligheder at overvinde; *það kveður svo ramt að*, det gaar saa vidt: *Svo ramt kveður að barnadauða í borgum, að jafnvel börn ríkra og vel settra borgara falla fremur, en börn fátæku bændanna í sveitinni* (Eimr. X. 88—89). — **b.** overf.: *hann er r. mótstöðumaður þeirra*, han er en ivrig Modstander af dem; *hann er rammur bindindismaður*, han er en urokkelig (fanatisk) Afholdsmand; *þrátt fyrir römmustu mótstöðu*, trods den skarpeste Modstand; *sem atburðirnir væru flæktir saman í rammri bendu* (en uløselig Knude) (JTrL. 256). — **2.** *(beiskur)* ram, bitter: *ramt bragð.* — (Ordspr.) *mörg er rót heilnæm, þótt römm sje.* — *e-m verður ramt í augum*, det svier i ens Øjne: *annars verðr þeim ramt í augum, sem kyndir* (LFR. II. 147).

ramm veggjaður [ram·vɛɟ·aðøϱ] a. med stærke Mure. **-villingar** [-vıdlıŋgaϱ] fpl. Navn paa en Art Trylleruner (GBrPer. 135). **-viltur** [-vıʎdøϱ] a. **1.** helt forvildet, som hverken ved ud el. ind: *jeg er orðinn r.*; — (Ordspr.) *ramvilt er hamingju hjólið* (GJ.), Lykkens Hjul er ustadigt. — **2.** *(alrangur)* fuldstændig forkert (JÁÞj. I. 2). **-virkur** [-vıϱgøϱ] a. energisk arbejdende. **-vitlaus** [-vıhdlöys] a. rav(ruskende)gal, fuldstændig forkert. **-þýskur** [-þisgøϱ] a. tysk i Hud og Haar.

rampús [ram·pus] m. = **rambús.**

?**rámúli** [rau:mu·lı] m. Raamule, Raaende (JÓlInd. 229).

ramur (röm, ramt) [ra:møϱ; rö:m; raµ·t, ram·t] a. = *rammur*, spec. *(beiskur)* ram, bitter.

rámur [rau:møϱ] a. hæs: (Ordspr.) *margur er r., en syngur samt*, mangen synger, selv om han er hæs.

***Rán (-ar)** [rau:n] f. npr. Ran, Havets Gudinde; Havet: (Talem.) *þú mælir r. og regin við hvern mann*, du skælder enhver Huden fuld, har Lak og Lyde til enhver; — i poet. Omskr.: *Ránar börn, Ránar dætur*, Rans Døtre, Bølgerne; *Ránar mey*, Rans Datter, Bølge; *Ránar klæði*, Rans Dragt, Havets Overflade: *stirndi á Ránar-klæði* (MJ. II. 25); *Ránar laug*, Rans Bad, Havet: *eins og þá hún* (ɔ: *sólin) er nýstigin úr Ránarlaug* (JThMk. 107).

rán (-s, pl. ds.) [rau:n] n. **1.** Ran, Plyndring; Rov: *r. og gripdeildir*, Rov og Plyndring. — **2.** *(okurverð)* ublu Pris. — †**3.** Bytte, Fordel, Vinding: *Kristur, þegar hann var í Guðs mynd, þá hélt hann það ei fyrir r., guði líkur að vera, heldur niðraði hann sjálfum sér í því hann tók þjónsmynd upp á sig og varð mönnum líkur* (ÓDavSk. 340—41).

***rana bjalla** [ra:nabjad·la] f. (zool.) Snudebille (curculio). **-lamb** [-lam·p] n. Lam med for lang Over- el. Underkæbe (ASkaft.). **-mosk** [-mos·k] n. (pop.) Skrammel (Sl.).

ránar buðli [rau:narbʏð·lı] m. (GBárð.) = **buðli.** **-kjarni** [-ϱ-ɟad·nı, -ɟar·dnı] m. en Art Tang, nærbeslægtet med *marinkjarni*. **-kuggur** [-kʏg:øϱ] m. (zool.) en Slags Musling (scaphander punctostriatus) (GBárð.).

rand (-s) [ran·t] n. Rend: *Hann væri á stöðugu randi um endilangan bæinn* (EKvOf. 199); *Uppi í hlíðinni voru spóarnir og lóurnar á einlægu randi* (EKvSR I. 166).

randa (a) [ran·da] vi. rende: *jeg er nú búinn að r. um allan bæinn.*

randa bokkur [ran·dabohgøϱ] m. (zool.) en Slags Musling (cluturella linearis) (GBárð.). **-brauð** [-bröy:ð] n. Lagkage. **-fluga** [-flʏ:ga] f. (zool.) **1.** Blomsterflue (eristalis). — **2.** = *hunangsfluga*, Humlebi. **-klæði** [-klai:ðı] n. stribet Dug: *Á bak honum var fest „blómlegt r.", „svunta rauð á lit" eða þess konar* (ÓDavVík. 129). **-kol** [-ko:l] npl. (min.) Randkul (Eimr. II. 44). **-lín (-ar)** [-li:n] f. (pop.) Kvinde, iført en stribet Bluse el. Kjole.

randar [ran·daϱ] gen. af **rönd.**

***randaraftur** [ran·daraf·døϱ] m. »Skjoldtræ«, ɔ: Mand (JÞorkÞjs. 115).

rand beygður [ran·tbɛigðøϱ, -bɛigðøϱ] a. (bot.) randböjet. **-flatur** [-fla·døϱ, -fla·tøϱ] a. (bot.) ligerandet. ***-gríður** [-gri·ðøϱ] f. npr. Navn paa en Valkyrje. **-heill** [-(h)ɛidʎ] a. helrandet. **-hvass** [-χwas, -kvas] a. skarpkantet. ***-hængur** [-(h)aiŋgøϱ] m. Skjoldets Laks, ɔ: Sværd (MJ. II. 74). **-hærður** [-(h)airðøϱ] a. (bot.) randhaaret (ciliatus).

randi (-a, -ar) [ran·dı] m. Strimmel Jord, som ikke ligger under Sne.

1. **rán dýr** [raun·di·r] n. Rovdyr. 2. **-dýr** [-di·r] a. uhyre dyr.

rand loðinn [ran·dlo·ðın] a. (bot.) randhaaret. **-myrkvi** [-mıϱgvı] m. = **hliðmyrkvi.**

rándráp [raun·drau·p] n. Rovmord.

rand saumaður [ran·tsöy·maðøϱ] a. randsyet: *randsaumaðir skósólar.* **-saumur** [-söy·møϱ] m. Randsyning. **-sóli** [-so·lı] m. Randsaal.

Randvjer [randvjɛ·r] m. Navn paa en Sokonge: *Randvjes slóð*, Hav.
randþynna [ran·tþɪn·a] vt. (Bogb.) skærfe.
rán fengur [raun·fɛiŋgøʀ] m. Bytte. **-fíkinn** [-fi·ɟɪn, -fi·ɟin] a. rovlysten, rovgærrig. **-fíkn** [-fihkn] f., **-fíkni** [-fihknɪ] f. indec., **-fýsi** [-fi·sɪ] f. indec. Rovlyst, Rovbegærlighed. **-fiskur** [-fɪsgøʀ] m. Rovfisk. **-fje** [-fjɛ·] n. Rov, røvet Gods. **-fótur** [-fou·døʀ, -fou·tøʀ] m. Rovfod. **-fugl** [-fʏgʎ] m. Rovfugl. **-föng** [-föyŋ·k] npl. Rov, røvet Gods.
1. **ranga (gen. röngu)** [rauŋ·ga, röyŋ·gø] f. Vrange, Vrangside = *ranghverfa*: *dúkurinn er eins á röngunni og rjettunni.*
2. **ranga** [rauŋ·ga] gen. pl. af *röng*, hyppigt som Forled i poet. Sms., se *röng*.
3. **ranga (a)** [rauŋ·ga] v. **1.** vt. med dat. göre Gangen el. Retningen krum (BH.); *ranga steini (til)*, flytte en (stor) Sten en Smule (Breiðd.). — **2.** refl. *rangast*, forvrides, gaa ad af sin normale Stilling el. Leje (Arnf.).
rangabogi [rauŋ·gaboi:jɪ] m. Spanteböjning.
rangali (-a, -ar) [rauŋ·ga·lɪ] m. smal, lang og ofte bugtet Korridor, Allé el. Klippekløft; spec. smal, overdækket Gang foran Stalddören (Kjós); — overf.: *Hafi maður nú ... svigа, með hálfrar annarar álnar bili milli hvers, þá hefir maður þar einn ranghala* (JSVb. 123).
rangar [rauŋ·gaʀ] gen. af **röng. -auki** [-r-öy:ɟɪ, -öy:ʞɪ] m. = **rangarskeyti. -eyra** [-ɛi:ra] n. (naut.) = **rangarhald. -gaddur** [-gad:øʀ] m. (naut.) Spantebolt. **-grís** [-gri:s] m. Tværstykke, der forbinder en Baads Indholte i For- og Bagstavnen (BH.). **-hald** [-ʀ-(h)al·t] n. i en Baad den øverste Del af Indholtene, som er fæstnet til Rælingen af Baaden, men ikke slutter tæt til Skibssiden neden for Rælingen, hvorved der fremkommer ligesom et Haandtag, *hald*, der benyttes til at fastbinde Tovender i samt til at gribe i med Haanden, naar Baaden trækkes paa Land (Vf.). **-skeyti** [-sɟɛi:dɪ, -sɟɛi:tɪ] n. tynd Bjælke (Alþb. 1691, Nr. 19).
Rangá [rauŋ·gau·] f. npr. Navn paa to Floder i *Rangárvallasýsla*: *Ytri R.*, *Eystri R.*
Rangár vallasýsla [rauŋ·gaurvadlasis·la] f. npr. Syssel paa Sydlandet. **-vellir** [-vɛd·lɪʀ] mpl. npr. Egn i *Rangárvallasýsla*.
rangatrönur [rauŋ·gatrö:nøʀ] fpl. Spantebuk.
rang boginn [rauŋ·kboi·jɪn] a. böjet til den forkerte Side: *liggur í ræfrinu | rángboginn karl* (JÁGát. 101). **-dreginn** [-drei·jɪn] a. fejltrukken, fejlsorteret (bruges om Faar, som i *rjettir* er blevet trukket ind i en forkert Afdeling *(dilkur)*): *taka úr (fje), ef rangdregið er* (Stj. '91, B. 145). **-dæma** [-dai·ma] vt. miskende, dömme uretfærdigt. **-dæmi** [-dai·mɪ] n. uretfærdig Dom. **-dæming** [-dai·miŋk] f. Miskendelse.
rán gefinn [rauŋ·ɟɛ·vɪn] a. tilböjelig til at røve, rovlysten. **-gefni** [-ɟɛbnɪ] f. indec. Rovlyst (StStAndv. I. 169).
rang eygð (-ar) [rauŋ·gɛiqð, -ɛigþ] f. Skelöjethed, Skelen (Stj. '08, B. 8). **-eygður** [-ɛiqðøʀ, -ɛigðøʀ] a. **a.** skeløjet, vindøjet: *rauðhærður og r.* **b.** overf.: *(ósanngjarn)* ubillig, uretfærdig (BH.). **-eygur** [-ɛi·qøʀ] a. **rangeygður. -fá** [-k-fau·] vt. erhværve paa en uretfærdig Maade, is. pp. *-fenginn*, uretfærdig erhværvet: (Ordspr.) *rangfengið fje er rýrð í búi* (GJ.), jfr. ilde faaet, ilde gaaet. **-feðraður** [-fɛðraðøʀ] a. (om Mennesker) som der er angivet forkert Fader til; (om Skrifter) som med Urette tilskrives en bestemt Forfatter. **-fenginn** [-fɛiŋɟɪn] pp. af **rangfá. -ferðugur** [-fɛrðøqøʀ] a. uretfærdig. **-fylginn** [-fɪlɟɪn] a. partisk. **-fýsi** [-fi·sɪ] f. indec. syndig Begærlighed. **-flytja** [-flɪ·dja, -flɪ·tja] vt. fortælle, gengive urigtig. **-færa** [-fai·ra] vt. fordreje, forvanske: *r. ummæli e-s.* **-færing** [-fai·riŋk] f. Forvanskning. **-færsla** [-faiʀsla] f. Fordrejelse, Forvanskning. **-hali** [-(h)a·lɪ, rauŋ·galɪ] m. = **rangali. -herma** [rauŋ·k(h)ɛrma] vt. fortælle urigtig, gengive urigtig, forvanske, fordreje; — pp. *ranghermdur*, urigtig gengivet el. affattet. **-hermi (-is, pl. ds.)** [-(h)ɛrmɪ] n. urigtig Fremstilling, falsk Meddelelse. **-hermur** [-(h)ɛrmøʀ] a. urigtig fremstillet, falsk. 1. **-hverfa** [rauŋ·χwɛrva, -kvɛrva] f. Vrange, Vrangside: (Talem.) *láta ranghverfuna snúa út*, vende Vrangen ud; *sýna á e-m ranghverfuna*, rive Masken af en. 2. **-hverfa** [-χwɛrva, -kvɛrva] vt. med dat. vrangvende, fordreje, forvanske. **-hverfing** [-χwɛrviŋk, -kvɛrv-] f. Vrangvendelse, Fordrejelse, Forvanskning. **-hverfingur** [-χwɛrviŋgøʀ, -kvɛrv-] m. (Skaft., Sch.) = 1. **barði** 3. **-hverfur** [-χwɛrvøʀ, -kvɛrvøʀ] a. vrangvendt. **-hvolfa** [-χwolva, -kvolva] vt. med dat. fordreje: *r. augunum*, rulle med Ojnene, vende det hvide ud af Ojnene. **-indapúki** [-ɪndapu:ɟɪ, -pu:ʞɪ] m. en som er slem til at snyde el. begaa Uret. **-indi** [rauŋ·ɟɪndɪ] npl. Uretfærdighed, Uret, Kneb: *beita e-n rangindum*, begaa Uret imod en.
rán girni [rauŋ·ɟɪ(r)dnɪ] f. indec. Rovbegærlighed. **-gjarn** [-ɟa(r)dn] a. rovbegærlig.
rang kjaftur [rauŋ·ɟ·ʰjaftøʀ] m. Skævmund (JAÞj. I. 157). **-kveðja** [-kvɛðja] vt. tilkalde, udnævne paa en fejlagtig Maade (som Vidne el. desl.).
rangl (-s) [rauŋ·l] n. Omflakken, Omvanken, Omstrejfen.
rangla (a) [rauŋ·la] vi. **a.** strejfe (om), vanke (om), gaa tankeløst: *Hallur ranglaði heim á leið fram hjá búðarhorninu* (Eimr. III. 37), *r. iðjulaus*, drive om; — refl. *ranglast*, strejfe, vanke om. — **b.** svaje hid og did, spec. om en Baad, som under *andóf* ikke stadig vender op imod Vinden, men svajer snart til den ene Side, snart til den anden (Vf., Sch.).
ranglari (-a, -ar) [rauŋ·larɪ] m. Omstrejfer, Drivert (Vf.).
rang látlegur [rauŋ·glaudlɛ·qøʀ, -laut-] a. uretfærdig; — adv. *-lega*, med Urette, paa en uretfærdig Maade. **-látur** [-lau·døʀ, -lau·tøʀ] a. **1.** uretfærdig, ubillig: (Ordspr.) *r. er rangláts bróðir* (GJ.), Skælm er Skalks Broder. — **2.** *(órjettmætur)* uretmæssig. **-legur** [-lɛqøʀ] a. **1.** *(ósanngjarn)* uretfærdig, ubillig. — **2.** *(rangur)* urigtig. — **3.** adv. *-lega*, paa en uretfærdig el. ubillig Maade; urigtig, fejl. **-leikur** [-lɛigøʀ, -lɛikøʀ] m. Forkerthed. **-lýsa** [-li·sa] vt. med dat. beskrive n-t fejlagtig. **-lesa** [-lɛ·sa] vt. læse fejl. **-læti (-is)** [-lai·dɪ, -lai·tɪ] n. Uretfærdighed, Ubillighed. **†-læting (-ar)** [-lai·diŋk, -lai·t-] f. Uretfærdighed, Overtrædelse.

ranglætis andi [rauŋ·glaidɪsan·dɪ, -laitɪs-] m. Uretfærdighedsaand. **-maður** [-ma:ðøʀ] m. uretfærdig Mand. **-verk** [-vɛʀ·k] n. uretfærdig Handling.
rang mígur [rauŋ·gmi·qøʀ] a. som udsender en skæv Straale: *r. speni.* **-minni** [-mɪn·ɪ] n. Fejlhuskning. **-myntur** [-mɪndøʀ, -mɪntøʀ] a. skævmundet. **-mælgi** [-mailɟɪ] f. indec. urigtigt Udsagn, Usandhed. **-mæli** [-mai·lɪ] n. urigtigt Ord el. Udtryk, Sprogstridighed. **-nefndur** [-nɛmdøʀ] a. **1.** *(skakt nefndur)* urigtig kaldt. — **2.** *(skakt tilkvaddur)* ulovlig udnævnt. **-nefni (-is)** [-nɛbnɪ] n. urigtig Benævnelse, Vrangnavn. **-rekinn** [-rɛ·ɟɪn, -rɛ·ʞɪn] a. drevet i forkert Retning: *taka úr (fje) ef rangrekið er* (Stj. '92, B. 204). °**-ræði (-is)** [-rai·ðɪ] n. Sprogstridighed. °**-ræður** [-rai·ðøʀ] a. sprogstridig. **-semi** [-k-sɛmɪ] f. indec. = **ranglæti. -sýni** [-si·nɪ] f. indec. Vrangsyn, Fejlsyn. **-sýnn** [-sidn] a. vrangsynet, urigtig dömmende. **-skilja** [-sɟɪlja] vt. misforstaa. **-skilningur** [-sɟɪlniŋgøʀ] m. Misforstaaelse, Miskendelse. **-skreiður** [-sgrɛi·ðøʀ] a. skævt bygget: *r. bátur*, skævt bygget Baad, som gaar i en skæv Retning; — overf.: *Og alþjóð manna horfði á þetta og lofaði því að renna svona rangskreiðu* (gaa saadan forkert) (Lögr. '18, 49). **-skrifaður** [-sgrɪ·vaðøʀ] a. fejlskrevet.
rangs leitinn [rauŋ·(k)slɛi·dɪn, -lɛi·tɪn] a. uretfærdig. **-leitni** [-lɛihdnɪ] f. indec. Uretfærdighed.
rang snúa [rauŋ·ksnu·a] vt. med dat. fordreje, vende forkert: *r. dómi*, dömme forkert; — refl. *rangsnúast*, dreje sig forkert: *fyrir mér rangsnerist öll þessi jörð* (MJ. IV. 183); — pp. *rangsnúinn*, [1]) vrangvendt, forvendt, forkert; [2]) *(ósanngjarn)* ubillig. **-snúning** [-snu·niŋk] f., **-snúningur** [-snu·niŋgøʀ] m. Fordrejelse. **-sælis** [-sai·lɪs] adv. **1.** *(móti sól)* modsols, i modsat Retning af Solens Gang. — **2.** *(aftur á bak)* baglængs. — **3.** overf. bagvendt: *það er alt r.* (Af.). **-særi (-is, pl. ds.)** [-sai·rɪ] n. Mened. **-tekinn** [-tɛ·ɟɪn, -tɛ·ʞɪn] a. uretfærdig taget, uretfærdig erhværvet. **-trúaður** [-tru·aðøʀ] a. vrangtroende, kættersk. **-turna (a)** [-tʏrdna] vt. med dat. bagvende, vende op og ned paa, omstyrte, forvende, fordreje.
rangur (röng, rangt) [rauŋ·gøʀ, röyŋ·k, rauŋ·t, rauŋ·t] a. **†1.** *(skakkur)* vrang, skæv, nu is. i Sms., jfr. *ranghverfur, -hvolfa, -skreiður.* — **2.** overf. **a.** urigtig, uretfærdig: *hafa ranga skoðun á e-u*, have en urigtig Opfattelse af n-t; *fara með rangt (mál)*, have Uret; *r. eiður*, Mened; *r. dómur*, uretfærdig Dom; *reikningurinn var r.*, Regningen var urigtig, forkert; *gefa ranga skýrslu*, give forkert Beretning; (Ordspr.) *röng heyrn gerir rangan framburð* (GJ.), vrang Hørelse gör vrang Fremførelse. — **b.** *rangt*: *gera rangt*, handle urigtigt; *það var rangt af þjer að gera það*, det var ikke rigtigt af dig at göre det; *hafa rangt fyrir sjer*, have Uret; *með röngu*, med Urette; *hafa* (el. *brúka*) *rangt við*, snyde (i Leg el. Kortspil).
°**rangvafningur** [rauŋ·gvabniŋgøʀ] m. Renversé (JÞ. III.).
Rangvellingur (-s, -ar) [rauŋ·gvɛdliŋgøʀ] m. Mand fra *Rangárvellir*, ogs. fra *Rangárvallasýsla*.
rang viljugur [rauŋ·gvɪljoqøʀ] a. ondskabsfuld, ondsindet (Alþb. 1779, Nr. 10). **-virða** [-vɪrða] vt. dömme, værdsætte urigtig, have en urigtig Mening om n-t. **-virðing** [-vɪrðiŋk] f. urigtig Vurdering; urigtig Dom el. Mening om n-t. **-vís** [-vi·s] a. uretfærdig (Vísn. 367). **-vísi** [-vi·sɪ] f. indec. Uretfærdighed. **-þýddur** [-k-þid·øʀ] a. urigtig oversat.
Rang æingur (-s, -ar) [rauŋ·gaijiŋgøʀ] m. Mand fra *Rangárvallasýsla*. **-æskur** [-aisgøʀ] a. hørende til *Rangárvallasýsla* el. en af Syslets Beboere.
rani (-a, -ar) [ra:nɪ] m. den smalle Spids af n-t i Alm., spec. **1. a.** *(á svíni)* (Tryne paa et Svin). — **b.** *(á fíl)* Snabel (paa en Elefant). — **2.** paa et nyfødt Lam Over- el. Underkæben, der rager for langt frem (A.-Skaft.). — **3.** *(á fjalli)* Udløber (fra et Bjærg).
ranímosk [ra:nimos·k] n. = **ranamosk.**
Ranka (Rönku, Rönkur) [rauᶢ·ga, rauŋ·ka, röyᶢ·go(ʀ), röyŋ·ko(ʀ)] f. npr. Dim. af *Ragnheiður, Ragnhildur, Rannveig.*
ranka (a) [rauᶢ·ga, rauŋ·ka] vi. = **rámka.**
*1. **rann (-s, rönn)** [ran·, rön·] n. Bolig, Hus.
2. **rann** [ran·] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **renna.**
†**rann sak (-s)** [ran·sa·k] n. = **rannsókn. -saka** [-sa·ga, -sa·ka] vt. undersøge, ransage. **-sakari (-a, -ar)** [-sa·garɪ, -sa·k-] m. Ransager, Undersøger: *hjartnanna rannsakari*, Hjærtekender. **-sókn** [-souhkn] f. Undersøgelse.
rannsóknar dómari [ran·souhgnardou:marɪ] m. Undersøgelsesdommer, Forhorsdommer. **-dómur** [-dou:møʀ] m. Undersøgelsesdomstol, spec. Inkvisitionsret. **-efni** [-ɛb·nɪ] n. Genstand for Undersøgelse, Problem. **-ferð** [-ʀ-fɛr·ð] f. Undersøgelsesrejse, Ekspedition. **-rjettur** [-a-rjɛhdøʀ] m. Inkvisitionsret.
***rannur (-s, -ar)** [ran:øʀ] m. (jfr. 1. *rann*) **1.** *(bústaður)* Bolig; Hus. — **2.** *(herbergi)* Værelse.
Rannveig (-ar, -ar) [ran·vɛi·q] f. npr. Ranve(j)g; — overf.: *María guðsmóðir hefir verið, var og er r. heimsins* (GFrÁtt. 216).
rán plöntur [raun·plövdøʀ, -plöntøʀ] fpl. insektædende Planter (SSt. Plt.). **-samur** [-samøʀ] a. rovgærrig.
ranseiði (-is, pl. ds.) [ran·sɛi·ðɪ] n. Faar med lang Snude, hvor den ene Kæbe er længere end den anden (jfr. *rani* og *transeiði*).
ránsemi [raun·semɪ] f. indec. Rovbegær.
ráns fengur [raun·sfɛiŋgøʀ] m. Bytte. **-ferð** [-fɛrð] f., **-för** [-fö·r] f. Rovertog. **-hönd** [-(h)ön·t] f. rovende, plyndrende Haand, i Talem.: *taka e-ð ránshendi*, rove n-t; *fara ránshendi um e-ð*, plyndre n-t.
ránskapur [raun·sgaboʀ, -sgapoʀ] m. Røveri, Plyndring.
ránsmaður [raun·sma·ðøʀ] m. Ransmand, Røver.
ránverð [raun·vɛrð] n. ublu Pris(er).
ráp (-s) [rau·p] n. idelig Gaaen frem og tilbage, ud og ind, Kommen og Gaaen.

rápa (a) [rau:ba, rau.pa] vi. stadig gaa ud og ind: *hvað ertu að r.?* hvorfor gaar du saadan ud og ind?

rár endi [rau:rendı] m., ?**-hnokki** [rauŋ(h)vohgı] m., **-húnn** [rau(h)udn] m. (naut.) Raanok.

ras [ra:s] n. Ilfærdighed: (Ordspr.) *sjaldan fylgir ráð rasi* (GJ.), blind Iver skader kun; *rasið er oft orsök til ramlegrar villu* (GJ.), Ilfærdighed er Skyld i mangen slem Fejl.

1. **rás (-ar, -ir)** [rau:s] f. **I. 1. a.** *(hlaup)* Løb: *taka á r.*, tage Benene paa Nakken; (Ordspr.) *öllum er örvænt að reyna r. við huga* (GJ.), det lykkes for ingen at løbe om Kap med Tanken; *skapa e-m rásina*, bestemme ens Løb el. Fart: *ef allir ættu að láta síðasta sauðinn í rekstrinum skapa sér rásina, þá mundi seint miða* (Skírn. '19, 45); *fastur* (el. *stöðugur) í rásinni*, standhaftig, fast, konsekvent; *laus í rás(inni)*, ustadig, ustandhaftig: *Maðurinn þykir fljóthuga og stórhuga, en nokkuð laus í r.* (Alþ. '11, B. 286), *Engin barnalæti, þú átt að vera stöðugur í rásinni* (Mýrd. 32–33). — **b.** Fart. *Stikuðu þeir rás skipsins ... margsinnis á einni stundu* (Fj. I. 58). — **2.** = 2. *rás.* — **3.** *r. fljótsins*, Flodens Løb; *r. sólarinnar*, Solens Bane. *r. tímans*, Tidens Løb; *r. viðburðanna*, Begivenhedernes Gang, Udvikling. — **II. a.** Rende, Fure, Skure, med el. uden rindende Vand: *r. í mýrum*; *Að innan ganga smágil og rásir niður í botn* (ÞThFerð. I. 294). — **b.** Skred: *er breið r. niður frá jöklinum* (ÞThLýs. I. 265). — **c.** Skure: *Tvö ... voru tegld, 5 ásar, fjórir þeirra voru ferstrendir, með r. eftir endilöngum tveimur köntunum* (Eimr. XII. 106). — **d.** *(geil)* Gang i en Holade (Skaft.).

2. **rás (-s)** [rau:s] n. Renden, Ilen fremad el. frem og tilbage: *r. í fje.*

rasa (a) [ra:sa] vi. **I.** *(hrasa)* snuble. — **II.** *(æða)* fare, styrte frem: (Talem.) *r. fyrir ráð fram*, handle uden Overlæg, handle overilet, gaa hovedkulds til Værks: *rasandi r. ráð*, overilet Beslutning. (Ordspr.) *hætt er rasanda ráði*, forhastede Planer glipper tit: *her væri rasið fyrir ráð fram, og að lítt mundi eftir tekið því rasanda ráð. í reiðinni* (Ísaf. '15, 9, Sp. 1); ?*rasandi reiði*, voldsom Vrede.

rása (a) [rau:sa] v. **I.** vi. ile fremad (el. frem og tilbage) uden at standse (is. om Faar el. Køer): *féð rásar í haganum*, *kýr r. til vatns*. — **II.** vt.: *r. e-ð upp*, gøre n-t rent, vaske n-t (Vf.)

rá segl [rau:segl] n. Raasejl. **-seil** [-seil] f. (naut.) Givtov.

rás fimur [rau.sfımoŋ] a. hurtigløbende. **-gjarn** [-ga(r)dn] a. urolig: *rásgjarnar skepnur.*

rasgjöf [ra:sgjöv, (pop.) rasgjöv] f. overilet Gave: (Ordspr.) *aftur tekur ragur maður r. sína.*

rás hallur [rau:s(h)adloŋ] a. med hældende Rendebane. **-hraður** [-(h)ra ðoŋ] a. hurtigløbende.

rá sigldur [rau:sıqldoŋ] a.: *rásiglt skip*, Raasejler. **-sigling** [-sıglıŋk] f. Raasejlføring (ÞThFerð. IV. 29).

rask (-s) [ras k] n. **1. a.** *(truflun)* Forstyrrelse, Uorden. — **b.** (spec.) *jarðrask*. — **2.** Fiskeaffald, is. Fiskens Indvolde: *Þorskhöfuð og rask allt nema sundmaga* (ÞThFerð. III. 59); *r. og slor* (JSFb. 39). — spec. alt spiseligt Fiskeaffald: Rogn, Fiskemave, Hoved (Suðurnes, AM. 226b. 8vo).

raska (a) [ras ga] vt. med dat. bringe af Lave, bringe i Uorden, forstyrre, forrykke: *r. jafnvæginu*, *r. ró e-s.*

ráska (a) [raus ga] vi. = *ráðska*, føre Husholdningen, bestyre Huset, raade: *Sem húsfreyja og þerna ... eg hjá ykkur rázki er komið í vana* (StSt. Andv. III. 79); — refl. *ráskast í e-u*, blande sig i n-t. *Í flestu þykir mér þið ætla að fara að rázkast* (Eimr. VII. 165).

rá skerða [rau.sgerða] vt.: *r. fisk*, tørre Fisk paa Stænger. **-skerðingur** [-sgerðiŋgoŋ] m. Raaskær (Fisk, tørret paa Stænger): *sú aðferð ... að herða fiskinn á rám í trönum eða hjöllum, og var hann þá kallaður r.* (JAðEin. 482). **-skerptur** [-sgerftoŋ] a. = *raskertur*, se *raskerða.*

†**raskótt** [ras go ht] an: *fá r.*, faa en svær Søgang.

rasla (a) [ras la] vi. **1.** *(bruna, flana)* fare frem, storme af Sted (ODav.) — **2.** være dygtig til at rejse: *hann raslar það*, han klarer Strabadserne (Af.).

rásmokkur [rau:smohgoŋ] m. (naut.) Rakke.

?**rasphús** [ras p(h)u s] n. Rasphus.

raspur (-s, -ar) [ras boŋ] m. Rasp, Raspjærn.

raspþjöl [ras·pþjö·l] f. Raspfil, Grovfil.

rass (gen. ds., pl. -ar) [ras] m. **1. Bagdel, Sæde, Maas, Rumpe**: *setja upp rassinn*, slaa bagop; *bjóða rassinn*, vende Enden til. (Ordspr.) *stór r. þarf víða brók*, der skal stor Brog til stor Ars: *jeg bý við kaldan r. og þunga þykkju* (GJ.), jeg lever ved kold Ende og spændt Forhold, ɔ: jeg fører et trist og glædesløst Liv; *sitja heima á rassinum*, blive siddende hjemme paa sin Ende; *farðu í r. og rófu!*, gaa Pokker i Vold!; (vulg.) *kystu á r.!* slik min Maas! (Talem.) *grípa í r. á góðum degi*, tage fat, naar Lejligheden er borte; *e-r fer á rassinn með e-ð*, n-t gaar i Skuddermudder for en, n-t mislykkes for en; *vera á rassinum*, være meget daarlig stillet, »være paa Maasen«; *það kemur* (el. *verður) alt í rassi hjá honum*, han gaar og smøler med alting; *vera í rassi með e-ð*, være bagefter med n-t; *e-m er e-ð rjett í r. rekið*, n-t er Løn som forskyldt. *alt stendur úr rassi*, alting er mislykket: *en alt, sem þið gerið innvikjandi Fjölni, stendur úr rassi* (TSæm. 247); *verða minna og mjórra í rassinn*, blive til mindre, end det tegner til: *Það lá altént að, að það yrði minna og mjórra í rassinn að tarna* (Árm. III. 39). — **2. a.** den bageste Del af n-t, Hale: *r. af skötu*. *„rassar“ af skötum, en það var bak og kviður með trjónu og hala og fylgdi lifrin með* (BrJÞf. 14). — **b.** spec. *(buxnarass)* Buksebag. — **3.** (afsides liggende) Hul: *eg sit her ekki lengur í þessum rassi* (Mýrd. 188).

rassa kastast (a) [ras:akas dast] vrefl. rumstere: *fimbulfamba í blöðunum og r. í símanum* (Lögr. '13, 56); *þá getur það regerað og r. með hann* (saa kan de raade og regere med den), *eins og það vill* (JThMk. 132). **-klof** [-klo v] n. = **rassskora. -köst** [-kös t] npl. Tummel, Hurlumhej; Rumsteren.

rass ambaga [ras.amba qa] f. **1.** *(bögumæli)* forkert (sprogstridigt) Udtryk. — **2.** *(bögumælasmiður)* Mand, der bruger forkerte (sprogstridige) Udtryk: *Þeir ferst að lasta ... [illegible] rassambagan* (sjera Páll skáldi). **-baga** [-ba qa] f. = **rassambaga** 1. **-boginn** [-s -boı ıın] a. med bøjet Rumpe (JÁGat. 187). **-gat** [-ga t] n. **1.** *(bora)* Røvhul, Endetarmsaabning. — **2.** overf. (vulg.) **a.** som Skældsord: *bölvað rassgatið*, den forbandede Knægt. — **b.** Muk: *Hvað er í frjettum? Ekki r.* (ikke et Muk). **-görn** [-go(r)dn] f. Endetarm. **-hnappur** [-(h)vahboŋ] m. Arsballe; (pop.) *sitja á rasshnappnum allan daginn*, sidde paa Enden hele Dagen. **-hönd** [-(h)önt] f. Kerte, Kejthaand. **-laus** [-löys] a. uden Bagdel. **-lítill** [-li dıdl, -l tıdl] a. med ubetydelig Rumpe. **-mikill** [-mı ıdl, -mı k-] a. = **rassstór. -malagestur** [-malagjes doŋ] m. (pop.) (Skældsord) Stymper (opr. Skoleslang, ... res male gesta). **-ragur** [-ra qoŋ] a. fejg. **-skella** [ras gedla] vt. slaa en paa Bagdelen, give en Endefuld, bagstryge. **-skellur** [-s gedloŋ] m. **1.** *(högg á rassinn)* Slag paa Bagen. — **2.** *(fall á rassinn)* Endefald. **-skora** [-s go ra] f. Rov. **-stór** [-s do r] a. med stor Bagdel, rumpedrøj. **-særi (-is, pl. ds.)** [-s:a. rı] n. Saar paa Bagen, Ridesaar. **-visinn** [ras vı sın] a. med indskrumpet Bagdel. **-vjes** [-vjes] n. = **rassaköst. -vjesast (a)** [-vje sast] vrefl. (pop.) rumstere: *r. í e-u* = *rassakastast í e-u*. **-votur** [-vo doŋ, -vo t-] a. vaad paa Bagen.

rasta lengd [ras dalɛŋ t] f. Gradlængde. **-mál** [-mau:l] n., **-mæling** [-mai:liŋk] f. Gradmaaling.

rastar [ras daŋ] gen. af **röst. -ber** [-r-be r] a. med tydeligt Mønster (om Tøj) (Hf.). **-bogi** [-boı ıı] m. Gradbue.

rastaslóði [ras dasio :ðı] m. stribet Slæb. *Um hana fell, sem iða af bergi, ... af silki og rasta-slóðinn* (StStAndv. III. 216).

rastatal [ras·data:l] n. Gradtal.

rásvegur [rau svɛ qoŋ] m. Rejsevej (LFR. V. 212).

rata (a) [ra:da, ra:ta] vt. og vi. **I. 1.** hitte, finde, is. finde (kende) Vejen: *rataðu þangað?* kender du Vejen derhen?; *r. á e-ð*, træffe, støde paa n-t; *r.* (el. *komast) út úr e-u*, finde ud af n-t. (Ordspr.) *ástarhugir oftast saman r.*, hvor to vndes, de vel findes; *oft ratar sá heim, sem ríður seint* (GJ.), hvo der rider langsomt, farer sjælden vild; *r. á munninn*, finde Munden, *enginn er svo rammvilltur, að ei rati á munninn* (GJ.), ingen farer saa vild, at ei Munden han finder; (Talem.) *skærin rata götu sína*, Saksen finder nok Vej; *r. á básinn sinn*, finde sin Baas (om Kvæg), ogs. i Alm. finde det Sted, hvor man skal være el. hører hjemme. — **2.** med acc. drage ad, følge: *En nær vjer skyldum heimleiðis aftur, rötuðum vjer fóru út eftir þessum firði, og sandrifinum og áunum svo í miðju* (JÓlInd. 245). — **3.** *r. í raunir*, friste Uheld, styrte, komme i Ulykke. — **II.** refl. *ratast*, træffes, findes: (Ordspr.) *oft ratast kjöftugum satt í munn*, den Snaddervorne faar ofte Ret.

rata legur [ra dalɛ qoŋ, ra ta-] a. faaret, fjollet: *r. strákur*. **-skapur** [-sga boŋ, sga poŋ] m. Fjolletned, Dumhed. **-skel** [-sgjel] f. (zool.) en Slags Musling (saxicava rugosa) (GBarð.).

rat bjartur [ra tbjagdoŋ] a. saa lys el. klar, at man kan finde Vejen; — is. an. *-bjart*: *það er ekki r. enn*, **der er endnu ikke saa lyst el. klart, at man kan finde Vejen. -fær** [-fai·r] a.: *r. vegur*, Vej, som man kan finde frem paa; is. an. *-fært*, muligt at finde Vej: *það er ekki r. núna*. — *e-m er r.*, en kan finde Vej: *honum var r. um bæinn* (GFr. Tis. 164).

rati (-a, -ar) [ra dı, ra tı] m. **1.** *(kjáni)* Dosmer, Tosse, Fjog, Fjols. — **2.** *(nafar)* Bor (JAGat. 72).

rat ljós [ra.dljo s, ra t-] a. saa lys (el. klar), at man kan finde Vejen, vejlys: *það var varla ratljóst*. **-vís** [-vi s] a. som let finder Vej, som har Vejsans. **-vísi** [-vi si] f. Evne til at finde Vej, Vejsans, Sporsans, Stedsans: *og r. sumra (o: hestanna) var þrauleg* (ÞThFerð. I. 7).

rauð [röy:ð] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af rjóða.

rauða (-u, -ur) [röy ða] f. **1.** *(eggjarauða)* Blomme, Æggeblomme. — **2.** *(rauður litur)* rød Farve.

rauða býti [röy ðab. dı, -bı tı] n. Dagbrækning: *Fóru ... rauðabýtið*, meget tidlig om Morgenen (Árn.). **-blástur** [-blaus doŋ] m. Jærnudvinding af *rauði*: *Til rauðablásturs þurfti mikinn eldivið* (ÞThLýs. II. 325). **-galinn** [-qa:lın] a. splittergal. **-greni** [-grɛ nı] n. (bot.) Rødgran. **-gull** [-gyd l] n. rødt Guld, gedigent, rent Guld. **-haf** [-ha v] n. npr. Det røde Hav. **-jörð** [-jör ð] f. Jord med Myremalm. **-kórall** [-ko radl] m. Ædelkoral.

rauðálfur [röy ðaulvoŋ] m. Rødkløe.

rauða myrkur [röy ðamı rgoŋ] n. Bælgmørke. **-nef** [-nɛ:v] n. Navn paa en Slags Kortspil (ODavSk. 337).

rauðarfi [röy:ðarvı] m. (bot.) Grine-til-Middag (HjaltLækn. 62).

rauða rok [röy ðaro k] n. førtvoende Blæst, is. stærkt Søraag (Vf.): *mist. ... styrið ... úr höndunum á ser í rauðaroki* (MJSoguk. 98). (Talem.): *í rauðaroki*, i en Fart (Árn.). **-rökkur** [-rohgoŋ] n. Halvmørke, Skumring: *er nú sem í rauða-rökkri rædd ... ræðismenn tveir* (MJ. II. 147). **-smiðja** [-smıð ja] f. Smæltehytte. **-smæra** [-smai ra] f. (bot.) rød Kløver (trifolium pratense) (Kp. III. 25). **-trje** [-trjɛ] n. en Slags Drivtømmer (Alþb. 1725, Nr. 26) = *rauðaviður?* **-undur** [-ʏn doŋ] n. Myremalmsunder, det, at Myremalm paa en underlig Maade skal kunne forsvinde: *munnmælasögu um r., að rauði hverfi úr jörðu, þegar til hans á að taka* (ÞThLýs. II. 326). **-víðir** [-vi ðıŋ] m. = **gulvíðir. -viður** [-vı:ðoŋ] m. et Slags Drivtømmer, Lærketræ: *heldur hann ... að rauðaviðurinn sé „Lærketræ“ (Larix)* (ÞThLýr. IV. 123). **-vín** [-vi:n] n. Vin, rød af Farve, spec. = *rauðvín*.

rauð beða [röyð bɛ ða] f. (Ísaf. '15, 8). **-beiti (-ar,-ir)** [-beı tı] f. Rødbede. **-ber** [-bɛ r] npl. Ribs. **-berjarunnur** [-bɛrjarʏn.oŋ] m. Ribsbusk. **-birkinn** [-bırgın] a. rødhaaret og rødlig i Ansigtet; rødladen, rødlig. **-byrslingur (-s)** [-bırslıŋgoŋ] m. (S.) = **brok** I. 1. **-birtingur (-s, -ar)** [-bırdıŋ goŋ] m. (zool.) Fjældørred (salmo alpinus). **-blakkur** [-blahgoŋ] a. af en

uklar, rødlig Farve (LFR. X. 84). **-blár** [-blau:r] a. lilla, rødblaa. **-bleikur** [-blɛi·goǫ, -blɛi·koǫ] a. blegrød. **-blendingur** [-blɛndingøǫ] m. Mestiz. **-blesóttur** [-blɛ·soᵘhdoǫ] a. rødblisset. **-blettasott** [-blɛhdasoᵘht] f. røde Hunde (rubeolae) (NF. I. 25). **-bliknaður** [-blɪhgnaðøǫ] a. = *rauðornaður*, se **rauðorna.** **-breyskingsflói** [-brɛisɟiŋsfloᵘ:ɪ] m. Mosestrækning med Kæruld *(rauðbreyskingur, klófífa): og eru rauðbreyskingsflóar í heiðunum* (GFrÁtt. 137). **-breyskingur** [-brɛisɟiŋgøǫ] m. = *klófífa*, jfr. *brok* I. 1. **-brendur** [-brɛndoǫ] a. rødbrændt: *og er móbergið rauðbrent* (ÞThFerð. I. 326, Fodnote). **†-brestingur** [-brɛsdiŋgøǫ] m. (bot.) = **hrafnastör.** **-bryskingur** [-brɪsɟiŋgøǫ] m. = **rauðbreyskingur.** **-brystingur (-s, -ar)** [-brɪsdiŋgøǫ] m. (zool.) islandsk Ryle (tringa canutus) (GrFugl.). **-brot** [-bro·t] n. = **rauðbroti.** **-brotajárn** [-brodajaur·dv, -jaud·v, -brota-] n. (LFR. III. 59), **-broti** [-bro·dɪ, -bro·tɪ] m. kobberblandet Jærnerts. **-brugðinn** [-brʏqðɪn, -brʏgðɪn] a. = *rauðornaður*, se **rauðorna.** **-brúnn** [-brudv] a. rødbrun. **-bröndóttur** [-bröndoᵘhdøǫ] a. rødbroget. **-búinn** [-bu·ɪn] a. besat med rødt, smykket med rødt. **-depla** [-dɛhbla] f. (zool.) Rødspætte (pleuronectes platessa). **-dílóttur** [-di·loᵘhdoǫ] a. rødplettet, rødspættet. **†-dýr** [-di·r] npl. Storvildt. **-dropóttur** [-dro·boᵘhdøǫ, -dro·p-] a. rødspættet. **-dröfnóttur** [-dröbnoᵘhdøǫ] a. rødspættet, rødplettet. **-dúfuönd** [-duvøðn·t] f. = **rauðhöfðaönd.** **-dumbóttur** [-dʏmboᵘhdøǫ] a. mørkerød: *þennan lága, rauðdumbótta Asíumann* (MJSöguk. 267). **-eygður** [røyːðɛɪqðøǫ, -ɛigðøǫ] a. rødøjet. **-fiskur** [røyð·fɪsgoǫ] m. = **karfi** 1. **-flekkóttur** [-flɛhgoᵘhdoǫ] a. rødplettet, rødspraglet. **-flikróttur** [-flɪ·groᵘhdøǫ, -flɪ·k-] a. rødspraglet. **-freknóttur** [-frɛhgnoᵘhdøǫ] a. rødfregnet. **-fætlingar** [-faihdliŋgaǫ] mpl. = **fjallagrös.** **-glóandi** [-gloᵘ·andɪ] a. rødglødende. **-glórandi** [-gloᵘ·randɪ] a. rødfunklende. **-glæða** [-glai·ða] vt. rødgløde: *r. járn.* **-glæðing** [-glai·ðiŋk] f. Rødglødning. **-got** [-go·t] n. ung Havkal. **-grani** [-gra·nɪ] m. mytisk Hvalart. **-grár** [-grau·r] a. rødgraa. **-grautur** [-gröy·døǫ, -gröy·t-] m. Rødgrød. **-grænn** [-graidv] a. rødgrön. **-gulur** [-gʏ·loǫ] a. rødgul, orangegul. **-háfur** [röy:þ(h)au·vøǫ] m. Rødhaj (centrophorus squamosus). **-háls** [-(h)auls] m. Rødstjært (LFR. XIII. 25). **-hár** [-(h)au·r] a. = **rauðhærður.** **-hetta** [-(h)ɛhda] f. npr. Rødhætte. **-hjálmóttur** [röyð·ɦaulmoᵘhdoǫ] a. rød med hvidt Hoved (ÞGjD. 82). **-hryggjóttur** [-hɹɪɟoᵘhdoǫ] a. roddraget. **-húfóttur** [röy:þ(h)u·voᵘhdoǫ] a. = **rauðhjálmóttur.** **-hærður** [-(h)aɪrðøǫ] a. rødhaaret. **-höfðaönd** [-(h)övðaön·t, -(h)öbða-] f. (zool.) Pibeand (anas penelope) (GrFugl.).

rauði (-a) [röy:ðɪ] m. 1. *(mýrajárn)* Myremalm, Jærnokker. — 2. *(rauða)* Æggeblomme. — 3. se *rauður* II. 2.

rauð ýrður [röy:ðirðøǫ] a. rødprikket. **-járnsteinn** [röyð·jau(r)dvsdɛid·v] m. Rødjærnsten. **-kál** [-kau·l] n. (bot.) Rødkaal. **-kembingur (-s, -ar)** [-ɟɛmbiŋgøǫ] m. mytisk Hvalart. **-kinni (-a, -ar)** [-ɟɪn·ɪ] m., **-kinnungur** [-ɟɪn·uŋgøǫ] m. »Rødkind«, ɔ: Isbjörn: *sem rauðkinnungur fylgdi skógarbirni* (StStAndv. III. 122); *kom bjarndýr eitt mikið, rauðkinnungur, á land á Skaga* (ÞThLýs. II. 463). **-kjálki** [-ɟauʎɟɪ, -ɟaulɟɪ] m. (zool.) *(rauðstjelur)* Rødstjært (LFR. XIII. 25). **-klæddur** [-klaid·øǫ] a. klædt i rødt. **-kollur** [-kodløǫ] m. 1. (bot.) almindelig Skabiose, »Blaahat« (scabiosa (knautia) arvensis). — 2. (zool.) (SvPRask. 18) = *rauðbrystingur.* **-krít** [-kri·t] f. Rødkridt. **-kúfóttur** [-ku·voᵘhdøǫ] a. rød med hvidt Hoved. **-kussi** [-kʏs·ɪ] m. rød Kalv; — som Øgenavn: *hann var rauðhærður og freknóttur; . . skólabræður hans nefndu hann „rauðkussa“* (JTrB. 5). **-köflóttur** [-köbloᵘhdøǫ] a. rødtærnet. **-laukur** [-löy·gøǫ, -löy·køǫ] m. (bot.) Rødløg. **-leitur** [-lɛi·døǫ, -lɛi·tøǫ] a. 1. rødlig: *Indíanar, rauðleitir* (EiÓlLf. 65). — 2. *(rjóður)* rødmosset. **-lita** [-lɪ·da, -lɪ·ta] vt. rødfarve; — pp. *rauðlitaður*, rødfarvet, rødmalet. **-litur** [-lɪ·doǫ, -lɪ·tøǫ] a. rødfarvet. **†-ljós** [-ljoᵘ·s] a. = **ljósrauður.** **-magi** [-mai·jɪ] m. (zool.) Stenbiderens Hanfisk. **-mórauður, -morauður** [-mo(ᵘ)·röyðøǫ] a. rødbrun. **-nefjaður** [-nɛvjaðøǫ] a. rødnæset. **-ólfur (-s)** [röy:ðoᵘlvøǫ] m. (Sl.) = **brok** I. 1. **-orna** [-o(r)dna] vi. (om Hø) faa rødlig Farve, ved at der gaar Varme i det; — pp. *-ornaður.* **-raka** [røyð·ra·ga, -ra·ka] vt. raka tæt ved Roden: *og víst helld eg betra at r. eigi jörðina, sem svo seint á sumri er slegin, at háin getr eigi sprottið* (LFR. II. 61). **-rófa** [-roᵘ·a] f. Rødbede. **-rósóttur** [-roᵘ·soᵘhdøǫ] a. rødblommet. **-röndóttur** [-röndoᵘhdoǫ] a. rødstribet. **-seyða** [-sɛi·ða] vt. koge Mælkemad el. bage Brød langsomt, til Mælken el. Brødet faar en rødlig Farve: *rauðseyddi eg mjólkina* (ÓDavÞul. 224). — pp. *seyddur: rauðseydd brauð; (brauð) bökuð svo rauðseydd, lin og sæt* (Eimr. XII. 105). **-skeggjaður** [-sɟɛɟ-aðøǫ] a. rødskægget. **-skeggur(-s)** [-sɟɛg·øǫ] m. Rødskæg, rødskægget Mand; (i ældre Tider spec. Odin, senere brugt som Tilnavn svarende til Barbarossa): (Ordspr.) *tak ráð af Rauðskegg*, følg Rødskægs Raad, jfr. e.: with a red man rede thy rede. **-skeifóttur** [-sɟɛi·voᵘhdoǫ] a. rødskoet (ÓDavÞj. 178). **-skinna** [-sɟɪn·a] f. Navn paa en Heksebog (JÁÞj. I. 514). **-skinni (-a, -ar)** [-sɟɪn·ɪ] m. Rødhud, Indianer. **-skjóttur** [-sɟoᵘhdoǫ] a. rødspraglet, rød med hvide Pletter. **-skjöldóttur** [-sɟöldoᵘhdoǫ] a. rødskjoldet. **-sloppur** [-slohboǫ] m. »Rødkjole« (Øgenavn paa engelske Soldater) (MarrPK. 142). **-smári** [-smau·rɪ] m. (bot.) rød Kløver (trifolium pratense). **?-spretta** [-sbrɛhda] f. (zool.) Rødspætte (pleuronectes platessa). **-stjelungur** [-sdjɛ·luŋgøǫ] m., **-stjelur (-s, -ir)** [-sdjɛ·løǫ] m. (zool.) Rødstjært. **-stjörnóttur** [-sdjö(r)dnoᵘhdoǫ] a. rød med hvid Stjærne i Panden. **-strikaður** [-sdrɪ·gaðoǫ, -sdrɪ·k-] a. rødstreget, med røde Streger.

rauðukúla [röy:ðøku:la] f. = *kerhóll, eldvarp*, Kraterhöj (Urs. 59).

rauðúlfur [röy:ðulvøǫ] m. = **klófífa.**

rauður (n. rautt) [röy:ðøǫ, röyht] a. I. 1. *(um lit)* rød: *r. hestur; r. sem blóð*, rød som Blod, blodrød: *hann setur rauðan*, Rødmen farer op i hans Kinder (MJ. V. 65); *snýta rauðu*, faa en blodig Næse, nyse rødt: *iðu(?) en víkið er tekið verður margur hermaðurinn að snýta rauðu*, (mange Soldater udgyde deres Blod). *falla rauðu*, falde i Kamp. — 2. *(rauðglóandi)* rødglødende. — 3. *(rauð jörð)* uden Sne: *Veður var þykkt og þítt og hálf rauð jörð og farið að rökkva* (ÞGjÓs. 127): *rauð jól, hvítir páskar*, »rød« Jul giver »hvid« Paaske (Eimr. X. 142). — 4. i Talem.: *fram á rauða nótt*, til langt ud paa Natten (EKv. i Eimr. II. 96); *fram í rauðan dauðann*, lige til Døden staar for Dören, til det yderste: *og (hann) ritaði fram í rauðan dauðann* (lige til Døden stod for Dören) (EspS. xxxviii). — II. npr. 1. *Rauður:* a. Navn paa en rød Hest. — b. Øgenavn paa en rødhaaret Mand. — c. (pop.) *gamli r.*, Ilden: *Það eru feðgarnir hann gamli r. og sonur hans dampinn* (EiÓlLf. 79). — 2. *rauðinn*, den rødglødende Ild (i Helvede): *þá elti þig þorstinn út í dauðann | og yfir um hann, niður í sjálfan rauðann!* (ned til hede Helvede) (Ing. '11, 143).

rauð velgdur [röyð·vɛl(q)døǫ] a. rodvarmet: *r. drafli* (Sch.). **-víðir** [-vi·ðɪǫ] m. = **gulvíðir.** **-vín** [-vi·n] n. Rødvin. **-vingull** [-viŋgødʎ] m. = **túnvingull.** **-önd** [röy:ðönt] f. (zool.) Rustand (tadorna casarca).

1. **rauf (-ar, -ar)** [röy:v] f. 1. *(op)* Hul, Aabning: *raufar himinsins*, Himlens Sluser. — 2. *(rifa)* Rift, Rævne, Spalte, Sprække: *og nær raufin . . . gegnum mörg blágrýtislög* (ÞThFerð. III. 226); *skera rauf á*, opridse.

2. **rauf** [röy:v] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **rjúfa.**

raufa (a) [röy:va] vt. og v. impers. sætte Hul paa, gennemhulle, gennembore; (Bogb.) perforere; *það raufar í loftið*, der kommer Flænger i Skyerne, saaledes at den klare Himmel skimtes (ÁM. 226b, 8vo).

raufahjól [röy:vaɦoᵘ:l] n. (Bogb.) Perforerrulle.

raufarasaga [röy:varasa:qa] f. Røverhistorie: *Sagnaritunin . . . var að verða að raufarasögum, þar sem ekki var um annað hugsað en hrúga saman sem mestu af því, er orðið gæti til stundargamans* (SNordSnSt. 132).

raufari (-a, -ar) [röy:varɪ] m. (Bogb.) Perforeringsmaskine.

raufaruggi [röy:varʏɟ:ɪ] m. Gatfinne.

rauf laus [röyv·löys] a. uden Rævner. **-óttur** [röy:voᵘhdøǫ] a. hullet.

rauk [röy:k] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **rjúka.**

°**raukn (-s,** pl. ds.) [röyhkv] n. Trækdyr.

raul [röy:l] n. Nynnen.

raula (a) [röy:la] vt. og vi. nynne: *r. fyrir munni sjer*, ds.

Raumar [röy:maǫ] mpl. Rømerne, Beboerne af *Raumaríki* i Norge.

raumaramenni (-is, pl. ds.) [röy:maramen:ɪ] n. = **rumur.**

Raum dælir [röym·dai·lɪǫ] mpl. Indbyggere af Romsdalen (i Norge). **-dælskur** [-dailsgoǫ] a. fra Romsdalen. **-elfur** [röy:mɛlvøǫ] f. npr. Glommen.

Raumsdalur [röym·sda·løǫ] m. npr. Romsdalen (i Norge); — overf.: *og kannað hef' raumsdali á fjöllum* (StStAndv. II. 162).

raumur (-s, -ar) [röy:møǫ] m. *(rumur)* Kæmpe: *hann er orðinn mesti r.*, han er bleven meget stor og svær, en rigtig Kæmpe.

raun (-ar, -ir) [röy:n] f. 1. *(reynsla)* Erfaring: (Ordspr.) *raunin er ólygnust*, Erfaringen lyver ikke; *r. er raupi vissari*, Erfaring er mere at stole paa end Pral; *það er r., sem reynist* (GJ.), det er Erfaring, som kommer for Dagen, Erfaringen skal vise det; *eins og r. varð á*, som det senere viste sig; *önnur mun r. á verða*, det vil gaa anderledes; *sú varð raunin á*, Udfaldet blev; †*r. ber á* (el. *til)*, Erfaringen viser, det viser sig; *eins og r. bar vitni (til)*, som det viste sig; *sem r. gaf síðar vitni*, saaledes som det senere ogsaa viste sig at være Tilfældet (JÁÞj. I. 268); *komast að r. um e-ð*, erfare n-t; *í r. og sannleika*, sandelig, i Sandhed; *í r. rjettri* el. *í r. og veru*, i Virkeligheden, i Grunden; *í r. og sjón*, af Erfaring som af Udseende. — 2. *(þraut)* Prøve, Prøvelse, Nød, Trængsel, Fare: (Ordspr.) *þá er reynt, er að r. kemur* (GJ.), Ven kendes i Nød; *mörg er búmanns raunin* (GJ.), Bonden har mange Plager; *r. er rjettur drengur* (GJ.) el. *sá er vinur, sem í r. reynist*, i Trang skal man Venner prøve; *standast r.*, bestaa en Prøve el. Prøvelse; *gjörði hann það til raunar við þá* (for at prøve dem) (JÁÞj. I. 173); *þegar í raunir(nar) rekur*, naar man er stedt i Nød, naar det kniber; *ef í raunir rekur*, hvis det kniber. — 3. *(mæða)* Sorg: *hafa r. af e-u*, pines el. plages af n-t; *jeg hef r. af því*, det piner mig; *hann hefur haft mikla r. af börnunum*, Börnene har forvoldt ham stor Sorg; *e-m er r. að e-u*, n-t gör en ondt: *honum var mesta r. að því.* — 4. pl. *raunir*, Prøvelser, Lidelser; *rata í raunir*, møde stor Modgang; *rekja raunir sínar*, fortælle om sin Sorg og Modgang. — 5. gen. *raunar* brugt som adv. ganske vist, i Grunden, i Virkeligheden: *raunar hef jeg lofað að koma, en . . .*, jeg har ganske vist lovet at komme, men . . .

rauna bálkur [röy:nabauʎ·goǫ, -baul·koǫ] m. Klageregister (GV. i JÁÞj. I. xiii). **-fár** [-fau:r] n. Ulykker: *hann sagði, að guð einn þekti alt það r., sem sitt hvarta heiti að bera af voldum kvenfólksins* (GPSk. 151). **-fullur** [-fʏd·løǫ] a. fuld af Prøvelser. **-kona** [-ko:na] f. haardt prøvet Kvinde: *raunakona var hún mikil.* **-laus** [-löy·s] a. 1. uden Plage, Trængsel el. Nød: *r. æfi.* — 2. dat. n. *-lausu:* a. *að r.*, uden gyldig Grund: *ekki að raunalausu*, ikke uden Føje. — b. uden at lade det komme an paa en Prøve: *hann vill ekki hætta við það að r.* **-legur** [-lɛ·qoǫ] a. 1. a. sörgelig: *raunaleg tíðindi.* — b. sörgmodig: *r. á svipinn.* — c. som ser ud til at have haft Modgang i Livet: *hún var orðin svo raunaleg.* — 2. adv. *-lega:* a. sörgmodigt: *hann sagði það svo r.* — b. bedrøvelig, sörgelig: *r. óheppinn.* **-líf** [-li:v] n. Liv med Genvordigheder og Prøvelser: *lifa raunalífi*, føre en sörgelig Tilværelse. **-ljettir** [-ljɛhdɪǫ] m. Lise, Lettelse. **-maður** [-ma:ðøǫ] m. haardt prøvet, ulykkeligt Menneske. **-mál** [-mau:l] n. sörgelig Sag. **-mæddur** [-maid:oǫ] a. haardt prøvet.

raunar [röy:naǫ] adv. se **raun** 5.

raunar efni [röy:narɛb·nɪ] n. Anledning til Prøvelse; Lejlighed til at prøves. **-góður** [-goᵘ:ðøǫ] a. som er Ven i Nøden: (Ordspr.) *ráð eru raunargóð* (GJ.), godt er i Nøden gode Raad at faa. **-laus** [-löy·s] a. unødvendig, uden særlig Anledning, uden Aarsag: *að raunarlausu*, uden særlig Anledning, uden Grund: *ofsækja þá að raunarlausu* (Rvík. '12, 197).

raunarolla [röy:narod la] f. Jammerklager, Opregning af Genvordigheder.
raunar steinn [röy:naqsdeid·v] m. Hornsten. **-tími** [-ti:mɪ] m. Prøvetid.
rauna stund [röy:nasdʏn·t] f. Sorgens Time. **-svipur** [-svɪ:bøϙ, -svɪ:p-] m. sorgfuld Mine, bekymret Ansigt. **-tala** [-ta:la] f., is. pl. *-tölur,* Klage.
raun dagi (-a) [röyn·dai·jɪ] m. = *raun,* Prøve, Prøvelse. **-dagur** [-da·qøϙ] m. Prøvelsens Dag. **†-digur** [-dɪ qøϙ] a. meget tyk. **-drjúgur** [-drju·(q)øϙ] a. udholdende, standhaftig. **°-gerð** [-ŋ·-ɟerð] f. Praksis. **-gildi** [-ɟɪldɪ] n. Realitet (ÁBjRök. § 30). **-góður** [-goᵘ·ðøϙ] a. god at henvende sig til, hjælpsom, trofast: *Ormur þótti uppivöðslumikill, og ófyrirleitinn um allt, en þó r.* (JThPs. 42); (Ordspr.) *fáir eru ranglátir og raungóðir* (GJ.), Uretfærdighed og Hjælpsomhed følges sjælden ad. **-gæfi (-is)** [-ɟai·vɪ] n. Realisme (Eimr. XI. 88). **-gæfilegur** [-ɟaivɪlɛ:qøϙ] a. praktisk (Mill 28). **-gæfur** [-ɟai·vøϙ] a. erfaringsmæssig, virkelighedstro, realistisk (Eimr. XI. 88). **-hugi** [röy:v(h)ʏɣ·jɪ] m. Realist: *en menn þá er henni* (ɔ: *real. stefnunni*) *fylgja, raunhuga* (ÁBj19.öld 20). **-hverfur** [röyŋ·χwɛrvøϙ, -kvɛrvøϙ] a. erfaringsmæssig. **-hæfur** [röy:v(h)ai·vøϙ] a. praktisk, praktikabel; *taka aðeins upp það, sem var raunhæft í nýja búningnum* (Eimr. X. 10). **-illur** [-n-ɪdløϙ, -ɪdløϙ] a. meget slet; daarlig at henvende sig til i Ulykken. **-lítill** [röyn·li·dɪdʎ, -li·tɪdʎ] a. **1.** meget lille: *mestur í orði, en r. á borði,* stor i Munden, i Gærning meget lille. — **2.** n. *-lítið* **a.** an. brugt som subst.: en lille Ubetydelighed. — **b.** adv. meget lidt. **†-margur** [-margøϙ] a. særdeles mange. **†-mjög** [-mjö·q] adv. i höj Grad. **-rjettur** [-rjɛhdøϙ] a. empirisk (ÁBjSál. § 191). **-sannur** [-san·øϙ] a. vis og sand: *Það er raunsannast,* det er vist og sandt (ÓDavÞul. 124). **°-sýning** [-si·niŋk] f. Eksperiment. **-sýnn** [-sidv] a. realistisk: *raunsýna stefnan,* Realismen (EinarBen. i Skírn. '22, 126). **†-skjótt** [-sɟoᵘht] adv., **†-snarlega** [-snarlɛ·qa] adv. meget hurtig. **-speki** [-sbɛ·ɟɪ, -sbɛ·ʞɪ] f. indec. Positivisme; empirisk Filosofi. **-spekilegur** [-sbɛɟɪlɛ:qøϙ, -sbɛʞɪ-] a. positivistisk. **-spekingur** [-sbɛ·ɟiŋgøϙ, -sbɛ·ʞ-] m. Positivist. **-stæðisgildi** [-sdaiðɪsɟɪl·dɪ] n. objektiv Værdi. **-sæisstefna** [-saijɪsdɛb·na] f. Realisme. **-sær** [-sai·r] a. empirisk: *hinnar raunsæju (empirisku) sálarfræði* (ÁBjH. 306); *faðir hinnar raunsæju læknisfræði* (ÁBjH. 206). **-vel** [-vɛ·l] adv. meget, særdeles vel. **-verulegur** [-vɛrolɛ:qøϙ] a. **1.** virkelig: *raunverulegar framfarir.* — **2.** virkelighedstro, realistisk (Eimr. XIV. 108). **-veruleiki** [-vɛrolɛi:ɟɪ, -lɛi:ʞɪ] m. Virkelighed. **-vísindi** [-vi·sɪndɪ] npl. positive Videnskaber. **-vondur** [-vondøϙ] a. meget slet: *Verur raunverstar* (MJ. III. 164). **-vætti** [-vaihdɪ] n. eksperimentalt Bevis, Erfaringsbevis (Mill 39). **-þekking** [-þɛhɟiŋk] f. Erfaringskundskab. **†-æfur** [röy:nai·vøϙ] a. meget hæftig, rasende: *r. viðureignar,* slem at komme i Kast med.
raup (-s) [röy:p] n. Skryderi, Praleri; (Ordspr.) *r. er rags manns gaman* (GJ.), den er stærkest i Munden, som har mindst i Grunden; *mikið r. fær spott í kaup* (GJ.), megen Pralen høster Spot og Spe; *rýrt verður raupið, þá rekst til baka* (GJ.), Pral bliver sølle, naar det sande kommer for Dagen.
raupa (a) [röy:ba, röy:pa] vi. prale, skryde, brovte.
raupari (-a, -ar) [röy:barɪ, röy:parɪ] m. Skryder, Praler: (Ordspr.) *rauparinn sníður sjer lof úr löstum,* Skryderen skaber sig Lov af Last.
raup gjarn [röy:pɟa(r)dv] a. stortalende, pralerisk; tilböjelig til Overdrivelser. **-yrði** [-b-ɪrðɪ, röy:p-] npl. pralende Ord. **-laus** [-löys] a. pralfri; — n. *-laust* som adv.: *jeg get rauplaust sagt,* jeg tör sige uden at overdrive.
raupsaldur [röy:psaldøϙ, röyf·s-] m. »Pralealder«, Alder, da man begynder at prale: *hann er kominn á raupsaldurinn,* han er bleven til Aars, er naaet den Alder, da man begynder at prale af sin Ungdom (jfr. JÁÞj. II. 535).
raupsamur [röy:psamøϙ] a. = **raupgjarn.**
raus [röy:s] n. Snak, Ordgyderi.
rausa (a) [röy:sa] vi. snakke; lade Munden løbe: *r. út af e-u,* bruge mange Ord i Anledning af n-t.
rausn (-ar) [röys·v] f. **I. 1.** *(viðhöfn)* Pragt, Herlighed. — **2.** *(gjafmildi)* Gavmildhed, Rundhaandethed, Flothed. **†II.** *(á skipi)* Forhöjning i Forstavnen paa de gamle Slagskibe.
rausna (a) [röys·na] vt. med dat.: *r. e-u frá sjer,* gavmildt bortgive n-t (is. ironisk): *Þó eg fengi nokkuð að heyra með þessari „Austurför Kyrosar", sem þú rausnaðir frá þér* (som du var saa flot at forære mig) (JSBr. 462); — refl. *rausnast til e-s, r. til (við) að gera e-ð,* vise den Ædelmodighed (Flothed) at göre n-t, flotte sig med (altid iron.): *hann rausnaðist til að gefa henni 2 krónur; þegar Þ. rausnaðist við að lesa húslesturinn* (SNordFÁ. 11).
rausnar áma [röys·narau:ma] f. egl. gavmild Tønde, brugt ironisk om en meget gærrig Kvinde: *Og sér er nú hver rausnaráman líka!* (EKvÝhl. 58). **-bú** [-bu·] n. stor, flot Husholdning: *búa rausnarbúi,* føre en stor, flot Husholdning; *halda r.,* ds. (JÁÞj. I. 165). **-gjöf** [-ɟö:v] f. höjmodig, rundhaandet Gave. **-kona** [-ϙ-ko:na] f. en ved sin Höjmodighed el. Rundhaandethed udmærket Kvinde. **-legur** [-r-lɛ·qøϙ] a. som vidner om Höjmodighed og Gavmildhed, rundhaandet, flot; — adv. *-lega.* **-lítill** [-li:dɪdʎ, -li:t-] a. lidet berömmelig. **-maður** [-ma:ðøϙ] m. höjmodig, flot og gavmild Mand. **-orð** [-or·ð] n. **1.** Ry for Höjmodighed og Rundhaandethed: *hafa r.* — **2.** stolt Ord (MJ. I. 90). **†-ráð** [-a-rau·ð] n. **1.** *(rausnarbú)* stor og flot Husholdning. — **2.** *(gott kvonfang)* ypperligt Parti. **-samur** [-ϙ-sa·møϙ] a., adv. *-samlega* = **rausnarlegur.** **-semi** [-sɛ·mɪ] f. indec. Flothed og Höjmodighed (Eimr. XII. 183). **-verk** [-r-vɛϙ·k] n. storslaaet, höjmodig Gærning.
raust (-ar, -ir) [röys·t] f. Røst, Stemme: *kveða af* (el. *við*) *r.,* kvæde (synge) höjt. (JTrGst. 226). **-ljótur** [-d-ljoᵘ·døϙ, -ljoᵘ·tøϙ] a. med styg Stemme.
†rauta (a) [röy:da, röy:ta] vi. bröle, hyle.
rebba (-u, -ur) [rɛb:a] f. (ÓDavÞul. 98), **rebbali (-a, -ar)** [rɛb:alɪ] m. Ræv.
rebbi (-a, -ar) [rɛb:ɪ] m. **1.** Mikkel: *hleypur r. upp á garðbrotið* (GF. Hh. 61); — **2.** *(klunnalegur spónn)* klodset Spiseske (af Træ) (NI., Sch.).
reddabrot [rɛd:abro:t] n. Stump af en Kniv.
reddi (-a,-ar) [rɛd:ɪ] m. **1.** daarlig, stump Kniv: *skárri er það nú reddinn.* **2.** (som Skældsord) Knark, Tværdriver.
redduskel [rɛd:øsɟɛ:l] f. (zool.) Sand-Musling (mya truncata).
†reðrastefna [rɛð·rasdɛb·na] f. obskøn Leg, efter Sigende dyrket af Trælle (JÓlGrv. cit. i ÓDavSk. 160).
†reður (-urs) [rɛ:ðøϙ] n. penis.
refa bogi [rɛ:vaboi:jɪ] m., **-gildra** [-ɟɪl·dra] f. Rævefælde, Rævesaks. **-greni** [-grɛ:nɪ] n. Rævehule. **-skinn** [-sɟɪn·] n. Ræveskind. **-skytta** [-sɟɪhda] f. Rævejæger. **-smyrsl** [-smɪϙ·sʎ] n. Rævesmörelse: *betsta r. á agn og boga* (BHAt. 154). **-tollur** [-tod·løϙ] m. Rævetold: *Þetta mun upphaf refatolla eða dýratolla, sem síðan hafa verið goldnir* (ÞThLýs. II. 455). **-urð** [-ʏr·ð] f. stenet Plads med Rævehuler. **-veiðamaður** [-vɛi·ðama:ðøϙ] m. Rævejæger. **-veiðar** [-vɛi:ðaϙ] fpl. Rævejagt.
refbeinóttur [rɛv·bei·noᵘhdøϙ] a. kalveknæet.
reffilegur [rɛf:ɪlɛ·qøϙ] a. statelig.
refhvörf [rɛf·χwörv, -kvörv] npl. (metr.) modsat Ordsammenstilling i Digtning. Ekspl.: *Svartur bjartur, sorgarglaður syngur þegir,* | *ríkur aumur, réttur beygir,* | *röskur linur, sérhver segir* (HSig. 50).
refill (-ils, -lar) [rɛ:vɪdʎ, -ɪls, rɛb·laϙ] m. **1. a.** smalt Tæppe, smalt Stykke Töj, Tjæld, Tapet: *vóru þar hengd upp dýrindis silki-gluggatjöld og reflar* (And. I. 14); *(stofan) tjölduð reflum* (MJAr. 11); *°reflaskorð,* Kvinde. — **b.** *(borði)* Baand: *Hatt hafði hún á höfði, prýddan ljósum silkireflum* (JTrL. 210). — **2.** *(spóngarmur)* daarlig Træske (ÓDav.).
°refilsbraut [rɛ:vɪlsbröy:t] f. vildsom Bane (MJ. V. 114).
refil skaft [rɛ:vɪlsgaf·t] n. riflet Skaft(?): *Smápiltur fann á Langastíg hníf og gaffal með refilsköftum* (Alþb. 1657). **-stigur** [-sdɪ:qøϙ] m. vildsom Vej, is. i pl. *-stigar* el. *-stigir* (acc. *-stigu*), vildsomme Veje: *um refilstigu grýtta* (GFrÚh. 122); *Mjer er ekki hægt að rekja þá refilstigu* (de indviklede Veje), *sem hr. H. Þ. hefur ráfað* (Lögr. '10, 80). **-þá** [-þau·] f. Tøvejr, saaledes at Sneen ligger halvsmæltet paa Jorden i smalle Striber el. saaledes at Sneen kun er smæltet bort fra Tuernes Toppe.
refja (a) [rɛv·ja] vt. bedrage; — refl. *refjast,* bruge Kneb: *refjast um að borga,* søge at undgaa at betale, give en Snak for Penge; *refjast eftir e-u,* have Mas med at indkræve n-t (jfr. Esp. IV. 122).
refja hundur [rɛv·jahʏn·døϙ] m., **-karl** [-kad·ʎ, -kar·dʎ] m. Bedrager, is. en som ved al Slags Kneb snyder sig fra at betale. **-laus** [-löy·s] a. uden Svig: *og sjá um, að allt yrði refjalaust og lögmætt* (GFrE. 95). **-maður** [-ma:ðøϙ] m. Snyder, Svindler (MJ. IV. 230).
refjar [rɛv·jaϙ] fpl. **1.** *(prettir)* Bedrageri, Svig. — **2.** Udflugter, Omsvøb: *hann vill fá mat sinn og engar r.* (uden Omsvøb).
refjóttur [rɛv·joᵘhdøϙ] a. fuld af Kneb el. Udflugter.
ref keila [rɛf·ʞei·la] f. Hunræv (JÁÞj. I. 355). **-keilulegur** [-ʞeilølɛ:qøϙ] a. rævagtig, rævelumsk; — adv. *-lega,* med en Ræv bag Øret: *síðan sagði hann einkar r.* (3. IÐ. IV. 32).
refla (a) [rɛb·la] vt. **1.** beklæde, bedække (med et Telt, Tæppe osv.), tjælde: *Biksvart ragna-rökkurs tjald* | *reflar himinbauginn* (StStAndv. I. 80).
2. *refla upp,* opdage, udfinde, komme paa: *ef jeg get það uppreflað* (ÁM. 221b 8vo).
ref legur [rɛv·lɛqøϙ] a. rævagtig. **-olía** [rɛ:vo·lija] f. Rævolie (LFR. X. 77). **-ormur** [-ormøϙ] m. Ringorm.
refsa (a) [rɛf·sa] vt. med dat. revse, straffe; — †pp. n. *refst* = *refsað: Nú er Bjarna var refst á hnéskelina* (GKon. cit. i ÓDavSk. 171).
refsari (-a, -ar) [rɛf·sarɪ] m. Revser, Straffer.
refs belgur [rɛf·sbɛlgøϙ] m. Ræveskind, Rævepels. **-bróðir** [-broᵘ·ðɪϙ] m. (zool.) Sjakal. **-hali** [-(h)a·lɪ] m. = **liðagras.** **-hamur** [-(h)a·møϙ] m. Ræveham: *Og so skjeður það títt, at nær eirn ærlegur maður er misgrunaður, tekur hann ser upp á refsham, og gjörist að þeim sem hann er ætlaður að vera* (Vid. I. 79).
refsi dómur [rɛf·sɪdoᵘ:møϙ] m. Straffedom. **-frumregla** [-frʏm·rɛgla] f. Straffeteori. **-lög** [-lö:q] npl. Straffelov.
refsing (-ar, -ar) [rɛf·siŋk] f. Straf.
refsingafullur [rɛf·siŋgafʏd·løϙ] a. = **refsingasamur.**
refsingar laus [rɛf·siŋgarlöy:s] a. ustraffet, fri for Straf. **-leysi (-is)** [-lɛi:sɪ] n. Frihed for Straf. **-verður** [-vɛr·ðøϙ] a. strafværdig, -skyldig. **-vöndur** [-vön·døϙ] m. Ris til at revse med, Strafferedskab.
refsingasamur [rɛf·siŋgasa:møϙ] a. som straffer strængt og hyppigt.
refsi norn [rɛf·sɪnor·dv, -nod·v] f. Furie, Straffegudinde. **-rjettur** [-rjɛhdøϙ] m. Strafferet. **-ræða** [-rai:ða] f. Straffetale. **-skyld** [-sɟɪl·t] f. Strafbarhed. **-tæki** [-tai:ɟɪ,-tai:ʞɪ] n. Straffemiddel. **-vald** [-val·t] n. Straffemyndighed. **-varsla** [-vaϙ·sla] f. straffende Retshaandhævelse (LHB. L&L. 8). **-vöndur** [-vön·døϙ] m. = **refsingarvöndur.** **-þyrstur** [-þɪs·døϙ, -þɪϙ·sdøϙ] a. törstende efter Straf (Ísaf. '13, 139).
refskák [rɛf·sgau·k] f. Rævespil, en Slags Belejringsspil (»Ræv og Gæs«, i det isl. Spil kaldt „*refur og lamb*", e. fox and geese) (ÓDavSk. 298 ff.).
refslegur [rɛf·slɛqøϙ] a. rævagtig.
†refst (-ar, -ir) [rɛf·st] f. = **refsing.**
refstíll [rɛf·sdidʎ] m. penis paa en Ræv (Hún., Rang.): *Jeg man eftir þeirri keríngabók úr æsku minni, að það væri gott við hlustarverk að stinga afskornum og þurkuðum refstíl inn í eyrað og láta hann liggja þar, þangað til batnaði. Þetta var eitt sinn reynt við mig sem barn, og batnaði mjer brátt* (BMÓ.).
refta (i) [rɛf·da] v. **1.** vt. belægge med Lægtetag: *r. ofan yfir fjárborg* (Eimr. XII. 8). — **†2.** vi. *(ropa)* ræbe.

refti (-is) [rɛf·dı] n. coll. **a.** Lægter: *viður, sem hafður er í r. undir þak.* — **b.** *(á skipi)* Garnering (paa et Skib) (Stj. '13, A. 136).

refur (-s, -ir, (-ar)) [rɛ:vøϱ, rɛf·s] m. **1.** *(tófa)* Ræv; (Ordspr.) *ilt er að ginna gamlan ref,* ondt er at gildre for gammel Ræv; *sjáðu refinn, áður en þú selur skinnið* (GJ.), sælg ikke Skindet, för du har skudt Björnen; *trauður gengur gamall r. í gildru þrongva* (GJ.), ondt er at gildre for gammel Ræv; *ekki tekur r. rjett af hundi* (GJ.), Ræven faar ingen Ret af Hunden (ɔ: Frænde er Frænde værst); *ekki tekur r. þinn rófu mína* (GJ.), din Ræv faar ej min Hale, *skömm hundum, skítu refar í brunn karls* (Sch. Mál.); (Talem.) *hjer rennur r. eftir* (GJ.), her stikker n-t under; *skjóta e-m ref fyrir rass,* spille Gæk med en, narre en, is. stikke af fra en: *hann hefði laglega skotið þér ref fyrir rass núna, hefði eg ekki verið með,* han var saa nydelig rendt bort lige for Næsen af dig, hvis jeg ikke havde været med (Mýrd. 374). — **2.** *(bragðarefur)* listig, underfundig Person, Ræv: *hann er mesti r.* — **3.** *(beinlaus biti)* et Stykke Kød uden Ben: (Ordspr.) *til þess eru refarnir skornir,* det er Meningen (Hensigten) med det. — **4.** *(í fiskhrygg)* den øverste Del af Fiskenes Rygrad, hvor den gaar op i Hovedet. — **5.** langt Bruskstykke i den forreste Del af Fiskehovedet.

refþá [rɛf·þau·] f. (Skaft.) = **refilþá.**

°**regg (-s)** [rɛk·] n. **1.** — *hregg: skóf af klettunum í hófa reggi* (GTh. '06, 32). **2.** = *skip.*

†**regi** [rɛi:jı] f. indec. Fejghed.

regin (gen. ragna) [rɛi:jın, rag·na] npl. Guder(ne).

regin djúp [rɛi:jındju:p] n. uhyre Dyb, Afgrund. **-dómur** [-doᵘ:møϱ] m. mægtig Dom, is. Dommen paa Dommedag: *vitringar vegalevsu rekja Guðs í regindóma* (MJ. III. 21); °**-fjallaslóð** [-fjadlasloᵘ:ð] f.: *fram á r.,* op imellem de höje Bjærge. **-fjöll** [-fjöd·λ] npl. de höjeste Bjærge; vild Bjærgegn. **-gildur** [-ɡıl·døϱ] a. meget svær (GKonÆf. 37). **-haf** [-v-(h)a:v] n. det vilde Hav. **-hylur** [-(h)ı:løϱ] m. umaaleligt Dyb. **-hæð** [-(h)ai:ð] f. vældig Höjde (MJ. V. 203). **-kaldur** [-ŋ-kal·døϱ] a. isnende kold. **-kveisa** [-kvɛi:sa] f. akut Smærte (JÁÞj. II. 61). °**-leif** [-n-lɛi:v] f. npr. Navn paa en Valkyrje. **-ljómandi** [-ljoᵘ:mandı] a. herligt straalende. °**-móður** [-moᵘ:ðøϱ] m. vældigt Oprör: *rán í reginmóði* (MJ. III. 126).

°**reginn (-s)** [rɛi:jın] m. **1.** Bevæger: *röstu r.,* Mand. — **2.** *(dvergsheiti)* Benævnelse paa en Dværg.

†**regin nagli** [rɛi:jınag·lı] m. hellig Nagle (opr. om de hellige Nagler i Höjsædessöjlerne). **-sjór** [-n-sjoᵘ:r] m. = **reginsær.** °**-skáld** [-sgaul·t] n. mægtig Digter. **-skrið** [-sgrı:ð] n. mægtig Fart: *renna þeir á Refilsbrautum, r.* (MJ. V. 114). °**-stjarna** [-sdjad·na, -sdjar·dna] f. hellig Stjærne (om Betlehemsstjærnen) (MJ. III. 20). **-tröll** [-tröd·λ] n. vældig Trold. **-sær** [-sai:r] m. det vide Hav. **-vitleysa** [-vıhdlɛisa] f. Ærkedumhed. °**-völlur** [-vod·løϱ] m. mægtig Bane, Himmelen: *halastjörnur renna á undan honum ragna reginvöll* (MJ. III. 174). **-þorskur** [-þos·goϱ] m. = **golþorskur.**

?**registur (-urs,** pl. ds.) [rɛ:ɡısdøϱ] n. Register.

1. **regla (-u, -ur)** [rɛg·la] f. **1. a.** Regel, i pl. ogs. Reglement, jfr. *skólareglur.* — **b.** Lov: *e-ð fer eftir föstum reglum,* n-t følger faste Love. **c.** Orden: *í röð og reglu,* i Orden: *það er enginn r. á e-u,* n-t er ganske i Uorden. — **2. a.** Orden, jfr. *munkar., Goodtemplarareglan.* — **b.** *reglan,* spec. Goodtemplarordenen. — **3.** Stok til Afstikning af Bed i en Have.

2. **regla (a)** [rɛg·la] vt.: *r., r. niður,* regulere, bringe i Orden, ordne: *nú er búið að r. niður kollectuna gömlu* (JSBr. 81), *eru þeir þó færstir af oss, er so regli niður athafnir sínar* (Vid. I. 108); *r. niður* ogs. indstrege, afstrege (JSBr. 447); *(í garði)* afstikke Bed i en Have.

reglingur (-s) [rɛg·liŋgoϱ, -iŋs] m. Formalisme.

reglu boði [rɛg·lobo:ðı] m. Afholdsagitator, udsendt af Goodtemplarordenen, Rejsesekretær. **-bróðir** [-broᵘ:ðıϱ] m. **1.** Munk. — **2.** Medlem af Goodtemplarordenen. **-bundinn** [-bʏn·dın] a. regelbunden. **-fastur** [-fas·doϱ] a. ordentlig, regelmæssig, punktlig: *vera r. um e-ð.* **-festa** [-fɛs·da] f. Præcision, Punktlighed. **-gerð, -gjörð** [-ɡɛr·ð, -ɡör·ð] f. Reglement, Regulativ. †**-hald** [-hal·t] n. Klosterliv. **-hneigð** [-hnɛiɡ·ð, -hnɛig·þ] f. Ordenstrang: *Þessi r. er einkenni okkar aldar* (Lögr. '18, 49). **-kreddur** [-krɛd:øϱ] fpl. Formvæsen. **-laus** [-löy·s] a. regelløs, uregelmæssig; — adv. *-laust.* **-legur** [-lɛ:ɡoϱ] a. **1.** ordentlig, regelmæssig: *r. marghyrningur;* — *r. fundur,* ordentlig Generalforsamling; *(um alþingi)* ordentlig Samling (Stj. '85, A. 2); *r. dómari,* ordinær Dommer. — **2.** formelig, ligefrem: *það er regluleg ókurteisi,* det er ligefrem en Uhøflighed. — **3.** adv. *-lega,* is. forstærkende med adj.: *það er r. fallegt,* det er virkelig smukt. **-leysi (-is)** [-lɛi·sı] n. Regelloshed, Uorden. **-lítill** [-li:dıdλ, -li:tıdλ] a. kun lidet regelmæssig; — an. *-lítið,* næsten uden Orden: *Aðalfjöldi hvera og lauga er dreifður reglulítið um land alt* (ÞThLýs. II. 206). **-maður** [-ma:ðøϱ] m. **1.** *(reglufastur maður)* Ordensmenneske. **2.** spec. ædrueligt Menneske: *hann er orðinn mesti r.,* han er bleven meget ædruelig. **-rit** [-rı:t] n. kanonisk Skrift. **-samur** [-sa·moϱ] a. **1.** *(reglufastur)* ordentlig, præcis. — **2.** maadeholden, afholdende m. H. t. stærke Drikke: *hann hefur verið r. núna lengi.* **-semi** [-sɛ·mı] f. indec. Orden, Ordentlighed; spec. Afholdenhed fra stærke Drikke. **-skorða** [-sgor·ða] vt. regulere. °**-skrá** [-sgrau:] f. Reglement (Eimr. XIV. 186). †**-staður** [-sda:ðøϱ] m. Kloster. °**-staur** [-sdöy:r] m. Formalist. **-stika** [-sdı:ga, -sdı:ka] f., **-strika** [-sdrı:ga, -sdrı:ka] f. (pop.), **-teinn** [-tɛid·n] m. (JÞorl. I. 68) Lineal. °**-þembingur** [-þɛm·biŋgoϱ] m. Formalisme. °**-þembir** [-þɛm·bıϱ] m. Formalist.

regn (-s, pl. ds.) [rɛg·n] n. Regn.

†**regna (di)** [rɛg·na, rɛŋ·dı] v. impers. = **rigna.**

†**regnagangur** [rɛg·nagauŋ·goϱ] m. regnfuldt Vejrlig.

regn átt [rɛg·nauht] f. Regnside (den Vindretning, hvorfra man har Regn): *hús [illegible] gegn helztu regnáttum* (Stj. '91, B. 98). **-belti** [rɛg·(n)bɛλdı] n. Regnbælte, Regnzone. **-blika** [-blı·ga, -blı·ka] f. Regnsky. **-bloti** [-blo·dı, -blo·tı] m. Tøvejr med Regn. **-bogagyðja** [-boqaɡıð·ja] f. Regnbuens Gudinde. **-bogahimna** [-boqahım·na] f. Regnbuehinde (iris). **-bogalitur** [-boqalı:døϱ, -lı:toϱ] m. Regnbuefarve. **-bogi** [-boi·jı] m. Regnbue. **-dagur** [-da·qøϱ] m. Regndag. **-dýpt** [-dift] f. Regnhöjde. **-dropi** [-dro·bı, -dro·pı] m. Regndraabe. **-dögg** [-dök] f. Regndug, Regn. **-flái** [-v-flau·ı] m. Regn fra Nordøst. **-föt** [-föːt] npl. Regntöj. **-glæva (-u, -ur)** [-n-glai·va] f., ofte i pl. *-glævur,* delvis Opklaring i Regn (ASkaft.). **-hetta** [-v-(h)ɛhda] f. Vejrhat, Vejrhætte. **-hlíf** [rɛg·v-(h)li·v, rɛk·λiv]f. Paraply, Regnskærm. **-hraglandi** [-v-(h)ϱaglandı] m. spredt Regn med Blæst: *Og vindurinn og regnhraglandinn lömdu menn* (EKvOf. 327). **-hvolfa** [-χwolva, -kvolva] f. Regnskyl: *vindköst, brennandi hita og regnhvolfur þess á milli* (Odds. Indl. 95). **-hæð** [-v-(h)ai·ð] f. Nedbør, Regnhöjde: *Þetta er svipuð r. eins og á vesturströndu Noregs á sama breiddarstigi* (ÞThLýs. II. 354). **-ýra** [-n-i·ra] f. Støvregn (JTrSk. I. 184). **-jel** [-jɛ·l] n. stærk Regnbyge, Regnslag. **-kápa** [rɛg·(v)kau·ba, -kau·pa] f. Regnkappe. **-laus** [-n-löys] a. regnløs, uden Regn. **-legur** [-lɛqoϱ] a. truende med Regn: *það er regnlegt,* det ser ud til Regn. **-magn** [-magv] n., **-megin** [-mɛi·jın] n. Regnmængde. **-mælir** [-mai·lıϱ] m. Regnmaaler, Ombrometer. **-samur** [-v-samøϱ] a. regnfuld. **-síða** [-si·ða] f. Regnside. **-ský** [-sgi·] n. Regnsky. **-skúr** [-sgu·r] f. (m. Nl.) Regnbyge. **-spói** [-sboᵘ·ı] m. (zool.) Regnspove. **-sæll** [-saidλ] a. regnfuld. **-suddi** [-sʏd·ı] m., **-úði** [-u·ðı] m. Støvregn. **-vatn** [-n-vahtv] n. Regnvand. **-vindur** [-vındøϱ] m. Blæst med Regn.

1. **reið (-ar, -ir)** [rɛi:ð] f. **I. 1.** Ridt, Ridning: *hafa tvo (ɔ: hesta) til reiðar,* have to Rideheste (have en Ekstrahest til at skifte med); *hann var einn á r.,* han red alene; *hann sá r. þeirra,* han saa, hvor de red, °*reiðargnoð,* °*reiðarljón,* °*reiðarmörður,* °*reiðarsvín,* Hest. **2.** Transport pr. Hest: *ljá r., útvega r., fá r.* (Vf.). **3.** coitus. — **II.** *(vagn)* Vogn. — °**III.** is. i pl. *reiðir: (þrumur)* Tordenskrald: *er Guðs reiðir slóu í Hóreb* (Vid. I. 335). — **IV.** Navn paa Runebogstavet for r.

2. **reið** [rɛi:ð] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **ríða.**

1. **reiða (-u, -ur)** [rɛi:ða] f. **1.** *(útbúnaður)* Udrustning, Tilbehør. **2.** Beredskab: *vera til reiðu,* være rede, være parat; *hafa til reiðu,* have parat; *e-m er e-ð til reiðu,* n-t staar til ens Raadighed; *reiðu gull,* rede Guld. — **3.** pl. *reiður* i Forb.: *henda reiður á e-u,* tillægge n-t Betydning: *En þetta eru auðvitað sagnir einar, sem ekki er hægt að henda neinar reiður á* (ÁBjH. 159).

2. **reiða (di)** [rɛi:ða, rɛid:ı, pp. rɛiht] vt. og v. impers. **I. 1.** lade ride, have hos sig (foran el. bag sig) paa Sadelen: *hann reiddi drenginn fyrir framan (aftan) sig;* — *Af því K. var gángandi, bað hann Þorstein að r. nokkuð fyrir sig* (JÁÞj. I. 383); *r. e-ð undir sjer,* transportere n-t ved at lægge det tværs over Sadelen og sidde paa det; ogs. overf.: *þegar hann er að r. undir sér einhverja heimsku fyrir þá heim í hérað* (Norðri '11, 112); *r. e-ð um öxl,* bære n-t over Skulderen. **2.** transportere, føre paa Hesteryg: *r. hey,* transportere Ho paa Hesteryg; *r. heim,* ¹) transportere Ho hjem til Laden; ²) bringe Høstredskaber hjem ved Hoslættens Afslutning (Skaft.); *r. upp hey,* transportere Ho fra en sid Eng hen til et tört Sted; *r. e-n,* laane (skaffe) en en Hest; transportere en paa Hesteryg: *hann verður að r. þig yfir ána;* — *r. á völl,* transportere Gødning paa Hesteryg ud over Hjemmemarken. — **II.** impers. **1.** *e-n reiðu (til falls),* en kommer ud af Ligevægten, vakler: *hitt er þó líklegra, þar eð hann var mjög drukkinn, að hann hafi reitt til falls, er hann var að girða á hesti sínum* (BrJÞf. 86); *ofan renna beint svo bratta heiði, í að á björgum fremst þig eigi reiði* (GTh. '95, 21). **2. a.** *e-ð reiðir,* n-t driver et Steds hen: *skipið reiðir fyrir vindi,* Skibet driver for Vinden; *þess vegna synti hún innan um borð og planka, sem reiddi* (drev) *þar til og frá í sjónum* (And. I. 11). **b.** med dat.: *e-m reiðir vel (illa) af,* det gaar godt (slet) for en; *hvernig því reiðir af,* hvordan det løber (spænder) af: *mig langaði til að sjá, hvernig því reiddi af.* **III. 1.** *(r. til höggs)* opløfte, svinge: *r. sverð,* svinge et Sværd, opløfte et Sværd til Hug; *með reiddum hnefum;* (Ordspr.) *oft verður lítið af því höggi* (el. *hlýtst oft smátt af höggi því*), *sem hátt er reitt* (SchMál.), höjt svunget Sværd gaar sjælden dybt. — **2.** *(greiða)* udbetale: *r. fje af hendi,* udbetale en Sum Penge; *r. festarpening,* give Penge paa Haanden; *r. fram,* fremsætte; *r. fram mat,* sætte Mad frem; *r. fram fje,* udbetale Penge. — **3.** *(reiðabúa)* rigge. — **4.** *r. sig á e-n (e-ð),* stole paa en (n-t): *það getur ðu reitt þig á;* — *r. sig upp í e-n,* ds.: *reiddu þig upp á Norðlinginn.* †**IV.** refl *reiðast: það reiðist um e-ð,* n-t bliver afgjort, faar det el. det Udfald.

reyða (di) [rɛi:ða, rɛid:ı] vt. flække Foreller til Törring (Mýv.).

reiða búa [rɛi:ðabu:a] vt. takle, rigge. **-festi** [-fɛs·dı] f. (naut.) Rostkætting. **-kúla** [-ku:la] f. Metalknap midt paa en Sadels Halerem. **-laus** [-löy·s] a. **1.** *(um skip)* uden Takkelage. **2.** *(um reiðver)* uden Halerem.

reiðálfur [rɛi:ðaulvoϱ] m. Söndagsrytter.

reiðarduna [rɛi:ðardʏ·na] f. Tordenskrald.

Reyðar fjörður [rɛi:ðaɱfjör·ðoϱ] m. npr. Fjord paa Östlandet (med Opland). **-hvalur** [-χwa:loϱ, -kva:loϱ] m. (zool.) Rörhval (ÞThLýs. II. 488).

?**reiðari (-a, -ar)** [rɛi:ðarı] m. Reder.

reyðar kálfur [rɛi:ðaŋkaul·voϱ] m. (zool.) ung Rörhval. **-kyn** [-ɟı·n] n. Rörhvalslægt.

reiðarraust [rɛi:ðaröys·t] f. Tordenstemme.

reyðarsilungur [rɛi:ðası:luŋgoϱ] m. (zool.) Fjældørred (salmo alpinus).

reiðar slag [rɛi:ðasla·q] n. Lynslag, Tordenslag: *braut r. bæ á Lustfjörðum* (ÞThLýs. II. 362), *þetta var r. fyrir hann,* det var et Tordenslag for ham. °**-slóðir** [-slo·ðıϱ] fpl. Egn, hvorigennem man rider (JHall. 103). **-týr** [-ti·r] m. Tordengud. **-þruma** [-þrʏ·ma] f. Tordenslag.

reiða skegla [rɛi:ðasɡ̊ɛg·la] f. (naut.) Jomfru. **-slá** [-slau:] f. (naut.) Saling. **-sparri** [-sbar:ɪ] m. (naut.) Spredholt. **-spjöll** [-sbjöd·λ] npl. Skade paa Takkelagen.

reiðast (di) [rɛi:ðast, rɛid:ɪst] vrefl. blive vred: *r. e-m, r. við e-n,* blive vred paa en; *r. yfir* (el. *út af) e-u,* blive vred over n-t.

reiða stjett [rɛi:ðasdjɛht] f. (naut.) Røst. **-stög** [-sdö:ɡ] npl. (naut.) Vant(er). **-útbúnaður** [-u:tbunaðøɣ] m. (naut.) Rejsning (Stj. '90, A. 144). **-vörður** [-vör·ðøɣ] m. (naut.) Topsgast.

reið beisli [rɛið·bɛislɪ] n. Hovedlag med dobbelt Tömme, Ridebidsel, mods. *bandbeisli.* **-buxur** [-bʏχsøɣ] fpl. Ridebukser. **-dýr** [-di·r] n. Ridedyr, Ganger. **-fantur** [-favdøɣ, -fantøɣ] m. Ridebølle. **-fara** [-fa·ra] a. indec., **-fari** [-fa·rɪ] a.: *e-r verður vel r.*, ens Rejse gaar godt, en faar en heldig Rejse: *V. varð vel reiðfara til Reykjavíkur* (Mýrd. 178). **-fimi** [-fɪ·mɪ] f. indec. Ridefærdighed, Ridekyndighed, Ridekunst. **-fimigoð** [-fɪmɪgo:ð] n. Ridekunstens Gud. **-fimur** [-fɪ·møɣ] a. ridekyndig; dygtig Rytter. **-fjara** [-fja·ra] f. Fjære (Strand), som man kan ride over: *nokkru utar en reiðfjaran byrjar* (MJSöguk. 92). **-flokkur** [-flohɡøɣ] m. Rytterskare, Kavalkade. **-fólk** [-foᵘλk, -foᵘlk] n. ridende Personer; — spec. Folk, der tager ud paa en Ridetur: *En r. var það kallað í minni sveit, er tveir eða fleiri lögðu saman í skemtiferð á hestum* (ThTh. 31). **-fær** [-fai·r] a. 1. i Stand til at ride, i Stand til at udholde Ridt: *konungur var ekki r. orðinn.* — 2. farbar for ridende: *fjallvegir sjeu reiðfærir gjörðir* (Stj. '07, 352). **-færi** [-fai·rɪ] n. 1. Føre (til at ride i): *Reiðfærið var lúalegt, hörsl og harðfreðin jörð* (ÞGjD. 47). — 2. den Færdighed at kunne ride (BH.). — 3. pl. **a.** *(reiðtygi)* Ridetöj. — **b.** *(aktygi)* Seletöj. **-föt** [-fö·t] npl. Ridedragt. **-gall** [-gadλ] n.: (om en Hest) *hafa r.*, være Vindsluger (EJ.). **-gata** [-ga·da, -ga·ta] f. Sti for ridende, Sti, frembragt ved lange Tiders Ridning (Eimr. VI. 222). **-gikkur** [-ɡ̊ɪhɡøɣ] m. en, der holder af at ride stærkt, Ridegalning. **-gjörð** [-ɡ̊örð] f. Sadelgjord. †**-gotaland** [-godalan·t, -gota-] n. npr. Jylland (ifg. Snorre). **-hattur** [rɛi:þ-(h)ahdøɣ] m. Ridehat for Kvinder. **-hestur** [-(h)ɛsdøɣ] m. 1. *(hestur, hafður til reiðar)* Ridehest. — 2. (pop.) (Rvk.) = *ufsi.* **-hjól** [rɛið·ɦoᵘ·l] n. Cykel. **-hjólasmiður** [-ɦoᵘlasmɪ:ðøɣ] m. Cykelfabrikant. **-hross** [-hɔos] n. Ridehest. **-hrókur** [-hɣoᵘ·gøɣ, -hɣoᵘ·k-] m. 1. *(reiðfantur)* Ridebølle. — 2. *(mikill kvennamaður)* Horebuk. **-húfa** [rɛi·þ(h)u·a] f. Ridehue, Ridehat.

1. **reiði (-a, -ar)** [rɛi:ðɪ] m. 1. (naut.) Takkelage; *fara upp í reiðann,* gaa (stige) til Vejrs; *fella reiða,* aftakle; *fastur r.*, staaende Redskaber; (Talem.) *farast með rá og reiða,* gaa under med Mand og Mus; *selja skip með rá og reiða,* sælge et Skib med Takkel og Tov; *láta reka á reiðanum,* lade alting gaa paa bedste Beskub, gaa som det kan: *láttu ekki öfundarmenn þína fá tækifæri á að gleðjast yfir, að þú látir reka á reiðanum* (ÞGjUf. 138); °*reiðaljón,* Skib (BóluHj. 51). — 2. *(á hnakk eða söðli)* Bagrem, Rumperem, Halerem; °*reiðahind* (GFrÚh. 178), °*reiðaljón,* Hest. — †3. **a.** *(reiðtygi)* Ridetöj. — **b.** *(aktygi)* Seletöj.

2. **reiði** [rɛi:ðɪ] f. indec. 1. Vrede: *í* (el. *af) r.*, i Vrede; *reita e-n til r.*, tirre en, göre en vred; (Ordspr.) *eins er r. og eldur í sinu,* Vrede er som Ild i Hø; *sjaldan er r. rjettvís* (GJ.), sjælden er Vreden retfærdig; *r. skal rúm gefa* (GJ.), Vreden skal have Tid til at rase ud; *reiðin og vín lætur hjartað segja til sín* (GJ.), Vrede og Vin aabner Hjærtet; *reiðin er brýni hugprýðinnar* (GJ.), Vreden er Modets Hvæssesten. — 2. i Talem.: *reiðinnar ósköp* (el. *kynstur) (= afar mikið, feiknin öll),* uhyre Masse el. Mængde af n-t.

reyði [rɛi:ðɪ] f. indec. flækket Forel, saltet og törret (jfr. *reyða).*

reiði andi [rɛi:ðɪan·dɪ] m. Vredens Aaand, Vredens Lidenskab. **-bál** [-bau:l] n. Vredesflamme, brændende Vrede. †**-bóla** [-boᵘ:la] f. opblussende Vrede, Hidsighed. **-bót** [-boᵘ:t] f. Lægemiddel mod Vrede (Od. 69). **-bras** [-bra:s] n. kogende Hidsighed (StÓl. '23, 186).

†**reiðigagn** [rɛi:ðɪgag·v] n. Genstand af et Skibs Tilbehør, el. hørende til en Hests el. Vogns Udrustning.

reiði girni [rɛi:ðɪɡ̊ɪd·nɪ, -ɡ̊ɪr·dnɪ] f. indec. Vredladenhed, Hidsighed, Opfarenhed. **-gjarn** [-ɡ̊ad·v, -ɡ̊ar·dv] a. vredladen, hidsig, opfarende. **-kast** [-kas·t] n. Anfald af Vrede.

reyðikúla [rɛi:ðɪku·la] f. (bot.) mørkegul Rörhat (boletus luteus).

reiði laust [rɛi:ðɪlöys·t] adv. uden Vrede: *það skal vera r. af minni hálfu* (jeg skal ikke tage det ilde op), *þó að þú gerir þetta.* **-legur** [-le·ɣøɣ] a. 1. *(reiður á svip)* vred af Udseende. — 2. *(áreiðanlegur)* paalidelig. — 3. adv. *-lega:* **a.** *(reiðulega)* vredt, bistert. — **b.** paalidelig, redelig: *gjalda r.*

reiðileysi (-is) [rɛi:ðɪlɛi·sɪ] n. = *reiðuleysi:* 1. **a.** Skødesløshed: *láta liggja* (el. *skilja eftir) í r.*, lade n-t ligge uden at skøtte om det: *Hin fögru klæði, sem þú átt, liggja í r.* (Od. 116). — **b.** Uorden: *hann hljóp frá öllu í r. og skuldum* (ÞThFerð. III. 313). — 2. *(óáreiðanleiki)* Upaalidelighed.

reiði lestur [rɛi:ðɪlɛs·døɣ] m. 1. »Vredesprædeken«, Præken i *Vídalín*'s *Húspostilla* mellem Nytaarsdag og Helligtrekongersdag. — 2. Skylle af vrede Ord. **-löstur** [-lös·døɣ] m. Vredens Last, Vredens Lidenskab. **-mál** [-mau:l] n. Kiv, Trætte: *Skiptizt nú ekki leingur við illum reiðimálum* (Il. II. 285). **-mæli** [-mai:lɪ] n. Ord, som udtales i Vrede el. Hidsighed.

reiðing (-ar, -ar) [rɛi:ðiŋk] f. 1. *(flutningur á hesti)* Transport paa Hesteryg. — 2. †**a.** *(ókyrð)* Bevægelse (frem og tilbage el. hid og did). — **b.** *(sveifla)* Svingen.

reiðinga (a) [rɛi:ðiŋɡa] vt. lægge *reiðingur* el. Kløvsadel paa en Hest: *r. hest* (LFR. VI. 90); *Ég varð að halda í hana á meðan þeir reiðinguðu* (ÞGjD. 11); — pp. *reiðingaður,* med Paksadel *(reiðingur): r. hestur.*

reiðinga jörð [rɛi:ðiŋɡajör·ð] f. (LFR. I. 175) = **veltujörð. -nál** [-nau:l] f. Naal, hvormed *reiðingur* sys, grov Naal.

reiðings áfangi [rɛi:ðiŋsau:fauŋɡ̊ɪ] m. Hvilested, hvor Byrderne fjærnes af Hestene, men ikke Kløvsadlerne; ogs. den Hvile, Hestene saaledes faar (Sch.). **-dýna** [-di:na] f. løst Sidestykke paa en *reiðingur.* **-gras** [-gra:s] n. = **horblaðka. -halli** [-(h)ad·lɪ] m. det at en Kløvsadel sidder skævt: *það er r. á hestinum.* **-halt** [-(h)aλ·t] an.: *það er r.*, Kløvsadelen sidder skævt (jfr. LFR. VIII. 61). **-jörð** [-jör·ð] f. = **reiðingsrista. -hestur** [-(h)ɛs·døɣ] m. Pakhest (med *reiðingur,* s. d. O.): *En ég dinglaði heimleiðis á reiðingshesti, húðarletingja* (MJSöguk. 50). **-rista** [-rɪs·da] f. sejg Jord egnet til Græstörvskæring: *þar er góð r.* **-torfa** [-tor·va] f. Skive trævlet Jord til Brug under en Paksadel (JÁÞj. II. 100).

reiðingur (-s, -ar) [rɛi:ðiŋɡøɣ] m. 1. **a.** Underlag under en islandsk Kløvsadel *(klyfberi),* bestaaende af et stort Stykke tör, trævlet Jord *(reiðingstorfa)* og et smalt Stykke *(framanundirlag),* der lægges tværs over Hestens Ryg, samt et Par mindre Sidestykker *(reiðingsdýnur).* — **b.** islandsk Paksadel med tilhørende Underlag: *tveir hestar undir reiðingi,* to Heste med Paksadler. — 2. overf. om Börnetöj: *það fer illa á þjer r-inn.*

reiðinn [rɛi:ðɪn] a. hurtig til at blive vred, hidsig (GKonÆf. 125).

°**reiðir (-is)** [rɛi:ðɪɣ] m. 1. Svinger: *r. sverðs,* Kriger. — 2. Udreder: *r. gulls,* Mand. — 3. Udreder, Fortolker: *r. laga.*

reiðiraust [rɛi:ðɪrøys·t] f. truende Stemme.

reiðiskjálf [rɛi:ðɪsɡ̊aul·v] n. stærk, svingende Bevægelse: *leika á reiðiskjálfi,* skælve og ryste: *Bryggjan ... lék á reiði-skjálfi* (JTrL. 29).

reiðisvipur [rɛi:ðɪsvɪ:bøɣ, -svɪ:pøɣ] m. vred Mine.

reið jakki [rɛið·jahɡ̊ɪ] m. Ridejakke. **-klæði** [-klai·ðɪ] npl. = **reiðföt. -kona** [-ko·na] f. Rytterske (ThTh. 20). **-kragi** [-krai·jɪ] m. Ridekappe: *r. ... var allstór feldur, kringlóttur; hálsmál var á honum miðjum með kraga í kring ... náði fullvöxnum mönnum vel ofan á mitt lær* (Lögb. '11, Julen.). **-kænn** [-ɡ̊aidv] a. ridekyndig: *við hinn reiðkæna Nestor* (Od. 40). **-kænska** [-ɡ̊ainsga] f. Ridekyndighed, Ridekunst. **-lag** [-la·ɡ] n. Maade at ride paa, Ridt: *þetta er ljóta reiðlagið; þeir ríða alt af í spretti, lína aldrei á; — reiðlagið á ringli fer* (JHall. 175).

reiðlyndur [rɛið·lɪndøɣ] a. vredladen, hidsig.

reið listarskáli [rɛið·lɪsdaɣsgau:lɪ] m. Ridehus. **-ljettur** [-ljɛhdøɣ] a. hurtigløbende: *r. (hestur)* (StÓl. '23, 52). **-maður** [-ma·ðøɣ] m. 1. *(ríðandi maður)* Rytter: *þar komu margir reiðmenn* (Sch.). — 2. Mand, der rider Heste til, Berider: *hann er mikill r.* **-mannlega** [-manlɛ·ɣa] adv. som en dygtig Rytter: *sitja r. á hesti.* **-meistari** [-mɛisdarɪ] m. Berider, Kunstrytter. **-menska (-u)** [-mɛnsga] f. Ridedygtighed. **-naggur** [-nag:-øɣ] m. Horebuk.

reiðni [rɛið·nɪ] f. indec. Vredagtighed, Hidsighed.

reið pils [rɛið·pɪls] n. Rideskört. **-pískur** [-pisgøɣ] m. Ridepisk. **-prik** [-prɪ·k] n. Kæphest (Legetöj). **-sýning** [-si·niŋk] f. Kapridning. **-skálmar** [-sgaulmaɣ] fpl. Rideskafter.

reið skapur [rɛið·sgabøɣ, -sgapøɣ] m. Sadeltöj, Ridetöj. **-skarkali** [-sgaɣgalɪ] m. Hestetrampen, Stöj som af ridende Mennesker. **-skella** [-sɡ̊ɛdla] f. Ridegalning (om Kvinder). **-skjóti (-a, -ar)** [-sɡ̊oᵘ·dɪ, -sɡ̊oᵘ·tɪ] m. Ridehest. **-skóli** [-sgoᵘ·lɪ] m. Manege.

reiðsla (-u, -ur) [rɛið·sla] f. Skyds, Transportering paa Hesteryg.

reiðslá [rɛið·slau·] vt. lynslaa; — pp. *reiðsleginn,* lynslagen: *Satan ... liggiandi ... reiðsleginn* (LFR. XIII. 280); *sem lágu reiðslegnir* (Milt. 189).

reið sokkar [rɛið·sohgaɣ] mpl. Rideströmper (en Slags strikkede Stövler). **-stígvjel** [-sdiɣvjɛl] npl. Ridestövler. **-stirður** [-sdɪrðøɣ] a. klodset (til Ridt): *Hann var mjöc r. oc þúngfær* (Esp. I. 35). **-stöng** [-sdöyŋk] f. Bidselstang: *sumar íslensku reiðstangirnar eru sannkallaðar klíputengur* (Lögr. '15, 87). **-svið** [-svɪ·ð] n. Ridebane, Manege. **-tamur** [-ta·møɣ] a. = **reiðkænn. -tygi** [-ti·jɪ] npl. Ridetöj. **-tygjaður** [-ti·jaðøɣ] a. opsadlet. **-tygjaklefi** [-tijaklɛ:vɪ] m. Selekammer. **-tygjaskemma** [-tijasɡ̊ɛm:a] f. Sadelkammer. **-trefill** [-trɛ·vɪdλ] m. strikket el. hæklet Halstörklæde. **-treyja** [-trɛi·ja] f. (en Kvindes) Ridetröje.

reiðubúa [rɛi:ðøbu:a] vt. forberede, göre færdig, göre i Stand; — pp. *reiðubúinn,* rede, færdig, parat.

reiðuglegur [rɛi:ðøɣle·ɣøɣ] a. med vred Mine (GKonÆf. 150); — adv. *-lega.*

reiðu legur [rɛi:ðølɛ·ɣøɣ] a. = *reiðilegur* 2.; — adv. *-lega.* **-leysi (-is)** [-lɛi·sɪ] n. *(reiðileysi)* Skødesløshed, Vanrøgt, Forsömmelse. **-peningar** [-pɛ:niŋgaɣ] mpl. rede Penge, Kontanter.

1. **reiður** [rɛi:ðøɣ, n. rɛiht] a. vred: *r. e-m, r. við e-n,* vred paa en; *bregðast r. við e-u,* blive vred over n-t; *r. yfir* (el. *út af) e-u,* vred over n-t; (Ordspr.) *sá vitnar sjaldan rjett, sem r. er* (GJ.), den vidner ej vel, som vred er.

2. **reiður** [rɛi:ðøɣ, n. rɛiht] a. 1. farbar til Hest: *Jökulsá er nú hvergi reið* (ÞThFerð. I. 31); *tók að hvessa, svo lítt var reitt,* det blæste i den Grad op, at man vanskelig kunde holde sig paa Hesteryggen (JÁÞj. I. 471). — 2. an. *reitt,* brugelig til at ride paa: *hestinum er ekki reitt.*

3. **reiður** [rɛi:ðøɣ, n. rɛiht] a. rede: *á reiðum höndum,* paa rede Haand: *hafa alt af svar á reiðum höndum.*

reyður (-ar, -ar) [rɛi:ðøɣ] f. (zool.) 1. Rörhval (balaena musculus): (Ordspr.) *ýmsir eiga skot í reyðinni* (SchMál.), Hvalen falder ej for det förste Skud; °*reyðarpallur,* Hav (JÁÞj. I. 473). — 2. = 1. *bleikja* 3.: *Reiður eða reiðarsilungur er nefndur við Mývatn* (JÓlGrv. cit. i ÞThLfr. II. 320). — 3. Navn paa en rød Ko.

reiðustóll [rɛi:ðøsdoᵘd·λ] m. Lænestol (Eimr. III. 55).

reið vaðall [rɛið·va·ðadλ] m. Rev (mellem to Øer el. Ø og Land), hvor man kan ride. **-ver** [-vɛ·r] n. 1. *(áklæði)* Sadeldækken. — 2. *(hnakkur, söðull)* Sadel. **-veri** [-vɛ·rɪ] n. n-t at ride paa, Ridetöj: *Jeg bjó út r., því ekki hafði jeg hnakk* (SIng. I. 201); — Sadel: *lítilfjörlegt r.* (JÁÞj. I. 573). **-þófi** [-þoᵘ·vɪ] m. Filtdyne til at ride paa.

1. **reif (-s,** pl. ds.) [rɛi:v] n. *(á segli)* Reb (paa et Segl) (Stj. '00, A. 74).

2. **reif** [rɛi:v] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **rífa.**

1. **reifa (a)** [rɛi:va] vt. **1.** svøbe: *r. barn.* — **2.** forbinde: *hann gengur allur reifaður.* — †**3.** *r. e-n e-u,* give en n-t, begave en med n-t.

2. **reifa (ði** og **a)** [rɛi:va] vt. i det gamle islandske Lovsprog: gentage el. rekapitulere en Sags Punkter för en Dom afsiges, resumere, derpaa overhovedet: fremstille, bringe paa Bane, forelægge: *einskonar ráð, hið svonefnda „Gehejmekonseil", er reifði málin fyrir konungi* (EArRett. 321); *svo einhliða heyrðist mér málið reyft* (fremstillet) *þar* (Alþ. '11, B. 430); *Eg var ekki viðstaddur, þegar flutningsm. reifaði málið, svo eg þekki ekki ástæður hans* (Alþ. '11, B. II. 1946).

†**reyfa (ði)** [rɛi:va] vt. og vi. røve, plyndre; udplyndre.

reifa barn [rɛi:vabad·v, -bar·dv] n. Svøbelsebarn. **-lindi** [-lɪn·dɪ] m. **a.** Liste, Svøbeliste. — **b.** pl. Svøb: *eins og barn í reifalindum* (Eimr. VIII. 233).

reifar [rɛi:vaϱ] fpl. **1.** *(utan um nýfætt barn)* Barnesvøb. — **2.** *(líkklæði)* Ligsvøb, Ligklæder. — **3.** (bot.) Svøb (involucrum).

?**reyfarakaup** [rɛi:varaköy:p] n(pl). Røverkøb.

?**reyfari (-a, -ar)** [rɛi:varɪ] m. **1.** *(ræningi)* Røver. — **2.** *(ljeleg skáldsaga)* Røverroman.

reifastrangi [rɛi:vasdrauŋ·ɡɪ] m. Svøbelsebarn.

reifi (-a, -ar) [rɛi:vɪ] m. (Eyjafjöll) = **reifalindi.**

reyfi (-is, pl. ds.) [rɛi:vɪ] n. Ulden af (el. paa) eet Faar; *kind í tveimur reyfum = í rúböggum,* se *rúbaggi;* (Talem.) *bera ljett reyfið sitt,* tage sig Tingene let.

reifing (-ar) [rɛi:viŋk] f. Fremstilling: *Þessi ræða ráðherra kom á afturfótunum, þar sem hún kom á undan reifingu málsins* (Alþ. '11, B. 390).

reiflingur (-s, -ar) [rɛib·liŋɡøϱ, -iŋs] m. = *reifabarn: Reiflings gaman er raup stórmikið* (JG. lærði i Safn V. 3, 82).

°**Reifnir (-is)** [rɛib·nɪϱ] m. npr. Navn paa en Søkonge: *Reifnis jór,* Skib.

reifur [rɛi:voϱ] a. = *hreifur,* oprømt, munter (GFHh. 240).

reigings legur [rɛi:jiŋslɛ·qøϱ] a. knejsende, hoven, stolt. **-svipur** [-ŋ-svɪ:bøϱ, -svɪ:pøϱ] m. hoven Mine.

reigingur (-s) [rɛi:jiŋɡøϱ] m. Stivhed, stift Væsen, Hovmod.

reiginn [rɛi:jɪn] a. knejsende, stiv, hoven, stolt.

reigja (ði) [rɛi:ja, rɛiq·ðɪ] vt. **1. a.** *(fetta)* bøje tilbage: *r. höfuðið,* knejse; *r. makkann,* løfte Hovedet, knejse (om en Hest). — **b.** *r. sig,* knejse med Hovedet, hovmode sig. — **2.** refl. *reigjast,* slaa med Nakken, knejse med Hovedet; *reigjast við,* [1]) böjes tilbage: *Fyrst hnykkir maður leikbróður sínum til vinstri handar, svo hann fer að reigjast við* (ÓDavSk. 62); [2]) *(verða reigingslegur)* knejse, blive stiv, paatage sig en hoven Mine; *r. við e-m,* være hoven overfor en.

reigsa (a) [rɛiχ·sa] vi. = *rigsa,* gaa knejsende, spanke (StStAndv. II. 184).

1. **reik (-s,** pl. ds.) [rɛi:k] n. **I. 1.** *(flakk)* Omvanken, Omstrejfen. — **2.** *(óvissa)* Uvished, Tvivlraadighed, Ustadighed: *vera á reiki,* være svævende; *ráð e-s er á reiki,* ens Planer er vaklende, uden Fasthed: *Alt er vort á reiki ráð* (GEin. i Eimr. XIV. 190). — **II.** *vel til reika,* i god Stand, godt paaklædt; *illa til reika,* lurvet klædt (og forsömt, usoigneret), ilde tilredt: *K[illegible] komum við illa til reika í Hólminn* (ÞThFerð. III. 28).

†2. **reik (-ar)** [rɛi:k] f. **1.** *(í hári)* Skilning (af Haaret). — **2.** (Skaft., Sch.) = *eik* II.

reika (a) [rɛi:ga, rɛi:ka] vi. **I. 1.** *(ráfa)* spadsere, vandre: *Þ. reikaði eftir fjörunni; mjer varð reikað niður að sjó.* — **2.** *(skjögra)* dingle, rave: *hann var svo drukkinn, að hann reikaði;* — ppr. *reikandi,* [1]) ravende; [2]) *reikandi (í ráði),* vaklende, vankelmodig. — **II.** *(sljetta)* tilhugge, glatte med Økse (Breiðf.); *r. e-ð til,* ds.

†**reikan (-ar)** [rɛi:gan, rɛi:kan] f. = 1. **reik** I. 1.

†**reikanarstígur** [rɛi:ganaϱsdi:qøϱ, rɛi:kanaϱ-] m. Betleri.

†**reikanlegur** [rɛi:ganlɛ·qøϱ, rɛi:kan-] a. ustadig, vaklende.

reyk beri [rɛi:kbɛ·rɪ] m. Røgfang (EÓlLach. 35). **-blindur** [-blɪndøϱ] a. røgblind, blindet af Røg. **-dælir** [-dai·lɪϱ] mpl. Indbyggerne af *Reykholtsdalur* og *Reykjadalur.* **-eyðinn** [rɛi:gɛi·ðɪn, rɛi:k-] a. røgfordrivende.

reykelsi (-is) [rɛi:ɡɛlsɪ, rɛi:ɡ̊-] n. Røgelse, Virak.

reykelsis fórn [rɛi:ɡɛlsɪsfour·dn, rɛi:ɡ̊-] f. Røgoffer. **-ker** [-ɡ̊ɛ:r] n. Røgelsekar.

reikfullur [rɛi:kfʏdloϱ] a. svingende fuld.

reyk háfshvolf [rɛi:k(h)aufs-ɣwolv, -kvolv] n. Skorstenskappe. **-háfur** [-(h)au·vøϱ] m. **1.** Skorsten. — **2.** overf. lidenskabelig Ryger, »Skorsten«. **-hol** [-(h)o·l] n. Røghul (LFR. X. 141). **-holt** [-(h)oλt] n. npr. (ældre *Reykjaholt)* Gaard i *Reykholtsdalur,* hvor *Snorri Sturluson* fordum boede. **-holtsdalur** [-(h)oλ(t)sda:løϱ] m. npr. Dal i *Borgarfjarðarsýsla.* **-hús** [-(h)u·s] n. Røgeri (Lögr. '15, 193).

reyking (-ar, -ar) [rɛi:ɡiŋk, rɛi:ɡ̊-] f. **1. a.** *(r. matvæla)* Røgning. — **b.** *(um sótthreinsun)* Røgning (som Desinfektion). — **2.** pl. *reykingar: (tóbaksreykingar)* Rygning, Tobaksrygning.

reykinga klefi [rɛi:ɡiŋgaklɛ:vɪ, rɛi:ɡ̊-] m. Rygesalon. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. Ryger: *mikill r.,* stærk (lidenskabelig) Ryger.

reykingar hús [rɛi:ɡiŋgaϱ(h)u:s, rɛi:ɡ̊-] n. Røgeri. **-maður** [-r-ma:ðøϱ] m. Røger. **-stofa** [-ϱ-sdo:va] f. Rygeværelse.

reiki stirni (-is) [rɛi:ɡɪsdɪd·nɪ, -sdɪr·dnɪ, rɛi:ɡ̊ɪ-] n. coll. Planeter. **-stjarna** [-sdjad·na, -sdjar·dna] f. Planet.

reykja (ti) [rɛi:ɡja, rɛi:kja, rɛiχ·dɪ] v. **1.** vt. røge: *r. kjöt,* røge Kød. — **2.** vt. og vi. ryge: *reykirðu pípu eða vindla?*, ryger du Pibe eller Cigarer? *hann reykir mikið.* — **3.** [illegible] *rjúka: ofninn reykir* (Vf., Sl.). — **4.** refl. *reykjast:* **a.** *(um tóbak)* ryges. — **b.** *(um matvæli)* blive røget. — †**c.** *(kenna reyks)* blive kvalt af Røg. — **5.** pp. *reyktur,* røget.

Reykja dalur [rɛi:ɡada:loϱ, rɛi:ɡ̊a-] m. npr. Navn paa flere Dale, is. Dal i *Þingeyjarsýsla.* **-nes** [-nɛ:s] n. npr. is. Navn paa Landets Sydvestpynt og *Reykjanesskagi,* den Halvø, hvorfra Pynten udgaar.

reykjar bragð [rɛi:ɡarbraq·ð, rɛi:ɡ̊arbrag·þ] n. Røgsmag, røget Smag. **-daunn** [-döyd·v] m. stærk, ildelugtende Røg, Røgdunst. **-eimur** [-ɛi:møϱ] m. Røglugt. **-fýla** [-ϱ-fi:la] f. = **reykjardaunn. -hnykill** [-ϱ-(h)vɪ:ɡɪdλ, -(h)vɪ:ɡ̊ɪdλ] m. Røghvirvel. **-hol** [-(h)o:l] n. Røghul. **-hringiða** [-a-hoiŋ·gɪða] f. Røghvirvel. **-kaf** [-ϱ-ka:v] n. tyk, kvælende Røg. **-lykt** [-r-lɪχ·t] f. Røglugt. **-mökkur** [-möhgøϱ] m. Røgsky, Røgsöjle. **-op** [-o:p] n. Ovnhul. **-pípa** [-ϱ-pi:ba, -pi:pa] f. Tobakspibe. **-pípukóngur** [-pi·bøkouŋ·gøϱ, -pi·pø-] m. (Borg.) = **pípuhaus. -rass** [-a-ras·] m. Sted, som stadig er fuldt af Røg: *annars verður eldhúsið r. mesti* (JÁ. Þj. II. 555). **-roka** [-ro:ga, -ro:ka] f. = **reykjarstroka. -salli** [-ϱ-sad·lɪ] m. Könrøg. **-ský** [-sɡi:] n. Røgsky. **-stybba** [-sdɪb:a] f. Røgstank. **-stroka** [-sdro:ga, -sdro:ka] f. Pust af Røg. **-svæla** [-svai:la] f. Røgdunst, tyk Røg. **-teygur** [-tɛi:qøϱ] m. Røghvirvel. **-þefur** [-þɛ:vøϱ] m. Røglugt.

Reykjavík [rɛi:ɡavi:k, rɛi:ɡ̊a-] f. npr. Reykjavik (Islands Hovedstad).

reyk jurt [rɛi:ɡjʏϱt, rɛi:k-] f. (bot.) Jordrøg (fumaria). **-kendur** [-k-ɡ̊ɛndøϱ] a. røgagtig, taaget: *Og vonin í meira lagi reykkend* (EKv. Ýhl. 13). **-laus** [rɛi:glöys, rɛi:k-] a. røgfri. **-mý** [-mi·] n. coll. Myg, som ikke stikker. **-móður** [-mou·ðøϱ] a. bedøvet (halvkvalt) af Røg: *brenna skipin sjálf að björtu báli, en drepa Akkea hjá skipunum reykmóða* (Il. I. 210). **-mökkur** [-möhgøϱ] m. Røgsöjle, Røghvirvel.

reikna (a) [rɛihɡna] vt. **1. a.** regne: *vera að reikna e-ð,* regne paa n-t; *r. í huganum,* regne i Hovedet; *r. af e-m,* regne fejl, saaledes at ens Tilgodehavende bliver mindre, snyde; *r. út,* regne ud, udregne; *r. út dæmi,* regne, løse en Opgave; *r. e-ð frá,* regne n-t fra. — **b.** medregne: (Talem.) *r. ekki nös á hverjum kettinum,* ikke blive imponeret af hvadsomhelst (Af.). — **c.** skrive paa Regning: *r. e-m e-ð,* skrive n-t paa ens Konto; *r. sjer e-ð,* skrive n-t paa sin egen Konto. — **2.** refl. *reiknast: mjer reiknast það vera 5000,* jeg faar ud af det, at det er 5000; *reiknast á,* give hinanden Regning: *Bang er ekki fjarri að láta okkur hafa reikníng sjálfa, og reiknast á* (JSBr. 99).

†**reikning (-ar, -ar)** [rɛihɡniŋk] f. Regnskab.

†**reikningargerð** [rɛihɡniŋgarɡɛr·ð] f. Regnskabsaflæggelse.

reiknings aðferð [rɛihɡniŋsað·ferð] f. Regnemaade. **-ár** [-au:r] n. Regnskabsaar. **-bók** [-bo:k] f. **1.** *(kenslubók í reikningi)* Regnebog, Lærebog i Regning. — **2.** *(bók til reikningsfærslu)* Regnskabsbog. **-dæmi** [-dai:mɪ] n. Regneopgave. **-eining** [-ɛi:niŋk] f. Regningsenhed. **-eyrir** [-ɛi:rɪϱ] m. Regnemønt. **-fje** [-fjɛ:] n. (merk.) Folio (Eimr. III. 146). **-fróður** [-frou·ðøϱ] a. regnekyndig. °**-fræði** [-frai:ðɪ] f. indec. Aritmetik. **-færsla** [-faiϱ·sla] f. Regnskabsførsel, Bogholderi. **-glöggur** [-glög:øϱ] a. skarpsindig m. H. t. Regnskaber. **-hald** [-(h)al·t] n. Regnskabsførelse. **-haldari (-a, -ar)** [-(h)al·darɪ] m. Regnskabsfører, Bogholder. **-halli** [-(h)ad·lɪ] m. Underbalance. **-jöfnuður** [-jöb·nøðøϱ] m. Balance. **-kennari** [-ɡ̊ɛn:arɪ] m. Matematiklærer, Regnelærer. **-kensla** [-ɡ̊ɛn·sla] f. Undervisning i Matematik. **-krull** [-krʏd·λ] n. forvirret Regnskab: *jafnað milli rétts og rangs* | r. (StStAndv. I. 236). **-kunnátta** [-kʏn:auhda] f. Regnekyndighed. **-kvarði** [-kvar·ðɪ] m. Regnestok. **-kænn** [-ɡ̊aid·v] a. regnekyndig. **-lán** [-lau:n] n. Kassekredit. **-legur** [-lɛ·qøϱ] a. matematisk; — adv. *-lega.* **-list** [-lɪs·t] f. Regnekunst. **-lok** [-lo:k] npl. Opgörelse: *f r.-lokin,* naar Regnskabet göres op. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. = en, der er flink til at regne. **-mál** [-mau:l] npl. Regnskabsvæsen. **-meistari** [-mɛis·darɪ] m. Regnemester. ?**-skapur** [-ŋ-sga·bøϱ, -sga·pøϱ] m. Regnskab. **-skekkja** [-sɡɛhɡa] f. Fejl i Regning el. et Regnskab. **-skil** [-sɡɪ:l] npl. Regnskabsaflæggelse, Afregning, Opgörelse: *gera r.,* aflægge Regnskab. ?**-uppgerð** [-s-ʏhbɡɛrð] f. Regnskabsafslutning. **-vjel** [-vjɛ:l] f. Regnemaskine.

reikningur (-s, -ar) [rɛihɡniŋɡøϱ] m. **1. a.** *(stærðfræði)* Regning, Matematik. — **b.** spec. *(talnafræði)* Aritmetik. — **2.** Regning: *kaupmenn senda viðskiftavinum sínum reikning á mánuði hverjum.* — **3.** Regnskab: *ársreikningur bankans;* — (Ordspr.) *glöggur r. gerir góða vináttu,* rent Regnskab gör længst Venskab. — **4.** Konto: *vera í reikningi hjá e-m.*

reyk pípa [rɛi:kpi·ba, -pi·pa] f. Skorstensrör, Rör (paa en Skorsten) (MelBr. 16). **-rammur** [rɛi:gram·øϱ, rɛi:k-] a. bitter af Røg; røgfyldt: *eldinum, sem smaug titrandi milli taðflaganna og reyndi til, rauður og r., að kveykja í þeim* (ÞGjUf. 56). **-remma** [-rɛm·a] f. stærk Røgsmag el. -lugt.

reiksa [rɛiχ·sa] se **reigsa.**

reyk sandur [rɛi:ksandøϱ] m. Flyvesand: *jarðvegrinn ... á ýmsum stöðum hulinn reyksandi* (Odds. II. 2, 71). **-strompur** [-sdroṃboϱ, -sdrompoϱ] m. (EiÓlÍ. f. 11) = **reykháfur. -tóbak** [-to·ba·k] n. Røgtobak.

reyktur [rɛiχ·døϱ] pp. af **reykja.**

reikull [rɛi:gødλ, rɛi:k-] a. **1.** *(gjarn á flakk)* omvankende. — **2.** vaklende, svævende: *r. í ráði(nu),* vankelmodig, holdningsløs.

reykull [rɛi:gødλ, rɛi:k-] a. (kem.) *(rokgjarn)* flygtig.

reikullyndi [rɛi:gølɪn·dɪ, rɛi:k-] n. Holdningsløshed, Vankelmodighed.

reikun (-ar, -anir) [rɛi:gøn, rɛi:kon, -anɪϱ] f. Vaklen.

reikunarmaður [rɛi:gønarma:ðøϱ, rɛi:k-] m. omflakkende Mand, Landstryger: *vera r.,* føre et omflakkende Liv: *einhverr sæmdarlaus r.* (Il. I. 226).

reykur (-jar, -ir) [rɛi:goϱ, rɛi:køϱ, rɛi:ɡɪϱ, rɛi:ɡ̊ɪϱ] m. **1.** Røg: (Ordspr.) *aldrei geisar eldur án reykjar,* jfr. der gaar aldrig Røg af en Brand uden der er Ild; *den, sá skal reykinn varast, sem vill firra sig bálinu* (GJ.), den skal Røgen sky, som Branden vil undfly; (Talem.) *hafa reykinn, en ei réttinn e. Fá ekki annað en reykinn af rjettunum,* faa Røgen, men ej Retten, faa en lang Næse, blive snydt; *vaða reyk,* vrövle, tage fejl: *En um þetta veður hér allgerðan reyk* (EArRett. 131); *hann veður reyk á [illegible] Bleik (ei: rassinn á honum skakka Bleik),* han tager mægtig fejl (Eimr. X. 141); *e-ð verður að reyk,* n-t løber ud i Sandet; *veður nje reyk,* se *veður.* — **2.** *(reyking)* Røgning: *koma kjöti í reyk.* — *búa út í reyk,* hænge op til Røgning (jfr. SIng. I. 111). — **3.** pl. *Reykir,* alm. Gaardnavn.

Reyk víkingur (-s, -ar) [rɛi:gvi·ɡiŋgøϱ, rɛi:kvi ķ-] m. Indbygger af *Reykjavík*. **-ví(k)ska (-u)** [-visga] f. Ejendommeligheder i Sproget, som det tales i *Reykjavík*. **-ví(k)skur** [-visgøϱ] a. fra *Reykjavík*.

reim (-ar, -ar) [rɛi:*m*] f. Rem, Snörebaand.

reima (a) [rɛi:ma] vt. snöre: *r. e-ð að sjer*, snöre n-t. *r. stigvelin*, snöre Stövlerne; *r. frá sjer*, snöre op.

reimar gat [rɛi:marga:t] n. Snörehul. **-nál** [-nau:*l*] f. Snörenaal. **-tygill** [-ϱ-ti:jɪdʎ] m. uldent Baand el. Rem (JThMk. 185).

reima skór [rɛi:masgoᵘ:r] m. Snöresko. **°-spangir** [-sbauŋ·ɡɪϱ] fpl. Snörliv. **-þari** [-þa:rɪ] m. (bot.) Remmetang (himanthalia lorea).

reiming (-ar) [rɛi:miŋk] f. **a.** Sammensnöring: *reimingin hefur losnað*. — **b.** det Sted, hvor Snörebaandet ligger over: *Venjulega var eigi reimað þrengra en svo, að skyrtan gat sést í reimingunni* (Eimr. X. 13).

°reimir (-is) [rɛi:mɪϱ] m. Slange.

reim legur [rɛim·leqøϱ] a. uhyggelig: *Gomorræ reimlegar rústir* (Klopst. VIII. 299). **-leiki** [-lɛiɡɪ, -lɛiķɪ] m., **-leikur** [-lɛiɡøϱ, -lɛikøϱ] m. sædv. i pl. *-leikar*, Spøgeri. **-rjett** [-rjɛht] an. (Milt. 147) = **þráðbeint.**

reimt [rɛiµ·t, rɛim·t] an.: *þar er reimt*, det spøger der.

rein (-ar, -ar) [rɛi:*n*] f. **a.** smal Jordstrimmel: *er bylgjum slær á r.* (MJ. I. 248); *laufið titrar fölt á háum reinum* (GTh. '06, 26); — Stribe, Strimmel: *hrynja niður demants dropa reinar* (MJ. I. 289); *°auðar (eðalsteina, guðvefjar osfr.) r.*, Kvinde. — **b.** Linje: *Frá Eldeyjum ... skal telja 7 smásker og sést hvert frá öðru á sömu r., rétt í haf frá Reykjanesi* (JG lærði cit. i ÞThLfr. II. 82).

reyna (di) [rɛi:na] vt. og vi. **I. 1. a.** *(þreyta)* prøve: *r. íþróttir við e-n*, forsøge sig i Idræt mod en; *r. e-ð með sjer*, prøve om Kap med andre, hvem der er flinkest i (dygtigst til) n-t; *r. sig*, (om to el. flere) prøve om Kap med en anden (andre), hvem der er dygtigst (flinkest); spec. ¹) løbe om Kap (ÓDavSk. 89); ²) kappes om, hvem der först kan klæde sig paa om Morgenen (ÓDavSk. 189); *reyna sig við e-n*, spec. vove en Dyst med en, binde an med en. — **b.** sætte paa Prøve; *gerði konungur þetta til að r. þá (trúmensku þeirra)*. — *r. hest*, prøve en Hest, *r. byssu*, indskyde et Gevær; *r. piltana í latínu*, prøve Drengenes Kundskaber i Latin, — impers. *reynir á e-ð*, n-t sættes paa haard Prøve *nú reyndi á karlmensku hans* el. *nú reyndi á kappann*, nu blev hans Kræfter sat paa haard Prøve; abs.: *þegar á reynir*, naar det gælder. — **c.** *(gera tilraun til)* prøve, forsøge, prøve paa n-t; *r. að gera e-ð*, *r. til að gera e-ð*, prøve paa at göre n-t; *r. til við e-n*, göre et Forsøg med en, spec. se at tale en til Rette; *r. til við stúlku*, se at faa en Pige i sin Magt; *það er bara að r. það*, det er et Forsøg værd; *r. fyrir fisk*, prøve, om der er Fisk: *fiskuðum lítið og vorum þó lengi að r. fyrir fisk* (SIng. I. 276); *r. fyrir sjer (með reku eða staf)*, prøve (med en Skovl el. Stok), om Jordbunden el. Isen (Sneen osv.) er sikker; *Reið Hrólfur fyrst í kvið nálega á ísinn og reyndi af hestinum* (GKonÆf. 40); *r. á*, prøve om en Flod er farbar el. om Isen paa den kan bære; *r. ís*, prøve om Isen paa en Flod el. Sø kan bære. — **2.** *(verða fyrir)* taale, lide, erfare: *hann hefur orðið að r. margt (misjafnt) um dagana*, han er gaaet meget igennem i sit Liv; *það hef jeg orðið að r.*, det har jeg maattet lide. — **3.** erfare: *hafa reynt en að e-u*, have Bevis for, at en er saa el. saa, have den el. den Erfaring om en; *jeg hef reynt hann að góðu einu*, han har stadig vist sig som en Ven imod mig; (Ordspr.) *sá veit gjörst, sem reynir*, den ved bedst, der frister, den ved bedst, hvor Skoen trykker, som har den paa; *svo framt veit, sem reynir* (GJ.), man ved kun sikkert, hvad man har prøvet; *ekki veit fyrri en reynir*, ingen ved Besked, för han har prøvet; *ekki veit af raun fyr en reynir* (GJ.), ej mærkes Plage, för den prøves; *fleira veit, sem* (el. *sá) fleira reynir*, Erfaring giver Kundskab; †*e-ð reynir til*, n-t (vanskeligt) forefalder; — †impers.: *þá reyndi það*, da viste det sig. — **4.** *(rannsaka)* undersøge. — **5.** *r. á*, anstrænge: *e-ð reynir á kraftana, taugarnar osfr.*; — *r. á sig*, anstrænge sig: *r. of mikið á sig*, overanstrænge sig; — impers.: *hann reynir á því*, det tager paa hans Kræfter. — **II.** refl. *reynast*: **1. a.** vise sig: *það mun síðar reynast*; — *það reyndist satt (að) vera*, det viste sig at være Sandhed; *hann reyndist vera ...*, det viste sig, at han var ... — **b.** *var góðgjarn og heilráður og leituðu margir til hans, og reyndist vel* (med godt Resultat) (JÁÞj. I. 326); *honum reyndist það vera rjett*, han kom til det Resultat, at det var rigtigt. — **c.** *r. e-m vel*, vise sig som Ven, vise sig god el. trofast mod en; *þessi verkfæri hafa reynst mjer vel*, jeg har gode Erfaringer m. H. t. disse Redskaber. — **2.** (jfr. I. 5.) blive overanstrængt, is. forstrække el. forløfte sig: *hann reyndist eitthvað í bakinu og hefur aldrei orðið samur maður síðan*. — **III.** pp. *reyndur*: **1.** prøvet: *reyndur að e-u*, prøvet m. H. t. n-t: (Ordspr.) *maðurinn verður reyndur fyrir munn þess, sem hann lofar* (GJ.), hvad Manden duer til, viser den, som han roser, jfr. sig mig, hvem du omgaas, saa skal jeg sige dig, hvem du er. — **2.** erfaren, livsklog: *reyndur maður*, Mand af Erfaring.

reynd (-ar, -ir) [rɛin·t] f. **1.** Erfaring; Virkelighed: *í reyndinni*, i Praksis; *í sjón og r.*, i ydre Fremtræden og ved nærmere Prøve (Bekendtskab): *hann er ágætismaður í sjón og r.*; — *ólíkir sýnum, en ólíkari reyndum*, forskellige af Udseende, men endnu mere forskellige ved nærmere Bekendtskab; *sú varð reyndin á*, det viste sig: *enda mun opt verða sú reyndin á* (EKv. i BTh. xxxiv). — **2.** gen. *reyndar* som adv. i Virkeligheden; vel; rigtignok, ganske vist.

?reinfön (-fanar) [rɛin·fö·*n*, -fa·naϱ] f. Rejnfan, Regnfang: *hljóð leiði með angandi reinfanartoppum* (Eimr. XVII. 55).

reyni ber [rɛi:nɪbɛ:r] n. Rönnebær. **-hrísla** [-hϱis·la] f. Gren af en Rön, ogs. om hele Træet. **-lundur** [-lʏn·døϱ] m. Rönnekrat.

1. reynir (-is el. (pop.) **-irs)** [rɛi:nɪϱ] m. (bot.) Rön (sorbus aucuparia).

°2. reynir (-is) [rɛi:nɪϱ] m. den, som prøver, Prøver: *sverðs r.*, Kriger; *Ungar meyjar ... eru augna r.* (ÓDavVik. 60).

reyni skógur [rɛi:nɪsgoᵘ:(q)øϱ] m. Rönneskov. **°-stóð** [-sdoᵘ:*ð*] n. Klynge af Rönnetræer (JHall. 104). **-trje** [-trjɛ:] n. Rönnetræ. **-viðarhrísla** [-vɪ·ðahϱis·la] f. Gren af en Rön, ogs. om hele Træet. **-viður** [-vɪ:ðøϱ] m. = **reynitrje.**

reinn [rɛid·v] m. (GTh. '95, 15) = **hreinn, hreindýr.**

reynsla (-u) [rɛin·sla] f. **1. a.** Erfaring: (Ordspr.) *reynslan sýnir, hvað trú er*, Erfaringen er Troens Prøvesten; *reynslan er ólygnust*, Erfaringen lyver ikke; *reynslan kennir hyggindi*, af Skade bliver man klog. — **b.** *(raunvísindi)* Empiri. — **2.** Prøvelse: *samt hefir Guð ekki gefið mjer neitt barn, og hefir mjer fundist það mikil r.* (SIng. I. 12). — **3.** (jfr. *reynast* 2.) Forstrækning, Forløftning. — **4.** Prøve, Prøvning, Forsøg: *til reynslu*, til Prøve, som Prøve, for at prøve n-t: *jeg keypti einn kassa til reynslu*; — *hann rjeð hann fyrst einn mánuð til reynslu.*

reynslu ár [rɛin·sløau:r] n. Prøveaar. **-bundinn** [-bʏn·dɪ*n*] a. som er Slave af Erfaringen: *R. andi* (GFHh. 60). **-dagar** [-da:qaϱ] mpl. Prøvedage, Prøvetid. **-deigla** [-dɛig·la] f. Proberdigel. **-grein** [-grɛi:*n*] f. erfaringsmæssig begrundet Videnskab (Eimr. XVI. 3). **-laus** [-löy·s] a. uerfaren, uden Erfaring. **-legur** [-le·qøϱ] a. empirisk. **-leysi (-is)** [-lɛi·sɪ] n. Uerfarenhed, Mangel paa Erfaring. **-próf** [-proᵘ:*v*] n. foreløbig Prøve, Prøveeksamen. **-rýja** [-ri:ja] f. Prøveklud (ÞTh. i Lögr. '11, 79). **-ræða** [-rai:ða] f. Prøvetale. **-sjón** [-sjoᵘ:*n*] f. virkeligt Syn: *þess var æfinlega að vænta, að hver undursjón, sem hann sá, yrði að reynzlusjón áður langt liði* (BrJDul. 71). **-skóli** [-sgoᵘ:lɪ] m. Prøveskole (overf.): *lífið er gagnlegur r.* **-stefna** [-sdeb·na] f. Realisme. **-steinn** [-sdeid·v] m. Prøvesten, Probersten. **-stíll** [-sdid·ʎ] m. Prøvestil. **-tíð** [-ti:*ð*] f., **-tími** [-ti:mɪ] m. Prøvetid. **-vísindagrein** [-vi·sɪndagrɛi:*n*] f. empirisk Videnskab. **-vísindi** [-vi:sɪndɪ] npl. empiriske Videnskaber, Erfaringsvidenskaber. **-vist** [-vɪs·t] f. Noviciat (i et Kloster). **-vit** [-vɪ:t] n. praktisk Klogskab, vunden ved Erfaring (e. practical judgement) (ÁBjSál. § 96).

reip (-s, pl. ds.) [rɛi:p] n. = *reipi*: *draga r. við e-n*, trække Reb med en (ÓDavSk. 130).

reipa (a) [rɛi:ba, rɛi:pa] vt. **1.** *(binda með reipi)* binde med et Reb. — **2.** *(mæla með reipi)* rebe, maale med et Reb. — **3.** refl. *reipast við e-n*, trække Tov med en, trækkes med en.

reipa dræsa [rɛi:badrai:sa, rɛi:pa-] f. en Masse sammenfiltrede Reb: *dregur hann alla reipadræsuna innar í hús þeirra hjóna* (JThMk. 256). **-fyllir** [-fɪd·lɪϱ] m. stort Høbundt (egl. n-t, der fylder ud i Rebene). **-ganga** [-gauŋ·ga] f. det at balancere paa Tov (ÓDavSk. 364). **-hnútur** [-hvu:døϱ, -hvu:tøϱ] m. Væverknude. **-kapall** [-ka:badʎ, -ka:p-] m. = **kapall** 2. b. **-karl** [-kad·ʎ, -kar·dʎ] m. (egl. en, der passer paa Rebene) Karl, der passer det letteste Arbejde paa en Gaard: *Hún* (ɔ: *æskan*), *sem raungóð réð hann inn | r. í bæinn sinn* (StStAndv. III. 182). **-laust** [-löyst] an.: *sæta r.*, bunke Hø uden at lægge Reb under. **-slitur** [-slɪ:døϱ, -slɪ:tøϱ] npl. Rebstumper.

reip dráttur [rɛi:pdrauhdøϱ] m. **1.** Tovtrækning (ÓDavSk. 130). — **2.** overf. = **togstreita. -gerðarmaður** [-ɡerðarma:ðøϱ] m. Rebslager.

reipi (-is, pl. ds.) [rɛi:bɪ, rɛi:pɪ] n. Reb; spec. Reb, hvori Høbundterne bindes (bestaar af to Stykker, hvis ene Ende forbindes og forsynes med to Spænder, hvorigennem Stykkernes anden Ende trækkes): *gera upp r.*, opbinde et Reb; *leggja r.*, lægge et Reb (oven paa hvilket der saa anbringes en Hødynge, som v. Hj. af Rebet bindes til et Høbundt); *sæta á r.*, bunke Hø paa underliggende Reb; *fljetta r.*, flette Reb, slaa Reb; (overf. om en berusets Gang) dingle paa Benene, krydse; *hæla e-m* (el. *lofa e-n*) *á hvert r.*, rose en i höje Toner; *blóta e-m á hvert r.*, skælde og smælde over en (jfr. Árm. III. 100).

reipisstúfur [rɛi:bɪsdu:vøϱ, rɛi:pɪ-] m. Rebstump; *fljetta reipisstúf*, dingle (om en berusets Gang) (jfr. Eimr. I. 62).

reiprennandi [rɛi:bren·andɪ, rɛi:p-] a. flydende; udenad: *tala dönsku r.*; *kunna kvæði r.*; — *lesa r.*, læse flydende.

reipshögld [rɛi:ps(h)ögl̥t, rɛif·s] f. Spænde paa et Reb.

reip sili [rɛi:psɪ·lɪ] m. = **sili. -tagl** [-tagʎ, rɛif·-] n. **1.** *(reipi)* Reb (JÁÞj. II. 513). — **2.** det ene Endestykke af et *reipi*, danner sammen med *sili* det ene Stykke hvoraf et *reipi* bestaar. **-tog** [-to·q] n. = **reipdráttur.**

reyr (-s) [rɛi:r] m. (†f. gen. **-ar**) (bot.) Rör; — Gulaks (anthoxanthum); spec. = *ilmreyr* (anthoxanthum odoratum).

reyra (ði) [rɛi:ra] vt. fastbinde, omvinde tæt og fast, surre: *r. e-ð að sjer*, stramme (snöre) n-t om sig; *r. af vörtu*, afbinde en Vorte; *r. undan (hrútum)* = *herða undan*, se *herða* I. 3.; — pp. *reyrður*, fast omviklet, fast snöret; *reyrt band*, «snöret Garn», broget Garn, der til Dels beholder sin naturlige Farve, ved at det i Haspen inden Farvningen med bestemte Mellemrum omvikles, saaledes at Farven ikke kan trænge igennem: *hellulituðum sokkum úr „reyrðu“ bandi* (JTrSk. I. 150).

reyr blístra [rɛir·blisdra] f. Rörfløjte. **-breiða** [-brɛi·ða] f. Rördække. **-broddur** [-brod·øϱ] m. Rörstub. **-gras** [-gra·s] n. = **ilmreyr. -gresi (-is)** [-grɛ·sɪ] n. (bot.) vellugtende Festgræs (hierochloa odorata, L.).

reyringarverkur [rɛi:riŋgarvɛϱ·gøϱ] m. sammensnörende Smærte (LFR. XIII. 221).

reyritaug [rɛi:rɪtöy:*q*] f. Surring.

reyr kvarði [rɛiϱ·kvarðɪ] m. Röralenmaal. **-leggja** [-r·-leɡ·ja] vt.: *r. vegg*, röre en Væg (Stj. '75, A. 100); — pp. *reyrlagður*: *r. veggur*, röret Væg. **-leggur** [-lɛɡ·øϱ] m. Rör(stilk). **-lykt** [-lɪχt] f. Duft af *reyr*: (Ordspr.) *sjaldan er r. úr refshíbýlum* (GJ.), sjælden er der Vellugt i Rævens Hule. **-mýri** [-mi·rɪ] f. Rörmose. **-prik** [-ϱ·-prɪ·k] n. **1.** *(göngustafur)* Rörstok. — **2.** *(hýðingaráhald)* Spanskrör, Rotting. **-prikshýðing** [-prɪks(h)i:ðiŋk,

-prīχs-] f. Rottingstraf. **-seta** [-sɛ·da, -sɛ·ta] f. Rørsæde: *stóll með reyrsetu,* Rørstol. **-skurður** [-sqʏrðoǫ] m. Rørskæring. **-stafur** [-sda·voǫ] m. 1. *(reyrleggur)* Rør. — 2. *(göngustafur)* Spadserestok af Rör, Rörstok. **-stöng** [-sdöyŋk] f. Rörstilk. **-vaxinn** [-r·-vaχsɪn] a. bevokset med Rör. **-þak** [-ɣ·-þa·k] n. Rörtag. **-þilja (a)** [-þɪlja] vt. forskalle. **-þiljun** [-þɪljon] f. Forskalling.

reis [rei:s] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **rísa.**

†1. **reisa (-u, -ur)** [rei:sa] f. 1. *(ferð)* Rejse: *þá er jeg nú kominn upp á reisuna,* saa er man da kommen af Sted (Breiðd.). — 2. *(skifti)* Gang: *hvern vjer og í tvær reisur* (to Gange) *sáum* (JÓlInd. 230); *í margar reisur,* flere Gange (JMPisl. 95).

2. **reisa** [rɛi:sa] a. indec. ude af Stand til at rejse sig (Tilstand, foraarsaget ved langvarig Sult og Afmagring): *Þegar menn nálgast kotin, liggja r. gemlingar á báðar hendur* (JTrHeið. IV. 41).

3. **reisa (ti)** [rɛi:sa].

A. vt. **I. 1. a.** rejse, oprejse: *r. e-n á fætur, r. e-n upp,* rejse en op, hjælpe en paa Benene; *r. e-ð upp,* oprejse n-t; *r. sig upp,* rejse sig op: *hún reisti sig upp í rúminu;* — *r. e-n upp frá dauðum* (el. *af dauða),* rejse en fra de døde; *r. mann frá dauðum* el. *r. (upp) frá dauðum,* en lægger sig ned og søger at holde Legemet stift; en anden fatter ham under Knæerne og søger at rejse ham saaledes (ÓDavSk. 147); *r. eyrun,* spidse Øren; *r. e-ð við,* [1]) *(rjetta við)* rejse n-t op, genrejse, rette paa noget hældende; [2]) overf.: genrejse n-t; reparere, istandsætte n-t; *r. e-n við,* rejse en op, hjælpe en paa Benene; *hann er nú farinn að r. sig við,* han er begyndt at rette sig igen; *r. stengur í kringum,* stænge. — **b.** overf.: *r. skorður við e-u,* sætte en Stopper for n-t, forebygge n-t; *r. rönd við e-m (e-u),* (egl. rejse et Skjold mod) yde en (n-t) Modstand, modstaa en (n-t); *geta ekki rönd við reist,* ikke kunne modstaa. — **2. a.** bygge, opføre, lade opføre: *r. hús, r. kirkju, r. minnisvarða, r. legstein;* — *r. húsgrind,* rejse et Hus; *r. skemmu* (el. *r. hús* el. *kirkju* el. *búa til kirkju),* rejse hveranden Fingerspids mod de tilsvarende paa den anden Haand, for at efterligne Rejsningen af et Tag, medens de øvrige Fingre lægges i Mellemrummene mellem de oprejste Fingre (ÓDavSk. 165); *r. tjald,* opslaa et Telt; overf.: *reist eru rök ný* (der er fremkommet nye Grunde) | *til ráðagjörðar* (Milt. 149). — **b.** *r. borg,* anlægge en By. — **3.** *(stofna til)* starte, begynde: *r. bú,* sætte Bo; *r. flokk,* samle Folk: *Evpíþes ... reisir flokk til að hefna sonar síns* (Od. xvi); *r. flokk gegn e-m,* stifte et Oprörsparti el. rejse en Hær mod en. — **II.** refl. *reisast:* **1.** *(rísa upp)* rejse sig. — **2.** *(bólgna)* svulme op (om en Flod). — **III.** pp. *reistur:* **1.** opstillet, opført. — **2. a.** *(hnarreistur)* knejsende; (om en Hest) *reistur, makkastinnur* (ÞGjD. 77). — **b.** *(montinn)* vigtig: *þá flúði hann frá öllu saman, var kátur og reistur* (ÞGjUf. 57).

B. vi. rejse; nu kun i Forbindelsen: *hann hefur ekki gert* (el. *átt) viðreist (um dagana),* han har ikke rejst meget (i sit Liv).

?**reisendur** [rei:sɛndoǫ] mpl. Fornöjelsesrejsende, is. Udlændinge.

reisfær [rei:sfai·r] a. som kan rejse sig (mods. *reisa).*

reisi borð [rei:sɪbor·ð] npl. Bordene i Skibssiden ovenfor *fráskot* (ÁM. 226a, 8vo). **-fjöl** [-fjö:l] f. coll. lodret liggende Bræder i et Tag (mods. *súð); með rauðstrikaða r.* (ÓDavÞul. 317). **-kurl** [-kʏr·dl̥] n. det nederste og störste Stykke Træ i en Kulmile (Sch.). **-legur** [-lɛ·qoǫ] a. = **reisulegur.**

reising (-ar) [rei:siŋk] f. Rejsning.

reisi pallur [rei:sɪpad·loǫ] m. Stillads (And. II. 59). **-þumall** [-þʏ:madl̥] m. Tomme: *það er einn r. á þykt* (Vf.).

reisla (-u, -ur) [rɛis·la] f. Bismer.

reislu krókur [rɛis·løkrou:goǫ, -krou:koǫ] m. Bismerkrog. **-lóð** [-lou:ð] n. Loddet paa en Bismer.

†**reist** [reis·t] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af *rísta,* se **rista.**

†**reista (i)** [reis·da] vt. böje, bugte.

†**reysta (i)** [reis·da] vi. synge (höjt).

reisugur [rɛi:soqoǫ] a. **1.** *(reisulegur)* anselig, prægtig. — **2.** knejsende, strunk, stolt: *bær (ɔ: hryssurnar) eru allar með úngum folum og reisugar mjög* (Il. II. 204).

reisu legur [rei:søle·qoǫ] a. **a.** anselig, prægtig. — **b.** statelig: *hirtirnir gömlu með stórum hornum ... og eru reisulegir* (EiOlIf. 75). ?**-passi** [-pas:ɪ] m. Rejsepas. **-umfar** [-ʏm·far] n. det fjerde *umfar* i Siden af en *áttæringur,* det *umfar,* hvor Skibssiden först begynder at »rejse sig« ɔ: indtage en mere lodret Stilling (LFR. IX. 3).

†**reit** [rei·t] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **rita.**

1. **reita (a)** [rei:da, rei:ta] vt. *(í kotru)* besætte et Felt (i Triktrak) (ÓDavSk. 311).

2. **reita (ti** og †**a)** [rei:da, rei:ta, reihdɪ] vt. ophidse: *r. e-n til reiði,* göre en vred, tirre en til Vrede: *Gjörum bót, Guð höfum reitað* (Vísn. 179).

reyta (ti) [rei:da, rɛi:ta, reihdɪ] vt. og vi. (jfr. *reita)* **1.** pille, plukke, afrive: *r. af,* afplukke; *r. hárið af e-m,* rykke Haaret af en *(= hárreyta e-n);* (Ordspr.) *sá býður sitt hár, sem annars reytir* (GJ.), den, der river i andens Haar, byder sit eget til; *r. fugl,* plukke en Fugl; *r. mosa á e-n,* pille Mos og bedække en dermed (jfr. JÁÞj. I. 172): *r. garð, r. arfa úr garði,* luge en Have; *r. burt arfann.* — **2.** overf.: *r. sig (e-n),* blotte sig selv (el. en anden) for Penge (el. andre Ting); *r. sig inn að skyrtunni,* (overf.) klæde sig af til Skjorten; *r. í e-n,* give en en ubetydelig Gave nu og da: *Ríkisbubbum reytti Heimur, reytir mör og ull* (StStAnd. III 6), *hún reytir í hana dóttur sína alt, sem hún getur við sig losað,* hun plukker sig for alt, hvad hun kan undvære, for at give sin Datter det; *r. e-ð undan e-m,* pille n-t bort fra en, tage n-t bort fra en lidt efter lidt: *enda var þá búið að reita undan því (ɔ: Danaveldi) mest þess landsvæðis, sem grundvallarlögin giltu ekki á* (EArRétt 344). — **3. a.** faa i smaa Portioner: *reytir hann hey í pokann* (han faar efterhaanden (som Gaver) Hø i Sækken) (JÁÞj. I. 308); *r. e-ð saman,* skrabe n-t sammen: *hve nær þau gætu reytt svo mikið saman ... að þau gætu gifzt* (GPSk. 43). — **b.** spec. *r.* el. *r. upp* (Vf.), fange i ringe Mængde, kun fange lidt (om Fisk); *þeir reyttu,* de fangede lidt. — **II.** refl. *reytast:* **1.** pilles, plukkes: *það reytist af e-m hárið,* Haaret falder af en. — **2.** pilles sammen lidt efter lidt, skrabes sammen; spec. (om Fisk) fanges i ringe Mængde: *af steinbíti og smáþyrsklingi reittist til matar* (ÞThÁrf. 113); *geta lagt það, sem reittist úr sjónum, inn í kaupstaðinn* (ÞThFerð. III. 66).

reytaða [rei:da·ða, rei:t-] f. Musling, der plukkes af Tangbuske.

reita lína [rei:dali:na, rei:ta-] f. Feltlinje (i Skak). **-merki** [-mɛϱ·ɟɪ] n. Felttegn (i Skak). **-nafn** [-nab·v] n. Feltnavn (i Skak). **-röð** [-rö:ð] f. Række af Felter (f. Eks. paa et Skakbræt) (ÓDavSk. 283). **-staður** [-sda:ðoǫ] m. Plads til Fisketörring: *verkunarstaður hinn bezti, ef reitastaðir allir væru notaðir* (ÞThFerð. III. 74).

reytikerling [rei:dɪɟɛd·liŋk, -ɟɛr·dliŋk] f. Lugekone.

reiting (-ar) [rei:diŋk, rei:tiŋk] f. **1.** *(r. til reiði)* Tirren, Ærgren. — **2.** *(reiði)* Vrede, Fortörnelse.

reyting (-ar) [rei:diŋk, rei:tiŋk] f. Afplukning.

reytings afli [rei:diŋsab·lɪ, rei:t-] m. spredt, sparsom Fiskefangst. **-samur** [-ŋ-sa·moǫ] a. som ligger spredt, spredt og ubetydelig: *Engjanögurnar eru blóðsnöggar og reitingssamar* (GFrE. 64); *r. heyskapur,* sparsom og spredt Høavl. **-slægjur** [-slai:jøǫ] fpl. spredte, ubetydelige Engstykker. **-upphæð** [-s-ʏhp(h)aið] f. smaa, spredte Beløb: *Eignir fundust engar, nema reytings-upphæðir í verzlunarbókunum* (GFrTís. 50).

reytingur (-s) [rei:diŋgoǫ, rei:t-] m. **1. a.** ubetydelige, spredte Spor af n-t: *r. af slægjum,* spredte, ubetydelige Engstykker; *r. af skógi,* ringe, spredt Skov (ÞThLýs. II. 436). — **b.** ringe Fangst: *Íslendingar sjálfir fá ekki nema lítilfjörlegan reiting af fiski* (ÞThLfr. II. 247); *Það dregur alt af af reytingnum* (GFrÁtt. 139). — **c.** *r. af heyjum,* ringe Høhøst el. Høforraad. — **2.** Sammenskraben: *at lyktum fékk hann hvalverð þat í ýmsum reitingi* (EspS. 122); *kaupmenn fá skuldir í reytingi,* Købmændene faar deres udestaaende Fordringer ind lidt efter lidt og i smaa Beløb.

†**reitinn** [rei:dɪn, rei:tɪn] a. tilböjelig til at fortrædige andre.

reytla (a) [rɛihdla] vt.: *r. sjer e-ð,* tigge sig Smaating til (ODavSk. 128).

reitt [rɛiht] an. af 2. **reiður.**

reitur (-s og **-ar, -ir)** [rei:doǫ, rei:toǫ] m. **1. a.** afstukket Plads: *ristir reita um hann* (ɔ: *bæinn) alt í kríng,* trækker (magiske) Linjer rundt omkring Gaarden (JÁÞj. I. 174). — **b.** *(afmarkað svæði)* afgrænset Stykke Jord. — **c.** *(til fiskþurkunar)* Plads til Törring af Klipfisk (Vf.) (jfr. *fiskreitur).* — **d.** *(r. í garði)* Bed (i en Have). — **e.** *(á taflborði)* Felt (paa et Skakbræt) (ÓDavSk. 282); (overf.) *færa sig um reit* (SPj. cit. i ÓDavSk. 275). — **2.** pl. *(þáarblettir)* Pletter, hvor Sneen er tøet. — **3.** Del: *báða reiti ragur við:* | *rigninguna og sólskinið* (StStAndv. I. 35). — °**4.** *(100 ferstikur)* Are.

reytur, reitur [rei:doǫ, rei:t-] fpl. **1.** ubetydelig Formue, Ejendom; ubetydelige Efterladenskaber: *Þegar kirkjan var fallin, tóku háyfirvöldin r. hennar til skiftameðferðar* (GFrE. 65). — **2.** *(leifar)* Madrester, jfr. *matarreitur.*

reitþurka [rei:tþʏϱga] vt.: *r. fisk,* törre Fisk paa en Fisketörringsplads, jfr. *reitur* c.

rek (-s) [rɛ:k] n. **I. 1.** hvad der driver paa Vandet, *(reki)* Drivgods. — **2.** hvad der driver i Vandet, spec. (bot. og zool.) *(svif)* Plankton (Eimr. XIII. 73). — **3.** (naut.) *(það að reka)* Drift: *vera á reki.* — **4.** *fara á r.,* fange Foreller ved at lade Garnet (el. flere sammenbundne Garn) drive med Strömmen (Skaft.); *slá undir r.,* slaa Hø paa en oversvömmet Eng, hvilket saa skal drive op til Bredden (ASkaft.). — **5.** *(fiskhnappur)* Fiskestime, der følger efter Fiskesnörerne, naar Baaden er i Drift: *hitta á r., komast á r.,* støde paa en Fiskestime; *sitja á sama reki allan daginn,* fiske paa det samme Sted, i den samme Stime, hele Dagen. — **II.** Udviklingstrin, Alder: *á þínu reki,* i din Alder; *á sama reki,* af samme Alder, jævnaldrende; *e-r er á besta reki,* en er i sin bedste Alder; *á reki við e-n,* paa Alder med en.

1. **reka (-u, -ur)** [rɛ:ga, rɛ:ka] f. Spade, Skovl: *ein r. af mold,* en Spadefuld Jord; *kasta* (el. *varpa) rekum* (el. *rekunum) á,* kaste Jord paa.

2. **reka (rek, rekum; rak, rákum; ræki; rekið)** [rɛ:ga, rɛ:ka, rɛ:k, rɛ:gom, rɛ:kom, ra:k, rau:gom, rau:kom; rai:ɟɪ, rai:ɟ̊ɪ; rɛ:ɟɪð, rɛ:ɟ̊ɪð] vt. og vi. **I. 1.** drive, jage: *r. hross, fje, naut, svín* osv.; *r. e-n á undan sjer,* jage (drive) en foran sig; *r. flóttann,* forfølge de flygtende; *r. lestina,* slutte Toget, være den sidste, danne Bagtroppen; ogs. nedsættende: humpe bagefter. — **2.** i faste Forb. med adv. el. præp., Forholds- el. Billed: *r. sig á* (el. refl. *rekast á) e-ð (e-n),* [1]) støde mod n-t (en). ogs. abs. *r. sig á, rekast á,* støde mod n-t, støde sammen med n-t, kollidere: *hann rak sig á í myrkrinu,* han stødte mod n-t i Mørket; *skipið rak sig á* (el. refl. *rakst á) sker,* Skibet grundstødte, stødte paa et Skær; *r. sig á tálmanir,* støde paa Forhindringer; [2]) finde, opdage (træffe) n-t tilfældigvis, støde paa n-t: *jeg rakst á gamlan vin minn á götu,* [3]) göre en Erfaring: *menn eru farnir að r. sig á það,* Folk begynder at göre den Erfaring, [4]) recipr. *rekast á,* kollidere, overf.: *það rekst á* el. *rekur sig hvað á annað,* det kolliderer; — *r. e-n á dyr,* vise en Dören; *r. á flótta,* drive paa Flugt; *r. á fætur,* jage op; *r. háseta á fætur,* purre Folkene ud; *r. e-n á stampinn,* gendrive ens Paastand, sætte en til Vægs: *fór Sókrates að máta ... menn, tiarka þá og krytja og rak þá loks algjörlega á stampinn* (ABjH. 225). *r. e-n á stampinn með e-ð, r. e-n á rassinn með e-ð,* gendrive ens Paastande fuldstændig, tvinge en til at tage n-t i sig igen; *r. á eftir e-m (e-u),* skynde, drive paa en, drive paa n-t: *Ég rek svo sem ekkert eftir þessari liftóru að hafa sig burt* (Eimr. XVI. 150); *r. á milli* (abs.), drive Faar fra en Gaard til en anden: *rjettað er í hverri viku ... en*

rekið á milli hina vikuna (Stj. '02, B. 183); *r. að*, drive hen til et Indelukke el. en Fold; *r. e-ð af*, skynde sig at faa n-t færdigt; — overf.: *r. e-ð af sjer*, befri sig for n-t; *r. af sjer ámæli*, stoppe Munden paa den, der dadler en, vise, at man ikke fortjæner Beskyldningen; *r. e-n af höndum sjer*, fordrive en angribende, drive tilbage; *r. e-n af fundi*, udvise en fra et Møde; *r. e-n aftur*, drive en tilbage, jage en hjem igen; *r. e-ð aftur*, gendrive n-t; *r. aftur kaup*, lade en Handel gaa tilbage; *r. e-n burt*, jage en bort, *(úr stöðu)* give en sin Afsked, *(frá háskóla)* relegere; *r. e-n frá sjer*, give en Rejsepas, forskyde en; *r. frá sjer konuna*, forskyde sin Kone; *r. frá túni* (el. abs. *r. frá)*, jage Kreaturer bort fra Tunet (naar de om Sommeren vil søge derind, inden Græsset er slaaet) (JÁÞj. I. 287); *r. e-ð framan í e-n*, 1) jage n-t op i Ansigtet paa en; 2) overf. vise n-t frem; *r. e-ð í e-ð*, støde n-t mod n-t: *r. fótinn í stein*, støde sin Fod mod en Sten; — refl.: *rekast í e-ð*, støde mod n-t; *r. augun í e-ð*, faa Øje paa n-t; *e-r rekur augun í e-ð*, n-t stikker en i Øjnene; (Talem.) *e-ð er e-m mátulega* (el. *rjett) í rass rekið*, n-t er Lön som forskyldt; *r. e-n í útlegð*, jage en i Landflygtighed; *r. í þúfurnar* (el. *vörðurnar)*, stamme, hakke i det; *r. e-n í vörðurnar* (el. *vörðuna)*, gendrive en, sætte en til Vægs; *r. inn*, jage ind; spec. drive Kreaturer ind i et Indelukke; — refl.: *rekast saman*, støde sammen, kollidere; *r. undir e-m*, piske en Hest fremad, som en anden sidder paa; *r. undan*, drive Faar bort fra Stranden, naar Vandet stiger; *r. upp*, 1) drive Faar, der er kommet ned fra Bjærggræsgangene, derop igen; 2) = *r. undan*; — *r. upp augun (glyrnurnar)*, spile Øjnene op (af Forbavselse); *r. upp stór augu*, góre store Øjne. *r. upp óp* (el. *hljóð)*, skrige op; *r. upp öskur*, bröle, udstøde et Bröl; *r. úr skóla*, relegere, bortvise; *r. mann úr vist*, afskedige en (fra hans Plads); *vera rekinn úr embætti*, faa sin Afsked i Unaade; *r. e-n út*, vise en ud, vise en Dören, sætte en paa Dören; *r. út djöfla*, uddrive Djævle; *r. út úr sjer tunguna*, række Tungen ud af Munden; *r. við*, fise; *r. við e-s staðar*, anløbe et Sted, göre et kort Ophold et Steds: *R. þar við árlega 12—14 þúsundir hafskipa* (Eimr. I. 61). — **3.** *(neyða)* tvinge: *r. e-n til að gera e-ð*, tvinge en (som man har Myndighed over) til at göre n-t: *faðir hennar rak hana til að fara þangað*; — *r. e-ð á e-n*, tvinge en til n-t: *ef rækallinn rekur það á mig* (JThMk. 184—185). — **4.** *(taka við af)* følge tæt paa: *úr því ræki hver utanstefnan aðra* (Eimr. XIV. 147); *lýtin r. hvað annað*, Fejlene følger uafbrudt paa hinanden; *og svo rak hvað annað* (NK. '11, 255); *láta hvað reka annað*, ogs. lade Munden løbe: *Síðan tekur Gróa til máls, og lætur hvað r. annað* (JThPs. 249). — **II.** drive: *r. atvinnu*, drive et Erhværv; *r. verslun, r. iðnað*, drive Handel, Industri; *r. kaupskap*, drive Handel; *r. hernað*, føre Krig; *r. erindi e-s*, udføre ens Ærinder (Befaling), optræde paa ens Vegne (Il. I. 122). — **III. 1.** smide, kaste: *r. e-n niður*, kaste en til Jorden: *þegar Bjarni hefir rekið Grím niður* (JThMk. 316); *r. niður snjó*, vælte Sne ned: *kom fjúk ógurlegt, er rak niður mikinn snjó* (ÞThÁrf. 86). — **2.** slaa: *r. e-m* (el. *á e-n) löðrung*, give en et Ørefigen: *hún rekur á hann stóran löðrung með hnefanum* (EiOlLf. 19); *r. e-m utan undir*, give en en Lussing, et Ørefigen. — **3.** *r. aftur hurðina*, slaa Dören i; *r. hnút á e-ð*, slaa en Knude paa n-t; *r. nagla í þil*, slaa et Söm i en Væg; *r. e-n í gegn*, gennembore en; *r. e-n gegn með sverði*, løbe en Kaarden gennem Livet; (pop.) r. (ɔ: *skeifur) undir hestana*, sko Hestene (løselig); *r. upp á*, drive et Hammerhoved op paa Skaftet: *hausinn er illa rekinn upp á*; — overf. *þótt skemra væri upp á rekið* (skönt han ikke gjorde sig saa megen Umage) ... *við ýmsa, er það þóktu verðskulda* (SvPBjP. 90). — **IV.** *r. járn*, udhamre (strække) Jærn (BrJÞf. 151). — **V.** v. impers. med acc. **1. a.** drive (paa Søen el. i Vand): *skipið* (acc.) *rak á haf út*, Skibet drev bort fra Landet; *skipin rak inn á sundið*; — *ísinn rak upp að landi*, Isen drev op til Landet; *það rekur hvorki nje gengur* el. *það gerir hvorki að r. nje ganga*, alt staar stille, man kommer ingen Vegne (med n-t); (Ordspr.) *rekur títt, þó róið sje öllum árum*, Baaden driver tit, selv om alle Aarer bruges; (Talem.) *láta r. á reiðanum*, lade n-t gaa som det bedst kan, paa bedste Beskub, lade n-t drive for Vind og Vove: *því að andinn dottaði og lét r. á reiðanum* (GFHh. 162); *e-ð rekur á land*, n-t driver ind paa Land: *Reki skip á land* (Stj. '02, A. 112); *r. af*, drive bort (om Is) (JÁÞj. II. 69); *r. til*, flytte sig, spec. drive tættere ind til Land: *Nú rak ísinn til, svo ekki varð róið nema einstöku sinnum* (SIng. I. 262); *r. upp*, drive i Land. — **b.** *(r. á land)* drive (i Land): *það rak hjer í víkinni*. — **2.** *að því rekur*, det kommer dertil, Enden bliver; *það hlýtur að r. að því*, det maa engang ske: *ef hann* (ɔ: *lækurinn) yrði brúaður seinna, sem hlýtur að reka að* (Alþ. '11, B. II. 474); *En það getur rekið svo langt* (det kan komme saa vidt) *að þið hjónin skiljið* (ÞGjUf. 29); *mætti þá verja jarðarparti hans með honum, ef leingra ræki* (hvis han skulde gaa videre, fortsætte Studierne) (GKonÆf. 32); *þess er ei getið, hvað rak fyrir J. M. sjálfum* (hvordan det gik J. M. selv) *um þessar tíðir* (Esp. IV. 46); *þegar í raunirnar rekur*, naar det gælder, naar man er stedt i Nød; *reka í rogastans*, blive höjst forundret; *e-n rekur (ekki) minni til e-s*, en husker (ikke) et el. andet: *og þó hefir hann unnið þau verk, að eg hygg Argverja muni leingi minni til reka* (Il. I. 231). — **VI.** med gen.: *r. harma sinna*, hævne sig; *r. rjettar síns*, forfølge sin Ret. — **VII.** refl. *rekast* (jfr. I. 2.): **1.** drives; *fjeð rekst illa*, Faarene er vanskelige at drive. — **2.** *(flækjast)* flakke, vandre, drage: *nú hæfir þér ekki leingur að rekast svo lángt í burt að heiman* (Od. 310); *Kvað sér ilt þykja, að hún rækist um aðra hreppa í reiðileysi, komin að falli* (GKonÆf. 211); *rekast afleiðis*, (om Skib) drive af. — **3.** *rekast eftir e-u*, 1) *(reyna að komast að e-u)* göre sig Umage for at opdage, komme efter n-t; 2) göre sig Ulejlighed med at faa fat i n-t: *og kvaðst prestur ekki vilja rekast eptir þeim* (ɔ: *fébótunum) hjá Bjarna* (JThMk. 324); *rekast í e-u*, 1) have Bryderi med n-t, göre sig Umage med n-t; *nú nenni jeg ekki að rekast í því lengur*, nu gider jeg ikke ulejlige mig med det længer; 2) (blive ved at) spörge om n-t, göre Ophævelser over n-t: *rekast í gömlum Økuþórsblöðum* (EKvSv. 179); 3) drive Undersøgelser ang. n-t: *r. í þjófnaðarmáli*. — **VIII. 1.** pp. *rekinn*: **a.** ilanddreven: *r. á land*. — **b.** dreven; beslaaet med, indlagt med: *rekin öxi*. — **c.** kraftig: *ramlegt fjall með reknar herðar* (MJ. I. 102). — †**2.** *rekið*: bruges om en Kenning, der bestaar af fire el. flere Led (Edda 122).

reka bálkur [rɛ:gabauλ goϱ, rɛ:kabaul koϱ] m. **rekaþáttur**. **-bútur** [-bu:døϱ, -bu:tøϱ] m., **-drumbur** [-drʏm·bøϱ] m. Stump af Drivtømmer; (Ordspr.) *vandsjeður er (hver) rekabúturinn*. **-fiskur** [-fɪs·gøϱ] m. ilanddreven Fisk. **-fjara** [-fja:ra] f. Forstrand, hvor Tømmer osv. driver op; spec. Forstrand (Fjære) med opkastede Alger.

rekafl [rɛ:gabλ, rɛ:kabλ] n. Drivkraft.

reka gátt [rɛ:gagauht, rɛ:ka-] f. (jfr. *rekistefna)* Blanden sig i en uvedkommende Ting: *hvaða bölvuð r. er þetta!* **-gáttast** [-gauhdast] vrefl. (blive ved at) spörge om n-t, göre Ophævelser over n-t. **-gögn** [-gög·v] npl. Herligheder, som bestaar i Forstrand og hvad der driver op derpaa. **-hvalur** [-χwa:løϱ, -kva:løϱ] m. ilanddreven Hval. **-ís** [-i:s] m. Drivis. **-ítak** [-i:tak] n. Ret til (en Del af) det, der driver i Land paa en anden Gaards Forstrand. **-jörð** [-jör·ð] f. Gaard, hvor der er *reki* I. 1.

rek ald (-s, -öld) [rɛ:galt, rɛ:k-, -ölt] n. **1. a.** Ting, der er drevet op paa Strandbredden: *Ymislegt r. berst með straumum frá Vestindíum upp til Íslands og Noregs* (ÞThLýs. I. 41); *um rekavið og annað r.* (ÞThLfr. IV. 122—123). — **b.** *(skipsflak)* Vrag: *Þar var engu líkara, en að rekaldi af skipbroti hefði verið bjargað undan sjó í mesta ofboði* (JTrL. 34). — **2.** drivende Skyer: *Sama rekaldið af ógagnsæum hreggflókum dreif þá yfir hugarhimin hans* (JTrHalla 72). — **3.** *ilt r.*, slem Sending. **-aldsmerki** [-al(t)smɛϱ·ɡɪ] n. Vragmærke.

reka maður [rɛ:gama:ðøϱ, rɛ:ka-] m. Forstrandsejer; Mand, som samler Drivtømmer. **-mark** [-maϱ·k] n. Grænseskel paa en Forstrand.

rekandi (-a, -ar) [rɛ:gandɪ, rɛ:kandɪ] m. **I.** *(nagli)* Söm, Nagle (BH.). — †**II.** *(orsök)* Aarsag.

reka net [rɛ:gane:t, rɛ:ka-] n. Drivnæt. **-prjónn** [-prjoᵘd·v] m. smal Stok af Drivtømmer: *Riddarinn með rekaprjón | reið frá Melnum víða* (ÓDavVik. 322). **-rjettur** [-rjɛhdøϱ] m. Forstrandsret (Stj. '85, A. 46).

rekás [rɛ:gau·s, rɛ:k-] m. Drivaksel.

reka saga [rɛ:gasa:qa, rɛ:ka-] f. Efterretning om ilanddrevne Ting: *Sú nýung fluttist garð úr garð' — | hún gekk sem reka-saga* (StStAndv. I. 129). **-sælt** [-saiλ·t] an.: *þar er r.*, der driver mange Ting i Land: *þótti r. á Baugstöðum* (BrJÞf. 134). **-trje** [-trjɛ:] n., **-viður** [-vɪ:ðøϱ] m. Drivtømmer. **-von** [-vo:n] f. Haab om *reki* I. 1.: *betra er lítil r. en skriðuvon* (Málshb.). **-vöktun** [-vöχ·don] f. Pasning af Drivtømmer: *Einar ... hafði ... heitið öllum auðugri bændum hálfum reka í* (som Betaling for) r. (GKon. Æf. 269). **-þáttur** [-þauhdøϱ] m. Afsnit i Lovbogen om ilanddrevet Gods.

rek blökk [rɛ:kblöhk] f. Drivbolt. **-bobbi** [-bob·ɪ] m. (zool.) en Slags Musling (limacina retroversa) (GBárð.).

†**rekendi** [rɛ:ɡɛndɪ, rɛ:ķ-] n. = **rekindi.**

rek far [rɛ:kfa·r] n. stærk Skydrift (Borg.). **-fiskur** [-fɪsgøϱ] m. ilanddreven Fisk (Klp. III. 186). **-fjöður** [-fjö·ðøϱ] f. Drivfjeder. **-gaddur** [rɛ:(k)gad·øϱ] m. Spiger. **-hamar** [-k-(h)a·maϱ] m. Drivhammer. **-hjól** [-ɧoᵘ·l] n. Drivhjul, Hjuldrev. **-hjólsás** [-ɧoᵘlsau:s] m. = *rekás*, Drivaksel. **-hnallur** [-(h)vadløϱ] m. Drivbolt.

reki (-a, -ar) [rɛ:ɡɪ, rɛ:ķɪ] m. **I. 1.** *(hlutir, sem rekið hefur á land)* Drift, ilanddrevne Sager: Tømmer, Fisk, Hvaler osv. — **2.** *(rekafjara)* Forstrand, hvor Ting driver op; (Talem.) *alt af berst upp á rekann*, altid driver der n-t i Land, altid falder der n-t af; *ganga á reka*, gaa ned til Stranden for at samle Drivtømmer. — **3.** *(rekarjettur)* Forstrandsret. — **II.** *(gangskör, rekistefna)* Driven paa, Forfølgelsen af n-t: *Aldrei sannaðist þetta verk til fulls upp á Magnús, enda er sagt, að ekki hafi verið gerður að því neinn r.* (JÞorkÞjs. 290); *ekki var gjör r. að þessu framar*, man gjorde ikke noget videre ved den Sag, drev ikke n-t videre paa dette (GV. i JÁÞj. I. xxvi). — **III.** som sidste Led i Sms.: Driver; jfr. *asnreki*.

rekill (-ils, reklar) [rɛ:ɡɪdλ, rɛ:ķ-, -ɪls, rɛhglaϱ] m. (bot.) Rakkel (amentum).

rekindi (-is, pl. ds.) [rɛ:ɡɪndɪ, rɛ:ķ-] n. Kæde, Kætting.

†**rekingur (-s, -ar)** [rɛ:ɡiŋgøϱ, rɛ:ķ-] m. Usling, Kryster, Afskum.

rekinn [rɛ:ɡɪn, rɛ:ķɪn] pp. se **reka.**

reki stefna [rɛ:ɡɪsdɛb·na, rɛ:ķɪ-] f. Forhandlinger, Underhandlinger, Vrövl, Væsen, Ophævelser: *Ég vil ekki eiga á hættu rekistefnu út úr slíku* (Eimr. XVI. 139). **-stefnast** [-sdɛb·nast] vrefl. göre Ophævelser: *láta hana fara að halda próf og r. í því máli* (EKvSR. I. 183). **-stefnulaust** [-sdɛbnolöys·t] adv. uden Vanskeligheder; uden Vrövl.

1. **rekja (-u)** [rɛ:ɡa, rɛ:ķa] f. *(uppistöðuband)* Rendegarn.

2. **rekja (-u, -ur)** [rɛ:ɡa, rɛ:ķa] f. **1. a.** Fugtighed, Væde; Dug: *það er besta r.*; — *Í Sigríðartungu varð það ... einn morgun á nýbyrjuðum túnaslætti, að r. var góð* (JThPs. 8). — **b.** *(regn)* Regn: *skárri er það nú rekjan dag eftir dag*. — **2.** pl. *rekjur*, fugtigt, skimlet Hø: *hann léti svo illa við moði og rekjum* (ÞGjD. 4); *Og Björn í fyrningum, en hér ekki nema rekjur eftir, rétt til þess að kveikja með undir katlinum* (GFrÁtt. 140).

3. **rekja (rakti; rakið)** [rɛ:ɡa, rɛ:ķa; raχ·dɪ; ra:ɡɪð, ra:ķɪð] v. impers.: *það rekir*, det regner (Skaft.).

4. **rekja (rek, rekjum; rakti, röktum, rekti; rakið)** [rɛ:ɡa, rɛ:ķa; rɛ:k, rɛ:ɡøm, rɛ:ķøm: raχ·dɪ, röχ·døm; rɛχ·dɪ; ra:ɡɪð, ra:ķɪð] vt. **I. 1.** vikle, afvikle, vikle op: *r. e-ð niður* (el. *sundur)*, vikle n-t op; *r. utan af e-u*, vikle n-t ud, afvikle n-t; *rekja (e-ð) upp*, trævle (n-t) op: *óf eg svo hinn mikla vef á daginn, en rakti upp aptur á næturnar við ljós* (Od. 411); *r. upp (saumaskap)*, sprætte op; — overf.: *r. úr e-m garnirnar*, trække en ordentlig igennem: *hvernig sá maður rekur garnirnar úr kvenmiðlinum* (Ísaf.

[illegible] '14) [illegible] *frogur til e-s*, bevise n-t (LFR. IX. 42). — 2. *(r. vef)* rende. II. 1. a. forfølge, følge: *r. spor*, forfølge et Spor, følge et Spor; *r. feril[?]inn eftir e-n*, følge ens Spor; *sagan var rakin til hans*, man kunde forfølge Historien tilbage til ham. — b. *r. sig*, finde frem: *Út frá honum gat hún rakið sig [illegible]* (JTrHeið. I. 51). — c. udvikle, gennemgaa: *hann rakti alla sögu málsins*; — *r. e-ð stærðfræðilega*, udlede n-t matematisk; *r. e-ð sundur*, analysere n-t: *Það hefir verið talað töluvert um þetta mál og mér finst varla vert að eyða tímanum til að r. það sundur* (Alþ. '11, B. 553). — 2. *eiga rót sína að r. til e-s*, stamme fra n-t, komme af n-t, nedstamme fra n-t; *r. ætt sína til e-s*, føre sin Slægt op til en, regne sin Herkomst fra en; *r.* (sædv. *reka) minni til e-s* (EJ.), erindre n-t. — III. 1. refl. *rekjast*: a. afvikles, trævles op; *rekjast upp*, trævles op (om Töj el. Syning). — b. *e-ð rekst vel*, n-t er dröjt (om Garn til en Væv): *Vel hafði rakizt hnyklakippan, sem Sigrún spann* (JThMk. 227); *rekst vel úr e-u*, n-t tager en gunstig Vending: *það rekst vel úr honum*, han gör mere end svare til de Forhaabninger, man havde gjort sig om ham. — 2. pp. *rakinn*: a. *(rakinn sundur)* udfoldet, udbredt. — b. *(um orð)* afledt (om Ord). — c. *hann er rakinn sunnan*, Vinden er stadig Syd. — 3. ppn. *rakið* (jfr. *bundið)* kaldes i Digtning, hvor Bogstaverne i det Udtryk, som skal udfindes (et Mandsnavn, en Kenning osv.), skjules i Runenavne el. Omskrivninger af disse. I de 2 förste Verslinjer i følg. Strofe skjules f. Eks. Navnet *Árni*: *Eptir vanda, [illegible] reið, [illegible] og ísahiminn blár, [illegible] Hvaranda Okrum frá [illegible] yður senda náir* (HSig. 75).

rekjanlegur [rɛ:ɡ̊anlɛ·qøϱ, rɛ:ɡ̊an-] a. sporlig.

rekjusamur [rɛ:ɡ̊osa·møϱ, rɛ:ɡ̊o-] a. fugtig: *rekjusamt lopt* (LFR. XII. 243).

?**rekki (-a, -ar)** [rɛhɡ̊ɪ, rɛhga(ϱ)] m. (Breiðd.) = 2. **rekkur.**

1. **rekkja (-u, -ur)** [rɛhɡ̊a] f. Seng: *ganga til rekkju*, gaa i Seng, gaa til Sengs; *rísa úr rekkju*, staa op (af Sengen).

2. **rekkja (ti)** [rɛhɡ̊a, rɛχ·dɪ] vi. hvile, sove.

rekkjóð, rekkjoð (-ar, -ir) [rɛhɡ̊oᵘð, -oð] f. (pop.) = **rekkjuvoð.**

rekkju bróðir [rɛhɡ̊obroᵘ:ðɪϱ] m. Sovekammerat. **-búnaður** [-bu:naðøϱ] m. Sengeklæder. **-fjelagi** [-fjɛ:laijɪ] m. Sovekammerat. **-klæði** [-klai:ðɪ] npl. Sengeklæder. **-legur** [-lɛ·qøϱ] a. tilhørende en Seng. **-ljóð** [-ljoᵘ:ð] npl. Vuggesang, sövndyssende Sang (Eimr. XII. 56). **-lægur** [-lai:qøϱ] a. sengeliggende (And. I. 280). **-nautur** [-nöy:døϱ, -nöy:tøϱ] m. Sovekammerat. **-neyti (-is)** [-nɛi:dɪ, -nɛi:tɪ] n. Sengefællesskab: *komast í r. e-s*, faa Lov til at sove hos en (jfr. EÓlKv. 29). **-pallur** [-pad·løϱ] m. Köjerum. **-raus** [-röy:s] n. Gardinpræken. **-refill** [-rɛ:vɪdʎ] m. Sengeforhæng (Eimr. III. 58). **-senna** [-sɛn:a] f. Ordstrid i Sengen. **-stokkur** [-sdohgøϱ] m. = **rúmstokkur. -stæði** [-sdai:ðɪ] n. Soveplads. **-tjöld** [-tjöl·t] npl. Sengeforhæng. **-voð** [-vo:ð] f. uldent Lagen, Sengelagen af Uldstof: (Ordspr.) *rekkjuvoðin hefur sínar deilur* (GJ.), Sengen har sin Strid; *rjettu þig eftir rekkjuvoðunum* (GJ.), ret dig efter Sengeklæderne.

1. **rekkur (-s, -ar)** [rɛhgøϱ] m. Mand, Helt, Kriger.

?2. **rekkur (-s, -ar)** [rɛhgøϱ] m. = **diskagrind.**

rekkvoð [rɛhgvo·ð] f. = **rekkjuvoð.**

reklingur (-s, -ar) [rɛhgliŋgøϱ] m. Udskud, Afskum.

rek lóð [rɛ:gloᵘ·ð, rɛ:k-] n. Drivline. **-meitill** [-mɛi·dɪdʎ, -mɛi·tɪdʎ] m. Rabat, Kalfatrejærn. **-nagli** [-naglɪ] m. större Söm, Spiger. **-net** [-nɛ·t] n. Drivgarn. **-netasíld** [-nɛdasil·t, -nɛta-] f. Sild, der fanges i Drivgarn, Drivgarnssild. **-netaveiði** [-nɛdavɛi:ðɪ, -nɛta-] f. Drivgarnsfiskeri.

†**rekning (-ar, -ar)** [rɛhgniŋk] f. Omvanken; det at jage fra et Sted til andet.

***rekningur (-s, -ar)** [rɛhgniŋgøϱ] m. Sværd.

rek saumur [rɛ:ksöy·møϱ] m. coll. store Söm, Spigre. **-slá** [-slau·] f. Slagbrand: *Hurðin var greypt í bergið og negld í bergið og skorðuð með rekslám mjög ramlega* (SkKáras., Kap. 16). **-sleggja** [-slɛɡ̊·a] f. Drivhammer. **-spölur** [-sbö·løϱ] m. 1. Drift, Gang, Fart, Fremstød: *koma málinu á rekspöl*, sætte Sagen i Gang; *komast á rekspölinn*, komme paa Glid: [illegible] *þá rekspöl í þessu efni, en á Þýzkalandi* (ÞThLfr. IV. 142); *komast á rekspöl með e-ð*, komme i Gang med n-t: *Ekki gátu þau hjónin komist á rekspölinn með að tala um bækur þær, sem Sigríður las* (ÞGjOs. 36); *nú er rekspölurinn kominn á*, nu er Sagen godt i Gænge; *lögreglan er á rjettum rekspöl*, Politiet er paa det rigtige Spor. — 2. *(rek)* Udviklingstrin. **-steinn** [-sdeidv] m. Sten, der benyttes til Ambolt (ÓDavSk. 70). **-stjóri (-a, -ar)** [-sdjoᵘ·rɪ] m. = **björgunarstjóri.**

rekstrar bjart [rɛχ·sdrarbjaϱ·t] an. = **sauðljóst. -foringi** [-ϱ-fo:riŋɡ̊ɪ] m. Faaredriftsforer. **-fje** [-fjɛ:] n. Driftskapital. **-fær** [-fai:r] a. 1. i Stand til at være Faaredriver: *Nú er enginn r. maður heima, er rekstur kemur á bæ* (Stj. '92, 204). — 2. i Stand til at blive drevet: *r. kind.* **-kostnaður** [-kos·(d)naðøϱ] m. Driftsomkostninger. **-maður** [-r-ma:ðøϱ] m. Faaredriver. **-mark** [-maϱ·k] n. Driftmærke: *Allt fje í sölurekstrum skal vera [illegible]* (Stj. '05, B. 110). **-sleggja** [-ϱ-slɛɡ̊·a] f. = **reksleggja. -vegur** [-r-vɛ:qøϱ] m. Overdrift.

rekstur (-rar el. -urs, pl. -rar) [rɛχ·sdøϱ] m. 1. *(það að reka)* Driven, [illegible] — 2. *(rekstur [illegible] eða nautgripa)* Drift af Faar, Kvæg el. Heste. — 3. Ret til Græsgang, Græsning: *eiga r. e-s staðar*, eje Som[illegible] *kálfarekstur og svína í Sviðningsdal* (ÞThFerð. I. 104). — 4. *(r. málma)* Udhamring. — 5. Drift: *r. verksmiðju*, Fabriksdrift; *r. atvinnu*, Erhværvsdrift, Næringsdrift. — 6. en Sags Førelse: *r. málsins fyrir rjetti.* — 7. *(rekistefna)* Væsen, Vrövl: *Hann ... gjörði eingan r. að um hvarf hennar* (JÁÞj. I. 596). — 8. *(flækingur)* Omvanken, Omflakken: *færi á húsgáng eða rekstr* (Esp. I. 53).

rekstursarður [rɛχ·sdøϱsar·ðøϱ] m. Driftsudbytte: *þó að í svipinn sje r.* [illegible] '12, [illegible]). **-frestur** [-frɛs·døϱ] m. Fristbevilling til en el. anden Drift (Stj. '09, A. 256). **-kostnaður** [-kos·(d)naðøϱ] m. Driftsomkostninger. **-tekjur** [-tɛ:ɡ̊øϱ, -tɛ:ɡ̊øϱ] fpl. Indtægt af Driften, Overskud: *Það er auðvitað gleðiefni, að landssíminn hingað til hefur gefið af sjer tiltölulega góðar r.* (Lögr. '12, 17).

reksöl [rɛ:ksö·l] npl. *söl*, der er kastet op i Stranden (Klp. IV. 49).

rekublað [rɛ:gobla:ð, rɛ:ko-] n. Spadeblad.

†**rekuð (-aðar)** [rɛ:goð, rɛ:koð] f. (ældre *reikuðr*, m.) Fremdrivelse: *hann var færður í r.*, man drev ham frem fra alle Kanter (BH.).

reku stunga [rɛ:gøsduŋ·ga, rɛ:kø-] f. Spadestik, Spademon: *þegar stungnar eru 1 eða 2 rekustungur, kemur alstaðar ofan á brimsorfna möl* (ÞThFerð. III. 292—293). **-tindur** [-tɪn·døϱ] m. Spadeskaft. **-var** [-va:r] n. Jærnbeslag paa en Træspade (GFrTís. 91).

rekvjel [rɛ:gvjɛ·l, rɛ:k-] f. Strækkeværk.

rell [rɛd·ʎ] n. 1. a. Overhæng, stadig Tryglen, idelige Begæringer (om Börn): *hvaða r. er þetta í þjer!* — b. *(óþekt)* Gnavenhed, Utilfredshed (hos Börn).

1. **rella (-u, -ur)** [rɛd·la] f. I. 1. *(nudd, rell)* ofte i pl. *rellur*: Tryglen, Overhæng, Klage, Vrövl: *Hún* (ɔ: *hreppsnefndin) hafði sannarlega nóg að gera, að sinna rellunni úr þeim, sem leituðu til hennar* (JTrHeið. IV. 35); *gera (sjer) rellu út af e-u*, göre Ophævelser over n-t: *Þorgeiri var þyngra í skapi ... en svo, að hann gæti verið að gera rellu út af fáeinum lampaglösum* (JTrL. 10); *eg er hættur að gera mjer rellu út af því*, jeg er hørt op med at tage mig det nær (EKv. i Lögr. '15, 34). — 2. *(óþekt)* Gnavenhed. — 3. *(um mann)* Plageaand. — II. 1. *(leikfang)* vingeformede, korslagte Pinde, som anbringes paa en Tap og drejer sig i Vinden, ogs. benyttet som Vejrhane (ÓDavSk. 349) el. som et Slags Skræmsel. — 2. rund Stok (½—¾ Alen lang) med flere Hak i, hvori Linen hales ind i Baaden (Árn.).

2. **rella (a)** [rɛd·la] vt. og vi. 1. stadig trygle om n-t (is. om Börn): *r. (um) e-ð við e-n*, overhænge en med Bönner om n-t; *barnið er einlægt að r.* — 2. *(vera óþekkur)* være gnaven el. knurvorn (om Börn); — refl. *rellast*, ds.

rellinn [rɛd·lɪn] a., **rellóttur** [rɛd·loᵘhdøϱ] a. 1. vedholdende i at bede el. trygle (om Börn). — 2. gnaven, knurvorn, lunefuld (om Börn).

rellu kolla [rɛd·løkod·la] f. idelig tryglende el. gnavent Pigebarn. **-kollur** [-kod·løϱ] m. idelig tryglende el. gnavent Drengebarn. **-rass** [-ras·]m. = **relluskjóða. -samur** [-sa·møϱ] a. tryglevorn: *fólkið er margt og rellusamt* (MelBr. 93). **-skjóða** [-sɡ̊oᵘ:ða] f. uartigt Barn, der stadig trygler.

remba (-u, -ur) [rɛm·ba] f. Skylregn (Dal.).

rembast (di) [rɛm·bast, rɛm·dɪst] vrefl. 1. a. anstrænge sig: *r. við (að gera) e-ð*, anstrænge sig for at göre n-t (is. forgæves el. med stor Möje): *þessir piltungar, sem eru að r. við að yrkja*; (Talem.) *r. eins og rjúpan við staurinn*, anstrænge sig af alle Kræfter (ifølge Folketroen lægger Rypen flere Æg, naar en lille Pind stikkes i dens Rede; saa søger den at lægge saa mange Æg, at Dyngen bliver ligesaa höj som Pinden (jfr. JÁÞj. I. 621); *því er það, að menn r. við, eins og rjúpa við staur, að hrúga sem flestum skepnum saman í hús* (Freyr '11, 71); *r. í kút og kvartil*, anstrænge sig af alle Kræfter (Sch.); (vulg.) *r. aftur í rass og sinar* (jfr. b.), ds. — b. spec. anstrænge sig for at faa Afføring; deraf ogs. faa et opsvulmet og anstrængt Udtryk i Ansigtet. — 2. (jfr. *rembingur)* blæse sig op, opføre sig hovmodigt.

rembi hnútur [rɛm·bɪhvu:døϱ, -hvu:tøϱ] m. dobbelt Knude (uden Dragknude): (Talem.) *reka á e-ð rembihnútinn*, slaa Hovedet paa Sömmet. **-látur** [-lau:døϱ, -lau:tøϱ] a. = **rembinn. -læti (-is)** [-lai:dɪ, -lai:tɪ] n. Hovmod, Arrogance.

rembing (-ar) [rɛm·biŋk] f. = **rembingur.**

rembings koss [rɛm·biŋskos·] m. Smækkys: *hún rak (að) honum r.* **-legur** [-lɛ·qøϱ] a. hoven; — adv. *-lega*, hovent.

rembingur (-s) [rɛm·biŋgøϱ] m. 1. *(áreynsla)* Anstrængelse. — 2. *(reigingur)* Hovmod, Vigtighed.

rembinn [rɛm·bɪn] a. hovmodig, hoven.

†**rembumaður** [rɛm·bøma:ðøϱ] m. Vindböjtel, opblæst Person.

***remi** [rɛ:mɪ] f. indec. Kraft: *sú r. hljóp [illegible] í regn og vind* (StStAndv. I. 98).

†**remja (a)** [rɛm·ja] vi. = **rymja.**

1. **remma (-u)** [rɛm:a] f. 1. Ramhed, Bitterhed, bitter Smag: *fá remmu í hálsinn.* — 2. *(stækja)* stærk og ubehagelig Lugt.

2. **remma (di)** [rɛm:a] vt. I. *(gera ramt)* göre bitter, frembringe Bitterhed i. — II. *(styrkja)* göre stærk, styrke.

***remmi hjól** [rɛm:ɪhjoᵘ:l] n. stærkt Hjul: *r. kerru* (MJ. III. 202). **-jurt** [-jvϱ·t] f. Malurt (ÞGjD. 72); *lífsins r.* (MJ. I. 39). ***-kraftur** [-kraf·døϱ] m. mægtig Kraft: *riffils remmi-kraftur* (MJ. III. 234).

remming (-ar) [rɛm:iŋk] f. Kraftiggören, Styrkelse.

***remmi slagur** [rɛm:ɪsla:qøϱ] m. mægtig Sang: *Fram, fram, og syngið oss remmislag* (MJ. III. 26). ***-tól** [-toᵘ:l] n. mægtigt Redskab: *böðvar r.*, Vaaben: *böðvar glymja r.* (MJ. III. 26).

remmu blöð [rɛm:øblö:ð] npl. (Árm. I. 166) = **horblaðka. -bragð** [-braq·ð, -brag·þ] n. bitter Smag. **-efni** [-ɛb·nɪ] n. Cetrarin (JSVb. 92).

1. **rendur** [rɛn·døϱ] pl. af **rönd.**

2. **rendur** [rɛn·døϱ] a. I. *(röndóttur)* stribet. — II. pp. af *renna* (s. d. O.) 1. *r. e-u*: a. *(lagður e-u á röndum)*, belagt med n-t, kantet med n-t. — b. *r. ísi*, bedækket med Is, tillagt. — 2. drejet: *r. gripur.*

rengi (-is) [rɛiŋ·ɡ̊ɪ] n. fedtholdigt Senevæv paa Finhvalernes Bug.

renging (-ar, -ar) [rɛiŋ·ɡ̊iŋk] f. *(= vefenging)* Betvivlelse: *Þessa rengingu á tapinu, eða vissunni um það, bygði hinn afburða-virðulegi kgk. þm. ... á dálítið skrítinni athugasemd* (Alþ. '11, B. 345); *Þorbjörn horfði á hann með rengingar-bros á vörunum* (EKvG. 14).

rengja (di) [rɛiŋ·ɡ̊a, rɛiŋ·dɪ] vt. I. *(skæla)* vrænge, dreje, fordreje, bugte,

krumme: *Sevðið af ótta uggum slær, | augum* (sic) *og kroppinn rengir* (MJ. I. 240). — **II.** *(vefengja)* drage i Tvivl, betvivle, bestride Rigtigheden af n-t: *r. e-n um e-ð*, betvivle Rigtigheden af ens Ord m. H. t. n-t.

rengla (-u, -ur) [rɛiŋ·la] f. **1. a.** lang, tynd, ofte kroget Gren el. Stang, Raft: *r. var rekin út í vegginn og lögð um þvera króna, en bundin síðan við garðabandið* (JTrHeið. II. 8); *Sjúkrabörur voru búnar til úr segldúk, sem negldar voru á tvær renglur* (JTrSk. I. 309). — **b.** (bot.) Udløber (stolo). — **2.** overf. om Personer: Bönnestage: *Þetta er r. ennþá, prestur minn* (JThMk. 193). — **3.** magert Ben: *hélt að hrafnar og tóur mættu naga um fjárans renglurnar á honum sín vegna* (ÞGjD. 64).

renglóttur [rɛiŋ·loᵘhdøϱ] a. (bot.) med Udløbere (stolonifer).

renglu kofi [rɛiŋ·løko:vɪ] m. Pindehus. **-legur** [-lɛ·qøϱ] a. lang (kroget) og tynd, (om en Person) lang og tynd, opløben. **-tildur** [-tɪl·døϱ] n. Pindehus.

rengur [rɛiŋ·gøϱ] pl. af **röng.**

renla (-u, -ur) [rɛn·la] f. *(rengla)* lang og mager Person, Bönnestage: *há og mjó er rennlan* (ÓDavÞul. 177).

1. **renna (-u, -ur)** [rɛn:a] f. **I.** Løb, Renden: *í (einni) rennu*, uafbrudt, i eet, i et Tag, i et Køre: *Nú hófust spurningar og svör í látlausri rennu* (Ström) (JTrSk. I. 344). — **II. a.** Rende, Rendesten. — **b.** Tagrende.

2. **renna (renn, rennum; rann, runnum; rynni; runnið** [rɛn:a: rɛn·, rɛn:øm; ran·, rʏn:øm; rɪn:ɪ; rʏn:ɪð] vi. **I. 1. a.** *(hlaupa)* løbe; *r. fram*, løbe frem; *r. á*, styrte frem mod, angribe (om Tyre og Vædere); *láta r. á reiðanum*, lense for Takkel og Tov; *r. skeið*, løbe i Pasgang; (Talem.) *r. í snöruna*, gaa i Töjet; *r. húðstroku*, løbe Spidsrod; *r. reifið*, skynde sig meget: *þessi reifið rennur, hann staldrar ekki við* (Málshb. 406). — **b.** impers.: *það rennur saman með þeim aftur*, de nærmer sig hinanden igen, de bliver gode Venner igen. **2.** *(flýja)* flygte *hví rennur þú?* — *r. aftur*, vige, løbe sin Vej: (Ordspr.) *aftur rennur lygi, þegar sönnu mætir*, for Sandheden maa Løgnen vige; *r. frá e-m*, løbe sin Vej fra en; *r. undan e-m*, flygte for en; *r. af hólmi*, flygte fra Kamppladsen, is. overf. — **II.** glide, strömme, flyde osv. **1.** glide: *það var svo hált, að hann rann og datt;* — *r. fram*, glide frem; *e-m rennur e-ð niður*, en synker n-t. — **2.** *sól rennur upp*, Solen staar (rinder) op; *dagur rennur (upp)*, Dagen bryder frem; overf. *þegar sá dagur rennur upp, er ...*, naar den Dag kommer, at ...; *sólin rennur*, Solen gaar ned; *sól er runnin til viðar*, Solen er gaaet under. — **3.** *(vaxa)* vokse: *nýrunninn njóli* (JÓlInd. 249); *r. upp*, vokse op; *upprennandi*, opvoksende. — **4. a.** *(streyma)* flyde, rinde, strömme, løbe: *rennandi vatn; rennur þaðan lítill lækur;* — *r. burt*, afløbe; *blóðið rennur úr sárinu*, Blodet løber ud af Saaret; *r. út úr*, flyde ud af; (abs.) flyde over; overf.: *fyr er fult en út af renni*, (egl. Karret er fuldt, för end det flyder over ɔ:) der skal Maade med alting; *r. í garð e-s*, tilflyde en; *ástir* (el. *hugir*) *þeirra runnu saman*, de blev forelskede i hinanden; *það rennur upp úr e-m*, Ordene strömmer fra (over) ens Læber; (Talem.) *lygin rennur upp úr e-m eins og árstraumur*, en lyver, som en Hest kan rende. — **b.** *jeg sje, hvaðan sú alda er runnin*, jeg ser, hvor den Bølge kommer fra, ɔ: hvor den Tanke, Anslag, Bevægelse el. desl. stammer fra; *það er af þeim rótum runnið*, det stammer derfra. — **c.** *r. út*, faa en rivende Afsætning: *varan rennur út*, Varen faar en strygende Afsætning; *urðu Rímur hans og Ljóðabréf mjög þjóðkunn, einkum Andrarímur, sem runnu út meðal alþýðu* (GKonÆf. x). — **d.** *(drjúpa)* dryppe, flyde, løbe: *feiti rennur af því*, der kommer Fedt deraf; *r. niður*, flyde ned, dryppe ned; *það rennur niður af e-m*, Vandet driver af en; *vatn, sjór rennur úr klæðum e-s.* — **5.** (om Faar) bevæge sig fremad i en uafbrudt Ström; *r. fram*, komme tilbage til Bygden fra Fjældgræsgangene. — **6. a.** *(bráðna)* blive flydende, smælte: *kertið rennur niður*, Lyset smælter (drypper) ned; *r. (í) sundur*, smælte; *láta r. (í sundur)*, opløse. — **b.** tø op: *fara ekki fyrri úr heimahögunum, en afréttin var runnin og gróin* (GFrÚbl. 13). — **c.** *(megrast)* tabe sig, blive magrere: *hann er farinn að renna talsvert.* — **7.** *(snúast)* vende sig: *r. heim*, vende sig fra Havet ind imod Land; *r. suður í*, vende sig til Syd: *Þó að veðuráttin rynni suður í öðruhverju, var engin veruleg alvara í leiknum* (GFrE. 67); *r. út í*, dreje sig om i Nord (om Vinden): *hann rennur út í úr vestanroki og gerir þá hæga norðanátt* (Eyf.). — **8.** fyge (om Sne): *það fór að snjóa og r. um kvöldið* (HermJDr. 9); *r. á*, ds. — **9.** i forsk. overf. Forb.: impers.: *það er runnið á kökuna*, Kagen er en Smule brændt (Hún.); *svefnhöfgi rennur á e-n*, en falder i Søvn; *byr rennur á*, der kommer en gunstig Vind; *rann þá á byr*, da opstod der en gunstig Bør; *r. á e-n tvær grímur*, en bliver betænkelig; *r. af*, rinde bort, gaa bort, forsvinde: *rann bláminn aldrei af síðan* (JÁÞj. I. 49); *reiðin rennur af e-m, e-m rennur reiðin*, ens Vrede gaar over; impers.: *það rann af honum* (ɔ: *ölvíman*), han blev ædru; *mjer rann í brjóst, það rann í brjóstið á mjer*, jeg blundede lidt; *láta r. í brjóstið á sjer*, tage sig en lille Lur, blunde lidt; *rennur í kföpp*, man begynder at kappes, der opstaar Kappelyst, spec. om Heste under Ridt (ÞGjD. 43); *það þarf, Þórdís mín, að gefa honum eitthvað, sem rennur í kögglana* (giver Marv i Knoglerne) (JThMk. 281); *kenna þeim, að kröfurnar um að fullnægt sé fullveldisrétti vorum, séu runnar oss í merg og bein* (blevet en Del af os selv) (Alþ. '11, B. II. 1621); — impers.: *e-m rennur (fer að renna) í skap (við e-n)*, en begynder at blive gal i Hovedet, en bliver vred (paa en); *r. saman*, konvergere; *e-m rennur e-ð til rifja*, n-t gaar en til Hjærtet, en tager sig n-t nær; *e-m rennur blóðið til skyldunnar*, en føler sig forpligtet af Blodets Baand, Slægtskabsfølelsen vaagner hos en; *r. til sjálfs sín*, komme til sig selv: *Geirmundur hafði rekið hnefann í hausinn á honum; rann aftur til sjálfs síns, klappaði og kjassaði hundinn* (ÞGjUf. 119); impers.: *rennur út í fyrir e-m*, [1]) en bliver bevæget, en bliver grebet af Rörelse el. Sorg: *Rann þá jafnan út í fyrir kóngi* (JÁÞj. II 444); *bar og við að rann uti fyrir henni, sem von var* (BrJNat. 144); [2]) en bliver forstyrret: *var hann oft með rjettu ráði, en rann út í fyrir honum á milli.* — **III.** refl. *rennast: r. á*, løbe, styrte mod hinanden, støde sammen; *r. hjá*, løbe forbi hinanden. — **IV.** ppr *rennandi*, rindende: *r. vatn*, —; *r. votur*, ogs. abs. *r.*, drivvaad; *r. fullur*, fyldt til Randen: *Eg er hvorki meira né minna en rennandi fullur af aðdáun og lotningu* (EKvÝhl. 102); *líparítinu ... því það er, þegar það er rennandi* (flydende), *miklu seigara en blágrýtið* (ÞThFerð. III. 277).

3. **renna (di)** [rɛn:a] vt. Kausativ til det foreg. Ord. **I.** med dat. og abs.: **1.** lade løbe: *r. hesti á skeið*, sætte en Hest i Pasgang; *hann rendi hestinum til hans*, han red hurtigt hen til ham. — **2.** *r. e-m* el. *láta e-n r.*, bringe en paa Flugt: *jeg sjálfur renni hinu danska veldi* (MJJAr. 90). — **3.** lade glide, lade løbe: *Hún rendi þeim með rauðri af múrnum festi* (Vísn. 105); *sótti smjörsneið á knífsodd og rendi niður í skálina* (Eimr. VII. 90); *r. færi*, lade en Fiskeline løbe ud; *r. færi sér til skemtunar*, angle lidt for Morskabs Skyld (JÁÞj. I. 586); ogs. abs.: angle, fiske *(= r. færi)* (JÁÞj. I. 205); abs. (Talem.) *r. blint í sjóinn*, göre n-t paa maa og faa: *Það er altaf nokkuð blint í sjóinn rent, er mjög er aukinn kosningarrétturinn* (Alþ. '11, B. II. 974); *landshöfðingja skortir vald til þess að segja af eða á um öll mál fyrir stjórnarinnar hönd, svo að þingið rennir opt að meira eða minna blint í sjóinn* (Eimr. II. 216); *r. fyrir fisk*, angle (SIng. I. 289); *r. hefli um*, overhövle; *r. höfðinu*, flytte Hovedet: *rennir höfðinu hægt og hægt eptir línunni* (EiÓlLf. 57); *r. (e-u) niður*, lade (n-t) glide ned, synke n-t; *r. lykkju á snæri*, göre Slag paa et Reb; *r. sjer*, lade sig glide; *r. sjer á skautum, skíðum, leggjum osfr.*, løbe paa Sköjter, Ski(er), Lægge osv.; *r. sjer á sleða*, age paa Slæde; *r. sjer á ísi*, glide paa Isen; *r. sjer fótskrið(u)*, glide (paa Is); (om hurtig Svömning) *tók sundið og renndi sér vestur ána* (ÞGjD. 95); *r. sjer á rönd*, trænge (sig) frem sidelængs: *klettaskoru ... en svo var hún þröng, að við urðum sumstaðar að r. okkur á rönd* (JHall. 255). — **4.** abs. løbe, rende, glide: *skipið rendi upp að garðinum.* — **5. a.** lade løbe, lade strömme: *ljet hann mjólka kú á flösku og rendi úr henni um pípu ofan í Guðrúnu* (BrJNat. 95); *r. mjólk, r. trogum*, skille Fløden fra Mælken ved at lade Mælken løbe ud af Bøtten, saaledes at Fløden bliver tilbage; *r. legi úr einu íláti í annað*, omtappe; *r. blýi í e-ð*, indlægge smæltet Bly i n-t; *r. tólg ofan í kerald*, smælte Talg over et Kar; *[illegible] í þessa tunnu*, Talgen er smæltet ned i denne Tønde (SIng. I. 292). — **b.** *(hella)* skænke: *Börnin voru líka orðin óþreyjufull eftir því, að rent væri í bollana þeirra* (JTrHeið IV. 14); *Konan skifti litum og rendi þegjandi í bollana* (GFrÁtt. 81). — **c.** *(bræða)* smælte: *r. kopar*, smælte Kobber. — **d.** abs. *r. út*, drikke ud (et Glas): *hann rendi í botn* (drak ud). — **6.** i overf. Forb.: *r. augunum*, bevæge Øjnene; *r. augum til e-s* (el. *á e-n)*, vende Blikket mod en: *r. aug(un)um yfir e-ð*, gennemløbe n-t med Øjnene, læse n-t flygtigt igennem: *jeg rendi augunum yfir reikningana;* — overf.: *verðum vjer fyrst að r. augunum yfir landið, og athuga, hver eru stærstu landbúnaðarsvæðin* (Lögr. '14, 221); *r. ástaraugum til e-s*, se med et kærligt Blik paa (hen til) en; *r. girndaraugum til e-s*, se hen til n-t med lystne Blikke; *r. huganum til e-s*, vende sin Tanke hen paa n-t; *r. grun í e-ð*, ane n-t, have en Anelse om n-t. — **†7.** *(hindra)* forhindre, lade gaa tilbage. — **8.** (Ordspr.) *enginn* (el. *eigi*) *má sköpum r.*, ingen kan undgaa sin Skæbne (rimeligvis er her oprindelig ikke dette Verbum, men det stærke Verbum r., og Ordsproget har da opr. lydt: *enginn má sköp um r.;* nu opfattes imidlertid disse to Ord altid som eet: *sköpum).* — **II.** med acc. **1.** dreje: *r. trje*, dreje Træ. — **2.** *r. e-ð e-u*, belægge, beklæde, bedække n-t med n-t; *r. steinlími*, cementere; — pp. *rendur: hátt hús ... alt rent steinlími að utan* (Eimr. VI. 70). — **3.** impers. fryse til: *fjörðinn rennir*, Fjorden fryser til.

rennari (-a, -ar) [rɛn:arɪ] m. **1.** *(sendiboði)* Løber. — **2.** *(kallari)* Udraaber, Herold. — **3.** *(rennismiður)* Drejer (Lögr. '13, 162).

renn blautur [rɛn·blöy·døϱ, -blöy·t-, rɛm·-] a. gennemvaad, drivende vaad. **-bleyta** [-blei·da, -blɛi·ta] vt. göre drivende vaad. **-blotna** [-blohdna] vi. blive gennemvaad, drivende vaad.

renni bekkur [rɛn:ɪbɛhgøϱ] m. Drejebænk. **-bor** [-bo:r] m. Drejebor, Dril: *sveinar ... halda í streng beggja vegna og hríngsnúa rennibornum, svo hann hleypur viðstöðulaust* (Od. 186). **-bora** [-bo:ra] vt. drille. **-brú** [-bru:] f. Skydebro. **-drif** [-drɪ:v] n. = *skafrenningur*, Rendfog: *r. á fjöllum* (Eimr. XIII. 186); *Fengu þeir harðviðri mikið og r.* (GKonÆf. 96). **-fífl** [-fib·λ] n. (Hf.) = **skopparakringla. -flötur** [-flö:døϱ, -flö:t-] m. Glidebane, Glideflade. **-fullur** [-fʏd·løϱ] a. = **fleytifullur. -gluggatjald** [-glʏg:atjalt] n. Rullegardin. **-gluggi** [-glʏɡ:ɪ] m. Skydevindue. **-gluggtjald** [-glʏk·tjalt] n. Rullegardin. **-hani** [-ha:nɪ] m. Skydeventil. **-hestur** [-hɛs·døϱ] m. i Mølle: Brikker paa tre parallelle Streger, saal. at der kan dannes to Svikmøller (ÓDavSk. 301). **-hjarn** [-ɧad·v, -ɧar·dv] n. glat Føre (over haardfrossen, glat Sne). **-hjól** [-ɧoᵘ:l] n. **1.** = *burðarhjól*, Bærehjul. — **2.** Trisse: *En rennihjólið í geymsluhús-gaflinum og vindan þar uppi tístu og mörruðu* (JTrL. 29). **-hvolf** [-χwol·v, -kvol·v] n. Skuffe: *Innan í skápnum voru sex r.* (JThMk. 185). **-járn** [-jaud·v, -jaur·dv] n. Drejejærn. **-kaðall** [-ka:ðadλ] m. Taljeløber. **-kúla** [-ku:la] f. Rendekugle (ÞThLfr. II. 345). **-kví** [-kvi:] f. = **færikví. -legur** [-lɛ·q-øϱ] a. **1. a.** = *hlaupalegur.* — **b.** trind, smal og veldannet: *skrokkurinn gljáði ... grannur og r.* (ÞGjD. 45). — **2.** slank: *há og rennileg siglutrje* (Eimr. IV. 31); *Menn fóru því að breyta lögun belgjanna og gera þá aflanga og rennilega* (Eimr. XVI. 53). **-lykkja** [-lɪhɟa] f. Løbeknude, Rendeknude.

rennill (-ils, -lar) [rɛn:ɪdλ, -ɪls, -laϱ] m. Kran.

renni lóð [rɛn:ɪloᵘ:ð] n. Rendekugle: *höglin voru r.* (SIng. 199). **-lok** [-lo:k] n., **-loka** [-lo:ga, -lo:ka] f. Skydelaag. **-nasir** [-na:sɪϱ] fpl. rindende Næse (LFR. XV. 31).

renning (-ar, -ar) [rɛn:iŋk] f. Afdrejning.

rennings kóf [rɛn:iŋsko·ʋ] n. Rendfog (ÞGjD. 63). **-krap** [-kra:p] n. Kvadder i en Flod, foraarsaget af Rendfog: *ísinn var ótraustur og álar með renningskrapi við bakkana víða* (ÞGjD. 80). **-skrið** [-ŋ-sgrɪ:ð] n. Snefygen langs Jorden: *Það var norðvestanstormur með frosti og dró r. eftir fönnunum* (ÞGjOs. 84). **-stólpi** [-sdo·ʋlbɪ, -sdo·lpɪ] m. Pumpe af ophvirvlet Rendfog: *Renningsstólpinn tók hátt í loft upp* (GFrÁtt. 65).

renningur (-s, -ar) [rɛn:iŋgøϱ] m. 1. *(ræma)* Strimmel. — 2. *(umrenningur)* Landstryger (Eimr. XII. 103). — 3. *(skafrenningur)* Rendfog. — 4. Havkal, som giver ½—1 Tønde Tran.

*rennir (-is) [rɛn:ɪϱ] m. som lader løbe, sætter i Fart: *r. skips.*

° **renni reið** [rɛn:ɪrei:ð] f. hurtigløbende Vogn: *Þegar rennireiðir framtíðarinnar þjóta yfir heiðarnar milli dalbotna* (JTrHeið. I. 14). **-set** [-sɛ:t] n. Rutschbane. **-skeið** [-sgei:ð] n. Stadium, Bane. **-skeiðsbugur** [-sgeiðsbʏ:gøϱ] m. Banesving: *eru settir niður tveir steinar á renniskeiðsbugnum* (Il. II. 278). ° **-skrá** [-sgrau:] f. Valelaas. **-skæður** [-sgai:ðøϱ] a. (Hf.) = **rásgjarn.** **-sljettur** [-sljɛhdøϱ] a. fuldkommen flad el. jævn. **-smíð(i)** [-smi:ð, -smɪ:ðɪ] n. og f. 1. *(rendur smiðisgripur)* Drejerarbejde. — 2. *(iðn)* Drejekunst, Drejerhaandværk. **-smiðja** [-smɪð·ja] f. 1. *(vinnustofa rennismiðs)* Drejerværksted. — 2. *(rennibekkur)* Drejelad. **-smiður** [-smɪ:ðøϱ] m. Drejer. **-snara** [-sna:ra] f. Snare. **-spýta** [-sbi:da, -sbi:ta] f. Pind, der skydes ind i el. imellem n-t (LFR. III. 246). **-trog** [-tro:ɣ] n. Tappetrug. **-verk** [-vɛϱ·k] n. drejede Genstande; — overf. smuk, glat og pyntelig Genstand (ÓDav.).

renn skæður [rɛn·sgai:ðøϱ] a. (Vf., Af.) = **rásgjarn.** **-sljettur** [-sljɛhdøϱ] a. = **rennisljettur.**

rennu laga [rɛn:øla:ɣa] a. indec. (bot.) rendeformet. **-steinn** [-sdeid·n] m. Rendesten. **-stokkur** [-sdohgøϱ] m. Møllerende. **-vatn** [-vahtn] n. Vand fra en Tagrende.

renn votur [rɛn·vo·døϱ, -vo·tøϱ] a. = **rennblautur.** **-vökna** [-vöhgna] vi. = **rennblotna.**

rensl [rɛn·sʎ] n. = **rensli.**

rensla (-u) [rɛn·sla] f. Renden, Løben.

rensli (-is, pl. ds.) [rɛn·slɪ] n. 1. *(hlaup)* Renden, Løben. — 2. *(r. vatns osfr.)* Flyden. — 3. *(lækur, vatnsseitlingur)* Vandløb, Løb. — 4. *(renna)* Rende.

renslisbylgja [rɛn·slɪsbɪl·ɟa] f. Strömfold: *Meginþorri blágrýtislaga er hættur í miðju, en gjallskánir og renslisbylgjur á yfirborði* (ÞThLýs. II. 256).

1. **renta (-u, -ur)** [rɛv·da, rɛn·ta] f. (pop.) Rente: *r. fylgir nafni,* en har et Navn med Rette: *G. ... var kallaður hrókur, og þókti þar r. fylgja nafni* (JÁÞj. II. 119); *eiga nafn með rentu,* have et Navn med Rette, fortjæne et Navn.

2. **renta (a)** [rɛv·da, rɛn·ta] v. (pop.) 1. vt.: *r. sig,* forrente sig; — impers.: *e-n rentar ekki um e-ð,* en bryder sig ikke om n-t. — 2. vi. veje op imod: *mörg og merkileg maskínari á bryggjunum, til að hala upp og niður í skipin, og rentar þar eldurinn við mörg hundruð manns* (EiÓlLf. 11).

?**rentu kammer** [rɛv·døkam:ɛϱ, rɛn·tø-] n. Rentekammer. **-laus** [-löy·s] a. uden Renter; ufrugtbar, unyttig. **-miði** [-mɪ:ðɪ] m. Kupon. **-reikningur** [-reihgniŋgøϱ] m. Renteregning. **-renta** [-rɛv·da, -rɛn·ta] f. Rentesrente. **-tafla** [-tab·la] f. Rentetabel.

reppur (-s, -ar) [rɛhbøϱ] m. (ÓDavÞul. 218) = **hreppur.**

repta [rɛf·da] vt. = **refta.**

?**repúls** [rɛ:puls] n. = **hryggbrotsleikur.**

reri [rjɛ:rɪ, rɛ:rɪ, rö:rɪ (Af.)] 1. og 3. p. sg. imp. ind. og conj. af **róa.**

reskja (ti) [rɛs·ɟa, rɛs·dɪ] vt. ælde, gøre gammel: *„Það reskti loks svipinn"* (StStAndv. II. 251); refl. *reskjast,* blive gammel: *hann er farinn að r.*

rex (gen. ds.) [rɛχ·s] n. (pop.) Ophævelser.

rexa (a) [rɛχ·sa] vi. (pop.): *r. við e-n,* göre Ophævelser over n-t.

ribba (-u, -ur) [rɪb:a] f. 1. a. *(kindarsíða)* Sidestykket (fra Boven og til de uægte Ribben) af et slagtet Dyr (Skaft.). — b. pl. *ribbur (= skammrif)* Brystet af et slagtet Faar (Af.). — 2. (Þing.) = *krof.* — 3. *(rýr ær)* magert Faar, hvis Ribben kan føles under Skindet. — 4. *(sker, rif)* Rev (Af.).

ribbalda háttur [rɪb:aldahauhdøϱ] m., **-skapur** [-sga:bøϱ, -sga:pøϱ] m. voldsom Færd.

ribbaldi (-a, -ar) [rɪb:aldɪ] m., **ribbungur (-s, -ar)** [rɪb:uŋgøϱ] m. voldsomt, stridbart Menneske.

ribs [rɪf·s] n. (bot.) Ribs (ribes rubrum). **-ber** [-bɛ·r] n. (Frugten af) Ribs. **-runnur** [-rʏn·øϱ] m. Ribsbusk.

1. **rið (-s,** pl. ds.) [rɪ:ð] n. 1. *(stigi)* Trappe: *háokla r.* (BTh. 247). — 2. *(þrep)* Trappetrin. — 3. *(handrið)* Gelænder, Rækværk.

2. **rið (-s,** pl. ds.) [rɪ:ð] n. 1. *(hreyfing)* Bevægelse: *rið í vatna riði* (BóluHj. 160). *Gunnar var mjög drukkinn og þungur á riðunum* (tung i sine Bevægelser) (Eimr. XI. 217). — 2. *(skjögur)* Vaklen. — 3. Fart, Kast, Sving: *setja á sig r.,* sætte sig i svingende Bevægelse; *láta svo riðið bera sig* (om Spring med en Stang) (ÓDavSk. 161). — 4. Vægt: *G. var lægri vexti og rafnsterkari, Bjarni hærri, meiri á riðonum* (sværere, tykkere) (ÞGjUf. 90); *til riða,* i væsentlig Grad (Skírn. XI. 15). — 5. stor, kraftig Bølge (Vf.). — 6. (pl.) Rognplads, Yngleplads: *Selurinn agaði riðin fyrir laxahrygnuna* (Eimr. III. 195).

ryð (-s) [rɪ:ð] n. Rust.

rýð [ri:ð] 1. p. sg. præs. ind. af **rjóða.**

1. **riða (-u)** [rɪ:ða] f. Rysten, Skælven, Vaklen.

2. **riða (a)** [rɪ:ða] vi. 1. *(titra)* skælve, bæve, ryste, vakle: *r. á beinunum,* ryste paa Benene; *r. af elli.* — 2. *(tína)* virre med Hovedet.

3. **riða (a)** [rɪ:ða] vi. (om Fisk) lægge Rogn: *Urriði ... samandregið at urriði, því hann riður á grýtu, ...* (JÓlGrv. ÞThLfr. II. 319).

Ríða (-u, -ur) [ri:ða] f. Dim. af *Sigríður, Guðríður* osv. (ÓDavVik. 345).

1. **ríða (ríð, ríðum; reið, riðum; riði; riðið)** [ri:ða; ri:ð, ri:ðøm; rei:ð, rɪ:ðøm; rɪ:ðɪ; rɪ:ðɪð] v.

A. 1. vt. og vi. ride: *r. brekkuna,* ride op ad, ned ad, hen ad Skrænten; *r. ísinn,* ride over Isen; *r. hart,* ride hurtigt; *r. hægt,* ride sagte, ride i Skridt; *r. í loftinu,* ride i flyvende Galop; *r. leiðar sinnar,* ride sin Vej; *vera vel (illa) ríðandi,* være godt (daarligt) ridende; *r. á hesti = r. hesti;* — *r. á hnje e-s,* ride Ranke; *r. á landamerki,* ride Markskel; *r. á vaðið,* være den förste, vove Skindet först; *r. að garði,* ride hjem til Gaarden; *hver ríður að garði?* hvem kommer der ridende?; *r. burt við e-n,* bryde en Lanse med en (jfr. *burtreið); r. eftir e-m,* sætte efter en; *r. fyrir e-ð,* ride fra Siden hen foran n-t; *r. fyrir framan (fyrir aftan),* ride foran (bagved) i Sadelen hos en; *r. í hnakk, söðli,* ride paa en Herresadel (Damesadel); *r. við beisli,* ride med Tömme og Hovedlag (Bidsel), bruge et Bidsel; (Talem.) *r. í skóg,* faa Ris: *áttu ... hreckjadólgarnir að r. í skóg fyrir ómakið* (Kvöld. I. 201); *r. ofan á* (el. *í) milli,* sidde paa Hesteryggen mellem to Byrder; *r. til kirkju, r. til Alþingis,* ride til Kirke, Altinget; *r. undan,* [1]) flygte til Hest; [2]) tabe en Hestesko paa et Ridt; *r. undir e-n,* sætte i fuld Galop lige efter en: *það eru fleiri en ungir folar, sem ekki þola að riðið sé undir þá* (Alþ. '11, B. 334); — overf.: *Ráðherra þoldi ekki að riðið væri þannig undir hann* (Alþ. '11, B. 405—406); *r. e-n uppi,* indhente en til Hest. — 2. vt. med acc. a. *r. e-n af sjer,* ride (bort) fra en: *Pósturinn reið hann af sér oft og var Indriði þá einn um sína hitu* (Eimr. XII. 127); *r. e-n af baki, r. e-n niður,* ride en ned, vælte en af Sadelen: *lyktaði slík óeining ei fyrr enn annarhver var af baki riðinn* (Horst. 240); ogs. overf. beseire en. — b. *r. hest,* tilride en Hest; *r. hesta til gangs,* tilride Heste som Pasgængere: *Hann hafði þá bezt list að ríða hesta til gangs* (JStgr. 7); — pp. *riðinn,* tilreden. — 3. vt. med dat. og vi. a. ride: *r. hesti,* ride en Hest; *r. hesti til skemda,* skamride en Hest; (Ordspr.) *spakt skyldi góðum hesti ríða úr hlaði,* paa god Hest bör man ej ride for rask af Sted; *r. e-u,* stadig anføre n-t, göre n-t forjasket ved stadig Citeren el. Brug: *það er ekki rétt að vera altaf að r. fjárlögunum* (Alþ. '11, B. 776); *r. húsum,* (i isl. Folketro om Gengangere) sætte sig skrævs over Husmønninger og slaa med Hælen paa bægge Sider af Taget; nu ogs. om Stormen, naar den ryster Huset; *r. víxlum,* ride paa Veksler. — b. have könslig Omgang med, (om Handyr) bespringe: *sýndist honum koma gráskjöldóttur nautkálfur ... og ... ríða annari kúnni* (JÁÞj. I. 350). — 4. refl.: *ríðast á,* ride en Dyst.

B. 1. a. vi. og v. impers. svinges, flyve i Luften: *r. að e-u,* komme paa, (komme farende og) ramme n-t: *ríður hún* (ɔ: *öxin) því betur að, sem maðurinn beitir sér betur* (Il. I. 64); *beitti hann aldrei afli ... fyr en í því er bragðið reið að* (ÓDavSk. 52); *fólkið gat með naumindum bjargað sér upp á húsin í því skriðan reið að* (ÞThLýs. I. 155); *þruman reið að honum,* Lynet ramte ham; *þegar ógæfan reið að honnm,* da han pludselig blev ramt af Ulykken; *öxin ríður að rótum trjánna,* Øksen svinges mod Træets Rod; *r. af,* gaa af (om Skud); *höggið reið af,* Slaget faldt; *sjá, hvernig af ríðr* (Udfaldet bliver) (LFR. IV. 49); *r. í bága við e-ð,* støde an mod n-t, være uforeneligt med, være i Strid med n-t. — b. *baggi ríður mikið,* en Kløvsadelbylt svinger (og tynger) for meget. — c. tumles, styrte: *r. ofan (niður),* styrte ned; *rjáfrið reið niður,* Taget styrtede sammen; *r. út af,* falde om kuld. — 2. i overf. Bet.: *r. á e-u,* [1]) *það ríður á e-u,* n-t er magtpaaliggende, af Vigtighed; *mjer ríður á því,* det er mig magtpaaliggende; *e-m ríður e-ð á miklu,* n-t er af stor Vigtighed for en: *Okkur reið því lífið á, að framkoma vor út á við væri ákveðin og einlæg, svo að vér gætum unnið virðingu Dana* (Alþ. '11, B. II. 764); [2]) gælde n-t: *ef faðir sinn kæmist að því, riði það líkast á lífi sínu* (JÁÞj. I. 100); *e-ð ríður e-m að fullu,* n-t gör det af med en, giver en Hjærtestødet: *rúnir, er skyldu r. presti að fullu* (JÁÞj. I. 587); *Eg býst við, að þetta skilyrði mundi geta riðið sumum skólum að fullu* (Alþ. '11, B. II. 256); (Talem.) *honum reið það um alt bak* (el. *að fullu),* det gjorde det af med ham; *nú ríður um þvert bak* (el. *þverbak),* nu gaar det over alle Grænser. — 3. om de rullende Bølger: *r. undir e-ð,* rulle hen under n-t (og løfte det): *hófust jakarnir í háaloft, þegar stórsjóirnir riðu undir þá* (And. I. 7); *aldan reið að,* Bølgen kom rullende. — 4. *bandið ríður uppi,* Traaden slaar Bugter (naar Garn tvindes og Traadene ikke er lige stramme) (Árn.).

2. **ríða** [ri:ða] vt., böjes som 1. *ríða.*

A. 1. a. flætte, knytte, binde: *r. körfu,* flette en Kurv; *r. net,* knytte Garn; *r. neðan við,* knytte til forneden; *r. neðan við vef,* knytte Traade til Væven, for at den skal kunne væves til Ende; *r. e-ð utan,* bedække n-t med udvendigt Flætværk (jfr. JÁÞj. I. 329); — pp. *riðinn,* bundet, knyttet: *ólum, er þeir sjálfir höfðu á ser við hina riðnu brynstakka sína* (Il. II. 218); *fullur barki og riðið yfir skut* (Vf.) = *slíðrafullur,* ganske fuld, fyldt op til Randen (om en Baad, der er fuld af Fisk). — b. overf.: *r. hnapp* (el. *enda) á e-ð,* göre en Ende paa n-t. — 2. *vera riðinn við e-ð,* være indviklet i n-t.

B. *(rjóða)* bestryge, besmøre: *r. e-u á e-ð, r. e-ð e-u,* ... *r. brýni á hníf,* stryge en Kniv med en Hvæssesten.

ríða mikill [ri·ðamɪ·ɟɪdʎ, -mɪ:ɟɪdʎ] a. 1. *(veigamikill, rækilegur)* eftertrykkelig. — 2. stor og svær: *en efri líkami hans lángur og r.* (JThMk. 275). **-silungur** [-sɪ:luŋgøϱ] m. coll. ynglende Foreller (Stj. '09, A. 288). **-stöðvar** [-sdöð·vaϱ] fpl. Yngleplads (for Foreller) (ibid.).

ryð blettur [rɪð·blɛhdøϱ] m. Rustplet. **-brenna** [-brɛn·a] vi. ruste, beskadiges ved Rust; — overf.: *Ykkur ungu stúlkunum hættir við að r.* (GFrÓl. 41); — pp. *ryðbrunninn,* rusten. **-bruni** [-brʏ·nɪ] m. Gravrust.

riddara búningur [rɪd:arabu:niŋgøϱ] m. 1. *(riddaraklæði)* Ridderrustning. — 2. *(búningur manns úr riddaraliði)* Kavalleriuniform. **-dómur** [-do·møϱ] m. Riddorværdighed. **-dubbun** [-dʏb:on] f. Ridderslag. **-fylki**

[-fɪʎ·ɡ̊ɪ, -fɪl·k̊ɪ] n. Rytterregiment. **-foringi** [-fo:riŋɡ̊ɪ] m. = **riddarahöfðingi.** **-för** [-fö:r] f. Riddertog. **-gangur** [-gauŋ·goϙ] m Springergang (i Skak). **-höfðingi** [-hóv·ðiŋɡ̊ɪ, -hób·ð-] m. Officer i Rytteriet, Kavallerìofficer. **-kaup** [-köy:p] npl. Springerbytte (i Skak). **-klæði** [-klai:ðɪ] npl. Ridderklæder; Ridderrustning. **-legur** [-lɛ:qoϙ] a. ridderlig; — adv. *-lega.* **-leikur** [-lɛi:gøϙ, -lɛi:køϙ] m. Springertræk (i Skak). **-lið** [-lɪ:ð] n. Kavalleri, Rytteri. **-mát** [-mau:t] n. Springermat (i Skak). **-peð** [-pɛ:ð] n. Bonden foran Springeren i Skakspil. **-peysa** [-pɛi:sa] f., **-pissa** [-pɪs:a] f. (ÓDavSk. 290) Mat med Springer. **-regla** [-rɛg·la] f. Ridderorden. **-reitur** [-rɛi:døϙ, -rɛi:tøϙ] m. Springerfelt (i Skak). **-saga** [-sa:qa] f. Ridderroman. **-skák** [-sgau:k] f. «Ridderskakspil», en Art Skakspil, hvor den ene Side spillede med 4 Springere, hvoraf de to gik et Felt længere paa skraa end sædvanlig (altsaa f. Eks. b2 — d5 el. e4). — Forskellige ejendommelige Benævnelser: *heimaskítsmát, langa skuðarmát, afturskvettumát, fretsterta, fretstertumát, peðrífur, blóðskítur,* hører oprindelig til i denne Art af Skakspil, men er senere gaaet over i det alm. (JÓlGrv. cit. i ÓDavSk. 288); nu er r. helt gaaet af Brug, og Ordet bruges nu i Bet.: 1) Skak af el. med en Springer; 2) Springerleg (= *rjúfa skjaldborg,* s. d. O.) (ibid.). **-skapur** [-sga:bøϙ, -sga:pøϙ] m. **1.** *(riddarahegðun)* Ridderlighed. — **2.** *(riddaramenska)* Riddervæsen. — **3.** *(riddaraíþróttir)* ridderlige Færdigheder. **-stjett** [-sdjɛht] f. Ridderstand. **-stökk** [-sdöhk] n. = **riddaraþraut.** **-sveinn** [-sveid·v] m. Riddersvend. **-sveit** [-svei:t] f. Flok Ryttere; Rytterregiment. **-tign** [-tɪg·v] f. Ridderværdighed. **-vopn** [-vohpv] n. Riddervaaben. **-þraut** [-þröy:t] f. Springerens Gang (i Skak). **-öld** [-öl·t] f. Riddertid.

riddari (-a, -ar) [rɪd:arɪ] m. **1.** Ridder: *riddarar miðaldanna;* jfr. *Musterisriddari;* — *r. af Dannebrog.* — **2.** *(reiðmaður)* Rytter. — **3.** *(riddaraliðsmaður)* Kavallerist, Ryttersoldat. — **4.** *(í tafli)* Springer (i Skakspil).

ryð etinn [rɪ:ðɛ·dɪn, -ɛ·tɪn] a. = *ryðjetinn,* se **ryðjetast.** †**-frakka** [rɪð·frahga] f., **-frakki (-a, -ar)** [-frahɡ̊ɪ] m. rustent Sværd el. Redskab, rustent Blad, rusten Le, Kniv. **-fullur** [-fʏdløϙ] a. rusten.

ryðga (a) [rɪð·ga] vi. ruste, løbe an.

ryðgaður [rɪð·gaðoϙ] a. rusten.

riðgála [rɪð·gau·la] f. en Forelart (JÓlGrv. i ÞThLfr. II. 317).

rið garn [rɪð·ga(r)dv] n. Garn til at knytte med. **-henda** [rɪ:þ(h)ɛnda] f. (metr.) et Metrum, hvor i Reglen Verslinjens förste og sidste betonede Stavelse er Rimstavelse el. (i hveranden Verslinje) de to sidste betonede Stavelser, som enten staar sammen el. er adskilte ved en ubetonet Stavelse.

ryðhætt [rɪ:þ(h)aiht] an. tilböjelig til at ruste: *járni er r.*

riði (-a, -ar) [rɪ:ðɪ] m. Maskestörrelse, Model, hvorefter Garnmasker afpasses; ved Mývatn bruges f. Eks. følgende Betegnelser for mindre og större Masker: *fláariði,* hvis Kant er 18—22 Linier, *gáluriði* (23—24 Linier), *nótarriði* (30—32 Linier) og *aðtökuriði* (paa Dragvod).

ryði [rɪ:ðɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **rjóða.**

riðill (-ils, -lar) [rɪ:ðɪdʎ, -ɪls, rɪð·laϙ] m. **1.** *(riði)* Model, hvorefter Garnmasker afpasses. — **2. a.** *(riðull)* Skare (JÓlInd. 229). — **b.** Regiment: *hvernig eigi að skipta niður ungum mönnum til landvarnar í riðla eptir sýslum eða sveitum* (ÞThLfr. III. 63). — °**c.** *(12 manna flokkur)* Kommando. — **3.** (vulg.) *(friðill)* Galan.

riðinn [rɪ:ðɪn] pp. af 1. og 2. **ríða.**

ryðja (ryð, ryðjum; ruddi, rutt) [rɪð·ja; rɪ:ð, rɪð·jom; rʏd:ɪ; rʏht] vt. **I. 1.** med acc. **a.** rydde, göre ryddelig: *r. skóg,* ophugge en Skov; *r. land,* rydde en Strækning Land (for Træer el. Sten); *r. jörð til akurs,* optage Jord; *r. vör,* lave Landingssted ved at rydde Sten og Klipper bort; *r. ofan af mó,* rydde Lag bort, der ligger oven paa Törven; *r. veg,* rydde en Vej; *r. fjallvegina á Íslandi,* pp. *ruddur,* ryddet; — *r. borðið:* 1) *(taka af borðum)* tage af Bordet; 2) *(eta alt, sem á borðum er)* göre rent Bord; — *r. kviðinn,* forrette sin Nødtørft; *r. salinn,* rydde Salen (for Folk); *r. skip;* — *r. sig:* 1) *(r. af sjer ís)* kaste Isen af sig (om en Flod); 2) uddrive Fugtigheden: *láta það* (ɔ: *heyið) r. sig í þeim* (ɔ: *göltum)* (Klp. II. 108); 3) *hann ryður sig upp,* Skyerne fejes bort (Vf.); 4) *(ræskja sig)* römme sig (JÁÞj. II. 560); 5) *(vera ósýtinn)* være flot: *mjer þykir hann hafa rutt sig,* han har ordentlig revet sig; 6) tage Bladet fra Munden: *Eg get því nærri, að J. G. þykist hafa rutt sig um Rvík og sýslusameininguna* (JSBr. 542). — **b.** *(r. með hefli)* rubbe, skrubhövle; — pp. *ruddur: Sperrurnar voru grannar, úr ruddum og hefluðum rekavið* (JTrHeið. I. 65). — **2.** med dat.: *r. e-u á braut (burt),* bortrydde n-t; *r. e-u braut,* bane Vejen for n-t; *r. e-u úr vegi,* rydde n-t af Vejen; *r. e-m út af,* slaa en ned; *r. úr sjer bölbænum* (el. *skömmum),* udslynge (brokke af sig) Forbandelser (udøse Skældsord); *sveitast blaðamennirnir blóðinu við að r. úr sjer skömmunum og ónotunum hver í annan* (Eimr. II. 27); *r. e-u af,* faa n-t færdigt i en Fart, rappe n-t af sig; *riðja þeir upp kofa,* de smækker en Hytte op i en Hast (SBr. Gr. 24); *r. sjer til rúms,* skaffe sig Plads, bane sig selv Vej, albue sig frem: *sú skoðun hefur rutt sjer mjög til rúms* (er blevet meget udbredt) *á seinni árum.* — **II.** med acc. i juridisk Bet.: *r. kvið,* göre Indsigelse mod enkelte Medlemmer af en Nævningeret og udskyde dem; *r. dóm,* rydde Retten: *ryður ... tveim af hinum lögskipuðu dómendum,* udskyder to af de lovbefalede Dommere (Stj. '05, A. 100). — **III.** refl. *ryðjast,* mase paa; *r. að,* trænge paa, trænge frem; *r. fram* (el. *áfram),* bryde frem med Magt, bane sig Vej, trænge frem; *r. inn á e-n,* trænge ind paa en; *r. um,* puffe fra sig til alle Sider; *r. út,* styrte ud.

ryð járn [rɪð·jau(r)dv] n. rustent Jærn (JÁÞj. II. 555). **-jetast** [-jɛ·dast, -jɛ·t-] vrefl. fortæres af Rust; — pp. *-jetinn,* fortæret af Rust, gennemrusten.

riðl (-s) [rɪð·l] n. **1.** *(brölt)* Klatren, Tumlen. — **2.** *kýrin leikur á riðli,* Koen løber efter Tyre, er parrelysten. — **3.** *(ringulreið)* Uorden.

1. **riðla (-u, -ur)** [rɪð·la] f. Vildkat: *Hún er glöð og heitir Gunna r.* (ÓDavVik. 292).

2. **riðla (a)** [rɪð·la] vt. **1.** *(aflaga)* bringe i Uorden. — **2.** refl. *riðlast:* **a.** klatre op og ned: *riðlast á stólum.* — **b.** trænge i Uorden frem og tilbage: *hrossonum ... sem riðluðust* (bølgede) *þarna aftur og fram í réttinni* (ÞGjD. 52—53). — **c.** komme i Uorden: *riðlast fyrir,* komme i Uorden (ved et Angreb); — overf.: *setningarnar eins og riðlast fyrir* (Eimr. VIII. 9).

riðlafiskur [rɪð·lafɪs·gøϙ] m. Flyvefisk (i Hobe) (JÓlInd. 234).

ryð leir [rɪð·lɛi·r] m. Okker. **-litur** [-lɪ·døϙ, -lɪ·tøϙ] a. rustbrun, rustfarvet.

riðlun (-ar) [rɪð·lon] f. det at tumle frem og tilbage el. komme i Uorden.

riðlunarlausnir [rɪð·lonarlöys·nɪϙ] fpl. Slimflod fra Børsprækken, naar Køer er parrelystne (Skaft.).

ryðna (a) [rɪð·na] vi. blive rød; *ryðnað smjör,* ikke helt frisk Smör (BH.).

riðpallur [rɪð·padløϙ] m. Trappeafsats.

ryðroði [rɪð·ro·ðɪ] m. Rustfarve.

riðsilungur [rɪð·sɪ·luŋgøϙ] m. Foreller i Yngletiden (ÞThLfr. II. 268).

ryð skán [rɪð·sgau·n] f. Rustskorpe. **-skel** [-sɡ̊ɛ·l] f. (zool.) en Slags Musling (tellimya ferruginosa) (GBárð.). **-skóf** [-sgoᵘ·v] f. = **ryðskán.** **-sorta (-u)** [-soϙda] f. Jærnsværte.

riðsprang [rɪð·sbrauŋk] n. et Slags indviklet Væv (BH.).

ryðtekinn [rɪð·tɛ·ɡ̊ɪn, -tɛ·k̊ɪn] a. rusten.

rið tíð [rɪð·ti·ð] f. Yngletid. **-tíðarmánuður** [-tiðarmau:nøðøϙ] m. Oktober. **-tími** [-ti·mɪ] m. Yngletid.

riðtrefill [rɪð·trɛ·vɪdʎ] m. maskestrikket uldent Halstörklæde (JThMk. 210).

ryðugur [rɪ:ðøqøϙ] a. = **ryðgaður.**

riðulaust [rɪ:ðøløys·t] adv. uden Vaklen: (om en Hest) *stökk r.* (ÞGjD. 2).

riðull (-uls, -lar) [rɪ:ðødʎ, -øls, rɪð·laϙ] m. Hob; lille Afdeling; Kommando; Manipel (i den romerske Hær); — overf.: *en lausaskúrir og skýbólstrar fóru í riðlum yfir fjöll og dali* (GFrE. 68).

riðum [rɪ:ðøm] 1. p. pl. imp. ind. og conj. af **ríða.**

†**ryður (-s)** [rɪ:ðøϙ] m. Kornrust.

riðu sjúkur [rɪ:ðøsju:gøϙ, -sju:køϙ] a. febersyg. **-skjálf** [-sɡ̊aul·v] n. (ÁM. 481, 12mo) = **reiðiskjálf.** **-sótt** [-soᵘht] f. Feber.

rið vaxinn [rɪð·vaχsɪn] a. tæt bygget, firskaaren: *lágur vexti, en r.* (JÁÞj. I. 345). **-vjel** [-vjɛ·l] f. Knyttemaskine: *riðvélar, eða verkfæri til að ríða allskonar net* (JSVb. 116).

rif (-s, pl. ds., gen. pl. **rifja)** [rɪ:v, rɪv·ja] n. **I. 1.** *(rifbein)* Ribben (hos Mennesker og Dyr): *guð skapaði konuna af rifi úr síðu mannsins;* (Talem.) *hafa ráð undir hverju rifi,* aldrig være raadvild; *e-r er svo eða svo innan rifja,* en er saa el. saa til Sinds: *var hann svo úlfúðarlaus innan rifja ... sem hundur getur verið* (GFrÁtt. 38); *e-m er kalt innan rifja,* en er koldsindig; *e-m rennur e-ð til rifja,* n-t gör et dybt Indtryk paa en, vækker Medlidenhed hos en; *e-ð er runnið undan rifjum e-s,* n-t stammer fra en: *enginn veit, undan hvers rifjum það er runnið,* ingen ved, hvem der er Ophavsmanden til det; *enginn veit, af hverjum rifjum það er sprottið,* ingen ved, af hvilken Bevæggrund det er fremgaaet. — **2.** (bot.) *(blaðrif)* Ribbe. — **II. 1.** *(í sjó)* Rev, Revle: *taka lag á r.,* benytte Opholdet mellem Braadsøer for at slippe over et Rev (Rang.). — **2.** *(eyri)* Sandør i en Flod (Rang.). — **3.** npr. *Rif,* Egn vest for *Snæfellsjökull.* — **III.** *(í segli)* Reb: *sigla við tvö r.,* sejle med torebet Sejl. — **IV.** se *vefstóll.*

rýf [ri:v] 1. p. sg. præs. ind. af **rjúfa.**

1. **rifa (-u, -ur)** [rɪ:va] f. Rift, Rævne, Sprække.

2. **rifa (a)** [rɪ:va] vt. **1.** *(rimpa)* flikke, sy sammen. — **2.** *(r. segl)* rebe. — **3.** v. impers. = *rofa: það rifar til í lofti,* Skyerne spredes lidt (Vf.).

1. **rífa (-u, -ur)** [ri:va] f. Rivetag: *rífur þar úr allan hnakkann, eptir endilaungum fiskinum, í einni rífu* (JÁÞj. II. 544).

2. **rífa (ríf, rífum; reif, rifum; rifi; rifið)** [ri:va; ri:v, ri:vøm; rɛi:v, rɪ:vøm; rɪ:vɪ; rɪ:vɪð] vt. og vi. **I. 1. a.** *(r. sundur)* rive, rive itu, sonderrive, rive i Stykker, flænge: *hann reif brjefið í smásnepla;* — *r. fisk úr roði,* rive Skindet af (en Fisk); *r. sig, r. fötin sín,* rive sit Töj i Stykker, flænge sit Töj (jfr. 4.); *r. hey* (Snæf.) = *leysa upp hey,* udtage Høet af en Lade el. Stak for at hindre Selvantændelse; *r. upp hrís, r. hrís,* oprive Birkekrat, skære Ris; *hvort viltu heldur, r. hrís eða binda bagga?* hvad vil du helst, jeg skal göre, rive Ris el. binde et Bundt? (en Leg, hvor den spörgende enten udspiler den andens Fingre, trækker 2 af dem hver til sin Side, el. klemmer en af Fingrene ved at böje de yderste Led indad og derefter trykke paa Fingerspidsen); *r. hús,* nedrive et Hus; *r. e-ð niður,* nedrive n-t; overf. rive ned paa n-t; *r. e-n niður,* overf.: rakke ned paa en; *r. ofan,* nedrive; *r. (í) sundur,* rive itu, jfr. 5.; *r. upp (í kotru),* slaa (i Triktrak) (ÓDavSk. 311); *r. upp brjef,* aabne, brække et Brev; *r. upp sár,* oprive et Saar; *r. upp í e-ð,* flænge n-t (fra Yderkanten af); *jeg reif upp í jakkann minn;* — *r. út úr e-u,* rive n-t ud, rive i Stykker: *jeg reif út úr hnappagatinu;* — *r. sig út,* udvide sig, udvides: *ósinn reif sig út af sjálfsdáðum* (ÞThLýs. I. 70); *hesturinn hefur rifið undan sjer,* Hesten har tabt en Sko. — **b.** vi.: *r. ofan af sári,* oprive et Saar; *r. utan af,* skrubhövle. — **c.** impers.: *snjóinn rífur,* den frosne Sne rives op, fyger: *nærri óstætt veður og reif snjóinn* (SIng. I. 130); *það rífur (til),* Sneen fyger bort; *það rífur af e-m,* en bliver hudløs. — **d.** impers. abs. el. *r. til,* spredes, lysne lidt (om Snetykning): *Það reif rétt ofan fyrir hestfæturna og glórði í stein eða þúfu eða svellglotta um leið og þeir fóru á það* (ÞGjOs. 79); *sýndist honum r. til í mel skamt frá* (JÞorkÞjs. 44); *það rífur til lofts,* Snetykningen spredes lidt: *þegar til lopts reif* (MvT. II. 107). — **2.** *r. sig áfram,* arbejde sig hurtig frem; *r. e-n upp,* bortfjærne en ved Magt fra et Sted: *dvalarsveitin vill alt af koma fátæklingum sem fyrst af sér og getur það orðið til þess, að þeir séu rifnir upp þaðan* (bli-

ver tvungne til at forlade det Sted) *sem þeir gætu þó helzt haft nokkurnveginn ofan af fyrir sér* (Alþ. '11, B. 895); *hún rífur barnið upp* (ɔ: *úr rúminu) snemma á morgnana*, hun tvinger Barnet til at staa op tidlig om Morgenen; *r. sig upp*, ¹) *(um sár)* bryde op, aabne sig (om Saar); ²) arbejde sig hurtig og energisk op til at blive en velhavende Mand, tjæne mange Penge: *hann er farinn að versla og rífur sig upp*; ³) synge i höjen Sky: *M. ... reif sig upp úr öllu valdi* (Eimr. X. 227); *r. sig upp úr öllum hljóðum*, overdøve alt med sin Stemme; ⁴) raabe el. synge saa höjt, at Stemmen svigter: *rífðu þig ekki!* ⁵) staa tidlig op: *r. sig upp (úr rúminu) fyrir allar aldir*, staa op (af Sengen) for Fanden faar Sko paa; ⁶) *stundum rífur hann sig upp í að* (kan han hidse sig selv op til at) *kenna öðrum um þetta ólán sitt, og þá er hann strax hressari, en ákaflega reiður* (Alþ. '11, B. II. 850); ⁷) (Ordspr.) *sá verður sjaldan ríkur, sem oft rífur sig upp* (SchMál.), den vorder sjælden rig, der flytter tit; *r. kjaft*, (om Hunde) gø höjt og ivrigt; (foragteligt om Mennesker) raabe og stöje: *hvað ertu að r. kjaft!* — **3.** sønderrive og fortære: *r. e-n í sig*, ¹) *(um villidýr)* rive ihjel og æde op; ²) overf.: hegle en igennem; — *r. í sig matinn, r. í sig*, spise med Graadighed, guffe i sig: *Aðra daga reif hann í sig eins og dýr* (JTrGst. I. 155). — **4.** *(klóra)* kradse: *r. e-n í framan*, kradse en i Ansigtet; *e-ð rífur í hálsinn*, n-t kradser i Halsen; *r. sig*, ¹) rive sig: *jeg reif mig á nagla*; — spec. om Heste: rive sig, skrabe sig (paa Benene): *Gísli bað hann hægt fara, hestar kynnu að r. sig* (GKonÆf. 125); *r. sig til blóðs*, rive sig til Blods; ²) klø sig fast og ivrigt; ³) = *r. kjaft*. — **5.** udføre n-t meget hurtigt, rive, snappe: *hann reif af mjer bókina*; — *r. af sjer húfuna*, snappe Huen af Hovedet; *r. e-ð út úr höndunum á e-m*, snappe n-t ud af Hænderne paa en; *r. alt og tæta*, rive og rode i alt muligt; *r. e-ð af*, göre n-t hurtig færdigt, göre n-t færdigt i en Fart: *hin bréfin reif eg af í katólsku* (MelBr. 22); *r. niður*, rive n-t itu og lade det falde paa Gulvet; spec. slaa meget Græs i en Fart; *r. túnið sundur á einni viku*, slaa Hjemmemarken færdig i Løbet af en Uge (Árm. II. 162); *r. til e-ð, r. e-ð til*, rode i n-t; *r. út (varning)*, kappes om at købe, göre store Indkøb: *Væri ekki haldið í við þá, rifu þeir út miklu meira, en þeir voru menn til að borga* (JTrL. 84); — spec. *vera rifinn út*, blive udsolgt (revet bort) i Løbet af ganske kort Tid: *varningurinn var rifinn út á fáum dögum*. — **II.** refl.: *rífast*, skændes, trættes: *rífast við e-n*, skændes (trættes) med en; *rífast í e-u*, (blive ved at) göre Vrövl over n-t; *rífast um e-ð*, skændes om n-t; *rífast út úr e-u*, skændes paa Grund af n-t. — **III.** pp. *rifinn*, sønderrevet, flænget: *rifin föt*; — *rifinn og tættur*, flænget og sønderrevet: *hann kom allur rifinn og tættur heim*; — *hann var rifinn í lær og laka*, han var i sønderrevne og lasede Klæder fra Top til Taa; *rifinn í brjóst*, ¹) *(örlátur)* gavmild (Vf.); ²) *(brjóstgóður)* medlidende, ynksom (BH.); — (Ordspr.) *oft fær grimmur hundur rifið skinn*, jfr. som man raaber i Skoven faar man Svar. — **IV.** ppr. *rífandi*: **1.** hæftig: *hann hafði svima og r. höfuðverk* (ÞGjÚf. 71). — ?**2.** rivende: *hann hefur r. atvinnu*.

rifa hjarn [rɪ:vaharˑdv, -ħadˑv] n. haardfrossen Sne (ValDagr. 59). **-þerrir** [-þɛr:ɪϱ] m., **-þurkur** [-þʏϱˑgøϱ] m. stærk Törke.

rifbaldi [rɪvˑbaldɪ, rɪb:-] m. = **ribbaldi.**

rif bein [rɪb:ɛiˑn] n. Ribben. **-beinasteik** [-b:ɛinasdɛi:k] f. Koteletter. **-beinsbrotna** [-b:ɛinsbrohdna] vi. faa et (el. flere) Ribben brækket; — pp. *-brotinn*. **-biti** [-b:ɪˑdɪ, -b:ɪˑtɪ] m. Ribbensstykke, Ribben med Kød paa; *steiktur r.*, Kotelet. **-blautur** [-bˑlöyˑdøϱ, -bˑlöyˑt-] a. blød (ɔ: fed) paa Ribbenene.

rífð (-ar) [rivˑð, ribˑþ] f. Gavmildhed (ÓDavÞul. 369).

rifdeild [rɪvˑdɛilt] f. (ASkaft.) = **rifrildi** 2.

rifey [rɪ:vɛiˑ] f. Revø (ÞThLýs. I. 115).

riffill (-ils, -lar) [rɪf:ɪdλ, -ɪls, -laϱ] m. Riffel.

rifgarður [rɪvˑgarðøϱ] m. **1.** *(í flekk)* en af de parallelle Rader, hvori Høet lægges, naar det vendes. — **2.** *(í fiski)* Rygraden i en Fisk: *Hún tíndi saman roð og ugga og rifgarða* (GFrTs. 132). — **3.** lang, smal Klippekant: *standa víða klettasker og rifgarðar upp úr hjarninu* (ÞThFerð. II. 226).

rifgeil [rɪvˑɟɛiˑl] f. Skvalderbøtte (GFrTís. 30).

rifhanki [rɪ:f(h)auŋɟɪ, -(h)auŋ̊ɟɪ] m. (naut.) Rebknude.

rifhrís [rɪfˑ(h)ϱiˑs] n. lav, smaabladet Birk.

rifhveljur [rɪfˑχwɛljøϱ, -kvɛljøϱ] fpl. Ribbegopler (ctenophora).

ryfi [rɪ:vɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **rjúfa.**

rifinn [rɪˑvɪn] pp. af **rífa.**

rifja (a) [rɪvˑja] vt. **I. 1.** *r. (hey)*, vende Høet förste Gang, efter at det er blevet revet sammen i *flekkur*, lave *rifgarðar*; — pp. *rifjaður*: ¹) vendt: *r. flekkur*; — ²) (bot.) ribbet. — **2.** impers.: *það rifjar* (Arnf.) = *það kýlir*, se *kýla* I. 5. — **II.** †**1.** *(reifa)* udvikle, forklare, fremstille. — **2.** *r. e-ð upp*, opfriske n-t i Erindringen: *r. e-ð upp fyrir* (el. *með*) *sjer*, søge at genkalde n-t i Erindringen; *r. upp harma sína*, genkalda sine Sorger i Erindringen. — **3.** impers. = *rofa*: *það rifjar til í lofti* (Vf.).

rifja ber [rɪvˑjabɛ:r] a. radmager. **-brjósk** [-brjouˑsk] n. Ribbensbrusk.

rifjaður [rɪvˑjaðøϱ] a. med Ribben.

rifja hylki [rɪvˑjahɪλˑɟɪ, -hɪlˑɟ̊ɪ] n. Brystkasse. **-himna** [-hɪmˑna] f. Ribbenshinde. **-liðir** [-lɪ:ðɪϱ] mpl. Brysthvirvler (vertebrae dorsales) (JHallHB).

rifjaraun [rɪvˑjaröy:n] f. Ribbenssmærter (Milt. 361).

rifjárn [rɪvˑjau(r)dv] n. **1.** Rivejærn. — **2.** se *vefstóll*.

rifjasteik [rɪvˑjasdɛi:k] f. Ribbenssteg, Karbonade (JsJs.).

rifjun (-ar, -anir) [rɪvˑjøn] f. det at vende Høet förste Gang: *r. heys* (LFR. VI. 57).

rífka (a) [rifˑga] vt. forstörre; forbedre.

ríflegur [rivˑlɛqøϱ] a. **1.** *(ríflega úti látinn)* rigelig, rund, klækkelig; — adv. *ríflega*: *e-ð er r. úti látið*, — *100 krónur eða r. það* (vel det). — **2.** *(örlátur)* gavmild; overf.: *ætla eg nú ríflegast ráða þinna, að*, jeg tror nu det bedste du kan göre er at (BóluHj. i JÁÞj. I. 249).

riflingur (-s, -ar) [rɪbˑliŋgøϱ] m. pjaltet Mand.

rifna (a) [rɪbˑna] vi. **1.** rives i Stykker: *seglið rifnaði*; — impers. *það rifnar upp í e-ð*, n-t faar en Rift (fra Kanten af); *r. upp úr*, løsrives: *blaðið hefur rifnað upp úr*, Bladet har løsnet sig; *r. upp úr bandinu*, løsne sig fra Bindet. — **2.** rævne, slaa Sprækker: *sárið rifnaði upp*, Saaret sprang op igen; *hann ætlaði að r. af hlátri (vonsku)*, han var lige ved at rævne af Latter (Arrigskab); *krakkinn ætlar að r. af orgi*. — **3.** impers. *rifnar út úr e-u*, n-t river ud, flænger ud: *það rifnaði út úr hnappagatinu*.

rifnía (-u) [rɪbˑnija] f. laset Klædningsstykke, Pjalt, Las (Árn.).

rifrildi (-is, pl. ds.) [rɪvˑrɪldɪ] n. **1.** laset Ting, Laser, Pjalt, spec. laset Bog. — **2.** Skænderi, Klammeri: *það varð rifrildi*, der blev en Scene.

rifrildis barki [rɪvˑrɪldɪsbaϱˑɟɪ] m. kraftig Strube. **-fiskirí** [-fɪsˑɟɪri] n. (pop.) = **mokafli.** **-garg** [-garˑk] n. stöjende Skænderi. **-gæðingur** [-ɟai:ðiŋgøϱ] m. enestaaende god Ridehest. **-hljóð** [-(h)λiouˑð] npl., **-rödd** [-rötˑ] f. vældig kraftig Sangstemme. **-vekringur** [-vɛ:griŋgøϱ, -vɛ:kr-] m. meget hurtig Pasgænger. **-verkmaður** [-vɛϱˑgmaðøϱ] m. meget rask Arbejder. **-verkur** [-vɛϱˑgøϱ] m. Koliksmærter (LFR. XIII. 221). **-þerrir** [-þɛr:ɪϱ] m., **-þurkur** [-þʏϱˑgøϱ] m. stærk Törke.

rifshaus [rɪfˑs(h)öyˑs] m. se **vefstóll.**

rifsylgja [rɪfˑsɪlɟa] f. (naut.) Rebhul (Grímsey).

Rifsingar [rɪfˑsiŋgaϱ] mpl. Indbyggerne i *Rif* III. 3.

rífskipað [rifˑsɟɪˑbað, -sɟɪˑp-] an. godt anbragt: *Rögnvaldi er r. nú þegar í vist með hverjum þeim, er hjúa þarfnast* (GKon. i Lögb. '13, Nr. 51).

Rifstangi [rɪfˑstauŋˑɟɪ] m. npr. Navn paa Landets nordligste Pynt.

†**rift (-ar, -ir)** [rɪfˑt] f. Klædning, Töj.

rifta (i) [rɪfˑda] vt. med dat. **1. a.** tilbagekalde, göre ugyldig, lade gaa tilbage: *var þá öllu riftað, er Símon hafði gera látið* (Eimr. XV. 53). — **b.** med acc. *r. kaupið*, lade Købet gaa tilbage (Stj. '11, A. 202). — **2.** *(svifta)* berøve: *ræddust vilja | rifta' hana klæðum* (ÓDavVik. 66).

riftalaust [rɪfˑdalöysˑt] adv. uomstødeligt (JThMk. 391).

riftaumur [rɪfˑtöyˑmøϱ] m. Rebsejsing, Rebline (Grímsey).

†**rifti (-is,** pl. ds.) [rɪfˑdɪ] n. = **rift.**

rifting (-ar, -ar) [rɪfˑdiŋk] f. Tilbagekaldelse, Ophævelse, Ugyldiggörelse: *r. kaupa*, Ophævelse af Køb.

rifum [rɪ:vøm] 1. p. pl. imp. ind. og conj. af **rífa.**

rifur (-s og -jar; -ir) [rɪ:vøϱ] m. Væverbom.

1. **rífur (-s)** [ri:vøϱ] m. **1.** (vet.) en Slags Mundsygdom hos Faar (JS. Br. 258). — **2.** (Sl., Sch.) = *dýrbítur*. — **3.** *(rifjárn)* Rasp.

2. **rífur** [ri:vøϱ] a. = **ríflegur.**

? **rifvjel** [rɪvˑjɛˑl] f. Rivemaskine (til Törv) (Eimr. XI. 174).

rifþæra (-u, -ur) [rɪfˑþaiˑra] f. Ribben med tilhørende Kød.

rig [rɪ:q] n. **1.** *(rígur)* Stivhed: *það stendur alt í r.*, alt staar stridt. — **2.** Svingning, Bevægelse: *Máls um stig | hér rýðst á r.* (sætter sig i Bevægelse) | *ræðusmíð til handa* (ÓDavVik. 375).

riga (a) [rɪ:qa] v. **1.** vt. med dat. *(bifa)* rokke, bevæge, flytte n-t med Vanskelighed; *jeg get varla rigað því*, jeg kan næppe rokke det: *jeg riga því ekki*; — *það rigar á hestinum*, Byrderne er ujævne paa Hesten. — **2.** vi. *(stirðna)* blive stiv, stram (BH.). — †**3.** vt. med acc. *(reyra)* binde n-t fast sammen. — **4.** refl. *rigast*, bevæge sig med Vanskelighed.

rigaþorskur [rɪ:qaþosˑgøϱ] m. stor Torsk.

ríg binda [riqˑbɪnda] vt. fastbinde; *r. sig við e-ð*, fastholde n-t ufravigelig; — pp. *rígbundinn*, fastknyttet; stræng, ufravigelig. **-fastur** [-χˑfasdøϱ] a. urokkelig. **-festa** [-fɛsda] vt. fastgöre (saa at det ikke kan rokkes). **-fylli** [-fɪdlɪ] f. indec. Propfuldhed, Overfyldelse: *stundum gat hann stolið r. sinni* (saa meget den kunde æde) *og svalt þess á milli* (ÞGj. D. 37). **-fullorðinn** [-fʏdlorðɪn] a. helt udvokset: *var það mestalt rígfullorðinn fiskur* (Lögb. ¹⁰/₄ '13, 1). **-hald** [ri:χ(h)alt] n. haardnakket Fastholden: *halda ríghaldi í e-ð*, fastholde n-t haardnakket, absolut ikke ville give Slip paa et el. andet. **-halda** [-(h)alda] vt. med dat. og vi. fastholde med Haardnakkethed; *r. við hest*, holde Töjlerne meget stramme: *ríghélt við kappalinn Grana* (StStAndv. II. 149); *r. sjer í e-ð*, holde sig fast i n-t af alle Kræfter, ikke ville give Slip, klynge sig til; fastholde n-t urokkeligt.

†**Rygir, Rygjar** [ri:jɪϱ, ri:jaϱ] mpl. Beboerne af Rogaland i Norge.

rígmentur [riqˑmɛvdøϱ, -mɛntøϱ] a. **a.** som har rigeligt med Tjænestefolk: *hann er r.* — **b.** godt bemandet: *rígment skip*.

rigna (di) [rɪgˑna, rɪŋˑdɪ] v. impers. **1.** regne: *hann (það) rignir*, det regner; *þó það rigndi eldi og brennisteini*, selvom det regnede med Ild og Svovl; *rignir í búið*, det regner Guld (og Velsignelse) ned i Brudens Skød (siges naar det regner paa ens Bryllupsdag) (Vf.); *r. niður*, regne ned i Jorden (om Gødning); — overf.: *láta skammirnar r. yfir e-n*, overdænge en med Skældsord. — **2.** pp. *rigndur*, vaad af Regn: *rignd möl*, Grus, som al Muld er bortskyllet fra ved Regn; *rignt hey*, Hø, som har været udsat for megen Regn.

rígnegla [riqˑnɛgla] vt. fastnagle.

rigning (-ar, -ar) [rɪgˑniŋk] f. Regn: *það hafa gengið miklar rigningar í sumar*, det har regnet meget i Sommer.

rigninga bæli [rɪgˑniŋgabai:lɪ] n. Sted, hvor det regner overordentlig meget. **-kafli** [-kabˑlɪ] m. regnfuld Periode. **-legur** [-lɛ:qøϱ] a. = **rigningarlegur.** **-rass** [-rasˑ] m. = **rigningabæli.**

rigningar dagur [rɪgˑniŋgarda:qøϱ] m. Regnvejrsdag. **-hraglandi** [-ahϱagˑlandɪ] m. store, spredte Draaber Regn. **-legur** [-r-lɛ:qøϱ] a. som ser ud til Regn: *hann er r. núna*, det ser ud til Regn nu; — adv. *-lega*. **-ókjör** [-ouˑ:ɟ̊öϱ] npl. øsende Regn: *en altaf héldust sömu rigningarókjörin* (ÞThFerð. III. 140). **-vatn** [-vahtv] n. Regnvand.

rigninga samur [rɪgˑniŋgasaˑmøϱ] a. regnfuld: *það er r-samt*, det regner hyppigt. **-sumar** [-sʏˑmaϱ] n. regnfuld Sommer. **-tíð** [-ti:ð] f. Regntid.

rigningur (-s, -ar) [rɪg niŋgøϱ] m. †1. *(rigning)* Regn. — 2. *(ánamaðkur)* Regnorm (BH.).
rýgresi (-is) [ri:grɛ sɪ] n. (bot.) Rajgræs (lolium).
rigs [rɪχ·s] n. Stoltseren, knejsende Gang.
1. **rigsa (-u, -ur)** [rɪχ·sa] f. Kvinde, der gaar knejsende.
2. **rigsa (a)** [rɪχ·sa] vi. gaa knejsende, stoltsere.
rigskorða [rɪχ·sgorða] vt. afstive saaledes, at det ikke kan rokkes; — pp. *rígskorðaður*, urokkelig, afstivet: *hún er svo kurteis, að enginn hafði séð hana jafn-rígskorðaða á allar síður* (Mýrd. 96).
Rígur (-s) [ri:gøϱ, riχ·s] m. npr. (myt.) Navn paa Heimdal.
rígur (-s) [ri:gøϱ, riχ·s] m. 1. *(stirðleiki)* Stivhed: *hafa ríg í hálsinum.* — 2. Strid, Trætte: *stóð í ríg nokkra stund* (JÓlInd. 308). — 3. *(kali)* spændt Forhold, Kulde. — 4. *(strangleiki)* Strænghed.
°**rýgur (-jar, -ir)** [ri:gøϱ, ri:jaϱ, ri:jɪϱ] f. 1. *(voldug kona)* mægtig Kvinde. — 2. *(skessa)* Jættekvinde: *sjáðu róg-meinum | rýgi valda* (MJ. I. 45).
rýing (-ar, -ar) [ri:jiŋk] f. 1. *(rúning)* Faareklipning (ASkaft.). — 2. den Tilstand, da den nye Uld er vokset saa meget, at den gamle kan fjærnes: *það er komin r. í sauðinn*, den gamle Uld er begyndt at løsne sig paa Faaret.
1. **rýja (-u, -ur)** [ri:ja] f. 1. *(tuska)* Klud. — 2. *(barnsrýja)* Ble. — 3. *(veslingur)* Stakkel, Skind; (is. som Kæleord): *o, rýjan!* det Skind!; *rýjan mín*, lille Ven. — 4. (Breiðd.) *rýing* 2.: *það er góð r. í gemlingnum.*
2. **rýja (rý, rýjum; rúði, rúðum; rúið)** [ri:ja, ri:, ri:jøm; ru:ðɪ, ru:ðøm; ru·ɪð] vt. 1. afrive (afklippe) Ulden af et Faar: *á vorin er fje rúið.* — 2. overf. blotte el. plyndre fuldstændig: *Menn hafa sífelt verið að r. jörðina, án þess ... að bæta henni upp, það sem hefir verið frá henni tekið* (Eimr. VI. 224); *r. e-n inn að skinninu* (el. *skyrtunni* el. *bjórnum*), flaa en (for Penge) til Skindet; *r. e-n af gærunni*, skubbe en til Side: *þm. hafði rúið þann mann af gærunni, er bitinn var tekinn af* (Alþ. '11, B. 70). — 3. a. pp. *rúinn: r. að fjármunum*, udarmet. — b. pp. *rýjaður = rúinn: er kirkjan fremur rýjuð* (BenGr. i Eimr. VI. 191).
rýjuhirðir [ri:jøhɪr·ðɪϱ] m. Kludesamler.
ryk (-s) [rɪ:k] n. 1. Støv: (Talem.) *strá* (el. *slá*) *ryki í augu e-m*, strø en Sand i Øjnene. — 2. Uklarhed efter en Rus, Omtaagethed: *þá hafa sumir giskað á, að „ryk" hafi verið í honum* (BrJDul. 126).
rýk [ri:k] 1. p. sg. præs. ind. af **rjúka**.
ryka [rɪ:ga, rɪ:ka] vt. göre Støv; *rykast upp*, dækkes af ophvirvlet Støv.
rykaður [rɪ.gaðøϱ, rɪ:kaðøϱ] a. 1. *(rykugur)* støvet. — 2. omtaaget, forvirret, fortumlet (om en nyvaagnet el. en, der har haft en Rus).
rík borinn [ri:kbo·rɪn] a. höjbaaren, af fornem Herkomst. **-dómsleysi (-is)** [-do·msleɪ·sɪ] n. Uformuenhed. **-dómur** [-do·møϱ] m. Rigdom, Formue.
ryk dula [rɪ:kdʏ·la] f. Støveklud (EKvVhl. 8). **-fallinn** [-fadlɪn] a. støvbedækket, tilstøvet: *rykfallið gróður líf* (StStAndv. II. 67).
ryki [rɪ:gɪ, rɪ:kɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **rjúka**.
ríki (-is, pl. ds.) [ri:gɪ, ri:kɪ] n. 1. *(vald)* Magt: (Ordspr.) *r. sitt skal ráðsnotur hver í hófi hafa* (GJ.), maadelig Magt trives bedst. — 2. a. Rige, Stat: *fer konungur svo heim í r. sitt;* — *koma til ríkis*, overtage Regeringen, bestige Tronen. — b. pl.: *ráða ríkjum*, regere; *reka e-n frá ríkjum*, fordrive en. **-dæmi** [-dai:mɪ] n. Rigdom. **-látur** [-lau:døϱ, -lau:t-] a. stolt, pragtelskende. **-læti (-is)** [-lai:dɪ, -lai:tɪ] n. Stolthed; Pragtsyge.
°**ríkir (-is)** [ri:gɪϱ, ri:kɪϱ] m. Hersker.
ríkis aðall [ri:gɪsa:ðadλ, ri:kɪs-] m. Rigsadel. **-arfi** [-ar·vɪ] m. Tronfølger. **-bankadalur** [-bauŋgada:løϱ, -bauŋka-] m. Rigsbankdaler. **-bankaseðill** [-bauŋgasɛ:ðɪdλ, -bauŋka-] m. Rigsbankseddel. **-banki** [-bauŋgɪ, -bauŋkɪ] m. Rigsbank. **-biðill** [-bɪ·ðɪdλ] m. 1. *(sá, er keppir eftir ríki)* Kronprætendent. — 2. *(ríkur biðill)* rig Bejler. **-bobbi** [-bob:ɪ] m., **-bokki** [-bohgɪ] m. Rigmand, Pengematador. **-borgararjettur** [-borgararjɛhdøϱ] m. Statsborgerret. **-borgari** [-bor·garɪ] m. Statsborger. **-bubbi** [-bʏb:ɪ] m., **-buppi** [-bʏhbɪ] m. = **ríkisbobbi**. **-búri** [-bu·rɪ] m. rig Knark (BóluHj. 181). **-dagur** [-da:gøϱ] m. Rigsdag. **-dalur** [-da:løϱ] m. Rigsdaler. **-djöfull** [-djö:vødλ] m. mægtig Djævel. **-dómur** [-do·møϱ] m. Rigsret. **-drottinn** [-drohdɪn] m. Rigsoverhoved. **-erfðamál** [-ɛr(v)ðamau:l] n. Tronfølgesag. **-erfðir** [-ɛr·(v)ðɪϱ] fpl. Tronfølge. **-erfingi** [-ɛr·viŋgɪ] m. Tronarving; Kronprins. **-erindi** [-ɛ:rɪndɪ] n. Statshværv. **-fang** [-fauŋ·k] n. Statsborgerskab. **-festi** [-fɛs·dɪ] f. 1. *(ríkisfang)* Statsborgerskab (Stj. '21, A. 161). — °2. Rigsbaand: *andi tímans brýtur við hugans haf unz hofin stranda og ríkis-festar slitna* (StStAndv. II. 39). **-fjehirðir** [-fjɛ:hɪrðɪϱ] m. Rigskasserer. **-fjehirsla** [-fjɛ:hɪ(ϱ)sla] f. Finanshovedkasse. **-fólk** [-fo·λ·k, -fo·l·k] n. velhavende Folk. **-fræði** [-frai:ðɪ] f. indec. Statslære: *r. Platons.* **-gersemar** [-gɛϱ·sɛmaϱ] fpl. Rigsklenodier. **-gjöld** [-gjöl·t] npl. Statsudgifter. **-háski** [-(h)aus·gɪ] m. Fare for Staten. **-heild** [-(h)eil·t] f. Statshelhed, Helstat. **-herstjóri** [-(h)ɛϱ·sdjo·rɪ] m. Rigsfeltherre. **-hjón** [-hjou:n] npl. rigt Ægtepar. **-hlunnindi** [-(h)lʏn:ɪndɪ] npl. Landsherligheder. **-kirkja** [-kɪϱ·ga] f. Statskirke. **-kjörgripur** [-kjör·grɪbøϱ, -grɪpøϱ] m. Rigsinsignier. **-kona** [-ko:na] f. rig Kvinde. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. Rigmand: (Ordspr.) *ríkismanna hylli er flauta fylli* (GJ.), den riges Gunst er ej meget dröj. **-mál** [-mau:l] n. 1. (pl.) Rigsanliggende: *afbrot, er snerta r.*, politisk Forbrydelse. — 2. Rigsmaal, mods. Dialekt; spec. i Norge mods. Landsmaal. **-mannakrassi** [-man·akras:ɪ] m. Snob (BTh. 294). **-merki** [-mɛϱ·gɪ] n. Rigsvaaben. **-mynt** [-mɪn·t, -mɪn·t] f. Rigsmønt. **-ort** [-oϱ·t] n. Rigsort, 24 Skilling. **-paur** [-pöy:r] m. (Fj. II. (2.) 10) = **ríkisbubbi**. **-ráð** [-rau:ð] n. Statsraad. **-ritari** [-rɪ:darɪ, -rɪ:t-] m. Statssekretær. **-rjettur** [-rjɛhdøϱ] m. Rigsret. **-sjóður** [-ɪ-sjou:ðøϱ] m. Statskasse. **-skipun** [-sgɪ:bøn, -sgɪ:pon] f. Forfatning. **-skjalasafn** [-sga·lasab·v] n. Rigsarkiv. **-skjalavörður** [-sga·lavör·ðøϱ] m. Rigsarkivar. **-skjaldmerki** [-sgal·dmɛϱgɪ] n. Rigsvaaben. **-skuldabrjef** [-sgʏldabrjɛ:v] n. Statsobligation. **-skuldaskrifstofa** [-sgʏldasgrɪf·sdova] f. Statsgældskontor. **-skuldir** [-sgʏl·dɪϱ] fpl. Statsgæld. **-sóknari** [-sou·hgnarɪ] m. Rigsadvokat. °**-stallari** [-sdad·larɪ] m. Konnetable. **-stjóri** [-sdjou:rɪ] m. 1. *(r. til bráðabirgða)* Rigsforstander. — 2. *(stjórnandi)* Regent. — 3. *(í Bandaríkjunum)* Guvernør (i de Forenede Stater). **-stjórn** [-sdjou·r·dn] f. Statsstyrelse; Regering. °**-stjórnarmaður** [-sdjou·rdnarma:ðøϱ] m. Statsmand. **-tekjur** [-s-tɛ:gjøϱ, -tɛ:kjøϱ] fpl. Statsindtægter. **-tengsl(i)** [-tɛiŋ·sλ, -tɛiŋ·slɪ] npl. Statsbaand. **-trú** [-tru:] f. Statsreligion. **-tunga** [-tuŋ·ga] f. Statssprog. **-uppfræðsla** [-ʏhpfraiðsla, ʏf·-] f. Statsopdragelse. **-vald** [-val·t] n. Statsmagt: *yfirráð þeirra ríkisvalda, sem stofnsett eru með grundvallarlögunum* (de grundlovsmæssige Myndigheder) (Eimr. II. 4). **-valdur (-s)** [-val·døϱ] m. Rigsoverhoved. **-vöndur** [-vön·døϱ] m. Scepter. **-þarfir** [-þar·vɪϱ] fpl. Statsfornødenheder. **-þegn** [-þɛg·v] m. Statsborger. **-þing** [-þɪŋ·k] n. Rigsdag. **-þjófur** [-þjo·:vøϱ] m. Usurpator.
ríkja (ti) [ri:ga, ri:ka, riχ·dɪ] vi. regere, herske; (ogs. overf.): (Ordspr.) *sá kann ekki að r., sem ekki kann að svíkja* (GJ.), den ej forstaar at styre, der ej kan bag Lyset føre; *sú skoðun ríkir* (el. *ræður og ríkir*), den Anskuelse hersker (er den herskende); *skorti hann fótfimi og hvatræði við Gísla og féll Jón. Ríkti það jafnan í Jóni síðan* (J. kunde aldrig glemme det siden) (GKonÆf. 182); *e-ð ríkir í með e-m = e-ð ræður með e-m*, et bestemt Forhold (is. køligt) hersker mellem to Personer: *vil eg þó ekki láta það í r. með okkur*, jeg vil ikke, at der af den Grund skal raade et fjendtligt Forhold mellem os (JÁÞj. II. 344); — ?ppr. *ríkjandi*, herskende: *það var ríkjandi skoðun*, det var den herskende Mening.
ríkja samband [ri:gasam·bant, ri:ka-] n. Statsforbund, Konføderation. **-skipun** [-sgɪ:bøn, -sgɪ:pon] f. Statsfordeling. °**-valdsmenn** [-val(t)smen·] mpl. Demokrater (i de Forenede Stater).
Rikka (-u, -ur) [rɪhga] f. npr. Dim. af **Friðrikka.**
Rikki (-a, -ar) [rɪhgɪ] m. npr. Dim. af **Rík(h)arður.**
rykkilín [rɪhgɪli:n] n. Messekjortel, Messesærk.
rykking (-ar, -ar) [rɪhgiŋk] f. 1. (jfr. *rykkja* 1.) Rykken, Trækken (i n-t). — 2. (jfr. *rykkja* 2.) Rynken. — 3. (pl.) Trækninger, Krampetrækninger (LFR. XIII. 212).
rykki rendur [rɪhgɪren·døϱ] a. (bot.) med rynket Rand. **-tuðra** [-tʏð·ra] f. rynket Skulderpose paa en Kvindetröje (ASkaft.).
rykkja (ti) [rɪhga, rɪχ·dɪ] v. 1. a. vt. med dat. rykke, trække pludselig, flytte ved et rask Ryk: *r. e-u að sjer*, rykke n-t til sig; *r. e-u af e-m*, rykke n-t fra en; *r. í sundur*, rykke itu. — b. vi.: *r. í e-ð*, slide i n-t: *r. í tauminn*, rykke i Tömmen; *r. á*, slutte med et kraftigt Ryk. — 2. vt. med acc. rynke (et Klædningsstykke): *r. pils;* — *saumavjelin rykkir*, Symaskinen rynker Töjet; — refl. *rykkjast*, trækkes sammen, rynkes: *saumurinn rykkist.*
rykkjaveiki [rɪhgavei:gɪ, -vei:kɪ] m. (med.) Tilbagefaldsfeber (typhus recurrens).
rykkur (-jar, -ir) [rɪhgøϱ] m. 1. Ryk, Stød: *slaungu þrisvar sveiflar seggur | síðan herðir rykkinn stinna* (GThBúi 32); *með rykkjum og skrykkjum*, stødvis; *í rykk*, efter hinanden: *gera e-ð 7 sinnum í rykk;* — *í einum rykk*, i en Haandevending, paa en Studs; (om Vinden) *hann rekur á rykki* (der kommer Vindstød), *en dúrar á milli.* — 2. spec. Krampetrækning (LFR. X. 30).
rík látur [ri:glau·døϱ, ri:klau·tøϱ] a. = **ríkilátur.** **-legur** [-lɛgøϱ] a. 1. *(ríflegur)* rigelig. — 2. *(ríkmannlegur)* flot, prægtig. — 3. adv. *-lega.* **-leiki** [-lei:gɪ, -lei:kɪ] m., **-leikur** [-lei:gøϱ, -lei:køϱ] m. 1. *(auðlegð)* Rigdom; Overflødighed. — †2. *(ákafi)* Voldsomhed, Hæftighed. **-lyndi** [-lɪndɪ] n. 1. *(geðríki)* myndigt og hæftigt Sindelag. — 2. *(ráðríki)* Myndighed, Herskesyge.
riklingur (-s) [rɪhgliŋgøϱ] m. törret Helleflynder (el. Havkat, jfr. *steinbítsriklingur*), skaaren i Strimler.
rík lundaður [ri:glʏndaðøϱ, ri:k-] a. af et myndigt og hæftigt Temperament, myndig. **-læti (-is)** [-lai:dɪ, -lai·tɪ] n. = **ríkilæti.** **-mannlegur** [-manlɛ·gøϱ] a. pragtfuld, prægtig: — adv. *-lega: ríkmannlega framborið, veitt osfr.*, flot serveret, trakteret osv. **-menni (-is,** pl. ds.) [-mɛn·ɪ] n. a. *(voldugur og auðugur maður)* rig, mægtig Mand. — b. *(auðmaður)* Rigmand.
ryk mý [rɪ:gmi·, rɪ:k-] n. coll. Myg, som ikke stikker (culex). **-mökkur** [-möhgøϱ] m. Støvsky. **-samur** [-k-samøϱ] a. tilböjelig til at samle Støv: *hjer er ákaflega ryksamt*, her er forfærdelig meget Støv.
ríksdalur [riχ·sda·løϱ] m. = **ríkisdalur.**
ryk ský [rɪ:ksgi·] n. Støvsky. **-sópur** [-sou·bøϱ, -sou·pøϱ] m. Støvekost.
ríksort [riχ·soϱt] n. = **ríkisort.**
ryksuga [rɪ:ksʏ·ga] f. Støvsuger.
ryktur [rɪχ·døϱ] pp. af **rykkja.**
ríkuglegur [ri:go(ɣ)lɛ·gøϱ, ri:k-] a., adv. *-lega*, se **ríkulegur.**
rykugur [rɪ:goɣøϱ, rɪ:k-] a. støvet.
ríkulegur [ri:gølɛ·gøϱ, ri:kø-] a. 1. *(ríflegur)* rigelig. — 2. *(ríkmannlegur)* prægtig, rig. — 3. adv. *-lega.*
ríkur [ri:gøϱ, ri:køϱ, n. riχ·t] a. I. 1. *(voldugur)* mægtig: *ríkur höfðingi;* (Ordspr.) *hinn ríkari verður ráð að segja*, den mægtigste faar raade (Eimr. X. 140); *náttúran er náminu ríkari*, Naturen gaar over Optugtelsen; (Talem.) *sjón er sögu ríkari*, Syn gaar for Sagn; *e-m er e-ð ríkt í huga*, en er meget optaget af n-t; *nýbreytnin var ríkust í huganum* (ÞGjD. 51); *rík ástæða*, gyldig Grund: *ef ástæða hefir verið til að veita fé til sýsluvegaaðgerða nokkursstaðar, þá er að minsta kosti einhver ríkasta ástæða til þess hér* (Alþ. '11, B. II. 94); *leggja ríkt á*, lægge Vægt paa, betone, indskærpe: *leggja ríkt á við e-n að gera e-ð*, give en eftertrykkelig Ordre til at göre n-t, indskærpe en n-t; *í ríkum mæli*, i rigt Maal. — 2. for stor, lovlig stor, som vanskelig kan rummes i n-t: *hurðin er svo þrútin og rík í falsinu, að erfitt er að opna hana;* — *skorðan á bátnum er ekki nógu*

rík, Støtten til Baaden er ikke stram nok. — II. *(auðugur)* rig: (Ordspr.) *að því spyr hinn ríki, hvað hinn óríki kann fá,* e (ɔ: altid) spör den rige, hvor(dan) den fattige sig bjærger.

rykþurka [rɪ:kþʏɣa] f. Støveklud.

1. **ríl l (-s, -ar)** [rid·λ, ril·s, ri:laϱ] m., is. i pl. *rílar,* mørke el. graa Pletter her og der paa Kroppen af Faar, som ellers har hvid Uld (ASkaft.).

2. **ríl l (-s)** [rid·λ, ril·s] m. *(skríll)* Pak, Pøbel: *stráka r.*

3. **ríl l (-s)** [rid·λ, ril·s] m. Ril (en Slags Dans).

1. **rilla (-u, -ur)** [rɪd·la] f. (Vestm.) = **rita.**

2. **rilla (a)** [rɪd·la] v. **1.** vi. *(skjögra)* rave, slingre (BH.). — **2.** vt. med dat. *(velta)* vælte, omstyrte (BH.). — **3.** vt. *(rita, rissa)* skrive, kradse (Af., ÞThFerð. III. 299).

rílóttur [ri:loᵘhdøϱ] a. plettet; — spec. (om Faar) hvid med smaa mørke (sorte, brune el. graa) Pletter over hele Legemet (Vf., Skaft., Múl.): *mór., grár., svartr.*

rim (-ar, -ar) [rɪ:*m*] f. **1.** Stang, Lægte, Tremme i et Gitter el. en Tremmekasse. — **2.** *(stig)* Grad. — **3.** *(þrep)* Trappetrin, Stigetrin. — **4.** den øverste Plankerække i en Baad, se *bátur* (Afb.). — **5.** (VSkaft.) = 1. *rak.*

1. **rím (-s)** [ri:*m*] n. Kalender, jfr. *fingrarím:* (Talem.) *ruglast í rím-inu,* blive forvirret: *Blindkirkjan á erfitt uppdráttar, þar sem hún er steinblind og rugluð í ríminu* (ør i Hovedet) *þar á ofan* (ÓDavSk. 102).

2. **rím (-s,** pl. ds.) [ri:*m*] n. **1.** Rim, Enderim: *gallað r.,* mangelfuldt Rim; *vísan er í rímum,* Strofen er i metrisk Henseende korrekt. — **2.** *(rímað kvæði)* rimet Sang (ofte nedsættende).

1. **ríma (-u, -ur)** [ri:ma] f. Rime (den særlige isl. episke Digtart): *kveða rímur;* — ogs. Heltedigt el. Afsnit af Heltedigt; versificeret Fortælling.

2. **ríma (a)** [ri:ma] vt. og vi. rime; indklæde i Vers; *e-ð rímar við e-ð,* n-t rimer med n-t; *e-ð rímar saman,* n-t rimer sammen.

rýma (di) [ri:ma] vt. og vi. **I. 1.** göre Plads: *r. (sæti) fyrir e-m, r. til fyrir e-m,* göre Plads for en; *r. til við e-n,* behandle en lempelig, vise sig eftergivende overfor en, lempe sig efter en; abs. *r. til,* römme op, göre ryddelig; *r. brjóstið,* give meget ud: *Sá verður að tíma, sem brjóstið skal r.* (SchMálshb. 300), den burde ej karrig være, som Udgifter maa bære. — **2.** römme, gaa bort, forlade: *r. land,* forlade Landet. — **II.** refl. *rýmast:* **1.** blive rummeligt *(= rýmkast): nú rýmdist í kirkjunni; — er dalurinn tekur að rýmast,* naar Dalen aabner sig mere. — **2.** rummes, finde Plads: *minna en helmingur nafna þeirra má r.* (kan rummes) *í svo stuttri ritgerð* (Eimr. XVII. 2).

rimabarð [rɪ:mabar·*ð*] n. ophöjet, tör Jordplet (jfr. *rimi* 1. a.).

rima garður [rɪ:magar·ðøϱ] m. Stakit. **-hjól** [-ɧoᵘ:*l*] n. Møllehjul. **-loft** [-lof·t] n. Stænge.

rímari (-a, -ar) [ri:marɪ] m. Rimer, Versemager.

rimatal [rɪ:mata:*l*] n. Trinenes Antal (i en Stige).

rimateygingur [rɪ:matɛi:jiŋgøϱ] m. langstrakt, ophöjet Jordstrimmel (jfr. *rimi* 1. a.).

rimba (-u, -ur) [rɪm·ba] f., jfr. *rumba.* **1.** *(rumba)* voldsom Storm: *Rimbu svelja rak af Núpum* (ÞÞór. 298). — **2.** *(róla)* Gynge: *róa í rimbu,* gynge (ÓDavSk. 151). — **3.** *(horuð kind)* radmagert Faar. — **4.** *(perta)* vanskelig Hoppe; *járna rimbu* (el. *pertu),* en Kunst, der bestaar i at sidde paa et Reb med korslagte Ben, slaa smaa Slag paa sine egne Fodsaaler med en rund Stok, samtidig med at man fremsiger en Ramse om, at man henter en Hoppe og beslaar den og sadler; for at hjælpe sig til at balancere maa *„rimbujárnarinn“* stæmme Stokken mod Gulvet saa ofte det göres behov, men ikke tage Fødderne bort fra Rebet og ikke rette dem (ÓDavSk. 151).

rimbaldi (-a) [rɪm·baldɪ] m. en Slags Tortur for ny Disciple i *Skálholt's* Latinskole (GTh. '06, 85—86).

rím fallandi [rim·fadlandɪ] m. Rytme. **-fleipur** [-flɛi·bøϱ, -flɛi·pøϱ] n. Rimeri: *hugsunarlaust r.* (Eimr. XV. 213). **-fróður** [-froᵘ:ðøϱ] a. **1.** kyndig i *fingrarím* (s. d. O.). — **2.** = *bragfróður.* **-fræði** [-frai·ðɪ] f. indec. Komputistik: *menn urðu sjálfir að annast tímareikning allan og fást við r.* (ÞThLfr. II. 273). **-fræðingur (-s, -ar)** [-frai·ðiŋgøϱ] m. Kalendariograf, Komputistiker. **-galli** [-gad·lɪ] m. Rimfejl.

rimi (-a, -ar) [rɪ:mɪ] m. **1. a.** *(ræma)* Strimmel, spec. græsbedækket Strimmel Land; spec. Jordstrimmel, der ligger lidt höjere end det omliggende, sumpede Jordsmon: *rimar í mýrum.* — **b.** *(lágur og langur ás)* langstrakt, flad Bakke. — **c.** *(r. milli rifgarða)* Mellemrummet mellem to parallelle Rader Hø i en *flekkur* (LFR. VI. 57). — **2.** Abcise: *fjarlægðin frá fótpunkti hliðungans að miðpunkti sporbaugs er nefnd r.* (Hemp. 67).

rými (-is, pl. ds.) [ri:mɪ] n. (bot.) Rum (loculus, loculamentum); alm. Sms. *farrými, landrými* osv.

?**rímilegur** [ri:mɪle·qøϱ] a. **1.** rimelig, billig. — **2.** *(montinn)* vigtig (Rang.).

rimill (-ils, -lar) [rɪ:mɪdλ, -ɪls, rɪm·laϱ] m. **1.** *(r. í gólfi, grind)* Tremme, pl. ogs. Tralværk. — **2.** *(í glugga)* Sprosse.

rýmindi [ri:mɪndɪ] npl. Rummelighed.

rýming (-ar) [ri:miŋk] f. Oprömning.

rýmingarútsala [ri:miŋgaru:tsala] f. Oprömningsudsalg (Lögr. '11, 12).

rymja (rym, rymjum; rumdi; rumið) [rɪm·ja, rɪ:*m*, [illegible] rʏ:mɪð] v. **1.** vi. **a.** buldre, larme, brumme: *járnhurðin rumdi á hjörunum* (JÁÞj. I. 491). — **b.** *(um kú)* dryne, dröne. — **c.** *(um asna)* skryde. — **2.** v. impers. *rymur í e-m,* en brummer, mumler.

rýmka (a) [riμ·ga, rim·ka] v. **1.** vt. udvide, forstörre; (Talem.) *r. brjóstið,* vise sig gavmildere, barmhjærtigere. — **2.** vi. **a.** udvides, blive större: *dansvöllurinn rýmkaði, þegar borð voru upp tekin.* — **b.** *r. um,* udvide, forstörre: *[illegible] hann að r. um sjóndeildarhringinn* (JThM. [illegible]). — **3.** [illegible] blive rummeligere: *það rýmkaði* (blev bedre Plads) *í stofunni, þegar [illegible] var tekinn burt;* — *rýmkar um e-ð,* n-t faar större Spillerum, större Frihed; — pp. *rýmkaður: rýmkað hugtak,* udvidet Begreb.

rýmkun (-ar, -anir) [riμ·gø*n*, rim·kø*n*, -anɪϱ] f. Udvidelse.

rímkænn [rim·ʞaidv] a. kyndig i Tidsregning.

rimla girðing [rɪm·laɣɪr·ðiŋk] f. Stakit. **-gluggi** [-glʏɟ.ɪ] m. Tralvindue. **-gólf** [-goᵘl·*v*] n. Tremmegulv. **-grind** [-grɪn·t] f. Rist, Gitter. **-hliðar** [-hλɪ:ðaϱ] fpl. Lætter (paa en Vogn).

rímleikur [rim·lɛi·gøϱ, -lɛi·køϱ] m. Legen med Rim.

rimlengis [rɪm·lɛiŋɟɪs] adv. langs Tremmerne: *Hann ... ristir störina í meisnum á allavega r.* (Árm. II. 163).

rím liður [rim·lɪ·ðøϱ] m. se **tá. -lipurð** [-lɪ·bør*ð*, -lɪ·p-] f. Rimsnille, Eurhythmi.

rimma (-u, -ur) [rɪm:a] f. **1.** *(áflog, ryskingar)* Kamp. — **2.** *(orðasenna)* Diskussion, Ordstrid.

rím maður [rim:aðøϱ] m. Mand, der er kyndig i Tidsregning eller Fingerrim. **-meistari** [rim:ɛisdarɪ] m. Kalendariograf, Komputistiker.

Rimmugýgur [rɪm:øɟi:qøϱ] f. npr. »Kampens Troldkvinde«, Navn paa Skarphedins Økse i Njals Saga.

rímna kveðskapur [rim·nakvɛð·sgabøϱ, -sgapøϱ] m. Rimedigtning. **-lag** [-la:*q*] n. Melodi til en 1. *ríma.* **-skáld** [-sgaul·t] n. Rimedigter.

rimpa (a) [rɪμ·ba, rɪm·pa] vt.: *r. saman,* rimpe sammen: *r. saman skurðina* (Eimr. II. 29).

rím slit [rim·slɪ·t] n. (metr.) to adskilte, helrimende Stavelser i Slutningen af en Verslinje, rimende med et 2- el. 3-Stavelsers Ord. Ekspl. *Sónar löður syng ringa | sunnu gefni mara | af forföður Ynglinga | og árin nefndi' eg hara* (HSig. 76). **-sneitt** [-sneiht] an. (metr.) med Halvrim.

rímstokkur [rim·sdohgøϱ] m. Söndagsbogstav (Sch.).

rymstroka [rɪm·sdro·ga, -sdro·ka] f. Prusten, stærkt Aandepust: *rymstrokan ... tók snögg og hörð yfir straumniðinn* (ÞGiD. 95).

rymta (i) [rɪμ·da, rɪm·ta] vt. og vi. **1.** *(láta fregn berast)* udsprede et Rygte. — **2.** *r. við,* (om Fisk) skimtes, ses i Glimt (Vf.).

rímtal [rim·ta·*l*] n. Tidsregning, Komputistik.

rymtur (-s) [rɪμ·døϱ, rɪm·tøϱ] m. Rygte.

rymur (-s, -ir) [rɪ:møϱ, rɪm·s] m. **a.** Bulder, Larm, Drönen. — **b.** *(r. í asna)* Skryden (et Æsels).

Rín (-ar) [ri:*n*] f. npr. Rhinen; Omskr. for Guld: *Rínarbál, Rínarmálmur* osv.

rýna (i) [ri:na] vt. og vi. **1. a.** granske, efterspore: *r. e-ð ofan í kjölinn,* gaa til Bunds i n-t; *r. eftir e-u,* eftersøge n-t, søge at opspore n-t, faa at vide om n-t. — °**b.** *(gagnrýna)* kritisere. — **2. a.** stirre: *hlusta og r. eftir því, sem gerðist þar niðri* (JTrHalla 157); *r. í e-ð,* anstrænge sine Øjne ved at arbejde paa n-t (f. Eks. Læsning el. Syning) i daarlig Belysning, ogs. ved at læse utydelig el. daarlig Skrift; *r. í bók,* læse (kige) i en Bog; *r. í gömul handrit,* kigge i (anstrænge sig for at læse) gamle Haandskrifter; *hann er að r. í arabisku,* han anstrænger sig for at lære lidt Arabisk. — **b.** pp. *rýndur,* med et anstrængt Udtryk: *augun ... heldr rýnd á efri árum, en sá leingst af afarvel á bók* (EspS. 185).

Rínar löndin [ri:narlön·dɪn] npl. npr. med Art. Rinlandene. **-mál** [-mau:*l*] n. Vandets Brusen i en Elv: (Talem.) *honum varð alt að rínarmáli,* han stammede, begyndte at mumle (tale utydeligt) (BH.).

rindi (-a, -ar) [rɪn·dɪ] m. smal Jordstrimmel op ad en Fjældside: *sjerðu nú rindana þarna* (JHall. 248).

rindill (-ils, -lar) [rɪn·dɪdλ, rɪn·dlaϱ] m. **1.** (zool.) *(músarrindill)* Gærdesmutte. — **2.** *(spónn)* Madske (Skaft.). — †**3.** *(nafar)* Bor (BH.).

rindilslegur [rɪn·dɪlsle·qøϱ] a. tynd, tynd og opløben.

***Rindur (-ar)** [rɪn·døϱ] f. npr. (myt.) Vaales Moder; ogs. Navn paa en Valkyrje.

°**rýndur** [rin·døϱ] a. som forstaar sig paa Taskenspillerkunster el. er en Troldmand, jfr. ogs. *rýna* 2. b.

?**ringa (a)** [riŋ·ga] vt. forringe: *Hæsta þing í heimi veit, | harmur kring þó geysi, | til að r. tárin heit | tilfinningarleysi* (Baldvin skáldi cit. i Óðinn XII. 7); — refl. *ringast,* forringes, formindskes.

ringjóttur [riŋ·ɟoᵘhdøϱ] a. som kommer stødvis: *r. vindur.*

ringl (-s) [riŋ·*l*] n. **1. a.** *(truflun, ruglingur)* Fortumling, Forvirring. — **b.** *(rugl)* Uklarhed: *hún hafði lengi legið í kör og ringli* (PGAnn. 16).

2. Humbug: *krossagingur og [illegible] sem menninir eru að tildra hver á annan* (MelBr. 90).

ringla (a) [riŋ·la] v. **1.** vt. *(rugla)* forstyrre, forvirre, konfundere. — **2.** vi. **a.** *(sveima)* sværme: *þessir skálkar eru mannætur, er þar um ringla* (JÓlInd. 240). — **b.** *r. í e-u,* rode i n-t. — **3.** refl. *ringlast,* forstyrres, forvirres, blive uklar; komme i Uorden: *ringlast og dánglast* (JÁGát. 63). — **4.** pp. *ringlaður:* **a.** *(ruglaður)* fortumlet, konfus, forvirret, tummelumsk, ør i Hovedet. — **b.** forstyrret, ikke ved sine fulde fem.

ringlandi (a) [riŋ·landɪ] m. = **ringl** 1. a.

ringull (-uls, -lar) [riŋ·gødλ, riŋ·gøls, riŋ·laϱ] m. forrykt Menneske.

ringul ráð [riŋ·gølrau:*ð*] n. Raadvildhed. **-reið** [-rɛi:*ð*] f. Forvirring, Uorden: *koma e-u á r.,* bringe n-t i Uorden; *komast á r.,* komme i Uorden, forvirres; *e-ð er á r.,* n-t er hulter til bulter; *fara á r.,* ¹) *(ruglast)* komme i Uorden; ²) *(fara forgörðum)* gaa til Grunde.

1. **ringur (-s, -ir)** [riŋ·gøϱ, riŋ·ɟɪϱ] m. **a.** Stød, Kast: *reka á ringi,* komme stødvis; *hann rekur á ringi, er hann gengur,* han støder, idet han gaar; *þá bylurinn snarpasta ringinn á rak* (gav det haardeste Stød) *í rokviðris flaumi* (Eimr. IX. 165). — **b.** (i Sang) *reka á ringi,* bruge kraftige Sving; (om Spovens Skrig) *hans ringi' eg tel* (GTh. '95, 66).

2. **ringur** [riŋ·gøϱ] a. (pop.) ringe, simpel: *Kynn mér þá rós, er rennur ring, ókæl í forsælu* (JÁGát. 99).

rýning (-ar) [ri:niŋk] f. Gransken.

rýninn [ri:nɪn] a. **1. a.** *(ötull að rýna)* ihærdig (dygtig) til at granske

el. komme til Bunds i n-t. — **b.** *(gagnrýninn)* kritisk. — **2.** *(rúnafróður)* runekyndig (JsJs.).

rýnir (-is, -ar) [ri:nıǫ] m. **1.** (zool.) *(beinhákarl)* Brugde (selache maxima). **2.** *(athugari)* Iagttager. **3.** *(í kíki)* Okular.

rýnissmámælir [ri:nısmau:mailıǫ] m. Okular-Mikrometer.

°**rýnn** [rid·v] a. skarpsindig (GTh. '95, 235).

rynni [rın:ı] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **renna.**

†**ríp (-ur, -ur)** [ri:p] f. Klippe, Klippespids.

Rípar [ri:baǫ, ri:paǫ] mpl. npr. Ribe.

ripill (-ils, -lar) [rı:bıdλ, rı:p-, rıhblaǫ] m. kort Skort (Vf., Sch.).

?**rippa (a)** [rıhba] vt. i Forb.: *r. e-ð upp,* göre n-t til Genstand for Omtale og Overvejelse.

†**rípur (-s, -ar)** [ri:bøǫ, ri:pøǫ] m. = **ríp.**

rýr [ri:r] a. **1.** *(ljelegur)* tynd, ringe, ubetydelig, ussel, af daarlig Kvalitet: *r. fengur, r. heyskapur,* *r. hamingja,* tynd Lykke; (Ordspr.) *það sem er rýrt í nægtinni, verður oft dýrt í skortinni* (GJ.), hvad der er ringe i Overflod, bliver tit dyrebart i Nøden. — **2. a.** tynd, smal: *(herðarnar) magrar og rýrar* (JTrSk. I. 131). — **b.** mager. *rýr kind, rýr sauður.*

†**rira (a)** [rı:ra] vi. ralle.

rýra (ði) [ri:ra] vt. forringe.

rýrð (-ar, -ir) [rir·ð] f. **1.** Forringelse, Ringhed, Fornedrelsestilstand: *falla í r.,* tabe i Anseelse (JSBr. 387); *fella* (el. *kasta) r. á e-ð,* bringe n-t i Vanry, lade n-t forringes i Værdi, bringe n-t i Miskredit: *ekki skulum við setja niður einstök hefti að svo komnu, heldur miklu fremur halda spart á þeim; alt slíkt gerir ekki annað en fella r. á ritgerðu* (TSæm. 266). *ganga til rýrðar,* forfalde. — **2.** Udskud, det daarligste: *r. úr mör og ull* (StStAndv. III. 6).

rýrðarkind [rir·ðaǫķın·t] f. magert Faar.

°**rýrir (-is)** [ri:rıǫ] m. **1.** Formindsker, Forringer: *r. gulls,* Mand. — **2.** Ødelægger: *r. randa,* Kriger.

rýrka (a) [riǫ·ga] vi. (Vf.) = **rýrna.**

rýrlegur [rir·lɛqøǫ] a. knap, sparsom (BóluHj. 158).

rýrna (a) [rir·dna] vi. forringes, aftage, svinde.

rýrnun (-ar, -anir) [rir·dnøn, -anıǫ] f. **1.** *(hnignun)* Forringelse, Forfald, Tilbagegang, Aftagende. — **2.** (med.) Atrofi.

rýrnunar sýki [rir·dnønaǫsi:ǥı, -si:ķı] f. indec. (med.) Svindsot, Tæring. **-sótt** [-souht] f. (med.) Tærefeber.

ris (-s, pl. ds.) [rı:s] n. Rejsning (særl. brugt om Tagets Rejsning paa en Bygning): *hús með miklu risi;* (Talem.) *ekki var nú hærra risið,* saa lille var Begyndelsen; *ekki var nú hærra risið til að byrja með* (Eimr. VIII. 39); *það var svo sem nógu hátt á honum risið,* han var saamænd kæphøj nok.

rís (-s, pl. ds.) [ri:s] n. Ris (Papir).

rísa (rís, rísum; reis, risum; risi; risið) [ri:sa; ri:s, ri:søm; rei:s, rı:søm; rı:sı; rı:sıð] vi. **1.** *(r. upp)* rejse sig; *r. á fætur,* rejse sig op, staa op; *r. upp,* rejse sig op; *r. upp í rúminu,* rejse sig i Sengen; *r. upp við olboga,* rejse sig op paa Albuen; *hárin r.,* Haarene rejser sig; *e-ð rís á rönd,* n-t staar paa Kant; *r. á árum,* ro stærkt; *reislan rís* (hæver sig), *þegar vel er vegið;* (Ordspr.) *rís enn reykur úr brondunum* (GJ.), der ulmer endnu i Asken; *þegar ein báran rís, er önnur vís,* se *bára.* — **2. a.** *sól, tungl, stjörnur r.,* Solen (Maanen, Stjærnerne) staar op; *r. úr rústum,* opstaa igen, rejse sig igen. *r. upp* abs., ¹) *(r. upp frá dauðum)* staa op fra de døde; ²) opstaa, opkomme: *reis þar upp fögur borg;* ³) begynde: *reis þar brátt upp væn veizla* (JÁÞj. I. 177); *r. upp frá dauðum,* staa op fra de døde; ogs. som Leg: lægge sig ned paa Ryggen og rejse sig uden at böje Knæleddene (ÓDavSk. 147); *mál rís út af e-u,* n-t giver Anledning til et Sagsanlæg. — **b.** *(r. úr rekkju)* staa op; (Ordspr.) *margs verður vís sá árla rís* (GJ.), hvo aarle ris (ɔ: staar op) vorder mangt vis. — **c.** *r. upp með,* staa lænet til, staa op ad n-t: *tók orf með ljá, sem reis upp-með í bæjardyrunum* (JÁÞj. I. 403). — **3. a.** om Modstand: *r. í móti e-m,* rejse sig imod en, sætte sig op imod en; *r. upp á móti e-m,* rejse sig imod en; *r. upp á afturfótunum,* sætte sig paa Bagbenene; *r. öndverður gegn e-u,* rejse sig op imod n-t, bekæmpe n-t; *r. örðugur gegn e-m,* sætte sig op imod en; *r. við e-m* … *r. í móti e-m,* … *e-m rís hugur við e-u,* en gruer for n-t, føler Afsky for n-t: *nú á eg eingan mann framar góðan mér ... því öllum rís hugur við mér* (Il. II. 333); *e-m rís furða af e-u,* en undrer sig over n-t. — **b.** *r. undir e-u,* udholde n-t, bære n-t: *Svo þér viljið fylla flokk þessara utansveitarmanna, sem eru að hlaða hér niður ómegð, svo enginn ætlar að geta risið undir* (GPSk. 125).

risa ferlíki [rı:safɛr·liǥı, -liķı] n. Kæmpeskikkelse, Kolos. **-fet** [-fɛ:t] npl. Kæmpeskridt. **-hjassi** [-ǥas:ı] m. (zool.) en Slags Musling (doris tuberculata) (GBárð.). **-legur** [-lɛ·qøǫ] a. kæmpemæssig, gigantisk. **-leikur** [-lɛi:ǥøǫ, -lɛi:køǫ] m. Jætteleg (en af de legende er «Konge», som sender sine Mænd med Brev til «Jætten», der saa søger at fange dem) (ÓDavSk. 112). **-mynd** [-mın·t] f. Kæmpebillede. **-orka** [-oǫ·ga] f. Kæmpeenergi, Kæmpekræfter. **-reikningur** [-rɛihgıŋgøǫ] m. kæmpemæssigt Regnskab. **-skref** [-sgrɛ:v] npl. = **risafet.** **-skrokkur** [-sgrohgøǫ] m. Kæmpelegeme. **-stærð** [-sdair·ð] f. Kæmpestørrelse. **-vaxinn** [-vaχ·sın] a. kæmpemæssig, gigantisk, kolossal. **-vöxtur** [-vöχ·sdøǫ] m. Kæmpevækst.

ris brattur [rı:sbrahdøǫ] a. med stejl Rejsing: *Stafnarnir voru hlaðnir vel upp svo risbratt varð* (Lögb. '11, Julen.). **-gígur** [-ǥi:qøǫ] m. Hævningskrater (ty. Erhebungskrater) (ÞThLfr. IV. 148).

rísgrjón [ri:sgrjou·n] npl. Ris.

ris halli [rı:s(h)adlı] m. Rejsningsvinkel: *R. á þökum má hvergi vera meiri en nemi 45°* (Stj. '03, B. 137). **-hár** [-(h)au·r] a. med høj Rejsning.

risi (-a, -ar) [rı:sı] m. Kæmpe, Jætte.

risinn [rı:sın] pp. af **rísa.**

rysjaldur (-urs, -rar) [rı:sjaldøǫ] m. uroligt, opfarende Menneske.

rysjóttur [rı:sjou·hdøǫ] a. **1.** vanskelig, umedgörlig, lunefuld: *lærðr ok allvel at sér; en þótti nokkuð risjóttr við öl* (Esp. X. 91). — **2.** *(um veður)* ustadig, urolig (om Vejrliget) (Vf.); *Þar hefir gengið risjótt,* der er det gaaet op og ned (Skírn. XI. 10).

rysjufenginn [rı:sjøfɛiŋ·ǥın] a. = **rysjóttur** 2.

rysjugur [rı:sjøqøǫ] a. = **rysjóttur.**

rysking (-ar, -ar) [rıs·ǥiŋk] f. **1.** *(hristing)* Rusken. — **2.** is. i pl. *(áflog)* Slagsmaal, Kamp.

1. **ryskja (-u, -ur)** [rıs·ǥa] f. **1.** groft, daarligt Hø. — **2.** pl. *ryskjur,* Affald af törret Fisk *(harðfiskur): roð og ryskjur* (Árn.).

2. **ryskja (ti)** [rıs·ǥa, rıs·(χ)dı] vt. ruske (i Haaret); *r. þorskhaus,* trække Kødet og Skindet af et törret Torskehoved; — refl. *ryskjast (við e-n),* tage et Tag (med en), brydes.

ryskjuhey [rıs·ǥøhei:] n. (Möðrudal) = **sinuhey.**

risl, rysl [rıs·λ] n., **rísl, rýsl** [ris·λ] n. Haandtering, Befolen af n-t, Syslen, Legen med n-t: *Hvar er letrar fræða fans, | fær í bragar-rísli* (BTh., cit. i BrJBóluHj. 107).

risla, rysla (a) [rıs·la] vi. = **rýsla** 2.

rísla, rýsla (a) [ris·la] vt. og vi. **1.** *(sópa)* feje. — **2.** haandtere, have mellem Hænder, sysle med: *rísla við* (el. *með) e-ð,* fordrive Tiden med n-t: *láta þau hafa verkefni nóg að rísla við* (MHUpp. 66); *En ekki voru blöðin í því dóti, sem hann var að rísla með* (legede med) (HermJDulr. 203).

ris lítill [rı:sli·dıdλ, -li·tıdλ] a. med ringe Rejsning (stor Rejsningsvinkel). **-mál** [-mau·l] n. den Tid, man plejer at staa op (is. Kl. 6 Morgen); tidlig Morgen: *þau systkinin komu strax um r.* (ÞGjUf. 13). **-mikill** [-mı·ǥıdλ, -mı·ķıdλ] a. med stor Rejsning: *rismikið hús.*

risna (-u) [rıs·na] f. **1. a.** *(gestrisni)* Gæstfrihed, Rundhaandethed. **b.** Repræsentation: *fjárhæð, ætluð ráðherra til risnu.* — **2.** *(rausn)* Pragt, stormandsmæssig Levemaade.

risnu bú [rıs·nøbu·] n. = *rausnarbú: og þar bjó hann lengi risnubúi* (Lögr. '12, 11). **-fje** [-fjɛ:] n., **-kostnaður** [-kos·(d)naðøǫ] m. Repræsentationsudgifter. **-legur** [-lɛ·qøǫ] a. **1.** *(gestrisinn)* gæstfri. — **2.** *(glæsilegur)* prægtig, glimrende. **-maður** [-ma:ðøǫ] m. gæstfri Mand.

risp [rıs·p] n. **1. a.** Kradsen. — **b.** Krads, Rift: *r. eftir kisu.* — **2. a.** *(ljeleg skrift)* Kragetæer. — **b.** Brev, skrevet i Hastværk: *Fyrirgefðu kæri þetta r.* (MelBr. 62).

1. **rispa (-u, -ur)** [rıs·ba] f. Ridse, Rift.

2. **rispa (a)** [rıs·ba] vt. **1.** ridse, indridse: *r. sig á e-u,* ridse sig paa n-t. — **2.** *(hripa)* skrive i Hast, smöre op.

riss [rıs·] n. **1.** *(ljeleg skrift)* hurtig og ulæselig Skrift, Kragetæer. **2.** *(lauslegur uppdráttur)* Skitse.

rissa (a) [rıs:a] vt. **1.** *(hripa)* skrive hurtig. — **2. a.** *(gera lauslegan uppdrátt af)* skitsere. — **b.** ridse, tegne: *Refskák var rissuð upp á bakið á brauðhlemminum* (JTrHeið. IV. 95).

rissari (-a, -ar) [rıs:arı] m. Hurtigskriver (BH.).

rist (-ar, -ir) [rıs·t] f. **1.** *(á fæti)* Vrist: *ganga á rist(um) (á bita),* hægte sig med Fødderne paa en Bjælke og bevæge sig fremad; *hanga á ristunum,* hænge paa Fødderne (ÓDavSk. 143). — **2.** *(rimlagrind)* Rist.

1. **rista (-u, -ur)** [rıs·da] f. **1.** *(skurður)* Ridse, Indsnit; Snit. — **2.** spec. Skæring af Græstörv: *þar er góð r.,* der kan man skære godt *„torf"; ganga á ristu,* gaa omkring for at søge Sted egnet til Grönsværskæring.

2. **rista (i,** el. †**rísta,** †**ríst,** †**reist,** †**ristum,** †**ristið)** [rıs·da, ris·da, ris·t, rɛis·t, rıs·døm, rıs·dıð] vt. **1. a.** skære: *r. ofan af,* skære Grönsvær op; *r. e-ð í sundur,* skære n-t itu; *r. e-ð í lengjur,* skære n-t i Strimler; *r. e-n á kvið,* sprætte Maven op paa en; *r. torf,* skære Græstörv; *r. ristil,* opskære Tyktarmen paa langs og skrabe den fri for Snavs og Slim; *r. fyrir:* ¹) *(á skepnu)* göre de förste Snit for at flaa et Dyr; ²) skære omkring: *fyrst ristir maður einlæga lángskurði og þverskurði með spaðahyrnunni, bæði ofan á þúfunum og niður á milli þeirra. Þetta heitir að r. fyrir* (Andv. I. 147); *r. í* (Hf., Breiðd.), *r. við* (ÁM. 226a, 8vo) = *stinga við, leggja við* (el. *undir),* dyppe Aaren og holde den stille el. skodde for at sagtne Farten el. vende; *r. ofan úr,* skære ned igennem ens Töj: *En nú deildi Málmfríður eitt sinn á Jón og var afaræf. Tók Jón þá ráð það, að r. ofan úr henni, sem kallað var — var trúað að með þeim hætti mætti slæfa skapvarga; átti að r. með beittum hnífi ofan úr hálsmáli bakatil og ofan fyrir pilshöldin, svo klæðin félli ofan af þeim, — en svo alleina mátti snerta líkama þeirra, að rauð rák mætti sjást eftir hnífsbakkann, en ella var sök á, ef þær særðust meira, og fyrir því þurfti mikla handlægni til. Er sagt, að mjög yrði Málmfríður hrædd, er hún stóð ber, og sæfðist við það geðofsi hennar að miklu* (GKon. i Lögb. '13, Nr. 50. 7). — **b.** pløje: *skipið ristir sjóinn kili,* Skibet pløjer Bølgerne. — **2.** *(um skip)* stikke: *skipið risti 10 fet,* Skibet stak 10 Fod dybt; *r. djúpt,* være dybtgaaende; — overf. om Personer: *e-r ristir ekki djúpt,* en stikker ikke dybt. — **3.** snitte, skære: *r. í trje,* skære i Træ; *r. rúnir,* skære Runer.

ristar band [rıs·darban·t] n. Vristrem. **-bein** [-bɛi:n] n. Mellemfodsknogle. **-bragð** [-braq·ð, -brag·þ] n. Vristtag (ÓDavSk. 63). **-hengill** [-ǫ-(h)ɛiŋ·ǥıdλ] m. (fys.) Ristpendul. **-hólkur** [-(h)ouλ·gøǫ, -(h)oul·køǫ] m. Vristring: *Þorvaldur settist á skíðið og hélt sér í ristarhólkinn* (EKvOf. 52). **-hringja** [-a-hǫiŋ·ga] f. Skospænde. **-kjúka** [-ǫ-ķu:ga, -ķu:ka] f. Vristknogle: *Misti hann og tær allar af þeim fæti og bað meira, er Magnús kleip með járnbít framan af ristarkjúkunum* (GKonÆf. 43). **-leður** [-r-lɛ:ðøǫ] n. Overlæder. **-liður** [-lı:ðøǫ] m. Fodled. **-prjónn** [-ǫ-prjoud·v] m. Strikkepind, hvormed Vristen i en Strömpe strikkes (JSVb. 60). **-steik** [-sdɛi:k] f. Grillade. **-þvengur** [-þvɛiŋ·gøǫ] m. Vristrem i en islandsk Sko.

ristilbólga [rɪs·dɪlboᵘl·ga] f. Tyktarmsbetændelse (colitis).

ristill (-ils, -lar) [rɪs·dɪdλ, -ɪls, -laϱ] m. **1.** *(í dýrum)* Tyktarm. — **2.** *(á plógi)* Langjærn i en Plov, Rister. — **3.** (med.) Helvedesild. — °**4.** Kvinde.

risting (-ar, -ar) [rɪs·diŋk] f. **1.** *(skurður)* Skæren, Indskæren. — **2.** i pl. magiske Tegn el. Indskrifter: *Þ(uðu) sumir Jón skyttu margvísan, og víst átti hann rúnir og ristingar* (GKonÆf. 28); spec. ristede Runer (JÁÞj. I. 451).

ristjárn [rɪs·djau(r)dv] n. Rist.

†**ristu bragð** [rɪs·døbraq·ð, -brag·þ] n. magisk Tegn. **-djúp** [-dju:p] n. (naut.) Dybgaaende. **-laus** [-löy·s] a. uden Græstörvskæring: *það verður ekki ristulaust*, der kommer ikke til at mangle Steder, hvor man kan skære Græstörv: *Það verður ekki ristulaust á Íslandi árlángt, þegar menn fá sveddan torfmýri* (JSBr. 354).

ristum [rɪs·døm] 1. p. pl. imp. ind. og conj. af **rista.**

ristu mark [rɪs·dømaϱ·k] n. (naut.) Vandlinje. **-nál** [-nau:l] f. Ridsepen. **-spaði** [-sba:ðɪ] m. Græstörvspade.

risulegur [rɪ:sølɛ·qøϱ] a. höj, knejsende; statelig.

risum [rɪ:søm] 1. p. pl. imp. ind. og conj. af **rísa.**

rit (-s, pl. ds.) [rɪ:t] n. **1. a.** Skrift, pl. Skrifter, Værker: *þetta er frægt r.;* — *í ræðu og riti,* i Skrift og Tale. — **b.** *(ritgerð)* Afhandling. **2.** Skriven, Skrivning: *sitja að riti,* sidde og skrive.

°**rít (-ar, -ur)** [ri:t] f. Skjold: *spennir ríta,* Mand (GKonÆf. 34).

rýt (-s) [ri:t] n. Grynten: *með rýti þínu skemmir þú fyrir mér lof mitt um heimskuna* (Eimr. XV. 175).

1. **rita, ryta (-u, -ur)** [rɪ:da, rɪ:ta] f. (zool.) Ride, Rotter (tretaaet Maage) (larus tridactylus).

2. **rita (a og †ríta, †rít; †reit, †ritum; †ritið)** [rɪ:da, rɪ:ta; ri:da, ri:ta, ri:t; rɛi:t; rɪ:døm, rɪ:tøm; -ɪð] vt. og vi. **I. 1.** skrive: *r. e-ð í reikning e-s,* skrive n-t paa ens Regning; *r. undir með öðrum til staðfestingar,* underskrive, parafere; *r. upp,* ¹) *(skrifa upp)* optegne; ²) *(afrita)* kopiere, afskrive. **2.** *(semja)* forfatte: *r. til hlítar um e-ð,* udtömme en Materie. — **II. 1.** *(tina)* virre med Hovedet: *Hann setur á og ritar* (Alþb. 1752, Nr. 27). — **2.** *(riða)* vakle: *rínglast og dánglast og ritar undir slit* (JÁGát. 63).

rýta (ti) [ri:da, ri:ta, rihdɪ] vi. **1.** *(um svín)* grynte: *Grísinn var alheill og rýtti í sífellu* (Eimr. III. 104); (Ordspr.) *r. mun gölturinn, ef grísinn er drepinn* (GJ.), Galten vil grynte, hvis Grisen dræbes; — bröle (om en Björn) (GTh. '95, 307). — **2.** *(um börn)* klage sig, jamre sig (om Börn) (Vf.).

ritandi (-a, -endur) [rɪ:dandɪ, rɪ:t-, -ɛndøϱ] m. den skrivende, Skriver.

ritanlegur [rɪ:danlɛ·qøϱ, rɪ:tan-] a. som kan skrives, som kan udtrykkes ved Skrift.

rítaralegur [ri:daralɛ:qøϱ, ri:tara-] a. rask i sine Bevægelser (Arnf.).

ritari (-a, -ar) [rɪ:darɪ, rɪ:t-] m. **1.** Skriver, jfr. *brjefritari.* — **2.** Sekretær, jfr. *landr., r. nefndar.* — **3.** *(rithöfundur)* Skribent, Forfatter (BH.).

rit aukaskrá [rɪ:döygasgrau:, rɪ:töyka-] f. Katalog over nye Erhvervelser, Tillægskatalog. **-bann** [-t-ban] n. Forbud mod Udgivelse af n-t. **-band** [-bant] n. Streg, brugt som Forkortelsestegn i Skrift for at slippe for Gentagelsen af et Bogstav el. Stavelse. ° **-barn** [-ba(r)dv] n. Produkt: *eitthvert kátlegasta r. sem ég þekki* (Eimr. IX. 225). **-blý** [-bli·] n. Blyant. **-brot** [-bro·t] n. Brudstykke af et Skrift. **-brögð** [-bröqð, -brögþ] npl. Skrivemaade, Skrivemetode: *en þau vinnubrögð eru ólík þeim sem hjer hefði átt að minnast í kvöld, en það eru r. og ljóðatök G. Fr.* (Óð. XIV. 38). **-deila** [rɪ:dɛi·la] f. Polemik. **-deiluseggur** [-dɛilosɛg:øϱ] m. Pennefægter. **-deiluvopn** [-dɛiløvohpv] npl. polemiske Vaaben. **-dómandi** [-doᵘ·mandɪ] m., **-dómari** [-doᵘ·marɪ] m. Recensent, Kritiker, Anmælder. **-dómur** [-doᵘ·møϱ] m. Bedömmelse af et Skrift, Anmældelse, Recension. **-dæma** [-dai·ma] vt. anmælde, recensere, kritisere. **-dæmi** [-dai·mɪ] n. Kritik. **-dæmilegur** [-daimɪlɛ:qøϱ] a. kritisk. **-elja** [rɪ:dɛlja, rɪ:t-] f. Energi til at skrive, Skriveflid. **-eljumaður** [-ɛljoma:ðøϱ] m. flittig Forfatter: *hinn alkunni ritelju og fræðimaður Einar Bjarnason* (Eimr. XIV. 181). **-fegurð** [-t-fɛ·qørð] f. Kalligrafi, Skönskrivning. **-ferill** [-fɛ·rɪdλ] m. Produktion: *Þessvegna er svo örðugt að finna þráðinn í ritferli hans* (ÁBj19.öld 363). **-festa** [-fesda] vt. skriftfæste; — pp. *ritfestur: ritfest orð,* skriftfæstede Ord. **-fje** [-fje·] n. Kontorholdsgodtgörelse (Stj. '81, A. 36). **-fjöður** [-fjö·ðøϱ] f. Fjerpen: *ritfjaðrar-ræfill!* (And. II. 188). **-frelsi** [-frɛlsɪ] n. Skrivefrihed. **-frjór** [-frjoᵘ·r] a. produktiv. **-fær** [-fai·r] a. dygtig som Forfatter, som fører en god Pen: *r. maður.* **-færa** [-fai·ra] vt. nedskrive: *Voru þá ritfærðar orsakir til „norðurreiðar“ er prenta skyldi* (GKonÆf. 260). **-færi** [-fai·rɪ] npl., **-föng** [-föyŋ·k] npl. Skrivematerialer, Skrivetöj. **-gerð** [-ɡɛrð] f. Afhandling, litterært Arbejde. ° **-gerðasafn** [-ɡɛrðasab·v] n. Tidsskrift; Arkiv. ° **-gerðasmiður** [-ɡɛrðasmɪ:ðøϱ] m. Essayist (Eimr. XV. 99). **-gjörð** [-ɡörð] f. = **ritgerð.** **-grein** [-grɛi·n] f. Artikel. **-gutlari** [-gʏhdlarɪ] m. Pennefusker. **-handa(r)fræði** [-(h)andafrai:ðɪ] f. indec. Grafologi.

rithandar fræðingur [rɪ:t(h)andaϱfrai:ðiŋgøϱ] m. Grafolog. **-legur** [-r-lɛ:qøϱ] a. grafisk. **-prent** [-ϱ-prɛv·t, -prɛn·t] n. Faksimile af en Haandskrift (n-t haandskrevet). **-sýnishorn** [-si:nɪs(h)o(r)dv] n. Prøveskrift.

rit háttur [rɪ:t(h)auhdøϱ] m. Skrivemaade. **-hvinn** [-χwɪn, -kvɪn] m. Plagiator. **-hvinska** [-χwɪnsga, -kvɪnsga] f. litterært Tyveri, Plagiat. **-höfunda(r)rjettur** [-(h)övøndarjɛhdøϱ] m. Forfatterret. **-höfundur** [-(h)ö·vøndøϱ] m. Forfatter. **-hönd** [-(h)önt] f. Haandskrift.

-riti (-a, -ar) [rɪ·dɪ, rɪ·tɪ] m. kun som sidste Led i Sms.: *blýriti, bókriti, fjölriti, hljóðriti.*

ritill (-ils, -lar) [rɪ:dɪdλ, rɪ:t-, -ɪls, rɪhdlaϱ] m. Stilus: *Cæsar varðist fyrst með ritli sínum* (Eimr. XVIII. 62).

rýtingur (-s, -ar) [ri:diŋgøϱ, ri:t-] m. Dolk.

rytja (-u, -ur) [rɪ:dja, rɪ:tja] f. **1.** Stumper, Levninger af n-t: *það er ekki nema r. eftir af því.* — **2. a.** *(ljeleg skepna)* usselt, magert Dyr, spec. daarligt Malkefaar. — **b.** Usselryg: *gerast annars garðs-horns r.* (StSt. Andv. I. 276). — **3.** (Af.) = *hraglandi.*

rytju legur [rɪ:djølɛ·qøϱ, rɪ:tjø-] a. ussel, mager. **-veður** [-vɛ:ðøϱ] n. daarligt Vejr: *Það var ritjuveður, en fært vel* (Eimr. XIII. 108).

rit kappi [rɪ:tkahbɪ] m. Pennehelt. **-kepni** [-ʄɛhbnɪ] f. indec. Polemik. **-klefi** [-klɛ·vɪ] m. Skrivestue, Kontor.

rytkolla [rɪ:tkodla] f. Rotter (larus tridactylus), særlig Hunfuglen (Af.).

rit korn [rɪ:tko(r)dv] n. lille Skrift, Afhandling, Pjece. **-kraftar** [-krafdaϱ] mpl. Ævne til at skrive, litterære Kræfter: *eptir því sem ritkraptar hans leyfðu* (TBókm. VIII. 24).

ritla (a) [rihdla] vi. logre: *Þá kom tóa trítlandi | með sinn hala rítlandi* (ÓDavÞul. 179).

rit laun [rɪ:dlöy·n, rɪ:t-] npl. Forfatterhonorar. **-leikni** [-lɛihgnɪ] f. «Skrivefærdighed», Orden med skriftlige Arbejder. **-leysa** [-lɛisa] f. Agrafi (ÁBjSál. § 79 og 83). **-leti** [-lɛ·dɪ, -lɛ·tɪ] f. indec. Ulyst til at skrive.

ritlingarekstur [rɪhdliŋgarɛχ·sdoϱ] m. Polemik: *Hér skal ekki farið út í r. neinn um það, hvern sóma landsstjórnin á skilinn* (JÞork. i EAr. Rétt. x).

ritlingur (-s, -ar) [rɪhdliŋgøϱ] m. Pjece.

rytlingur (-s, -ar) [rɪhdliŋgøϱ] m. Rotteunge.

rítlinn [rihdlɪn] a. (VSkaft.) = **rellóttur.**

rit list [rɪ:dlɪst, rɪ:t-] f. Skrivekunst, Skrivning. **-mál** [-mau·l] n. Skriftsprog. †**-meistari** [-mɛisdarɪ] m. skriftklog. **-menska (-u)** [-mɛnsga] f. Forfattervirksomhed. **-ment** [-mɛvt, -mɛnt] f. litterær Dannelse: *að læsja r. hjer heima og gefa hjer ljóðglöpum og málbrjáli aukinn byr í seglin* (Einar Ben. i Skírn. '22, 124). **-miðill** [-mɪ·ðɪdλ] m. Skrivemedium. **-mörk** [-möϱk] npl. Skrifttegn: *blað | sem ber ekki r. frá neinum* (StStAndv. III. 131).

ritning (-ar, -ar) [rɪhdniŋk] f. **1.** *(heilög r.)* den hellige Skrift, Bibelen. — **2.** Skrift: *finst mér að hv. meirihl. ætti ekki að vera það óljúft að þessar ritningar væru rannsakaðar* (Alþ. '11, B. 338).

ritninga(r)fróður [rɪhdniŋgafroᵘ:ðøϱ] a. skriftlærd.

ritningar grein [rɪhdniŋgargrɛi:n] f., **-staður** [-ϱ-sda:ðoϱ] m. Bibelsted, Skriftsted.

rit óður [rɪ:doᵘ·ðøϱ, rɪ:t-] a. skrivegal. **-rabb** [-rap] n. Skriveri. **-regla** [-rɛgla] f. Retskrivningsregel, ortografisk Regel; — pl. *-reglur,* Retskrivningsregler. ° **-reglumaður** [-rɛgløma:ðøϱ] m. Ortograf.

ritsa, rytsa (-u, -ur) [rɪt·sa, rɪs:a] f. (Vf., Af.) = **ryta.**

° **rit sennir** [rɪ:tsɛn·ɪϱ] m. Pennefægter. **-síma** [-si·ma] vt. og vi. telegrafere.

ritsíma fregn [rɪ:tsimafrɛg·v] f. telegrafisk Nyhed. **-kaðall** [-ka:ðadλ] m. Telegrafkabel. **-list** [-lɪs·t] f. Telegrafi. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. Telegrafist. **-mál** [-mau:l] n. Telegrafsag, i pl. Telegrafvæsen.

ritsímari (-a, -ar) [rɪ:tsi·marɪ] m. Telegrafist.

ritsíma samband [rɪ:tsimasam·bant] n. telegrafisk Forbindelse. **-samningur** [-sam·niŋgøϱ] m. Telegrafkonvention. **-sendill** [-sɛn·dɪdλ] m. Telegrafbud. **-sýsla** [-sis·la] f. Telegraftjæneste. **-skrifstofa** [-sgrɪf·sdova] f. Telegrafbureau. **-stjóri** [-sdjoᵘ:rɪ] m. Telegrafbestyrer. **-stöð** [-sdö:ð] f. Telegrafstation. **-tafl** [-tab·λ] n. = **símskák.** **-þjónn** [-þjoᵘd·v] m. Telegrafassistent. **-þráður** [-þrau:ðøϱ] m. Telegraftraad.

rit sími [rɪ:tsi·mɪ] m. Telegraf. **-sjá (-r, -r)** [-sjau·] f. Anmældelse (af Bøger osv.); Kritik. ° **-skáld** [-sgault] n. Novellist; Romanforfatter. **-skáli** [-sgau·lɪ] m. Kontor: *ef hún skrapp inn í ritskálann hans* (ThTh. 19). **-skygn** [-sgɪgv] a. kritisk. **-skýringarlist** [-sgiriŋgarlɪs·t] f. Fortolkningskunst. **-skoðandi** [-sgo·ðandɪ] m. Censor (en af Staten beskikket Dommer over, hvad der maa trykkes, el. over, hvad der maa spilles paa Teatrene). **-skoðun** [-sgo·ðøn] f. Censur. **-skörungur** [-sgö·ruŋgøϱ] m. fremragende Forfatter. **-smíð** [-smi·ð] f. **1.** *(starfsemi rithöfundar)* Forfatjervirksomhed, litterær Produktion. — **2.** *(rit)* Produkt, Skrift, Aandsfrembringelse. **-smíði** [-smi·ðɪ] n. = **ritsmíð** 2. **-smiður** [-smɪ·ðøϱ] m. Forfatter. **-snápur** [-snau·bøϱ, -snau·p-] m. Penneslikker. **-snild** [-snɪlt] f. litterær el. stilistisk Fortrinlighed. **-snillingur** [-snɪdliŋgøϱ] m. = **ritskörungur.** **-snjallur** [-snjadløϱ] a. som fører en god Pen: *Fiske var gáfumaður og lærður vel, smekkvís og hinn ritsnjallasti* (Eimr. XI. 109). **-sótt** [-soᵘht] f. Skrivesyge. **-starf** [-sdarv] n., sædv. i pl. *ritstörf,* Forfattervirksomhed. **-stýra (-u, -ur)** [-sdi·ra] f. Redaktrice. **-stjarfi** [-sdjarvɪ] m. Skrivekrampe. **-stjóri** [-sdjoᵘ·rɪ] m. Redaktør. **-stjórn** [-sdjoᵘ(r)dv] f. Redaktion. **-stjórnargrein** [-sdjoᵘ(r)dnargrɛi:n] f. ledende Artikel, redaktionel Artikel. **-stofa** [-sdo·va] f. Kontor. **-stofumaður** [-sdovoma:ðøϱ] m. Kontorist. **-stokkur** [-sdohgøϱ] m. Skrivelade.

rytta (-u, -ur) [rɪhda] f. **1. a.** *(ljeleg skepna)* usselt, magert Dyr, spec. daarlig Ko el. daarligt Malkefaar. — **b.** *(ljeleg slægja)* daarlig Eng. — **2.** *(ritti, undirritti)* svag Dønning.

rittamning [rɪ:tamniŋk] f. Skriveovelser.

ritti (-is, pl. ds.) [rɪhdɪ] n. ?**1.** *(vefjarskeið)* Ritte. — **2.** *(kvika, undiralda)* svag Dønning.

ryttinn [rɪhdɪn] a. = **rytjulegur.**

rittíska [rɪ:tisga] f. = **rithåttur.**

ryttu fje [rɪhdøfjɛ:] n. coll. magre Faar af daarlig Race (JSB. 276). **-legur** [-lɛ·qøϱ] a. = **rytjulegur.** **-mýri** [-mi:rɪ] f. ufrugtbar Mose. **-mói** [-moᵘ:ɪ] m. ufrugtbar, tuet Strækning, jfr. *mér ... með mýr, og melar-flögum og ryttumóum* (BJLVs. 27). **-slægja** [-slai:ja] f. ussel *slægja* (s. d. O.).

?**rítúal (-s)** [ri:tual] n. Ritual.

ritun (-ar) [rɪ:døn, rɪ:tøn] f. Skriven, Skrivning, Skrift.

rytur (-s) [rɪ:døϱ, rɪ:tøϱ] m. coll. Flok Søfugle (is. *ryta),* ogs. spec. *ryta.*

rit varsla [rɪ:dvaɣsla, rɪ:t-] f. Censur. **-venja** [-vɛnja] f. Skrivebrug, Retskrivning. **-verk** [-vɛr̥k] n. litterært Arbejde. **-villa** [-vɪdla] f. Skrivefejl. **-villulaus** [-vɪdlølöy:s] a. uden ortografiske Fejl. **-villulítill** [-vɪdlølɪ:dɪdʎ, -li:tɪdʎ] a. nogenlunde fejlfri m. H. t. Retskrivning: *skrifa ritvillulítið*, skrive nogenlunde uden ortografiske Fejl. **-viss** [-vɪs] a. autentisk. **-vissa** [-vɪs a] f. Ægthed, Autenti, Autenticitet. **-vjel** [-vjɛ:l] f. Skrivemaskine. **-völlur** [-vödløɣ] m. litterær Kampplads, Arena: *koma fram á ritvöllinn*. **-vörður** [-vörðøɣ] m. = **ritskoðandi**. **-þýfi** [-t-þi vɪ] n. Plagiat. **-þjófur** [-þjo:vøɣ] m. Plagiator. — **-þráður** [-þrau ðøɣ] m. Telegraf. **-æfing** [rɪ:daɪ viŋk, rɪ:t-] f. Opgave til skriftlig Udarbejdelse, Stil. **-öld** [-ölt] f. den litterære Produktions Tidsalder (saal. har man kaldt Tidsrummet 1118—1200 i Islands Historie).

rixa (a) [rɪχ·sa] vi. = **rigsa.**

rixort [rɪχ·soɣt] n. Rigsort.

1. **rjá (-r, -r)** [rjau:] f. 1. *(handfjatl)* Haandteren; Legen med n-t: *eiga rjár, komast í rjar við*, have Sammenstød med: *þó hann ætti rjár við aðra útlegumenn* (JÁÞj. II. 247); *hann komst með fleirum mönnum í rjár við Enska* (ÞErlSagn. 80 81).

2. **rjá (ði)** [rjau:] vi. 1. *(rjála)* befole, haandtere: *Nú hef eg rollur rjáð* (StÓl. '23, 99); *hvenær sem þjófar við ránið hans r.* — *til refsingar brenna á þeim fingur* (StStAndv. I. 169). — 2. kæmpe med n-t. (Talem.) *n argur á við raun (el. ramt) að r.*, mangen har det vanskeligt; *og bauð honum glímu. Nafni glotti við og kvaðst hafa lagt af að r.* (brydes) (MJSoguk. 124).

rjáfur (-urs, pl. ds.) [rjau:vøɣ] n. Tag, det indvendige af Taget. **-grind** [-r-grɪn t] f. Hængeværk. **-karl** [-ɣ-kad ʎ, -kar dʎ] m. (Árn., Af.) **dordingull.**

rjál (-s) [rjau:l] n. Haandteren, Pillen, Roren ved n-t (uden bestemt Hensigt), Pusleri.

rjála (a) [rjau:la] vi.: *r. við e-ð*, pille ved, berore, lege med.

rjaska (a) [rjas ga] vt.: *r. sig*, pynte lidt paa sig (Sch.).

rjátl [rjauhtʎ] n. 1. langsom Gang, Omvanken, Slentren: *vera á rjátli*, stavre omkring; spec. om et gammelt Menneskes el. en Rekonvalescents usikre, langsomme Gang. — 2. *(ofát)* Fraadseri (LFR. IX. 230).

rjátla (a) [rjauhdla] vi. 1. gaa sagte og med svage Skridt, stavre (f. Eks. om en Rekonvalescent el. et gammelt Menneske), slentre, vanke omkring *hann rjátlaði út*; — *r. við kindur*, trisse rundt om Faar (jfr. Eimr. III. 165). 2. refl. *rjátlast* · *e-ð rjátlast af e-m*, n-t fortager sig ved at en gaar: *Og svefninn rjátlaðist bráðlega af mér í góðviðrinu* (EKvÝhl. 61)

†**Rje** [rjɛ:] f. npr. Rugen.

†**rje** [rjɛ:] n. Billighed, Ræson: *láta í r. renna*, lade sig bringe til Fornuft (BH.).

rjeð [rjɛ:ð], (pop.) **rjeði** [rjɛ:ðɪ] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **ráða.**

rjelegur [rjɛ:l-ɣøɣ] a. billig, retfærdig: *ekki sízt um galdramála rekstur og rjelega uppspurn og útsöpun* (JMPísl. 170).

rjen [rjɛ:n] n. = **rjenun.**

rjena (a) [rjɛ:na] vi. aftage, sagtnes: *e-m rjenar reiði*, ens Vrede lægger sig; — impers.: *Nú fór þessu að r.* (EiÓlLí. 46).

rjenun (-ar) [rjɛ:nøn] f. Aftagen, Tilbagegang: *vera í r.*

rjeri [rjɛ:rɪ, rö:rɪ (Af.)] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **róa.**

rjett (-ar, -ir) [rjɛht] f. 1. Fold, Indelukke (til Kreaturer), jfr. *fjárrjett, hestarjett*. — 2. ofte i pl., *(almannarjett)* den Fold, hvori Faarene om Efteraaret samles, naar de kommer ned fra Bjærgene, Skillefold: *fara í rjettirnar*, tage hen for at overvære Faarefordelingen, drage til Folden. — 3. som oftest i pl.: *rjettir*, den Tid om Efteraaret, naar Faarene indsamles fra Bjærggræsgangene. (Indsamlingen finder Sted fra Midten af Septbr. til henimod Midten af Oktbr., og man skelner imellem *fyrstu rjettir* el. *aðalrjettir og aðrar rjettir* el. *skilarjett*: *Það var um aðrar réttir* (ÞGjD. 46).

1. **rjetta (-u)** [rjɛhda] f. Retside, Rette, mods. *ranga*.

2. **rjetta (i)** [rjɛhda] vt. og vi. I. 1. rette, göre lige: *r. nagla*, rette et Söm, gore et Som lige; *r. sig, r. úr sjer*, rette sig. — 2. a. udstrække: *r. höndina á móti e-m*. — *r. upp hendurnar*, række Hænderne i Vejret: *r. upp hönd*, (ved Afstemning) række Haanden i Vejret. — b. *(fá)* række, give: *r. e-m e-ð*, række en n-t; *r. e-m höndina*, række en Haanden: *r. e-ð að e-m* (el. *r. e-m e-ð*), række en n-t; *hér áttu í hlut embættismenn, sem voru búnir að sýna það, að þeir tækju ekki þegjandi við því, sem að þeim var rétt* (Alþ. '11, B. II. 716). — II. *(lagfæra)* bringe i Orden, forbedre: *r. hluta e-s*, skaffe en Oprejsning, forbedre ens Stilling; *r. við*, ¹) vt. genrejse, bringe n-t paa Fode igen, restituere: *hann rjetti við verslunina, sem hnignað hafði í tíð fyrirrennara hans*; ²) vi. komme paa Fode igen: *þó hann sé mestur dugnaðarmaður af okkur öllum, þá réttir hann aldrei við, ef hann fær enga hjálp* (GPSk. 48); ³) *e-r rjettir við*, en kommer sig: *lá hann viku rúmfastur, en rétti síðan við* (JÁÞj. I. 334); *r. af* = *brá af*, live op: *Þegar frá leið, fór heldur að retta af honum, svo hann fór að ræða við menn* (JÁÞj. II. 342). — III. refl. *rjettast*: 1. rettes: *fingurnir r.; naglinn rjettist upp*. — 2. *r. úr e-u*, blive bedre, rette sig: *það rjettist úr því*.

3. **rjetta (a)** [rjɛhda] vt. og vi. a. drive Faar (Heste) ind i en Fold: *rétta hesta sína á næturnar að sumrinu til* (JSVb. 25). — b. med dat.: *r. kindum, hrossum*, drive Faar (Heste) ind i en Fold.

†4. **rjetta (a)** [rjɛhda] vt. *(taka af lífi)* henrette, rette.

rjetta bóndi [rjɛhdabo:n dɪ] m. = **rjettarbóndi.** **-dagur** [-da:ɣøɣ] m. = **rjettardagur.** **-nótt** [-no:ht] f. Natten for *rjetta(r)dagur* (Sl.). **-peli** [-pɛ:lɪ] m. Brændevinslærke, som medtages til Skillefolden *(rjettir)*.

rjettarbók [rjɛhdarbo:k] f. Retsprotokol.

rjettarbóndi [rjɛhdarbo:n dɪ] m. Bonde paa en Gaard, hvor der er Skillefold.

rjettarbót [rjɛhdarbo:t] f. Lovforbedring, Retterbod, Reform.

rjettar dagur [rjɛhdarda:ɣøɣ] m. Dag, da Faarene fordeles i Skillefolden, jfr. *rjett*. **-dilkur** [-dɪʎ·gøɣ, -dɪl køɣ] m. = **dilkur** 3.

rjettar far [rjɛhdaɣfa:r] n. I. 1. Rettergang, Retsvæsen: *r. er þar margbrotið*; — *r. einkamála*, Privatproces. — 2. *(rjettlæti)* Retfærdighed. — †II. *(rjettarkrafa)* retsligt Krav mod en Person, der har krænket ens Ret. **-farslög** [-faɣsló:ɣ] npl. Procesret. **-farsreglur** [-faɣsrɛɣ løɣ] fpl. Rettergangsregler, Procesregler. **-farssaga** [-faɣsa:ɣa] f. Retshistorie.

rjettarfærsla [rjɛhdaɣfaiɣsla] f. Flytning af en Skillefold. **-garður** [-r-gar ðøɣ] m. Væggen omkring en Skillefold (se *rjett*).

rjettar gildi [rjɛhdarɟɪl dɪ] n. Retsgyldighed. **-gjald** [-ɟal t] n. Retsgebyr. **-gjörð** [-ɟörð] f. Retsakt: *r. á staðnum*, Aastedsforretning. **-hald** [-ɣ-(h)al t] n. Retsmode, Forhorsmode. **-höllun** [-(h)öd løn] f. Retsindgreb, Retskrænkelse: *líða r.* (Alþb. 1723, Nr. 16).

†**rjettari (-a, -ar)** [rjɛhdarɪ] m. 1. *(formaður dóms)* Retsforstander. — 2. *(rjettarþjónn)* Retsbetjænt. 3. *(r. sýslumanns)* en Sysselmands Fuldmægtig og Stedfortræder (EArRétt. 271).

rjettarleggur [rjɛhdarlɛɟ:øɣ] m. ophöjet Tværstribe i en Strömpebort.

rjettar læknisfræði [rjɛhdarlaihgnɪsfrai:ðɪ] f. indec. Retsmedicin. **-rannsókn** [-a-ran so:hkn] f. retslig Undersogelse. **-saga** [-sa:ɣa] f. Retshistorie. **-synjun** [-sɪn jøn] f. (ur.) Retsfornægtelse. **-skjal** [-sɟa:l] n. Retsbrev, Retsdokument. **-speki** [-sbɛ:ɟɪ, -sbɛ:kɪ] f. indec. Retsfilosofi. **-staða** [-sda:ða] f. retslig Stilling.

rjettar stjóri [rjɛhdaɣsdjo:rɪ] m. Mand, valgt af Repsforstanderskabet til at forestaa Sorteringen af Faar i en Skillefold, jfr. *rjett* (Stj. '92, B. 148). **-tollur** [-tod løɣ] m. Afgift til Ejeren af en Faarefolds Grund (ibid.). **-veggur** [-r-vɛɟ:øɣ] m. = **rjettargarður.**

rjettar verk [rjɛhdarvɛr̥k] n. tinglig Forretning (Stj. '95, A. 158): *gera r.*, udfore tinglige Forretninger. **-þræta** [-ɣ-þrai:da, -þrai:ta] f. Retstrætte, Retsspörgsmaal.

†**rjetta skíð** [rjɛhdasɟi:ð] f. Lineal. **-skrá** [-sgrau:] f. Spiseseddel.

rjettaverk [rjɛhdavɛr̥k] n. Inddrivning og Fordeling af Faar i Skillefolden.

rjett borinn [rjɛhtbo:rɪn] a. retbaaren: *r. til ríkis*, retmæssig Arving til Riget. **-brugðinn** [-brʏɣðɪn, -brʏɣðɪn] a. rigtig knyttet: *r. hnútur*. **-bær** [-bai r] a. kompetent. **-dræpur** [rjɛhdrai bøɣ, -drai pøɣ] a. som retteligt maa dræbes; (i Brætspil) som kan slaas (ODavSk. 284). **-dæmi** [-dai mɪ] n. Retsind som Dommer, Retfærdighed i Domme. **-dæminn** [-dai mɪn] a., **-dæmur** [-dai møɣ] a. retfærdig i sine Domme. **-eygður** [rjɛhdeiɣðøɣ, -eiɣðøɣ] a. retsindig. **-endis** [-ɛndɪs] adv. netto: *r. tekur* (Fán. 91). **-feðraður** [-t-fɛðraðøɣ] a. som der er angivet den rigtige Fader til: *rjettfeðrað barn*. — *(um rit)* autentisk (om et Skrift). **-fenginn** [-fɛiɲɟɪn] a. rigtig erhvervet, erhvervet paa en ærlig Maade. **-gengur** [-ɟɛiŋgøɣ] a. strunk, knejsende. **-gjör** [-ɟö r] a. retsindig, retskaffen (LFR. IV. 236). **-gjörvi (-is)** [-ɟörvɪ] n. Retskaffenhed, retskafne Handlinger (LFR. IV. 239). **-goldinn** [-goldɪn] a. rigtig betalt. **-hafi (-a, ar)** [-t-(h)a vɪ] m. 1. *(rjettur handhafi)* lovlig Besidder. — 2. *(handhafi rjettar)* Erhværver (af en Ret) (Stj. '05, A. 120). **-haldinn** [-(h)aldɪn] a. rigtig overholdt. **-hár** [-(h)au r] a. 1. som der knytter sig store Rettigheder til, betydningsfuld, megetsigende: *Ísafold heldur því fram, að fáin sá hafi verið meiri og rjetthærri en sá fáni, sem oss var boðinn*. — 2. med store Rettigheder: *skipslögin voru hörð, en skipstjórinn mjög r.* (SIng. I. 182). **-hentur** [-(h)ɛntøɣ, -(h)ɛntøɣ] a. rethaandet (mods. *örvhentur*, kejthaandet). **-hermdur** [-(h)ɛrmdøɣ] a. rigtig fortalt. **-hermi (-is,** pl. ds.) [-(h)ɛrmɪ] n. rigtig Fremstilling. **-hermur** [-(h)ɛrmøɣ] a. rigtig fremstillet, rigtig: — an. *rjetthermt*: *e-ð er rjetthermt*, n-t har sin Rigtighed. **-hyrndur** [-(h)ɪ(r)ndøɣ] a. retvinklet. **-hyrningur (-s, -ar)** [-(h)ɪ(r)dniŋgøɣ] m. Rektangel. **-hyrnis** [-(h)ɪ(r)dnɪs] adv. i Kvadrat: *húsin í hlé við hin stóru tré, sem lykja rjetthyrnis um bændagarðana í Normandí* (Skírn. '18, 345 346). **-hyrniskerfi** [-(h)ɪ(r)dnɪsɟɛr vɪ] n. (naut.) Koordinatsystem, Gradenæt. **-hugaður** [-(h)ʏ ɣaðøɣ] a. retsindig. **-hverfa (-u)** [-χʷɛr va, -kʷɛrva] f. Rette (mods. *ranghverfa*): *á rjetthverfunni*. **-hverfur** [-χʷɛrvøɣ, -kvɛrvøɣ] a. retvendt, med Retten ud. **-hvorfa** [-χ(w)orva] f., **-hvorfur** [-χ(w)orvøɣ] a. (Breiðd.) = **rjetthverfa, -hverfur.** **-hæfður** [-(h)aivðøɣ, -(h)aibðøɣ] a. (om Heste) med lige Hov. **-hærður** [-(h)airðøɣ] a. = *slétthærður*, glathaaret: *f. r. og þykkhærður og náði hár á herðar* (Alþb. 1774, Nr. 29).

— **rjetti leggur** [rjɛhdɪlɛɟ:øɣ] m. Kontursting. **-legur** [-lɛɣøɣ] a. rigtig, billig; retfærdig: — adv. *-lega*, rigtig, tilborlig, med Skel.

rjettindi [rjɛhdɪndɪ] npl. 1. Rettighed, Rettigheder: *r. ýmsra stjetta*. — 2. Retfærdighed, Ret: *framfylgja rjettindum*, dele Lov og Ret (jfr. JÁÞj. II. 222).

rjettindis [rjɛhdɪndɪs] adv. = **rjettendis.**

rjetting (-ar, -ar) [rjɛhdiŋk] f. 1. Strækken, Strækning, Udstrækning. — 2. Oprejsning: *fá r. mála sinna*, faa Oprejsning: *kaupmaður treystist ekki, að fá réttingu mála þeirra af Dísu* (JÁÞj. I. 572).

*1. **rjettir (-is)** [rjɛhdɪɣ] m. 1. Udstrækker, Giver: *gulls r.* — 2. den der gör lige, Retter: *r. laga og siða*.

2. **rjettir** [rjɛhdɪɣ] fpl. se **rjett.**

rjettyrði [rjɛhdɪrðɪ] npl. Sandfærdighed, Sanddruhed, Retfærdighed, Ret; (Ordspr.) *ekki er reiði r.* (SchMál.), Mands Vrede gör ingen Ret.

rjettiskíð [rjɛhdɪsɟi ð] f. = **rjettskíð.**

rjett kallaður [rjɛhtkadlaðøɣ] a. med Rette benævnt. **-kjörinn** [-ɟö rɪn] a. retmæssig valgt. **-kominn** [-ko mɪn] a.: *r. til e-s* (el. *að e-u*), som har lovlig Ret til n-t. **-kristinn** [-krɪsdɪn] a. virkelig kristen, rettroende: *rís þú upp, rjettkristin sál*. **-kvaddur** [-kvad øɣ] a. kompetent: *Rjettkvaddir til að dæma mál um brot á samningi þessum eru dómar þar í landi* (Stj. '86, A. 48). **-kveðinn** [-kvɛ ðɪn] a. rigtig sagt: (Ordspr.) *rjettkveðið er sjerhvað satt* (GJ.), det sande er altid rigtigt. **-látur** [-d-lau døɣ, -lau tøɣ] a. retfærdig: (Talem.) *sofa svefni hinna rjettlátu*, sove de retfærdiges

Sóvn; (Ordspr.) *rjettlátur hefur sjaldan ríkur orðið* (GJ.), den retfærdige bliver sjælden rig; — adv. *-lega*, retfærdig. **-laus** [-löys] a. retløs. **-legur** [-lɛqøϱ] a. = **rjettilegur**. **-leiðing** [-lɛi·ðiŋk] f. Anvisning el. Vejledning til det rigtige. **-leiðis** [-lɛi·ðɪs] adv. lige ud, i lige Retning. **-leiðisfarmbrjef** [-lɛiðɪsfar·mbrjɛv] n. direkte Konnossement (Stj. '94, A. 132). **-leiki** [-lɛiɉɪ, -lɛiɟɪ] m., **-leikur** [-lɛigøϱ, -lɛikøϱ] m. **1.** *(beinleikur)* lige Retning el. Stilling, oprejst Stilling. — **2.** Rigtighed, Retskaffenhed: *um réttleik viljans* (Auðfr. 10). **-leysi (-is)** [-lɛisɪ] n. Retløshed. **-leitur** [-lɛi·døϱ, -lɛi·tøϱ] a. med regelmæssige Ansigtstræk. °**-letur** [-lɛ·døϱ, -lɛ·tøϱ] n. Antikva (JsJs.). **-línis** [-li·nɪs] adv. i en lige Linje (BTh. 96). **-læta (i)** [-lai·da, -lai·ta, -laihdɪ] vt. retfærdiggöre: *r. sig*, retfærdiggöre sig. **-lætanlegur** [-laidanlɛ:qøϱ, -laitan-] a. forsvarlig. **-læti (-is)** [-lai·dɪ, -lai·tɪ] n. Retfærdighed. **-læting (-ar, -ar)** [-lai·diŋk, -lai·tiŋk] f. Retfærdiggörelse. **-lætiskend** [-laidɪsɟɛn·t, -laitɪs-] f., **-lætistilfinning** [-laidɪstɪl·fɪniŋk, -laitɪs] f. Retfærdighedsfølelse. **-máll** [-maudλ] a. som taler Sandhed. **-minni** [-mɪn·ɪ] n. det at huske rigtigt: *er þetta eigi r. mitt?* husker jeg ikke rigtig? **-minnugur** [-mɪn·øqøϱ] a. som husker rigtigt, som har en god Hukommelse. **-mæli** [-mai·lɪ] n. **1.** rigtigt Udtryk, gængse Udtryk: *Hvort sem orðin eru r. eða tilbúin orð* (Stj. '06, B. 328). — **2.** *(sannleikur)* Sandhed. **-mæti (-is)** [-mai·dɪ, -mai·tɪ] n. Retmæssighed, Rigtighed. **-mætur** [-mai·døϱ, -mai·tøϱ] a. retmæssig, lovmæssig, berettiget.

rjettna (a) [rjɛhdna] vi. blive lige.

rjett nefjaður [rjɛhdnɛvjaðøϱ] a. med lige Næse. **-nefndur** [-nɛmdøϱ] a. rigtig benævnt, virkelig. **-nefni (-is,** pl. ds.) [-nɛbnɪ] n. rigtig, træffende Benævnelse. **-næmi (-is)** [-nai·mɪ] n. Retmæssighed, Berettigelse. **-næmur** [-nai·møϱ] a. **1.** *(rjettmætur)* retmæssig, berettiget. — †**2.** *(fullveðja)* myndig. **-orður** [-orðøϱ] a. sanddru; — †adv. *-lega*, med Sanddruhed. **-rifjaður** [-rɪvjaðøϱ] a. ligeribbet. **-ritun** [-rɪ·døn, -rɪ·tøn, -anϱ] f. Retskrivning, Ortografi.

rjettritunar bók [rjɛhdrɪdønarbo·:k, -rɪt-] f. Retskrivningsbog. **-kensla** [-ϱ-ɟɛn·sla] f. Undervisning i Retskrivning. **-regla** [-a-rɛg·la] f. Retskrivningsregel. **-villa** [-r-vɪd·la] f. Retskrivningsfejl.

rjett ræður [rjɛhdrai·ðøϱ] a. sprogrigtig, sproggyldig. **-rændur** [-raind·øϱ] a. forurettet. **-sýni** [-t-si·nɪ] f. indec. **1.** *(rjettlæti)* Retsind. — **2.** *(bein stefna)* lige Linje, lige Retning: *Þessi eru landamerki milli Staðar og Bálkastaða, sjónhending milli arnstapa tveggja og r. í vörðu* (Sch.). **-sýnis** [-si·nɪs] adv. i lige Retning, lige ud. **-sýnn** [-sidv] a. retsindig. **-synningur (-s, -ar)** [-sɪn·iŋgøϱ] m. Vind fra retvisende Syd, stik Syd (JÁ. Þj. I. 427). **-skeið** [-sɟɛi·ð] f. en Haandværkers Lineal (Af.). **-skiftinn** [-sɟɪfdɪn] a. redelig. **-skiftni** [-sɟɪfdnɪ] f. indec. Redelighed. **-skilinn** [-sɟɪ·lɪn] a. rigtig forstaaet. **-snúinn** [-snu·ɪn] a. retvendt. **-streymt** [-sdreiμt, -sdreimt] an.: *hafa r.*, have Strömmen med sig. **-stæður** [-sdai·ðøϱ] a. retstaaende, retstillet. **-sæi** [-sai·jɪ] f. indec. Billighed. **-sælis** [-sai·lɪs] adv. i Retning med Solen. **-trúaður** [rjɛhtru·aðøϱ] a. rettroende, ortodoks. **-trúandi** [-tru·andɪ] a. rettroende. **-trúartími** [-truaϱti:mɪ] m. Rettroenhedsperiode, Ortodoksiens Tidsalder. **-trúnaðarstefna** [-trunaðaϱsdɛb·na] f. ortodoks Retning. **-trúnaður** [-tru·naðøϱ] m. Rettroenhed, Ortodoksi. **-tækur** [-tai·gøϱ, -tai·køϱ] a. som rettelig maa tages.

rjettun (-ar) [rjɛhdøn] f. Inddrivning af Faar i en Skillefold, jfr. *rjett*.

1. **rjettur (-ar, -ir)** [rjɛhdøϱ] m. **I. 1.** Ret, Lov, jfr. *landsr.*, *kristnir.*; (Ordspr.) *mesti réttur, mestu rangindi* (Eimr. X. 142), störste Ret, störste Uret. — **2.** *(dómstóll)* Domstol, Ret: *fyrir rjetti*. — **3.** *(rjettindi)* Rettighed, Ret: *rjettur til veiða í ánni*, Retten til at fiske i Elven; *reka rjettar síns*, forfølge sin Ret; *eiga rjett á e-u*, have Ret til n-t; *eiga rjett á sjer*, være berettiget; *hafa rjett til e-s*, have Ret til n-t. — **II.** *(matur)* Ret (Spise): *tveir rjettir matar*, to Retter (Mad). — **III.** Skibets Drift for Vinden: *leggja skipi í rjett*, lade et Skib ligge underdrejet.

2. **rjettur** [rjɛhdøϱ] a. **I. 1. a.** *(beinn)* ret, lige: *Óttar stóð r. og brá sjer ekki við*; — *rjett horn*, ret Vinkel; *geta ekki litið e-n rjettu auga*, se skævt til en; *r. og sljettur*, slet og ret. — **b.** *(um stefnu)* ret, retvisende. — **2.** (i Strikning) ret: *prjóna átta* (ɔ: *lykkjur*) *réttar og taka úr þá níundu* (JSVb. 60). — **II.** i overf. Bet. **1.** (mods. *rangur)* ret, rigtig: *rjett aðferð*; — *rjettur eigandi*, retmæssig Ejer, den retmæssige Ejer; *rjett hönd*, den rigtige (ɔ: höjre) Haand (jfr. ÓDavSk. 56); (Ordspr.) *rjett er best, en rangt er verst* (GJ.), rigtigt er bedst, forkert er værst. — **2.** *vera r. til e-s*, være den rette til n-t, ikke være for god til n-t: *hann er r. til að hjálpa þjer*. — **3.** *(nákvæmur)* nojagtig, lige: *hann var þar rjetta viku*; — *gefðu mjer rjettan sopa að drekka*, giv mig lige en Slurk at drikke (Sl.) (jfr. III. 6. b.). — **4.** n. *rjett*, rigtigt: *því dæmist rjett vera*, thi kendes for Ret; *það var rjett af honum að gera það*, det var rigtigt gjort af ham; *það væri rjett af þjer að lesa bókina*, du gjorde ret i at læse Bogen; *það er rjett, að jeg segi þjer það*, det er vist bedst, (at) jeg fortæller dig det; *það var rjett á hann* (el. *handa honum)*, det var hvad han fortjænte; *það væri rjettast*, det var rigtigst, det passede bedst; *það væri rjettast, að þú færir*, du gjorde bedst i at gaa; *það væri rjettast, að þú fengir ekki neitt*, du fortjænte ingenting at faa, hvis der skete dig din Ret, saa fik du ingenting; *það var rjett (og)!* det var rigtigt!; *rjett er það!* [1]) det er rigtigt! [2]) Ih dog!; *hafa á rjettu að standa*, *hafa rjett fyrir sjer*, *hafa rjett að mæla*, have Ret; *með rjettu*, med Rette. — **III.** adv. *rjett*, comp. *rjettara*: **1.** *(beint)* lige, ret: *þeir stefndu rjett á þá*. — **2.** *(rjettilega)* rigtig, ret, lovmæssig: *vera rjett að e-u kominn*, være i retmæssig Besiddelse af n-t, jfr. III. 3.: *ef jeg man rjett*, hvis jeg husker rigtigt; *rjett á litið*, ret beset; *eða rjettara sagt*, eller rettere; *eptir því, sem (hann) veit rjettast og sannast*, efter bedste Skön (Stj. '77, A. 102). — **3.** lige, næsten, saa at sige: *rjett áðan*, lige nu; *rjett bráðum*, lige straks; *rjett hjá*, lige ved: *hún á heima hjerna rjett hjá*. — *rjett í þessu*, lige nu, lige i samme Øjeblik; *rjett í því hann sagði það*, lige idet han sagde det, alt som han sagde det; *rjett þegar* = *rjett í því, að ...*, lige i det Øjeblik, da ...; *hann er rjett kominn*, [1]) han er paa Trapperne (Sl.); [2]) han er lige kommen (Nl.); *rjett að kalla*, næsten, saa at sige, saa omtrent; *rjett að segja*, næsten, paa Nippet af at, lige ved at: *rjett að segja strax*, næsten öjeblikkelig; *hann var rjett að segja kominn*, han var næsten kommen; *klukkan var rjett að segja fjögur, klukkan var rjett (orðin) fjögur*, Klokken var lige ved at være fire; *rjett í sömu svifum*, lige i det samme; *rjett fyrir utan gluggann*, lige uden for Vinduet; *rjett við ána* (el. *hjá ánni)*, lige ved Floden; *rjett sem snöggvast, rjett í svip*, lige et Øjeblik; *færðin var rjett ókleif*, Føret var næsten umuligt (SIng. I. 122); *vera rjett að e-u kominn*, være lige ved at göre n-t; *hann var rjett að fara*, han var lige ved at gaa; *hann var rjett drukknaður*, han var lige ved at drukne; *er þá rjett komið undir dag*, da er Dagen lige ved at gry; *það er rjett til að hlæja að því*, det er lige til at le ad; *var þá komin logndrífa og rjett* (næsten) *myrkur* (SIng. I. 233); *væri það rétt eptir honum*, det lignede ham at lave en saadan Streg (JÁÞj. II. 508). — **4. a.** lige, ikke mere end lige: *til þess að flytja hey og áburð rétt í kringum bæinn* (ÞThLfr. II. 264); *þeir fiskuðu ekki nema rjett* (lige) *í soðið*; — *rétt að* (ɔ: *það var rjett að) vatnaði yfir bakið* (ÞGjD. 95). — **b.** kun, lige: *rjett að gamni mínu*. — **5.** helt, fuldstændig, (ogs. forringende) ganske, rigtig: *rjett laglegur*, rigtig kön; *Ingveldi var svo varið, að hún aldrei hafði réttgóða heilsu* (JThPs. 48). — **6. a.** ligefrem: *Eg held það væri bezt ... rétt að senda til hans* (JThMk. 399). — **b.** netop, lige: *það voru rjett fallegustu spænirnir* (SIng I. 129); *Englendingar ... rétt sem leika sér að ala þessi kyn og blanda þeim á ýmsan hátt* (JSVb. 35). — **c.** ganske det samme som: *það er rjett að stela helgum dómum* (Vid. II. 119).

rjett vaxinn [rjɛhdvaχsɪn] a. rank af Vækst. **-víkja** [-vi·ɉa, -vi·ɟa] vt. med dat.: *r. e-m e-u*, *r. e-u að e-m*, give en n-t (Af., Sch.) (= *víkja e-m e-u)*. **-virðing** [-vɪrðiŋk] f. rigtig Bedömmelse. **-vís** [-vi·s] a. retfærdig. **-vísi** [-vi·sɪ] f. indec. Retfærdighed, Retsindighed. **-vísIegur** [-vislɛ·qøϱ] a. retfærdig; — adv. *-lega*. **-vísunarmiðun** [-visønarmɪ:ðøn] f. (naut.) retvisende Pejling. **-vísunarstefna** [-visønaϱsdɛb·na] f. (naut.) retvisende Kurs.

rjóða (rýð, rjóðum; rauð, ruðum; ryði; roðið) [rjou:ða; ri:ð, rjou:ðøm; röy:ð, rʏ:ðøm; rɪ:ðɪ; ro:ðɪð] vt. **1.** farve rød, farve med Blod: *r. e-ð í blóði*; — *r. nasir á e-m*, give en blodig Næse; *r. tönn á e-m*, forvolde en Skade, ydmyge en. — **2.** besmöre, bestryge, anstryge: *r. e-u á e-ð*, bestryge, besmöre n-t med n-t.

rjóðleitur [rjouð·lɛi·døϱ, -lɛi·tøϱ] a. rødmosset.

1. **rjóðra (-u)** [rjouð·ra] f. Blod (is. Blod af Offerdyr, anvendt til Stænkning i Templet).

2. **rjóðra (a)** [rjouð·ra] vt. med dat.: *r. e-u á e-ð (um e-ð)*, bestryge, besmöre n-t med n-t.

rjóðrun (-ar, -anir) [rjouð·røn, -anϱ] f. Bestrygning, Pensling.

1. **rjóður (-urs,** pl. ds.) [rjou:ðøϱ] n. Aabning i en Skov, Lysning.

†2. **rjóður (-s)** [rjou:ðøϱ] m. Rødfarver.

3. **rjóður** [rjou:ðøϱ] a. rød (i Ansigtet), rødmosset.

rjóðurfella [rjou:ðøϱfɛd·la] vt. og vi. fælde Skov saaledes, at der opstaar store Aabninger.

rjól (-s) [rjou:l] n. Snustobak. **-biti** [rjoul·bɪ·dɪ, -bɪ·tɪ] m. Snustobaksrulle.

rjóma andlit [rjou:maan·dlɪt] n. Mælkefjæs. **-biða** [-bɪ:ða] f. Flødebøtte. **-bú** [-bu:] n. Mejeri. **-bússmjör** [-busmjö:r] n. Mejerismör. **-bústýra** [-bu:sdira] f. Mejerske. **-flautir** [-flöy:dɪϱ, -flöy:tɪϱ] fpl. Flødeskum (Norðri '11, 114). **-gafl** [-gab·λ] m. = *gafl* 3.: *stundum fékk hann feitt ket og r. og flot að drekka* (GFrTís. 256). **-grautur** [-gröy:døϱ, -gröy:tøϱ] m. **1.** Flødegrød. — **2.** overf. indsmigrende, sødttalende Person, Jabroder. **-kaka** [-ka:ga, -ka:ka] f. Flødekage. **-kanna** [-kan:a] f. Flødekande. **-logn** [-log·v] n. *(blæjalogn)* Blikstille, Havblik. **-póstur** [-pou·s·døϱ] m. Dreng el. Pige, der bringer Fløden fra en Gaard til Mejeriet. **-skáli** [-sgau:lɪ] m. Mejeribygning. **-sljettur** [-sljehdøϱ] a. spejlglat. **-smetti** [-smɛhdɪ] n. Dukkeansigt. **-terta** [-tɛϱ·da] f. Flødetærte. **-trog** [-tro·q] n. Mælketrug, Flødetrug; spec. Ekstratraktement til Høstfolkene, naar Græsset omkring Gaardens Bygning er mejet (JÁÞj. II. 578).

rjómi (-a) [rjou:mɪ] m. Fløde: (Talem.) *fleyta rjómann af e-u*, skumme Fløden af n-t.

rjóska (a) [rjou·s·ga] vt. röre, bevæge: *r. sig* (ASkaft.).

rjúfa (rýf, rjúfum; rauf, rufum; ryfi; rofið) [rju:va; ri:v, rju:vøm; röy:v, rʏ:vøm; rɪ:vɪ, ro:vɪð] v. **I.** vt. **1.** bryde, splitte, göre Hul paa; *r. fylkingar*, *r. herlínu*; — *r. haug*, göre Indbrud i en Gravhöj; *veðrið rauf gat á þekjuna*, Vejret brød et Hul i Taget; *r. umsátur*, ophæve en Belejring; *r. þing*, oplose et Ting, spec. opløse Altinget. — **2.** i overf. Bet.: *r. orð sín, heit sitt*, bryde sit Ord; *r. sáttmála, samning*, bryde en Kontrakt; *r. kaup*, lade et Køb gaa tilbage; *r. þögnina*, bryde Tavsheden. — **II.** impers.: *þokuna rýfur*, Taagen klarer op; *veðrið rýfur upp*, Vejret klarer op, Stormen hører op; *þakið fer að r. (þakið rýfur)*, nu begynder Taget at løsnes (paa Grund af Storm); *heyið er farið að r.*, Græstörvene er begyndt at blæse bort af Hostabelen; *rauf ofan af mölinni*, Sneen føg bort fra Gruset (OBj. I. 114). — **III.** refl. *rjúfast*: **1.** *(sundrast)* brydes, splittes. — **2.** *(bregðast)* vise sig upaalidelig.

rjúka (rýk, rjúkum; rauk, rukum; ryki; rokið) [rju:ga, rju:ka; ri:k; röy:k, rʏ:gom, rʏ:køm; rɪ:ɉɪ, rɪ:ɟɪ; ro:ɉɪð, ro:ɟɪð] vi. **I. 1. a.** ryge, dampe, opsende Røg: *lampinn rýkur*, Lampen oser; (Talem.) *e-r rýkur eins og salt*, en er ved at springe i Flint. — **b.** impers.: *rýkur af e-u, úr e-u, upp úr e-u*, der stiger Røg op fra n-t; (Ordspr.) *ekki rýkur úr* (el. *af) brandinum, nema eldur hafi í honum verið*, der gaar ikke Røg af

en Brand, uden der har været Ild i den: *þegar sjest á bæjunum r., látum við yfir steinana strjúka* (Folkevise), naar vi ser Regen staa op af Gaardenes Skorstene, lader vi Hestene flyve over den stenede Jord. — **2. a.** om Havets Sprøjten: *sjórinn rýkur*, Søen ryger; pp. *rokinn*: *sjórinn er ...*, Søen er kommet i Opror: *Fari Mammon flár úr skut, fyrr en sjór er rokinn* (BoluHj. 191); *sátan rýkur*, Høstakken ryger (siges naar det øverste af Høstakken falder af el. blæses væk) (Df.). — **b.** *(fjúka)* fyge, flyve, støve: *Svo gallt er á mõluðum, vel rotnum og vel þurrum mó, að hann rýkur* (Eimr. XI. 171); (Ordspr.) *rýkur að þeim, sem ragastur er* (GJ.), den fejgeste faar Stænkene. — **3.** *(kólna)* afkoles: *við skulum láta kaffið r., svo'lítið áður en við drekkum það*. — pp. *rokinn*, afkølet: *kaffið er rokið*, Kaffen er blevet kold. — **II.** om hurtig, pludselig Bevægelse: **a.** *sverðið rauk úr hendi honum*, Sværdet flöj ham ud af Haanden; *öxin rauk af skaftinu*, Øksens Blad sprang af Skaftet; *r. um koll*, styrte omkuld; *r. út af*, falde omkuld. — **b.** skynde sig, storme, fare: *r. af stað*, styrte af Sted; *r. burt*, styrte bort; *hesturinn rauk á harða sprett*, Hesten for af Sted i flyvende Galop; *r. ofan*, ¹) fare ned ad Trapperne; ²) staa (hurtigt) op: *hann rýkur ofan [illegible]*; *hún rauk um hálsinn á honum*, hun for ham om Halsen; *r. undir á*, (om Lam) fare løs paa Moderen og ind under dens Bug for at patte (jfr. ÞGjD. 25). — *r. upp*, fare op; *r. í (el. á) e-n*, fare løs paa en, styrte sig over en; *hún rauk í mig* (hun kom farende hen til mig) *á götunni til að [illegible]*; *r. í e-ð*, fare løs paa n-t; *r. í (el. til) að gera e-ð*, pludselig faa travlt med at göre n-t; *r. saman*, komme i Haarene paa hinanden. — **III.** ppr. *rjúkandi*: *vita ekki sitt rjúkandi ráð*, ikke vide sit levende Raad, være helt fra Sans og Samling.

rjúpa (-u, -ur) [rju:ba, rju:pa] f. **I. 1.** (zool.) Rype (lagopus alpinus); *rota rjúpu(r)* (el. *rjúpurnar)*, nikke (af Sövnighed); *rembast eins og rjúpan við staurinn*, se *rembast*. — **2.** magert Faar: [illegible] *í þessum réttum* (Eimr. VII. 178, 179). — **3.** [illegible] *r. þetta [illegible] á [illegible]* (Árn.). — **II.** [illegible] Knippe Karter (Vd.). — **III.** Nögle Garn el. fin Traad: *hörgarnsr., ljósagarnsr., seglgarnsr., tvinnar.* osv.

rjúp karri [rju:pkar·ɪ] m., **-keri** [-ȼɛ·rɪ] m., **-kerri** [-ȼɛr·ɪ] m. Hanrype.

rjúpna egg [[illegible]] npl. Rypeæg. **-fiður** [[illegible]] n. Rypefjer. **-högl** [[illegible]] npl. = rjúpuhögl. **-lauf** [[illegible]] n., **-lyng** [[illegible]] n. (bot.) Rypegræs (dryas). **-veiðar** [-vɛi:ðaɽ] fpl. Rypejagt.

rjúpu egg [[illegible]] n. en Rypes Æg. **-högl** [[illegible]] npl. Rypehagl. **-hreiður** [-hɽɛi:ðøɽ] n. Ryperede. **-karri, -keri, -kerri** [-kar:ɪ, -kɛ:rɪ, -ȼɛr:ɪ] m. = **rjúpkarri.** **-stör** [-sdö:r] f. (bot.) Rypestar (carex lagopina).

r-mál [[illegible]] n. se **hrognamál.**

1. **ró (gen. róar og rór)** [ro:] f. Ro, Rolighed, Stilhed: [illegible] *r.*, *gefa r. reiði*, holde sin Vrede i Tømme (Talem.) [illegible] *fyrr en ...*, ikke hvile för, ikke komme til Ro för ...; *vera ekki í rónni með e-ð*, ikke være rolig m. H. t. n-t (jfr. JÁÞj. II. 13) [illegible] *r.*, *í ró og næði*, i Ro og Stilhed, i Fred og Ro.

2. **ró (róar, rær)** [rou:, rai:r] f. **1.** Jærnplade med Hul i Midten, hvori Spidsen af et Søm el. en Skrue nittes fast. — **2.** [illegible] Møtrik.

3. **ró (-(a)r)** [ro:] f. *(fiskegg)* Raaæg, Rogn (paa en Fisk).

1. **róa (ræ, róum; rjeri, reri (röri** (ASkaft., Af., Vf.)), **rjerum, rerum (rörum); róið)** [[illegible] (rö:røm); rou:ɪð] v. ro: **I. 1. a.** vi.: *r. undir seglum*, ro under Sejl, hjælpe til med Aarerne naar der sejles; *r. fyrir skipi*, bugsere et Skib; *r. á.*, ro imod Vind el. Ström (JÁÞj. I. 165); *r. til fiskjar* el. (abs.) *r.*, ro paa Fiskeri, ro ud for at fiske, ligge i et Fiskerleje for at drive Fiskeri: *þann dag reru allir bátar [illegible]*; *hann rær [illegible] tíðinni*. — *r. í sel*, ro efter Sæl, tage ud paa Sælfangst, som Leg: to «Fiskere» sidder paa Gulvet og holder hinanden i Hænderne og rokker Legemet frem og tilbage. De andre Deltagere sværmer omkring, indtil «Fiskerne» kaster en Genstand, «Harpunen», hvormed de søger at ramme en af dem, hvorefter han er «død» og bliver optaget af Fiskerne (ÓDavSk. 130); *r. á bátnum*, ro i Baaden; *r. (á bát) hjá e-m*, ro (paa Fiskeri) i ens Baad; *r. út*, ¹) ro fra Land; ²) fiske i aaben Baad (is i Fiskesæsonen, *vertíð)*. — **b.** vt. med dat.: *r. bátnum*, ro Baaden; *jeg rjeri manninn* (roede Manden) *yfir ána*. — **c.** vt. med acc.: ro (med en): *var (hvalurinn) róinn á Bæjarkirkjuland* (PGAnn. 27); *r. köttinn af gærunni*, ro Katten bort fra Faareskindet (en Kat sættes paa et Faareskind, der er spigret fast paa Strandbredden, en Snor bindes om Kattens Liv og til en Baad, som saa ros bort, medens Katten klamrer sig til Skindet; heraf Ordspr.: *hann reri köttinn af gærunni* (omtales som *„þrælaleikur“)* (ÓDavSk. 160); *r. sig á*, ro tilbage til det samme Sted, naar Baaden af Strömmen er ført bort (Breiðd.); *r. skipið upp á sig*, ro Baaden til sin Side (siges, naar Aaren stikkes for dybt i, saal. at Baaden ligesom bevæges til Siden, samtidig med at den kommer frem) (Vf.); *r. uppi*, forfølge og indhente paa en Robaad: *í þeim vændum að „róa uppi“ ungana (álftarinnar) og drepa þá* (GFrUbl. 22). — **2.** i overf. Bet.: (Talem.) *r. að e-u öllum árum*, (egl. ro med alle Aarer hen imod n-t ɔ:) arbejde af alle Kræfter paa n-t, arbejde for n-t med Hænder og Fødder, spænde alle fire for: *hún rjeri að því öllum árum, að hann yrði rekinn burt*; — *r. á það borðið*, göre sig Umage i den Retning: *og róið á það borðið, að fá hana til fjarframlaga* (GFrTis. 105); *aldrei er á víst* (el. *vísan) að r. með e-ð*, man kan aldrig være sikker paa et el. andet: *Aldrei er á víst að r. með það, hvenær vorgæði og gróður muni koma* (ÞGjD. 66); *því aldrei er á vísan að r. með hvar hún er þetta og þetta árið* (Lögr. XVI. 29); *r. í e-n*, ¹) give sig i Lag med en for at fritte ham ud el. lign.; ²) agitere, bearbejde en: *r. í samþingismenn sína til þess að ná fylgi þeirra*, søge at bearbejde sine Kolleger paa Tinget for at opnaa deres Støtte (Alþ. '11, B. II. 910); *r. undir*, ¹) opr. ro under Sejl; deraf overf.: göre sit bedste: *Hamingjan gefi henni það að hver Íslendingur manni sig upp og rói undir í lífróðri þjóðarinnar* (Lögr. '15, 6); ²) arbejde paa n-t i al Hemmelighed, udfolde en hemmelig Agitation, spec. göre Muldvarpearbejde: *Varakonungurinn sjálfur var jafnvel grunaður um að hann reri þar undir* (Lögr. '12, 13); *„Hann rær undir, himnafaðirinn, þó hann látist hvergi nærri koma“, sagði Teitur guðlausi* (Eimr. X. 141); *r. undir e-n til e-s (glæps)*, anspore, ægge en (i al Hemmelighed) til n-t (til at begaa en Forbrydelse); *r. undir e-m*, sörge for ens Underhold (Árn.); *Veðuráttin reri* (blev ved med) *í fimm ár með þannig lagaða illhærings-nátthúfu og skifti sjaldan um* (GFrE. 69). — **II.** bevæge Legemet frem og tilbage: *r. (sjer)*, rokke med Legemet, vugge sig; *r. á stólnum*, vugge sig (gynge) i Stolen: *Hann varð alveg friðlaus, reri sem ákafast og fór að biðja guð* (EKv. i Eimr. II. 110). — **2.** *r. í spiki(nu)* (el. *í holdum)*, være smækfed, strutte af Fedt. — **III.** pp. *róinn*: **1.** roet af Sted ud paa Fiskepladsen: *þeir voru rónir*. — **2.** valket ved Roning (ved at holde om Aaren): *rónir sjóvetlingar*.

2. **róa (a)** [rou:a] vt. berolige; — refl. *róast*, beroliges, blive rolig(ere): *barnið er farið að róast*.

róareggjaður [rou:arɛɡ̊:aðøɽ] a. med Raaæg.

róast (a) [rou:ast] vrefl.: *r. upp*, faa Raaæg (Ro): *að eggin þoli ... lítið eitt r. upp* (MStGAlv. II. 126).

roð (-s, pl. ds.) [ro:ð] n. **1. a.** Fiskeskind: *rífa fisk úr roði*, rive Skindet fra en Fisk, jfr. b.; *hún fjekk ekki annað en roðin og uggana*, hun fik kun Skindet og Finnerne, hun fik kun Smulerne; *eins og (snúið) r. í hund(skjaft)* ¹) siges om et Klædningsstykke, der er meget krøllet (egl. (snoet, krøllet) som et tört Fiskeskind, der puttes i et Hundegab); ²) overf. gnaven og tvær: *Þeir hafa æfinlega verið eins og snúið r. í hund gagnvart okkur hérna* (GFrAtt. 173); *þó eg sé orðinn gamall í roðinu)* (gammel og graa), *þá fer hann ekki illa með mig, máttu vita* (Mýrd. 172); *renna úr roði*, blive mager; *tvöfaldur í roðinu*, dobbelt: *Stundum eru bæði lángataung og vísifingurinn sett í spennuna í einu, og verður þá selbitinn tvöfaldur í roðinu* (ÓDavSk. 168); *Útflutningstollarnir ... fjórfaldaðir í roðinu á sömu skepnunni, — fiskinum* (Lögr. '15, 63); *margfaldur í roðinu*, mangedobbelt, spec. mange Gange saa mægtig som för; *Þessir eiginlegleikar þættu líklega rýrir í roðinu* (af ringe Værd, ubetydelige), *þegar farið væri að mæla þá með hinum venjulega búksorgarmælikvarða* (Eimr. VIII. 39); *ekki r.*, ikke en Döjt: *hafa ekki r. við e-m*, langtfra kunne staa sig mod en, være en langt underlegen. — **b.** usselt Faareskind (jfr. *fariroð): rífa kind úr roði*, flaa et Faar (Árn.); *skera e-m r.*, göre en Skam, overgaa en (ASkaft). — **2.** (daarligt) Kort: *Gróa óskaði þess ... að stelpan fengi öll verstu roðin* (maatte faa alle de daarligste Kort) (ÞGjUf. 21); *jeg fæ ekki r.*, jeg faar ikke et brugeligt (ærligt) Kort.

roða (a) [ro:ða] v. (jfr. *rjóða)*: **1.** vt. **a.** rødfarve. — **b.** *(gylla)* forgylde. — **2.** [illegible] Himmelen farves rød som Tegn paa Solens snarlige Opgang: *Nú roðar á Þingvallafjöllin fríð* (StgrTh. 16).

róða (-u, -ur) [rou:ða] f. **1. a.** *(róðukross)* Krucifiks. — **b.** *(kross)* Kors. — **2.** *(dýrlingsmynd)* Helgenbillede.

roða dimmur [ro:ðadɪm:øɽ] a. mørkerød (StStAndv. II. 41). **-gyltur** [-ɡ̊ɪʎ·døɽ] a. rødmende forgyldt (BTh. 27). **-skær** [-sɡ̊ai:r] a. med en klar Rødme. **-steinn** [-sdɛid·n] m. Rubin. **-veski** [-vɛs·ɡ̊ɪ] n. Betlerpose, Rygsæk til Fiskeskind og Madaffald (ÓDavVik. 124). **-vetur** [-vɛ·døɽ, -vɛ·tøɽ] m. Vinteren 1118 (LFR. XIV. 41).

roð gúll [roð·gudʎ] m. (Skældsord) Pjalt (ÁM. 221b, 8vo). **-hænsni** [ro:þ(h)ainsnɪ] n. **1.** *(horað og lítilfjörlegt hænsni)* mager og ussel Höne. — **2.** overf. **a.** *(ræfill)* aandelig og legemlig defekt Person, Stymper: *Þú heldur þó ekki, að eg viti, hvað lögreglu-roðhænsnin gera sér til skammar* (EKvSv. 34). — **b.** spec. i Skolesprog: Oversidder (ÓDav.).

roði (-a, -ar) [ro:ðɪ] m. **1.** *(roðnun)* Rødme. — **2.** rødlig Farve: *r. á himninum*, jfr. *kvöldr., morgunr.* — **3.** *(rauð jörð milli fanna)* snefri Jord mellem Snedynger.

†róði (-a, -ar) [rou:ðɪ] m. **1.** i Udtr.: *leggja* (el. *láta) fyrir róða*, slaa Haanden af, forlade. — ***2.** *(sækonungsheiti)* Navn paa en Søkonge.

roðinn [ro:ðɪn] pp. af **rjóða.**

roð megin [roð·mɛi·jɪn] adv. paa Skindsiden (af en flækket Fisk) (LFR. III. 22). **-megringur** [-mɛqriŋɡøɽ] m. stor, mager Torsk (BH.).

roðmi (-a) [roð·mɪ] m. = *roði*, Rødme, svag Rødme (EspS. 152).

roðna (a) [roð·na] vi. **1.** rødme; *r. út undir eyru, r. upp í hársrætur*, blive blussende rød. — **2.** farves rød: *himininn roðnar í dögun*.

róðra (-u, -ur) [rouð·ra] f. rød Blodpartikel (SvPRask 18).

róðrar ár [rouð·rarau:r] f. Aare. **-bátur** [-bau:døɽ, -bau:tøɽ] m. Robaad, Fiskerbaad. **-biti** [[illegible]] = [illegible] biti s. d. **-ferð** [[illegible]] f. Baadfart, Rotur. **-ferja** [-fɛr·ja] f. Rofærge. ***-gjarn** [-r-ɡ̊ad·n, -ɡ̊ar·dn] a. rolysten: *ræð yfir hinum róðrargjörnu Taffeyarmönnum* (Od. 8). **-kona** [-ɽ-ko:na] f. Roerske. **-kvöð** [-kvö:ð] f. Forpligtelse for en Fæster til at ro for Gaardens Ejer, Hovroning: *lét Stefán biskup dæma róðrarkvaðir á landseta staðarins* (ÞThLfr. I. 161). **-lag** [-r-la:q] n. = *áralag*: *allt á rugli r.* (M). [illegible] **-legur** [[illegible]] a.: *hann er ekki r.*, *hann lítur ekki róðrarlega út núna*, Vejret ser ikke gunstigt ud til at tage ud at fiske; *ef honum leizt róðrarlega á loptslag* (JÁÞj. II. 77). **-leiði** [-lɛi:ðɪ] n. Vejr til at ro (bruge Aarerne) paa Søen, stille Vejr: *var fyrst r., en síðan fagur byr* (Od. 246). **-maður** [-ma:ðøɽ] m. **1.** *(háseti)* Roer; Rorkarl. — **2.** *(fiskimaður)* Fisker. **-skauti** [-ɽ-sgöy:dɪ, -sgöy:tɪ] m. den (fra Skibets Standpunkt) forreste *skauti* (s. d. O.), som vender mod den forreste Aaretold og hvorpaa Trykket hviler under Aaretaget (Vf.). **-skel** [-sɡ̊ɛ:l] f. lille, spinkel Robaad, Noddeskal: *glitraði þar á brot í landsskaganum, sem*

var báran út frá róðrarskelinni (Eimr. XII 140). **-vísa** [-ɪ-vi:sa] f. Barkarole. **-vjel** [-vjɛ·*l*] f. Romaskine. **-þollur** [-ǫ-þod·løǫ] m. Aaretold.

roðskinn [roð·sqɪn] n. mørkerød Pels: *Refur, refur, r.' | rotinn er nú belgur minn* (ODavÞul. 204).

roðskór [roð·sgo·r] m. Sko af Skindet af en Havkat (ÞThLfr. II. 238).

róðukross [rou:ðokros] m. 1. *(krossmark)* Krucifiks. — 2. *(galdramerki)* magisk Tegn (Afb. i JÁÞj. I. 446).

róður (-rar, -rar) [rou:ðøǫ, ro·ð·raǫ] m. **1. a.** Roning: *sóttist þeim seint róðurinn*, de kom kun langsomt frem; *sækja r.*, ro stærkt; *hægur* (el. *ljettur) r.*, let Roning, let at ro; *þungur r.*, svær Roning; ogs. overf. svært el. trægt at faa sat igennem: *það er þungur r. að fá hann til að leggja fje í fyrirtækið.* — **b.** (spec.) Roning til Fiskefangst: *stunda r.* — **2.** Fisketur: *í einum róðri.* — **3.** Aarelom: *Rak eina grenlár, 9 ál. langa, með bikuðum striga um róðurinn* (Alþb. 1727, Nr. 27). — **4.** den (midterste) Del af Skibet, hvor det ros: *5 eru um róðr* (LFR. IX. 4).

roð þunnur [roð·þʏn·øǫ, roþ:ʏn·øǫ] a. tynd som Fiskeskind: *ærmagálar tveir hráir úr salti, roðþunnir* (GKonÆf. 82). **-þur(r)** [-þʏ·r, -þʏr] a. halvtörret: *roðþurt skinn.*

rof (-s, pl. ds.) [ro:*v*] n. **1.** Brud, Ruptur, Afbrydelse, Adsplittelse: *r. á fylkingu.* — **2.** *(op)* Aabning, Hul: *r. í lofti*, Aabning i Skyerne; *sje jeg r. | á svörtu skýi | og stjörnu staka | standa í rofi* (BTh.); *Þó hann í mökkinn myndi r.* (Guðm. Ein. i Eimr. XIV. 195); *taka hátt rofið* (el. *rofin)*, danne Aabning(er) i Skyerne höjt oppe (sker f. Eks. i Bygevejr, men anses ikke for Tegn paa Vejrforandring); overf. bruge store Ord, tage Munden fuld (Árn.). — **3.** Ophør: (Ordspr.) *öll jel hafa r.* (Málshb. 422), enhver Byge holder op til sidst. — **4.** Sted, hvor Grönsværet er fjærnet el. revet op af Vinden, jfr. *rofbakki.* — **5.** de oven paa Törven liggende Lag Jord i en Törvegrav. Hundekod: *margir kvörtuðu yfir því, að mórinn, sem þeim væri seldur, væri eintómt r.* — **6. a.** Stykker gammelt Grönsvær fra en nedrevet el. nedfaldet Væg el. Bygning: *draga raftana undan rofi þeirra húsa, sem fallin voru* (JTrHeið. IV. 223). — **b.** ogs. i Alm.: alt det Materiale, der kommer fra et nedrevet Hus: *Það* (ɔ: *hús) var tvíloftað og brann síðar. Rofin keypti F. og gerði úr hús* (Eimr. IX. 88).

róf (-s, pl. ds.) [rou:*v*] n. = **hróf.**

rofa (a) [ro:va] v. impers.: *það rofar til*, Skyerne spredes lidt: *alt í einu rofaði fyrir sól* (Skírn. '12, 102); *það rofar í e-ð*, n-t skimtes, n-t ses gennem en Sprække: *hríðin var svo dimm, að það rofaði ekki í húsið.*

1. **rófa (-u, -ur)** [rou:a] f. **I. 1.** Hale (is. paa en Kat el. Hund): *dingla rófunni*, logre med Halen; *leggja niður rófuna*, stikke Halen mellem Benene; — ogs. overf.: *Sjálfstæðismenn leggja bara einstaklega rólegir niður rófuna fyrir Íslands hönd* (Lögr. '15, 2); (Ordspr.) *hjer rennur r. undan höfði* (GJ.), her kommer Halen först, Hovedet sidst; *þar ráfar r. undan höfði, sem konan tekur sjer valdið til* (GJ.), der kommer Halen för Hovedet, hvor Hustruen tager Magten. — **2.** i Alm. halelignende Stykke; — spec. **a.** smal Ende af en *flekkur.* — **b.** lang, smal Engstrimmel: *slá rófur* (Breiðd.). — **II.** (bot.) Roe, spec. Kaalrabi (brassica napus, napobrassica) = *gulrófa.*

2. **rófa (a)** [rou:a] vt.: *r. sig*, slaa stadig fremad (uden at vende tilbage) saaledes at der opstaar ligesom en Hale (Breiðd.).

rofalýja [ro:vali:ja] f. Plante- og Rodtrævler paa Steder, der af Vinden er blottede for Grönsvær (Skaft.).

rof bakki [rov·bahgɪ] m. den med Grönsvær bedækkede Kant el. Skrænt ved Siden af et Jordfald el. Stykke Jord, hvor Grönsværet er borte. **-hamar** [ro:f(h)a·maǫ] m. Ophugger.

rofi (-a, -ar) [ro:vɪ] m. **1.** den, der skal bryde *(rjúfa)* n-t, f. Eks. i *skjaldborgarleikur*, den, der skal søge at slippe ud af Kresen: *segir Ásgeir að rofinn komist optast út úr borginni* (ÓDavSk. 120). — **2.** spec. meget hyppigt som sidste Led i Sms.: Bryder (af n-t): *heitr., eiðr.* osv.

rofinn [ro:vɪ*n*] pp. af **rjúfa.**

rof járn [rov·jau(r)dn] n. Koben: *Tók hann þá rofjárn (kúbein) undan hillu í búðinni* (JTrL. 225). **-maður** [-ma·ðøǫ] m. Ophugger.

rofna (a) [rob·na] vi. brydes, spaltes, splittes.

rófna garður [rou·b·nagar·ðøǫ] m. Have med Roer, Køkkenhave. **-rækt** [-raiχ·t] f. Roeavl.

rofskarð [rof·sgarð] n. Bresche.

rófu bein [rou:øbei:*n*] n. Haleben; ogs. Halebenet med Kødet paa. **-byssa** [-bɪs:a] f. Roebøsse (en Slags Legetöj). **-brotna** [-brohdna] vi. faa Halen knækket. **-leikur** [-lɛi:gøǫ, -lɛi:koǫ] m. »Ulven og Faarene«, »Ræv og Høns«, „*rrjandi*", den forreste i Rækken, skal forsvare den sidste, „*halarófa*" el. „*hnappur*", mod „*sækjandi*", der vil snappe Huen af Hovedet paa ham (ÓDavSk. 128). **-raka** [-ra:ga, -ra:ka] vt. klippe et bredt Bælte ud paa Halen: *en er þau hafa rófurakað geldingana* (JThMk. 239). **-sykur** [-sɪ:gøǫ, -sɪ:koǫ] m. (el. n.) Roesukker, Farin. **-skella** [-sqɛd·la] vt. hugge (skære) Halen af: pp. *-skeltur*: *r. hundur*. **-stag** [-sda:*q*] n., **-stagur** [-sda:qøǫ] m. (Nl.) Halerem, Bagrem, Rumperem, spec. dannet af et Reb, der bindes om Kløvsadelbuen *(klifberabogi)* og bruges som Halerem. **-stýra (-u, -ur)** [-sdi:ra] f. (Freyr '11, 74), **-týta** [-ti:da, -ti:ta] f., **-týtla** [-tihdla] f. (Árn.) ynkelig lille Roe.

rog [ro:*q*] n. Anstrængelse.

†**róg (-s)** [rou:*q*] n. = **rógur.**

1. **roga (a)** [ro:qa] v. **a.** vt. med dat. anstrænge sig ved n-t, løfte n-t med Anstrængelse: *jeg get ekki rogað steininum*, jeg kan umulig løfte Stenen. — **b.** vi.: *r. við e-ð*, slide med n-t (is. med at løfte det el. bringe det frem): *hann var að r. við geysistóran stein með báðum höndum* (Od. [illegible]). — **c.** [illegible] *með e-ð* (el. *e-n*) [illegible], slæbe paa n-t.

2. **roga-** [ro:qa] brugt som Præfiks i forstærkende Bet. **-band** [-ban·t] n. meget svære Hestbyrder. **-fullur** [-fʏd·løǫ] a. fyldt til Randen. **-klyf** [-klɪ·*v*] f. (el. n.) uhyre stor Byrde.

rogan (-ar) [ro:qan] f. = **rog.**

roga stans [ro:qasdan·s] n. höjeste Forundring: *e-n rekur í r.*, en bliver höjlig forbavset. **-sund** [-sʏn·t] n.: *hjer er r.*, her er saa dybt, at man absolut ikke kan passere, uden at Hesten maa svømme.

róg bera [rou:bɛ·ra] vt. bagvaske. **-berandi** [-bɛ·randɪ, -ɛndøǫ] m., **-berari** [-bɛ·rarɪ] m., **-beri** [-bɛ·rɪ] m. Bagvasker.

rogbullandi [roq·bʏdlandɪ] a. (egl. brusende over alle Bredder) brugt meget forstærkende: *hjer er r. sund*, her er bundløst; *r. skammir*, Skylle af Skældsord; *í r. helvíti*, i hedeste Helvede.

rógburður [rou:bʏrðøǫ] m. Bagvaskelse.

rogga (a) [rog:a] vi. **1.** dingle, vakle: *hann er svo fullur, að hann roggar á hestinum.* — **2.** refl.: *roggast* = *rogast*: *hann roggaðist með gríðarstórt fang* (Breiðd.).

rogginn [roq:ɪ*n*] a. kry, vigtig.

róg girni [rou:qɪ(r)dnɪ] f. indec. Tilböjelighed til Bagvaskelse. **-maður** [-ma·ðøǫ] m. = **rógsmaður.** *****-málmur** [-maulmøǫ] m. Guld (MJ. II. 58). **-mæli** [-mai·lɪ] npl. Bagvaskelser. **-saga** [-sa·qa] f. bagtalersk Beretning el. Historie. **-samur** [-samøǫ] a. bagtalersk. **-semi** [-sɛmɪ] f. indec. Tilböjelighed til at bagtale; Bagvaskelser.

rógs yndi [rouχ·sɪndɪ] n. Glæde over Bagvaskelse el. over at bagtale Næsten: *Og blaðið fór inn í hvert hús og vakti ... r.* (EKvOf. 136). **-maður** [-ma·ðøǫ] m. Bagvasker.

rógur (-s) [rou:(q)øǫ] m. **1.** Bagvaskelse: *bera (út) róg um e-n*, bagtale en; *bera e-n í róg*, ds.: *mjög voru þau Gísli og kona hans í róg borin við prest* (GKonÆf. 65); (Ordspr.) *betra er, að Rín ráði gulli, en r. frænda verði* (GJ.), bedre, at Rhinen gemmer Guldet, end at det gör Fjendskab mellem Frænder. — *****2.** *(ófriður)* Strid, Ufred; *(bardagi)* Kamp.

rógvefur [rou:vɛ·vøǫ] m. Væv af Bagtalelser.

róinn [rou:ɪ*n*] pp. af **róa.**

rok (-s, pl. ds.) [ro:k] n. **1.** Rygen, Fygen, jfr. *moldrok, sandrok.* — **2.** *(stormur)* rygende Storm: (Talem.) *alt í rauða rokinu* = *alt í grænum sjó*, se *sjór.* — **3.** *(sjór, ýfður af roki)* oprört Hav.

roka (-u, -ur) [ro:ga, ro:ka] f. **1.** stærk Blæst, stærkt Vindstød, Hvirvelvind: *rokan skall á þá og bátnum hvolfdi.* — **2.** *(í söng)* Hyl: *„óskapa rokur" í saung* (ÓDavSk. 255). — **3.** Ström af Skældsord: *eða það sauð úr honum rokan yfir rotnun og lygi í mannfélaginu* (ÞGjOs. 138); *Þá sezt hann upp, og sýður úr honum rokan* (bröler rasende) (MJ. V. 60).

rok gjarn [ro:kǫa(r)dn] a. flygtig: *r. sandur.* **-hljóð** [-(h)λɪou·*ð*] n. Stormhvin (f. Eks. i Klipper). **-hvass** [-χwas, ro:kvas] a. meget stormfuld. **-hvessa** [-χwɛs·a, ro:kvɛs·a] vi. blæse stærkt op. **-hviða** [-χwɪ·ða, ro:kvɪ·ða] f. stærkt Vindstød.

rokið [ro:qɪ*ð*, ro:ʂɪ*ð*] sup. af **rjúka.**

rokindusta [ro:qɪndʏs·da, ro:ʂɪn-] a. indec. fuld af rygende Støv.

rokinn [ro:qɪ*n*, ro:ʂɪ*n*] pp. af **rjúka.**

rókka (a) [rou·hga] vi.: *jörðin er farin að r.*, grönne Rodskud viser sig paa Jorden (Árn.) *(rókka* = *rótka*, af 1. *rót).*

rokka nafar [rohgana:vaǫ] m. Spidsbor. **-smíð(i)** [-smi:*ð*, -smi:ðɪ] f. og n. Forarbejdelse af Rokke. **-smiður** [-smɪ:ðøǫ] m. Rokkedrejer.

?**rokkera (a)** [rohgɛra] vi. = **hróka.**

rokk brúða [rohkbru·ða] f. = 2. **brúða** 1. **-hjól** [-ɧou·*l*] n. Rokkehjul. **-hljóð** [-(h)λɪou·*ð*] n. Rokkesnurren.

rokkið [rohqɪ*ð*] an. (opr. ppn. af *rökkva)* skumret: *það er hálfrokkið.*

rokk nál [rohgnau·*l*] f. se **rokkur** (Afb.). **-pípa** [-k-pi·ba, -pi·pa] f. se **rokkur** (Afb.). **-skör** [-sgö·r] f. (Hf.) = **fótafjöl** 2. **-snælda** [-snailda] f. Rokketen, se *rokkur* (Afb.); ogs. en Tenfuld Garn: *spinna 5 rokksnældur.* **-snúra** [-snu·ra] f. Rokkesnor. **-sveif** [-svei·*v*] f. se **rokkur** (Afb.).

1. **rokkur (-s, -ar)** [rohgøǫ] m. Rok, Spinderok.

*2. **rokkur (-s, -ar)** [rohgøǫ] m. (pop.) (Skældsord) Skarn, Pjalt: *bölvaður rokkurinn.*

rokna [rohgna] a. indec. uhyre stor, kraftig, vældig; skrives ofte i eet Ord sammen med det følgende Ord. **-baggi** [-baǫ:ɪ] m. meget stort Bundt, is. Høbundt. **-band** [-ban·t] n. meget store Høbundter. **-fjarstæða** [-fjaǫ·sdaiða] f. Uhyrlighed, Vanvid. **-gáli** [-gau:lɪ] m. overordentlig Slubbert (Sæm. Hólm i BTh. 276). **-kjaftshögg** [-ʂaf·(t)s(h)ök] n. vældigt Ørefigen.

rok samur [ro:ksamøǫ] a. **1.** = *rokgjarn.* — **2. an.** *roksamt: hjer er mjög r.*, her blæser det næsten altid. **-sandshóll** [-san(t)s(h)ou·d·λ] m. Klit. **-sandslag** [-san(t)sla:*q*] n. Lag Flyvesand. **-sandsmyndun** [-san(t)smɪn·døn] f. Flyvesandsdannelse. **-sandur** [-sandøǫ] m. Flyvesand. **-snemma** [-sn·m·a] adv. meget tidlig: *og svo var reg r. á fótum.* **-sprettur** [-sbrɛhdøǫ] m. susende Galop: *Séra Guðni hleypti á roksprett* (ÞGjOs. 75). **-stormur** [-sdormøǫ] m. forrygende Blæst. **-sæll** [-saidλ] a. tilböjelig til Fygning: *gabróið er ekki eins skriðu- og roksælt* (Lögr. '15, 151).

rokuþoka [ro:goþo:ga, ro:koþo:ka] f. hvirvlende Taage (StStAndv. II. 33).

rok veður [ro:gvɛ·ðøǫ, ro:k-] n., **-viðri (-is,** pl. ds.) [-vɪðrɪ] n. forrygende Storm.

1. **ról (-s,** pl. ds.) [rou:*l*] n. **1.** langsom Gang: *vera á róli* (el. *á rólinu)*, være paa Benene, være oppe. — **2.** *(í rólu)* svingende Bevægelse, Gyngen.

2. **ról (-s)** [rou:*l*] n. = **rjól.**

rola (-u, -ur) [ro:la] f. slovt og energilost Menneske, Mæhæ.

1. **róla (-u, -ur)** [rou:la] f. Gynge.

2. **róla (a)** [rou·la] v. **1.** vi. gaa langsomt, slentre: *Andersen rólaði heim og fór í bólið* (Eimr. XVIII. 122), *Þó einhver fjarlestamaður róladi um heiðar* (ÞThLfr. III. 128). — **2.** vt. med dat.: *r. sjer*, gynge.

rolast [ro:last] vrefl. hænge, smole.

ró laus [roᵘ:løys] a. uden Ro. **-legur** [-lɛqøϙ] a. rolig; — adv. *-lega.*

rólfær [roᵘl fai r] a. som kan færdes (el. være) oppe; — i Stand til at gaa: *Allir aðrir voru rólfærir heim til sín* (JTrHeið. IV. 207).

ró lyndi [roᵘ:lɪndɪ] n. Sindsro; Flegma. **-lyndur** [-lɪndøϙ] a. rolig i Sindet, spagfærdig, flegmatisk.

rolla (-u, -ur) [rod la] f. 1. *(ær)* (nedsættende Udtryk om et) Hunfaar — ?2. *(bókr.)* Rulle, Bogrulle. — 3. Ramse: *en prestur sat í stofu og ritaði lánga rollu* (skrev en lang Straale) *til sýslumanns (i.* (JThMk. 175).

rollu bók [rod løboᵘ:k] f. = **ærbók. -grey** [-grɛɪ:] n. stakkels Faar. **-hósti** [-hoᵘs·dɪ] m. Faarehoste; ogs. nedsættende om højrøstet Hoste i Alm. **-vetur** [-vɛ:døϙ, -vɛ:tøϙ] m. Faarevinter, stræng Vinter (ÞThLýs. II. 382), spec. Vinteren 1648 (LFR. XIV. 83) = *glerungsvetur.*

rólu ás [roᵘ:løau:s] m. Gimpe. **-fjöl** [-fjö:*l*] f. Gyngebræt.

rolu yfirvald [ro:løɪ:vɪrvalt] n. uduelig Øvrighed: *roluyfirvöld hálfgugna þegar til þeirra kemur* (Lögr. '14, 199). **-kast** [-kas·t] n. Anfald af Sløvhed: *það var r. á honum.* **-legur** [-lɛ qøϙ] a. a. mæhæagtig, sløv, sølle. — b. sølle, ussel, ynkelig af Udseende (om en Rekonvalescent).

róluleikur [roᵘ:løleɪ:gøϙ, -leɪ:køϙ] m. Vippen.

rolumenni (-is, pl. ds.) [ro:lømɛn:ɪ] n. = **rola.**

rólumaður [roᵘ:løma:ðøϙ] m. Person, som gynger (ÓDavSk. 150).

rolu skaft [ro:løsgaf·t] n. (Flói) = **rola. -skapur** [-sga·bøϙ, -sga·pøϙ] m. Mangel paa Energi, Sløvhed.

Róm (†-s) [roᵘ:*m*] f. (†n.) npr. Rom; *ríða til Róm,* Leg, bestaaende i, at en »Pilegrim« søger at faa Audiens hos Paven. En af Pavens Tjænere søger at forhindre ham derfra og afpresse ham en Gave ved at trække i et Reb el. Skærf, som Pilegrimmen har om Livet. Hvis Pilegrimmen kan rive sig løs, faar han Aflad hos Paven med en Gratifikation (ÓDavSk. 158).

*1. **róma (-u, -ur)** [ro :ma] f. Kamp.

2. **róma (a)** [roᵘ ma] v. 1. vt. a. r., r. *vel,* give Bifald til Kende, berømme, prise: *en er biskup hafði lokið máli sínu, rómuðu klerkar og [illegible] vel;* — r. *illa,* give Mishag til Kende. — b. *(halda á lofti)* udbrede, bekendtgøre. — 2. vi. *(óma)* klinge: *Aldnar r. raddir þar* (GTh. '06, 21). — 3. pp. *rómaður:* a. *vel r.,* berømmet; *illa r.,* ilde omtalt, dadlet. — b. *vel (illa) r.,* med en smuk, kraftig (hæslig, svag) Stemme.

Rómaborg [roᵘ:mabor·k] f. npr. Rom.

rómaður [roᵘ:maðøϙ] pp. af 2. **róma.**

?**róman (-s, -ar)** [ro .ma*n*] m. Roman

rómanska (rómönsku) [ro .mansga, -mönsgø] f. Romantik (JsJs.).

rómanskur (rómönsk) [roᵘ:mansgøϙ, -mönsk, n. -manst] a. romansk.

?**rómantík** [roᵘ:manti(h)k] f. Romantik.

Róma ríki [roᵘ:mari:ɉɪ, -ri:ȿɪ] n. det romerske Rige, Romerrige. **-rjettur** [-rjɛhdøϙ] m. Romerret. **-skattur** [-sgahdøϙ] m. Peterspenge, Afgift til Paven. **-vegur** [-vɛ:qøϙ] m. Vejen til Rom, : *Rómavegu,* paa Vejen til Rom (ODavSk. 133). **-veldi** [-vɛl dɪ] n. = **Rómaríki.**

Rómbyggi (-ja, -jar) [ro m bɪɉ ɪ] m. = **Rómverji.**

róm digur [ro m dɪ qøϙ] a. som har en stærk Stemme: *[illegible]* r. *bón* (JTrL. 356). **-fagur** [-fa qøϙ] a. som har en smuk Stemme.

Róm ferð [ro m fɛrð] f., **-för** [-fo r] f. (Pilegrims)rejse til Rom.

rómglaður [ro·m·gla·ðøϙ] a. som har en glad Stemme (MJ. IV. 186).

rómkaþólskur [ro m ka þo lsgøϙ] a. = **rómversk-kaþólskur.**

romm (-s) [rom·] n. Rom. **-blanda** [-blanda] f. Romtoddy. **-kópur** [-koᵘ·bøϙ, -koᵘ·pøϙ] m. Sælkobbe, som er blevet gennemvædet i Spiritus, is. Rom, for at bruges til Madding for Havkal. **-peli** [-pɛ·lɪ] m. en Pægl Rom; en lille Romflaske.

romphús [roϙ p(h)u·s] n. Vandhus, Retirade (Arnf.).

Rómreið [ro·m rɛi ð] f. se **páfi.**

1. **romsa (-u, -ur)** [rom·sa] f. Ramse.

2. **romsa (a)** [rom·sa] vt. ramse: *r. e-ð upp.*

róm snjallur [roᵘm·snjadløϙ] a. som har en klangfuld Stemme. **-sterkur** [-sdɛϙgøϙ] a. som har en stærk Stemme. **-sæld** [-saild] f. Stemmens Klang og Fylde: *r. fugla* (jfr. Árm. III. 9). **-sæll** [-saidλ] a. 1. som har en fyldig og smuk Stemme. — 2. som har et godt Rygte: *r., vinsæll, búsæll og barnsæll* (BH. cit. i ÞThLfr. II. 302).

rómur (-s, -ar) [roᵘ:møϙ] m. 1. *(raust)* Stemme, Røst: *Prestinum lá lágt rómurinn,* Præsten havde et dæmpet Mæle (GFrTis. 150). — 2. Bifald: *gera góðan róm að e-u,* bifalde n-t; *gera róm að e-m,* tilraabe en Bifald. — 3. *(orðrómur)* Rygte: *fá róm á e-u,* faa Nys om n-t (Múl.); (Ordspr.) *sjaldan lýgur almannarómur,* det er ej alt uden Grund, som gaar om i Folkemund. — 4. *(hljómur)* Klang.

Róm verji (-ja, -jar) [roᵘm·vɛrjɪ] m. Romer (pl. Romere). **-verska (-u)** [-vɛϙsga] f. = **latína. -versk-kaþólskur** [-vɛϙska·þo·lsgøϙ] a. romersk-katolsk. **-verskur** [-vɛϙsgøϙ] a. romersk.

***rómþing** [roᵘm·þiŋk] n. Stemmeting: *Herjans hásyngi | hróðrar glymkyngi, rík at rómþingi, Ragnars afspringi* (MJ. II. 229).

ró nagli [roᵘ:naglɪ] m. Nit, Klinkenagle. **-negla** [-nɛgla] vt. klinke.

ronta (-u, -ur) [rov·da, ron·ta] f. a. = *kerlingarskrukka.* — b. magert Malkefaar (Breiðf., Af., Rang.).

rontulegur [rov·døle·qøϙ, ron·tø-] a. gammel og mager at se paa.

ropa (a) [ro:ba, ro:pa] vi. og vt. med dat. 1. ræbe, støde op: *það er ósiðlegt að r.;* (Ordspr.) *hátt láta hundunum, þá [illegible]* (GJ.), *enginn ropar svangur,* ingen ræber, som er sulten; (Talem.) *r. við klakk,* ikke kunne faa Byrden højere op end til Pinden (paa Kløvsadelen) (Sl.). — 2. om Rypens Skrig: *(rjúpkarrinn) ... „ropaði“ frá því, hvar rjúpan sæti á eggjunum* (Eimr. XIII. 174). — 3. overf. plapre: *r. e-u í e-n,* plapre ud med n-t til en: *það er ómögulegt að trúa þjer fyrir neinu, því þú r. því undir eins í hvern sem vera skal* (Af.).

ropi (-a, -ar) [ro:bɪ, ro:pɪ] m. Ræben.

ropvatn [ro:bvahtv, ro:p-] n. (egl. Ræbevand) spøgende Benævnelse paa Sodavand og lign. mousserende Drikke, Repetervand: *er hjer alt eftir reykvíkskri kokkabók, og ekki annað en r. til drykkjar* (Óð. XIV. 38).

rór (comp. **rórri**) [roᵘ:r, roᵘr:ɪ] a. rolig: *e-m er ekki rótt (innanbrjósts),* en er urolig; *sofa rótt,* sove sødt.

rórill [roᵘ:rɪdλ] n. Vuggen, Gyngen (ODav.).

rórilla (a) [roᵘ:rɪdla] v. 1. vt. med dat. vugge, gynge. — 2. vi. gynge, ryste: *það rórillar alt saman,* det hele ryster og gynger.

rorra (a) [ror:a] vi. 1. rokke med Legemet: *r. fram og aftur.* — 2. blive uforandret ved med det samme: *þarna hefir hann ... rorrað við rúmstokkinn hennar og [illegible] daginn* (JThMk. 258).

rós (-ar, -ir) [roᵘ:s] f. 1. Rose: *binda r.* (Sl.) = *fljetta reipi úr punti,* se *puntur;* (Talem.) *baða í rósum,* danse paa Roser; *undir r.,* paa en forblommet Maade, forblommet, indirekte; *tala undir r.,* hentyde til n-t, tale i Gaader; *Í þessari síðustu setningu fanst henni leynast hnífur undir r.* (JTrSk. I. 83). — 2. *(blóm)* Blomst; jfr. *eyrarr., engjar.*

Rósa (-u, -ur) [roᵘ:sa] f. npr. Rosa, ogs. Dim. af Navne, der ender paa *-rós,* som *Ástrós, Sigurrós* osv.

rósa band [roᵘ:saban·t] n. Baand med indvævede Mønstre (JTrGst. I. 16). **-barði** [-bar·ðɪ] m. *barði* 3 med indstrikket Blomst el. Mønster.

rosabaugur [ro:sabøy:qøϙ] m. Ring om Sol el. Maane, Havgaard, Solgaard, Maanegaard.

rósabekkur [roᵘ:sabɛhgøϙ] m. udskaaren Ramme, Ramme, prydet med udskaaret Løvværk (JÞ. 111).

rosa bólstur [ro:saboᵘl sdøϙ] n. Stormsky: *Skein sólin glatt í rifu milli rosabólstra* (JTrL. 439). **-bugur** [-bʏ:qøϙ] m. = **rosabaugur.** **-bullur** [-bʏd løϙ] fpl. stort, klodset Fodtøj, is. store Fedtlæderstøvler el. Vandstøvler. **-búningur** [-bu:niŋgøϙ] m. Himlens Udseende i ustadigt, is. regnfuldt Vejrlig (Eimr. XII. 41).

rósadúkur [roᵘ:sadu:gøϙ, -du:køϙ] m. Dug el. Klæde med indvævede el. broderede, blomstrede Mønstre.

rósaður [roᵘ:saðøϙ] a. blomstret.

rósafeiti [roᵘ:safeɪ:dɪ, -feɪ:tɪ] f. Rosenolie.

rosafenginn [ro:safɛiŋ·ɉɪn] a. 1. *(rigningasamur)* regnfuld. — 2. grov og lunefuld (om Personer).

rósa flúr [-flu:r] n. 1. *(útflúr)* Forsiringer. — ?2. Rokokostil. ?**-flækjur** [-flai:ɉøϙ, -flai:ȿ-] fpl. Slyngværk.

rosagaukur [ro:sagöy:gøϙ, -göy:k-] m. (ÓDavÞul. 336) = **hrossagaukur.**

rósa girðing [roᵘ:saɉɪr ðiŋk] f. Rosenhæk. **-hnútur** [-hvu:døϙ, -hvu:t-] m. Vignet; Bogornament. **-hringur** [-hɔiŋ·gøϙ] m. Rosenkrans.

rosakafli [ro:sakab lɪ] m. Periode med ustadigt, regnfuldt Vejr.

rósa kál [roᵘ:sakau:*l*] n. Rosenkaal. **-knappur** [-knahbøϙ] m. Rosenknop.

rosalegur [ro:salɛ·qøϙ] a. 1. (om Vejret) seende ud til Regn og Blæst. 2. = *stakalegur.*

rósa legur [roᵘ:salɛ·qøϙ] a. rosenfarvet, rosenrød. **-litur** [-lɪ:døϙ, -lɪ:t-] m. Rosenfarve. **-ljómi** [-ljoᵘ:mɪ] m. Rosenglød.

rosaljós [ro:saljoᵘ:s] n. Kornmod (SvPRask 18).

rósama (a) [illegible] *það, | að réttlæti og kærleikur hjálpast svo að* (StStAndv. III. 140).

rósa mál [roᵘ:samau:*l*] n. forblommet Tale; svulstigt Sprog. **-málsaðdróttun** [-maulsað·droᵘhdon] f. forblommet Sigtelse (Ísaf. '11, 253).

rosamikill [ro:samɪ:ɉɪdλ, -mɪ:ȿɪdλ] a. regn- og stormfuld: *R. haustdagur var það, sem nú var að enda* (JTrL. 444).

rósamyndir [roᵘ:samɪn·dɪϙ] fpl. Mønster i Töj.

ró samlegur [roᵘ:samlɛ·qøϙ] a., **-samur** [-samøϙ] a. rolig.

rósa rót [roᵘ:saroᵘ:t] f. (Klp. III. 118) = **burnirót. -runnur** [-rʏn:øϙ] m. Rosenbusk.

rosasamur [ro:sasa·møϙ] a. storm- og regnfuld.

rósa silki [roᵘ:sasɪλ·ɉɪ, -sɪl·ȿɪ] n. Silketøj med indvævede Figurer. **-stafur** [-sda:vøϙ] m. Initial: *sumar voru aðeins skrifaðar með fallegu, settu letri og rósastöfum* (JTrHeið. I. 33); — overf.: *Roði kveldsins rósastaf rekur vegu langa* (GFrÚh. 163). **-steinn** [-sdeɪd·ṇ] m. Rosensten. **-varir** [-va:rɪϙ] fpl. Rosenlæber. **-vatn** [-vahtṇ] n. Rosenvand.

rosaveður [ro:savɛ:ðøϙ] n. = **rosi** 1.

rósa vefnaður [roᵘ: avɛb·naðøϙ] m. Klæde med indvævede Mønstre. **-vetlingur** [-vɛhdliŋgøϙ] m. Vante med broderet el. indstrikket Mønster. **-viðsmjör** [-við·smjör] n. Rosenolie (II. II. 272).

rosavæll [ro:savaid·λ] m. Jamren over ugunstigt Vejrlig, ogs. i Alm. stadig Jamren over daarlige Udsigter.

rósavömb [roᵘ:savöm·p] f. = **keppur** 4.

rós ber [roᵘ:sbɛ·r] n. (bot.) Hyben (And. I. 89). **-blær** [-blai·r] m. Rosenluft.

ró semd [roᵘ:sɛmt] f., **-semi** [-sɛmɪ] f. indec. Ro, Rolighed, Hvile, Fred.

†**rósenkrans** [roᵘ:sɛnkran·s] m. = *talnaband,* Rosenkrans.

?**rósetta (-u, -ur)** [roᵘ:sɛhda] f. Roset.

rós fagur [roᵘ:sfa·qøϙ] a. smuk som en Rose: *r. litur,* Rosenfarve. **-fingraður** [-fiŋgraðøϙ] a. rosenfingret: *hin árrisula, rósfingraða Morgungyðja* (Od. 56). **-greyptur** [-greifdøϙ] a. damasceret: *r. brandur,* Damascenerklinge.

rosi (-a, -ar) [ro:sɪ] m. 1. uroligt Vejr; (stormfuldt) Vejrlig med hyppig Regn: *allan túnasláttinn var mesti r.;* ogs. i pl.: *gengu eftir nýár rosar miklir* (ÞThLýs. II. 363). — 2. *(hafrót)* stærk Søgang (Af.).

roskin legur [ros·ɉɪnlɛ·qøϙ] a. som ser ud til at være i en fremrykket Alder: *r. maður.* **-leikur** [-leɪ·gøϙ, -leɪ·køϙ] m. Modenhed. **-mannlegur**

[illegible] a. 1. *(fullorðinslegur)* som en fuldvoksen, moden Mand. — adv. *-lega*, som det kan ventes af en moden Mand. — 2. *(ellilegur)* som ser ud til at være til Aars.

roskinn [ros ɟɪn] a. 1. *(fullorðinn)* fuldvoksen, moden: (Ordspr.) *sjálfir verða rosknir menn að ráða sjer* (GJ.), den voksne maa bestemme sig selv. — **2.** *(hniginn að aldri)* til Aars, i en fremrykket Alder, ældre: *r. maður.*

roskna (a) [ros gna] vi. 1. *(fullorðnast)* blive fuldvoksen, moden; refl.: *rosknast*, modnes (EÓlLach. 42). — **2.** *(eldast)* naa en fremrykket Alder.

róskota (a) [rouːsgo·da, -sgo·ta] vi. ogs. refl. *-skotast*, rode (i n-t).

rós litaður [ro sli daðoǫ, -lɪ t-] a., **-litur** [-lɪ doǫ, -lɪ toǫ] a. rosenfarvet. **-læðingur** [-lai·ðiŋgoǫ] m. Rosenlænker.

rosm, rósm [illegible] n. Affald, Fejeskarn (Af.).

rósmarkaður [ro smaǫgaðoǫ] a. smykket med Afbildninger af Blomster, blomstret: *rósmarkuð veggtjöld*, blomstrede Tapeter (jfr. Eimr. I. 65).

rosmhvalur [ros·mχwa·løǫ, -kva·løǫ] m. (zool.) Hvalros.

rós ofinn [rouːso·vɪn] a.: *rósofin tjöld*, virkede Tapeter. **-óttur** [-ouhdoǫ] a. blomstret. **-rauður** [-röy·ðoǫ] a. rosenrød. **-roði** [-ro·ðɪ] m. Rosenrodme. **-skurður** [rouːsgʏrðoǫ] m. Roset.

rosta (-u, -ur) [ros·da] f. (Sch.) = **standtunna.**

rósta (-u, -ur) [rouːs·da] f. Oplob, Tumult, Kamp (ofte i pl.).

rosta fenginn [ros·dafɛiŋ·ɟɪn] a. tilböjelig til at være stöjende og hoven (JTrSk. I. 215). **-fullur** [-fʏd·løǫ] a. stöjende og hoven, arrogant.

†**rostast (a)** [ros·dast] vrefl. blive knap, utilstrækkelig: *biluðu mönnum sið og siðvenja ... ok rostaðist at því torlag tenaðarins* (ÞThLýs. II. 376).

rosti (-a) [ros·dɪ] m. **1. a.** *(hroki)* Overmod, Hovmod, Arrogance, Storsnudethed: *lækka í e-m rostann*, göre en myg. — **b.** stöjende Storsnudethed: *Hann hafði enn komið drukkinn til hennar og verið með rosta* (EKvG. 88–89). — **2.** *(oflátungur)* hovmodig Person. — **3.** *(úrgangur)* Affald, Udskud, f. Eks. Hoaffald, Metaldros osv.: *langmest er þar af ógagnsæju kalkspati, sem kallað er úrgangur eða r.* (ÞThLýs. II. 323).

†**rósti (-a)** [rouːs·dɪ] m. voldsom Færd.

róstrje [rouːstrjɛ·] n. Rosentræ.

róstugur [rouːs·doqoǫ] a. urolig: *Róstugt var í Rifi* (GTh. '95, 54).

rostulegur [ros·dølɛ·qoǫ] a. urolig, truende (MJ. III. 139).

róstu legur [rouːs·dølɛ·qoǫ] a. *(rostulegur)* truende, af uroligt Udseende. **-maður** [-ma:ðoǫ] m. uroligt Menneske; Urostifter. **-mikill** [-mɪ kɪdl, -mɪ ɡ-] a. = **róstusamur.**

rostungstönn [ros·duŋstön·] f. Hvalrostand.

rostungur (-s, -ar) [ros·duŋgoǫ, -uŋs] m. (zool.) Hvalros (trichechus rosmarus); **rostungs veldi*, Hav (BóluHj. 68).

róstur [rouːs·døǫ] fpl. se **rósta.**

róstu samur [ro s dosa moǫ] a. 1. *(róstumikill)* urolig. — 2. *(uppivöðslusamur)* stridbar. **-veður** [-vɛːðoǫ] n. uroligt Vejr.

rostuverk [ros·døvɛǫ·k] n. (BH.), **róstuverk** [ro s·døvɛǫ·k] n. besværligt Arbejde.

rós varir [rouːsva·rɪǫ] fpl. Rosenlæber, Purpurlæber. **-viðarbroddur** [-vɪðarbrod:øǫ] m. Rosentorn. **-viðargirðing** [-vɪðargɪr·ðiŋk] f. Rosenhegn. **-viður** [-vɪ·ðøǫ] m. Rosentræ.

rot (-s, pl. ds.) [ro:t] n. **1.** Bevidstloshed: *liggja í roti*, ligge bevidstløs; *slá e-n í r.*, bedøve en ved et Slag; *rakna úr rotinu*, ¹) vaagne til Bevidsthed igen; ²) (jfr. 2.) vaagne op af en Rus. — **2.** *(víma)* Beruselse, Rus. — **3.** *(rotnun)* Forraadnelse. — **4.** spec. **a.** raadden Plet i en Sump el. Mose. — **b.** dyb Mose, hvor der vokser Bukkeblade (Af., Rask).

1. **rót (-ar, rætur)** [rouːt, raiːdoǫ, raiːtoǫ] f. **I. 1. a.** (bot.) Rod (radix); *tók beiska, verkeyðandi r.* (Il. I. 285). (Ordspr.) *oft er beisk r. hin besta heilsubót* (GJ.), ofte giver besk Rod den bedste Helsebod; *festa rætur*, slaa Rødder; *rífa upp með rótum*, rive op med Rode. — **b.** spec. spiselig Rod, is. *(hvannarót)* Kvanrod. — **2.** i overf. Forb.: **a.** *frá rótum*, fra Rode, fra Grunden af; *ef rakið er til róta*, hvis man undersøger Sagen grundigt (Eimr. VII. 202); *eiga rót sína að rekja til e-s*, grunde sig paa n-t; (Ordspr.) *hann á ekki af miklum rótum að rakna* (GJ.), han har ingen dyb Rod. — **b.** Rod, Aarsag, Grund: *ágirndin er rót alls ills*, Gærrighed er Roden til alt ondt; *vera r. e-s*, være Ophavsmand til n-t. — **3.** *(kaffirót)* Kaffetilsætning. — **4.** det nederste Stykke af n-t, det, der ligger nærmest Underlaget: **a.** *(fjallsrætur)* et Bjærgs Fod: *Hekla er nuna alhvít niður undir rætur.* — **b.** *(trjárætur)* Foden af et Træ, jfr. *hársrætur, naglsrót.* — **c.** Overfladen, hvorfra Græsset vokser frem: *tunið var sendið*, *r. og beit þeim illa* (JTrGst. I. 9); *Ég er ekki vanur að kvsa hestana í grání í r.* (selv om det sner en ubetydelig Smule) (ÞGjD. 4). — **d.** *(skeggrót)* Skægbund. — **5.** (mat.) Rod (til et Tal): *draga út r. af tölu*, uddrage Roden af et Tal. — **6.** *(óþokki)* lumpen Karl. — **II.** (jfr. *hrót)* Rummet mellem Tagbjælkerne i et Hus, is. i et Køkken, Loftsrum (i denne Bet. undertiden [illegible] (ÓDavÞul. 226). *En Sigríður [illegible] verða bragðbetra, et nóg varð af sót í eldhússrótinni* (JHHeið. III. 29); *hann á sínd í rótinni*, han har en Del Grunker.

2. **rót (-s)** [rouːt] n. (jfr. *hrót)* = 1. **rót II.**

3. **rót** [rouːt] n. **a.** Roden, Oproden, Forstyrrelse, Oprör, jfr. *hafrót, brimrót: getur hún* (ɔ: *íshellan) þá komið miklu róti* (foraarsaget stor Omflytning) *á fjörugrjót og malarkamba* (ÞThLýs. I. 65). — **b.** Uro, Bevægelse: [illegible] (GJHb. 142).

1. **rota (-u, -ur)** [ro:da, ro:ta] f. **1. a.** *(fúi)* Raaddenhed. — **b.** raadden, for Grönsvær blottet Plet (jfr. *rot* 4. a.): *það eru stórar rotur í veggnum.* — **2.** *(væta)* fugtigt Vejr.

2. **rota (a)** [ro:da, ro:ta] vt. **I. 1.** bedøve ved et Slag paa Hovedet: [illegible] være meget tung i Hovedet; [illegible] *en landrota*, mindre kan m. og saa göre det; *r. rjúpur*, nikke (af Sóvnighed); — refl. *rotast*, bedøves. — **2.** *(dauðrota)* dræbe ved et Slag paa Hovedet; — refl. *rotast.* — **II.** afhaare: *þegar bjórar eru rotaðir, eru þeir látnir liggja um stund í heitu húsi, t. d. fjósinu, þar til rot er komið í þá, þá má reyta af þeim ullina. — Þegar sauðaskinn eru rotuð með kalki* (JSVb. 45).

***Róta (-u)** [rouːda, rouːta] f. Navn paa en Valkyrje.

róta (a) [rouːda, rouːta] v. **I. 1.** vt. med dat. **a.** rode, oprode: *r. e-u upp*; — *r. e-u upp úr moldinni*, rage n-t frem af Jorden; *griðungur rótar*, en Tyr oproder Jorden; *r. e-u úr sjer*, skovle n-t ud; — refl. *rótast í e-u* (el. *að gera e-ð)*, arbejde som en besat paa n-t; *rótast áfram*, buse paa. — **b.** *(aflaga)* opröre, bringe i Uorden: *r. e-u sundur*, sprede n-t i alle Retninger; *r. taflinu um koll*, vælte Brikkerne. — **c.** bevæge, röre, rokke: *r. sjer*, röre sig, bevæge sig: *Eg lá uppi í bælinu ... og rótaði mér ekki* (Eimr. XVI. 141); — impers. *það rótar ekki á e-u*, n-t forbliver urört: *og fór að líta eftir heyunum, sem lítið hafði rótað á* (GFrE. 84); — refl. *rótast: r. mundi móðir vor í moldinni*, vor Moder vilde vende sig i Graven; *steinninn rótast ekki*, Stenen rörer sig ikke af Stedet. — **2.** vi. **a.** *r. í e-u*, rode i n-t; *r. um* = *umróta*; — *r. upp í e-u*, rippe op i n-t. — **b.** *r. við e-u*, röre ved n-t; *r. við sjer*, bevæge sig (lidt). — **II.** vt. med acc.: *r. sig*, slaa Rødder.

rótar fjall [rouːdafjad·λ, rouːta-] n. = **rótarfjall** 2. **-grefill** [-grɛ:vɪdλ] m. Redskab til at grave Rødder op med (JÞorkÞjs. 169). **-gröftur** [-gröf·døǫ] m. Opgravning af Rodder.

rótar angi [rouːdarauŋ·ɟɪ, rouːtar-] m. Rodgren. **-björg** [-björ·k] f. Rodhætte (SStPlt.). **-blaðka** [-blaþ·ga, -blað·ka] f. (bot.) Blad af en *fífill*, Løvetand (taraxacum officinale). **-bragð** [-braq·ð, -brag·þ] n. Smag af Kaffetilsætning: *r. af kaffi.* **-borinn** [-bo:rɪn] a. som smager af Tilsætningen: *rótarborið kaffi.* **-dóni** [-douːnɪ] m. Ærkeslubbert osv.; jfr. *dóni.* **-eyra** [-ɛi:ra] n. Rodkævle: *Þetta var selahnallurinn hans, búinn til úr hörðu r. af rekatrje* (Skírn. '12, 316). **-fjall** [-ǫ-fjad·λ] n. **1.** Randbjærg: *Breiðamerkurfjall ... má það teljast til rótarfjalla Öræfajökuls* (ÞThLýs. I. 258). — **2.** Bjærgegn, hvor der vokser *hvannarót*, s. d. O.: *fara á r.*, søge efter *hvannarót.* **-gat** [-r-ga:t] n. (i Skoleslang) stor Bommert. **-hnýði** [-ǫ-(h)vi:ðɪ] n. (bot.) Rodknold (SStPlt.). **-hnyðja** [-(h)vɪð·ja] f. Rodkævle (ÞThFerð. II. 64). **-hola** [-(h)o:la] f. Plantehul. **-kylfa** [-ȿɪl·va] f., **-klumba** [-klʏm·ba] f. Rodkævle: *var smíðaður úr völdu rekatré, helzt rótarklumbu* (Lögb. '11, Julen.). **-lauf** [-r-löy:v] n. Løvetandsblad. **-legur** [-lɛ·qoǫ] a. lumpen; — adv. *-lega*, lumpent, nederdrægtigt: *farast r. við e-n*, opføre sig lumpent mod en. **-menni (-is**, pl. ds.) [-mɛn:ɪ] n. Slubbert, Slyngel. **-skapur** [-ǫ-sga·boǫ, -sga·p-] m. Lumpenhed, Nedrighed. **-skot** [-sgo:t] n., **-sproti** [-sbro:dɪ, -sbro:tɪ] m. (SStPlt.) (bot.) Rodskud. **-slitinn** [-slɪ:dɪn, -slɪ:tɪn] a. som er slidt fra Roden: *r. vísnar vísir.* **-stærð** [-sdair·ð] f. (mat.) Rodstörrelse. **-stöngull** [-sdöyŋ·gødλ] m. (bot.) Rodstok. **-tægja** [-tai:ja] f. (bot.) Rodtrævl. **-útdráttur** [-r-u:drauhdoǫ] m. (mat.) Roduddragning. **-vísir** [-vi:sɪǫ] m. (mat.) Rodeksponent.

rotauga [ro:döy·qa, ro:t-] n. raaddent Hul i en Sump.

rót eldi [rouːdɛldɪ, rouːt-] n. (bot.) Rodkævle. **-fastur** [-t-fasdoǫ] a. rodfæstet, indgroet: *r. hleypidómur.* 1. **-festa** [-fɛsda] f. Rodfæstelse, Fasthed. 2. **-festa** [-fɛsda] vt. rodfæste, grunde; — refl. *-festast*, blive rodfæstet, slaa Rødder. **-gróinn** [-grouːɪn] a. rodfæstet, indgroet.

rot hlaup [ro:l(h)λöy·p] n. (overf.) dodbringende Renden (imod n-t): *Höfðu þeir allraundirgefnast hlaupið r. móti þeim* (slaaet sig ihjel ved at rende Panden imod dem) *að þeirra drottnara boði* (MvT. I. 120). **-höfgi** [-(h)övɟɪ] m. tung Døsighed: *Ég vakst [illegible]* (Klopst. V. 208). **-högg** [-(h)ök] n. bedøvende el. dræbende Slag i Hovedet; ogs. overf.

rotinbúrulegur [ro:dɪnbu·rølɛ:qoǫ, ro:tɪn-] a. som ser ud til at være medtaget (af Søvnløshed).

rotinn [ro:dɪn, ro:tɪn] a. raadden.

rotinpúrulegur [ro:dɪnpu·rolɛ:qoǫ, ro:t-] a. = **rotinbúrulegur.**

rót laus [rouːdlöys, rouːt-] a. **I. 1.** *(án rótar)* rodløs. — **2.** uden Bund: *r. starartjörn* (Af.). — **II. a.** ubevægelig: *þó að hún liggi r. með aftur augun* (GFrÁtt. 10–11). — **b.** ubevægelig, ubevæget, uden Forstyrrelse: *ekkert kvikt sjáanlegt og alt rótlaust* (OBj. I. 176). **-leysa (-u)** [-lɛisa] f., **-leysi (-is)** [-lɛisɪ] n. Bundløshed: *mýrarflói neðan undir með rótleysis keldum* (Eimr. XII. 40).

rotna (a) [rohdna] vi. raadne, forraadne; (om Haar) falde af.

rótnaga [rouːdna·qa, rouːt-] vt. rodgnave, afgnave lige til Roden.

rotnan [rohdnan] f., **rotnun (-ar, -anir)** [rohdnon] f. Forraadnelse, Raaddenhed; Haaraffald.

rotnunar lykt [rohdnonarlɪχ·t] f. Forraadnelseslugt, raadden Lugt. **-varnandi** [-vardnandɪ] a. antiseptisk.

rotplöntur [ro:tplövdoǫ, -plöntoǫ] fpl. Raaddplanter (SStPlt.).

rót samur [rouːtsa·moǫ] a. som let bliver oprört: *rótsamt hafgrunn* (Árm. I. 170). **-setja** [-sɛ·dja, -sɛ·tja] vt. **1.** *(gróðursetja)* plante, saa, besaa. — **2.** indpode, indpræge; — pp. *-settur: Þessi orð sátu rótsett* (indgroet) *í honum* (Líkafr.). †**-setjari (-a, -ar)** [-sɛ·djarɪ, -sɛ·tjarɪ] m. Saaer, Planter. **-skafa** [-sga·va] vt. slaa lige ved Roden: *[illegible] túnin.*

rot skalli [ro:tsgadlɪ] m., **-skella** [-sgɛdla] f. raadden Plet i en Mark, en Sump el. Mose.

rótskeytur [rouːtsɟɪ·doǫ, -sɟɪ·toǫ] a. (bot.) med Rodskud.

rotslá [ro:tslau·] vt. = 2. **rota** I. 1.–2.

rót sproti [rouːtsbro·dɪ, -sbro·tɪ] m. (bot.) Rodskud. **-stöngull** [-sdöyŋg·ødλ] m. (bot.) Rodstilk.

rotta (-u, -ur) [rohda] f. **1.** (zool.) Rotte. — **2.** *(ísing)* Isslag (BH.).

rottryggja [ro:trɪɟ·a] vt. sikre imod Forraadnelse, sterilisere.

rottu bogi [rohdoboi:jɪ] m. Rottesaks. **-bæli** [-bai:lɪ] n. Rotterede. **-eitur** [-ɛi:doǫ, -ɛi:toǫ] n. Rottegift, Arsenik. **-gangur** [-gauŋ·goǫ] m.

Vrimlen af Rotter, Rotteplage. **-gildra** [-ɡ̊ɪl dra] f. Rottefælde. **-hundur** [-hʏn doɹ̥] m. Rottehund.

rót tæki [ro:·tai ɡ̊ɪ, -tai ɟ̊ɪ] n. Radikalisme (Eimr. XIII. 43). **-tækur** [-tai·gøɹ̥, -tai·køɹ̥] a. radikal.

rotu sumar [ro:døsʏ:maɹ̥, ro:tø-] n. fugtig Sommer, Regnsommer: *1226 er kallað r. hið mikla* (ÞThLýs. II. 376). **-veður** [-vɛ:ðøɹ̥] n. raat, fugtigt og blæsende Vejr.

rot varnarlyf [ro:dvardnarlɪ:v, ro:t-] n., **-varnarmeðal** [-vardnarmɛ:ðal] n. antiseptisk Middel. **-verjandi** [-vɛrjandɪ] a. antiseptisk. **-vörn** [-vördv] f. Forebyggelse af Forraadnelse.

róvana [roᵘ:va·na] a. indec. urolig, uden Rast og Ro (Eimr. IV. 55).

r-s-t-mál [ɛr:ɛstjɛ mau:l] n. se **hrognamál.**

rú [ru:] n. **1.** *(flókin ull)* strid, filtret Uld (BH.). — **2.** *(sukk)* Svir og Nattevaagen (BH.). — **3. a.** gammel Uld paa Faar: *kind í rúum*, Faar, som endnu har den gamle Uld over den nye (Breiðd.). — **b.** *e-ð er á rúi og strúi* (el. *stúi)*, n-t ligger hulter til bulter, i vild Uorden, n-t flyder: *Ef þau hlaupa frá leikföngum sínum á rúi og strúi og vanrækja að láta þau á vísan stað* (MHUpp. 168): *og grænu jurta-veljurnar um veggsvalirnar hengu á rúi og stúi utan um hrynjandi bjálkana* (And. II. 209): *komast á rú og strú*, komme i Uorden.

rúa (ði) [ru:a] vt. *(rýja)* fjærne den gamle Uld paa Faar (Eyf.); — refl. *rúast: það er farið að rúast á kindinni*, den gamle Uld paa Faaret er begyndt at løsne sig (Hnapp.), jfr. *spretta frá sjer*, se *spretta.*

rúbagga kind [ru:bagaɟ̊ɪn·t] f. (Skaft.) = **rúbaggi** 1. **-legur** [-lɛ:qøɹ̥] a. klodset (Hún.).

rú baggi [ru:bag̊ɪ] m. **1. a.** *(kind í tveimur reifum)* Faar, som ud paa Sommeren endnu har Vinterulden over den ny Uld (Skaft.). — **b.** i pl. *(tvö reifi)* gammel og ny Uld paa et Faar: *kindin er í rúböggum* siges, naar Faaret ud paa Sommeren endnu beholder Vinterulden over den ny (ASkaft., Árn.). — **2.** *(samvafinn göndull)* sammenrullet Stykke Töj el. lign. **-bakakind** [-bakaɟ̊ɪn·t] f. (Breiðd.) = **rúbaggi** 1.

rubb (-s) [rʏp·] n. **1.** daarligt Græs el. Ho. — **2.** Hastværksarbejde.

rubba (a) [rʏb:a] vt. med dat. skrabe, rode: *r. e-u upp*, smöre n-t op (i en Fart), sammensmöre: *r. upp sönnu og lognu* (Eimr. XII. 23), *r. upp rudda*, slaa daarligt Græs (hurtigt og skødesløst).

rubbungi (-a, -ar) [rʏb:uŋɡ̊ɪ] m. = **rubbungur.**

rubbungslegur [rʏb:uŋslɛ·qøɹ̥] a. stor og plump (Odds. II. 3, 393).

rubbungur (-s, -ar) [rʏb:uŋgøɹ̥] m. stor og svær og vigtig Person: *þar eru átta stórar sveitir, og ærði rubbungar sem þar búa* (JThMk. 218).

?**rúberta (-u, -ur)** [ru:bɛɹ̥da] f. Rubber (i Kortspil).

rúbla (-u, -ur) [rub·la] f. Rubel.

ruð (-s, pl. ds.) [rʏ:ð] n. Ryddeland, Rydningsland.

Rúða (-u) [ru:ða] f. = **Rúðuborg.**

rúða (-u, -ur) [ru:ða] f. Rude, Vinduesrude.

rudda (-u, -ur) [rʏd:a] f. utilhugget Kølle.

rudda hey [rʏd:ahɛi:] n. = 1. **ruddi** 2. b. **-legur** [-lɛ·qøɹ̥] a. plump, raa, tolperagtig, grov. **-mál** [-mau:l] n. groft Sprog: *r., sem enginn skildi* (Eimr. III. 207). **-menni (-is,** pl. ds.) [-mɛn:ɪ] n. raat, uslebent Menneske, Tølper. **-skapur** [-sga·bøɹ̥, -sga·pøɹ̥] m. Raahed, tolperagtig Optræden. **-stál** [-sdau:l] n. daarligt Staal (BTh. 152). **-veður** [-vɛ:ðøɹ̥] n. raat Vejr. **-vegur** [-vɛ:qøɹ̥] m. daarlig Vej (ÞThFerð. III. 149).

1. **ruddi (-a, -ar)** [rʏd:ɪ] m. **1.** *(dóni)* Tølper, Grobian. — **2. a.** *(slæmt hey)* daarligt og muggent Ho, Hoaffald. — **b.** groft, simpelt Græs: *því mest sé þar r. og sina* (ÞThFerð. IV. 51). — **3.** *(ljelegt tóbak)* daarlig Tobak. — **4.** *(hráslagaveður)* raat Vejr.

2. **ruddi** [rʏd:ɪ] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **ryðja.**

ruddur [rʏd:øɹ̥] pp. af **ryðja.**

ruði (-a) [rʏ:ðɪ] m. Udslæt.

rúði [ru:ðɪ] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **rýja.**

ruðill (-ils, -lar) [rʏ:ðɪdλ, -ɪls, rʏð·laɹ̥] m. Skrubhovl.

ruðlendi (-is) [rʏð·lɛndɪ] n. Rydningsland.

ruðning (-ar) [rʏð·niŋk] f. **1.** Rydning: *r. vega*. — **2.** (jur.) Indsigelse: *r. úr kviði*, Forkastelse af Nævninger.

ruðnings grjót [rʏð·niŋsgrjoᵘ:t] n. coll. Rullesten. **-menn** [-mɛn·] mpl. °**1.** de radikale. — **2.** Gennembrudsmænd (MJSöguk. 202). ° **-stefna** [-iŋsdɛb na] f. Radikalisme. **-steinn** [-sdeid·v] m. Vandreblok.

ruðningur (-s) [rʏð niŋgøɹ̥] m. **1.** = *ruðning* 1. — **2.** det at bryde Isen af sig: *áin er í ruðningi*, Floden er ved at bryde Isen af sig (Fr. Skírn. V. 66). — **3. a.** det, der opkastes ved Grøftegravning (Árn.). — **b.** = *rof* 5.: *r. í mógrof* (Breiðd.). — **4.** *(fiskurgangur)* Fiskeaffald.

rúðóttur [ru:ðoᵘhdøɹ̥] a. tærnet, rudet.

rúðra (a) [ruð ra] vt. farve, göre tærnet: *fatið sitt r. þeir gylt eða grátt* (StStAndv. II. 23).

ruð staður [rʏð·sda·ðøɹ̥] m. Ryddeland. **-tími** [-ti·mɪ] m. Rydningstid.

Rúðuborg [ru:ðobor k] f. npr. Rouen.

rúðugler [ru:ðoglɛ:r] n. Vinduesglas.

ruðukarl [rʏ:ðokadλ, -kar·dλ] m. Stodder, der lever af Affald.

rúðuleikur [ru:ðolɛi:gøɹ̥, -lɛi:køɹ̥] m. **1.** (ÓDavSk. 100) = **dúfuleikur.** — **2.** Rudeleg (to Deltagere løber mod hinanden efter Diagonalen i en Firkant og søger at fange hinanden) (ÓDavSk. 116).

ruðull (-uls, -lar) [rʏ:ðodλ, -øls, rʏð·laɹ̥] m. **1.** *(malarhrúga)* Grus ved nedfaldne Bygninger. — **2.** *(ruðill)* Grovhövl, Ruhövl, Skrubhövl. — **3.** *í ruðlum*, i Massevis: *Ending röng þer illa fell, orðaþröng í ruðlum* (StStAndv. I. 250).

ruðum [rʏ:ðøm] 1. p. pl. imp. ind. af **rjóða.**

ruður [rʏ:ðøɹ̥] fpl. **1. a.** *(roð og uggar)* Fiskeaffald (Fiskens Finner, Skind og Hale): *Ræksni og r. af fiski og sjófángi* (JSFb. 9). — **b.** *(hákarlsuggar)* afskaarne Finner af en Havkal (baade ny og syltede) (ÓDav.). — **2.** *(matarúrgangur)* usle Madlævninger, Affald (JÁÞj. II. 451).

rúður [ru:ðøɹ̥] pp. af **rýja.**

rúðuskeri (-a, -ar) [ru:ðøsɡ̊ɛ:rɪ] m. = **glerskeri.**

rúfinn [ru:vɪn] a. ruhaaret; ukæmmet.

rufum [rʏ:vøm] 1. p. pl. imp. ind. af **rjúfa.**

rúg (-s) [ru:q] n. (Árn., Mýr.) = **rúgur.**

rúg akur [ru:(q)a gøɹ̥, -a køɹ̥] m. Rugmark. **-ax** [-a,s] n. Rugeippe. **-brauð** [ru:bröy·ð] n. Rugbrød. **-drep** [-drɛ·p] n. Moderkorn, Meldröje. **-ekra** [ru:(q)ɛ·gra, -ɛ·kra] f. Rugager.

rugg (-s) [rʏk·] n. **1.** Vuggen, Rullen, Slingren. — **2.** (astr.) Nutation: *r. jarðarássins*, Jordaksens Nutation.

1. **rugga (-u, -ur)** [rʏg:a] f. Vugge.

2. **rugga (a)** [rʏg:a] v. **1.** vt. med dat. vugge: *r. barni, r. vöggu; r. sjer*, gynge. — **2.** vi. slingre, rulle: *En er drosin utar ruggar* (GThBu. 18); *skipið ruggar*, Skibet ruller.

rugg hestur [rʏk·(h)ɛsdøɹ̥] m. Gyngehest (And. I. 37). **-stóll** [-sdoᵘdλ] m. Gyngestol.

ruggu legur [rʏg:ølɛ·qøɹ̥] a. urolig: *r. svefn*. — adv. *-lega*: *sofa r.* **-rót** [-roᵘ·t] f. = **brönugras. -steinn** [-sdeid·v] m. Rokkesten. **-stóll** [-sdoᵘd·λ] m. Gyngestol.

rúg grautur [ru:gröy·døɹ̥, -gröy·t-] m. Rugmelsgrød. **-hálmur** [-haulmøɹ̥] m. Rugstraa. **-hleifur** [-hlɛi vøɹ̥] m. Rugbrød. **-kaka** [-ka ga, -ka ka] f. Fladbrød lavet af Rugmel. **-kássa** [-kaus·a] f., **-kássugrautur** [-kausogröy:døɹ̥, -gröy:tøɹ̥] m. Rugmelsgrød (Rang.). **-kjarf** [-ɟ̊arv] n. Rugneg.

rugl (-s) [rʏg·λ] n. **1.** *(ringulreið)* Forvirring. — **2. a.** *(þvættingur)* Vrövl, Vaas. — **b.** Feberfantasier, forvirret Snak: *það er r. á (í) honum*, han taler vildt. — **c.** (Sinds)forvirring. — **3.** *(grautur, skyr og mjólk samanhrært)* Blanding af Grød, *skyr* og Mælk (Árn.).

rugla (a) [rʏg·la] v. **I. 1.** vt. med dat. forvirre, bringe i Uorden: *hún ruglaði spilunum fyrir honum*; — *r. e-u saman*, sammenblande, forveksle; *r. e-u saman við e-ð*, forveksle n-t med n-t. — **2.** vt. med acc. (= *fipa)* forvirre, bringe fra Koncepterne: *vertu ekki að r. mig*. — **3.** vi. vrövle, vaase, prime. — **4.** *r. frá e-u* (Breiðf.), *r. í e-u* (Sl.), bryde en Aftale; (Talem.) *jeg skal r. undir beinunum þínum*, jeg skal göre Kaal paa dig (Breiðf.). — **5.** *r. í flekk*, rode i Høet i en *flekkur* (uden ligefrem at vende det) *(= hræra í heyi)*. — **II.** refl. *ruglast:* **1. a.** komme i Uorden: *Þarf litlu að muna ... að ekki ruglist róðurinn* (MJSöguk. 143). — **b.** blive forvirret: *jeg ruglaðist*; — *r. í e-u*, ikke kunne finde Rede i n-t, løbe sur i n-t; *r. í ríminu*, blive forvirret, komme ud af Koncepterne; *það ruglast alt fyrir mjer*, det løber sur for mig. — **2.** pp. *ruglaður*, i Uorden, forvirret; *(ringlaður)* forstyrret i Hovedet.

ruglari (-a, -ar) [rʏg·larɪ] m. Vrövler.

rugl benda [rʏg·lbɛnda] f. forvirret Töjeri: *draumarnir verða staðlaus r.* (HermJDulr. 34). **-brjef** [-brjɛ·v] n. forvirret, usammenhængende Brev.

ruglings legur [rʏg·liŋslɛ·qøɹ̥] a. forvirret; — adv. *-lega*. **-lítill** [-li:dɪdλ, -li:t-] a. ikke i synderlig Uorden; ikke synderlig forvirret el. forvirrende.

ruglingur (-s) [rʏg·liŋgøɹ̥] m. **1.** *(ringulreið)* Forvirring, Virvar, Uorden: *það er r. á e-u*, n-t er helt i Uorden. — **2.** *(þvættingur)* Vrövl. — **3.** i pl. *ruglingar*, spottende Betegnelse for et politisk Parti (de moderate): *hófsmennirnir, er sumir kalla „ruglinga“* (Eimr. II. 26).

rugludallur [rʏg·lodad·løɹ̥] m. Vrövlehoved, Sludderbøtte, Sludrechatol.

ruglun (-ar, -anir) [rʏg·lon, -anɪɹ̥] f. = **ruglingur.**

rúgmjöl [ru:mjö·l] n. Rugmel.

rugs [rʏχ·s] n. = **rigs.**

rugsa (a) [rʏχ·sa] vi. = 2. **rigsa.**

rúgur (-s) [ru:(q)øɹ̥, dat. ru:jɪ] m. (bot.) Rug (secale cereale).

rúinn [ru:ɪn] pp. af **rýja.**

Rúki (-a, -ar) [ru:ɡ̊ɪ, ru:ɟ̊ɪ, ru:ga(ɹ̥), ru:ka(ɹ̥)] m. npr. Dim. af **Eiríkur.**

?**rukka (a)** [rʏhga] vt. rykke.

rúkka (a) [ruhga] vi. prale (Vf.).

?**rukkari (-a, -ar)** [rʏhgarɪ] m. Pengeopkræver, Opkræver.

rúkkinn [ruhɡ̊ɪn] a. pralende, vigtig (Vf.).

?**rukkun (-ar, -anir)** [rʏhgon] f. Rykken.

rúkragi [ru kraɪjɪ] m. Uld, der om Foraaret falder af Faaret af sig selv (Skaft.).

rukum [rʏ gom, rʏ kom] 1. p. pl. imp. ind. af **rjúka.**

?1. **rulla (-u, -ur)** [rʏd·la] f. **1.** *(munntóbak)* Skraalobak, Skraa. — **2.** Rulle (Tovværk) (MarrPK. 151). — **3.** Töjrulle. — **4.** *(í leik)* Rolle.

?2. **rulla (a)** [rʏd·la] vt. med dat. rulle: *r. þvotti.*

rulleitur [rʏdlɛi døɹ̥, -lɛi tøɹ̥] a. = *rauðleitur*, bruges i denne Form navnlig om Ansigtsfarve: rodmosset: *r. með hvítar hendur* (Vf.).

?**rullupylsa** [rul:opɪl·sa, rʏd·lo-] f. Rullepølse.

rúm (-s, pl. ds.) [ru:m] n. **1. a.** *(svæði)* Plads, Rum: *ryðja sjer til rúms*, blive almindelig; *e-m liggur e-ð í ljettu* (el. *litlu) rúmi*, n-t er en ligegyldigt: *láta sjer e-ð í ljettu rúmi liggja*, ikke bryde sig om et el. andet, ikke tage sig n-t nær; *e-m liggur e-ð í miklu rúmi*, n-t er vigtigt for en: *annað ... sem þeim hlaut að liggja í meira rúmi* (GV. i JÁÞj. I. xxviii). — **b.** Rum (i en Baad), jfr. *fyrirrúm, kerlingarrúm, krapparúm* osv. — **2.** *(sæti)* Plads, Sted, Siddeplads: *hver í sínu rúmi*. — **3.** *(rekkja)* Seng; *(á skipi)* Köje; *fara í rúmið*, gaa i Seng; *fara vel (illa) í rúmi*, ligge rolig (urolig) i Sengen; *ganga úr rúmi fyrir e-m*, overlade en sin Seng; *vera í rúminu*, [1]) være sengeliggende (paa Gr. af Sygdom); [2]) ikke være staaet op; (Talem.) *e-ð liggur ekki í því rúmi, sem e-r vill*, n-t er ikke som en ønsker (jfr. Esp. III. 49); (Ordspr.) *sjerhvað finst í sínu rúmi* el.

ekki liggur í auðu (el. annars) rúmi el. *ekki trǫður annar* [illegible], enhver Ting har sin Plads.

ruma (a) [rY:ma] vt. og vi. *(rausa)* tale vidtløftig.

rúma (a) [ru:ma] vt. rumme.

rúmábreiða [ru:maubrei:ða] f. Sengetæppe.

rumba (-u, -ur) [rYm·ba] f. (jfr. *rymba)* **1. a.** *(hellirigning)* øsende Regn, Regnskyl (Sl., Vf.). *Útsynningurinn hafði verið með keldum, illhryssingslegum rumbum alt af eðru hvoru allan daginn* (EKvSv. 25). — **b.** *(skúr)* Byge: *runnur sest hvergi, í rumbum er veitt gæti skjól* (StgrTh. i Eimr. XVI. 106). — **2. a.** *(kaldi, vindsvaglandi)* Blæst: *það hafa verið sífeldar rumbur í vor* (ASkaft.). — **b.** *((austan)belgingur)* tör (Østen)vind. — **3.** *(hroki)* Hovmod. — **4.** *(í vefstól)* Fodtræ i en Væv.

rumba flói [rYm·baflo·ɪ] m. ufrugtbar Sump: *yfir rumbaflóa og skógarása að fara* (HermJDulr. 211). **-þúfur** [-þu:vǫǫ] fpl. ufrugtbare Tuer.

rúm bygður [rum·bɪqðǫǫ, -bɪgðǫǫ] a. rummelig: *er þangað fóru í enum rúmbygðu skipum* (Od. 9). **-ból** [-bou·*l*] n. Seng (JTrSk. I. 131). **-botn** [-bohtv] m. Sengebund. **-botnsgjörð** [-bosjorð] f. Sengegjord. **-brík** [-bri·k] f. **1.** *(fótabrík, höfðabrík)* Bræt, naglet fast til Sengekanten ved Sengens Hovedgærde el. Fodstykke. — **2.** *(rúmstokkur)* Sengekant.

rumbungur (-s, -ar) [rYm·buŋgǫǫ] m. Taage paa Havet, blandet med Regn og Storm.

rúmbæli [rum·bai·lɪ] n. = **rúmflet.**

rumdi [rYm·dɪ] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **rymja.**

rúm fastur [rum·fasdǫǫ] a. sengeliggende: *liggja r.* **-fatagrind** [-fada-grɪn·t, -fata-] f. Sengelad. **-fataver** [-fadavɛ:r, -fata-] n. Vaar til Sengeklæder. **-fatnaður** [-fahdnaðǫǫ] m. Sengeklæder. **-fátt** [-fauht] an. Mangel paa Plads. **-ferð** [-fɛrð] f. det hvordan en ligger i Sengen. **-fet** [-fɛ·t] n. Kubikfod. **-fyld** [-fɪlt] f., **-fylli** [-fɪdlɪ] f. indec. Rumfang. **-fjöl** [-fjö·*l*] f. løst Bræt, der anbringes inden for Sengekanten for at holde paa Sengeklæderne, Sengehest. **-flet** [-flɛ·t] n. daarlig Seng. **-frekur** [-frɛ·gǫǫ, -frɛ·kǫǫ] a. som optager stor Plads: *Fyrir rúmfreka böggla skal borga 50 % meira* (Stj. '02, B. 84). **-friður** [-frɪ·ðǫǫ] m. Sengero: *Aldrei hefir það fyrir mig komið, að eg hafi ekki haft rúmfrið fyrir Karli keisara og hans jafningjum* (EKvG. 188). °**-fræði** [-frai·ðɪ] f. indec. **1.** *(rúmmálsfræði)* Stereometri. — **2.** *(flatarmálsfræði)* Geometri. °**-fræðilegur** [-fraiðɪlɛ:qǫǫ] a. geometrisk. °**-fræðingur (-s, -ar)** [-frai·ðiŋgǫǫ] m. Geometriker; maalekyndig. **-föt** [-fö·t] npl. Sengeklæder. **-gafl** [-gabλ] m. Hovedgærde el. Fodstykke paa en Seng. **-góður** [-gou·ðǫǫ] a. rummelig. **†-heilagur** [ru:µ(h)ɛi·laqǫǫ] a., **-helgur** [-(h)ɛlgǫǫ] a.: *r. dagur*, Søgnedag. **-hlýja** [rum·hλi·ja] f. Sengevarme. **-klefi** [-klɛ·vɪ] m. Alkove. **-kleyfur** [-klɛi·vǫǫ] a. (bot.) rumdelende (loculicidus). **-lagsmaður** [-laχsmaðǫǫ] m. Sengekammerat (GKonÆf. 111). **-latur** [-la·dǫǫ, -la·tǫǫ] a. morgendoven. **-laus** [-löys] a. rumløs. 1. **-lega** [-lɛ·qa] f. Sengeliggen. 2. **-lega** [-lɛqa] adv. se **rúmur** 3. og **rúmlegur. -legull** [-lɛ·qødλ] a. morgendoven: *r. aflar lítils forða* (SchMál.), jfr. Morgenstund har Guld i Mund. **-legur** [-lɛqǫǫ] a. rummelig; — adv. *-lega.* **-leysa (-u)** [-lɛisa] f., **-leysi (-is)** [-lɛisɪ] n. Pladsmangel. **-lendi (-is)** [-lɛndɪ] n. vidt Terrain. **-lendur** [-lɛndǫǫ] a. med stort, vidt Terrain: *hinni rúmlendu Mýkalessu* (Il. I. 46). **-leti** [-lɛ·dɪ, -lɛ·tɪ] f. Sengeladhed. **-lítill** [-li·dɪdλ, -li·t-] a. snæver, trang; ikke rummelig; — an. *-litið: hjer er r.*, her er ringe Plads. °**-læfð** [-laivð, -laibþ] f. ¹/₁₀ Kubikmeter (Ísaf. '12, 10). **-mál** [rum:au·*l*] n. Rumfang; Drægtighed. **-málsfræði** [-m:aulsfrai:ðɪ] f. indec. Stereometri. **-málsfræðilegur** [-m:aulsfrai·ðɪlɛ:qǫǫ] a. stereometrisk. **-málsfræðingur (-s, -ar)** [-m:aulsfrai:ðiŋgǫǫ] m. Stereometriker. **-mari** [-m:a·rɪ] m. Sengestolpe: *góna á víxl út í gluggann og á rúmmarann* (EKvYhl. 80).

rummungsþjófur [rYm:uŋsþjou·vǫǫ] m., **rummungur (-s, -ar)** [rYm:-uŋgǫǫ] m. stor Tyv, Mestertyv: *vera r.*, stjæle som en Ravn.

rumpur (-s, -ar) [rYµ·bǫǫ, rYm·pǫǫ] m. Rumpe, Bagdel (JÁGát. 100).

rúm ráð [rum·rau·ð] npl. Omraade: *fært út r. sín* (Fán. 28). **-rusk** [-rYsk] n.: *gera e-m r.*, forstyrre ens Sengefred, is. ved at trække Sengeklæderne bort, jage en ud af Sengen med Spilopper. **-ruska** [-rYsga] f. Forstyrrelse om Morgenen, mens man ligger i Sengen: *Guðrún var morgunsvæf og þetta var henni óvenjuleg r.* (JTrSk. I. 84). **-sjá (-r, -r)** [-sjau·] f. Stereoskop. **-sjór** [-sjou·r] m. rum Sø, aaben Sø.

rumsk [rYm·sk] n. det at give en Lyd fra sig i Sövne, Uro under Sövnen.

rumska (a) [rYm·sga] vi. **1.** göre Miner til at vaagne, give en Lyd fra sig i Sövne, sove urolig (ogs. refl.): *(börnin) sváfu fast og rumskuðu ekki* (JTrGst. I. 104). — **2.** sætte sig i Bevægelse, leve op: *Þó engin krafa gæti talið [illegible]* [illegible] *þegar* [illegible], *en* [illegible] *þeir þó fyrir alvöru að tryggja skuldir sínar 1909* (Lhgsk. '11, 172); *rumskar hann* (oplives han) *og Grána* (MJ. IV. 31).

rúm skygn [rum·sɡɪgv] a. langsynet. **-skrifli** [-sgrɪblɪ] n. daarligt Sengested. **-slá** [-slau·] f. Bjælke over en Seng (Eimr. VII. 85). **-snara** [-sna·ra] f. Rendelokke. °**-stika** [-sdɪ·ga, -sdɪ·ka] f. Kubikmeter. **-stokkur** [-sdohgǫǫ] m. Sengekant. **-stólpi** [-sdou·λbɪ, -sdou·lpɪ] m., **-stuðull** [-sdY·ðødλ] m. Sengestolpe. **-stæði** [-sdai·ðɪ] n. Sengested, Plads til en Seng. **-stærð** [-sdairð] f. Rumstörrelse.

rúms umbúningur [rum·sYmbu:niŋgǫǫ] m. (Sch.) = **rúmstæði. -umsögn** [-Ymsögv] f. Rumprædikat, Rumbetegnelse.

rúm svæði [rum·svai·ðɪ] n. Plads: [illegible] *vaxni maður, á stóru r. í rykmokknum* (Od. 514). **-sæi, -sævi (-is)** [-sai·jɪ, -sai·vɪ] n. = **rúmsjór. -tak** [-ta·k] n. Rumfang, Omfang (GFHh. 43). **-tjald** [-tjalt] n. Sengeomhæng. **-tækur** [-tai·gǫǫ, -tai·kǫǫ] a. rumlig.

rumur (-s, -ar) [rY:mǫǫ] m. stor og svær Person, Kæmpe: *stærðar r.* (JTrHei. IV. 201); *hann er r. stór*, han er en Kæmpe af Vækst.

rúmur (rýmri, rýmstur) [ru:mǫǫ, rim·rɪ, rim·sdǫǫ] a. **1. a.** rummelig: *fjóturinn var r.*; *Eg hafði mjúka sæng og rúma skó, og þótti frelsið gott* (GFrE. 20). — **b.** an. *rúmt*, rummeligt: *jeg vil hafa rúmt um mig; flestum er þar fyrðum rúmt*, der er Rum for alle. *verða rýmra um málið*, faa Tungebaandet løst, faa lettere ved at sige, hvad man tænker paa: *Þórarni varð rýmra um málið, hvað sem til þess kom* (ÞGjOs. 77). — **2. a.** *(um tíma og fjölda)* lidt over, godt: *rúm vika*, lidt over en Uge; *rúmar 100 krónur*, lidt over eet Hundrede Kroner; *jeg beið rúma klukkustund*, jeg ventede en stiv Time. — **b.** an. *rúmt* som adv. = *rúmlega*: *klukkan er rúmt fjögur* (Árn.). — **3.** adv. *rúmlega*, rummelig, lidt over: *han var þar rúmlega viku* (godt 8 Dage); *klukkan er rúmlega* (godt) *fjögur.*

rúm vermir [rum·vermɪǫ] m. Sengevarmer, Varmedunk. **-vitneskja** [-vɪhdnɛsɟa] f., **-vitund** [-vɪ·dønt, -vɪ·t-] f. Rumfornemmelse, Rumsans.

rún (-ar, -ir og †-ar) [ru:*n*] f. Rune: *rista rúnir*; — *kappar vitrir mig kveðja' að rúnum* (søger Raad hos mig) (BTh. 227).

1. **runa (-u, -ur)** [rY:na] f. **1.** *(röð)* (uafbrudt) Række. — **2. a.** *(þula)* Ramse. — **b.** *(dæla)* uafbrudt Tale. — **3.** *(langur ás)* lang Bakke (Nl.). — **4.** (Breiðd.) = *lön.*

2. **runa (a)** [rY:na] vi. og vt. rutsche, glide: *jeg runaði ofan alla brekkuna*; — *r. sjer fótskriðu*, glide paa Is (Breiðd.).

Rúna (-u, -ur) [ru:na] f. npr. Dim. af Kvindenavne, der ender paa *-rún*, som *Guðrún, Sigrún* osv.

*__rúna (-u, -ur)__ [ru:na] f. fortrolig Veninde: *rúnur Bakkos's* (GTh.'95, 290).

rúna kefli [ru:naʄɛb·lɪ] n. Stok, udskaaren med Runer. **-letur** [-lɛ:dǫǫ, -lɛ:tǫǫ] n. **a.** Runeskrift. — **b.** Runeindskrift. **-list** [-lɪs·t] f. Runekyndighed. **-rista** [-rɪs·da] f. Runeindskrift. **-rit** [-rɪ:t] n. Runeskrift, Skrift om el. med Runer. **-stafur** [-sda:vǫǫ] m. Runebogstav. **-steinn** [-sdeid·v] m. Runesten. *__-svarf__ [-svar·*v*] n. «Runespaaner»: *Rakti' úr böndum r.*, oploste indviklede Runer af deres Ligaturer ɔ: renskrev vanskelig læselig Skrift (BóluHj. 229). **-töfrar** [-töv·raǫ] mpl. Runegalder. **-vit** [-vɪ:t] n. Runekyndighed: (Ordspr.) *svo umbreytist málið sem rit og r.* (GJ.).

rún fróður [run·frou·ðǫǫ] a. runekyndig. **-fræði** [-frai·ðɪ] f. indec. Runologi, Runekyndighed. **-fræðilegur** [-fraiðɪlɛ:qǫǫ] a. runologisk. **-fræðingur (-s, -ar)** [-frai·ðiŋgǫǫ] m. Runolog. **-fræðirit** [-fraiðɪrɪ:t] n. Runeværk.

run henda [rY:v(h)ɛnda] f. Verseart, hvor to el. flere Slutningsord assonerer ved Helrim; ogs. et Digt i denne Verseart. **-hendur** [-(h)ɛndǫǫ] a. digtet i Versemaalet *runhenda*, s. d. O.

Runi (-a, -ar) [rY:nɪ] m. npr. (ASkaft.) Dim. af **Runólfur.**

1. **runi (-a)** [rY:nɪ] m. Rinden, Flyden; is. i Sms., jfr. *kálfruni.*

2. **runi (-a, -ar)** [rY:nɪ] m. Orne.

***rúni (-a, -ar)** [ru:nɪ] m. fortrolig Ven.

rúning (-ar) [ru:niŋk] f. **1.** *(r. fjár)* Uldens Afrivning (Klipning) om Foraaret, Faareklipning. — **2.** overf. *(fjefletting)* Optrækkeri, Flaaen.

rúningstími [ru:niŋsti:mɪ] m. Tiden, da Uldens Afrivning (Klipning) foregaar.

rúningur (-s, -ar) [ru:niŋgǫǫ] m. **1.** Faareklipning: *smala kindum mínum til rúnings* (BrJDul. 118). — **2.** *(rúin sauðkind)* klippet Faar (Af., ASkaft.).

Runkatíð [ruŋ·gati:*ð*, ruŋ·ka-] f. kun i Talem.: *rata Runkatíðina*, komme galt af Sted, have Uheld med sig (navnlig paa en Rejse) (Árn.).

Runki (-a, -ar) [ruŋ·ɟɪ, ruŋ·ʄɪ] m. npr. Dim. af **Runólfur.**

runnasveifgras [rYn:asvɛiv·gras] n. (bot.) Lund-Rapgræs (poa nemoralis).

runni (-a, -ar) [rYn:ɪ] m. = **runnur.**

runninn [rYn:ɪ*n*] pp. af **renna.**

runnkendur [rYŋ·ʄɛndǫǫ] a. buskagtig.

runnum [rYn:*ø*m] 1. p. pl. imp. ind. af **renna.**

runnur (-s, -ar) [rYn:ǫǫ] m. **1.** *(kjarr)* Busk, Krat: *°r. stáls*, Mand (MJ. III. 247). — *2. Mand: *unnir rýnum runnir regin* (GTh. '95, 235).

Runólfur (-s, -ar) [rY:nou·lvǫǫ] m. npr. Runolv.

runsa (a) [rYn·sa] vi. *(spígspora)* spankulere omkring (BH.); *(strunsa)* buse frem: *runsar einn og strevmi straumur* (ÓDavVík. 246).

rúnsa (a) [run·sa] vi. buse frem: *r. niður*, rutsche ned (ODav.).

runsvín [rYn·svi·*n*] n. = *runi*, Orne (ÓDavÞul. 112).

runta (-u, -ur) [rYn·da, rYn·ta] f. cunnus.

runtur [rYn·dǫǫ, rYn·tǫǫ] a. *(örlátur)* rundhaandet, gavmild (Vf.).

rupl [rYhpλ] n. **1.** *(rán)* Plyndring; — om Sælers Jagt efter Fisk: *selurinn er á rupli, þegar hann eltir fisk* (Breiðf.). — **2.** *(hnupl)* Rapsen.

rupla (a) [rYhbla] vt. med dat. **1.** *(ræna)* plyndre: *ræna og r.*, rove og plyndre: *skyldur ruplar skyldan* (GTh. '95, 232). — **2.** *(hnupla)* rapse.

rúsína (-u, -ur) [ru:sina] f. Rosin.

rúsínu grautur [ru:sinogröy:dǫǫ, -gröy:tǫǫ] m. Rosingrød. **-mjöður** [-mjö:ðǫǫ] m. Rosinmjød.

rusk [rYs·k] n. **1.** Tummel, Larm. — **2.** *(dust)* Stov, Stovpartikler.

ruska (a) [rYs·ga] vt. **1.** med dat. *(trufla)* forstyrre; *r. til*, flytte omkring paa n-t (f. Eks. Mobler). — **2.** med acc.: *r. sig*, stove sig til.

rúskota [ru:sgo:da, -sgo:ta] vi. (Sl.) = **róskota.**

rusl (-s) [rYs·λ] n. **1.** *(skran)* Skrammel. — **2.** Affald: *diskur undir ruslið*. — **3.** [illegible] *ruslfiski*. — **4.** Stov, Urenlighed: [illegible] *í gólfinu*, *það* [illegible] *í rökkunum þínum*. — **5.** *(hyski)* Pak.

rusla (a) [rYs·la] v. **I.** vi. **1.** rode, rage: *r. í e-u*, rage i n-t: *eg ruslaði dálítið í skjalasöfnum landfógeta og stiptamtmanns* (JSBr. 94). — **2.** *r. til*, bringe i Uorden: *krakkarnir rusluðu til í stofunni.* — **II.** vt. med dat. ødsle med n-t: *þú ruslar þó í mig rett góðum bretum oft* (JSBr. 111). **III.** refl. *ruslast: það ruslast upp úr mjer*, jeg hoster op Slim (Árn.)

rusla byssa [rYs·labɪs:a] f. Kartæskekanon. **-kista** [-ʄɪs·da] f. **1.** *(kista með allskonar dóti)* Kiste til Skrammel af al Slags. — **2.** *(sorpkirna)*

Skarnbøtte. — **3.** *(ruslakompa)* Pulterkammer: *stofan er orðin versta r.* **4.** *(pappírskarfa)* Papirkurv. **-kompa** [-kou·ba, -kom·pa] f. Pulterkammer. **-laupur** [-löy:bøϱ, -löy:pøϱ] m. Ryddekurv.

ruslaralýður [rʏs·larali:ðøϱ] m. Pak, Pøbel, Sammenskrab.

rusla sali (-a, -ar) [rʏs·lasa:lɪ] m. Marskandiser (GGunn. 61). **-skot** [-sgo:t] n. Kartæske. **-skrína** [-sgri:na] f. = **ruslakista.** **-sölubúð** [-sö:lø-bu·ð] f. Marskandiserbutik. **-sölumaður** [-sö:løma·ðøϱ] m. Marskandiser.

rusl fiski (-is) [rʏs·λɪsgɪ] n. coll., **-fiskur** [-fɪsgøϱ] m. coll. Affaldsfisk: *allskonar r.: rifinn fiskur, ormafiskur og meinafiskur* (Lögr. '14, 181) **-fólk** [-fouλk, -foulk] n. Pøbel, Pak. **-legur** [rʏs·lɛqøϱ] a. uordentlig.

ruslugur [rʏs·løqøϱ] a. støvet.

?**rúss** [rus·] n. Drukkenskab, Svir.

?**rússa (a)** [rus:a] vi. beruse sig, svire; leve i Sus og Dus.

Rússakeisari [rus:a§ɛi:sarɪ] m. Russernes Kejser.

Rússi (-a, -ar) [rus:ɪ] m. Russer.

?**rússiskur** [rus:ɪsgøϱ] a. = **rússneskur.**

Rússland [rus·lant] n. npr. Rusland.

rússleður [rus·lɛ·ðøϱ] n. Ruslæder.

rúss neska (-u) [rus·nɛsga] f. Russisk, det russiske Sprog. **-neskur** [-nɛsgøϱ] a. russisk.

rúst (-ar, -ir) [rus·t] f. **1.** sædv. i pl. *rústir,* Ruin, Ruiner; Levninger af en nedfalden el. nedreven Bygning, et Gærde el. lign.: *reisa e-ð úr rústum,* genopføre n-t; *rísa úr rústum,* opstaa igen; *brotna í rúst,* mases (Lögr. '13, 83); *falla í rúst,* falde sammen; — spec. den Del af Hjemmemarken, der ligger nærmest ved Gaardspladsen (og hvor der som oftest tidligere har ligget Bygninger). — **2.** stor Tue: *og í mýrunum stórar þúfur, er menn kalla „rústir"* (ÞThFerð. IV. 45).

rusta dómur [rʏs·dadouːmøϱ] m. Raahed, Ubehövlethed. **-dóni** [-douːnɪ] m. Tølper (Mýrd. 390). **-háttur** [-hauhdøϱ] m. Ufinhed, Raahed, Plumphed, Tølperagtighed. **-karl** [-kad·λ, -kar·dλ] m. uciviliseret Menneske (Árm. I. 153). **-legur** [-lɛ·qøϱ] a. raa, usleben, tølperagtig. **-menni (-is,** pl. ds.) [-mɛn:ɪ] n. = **rusti** 1.

rústanefur (-s, -ir) [rus·danɛ:voϱ] m. Ruinsnuser: *Þýzkur r. einn þykist nú hafa komist að því, að gröf hans* (ɔ: *Hannibals*) *sé annarstaðar* (Logb. '12, 5).

rústarverk [rus·darvɛϱ·k] n. daarligt Arbejde: *Flest störf hans og ræða var r. eitt, í tómt ramb við í skorðin að fylla* (StStAndv. III. 81)

rusta skapur [rʏs·dasga·bøϱ, -sga·pøϱ] m. = **rustaháttur.** **-sneið** [-snɛi:ð] f. Skalk, Endeskive (af et Brød).

rust(j)era (a) [rʏs·djɛra] vt. (Flói) **1.** tage Indvoldene ud af (Faar, Fisk). — **2.** *(dusta e-n til)* hövle en af, give en en Overhaling.

rusti (-a, -ar) [rʏs·dɪ] m. **1.** Grobian, Tølper. — **2.** *(endasneið)* Skalk, Endeskive.

rústi (-a, -ar) [rus·dɪ] m. (TSæm. 63) = **rusti** 1.

rústmölva [rus·dmölva] vt. (Nl.) = **mölbrjóta.**

rustugur [rʏs·døqøϱ] a. plump, urenlig (ÓDavVik. 240).

rústuverk [rus·døvɛϱ·k] n. svært Arbejde (BH.).

rusull [rʏ:sødλ] a. skødesløs: *hann er fjarska r.* (Af.).

rusul legur [rʏ:søle·qøϱ] a. som ser ud til at være skødesløs i sit Arbejde (om Personer); som ser ud til at være skødesløst udført (Af.). **-menni (-is,** pl. ds.) [-l-mɛn:ɪ] n. raat Menneske. **-virkur** [-vɪϱ·gøϱ] a. skødesløs i sit Arbejde (Af.).

rútari (-a, -ar) [ru:darɪ, ru:tarɪ] m. Drukkenbolt.

rutl [rʏhtλ] n. **1.** Uorden: *var þá svo mikið r. í skipinu ... að eigi var torvelt að hafast að, hvað sem skyldi* (MarrPK. 127). — **2.** *(rugl)* Forstyrrelse, (Sinds-)Forvirring: *það er r. á honum,* han er forstyrret i Hovedet (Siglf.). — **3.** *(ofát)* Fraadseri (LFR. IX. 230).

rutla (a) [rʏhdla] vt. med dat. = **rupla.**

rutt [rʏht] sup. af **ryðja.**

rutta (a) [rʏhda] vt. med dat. (pop.): *r. e-u af* (el. *frá),* faa n-t fra Haanden i en Fart; *r. til,* ordne i en Fart: *jeg þarf að r. til í stofunni.*

Rútur (-s, -ar) [ru:døϱ, ru:tøϱ] m. npr. Rud, Rut.

-rútur (-s, -ar) [-ru:døϱ, -ru:tøϱ] m. kun i Sms.: *drykkjurútur.*

ræ [rai:] 1. p. sg. præs. ind. af **róa.**

ræð [rai:ð] 1. p. sg. imp. ind. af **ráða.**

1. **ræða (-u, -ur)** [rai:ða] f. **1. a.** *(tal)* Tale, Samtale: *í ræðu og riti,* i Skrift og Tale, mundtlig og skriftlig; *komu þar niður ræður manna að tala um ...,* Talen faldt paa ...; **ræðu slóð,* Mund. — **b.** *partur ræðunnar,* Ordklasse, se *partur* I. 1. d. — **2.** Tale: *halda ræðu;* — *(stólræða)* Præken, Tale; *halda ræðu yfir e-m,* holde en Præken over en.

†2. **ræða** [rai:ða] a. indec. om Søer, som trænger til Ornen, brunstig.

3. **ræða (di)** [rai:ða, raid:ɪ, raiht] v. **1.** vi. *(tala)* tale: *r. um e-ð,* tale om n-t, drøfte n-t; (Talem.) *oft kemur góður þá getið er, illur þá um er rætt,* se *góður;* — refl. *ræðast við,* tale sammen. — **2.** vt. behandle, drøfte, diskutere: *r. mál.*

ræðari (-a, -ar) [rai:ðarɪ] m. Roer, Rorkarl: *r. mikill, en stirðvirkur að öðru* (GKonÆf. 75); (Ordspr.) *árinni kennir illur ræðari,* daarlig Roer skyder Skylden paa Aaren.

1. **ræði (-is,** pl. ds.) [rai:ðɪ] n. **1.** Skibsredskab, is. Aare (BH.); sædv. pl. Aaretolde: *sér enn fyrir árunum og ræðunum* (JÁÞj. I. 216); *tekur sér ár í hönd og leggur í r.* (anbringer den mellem Aaretoldene) (JÁÞj. II. 534). — **2.** *(sjóveður)* Vejr til at ro i, spec. uden Brænding (BrJÞf. 42): *Jón bóndi reri frá Eyjafjallasandi á vetrar vertíðum, þá er r. var, en var heima þá er frá tók og á helgum* (BrJDul. 90).

2. **ræði (-is,** pl. ds.) [rai:ðɪ] n. Bestyrelse, Forvaltning; nu kun som sidste Led i Sms., f. Eks. i *alræði, gjörræði, stórræði.*

ræðinn [rai:ðɪn] a. snaksom, underholdende, meddelsom.

ræðis maður [rai:ðɪsma:ðøϱ] m. **1.** *(r. erlends ríkis)* Konsul. — **2.** = *ráðsmaður: þar til hann varð r. á Lambanesi í Fljótum* (SvPBjP. 14). **-mannsembætti** [-mansɛm·baihdɪ] n., **-menska (-u)** [-mɛn·sga] f. Konsulat.

ræðu deila [rai:ðødɛi:la] f. Diskussion. **-frelsi** [-frɛl·sɪ] n. Talefrihed. **-garpur** [-gaϱ·bøϱ] m. fremragende Taler. **-gerð** [-ɟɛr·ð] f. Udarbejdelse af en Prædiken. **-handrit** [-han·drɪt] n. Koncept. **-íþrótt** [-i:-þrouht] f., **-list** [-lɪs·t] f. Talekunst. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. Taler: *góður (lítill) r.* **-pallur** [-pad·løϱ] m. Talertribune, Tribune. **-partur** [-paϱ·døϱ] m. = **umræðupartur.**

‡ **ræður** [rai:ðøϱ] a. (mat.) rational (ÓDanFlatm.).

ræðu skrifari [rai:ðøsgrɪ·varɪ] m. Skriver af Taler i Altinget. **-skussi** [-sgʏs:ɪ] m. daarlig Taler. **-skörungur** [-sgö:ruŋgøϱ] m. = **ræðusnillingur.** **-snið** [-snɪ:ð] n. Maade at holde Tale paa: *og líkti hann svo fullkomlega eftir hverju minsta bragði og sérkenni í ræðusniði hans* (GFHh. 267). **-snillingur** [-snɪd·lɪŋgøϱ] m. fortrinlig Taler. **-stóll** [-sdoud·λ] m. **1.** *(á fundi)* Talerstol. — **2.** *(í kirkju)* Prækestol (JÁÞj. I. 577). **-sull** [-sʏd·λ] n. Prækensammensurium: *Og alt af mátti láta kvenfólk tárast með nógu sætu ræðusulli* (sødladent Sammensurium af en Præken) (EKvOf. 166).

ræfill (-ils, -lar) [rai:vɪdλ, -ɪls, raib·laϱ] m. **1.** *(veslingur, garmur)* Pjalt, Stakkel; *vera r. til heilsu,* have et skrøbeligt Helbred; — ogs. som Kæleord: *hvað viltu, ræfillinn?* — **2.** forreven Rest af n-t: *jeg sendi þjer nú aptur ræfilinn af þeim* (ɔ: *bókunum*) (JHali. 379); — spec. Kadaver af et Faar, Skrog, Aadsel: *þar var ræfillinn af Gul þínum* (ÞGjD. 18); *ræfil af rjúpu* (JHall. 184); *birnirnir verða ræflunum fegnir* (ÞThFerð. IV. 14); *rífa (rifinn) ræfil (upp) úr svelli,* tage en Genstand op fra Gulvet med Munden, uden anden Støtte end höjre Haand, idet man holder venstre Haand paa Ryggen (se nærmere herom ÓDavSk. 148); — overf.: *en í flokknum hefði þó eigi verið til sá leppalúði, sá r. rifinn upp úr svelli, sem vitlaus hefði eigi viljað vera ráðherra* (Norðri '11, 129. — ***3.** npr. Navn paa en Søkonge: *Ræfils fold,* Hav.

ræfilmenska (-u) [rai:vɪlmɛn·sga] f. Pjaltethed, Usselhed: *hann finnur alstaðar til ófullkomnunarinnar og ræfilmensku annara* (ÁBj19.öld 357).

ræfils durgur [rai:vɪlsdʏr·gøϱ] m. sølle Pjalt (HHafst. i BóluHj. 20). **-grey** [-grei:] n. (det) stakkels Skind (ÓDavÞul. 227). **-háttur** [-(h)auhdøϱ] m. Pjaltethed, Usselhed, Stymperagtighed. **-jörð** [-jör·ð] f. mager Jord (Breiðd.). **-legur** [-lɛ·qøϱ] a. **1.** pjaltet; — adv. *-lega: r. til fara,* lurvet klædt. — **2.** *(veikindalegur)* blegnæbbet, slöj. **-skapur** [-sga·bøϱ, -sga·pøϱ] m. = **ræfilsháttur.** **-tyrðill** [-tɪr·ðɪdλ] m. sølle Splejs: *að þú strjúkir burt með svona ræfilstyrðli* (SNordFÁ. 96).

ræfilþá [rai:vɪlþau:] f. (Af., Sch.) = **refilþá.**

ræfla legur [raib·lalɛ·qøϱ] a. pjaltet. **-skóari** [-sgouːarɪ] m. Skoflikker.

ræfur (-urs, pl. ds.) [rai:voϱ] n. **a.** *(þak)* Tag, is. det indvendige af Taget. — **b.** Dække: *Gat ... á ræfri gryfjunnar* (JÁÞj. I. 522).

ræfurhár [rai:voϱ(h)au:r] a. med höjt Tag.

rægi karl [rai:jɪkad·λ] m. = **rækarl.** **-kona** [-ko:na] f. Bagtalerske. **-rófa** [-rou:(v)a] f. Bagvasker, Bagtalerske: *sögusmetti og r.*

rægja (ði) [rai:ja, raiq·ðɪ, raiχ·t] vt. bagtale, bagvaske: *r. e-n við e-n; Ísleifur ... hugðist að r. þá saman* (göre dem til Uvenner ved at bagvaske dem overfor hinanden) (GKonÆf. 188).

rægjandi (-a, -endur) [rai:jandɪ, -endøϱ] m. Bagvasker.

1. **ræja (-u, -ur)** [rai:ja] f. **1.** *(rýja, dula)* Las, Klud (ASkaft.). — **2.** i pl. *ræjur,* daarligt Stykke Eng, der ikke kan mejes helt, men kun Strimler hist og her (Skaft.).

2. **ræja (a)** [rai:ja] vi. slaa Smaapletter her og der (Skaft.).

ræ karl [rai:kadλ, -kals] m. **a.** Fanden, Pokker (af *rægi-karl): hver rækarlinn!* hille, hillemænd, det var som Pokkers. — **b.** gen. brugt som adj. Pokkers: *rækarls strákurinn,* den Pokkers Dreng. **-karli** [-kadlɪ] m. (jfr. *rækarl)* **1.** (bruges kun i Forb. med Artiklen) Djævelen: *hver rækarlinn,* det var som Pokkers; *rækarlans kerlingin,* den Pokkers Kælling. — **2.** brugt som adv.: *r. duglegur,* Pokkers dygtig.

1. **ræki (-is)** [rai:ɟɪ, rai:§ɪ] n. Føre, hvori Faar kan drives, Driftføre (ASkaft.).

2. **ræki** [rai:ɟɪ, rai:§ɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **reka.**

rækilegur [rai:ɟɪlɛ·qøϱ, rai:§ɪ-] a. omhyggelig, grundig; — adv. *-lega.*

†**rækir (-is)** [rai:ɟɪϱ, rai:§ɪϱ] m. Passer, Plejer: *rómu r.,* Kriger.

rækja (ti) [rai:ɟa, rai:§a, raiχ·dɪ] vt. **1.** passe, pleje, røgte: *Var jafnan sem þeir ættu mágsemd að r.* (som om de havde Svogerskab at tage Hensyn til) (JTrSk. I. 354); (Ordspr.) *svo er ráð gott, sem rækt er* (GJ.), et Raad er saa godt som den Brug, man gör af det; — tage sig af, sörge for: *ræk þín hús og hjú;* — *Það hefði verið synd að segja, að síra Halldór rækti ekki hvílu sína* (JTrHalla 53); *ærin rækir ekki* (skøtter ikke om) *lambið;* — *r. kirkju,* gaa flittig i Kirke, jfr. *kirkjurækinn;* — *r. köllun sína,* røgte sit Kald; *r. embætti sitt;* — *r. skyldu sína,* göre sin Pligt; *Það er verzlunarstétt Íslands, sem mest hefir gengist fyrir því að r.* (vise Pietet imod) *minningu Skúla fógeta* (Ísaf. '11, 301). — **2.** *(efna)* holde (et Løfte), efterkomme, opfylde. — **3.** *r. e-ð við e-n,* ¹) *(= erfa e-ð við e-n),* bære Nag til en for n-t (jfr. *langrækinn);* ²) lade en undgælde for n-t: *því það hygg eg, að hann muni ei þetta láta niður falla, heldur mun hann r. þetta við oss* (Od. 350).

ræksla (-u) [raiχ·sla] f. **1.** Omhu; Orden, Omhyggelighed: *taka upp einfalda meðferð á mörnum og bræðslu tólgarinnar, sem er hvers eins meðfæri ef hann hefir að eins rækslu á því* (JSVb. 65); (Ordspr.) *ræksian rífkar kvensóma* (SchMál.), Omhu gör Kvinden Ære. — **2.** *(ræktun)* Dyrkning.

ræksllnn [raiχ·slɪn] a. **1.** *(nákvæmur)* omhyggelig, ordentlig (ÓDav.). — **2.** *(þrifinn)* ordentlig, renlig (Af.).

rækslu laus [raiχ·sløløy·s] a. skødesløs, forsömmelig. **-samur** [-sa·m-

[illegible]] a. ordentlig, omhyggelig, pertentlig. **-semi** [illegible] f. indec. Omhu, Ordentlighed: *þegar það er gert með þ[illegible]* (JSV[illegible] 82).

ræksn [raiχ·sv] n., **ræksni (-is,** pl. ds.) [raiχ·snɪ] n. **I.** *(möskvi)* Maske i et Garn. — **II. 1. a.** Pjalt, Las, forrevet Klædningsstykke: *rífandi r.*, forslidt Pjalt. — **b.** *(bókarr.)* laset Bog. — **2. a.** urenligt, laset Menneske: *hann er eins og r. til fara*, han ser ud i Töjet som en Tigger. — **b.** Person, som der ikke er n-t moralsk Hold i: *hún er óttalegt r., stelpan.* — **3.** *(innyfli)* Indvolde af Fisk (med Undtagelse af Fiskemaven); spec. Indvoldene af Stenbideren; *Ræksni og ruður af fiski og sjófángi* (JSFb. 9). — **4.** *(úrgangur)* Affald.

ræksnaveiðar [raiχ·snavɛiðaɽ] fpl. Fiskefangst med *ræksni* II. 3 som Mading.

ræksnislegur [raiχ·snɪslɛ·qoɽ] a. urenlig, laset.

rækt (-ar) [raiχ·t] f. **1. a.** *(ræktun)* Dyrkning, Dyrkelse: *[illegible] fall[a] kálgarðar oft úr r. aftur* (Lhgsk. '11, 198). — **b.** Avl, is. i Sms.: *kvikfjárrækt, hrossarækt.* — **2.** *(hirðing)* Røgt, Røgtning. — **3.** *(umhyggja)* Omhu, Omsorg: *leggja r. við e-ð*, göre sig Umage med n-t. — **4.** *(ræktarsemi)* Ømhed, Pietet: *hafa r. til e-s*, ville en godt: *plága fyrir vandamenn sína, sem hún þó annars hafði r. til* (JTrL. 75). — †**5.** *(guðrækni)* Fromhed. — †**6.** *(fýsi)* Attraa, Eftertragten.

rækta (a) [raiχ·da] vt. **1.** dyrke, opdyrke: *r. jörðina*, opdyrke Jorden. — **2.** dyrke, avle, producere, opelske: *r. kartöflur*, dyrke, avle Kartofler.

ræktanlegur [raiχ·danlɛ·qoɽ] a. som kan opdyrkes: *ræktanlegt land.*

ræktar laus [raiχ·darløy·s] a. ukærlig, ligegyldig. **-leysi (-is)** [-lɛi·sɪ] n. **1.** Ukærlighed, Mangel paa Pietet: *r. við gamla foreldra.* — **2.** *(hirðuleysi)* Skødesløshed: *þetta muni koma af umsjónarleysi og r. embættismanna* (ÞThLfr. II. 127). — **3.** *(ræktunarleysi)* Mangel paa Pleje el. Dyrkning. **-máti** [-mau:dɪ, -mau:tɪ] m. Dyrkningsmaade. **-samur** [-ɵ-sa·mɵɽ] a. kærlig, pietetsfuld. **-semi** [-sɛ·mɪ] f. indec. Pietet. **-skylda** [-sgɪl·da] f. Pietetshensyn. **-skógur** [-sgoᵘ:(q)ɵɽ] m. Plantage. **-þel** [-þɛ:l] n. Pietet.

ræktjurt [raiχ·djʏɽt] f. Kulturplante (Stj. '99, A. 102).

ræktun (-ar, -anir) [raiχ·døn, -anɪɽ] f. **1.** Dyrkning, Opdyrkning: *r. jarðar.* — **2.** Dyrkning, Avling, Producering, Opelskning. — **3.** Pleje, Uddannelse: *engin gáfa er til, sú er þegið geti meiri r.* (TBókm. VII. 122).

ræktunar fjelag [raiχ·dønaɽfjɛ:laq] n. Dyrkningsselskab. **-leysi (-is)** [-r-lɛi:sɪ] n. Vanrøgt, Mangel paa Dyrkning. **-sjóður** [-ɵ-sjoᵘ:ðøɽ] m. Dyrkningsfond: *R. Íslands*, Islands Dyrkningsfond. °**-umferð** [-r-ʏm·fɛrð] f. Omdrift.

rækur [rai:gøɽ, rai:køɽ] a. **a.** som kan drives: *hesturinn er ekki (illa) r.* — **b.** værdig til at bortjages; *gera e-ð rækt*, afvise n-t: *Ull hans var úrþvætti og kaupmenn gjörðu hana ... ræka* (JSVb. 34); *gera e-n rækan*, bortjage, bortvise, relegere en: *hann var r. ger*; — *verða* (el. *vera gerður*) *r.*, blive rejiceret, falde igennem, dumpe (til Eksamen); (Ordspr.) *einn ríkur í dag er r. á morgun* (GJ.), i Dag rig og agtet, i Morgen foragtet.

rælinn [rai:lɪn] a. pilfingret.

ræl l (-s) [raid·λ] m. Ril (en Slags Dans).

rælnast [rail·nast] vrefl. göre n-t uden bestemt Hensigt, göre n-t for Sjov.

rælni [rail·nɪ] f. indec. **1.** *(handæði)* Hang til at röre el. pille ved alle mulige Ting, Prøvelyst, Pilfingrethed. — **2. a.** umotiveret Hang til at anstille Forsøg: *gera e-ð af r.*, göre n-t for Sjov. — **b.** umotiveret Indfald: *taka upp á þessari r.*, faa dette Indfald.

1. **ræma (-u, -ur)** [rai:ma] f. **1.** *(renningur)* Strimmel. — **2. a.** *(hálsklútur)* Halstörklæde (ÁM. 226a, 8vo). — **b.** *(landræma)* Strimmel Land.

2. **ræma (-u)** [rai:ma] f. Rustenhed, Hæshed (jfr. *rámur).*

3. **ræma (di)** [rai:ma] vt. udbrede, göre bekendt; — refl. *ræmast*, blive bekendt: *[illegible] ræmdur*, berygtet.

ræmast (di) [rai:mast] vrefl. blive hæs (SigfÁrn. i Snót 257).

ræmulegur [rai:mølɛ·qoɽ] a. hæs: *[illegible] voru ræmulegir* (Ann. II. 208).

1. **ræna (-u)** [rai:na] f. **1.** *(meðvitund)* Bevidsthed: *vera með fullri rænu, hafa alla rænu*, være ved fuld Bevidsthed: *hann var með fullri rænu fram í andlátið*; — *missa vit og rænu*, tabe Bevidstheden. (Ordspr.) *þá á rognarn [illegible], þá rænan er dauð* (GJ.), naar Livet er forbi, faar den gridske först Ro. — **2.** Energi: *hafa rænu á e-u*, have den fornødne Energi el. Initiativ til n-t: *ætli jeg hafi ekki rænu á að biðja um það sjálf*; — *hann hefur ekki rænu á neinu*, han er ganske sløv (apatisk). — **3.** *(gola)* Brise (Skaft.); jfr. *hafr., útr.*

2. **ræna (di og ti)** [rai:na] vt. **1.** med acc.: *r. e-n*, plyndre en, udplyndre en; *r. e-n e-u*, plyndre en for n-t. (Ordspr.) *[illegible] er rændur malur* (GJ.), slunken er plyndret Madpose. — **2.** med dat.: *r. e-u*, rane, bortrane, røve, bortføre n-t: *þeir rændu fólkinu*, de bortførte Menneskene. — **3.** refl.: *rænast til valda*, tilrive sig Herredömmet; *rænast eftir e-u*, købe n-t uden at have Raad til det: *Hamarinn ... (sem) eg fer að rænast eftir að kaupa í haust* (JThMk. 388).

rængli [raun·lɪ] f. indec. (GFHb. 62) = **rælni.**

ræning (-ar, -ar) [rai:niŋk] f. Roven, Plyndring.

ræningi (-ja, -jar) [rai:niŋɟɪ] m. **1.** Røver. — **2.** *(okrari)* Aagerkarl.

ræningja bragur [rai:niŋɟabra:qoɽ] m. Rovermanér; Banditudseende. **-bæli** [-bai:lɪ] n. Roverkule. **-foringi** [-fo:riŋɟɪ] m. Roverkaptajn.

Rænka (-u, -ur) [raiŋ̊·ga, raiŋ·ka] f. npr. Dim. af *Ragnheiður* og *Rannveig* (Eyf.).

1. **rænn** [raid·v] a. dristig (StÓl. I. 162).

2. **-rænn** [-raidv, f. -rai·n, n. -raivt, -raint] a. i Sms.: *hafr., austr., norr., suðr., vestr.* o. s.

rænu laus [rai:nolöy·s] a. **1.** *(meðvitundarlaus)* bevidsthedsløs, uden [illegible] og Samling: *hún hefur legið [illegible] marga daga.* — **2.** *(deyfð)* sløv, [illegible] **-leysi (-is)** [illegible] n. **1.** Bevidstløshed, Sanseløshed. — **2.** *(deyfð)* Sløvhed. **-skertur** [-sɟɛɽ̊·d-øɽ] a. berøvet Bevidstheden, bevidsthedsløs, uden Bevidsthed. **-styrkur** [-sdɪɽ·gøɽ] m. Opmuntring: *[illegible] ráð og rænustyrk til ömmu* (GFrÓl. 10).

1. **ræpa (-u, -ur)** [rai:ba, rai:pa] f. **1. a.** *(niðurgangur)* Diarré. — **b.** = *dritur.* — **2.** *(rófa)* smalt, mejet Stykke. — **3.** Taage paa Bjærgene (Arnf.).

2. **ræpa (a** el. **ti)** [rai:ba, rai:pa] vi. **1. a.** *(hafa niðurgang)* have Diarré. — **b.** = *drita.* — **2.** slaa smaa Pletter her og der el. slaa et langt og smalt (haleformet) Stykke af en Eng: *Hann ræpir innan um, en skilur eftir alstaðar í kring.*

ræpingur (-s) [rai:biŋgøɽ, rai:p-] m. **1.** det at slaa Græs her og der i smaa Pletter el. smaa haleformede Stykker. — **2.** smaa Klatter her og der, is. smaa *flekkir*, se *flekkur* 1. a.

***Rær (Ræs)** [rai:r] m. npr. Navn paa en Søkonge.

1. **rær** [rai:r] pl. af **ró.**

2. **rær** [rai:r] 3. p. sg. præs. ind. af **róa.**

ræsa (ti) [rai:sa] vt. **1.** skaffe Afløb ved at anlægge Render el. Kloakker; lede Vand gennem en Grøft el. desl., gröfte Vand bort: *r. fram mýri*, afvande en Mose; *þegar árnar við hafning landsins gátu skorist niður og ræst flatlendið* (ÞThLýs. I. 157). — **2.** *r. drauma*, udtyde Drömme (BH.). — **3.** impers. *(um sjávarföll)* paaskynde sin Fart: *það er farið að r.*, Flodbølgens Hurtighed (fra el. til Land) tiltager.

ræsa gerð [rai:saɟɛr·ð] f. Indretning af Afløbsrender el. Kloakker, Kloakering, Grøftning; Kloaksystem. **-skafa** [-sga:va] f. Instrument til Rensning af Render (Andv. I. 154). **-skólp** [-sgoᵘλ·p, -sgoᵘl·p] n. Kloakvand. **-skurður** [-sgʏr·ðøɽ] m. Graven Afløbsrender.

ræsi (-is, pl. ds.) [rai:sɪ] n. Afløbsrende; Rendesten; — Fure: *álar eða r. skera sig niður í flötinn kringum land alt* (ÞThLýs. I. 12).

1. **ræsir (-is,** el. (pop.) **-irs)** [rai:sɪɽ] m. ***I.** *(konungur)* Konge. — °**II.** Starter (i Sport).

2. **ræsir (-is, -ar)** [rai:sɪɽ] m. **1.** = *ræsi: steinlímdur r.* (BenGr. i Eimr. VI. 73). — **2.** (geol.) Gang: *fellur ein jökulkvísl ... svo sem gegnum einn r.* (ÞThFerð. III. 98).

ræsirshús [rai:sɪɽs(h)u:s] n. overhvælvet Gang: *og var það eins og r. í jöklinum, er hún (: áin) út brotist hafði* (ÞThFerð. III. 99).

ræsking (-ar, -ar) [rais·ɟiŋk] f., **ræskingur (-s, -ar)** [rais·ɟiŋgøɽ] m. Harken.

1. **ræskja (-u, -ur)** [rais·ɟa] f. Harken.

2. **ræskja (ti)** [rais·ɟa, rais·dɪ] vt.: *r. sig*, römme sig, harke.

ræsla (-u) [rais·la] f. Udtörring ved Grøfter, Afvanding (Eimr. XI. 42).

ræsni (-is, pl. ds.) [rais·nɪ] n. = **ræksni.**

ræsta (ti) [rais·da] vt. og vi. rengöre, rense: *r. herbergi*; *(r. málmmóður)* røste.

ræsting (-ar) [rais·diŋk] f.: *r. á herbergjum*, Rengöring, Renligholdelse af Værelser; *(r. málmmóður)* Røstning.

ræstingar kona [rais·diŋgaɽko:na] f. Rengöringskone. **-vinna** [-r-vɪn:a] f. Rengöringsarbejde.

ræstinn [rais·dɪn] a. ordentlig, omhyggelig.

ræta (ti) [rai:da, rai:ta, raihdɪ] vt. **I. 1.** rodfæste, indpode, nedlægge. — **2.** oprykke med Rode (BH.); — overf. *r. (ólund) af e-m*, troste, opmuntre en: *fæein orð frá þér eru nóg til að hugga mig og r. af mér ólundina* (JThMk. 251), *Þuríði tekst betur en öðrum að r. af Sigríði* (BrJÞi. 157). — **3.** *r. upp ær, kýr*, stryge og drage et Faars el. en Kos Yverpatter, til de giver Mælk (Breiðd.). — **4.** impers.: *það rætir undir ánni*, Faarets Yver begynder at svulme op (jfr. *stáimi)* (Árn.). — **II.** refl. *rætast:* **1.** gaa i Opfyldelse: *spádómurinn rættist.* — **2.** *það rætist af e-m*, en forvinder en Smærte efterhaanden; *það rætist úr e-m (e-u)*, en (n-t) viser sig bedre end man har ventet: *Allir, sem kyntust honum nokkuð, sögðu, að það rættist furðanlega úr honum* (JTrSm. II. 105); *rættist miklu betur úr því en á horfðist*, Resultatet blev over alle Forventninger; *það rætist úr fyrir honum*, han kommer ud af Vanskelighederne.

rætinn [rai:dɪn, rai:tɪn] a. **1.** *(um tré)* knortet, som spaltes daarligt. **2.** nedrig, træsk og ondskabsfuld.

rætla (-u, -ur) [raihdla] f. (bot.) Radise.

rætlingur (-s, -ar) [raihdliŋgøɽ, -iŋs] m. **1.** lille Rod, Rodskud: *Ungkál skal varlega upptaka, so at rætlingar eðr ángar slitne sem minst* (EÓl. Lach. 26). — **2.** *(rengla)* Vandgren, unyttigt Skud (BH.).

rætni [raihdnɪ] f. indec. = **rótarskapur.**

rætur [rai:døɽ, rai:tøɽ] pl. af **rót.**

ræxni [raiχ·snɪ] n. = **ræksni.**

röbbuðum [röb:oðom] 1. p. pl. imp. ind. og conj. af **rabba.**

röð (raðar, raðir) [rö:ð, ra:ðɪɽ] f. **I. 1.** Rad, Række: *skólaröð*, Række (i en Klasse); *hver ert þú í röðinni?* hvad Nummer er du?; *húsaröð*, en Række Huse; *þegar siglutrje skipanna eru í beinni eða því nær beinni r., hvort fram af öðru*, naar hvert Skib har det andet Skibs Master overet eller næsten overet med sine egne (Stj. '99, A. 22); *í r. og reglu*, i Orden; *í röðum*, radvis. — **2.** Rækkefølge, Række: *r. af viðburðum*, Række af Begivenheder; *mörg ár í r.*, en Række Aar; *þrisvar í r.*, tre Gange i Træk; *ganga í r.*, gaa bag efter hinanden; *ganga í röðina*, gaa til den ene efter den anden. — **3.** *(stjett)* Stand, Rang, Plads: *góður maður í sinni r.*, i sin Stand en fremragende Mand. — **II.** Kant: *röðin á borðinu*, Bordkanten (Nl.): *[illegible] og öll eru þau með hvössum hornum og röðum* (ÞThLýs. II. 109); *halla á r.*, hælde paa Kant (jfr. StStAndv. III. 13).

rödd (raddar, raddir) [röt·, rad:ɪɽ] f. **1.** Stemme, Røst: *kalla hárri röddu*, raabe höjt; *brýna raddirnar*, hæve Røster. — **2.** *(söngrödd)* Stemme: *hafa góða, mikla r.*; *hverja rödd syngur þú?* hvilken Stemme synger du?; *syngja fullum röddum*, synge at fuld Hals (Eimr. V. 131).

*röðul fagur [rö:ðəlfa:gøɹ] a. herlig som Solen. *-geisli [-ɡɛis·lı] m. Solstraale. *-hreinn [-hɹeid·n] a. straalende som Solen.

*1. röðull (-uls, -lar) [rö:ðədλ, -əls, röð laɹ] m. Sol.

2. röðull (-uls, -lar) [rö:ðədλ, röð laɹ] m. 1. *(fjallsbrún)* Kant. — 2. smal Grusryg mellem to Klofter (Breiðd.). — 3. *(hamar)* stejl Klippevæg (OBÞj.).

*röðul ljós [rö:ðəljoᵘ:s] n. Sollys, Solstraaler. *-skin [-l-sɡı:n] n. Solskin, Solstraale.

röðum [rö:ðøm] 1. p. pl. præs. ind. og conj. af **raða.**

röðun (-ar, raðanir) [rö:ðøn, ra:ðanıɹ] f. Ordnen i Række el. Rækkefølge; *(í skóla)* Translokation.

1. †rögg (-var, -var) [rök·, rög·vaɹ] f. 1. *(loðna)* Laaddenhed. — 2. *(langur ullarlagður)* lang Uldtot, lang Uld.

2. rögg [rök·] f. 1. Raskhed, Energi, Kraft: *taka* (el. *setja*) *r. í sig* (el. *á sig r.*), oppe sig, vise sig energisk; mande sig op: *tók þá Múli r. í sig, fekk lögmann ... og lét skrásetja birgðirnar* (JAðFin. 32); *gera* (el. *sýna*) *r. af sjer*, tage sig sammen, vise, hvad man duer til: *komdu, vinur; við skulum gera r. af okkur kríng um lík Patrókluss* (Il. II. 127). *hefja r., tage energisk fat: *hann sór við sitt höfuð að hefja r.* (MJAr. 130).

röggfeldur [rök·fɛldøɹ] m. = röggvarfeldur.

Röggi (-a, -ar) [rög:ı, rög:a(ɹ)] m. npr. Dim. af **Rögnvaldur.**

rögg samur [rök·samøɹ] a. energisk; driftig; — adv. *-samlega*, med Eftertryk, energisk. -semi [-semı] f. indec. Driftighed, Energi.

röggvarfeldur [rög·vaɹfɛl·døɹ] m. laadden Kappe.

rögn [rög·n] npl. = **regin.**

*Rögnahroftur [rög·nahɹof·døɹ] m. npr. Benævnelse paa Odin (BTh. 22).

*Rögnir (-is) [rög·nıɹ] m. npr. Navn paa Odin: *Rögnis bland*, Poesi; **Rögnis kvendi*, Jorden (JÁGát. 107); *Rögnis tignar minni*, Digt (ÓDav. Vik. 182).

Rögnvaldur (-s, -ar) [rög·(n)valdøɹ] m. npr. Ragnvald.

?rögun (-ar, raganir) [rö:ɡøn, ra:ganıɹ] f. Vragning, Sortering.

1. rök (gen. raka) [rö:k, ra:ga, ra:ka] npl. 1. Ophav, Oprindelse, Aarsag, Grund: *ýmsra sagna rakti r.* (BóluHj. 228). *at góðum rokum*, af god Oprindelse, sendt fra Gud: *að þessi prestur væri af góðum rökum* (JÁÞj. I. 98): *Of eru myrk ... manna sonum, þeim er hátt hyggja, ... hin helgu r.* (JHall. 49). — 2. r. *til e-s*, Spor af n-t: *Enn sjást r. til þess, að hús hafi staðið uppi á Hrunanum* (JÁÞj. II. 8). — 3. Grunde, Argumenter, Beviser; Bevisgrunde: *Dýpstu rokin þá eru ... sögð enn* (MJ. V. 159). *En þá mun skynsömum mönnum verða að líta á hitt, hver r. renna til* (hvilke Bevisgrunde der er for det) (Fréttir '18, 123); *og aldrei hefði hann* (ɔ: *tíminn) skilið eptir rök sinnar tilveru* (Beviser for sin Tilværelse), *ef sýnileg merki væru ekki sett til að aðgreina hans hvertandi katla* (JHall. 339). *færa r.*, argumentere; *leiða r. að e-u*, fremsætte Grunde til Bevis for n-t; *e-ð er ekki á* (el. *á engum*) *rökum reist* (el. *bygt*), n-t savner enhver Grund; *með skýrum rökum*, med klare Grunde; *Eggert hafði líka heyrt það með rökum* (fra en paalidelig Kilde), *að hitt og annað dularfult hefði áreiðanlega fyrir Gamla Runka borið* (EKvSv. 105).

2. rök [rö:k] pl. af **rak.**

°rök bragð [rö:kbraqð, -braɡþ] n. Sofisme (ÁBjH. 220). -dæmur [-dai·møɹ] a. logisk i sine Domme (Lögr. V. 84). -fastur [-fasdøɹ] a. stringent. 1. -festa [-fesda] f. Stringens. 2. -festa [-fesda] vt. begrunde: *En því miður er sumt þess konar álas svo rökfest* (Lögr. XV. 28, S. 4). -festi [-fesdı] f. (log.) Slutningskæde. -fylgi [-fılɡı] n. logisk Sans: *Og þar kemur hin einkennilega skerpa þeirra og rökfylgi fyrst í ljós* (ÁBjH. 202). -fimi [-fı·mı] f. indec. Dialektik: *tætir hártogana-speki hans ... í sundur með vægðarlausri r.* (Eimr. X. 206). -fimisíþrótt [-fımısi:þɹoᵘht] f. dialektisk Kunst. -fimur [-fı·møɹ] a. flink Dialektiker. -fróðlega [-froᵘðlɛ·ɡa] adv. logisk. -fræði [-frai·ðı] f. indec. Logik, Tænkelære. -fræðilegur [-fraiðılɛ:ɡøɹ] a. logisk: *rökfræðileg* (*vísindaleg*) *mannkynssaga*, pragmatisk Historie; — adv. *-lega.* -fræðingur (-s, -ar) [-frai·ð·ıŋɡøɹ] m. Logiker. -færsla [-faiɹsla] f. Bevisforelse, Argumentation. -hyggja [-(h)ıɟ·a] f. Rationalisme. -hyggjumaður [-(h)ıɟ·øma·ðøɹ] m. Rationalist. -hnupl [-(h)nYhpλ] n. 1. ·Bevistyveri· (naar man tager det for givet, som skal bevises): *og hvílír á rökhnupli, af því hún gengur út frá því sem hún á að sanna* (ÁBj19.öld 75). — °2. Sofisme: *þrætugirni og r. (sófismar) þeirra* (ÁBjH. 220). -hugsun [-(h)Yχsøn] f. logisk Tænken: *En ef þau geta í huganum sundurliðað nýtt viðfangsefni ... þá er það rökhugsun* (GFHh. 61).

rökk [röhk] f. sg. og npl. af **rakkur.**

rökkum [röhɡøm] dat. pl. af **rakki** og **rakkur.**

rökkur (-urs, pl. ds.) [röhɡøɹ] n. Tusmørke, Mørkning, Skumring; med art. spec. Mørkningstiden paa Landet om Vinteren, inden *vaka* begynder. -baugur [-ɹ-böy:ɡøɹ] m. Illuminationscirkel. -dimma [-dım:a] f. Aftenskumring. -fölvi [-ɹ-föl·vı] m. Mørkningsblegned: *Yfir þetta alt sló nú smátt og smátt síðsumarlegum rökkurfölva* (ValDagr. 69). -heimur [-(h)ei:møɹ] m. Mørkets Verden. -móða [-ɹ-moᵘ:ða] f. Skumring. -svefn [-ɹ-sveb·v] m. Sövn i Tusmørket: *sofa rökkursvefni*, sove i Mørkningen (ValDagr. 30). -sögur [-sö:ɡøɹ] fpl.(mystiske) Mørkningshistorier.

rökkva (a) [röhɡva] v. a. v. impers. skumre, mørknes. — b. vt. beskygge.

*Rökkvi (-a) [röhɡvı] m. npr. Navn paa en Søkonge: *Rökkva fold* osv., Havet.

rök legur [rö:ɡlɛɡøɹ, rö:k-] a. logisk. -leiðsla [-lɛiðsla] f. Bevisførelse, Argumentation. -leiðsluefni [-lɛiðsløɛb·nı] n. Teorem. -málslist [-maulslıs·t] f. Dialektik.

*rökn [röhkv] npl. (jfr. *raukn*) Plovokser (GTh. '95, 209).

rök rjettur [rö:ɡrjɛhdøɹ, rö:k-] a. tankerigtig, logisk; an. *-rjett* som adv.: *hugsa r.* 1. -ræða [-rai·ða] f. Diskussion: *Kvæðið „Örbirgð og auður" verður næstum því að rökræðu um almennan mismun á kjörum auðmanna og öreiga* (Eimr. XIII. 54). 2. -ræða [-rai·ða] vt. debattere, diskutere, drøfte. -ræðing (-ar, -ar) [-rai·ðiŋk] f. Debat, Diskussion, Drøftelse. -rænn [-raidv] a. logisk: *rökrænt minni*, logisk Hukommelse (ÁBjSál. § 162). -samlegur [-k-samlɛ·ɡøɹ] a. 1. *(rökstuddur)* støttet med Grunde, begrundet, motiveret. — 2. *(traustur)* paalidelig, grundig. — 3. *(röggsamur)* energisk; — adv. *-lega: ef ósatt virtist skyldi r. af sjer hrinda* (JÓlInd. 311). — 4. *(alvarlegur)* alvorlig, stræng. -samur [-samøɹ] a. (JSBr. 12) = **röggsamur.** -sanna [-san·a] vt. bevise med Grunde. -semd [-semt] f. 1. *(rök)* Grund, Argument. — 2. *(vald)* Myndighed, Autoritet. -semdafærsla [-semdafaiɹ·sla] f. = *rökfærsla*, Bevisførelse, Argumentation. -semdakeðja [-semdaᶄɛð·ja] f. Slutningsrække, Syllogisme. -semdaleiðsla [-semdaleið·sla] f. = *rökleiðsla*, Bevisførelse, Argumentation. †-semdarfullur [-semdaɹfYd·løɹ] a. myndig. -skýr [-sɡi·ɹ] a. logisk, logisk tænkende. -skorðaður [-sɡorðaðøɹ] a. velbegrundet. -styðja [-sdıðja] vt. begrunde, motivere; — pp. *-studdur*, begrundet, motiveret: *rökstudd dagskrá*, motiveret Dagsorden. -stóll [-sdoᵘdλ] m. Dommersæde: *regnskúrin rakleiðis gengur | frá rökstóli sólar* (GFrÚh. 17); — som oftest i pl.: *rökstólar: Þing eru um Ásanna rökstóla rofin* (StStAndv. II. 118); — (Talem.) *setjast á rökstóla* el. *sitja á rökstólum*, raadslaa. -stuðning [-sdYðniŋk] f. Begrundelse, Motivering. -stæltur [-sdaiλdøɹ] a. stærk ved sin Begrundelse og indre Sandsynlighed. -villa [rö:ɡvıdla, rö:k-] f. logisk Fejl. -vís [-vi·s] a. logisk tænkende, flink til at ræsonnere: *Rökvís andi hvessir sjónir á eitthvert sérstakt atriði* (GFHh. 60). -þrot [-k-þro·t] npl. Forlegenhed for Argumenter.

rölt (-s) [röλ·t] n. langsom Gang.

rölta (i) [röλ·da] vi. gaa sagte, bevæge sig langsomt; *r. við skepnur*, gaa og passe Faar: *En nú á jeg enga skepnu til að r. við* (JTrSk. II. 58).

röltinn [röλ·dın] a. urolig, som strejfer omkring (is. om Køer) (Vf.).

rölt samur [röλ·tsamøɹ] a. = **röltinn.** -styggur [-sdıɡ·øɹ] a. noget sky (jfr. *styggur* og *ljónstyggur*): *r. hestur.*

röm [rö:m] f. sg. og npl. af **ramur.**

römbuðum [röm·bøðøm] 1. p. pl. imp. ind. og conj. af **ramba.**

römm [röm·] f. sg. og npl. af **rammur.**

römmungur (-s, -ar) [röm:uŋɡøɹ, -uŋs] m. (LFR. XII. 59) = **rummungur.**

rönd (randar; rendur, randir) [rön·t, ran·daɹ; ren·døɹ, ran·dıɹ] f. 1. a. *(brún)* Kant: *reisa e-ð á r.*, stille n-t paa Kant; *rísa á r.*, staa stillet paa Kant; *Hlemmurinn rann á r.* (trillede) (JÁÞj. I. 451). — b. i overf. Forb.: *elta e-n á röndum*, ¹) stadig følge en i Hælene: *hann eltir mig á röndum, hvert sem jeg fer; ... horfðu menn fullir undrunar á þá félaga og eltu þá á röndum* (ÞThLfr. III. 211); ²) forfølge ustandseligt: *óhamingjan eltir mig á röndum* (BóluHj.); ³) spec. stadig efterstræbe: *elta kvenmann á röndum.* — °2. Millimeter (Ísaf. '12, 10). — *3. a. *(skjöldur)* Skjold. — b. i overf. Forb.: *reisa r. við e-u (e-m)*, yde Modstand mod n-t (en), modstaa n-t, staa sig mod n-t: *fengu menn enga r. reist við ofríki þeirra.* — 4. *(rák)* Stribe: *hvítt efni með svörtum röndum.*

röndóttur [rön·doᵘhdøɹ] a. stribet: (Talem.) *eigum við að koma í eina röndótta* (el. *bröndótta*), skal vi prove Kræfter i en ·Glima· (ÞGjÚf. 101); *hver r.* (som Ed), det var Pokkers.

°röndungur (-s, -ar) [rön·duŋɡøɹ, -uŋs] m. (zool.) tyklæbet Multe (mugil chelo).

1. röng (rangar, rengur) [röyŋ·k, rauŋ·ɡaɹ, reiŋ·ɡøɹ] f. Krumholt, Indholt, spec. Spant (i et Skib): *rangadýr, -hestur, -hjörtur* (MJ.), *-jór* (JHall.), *-refur* (EÓlKv. 231), *-skel*, Skib.

2. röng [röyŋ·k] f. sg. og npl. af **rangur.**

rönum [rö:nøm] dat. pl. af **rani.**

röri [rö:rı] (ASkaft., Af.) 1. og 3. p. sg. imp. ind. og conj. af **róa.**

rösk legur [rös·ɡlɛɡøɹ] a. som ser rask, flink el. energisk ud, vidnende om Raskhed el. Energi; — adv. *-lega:* ¹) kraftigt, dygtigt, paa en kæk Maade; *ganga rösklega*, gaa rask, skynde sig; ²) *(rúmlega)* godt, lidt over: *B. er maður nú rösklega fimtugur* (Eimr. XIV. 133); *eða r. það*, eller vel det. -leikamaður [-lɛiɡama:ðøɹ, -lɛika-] m. rask, energisk Menneske. -leiki [-lɛiɟı, -lɛiᶄı] m., -leikur [-lɛiɡøɹ, -lɛikøɹ] m. Raskhed.

röskun (-ar, raskanir) [rös·ɡøn, ras·ganıɹ] f. Forstyrrelse.

röskur [rös·ɡøɹ] a. 1. *(ötull)* rask, flink, energisk. — 2. *r. tveggja tíma gangur*, lidt over (godt) to Timers Spadseretur; *ef maður telur lambsfóðrið 4 kr. virði, nemur skyldan, metin til peninga alls kr. 268,00, en röskum 300 kr., ef lambsfóðrið er metið á 4 ¹/₂ kr.* (Alþ. '11, B. II. 1211).

Röskva (-u) [rös·ɡva] f. npr. (myt.) Röskva, Tjalves Soster, Tors Tjænerinde.

†röskvast (a) [rös·ɡvast] vrefl. vokse op, modnes.

röskvi [rös·ɡvı] f. indec. Raskhed, Flinkhed.

röst (rastar, rastir) [rös·t, ras·daɹ, ras·dıɹ] f. I. 1. Strömhvirvel, Malström, jfr. *Reykjanesröst, Látraröst.* — 2. skummende Stribe paa Havet: *röstin stóð af ... hval* (JÁÞj. I. 87). — *3. Hav: *býst nú út á bláar rastir* (BóluHj. 251); *rastarbúi*, Fisk. — 4. *(rák)* (ophöjet) Stribe: *undan maðkinum, sem gekk yfir í röstum, sem ekkert stöðvaði* (Freyr '11, 107). — 5. Ramme: *létu gjöra rastir og gler fyrir* (Frankl. 43). — 6. *(stig)* Grad: *Væri jörðin óskakkur knottur, mundu rastir á henni allstaðar reinast jafnlángar* (Urs. 172). — ° II. *(kílómetri)* Kilometer.

rösull [rö:sødλ] a. tilböjelig til at snuble.

rötugur [rö:døɡøɹ, rö:t-] a., rötull [rö:dødλ, rö:t-] a. som har let ved at finde Vej el. orientere sig: *en að það er skynsemin og skilningurinn einn, er gjöra hann göfugan réttsýnan og rötugan* (ÁBjH. 232).

rötum [rö:døm, rö:t-] 1. p. pl. ind. og conj. af **rata.**

rötun (-ar, ratanir) [rö:døn, rö:tøn, ra:danıɹ, ra:tanıɹ] f. Geraaden i, Indblanding i: *Þarna lá við rammarig, ... r. út í lög og víg* (StStAndv. III. 171).

S

s [ɛs·], det isl. Alfabets 23. Bogstav, udtales som dansk s. Lyden forekommer baade i Forlyd, Indlyd og Udlyd og er dels kort, dels lang: *saga* [sa·qa], *hossa* [hos·a], *nesti* [nɛs·dɪ], *nes* [nɛ·s], *hlass* [hλas·].

Forkortelser: *s. á* = *sama ár*, *sbr.* = *samanber*, *shlj.* = *samhljóða*, *sv* el. *samkv.* = *samkvæmt*; *sl.* el. *síðastl.* = *síðast liðinn*, *síðast liðið*, *s. m.* = *sama mánaðar*; *s. st.* = *sama staðar*, *st.* = *stika*, *sþ.* = *samþykt*.

-s = *es* = *er*, pron. rel.: *þanns* = *þann es*; *þars* = *þar es* osv.

1. **sá** [sau·], **sú** [su·], **það** [þa:ð]; acc. **þann** [þan·], **þá** [þau·], **það** [þa·ð], dat. **þeim** [þɛı:m], **þeirri** [þɛir:ɪ], **því** [þvɪ·]; gen. **þess** [þɛs·], **þeirrar** [þɛır:aɾ], **þess** [þɛs·]; pl. **þeir** [þɛı:r], **þær** [þai:r], **þau** [þöy·, þöy·q]; acc. **þá** [þau·], **þær** [þai·r], **þau** [þöy·, þöy:q]; dat. **þeim** [þɛı:m], gen. **þeirra** [þɛir:a] pron. dem. den.

A. som adj. **I.** med subst. **1. a.** den, det: *sá maður*, den Mand; *það verk*, det Arbejde. — **b.** emfatisk i Sætningens Begyndelse: *sá mun verða endirinn, að . . .*, Enden bliver den, at . . .; *sú er bónin eftir ein* (SBr.). — **c.** bag subst. emfatisk: *kona sú*, den Kvinde. — **d.** med pron. rel. *er*, *sem*: *maður sá, er N. N. heitir*, en Mand, som hedder N. N.; *barn það, sem þú talaðir um*, det Barn, du talte om; med Artiklen: *sá kosturinn, sem verri er*, den daarligere Udvej (jfr. *kostur); það húsið, sem ofar stendur*, det Hus, som staar øverst. — **2.** slig, saadan: *hann var sú hetja, að . . .*, han var en saadan Helt, at . . .; *var sagt, að þau yrðu afdrif hans, að hann druknaði á ferðalagi*; *það eitt ætla jeg að gera, sem hægt sje að verja*, jeg agter kun at göre det (foretage mig Ting af den Art), som man kan forsvare. — **3. a.** *en sá* med subst. bruges hyppigt i forundrende Udraab: *en sú færð!* sikken et Føre!; *en það veður!* sikket Vejr! — **b.** med adj. *sá litli!* den Pokkers Karl! — **†4.** deminutivt, bag efter subst: *stund þá*, en kort Tid. — **5.** elliptisk: *sá* (d. v. s. *kostur) mun bestur*. — **II.** med adj. **1.** i den best. Form med den best. Art. *hinn* (emfatisk): *sá hinn mikli maður*, (han) den store Mand. — **2.** som bestemt Artikel i Forbindelse med adj. og part. = *hinn:* **a.** i daglig Tale og Skriftsprog alm. til omtr. Midten af det 19. Aarh. Ekspl. hyppige f. Eks. i 1. Udg. af Svb. Egilsson's Oversættelse af Odysséen: *sá ágæti Odysseifur* osv.; i 2. Udg. er *sá* overalt erstattet med *hinn*. — **b.** i Nutidens Skriftsprog hører denne Brug til Sjældenhederne undtagen med Superlativ, f. Eks.: *hann er sá besti maður, sem jeg þekki* = *hann er hinn besti maður* el. bedre *besti maðurinn, sem jeg þekki*. Udenfor Superlativ er denne Brug i Skriftsproget mindre hyppig, men kan dog forekomme; i Talesproget forekommer den noget hyppigere, men er ogsaa her i Færd med at fortrænges af Artiklens efterhængte Form el. elliptiske Udtryk: *í það sama skifti*, den samme Gang, = *í sama skiftið*, hyppigst: *í sama skifti*.

B. som subst. **1. a.** *sá af ykkur*, *sá ykkar*, den af jer. — **b.** brugt som pron. pers. *(= hann, hún, það): þar kemur einhver, sá ríður rauðum hesti*, der kommer en eller anden, han sidder paa en rød Hest. — **c.** med et Relativum: *sá er*, (el. hyppigere) *sá sem*, den som, hvem som; *sá* [illegible] *hlutinn, er beðinn að skila honum*; [illegible] *við verðum að hirða hann, það sem við getum* (forsaavidt vi kan) (SIng. I. 268). — **2.** i nedsættende Bet. (spec. om en, som man misunder el. udtaler sig foragteligt [illegible] *getur það nú* (ja han kan det), [illegible] *er hann ríkur!*, *sá mátti* [illegible] *hefi og hevað, samt nóg af bölvuðu gaulinu í því* (det [illegible]) (Eimr. XVI. 111). — **3.** i forundrende Udraab: [illegible] — **4.** [illegible] den eller den; *upp á það og það*, paa det uvisse; *leggja veg upp á það og það*, (om Klippebestigere) slaa Jærnspigre ind i Rævner i Klippen, efterhaanden som man rykker opad og hejser sig op ved Hjælp af dem (ÓDavSk. 371).

C. n. *það* i særl. Forhold: **I.** i ubest. Sætninger: det, der: *það var einu sinni kar[l] og kerling í koti sínu*, det var engang . . . ; *það bar við einhverju sinni . . .*, det hændte engang . . . — **II.** saa, i den Grad: **1.** [illegible] *að þeir ekki eru eiðsauskepnur*, [illegible] (Suðurl. '11, 82). *Voru þær* [illegible] (saa hoper, at [illegible]), *að allbreitt belti la milli* [illegible] *og haldsins* (HermJDr. 115); *Sú vök var það stór* (saa stor), *að við hefð*[illegible] (Logr. '15, [illegible]). — **2.** med superl. saa [illegible] *samband við Danmörku það fastast, sem það getur orðið* (JSig. i Eimr. XVII. 209). — **III.** emfatisk, bet. en ledsagende Egenskab: oven i Kobet, tillige: *skalt þú niður hníga*, [illegible] *og það óbeðinn*, endogsaa uden at være [illegible] *og það* [illegible] (selv om han var beruset); *og það* (forstærkende): *og það prestur!* endogsaa en Præst [illegible] *Prest!*, *það er og*, ah!, *það er nú það*, det er saa.

IV. i forsk. Forb. for at betegne noget, som man ikke skotter om at nævne direkte: **a.** om Straf el. Skænd: *sá skal svei mjer fá það*. — **b.** *jeg ljet klárinn hafa það*, jeg lod Hesten strække ud; *jeg læt það hafa það*, jeg [illegible] *það*, beskanere en Kvinde. [illegible] *það (hjá e-ri)*, ville have legemlig Omgang med en Kvinde. — **V.** gen. sg. n. *þess*: **1.** [illegible] *þess að*, for at. — **2.** *þess* foran comp.: jo, desto: *þess fleiri*, desto flere. — **VI.** dat. sg. n. *því*: **1.** *því* el. [illegible] med comp. jo, desto: *því* [illegible] *sem hann* [illegible] *mun* el. *þess ágjarnari varð hann*. — **2.** *af því*, *fyrir því*, derfor, af den Grund, — undertiden falder præp. bort: *(fyrir) því sagði jeg þetta, að . . .* — **3.** *af því að*, fordi, af den Grund at; *því að*, thi, for; *því* med Udeladelse af *að* el. *af*: for: *því hann var miklu meiri maður*, for han var en meget større Mand; *með því að*, *fyrir því að*, eftersom; *úr því að*, siden. — **4.** *því* = *þess vegna*, derfor: *varð því ekki neitt af honum*. — **5.** *því að eins*, kun under de Forudsætninger. — **6.** *því* brugt i Stedet for *hví* som spørgende adv.: *því gerirðu þetta?* hvorfor gjorde du dog det?

2. **sá (sái, sáði, sáðum; sæði; sáð)** [sau:, sau:ɪ, sau·ðɪ, sau·ðom; sai:ðɪ, sau:ð] v. **1.** vt. med dat. **a.** saa: *sá korni*, — *sá í raðum*, radsaa; (Ordspr.) *það sem sáð er í haf, sekkur í kaf* (GJ.), hvad i Havet der saas, vil synke til Bunds; ellipt. *sá í*, ¹) salte let: *sá í kjöt, svo að ekki úldni*; ⁰²) inficere, indpode paa et Forsøgsdyr (GísliG. 29); *sá út á*, komme Mel i. — **b.** overf. stro omkring: *sá peningum kringum sig*, *sá* (el. *strá*) *sandi í augun á e-m*. — **2.** med acc. tilsaa: *sá akur*.

3. **sá** [sau:] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **sjá**.

sáandi (-a, -endur) [sau:andɪ, sau:ɛndoo] m. Sædemand

1. **sáð (-ar, -ir)** [sau:ð] f. Saad, Avner: *skilja korn og sáðir*; — spec. Saad af elymus arenarius (Marehalm), Klid (VSkaft., LFR. II. 152); (Ordspr.) *jeg sagði um sáð, en þú svaraðir um villibráð* (SchMál.), jfr. God Dag — Økseskaft, jeg spurgte i Øst og du svarede i Vest; *hver hann hleður sig með sáðir, þann jeta svín* (GJ.), hvo sig blander med Saader (ɔ: søger daarligt Selskab), ham æder Svin.

2. **sáð (-s,** pl. ds.) [sau:ð] n. **1.** *(sáðkorn)* Sæd, Sædekorn. — **2.** *(það að sá)* Saaning, Agerdyrkning. — **3. a.** Sæd (hos Mennesker og Dyr) (sperma). — ***b.** Afkom, Sæd. — **4.** tynd Risvælling, is. spist til Aften (Af.).

sáða brauð [sau:ðabröy:ð] n. Klidbrød. **-haugur** [-höy:qoo] m. Dynge af Klid.

sáðakur [sau:ðaqoo, -a koo] m. Kornmark.

saddi [sad:ɪ] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **seðja**.

saddleiki [sad·leiɟɪ, -leiʝɪ] m. Mæthed, Overmættelse.

saddur [sad:oo] pp. af *seðja*, mæt.

sáð fall [sauð·fadλ] n. Sædtab, Sædflod. **-flækja** [-flai·ɟa, -flai·ʝa] f. (bot.) Foder-Vikke (vicia sativa) (Andv. I. 163). **-garður** [-garðoo] m. **1.** *(garður)* Have. — **2.** *(vel ræktuð jarðeign)* veldyrket Jordejendom, Avlsgaard, Sædegaard (BH.). **-gyðja** [-ɡɪðja] f. Korngudinde. **†-gjörð** [-ɡörð] f. Saaning. **-hveiti** [-χwei·dɪ, -kvei·tɪ] n. (el. f.) Sædehvede. **-hæfur** [sau:þ(h)ai·voo] a. som kan tilsaas, lige til at saa i: *væri hún* (ɔ: *gróðrarstöðin) nú mestöll orðin sáðhæf* (Freyr). **-jurt** [sauð·jʏɾt] f. Saaplante. **-jörð** [-jörð] f. Sædeland, Sædemark. **-kast** [-kast] n. Saaning. **-kista** [-ʝɪsda] f. jordfyldt Kasse til Udsæd. **-korn** [-ko(r)dv] n. Saakorn, Sæd. **-land** [-lant] n. **1.** *(sáinn akur)* Sædemark. — **2.** *(matjurtagarður)* Saaland (Kokkenhave). **-lát** [-lau·t] n. = **sáðfall**. **-maður** [-ma·ðoo] m. Sædemand, Saamand.

saðning (-ar) [sað·niŋk] f. **1.** Mættelse, Tilfredsstillelse. — **2.** *s. á trefjuefnum*, Imprægnering af Trævlestoffer.

saðnings bráð [sað·niŋsbrau:ð] f. Mættelsesmiddel. **-samur** [-ŋ-sa·m-oo] a. = **saðsamur**.

saðningur (-s) [sað·niŋgoo, -iŋs] m. = **saðning**.

sáð rein [sauð·rei·n] f. Strimmel Sædemark. **-reitur** [-rei·doo, -rei·t-øo] m. Saaplads, Saaningsanlæg.

sað samur [sað·samoo] a. kraftig, nærende: *s. matur*. **-semi** [-sɛ·mɪ] f. indec. den Egenskab at være stærk, kraftig, dröj (om Fodemidler): *s. matar*.

sáð sljetta [sauð·sljɛhda] f. plöjet og jævnet Jord, besaaet med Græs. **†-sæðari (-a, -ar)** [-sai·ðarɪ] m. Sædemand. **-sæði** [-sai·ðɪ] n. Udsæd. **-tegund** [-tɛ·qont] f. Sædart. **-tíð** [-ti·ð] f., **-tími** [-ti·mɪ] m. Saatid.

sáðugur [sau:ðoqoo] a. saadet, klidet.

Sadúsei [sa:dusɛ·ɪ] m., **Sadúsi (-a, -ar)** [sa:dusɪ] m. Sadducæer.

sáð vjel [sauð·vjɛ·l] f. Saamaskine. **-örk** [sau·ðörk] f. = **sáðkista**.

⁰ **safahol** [sa:vaho:l] n. Vakuole (GísliG.).

safalaskinn [sa:valasɟɪn·] n. Zobelskind.

safalegur [sa:valɛ·qoo] a. **1.** *(gljúpur)* porøs, fuld af Huller, svampet: *eins s. og svampur*. — **2.** *(sem gufar fljótt upp)* flygtig (BH.): *s. vökvi*.

safali (-a, -ar) [sa:valɪ] m. **a.** (zool.) Zobel (mustela zibellina). — **b.** *(safalaskinn)* Zobelskind.

safa fullur [sa:vafʏd·loo] a., **-mikill** [-mɪ:ɟɪdλ, -mɪ:ʝ-] a. saftig, saftfuld. **-plöntur** [-plöv·doo, -plön·too] fpl. Saftplanter (SStPlt.). **-þrunginn** [-þruŋ·ɟɪn] a. meget saftfuld. ⁰ **-æð** [-ai:ð] f. Saftgang (i Planter).

†safel (-s) [sa:vɛl] n. Hue af Zobelskind.

saffían (-s) [saf:ija·n] n. Saffian.

saffíansband [saf:ijansban·t] n. Saffiansbind.

saffran (-s) [saf·ran] n. se **safran**.

saffranóttur [saf·rai·no·hdoo] a. (Árn.) = **saffranóttur**.

safi (-a, -ar) [sa:vɪ] m. **1.** Saft, Sæve: *s. í trjám*, (Ordspr.) [illegible] *en* [illegible] Sæltang[illegible] er fordelagtigere end de fleste andre Ting. — **2.** hullet Brod af ringere Næringsværdi.

saffr (-s, -ar) [sa:fio] m. Safir.

safn (-s, söfn) [sabn, söbn] n. **1.** Samling: *s. af bókum, jurtum*. — **2.** Museum, jfr. *bókasafn*, *þjóðmenjasafn*, *listasafn* osv. — **3. a.** Hjord,

stor Faarehob, spec. den om Efteraaret fra Bjærgene samlede Faarehjord: *Þegar búið var að draga sundur safnið* (ÞGjD. 19). — **b.** = *göngur*, Eftersøgning efter Faar paa Bjærgene: *fara í s.* (Skaft.). — **4.** *skyr*, hengemt til Vinterbrug: *láta ber og bein í safnið til drýginda.*

safna (a) [sab·na] vt. med dat. **1.** samle: *s. peningum; s. dýrgripum saman;* (Ordspr.) *sá, sem ekki safnar í tíma, má svelta í ótíma* (GJ.), hvo der ikke samler Forraad i Tide, han maa sulte i Utide. — **2.** med acc.: *s. fjall* (ogs. abs. *s.),* samle Faar paa en *afrjettur,* s. d. O. — **3.** refl. *safnast (saman),* samles; (Ordspr.) *safnast þegar saman kemur* (GJ.), mange Bække smaa gör en stor Aa; *safnast fyrir,* hobe sig op.

safnaðar fulltrúi [sab·naðaqfʏd·λtrui] m. Menighedsrepræsentant. **-fundur** [-fʏn·døq] m. Sognestævne. **-limur** [-r-lɪ:møq] m. Menighedsmedlem, Sognebo. **-mál** [-mau:l] n., **-málefni** [-mau:lɛbnɪ] n. Sag, der angaar en Menighed. **-nefnd** [-nɛm·t] f. Menighedsraad.

safnaður (-ar, -ir) [sab·naðøq] m. = **söfnuður.**

safnari (-a, -ar) [sab·narɪ] m. **1.** Samler: *s. gamalla handrita.* — **2.** Akkumulator, Strömsamler: *safnara og leiðisúlur* (2. Ið. II. 79).

safn dagur [sab·nda·qøq] m. **a.** *(smaladagur)* en af de Dage, paa hvilke Faareindsamlingen fra Fjældgræsgangene foregaar (Árn.). — **b.** *(rjettardagur)* den Dag, hvor de fra Almindingen indsamlede Faar sorteres i Skillefolden (Vestm.). ° **-fjáreigandi** [-v-fjaurɛi:qandɪ] m. Kapitalist. **-fje** [-fjɛ·j] n. opsamlede Penge, Kapital. **-gler** [-n-glɛ·r] n. Samlingsglas, Kollektivglas, Lupe. **-heiti** [-v-(h)ɛi·dɪ, -(h)ɛi·tɪ] n. Samlingsord (nomen collectivum). **-hús** [-(h)u·s] n. Museumsbygning.

° **safni (-a, -ar)** [sab·nɪ] m. (fys.) Kollektor.

safn ker [sab·vɟɛ·r] n. Beholder. **-kerald** [-ɟɛ·ralt] n. Kar, hvori *skyr* hengemmes til Vinterbrug. **-orð** [-n-orð] n. = **safnheiti. -rit** [-rɪ·t] n. Samlingsskrift, Blandingsskrift; Repertorium, större Skrift indeholdende en Samling af Oplysninger el. Afhandlinger. **-ræsi** [-rai·sɪ] n. Kloak. **-skyr** [-v-sgɪ·r] n. hengemt *skyr: blanda* [illegible] (EÓlLach. 79). **-skrá** [-sgrau·] f. Katalog (over en Samling). **-skuggsjá** [-sgʏksjau] f. Samlespejl. **-vörður** [-n-vörðøq] m. Museumsopsynsmand. **-þró** [-v-þrou·] f. muret Grube el. Kule til Opbevaring af Ajle og Godning.

safran [saf·ran] n. Safran, Krokus. **-óttur** [-ouhdøq] a. safrangul.

saft (-ar, -ir) [saf·t] f. ?**1. a.** = *safi,* Saft. — **b.** Frugtsaft, Saft: *hafa s. út á grauta í stað mjólkur.* — **2.** *(fínt duft)* fint Pulver (Skaft.).

sag [sa:q] n. **1.** Savspaaner, Savsmuld: *brúðan var fylt (af) sagi;* — overf. *lopa sagið leiðast er af öllu* (EspS. 187). — **2.** *(sögun)* Saven.

1. **saga (sögu, sögur)** [sa:qa, sö:qø(q)] f. **1. a.** *(frásaga)* Fortælling, Beretning, Udsagn, Historie; Roman: *sönn s.,* en sandfærdig Historie; *það var ljóta sagan, það er nú verri sagan,* det er en kedelig Historie, det var det værste, det gör en Streg i Regningen; *það gengu sögur af,* der gik Ry af; *það fara ljótar sögur af honum,* han har daarligt Ry paa sig; (Ordspr.) *sjón er sögu ríkari,* Syn gaar for Sagn; (Talem.) *bera e-m vel söguna,* omtale en rosende; *það er saga að segja frá því,* det er Stof til en lang el. mærkelig Historie, det er en lang Historie at berette; *það verður víst sama sagan aftur,* det bliver nok den samme Historie om igen; *e-r kemur til sögunnar,* en ny Mand optræder paa Scenen; *um það fór ekki tvennum sögum* (alle var enige om) *að Valur væri vænsti hundurinn í Hverfinu* (ÞGjD. 32); *síðan ekki söguna meir,* saa ikke mere (egl. (underforst. „*kann jeg*" ɔ:) saa ved jeg ikke mere at berette derom): *eg ... tel heppilegast ... að* [illegible] *þau standa, en síðan ekki söguna meir* (Alþ. '11, B. II. 213). — **b.** *segja sögur,* [1]) fortælle Historier, spec. fortælle Æventyr; *það verður að segja hverja sögu eins og hún gengur,* man maa fortælle alting som det gik til; [2]) *bera, segja sögur (= segja eftir),* sladre. — **2. a.** spec. = *fornsaga,* Saga, Historie: *Njáls s., Egils s.,* osv. — **b.** en Del staaende Udtryk henhorende hertil: *sem segir í Njáls sögu,* som det berettes i Sagaen om Nial (Nial's Saga); *maður er nefndur til sögunnar,* Historien (Sagaen) omtaler en Person (en Mand); *kemur hann ekki við þessa sögu,* han vedkommer ikke, spiller ingen Rolle i denne Saga, i Beretningen om disse Begivenheder; *hjer hefur söguna, ... og lýkur hjer sögunni,* her begynder, ... her ender Sagaen; *vera úr sögunni,* være ude af Sagaen, [illegible] *úr sögunni.* — **c.** ogsaa om de Begivenheder, som afgiver Stof til en *saga* el. Historie: *er þessi s. gerðist,* da disse Begivenheder fandt Sted. — **3. a.** Historien, Verdenshistorien: *um það mun sagan dæma á sínum tíma.* — **b.** *Saga,* Personifikation af Historiens Muse som ved en Misforstaaelse ofte er blevet sammenblandet med Gudinden *Sága.*

2. **saga (a)** [sa:qa] v. **I.** vt. save: *s. við,* save Tømmer; *s. sundur,* save over; *s. út,* [1]) save med en Løvsav; [2]) *s. út skip úr höfn,* udise et Skib; — pp. *sagaður,* savskaaret. — **II.** overf. vi. **1.** (om en Rytter) bevæge Tömmen vekselvis til bægge Sider som en Sav over Hestens Manke: *s. á hestbaki.* — **2.** med stort Besvær og uden synderlig Fremgang at ro mod Vinden el. Strömmen (Vf.). — **3.** stadig hakke paa n-t i sin Tale, idelig gentage n-t, væve el. vaase om n-t: *saga á e-u = stagast á e-u:* (Ordspr.) *betra er þagað en þarflaust sagað* (SchMál.), bedre er tavt end tarveløs savt (ɔ: sagt), bedre er tiende Ord end tarvløs Tale.

° **Sága (-u)** [sau:(q)a] f. npr. en af Asynjerne, vistnok oprindelig identisk med *Frigg;* alm. i Omskr. for Kvinde: *gulls s.* osv.

sagar blað [sa:qarbla:ð] n. Savblad. **-bogi** [-boi:jɪ] m. Savbue. **-far** [-v-fa:r] n. Savsnit. **-fiskur** [-fis·gøq] m. (zool.) Savrokke, Savfisk (pristis). **-grind** [-r-grɪn·t] f. Savbue.

sagari (-a, -ar) [sa:qarɪ] m. Savskærer.

sagartönn [sa:qaqtön·] f. Savtand.

sagði [saq·ðɪ, sag·ðɪ] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **segja.**

sagður [saq·ðøq, sag·ðøq] pp. af *segja,* sagt, ovennævnt, ovenanført.

sagfluga [saχ·flʏ·qa] f. en Slags Hveps (tenthredo).

sagga (a) [sag:a] v. impers. blive fugtig.

sagga fullur [sag:afʏd·løq] a., **-mikill** [-mɪ:ɟɪdλ, mɪ:ɟɪdλ] a., **-samur** [-sa·møq] a. fugtig. **-semi** [-sɛ·mɪ] f. indec. Fugtighed. **-sumar** [-sʏ:maq] n. fugtig Sommer.

saggi (-a) [saɟ:ɪ, sag:a] m. Fugtighed.

saggur [sag:øq] a. *(rakur)* fugtig: *jeg er s. í fæturna* (Vf.).

sagyddur [sa:qɪd·øq] a. savtakket: *s. með ótal hnúkum* (ÞThFerð. II. 248).

sagir [sai:jɪq] pl. af **sög.**

sagl [sag·λ] n. **1.** (jfr. *sarg)* Skæren el. Saven med et sløvt Værktöj. — **2.** overf. *(stagl)* idelig Gentagen, Ævl; *(þjark)* Kævl.

sagla (a) [sag·la] vt. **1.** skære el. save med et sløvt Værktöj: *s. alt bitið úr hnífnum.* — **2.** idelig gentage n-t; *(þjarka)* kævles: *s. um e-ð.*

sagna einkenni [sag·naɛiŋ·ɟɛnɪ] n. Sagnmotiv: *Allar eru þessar sögur líkar, sömu sagnirnar og s. koma fyrir aptur og aptur* (FJBÍ. I. 67). **-fár** [-fau:r] a. faamælt, som ikke har meget (nyt) at fortælle: (Ordspr.) *sannleikurinn er s., lygin langorð* (GJ.), Sandhed er faamælt, Løgn bruger mange Ord, jfr. den, der taler meget, lyver meget. ° **-fræði** [-frai:ðɪ] f. = sagnfræði. **-fræðingur** [-frai:ðɪŋgøq] m. = sagnfræðingur. ° **-grund** [-grʏn·t] f. Sagaernes Land, Historiens Land, Island. **-kerfi** [-ɟɛr·vɪ] n. Sagncyklus. **-konungur** [-ko:nuŋgøq] m. sagnhistorisk Konge. **-maður** [-ma:ðøq] m. Historieskriver. ° **-mál** [-mau:l] n. Fortælling: *Síðan hóf hún heilög s.* (MJ. III. 15). **-meistari** [-mɛis·darɪ] m. Historieskriver.

sagnarandi [sag·naran·dɪ] m. i islandsk Folketro en »Spaadomsaand«, overnaturligt Væsen (en afdøds Sjæl), der af en Troldmand fremkaldes og lukkes i et Kar og fodres ved Kirkevin. Den forudsiger saa kommende Ting (JÁÞj. I. 435); — ogs. overf.: *Barnakennarinn var s. hans* (JTrB. 133).

sagna rit [sag·narɪ:t] n. historisk Arbejde. **-ritari** [-rɪ:darɪ, -rɪ:tarɪ] m. Historieskriver, Historiker. **-ritun** [-rɪ:don, -rɪ:t-] f. Historieskrivning.

sagnarnafnorð [sag·narnab·norð] n. (gramm.) Verbalsubstantiv.

sagna skemtan [sag·nas·gɛm·tan] f. Sagnfortælling [illegible]. **-skrift** [-sgrɪf·t] f. Sagaskrivning, Historieskrivning. **-þulur** [-þʏ:løq] m. Historiker: *Gísli gamli s. Konráðsson* (JS. i JThMk. xxviii).

sagn beyging [sag·nbɛi·jiŋk] f. (gramm.) Konjugation. **-bót** [-bou·t] f. (gramm.) Supinum. **-flokkur** [-v-flohgøq] m. Verbalklasse. **-fróður** [-frou·ðøq] a. historiekyndig. **-fræði** [-frai·ðɪ] f. indec. og npl. Historie, historiske Videnskaber. **-fræðilegur** [-fraiðɪlɛ:qøq] a. historisk. **-fræðingur (-s, -ar)** [-frai·ðiŋgøq] m. Historiker. **-fræðisrit** [-fraiðɪsrɪ:t] n. historisk Skrift. ° **-færi** [-fai·rɪ] n. Meddelelsesmiddel (JsJs.).

sagnir [sag·nɪq] pl. af **sögn.**

° **sagn mörk** [sag·nmöqk] npl. Kategorier: *sagnmörkin (Kategorierne)* (ÁBjH. 296). **-orð** [-orð] n. (gramm.) Udsagnsord, Verbum. **-orðabeyging** [-orðabɛi:jiŋk] f. (gramm.) Konjugation. ° **-rænn** [-raidn] a. episk.

sagó grjón [sa:gougrjou:n] npl. Sagogryn. **-mjöl** [-mjö:l] n. Sagomel. **-súpa** [-su:ba, -su:pa] f. Sagosuppe.

sagt [saχ·t] sup. af **segja.**

sag tentur [saχ·tɛvdøq, -tɛntøq] a. (bot.) savtakket (serratus). **-tróð** [-trou·ð] n. Savsmuld anvendt som Pakning (jfr. *tróð).* **-þang** [-þauŋk] n. (bot.) Savklør (fucus serratus).

saka (a) [sa:ga, sa:ka] vt. **1.** give en Skylden; *(ásaka)* anklage, beskylde: *s. e-n um e-ð,* beskylde en for n-t, give en Skylden for n-t; *s. sig um e-ð,* give sig selv Skylden for n-t; — refl. *sakast,* dadle hinanden; *sakast um e-ð,* klage over n-t: (Ordspr.) *ekki tjáir að sakast um orðinn hlut,* gjort Gærning staar ikke til at ændre; — pp. *sakaður,* anklaget: (Ordspr.) *sakaður skal ei segja fram vitni* (GJ.), den anklagede skal ikke vidne. — **2. a.** beskadige, volde Men, skade: *grasbrestur á sumrum sakar* (GEin. i Eimr. XIV. 191); (Ordspr.) *þá sakar ekki, ef ei sjer á* (GJ.), det ikke gör Skade, hvad ikke man ser, el. det har Hjærtet ikke ondt af, som Øjnene ikke ser; *e-n sakar til,* en kommer til Skade: *að vér veitum öllum mönnum flutníng, svo eingan sakar til* (Od. 168). — **b.** impers.: *hann sakaði ekki,* han kom ikke til Skade; *það sakar ekki, ekki mun það saka,* det skader ikke, det er ikke af Vejen.

saka fall [sa:gafad·λ, sa:ka-] n. = **sakeyrir. -kona** [-ko:na] f. Forbryderske. **-lög** [-lö:q] npl. Kriminalret, Kriminallove. **-maður** [-ma:ðøq] m. **1.** *(dæmdur glæpamaður)* dömt Forbryder. — †**2.** pl. *-menn,* Medlemmerne af en selskabelig Forening af isl. Studenter i Kbhavn i det 18. Aarh. (Esp. x). **-mál** [-mau:l] n. kriminal Sag, Straffesag. ° **-máladómsköp** [-mau·ladoum·sgöp] npl., **-málarjettarfar** [-mau·larjɛhdaqfa·r] n. Straffeproces. **-málsdómur** [-maulsdou:møq] m. Dom i offentlig Straffesag. **-málsrannsókn** [-maulsran·souhkn] f. kriminel Undersøgelse.

sakar áberi [sa:garau:bɛrɪ, sa:kar-] m. Anklager, Klager. **-áburður** [-au:bʏrðøq] m. Anklage. **-aðili** [-a:ðɪlɪ] m. Part i en Sag; Sagsøger. **-afglöp** [-av·glöp] npl., **-afglöpun** [av·glöbon, -glöpon] f. (EspS. x—xi) Forseelse paa en *sök.* **-bót** [-bou:t] f. **1.** hvad der bøder paa ens Brøde: *heimskan sér ei hulda sakar-bót* (MJ. I. 96). — **2.** pl. *sakarbætur,* Skadeserstatning. **-gagn** [-gag·v] n. Skyldbevis: *Þessi hryggilega mynd dauðans bjó yfir sakargagni á hendur honum* (JTrL. 240); *Gauð er hver, sem þrjózkri þögn | þrælsins myrðir sakargögn* (MJ. III. 188). **-gift** [-gɪf·t] f. Anklage, Beskyldning. †**-spell** [-q-sbɛd·λ] n. fejlagtig Procedure, hvorved en Sag kan tabes. **-vörn** [-r-vör·dn] f. Forsvar i en Sag.

sakastaður [sa:gasda:ðøq, sa:ka-] m. Forseelse (is. der volder Sagsanlæg).

sak bera [sa:kbɛ·ra] vt. anklage. **-bitinn** [-bɪ·dɪn, -bɪ·tɪn] a. brødebevidst, brødebetynget, skyldig: (Ordspr.) *sá fellur, er sig finnur sakbitinn* (GJ.), den falder, som selv føler sin Skyld; *sjaldan er s. ugglaus um sig* (GJ.). **-borinn** [-bo·rɪn] a. sigtet, anklaget. **-borningur (-s, -ar)** [-bo(r)dniŋgøq] m. den anklagede, den sigtede. **-burður** [-bʏrðøq] m.

Sigtelse, Anklage; Tilregnelse. **-bær** [-bai·r] a. tilregnelig. **-bærni** [-bairdnɪ] f. indec. Tilregnelighed. **-eyrir** [sa:gɛi·rɪǫ, sa:k-] m. Sigt og Sagefald, Bode i en Sag (spec. Bode til det offentlige).

sákerald [sau:ȿɛ·ralt] n. stort Kar.

sak fella [sa:kfɛdla] vt. domfælde, erklære skyldig. — pp. *sakfallinn*, (dómt) skyldig i en Forseelse. **-felli (-is)** [-fɛdlɪ] n. **1.** Fordömmelse, det at blive dömt skyldig: *alt varð ... föður hennar til enn meira sakfellis*, alting bidrog i endnu höjere Grad til at fælde hendes Fader (JÁÞj. II. 276). — **2.** = *sakafall: Hann átti öll hálf s. á landinu* (Esp. III. 66). **-fellingur (-s, -ar)** [-fɛdliŋgøǫ, -iŋs] m. en, der er (dömt) skyldig. **-fellisdómur** [-fɛdlɪsdoᵘ:møǫ] m. Fordömmelsesdom. **-fræðingur (-s, -ar)** [-frai·ðiŋgøǫ] m. Kriminalist. **-hæfur** [-(h)ai·vøǫ] a. tilregnelig.

1. **sakir** [sa:gɪǫ, sa:ȿɪǫ] pl. af **sök.**

2. **sakir** [sa:gɪǫ, sa:ȿɪǫ] præp. med gen. paa Grund af.

1. **sakka (sökku, sökkur)** [sahga, söhgø(ǫ)] f. **1.** Lod, Dybslod: *kanna dýpið með sökku.* — **2.** *(á öngultaum eða færi)* Synk, Synkelod.

2. **sakka (a)** [sahga] vi. **1. a.** *(síga)* synke. — **b.** synke sammen: *heyið sakkar* (Sl.); — ?*s. aftur úr*, sakke agterud. — **2.** *(reka)* drive: *skipið sakkar*, Skibet driver (for Ström el. Vind).

sak laus [sa:glöys, sa:k-] a. **a.** uskyldig, sagesløs: *s. e-s* (el. *að* (el. *í*) *e-u*), uskyldig i n-t: *En þegar eg íhugaði málið betur, þóttist eg sjá í hendi minni, að hann mundi vera s. þessa verks* (GFrUbl. 32). — **b.** n. *saklaust*, uskyldigt: *það er saklaust að dansa.* **-leysi (-is)** [-lɛisɪ] n. Uskyldighed. **-leysingi** [-lɛi·siŋgɪ] m., **-leysingur (-s, -ar)** [-lɛi·siŋgøǫ] m. uskyldigt Menneske. **-leysisblæja** [-lɛisɪsblai:ja] f. Uskyldighedsslör. **-leysisbros** [-lɛisɪsbro:s] n. uskyldigt Smil. **-leysislegur** [-lɛisɪslɛ:qøǫ] a. uskyldig udseende, som ser uskyldig ud. **-leysissvipur** [-lɛisɪsvɪ:bøǫ, -svɪ:p-] m. uskyldigt Udtryk, uskyldig Mine. **†-mál** [-mau·l] n. Sag, Klagemaal.

sakna (a) [sahgna] vt. med gen. **1. a.** savne: *þegar hún kom heim, saknaði hún hringsins*; — *Jóns var ekki saknað* (man savnede ikke J.) *fyr en næsta morgun.* — **b.** *s. e-s í með e-ð*, savne, mangle n-t: *heimilin hafa saknað í með slátur* (Eimr. XIII. 178). — **2.** savne, sörge over n-t tabt: *hún saknar hans mikið*, hun savner ham meget.

saknaðar ljóð [sahgnaðarljoᵘ:ð] npl., **-stef** [-ǫ-sdɛ:v] npl. Sörgedigt. **-tár** [-tau:r] npl. Længselstaarer.

sak næmi [sa:gnai·mɪ, sa:k-] n. **1.** Strafskyldighed, Tilregnelighed: *s. mannsins ætti ekki að álítast minna fyrir það, að hann drýgði glæpinn ölvaður.* — **2.** Skadelighed: *s. áfengis.* **-næmur** [-nai·møǫ] a. **1. a.** strafskyldig; tilregnelig: *s. maður.* — **b.** som kan give Anledning til Klage: *saknæmt verk*; — *það er víst ekki saknæmt, að misþyrma saklausu fólki* (JTrHeið. III. 125—126). — **2.** *(skaðvænn)* skadelig: *brennivín er s. drykkur.*

†sakra menta (a) [sa:gramɛv·da, sa:kramɛn·ta] vt. = *þjónusta*, give Sakramentet: *s. sjúkling.* **-menti (-is,** pl. ds.**)** [-mɛv·dɪ, -mɛn·tɪ] n. Sakrament; *setja e-n út af sakramentinu*, ekskommunicere en.

sak sókn [sa:ksoᵘhkv] f. Sagsogning, Søgsmaal. **-sóknari** [-soᵘhgnarɪ] m. **1.** *(sækjandi máls, einkum af hálfu hins opinbera)* Sagsøger (is. offentlig). — **2.** *(fulltrúi sýslumanns)* en Sysselmands Fuldmægtig. **-verjandi** [sa:gverjandɪ, sa:k-] m. Forsvarer, Defensor. **-vörn** [-vördv] f. hvad der tjæner en til Forsvar el. Undskyldning.

sal (-s, söl) [sa:l, sö:l] n. **1.** *(sala)* Salg. — **2. a.** *(eindagi)* Betalingstermin (BH.). — **b.** Afdrag: (Ordspr.) *sá hefur fyrsta salið goldið, sem með þökkum þiggur velgjörðina* (Málshb. 285), den, som modtager en Velgærning med Tak, har allerede betalt det förste Afdrag paa sin Gæld.

1. **sál (-ar, -ir)** [sau:l] f. (= *sála*) **a.** Sjæl: *s. og líkami*; — Hjærte, Indre. — ***b.** i Omskrivninger: *sálarborg*, Legeme: *öskuhrúga sálarborgin þín* (MJ. V. 158); *sálarljóri* (Sjælens Vindue, ɔ: Øje (BóluHj. 98).

2. **sál (-ar, -ir og -ar)** [sau:l] f. Skindpose: (Ordspr.) *seint fyllist sálin prestanna*, Præstesækken er ond at fylde (Ordspil paa *sál* = Sjæl, jfr. JÁÞj. II. 15—16).

sala (sölu, sölur) [sa:la, sö:lø(ǫ)] f. **1.** Salg: *til sölu*, til Salg, til fals; *kaup og s.*, Køb og Salg; *ganga kaupum og sölum*, sælges og købes, være i Handelen. — **2.** pl. *sölur* i Udtr.: *leggja e-ð í sölurnar*, (egl. afhænde for at kunne sælge en Ting), ¹) bringe n-t som Offer, opofre n-t: *vilja leggja e-ð í sölurnar fyrir hugsjónir sínar*; ²) *(hætta e-u)* risikere; ³) *(missa)* tabe.

sála (-u, -ur) [sau:la] f. = *sál*, Sjæl; is. i Sms. og i enkelte Udtryk som: *s. mín*, min Sjæl, i Forb. som: *það veit s. mín*, det ved jeg med Sikkerhed; *sjaldan gerist, s. mín, | soddan á þessum tímum* (SBIDA. 46).

***salakynni** [sa:laȿɪn:ɪ] npl. = **húsakynni.**

salamandra (-möndru, -möndrur) [sa:laman·dra, -mön·drø(ǫ)] f. Salamander.

sálar angist [sau:larauŋ·gɪst] f. Sjæleangst. **-drep** [-drɛ:p] n. sjælelig Koldbrand: *sarga lífið úr konunum okkar með smásálarhætti, jagi og ónærgætni, hvíldarlausri vinnu, svefnleysi og sálardrepi* (GFrÁtt. 190). **-far** [-ǫ-fa:r] n. sjælelig Tilstand. **-fjör** [-fjö:r] n. Aandslivlighed. **-friður** [-frɪ:ðøǫ] m. Sjælefred. **-fræði** [-frai:ðɪ] f. indec. Sjælelære, Psykologi. **-fræðilegur** [-fraiðɪlɛ:qøǫ] a. psykologisk. **-fræðingur (-s, -ar)** [-frai:ðiŋgøǫ] m. Psykolog. **-grand** [-r-gran·t] n. Skade paa Sjælen, Sjælefordærv. **°-grenslan** [-grɛn·slan] f. Psyko-Analyse. **-gróður** [-groᵘ:ðøǫ] m. sjælelige Vækster. **-háski** [-ǫ-(h)aus·gɪ] m. Sjælefare. **-heill** [-(h)ɛid·λ] f. Sjælefrelse. **-hreinleikur** [-a-hǫɛin·lɛigøǫ, -lɛikøǫ] m. Sjælsrenhed. **-hreinn** [-hǫɛid·n] a. renhjærtet. **-kyrkingsdvergur** [-ǫ-ȿɪrgiŋsdvɛr·gøǫ] m. aandelig forkroblet Vantrivning. **-kyrkingur** [-ȿɪǫ·giŋgøǫ] m. Forkrobling af Sjælen. **-kraftur** [-kraf·døǫ] m. Sjælskraft, -kræfter, Aandsævne: *með óskertum sálarkröftum*, fuldkomment aandsfrisk. **-kreppa** [-krehba] f. Aandssnæverhed, Snæverhjærtethed: *Síngirni og s. stórna samanburðinum* (MHUpp. 118). **-kryplingur** [-krɪhbliŋgøǫ] m. Aandskrøbling. **-kröm** [-krö:m] f. = **sálarkyrkingur.** **-laus** [-r-löy·s] a. **1.** uden Sjæl, aandløs. — **2.** *(grimmur)* grusom. **-legur** [-lɛ·qøǫ] a. sjælelig, mental. **-leysi** [-lɛi·sɪ] n. **1.** Aandløshed. — **2.** Grusomhed. **-næmur** [-nai:møǫ] a. som betager Sjælen (Klopst. VIII. 315). **-ofraun** [-ov·röyn] f. opslidende Sjælskamp. **-orka** [-oǫ·ga] f. psykisk Energi (ÁBjSál. § 37). **-rannsókn** [-a-ranᵛ·soᵘhkv] f. sjælelig Forskning. **-rannsóknarfjelag** [-ransoᵘhgnaǫfjɛ:laq] n. Selskab for psykisk Forskning. **-sýki** [-ǫ-si:gɪ, -si:ȿɪ] f. indec. Sygdom paa Sjælen. 1. **-styrkur** [-sdɪǫ·gøǫ] m. Sjælsstyrke. 2. **-styrkur** [-sdɪǫ·gøǫ] a. aandsstærk. **-stríð** [-sdri:ð] n. Sjælekamp.

salartjald [sa:laǫtjal·t] n. Sengehimmel (JHall. 78).

sálar veiklun [sau:larvɛihgløn] f. Psykasteni (ÁBjSál. § 87). **-viðkvæmni** [-vɪð·kvaimnɪ] f. indec. (sjælelig) Ømfindtlighed, Ømtaalighed. **-þorsti** [-ǫ-þos·dɪ, -þor·sdɪ] m. Sjælstörst. **-þrek** [-þrɛ:k] n. Sjælsstyrke, Aandsstyrke. **-þroski** [-þros·gɪ] m. Aandsmodenhed.

sálast (a) [sau:last] vrefl. opgive Aanden, dø; — pp. *sálaður*, død; i det 17. og 18. Aarh.s opbyggelige Litteratur er dette Ord alm.: *sálað hold* (HallgrPjet.) osv.; i Nutidens Tale- og Skriftsprog sjældent, undtagen med halvkomisk Betydning, svarende til dansk »himle«, el. overf.: *jeg er alveg að s. úr leiðindum* (dø af Kedsomhed); — el. som Overdrivelse: *sálast úr* (gaa til af) *tannpínu.*

salat (-s) [sa:lat] n. Salat.

sáld (-s, pl. ds.**)** [saul·t] n. **1.** Si, Sigte, Sold: *láta e-ð renna gegnum s.* — **2.** det der bliver tilbage ved Sigtning: *þótt allskyns s. | saman blandi* (BóluHj. 215). — **†3.** Sold, et Maal for flydende og törre Varer = 6 *mælar* (à ca. 40 Liter).

sálda (a) [saul·da] vt. **1.** med acc. sigte: *s. korn.* — **2.** med dat. = *sáldra.*

sáldasmiður [saul·dasmɪ:ðøǫ] m. Soldbinder, Soldmager.

sáld bein [saul·tbɛi·n] n. Siben. **-botn** [-bohtv] m. Sigtedug. **-brauð** [-bröy·ð] n. Sigtebrød. **-færi** [-fai·rɪ] n. Sigteværk. **-grind** [-grɪnt] f. Soldramme, Soldstimmel. **-mjel, -mjöl** [-d-mjɛ·l, -mjö:l] n. Sigtemel. **-poki** [-t-po·gɪ, -po·ȿɪ] m. Sigtepose.

sáldra (a) [saul·dra] vt. med dat. strø, bestrø: *s. hveiti á deigið*, bestrø Dejgen med Hvede.

***saldrótt** [sal·droᵘht] f. Familie, Husfolk.

sáld sykur [saul·tsɪ·gøǫ, -sɪ·koǫ] m. el. n. Strosukker. **°-skeið** [-sgɛi·ð] f. **sáldurskeið.**

sáldur (-urs) [saul·døǫ] n. Udstrøelse, hvad der er udstrøet. **°-byssa** [-r-bɪs:a] f. Bøsse (til Peber, Sukker og desl.). **°-skeið** [-ǫ-sgɛi:ð] f. Strøske, gennemhullet Ske (til Sukker og desl.).

sáldvefur [saul·dvɛ·vøǫ] m. Sivæv (SStPlt.).

salerni (-is, pl. ds.**)** [sa:lɛrdnɪ] n. Kloset, Retirade.

salfýsi [sal·fi·sɪ] f. indec. Sælgelyst, Lyst til at sælge.

°sálfræði [saul·frai·ðɪ] f. indec. = **sálarfræði.**

sálga (a) [saul·ga] vt. med dat. göre det af med, dræbe, myrde; ødelægge: *þar sem hver bylgjan sálgi annari* (Skírn. '12, 101); — is. i overf. Bet., komisk og som Overdrivelse: *ætla að s. e-m með vaðli*, være lige ved at (el. ville) dræbe en med Snak; *skórinn ætlar alveg að s. mjer.*

salgirni [sal·gɪ(r)dnɪ] f. indec. = **salfýsi.**

sál gæsla [saul·gaisla] f. Sjælerøgt: *ákvæði um sálgæslu* (Lögr. '15, 36). **-gæslufræði** [-gaislǫfrai:ðɪ] f. indec. Poimenik, Pastoralteologi.

Salka (Sölku, Sölkur) [saλ·ga, sal·ka] f. npr. Dim. af Kvindenavne begyndende med *Sal-*: *Salbjörg, Salgerður, Salvör* osv.

sali (-a, -ar) [sa:lɪ] m. Sælger: (Ordspr.) *hver á við sinn sala* (GJ.), hver maa henholde sig til sin Sælger.

***sal kynja** [sal·ȿɪnja] a. indec. som hører til Huset el. Familien. ***-kynni** [-ȿɪn·ɪ] npl. Hal: *í salkynni Ægis* (GFrÚh. 51). **-kona** [-ko·na] f. (kun i Litteratursprog) opvartende Kvinde, Kammerjomfru, Husjomfru.

Salla (Söllu, Söllur) [sal:a, söl:o(ǫ)] f. npr. = **Salka.**

salla (a) [sad·la] v. **1.** vt. med dat. strø: *s. e-u á e-ð*; — *s. (dufti) í hárið*, pudre Haaret; *s. e-u saman*, bringe n-t sammen lidt efter lidt; — sanke: *sér hann þó, að þessu er ekki sallað saman út í bláinn* (Eimr. XIV. 150). — **2.** vi. overf.: *s. á sig*, æde af Hjærtens Lyst: *Hann fær aldrei ætan bita ... heima. Það er ekki furða, þó að hann salli á sig, þegar hann kemst í eitthvað* (EKvOf. 36). — **3.** impers. *(rigna hægt og lítið)* stovregne: *það sallar úr honum*; (om Snefald) *hann er að s.*, Sneen falder tæt og blødt. — **4.** vt. med acc. smadre, knuse.

salla borinn [sad·labo:rɪn] a. pudret: *sallaborið hár.* **°-brauð** [-bröy:ð] n. Kraftbrød (JsJs.). **-fínn** [-fid·v] a. **1.** meget fin: *s. sandur.* — **2.** *(mjög vel búinn)* meget fint (elegant) klædt.

sallandi (-a) [sad·landɪ] m. Snedrys: *Sallandinn í loftinu* (GFrÁtt. 58).

salla regn [sad·larɛg·v] n., **-rigning** [-rɪg·niŋk] f. Støvregn. **°-vöndur** [-von·døǫ] m. Pudderdusk (JsJs.).

salli (-a) [sad·lɪ] m. **1. a.** *(duft)* fint Pulver, Støv. — **b.** Pudder: *strá salla í hárið.* — **c.** *(moð)* fint Hoaffald. — **d.** *(e-ð smámulið eða smáskorið)* Smuld. — **2.** *(sallarigning)* Støvregn.

sálma bók [saul·mabo·k] f. Salmebog. **-kveðskapur** [-kvɛð·sgabøǫ, -sgapoǫ] m. Salmedigtning. **-lag** [-la:q] n. Salmemelodi. **-skáld** [-sgaul·t] n. Salmedigter. **-söngur** [-söyŋ·gøǫ] m. Salmesang.

salmeyja [sal·mɛi·ja] f. Kammerjomfru, *Tærne.

salmíak (-s) [sal·mija·k] n. Salmiak.

sálmur (-s, -ar) [saul·møǫ] m. Salme: *fara út í þá sálma*, indlade sig paa, give en nærmere Forklaring af det: *skal eg ekki fara lengra út í þá sálma nú* (gaa nærmere ind derpaa) (Alþ. '11, B. II. 530); *Slær nú mjög út í aðra sálma* (Piben faar nu en helt anden Lyd) *en þá er „Tíminn" ætlaði að syngja fyrir skemstu* (Ísaf. '18, 12).

sálmvers [saul·mvɛɐ̯s] n. Salmevers.

sálna flakk [saul·naflahk] n. Sjælevandring. **-hyggja** [-hɪɟ:a] f. Spiritualisme (ÁBjSál. § 16). **-hirðir** [-hɪr·ðɪɐ̯] m. Sjælehyrde. **-hrakningur** [-hɐ̯ahgniŋgøɐ̯] m. Sjælevandring. **-registur** [-rɛ:ɟɪsdøɐ̯] n. Sjæleregister. **-trú** [-tru:] f. Sjæletro (animismus).

Salóme (gen. ds.) [sa:loᵘmɛ] f. npr. Salome.

° **salráður** [sal·rau·ðøɐ̯] m. Kammerherre.

°**sál rænn** [saul·raidṇ] a. sjælelig: *Þó munu öll og eins dýrin andans ljósmögn sálræn geyma* (Skírn. '19, 10). **-sýkisfræði** [-siɟɪsfrai·ðɪ, -sɪɟɪs-] f. indec. Psykopatologi (ÁBjSál. § 27).

salt (-s, sölt) [saʎ·t, söʎ·t] n. **1.** Salt: *s. og brauð;* — (Ordspr.) *saltið bætir alt, nema mjöl og malt* (GJ.); — *fiska í s.*, fiske for at nedsalte Fisken (til Klipfiskeksport): *láta e-ð liggja í salti*, lade n-t ligge og vente, gemme n-t: *þar lá hún* (ɔ: *ritgerðin*) *í salti* (laa hengemt) *og kom aldrei út* (ÞThLit. III. 169); *allar íþróttir liggja meira eða minna í salti* (ligger nede) (ÓDav. Sk. 95); (Ordspr.) *satt má í salti liggja*, Sandhed kan godt vente; *vega s.*, (egl. veje Salt) balancere, vippe paa et Gyngebræt (= *ríða* (el. *róa*) *kort, ríða kortu, ríða ási*) (ÓDavSk. 155); — ogs om Legen »veje Salt« = *skaka strokk*, jfr. *skaka;* — overf.: *Við skulum segja, að eg vegi s. milli húsgangs og bjargálna* (GFrÁtt 24). — **2.** *(hafið)* Havet, nu kun i Poes., undtaget i Udtr.: *vatnið rýkur eins og s.*, Søen ryger lige som Havet (BH.).

1. **salta (söltu)** [saʎ·da, söʎ·dø] f. Saltlage: *Í Skaptafells sýslu er svo að sjá, sem menn hafi mestmegnis búið sér til saltlög, en ekki þurt salt; sá lögur var kallaður s., og var fluttur í skjólum* (JSVb. 96).

2. **salta (a)** [saʎ·da] vt. **1. a.** salte, komme Salt i: *s. matinn of mikið; (s. til geymslu)* nedsalte. **b.** *(strá e-ð salti eða öðru)* bestrø med Salt el. andet. — **2.** (overf.) *s. e-ð*, henlægge n-t, lade n-t hvile; *s. spil*, ikke se paa sine Kort straks, naar man faar dem, men lade dem ligge paa Bordet indtil alle Kortene er delt; (Ordspr.) *nú saltast sagnirnar* (GJ.), nu bliver Rygterne salte, fremtræder med större Bestemthed: *enginn annara manna gjörði sjer flótta af því illverki skeðnu, þó undir veturinn, utan Þuríður, í það sinn, fyr en upp á veturinn tók að líða, þegar saltast tóku sagnirnar* (JMPisl. 151).

salta brauð [saʎ·dabröy:ð] n. (ÓDavSk. 106), **-brauðsleikur** [-bröyðs-lɛi:gøɐ̯, -lɛi:køɐ̯] m. Saltebrod (Börneleg).

saltan (-ar, -ir) [saʎ·dan] f. Saltning, Salten.

saltari (-a, -ar) [saʎ·darɪ] m. Psalterium; Davids Psalmer.

salt baukur [saʎ·tböy·gøɐ̯, -böy·køɐ̯] m. Saltkrukke, Saltkar. **-beiskur** [-bɛisgøɐ̯] a. ramsalt(et): *í 100 ára afmæli þjóðskörungsins, sem sagði vinum sínum saltbeiskan sannleikann* (Eimr. XIII. 204). **-belgur** [-bɛlgøɐ̯] m. Saltpose (af Skind). **-borinn** [-bo·rɪn] a. saltholdig. **-breiða** [-brɛi·ða] f. Saltstrækning. **-brendur** [-brɛndøɐ̯] a. saltbrændt. **-brenna** [-brɛn·a] f. Saltsyderi. **-brennir** [-brɛn·ɪɐ̯] m. Saltsyder. **-brensla** [-brɛnsla] f. Saltkogning. **-drifinn** [saʎ·drɪ·vɪn] a. bestænket med salt Søvand. **-fiskstegund** [saʎ·tfɪs(k)tɛ:gønt] f. Klipfiskesort. **-fisksverkun** [-fɪs(k)vɛɐ̯·gøn] f. Tilvirkning af Klipfisk. **-fiskur** [-fɪsgøɐ̯] m. saltet Fisk, Klipfisk. **-fjara** [-fja·ra] f. Forstrand, hvor Salt tilvirkes. **-gerð** [-ɟɛrð] f. Tilvirkning af Salt, Saltsyderi. **-gerðarstöð** [-ɟɛrðaɐ̯sdö:ð] f. Saltværk. **-geti (-a)** [-ɟɛ·dɪ, -ɟɛ·tɪ] m. saltdannende Stof, halogent Stof. **-grásleppa** [-grauslɛhba] f. saltet Kvabso. **-gröf** [-grö·v] f. Saltgrube. **-hnefi** [-(h)vɛ·vɪ] m. Haandfuld Salt. **-hús** [-(h)u·s] n. Salthus, Hus til Opbevaring af Salt. **-karl** [-ka(r)dʎ] m. Saltsyder. ° **-kelda** [-ɟɛlda] f. Saline (JsJs.). **-kendur** [-ɟɛndøɐ̯] a. saltholdig. **-ket, -kjöt** [-ɟɛ·t, -ɟö·t] n. saltet Kød. **-kjötstunna** [-ɟö(t)stʏn:a, -ɟɛ(t)s-] f. Tønde til (el. med) saltet Kød. **-lag** [saʎ·dla·ɣ] n. Saltlag. **-lind** [-lɪnt] f. Saltkilde. **-lögur** [-lö·ɣøɐ̯] m. Saltlage. **-maður** [-ma·ðøɐ̯] m. Saltsyder. **-matur** [-ma·døɐ̯, -ma·tøɐ̯] m. Saltmad. **-megin** [-mɛi·jɪn] n. Saltmængde, Saltholdighed. **-meti (-is)** [-mɛ·dɪ, -mɛ·tɪ] n. Saltmad. **-mör** [-mö·r] m. saltet Dyrefedt. **-náma** [-nau·ma] f., **-námi** [-nau·mɪ] m. Saltgrube. **-pjetur** [-t-pjɛ·døɐ̯, -pjɛ·toɐ̯] m. Salpeter. **-pjeturkendur** [-pjɛdøɐ̯ɟɛn·døɐ̯, -pjɛtøɐ̯-] a. salpeterholdig. **-pjeturssýra** [-pjɛdøɐ̯si:ra, -pjɛtøɐ̯-] f. Salpetersyre, Skedevand. **-pækill** [-pai·ɟɪdʎ, -pai·ɟɪdʎ] m. Saltlage. **-runninn** [-d-rʏn·ɪn] a. saltblandet, ram af Salt: *saltrunnið vatn;* — overf.: *Mjúku strengirnir kvenneðlisins voru úr henni slitnir og skapið orðið kalt og saltrunnið* (GFrÓl. 161). **-sýra** [-t-si·ra] f. Saltsyre. **-skerpa** [-sɟɛɐ̯ba] f. Saltramhed: *Aull aska skal fyrst liggja ute ár og dag, og rígna, svo sljófgiz hennar s., fyrr enn hún se til garða tekin* (EÓlLach. 6). **-skip** [-sɟɪ·p] n. Saltskib. **-skjóla** [-sɟoᵘ·la] f. Saltspand. **-smjör** [-smjö·r] n. saltet Smör. **-steinn** [-sdɛidṇ] m. Saltsten, Saltblok: *Að hafa saltsteina í fjárhúsum eða salta hey er mjög gott til heilsu fjárins* (JSVb. 36). **-suða** [-sʏ·ða] f. Saltkogning. **-súr** [-su·r] a. saltsur. **-tegund** [saʎ·tɛ·gønt] f. Saltart, Saltsort; Saltkvalitet.

saltur (sölt, salt) [saʎ·døɐ̯, söʎ·t] a. salt; *(saltaður)* saltet.

salt verk [saʎ·dvɛɐ̯k] n. Saltsyderi, -værk. **-víkurtýra** [-vigøɐ̯ti:ra, -vikøɐ̯-] f. = **Sólheimatýra.** **-vinsla** [-vɪnsla] f. Tilvirkning af Salt.

†sálu bann [sau:løban·] n. Sjælsfordærvelse. **†-búð** [-bu:ð] f. Sygehus.

sálugur [sau:løɣøɐ̯] a. **1.** salig, afdød: *Jón sálugi*, salig Jon; *maðurinn minn sálugi*, min salig Mand. — **†2.** *(vesæll)* stakkels, elendig, ulykkelig.

°**sálu gæddur** [sau:løɟaid:øɐ̯] a. besjælet (MJ. V. 265). **-hjálp** [-ɕauʎ·p, -ɕaul·p] f. Sjælefrelse, Frelse, Saliggörelse. **-hjálparefni** [-ɕauʎbarɛb·nɪ, -ɕaulpar-] npl. Sjælsanliggender, hvad der angaar ens Sjælefrelse: *Eg hafði nærri því sagt, að betra væri að vera kalldur en volgur í sínum sáluhjálparefnum* (Vid. I. 252). **-hjálpareiður** [-ɕauʎbarɛi:ðøɐ̯, -ɕaulpar-] m. höjtidelig Ed. **-hjálparher** [-ɕauʎbaɐ̯(h)ɛ:r, -ɕaulpaɐ̯-] m. = **hjálpræðisher.** **-hjálpari** [-ɕauʎ·barɪ, -ɕaul·p-] m. Frelser. **-hjálplegur** [-ɕauʎ·blɛɣøɐ̯, -ɕaul·p-] a. saliggorende. **-hlið** [-hʎɪ:ð] n. Port paa en Kirkegaard (spec. hvori Klokker er anbragte). **-hólpinn** [-hoᵘʎ·bɪn, -hoᵘl·pɪn] a. salig. **†-hús** [-hu:s] n. **1.** *(gistihús)* Gæstgiversted. — **2.** *(spítali)* Sygehus. **-messa** [-mɛs:a] f. Sjælemesse. ° **-messulag** [-mɛs·ø-la:ɣ] n. Rekviem (JsJs.).

salún (-s) [sa:lun] n. broget Islæt i en Væv.

salúns ábreiða [sa:lunsau:brɛiða] f. »Salontæppe«, Tæppe med særlig egenartet Vævning (ThTh. 55). **-ofinn** [-o:vɪn] a. vævet med *salún.* **-vefnaður** [-vɛb·naðøɐ̯] m. Klæde, vævet med *salún.*

salur (-ar, (pop.) **-s, -ir)** [sa:løɐ̯] m. **1. a.** Sal: *s. í höll; — söngs., leiks., fundars.* — **b.** *(stór stofa)* Salon, Storstue. — °**2.** *(híbýli)* Hus, Hjem, Bolig.

sálu sorgari (-a, -ar) [sau:løsor·garɪ] m. Sjælesörger. **-tjón** [-tjoᵘ:n] n. Sjælens Fortabelse. **-vænn** [-vaid·ṇ] a. saligörende.

?**salvi (-is,** pl. ds.) [sal·vɪ] n. Salve: *sáras.*

sálþróunarfræði [saul·þroᵘønaɐ̯frai:ðɪ] f. indec. Psykogeni (ÁBjSál. § 32).

1. **sama (di)** [sa:ma] v. impers.: *e-m samir e-ð*, n-t sömmer sig for, passer, anstaar en; †*s. sjer (vel)*, se godt ud.

2. **sama** [sa:ma] adv. se **samur.**

sáma (a) [sau:ma] vt. tilsmudse.

sam ábyrgð [sa:maubɪr·ð] f. **a.** *(sameiginleg ábyrgð)* fælles Ansvar, Solidaritet. — **b.** *(sameiginlegt ábyrgðarfjelag)* Samforsikring (Stj. '09, A. 278); ogs. i Alm. om enhver Sammenslutning til Varetagelse af en Stands særlige Interesser, spec. (nedsættende) om Sammenhold til at dække over mislige Forhold. **-ábyrgðarfjelag** [-aubɪrðaɐ̯fjɛ:laɣ] n. Samforsikringsselskab. **-ábyrgðarstjóri** [-aubɪrðaɐ̯sdjoᵘ:rɪ] m. Direktør for et Samforsikringsselskab. **-ábyrgur** [-aubɪr·gøɐ̯] a. solidarisk. **-aldarmaður** [-ald-arma:ðøɐ̯] m. en samtidig. **-aldin** [-aldɪn] n. (bot.) Flerfoldfrugt. **-aldri (-a, -ar)** [-aldrɪ] m. *(jafnaldri): s. e-s*, jævnaldrende med en; *(samtímamaður)* en samtidig.

†samaleiðis [sa:malɛi:ðɪs] adv. = **sömuleiðis.**

° 1. **saman (-s)** [sa:man] n. Sum: *s. horna í þríhyrningi* (Mentam. I. 29).

2. **saman** [sa:man] adv. sammen: **1.** *(í hóp)* sammen: *við vorum 5 s.*, vi var 5 ialt; *allir s.*, alle sammen, alle til Hobe; *allur s.*, se *allur; — alt s.*, det hele, alt sammen; *einn s.*, alene, se *einn; — (kona) ekki ein s.*, frugtsommelig. — **2.** *(í sameiningu)* i Forening, i Fællesskab; *eiga e-ð s.*, eje n-t i Fællesskab; *eiga ætt s.*, være i Familie med hinanden; *hafa herbergi s.*, dele (et) Værelse med hinanden; *vera s.*, spec. (i Kortspil) være Makkere. — **3.** *(samfleytt)* uafbrudt; *þrjár nætur s.*, tre samfulde Nætter. — **4.** stillet bagefter en Dativ: *hópum s.*, i Massevis; *lestum s.*, karavanvis, i mange Rejser: *og báru á hestum selina, lestum s.* (ÞThLýs. II. 381); *hundruðum s.*, i Hundredevis; *tím(un)um s.*, ¹) *(stundum s.)* i Timevis; ²) en lang Tid: *útflytjendur hafa beðið tímum s. á einhverri höfninni eptir komu útlends útfaraskips* (Stj. '91, B. 77); *vikunum s.*, den ene Uge efter den anden, i Ugevis; *smám s.*, lidt efter lidt; *árum (árunum) s.*, i Aarevis. — **5.** med Verber (se disse), sammen: *setja e-ð s., koma e-u s.; lífa, koma, vera, búa, sofa* osv. *s.; — sækjast sjer um líkir, s. níðingar skríða*, ee søges Selle lige, sammen ride Nidinge (P. Laale). — **6.** med præp.: *s. við*, sammen med, blandet med: *það er salt s. við sykurinn; — blandast s. við e-ð*, blandes med n-t; — ofte skrevet i eet Ord: *samanvið;* spec. Genstand: *fengu þeir sér báðir samanvið* (Brændevin til Kaffen) *úr flöskunni* (Eimr. VII. 25); *innan um og s. við* (el. *með og s. við*), iblandt: *þar eru menn yfirleitt góðir en samt auðvitað misjafnir innan um og s. við ... með og s. við* (Mýrd. 366); *hann er besta skinn svona innan um og s. við*, se *innanum.* — **7.** *til samans*, sammen, tilsammen. **-bera** [-n-bɛ:ra] vt. sammenligne: imper.: *samanber (sbr.)*, sammenlign, jævnför (smlgn., jfr.); — ppr. *samanberandi*, sammenlignende, komparativ: *samanberandi málfræði.* **-blöndun** [-blön·døn] f. Sammenblanding. **-brjóta** [-brjoᵘ:da, -brjoᵘ:ta] vt. folde, lægge sammen; — pp. *samanbrotinn.* **-burðarmaður** [-bʏrðarma:ðøɐ̯] m. en, hvis Skat man sammenligner sin egen med (GFr. Átt. 143). **-burðarmálfræði** [-bʏrðarmaul·fraiðɪ] f. sammenlignende Sprogvidenskab. **-burður** [-bʏr·ðøɐ̯] m. Sammenligning; *(hlutfall)* Forhold. **-dreginn** [-drɛi:jɪn] a. sammentrængt, kortfattet. **-dráttur** [-drauhd-øɐ̯] m. Sammentrækning. **-fella** [-fɛd·la] vt. sammenfælde, sammenfalse: *s. borð, s. þil;* — pp. *samanfallinn*, ¹) sammenfalset; ²) sammenfalden. **-genginn** [-ŋ-ɟɛiŋ·ɟɪn] a. **a.** sammensunken, maveslunken: *s. af sulti.* — **b.** sammensunken, nedböjet, medtaget (af Alderdom el. vedvarende Sygelighed): *hann er orðinn ósköp s.* (Árn.). **-hald** [-v-(h)al·t] n. Sammenhold, Forbindelse. **-hangandi** [-(h)auŋ·gandɪ] a. sammenhængende. **-hengi** [-(h)ɛiŋ·ɟɪ] n. = **samhengi.** **-hnepping** [-a-hvɛhbiŋk] f. Sammenknapning, sammenknappet Rævne. **-hroðaður** [-n-hɐ̯o:ðaðøɐ̯] a. sammensmurt. **-hrúga** [-hɐ̯u:(ɣ)a] vt. med dat. sammenhobe, -dynge. **-kall** [-ŋ-kad·ʎ] n. Sammenkaldelse. **-kallan** [-kad·lan] f. = **samankall.** **-kiprun** [-ɟɪ:brøn, -ɟɪ:prøn] f. Sammentrækning; — (med.) Systole: *s. hjartans.* **-kreptur** [-krɛf·døɐ̯] a. sammenkrympet. **-kræktur** [-kraiχ·døɐ̯] a. sammenhægtet. **-kúlda (a)** [-kul·da] vt. sammenkrølle: *Blöðin eru fyrst í stað veikluleg og samankúlduð eftir reifarnar* (SNordFÁ. 27). **-lagður** [-n-laɣ·ðøɐ̯, -lag·ðøɐ̯] a. sammenlagt: *að öllu samanlögðu*, i det hele taget, naar alt kommer til alt, alt i alt. **-lesinn** [-lɛ:sɪn] a. **1.** kompileret, sammenplukket: *samanlesið úr ýmsum bókum.* — **2.** konfereret (om Haandskrifter): *afskriftin var samanlesin við* (med) *frumritið.* **†-lesning** [-lɛs·niŋk] f. Resultat: *þessi verður þá s. af máli mínu* (Sch.). **-lestur** [-lɛs·døɐ̯] m. **1.** Læsning i Fællesskab: *s. okkar Lúðvíks undir próf.* — **2.** *(handrita)* Kollation (af Haandskrifter). — **3.** *(samsöfnun)* Opsamlen, Indsamling. **-líming** [-li:m-iŋk] f. Sammenlimen. **-lostning** [-los·(d)niŋk] f. Sammenstød. **-raka** [-ra:ga, -ra:ka] vt. skrabe, rage sammen. **-rekinn** [-rɛ:ɟɪn, -rɛ:ɟɪn] a. **1.** dreven sammen; sammennaglet: (om en Ligkiste) *hundsterkt helvíti | úr heilum borðum samanrekið* (Hafst.). — **2.** *(þrekinn)* tæt bygget, firskaaren: *s. maður.*

samans [sa:mans] se **saman** 7.

saman safna [sa:mansab·na] vt. med dat. samle sammen. **-saumaður** [-sø[illegible]maðøϱ] a. **a.** *(saumaður saman)* sammensyet. — **b.** *(nískur)* karrig (Sl.). **-setning** [-sεhdniŋk] f. **a.** Sammensætning: *s. lita.* — **b.** Forfatterskab: *s. bókar.* **-sjóða** [-sjo·ða] vt. koge sammen. **-skrifa** [-sgrI:va] vt. forfatte. **-skroppinn** [-sgrohbIn] a. sammenskrumpet, indskrumpet, sammenbøjet: *Signor Lerfi, ... situr í hiknum* (JTrHeð. IV. 29). **-standa** [-sdan·da] vi. (pop.) være sammensat, bestaa. **-söfnun** [-söb·nøn] f. Samling, Samfund. **-tak** [-ta:k] n. Kompilation; Udkast (LFR. XIII. vi). **-taka** [-ta:ga, -ta:ka] vt. **1.** affatte, forfatte. — **2.** pp. *samantekinn:* **a.** *(saminn)* forfattet; kompileret. — **b.** aftalt: *samantekin ráð*, aftalt Plan. **-talinn** [-ta:lIn] a. sammentalt: *að öllu samantöldu*, i det hele taget. **-tekning (-ar)** [-tεhgniŋk] f. Affattelse, Kompilation. **-tengja** [-tεiŋ·ga] vt. = **samtengja.** **-vafinn** [-va:vIn] a. sammenviklet, sammenrullet. **-valinn** [-va:lIn] a. = **samvalinn.** **-við** [-vi·ð] se **saman.** **-þjappaður** [-þjahbaðøϱ] a. sammenpakket, sammentrykt, kompakt.

sam arfaskapur [sa:marvasga:bøϱ, -sga:pøϱ] m. Medarvetægt, Fællesskab i Arv. **-arfi** [-arvI] m. Medarving.

samastaður [sa:masda:ðøϱ] m. **1. a.** Opholdssted: *til bæjar þess, er hun hafði valið sér til sama staðar, það sem eftir var æfinnar* (JTrHalla 210); *fastur s.*, et blivende Sted. — **b.** Plads; *til þess þeir fari í misjafna eða óvandaða samastaði* (JThMk. 201). — **2.** bestemt Plads: *sérhverjum hlut ... var skipað í sæti sitt og samastað* (Eimr. XVI. 199).

sam atkvæðis-(sam)rímað [sa:matkvaiðIsam·rimað, -Isri:mað] an. med enslydende, trykløs, men rimdannende Slutningsvokal el. Endelse *(-is, -ur, -a, -i)*, anses nu for utilladeligt; Ekspl.: *Vísna sönginn við hætti ver sem slengir hertogi, brettir strong við hjörs æði helst í gongin vísaði* (HSig. 180). **-aumk(v)a** [-öyμgva, -öymkva] vt. have Medynk med. **-aumk(v)an** [-öyμgvan, -öymkvan] f., **-aumk(v)un** [-öyμgvøn, -öymk-] f. Medlidenhed. **-áveita** [-auvεi:da, -vεi:ta] f. fælles Vandingsanlæg. **-ax** [-aχs] n. (bot.) sammensat Aks. **-band** [sam·bant] n. **1.** *(samhengi)* Forbindelse, Sammenhæng: *í sambandi við e-ð*, i Forbindelse med n-t. — **2.** *(hlutfall)* Forhold. — **3. a.** Forbund: *gera s.*, slutte Forbund. — **b.** Selskab: *heiðri vafins hetju skara hittum fyrir stórt s.* (BTh. 15). — **4.** Sammenslutning: *s. kaupfjelaga.* **-bandingi** [-bandiŋgI] m. Medfange.

sambands flokkur [sam·bansflohgøϱ] m. Forbundsparti. **-hestar** [-(h)εs·daϱ] mpl. Spand af Heste, Plovspand. **-hringur** [-(h)giŋ·gøϱ] m. Foreningskres. **-lög** [-lö:q] fpl. Forbundslov. **-ríki** [-ri:gI, -ri:§I] n. Forbundsstat: *Þýskaland er s., Bandaríkin ríkjasamband;* — som npr. *S. Ameríku* = *Bandaríkin í Ameríku*, Amerikas Forenede Stater. **-sími** [-n-si:mI] m. commissura (ABjSál. § 76). **-sjóður** [-sjoᵘ:ðøϱ] m. fælles Kasse, Fællesfond: *leggja þetta af mörkum við sambandssjóð menningarinnar* (Skírn. '19, 13). **-þjóð** [-s-þjoᵘ:ð] f. Forbundsfolk: *s. vor, Danir.*

sam barinn [sam·ba·rIn] a. sammenbanket; *sambarin mold*, Pisé. **-beit** [-bεi·t] f. fælles Græsgang. **-bekkingur** [-bεhgiŋgøϱ] m. Klassekammerat.

Sambi (-a, -ar) [sam·bI] m. npr. (Vf.) Dim. af **Samson.**

sam biðill [sam·bI·ðIdλ] m. Medbejler, Rival. **-bygð** [-bIqð, -bIgþ] f. = **sambúð** 1. a. **-bygðarmaður** [-bIqðarma:ðøϱ, -bIgð-] m. Mand fra samme Bygdelav. **-býli** [-bi·lI] n.: *s. á bæ*, Boligfællesskab, Boen paa samme Gaard; *s. stúdenta*, Boligfællesskab, Kontubernium mellem Studenter. **-býlingur (-s, -ar)** [-bi·liŋgøϱ] m., **-býlismaður** [-bilIsma:ðøϱ] m. **a.** *(s. á bæ)* Medbeboer (Sambo) af en Gaard. — **b.** *(í herbergi)* Kontubernal: *við vorum sambýlingar á Garði.* **-binda** [-bInda] vt. sammenbinde, forene, sammenknytte, knytte til; — refl. *sambindast*, forene sig; forenes med. **-byrgingur (-s, -ar)** [-bIrgiŋgøϱ] m. Medborger. **-biskup** [-bIsgop] m. Medbiskop. **-bjóða** [-bjoᵘ·ða] vt. med dat. **1.** være lige med, kunne maale sig med, passe sig for; — pp. *samboðinn (e-u)*, passende (for), værdig (til), overensstemmende (med): *það er ekki samboðið virðingu hans*, det er ikke passende for hans Værdighed, *hann er alls ekki s. slíkri stúlku*, han er ikke en saadan Pige værd, fortjæner ikke at faa en saadan Hustru. — **2.** *(samsvara)* svare til: *þær (ɔ: biturnar) eru lengri ... enn samþýði vaðinni* (LFR. I. 151). **-björg** [-björk] f. gensidig Hjælp; fælles Kraft: *Aukning í kennsiunni ollir enn miklum kostnaði í hvert skipti, þar eð engin s. verður höfð í afskeknum stað* (NI. II. 157). *í sambjörgum* (ved fælles Kræfter) *að efla þau bjargræðisstörf* (Odds. I. 36). **-blaða** [-bla·ða] a. indec. (bot.) sambladet: *s. króna*, gamopetalus; *s. bikar*, gamosepalus. **-blaðaður** [-bla·ðaðøϱ] a. sambladet. **-bland** [-blant] n. **1.** Sammenblanding: *Undarlegt s. af frosti og funa* (BTh. 43). — **2.** Samkvem, Omgang, Selskab: *s. við heiðingja.* — **†3.** *(samræði)* Samleje, Coitus. **-blanda** [-blanda] vt. sammenblande, blande sammen med, blande i; — pp. *samblandinn*, blandet med. **-blandan** [-blandan] f., **-blandning** [-blandniŋk] f. = **sambland.** **-blása** [-blau·sa] vi. **a.** sammenblæse. — **b.** *(gera samsæri)* sammensværge sig. **-blástur** [-blausdøϱ] m. Sammenrottelse, Sammensværgelse; *(á skipi)* Mytteri; *gera s.*, sammensværge sig, rotte sig sammen. **-blástursmaður** [-blausdøϱsma:ðøϱ] m. en sammensvoren, medsammensvoren. **-blendi (-is)** [-blεndI] n. **1.** Omgang, Samkvem: *hafa s. við e-n*, omgaas med en: *Lítið s. hafði hann við stéttarbræður sína* (Mýrd. 110). — **2.** *(samræði)* Samleje. **-blendni** [-blεn·I, -blεndnI] f. indec. Samfærdsel, Samkvem. **-blöndun** [-blöndøn] f. Sammenblanding: *keypt verð at útlendir hjón til sambl[illegible]ndunar* (JSVb. 35). **-borgari** [-bɔrgarI] m., **-borgarmaður** [-borgarma:ðøϱ] m. Medborger. **-borinn** [-bo·rIn] a. sambaaren, født af samme Moder el. samme Forældre: *s. bróðir;* [illegible] samme Kuld: *samborin[illegible] arnar* (ODavPal. 194). **-breyskingur (-s)** [illegible] m., **-breyskja** [illegible] f. **1.** [illegible] og fedt Kød sammen: *hann [illegible] breyskja [illegible], en [illegible]* — **2.** Blanding, [illegible] *samburðarsöngi* (PHl[illegible])

III. 275). °**-breytileiki** [-brεidIlεi:gI, -brεitIlεi:§I] m. korrelativ Variabilitet (Kölpin Ravn 77). °**-breyting** [-brεi·diŋk, -brεi·t-] f. Korrelation, Samændring (ibid.). °**-brigði** [-brIqðI, -brIgðI] n. Overgangsform, Mellemform. **-brýndur** [-brindøϱ] a. med sammenvoksne Øjenbryn. **-bróðir** [-broᵘ·ðIϱ] m. Medbroder, Medmenneske. **-brotningsumbúðir** [-brohdniŋsYmbuðIϱ] fpl. Rullebandage. **-brotshattur** [-bros(h)ahdøϱ] m. Klaphat, Chapeau bas (JsJs.). **-brotsstóll** [-brosdoᵘd·λ] m. Klapstol. **-brugga** [-brYg·a] vt. sammensætte, lave, blande, brygge. **-bræðingur** [-brai·ðiŋgøϱ] m. Sammensmæltning (ogs. overf.); *(s. grjóttegunda)* Konglomerat. **-bræðsla** [-braiðsla] f. Sammensmæltning. **-búð** [-bu·ð] f. **1. a.** Sammenboen: *s. á jörð.* — **b.** Samliv: *s. hjónanna var alt annað en góð, og endaði með skilnaði.* — **†2.** *(samræði)* Samleje. **-búi** [-bu·I] m. Sambo; *(samsveitungur)* Bygdefælle, Fælle: *sambúar sýslu.* **-búnaður** [-bu·naðøϱ] m. = **sambúð.**

samburðar áburður [sam·bYrðarau:bYrðøϱ] m. Kompostgødning. **-legur** [-lε:qøϱ] a. sammenlignende, komparativ. **-málfræði** [-maul·fraiðI] f. indec. sammenlignende Sprogvidenskab. **†-öl** [-ö:l] n. Drikkegilde hvor hver indskyder sin Part.

sam burður [sam·bYrðøϱ] m. **1.** = *samanburður.* — **2.** Raadslagning, Forhandling, Sammenrottelse: *leynilegur s. ýmsra manna í stjórnarskrármálinu.* — **†3.** *(samskot)* Sammenskud. **-bæjarmaður** [-baijarma:ðøϱ] m. **1.** *(frá sama bæ í sveit)* Person fra samme Gaard. — **2.** *(úr sömu borg)* Bysbarn, fra samme By. **-bær** [-bai·r] a. sammenlignelig. **-bærilegur** [-bairIlε:qøϱ] a. **1.** sammenlignelig: *s. við e-ð*, som kan sammenlignes med n-t. — **2.** *(sjálfum sjer samkvæmur)* overensstemmende med sig selv. **-dauði** [-döy·ðI] m. samtidig Død. **-dauna** [-döy·na] a. indec. som har faaet samme Lugt som, er bleven vant til n-t stinkende, at man ikke længer mærker Stanken: *Hér erum við orðin þessu svo s., að við tökum naumast eftir því* (EKvOf. 109); *er þessi sami maður nú orðinn of s. því, sem hann þá vítti* (Gj. '11, 67). **-deilandi** [-dεi·landI] m. fælles Multiplum, Mangefold. **-deildarmaður** [-deildarma:ðøϱ] m. Medlem af samme Afdeling, spec. samme Kammer af Altinget.

samdi [sam·dI] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **semja.**

sam dóma [sam·doᵘ·ma] a. indec. af samme Mening, enig med. **-dómandi** [-doᵘ·mandI] m., **-dómsmaður** [-doᵘmsma:ðøϱ] m. Meddommer. **-dráttarafl** [-drauhdarab·λ] n. Sammentrækningskraft. **-dráttarrúm** [-drauhdaru:m] n. Sammenskudsseng, Udtræksseng. **-dráttur** [-drauhdøϱ] m. **1.** Sammentrækning: *s. viðar við þornun;* spec. (gramm.). — **2. a.** Samlen: *s. fjár.* — **b.** spec. Samlen af Folk, Mandskab: *s. hers.* — **3.** Sammenslutning: *s. stórveldanna.* — **4. a.** intimt Bekendtskab: *samdrætti sem vera þótti, milli Steinsholtsfeðga og Guðmundar Þorlákssonar* (BrJÞf. 204). — **b.** spec. begyndende Kærlighedsforhold: *s. milli karls og konu.* — **5.** *(útbrot)* Udslæt, Eksem: *múkk er einskonar s. á hestum.* **-dreginn** [-drεi·jIn] a. sammentrukken. **-dreymi (-is)** [-drεi·mI] n. Samdrömmen, ɔ: det at to Personer drömmer det samme paa samme Tid (OBj. I. 49). **-drykkja** [-drIhga] f. Drikkelag, Symposium. **-drægur** [-drai·qøϱ] a. sammendragende, forenende: *þ[illegible] er samkepnin, næqilega sundrdræg og samdræg* (Auðfr. 81). **-dvöl** [-dvö·l] f. samtidigt Ophold og Omgang med hinanden. **-dægra** [-daiqra] vi. (pop.) = *dægra*, tilbringe hele Dagen i Sengen (Sl.). **-dægris** [-daiqrIs] adv., **-dægurs** [-dai·qøϱs] adv. den samme Dag. **†-dæma** [-dai·ma] vt. dömme sammen (den ene med den anden). **-eðla** [sa:mεðla] a. indec.: *s. við e-ð*, af samme Natur som n-t. **-eðli** [-εðlI] n. Væsensenhed, fælles Væsen; fælles Natur; fælles Egenskab: *En að skilja eitthvert fyrirbrigði, er að sjá s. þess og annars fyrirbrigðis* (GF. Hh. 51); — gen. *sameðlis* som adv., af samme Natur: *s. e-m.* **-eiga** [-εi·qa] f. fælles Besiddelse. **†-eigin** [-εi·jIn] n. Samfund: *heilagra s.* **-eigind (-ir)** [-εi·jInt] f. fælles Egenskab. °**-eigingur (-s, -ar)** [-εi·jiŋgøϱ] m. Kommunist. **-eiginlegur** [-εijInlε:qøϱ] a. fælles: (Ordspr.) *sætt er sameiginlegt skipbrot*, fælles Skibbrud er en Trøst (commune naufragium dulce); — adv. *-lega*, i Fællesskab. **-eiginleiki, -eiginleikur** [-εijInlεi:gI, -lεi:§I, -lεi:gøϱ, -lεi:køϱ] m. **1.** Fællesskab, Samfund: *kalla bæði Gyðinga ok heiðna til sameiginleika einnar trúar* (Corv. I. 54). — **2.** *(sameigind)* fælles Egenskab. **-eiginn** [-εi·jIn] a. fælles. **-eign** [-εigv] f. **1. a.** Fælleseje, Fællesskab i Ejendom: *s. hjóna.* — **b.** Grundstykke el. andet, der ejes af flere i Fællesskab; (ved Fuglefangst) *Hver s. — og sjereign einnig — skal ... kjósa ... umsjónarmann fyrir hverja útey* (Stj. '95, B. 131). — **c.** Kommunisme. — **†2.** Fællesskab, Forbindelse: *[illegible] við [illegible] merkir [illegible] engi s.* (Hom. II. 393). — **3.** *(miðeign)* Mellemværende, Konflikt. **†-eignaður (-s)** [-εign·aðøϱ] m. Sameje, Fælleseje.

sameignar fjelag [sa:mεignaϱfjε:laq] n. Interessentskab. **-kenning** [-§εn:iŋk] f. Læren om Sameje, Kommunisme. **-lög** [-r-lö:q] npl. Lov (Love) om Sameje. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. Kommunist. **-nafn** [-nab·v] n. Fællesnavn. **-stefna** [-ϱ-sdεb·na] f. Kommunisme.

sam eyingur (-s, -ar) [sa:mεi·jiŋgøϱ, -iŋs] m. Øfælle: *eigi umgengizt aðra en sameyinga sína* (Upp. I. 71—72). **-eilíflegur** [-εilivlε:qøϱ] a. lige evig. **-eilífur** [-εi·livøϱ] a.: *s. e-m*, lige evig med en. **-eina (a)** [-εi·na] vt. forene, forbinde; refl. *sameinast.* **-einanlegur** [-εinanlε:qøϱ] a. forenelig. °**-eind** [-εint] f. Molekule: *að ljósið kæmi af geysihröðum [illegible] eða titringi þeirra sameinda ... sem haldið er að hlutirnir séu gerðir [illegible]* (ÞThHh. 59). **-eining** [illegible] f. **1. a.** *(samband)* det at forene, det forenede, Forening, Forbindelse: *s. milli sálar og líkama.* — *s. Norðurlanda*, Nordens Enhed. — **b.** Kombination: *s. [illegible]*, *s. [illegible] og [illegible] [illegible]* — **2.** Fællesskab: *í sameiningu*, i Fællesskab: *eiga [illegible] í sameiningu, eera [illegible] í sameiningu.* **-einingardepill** [illegible] m. Foreningspunkt: *s. geisla.* **-einingargáfa** [-εiniŋgau-

gau:va] f., **-einisgáfa** [-ɛinɪsgau:va] f. Kombinationsævne. **-einkunn** [-ɛiŭgøn, -ɛiŋkøn] f. almindelig Egenskab: *sameinkunnir líkamanna* (FEðl. 6). **-einn** [-ɛidn] a. en og den samme, forenet: *þjóð í náðum þeirra skal, þaðan af samein vera* (SBrNúm. 2, 41). †**-eldi** [-ɛldɪ] n. Samliv. **-elta** [-ɛʎda] vt.: *s. e-ð e-u*, ælte n-t sammen med n-t (jfr. Klp. VI. 23). **-erfð** [-ɛr(v)ð] f. fælles Arv. **-erfingi** [-ɛrviŋɟɪ] m. Medarving. **-fagna** [sam·fagna] vt. med dat. deltage i ens Glæde, lykønske, gratulere. **-fagnaðaróp** [-fagnaðarouː:p] n. Ovation. **-fagnaður** [-fagnaðøɹ] m. Deltagelse i ens Glæde; Lykønskning, Gratulation. ° **-fall** [-fadʎ] n. (geom.) Kongruens (Stj. '91, A. 72). ° **-falla** [-fadla] a. indec. kongruent, samfældig. **-fallinn** [-fadlɪn] a.: *s. e-u, s. við e-ð*, overensstemmende med n-t. **-fara** [-fa·ra] a. indec. **1. a.** som ledsager, som følger med: *s. e-u*, samtidig med n-t, forbundet med n-t: *nokkur hitasótt er venjulega s. kvefi*, — *kvöl sje óttanum s.* (Myn. 21). — **b.** som præp. med dat.: samtidig med: *S. inum miklu framförum í verklegum efnum vaknar hvervetna nýtt andlegt líf* (Fjk. '85, 85 A.). — **2.** *(samsvarandi)* overensstemmende, lignende: *s. línur*, parallelle Linjer (Stj. '04, A. 44). ° **-farabaugur** [-faraböy:qøɹ] m. Parallelcirkel: *sá hríngur heitir s., af því hann er allstaðar jafnlangt frá miðbaugi* (Urs. 182). **-fari** [-fa·rɪ] a. = **samfara. -farir** [-fa·rɪɹ] fpl. se **samför. -fastur** [-fasdøɹ] a. sammenhængende: *vera s. við e-ð*, hænge sammen med n-t; *ganga í samfastri röð*, gaa i sluttet Række. **-feðra** [-fɛðra] a. indec. som har samme Fader. **-feðrungur (-s, -ar)** [-fɛðruŋgøɹ] m. Halvbroder paa fædrene Side. **-feldlega** [-fɛldlɛ·qa] adv. tætsluttende: *brotið fjell s. í skarðið*. **-feldur** [-fɛldøɹ] a. **1. a.** sammenføjet, sammenhængende, uafbrudt, ubrudt: *Guðs mikla tilvera er ein samfeld heild* (Ísaf. '15, 7, 4); *á samfelda svæði, sem er um 27 sinnum stærra en Ísland* (Lögr. '15, 5); *strá samfelldri birtu*, lyse ubrudt (jfr. Stj. '99, A. 8); *tennur sem í þorski, samfelldar og þéttar* (JÓlGrv. cit. i ÞThLýr II. 321); *s. kjóll*, Nederdel og Liv i eet. — **b.** tætsluttende: *brotið var samfelt við skarðið*. — **2.** uafbrudt, i Rad, i Træk, samfuld: *í samfelda þrjá sólarhringa*. — **3. a.** ensartet: *Verður hann (ɔ: dúnninn) samfeldari og seigari heldur en handhreinsaður dúnn* (Freyr '11, 111); *Þegar lesið fer um geiminn eða um eitt og samfelt efni* (GFHh. 55). — **b.** lige tyk overalt: *s. grautur, s. ís*. — **4.** n. *samfelt* som adv.: ubrudt, i Rad, i Træk: *lýsa samfellt*, lyse ubrudt (Stj. '99, A. 38), *í s. tvo tíma*, to Timer i Træk. **-fella (-u)** [-fɛd·la] f. **1.** *(samskeyti)* Sammenføjning: *Ekki fást hér Eddukenningar heldur samfellur sagna minna* (ODavÞul. 29). — **2.** *(sífella)* Kontinuitet: *í samfellu*, uafladelig, uden Afbrydelse. — **3.** Sammenhæng: *Hún heyrði ekki neitt meira í samfellu* (EKvOf. 69). — **4.** Nederdel, is. den, der hører til Festdragten *(skautbúningur)*: *Samfellan var úr klæði eða vaðmáli* (Eimr. X. 14). — **5.** *(s. úr járni)* en af flere Smaastykker sammensvejset Jærnmasse (BH.). — **6.** *(í heyhlöðu)* to Høstabler i en Høgaard, hvis Mellemrum *(geil)* fyldes med Hø, og som saa dækkes med et fælles Holag (Rang., Skaft.). — °**7.** (mat.) pl. *samfellur*, Kongruens (JsJs.). **-felling** [-fɛdliŋk] f. Sammenfælding, -föjning. **-fellingur (-s, -ar)** [-fɛdliŋgøɹ] m. sammensat Ord: *samfellínga* (voces compositas) *kalla jeg þessháttar orð, sem eru sett eða feild saman úr fleirum enn einu* (Fj. II (1) 19—20, Loan.). °**-fellni** [-fɛdlnɪ] f. indec. Konvergens (JsJs.). **-felluhreiður** [-fɛdlohɹɛi:ðøɹ] n. fælles Rede (LFR. IV. 222). **-fenginn** [-fɛiŋɟɪn] a. **1.** taget, faaet sammen hist og her fra: *s. lýður* (Vísn. 57). — **2.** *samfengin mjólk*, Mælk, der har staaet fra en Malketid til den anden uden at være blevet skilt ad (Árn.). **-ferð** [-fɛrð] f. Rejsefællesskab, Følgeskab: *eiga s.* **-ferða** [-fɛrða] a. indec. som rejser sammen med en: *verða e-m s.*; — *þeir urðu s.*, de rejste sammen; — overf. *eg hefi ekki getað orðið háttv. meðnefndarmönnum mínum s.* (slaa Følgeskab med, følge) *í þessu máli* (Alþ. '11, B. II. 1125). **-ferðafólk** [-fɛrðafouʎ·k, -foul·k] n. coll. medrejsende. **-ferðamaður** [-fɛrðama:ðøɹ] m. Rejsefælle. **-fergjast** [-fɛrɟast] vrefl. presses sammen (Klp. V. 7). **-festing** [-fɛsdiŋk] f. Sammenföjning. **-festingur (-s, -ar)** [-fɛsdiŋgøɹ] m. Kombinations. **-fylgd** [-fɪl(q)t] f. Følgeskab. **-fylgdarmaður** [-fɪl(q)darma:ðøɹ] m. Rejsefælle. **-fylgi** [-fɪlɟɪ] n. fælles Kræfter. **-fylginn** [-fɪlɟɪn] a. som holder trofast sammen (Eimr. XVIII. 60). **-fylgjandi** [-fɪlɟandɪ] a. medfølgende, ledsagende. **-fitja** [-fɪ·dja, -fɪ·tja] a. indec., **-fitjaður** [-fɪ·djaðøɹ, -fɪ·tj-] a. forbundet med Svömmehud: *tær ... sundurlausar eðr samfitja* (LFR. XIII. 7); *samfitjaðar tær* (LFR. XIII. 34). **-fjelag** [-fjɛ·laq, -fjɛla:q] n. **1.** Samfund, Selskab, Fællesskab, Samliv: *lifa í samfjelagi við Krist*; — *sogurnar kenna oss að lifa í samfélagi við hina ágætu menn, sem uppi voru í fornøld* (Myn. 65). — **2.** Fællesskab, Kompagni: *gera e-ð í samfjelagi*, göre n-t i Fællesskab. **-fjelagi** [-fjɛ·laijɪ] m. **1.** Fælle: *s. á ferðalagi, s. í mörgum hættum*. — **2.** Kompagnon: *s. í verslun*; *s. í útgerð*. ° **-fjelaginn** [-fjɛ·laijɪn] a. selskabelig (Auðfr. 40). **-fjelagshugur** [-fjɛlaχs(h)ʏ:qøɹ] m. Almenaand. **-fjelagsskapur (-ar)** [-fjɛlaχsga:bøɹ, -sga:pøɹ] m. **1.** Selskab, Samfund, Omgang med: *s. við lærða og góða menn er altaf gotgandi*. — **2.** Fællesskab (i Handel), Kompagni: *s. í verslun*. **-fjórðungs** [-fjo·rðuŋs] adv. i den samme Fjærding (Landsdel). **-fleyttur** [-flɛihdøɹ] a. uafbrudt, i Rad, i Træk, samfuld: *í samfleyttar þrjár vikur*; — n. *-fleytt* som adv. ds.: *í samfleytt þrjár vikur*. **-fljetta** [-fljɛhda] vt. sammenflætte, sammenknytte, forene. **-fljetting** [-fljɛhdiŋk] f. = **umfeðmingsgras. -fljettun** [-fljɛhdøn] f. Sammenflætning, -slyngning. **-fljóta** [-fljouː·da, -fljouː·ta] vt. med dat.: *s. e-m*, flyde el. strömme sammen med. **-flokksmaður** [-floχsma:ðøɹ] m. Partifælle. **-flot** [-flo·t] n. egl. Samflyden: *hafa, halda s.*, sejle sammen, sejle i Selskab. **-flota** [-flo·da, -flo·ta] a. indec., **-floti** [-flo·dɪ, -flo·tɪ] a. som følges ad med en anden til Søs. **-flæktur** [-flaiχdøɹ] a. sammenslynget, gribende ind i hinanden. **-fóstri** [-fouːsdrɪ] m. Diebroder. **-friðill** [-frɪ·ðɪdʎ] m. Medelsker. **-frosta** [-frosda] a. indec. sammenfrossen, forenet ved Sammenfrysning: *eins og himininn héngi við jörð og hefði* *orðið s. þar* (StStAndv. III. 25). ° **-fræðingur (-s, -ar)** [-frai·ðiŋgøɹ] m. Studiefælle, Fagfælle: *vera í áliti hjá samfræðingum sínum*. **-frændur** [-fraindøɹ] mpl. Samfrænder. **-fundur** [-fʏndøɹ] m., ogs. pl. *-fundir*, Møde. **-fæddur** [-faid·øɹ] a. medfødt. **-fær** [-fai·r] a. samstemmende, enig: *það er samfært á milli ykkar*, I kommer godt ud af det med hinanden, passer godt til hinanden. **-fögnuður** [-fögnøðøɹ] m. = **samfagnaður. -för** [-fö·r] f. **1.** Rejsefællesskab: *við síðustu s. okkar til Danmerkur*, da vi sidst rejste sammen til Danmark. — **2.** (is. i pl.) Samkvem: *í öllum samförum við aðra menn var hann áreiðanlegur og greiðvikinn*. — **3.** pl. *samfarir*, ægteskabeligt Samliv, Ægteskab.

sámga (a) [saum·ga] vt. besudle, tilsøle.

sam ganga [sam·gauŋga] f. **1.** Samkvem: *lítil var s. þeirra barnanna, þar til þau komust nokkuð á legg* (Mýrd. 9). — **2.** oftest i pl. *samgöngur*, Kommunikation, Samfærdsel: *góðar (slæmar) samgöngur milli Íslands og útlanda*. **-gangnamiðdepill** [-gauŋnamɪð·dɛbɪdʎ, -dɛp-] m. Kommunikationscentrum. **-gangur** [-gauŋgøɹ] m. **1.** Samkvem, Kommunikation: *var enginn s. þar á milli*. — **2.** (spec.) det at Kvæg fra forskellige Gaarde løber sammen: *s. fjár, s. nautpenings*. — **3.** *(atgangur)* Kamp: *varð harður s.*, der kæmpedes haardt. **-gilda** [-ɟɪlda] vt. med dat.: *s. e-u* el. *s. við e-ð*, gælde lige med, kunne maale sig med. **-gildur** [-ɟɪldøɹ] a. **a.** *s. e-u*, gældende lige med n-t. — ° **b.** *(um peninga) samgildir*, al pari (om Penge) (JsJs.). **-girðing** [-ɟɪrðiŋk] f. fælles Gærde, fælles Indhegning, Fælleshegn: *ef lögákveðið yrði, að bóndi mætti kveðja nágranna sinn til samgirðingar milli landa þeirra* (Eimr. XIII. 177). **-girðingafjelag** [-ɟɪrðiŋgafjɛ·laq] n. Selskab for fælles Indhegninger. **-gyti (-is)** [-ɟɪ·dɪ, -ɟɪ·tɪ] n. Kuld (JsJs.). **-glaðning** [-glaðniŋk] f. Deltagelse i andres Glæde: *Ef til vill yrði s. margra þeirra hjartanleg* (JTrSk. I. 69). **-gleði** [-glɛ·ðɪ] f. indec. Deltagelse i ens Glæde. **-gleðjast** [-glɛðjast] vrefl. med dat.: *s. e-m*, deltage i ens Glæde, glædes med en. **-góma** [-gouː·ma] vi. (pop.) lukke Munden: *æi, jeg held hún geti nú farið að s.* (Hún.). **-grip** [-grɪ·p] npl.: *s. tannhjóla*, Indgribning af Tandhjul. **-gróa** [-grouː·a] vi.: *s. e-u*, sammengro, gro sammen med n-t; — pp. *samgróinn*: *það er orðið samgróið eðli hans*, det er vokset sammen med hans Væsen. **-gróðafjelag** [-grouːðafjɛ:laq] n. Andelsforening, Selskab el. Forening til fælles Vinding.

samgöngu bann [[illegible]] n. **1.** = *samgönguteppa*. — **2.** = *sóttvarnir*. **-bætur** [-bai:døɹ, -bai:tøɹ] fpl. forbedrede Kommunikationer. **-færi** [-fai:rɪ] n. Samfærdselsmiddel, Kommunikationsmiddel. ° **-ker** [-ɟɛ:r] n. (fys.) kommuniserende Kar (FEðl. 99). **-leysi** [-lɛi:sɪ] n. Mangel paa Kommunikation. **-mál** [-mau:l] npl. Samfærdselsvæsen. **-málaráðherra** [-maularau:þ(h)ɛra] m. Minister for (Samfærdselsvæsen og) offentlige Arbejder, Trafikminister. **-málaráðuneyti** [-maularau:ðønɛidɪ, -nɛitɪ] n. Trafikministerium. **-meðal** [-mɛ:ðal] n. Kommunikationsmiddel.

sam göngur [sam·göyŋgøɹ] fpl. se **samganga. -göngustjóri** [-göyŋgøsdjouː:rɪ] m. Trafikdirektør. **-gönguteppa** [-göyŋgotɛhba] f. Forhindring i Samfærdsel: [illegible] *stundum* [illegible] *mánuði* (Lögr. '14, 217). **-göngutæki** [-göyŋgotai:ɟɪ, -tai:ɟɪ] n. Samfærdselsmiddel. **-hald** [sa:u(h)alt] n. **1.** Sammenhold: *s. flokks*. — **2.** = *samhaldssemi*. †**-haldinn** [-(h)aldɪn] a. vedholdende. **-haldsafl** [-(h)al(t)sab·ʎ] n. sammenholdende Kraft; — (fys.) koercitiv Kraft. **-haldssamur** [-(h)al(t)sa·møɹ] a. sparsommelig, økonomisk. **-haldssemi** [-(h)al(t)sɛ·mɪ] f. indec. Sparsommelighed, Økonomi. **-hami (-a, -ar)** [-(h)a·mɪ] m. Person af ens Skikkelse, Dobbeltgænger. **-harma** [-(h)arma] vt. med dat.: *s. e-m*, deltage i ens Sorg. **-harman** [-(h)arman] f., **-harmur** [-(h)armøɹ] m. Medynk, Deltagelse i ens Sorg. **-háttaður** [-(h)auhdaðøɹ] a. af samme Art, ensartet. **-heiti** [-(h)ɛi·dɪ, -(h)ɛi·tɪ] n. Fællesnavn, fælles Benævnelse: *samheitið „danskur", bæði um Dani, Norðmenn og Íslendinga* (EArRétt. 327). **-heldi (-is)** [-(h)ɛldɪ] n. = **samheldni. -heldinn** [-(h)ɛldɪn] a. **1.** *(samhaldssamur)* sparsommelig, økonomisk. — **2.** *(samheldur)* enig, sammenholdende. **-heldislaus** [-(h)ɛldɪslöy:s] a. uden Sammenhold: *Íslendingar, sem ætíð hafa verið samheldislausir til að taka sér fram* (JSVb. 100). **-heldni** [-(h)ɛl(d)nɪ] f. indec. Sammenhold, Enighed. **-heldur** [-(h)ɛldøɹ] a. **1.** *(samtaka)* enig, sammenholdende. — **2.** = *samhaldssamur*. — †**3.** *s. e-u*, som kan holdes sammen med n-t, kan sammenlignes med, maale sig med n-t. **-henda** [-(h)ɛnda] f. **1.** (i ældre Poesi) Versemaal med to enslydende Assonansstavelser i hver Linje. — **2.** i Rimer og nyere Poesi: firelinjet Strofe, hvor alle Enderimene er ens; hver Verslinje paa 7 Stavelser, undertiden med en Stavelses Optakt. Ekspl.: *Svona vil eg sjá hana, | svona horfa á hana, | fríða vil eg fá hana | hjá föðurnum, sem á hana* (HSig. 178). **-hending** [-(h)ɛndiŋk] f. = **samhenda. -hendni** [-(h)ɛn·ɪ, -(h)ɛndnɪ] f. indec. godt Samarbejde, Enighed: *gat sambúðin ekki orðið þolanlegri og samhendnin í búskapnum meiri* (JTrHeið. IV. 54). **-hendur** [-(h)ɛndøɹ] a. **1. a.** *s. e-m*, i godt Samarbejde med en: *þeir eru vel samhendir í verkinu*, de arbejder godt sammen. — **b.** *(samlyndur og samtaka)* enig, i god Forstaaelse, harmonisk, som tænker ens og optræder i Fællesskab: *þeir voru samhendir í þessu*; — *hjónin voru mjög samhend* (harmonerede godt med, passede godt til hinanden). — **c.** som anvender den samme Haand (spec. i Brydning): *samhendir í glímu*. — **2.** (metr.) som anvender el. er affattet i Versemaalet *samhenda*: *samhent vísa*. — **3.** ved Haanden, følgende, i Følgeskab med: *samhent fé og frami | flekuðu' ei sálar þrekið* (GTh. '95, 107). **-hengi (-is)** [-(h)ɛiŋɟɪ] n. **1.** Sammenhæng: *rífa orðin út úr s. sínu*; *s. ýmsra hugmynda*. — °**2.** Kombinations: *s. er nú alment farið að kalla nærföt, þar sem bolur og brók eru samföst*. **-hengisstagað** [-(h)ɛiŋɟɪsda:qað] an. = **bandstagað. -hentur** [-(h)ɛndøɹ, -(h)ɛntøɹ] a. = **samhendur. -herji (-ja, -jar)** [-(h)ɛrjɪ] m. Medkæmper, Kampfælle; — pl. *samherjar*, Forbundsfæller, allierede. **-herpingur** [-(h)ɛɹbiŋgøɹ] m. Sammenskrumpning, Indskrumpning. ° **-hertni** [-(h)ɛɹdnɪ] f. indec.

·Enshjærtethed , Samdrægtighed (Overs. af l. concordia). **-hygð** [-(h)ɪqð, -(h)ɪgþ] f. Sympati: *Einar fekk snoggvast innilega s. með honum* (JTrL. 89). **-hygðlegur** [-(h)ɪqðlɛ·qøϱ, -(h)ɪgð-] a. sympatisk, sympatetisk (JsJs.). 1. **-hyggja** [-(h)ɪɉ·a] f. Enighed. 2. **-hyggja** [-(h)ɪɉ·a] vt. med dat. være enig med. **-hyggjandi** [-(h)ɪɉ·andɪ] m. ligesindet, Tilhænger. **-hylla** [-(h)ɪdla] vt. skjule, hæle tillige med en anden (BH.). **-hylli** [-(h)ɪdlɪ] f. indec. Skjulen, Hælen tillige med en anden: *vera ekki í samvitund eða s. um að e-ð sé gjört* (Alþb. 1725, Nr. 18). **-hjeraðs** [sam·hjɛ·raðs] adv. i samme Herred. **-hlátur** [-hλau·døϱ, -hλau·tøϱ] m. Latter i Fællesskab. **-hlaup** [-hλöy·p] n. **1.** Sammenløben, Sammenstimlen: *Blind s.* (MJ. V. 224). — **2.** *(óeirðir)* Opløb. **-hlaupa** [-hλöy·ba, -hλöy·pa] a. indec. som løber sammen: *verða s. að e-u*, blive enige om n-t. **-hleypi (-is)** [-hλεi·bɪ, -hλεi·pɪ] n. Sammenstimlen. **-hlekkja** [-hλɛhɉa] vt. indlænke, lænke sammen: *s. e-ð e-u*, lænke n-t til n-t, lænke n-t sammen med n-t. **-hliða** [-hλɪ·ða] a. indec. **1. a.** parallel, ligeløbende: *s. línur.* — **b.** som præp. med dat.: *s. e-u*, parallelt med n-t. — **c.** som adv. parallelt; ved Siden af hinanden. — **2.** samtidig (simultaneus): *s. röð.* **-hlýða** [-hλi·ða] vt. med dat.: *s. e-u*, stemme overens med n-t. ° **-hliði (-a, -ar)** [-hλɪ·ðɪ] m. Parallellogram (Urs. 91). °**-hliðungur (-s, -ar)** [-hλɪ·ðuŋgøϱ] m. Parallel (JsJs.); — pl. *samhliðungar*, Koordinater (Hempel 67). **-hljóð** [-hλɪou·ð] n. **1.** is. i pl. Samklang, Harmoni: *s. fögur eilífðar* (JÞorl. II. 6). — **2.** Medlyd, Konsonant (ɔ: Lyden selv) (JÓfÞý. 2). 1. **-hljóða** [-hλɪou·ða] a. indec. **1. a.** samstemmende, overensstemmende, harmonerende: *eftirrit s. frumriti.* — **b.** (mus.) *s. hljómar*, enharmoniske Akkorder. — **2.** *(samþykkur)* enig i n-t: *lögmenn og lögrjettumenn eru þessu aldeilis s.* 2. **-hljóða** [-hλɪou·ða] vt. med dat. samstemme, stemme overens med, stemme med hinanden; — ppr. *samhljóðandi*, samstemmende, overensstemmende. **-hljóðandi (-a, -endur)** [-hλɪou·ðandɪ, -endøϱ] m. Konsonant, Medlyd. **-hljóðanlegur** [-hλɪou·ðanlɛ:qøϱ] a. = *samhljóðandi*, se 2. **samhljóða. -hljóði (-a, -ar)** [-hλɪou·ðɪ] m. Konsonant, Medlyd (ɔ: Lydtegnet, ikke Lyden) (JÓfÞý. 2). **-hljóðun (-ar, -anir)** [-hλɪou·ðøn, -anɪϱ] f. Samklang, Harmoni. 1. **-hljóður (-s, -ar)** [-hλɪou·ðøϱ] m. (JÓfÞý. 2) = **samhljóði.** 2. **-hljóður** [-hλɪou·ðøϱ] a. enslydende: *svo rit eg til þess að samhljóðt verði* (LFR. I. 228). **-hljóma** [-hλɪou·ma] a. indec. ligelydende. **-hljómun** [-hλɪou·møn] f., **-hljómur** [-hλɪou·møϱ] m. Samklang, Harmoni: *s. söngtóna*, Akkord. **-hnoð** [-hvo·ð] n. Sammenæltning. **-holdgun** [sa:μ(h)ol(d)gøn] f. Assimilation (ÁBjSál. § 37). **-hreimi (-is)** [sam·hrei·mɪ] n. Harmoni. **-hreppingur (-s, -ar)** [-hϱɛhbɪŋgøϱ] m. Indbygger af samme Kommune, Sognefælle. **-hrygð** [-hϱɪqð, -hϱɪgþ] f. Deltagelse i ens Sorg. **-hryggjast** [-hϱɪɉ·ast] vrefl. med dat. deltage i ens Sorg, kondolere. **-hringing** [-hϱiŋɉiŋk] f. Sammenringning. **-hringja** [-hϱiŋɉa] vi. og vt. med dat. ringe sammen (med flere Klokker paa een Gang). **-hrúgun** [-hϱu·(q)øn] f. Sammendyngning, Sammenhobning. **-hræringur** [-hϱai·riŋgøϱ] m. Blanding, Sammensurium. **-huga** [sa:μ(h)ʏ·qa] a. indec. enig, samdrægtig. **-hugaður** [-(h)ʏ·qaðøϱ] a. ens sindet, endrægtig, enig. 1. **-hugi** [-(h)ʏy·jɪ] m. Enighed, Samdrægtighed. 2. **-hugi** [-(h)ʏy·jɪ] a. = **samhuga. -húss** [-(h)us] adv. i det samme Hus: *vera s. e-m*, bo under Tag med en. ° **-hvarf** [sam·χwarv, -kvarv] n. Korrelation: *s. rjettar og skyldu* (Fróði '86, 359). **-hverfi (-is)** [-χwɛrvɪ, -kvɛrvɪ] n. Korrelat (JsJs.). ° **-hverfur** [-χwɛrvøϱ, -kvɛrvøϱ] a. korrelativ (TBókm. XII. 195). **-hvíla** [-χwi·la, -kvi·la] f., sædv. i pl. *samhvílur*, Samleje. **-hvolfa** [-χwolva, -kvolva] vt. med dat. lægge to Kar sammen med Aabningerne vendte mod hinanden. **-hæfa** [sa:μ(h)ai·va] vt. koordinere (ÁBjSál. § 74). **-hæfi** [-(h)ai·vɪ] n. **1.** Overensstemmelse: *Jesúreglunnar „frjálsa" s. við sannleikann* (Eimr. XIV. 15). — **2.** Forhold: *samhæfið milli heilans og andalífsins* (Gongu-Hrólfur I. 54). **-höfn** [-(h)öbv] f. fælles Brug, fælles Afbenyttelse. **-höfundur** [-(h)ö·vøndøϱ] m. Medforfatter. **-höld** [-(h)ölt] npl. = **samheldi.**

1. **sami (-a)** [sa·mɪ] m. **1.** *(sátt)* Forsoning: *sátt og s. tókst með konungunum báðum og höfðingjunum* (JAðil m. 19). †2. *(sómi)* Ære. †3. *(það, sem er sæmilegt)* hvad der passer, sömmer sig. — 4. *(lund, samviska)* Sind, Samvittighed: *jeg gerði það með annum sama* (ASkaft.).

2. **sami** [sa:mɪ] a. se **samur.**

samiðnarmaður [sa·mɪðnarma:ðøϱ] m. Person, som driver samme Industri.

saminn [sa:mɪn] pp. af **semja.**

sam yrt [sa:mɪϱt] an. = **samorða. -jafn** [sam·jabv] a. lig, den samme: (Ordspr.) *það er ekki samjafnt þörf og metnaður* (GJ.), det er ikke det samme Trang og Ærgærrighed. **-jafna** [-jabna] vt. med dat. sammenligne (med). **-jafnan** [-jabnan] f. Sammenligning. **-jafnanlegur** [-jabnanlɛ:qøϱ] a. sammenlignelig. **-jöfnuður** [-jöbnøðøϱ] m. Sammenligning; Analogi: *komast í samjöfnuð við e-ð*, kunne sammenlignes med n-t.

†samka (a) [saμ·ga, sam·ka] vt. med dat. samle, sanke.

sam kall [sam·kadλ] n. = **samankall. -kaup** [-köy·p] n. Samkøb. **†-kaupa** [-köy·ba, -köy·pa] vt. slutte Akkord om. **-keypi (-is)** [-ɉεi·bɪ, -ɉεi·pɪ] n. Handelsforbindelse (Skírn. '84, 57). 1. **-kemba** [-ɉεmba] f. = **samkembingur.** 2. **-kemba** [-ɉεmba] vt. og vi. karde forskelligt farvet Uld sammen. **-kembingur** [-ɉembiŋgøϱ] m. forskelligt farvet Uld kardet sammen. **-kend** [-ɉent] f. **1.** Sympati, Samhørighedsfølelse: *S. manns og hests* (Lögr. '15, 51); — gen. *samkendar-*, sympatisk. — **2.** *(meðaumkun)* Medlidenhed. **-kendarlaus** [-ɉendarlöy:s] a. udeltagende, uden Sympati. **-kendartaugar** [-ɉendaϱtöy:qaϱ] fpl. sympatiske Nerver. **-kennari** [-ɉen·arɪ] m. Medlærer. **-kensla** [-ɉensla] f. fælles Undervisning; — spec. Klasseundervisning. **-keppandi** [-ɉεhbandɪ] m. Konkurrent. **-kepni** [-ɉehbnɪ] f. indec. Konkurrence. **-kepnisleysi** [-ɉehbnɪslεi:sɪ] n. Mangel paa Konkurrence. **-kepnismaður** [-ɉεhbnɪs-ma:ðøϱ] m. Tilhænger af den fri Konkurrence. **-kepnispróf** [-ɉεhbnɪs-prou:v] n. Konkurrenceprøve. **-kepnisstefna** [-ɉehbnɪsdɛb·na] f. den Retning, der holder paa den fri Konkurrence. **-kera** [-ɉɛ·ra] a. indec.: *s. e-m*, som spiser af Fad med en: *hafi hún setið s. dóttur Síra Jóns* (JMPísl. 115); (Ordspr.) *æra og ódygð sitja ei lengi s.* (Málshb. 419), Ære og Udyd spiser ikke længe af samme Fad. ° **-kerfi** [-ɉɛrvɪ] n. Sæt (JsJs.). **-kyn** [-ɉɪn] n. **1.** (gramm.) Fælleskön. — **2.** gen. *samkyns* som adv. **a.** af Fælleskön: *orðið er s.* — **b.** af samme Slags, ensartet: *annar uppdráttur samkyns* (ÞThLfr. II. 142); *Þeir þykjast sjá tóma samkyns sauði í kringum sig* (Eimr. XIV. 235). **3.** brugt som præp. med dat.: af samme Slags som: *ekki dregur rótin aðra penínga, en þá, sem samkyns eru þeim, er undir hana var stolið í fyrstu* (JÁÞj. I. 645). **-kynja** [-ɉɪnja] a. indec. ensartet, ligeartet, homogen: *s. e-u*, af samme Art som n-t. **-kynjaður** [-ɉɪnjaðøϱ] a. = **samkynja. -kynni** [-ɉɪn·ɪ] npl. Bekendtskab; Omgang med. **-kyns** [-ɉɪns] adv. og præp. se **samkyn. -kynnis** [-ɉɪn·ɪs] adv. i samme Hus el. Nabolag: *jeg var s. við hann á bænum (í sveitinni).* 1. **-kjafta** [-ɉafda] a. indec.: *verða aldrei s.*, aldrig kunne lukke Munden. 2. **-kjafta** [-ɉafda] vi. (pop.) lukke Munden (bruges om en, der stadig snakker el. stadig sidder og gaber): *jeg s. aldrei, jeg er alt af að geispa* (Sl.). **-kliður** [-klɪ·ðøϱ] m. samstemte Toner (ÁBjH. 189). **-koma** [-ko·ma] f. Forsamling: *háttvirta s.*, ærede Forsamling; — *(fundur)* Møde, Sammenkomst.

samkomu hús [sam·komøhu:s] n. Forsamlingshus; °*s. farþegaskipa*, Passagerskibes Saloner (Stj. '03, A. 204). **-lag** [-la:q] n. **1.** *(samningur)* Overenskomst, Aftale. — **2.** *(eindrægni)* Samdrægtighed, Enighed, Forstaaelse. — **3.** *(fyrirkomulag)* Arrangement. **-staður** [-sda:ðøϱ] m. Forsamlingssted, Mødested. **-tími** [-ti:mɪ] m. Samlingstid, Mødetid.

sam kríka [sam·kri·ga, -kri·ka] a. indec. **1.** *(skakkfættur)* skævbenet (BH.). — **2.** *(feitur á lærum, um hesta)* (om Heste) fed paa Laarene (BH.). **-kristinn** [-krɪsdɪn] a. medkristen. **-krull** [-krʏdλ] n. Sammensurium: *eitt s. frá sextíu búðum | af silki og borðum* (StStAndv. I. 33). **-kunda** [-kʏnda] f. **1.** *(samkoma)* Forsamling; ogs. overf. (iron.): *þetta er fjeleg s.!* — **2.** *(samkomuhús Gyðinga)* Synagoge.

samkundu hús [sam·kʏndøhu:s] n. Forsamlingshus; *(Gyðinga)* Synagoge. **-höll** [-hod·λ] f. **1.** *(samkomuhús)* Forsamlingshus. — **2.** *(kauphöll)* Børs. **†-maður** [-ma:ðøϱ] m. Deltager i en Forsamling; Gæst. **-rækur** [-rai:gøϱ, -rai:køϱ] a. som bör udstødes af Synagogen. **-stjóri** [-sdjou:rɪ] m. Forstander for en Synagoge.

sam kvaðning [sam·kvaðniŋk] f. Sammenkaldelse. ° **-kveð (-s)** [-kvɛ·ð] n. Samklang, Harmoni: *Fyrir s. hljóms og hjartna strengja | Harpa sitt með rentu beri nafn* (StgrTh. 54). **-kvilli** [-kvɪdlɪ] m. Følgesygdom, Komplikation. **-kvæða** [-kvai·ða] a. indec. **1.** samstemmende med: *s. almanna rómum* (StStAndv. I. 171). — **2.** *(samþykkur)* samtykkende, som samtykker i n-t: *vera e-u s.* (Alþb. 1723, Nr. 7). **-kvæði** [-kvai·ðɪ] n. **1.** Samtykke: *gjalda s. við e-u.* — **2.** *(samræmi)* Overensstemmelse. **-kvæður** [-kvai·ðøϱ] a. overensstemmende, samstemmende. **-kvæma** [-kvai·ma] vt. med dat. være i Overensstemmelse med n-t: *hvat þó einganvegin samqvæmir þessum stað* (LFR. II. 218). **-kvæmabragur** [-kvaimabra:qøϱ] m. Selskabstone. **-kvæmd (-ar)** [-kvaimt] f. Overensstemmelse. **-kvæmi (-is**, pl. ds.) [-kvai·mɪ] n. **1.** Selskab: *vera í fjölmenni s.* — **2.** Samkvem, Omgang: *hafa s. með e-m* (jfr. Nefnd. '39, 98). **-kvæmilegur** [-kvaimɪlɛ:qøϱ] a. **1.** som lader sig forene med n-t: *grimd og viska eru ekki samkvæmilegar.* — **2.** konsekvent: *hann er sjaldan s., hvorki í orðum nje gjörðum.* **-kvæmishæfur** [-kvaimɪs(h)ai:vøϱ] a. som kan passere i Selskab, ‹salonfähig› (Eimr. IV. 204). **-kvæmisleikur** [-kvaimɪslei:gøϱ, -lɛi:køϱ] m. Selskabsleg. **-kvæmni** [-kvaimnɪ] f. indec. Overensstemmelse, Konsekvens. ° **-kvæmnisregla** [-kvaimnɪsrɛg·la] f. Identitetsprincip (ÁBjH. 294). **-kvæmur** [-kvai·møϱ] a. overensstemmende med: *s. sjálfum sjer*, overensstemmende med sig selv, konsekvent, følgerigtig; — n. *-kvæmt* som præp. med dat. efter, ifølge, overensstemmende med: *s. lögum, s. beiðni e-s.* **-laða** [-la·ða] vt. med acc. og dat.: *s. e-ð e-u*, faa n-t til at slutte sig til el. harmonere med n-t andet; forene med n-t; — refl. *-laðast: sannindi, sem leitast við að samlaðast sannleik þeim, sem fólginn er í hinni viðteknu skoðun* (Mill 93); *tvær persónur, sem í fyrstunni eru alveg ókunnugar, eiga að samlaðast hvor annari* (tiltrækkes af hinanden) *og verða eitt* (Eimr. XVII. 196). **-lag** [-la·q] n. **1.** is. i pl. *-lög:* **a.** Forening, Fællesskab: *eiga e-ð í samlagi* (el. *samlögum);* — *kaupafólk, sem var á heimleið, og fjekk sjer flutning í samlögum* (ThTh. 74). — **b.** Drift i Fællesskab, spec. af Fiskeri: *það eru samlög milli þeirra jarða*, disse Gaarde driver Fiskeri i Fællesskab; *halda skip í samlögum til að fara milli landa* (Hróarsk. 11). — **2. a.** Selskab, Kompagni, spec. Interessentskab, Kommanditselskab (jfr. *samlagsfjelag);* — *Hlutafjelög, samlög og aðrar stofnanir* (Stj. '99, A. 176). — **b.** *samlög (= samtök)*, Sammenslutning: *s. með mönnum* (JSFb 12). — **c.** *(sjúkrasamlag)* Sygekasse. — **d.** *(samskot)* Indsamling af Penge, Sammenskud: *Lögmenn og lögrjettumenn með landsins almuga hafa stundum að gjöra nokkurt peninga s. á þessu ári og það fram að leggja á næsta Öxarárþingi* (Alþb. 1663). — **3.** Selskab, Samliv, Samfund: *s. heilagra manna.* — **4.** *(samræði)* Samleje. 1. **-laga (-lögu, -lögur)** [-la·qa, -lö·qo(ϱ)] f. **†1.** Sammenlæggen; spec. af Skibe i Kamp: *blása skipum til samlögu.* — **2.** nu kun i pl. *-lögur*, Fællesskab, forenede Kræfter. 2. **-laga** [-la·qa] a. indec. **1.** ligedannet: *s. þríhyrningur.* — **2.** som lever i Samfund med: *s. guðs útvöldum.* — **3.** som holder samme Takt (se *lag): vera s.*, ro i Takt (jfr. *árarlag).* 3. **-laga** [-la·qa] vt. **1. a.** forene, forbinde, sætte i Forbindelse: *s. sig e-u*, forenes med n-t: *Jökulsá samlagaði sig Veðurá* (ÞThFerð. III. 230); *s. sig e-m*, slaa Følge med en: *Með því þer er kærast, Hermes, að s. þig manni, og bænheyrir gjarna* (Il. II. 315). — **b.** refl. *samlagast e-m*, forene sig med, slutte sig til en. — **2.** *s. e-ð*, tilpasse n-t, *s. sjer e-ð*,

assimilere n-t 3. *s. sjer konu (mann), s. sig við konu (mann)* og refl.: *samlagast konu (manni),* have Samleje med en Kvinde (Mand) **-laganlegur** [-laqanlɛːqøǫ] a. forenelig med. **-lagi (-a, -ar)** [-laiːjɪ, -laˑqa(ǫ)] m. **1.** Kammerat, Fælle, Staldbroder (Il. II. 304). — **2.** *(þátttakandi)* Deltager. **-lagning** [-lagniŋk] f. (mat.) Sammenlægning, Addition. **-lagningarmerki** [-lagniŋgarmɛrɟɪ] n. Additionstegn. **-lagnir** [-lagnɪǫ] fpl. Udsætning af Fiskegarn i Fællesskab; Fællesskab mellem Fiskere.

†samlags bróðir [samˑlaχsbroˑðɪǫ] m. Medbroder, Medmenneske. **-bú** [-buː] n. Interessentskabsbo; ogs. = *mötuneyti*. **-fjelag** [-fjɛːlaq] n. Kommanditselskab. **-hjerað** [-ɧɛːrað] n. Sygekassedistrikt. **-hlutafjelag** [-(h)ʎʏːdafjɛˑlaq, -(h)ʎʏːta-] n. Kommanditaktieselskab (Stj. '03, A. 240). **-læknir** [-laihgnɪǫ] m. Sygekasselæge. **-maður** [-maːðøǫ] m. **1.** *(fjelagi)* Staldbroder, Kammerat, Fælle. — **2.** Medlem af en Forening, spec. Kommanditist, Interessent (jfr. *samlagsfjelag*); — *(í sjúkrasamlagi)* Medlem af en Sygekasse. **-systir** [-laχ-sɪsˑdɪǫ] f. Selskabssøster. **-sjóður** [-sjoᵘːðøǫ] m. **a.** Kasse, der ejes af Indskyderne. — **b.** spec. *(s. sjúkrasamlags)* en Sygekasses Fond. **-þjónn** [-laχsþjoˑdn] m. Medtjæner.

sam landa [samˑlanda] f. Landsmandinde. **-landi** [-landɪ] m. Landsmand. **-lega** [-lɛˑqa] f. Samleje. **-leggjandi (-a, -endur)** [-lɛɟˑandɪ, -ɛndøǫ] m. (mat.) Addend. **-leið** [-lɛiˑð] f. den samme Vej: *eiga s.,* skulle samme Vej; slaa Følgeskab; — ogs. overf.: *jeg gat ekki átt s. með þeim.* **-leikur** [-lɛigøǫ, -lɛikøǫ] m. **1. a.** *(samsemd)* Identitet. — **b.** *(samræmi)* Overensstemmelse. — **c.** *(heild)* Ensemble. **2.** *(það að leika saman)* Sammenspil. **-leit** [-lɛiˑt] f. Søgen i Fællesskab. **-leitarmaður** [-lɛidarmaːðøǫ, -lɛitar-] m. en medsøgende.

sámleitur [saumˑlɛiˑdøǫ, -lɛiˑt-] a. **1.** *(gugginn* 1.) gusten i Ansigtet (Arnf.). — **2.** *(dökkur yfirlitum)* mørkladen.

sam lendur [samˑlɛndøǫ] a. boende i samme Land; fra samme Land. **-lenska** [-lɛnsga] f. Landsmandskab. **-líða** [-liˑða] vi. lide i Fællesskab: *Systur tvær her s.* (JAGát. 121). **-líðafjelag** [-liˑðaifjɛˑlaq] n. Vaabenbroderskab (JsJs.). **-líðan, -líðun** [-liˑðan, -liˑðøn] f. fælles Lidelse, Liden i Fællesskab. **-líði (-a, -ar)** [-lɪˑðɪ] m. Vaabenbroder. ° **-líðun (-ar)** [-liˑðøn] f. Indordning (JsJs.). **-líðunartaugakerfi** [-liðønartöyːqaɟɛrvɪ] n. *(hliðmænukerfi)* det sympatiske Nervesystem. **-líf** [-liˑv] n. Samliv: *s. við e-n,* Samliv med en. **†-lífaður** [-liˑvaðøǫ] a. forenet til et Legeme. **-lífi (-is)** [-liˑvɪ] n. Samliv. **-lífnaður** [-libnaðøǫ] m. Samliv, Omgang med. **-lífur** [-liˑvøǫ] a. som lever sig ind i, harmonerende med: *mjer finnst andi skáldsins þurfi að vera s. anda hins, sem ræðuna hefir samið* (Fj. II. 1, 46). **-liggjandi** [-lɪɟˑandɪ] a. sammenliggende: *tvö s. herbergi.* **-líking** [-liˑɟiŋk, -liˑk-] f. **1.** Sammenligning: *komast í s. við e-ð,* kunne sammenlignes med n-t. — **†2.** *(líking)* Lighed, Overensstemmelse. **-líkja** [-liˑɟa, -liˑkja] vt. med dat. og acc. **1.** *s. e-ð e-u e., s. e-u við e-ð,* sammenligne (n-t med n-t); *samlíkjandi sálarfræði,* komparativ Psykologi (ÁBjSál. § 23). — **2.** *s. sjer e-ð,* assimilere. **-líkjanlegur** [-liɟanlɛːqøǫ, -likj-] a. sammenlignelig med. **-líkur** [-liˑgøǫ, -liˑkøǫ] a. lignende: *s. e-m;* (Ordspr.) *samlíkir fuglar fljúga sjer í hóp* (GJ.), Krage søger Mage. **-lima** [-lɪˑma] vt. forene, organisere: *s. sig í fjelag,* organisere sig som Selskab. **-líma** [-liˑma] vt. sammenlime. **-líming** [-liˑmiŋk] f. Sammenlimen. **-limun** [-lɪˑmøn] f. Forening, Ordning; Organisation, Indretning: *s. fjelags;* — *s.* (Forening) *Sljesvíkur og Holtsetalands.* **†-limur** [-lɪˑmøǫ] m. Medlem. **-lyndi** [-lɪndɪ] n. Samdrægtighed, Enighed: *í sátt og s.;* (Ordspr.) *samlyndið eflir, en sundrungin veikir,* Enighed nærer, Tvedragt tærer. **-lyndur** [-lɪndøǫ] a. samdrægtig, enig.

sámlitaður [saumˑlɪˑdaðøǫ, -lɪˑt-] a. smudsfarvet, mørkladen.

sam litur [samˑlɪˑdøǫ, -lɪˑt-] a. ensfarvet, af samme Farve. **-loða** [-loˑða] a. indec. som hænger sammen: *s. skeljar;* — *s. e-u,* sammenhængende med n-t: *eyjan er s. meginlandinu, þegar fjara er, á nyrðum granda.* ° **-loði** [-loˑðɪ] m. (fys.) Kohærer (Eimr. V. 215). **-loðun (-ar, -anir)** [-loˑðøn] f. Sammenhængen, Kohæsion. **-loðunarafl** [-loðønarabˑʎ] n. Kohæsionskraft, Sammenhængskraft. **-lofa** [-loˑva] vt. prise i Fællesskab. **-lok** [-loˑk] n. Klap paa et Hövljærn. ° **-loka** [-loˑga, -loˑka] a. indec. (mat.) symmetrisk (ÓDanFlatm.). ° **-lokudans** [-logødanˑs, -loko-] m. Pardans (Eimr. II. 35). **-lokuskeljar** [-logøsɟɛlˑjaǫ, -loko-] fpl. = **samlokur** 1. **-lokur** [-loˑgøǫ, -loˑkøǫ] fpl. to Ting, der hører sammen, Par: **1.** sammenhørende Muslingeskaller. — **2.** to Malkefaar, som det samme Lam dier. — **3. a.** (Sl.) = *bendlur.* **b.** overf. to uadskillelige Pigebørn. — **4.** Par: *s. af fiski;* — *tvær samlokur voru að dansa á gólfinu.* — **5.** sammenhørende Verslinjer: *heilar 50 samlokur eða tvístæðar hendingar* (MJSöguk. 264). — ° **6.** (mat.) symmetriske Figurer (ÓDan. Flatm.). **-lostning (-ar)** [-los(d)niŋk] f. Sammenstød. **-lægis** [-laiˑjɪs] adv. Side om Side. **-læti (-is)** [-laiˑdɪ, -laiˑtɪ] n. Deltagelse: *gera e-ð e-m til samlætis,* göre en Selskab med n-t: *það lá við, að hann færi að gráta henni til samlætis* (JTrHalla 173); *vera e-m til samlætis,* holde en med Selskab. **-lög** [-löˑq] npl. se **samlag.** **-lögun** [-löˑqøn] f. (geom.) Ligedannethed; Assimilation. **-mál** [samːauˑl] n. Fællesanliggende, -sag. **-mála** [-mːauˑla] a. indec.: *s. e-m,* enig med en; *við erum s.,* vi er enige. **†-máli** [-mːauˑlɪ] m. Aftale, Overenskomst. **-margfeldi (-is)** [-mːargfɛldɪ] n. (mat.) fælles Multiplum (Mangefold). ° **-marka** [-maǫga] a. (mus.) parallel: *s. tóntegundir,* parallelle Tonarter. ° **-merkileiki** [-mːɛǫɟɪlɛiːɟɪ, -lɛiːkʲɪ] m. Synonymi. **-merking** [-mːɛǫɟiŋk] f. Mærken af Faar osv. med samme Mærke. **-merkingur (-s, -ar)** [-mːɛǫɟiŋgøǫ] m. ° **1.** *(sammerkt orð)* Synonym. — **2.** *(sammerkt dýr)* Dyr, spec. Faar med samme Øremærke. **-merktur** [-mːɛǫ(χ)døǫ] a. forsynet med samme Mærke el. Præg; *(á eyrum)* med samme Øremærker; — n. *-merkt: eiga s. við e-n,* have samme Øremærke som en; *við eigum það s.* (el. *s. í því*), vi har det tilfælles, stemmer overens, er lig i det. **-miðanlegur** [-mːɪðanlɛːqøǫ] a. rational: *sammiðanlegar tölur,* rationale Størrelser (JsJs.). **-miðja** [-mːɪðja] a. indec., **-miðjaður** [-mːɪðjaðøǫ] a. koncentrisk. **-miðjubaugur** [-mːɪðjøböyːqøǫ] m., **-miðjuhringur** [-mːɪðjøhriŋgøǫ] m. koncentrisk Kres. **-miðlun** [-mːɪðløn] f. Kommunikation, Forbindelse: *s. milli þessa lífs og annars.* **-mylkingur (-s,-ar)** [-mːɪʎɟiŋgøǫ, -mːɪlkʲ-] m. Diebroder, Mælkebroder. **†-milska** [-mːɪlsga] vt. med dat. blande sammen. **-myndast** [-mːɪndast] vrefl.: *s. e-m:* **1.** *(líkjast)* blive lig, ligne. — **2.** *(laga sig eftir)* rette sig efter; — pp. *-myndaður,* ligedannet, overensstemmende med. **-mynnast** [-mːɪnˑast] vrefl.: *s. e-u,* udmunde i n-t (Milt. 386). **-mynning (-ar)** [-mːɪnˑiŋk] f. det, at to Ting udmunder i hinanden. ° **-mót** [-mːoᵘˑt] n. Kongruens (Js. Js.). **-móta** [-mːoᵘˑda, -mːoᵘˑta] a. indec. **a.** af samme Slags: *Drottinn hefur líka lagt s. viðvaranir* (JMPísl. 39). — **b.** *(gerður eftir sama móti)* forfærdiget efter samme Monster. — ° **3.** (mat.) kongruent: *vera s.,* kongruere (JsJs.). **-mæddur** [-mːaidˑøǫ] a. = *sammæðra: s. e-m, s. við e-n,* født af samme Moder som en. **-mæðra** [-mːaiðra] a. indec. født af samme Moder, Halvbroder (el. Halvsøster) paa mødrene Side. **-mælast** [-mːaiˑlast] vrefl. aftale Møde el. Følgeskab med hinanden: *s. e-m* (el. *við e-n*), aftale at slaa Følge med el. møde en. **-mæli** [-mːaiˑlɪ] n. Aftale om Følgeskab. **-mælir** [-mːaiˑlɪǫ] m. (mat.) fælles Maal. **-mældur** [-mːaildøǫ] a., **-mæltur** [-mːaiʎdøǫ] a. som har aftalt Følgeskab med en (Mýrd. 37). **-mæti (-is)** [-mːaiˑdɪ, -mːaiˑtɪ] n. Sammenstodspunkt. **-mötuneyti** [-mːöˑdønɛiˑdɪ, -mːöˑtønɛiˑtɪ] n. fælles Kosthold. **-nafn** [samˑnabʋ] n. (gramm.) Fællesnavn. **-nafni** [-nabnɪ] m. Navne, Navnebroder. **-nafna** [-nabna] f. Navne(søster). **-nátta** [-nauhda] adv.: *vera s. e-m e-s staðar,* overnatte paa samme Sted som en: *Hún gat þess, að hún hefði verið samnátta manni, sem gist hafði í Stóru-Brekku* (GFrTís. 214). **-náttúr(u)legur** [-nauhdur(ø)lɛˑqøǫ] a. af samme Natur, af samme Væsen. **-nautn** [-nöyhtʋ] f. **1.** *(það að neyta e-s saman)* Bordselskab. — **2.** *(umgengni)* Omgang, Samkvem; (overf.) fælles Nydelse, fælles Deltagelse. **-nefnafræði** [-nɛbnafraiːðɪ] f. indec. Synonymik. **-nefnari** [-nɛbnarɪ] m. (mat.) fælles Multiplum. **-nefndur** [-nɛmdøǫ] a. **1.** af samme Navn: *eiga samnefnt við e-n,* have det samme Navn som en; (overf.) kunne ligestilles med en (i n-t). — **2.** med samme fælles Nævner: *gera brot samnefnd.* **-nefni (-is,** pl. ds.) [-nɛbnɪ] n. **a.** Synonym, ens betydende Ord el. Navn; *e-ð er samnefni,* n-t er ens betydende: *Epikúrei og munaðarseggur samnefni á flestum ... málum* (ÁBjH. 348). — **b.** *(sameiginlegt nafn)* Fællesnavn. ° **-nefnishugtak** [-nɛbnɪs(h)ʏχˑtak] n. generelt Begreb: *Platón ... gerði þær* (ɔ: *eigindir þessar*), *sem og samnefnishugtökin, að eilífum hugsjónum* (TBókm. XII. 182). **-neyta** [-nɛiˑda, -nɛiˑta] vt. med dat. og vi. **1.** spise sammen med: *s. e-m;* — spise i Fællesskab: *allir borgararnir samneyttu frammi fyrir arninum* (ÁBjH. 23); (Ordspr.) *oft s. óarga dýrin* (GJ.), vilde Dyr æder ofte sammen. — **2.** overf. omgaas, have Omgang med: *s. alls konar trantaralýð.* **-neyti (-is)** [-nɛiˑdɪ, -nɛiˑtɪ] n. = **samnautn.** **-neyting** [-nɛiˑdiŋk, -nɛiˑtiŋk] f. Omgang med. ° **-neytisborð** [-nɛidɪsborˑð, -nɛitɪs-] n. Fællesbord; *(í gestaskála)* Table d'hôte (JsJs.). **-neytni** [-nɛihdnɪ] f. indec. gensidig Forbindelse. **†-netja** [-nɛˑdja, -nɛˑtja] vt. indvikle i samme Garn; — refl.: *samnetjast e-m,* hildes i samme Garn som en, blive medskyldig.

samning (-ar, -ar) [samˑniŋk] f. **1. a.** *(það að semja um e-ð)* Forhandling. — **b.** *(sætt)* Forlig. — **2.** *s. bókar,* Affattelse, Udarbejdelse af en Bog.

samninga leitun [samˑniŋgalɛiːdøn, -lɛiːtøn] f. Underhandling, Forhandling. **-lipurð** [-lɪːbørð, -lɪːpørð] f. Ævne, Smidighed til at forhandle: *ef þeir ... sýna ekki algerðan skort á s.* (Lögr. '15, 49). **-maður** [-maːðøǫ] m. Underhandler, Diplomat. **-nefnd** [-nɛmˑt] f. Forhandlingsudvalg.

samnings aðili [samˑniŋsaːðɪlɪ] m. Kontrahent. **-gerð** [-ɟɛrˑð] f. Indgaaelse af en Kontrakt. **-hæfur** [-(h)aiːvøǫ] a. egnet til at stifte en Kontrakt. **-kaup** [-köyˑp] n. Mæglerlön, Courtage. **-ríki** [-riːɟɪ, -riːkʲɪ] n. kontraherende Stat. **-rjettindi** [-rjɛhdɪndɪ] npl. Retsforhold. **-rof** [-roːʋ] n. Kontraktbrud, Traktatbrud. **-skjal** [-ŋ-sɟaˑl] n. Dokument, som indeholder en Kontrakt, Kontrakt, Traktat. **-stjórn** [-sdjoᵘrˑdʋ, -sdjoᵘdˑʋ] f. kontraherende Regering: *hver s.,* hver af de kontraherende Regeringer. **-vinna** [-vɪnːa] f. Akkordarbejde.

samningur (-s, -ar) [samˑniŋgøǫ] m. **a.** Overenskomst, Kontrakt: *gera samning,* afslutte en Overenskomst, indgaa en Pagt, göre en Kontrakt; *s. milli þjóða,* Traktat. — **b.** = *samningsskjal.*

sam not [samˑnoˑt] npl. fælles Afbenyttelse. **-núning** [-nuˑniŋk] f. Sammengnidning. **-nættis** [-naihdɪs] adv. den samme Nat. **-ofinn** [saːmoˑvɪn] a. indviklet. **-ok** [-oˑk] n. Vognspand, Spand (Heste). **-oka** [-oˑga, -oˑka] a. indec. forbunden med samme Aag. **-okshestar** [-oχs(h)ɛsˑdaǫ] mpl. et Spand Heste. **-orða** [-orða] a. indec. (metr.) med enslydende Ord af forskellig Betydning i Helrim inde i Verset. Ekspl.: *Þegar liðugt þvert um haf | þangað lið mitt sveigi, | verður liðin vika af | veturliðadegi* (HSig. 100). **-orka** [-oǫga] f. Samarbejde, Kooperation. **-pína** [samˑpiˑna] f. Deltagen i ens Lidelser, Medlidenhed. **-pínast** [-piˑnast] vrefl. deltage i ens Lidelser, have Medlidenhed med en. **-pínilega** [-pintlɛːqa] adv. med Medlidenhed. **-píning** [-piˑniŋk] f. = **sampína.** **-plantaður** [-plavdaðøǫ, -plant-] a. samplantet, indpodet, forenet med. **-prófa** [-proᵘˑva] vt. konfrontere. **-prófun** [-proᵘˑvøn] f. Konfrontation. **-ráð** [-rauˑð] n. Samraad; fælles Raad, fælles Beslutning: *eftir* (el. *í*) *samráði við e-n,* efter Samraad (Aftale) med en; *eftir undirlögðu samráði,* efter foregaaende Aftale. 1. **-ráða** [-rauˑða] a. indec. enig i sine Raad: *Menn verða að minnsta kosti að vera s. nokkuð* (JÓlGrv. i ÞThLfr. II. 243); *verða e-m s.* (= *samtaka*), göre fælles Sag med en; *sköpum s.,* i Overensstemmelse med Skæbnen (BóluHj. 82). 2. **-ráða** [-rauˑða] vt. overlægge med hinanden, tage en Beslutning i Fællesskab. **-ráðandi** [-rauˑðandɪ] a. medregerende. **-ráðatafl** [-rauðatabˑʎ] n. Konsultationsskak: *S. þetta var teflt í Hastings* (Upp. II.

18). **-radda** [-rad·a] a. indec. sammensungen: *þeir eru enn ekki orðnir nógu vel s.* (Lögr. '12, 2). **-ráði** [-rau·ðɪ] a., **-ráður** [-rau·ðø̞] a. enig. **-reið** [-rɛi·ð] f. Samridt: *hesturinn er viljugur í s.* (naar flere rider sammen), *en latur í einreið.* **-reiknast** [-rɛihgnast] vrefl. regnes med. 1. **-rekkja** [-rɛhɟa] f. Overnatten i samme Seng (JMPísl. 81). 2. **-rekkja** [-rɛhɟa] vt. med dat. **1.** *(sofa hjá)* dele Seng med, sove hos. — **2.** *(hafa holdlegt samræði við)* have Samleje med. **-rekstra** [-rɛχsdra] a. indec.: *verða s.*, lade sig drive sammen; *lambær eiga illa s. við* (passer daarligt i Drift sammen med) *geldfje*; overf.: *jeg held, að við eigum nú ekki s.*, jeg tror ikke det nytter for os at tænke paa at slaa Følge. **-rekstur** [-rɛχsdø̞] m. **1.** Driven i Fællesskab: (Ordspr.) *ekki á sauðurinn s. við selinn* (Sch. Mál.), Faar og Sæl kan man ikke drive sammen. — **2.** Sammenstød, det at n-t drives og støder sammen: *s. skipa, neta osfr.*, Kollision mellem Skibe, Garn osv. **-rennandi** [-rɛn·andɪ] a. som flyder sammen. **-rensli** [-rɛnslɪ] n. **1. a.** Sammenströmning, Sammenflyden: *Selfljót myndast af s. tveggja áa* (ÞThFerð. III. 308). — **b.** Forbindelsesrende: *er það því trú manna, að samrennsli se undan bænum neðanjarðar og í hverinn* (JÁÞj. I. 662). — **2.** *(sambræðsla)* Sammensmæltning. **†-riddari** [-rɪd·arɪ] m. Medkæmper, Kampfælle, Vaabenbroder. **-ríkismaður** [-riɟɪsma:ðø̞, -riʝɪs-] m. Mand, som holder paa en stærk Helstat i Mods. til dem, der ønsker mere Frihed for de enkelte Dele; Republikaner (i de Forenede Stater i Amerika); *(á Bretlandi)* Unionist (i Storbritanien). **-ríkjandi** [-ri·ɟandɪ, -ri·ʝ-] a. herskende, i Forening med. **-ríma, -rýma** [-ri·ma] vt. rime sammen, bringe i Overensstemmelse med: *hvernig verður þetta samrýmt?* (Eimr. I. 87—88). — refl. *samrímast s. e-u, s. við e-ð*, harmonere med, stemme overens med n-t. **-rímanlegur** [-rimanlɛ:qø̞] a. = **samrímilegur.** **-rýmdur** [-rimdø̞] a. = **samrýndur. -rímilegur, -rýmilegur** [-rimɪlɛ:qø̞] a. som kan forenes med hinanden: *(ákvæðin) eru því hvergi nærri samrýmileg hvert við annað* (Alþ. '11, B. 1020). **-rýndur** [-rindø̞] a. fortrolig med, som slutter sig til, hænger fast ved: *hjónin voru mjög samrýnd*, holdt meget fast sammen, harmonerede fuldstændigt. **-ryskja** [-rɪsɟa] f. Blanding (is. af fedt og magert Kod el. godt og daarligt Hø). **-rit** [-rɪ·t] n. Duplikat, Genpart: *s. víxils*; — *í tveimur samritum*, i to enslydende Eksemplarer, in duplo; — spec. Kvittering (som er Kopi af en Indførsel): *Samritið verður til að sjálfu sér afritamt og innfært er í bókina* (Alþ. '11, B. II. 1367). **-rjáfra** [-rjauvra] vi. naa sammen i Mønningen; — overf. *það samrjáfrar ekki*, det harmonerer ikke, er inkonsekvent (Skaft.). **-rjettur** [-rjɛhdø̞] m. fælles Ret. **-róma** [-rou·ma] a. indec. samstemmende, harmonisk. **-rugl** [-rʏgl̥] n. Forvirring, Sammenblanding. **-runa** [-rʏ·na] a. indec. sammenflydende med: *Kolefnið verður s. við* (indgaar en Forbindelse med) *vatnsefni* (Eimr. XI. 37). **-runi** [-rʏ·nɪ] m. Sammenblanding, Sammensmæltning. **-ræða** [-rai·ða] f. Samtale. **-ræðast (di)** [-rai·ðast] vrefl. med dat. have Samleje med, besove. **-ræði (-is)** [-rai·ðɪ] n. Samleje. **-ræðissjúkdómur** [-raiðɪsju:kdou·mø̞] m. Könssygdom. **-ræma** [-rai·ma] vt. bringe i Harmoni, faa til at stemme overens. **-ræmi (-is)** [-rai·mɪ] n. Samklang, Harmoni, Samstemning. **-ræmilegur** [-raimɪlɛ:qø̞] a. samstemmende, harmonisk; — adv. *-lega.* **-ræmisfræði** [-raimɪsfrai:ðɪ] f. indec. Harmonilære. **-ræmislegur** [-raimɪslɛ:qø̞] a. harmonisk. **-ræmistónn** [-raimɪstou·d·n] m. harmonisk Tone. **-ræmur** [-rai·mø̞] a. = *samræmilegur*; — (mat.) harmonisk: *samræmir punktar*, harmoniske Punkter (ÓDanFlatm.). **-ræta** [-rai·da, -rai·ta] vt.: *s. e-ð e-u*, identificere n-t med n-t. **-ræting** [-rai·diŋk, -rai·t-] f. Identificering. **-safn** [-sabn̥] n. Samling, Ophobning, Masse: *s. fróðleiks*; — *s. húsa*, Kompleks af Bygninger. **-safna** [-sabna] vt. med dat. = *samansafna*; — ppr. *-safnandi*, (log.) kopulativ (ÁBjRök. § 34). **-safnaður** [-sabnaðø̞] m. = **samsöfnuður. -sag** [-sa·q] n. Havflade, som af Vinden sættes i en skummende Bevægelse, uden dog at Vinden er i Stand til at hæve Vandmasserne op i Luften. **-saga** [-sa·qa] [-sa·qa] a. indec. (egl. som fortæller det samme) enig, overensstemmende: *verða s.*, stemme overens i sit Udsagn. **-sagi** [-sa·ɟɪ] a. = **samsaga. -sagsveður** [-saχsvɛ:ðø̞] n. Vind, der frembringer *samsag* (Vf.). **-samur** [-samø̞] a. identisk. **-sáttur** [-sauhdø̞] a. enig med en.

Sámsey [saum·sɛi·] f. npr. Samsø.

sam sekur [sam·sɛ·qø̞, -sɛ·kø̞] a. medskyldig. **°-semd** [-sɛmt] f. Identitet: *skilyrt s.*, conditionel Identitet (ÁBjRök. § 6). **°-semdarlögmál** [-sɛmdarlöq·mau·l] n. Identitetsprincip. **°-semja** [-sɛmja] vt. identificere. **-sess** [-sɛs] m. Samsidden, Samværen med, Selskab. **-seti (-a, -ar)** [-sɛ·dɪ, -sɛ·tɪ] m. Sidemand. **-setjari** [-sɛ·djarɪ, -sɛ·tjarɪ] m. Kompilator, Forfatter: *s. orðabókar.* **-setning** [-sɛhdniŋk] f. **1.** *(það að setja e-ð saman)* Sammensætning; (filos., kem.) Syntese: *s. og deiling*, Syntese og Analyse. — **2.** *(það sem sett er saman)* Sammensætning; *(gerð)* Struktur, *(niðurröðun, efni)* Præparat. — **3.** *(það að setja upp báta saman)* fælles Opsætning af Baade ved Mandskab fra to eller flere (Af.). **-setningur** [-sɛhdniŋgø̞] m. **1.** = *samsetning* 2. — **2.** *(uppspuni)* Opdigtelse, Fiktion. — **3.** *(háðsorð um ritsmíði)* Produkt (foragteligt), Skriveri(er), Smøreri: *ég get sagt þeim góðu mönnum, er sent hafa hingað þenn samsetning, að ég fer mínu fram, hvað sem slíkum hótunum líður* (Alþ. '11, B. 608). **-settur** [-sɛhdø̞] a. sammensat; (bot.) sammensat (compositus); *(flókinn)* kompliceret, kombineret. **-síða** [-si·ða] a. indec. og adv. samsidig, ved Siden af hinanden: *ríða s.*; — (mat.) *s. e-u*, parallel med n-t. **†-síði (-a, -ar)** [-si·ðɪ] m. Sidemand, Kammerat. **°-síðingur (-s, -ar)** [-si·ðiŋgø̞] m. = **samsíðungur. -síðis** [-si·ðɪs] adv. ved Siden af (hinanden): *ríða s.*; — *(sama megin)* paa samme Side; *s. við e-n*, ved Siden af en. **°-síðungur (-s, -ar)** [-si·ðuŋgø̞, -uŋs] m. (mat.) Parallelogram (ÓDanFlatm.). **-sigling** [-sɪ·qliŋk] f. det at sejle sammen, Fællesfart til Søs. **-sinna** (ti og forældet a) [-sɪn·a] vt. med dat. billige; bifalde, slutte sig til, være enig med: *meðrar meirihluti hefir tekið undir við einn, þokkalega og fallega tvævetlu* ... *samsinntir þú líka* (det indrömmede du ogsaa) (ÞGjD. 24). **-sinni** [-sɪn·ɪ] n., **-sinning (-ar, -ar)** [-sɪn·iŋk] f. **1.** Bifald, Tilslutning; *(samþykki)* Samtykke, Indrömmelse. — **2.** Sympati: *öflug meðöl til að vekja fjörugra samsinni hjá alþýðu við andagiptarmanninn* (TBókm. VII. 165). **-sýslumaður** [-sisløma:ðø̞] m., **-sýslungur** [-sisluŋgø̞] m. Sysselfælle. **-sjóða** [-sjou·ða] vt. sammenkoge; spec. *s. málma*, sammensvejse Metaller. **-skeiða** [-sɟɛi·ða] a. indec. **1. a.** *(sem ríður með)* ridende sammen med. — **b.** *(á sama tíma)* samtidig. — **°2.** koncentrisk: *s. hringfletir* (Hempel 63). **°-skeiði (-is)** [-sɟɛi·ðɪ] n. Samtidighed, Synkronisme (JsJs.). **-skeyta** [-sɟɛi·da, -sɟɛi·ta] vt. sammenföje, forene, sætte i Forbindelse. **-skeyti** [-sɟɛi·dɪ, -sɟɛi·tɪ] npl. **1.** Sammenföjning: *s. í pípum.* — **2.** *(samband, samhengi)* Forbindelse, Sammenhæng. **-skeyting** [-sɟɛi·diŋk, -sɟɛi·t-] f. = **samskeyti** 1. **-skepna** [-sɟɛhbna] f. Medskabning. **-skifti** [-sɟɪfdɪ] npl. Samkvem. **-skylda** [-sɟɪlda] f. fælles Pligt, fælles Forpligtelse. **-skipa** [-sɟɪ·ba, -sɟɪ·pa] a. indec. **a.** om Bord paa samme Skib: *við vorum s. á „Ceres" til Hafnar.* — **b.** i Følge med, sejlende med (i Flaade el. ved Siden af hinanden): *s. öllum Íslands þess árs kaupförum* (JÓlInd. 305). **-skipaður** [-sɟɪ·baðø̞, -sɟɪ·p-] a. sammenstillet, stillet ved Siden af hinanden. **-skóla** [-sgou·la] a. indec. som er ens Meddiscipel: *hann var mjer s.* **-skóli** [-sgou·lɪ] m. Fællesskole, Samskole.

samskonar [sam·skonaø̞] a. indec. af samme Slags.

sam skot [sam·sgo·t] npl. Sammenskud, Indsamling (til Fordel for en): *efna til samskota*, sætte en Indsamling i Gang. **-skotafje** [-sgodafjɛ:, -sgota-] n. indsamlede Penge. **-skreppa** [-sgrɛhba] a. indec. *(= í sömu skreppu)* i den samme Pose; *hlátur og grátur eru s.* (SchMál.), Sorrig og Glæde de vandrer til Hobe. **-skrið** [-sgrɪ·ð] n. Kryben sammen (jfr. *saman níðingar skríða*): *þetta samband, eg þori ekki að kalla það s., milli hv. brota hins svokallaða sjálfstæðisflokks* (Alþ. '11, B. 943). 1. **-skulda** [-sgʏlda] a. indec. **1.** ligeligt, som balancerer: *Hvort skulum vér nokkuð telja það s., að þrír menn eru vegnir fyrir einn?* (Il. II. 21). — **2.** *(samstaklegur)* solidarisk. 2. **-skulda** [-sgʏlda] vi. passe sammen, harmonere: *þetta samskuldar illa.* **-skuldari** [-sgʏldarɪ] m. Medskyldner. **-slá** [-slau·] v. **1.** vt. med dat. slaa sammen: *sem stæltum samslái bröndum* (BTh. 262). — **2.** vt. med acc. *s. tún*, begynde Høslæt paa forskellige Steder i et Tun og stadig nærme sig til hinanden, saaledes at man slaar det sidste Stykke i Fællesskab: *samslegið tún, samsleginn völlur.* ?**-slags** [-slaχs] adv. af samme Slags. **-sláttur** [-slauhdø̞] m. **a.** *(það að e-u er slegið saman)* Sammenslag. — **b.** Klinken: *heyrði jeg hljóm af samslætti tveggja kristalsskála rjett hjá mjer* (ThTh. 93). **-slenging** [-slɛiŋɟiŋk] f. Sammenblanding. **-slengja** [-slɛiŋɟa] vt. med dat. sammenblande.

†samsmaður [sam·sma·ðø̞] m. Fredsstifter, fredelig Mand.

sam smíði [sam·smi·ðɪ] n. Samarbejde. **-sókn** [-souhkn̥] f. Søgen sammen, Tiltrækning: *Samkvæmt því hlýti eindin að hafa meðtækileik fyrir ákveðna samsóknarfyllingu* (BrJSh. 44). **-staða** [-sda·ða] f. **1.** Staaen sammen: *eigi eigu hross samstöðu við naut*, ej passer at have Heste og Kvæg sammen (LFR. VI. 40). — **2.** overf. indbyrdes Forhold: *Þarna eru oft ýmsir saman komnir, sem ekki eiga rjett vel samstöðu* (ikke passer godt til hinanden) (Lögr. '15, 57). **-stafa (-stöfu, -stöfur)** [-sda·va, -sdö·vo(ø̞)] f. Stavelse. **-staklegur** [-sdaglɛ·qø̞, -sdak-] a. solidarisk: *samstakleg ábyrgð*, solidarisk Ansvar; — adv. *-lega*, solidarisk (in solidum). **-starf** [-sdarv] n. Samvirken. **-stefna** [-sdɛbna] f. Sammenkomst, Forsamling, Møde. 1. **-steypa** [-sdei·ba, -sdei·pa] f. **a.** Sammenstøbning: *s. brauða*, Forening af Præstekald. — **b.** Synkretisme: *Upp úr úrvals-viðleitni þessari sprattu auðvitað líka ýmiskonar samsteypur (synkretismus)* (ÁBjH. 371). 2. **-steypa** [-sdei·ba, -sdei·pa] vt. hælde sammen, blande sammen. **-steypuskóli** [-sdeibøsgou:lɪ, -sdeipø-] m. Fællesskole (Alþ. '11, B. II. 1919). ?1. **-stemma** [-sdɛm·a] f. Enstemmighed; *(samræmi)* Harmoni. ?2. **-stemma** [-sdɛm·a] vt. og vi. (bringe til at) harmonere (samstemme). **-stiga** [-sdɪ·qa] a. indec. i Takt med hinanden. **-stígur** [-sdi·qø̞] a. **1.** *s. e-m, s. við e-n*, som gaar i (holder) Takt med en; — overf.: *Þeir gætu orðið samstígir við tilveruna* (GFHh. 167). — **2.** (mus.) samgaaende, parallel: *samstíg rödd*, Stemme i Ligebevægelse; *samstígar áttundir*, parallelle Oktaver. **-stilla** [-sdɪdla] vt. **1.** stemme sammen, harmonisere, afpasse: *heilinn ... stjórnar ... öllum hreyfingum líkamans, og samstillir þær* (GFHh. 87) — **2.** pp. *-stiltur*, harmonisk, proportioneret: *vel samstilt vera* (TBókm. VII. 114); *samstiltur hljóðfærasláttur*, Musik af sammenstemte Instrumenter; *þessi hljóðfæri eru ekki samstilt*, disse Instrumenter stemmer ikke sammen; *knálegt og samstilt* (taktfast) *fótatak* (Eimr. XVIII. 190). **-stilling** [-sdɪdliŋk] f. Samstemning, Harmoni: *samstilling heimsins* (JÞorl. I. 79). **-styrkjast** [-sdɪrɟast] vrefl. styrkes, blive kraftig. **-stirni (-is)** [-sdɪ(r)dnɪ] n. (Stjærners) Konstellation; — gen. *-stirnis*, paa samme Stjærne (Lögr. XVI. 39). **-stjettarmaður** [-sdjɛhdarma:ðø̞] m. Standsfælle. **-stjórn** [-sdjou·(r)dn̥] f. *(meðstjórn)* Medregering; *(sameiginleg stjórn)* Fællesstyre, Samstyre. **-stjórnari** [-sdjou·(r)dnarɪ] m. Medregent. **-stjórnarland** [-sdjou·(r)dnarlan·t] n. Land under samme Regering, Tvillingland. **-stjórnarmaður** [-sdjou·(r)dnarma:ðø̞] m. Medregent; Kollega i en Bestyrelse. **-stofna** [-sdobna] a. indec.: *s. e-u, s. við e-ð*, af samme Stamme som n-t; *s. guðspjöll*, de synoptiske Evangelier (Synopsen). **-stunda** [-sdʏnda] a. indec. samtidig. **-stundis** [-sdʏndɪs] adv. **1.** *(á sama tíma)* til samme Tid: *kona hans lá s. á gólfi* (Skírn. VII. 67). — **2.** *(undir eins)* straks, øjeblikkelig, paa staaende Fod. 1. **-stæða** [-sdai·ða] f. **1.** Sammenstilling, Forbindelse: *s. textans orða* (LFR. V. 270—71). — **2.** sammenhængende Hele: *Ef alt þetta verk væri ein s. svo það þyrfti að framkvæmast alt í einu* (Lögr. '15, 13). — **3.** flere Ting, der staar til hinanden. **a.** Stel (af Dækketøj, Sejl o. lign.): *það hafa brotnað tvenn bollar úr postulínssamstæðunni*. — **b.** to Ting, der staar til hinanden, Par. — **c.** pl. *(í spilum)* to parrede

Kort: to Konger, to Tiere osv. — **d.** (Bogb.) Parti. — **4.** pl. *-stæður*, rimende Stavelser: *hafi leir-veltan adeins venjulegt útvortis bragar-form, einkum dýrt og í mörgum samstæðum skellandi í eyrum* (MSt. cit. i ODavSk. 213). — °**5.** pl. *-stæður*, (log.) subalterne Domme (ÁBjRök. § 37). **2. -stæða (-stæddi)** [-sdai·ða, -sdaid·ı, -sdaiht] vt. **1.** systematisere, bringe i System: *s. vísindalegar reglur.* — **2.** parre, spec. sammenstille ensartede Kort *(samstæður)*, is. for at lade dem gaa ud af Spillet (i Sorte Per). **-stæði (-is)** [-sdai·ðı] n. **1.** System: *s. af kenningum.* — **2.** Parallelisme, lignende Forhold el. Stilling: *það er einskonar s. milli ástandsins á Grikklandi á tímum Pelopseyjarstríðsins og ástandsins í Norðurálfunni nú í heimsstríðinu.* **-stæðilegur** [-sdaiðılɛ:qoŋ] a. systematisk: *samstæðileg guðfræði.* **-stæðingur (-s, -ar)** [-sdai·ðıŋgoŋ] m.: *s. e-s*, Mage, Parallel til n-t. *Sá eg í sveit samstæðinga aldra erlendis. Íslendinginn* (StStAndv. III. 106). **-stæðuhús** [-sdaiðøhu:s] n. sammenbyggede Faarestalde, spec. en Stald med Krybber langs Væggene og desuden en *garði* i Midten. **-stæður** [-sdai·ðoŋ] a. **1.** *(samanhangandi)* sammenhængende: *stálfstætt og samstætt verk um allar bókmentir heimsins* (Eimr. XVII. 200). — **2.** indbyrdes overensstemmende: *Þetta stendur, svo samstætt sem það er eða hitt þó heldur, í staðfestum útdrætti úr soknarskjölunum* (Alþ. '11, B. 350). — **3. a.** *s. e-u*, sammenhørende med n-t, Mage til n-t: *þessi sokkur er víst s. þeim, sem þú ert með.* — **b.** *(tilsvarandi)* tilsvarende: *útdráttur úr ritum ... Guyau, með einstöku athugasemdum frá hof. hér og þar, og samstæðum gagnrýnisköflum aftast í bókinni* (Eimr. XVIII. 73). — **c.** *(líkur)* ensartet: *flestir geta fundið eitthvað samstætt því, er eg segi hér, annaðhvort hjá sjálfum sér, eða hjá öðrum* (Herm. Dulr. 5). — **4.** *samstætt band*, Partiindbinding.

samstöfu fræði [sam·sdövöfrai·ðı] f. indec. Læren om Stavelser. **-gáta** [-gau·da, -gau:ta] f. Ordgaade, Karade. **-skifting** [-sgıf·dıŋk] f. Stavelsedeling.

sam suða [sam·sy·ða] f. **1.** Sammensyden, Sammenkogen: *e-ð á ekki samsuðu með e-u*, n-t kan ikke koges sammen med n-t (fordi det ikke behøver lige lang Tid til at koges, ikke skal saltes lige meget osv.): *rófur eiga ekki samsuðu með kartöflum* el. *rófur og kartöflur eiga ekki samsuðu.* — **2.** spec. Sammensmæltning af Metaller, Sammensvejsning: *s. málma.* — **3.** alt hvad der sammenkoges, spec. **a.** Urtesmørelse: *s. úr jurtum.* — **b.** *(soðin mysublanda)* sammenblandet kogt Mælkevalle. — **4.** overf. Produkt, som mange har været om at lave. **-suðustál** [-syðøsdau:l] n. sammensvejset Staal. **-sull** [-sydλ] n. uensartet, broget Sammenblanding, Sammensurium. **-sumars** [-sy·maŋs] adv. den samme Sommer. **-svallast (a)** [-svadlast] vrefl.: *s. e-m*, deltage i ens Udskejelser, blive forraaet af at omgaas en (LFR. XII. 55). **-svara** [-sva·ra] vt. med dat. **1.** svare til: *sterlingspund samsvarar hjer um bil 18 krónum í dönskum peningum.* — ppr. *-svarandi*, tilsvarende. — **2.** *(vera í samræmi við, hæfa)* passe til, harmonere med: *hann var klæddur í búning, sem samsvaraði tign hans.* — **3.** *s. sjer vel (illa)*, være vel (daarligt) proportioneret. **-svaranlegur** [-svaranlɛ:qoŋ] a. proportioneret, symmetrisk. **-svari (-a, -ar)** [-sva·rı] m. en medsvoren. **-sveit** [-svei·t] f. Samfund, Flok, Skare. **-sveitast** [-svei·dast, -svei·tast] vrefl. arbejde sammen i sit Ansigts Sved: (Ordspr.) *samlyndir s. best* (GJ.), enige arbejder bedst sammen. **-sveitis** [-svei·dıs, -svei·tıs] adv. i samme Sogn. **-sveitungur** [-svei·duŋgoŋ, -svei·t-] m. den, der er fra samme Egn som en anden. **-sverjast** [-sverjast] vrefl. sammensværge sig. **-svæðis** [-svai·ðıs] adv. paa samme Sted, paa samme Omraade. **-svörun (-ar, -svaranir)** [-svö·rön, -sva·ranıŋ] f. **1.** *(það að samsvara e-u)* Svaren til; Parallelisme. — **2.** *(hlutfall)* Proportion: *s. partanna hvers til annars.* — **3.** *(samræmi)* Symmetri, Harmoni. **-sæll** [-saidl] a.: *s. e-m*, som deler ens Salighed. **-sæng** [-saiŋk] f. fælles Seng, fælles Leje. **-sænga (a)** [-saiŋga] vt. med dat. og vi. = **samrekkja. -særi (-is,** pl. ds.) [-sai·rı] n. Sammensværgelse. **-særismaður** [-sairısma.ðoŋ] m. en sammensvoren. **-sæti** [-sai·dı, -sai·tı] n. **1.** Sammensidden: *þakka þjer fyrir samsætið*, Tak for den Stund, vi har siddet sammen. — **2.** Selskab; Fest, Festlighed, Gilde: *halda e-m s.*, have Fællesspisning til Ære for en. — **3.** gen. *-sætis* som adv. og præp. med dat.: *sitja (vera) samsætis*, sidde ved Siden af hinanden, sidde til Bords sammen: *sitja (vera) samsætis e-m.* **-sætt** [-saiht] f. **1.** *(sætt)* Forlig. — **2.** *(samlyndi)* Samdrægtighed. **-sæva** [-sai·va] a. indec. med Bølger Slag i Slag, naar den ene Bølge følger straks ovenpaa den anden. **-sævi (-is)** [-sai·vı] n. uafbrudt Bølgegang, naar Bølgerne følger Slag i Slag: *ei sáum vjer út fyrir skipsborð fyrir s. og sjávargrefti* (JÓlInd. 137). **-söfnuður** [-söbnöðoŋ] m. **a.** Sammensamling; is. nedsættende: *það er fallegur s.!* det er en net Forsamling! — **b.** (foragteligt) Samling (is. af plumpe Udtryk), jfr. *munnsöfnuður* (JHall. 315). **-söfnun** [-söbnön] f. Samling. °**-sömun (-ar)** [-sö·mön] f. Identifikation (ÁBjRök. § 6). **-söngur** [-söyŋgoŋ] m. Koncert. **-söngvastjóri** [-söyŋgvasdjo·rı] m. Koncertmester.

samt [saµ·t, sam·t] adv. se **samur.**

sam tak [sam·ta·k] n. **I.** Samling, Optegnelser, Afhandling: *Nokkuð lítið s. um rúnir* (BSkAnn.). — **II.** i pl. *-tök*: **1.** Sammenslutning, Sammenhold, fælles Bestræbelser: *gera s., bindast samtökum*, slutte sig sammen. — **2.** Sammenslutning, -sværgelse: *gera s. um e-ð*, slutte sig sammen; *gera s. á móti e-m.* — **3.** lettere Brydning (ikke egl. *glíma*): *tusk eru öll samtök í góðu* (ÓDavSk. 68). **1. -taka** [-ta·ga, -ta·ka] a. indec. **1.** taktfast, tagende fat paa samme Tid: *vera s. um róður; vera s. um að setja upp skip.* — **2.** overf. arbejdende el. virkende i Enighed, samvirkende, enig: *allir Íslendingar ættu að vera s. um að koma stjórnarskrármálinu í gott horf.* **2. -taka** [-ta·ga, -ta·ka] vt. **1.** *(samþykkja)* komme overens om, blive enig om, aftale, vedtage: *s. e-ð með sjer.* — *Þá var ... samtekið af öllum almúga ... að biðja af alvöru* (ÞThArf. 60). — **2.** *(taka saman)* kompilere, forfatte: *s. orðabók, s. bækling.* — **3.** *(safna)* samle. — †**4.** sammenrotte sig: *Pharisæi samtóku enn, svo guðs í orðum veiða* (Vísn. 59). **-takaleysi** [-tagalɛi:sı, -taka-] n. = **samtaksleysi. -takasnauður** [-taqasnöy·ðoŋ, -taka-] a. manglende Sammenhold. **-taksleysi (-is)** [-taχslɛi·sı] n. Mangel paa Sammenhold. **1. -tal** [-ta·l] n. **a.** Samtale: *eiga s. við e-n*, have en Samtale med en, tale med en: (Ordspr.) *samtal er sorga læknir* (GJ.), Samtale læger Sorger. — **b.** *(í leikriti osfr.)* Dialog (i et Skuespil osv.). **2. -tal** [-ta·l] n. Opsummering, Sum (jfr. *samtals*). **-tala** [-ta·la] f. Sum; *s. atkvæða*, Antal Stemmer. **-talinn** [-ta·lın] pp. se **samtelja. -tals** [-tals] adv. ialt, tilsammen, i det hele: *s. tuttugu*, tyve ialt. **-talspípa** [-talspi:ba, -pi:pa] f. Talerör. **-tekning** [-tɛhgniŋk] f. Sammentagning: *s. heys*, Sammenrivning af Hø; *s. segla*, Sejlbjærgning. **-telja** [-tɛlja] vt. regne med: *s. e-ð e-u*; — regne sammen: *s. útgjöldin*; — pp. *samtalinn*, sammenlagt: *að öllu samtöldu*, alt i alt. **-tempra** [-tɛmbra, -tɛmpra] vt. sammenblande, forene paa behørig Maade. **-tengd** [-tɛiŋt] f. **1.** *(það að tengja e-ð saman)* Sammenknytning, Forbindelse. — **2.** n-t som hænger sammen (f. Eks. en Benrad) (ASkaft.). **-tengilegur** [-tɛiŋgılɛ:qoŋ] a. **1.** *s. e-u*, forenelig med n-t. — **2.** *(sameinaður)* forenet med. **-tenging** [-tɛiŋgiŋk] f. **1.** Forbindelse; Sammenknytning; Sammenkobling: *s. vagna.* — **2.** (gramm.) Bindeord, Konjunktion. **-tengja** [-tɛiŋga] vt. **1.** *s. e-ð við e-ð, s. e-ð e-u*, forbinde, forene, knytte n-t sammen med n-t. — **2.** ppr. *samtengjandi*: **a.** (log.) konjunktiv (ÁBjRök. § 34). — **b.** syntetisk: *s. sálarfræði.* **-tía** [-ti·ja] a. indec. (om Dyr) født af samme Moder: *s. hvolpar* (Sch.). **-tíð** [-ti·ð] f. Samtid. **-tíða** [-ti·ða] a. indec. **a.** *s. (e-m)*, samtidig (med en): *Snorri Sturluson var s. Valdimari sigursæla.* — **b.** spec. *vera e-m s.*, være i samme Hus som en: *á vistarárunum þóttist annar vinnumaðurinn hafa orðið þess var, að ... hefði eitthvað á burt farið, og hugsaði sér, ef hann yrði henni ... mestu ... að geta betur að, hvað henni liði* (JÁÞj. I. 108). **-tíðamaður** [-tiðama:ðoŋ] m., **-tíðarmaður** [-tiðarma:ðoŋ] m., **-tíði (-a, -ar)** [-ti·ðı] m. en samtidig. **-tíðis** [-ti·ðıs] adv. samtidig, paa samme Tid; — præp. med dat. samtidig med. **-tíðismaður** [-tiðısma:ðoŋ] m., °**-tíðungur (-s, -ar)** [-ti·ðuŋgoŋ, -uŋs] m. en samtidig. **-tilfinning** [-tılfınıŋk] f. Medfølelse, Sympati. **-tímamaður** [-tımama·ðoŋ] m. en samtidig. **1. -tími** [-ti·mı] m. Samtid. **2. -tími (-is)** [ti·mı] n. Samtidighed; — gen. *samtímis* som adv. paa samme Tid. **-tímismaður** [-tımısma·ðoŋ] m. = **samtíðarmaður. -tímisrit** [-tımısrı:t] n. samtidigt Skrift. **-tímungur (-s, -ar)** [-ti·muŋgoŋ, -uŋs] m. en samtidig. **-tíning** [-ti·niŋk] f. Sammenplukken, Sankning. **-tíningselja** [-tiniŋsɛl·ja] f. Samlerflid. **-tíningur** [-ti·niŋgoŋ] m. **a.** Sammenskrab, Sammenplusk: *samtíningur ...* — **b.** Blanding, Kompilation: *tekin er s. úr ýmsum eldri ritum.* — **c.** spec. som Bogtitel. °**-tínir (-is, -ar)** [-ti·nıŋ] m. Kompilator (JsJs.). **-týnis** [-ti·nıs] adv. med sammenliggende Tun (om to Gaarde); — overf. op ad hinanden; i Nærheden. **-týnt** [-tivt, -tint] an. hvor Tunene støder sammen: *á bæjunum er s.* **-tíund** [-ti·jont] f. fælles Tiende: *höfðu þeir s. við feður sína* (GFrÁtt. 141). **-tog** [-to·q] n. Dragen, Trækken med hinanden. **-trúaður** [-tru·aðoŋ] a. af samme Religion. **-tvinna** [-tvın·a] vt. tvinde sammen; overf. sammenknytte, indflætte; — pp. *samtvinnaður*: *s. þráður*; — overf.: *þetta er hinu svo samtvinnað*, dette er saa nöje forbundet med det andet; *samtvinnuð blótsyrði.* **-tök** [-tö·k] npl. se **samtak. -úð (-ar)** [sa:mu·ð] f. Sympati. **-úðarskilningur** [-uðaŋsgıl·niŋgoŋ] m. sympatisk Forstaaelse (ÁBjSál. § 177).

1. samur (söm, samt) [sa:moŋ, sö:m, saµ·t, sam·t] og i bestemt Form: **sami (sama, sama,** pl. **sömu)** [sa:mı, sö:mo] a.

A. den ubestemte Form bruges kun i faa Forbindelser: **1.** uforandret, konsekvent: *s. og jafn*, stadig den samme, stadig uforandret; *s. í e-u*, som staar ved det samme m. H. t. n-t, uforandret i n-t; *vera s. við sig*, stemme overens med sig selv, være konsekvent, være sig selv lig: *Náttúrufegurðin er altaf söm við sig* (altid den samme) (Eimr. XII. 143); *samir í svörum*, som svarer ens. — **2.** *(eins)* ens, af samme Slags: *söm er þín gerðin*, din Gærning bliver ikke ringere i Værdi (ɔ: selv om Velgærningen ikke (længer) behøves), *samt ... samme Slags ...* *... í samt lag*: bringe n-t i samme, uforandret Tilstand el. Orden (som för); *náttúran er söm að sjá*, Naturen er den samme at skue (EÓlKv.); *á samri stundu*, i samme Øjeblik; *hvat uppísamt*, paa een Gang (LFR. III. 189). — **3.** lige rask: *verða aldrei s. maður aftur*, aldrig komme sig helt.

B. den bestemte Form, med eller uden Artikel: *(hinn, sá) sami*, (den) samme: **I. 1.** *í sama húsi*, i det samme Hus; *e-ð kemur í sama stað niður*, n-t kommer ud paa eet; *sami maðurinn*, den samme Mand, den selvsamme; *sama daginn* el. *þann sama dag*, den samme Dag, den selvsamme Dag; *sömu dagana*, omtrent samtidig: *þau dóu bæði sömu dagana* (EKvÝhl. 137); *þar er jafnan s. hiti* (den samme, ensartet Varme); *sá sami*, den samme; *hinn (sá) sami sem (og)*, den samme som; *sá hinn sami*, selvsamme; *að sama skapi*, i samme Forhold; (Ordspr.) *sami saur er verstur* (GJ.), samme Snavs er det værste Snavs; *sama rignir og sama snjóar sjerhvert ár* (GJ.), det regner og sner saa i Aar som i Fjor. — **2. a.** *það væri sama sem að ...*, det vilde være det samme som at ...; *sama sem*, omtrent; næsten: *jeg er sama sem búinn að því*, jeg er omtrent færdig dermed; *ertu búinn? Sama sem*; *með sama*, med det samme: *hlóð á stað með sama* (JHall. 252). — **b.** *mjer er* (el. *stendur á*) *sama* el. *sama er mjer*, det er mig det samme, det er mig ligegyldigt, det er mig lige fedt; *er þjer ekki sama, þó jeg geri það?* har du n-t imod at jeg gör det; *mjer er* (el. *stendur á*) *sama um e-ð*, n-t er mig ligegyldigt; *mjer er* (el. *stendur á*) *sama um hann*, han er mig ligegyldig, det er mig ligegyldigt, hvordan det gaar ham; *mjer fór ekki* (el. *hætti* el. *ætlaði að fara að hætta*) *að standa á sama*, jeg begyndte at blive betænkelig, hed om Ørene; *láta sjer e-ð á sama standa*, ikke bryde sig om n-t; *koma fyrir sama*, ikke nytte

noget, *hann er við sama*, hans Sygdom er uforandret; *jeg segi sama (og alt eins)* Tak i lige Maade; *jeg óska þess sama*, Tak i lige Maade. — **II.** n. *samt* som adv. **1.** dog, alligevel: *hann var samt kyr; framkoman prúðmannleg samt;* — *samt sem áður*, ikke desto mindre, alligevel; *s. og áður* — *samt sem áður;* — *þakka yður fyrir samt*, Tak alligevel (endskönt jeg ikke kan modtage Deres Tilbud), nej Tak (Af.). — †**2.** i Træk, tilsammen: *fjórar vikur (í) samt;* — *allir samt.*

†2. **samur (söm, samt)** [sa:møǫ, sö:*m*, saɱ·t, sam·t] a. **1.** villig til n-t: *s. á e-ð.* — **2.** — *sæmur: s. e-u*, værdig til n-t, som passer for en: *s. er þræll saurugum verkum* (Málshb. 288), smudsigt Arbejde passer for en Træl, Skidt til Skarn og Skarn til Skidt.

3. **samur (söm, samt,** comp. **samri** og **sæmri,** superl. **samastur, sæmstur)** [sa:møǫ, sö:*m*, saɱ·t, sam·t, sam·rɪ, saim·rɪ, sa:masdøǫ, saim·sdøǫ] a. daarlig: *þá var mjer enn samt í rúminu* (JMPisl.); (om en syg) *hann er heldur samri*, det staar noget daarligere til med ham (Hún.).

Sámur (-s, -ar) [sau:møǫ] m. **1.** npr. Sam, især brugt som Navn for sorte Hunde. — **2.** *(matgoggur)* Ædedolk.

sámur [sau:møǫ] a. *(svartleitur)* sortsmudset, smudsigfarvet, mørkladen.

°**sam urð (-ar)** [sa:mʏ·ð] f. Samværen (BrJSh. 44). °**-vafi (-a)** [sam·va·vɪ] m. (bot.) Konvolvulus (And. II. 132). **-vafinn** [-va·vɪn] a. sammenrullet (ogs. bot.). **-val** [-va·*l*] n. fælles Udvælgelse; *(úrval)* udsøgte Mennesker el. Ting. **-valinn** [-va·lɪn] a. samstemmende; lige udmærket: *vart munu finnast ... konungur og ráðgjafi, er samvaldari hafi verið* (MelNls. 153); *samvalið lið*, udsøgte Tropper, Elitetropper; (iron.) *þeir eru samvaldir í prakkaraskapnum.* **-vaxinn** [-vaχsɪn] a. **1.** sammenvokset, nöje forenet med: *hnúðurinn var s. við herðablaðið*, — *hagur einstaklinganna er s. hag þjóðfjelagsins.* — °**2.** *(hlutstæður, hlutlægur)* konkret. **-veiði** [-vei·ðɪ] f. Samfangst, fælles Fangst: *s. í ánum Laxá og Bugðu* (Stj. '05, B. 86). **-veikislækning** [-veiɟɪslaihgniŋk, -veiɕɪs-] f. Homøopati, homøopatisk Kurmetode. **-veikislæknir** [-veiɟɪslaihgnɪǫ, -veiɕ-] m. Homøopat. **-veldi** [-vɛldɪ] n. **1.** *(sameiginlegt vald)* Fællesskab i Magt, fælles Herredömme. — **2.** Republikanisme (jfr. *samveldismaður*). **-veldismaður** [-vɛldɪsma:ðøǫ] m. Republikaner (i de Forenede Stater i Amerika). **-vera** [-ve·ra] f. **1.** Samværen, Omgang med hinanden: *þó er hún nú trylt orðin af samveru hennar við fólk þetta* (JÁÞj. I. 56); *þakka þjer fyrir samveruna*, Tak for behageligt Samvær (Selskab). — †**2.** Væsensenhed: *nje í sundur að skilja samveruna guðdómsins.* **-verandi** [-ve·randɪ] a. værende med, medvirkende. **-veranlegur** [-veranlɛ:qøǫ] a. af samme Væsen. **-verji (-ja, -jar)** [-vɛrjɪ] m. Samaritan. **-verk** [-vɛǫk] n. Samarbejde, fælles Arbejde. **-verka** [-vɛǫga] vt. med dat. **1.** *(vinna saman)* samvirke. — **2.** medvirke, hjælpe: *s. e-m f e-u*, hjælpe en i n-t. **-verkafólk** [-vɛǫgafoᵘλ·k, -foᵘl·k] n. Arbejdsfæller, Medarbejdere. **-verkamaður** [-vɛǫgama:ðøǫ] m. Arbejdsfælle, Medarbejder. **-verkan** [-vɛǫgan] f. = **samverkun. -verkandi (-a, -endur)** [-vɛǫgandɪ, -endøǫ] m. Medarbejder. **-verknaður** [-vɛǫgnaðøǫ] m. Samvirken. **-verkun** [-vɛǫgon] f. Samvirke(n), Kooperation; Medvirkning. **-verskur** [-vɛǫsgøǫ] a. samaritansk. **-víg** [-vi·*q*] n. Kamp i Fællesskab: *sóttum í samvígi — svárar myrkriður* (MJ. IV. 205). **-vígður** [-viqðøǫ, -vigðøǫ] a. viet til, forenet med (And. II. 228). **-vild** [-vɪlt] f. Samtykke. **-vinna** [-vɪn·a] f. Samarbejde, fælles Arbejde, Samvirke(n): *vera í samvinnu með e-m* (el. *við e-n)*, arbejde sammen med en. 1. **-vinnandi (-a, -endur)** [-vɪn·andɪ] m. Medarbejder. 2. **-vinnandi** [-vɪn·andɪ] a. medvirkende.

samvinnu fjelag [sam·vɪnofjɛ:laq] n. samvirkende Selskab, kooperativ Forening. **-góður** [-goᵘ:ðøǫ] a. let at arbejde sammen med. **-kaupfjelag** [-köyf·jɛlaq] n. kooperativ Brugsforening. **-maður** [-ma:ðøǫ] m. **1.** Medarbejder: *samvinnumenn við tímarit.* — **2.** Tilhænger af Andelsbevægelsen. **-skóli** [-sgoᵘ:lɪ] m. Skole til Støtte for Andelsbevægelsen. **-smjörbú** [-smjör·bu] n. Andelsmejeri. **-stefna** [-sdɛb·na] f. Andelsbevægelse. **-þýðleikur** [-þið·leigøǫ, -leikøǫ] m. Lethed ved at arbejde sammen med andre. **-þýður** [-þi:ðøǫ] a. — samvinnugóður.

sam virða [sam·vɪrða] vt. vurdere lige med; stille ved Siden af n-t (som lige god). **-virðandi** [-vɪrðandɪ] a., **-virðilegur** [-vɪrðɪlɛ:qøǫ] a. som kan vurderes lige med el. sammenlignes med, sammenlignelig. **-virðing** [-vɪrðiŋk] f. **1.** *(samanburður)* Sammenligning. — **2.** *(fullvirði)* Totalværdi. **-viska** [-vɪsga] f. Samvittighed; *hafa ekki samvisku til e-s*, ikke kunne bringe noget over sit Hjærte.

samvisku bit [sam·vɪsgobɪ:t] n. Samvittighedsnag. **-frelsi** [-frɛl·sɪ] n. Samvittighedsfrihed. **-laus** [-löy:s] a. samvittighedsløs. **-leysi (-is)** [-lei:sɪ] n. Samvittighedsløshed. **-nögun** [-nö:qon] f. Samvittighedsnag. **-písl** [-pis·λ] f. Samvittighedskval. **-samur** [-sa:møǫ] a. samvittighedsfuld; — adv. *-samlega.* **-semi** [-se:mɪ] f. indec. Samvittighedsfuldhed. **-spurning** [-sbʏr·dniŋk, -sbʏd·n-] f., **-sök** [-sö:k] f. Samvittighedsspörgsmaal.

sam vist [sam·vɪst] f. Samvær(en), Samliv, Omgang: *vera (í) samvistum við e-n*, omgaas en. **-vistarmaður** [-vɪsdama:ðøǫ] m.: *s. e-s*, en med en anden samlevende Person, Person, der omgaas en. **-vistatengsl** [-vɪsdatriŋ·sλ] npl. Beröringsassociation (ÁBjSál. § 168). **-vitandi** [-vɪ·dandɪ, -vɪ·t-] a. medvidende, samvidende. **-vitugur** [-vɪ·doqøǫ, -vɪ·t-] a. **1.** medvidende (om n-t): *vera e-s s.* — †**2.** *(vitandi með sjálfum sjer)* bevidst. **-vitund** [-vɪ·dønt, -vɪ·tønt] f. Medvidenhed. **-vær** [-vai·r] a. enig, som lever sammen i Fred. **-vörp** [-vöǫp] npl. samme Antal Øjne paa to el. flere Tærninger i eet Kast, Pasch *(ásar allir, kotrur allar* osv.) (ÓDavSk. 310). **-þegn** [-þɛgv] m. Medundersaat, Medborger, Rigsfælle, Undersaat under en og samme Konge: *Samþegna land* (MJ. II. 20). **-þegnlegur** [-þɛgnlɛ·qøǫ] a. medborgerlig. **-þekkja** [-þɛhɟa] vt. med dat.: *s. e-m*, give en sit Samtykke, spec. give en [illegible] ... *Ljótur Ólafur* [illegible] *fast fram,* [illegible] *að hún mátti til, þótt henni væri það nauðugt, að s. honum* (JÁÞj. I. [illegible]). **-þela** [-þɛ·la] a. indec. sammenfrossen. **-þýða** [-þi·ða] vt. **1. a.** bringe i Samklang, harmonisere: *að samþiða þesskonar hugmyndir eðli íslenskunnar* (PPRæð. 6). — **b.** gøre enig: *(Canada) sem sundrast í smávöld að s. alla* (StStAndv. I. 160). — **2.** refl. *-þýðast e-u*, enes, komme ud af det med hinanden, bringes i Samklang (med n-t): *mundi hann enn ekki samþýðast heimilisfólki* (JThMk. 230—31); — pp. *-þýddur*, i Overensstemmelse med, harmoniserende med: *mann, sem er runninn af rótum sjálfrar alþýðunnar og er henni samþýddari en við* (Eimr. VIII. 31). **-þýðanlegur** [-þiðanlɛ:qøǫ] a., **-þýðilegur** [-þiðɪlɛ:qøǫ] a. forenelig med. **-þýðisstefna** [-þiðɪsdɛb·na] f. Broderskabsprogram (Eimr. IV. 181—82). **-þykki (-is)** [-þɪhɟɪ] n. **1.** Samtykke: *s. foreldra á trúlofun*, Forældres Samtykke til en Forlovelse; *s. konungs á lögum*, Kongens Approbation af en Lov: *s. á víxli*, Accept (af en Veksel); *skortur á s. (á víxli)*, manglende Accept. — **2.** Enighed: (Ordspr.) *s. er staðanna styrkur* (GJ.), Enighed gör Staden stærk. **-þykkilegur** [-þɪhɟɪlɛ:qøǫ] a. **1. a.** samstemmende, enig med: *s. e-u.* — **b.** billigende: *með samþykkilegu augnaráði* (GFrTís. 113). — †**2.** *(í einu hljóði)* enstemmig. — **3.** adv. *-lega.*

samþykkis brestur [sam·þɪɟɪsbrɛs·døǫ] m. manglende Samtykke; *(á víxli)* manglende Accept. †**-fullur** [-fʏd·løǫ] a. endrægtig, samdrægtig. **-leysi (-is)** [-lei:sɪ] n. Mangel paa Samtykke el. Approbation. **-rómur** [-roᵘ:møǫ] m. Bifald.

sam þykkja [sam·þɪhɟa] vt. **1.** vedtage, samtykke i noget, approbere: *s. í einu hljóði*, vedtage enstemmigt: *s. víxil*, acceptere en Veksel. — **2.** refl. *-þykkjast e-u*, give sit Samtykke til n-t: *enginn konungur gæti samþykst annarri eins ákvörðun* (Eimr. XVII. 218). **-þykkjandi** [-þɪhɟandɪ] m.: *s. (víxils)*, Acceptant. **-þykkur** [-þɪhgøǫ] a. samtykkende, enstemmig, overensstemmende, harmonerende; enig: *jeg er honum s. í því, að ...*, jeg er enig med ham i at ...; *jeg er því s.*, jeg samtykker deri, jeg bifalder det. **-þykt (-ar, -ir)** [-þɪχt] f. **1.** Samtykke, Approbation: *s. ákvæða, s. trúlofunar, s. laga.* — **2.** Vedtægt: *s. um fiskveiðar.* **-þyktargerð** [-þɪχdarɟɛr·ð] f. Overenskomst. **-þing** [-þiŋk] n. fælles Ting, det forenede Ting, Plenarmøde (i et Parlament). °**-þyngdarstaður** [-þiŋdaǫsda:ðøǫ] m. Tyngdepunkt (Urs. 106). †**-þingisgoðar** [-þiŋɟɪsgo:ðaǫ] mpl. Goder fra samme Tinglag. **-þingismaður** [-þiŋɟɪsma:ðøǫ] m. Medrepræsentant for en Valgkres. **-þingismál** [-þiŋɟɪsmau:*l*] n. Sag, som henhører under det forenede Ting. †**-þingt** [-þiũt, -þiŋt] an.: *hafa s.*, (have fælles Ting, ɔ:) have med hinanden at göre. **-þyrping** [-þɪǫbiŋk] f. Sammenhobning. **-þyrptur** [-þɪǫ(p)døǫ] a. i en Gruppe: *þangað sem pílviðir nokkrir stóðu samþyrptir* (And. I. 140). **-þjáning** [-þjau·niŋk] f. Fællesskab i Lidelse. **-þjást** [-þjaust] vrefl. lide i Fællesskab. **-þjetta** [-þjɛhda] vt. fortætte, kondensere: *s. járn;* — pp. *-þjettaður*, kondenseret. **-þjettur** [-þjɛhdøǫ] a. fast, fortættet, som holder fast sammen: *samþéttur, eins og brauðdeig* (JSVb. 65); *s. (málmur)* (MStGAlv. II. 87). **-þjóð** [-þjoᵘ·ð] f. beslægtet Folk (JHall. 144). **-þjóðlegur** [-þjoᵘðlɛ·qøǫ] a. international. **-þjónn** [-þjoᵘdv] m. Medtjæner. †**-þolugur** [-þo·løqøǫ] a. medlidende. **-þrýsta** [-þrisda] vt. sammentrykke, -presse, komprimere; — pp. *-þrýstur: samþrýst loft*, kondenseret Luft. **-þrýsting** [-þrisdiŋk] f. Sammentrykning, -presning, Kondensation, Kompression. **-þræll** [-þraidλ] m. Medslave. **-æris** [sa:mai·rɪs] adv. i samme Aar. **-öld** [-ölt] f. Samtid.

sanda (söndu, söndur) [san·da, sön·døǫ] f. Sandlag (spec. i en Törvegrav).

sandáburður [san·daubʏr·ðøǫ] m. (en Flods) Medføren af Sand; Tilsanding (JÁÞj. I. 189).

sanda færi [san·dafai:rɪ] n. saa ringe Brænding, at Baadene kan sættes ud i Søen el. lande paa *sandur* 3. b. (Sl.).

sand alda [san·dalda] f. Sandbølge. **-auðn** [-öyðn] f. Sandørken. **-aur** [-öy·r] m. Sanddynd, Jorddynd, blandet med Sand. **-bakki** [-t-bahɟɪ] m. sandet *bakki* 1.—3. **-bali** [-ba·lɪ] m. Sandbanke. **-bára** [-bau·ra] f. Sandbølge, bølgeformet Stribe i Sandet. **-bylur** [-bɪ·løǫ] m. Sandstorm. **-bleyta** [-blei·da, -blei·ta] f. = **sandkvika. -borinn** [-bo:rɪn] a. sandet. **-botn** [-bohtv] m. Sandbund, Sandgrund. **-brekka** [-brɛhga] f. Sandbanke. **-bunga** [-buŋga] f. Sandhöj (rund el. oval foroven). **-drifinn** [san·drɪ·vɪn] a. sandbestrøet; tilsandet. **-dust** [-dʏst] n. Sandstøv. °**-eðla** [san·dɛðla] f. Firben. **-eyri** [-ei·rɪ] f. Sandøre, Sandbanke.

sandels trje [san·dɛlstrjɛ:] n., **-viður** [-vɪ:ðøǫ] m. Sandeltræ.

sand erla [san·dɛrdla] f. (zool.) Selning (calidris arenaria) (GrFugl.). **-fall** [-t-fadλ] n. = **sandfellir. -fallsvetur** [-falsvɛ:døǫ, -vɛ:tøǫ] m. Vinter med (vulkansk) Sandregn. **-fellir** [-fɛdlɪǫ] m. Sandregn. **-fiskur** [-fɪsgøǫ] m. Fisk, som fanges tæt op til Kysten (mods. *djúpfiskur)*. **-fjara** [-fja·ra] f.: *fara í sandfjöru*, gaa ned til Stranden for at hente Sand (Vf.). **-flá** [-flau·] f. ubedækket Sandbundsstrækning i en Tangskov (LFR. X. 208). **-flaga** [-fla·qa] f. Skifer: *í þeim er lausagrjót og leir, sandur og sandflögur* (ÞThFerð. I. 106). **-fletjur** [-flɛ·djøǫ, -flɛ·tjøǫ] fpl. Sandsletter. **-fok** [-fo·k] n. Sandflugt. **-foksráðstöfun** [-foχsrauð·sdövo*n*] f. Foranstaltning imod Sandflugt. **-færi** [-fai·rɪ] n. Haandline til Brug paa grundt Vand, tæt ind ved Kysten, 15—20 Alen lang (Vestm.). **-fönn** [-fön] f. Sandbanke, Sanddynge. **-garður** [-gar·ðøǫ] m. Køkkenhave med sandet Jordbund. **-gári** [-gau·rɪ] m. lille Sandbølge, Sandstribe. **-geimur** [-ɟei·møǫ] m. Sandstrækning, Sandørken. **-gígur** [-ɟi·qøǫ] m. **1.** lille Sandkrater, Sandhøj: *það eru nú sandgígar eintómir, og heitir það svæði „Glennarar"* (JÁÞj. II. 73). — **2.** *(sandgil í fjalli)* sandfyldt Bjærgkløft (Af.). **-gil** [-ɟɪ·*l*] n. = **sandgígur** 2. **-grafningur** [-grabniŋgøǫ] m. Sandgrøft; i pl. sandet Terræn fuldt af Grøfter og Huller: *rennur vatn frá þeim í sandgrafningum niður að mýrum* (ÞThFerð. II. 75). **-gras** [-gra·s] n. Sandplante (LFR. II. 163). **-græðsla** [-graiðsla] f. Opdyrkning af Sandstrækninger. **-græðslumaður** [-graiðsloma:ðøǫ] m. Mand, der opdyrker Sandstrækninger. **-gröf** [-grö·*v*] f. Sandgrav. **-haf** [-(h)a·*v*] n. Sandhav,

Sandorken. **-hafrar** [-(h)avraϙ] mpl. (LFR. II. 256) = 1. **melur** 4. **-haugur** [-(h)øy·gøϙ] m. Sanddynge. **-heimur** [-(h)ɛi·møϙ] m. Sandets Verden ɔ: Havet; *sandheims sól*, Guld. **-hestur** [-(h)ɛsdøϙ] m. Hest, som bruges af Fiskere til Ridning og Transport af Fangsten paa Sandstrækningerne langs Islands Sydkyst (jfr. *sandur* 3 b). **-hólagras** [-(h)oᵘlagra:s] n. Klitvækst. **-hólamór** [-(h)o·lamo·ᵘr] m. Klittorv. **-hóll** [-(h)o·dλ] m. Sandhøj; Klit. **-hryggur** [-(h)ϙɪg·øϙ] m. langstrakt Sandbanke. **-hræra** [-(h)ϙai·ra] f. Beton (SHHr. I. 191). **-högl** [-(h)ögλ] npl. Spurvehagl.

sandi (-a, -ar) [san·dɪ] m. (bot.) Strandvaaner (arenaria).

sand yrja [san·dɪrja] f., **-ysja** [-ɪ·sja] f. (Odds. I. 294) Kvægsand, Flydesand. **-jurt** [-jʏϙt] f. **1.** Sandplante. — **2.** = *skeggsandi*. **-kafinn** [-t-ka·vɪn] a. = **sandorpinn. -kaka** [-ka·ga, -ka·ka] f. Sandkage. **-koli** [-ko·lɪ] m. (zool.) Ising (pleuronectes limanda). **-korn** [-ko(r)dv] n. Sandkorn. **-kvika** [-kvɪ·ga, -kvɪ·ka] f. Kvægsand, Kviksand. **-lag** [-d-la·ɣ] n. Sandlag. **-lág** [-lau·(ɣ)] f. sandet Lavning. **-laug** [-löy·ɣ] f. Sandbad. **-leið** [-lɛi·ð] f. Vej over en Sandstrækning (spec. over *Sprengisandur)*. **-lendi (-is,** pl. ds.) [-lɛndɪ] n. Sandegn. °**-letur** [-lɛ·døϙ, lɛ·tøϙ] n. Perleskrift (JsJs.). **-ló** [-loᵘ·] f., **-lóa** [-loᵘ·a] f. (zool.) Præstekrave, (no. Strandryle) (charadrius hiaticula, L.). **-lúða** [-lu·ða] f. Helleflynder? (ÞThLfr. II. 316). **-læðingur** [-lai·ð-iŋgøϙ] m. (bot.) Sandkryb (glaux maritima). **-lægja** [-lai·ja] f. (ogsaa kaldet *sandæta)* en Hvalart, der holder sig tæt op til Kysten, maaske = *sandreyður* (balænoptera borealis). **-maður** [-ma·ðøϙ] m. Mand, der besörger Transporten af Fiskefangsten op fra Stranden, jfr. *sandhestur*. **-melgras** [-mɛlgras] n. = 1. **melur** 4. **-melur** [-mɛ·løϙ] m. Sandbakke. **-menja** [-mɛnja] f. (SvPRask 18) = **sandlóa. -miga** [-mɪ·qa] f., **-mígur** [-mi·qøϙ] m. (zool.) en Slags Musling, Sandmusling (mya truncata). **-móar** [-moᵘ·aϙ] mpl. Sandslette, Sandhede. **-munablóm** [*mʏnabloᵘ:m] n. (bot.) rank Forglemmigej (myosotis arenaria). **-möl** [-mö·l] f. Grusbanke paa en Sandslette. **-mörk** [-möϙk] f. Sandslette. **-nemi (-a, -ar)** [-nɛ·mɪ] m. Sandfænger. **-ormur** [-ormøϙ] m. (zool.) Sandorm (arenicola marina). **-orpinn** [-oϙbɪn] a. tilsandet: *sandorpin hraun* (JTrSk. I. 32). **-pappír** [-t-pahbiϙ] m. Sandpapir. **-planta** [-plavda, -planta] f. Sandplante. **-reyður** [-d-rei·ðøϙ] f. (zool.) Sejhval (balænoptera borealis). **-reyr** [-rɛi·r] m. (bot.) Sandhjælme (psamma arenaria). **-rif** [-rɪ·v] n. Sandrev, Sandbanke. **-rok** [-ro·k] n. Sandflugt, Sandstorm. **-rót** [-roᵘ·t] f. sandet Jordbund. **-runninn** [-rʏn·ɪn] a. tilsandet, tilfoget med Sand. **-sáld** [-t-sault] n. Sandsi. **-síl** [-si·l] n., **-síld** [-silt] f., **-síli** [-si·lɪ] n. Tobis; **a.** Tobiskonge (ammodytes lanceolatus). — **b.** lille Tobis, Tobis (ammodytes lancea). **-skeið** [-sɟɛi·ð] n. flad, sandet Strækning; ogs. som Stednavn. **-skel** [-sɟɛ·l] f. en Slags Musling (saxicava). **-skúra** [-sgu·ra] vt. skure med Sand. **-smár** [-smau·r] a. fin som Sand. **-smugur** [-smʏ·qøϙ] fpl. Tobisfiske (ammodytida). **-steinn** [-sdɛidv] m. Sandsten. **-stormur** [-sdormøϙ] m. Sandstorm. **-stör** [-sdö·r] f. (bot.) Sandstar (carex arenaria). **-sumar** [-sʏ·maϙ] n. Sommer, da der falder meget vulkansk Sand paa Jorden. **-svæði** [-svai·ðɪ] n. Sandstrækning. **-tekja** [san·tɛ·ɟa, -tɛ·ɟa] f. **1.** Borttagelse af Sand. — **2.** Sandgrav: *þar er s. góð*.

sandur (-s, -ar) [san·døϙ, san·(t)s] m. **I. 1. a.** Sand: *sem s. á sjávarströnd*; — *fara í sand*, fyge til, odelægges af Sandflugt; (Talem.) *byggja e-ð á sandi*, bygge n-t paa Sand; *slá (strá) sandi í augu e-s*, strø en Sand i Øjnene. — **b.** vulkansk Sand ved vulkansk Udbrud: *það rigndi sandi*. — **c.** Sandbund, Sandleje: *þorna niður í sand*, (om Floder) udtørres: *áin er niðri í sandi*, Floden er saa at sige udtörret; *skrælna niður í sand*, hentörres, visne ned til Roden. — **2.** Sandørken: *Riðum, ríðum og rekum yfir sandinn* (GrTh. '06, 22). — **3. a.** Forstrand, Strand: *skipið rak upp í sand*, Skibet drev op paa Stranden: *ganga á sandinn*, arbejde ved at udtage Indvolde af Fisk og rense den (Vestm.). — **b.** pl. *sandar*, Sandstrækninger, spec. de store Strækninger langs Sydislands Kyst: *þeir fóru austur yfir sanda*. — **4.** som npr. *Sandur*, pl. *Sandar*, alm. Gaardnavn; ogs. (i pl.) Navn paa Geysir's Omegn. — **II.** overf. Mængde: *Þórdís kenndi börnunum mesta sand af versum og bænum* (PGjÓs. 18), *hann á sand af peningum*.

1. **sand verpa (-u, -ur)** [san·dvɛϙba] f. (zool.) Myreløve (myrmeleo). 2. **-verpa** [-vɛϙba] vi. og refl. *sandverpast*, tildækkes af Sand, tilsande: *mundi síminn brátt sandverpast* (Alþ. '11, B. II. 571), *Nú gróa upp hinar gömlu troðningar á heiðunum, leirrenna og sandverpast* (JTrHeið. I. 7). **-vetur** [-vɛ·døϙ, -vɛ·t-] m. Vinter, da der falder meget vulkansk Sand paa Jorden: *Árið 1225 er kallaður s.* (ÞThLýs. II. 163). **-víðir** [-vi·ðɪϙ] m. en i Sand voksende Pil, Form af *grávíðir* (salix glauca). **-vor** [-vo·r] n. Foraar, da der falder meget vulkansk Sand: *sandvorið 1766*. **-þúfa** [-t-þu·va] f. Sandtue. **-þvo** [-þvo·] vt. skure med Sand: *s. gólf*. **-æta** [-d-ai·da, -ai·ta] f. = **sandlægja. -öræfi** [-ö·raivɪ] npl. Sandorken.

†**sangra (a)** [sauŋ·gra] vi. brumme, knurre.

sangur (söng, sangt) [sauŋ·gøϙ, söyŋ·k, sauŋ·t, sauŋ·t] a. sveden: *s. grautur*.

sáning (-ar, -ar) [sau:niŋk] f. Saaning.

sáningartími [sau:niŋgaϙti:mɪ] m. Saatid, Sædetid.

sanka (a) [sauŋ·ga, sauŋ·ka] vt. med dat. sanke, samle: *s. e-u saman*.

sankta (a) [sauŋ·da, sauŋ·ta] vi. bande (ÓDav.).

sankti [sauŋ·dɪ, sauŋ·tɪ] a. (i bestemt Form) Sankt: *s. Pjetur, s. María*.

Sanna (Sönnu, Sönnur) [san:a, sön:ø(ϙ)] f. npr. Dim. af **Súsanna.**

1. **sanna (sönnu, sönnur)** [san:a, sön:ø(ϙ)] f. **1.** *(líkindi)* Sandsynlighed. — **2.** is. i pl. *sönnur*, Bevis, Beviser: *færa sönnur á mál sitt*, føre Bevis for sin Sag.

2. **sanna (a)** [san:a] vt. **I.** bevise: *s. e-ð á e-n, á hendur e-m*, bevise n-t mod en; *s. glæp á e-n (á hendur e-m)*, overbevise en om en Forbrydelse, bevise ens Skyld; *s. mál e-s*, bære Vidne med en. — **II. 1.** erfare Sandheden af n-t, sande: *þú munt s. það*, det vil du komme til at sande; *s. að e-ð er svo eða svo*, erfare Sandheden af, at noget er saa el. saa; *s. um e-ð*, ds.; *Hver veit nema hjarta mannlegt um s., að ... hvartað gott skóp oss drottinn* (JHall. 147, 148); *sannaðu til!* det vil du faa at erfare! det vil vise sig! se blot til!; *þú sannar það* (el. *þú skalt s. það)*, det skal du nok faa at se. — **2.** refl. *sannast*, blive bevist: *grunurinn sannaðist aldrei*; — *e-ð sannast á e-n*, n-t kommer for Dagen om en: *þjófnaðurinn sannaðist á hann*, det viste sig, at han havde begaaet Tyveriet; *láta e-ð á sannast*, lade n-t vise sig: *látið nú á sannast, að eg eigi nettust börnin* (And. I. 214), jfr. *ásanna*.

†**sannaðar menn** [san:aðarmɛn:] mpl. Sandemænd. †**-vitni** [-vɪhdnɪ] n. Vidnesbyrd aflagt af en Sandemand.

†**sannan** [san:an] f. = **sönnun.**

sannara [san:ara] adv. comp. se **sannur.**

sannar legur [san:arlɛ·qøϙ] a. sand, virkelig; (Ordspr.) *sannarlegt lof er ekki um of* (GJ.), sandfærdig Ros er ej for meget; — adv. *-lega*, sandelig, virkelig, i Virkeligheden, i Sandhed. **-leiki** [-lɛi·ɟɪ, -lɛi·ɟɪ] m. Virkelighed.

sann dreymi (-is) [san·drɛi·mɪ] n. Drömmen om det, der virkelig finder Sted: *það var s.*, Drömmen gik i Opfyldelse. **-dreymur** [-drɛi·møϙ] a. som drömmer om det, der virkelig finder Sted. **-eðli** [-ɛðlɪ] n. virkelig Natur. **-fluttur** [-flʏhdøϙ] a. rigtig fortalt. **-frjetta** [-frjɛhda] vt. faa sikker Efterretning om n-t. **-fróður** [-fro·ðøϙ] a.: *s. um e-ð*, godt underrettet angaaende n-t, som ved rigtig Besked med n-t. **-fræða** [-frai·ða] vt. overbevise, overtyde; — refl. *-fræðast*, faa paalidelige Efterretninger, overbevises (om n-t). **-fræði (-is)** [-frai·ðɪ] n. †**1.** Sikkerhed, Vished. — **2.** pl. (en Overleverings) historiske Paalidelighed. **-fundinn** [-fʏndɪn] a. fuldstændig overbevist: *s. að svikum*. **-færa** [-fai·ra] vt. overbevise. **-færing (-ar)** [-fai·riŋk] f. Overbevisning. **-færsla** [-faiϙsla] f. Overbevisning, Overtalelse. **-færslugáfa** [-faiϙslogau:va] f. Overtalelsesævne. **-getull** [-ŋ·-ɟɛ·dodλ, -ɟɛ·todλ] a. som gætter rigtigt. **-gildi** [-ɟɪldɪ] n. virkelig Værdi; — (log.) Modalitet (ÁBjRök. § 30). **-girni** [-ɟɪ(r)dnɪ] f. indec. Billighed, Rimelighed; (Ordspr.) *s. er sátta móðir* (GJ.), Billighed er Moder til Forlig. **-girniskrafa** [-ɟɪ(r)dnɪskra:va] f. billig Fordring. **-gjarn** [-ɟa(r)dv] a., **-gjarnlegur** [-ɟa(r)dvlɛ·qøϙ] a. billig, rimelig; — adv. *-lega*. †**-gjörla** [-ɟördla] adv. med Sikkerhed. **-hata** [-n·-ha·da, -ha·ta] vt. hade oprigtigt. **-heilagur** [-hɛi·l-aqøϙ] a. i Sandhed hellig. **-heill** [-hɛidλ] a. fuldstændig hel el. sund: *sjón hans er sannheil í dag* (MJ. V. 259). **-heitur** [-hɛi·døϙ, -hɛi·tøϙ] a. virkelig varm. **-hermdur** [-hɛrmdøϙ] a. rigtig berettet, fortalt i Overensstemmelse med Sandheden, paalidelig, sikker: *sannhermdar frjettir*; — *lát hans mun sannhermt*, Efterretningen om hans Dod er nok sikker. **-hermi (-is)** [-hɛrmɪ] n. sanddru Beretning. **-hygginn** [-hɪɟ·ɪn] a. virkelig forstandig.

sanninda laus [san:ɪndalöy:s] a. usand, falsk. **-merki** [-mɛϙ·ɟɪ] n. Vidnesbyrd, Bevis for Sandheden af n-t: *hafa eitthvað til sannindamerkis*, have n-t som Bevis for n-t.

sannindi [san:ɪndɪ] npl. **1. a.** *(sannleikur)* Sandhed. — **b.** sandfærdig Forsikring: *segja e-ð með sannindum*. — **2.** *(vissa)* Vished, Sikkerhed: *vita e-ð með sannindum*, være vis paa n-t. — **3.** *(sannindamerki)* Bevis: *til sanninda sínu máli* (el. *um sitt mál)*, som Bevis for sin Sag.

sann yrða [san:ɪrða] vi.: *s. um e-n*, fremføre sande Ord om en. **-yrði** [-ɪrðɪ] npl. **1.** *(sönn orð)* sande Ord, Sandhed. — †**2.** *(sannsögli)* Sanddruhed, Paalidelighed. **-kallaður** [-ŋ·-kadlaðøϙ] a. rigtig benævnt; virkelig: *þeir eru sannkallaðir liðhlaupar*, de kan med Rette kaldes Overløbere; *það var sannkölluð hepni, að ...*, det var sandelig et Held, at ... **-kenna** [-ɟɛn·a] vt. benævne en Ting med sit rette Navn. **-kenning** [-ɟɛn·iŋk] f. passende Epithet, passende Benævnelse: *fá nafnorðinu smellnar sannkenningar* (Eimr. IV. 209). **-kristinn** [-krɪsdɪn] a. rettroende (kristen). **-kveðinn** [-kvɛ·ðɪn] a. sandfærdig talt: (Ordspr.) *sannkveðið er söngurinn besti* (GJ.), Sandheden er den bedste Sang (el. det skönneste Digt). **-legur** [-n·lɛqøϙ] a. **1.** virkelig: *sannlegt kraftaverk*. — **2.** *(sennilegur)* rimelig, sandsynlig. — **3.** *(sanngjarn)* billig, rimelig: *Er það gagnstætt því, sem sannlegt má sýnast* (Alþ. '11, B. II. 1474); — adv. *-lega*, sandelig. **-leiki, -leikur** [-lɛiɟɪ, -lɛiɟɪ, -lɛigøϙ, -lɛikøϙ] m. Sandhed: *guð er s.*; — *í sannleika*, i Sandhed, sandelig; (Ordspr.) *sannleikurinn er sagna bestur* (GJ.), Sandheden gaar for alt, jfr. han taler ej ilde som taler Sandhed; *sjer á sannleikur tíma* (GJ.), Sandheden har sin egen Tid; *sannleikanum verður hver sárreiðastur*, Sandhed er gærne ilde hørt.

sannleiks ást [san·lɛiχsaus·t] f. Sandhedskærlighed. **-dís** [-di:s] f. Sandhedsgudinde. **-fús** [-fu:s] a., **-gjarn** [-ɟad·v, -ɟar·dv] a. sandhedskærlig. **-korn** [-kor·dv, -kod·v] n. Smule Sandhed. **-leit** [-lɛi:t] f. Sandhedssøgen. **-leitinn** [-lɛi:dɪn, -lɛi:tɪn] a. sandhedssøgende. **-ljós** [-ljoᵘ:s] n. Sandhedslys. **-löngun** [-löyŋ·gøn] f. Trang til Sandhed. **-vandlæti** [-van·dlaidɪ, -laitɪ] n. Sandhedsiver.

sann leikur [san·lɛigøϙ, -lɛik-] m. = **sannleiki. -máll** [-maudλ] a., **-málugur** [-mau·løqøϙ] a. sanddru, sandfærdig. **-mentaður** [-mɛvdaðøϙ, -mɛnt-] a. virkelig dannet. **-mæli** [-mai·lɪ] n. **1.** Retfærdighed, Sandhed; billig Dom: *unna e-m sannmælis, láta e-n njóta sannmælis*, lade en vederfares Ret. — **2.** sandt Ord: *það er s. um hann*. **-nefndur** [san:ɛmdøϙ] a. = **sannkallaður. -nefni (-is,** pl. ds.) [san:ɛbnɪ] n. rigtigt, passende Navn. **-orður** [san:orðøϙ] a. sanddru. **-prófa** [san·proᵘ·va] vt. **a.** *(reyna nægilega)* prøve tilstrækkeligt. — **b.** tilstrækkeligt bevise Rigtigheden af; — verificere: *s. hverja tilvitnun* (Skírn. '13, 186). **-reyna** [-rɛi·na] vt. overbevise sig om n-t, kontrollere: *Endurskoðarinn skal að minnsta kosti tvisvar á ári s. hvort heimafje sjóðsins og eignir sjeu fyrir hendi* (Stj. '88, A. 10); — erfare Sandheden af n-t: *jeg hef sannreynt á minni löngu æfi, að ríka fólkið er yfirleitt ekki farsælla en fátæklingarnir*; — pp. *sannreyndur*, bekræftet ved Erfaringen, virkelig, faktisk. **-reynd** [-rɛint] f. Virkelighed, Kendsgærning, (erfaringsmæssigt) Faktum: *af þeim sannreyndum, sem*

fengist hefðu, skopuðu heimspekingar sér almenn fræðikerfi og heimsskoðun (ÞTh. i Eimr. XVI 1). *En það er s. fyrir hinu*, men det andet er erfaringsmæssigt bekræftet (Eimr. IX. 176). ° **-reyndarstefna** [-reindagsdrb na] f. Realisme (Eimr VI 211). **-rómast** [-ro: mast] vrefl. rygtes og vise sig at være sandt: *svo sem um Þuriði allrahelst og báðar þær mæðgur sannrómaðist* (JMPisl. 98). **-ræmi (-is)** [-rai mi] n. sandt Rygte. **-ræningur (-s)** [-rai niŋgoɡ] m. *(sanngjarn maður)* rimelig, retsindig Mand (BH.). **-rænn** [-raidv] a. retsindig: *Þórey var sannræn, stilt og góðgjorn* (MJ. Soguk. 90). **-saga** [-sa qa] f. sandfærdig Beretning. *Þetta má til sannsogu færa*, dette kan bevises (LFR V. 92) (jfr. *vegur*). **-sagður** [-saqðoɡ, -saqðoɡ] a. virkelig; uomtvistelig. **-sakaður** [-sa gaðoɡ, -sa k-] a. beskyldt med Rette. **-sýni** [-si nɪ] f. indec. **1.** *(sanngirni)* Billighed, Rimelighed: *gæta s.*, være rimelig. — **2.** *(rjettlæti)* Upartiskhed, Retfærdighed. **-sýnilegur** [-sinlɛ:qøɡ] a. **1.** *(sanngjarn)* billig, rimelig. — **2.** *(rjettlátur)* retfærdig. **-sýnn** [-sidv] a. **1.** *(rjettlátur)* retfærdig, retsindig; *(óhlutdrægur)* upartisk. — **2.** *(sanngjarn)* billig. **-spá** [-sbau] f. sand Spaadom, Spaadom, som gaar i Opfyldelse: *þessi orð urðu að sannspá*. **-spár** [-sbau:r] a. som spaar rigtigt. **-spyrja** [-sbɪrja] vt. = **sannfrjetta. -sæi** [-sai jɪ] f. indec. Erkendelse af Sandheden; *(sanngirni)* Billighed; *(rjettlæti)* Retfærdighed. **-sögli** [-söglɪ] f. indec. Sanddruhed, Sandfærdighed. **-sögulegur** [-söqølɛ:qøɡ] a. virkelig, historisk; autentisk. **-sögull** [-sö·qodʎ] a. sanddru; (Ordspr.) *vinum er vandi sannsogulum vera* (GJ.), det er svært for Venner sanddru at være. **-talaður** [-ta laðoɡ] a. sand. **-trúaður** [-tru aðoɡ] a. **1.** *(strangtrúaður)* rettroende. — **2.** meget religiøs: *hann var s. maður.*

1. **sannur (-s)** [san.oɡ] m. **1. a.** Sandhed: *og að sælum sanni leita* (JHall 48). *á sælum sanni er enginn vafi* (ibid. 181); *það má með sanni segja*, det kan i Sandhed siges; *færa e-m heim sanninn*, lade en føle Sandheden, oplyse en om Sagernes virkelige Stilling: *færa e-m heim sanninn um e-ð*, overbevise en om n-t; *til sanns*, for Sand, sandelig; *það var nærri sanni*, det var noget nær rigtigt; *það væri nær sanni, ef ...*, det vilde være nærmere ved det rigtige, hvis ...; *það er nær sanni*, det gaar an. — **b.** Bevis: *það má til sanns færa*, man kan bevise det; *vita sann á e-u*, kende Sandheden m. H. t. n-t, have Beviser for n-t: *má og vera að sumar (sagnir) hafi ýktar verið, þó að öllu viti menn sann á sumum* (GKonÆf. 230); *vita e-ð með sanni*, vide n-t med Bestemthed. — **2.** *(sanngirni)* Ret, Billighed, hvad der er overensstemmende med Ret og Billighed; *hann hefur fengið sinn sann*, han har faaet hvad der tilkommer ham; *Danmörk skyldi hafa allt verzlunarqagnið af Íslandi, en aðrir ekki, og aptur á móti skyldi Danmörk sjá Íslandi fullan sann* (JSVb. 99). — **3.** *(skoðun)* Mening: *á minn sann*, efter min Mening.

2. **sannur (sönn, satt)** [san:øɡ, sön·, saht] a. **1. a.** sand: *sönn saga*, en sandfærdig Historie; *s. atburður*, en virkelig Tildragelse; *segja satt*, sige sandt, fortælle Sandhed; *það segi jeg satt* (egl. det fortæller jeg som Sandhed, brugt som Udraab, kan ofte oversættes med) »virkelig«, »sandelig«: *þetta eru ljótu vandræðin, það segi jeg satt*, det er sandelig en vanskelig Situation; *satt* (el. *sannast) að segja*, sandt at sige; *hafa e-ð fyrir satt*, have hørt n-t som paalideligt; spec. anse n-t for paalideligt: *ekki voru gripirnir þar; höfðu þeir það fyrir satt, að Lars hefði aftur tekið þá* (Mýrd. 327); *Það hefi eg fyrir satt, að kýr mjolki hér betur nú en þær gjorðu til jafnaðar á yngri árum mínum* (BrJ. i Eimr. XIII. 105); *það er orð og að sönnu*, det er sandt nok; *það er mála sannast*, det er vist og sandt; (Ordspr.) *enginn á sök á sönnum rógi* (GJ.), hvad der siges bag ens Ryg er uskyldigt, naar det er sandt; *seint er satt að frjetta* (el. *spyrja)* (GJ.), silde faar man Sandhed at spörge. — **b.** *að sönnu*, ¹) (= *reyndar)* ganske vist: *hann var að sönnu í bindindisfjelagi, en drakk á laun*; ²) visselig, sikkert, sandelig: *þá hefði vort bogspjót að sönnu giggjað* (JÓlInd. 213). — **2.** sand, virkelig: *s. maður*, et sandt Menneske: *sönn hetja*, en sand, virkelig Helt; *s.* (el. *hinn sanni) guð*, den sande Gud. — **3.** = *uppvís*: *verða s. að e-u*, blive overbevist om n-t: *hann varð sannur að því að hafa stolið*, det blev bevist, at han havde begaaet Tyveri: *verða s. að sök*, blive bevist skyldig. — **4. a.** *(sanngjarn)* rimelig, billig: **b.** n. acc. comp. *sannara* som adv. rimeligere, med mere Ret.

sann verulegur [san·vɛrølɛ·qøɡ] a. virkelighedstro, virkelig: *sannverulegir ... ættjarðarvinir* (GFr. i Eimr. XV. 85). **-vinur** [-vɪ·noɡ] m. sand Ven. **-virði** [-vɪrðɪ] n. virkelig Værdi, Realværdi: *S. Hansamyntarinnar var ávalt undir nafnverði hennar og hnignaði meir og meir* (JAðEin. 408); — Indkøbspris + Omkostninger: *Margar borgir ... selja kjöt til neytenda ýmist við s. eða með mjog litlum hagnaði* (Ísaf. '15, 1. 1). **-vís** [-vi·s] a., **-vitur** [-vɪ doɡ, -vɪ toɡ] a. i Sandhed vis. **†-vænn** [-vaidv] a. billig, retfærdig.

sansa (a) [san·sa] vt.: *s. e-n*, bringe en til Fornuft; *s. sig*, besinde sig, komme til Klarhed og Ro; *nú hefir maginn sanzað sig* (GTh. '06, 16). *hann er farinn að s. sig* (el. refl. *sansast) á það* (sj. *því*), *að ...*, han er begyndt at indse, at ...

sansar [san·saɡ] mpl. Sans(er), Fornuft, nu kun i enkelte Udtryk: *taka sönsum*, lade sig bringe til Fornuft; *vera veikur á sönsunum*, være sindssyg; °*sansaljóri*, Sjælens Vindue (BóluHj. 80).

1. **sápa (-u, -ur)** [sau:ba, sau:pa] f. Sæbe.

2. **sápa (a)** [sau:ba, sau:pa] vt. indsæbe (Rvk.).

sápu bera [sau·bobɛ·ra, sau·po-] vt. indsæbe (Hun.). **-blóm** [-blo·m] n. = **smári. -bóla** [-boᵘ:la] f. Sæbeboble. **-bragð** [-braq·ð, -brag·þ] n. Smag af Sæbe. **-burður** [-bʏrðoɡ] m. Indsæbning. **-dallur** [-dad·loɡ] m. Sæbefjerding. **-froða** [-fro:ða] f. Sæbeskum. **-gerð** [-gɛr·ð] f. Sæbetilvirkning, Sæbefabrikation; Sæbefabrik. **-gras** [-gra:s] n. = **smári.**

sápugur [sau·boqoɡ, sau·p-] a. tilsmurt med Sæbe: *s. um hendurnar*.

sápu kaup [sau·bokø·p, sau·po-] npl. Indkøb af Sæbe. **-kúla** [-ku·la] f. Sæbeboble. **-laus** [-löy·s] a. uden Sæbe. — n. *-laust* som adv. **-lút** [-lu·t] n. Sæbelud. **-lögur** [-lö·qoɡ] m. Sæbevædske. **-skál** [-sgau:l] f. Sæbeskaal. **-smyrsl** [-smɪrsʎ] npl. Opodeldok. **-spil** [-sbɪ:l] n. Stykke (fin) indpakket Sæbe (Nl.). **-spænir** [-sbai:nɪɡ] mpl. Sæbespaaner. **-stykki** [-sdɪhgɪ] n. Stykke Sæbe. **-suða** [-sʏ:ða] f. Sæbesydning. **-vatn** [-vahtv] n. Sæbevand. **-vatnsbóla** [-vasboᵘ:la] f. Sæbeboble. **-þvo** [-þvo:] vt. sæbevaske; — pp. *-þveginn*, sæbevasket; skinnende ren (ogs. overf.).

1. **sá r (-s, -ir)** [sau.r] m. Saa, et stort, aabent Trækar.

2. **sár (-s, pl. ds.)** [sau:r] n. **1. a.** Saar: *liggja í sárum*, ligge saaret; *deyja úr sárum*, dø af sine Saar. — **b.** *(kaun)* Saar fremkommet ved Suppuration af en Byld o. l. — **c.** overf. Tab (is. om en Mand, der mister sin Kone): *hann hefur fengið mikið s.* — **2.** *vera í sárum (um fugla)*, lige have fældet Fjer (om Fugle). — **3.** Brudflade: *hvítur í sárið*.

3. **sár (acc. -an)** [sau:r] a. **I. 1. a.** smærtelig, smærtende: *s. verkur*, en haard, kvalfuld Smærte; *þar leikur hönd á, sem sárt er*, hvor det smærter en, der griber man med Haanden; *vera s.*, kradse (om en Barberkniv); — n. *sárt: e-ð er sárt*, n-t gör ondt: *það er sárt að láta taka úr sjer tönn*. — **b.** öm: *jeg er sár í hálsinum*. — **c.** overf.: *verða, sitja eftir með sárar kinnar*, sidde sörgmodig tilbage; *með sárt ennið*, med uforrettet Sag, skuffet: *Að vísu er það þúngt, að fara með sárt ennið heim aptur* (Il. I. 38); *sitja eftir með sárt ennið*, sidde med skuffede Forhaabninger (med Smærterne), være slukøret; *honum er bæði sárt og klæjar* (jfr. *klæja)*, han vil og han vil ikke; (Ordspr.) *hverjum er sinn sár* (GJ.), hver er ömtaalig med Hensyn til hvad der er hans. — **2.** *vera s. á e-u*, (egl. være ömtaalig m. H. t. n-t) spec. være karrig m. H. t. n-t og sörge, hvis det bliver misbrugt: *Þjóðin er á engu eins s. og fé, sem eytt er til ónýtis* (Alþ. '11, B. II 887). *vera sárt um e-ð*, ¹) = *vera s. á e-u*; ²) nære Omsorg for n-t, lægge stor Vægt paa n-t: *(nefndin) hefir verið á móti þeim tillögum, er okkur var sárast um* (som vi lagde mest Vægt paa) (Alþ. '11, B. 17); jfr. 2. *barnsár*. — **3.** *gera sitt sárasta til e-s*, göre sit yderste, sit bedste for n-t; *sverja og sárt við leggja*, bedyre höjt og helligt. — **4.** *(gramur)* ærgerlig: *verðum þó eins sárir eða enn sárari þegar vér sjáum þá liggja og draga fiskinn uppi í þurum landsteinum* (JSVb. 102–103). *vera s. út í e-ð*, være ærgerlig over n-t. — n. *sárt* (= *hart)* haardt, ærgerligt, sorgeligt: *það er sárt að sjá efnilega menn fara í hundana*. — **II.** *(særður)* saaret: *s. til ólífis*, dødelig saaret; — overf.: *eiga um sárt að binda*, lide Skade el. faa Sorger. — **III. 1.** n. *sárt* som adv., comp. *sárar*, superl. *sárast*, smærteligt, med Smærte: *gráta sárt*, græde bitterligt; *sárt leikinn*, skammelig behandlet, som har faaet en slem Medfart; *e-n tekur e-ð sárt*, n-t gör en ondt; *taka sárt til e-s*: ¹) *mig tekur sárt til e-s*, n-t smærter mig; ²) lade n-t være sig magtpaaliggende, ligge sig paa Hjærte: *hann tók sárt til barnanna sinna*; ogs. med dat.: *e-m tekur sárt til e-s: mér sem manni, er ann landbúnaðinum, tekur sárt til frumvarps þessa* (Alþ. '11, B. 953); (Talem.) *hvern* (el. *hverjum) tekur sárt til sinna*; ³) føle med en: *Okkur mun þó jafnan taka sárara til samvistamanna okkar og nágranna* (Eimr. IV. 216). — **2.** acc. *sáran* som adv. saare, meget; hæftigt, smærteligt: *gráta s.* = *gráta sárt*. — **IV.** som förste Sammensætningsled: saare, meget; *sárbeittur* osv.

sára bætur [sau:rabai:døɡ, -bai:tøɡ] fpl. Saarebod, Erstatning for Saar (Svie) og Smærte. **-fullur** [-fʏd·loɡ] a. fuld af Saar. **-kanni** [-kan:ɪ] m. Sonde. **-krókar** [-kroᵘ:gaɡ, -kroᵘ:kaɡ] mpl. Saarkroge (til Brug ved Operationer og Dissektioner). **-lítill** [-li:dɪdʎ, -li:t-] a. = **sárlítill. -lækning** [-laihgniŋk] f. Kirurgi; kirurgisk Operation. **-læknir** [-laihgnɪɡ] m. Kirurg. **-maður** [-ma:ðoɡ] m. Saarer, Person, som har tilföjet en et Saar: *lýsti hann prófast sáramann sinn, ef hann lifði, en banamann (sinn), ef hann dæi* (GKonÆf. 159). **-maur** [-möy:r] m. (zool.) Saarmide (acarus ulcerum).

sáran [sau:ran] adv. se 3. **sár.**

sára salvi [sau:rasal·vɪ] n. Saarsalve. **-saumur** [-söy:moɡ] m. Sutur. **-smyrsl** [-smɪɡ·sʎ] npl. Saarsalve; — spec. Borvaselin (Stj. '01, B. 5). **-sótt** [-soᵘht] f. Syfilis. **-tími** [-ti:mɪ] m. Fældningstid. **-töng** [-töyŋ·k] f. Pincet. **-umbúðir** [-ʏm·buðɪɡ] fpl. Forbinding, Bandage.

sáraumur [sau:röy·moɡ] a. meget elendig, bedrøvet el. syg, jfr. *aumur*.

sára vefjur [sau:ravɛv·joɡ] fpl. Forbinding, Bandage: *lest vera að hagræða sáravefjunum* (GFrÓl. 112). **-veiki** [-vei:gɪ, -vei:ķɪ] f. indec. = **sárasótt.**

sár beiða [saur·bei·ða] vt. bede indstændigt, bönfalde, besværge, trygle. **-beiðni** [-beiðnɪ] f. indec. indstændig Bön. **-beittur** [-beihdoɡ] a. **1.** meget skarp: *s. hnífur*. — **2. a.** smærtelig, pinlig: *hefir honum þókt nóg um þann sárbeitta yfirgáng og hin illu verk, er þeir höfðu í frammi* (Od. 497–98); *Þá geingu þeir Patróklus aptur saman af sárbeittu kappi* (Il. II. 107). — **b.** skarp, bidende, sarkastisk, kaustisk: *sárbeitt svar*. **-biðja** [-bɪðja] vt. = **sárbeiða. -blíður** [-bli·ðoɡ] a. vemodig. **†-bót** [-bo·t] f. Helbredelse af Saar. **-bæna** [-bai·na] vt. = **sárbeiða.**

†sarð [sar·ð] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **serða.**

sarða (a) [sar·ða] vt. **1.** *(fægja)* polere, glatte (BH.). — **2.** *(þreifa á)* befole, have mellem Hænderne (BH.).

sár fár [saur·fau·r] a., is. pl. *-fáir*, meget faa. **-fátækur** [-fau·taiɡoɡ, -taihoɡ] a. = *bláfátækur*, bundfattig. **-feginn** [-fei·jɪn] a. inderlig glad. **†-fenginn** [-feiŋgɪn] a. smærtelig. **-fúll** [-fudʎ] a. meget trist, vranten el. kedsommelig: *í kirkju' ... | sárfúla sje og heyri' eg | sofendur guð að lofa* (BTh. 182). **-fættur** [-faihdoɡ] a. ömfodet.

sarg [sar·k] n. **1.** Skurren: *sargið í urðinni* (ÞGþD 96). — **2.** *(þrabænir, nöldur)* stadigt Overhæng, Tryglen: *arg og s.* — **3.** *(prutt)* Prutten. — **4.** *(önuglyndi)* Vrantenhed (Rang.).

sarga (a) [sar·ga] v. **1.** vi. **a.** frembringe en skurrende Lyd, skurre: *kambarnir s.*, *sögin sargar*. — *s. á fiðlu*, fue paa en Violin. — **b.** mede, naar der er kun lidt Fisk. — **2.** vt. hakke el. file med en stump Kniv (el. Sav): *s. bitið úr hnífnum*, hakke (file) Kniven helt sløv. — **3.** overf. **a.** vi. stadig at snakke om det samme: *Hinir realistisku rithøfundar hafa ... oftast sargað í sama farið og ekki getað kreist úr sér nokkra*

nýja hugmynd (Eimr. XVI. 221); *s. (á e-u) við e-n*, stadig overhænge en med Anmodning om n-t, trygle en: *jeg hef verið að s. við Þorstein . . . að koma í það* (MelBr.). **b.** vt. *s. e-ð út úr e-m*, tiltrygle sig n-t hos en, ved idelig gentagne og indtrængende Anmodninger at bevæge en til at afstaa n-t; faa n-t hos en med stor Möje. — **c.** refl. recipr. *sargast*, prutte med hinanden: *um fimtíu „sent" niður sörguðust þeir* (StStAndv. II. 214).

sarghljóð [sar·k(h)λɪo·ᵘð] n. skurrende Lyd (Eimr. XIV. 38).

°**sárgjöfull** [saur·ɟö·vødλ] a. saarende: *sárgjöfult sverð* (GFrÚh. 127).

sárgla [saur·gla] vi. og vt. = **sarga.**

sár glaður [saur gla·ðøϙ] a. saare glad, sjæleglad. **-gramur** [-gra·møϙ] a. meget ærgerlig. **-grátinn** [-grau·dɪn, -grau·tɪn] a. forgrædt. **-grætilegur** [-graidɪlɛ:ϙøϙ, -graitɪ-] a. i höjeste Grad sörgelig (beklagelig); — adv. *-lega*. **-heitur** [sau:ϙ(h)ɛi·døϙ, -(h)ɛi·t-øϙ] a. skoldende hed. **-hendur** [-(h)ɛndøϙ] a., **-hentur** [-(h)ɛvdøϙ, -(h)ɛntøϙ] a. ömhændet. **-hryggur** [sauϙ:(hϙ)ɪg·øϙ] a. overmaade bedrøvet. **-hræddur** [-(hϙ)aid·øϙ] a. meget ængstelig el. skinsyg, jfr. *hræddur: vera s. um e-n*. **-hungraður** [sau:ϙ-(h)uŋgraðøϙ] a. overmaade sulten, skrupsulten. **-iðrast** [-r-ɪðrast] vrefl.: *s. eftir e-ð*, fortryde n-t bittert. **-illa** [-ɪdla] adv. overordentlig daarligt el. slet: *opt s. úr garði gjört* (Eimr. I. 20). **-illur** [-ɪdløϙ, -ɪdløϙ] a. = **sárreiður.**

sárindi [sau:rɪndɪ] npl. Ømhed: *s. í hálsinum*, ondt i Halsen.

sár yrði [sau:rɪrðɪ] npl. bitre, bidende Ord; Spydigheder, Sarkasmer: *ýfirstiga hann í sáryrðum* (GFr. : Logr. XVI. Nr 30). **-yrtur** [-ɪrdøϙ] a. som bruger bitre Ord; bidende. **-kaldur** [sauϙ·kaldøϙ] a. bidende kold. **-kalinn** [-ka·lɪn] a. forfrossen. **-keyptur** [-ķ·ifdøϙ] a. dyrekøbt. **-kenna** [-ķɛn·a] vi.: *s. í brjósti um*, have en inderlig Medlidenhed med.

°**sarkmein** [saϙ·gmei·n] n. (med.) Sarkom.

†**sárla** [saur·dla] adv. **sárlega.**

sár langa [saur·lauŋga] v. impers. længes meget: *mig sárlangar til*, jeg længes meget efter; jeg har stor Lyst til. **-langur** [-lauŋgøϙ] a. smærtelig lang. **-legur** [-lɛϙøϙ] a. smærtende, smærtelig; — adv. *-lega*, [1]) bittert, slemt, haardt: *gráta s.*, græde bitterligt; *svíkja e-n s.*, *leika e-n s.*, behandle en haardt; [2]) *(harðla)* saare, overordentlig: *s. sjúkur*. **-leiðast** [-lei·ðast] vrefl. være meget ked over; skrupkede sig. **-leiður** [-lei·ð-øϙ] a. saare kedelig: *af sárleiðri ófriðar athöfn* (Milt. 167); *jeg er s. á því*, jeg er bleven inderlig ked af det. **-leiki, -leikur** [-leiɟɪ, -leiķɪ, -lɛigøϙ, -leikøϙ] m. Smærte. **-lítill** [-li·dɪdλ, -li·t-] a. saare ringe. **-lúinn** [-lu·ɪn] a. dødtræt. **-mæddur** [-maid·øϙ] a.: *s. á e-u*, som har haft mange Sorger paa Grund af n-t og er bleven træt af det. **-mæna** [-mai·na] vi. stirre længselsfuldt.

sárna (a) [saur·dna] v. impers. smærte, ærgre: *e-m sárnar e-ð*, en græmmes over n-t, n-t smærter, ærgrer en; ogs. abs. *mjer sárnaði*, jeg blev ærgerlig.

sár nauðugur [saur·nøy·ðøϙøϙ] a. meget nødig: *e-m er e-ð sárnauðugt*, en vil n-t meget nødigt. **-neyddur** [-nɛid·øϙ] a. meget betrængt: *Við vorum ekki sárneyddir* (ikke meget sultne) *á eftir* (Ing. '11, 135).

sárolía [sau:ro·lija] f. Karbololie.

sárorður [sau:rorðøϙ] a. bitter i sine Ord.

sarpur (-s, -ar) [saϙ·bøϙ] m. Kro (paa Fugle): *tína* (el. *safna*) *í sarpinn*, [1]) (ogs. om Mennesker) stikke under Vesten; [2]) overf. samle paa n-t, spec. Erfaringer: *Jeg hefi safnað í sarpinn, borið saman kosti og galla, vegið alt og metið eftir því, sem jeg hafði vit á* (JTrSk. II. 242).

sár reiðast [saur:ɛi·ðast] vrefl. blive meget vred. **-reiður** [saur:ɛi·ðøϙ] a. meget vred: (Ordspr.) *sannleikanum verður hver sárreiðastur*, Sandheden kan ingen taale at høre, Sandhed er ilde hørt.

sárs aukaleysi [sauϙ·söygalei:sɪ, -öyka-] n. Analgesi, Følesløshed (ÁBjSál. § 135). **-auki** [-öy·ɟɪ, -öy·ķɪ] m. Smærte. **-höfuð** [-(h)ö·vøð] n. (jfr. *sáttur*) kun i Udtr.: *sitja aldrei á sárshöfði við e-n*, aldrig lade en i Ro, stadig yppe Kiv med en; *þeir geta aldrei setið á sárshöfði*, de enes som Hund og Kat; (Ordspr.) *ekki sitja ólíkir á sárshöfði*.

sár sjá [sauϙ·sjau·] vi. = **dauðsjá.** **-soltinn** [-soλdɪn] a. = **sársvangur.** **-spen** [-sbɛ·n] a. f. med ömme Yverpatter: *s. kýr, ær*. **-svangur** [-svauŋgøϙ] a. forfærdelig sulten, skrupsulten.

°**sárteinn** [sauϙ·tɛidn] m. Sværd.

sár veikur [saur·vei·gøϙ, -vɛi·køϙ] a. meget syg. **-viknandi** [-vɪhgnandɪ] a. hjærtegreben. **-vondur** [-vondøϙ] a. **sárreiður.** **-vorkenna** [-voϙķɛna] vt. med dat. ynke meget, føle dyb Medlidenhed med. **-þyrstur** [-ϙ-þɪ(ϙ)sdøϙ] a. meget törstig. **-þjáður** [-þjau·ðøϙ] a. plaget af tunge Smærter, meget lidende. **-þráður** [-þrau·ðøϙ] a., **-þreyður** [-þrei·ðøϙ] a. inderlig attraaet. **-þreyttur** [-þreihdøϙ] a. dødtræt. **-þurfandi** [-þʏrvandɪ] a., **-þurfi** [-þʏrvɪ] a. indec. i höj Grad trængende.

sat [sa:t] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **sitja.**

sát (-ar, -ir) [sau:t] f. †**1.** *(seta)* Sidden. — **2.** *(fyrirsát)* Baghold: *og gerðum þar launsátur. Þeir vóru fyrir sátinni Odysseifur og Menelás Atreifsson* (Od. 307). — †**3.** *(umsát)* Belejring.

sáta (-u, -ur) [sau:da, sau:ta] f. lille Høstak (ogs. bundet i et Bundt).

Satan (-s, -ar) [sa:dan, sa:tan] m. Satan, Djævelen.

sátt (-ar, -ir) [sauht] f. (jfr. *sætt*) Forlig: *taka í s.*, tage til Naade.

sátta boð [sauhdabo:ð] npl. Tilbud om Forlig el. Forsoning. **-bók** [-boᵘ:k] f. Forligsprotokol. **-fundur** [-fʏn·døϙ] m. Forligsmøde. **-hjerað** [-hjɛ:rað] n. Forligskres. **-kæra** [-ķai:ra] f. Forligsstævning. **-leit** [-lei:t] f. Forsøg paa Udsoning, Forligsbestræbelser. **-leitarmaður** [-lei·darma:ðøϙ, -lei·tar-] m., **-maður** [-ma:ðøϙ] m. Forligskommissær. **-mál** [-mau:l] npl. forsonlig Tale (MJ. III. 167). **-nefnd** [-nɛm·t] f. Forligskommission. **-nefndarmaður** [-nɛmdarma:ðøϙ] m. = **sáttamaður.**

sáttar gerð [sauhdarɟɛr·ð] f. Forlig, Forsoning. **-orð** [-or·ð] npl. **1.** Ord, som tyder paa forsonlig Stemning, forsonlige Ord: *mæla s.*; — *bera s. á milli e-ra*, søge at stifte Forlig mellem n-n. — †**2.** *(sætt)* Indgaaelse af Forlig.

sátta semjari (-a, -ar) [sauhdasɛm·jarɪ] m. Forligskommissær. **-tilraun** [-tɪl·röyn] f. = **sáttaumleitun.** **-umdæmi** [-ʏm·daimɪ] n. Forligsdistrikt, Forligskres. **-umleitun** [-ʏm·lɛidøn, -lɛitøn] f. Forligsforsøg.

°**sátt broti (-a, -ar)** [sauhtbro·dɪ, -bro·tɪ] m. Person, som bryder Forlig. **-fýsi** [-fi·sɪ] f. indec. Forsonlighed. **-fýsisandi** [-fisɪsan·dɪ] m. Forsonlighedsaand. **-fús** [-fu·s] a. forsonlig. **-girni** [-ɟɪ(r)dnɪ] f. indec. Forsonlighed. **-gjarn** [-ɟa(r)dv] a. forsonlig. **-hafi (-a, -ar)** [-(h)a·vɪ] m. Forligshaver. **-málasjóður** [-maulasjoᵘ:ðøϙ] m. »Traktatfond« (saal. kaldes den isl. Del af det ved Forbundsloven af 1918 stiftede dansk-islandske Forbundsfond). **-máli** [-d-mau·lɪ] m. Pagt, Traktat. **-málsörk** [-maulsöϙ·k] f. Pagtens Ark. **-mælast** [-mai·last] vrefl. slutte Forbund el. Forlig. **-rof** [-ro·v] n. Brud paa sluttet Forlig, Traktatbrud.

sáttur [sauhdøϙ] a. **1.** forsonet: *þeir voru nú sáttir að kalla*, de var nu nogenlunde forsonede; (Ordspr.) *þeir sitja aldrei á sátts höfði* (GJ.), de enes som Hund og Kat. — **2.** enig: *vera (verða) sáttir á e-ð*, være (blive) enige om n-t; *vera allir á eitt sáttir*, alle være enige. — **3. a.** *(ánægður)* tilfreds. — **b.** *jeg er s. með að gera það*, jeg er mest tilbøjelig til at göre det.

sátt vandur [sauhdvandøϙ] a. vanskelig at forsone, kræsen m. H. t. Fredsvilkaar. **-var** [-va·r] a. ordholden, som tager sig i Agt for at bryde Forlig. **-vænlegur** [-vainlɛ·ϙøϙ] a. forsonlig; seende ud til Forlig. **-þægur** [-þai·ϙøϙ] a. = **sáttfús.**

sátum [sau:døm, sau:tøm] 1. p. pl. imp. ind. af **sitja.**

sátur (-urs, pl. ds.) [sau:døϙ, sau:tøϙ] n. †**1.** = **sát** 1.—3. — **2.** Sted hvor man ligger ude paa Søen for at fiske: *steypireyður ver skip í sátri* (JÁÞj. I. 628); *En er skip þessi voru í sátur komin vestur á Svið, urðu þau lítið eða ekki fiskvör* (GKonÆf. 112). — **3.** det Sted i et Fuglebjærg, hvor Fuglene sidder: *fuglinn í sátrinu* (Grímsey). — **4.** Baghold, Sted hvor man ligger i Baghold: *og leggja yður í s., hvern hjá öðrum* (Od. 76).

sauð [söy:ð] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **sjóða.**

sauða ábrystir [söy:ðaubrɪs·dɪϙ] fpl. Kalvedans af Faaremælk. **-band** [söy:ðaban·t] n. = **sauðband.** **-beit** [-bɛi:t] f. Græsgang for Faar. **-bók** [-boᵘ:k] f. Faarefortegnelse (JAðEin. 435). **-bóndi** [-boᵘn·dɪ] m. **1.** (sj.) = *fjárbóndi*. — **2.** Bonde, der har Beder. **-bragð** [-braϙ·ð, -brag·þ] n. = **fjárbragð.** **-broddur** [-brod:øϙ] m. Faarets Raamælk. **-bú** [-bu:] n. **a.** Faarehold, Gaardsdrift hovedsagelig baseret paa Faarehold (BHAt. 139). — **b.** Mønsterbrug for Faareavl. **-dynur** [-dɪ:nøϙ] m., **-dunur** [-dʏ:nøϙ] m. **a.** dump Lyd, naar en Flok Faar kommer løbende i det fjærne. — **b.** (rimel. opr. *sauðadúnn* af †*dúnn*, Hob) en Flok Faar: *úlfur í sauðadyn*. **-ferð** [-fɛr·ð] f. Vandring for at samle Faar. **-flokkur** [-flohgøϙ] m. Faareflok. **-ganga** [-gauŋ·ga] f. Vintergræsning for Beder. **-geymsla** [-ɟɛim·sla] f. Faarevogtning. **-hirðir** [-hɪrðɪϙ] m. Faarevogter. **-hjörð** [-hjör·ð] f. Faarehjord. **-hlað** [-hλa:ð] n. (LFR. VII. 200) = **fjárborg.** **-hús** [-hu:s] n. Faarestald, is. Bedestald; *hann er ekki af því sauðahúsi*, egl. han er ikke af den Faarestald, ɔ: tilhører ikke det Parti el. desl.; (Talem.) *vera af öðru sauðahúsi*, være af anden Slags. **-hvarf** [-χwar·v, -kvar·v] n. Forsvinden af Faar. **-jarm** [-jar·m] n., **-jarmur** [-jar·møϙ] m. Brægen. **-kjöt** [-ķö:t] n. Faarekød; is. Bedekød. **-klippur** [-klɪhbøϙ] fpl. Faaresaks, Uldsaks. **-klukka** [-klʏhga] f. Faarebjælde. **-kví** [-kvi:] f., mest i pl. *-kvíar*, Faarefold. **-kvöð** [-kvö:ð] f. Fordring m. H. t. Ydelse af Faar. **-leit** [-lɛi:t] f. Eftersøgning af Faar. **-maður** [-ma:ðøϙ] m. Faarehyrde, Karl, hvis Hværv det er at passe Faarene, is. Bederne. **-mergur** [-mɛr·gøϙ] m. **1.** (bot.) no. Grepplyng (loiseleuria procumbens). — **2.** Faaremarv. **-mjólk** [-mjoᵘλ·k, -mjoᵘl·k] f., **-nyt** [-nɪ:t] f. Faaremælk.

sauðar belgur [söy:ðarbɛl·gøϙ] m. Faareskind. **-efni** [-ɛb·nɪ] n. vordende Bede (JHall. 158).

sauðarekstur [söy:ðarɛχ·sdøϙ] m. **1. a.** *(það að reka sauði)* Drivning af Faar. — **b.** Ret til at drive Faar: *eiga s. í land annarar jarðar*. — **2.** en Drift Faar (is. Beder): *hann fór með s. í kaupstaðinn*.

sauðar fall [söy:ðaϙfad·λ] n. Kroppen af et slagtet Faar el. (oftere) en slagtet Bede: *s. af hangikjöti* (SIng. I. 219). **-gæra** [-r-ɟai:ra] f. Faareskind (med Ulden paa); (Talem.) *e-r er úlfur í sauðargæru*, en er en Ulv i Faareklæder; (Ordspr.) *margur hylur úlfinn undir sauðargærunni* (GJ.), under Faareskind er ofte Ulvesind. **-hyrningur** [-ϙ-(h)ɪr·dnɪŋgøϙ, -(h)ɪd·n-] m. Ske lavet af Faarehorn. **-hnífill** [-(h)vi:vɪdλ] m. kort Faarehorn. **-huppur** [-(h)ʏhbøϙ] m. Slaget af en Bede. **-höfuð** [-(h)ö:vøð] n. **1.** Hoved af en Bede. — **2.** overf. *(flón)* Fæhoved, Dosmer.

sauðarjettir [söy:ðarjɛhdɪϙ] fpl. = *rjettir*, se **rjett** 2.—3.

sauðarklæði [söy:ðaϙklai:ðɪ] npl.: *úlfur í sauðarklæðum*, en Ulv i Faareklæder.

Sauðárkrókur [söy:ðauϙkroᵘ:gøϙ, -kroᵘ:køϙ] m. npr. Handelsplads ved *Skagafjörður*.

sauðar leggur [söy:ðarlɛg:øϙ] m. Benpiben i Foden af et Faar; — bruges ofte som Legetöj af Börn, og skal saa i Reglen forestille en Hest (JHall. 135); *fara undir sauðarlegg*, springe frem og saa igen baglængs over et Baand, der er fastgjort til to Faareben (jfr. *alinmál*) (ÓDavSk. 161); *stökkva* (el. *fara*) *yfir sauðarlegg*, ogs. *stika (á) legg*, hoppe over et Faareben, saaledes at man holder ind under Taadækket *(távarp)* paa bægge sine Sko (ÓDavSk. 159); (Talem.) *eins og skollinn (fjandinn) úr sauðarleggnum*, som deus ex machina. **-legur** [-lɛ·ϙøϙ] a. faaret af Udseende. **-litur** [-lɪ:døϙ, -lɪ:d-] m. naturlig Uldfarve. **-lús** [-lu:s] f. **1.** = *færilús*. — **2.** = *lús* 2. **-reyfi** [-a-rei:vɪ] n. hele Ulden af et Faar. **-rif** [-rɪ:v] n. Bederibben. **-síða** [-ϙ-si:ða] f. Siden af en Bedekrop. **-skammrif** [-sgam·rɪv] n. et af de korte Ribben i en Bedeside. **-skepna** [-sɟɛhbna] f. Faar. **-svið** [-svɪ:ð] npl. *svið* (s. d. O.) af en Bede. **-svipur** [-svɪ:bøϙ, -svɪ:pøϙ] m. faaret Udtryk. **-ull** [-r-ʏd·λ] f. Uld af en Bede. **-vala** [-r-va:la] f. = **vala** 1. **-þærur** [-ϙ-þai:røϙ] fpl. de korte Ribben af Faaret med Boven (LFR. II. 120).

sauða skel [söy:ðasgɛ:l] f. en Slags Musling (astarte sulcata) (GBarð.). **-skyr** [-sgI:r] n. *skyr* lavet af Faaremælk. **-skurður** [-sgYr·ðøϱ] m. Slagtning af Faar, is. Beder. **-slátur** [-slau:døϱ, -slau:t-] n. *slátur* (s. d. O.) af Beder. **-slitur** [-slI:døϱ, -slI:tøϱ] n(pl). Resterne (Aadsel) af en Bede, som Ræve og Rovfugle har ædt op. **-smjör** [-smjö·r] n. Smør af Faaremælk. **-spörð** [-sbör·ð] npl. Faarebønner. **-stuldur** [-sdYl·døϱ] m. Faaretyveri. **-sveit** [-svɛi:t] f. Egn, der særlig egner sig for el. er bekendt for Faareavl, is. Bedeavl. **-tað** [-ta·ð] n. Faaregødning. **-taka** [-ta:ga, -ta:ka] f. Faaretyveri. **-tólg** [-tou̯l·k] f. Bedetalg, Faaretalg.

sauðauðugur [söy·ðöy·ðøqøϱ] a. rig paa Faar.

sauða ull [söy:ðaʏd·l] f. Faareuld. **-vingull** [-viŋ·godl] m. = **sauðvingull. -þari** [-þa:rI] m. (HjaltKv. 98) = **söl. -þykni** [-þIhgnI] n. Faaremælk ud paa Efteraaret. **-þjófnaður** [-þjou̯b·naðøϱ] m. Tyveri af Faar. **-þjófur** [-þjou̯:vøϱ] m. Faaretyv.

sauð band [söyð·bant] n. **1.** blødt, flettet uldent Baand, som bruges til at fastbinde Faarenes samlede Fødder med, naar de bliver klippede om Foraaret: *Dæmi eru til þess, ekki allfá, að kindur hafa drepist í „sauðbandi“* (Freyr VIII. 92); *binda sauðbandi*, svinebinde; — som Kunst: *binda sauðbandi* el. *standa upp í sauðbandi*, rejse sig fra liggende Stilling med Fødderne sammenbundne og Hænderne sammenbundne paa Ryggen (ÓDavSk. 147). — **2.** Reb, der lægges over den ene Skulder og under den anden Arm: *bera tosku (poka) í sauðbandi* (Af.). **-bítur** [-bi·døϱ, -bi·tøϱ] m. Faarebider, Ræv. **-burður** [-bYrðøϱ] m. Læmning, Tiden for Lammenes Fødsel, Læmmetid. **-fellir** [-fɛdlIϱ] m. Faaredød. **-fita** [-fI·da, -fI·ta] f. Uldsved, naturligt Fedt i Faareuld. **-fjárbeit** [-fjaurbɛi:t] f. Græsning for Faar. **-fjárbú** [-fjaurbu:] n. = **sauðabú. -fjárkjöt** [-fjauϱkjö:t] n. Faarekød. **-fjárkropp** [-fjauϱkrohp] n. lidt Græsning for Faar. **-fjárrækt** [-fjauraiχ·t] f. Faareavl. **-fje** [-fjɛ·] n. coll., **-fjenaður** [-fjɛ·naðøϱ] m. Faar (pl.). **-frár** [-frau·r] a. letløbende som et Faar. **-frómur** [-frou̯·møϱ] a. lammefrom (GPSk. 115). **-ganga** [-gauŋga] f. Græsgang for Faar (is. Beder). **-glegni** [-glɛgnI] f. indec. Færdighed i at kende Faar. **-gras** [-gra·s] n. = *sauðgróður*, Græsning for Faar; — pl. *-grös*, ds.: *at valla voru þá sauðgrös á Pétursmessu* (Esp. I. 110). **-gresi (-is)** [-grɛ·sI] n. Græsning for Faar, Græs, som særlig er godt for Faar: *frábærasta s.* (Klp. III. 40). **-gróður** [-grou̯·ðøϱ] m., **-hagi** [söy:þ(h)ai·jI] m. saa meget Græs, at det kan tjæne til Græsning for Faar. **-heimska** [-(h)ɛimsga] f. Stokdumhed. **-heimskur** [-(h)ɛimsgøϱ] a. stokdum. **-heldur** [-(h)ɛldøϱ] a. som kan holde Faar tilbage, som Faar ikke kan springe over: *sauðheld girðing*. **-hús** [-(h)u·s] n. = **sauðahús. -hússgarður** [-(h)usgar·ðøϱ] m. Gærde omkring en Faarestald. **-höfn** [-(h)öbv] f. Faarehold. **-jörð** [söyð·jörð] f. **a.** Gaard med god Græsgang for Faar. — **b.** spec. = *sauðgróður*: *Á útsveitum varð ekki s. fyrr en á Jónsmessu* (ÞThÁrf. 79). **-kál** [-kau·l] n. (Vf.) = **fjörukál. -kropp** [-krohp] n. lidt Græsning til Faar. **-kvistur** [-kvIsdøϱ] m. = **grasvíðir. -land** [-lant] n. Land, som egner sig for Faareavl, Græsgang for Faar: *taka við flatlendi ... besta s.* (ÞThFerð. II. 224). **-laukur** [-löy·gøϱ, -löy·køϱ] m. (bot.) Trehage (triglochin). **-laus** [-löys] a. **1.** blottet for Faar (spec. Beder); (Ordspr.) *sveltur sauðlaust bú* (GJ.), fattigt er faareløst Bo. — **2.** an. *-laust*: *leita sauðlaust*, ¹) søge efter Faar uden at finde noget; ²) afsøge en Egn saal. at intet Faar bliver overset (Árn.). **-ljóst** [-ljou̯st] an. saa lyst, at man kan skelne Faar: *þeir voru komnir nokkuð upp á Jökulinn í sauðljósu* (JÞorkÞjs. 31). **-meinlaus** [-mɛinlöys] a. skikkeligt Skrog, spag som et Lam. **-mórauður** [-mo·röyðøϱ, mou̯·-] a. brun som et Faar; — (overf.) uoplyst (JTrHalla 32). **-peningur** [-pɛ·niŋgøϱ] m. coll. = **sauðfje. -reki (-a, -ar)** [-rɛ·gI, -rɛ·kjI] m. Faarehyrde. **-rækt** [-raiχt] f. Faareavl. **-skepna** [-sgjɛhba] f. Faar; overf. sølle Skrog. **-skygni** [-sgjIgnI] n. Belysning til at kende Faar i: *nú er ekki gott s.* **-skinn** [-sgjIn] n. Faareskind. **-skinnskyrtill** [-sgjInskjIϱ·dIdl] m. Faareskindskjortel. **-skinnsskór** [-sgjInsgou̯:r] m. (islandsk) Sko lavet af Faareskind. **-spakur** [-sba·gøϱ, -sba·k-] a. spagfærdig som et Faar. **-spekja** [-sbɛ·gja, -sbɛ·kja] f. **1.** (lidt) Vintergræsning for Faar: *góð s.* (Borg.). — **2.** daarligt Føre: *það er dálítil s.* (Borg.). **-styggur** [-sdIg·øϱ] a. sky som et Faar: *s. hestur*. **-svartur** [-svaϱdøϱ] a. med Uldens naturlige sorte Farve; overf. *s. almúgi*, det uoplyste, menige Folk.

sauður (-s el. -ar, -ir) [söy:ðøϱ] m. **I. 1.** *(kind)* Faar: *gæta sauða*; (Ordspr.) *þangað man s. lengst, er lamb gengur*, mod det Sted længes Faaret længst, hvor som Lam det har været; *tekur úlfur af töldum sauðum* (Sch. Mál.), Ulv tager og af talte Faar. — **2.** *(vanaður hrútur)* Bede. — **3.** coll. *(ásauður)* Malkefaar. — **II.** overf. **1.** *(auli)* Tosse, Faarehoved: *hann er mesti s.* — **2.** Skrog, Skind, bruges ofte om en godmodig ældre Mand, jfr. *karlsauður*, det gamle Skrog: *blessaður sauðurinn* (ÞGjUf. 62).

sauð vant [söyð·vaɲt, -vant] an.: *honum varð aldrei s.*, han manglede aldrig Faar. **-víðir** [-vi·ðIϱ] m. = **grasvíðir. -vingull (-uls, -lar)** [-viŋgødl] m. (bot.) Faaresvingel (festuca ovina, L.). **-þrái** [söyþ·rau·I] m. Halsstarrighed som hos et Faar (et Æsel). **-þrár** [söyþ·rau·r] a. halstarrig som et Æsel.

saug [söy:q] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **sjúga.**

saum (-s) [söy:m] n. Syning.

sauma (a) [söy:ma] vt. **1.** sy: *s. föt*; — *s. gisið*, sy lange Sting; — (overf.) *s. að e-m*, (egl. sy en ind,) bringe en i Knibe, göre en Helvede hedt; *s. að e-u*, sy paa n-t: *tekur síðan að s. að reipunum* (JTh. Mk. 256); *s. fyrir e-ð*, sy Aabningen sammen paa n-t, sy n-t til: *saumaðu fyrir reipsuna* (JHall. 256). *s. fyrir opið*. — *s. fyrir á, hrút*, paasy et Faar (et Hunfaar el. en Vædder) en Lap for at forhindre Parring (Árn., Skaft.). *s. inn (bakinn)*, indlægge Bøger. *s. upp um sig*, fastgøre (om sig) ved Syning (JHall. 250); *s. utan um e-ð*, sy n-t ind: *s. utan um lík*, sy (Ligklæderne) tæt til omkring et Lig. — †**2.** *(útsauma)* brodere.

sauma borð [söy:mabor·ð] n. Sybord. **-dót** [-dou̯:t] n. Sysager. **-fingur** [-fiŋ·gøϱ] mpl. ›Syfingre‹, smidige Fingre (paa en Pige), som kan böjes tilbage (JÁÞj. I. 608). **-kaup** [-köy:p] n. Sylön. **-koddi** [-kod:I] m. Sypude, Systen. **-kona** [-ko:na] f. Syerske, Sypige. **-laun** [-löy:n] npl Sylön. ?**-maskína** [-mas·gjina] f. = **saumavjel.**

saumalur [söy:ma·løϱ] m. Syl.

saumandi (-a, -endur) [söy:mandI] m. Syer.

saumari (-a, -ar) [söy:marI] m. Syer; Skrædder.

sauma skapur [söy:masga·bøϱ, -sga·pøϱ] m. Syning. **-skóli** [-sgou̯:lI] m. Syskole. **-stofa** [-sdo:va] f. Systue, Syværksted. **-strigi** [-sdr(I)i:jI] m. Stramaj. **-stúlka** [-sduλ·ga, -sdul·ka] f. Sypige. ?**-verkstæði** [-vɛϱ·ksdaiðI] n. = **saumastofa. -vjel** [-vjɛ:l] f. Symaskine.

saum far [söym·fa·r] n. **1.** Syning, den syede Kant af n-t (Klp. IV. 65). — **2.** pl. *-för*, Bræddernes Sammennaglen i et Skib. **-garn** [-ga(r)dn] n. Sygarn, Sytraad. **-heldur** [söy:μ(h)ɛldøϱ] a. som ikke gaar op i Sömmene: *saumheldir skór, saumhelt fat*. **-högg** [-(h)ök] n. Sömhug, Stokjærn (trekantet Jærnstykke, der stikkes fast i en Ambolt, og paa hvis opadvendte skarpe Kant Jærntene lægges, naar de skal hugges over). **-höggslegur** [-(h)öχslɛ·qøϱ] a. spids, skarp: *Mér fanst hún eitthvað óvenjulega hvöss og saumhöggsleg* (EKvSR. 170). **-laus** [söym·löys] a. uden Söm. **-letur** [-lɛ·døϱ, -lɛ·tøϱ] n. udsyede Skrifttegn. **-nál** [-nau·l] f. Synaal. **-rekinn** [-rɛ·gjIn, -rɛ·kjIn] a. beslaaet med Söm: *Seglrá örmjó mjög saumrekin* (Alþb. 1691, Nr. 17). **-skæri** [-sgjai·rI] npl. Skræddersaks. **-slitinn** [-slI·dIn, -slI·t-] a. slidt i Sömmen. **-spretta** [-sbrɛhda] f. Opløsning af Sömmen, Gaaen op i Sömmen: *það er s. á jakkanum þínum*. **-sprottinn** [-sbrohdIn] a. gaaet op i Sömmen(e). **-stóll** [-sdou̯dλ] m. (Bogb.) Hæftelade. **-tag** [-ta·q] n. = **sumtag.**

saumur (-s, -ar) [söy:møϱ] m. **I. a.** *(samskeyti á fötum)* Söm paa et Klædningsstykke: *rekja upp saum*; *í saumana á fötum safnast oft óþverri*, (Talem.) *gefa sig ekki með saumunum*, (egl. ikke glide ud langs Sömmene ɔ:) holde tappert Stand: *og við, sem í þeim vorum, höfðum á þeim árum létta og glaða lund, og þann ásetning, að „gefa okkur ekki með saumunum“ fyr en í fulla hnefana* (Morg. '21, 258, S. 2). — **b.** Söm paa Sko: *Skór voru gerðir með seymi, saumarnir, varpið með togþræði* (Eimr. XII. 99); *(á segli)* Naad. — **3.** (bot.) Söm (sutura). — **4.** is. i pl. *saumar*, Syning: *sitja að saumum*, sidde og sy; *B. hreppstjóri ámálgaði það opt við konu sína, að Sigríði væru kendir saumar* (JThPs. 21). — **II.** (oftest coll.) *(naglar)* Söm: *slá saum*, jfr. *hnoð-s*.

saum vjel [söym·vjɛ·l] f. Symaskine. **-þráður** [-þrau·ðøϱ] m. Sytraad.

saung [söyŋ·k] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **syngja.**

1. **saup (-s)** [söy:p] n. **a.** *(spónamatur)* Søbemad; *(súpa)* Suppe. **b.** *(drykkur)* Drikke.

2. **saup** [söy:p] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **súpa.**

saupsáttur [söy:psauhdøϱ] a. = **missáttur.**

saur (-s) [söy:r] m. **1.** Smuds, Snavs, Skarn: *ata sig í sauri*, tilsøle sig; *ausast á sauri*, kaste Smuds paa hinanden, udskælde hinanden. — **2.** Ekskrementer: *mannasaur*.

Saurar [söy:raϱ] mpl. npr. Sorø (JHall. 385 ff.); ogs. isl. Gaardnavn.

saur blað [söyr·bla·ð] n. (Bogb.) Smudsblad, Forsats. **-blaðsörk** [-blaðsög·k] f. (Bogb.) Forsatsark. **-bær** [-bai·r] m. npr. **1. a.** Egn i *Dalasýsla*. — **b.** Gaardnavn, spec. Præstegaard paa *Hvalfjarðarströnd*, hvor Salmedigteren Hallgrímur Pjetursson virkede. — **2.** euf. for Endetarm: *stinga nefinu til saurbæjar* (Safn. I. 99). **-ekill** [söy:rɛ·gjIdλ, -ɛ·kj-] m. Skarnager. **-flekkur** [söyϱ·flɛhgøϱ] m. Smudsplet. **-fullur** [-fYdløϱ] a. fuld af Smuds, smudsig.

saurga (a) [söyr·ga] vt. **1.** *(óhreinka)* gøre uren, tilsøle, tilsmudse. — **2.** (overf.) besudle, vanære: *jeg mundi saurgast af verkinu*.

saurgulur [söyr·gY·løϱ] a. skidengul.

saurgun (-ar) [söyr·gon] f. Besudling; Tilsølen, Tilsmudsen.

saurgunarmaður [söyr·gonarma:ðøϱ] m. Besudler.

saurhorn [söy:ϱ(h)o(r)dn] n. = *vaðhorn*, Kastanje (paa Hesteben).

saurindi [söy:rIndI] npl. = **saur.**

saur yrði [söy:rIrðI] npl. smudsig Tale. **-kaggi** [söyϱ·kag·I] m. Latrintønde. **-kendur** [-kjɛndøϱ] a. ekskrementagtig. **-kvísl** [-kvisλ] f. Møggreb. **-leiki, -leikur** [-r·-lɛigI, -lɛikjI, -lɛigøϱ, -lɛik-] m. Smudsighed, Urenlighed, Smuds. **-lífi (-is)** [-li·vI] n. Utugt, Liderlighed, Skørlevned: (Ordspr.) *saurlífið er fögnuður fagurs líkama* (GJ.), Utugt er Fryd for et fagert Legeme. **-lífisgirnd** [-livIsgjIr·nt, -gjIn·t] f. ukysk Begærlighed. **-lífiskona** [-livIsko:na] f. liderlig Kvinde. **-lífismaður** [-livIsma:ðøϱ] m. Skørlevner. **-lífismangari** [-livIsmauŋ·garI] m. Ruffer, Rufferske. **-lífissynd** [-livIsIn·t] f. Skørlevnedssynd. **-lifnaðarverk** [-lIbnaðarvɛϱ·k] n. Uterlighed. **-lifnaður** [-lIbnaðøϱ] m. = **saurlífi. -lífur** [-li·vøϱ] a. liderlig. **-ljótur** [-ljou̯·døϱ, -ljou̯·tøϱ] a. **1.** sart (om Farver), som tager let imod Smuds, som Smuds let ses paa: *grátt er ekki eins saurljótt og hvítt eða svart*. — †**2.** *(saurugur)* smudsig, uterlig. **-mæli** [-mai·lI] npl. uterlig Snak. **-pyttur** [-ϱ·-pIhdøϱ] m., **-pollur** [-podløϱ] m. Dyndpøl. **-renna** [söyr:ɛn·a] f. Ledning til Spildevand osv., Kloakrör, Affaldsrör. **-ræsi** [-r:ai·sI] n. Rendesten. **-sæll** [söyϱ·saidλ] a. tilböjelig til at blive snavset: (Ordspr.) *et maður er s., verður maður auðsæll*, let til Snavs, let til Penge (JÁÞj. II. 555).

saurug leiki, -leikur [söy·roqlɛigI, -lɛikjI, -lɛigøϱ, -lɛik-] m. Smudsighed

saurugur [söy:roqøϱ] a. smudsig, snavset, skiden, uren: *saurugt hjal*, skiden Tale.

saurvelta [söyr·vɛλda] f. Vælten sig i Snavset: *það ... er gjarnt á saurveltu* (LFR. X. 112).

sautján [söy:djaun, söy:t-] num. card. = *seytján*, sytten.

sautjándi [söy:djaundI, söy:t-] num. ord. syttende.

sax (gen. ds., pl. **söx**) [saχ·s, söχ·s] n. **I. 1.** *(stutt sverð)* kort, enægget Sværd. — **2.** *(bredda)* stor Kniv, Fiskerkniv; (Talem.) *þar gengur alt á saxi og spæni*, der spiser man alting op. — **3.** pl. *söx*, Uldsaks. **II. 1.** *(saxaður matur)* Hakkemad, spec. hakket Kaal (EOlLach. 79). — **2.** Høbunke, som er jævnet og tættet med en Rive för Høet samles op til et *fang*. — **III.** *(gildra)* Rottefælde, Rævesaks. **IV.** *s. í höndum*, Sprækker i Hænderne. — **V. a.** den ophöjede Del af Forstavnen paa et Skib: *Gísli . . . náði annari hendi framan til á saxið* (GKonÆf. 75). — †**b.** is. i Oldsproget pl. *söx*: det Rum i Skibet, der ligger nærmest Forstavnen.

1. **saxa (söxu, söxur)** [saχ·sa, söχ·so(ǫ)] f. **1.** = *sax* II. 2. — **2.** Hakkemaskine.

2. **saxa (a)** [saχ·sa] vt. **1.** hugge, hakke i smaa Stykker: *s. kál*; — *þú getur saxað í þá landa vora með tímanum* (JSBr. 50). — **2.** *s. hey*, tætte og jævne Hø med en Rive; *s. fang*, lave en sammenpresset Favnfuld Hø *(fang)*; *s. upp flekk*, rive sammen Hø, der er spredt til Törring, og fordele det i smaa *föng (söx(ur)*, se *sax(a))*, jævnede med Riven (jfr. OBj. I. 236). — **3.** refl. *saxast*: **a.** *heyið saxast illa*, Høet er vanskeligt at tætte og jævne med Riven. — **b.** overf. *saxast á e-ð*, n-t bliver mindre og mindre, er snart færdigt, nærmer sig Enden: *þá fer að saxast á fjáreignina mína* (ÞGjD. 73); *saxast á límina hans Björns míns*, se *Björn*. — **4.** impers. *saxar á*, Bølgerne gaar om Forstavnen.

Saxar [saχ·saǫ] mpl. Sachserne.

saxastál [saχ·sasdau:l] n. Sværdstaal: *soðið er á hann s.* (MJ. I. 173).

Saxelfur [saχ·selvøǫ] f. npr. Elben.

saxi (-a) [saχ·sɪ] m. **1. a.** (Breiðd.) = *afrifur*. — **b.** spec. Sprækker i Hænderne: *hendurnar af þreytu og saxa* (JTrHeið. III. 165). — **2.** = 1. *saxa* !

Saxi (-a) [saχ·sɪ] m. npr. Sakse, Saxo: *S. fróði*, Saxo Grammaticus.

saxkista [saχ·sḱɪsda] f. Skærekiste.

Sax land [saχ·slant] n. npr. Sachsen, Saksen. **-neskur** [-nɛsgøǫ] a. saksisk.

†**saxtóbak** [saχ·stoᵘ·bak] n. Røgtobak, Kardus (Alþb. 1769, Nr. 33).

sebradýr [sɛ:bradɪ:r] n. (zool.) Zebra.

†**seði** [sɛ:ðɪ] f. indec. Mæthed, Overmættelse.

seðilbanki [sɛ:ðɪlbauŋ̊gɪ, -bauŋ̊ḱɪ] m. Seddelbank.

seðill (-ils, -lar) [sɛ:ðɪdλ, -ɪls, sɛð·laǫ] m. **1.** Seddel, lille Stykke Papir: *rita nokkur orð á seðil*; *orðabókin var á seðlum*. — **2.** *(stutt brjef)* lille Brev. — **3.** *(bankaseðill, peningaseðill)* Bankseddel, Seddel: *borga í gulli og seðlum*. — **4.** spec. = *prestsseðill*; (Talem.) *sæktu seðilinn þinn!* (egl. hent din Legitimation ɔ:) pak dig! (is. i Tiltale til omstrejfende Hunde).

seðja (seð; saddi; satt) [sɛð·ja; sɛ:ð; sad:ɪ; saht] vt. **1.** mætte: *s. hungur sitt*, stille Hungeren; *s. e-n af e-u* el. *á e-u*, mætte en ved el. af n-t. — **2.** refl. *seðjast*, blive mæt, mættes. — **3.** pp. *saddur*, mættet, mæt: (Ordspr.) *saddur veit ei, hvar svangur situr* (GJ.), den mætte ved ej, hvor den sultne sidder; — overf.: *hann er nú orðinn saddur á því*, han er bleven mæt deraf, han har faaet nok deraf; *hann er orðinn saddur á hjónabandinu*; — *saddur lífdaga*, mæt af Livet, i höj Alderdom.

seðjanlegur [sɛð·janlɛqøǫ] a. mættelig.

seðla banki [sɛð·labauŋ̊gɪ, -bauŋ̊ḱɪ] m. = **seðilbanki**. **-böggull** [-bög:ødλ] m. Seddelpakke. **-forði** [-for·ðɪ] m. Seddelbeholdning. **-fúlga** [-ful·ga] f. Seddelmasse. **-gerð** [-ɟɛr·ð] f. Seddelfabrikation. **-laus** [-löy·s] a. **a.** uden Sedler. — †**b.** *fara s.*, rejse uden Legitimationspapirer (Alþb. 1664), jfr. *seðill* 4. **-útgáfa** [-u:tgauva] f. Udstedelse af Banksedler, Seddelemission. **-veski** [-vɛs·ɟɪ] n. Tegnebog.

sedrustrje [sɛ:drøstrjɛ:] n. Ceder.

1. **sef (-s)** [sɛ:v] n. (bot.) Siv (juncus).

2. **sef** [sɛ:v] 1. p. sg. præs. ind. af **sofa**.

sefa (a) [sɛ:va] vt. **1.** lindre, mildne, berolige: *s. grátinn í barninu*; *s. reiði e-s*, dæmpe ens Vrede; — ppr. *sefandi*: *s. lyf*, sedativ, beroligende Medicin. — **2.** refl. *sefast*: **a.** lade sig berolige: *hann sefaðist nokkuð við þetta*; — *láta s.*, ds. — **b.** tage af: *stormurinn sefaðist*.

sefandi (-a, -endur) [sɛ:vandɪ, -ɛndøǫ] m. Beroliger, Dæmper; — Afleder: *s. reiði*.

sefanlegur [sɛ:vanlɛqøǫ] a. som kan neddæmpes; som kan formildes.

sefari (-a, -ar) [sɛ:varɪ] m. = **sefandi**.

sef bolli [sɛv·bodlɪ] m., **-dæl** [-dai·l] f., **-dæla** [-dai·la] f. sivbevokset, fugtig Lavning. **-engi** [sɛ:veiŋɟɪ] n. Siveng. **-gresi (-is)** [sɛv·grɛ·sɪ] n. = 1. **sef**. **-gróinn** [-groᵘ·ɪn] a. bevokset med Siv. **-hegri** [sɛ:f(h)ɛqrɪ] m. (zool.) Rördrum (LFR. XIII. 31).

***sefi (-a, -ar)** [sɛ:vɪ] m. **1. a.** *(hugur)* Sind, Tanke. — **b.** *(ást)* Elskov. — **2.** *(sonur, ættingi, afkomandi)* Sön, Slægtning, Afkom: *örverpi fjör-sljótt áa sinna þrumir of seinlátum sefa* (BóluHj. 94).

1. **sefja (-u, -ur)** [sɛv·ja] f. Taage over Havet (Eimr. VIII. 133).

°2. **sefja (a)** [sɛv·ja] vt. suggerere.

° **sefjun (-ar)** [sɛv·jøn] f. Suggestion.

sefjungur (-s) [sɛv·juŋgøǫ, -uŋs] m. (SvPRask 18) = 1. **sef**.

sef laupur [sɛv·löy·bøǫ, -löy·pøǫ] m. Sivkurv. **-pappír** [-f·-pahbiǫ] m. Papyrus. **-pappírsrit** [-pahbiǫsrɪ:t] n. Skrift, nedskrevet paa Papyrus, Papyrusrulle. **-pollur** [-podløǫ] m. sivbevokset Vandhul. **-reipi** [-v·-rei·bɪ, -rei·pɪ] n. Reb af Siv.

***sefringur (-s, -ar)** [sɛv·riŋgøǫ, -iŋs] m. Orm, Slange: *seld var voldug silkieið*, *fyrir sefrings fagra binga* (ÓDavVik. 210).

sef spói [sɛf·sboᵘ·ɪ] m. en Slags Bekkasin. **-tjörn** [-tjö(r)dv] f. sivbevokset Kær, en lille sivkranset Sø. **-trumbi (-a, -ar)** [-trʏmbɪ] m. = **sefhegri**. **-vefjur** [sɛv:ɛvjøǫ] fpl. Sivslyngninger. **-ættin** [sɛ:vaihdɪn] f. med art. Sivfamilien (juncaceae). **-önd** [-önt] f. (zool.) hornet Lappedykker (podicipes auritus) (GrFugl.); *stóra sefönd*, graastrubet Lappedykker (podicipes griseigena).

***seggur (-s, -ir)** [sɛg:øǫ, sɛɟ:ɪǫ] m. Mand; i Sms is. nedsættende, jfr. *óróaseggur*.

segi (-a, -ar) [sɛi:jɪ, sɛ:qa(ǫ)] m. Stump, Stykke af n-t: *báts segi* (Alþb. 1691, Nr. 18); spec. om n-t klæbrigt el. sejgt: *blóðsegi* osv.

seginn [sɛi:jɪn] a. som fortælles, vistn. kun i Udtr.: *það er segin saga* (undert. i eet Ord) (ældre *segjandssaga)*, ¹) det er noget selvfølgeligt, ganske sikkert, det er altid saadan: *Það er segin saga, þegar hússbændurnir eru ekki uppi yfir þrælunum, þá nenna þeir ekkert handtak að vinna* (Od. 370); *var það þá æfinlega segin saga* (det slog aldrig fejl), *að þegar menn höfðu fest heitið, þá feingu menn bót á böli sínu* (JÁÞj. II. 66); †²) *(orðasveimur)* Andenhaandsfortælling, Rygte.

seginsaga [sɛi:jɪnsa:qa] f. se under **seginn**.

segja (segi; sagði, sögðum; segði; sagt) [sɛi:ja; sɛi:jɪ; saq·ðɪ, sag·ðɪ; soq·ðøm, sög·ðøm; sɛq·ðɪ, sɛg·ðɪ, saχ·t] vt. og vi.

A. I. 1. a. *(s. frá)* fortælle, sige, berette: *s. sögu*, fortælle en Historie; *s. sögu um e-ð*, fortælle om n-t: *hún sagði honum draum sinn*, hun fortalte ham sin Dröm; *s. frjettir*, fortælle, bringe Nyheder; *s. e-ð í frjettum*, fortælle n-t som nyt; *s. e-ð tíðinda*, ds.; *s. e-n dauðan*, fortælle ens Død; *s. satt*, sige Sandheden; *ef satt skal segja*, ærlig talt; *s. ósatt*, fare med Usandhed; *segðu mjer að sunnan (, jeg er nýkominn að norðan)*, bild en anden det ind; *s. sínar farir ekki sljettar*, fortælle om sit Uheld; *hann sagði mjer, að þú værir kominn*, han fortalte mig, at du var kommen; *segðu mjer*, sig mig; *segðu mjer eitt*, sig mig engang; *það er mjer sagt, en ekki sýnt* (Málshb. 370), jeg har hørt det, men ikke set det, ɔ: det tror jeg ikke paa; *en þjer að s.*, (egl. men det vil jeg sige dig ɔ:) i al Fortrolighed, mellem os sagt: *en þér að s., þá er eg Posídon Landaskelfir* (Od. 230); *meira að s.*, oven i Købet: *Hann hjálpaði þjer, meira að s., í sumar* (EKv. i Eimr. II. 104); *hvað segirðu þá?* hvad nyt? *segðu ekki lengur!* nu har jeg hørt det med!; *jeg hef heyrt sagt, að . . .*, jeg har hørt sige, at . . ., jeg har hørt, at . . .; *það er sagt, að . . .*, man vil vide, at . . .; *það (fólk) segir*, man siger: *það* (el. *fólk) er að s., að . . .*, man siger, at . . .; *það er að segja, að N. sje orðinn vitskertur*; — *þeir segja, að . . .*, man siger, at . . .; *sagan segir*, Rygtet gaar. — **b.** *(ráða)* raade: *hann sagði honum, að hann skyldi leita kindanna uppi í skarði*, han raadede ham til at søge Faarene oppe i Passet. — **c.** *(skipa)* befale: *s. e-m að gera e-ð*. — **2.** med præp. og adv.: *s. á e-n = s. eftir e-m*; — *s. af e-m*, fortælle, berette om en: *þeir s. mest af Olafi konungi, sem hvorki hafa heyrt hann nje sjeð* (jfr. Snorres Heimskringla), om Kong Olaf ved de mest at berette, som hverken har hørt eller set ham (bruges naar en udbreder sig om Ting, som han ikke kan kende el. forstaa sig paa); *sagði hún af hið sanna*, hun fortalte Sandheden derom (JÁÞj. I. 344); *jeg hef ekki nema gott af honum að s.*, jeg har kun godt at sige om ham, overfor mig har han altid vist sig fra sin gode Side; *jeg hef ekki haft svo mikið af honum að s.*, han har ikke traadt mig over Tæerne; (Ordspr.) *þeir mega af s., sem á hafa kent* (GJ.), de tör om Tingene tale, som dem har faaet at føle; *s. alt af ljetta*, fortælle aabent og uforbeholdent, udøse sit Hjærte; *s. e-ð eftir e-m*, fortælle n-t efter en, sige n-t med en som Kilde; *s. eftir e-m*, sige, at en har gjort n-t, angive en (som Gærningsmand); sladre af Skole, røbe: *jeg hef stolist hingað leyfislaust, og þið megið ekki s. eftir mjer*; — *En enginn segir eftir þeim eins og barnið segir eftir stúlkunni* (GFrTís. 144); *s. fyrir*: ¹) *(s. fyrirfram)*, forudsige: *sagði hún fyrir marga óorðna hluti*, hun forudsagde mange kommende Ting; *s. fyrir forlög e-s*, forudsige ens Skæbne; ²) *(skipa fyrir)* befale, foreskrive: *s. fyrir um e-ð*, give Ordrer angaaende n-t; *s. fyrir verkum*, give Ordrer angaaende de daglige Arbejder paa en Gaard; lede Arbejdet; — *s. frá e-u*, berette, fortælle n-t; *hann sagði henni frá uppgötvun sinni*, han fortalte hende om sin Opdagelse; *hjerna er maðurinn, sem jeg sagði þjer frá*, her er den Herre, jeg fortalte dig om; *hann segir svo frá*, han fortæller (at . . .); (i fortællende Stil) *er nú þar frá að segja, er . . .*, nu skal der berettes om, at . . .; *s. vel frá*, fortælle godt; *s. til*: ¹) *s. e-m til vegar*, vise en Vejen; *s. e-m til (í e-u)*, undervise en i n-t, give en Vejledning i n-t; *s. e-m til e-s*, (Af.) ds.; *s. e-m til syndanna* (el. *siðanna)*, lade en faa læst og paaskrevet, lære en Mores; ²) anmælde: *skal sagt til þeirra á fundi* (Stj. '75, A. 36); *s. til e-s*, angive ens Opholdssted, give Oplysning om, hvor n-t er at finde; *s. til heimilis síns*, opgive sin Bopæl; ³) spec. *s. til e-s*, mælde en til Fattigvæsenet: *Það var varla, að hann fyndi ástæðu til að s. til Sölku* (JTrHeið. IV. 58); *s. til sín, s. til nafns síns*, navngive sig, sige, hvem man er; træde frem; (Ordspr.) *dánumenn s. til sín* (GJ.), en Dannemand forbliver ikke skjult; (overf.) røbe sig: *það er vant að s. til sín sjálft*. ⁴) abs. *s. til*, spec. om Smaabörn: give til Kende, at de trænger til at lade Vandet el. faa Afføring, kræve sig; *s. e-m til*, lade en vide, underrette en, give en et Vink: *segðu mjer til, þegar klukkan er fjögur*, lad mig vide, naar Klokken er 4; *þjer til að s. = þjer að s.*, mellem os sagt; ⁵) *hvað segirðu til?* hvordan gaar det?; ⁶) *(segja af)* berette om; *hafa gott til e-s að s.*, have gode Erfaringer m. H. t. en: *mig langaði til þess að sjá þá stofnun* (ɔ: Askov), *er vér ættum hið bezta til að segja* (Alþ. '11, B. II. 730); *s. e-ð um e-n*, fortælle n-t om en: *það er fallegt, sem mjer hefur verið sagt um þig*; — *s. undan og ofan af e-u*, fortælle om n-t saaledes at man skjuler Sagens Kærne, tale svævende om n-t; *s. upp alla söguna*, fortælle det hele fra Ende til anden. — **3.** impers.: *þar segir svo*, der hedder det saaledes; *sem þar segir*, saaledes som det fortælles (staar) der; *sem hjer segir*, som følger, paa følgende Maade; (Ordspr.) *segir fátt af einum*, meget kan hændes den, der færdes alene, uden at det rygtes; *e-m segir svo hugur um e-ð*, en aner, har en Forudfølelse af, at n-t vil gaa saa el. saa; *e-m segir þungt hugur um e-ð*, en har bange Anelser angaaende n-t; *e-m segir fyrir — e-r ei*

feigur, en lever ikke længe: *Mjer hefir sagt fyrir* (Skírn. '12, 43); *Hvernig segir fyrir þessu?* hvorledes forholder det sig med dette (And. I. 229); (Ordspr.) *lengi segir langt fyrir* (SchMál.), man aner ofte en fjærn Fremtid. — **II.** *(lýsa yfir)* erklære, sige: **1.** udtale, udsige som sin Mening: *s. að e-ð sje e-ð*, sige at n-t er n-t, udgive n-t for n-t; *s. e-ð um e-ð*, udtale sig om n-t; *hann vildi ekki segja neitt um það*, han vilde slet ikke udtale sig derom; *s. e-ð um e-n* (jfr. I. 2), sige n-t om en, give en Erklæring om en, udtale n-t om en. — **2. a.** i forsk. Udtr., is. juridiske o. l. med a. el. pp.: *s. sig lausan frá samningi*, opsige en Traktat (Konvention); *s. e-u lausu*, give Slip paa n-t, lade n-t fare: *seg lausri heipt þinni við herkonúnginn Agamemnon* (Il. II. 180); *s. lausri íbúð (jörð)*, opsige en Lejlighed (et Fæste); *s. lausu* (abs.), ds.; *s. skilið við e-n*, skille sig fra en: *s. skilið við konu sína*, skilles fra sin Hustru (erklære Ægteskabet opløst); *s. slitið við e-n*, sige en op. — **b.** *s. sig í flokk (lög, þing osfr.) með e-m*, indmælde sig som Medlem af et Parti, et Selskab, som hørende under ens Jurisdiktion o. l.; *s. sig í lið með e-m*, mælde sig som Partifælle af en; *s. sig í ætt við e-n*, slægte en paa; regne sig i Slægt med en; *s. sig til prófs*, indskrive sig til Eksamen; *s. sig úr fjelagi, flokki osfr.*, mælde sig ud af en Forening, Parti osv.; *s. son sinn úr skóla*, tage (mælde) sin Sön ud af Skolen. — **c.** *s. e-m lög*, diktere en Lov, spec. i Fristatstiden om Lovsigemandens Afgörelser; *s. e-m stríð á hendur*, erklære en Krig. — **3.** med adv. og præp.: *s. e-ð á*, erklære n-t: *s. á reiði sína*, true med sin Vrede; *s. af sjer*, [1]) frasige sig: *s. af sjer (embætti)*, søge sin Afsked; [2]) blive medtagen el. slidt (om Ting); — *s. fram*, fremsige: *s. fram vísu*; *s. sundur með sjer*, hæve en Forlovelse (jfr. GKonÆf. 61); *s. sundur friði*, erklære Krig; *s. upp dóm, gerð*, afsige en Dom, en Kendelse, læse en Dom, Kendelse op; †spec. *s. upp lögin*, oplæse Lovene fra Lovbjærget; *s. e-u upp*, opsige n-t: *s. leigjanda upp*, opsige en Lejer (et Lejemaal); *s. stúlku upp vistinni*, opsige en Pige; *s. upp vistinni*, sige sin Plads op; *s. upp blaði*, afsige et Blad; *s. upp láni*, opsige et Laan; *s. (e-m, e-ri) upp*, hæve en Forlovelse: *hún sagði honum upp*, hun slog op med ham, hun hævede Forlovelsen med ham. — **III. 1. a.** *(mæla)* sige, tale: *segðu það!* ud med Sproget!; *hvað jeg vildi nú sagt hafa* el. *hvað jeg vildi mjer s.*, hvad jeg nu vilde sige; *s. e-ð við e-n*, sige n-t til en; *s. það sem* (el. *eins og) manni býr í brjósti*, sige hvad man tænker paa, sige sin Mening rent ud; *s. e-ð berum orðum*, sige n-t rent ud. — **b.** *(eiga við)* mene: *hann hefur sagt upp stöðu sinni við pósthúsið, — landsímann segi jeg* (vilde jeg have sagt). — **2.** *(í spilum)* mælde. — **IV. 1.** betyde, mene: *það segir*, det betyder; *það er að segja* (Fork. *þ. e. a. s.*), det vil sige. — **2.** gavne, hjælpe: *það sagði ekki nokkurn hlut* (ɔ: *kom ekki að neinu gagni)*, det gavnede aldeles ikke.

B. refl. *segjast*: **I.** *(kveðast)* sige (om sig selv), erklære: *hann sagðist ætla að koma*, han sagde, at han vilde komme; *segjast vera*, sige, at man er, udgive sig for at være. — **II. 1.** *segjast úr e-u (= s. sig úr)*, erklære sig løs el. fri for n-t; *segjast úr ætt sinni*, vanslægte. — **2.** v. impers.: *e-m segist vel (illa)*, en taler godt (daarligt): *spurði tíðinda . . . hvernig prestinum hefði sagst* (ÞGjUf. 33). — **3.** *láta (sjer) segjast*, lade sig sige, lade sig overtale, omvende sig, lade noget indvirke paa sig og ændre sin Opførsel som Følge deraf; (Ordspr.) *seint segist þeim, sem aldrei segist* (GJ.), den, som aldrig kan tage mod Fornuft, holder sent op med at snakke, stædig ævler; *það segist á e-u*, n-t er strafbart: *það segist ekki lítið á því, að ráðast á saklausa menn* (JThMk. 362); *Það segist ekkert á því að bera út börn og eta hrossakjöt, ef enginn veit af því* (Eimr. X. 143); *mikið segist á e-u*, n-t bliver dömt haardt, n-t medforer en haard Straf. — °**4.** pass. blive sagt: *afgangur þó megi minn | úr megurð hjá þjer segjast* (BóluHj. 240). — **III.** pp. *sagður*: **1.** sagt, kaldt: *hann var sagður sonur síra Jóns*, man sagde, at han var en Sön af Pastor J.; *það er sagt*, man siger; *okkar á milli sagt*, mellem os sagt; *það er hægara sagt en gert* (el. *að segja en gera)*, det er lettere sagt end gjort; *e-ð er ekki ofsögum sagt*, n-t er ingen Overdrivelse; *e-ð er vel sagt*, n-t er smukt sagt. — **†2.** *(fyrnefndur)* förnævnt.

segjandi (-a, -endur) [sɛi:jandɪ, -endʊɐ̯] m. Fortæller, den, der udsiger.

†segjands saga [sɛi:jantsa:ɣa] f., **†-sögn** [-sög·n] f. (jfr. *seginn)* Udsagn, Rygte; Andenhaandsfortælling.

segl (-s, pl. ds.) [sɛg·l̥] n. **I.** Sejl: *draga upp s., setja upp s., vinda upp s.*, hejse Sejl; *fella s., svifta seglum, taka saman s.*, tage Sejl ned; *†hlaða seglum*, tage Sejlene sammen og fastgöre dem; *†hefla s.*, rebe Sejl; (Talem.) *e-r verður að lækka* (el. *draga saman) seglin*, en maa fire Sejlene; *svo bar bönd að segli*, det tildrog sig saaledes (BH.); *ekki hafði hann öll s. við veðri uppi* (Málshb.), han brugte ikke alle sine Sejl i Stormen; overf. [1]) han tog Sejlene ind, gik mere forsigtigt til Værks; [2]) han brugte ikke alle sine Kræfter el. Hjælpemidler; — *halda öllum seglum til* (el. *sigla fullum seglum)*, sætte alle Sejl til, sejle for fulde Sejl. — **II.** Sejl, tyndt og smalt Stykke af Træ el. is. Jærn, som indsættes paa Undersiden af den øverste Kværnsten og er forsynet med et Hul, hvorigennem den underste Stens *standur* gaar.

seglagerð [sɛg·laɟɛr·ð] f. Sejlmageri.

seglás [sɛg·lau·s] m. (naut.) **1.** (Raa el.) *beitiás*. **2.** Bom.

segla samstæða [sɛg·lasam·sdaiða] f. et Sæt Sejl. **-vídd** [-vit·] f. Sejlareal.

segl bátur [sɛg·l̥bau·doɐ̯, -bau·toɐ̯] m. Sejlbaad. **-búa** [-bu·a] vt. og vi. sætte Sejl op: *Þeir sögðust hafa verið að s., því ofurlítill kaldi var á sunnan* (SIng. I. 257); — pp. *seglbúinn*, sejlklar. **-búnaður** [-bu·naðøɐ̯] m. 1. Udtakling, Sejlføring ... 2. *(seglagerð)* Sejlmageri. **-dúkur** [-du·goɐ̯, -du·koɐ̯] m. Sejldug. **-fella** [-λ-fɛdla] vi. tage Sejlene ind (LFR. II. 184). **-festa** [-fɛsda] f., **-festi** [-fɛsdɪ] f. Ballast. **-fylling** [-fɪdliŋk] f. ... Sejlene ... (Od. 220). **-fiskur** [...]

m. en Fisk af Dagsfangsten, der betales som Leje for Baadens Sejl, hver Gang det bliver brugt (ÞThFerð. III. 59, jfr. LFR. XII. 131). **-garn** [-l̥-ga(r)dn, sɛl·gadn] n. Sejlgarn. **-garnsrjúpa** [-gasrju:ba, -rju:pa, -gadns-] f. Nøgle Sejlgarn. **-háls** [-λ-(h)auls] m. (naut.) Hals. **-lykkja** [-g·lɪhɟa] f. (naut.) Löjert. **-megin** [-l̥-mɛi·jɪn] n. Sejlførsel, -føring. **-nál** [-nau·l̥] f. Sejlnaal. **-rá** [-rau·] f. Sejlraa, -stang. **-reiði** [-rɛi·ðɪ] m. = **1. reiði** 1. **-reipi** [-rɛi·bɪ, -rɛi·pɪ] n. Sejltov. **-skaut** [-λ-sgöy·t] n. Skød paa et Sejl. **-skip** [-sɟɪ·p] n. Sejlskib. **-svunta** [-svʏnda, -svʏnta] f. lille Sejl. **-tækur** [-tai·gøɐ̯, -tai·køɐ̯] a. (om Vinden) saaledes at man kan benytte Sejl. **-vana** [-l̥-va·na] a. indec. (om Skibe) som fører for smaa Sejl. **-þinull** [-λ-þɪ·nødλ] m. (naut.) Lig. **-þófta** [-þoᵘhda] f. Mastbænk (LFR. II. 186).

segul afl [sɛ:ɣølab·λ] n. Magnetisme. **-aflsmælir** [-abλsmai:lɪɐ̯] m. Magnetometer. ***-átt** [-auht] f. = **norðurátt.** **-berg** [-bɛr·k] n. magnetisk Bjærg. ***-drómi** [-droᵘ:mɪ] m. magnetisk Lænke. **-efni** [-ɛb·nɪ] n. magnetisk Materie. ***-fjöll** [-fjöd·λ] npl. Polens Bjærge (BTh. 143). ***-gandur** [-gan·døɐ̯] m. Tryllehest: *sól á segulgandi* (GFrÚh. 242). ***-geimur** [-ɟɛi·møɐ̯] m. Æter, Verdensrum: *örugt stjörnur sækja sundið í segulgeims um reginhaf* (GTh. '95, 79). **-hallalína** [-λ-(h)adlali:na] f. Isoklin. **-halli** [-(h)ad·lɪ] m. magnetisk Deklination el. Inklination. ***-heiði** [-(h)ɛi:ðɪ] n. klar, nordlig Luft: *Sit þú, fósturfoldin mín, | frjáls í s.* (MJ. II. 10). ***-heimur** [-(h)ɛi:møɐ̯] m. Polarverden (MJ. I. 100); pl. *-heimar*, ds. (BTh. 143). °**-hlaða** [-ɵ-hλa:ða] f. magnetisk Magasin. **-járn** [-l̥-jaur·dn, -jaud·n] n. Magnetjærn, Magnet. **-kraftur** [-kraf·døɐ̯] m. Magnetisme.

segul l (-s, -ar) [sɛ:ɣødλ, -øls, -ølaɐ̯] m. Magnet.

segul ljós [sɛ:ɣøljoᵘ:s] n. magnetisk Lys, Nordlys; *Geyma svannans sjónarsteinar | segulljósin blá* (MJ. I. 148). **-lækningar** [-laihgniŋgaɐ̯] fpl. Helbredelse v. Hj. af Magnetisme, Mesmerisme. **-magn** [-l̥-mag·n] n. Magnetisme. **-magna** [-mag·na] vt. magnetisere; — pp. *segulmagnaður*, magnetisk. **-magnsdeild** [-mag(v)sdɛil·t, -maχs-] f. magnetisk Afdeling (Skírn. '19, 25). **-miðbaugur** [-mɪð·böyɣøɐ̯] m. magnetisk Ækvator. **-mælingar** [-mai:liŋgaɐ̯] fpl. magnetiske Observationer. **-nál** [-nau:l̥] f. Magnetnaal. **-skaut** [-sgöy:t] n. magnetisk Pol. **-skekkja** [-sɟɛhɟa] f. Deviation. **-skekkjuskrá** [-sɟɛhɟøsgrau:] f. Deviationstabel. ***-spjald** [-sbjal·t] n. hellig Tavle (MJ. I. 100). **-stál** [-sdau:l̥] n. Magnetstaal. **-steinn** [-sdɛid·n] m. Magnet. °**-stóll** [-sdoᵘd·λ] m. Polartrone: *himinsins sól, | sem hríslast kring um minn segulstól* (MJ. III. 228). **-straumshvörf** [-sdröymsχwör·v, -kvör·v] npl. magnetiske Perturbationer: *að þau* (ɔ: *norðurljósin) væru runnin af argeislum frá sólu, og slíkt hið sama s. á jörðu* (Lögb. 26/10 '11, S. 5). **-svæfa** [-svai:va] vt. = *dásvæfa*, hypnotisere, magnetisere. **-svæfing** [-svai:viŋk] f. Magnetisering, Hypnotisering. **-taumur** [-töy:møɐ̯] m. magnetisk Töjle. °**-þráður** [-þrau:ðøɐ̯] m. Telegraf.

sei [sɛi:] interj. se **sei-sei.**

seiða (di) [sɛi:ða, sɛid:ɪ, sɛiht] vt. *(töfra)* fortrylle; lokke el. bringe til sig ved Tryllekunst: *s. e-n til sín*; — *s. til e-s*, søge at udvirke n-t ved *seiður* (magiske Sange).

seyða (di) [sɛi:ða] vt. **a.** indkoge; koge Kraften af, afkoge; *s. e-ð niður*, indkoge n-t; — refl. *seyðast*: *Þá hitnar hafið, og löndin fara í kaf, og allt sem á þeim er, seyðist og hylst í sandi og bleytu* (JHall. 365–366). — **b.** bage ved svag Ild: *s. brauð*; — pp. *seyddur*: *seydd mjólk*, rødkogt Mælk.

Seyð firðingur (-s, -ar) [sɛið·fɪrðiŋgøɐ̯] m. Indbygger af *Seyðisfjörður*. **-firskur** [-fɪɐ̯sgøɐ̯] a. fra *Seyðisfjörður*.

seið fjandi [sɛið·fjandɪ] m. djævelsk Heks el. Heksemester. **-fremjandi (-a, -endur)** [-frɛmjandɪ] m. Troldmand. **-hjallur** [-ɧadløɐ̯] m. Heksestillads, Stillads, hvorpaa en *seiður* foretages. **-hringur** [-hɵiŋgøɐ̯] m. Tryllekres.

seiði (-is, pl. ds.) [sɛi:ðɪ] n. *(nýgotinn fiskur)* Fiskeyngel, Ungfisk; — i Alm. lille Fisk; jfr. *bláseiði, varaseiði.*

seyði (-is, pl. ds.) [sɛi:ðɪ] n. **1.** Afkog: *s. af blóðbergi*; (Talem.) *súpa seyðið af e-u*, mærke de daarlige Følger af n-t, sidde med Smærterne: *Þau* (ɔ: *fjárlögin) voru þannig útbúin, að við súpum nú seyðið af þeim* (Alþ. '11, B. II. 69). — **†2.** Kogevand: *einn uppmúraður brunnur, úr hverjum dregið var seyði til sjerhverrar máltíðar* (JÓlInd. 270).

seyðing (-ar) [sɛi:ðiŋk] f. = **seyðingur.**

seyðings heitur [sɛi:ðiŋs(h)ɛi:døɐ̯, -(h)ɛi:tøɐ̯] a. feberhed. **-hiti** [-(h)ɪ:dɪ, -(h)ɪ:tɪ] m. kogende Hede, Feberhede. **-verkur** [-vɛɐ̯goɐ̯] m. = **seyðingur.**

seyðingur (-s) [sɛi:ðiŋgøɐ̯, -iŋs] m. svage, men vedholdende Smærter: *s. í tönn.*

seyðir (-s, -ar) [sɛi:ðɪɐ̯] m. **1. †a.** tildækket Grube el. Jordhul, indvendig belagt med ophedede Sten, anvendt til Kogning (jfr. en Afhandling af B. M. Ólsen i Aarbøger f. nord. Oldk. 1909); *rjúfa seyðinn*, bryde Hul paa Seyden (for at optage Maden). — °**b.** *(moðsuðukassi)* Hokasse. — **2.** (ogs. *seyður)* i Nutidssprog i en Del Udtryk med overf. Bet.: (Ordspr.) *af öllum seyðum rýkur nokkuð*, der ryger altid, hvor noget koges; *sami rýkur seyðurinn*, den samme Ild brænder endnu, der er stadig det samme Sind el. samme Væsen; *nú varðar ei, þó sá s. rjúki* (GJ.), det gör ikke noget, om der staar Røg fra den Kule, det er ganske ligegyldigt (f. Eks. om en er fornærmet el. vred); *honum skal rjúka s. sá*, han skal faa Lönnen for sin Gærning (ɔ: straffes); *lengi rauk sá s.*, Følgerne af de Ulykker var langvarige (BH.); *vera á seyði*, [1]) sværme omkring, være paa Færde: *Eg vissi að allar vættir voru á seiði um jólin* (GFrE. 53); — ogsaa uden Bibet. af Uhygge: *e-ð er á seyði*, n-t forberedes, n-t er paa Færde: *Væri eitthvað nýtt á seiði í héraðinu, var ráða hans jafnan leitað* (JTrL. 51); [2]) være i Gære (specielt om n-t hemmelighedsfuldt): *það er eitthvað (illt) á seyði*, det er Ulve i Mosen; *Þá vissi stegginn hvað á seiðnum var* (GFrÚbl. 21)

seiðyrðlingur [sɛɪ:ðɪrdliŋgoɐ] m. Ræveunge, som bruges til at lokke de voksne Ræve.

seiðis berg [sɛɪ:ðɪsbɛr k] n. et Sted ved en stejl Kyst, hvor man med Stang fanger ung Sej (LFR. III. 199). **-fiski** [-fɪs·ɟɪ] n. Ungsejfisk (LFR. III. 204).

Seyðisfjörður [sɛi:ðɪsfjör·ðøɐ] m. npr. Købstad paa Østlandet.

seiðisflögur [sɛi:ðɪsflo:qoɐ] fpl. Sejstime (LFR. III. 204).

seið karl [sɛɪð ka(r)dʎ] m. = **seiðmaður**. **-kyngi** [-ɟɪŋɟɪ] f. indec koglende Trolddomskraft (GFrSex 48). **-kona** [-ko·na] f. Troldkvinde, Heks. **-kraftur** [-krafdøɐ] m. Trolddomskraft. **-kríli** [-kri·lɪ] n. = **seiði**. **-kvæði** [-kvai·ðɪ] n. Trylledigt. **-læti** [-lai·dɪ, -lai·tɪ] npl. Heksefagter. **-maður** [-ma·ðøɐ] m. Troldmand. **-magn** [-magv] n. Tryllekraft. **-mál** [-mau:*l*] n. Tryllesprog. **-máttur** [-mauhdoɐ] m. Tryllekraft. **-skirsla** [-sɟiɐsla] f. Hekseprøve (JsJs.). **-skratti** [-sgrahdɪ] m. **a.** = *seiðfjandi*. — **b.** ond Trold: *því það var s., sem um er að ræða* (And. II. 115).

seyðsla (-u) [sɛɪð·sla] f. langsom Kogning, Henkogning (EÓlLach. 85).

seiðstafur [sɛɪð·sda voɐ] m. Tryllestav.

1. **seiður (gen. -s og †-ar, pl. -ir)** [sɛi:ðøɐ] m. Sejd, Trolddom, Heksekunster, i Middelalderen især magiske Sange (jfr. *gala galdur)*: *efla, fremja, gera, magna seið*. — Udtr. *vera í seiði* se *seyðir*.

2. **seiður (-s, -ir)** [sɛi:ðøɐ] m. = *ufsi*, Sej.

seyður (-s, -ar) [sɛi:ðøɐ] m. se **seyðir** 2.

†**seið villa** [sɛɪð·vɪdla] f. Forstyrrelse af Hekseri, især det at vende Trolddommen mod den, der udøver den. °**-þys** [-þɪ·s] m. Heksedans (JsJs.). °**-þvari** [-þva·rɪ] m. Heksestav (JsJs.).

***seifborinn** [sɛiv·bo·rɪn] a. stammende fra Zeus.

Seifur (-s) [sɛi:vøɐ] m. npr. Zeus.

seig [sɛɪ:ɣ] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **siga**.

seigast (a) [sɛi:qast] vrefl. blive sej.

seig drepa [sɛiq·drɛ·ba, -drɛ·pa] vt. dræbe langsomt; — refl. *seigdrepast: ég seigdrepst á því* (Eimr. IX. 203). **-duglegur** [-dʏqlɛqoɐ] a. ret dygtig. **-harður** [sɛi:χ(h)arðoɐ] a. sejg og haard: *seighart járn*.

seigildi (-is, pl. ds.) [sɛi:jɪldɪ] n. sej Ting (is. om spiselige Ting).

1. **seigja (-u)** [sɛi:ja] f. **1.** Sejhed: *s. gamals kjöts*. — **2.** Elasticitet, Strækkelighed: *s. strokleðurs*. — **3.** = 1. *seigla*.

2. **seigja (ði)** [sɛi·ja, sɛiq·ðɪ, sɛiq·ðɪ, sɛiχ·t] vt. göre sej: spec. indsmöre med Fedt for at göre n-t elastisk: *skjöldur Sáls | í sundur höggvinn, sem væri hann aldrei viðsmjöri seigður* (BTh. 36). — refl. *seigjast*, blive sej, sejne.

seigkvelja [sɛiχ·kvɛlja] vt. sejpine.

1. **seigla (-u)** [sɛig·la] f. (jfr. *seigja)* Sejhed, is. i overf. Bet.: *þolgæði og s. forfeðranna* (Andv. XIII. 224).

2. **seigla (a)** [sɛig·la] vi. **1.** *(vera þolinn, endast)* være udholdende: *hann seiglar* (Af.). — **2.** refl. *seiglast:* **a.** holde ud, være sej og udholdende: *seigluðust þó allir enn* (JTrl. 31). *seiglast út*, gaa saa sidt: *verði hún að láta því að víga sig, ef hún seiglast út um veturinn* (ÓDavÞ. 30). —**b.** *(fara sjer hægt)* gaa langsomt: *s. eftir götunni*; — tage langsomt fat paa n-t, arbejde langsomt paa n-t: *s. við starf*.

seiglega [sɛiq·lɛqa] adv. langsomt, trægt.

seiglingsmaður [sɛig·liŋsma:ðøɐ] m. Mand, der er ret flink som Arbejder.

seiglu beit [sɛig·løbei:t] f. Græsning, som först sent glipper helt (SH. Hr. I. 121). **-lega** [-lɛ·qa] adv. langsomt.

seig meltur [sɛiq·mɛʎdoɐ] a. vanskelig at fordøje. **-mjólk** [-mjo·ʎk] af., **-mjólka** [-mjoᵘʎga, mjoᵘlka] a. indec. haardmælket. **-pína** [-χ·-pi·na] vt. sejpine. **-montinn** [-movdɪn, -montɪn] a. = **drjúgmontinn**. **-unninn** [sɛi:qʏn ɪn] a. vanskelig at bearbejde: *seigunnið járn*; vanskelig at tilendebringe: *s. sláttur* (Klp. VI. 129).

seigur [sɛɪ.qoɐ] a. **I. a.** sej: *seigt kjöt er slæmur matur fyrir tannleysingja*. — **b.** smidig, elastisk: *s. málmur*. — **c.** tyktflydende: *seigt lím*. — **II.** overf. **1. a.** *(þolinn, þrautgóður)* sej, udholdende. — **b.** dygtig: *þú varst svei mjer s. að hafa þetta fram*. — **2. a.** stædig, træg, vanskelig at bevæge: *s. fyrir*, vanskelig at overtale; *s. á e-ð, til e-s*, træg til n-t; (Talem.) *þar mætast* (el. *hittast) tveir seigir*, der kommer Hog mod Hog; *þar bendast tveir seigir, vindur og ágirnd* (GJ.). — **b.** *(seinn)* træg, langsom. — **c.** *(erfiður)* vanskelig. — **3.** substantivisk i beundrende Udraab: *gamli s.!* det var flot gjort! Bravo! — **4.** n. *seigt* som adv. *(erfiðlega)* vanskeligt; *(seinlega)* trægt, langsomt: *það gengur seigt*.

seig þykkur [sɛiχ·þɪhgoɐ] a. klæbrig. **-þreyttur** [-þrɛihdoɐ] a. = **seinþreyttur**.

seil (-ar, -ar (-ir, -ur)) [sɛi:*l*] f. **1.** Tov, Reb: *vagga fest í seilar*; — *hann* (ɔ: *maðurinn) er eins og seilin yfir þá miklu gjá, er liggur milli hans og hins æðra manns* (ÁBj19.öld 371). — **2. a.** Slæbetov, spec. (= *seilaról*, s. d. O.) Tov, hvorpaa Fisk trækkes op, for siden at kastes i Søen og slæbes efter en Baad. — **b.** et saadant Tov med de derpaa bundne Fisk; *Við höfðum seilað fiskinn og rak alt upp, fiskinn og seilarnar* (ÓDavÞj. 172); *Þegar hún* (ɔ: *seilarólin) var full, var seilin dregin að landi og allar seilurnar festar* (BrJÞf. 13); *róa fyrir s.*, trække et Fisketov; (overf.) kæmpe med Vanskeligheder; *slitna aftur af seilinni*, (egl. rives løs fra Tovet) sakke ud bagefter, ikke kunne følge med.

seyl (-ar, -ar) [sɛi:*l*] f. Sump, Morads; jfr. no. søyla, d. Søle (Vf.).

seila (a) [sɛi:la] vt. **1.** *(þræða á seil)* trække Fisk op paa et Tov *(seil)*, som stikkes gennem Gællerne og i Reglen ud gennem Øjet. — **2. a.** *s.* og *s. út*, kaste de saaledes sammenbundne Fisk i Søen agter for Baaden, is. for derved at lette den i Landingen: *Við skulum s. stærsta fiskinn til að ljetta bátinn* (Slng. I. 161). — **b.** pp. *seilaður*, propfuld: *Þeir fundu lóðina um daginn, seilaða af fiski* (BrJBóluHj. 192—193). — **3.** trække ved Hjælp af et Tov: *s. (skip) áfram*, forhale (et Skib).

seyla (-u, -ur) [sɛi:la] f. **1. a.** Væde i Jorden, Sump: sid, sumpet Terræn (Af.): *s. er deigla í jörð, einkum sem kemur fram undan hólum. Einkum brúkað um rakslend tún, er liggja undir brekkum, og eru þá kölluð seylutún, þó brúkast það líka um dýki og mosakviksyndisflesjur* (Af., Sch.) (jfr. *seyl)*. — **b.** ogs. som Navn paa en Gaard og en Strækning i Skagafjorden, rimeligvis paa Grund af dens sumpige Jordbund. — **2.** *(vík)* Bugt, Vig (is. hvor Søen ved Ebbetid efterlader en dyndet Havbund med Kvægsand).

seilanál [sɛi:lanau:*l*] f. Naal af Træ el. Hvalben, v. Hj. af hvilken Fisk trækkes op paa et Tov *(seil)*.

seilar band [sɛi:larban·t] n. (Vf.) = **seil** 2. **-hæð** [-ɐ-(h)ai:*ð*] f. — **seilingarhæð**. **-nál** [-r-nau:*l*] f. = **seilanál**. **-ól** [-oᵘ:*l*] f. = *seil* 2., Slæbetov til Fisk: *s.: það var nál í öðrum langur kaðall, með nál á öðrum enda en lykkju á hinum og var þar við fest nál úr hvalbeini eða eik; henni var stungið undir kjálka fisksins og út fyrir framan augað, og fiskurinn svo dreginn á ólina* (BrJÞf. 13). **-strengur** [-ɐ-sdrɛiŋ·goɐ] m. langt Slæbetov (jfr. *seil)*.

seilast (di) [sɛi:last] vrefl. **1.** strække Haanden ud eller op: *s. upp á hillu eftir e-u*; (Ordspr.) *langt s. latir tveir, þó er sá latari, sem lengra seilist* (GJ.), den lade rækker langt, den ladere længst (ɔ: gider ikke rejse sig for at faa fat i n-t); *s. eftir e-u, s. í e-ð, s. til e-s*, gribe efter n-t. — **2.** overf. række, gribe, stræbe efter n-t: *hann á ekki langt að s.*, han behøver ikke at række langt efter det, som han behøver, han har alt ved Haanden; *s. í hendur e-m til e-s*, stræbe efter at berøve en anden n-t; *s. um hurð* (el. *hurðarás* (Af.)) *til loku(nnar)*, se 1. *loka* c.; (Ordsp.) *margur seilist langt (um hurð) til lokunnar* (GJ.); *s. um öxl*, blive paagaaende: *og þótti eigi trútt um að sumir seildist um öxl til nágrannans og reyndi á allar lundir að draga frá honum viðskiftamenn* (JAðEin. 138); *fógetinn hafi því með úrskurðinum seilst inn á* (gjort et Indgreb paa) *valdsvið dómstólanna* (Lögr. V. 79); *Önnur handtök seilst* (stræbt efter, forsøgt) *að sjá | sem að minna reyndu á* (StStAndv. III. 159); *s. til að gera e-ð*, lægge an paa at göre n-t.

seiling (-ar, -ar) [sɛi:liŋk] f. **I. 1.** Haandens (Armens) Oprækning el. Udstrækning. — **2.** saa langt et Stykke, man kan række op med Hænderne: *hann hóf um seilíngu stafn á skipi* (JÁÞj. II. 157); *það er s. mín*, saa langt kan jeg naa med Armen. — †**3.** uberettiget og overflødig Indblanding. — **II.** Optrækken af Fisk paa en *seil* (s. d. O.).

seilinganál [sɛi:liŋganau:*l*] f. = **seilingarnál**.

seilingar band [sɛi:liŋgarban·t] n. (Vf.) = **seilarband**. **-hár** [-ɐ-(h)au:r] a. saa höj som man kan naa til med Haanden; — n. *-hátt* som adv. **-hæð** [-(h)ai:*ð*] f. = **seiling** 2. **-nál** [-r-nau:*l*] f. = **seilanál**. **-ól** [-oᵘ:*l*] f. (Vf.) = **seilaról**.

seilu band [sɛi:løban·t] n. = **seilarband**. **-nál** [-nau:*l*] f. = **seilanál**.

seim (-ar, -ar) [sɛi:*m*] f., is. pl. *seimar* (Dal., Múl.) = **seymi**.

seyma (di) [sɛi:ma] vt. **1.** *(negla)* sömme, forsyne med Söm el. Nagler; *(setja bólur á)* forsyne med Messingdopper. — **2.** *(sauma eða falda með seymi)* sy el. kante ved *seymi* (s. d. O.).

***seimgrund** [sɛim·grʏnt] f. Kvinde.

seymi (-is, pl. ds.) [sɛi:mɪ] n. Traad, spec. om Sener foran paa Ryggen af Okser og Køer, som løsnes fra og törres og spaltes i Traade, som bruges til Syning, f. Eks. af Sko: *Skór voru gerðir með s., saumarnir* (Eimr. XII. 99); — overf. i Talem. *draga seymin*, tale el. læse slæbende el. med langtrukken Stemme (jfr. *seimur)*; — spec. i Sang el. under Foredrag af *rímur*: trække den sidste Stavelse i hver Strofe langt ud.

***seimjörð** [sɛim·jörð] f. Kvinde (MJ. II. 229).

seimlaus [sɛim·löys] a. ikke slæbende: *s. lestur*.

***seimnjörður** [sɛim·njörðøɐ] m. Mand.

seimur (-s) [sɛi:moɐ] m. **I.** langtrukken og slæbende Udtale: *draga langan seim á*, trække et Ord langt ud; *draga seiminn*, tale (el. synge) slæbende: *Í hinni stofunni . . . var líka sunginn borðsálmur, en þar var ekki dreginn seimurinn við sönginn* (ÞGjÚf. 61); (maaske er *draga seymin* det oprindelige, jfr. *seymi*, og Ordet *seimur* som m. en senere Dannelse). — ***II.** Guld, Rigdom; i Omskr.: *seimaskorð, -gná* osv., Kvinde; *fyrðar seims*, Mænd osv. — **III.** Vokskage fyldt med Honning, deraf overf. Sødme, Honningsødme (jfr. *hunangsseimur)*.

***seimþorn** [sɛim·þo(r)dv] f. Kvinde.

Sein (-ar) [sɛi:*n*] f. npr. (Floden) Seine (= *Sygna)*.

†**sein** [sɛi:*n*] n. el. f. Opsættelse, Forhaling.

†**seina (a)** [sɛi:na] vi. være langsom el. sen.

seinagangur [sɛi:nagauŋ·goɐ] m. langsom Gang; (spec. en Hests) Fod for Fod: *Hann* [illegible] (HaraldÞór. 79).

seinan [sɛi:nan] adv. se **seinn**.

seinastliðinn [sɛi:nasdlɪ:ðɪ*n*] a. sidstforløben, sidstafvigt.

sein bráðinn [sɛin·brau·ðɪ*n*] a., **-bræddur** [-braid·oɐ] a. tungsmæltelig. **-búinn** [-bu·ɪ*n*] a. = **síðbúinn**. **-fara** [-fa·ra] a. indec. langsom i sine Bevægelser: *s. maður*; — som gaar el. skrider langsomt frem: *s. verk*. **-farinn** [-fa·rɪ*n*] a. som det tager lang Tid at passere, vanskeligt fremkommelig: *að vegurinn yrði sem lengstur og seinfarnastur* (JThMk. 299). **-fyrndur** [-fɪ(r)ndoɐ] a. som holder sig, varer længe. **-fiskið** [-fɪsɟɪð] an.: *það er s.*, Fiskefangsten begynder sent: *var illa malað strámikið bygg . . . víða við sjóinn hin einasta fæða, því s. var* (ÞThÁrf. 176). **-fær** [-fai·r] a. **1.** *(seinn)* langsom. — **2.** langsom el. vanskelig at passere: *vegurinn er s.* **-förull** [-fö·rodʎ] a. som kommer langsomt frem, sen. **-gáfaður** [-ɟ·-gau·vaðoɐ] a. langsomt opfattende, svagt begavet. **-gjör** [-ɟö·r] a. = **seinþroska**. **-gróinn** [-groᵘ·ɪn] a. som læges kun langsomt. **-hentur** [sɛi:v-(h)ɛvdoɐ, -(h)ɛntoɐ] a. haandsen (Milt. 137). **-heppilegur** [-(h)ɛhbɪlɛ:qoɐ] a. †**1.** dorsk, sløv, langsom i Vendingen. — **2.** som ikke slipper heldigt fra n-t,

eðlilig: *Hér hefir „Moggi“ orðið nokkuð s. að vanda, og komið illa upp fátæði sinni* (Vísir X. 120). **-hringja** [sein·hriŋja] vt. med dat. klemte (JsJs.).

seinindi [sei·nindɪ] npl. (Mul.) = **seinlæti.**

seinka (a) [seiŋ·ga, seiŋ·ka] v. **1.** vt. med acc. el. dat. sinke, trække i Langdrag, sagtne: *s. gönguna*, sagtne sin Gang; *s. klukkunni*, stille Uret tilbage. — **2. a.** vt. med dat. og vi. forsinkes, nøle, tøve: *urið seinkar sjer*, Uret gaar for sagte; *s. fyrir e-m*, sinke en. — **b.** impers. *e-m (e-u) seinkar*, en (n-t) forsinkes, en (n-t) kommer for sent. — **3.** refl. *seinkast*, forsinkes: *það seinkaðist um* (det gik langsomt med) *svörin.*

seinkan (-ar, -ir) [seiŋ·gan, seiŋ·kan] f., **seinkun (-ar, -anir)** [seiŋ·gon, seiŋ·kon, -anɪr] f. Forsinkelse: *s. póstskipsins*, — *s. klukkunnar*, Tilbagestilling af Uret; *(dráttur)* Forhaling; *(hik)* Tøven.

sein látur [sein·lau·døo, -lau·tøo] a. sendrægtig, langsom i sine Bevægelser. **-legur** [-leɣøo] a. **1.** *(um menn)* sendrægtig, langsom (om Personer). — **2.** (om et Arbejde) langsommelig, som tager lang Tid: *seinleg vinna*. — *það er seinlegt að gera e-ð*, n-t er sent Arbejde. — **3.** adv. *-lega*, langsomt, sendrægtigt: *taka e-u seinlega*, svare langsomt og trevent paa n-t. **-leiki** [-leiɟɪ, -leiȼɪ] m. Senhed, Sendrægtighed. **-lýs** [-li·s] a. sentlysende: *Hve s. er birting* (StStAndv. I. 61). **-lærður** [-lairðøo] a. som kun læres langsomt, vanskelig at lære. **-læti (-is)** [-lai·dɪ, -lai·tɪ] n. Senfærdighed, -drægtighed. **-lætismaður** [-laidɪsma:ðøo, -laitɪs-] m. sendrægtigt Menneske. **-meltur** [-meλdøo] a. langsomt fordöjelig. **-mæltur** [-maiλdøo] a. senttalende, som taler langsomt.

seinn (sein, seint, comp. **seinni,** superl. **seinastur)** [seid·n, sei:n, seiv·t, sein·t, seid·nɪ, sei:nasdøo] a. **I. 1.** langsom, sen, sendrægtig: *s. á sjer* (ofte med Trykket paa *á)*, langsom i sine Bevægelser; *s. á fæti*, langsom i Løb el. Gang; *s. að e-u*, *s. til e-s*, langsom til n-t; *Um Íslendinga segir hann að þeir sjeu seinir til* (langsomme i Vendingen) *og í fyrstu þurrir á manninn* (ÞThLfr. III. 137). — **2.** (temp.) sildig, som kommer sent: *verða s. fyrir*, blive sent færdig, blive for sen med n-t, komme for sent (jfr. II. 2. b.); (Talem.) *fá e-ð á* (el. *með) seinni skipunum*, faa n-t sent el. aldrig: *Við höfum ekki þörf fyrir það á seinni skipunum* (GFrÁtt. 190). — **II.** n. *seint* (comp. *seinna*, superl. *seinast)* som adv.: **1.** langsomt: *hann fór mjög seint*; — *kemst, þótt seint fari*, langsomt, men sikkert, sent kommer og i Tide; *þeim sóttist seint ferðin*, Rejsen gik langsomt for dem; *taka seint á e-u*, give et trevent el. undvigende Svar: *Gunnlaugur tók seint á því*, G. var træg til at gaa ind derpaa (GKonÆf. 232); *verða seint um*, være længe om at tage en Bestemmelse: (Ordspr.) *þeim verður seint um, sem úr vöndu eiga að ráða* (GJ.), de har svært ved at komme til Klarhed, som vanskelig Sag skal raade. — **2. a.** sent, sildigt: *fara seint að hátta*, gaa sildig til Sengs; *menn ættu aldrei að leggja í ferð seint á degi* (sent om Dagen, henimod Aften); *seint mun hann bíða þess bætur*, han vil sent (ɔ: aldrig) forvinde det; (Ordspr.) *seinna koma sumir dagar, og koma þó*, Guds Møller maler langsomt, men sikkert; *seint er um langan veg að spyrja tíðinda*, man faar först langt om længe at vide, hvad der er sket i det fjærne; (Talem.) *þú ert eins og hann Sigmundur seint í verið*, du er længe om at faa begyndt el. længe undervejs (Breiðd.), jfr. *seintíver*; — *ekki seint og illa* (egl. ikke langsomt (el. sent) og daarligt) siges i Udraab, naar man er gnaven over, at en el. anden ikke vil give efter for ens Ønsker: *„Ekki seint og illa“* (lad nu være at göre dig kostbar), *segir hún, „komdu þá hérna“* (JÁÞj. II. 483); *betra seint en aldrei*, bedre er sent end aldrig; *seinna meir*, senere, siden; *það mátti ekki seinna vera*, det maatte ikke være senere, det var paa Tiden; (Ordspr.) *einatt er seinna en segir* (GJ.), alting foregaar langsommere end man kan fortælle derom; — *seinast*, sidst, til Slut. — **b.** med Bibet. for sent: (Ordspr.) *seint er að byrgja brunninn, er barnið er dottið ofan í*. — **III.** acc. m. *seinan* som adv.: *það er um seinan*, det er for sent, for sildigt.

sein ráður [sein·rau·ðøo] a. ubeslutsom, langsom til at fatte Beslutning. **-syndur** [-sɪndøo] a. som svömmer langsomt. **-sleginn** [-slei·jɪn] a. som man er længe om at slaa: *seinslegið tún*. **-sprottinn** [-sbrohdɪn] a. som vokser sent. **-stiginn** [-sdi·jɪn] a. langsomt farbar: *sand-eyðimerkur eru seinstignar gangandi mönnum* (JTrSk. I. 7). **-stígur** [-sdi·qøo] a. som gaar langsomt. **-sögull** [-sö·qødλ] a. som fortæller langsomt. **-talaður** [-ta·laðøo] a. = **seinmæltur.** **-tekinn** [-te·ɟɪn, -te·ȼɪn] a. langsom el. vanskelig at tage el. vinde: *s. gróði*; — *Að vísu var hann undarlegur maður og s., en það rættist úr honum* (JTrHeið. IV. 198).

seintíver (-s, -ar) [seiv·dive:r, sein·t-] m. cogn. (egl. som kommer sent til Fiskeværet, om en dorsk Person): *Landar vorir eru svoddan „Dovendyr“ og Sigmundar seintíverar, að þar er ekki hóf á* (JSBr. 556).

sein tækur [sein·tai·gøo, -tai·køo] a. langsomt træffende, som indhenter langsomt: *Nokkuð seintæk var nafnbót sú, | hann í gröfina sæmd þá sótti* (StStAndv. I. 210). **-unninn** [sei:nʏn ɪn] a. som udføres langsomt, langsom: *seinunnið verk*; vanskelig at overvinde: *s. maður*; vanskelig at bearbejde: *seinunnin grjóttegund*; — *seinunnið tún*, Tun, som man bruger lang Tid til at slaa. **-vaxinn** [sein·vaχsɪn] a. som vokser sent. **-virkur** [-vɪrgøo] a. langsomt virkende, langsom. **-væður** [-vai·ð-øo] a. som vader el. gennemvades langsomt. **-þreyttur** [-þreihdøo] a. **1.** som sent el. ikke let lader sig bevæge (til n-t): *s. til vandræða*. — **2.** udholdende, som sent bliver træt: *s. er gæfumaðurinn* (SchMál.). **-þroska** [-þrosga] a. indec. som udvikles langsomt. **-ætinn** [sei:nai·dɪn, -ai·t-] a. som er længe om at spise (æde) (om Mennesker og Dyr).

1. **seyra (-u, -ur)** [sei:ra] f. **1. a.** lille Sump el. fugtig Plet: *og tók eftir smakeldu eða seyru* (HermJDulr. 212). — **b.** lille Strøm: *lata ofan að lækjarseyru* (Eimr. VIII. 94); *það er bara svolítil s. eftir af læknum*. — **2. a.** *(dreggjar)* Bundfald, Bærme. — **b.** *(sori)* Smuds, Bagtanke: *því alténd er seyra undir* (JSBr. 594). — **3.** *(bágindi)* Elendighed: *lifa við sult og seyru.*

2. **seyra (ði)** [sei:ra] v. **I.** vi. *(renna hægt og lítið, sitra)* sive, pible. — **II.** refl. *seyrast* (jfr. *seyrna)* **1.** blive grumset el. snavset: *vatnið seyrist af ofaníburðinum*; — overf. forraaes, faa en ufin, smudsig Tænkemaade: *seyrast á samvistum við alls konar skríl*. — **2.** *(ólga, lyfta sjer)* gære. — **3.** pp. *seyrður*: **a.** (om Metaller) uren: *s. máli*, Sold, betalt i forfalsket Mønt; — overf. smudsig, bærmefuld: *sækja festarmey | í seyrðrar móður hús* (GTh. '95, 276); (Ordspr.) *seyrt er lof í sjálfs munni*, Selvros stinker; *s. á svipinn*, med en smudsig, mislig Mine. — **b.** *(sem ólga eða gerð er í)* gæret.

seyraður [sei:raðøo] a. bærmefuld.

seyrinn [sei:rɪn] a. **1.** grumset, smudsig: *var heiðríkjan eldrauð og s.* (sic) *af ofurmegni vatnsgufunnar, sem himinhvolfið var þrungið af* (GFrE. 68). — **2.** overf. smudsig, mislig: *s. í lund.*

seyrna (a) [seir·dna] vi. **1.** *(gruggast)* blive til Bærme, blive grumset. — **2.** (overf.) faa et truende Udseende: *mjer þótti fara að s.*, jeg syntes det begyndte at se sort ud; — pp. *seyrnaður*, noget raadden: *s. viður* (Af.).

seyrni [seir·dnɪ] f. indec. Bærmefuldhed: *einfeldni blaðsins í aðra röndina en s. þess í hina hlýtur að framleiða ... það banacitur, sem skapar blaðinu aldurtila* (GFr. i Lögr. XVI., Nr. 30, S. 3, Sp. 1).

seyrulaus [sei:rəlöy·s] a. uden Smuds: *betri er s. fátækt en illa fenginn auður* (SchMál.), bedre er Fattigdom med Ære end Rigdom med Skam.

sei-sei [sei:sei·] interj. **a.** i Forundringsudraab: Nej, virkelig! ih nej da! *„Ja, sei-sei!“ og „Ojæja!“ hraut honum oft af vörum* (JTrL. 83). — **b.** *(sussu, sussu)* irettesættende el. afbrydende, om n-t, der gaar over en vis Grænse, saa saa: *sei-sei, það er meira en nóg!* — **c.** ringeagtende el. ligegyldigt: *Nú, svo hann þykist geta það? sei-sei!* naa, saa han mener, at han kan det? naa, lad os se! sikken en! — **d.** forstærkende: *sei-sei nei!* ork vist ikke nej!

seitill (-ils, -lar) [sei:dɪdλ, sei:t-, -tls, seihdlaɾ] m. **1.** Smule Vædske, Slat, Taar, Draabe: *það er s. í kútnum*: — *s. í kúnni*, en Smule Mælk i Koen. — **2.** (Ísaf. '12, 10. Sp. 2) = *millílítri.*

seytján [sei:djaun, sei:tjaun] num. card. sytten.

seytjándi [sei:djaundɪ] num. ord. syttende.

1. **seytla (-u, -ur)** [seihdla] f. = 1. **seyra** 1. b.

2. **seytla, seitla (a)** [seihdla] vi. sive: *s. yfir*, sive over, risle over.

seytlu gat [seihdløga:t] n. lille Hul (hvor n-t kan sive igennem): *gera s. á vegginn* (Alþ. '11, B. 662). **-veita** [-vei:da, -vei:ta] f. **1.** Overrisling, Oversivning: *túnið var slétt, og hallinn á því hæfilegur fyrir seitlveitu* (Bún. II. 52). — **2.** frempiblende Vand; sumpet Terræn paa Grund af frempiblende Vand: *í seitlu-veitunum undir fjallshlíðinni* (GFr. i Eimr. II. 38); *S. í hlíða höllum | hjúfrar fram at brúnum öllum* (GFrUh. 201).

seytlveita [seihdlvei·da, -vei·ta] f. = **seytluveita.**

sekja (ti) [se:ɟa, se:ȼa, seχ·dɪ] vt. **1.** = *sekta*, mulktere. — †**2.** erklære fredløs.

sekk [sehk] 1. og 3. p. sg. præs. ind. af **sökkva.**

†**sekka (a)** [sehga] vt. = **sekkja.**

sekk beri [sehkbe·rɪ] m. Sækkedrager. **-bær** [-bai·r] a. som kan bæres i en Sæk.

sekkína (-u, -ur) [sehɟina] f. Zekin.

sekkja (ti) [sehɟa, seχ·dɪ] vt. **1.** putte, indeslutte i en Sæk, sække: *s. korn*. — **2.** overf.: *s. e-ð (með sjer)*, putte i Sækken, stikke i Lommen, sluge n-t; *hlýti svo með þungri samvisku þeirra ofbeldi og ókjör að s.* (JÓlInd. 188); *s. reiði sína*, sluge sin Forbitrelse i sig.

sekkja gjald [sehɟaɟal·t] n. »Sækkegæld«, i Middelalderen en Skat til Kongen, som en Islandsfarer maatte udrede, 5 % af Varernes Værdi (ÞTh. Lfr. I. 105). **-ljereft** [-ljɛ:reft] n. Paklærred.

sekkpípa [sehkpi·ba, -pi·pa] f. Sækkepibe.

sekkur (-jar, -ir) [sehgøo, sehɟaɾ] m. Sæk: (Ordspr.) *þá er jeg gamall, er þú færir mig í sekkinn* (GJ.).

?**sekreteri (-a, -ar)** [se:krete:rɪ] m. Sekretær (Embedstitel).

sekri (-a, -ar) [se:grɪ, se:krɪ] m. (pop.) Dim. af *sekreteri*, Sekretær.

sekt (-ar, -ir) [seχ·t] f. **1.** Mulkt, Bøde: *dæma e-n í 100 króna s.*, idömme en en Mulkt paa 100 Kroner. — †**2.** Fredløshed. — **3.** Skyld: *játa á sig s.*, erkende sig skyldig, tilstaa sin Skyld.

sekta (a) [seχ·da] vt. mulktere, idömme en Bøde: *s. um e-ð*, idömme en Bøde paa n-t.

sektahegning [seχ·dahegniŋk] f. Bødestraf.

sektar ákvæði [seχ·darau:kvaiðɪ] n. Straffebestemmelse, is. Bestemmelse angaaende Bøder. **-gjald** [-ɟal·t] n. Bøde. ° **-lamb** [-lam·p] n. Syndebuk.

sekúnda (-u, -ur) [se:gunda, se:kunda] f. Sekund.

sekur [se:gøo, se:køo] a. **1.** dömt til at erlægge n-t: *hver sem út af þessu bregður, verður s. um 1 krónu*, hvem som overtræder disse Bestemmelser, skal erlægge 1 Kr. — †**2.** fredløs: *s. skógarmaður*; — *verða s. um e-ð*, blive idömt Fredløshed for n-t. — **3.** skyldig, strafskyldig, hjemfalden til Straf: *s. um e-ð* (el. *í e-u)*, skyldig i n-t; *vera s. við lög þessi*, ifalde Ansvar ifølge denne Lov; (Ordspr.) *sá fer ekki sekur af þingi, sem sjálfur á að dæma* (GJ.), ingen gaar skyldig bort fra det Ting, hvor han selv er Dommer; *oft er s. varinn, en saklaus barinn* (GJ.), den skyldige finder ofte en Forsvarer, og den uskyldige bliver pryglet; *ekki er sjórinn sekur, þó syndi ei allir fuglar*, ej kan Søen for, at ikke alle Fugle kan svömme.

sel (-s, pl. ds., gen. pl. **selja)** [se:l] n. **a.** Sæter, Sæterhytte: *færa í s.*, fore Kreaturerne til Sæters; *færa, flytja úr seli*, fore Kreaturerne hjem fra Sæteren (om Efteraaret); *hafa í seli*, holde Køer paa Sæter; — overf. holde en Filial el. en Forretning et andet Sted end man selv bor: *áður sátu kaupmenn oftast í Danmörku, en höfðu í seli á Íslandi*, — ogs. om Frillehold: *hann er ekki við eina fjölina feldur í ástamálum; hann hefur víða í seli.* — **b.** alm. Gaardnavn.

sela (a) [sɛ:la] vi. fange Sæl (Vf.).

sela band [sɛ:laban t] n., ogs. pl. *-bönd* (BreiÐf.) **selanót. -bátur** [-bau:doɐ, -bau.toɐ] m. Sælfangerbaad, Baad til Sælfangst. **-byssa** [-bɪs:a] f. Bøsse, hvormed Sæler skydes. **-dráp** [-drau:p] n. Drab af Sæler. **-fang** [-fauŋ·k] n. Sælfangst. **-far** [-fa:r] n. (det at tage ud paa) Sælfangst (Vf.).

selafli [sɛ:labli] m. (Værdien af) Sælfangst.

sela hnappur [sɛ:lahvahbɔɐ] m. Hob Sæler. **-hnísa** [-hvi:sa] f. **selakóngur. -högl** [-hög·λ] npl. Hagl, hvormed Sæler skydes. **-keppur** [-ȼɛhhøɐ] m. 1. Kæp til at slaa Sæler ihjæl med. — 2. overf. langsomt, nølevornt Menneske = *silakeppur* 2. **-kóngur** [-koᵘŋ·gøɐ] m. en Art Sæl (lille, med sort Hoved) (ASkaft., Múl.) = *hringanór*. (Ifølge EÓl. &BP. 532 betegner *s.* Føreren for en Flok *vöðuselir*, altsaa en stor Sæl. Ifølge *JGuðm., Íslands aðskiljanlegar náttúrur* er *s.* derimod den mindste Art af Sæler og identisk med *skemmingur)*. **-látur** [-lau:døɐ, -lau:tøɐ] n. egl. Sælleje, Yngleplads for Sæler; Garnsætningsplads for Sæler (Stj. '95, A. 366). **-leyfi** [-lɛi:vɪ] n. Tilladelse til at tage paa Sælfangst (Vf.). **-leikur** [-lɛi:gøɐ, -lɛi:køɐ] m. Sælleg: *elta sel í sjó, róa í sel* (ÓDavSk. 138), se *selur*. **-lögn** [-lög·v] f. Garnsætningssted for Sæler. **-móðir** [-moᵘ:ðɪɐ] f. mytisk, særlig graadig Sælart (JÁÞj. I. 632). **-net** [-nɛ:t] n., **-nót** [-noᵘ:t] f. Sælgarn.

?selapinni [sɛ:lapɪn:ɪ] m. Selepind.

sela skytta [sɛ:lasɡ̊ɪhda] f. Sæljæger. **-skot** [-sgo:t] n. 1. *(það að skjóta á seli)* Skydning efter Sæler. — 2. *(selahögl)* Hagl, hvormed Sæler skydes. **-snatt** [-snaht] n. Forsøg paa at fange Sæler: *hann var oft í selasnatti bæði með net og byssu* (MJSöguk. 63). **-tekja** [-tɛ:ɡ̊a, -tɛ:ȼa] f. Sælfangst, Indtægt af Sælfangst. **†-vafningur** [-vab·niŋgøɐ] m. Omsvob (JMPísl. 126). **-veiði** [-vɛi:ðɪ] f. Sælfangst.

sel belgur [sɛl·bɛlgøɐ] m. uopskaaret Sælskind. **-biti** [-bɪ·dɪ, -bɪ·tɪ] m. (egl. en Bid Sælkød, jfr. *sölbiti)* Knips: *gefa e-m selbita*, knipse en i Ansigtet el. paa Hænderne med Tommel- og Langfinger; overf. stikle til en: *Gefðu honum selbita, en ekki mér* (GFrÁtt 53). *gefa selbita í vasann*, knipse med Fingrene i Lommen, göre et Knips i Lommen: *framkoma síðasta þings, sem eigi er annað en gefa sjálfum sér selbita í vasann* (Norðri '11, 112); *hér er ekki um annað að ræða en einn af þessum venjulegu selbitum í vasann og „títuprjónastingjum" til Dana og núverandi ráðherra* (Alþ. '11, B. II. 1608).

selbú [sɛl·bu·] n. Sæter, Husholdning med Sæter, Sæterhold: (Ordspr.) *oft er sultur í selbúi* (SchMál.), man sulter ofte ved Sæterhold, Sæterhold betaler sig ikke altid.

sel farsleyfi [sɛl·faɐslɛi:vɪ] n. Tilladelse til at tage med paa Sælfangst. **-feiti** [-fɛi·dɪ, -fɛi·tɪ] f. Sælspæk, Sælfedt. **-feitur** [-fɛi·døɐ -fɛi·tøɐ] a. fed som en Sæl, smækfed. **-fita** [-fɪ·da, -fɪ·ta] f. = **selfeiti.**

sel flytja [sɛl·flɪ·dja, -flɪ·tja] vt. overføre fra det ene Sted til det andet, flytte enkeltvis el. stykkevis: *Þar næst fór jeg eftir dóti mínu, og varð jeg að s. það alla leið* (SIng. I. 139). **-flutningar** [-flʏhdniŋgaɐ] fpl., **-flutningur** [-flʏhdniŋgøɐ] m. stykkevis Flytning.

selfæla [sɛl·fai·la] f. (Nl., Sch.) = **háhyrningur.**

sel för [sɛl·fö·r] f. a. Sæterrejse. — b. Ret til Sæterhold: (overf.) *(gigtin) átti ... ítak og s. í herðum* (GFrÚh. 113). **-gresi (-is)** [-grɛ·sɪ] n. (bot.) lancetbladet Vejbred (plantago lanceolata). **-hagar** [sɛ:λ(h)a·qaɐ] mpl. Sætergræsning.

selheldur [sɛ:λ(h)ɛldøɐ] a. som kan holde en Sæl fast: *selheld nót.*

selhellir [sɛ:λ(h)ɛdlɪɐ] m. Sæterhule, Hule, benyttet som Sæter (JÁÞj. II. 110).

sel hnísa [sɛl·hvi·sa] f. (zool.) Tumler, Marsvin (phocaena communis) (ASkaft.). **-hreifi** [-hɛi·vɪ] m. Sællab, Sællalle. **-hærður** [sɛ:λ(h)airðøɐ] a. med Haar som en Sæl: (om Heste) *snögg og þjetthærðir* (ɔ: *selhærðir)* (Stj. '97, B. 92).

selhöfn [sɛ:λ(h)öbv] f. Sæterbrug.

1. **selja (-u, -ur)** [sɛl·ja] f. Pil; spec. en Art Drivtømmer (salix vitellina) (ÞTh. Lýs. I. 47).

°2. **selja (-u, -ur)** [sɛl·ja] f. (egl. Uddelerske) i Kenninger for Kvinde: *s. gulls, s. líns, s. sörva, s. öls.*

3. **selja (di, præs. sel)** [sɛl ja, sɛ:l] vt. med dat. og acc. og vi. I. 1. a. række, give (en n-t): *s. e-m e-ð*, overrække en n-t: *Þá stóð upp hinn ágæti Odysseifur, seldi í hönd Aretu tviker* (Od. 269); *tekur þar út skíðissprota ... og selur í hönd E.* (JÁÞj. I. 259). — b. afhænde, levere, overlevere, overgive til en anden; *s. e-m e-ð í hendur*, overdrage en n-t, overlevere en n-t; *s. e-ð af hendi*, aflevere n-t, give n-t bort; *s. e-ð sjer af höndum*, afstaa n-t, frasige sig n-t (et Arbejde el. andet): *sæi jeg nokkurn annan færan um að taka við því starfi, seldi jeg mjer það af höndum* (JHall. 384); *s. e-n fram*, udlevere en. — 2. (om Køer) være villig at give Mælk fra sig, ikke holde Mælken tilbage i Yveret: *s. ekki*, holde Mælken, kippe op: *kýrin vill ekki s.* — 3. i en Del juridiske Udtryk: *s. mál í hendur e-m*, overdrage en at føre en Sag; *s. fje á leigu*, laane Penge ud med Renter; *s. jörð á leigu*, bortfæste en Gaard. — 4. med dat.: *s. (e-u) upp*, kaste (n-t) op, brække sig. — II. sælge, skille sig af ved n-t for Penge el. anden Valuta: *s. e-m e-ð*, sælge en n-t, sælge n-t til en; *s. af sjer*, sælge med Tab; *s. undan sjer jörð*, sælge sin Gaard bort; *s. undan (jörð, búi)*, sælge fra (en Gaard, et Bo); *s. (við) lágu verði* (el. *fyrir lágt verð)*, sælge til en lav Pris; *verða seldur við uppboð* (el. *á uppboði)*, blive solgt ved Auktion, komme under Hammeren; *s. sig sem dýrast*, sælge sig (sit Liv) saa dyrt som muligt; *s. mansali* (el. *í ánauð)*, sælge som Slave. — III. refl. *seljast*: 1. a. overgive sig selv: *seljast e-m í hendur*. — b. *e-ð selst út svo eða svo*, n-t gaar, forløber saa el. saa, faar det el. det Udfald: *Verst er það að á þessum blettum seldist það svo út, að líklega kæmi enginn prestur í staðinn, í bili, þar sem svona stæði á* (NK. '12, 13) — 2. sælges, blive solgt: *varan selst ekki*; — *e-ð selst upp, út*, n-t bliver udsolgt. — IV. *seldur*: overdraget, overgivet: *vera undir (þá) synd(ina) seldur*, egl. være overgivet i Syndens (i den Synds) Vold; overf. *almenningur er undir sömu syndina seldur og* (har samme Fejl som) *við hin* (JTrGst. I. 131); *eg er svo ramlega undir þá grein syndarinnar seldur, sem heitir nenníngarleysi* (MelBr. 109); *Skáldin eru víst undir þá syndina seld* (har vist den Fejl) (Eimr. XII. 120).

seljandi (-a, -endur) [sɛl·jandɪ, -ɛndøɐ] m. Sælger.

seljanlegur [sɛl·janlɛ·qøɐ] a. salgbar, afsættelig, omsættelig.

seljari (-a, -ar) [sɛl·jarɪ] m. Sælger, Overgiver, Forræder.

seljuhnyðja [sɛl·jøhvɪð·ja] f. Pilerod.

Seljumannamessa [sɛl·jømanamɛs:a] f. 8. Juli, til Erindring om de hellige, der i St. Sunnivas Følge led Martyrdøden paa Øen Selja.

selju raftur [sɛl·jøraf·døɐ] m. Lægte el. Stump af Pil. ° **-rót** [-roᵘ:t] f. Selleri (JsJs.).

selkjöt [sɛl ȼö t, -ȼɛ t] n. Sælkød.

selkona [sɛl·ko·na] f. Sæterkone: *margt er selkvenna hjalið* (Málshb. 225).

?sella (-u, -ur) [sɛl:a] f. (biol.) Celle.

sel látur [sɛl:au·døɐ, -lau·tøɐ] n. = **selalátur. -lýsi** [-l:i·sɪ] n. Sæltran.

sellufjölgun [sɛl:øfjöl·gøn] f. Celledeling (SStPlt.).

sel maður [sɛl·ma·ðøɐ] m. Mand fra en Sæter; — pl. *selmenn*, Sæterfolk. **-mánuður** [-mau·nøðøɐ] m. Sætermaanеd, den Maaned, man opholder sig i Sæteren = *sólmánuður*. **-matselja** [-ma·tsɛlja, -mas·ɛlja] f. Husholderske i en Sæter; Budeje. **-matur** [-ma·døɐ, -ma·tøɐ] m. Sæter mad: *þjóna að selmat*, tjæne ved Madlavning paa en Sæter (jfr. JÁÞj. I. 68).

selninga drif [sɛl·niŋgadrɪ:v] npl. Spurvehagl. **-leikur** [-lɛi:gøɐ, -lɛi:k-] m. en Leg, hvori en Del Stene rejses op paa Höjkant; den, som kan fælde flest i ti Kast, har vundet (ÓDavSk. 122).

selningur (-s, -ar) [sɛl·niŋgøɐ, -iŋs] m. (zool.) = **sendlingur.**

selþokast [sɛl·þo·gast, -þo·k-] vrefl. bevæge sig langsomt, rejse langsomt: *Þannig hafði hann s. norður allar sveitir* (Eimr. XVII. 39).

selráðskona [sɛl·rauðskona] f. = **selmatselja.**

sel reki [sɛl rɛ·ɡ̊ɪ, -rɛ·ȼɪ] m. (Nl.) = **háhyrningur. -rifinn** [-rɪ·vɪn] a. revet el. gnavet af Sæler: *s. fiskur*. **-rifur** [-ri·vøɐ] fpl. Fisk, der er til Dels revet el. gnavet af Sæler (Skaft., Sch.).

selsátur [sɛl·sau·døɐ, -sau·t-] n. Sæterplads.

sels hamur [sɛl·s(h)a·møɐ] m. Sælham. **-haus** [-(h)öy·s] m. = **selshöfuð. -hreifi** [-(h)ɛi·vɪ] m. Sællab: *súrsaðir selshreifar*. **-höfuð** [-(h)ö·vøð] n. Sælhoved.

selsíld [sɛl·silt] f. (ÞThLfr. II. 316) = **kópsíld.**

selskápa [sɛl·skau·ba, -kau·pa] f. Spæklag paa en Sæl.

?selskapur [sɛl·sgabøɐ, -sgap-] m. Selskab, Følge; spec. nedsættende: *í vondum selskap.*

sel skinn [sɛl·sgɪn] n. Sælskind. **-skinnsskór** [-sgɪnsgoᵘ:r] m. Sko af Sælskind. **-skræður** [-sgrai·ðøɐ] fpl. Affald (·Grever·) af smæltet Sælspæk (ASkaft.). **-skutull** [-sgʏ·dødλ, -sgʏ·tødλ] m. Sælharpun. **-spik** [-sbɪ·k] n. Sælspæk.

sel staða [sɛl·sda·ða] f. 1. Sæterbrug, Sæterhold, Sæter: *Frá prestssetrinu var s. lángt á fjöllum uppi* (JÁÞj. I. 64). — 2. overf. kortvarigt Ophold el. Benyttelse (med Bibet. af, at det, som man drager Fordel af, ligger langt borte og udbyttes) (i Lighed med Brugen af en Sæter): *kaupmenn, sem búa í Danmörku, en hafa í selstöðu á Íslandi.* **-starf** [-sdarv] n. Sæterforretning. **-stúlka** [-sduλga, -sdulka] f. Sæterpige. **-stæði** [-sdai·ðɪ] n. Sæterplads, Plads til en Sæter el. hvor en Sæter har staaet (JÁÞj. I. 189). **-stöðukot** [-sdöðøko:t] n. lille el. ussel Gaard, der bruges som Sæter: *vildisjarðir meðal opinberra eigna eru notaðar sem s. árum saman* (Alþ. '11, B. II. 1240). **-stöðuverslun** [-sdöðøvɛɐ slɵn] f. egl. ·Sæterhandel·, brugt om de i Udlandet bosatte Købmænds Forretninger i Island.

1. **selta (-u)** [sɛλ da] f. 1. Salthed: *s. sjávarins*; — *maturinn er ekki ætur fyrir seltu*, Maden er saa salt, at den ikke er til at spise; (Ordspr.) *ekki missir sær seltu af vatnsföllum* (GJ.), Havet bliver ikke mindre salt, fordi mange Floder løber ud i det. — °2. Hav: *Svalt er enn á seltu, | sjómenn vanir róa* (JHall. 163). — 3. *(saltaður silungur)* nedsaltet Forelle (T. Bókm. II. 68). — 4. Kreaturernes Mælk, naar de er i Færd med at blive golde.

2. **selta (i)** [sɛλ·da] vt. salte, göre salt.

seltersvatn [sɛλ·dɛɐsvahtn] n. Seltersvand.

seltingur (-s) [sɛλ·diŋgøɐ, -iŋs] m. (Klp. III. 57) = **sauðlaukur.**

Sel tirningur (-s, -ar) [sɛl·tɪ(r)dniŋgøɐ, -tjɛ(r)dn-] m. Indbygger af *Seltjarnarnes*. **-tjara** [-tja·ra] f. Blanding af Tjære og Sæltran. **-tjarnarnes** [-tja(r)dnarnɛ:s] n. npr. Navn paa en Halvø i det sydvestlige Island. **-tjörn** [-tjö(r)dv] f. npr. Navn paa en lille Sø paa *Seltjarnarnes.*

° **seltulína** [sɛλ·døli:na] f. Isohallinje (ÞThLýs. I. 20).

selur (-s, -ir og †-ar) [sɛ:løɐ] m. (zool.) Sæl (phoca): *vera syndur sem s.*, svömme som en Sæl, være en udmærket Svömmer; (Ordspr.) *þú kennir ei selum að synda nje fugli að fljúga*, jfr. han vil lære Ræven at tage Gæs og Høgen at fange Duer; *oft verður slíkt á sæ, kvað s., var skotinn í auga*, sligt hænder jo ofte paa Søen, sagde Sælen, den fik et Skud i Øjet (siges naar en tager et Uheld el. en Ulykke koldblodigt, el. for at trøste en); *ekki á saman sauðurinn og selurinn* (GJ.), Faaret og Sælen passer ej sammen, lige Börn leger bedst; *ekki er s. sjúkra fæða* (SchMál.), Sælkød er ikke Sygekost; (Talem.) *kemur s. enn!* (egl. der kommer en Sæl til (om n-t uventet, f. Eks. pludselig Stöj:) hvad er der nu paa Færde?; *e-m verður ekki um sel*, en bliver uhyggelig til Mode, begynder at ane Uraad, bliver hed om Ørene: *Mér varð ekki um sel þarna, því mér fanst jörðin hreyfast undir mér* (Ísaf. '13, 143); *hjer er s. og sauður í sambandi*

(Málsh.), her er Faar og Sæl sammen (o: her kan der baade drives Faareavl og Sælfangst; her er to noget indbyrdes forskellige sammen. *seigur s.*, en sejlivet Sæl, som er vanskelig at fange el. besejre, overf.: *En þó virtist mjer seigur s.* (yderst vanskeligt) *að koma valdsmönnum til nokkrar framkvæmdar* (JMPs. 133). **sels klaut* (GKonÆf. 185). *sels tjörn*, Havet; *að elta sel í sel*, en Leg, hvor en af Deltagerne er Sæl, der søger at fange et Barn, medens de andre søger dels at redde Barnet, dels at fange Sælen, d. v. s. hindre den fra at slippe ind paa en afstukken Plads, Søen (ÓDavSk. 124–125).

sel veiði [sɛl·vei·ðɪ] f. Sælfangst: *alt er safi hjá s.*, se *safi*. **-ver** [-vɛ:r] n. Sælfangststation.

sel vera [sɛl vɛ ra] f. Ophold i en Sæterhytte. **-völlur** [-vødløɣ] m. Sætervold.

sem [sɛ:m]

A. conj. *(eins og)* som: **I. 1.** *rauður s. blóð*, rød som Blod, blodrød, *blár s. hel*, blaa som Hel, blaasort, *fölur s. nár*, ligbleg; *spældur s. selur* se *selur*; *mjór s. þvengur*, smal som en Traad el. Rem. *vitur s. Njáll*, klog som (i samme Grad som) Njal. — **2.** i Forbindelsen *svo sem* [so:sɛm] **a.** lige som, paa samme Maade som, saaledes som: *svo s. hjer er ritað*, saaledes som her er skrevet. — **b.** *(eins og til dæmis)* som for Eksempel. — **c.** saa omtrent, omtrent: *það er hvorki þurrt nje vott*, | *það er svosem ekki nett* (JHall. 130). — **d.** min Sandten, saamænd: *jeg er svo s. ekkert upp á þig kominn*, jeg trænger min Sandten ikke til dig. — **e.** mon?: *Nei, en þeir voru hálfvolgir. — Það fann hann. Og hvaddu?* — *við hvað svo s.?* (GGunnStr. 223). — **f.** *svo s. og svo s.* [so:sɛm o so:sɛm] paa Skrömt: *það er ekkert svo s. og svo s.*, det er det ramme Alvor. — **3.** efter adj.: *slíkur s.*, saadan som; *slíkum manni s. N. er*, saadan en Mand som N. er; *með slíkum hætti s. hjer segir*, paa følgende Maade. — **4. a.** henvisende til et Verbum el. en foregaaende Sætning (elliptisk for *svo sem*): *svæla e-n inni sem melrakka í greni*, brænde en inde, kvæle en ved Røg som (paa samme Maade som) en Ræv i sin Hule; *þeir tóku honum s. (eins og) konungi*, de modtog ham som en Konge (som om han var Konge); *hann fór s. ósekur maður*, han gik omkring lige saa frit, som om han ikke var domfældt; *hann kom s. hann hafði heitið*, han kom som han havde lovet; *hann gerði s. fyrir hann var lagt*, han gjorde det, som man havde befalet ham, han handlede efter Befaling; *s. fyr var sagt*, som för omtalt; *þjer ferst s. þú ert maður til*, du handler, som du er Mand til, det ligner dig at handle saaledes; *dugði hver s. mátti*, hver gjorde hvad han kunde. — **b.** som, i Egenskab af: *s. vinur þinn vil jeg gefa þjer það ráð að ...*, som din Ven vil jeg raade dig til at ...; *þeir veittu honum allan heiður s. formanni sínum*, de viste ham al Ære som deres Formand; *þeir tóku honum s. konungi sínum*, de modtog ham som deres Konge; *hún var brend s. galdranorn*, hun blev brændt som Heks; *hafa, nota, brúka e-ð s. e-ð*, benytte n-t som n-t (i Egenskab af n-t); *s. ráðherra* (i Egenskab af Minister) *verð jeg að heimta þetta, þó jeg s. maður verði að telja það óþarft*. — **c.** i forsikrende Udraab: *s. jeg er lifandi* (el. *sem jeg er hjerna)!* saa sandt jeg lever! — **5.** efter comp.: *því meira s. ... því ...*, jo mere ... des ...; *því fremur s.*, saa meget mere som; ikke mindst fordi (eftersom): *það er gustuk að hjálpa drengnum, og það því fremur s. hann er bæði munaðarlaus og mjög vel gefinn*. — **6.** med superl.: saa ... som muligt: *s. fyrst*, saa snart som muligt; *s. best*, saa godt som muligt; *s. mest*, saa meget som muligt; *s. minst*, saa lidt som muligt; *s. mest hann mátti*, alt hvad han kunde; *s. frekast er unt*, saa meget som muligt; *fötin voru ekki s. skjólbest*, Klæderne var ikke saa varme som ønskeligt (ÞGjOs. 81); *þetta er ekki sem verst*, det kan nok gaa an. — **7.** med conj. **a.** *(eins og væri)* som om: *hann ljet s. hann væri vinur hans*, han lod, som om han var hans Ven. — **b.** *mjer virðist (svo) s. hann sje ...*, jeg synes han er ... — **c.** *sem sje*, nemlig: *Hann ... það ist, s. sje, að* (ÁBj19.öld 186). — **8.** *(jafnt og)* saa vel som: *ungum s. gömlum*, for unge og gamle, saa vel for unge som gamle; *reyr, stör s. rósir vænar* (HallgrP.); *eftir s. áður*, nu som för; *jafnt s.*, saa vel som. — **9.** efter som: *kaupmenn ... fella ætíð ullina ríflega við þann muninn, s. hún er óútgengilegri* (o: daarligere Handelsvare den er) (JSVb. 49). — **II.** *(jafnskjótt s.)* saasnart som, da, ligesom: *en s. hann gekk út um dyrnar*, ...; *nú s. hann hugleiddi þetta*, da han nu overvejede dette.

B. I. som pron. rel. indec. = *er*: **1.** som nom.: *maðurinn, s. kom*, Manden, som kom; — som acc.: *maðurinn, s. jeg hitti*, den Mand, jeg traf. — som dat.: *drengurinn, s. jeg hjálpaði*. — som gen.: *jeg skal hver geta manns, s. allir minnast með virðingu*. — **2.** med præp.: *máli, s. at* (at hvilket) *er alt annað gulfstaðisbragð, en at þessari óþarfa embættismannafjölgun* (Alþ. '11, B. 462); *orð hins sérengurðuleg[a] konungk[j.] þingmanns, s. eg aldrei man á númerið* (hvis Nummer jeg aldrig kan huske) (Alþ. '11, B. 343); *störf þessarar nefndar, s. formaðurinn í* (hvis Formand) *brúkar svo stór orð* (Alþ. '11, B. 293); — is. med præp. sidst i Sætningen: *maðurinn, sem jeg kom frá*; ... *hin mestu skáld þjóðarinnar, s. útlendingar nú strax reka augun í myndastyttur af* (hvis Statuer fremmede i ... Lejlighed lægger Mærke til) (Ísaf. XV 168). — **3.** med pron. ... den som, hvem der ...: *s. ekki vill vinna, á ekki heldur mat að fá*. — ... *kennir þeim* ... (den Konge, som) *sem var góður og rjettlátur*. — *það s.*, det som, hvad der, *við slíkt ofurefli s. þeir áttu að etja*, en saadan Overmagt, som de havde at kæmpe imod; *ef prestr tekr ... með þeirri konu, s. hann hefir skírt barn hennar* (hvis Barn han har døbt) (Hist. II. 190). — **4.** hvilket, hvad: *hann vildi ekki koma, s. jeg get ekki heldur láð honum* (... og det kan jeg ikke heller fortænke ham i). — **5.** ... *þar sem* hvor, der, hvor: *Þegar aptur koma heilar síslur, s. aungvan slíkra er að finna* (JSveinBitg. 119). — **6.** med adv. *hvar s.*, hvor, der hvor, *þangað s.*, derhen, did, hvor, derhen som; *þaðan s.*, derfra hvor; *hvar s.*, hvor end: *hvar s. þú kemur, muntu þykja sómamaður*; — *hvert s.*, hvorhen end: *hvert s. þú ferð*; — *hvaðan s.*, hvorfra end: *það er gott, hvaðan s. það kemur*.

sembinn [sɛm·bɪn] a. (Nl., Sch.) = **simpinn.**

?sembrafura [sɛm·brafʏ:ra] f. (bot.) Sembrafyr (pinus sembra).

-semd (-ar, -ir) [-sɛmt] f. kun som Afl.end.; f. Eks. i: *vins.*, *efas.*

sement (-s) [sɛ:mɛvt, -mɛnt] n. Cement.

sementa (a) [sɛ:mɛvda, -mɛnta] vt. (pop.), **?sementera (a)** [sɛ:mɛvdɛra] vt. cementere.

sements húða [sɛ:mɛv(t)s(h)u:ða] vt. beklæde med et Cementlag: *s. steinsteypuveggi að utan* (Lögr. '16, 37). **-steypa** [-(t)-sdei:ba, -sdei:pa] f. Cementbetonstøbning.

-semi [-sɛmɪ] f. indec. kun som Afl.end.; f. Eks. i: *skyns.*, *góðs.*

semíkomma [sɛ:mikom:a] f. Semikolon.

semingur (-s) [sɛ:miŋgøɣ] m. Nølen, Sendrægtighed: *gera e-ð með semingi*, göre n-t sendrægtig el. trevent; *svara með semingi*, svare langsomt og med Uvilje, trække paa Ordene.

semja (sem; samdi, sömdum; semdi; samið) [sɛm·ja, sɛ:m, sam·dɪ, sön·døm; sɛm·dɪ, sa:mɪð] vt. vi. og v. impers. **I. 1.** sammensætte: *(búa til)* forfærdige, danne, forfatte: *s.* (el. *skrifa*) *reikning*, sætte en Regning op; *s. bók, kvæði*, forfatte, skrive en Bog, Digt. — **2. a.** bilægge, ordne, indrette paa en heldigere Maade, danne; *s. frið*, slutte Fred; *s. siðu bænda*, rette paa, forbedre Bøndernes Sæder (JÁÞj. I. 587); *s. sig að e-u*, rette sig efter, tilpasse sig n-t: *s. sig að háttum Englendinga*, tilegne sig engelske Manerer, indrette sig paa engelsk Vis; *„Stillingin“ er ... fólgin í því, að líkaminn semur sig að einhverju sérstöku starfi* (GFHh. 255); *Öll velmegun þjóðarinnar ... er að miklu leyti undir því komin, að oss geti tekist að semja oss að bestu þjóða siðum um meðferð utanríkismála* (GBj. i Lögr. '14, 174). — **b.** *s. e-ð með sjer*, aftale n-t indbyrdes, blive enige om n-t, akkordere om n-t. — **3.** vi.: *s. af sjer*, göre en for en selv ufordelagtig Overenskomst; *s. um e-ð*, underhandle om n-t, aftale n-t; *ef um semur*, hvis der opnaas Enighed; *s. við e-n*, underhandle med en. — **4.** impers. **a.** *e-m semur um e-ð*, n-n er enige om n-t; *þeim samdi ekki*, de kunde ikke blive enige: *það er alt gott* (el. *best*), *sem sjálfum semur* (SchMál.), eget Behag er altid godt, Mands Vilje er Mands Paradis. — **b.** *e-m semur vel (illa)*, n-n enes godt (daarligt), kommer godt (daarligt) ud af det med hinanden. — **II.** refl. *semjast*, blive enig: *það samdist með þeim*, de blev enige derom; *hvernig* (el. *hvað) samdist með ykkur?* hvad blev I saa enige om?

semjandi (-a, -endur) [sɛm·jandɪ, -ɛndøɣ] m. **1.** Affatter: *s. reikningsins*, Forfatter: *s. bókar*. — **2.** Kontrahent; — pl. *semjendur*, kontraherende Parter.

sempinn [sɛm·bɪn, sɛm·pɪn] a. = **simpinn.**

sems (pl. ds.) [sɛm·s] n. Langsomhed, Sendrægtighed; spec. langsom Spisen.

semsa (a) [sɛm·sa] v. **1.** vt. *(seinka, tefja)* forhindre, forsinke. — **2.** vi. *(hika)* nøle: *s. við e-ð*. — **3.** vt. og vi. *(borða hægt)* spise langsomt.

semsje [sɛm·sjɛ] adv. se **sem** 7. c.

?semúlugrjón [sɛ:muløɣgrjou:n] npl. Semuljegryn.

1. **senda (-u, -ur)** [sɛn·da] f. **1.** sandet Plads: *s. er sandpláss* (IFK I. 212). — **2.** en Slags gulgraa Liparitokker: *er í þeim* (o: *öskulögunum*) *gulgrár liparítvikur og er hann sumstaðar kallaður „senda“* (ÞThLýs. II. 407).

2. **senda (-u, -ur)** [sɛn·da] f. Senden, Sendelse.

3. **senda (i)** [sɛn·da] vt. **1.** sende: *s. e-n til e-s*, sende en til en; *s. e-m boð*, sende Bud til en; *s. eftir e-m*, sende Bud efter en. — **2.** refl. recipr. *sendast*: *sendast á*, sende til hinanden: *sendast á gjöfum*, sende hinanden Foræringer.

4. **senda (ti)** [sɛn·da] vt. med dat. el. acc. **1.** *(kasta)* kaste, slynge: *s. spjóti*, kaste et Spyd; *s. sig* = *sendast*, fare, springe lige med et: *þá sendir sá mórauði sig úr hópnum* (SIng. I. 17); *Þessi lipurmenni ... sentu sig* (sprang) *opt af öðrum ásanna á hinn* (EiÓlLf. 24). — **2.** refl. *sendast* = *s. sig*, fare, springe med et Sæt: *yfir kvíar hún* (o: *hindin*) *hendist*, | *yfir hánetin sendist* (SBIDA. 193).

sendandi (-a, -endur) [sɛn·dandɪ, -ɛndøɣ] m. Sender, Afsender: *s. farms*, Aflader.

sendi boð [sɛn·dɪbo:ð] n. Bud, Budskab. **-boði (-a, -ar)** [-bo·ðɪ] m. Sendebud; Budbringer. **-brjef** [-brjɛ:v] n. Sendebrev. **-brjefsfær** [-brjɛfsfai:r] a. i Stand til at skrive et Brev: *þaðan hafa verið útskrifaðir menn, sem alls ekki hafa verið sendibréfsfærir* (Alþ. '11, B. II. 326). **-ferð** [-fɛr·ð] f., **-för** [-fö:r] f. Sendelse, Sendefærd, Mission: *sendiferð Stanleys til Afríku*; *sendiferð norður í land*; — *(ferð sem sendiherra)* Gesandtskabsrejse. **-gyðja** [-gɪð·ja] f. budbringende Gudinde. **-guð** [-gvʏ:ð] m. Sendegud, budbringende Gud. **-herra** [-hɛr:a] m. Gesandt; *(s. stórveldis)* Ambassador; *s. með fullu umboði*, Plenipotentiær, befuldmægtiget Minister. **-konsúll** [-kon·sudl] m. = **sendiræðismaður.** **-koss** [-kos·] m. Slengekys. **-legur** [-lɛ·gøɣ] a. passende til at sendes, præsentabel: *En þar sem hún, frú með vanalegri gæðvild í minn garð að senda á hún, hvert eg mundi vera s.* (Alþ. '11, B. II. 501). **-lið** [-lɪ:ð] n. udsendt Skare.

sendill (-ils, -lar) [sɛn·dɪdl, -ɪls, sɛn·dlar] m. Sendebud, Bud, spec. Dreng el. ungt Menneske, som bruges til at løbe Ærinder.

sendi maður [sɛn·dɪma:ðøɣ] m. **a.** Bud, Udsending, Sendemand. — **b.** *(sendiherra)* Gesandt. **-mannasveit** [-man·asvei:t] f. Gesandtskab. **-mær** [-mai:r] f. Sendemø, Budbringerske. **-nefnd** [-nɛm·t] f. **a.** Deputation: *s. á fund konungs*. — **b.** *(sendisveit)* Gesandtskab.

1. **sending (-ar, -ar)** [sɛn·diŋk] f. **1.** *(það að senda)* Sending, Senden, Udsendelse. — **2. a.** *(það, sem sent er)* Sending, Forsendelse: *sendingar með pósti, brjefa-, bögglasendingar*. — **b.** Pakke, (sendt) Gave: *fá margar send-*

ingar á jólunum, *fylgir s.*, hermed en Pakke. — †**c.** Budskab. — **d.** Genganger, som udsendes for at dræbe et Menneske: *senda e-m s.*; — *koma fyrir s.*, uskadeliggöre en saadan Genganger. — †**e.** *(rjettur matar)* Ret Mad. — **3.** *(kast)* Kasten, Slyngen. — **4.** noget, der kastes, slynges: *Flugu þá að honum sendíngar upp um uppgaunguna* (JÁÞj. I. 314); *eins og s.*, som en Pil, pilsnart: *hann hljóp burt eins og s.*

2. **sending (-ar, -ar)** [sɛn·diŋk] f. Opbevaring i Sand (af Kartofler f. Eks.); ogsaa om det saaledes opbevarede (EÓlLach. 59).

sendingaseðill [sɛn·diŋgasɛ:ðɪdʎ] m. Forsendelsesliste.

sendinn [sɛn·dɪn] a. sandet, blandet med, fuld af Sand.

sendir (-is) [sɛn·dɪϱ] m. **a.** Sender, Afsender, Udsender. — ***b.** den, som sætter i Bevægelse: *s. fleys*, *s. örvar*; Uddeler: *s. gulls*.

sendi ráð [sɛn·dɪrau:ð] n. Gesandtskab, Legation. **-ræðismaður** [-rai·ðɪsma·ðoϱ] m. udsendt Konsul (consul missus). **-skeytasafn** [-sjɛi·dasab·v, -sjɛi·ta-] n. Samling af Depecher. **-skeyti** [-sjɛi:dɪ, -sjɛi·tɪ] n. Depeche; *(símskeyti)* Telegram. **-skip** [-sɟɪ:p] n. Skib, som anvendes til Sendelser. **-skúta** [-sgu:da, -sgu:ta] f. mindre Skib, anvendt til Sendelser, Postskib. **-sveinn** [-svɛid·v] m. Sendebud, Budbringer; *(hlaupadrengur)* Bydreng. **-sveit** [-svɛi.t] f. Gesandtskab. **-tík** [-ti:k] f. (foragteligt om en, der løber Ærinder) Rendehest: *og síst er jeg þín s.* **-vjel** [-vjɛ:l] f. Afsenderapparat (Morg. '18, 219, S. 2).

sendlingur (-s, -ar) [sɛn·(d)liŋgoϱ, -iŋs, sɛl·niŋgoϱ] m. (zool.) Strandryle (tringa maritima).

sendur [sɛn·doϱ] **1.** pp. af *senda*. — **2.** a. = *sendinn*.

sengja (-u) [sɛiŋ·ɟa] f., **sengjubragð** [sɛiŋ·ɟobraɣð, -bragþ] n. sveden Smag.

senn [sɛn·] adv. **I. a.** *(bráðum)* snart: *s. kemur hann faðir þinn*. — **b.** *(nærri því)* næsten: *það er senn sem í sögu*, det lyder næsten som et Æventyr. — **II.** med et Talord el. Adjektiv, der udtrykker Antal: *í senn*, paa samme Tid; *allir í senn*, alle paa een Gang; *einn í senn*, een ad Gangen; (Ordspr.) ***ekki er það alt í senn, að blásið er og allir koma til móts*** (GJ.), alle møder ikke paa samme Tid, naar Luren gjalder.

1. **senna (-u, -ur)** [sɛn·a] f. Strid, Trætte, Kævleri: *Lokasenna*, Lokes Trætte med Aserne i Ægirs Hal.

2. **senna (ti)** [sɛn·a] vi. trættes: *s. við e-n*, trættes med en.

senni legur [sɛn:ɪlɛ·qoϱ] a. **a.** sandsynlig. — **b.** adv. *-lega*, ¹) sandsynligvis: *hann fer s. á morgun*, ²) (tilsyneladende) sandfærdigt: *hann lýgur einkar sennilega*, han lyver meget troværdigt; *Gísli sagði presti frá deilum sínum og Páls prests að öllu s.* (GKonÆf. 68). **-leiki, -leikur** [-lɛi·ɟɪ, -lɛi·ɟ̊ɪ, -lɛi·ɟoϱ, -lɛi·koϱ] m. Sandsynlighed.

sentí gramm [sɛv·digram, sɛn·ti-] n. Centigram. **-lítri** [-li·drɪ, -li:trɪ] m. Centiliter.

sentíma (-u, -ur) [sɛv·dima, sɛn·tima] f. Centime.

sentímetri [sɛv·dime:drɪ, sɛn·time:trɪ] m. Centimeter.

sepi (-a, -ar) [sɛ:bɪ, sɛ:pɪ] m. **a.** Snip, Flip, Lap (især nedhængende Kødflip): *húðs.*, Kodlap; — Strimmel, Forlængelse: *ganga ofan til úr því (ɔ: hrauninu) separ nokkuð niður í hlíðina* (ÞThFerð. IV. 19–20). — **b.** Vorte el. Sugevorte: *vökvar hún sér þá blóð innan úr ... sepa* (JÁÞj. I. 431). — **c.** *(á hana)* Haneskæg.

sepóttur [sɛ:bo·hdoϱ, sɛ:p-] a. (bot.) fliget.

sepp [sɛhp] m. = *seppi*, Hund (i Tiltale) (EspS. 163).

seppagrey [sɛhbagrɛi:] n. sølle Hund (is. i Tiltale).

seppi (-a, -ar) [sɛhbɪ] m. Hund (is. i Tiltale).

september (-s) [sɛf·dɛmbɛr] m. September. **-byrjun** [-bɪr·ʏn] f. Begyndelsen af September: *í s.* **-lok** [-lo·k] npl. Slutningen af September: *í s.* **-mánuður** [-mau:noðoϱ] m. Septembermaaned.

Serbi (-a, -ar) [sɛr·bɪ] m. Serber.

Serbía (-u) [sɛr·bija] f. npr. Serbien.

serb neska (-u) [sɛr·bnɛsga] f. Serbisk, det serbiske Sprog. **-neskur** [-nɛsgoϱ] a. serbisk.

serða (serð; sarð, surðum; sorðið) [sɛr·ða; sar·ð, sʏr·ðʏm, sɔr·ðɪð] vt. (om Mænd) have legemlig Omgang med (l. inire).

***serðisprjónn** [sɛr·ðɪsprjo·dn] m. penis (BrJBóluHj. 19).

serðnaggur [sɛr·ðnaɣ·oϱ] m. Horebuk, liderligt, gejlt Mandfolk.

?**serimonía (-u, -ur)** [sɛ:rɪmoᵘ:nija, -moᵘ:nija] f. Ceremoni; spec. pl. Dikkedarer, overdreven Høflighed.

Serkir [sɛϱ·ɟɪϱ] mpl. Saracener, Maurer.

Serk land [sɛϱ·glant] n. npr. det nordlige Afrika, især Marokko. **-lenskur** [-lɛnsgoϱ] a., **-neskur** [-nɛsgoϱ] a. saracensk, maurisk.

serkur (-s og -jar, -ir) [sɛϱ·goϱ] m. Særk, Skjorte; *sníða e-m rauðan serk*, lave en en rød Særk, ɔ: saare en blodigt, dræbe en.

?**servant** [sɛr·vant, sɛr·vant] m., ?**servantur (-s, -ar)** [sɛr·vandoϱ, sɛr·vantoϱ] m. Servante.

sess (gen. ds., pl. **-ar)** [sɛs·] m. Sæde; Plads; *í sessinum*, siddende: *hún er góð í sessinum*, hun er dygtig til sessvinna (s. d. O.); *vera kominn í vondan sess*, være i Knibe; *nú er hann kominn í sessinn*, nu har han faaet det, han trængte til (JThPs. 250); *e-r er valtur (el. laus) í sessi*, ens Stilling er usikker, en staar paa svage Ben; *hár í sessi*, höj naar man sidder, med forholdsvis stor Overkrop; *lágur í sessi*, lav naar man sidder; (Ordspr.) *oft er lágur s. hægur*, det lave Sæde er ofte det bedste; *lágur s. er lötum hægur*, det lave Sæde passer for den lade.

sessa (-u, -ur) [sɛs:a] f. †**1.** *(rúm)* Sæde i et Skib. — **2.** *(hægindi)* Hynde, *(koddi)* Pude, spec. i en Damesadel.

sessakostur [sɛs:akos·doϱ] m. god Siddeplads: *Hví erum við, Glákus, virtir öðrum mönnum framar í Lýkíu, bæði með sessakostum og kjötskamti og fullum drykkjarkerum* (Il. I. 297).

sessbörur [sɛs·bö·roϱ] fpl. Bærestol, Portechaise.

Sesselja (-u, -ur) [sɛs:ɛlja] f. npr. Cæcilie.

†**sessi (-a, -ar)** [sɛs·ɪ] m. = **sessunautur.**

***sess rýmir** [sɛs·ri·mɪϱ] m.: *s. (e-u)*, den, der skaffer Plads (til n-t): *(eldguðinn nýi) helgaði öltrum s. er* (StStAndv. II. 119). ***-rúmnir** [-rumnɪϱ] m. (myt.) Navn paa Freyjas Hal. **-skauti** [sɛs·göv·dɪ, -s·göy·tɪ] m. = **setskauti.**

sessu bekkur [sɛs:obɛhgoϱ] m. Puf (JsJs.). **-borð** [-bor·ð] n. Pudebetræk. ***-kista** [-ɟ̊ɪs·da] f. Puf (JsJs.). **-nautur** [-nöy·doϱ, -nöy:toϱ] m. Sidemand, Omgangsfælle: (Ordspr.) *hver dregur dám af sínum sessunaut*, Omgang smitter, jfr. sig mig, hvem du omgaas, og jeg skal sige dig, hvem du er. **-skauti** [-sgöy·dɪ, -sgöv:tɪ] m. = **setskauti. -ver** [-vɛ:r] n. Pudebetræk.

sessvinna [sɛs·vɪn·a] f. Arbejde (Syning, Uldarbejde), som man udfører siddende paa sin Plads (Sl.).

set (-s, pl. ds.) [sɛ:t] n. **1. a.** Siddeplads, spec. Bænk, Løjbænk: *líður Sæmundur út af í setinu* (JÁÞj. I. 504), *færa sig um s.*, skifte Plads (jfr. Eimr. XIV. 127); *þokast upp í setin*, rykke höjere op: *er þráði veg ... og þokast upp í setin* (MJ. I. 233). — **b.** Seng: *Húskarlar svátu í skála, er lá úr norðanverðum anddyrum, voru þar rekkjur margar ... Grímur lagðist niður í setið, er næst var dyrum* (JÁÞj. I. 254). — †**2.** i Oldtidens Huse den Afdeling af Opholdsværelset, hvor Sengene stod, i Reglen paa bægge Sider af Gulvet: *fram í setið seggur gekk* (MJ. II. 42). — **3.** se *vefstóll.*

1. **seta (-u, -ur)** [sɛ:da, sɛ:ta] f. **1.** Sidden, Ophold paa et Sted: *mjer er ekki til setunnar boðið*, (egl. man byder mig ikke at sidde ned ɔ:) jeg har meget travlt og maa snart bort; *það var ekki til setunnar boðið*, der var ikke Tid til at holde sig rolig, til at lægge Hænderne i Skødet (Eimr. VIII. 43). (Ordspr.) *ekki er til setunnar boðið, þá heriuðurinn gellur* (GJ.). — **2. Liggen ude paa Søen for at fiske, spec. =** ***hákarlalega*****, Havkalvetur.** — **3. a.** Sæde: **Sædet paa en Stol, Stolesæde:** ***s. á stól; — s. í salerni*****, Sæde, Plads paa en Retirade. — b.** pl. *setur* i Udtr. *fara á seturnar*, gaa hen for at forrette sin Nødtørft; *vera á setunum*, forrette sin Nødtørft. — **4.** Sæde (paa en Sadel). — **5.** Buksebag: *Reiðbuxur ... skinnaðar innanlærs og upp á setuna að aftan* (Lögb. '11, Julen). — **6.** Afdeling, is. af Vagtmandskab, Garnison el. Lign.: *hátar ... skipta sér í þrjár sveitir eða setur* (LFR. II. 77).

2. **seta (-u, -ur)** [sɛ:da, sɛ:ta] f. (Navn paa) Bogstavet *z*.

set bein [sɛ:tbɛi·n] n. Sædeben. **-berg** [-bɛrk] n. sædeformet Klippe, flad foroven. **-borð** [-borð] n. se **vefstóll. -fótur** [-fo·doϱ, -fo·toϱ] m. Siddefod. **-geiri** [-ɟɛi·rɪ] m. Bagstykke i Benklæder. †**-grið** [-grɪ·ð] npl. langvarigt Ophold som Gæst, is. ... *vetursetu þiggja s. með e-m* (Sch.).

1. **seti (-a, -ar)** [sɛ:dɪ, sɛ:tɪ] m. *(stallur á hevi)* Afsats paa en Høstak.

2. **-seti (-a, -ar)** [sɛ·dɪ, sɛ·tɪ] m. en siddende, kun i Sms., f. Eks.: *fotts*, *tors*, *lands*.

setið [sɛ:dɪð, sɛ:tɪð] sup. af **sitja.**

setja (set, setjum; setti, settum; sett) [sɛ·dja, sɛ·tja, sɛ:t, sɛ:djʏm, sɛ·tjʏm, sɛhdɪ, sɛhdʏm, sɛht] vt., vi. og v. impers.

A. I. 1. sætte, lade sidde: *s. e-n í sæti*, lade en sidde ned; *hann setti hann hið næsta sér*, han lod ham sidde nærmest ved sig selv. — **2. a.** sætte, lægge, stille, anbringe paa en bestemt Plads: *s. höfuðið við bolinn* (jfr. JÁÞj. I. 274); *s. (el. láta) á sig hattinn*, sætte Hatten paa Hovedet, tage Hatten paa; *s. á sig hjálm*, sætte en Hjælm paa sit Hoved, paasætte sig en Hjælm; *s. e-ð undir e-n*, *s. af sér*, *s. herbúðir*, *stólpinn*, *s. í kost* osv., se Ekspl. — **b.** sætte til Side, sætte op: *s. mjólk*, hensætte Mælk i Trug (for at den kan samle Fløde), sætte Mælk op: *gæti hún þá sjálf tekið hana (ɔ: mjólkurtrogin) baðan og sett mjólkina að morgni* (Eimr. IV. 94). — **c.** sætte (Typer): *s. grein*, *blað*. — **d.** *s. skip*, trække en Baad paa Land, ogs. abs.: *síðan hafa þeir sett* (JÁÞj. I. 593); *s. fram*, *s. til hlunns*, se Ekspl. — **e.** om Anbringelse i en vis Stilling: *s. í bönd*, *fjötra*, *s. í haga*, *skóla*, *s. klukku* osv., se Eksp. — **3.** i en Del hermed beslægtede specielle Betydninger: **a.** *(flytja)* færge, sætte over: *Um morguninn kom hann að Leiðvelli og fekk sig settan yfir Kúðafljót* (JTrSk. I. 338). — **b.** drive, jage, hugge hurtigt (i n-t): *hann setti höfuðið af kindinni í einu höggi*: *eins og sett væri í þá píla*, som om de var bleven ramte af en Pil (JÁÞj. I. 58). — ... *s. í bann*, *s. undan*, se Ekspl. — **II.** i Udtryk med mere el. mindre overf. Bet. (se ogs. A. III) **1. a.** om Anbringelse el. Stilling i overf. Bet.: *s. á höfuðið*, *s. ... hæg sjer*, *s. í staðinn*, *s. í stein*, *s. skorður við* osv., se Ekspl. — **b.** aabne, begynde: *s. fund*, *skóla*, *þing*, *dóm*, se Ekspl. — **c.** *(gera ráð fyrir)* antage: *setjum nú (svo), að ...*, **lad os nu sætte (antage), at, sæt, at ... — d. ordne, indrette, bestemme, fastsætte, foreskrive:** *s. frið*, *kosti*, *lög*, *reglu*, *takmark*, *stefnu*, *skrifstur*, se Ekspl.; *s. hvort öðru ... tjarvistir* (forlange el. bestemme, at deres Samliv skal ophøre) (Esp. IV. 66). — **e.** *s. e-m e-ð*, beregne en n-t: *Ég ætla ekki að s. þér neitt fóðrið* (Eimr. VII. 178–179). — **f.** planlægge: *s. ráð til e-s*, *s. ráð með e-m*, se Ekspl. — **2.** *s. e-ð e-u*, indlægge n-t med n-t. ***Hann lét gjöra gullkaleik ok s. gimsteinum*** **(Bp. I. 83);** ***Hver er sá veggur víður og hár / veglega settur röndum*** **(besat med herlige Striber) (JÁGát. 71). — †3. afgöre, tilendebringe:** ***s. mál manna*****. — III. med præp. og adv., ofte i** overf. Bet.: *s. á*, *s. að*, *af*, *eftir*, *fyrir*, *fram*, *hjá*, *í*, *inn*, *yfir*, *niður*, *ofan*, ***saman, til, undir, upp, út, út á, út undan, við*****, se Ekspl. — IV. upersonligt:** ***e-ð*** **(acc.)** ***setur*****, n-t sætter sig, lægger sig:** ***rykið setti niður*****; —** *bátinn setur*, Baaden driver af Ström (Df.); *e-n setur* (med et følgende a. i acc.), en bliver ...: *hann setti dreyrrauðan*, han blev blodrød i Ansigtet; ***s. hljóðan*****, se Ekspl.;** ***skepnu setur gelda*****, et Kreatur bliver goldt** (jfr. Árm. II. 139), *e-ð setur á e-ð*, n-t kommer paa n-t: ***þá setti gúlp á jökulinn*** **(ÞThLfr. II. 103);** ***setur niður, setur að e-m*****, se Ekspl.;** ***sjá, hvað***

setur, se, hvorhen det bærer, vente paa Udfaldet af n-t, se Tiden an: við bíðum og sjáum hvað setur (ÞErl.), Ég skil nú betur og se hvað setur, er sem ég óð, | hvað veröld fer (MJ. III. 11), Jeg ætla að sjá hvað setur, hvort sjóðandi straumiðufall | eða brjóstþrekinn klár hefur betur (Hafst. '16, 82); það setur litlu, det siger intet, det har ikke meget at sige, gör hverken til eller fra.

B. refl. setjast: **I. 1.** sætte sig, tage Plads: setjast á stól, sætte sig paa en Stol; setjast að borðum, sætte sig til Bords; setjast aftur, sætte sig igen ned; setjast við hliðina á e-m, sætte sig ved Siden af en; setjast á tal við e-n, sætte sig hen for at tale med en; þeir settust á tal, de satte sig ned og forhandlede (talte om Sagen) med hinanden; setjast niður, sætte sig ned; setjast upp, rejse sig over Ende; setjast upp (í rúminu), sidde op (i Sengen). — **2. a.** (setjast á botninn) sætte sig, danne Bundfald; gruggið setst á botninn, Grumset sætter sig paa Bunden; ryk setst á bækurnar, der lægger sig Støv paa Bøgerne. — **b.** overf. blive sat (med Alderen): hún er nu orðin nærri því þrítug, svo maður skyldi ætla, að hún færi að setjast úr þessu. — **3.** med præp. og adv. setjast að, í, um, upp osv., se Eskpl. — **4.** (ganga til viðar) (om Solen og andre Himmellegemer) gaa ned: sólin er setst, Solen er gaaet ned; (Ordspr.) ekki er setst sól allra daga (GJ.), alle Dages Sol er ej svunden. — **5.** ende, slutte: illa setst ofstopinn, Hovmod staar for Fald. — **II.** refl. pp. setstur, som har sat sig, som har taget Plads: þegar allir voru setstir, da alle havde taget Plads; setst mjólk, Mælk, der har adskilt sig: osta úr hálfsestri og alsestri mjólk (Eimr. XI. 233); vindurinn er setstur (Málshb. 353), Vinden har lagt sig. — **III.** pp. settur: **1.** sat, stillet: vel, illa settur, godt, daarligt stillet: Hinar fjölæru tegundir eru betur settar (ÞThLýs. II. 404); sett mál, aftalt Sprog: Skeyti á settu máli (Stj. '06, B. 328); settur í embætti, konstitueret; settur sýslumaður, konstitueret Sysselmand; þeir, sem hærra eru settir, de höjere stillede. — **2.** settur gimsteinum, besat med Juveler. — **3.** fuld, fyldt: settur af mönnum, besat, overfyldt med Mennesker: Ekkert hús eða herbergi í þeim má vera svo sett af mönnum, að heilbrigði þeirra sje hætta búin (Stj. '91, B. 50); Sjöundi bauð honum sextán koppa setta' af (fulde af) hlandi (ÓDavÞul. 316). — **4. a.** (ráðsettur) rolig, sat: hún var nú orðin sett og reynd kona; — yrði að vera svo settur í sér (sat af sig) (JÁÞj. II. 422); — an. sett (som adv.) sat, rolig: sett er verst að gánga (ÓDavÞul. 307). — **b.** sett letur = settletur (s. d. O.).

Ekspl. i alfab. Orden: s. á: 1) s. e-ð á e-ð, anbringe n-t paa n-t: s. hattinn á höfuðið; s. lampa á borð; 2) s. fjenað á hey (el. á vetur) (ogsaa abs. s. á), bestemme et vist Antal Kreaturer til Fodring Vinteren over i Forhold til Høforraadet: þegar hann ... setti illa á heyin (ÞGjD. 68); Ef bændur settu á heyforðabúrin (satte Antallet af Faarene i Forhold til Høforraadskamrene) (Alþ. '11, B. 697); jeg setti á 20 lömb, jeg lod 20 Lam leve; þó aldrei væri lambið sett á vetur (fodret Vinteren over) (JSVb. 73); s. (skepnur) á guð og gaddinn, lade Kreaturer leve om Vinteren uden at have Foder til dem; — overf.: Menn og málleysingjar eru settir á blá-beran gaddinn (JTrSk. II. 48); kökuna setti hann ekki á, Kagen gemte han ikke (ɔ: han spiste den lige med det samme); (Talem.) e-r er ekki á vetur setjandi, egl. en er saa ussel, at det kan ikke betale sig at fodre ham Vinteren over: þú ert ekki á vetur setjandi, det nytter ikke at hjælpe dig, for dig er der ingen Redning; (Ordspr.) ekki eru öll orð á vetur setjandi (SchMál.), man skal ej alle Ord Æde give; 3) s. e-n á e-n, sætte en ud paa en (for at fortrædige ham); s. málafærslumann á skuldaþrjót; 4) spec. (i tafli) true en af Modstanderens Brikker, angribe: Jeg er vanur að s. á drotninguna hlífðarlaust (ÓÐ. XIV. 39); 5) s. e-ð á við e-n, göre n-t til en Betingelse for en, stille en n-t som Betingelse: hún fékk sér ráðsmann með sér yfir búið, og setti á við hann, að hann segði sér, hvar hún yrði næstkomandi jól (JÁÞj. I. 115); 6) s. hól á e-n, rose en: settu ei hól á sjálfs þín gjörðir (Málshb. 306), ros ikke dine egne Gærninger; 7) s. e-ð á sig, fæste n-t i Erindringen, lægge sig n-t paa Hjærte, mærke sig n-t, skrive sig n-t bag Øret; 8) abs. stikke Hovedet frem (is. naar Synet begynder at blive svagt); 9) (naut.) abs. binde Sejlskødet fast til Rælingen, saa at Sejlet er stift fortil; — s. e-n á höfuðið, bevirke, at en gaar fallit; e-ð setur e-n á höfuðið, n-t bliver ens Ruin; s. á sig ólundarsvip, sætte et surt Ansigt op; s. e-ð á stofn, stifte, grundlægge n-t; setjast á e-n (= leggjast á e-n), fortrædige en: Jafnframt settust þau bæði á Sigurlaugu og gerðu henni lífið því nær óbærilegt (Eimr. XII. 185); setjast á (egg), lægge sig paa Æg (om Fugle); overf.: nefndin settist á málið, Udvalget begravede Sagen; setjast á jörð, bosætte sig paa en Gaard; s. að, 1) (ráðast á) angribe: Þeir enir kristnu, sem ritað hafa sögur vorar, og aldrei látið hjá líða að s. að heiðninni þegar færi gafst (NFR. I. 61); 2) (máta) göre Mat (i Skak spil); 3) impers.: hroll, kulda, skjálfta setur að e-m, en kommer til at gyse, fryse, skælve; ogs. abs. setur að e-m: svitnaði og varð kalt, þegar kvöldkulið kom, og þá setti að honum (GFrTís. 174); 4) impers.: setur að e-m hlátur, hósta, grát osv., en faar et Anfald af Latter, faar et Anfald af Hoste, en bryder ud i Graad; s. að veði, sætte som Pant; setjast að, 1) setjast að e-u (e-m), enes om n-t, spec. angribe n-t (en) i Forening: Settust þeir allir að því að veiða Gunnlaug um það, [er] ráðið var á Karlsárfundi (GKonÆ.f. 233); Muller amtmaður tók þá höndum saman við nefndarmennina báða ... og settust þeir allir að Gottrúp og Sigurði lögmanni (JAðÞm. 159), Meðan ég sat í engum mínum og einveruqvistli, settust áhyggjur mínar og tilfinningar að mér, þar sem ég var veikust fyrir og viðkvæmust (GFrÓl. 82); settist amalyndið að honum (JTrSk. I. 204); 2) setjast að, abs. tage Ophold, nedsætte sig, bosætte sig, slaa sig ned: s. að e-s staðar, — setjast að búslóð e-s, overtage ens Bo; s. að hjá e-m, tage ind til (hos) en; 3) abs. (hátta) gaa til Hvile: það er líka kominn háttatími og þarf að fara að setjast að (ÞGjUf. 132); 4) impers. e-ð setst að í e-m, n-t gör et Indtryk paa en: Af því að þetta hremmyrði er dálítið smellið, hefur það líklegast sest að í sumum bændunum (EKv. i Lögr. '16, 164); — s. e-ð af e-m, berøve en n-t: (om en Hat) samt mun hann ekki s. af mér | svoddan þíng með raungu (ÓDavÞul. 325); s. e-ð af sjer, sætte, lægge n-t ned, lægge n-t fra sig; s. e-n af (embætti), afsætte en fra Embedet; s. e-n aftur, holde en tilbage, forhindre en i at rejse el. foretage sig n-t, tilbagevise; setjast aftur, opgive en Rejse; — s. dóm, aabne et Retsmøde; — s. e-n eftir (í skóla), ikke flytte (rykke) en op ved Eksamen i en Skole; — s. e-ð fyrir e-n, stille n-t frem for en, rette an; s. mat fyrir e-n; — s. e-ð fyrir sig, göre sig Skrupler over n-t: Settu það ekki fyrir þig, kelli mín, tag det dig ikke nær, gamle (JÁÞj. II. 522); Fjárhagslegi skaðinn ... get eg ekki séð, að sé svo bersýnilegur, að ástæða sé til að s. hann fyrir sig (Alþ. '11, B. 661); s. e-m e-ð fyrir, stille en n-t som Opgave; anvise en n-t at göre: (fangavörður hafði) barið þá, er eigi gátu lokið ákvæðisverki sínu, en sett þeim þó mikið fyrir (BrJÞf. 242); (í skóla) give en n-t for som Lektie; e-m er e-ð sett fyrir, en har n-t for (som Lektie); s. e-m e-ð fyrir sjónir, forestille, foreholde en n-t; s. e-n fyrir sig, stille en som Stedfortræder; s. (þvert) nei fyrir, nægte, afslaa (bestemt); s. hest flatan, slaa en Hest omkuld; s. fram skip, ogs. abs. s., sætte et Skib (en Baad) i Vandet; (jfr. ósettur); s. e-ð fram, fremsætte, fremstille n-t: s. fram skoðun, fremsætte en Mening, Anskuelse; †s. frið, stifte Fred; s. grið, vopnahlje, slutte Vaabenstilstand, lyse midlertidig Fredstilstand; s. fund, aabne et Møde; — s. herbúðir, slaa Lejr; s. e-n hjá, forbigaa en (ved Uddeling af Gaver el. desl.), tilsidesætte en: og ert aldrei settur hjá, þegar farið er með eitthvað matarlegt (Od. 464); settur hjá | sveitarstyrk, tilsidesat ved Uddeling af Fattigunderstøttelse (BóluHj. 185); — impers. e-n setur hljóðan, en bliver tavs: hann setti hljóðan, han blev pludselig tavs; — s. e-ð í sig, 1) sætte n-t til Livs: jeg setti það í mig, þó mjer þætti það ekki gott; 2) spec. (abs.) s. í sig, hælde paa Lampen, stikke n-t under Vesten; s. e-n í (að gera) e-ð, sætte en til (at göre) n-t; s. í burt, sætte af Sted, skynde sig bort; s. e-n í embætti, konstituere en i et Embede; s. e-n í bönd, fjötra, lægge en i Lænker, lade en fængsle; s. (ɔ: öngul) í fisk, (egl. hugge med en Medekrog i en Fisk ɔ:) faa Bid: þeir, sem undir vöðum sátu, höfðu hvíld á meðan vaðurinn var að renna í botninn og þangað til að þeir settu í hákarl næst (SIng. I. 269); s. fje í haga, sætte et vist Antal Faar paa Græs (i Forhold til Græsningen): s. ríflega fé í haga sína ... þar hafa verið sett 500 fjár í haga (JSVb. 31); s. e-ð í hug sjer, sætte sig n-t i Hovedet; s. í sig kjark, tage Mod til sig; s. í köst, opstable (Törv el. desl.); s. í matinn, komme i Spisetiden: hann þurfti endilega að s. í matinn; — s. e-ð í sjálfsvald e-s, s. e-m e-ð í sjálfsvald, give en fri Hænder overfor n-t: en yrkisefni og orðaval sett í sjálfsvald þess (ɔ: skáldsins) (GFHh. 246); s. dreng í skóla, sætte, sende en Dreng i Skole; lade en Dreng gaa i Skole; s. e-ð í stað e-s (el. í staðinn fyrir e-ð), sætte n-t i Stedet for n-t andet, erstatte, remplacere n-t med n-t andet; s. e-n í stokk, lægge en i Stokken; vörurnar eru settar í tollgeymslu, Varerne er oplagte i Toldforvaring; s. e-ð í veð, sætte n-t i Pant; setjast í bú, tiltræde et Bo el. en Gaard; setjast í hásæti, bestige Tronen, sætte sig paa Tronen; setjast í helgan stein, (egl. gaa i Kloster) trække sig tilbage fra Verden (sine Forretninger, sit Embede osv.); Skipa skal varasáttarnefndarmann í hvert sáttahjerað, og sezt sá í mál (tager Sæde i Kommissionen) ef annarhvor sáttanefndarmanna er við það riðinn (Stj. '11, A. 224); hann kom 17 ára í skóla og settist þá í 4. bekk (blev optaget i 4. Klasse); s. yfir um, lade faa Overbalance: Þegar lestamenn prestsins komu út í Hvammsnúp, var Flóða-Labbi þar fyrir og setti yfir um á öllum hestunum (lod Byrderne paa Pakhestene faa Overbalance), og þegar þeir létu upp, setti hann jafnótt ofan aptur (JÁÞj. I. 525); s. e-n yfir e-ð, sætte en til Opsyn over, give en Herredømmet over, stille en i Spidsen for n-t; s. inn, 1) indsætte; s. (sædv. leggja) peninga inn í banka, indsætte Penge i en Bank; 2) s. (mann) inn, sætte en Mand i Fængsel, sætte i Hullet; 3) indsætte (i Embede el. Rettigheder): s. prest inn í brauð, indsætte en Præst i sit Embede; 4) s. þin inn, hæfte et Tov til Kanten af et Garn (Vf.); — s. klukku, stille et Ur; s. e-m kosti (el. skilyrði), stille en Betingelser; s. e-m tvo kosti, (egl. give en to Ting at vælge imellem), sætte en Kniven paa Struben; — s. lög, give en Lov, give Love, vedtage; — s. niður, 1) sætte ned, nedsætte: s. niður blóm, afleggjara, plante Blomster, en Aflægger; s. niður (í garð), plante Kartofler; 2) s. niður draug, mane en Genganger ned i Jorden: en hann setti hann (ɔ: Móra) nú niður líka (JThMk. 376); 3) s. niður deilu, bilægge en Tvist: enda setur hún niður deilur manna, þeirra er hún er vel unnandi (Od. 133); 4) s. vöru niður, nedsætte Prisen paa en Vare: kærði hann þat fyrir biskupi, at Espólín hefði sett niðr jarðir nokkrar fyrir bændr (EspS. 169); 5) s. niður í e-m, bringe en til at holde inde; holde ens Overmod i Tömme; 6) s. e-n niður, sætte en ned; — spec. anbringe (et Fattiglem) til fast Ophold paa et Sted: s. niður ómaga; 7) paaligne (Árn.), jfr. niðursetning; — impers. snjó, regn (acc.) setur niður, der falder (en Mængde) Sne, Regn; — s. ofan, 1) s. e-ð ofan, lade n-t tumle el. falde ned: þegar þeir létu upp, setti hann jafnótt ofan aptur (JÁÞj. I. 525); 2) e-r setur ofan, en taber, forringes i Anseelse: nú skal Gutti s. ofan, nu skal G's Hovmod stækkes; Eg efast um, að nokkur þori að fullyrða, að höfuðbólið Oddi mundi ekki s. ofan, ef allar hjáleigurnar yrðu sneiddar burtu (Alþ. '11, B. II. 1233); Þú ættir að hafa hugmynd um það, hve Ísland hefur sett ofan í öðrum löndum á þremur síðustu árunum (Lögr. '12, 7); 3) s. ofan í við e-n (fyrir e-ð), irettesætte en (paa Grund af n-t), vise en til Rette; 4) s. e-ð ofan í e-ð, anbringe n-t paa en Plads, hvor det støder sammen med n-t andet, tæt op til n-t andet: (i Skak) þú setur drotninguna þína ofan í biskupinn minn, du stiller din Dronning saaledes, at den kan slaas

af min Løber; — *setja ráð með e-m*, lægge Raad op med en: *En nú em eg híngað kominn til þess að setja ráð með þer* (Od. 280). *s. ráð til e-s*, udkaste en Plan til n-t: *Höfðu þeir ... sett þessi ráð fyrir fram er á þyrfti að halda* (BrJNat. 68—69); *e-n setur rauðan*, en bliver rød i Hovedet; *s. reglu*, fastsætte som Regel; — *s. e-ð saman*, [1]) sætte, stille sammen, sammenföje; *s. brotin saman*, sammenföje Brudstykkerne; *s. saman mynd úr kubbum*, sammenstille, danne et Billede af Klodser; *s. bú saman*, stifte Husholdning; ogs. abs. *s. saman*: *enda setti hann ekki saman af eingu* (JÁÞj. I. 114); [2]) *s. saman bók, kvæði*, forfatte en Bog, et Digt; *s. sjer e-ð*, lægge sig n-t paa Sinde; *s. skip* og *s. upp skip*, trække Skib (Baad) paa Land; *s. skóla*, aabne en Skole (efter en Ferie); *s. skorður við e-u*, sætte en Grænse for n-t; forebygge n-t; *s. e-m skriftir*, foreskrive en Pønitense; *s. e-m stefnu*, stævne en (til en bestemt Dag); *s. e-m (stól)pípu*, give en et Lavement; — *setja sjer takmark*, stille sig et Maal: *s. sjer e-ð sem takmark*, stille sig n-t som Maal; *s. e-n til e-s*, [1]) sætte, beskikke en til n-t; *s. e-n til ríkis*, overdrage Regeringen til en; [2]) *s. e-n til að gera e-ð*, sætte en til at göre n-t, overdrage en at göre n-t: *jeg setti hann til að semja ávarpið*; — *s. e-n til menta, náms, bókar*, sætte en til Bogen, lade en studere; *s. til hlunns*, se *hlunnur*; *setjast til*, klares (om Vædske); — *setjast* **um** *(borg)*, belejre (en By); *setjast um kyrt*, slaa sig til Ro; *s. undan*, flygte, undvige; *setja undan sjer*, tabe een el. flere Sko (om en Hest); *s. e-ð undir e-n*, [1]) give en n-t til at sidde paa: *var settur undir hann stóll*, man stillede en Stol til ham; [2]) *s. e-ð undir*, sætte n-t imod (i et Væddemaal), vædde om n-t: *s. stúlku undir*, sætte en Pige som Indsats i et Væddemaal; spec. (hos Søfolk) give en Pige som Belönning til den, der först fanger Fisk (Af.); jfr. *Þyrsklingur um þorska grund | þykir nauða tregur; sá hefur fiplað seimahrund, | sem að fyrstur dregur*; — *s. upp*, [1]) sætte op; opstille, opløfte, oprejse: *s. upp tafl(menn)*; — *s. upp segl*, hejse Sejl; [2]) *s. upp vöru*, sætte Prisen paa en Vare op; [3]) *s. upp*, montere: *s. upp ofn*; — *s. upp (ísaums)axlabönd*, forsyne broderede Seler med Læder osv.: *ísaums-axlabönd, sem áttu að fara til ... söðlasmiðs til þess að setja þau upp* (ÁBjDr. 101); *s. upp hnakk, sessu*, montere en Sadel, en Pude; *s. upp ramma*, sætte en Ramme sammen; [4]) *s. e-ð upp*, forlange (som Pris), stille som Betingelse: *nú ætla jeg að segja sögu þessa, [illegible] en [illegible] upp, að þú fara trúir mjer*; — *s. e-ð upp við e-n*, forlange n-t af en som Betaling: *hann setti 10 kr. upp við mig fyrir hestlánið*, han forlangte 10 Kroner af mig for Laan af Hesten; *s. e-ð upp á sig*, forlange Betaling for sit Arbejde: *hann vildi ekki s. neitt upp á sig*; — *s. fult upp á* (forlange fuld Lön) *fyrir ómak sitt* (JÁÞj. II. 542); [5]) *s. upp hrókaræður við e-n*, holde lange Taler til en (med Bibet. af at man selv fører Ordet det meste af Tiden): *s. upp fýlusvip*, göre sure Miner; *s. upp hattinn*, tage Hatten paa; *s. upp rassinn*, slaa bagop; *s. upp skó*, tage Sko paa; *s. upp skip*, lægge et Skib (en Baad) op; *setjast upp á e-n*, trænge ind paa en som Snyltegæst, lade en forsörge sig: *setjast upp á fátæka foreldra*; — *setjast upp e-s staðar*, slaa sig ned et Steds (is. om en, der trænger sig ind paa en): *lýsir honum sem örgum flakkara, sem hafi farið betlandi um landið og setzt upp í Skálholti* (ÞThLfr. II. 236—237); *setjast upp* (abs., om Fugle) berede sig til at lægge Æg: *fuglinn er farinn að setjast upp*; — *s. e-ð úr [illegible]*, göre n-t hæsligt, skæmme n-t (Visn. 222); *s. e-ð út*, sætte n-t ud (som Pant eller desl.); *s. e-n út til e-s*, sætte en til n-t; *s. sig út til að gera e-ð*, benytte hver Lejlighed til at göre n-t; ?*s. út á e-ð*, udsætte paa n-t; *s. e-n útundan*, tilsidesætte en; — *s. e-m verk*, foreskrive en, give en et Arbejde til Udførelse; *s. e-ð við e-u*, sætte n-t mod n-t (i Væddemaal), vædde om n-t; *s. við fætur*, standse *(= stinga við fótum)*; — *s.* **þing**, aabne et Parlament, spec. aabne Altinget.

setjara borð [sɛ:djarabor·ð, sɛ:tjara-] n., **-púlt** [-puλ·t] n. (typ.) Sættebræt, Reol. **-stofa** [-sdo:va] f. (typ.) Sætteri. **-vjel** [-vjɛ:l] f. (typ.) Sættemaskine.

setjari (-a, -ar) [sɛ:djarɪ, sɛ:tjarɪ] m. (typ.) Sætter.

†**setklæði** [sɛ:tklai ðɪ] n. Tæppe, hvormed Bænke dækkes.

setning (-ar, -ar) [sɛhdniŋk] f. **1. a.** Sætten paa Plads; spec. Sætning: *s. leturs*. — †**b.** Stilling, regelbunden Orden: *þoka e-u úr setningu*, rykke n-t ud af sin Plads. — **2. a.** *(það að setja e-ð á stofn)* Indstiftelse, Oprettelse: *s. laga*, Lovgivning. — **b.** *(byrjun)* Begyndelse, Aabning (is. af et Møde, et Ting o. l.), Inauguration: *s. fundar, alþingis, skóla*. — **3.** Regel, Bud: *manna setningar*, menneskelige Bud, mods. *guðleg boðorð*. — **4.** (gramm.) Sætning, jfr. *aðals., aukas., innskotss.* — **5.** Udsætning af et Skib (Baad) el. Optrækning af et Skib fra Søen: *s. skips fram eða upp*.

setningarvjel [sɛhdniŋgarvjɛ:l] f. (typ.) Sættemaskine.

setningslaust [sɛhdniŋslöys·t] an. uden Maadehold: *þeim er slokar það* (ɔ: *vínið*) *í sig og drekkur setníngslaust* (Od. 464).

setningur (-s) [sɛhdniŋgøϱ] m. **1.** *(ásetningur)* Forsæt: *hvað eftirlits að ráða hann hefur gjört af nokkrum setningi* (JMPísl. 29). — **2.** *(setning 3.)* Regel, Bud: *Ef þjer varðveitið mína setninga og mín rjettindi* (Vid. I. 189). — **3. a.** Selvbeherskelse: *Fær hún ... hrós ... fyrir setníng sinn og staðfestu* (JÁÞj. II. 423). — **b.** Rolighed, Sindighed, Maadehold: *lítt er af setningi slegið* (GTh. '06, 26). — **c.** Paapasselighed: *það þarf setning til þess að skrifa vel; það er enginn vandi að gera þetta, það þarf bara dálítinn setning til þess*. — **4.** = *setning* 5.

°**set salur** [sɛ:tsa·løϱ] m. Salon (is. i et Skib): *setsalurinn yfir 1. farrými* (Lögr. '15, 65). **-skauti** [-sgöy·dɪ, -sgöy·tɪ] m. *(í brókum)* Skrævstykke, spec. Sædestykket i en Sømands (Skind)Bukser: *Hann hafði kálfskinn, er hann ætlaði til setskauta* (GKonÆf. 134). **-stofa** [-sdo·va] f. Dagligstue. **-stokkur** [-sdohgøϱ] m. = **rúmstokkur.**

setstur [sɛs·døϱ] pp. af *setjast*, se **setja.**

Setta (-u, -ur) [sɛhda] f. npr. Dim. af **Sesselja.**

settaskrift [sɛhdasgrɪf·t] f. = **settletur(shönd).**

sett hamar [sɛht(h)a·maϱ] m. Sæthammer. **-legur** [-d-lɛqøϱ] a. sat, vidnende om Stadighed og Sindsro: *settleg og siðleg* (ÓDavVik. 388); *helvíti lagleg og settleg* (ÞGjOs. 26). **-letur** [-lɛ·døϱ, -lɛ·tøϱ] n. Munkeskrift, Fraktur. **-leturshönd** [-lɛdøϱs(h)ön·t, -lɛtøϱs-] f. Frakturskrift.

settur [sɛhdøϱ] pp. af **setja.**

setu bað [sɛ:døba:ð, sɛ:tø-] n. Sædebad. **-bekkur** [-bɛhgøϱ] m. **1.** Puf: *s. er kista, sem hægindi er fest ofan á*. — **2.** *(í kirkju osfr.)* Bænk til at sidde paa (i en Kirke o. l.). — **3.** *(í vefstól)* den Bænk, hvorpaa Væveren sidder i en Væverstol (Breiðd.). **-dómari** [-doᵘ:marɪ] m. Sættedommer. **-dvöl** [-dvö:l] f. Ophold. **-efni** [-ɛb·nɪ] n. Ro, Lejlighed til at hvile ud, sidde: *hjer er ekki s.* **-eldur** [-ɛl·døϱ] m. Varmeild, omkring hvilken man sidder. **-fógeti** [-foᵘ:ɡ̟ɛdɪ, -ɡ̟ɛtɪ] m. Sættefoged. **-færi** [-fai:rɪ] n. Forankringstov (is. naar Baaden ligger stille for at fiske) (ASkaft.). †**-garður** [-gar·ðøϱ] m. större Gaard, hvor en Stormand residerer. **-gestur** [-ɡ̟ɛs·døϱ] m. liggende Gæst. **-grið** [-grɪ:ð] npl. Ro til at sidde: *skömm munu nú setugriðin á Hólum* (MJJAr. 36). †**-knakkur** [-knahgøϱ] m. Stol uden Rygstød. **-leikur** [[illegible]] n. blindkrækluleikur. **-lið** [-lɪ:ð] n. Besætning; Garnison. **-loft** [-lof·t] n. Loft, hvor man kan sidde, Galleri (i en Kirke): *Gluggar voru á göflum en eigi á veggjum og eigi var s. í henni* (BrJÞf. 103). **-maður** [-ma:ðøϱ] m. †**1.** Gæst, som tager længere Ophold hos en: *s. á bæ*. — **2.** *(sitjandi maður)* Mand i siddende Stilling, siddende. — **3.** Deltager i en 1. *seta* 2. **-prestur** [-prɛs·døϱ] m. uvelkommen og generende liggende Gæst (Árn.).

setur (-urs, pl. ds.) [sɛ:døϱ, sɛ:tøϱ] n. **1.** *(aðsetur)* Sæde, Residens. — **2.** *(sólsetur)* Solnedgang.

setu rjettur [sɛ:dørjɛhdøϱ, sɛ:to-] m. Ret til at sidde. **-sóknir** [-soᵘhgnɪϱ] fpl. Liggen ude paa Havkalfangst (LFR. X. 319). **-vísa** [-vi:sa] f. Strofe, der begynder med el. ender med z, i *skandering* (s. d. O.).

°**setþófi** [sɛ:tþoᵘ·vɪ] m. Sædeknude (GrDýr. 40).

sex [sɛχ·s] num. card. seks; — som subst. n. *(= póstur* II.) Seks i Kort; — pl. *sexin*, Seks paa Tærninger; *það segir s.* (pop.) det er brillant; *það er nú karl, sem segir s.*, det er en brillant Fyr.

1. **sexa (-u, -ur)** [sɛχ·sa] f. Seks i Kort (Múl.).

2. **sexa (a)** [sɛχ·sa] vi. (Skoleslang) faa Karakteren 6.

sexahringur [sɛχ·sahɵiŋ gøϱ] m. (pop.) = *sexæringur*, seks Mands Baad.

sex burar [sɛχ·sbʏ·raϱ] mpl. seks Börn el. Unger, fødte paa een Gang. °**-dálkabók** [-dauλgaboᵘ:k, -daulka-] f. Bog med seks parallelle Spalter, Hexapla. 1. **-dægra** [-daiqra] f. en Tid af seks Halvdøgn. 2. **-dægra** [-daiqra] a. indec. seks Dage gammel. **-faldur** [-faldøϱ] a. seksdobbelt. **-fætlur** [-faihdløϱ] fpl. — **skordýr. -fættur** [-faihdøϱ] a. med seks Ben. **-gólfaður** [-goᵘlvaðøϱ] a. bestaaende af seks Stokværk. **-hent** [-(h)ɛɲt, -(h)ɛnt] an. = **sexmælt. -hyrndur** [-(h)ɪ(r)ndøϱ] a. sekskantet. **-hyrningur (-s, -ar)** [-(h)ɪ(r)dniŋgøϱ] m. Sekskant, Hexagon. **-hleypa (-u, -ur)** [-(h)λei·ba, -(h)λei·pa] f. sekslobet Revolver. **-hleyptur** [-(h)λeifdøϱ] a. sekslobet. **-hliðaður** [-(h)λɪ·ðaðøϱ] a. sekssidet. **-leiksdæmi** [-lɛiχsdai:mɪ] n. Sekstrækker. **-loftaður** [-lofdaðøϱ] a. = **sexgólfaður. -mannafar** [-manafa:r] n. = **sexæringur. -mælt** [-maiλt] an. (metr.) med to Helrim i 1. og 3. Verslinje, rimende med alle fire Slutningsrim = *sexþætt* = *sexhent* = *[illegible]* Ekspl.: *Bragarhattum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nátt* (HSig. 183). **-raddaður** [-rad·aðøϱ] a. seksstemmig. **-rendingur (-s, -ar)** [-rɛndiŋgøϱ] m. = **broddamús. -róinn** [-roᵘ·ɪn] a. seksaaret. °**-röddungur (-s)** [-röd·uŋgøϱ] m. Sekstet (JsJs.). **-strendingur (-s, -ar)** [-χ·-sdrɛndiŋgøϱ] m. **1.** (min.) Hexaeder. — **2.** = *broddamús*. **-strendur** [-sdrɛndøϱ] a. sekssidet, sekskantet.

sextán [sɛχ·sdauɲ] num. card. seksten.

sextándapartsnóta [sɛχ·sdaundapaϱ(t)snoᵘ:da, -noᵘ:ta] f. (mus.) Sekstendedelsnode.

sextándi [sɛχ·sdaundɪ] num. ord. sekstende.

sextán faldur [sɛχ·sdaunfal·døϱ] a. sekstendobbelt; — n. *sextánfalt* som adv. sekstendobbelt. **-mælt** [-maiλ·t] an. (metr.) ottelinjet Strofe med seksten Sætninger, to i hver Linje, i Reglen med de samme Regler for Hel- og Halvrim som *dróttkvætt*. Ekspl.: *Land kólnar, lind fölnar* osv.

sex tíi [sɛχ·sdijɪ, -tijɪ] num. card. (Vf.), **-tíu** [-dijø, -tijø] num. card. tresindstyve, tres, seksti. **-tugasti** [-døqasdɪ] num. ord. tresindstyvende. **-tugfaldur** [-døχfal·døϱ] a. tresindstyvefoldig. **-tugur** [-døqøϱ] a. **1.** *(sextíu ára)* tresindstyve Aar gammel; — n. *sextugt*, en Alder af 60 Aar: *um sextugt*, omkring de tres; *milli sextugs og sjötugs*, mellem tres og halvfjerds; *kominn fast að sextugu*, nær de tres. — **2.** tresindstyve Favne höj el. dyb el. lang: *sextugt dýpi, sextugt færi*; — 60 Alen lang: *s. vefur*.

°**sextungur (-s, -ar)** [sɛχ·sduŋgøϱ] m. Sekstant.

?**sex túr** [sɛχ·stu·r] m. Sekstur (Dans). **-und (-ar, -ir)** [-ønt] f. (mus.) Sekst. **-undarhljómur** [-øndaϱ(h)λɪoᵘ:møϱ] m. (mus.) Sekstakkord. **-vængjaður** [-vaiŋɡ̟aðøϱ] a. med seks Vinger. **-þúsundasti** [-þu·søndasdɪ] num. ord. den sekstusinde. **-þættur** [-þaihdøϱ] a. **1.** seksfoldig, lavet af seks Traade el. Strenge: *s. strengur* (Stj. '03, B. 300). — **2.** = *sexþætt* = *sexmælt*. **-æringur (-s, -ar)** [-ai·riŋgøϱ] m. Seksæring, seksaaret Baad.

seztur [sɛs·døϱ] pp. af *setjast*, se **setja.**

Sfinx (-ar, -ir) [sviŋ·s] f. Sfinks.

si [sɪ] interj. se **sisona.**

sí [si:] adv. **a.** altid: i Forb. *sí og æ*, stedse, bestandig. — **b.** som förste Sammensætningsled, [1]) temporært i Bet. altid, stedse, stadig, evig: *sífrjór, síglaður*, hyppigt med Participier: *sídrekkandi, sígrátandi*; [2]) om Udstrækning i Rummet: sammenhængende, ubrudt, tæt op til, jfr. *síbyrða, síbreiða* osv.

sý [si:] n. Tave, det mellemste af Ulden, Mellemvæg, Mellemlag (BH.) = *tróð*, Pakning, Stopning.

1. **sía (-u, -ur)** [si:ja] f. **1.** *(neisti)* Gnist, Funke. — **2.** *(glóandi málmur)* glødende Metal. — **3.** Si, Siklud.

2. **sía (a)** [si:ja] vt. si, filtrere: *s. mjólk;* s. öl, roste (Ól), s. á *e-u*, sie med n-t, bruge n-t som Underlag ved Sining: *Á líkri síu var skyr og tólgur síaður* (Eimr. XII. 105).

síaðalhent [si:ja·ðaλ(h)ɛvt, -(h)ɛnt] an. (metr.) *klíðað*, med lutter Helrim. Ekspl.: *Óðins gróður óðar tróður gisti, flóða glóða tróðum þjóð og fljóðum góðu bráðist ljóð* (HSig. 236).

sían (-ar) [si:jan] f. = **síun.**

síauka [si:jöy·ga, -öy·ka] vt. forøge bestandig; — refl.: *síaukast*, tiltage bestandig.

sibbaldsjurt [sɪb:al(t)sjʏr̥t] f. (ÞThFerð. I. 302) = **fjallasmári.**

síbendur [si:bɛndøɢ] a. tæt gjordet: *(duflin eru) síbend* (LFR. I. 83).

sybbinn [sɪb:ɪn] a. (pop., om Börn) = **syfjaður.**

síbinn [si:bɪn] a. (Árn.) = **sýtinn.**

sí byrða (ti) [si:bɪrða] vt. med dat. lægge et Skib klos op ad et andet. **-byrðis** [-bɪrðɪs] adv. med Siderne klos op til hinanden (om Skibe). **-byrður** [-bɪrðøɢ] a. (om Skibe) som ligger klos op til et andet Skib: *liggja síbyrt við annað skip*. **-byrgja** [-bɪrɟa] vt. tillukke, formørke idelig. °**-bjúgur** [-bju·(q)øɢ] a. dobbelt krum: *síbjúgar línur* (Hempel 48). **-blaðrandi** [-blaðrandɪ] a. bestandig snakkende. **-blikandi** [-blɪ·gandɪ, -blɪ·k] a. evig straalende. **-blína** [-bli·na] vt. med dat. og vi.: *s. (augunum) á e-ð*, stadig stirre paa n-t. **-bólginn** [-bo͜ulɟɪn] a. stadig ophovnet: *fóturinn er s.*, overf.: *Og þegar hann kom heim til sín á kvöldin, var hann s. af óánægju og ofstopa* (EKvG. 79). 1. **-breiða** [-brɛi·ða] f. sammenhængende Flade; is. om Høet i en *flekkur*, der dækker hele det slaaede Stykke; — *s. af eldi, rennandi og brennandi* (JTrSk. I. 254). 2. **-breiða** [-brɛi·ða] vt. bestrø el. bedække saal., at der bliver et sammenhængende Lag over det hele (is. om Hø el. Gødning): *þótti ekki nægur áburðurinn nema tunið alt yrði síbreitt* (Lögb. '11, 7. 6.); *Hafið er síbreitt af hvínandi fossum* (Hafst. '16, 21). **-breiðugras** [-brɛiðøgra:s] n. saa frodigt Græs, at det, naar det er slaaet, dækker hele det slaaede Stykke. **-breytanlegur** [-brɛi·danlɛ·qøɢ, -brɛi·tan-] a., **-breytilegur** [-brɛi·dɪlɛ·qøɢ, -brɛi·tɪ-] a. evig skiftende. **-brennandi** [-brɛn·andɪ] a. evig flammende. **-bullandi** [-bʏdlandɪ] a. **1.** stadig kogende: *s. vatn, s. hver.* — **2.** *(síblaðrandi)* ustandselig talende, snakkesalig.

sið (-s) [sɪ:ð] n. Kile, indskudt Stykke i et Klædningsstykke (BH.).

síð [si:ð] **I.** adv. **1.** sildig, silde, sent: *ár og s.*, tidlig og sildig; *s. um kvöldið*, langt ud paa Aftenen. — **2.** comp. *síðar*, senere, derefter: *fyr og s.*, för og senere, förs og sidst; *litlu s.*, kort derefter; *löngu s.*, længe derefter, langt senere; *viku s.*, en Uge senere; *s. meir*, senere, senere hen; *seint og s. meir*, langt om længe, endelig. — **3.** superl. *síðast*, sidst: *það spurðist s. til hans* (den sidste Efterretning man havde af ham var), *að hann var í siglingum til Indlands;* — *þakka þjer fyrir síðast*, Tak for sidst. — **II.** som subst., Slutning, det sidste, i Forb.: *um síðir (†of síðir)*, omsider, til sidst. — **III.** som förste Sammensætningsled, bet. sent, den sidste el. bageste Del osv.

sýð [si:ð] 1. p. sg. præs. ind. af **sjóða.**

siða (a) [sɪ:ða] vt. **1.** civilisere: *s. skrælingjaþjóðir.* — **2.** tugte, opdrage, lære en Skik og Brug: *það þarf að siða strákinn betur;* — *vel siðaður*, beleven, velopdragen; *illa siðaður*, uopdragen, raa i sin Optræden.

1. **síða (-u, -ur)** [si:ða] f. **1.** Side: *verkur undir síðunni*, Sting i Siden. — **2.** *s. af nauti, s. af sauð*, Sidestykke af en slagtet Okse el. Bede. — **3.** overf. *(hlíð)* Side; *(rönd)* Kant: *á allar síður*, til alle Sider; *á báðar síður*, hos bægge Parter: *Honum var það og velkomið, á báðar síður*, han var lige velkommen baade hos min Mand og mig (GFrÓl. 97). — **4. a.** Kyststrækning, is. som sidste Del af en Sammensætning: *sjávars.*, Soside, Kyst; *Jótlandss.*, Jyllands Vestkyst. — **b.** Egnen langs et Bjærg el. en Bjærgkæde: *fjallss.*; — som Lokalnavn *Síða*, Egn i *Skaftafellssýsla*.

†2. **síða (a)** [si:ða] vi: *e-ð síðar*, n-t forsinkes, gaar langsomt (Sch.).

siða bót [sɪ·ðabo͜u·t] f. = **siðbót.** **-fylgi** [-fɪlɟɪ] n. Formvæsen. **-fræði** [-frai:ðɪ] f. indec. Sædelære, Etik. **-kend** [-ɕɛn·t] f. = **siðferðiskend.**

síð alhent [si:ða λ(h)ɛvt] an. (metr.) med Helrim i de sidste Verslinjer. **-alinn** [-a·lɪn] a. sent født: (Ordspr.) *betri er sonur, þó s. sje* (Málshb.).

siða lærdómur [sɪ:ðalair·do͜umøɢ] m. moralsk Læresætning. **-maður** [-ma:ðøɢ] m. **1.** Tugter, Sædernes Renser (l. morum castigator): *s. í heils héraðs* (MJ. IV. 230). — **2.** Ceremonimester i et Gilde: *s. í veislu* (ÓDav. Vik. 28, 72 og passim). **-mat** [-ma:t] n. etisk Vurdering (ÁBjSál. § 256) **-meistari** [-meis·darɪ] m. **1.** *(siðamaður 2.)* Ceremonimester. — **2.** Hovmester, Opdrager: *s. konungssonar.*

síðan [si:ðan] adv. **1. a.** siden, efter, fra den Tid af: *þar er s. kallað* ..., fra den Tid af kaldes Stedet ...; *jeg hef ekki komið þar s. á þriðjudaginn*, jeg har ikke været der siden Tirsdag. — **b.** med den relative Partikel *er* tilföjet el. underforstaaet, det sidste hyppigst i Nutidssprog: *s. er* (el. *að*), siden: *s. (er) hann kom*, efter at han kom. — **2.** derefter, derpaa: *s. fór hann*, derpaa rejste han; *hvorki áður nje s.*, hverken för eller senere: *lengi s.*, i lang Tid derefter; *s. ekki söguna meir*, og saa aldrig mere.

síðar [si:ðaɢ] adv. comp. se *síð*, senere.

síðarella ... *yrði hvorki aðlaðandi né þess eðlis, að hann vekti hluttekning* (Eimr. IX. 186).

†**síðarhneisa** ... Krænkelse af gammel Vedtægt.

síðari ... superl. ... **1.** ... senere, senest, sidst, bagest: **1.** comp. senere ...

hluti dagsins, Eftermiddagen; — som Mods. til *fyrri*, f. Eks. i Bet. af kirkelige Fester: *Maríumessa hin s.*, 8. Septbr.; *Ólafsmessa s.*, 3. Aug.; *Jónsmessa Hólabiskups s.*, 23. April. — **2.** superl. sidst, senest: *hann kom síðastur;* — *þess bað hann mig síðastra orða*, det bad han mig (til sidst) indtrængende om; *í síðasta skifti*, for sidste Gang; *sjá e-s hið síðasta*, se en for sidste Gang (jfr. JÁÞj.I. 88); *vera síðastur (í spili)*, være i Baghaanden; *að síðustu*, sluttelig. — **II.** is. *síðri:* mindre, ringere: *hann er honum í engu síðri*, han staar ikke tilbage for ham i nogen Henseende; *í síðara lagi*, ringere, mindre: *og ekki í síðara lagi sá* (og ikke mindst den), *er hjer svæfi nú dauðans svefni* (Lögr. '12, 11. Sp. 4); — superl. *sístur*, ringest, lavest: *síðastur, en ekki s.*, den sidste, men ikke den ringeste, senest, men ikke sidst.

†**síðar la** [si:ðardla] adv., †**-lega** [-lɛ·qa] adv. sent.

†**siðarnám** [sɪ:ðarnau:m] n. det at lære (gode) Skikke.

síðar nefndur [si:ðarnɛm·døɢ] a., **-talinn** [-ɢ-ta:lɪn] a. den sidstnævnte, sidstanførte (af to).

siða sakir [sɪ:ðasa:ɟɪɢ -sa:ɕɪɢ] fpl. i Udtr.: *fyrir siðasakir*, for at bevare Skinnet, som en ren Formsag. **-skifti** [-sɟɪf·dɪ] npl. Religionsforandring, Reformation. **-skipun** [-sɟɪ:bøn, -sɟɪ:p-] f. Ceremoniel: *s. og veizla með sama hætti, sem tíðkaðist hér á landi á 19. öld* (ÞThLfr. III. 40). **-spekingur** [-sbɛ:ɟiŋgøɢ, -sbɛ:ɕiŋgøɢ] m. Moralist, Moralfilosof. **-spilling** [-sbɪd·liŋk] f. moralsk Fordærvelse, Demoralisation.

síðast [si:ðast] superl. se **síð.** **-greindur** [-grein·døɢ] a. sidstnævnt, sidstanført. **-liðinn** [-d-lɪ:ðɪn] a. sidstafvigte: *s. vetur.* **-talinn** [-s-ta:lɪn] a. sidstnævnt.

siða vandfýsni [sɪ:ðavan·tfisnɪ] f. indec. Strænghed i Sæder, Rigorisme. **-vandlætari** [-van·dlaidarɪ, -laitarɪ] m. Rigorist. **-vandur** [-van·døɢ] a. stræng (spec. som ser strængt paa andres Opførsel); alvorlig og sædelig; — an. *-vant:* (Ordspr.) *ekki er siðavant í seljunum*, til Sæters ser man ikke saa nöje paa det; jfr. *allir eru ógiftir í verinu.*

siðavendni [-vɛn·dnɪ, -vɛn:ɪ] f. indec. = **siðvendni.**

sið blendi [sɪð·blɛndɪ] n. = **siðblendni.** **-blendinn** [-blɛndɪn] a. omgængelig. **-blendni** [-blɛn·ɪ] f. indec. **1.** Omgang, Samkvem: *hafa s. við aðra.* — **2.** Omgængelighed: *s. og kurteisi eru dygðir, sem allir ættu að temja sjer.* — †**3.** Sæder, Opførsel: *þær landsálfur ... sem heiðingar höfðu ... með óterligri sið-blendni saurgað* (LFR. I. 100). **-bók** [-bo͜u·k] f. Ritual (i Good-Templarordenen).

síð borinn [sið·bo·rɪn] a. silde født: *s. kálfur, síðborið lamb.* **-borningur (-s, -ar)** [-bordniŋgøɢ] m. Sildefødning.

sið bót [sɪð·bo͜u·t] f. **1.** Sædernes Forbedring: *það er þeim kann til siðbóta að gagna* (Vid. I. 69). — **2.** spec. (den protestantiske) Reformation. **-bótamaður** [-bo͜udama:ðøɢ, -bo͜uta-] m. = **siðbótarmaður.**

siðbótar hátíð [sɪð·bo͜udaɢ(h)au:tið, -bo͜utaɢ-] f. Reformationsfest. **-maður** [-r-ma:ðøɢ] m. Reformator. **-rit** [-a-rɪ:t] n. reformatorisk Skrift. **-saga** [-ɢ-sa:qa] f. Reformationens Historie. **-skörungur** [-sgö:r-uŋgøɢ] m. Reformationens Forkæmper, fremragende Reformator.

sið breyting [sɪð·brɛi·diŋk, -brɛi·t-] f., **-breytni** [-brɛihdnɪ] f. indec. **1.** *(breyting venju)* Ændring af Sædvane. — **2.** *(það að skifta um trú)* Forandring af Religion, spec. Overgang til Reformationen (jfr. *siðaskifti*).

síðbrýndur [sið·brindøɢ] a. med nedhængende Øjenbryn; med rynket Pande.

síð búinn [sið·bu·ɪn] a. **1.** sent færdig (til en Rejse el. desl.): *s. af stað* — **2.** silde født (om unge Fugle og Fiske): *s. fugl.* **-buri** [-bʏ·rɪ] m. Sildefødning, Posthumus. **-bær** [-bai·r] a. (om Koer) som kælver sent; (om Faar) som læmmer sent; (om Planter) som bærer sent Frugt: *Sie fræið ei gott, verðr þat sem af því sprettr lakt eitt og síð-bært* (EÓlLach. 17). **-bæra (-u, -ur)** [-bai·ra] f. en Ko, som kælver langt ud paa Vinteren; et Faar, som læmmer sildig om Foraaret.

sið bæta [sɪð·bai·da, -bai·ta] vt. forbedre i moralsk Henseende, forædle; — ppr. *-bætandi*, som virker forbedrende i sædelig Henseende. **-bætandi (-a, -endur)** [-bai·dandɪ, -bai·t-, -ɛndøɢ] m. Reformator.

sídd (-ar, -ir) [sɪt·] f. Sidhed, Længde, det at være lang el. nedhængende: *síddin á kjólnum.*

° **síðdagsetja** [sið·daχsɛdja, -sɛtja] vt. postdatere (JsJs.).

síðdegi (-is) [sið·dɛi·jɪ] n. Eftermiddag; — gen. *síðdegis* (forkortet *síðd.*) som adv. om Eftermiddagen (e. M.).

siðdekur [sɪð·dɛ·gøɢ, -dɛ·køɢ] n. sædvanemæssig Courtoisie: *kurteisin sinna, siðdeki eða aðri* (BTh. 113).

síðeyrður [si:ðeirðøɢ] a. langøret.

siðfagur [sɪð·fa·qøɢ] a. beleven.

†**síðfaldinn** [sið·faldɪn] a. langt nedhængende.

siðfar [sɪð·fa·r] n. Sædelighed.

síð fara [sið·fa·ra] a. indec. som rejser el. bevæger sig langsomt. **-farið** [-fa·rɪð] an.: *e-m verður s.*, en gaar langsomt.

siðfarslegur [sɪð·faɢslɛ·qøɢ] a. sædelig, moralsk.

síðfenginn [sið·friŋɟɪn] a. sildig faaet, sildig anskaffet, sildig erhværvet.

†**sið ferð** [sɪð·fɛrð] f., **-ferði (-is)** [-fɛrðɪ] n. Opførsel, Vandel, Sæder, Levned, moralsk Levemaade. **-ferðilegur** [-fɛrðɪlɛ:qøɢ] a. sædelig, moralsk, etisk; — adv. *-lega.*

siðferðis brot [sɪð·fɛrðɪsbro:t] n., **-glæpur** [-glai:bøɢ, -glai:pøɢ] m. Sædelighedsforbrydelse; Forbrydelse mod Moralen. **-góður** [-go͜u:ðøɢ] a. sædelig, af gode Sæder. **-hreinleiki** [-(h)ɢein·lɛiɟɪ, -lɛiɕɪ] m. moralsk Renhed. **-kend** [-ɕɛn·t] f. moralsk Følelse (ÁBjSál. § 256). **-lögmál** [-löq·maul] n. Morallov. **-meðvitund** [-mɛð·vɪdønt, -vɪt-] f. moralsk Bevidsthed. **-tilfinning** [-tɪl·fɪniŋk] f. Sædelighedsfølelse.

†**sið ferðugur** [sɪð·fɛrðøqøɢ] a. sædelig, af gode Sæder. †**-fylla** [-fɪdla]

f. Opfyldelse el. Fyldestgørelse af en Sædvane. ° **-fjelag** [-fjɛ la;] n. Kultursamfund. ° **-fjelagsmaður** [-fjɛlaɣsma:ðøɢ] m. Kulturmenneske

1. **síð fleygur** [sɪð flɛɪ qøɢ] m. (metr.) Forlængelse af et Slutningsrim i sidste Strofehalvdel med en ubetonet Stavelse, samt et saal. digtet Vers. Ekspl.: *Hagyrðin eg hvergi finn, þó hugsi um þetta efni, [illegible] straumur er sem draumur óspökum í svefni* (HSig. 253). 2. **-fleygur** [-flɛi·qøɢ] a. **1.** som sent bliver flyvefærdig: *hrafnsungar eru síðfleygir.* — **2.** som flyver sent om Aftenen: *s. krummi.*

siðfrelsi [sɪð·frɛlsɪ] n. moralsk Frihed.

síðfrumhent [sið·frʏ·µ(h)ɛvt, -(h)ɛnt] an. (metr.) med en frumhending kun i 3. el. 4. Verslinje.

sið fræði [sɪð·frai·ðɪ] f. indec. Sædelære, Etik. **-fræðikerfi** [-fraiðɪ-ȿɛr·vɪ] n. Moralsystem. **-fræðilegur** [-fraiðɪlɛ qøɢ] a. etisk. **-fræðingur (-s, -ar)** [-frai·ðiŋgøɢ] m. Etiker, Moralist. **-fræðsla** [-fraiðsla] f. Sædelære, Morallære.

síð frægur [sið·frai·qøɢ] a. sent berömt. **-förull** [-fö·rødʎ] a. som færdes el. rejser sent om Aftenen el. Natten. **-getningur (-s, -ar)** [-ɉɛhdniŋgøɢ] m. Sildefødning.

síðgyrður [sið·ɉɪrðøɢ] a. sidbæltet.

síð gotinn [sɪð go dɪn, -go tɪn] a. silde født (om Føl, el. sj. Lam el. Kalve). **-gotungur (-s, -ar)** [-go·duŋgøɢ, -go·t-] m. Sildefødning. **-gróinn** [-gro·ɪn] a. som vokser sent: *síðgróin tún:* — an [illegible] *og síðgróið og sumarið grasluttið syðra* (ÞTh.Ar. 9.)

sið gæðastarfsemi [sɪð·ɉaiðasdar·(v)semɪ, -sdaɢ·-] f. indec. moralske Kræfter; moralsk Virksomhed (Eimr. IV. 43). **-gæddur** [-ɉaid·øɢ] a. sædelig, moralsk. **-gæði (-is)** [-ɉai·ðɪ] n. **1.** Sædelighed, Moral: *s. þjóðarinnar er ábótavant.* — **2.** Danneise, Belevenhed i Væsen og Optræden: *láta börn temja sjer s.* **-gæðilegur** [illegible] = siðgæðislegur.

siðgæðis frelsi [sɪð·ɉaiðɪsfrɛl·sɪ] n. = **siðfrelsi. -hugtak** [-(h)ʏχ·tak] n. Moralbegreb. **-legur** [-lɛ:qøɢ] a. moralsk. **-mentun** [-mɛv·don, -mɛn·t-] f. moralsk Uddannelse. **-tilfinning** [-tɪl·fɪniŋk] f. moralsk Følelse. **-þýðing** [-þi:ðiŋk] f. moralsk Betydning.

síð hala [si:þ(h)a·la] f. egl. en langhalet, is. pl. med Art. *-hölurnar,* Koerne. **-hálfhent** [-(h)aulf(h)ɛvt, -(h)ɛnt] an. (metr.) *hálfhent* (s. d. O.) i den sidste Strofehalvdel.

síð hempa [si:þ(h)ɛuba, -(h)ɛmpa] f. lang Kappe. **-hempaður** [-(h)ɛɱb-aðøɢ, -(h)ɛmp-] a. ifört en lang Kappe.

síð hent [si:þ(h)ɛvt, -(h)ɛnt] an. (metr.) med Hel- el. Halvrim inde i Versene kun i den sidste Strofehalvdel. ° **-herji (-ja, -jar)** [-(h)ɛrjɪ] m. Landstormsmand, — pl. *síðherjar,* Landstormen [illegible] **-hygginn** [-(h)ɪɉ·ɪn] a. efterklog, bagklog. **-hærður** [-(h)airðøɢ] a. langhaaret. **-höttur** [-(h)óhdøɢ] m. Navn paa Odin.

syði [sɪ:ðɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **sjóða.**

síð jakki [sið·jahɉɪ] m. Jaket. **-júfraður, -júgraður** [-ju·raðøɢ, -juv·r-aðøɢ] a. med side Yvere, sidyveret.

síðkast [sið·kast] n. »sidste Kast«, Sidstning (opr. fra Somandssproget): *upp á síðkastið,* paa det sidste, i den sidste Tid; *(loksins)* til sidst.

° **sið kend** [sɪð ȿɛnt] f. Moralbegreb, moralsk Følelse: *siðkenndir mannsins* (Eimr. XIII. 223). **-kenning** [-ȿɛn·iŋk] f. Sædelære.

síðkyssinn [sið ȿɪs·ɪn] a. (for) langsom til at kysse: *eftir á koma ósvinnum ráð í hug, sagði s., [illegible]*

síðklæddur [sið klaid·øɢ] a. ifort lange Klæder; *sá síðklæddi* (pop.), spec. Præsten

síðkvöld [sɪð·kvölt] n.: *á síðkvöldum,* sent om Aftenen.

siðla (a) [sɪð·la] vi. **a.** arbejde langsomt og dovent, smøle: *s. við e-ð.* — **b.** bevæge sig langsomt fremad, være længe undervejs: *hann var fullan hálftíma að s. milli bæjanna, og er það þó ekki nema 10 mínútna gangur* (Af.).

síðla [sið·la] adv. sent: *síðla kvölds,* sent om Aftenen.

sið látlegur [sɪð·laudlɛ·qøɢ, -laut-] a. sömmelig, anstændig; — adv. *-lega.* **-látur** [-lau·døɢ, -lau·tøɢ] a. **1.** *(kurteis)* beleven, dannet i sin Optræden; *(um börn)* artig (om Börn). — **2.** moralsk, sædelig: *s. maður hlýtur að hafa andstygð á lygi.* **-laus** [-löys] a. udannet, raa, barbarisk. **-legur** [-lɛqøɢ] a. **1.** moralsk, sædelig: *siðlegar syndir* (JSBr. 413). — **2.** artig: *vertu s.!* †**-leiki** [illegible] m. Sædelighed, gode Sæder. **-leysa (-u)** [-lɛisa] f., **-leysi (-is)** [-lɛisɪ] n. **1.** Usædelighed, Umoral: *saurlífi og alls konar s.* — **2. a.** *(ruddaskapur)* Raahed, Barbari. — **b.** *(ósiður)* Uskik. **-leysingi** [-lɛi·siŋɉɪ] m. Barbar. **-leysisþjóð** [-lɛisɪsþjoᵘ:ð] f. barbarisk Nation.

síð lendi (-is) [sið·lɛndɪ] n. sid, fugtig Jordbund. **-lendishey** [-lɛndɪs-(h)ɛi] n. Hø, avlet paa *síðlendi.* 1. **-lendur** [-lɛndøɢ] fpl. fugtige Engstrækninger. 2. **-lendur** [-lɛndøɢ] a. med sid, fugtig Jordbund.

siðlæti (-is) [sɪð·lai·dɪ, -lai·tɪ] n. **1.** *(kurteisi, siðprýði)* Belevenhed, gode Sæder; Høviskhed. — **2.** *(siðsemi)* Sædelighed.

siðlætis bragð [sɪð·laidɪsbraq·ð, -laitɪsbrag·þ] n. Udseende af Sædelighed. **-búnaður** [-bu:naðøɢ] m. = **siðsemdarbúnaður. -fullur** [-fʏd·løɢ] a. sædelig, from. **-maður** [-ma:ðøɢ] m. en Mand af stræng Sædelighed.

sið mannlega [sɪð manlɛ qa] adv. høvisk: *S. og sett í mula [illegible] er stigi fljóðið við* (ÓDavVik. 266). **-menna** [-mɛn·a] vt. civilisere; — pp. *-mentur.* **-mennilegur** [-mɛnɪlɛ:qøɢ] a. civiliseret (Ísaf. '15, 4, 1). **-menning** [-mɛn·iŋk] f. Civilisation. **-menningarlaus** [-mɛniŋgarlöy:s] a. uciviliseret. **-menningarleysi (-is)** [-mɛniŋgarlɛi:sɪ] n. Barbari. **-menningarþjóð** [-mɛniŋgaɢþjoᵘ:ð] f. civiliseret Folk.

síðmussa [sið·mʏs·a] f. sid Jakke, Kofte.

sið mæti (-is) [sɪð·mai·dɪ, -mai·tɪ] n. **1.** *(siðsemi)* Sædelighed. — **2.** etisk Værd: *Og enginn hefir betur en hann sýnt fram á s. það og fegurð, er lífið sjálft getur borið úr skauti sér* [illegible] **-mætismál** [-maidɪsmau:l, -maitɪs-] n. Sædelighedsanliggende.

síðmötlaður [sið·möhdlaðøɢ] a. med lang, ned til Fodderne gaaende Overklædning: *hin síðmöttlaða Helena* (Od. 317).

síðnættur [sið·naihdøɢ] a. oppe sent om Natten: *síðnætt sól* (StSt. Andv. I. 291).

síðpeysa [sið·pɛi·sa] f. strikket, sid Hverdagströje (Eimr. XII. 100).

sið prýði [sɪð·pri·ðɪ] f. indec. **1.** *(kurteisi)* Belevenhed, gode Sæder; *(snyrtimenska)* Elegance, Sirlighed; *(barna)* Artighed (Börns); god Opførsel. — **2.** gode Sæder, Sædelighed, höj Moral: *sem eiga það skilið sakir þekkingar og s., að þeim sé trúað fyrir æskulýð þjóðarinnar* (TBókm. VII. 156). **-prýðisbrestur** [-priðɪsbrɛs·døɢ] m. Mangel paa Belevenhed: *þó einhver ósnoturleiki eða s. á yrði* (Bún. IX. 25). **-prúður** [-pru·ðøɢ] a. **1. a.** *(hæverskur)* beleven, dannet; (om Börn) artig. — **b.** *(snyrtilegur)* elegant, sirlig. — **2.** *(siðsamur)* sædelig.

syðra [sɪð·ra] adv. comp. *(sunnar)* sydligere; *(fyrir sunnan)* paa Sydlandet; *þar s.,* ds.; — n. superl. *syðst* som adv. længst mod Syd, sydligst.

° **síðráður** [sið·rau·ðøɢ] a. toneangivende (Js.).

sídrekkandi [si:drɛhgandɪ] a. som drikker stadig: *hann var s.*

síðrennandi [sið·rɛn·andɪ] a. som sent gaar ned: *s. kvöldsól.*

síðri [sið·rɪ] se **síðari.**

syðri [sɪð·rɪ] a. comp. sydligere: *(hið) syðra,* i Syden; paa Sydlandet; sydpaa: — superl. *syðstur,* sydligst, længst mod Syd.

síð rím [sið·ri m] n. (metr.) med Rim i den sidste Halvdel af Strofen. **-rímssneitt** [-rimsnɛiht] an. (metr.) med Halvrim (jfr. *sneitt*) i den sidste Halvdel af en Strofe.

sið rjettilegur [sɪð·rjɛhdɪlɛ:qøɢ] a. moralsk. ° **-rjettisskoðun** [-rjɛhdɪ-sgo:ðon] f. moralsk Anskuelse.

síðrosknaður [sið·rosgnaðøɢ] a. sent moden (EÓlLach. 42).

° **sið saga** [sɪð·sa·qa] f. Kulturhistorie. **-sama (a)** [-sama] vt. irettesætte, rette paa ens Opførsel. **-samlegur** [-samlɛ·qøɢ] a. sædelig, tilbørlig, sömmelig, skikkelig; beleven; — adv. *-lega.* **-samur** [-saməɢ] a. **1.** *(kurteis, háttprúður)* beleven, dannet, som opfører sig smukt og passende. — **2.** *(skírlífur)* ærbar, sædelig. **-semd** [-sɛmt] f. **1.** *(kurteisi, háttprýði)* Belevenhed; gode Sæder, smukt Væsen og Opførsel. — **2.** Sædelighed, Anstændighed, Sömmelighed: *kvæði hans eru gersneydd allri s.;* — *með allri s.,* i Tugt og Ære. **-semdarbúnaður** [-sɛmdarbu:naðøɢ] m. høvisk, blufærdig Dragt. †**-semdarfyrirheit** [-sɛmdaɢfɪ:rɪɢ(h)ɛit] n. Kyskhedsløfte. **-semdarhús** [-sɛmdaɢ(h)u:s] n. **1.** agtværdigt Hus. — †**2.** *(klaustur)* Kloster. **-semdartelpa** [-sɛmdaɢtɛʎ·ba, -tɛl·pa] f. egl. moralsk ung Pige; — (iron.) Töjte: *bréf frá þessari siðsemdartelpu, henni Önnu þinni* (GPSk. 38). **-semi** [-sɛmɪ] f. indec. — **siðsemd.**

síðsetur [sið·sɛ·døɢ, -sɛ·tøɢ] n. Sidstning; *að síðsetrinu, upp á síðsetrið = upp á síðkastið,* paa det sidste.

síð skeggjaður [illegible] **-skeggur** [illegible] m. Langskæg, is. *Navn paa Odin.

síðskemmilegur [illegible]

†**síð skota** [sið·sgo·da, -sgo·ta] a. indec.: *s. burður,* Sildefødning. **-slagahey** [-slaqahɛi:] n. Hø, der er slaaet ved Høhøstens Slutning (Árn.). **-slagi** [-slai·jɪ] m. (Árn.) = **síðslægja** 2. **-sleginn** [-slɛi·jɪn] a. sildig slaaet Hø (af ringe Kvalitet). **-slægja** [-slai·ja] f. **1.** en Eng, som sildig slaas. — **2.** *(fölvi)* Hø, der er slaaet ved Høhøstens Slutning: *fékk hann [illegible]*

sið snotur [sɪð·sno·døɢ, -sno tøɢ] a. beleven. **-spekingur** [-sbɛ·ɉiŋgøɢ, -sbɛ·ȿ-] m. Moralist. **-spell** [-sbɛdʎ] n. Demoralisation. **-spilla** [-sbɪdla] vt. med dat. demoralisere. **-spilling** [-sbɪdliŋk] f. Demoralisation, Usædelighed.

síðsumar [sið·sʏ maɢ] n. Eftersommer, Sensommer; — gen. *-sumars* som adv. om Eftersommeren. **-legur** [-r-lɛ:qøɢ] a. sensommerlig: *Yfir [illegible]*

sið sæma [sɪð·sai·ma] vt. irettesætte: *þér fyrirgefið prestur minn, þó eg siðsæmi son minn* (JThMk. 202). **-sögulegur** [-söqəlɛ:qøɢ] a. kulturhistorisk (ÓDavSk. 260).

síð tályklað [sið·tau·lɪhglað] an. (metr.) med *tályklað* (s. d. O.) i den sidste Del af en Strofe. **-táskeytt** [-tau·sɉɛiht] an. (metr.) med Helrim i 3. Verslinjes *tá* i *ferskeytt* (s. d. O.), og i 2. el. 3. (el. bægge) i trelinjede Strofer (HSig. 30—31).

síðtreyja [sið·trɛi·ja] f. sid Tröje.

síðu ber [si:ðøbɛ:r] a. saa mager at Ribbenene tydeligt føles. **-biti** [-bɪ:dɪ, -bɪ:tɪ] m. Stykke Kød af en (Faare)Side. **-blóð** [-bloᵘ:ð] n. Blod, der flyder fra Siden. **-brjóta** [-brjoᵘ:da, -brjoᵘ:ta] vt. brække Ribben i en. **-brotna** [-brohdna] vi. faa et (el. flere) Ribben knækket.

†**síðuglegur** [sɪ:ðøqlɛ·qøɢ] a. høvisk, dannet: *Víst hún kann af sagnarsjóð | síðuglegt að greiða svar* (ÓDavSk. 181).

síðugur [sɪ:ðøqøɢ] a. **1.** = *siðprúður.* — †**2.** nymodens, efter Moden.

síðullaður [si:ðʏdlaðøɢ] a. languldet.

Síðumenn [si:ðømɛn·] mpl. Indbyggere af *Síða,* se 1. *síða* 4. b.

siðun (-ar, -anir) [sɪ:ðøn, -anɪɢ] f. **1.** *(siðmenning)* Kultur, Civilisation. — **2.** *(ávítur)* Irettesættelse.

síðungur (-s, -ar) [si:ðuŋgøɢ, -uŋs] m. silde født Dyr.

siður (-ar el. sj. -s, -ir) [sɪ:ðøɢ] m. **1.** Sædvane, Skik: *fara aftan að siðunum,* begynde bagfra, göre n-t forkert (akavet), bære sig bagvendt ad: *hér er farið aftan að siðunum og byrjað á því, sem verst er viðfangs* (Eimr. VII. 197); *Eg vil biðja virðulega þingdeild að afsaka, að eg fer aftan að siðunum og fæst fyrst við síðasta númerið, ræðu ... N. N.* (Alþ. '11, B. II. 716); (Ordspr.) *nýir siðir koma með nýjum herrum,* ny Herrer, ny

[illegible] maður skal til [illegible] land [illegible] (GJ.), man skal Lands Skik følge eller Land fly; (prop.) [illegible] til siðs, [illegible] er ikke Skik og Brug (jfr. EiÓlLf. 43). — **2.** Opførsel, Sæder (i moralsk Henseende): *nema góða siðu;* — *segja e-m til siðanna,* lære en mores, lære en bedre Sæder; læse en Teksten, tage en i Skole. — **3.** Religion, Tro: *í fornum sið,* i den gamle Tros Tid, i den hedenske Tid (senere: i den katolske Tros Tid). — **4.** s. i pl. i Sms. Ceremonier: *kirkjusiðir, hirðsiðir* osv.

1. **síður (síð, sítt)** [si:ðøϙ, si:ð, siht] a. lang, sid, som hænger langt ned; *sítt hár,* langt Haar; *sítt skegg,* langt Skæg; *úlpan var honum of síð,* Kappen var ham for lang.

2. **síður** [si:ðøϙ] adv. comp. mindre, værre; superl. *síst* [sis·t] mindst, værst. **I.** comp. mindre, ringere, værre: *sagði Lauphofða við þá sem s. var* (den mindre könne) (JÁÞj. II. 381); *s. en ekki,* langt fra: *því hann var s. en ekki hjartagóður maður* (I. II. 43); *það er s. en svo,* langt fra, *Það var s. en svo* (meget langt fra), *að þessi frammistaða aflaði landinu virðingar utanlands* (Alþ. '11, B. II. 675); *nema (hvað) síður sje,* snarere det modsatte: *stendum vjer þá ekki einu hænufeti framar á sjálfstæðisbrautinni, nema hvað s. sje* (Lögr. '15, 49); *að s.,* saa meget mindre (som), endsige; *eigi s., engu s.,* ikke mindre; *eigi að s.,* ikke des mindre; *engu að s.,* ds.; *því s.,* endnu mindre, saa meget mindre, desto mindre: *að S. gæti því s. kyrkt hann,* for at S. skulde have större Vanskelighed med at kvæle ham (JÁÞj. I. 361). — **II.** superl. *síst,* mindst, værst: *jeg bjóst síst við, að hann mundi koma,* jeg ventede mindst af alt, at han vilde komme; *þegar síst gegnir* (el. *skyldi),* naar det er mest ubelejligt; *ekki hvað síst,* ikke mindst; *síðast, en ekki síst,* sidst, men ikke ringest (mindst).

síðu rif [si:ðørɪ:v] n. Sideribben. **1. -sár** [-sau:r] n. Sidesaar, Saar paa Siden. **2. -sár** [-sau:r] a. saaret paa Siden. **-stingur** [-sdiŋ·gøϙ] m. Sting i Siden. **-tak** [-ta:k] n. **1.** *(síðustingur)* Sting i Siden. — **2.** *(hvít hár á grónu sári)* hvide Haar paa et gammelt, tilgroet Saar paa en Hests Side. **-taska** [-tas·ga] f. Sidetaske.

sið vanalegur [sɪð·vanalɛ:qøϙ] a. sædvanlig. **-vandi** [-vandɪ] m. Sædvane, Skik, Brug. **-vandur** [-vandøϙ] a. = **siðavandur.** **†-vani** [-va·nɪ] m. = **siðvandi.**

siðveggjað [sɪð·vɛϱ·að] an. se **veggjað.**

sídveljur [si:dvɛljoϙ] fpl. Fugle, der ikke trækker bort, mods. *farfuglar,* Trækfugle.

sið vendi [sɪð·vɛndɪ] f. indec., **-vendni** [-vɛn·(dn)ɪ] f. indec. Strænghed; Sædelighed, Moralitet. **-venja** [-vɛnja] f. Sædvane, Skik og Brug.

síðverpi (-is, pl. ds.) [sɪð·vɛϱbɪ] n. Sildefødning.

siðvitund [sɪð·vɪ·dʊnt, -vɪ·t-] f. moralsk Bevidsthed (Eimr. XIII. 227).

síð víxlað [sɪð·vi·χslað] an. se **víxlun.** **-þráhent** [-þrau·hɛvt, -hɛnt] an. se **þráhenda.** **-þríliðað** [-þrɪ·lɪðað] an. (metr.) med Helrim i de to el. tre sidste Verslinjer (af fire) (HSig. 31).

siðþróunarkenning [sɪð·þroᵘonaϱçɛn:ɪŋk] f. Evolutionsetik (ÁBj. Sál. § 258).

sí dægris [si:daiqrɪs] adv. hver Dag. **-ekja** [si:jɛ·ɟa, -ɛ·ķa] f. stadig Besvær og Ulejlighed (ASkaft.). **-etandi** [-ɛ·dandɪ, -ɛ·t-] a. altid spisende, umættelig.

°**Sif (-jar)** [sɪ:v] f. npr. en af Asynjerne, Tors Hustru; *sifjar haddur (hár),* Guld.

sí feldur [si:fɛldøϙ] a. vedholdende, uafladelig, uafbrudt, bestandig, stadig; — an. *-felt* som adv. og adv. *sífeldlega.* **-fella (-u)** [-fɛdla] f. Vedholdende: *í sífellu,* uafbrudt.

?siffra (-u, -ur) [sɪf·ra] f. Ciffer.

?siffrugarn ?siffurgarn [sɪf·rogadv, -gar·dv, sɪf:or-] n. Zefirgarn.

sífylginn [si:fɪlɟɪn] a. som stadig følger en.

1. **syfja (-u)** [illegible] f. Søvnighed: *og get ekki uppi haldið fyrir syfju.*

2. **syfja (a)** [sɪv·ja] v. impers. blive sövnig: *mig syfjar,* jeg bliver sövnig; pp. *syfjaður,* sövnig.

sifja bálkur [sɪv·jabauλ·gøϙ, -baul·køϙ] m. Familieret. **-bönd** [-bön·t] npl. (egl. Slægtskabsbaand) Familieforhold: *mál, er snerta hjúskap, arf og lík s.* (Lhgsk. '11, 3).

sifjaður [sɪv·jaðøϙ] a.: *s. e-m,* besvogret med en.

sifja lið [sɪv·jalɪ:ð] n. Familie, Paarørende. ° **-liðshugðir** [-lɪðs(h)ʏq·ðɪϱ, -(h)ʏg·ðɪϱ] fpl. Familieinteresser. **-lög** [-lö:q] npl. = **sifjabálkur.**

syfjan (-ar) [sɪv·jan] f. Sövnighed.

sifjar [sɪv·jaϱ] fpl. Slægtskab (is. ved Giftermaal), Svogerskab (jfr. *frændsemi,* Blodslægtskab): *spilla sifjum,* have kødelig og ulovlig Omgang med en for nær besvogret; *slíta sifjum,* oplose, krænke et Svogerskab; *blanda sifjum (við e-n),* ¹) gifte sig ind i en(s) Familie: *ekki líst mjer á að blanda sifjum við það fólk;* †²) indgaa et intimt Venskab med en; — (Ordspr.) *saman sækir sifja blóð* (GJ.), Frænders Blod søger sammen, jfr. Blod er tykkere end Vand.

sifjaspell [sɪv·jasbɛd·λ] npl. könslig Omgang med en for nær besvogret el. beslægtet, Blodskam.

°**sifji (-ja, -jar)** [sɪv·jɪ] m. nær Slægtning: *s. árfoss og hvers* (StSt. Andv. I. 173).

†sifjungur (-s, -ar) [sɪv·juŋgøϙ, -uŋs] m. en besvogret; Slægtning.

sifkona [sɪf·ko·na] f. besvogret el. beslægtet Kvinde.

sí fleyttur [si:flɛihdøϙ] a. som altid flyder med; stadig: *í sífleyttu* [illegible] **-flotur** [illegible] (Andv. I. 147).

†1. **sífra (-u, -ur)** [sif·ra, siv·ra] f. Nul.

2. **sífra (-u)** [siv·ra] f. Klynken; Knurren, Knurvornhed.

3. **sífra (a)** [illegible] v. **1. a.** *(vola, veina)* klynke, klage. — **b.** om visse Dyrs klynkende Stemme: *sífrar skúmurinn;* — *sífrandi baula* (VG. i Eimr. I. 53). — **2.** *(nöldra)* knurre, göre Ophævelser over Smaating.

sífrjór [si:frjoᵘ·r] a. **1.** stedse frugtbar: *s. jarðvegur.* — **2.** perennial, stedsegrön: *má sá innanum það sífrjóum grastegundum* (Andv. I. 163).

sífrun (-ar) [siv·røn] f. = **sífur.**

sífrunarsamur [siv·rønaϱsa:møϙ] a. klynkende; knurvorn. **-semi** [-sɛ:mɪ] f. indec. Knurvornhed.

sifskapur [sɪf·sgabøϙ, -sgapøϙ] m. Svogerskab.

sífullur [si:fʏdløϙ] a. altid fuld.

sífur (-urs) [si:vøϙ] n. Klynken; *(nöldur)* Knurren, stadigt Vrövl om el. Ophævelser over Smaating: *jeg er orðinn leiður á þessu sífelda sífri.*

sífækkandi [si:faihgandɪ] a. stadig aftagende i Antal: *e-u fer s.*

1. **sig (-s,** pl. ds.) [sɪ:q] n. **1.** *(það að síga saman)* Nedsynken: *s. jarðvegar.* — **2.** *(s. í festi)* Nedfiring, spec. i et Fuglebjærg: *s. í bjarg.* — **3. a.** *(festi)* Tov, Reb. — **b.** spec. Reb, hvortil Bjælker el. Stene er fastgjorte der lægges over Høstakke, Baade paa Landjorden o. l. for at hindre Bortfygning: *s. á heyi; treysta bát með sigum.* — **c.** *s. á hurð,* Dörlod. — **4.** *(slefa út úr kálfi)* Savl hos Kalve. — **5.** (med.) Fremfald (prolapsus).

2. **sig (-s)** [sɪ:q] n. Hidsen: *hættu þessu sigi og arri.*

3. **sig** (dat. **sjer,** gen. **sín)** [sɪ:q, sjɛ:r, si:n] acc. pron. refl. sig: **I.** acc. *sig: hvíla s., verja s.* osv., hvile sig, forsvare sig osv. (= *hvílast, verjast); það er fyrir s.,* det gör ikke saa meget; *fyrir s. er um þig, Jón,* du er mig en net en, J.; *út af fyrir s.,* for sig; *hann hótaði þeim og sagði, að þeir skyldu vara s. á sjer,* han truede dem og sagde, de skulde vogte sig for ham; — bruges ogsaa ofte, hvor man paa Dansk vilde bruge ham, hende, det, dem: *hann sagði, að þeir gætu fundið s. á morgun,* han sagde, at de kunde træffe ham i Morgen. — **II.** dat. *sjer,* sig: **1.** *hann hafði skjöldinn fyrir sjer,* han holdt Skjoldet for sig; *hún ljet söðla sjer hest,* hun lod sadle en Hest til sig; (Ordspr.) *sjer gerir, þó geri* (GJ.), han gör det til eget Tarv; *sjer er hver næstur* (GJ.), enhver er sig selv nærmest; *hann bað hana að sitja hjá sjer,* han bad hende om at sidde hos sig. — **2.** dat. *sjer* erstattes paa Dansk af Artiklen i Forb. som *taka í hönd sjer,* tage i Haanden; *setja hatt á höfuð sjer,* sætte en Hat paa Hovedet. — **3.** i forsk. Udtryk: *vera mikill (lítill) fyrir sjer,* ¹) være en betydelig (ubetydelig) Personlighed; ²) spec. *vera mikill fyrir sjer,* være stivsindet og egenraadig; være voldsom og stöjende (om Börn); — *fá sjer e-ð,* anskaffe sig n-t; *ná sjer í e-ð,* faa fat i n-t; *hugsa sjer,* tænke sig, beslutte i sit stille Sind; *leika sjer, skemta sjer,* lege, more sig; *drekkja sjer, fyrirfara sjer osfr.,* drukne sig, begaa Selvmord osv. — **4.** emfatisk: *eiga sjer e-ð,* «have sig n-t», is. i Æventyrsprog: *þau áttu sjer eina dóttur,* de havde en Datter. — **5.** for sig: *einn sjer, einir sjer,* alene, for sig selv: *búa sjer,* føre egen Husholdning; *hafa e-ð sjer,* holde n-t for sig alene; *Það þarf að hafa hann sér,* (om en Hest) den maa fodres særskilt (altsaa ikke sammen med de andre Heste) (ÞGjD. 83); *vera sjer út af* (Vf.) = *vera út af fyrir sig,* være for sig; *það er eitt sjer,* det er en Ting for sig; — *sjer í lagi* (ofte skrevet i eet Ord som adv.), ¹) *(út af fyrir sig)* særskilt, for sig, adskilt, i Særdeleshed: *þelið s. og togið s.,* ²) *(einkum)* især: *sjer í lagi vil jeg biðja yður um að ...,* ³) specielt: *Ísland hefði aldrei verið innlimað Danmörku sérílagi* (Eimr. XVII. 204); *sjer á parti,* for sig. — **6.** distributivt med pron. *hver: sjer er (nú) hvað, sjer eru nú hver ósköpin!* det var dog magelost, det var som Pokkers!: *Sér er hvað! Þú hefir verið eitthvað úngur ... þegar þú hefir flækzt í burt* (Od. 326). — **III.** gen. *sín:* **1.** *fara heim til sín,* gaa hjem: *hann bað hann fara heim til sín,* han bad ham gaa hjem (el. hjem til ham); *sín á milli,* indbyrdes; *hefna sín, gæta sín, blygðast sín,* hævne sig, vogte sig, skamme sig; *hún bað hann hefna sín,* hun bad ham hævne hende (el. sig). — **2. a.** med *sjálfur* (jfr. *sinn* og *sjálfur*): *til sjálfs sín,* til sig selv; *sjálfs sín,* ¹) sin egen: *enginn er dómari í sjálfs sín sök,* ingen er Dommer i sin egen Sag; ²) *vera sjálfs sín, sjálfra sín* (om et Mandfolk), *sjálfrar sín, sjálfrar sinnar* (om en Kvinde), være sin egen Herre, ikke være i fast Tjæneste. — **b.** undert. brugt for Former af *sinn* i Bet. hans, deres, hendes, dets; is. i ældre folkelig Poesi: *Ólafur kallar á móður sín (= sína)* osv.

sýg [si:q] 1. p. sg. præs. ind. af **sjúga.**

siga (a) [sɪ:qa] vt. med dat. og vi. hidse: *s. hundum á e-ð (e-n);* — *s. mönnum saman,* sætte Folk sammen; *s. úr túninu,* hidse Hundene paa Faar, der kommer ind paa Tunet.

síga (síg; seig (†sje); sigum; sigi; sigið) [si:qa; si:q; sei:q (sjɛ:); sɪ:qøm; si:jɪ; si:jɪð] vi. **I. 1.** dale, synke (sagte) ned: *þau sigu, hægt og hægt;* — fires ned: *s. í bjarg,* lade sig fire ned i en (Fugle)Klippe; *láta síga,* fire ned; *hann ljet brýrnar s. niður fyrir augu,* han trak Øjenbrynene ned over Ojnene. — **2. a.** falde, synke sammen, blive lavere, sænke sig: *heyið, veggurinn hefur sigið,* Hostakken, Væggen er sunket sammen; *landið hefur sigið þar á stóru svæði,* Jordbunden har der sænket sig paa en stor Strækning. — **b.** *s. í e-ð,* glide ned i, synke ned i n-t: *Nú standa á fjöruborðinu stráheil gufuskip úr járni og s. í sandinn* (JTrSk. I. 313); *s. saman (um jarðhús),* falde ind (jfr. JÁÞj. II. 135). — **c.** tõrre lidt ved at Vandet synker el. løber bort: *mýrin (þvotturinn) er farin(n) að s.; vegir eru signir;* — *s. saman,* (om Vand) samle sig: *polli, sem sigið hafði saman úr sjóklæðunum* (JÁÞj. I. 428); *láta s. vel úr,* lade Væden flyde godt bort (JSVb. 52); *það er farið að s. úr mýrinni,* Mosen er begyndt at tõrre. — **3.** *(um sólina)* gaa ned (om Solen): *sólin sígur í haf* (el. *í ægi(nn)* el. *til viðar).* — **4. a.** glide, om en langsomt fremadskridende Bevægelse; glide fremad: *Breiðamerkurjökull hefir aukist og sigið fram* (ÞTh. Lýs. II. 55); *blóð var sigið fyrir augu honum,* hans Ojne var underløbne med Blod; *láta deigan (á) síga,* give efter (jfr. JTrL. 303). — **b.** *(þokast)* bevæge sig langsomt: *s. áfram,* bevæge sig langsomt frem. — **c.** *s. á,* ¹) være støt og udholdende: *þú ert hæglyndur maður og sígur á* (gaar din støtte og rolige

Gang fremad (JSBr. 299 300). *Ástin hjá Íslendingum er ekki svo ofsabráð, hún sígur heldur svona á og seiglast* (JThMk. 423); ³) *(nálgast)* nærme sig: *ellin ótt á sígur* (BóluHj. 171). ⁴) impers. *sígur á e-ð (að e-u)*, man er temmelig vidt med n-t, man nærmer sig Enden af n-t, er langt henne i et Arbejde: *sígur að (á) seinni hluta(nn) fyrir e-m*, det lakker mod Slutningen for en: *eigum við enn ekki að láta okkur til rifja renna manntjón Danáa, þar sem nú mjög sígur að seinni hluta fyrir þeim* (Il. I. 192); *sígur á daginn*, Dagen hælder; ⁵) *sígur á fótinn*, Benene hovner op (ved at staa længe oprejst); *s. áfram*, (impers.) gaa langsomt, men støt fremad; *e-ð sígur í*, n-t tynger, er temmelig tungt; *sígur undir e-ð*, det lakker mod n-t. — **d.** *fylkingar sigu saman*, Hærene kom i Nærkamp, Nærkampen begyndte; *sætt sígur saman*, et Forlig nærmer sig sin Fuldbringelse, Parterne nærmer sig hinanden; *láta undan s.*, vige tilbage (i Kamp); — give efter: *Kom þá svo að lokum, að Ragna lét undan s.* (JTrL. 205). — **5. a.** *sígur á hann svefn*, han falder i Sövn; *mók (svefn, svefnhöfgi) sígur að e-m*, en falder hen i Sövn el. Døs, en bliver døsig (JThPs. 40); *nú sígur að mjer svimi*, nu bliver jeg svimmel; — impers. *það sígur að e-m*, en falder i Blund: *og ef það se að honum, voru draumórarnir geigvænlegri en vakan* (ÞGjOs. 86). — **b.** impers. *það sígur í e-n*, en begynder at blive vred. — **c.** impers. *konunni sígur*, Kvinden begynder at faa Fødselssmærter. — **II.** refl. *sígast:* **a.** lade sig synke, lade sig fire: *láta sígast í bjarg*, lade sig fire ned i en (Fugle)Klippe. — **b.** *láta sígast = láta undan s.*, vige: *Svo lét hann s. | seinum fetum* (Klopst. V. 214). — **c.** ppr. *sígandi* som adv. langsomt: *dræmt* (el. *hægt) og sígandi*, ganske langsomt. — **III.** pp. *siginn:* **1.** sammenskrumpet, sammenfalden: *sigið hey*, Høstak, som paa Grund af Alder er skrumpet ind i Omfang (JÁÞj. I. 396). — **2.** vindtörret, men ikke helt gennemtör; som har faaet en Tanke : *siginn fiskur, sigin grásleppa*

sígagnstæður [si:gag(v)sdaiðøϙ] a.: *s. e-u*, altid i Strid med n-t.

síga keppslegur [sɪ:qaȿɛhpslɛ:qøϙ, -ȿɛfs-] a. dvask og langsom af Udseende (Af.). **-keppur** [-ȿɛhbøϙ] m. = **silakeppur.**

sigalda [sɪ:qalda] f. Dønning (LFR. IX. 17).

síga legur [sɪ:qalɛ·qøϙ] a. dvask, doven, langsom i sine Bevægelser. **-maður** [-ma:ðøϙ] m. Mand, der fires ned fra Randen af et Fuglebjærg for at samle Æg el. fange Fugle, jfr. *síga í bjarg*.

***Sigar (-s)** [sɪ:qaϙ] m. npr. Navn paa en Sagnkonge: *Sigars drífa*, Kamp.

sígari (-a, -ar) [si:qarɪ] m. = **sigamaður.**

***sigaseinn** [sɪ:qasɛid·v] a. langsomt dalende, synkende (JÞorl. I. 284).

Sigbjörn [sɪq·bjödv, -björdv] m. npr.

sigð (-ar, -ir) [sɪq·ð, sɪg·þ] f. Segl, Mejele.

sigða (a) [sɪq·ða, sɪg·ða] vt. skære (med en Segl).

sigdalur [sɪq·da·løϙ] m. (geol.) Gravsænkning.

sigð hnífur [sɪq·þ(h)vi·vøϙ, sɪg·þ-] m. Seglkniv, Krumkniv. **-laga** [-ð-la·qa] a. indec. (bot.) seglformet (falcatus). **-myndaður** [-mɪndaðøϙ] a. segldannet.

sigður (-s, -ar) [sɪq·ðøϙ, sɪg·ðøϙ] m. (Skaft.) = **sigð.**

sí geyjandi [si:qɛɪ·jandɪ] a., **-geltandi** [-gɛldandɪ] a. stadig gøende

Sig faðir [sɪχ·fa·ðɪϙ] m. npr. »Kampfader«; Odin; — om Zeus (GTh. '95, 195). **-fús (-s og -ar, -ar)** [-fu·s] m. npr.

sigg (-s) [sɪk·] n. haard, tyk Hud (paa Hænder el. Fødder), Knyst.

Sigga (-u, -ur) [sɪg:a] f. **1.** npr. Dim. af *Sigríður*. — **2.** *(tota á vinstur)* Enden paa en Bladmave (ÓDav.).

Siggeir [sɪq·ɟɛi·r] m. npr.

sigg harður [sɪk·(h)arðøϙ] a. haard som *sigg* (s. d. O.).

Siggi (-a, -ar) [sɪɟ:ɪ] m. npr. Dim. af **Sigurður.**

sigg kýli [sɪk·ȿi·lɪ] n. Byld, fremkommet i haard Hud. **-runninn** [-g·rʏn·ɪn] a. som har faaet haard Hud: *með siggrunna tota* (GFrÍth. 128).

Sighvatur (-s og -ar, -ar) [sɪχ·wa·døϙ, sɪhkva·døϙ, -kva·tøϙ] m. npr.; *flytja Sighvat* (Vf.), forrette sin Nødtørft.

†**sigi (-a, -ar)** [s(ɪ)ɪ:jɪ, sɪ:qa(ɪ)] m. = **segi.**

sígi [s(ɪ)i:jɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **sjúga.**

sígildur [si:ɟɪldøϙ] a. som stadig bevarer sit Værd, klassisk.

sýgill (-ils, -lar) [si:jɪdλ, -ɪls, sɪg·laϙ] m. Tragt.

sýgilmyndaður [si:jɪlmɪn·daðøϙ] a. tragtdannet, tragtformet.

Sigyn (-jar) [sɪ:ɟɪn] f. npr. (myt.) Sigyn, Lokes Hustru.

siginn [si:jɪn] pp. af **síga.**

1. **sigla (-u, -ur)** [sɪg·la] f. **a.** *(siglutrje)* Mast. — ***b.** i Omskr. for Skib el. Baad: *siglu-gandur, -hnjóti, -hundur, -jór, -ljón, -mar* osv.

2. **sigla (di)** [sɪg·la, sɪq·ldɪ, sɪl·qdɪ] vi. og vt. **I. 1. a.** bruge Sejl: *við gátum ekki siglt, en urðum að róa.* — **b.** sejle: *s. í haf*, lægge fra Land, stikke til Søs; *s. sig um*, kuldsejle; *s. á skip*, paasejle et Skib; *s. á veiðarfæri annars*, sejle gennem en anden Fiskers Redskab; *s. skip sundur*, sejle et Skib i Stykker: *Það er mál manna, að dugga Eyvindar hafi ekki orðið langær, og hafi hann siglt hana sundur undir sér í ofsaveðri í nauðbeit* (ÓDav. Þj. 101); *s. fram úr*, sejle agter; *s. annað skip upp(i)*, indhente et andet Skib; *s. með gufuafli*, gaa for Damp; *s. í landsýn*, sejle i Sigte af Land, göre Land; *s. á veður*, luve op mod Vinden; *s. lægra*, rebe Sejl, trække Sejlene sammen; (Ordspr.) *kóngur vill s., en byr hlýtur að ráða*, Kongen vil sejle, men Børen faar bestemme. — **2.** *s. skip í kaf*, sejle et Skib i Sænk. — **3. a.** i en Del overf. Udtryk: (Ordspr.) *ekki s. allir sama byr* (SchMál.), alle sejler ikke med samme Bør; *s. (hann) krappann*, komme i Knibe (jfr. *sjór); s. milli skers og báru*, sejle mellem Skæret og Bølgen, mellem Skylla og Charybdis (ↄ: vogte sig for at støde an til den ene eller anden Side); *Það er að mínu áliti eitthvert mesta vandamál, að s. hér rétt á milli* (finde den rette Middelvej mellem) *hagsmuna innlendra manna og réttar þess, sem útlendingar þó eiga í landi, sem þeir fiska við* (Alþ. '11, B. 841); *láta e-n sigla sinn sjó*, lade en sejle sin egen Sø. — **b.** bevæge sig paa en fejende Maade: *hún kom siglandi inn í salinn.* — **4.** rejse (spec. til Udlandet fra Island): *kálfur sigldi, kom út naut, | kusi lifði og dó 'ann;* — *sigldu þjer sælir!* god Sejlads! Lykke paa Farten! — pp. *sigldur*, ¹) afrejst, sejlet: *skipið er siglt; þeir eru sigldir af stað;* ²) som har været udenlands, berejst: *s. maður;* ³) spec. uddannet i Udlandet: *sigldur smiður.* — **II.** refl. *siglast:* recipr. *siglast á*, støde sammen (om Skibe).

síglaður [si:gla·ðøϙ] a. altid (el. evig) glad.

siglari (-a, -ar) [sɪg·larɪ] m. Sejler: *afbragðs s.*, udmærket Sejler (SIng. I. 274).

síglauma [si:glöy·ma] a. indec. stadig larmende: *síglauma skógar musteri* (JÞorl. I. 71).

Sigl firðingur (-s, -ar) [sɪg·λfɪrðɪŋgøϙ] m. Indbygger af *Siglufjörður*. **-firskur** [-fɪϛgøϙ] a. fra *Siglufjörður*.

***sigli (-is, pl. ds.)** [sɪg·lɪ] n. Halssmykke.

sigling (-ar, -ar) [sɪg·liŋk] f. **1.** *(það að sigla)* Sejlads: *sjö daga s.* — **2.** *(sjóferð)* Sørejse: **a.** spec. *(utanferð)* Sørejse fra Island til Udlandet. — **b.** is. i pl. *siglingar*, Fart, Søfart: *innanlandss.*, indenlandsk Fart; *utanlandss.*, udenlandsk Fart; *lög um atvinnu við siglingar*, Lov om Sønæring; *eiga skip í siglingum*, have et Skib i Fart. — **3.** Fart, den Hurtighed, hvormed et Skib løber: *minka, lægja siglingu*, sagtne, moderere Farten.

siglinga fáni [sɪg·liŋgafau:nɪ] m. Handelsflag. **-fróður** [-frou:ðøϙ] a. søkyndig. **-fræði** [-frai:ðɪ] f. indec. **1.** Navigationslære, Styrmandskunst: *taka próf í s. við stýrimannaskóla.* — **2.** Kendskab til Sejladsen paa et bestemt Sted el. dets Farvande: *s. Íslands* (ÞThLfr. IV. 121). **-kort** [-kor·t] n. Oversejlingskort. **-list** [-lɪs·t] f. Styrmandskunst. **-lög** [-lö:ɣ] npl. Lov om Søfart, Sølov. **-maður** [-ma:ðøϙ] m. Sømand.

siglingar fræði [sɪg·liŋgaϙfrai:ðɪ] f. indec. = **siglingafræði 1. -kostnaður** [-kos·(d)naðøϙ] m. Omkostninger ved en Rejse til og Ophold i Udlandet. **-ljós** [-r-ljou:s] n. Lanterne.

siglinga skip [sɪg·liŋgasɟɪ:p] n. Sejler: *gott, vont s.* **-stjörnufræði** [-sdjör·dnøfraiðɪ, -sdjöd·nø-] f. indec. nautisk Astronomi.

siglu ás [sɪg·løau:s] m. (naut.) Bom, Sejlbom. **-benda** [-bɛn·da] f. (naut.) Vant. **-fjörður** [-fjör·ðøϙ] m. npr. Købstad paa Nordlandet. **-gjörð** [-ɟör·ð] f., **-hringur** [-hɔiŋ·gøϙ] m. (naut.) Mastebaand. **-húnn** [-hud·v] m. (naut.) Mastetop. **-höfuð** [-hö:voð] n. (naut.) Æselhoved. **-kaðall** [-ka:ðadλ] m. (naut.) Vant. **-kragi** [-krai:jɪ] m. (naut.) Mastkrave. **-laus** [-löy·s] a. uden Mast. **-okar** [-o:gaϙ, -o:kaϙ] mpl. (naut.) Vange. **-pallur** [-pad·løϙ] m. (naut.) Mærs, Mastekurv. **-rá** [-rau:] f. (naut.) Raa. ᴼ**-ris** [-rɪ:s] n. (naut.) Rejsning (JsJs.). **-smiður** [-smɪ:ðøϙ] m. Mastemager. **-stallur** [-sdad·løϙ] m. (naut.) Mastespor. **-stokkur** [-sdohgøϙ] m. (naut.) Kølsvin. **-trje** [-trjɛ:] n. = *sigla*, Mast. **-umgjörð** [-ʏm·ɟörð] f. = **siglukragi. -viður** [-vɪ:ðøϙ] m. (naut.) Rundholt.

sigmaður [sɪq·ma·ðøϙ] m. = **sigamaður.**

Sigmundur (-ar og -s (kun i Forb. *Sigmundsson* og *-dóttir)*, **-ar)** [sɪq·mʏndøϙ] m. npr. Sigmund; jfr. *seintíver*.

Signa (-u) [sɪg·na] f. npr. (Floden) Seine.

1. **signa (di og (sj.) a)** [sɪg·na, sɪŋ·dɪ] vt. **I.** hellige, indvie: †**1.** spec. i hedensk Forstand: indvie et Bæger ved at göre Tegnet for Tors Hammer derover, för det blev tömt: *s. full.* — **2.** korse, göre Korsets Tegn for n-t: *s. sig*, korse sig, slaa Kors for sig. — **II.** signe, velsigne (= *blessa);* — pp. *signaður*, velsignet: *Meðan morgun var og hinn signaði dagur fór vaxandi* (Il. I. 180).

†2. **signa (a)** [sɪg·na] vi. synke lidt ned, glide ned.

signet (-s, pl. ds.) [sig·nɛt, sɪq·nɛt] n. Signet.

†**signeta (a)** [sɪg·nɛda, sɪq·-, -nɛta] vt. forsegle.

signetshringur [sɪg·nɛ(t)s(h)ɔiŋ·gøϙ, sɪq·-] m. Signetring.

Signý (-jar, -jar) [sɪg·ni, sɪq·ni] f. npr. Signe.

1. **signing (-ar, -ar)** [sɪg·niŋk] f. **1.** *(það að gera krossmark)* Korsen. — **2.** *(blessun)* Velsignelse.

2. **signing (-ar, -ar)** [sɪg·niŋk] f. Nedfiring i en Fugleklippe.

signingaprik [sɪg·niŋgaprɪ:k] n. Stok, som en *sigamaður* har under Nedfiringen og Ophejsningen, for at værge sig for at blive slynget ind mod Klippen (Grímsey).

Sygnir [sɪg·nɪϙ] mpl. Sognboer, Indbyggerne af Sogn i Norge.

†**signor (-s, -ar)** [sɪg·noϙ] m. Signor, Titel for Sognefogder.

sígóður [si:gou:ðøϙ] a. bestandig god, altid god.

sigpallur [sɪχ·padløϙ] m. Skraabræt, hvor man lader Faarene staa efter Badningen, for at Badevædsken kan løbe af dem igen (Ísaf. '12, 302).

sigra (a) [sɪq·ra] v. **1.** vi. *(vinna sigur)* sejre. — **2.** vt. besejre, sejre over: *s. e-n;* (Ordspr.) *sigraðir menn verða að sætta sig við alt*, ve den overvundne (l. vae victis). — **3.** refl. *sigrast*, vinde Sejr, sejre: *sigrast á e-m = sigra e-n.* — **4.** trylle til sig *(= seiða): í haust sigraði eg híngað margt fé af afrétti, og nú hefi eg sigrað þig híngað* (JÁÞj. II. 267).

sigrari (-a, -ar) [sɪq·rarɪ] m. Sejrherre.

sígrátandi [si:grau·dandɪ, -grau·tandɪ] a. bestandig grædende.

Sigríður (-ar, -ar) [sɪq·ri·ðøϙ] f. npr. Sigrid.

sigrihrósandi [sɪq·rɪhrou:sandɪ] a. triumferende.

Sigrún (-ar, -ar) [sɪq·run] f. npr. Sigrun (opr. Valkyrjenavn).

sígrænn [si:graidv] a. stedsegrön (sempervirens).

sigta (a) [sɪχ·da] vt. **1.** sigte: *s. mjöl.* — ?**2.** med dat. sigte: *s. (með) byssu.*

sigti (-is, pl. ds.) [sɪχ·dɪ] n. **1.** *(sáld)* Sigte, Sold. — ?**2.** *(á byssu)* Sigte.

?**sigtibrauð** [sɪχ·dɪbröy:ð] n. Sigtebrød.

***Sig týr (-tý(r)s, -tívar)** [sɪχ·ti·r, -ti·vaϙ] m. npr. Navn paa Odin; *Sigtýs svanur, valur = hrafn; Sigtýs kona*, Jorden; — pl. *-tívar*, Kampens el. Sejrens Guder. **-tryggur (-s, -ar)** [-trɪg·øϙ] m. npr. Sigtryg (Mandsnavn, opr. et af Odins Navne).

sigum [sɪ:qøm] 1. p. pl. imp. ind. og conj. af **siga.**

sigur (-urs, -rar) [sɪ:qøɣ] m. Sejr: *bera s. úr býtum, vinna* (el. [illegible], *hafa*) [illegible], vinde Sejr, *bera s. af e-m*, [illegible], *fagna*, [illegible], triumfere. °**-armur** [-r-ar·møɣ] m. [illegible] Arm. **-björg** [-björ·g] f. npr. (egl. den, der redder, bringer Sejr, jfr. Berenice, Veronica). **-björn** [-björ·dv, -bjöd·v] m. npr. **-blót** [-blo:ᵘt] n. **1.** *(blót til sigurs)* Ofring el. Offer for at vinde Sejr. — **2.** *(hátíð til að fagna sigri)* Sejrsgilde, Triumfgilde. **-boði** [-bo:ðɪ] m. Sejrsbebuder. **-bogi** [-boi:jɪ] m. Triumfport. **-braut** [-bröy:t] f. Sejrsbane. **-dagur** [-da:qøɣ] m. Sejrsdag, Sejrens Dag; en Dag, paa hvilken man kan göre sig Haab om at sejre. **-dýrð** [-dir·ð] f. Sejrsglans, triumfatorisk Herlighed.

Sigurður (-ar el. **-s** (kun i Forb. *Sigurðsson)*, **-ar)** [sɪ:qørðøɣ] m. npr. Sivert, Sigurd.

sigur farardagur [sɪ:qøɣfa·rarda:qøɣ] m. Triumfdag. **-fat** [-fa:t] n. Sejrsklædning, Æreskappe; (Ordspr.) *verði þjer að sigurfati, slít þú út úr hverju gati*, bær det Stykke med Hæder og Ære, til hver en Trævl er slidt itu. **-fíkn** [-fihkv] f. Higen efter Sejr. **-fórn** [-foᵘr·dv] f. = **sigurblót** 1. **-frami** [-fra:mɪ] m. Sejrsglans. **-fregn** [-frɛg·v] f. Sejrsefterretning. **-fræði** [-frai:ðɪ] npl. ›Sejrslære‹, Bön, som skulde beskytte mod Vrede (JÁÞj. II. 64). **-frægð** [-fraiq·ð, -fraig·þ] f. Sejrsberömmelse, -ry. **-færi** [-fai:rɪ] n. Lejlighed til at vinde Sejr. **-för** [-fö:r] f. Sejrstog, Triumftog: *fara s.*, vinde Sejr, sejre. **-gefinn** [-r-ɟɛ:vɪn] a. sejrsæl. **-geir** [-ɟɛi:r] m. npr. **-geisli** [-ɟɛis·lɪ] m. Sejrsstraale. **-gyðja** [-ɟɪð·ja] f. Sejrsgudinde. **-gjafi (-a, -ar)** [-ɟa:vɪ] m. Sejrgiver. **-gjald** [-ɟal·t] n. Gods el. Penge, som erlægges af de overvundne. **-gjöf** [-ɟö:v] f. **1.** Sejrspris, Præmie til Sejrherren i en Væddekamp: *Því næst kom móðir hin með* [illegible] *sigurgjafir* (Od. 515 10). **2.** *(gjöf til sigurs)* Gave el. Offer, som bringes for at vinde Sejr. **-göng** [-göyŋ·k] npl. Triumfport. **-hátíð** [-ϱ-(h)au:tið] f. Sejrsfest. **-heill** [-(h)ɛid·λ] f. Sejrsvarsel. **-helgi** [-(h)ɛl·ɟɪ] f. Sejrsfest, Triumf. **-hetja** [-(h)ɛ:dja, -(h)ɛ:tja] f. Sejrhelt, -herre. **-hlið** [-(h)λɪ:ð] n. Triumfport. **-hnútur** [-(h)vu:døϱ, -(h)vu:t-] m. ›Sejrsknude‹, for at göre Fødslen lettere (JÁÞj. II. 553). **-hringur** [-ϱ-hϱiŋ·gøϱ] m. Sejrskrans. **-hrós** [-hϱoᵘ:s] n. Triumf. **-hróssför** [-hϱoᵘsfö:r] f. Triumftog. **-höfðingi** [-ϱ-(h)öv·ðiŋɟɪ, -(h)öb·ðiŋɟɪ] m. Sejrherre. **-innreið** [-r-ɪn·reið] f. Triumftog. **-jón** [-joᵘ:n] m. npr. **-kóróna** [-ϱ-koᵘ:roᵘna] f. Sejrkrone. **-krýndur** [-krin·doϱ] a. sejrkronet. **-kufl** [-kYb·λ] m. Sejrskjorte, -særk. **-kvæði** [-kvai:ðɪ] n. Sejrsdigt. **-laug** [-r-löy:q] f. npr. **-laun** [-löy:n] npl. Sejrlön. **-laus** [-löy·s] a. sejrløs, uden Sejr; besejret: (Ordspr.) *oft er framsækinn hinn sigurlausi* (GJ.), hvo der er villig til at angribe fanger ikke altid Sejr. **-legur** [-lɛ·qøϱ] a. sejrrig. **-leikur** [-lɛi:gøϱ, -lɛi:køϱ] m. sejrrigt Træk (i Skak) (Upp. II. 57). **-leysi (-is)** [-lɛi·sɪ] n. Sejrløshed, Nederlag. **-lykkja** [-lɪhɟa] f. ›Sejrsløkke‹ (jfr. *sigurhnútur)*, en Slags Løkke, med magisk Kraft, for at göre Fødslen lettere (JÁÞj. II. 553). **-ljóð** [-ljoᵘ:ð] npl. Sejrssang. **-lof** [-lo:v] n. Sejrspris, -berömmelse. *°***-mál** [-mau:l] npl. Sejrssang. **-mark** [-mag·k] n. Sejrstegn. **-máttugur** [-mauhdoqøϱ] a. sejrrig. **-megn** [-mɛg·v] n. Sejrskraft. **-merki** [-mɛϱ·ɟɪ] n. Sejrstegn. °**-met** [-mɛ:t] npl. Sejrsvægtskaale: *breytið hrjóstri í blómgar akurreinar, bezt að fylla ykkar s.* (StStAndv. I. 90). **-minning** [-mɪn:iŋk] f. Sejrsminde, Erindring om en Sejr. **-nagli** [-nag·lɪ] m. en Klinkenagle, som frit kan drejes rundt: *fjekk hann mjer beislisstengur til að bora á göt fyrir sigurnagla og kúlur* (SIng. I. 108); *Spöng undirlampans hafði lykkju á efri enda er lék á sigurnagla* (Eimr. XIII. 103). **-óp** [-oᵘ:p] n. Sejrsraab. **-orð** [-or·ð] n. Sejrsry: *bera s. af e-m*, gælde for ens Overmand. **-reifur** [-ø-rɛi:voϱ] a. sejrdrukken. **-ríkur** [-ri:gøϱ, -ri:koϱ] a., **-samlegur** [-ϱ-sam·lɛqoϱ] a. sejrrig. **-skrúði** [-sgru:ðɪ] m. Sejrsdragt. **-skúfur** [-sgu:voϱ] m. (bot.) smalbladet Dueurt (epilobium angustifolium, L.). **-sól** [-soᵘ:l] f. Sejrssol. **-spá** [-sbau:] f. Spaadom om Sejr. **-stífur** [-sdi:voϱ] a. sejrtryg: *Skyldi ei sál hans sigurstíf, | sem af slíkum kröftum herjast* (StStAndv. I. 152). **-stranglegur** [-sdrauŋ·g-lɛqoϱ] a. sejrsstolt (ÞGjD. 41). **-strönd** [-sdrön·t] f. sejrrig Kyst. **-stöð** [-sdö:ð] f. Sejrsmark. **-súla** [-su:la] f. Sejrssöjle. **-sveigur** [-svɛi:qoϱ] m. Sejrskrans. **-sæla** [-sai:la] f., **-sæld** [-sail·t] f. Sejrrighed. **-sæll** [-said·λ] a. **1.** sejrrig, sejrsæl: *Valdimar hinn sigursæli*, Valdemar Sejr; — adv. *-sællega.* **2.** som Hilsen: *komdu s.*, hjærtelig velkommen. **-söngur** [-söyŋ·gøϱ] m. Sejrssang. **-tafl** [-tab·λ] n. sejrbringende Spil el. Brikker: [illegible] (ÞJ.) **-valdur** [-r-val·doϱ] m. Sejrherre. **-varði** [-var·ðɪ] m. Sejrsmonument. **-vegari (-a, -ar)** [-vɛ:qarɪ] m. Sejrherre, Erobrer. **-vegning (-ar, -ar)** [-vɛg·n-iŋk] f. Overvindelse; Sejr. **-verk** [-vɛϱ·k] n. Ur. **-víma** [-vi:ma] f. Sejrsrus. **-vinning** [-vɪn:iŋk] f. Sejrvinding. **-von** [-vo:n] f. Haab om Sejr. **-vænlegur** [-vain·lɛqoϱ] a. lovende Sejr, med Udsigt til Sejr; — adv. *-lega.* **-vænn** [-vaid·v] a. som har Udsigt til Sejr. **-þyrstur** [-ϱ-þɪs·doϱ] a. törstende efter Sejr.

Sigvaldi (-a, -ar) [sɪq·valdɪ] m. npr. Sigvald(e).

sigþjóð [illegible] f. [illegible] Folk [illegible] (MJ. IV. 188).

sigæta [illegible] (GJ.), stærk er stadig Lykke.

sí hnerrandi [illegible] a. stadig nysende. **-hostandi** [illegible] a. stadig hostende. °**-hreyfivjel** [-hϱeivɪvjɛ:l] f. Perpetuum mobile. **-hreykinn** [illegible] a. [illegible]. **-hugsandi** [-hYχ·sandɪ] a. idelig tænkende. **-hverandi** [-χwɛ·randɪ, -kvɛ·r-] a. stadig [illegible] (EER. XIV. 120).

síll (-ils, -lar) [illegible] skal kærnes (Árn.).

sírkjandi [si:jɪϱqandɪ] a. stadig digtende.

1. **sýja (-u, -ur)** [si:ja] f. Lag Bræder i et Skibsbord.

2. **sýja** [si:ja] f. og v. se 1. **sía** 3. og 2. **sía.**

síkátur [si:kau·døϱ, -kau·toϱ] a. altid munter.

síki (-is, pl. ds.) [si:ɟɪ, si:§ɪ] n. **1.** langagtig, stillestaaende Vandpøl, naturlig Grøft, Vandstade: *þar sem gamli árfarveginn var hafa myndast mörg s.* — **2.** *(skurður)* Kanal: *grafa s.*

sýki [si:ɟɪ, si:§ɪ] f. indec. Sygdom. **-fræðingur (-s, -ar)** [-frai:ðiŋgøϱ] m. sygdomskyndig (Lögr. V. 80). ° **-gerill** [-ɟɛ:rɪdλ] m. patogen Bakterie.

Sikiley [sɪ:ɟɪlɛi:, sɪ:§-] f. npr. Sicilien.

sikill (-ils, -lar) [sɪ:ɟɪdλ, sɪ:§-, -ɪls, sɪhglaϱ] m. Sekel (jødisk Vægt og Mønt).

° **sýkill (-ils, -lar)** [si:ɟɪdλ, si:§ɪdλ, sihglaϱ] m. = **sýkigerill.**

sýkimagn [si:ɟɪmag·v, si:§ɪ-] n. (med.) Virulens.

sýking (-ar, -ar) [si:ɟiŋk, si:§-] f. **1.** *(það að sýkja aðra)* Smitte. — **2.** *(það að sýkjast)* Sygnen, det at blive syg. **3.** (Med.) [illegible] *bráðafár.*

sýkingagras [si:ɟiŋgagra:s, si:§-] n. = **sýkisgras.**

sýkingar efni [si:ɟiŋgarɛb·nɪ, si:§-] n. Smitstof. **-hætta** [-ϱ-(h)aihda] f. Smittefare.

síkis barmur [si:ɟɪsbar·møϱ, si:§ɪs-] m. Grøftekant. ° **-flóðgátt** [-floᵘð·-gauht] f. Kanalsluse (JsJs.). **-gerð** [-ɟɛr·ð] f. Gravning af en Grøft; Kanalanlæg.

sýkisgras [si:ɟɪsgra:s, si:§ɪs-] n. (bot.) Björnebrod (tofieldia palustris).

° **sýkistefill (-ils, -lar)** [si:ɟɪsdɛ:vɪdλ, -ɪls, -sdɛb·laϱ, si:§ɪs-] m. Bakterie: *Sýkisteflar, iðraormar, eiturnöðrur* (Lögr. '19, 7, 22).

sýkisöryggi [si:ɟɪsö:rɪɟɪ, si:§ɪs-] n. Immunitet.

sýkja (ti) [si:ɟa, si:§a, siχ·dɪ] vt. **a.** göre syg; — refl. *sýkjast*, blive daarlig, blive syg. — **b.** smitte.

síkjabrúða [si:ɟabru:ða, si:§a-] f. (bot.) smalbladet Vandstjærne (callitriche hamulata).

síkjaftandi [si:§afdandɪ] a. stadig (ustandselig) snakkende.

síkja kornpuntur [si:ɟakor·dvpYvdoϱ, -kod·v-, si:§a-, -pYn·toϱ] m. (bot.) Manna-Sødgræs (glyceria fluitans). **-mari** [-ma:rɪ] m. (bot.) haarfliget Tusindblad (myriophyllum alterniflorum).

síkka (a) [sihga] vt. göre længere forneden: *s. pils;* vi. blive længere forneden.

sykki [sɪhɟɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **sökkva.**

1. **siklingur (-s, -ar)** [sɪhgliŋgøϱ, -iŋs] m. se **syklingur.**

*2. **siklingur (-s, -ar)** [sɪhgliŋgøϱ, -iŋs] m. Konge, Fyrste.

°3. **siklingur (-s, -ar)** [sɪhgliŋgøϱ, -iŋs] m. Skavklinge.

syklingur (s, -ar) [sɪhgliŋgøϱ, -iŋs] m. Sok, lav Strömpe, som kun naar til Smalbenet el. op over Anklerne, Halvsok, i Reglen af grov Uld (Vf.).

sýkn [sihkv] a. **I. a.** uskyldig, brødefri: *s. saka*, uskyldig; (Ordspr.) *ilt er að pína sýknan til sagna* (GJ.), det er ond Gærning at pine sagesløs til at tilstaa. — **b.** frikendt: *dæma e-n sýknan*, frikende en: *N. N. á að vera s. af kröfum riettvísinnar í máli þessu.* — **†c.** spec. om en fredløs, som faar sin Frihed igen. — **II. a.** *sýkn dagur*, Sognedag. — **b.** i Forb. *sýknt og heilagt* [siv·dohɛi:laχt, si·nt-], baade Hverdag og Helligdag: *vinna (barðist) sýknt og heilagt*; [illegible] overf. evig og altid: [illegible] *heilagt prédika (Danir), að það skilyrði sé svo mikilvægt* (Ísaf. '15, 10, 1).

1. **sýkna (-u)** [sihgna] f. Uskyldighed: *sanna sýknu sína.*

2. **sýkna (a)** [sihgna] vt. frikende: *s. e-n af e-u.*

sýknudómur [sihgnodoᵘ:moϱ] m. Frikendelsesdom.

sýknun (-ar -anir) [sihgnon, -anɪϱ] f. Frikendelse.

sykra (a) [sɪ:gra, sɪ:kra] vt. **a.** strø Sukker paa: *s. lummur.* — **b.** sukre, forsøde; kandisere; — pp. *sykraður*, kandiseret.

†síkur (-s, -ar) [si:gøϱ, si:koϱ] m. (zool.) Helt (coregonus lavaretus; oldnordisk *síkr*, nyno. og sv. sik).

sykur (-urs) [sɪ:gøϱ, sɪ:køϱ] m. og n. Sukker: *brendur s.*, Karamel, brændt Sukker. **-akur** [-r-a:gøϱ, -a:koϱ] m. Sukkermark, Sukkerplantage. **-bera** [-bɛ:ra] vt. strø Sukker paa; — pp. *sykurborinn*, sukkerholdig. **-berg** [-bɛr·k] n. en Slags gule Kalkspatkrystaller (ÞThLýs. II. 297). **-frekur** [-ϱ-frɛ:goϱ, -frɛ:koϱ] a. som behover meget Sukker: *sykurfrekt kaffi* (jfr. EÓlLach. 92). **-gerð** [-r-ɟɛr·ð] f. Sukkerfabrikation. **-gerðar-maður** [-ɟɛrðarma:ðoϱ] m. Sukkerfabrikant. **-gjafi (-a)** [-ɟa:vɪ] m. Glycogen (ÁBjSál. § 120). **-kar** [-ϱ-ka:r] n. = **sykurker. -kendur** [-§ɛn·doϱ] a. sukkerholdig. **-ker** [-§ɛ:r] n. Sukkerskaal. **-laus** [-r-löy·s] a. uden Sukker. **-leðja** [-lɛð·ja] f. Melasse. **-líki** [-li:ɟɪ, -li:§ɪ] n. Sakkarin. **-mylla** [-mɪl:a] f. Sukkermølle. ° **-myiska** [-mɪl·sga] f. Raasukker (JsJs.). **-mylsna** [-mɪl·sna] f. Sukkeraffald, smaa Sukkerstykker, pulveriseret Sukker. **-moli** [-mo:lɪ] m. et Stykke Sukker. **-reyr** [-ø-rɛi:r] m. Sukkerrör. **-rófa** [-roᵘ:a] f. Sukkerroe. **-ræktun** [-raiχ·don] f. Sukkerdyrkning. **-salta** [-ϱ-saλ·da] vt. sukkersalte: *s. kjöt.* **-sýki** [-si:ɟɪ, -si:§ɪ] f. indec. (med.) Sukkersyge (diabetes mellitus). **-sjúkur** [-sju:goϱ, -sju:koϱ] a. (med.) sukkersyg. **-skál** [-sgau:l] f. Sukkerskaal. **-suða** [-sY:ða] f. **1.** *(það að sjóða og hreinsa sykur)* Sukkerkogning, Raffinering af Sukker. — **2.** = *sykursuðuhús.* **-tangir** [-tauŋ·ɟɪϱ] fpl., **-tengur** [-tɛiŋ·gøϱ] fpl. Sukkertang. **-suðuhús** [-sYðohu:s] n. Raffinaderi. **-tala** [-ta:la] f. (Sukker)Pastil. **-tollur** [-tod·loϱ] m. Sukkertold. **-toppur** [-tohboϱ] m. Sukkertop. **-veiki** [-r-vɛi:ɟɪ, -vɛi:§ɪ] f. indec. = **sykursýki. -viður** [-vɪ:ðoϱ] m. (bot.) Sukkerlön (acer saccharum) (Eimr. VII. 183). **-vinsla** [-vɪn·sla] f. Sukkerudvinding.

sí kveinandi [si:kvɛi·nandɪ] a. stadig klynkende el. jamrende sig. **-kveldis** [-kvɛldɪs] adv. hver Aften: *Er þar s. kveiktur vitaeldur* (jfr. Odds. I. 81—82). 1. **-kvikandi** [-kvɪ·gandɪ, -kvɪ·k-] m. Perpetuum mobile. 2. **-kvikandi** [-kvɪ·gandɪ, -kvɪ·k-] a. stadig i Bevægelse. **-kvikur** [-kvɪ·goϱ, -kvɪ·koϱ] a. stadig vaagen: *hitt heimtar síkvika hugsun* (MHUpp. 225).

síl (-s, pl. ds.) [si:l] n. = **síli.**

1. **síla (di)** [si:la] vt. si: *skal þá s. hana* (ɔ: *súpuna) gegnum þunnar striga* (JSVb. 93).

2. **síla (di)** [sɪ:la] vt. (jfr. 2. *sýla* og *seil)* sammenbinde med en Rem, stikke en Rem gennem n-t for at fastholde det: *s. e-ð saman.*

1. **sýla (di og a)** [si:la] v. **1.** vt. dække med Is, gōre iskold, lade fryse: *kuldinn sýlir vatnið.* — **2.** vi. begynde at fryse til, dækkes med et tyndt Isdække: *pollana sýlir;* — pp. *sýldur* og *sýlaður,* dækket med tynd Ishud, iset: *Sýlt af klaka sögufrón* (MJ. III. 50); *Stórgrýtið var sýlað utan og fljúgandi hált* (GFrE. 89); *með sílað svarðreipi reyrt um endarnar* (JTrHeið. IV. 75); *sýlaður hestur,* en iset Hest.

2. **sýla (di)** [si:la] vt. (muligvis opr. = 2. *síla)* skære ind i, gōre et Indsnit ind i, grave ind i; — pp. *sýlt:* [1]) (som Øremærke) se *mark* (Afb.); [2]) *sýlt í lend,* (om en Hest) saa fed, at der er en Fordybning i Lænderne.

silabrennir [sɪ:labrɛn:ɪǫ] m. Hest, der tager korte Skridt ad Gangen (Nl., Sch.).

sila drífa [si:ladri:va] f. (Af.) = **logndrífa. -ferð** [-fɛr·ð] f. Smaafiskestimer (LFR. III. 115).

silahald [sɪ:lahal·t] n. = **silaráð.**

sílaherðing [si:lahɛr·ðiŋk] f. Vindtörring af Smaafisk (LFR. III. 87).

silakepps ást [sɪ:laꞔɛhpsaus·t, -ꞔɛfs-] f. Törvetrillerkærlighed: *S. enska verkamannalýðsins er auðsjaanlega ekki við hæfi írenska lýðsins* (Skírn. '18, 359). **-legur** [-lɛ:qøǫ] a. langsom i Vendingen.

silakeppur [sɪ:laꞔɛhbøǫ] m. **1.** (zool.) en Art Snudebille (curculio). — **2.** Drog, langsomt Menneske, Person dvask i sine Bevægelser: *s. í öllum hreyfingum;* Ordet stammer muligvis fra Vestmanøerne og skyldes i saa Fald den Skik, at den, der gaar sidst af flere op i en Fugleklippe, bærer de andres Kæppe fæstede sammen (jfr. 2. *síla)* ved en Rem, der gaar gennem Haandtagene.

°**sílalæti** [si:lalai:dɪ, -lai:tɪ] npl. Fiskenes Bevægelser (JHall. 197).

silalegur [sɪ:lalɛ·qoǫ] a. langsom; — adv. *-lega.*

sílalegt [si:lalɛχt] an. *nú er s.,* nu ser det ud til, at *síli* (s. d. O.) vil drive i Land (Af.).

sila ráð [sɪ:larau:ð] n. i Talem. *hafa silaráðið,* have Tag i *sili* (s. d. O.), naar Byrden hænges paa Klovsadelen; [illegible] overf. *(* [illegible] *hafa töglin og hagldirnar),* have hele Magten (Af., Hf.). **-síður** [-si:ðoǫ] a. (jfr. *sili)* med lang Løkke el. Sele: *annað hripið er of silasítt.* **-stuttur** [-sdʏhdoǫ] a. med kort Løkke el. Sele. **-teinn** [-tɛid·v] m. Torn i et Spænde el. en Løkke.

síla tjörn [si:latjör·dv, -tjöd·v] f. Sættedam. **-torfa** [-tor·va] f. = **síltorfa.**

síld (-ar, -ir) [sil·t] f. **1. a.** (zool.) Sild; spec. = *hafsíld* (clupea harengus): (Ordspr.) *svengdin gerir s. sæta,* jfr. Hunger gör Skovæbler søde. — °**b.** i Omskr. for Havet: *síldarbú, -dalur* osv. — **2.** = *síldarvinna: stúlkur koma úr síldinni fatlaðar í sveitina* (GFrÁtt. 129) [illegible], tage hen for at arbejde ved Pakning af Sild o. l. i Sildetiden.

síldakóngur [sil·dako[illegible]goǫ] m. [illegible] **sildarkóngur.**

síldar bræðsla [sil·darbraið·sla] f. Sildesmæltning, Udvinding af Sildeolie. **-ganga** [-gauŋ·ga] f. optrædende Sildestime. **-geymsla** [-r-ɠeim·sla] f. Opbevaring af Sild. **-geymsluþró** [-ɠeimsloþroᵘ:] f. Bassin til Opbevaring af Sild: *Við þessa verksmiðju eru tvær afarstórar og ramgjörvar síldargeymsluþrær* (Lögr. '15, 56). **-ganga** [-gauŋ·ga] f. Sildevandring (jfr. 1. *ganga).* **-gengd** [-ɠeiŋ·t] f. rigt Sildefiskeri, Overflødighed af Sild; Sildestimer. **-hlaup** [-ǫ-(h)λöy:p] n. pludseligt optrædende, stor Sildestime. **-kóngur** [-koᵘŋ·gøǫ] m. **1.** i Folketroen en særlig stor og pragtfuld rødplettet Sild, der tænkes som Anfører for en Sildestime: *Hugsa menn, hún* (ɔ: *síldarvaðan) hafi foringja, sem hafi rauðar doppur eður gulrauða bletti á höfði sem krans, líka út um bolinn, og kalla menn hann síldarkong, á norsku morild* (JÓlGrv. i ÞThLfr. II. 319). — °**2.** Sildetuste (regalecus glesne) (BSFisk. 26). **-lás** [-r-lau:s] m. Sildelaas: *kaupa síld upp úr s.* (Stj. '96, B. 65). **-legur** [-lɛ·gøǫ] a. seende ud til Sild, lovende god Sildefangst. **-lýsi** [-li:sɪ] n. Sildetran. **-mat** [-ma:t] n. Vragning af Sild. **-matsmaður** [-ma(t)sma:ðoǫ] m. Sildevrager. **-mjöl** [-mjö:l] n. Sildemel. **-net** [-nɛ:t] n. Sildegarn. **-nót** [-noᵘ:t] f. Sildenot. **-tími** [-ǫ-ti:mɪ] m. Sildefangsttid. **-torfa** [-tor·va] f. Sildestime. **-tunna** [-tʏn:a] f. Sildetønde. **-vaða** [-r-va:ða] f. Sildestime. **-varpa** [-vaǫ·ba] f. Sildevod. **-veiði** [-vɛi:ðɪ] f. Sildefangst. **-verkun** [-vɛǫ·gøn] f. Silderensning, -saltning. **-vinna** [-vɪn:a] f. Arbejde ved Sildefangst. **-öngull** [-öyŋ·godλ] m. Sildekrog (saal. kaldt af Lokkefisken paa Krogen) = *hollenskur öngull.*

síld fiski [sil·tfɪsɠɪ] n. Sildefangst. **-reki** [-d-rɛ·ɠɪ, -rɛ·ꞔɪ] m. **1.** = *langreyður.* — **2.** stor Hvalfisk, som jager Sildestimer.

sýldur [sil·døǫ] a. (bot.) udrandet.

síld veiði [sil·dvei·ðɪ] f. indec. Sildefangst. **-ver** [-vɛ·r] n. Fiskerleje el. andet Sted, hvor man opholder sig for at drive Sildefiskeri.

sílekur [si:lɛ·gøǫ -lɛ·koǫ] a. **1.** som altid er læk. — **2.** (om Börn) som stadig tisser.

silfra (a) [sɪl·vra] vt. forsølve; — pp. *silfraður,* forsølvet; dækket med en Sølvhud, pletteret.

silfri (-a, -ar) [sɪl·vrɪ] m. (zool.) Topsnegl (trochus cinerarius).

°**silfrin bogi** [sɪl·vrɪnboi:jɪ] m. en, der er bevæbnet med en Sølvbue: *Appollón s.* °**-gljár** [-ŋ-gljau:r] a. sølvglinsende (StStAndv. II. 65). **-hnúði** [-ɪ-hvu:ðɪ] m. = **silfurfiskur. -sveipóttur** [-n-svei:boᵘhdoǫ, -svei:p-] a. sølvhvirvlende: *við hinn silfrinsveipótta Peneus* (Il. I. 56).

silfur (-urs) [sɪl·voǫ] n. **1.** Sølv: *skírt s.,* rent Sølv; *brent s.,* renset Sølv; *grátt s.,* graat Sølv, urent, blandet Sølv; (Talem.) *þeir elda grátt s.,* egl. de koger urent Sølv, ɔ: uden at faa det rent) de kives og strides, fortrædiger hinanden som de kan; *Hér hafa saman silfrið elt* (MJ. IV. 10). — 2. **a.** Sølvpenge, Sølvmønt: *rauðt gull [illegible] s.* †**b.** *(peningar)* Penge. **-band** [-r-ban·t] n. Sølvbaand. **-baugur** [-böy:qoǫ] m. Sølvring. **-baukur** [-böy:gøǫ, -böy:koǫ] m. Sølvhylster, -vase. **-beisli** [-bɛis·lɪ] n. Sølvbidsel. **-belti** [-bɛλ·dɪ] n. Sølvbælte, Bælte af Sølv el. besat med Sølvsirater. **-berg** [-bɛr·k] n. Dobbeltspat, Kalkspat (calcit): *Silfurberg kalla menn á Íslandi gagnsætt, gljáandi, hreint og litlaust kalkspat* (ÞThLýs. II. 322). **-bergsnáma** [-bɛrksnau:ma, -bɛǫχs-] f. Kalkspatgrube. **-bikar** [-bɪ:gaǫ, -bɪ:kaǫ] m. Sølvbæger. **-bjartur** [-bjaǫ·døǫ] a. sølvklar. **-blár** [-blau:r] a. sølvblaa, sølvgraa. **-blikandi** [-blɪ:gandɪ, -blɪ:k-] a. sølvstraalende. **-borð** [-bor·ð] n. Sølvbord. **-bráð** [-brau:ð] n. Sølvopløsning. **-brúðkaup** [-bruð·köyp] n. Sølvbryllup. **-búa** [-bu:a] vt. beslaa med Sølv; — pp. *silfurbúinn,* sølvbeslaaet: *silfurbúin svipa,* (islandsk) Ridepisk med Sølvholke. **-búnaður** [-bu:naðoǫ] m. Sølvbeslag. **-dyr** [-dɪ:r] fpl. Sølvdör. **-diskur** [-dɪs·gøǫ] m. Sølvtallerken. **-doppa** [-dohba] f. Sølvdop. **-dósir** [-doᵘ:sɪǫ] fpl. Sølvdaase. **-drjúgur** [-drju:(q)oǫ] a. temmelig godt forsynet med Sølv. **-dögg** [-dök·] f. Sølvdug. **-fagur** [-ǫ-fa:qøǫ] a. sølvklar. **-faldur** [-fal·døǫ] m. Sølverslør. **-fat** [-fa:t] n. Sølvfad; -bakke. **-fátt** [-fauht] an.: *e-m verður s.,* en mangler Penge. **-festi** [-fɛs·dɪ] f. Sølvkæde. °**-fiskur** [-fɪs·gøǫ] m. (zool.) argyropelecus Olfersii. **-fit** [-fɪ:t] f. enkelt Opslagning med to Traade, mods. *gullfit,* dobbelt Opslagning med to Traade, og *húsgangsfit,* Opslagning med een Traad. **-fjallaður** [-fjad·laðoǫ] a. sølvsömmet: *Í silfurfjölluðum feldi* (BTh. 8). **-flaska** [-flas·ga] f. Sølvflaske. **-fótur** [-foᵘ:døǫ, -foᵘ:toǫ] m. Sølvfod. **-fættur** [-faihdoǫ] a. sølvfodet. **-gangur** [-r-gauŋ·gøǫ] m. Sølvets Gangværdi, Sølvkurs. **-geisli** [-ɠeis·lɪ] m. Sølvstraale. **-glans** [-glan·s] m. Sølvglans. **-glitaður** [-glɪ:daðoǫ, -glɪ:t-] a. sølvglinsende. **-gljá** [-gljau·] f. Sølvglans. **-gljáandi** [-gljau:andɪ] a. sølvglinsende. **-gljái** [-gljau:ɪ] m. = **silfurgljá. -gljár** [-gljau:r] a. sølvblank. **-glóð** [-gloᵘ:ð] f. Sølverglød. **-grár** [-grau:r] a. sølvgraa. **-grind** [-grɪn·t] f. en Slags tynd Broche af Sølv. **-grjót** [-grjoᵘ:t] n. Sølverts. **-halda** [-ǫ-(h)al·da] f. Sølvhaandtag. **-hár** [-(h)au:r] n. Sølvhaar. **-hirsla** [-(h)ɪǫ·sla] f. Sølvgemme. **-hjálmaður** [-ꞕaul·maðoǫ] a. med Sølvhjælm. **-hjálmur** [-ꞕaul·møǫ] m. **1.** Sølvhjælm: *með silfurhjálm á höfði.* — **2.** Lysekrone af Sølv. **-hlið** [-(h)λɪ:ð] n. Sølverport. **-hlunkur** [-(h)λuŋ·gøǫ, -(h)λuŋ·koǫ] m. stort Møntstykke af Sølv. **-hnappur** [-(h)vahboǫ] m. Sølvknap. **-hneptur** [-(h)vɛf·døǫ] a. med Sølvknapper. **-hólkur** [-(h)oᵘλ·gøǫ, -(h)oᵘl·koǫ] m. Sølvholk, -cylinder; spec. om Sølvcylinderen omkring Foden paa den til den islandske kvindelige Hverdagsdragt hørende Hues Silkekvast. **-hvítur** [-χwi:doǫ, -kvi:døǫ, -kvi·toǫ] a. sølvhvid. **-hærður** [-(h)air·ðoǫ] a. sølvhaaret. **-hærur** [-(h)ai:roǫ] fpl. Sølvhaar. **-höklaður** [-(h)öhglaðoǫ] a. med sølvglinsende Mantel. **-jurt** [-r-jʏǫ·t] f. = **tágamura. -kanna** [-ǫ-kan:a] f. Sølvkande. **-kólfur** [-koᵘl·voǫ] m. Sølvbarre. **-kross** [-kros·] m. Sølvkors. **-leggja** [-r-lɛɠ:a] vt. forsølve; — pp. *-lagður,* forsølvet. **-legur** [-lɛ·qoǫ] a. af Sølv; sølvlignende. **-lind** [-lɪn·t] f. Sølvkilde. 1. **-litur** [-lɪ:doǫ, -lɪ:toǫ] m. Sølvfarve. 2. **-litur** [-lɪ:doǫ, -lɪ:toǫ] a. sølvfarvet. **-ljómandi** [-ljoᵘ:mandɪ] a. sølvstraalende. **-ljómi** [-ljoᵘ:mɪ] m. Sølvglans. **-lok** [-lo:k] n. Laag af Sølv. °**-maríustakkur** [-ma:rijøsdahgoǫ] m. (bot.) Sølv-Løvefod (alchemilla Wichurae). **-megn** [-mɛg·v] n. Sølvgehalt. **-milla** [-mɪl:a] f. Sølvmalle. **-milti** [-mɪλ·dɪ] n. Sølvbarre. **-mynt** [-mɪv·t, -mɪn·t] f. (coll.) Sølvmønt. **-mundlaug** [-mʏn·dlöyq] f. Sølvbækken. **-mura** [-mʏ:ra] f. = **tágamura. -náma** [-nau:ma] f., **-námi** [-nau:mɪ] m. Sølvmine, -grube. **-negldur** [-nɛq·ldøǫ] a. sølvnaglet. **-nemi (-a, -ar)** [-nɛ:mɪ] m. Sølvgraver, Arbejder i en Sølvmine. **-næfur** [-nai:voǫ] n. Sølvblad. **-ofinn** [-o:vɪn] a. indvævet med Sølv. **-pappír** [-ǫ-pahbiǫ] m. Sølvpapir. **-peningur** [-pɛ:niŋgoǫ] m. Sølvmønt. **-pjátur** [-pjau:doǫ, -pjau:toǫ] n. udhamret Sølvplade. **-plata** [-pla:da, -pla:ta] f. Sølvplade. **-rák** [-ǫ-rau:k] f. Sølvstribe. **-rekinn** [-rɛ:ɠɪn, -rɛ:ꞔɪn] a. forsølvet. **-ríki** [-ri:ɠɪ, -ri:ꞔɪ] n. Sølvstat. **-rósaður** [-roᵘ:saðoǫ] a. med Sølvblomster: *borð silfurrósuð* (indlagte med Sølvblomster) (EiÓlLf. 39). **-sylgja** [-ǫ-sɪl·ɠa] f. Sølvspænde. **-skál** [-sgau:l] f. Sølvskaal, -bækken. **-skeftur** [-sɠɛf·døǫ] a. med Sølvskaft: *s. hnífur.* **-skegg** [-sɠɛk·] n. Sølvskæg. **-skeið** [-sɠɛi:ð] f. Sølvske. **-skrín** [-sgri:n] n. Sølvskrin; *(s. dýrðlings)* Helgenskrin af Sølv. **-skuld** [-sgʏl·t] f. Gæld, som skal betales i klingende Mønt (Klp. I. 179). **-skygður** [-sɠɪɡ·ðoǫ, -sɠɪɡ·ðøǫ] a. sølvblank. **-skær** [-sɠai:r] a. sølvklar. **-slátta** [-slauhda] f. Udmøntning af Sølv. **-smeltur** [-smɛλ·doǫ] a. indlagt med Sølv. **-smíð(i)** [-smi:ð, -smi:ðɪ] f. og n. Sølvarbejde. **-smiður** [-smɪ:ðoǫ] m. Sølvsmed. **-sori** [-so:rɪ] m. Sølvskum. **-spensl** [-sbɛn·sλ] npl. Sølvspænde. **-spöng** [-sböyŋ·k] f. smal Sølvplade; Sølvspænde. **-staup** [-sdöy:p] n. Sølvbæger. **-stjaki** [-sdja:ɠɪ, -sdja:ꞔɪ] m. Sølvstage. **-stjarna** [-sdjad·na, -sdjar·dna] f. Sølvstjærne. **-stokkar** [-sdohgaǫ] mpl. sammenkædede Sølvplader i et Livbælte. **-stóll** [-sdoᵘd·λ] m. Sølvstol. **-straumur** [-sdröy:moǫ] m. Sølvström, sølverklar Ström. **-strengur** [-sdrɛiŋ·goǫ] m. Sølvtraad, -streng. **-tár** [-tau:r] n. Sølvtaare. **-tengsli** [-tɛiŋ·slɪ] npl. Sølvgaloner. **-tær** [-tai:r] a. sølvklar. **-umgjörð** [-r-ʏm·ɠɛrð, -ɠörð] f. Indfatning af Sølv. **-úr** [-u:r] n. Sølvur. **-þáttur** [-ǫ-þauhdoǫ] m. Sølvtraad. **-þoka** [-þo:ga, -þo:ka] f. Sølvtaage. **-þráður** [-þrau:ðoǫ] m. Sølvtraad. **-öld** [-r-öl·t] f. Sølvalder.

sylgi [sɪl·ɠɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **svelgja.**

sylgja (-u, -ur) [sɪl·ɠa] f. **1.** no. Sølje, Hægte, Spænde af Metal, brugt til at holde Klædningsstykker sammen: *s. úr gulli eða silfri* (Nl.). — **2.** *(högld)* lille Spænde af Horn paa et Reb, en Gjord, et *bandbeisli* el. lign. (Sl., Af.): *s. af klifberagjörð* (Mýrd. 4).

sylgju ás [sɪl·ɠoau:s] m. Hjærte (i et Spænde). **-bönd** [-bön·t] npl. Spændelæder (paa Sko). **-tak** [-ta:k] n. den Rem, hvorved Spændet fastgöres til Gjorden (Rang., Af.). **-þorn** [-þod·v, -þor·dv] m. Spændetorn.

sílgrind [sil·grɪnt] f. (jfr. *síill, síll)* Ramme af Træ, lukket med en Siklud, som lægges oven paa en Smörkærne for derigennem at si den Mælk, som skal kærnes, Siramme (Nl.).

sílgrænn [si:graidn] a. *(iagurgrænn)* frisk grön, spec. om Hø, som beholder sin friske, grönne Farve (GFrUh. 148).

°**sylgur (-jar** og **-s,** pl. **-ir)** [sil·gøɣ, sɪl·gaɣ] m. Drik, Slurk.

sili (-a, -ar) [sɪ:lɪ] m. **I. 1.** *(lykkja)* Løkke; spec. paa Reb den Del, som er mellem Spænderne *(hagldir)* og hvorpaa Byrderne hænger. — **2.** den forreste Del af et Reb *(reipi),* danner sammen med *reiptagl* det ene Stykke, hvoraf et *reipi* bestaar. — **3.** *(axlaband)* Buksesele (Af.). — **4.** *(á vagni)* Skaglerem, Skagle. — **5.** Rem, der skæres af Ryggen paa et Havkalskind paa langs, langs Rygfinnen (Sch.). — **6.** *(ræma)* Strimmel (mellem Kær el. Slaamarker) (Árn.). — **II.** *(snjósili)* Snedynge i en Lavning el. i Læ: *jeg fjekk sila á heiðinni.* — **III.** Drog, Doven-Didrik (jfr. *silakeppur): flýttu þér ögn, s.* (Mýrd. 374).

síli (-is, pl. ds.) [si:lɪ] n. **a.** lille Sild; smaa Fisk overhovedet. — ***b.** Fisk; i Omskr. for Hav: *síla-ból, -jörð osv.*

sýling (-ar, -ar) [si:liŋk] f. **a.** Indgraven, Indskæring: *á Núphlíð er dálítil s. upp í hálsinn* (ÞThFerð. I. 189). — **b.** spec. Mærkning med *sýlt: s. á eyra;* ogs. selve Øremærket (= *sýlt): sýlingin er grönn.*

sílisfiskur [si:lɪsfɪs·gøɣ] m. Fisk, hvis Mave er proppet af Smaafisk, smaa Sild, Tobis o. desl.

síljettur [si:ljɛhdøɣ] a. (egl. altid let), rask, spænstig.

silki (-is, pl. ds.) [sɪλ·ɟɪ, sɪl·ɟɪ] n. **1. a.** Silke: *tvíofið s.,* Atlask; (Ordspr.) *enginn sekkur er að s. orðinn, þó gull geymi* (GJ.), ingen Sæk bliver til Silke, selvom Guld den gemmer. — **b.** npl. *silkin,* Silkebaand: *silkin hennar og sokkaböndin sjálfur skal hann leysa* (ÓDavVik. 398) **c.** *(silkihálsklútur)* Silkehalstörklæde (Af.). — ***2.** i Omskrivninger for en Kvinde: *silki-gná, -hlíð, -hlín, -rein, -sól, -spöng, -tróða, -þrúður* osv. — **3.** i Sms.: af Silke, silkeagtig. **-band** [-ban·t] n. Silkebaand. **-bleikur** [-blɛi:gøɣ, -blɛi:køɣ] a. bleggul. **-borði** [-bor·ðɪ] m. Silkebort, Silkebaand. **-dýna** [-di:na] f. Silkepude. **-dreginn** [-drɛi:jɪn] a. beklædt med Silke: *Sængurklæðin sagt er mér | að silkidregin væri* (ÓDavÞul. 323). **-dúkur** [-du:gøɣ, -du:køɣ] m. Silkedug. **-fiðrildi** [-fɪð·rɪldɪ] n. (zool.) Silkesommerfugl (bombyx mori). °**-fletta** [-flɛhda] f. Vatsilke (JsJs.). **-flos** [-flo:s] n. Silkeplyds, Atlask. **-fortjald** [-foɣ·tjalt] n. Silkeforhæng. **-föt** [-fö:t] npl. Silkeklæder. **-geit** [-ɟɛi:t] f. Silkeged. **-hanski** [-han·sɟɪ] m. Silkehandske: (Talem.) *taka á e-u með silkihönskum,* tage paa n-t med Flöjlshandsker. **-hattur** [-hahdøɣ] m. Silkehat. **-hlað** [-hλa:ð] n. bredt Pandebaand af Silke. **-húfa** [-hu:(v)a] f. Silkehue: *þar er hver silkihúfan* (el. *gullhúfan) upp af annari,* se *gullhúfa.* **-hægindi** [-hai:jɪndɪ] n. Silkedynge, -pude. **-hærður** [-hair·ðøɣ] a. (bot.) silkehaaret (sericeus). **-kyrtill** [-ɟɪɣ·dɪdλ] m. Silkekjortel. **-kjóll** [-ɟoᵘd·λ] m. Silkekjole. **-klútur** [-klu:døɣ, -klu:tøɣ] m. Silketörklæde. **-klæði** [-klai:ðɪ] npl., **-klæðnaður** [-klaið·naðøɣ] m. Silkedragt. †**-kult** [-kʏλ·t] n. Silketæppe, Sengetæppe af Silke. **-merki** [-mɛɣ·ɟɪ] n. Silkefane. **-mjúkur** [-mju:gøɣ, -mju:køɣ] a. silkeblød. **-motur** [-mo:døɣ, -mo:t-] m. Silkehue. **-möttull** [-möhdødλ] m. Silkekappe. **-ofinn** [-o:vɪn] a. gennemvævet med Silke. **-ormur** [-or·møɣ] m. Silkeorm. **-pappír** [-pahbiɣ] m. Silkepapir. **-pansari** [-pan·sarɪ] m. Silkepanser. **-pils** [-pɪl·s] n. Silkeskört. **-reifar** [-rɛi:vaɣ] mpl. Silkesvøb. **-rómur** [-roᵘ:møɣ] m. blød, indsmigrende Stemme. **-rækt** [-raiχ·t] f. Silkeavl. **-sali** [-sa:lɪ] m. Silkehandler. **-sauður** [-söy:ðøɣ] m. Silkefaar. **-saumaður** [-söy:maðøɣ] a. broderet med Silke. **-sif** [-sɪ:v] f. npr. Navn paa en Sagndronning, Ørvar-Odds Hustru. **-skyrta** [-sɟɪɣ·da] f. Silkeskjorte. **-skúfur** [-sgu:vøɣ] m. Silkekvast. **-sokkur** [-sohgøɣ] m. Silkeströmpe. **-sorp** [-soɣ·p] n. Silkeaffald. **-sparlak** [-sbar·lak] n. Silkeforhæng. **-sölumaður** [-sö·løma:ðøɣ] m. Silkehandler. **-tjald** [-tjal·t] n. **1.** *(silkisparlak)* Silkeforhæng. — **2.** Silketelt. **-toppa** [-tohba] f. (zool.) Sidensvans. **-tunga** [-tuŋ·ga] f. Silketunge. **-tvinni** [-tvɪn:ɪ] m. Silketraad: °*lind silkitvinna,* Kvinde (jfr. ÓDavVik. 181). **-varningur** [-var·dniŋgøɣ] m. Silkevarer, -töjer. **-vefnaður** [-vɛb·naðøɣ] m. Silkevævning; -töj. **-verksmiðja** [-vɛɣ·ksmɪðja] f. Silkefabrik. **-vetlingur** [-vɛhdliŋgøɣ] m. = **silkihanski. -vinsla** [-vɪn·sla] f. Silketilvirkning, -fabrikation. **-þráður** [-þrau:ðøɣ] m. Silketraad.

syll (-ar, pl. **-ar** og **-ir)** [sɪd·λ] f. †**1.** *(s. undir stólpum)* Syld, Fodstykke under en Væg. — **2.** (Vf.) = *sylla.*

síl l (-s, -ar) [sid·λ] m. = **síill.**

?**sýl l (-s, -ar)** [sid·λ] m. = **alur.**

Silla (-u, -ur) [sɪl:a] f. npr. Dim. af **Sigurlaug.**

sylla (-u, -ur) [sɪd·la] f. mellem Stolperne i en Bygning en Bjælke, som gaar horisontalt indvendig langs den øverste Kant af Væggen, og som tillige danner Underlaget for Tagsparrerne; hvor den, som i en alm. *baðstofa,* ligger blottet indvendig, bruges den som Hylde: *hnífurinn liggur á syllunni, — Syllur og miðbönd skulu vera jafn stofum* (Sti. '03, B. 139).

sýllaga [sil:a·qa] a. indec. (bot.) sylformet (subulatus).

sylli [sɪd·lɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **svella.**

Syllingar [sɪd·liŋgaɣ] fpl. npr. Scilly-øerne.

sýl spikaður [sil·sbɪ·qaðøɣ, -sbɪ·kaðøɣ] a., **-stagaður** [-sda·qaðøɣ] a. (om Heste) smækfed.

sýlt [siλ·t] sup. og pp. n. af 1. og 2. **sýla.**

sylti [sɪλ·dɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **svelta.**

síltorfa [sil·torva] f. Smaafiskestime.

?**syltutau** [sʏλ·dötöy:] n. Syltetöj.

silunga kyn [sɪ:luŋgaɟɪ:n] n. Forelart. **-kista** [-ɟɪs·da] f., jfr. *laxakista,* Forelkiste, Tværspærring af en Elv til Fangst af Foreller. **-net** [-nɛ:t] n. Forelgarn; overf. om n-t tyndt og hullet: *ísinn var orðinn eins og s.* **-riðill** [-rɪ:ðɪdλ] m. Model *(riðill* 1.) for Forelgarn. **-stöng** [-sdöyŋ·k] f. Forelstang. **-önd** [-ön·t] f. (Ásknift.) *(ból toppönd* (mergus serrator), se **toppönd.**

silungs branda [sɪ:luŋsbran·da] f. lille, ung Forel. **-gengd** [-ɟɛiŋ·t] f. Gang af Foreller: *í vogum ám og vötnum, þar sem s. er* (JSVb. 122). **-murta** [-mʏɣ·da] f., **-murti** [-mʏɣ·dɪ] m. (ASkaft.) = **1. murta** 1. **-reyður** [-rɛi:ðøɣ] f. flækket Forel: *Hertar silungsreiðar eru þar kallaðar hnakkaflattur silungur* (JÓlGrv., ÞThLfr. II. 320). **-tækur** [-tai:gøɣ, -tai:k-] a. i Forb. *silungstæk á,* Aa, som man kan tage Foreller i med Hænderne, naar Vandmængden er ringe (Hf.). **-veiði** [-vɛi:ðɪ] f. Forellefangst.

silungur (-s, -ar) [sɪ:luŋgøɣ, -uŋs] m. **a.** Forelle (om forsk. Arter: salmo trutta = *sjóbirtingur, birtingur;* salmo eriox = *urriði;* salmo alpinus = *bleikja, lækjasilungur)* (se iøvrigt BSFisk. 88 ff.). — ***b.** i Omskr.: *silungshöll,* Flod, Sø.

sílþvaga [sil·þva·qa] f. = **síltorfa.**

sím- [si:m] som förste Sammensætningsled: telegrafisk, telefonisk, jfr. *sími.*

†**1. síma (-u, -u)** [si:ma] n. Traad, Baand.

2. síma (a) [si:ma] vt. *(símrita)* telegrafere; *(símtala)* telefonere.

síma álma [si:maaul·ma] f. Telegraf-Sidelinje. **-ávísun** [-au:visøn, si:mauvi:søn] f. Telegramanvisning. **-eign** [si:maɛig·v] f. Ejendomsret til Telefon- og Telegrafanlæg: *símaeignin gefur góðan arð* (Alþ. '11, B. 142). **-fólk** [-foᵘλ·k, -foᵘl·k] n. Telefon- og Telegrafpersonale. **-kerfi** [-ɟɛr·vɪ] n. Telegraf- og Telefonnæt: *s. í kauptúnum,* Lokal-Telefon i Købstæder. **-lagning** [-lag·niŋk] f. Anlæggelse af Telegraflinjer. **-leið** [-lɛi:ð] f. den Vej, ad hvilken en Telegraf- el. Telefonlinje lægges. **-lína** [-li:na] f. Telegraflinje, Telefonlinje.

símálugur [si:mau·løqøɣ] a. **1.** *(síblaðrandi)* snakkesalig. — **2.** *(sem alt af stagast á því sama)* idelig gentagende det samme.

síma maður [si:mama:ðøɣ] m. = **símaþjónn. -mær** [-mai:r] f. = **símastúlka. -notandi** [-no:dandɪ, -no:t-] m. Telefonbruger, -abonnent. **-póstávísun** [-poᵘs·dauvi·søn] f. Telegrampostanvisning. **-staur** [-sdöy:r] m. Telegrafpæl. **-stjóri** [-sdjoᵘ:rɪ] m. Telegrafdirektør. **-skrá** [-sgrau:] f. Telefonbog. **-stjórn** [-sdjoᵘr·dv] f. Telegrafdirektorat. **-stofnun** [-sdob·nøn] f. Telegrafanlæg. **-stúlka** [-sduλ·ga, -sdul·ka] f. Telegrafistinde, Telefondame. **-stöð** [-sdö:ð] f. Telegraf- (og Telefon-)Station. **-tekjur** [-tɛ:ɟøɣ, -tɛ:ɟøɣ] fpl. Indtægter af Telegraf- og Telefonvæsenet. **-tól** [-toᵘ:l] n. Telegrafapparat. **-þjónn** [-þjoᵘd·v] m. Telegrafassistent.

Simba (-u, -ur) [sɪm·ba] f. npr. Dim. af **Sigurbjörg.**

Simbi (-a, -ar) [sɪm·bɪ] m. npr. Dim. af **Sigmundur, Símon** og **Sveinbjörn.**

símbundinn [sim·bʏndɪn] a. bundet med Tov.

†**simfón (-s, -ar)** [sɪm·foᵘn] m. en Slags Lyre (ÓDavSk. 271).

°**símhljóðauki** [sim·hλɪoᵘ·ðöyɟɪ, -öyɟɪ] m. Megafon (Ing. '13, 31).

sími (-a, -ar) [si:mɪ] m. **1.** *(þráður, band)* Sime, Baand. — **2.** *(ritsími)* Telegraf; *(talsími)* Telefon. — °**3.** Aksecylinder: *hún* (ↄ: *taugatrefjan) gerist að þræði, og köllum vér hann síma (axecylinder)* (GFHh. 99).

†**símylja (-u)** [si:mɪlja] f. fint Mel.

†**símyljubrauð** [si:mɪljəbröy:ð] n. fint Hvedebrød.

1. simla (-u, -ur) [sɪm·la] f. Renko (LFR. VIII. 84).

2. simla (a) [sɪm·la] v. **1.** vt. samle, sanke langsomt. — **2.** refl. komme fremad, selv om det gaar langsomt: *hún simlast þetta, merargreyið* (Mýrd.).

sím leið [sim·lɛi:ð] f. **1.** = *símaleið.* — **2.** *senda e-ð símleiðina,* sende n-t som Telegram. **-leiðis** [-lɛi·ðɪs] adv. ad telegrafisk Vej.

simlir (-is) [sɪm·lɪɣ] m. Kæmpe (GTh. '95, 169) (jfr. Oldsprogets *simblir).*

sím list [sim·lɪst] f. Telegrafi. **-nefni (-is,** pl. ds.) [-nɛbnɪ] n. Telegramadresse.

Símonska (-u) [si:monsga] f. Simoni.

simpinn [sɪµ·bɪn, sɪm·pɪn] a. lumpen, ufin, af en uædel, lav Tænkemaade (Sl., Sch.).

sím rit [sim·rɪ:t] n. Telegram: *afgreiðsla símrita,* Telegrammernes Ekspedition. **-rita** [-rɪ·da, -rɪ·ta] vt. og vi. telegrafere. **-ritari** [-rɪ·darɪ, -rɪ·t-] m. Telegrafist. **-ritun** [-rɪ·døn, -rɪ·tøn] f. Telegrafering. **-sýsla** [-sisla] f. Telegraftjæneste. **-skák** [-sgau:k] f. Telegrafiskak. **-skeyti** [-sɟɛi·dɪ, -sɟɛi·tɪ] n. Telegram. **-staur** [-sdöy·r] m. = **símastaur. -stjóri** [-sdjoᵘ·rɪ] m. = **símastjóri. -svar** [-sva·r] n. telegrafisk el. telefonisk Svar. **-tal** [-ta·l] n. Telefonsamtale: *eiga s. við e-n,* føre en Telefonsamtale med en. **-tala** [-ta·la] vi. telefonere. **-tengsli** [-tɛiŋslɪ] npl. Telegrafforbindelse. **-tæki** [-tai·ɟɪ, -tai·ɟɪ] n. Telegraf- el. Telefonapparat.

sí mælgi [si:mailɟɪ] f. indec. Snakkesalighed. **-mæli** [-mai·lɪ] n. uafladelig Snakken el. Tryglen: *því eg gat ecki hans sýmæli leingur heirt* (Hist. III. 349).

sin (-ar, -ar) [sɪ:n] f. **1.** Sene: (Ordspr.) *seigar eru gamalla manna sinar* (GJ.), gamle Sener er seje, ↄ: gamle Folk er ofte udholdende el. halsstarrige. — **2.** et Handyrs (is. en Tyrs) Avlelem. — †**3.** *(taug)* Nerve.

†**syn (-jar)** [sɪ:n] f. **1.** Nægtelse: *setja s. fyrir e-ð,* benægte n-t. — **2.** som Egennavn: (myt.) Gudinden Syn (Retfærdighedens Gudinde).

sín [si:n] gen. af 3. **sig.**

sýn (-ar, -ir) [si:n] f. **1. a.** Syn, Synets Sans: *s., heyrn, ilman, smekkur og tilfinning; — horfinn sýnum,* forsvunden for ens Blik, ude af Sigte. — **b.** Seen: *s.* (el. *sjón) er sögu ríkari,* Syn gaar for Sagn. — **2.** Sigte, Synsvidde: *hann er í s.,* han er i Sigte; *í s. við bæinn,* indenfor Synsvidde fra Gaarden; *þangað til þá fól s.,* indtil de var ude af Sigte. — **3.** dat. pl. *sýnum* som adv. af Udseende: *fríður sýnum,* smuk af Udseende. — **4.** Vision, Syn, Aandesyn: *sá hann s. mikla í svefni; — birtist honum s.*

sina (-u, -ur) [sɪ:na] f. visnet Græs paa Marken el. i Ho: *slá á sinu,* slaa hvor der er fjorgammelt Græs; *mýrin er í sinu,* Mosen er ikke blevet slaaet i Fjor; *„Verið getur", mælti Þórhallur, „að við handleikum eldinn í sinunni* (leger med Ild i Krudtkammeret) (GFrÓl. 120); (Talem.) *læsa sig* (el. *breiðast út) eins og eldur um* (el. *í) sinu,* spredes med Lynets Hast

sýna (di) [si:na] vt **I. 1.** vise, forevise, lade se; udvise: *hann sýndi honum bókina*, han viste ham Bogen; *s. víxil (til greiðslu eða samþykkis)*, præsentere en Veksel; — *borga víxil, þegar hann er sýndur*, betale en Veksel à vista; *s. þjóf*, vise igen; (Talem.) *s. e-m e-ð svart á hvítu*, give en sort paa hvidt for n-t; *e-m er sýnd veiðin (el. gæsin), en ekki gefin*, en faar Byttet at se, men faar det ej givet, ɔ: en bliver narret for n-t el. kan ikke opnaa n-t, f. Eks. paa Grund af dets Dyrhed: *Matvæli eru til og eitthvað af eldsneyti, en það er sýnd veiði en ekki gefin* (Vísir VII. 210, 3). (Ordspr.) *sýndu það ei öðrum, sem þú sjálfur amast við* (GJ.), man skal ikke gøre mod andre, uden hvad man selv vil hændes og have; *s. fram á*, paavise; — *s. sig*, [1]) vise sig: *s. sig og sjá aðra*, vise sig selv og se andre; *það mun s. sig*, det vil vise sig; [2]) (ofte spec. i nedsættende Bet.): *fráganguriun á þessum bókum sýnir sig* (ÞThLfr. II. 244); — *s. e-ð af sjer*, aflægge Prøve paa n-t, udvise, optræde saa el. saa: *hann sýndi af sjer mikla ókurteisi*, han optraadte meget uhøfligt; *s. sig að e-u*, vise n-t, vise, aabenbare en vis Egenskab hos sig: *s. sig að ofmetnaði*, vise sig hovmodig; *s. sig í e-u*, [1]) = *s. sig að e-u: hann er farinn að s. sig í því, að . . .*; [2]) vise sig mandig i n-t: *þá sýndi Gísli Jónsson sig í að nefna járn og flotur* (JMPi. I. 19); *s. sig líklegan til e-s*, lade som om man agter at foretage sig n-t (mistænkeligt el. truende); *s. e-m í tvo heimana*, egl. vise en ind i de to Verdener ɔ: sætte en Kniven paa Struben; lade en faa Kærligheden at føle: *þótti konungi mál til komið að taka í strenginn og s. Englendingum í tvo heimana* (JÓÞEin. 578). — **2.** udstille, jfr. *sýning* 2. — **II.** refl. *sýnast*: †**1.** vise sig = *s. sig*. — **2.** give det Skinnet af, lade som om: *hann er að sýnast við að slá* (ÓDavÞul. 334); *hann gerir þetta til þess að sýnast*, han gör det for et Syns Skyld. — **3.** *(virðast)* synes, forekomme: *mjer sýndist jeg sjá hann*, jeg syntes, at jeg saa ham; *að því er mjer sýnist*, i mine Øjne; *er (það) sem mjer sýnist?* er det virkelig som jeg tror at se, tager jeg ikke fejl? *mjer sýnist hann ætla að fara að hvessa*, det forekommer mig, at det trækker op til Storm; *ekki er alt sem sýnist*, alting er ikke, som det ser ud til, Skinnet bedrager. — **4.** med dat. *(líka)* synes, behage, finde for godt; *hann gerði það, sem honum sýndist*, han gjorde, hvad han selv vilde; *gerðu það, sem þjer sýnist*, gör hvad du har Lyst til.

sina baldur [sɪ:nabal·døϱ] m. (og n. (Hf.)) = **sinabíldur. -ber** [-bɛ:r] a. med fremtrædende Sener. **-bíldur** [-bil·døϱ] m. (Hf.) Sene langs hele Ryggen paa Kreaturer. **-drag** [-dra:q] n. (LFR. XIII. 53) = **sinadráttur. -dráttarflog** [-drauhdaϱflo:q] n. Krampeanfald. **-dráttur** [-drauhdøϱ] m., **-hlaup** [-hʎöy.p] n. (LFR. X. 56) Krampetrækning. **-hnútur** [-hvu:døϱ, -hvu:tøϱ] m. Seneklap. **-kreppa** [-krɛhba] f. Krampe, Konvulsion. **-mikill** [-mɪ:ɡɪdʎ, -mɪ:ʂ-] a. med store Sener, rig paa Sener el. Nerver, senefuld.

1. **sýnandi (-a, -endur)** [si:nandɪ, -ɛndøϱ] m.: *s. víxils*, Præsentant (af en Veksel).

2. **sýnandi** [si:nandɪ] ger. værd at vise, til at vise: *skriftin er ekki s.*

sinarfall [sɪ:naϱfad·ʎ] n. = **sinfall.**

†**sýnari (-a, -ar)** [si:narɪ] m. Forkynder, Foreviser.

sinarkyrking [sɪ:naϱʂɪϱ·ɡiŋk] f. (med.) spansk Krave (paraphimosis).

sina seigur [sɪ:nasɛi:qøϱ] a. med seje (ɔ: stærke) Sener, stærk. **-skeið** [-sɡɛi:ð] f. (is. i pl.) Seneskede. **-skeiðabólga** [-sɡɛi·ðabo͜ul·ɡa] f. Seneskedebetændelse. **-skjálfti** [-sɡauʎ·dɪ] m. Nerverystelse. **-slaki** [-sla:ɡɪ, -sla:ʂɪ] m. Nerveslaphed: *sina-slakann, sem er letinnar orsok* (LFR. IX. 244). **-slíður** [-sli:ðøϱ] npl. Seneskede. **-slit** [-slɪ:t] n(pl). Senesprængning, Ruptur af en Sene. **-stæltur** [-sdaiʎ·døϱ] a. med Sener af Staal (GTh. '06, 32). **-teygjur** [-tɛi:jøϱ] fpl. Krampetrækninger. **-tog** [-to:q] n. **sintog.** †**-veikjur** [-vɛi:ɡøϱ, -vɛi:ʂøϱ] fpl. Nervesygdomme (LFR. XV. 7).

synd (-ar, -ir) [sɪn·t] f. Synd: *fylla mæli synda sinna*, fylde sine Synders Maal; (Ordspr.) *syndum bera gjöld*, Synd fortjæner Straf; *það ferst með sorg, sem fæst með s.*, det man med Synd faar, det med Sorgen gaar; (Talem.) *segja e-m til syndanna*, læse en Teksten, tage en i Skole.

sýnd (-ar) [sin·t] f. **1.** *sjón.* **2.** *útsýni: Yfir´d [illegible] og þétt | í bláfells umgjörð sett, | s. heiðslétt, hóla-grett* (StStAndv. I. 114). — **3.** det tilsyneladende, Skin: *Til þess að sigla milli skers og báru, varð hann að gera sig ánægðan með s. í stað reyndar* (SNordSnSt. 74).

synda (ti) [sɪn·da] vi. svömme: (Ordspr.) *þeim lærist best að s., sem liggur við druknun*, den lærer bedst at svömme, som er ved at drukne; *hægt er að synda, þá annar heldur höfði upp* (SchMál.), det er let at svömme, naar en anden holder Hovedet oppe; *sá syndir vel, er öðrum uppi heldur* (GJ.), den svömmer godt, der holder en anden oven Vande; *s. fyrir e-ð*, egl. svömme omkring el. udenom n-t (for at undgaa det); overf. undgaa n-t: *s. fyrir það, að vitnað sé í stöðulögin* (Alþ. '11, B. II. 934). *s. fyrir e-u*, arbejde for at (have Besvær med at) skaffe n-t til Veje: *Eitthvað þarf hann þessu fyrir þó að s.* (Kolb. Jónsson cit. i BrJÞf. 122); *s. á milli*, undgaa at støde an: *hann er hvorugum trúr, en syndir þetta á milli.*

synda barn [sɪn·dabar·dv, -bad·v] n. Barn, undfanget i Synd. **-byrði** [-bɪr·ðɪ] f. Syndebyrde. **-bót** [-bo͜u:t] f. Syndebod, Bod. **-brot** [-bro:t] n. Synd, Syndebrøde. **-brotsmaður** [-bro(t)sma:ðøϱ] m. Synder. **-djúp** [-dju:p] n. Syndedyb, Syndens Afgrund. **-dóni** [-do͜u:nɪ] m. syndig Slubbert. **-drellir** [-drɛd·lɪϱ] m. Syndesæk, -byrde (ÞGjD. 74). **-fall** [-fad·ʎ] n. Syndefald. **-fjötur** [-fjö:døϱ, -fjö:tøϱ] m. Syndens Lænke. **-flóð** [-flo͜u:ð] n. Syndflod. **-fórn** [-fo͜ur·dv] f. Offer for ens Synder. **-fullur** [-fʏd·løϱ] a. syndefuld, syndig. **-gjald** [-ɡal·t] n. Syndestraf. **-játning** [-jauhdniŋk] f. Syndens Bekendelse. **-kró(g)i** [-kro͜u:(j)ɪ] m. Barn, undfanget i Synd. **-kvittun** [-kvɪhdøn] f. Aflad. **-kvittunarbrjef** [-kvɪhdønarbrjɛ:v] n. Afladsbrev. **-kvittunarsala** [-kvɪhdønaϱsa:la] f. Afladshandel. **-lausn** [-löys·v] f. Forløsning fra Synd; Aflad. **-lausnarbrjef** [-löysnarbrjɛ:v] n. Afladsbrev. **-lausnarsala** [-löysnaϱsa:la] f. Afladshandel. **-líf** [-li:v] n., **-lifnaður** [-lɪb·naðøϱ] m. syndigt Levned. **-mangari** [-mauŋ·ɡarɪ] m. Afladskræmmer.

syndari (-a, -ar) [sɪn·darɪ] m. Synder.

syndarytja [sɪn·darɪ:dja, -rɪ:tja] f. syndefuld Stakkel: *Var djöfullinn ekki einmitt hæfasti húsbóndinn handa þessum syndarytjum* (SHHr. I. 225).

sýndarsigur [sin·daϱsɪ:qøϱ] m. Skinsejr, illusorisk Sejr: *Enda felst mikið af veikleika bak við sýndarsigra hans* (SNordSnSt. 73).

synda saur [sɪn·dasöy:r] m. Syndens Smuds. **-selur** [-sɛ:løϱ] m. syndig Slubbert, Synder: *gamall s.* **-vatn** [-vahtv] n. Syndevand; Sonevand. **-þrjótur** [-þrjo͜u:døϱ, -þrjo͜u:tøϱ] m. Syndebuk: *altaf þarf að hafa einhvern „syndaþrjót", til þess að klína á hann öllu ráðlaginu* (BenGr. i Eimr. VI. 73). **-þræll** [-þraid·ʎ] m. Syndens Træl.

synd blandinn [sɪn·tblandɪn] a. syndesmittet. **-brotsmaður** [-bro(t)sma:ðøϱ] m. Synder. **-fullur** [-fʏdløϱ] a. syndefuld.

syndga (a) [sɪŋ·ɡa] vi. synde.

syndgetinn [sɪn·tɟɛ·dɪn, -ɟɛ·tɪn] a. undfanget i Synd.

syndi (-is, pl. ds.) [sɪn·dɪ] n. dybt Sted (hvor man maa svömme) (BH.); jfr. *kviksyndi.*

synd laus [sɪn·tlöys] a. uden Synd, syndefri, uden Brøde; — n. *-laust* som adv. **-legur** [-lɛqøϱ] a. syndig.

sindra (a) [sɪn·dra] vi. kaste Gnister fra sig, gnistre; — impers.: *það sindrar úr eldinum*, Ilden gnistrer; *sindrar úr augunum*, Øjnene lyner.

sindri (-a, -ar) [sɪn·drɪ] m. **1.** *(tinna)* Flintesten (BH.). — ***2.** npr. *(dvergsnafn)* Navn paa en Dværg.

synd samlegur [sɪn·tsamle·qøϱ] a. syndig (om Handlinger): *syndsamlegt athæfi*; — adv. *-lega.* **-samur** [-samøϱ] a. syndig, strafskyldig. **-semi** [-sɛmɪ] f. indec. Syndighed. **-ugur** [sɪn·døqøϱ] a. syndig: *s. maður.*

sindur (-urs) [sɪn·døϱ] n. Jærnsinter, Sinter; Hammerskæl.

syndur [sɪn·døϱ] a. som kan svömme: *hann er s. eins og selur*, han svömmer som en Fisk (egl. som en Sæl).

sýndur [sin·døϱ] a. som har Syn, kan se, seende.

° **sindurkol** [sɪn·døϱko:l] npl. Cinders; Kokes (Eimr. XI. 118).

syndvar [sɪn·dva·r] a. som tager sig i Agt mod Synd; — adv. *-lega.*

***sýnfagur** [sin·fa·qøϱ] a. skön at skue.

sinfall [sɪn·fadʎ] n. Mangel paa Erektion (impotentia coeundi): *e-m verður s.*

sín girnd [siŋ·ɡɪ(r)nt] f., **-girni** [-ɡɪ(r)dnɪ] f. indec. **1.** *(sjerplægni)* Egennytte, Egoisme. — **2.** *(ágirnd)* Gærrighed. ° **-girningur (-s, -ar)** [-ɡɪ(r)dnɪŋɡøϱ] m. Egoist (BJ-JS.)

syngja (syng; söng, sungum; syngi; sungið) [sɪŋ·ɟa; sɪŋ·k, söyŋ·k, suŋ·ɡøm; siŋ·ɡɪ; suŋ·ɡɪð] vt., vi. og v. impers. synge: **I.** synge, klinge: **1. a.** impers. *syngur í, syngur undir í e-u*, n-t genlyder, giver Klang fra sig, klinger: *það söng í atgeirnum.* — **b.** overf. om Menneskers Sindsstemning, is. Vrantenhed: *það syngur (svo eða svo) í tálknunum á e-m*, en flöjter i den Tone, Piben har den el. den Lyd hos en: *Fallega syngur í tálknunum á þér núna*, naa, Piben har rigtignok en kön Lyd hos dig i Dag (ironisk) (JThMk. 133); *hvað söng í þeim gamla núna?* hvad sagde saa den gamle? (siges især, naar man har ventet et gnavent Svar). — **2.** om Fuglesang: *fuglarnir sungu*, Fuglene sang; *syngi, syngi svanir mínir*; (Talem.) *syngur hver með sínu nefi*, hver Fugl synger med sit Næb ɔ: hver har sin egen Maade at tage Tingene paa. — **II.** om kunstfærdig Sang: synge: **1.** *s. lag, sálm*, synge en Melodi, en Salme; *s. vel (illa)*, synge godt (daarligt), have en god (daarlig) Stemme; *s. einni nótu of hátt*, synge en Tone for höjt, (iron.) mumle (Sch.); (Ordspr.) *margur syngur vísuna eftir annara nótum* (GJ.), mangen synger Visen efter andres Noder; *s. fyrir*, synge for, være Forsanger; *s. við tón* (el. *raust)*, synge höjt; — impers.: (Talem.) *syngur við sama tón*, n-t lyder som för, n-t er uforandret: *Jafnframt þessu skrifuðu sýslumenn sumir stiftamtmanni, og söng þar við sama tón og áður* (JAðEin. 201); *s. við barn*, synge for et Barn; *s. undir*, synge til Ledsagelse af en Overstemme, synge en Understemme. — **2.** i kirkeligt Sprog: *s. messu*, læse Messe; *s. yfir e-m, s. e-n til moldar*, jordfæste en, synge ved ens Grav (jfr. *yfirsöngur, jarðsyngja)*; *s. e-n úr garði* (el. *hlaði)*, synge en Afskedssang i det en drager af Gaarde (jfr. JThMk. 178); *s. e-n í bann*, bandlyse, ekskommunicere en. — **3.** *(leika)* spille: *s. á hljóðfæri* (EiÓlLf. 17). — **III. 1.** refl. *syngjast á*, synge Vekselsange: *Þar* (ɔ: *í kórunum) er það flokkur manna sem syngur eða syngst á* (ÁBjH. 112). — **2.** ppr. *syngjandi*, syngende; — overf. (pop.) *syngjandi fullur*, drivende fuld; *á syngjandi túr* (el. *fyllirii)*, ude paa dundrende Svir; *hvert í syngjandi!* ih, du alstyrende!

síngjarn [siŋ·ɟa(r)dv] a. **1.** *(sjerplæginn)* egennyttig, egoistisk: *viðmótsþýði maðurinn getur verið s. þorpari, er hefir fleðulæti sín að yfirvarpi* (ÁBj19.öld 357). — **2.** *(ágjarn)* gærrig.

†**singla (a)** [siŋ·la] vi. klingre.

†**singra (a)** [siŋ·ɡra] vi. **1.** nynne paa en Melodi (GV.). — **2.** *(umla)* brumme, knurre (BH.).

†**singur (-urs)** [siŋ·ɡøϱ] n. **1.** Veklage: (Ordspr.) *það á ekki saman s. og sjóferðir* (SchMál.), Surmulen og Sømandskab passer daarligt sammen; *stutt er sjómanna s.* (HallgrP.). — **2.** *(uml)* Knurren, Brummen (BH.).

sýni (-is) [si:nɪ] n. **1.** Mulighed til at se n-t, is. ude i det fri, bestemt af Luftens Gennemsigtighed el. Terrænets Farve (jfr. *skygni): Leitarmennirnir kvörtuðu yfir því, að það væri slæmt s.* (at det var vanskeligt at se noget) *vegna hraunsins* (Eimr. XII. 41). *sýnið óskýrt og fjöllin öll jafn-blá* (JTrSk. I. 5); *þegar s. var skýrast* (ibid.). — **2.** Skue: *hafa e-ð til sýnis*, forevise n-t; *vera til sýnis*, være til Skue; *senda e-ð til sýnis*, sende n-t til Eftersyn, som Prøve. ° **-borð** [-bor·ð] n. Montre. **-faðmur** [-fað·møϱ] m. tilsyneladende Störrelse: *hluturinn eins og hann sýnist meiri en hann í raun rjettri er, það er ekki nema sýnifaðmurinn* (Nl., Sch.). **-kensla** [-ʂɛn·sla] f. Anskuelsesundervisning: *Var það fljótt tekið eftir honum víða um land og talin sjerstök námsgrein og*

neind s. (MHUpp. 39). **-legur** [-lɛ qøǫ] a. **1.** synlig: *enginn var þar s.*; — *öllum mönnum s.* — **2.** *(augljós)* klar, öjensynlig. *(líklegur)* sandsynlig: *það er sýnilegra, að svo fari*, det er större Rimelighed for, at det gaar saaledes. — **3.** *(álitlegur)* anselig, statelig at se til: *Ekki er Þórarinn á Hamri sýnilegri* (Þ. paa H. ser ikke bedre ud) (ÞGjOs. 119). — **4.** adv. *-lega.* °**-leikur** [-lɛi gøǫ, -lɛi k øǫ] m. Skuespil.

sýning (-ar, -ar) [si:niŋk] f. **1.** Forevisning, Fremvisning: *við s.*, à vista, ved Sigt (om Veksler); *greiðsla eftir s.*, Betaling efter Sigt. — **2.** Udstilling: *iðnaðars., listas.* — **3.** *(atriði í leik)* Scene (Eimr. VII. 113).

sýningahús [si:niŋgahu:s] n. (EiÓlLf. 34), **sýningarhús** [si:niŋgaǫ-(h)u:s] n. (EiÓlLf. 64) Museum.

synir [sɪ:nɪǫ] pl. af **sonur.**

sýnis bók [si:nɪsbou:k] f. Krestomati (og Antologi): *s. íslenskra bókmenta.* **-dæmi** [-dai:mɪ] n. Prøve. °**-gjald** [-ɡal·t] n. Repræsentativer (Árm. III. 141). **-horn** [-(h)od·v, -(h)or·dv] n. Prøve: *s. af vörum*, Vareprøver.

sýniskápur [si:nɪsgau:bøǫ, -sgau:pøǫ] m. Montre.

sýnis mynd [si:nɪsmɪn·t] f. Skuebillede. **-munir** [-mʏ:nɪǫ] mpl. Udstillingsgenstande. **-vara** [-va:ra] f. udstillede Varer, Udhæng. **-vinna** [-vɪn:a] f. Prøveværk, Arbejde, gjort som Prøve.

synja (a) [sɪn·ja] vt. med dat. el. gen. og vi. **1.** *s. e-m e-s* el. *um e-ð*, afslaa en n-t: (Ordspr.) *oft notkast lítt það sínum vin er synjað* (GJ.), det bliver ofte til liden Nytte for en selv, hvad man nægter sin Ven. — **2.** med gen. el. vi. **a.** benægte: *s. e-s.* — **b.** spec. som juridisk Udtryk: *s. e-s fyrir e-n*, benægte n-t paa ens Vegne, benægte, at en er skyldig; (Ordspr.) *sá skal s., er fyrir sök verður* (GJ.), Benægtelsen paahviler den anklagede; *s. fyrir barn* (el. *faðerni barns)*, nægte at være Fader til et Barn. — **c.** (jur.) *s. staðfestingar*, nægte Stadfæstelse. — **3.** ger. *synjandi*, uden at have faaet n-t, uden at have opnaaet sit Ønske: *En svo hú farir ei synjandi hjeðan fyr eg þér klárhest teitan til nestis* (ÓDav. Þul. 127). — **4.** refl. *synjast*, spec. afslaa et Frieri: *hún synjaðist honum.*

synjun (-ar, -anir) [sɪn·jøn] f. Afslag, Vægring: *s. laga*, Veto.

synjunar ástæða [sɪn·jonarau:sdaiða] f. Undskyldningsgrund. **-eiður** [-ɛi:ðøǫ] m. Renselsesed. **-rjettur** [-a-rjɛhdøǫ] m. Afslagsret, Vetoret. **-vald** [-r-val·t] n. Veto: *ótakmarkað s.*, absolut Veto; *frestandi s.*, suspensivt Veto.

sínk (-s) [siŭ·k, siŋ·k] n. Zink.

sínka (-u) [siŭ·ga, siŋ·ka] f. **1.** *(níska)* Paaholdenhed, Karrighed. — **2.** = *síngirni*, Egoisme (JÞorkÞjs. 78).

sínk blendi [siŭ·kblɛndɪ, siŋ·k-] f. indec. Zinkblænde. **-grafinn** [siŭ·-gra·vɪn, siŋ·-] a. zinkætset: *s. mynd*, Zinkætsning. **-húð** [siŭ·k(h)u·ð, siŋ·k-] f. Overtræk af Zink. **-hvíta** [siŭ·χwi·da, -kvi·da, siŋ·kvi·ta] f. Zinkhvidt.

sínkill (-ils, -lar) [siŭ·gɪdʎ, siŋ·kɪdʎ, -ɪls, siŭ·glaǫ, siŋ·klaǫ] m. Krampe el. Krog af Jærn, hvormed to Bræder el. lign. holdes sammen, Klamme.

sínkla (a) [siŭ·gla, siŋ·kla] vt. forbinde med Jærnkramper.

sínk mynd [siŭ·gmɪnt, siŋ·k-] f. Zinkografi. **-móðir** [-mou:ðɪǫ] f. Zinkmalm.

sínkni [siŭ·gnɪ, siŋ·knɪ] f. indec. = **sínka.**

sinknýttur [sɪŋ·knihdøǫ] a. seneknyttet, med knyttede (spændte) Sener: *með sinknýtta arma* (Eimr. IV. 232).

sínkryð [siŭ·grɪ·ð, siŋ·k-] n. Zinkilte.

sínkur [siŭ·gøǫ, siŋ·køǫ] a. paaholden, karrig: (Ordspr.) *það, sem s. saman dregur, kemur ósínkur* (el. *ómildur) og eyðir*, efter en god Avler kommer en god Øder.

sínkþynna [siŭ·kþɪn·a, siŋ·k-] f. Zinkplade.

°**Sín land** [sin·lant] n. npr. = **Kína.** °**-lendingur (-s, -ar)** [-lɛnd-iŋgøǫ] m. = **Kínverji.** °**-lenska (-u)** [-lɛnsga] f. = **kínverska. -lenskur** [-lɛnsgøǫ] a. = **kínverskur.**

1. **sinn (-is, pl. ds.)** [sɪn·] n. og **sinni (-is, pl. ds.)** [sɪn:ɪ] n. **1.** med [illegible] Gang: **a.** *eitt s.*, engang: *það var eitthvert sinn, að . . .*, det hændte sig engang, at . . .; *(í) fyrsta s.*, förste Gang; *(í) annað s.*, (for) anden Gang, en anden Gang; *(í) það s.*, den Gang; *(í) þetta s.*, denne Gang; *(í) þetta eina s.* el. *rjett í þetta s.*, denne eneste Gang. — **b.** ved en Auktion: *fyrsta, annað og þriðja s.* — **c.** *um s.*, [1]) een Gang: *og eruð tvisvar dánir, þar sem aðrir menn deya ei nema um s.* (Od. 248); *spyrr, ef hann hygði ei á at gera þess uppkast til; ei lét sýslumaðr þat lángrar stundar verk, ok óvanr væri hann neitt at rita* [illegible] (EspS. 143); [2]) *(= snöggvast)* lige et Øjeblik: *kallar og segir: Eg kom hjer um s.* (jeg kiggede lige her indenfor) (JHall. 85); [3]) en Tid(lang): *hann verður hjer um s.*; [4]) *fyrst um s.*, forelobig, indtil videre; for det förste. — **2.** i dat. sg. *einu sinni*, [1]) (el. *einhverju sinni)* engang: *einu sinni var kóngur og drotning í ríki sínu*; — *einu sinni verður alt fyrst*, alting sker engang for förste Gang, der er en Begyndelse til alt; [2]) (mods. [illegible]) een Gang, [3]) for een Gangs Skyld: *þegar maður einu sinni ætlar að skemta sjer*; [4]) *ekki einu sinni*, ikke engang; ikke saa meget som; *öðru sinni*, anden Gang, en anden Gang; *sínu sinni hvað (hver)*, den ene Gang det ene (den ene), den anden Gang det andet (den anden): *Aflleysi er hleypr, sínusinni í hvern lim* (LFR. XV. 91); *segja sínu sinni hvað*, fortælle den ene Gang det ene og den anden Gang det andet, modsige sig selv; *að því sinni*, dengang; *þessu sinni*, for denne Gang; *að sinni*, for denne Gang, i Ojeblikket, forelobig, indtil videre. — **3.** dat. pl. *mörgum sinnum*, mange Gange: *fjórum sinnum, fimm s., sex s., hundrað s.* osv., fire Gange, fem G., seks G. osv.; *endur* (el. *endrum)* [illegible] — **4.** [illegible] i Sms.: *margsinnis.*

2. **sinn (sín, sitt)** [illegible] **I. a.** sin, sine, *hann spurði föður s.*, han spurgte sin Fader; *þeir spurðu föður s.*, de spurgte deres Fader; *láta ekki sinn hlut eftir liggja*, göre sit til n-t; *á sínum tíma*, i sin Tid; til sin Tid; (Ordspr.) *sjerhver býr sitt bólið best* (GJ.), hver reder sin egen Seng bedst el. hver driver bedst sin egen Gaard. — **b.** ogsaa hvor man paa Dansk vilde have hans, hendes, dets (jfr. *sig, sjer, sín): fá barninu brúðuna sína*, give Barnet dets Dukke; *hann rjetti honum hattinn s.*, han rakte ham hans (el. sin) Hat. — **II.** n. *sitt* som Subst.: *láta ekki sitt eftir liggja* el. *gera sitt til*, göre sit bedste; *fara sínu fram*, gaa videre med sit Forehavende, ikke afstaa fra n-t; *alt mun það sínu fram fara*, det vil alt gaa sin Gang; (Ordspr.) *að sínu hyggja flestir fyrst* (GJ.), egen Tarv tænker enhver först paa. — **III.** i Forb. med *sjálfur* böjes bægge Ordene, *sjálfs síns maður*, sin egen Mand; *með sjálfs síns kröftum*, med egne Kræfter; *sjálfs síns eignir*, sine egne Midler; hvis Substantivet staar foran, bruges *sín* (se 3. *sig* III. 2): *með kröftum sjálfs sín, eignir sjálfs sín*; — *vera sjálfrar sinnar* (i daglig Tale ofte *sjálfra sinna)*, (om kvindelige Arbejdere) = *vera í sjálfsmensku.* — **IV.** distributivt med *hvor* (om to), *hver* (om flere) og *hvað*: **a.** *hver (hvor) sinn (sína, sitt)*, hver sin, hver en: *þeir voru í sínu rúmi hver*, de var hver i sin Seng; *við tókum sitt brauðið hver*, hver af os tog eet Brød, vi tog eet Brød hver; *sínumegin hvor* el. *hvor sínumegin*, hver paa sin Side; *sínu sinni hver*, hver sin Gang; *sínu sinni hvað*, snart det ene, snart det andet; *þó að því og öllum atvikum væri allmjög sinn veg farið* (Fremgangsmaaden var forskellig) *hjá hvorum* (Eimr. IX. 158); (Ordspr.) *sínum augum lítur hver á silfrið*, hver ser paa Sølvet med sine Øjne, ɔ: Smag og Behag er forskellig; *sinn er siður í landi hverju*, hvert Land har sine Sæder. — **b.** naar *sinn* stilles efter *hver* faar det Bet. af det, der tilhører en: *við tókum hver sitt brauð*, hver af os tog sit (det ham tilhørende) Brød, hver af os tog eet Brød; *hverjum þykir sinn fugl fagur*, hver synes hans Fugl er fager. — **c.** i daglig Tale (og undert. Skrift) vender man oftest om paa *s.* og *hver*: *þeir sváfu s. í hvoru rúmi* = *þeir sváfu hvor í sínu rúmi*; *s. hvorumegin* = *hvor sínumegin*; *s. í hvert skifti* = *sínu sinni hver*; — *var þar margt manna, og sinn að gjöra hvað* (hver havde noget særskilt for) (EiÓlLf. 60); *sitt er þetta hvert* (GJ.), dette er alt forskelligt; det har endog en Tendens til at blive til eet Ord, hvoraf kun den sidste Del böjes og vakler imellem Former af *sinn hver (sín hver)* og *sitt hver*, men dette hører kun Talesproget til: *sinn hvern (sitt hvern)* = *hver sinn*; *sinn- (sín-, sitt-)hverja* = *hver sína*; *sitt hvert (sinn hvert)* = *hver sitt*; *þeir tóku sitt hvert (sinn hvert) brauðið* = *þeir tóku hver sitt brauð*; *þeir sváfu í sinn hverju* (el. *sitt hverju) rúmi* = *þeir sváfu hver í sínu rúmi*; *þeir voru sinn hvoru (sitt hvoru)megin* = *þeir voru hver sínumegin.* — **d.** *gefa e-m sinn* (el. *sitt) undir hvort (eyra)*, give en en Lussing paa hver Kind; i Skakspil ogsaa om en Art Mat, se *peðrífur* (ÓDavSk. 291); *leggja sitt undir hvort* = *velta vöngum*, se *vangi.* — **e.** *sitt af hvoru* (el. *hverju)*, lidt af hvert, forskelligt (is. om n-t mindre heldigt): *Menn eru sínu af hvoru vanir um þessar mundir* (JTrSk. II. 13); *jeg hef, vinur, sitt af hverju sjeð* (ÞErl.); — ogsaa uden Bibetydning: forskelligt, et og andet: *fá tóbak og sitt af hverju* (SIng. I. 249). — **f.** *sitt hvað* (ofte skrevet i eet Ord), [1]) et og andet: *þó að sitthvað megi með réttu að sögum þessum finna* (Eimr. XV. 150); *minnast lauslega á sitt hvað af því* (ibid. II. 39); — med Bibet. af n-t mindre heldigt: *Um þessar mundir er sitt hvað sagt úr Vestmannaeyjum* (JTrGst. I. 114); *samtíningur og sitthvað*, forskelligartet Sammenpluk (-skrab); [2]) noget helt andet *(= alt annað)*, to Ting: *það er sitt hvað!* — *Það er sitt hvað, að geta og að gjöra*, et er at kunne, et andet at göre (Eimr. X. 143); — som Udraab: *það er nú sitt hvað* (om n-t overordentligt): *þeir vóru svo gáfaðir að það var nú sitt hvað* (at det halve var nok) (And. I. 252). — **g.** *sitt á hvað*, snart det ene, snart det andet, i forskellige Retninger: *koma Heinabergsvötn, þau falla sitt á hvað* (ÞThFerð. III. 222); *ganga sitt á hvað*, gaa i Siksak: *H. gekk á skíðunum alt af á skakk, sitt á hvað* (SIng. I. 243); *ekki kemur það til máls, að orða þetta sitt á hvað* (snart paa den ene, snart paa den anden Maade) *í sömu greininni* (Alþ. '11, B. II. 106). — **h.** med Talord: *áttu sínir tveir að vera í hvorri hvílu*, to og to skulde hvile i hver Seng (JThMk. 219).

sýnn [sid·v] a. **I. 1.** *(sýnilegur)* synlig: *það er ekki annað sýnna en að svo fari*, det sandsynligste er, at det gaar saaledes. — **2.** *(augljós)* öjensynlig, klar, tydelig: *hann er s. að ósannindum*, det er klart, at han har talt Usandhed; *Þrumir þögn | yfir Þverárlandi, | sýn eru sólhvörf, | svart er fyrir ljóra* (MJ. V. 195). — **3.** hensigtsmæssig, heldig, god: *það er ekki annað sýnna en að gera það.* — **II.** dat. sg. n. *sýnu*, forstærkende foran comp.: i en synlig Grad, meget, en hel Del, betydelig: *sýnu betri*, en hel Del bedre; *sýnu meiri*, betydelig större; *sýnu meir*, en hel Del mere: *og saup nú á sýnu meir en áður* (GFrE. 8). — **III.** n. *sýnt* som adv.: **1.** klart, indlysende: *það er sýnt* el. *sýnt er*, det er indlysende: *sýnt er, að skáldin hefir sviðið undan brennijárnum hennar* (Eimr. XV. 202). — **2.** *e-m er sýnt um e-ð*, en forstaar sig paa n-t: *einum er sýnna um að fara með hey en öðrum, og kemst þessvegna af með töluvert minni heyforða* (Alþ. '11, B. II. 1560); *það er sýnt um það*, det er aldeles klart, hvorledes Udfaldet vil blive. — **IV.** seende: *s. á báðum augum*, som kan se med bægge Ojne (jfr. *einsýnn)*.

1. **sinna (-u)** [sɪn:a] f. **1.** Sind, Tanke, Forstand: *með heilli sinnu*, ved sin fulde Forstand. — **2.** Agtpaagivenhed, Omtanke: (Ordspr.) *það er ekki s., sem á þarf að minna* (GJ.), det er ikke Omtanke, som stadig skal mindes; *hafa ekki sinnu á e-u*, ikke kunne samle sine Tanker til n-t: *sumir hafa líklega ekki sinnu á, að íhuga þá í fyrstunni* (JHall. 327); *hafa ekki sinnu á einu nje neinu*, ikke kunne samle sine Tanker til nogetsomhelst.

2. **sinna (ti)** [sɪn:a] v. **I.** vt. med dat. **1.** ænse, bryde sig om, give Agt paa: *sinni ekki þessu bulli í þjer*; *s. e-u boði*, reflektere paa

n-t; *jeg get ekki sint ollu í einu,* jeg kan ikke være mange Steder paa een Gang; *jeg má ekki vera að s. þjer,* jeg har ikke Tid til at give mig af med dig; *vera mönnum sinnandi,* (kunne) ænse andre Folk, bryde sig om andre Folk; (i Reglen nægtende:) *hann var ekki mönn(un)um sinnandi,* han var fuldstændig ude af sig selv, forstyrret (af Sorg, Sygdom el. andet); *hún varð honum aldrei sinnandi,* hun kom aldrig til at holde af ham. — **2.** sörge for, tage sig af, passe: **a.** *s. morgunverkum (sínum),* udføre sine Morgenarbejder; *s. gestum,* tage sig af sine Gæster; *s. lestrum,* deltage i Husandagt (JÁÞj. II. 42); *svæfill sinnir ljúfum | svanna heima í ranni,* Puderne ligger og lukker | lunt om hende derinde (JHall. 163). — **b.** vi.: *s. um heimilið,* tage sig af Hjemmet, udføre det huslige Arbejde (Th. Th. 19). — **3.** *s. e-m,* ledsage, understøtte en; være paa ens Parti: *s. máli e-s.* — **II.** refl. *sinnast* (i denne Bet. altid **(a)**) impers.: *e-m sinnast,* en bliver vred: *mjer sinnaðist við hann,* jeg blev vred paa ham; — recipr. blive uenige: *þeim verður að sinnast, sem saman búa* (el. *eru)* (JÞork. Þjs. 152). — **III.** pp. *sinnaður* (el. sj. *sintur),* sindet: *e-r er svo eða svo sinnaður,* en er saa el. saa sindet, tænker paa den el. den Maade: *kirkjulega sinnaður,* kirkelig sindet: *Þannig voru ekki allir sinnaðir,* saaledes var ikke alle til Sinds (JTrL. 345); *vera sinnaður* (el. *sintur) e-m,* være gunstig stemt for en.

†1. **sinni (-is,** pl. ds.) [sɪnːɪ] n. **1.** Gang, Rejse: *vera á sinnum,* være paa Færde. — **2.** Ledsagelse, Selskab: *ríða í s. e-s.* — **3.** *(hjálp)* Hjælp, Bistand: *vera e-m í s.,* hjælpe, understøtte en.

2. **sinni (-is,** pl. ds.) [sɪnːɪ] n. se 1. **sinn.**

3. **sinni (-is)** [sɪnːɪ] n. **1.** Sind, Sjæl, Hu: *annars sinnis,* anderledes tænkende; (Ordspr.) *svo er margt sinnið sem maðurinn (er)* (GJ.) el. *svo er margt sinnið sem skinnið,* saa mange Hoveder, saa mange Sind. — **2.** *(skoðun)* Anskuelse, Mening: *sama sinnis er eg nú,* jeg er endnu af samme Mening (Alþ. '11, B. 474).

4. **sinni (-a, -ar)** [sɪnːɪ] m. †**1.** *(fylgdarmaður)* Ledsager, Følgesvend: *sinnar Hálfs = Hálfsrekkar,* Halfs Ledsagere (GTh. '95, 43). — **2.** *(fjelagi)* Kammerat. — **3.** *(flokksmaður)* Partifælle: *keisarasinnar.*

sinningsskaði [sɪnːiŋsgaːðɪ] m. følelig Skade: *það var sinnings-skaði, að missa svona kúna í vor* (ÞEgPr. 73).

sinningur (-s) [sɪnːiŋgøϙ] m. hvad man sanser el. føler: *hafa sinnings bóndavit,* have jævn, god Forstand som Bonde (Vid. I. 87).

sinnis far [sɪnːɪsfaːr] n. Sindelag. **-mikill** [-mɪːɟɪdλ, -mɪːʞɪdλ] a. hæftig. **-vargur** [-var·gøϙ] m. arrig Kvinde, Furie. **-veiki** [-vɛiːɟɪ, -vɛiːʞɪ] f. indec. = **geðveiki. -veikur** [-vɛiːgøϙ, -vɛiːkøϙ] a. = **geðveikur. -þrár** [-þrauːr] a. stivsindet.

sinnsakir [sɪn·sa·ɟɪϙ, -sa·ʞɪϙ] fpl.: *um s.,* [1]) en Tid lang, midlertidig, foreløbig: *málssóknin hindrast um s.* (SvSölv. 234); [2]) for een Gangs Skyld, een Gang: *hvað eg mun eftir þeim láta um s.* (JMPísl. 99).

sinnugur [sɪnːøqøϙ] a. besindig, klog.

sinnu laus [sɪnːølöy·s] a. sanseslos, sløv. **-leysi (-is)** [-lɛi·sɪ] n. **a.** Sanseslsløshed, Apati, Ligegyldighed, Sløvhed: *Kyrðin og sinnuleysið, sem drotnað hafði þar um margar aldir* (JTrB. 33—34). — **b.** Aandsforvirring: *hann gerði þetta í einhverju s.* **-lítill** [-liːdɪdλ, -lɪːtɪdλ] a. sløv, apatisk. **-skapur** [-sga·bøϙ, -sga·pøϙ] m. Sendrægtighed (Dýrf.).

sin taug [sɪn·töy·q] f. Snor, lavet af Sener. **-tog** [-to·q] n. Seneforstrækning. **-togna** [-togna] vi. faa en Seneforstrækning.

sinu borinn [sɪːnøboːrɪn] a. bevokset (el. blandet) med en Mængde dødt Græs *(sina): hjer er nokkuð sinuborið.* **-brenna** [-brɛnːa] f. Brænding af vissent Græs fra tidligere Aar. **-brúskur** [-brus·gøϙ] m. Dusk af vissent, saftløst Græs **-finnungur** [-fɪnːuŋgøϙ] m. (bot.) stift Katteskæg (nardus stricta, L.). **-gambur** [-gam·bøϙ] n. *(mýri með mikilli sinu)* sumpet Jord med en Mængde dødt Græs (Sl.); *(sinuborið mýrarhey)* kraftløst og saftløst Græs paa sumpet Jord (Sl.). **-grár** [-grauːr] a. graa af vissent Græs. **-hagi** [-haiːjɪ] m. Græsgang med vissent Græs. **-hey** [-hɛiː] n. Hø blandet med meget vissent Græs *(sina).* **-jörð** [-jör·ð] f. Jord med vissent Græs. **-kendur** [-ʞɛn·døϙ] a. = **sinuborinn. -klár** [-klauːr] m. Hest, som hovedsagelig æder vissent Græs, Udegangsøg: *enn þó sinuklárar liggi inni um nætr ... er þeirra tað gagnlítið* (BHAt. 106). **-litur** [-lɪːdøϙ, -lɪːtøϙ] a. blegnet, gusten: *Fólkið gengur með sinulitar hendur af aðgerðaleysi og visnar* (Eimr. XVIII. 171). **-lubbi** [-lʏbːɪ] m. forpjusket, vissent Græs: *Landið var þar autt og óræktað, og tunglið skein á runnana og innan um þá voru stöðupollar og s.* (Lögr. '16, 118). **-mikill** [-mɪːɟɪdλ, -mɪːʞɪdλ] a. med en Mængde vissent Græs: *var hagi þessi loðinn nokkuð, en s.* (ÞThLfr. III. 316). **-rubb** [-rʏp·] n. (Dal., Árn.), **-ruddi** [-rʏdːɪ] m. daarligt, vissent Græs el. Hø. **-salli** [-sad·lɪ] m. Affald, Partikler af vissent Græs: *s., sem hefði legið á bersvæði* (Eimr. VII. 40). **-skotinn** [-sgoːdɪn, -sgoːtɪn] a. = **sinuborinn. -þófi** [-þoᵘːvɪ] m. sammenfiltret, vissent Græs.

°**Sín verjar** [sin·vɛrjaϙ] mpl. = **Kinverjar.** °**-verskur** [-vɛϙsgøϙ] a. = **kinverskur.**

sí ónáða [siːjoᵘ·nauða] vt. ulejlige, forstyrre gentagne Gange, løbe en paa Dören(e). **-opinn** [-o·bɪn, -o·pɪn] a. altid aaben.

sýp [siːp] 1. p. sg. præs. ind. af **súpa.**

sýpi [sɪːbɪ, sɪːpɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **súpa.**

sýpinn [siːbɪn, siːpɪn] a. = **sýtinn.**

sýpot (-s, pl. ds.) [siːpo·t] n. Digtejærn (Sch.).

sýpra (a) [siːbra, siːpra] vi. **1.** *(sífra)* klage, klynke. — **2.** *(drekka hægt)* søbe langsomt (BH.).

sýpresviður [siːprɛsvɪːðøϙ] m. Cypresved (Od. 371).

†**sýr** [siːr] f. (böjes som *kýr) = gylta,* So.

síra [siːra] m. indec. nu som oftest *sjera* [sjɛːra] Titel for Præster, sættes altid foran Fornavnet: *s. Magnús Jónsson,* Pastor M. J.

1. **sýra (-u, -ur)** [siːra] f. **1.** Syre: *sýrur og basar.* — **2.** spec. Vallesyre, sur Valle: *súrsa slátur í sýru.* — **3.** *(súrleiki)* Surhed.

2. **sýra (ði)** [siːra] vt. **1.** syre, göre sur; — refl. *sýrast,* blive sur; — pp. *sýrður: sýrt brauð,* syret Brød. — **2.** oksydere (3. Ið. IV. 308).

sí ragnandi [siːragnandɪ] a. stadig bandende. **-rakur** [-ra·gøϙ, -ra·køϙ] a. stedse fugtig. **-reiður** [-rɛi·ðøϙ] a. stadig vred.

sírennandi [siːrɛn·andɪ] a. stadig flydende.

syrfi [sɪr·vɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **sverfa.**

†**syrgilegur** [sɪr·ɟɪlɛ·qøϙ] a. bedrøvelig, sörgelig; — adv. *-lega.*

syrgja (ði) [sɪr·ɟa, sɪr·ðɪ] vt. og vi. sörge, sörge over; begræde.

syrgjandi (-a, -endur) [sɪr·ɟandɪ] m. en sörgende.

°**sýri (-is)** [siːrɪ] n. Ilt, Surstof.

sírýnandi [siːri·nandɪ] a. uafladelig eftersporende.

sýring (-ar, -ar) [siːriŋk] f. Oksydation, Oksydering (af n-t): *s. á e-u.*

°**sýringur (-s, -ar)** [siːriŋgøϙ, -iŋs] m. Oksyd.

syrja (-u) [sɪr·ja] f. **1.** *(sori, dreggjar)* Bundfald, Bærme. — **2.** *(úði, regnýringur)* Støvregn (Dal.).

síirjenandi [siːrjɛ·nandɪ] a. stadig aftagende.

syrjóttur [sɪr·joᵘhdoϙ] a. **a.** fuld af Bærme el. Bundfald. — **b.** hvid med sorte Prikker, af smudsig, uklar Farve: *líkur syrjóttri rýju* (MJ. II. 218).

syrjuvæta [sɪr·jøvaiːda, -vaiːta] f. (Dal.) = **syrja** 2.

?**sirkill (-ils, -lar)** [sɪϙ·ɟɪdλ, -ɟɪls, -glaϙ] m. **1.** Passer: *mæla með sirkli og reglustiku.* — **2.** *(hringur)* Cirkel.

?**sirkla (a)** [sɪϙ·gla] vt. *s. inn,* indcirkle (StStAndv. I. 15).

sírla (a) [sir·dla] vt. koge længe (ASkaft.).

Sýr land [sir·lant] n. npr. Syrien. **-lenska (-u)** [-lɛnsga] f. Syrisk, det syriske Sprog. **-lenskur** [-lɛnsgøϙ] a. syrisk.

sirna, sírna (-u) [sɪr·dna, sir·dna] f. **1.** *(ofsvefn)* umaadelig Søvn, Sovesyge (BH.). — **2.** Syvsover; dorsk og dovent Menneske; (om en Ko) *Langstæð belja heitir Hyrna, | á hrygginn svört og fótlaus sirna* (BTh. 136).

°**sirnir (-is)** [sɪr·dnɪϙ] m. Jætte.

sirnukirnast [sɪr·dnøʞɪr·dnast, -ʞɪd·n-] vrefl.: *s. við e-ð,* göre n-t trevent (Dal.).

sirnulegur [sɪr·dnølɛːqøϙ] a. **1.** af et dorsk el. dovent Udseende el. Ydre: *s. í gangi; s. við vinnu.* — **2.** fuld af Bærme el. Bundfald, grumset (BH.).

síróp (-s) [siːroᵘ·p] n. Sirup.

syrpa (-u, -ur) [sɪϙ·ba] f. **1. a.** Notebog, Hæfte til Optegnelser. — **b.** Blandings(haand)skrift (af et el. andet): *í syrpu sjera Gottskálks eru dómar, gjörningar, kvæði og margt annað.* — **c.** *(kvæðasafn)* Digtsamling. **2. a.** *(subba)* urenligt Fruentimmer. — °**b.** *(ýrpa, skessa)* Jættekvinde.

syrpu vers [sɪϙ·bøvɛϙ·s, -vɛs·] n. **1.** *(vísa úr syrpu)* Vers af en Digtsamling *(syrpa).* — **2.** *(galdravers)* Tryllevers. †**-þingslög** [-þiŋslö·q] npl. Parodi paa Rettergang, brugt som Leg.

sirs [sɪϙ·s] n. Sirts.

syrta (i) [sɪϙ·da] v. impers. blive mørk, mørknes: *það syrtir í lofti,* Luften formørknes; *það syrtir að (jeljum),* det trækker op til en Haglbyge.

sýru blanda [siːrøblan·da] f. Drik af sur Valle og Vand. **-bleyta** [-blɛiːda, -blɛiːta] vt. bløde ved Hj. af sur Valle: *s. hey í hesta.* **-drukkur** [-drʏhgøϙ] m. = **sýrublanda. -efni** [-ɛb·nɪ] n. Surstof. °**-heldinn** [-hɛl·dɪn] a. syrefast: *sýruheldnir gerlar* (GísliG. 21). **-kerald** [-ʞɛːralt] n. = **sýrusár. -kvartil** [-kvaϙ·dɪl] n. Fjerding med sur Valle. **-salt** [-saλ·t] n. Syresalt. **-sár** [-sauːr] m. Saa med sur Valle. °**-stofn** [-sdob·v] m. (kem.) Base. **-tegund** [-tɛːqønt] f. Syreart. **-tunna** [-tʏnːa] f. Tønde til el. med Vallesyre. **-þamb** [-þam·p] n. stadig Drikken af *sýrublanda.*

sis [sɪːs] n. = **dund.**

sisa (a) [sɪːsa] vi. = **dunda.**

†**sísa (ti)** [siːsa] vt. og vi. bestille, göre, udrette.

sísyrgjandi [siːsɪr·ɟandɪ] a. stadig sörgende.

síska (-u, -ur) [sis·ga] f. (zool.) Sisken (chrysomitris spinus).

sískrif [siːsgrɪ·v] n. stadig Skriven.

sýsl [sis·λ] n. Sysselsættelse, Forretninger.

1. **sýsla (-u, -ur)** [sis·la] f. **1. a.** *(starf)* Gærning, Arbejde, Virksomhed; Syssel, Beskæftigelse, Bestilling. — **b.** *gánga um sýslur,* stelle med Madlavning osv. (JÁÞj. I. 526). — **2.** Syssel, Herred: *hafa, halda, reka sýslu,* være Sysselmand (i et bestemt Syssel); *vera vel í sýslu kominn,* have en heldig Beliggenhed: *hún ... er betur í sýslu komin* (JThMk. xxviii).

2. **sýsla (a)** [sis·la] vt. og vi. **1.** arbejde, være beskæftiget med: *s. að e-u* el. *við e-ð,* være beskæftiget med n-t; *s. um e-ð,* sörge for n-t; *s. um með e-m,* have Tilsyn med ens huslige Anliggender. — †**2.** *(útvega)* forskaffe. — †**3.** *e-ð sýslast,* n-t bliver bevirket, n-t sker: *það sýslaðist að hann skipaðist í samlag heilagra manna* (ÞThÁrf. 41—42).

sýslan (-ar, -ir) [sis·lan] f. = **sýslun.**

sýslari (-a, -ar) [sis·larɪ] m., **sýsli (-a, -ar)** [sis·lɪ] m. (pop.) Sysselmand: *Satt er það, eg fann sýslara* (GFrTís. 196).

sýslna mörk [sis·lnamöϙ·k] npl., **-skil** [-sɟɪ·l] npl. Sysselgrænser, Grænser mellem Sysler.

sýslu brjef [sis·løbrjɛ·v] n. Bestalling. **-bróðir** [-broᵘ·ðɪϙ] m. Kollega. **-fjelag** [-fjɛ·laq] n. Sysselkommune. **-fundur** [-fʏn·døϙ] m. Møde i Sysselforstanderskabet, Sysselmøde. **-fær** [-faiːr] a. i Stand til at bestille n-t. **-laus** [-löy·s] a. uden Bestilling, uden Beskæftigelse; uden Syssel. **-leysi (-is)** [-lɛi·sɪ] n. Lediggang, Mangel paa Beskæftigelse el. Syssel. †**-líf** [-liːv] n. det praktiske Liv. **-maður** [-maːðøϙ] m. **1.** Sysselmand (nærmest svarende til dansk Herredsfoged). — **2.** *(iðjumaður)* flittigt, stræbsomt Menneske.

sýslun (-ar, -anir) [sis·løn, -anɪϙ] f. Bestilling.

sýslunarmaður [sis·lønarmaːðøϙ] m. Bestillingsmand; Funktionær.

sýslu nefnd [sis·lønɛm·t] f. Sysselforstanderskab, Herredsraad. **-nefnd-**

armaður [-nɛmdarma:ðøɣ] m. Medlem af et Sysselforstanderskab. **-nefndarumdæmi** [-nɛmdarʏm·daimɪ] n. Sysselforstanderskabs Distrikt.

sýslungi (-a, -ar) [sis·luŋɟɪ] m. [illegible], Mand fra samme Syssel (Herred) som en.

***sýslu plógur** [sis·løplo:(q)øɣ] m. «Sysselpenge», Indtægterne af et Syssel: *af samandregnum sýsluplóg | sást ei eptir moli* (JÞorkÞjs. 13). **-rekstur** [-rɛχsdøɣ] m. Embedsførelse som Sysselmand. **-sjóðsgjald** [-sjoðsɡ̊al·t] n. Bidrag til Sysselkassen. **-sjóðsreikningur** [-sjoᵘðsrɛihgn-iŋgøɣ] m. Sysselkasseregnskab. **-sjóður** [-sjoᵘ:ðøɣ] m. Sysselkasse. **-skil** [-sɡ̊ɪ:l] npl. Grænse mellem to Distrikter (Sysler). **-skrifari** [-sgrɪ:varɪ] m. en Sysselmands Skriver. **-vegagjald** [-vɛ·qaɡ̊al·t] n. Sysselvejpenge. **-vegasjóður** [-vɛ·qasjoᵘ:ðøɣ] m. Sysselvejkasse. **-vegur** [-vɛ:qøɣ] m. Sysselvej: *sérðu ekki, að jeg er að draga kláránn upp úr sýsluveginum!*

sísnöktandi [si:snöχdandɪ] a. bestandig hulkende.

sisona [sɪ'so:na] adv. *(= til svona)* ¹) saaledes, netop saadan: *Æ, hann er þetta si sona fremur bráðfalegur* (JÞorkÞjs. 325); ²) saa som saa, en Del, jo, nogenlunde: *Jú, jú, víst var talað um kaupgjaldið, si svona* (JThMk. 260); ³) uden bestemt Hensigt, uden at mene noget med det: *eg spyr sisvona* (GFrSex 84); *þá segi ég rétt si sona við N.* (Eimr. VII. 186);

síspilandi [si:sbɪ·landɪ] a. **1.** altid livlig og fuld af Löjer: *G. K. var ... s. og fjörugur í viðræðum* (GKonÆf. 307); ogs. om en meget fyrig Hest. — **2.** altid spillende (Kort el. paa et Instrument).

síst [sis·t] adv. superl. se **síður.**

sístarfandi [si:sdarvandɪ] a. stedse virkende, altid i Arbejde.

systir (-ur, -ur) [sɪs·dɪɣ] f. **1.** Søster: *samfeðra, sammæðra systur,* Søstre paa fædrene, mødrene Side, jfr. *alsystir,* Helsøster; *föður-s., móður-s., afa-s., ömmu-s.* — **2.** (overf.) i Tiltale: Søster. **a.** *kæru bræður og systur,* jfr. *leik-s., stall-s., fóstur-s.* — **b.** spec. indbyrdes Tiltale- og Omtale-Titel for Kvinder i Goodtemplarordenen: *systir Marta.* — **3.** *(nunna)* Søster, Nonne.

systkin [sɪs·ɟɪn] npl., **systkini** [sɪs·ɟɪnɪ] npl. Søskende.

systkina börn [sɪs·ɟɪnabör·dv, -böd·v] npl. Søskendebörn; Fætter og Kusine. **-dætur** [-dai:døɣ, -dai:tøɣ] fpl. Søskendebörn (om Kusiner). **-synir** [-sɪ:nɪɣ] mpl. Søskendebörn (om Fættere).

systra börn [sɪs·drabör·dv, -böd·v] npl. Börn af to Søstre, Søskendebörn (om Fætter og Kusine). **-dætur** [-dai:døɣ, -dai:tøɣ] fpl. Kusiner (Døtre af Søstre). **-synir** [-sɪ:nɪɣ] mpl. Fættere (Sönner af Søstre). **-vilt** [-vɪλ·t] an. i Udtr. *fara s.,* tage fejl af Søstre.

sí streymi (-is) [si:sdrɛi·mɪ] n. stadig Strømmen, evig Strømmen: *þar við s. árinnar* (GFrSex 72). **-strengdur** [-sdrɛiŋdøɣ] a. stadig strammet; — uafbrudt: *Með þessum hætti samtvinnast orsakir og afleiðingar í sistrengda festi* (Björl. 33).

systrunga (-u, -ur) [sɪs·druŋga] f. Kusine, Mosterdatter.

systrungur (-s, -ar) [sɪs·druŋgøɣ, -uŋs] m. Fætter, Søskendebarn, Mostersön.

sístur [sis·døɣ] se **síðri.**

systur barn [sɪs·dørbar·dv, -bad·v] n. Søsterbarn; Nevø; Niece. **-dóttir** [-doᵘhdɪɣ] f. Søsterdatter, Niece. **-legur** [-lɛ·qøɣ] a. søsterlig. **-sonur** [-ɣ-so:nøɣ] m. Søstersön, Nevø.

sisvona [sɪ's(v)o:na] = **sisona.**

sísær [si:sai·r] a. som stadig ses, altid i Sigte: *sísæar stjörnur,* cirkumpolare Stjærner.

sýta (ti) [si:da, si:ta, sihdɪ] vt. og vi. beklage, begræde, sörge over: *s. í e-ð,* ¹) være ked af at blive af med n-t; *s. í skildinginn,* være karrig; ²) være karrig paa n-t: *Þingið hefir annars ekki verið vant að s.* [illegible] *hitt stærra vert, sýe sem launahækkun presta* (Alþ. '11, B. II. 1217).

sitalinn [si:ta·lɪn] a. nummereret med en uafbrudt Række Tal.

sitborð [sɪ:tborð] n. se **vefstóll.**

sýti (-a, -ar) [si:dɪ, si:tɪ] m. en Klat Snavs i Øjenkrogene paa Faar (Eyf.), jfr. *sýtur.*

sýtilegur [si:dɪlɪ·qøɣ, [illegible]] a. bedrøvet, bedrøvelig.

†**sitill (-ils, -lar)** [sɪ:dɪdλ, sɪ:t-, -ɪls, sɪhdlaɣ] m. Stol.

sýting (-ar, -ar) [si:diŋk, si:t-] f. Sorg, Bedrovelse.

sýtings samur [si:diŋsa·møɣ, si:t-] a. = **sýtinn. -semi** [-sɛ·mɪ] f. indec., **-skapur** [-sga·bøɣ, -sga·pøɣ] m. Smaalighed.

sýtingur (-s) [si:diŋgøɣ, si:t-] m. Smaalighed.

sýtinn [si:dɪn, si:tɪn] a. smaalig, nöjeregnende.

sitja (*sit; sat, sátum; sæti; setið*) [sɪ:dja, [illegible] sau:dom, sau:tom; sai:dɪ, sai:tɪ; sɛ:dɪð, sɛ:tɪð] vi. og vt. **I.** sidde: **1. a.** *s. á stóli, í hásæti,* sidde paa en Stol, en Trone; *s. á hesti* (el. *hestbaki),* sidde til Hest; *Fáir munu taka hann á skeiði ... ef vel er á setið* (hvis der er en dygtig Rytter paa den) (ÞGjD. 60); *s. yfir borðum,* sidde til Bords, sidde ved Bordet; *kunna að s. á báðum bekkjum* (Málshb.), forstaa at sidde paa bægge Bænke (ɔ: rette sig efter Forholdene); *þröngt mega sáttir s.,* hvor der er Hjærterum er ogsaa Husrum; *s. skör lægra,* sidde et Trin lavere; overf. regnes for mindre betydelig; *allir verða að s. og standa eins og hann vill,* alle maa sidde og staa (ɔ: forholde sig, göre) som han vil; *s. mjótt,* sidde med Benene sammenpressede; overf. være i Knibe. — **b.** [illegible] **2.** med præp. [illegible] *hlæ[illegible]ki),* holde Latteren tilbage, bare sig for at le; *s. á strák sínum,* [illegible] *perjum,* holde en nede, kuske en: *Vanalega hafði hann samt* [illegible] saaledes,

at andre ikke kan faa fat i det; ikke röre ved n-t, ikke göre Brug af n-t: *þingið ... hefir setið á þeim gjaldstofnum, sem stjórnin hefir bent á. Það kemst ekkert áfram af þeim málum, sem horfa til að bæta fjárhag landsjóðs* (Alþ. '11, B. 613); *s. á ráðstefnu, fundi,* være til et Møde; *s. á hlustinni* (el. *hlustunum),* vende det døve Øre til; *s. aldrei á sárshöfði,* forliges som Hund og Kat; *s. að e-u,* ¹) sidde og være beskæftiget med n-t: *s. að drykkju* (el. *sumbli),* sidde og drikke; *s. að tafli,* sidde og spille Skak; *s. að mat sínum,* sidde og spise; *s. að fje,* vogte Faar = *s. hjá;* ²) ruge over n-t, faa n-t som Indtægt; gotte sig over n-t: *kosta útgáfu Fjölnis, og láta ykkur sitja að því, sem fyrir hann hefði fengist* (TSæm. 254); *s. einn að öllu og bola alla aðra* (el. *öllum öðrum) frá,* ruge alene over alting og holde alle andre borte (JSFb. 4); *s. e-ð af sjer* se III.; *s. eftir,* sidde tilbage, spec. (i en Skole) sidde over; (Talem.) *s. eftir með sárt enni(ð),* faa en lang Næse, sidde med Smærterne; *s. fyrir e-u,* ¹) være udsat for n-t: *s. fyrir ámæli,* være udsat for Bebrejdelser; *s. fyrir afarkostum;* — *s. fyrir skort,* være udsat for Mangel: *En eins og fuglinn færir ófleygum úngum sínum fæðslu, þá hann getur náð henni, en situr fyrir skort sjálfur* (II. I. 213); ²) foretrækkes: *Hvorn þeirra átti hann að láta sitja fyrir?* (Eimr. III. 94); ³) ligge i Baghold: *s. fyrir e-m;* ⁴) *s. fyrir svörum,* føre Ordet; — abs. *s. fyrir,* lade sig fotografere; — *s. hjá,* ¹) *s. hjá e-m,* sidde hos e-n; ²) *(í dansi)* sidde over; ³) sidde som Tilskuer, være neutral: *s. hjá málum manna; s. hjá í ófriðnum;* ⁴) *s. hjá (fje),* vogte Faar; — *s. í,* indbefattes i (n-t): *Það sat í Krists svörum, | að spyrja úr spjörum* (StSt. Andv. I. 47); *s. í tapi (gróða),* sidde i Tab (tjæne); *s. í skaðanum,* ikke kunne erstatte Skaden; *e-ð situr í e-m,* (egl. n-t sidder i en), en kan ikke glemme n-t (spec. om Vrede, Fornærmelse osv.); *s. yfir,* ¹) (jfr. I. 1. a.) sidde og passe paa: *s. yfir fje; s. yfir veikum manni;* — *s. yfir konu,* hjælpe en Kvinde i Barnsnød, forrette en Jordemoders Forretninger; *jeg varð að s. yfir honum* (hænge over ham) *alt kvöldið blindfullum;* ²) sidde over n-t, anvende megen Tid paa n-t: *s. yfir kvæðum;* — *s. yfir drykkju,* sidde og drikke, sidde i et Drikkelag; ³) uden Ret at tiltage sig en Myndighed over n-t og forhindre andre i at udøve den (arkaistisk): *s. yfir hlut e-s,* forurette en, forholde en hans Ret; *s. yfir virðingu e-s,* ds.: *Jón biskup sat yfir virðingu þeirra fyrir norðan land og réði lögum og lofum á alþingi* (JAðEin. 35); *s. yfir skörðum hlut,* ikke faa sin Ret; ⁴) abs. *s. yfir,* sidde over (i Kortspil); *verða að s. með e-ð,* maatte slaa sig til Taals med n-t; (i en Leg) *sittu með það (ɔ: höggið)!* sidste!; *s. til e-s,* (sidde og) passe paa n-t; *s. um e-ð,* ¹) vente paa el. søge Lejlighed til n-t: *sat um að sálga sér* (JÁÞj. I. 296); ²) passe paa n-t, lure paa, eftertragte n-t: *s. um sæmd e-s,* eftertragte ens Ære, søge at komme ens Ære til Livs; *s. um e-n,* ¹) ikke tabe en af Syne, passe en op; ²) ville en til Livs; *s. um líf e-s,* lægge Planer mod ens Liv, pønse paa Lejlighed til at tage en af Dage, stræbe en efter Livet; *s. um borg,* belejre en By; *s. undir e-m,* sidde med en paa Skødet; *s. undir lestri, ræðu,* høre paa en Oplæsning (spec. overvære en Husandagt), en Tale; *ætlarðu að s. undir þessu lengur?* vil du sidde og lytte til dette længere?; *s. uppi,* sidde oppe (ikke være i Seng); sidde op (i Sengen); *s. upp við dogg,* sidde halvoprejst (med Skuldrene lænet til Hovedgærdet); *hann situr ekki einn uppi,* han er ikke alene, han har Venner; *s. úti,* sidde ude; i den isl. Folketro spec. sidde ude om Natten paa en Korsvej og foretage Besværgelser eller lure paa Huldrefolk o. desl.; *s. uppi með,* sidde inde med, beholde n-t, sidde tilbage med n-t, ikke kunne blive af med n-t: *færði fjelagið það sjer til afsökunar, að það sæti uppi með klæðabirgðir til fleiri ára* (Eimr. I. 22); *þótt bændur ... sæti uppi með afurðir sínar án þess að geta komið þeim af sér* (JAðEin. 288); — spec. om Giftermaal: *[illegible] þessum [illegible] varð hlutskarpast, og sat uppi með* (fik) *Björn* (JÁÞj. I. 382); *Konur þær, sem fjallabúar hafa náð á sitt vald, s. þeir jafnaðarlega uppi með* (beholder de i Reglen) (JÁÞj. II. 189); *Guðrúnirnar gipti hann á sama hátt og Laban forðum dætur sínar, að hann hélt vinnumenn, sem sátu síðan uppi með þær* (JÁÞj. I. 386); *s. sig úr færi, s. e-ð úr hendi sjer,* se III.; *s. við,* ¹) *s. við e-ð* el. *við að gera e-ð,* sidde og göre n-t; holde ud ved n-t: *Hittir enginn ókunn mið | út' um hinzta rokið | sem ei hefir setið við* (StStAndv. I. 300); ²) forblive, bero ved n-t: *við þetta varð nú að s.,* derved maatte det bero; *taka þessa tillögu aftur og láta nú s. við það, sem er* (Alþ. '11, B. II. 910); *þar við situr,* derved beror det, derved forbliver det; saaledes staar det; *og þar við sat,* og det blev Enden paa Sagen, derved blev det. — **3.** impers. *e-ð situr á e-m,* n-t passer sig for en, is. med nægtende Udtryk el. ironisk: *enda sæti það ekki á mér ... að fyrirmuna henni það* (JThMk. 341—342); *Eða minsta kosti* [illegible] D. skulde være de sidste til at benytte det som Paaskud (Ísaf. ²⁴/₅ '13); (iron.) *það situr á* [illegible] (Hall. 51). *það situr vel (illa) á honum að ...,* det passer sig godt (daarligt) for ham at ...: *sæti það illa á sjer, yfirvaldi þeirra, að fara að níða þá erlendis* (EKv. i BTh. xiv). — **II.** om Væren paa et Sted: **1. a.** sidde, dvæle, opholde sig: *s. heima,* være hjemme; *s. heima af e-u,* sidde hjemme og ikke tage Del i n-t el. gaa Glip af n-t (jfr. JÁÞj. I. 445) (jfr. *s. sig af e-u,* se III. 1.); *s. heima með kopp hinn sama* (Málshb.), sidde hjemme med det samme Kar (el. den samme Kammerpotte) ɔ: sidde og kukkelure hjemme; *s. sem fastast,* blive rolig siddende, ikke fjærne sig, stadig opholde sig et Steds; *s. um kyrt,* forholde sig rolig; *s. kyr,* sidde stille, forholde sig rolig; *s. í festum,* sidde som forlovet (om en Kvinde i Tiden mellem Forlovelsen og Brylluppet); *s. hjá, s. yfir,* se I. 2. — **b.** residere: *landsstjórnin situr í Reykjavík.* — **c.** vente: *s. veðurfastur* (el. *veðurteptur),* maatte vente et Sted paa Grund af Vejret. — **d.** *s. í fangelsi,* sidde i Fængsel. — **2.** i Fisker- og Jægersprog: *s. fast mið,* sidde stille (uden at lade sig drive bort af Vind el. Vove) og fiske ude paa en Banke: *Hann sat ungur Hamarinn fastan*

(BTh. 136); *s. undir (vað)*, pilke for Havkal (Nl., Vf.); *s. undir, s. við* = *s. undir* (el. *við) vað á bergi*, sidde og holde Tovet (have det viklet omkring Livet), naar en Mand fires ned i en Klippe for at fange Fugle el. Æg, jfr. *undirsetumaður*; — *s. (úti)*, blive længe ude paa Havet for at fiske. — **III. 1.** med acc. **a.** *s. e-ð af sjer, s. sig úr færi með e-ð, s. e-ð úr hendi sjer*, lade n-t slippe fra sig, gaa Glip af n-t, lade n-t gaa sig ud af Hænderne (ved at forsömme en gunstig Lejlighed): *s. af sjer gott tækifæri; 9 eða 10 fugla hafði Gísli setið af sjer* (GKonÆi. 146); *var G. tregur til, og ætlaði að hann mundi s. af sjer* (han vilde tabe ved at opholde sig) *við eyna* (ibid.); *Svo gekk eg að þessum kjörum og sat úr færi með aðra jörð, sem nú er föst* (GFrE. 78); (Ordspr.) *sá situr og ekki úr færi, sem fyrstur rær* (SchMál.), den forsömmer ikke Lejligheden, som tager först af alle paa Søen; *s. af sjer (hegningu)*, sidde (en Straf) af; *s. einhvern af stokki*, vente til en, der er til Stede, gaar sin Vej; *s. hest vel eða illa*, sidde godt el. daarligt paa en Hest; spec. sidde fast i Sadelen: *hesturinn var svo ólmur, að jeg gat ekki setið hann*; — *s. brúðkaup*, fejre et Bryllup, deltage i et Bryllup; *s. fund*, sidde som Deltager i, deltage i et Møde; *s. lömb, fje*, vogte Lam, Faar. — **b.** have Sæde et Steds: *þessir þingmenn s. neðri deild*. — **2.** *s. jörð*, drive, dyrke en Gaard: *jörðin er vel (illa) setin*, Driften af Gaarden er i god (daarlig) Orden: *þessi maður hefur setið staðinn ágætlega* (Alþ. '11, B. 236); (Ordspr.) *Hann hefir nógu lengi setit heimagarðinn* (LFR. V. 34), han har boet længe nok paa sine Fædres Gaard ɔ: det er paa Tide at han lærer noget nyt. — **3.** *s. e-m e-ð* = *þola e-m e-ð*, finde sig i n-t (en Fornærmelse o. l.) af en, taale en n-t. — **4.** med Hensynsdativ: **a.** *s. e-m e-ð*, afskære en fra n-t; *s. e-m eftir e-u*, tragte en efter n-t, søge at berøve en n-t: *s. e-m eftir lífi*, tragte en efter Livet; *þeir voru rægðir við hann, svo sem að sætu þeir honum eftir ríkinu* (Vid. I. 111). — **b.** *s. e-m fyrir ljósi* (el. *í ljósi*), staa en i Lyset, være en i Vejen. — **IV. 1.** pp. *setinn*: *vel setinn bekkur*, godt bemandet Bænk; *sorgum setinn*, sorgbetynget: *vera sorgum setnir* (HallgrPass. 17, 8); *setið egg*, befrugtet Æg, hvor Ungen er begyndt at dannes. — **2.** (ger.) *sætt*, til at sidde: (Ordspr.) *setið er nú meðan sætt er*, man sidder (el. har siddet) saa længe det er muligt.

sitjandi (-a, -endur) [sɪːdjandɪ, sɪːtj-] m. **1.** *(rass)* Sæde, Bagdel (af Legemet). — **2.** en siddende: *standendur og sitjendur*.

1. **sitla, sítla (-u, -ur)** [sɪhdla, sihdla] f. *(= vætla)* fremsivende Vand.

2. **sitla, sítla (a)** [sɪhdla, sihdla] vi. sive, dryppe: *og sitlaði niður af beim* (ɔ: *blóðunum*) *suddavætan* (And. II. 136); *hjer sitlar dálítið vatn fram*.

1. **sitra (-u, -ur)** [sɪːdra, sɪːtra] f. lille Kildevæld, lille Bæk.

2. **sitra (a)** [sɪːdra, sɪːtra] vi. flyde langsomt, sive; *s. á*, bestænke, væde langsomt; *s. úr*, afsive.

sítróna (-u, -ur) [siːtrouːna] f. Citron.

sitthvað [sɪhtχwað, -kvað] se **sinn.**

sýtugur [siːdøqøɡ, siːt-] a. med rindende Øjne (ÓDavVik. 61).

sýtur [siːdøɡ, siːtøɡ] fpl. Flod el. Pus fra Øjnene el. i Øjenkrogene, Søvn» (Nl., Sch.), jfr. *sýti*.

síúðrandi [siːjuðrandɪ] a. stadig vimsende, stadig arbejdende: *s. dáðarmaður* (MJSöguk. 114).

síu grind [siːjøɡrɪnt] f. Siramme. **-ketill** [-ɟɛːdɪdʎ, -ɟɛːtɪdʎ] m. Filtrerkedel.

síun (-ar, -anir) [siːjøn, siːjanɪɡ] f. **a.** Sining; Filtrering: *s. vatns gegnum sand; s. mjólkur á síu*. — **b.** Afsondring: *s. gallsins úr blóðinu*.

síungur [siːjuŋɡøɡ] a. evig ung.

síu pappír [siːjøpahbiɡ] m. Filtrerpapir. **-poki** [-poːɡɪ, -poːɟɪ] m. Tragtpose. **-steinn** [-sdeidːn] m. Filtrersten.

sí vaf [siːvaːv] n. mangfoldig Omvikling. **-vafinn** [-vaːvɪn] pp. se **sívefja.** **-vafningur** [-vabnɪŋɡøɡ] m. Spiral. **-vakandi** [-vaːɡandɪ, -vaːk-] a. altid vaagen; altid i Bevægelse, aldrig hvilende: *bárur ungar s.* (JHall. 94). ° **-vaki (-a, -ar)** [-vaːɡɪ, -vaːɟɪ] m. Perpetuum mobile.

Sívaliturn [siːvalɪtʏdːn, -tʏrdn] m. npr. Rundetaarn (i København).

sívalningsskuggsjá [siːvalnɪŋsɡʏkːsjau] f. Cylinderspejl.

sívalningur (-s, -ar) [siːvalnɪŋɡøɡ] m. Cylinder.

sívalur (f. sívöl, n. sívalt) [siːvaːløɡ, -vöːl, -vaʎt] a. rund, cylinderformet; *s. á vöxt*, rundvokset.

sí vaxandi [siːvaχsandɪ] a. stedse tiltagende. **-vefja** [-vɛvja] vt. omvinde, omvikle mangfoldige Gange; pp. *sívafinn*. **-vellandi** [-vɛdlandɪ] a. stadig i Kog. **-verka** [-vɛɡɡa] vi. stedse virke (JÞorl. I. 30); — pp. *síverkandi*, stedse virkende. **-vinda** [-vɪnda] vt. vinde ud i eet, uden at der danner sig Lag *(eikur)*; pp. *síundinn*. **-vinnandi** [-vɪnːandɪ] a. stadig arbejdende

sízt, síztur [sisːt, sisːdøɡ] se **síst, sístur.**

sí þráður [siːþrauːðøɡ] a. stedse attraaet. **-þrefandi** [-þrɛːvandɪ] a. stadig kævlende. **-þögull** [-þöːqødʎ] a. bestandig tavs.

1. **sjá-** [sjau] se **sjó-** og **sæ-.**

2. **sjá (sje, sjáum; sá, sáum; sæi; sjeð, †pp. sjenn)** [sjau, sjɛː, sjauːøm; sau:, sauːøm; saiːjɪ; sjɛːð, sjɛdːn] vt.

A. I. se (i Alm.) **1. a.** *þeir sáu ekki land í 7 dægur*, i 7 Dage kunde de ikke öjne Land; *Hvað er að sjá þig, Högni minn?* hvordan er det dog du ser ud, H.? (AxThBD. 23); *hann er ekki mikill fyrir mann að s.*, han er ikke særlig anselig at se til. — **b.** *(verða var við)* se, blive var, opdage: *hún sá hann ekki fyr en hún var alveg komin að honum*; — *þegar þau voru komin hálfa leið, sá hún* (opdagede hun), *að hún hafði týnt hringnum*. — **c.** om Synsstyrken: *s. vel (illa)*, have gode (daarlige) Øjne, have et stærkt (svagt) Syn; *blindir sjá, haltir ganga* osv. — **d.** med dat.: *s. (hug)sýnum, ofsjónum*, se Ekspl. — **2.** *(horfa)* se (i en bestemt Retning), betragte: *s. í gegnum fingur sjer*, se igennem sine Fingre. — **3.** se efter: *jeg ætla að s. hvað hann segir; jeg ætla að s. hvað jeg sje*. — **II.** overf. **1.** se, opdage, udfinde, komme paa: *nú sje jeg ágætan leik*, nu ser jeg et udmærket Træk; *s. hvað setur, s. hverju fram vindur*, se Tiden an. — **2.** med Bibet. af at kende, vide, erkende: *s. sjer fært, s. hag (sóma) sinn, s. sjer hag í*, se Ekspl. — **3. a.** *(geta sjeð)* indse: *má það hver maður s., er nokkra hugsun hefur*; — *hann sá það líka sjálfur*, han indsaa det ogsaa selv; *jeg get ekki sjeð, að jeg hafi gert neitt fyrir mjer*, jeg kan ikke indse (jeg indser ikke), at jeg paa nogen Maade har forbrudt mig; *jeg sje ekki betur en*, saa vidt jeg kan se; *sjeð er nú, hversu verða vill*, nu kan man sikkert se, hvorledes det vil gaa. — **b.** n. *sjeð (= víst)*, sikkert: *Það er ekki séð* (ikke sikkert), *að eg hafi sofið fastara ... en hann Björn* (JÁÞj. II. 411). — **†c.** med gen.: *Lögmenn og lögréttumenn segjast ei annars s. kunna* (ikke kunne indse andet), *en að þeir* (Altingsbeslutning 1680). — **4.** *vilja ekki s. e-ð*, kimse ad n-t: *jeg vil ekki s. það*, jeg vil ikke se det for mine Øjne, jeg vil ikke vide af det; *jeg vil ekki s. að eiga það*, jeg bryder mig aldeles ikke om at eje det; *jeg vil ekki s. að gera það*, det kunde aldrig falde mig ind at göre det. — **5.** impers. *sjá* som interj.: *s., alt er orðið nýtt*. — **III.** med præp. og adv.: *s. á, s. að sjer, s. af, eftir e-u, s. fram á, s. fyrir, s. í, s. (á) milli, s. til, um, við* osv., se Ekspl. — **IV.** impers.: **a.** *e-ð sjer*, n-t kan ses; *veginn sá óglögt*, man kunde kun utydelig skimte Vejen: *s. högg á vatni, merki e-s*, se Ekspl. — **b.** med præp. og adv.: *sjer á, fyrir e-u, til e-s*, se Ekspl.

B. refl. *sjást*: **I. †1.** *(óttast)* frygte, befrygte. — **2.** med præp. og adv. **a.** *láta ekki á s., s. fyrir, um*, se Ekspl. — **b.** impers.: *e-m sjest yfir*, se Ekspl. — **II.** *sjást* (recipr.) **1.** se hinanden: *nú er orðið langt síðan við höfum sjest*; — *þið sjáist aldrei framar*, I ser aldrig mere hinanden. — **†2.** *sjást á* (egl. se paa hinanden), kæmpe. — **III.** *sjást* (pass.) **1.** blive set: *hann sást koma gangandi*, man saa ham komme gaaende; *og hefur hann ekki sjest* (el. *sjeðst*, Af.) *síðan*, han er ikke bleven set senere; *það sjest á sínum tíma*, det vil vise sig (til sin Tid). — **2.** kunne ses: *e-ð sjest*, n-t kan ses; *sjest það nokkuð?* kan det ses?; *það sjest ekki loft frá láði*, man kan ikke skelne mellem Himmel og Jord, Luft og Land gaar i eet (i Mørke el. uklart Vejr). — **IV. a.** ppr. *sjáandi*, seende: *hver s. maður*, hver Mand med aabne Øjne; *sjáandi s. þeir eigi osfr.*, seende ser de ikke osv.; *að öllum ásjáandi*, i alles Paasyn; *†fara s. eftir e-u*, se n-t med egne Øjne. — **b.** (ger.) værd at ses; *nú er s. til þín*, sikken du bærer dig ad. — **V.** pp. *sjeður*: **1.** set: *vera ekki allur þar sem hann er sjeður*, være vanskelig at gennemskue, ikke bære alle sine Egenskaber til Skue; spec. have en Ræv bag Øret, være en lun Fyr: *Það er ekki hver slíkur, sem hann er séður* (Eimr. X. 143); *dulir, og ekki allir þar sem þér eruð séðir* (JTh. Ps. 199); *vel (illa) sjeður*, vel (ilde) set; *e-ð er ekki vel sjeð*, n-t er ikke vel set. — **2.** brugt som a. *(slunginn, kænn)* klog, snu, beregnende; forsigtig, snedig, listig; *hann er sjeðari en svo*, han er snedigere end som saa; *hann er s. að græða*, han forstaar sig paa at tjæne Penge.

Ekspl. i alfabetisk Orden: *s. e-ð á e-m*, se n-t paa en, kunne se n-t paa en: *jeg sá það á honum, að hann sagði ekki satt; jeg sá strax á honum, að e-ð hafði komið fyrir*; — *s. á e-ð (= horfa á e-ð)*, se paa n-t; *á að s.*, at se til, af Udseende; *s. á klukkuna*, kunne se, hvad Klokken er; *s. á með e-m*, holde Øje med en, tage sig af en; *s. á milli = s. milli*; — impers.: *það sjer á e-m*, [1] *(e-r er meiddur)* en er forslaaet el. har faaet en Skade: *Guðrún sagðist hvergi finna til og það sá hvergi neitt á henni* (JTrSk. I. 122); *hann lamdi hana svo, að það sá á henni*; [2] spec. ens Udseende er ændret (paa Grund af Sygdom, Sult el. andet): *Af öllu þessu sjer optast fljótt á þeim; þeir verða fölleitir og megrast* (Eimr. I. 34); [3] *(e-r er kendur)* en er beskænket: *það sá á honum*, man kunde mærke, at han havde faaet en Taar over Törsten; [4] *það er farið að s. á henni*, man kan allerede se, at hun er frugtsommelig; — *sjer á e-u*, [1] n-t kan ses paa n-t, der ses Spor af n-t; (Ordspr.) *það er engin sótt, sem ekki sjer á*, det er ingen Sygdom, som ikke mærkes; [2] spec. n-t er blevet beskadiget el. tilsmudset: *það sá ekkert á bókinni*, Bogen var ubeskadiget saa vidt man kunde se, der var intet at se paa Bogen; *það sjer mikið* (el. *fljótt*) *á e-u*, (om Töj) n-t er sart, Snavs el. Pletter ses let paa n-t; *það sjer ekki á svörtu*, egl. man kan ikke se Pletter paa sort; overf. n-t er saa sort (smudsigt, ondt, nederdrægtigt), at en ny Plet (Brøde, Last) ikke mærkes, ikke er afstikkende; *láta á s.* (jfr. *ásjá*), vise Tegn paa Forfald, Slid, Alderdom el. lign.; skæmme sig: *þegar líkaminn fer mjög að hrörna ... þá lætur sálin einnig á sjá* (Eimr. XVIII. 34); impers.: *sem á gull sæi*, som Guld at se paa; abs. *s. á*, [1] (i Kortspil) kigge en i Kortene: *þú sjerð á hjá mjer*; [2] impers. n-t viser sig, mærkes: *það sjer á, að þú ert orðinn prestur*, man kan nok mærke, at du er bleven Præst; *það sér á* (det skal nok mærkes), *að eg er kvennvæfla* (JThMk. 397); ogs. iron.: *það sjer á, að þú sjert fullorðinn maður, að láta svona*; — *sá það á, að hann var ekki vitur maður* (Od. 532); *sem á sjer*, som det viser sig, som man kan se; *láta á sjást*, vise n-t i Gærningen; *láta ekki á sjást*, lade n-t blive skjult, ikke lade sig mærke med n-t: *þó þú sjert reiður, þá láttu það ekki á sjást*; — *sjest á e-u = sjer á e-u*; — *s. að sjer*, [1] *(gæta sín)* se sig for, tage sig i Agt; [2] holde paa sine Penge (jfr. *aðsjáll*); [3] *(bæta ráð sitt)* angre sine Gærninger, gaa i sig selv, tage sig sammen, forbedre sig; *varla ser at fótum fram (fyrir þoku)*, man kan næppe skimte en Fodsbred (for Taage) (LFR. III. 140); *s. af e-m*, vende Blikket bort fra en; *hann mátti ekki af henni sjá*, han kunde ikke undvære hende, han maatte altid have hende for Øjnene, kunde ikke være fra hende; *s. af e-u*, undvære n-t; *†s. illa af e-u*, forsómme n-t: *því sáuð þjer svo illa af því* (Hist. III. 160); *s. aumur á e-m*, forbarme sig over en; — *s. eftir e-m (e-u)*, [1] stirre med Længsel efter en (n-t): *Þorbjörn sér líklega eftir mér að rölta fram eftir; það getur nú samt dregist um vikuna þá arna sú ferðin* (ÞGjD. 62); [2] savne en (n-t): (Ordspr.) *sjá eftir sjö augunum* (Málshb.), savne n-t hæftigt; spec. savne en, der er død el. mistet for bestandig: *hann sjer alt af eftir fyrri konunni sinni*; —

hún sjer alt af eftir kærastanum sínum, sem sveik hana; [illegible] *eftir e-u*, angre n-t, fortryde n-t: *jeg sje eftir, að jeg gerði það*; [illegible] *eftir e-u*, fortryde, at man har afhændet n-t (foræret el. solgt n-t): [illegible] *ekki eftir að gefa þjer það* [illegible] *ekki eftir því í þig*, det er dig vel undt (is. om Mad); *s. eftir e-u blóðugum aug(un)um*, fortryde dybt, at man har afhændet n-t; [illegible] *fyrir e-m*, [1]) göre det af med en, besörge en over i den anden Verden; [2]) sörge for en, forsörge en: *það átti að vera* [illegible] *aumlega fyrir munaðarlausum börnum*; ellipt.: *og átti mörg börn fyrir að s.* (JHall. 267); *s. fyrir e-u*, sörge for n-t, drage Omsorg for n-t: *það er ekki mitt að s. fyrir því*; [illegible] *e-m fyrir e-u*, forsyne en med (skaffe en) n-t; *s. fyrir endann á e-u*, se n-t afsluttet: *það er ekki séð fyrir endann á því enn*; [illegible] *fyrir*, forudse n-t; *s.* (el. *segja) fyrir (feril og afdrif veikinda)*, prognosticere; — impers. *sjer fyrir e-u*, der ses Spor af n-t: *sér enn fyrir* [illegible] (JÁÞj. I. 216); — refl. *sjást fyrir*, se sig for: *Hann sást* [illegible] *fyrir, var* [illegible] *grimmur, og* [illegible] *ekki beint riðinn við neitt af hryðjuverkum aldarinnar* (SNordSnSt. 78); *sjást ekki (lítt) fyrir*, [1]) ikke se sig for, ingen Betænkninger have, gribe til alt: *þótt hann sæist lítt fyrir þegar samræðarmetnaður* [illegible] *skapinu* (ÞGjD. 78); [2]) være rundhaandet, give til höjre og venstre: [illegible] *íslenska* [illegible] *ekki fyrir* (JTrHeið. IV. 93); *sjest fyrir e-u*, man kan se Spor el. Lævninger af n-t: *sést þar enn fyrir túngarði beggja megin ár* (ÞThFerð. III. 76); [illegible] *nokkur og* [illegible] *fyrir vegum* (man kunde daarlig se Vejene) (ÞGjD. 47); *s. fram á, að*, forudse n-t: *jeg sje fram á það, að bærinn verður kolalaus með þessu móti*; — *s. fram í tímann*, være forudseende, fremsynet, se ind i Fremtiden; *s. fram úr*, kunne overskue n-t, se Slutningen (af n-t): *Loks lofaði hann* [illegible] *vættum, meira ekki, fyr enn fram úr* [illegible] (ÞGj. Uf. 84); *jeg hef svo mikið að gera, að jeg sje ekki fram úr því* (kan ikke overskue det, se Vejen til Enden); *s. sjer e-ð fært*, se sig i Stand til n-t: *jeg sje mjer ekki annað fært en*, jeg kan ikke se nogen anden Mulighed end; — *s. hag sinn (í e-u)*, se, hvad der er Fordel for en; *s. sjer hag í e-u*, finde sin Fordel ved n-t; *s. hugsýnum*, faa en Vision: *Á öllum öldum hafa innblásin mikilmenni … séð hugsýnum* (Ísaf. '15, 9, 2); — *s. í*, [1]) *(horfa í)* være karrig paa n-t, ærgre sig over, at n-t gaar til Spilde (Tid, Penge el. andet): *húsbændur … s. í hverja stund, sem geingur frá vinnunni til leikja* (ÓDavSk. 30); *s. í hvern skildinginn*, vende hver Skilling tre Gange; [2]) bryde sig om n-t: *eg* [illegible] *ekki í það, eg læka samt* (JÁÞj. II. 38); *s. e-ð í anda*, se n-t i Aanden; *s. í gaupnir sjer*, sidde og se ned for sig (ned i Hænderne) (jfr. *gaupnir*); — *s. í hendur e-m = vera upp á e-n kominn*, være afhængig af en (jfr. BiblWaysh. Syr. 33, 22); *það sjer í sjóinn*, man kan se Bölger bryde el. rejse sig ude paa Havet; *það sjer ekki í hann fyrir skít*, han er svinet til fra Isse til Fod; *það sjer í tvo heimana*, det ser sort ud: *Þegar þannig viðrar, tekur að s. í tvo heimana frá hlaðvörpum bændanna* (GFrSex 78); *s. yfir e-ð*, bese n-t, overse n-t; give Agt paa, betragte: *s. yfir landið, s. yfir verk manna*; — impers.: *e-m sjest yfir e-ð*, [1]) en overser n-t, n-t undgaar en; [2]) abs. *sjást yfir*, göre n-t galt, forse sig: *Þú veizt, hversu úngum manni er títt að yfir sjást* (Il. II. 288); (Ordspr.) *öllum kann yfir að sjást* (GJ.), enhver kan fejle; — *s.* (el. *vita) jafnlangt nefi sínu*, kunne se saa langt som sin egen Næse ɔ: vide Besked med en hel Del Ting, som Folk i Almindelighed ikke kender, spec. have Kendskab til Fremtiden el. magiske Kundskaber; — *s. sjer mann á velli*, udvælge sig en bestemt Mand; *s. merki e-s*, se Tegn paa n-t; — ogs. impers.: *þess sjer enn merki*, man kan endnu se Tegn derpaa; *s. milli*, se, hvem der har Overtaget, se Forskel paa n-t: *Þeir áttust lengi við, svo ekki mátti milli s.* (Eimr. XVII. 81); *Barist er á orustuvellinum án þess á milli megi s.* (uafgjort) (Lögr. '15, 23); — *s. níu leiki á borði* (Málshb.), kunne se 9 Træk paa Skakbrættet, se mange Muligheder el. Udveje, ikke være tabt bag af en Vogn; — *s. ofsjónir*, se Hallucinationer; *s. ofsjónum yfir e-u*, misunde en n-t; — *s. ráð við e-u*, se, finde paa Raad mod n-t; — *s. sýnir*, se Syner; *s. sýnum = s. hugsýnum*; — *s. sitt óvænna*, se, at man vil komme til at trække det korteste Straa, og derfor give efter; *s. ekki sólina fyrir e-m*, ikke kunne se Solen for en; *s. sóma sinn (í e-u)*, erkende, hvad der er en til Ære, handle i Overensstemmelse med sin Værdighed: *En þó skal eg nú s. sóma minn, og láta undan* (Il. II. 67); — *s. til e-s*, [1]) se en (komme): *jeg sá ekkert til hans fyr en hann var kominn að bænum*, jeg saa ham ikke, för han var kommen hen til Gaarden; *frá bænum sáu menn alt til ferða hans*; [2]) se en, se, hvad en tager sig for: *Þjer dugir ekki að þræta, jeg sá alt til þín*; [3]) *(ætlast til e-s)* se efter n-t, vente paa n-t: (Ordspr.) *æ sjer gjöf til gjalda*, alle Gaver venter paa Gengæld; den ene Tjæneste er den anden værd; [4]) *(líta eftir e-u)* have Opsyn med n-t, före Tilsyn med n-t; [5]) sörge for n-t, passe paa n-t: *en svo muni hún hafa getað til séð* (JÁÞj. I. 91); *jeg skal s. til, að þú fáir ekki neitt*; [6]) abs. *s. til*, have tilstrækkeligt Lys til Udforelsen af et Arbejde: *hann var að lesa meðan hann sá til*, han læste, saalænge det var lyst nok; *sjerðu til þarna inni í myrkrinu?* kan du se noget derinde i Mørket?; *Þórunn saumaði … en var farin að s. illa til* (EKvYhl. 146); *s. ekki til fyrir sólunni*, ikke se Skoven for bare Træer (JsJs.); [7]) se Tiden [illegible] *hvort ekki* [illegible] *ennþá*; [8]) [illegible] *(nú) til*, lad os nu se: *sjáum til, þetta gat hann*, nej, se engang, det kunde han dog; — impers.: *sjer til e-s*, en kan ses, öjnes; *sjer ekki til sólar*, Solen kan ikke ses, Solen skinner ikke; *sjást til e-s*, ses komme el. gaa [illegible] have Opsyn over n-t [illegible] *um drenginn á ferðinni*; *s. um bú, um verslun*; (abs.) varetage ens Forretninger, tage sig af Husholdningen: *Ólöf biður hana að s. um fyrir sig, sökum* [illegible] (JM. I. 71); *s. um sig*, [1]) passe sig selv, sörge for sig selv; *nú verður hver að s. um sig; hann sjer um sig*, han sörger for ikke at komme tilkort; [2]) være Karl for sin Hat: *ég se um mig eins og þeir halda herna í dalnum* (ÞGjOs. 148); *s. um e-ð með e-m*, have Tilsyn med ens Affærer; staa en bi; *s. sig* (el. *sjást) um*, se sig omkring; *s. sig um hönd*, fortryde; komme paa andre Tanker; *s. undir*, se under Kortene; *s. út úr e-u = s. fram úr e-u*, kunne overse, se Enden paa n-t: *menn hans sáu ekki út úr því, sem þeir höfðu að gera* (SIng. I. 163); *s. út*, udspekulere: *s. út leik*; — *s. út ráð mótstöðumanna sinna* (JÁÞj. I. 581); *s. e-n út*, gennemskue en: *hann kann vel að s. fólk út* (JTrSk. II. 192); *s. útundan sjer*, se med et Sideblik: *Sigga hefir komið þar, og séð útundan sér* (GFrSex 86); — *s. við e-m*, vogte sig for en, tage sig i Agt for en: *Fari það kolað ef þeir hafa vitsmuni til að s. við honum* (MelBr. 11); *s. e-ð við e-n*, gengælde en n-t: *eg er ekki viss um, að hjúin myndu vilja s. það mikið við húsbóndann* (Alþ. '11, B. 481—482); *þeir kynnu að s. það við sig seinna* (Eimr. XIV. 120); *s. e-ð við e-n í e-u*, gengælde en ved at betænke en med et el. andet: *það væri hart, að það væri ekki séð við Dani í neinu, þó landssjóður hefði svona mikinn ágóða af sektunum* (Alþ. '11, B. II. 242); *s. við e-u*, tage sig i Agt mod n-t, vogte sig for n-t; træffe Foranstaltninger (tage Forholdsregler) mod n-t, raade Bod paa n-t; (Talem.) *s. við lekanum (og setja undir hann)*, tage Forholdsregler mod n-t, afværge, forebygge n-t; *ætlaði eg að reyna að teygja fundinn … En síra Þorvaldur … sá við þeim leka og fekk stelpuna sína samþykta* (EKvOf. 125); *Konungur hafði þá séð við lekanum og sett undir hann með tilskip. 16. des. 1619* (JAðEin. 78).

sjáaður [sjau:aðøɋ] a.: *hann er illa s. = hann er illur í sjóinn*, Søen er urolig, oprört.

sjáaldur (-urs, pl. ds.) [sjau:aldøɋ] og **sjáldur** [sjaul·døɋ] n. Øjesten (pupilla): *varðveita sem sjáaldur auga síns*, vogte som sin Øjesten; *e-m súrnar sjáldur í augum*, det svier i ens Øjne (paa Grund af Røg el. lign.).

sjáandi (-a, -endur) [sjau:andɪ, -ɛndøɋ] m. **1.** *(spámaður)* Seer, Profet. — **2.** *(sjónarvottur)* Øjenvidne.

sjáanlegur [sjau:anlɛ·qøɋ] a., adv. *-lega*, = **sýnilegur.**

sjáari (-a, -ar) [sjau:arɪ] m. = **sjáandi** 1.

sjáborg [sjau:bɔrk] f. Søstad.

sjáfar- [sjau:vaɋ] se **sjávar-.**

***sjafnamál** [sjab·namau:*l*] n. Kærlighedssang (GFrÚh. 17).

***Sjafnar** [sjab·naɋ] gen. af **Sjöfn.**

***sjafni (-a, -ar)** [sjab·nɪ] m. **1.** *(unnusti, biðill)* Elsker, Bejler; *(brúðgumi)* Brudgom. — **2.** *(ást)* Elskov, Kærlighed. — **3.** *(hugur)* Tanke, Sjæl, Sind: *leikur sálarsjón | að sjafna gulli* (GFrÚh. 32).

sjal (-s, pl. **sjöl)** [sja:*l*, sjö:*l*] n. Sjal.

Sjáland [sjau:lant] n. npr. Sjælland.

sjaldan comp. **sjaldnar,** superl. **sjaldnast** [sjal·dan, sjal·(d)naɋ, (Nl.) sɋal·dan, sɋal·dnaɋ] adv. **1.** sjælden: *koma s. e-s staðar*; — comp. *sjaldnar*, mere sjældent, mindre hyppigt; — superl. *sjaldnast*: *það er sjaldnast, að það komi fyrir*, det hænder næsten aldrig. — **2.** med Bibet. af aldrig: *það er s. satt, sem lyginn mælir*; *s. vinnur sofandi sigur*; — *s. veldur einn þegar tveir deila*, sjælden volder een, at to trætter; *S. veldur einn missætti*, sjælden er een Skyld i Uenighed (GFrSex 104).

sjald farinn [sjal·tfa·rɪ*n*] a. sjælden befaret, ubefærdet: *s. vegur*; — an. *sjaldfarið*: *það* (el. *þar) er sjaldfarið*. **-fenginn** [-fɛiŋɟɪn] a. sjælden at faa fat paa, sjælden: *Það eru líka sjaldfengnir hér á landi aðrir eins dugnaðarmenn* (ÞThFerð. II. 44); (Ordspr.) *sætur er sjaldfenginn matur* (GJ.), sød er den Mad, man sjælden faar. **-fengur** [-fɛiŋgøɋ] a. = **sjaldgæfur. -ferðull** [-fɛrðødʎ] a. som sjælden rejser; — n. *sjaldferðult* som adv., hvor der er ringe Samfærdsel. **-gefinn** [-ɟɛ·vɪn] a. som sjælden gives, sjælden. **-gæfi** [-ɡai·vɪ] n., **-gæfni** [-ɡaibnɪ] f. indec. Sjældenhed. **-gæfur** [-ɡai·vøɋ] a., **-gætur** [-ɡai·døɋ, -ɡai·tøɋ] a. sjælden. **-hafnarflík** [-(h)abnaɋfli:k] f. Klædningsstykke, som man sjælden bruger; — pl. *-flíkur*, Kisteklæder: *fara úr hversdagsgörmunum í sjaldhafnarflíkurnar* (JTrHalla 137). **-heyrður** [-(h)eirðøɋ] a. sjælden hørt, sjælden. **-hýr** [-(h)i·r] a. sjælden glad. **-hittur** [-(h)ɪhdøɋ] a. som sjælden træffes, sjælden. **-höfn** [-(h)öbv] f. sjælden Brug, sjældne Anvendelser: *framreiða e-ð til sjaldhafnar*, anvende som Ret ved en særlig Lejlighed, jfr. *sjaldhafnarflík*. **-kvæmur** [-kvai·møɋ] a. som kommer sjælden. **-reyndur** [-d-rɛindøɋ] a. sjælden erfaret, sjælden. **-róið** [-rou·ɪð] an.: *þegar s. er*, naar man sjældent tager ud paa Fiskefangst. **-sýn** [-t-si·n] f. sjældent Syn. **-sýnilegur** [-sinɪlɛ:qøɋ] a., **-sýnn** [-sidv] a., **-sjeður** [-sjɛ·ðøɋ] a., **-sjenn** [-sjɛdv] a. sjældsynt, usædvanlig, sjælden: *þú ert nokkuð sjaldsjeður hjer*, man ser dig sjælden her; (Ordspr.) *sjaldsjeðir hvítir hrafnar*, hvide Ravne er sjældne Ting. †**-stundum** [-sdʏndɔm] adv. sjælden.

sjáldur (-urs, pl. ds.) [sjaul·døɋ] n. = **sjáaldur.**

sjaldæti [sjal·dai·dɪ, -ai·tɪ] n. Ting, som man spiser sjælden: *sætt er sjaldætið* (SchMál.), sød er sjælden Spise.

sjá legur [sjau:lɛqøɋ] a. kön at se paa, anselig, smuk: *s. maður*: *sómabóndi, þó hann væri ekki s. né menntafús* (ÞGjÚf. 49). **-leikur** [-lɛiɡøɋ, -lɛikøɋ] m. Skönhed, Anselighed, stateligt Udseende: *Þú sagðir nei og sintir ei, | um sjáleik yngismanna* (Visn. 116).

sjá lenskur [sjau:lɛnsɡøɋ] a. sjællandsk. **-lendingur (-s, -ar)** [-lɛnd·iŋɡøɋ] m. Sjællænder.

sjálf ala [sjaul·va·la] a. indec. **1.** (om Kreaturer) som selv skaffer sig Føden: *fé getur gengið þar s.* (ÞThLýs. I. 116). — **2.** overf. uden Kontrol: *en stjórnin hér lét hvern s. gjöra hvað hann gat* (JS. Vb. 100). **-bakaður** [sjaul·(v)ba·ɡaðøɋ, -ba·kaðøɋ] a. selvvoldt: *sjálfbakað böl*. **-bindari (-a, -ar)** [-bɪndarɪ] m. Selvbinder, Mejemaskine. **-birgingsháttur** [-bɪrɡiŋs(h)auhdøɋ] m. = **sjálfbirgingsskapur. -birgingslegur** [-bɪrɡiŋslɛ:qøɋ] a. selvbehagelig, indbildsk; — adv. *-lega*, med

Selvbehagelighed. **-birgingsskapur** [-bɪrɟiŋsga:bøǫ, -sga:pøǫ] m. Selvbehagelighed, Indbildskhed. **-birgingur (-s, -ar)** [-bɪrɟiŋgoǫ, -iŋs] m. **1.** selvbehagelig og indbildsk Person. — **2.** = *sjálfbirgingsskapur*. **-birginn** [-bɪrɟɪn] a. = **sjálfbirgur 2.** **-birgur** [-bɪrgøǫ] a. **1.** *(sjálfbjarga)* som kan klare sig selv, selvhjulpen: *Kvnjasótt . . . svo ákói, að varla varð sjálfbirgt á bæjum* (ÞThÁrf. 42); *fullhuginn sjálfbyrgur*, den modige, som er sig selv nok (BTh. 248). — **2.** selvretfærdig; selvglad, selvgod, selvbehagelig, indbildsk: *s. eins og Farísei*. **-bjarga** [-bjarga] a. indec. som kan hjælpe sig selv, selvstændig, selvhjulpen. **-bjartur** [-bjaǫdøǫ] a. selvlysende. **-blekungur (-s, -ar)** [-blɛ·guŋgøǫ, -blɛ·kuŋgøǫ, -uŋs] m. Fyldepen. **-boðalið** [-boðalɪ:ð] n. Friorps. **-boðaliði** [-boðalɪ:ðɪ] m., **-boði** [-bo·ðɪ] m. en frivillig; Volontær. **-boðinn** [-bo·ðɪn] a. **1.** frivillig: *ganga s. í herinn*. — **2.** *(velkominn)* velkommen: *alt skal þjer sjálfboðið*. — **3. a.** selvbuden: *jeg kem hingað s.* — **b.** som det er en Selvfølge at invitere: *sjálfboðið er slíkum* (Málshb. 312). **-borginlegur** [-borɟɪnlɛ:qøǫ] a. selvsikker. **-bær** [-bai·r] a. selvstændig, som klarer sig ved egen Hjælp: *Þeir . . . kváðust . . . áskilja, að ég reyndi til að stofna sjálfbæran söfnuð* (MJSöguk. 251). **-dauður** [-döy·ðøǫ] a. selvdød. **-dæmdur** [-daimdøǫ] a. dömt af sig selv. **-dæmi** [-dai·mɪ] n. Ret til at paakende sin egen Sag, Dom i egen Sag: *selja e-m s.* **-dæmisgáfa** [-daimɪsgau:va] f. Selvkritik (GPSk. 385). **-dæmt** [-daiut, -daimt] an.: *e-m er s. að gera e-ð*, en skal selv dömme om n-t: *hún treystir að Baldri sé s.* (har let ved) *að sjá | þann sólheim sem fram undan skíni* (StStAndv. II. 179). **-efndur** [sjaul·vemdøǫ] a. som opfyldes af en selv: *um sjálfefnt þarf enginn í leitir* (StStAndv. I. 173). **-eyðinn** [-ɛi·ðɪn] a. selvfortærende. **-eldi** [-ɛldɪ] n. det at føde sig selv, det at leve af egne Midler: *að fyrir hvern safnaðar-sauð, | er sjálfeldis ganga í þeim högum* (StStAndv. II. 175). **-elskur** [-ɛlsgøǫ] a. egoistisk, egenkærlig. **-fallinn** [sjaul·fadlɪn] a. faldet bort af sig selv: *I. gr. frv. feld . . . Frv. þar með sjálffallið* (Alþ. '11, B. 565). **-feldur** [-fɛldøǫ] a. som falder af sig selv, selvfølgelig. **-fenginn** [-fɛiŋɟɪn] a. selverhvervet. **-fýsn** [-fisv] f. Instinkt (JÞorl. I. 66). **-fórnandi** [-foᵘrdnandɪ] a. selvopofrende. **-frami** [-fra·mɪ] m. Mand, som ved egne Kræfter er naaet frem, »selfmade man« (Eimr. XVIII. 59). **-framinn** [-fra·mɪn] a. begaaet el. udført af en selv. **-frjóvgast** [-frjoᵘvgast] vrefl. (bot.) selvbefrugtes. **-frjóvgun** [-frjoᵘvgøn] f. (bot.) Selvbefrugtning. **-fræ** [-frai·r] a. (bot.) selvbestøvende. ° **-frævandi (-a, -endur)** [-frai·vandɪ] m. (bot.) Selvbestøver. ° **-frævun** [-frai·vøn] f. (bot.) Selvbestøvning. **-fundinn** [-fʏndɪn] a. selvindlysende; primitiv: *Hvað lá þá nær en að krota eða skera í beinið eða steininn ekki að eins slík sjálffundin línukerfi, heldur og myndir af þeim hlutum* (GFHh. 356). **-fús** [-fu·s] a. frivillig. **-fær** [-fai·r] a. selvstændig, i Stand til at staa paa egne Ben. **-færni** [-fairdnɪ] f. indec. Selvstændighed. **-gefið** [-(v)-ɟɛ·vɪð] an. som følger af sig selv: *það er s. að hætta að búa, þegar svona gengur*. **-gerður** [-ɟɛrðøǫ] a. **a.** selvgjort: *Koparhringjur höfðu allir á axlabondunum að framanverðu; s. hnappur var á hringjunum og honum hnept í nezlurnar* (Lögb. '11, Julen.). **b.** dannet af Naturen: *sjálfgerð þró í bergið*. — **c.** naturlig: *dást að hinum sjálfgerða vexti þínum og yndislega limaburði* (Eimr. V. 138). — **d.** overf. selvgjort (selfmade). **e.** *sjálfgert skör se skör*. — **f.** n. *sjálfgert = sjálfgefið*. **-getinn** [-ɟɛ·dɪn, -ɟɛ·tɪn] a. selvavlet. **-gildur** [-ɟɪldøǫ] a. absolut. **-gjör** [-ɟö·r] a. = **sjálfgerður**. **-gjörvingur (-s, -ar)** [-ɟörviŋgøǫ] m. = **sjálfframi**. **-haldsveð** [sjaul·f(h)al(t)svɛ:ð] n. Underpant. **-heilagur** [-(h)ɛi·laqøǫ] a. selvhellig, hellig i sin egen Mening. **-heimska** [-(h)ɛimsga] f. egen Uforstand. **-heimskur** [-(h)ɛimsgøǫ] a. uforstandig af Naturen. **-helda** [-(h)ɛlda] f. **1. a.** naturligt Indelukke, is. naar man ikke kan komme videre: *var kominn í sjálfheldu milli hrauna* (ÞThFerð. III. 160). — **b.** overf. ufremkommeligt Sted, Uføre: *Í einhverri sjálfheldu sál mín var eins* (StStAndv. III. 30). — **2.** spec. (med.) Incarceration, Indeklemning: *þrýsta kviðsliti úr sjálfheldu* (Stj. '08, A. 6). **-heldi (-is)** [-(h)ɛldɪ] n. Sted, hvor man let kan fortøje Skibe (Sch.). **-heldur** [-(h)ɛldøǫ] a. (med.) incarceret, indeklemt: *aðgerð á sjálfheldu kviðsliti* (Stj. '08, B. 7). **-heldustigi** [-(h)ɛldøsd(ɪ)ɪ:jɪ] m. fritstaaende (Brand)stige. **-hendis** [-(h)ɛndɪs] adv. med egne Hænder. **-hendur** [-(h)ɛndøǫ] a. som hændes en selv, som vedkommer en selv. **-hól** [-(h)oᵘ·l] n. Selvros. **-hreyfilegur** [sjaul·hrɛivɪlɛ:qøǫ] a. selvbevægelig. ° **-hreyfingur (-s, -ar)** [-hrɛi·viŋgøǫ] m. Automat. ° **-hreyfivjel** [-hrɛivɪvjɛ:l] f. *(sívaki)* Perpetuum mobile; Automat. **-hæðni** [sjaul·f(h)aiðnɪ] f. indec. Selvironi. **-hælinn** [-(h)ai·lɪn] a. tilbøjelig til Selvros, pralerisk, pralende. **-hælni** [-(h)ailnɪ] f. indec. Tilbøjelighed til Selvros. **-hæringur** [-(h)ai·riŋgøǫ] m. den blødeste Del af Ulden.

sjálfka (-u) [sjauʎ·(f)ga, sjaul·(v)ka] f. Selviskhed, Egoisme.

sjálf kannaður [sjaul·(f)kan·aðøǫ] a. selvundersøgt. **-kensla** [-ɟɛnsla] f. Selvundervisning. **-kjörinn** [-ɟö·rɪn] a. selvvalgt, selvskreven. **-kraf (-s)** [-kra·v] n. Frivillighed, Selvbestemmelse, Spontaneitet. **-krafa** [-kra·va] a. indec. spontan, af sig selv, uopfordret, af egen Drift, frivillig: *s. lífshræringar*, automatiske Bevægelser (ÁBjSál. § 67). ° **-krafseðli** [-krafseð·lɪ] n. Selvbestemmelseselement (»the element of spontaneity«): *það hafa verið þeir tímar, að sjálfkrafseðlið . . . var alt of ríkt* (Mill 122).

sjálfkulegur [sjauʎ·(f)gølɛ·qøǫ, sjaul·(v)ko-] a., **sjálfkur** [sjauʎ·(f)gøǫ, sjaul·(v)køǫ] a. selvisk, egoistisk.

° **sjálf kvaðarmaður** [sjaul·(f)kvaðarma:ðøǫ] m. = **sjálfboði**. **-kvaddur** [-kvad·øǫ] a. **1.** som man ikke behøver at opfordre; som maa betragtes som en selvfølgelig Deltager i n-t: *hann er s. til þess*. — **2.** uden Opfordring, selvbestaltet: *gera e-ð s.* **-kveiktur** [-kvɛiχdøǫ] a. selvantændt: *s. bruni*, Selvforbrænding. **-kviknaður** [-kvɪhgnaðøǫ] a. selvantændt. **-kviknun** [-kvɪhgnøn] f. *(elds)* Selvantændelse (af Ild); *(til lífs)* Selvavling. **-kvæðisrjettur** [-kvaiðɪsrjɛhdøǫ] m. Selvbestemmelsesret. ° **-lagaveldi** [sjaul·(v)laqavɛl·dɪ] n. autonom Stat (Eimr. XVII. 74). **-lagða** [-laqða, -lagða] a. indec. (om Faar) med naturlig (ikke tilbunden) *lagður* af anden Farve end Faaret iøvrigt (Múl.). **-leyfður** [-lɛivðøǫ, -lɛibð-] a. som ikke udfordrer nogen særlig Tilladelse. **-leikinn** [-lɛi·ɟɪn, -lɛi·ɟ̊ɪn] a. som spiller af sig selv: (om en Lirekasse) *á sjálfleikna söngvél er snýr hann* (StStAndv. II. 217). **-leikur** [-lɛiqøǫ, -lɛikøǫ] m. Selvstændighed: *glötuðu sjálfleik sínum þegar í æsku og fengu aldrei færi á að njóta sín* (JTrL. 322). **-lýsandi** [-li·sandɪ] a. selvlysende. **-lofta** [-lofda] a. indec. som selv løfter sig. **-lærast** [-lai·rast] vrefl. læres af sig selv: *Úr árgöngum vortíða og vetra það vitum, s. fer, að umskapa oð bezta í betra, að byggja upp það farsælast er* (StStAndv. II. 307). **-mentaður** [-mɛvdaðøǫ, -mɛntaðøǫ] a. selvoplært: *s. maður*, Autodidakt. **-miðandi** [-mɪ·ðandɪ] a. selvsigtende. ° **-miðjungur** [-mɪðjuŋgøǫ] m. Midtpunkt for sig selv. **-pynding, -pynting** [sjaul·(f)pɪndiŋk, -pɪvdiŋk, -pɪntiŋk] f. Selvpinsel. **-ráð** [sjaul·(v)rau·ð] n. Selvraaden, det at raade selv: *gera e-ð af sjálfráði*, göre n-t af egen fri Vilje. **-ráða** [-rau·ða] a. indec. (jur.) personlig myndig (Stj. '17, A. 80). **-ráðandi** [-rau·ðandɪ] a. uafhængig, selvstyrende. **-ráði** [-rau·ðɪ] a. **1.** *(óháður)* uafhængig. — **2.** *(ótilneyddur)* frivillig, utvungen. **-ráðinn** [-rau·ðɪn] a. selvindlysende: *Eg komst að þeirri niðurstöðu, að þau takmörk væru svo sjálfráðin, vér gætum séð gleðina í brosinu, heyrt háðið í röddinni, o. s. frv.* (GFHh. 263). **-ráður** [-rau·ðøǫ] a. **1. a.** uafhængig, sin egen Herre, fri: *S. er hver gjörða sinna*, hver er Herre over sine Handlinger (Eimr. X. 142); *vera s. um e-ð*, have selv Ret til at göre el. bestemme n-t: *þú ert s. hvað þú gerir*, du gör hvad du selv synes bedst om; *láta e-n sjálfráðan*, lade en göre som han selv vil. — **b.** (jur.) personlig myndig. — **c.** overf. vilkaarlig: *sjálfráð hreyfing*, vilkaarlig, bevidst el. overlagt Bevægelse (GFHh. 98). — **2.** n. *sjálfrátt*: **a.** *honum er það sjálfrátt*, det afhænger af ham selv; det gör han paa sit eget Ansvar: *er þeim* (ɔ: *skygnum mönnum) sjálfrátt* (det staar i de synskes Magt), *að sýna það* (ɔ: *yfirnáttúrlegar verur) hverjum sem þeir vilja með því, að láta þá standa undir vinstri handkrika sér* (JÁÞj. I. 405); *e-m er ekki sjálfrátt*, en har ikke Magt over sig selv, er ude af sig selv: *Það er alkunnugt, að háttv. þm. N. N. er ekki sjálfrátt, þegar um bannmálið er að ræða* (Alþ. '11, B. II. 1639); *e-m er e-ð ekki sjálfrátt*, en gör n-t uvilkaarligt. — **b.** normalt, naturligt: *öllum var augljóst að með stormbyl þann . . . var eigi sjálfrátt* (at den var overnaturlig) (JÁÞj. I. 34); *Þá erum við að öllu sjálfráðu* (hvis alt gaar normalt) *slopnir í þetta sinn* (Mýrd. 301). **-runninn** [-rʏn·ɪn] a. **1.** *(hreinn)* gedigen, ren (om Metaller): *s. málmur*. — **2.** »selvrunden«, smæltet af sig selv: *hið bezta sjálfrunnið lýsi* (JSFb. 27). **-ræði** [-rai·ðɪ] n. **1.** Uafhængighed: *s. ríkis*; *s. manns*. — **2.** Selvraadighed: *s. æskulýðsins getur verið hættulegt*. — ° **3.** Individualisme (ÁBj. 19.öld 187). — **4.** (jur.) personlig Myndighed. **-ræðislegur** [-raiðɪslɛ:qøǫ] a. vilkaarlig: *sjálfræðislegar tiltektir*. **-ræðisvilji** [-raiðɪsvɪl·jɪ] m. fri Vilje. **-rækur** [-rai·gøǫ, -rai·køǫ] a. selvmodsigende: *sjálfræk sögn* (Milt. 326).

sjálfs ábyrgð [sjaul·(f)saubɪr·(q)ð] f. **1.** Ansvarlighed, Selvansvar: *s. og skyldur einstaklingsins*. — **2.** Selvskyldnerkaution: *lán gegn s.* **-ábúð** [-aubu:ð] f. Beboen af egen Gaard: *jörðin er í s.*, Jorden er i Ejerens Brug. **-afli** [-ablɪ] m. Selverhværv. **-afneitun** [-avnɛi:døn, -nɛi:tøn] f. Selvfornægtelse. **-afvitund** [-avɪ:dønt, -vɪ:tønt] f. Selvbevidsthed.

sjálfsagður [sjaul·(f)saqðøǫ, -sagðøǫ] a. **a.** selvfølgelig, selvsagt, selvindlysende: *að vera sjálfsagður, selvfølgelig*. — **b.** selvskreven: *hann var s. formaður fjelagsins*. — **c.** n. *sjálfsagt* som adv. [1]) selvfølgeligt, en Selvfølge: *það er s., að við hjálpum honum*; [2]) sikkert, nok: *það er s. rjett, sem þú segir*.

sjálfsagi [sjaul·(f)sai·jɪ] m. Selvtugt.

sjálfsáinn [sjaul·(f)sau·ɪn] a. selvbesaaet, som vokser uden at besaas, selvsaaet, vildtvoksende.

sjálfs ákvörðun [sjaul·(f)saukvör·ðøn] f. Selvbestemmelse. **-ákvörðunarrjettur** [-aukvörðønarjɛhdøǫ] m. Selvbestemmelsesret: *s. smáþjóðanna*.

° **sjálfsali** [sjaul·(f)sa·lɪ] m. Automat.

sjálfsálit [sjau·(f)saulɪ:t] n. Mening om sig selv, spec. (höje) Tanker om sig selv, Selvagtelse, -behagelighed, -beundring, -bevidsthed.

sjálfsannaður [sjaul·(f)san·aðøǫ] a. selvbevist.

sjálfs ásökun [sjaul·(f)sausö:gøn, -sö:køn] f. Selvbebrejdelse. **-athugun** [-a·t(h)ʏqøn] f. Selviagttagelse (Introspektion) (ÁBjSál. § 22). **-bani** [-ba·nɪ] m. Selvmorder. **-bjargarfýsn** [-bjargaǫfis·v] f., **-bjargarhvöt** [-bjargaǫχwö:t, -kvö:t] f. Selvopholdelsesdrift. **-björg** [-björk] f. Selvopholdelse. **-blekking** [-blɛhɟiŋk] f. Selvbedrag, -skuffelse. **-dáðir** [-dau·ðɪǫ] fpl. i Udtr. *af sjálfsdáðum*, af fri Vilje, egen Drift. **-dáleiðsla** [-dau·lɛiðsla] f. Autohypnose. **-dásömun** [-dau·sömøn] f. Selvbeundring. **-dómur** [-doᵘ·møǫ] m. Dom over en selv. **-efling** [-ɛbliŋk] f. Selvforbedring. **-eign** [-ɛigv] f. Selvejendom: *-eje: jörðin er í s.* **-eignarbóndi** [-ɛignarboᵘn·dɪ] m. Selvejer. **-eignarjörð** [-ɛignarjör·ð] f. Selvejergaard. **-elska** [-ɛlsga] f. Selvkærlighed; *(síngirni)* Egoisme. **-elskur** [-ɛlsgøǫ] a. selvkærlig.

sjálfsettur [sjaul·(f)sɛhdøǫ] a. **1.** som man selv sætter: (Ordspr.) *sjálfsett lög er hægt að halda* (Málshb. 313), selvgiven Lov er let at holde. — **2.** bunden af sig selv: *almúginn skorðaður og s.* (JAðEin. 361).

sjálfs flekkun [sjaul·(f)sflɛhgøn] f. Selvbesmittelse, Masturbation, Onani. **-forræði** [-forai:ðɪ] n. Selvstyre, Autonomi, Selvstændighed. **-gát** [-gau·t] n. Selvkontrol, -beherskelse: *þá kostar það oft talsvert s. að herma ekki kæki hans eftir* (GFHh. 173). **-geta** [-ɟɛ·da, -ɟɛ·ta] f. egen Hjælp: (Ordspr.) *sæt er s., ef sjálfur náir að jeta* (GJ.). **-getnaður** [-ɟɛhdnaðøǫ] m. Selvavling, -avl. **-gleymska** [-glɛim·sga] f. Selvforglemmelse. **-gæslurjettur** [-ɟaislørjɛhdøǫ] m. Selvopholdelsesret. **-hagur** [-(h)a·qøǫ] m. personlig Fordel. **-hefnd** [-(h)ɛmt] f. Selvhævn. **-hjálp** [-ɟ̊auʎ.p, -ɟ̊aulp]

f. Selvhjælp. **-hól** [-(h)oᵘ·l] n. Selvros. **-hugð** [-(h)Yqð, -(h)Ygþ] f. Selvinteresse (ÁBjSál. § 107). **-hugsun** [-(h)Yχsøn] f. Selvtænkning. **-hvatarráðlag** [-χwadara·ð·laq, -kvata-] n. frivillig Handlemaade (Mill 115). ° **-hvatastarf** [-χwad·astar·v, -kvata-] n. Arbejde, som man udfører af egen Drift. **-hvatir** [-χwa·dɪo, -kva·dɪo, -kva·tɪo] fpl. = **sjálfsdáðir.** **-hönd** [-(h)ont] f. egen Haand: *taka e-ð sjálfshendi*, tage n-t med egen Haand, ɔ: uden Lov. **-yfirvinning** [-ɪvɪrvɪn·iŋk] f. Selvovervindelse. **-íkveikja** [-ikvei:ɡa, -ikvei:ƙa] f. Selvantændelse.

sjálf sýn [sjaul·(f)si·n] f. Selvsyn. **-skapa** [-sga·ba, -sga·pa] a. indec. som man selv har skabt. **-skapadómur** [-sgabado·møo, -sgapa-] m. selvskabt Dom: *Sagan er sjálfskapa-dómur* (MJ. II. 7). **-skapaður** [-sga·b-aðøo, -sga·p-] a. selvskabt, dannet af Naturen, naturlig; *sjálfsköpuð víti*, selvskyldt Ulykke. **-skaparvíti** [-sgabarvi:dɪ, -sgaparvi:tɪ] n(pl.), **-skapavíti** [-sgabavi:dɪ, -sgapavi:tɪ] n(pl.) selvskabt Ulykke, egen Brøde: *e-ð er s.*, n-t er selvforskyldt. ° **-skattgilding** [-sgahtɡɪldiŋk] f. Selvbeskatning (JsJs.). **-skeiðingur (-s, -ar)** [-sɡei·ðiŋgøo] m. Foldekniv.

sjálfskend [sjaul·(f)sƙɛnt] f. **1.** Almenfornemmelse, Organfornemmelse (koinaesthesia) (ÁBjSál. §§ 109 og 121). — **2.** pl. *-kendir*, Individualfølelser (ibid. § 241).

sjálf skylda [sjaul·(f)sɡɪlda] f. utvivlsom Ret: *þóktust smalar eiga sjálfskyldu á að vera sjálfráðir ... á Þorláksmessu* (JÁÞj. II. 577). **-skipun** [-sɡɪ·pøn, -sɡɪ·pøn] f. egen Anordning el. Myndighed. **-skoðun** [-sgo·ðøn] f. Selvbetragtning, Autopsi. **-skoraður** [-sgo·raðøo] a. af sig selv bunden: *þrí vér skrnum ekkert ráð annað, þar vér erum svo ættir og sjálfskoraðir til kaupa við kaupmenn þessa eins skips* (JAðEin. 365). **-skot** [-sgo·t] n. Selvskud, eget Skud. **-skuldarábyrgð** [-sgYldarau:bɪr(q)ð] f. Selvskyldnerkaution. **-skuldarábyrgðarlán** [-sgYldarau·bɪrðarlau:n] n. Laan paa Selvskyldnerkaution. **-skæður** [-sɡai·ðøo] a. skadelig for sig selv, selvfortærende.

sjálfs lýsing [sjaul·(f)sli·siŋk] f. Selvskildring; Autobiografi. **-læging** [-lai·jiŋk] f. Selvfornedrelse. **-máti** [-mau·dɪ, -mau·tɪ] m. Selvmatter (i Skak). **-mátsdæmi** [-mau(t)sdai:mɪ] n. Selvmatsproblem. **-meðvitund** [-mɛðvɪdønt, -vɪt-] f. Selvbevidsthed. **-menning** [-mɛn·iŋk] f. Selvdannelse. **-menska** [-mɛnsga] f. **1.** Selvstændighed, selvstændig Stilling: *heldur en sjálfsmensku í Seljadal* (GFrTís. 128). — **2.** Stillingen som ikke tjænende, men dog hørende til Tyendeklassen, (omtr. = *lausamenska*, modsat *vist*): *hún hafi verið vistast ... að ¹/₃ að Krossastöðum ... hún hafi verið þar í sjálfsmensku að ²/₃* (Stj. '91, B. 56). **-mentun** [-mɛvdøn, -mɛnt-øn] f. = **sjálfsmenning.** **-met** [-mɛ·t] npl. Selvagtelse, -hævdelse.

sjálfsmíð(i) [sjaul·(f)smi·ð, -smi·ðɪ] f. og n. egen Indbildning.

sjálfs myndun [sjaul·(f)smɪndøn] f. Selvdannelse, Autogenese. **-morð** [-morð] n. Selvmord. **-morðingi** [-morðiŋɡɪ] m. Selvmorder. **-munir** [-mY·nɪo] mpl. hvad man selv har: *heldr hyggium á, | hiá oss siálfum | at etia og nióta | egin gæða, | at siá siálfum oss | sjálfsmununum að* (LFR. XIV. 273). **-nám** [-nau·m] n. (jur.) Selvtægt. **-nautn** [-nöyhtv] f. Selvnydelse.

sjálfsneiddur [sjaul(f)sneid·øo] a. (metr.) = **frumhendusneiddur.**

sjálfs neitun [sjaul·(f)snei·døn, -nei·tøn] f. Selvfornægtelse. **-níðingur** [-ni·ðiŋgøo] m. Selvplager. **-orsök** [-orsök] f. (log.) Aarsag til sig selv (causa sui) (ÁBjRök. § 92).

sjálfsprottinn [sjaul·(f)sbrohdɪn] a. selvgroet.

sjálfs rannsakandi [sjaul·(f)sransagandɪ, -sak-] a. selvundersøgende. **-rækt** [-raiχt] f. Selvdyrkning. **-sigrun** [-sɪqrøn] f. Selvovervindelse. **-stilling** [-sdɪdliŋk] f. Selvbeherskelse. **-stjórn** [-sdjoᵘ(r)dv] f. **1.** Selvstyre, -regering: *Heimastjórn*. **2.** (*vald yfir sjálfum sjer*) Selvbeherskelse. **-tál** [-tau·l] n. Selvbedrag.

sjálfstefndur [sjaul·(f)sdɛmdøo] a. som man ikke behøver at stævne el. indkalde.

sjálfstillátssemi [sjaul·(f)stɪlau(t)sɛ:mɪ] f. indec. Selveftergivenhed.

sjálf stiltur [sjaul·(f)sdɪλdøo] a. selvregulerende. **-stjórn** [-sdjoᵘ(r)dv] f. = **sjálfsstjórn.** **-stjórnarþrek** [-sdjoᵘ(r)dnaoþrɛ:k] n. Kraft til Selvstyrelse el. -beherskelse. **-stolinn** [-sdo·lɪn] a. »selvstjaalen«: *sjálfstolið er hverjum verst* (Málshb. 313), hvad man selv stjæler, er værst for enhver.

sjálfs traust [sjaul·(f)ströyst] n. Selvtillid. **-trygging** [-trɪɡ·iŋk] f. Selvbetryggelse.

sjálfstæði [sjaul·(f)sdai·ðɪ] **(-is)** n. og f. indec. Selvstændighed: *þeir eru nú alt af að hrópa um þetta blessað s.*; — *eitt dýrasta ... hnossið ... er efnaleg s.* (Alþ. '11, B. 611).

sjálfstæðis flokkur [sjaul·(f)sdai·ðɪsflohgøo] m., is. med Art.: *s-flokkurinn*, Selvstændighedspartiet, politisk Parti, stiftet 1908 for at bekæmpe Forliget med Danmark. **-maður** [-ma:ðøo] m. Tilhænger af Selvstændighedspartiet. **-stefna** [-ɪ-sdɛb·na] f. Selvstændighedstendens; (i Politik) Selvstændighedsprogram. **-tilfinning** [-s-tɪl·fɪniŋk] f. Selvstændighedsfølelse. **-þrif** [-þrɪ:f] npl. selvstændig Trivsel: *s. hennar eru tæpast teljandi* (Ísaf.'13, S.101).

sjálf stæðni [sjaul·(f)sdaiðnɪ] f. indec. = **sjálfstæði.** **-stæður** [-sdai·ðøo] a. **1.** selvstændig: *sjálfstætt í skoðunum*. — **2.** positiv: *Hugsun hennar (= hennar kristilegu siðfræði) er fremur neikvæð en sjálfstæð* (Mill 100). **-suðuvjel** [-sYðøvjɛ:l] f. Selvkoger.

sjálfs umhyggja [sjaul·(f)sYmhɪɡ:a] f. Omhu for sig selv. **-upphefð** [-Yhp(h)ɛvð, -(h)ɛbþ] f. Selvbefordring, -forfremmelse. **-vald** [-valt] n. **1.** egen Magt: *honum er það í sjálfsvaldi*, det beror paa ham selv, det staar til ham selv at bestemme; *miðstjórnin ... lætur það alveg í s. sett þeirra manna ... er konungur hefir boðið ... hvort þeir fara eður eigi* (Lögr. '15, 46). — **2.** pl. *sjálfsvöld* i Udtr.: *af sjálfsvöldum*, forvoldt af en selv, af egen Drift. — **3.** Selvstændighed: *hefðu neydt S. A. til að viðurkenna frelsi þeirra og s.* (Skírn. XI. 11). **-varðandi** [-varðandɪ] a. = **sjálfhendur.** **-veittur** [-veihtøo] a. givet (tilstaaet) paa Forhaand. **-vera** [-vɛ·ra] f. Jeget, Selvet (ÁBjSál. § 101). **-vild** [-vɪlt] f. Selvbestemmelse, Spontaneitet, Frivillighed (ÁBjH. 336). **-vilji** [-vɪljɪ] m. fri Vilje, Selvbestemmelse. **-virðing** [-vɪrðiŋk] f. **1.** (*virðing fyrir sjálfum sjer*) Selvagtelse. **2.** (*mat, skoðun á sjálfum sjer*) Vurdering af sig selv. **-vítalaust** [-vida-löys·t, -vita-] an. uden egen Skyld. **-víti** [-vi·dɪ, -vi·tɪ] n(pl). egen Skyld. **-vitund** [-vɪ·dønt, -vɪ·t-] f. Selvbevidsthed. **-víxill** [-viχsɪdλ] m. Egenveksel. **-vörn** [-vö(r)dv] f. Selvforsvar. **-vörsluveð** [-vöosløvɛ:ð] n. Underpant (Stj. '78, A. 42; '87, A. 68); spec. = *s. í lausafje.* **-vörsluveðrjettur** [-vöosløvɛð·rjɛhdøo] m. Ret til Underpant. **-þekking** [-þɛhɡiŋk] f. Selvkundskab, -erkendelse. **-þótti** [-þoᵘhdɪ] m. Selvbehagelighed, Indbildskhed. **-þroskun** [-þrosgøn] f., **-þróun** [-þroᵘ·øn] f. Selvudvikling. **-æfi** [-ai·vɪ] f. Autobiografi, Selvbiografi.

sjálf sær [sjaul(f)sai·r] a. selvindlysende. **-sökun** [-sö·ɡøn, -sö·køn] f. Selvangivelse. ° **-söluvjel** [-sölovjɛ:l] f. Automat. **-taka** [-ta·ga, -ta·ka] f. Selvtægt. **-talað** [sjaul·(f)ta·lað] an. selvsagt, selvfølgeligt: *Þat er siálftalat* (LFR. IV. 228—229). **-tekinn** [-tɛ·ɡɪn, -tɛ·ƙɪn] a. selvtaget; som man ikke behøver Tilladelse til at tage. **-unninn** [sjaul·vYn·ɪn] a. udarbejdet el. iværksat af en selv: *sjálfunnar athuganir*, egne Observationer (Eimr. XII. 72).

sjálfur (sjálf, sjálft) [sjaul·vøo, sjaul·v, sjauλ·t] a. **1.** selv: *jeg s.*, jeg selv; *sjálfan sig*, sig selv; *sjálfs sín*, sin egen; *vera sjálfs sín (sjálfrar sinnar)* = *vera í sjálfsmensku* (s. d. O.), føre egen Husholdning, men bo til Leje (is. paa en Gaard): *var ... hún vinnukona að hálfu, en hjá sjer sjálfri að hálfu* (SIng. I. 72); *sjálfum sjer ráðandi*, selvmyndig; *vera sjálfum sjer verstur*, være værst mod sig selv, være sin egen værste Fjende; *fara á sjálfum sjer*, drage til Fods til Købstaden og bære hvad man køber der hjem paa Ryggen (Grindavík); *bera á sjálfum sjer*, bære paa sin egen Ryg; *vaða í sjálfum sjer*, vade i Sø el. Vand uden Skindhoser el. andre Beskyttelsesmidler (Vf.); *í sjálfu sjer*, i sig selv; (Ordspr.) *með sjálfum sjer verður hver lengst að fara* (GJ.), den længste Vej maa man gaa med sig selv; *hver er sjálfum sjer næstur*, hver er sig selv nærmest; *sjálfs er höndin hollust*, Selvhjælp er bedst; *sjálfum koma sjálfs verk* (GJ.), man mærker Følgerne af sine egne Gærninger; *það er sárast, sem á sjálfum liggur* (GJ.), man mærker det mest, man selv maa bære; *sá eldurinn er heitastur, er á sjálfum brennur*, den Ild er varmest, der brænder en selv; *sætur er þefur úr sjálfs rassi*, sød er Stanken fra ens egen Ende; (Talem.) *það segir sig sjálft*, det siger sig selv; det er indlysende; *það leiðir af sjálfu sjer*, det følger af sig selv; *vera ekki með sjálfum sjer*, ¹) være ude af sig selv; ²) være fra Forstanden; — *hver djöfullinn s.!* det var som Satans!; ellipt. *hvern sjálfan* (hvad Pokker) *vill hann!* — **2.** selve: *þeir hittu ekki prestinn sjálfan*, de traf ikke selve Præsten; — *á sjálfum jólunum*, i selve Julen. — **3.** *það liggur við sjálft, að ...*, det er paa Nippet til, at ...; *það lá við sjálft, að hann færi ekki*, han var paa Nippet til ikke at rejse.

sjálf valdur [sjaul·valdøo] a. selvforskyldt. **-valinn** [-va·lɪn] a. selvvalgt: *halda fyrirlestur sjálfvalins efnis* (el. *um sjálfvalið efni*), holde Foredrag over et selvvalgt Tema. **-vaxinn** [-vaχsɪn] a. vokset af sig selv. **-viljandi** [-vɪljandɪ] a. frivillig. **-viljanlegur** [-vɪljanlɛ:ɡøo] a. frivillig. **-vilji** [-vɪljɪ] m. fri Vilje. **-viljugur** [-vɪljøɡøo] a. **1.** (*af eigin hvötum*) frivillig. — **2.** (*fús*) beredvillig, redebon. — **3.** adv. *-viljuglega.* **-virðing** [-vɪrðiŋk] f. **1.** = *sjálfsvirðing.* — **2.** (*sjálfsþótti*) Indbildskhed, Höjagtelse af sit eget Selv. **-virkur** [-vɪoɡøo] a. selvarbejdende. **-vitur** [-vɪ·døo, -vɪ·tøo] a. selvklog. **-þakkað** [sjaul·(f)þahgað] an.: *það er s.*, Selvtak! **-þakkavert** [-þahgavɛo·t] an. som man kan takke sig selv for: *það er oss sveinunum s.* (StStAndv. I. 307). **-þótti** [-þoᵘhdɪ] m. = **sjálfsþótti.** **-þægð** [-þaiqð, -þaigþ] f. egen Interesse: *sem matti það s. að syngja við mann* (StStAndv. I. 171). **-ætur** [sjaul·vai·døo, -ai·tøo] a. som kan spises alene; is. i nægtende Forb.: *kjötið er ekki (varla) sjálfætt*, Kødet er saa fedt, at det kan ikke (næppe) spises uden Brød til.

sjal hlíf [sjal·hλi·v] f. Plæd (JsJs.). **-klútur** [-klu·døo, -klu·tøo] m. lille Sjal. **-prjónn** [-prjoᵘdv] m. Sjalsnaal.

sjálægja (-ju) [sjau:lai·ja] f. Taage over Havet.

?**sjampaní**, ?**sjampanje** [sjam·bani, -banjɛ, sjam·p-] n. = **kampavín.**

Sjana (Sjönu, Sjönur) [sja:na, sjö:nø(o)] f. npr. Dim. af **Kristjana.**

sjár (gen. **sjávar**) [sjau:r, sjau:vao] m. = **sjór.**

sjatn [sjahtv] n. Svind: *á hans náð ei verður s.* (JÁÞj. I. 496).

sjatna (a) [sjahdna] vi. **1.** (*rýrna*) svinde: *vatnið er farið að s.*; — *láta sjer s.*, *láta (matinn) s. í sjer*, forholde sig rolig efter et Maaltid for at fordöje bedre; *þessi sjötnuðu augu*, disse indfaldne Øjne (Eimr. III. 221). — **2.** overf. lægge sig, blive mindre, falde til Ro, tage af, dø hen: *ofsinn í honum sjatnaði*; *ófriðurinn fer nú sjatnandi.*

sjávar afli [sjau:varab·lɪ] m. Fiskefangst, Fiskeri. **-afurðir** [-av·Yrðɪo] fpl. Fiskeriprodukter. **-áll** [-aud·λ] m. Havaal. **-bakki** [-bahɡɪ] m. (stejl) Strandbred. **-berg** [-bɛr·k] n. Klippe ved Havet. **-blíða** [-bli:ða] f. godt Vejr paa Havet; Havblik. **-bóndi** [-boᵘn·dɪ] m. Fiskerbonde. **-borg** [-bor·k] f. Klippe ved Havet. **-botn** [-bohtv] m. Havbund. **-brekka** [-brɛhga] f. Brink ned til Havet. **-brim** [-brɪ:m] n. Havbrus. **-brún** [-bru:n] f. Havet ude ved Horisonten. **-búnaður** [-bu:naðøo] m. = **sjávarútvegur.** **-djúp** [-dju:p] n. Havdyb, Havets Dyb. **-dýr** [-di:r] n. Sødyr. **-fall** [-o-fad·λ] n. Strøm i Havet; is. i pl. *sjávarföll*, Tidevande. **-flötur** [-flö:døo, -flö:tøo] m. Havflade. **-fólk** [-foᵘλ·k, -foᵘl·k] n. Folk, som bor ved Søkysten. **-gangur** [-r-gauŋ·ɡøo] m. Søgang. **-gata** [-ɡa:da, -ɡa:ta] f. Sti el. Vej, som fører til Havet; Vej fra Havet op til en Gaard el. Hus. **-grund** [-ɡrYn·t] f. Strandbred. **-gröftur** [-ɡröf·døo] m. Havets Bortskylning af Landjorden. **-guð** [-ɡvY:ð] m. Havgud. **-gusa** [-ɡY:sa] f. Søsprøjt. **-hamar** [-o-(h)a:mao] m. Klippe ved Havet: *e-r er eins og genginn út úr sjávarhömrum*, en er som bjærgtagen. **-háski** [-(h)aus·ɡɪ] m. Havsnød. **-hella** [-(h)ɛd·la] f. flad Klippe ved Søen. **-hljóð** [-(h)λoᵘ·ð] n. Lyden af Havet,

Søens Brusen, Brænding. *-**hryggur** [-hǫɪg:øǫ] m. Søens Ryg, Bølge(r) *ena breiðu sjáfarhryggi* (Od. 96). **-hæð** [-ǫ-(h)ai·ð] f. Havets Vandstand. **-ís** [-r-i:s] m. Is paa Søen. **-jörð** [-jör·ð] f. Gaard ved Havet. **-kampur** [-ǫ-kaµ·bøǫ, -kam·pøǫ] m. stejl Strandbred. **-lá** [-r-lau] f. *lá*, den Del af Havet, der er nærmest ved Kysten: *fyrst ... Argverjar halda til við sjáfarlána* (Il. II. 91). **-mál** [-mau:*l*] n. **1.** Flodmaal, den Grænse, hvortil Havet kan komme ved Höjvande: *hæð staðar yfir s.*, et Steds Höjde over Havets Niveau. — **2.** = *flæðarmál*, den Del af Stranden, som Bølgerne kan gaa over: *þvælast í sjávarmálinu*. **-megin** [-mɛi.-jɪn] adv. fra (el. paa) Søsiden. **-ólga** [-oᵘl·ga] f. stærk Søgang; Havets Brusen, Brænding. **-ós** [-oᵘ:s] m. Flodmunding (ved Havet). **-padda** [-ǫ-pad:a] f. mindre Sødyr: *kassi, með sæg af sjáfarpöddum* (EiÖILf. 41). **-ríki** [-a-ri:ɟɪ, -ri:ȼɪ] n. Havets Rige. **-risi** [-rɪ:sɪ] m. Søjætte. **-rót** [-roᵘ:t] n. Bølgegang, Brænding. **-salt** [-ǫ-saλ·t] n. Søsalt, Havsalt. **-sandur** [-san·døǫ] m. Havsand. **-sefja** [-sev·ja] f. blaagraa Havtaage (Húsavík). **-selta** [-sɛλ·da] f. **1.** Havets Salthed. — **2.** Stænk efter törret Søvand, f. Eks. som Plet i Töj. **-síða** [-si:ða] f. Søside, Kyststrækning, Kyst. **-sýn** [-si:*n*] f. Udsigt over Søen. **-stjarna** [-sdjad·na, -sdjar·dna] f. Havets Stjærne (d. hl. Jomfru, jfr. l. maris stella). **-stormur** [-sdor·møǫ] m. Storm paa Havet. **-strönd** [-sdrön·t] f. Kyst, Strandbred. **-urð** [-r-ʏr·ð] f. stenet Skrænt nede ved Havet. **-útvegur** (gen. **-ar** og **-s**) [-u:dvɛqøǫ, -u:t-] m. Fiskeri, Fiskeridrift.

1. **sje (-s,** pl. ds.) [sjɛ:] n. Navn paa Bogstavet c.

2. **sje** [sjɛ:] 1. p. sg. præs. ind. af **sjá.**

3. **sje** [sjɛ:] 1. og 3. p. sg. præs. conj. af **vera.**

†4. **sje** [sjɛ:] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **síga.**

sjeðni [sjɛð·nɪ] f. indec. Klogskab, Snuhed (Vf.).

sjeður [sjɛ:ðøǫ] pp. og a. se **sjá** B. V.

sjelegur [sjɛ:lɛqøǫ] a. *(sjálegur)* anselig, smuk.

†**sjenn** [sjɛd·v] = *sjeður*, pp. af *sjá*, set.

1. **sjer** [sjɛ:r] dat. af **sig.**

2. **sjer** [sjɛ:r] 2. og 3. p. sg. præs. ind. af **sjá.**

sjera [sjɛ:ra] m. = **síra.**

sjerattu [sjɛ:rahdø] = *sjer-at-þú*, se 3. **-at.**

sjer deild [sjɛr·deilt] f. særlig Afdeling. **-deilis** [-dɛi·lɪs] adv. særdeles. **-drægni** [-draignɪ] f. indec. Egoisme, Selviskhed, Egennytte. **-drægnislaus** [-draignɪslöy:s] a. uegennyttig; — n. *-laust* som adv. uegennyttigt. **-drægull** [-drai·qødλ] a., **-drægur** [-drai·qøǫ] a. *(eigingjarn)* egoistisk, egennyttig; *(ágjarn)* havesyg. **-eðli** [sjɛ:rɛðlɪ] n. Individualitet. **-eigind** [ei·jɪnt] f. Særegenhed. **-eiginlegur** [-eijɪnlɛ:qøǫ] a. individuel. **-eign** [-ɛigv] f. Særeje; — spec. (ved Fuglefangst) mods. *sameign* (s. d. O.). **-eignarsinnar** [-eignaǫsɪn:aǫ] mpl. Tilhængere af privat Ejendom og privat Drift (i Mods. til Kooperation og offentlig Drift) (Ísaf. '15, 1, 1). **-fróður** [sjɛǫ·froᵘ·ðøǫ] a. faglært, sagkyndig. **-fræði** [-frai·ðɪ] f. indec. Specialfag, Særfag, Specialitet. **-fræðilæknir** [-fraiðɪlaihgnɪǫ] m. Specialist (Læge). **-fræðingur (-s, -ar)** [-frai·ðiŋgøǫ] m. Specialist, Fagmand. **-gengur** [-r-ɟeiŋgøǫ] a. (jur.) partikulær (LHBL&L. 10). **-girðing** [-ɟɪrðiŋk] f. særskilt Indelukke. **-girni** [-ɟɪ(r)dnɪ] f. indec. = **síngirni. -gjald** [-ɟalt] n. særskilt Afgift el. Betaling. **-gjarn** [-ɟa(r)dv] a. = **síngjarn. -gnógur** [-gnoᵘ·(q)øǫ] a. sig selv nok. **-góður** [-goᵘ·ðøǫ] a. **1.** *(eigingjarn)* egenkærlig. — **2.** *(montinn)* selvbehagelig. °**-greina** [-grɛi·na] vt. individualisere (Eimr. IV. 218). **-gæði** [-ɟai·ðɪ] npl. **1.** = *síngirni*. — **2. a.** *(sjálfsþótti)* Selvbehagelighed, Indbildskhed. — **b.** Affektation: *Þvílíkir eru nú margir hlutir meðal vor, svo sem er ein og önnur sérgæði í umgengni, er vjer köllum affarasnið á vora tungu* (Vid. II. 184). **-gæðingsháttur** [-ɟaiðiŋs(h)auhdøǫ] m., **-gæðingsskapur** [-ɟaiðiŋsga:bøǫ, -sga:pøǫ] m. = **sjergæði** 1. og 2. a. **-gæðingur** [-ɟai·ðiŋgøǫ] m. **1.** *(síngjarn maður)* Egoist. — **2.** selvbehagelig, indbildsk Person. — **3.** = *sjergæðingsskapur*. **-hlífinn** [-ǫ·-(h)λi·vɪn] a. som skaaner sig selv. **-hlífni** [-(h)λibnɪ] f. indec. Skaansomhed mod sig selv. **-hljóð** [-(h)λɩoᵘ·ð] n. Vokal, Selvlyd (ɔ: Lyden selv) (JÓfÞý. 2). **-hljóði (-a, -ar)** [-(h)λɩoᵘ·ðɪ] m., **-hljóður (-s, -ar)** [-(h)λɩoᵘ·ðøǫ] m. Vokal, Selvlyd (ɔ: Lydtegnet, ikke Lyden) (ibid.). **-hneiging** [-(h)vɛi·jiŋk] f. særskilt Tilböjelighed (Eimr. X. 202). **-hvað** [-χwa·ð, -kva·ð] n. pron. indef. (jfr. *hvað)* hvadsomhelst; hvert især: (Ordspr.) *s. sjer sóma þykir* (GJ.), hver Ting er god for sig. **-hver** [-χwʏǫ, -kvʏǫ, -χwɛ·r, -kvɛ·r] pron. indef. (jfr. *hver)* hver, hver og en, enhver: *einn og s.*, hver og en; *allir og sjerhverjir*, alle og enhver. **-hæfa** [sjɛ:ǫ(h)ai·va] vt. **1.** specialisere: *þjóðfjelagið samhæfir* (gör ensartet) *mennina með siðferði og venjum, en sjerhæfir þá með verkaskiftingunni* (SNord.). — **2.** abstrahere (ÁBjSál. § 185). **-hæfður** [-(h)aivðøǫ, -(h)aibðøǫ] a. specialiseret: *sérhæfðum forgöngumönnum* (Skírn. '19, 45). **-hæfing (-ar)** [-(h)ai·viŋk] f. **1.** Specialisering. — **2.** Abstraktion (ÁBjRök. § 14). **-ílagi** [sjɛ:rilai:jɪ] adv. = *sjer í lagi*, se *sig*. **-kenna** [sjɛǫ·ȼɛn·a] vt. göre særlig kendelig fra andre. **-kenni (-is,** pl. ds.) [-ȼɛn·ɪ] n. Særkende, Ejendommelighed. **-kennilegur** [-ȼɛnɪlɛ:qøǫ] a. individuel, ejendommelig: *það bezta og sérkennilegasta* (Eimr. XV. 4). **-kennileiki** [-ȼɛnɪlei:ɟɪ, -lɛi:ȼɪ] m., **-kennileikur** [-ȼɛnɪlɛi:gøǫ, -lɛi:køǫ] m. Individualitet; Særkende, Ejendommelighed. **-kort** [-koǫt] n. Specialkort. **-látur** [-r-lau·døǫ, -lau·tøǫ] a. sær, særsindet. **-legur** [-lɛqøǫ] a. **1.** særlig, speciel: *ekkert sjerlegt bar til tíðinda*. — **2.** *(undarlegur)* forunderlig, ejendommelig. — †**3.** fortrinlig, vigtig: *hvar áður voru þær sérlegustu staðarins engjar* (ÞThFerð. III. 207). — **4.** adv. *-lega*: **a.** særlig, specielt: *sjerlega vildi jeg taka það fram*. — **b.** meget, særdeles: *mjer þykir s. vænt um það*. — **c.** paa en ejendommelig Maade: *komaz þau svá s. í hendur sýslumanns* (EspS. 48). **-leyfi** [-lɛi·vɪ] n. Koncession. **-leyfislög** [-lɛivɪslö:*q*] npl. Lov om Koncession. **-leikur** [-lɛigøǫ, -lɛikøǫ] m. særlig Eksistens, Individualitet: *Neitar sérleik sálar* (MJ. I. 154). °**-lenda (-u, -ur)** [-lɛnda] f. særlig reserveret Stykke Land, Reservation: *sjerlendur Indíána*. **-lyf** [-lɪ·*v*] n. specifik Medicin, Specifikum. **-lyndi** [-lɪndɪ] n. Særhed, Excentricitet, Særsind. **-lyndur** [-lɪndøǫ] a. særsindet, sær, excentrisk. **-litur** [-lɪ·døǫ, -lɪ·tøǫ] a. affarvet. **-lundaður** [-lʏndaðøǫ] a. = **sjerlyndur. -læknir** [-laihgnɪǫ] m. Specialist (Læge). **-læti (-is)** [-lai·dɪ, -lai·tɪ] n. Særhed. **-mál** [-mau·*l*] n. særligt Anliggende. **-meðal** [-mɛ·ða*l*] n. Specifikum. **-menni (-is,** pl. ds.) [-mɛn·ɪ] n. Særling. **-ment** [-mɛvt, -mɛnt] f., ogs. pl. *mentir*, særlig, faglig Uddannelse. **-mentastofnun** [-mɛvdasdob·nø*n*, -mɛnta-] f. særlig (höjere) Uddannelsesanstalt. **-mentun** [-mɛvdø*n*, -mɛntø*n*] f. særlig, faglig Uddannelse. °**-orð** [sjɛ:rorð] n. Fagudtryk. **-plæginn** [sjɛǫ·-plai·jɪ*n*] a. egoistisk, egennyttig. **-plægni** [-plaignɪ] f. indec. Egoisme, Egennytte. **-plægnislaus** [-plaignɪslöy:s] a. uegennyttig; — n. *-laust* som adv. uden Egennytte. **-prent** [-prɛvt, -prɛnt] n. Særtryk. **-prenta** [-prɛvda, -prɛnta] vt. særtrykke. **-prentun** [-prɛvdø*n*, -prɛntø*n*] f. Særtryk. **-ráður** [sjɛr:au·ðøǫ] a. selvraadig, egensindig. **-rjettindi** [-rjɛhdɪndɪ] npl. Særrettighed(er), Privilegium (-ier). **-skóli** [-ǫ·-sgoᵘ·lɪ] m. Særskole, speciel Skole. **-staða** [-sda·ða] f. Særstilling. **-staklegur** [-sdaglɛ·qøǫ] a. særlig, speciel: *s. sendiherra*, overordentlig Gesandt; — adv. *-lega*, særlig, specielt. **-stakleiki, -stakleikur** [-sdaglɛi·ɟɪ, -lɛi·ȼɪ, -lɛi·gøǫ, -lɛi·k-] m. Særegenhed; Individualitet. **-stakur** [-sda·gøǫ, -sda·k-] a. **a.** særlig, særskilt: *sjerstakt borð; s. sendimaður; s. eiginleiki*. — ° **b.** sekundær: *aðgreina þá frumlegu eiginleika ... frá hinum sérstöku (sekundæru) eiginleikum þeirra hvers um sig* (ÁBjH. 201). **-stjórn** [-sdjoᵘ(r)dv] f. Særstyre(lse). **-stæða (-u, -ur)** [-sdai·ða] f. abstrakt Begreb (ÁBjSál. § 185). **-stæði** [-sdai·ðɪ] n. **1.** Selvstændighed, Uafhængighed. — **2.** *(einstakleiki)* enestaaende Stilling. — **3.** fri, afsondret Beliggenhed: *s. húsa*. **-stæður** [-sdai·ðøǫ] a. **1. a.** selvstændig, uafhængig: *sjerstætt ríki*. — **b.** *(einangraður)* abstrakt (MHUpp. 71). — **2.** som indtager en enestaaende Stilling: *Þessi maður er svo sérstæður í sögu landsins* (Alþ. '11, B. 48). — **3.** fritstaaende: *byggja öll hús sjerstæð* (Lögr. '16, 37). **-sunginn** [-suŋɟɪ*n*] a. (Sch.) = **hjáróma.**

sjert [sjɛǫ·t] 2. p. sg. præs. conj. af **vera.**

?**sjertingsband** [sjɛǫ·diŋsban·t] n. Shirtingsbind.

?**sjertingur (-s)** [sjɛǫ·diŋgøǫ] m. = **bóklín.**

†**sjerulag** [sjɛ:rola:*q*] n. (jfr. *sjerílagi): hvor í sjerulagi* (JMPísl. 49).

sjer uppdráttur [sjɛ:rʏhpdrauhdøǫ] m. Specialkort. **-veiði** [sjɛr·vɛi·ðɪ] f. Særfangst. **-veldi** [-vɛldɪ] n. den enkeltes (el. den enkelte Stats) Magt, Demokrati (i de Forenede Stater). **-veldismaður** [-vɛldɪsma:ðøǫ] m. Demokrat (i de Forenede Stater). **-verukenning** [-vɛroȼɛn:iŋk] f. Individualisme (Eimr. IX. 170). °**-verund (-ar)** [-vɛ·rønt] f. Særvæsen. **-villingsháttur** [-vɪdliŋs(h)auhdøǫ] m. Særhed, Forskruethed; *(í trúmálum)* sekterisk Væsen, Separatisme. **-villingur** [-vɪdliŋgøǫ] m. Særling, Person med sære og forskruede Meninger; *(í trúmálum)* Sekterer, Separatist (i kirkelige Anliggender). **-viska** [-vɪsga] f. Særhed, Griller. **-viskubragur** [-vɪsgøbra:qøǫ] m. Præg af Særhed, Affektation. **-viskudallur** [-vɪsgødad·løǫ] m. = **sjerviskupúki. -viskulegur** [-vɪsgølɛ:qøǫ] a. sær, excentrisk. **-viskupúki** [-vɪsgøpu:ɟɪ, -pu:ȼɪ] m., **-vitringur** [-vɪ·driŋgøǫ, -vɪ·tr-] m. Særling; selvklogt Menneske. **-vitur** [-vɪ·døǫ, -vɪ·tøǫ] a. sær, excentrisk; selvklog. **-þótti** [-ǫ·-þoᵘhdɪ] m. Egensindighed; Indbildskhed.

sjetti [sjɛhdɪ] num. ord. = **sjötti.**

sjeum [sjɛ:ø*m*] 1. p. pl. præs. conj. af **vera.**

sjó- [sjo :] se ogs. **sæ-.**

sjóaður [sjoᵘ:aðøǫ] a. saa el. saa beskaffen (om Søen): *illa s.*, i Oprør: *urðum við að fara fyrir Straumnes ... og var hann þar illa s. af straumum, og fóru þrír sjóir yfir bátinn okkar* (FiÓlI f. 80).

sjóar- [sjoᵘ:ar] se ogs. **sjávar-. -afli** [-ab·lɪ] m. Fiskefangst, Fiskeri: *mikill s.*, rigeligt Fiskeri. **-áll** [-aud·λ] m. Kanal: *Í gegnum borgina* (ɔ: *Khöfn) er s.* (EiÓlLf. 59). **-bakki** [-bahɟɪ] m. = **sjávarbakki. -djúp** [-dju:p] n. = **sjávardjúp. -eitur** [-ɛi:døǫ, -ɛi:tøǫ] n. *(marglitta)* Vandmand (Vf.). **-fall** [-ǫ-fad·λ] n. = **sjávarfall. -gangur** [-r-gauŋ·gøǫ] m. = **sjávargangur. -gjöf** [-ɟö:*v*] f. Havets Gave: (Ordspr.) *svipul* (el. *svikul) er s.*, Havets Gaver er flygtige (el. ikke til at lide paa). **-gröftur** [-gröf·døǫ] m. oprört Sø: *fyrir samsævi og sjóvargrefti* (JÓlInd. 137). **-háski** [-ǫ-(h)aus·ɟɪ] m. = **sjávarháski. -hátt** [-(h)auht] an.: *það er s.*, det er Höjvande, Flod (Vf.). **-hæð** [-(h)ai:ð] f. = **sjávarhæð.**

sjóari (-a, -ar) [sjoᵘ:arɪ] m. (pop.) Sømand.

sjóar kræða [sjoᵘ:aǫkrai:ða] f. (bot.) en Art, beslægtet med Karaghen-Tang (gigartina mamillosa). **-lögur** [-r-lö:qøǫ] m. Søvand. **-ólga** [-oᵘl·ga] f. = **sjávarólga.** †**-órar** [-oᵘ:raǫ] mpl. Søens Rasen (LFR. IX. 6). **-sandur** [-ǫ-san·døǫ] m. = **sjávarsandur. -slý** [-sli:] n. fine, traadformede Havalger (ÞThLfr. IV. 266). **-straumur** [-sdröy:møǫ] m. Havströmning. **-strönd** [-sdrön·t] f. = **sjávarströnd. -vatn** [-r-vahtv] n. Søvand.

sjó bað [sjoᵘ:ba·ð] n. Søbad. **-bann** [-ban] n. daarligt Søvejr, saa at Baade ikke kan tage ud paa Fiskeri (LFR. VII. 57). **-barinn** [-ba·rɪ*n*] a. pisket af Havet, bølgeslagen. **-bás** [-bau·s] m. Dok: *Þar* (ɔ: *í Khöfn) er s. út úr höfninni, sem er 150 álnir á breidd, og 10 á djúpt* (EiÓlI f. 55). **-beita** [-bɛi·da, -bɛi·ta] f. Agn, taget fra Havet (Fisk, Musling osv.). **-bygð** [-bɪqð, -bɪgþ] f. Kystegn (LFR. I. 143). **-birtingur** [-bɪǫdiŋgøǫ] m. (zool.) Hvidørred, Ørred (salmo trutta). **-borð** [-borð] n. det andet Bord i Skibssiden (Vf.). **-borg** [-bork] f. By ved Havet. **-brattur** [-brahdøǫ] a. stejl mod Havet. **-brjef** [-brjɛ·*v*] n. Søkort. **-brjefafræði** [-brjɛvafrai:ðɪ] f. indec. nautisk Kartografi: *s. Íslands* (ÞThLfr. IV. 121). **-brjefasafn** [-brjɛvasab·v] n. Søkortarkiv. **-brók** [-broᵘ·k] f. = **skinnbrók. -búð** [-bu·ð] f. Fiskerhytte i et *ver*. **-bússur** [-bus·øǫ] fpl. Sømandsstövler. **-bönn** [-bön] pl. af **sjóbann.**

sjóða (sýð; sauð, suðum; syði; soðið) [sjo·:ða, si:ð, söy·ð, sy:ð-om, si:ðı; so:ðıð] vt. og vi. **I. 1. a.** koge: *s. mat*, koge Mad; *maturinn er soðinn*, Maden er kogt; *s. fisk, kjöt* (jfr. *elda graut*, Vf. dog ogs. *elda siöt*); (Ordspr.) *sá þarf mikið að s., sem mörgum vill bjóða* (GJ.), den, som vil byde mange, maa have megen Mad; *s. niður*, henkoge, nedlægge hermetisk. — **b.** *s. úr*, udkoge. — **c.** ppr. *sjóðandi*, kogende: *s. heitur*; — pp. *soðinn*, kogt. — **2.** imp.; vs.: *það sýður*, Vandet koger. *s. upp úr*, koge over: *það sýður upp úr*. — overf.: *það sýður upp úr með e-m*, Fjendtlighederne koger over (bryder ud) mellem n-n. — **3.** *s. járn*, sammensvejse blødt Jærn til Staal; *s. (málma) saman*, sammensvejse (Metal); *s. á exi*, sammensvejse, svejse Staal paa et Jærnblad paa en Økse (BóluHj. 57). — **II.** overf. **1.** *s. í e-n*, ægge el. hidse en op; *s. e-ð fyrir sjer*, tænke længe over n-t; *s. e-ð saman*, kompilere n-t, forfatte n-t, sætte n-t sammen. *það sauð í honum (heiftin), það sauð niðri í honum*, Vreden, Blodet kogte i ham; *það er soðið upp á e-n*, en er i Snakkehjornet. — **2.** ppr. *sjóðandi*, kogende; som en Slags eufemistisk Banden (underforst. *helvíti)*: *hvert í sjóðandi!* (ValDagr. 77).

sjó dalur [sjoᵘ:da·løǫ] m. lille, rund Kage, bagt paa Gløder (ÓDav.). **-dáti** [-dau·dı, -dau·tı] m. Marinesoldat. **-dauði** [-döy·ðı] m. Død paa Havet, Druknen; (Ordspr.) *sætur er s., vesæll* (el. *kvalafullur) vatnsdauði* (GJ.). **-dauður** [-döy·ðøǫ] a. druknet: *verða s.*, omkomme paa Havet.

sjóðbók [sjoᵘð·boᵘ:k] f. Kassebog.

sjóðbullandi [sjoᵘð·bYdlandı] a. **1.** spilkogende, sydende og boblende. — **2.** overf. *s. vitlaus*, ravruskende gal; *s. vitleysa*, det rene Vanvid; *farðu í s.* (underforst. *helvíti)*, gaa ad Helvede til; *fari jeg s.*, Fanden gale mig; *hvert í s.!* det var som Satans!

sjódeyða [sjoᵘ:dɛı·ða] f. Blikstille paa Søen, Havblik: *Þú ert eins hóg-værr og s.* (Kvöld. II. 45).

sjóð fullur [sjoᵘð·fYdløǫ] a. spærefuld. **-heitur** [sjoᵘ:þ(h)ɛı·døǫ, -(h)ɛi·t-] a. koghed. **-hita** [-(h)ı·da, -(h)ı·ta] vt. göre kogende varm.

sjó dýr [sjoᵘ:di·r] n., **-dýri (-is)** [-di·rı] n. Sødyr.

sjóðkvikur [sjoᵘð·kvı·gøǫ, -kvı·køǫ] a. sprællevende; om rigeligt Fiskeri siges: *þeir draga hann sjóðkvikan* (Vf.).

sjó dómsmaður [sjoᵘ:doᵘmsma:ðøǫ] m. Søretsmedlem. **-dómsmál** [-doᵘmsmau·l] n. Søretssag. **-dómur** [-doᵘ·møǫ] m. Søret. **-draugur** [-dröy·gøǫ] m. Søspøgelse. **-dreginn** [-drɛi·jın] a. trukket op af Søen. **-dreki** [-drɛ·ɉı, -drɛ·ķı] m. Sødrage, -slange. **-drif** [-drı·v] n. Spröjt fra Søen.

sjóð skýrsla [sjoᵘð·sɉiǫsla] f. Kasseberetning. **-styrkjandi** [-sdıɉɉandı] m. Bidragyder til et Fond. **-stjórn** [-sdjoᵘ(r)dv] f. Bestyrelse af et Fond. **-stofnun** [-sdobnøn] f. Oprettelse af et Fond.

sjóður (-s, -ir) [sjoᵘ·ðøǫ] m. **1.** Pengepung, Pung: *bera sjóð í hendi sjer*; — *†bera e-n í sjóði*, bære en Person (nær Slægtning) i Pengepungen, ɔ: modtage Bøder for en Slægtnings Drab, i Stedet for at hævne for ham. — — **2. a.** Fond: *stofna sjóð*, stifte et Fond; *styrktars.*, Understøttelsesfond. — **b.** Kasse: *í sjóði voru 31. des. 1000 kr.*, Kassebeholdningen var 31. Decbr. 1000 Kr. — **3.** Sparekasse: *eiga peninga í sjóði*, have Penge paa Rente. — **4.** *(fjársjóður)* Skat: *sannleikurinn verður ekki sjóðum á jörðu*.

sjódvergur [sjoᵘ:dvɛrgøǫ] m. »Sødværg«, Havmand (JÁÞj. I. 132).

sjóðvitlaus [sjoᵘð·vıhdlöys, -vı·t-] a. ravruskende gal: *s. fiskur*, om overordentlig rigt Fiskeri = *ösfiski: þeir draga sjóðvitlausan fisk* (Rvk., Vf.).

sjóð þjófur [sjoᵘþ·joᵘ·vøǫ] m. Kassetyv. **-þurð** [-þ:Yrð] f. Kassemangel.

sjó fang [sjoᵘ:fauŋk] n. coll. Søprodukter, spec. Fisk (JÁÞj. II. 142). **-farandi (-a, -endur)** [-fa·randı] m. en søfarende. **-farir** [-fa·rıǫ] fpl. = *sjóferðir*: *voðalust til hans urðu menn til sjófara* (Esp. III. 51). **-ferð** [-fɛrð] f. Sørejse. (Talem.) *svo fór um s. þá*, saadan gik det med det.

sjóferða maður [sjoᵘ:fɛrðama:ðøǫ] m. Mand, som har gjort mange Sørejser, (erfaren) Sømand. **-próf** [-proᵘ:v] n. Søforhør. **-reglur** [-rɛg·løǫ] fpl. Søvejsregler. **-skýrsla** [-sɉiǫ·sla] f. Søforklaring.

sjó fífl [sjoᵘ:fibλ] n. dumdristig Sømand el. Fisker, Mand, som gaar ud paa Søen i al Slags Vejr. **-fiskur** [-fısgøǫ] m. Saltvandsfisk. **-fjörukindur** [-fjörøķın døǫ] fpl. Dyr, som lever i den nederste Del af Fjæren (Havstokken). **-flá** [-flau·] f. *(= fleki)* Flaade, forsynet med Snarer, til Fangst af Fugle: *Svartfugl má eigi veiða á sjóflánum* (Stj. '95, B. 130). **-flæðiengi** [-flaiðıeiŋ·ɉı] n. Marskland, Marskeng. **-frost** [-frost] n. Tilfrysning af Havet. **-fræði** [-frai·ðı] f. indec. **1.** *(sjómannafræði)* Styrmandskunst, Navigation. — **2.** Hydrografi (BSSjL.). **-fræðideild** [-fraiðıdɛıld] f. nautisk Afdeling (Stjtíð. '11, 25). **-fræðikensla** [-fraiðıķɛnsla] f. Undervisning i Navigation. **-fugl** [-fYgλ] m. Søfugl. **-fæla** [-fai·la] f. Landkrabbe. **-fær** [-fai·r] a. sødygtig. **-gangur** [-gauŋgøǫ] m. Søgang. **-garður** [-garðøǫ] m. Dæmning: *[illegible] á [illegible]bakka; gekk [illegible] stundum sjóll* (BrJPf. 28). **-garpur** [-garbøǫ] m. dygtig Sømand, Søhelt. **-gengur** [-ɉeiŋ·gøǫ] a. sødygtig: *sjógengt [illegible]*. **-gyðja** [-gıðja] f. Søgudinde. **-gýgur** [-ɉi·gøǫ] f. Havtrold. **-gípa** [-ɉi·ba, -ɉi·pa] f. [illegible] sjófífl. **-gjarn** [-ɉa(r)dv] a. [illegible] ágjöfull. **-glósa** [-gloᵘ·sa] f. Søtermin (LFR. IX. iv). **-gnípa** [-gni·ba, -gni·pa] f. Klippespids ved Havet. **-gól** [-goᵘ·l] n. (Fljótshlíð, ÓDav.) = **spangól**. **-gutl** [-gYhtλ] n. (nedsættende) stadige Smaature ud paa Søen; spec. Fiskeri, drevet med Slaphed og uden stort Udbytte: *svo alt gengur í drasli og [illegible] sjógutli* (PThFerð. II. 118). **-gutlandi** [-gYhdlandı] m. noget urolig Sø. **-gæftir** [-ɉaifdıǫ] fpl. Vejr saaledes, at man kan komme ud [illegible] (Mýrd. 85). **-gæfur** [-ɉai·vøǫ] a. mest n. *gæft*, Vejr saaledes, at man kan komme [illegible] *sjógætt* (LFR. II. 77). **-harka** [-harka] f. Kulde i Vandet. **-hattur** [-hahdøǫ] m. Søhætte, Sydvest. **-her** [-hɛ·r] m. Sømagt. **-herstjórn** [-hɛrsdjoᵘ(r)dv, -sdjoᵘ·dv] f. Admiralitet. **-hrakinn** [-hra·ķın] a. omtumlet af Søen, som har tumlet omkring paa Søen; *(skaddaður af sjó)* fordærvet af Søen. **-hríð** [-hri·ð] f. Søgang. **-hræddur** [-hraid·døǫ] a. søræd, bange for Søen, bange ude paa Søen. **-hræðsla** [-hraiðsla] f. Søfrygt, Frygt for Søen. **-hundur** [-hYndøǫ] m. dumdristig og uskaansom Baadfører. **-hæna** [-hai·na] f. (GrFugl.) = **vatnshæna**. **-högg** [-hök] n. »Søhug«, Hug, som tildeles en Rokke, naar den trækkes op, for at bedøve den og göre det lettere at hale den ind. **-illur** [-ıdløǫ, -idløǫ] a. oprört (om Havet): *hann er svo s.* **-ilska** [-ilsga] f. Havets Raseri, oprört Sø. **-kaldur** [-kaldøǫ] a. **1.** kold af at være paa Søen: *s. og hrakinn*. — **2.** om Vejret paa Søen: *hann var s. í dag*, det var koldt paa Søen i Dag. — **3.** *(geðvondur á sjó)* gnaven paa Søen. **-kind** [-ķınt] f. Sødyr (Fj. II. (2.) 13). **-kyrt** [-ķıǫt] an. stille Sø, stille paa Søen. **-kjálki** [-ķauλɉı, -ķaulķı] m. Søside (LFR. VIII. 85). **-klæddur** [-klaid·døǫ] a. iført Fiskerdragt. **-klæði** [-klai·ðı] npl. Skindklæder til Brug ved Fiskeri.

?**sjókólaði (-is)** [sjoᵘ:goᵘla:ðı, sjoᵘ:koᵘ-] n. Chokolade.

sjó kort [sjoᵘ:koǫt] n. Søkort. **-kunta** [-kYvda, -kYnta] f. **1.** Vabler paa Hænderne, foraarsaget af Roning. — **2.** *(áblástur kringum munn)* Udslæt omkring Munden (Sl.). **-kvikindi** [-kvı·ɉındı, -kvı·ķ-] n. Sødyr. **-kæfa** [-ķai·va] f. Fartöj, som Søen let skyller indover. **-köttur** [-köhdøǫ] m. (zool.) Malle (silurus) (LFR. XIII. 56). **-lán** [-lau·n] n. Bodmeri(laan).

sjóláns brjef [sjoᵘ:launsbrjɛ:v] n. = **sjólánsveðbrjef**. **-ferð** [-fɛr·ð] f. Bodmerirejse. **-sali** [-n-sa:lı] m. Bodmerikreditor. **-veðbrjef** [-s-vɛð·brjɛv] n. Bodmeribrev. **-veðlagður** [-vɛð·laqðøǫ, -lagðøǫ] a. forbodmet.

sjó laus [sjoᵘ:löys] a. stille, ikke oprört. **-leið** [-lɛi·ð] f. Søroute, Søvej: *halda á drottinvaldi sínu yfir öllum sjóleiðum* (Alþ. '11, B. II. 222). **-leiði** [-lɛi·ðı] n. god Bør paa Søen. **-leiðis** [-lɛı·ðıs] adv. ad Søvejen. **-leiður** [-lɛi·ðøǫ] a. ked af Søen, ked af Søfarten. **-leysa** [-lɛisa] f. ikke oprört Sø: *snarpur útnyrðingur með sjóleysu* (MvTíð. I. 262).

***sjóli (-a, -ar)** [sjoᵘ:lı] m. Konge, Fyrste.

sjó lið [sjoᵘ:lı·ð] n. Marine. **-liði (-a, -ar)** [-lı·ðı] m. **1.** *(sjódáti)* Marinesoldat. — **2.** = *sjógarpur: s. mikill*, dygtig Sømand (GKonÆf. 46). **-liðsforingi** [-lıðsfo:riŋɉı] m. Søofficer. °**-liðsspítali** [-lıðsbi:talı] m. Søkvæsthus (JsJs.). **-liðsstjórn** [-lıðsdjoᵘr·dv] f. Marineministerium. **-líf** [-li·v] n. Sømandsliv. **-lítið** [-li·dıð, -li·tıð] an. temmelig rolig Sø: *það var s.* **-loft** [-loft] n. Søluft. **-lok** [-lo·k] npl. Havets Overflade (ÞjóðÞ. X. 70). **-læða** [-lai·ða] f. Havtaage, Taage, der kommer fra Havet, Havguse. **-lægja (-u, -ur)** [-lai·ja] f. Havtaage, Taage som hviler over Havet. **-maðkur** [-maþgøǫ, -maðkøǫ] m. Orm el. Maddike, som lever i Søen, spec. Pæleorm: *trje, skemt af sjómaðki*. **-maður** [-ma·ðøǫ] m. **1.** Sømand: *góður (lítill) s.*; — *(fiskimaður)* Fisker. — **2.** (naut.) Pyntenætstok. — **3.** = *refur* 5. **-máfur** [-mau·vøǫ] m. Havmaage (LFR. VIII. 117). **-mál** [-mau·l] n. **1.** Sølinje: *Það var stór „skonnorta“ ... aðkrept að ofan, en þegar kom ofan undir s. sló það sjer mikið út og líktist því tunnu* (SIng. I. 276). — **2.** *sjávarmál: Syrpan réð með sjómálinu svakka* (ÓDavÞul. 148). — **3.** *(málefni viðvíkjandi sjóferðum)* Søsag, Sag angaaende Søvæsen. **-málaráðgjafi** [-maularauð·ɉavı] m. Marineminister.

sjómanna búð [sjoᵘ:manabu:ð] f. Fiskerhytte. **-fjelag** [-fjɛ:laq] n. Forening for Søfolk. **-fræði** [-frai:ðı] f. indec. = **sjófræði** 1. **-kensla** [-ķɛn·sla] f. Undervisning i Navigation. **-mál** [-mau:l] n. Søsprog, Sømandssprog. **-skóli** [-sgoᵘ:lı] m. Navigationsskole. **-stjett** [-sdjɛht] f. Sømandsstand.

sjó marinn [sjoᵘ:ma·rın] a. beskadiget af Søen. **-megn** [-mɛgv] n. Søgang. **-meyra** [-mɛi·ra] f. Mørhed paa Grund af Søvandets Paavirkning. **-menska (-u)** [-mɛnsga] f. Sømandskab; Søkyndighed. **-míla** [-mi·la] f. Sømil. **-missa** [-mıs·a] a. indec.: *verða s.*, ikke faa fat i Vandet med Aaren, slaa Smut med Aaren (is. om en begyndende Roer). **-morkinn** [-moǫɉın] a. mør el. raadden paa Grund af Søvandets Paavirkning.

sjón (-ar, -ir) [sjoᵘ:n] f. (jfr. *sýn)* **I. 1.** Syn (Synets Sans): *s. og heyrn*, Syn og Hørelse; *gefa blindum s.*, give blinde deres Syn; *missa sjónina*, tabe Synet, blive blind; *hafa góða s.*, have et stærkt Syn, stærke Øjne; *hann er farinn að missa* (el. *tapa) s.*, hans Syn er begyndt at blive svagt. — **2.** *(það að sjá)* Syn (det at se): *missa sjónar á e-u*, tabe n-t af Sigte; *s. er sögu ríkari*, Syn gaar for Sagn; *í s. og reynd*, af Syn og Erfaring. — **3. a.** Syn (det sete): *það er einkennileg s. að sjá*, *þeirri s. (sem jeg sá þá) gleymi jeg aldrei*; — *það er ekki s. að sjá hana, hún er svo mögur*, det er rent forskrækkeligt, hvordan hun ser ud, saa mager hun er bleven. — **b.** *(vitrun)* Vision, Syn: *honum birtist s.; sjá s. í draumi*. — **c.** Fænomen (jfr. *loftsjón)* (Stj. '77, A. 24). — **4.** *(útlit)* Udseende: *hvernig er hann í s.?* hvordan ser han ud?; *þekkja e-n í s.*, kende en af Udseende; *í s. að sjá*, af Udseende. — **II. 1.** pl. *sjónir*, Øjne, bruges i Poesi: *fránar eru sjónir* (GTh. '06, 27), og i enkelte faste Udtryk i Tale- og Skriftsprog forøvrigt: *hafa e-ð fyrir sjónum*, have n-t for Øje; *leiða e-m e-ð fyrir sjónir*, forestille en n-t; foreholde en n-t; *koma fyrir sjónir*, vise sig; *það kemur (mörgum) undarlega fyrir sjónir*, det tager sig underligt ud, vækker Forbavselse (hos mange). *koma sómasamlega fyrir sjónir*, se anstændig ud (m. H. t. Dragt) (MarrPK. 162); *†leiða e-n sjónum*, se en. — ***2.** i poet. Omskrivninger: *sjónarbaugur, -bogi, -gler, -lind*, Øje; *sjónarbrík*, Øjebryn; *sjónarsteinn*, Øjesten osv.; **sjónarsvif*, Blik (Klopst. V. 214).

sjónar baugur [sjoᵘ:narböy·gøǫ] m. Synskres, Horisont. **-berg** [-bɛr·k] n. = **sjónarbjarg**. **-bergsmaður** [-bɛrχsma:ðøǫ] m. Mand, som under Eftersøgningen af Faar i Bjærggræsgangene gaar paa Kanten af en Kløft for at varsko om Faar paa den anden Side (Árn.). **-bjarg** [-bjar·k] n. (Grímsey) = *varðberg*, Udkigssted i et Fuglebjærg: *það kalla menn að vera á sjónarbjargi* (ÞThFerð. I. 230). **-bjargsmaður** [-bjarχsma:ðøǫ] m. (Grímsey) = *brúnamaður*, Mand, der sidder oppe paa et Fuglebjærg for at holde Udkig og passe Tovet (ÞThFerð. III. 336). †**-flötur** [-flö:døǫ, -flö:tøǫ] m. Skueplads; Teater (under aaben Himmel) (OGNT. I'Gj. 19, 29). **-fræði** [-frai·ðı] f. indec. Synslære. **-hóll** [-(h)oᵘdλ] m.

Udkigshöj. **-horn** [-(h)od v, -(h)or dv] n. Synsvinkel. **-hringur** [-a-hgiŋ goo] m. Synskres. **-hvoll** [-ǫ-χwod λ, -kvod λ] m. = **sjónarhóll.** **-hæð** [-(h)ai:ð] f. **1.** *(sjónarhóll)* Udkigshöj. — **2.** Synspunkt. *hið sama lögmál ... séð af gagnstæðri s.* (Auðfr. 60). **-lag** [-r-la:q] n. Synsævne: *maðurinn var alla æfi nærsýnn, og sjónarlagið miklu hvassara í hálfdimmu en í glaðri birtu* (Bún. IX. 24). **-legur** [-lɛ qoo] a. = *sýnilegur*, synlig; *(augsýnilegur)* ojensynlig, klar: adv. *-lega*: *erfðileikarnir sjónarlega miklir* (Lögr. '15, 14). **-leikur** [-lɛi goo, -lɛi koo] m. = **sjónleikur.** **-lína** [-li:na] f. Synslinie: *nú er jökulbungan komin langt fram fyrir þá sjónarlínu* (ÞThFerð. III. 230). **-mark** [-maǫ k] n. Ojemærke. **-mið** [-mI:ð] n. Synspunkt, Standpunkt. **-munur** [-mY:noo] m. **1. a.** *(sýnilegur mismunur)* synlig Forskel. — **b.** (astr.) = *sjónarskekkja*. **2.** Forskel paa Synsstyrke. *s. á augum.* **-skekkja** [-ǫ-sgɛhja] f. (astr.) Parallakse. **-staða** [-sda:ða] f. Plads at se fra: *en eg hafði þar bestu sjónarstöðu* (And. I. 268). °**-steinn** [-sdɛid n] m. Ojesten: *eg se ei neitt, minn s. er brotinn* (MJ. III. 162). **-svið** [-svI:ð] n. **1.** *(leiksvið)* Scene, Skueplads (ogs. overf.). — **2.** Synsfelt Campus: *svo þarf hún* (ɔ: *sjónpípan*) *og að hafa hæfilega vítt s. (Campus)* (Urs. 163). — **3.** Synsvidde (om et Fyr): *Geislaglerið skal ennfremur vera svo lagað, að sjónarsviðið á dimmri nótt ... sje með 20° halla yfir eða undir lárjettunni að minnsta kosti 1 mílufjórðungur* (Stj. '02, A. 20). **-sviftir** [-svIf·dIǫ] m. Forsvinden af et skönt Syn (JHall. 298); = Savn, Sorg: *öllum sem hann þekkja til mikils sjónarsviftis* (TSæm. 79); *sem ... mestur var sjónarsviptir í*, som efterlod det störste Savn (TSæmTæk. 203). **-vitni** [-r-vIhdnI] n. et Ojenvidnes Vidnesbyrd. **-vottur** [-vohdoo] m. Ojenvidne. **-vætt** [-vaiht] f. en *vætt* (s. d. O.) af en fanget Hval, Belönning til den, som först har set den; deraf *eiga sjónarvættina í e-u*, kunne gore Fordring paa Findelon for n-t: *Hann kallar til helmings fyrirns ... Hann á sjónarvættina í bölvuðum kutnum* (JTrSk. I. 264), ogs. i Alm. se n-t (f. Eks. en Mand el. et Skib) för alle andre. **-vætti** [-vaihdI] n. Vidnesbyrd af et Ojenvidne.

sjón aukagler [sjo .noyqagle r, -oyka-] n. Forstorrelsesglas. **-auki** [-oy gI, -oy kI] m. **1.** *(smásjá)* Mikroskop. **2.** *(kíkir)* Kikkert *(fjarsjá)* Teleskop. **-baldur** [sjoᵘn·baldoǫ] m. Oje (höjtidelig-humoristisk, omtr. = *glyrna*): *hann rak í það sjónbaldrana* (ASkaft.). **-baugshorn** [-boyys(h)od v, -(h)or dv] n. Azimut. **-baugsskekkja** [-boyγsgɛhja] f. Horisontparallakse. °**-baugsstigakerfi** [-böyχsdI·qaɟɛr·vI] n. Horisontgradenet. **-baugur** [-boy qoǫ] m. **1.** *(sjóndeildarhringur)* Synskres, Horisont. — °**2.** *(auga)* Oje (JHall. 142). **-dapur** [-da boǫ, -da poǫ] a., **-daufur** [-döy·voǫ] a. svagsynet. **-deild** [-dɛilt] f. **1.** Skelnen (v. Hj. af Synet). — °**2.** = *sjóndeildarhringur*: *Sóttist sær ... skaut fyrir skut skíði bláum* (StStAndv. II. 103). **-deildarbaugur** [-dɛildarböy:qoǫ] m., **-deildarhringur** [-dɛildahgiŋ goǫ] m. Synskres, Horisont; *(við hafsbrún)* Kimming; *tilbúinn s.*, kunstig Horisont. **-deildarrangur** [-dɛildarauŋ·goǫ] a. skævsynet (overf.) (BóluHj. 199). **-depill** [-de·bIdλ, -de·p-] m. Synspunkt. **-depra** [-de·bra, -de·pra] f. Svagsynethed. **-fagur** [-fa·qoǫ] a., **-fríður** [-fri·ðoǫ] a. smuk af Udseende. **-færasmiður** [-fairasmI·ðoǫ] m. Optiker. **-færi** [-fai·rI] n. optisk Instrument. **-glepjandi** [sjo·n-qlɛ·bjandI, -glɛ·pj-] a. blændende. **-gler** [-glɛ·r] n. **1.** *(smásjá)* Mikroskop. — **2.** *(stækkunargler)* Linse, Lupe; *(gleraugu)* Brilleglas: *svona kringlótt s., sem gerir alla hluti ... stærri* (And. I. 161); *nú með tregans s. stærir sálarlífs þíns helgidóma* (MJ. III. 154). **-góður** [-gou·ðoǫ] a. med gode Ojne, stærksynet. **-hagur** [sjoᵘ:v(h)a·qoǫ] a. **1.** med et sikkert, skarpt Oje for den rigtige Form, med et Kenderöje: *Þetta er víst einhver s. maður og kænn við boga* (Od. 469). — **2.** *(útsjónarsamur)* forstandig, praktisk: *þó hún væri ekki eins vakandi og sýnhög við búsýsluna, og móðir hans* (PGjÚt. 6). **-halt** [-(h)aλt] an. og adv. i skraa Retning. **-hendi (-is)** [-(h)ɛndI] n. Ojets Sikkerhed. **-hending** [-(h)ɛndiŋk] f. **1.** Ojemaal, Synsretning, lige Retning: *Beina s. frá inngangsdyrum*, lige overfor Indgangen (Eimr. II. 22); *tók jeg nú á rás s.* (lige ud) *til sjáfar móti vindi* (SBrGr. 17). — †**2.** Skuespil, Skue: *vér erum s. vorðnir heiminum* (OGNT. 1. Kor. 4, 9). — **3.** *(lausleg tilgáta)* usikker Formodning: *vorir vitsmunir er s. og vorar spásagnir er s.* (OGNT. 1. Kor. 13, 9). **-hent** [-(h)ɛvt, -(h)ɛnt] adv. i lige Retning: *Hann s. gengi jóladaginn | hjá kirkju fram* (StSAndv. II. 237). **-himna** [-(h)Imna] f. (ÁBjSál. § 141) = **nethimna.** **-hólar** [-(h)oᵘlaǫ] mpl. Synhöje (thalami optici) (ÁBjSál. § 65). **-hverfi** [sjoᵘŋ·χwɛrvI, -kvɛrvI] n. Sted, Omgivelser: *hafði ... eg við þau ávalt stöðugt og fasta ásjónismynd í huganum af þeim sjónhverfum, er borið höfðu mer fyrir augu í björtu* (HermJDulr. 81). †**-hverfilegur** [-χwɛrvIlɛ:qoǫ, -kvɛrvI-] a. blændende, bedragerisk. **-hverfing** [-χwɛrvIŋk, -kvɛrv-] f. Synsbedrag, i pl. spec. Taskenspillerkunster.

sjónhverfinga leikur [sjo·ŋ-χwɛrviŋgalɛi:goǫ, -kvɛrviŋgalɛi:koǫ] m. Taskenspilleri, Blændværk. **-list** [-lIs·t] f. Taskenspillerkunst. **-maður** [-ma:ðoǫ] m. Taskenspiller.

sjón hvörf [sjoᵘŋ·χwörv, -kvörv] npl. Svinden, Forsvinden (for Ojet): *Sol það sagði ... var á sjónhvörfum* (SvbEg. i Klp. VI. 1). **-hæfi** [sjo·n-(h)ai·vI] n. Syn, Synsvidde: *koma í s.*, komme indenfor Synsvidde, komme til Syne (JÞorkÞjs. 89). **-kvikur** [-ŋ-kvI qoǫ, -kvI koǫ] a. (Vf.) = **sjóðkvikur.** **-laus** [-n-löys] a. uden Syn, blind. °**-leikafræði** [-lɛigafrai:ðI, -lɛika] f. indec. Dramaturgi. **-leikur** [-lɛi·goǫ, -lɛi·koǫ] m. Skuespil. **-leysi (-is)** [-lɛi·sI] n. Blindhed. **-lítill** [-li·dIdλ, -li·t-] a. svagsynet. **-næmur** [sjo·n-nai:moǫ] a. **1.** visuel (ÁBjSál. § 78). — **2.** *(mjög næmur)* som har et glimrende Nemme.

sjónógur [sjoᵘ:noᵘ·(q)oǫ] a. meget rigelig.

sjón pípa [sjoᵘn·pi·ba, -pi·pa] f. Teleskop; *(kíkir)* Kikkert (Urs. 27). **-ríkur** [-ri·goǫ, -ri·koǫ] a. idérig, genial. **-skekkja** [-sgɛhja] f. Skelen. **-staður** [-sda·ðoǫ] m. Synspunkt. °**-stillir** [-sdIdlIǫ] m. Stereoskop. °**-stjörnur** [-sdjö(r)dnoǫ] fpl. Ojne, funklende som Stjærner (JHall. 171). **-svið** [-svI·ð] n. Scene, Skueplads. **-taug** [-töy·q] f. Synsnerve. **-tæki** [-tai·gI, -tai·kI] npl. optiske Instrumenter. **-tækjasmiður** [-taiɟasmI:ðoǫ, -taiɟa-] m. Fabrikant af optiske Instrumenter. °**-varnargleraugu** [-vardnarglɛ:röyqo] npl. Konservationsbriller. **-villa** [-vIdla] f. Synsbedrag. **-vitlaus** [-vIhdlöys, -vI·t-] a. helt afsindig, aldeles rasende, spiltosset: *hesturinn er s.*, Hesten er rasende fyrig; *s. í e-ð*, gal efter n-t.

sjó næmur [sjoᵘ:nai·moǫ] a. overordentlig lærenem, som har en usædvanlig hurtig Opfattelsesævne og let ved at lære udenad. **-orusta** [-o·r-øsda] f. Søslag. **-otur** [-o·doǫ, -o·t-] m. (zool.) Havodder. **-pláss** [-plaus] n. *(hjerað við sjó)* Kystegn; *(fiskiver)* Fiskerleje (Eimr. X. 89).

sjó r (sjóar, sjávar, (pop.) **-s,** pl. **sjóir)** [sjoᵘ:r, sjoᵘ:aǫ, sjau:vaǫ, sjoᵘ:Iǫ] m. **1.** So, Hav: *róa* (el. *fara*) *á sjó*, ro ud paa Søen (for at fiske): *af sjónum*, fra Havet; *fara í sjó*, bade i Havet; *fara í sjóinn*, omkomme paa Havet; *nú er ilt (gott) í sjóinn*, Søen er urolig (rolig); *koma frá sjó*, komme hjem fra Fiskerlejet; *læra sjó*, lære Somandskab (Arm. I. 74); *vera á sjó*, være ude paa Havet at fiske; ?*vera til sjós*, være til Søs; *til sjávar* ((pop.) *sjós) og sveita*, ved Kysten og paa Landet; (Ordspr.) *seint mun sjórinn eyðast* (GJ.), Søen slipper sent op; (Talem.) *alt í grænum sjó*, alt i Skuddermudder: *Hvert axarskaftið rak annað og alt var að fara í grænan sjó* (i Vasken, i Skuddermudder) *undir handarjaðri atvinnumálaráðherrans* (Ísaf. '18, 47); *eiga e-ð í sjó*, have n-t usikkert: *eg get ímyndað mér það se örðugt fyrir yður að semja alla ræguröðina og eiga svo sorgun í sjó* (JSB. 340); *kasta á sjó*, el. *kasta* (el. *fleygja*) *í sjóinn*, kaste i Havet, overf. spilde til ingen Nytte; *láta e-n sigla sinn sjó*, lade en sejle sin egen So; *hann hefur siglt margan krappan sjó*, han har været i mangen Fare, klaret mange Uvejr, er gaaet gennem meget; *renna blint í sjóinn (um* el. *með e-ð)*, famle i Blinde (m. H. t. n-t); *þykjast fær í flestan sjó*, mene at være i Stand til omtrent alt: *Hann þóttist fær í flestan sjó, er hingað kom, eins og flestir útlendingar gera* (Ísaf. '15, 4. 2); *vera (eins og) s. að læra* el. *vera s. næmur*, have hurtig Opfattelse og glimrende Nemme *(= vera sjó(n)næmur)*. — **2.** *(alda)* Bolge: *þriðji sjórinn var stærstur; sjóirnir skullu yfir skipið.* — **3.** *(stórsjór)* Sogang: *það er mikill s. úti fyrir.* — **4.** Søvand: [illegible] *Það ... Søvandet* [illegible] *baðið* [illegible] (GTh. [illegible]). **5.** [illegible] (H[illegible]).

sjó reyður [sjoᵘ:rɛi·ðoǫ] f. (zool.) = *birtingur*, Fjældorred (den vandrende Form, salmo alpinus). °**-reitur** [illegible] **mið** II. 2. **-rekinn** [illegible] a. [illegible] (ÞThF. 37). **-riða** [-rI·ða] f. Svaghed, Usikkerhed paa Benene, ogs. i Alm. Utilpashed efter Ophold paa Soen. **-rjettarpróf** [-rjɛhdaǫproᵘ:v] n. Søforhor. **-rjettur** [-rjɛhdoǫ] m. Soret. **-róðrar** [-roᵘðraǫ] mpl. Fiskeri (i aabne Baade). **-róðramaður** [-roᵘðrama:ðoǫ] m. Fisker. **-rok** [-ro·k] n. Søskum; *(sjódrif)* rygende So. **-rót** [-roᵘ·t] n. Bølgegang, Brænding. **-ræðari** [-rai·ð-arI] m. Sømand, Rorkarl, Roer. **-ræningi** [-rai·niŋgI] m. Sørøver. **-saltur** [-saldoǫ] a. = **brimsaltur.** **-sax** [illegible] **-sefja** [illegible] f. Fugtighed, stammende fra Soen (ÞThFerð. I. 226).

sjósi (-a) [sjoᵘ:sI] m. (pop.) Kælenavn for Havet.

sjó sjúkur [illegible] a. = **sjóveikur.** **-skaði** [illegible] m. Havari, Søskade [illegible] (Stj. '94, A. 126). **-skemdir** [-sgɛmdIǫ] fpl. **a.** Beskadigelse hidrørende fra So el. Søvand. — **b.** = *sjóskaði.* **-skemdur** [-sgɛmdoǫ] a. beskadiget af So el. Søvand: *sjóskemmdar vörur*, havarerede Varer (Stj. '94, A. 126). **-skip** [-sgI·p] n. Søskib. **-skýr** [-sgi·r] a. som forstaar sig paa Søen, søkyndig: *sjó-skír maðr* (LFR. IX. 19). **-skýrsla** [-sgiǫsla] f. Søforklaring. **-skór** [-sgoᵘ·r] mpl. Fiskerskotöj, Sko af garvet Læder, igennem hele Kanten trækkes grove Snore og Skoene er aabne fortil og bagtil; de bruges uden paa Fiskerens Skindbukser *(brók)*. **-skortur** [-sgoǫdoǫ] m. det, at Aaren ikke faar fat i Vandfladen (jfr. *sjómissa*): *s. varð á ár hans* (ÓDavSk. 93). **-skrímsli** [-sgrimslI] n. Søuhyre. **-sleginn** [-slɛi·jIn] a. søslaaet. **-snatt** [-snaht] n. korte Roture af og til: *var ég í sjósnatti við smáróðra* (MJ. Söguk. 95). **-snigill** [-sni·jIdλ] m. Søsnegl. **-sókn** [-soᵘhkn] f. Roen paa Fiskeri; — spec. om anstrængende Fisketure: *(hákarlinn) verður þá ekki veiddur nema með mestu s.* (JSVb. 126). **-sóknari** [-soᵘhgnarI] m. ihærdig Fisker. **-sótt** [-soᵘht] f. Søsyge. **-stigvjel** [-sdiqvjɛl] f. Søstövle. **-strunta** [-sdrYvda, -sdrYnta] f. uanseligt Tobakshorn. **-svala** [-sva·la] f. = **sæsvala.**

sjót [sjoᵘ·t] n. = **sjöt.**

sjótjón [sjo·tjo·n] n. Havari [illegible] *legt s.*, partikulært Havari; *niðurjöfnun sjótjóns*, Havarifordeling.

sjótjóns framlag [sjoᵘ:tjoᵘnsfram·laq] n. Havaribidrag. **-maður** [-ma:ð-oǫ] m. Dispachør. **-reikningur** [-rɛihgniŋgoǫ] m. Havariberegning, Dispache.

sjó torf [sjoᵘ:torv] n. Törv, taget fra Nor el. Steder, som Søen skyller over (LFR. X. 130). **-tún** [-tu·n] n. Flække el. By ved Havet; Søstad. **-tökuáhald** [-tögoau:halt, -töko-] n. Vandhenter (BSSjL.). **-úr** [-u·r] n. Sø-Ur. **-vanur** [-va·noǫ] a. søvant.

sjóvar- [sjoᵘ:var-] se **sjávar-** og **sjóar-.**

sjó vara [sjoᵘ:va·ra] f. Søprodukter som Handelsvare. **-vatn** [-vahtv] n. Søvand. **-veðrjettur** [-vɛðrjɛhdoǫ] m. Sopanteret. **-veður** [-vɛ·ðoǫ] n. Sovejr, Vejr (til at tage ud) paa Søen. **-vegur** [-vɛ·qoǫ] m. Søvej: *fara sjóveg*, rejse ad Søvejen, gaa ad Søvejen. **-veiðamaður** [-vɛiðama:ðoǫ] m. Fisker. **-veiki** [-vɛi·gI, -vɛi·kI] f. indec. = **sjósótt.** **-veikur** [-vɛi·goǫ, -vɛi·koǫ] a. søsyg. **-velkingur (-s, -ar)** [-vɛλgiŋgoǫ, -vɛlk-] m. Sælunge, som endnu ikke har faaet de voksne Sælers Haar, og som af Bølgerne drives el. forvilder sig bort fra Moderen (Breiðf.): *Stundum tekur brim ungann út, meðan hann er í þessu gervi, og hann berst í landi ... og getur hvergi snúið*

[illegible] (ÞTh[illegible] II. 171) **-verjur** [-[illegible]] fpl. Søklæder: [illegible] barust þeir [illegible] og voru í sjóverjum [illegible] (JTrB 152). **-verk** [[illegible]] n. Arbejde, der foretages paa Søen. **-verslandi** [[illegible]] a. som driver Søhandel. **-vetlingur** [-vehdl[illegible]gøg] m. Bælgvante (som Fiskere [illegible]). **-víkingur** [[illegible]] m. 1. *(víkingur)* Søviking, Sørøver. — 2. *(sjógarpur)* dygtig Sømand. **-víti** [-v[illegible]dɪ, -vi·tɪ] n. Ting, som ikke er tilladte paa Havet, n-t, som ikke maa siges paa Havet (is. om Søuhyrers Navne, da man indbilder sig, at disse kommer, naar de nævnes). **-volk** [-[illegible]] n. Omtumlen paa Havet. **-votur** [[illegible]] a. vaad af Søstænk. **-þarafræði** [-þarafrai·ðɪ] f. indec. Tangplanteære. **-þorp** [-þ[illegible]] n. Fiskerlandsby. **-æti** [[illegible]] n. *(fiskmeti)* Fiskemad (BHAt. 2).

sjúga (sýg; saug, sugum; sygi; sogið) [sju:(q)a; si:*q*; söy:*q*, sY:q-[illegible]] vt. suge, die, patte: *geta (barni) að s.*, give (et Barn) Brystet, amme; *s. í sig*, opsuge, absorbere; *s. hramminn* = *lepja dauðann*, suge paa Labben; *s. upp í nefið*, snofte; ?*s. út*, udsuge.

sjúkalt [sju:gaʎt, sju:k-] an. i Forb.: *það er s.*, der hersker Sygelighed blandt Folk (Vf.).

sjúk dómafræði [[illegible]] f. indec. Patologi. **-dómsbeður** [[illegible]] m. Sygeleje. **-dómsgreining** [-do:msgrei:niŋk] f. Diagnose. **-dómur** [[illegible]] m. Sygdom. **-halt** [[illegible]] an. (Vf.) = **sjúkalt**. **-legur** [[illegible]] a. sygelig. **-leiki, -leikur** [-leigɪ, -leiɟɪ, -leigøg, -leik-] m. 1. *(sjúkdómur)* Sygdom. — 2. *(heilsuleysi)* Svagelighed, Svaghed.

sjúklinga fæða [sjuhgliŋgafai:ða] f. Sygekost. **-vitjun** [-vɪ:djøn, -vɪ:tj-] f. Sygebesøg.

sjúklingur (-s, -ar) [sjuhgliŋgøg, sju:k-] m. Patient.

†**sjúkna (a)** [sjuhgna] vi. blive syg.

sjúknaður (-ar) [sjuhgnaðøg] m. Dærlighed, Sygelighed.

sjúkra börur [sju:grabö:røg, [illegible]] fpl. Sygebaare. **-fræði** [-frai·ðɪ] f. indec. = **sjúkdómafræði**. **-fæða** [-fai:ða] f. Sygekost. **-hjúkrun** [-ɧu:grøn, -ɧu:krøn] f. Sygepleje. **-hús** [-hu:s] n. Sygehus, Hospital. **-samlag** [-sam·laq] n. Sygekasse (en Sammenslutning). **-sjóður** [-sjou·ð-øg] m. Sygekasse, -fond. **-skýli** [-sgi:lɪ] n. Sygehus, -asyl (spec. Klinik i Nærheden af el. [illegible] en Læges Hjem; Alþ '11, B. 154). **-vagn** [-vag[illegible]] m. Ambulance. **-vitjun** [[illegible]] f. Sygebesøg. **-þjónusta** [-þjou:n-øsda] f. Sygeplejerske.

sjúkur (sjúk, sjúkt) [[illegible]] a. 1. a. *(veikur)* syg: *liggja s.*; (Ordspr.) *sjaldan er á sjúkum röggin* (GJ.), den Fugl, der er syg, hænger gærne med Vingerne, jfr. syg Mand lover ej gærne Kamp. — **b.** spec. om Køer, naar de skal kælve: *kýrin er orðin sjúk.* — **2.** overf. *(hugsjúkur)* syg paa Sjælen, meget bedrøvet.

sjö [sjö:] num. card. syv: *s. sinnum*, syv Gange; (Talem.) *eiga ekki s. dagana sæla*, ikke have et sorgfrit og ubundet Liv: *Einkum virðast giptar konur ekki hafa átt s. dagana sæla* (Fmr. III. 6?); *sitja undir s. [illegible] [illegible] þeim atunda [illegible]* ([illegible] *þeim attunda*), ogs. abs. *sitja undir s.*, [illegible] med Hænderne i Skødet (Arn.). — som subst. n. Syv (i Kort).

sjöa (-u, -ur) [sjö:a] f. Syv i Kort (Múl.).

sjö árastríð(ið) [sjö:aurasdri:ð(ɪð)] n. (med Art.) Syvaarskrig(en). **-armaður** [[illegible]] m. med syv Arme. **-byrðingur** [-bɪrðɪŋgøg] m. Genstand, bestaaende af syv Lag: *hann hafði ... eirlagðan leðurskjöld, sjöbyrðing* (Il. I. 2[illegible]). **-byrður** [-bɪrðøg] a. syvdobbelt: *hinum sjöbyrða skildi* (Il. I. 273). **-borgaland** [-borgalan·t] n.npr. Siebenburgen. **-burar** [-bY·rag] mpl. Kuld paa syv, ›Syvlinger‹ (Suðurl. '11, 60). **-falda** [-falda] vt. syvdoble. **-faldur** [-faldøg] a. syvdobbelt, syvfoldig.

Sjöfn [[illegible]] **Sjafnar)** [[illegible]] f. 1. npr. (myt.) Navn paa en Asynje, Kærlighedens Gudinde; i Omskr. for Kvinde: *gullhlaðs S.* osv. — 2. a. *(ást)* Kærlighed. — b. *(brúður)* Brud; *(ástvina)* ens elskede.

sjö hyrndur [[illegible]] a. med syv Horn, syvkantet. **-hliðaður** [[illegible]] a. [illegible] syvsidet. **-hundraðasti** [-hYndraðasdɪ] num. ord. den syvhundrede. **-mánaðaburður** [-maunaðabY·r·ðøg] m. Foster, der har ligget syv Maaneder i Moders Liv. **-orðaleikur** [-orðalɛi:gøg, -lɛi:køg] m. en Leg, hvori en af syv opgivne Ord laver en Historie (GFHh. 284). †**-ræður** [-rai:ðøg] a. = **sjötugur**. **-sofandi** [[illegible]] m. 1. Syvsover [illegible] *sjösofendur*, de syv Sovere. — 2. (zool.) Hasselmus, Muskardin (LFR. X. 87). **-stirni(ð)** [-sdɪ(r)dnɪ] n. (med Art.) (astr.) Syvstjærnen: (Ordspr.) [illegible] Syvstjærnen (siges til en Storpraler el. en, der forløfter sig paa en Opgave, der er over hans Kræfter [illegible] Katten kan ikke sluge Syvstjærnen. **-stjarna** [[illegible]] f. 1. [illegible] (GJ.). — 2. (bot.) *(fagurblóm)* Skovstjærne (trientalis europæa).

'sjöt [sjö:t] n. 1. Sæde, Bolig, Hjem. — 2. *(menn)* Folk, Mænd.

sjö tigi [[illegible]] (Vf.), **-tíu** [[illegible]] num. card. halvfjerdsindstyve, sytti.

sjötlast (a) [[illegible]] = **sjatna**.

sjötnuðum [[illegible]] = **sjatna**.

sjötti [sjöhdɪ] num. ord. sjette.

sjöttungs mælir [[illegible]] m. Sekstant (Sl. [illegible]). **-nóta** [[illegible]] f. (mus.) Sekstolenode. **-segulskekkja** [[illegible]] f. Sekstantfejl[illegible].

sjöttungur (-s, -ar) [[illegible]] m. Sjette Del.

sjötugasti [sjö:døqasdɪ, sjö:tøq-] num. ord. halvfjerdsindstyvende.

sjötugsaldur [[illegible]] m. Aarene mellem 60 og 70 [illegible].

sjötugur [[illegible]] a. 1. halvfjerdsindstyve Aar gammel: [illegible] *sjötugt*, som nærmer sig halvfjerds Aar gammel; *vera um sjötugt*, være omkring de halvfjerds. — **2.** halvfjerdsindstyve Favne höj el. dyb: *á sjötugu dýpi.*

sjötun (-ar) [sjö:døn, sjö:tøn] f. (jfr. *sjatn)* Aftagen, Formindskelse (Vf.): *það eru sjötunarmót á veðrinu*, det ser ud til, at Uvejret snart vil aftage; *veikindin eru í s.*

sjöund (-ar, -ir) [sjö:ønt] f. 1. *(talan 7)* Syvtal; *(sjöundi hluti)* en Syvendedel. — †2. *(vika)* syv Dages Tid: *Var hann dæmdur til að gjöra fullann reikning ... innan sjöundar* (Esp. II. 83). — **3.** (mus.) Septim.

sjöundarfrádráttur [sjö:øndaøfrau:drauhdøg] m. Fratrækning af 1/7 af Tienden for indtrufne *vanhöld* (s. d. O.) (Stj. '97, B. 33).

sjöundi [sjö:øndɪ] num. ord. syvende: (Talem.) *í sjöunda himni.*

sjö viknafasta [sjö:vɪhgnafas·da] f. = **langafasta**. **-þúsundasti** [-þu·s-øndasdɪ] num. ord. den syvtusinde.

1. **ská (-r)** [sgau:] f. 1. den bedste Del af n-t (navnlig om Landstrækninger): *þetta er skáin úr túninu* (Vf., Sl.). — 2. Forbedring, noget bedre: „*Það er svolítið skárra*“ „*Og ekki er nú skáin á*“, bedre kan man just ikke kalde det.

2. **ská** [sgau:] adv. (maaske opr. acc. sg. af 1. *skái) á ská*, paa skraa, skraas.

ská byrðingur [sgau:bɪrðiŋgøg] m. en Baad, hvori Siden indtager en skraa Stilling fra Kølen op til *borðstokkar* (LFR. IX. 2). **-byrtur** [-bɪqd-øg] a. *skábyrt skip* (Rang.) = *skábyrðingur*. **-blína** [-bli·na] vi. skele: *Hann skáblíndi ofurgóðlega upp á þá á víxl* (Eimr. XII. 43). **-borð** [-borð] n. 1. Pult, Skrivepult: *Hann var orðinn værugjarn, karlhrófið, og var ekki við skáborðið sitt ... nema stund úr deginum* (JTrI. 5). — 2. *(skáhallt borð eða bjálki)* skraat Bræt, skraa Bjælke.

skaða (a) [sga:ða] v. 1. vt. *(gera skaða)* skade, tilföje Tab. — **2.** impers.: *e-n skaðar*, †*e-m skaðar*, en lider Tab. — **3.** refl. *skaðast*, lide Tab: *ég stórskaðast á þessu.*

skaða bótakrafa [sga:ðabou·dakra:va, -bou·ta-] f. Krav om Skadeserstatning. **-bótamál** [-bou·damau:*l*, -bou·ta-] m. Skadeserstatningssag. **-bætur** [-bai:døg, -bai:tøg] fpl. Skadeserstatning: *fullar s.*, Skadesløsholdelse. **-ferð** [-fɛrð] f. skadelig, ulykkelig Rejse. **-fullur** [-fYd·l-øg] a. skadelig, fordærvelig. **-garður** [-gar·ðøg] m. forrygende Storm: *gjörði stórviðris-skaðagarð á vestanútsunnan með miklu brimi* (ÞTh. Árf. 147). **-maður** [-ma:ðøg] m. farligt, skadeligt Menneske: *s. e-s*, den, som dræber en: *ganga inn í höll Odysseifs Laertessonar, og verða s. allra þeirra* (þ. *biðlanna)* (Od. 339). **-mikill** [-mɪ:gɪdʎ, -mɪ:ɟ-] a. medførende stort Tab. **-samur** [-sa·møg] a. som volder Skade, fordærvelig, skadelig. **-sár** [-sau:r] a. tilbøjelig til at sörge el. ærgre sig over egen Skade: *Kjartan, sem annars var s. maður, varð feginn tjóninu* (JÁÞj. I. 416); *Okkur þótti hann ekki s.* (SIng. I. 186). **-skurður** [-sgYr·ðøg] m. 1. *(hættulegt sár)* farligt Saar. — **2.** Slagtning, som er et Tab: *það er s. að slátra fje snemma sumars.* **-veður** [-vɛ:ðøg] n. Uvejr, som afstedkommer Skade el. Tab (is. af Menneskeliv el. Faar): *23. marz var líka s. með miklum snjóum, svo peningur dó víða* (ÞThÁrf. 87).

skaðbrenna [sgaðbrɛn·a] vt.: *s. sig*, forbrænde (skambrænde) sig.

skadda (a) [sgad:a] vt. beskadige; — refl. *skaddast*, beskadiges.

skaddan (-ar, -ir) [sgad:an] f. = **sköddun**.

1. **skaddur (-s, -ar)** [sgad:øg] m. naturlig Bro af Is over en Bæk el. Elv (Vf.).

2. **skaddur** [sgad:øg] a. beskadiget, ikke hel.

Skaði (-a) [sga:ðɪ] f. npr. (myt.) Gudinden Skade, Njords Hustru.

skaði (-a, -ar) [sga.ðɪ] m. 1. Skade: *s. á húsum*; *það er mikill s., að hann skuli ekki geta komið*, det er Skade, at han ikke kan komme. — **2. a.** Tab: *láta skaðann gera sig hygginn*, betale Lærepenge; *bíða skaða, verða fyrir skaða*, lide Tab. — **b.** *þótti mikill s. að honum*, man savnede ham meget, følte hans Bortgang som et stort Tab. — **3.** Læsion, Legemsbeskadigelse: *fá skaða á fæti.* — Død: *verða e-m að skaða*, dræbe en.

'skádýr [sgau:di·r] n. = *skrápdýr?*: *Hann hefir firstur manna skipt öllum dýrum ... í fjórar höfuðgreinir: skadir, [illegible], liðdýr og hryggdýr* (Fj. II. (2.) 3).

skað kala [sgað·ka·la] v. impers.: *e-n skaðkell*, en bliver stærkt beskadiget ved Forfrysning; — pp. *-kalinn*: *svo s. á fótum, að höggva varð af honum allar tærnar* (Eimr. IX. 131). **-kreista** [-krɛisda] vt. forknuge. **-laus** [-löys] a. 1. uden Skade; *(óskaddaður)* uskadt. — **2.** skadesløs: *honum skaðlaust* (el. *að skaðlausu)*, uden Skade, Tab for ham; *vera s. af e-u*, staa sig godt ved n-t. **-legur** [-lɛqøg] a. skadelig; — adv. *-lega*, skadelig, nederdrægtig: *skaðlega þýfð tún* (jfr. LFR. I. 178); *hann er skaðlega spjehræddur.* **-lítill** [-li·dɪdʎ, -li·t-] a. i ringe Grad skadelig. **-meiða** [-mɛi·ða] vt. forslaa meget: *s. sig*. **-næmur** [-nai·møg] a. skadelig, fordærvelig, dræbende. **-ræði (-is)** [-rai·ðɪ] n. 1. *(skaðsemi)* Skadelighed: *s. ýmsra eiturtegunda.* — **2.** *(skaðvænn hlutur)* fordærvelig Ting, Fordærvelse: *ttenar er mesta s. fyrir taugakerfið.* — **3.** *(mein)* Fortræd: *gera e-m s.* — **4.** gen. *skaðræðis-* som förste Sammensætningsled: fordærvelig, ødelæggende: *en þar koma oft skaðræðis hrassviðri* (ÞThLys II. 341). **-ræðisbragð** [-raiðɪsbraq·ð, -brag·þ] n. farligt Kneb (is. i Brydning). **-ræðisgripur** [-raiðɪsgrɪ:bøg, -grɪ:pøg] m. skadeligt Dyr el. Menneske. **-ræðismaður** [-raiðɪsma·ðøg] m. farlig Mand. **-ræðismikill** [-raiðɪsmɪ:gɪdʎ, -mɪ:ɟɪdʎ] a. meget skadelig, fordærvelig. **-samlegur** [-samlɛ·qøg] a. 1. = *skaðnæmur.* — **2.** frygtelig truende: *Skeiðará og skaflinn há, | skaðsamlegt var út að sjá* (ÓDavÞul. 201). — **3.** adv. *-lega.* **-samur** [-samøg] a. skadelig, fordærvelig. **-semd** [-sɛmt] f., **-semi** [-sɛmɪ] f. indec. Skadelighed, Fordærvelighed. **-skemma** [-sɟɛm·a] vt. beskadige stærkt, bundfordærve: *skaðskemmandi fyrir hinar vitskynugu kendir manna* (Eimr. XI. 87). **-slægur** [-slai·qøg] a. tilbøjelig til at slaa fordærvet (jfr. *slægur)*: *íréttis var s. skór* (StStAndv. II. 177). **-valdur (-s)** [-valdøg] m. Ulykkes-

stifter. †spec. Djævelen. **-væni (-ís)** [-vai·nı] n. Skadelighed. **-vænlegur** [-vaınlɛ·qøǫ] a., adv. *-lega*. **-vænn** [-vaıdṿ] a. skadelig, farlig.

skáeyg(ð)ur [sgau:ɛı qøǫ, -ɛıqðøǫ, -ɪıgðøǫ] a. med skraatliggende Øjne.

skaf (-s, pl. sköf) [sga:v, sgö:v] n. **1.** *(það að skafa)* Skraben. — **2.** *(það, sem skafið er af)* Skrab, Afskrab. (Ordspr.) *betra er að hata a skafinu skamt* (SchMál.), egl. det er bedre ogsaa at uddele det afskrabede i afmaalte Portioner, jfr. Krummer er ogsaa Brød.

1. **skafa (sköfu, sköfur)** [sga:va, sgö:vø(ǫ)] f. **1. a.** Skrabe, Skrabejærn: *hreinsa fiskinn með sköfu.* — **b.** = *skafi* 1. — **c.** *(stutt klára til að hreinsa með tún)* kort Rive el. Skrabe med halvmaaneformet Træhoved til at rense Hjemmemarken for det groveste af den knuste og spredte Gødning. — **2. a.** Afskav, hvad der afskaves ved en enkelt Bevægelse af Kniven, Skrab: (Ordspr.) *svo lifir hæna á sköfum sínum, sem ljón á bráð sinni* (SchMál.), en Höne lever af sit Skrab, som en Løve af sin Fangst. — **b.** spec. en Skive Smør, ogs. (pop.) Smør overhovedet: *og þótti mér þá ekki betra að láta sköfuna eða lagðinn* (JThPs. 67); *skóf smér úr hálftunnu og lagði sköf-urnar á disk* (ÞGjUf. 32–33); *eiga enga sköfu undan sumri,* ikke have en eneste Smule Smör efter hele Sommeren (JThPs. 239).

2. **skafa (skef, sköfum; skóf, skæfi; skafið)** [sga:va; sgɛ:v, sgö:vom; sgoᵘ:v, sgai:vı; sga:vıð] vt. **1. a.** skrabe, skave, is. med et sløvt Instrument; *s. af sjer (snjó), s. sig upp,* skrabe Sneen af Klæderne; *s. í sjer eyrun,* skrabe, rense sine Øren; *s. innan eyrun á manni,* ¹) *(æra e-n með hávaða)* døve ens Øren med Larm og Støj; ²) *(rægja e-n í eyru annara)* bagtale andre for en; — *s. ryð af járni; s. hrúðurkarla af skipi; s. pott.* — **b.** spec. slaa hvor der er kun lidt Græs, afskrabe: *Þorsteinn ætlaði að s. þúfurnar í Kúamónum* (Hmbl. '18, 52). — **2.** *(fægja)* polere, glatte. — **3.** radere: *s. af, s. út,* radere bort; viske ud: *það verður aldrei af honum skafið,* det kan man ikke frakende ham, den Plet kan han ikke blive kvit: *ekki varð það heldur af skafið, að óskaplega mikið hefir verið kveðið á Íslandi í samanburði við skáldsagnagerð* (Eimr. XIV. 109): *Hann vildi kasta af sér allri ábyrgð af kostnaðinum ... en það verður nú ekki út skafið, að hann var foringi þess flokks, sem þá hafði völdin* (Alþ. '11, B. II. 42); *s. úr,* bortfjærne Smuds, aftage en Plet: overf.: *Svo kann nú mörgum að virðast, sem þessi aragrúi af gildaskálum bendi til þess, að Danir sjeu drykkjumenn miklir, og verður það varla úr skafið* (Eimr. I. 66); *Eigi þetta að vera endanleg niðurstaða ... þá verður það ekki úr skafið, að hlutaðeigendur eru stakasta ranglæti beittir* (Alþ. '11, B. II. 643); *hann skefur ekki af manni,* han er ligefrem (jfr. d. uhøvlet). — **4.** impers. ryge, fyge: *sjóinn skefur,* Søen ryger: *snjóinn skefur (burt),* Sneen fyger bort; *það skefur* (abs.), spec. der er Rendfog; (Ordspr.) *það hefur eik, er af annari skefur,* jfr. den enes Brød, den andens Død. — **5.** refl. *skafast,* blive skrabet, spec. om Mening at Græs, hvor man maa slaa nær Roden: *það skefst upp úr flötunum í góðri rekju.* — **6.** pp. *skafinn:* **a.** skrabet, poleret; *skafinn (upp),* oppudset: *Flestar eru þær svo skreyttar og skafnar upp, að taka mætti þær fyrir hefðarkonur* (Eimr. I. 65). — **b.** *(snarpur og duglegur)* driftig, energisk (BH.); — an. *skafið: e-ð gengur skafið,* n-t gaar strygende el. glat: *Finst þér ekki ganga fremur skafið* (glat) *fyrir okkur með einkasoninn?* (EKvSv. 226).

skafald (-s) [sga:valt] n. (jfr. *kafald*) = **skafbylur.**

°**skáfall** [sgau:fadλ] n. Skraafald; — Clinamen: *Með þessu skáfalli efniseindanna ... vildi Epikúr skýra uppruna hinna mismunandi efnismynda* (ÁBjH. 336).

skafari (-a, -ar) [sga:varı] m. Udraderer: *Smiðum, sköfurum og skrifurum þessara fölsku bréfa* (Hist. III. 441).

skafbylur [sgav·bı·løǫ] m. Rendfog (naar løs Sne fyger hen ad Jorden).

skáferhyrndur [sgau:fɛǫ(h)ı(r)ndøǫ] a. (mat.) rombisk. **-ferhyrningur** [-fɛǫ(h)ı(r)dniŋgøǫ,] m. (mat.) Rombe.

skaf fjúk [sgaf·ju·k] n. = **skafbylur.** **-heið** [sga:f(h)ɛi·ð] n. skyfri Himmel. **-heiðbirta** [-(h)ɛiðbıǫda] f., **-heiðríkja** [-(h)ɛiðriqa, -rika] f.

skafheið. -heiðríkur [-(h)ɛiðrigøǫ, -rikøǫ] a. fuldkommen skyfri.

skafi (-a, -ar) [sga·vı] m. **1.** lille Grydeskraber: *Þið getið fengið skærin ykkar brýnd og skafann dreginn, þvöruna þynta og svo pípar í pílsurnar* (GFrTís. 24). — **2.** coll. *(spænir, svarf)* Savspaaner, Filspaaner.

skafkafald [sgaf·ka·valt] n. = **skafrenningur.**

skafl (-s, -ar) [sgab·λ] m. **I. 1.** *(fönn)* Snedrive: spec. fast, skarpkantet Snedynge: (Ordspr.) *oft er skjól undir skafli* (GJ.), ofte er der Ly under en Snedynge. — **2.** *(brotsjór)* fraadende Bølge, høj Bølge, Styrtesø: *skafli líkur skæðum | skipafylli* (GTh. '95, 19). — **II. 1.** *(á skeifu)* Hage paa en Hestesko, Isbrod: *setja skafla á skeifu* = *skafla skeifu,* skærpe en Hestesko; *beygja skaflinn* (om en grædefærdig: vrænge Underkæben i Form af en Hestesko), lave sig til at græde (= *búa til skeifu*). — **2. a.** Række Skæretænder i Rokker og Hajer: *sagyddar tindaraðir hver við aðra einsog s. í hákarli* (ÞThFerð. I. 363); ogs. i Alm. Tandrække: *brá efri tanngarðinum ofan á neðri vörina, svo að sá í óbrotinn skaflinn* (GFrTís. 96). — **b.** Stødtand (hos vilde Dyr), jfr. *tannskafl.*

skafla (a) [sgab·la] vt.: *s. skeifu,* skærpe en Hestesko, brodde.

skafla belti [sgab·labɛλ·dı] n. Bælte af Snedynger: *Þá kemur hið næsta s., sem er hreyfanlegast* (ÞThLýs. II. 2). **-för** [-fö:r] npl. Mærker (paa Sne el. Is) af Hagerne paa en Hestesko. **-járn** [-jaur·dṿ, -jaud·ṿ] npl. Hestesko med skarpe Hager, Skarpsko. **-járna** [-jaud·na, -jaur·dna] vt. skarpsko, brodde, skærpe. °**-löður** [-lö:ðøǫ] n. Is (StÓl. '23, 4). **-sjór** [-sjoᵘ:r] m. coll. Braadsøer (JÓlInd. 224). **-skeifa** [-sgei:va] f. skærpet Hestesko. **-skeifnagangur** [-sgɛib nagauŋ·gøǫ] m. Gang af skærpede Hestesko. **-sljór** [-sljoᵘ:r] a. sløvskoet. °**-snarpur** [-snaǫ·bøǫ] a. skarpskoet: *léði | skafla snarpa sveini regin-hesta* (GTh. '95, 193).

skafmold [sgav·molt] f. meget stærk Rendfog (Dýrf.).

skafning (-ar) [sgab·niŋk] f. Skraben, Afskrabning: *s. skinna* (jfr. Klp. III. 132).

skafnings rok [sgab·niŋsro:k] n. forrygende Blæst. **-taða** [-ta:ða] f. fint Hø fra Hjemmemarken: *Skafningstaðan, sem Brún hafði dreymt um, varð að moði og salla* (Eimr. XIII. 173).

skafningur (-s) [sgab·niŋgøǫ] m. **1.** Snestorm, -fog, spec. af frossen Sne, der fyger langs med Jorden, jfr. *skafrenningur.* — **2.** fint Hø: *gott hey, einkum smátt harðvellishey og s. úr túnjöðrum* (Lögb. '11, 52, S. 2).

1. **skafrak** [sgav·ra·k] n. omhyggelig (Sammen)skraben (Hf.).

?2. **skafrak (-s)** [sgav·ra·k] n. Skaberak, Sadeldækken, Ridedækken (Arnf.).

skaf renning [sgav·rɛn·iŋk] f., **-renningur** [-rɛn·iŋgøǫ] m. Rendfog. **-strýkur (-s)** [sgaf·sdri·gøǫ, -sdri·køǫ] m. (Vf.) = **skafbylur.**

skaft (-s, sköft) [sgaf·t, sgöf·t] n. **I. 1.** Skaft: *s. á hníf;* Haandfang, Haandgreb: *s. á keri.* — **2.** *færa sig upp á skaftið,* forlange mere og mere, blive mere og mere nærgaaende, ivrigere o. l.: *einstaka stofnanir gætu vaðið takmarkalaust í landssjóðinn og fært sig altaf upp á skaftið* (Alþ. '11, B. II. 384); *ganga úr skaftinu* (egl. løsnes fra Skaftet), svigte, trække sig tilbage o. l.: *þeir ætluðu að syngja fjórir saman, en Jón gekk úr skaftinu, því hann varð veikur;* — *taka e-n úr skaftinu,* bringe en af Lave, ud af de vante Folder, göre det af med en: *Nú skulum við taka drenginn svo greinilega úr skaftinu, að það þurfi að sækja Snorra smið til að festa hann aftur í því* (ÞGjUf. 21). — **3.** Stang, Hjal, Rane, Honsepind: *hænsni sitja á sköftum.* — **4.** Stigbøjleholder af Jærn el. Læder: *Í stað ístaðsóla voru „sköft", annaðhvort af járni eða tvöföldu, samanstönguðu íslenzku leðri* (BrJ. i Eimr. XIII. 101). — **5.** Trædebræt (i en Væverstol): *efri, neðri sköft;* jfr. *vefstóll.* — †**II.** *(skotvopn)* Skydevaaben, spec. Kastespyd.

Skaftafellssýslur [sgaf·dafɛlsis·løǫ] fpl. npr. to Sysler i Syd-Island: *Austur- og Vestur-Skaftafellssýsla.*

skaftbytta [sgaf·tbıhda] f. Striffe (Vf.).

skaftfellingur (-s, -ar) [sgaf·tfɛdliŋgøǫ] m. (Vf.) = **sjálfskeiðingur.**

Skaft fellingur (-s, -ar) [sgaf·tfɛdliŋgøǫ] m. Indbygger af *Skaftafellssýslur.* **-felska (-u)** [-fɛlsga] f. dialektiske Ejendommeligheder i Sproget i *Skaftafellssýslur.* **-felskur** [-fɛlsgøǫ] a. fra *Skaftafellssýslur.*

skafthár [sgaf·t(h)au·r] a. saa höj som et Skaft: *það er ekki nema skafthá sól,* Solen er lige ved at gaa ned (Árn.).

Skafti (-a, -ar) [sgaf·dı] m. npr.

skaft ker [sgaf·tʧɛ·r] n. (ældre *skapker*) Blandingskar, stort Kar, hvori Drikken blandes og hvoraf der øses. **-langur** [-d-lauŋgøǫ] a. langskaftet. **-laus** [-löys] a. uden Skaft; uden Haandtag. **-panna** [-t-pan·a] f. Pande: *Kjöt hituðum við á litilli skaftpönnu* (ÞThFerð. I. 10). **-pottur** [-pohdøǫ] m. Kasserolle.

skaga (a og ði) [sga:qa] vi. rage frem, rage op: *s. fram úr, út úr e-u,* rage ud, rage frem el. ud fra n-t: *klettnef hátt skagir út úr fjallinu;* — *s. upp yfir alla aðra,* rage op over alle andre.

Skaga búi [sga:qabu:ı] m. Indbygger af *Skagi* ¹). **-fjarðarsýsla** [-fjarð-aǫsis·la] f. npr. Syssel paa Nordlandet. **-fjörður** [-fjör·ðøǫ] m. npr. Fjord og Distrikt paa Nordlandet. **-garður** [-gar·ðøǫ] m. Rende, hvori Rokkernes og Hajernes Skæretænder ligger (BH).

1. **skáganga** [sgau:gauŋga] f. Skraagang, Gaaen paa skraa (forbi en). 2. **-ganga** [-gauŋga] vt. gaa paa skraa forbi en (ASkaft.); — overf. forbigaa (Af., Árn.). **-gári** [-gau·rı] m. (Sch.) = **skávindi.**

Skagatá [sga:qatau:] f. Navn paa Pynten af Næsset mellem *Húnaflói* og *Skagafjörður,* deraf i Alm. den yderste Pynt af et Næs: (Ordspr.) *hann varð naumt fyrir Skagatána,* han kunde næppe klare Pynten (Eimr. X. 141).

skágeisli [sgau:ǫeislı] m. skraat faldende Straale.

Skag firðingur (-s, -ar) [sgaχ·fırðiŋgøǫ] m. Indbygger af *Skagafjarðarsýsla.* **-firskur** [-fıǫsgøǫ] a. fra *Skagafjörður.*

skagi (-a, -ar) [sgai:jı, sga:qa(ǫ)] m. *(nes)* Næs, Halvø; *(langur höfði)* langagtigt Forbjærg; — npr. *Skagi,* is. ¹) Halvøen mellem *Húnaflói* og *Skagafjörður;* ²) Handelsplads ved *Faxaflói,* ogs. kaldt *Skipaskagi* el. *Akranes;* ³) *(Vendilskagi)* Skagen.

skágjóta [sgau:ǫoᵘ·da, -ǫoᵘ·ta] vt. med dat.: *s. augunum,* skele med Øjnene. **-hallur** [-hadløǫ] a. skraa; an. *-halt* som adv.: *skáhalt móts við bæinn,* skraas overfor Gaarden (GFrÁtt. 172). **-henda** [-hɛnda] f. (metr.) **1.** = *fráhenda.* — **2.** = *deiling, þrihenda* (s. d. O.). **-hent** [-hɛvt, -hɛnt] an. se **skáhenda.** **-hyrningur** [-hı(r)dniŋgøǫ] m. (mat.) Rombe. **-hleypa** [-hλei·ba, -hλei·pa] vt. med dat. lade n-t gaa paa skraa: *skáhleypti þá stundum brúnunum* (HHafst. i BóluHj. 55). **-hrinding** [-hǫındiŋk] f. skævt Stød.

1. **skái (-a, -ar)** [sgau:ı] m. skraat Snit: *skeyta skáana saman,* øge n-t sammen paa skraa.

2. **skái (-a)** [sgau:ı] m. **1.** *(bót)* Lindring, Bedring. — **2.** *(ská)* den bedste Del af n-t: *þetta er nú skáinn af veginum* (Flói).

skak (-s) [sga:k] n. **1.** *(hristingur)* Rysten; Rystelse: *fákur með skark og s. | skvettist á gáskasprett* (MJ. IV. 9). — **2.** Haandlinefiskeri: *hann liggur í skaki; stunda s.* — **3. a.** *(ofanígjöf)* Irettesættelse. — **b.** *(skark, hávaði)* Støj, Larm.

skák (-ar, -ir) [illegible] f. **I. 1.** Skak, Skakspil, Skakparti: *tefla s.,* spille Skak: *þeir tefldu þrjár skákir,* de spillede 3 Partier Skak; *leika í s.,* sætte i Skak; *segja s.,* byde Skak, mælde Skak; *bera fyrir s.,* dække Skak; *færa úr s.,* flytte Kongen bort fra Skak; *rjúfa s., bæta úr s.,* redde en Skak; *drepa úr s.,* slaa den Brik, der truer Kongen (ODavSk. 284); *standa í s.,* staa i Skak; *segja s.* = *skáka,* byde Skak; *tvöföld s.,* dobbelt Skak; (Talem.) ?*halda e-m í s.,* holde en i Skak; (Ordspr.) *það er s. og jafntefli, ef báðir bera minkun úr málum* (GJ.), det er Skak og Pat, naar Sagen ender med Skam for bægge. — **2.** i Udtr. med overf. Bet.: *bæta úr s.,* göre n-t bedre: *Sögumaðurinn lofar að bæta ráð sitt og*

segir þá söguna af Skugga. Hún þekir ekki bata úr s. (ÓDavSi. 173–74). þá bætti það ekki úr s., að þegar hann er staddur í þessum lífshaska, kemur grá loppa og iððin upp á borðstokkinn (JÁÞj. II. 463). bæta úr s. fyrir e-m, raade Bod paa en vanskelig Situation for en (jfr. JÁÞj. II. 20); (Ordspr.) auðurinn bætir alla s. [illegible] er mat á borði (GJ.), Rigdom hjælper for alt, hvis man da ikke er bleven skakmat. fáðu s., gaa derhen hvor Peberet gror: Fáðu s. tófald, þó fallega sertu átt, farðu suður á flæðar og fleygðu þér niður í pytt (JÞorkÞs. 394). s. þér! (brugt som hoverende Udraab, omtr. [illegible]) [illegible] den! — 3. (taflborð) Skakbræt. — II. pl. -ar og -ir: 1. a. (ræma) Strimmel, mindre Strækning af n-t: nema litlar skákir með ánum (ÞThFerð. III. 199). — b. Felt, afgrænset Strækning: þá tekur við mikið sandhaf að næstu [illegible] með Skarði, Fellsmúla og fleiri bæjum (ÞThFerð. II. 232). nærfelt allri sýslunni er skift niður í smá skákir (smaa Felter) af ófærum stórfljótum (Alþ. '11, B. 682). ekki er öllum hákörlum skift á s. (Málshb.), Verdens Goder er ej altid ligelig fordelte. — c. (skifti) afgrænset Engstykke (Mýrd., Árn.). — d. Plet, Stykke: Sveinbjörn sló hvasst og ákaft ... og var s. hans engu minni en Geirmundar (ÞGjÚf. 75). — 2. (partur af túni, sem liggur hátt) höjtliggende Flade paa Hjemmemarken (EJ.). — 3. a. (lágt loft) lavt Loft i en Bygning, der kun dækker en Del af den (EJ.). — b. (bekkur) Bænk, Briks (langs en Væg): viltu ekki tylla þjer á skákina; — þverpallur fyrir stafni baðstofunnar ... og var hann stundum hærri en skákirnar undir hliðunum (Huld II. 78); (overf.) Heima-kák og bæjar-bax | bús við s. mig reyrðu (StStAndv. II. 91). — 4. a. (á reku) Halvdelen af Bladet paa en Træskovl (reka), de to skákir adskilles ved det forlængede Skaft (tindur) og er forsynede med en Underkant af Jærn (var): hann batt svipuskaftið með ólinni þvers um rekutindinn niður við skákirnar og gerði þannig krossmark úr öllu saman (GFrTís. 261). — b. (spelka) Træstykke, der anvendes til Afstivning af n-t: eikarskák (Eimr. XIII. 101). — 5. hálsskák, Halstörklæde af Lærred (spec. til Börn).

1. **skaka (sköku, skökur)** [sga:ga, sga:ka, sgö:gøo̜, sgö:ko̜o̜] f. Kærning, saa meget Smör, som der kærnes paa een Gang, sædv. i Form af en firkantet aflang Smörklump. (Ordspr.) sá má taka við, sem digra hefur sököuna (SchMál.), lad den tage mod (ɔ: en Gæst, en Tigger el. andet), som har nok af Smörret.

2. **skaka (skek; skökum; skók, skókum; skæki; skekið)** [sga:ga, sga:ka; sgɛ:k, sgö:gøm, sgö:k-; sgoᵘ:k, sgoᵘ:gøm, sgoᵘ:k-; sgai:gɪ, sgai:ķɪ; sgɛ:gɪð, sgɛ:ķɪð] vt. og vi. I. 1. a. ryste, skage: vindurinn skók húsið; hann þreif í hann og skók hann til og frá, s. sig, s. höfuðið. [illegible] reyr vindi skekinn, Rör, der rystes af Vinden (Bibl. '08, Matt. 11, 7); góður mælir, troðinn, skekinn, fleytifullur mun gefinn verða yður í skaut (Bibl. '08, Lúk. 6, 38). — b. spec. ryste Kornet af Marehalm (melur) (Skaft.); — s. lín, bryde, skage Hör (no. skake Lin). — 2. (i denne Bet. ogs. a (Vf., Rask)): a. s. strokkinn, ogs. abs. kærne Smör; skekin mjólk = áfir, Kærnemælk. — b. som Leg: s. strokk, »veje Salt«, to staar og vender Ryggen mod hinanden og krydser Albuesleddene, den ene böjer sig frem og trækker derved den anden op paa sin Ryg og lader ham saa glide ned, den anden gör saa det samme osv.; ogs. kaldt steyta pipar og kerlingarleikur (ODavSk. 155–156). — 3. [illegible] (keipa) fiske med Haandline: það eru allir að s. og reyða vel. II. overf. a. bevæge, rokke: Af þessu uppátæki varð hún ekki skekin (var ikke til at bevæge fra) (JTrHeið. III. 113). — b. ideligt og indtrængende anmode om n-t, hamre paa n-t: hann er alt af að s. á þessu.

skáka (a) [sgau:ga, sgau:ka] vt. med dat. og vi. I. 1. byde Skak, sige Skak: s. einhverjum, byde en Skak; s. mann af e-m, erobre en Brik fra en ved at sige Skak; (Ordspr.) þú skákar fyr en þú mátar (í hróksvaldi) (GJ.), du siger Skak för du gör mat (siges om n-t, som ikke er helt færdigt el. afgjort); s. í (því) hróksvaldi, (s. í (því) skjóli, í valdi e-s), egl. sige Skak, dækket af et Taarn (el. andet), ɔ: vise sig anmassende, el. optræde udfordrende under en mægtigeres Beskyttelse, pukke paa n-t; hann skákar í því skjóli, að ..., han stoler paa, at ...: Og þegar menn eru farnir að s. í því hróksvaldi, að þeir séu komnir niður fyrir það, að nokkurar hrakfarir eða hörmungar geri þeim neitt til (EKvG. 226). — 2. overf. bringe i Fare, true: óviss gjöld, er s. bezta ráði (StStAndv. III. 64). — II. (ýta) skubbe, skyde: skákaðu því til mín, skyd det hen til mig. — III. dele i afgrænsede Stykker (jfr. skák II.): engjarnar eru allar skákaðar sundur.

skák byrjun [sgau:kbɪrjon] f. Skakaabning. **-bók** [-boᵘ:k] f. Skakbog. **-bókmentir** [-boᵘ:kmɛvdɪo̜, -mɛntɪo̜] fpl. Skaklitteratur. **-borð** [-borð] n. Skakbræt. **-dæmi** [-dai:mɪ] n. Skakopgave. **-einvígi** [-g-ein·vijɪ, sgau:k-] n. Skakmatch: A. háði s. við Kieseritsky (Upp. II. 16). **-fjelag** [-k-fjɛ·lag] n. Skakforening. **-fræði** [-frai·ðɪ] f. indec. Skakteori. **-fræðingur (-s, -ar)** [-frai·ðiŋgo̜o̜] m. 1. Skakteoretiker. — 2. Skakhistoriker (Upp. II. 40). **-fundur** [-fʏndo̜o̜] m. Skakmøde. **-hótun** [-(h)oᵘ·don, -(h)oᵘ·ton] f. Skaktrusel. **-iðkun** [-g-ɪþgon, -k-ɪðkon] f. Skakidræt: frægt er orðið fyrir s. íbúanna (Upp. II. 38).

skakk [sgahk] adv. (opr. vistnok acc. sg. af 1. skakkur) á s., paa skraa, [illegible] ganga [illegible], gaa skævt, paa skraa: [illegible] alt af á s., sitt á hvað (i Siksak) (SIng. I. 243); á s.! siges for at drille, naar en anden siger takk! (Tak) (ÓDavSk. 172).

skakka (a) [sgahga] v. 1. vt. bringe til at hælde til den ene Side; s. [illegible], optræde som Mægler mellem stridende Parter: [illegible] varð [illegible] með þeim, Husbonden maatte ofte gøre Ende paa deres Stridigheder (JÁÞj. I. 248); s. leikinn, ds. — 2. impers. med dat. göre en Forskel: þar skakkar miklu, der er en stor Forskel: [illegible] hve miklu [illegible] (hvilken stor Forskel [illegible]) (BrJÞ. 185). [illegible] (Alþ. '11, B. [illegible]

735), svo að engu skakkar, paa et Haar. — 3. ref. skakkast, gaa skævt og hinkende: Aki skakkaðist þá burtu (Lögr. V. 81).

skakkaða [sgahga·ða] f. (zool.) en Slags Musling (modiolus discors) (JHallHB.).

skakka fall [sgahgafad·ʎ] n. 1. Falden paa skraa, spec. Bølger el. Strömning, der falder paa skraa ind mod Kysten: það er svo mikið s. við landið, að illfært er að lenda (Vf.). — 2. Uheld: Skuld í norna skæðum leik skakkafalli veldur (Eimr. XIV. 188); — Tab, Skade: verða fyrir skakkaföllum af e-u, lide Skade ved n-t; því alt það s., sem verzlunin yrði fyrir vegna óskilsemi þeirra, lenti að lokum á þeim (JTrL. 49). — 3. (axarskaft, skyssa) Bommert. **-róður** [-roᵘ:ðo̜o̜] m. skæv Roning: róa s., spec. ro vendt mod hinanden (Breiðd., Hf.).

†**skakk borinn** [sgahkbo·rɪn] a. ved hvis Fødsel der klæber en Skavank; uægte født. **-egglaga** [-g-eglaga] a. indec. (bot.) skævt ægformet. **-eyg(ð)ur** [-ei·go̜o̜, -eigðo̜o̜, -eiɣðo̜o̜] a. skeløjet. (skakeygður) skævøjet.

skákkenslubók [sgau:ķɛnsløboᵘ:k] f. Lærebog i Skak (Upp. II. 5).

skakk hyrna [sgahk(h)ɪ(r)dna] f. Navn paa et Hunfaar med skæve Horn. **-hyrndur** [-(h)ɪ(r)ndo̜o̜] a. 1. skævvinklet: s. þríhyrningur. — 2. (om Faar) med skæve Horn: skakkhyrnd kind. **-hyrning** [-(h)ɪ(r)dniŋk] f. (á húsi) Smig. **-hlassast** [-(h)ʎas·ast] vrefl. gaa skævt og kluntet: þarna bægslaðist hún og skakkhlassaðist upp á pallinn, eins og bógsiga meri. **-horn** [-(h)o(r)dv] n. Hjörne, skraas overfor et andet; í s., diagonalt: Hann lá í s. (paa skraa) (GFrTís. 170). **-hæfður** [-(h)aivðo̜o̜, -(h)aibðo̜o̜] a. skævhovet: s. hestur.

skakki (-a, -ar) [sgahɟɪ, sgahga(o̜)] m. 1. a. (mismunur) Ulighed, Forskel. — b. overskydende Pengesum: borga skakkann. — 2. a. (skekkja) Skævhed: jafna, taka af skakkann í húsinu. [illegible] brún. Vankant. — b. (galli) Fejl: það er einhver s. í reikningnum. — 3. a. (þríhyrna) trekantet Stykke Töj, spec. om trehjörnet Törklæde som Skulderbedækning. — b. trekantet Sejl, Fok, Foksejl: Skacka nefnir qvennfólk á Íslandi hornskorna klúta ... öll hornsniðin segl hefir eg og heyrt íslenzka sjómenn kalla skacka (LFR. II. 179–80).

skakk ylgdur [sgahgɪlqdo̜o̜] a. med Dønning paa skraa el. fra flere Kanter: skackylgd alda (jfr. LFR. IX. 17). **-ylgjast** [-ɪlqast] vrefl. bølge el. være urolig med skæve el. modstridende Strömninger: því hann (ɔ: straumurinn) skakkylgdist og skolaði sandinum undan fótum hans (II. II. 228). **-yrðast** [-ɪrðast] vrefl. = skattyrðast, kævles, skændes. **-lappast** [-lahbast] vrefl. hinke: aldrei fór prestur svo burtu frá bænum, að seppi skakklappaðist ekki með honum (JTrHalla 54). **-lappi (-a, -ar)** [-lahbɪ] m. Skævben, nedsættende Udtryk om en halt Person. **-línis** [-li·nɪs] adv. i en skæv el. skraa Linje (LFR. X. 217).

?**skákklúbbur** [sgau:klub·o̜o̜] m. = **skákfjelag.**

skakk marghyrningur [sgahgmar·k(h)ɪ(r)dniŋgo̜o̜] m. skævvinklet Polygon (LFR. IX. 67). **-myntur** [-mɪvdo̜o̜, -mɪnto̜o̜] a. skævmundet. **-rassast (a)** [-ras·ast] vrefl. (pop.) bevæge sig paa en plump og klodset Maade: hún er að s. til og frá um alla sveitina. **-reitis** [-rɛi·dɪs, -rɛi·tɪs] adv. 1. (á ská) paa skraa. — 2. overf. (öfugt, vitlaust) skævt, forkert: það fór alt saman s. hjá söngflokknum. **-segl** [-k-sɛgʎ] n. = **skakki** 3. b. **-sýni** [-si·nɪ] f. indec. Skelöjethed. **-strendur** [-sdrɛndo̜o̜] a. med skraa el. skæve Sider: stakk skakkstrendan (ÓDavÞul. 216). **-tenna** [-tɛn·a] vt. (egl. forsyne med skæve Tænder): s. sög, udlægge en Sav; — pp. skakktentur, skævtandet, med skæve Tænder. **-tenning** [-tɛn·iŋk] f. Udlægning (paa en Sav). **-tog** [-to·q] n. Trækning paa skraa (LFR. II. 190).

1. **skakkur (-s)** [sgahgo̜o̜] m. Skævhed: á (el. í) skakk, skævt, jfr. skakk.

2. **skakkur (skökk, skakt)** [sgahgo̜o̜, sgöhk, sgaχ·t] a. I. 1. skæv, fordrejet: það er skakt hornið á húsinu, [illegible] skakkur og skældur, vind og skæv; s. á brún, vankantet; skakka mát = gleiðarmát. — 2. a. (haltur) halt. — b. overf. skæv: skakkir þrímenningar, Slægtninge i andet og fjerde Led (BH.). — II. 1. (ójafn) ulige, ujævn. — 2. (rangur) forkert, urigtig. — III. n. skakt som adv.: 1. forkert, skævt: ganga skóna skakt, gaa sine Sko skæve. — 2. forkert, urigtigt: hafa (e-ð) skakt, begaa Fejl (i n-t) (f. Eks. i Læsning): þá hefur hann skakt og roðnar við (ÞErl. i Eimr. I. 142).

skák leikur [sgau:glei·go̜o̜, sgau:klei·k-] m. Skakparti. **-maður** [-ma·ðo̜o̜] m. 1. Skakbrik: láta skákmennina í kassa, þegar taflinu er lokið. — 2. (maður, sem teflir skák) Skakspiller: góður s. **-mynd** [-mɪnt] f. Skakbillede. **-orðin** [-o·vɪn] a. rudet. **-orð** [-orð] n. Ry for Dygtighed i Skakspil: Íslendingar hafa haft mikið s. á sér í útlöndum (ÓDavSk. 278). **-reglur** [-rɛglo̜o̜] fpl. Skakregler. **-rit** [-rɪ·t] n. Skakskrift, -bog. **-saga** [-k-sa·qa] f. Skakhistorie. **-skýrandi** [-sgi·randɪ] m. Skak-Analytiker (Upp. I. 77). **-snillingur** [-sndlɪŋgo̜o̜] m. 1. Skakgeni. — 2. Skakmester (Upp. II. 18).

skakstur (-urs) [sgaχ·sdo̜o̜] m. Rysten.

skák tafl [sgau:ktabʎ] n. 1. Skakspil, Skak: tefla s., sitja að skáktafli, spille Skak. — 2. (skákborð og menn) Skakbræt og Brikker. **-taflsborð** [-tabʎ·sborð] n. Skakbræt. **-tímarit** [-ti·marɪt] n. Skaktidsskrift.

skakviðrasamur [illegible] a. med hyppige Storme: [illegible] um jólin (ÞThÁrf. 102); það er skakviðrasamt á skepnunum, Faarene er udsatte for hyppige Storme. **-viðri (-is)** [-vɪðrɪ] n. pludselig Storm.

skakvígamóður [illegible] m. Skakvæver (Upp. I. [illegible]).

skakvindur [sga:gvɪndo̜o̜, sga:k-] m. = **skakviðri.**

skák vinur [sgau:gvɪ·no̜o̜, sgau:k-] m. Skakven. **-þing** [-k-þiŋk] n. Skakkongres, -turnering. **-þraut** [-þröy·t] f. Skakproblem, -opgave.

skal [sga:l] 1. og 3. p. sg. præs. ind. af **skulu.**

skál (-ar, pl. -ar el. -ir) [sgau:l] f. I. 1. a. Skaal [illegible] friggja mæla s., Skaal, det rummer [illegible] b. Bækken, Bassin: vatnið úr gosbrunn [illegible]

inum fjell í skál; — *(þvottas.)* Vaskefad, Vaskekumme. — **c.** (spec. digterisk) Skaal, Kar hvorai Vin drikkes: *glóir vín á gladri s.*, — *vera við s.*, være oplivet af Vin: *þegar hann var við s.* (JTrB. 192). — **d.** Skaal: *drekka s. e-s*, drikke ens Skaal; *mæla fyrir s. e-s*, udbringe ens Skaal: *mæla fyrir skálum*, holde Skaaltaler; *skál!* Skaal!; (Talem.) *e-r sýpur s. e-s*, en kommer til at mærke Følgerne af n-t, n-t kommer en dyrt at staa: *Sunnefunnar sýpur s. sýslumaðurinn Wíum* (Huld III. 33). — **2.** (anat.) **a.** *(mjaðmarskál)* Bækkenet hos Mennesket. — **b.** *(skel á krabba)* Krebsens Skal: *krabbinn (fellir) skálir* (ÞThLfr. II. 98). — **3.** *(dæld)* Sænkning, Fordybning i Terrænet: *jeg ætla að láta þig ganga að vestanverðu hjerna í fjöllunum, og áttu að passa skálarnar og brúnirnar líka* (SIng. I. 146). — **4.** npr. *Skál*, Gaardnavn. — **II. a.** Vægtskaal. — pl. *skálar* (*metaskálar*), Skaale, Vægtskaale: *vega e-ð á skálum*. — †**b.** overf. *leggja e-ð í aðra s. en e-r mæl.*, tale el. handle anderledes end en synes om.

skála (a) [sgau:la] vi. og vt. skaale: *s. við e-n*; — *s. sig*, pokulere; *s. sig í laumi*, pimpe i Smug.

skálabúi [sgau:labu:ı] m. Beboer af en Hytte.

°**skálabumba** [sgau:labʏm·ba] f. Cymbel (JsJs.).

skáladyr [sgau:ladı:r] fpl. Dören i en *skáli*, s. d. O.

skáladrykkja [sgau:ladrıhɡ̊a] f. Skaaldrikning, Udbringelse af Skaaler.

skála gólf [sgau:lagoᵘl·v] n. Gulvet i en *skáli*, s. d. O. **-hurð** [-hʏr·ð] f. Dör til en *skáli*.

skála mark [sgau:lamaɡ̊·k] n., **-merki** [-mɛɡ̊·ɡ̊ı] n. Stjærnebilledet Vægten. **-pund** [-pʏn·t] n. Skaalpund.

skálaraftur [sgau:laraf·døɡ̊] m. egl. Bjælke i Taget paa en *skáli* (s. d. O.); nu = *skáldraftur*.

skálar barmur [sgau:larbar·møɡ̊] m. Skaalrand. **-lampi** [-lau·bı, -lam·pı] m. Bassinlampe. **-rönd** [-a-rön·t] f. Kanten af en Skaal.

°**skála spítali** [sgau:lasbi·talı] m. Pavillonhospital. **-stafn** [-sdab·v] m. Gavlen paa en *skáli*. **-tóft** [-toᵘht] f. de tagløse Vægge el. Ruin af en *skáli*.

skálavog [sgau:lavo:ɡ] f. Skaalvægt.

skáld (-s, pl. ds.) [sgaul·t] n. **1.** Digter, Skjald; jfr. *ákvæðas., kraftas., hirðs., þjóðs., leirs., sálmas., rímnas.* osv.; *alt af* (el. *altjend) ertu s., þó ekki yrkirðu*, altid kan du digte, selv om du ikke skriver Vers (siges iron. naar man synes, at en smörer for tykt paa); *það er s. á skipinu*, (om n-t uventet, egl. der er en Skjald om Bord paa Skibet) der er fremstaaet el. fremstaar en uventet Hjælper, Redningsmand el. Mand, som kan klare en Situation: *þeir aumu menn ... gáfa þess skál, að ... var í ... og skröggur í skjali, þar Drottinn Guð tók í taumana með þeim og djöflunum* (JMPísl. 93). — **2.** *(lönguhrogn)* Rognene af Lange (jfr. *greppur*).

1. **skálda (-u)** [sgaul·da] f. **1.** sammentrukken Form for *skáldskaparmál*, s. d. O. — **2.** cogn. kvindelig Digter, Digterinde: *Guðrún s.*

2. **skálda (a)** [sgaul·da] vi. og vt. **1.** digte, oftest i nedsættende Bet. rime. — **b.** smöre tykt paa: *nú ertu farinn að s.*

3. **skálda (a)** [sgaul·da] v. **1.** vt. skolde, afskolde: *s. sig á sjóðheitu vatni*, — *s. cambir*, — *kálfshaus*; — *s. skinn*, afhaare et Skind. — **2.** v. impers.: *e-n skáldar*, og refl. *e-r skáldast*, (om Kreaturer) en fælder Haar, afhaares saal., at der paa Kroppen fremkommer bare Pletter. — **3.** pp. *skáldaður*, (om Huden) med haarløse Pletter, afhaaret (ÞGjD. 5).

skálda gemla [sgaul·daɡ̊ɛm·la] f. Tand, som et Barn har ved Fødselen (if. Folketroen faar Börn, der fødes med Tænder, Digtergaven) (JÁÞj. I. 607). **-hjúpur** [-ɧu:bøɡ̊, -ɧu:p-] m. digterisk Indklædning. **-kvæði** [-kvai:ðı] npl. (den gamle) Skjaldedigtning. **-laun** [-löy:n] npl. Digterlön. **-leyfi** [-lɛi:vı] n. digterisk Frihed, »licentia poetica«. **-mál** [-mau:l] n. Digtersprog; poetisk Sprogbrug. **-mjöður** [-mjö:ðøɡ̊] m. Digtermjod, Digterdrik.

skáldan (-ar, -ir) [sgaul·dan] f. = **skáldun.**

skáld andi [sgaul·dandı] m. Digteraand. **-dreymandi** [-l·-drɛi·mandı] a. digterisk drömmende. **-drulla** [-drʏdla] f. (vulg.) poetisk Diarré (Bólu-Hj. 214). **-fífl** [-t-fibʎ] n. naragtig Poet, fjantet Versemager el. Rimsmed. **-fræði** [-frai·ðı] f. indecl. Poetik. **-gáfa** [-gau·va] f. Digtergave. **-gengi** [-ɡ̊ɛiŋɡ̊ı] n. Digterberömmelse. **-gyðja** [-ɡ̊ıðja] f. Muse. **-guð** [-ɡvʏ·ð] m. Digtergud. **-gæddur** [-ɡ̊aid·øɡ̊] a. digterisk begavet. **-himinn** [-(h)ı·mın] m. Digterhimmel. **-hnykkur** [-(h)vıhɡ̊øɡ̊] m. Vending el. Stykke, der er vellykket i digterisk Henseende (Eimr. XIII. 217). **-hraður** [-(h)ɾa·ðøɡ̊] a. hurtig som en Digter (JHall. 232). **-hroki** [-(h)ɾo·ɡ̊ı, -(h)ɾo·kı] m. Digterhovmod.

skáldi (-a, -ar) [sgaul·dı] m. Dim. af *skáld*, Poet (JHall. 320); ogs. som cogn.: *Níels s.*

skáld kona [sgaul·tko·na] f. Digterinde. **-legur** [-d-lɛɡ̊øɡ̊] a. digterisk, poetisk; — adv. *-lega*. °**-leikur** [-lɛi·ɡ̊øɡ̊, -lɛi·køɡ̊] m. Skuespil, Drama. **-leysa** [-lɛisa] f. Mangel paa digterisk Ævne el. Behandling (Klp. III. 66). **-mannaguð** [-managʏ:ð] m. Digtergud. °**-menni (-is,** pl. ds.) [-mɛn·ı] n. Digter. **-ment** [-mɛvt, -mɛnt] f. Digtekunst. **-mæli** [-mai·lı] n. Digtning. **-mæltur** [-maiʎdøɡ̊] a. digterisk begavet. **-mær** [-mai·r] f. ung Digterinde. **-mæringur** [-mai·riŋɡ̊øɡ̊] m. fremragende Digter. **-mæti** [-mai·dı, -mai·tı] f. indec. digterisk Værd.

†**skaldpípa** [sgal·tpi·ba, -pi·pa] f. Flöjte; Skalmej.

skáld prestur [sgaul·tprɛsdøɡ̊] m. Digterpræst. **-raftur** [-d-rafdøɡ̊] m. en af de korte Lægter, der lægges paa langs af Taget i et Faarehus el. Kostald (paa tværs af de Bjælker *(raftar)*, der gaar fra Væggen til Mønningsaasen) som Underlag for Græstörvtaget (Árn., Snæf.). **-reftur** [-refdøɡ̊] a. tækket med *skáldraftar* (s. d. O.), (jfr. Valtýr Guðmundsson, Privatboligen 118). **-rit** [-rı·t] n. Digterværk. **-saga** [-t-sa·ɡa] f. **1.** Roman; *(stutt s.)* Novelle. — **2.** overf. Digt, Opspind. **-sagnagerð** [-sagnaɡ̊ɛr·ð] f. det at skrive Romaner (og Noveller), Forfattervirksomhed. **-sagnalestur** [-sagnalɛs·døɡ̊] m. = **skáldsögulestur.** **-sagnahöfundur** [-sagnahö:vøndøɡ̊] m., **-sagnasmiður** [-sagnasmı:ðøɡ̊] m. Romanforfatter, Novellist. **-sjónir** [-sjoᵘ·nıɾ] fpl. Digtersyner.

skáldskapar andi [sgaul·tsgabaran·dı, -sgap-] m. digterisk Aand. **-gáfa** [-gau:va, -sgap-] f. Digtergave, Digtertalent. **-guð** [-gvʏ:ð] m. Digtergud. **-heimur** [-ɡ̊-(h)ɛi:møɡ̊] m. Digterverden. **-laun** [-r-löy:n] npl. Digterlön. **-legur** [-lɛ:ɡøɡ̊] a. digterisk, poetisk. **-lýti** [-li:dı, -li:tı] npl. Formfejl (i et Digterværk). **-mál** [-mau:l] n. poetisk Udtryksmaade; — pl. spec. Fremstilling af Poesiens Udtryksmaader (Navn paa 2. Hovedafsnit i Snorri Sturlusons Edda). **-rit** [-a-rı:t] n. = **skáldrit.** **-tegund** [-ɡ̊-tɛ:ɡ̊ønt] f. Digtart. **-verk** [-r-vɛɡ̊·k] n. Digterværk. **-vit** [-vı:t] n. Digtergave.

skáld skapur [sgaul·tsgaboɡ̊, -sgapoɡ̊] m. Digtning, Poesi. **-snild** [-snılt] f. digterisk Snille. **-styrkur** [-sdɪɡ̊øɡ̊] m. Digterunderstøttelse. **-sveigur** [-svɛi·ɡ̊øɡ̊] m. Digterkrans. **-svipur** [-svı·bøɡ̊, -svı·pøɡ̊] m. Digterskikkelse. **-söguhöfundur** [-söɡ̊øhö:vøndøɡ̊] m. = **skáldsagnahöfundur.** **-sögulestur** [-söɡ̊oles·døɡ̊] m. Romanlæsning.

skáldun (-ar, -anir) [sgaul·døn, sgaul·danıɡ̊] f. (om Kreaturer) Tab af Haar el. Uld: *s. skinna*, Afhaaring.

skáld vingl [sgaul·dviŋl] n. poetisk Delirium. **-vit** [-vı·t] n. Digtergave. **-æð** [-ai·ð] f. Digteraare.

ská letra [sgau:lɛ·dra, -lɛ·tra] vt. trykke med Kursiv, kursivere. **-letur** [-lɛ·døɡ̊, -lɛ·tøɡ̊] n. Kursiv, Kursivskrift.

skalf [sgal·v] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **skjálfa.**

†**skál hattur** [sgau:ʎ(h)ahdøɡ̊] m. skaalformet Hat. **-hyltingur (-s, -ar)** [-(h)ıʎdiŋɡ̊øɡ̊] m. Mand fra *Skálholt*. **-holt** [-(h)oʎt] n. npr. Gaard paa Sydlandet, Bispesæde i gamle Dage.

skáli (-a, -ar) [sgau:lı] m. **I. 1.** *(kofi, skýli)* Hytte. — **2.** *(skemma)* Pakhus; *(eldaskáli)* Kokken; *(rjómaskáli)* Mejeri. — **II.** (i ældre Tid) Rum til Beboelse, is. *(svefnskáli)* Sovehus (jfr. Valtýr Guðmundsson, Privatboligen 207 ff.).

skálína [sgau:li·na] f. Skraalinje (ogs. i Skak).

skálka par [sgauʎ·ɡapa:r, sgaul·ka-] n. Skælmsstykke, Skarnsstykke. **-skjól** [-sɡ̊oᵘ:l] n. Skalkeskjul: *Syndin er einmitt eitt af skálkaskjólunum, sem menn skjótast í* (GPSk. 184). **-tak** [-ta:k] n. Skalketag, nedrigt Tag el. Greb; spec. *taka e-n skálkataki*, gribe om Halsen paa en fortil og trykke med Fingrene op mod Kæberne (jfr. ÓDavSk. 168).

skálkóttur [sgauʎ·ɡoᵘhdøɡ̊, sgaul·k-] a. ondskabsfuld, tilböjelig til at fortrædige andre el. spille dem ondartede Puds.

1. **skálkur (-s, -ar)** [sgauʎ·ɡøɡ̊, sgaul·køɡ̊] m. **a.** Skalk, Skælm: *Ljúga sem s.*; (Ordspr.) *heiðraðu skálkinn, svo hann skaði þig ekki*, Ær Skalken, at han ikke skader dig. — **b.** *(fantur)* Slyngel, Skurk: *þetta er svoddan s. á hesti, hann hefði drepið hann* (ɔ: *hestinn*) *alveg* (ÞGjOs. 118).

2. **skálkur (-s, -ar)** [sgauʎ·ɡøɡ̊, sgaul·koɡ̊] m. Taagemasse paa Toppen af et Bjærg (Vf.) (jfr. oldisl. *skálkr*, Hjælm).

1. **skall (-s, sköll)** [sgad·ʎ, sgöd·ʎ] n., nu vel altid i pl. *sköll*. **1.** *(hávaði)* Larm, Stöj, Raaben, Skrigen: *hlátur og sköll*. — **2.** haanende Tilraab, Spot.

2. **skall** [sgad·ʎ] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **skella.**

skalla blesa [sgad·lablɛ:sa] f. hvid, haarløs Plet (is. paa Hovedet), Skaldethed: *Þegar þeir menn voru að safna skeggi, sem nú bera hærur á vöngum, en skallablesu aftur á hvirfil* (GFrE. 60). **-dúði** [-du:ðı] m. (zool.) en Slags Musling (marsenina micromphale) (GBárð.). **-fje** [-fjɛ:] n. Faar, der fodres ude paa den frosne Sne el. græsløse Jord om Vinteren.

°**skallfoss** [sgad·ʎfos] m. drönende Vandfald (StStAndv. II. 33).

skalli (-a, -ar) [sgad·lı] m. **1.** *(sköllótt höfuð eða hvirfill)* skaldet Hoved el. Isse. — **2.** Isse, Skalle: *ota skallanum*; *gefa skalla*, slaa en Skalle; (Talem.) *höggva í harðan skalla*, tale for døve Øren: *Jón hafði talað oft um þetta mál við oddvitann og höggvið þar í harðan skalla og seigþráan* (GFrTís. 105). — **3.** *(sköllóttur maður)* skaldet Mand, Skaldepande; ogs. som Øgenavn: *Halldór s.* — **4.** *(í hamri)* Bane. — **5. a.** skaldet Plet, græsløs Plet: *skallar verða í sléttunni* (Andv. I. 154). — **b.** spec. det (snedækkede el. græsløse) Sted, hvor Faarene bliver fodret ude om Vinteren (ASkaft.), deraf: *gefa á skalla* = *gefa á gaddinn*, se *gaddur*. — **c.** ogs. overhovedet Plet, hvoraf alting er pillet, skaldet Plet, Skaldethed: *Og roðið var að verða að eintómum skalla* (EKvÝhl. 55).

skálm (-ar, -ir) [sgaul·m] f. **I. 1. a.** *(sverð)* Sværd: *skálma skúr*, Kamp (GTh. '95, 67). — **b.** *(sax)* stor Kniv el. kort Sværd. — **2.** *(brandur)* Sværdklinge. — **II.** den ene Del af en kløftet Ting: **1.** *(tvíforkur, sem fiskimenn nota)* tvekløftet Gaffel (anvendt af Fiskere). — **2.** Bukseben, Ben (paa Benklæder): *hann var kominn úr annari skálminni*. — **3.** *(hrognskálm)* Rognsæk. — **4.** *(skálpur)* Skulpe, Bladskede (EBjÁM. 226a, 8vo).

1. **skálma (-u, -ur)** [sgaul·ma] f. Bukselaar, Ben (paa Benklæder).

2. **skálma (a)** [sgaul·ma] vt. skridte ud, gaa med lange Skridt, stalke: *hann skálmaði eftir veginum*.

skálmhenda [sgaul·mh)ɛnda] f. (metr.) firelinjet Strofe paa vekselvis 8 og 4 Stavelser, med Helrim i 1. og 3. Linje, rimende med disse Linjers Enderim; 1. og 3., 2. og 4. Linjes Endestavelser rimer *(= úrkast hálfoddhent)*. Ekspl.: *Vilji er minn, svo hefndum hinna | hvati fyrða, í engu sinna og ekkert vinna | utan myrða* (SBrArist&Gorg. 7. 32) (HSig. 240).

skálmyndaður [sgaul·mındaðøɡ̊] a. skaalformet.

†**skálm trje** [sgaul·mtrjɛ·] n. kløftet Stykke Træ. °**-öld** [-öl·t] f. Vaabentid, urolig Tid.

skálpast (a) [sgauʎ·bast, sgaul·p-] vrefl.: *s. upp á*, ske tilfældigvis (BH.).

skálpleitur [sgauʎ·blɛi·døɡ̊, sgaul·plɛi·t-] a. med tykt og oppustet Ansigt.

skálpur (-s, -ar) [sgauʎ·bøɡ̊, sgaul·poɡ̊] m. Skede: **1.** *(slíður)* Læderskede (om et Sværd o. l.). — **2.** (bot.) Skulpe (siliqua).

skalt [sgaʎ·t] 2. p. sg. præs. ind. af **skulu.**

skamma (a) [sgam:a] vt. **I. 1. a.** *(smána)* beskæmme, göre Skam: *s. e-ð upp,* være til Skam for n-t: *þei! kvaðu þann sauðmorauða kotúngsson s. upp flokk sinn* (JAPj. II. 140). — **b.** impers.: *skammi mig ef jeg skrökva,* gid jeg faa Skam, om jeg lyver (JHall. 301); *skammi það!, skammi það af því!* (egl. Skam faa det, om det er saaledes), nej, langt fra, nej, bevares! (Vi., Nl.). — **2.** skælde, udskælde: *s. e-n eins og hund, s. e-n blóðugum skömmunum,* skælde en ud som en Hund, give en det glatte Lag, skælde en Huden fuld. — **II.** refl. *skammast:* **1.** skælde ud: *hann er alt af að s.* — **2.** *s. e-s,* skamme sig for n-t; *s. sín,* skamme sig; *s. sín fyrir e-n,* skamme sig ved (over) en; *s. sín fyrir e-ð,* skamme sig for n-t; *s. sín fyrir e-m,* skamme sig for en; *skammastu þín!* skam dig!; som Tilraab til Hunde: *svei, skammastu þín* [sgam·asdi·n]! *e-r kann ekki að s. sín,* der er ingen Skam i en; *s. sín niður í hrúgu* el. *niður fyrir allar hellur,* blive meget skamfuld; (Ordspr.) *sá er ekki heimskur, sem kann að s. sín* (SchMál.), den er ikke dum, som kan skamme sig. — **3.** *(snauta, snáfa)* pakke sig, luske, drive, skrubbe (af, ind, osv): *Þeir s. aldrei heim, strákarnir, bannsettir slóðarnir* (JTrSk. I. 56); *en sagði mér að s. inn og ná í vatnsfötурnar* (EKvYhl. 79); *Geturðu ekki s. til að vera úti?* (Eimr. XV. 118). **3.** recipr. skælde hinanden ud: *þeir voru alt af að s. þar á fundinum.*

skamma bæli [sgam:abai:lı] n. Bagvaskelsesrede, Sladderhul (BTh. 182). **-hylki** [-hıλ·gı, -hıl·ʝı] n., **-kjaftur** [-ʝaf·doɐ] m. grovmundet Menneske, tilböjeligt til at skælde ud: *hann er mesta s.* **-par** [-pa:r] n. Skarnsstykke. **-rimma** [-rım:a] f. (gensidig) Skældsordbyge.

skammar yrði [sgam:arır·ðı] npl. Skældsord. **-legur** [-lɛ·qoɐ] a. skammelig, skændig; — adv. *-lega.* **-mát** [-mau:t] n. »Smædemat«, i ældre isl. Skakspil visse Arter Mat: *afturskvettumát, heimaskítsmát, peðrífur, riddarapissa* osv. (jfr. ÓDavSk. 290—94). **-nær** [-nai:r] adv. comp. i Udtr.: *e-m er s. að gera e-ð,* en burde have haft Skamfølelse nok til at göre n-t, burde heller have gjort n-t: *þá hefði henni verið s. að þegja* (Ing. '11, 158). **-orð** [-or·ð] n. = **skammaryrði.** **-strik** [-ɐ-sdrı:k] n. Skarnsstreg.

skamm beinn [sgam·beidv] a. kortbenet. **-beittur** [-beihdoɐ] a. **a.** som hurtig sløves: *hnífurinn er s.* — **b.** *hjer er skammbeitt (á),* her sløves Leen hurtigt. **-byssa** [-bıs·a] f. Pistol. **-byssuskot** [-bısøsgo:t] n. Pistolskud. **-bíta** [-bi·da, -bi·ta] vt. forbide. **-bitaloft** [-bıdaloft, -bıta-] n. Hanebjælkeloft. **-biti** [-bı·dı, -bı·tı] m. Hanebjælke, kort Tværbjælke mellem Sparrerne paa et Loft. †**-bragðs** [-braχs, -braqðs, -bragþs] adv. (egl. gen. n.) i en kort Tid, hurtigt. **-bragðslegur** [-braχsle·qoɐ] a. flygtig, kortvarig (BH.). **-brenna** [-brɛn·a] vt.: *s. sig,* skambrænde sig. **-degi (-is)** [-dei·jı] n. coll. de korte Dage (om Vinteren), de korte Dages Tid, Midvintertid: *í skammdeginu.* **-degisnótt** [-deijısnouht] f. Midvinternat.

†**skammdrýgjandi** [sgam·dri·jandı] m. Skænder.

1. **skamm dægur** [sgam·dai·qoɐ] npl. = **skammdegi.** 2. **-dægur** [-dai·qoɐ] a. med korte Dage.

?**skammel (-s,** pl. ds.) [sgam:ɛl] n. **1.** Skammel: *sitja á stól og hafa s. undir fótum.* — **2.** Skammel i en Væverstol: *s. í vefstól.*

skammelavilla [sgam:ɛlavıd·la] f. Træden fejl af Skamler i en Væverstol (Árn.).

skamm feilinn [sgam·fei·lın] a. skamfuld (MJSöguk. 65). **-feilni** [-feilnı] f. indec. Skam: *e-r hefur enga s.,* en har ingen Skam i Livet.

skammfeti [sgam·fɛ·dı, -fɛ·tı] m. Stykke Traad, som under Haspning falder ned af en Knage og derfor kun kommer til at hvile paa tre af Haspetræets Knager i Stedet for fire (ÓDav.).

skamm fyllast [sgam·fıdlast] vrefl. skamme sig. **-fylli** [-fıdlı] f. indec., **-fylling** [-fıdliŋk] f., **-fullleikur** [-fydlei·goɐ, -lei·koɐ] m. Skamfuldhed. **-fullur** [-fydløɐ] a. skamfuld, undselig.

skammfær [sgam·fai·r] a. som kun kan tilbagelægge et kort Stykke Vej.

skammfæra [sgam·fai·ra] vt. behandle slet, fordærve ved slet Behandling, skamfere.

skamm góður [sgam·gou·ðoɐ] a. kortvarig, som kun gavner kort: *s. vermir,* en stakket Glæde. **-henda** [-hɛnda] f. (metr.) firelinjet Strofe, 1. og 3., 2. og 4. Linje rimende sammen, med 8 Stavelser i 1. og 3., 5 i 2. og 4. Verslinje. Rytmen trokaisk. Ekspl.: *Áður fyr nam kvæðið kárna, kemur ríman þar … Vés og Herrauðs jálkar rúnna … skála mín* (HSig. 190). **-hendur** [-hɛndoɐ] a. kortarmet. **-hygginn** [-hıɟ·ın] a. = **skammsýnn.** **-hygni** [-hıgnı] f. indec. = **skammsýni.** °**-hlið** [-hλı·ð] f. (mat.) Katete i en retvinklet Trekant (ÓDanFlatm.). **-hærður** [-hairðoɐ] a. korthaaret.

skammhöggva [sgam·högva] vt. hugge fordærvet.

skammir [sgam:ıɐ] pl. af *skömm,* Skældsord, Udskælden.

skamm yrða [sgam:ırða] vt. udskælde. **-yrði** [-ırðı] npl. Skældsord.

-kala [-ka·la] v. impers. = **skaðkala.**

skamm keppur [sgam·ʝɛhboɐ] m. (Blod)pølse. °**-kýpingur (-s, -ar)** [-ʝi·biŋgoɐ, -ʝi·p-] m. Kortskalle (Eimr. XIII. 31). **-krækill** [-krai·ɟıdλ, -krai·ʝ-] m. (bot.) fremliggende Firling (sagina procumbens).

skamm laus [sgam·löys] a. **1.** uden Skam el. Vanære, dadelfri; som man ikke behøver at skamme sig for: *s. frammistaða.* — **2.** n. *-laust* som adv. uden Skam el. Vanære: *hann getur varla gert það skammlaust;* — *að skammlausu,* uden Skam. **-legur** [-lɛ·qoɐ] a. skammelig; — adv. *-lega.*

skamm leiki, -leikur (-s) [sgam·leiɟı, -leiʝı, -leigoɐ, -leikoɐ] m. Korthed, Kortvarighed. **-leitur** [-lei·doɐ, -lei·toɐ] a. som har et kort Ansigt. **-lífi (-is)** [-li·vı] n. kort Levetid; det kun at have en kort Tid tilbage at leve i. **-lífur** [-li·voɐ] a. kortlivet. **-lítið** [-li·dıð, -li·tıð] an. uden at være til stor Skam, taaleligt: *gera e-ð s.,* göre n-t saaledes, at det kan gaa an. **-minnugur** [sgam·mın·øqoɐ] a. som har en kort Hukommelse, glemsom. **-mæli** [-m:ai·lı] n. Korthed i Udtryk.

skamm nakinn [sgam·na·ɟın, -na·ʝın] a., **-naktur** [-naχdoɐ] a. saa nøgen, at man maa blues, skamløs nøgen.

skammorf [sgam:orv] n. Skaft til en Törvskær.

skammrauður [sgam·röy·ðoɐ] a. skamrød.

skamm rif [sgam·rı:v] n. **1.** et af de korte Ribben i en Faareside. **2.** pl. Hals, Bryst, Bove og de kortere Ribben af et slagtet Kreatur; (Talem.) *skammrifin eru af deginum,* den förste Del af Dagen er forbi. **-rífa** [-ri·va] vt. flænge; *s. sig,* faa en slem Rift. **-rifjabógar** [-rıvjabou:(q)aɐ] mpl. Bovene (Skankene) med de kortere Ribben. **-rifjamikill** [-rıvjamı:ɟıdλ, -mı:ʝ-] a. med et kraftigt udviklet Forkrop, fed (om Faar). **-rifsbrók** [-rıfsbrou:k] f. Kødstykke, der hænger ved et *skammrif* (s. d. O.).

skammrjóður [sgam·rjou·ðoɐ] a. skamrodmende (BTh. 226).

skammrækur [sgam·rai·goɐ, -rai·koɐ] a. som snart glemmer Fornærmelser, ikke hævngærrig (mods. *langrækinn).*

skammsamlegur [sgam·samlɛ·qoɐ] a. skammelig; — adv. *-lega.*

skamm sylla [sgam·sıdla] f. Bjælke, som forbinder Stolperne i en Bygning forneden, og i hvilken de nederste Ender af Panelbræderne indfalses (Af., Sch.). **-sýni** [-si·nı] f. indec. Kortsynethed (i overf. Bet.): *s. í fjármálum.* **-sýnilegur** [-sinılɛ:qoɐ] a. vidnende om Kortsynethed, kortsynet. **-sýnn** [-sidv] a. kortsynet (i overf. Bet.; *nærsýnn* bruges i egl. Bet.): *s. í stjórnmálum;* (Ordspr.) *sjaldan er s. skaðlaus* (GJ.), kortsynet er sjælden skadesløs. **-skeftur** [-sɟɛfdoɐ] a. med et kort Skaft. **-skygn** [-sɟıgv] a. kortsynet. **-stafa** [-sda·va] vt. forkorte (i Skrivemaade). **-stafan** [-sda·van] f., **-stöfun** [-sdö·von] f. Forkortelse (i Skrivemaade). **-sætur** [-sai·døɐ, -sai·tøɐ] a. hvor man ikke sidder længe; kun skikket til kort Ophold; farlig at opholde sig længe paa el. i: *jeg held nú honum verði skammsætt þar,* jeg tror ikke han vil opholde sig længe der. **-talaður** [-ta·laðoɐ] a. som taler kort: *hann varð s.,* han talte kort.

skammur (skömm, skamt; comp. **skemri;** superl. **skemstur)** [sgam:oɐ; sgöm·, sgaụ·t, sgam·t; sɟɛm·rı, sɟɛm·sdoɐ] a. **I.** (om Udstrækning i Rum) kort: **1.** *láta e-n höfði skemri,* göre en et Hoved kortere, (lade en) halshugge. — **2.** n. *skamt* som adv.: *skamt frá,* ikke langt fra; *skamt í burtu,* ikke langt borte; *skamt fyrir ofan, neðan, norðan, vestan* osv., et kort Stykke Vej ovenfor, nedenfor, nordfor, vestfor; *skamt hjeðan, þaðan,* et kort Stykke Vej herfra, derfra; (Ordspr.) *margur leitar langt yfir skamt* (GJ.), mangen søger det langt borte, som han har ved Haanden; *skemra er til en var* (GJ.), det er kortere dertil end för (om n-t, som er lettere at faa fat i el. lign.); *farðu sem skemst með þeim,* gaa kun et lille Stykke Vej med dem. — **II. 1.** (om Udstrækning i Tiden) kort, kortvarig: *skamma hríð, stund,* en kort Tid; *innan skamms,* om kort Tid, om föje Tid, om lidt; *(alt) til skamms tíma,* indtil for kort Tid siden; *eiga skamt eftir ólifað,* kun have kort Tid tilbage at leve i; *það varð skamt á milli þeirra,* de døde omtrent paa samme Tid, han (hun) overlevede hende (ham) ikke længe; (Ordspr.) *skamt er öfganna milli,* Yderlighederne berörer hinanden; *skömm er óhófs æfi,* Hovmod staar for Fald el. langt Bord, stakket Liv; *skamma stund verður hönd höggi fegin* (GJ.), kort Stund glædes Haand ved Hug, jfr. stakket er Bardags Glæde; *á skamri stund skipast veður í lofti,* Vejret er ikke længe om at skifte (om hurtig Omskiftelse); *skamt á skells að bíða* (GJ.), Uheld lader ikke vente paa sig. — **2.** comp. *skemri,* kortere: *skemri skírn,* Nøddaab. — **3.** adv. *fyrir skömmu,* nylig, for kort Tid siden; *fyrir skemstu,* ganske nylig. — **4.** adv. comp. *skemur,* superl. *skemst,* om Tiden: i kortere Tid: *hann hefur búið þar skemur en hinir,* han har boet der i kortere Tid end de andre; *lengur eða skemur,* for kortere el. længere Tid; *það er skemst að segja,* kort og godt.

skamm vaxinn [sgam·vaχsın] a. lav af Vækst. **-vinnur** [-vın·øɐ] a. kortvarig. **-vís** [-vi·s] a. hvis Viden naar kun kort, kortsynet, uforstandig. **-vær** [-vai·r] a. kortvarig. **-væri (-is)** [-vai·rı] n. Kortvarighed. **-æði** [sgam:ai·ðı] n. **a.** *(það, að e-ð varir skamt)* Kortvarighed. — **b.** kortvarig Opbrusen: *s. deyjandi manns,* svigtende Aandskræfter hos en doende (BH.). **-æðilegur** [-aiðılɛ:qoɐ] a. **1.** = *skammælegur.* — **2.** vidnende om *skammæði* b. (BH.). **-ælegur** [-ailɛ·qoɐ] a. kortvarig; til et kort Liv: *og skammælegan hefir hún alið mig, móðir mín* (Il. II. 220). **-ær** [-ai·r] a. **1.** kortvarig: *s. sigur,* Sejr, hvis Følger kun varer kort. — **2.** som ikke har megen Tid tilbage til at leve i, kortlivet: *hann varð s.,* han levede kun kort. — **3.** (bot.) affaldende (deciduus).

skamta (a) [sgaụ·da, sgam·ta] vt. **a.** uddele i Portioner, rationere: *s. (e-m) (skít) úr hnefa,* uddele (meget) karrigt; *s. sjer af,* afgrænse sig et Arbejde i Forhold til ens Ævner: *vandinn er að skammta sér af, og leggjast á það, sem hefir helztar framfaravonir í sér fólgnar* (JSBr. 610). — **b.** spec. abs. el. *s. mat, s. fólkinu,* uddele Madportioner (til Folkene); — refl. *skamtast vel (illa),* (om Maden) være rigelig (knap) til Madportionerne: *það skamtaðist illa hjá mér* (JThMk. 50). — **c.** *(gefa)* uddele, give ud (i smaa Stykker): *í mannfestinni, sem honum er gefin eða skömtuð hægt og hægt* (ÞThFerð. III. 336).

skamtlaus [sgaụ·dlöys, sgam·t-] a. ikke afmaalt, rigelig.

skamtur (-s, -ar) [sgaụ·doɐ, sgam·toɐ] m. Del, Lod, Kvantum, afmaalt Portion, Ration; *(matars.)* Portion Mad: *borða skamtinn sinn,* spise sin Mad; *(meðalas.)* Dosis (Medicin, is. afvejet); *taka inn skamt,* tage et Pulver; *af skornum skamti,* knapt, sparsomt; *eru kaflarnir utan til misþykkir og rákirnar misdjúpar og víðar, þó eptir skammti* (i et vist afmaalt Forhold) (JÓlGrv., ÞThLfr. II. 318). *setja e-m skamtinn með e-ð,* bestemme, hvor meget en skal have: *Fóa setja kaupmanninum skamtinn með, hvað hann fengi upp í gamlar skuldir* (ThTh. 46).

°**skamtveisla** [sgaụ·dveisla, sgam·t-] f. Maaltid, hvor alle faar lige Portioner (Od. 227).

skán (-ar, -ir) [sgau:n] f. Skorpe; spec. **1.** *(börkur)* Hinde oven paa en flydende Vædske, navnlig paa kogt Mælk el. Fløde, ogs. paa Grød,

Skind (Nl., Vi.). 2. *(hjarn, skari)* Frostskorpe paa Sne: *nokkur s. kom á snjóinn* (ÞThLfr. IV. 81). — **3. a.** det Lag af Faareskarn, som samler sig paa Gulvet i Faarehuse: *stinga út s.*, se *stinga*. — **b.** Flager af Faaremøg, brugt som Gødning (Sl.): *áburðurinn — s. og klíningur* (Eimr. XI. 34). — **c.** törrede Flager af Faaremøg, brugt som Brændsel (Sl.): *reisa s.*, opstille Flager af Faaremøg paa Kant for at de skal törre, *hreykja s.*, stable Flager af Faaremøg.

skána (a) [sgau:na] vi. blive bedre; lindres; — v. impers.: *honum skánaði*, han blev bedre.

skánar hraukur [sgau:nahǫöy:gøǫ, -hǫöy:køǫ] m. Stabel af törrede Flager Faaremøg. **-kaka** [-ǫ-ka:ga, -ka:ka] f. sammenlagt Skind af kogt Faaremælk (JÞorkÞjs. 270).

skanderast [sgan·derast] v., **skandering** [sgan·dɛriŋk] f. se **skandjerast, skandjering.**

Skandín avi (-a, -ar) [sgan·dina·vɪ] m. Skandinav. **-avía** [-a·vija] f. npr. **1.** den skandinaviske Halvø (Norge og Sverige). — **2.** *Norðurlönd.*

skandjerast (a) [sgan·djɛrast] vrefl. det at deltage i en *skandjering.*

skandjering (-ar, -ar) [sgan·djɛriŋk] f. Væddekamp i Fremsigelse af Strofer (to-, tre- og firelinjede); hver Strofe skal begynde med det Bogstav, som Modstanderens sidstanførte Strofe endte med; da *x* og *q* er sjældne i Islandsk, gælder det derfor om at kunne en hel Del Strofer, der begynder el. ender med disse Bogstaver (jfr. *exavísur*, ÓDavSk. 225 ff.).

Skáney [sgau:nɛi·] f. npr. Skaane. **-ingur (-s, -ar)** [-iŋgoǫ] m. Skaaning.

skankalangur [sgauŋ̊·galauŋ·gøǫ, sgauŋ·ka-] a. (pop.) langbenet.

skanki (-a, -ar) [sgauŋ̊·ɟɪ, sgauŋ·ȼɪ] m. **1.** i pl. Lemmerne af et slagtet Kreatur. — **2.** (pop.) *(fótur, fótleggur)* Ben.

?**skans** (gen. ds., **-ar**) [sgan·s] m. Skanse: **raddarskans*, Mund.

skansanakinn [sgan·sana:ɟɪn, -na:ȼɪn] a. (pop.) splitternøgen (ÓDav.).

Skánungar [sgau·nuŋgaǫ] m. Indbyggerne af Skaane, Skaaninger.

skap (-s, sköp) [sga:p, sgö:p] n. **I. †1.** *(háttur, ásigkomulag)* Beskaffenhed, Maade. — **2.** *(hlutfall)* Forhold: *að sama skapi*, i Forhold dertil, *að sama skapi sem*, efter som, i Forhold til: *að sama skapi sem heiðnar trúarskoðanir týndust* (Eimr. I. 98); *Póstgöngurnar hafa eðlilega verið bættar að sama skapi og samgöngurnar yfirleitt* (Eimr. VI. 222–223); *að því* (el. *sama) skapi*, i det Forhold, i lignende Forhold: *hann var hár og að því skapi digur*, han var höj og svær i Forhold dertil; *að því skapi*, paa samme Maade: *var allur borðbunaður þeirra að því skapi* (JÁÞj. I. 123). — **3. a.** *(hugarfar)* Sind, Sindelag: *e-m býr e-ð í skapi*, en ruger over n-t, pønser paa n-t; *mjer er næst skapi að*, jeg tænker nærmest paa at, jeg er mest tilböjelig til at; *e-ð er e-m að skapi*, n-t er efter ens Sind, n-t huer en, er (efter) ens Ønske; *mjer er það móti skapi*, det er mig imod; *vera við s. e-s*, være efter ens Sind; *hann var ekki* (el. *lítt) við alþýðu s.*, han var upopulær; *gera e-m e-ð til skaps*, göre en til Vilje; *e-m fellur e-ð vel í skap*, n-t behager en; *e-m rennur í skap*, en bliver vred; *hafa ekki s. (= geð í sjer) til e-s*, ikke kunne faa sig selv til at göre n-t; *ilt er* (el. *ekki er vert* el. *vertu ekki) að egna* (el. *eggja) ilt skap*, det er slemt (el. det er ikke værd el. lad være) at tirre (ægge) et daarligt Sind (jfr. gyde Olie paa Ilden). — **b.** *(geð, skapferli)* Sindsbeskaffenhed, Karakter: *vel skapi farinn*, af en sympatetisk Karakter; *hvernig e-r er skapi farinn*, hvilken Karakter en har; *góður (illur) í skapi* (el. *geðinu)*, af en mild (hæftig) Karakter, i godt (daarligt) Lune; *vera lítill í skapi*, være af en ubetydelig og ringe Tænkemaade, en Smaasjæl; *eiga ekki s. saman*, være af forskellig Karakter, ikke komme godt ud af det med hinanden; *feldi s. sitt miður við aðra*, havde vanskeligt med at harmonere med (komme i Samklang med) andre (JÁÞj. I. 633). — **c.** Humør: *í góðu* (el. *illu, slæmu, vondu) skapi*, i godt (daarligt) Humør, god (daarlig) Stemning; *e-m er gott í skapi*, en er i godt Humør; *gera e-m gott í skapi*, glæde en; *vera ekki í skapi til e-s*, ikke være i Stemning, Humør til n-t; *skeyta, svala skapi sínu á e-m*, lade sit Humør gaa ud over en; *skifta skapi*, blive vred. — **II.** pl. *sköp*: **1.** *(forlög)* Skæbne: (Ordspr.) *enginn má við sköpum gera* el. *eigi má sköpum renna*, ingen kan undgaa sin Skæbne (jfr. 3. *renna* I. 8); — *skifta sköpum*, afgöre Menneskenes Skæbne: *það, sem skiftir sköpum í lífinu*; *e-ð fer að sköpum*, n-t gaar som af Skæbnen beskikket, ɔ: normalt; *ef að sköpum fer* (Alþ. '11, B. 246). — **2.** *það eru engin sköp á e-u*, n-t er ganske absurd. — **3.** *(kynfæri)* Könsdele; is. med Artiklen: *sköpin.*

skapa (a og imp. **skóp)** [sga:ba, sga:pa, sgoᵘ:p] vt. (jfr. *skepja*) **I. 1. a.** danne, tildanne: *enginn skapar sig sjálfur*, ingen bestemmer sin egen Form. — **†b.** *s. skegg, hár sitt*, pleje Skægget, Haaret. — **2. a.** skabe (om Guddommen): *í upphafi skapaði* (el. *skóp) guð himin og jörð*; (Talem.) *láttu eins og guð hafi skapað þig*, egl. te dig som om Gud har skabt dig, ɔ: te dig ordentligt, lad være at tage saadan paa Vej. — **b.** *(um listamenn* osv.) skabe. °— **c.** *s. sjer framtíð*, skabe sig Fremtid; *s. sjer orðstír, frægð* osv. — **3.** *(ákveða)* bestemme (is. om Skæbnen): *s. e-m aldur*, forudbestemme ens Alder, göre Ende paa ens Liv: *nockrir sköpuðu sjálfum sér aldur* (MvTíð. I. 98); *skapa e-m víti*, (egl. paalægge en en Mulkt el. Bøde), straffe en, göre en det hedt: *síðan munum vér, gamli maður, skapa þér það víti, að þú munt illa við una* (Od. 28); *skera og s. um e-ð*, raade for Afgörelsen m. H. t. n-t, frit bestemme over n-t, skalte og valte med n-t. — **4.** *s. sjer e-ð*, bilde sig n-t ind. — **II.** refl. *skapast*, dannes, skabes, vokse. — **III.** pp. *skapaður*: **1.** skabt: (Talem.) *allir skapaðir hlutir*, alt muligt: *spurði hann mig um alla skapaða hluti* (Od. 195); *ekki (nokkurn) skapaðan hlut*, ikke n-t, slet ikke: *jeg meiddi mig ekki nokkurn skapaðan hlut.* **2.** bestemt af Skæbnen (jfr. I. 3): *mjer var það skapað*, det var mig bestemt af Skæbnen; *að sköpuðu*, overensstemmende med Skæbnens Bestemmelse: *láta skeika að sköpuðu*, lade det gaa, som Skæbnen vil. — **3.** *(gerður)* beskaffen. — **IV.** ppr. *skapandi*, skabende: *s. máttur.*

skapa dómur [sga:badoᵘ:møǫ, sga:pa-] m. Skæbnens Bestemmelse (Vilje). **-dægur** [-dai:qoǫ] n. (den af Skæbnen bestemte) Dødsdag. **-mál** [-mau:l] npl. af Skæbnen bestemte Ord: (Ordspr.) *urða verður einhver skapamálunum* (GJ.).

skapan [sga:ban, sga:pan] f. = **sköpun.**

skapandi (-a, -endur) [sga:bandɪ, sga:pandɪ, -ɛndoǫ] m. = **skapari.**

skapanorn [sga:banor·dv, sga:pa-] f. Skæbnegudinde

skaparfi [sga:barvɪ, sga:p-] m. lovlig Arving (LFR. XIV. 197).

skapari (-a, -ar) [sga:barɪ, sga:p-] m. Skaber; *skaparinn*, Skaberen, Gud.

skapa trú [sga:batru:, sga:pa-] f. Skæbnetro, Fatalisme. **-vog** [-vo:q] f. Skæbnens Vægtskaaler.

skápborð [sgau:borð] n. Konsolbord.

skap bót [sga:boᵘ·t] f. Forbedring af Sindet; Lindring i Sorg. **-bráður** [-brau·ðøǫ] a. hidsig, opfarende. **-brestur** [-brɛsdoǫ] m. Karakterfejl. **-brigðamaður** [-brɪqðama:ðøǫ, -brɪgða-] m. Stemningsmenneske. **-brigðamark** [-brɪqðamaǫ·k, -brɪgða-] n. Stemningsudbrud. **-brigði** [-brɪqðɪ, -brɪgðɪ] npl. Sindsforandring. **-bræði** [-brai·ðɪ] f. indec. Hidsighed. **-bugun** [-bʏ·qon] f. Selvovervindelse. **-bætir** [-bai·dɪǫ, -bai·tɪǫ] m. n-t, som virker forbedrende paa ens Sindelag el. Karakter. **-dauði** [-p-döy·ðɪ] a. som dør paa en for ham passende el. normal Maade; *verða ekki s.*, omkomme el. dø ved Vold. **-deild** [-dɛilt] f. Besindighed. **-deildarmaður** [-dɛildarma:ðøǫ] m. besindig Mand, Mand, som forstaar at beherske sig. ° **-eigind** [-b-ɛi·jɪnt, sga:p-] f. grundvæsenlig Egenskab (TBókm. XII. 190). **-farinn** [-p-fa·rɪn] a.: *e-r er svo s.*, en er m. H. t. Karakteren af den Beskaffenhed. **-fátt** [-fauht] an.: *e-m verður s.*, en bliver hidsig, vred. **-feldlegur, -fellegur** [-fɛldlɛ·qøǫ, -fɛdlɛ·qøǫ] a. passende: *skapfellegur þykir mér hann | í skinnbelginn minn* (ÓDavÞul. 150); (om en Hat) *Skapfeldlegur, skilja má, | skartar vel á höfði sá* (ibid. 327). **-feldur** [-fɛldoǫ] a. efter ens Sind, behagelig. **-fellilegur** [-fɛdlɪlɛ:qøǫ] a. **1.** naturlig: *þókti mönnum ekki alt skapfellilegt um hann*, man syntes at der var n-t unaturligt ved hans Død (JÁÞj. I. 129). — **2.** = *skapfeldur*. **-ferði (-is)** [-fɛrðɪ] n., **-ferli (-is)** [-fɛrdlɪ] n. Karakter, Sind, Tænkemaade. **-ferliseinkunn** [-fɛrdlɪsɛiŋ̊·gon, -ɛiŋ·kon] f. Karakter. **-ferlislýsing** [-fɛrdlɪsli:siŋk] f. Karaktertegning. **-festa** [-fɛsda] f. Karakterstyrke. **-forn** [-ford·v] a. = *forn í skapi*, se **forn. -gerð** [-ɟɛrð] f. Karakter. **-góður** [-goᵘ·ðøǫ] a. af roligt Sind, mild af Karakter; sagtmodig. **-gæði** [-ɟai·ðɪ] npl. roligt Sind, Sagtmodighed. **-gæfur** [-ɟai·voǫ] a. sagtmodig. **-harður** [-(h)arðøǫ] a. haard af Sind, stolt og barsk: *enda var hann svo s., að hann leið engum að troða sér um tær* (Lögb. '13, Nr. 36, S. 1); — om Dyr: *Gráni var margalinn, s. hreystigripur* (ÞGjD. 57). **-hægur** [-(h)ai·qøǫ] a. = **skapgæfur. †-höfn** [-(h)öbv] f. Sind, Karakterbeskaffenhed; Humør. **-illur** [-b-ɪdløǫ, -idløǫ, sga:p-] a. stridbar; *(önugur)* arrig, vranten, gnaven. **-ilska** [-ilsga] f. Stridbarhed; *(geðvonska)* Arrighed, Vrantenhed, Gnavenhed.

†skapker [sga:pȼɛ·r] n. = **skaftker.**

skap kostur [sga:pkosdøǫ] m. Dyd: *festa [illegible] sér í hugunum að hún verði þar rótgróinn s.* (MHUpp. 120). **-laus** [sga:blöys, sga:p-] a. = **geðlaus** 1. **-legur** [-lɛqøǫ] a. **1.** *(eðlilegur)* naturlig, normal: *þessir almennu eiginleikar, almennu vegna þess, að flestir skaplegir menn hafa þá á líku stigi* (Eimr. IV. 85). — **2.** *(hæfilegur)* passende, som det sig hør og bör: *átti skaplegt erindi* (MJJAr. 81); *(viðunanlegur)* (nogenlunde) ordentlig: *fyrir skaplegt verð*; — *nokkurn vegin skapleg fjárlög* (Alþ. '11, B. 679). — **3.** adv. *-lega*, **a.** paa en naturlig Maade, passende, paa en tilbørlig Maade; fredeligt: *það fór alt s. með þeim*, det hele gik meget fredeligt mellem dem. — **b.** ret godt: *þetta fór alt s.* **-leiður** [-lɛi·ðøǫ] a. ked i sit Sind (af n-t): *s. . . . sköpunar sinnar* (Klopst. V. 211). **-lyndi (-is)** [-lɪndɪ] n. Sind, Sindelag, Karakter, Sindsbeskaffenhed: *hafa ekki s. til e-s*, ikke have Sind til n-t, ikke kunne faa sig selv til n-t (f. Eks. være for stolt til n-t). **-lýska** [-lisga] f. = **skaplyndi. -lítill** [-li·dɪdʎ, -li·t-] a. = **geðlítill. -ljettur** [-ljɛhdoǫ] a. let af Sind, munter; *e-m er skapljett*, en er i godt Humør. **-lundaður** [-lʏndaðoǫ] a. af den el. den Karakter. **-löstur** [-lösdoǫ] m. **1.** *(ástríða)* Lidenskab (Mill 156). — **2.** Temperamentsfejl, Karakterfejl. **-mikill** [-mɪ·ɟɪdʎ, -mɪ·ȼ-] a. kolerisk, hæftig, lidenskabelig af Karakter.

skapnaðar brestur [sgahbnaðarbrɛs·doǫ] m. Legemsfejl. **-lag** [-la:q] n. Skabning, Form, Udseende.

skapnaður (-ar) [sgahbnaðøǫ] m. Skikkelse, Form, Figur.

skap ofsi [sga:bofsɪ, sga:p-] m. Lidenskabelighed. **-prúður** [sga:pru·ðøǫ] a. höjsindet, ædelmodig. **-raun** [sga:bröy·n, sga:p-] f. Græmmelse, Ærgrelse; Drilleri: *mjer er s. að* (el. *í) því*, jeg græmmes over det. **-rauna (a)** [-röy·na] vt. med dat. vække ens Harme, drille, tirre, ærgre. **-raunalaust** [-röynalöys·t] adv. uden Ærgrelser, uden Drillerier. **-raunalega** [-röynalɛ:qa] adv. ærgerligt. **-raunarorð** [-röynaror·ð] npl. ærgrende, krænkende Ord. **-rór** [-roᵘ·r] a. rolig i Sind.

†skapshöfn [sga:ps(h)öbv, sgaf·s-] f. = **skaphöfn.**

skap skeyting [sga:psɟei·diŋk, -sɟei·tiŋk] f. Tilfredsstillelse af Hævngærrighed; Husvalelse (i Vrede). **-skifti** [-sɟɪfdɪ] npl. Sindsforandring.

skaps munaeinkenni [sgaf·smʏnaeiŋ·ȼɛnɪ] npl. Karakterkendetegn: *Einari virtust skapsmunaeinkennin skýrast, mannsmótið vaxa* (GFrSex 99). **-munalegur** [-mʏnalɛ:qøǫ] a. med Hensyn til Sindet, Sinds-. **-munir** [-mʏ·nɪǫ] mpl. **1.** *(lund)* Sindelag, Karakter. — **2.** hæftigt Temperament: *hann ræður ekki við skapsmunina.*

skap styggja [sga:psdɪɟ·a] vt. ærgre. **-styggur** [-sdɪg·øǫ] a. opfarende, hidsig, kort for Hovedet. **-stirður** [-sdɪrðøǫ] a. vanskelig at göre tilpas; opfarende, hidsig; arrig. **-stór** [-sdoᵘ·r] a. = **skapmikill. -stærð** [-sdairð] f. hæftigt Sind. **-súr** [-su·r] a. gnaven. **†-tíður** [-ti·ðøǫ] a. som er ofte i ens Sind, som man ynder el. interesserer sig for, som stemmer med ens Sind: *láta sjer e-ð skaptítt*, ynde n-t, interessere sig for n-t.

-skapur (-ar og -s) [[illegible]] m. kun som Afl.end. i Eks. *drengskapur, læpuskapur.*

skápur (-s, -ar) [sgau·bøə, sgau.pøə] m. **1.** Skab, jfr. *fatas., mats.,* - Reol, Bogreol, jfr. *bókas.* — **2.** Niche (i en Grav): *s. var gerður út undir* [illegible] *kistu ömmu* (Eimr. VII. 92).

skap vandur [sga.bvandøə, sga.p-] a. vanskelig at gøre tilpas. **-var** [-va·r] a. forsigtig og behersket i sin Optræden. **-vargur** [-vargøə] m. Arrigtrold. **-vondur** [-vondøə] a. = **skapillur. -vonska** [-vonsga] f. = **skapilska. -vær** [-vai·r] a. som har et roligt Sind. **-þekkur** [-p-þehgøə] a. efter ens Sind, behagelig. **-þyngsli** [-þinsli] npl. Tungsindighed. **-þungur** [-þuŋgøə] a. med tungt Sind; *e-m er skapþungt,* en er i en nedtrykt Stemning.

1. **skar (-s, skör)** [sga.r, sgö:r] n. **1. a.** Tande: *taka s. af ljósi,* pudse et Lys. — **b.** overf. *taka af skarið,* ¹) borttage enhver Tvivl om en Sag, afgøre en Sag: *En hin sjálfsagða merking var sú, er bezt tók af skarið* (Eimr. XIV. 83). *Það er svo sem ekki nema eðlilegt, að þeir sjeu* [illegible] *ekki að vanda þeim mönnum kveðjur, sem ekki líst á atferli þeirra — að þeir tali um að „taka af skarið"* — *og „þurka þá af sjer"* (Logr. '14, 218); ²) blive helt galt: *þegar nú kunnáttuleysi manna og óráðvendni kemur þar á ofan, þá tekur alveg af skarið* (ÁBj19.öld 345); *svarið þaðan tekr af skarið* (kroner Ulykken) (MJ. IV. 171); ³) optræde uden Vaklen, resolut: [illegible] *á þeim tveim stöðum á þessu svæði . . . var þegar tekið* [illegible] *skarið, og þessi átti* [illegible] *drenginn* (Alþ. '11, B. II. 1588); *hægur, þegar hart var farið,* [illegible] *hann að* [illegible] *tók af skarið* (GTh. '06, 80). — **2. a.** den sidste Rest af et Lys; *ljósið blaktir á skari,* Lyset blafrer og er ved at brænde ud; *öndin blaktir á skari,* Sjælen er ved at forlade Legemet; *Það er með skari' að skíra sól* (JÞorl. II. 235); — ogs. lille Lysestump. — **b.** overf. *enn er eftir af honum skarið,* han er endnu ret livlig. — **3.** affældig Olding: *hann er orðinn mesta s.;* — *gamla skarið,* den gamle (affældige) Stakkel, det gamle Liv. — †**4.** *(dramb)* Hovmod, hoven Optræden (BH.).

2. **skar** [sga:r] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **skera.**

†1. **skár (-s, -ar)** [sgau·r] m. = **skári.**

2. **skár** [sgau·r] adv. comp. noget bedre (om n-t daarligt). — superl. *skást,* bedst (af n-t mindre godt): *skár* (el. *skást*) *að skömminni til,* en Smule bedre.

1. **skara (sköru, skörur)** [sga:ra, sgö:rø(ə)] f. Ildrage.

2. **skara (a)** [sga.ra] vt. og vi. **I. 1.** rage: *s. eldinn, s. að eldinum, s. í eldinn,* rage i Ilden, purre ved Ilden; *s. eld að sinni köku,* egl. rage Ilden til sin Kage ɔ: mele sin egen Kage, tænke först og fremmest paa sit eget, *þótt ég sé bóndi og kannske hneigður til að s. eld að köku minnar stéttar* (Alþ. '11, B. II. 323); *s. ljós,* pudse Lys. — **2.** skrabe: *og var að s. af mér snjóinn við bæjardyrnar* (GFrE. 42); *s. e-u saman,* feje, rage n-t sammen (jfr. JÁÞj. I. 12). — **II. a.** rage op el. frem: *hesturinn skarar varla (niðri í djúpu vatni),* Hesten kan næppe rage op (naar Vandet er dybt) (ÁM. 221b, 8vo); *hann skarar upp úr öllu,* han rager op over alt (ÁM. 226b, 8vo). — **b.** is. i overf. Bet.: *s. fram úr (e-u, e-m),* rage frem, udmærke sig fremfor, overgaa. — **III. 1.** lægge oven paa hinanden el. stille ved Siden af hinanden i Lag, saal. at Kanten af det nederste stikker frem: *s. borð,* lægge Brædder (paa den ovenfor anførte Maade): *sköruð borð;* — [illegible] *torfið,* tag[illegible] en Hostak med *skaratorf.* — *s. torf,* lave Hodække af *skaratorf* saaledes, at Grönsværkanten paa den ene Törv nogenlunde dækker den grön[illegible] Kant af den anden: *torfið er illa skarað.* — **2.** pp. *skaraður:* **a.** *s. skjöldum,* med en Række Skjolde, dækkende hinanden til Dels paa den ovenfor beskrevne Maade; *skarið skjöldum skóla og kirkju* (MJ. I. 247). — **b.** taglagt; (om Skibe) klinkbygget: *brúka . . . skaraða báta, af þunn-söguðum furu-borðum* (LFR. I. 151); (bot.) taglagt (imbricatus). — **c.** med Iskanter langs Bredderne (jfr. *skör*): *s. lækur, sköruð á;* — *Og* [illegible] *skaraðan skafl* [illegible] *skógarins nafrúðu bolum* (GFr i Eimr. XI. 65).

skára (a) [sgau:ra] vi. og vt. lægge i Skaar, skaarlægge, slaa (Græs el. Korn): [illegible] *skáraði hann svo skjótt, að eins var og hann* [illegible] (BrJPf. 275). *Sneittur kveldi stuli á* [illegible] *skárar marqur* (BóluHj. 51); *skáraði vindur fannir* (GTh. '06, 82).

skara baðstofa [sga[illegible]aðsdova] f. (Nl.) = **bekkbaðstofa. -brettur** [-brehdøə] a. med foldet Kant: *Skara-brettir skýja-drangar* (GFrUh. 190).

skara feldur [illegible] m. frossen Sneflage: *Nú var veðrið orðið* [illegible] *að það* [illegible] *skarafeldunum í loft upp* (HermJDr. 105). **-hríð** [-hriːð] f. Stormvejr med omflyvende, frossen Sne: *snjórinn þyrlaðist framan í okkur, svo ekkert sá fyrir skarahríðinni* (Eimr. XII. 107). **-húð** [-huːð] f. Lag af frossen Sne: *snjóþiljan var þykk og laus að neðan, og* [illegible] *bunt.* [illegible] *þykt* (HermJDr. 105).

†**skaraklofi** [sga:raklo:vi] m. Lyseslukker.

skáramúgi [illegible] m. Rad af mejet Hø.

skarar fjall [illegible] n. (Haarets Bjærg ɔ:) Hoved: [illegible] *unu meyjum nú | miður skína | skrautskriður úr | skararfjöllum* (BTh. 53). **-heiði** [-(h)ei·ði] f. Hoved (MJ. IV. 200). **-hæll** [-(h)aid·λ] m. Teltpæl [illegible] Laasten i Kanterne.

skara torf [illegible] n. [illegible] (Græstörv med skæ[illegible] hvis ene Kant er skraat skaaret og blottet for Grönsvær): *með því að með ristuspaðanum verður ekki s., þá eru þökurnar stúfsettar* (Andv. I. 157). **-veður** [-ve:ðøə] n. Storm, der river de tynde Isflager op og hvirvler [illegible] op i Luften. **-öxi** [-öx·si] f. = *skaröxi.* — overf. [illegible] *vestanvindsins* [illegible]

skarband [illegible] n. Haarbaand, Pandebaand, Diadem.

skarbítur [illegible] m. Lysesaks.

†**skarbrot** [sgar·bro·t] n. (metr.) Tilföjelse af en kort Stavelse i den förste Verslinje i et Linjepar.

†**skarbur (-s, -ar)** [sgar·bøə] m. = **skarfur.**

skarð (-s, sköröð) [sgar·ð, sgör·ð] n. **1.** Skaar (i en Knivsæg el. lign.); *s. í vör,* Hareskaar. — **2.** Aabning, Kloft, Indsnit; *s. í garð,* Brud paa en Vold el. et Gærde; *s. í múr,* Rævne, Bresche i en Mur; *(hökuskarð)* Kloft (i Hagen); *drepa í skörðin* (el. *skarðið*), tale utydeligt (om Folk, der har mistet Tænder): *hún drap meira í skörðin en hún hafði gert* (JTrHeið. I. 44); *hlaupa í skarðið,* (en Leg) Bankekød. — **3.** tom Plads (i en Række, Skaar, Hul, Gab): (Talem.) *nú er s. fyrir skildi,* nu er der en øde Plads hvor Skjoldet var, nu maa vi savne en udmærket Mand el. desl.; *höggva s. í ætt e-s,* dræbe en Mand, som vil blive savnet i Slægten; *þó senn í vinahópinn komi skörð* (JHall. 43); *bæta* (el. *fylla*) *í skarðið* (el. *skörðin*) *fyrir e-ð,* bøde paa n-t, erstatte; *í skarðið,* i Stedet for, til Erstatning: *en faðir Seifur sendir aðra (dúfu) í skarðið, til að fylla töluna* (Od. 250); *þegar svo margir falla, að ekki er hægt að bæta í skörðin* (at Tabene ikke kan erstattes); *e-r bætist í skarðið,* en kommer i en andens Sted (hvor en anden er faldet bort): *Að vísu bættist dugandi maður í skarðið* (JAðEin. 121); *skapa nýtt í s.* (til Erstatning for) *hins gamla* (GV. i JÁÞj. I. vi); *„skapa ögn í skörðin",* digte lidt til (Eimr. IV. 204); *þar dettur í s.,* der bliver der en Lakune (JSBr. 632). — **4.** *(klauf í jakka)* Slids. — **5.** *(fjallaskarð)* Bjærgpas, Pas; (Talem.) *fara norður úr skarðinu,* gaa nedenom og hjem: *og skap hans* (ɔ: *vetrarins*) *fer ekki langdvölum alveg norður úr skarðinu* (EKvSamb. 86); *stórir ríða nú í skörðunum* (= *mikið gengur nú á*), (egl. der kommer store Folk ridende gennem Passet) nu er der store Ting paa Færde (Nl.); (Ordspr.) *skarð og barð skal hvert öðru mæta* (GJ.), jfr. *þar mætir dalur hóli,* se **dalur.**

skarða (a) [sgar·ða] v. **1.** vt. og vi. göre Skaar i, formindske: *s. (í) víxil,* betale en Del af paa en Veksel. — **2.** impers. *e-ð skarðar,* n-t formindskes, bliver mindre; svinde ind; *kindina skarðar,* Faaret er saa magert, at Brystbenet er at føle paa, som om der var Skaar i det; *bylinn skarðar,* Snestormen tager af: *jeg fór að vitja um sauðina, þegar bylinn skarðaði dálítið* (Kjalarn.); *Nölta, tölta' um hörð holt | hjarðir, því jarðir nú skarðar* (der er knapt med Græsning) (ÓDavVik. 361). — **3.** refl. *skarðast,* formindskes, svinde ind: *stabbarnir farnir að verða mjóir og fljótir að s. fyrir hverju hneppinu, sem úr þeim er tekið* (ÞGjD. 14).

†**Skarðaborg** [sgar·ðabor·k] f. npr. Scarborough.

†**skarða gull** [sgar·ðagγd·λ] n. Guldprydelser i Haaret, Hovedsmykke; *nú er skift um s.,* nu er Sagen forandret til det slettere. **-máni** [-mau:ni] m. Halvmaane (Fán. II. 15).

skarð húfa [sgar·þ(h)u·(v)a] f. kvindelig, baldyret Hue, brugt i det 15.–19. Aarh. (Eimr. X. 18). **-jakki** [-ð-jahgi] m. Jakke med Slids bagi. **-ljós** [-ljou·s] n. Lys i et Bjærgpas: *skarðljós . . . er skín inn á víkina úr nockrum fiallskorðum, sem liggia á svig við hana* (LFR. II. 96).

skarður [sgar·ðøə] a. formindsket: *s. máni* = *skarðamáni,* Halvmaane: *nóttin reifað skarðan mána* (GFrÚh. 134); (Talem.) *bera skarðan hlut frá borði,* faa ringe Udbytte af n-t, lide Uret: *þeir sáu aldrei eyrisvirði í ágóða af íje sínu, og báru mjög skarðan hlut frá borði um það bil að lauk* (JAðEin. 234); *þá munu mörg kjördæmi bera skarðari hlut frá borði en* (faa et mindre Udbytte end) *Rangárvallasýsla, þó synjað væri um dragferjuna* (Alþ. '11, B. II. 420); *bera skarðan hlut fyrir e-m,* lide Uret af en, trække det korteste Straa: *bera skarðan hlut af máli þessu* (EspS. 79); *sitja yfir skörðum hlut,* lide Uret; *una skörðum hlut við e-n,* lide Uret af en uden at kny; *lifa við skarðan kost,* leve i trange Kaar.

ská reitis [sgau:rei·dis, -rei·tis] adv. paa skraa. **-reka** [-re·ga, -re·ka] vt. og vi. drive paa skraa: *skárekast skývökur* (StOl. '23, 131).

skarfa kál [sgar·vakau:l] n. (bot.) Kokleare, Skeurt (cochlearia officinalis). **-setur** [-se:døə, -se:tøə] n. **1.** *(verustaður skarfa)* Siddeplads el. Tilholdssted for Skarve. — **2.** *(óþverrabæli)* Sted, fuldt af Urenlighed og Snavs, Svinesti.

skar fjúk [sgaə·fju·k] n. (Af.), **-fjúkrenningur** [-fjugren:iŋgøə, -fjuk-] m. = **skafbylur.**

skarfur (-s, -ar) [sgar·vøə] m. **1. a.** (zool.) Skarv, Søravn (carbo). — **b.** overf. Slubbert: *bölvaður skarfurinn.* — **2.** *(átvagl)* Slughals. — †**3.** *(skerfur)* Skærv (en Mønt).

skar hefill [sga:ə(h)e·vidλ] m. Skarhövl, Plovhövl. **-hella** [-(h)edla] f. Tagskifer.

skarhús [sga:ə(h)u·s] n. (Tandehus) paa en Lysesaks, det firkantede hule Rum, hvori Tanden falder, naar Lyset pudses.

1. **skari (-a)** [sga:ri] m. **I. a.** halvfrossen, optøet Sne: *Skara þeytu fjöllum frá* (BóluHj. 52); — spec. Smaastykker af frossen Is eller Sne, der drives for Vinden: *skarann reif svo á móti okkur, að það var verra en hin mesta haglhríð* (ÞThFerð. II. 89). — **b.** tyndt Islag paa Sne: *Á vetrum elta kindurnar alltaf hestana, því þeir brjóta skarann af snjónum fyrir þær með hófum sínum* (ÞThLfr. II. 349). — **II.** *(smiðjuskörungur)* Ildrager, spec. i en Smedje (Af.) = *kolskara* (Nl.).

2. **skari (-a, -ar)** [sga:ri] m. *(hópur, flokkur)* Skare, Hob.

skári (-a, -ar) [sgau.ri] m. **1. a.** Skaar, Ledrag: *ljúka við skárann,* meje et Skaar ud. — **b.** *(ljegarður)* Rad af mejet Hø: *breiða skárana* (el. *á skárunum*), sprede Høraderne. — **2.** *(ungur már)* ung Havmaage.

skarifífill [sga:rifi:vidλ] m. (bot.) Høst-Borst (leontodon auctumnalis, L.).

skarir [sga:riə] pl. af **skör.**

skáris [sgau.ri·s] n. Halvtag.

skark (-s) [sgaə·k] n. *(háreði)* Støj, Larm; *(hark)* Bulder.

skarka (a) [sgaə·ga] vi. støje, larme.

skarkali (-a, -ar) [sgaə·ga·li] m. = **skark.**

skarkari (-a, -ar) [sgaọ·garı] m. Klapper (JsJs.).
skarklofi [sgaọ·klo·vı] m. Redskab til at sammenholde de enkelte Bræder under Tildannelsen af en Skibsside (Vf., Sch.).
skarkoli [sgaọ·ko·lı] m. (zool.) Rødspætte (pleuronectes platessa).
skark samlegur [sgaọ·ksamlɛ·qøọ] a. stöjende, larmende. ° **-veiði** [-vɛi·ðı] f. Klapjagt (JsJs.).
skarlagssótt [sgar·laɣso·ʰt] f. = **skarlatssótt.**
skarlat (-s) [sgar·lat] n. Skarlagen; i Omskr. for Kvinde: *skarlatsgrund, -þöll* osv.
skarlats litur [sgar·la(t)slı:døọ, -lı:tøọ] m. Skarlagensfarve. **-rauður** [-röy:ðøọ] a. skarlagensrød. **-skikkja** [-la(t)sɠıhɠa] f. Skarlagenskappe. **-sótt** [-so·ʰt] f. (med.) Skarlagensfeber (scarlatina).
skarn (-s, skörn) [sgar·dṿ, sgad·ṿ. sgör·dṿ, sgöd·ṿ] n. **1. a.** Skarn, Snavs, Urenlighed: *þvo af sjer skarnið;* (Ordspr.) *s. kveður að skitnum mægðum* (GJ.), Skarnet dadler det skidne Svogerskab, jfr. Frænder er usle værst. — **b.** *(áburður)* Gødning. — **2. a.** *(óþokki)* Skarn, Skarnsmenneske. — **b.** en Slags Kæleord: Skind, Skrog, jfr. *krakkaskarn, karlskarnið, rakkaskarnið;* i Tiltale: *skarnið mitt,* lille Skind.
skárna [skaur·dna, sgaud·na] vi. = **skána.**
skarnagli [sgar·naglı] m. Söm, hvormed Plankerne i et Skib fæstes sammen paa Randen, Klinkesöm.
° **skarn akari (-a, -ar)** [sgar·dna·garı, -a·karı, sgad·n-] m. Skarnager, Natmand. **-bý** [-n-bi·] n. (BH.) = **mykjufluga. -haugur** [-v-(h)öy·qøọ] m. Mødding. **-illa** [-n-ıdla] adv. skarnagtigt, nederdrægtig slet: *s. gert.* **-yrði (-is,** pl. ds.) [-ırðı] n. smudsigt Udtryk. **-legur** [-leqøọ] a. skarnagtig; — adv. *-lega,* paa en skarnagtig Maade. **-leppur** [-lɛhbọọ] m. ›Skarnklud‹, Ble: *Nógu er það gott fyrir skarnleppa undir börnin þín* (JÞorkÞjs. 13). **-nýta** [-d-ni·da, -ni·ta] vt. i Udtr.: *vilja ekki s. e-ð,* ikke ville bruge n-t mere end Skarn, foragte el. ringeagte n-t i en höj Grad: *vilja ekki s., að búa i miðri Norðurálfunni* (JHall. 374). **-orð** [-n-orð] n. = **skarnyrði. -rangur** [-rauŋgøọ] a. skarnagtig uret. **-tík** [-v-ti·k] f. en Slags Insekt: *s. er ormur, líkur járnsmið, er i baðstofum á vetrardag, er ekki eins stór og járnsmiður* (Nl., Sch.). **-vatn** [-n-vahtṿ] n. Skarnvand: *s. er svo tilbúið, að menn hræra fugladrit eða hundaskít saman við heitt vatn* (Sch.). **-verk** [-veọk] n. Arbejde, som medfører, at man bliver snavset.
skarpa hald [sgaọ·bahal·t] n. stærkt Isdække: *það er komið s. á ána.* **-hjarn** [-ɦad·ṿ, -ɦar·dṿ] n. stærk, haardfrossen Is- el. Sneskorpe. **-sund** [-sʏn·t] n. = **rogasund.**
skarp athugull [sgaọ·ba·t(h)ʏqodl̥] a. skarpt iagttagende. **-eggjaður** [-ɛɠ·aðøọ] a. skarpægget. **-eyg(ð)ur** [-ɛı·qøọ, -ɛıqðøọ, -ɛıgðøọ] a. med et gennemtrængende Blik. **-hjeðinn** [sgaọ·pɦɛ·ðın] m. npr. Skarphedin. **-holda** [-(h)olda] a. indec. med haarde Muskler; mager. **-legur** [-b-lɛ·qøọ] a. **1.** *(beittur)* hvas, skarp, som vidner om Hvashed el. Skarphed. — **2.** *(ákafur)* hidsig, hæftig. — **3.** vidnende om skarp Begavelse el. Tankeklarhed: *s. svipur, skarpleg athugun.* — **4.** adv. *-lega.* **-leikamaður** [-lɛiga·ma:ðøọ, -lɛika-] m. *(gáfaður, skýr maður)* klarttænkende, godt begavet Mand, godt Hovede; *(eftirtektarsamur maður)* Mand, der lægger godt Mærke til alt. **-leiki, -leikur** [-lɛiɠı, -lɛiķı, -lɛigøọ, -lɛikøọ] m. Hvashed; Skarpsindighed. **-leitur** [-lɛi·døọ, -lɛi·tøọ] a. med skarpe, markerede Ansigtstræk. **-skygn** [-p-sɠıgṿ] a. skarpsynet, skarpsindig. **-skygni** [-sɠıgnı] f. indec. Skarpblik, -synethed, -sindighed. **-sýni** [-si·nı] f. indec. Skarpsynethed. **-sýnn** [-sidṿ] a. skarpsindig.
skarpur (skörp, skarpt) [sgaọ·bøọ, sgöọ·p, sgaọ·t] a. **I. a.** haard, tørret, indskrumpet: *s. belgur; s. skinnstakkur; s. í andliti,* mager i Ansigtet. — **†b.** törret (om Fisk og Kød): *skarpt kjöt* (jfr. færøisk skerpíkjöt); *s. fiskur* = **harðfiskur** (jfr. 2. *skerpa).* — **II. 1. a.** ufrugtbar, gold, skarp: *skarpt land.* — **b.** n. *skarpt,* knapt, mangelfuldt: *það var skarpt um korn,* der var Mangel paa Korn; *skarpt um allan búnað var* (GTh. '95, 26). **2.** *(ákafur)* hæftig, hidsig: *skörp deila.* — **3. a.** *(beittur, hvass)* skarp, hvas: *s. hnífur.* — **b.** ætsende, bidende, skarp: (Ordspr.) *það þarf skarpan lút á skurfótt höfuð,* der skal skarp Lud til skurvede Hoveder. — **c.** (overf.) skarpsindig, godt begavet: *hann er (bráð)s. maður.* — **2.** hurtig, skarp: *Gráni varð skarpastur.*
skarp vaxinn [sgaọ·bvaɣsın] a. mager af Legemsbygning. **-vitur** [-vı·døọ, -vı·tøọ] a. skarpsindig.
skar r (-s) [sgar·] m. Sværd.
skarreykur [sgar:ɛi·goọ, -r:ɛi·koọ] m. Røg af en Tande.
skárri (superl. **skástur)** [sgaur:ı, sgaus·døọ] a. comp. **1.** noget bedre, en Smule bedre, mindre slet (naar to mindre gode Ting sammenlignes): *báðir eru nú slæmir, en þessi er þó líklega s.;* — superl. *skástur,* bedst (is. blandt flere ret daarlige Ting). — **2.** i Udraab: sikken en!: *S. má það nú vera* (sikken en) *bjálfinn* (ÞGjD. 62); *S. vóru það nú afrekin* (sikke nogen Bedrifter), *sem hann hafði átt þátt í* (Eimr. XVIII. 123); *Eg beiðist ekki traustsyfirlýsingar ... (J. H.: Skárra væri það nú)* (det manglede ogsaa bare!) (Alþ. '11, B. 385).
skar súð [sgaọ·su·ð] f. klinkbygget Tag, Tag med horisontalt liggende Bræder (med den ene Kant over den anden) (Lögb. '11, Julen.). **-súða (a)** [-su·ða] vt. belægge med en *skarsúð;* — pp. *-súðaður,* klinkbygget.
skárst(ur) [sgaus·t, sgaus·døọ] = **skást(ur),** se **skár(ri).**
skart (-s) [sgaọ·t] n. Pragt; prægtige Klæder; Smykker: *búa sig í s.*
skarta (a) [sgaọ·da] vi. og vt. med dat. gaa pragtfuldt klædt, stadse; klæde godt, falde i Øjnene; *s. e-u,* smykke sig med n-t; *s. sjer til meiðsla,* pynte sig saaledes, at man har (el. kan have) Men deraf (f. Eks. om Korsetter) (Árn.); *e-ð skartar illa á e-m,* n-t gör en ingen Ære; (Ordspr.) *það skartar á ríkum, sem skemmir fátækan* (GJ.), det er Sır for den rige, som vansirer den arme.
skartari (-a, -ar) [sgaọ·darı] m. = **skartmaður.**
skart föt [sgaọ·tfö·t] npl. Stadsklæder. **-gripur** [-grı·boọ, -grı·pøọ] m. Smykke. **-kona** [-ko·na] f. prægtig klædt Kvinde, pragtlysten Kvinde. **-maður** [-d-ma·ðøọ] m. pragtlysten Mand, Mand, som klæder sig pragtfuldt.
skar torf [sgaọ·torṿ] n. coll. (Borg.) = **skaratorf. -torfa** [-torva] f. Stykke Græstörv med skraa, for Grönsvær blottet Kant, jfr. *skaratorf.*
skart rófa [sgaọ·dro·ʷa] f. Pyntedukke. ° **-salur** [-t-sa·loọ] m. pragtfuld Sal; *(stásstofa)* Salon. **†-samlegur** [-samlɛ·qoọ] a. prægtig. **-samur** [-samøọ] a. pyntelysten. **-semi** [-semı] f. indec. **1.** *(skartsýki)* Pragtlyst, Pragtsyge. — **2.** *(skart)* Pynt, Prydelse. **-sýki** [-si·ɠı, -si·ķı] f. indec. Pragtsyge. **-spenna** [-sbɛn·a] f. Smykkespænde (Eimr. X. 8).
skarúlfur [sga:rulvoọ] m. Klemme af Træ, hvorved Baadebyggere fastklemmer de enkelte Bord i Skibssiden til hinanden, för de klinkes sammen (Vestm.).
skárum [sgau:rom] 1. p. pl. imp. ind. af **skera.**
skaröxi [sga:röɣsı] f. Skarøkse.
ská settur [sgau:sɛhdøọ] a. skraatliggende, skraatstillet: *hnúðar og kleppar með skásettum og hringsettum súlum* (Eimr. VI. 162); *skásett augu,* skæve Øjne. **-skeyta** [-sɠɛi·da, -sɠɛi·ta] vt. sammenföje paa skraa (LFR. VI. 186). **-skjóta** [-sɠo·ʷda, -sɠo·ʷta] vt. med dat.: *s. augunum,* skæve, skotte. **-skiftur** [-sɠıfdøọ] a. skraadelt.
skass (gen. ds., pl. **sköss)** [sgas·, sgös·] n. **†1.** *(tröllskessa)* Jættekvinde. — **2.** Furie, arrig Kvinde: plumpt og arrigt Fruentimmer: *hún er versta bölvað s.;* (Ordspr.) *aldrei þykir skassinu skömm að sjer,* Arrigtrold kender aldrig sin Skam; *að engu þykir skassinu skömm nema falda illa og fara vel,* Arrigtrold skammer sig ikke for noget undtagen en Hat, der sidder daarligt, og en Hilsen, der er venlig.
skástígur [sgau:sdi·qøọ] a. som gaar paa skraa; — (mus.) sidegaaende: *skástíg rödd,* Stemme i Sidebevægelse (SEinHlj.).
skástur [sgaus·doọ] superl. se **skárri.**
skástæður [sgau:sdai·ðoọ] a. skæv (ogs. bot.).
skata (skötu, skötur) [sga:da, sga:ta; sgö:døọ, sgö:toọ] f. (zool.) Rokke (raja batis): (Ordspr.) *sjaldan liggur s. efst á skut* (GJ.), Rokken ligger sjældent oven paa Skibet, ɔ: man fanger ikke n-t uden Ulejlighed.
° **skáteningur** [sgau:tɛ·niŋgoọ] m. Romboeder.
***skáti (-a, skatnar)** [sga:dı, sga:tı, sgahdnaọ] m. (gavmild) Mand.
skáti (-a, -ar) [sgau:dı, sgau:tı] m. Spejder (e. scout, spec. boy-scout).
skatta (a) [sgahda] v. **1.** vt. beskatte: *s. afurðir (landbúnaðarins)* (Lögr. '15, 192). — **2.** vi. og refl. *skattast,* spise Frokost (jfr. *skattur):* (Ordspr.) *ilt er að skatta með hungruðum herra* (Málshb.), det er slemt at spise med en sulten Herremand.
skatta álaga [sgahdaau:laqa, sgahdaula:qa] f. Beskatning. **-laus** [sgahdlöy·s] a. skattefri. **-lög** [-lö:q] npl. Skattelov. **-mál** [-mau:l] n(pl). Skatteanliggender. **-nefnd** [-nɛm·t] f. Skattekommission. **-skrá** [-sgrau:] f. = **skattskrá. †-þing** [-þiŋ·k] n. = **manntalsþing.**
skatt byrði [sgahtbırðı] f. Skatbyrde. **-bóndi** [-bo·ʷndı] m. Gaardbruger, som betaler Skat. **-frelsi** [-frɛlsı] n. Skattefrihed. **-frjáls** [-frjauls] a. skattefri. **-fróður** [-fro·ʷðøọ] a. skattekyndig. **-fræði** [-frai·ðı] f. indec. Læren om Skattevæsenet. ° **-fræðisregla** [-fraiðısrɛg·la] f. Beskatningsregel. 1. **-gilda (-u)** [-ɠılda] f. Skattepligt (MvT. II. 57). 2. **-gilda** [-ɠılda] vt. beskatte. **†-gildi** [-ɠıldı] n. Erlæggelse af Skat. **-gilding** [-ɠıldiŋk] f. Beskatning. **-gildingur (-s, -ar)** [-ɠıldiŋgøọ] m. Skatteyder, skattepligtig, tributpligtig. **-gildur** [-ɠıldoọ] a.: *s. e-m, s. undir e-n,* tributpligtig til en. **-gjald** [-ɠalt] n. Erlæggelse af Skat el. Tribut. **-gjalda** [-ɠalda] vt. betale, udlevere som Skat. **-gjaldsmálefni** [-ɠal(t)smau:lɛbnı] npl. Skattevæsen, -forhold. **-gjaldsstofn** [-ɠal(t)sdob·ṿ] m. Skatteobjekt. **-greiðandi** [-grɛi·ðandı] m. Skatteyder. **-greiðsla** [-grɛiðsla] f. Betaling af Skat. **†-hald** [-(h)alt] n. Beslaglæggelse af Skat (JMPísl. 56). **-heimta** [-(h)ɛiṃda, -(h)ɛimta] f. Skatteoppebørsel, Opkrævning af Skat. **-heimtandi (-a, -endur)** [-(h)ɛiṃdandı, -(h)ɛimt-] m., **-heimtumaður** [-(h)ɛiṃdøma:ðøọ, -(h)ɛimtø-] m. Skatteopkræver; *(í Khöfn)* Rodemester; Oppebørselsbetjænt. **-hol** [-(h)o·l] n. Chatol. **-yrðast** [-d-ırðast] vrefl. strides, skælde hinanden ud. **-yrði** [-ırðı] npl. Skældsord. **-yrðing (-ar)** [-ırðiŋk] f. Ordstrid, Skælden. **-konungur** [-ko·nuŋgoọ] m. tributpligtig Konge. **-kvaðarrjettur** [-kvaðarjɛhdoọ] m. Skattebevillingsret. **-land** [-d-lant] n. **1.** tributpligtigt Land: *Búlgaría var áður s. Tyrkjasoldáns.* — **2.** Provins (ogs. om afhængigt Land, Biland overhovedet): *heldur skyldi honum (ɔ: Noregi) stýrt sem dönsku skattlandi* (MelNls. 183). **-landsstjóri** [-lan(t)sdjo·ʷrı] m. Statholder. **-leggja** [-lɛɠ·a] vt. ansætte til Skat: *s. jarðir* (jfr. Frankl. 73). **-leysingi** [-lɛi·siŋɠı] m. skattefri (om Øl): *Carlsberg s.* (Lögr. V. 83). **-mætur** [-mai·døọ, -mai·tøọ] a. skatbar. **-peningur** [-t-pɛ·niŋgøọ] m. Skattens Mønt. 1. **-skylda** [-sɠılda] f. Skattepligtighed, Tributspligt. 2. **-skylda** [-sɠılda] vt. beskatte. **-skyldur** [-sɠıldøọ] a. skatskyldig, skattepligtig: *s. borgari;* tributpligtig: *skattskylt land.* **-skrá** [-sgrau·] f. Skatteliste. **-skrifa** [-sgrı·va] vt. sætte i Skat, beskatte. **-stjóri** [-sdjo·ʷrı] m. Skattedirektør (i Rvk.). **-stofa** [-sdo·va] f. Skattekontor. **-stofn** [-sdobṿ] m. Skatteobjekt. **-tekja** [sgahtɛ·ɠa, -tɛ·ķa] f. Skatteopkrævning: *harður í skatttekjunni* (Skírn. X. 7). **-tökur** [-tö·goọ, -tö·koọ] fpl. Skatter, Indtægter.
skattur (-s, -ar) [sgahdøọ] m. **I. a.** Skat, Afgift: *gjalda skatt,* svare, betale Skat; *heimta saman skatta,* inddrive, opkræve Skatter. — **b.** Tribut: *Tyrkir fengu áður skatta af ýmsum löndum.* — **II.** *litli skattur,* Morgenmad, för den egentlige Frokost: *Einu sinni á dögunum, þegar drottningin á Englandi var að borða litla skattinn* (JHall. 282).
skatt þegn [sgahtþɛgṿ] m. Skatteyder. **-þol** [-þo·l] n. Skatteævne. ° **-öld** [-d-ölt] f. Indiktionscyclus: *skattöldin rómverska* (Andv. VI. 156).

1. **skauð (-ar, -ir)** [sgöy:ð] f. **1.** (*ef.* *skauti*) Forhuden om Hestens Avlelem. — **2.** cunnus. — **3.** overf. *(bleyða)* Kujon, *(duglaus maður)* Dogenigt.

2. **skauð (-s,** pl. ds.) [sgöy:ð] n. = 1. *skauð* 3. (Ordspr.) *hvert s. á sína kerling*, hver Dogenigt har sin Viv (MJ. I. 8).

skauði (-a, -ar) [sgöy:ðɪ] m. = 1. **skauð** 3.

1. **skauf (-ar, -ir,** gen. pl. **skaufna)** [sgöy:v, sgöy:b·na] f. **1.** = 1. *skauð* 1. ?. — **2.** *(rifa, skarð)* Sprække, Revne, Aabning (Af., Sch.). — **3.** pl. *skaufir* **a.** *(hár eftir geldingu á hestum)* det Saar, som fremkommer, naar en Hingst gildes, samt det Ar, som dette Saar efterlader, naar det er lægt. — **b.** *(nárinn og punguriun á hestum)* Hestens Lyskeparti, Pungen og Skaftet deri indbefattet.

2. **skauf (-s,** pl. ds.) [sgöy:v] n. Dusk, dusket Hale.

°**skaufhali** [sgöyf·(h)a·lɪ] m. Ræv.

skaufi (-a, -ar) [sgöy:vɪ] m. **1.** *(lítill poki)* lille Pose, Madpose; *(lítill baggi)* lille Bylt. — **2.** = 1. *skauð* 1.

skaufnabólga [sgöyb·naboᵘl·ga] f. Betændelse i Hestens Lyskeparti.

skaufuggi [sgöy:vʏɟ·ɪ] m. Bruskfiske-Hannernes Bugfinne, Vedhæng (BH).

skaufur (-s, -ar) [sgöy:vøǫ] m. (Mýrd.) = **skaufi** 1.

skauli (-a, -ar) [sgöy:lɪ] m. lille Havkal (Hí.).

skaun (-r, pl. ds.) [sgöy:n] n. sumpig Egn (BH.).

·**skaup (-s)** [sgöy:p] n. = **skop.**

1. **skaut (-s,** pl. ds.) [sgöy:t] n. **1. a.** Skode, Hjörne, Flig, spec. paa en firkantet Dug el. lign.: *bera í fjórum skautum*, bære liggende paa et Tæppe: *sóttu menn og brekan. Það varð að bera Í lif í fjórum skautum heim* (ÞGjD. 2—3). — **b.** *(á neti)* Skode, Flig paa et Næt (LFR. III. 93). — †**c.** *(heimsátt)* Verdenshjörne. — **d.** *(heimsskaut)* Pol. — **2.** (naut.) **a.** *(á segli: aftasta seglhorn að neðan)* Skøde, den nederste og agterste Flig af et Sejl. — **b.** *(reipi úr afturhorni segls)* Skøde, Reb i Enden af et Skøde, hvorved Sejlet strammes el. spændes: *hafa beggja skauta byr*, sejle rumskods; *aka skauti*, føre Skødet frem (og tilbage); *Öll segl brutu skautum* (trak Skøderne ind) *og skútan var fest því skipið var komið að landi* (StStAndv. II. 160). — **3. a.** Kanten forneden af et Klædningsstykke: *við hempuna á hvítshárugu reiðpilsi með saumuðum rósabekk við skautið, sem prestsekkjan átti* (JTrHalla 52). — **b.** (Talem.) *líf e-s liggur í skauti*, ens Liv er i Fare. — **4.** *(kjalta)* Skød: *Abrahams s.*; — *leggja í* (el. *á*) *s. e-m*, lægge en n-t i Skødet, anbefale n-t til ens Troskab; *það sem framtíðin felur* (el. *ber) í skauti sjer*, hvad Fremtiden bærer i sit Skød; *láta alt liggja í e-s skauti*, lade en bestemme alt; *falla í s. e-m*, blive en til Del, tilfalde en; *vera e-m þungur í skauti*, være en farlig Modstander, være en slem en at krydes med: *hafði hann og opt orðið þungur í skauti þeim, sem minna höfðu til gjört* (JThMk. 321). — **5. a.** *(höfuðbúningur, skupla, skautfaldur)* en Del af en islandsk Hovedbedækning for Kvinder, kun benyttet ved höjtidelige Lejligheder, af Udseende omtrent som en höj, frygisk Hue. Huen overtrækkes med et Slör, der hænger ned ad Ryggen og bægge Dele i Forening kaldes *skaut*. — **b.** I ældre Tider brugtes *faldur* uden Slör, men omviklet med *faldtraf;* den sad længere tilbage paa Hovedet og havde en noget anden Form.

2. **skaut** [sgöy:t] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **skjóta.**

skauta (a) [sgöy:da, sgöy:ta] v. **1.** vt. med dat. sætte Hovedpynt *(skaut* 5.) paa, pynte: *s. sjer*, *s. e-m*. — **2.** vi. bære Hovedpynt *(skaut* 5.): (Ordspr.) *ekki eru það allt konur, sem hátt s., píkur, sem hafa langan lokkinn* (GJ.), de er ikke alle gifte, som gaar med en höj *faldur*, og ikke alle Jomfruer, som har lange Lokker. *s. seglum*, sætte Sejl til; *Skriðu skautuð | skip af hafi* (MJ. V. 198).

skauta byr [sgöy:dabɪ:r, sgöy:ta-] m. = *byr í báðum skautum*, tvende Medbør. **-faldur** [-fal·døǫ] m. (se *skaut)* den til den islandske kvindelige Höjtidsdragt hørende Hovedbedækning.

skauta far [sgöy:dafa:r, sgöy:ta-] n. **-ferð** [-fɛr·ð] f., **-för** [-fö:r] f., **-hlaup** [-(h)λöy:p] n. Sköjteløbning.

°**skauta húfa** [sgöy:da(h)u:(v)a, sgöy:ta-] f. Turban. **-kefli** [-ɟɛb·lɪ] n. = *skautakefli*: *... sem giftingarmenn ... í reikning setta, og eru þó þarflig qvenna þing, svosem: pall-kistill, kniplaskrín, fingrbiorg, nálar, þráðr, prjónar, snúðr og snælda, skautakébli* (LFR. VIII. 229—230).

skauta lykill [sgöy:dalɪ:tɟɪdλ, sgöy:talɪ:tɟɪdλ] m. Sköjtenøgle. **-maður** [-ma:ðøǫ] m. Sköjteløber. **-ól** [-oᵘ:l] f. Sköjterem.

1. **skautasegl** [sgöy:dasɛg·λ, sgöy:ta-] n. (naut.) firkantet Sejl, Raasejl, Latinersejl.

2. **skautasegl** [sgöy:dasɛg·λ, sgöy:ta-] n. et Slags Sejl, som bruges af Sköjteløbere, naar der er Vind.

skautasigling [sgöy:dasɪg·liŋk, sgöy:ta-] f. det at være udrustet med 1. *skautasegl.*

skautasvell [sgöy:dasvɛd·λ, sgöy:ta-] n. Sköjteføre.

°**skaut baugur** [sgöy:tböy·qøǫ] m. Polarcirkel. **-búinn** [-bu·ɪn] a. iført *skautbúningur.* **-búningur** [-bu·ningøǫ] m. den islandske kvindelige Höjtidsdragt. **-fagur** [-fa·ɣøǫ] a. **a.** skødtegen, med et smukt 1. *skaut* 4.: *var þar fremst ... skautfögru Frejukonum* (JI. II. 311). — **b.** med smukke Sejl: *skautfagurt skip.* **-firring** [-fɪr·iŋk] f. Polaritet. **-horn** [-(h)o(r)dv] n. (jfr. 1. *skaut* 2.) Skøde (paa et Sejl). **-húfa** [-(h)u·(v)a] f. = **skautahúfa.** °**-hverfa** [-χwɛrva, -kvɛrva] vt. polarisere (Js.). **-hæð** [-(h)æ·ð] f. Polhøjde.

skauti (-a, -ar) [sgöy:dɪ, sgöy:tɪ] m. **1.** *(árarskauti)* et af de tre Brætter, hvormed de tre Sider af en Skibsaare beslaas paa det Sted, hvor den ligger under Roningen, og hvor den er mest udsat for Slid (den fjerde, opadvendte Side er sædvanlig ikke beslaaet). Hver af de tre *skautar* har sit særskilte Navn, se *baks.*, *fyrirs.*, *legus.*, *nefs.*, *róðrars.*, *skellis.* Tilsammen kaldes de tre Brætter paa Vi... Aaren. — **2.** Skøjte: *renna skautar*, et Par Skøjter: *fara* (el. *renna sjer) á skautum*, løbe paa Skøjter. — **3.** *(klútur)* Törklæde, knyttet sammen paa Hjörnerne omkring en Bylt.

skaut kló [sgöy·tklo:] f. Skødeklo. **-klæði** [-klai:ðɪ] n. Haandværkerel. Arbejderforklæde. °**-miðaður** [sgöy:dmɪ·ðaðøǫ, sgöy:t-] a. retvisende. **-pils** [-t-pɪls] n. den til den isl. kvindelige Höjtidsdragt hørende Nederdel. °**skautsfirð** [sgöys·fɪrð] f., °**skautsókn** [sgöyt·souhkv] f. Polaritet (Js. Js.); Polarisering.

skaut toga [sgöy:to·qa] vt. trække ved Skøderne, trække frem og tilbage. **-treyja** [-trei·ja] f. den til den isl. kvindelige Höjtidsdragt hørende Bluse.

ská vafningur [sgau:vabniŋgøǫ] m. Oprullen paa skraa, Spiraltur. **-vindi (-is)** [-vɪndɪ] n. skæv Vind. °**-vöðvadýr** [-vöðvadi:r] npl. (zool.) heteromya.

ske (skeður, skeði, skeð) [sgɛ:, sgɛ:ðøǫ, sgɛ:ðɪ, sgɛ:ð] v. impers. **a.** *(vilja til, atvikast, verða)* ske, hændes: *hve nær skeði þetta?* naar skete dette; *skeð getur það*, det kan hænde (tænkes); *það getur skeð*, kan hænde (i halvindignerede Udraab), det kan nok være (om n-t selvfølgeligt): *hún var á ballinu og daðraði við alla! það getur nú skeð!* — *máske, kannske* (som adverbielle Udtryk), maaske, kanske; — vi. *atburðurinn skeði*, Begivenheden fandt Sted. — †**b.** *mig skeður það*, det hænder mig; *sá, sem eftir góðu sækir, hann skeður gott* (Málshb. 291), den times godt, som godt søger.

†**skeðja (skeð; skaddi, sköddum; skeddi; skaddur, skatt)** [sgɛð·ja; sgɛ:ð; sgad:ɪ, sgöd:øm; sgɛd:ɪ; sgad:øǫ, sgaht] vt. med dat. el. acc. skade, forspilde.

skedúð [sgɛ:du·ð] f. (el. n.?) Skaller, Tang o. l., som sidder uden paa Drivtømmer (Af.).

skef [sgɛ:v] 1. p. sg. præs. ind. af **skafa.**

skeffa (-u, -ur) [sgɛf:a] f. Skæppe.

skefill (-ils, -lar) [sgɛ:vɪdλ, -ɪls, sgɛb·lar] m. **1.** Skrabejærn, Kradser; — (Bogb.) Sikling. — *2. som npr. Navn paa en Søkonge.

skefjar el. **skefjur** [sgɛv·jar, sgɛv·jøǫ] fpl. **1.** i Udtr. *halda e-m í skefjum*, holde en i Tömme, holde en i Ørene, holde Styr paa en; *halda sjer í skefjum*, holde sig selv tilbage, beherske sig selv, holde sig i Skindet. — †**2.** *(rifrildi, deilur)* Kiv, Trætte: *hafa sig í skefjum*, kives, trættes (BH.).

skefla (di) [sgɛb·la, sgɛv·ldɪ, sgɛl·vdɪ, sgɛf·λt, sgɛl·ft] v. impers. **1.** *(um snjó)* dynges op (om Sne): *þá skeflir af fjallaröndunum niður í sjó* (ÞThFerð. II. 134); *Þeir lögðust fyrir undir stórum steini og létu s. yfir sig* (Eimr. IX. 146); — **2.** *(um sjó)* falde med Styrtesøer (om Havet): *og á stafni öldur s.* (GTh. '95, 25).

1. **skefli (-is)** [sgɛb·lɪ] n. coll. = *skaflar*, Snedynger (StStAndv. I. 68).

2. **skefli (-is,** pl. ds.) [sgɛb·lɪ] n. lille, tör Træbul (BH.).

†**skeflingur (-s, -ar)** [sgɛb·lingøǫ, -iŋs] m. = 2. **skefli.**

skefta (i) [sgɛf·da] vt. forsyne med Skaft, skæfte.

skefti (-is, pl. ds.) [sgɛf·dɪ] n. **1.** Skaft: *s. á hníf;* — Skæfte: *s. á byssu.* — **2.** *(í vefstól)* Skammel, Trædebræt.

skegg (-s, pl. ds.) [sgɛk·] n. **I. 1. a.** Skæg: *sítt s.*, et langt Skæg; (Talem.) *drepa skeggi einhvers staðar*, (egl. væde Skægget et Steds) drukne et Steds: *kveðjur ... frá öllum þeim ágætismönnum, sem fyr og síðar hafa „drepið skeggi í Breiðafjörð“* (JTrSk. II. 231—232); †*halda uppi skeggi*, (egl. holde Skægget oppe) være i Live; (Ordspr.) *það er skömm skeggi, ef haka ein hlýtur að dansa* (GJ.). — *b. *jarðarskegg*, Græs. — **c.** *(á hafri)* Skæg, Bukkeskæg. — **d.** Skægtraad (paa et Torskehoved). — **II.** overf. **1.** *(á lykli)* Nøglekam. — †**2.** Jærnsnabel paa et Skibs Forstavn (til at bore andre Skibe i Sænk med).

Skegg ávaldi (-a) [sgɛg:auval·dɪ] m. npr. el. *Ávaldi skegg*, mytisk Person, Anfører for fredløse og i Folketroen bleven til en Slags Skytsaand for disse, se *Skuggavaldur.* **-bóla** [-k·-boᵘ·la] f. Skægfinne. **-broddur** [-brod·døǫ] m. **a.** Skægstump. — †**b.** Skæg: *þeyta skeggbroddana*, brumme i Skægget: *Þór er að þeyta | þrúðga skeggbrodda* (MJ. III. 202). **-brúsi** [-bru·sɪ] m. **1. a.** *(hafur með mikið skegg)* Buk med stort Skæg. — **b.** *(um menn)* Mand med stort Skæg. — **2.** Krukke med Hank og Tud. **-bursti** [-bʏsdɪ] m. **1.** Barberkost. — **2.** Skægborste. °**-gammur** [sgɛg:am·øǫ] m. (zool.) Lammegrib (gypaëtes barbatus). **-hýungur** [-k·-(h)i·juŋgøǫ] m. Skægdun: *með skegghýung*, dunhaget. **-hnífur** [-(h)ni·vøǫ] m. Barberkniv. **-hvítur** [-χwi·døǫ, sgɛk·vi·døǫ, -k·vi·tøǫ] a. hvidskægget.

-skeggi (-ja, -jar) [sgɛɟ:ɪ] m. Beboer, kun i Sms.: *eyjarskeggi*, Øbo.

†**skeggja (-u, -ur)** [sgɛɟ:a] f. Økse, hvis Blad er længere forneden.

skeggjaður [sgɛɟ:aðøǫ] a. skægget.

skegg karl [sgɛk·a(r)dλ] m. gammel Mand med stort Skæg. **-koss** [-k·os] m. Skægkys. **-laus** [-g·-löys] a. skægløs, glathaget. **-leysingi** [-lei·siŋɟɪ] m. Flødeskæg. **-lubbi** [-lʏb·ɪ] m. stort, pjusket Skæg. **-lús** [-lu·s] f. Lus i Skægget; *skegglýsnar skrattans*, Myg (if. Folketroen blevne til i Fandens Skæg) (JÁÞj. I. 627). **-rakari** [-ra·garɪ, -ra·karɪ] m. Barber. †**-raust** [-röyst] f. susende Lyd, frembragt ved at blæse i Skægget: *þeyta skeggraustina*, blæse i Skægget, jfr. *skeggbroddur.* **-rót** [-roᵘ·t] f. Skægrod. **-ræða** [-rai·ða] vi. tale i Ro og Mag: *s. við e-n*, slaa en Sladder af med en. **-ræðinn** [-rai·ðɪn] a. snaksom. **-sandi (-a, -ar)** [-k·-sandɪ] m. (bot.) Sandvaaner (arenaria ciliata, var. humifusa). **-sápa** [-sau·ba, -sau·pa] f. Barbersæbe. **-síður** [-si·ðøǫ] a. langskægget. **-staður** [-sda·ðøǫ] m., **-stæði** [-sdai·ðɪ] n. Skægbund. **-toppur** [-tohbøǫ] m. Skægtot, -dusk. **-uggi** [-g·-ʏɟ:ɪ] m. Skægtraad (LFR. XIII. 59). **-vöxtur** [-vöχsdøǫ] m. Skægvækst. **-þrimill** [-k·-þrɪ·mɪdλ] m. Filipens el. Kirtel i Skægget. †**-öld** [-g:-ölt] f. »Økse-alder«, urolig Tid. †**-öxi** [-öysɪ] f. = **skeggja.**

1. **skegla (-u, -ur)** [sgɛg·la] f. **1.** (zool.) (= *rita, ryta, ritsa)* Rotter, no. krykje (larus tridactylus, L.). — **2.** (naut.) Jomfru: *draga reipi í skeglu.*

2. **skegla (di)** [sgɛg·la, sgɛg·ldɪ] vt. = *gretta*: *s. sig í framan*, skære Ansigter (Af.).

skeglu band [sqɛg lobaṇ·t] n. (naut.) Rustjærn. **-gjörð** [jor ð] f. (naut.) Jomfrubaand. **-köngull** [-kóyŋ godʎ] m (naut.) Gie.

1. **skeið (-ar,** pl. **-ir, †-ur** og **-ar)** [sqɛi:ð] f. *1. (pl. **-ir** og **-ur)** *(skip)* Baad, Skib. *(herskip)* Krigsskib. 2. (pl. *-ar) (í vefstól)* Væverkam, Rit: *draga í s.*, trække Garn igennem en Væverkam (ASkaft.). 3. (pl. altid *-ar)* **a.** Ske (sædvanl. kun om Metalskeer). (Talem.) *hann á að eins til hnífs og skeiðar,* (egl. han har kun til Kniv og Ske, tör Kost og Sobemad ɔ:) han kan lige leve af det han har. — **b.** *(spónfylli)* Skefuld. — **4.** is. i pl. **-ar** el. **-ir:** Skede: *taka hníf úr skeiðum.* 5. *(breiður hjalli eða hilla)* bred Afsats i en Bjærgside el. Klippevæg: *hljóp hann norður í gilið og rann s. þá, er liggur gagnvart forsinum* (BóluHj. i JAÞ. I. 248).

2. **skeið (-s,** pl. ds.) [sqɛi:ð] n. **1.** Løb, Kapløb: *renna s. við e-n*, løbe om Kap med en: *er stór s. vóru háð* (Eimr. XVIII. 47). *bregða (el. hlaupa) á s., taka s.*, sætte i Løb, løbe til: *Guðbrandur bregður á s.* (løb til) *og hleypur fram yfir hestana og forina* (ODavSk. 88); (Ordspr.) *loforð á skeiði, efndir í hafti,* Løfte i strakt Løb, Opfyldelsen hinkende i en Hilde (ɔ: det er lettere at love end at holde). — **2.** (om Heste) Pasgang: (Talem.) *hleypa hesti á s.*, sætte en Hest i Pasgang. *ríða s.*, ride i Pasgang: *Gráni tók s. á móti Léttfeta á stökki* (ÞGD. 57). (Ordspr.) *fara skakt á skeiðinu* (Málshb.), tage en skæv Kurs. — **3. a.** *(skeiðvöllur)* Løbebane, Bane. — **b.** Stykke: *og hljóp fyrir þessa fram eitt s.* (GFHh. 92). **c.** som Maal = *skeiðrúm*: *fjósið er frá kirkjunni, nú sem stendur, hálft s.* (JÁÞj. I. 489). — **4.** jævnt, ikke bakket (el. tuet) Terrain, is. i Sms, jfr. *sandskeið*; som npr. *Skeið*, Egn i *Árnessýsla*. — **5. a.** Tidsrum, Tid: *Hann hafði verið settur prófastur um s.* (en Tidlang) (GFrE. 73); *um eitt s.*, engang, i sin Tid; *á æsku skeiði*, i Ungdomstiden: *hann var á besta (æsku)-skeiði*, han var i sin blomstrende Ungdom; *á ljettasta skeiði (æfinnar)*, i den bedste Alder; *um það s.*, omkring den Tid. — **b.** om Dagstiderne el. Aarstiderne: *dagmálas., miðsumarss.* osv.

skeiða (a) [sqɛi:ða] v. **I.** vt. †**1.** — *slíðra*: *s. sverð*, stikke et Sværd i Balgen *(skeiðar)*. — **2.** *s. mat*, spise (med Ske): *Meðan menn skeiðuðu grautinn* (JThPs. 257). **II.** vi. **1.** løbe hurtigt og vedholdende: *drengurinn skeiðaði út sandinn.* **2.** (om Heste) gaa i Pasgang.

skeiðafiskur [sqɛi:ðafɪs·goǫ] m., **skeiðarfiskur** [sqɛi:ðagfɪs·goǫ] m. (ASkaft.) = **kjaftafiskur.**

skeiðar glenna [sqɛi:ðarglɛn:a] f. det at springe en el. flere Tænder over, naar Traadene trækkes gennem Rittet i en Væverstol; — ogsaa om den Person, som begaar en saadan Fejl. **-kjálki** [-g-kauʎ ɟɪ, -kauʎ kɪ] m. = *slagborð*: *honum tanst skeiðarkjálkinn vera að slíta af sjer handleggina* (JTrSk. II. 269).

skeiðarúm [sqɛi:ðaru·m] n. = **skeiðrúm.**

skeiðarurt [sqɛi:ðarʏǫ t] f. = **skarfakál.**

skeið bogi [sqɛið·boi·jɪ] m. buet Løbebane, Kresløb (Milt. 145). **-flötur** [-flö·doǫ, -flö·toǫ] m. Løbebane. **-frár** [-frau·r] a. hurtig i Løb (om Heste). **-gata** [-ga·da, -ga·ta] f. Vej, hvor man kan lade en Hest gaa i Pasgang el. løbe. **-gengur** [-ɟɛiŋgoǫ] a. som er Pasgænger. **-hestur** [sqɛi:þ(h)ɛsd-oǫ] m. **a.** Pasgænger. — **b.** *(reiðhestur)* Ridehest (EÓlKv. 119). **-hlaup** [sqɛið hʎöy·p] n. Kapløb. **-klofi** [-kloːvɪ] m. som skræver ud med Benene. **-lull** [-lʏdʎ] n. sagte Pasgang. **-mark** [-maǫk] n. Maal, hvortil der løbes. **-mæddur** [-maid·oǫ] a. træt af Løb: *s. hestur* (Vid. II. 56). **-reiður** [-rɛi·ðoǫ] a. (om en Vej) farbar for en Hest i Løb, som kan rides i hurtig Gangart: *færð var hin bezta, var skeiðreitt um alt hérað* (GKonÆf. 270). **-reip** [-rei·p] n. Snor, der spændes over en Væddeløbsbane og hvis Fald er Signal til Afgang. **-ríða** [-ri·ða] vi. og vt. lade Hesten gaa i Pasgang el. løbe: *s. veg*, ride stærkt ad en Vej. **-rúm** [-ru·m] n. **1.** *(skeið)* Stadium, Længdemaal paa ca. 600 Fod. **2.** = *skeiðvöllur* 1. **-skifti** [-sɟɪfdɪ] npl. Overgang, Overgangstid (GFrÓl. 13). **-sprettur** [-sbrɛhdoǫ] m. *sprettur* (s. d. O.) i Pasgang. **-vatn** [-vahtv] n. Skedevand. **-vargur** [-vargoǫ] m. rivende Pasgænger. **-völlur** [-vödloǫ] m. **1.** Løbebane: *og færið er hjer og óvíst er nær annan eins skeiðvöll fáum vjer* (Haist.). — overf.: *takmarka skjeiðvöll gjetgátna vorra* (Urs. 13). — **2.** *(skeiðrúm)* Stadium. — **3.** Skueplads: *stofnun nýlenduborga og nýrra ríkja ... knúði þá fram á skeiðvöll sögunnar* (Stoll 3). *-**þreytir** [sqɛiþ·rɛi·dɪǫ, -þ·rɛi·tɪǫ] m. den, som løber en Bane (JHall. 78).

skeifa (-u, -ur) [sqɛi:va] f. **1. a.** Hestesko; *(undir stigvjelshæl)* Sinke; (Ordspr.) *hvað skal gömlum skolla skeifur stórar* (GJ.)? hvad skal den gamle Ræv (el. Djævel) med store Hestesko? — ***b.** i Omskr. for Hest: *skeifna-gammur, -ljón* osv. — **2.** den hesteskoformede Trækning ved Mundvigene, som fremkommer, naar man er nær ved at græde; *beygja skeifu(r), búa til skeifu, setja á sig skeifu, gera skeifur*, trække Mundvigene ned som til Graad: *Eg er ekki kominn hingað til þess að beygja skeifur framan í nefndina* (GFrÁtt. 145). — **3.** *(uppnefni)* Øgenavn om en, der har et hesteskoformet Træk *(skeifa)* om Munden (Árn.). — **4.** *(í hesthófi)* Skørhed i en Hestehov (Sch.).

***skeif beri** [sqɛiv bɛ rɪ] m. Hesteskobærer (ɔ: Hest). **-högg** [sqɛi:f-(h)ök] n. klodset Hug el. Slag. **-höggur** [-(h)ög·oǫ] a. som hugger skævt, som ikke rammer. **-lega** [sqɛiv·lɛqa] adv. skævt, forkert.

skeifna gangur [sqɛib·nagauŋ·goǫ] m. et Sæt Hestesko. **-sprettur** [-sbrɛhdoǫ] m. kort, forceret Ridt paa en Hest, der lige er blevet skoet.

skeifstígur [sqɛif·sdi·qoǫ] a. som gaar ind til Bens: *Hann skrefaði þungan og s. gekk* (Eimr. VII. 52).

skeifu brot [sqɛi:vobro:t] n. Stykke af en Hestesko. **-fjöður** [-fjö:ðoǫ] f. = *hestskónagli*, Hesteskosöm. **-lag** [-la:q] n. Hesteskoform: *það er s. á e-u*, n-t gaar forkert. **-myndaður** [-mɪn·daðoǫ] a. hesteskoformet.

1. **?skeifur (-s, -ar)** [sqɛi:voǫ] m. (Slang) Chef (JSBr. 99).

2. **skeifur** [sqɛi:voǫ] a. skæv: *byssu er flutti svona skeift* (StStAndv. II. 267).

skeifuvarp [sqɛi:vovaǫ p] n. Optaa (JsJs.).

skeika (a) [sqɛi:ga, sqɛi:ka] vi. og v. impers. **a.** slingre til Siden, forlade den rigtige Retning: *e-m skeikar* (el. sædv. *skrikar) fótur*, en træder fejl, glider ud med Foden (og snubler); *talaði hann allajafna fyrstur, og skeikaði ekki frá umtalsefni sínu* (holdt sig altid til Sagen) (Od. 241): (Talem.) *láta skeika að sköpuðu*, lade Skæbnen have sin Gang, lade Lykken raade. — **b.** overf.: *mjer hefur skeikað í því* (jeg har taget fejl paa det Punkt), *að reikna pappírinn svona ódýran*; — *honum skeikar aldrei*, han er ufejlbar; *s. um sekúndu*, afvige (med) et Sekund; *það skeikar ekki* (el. *aldrei)*, det slaar aldrig fejl; — pp. *skeikaður*, som har forset sig, syndig: *skeikaðir menn* (Milt. 393).

skeikan (-ar, -ir) [sqɛi:gan, sqɛi:kan] f. = **skeikun.**

skeikull (-ul, -ult) [sqɛi:godʎ, sqɛi:k-, -ol, -oʎt] a. som forlader den rigtige Retning, slingrende: *s. frá rjettu ráði*; — *(sem getur skjátlast)* fejlbar.

skeikulleiki, -leikur [sqɛi:golɛi·ɟɪ, -lɛi·kɪ, -lɛi·goǫ, -lɛi·koǫ] m. Tilbøjelighed til at slingre el. gaa fra det rette, Fejlbarhed.

skeikun (-ar, -anir) [sqɛi:gon, sqɛi:kon] f. Slingren, Afvigelse, Udskejelse: *s. frá hinu rjetta*; — *(galli)* Fejl.

skeila (-u, -ur) [sqɛi:la] f. ömskindet, blodagtig Person (ASkaft.).

skein [sqɛi:n] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **skína.**

1. **skeina (-u, -ur)** [sqɛi:na] f. ubetydeligt Saar, Rift.

2. **skeina (di)** [sqɛi:na] vt. **I.** med acc. **1.** saare (med et ubetydeligt Saar). — **2.** refl. *skeinast*, saares let, faa en Rift: *hann datt og skeindist á andlitinu.* — **II.** med acc. **1. a.** rense for Snavs, spec. ved Bortvisken: *Einar sá, sem flórinn skeinir* (JÞorl.). — **b.** spec. *s. sig*, törre sig, naar man har forrettet sin Nødtørft: *s. sig á grasi, á brjefi*; (Ordspr.) *af fátækra metnaði skeinir djöfullinn dausinn* (GJ.), Fattigmands Hovmod er Djævelens Spot; *s. e-n*, ogs. overf. være ens ydmyge Tjæner: *þú getur haft aðra en mig til að s. þig*; — om n-t som er overmaade usselt el. behandles med stor Ringeagt: *Þingið hefir því haft till. nefndarinnar bara til að s. sig á* (Alþ. '11, B. II. 1509). — **2.** refl. *skeinast* (pop. foragteligt): *s. til að gera e-ð*, göre n-t, om end nødigt el. trevent: *hann skeindist til að leiðrjetta missögnina.* — **III.** med dat. (pop.) anbringe trevent el. uvilligt: *geturðu ekki skeint honum* (ɔ: *askinum) lengra en á skörina, skítan þín* (JThMk. 49).

skeini (-is, pl. ds.) [sqɛi:nɪ] n. **I. 1.** Bræt, som nagles indvendig paa en *hnýfill* (s. d. O.) (Vf., Sch.). — **2.** Papir el. andet, hvad man anvender til at törre sig efter at have forrettet sin Nødtørft, Visk: *eiga ekki s. fyrir rassinn á sjer*, ikke eje Skjorten paa Kroppen, være ludfattig. — **3.** *(óverulegur flekkur)* lille ubetydelig *flekkur* 1. a. — **II.** overf. usselt, udueligt Menneske, Døgenigt, Svækling: *hann Láfi, skeinið það, sem ekki veldur sk ... sínum* (Mýrd. 36); — *(raggeit)* Kryster, Kujon.

skeiningur (-s) [sqɛi:niŋgoǫ] m. det at *skeina* II.—III.

skeinisblað [sqɛi:nɪsbla:ð] n. Stykke Papir, hvormed man törrer sig efter at have forrettet sin Nødtørft (jfr. *skeini* 2.).

skeinuhættur [sqɛi:nohaihdoǫ] a. **a.** som med Lethed kan tilföje Saar, farlig: *hann var þeim s.* — **b.** om Steder, hvor man let kan blive saaret, spec. n. *-hætt*: *mjer var skeinuhætt á höndunum og andlitinu, þar sem engar hlífar voru.*

†**skeypa (ti)** [sqɛi:ba, sqɛi:pa, sqɛif·dɪ] vt. spotte.

skeipla (a) [sqɛihbla] v. impers.: *e-m skeiplar*, en vakler; — refl. *skeiplast*, ds.; — overf.: *e-m skeiplast*, en vrövler, taler over sig (BH.).

skeit [sqɛi:t] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **skíta.**

skeyta (ti) [sqɛi:da, sqɛi:ta, sqɛihdɪ] vt. og vi. **I. 1.** skøde, tilskøde: *s. e-m jörð*, tilskøde en en Gaard; *s. e-ð undan sjer*, fraskøde sig n-t; *vera skyldur og skeyttur undir e-n, vera e-m skyldur og skeyttur*, have givet en Hals- og Haandsret over sig, være ens lydige Tjæner og undergivne. — **2. a.** *s. saman*, sammenföje. — **b.** abs. *s.* og *s. ár*, forsyne en Aare med *skautar*, se *skauti*. — **3.** *s. hrút* (Árn.) = *sauma fyrir hrút* (se *sauma*): *hrútarnir voru óskeyttir.* — **II. 1. a.** med dat.: *s. e-u*, ænse n-t, bryde sig om n-t. — **b.** *s. skapi sínu á e-m*, udøse sin Vrede over en. — **2.** vi.: *s. um e-ð* = *s. e-u*; — *s. ekki um e-ð*, ikke bryde sig om n-t, sætte sig ud over n-t; *s. hvorki um skömm nje heiður*, være ganske ligegyldig for sit Rygte.

skeyta fjelag [sqɛi:dafjɛ:laq, sqɛi:ta-] n. Telegrambureau: *skeytafélag, sem hefir verið í samlögum um erlend símskeyti* (Ísaf. '15, 4. 1). **-gjald** [-ɟal·t] n. Takst for telegrafiske og telefoniske Meddelelser, Telegramtakst, Telefontakst. **-leið** [-lɛi:ð] f. den Vej, ad hvilken (Telegraf- el. Telefon-)meddelelser sendes: *svo framarlega sem s. liggur ekki yfir landhelgissvæðið* (Stj. '05, A. 108). **-maður** [-ma:ðoǫ] m. Telegrafist: *skeytamenn á skipum* (Alþ. '11, B. II. 581). **-sending** [-sɛn·diŋk] f. Telegrafering.

skeyti (-s, pl. ds.) [sqɛi:dɪ, sqɛi:tɪ] n. **I. 1. a.** Kastevaaben: *þekkja hér s. sitt*, kende sit Kastevaaben; ogs. overf. kende, at der stikles til en (JÁÞj. I. 225); *Ari þekkti skeytið* (Anm. til BTh. 296). — ***b.** = *forhlað*, Forladning. — **2.** da Kastevaaben (Spyd, Pile) blev benyttet som Budstikke, er Ordet gaaet over til at betyde: **a.** *(skilaboð)* Bud, Budskab: *gera e-m s.* (egl. lave en Pil ɔ: Budstikke til en), sende Bud til en; *senda e-m s.*, [1]) ds.; [2]) sende en et Telegram (jfr. b.): *jeg hefi ekki fengið nein s. frá honum*, jeg har ikke faaet noget Bud fra ham. — **b.** *(brjef)* Brev; *(símskeyti)* telegrafisk el. telefonisk Meddelelse, spec. Telegram: *senda e-m s. á afmæli hans*, sende en et Telegram til sin Fødselsdag. — Telegram. — **II. 1.** *(samskeyti)* Sammenföjning. — **2.** (naut.) = 1. *áfella* 1.

skeyting (-ar) [sqɛi:diŋk, sqɛi:tiŋk] f. **1.** Tilskødning: *s. jarðar.* — **2.** *(umhyggja)* Omsorg, Omhu. — **3.** *(það, að skeyta saman)* Sammenföjning.

skeytingar laus [sqɛi:diŋgarlöy:s, sqɛi:tiŋgar-] a. skødesløs, ligegyldig. **-leysi (-is)** [-lɛi:sɪ] n. Skødesløshed, Ligegyldighed, Indifferentisme.

skeytingur (-s, -ar) [sqɛi:diŋgoǫ, sqɛi:t-] m. Skubben, Støden til Side.

skeytislaus [sqɛi:dɪslöy:s, sqɛi:tɪs-] a. uden Forladning: *s. byssa.*

skek [sqɛ:k] 1. p. sg. præs. ind. af **skaka.**

skekill (-ils, -lar) [sg[illegible]ɪdʎ, sg[illegible], -ɪls, sgɛhɡlaʀ] m. (Nl.) = **skækill.**

skekilsgrey [sg[illegible]ɪlsgrei, sg[illegible]] n. Stakkels, mager Rad: *stegg og skalli*, [illegible] *s. með opnum munni* (StStAndv. II. 195).

skeking (-ar) [sgɛ:gink, sgɛ:tɪnk] f. Rysten ([illegible] VI. 206).

skekinn [sgɛ:gɪn, sgɛ:tɪn] pp. af **skaka.**

skekja (skek) [sgɛ:ɟa, sgɛ:tja, sgɛ:k] vt. med acc. el. dat. (kun i inf. og præs.?) = *skaka*: *Fer nu fanð að ... taka í rassinn á henni og kerlinguna og s. henni til* (FrÓlH[illegible] 51).

skekkijárn [sgɛhɟɪtjaur·dn, -taud·n] n. Savudlægger.

skekkill (-ils, -lar) [sgɛhɡɪdʎ] m. **1.** (Af.) = *skækill.* — *2. npr. Navn paa en Søkonge: *Skekkils hjalmur*, Skib.

skekking (-ar) [sgɛhɡiŋk] f. Krumning, Böjning, Fordrejning.

°skekkir (-is) [sgɛhɡɪɡ] m. Forvrænger.

1. **skekkja (-u, -ur)** [sgɛhɡa] f. **1.** Skævhed, Forkerthed, skæv el. forkert Retning: *s. á götu.* — **2. a.** Afvigelse fra det rigtige el. normale. — **b.** (astr.) Parallakse (Urs. 16). — **c.** Fejl, Urigtighed: *það er s. í reikningnum.*

2. **skekkja (ti)** [sgɛhɡa, sgɛχdɪ] vt. **1.** *(gera skakkan)* gøre skæv, bringe af Lave, forrykke. — refl. *skekkjast*, blive skæv, for[illegible] *skekkjast og skælast.* — **2.** *s. sög* = *skakktenna* (s. d. O.).

skekkjuhorn [sgɛhɡøhor·dv, -hod·v] n. (astr.) Deklinationsvinkel.

skekta (-u, -ur) [sgɛχ·da] f. Skægte, lille Baad.

skel (-jar, -jar) [sgɛ:l] f. **I.** Skal af forskellige Skaldyr *(skelfiskur)*, navnlig af Musling *(= kræklingsskel)*; ogs. om Skallernes Indhold; — i en Ramse: *jeg skal gefa þjer gull í skel* (Guld i en Muslingeskal ɔ: lidt Guld), *ef mjer gengur vel.* (Ordspr.) *Ekki er gullið í skelinni* (Eimr. X. 139), der er ikke Guld i Skallen (ɔ: om n-t, som ikke svarer til ens Forventninger). *það er lítið gull í skelinni hjá e-m*, en er ikke god at have med at göre, spec. om Vejrliget; *hæfir s. kjafti* (el. *tranti* Af.) (el. *hæfir kjafti skörðug s.* (SchMál.)), Skallen passer for Kæften, det daarlige er godt nok til en daarlig: *Eg legg til, að greinin komi undir atkvæði, eins og hún er, og sýnist mér að þar hæfi skel kjafti* (Alþ. '11, B. II. 1033). — **II.** overf. **1.** *(bátkríli)* lille, ussel Jolle, »Nøddeskal«. — **2.** lille Portion (is. af flydende Varer): *munu þær* (ɔ: *kýrnar*) *ekki mjólka skel* [illegible] *et metta sulti stríðum* (ODavÞul. 356). — **3. a.** *(skurn)* Skal. — **b.** Isskorpe: *s. á snjó*, haard Skorpe paa Sne: *var komin s. á snjóinn* (ÞThLfr. IV. 80).

skel baka [sgɛl·ba·ga, -ba·ka] f. = **skjaldbaka. -dýr** [-di:r] npl. (zool.) Skaldyr.

skeleggur [sgɛ:lɛg·øɡ] a. egl. med meget skarp og tynd Æg, deraf overf. modig, uforfærdet: *hve að þar var til mikils ekki að vinna og vörn ekki skelegg að því skapi* (SNordSnSt. 9).

†**skelegur** [sg[illegible]ɡoɡ] a. = *skeleggur*: *þo Gísla þætti ráð þetta stórskelegt, gazt honum best að því, og skelegur var hann í því* (GKonÆf. 68).

skelf [sgɛl·v] 1. p. sg. præs. ind. af **skjálfa.**

skelfa (di) [sgɛl·va, sgɛl·vdɪ] vt. †**1.** lade n-t blive rystet, ryste n-t, bringe til at bæve el. skælve: (Ordspr.) *hægt er að s. skálann minn* (GJ.), min Hytte er let at ryste. — **2.** overf. bringe til at skælve, forfærde: *ekki skelfir það mig*, det forfærder mig ikke; *(ógna til hlýðni)* true til Lydighed, terrorisere; — refl. *skelfast*, forfærdes, blive bange; — pp. *skelfdur*, forfærdet.

skelfi gáski [sgɛl·vɪgaus·ɟɪ] m. vild Overgivenhed. **-legur** [-lɛ·ɡoɡ] a. forfærdelig, rædsom: *skelfileg ósköp*, en frygtelig Masse; — overf. *skelfileg ósköp eru að heyra þetta*, det er dog frygteligt at høre; — adv. *-lega*, forfærdelig: *skelfilega er þetta vitlaust*, dette her er dog pinegalt.

skelfing (-ar, -ar) [sgɛl·viŋk] f. **1.** Forfærdelse, Rædsel: *ógnir og skelfingar.* — **2.** bruges nu som adv. i Bet.: **a.** forfærdelig, gruelig: *(mikil) s. er að heyra til þín!* det er dog forfærdeligt at høre, hvad du siger. — **b.** forstærkende: *s. ósköp er það fallegt*, det er da aldeles vidunderlig smukt.

skelfingasaga [sgɛl·viŋgasa:ɡa] f. forfærdelig Beretning, Beretning om forfærdelige Begivenheder.

°skelfir (-is) [sgɛl·vɪɡ] m. Ryster, som bringer til at ryste el. skælve, Forskrækker.

skel fiskafjara [sgɛl·fɪsgafja:ra] f. Strand, hvor man kan faa Muslinger. **-fiskasoð** [-fɪsgaso:ð] n. Muslingesuppe: (Ordspr.) *þá er skelfiskasoðið, ef ei er annað* (GJ.), saa er der Muslingesuppen, om ikke andet (ɔ: aldrig fortvivle!). **-fisksbeita** [-fɪs(ks)bɛi:da, -bɛi:ta] f. Musling som Agn, Agnmusling. **-fiskur** [-fɪsgoɡ] m. Skaldyr, spec. = *kræklingur*, Musling: [illegible], den, som vil spise Østers, maa bryde Skallen.

skelfur [sgɛl·voɡ] a. skælvende: [illegible] (GTh. [illegible]).

†**skelgjast (di)** [sgɛl·ɟast, sgɛl·gdɪst] vrefl. blive skæv.

skelhönk [sgɛ:ʎ(h)öyŋk] f. Vinde, dannet mellem Tommel- og Pegefinger.

skelja (a) [sgɛl·ja] v. **1.** v. impers.: *e-ð skeljar*, n-t bedækkes med en Skal el. Skorpe: [illegible] *á* (Sch.); *því skieli hann* (ɔ: *fiskinn*) *einusinni, þá fær hann alldrei sieleg-ann lit* (LFR. III. 19); — refl. *skeljast*, ds. (LFR. X. 243). — **2.** vi. falde i Flager, falde som Skæl: *Frá heitum kinnunum skeljaði snjóinn*, Sneen faldt i Flager fra de varme Kinder (JTrHeið. IV. 123).

skelja bakki [sgɛl:jabahɟɪ] m. Grusbanke med Muslingeskaller. **-bein** [-bɛi:n] n. haardt Ben, is. i en Faarelæg (Breiðd.). **-brjótur** [-brjoᵘ:døɡ, -brjoᵘ:toɡ] m. egl. Mand, som bryder el. knækker Skaller: — (pop.) Mand, der optager Musling og udtager den til Agn: *fyrir sífeldu blessuðu aðkalli* [illegible] *skeljabrjótum og skeljasóðum* [illegible] (MeBr. [illegible]). **-brot** [-bro:t] n. Brudstykke af en Skal el. Musling. **-dómur** [-doᵘ:moɡ] m. Ostrakisme.

skeljaður [illegible] a. [illegible].

skelja hrúga [sgɛl·jahɾu:(ɡ)a] f. Dynge af Skaller. **-kalk** [-kaʎ·k, -kal·k] n. Muslingekalk, Skælkalk; Liaskalk (JHall. 360). **-karl** [-kad·ʎ, -kar·dʎ] m. »Muslinge-Gubbe« (skæmtsomt Udtr. om Digteren Gröndal): *skeljakarlinn vor, hann verst | vel í hundaþvögu* (StStAndv. I. 258). **-klastur** [-klas·doɡ] n. Flikværk af (Muslinge)skaller: *utan á garmana var hraunglað skeljaklastri, sem skrölti í og hríngladi* (ÓDavVik. 135). **-klettur** [klɛhdoɡ] m. Koralklippe (Skírn. XII. 5). **-mulningur** [-mʏl·niŋgoɡ] m. Smuld af Muslingeskaller: *fundið skelja-mulning í grasbakka við björgin* (ÞThFerð. III. 317). **-sandur** [-san·doɡ] m. Sand af Muslingeskaller. **-skrímsl** [-sgrim·sʎ] n. mytisk Uhyre, der lever i Vand, bedækket med Skaldyr.

skeljóttur [sgɛl·joᵘhdoɡ] a. fuld af Skaller: *s. sandur.*

skeljungshúð [sgɛl·juŋs(h)u:ð] f. Skælhud: *allur með s.* (FrÓli I. 25 [illegible]).

skeljungur (-s, -ar) [sgɛl·juŋgoɡ] m. **1.** = *hnúfubakur.* — **2.** *(skeldýr)* Skaldyr, spec. **a.** Langhals (balanus): *það er komin s. á skipið.* — **b.** *helsingjanef.* — **3.** = *skeljungshúð.*

skelkaður (-uð, -að) [sgɛʎ·gaðøɡ, sgɛl·k-, -øð, -að] a. forfærdet.

†**skelkinn** [sgɛʎ·ɟɪn, sgɛl·kɪn] a. spottende, spottefuld.

†**skelkja (ti)** [sgɛʎ·ɟa, sgɛl·kja, sgɛʎ·χdɪ, sgɛl·χdɪ] vt. spotte.

†**skelkni** [sgɛʎ·gnɪ, sgɛl·knɪ] f. indec. Spottelyst.

skelkur (-s, -ir) [sgɛʎ·gøɡ, sgɛl·koɡ] m. **1.** Forskrækkelse: *skjóta e-m skelk í bringu*, indjage en Skræk; *e-m skýtur skelk í bringu*, en [illegible] bange. — **2.** *(spil)* Navn paa en Slags Kortspil, Formido (ODavSk. 337).

skelkussi [sgɛl·kʏs[illegible]] m. = **kúskel.**

1. **skella (-u, -ur)** [sgɛd·la] f. **1.** *(hrossabrestur)* Skralde. — **2. a.** Plet, Skjold: *grár með svörtum skellum*, jfr. *mórskellóttur.* — **b.** *(hárlaus blettur)* haarlos Plet. — **c.** *(s. í engjum eða túni)* nogen Plet i en Eng el. Hjemmemark, hvorpaa intet Græs gror (Nl., Sl.). — **2. a.** vilter, vild Tøs, jfr. *reiðskella.* — **b.** *(strákaflenna)* Kvinde, der er gal efter Mandfolk.

2. **skella (skell; skall, skullum; skylli; skollið)** [sgɛd·la, sgad·ʎ, sgʏd·lom; sgɪd·lɪ; sgod·lɪð] vi. klaske, falde med et Klask: **1. a.** *s. á e-u*, falde, støde haardt mod n-t; *sjórinn skellur á klettunum*, Søen falder drönende mod Klipperne; — ogs. *s. á e-ð*, falde paa n-t: *hann skall á bakið*, [illegible] *skall á brjóst honum*, Strømmen slog mod hans Bryst; *Straumur var að skella að*, Springfloden nærmede sig med Hast (HermJDulr. 137). — **b.** overf. *láta e-ð s. á sjer*, tage n-t paa sin Kappe; *hann hafi ekki ætlað að láta uxann sinn s. á skoltinum á honum* (lade hans sluge sin Okse) (JÁÞj. II. 10). — **2.** impers. *e-ð skellur*: **a.** n-t plasker, falder med et Klask: *Eyjará urðu þeir að vaða ... og skall opt upp á herðar þeim* (Vandet brød over deres Skuldre) (ÞThLfr. III. 159); *skellur yfir*, Bølgerne slaar over: *Oð hæst Kópur. Yfir skall* (GTh. '95. 111). *Hann var ekki kominn nema tvo—þrjá faðma frá landi, þegar yfir skall hjá honum* (JTrGst. I. 203). — **b.** overf. *jeg skil fyr en skellur í tönnunum*, jeg forstaar en halvkvædet Vise; (Ordspr.) *þeim skall, er skyldi (þar skall skömm, er skyldi)*, den fik Smæk, som skulde, det ramte den rette. — **3.** om n-t, der paakommer pludseligt, is. om Vejret: *s. á*, bryde løs: *þá skall á ógurlegt veður*; — *skömmu síðar skellur hann á með mesta illviðri* (JÁÞj. I. 566); *hann er senn skollinn á*, Uvejret er ved at bryde løs; *s. saman*, ds.: *bezt að koma því frá, áður en hann skellur saman* (GFrÁtt. 70); *Svo skall hann saman í iðandi blindöskuna* (GFr. i Eimr. II. 38); *Af þeim skýjum | skall einn máni*, Maanen brød frem mellem disse Skyer (ÓDavÞul. 207).

3. **skella (ti og di)** [sgɛd·la, sgɛʎ·dɪ, sgɛl·dɪ] vt. med acc. og dat.

A. klaske, smække: **I.** vt. med dat. **a.** *s. hurð í lás, s. hurðinni aftur*, smække, slaa en Dör, Dören i; *s. hurðum*, (gaa og) smække med Dörene; *s. á eftir sjer (hurðinni)*, slaa Dören i efter sig; *s. lokinu ofan yfir kistuna*, lukke Kisten med et Smæk; *s. saman lófum*, klappe i Hænderne; *s.* (underforst. *höndum* el. *hendi*) *á lærið*, klaske paa Laaret; *s. í góm*, smække med Tungen. — **b.** overf.: *s. hrömmum yfir e-ð*, gribe til n-t, bemægtige sig n-t; *s. á e-n*, bebrejde en, skælde en ud; *s. skuldinni á e-n*, skydeSkylden paa en; *s. [illegible] hestinum á skeið*, lade en Hest tare i Sted i Pas[illegible]; *s. upp úr* [illegible] *hlæja, s. upp yfir sig, s. upp úr*, skoggerle, briste i höi Latter; *s. skolleyrum við e-u*, lade n-t gaa ud ad det ene Øre og ind ad det andet; *s. sjer í e-ð (að gera e-ð)*, tage fat paa et el. andet Arbejde. — **c.** *s. e-m*, (egl. bringe en til at falde med et Klask) kaste en til Jorden: *jeg skelti honum* [illegible]. — **II.** [illegible] *rétt þó hann skelldi ykkur báða* (JThMk. 318). — **III.** v. impers.: *e-u skellir yfir*, noget paakommer pludselig: *skellir yfir þoku*, Taage falder pludselig paa; *Þegar ... forsælunni skelldi yfir* (JHall. 270).

B. vt. med acc. **1.** skære, hugge, klippe over (i et Ryk): *s. e-ð af*, afskære, afkappe: *hann skelti af honum fótinn*; — *s. e-ð sundur*, klippe el. skære n-t itu med et Ryk, overskære: *Hákallinn skellti sundur* (bed, klippede over) *línuna mörgum sinnum* (GFrE. 82); *s. undan e-m*, bortskære Testiklerne fra en, kastrere. — **2.** pp. n. *skelt*: *s. og felt*, klappet og klart: *þó yrði allt að vera skellt og fellt fyrir fardaga* (JThMk. 98).

?**skellakk** [sgɛl:ahk] n. Skellak.

skelli daus [illegible] m. Person, som har faaet Slag paa Bagen. **-hlátur** [-hʎau:doɡ, -hʎau:toɡ] m. Skoggerlatter. **-hlæja** [-hʎai:ja] vi. skoggerle. **-hurð** [-hʏrð] f. Dør med Dørlød paa. **-kjaftur** [-tjaf·doɡ] m. stöjende Person, Buldrebasse. **-lás** [-lau:s] m. Smæklaas. °**-naðra** [-nað·ra] f. **1.** (zool.) = *skröltormur*, Klapperslange (crotalus horridus). — **2.** overf. Utyske, Drage: *Eg var heldur ekki örðug í sambúð ... engin* [illegible] (GFrÓl. [illegible]).

skellingur (-s, -ar) [sgɛd·liŋgoɡ, -iŋs] m. Fisk, som er blevet bidt af Havkal (Nl.).

skellir (-is) [illegible] m. **1.** den, som har taget af Røret: [illegible] *flimtingum ýmist Grím skelli eða skellidaus* (JThMk. 320). — **2.** = *skellikjaftur.*

skelliskauti [sgɛd·lɪsgøy·dɪ, -sgøy·tɪ] m. den fra Skibets Standpunkt

agterste *skauti*, som stoder mod den agterste Rorpind *(keipnef)*, naar man tager et nyt Aaretag (Vf.) (÷ *neiskauti* Vf. og *fyrirskauti* Sl.).

skellóttur [sgɛd·lo·hdoo̜] a. **a.** skaldet, hvor der hist og her er nogle Pletter. — **b.** *(flekkóttur)* skjoldet, plettet: *hvíts., rauðs.*

skellskúr [sgɛd·λsgu·r] f. stærk Byge: *eftir skellskúrir! skín sem klár-ast*, efter Skybrud skinner Solen dobbelt klar (JG. lærði i Sain V. 3. 84).

skellur (-s, -ir) [sgɛd·loo̜] m. **1.** Smæld, Smæk: *s. af svipu*; Klasken: *hann fjell á klofbragði, og varð af mikill s.* — **2.** Smæk, Prygl (jfr. *rass-skellur*): *hljóta skellinn*, ¹) (ogs. *fá skellinn*) betale Gildet. (Ordspr.) *sá hlaut skellinn, er skyldi* (GJ.), den fik Pryglene, som havde fortjænt dem (jfr. 2. *skella* 2. b.); *fá skell fyrir skildingana*, faa Prygl: Penges Sted; ²) blive den sidste i en Kappestrid, spec. ved at klæde sig paa (Árn.). **3.** Uheld, Tab: *það virðist vera sjáfarútvegurinn ... sem fyrir skellinum verður* (maa holde for) (Ing. '12, 41); *taka skellinn af e-u*, tage Stødet af n-t.

skelmaðkur [sgɛl maþgoo̜, -maðkoo̜] m. Skælorm.

skelmir (-is, -ar og (pop.) **-irs, -irar)** [sgɛl·mɪo̜] m. **a.** Skælm i nedsættende Bet.: *hann er s. og viðsjárverður maður í kaupum og sölum.* **b.** uden nedsættende Bet.: Gavtyv: *strákurinn var mesti s. og fann upp á hinu og þessu skritnu og meinlegu, en aldrei var illkvittnin.*

skelmis tak [sgɛl·mɪsta:k] n. ondartet Puds, Skælmsstreg (ÓDavSk. 167). **-verk** [-vɛr̥k] n. Skarnsstreg.

skelpa (-u, -ur) [sgɛl·ba, sgɛl·pa] f. Vrængen af Mund og Ansigt (om den, der stikker i at græde): *gera skelpur*, flæbe.

skelpadda [sgɛl·pad·a] f. = **skjaldbaka.**

skel sandur [sgɛl·sandoo̜] m. Skælsand, Sand, hvis Hovedbestanddel er knuste Muslingeskaller o. l. **-skúfar** [-sgu·vaɹ] mpl. Rankefødder (cirripedia). **-þunnur** [-þʏn·oo̜] a. **1.** *(þunnur sem skel)* tynd som en Skal, *(þunneggjaður)* tyndægget. — **2.** overf. **a.** meget sløv: *leg er s. eftir sterkið nótt* (Rvk.). **b.** meget svagt (smaat) begavet.

skemd (-ar, -ir) [sgɛm·t] f. **1.** Beskadigelse, Skamferen, Fordærvelse, Ødelæggelse: *áin gerir miklar skemdir á túninu*; *s. í bók*; *liggja undir skemdum*, være udsat for Beskadigelse el. Fordærvelse: *Þið eruð báðar tirhreinar að eðlisfari ... en liggið báðar undir skemdum* (GFrÓt. 5); *til skemda*, ¹) til Skade: *bíta til skemda*, skambide; ²) *þessi orðalagsbreyting er til skemda* (virker skæmmende). — **†2.** *(blygðun)* Undseelse. — **†3.** *(skömm)* Skam, Vanære.

skemdarangi [sgɛm·daraunɟɪ] m. Barn, der ødelægger og slaar i Stykker, Rivihjel.

skemill (-ils, -lar) [sgɛm·ɪdλ, -ɪls, sgɛm·laɹ] m. Skammel.

skemla (-u, -ur) [sgɛm·la] f. gammel Ko, som ikke kan faa Kalv.

1. **skemma (-u, -ur)** [sgɛm·a] f. **I.** Pakhus, Forraadshus (undert. nogen Afstand fra Gaardens andre Bygninger). — **II.** Jomfrubur, Fruerstue: *kóngsdóttir sat í skemmu sinni*, Prinsessen sad i sit Jomfrubur.

2. **skemma (di)** [sgɛm:a] v. **I. 1.** vt. *(stytta)* göre kortere. — **2.** impers. *daginn tók að s.*, Dagen blev kortere. — **3.** refl. *skemmast*, blive kortere. **II.** beskadige, fordærve: *áin skemmir túnið mikið*; — *s. sig á e-u*, odelægge sit Rygte ved n-t; — refl. *skemmast*, tage Skade, blive beskadiget, fordærves; — pp. *skemdur*: *s. á geymslu*, beskadiget ved at gemmes, overgemt; (Ordspr.) *þar er enginn s., sem hann er ei nefndur* (GJ.), der tager ingen Skade (paa Æren), hvor han ikke nævnes. — **°III. 1.** *(láta skammast sín)* beskæmme. **2.** refl. *skemmast e-s*, skamme sig over n-t.

skemmilegur [sgɛm:ɪlɛ·qoo̜] a. ærekrænkende: *skemmileg mannorðsmeiðsl*, ærekrænkende Injurier; — adv. *-lega.*

skemmill (-ils, -lar) [sgɛm:ɪdλ] m., **skemmingur (-s, -ar)** [sgɛm:-ɪŋgoo̜] m. en Sælart, mindre end *hringanóri* (ÞThLfr. II. 316) (Breiðf.).

skemmu búð [sgɛm·obuð] f. Beboelsesrum i en *skemma* I.: *er la-kör í einni s.* (MJSöguk. 99). **-gætt** [-ɟaiht] f. Mellemrummet mellem Væggen og Trægavlen *(þil)* i en *skemma* I.: *Loksins fann hann lítt frosið torf í skemmugættinni* (ÞGiÐ. 37). **-loft** [-lɔf·t] n. Pakhusloft. **-mey** [-mɛi] f. Kammerjomfru. **-þil** [-þɪ:l] n. Pakhusgavl; *reisa s.*, Kunst, best. i at anbringe fem smaa lange Træstykker saal. at de, naar de staar samlede, ligner Gavlen paa et Hus (ÓDavSk. 343).

skemri [sgɛm·rɪ] comp., **skemstur** [sgɛm·sdoo̜] superl. af **skammur.**

?**skemt** [sgɛm·t, sgɛm·t] n. Skæmt (HallgrPass. 21).

skemta (i) [sgɛm·da, sgɛm·ta] vt. med dat. **a.** underholde, more: *s. sjer*, more sig. **b.** abs.: *s. með e-u*, göre n-t for at underholde andre, give n-t til bedste; *þar voru margir, sem skemtu*, der var mange, som bidrog til Underholdningen. — **c.** ppn. *skemt*: *e-m er skemt*, en kan ikke lade være at smile: *hann fór að tala um afrek sín, og þá var mjer skemt.*

skemtana fýsn [sgɛm·danafis·n, sgɛm·t-] f. = **skemtanasótt. -skattur** [-sgahdoo̜] m. Forlystelsesskat. **-sótt** [-so·ht] f. Forlystelsessyge.

skemti bátur [sgɛm·dɪbau:doo̜, sgɛm·tɪbau:too̜] m. Lystbaad. **-blað** [-bla:ð] n. underholdende Blad. **-bók** [-bo·k] f. underholdende Bog, Morskabsbog. **-dugga** [-dʏg:a] f. Lystjagt. **°-farandi (-a, -endur)** [-fa·randɪ] m. **skemtiferðamaður. -ferð** [-fɛr·ð] f. Lystrejse. **-ferðamaður** [-fɛrðama:ðoo̜] m. Lystrejsende, Turist. **-fjelag** [-fje:laq] n. selskabelig Forening. **-ganga** [-gaunɡa] f. Spadseretur. **-garður** [-gar·ðoo̜] m. Park; Lysthave. **-göng** [-göyŋ·k] npl. Lystvej, Allé. **-hús** [-hu:s] n. Lysthus. **-höll** [-höd·λ] f. Lystslot. **-kvöld** [-kvöl·t] n. Underholdningsaften. **-legur** [-lɛ·qoo̜] a. **1.** morsom: *skemtileg saga*; — lystig, gemytlig, jovial: *s. maður.* — *(hugnæmur)* interessant. **2.** adv. *-lega*, morsomt, interessant. **-lestur** [-lɛs·doo̜] m. Morskabslæsning.

skemtinn [sgɛm·dɪn, sgɛm·tɪn] a. = *gamansamur*, gemytlig.

skemti reið [sgɛm·dɪrɛi·ð, sgɛm·tɪ-] f. Lystridt. **-skip** [-sgɪ·p] n. Lystskib. **-skúta** [-sgu·da, -sgu·ta] f. Lystfartøj. **-staður** [-sda.ðoo̜] m. Forlystelsessted. **-stígur** [-sdi:qoo̜] m. **skemtivegur.** °**-svæði** [-svai:ðɪ] n. Park (Eimr. I. 61). **-veður** [-vɛ:ðoo̜] n. Spadserevejr. **-vegur** [-vɛ:q-oo̜] m. Promenade; Lystvej.

skemtni [sgɛm·dnɪ, sgɛm·tnɪ] f. indecl. Gemytlighed.

skemtun (-ar, -anir) [sgɛm·don, sgɛm·ton, -anɪo̜] f. **1.** Fornöjelse, Morskab: *hafa s. af e-u*, finde Morskab i n-t, more sig ved n-t; *til skemtunar*, for Morskabs Skyld; til Underholdning: *gera sjer e-ð til skemtunar*; — *vera e-m til skemtunar*, være en til Selskab, underholde en. — **2.** Underholdning, Forlystelse: *það var haldin s. í Bárubúð*; *þjóta af einni skemtuninni á aðra*; *fara á s.*, gaa til en Forlystelse.

skemtunar fullur [sgɛm·dønapfʏd·loo̜, sgɛm·t-] a. morsom, behagelig. **-sýn** [-si:n] f. behageligt Syn. **-söngur** [-söyŋ·goo̜] m. underholdende Sang.

skemur [sgɛ:moo̜], **skemst** [sgɛm·st] comp. og superl. af *skamt*, se **skammur.**

skenglast (a) [sgɛiŋ·last] vrefl. **1.** (BH.) = *skenklast.* **2.** *(slaga, reika)* rave, gaa usikkert (Dýrf.).

skenkiborð [sgɛiŋ·ɟɪbor·ð, sgɛiŋ·ɟɪ-] n. Skænk.

skenking (-ar, -ar) [sgɛiŋ·ɟiŋk, sgɛiŋ·ɟ-] f. **1.** Skænkning, Iskænkning: *s. víns.* — **2.** *(gjöf, það að gefa)* Given, Gave.

skenkja (ti) [sgɛiŋ·ɟa, sgɛiŋ·ɟa, sgɛiŋ·dɪ, sgɛiŋ·tɪ] vt. **1.** *(hella)* skænke: *s. kaffi*, ogs. abs. *s.*: *er búið að s. fólkinu?* har Folkene faaet Kaffen?; *s. í bolla*; *s. e-m*, skænke i for en; *s. á glösin*, skænke i Glassene. — **2.** *(gefa)* skænke, give; (Ordspr.) *ekki skal skoða tennur á skenktum hesti* (GJ.), man skal ej skue given Hest i Munde.

skenkjari (-a, -ar) [sgɛiŋ·ɟarɪ, sgɛiŋ·ɟarɪ] m. Mundskænk.

skenklast (a) [sgɛiŋ·glast, sgɛiŋ·klast] vrefl. (jfr. *skenglast*) skræve.

skenkur (-s) [sgɛiŋ·goo̜, sgɛiŋ·koo̜] m. **†1.** *(drykkur)* Drik (iskænket og frembaaren), Skænk. — **2.** *(gjöf)* Skænk, Gave.

skenna (-u, -ur) [sgɛn:a] f. **1.** *(skeina)* lille Saar (Af., Sch.). — **2.** *(hárlaus blettur)* haarløs Plet (Hf.).

skens (pl. ds.) [sgɛn·s] n. Spot, Skoser: *Verst, að hinar stúlkurnar brostu að því, og voru með s.*, (EKvOf. 228); *s. og skætingur*, Gluffer og Gloser.

skensa (a) [sgɛn·sa] vt. skose, ironisere over: *s. e-n fyrir e-ð.*

skepja (skapti, skaptur) [sgɛ·bja, sgɛ·pja, sgaf·dɪ, sgaf·doo̜] vt. = *skapa*; af dette Verbum bruges nu kun pp. *skaptur*, som er alm. i Litteratursproget, og til Dels i Talesproget. Infinitiven *skepja* og imp. *skapti* kan findes i arkaiserende Poesi. Ellers erstattes det helt af *skapa* (s. d. O.).

skepna (-u, -ur) [sgɛhb·na] f. **1. a.** *(vera)* Skabning, Væsen: *engin lifandi s.* — **b.** det skabte, Skabning: *öll skepnan lofar guð.* — **2. a.** *(skynlaus s.)* Kreatur, Dyr, spec. om Husdyrene: *hirða skepnurnar*, røgte Kreaturerne; *fara vel með skepnur.* — **b.** som Skældsord: Töjte: *hún er dauðans s.*, hun er dog en skrækkelig Töjte. — **c.** Skrog, jfr. *karls., kerlingars.*; ogs. som Tiltale: *skepnan mín*, gamle Skrog. **†3.** *(höfuðskepna)* Element. **†4.** *(skynsemi)* Forstand: *hann er ekki með öllu skepnu*, han er ikke ved sine fulde fem.

†**skepnu barn** [sgɛhbnobad·v, -bar·dv] n. skabt Væsen, Skabning. **-fellir** [-fɛd·lɪo̜] m. Kreaturdød, Kvægdød. **-hald** [-hal·t] n. Kvæghold. — *ls.* i pl. *-höld*, Kvægets el. Kreaturernes Tilstand: *það eru heldur góð skepnuhöld víðast hvar í sveitinni.* **-hirðing** [-hɪr·ðiŋk] f. Kreaturrøgt. **-hirðir** [-hɪr·ðɪo̜] m. Røgter: *góður s.* **-laus** [-løy·s] a. uden Kreaturer, uden Faar. **-legur** [-lɛ·qoo̜] a. dyrisk; — adv. *-lega.* **-missir** [-mɪs:ɪo̜] m. Tab af Kreaturer el. Faar. **-níðingur** [-ni:ðiŋgoo̜] m. Dyrplager. **-níðsla** [-nið·sla] f. Dyrplageri. **-sjúkdómar** [-sju:kdo·maɹ] mpl. Sygdomme hos Dyr. **-skapur** [-sga·boo̜, -sga·poo̜] m. Dyriskhed. **-vinur** [-vɪ:noo̜] m. Dyreven. **-æði** [-ai:ðɪ] n. Fæiskhed.

skeppa (-u, -ur) [sgɛf:a, sgɛhba] f. Skæppe.

skeppu mál [sgɛf:omau:l] n., **-mælir** [-mai:lɪo̜] m. Skæppemaal.

sker (-s, pl. ds., gen. **skerja)** [sgɛ:r, sgɛr·ja] n. **1.** Skær, skjult Klippe i Søen: (Talem.) *sigla* (el. *synda*) *milli skers og báru*, sejle mellem Scylla og Charybdis; *flaska* (el. *stranda*) *á því skerinu*, strande paa det Skær; *þá má taka 200 þús. kr. lán, ef okkur ber upp á sker* (hvis vi lider et økonomisk Skibbrud) *og mun okkur þá full-borgið* (Alþ. '11, B. II. 628). — **2. a.** Stendynge, f. Eks. af Sten hidrörende fra et Fjældskred (VSkaft.). — **b.** *(klettur inni í landi)* enestaaende Klippe paa Land (Hf., VSkaft.).

skera (sker; skar, skárum; skæri; skorið) [sgɛ:ra; sgɛ:r; sga:r, sgau:rom; sgai:rɪ; sgo:rɪð] vt., vi. og. v. impers. **I. 1. a.** skære; *(s. sundur)* skære over, skære paa: *þeir skáru böndin*; — *s. brauð*, skære Brød (af), skære Brød i Skiver; *s. sig*, skære sig: *s. sig í fingur*; — *hann skar sig á háls*, han skar Halsen over paa sig selv. — **b.** operere: *hver skar hann?* **c.** *(saxa)* finhakke: ¹) skære Snustobak; ²) overf. gaa med en rokkende el. vuggende Gang, vugge Overkroppen snart til den ene, snart til den anden Side under Gangen; *s. grös*, finhakke islandsk Mos (inden man anvender den til Vælling, Blodpolser el. andet). — **d.** *s. mó* el. abs. *s.*, skære Törv (Vf.). — **2.** med præp. og adv. **a.** vt. *s. e-ð af*, skære n-t bort; *s. (brauð) að sjer*, skære (Brød) ind imod Brystet; *s. (brauð) frá sjer*, skære (Brød), idet man retter Kniven udefter: *Það er einn matsiður Grænlendinga, að þeir s. hvurn bita frá sjer, og sé stórannað varla verður kingt* (SBrGr. 18); *s. fram mýri*, aflede Vandet i en Mose ved Grøfter, udgrøfte en Mose; *s. fram tjörn*, afgrave en Dam; *s. inn*, udtage Leveren af en levende Havkal: *við drógum og unnum hákarlinn og settum á „tamp", og skárum inn, þegar við gátum* (SIng. I. 269); *s. e-ð niður*, ¹) skære n-t i (smaa) Stykker: *s. niður brauð*; ²) se under I. 4.; *s. sundur net*, kappe Garn; *s. upp lík*, anatomere et Lig; *s. upp mann*, operere et Menneske; *s. upp fisk*, tage Indvoldene ud af en Fisk. *s. e-ð við nögl* (el. *neglur*) *sjer* (el. *s. e-ð upp á nögl sjer*), knibe paa n-t, være kneben med n-t. — **b.** vi. *s. á e-ð*, skære n-t over; *s. á milli e-s*, danne Skel mellem n-t: *sú sókn lá þannig, að áin skar á milli sóknanna* (GFrSev. 81), *s. fyrir mein*, standse

[illegible] fortænderne, naar man skal [illegible] Lavheden, snakke [illegible] Læberne [illegible] (JTr [illegible] 1391) [illegible] hele Vejen [illegible] ar e-n, afgöre [illegible] afgöre en Tvist [illegible] 3. impers. [illegible] Jærnene [illegible] (ÓDa.Þ [illegible] Sværne smuttede saaledes [illegible] under Remmen [illegible] 4. a. (sauði) slagte [illegible] Blade [illegible] Spade [illegible] og abs. *s. niður*, nedslagte (enkelte Faar el. den hele Besætning) paa Grund af [illegible] forhindre en Debats Fortsættelse ved at forlange dens Ophor; *s. niður* (slagte, [illegible] Faar om Efteraaret el. Vinteren paa Grund af Homangel, for at Forraadet kan slaa til for de andre; *s. af sjer fje*, ds. — b. abs. = *s. fje*. — 5. a. *(snída)* tildanne ved Skæring: *s. undan*, tildanne, göre Kanterne paa Læder, hvoraf en Sko skal sys, tyndere (Árn.); [illegible] Mave [illegible] Hesten [illegible] Negle — b. [illegible] *roð og senda honum skó* (Af., ASkaft.), (egl. tilskære en Fiskeskind og [illegible] Skærere, [illegible] 6. a. [illegible] høste (= *uppskera, skurður, kornskurður*). — b. spec. *s.*, abs. hoste, afmeje Marevalg [illegible] 7. a. [illegible] *skerinn*, [illegible] ned Udskæringer [illegible] (GFl. 25). — b. overf.: *s. upp herör*, udgrave, udsende Krigspilen, sammenkalde [illegible] 8. a. i overf. Bet. i forskellige Udtryk: *s. skimp að e-u*, göre Nar af n-t (jfr. [illegible] *af manni* (egl. ikke snitte meget af Manden ɔ: sin Mening), ikke bruge mange Omsvøb, sige sin Mening rent ud; *það verður ekki af honum skorið*, det [illegible] *skapa um e-ð*, bestemme n-t aldeles efter eget Tykke, skalte og valte med n-t [illegible] (1ArRett 229) *Um þetta áttu Danir einir að s. og skapa, eins og þeim þóknaðist* (Eimr. XVII. 204). — b. impers.: *það sker mikið (lítið) að e-m*, en har stor (ringe) Indflydelse, er betydelig (ubetydelig). — II. refl. *skerast*: 1. skæres: [illegible] udröj, naar det skæres (f. Eks. om Brod). — 2. skæres, blive presset (om [illegible] dybt ind i Laaret, blev presset dybt ind i hans Laar; (om Planker i en Landgangsbro, der er beskadiget af Søgang): *Ennfremur hafa þverbitarnir smátt og smátt skorist niður yfir járnbitana* (er blevet presset ned over [illegible] 3. [illegible] *miðdepillinn er þar sem línurnar skerast*. — 4. skære sig, strække sig (om Fjorde, Dale osv.), gaa: *fjörðurinn skerst langa leið inn í landið*, [illegible] — 5. *skerast vel (illa)*: a. vise sig i god (daarlig) Tilstand ved Slagtningen. b. [illegible] 6. [illegible] *hvað sem í skerst*, hvad der saa end kan hænde; *hvað sem slðar í skærist* (GKonÆf. 213); *e-ð skerst í með e-m* (el. *milli e-a*), der kommer en Kurre paa Traaden mellem n-n: *góðir vinir, eins og ekkert hefði í skorizt með þeim* (som om der intet var hændt) (JThPs. 30); *eins og aldrei hafi neitt í skorizt*, som om der ingenting var sket (Eimr. II. 30); *miðlaði hún æfinlega mál-* [illegible] blande sig ind i en Sag, skride ind; *skerast undan e-u* — *skorast undan* [illegible] tilbage fra n-t; *(bregðast)* svigte. — III. ppr. *skerandi*, gnavende: *skerandi hungur*. — IV. pp. *skorinn*, skaaren: (Ordspr.) *klipt var það, skorið var það*, egl. det var klippet, det var skaaret, siges naar der kævles længe om ubetydelige og ligegyldige Ting og bægge af Parterne stadig gentager sig. — Om Oprindelsen til dette Mundheld, til Kærlinger, der strides om, hvorvidt mejet Græs kan kaldes ·klippet· eller ·skaaret·, se JÁÞj. II. 536; *Áttu nokkuð til skorið?* har du nogen skaaren Snustobak?

skerborð [sgɛr·borð] n. rundt Fad el. Tallerken: *(skrímslið) veltist* [illegible] (JThMk. 283).

skerða (ti) [illegible] 1. [illegible] 2. [illegible] 3. [illegible]

[illegible] *hafa skerðan hlut*, trække det korteste Straa; [1]) (bot.) delt.

skerdagur [sgɛr·da·qoǫ] m. ·Skærdag·, den Dag, da man tager ud til *Súlnasker* paa Fuglefangst (Vestm.).

skerðing (-ar, -ar) [sgɛr·ðiŋk] f. 1. Forringelse, Formindskelse (af [illegible] 2. [illegible] 3. [illegible] Indsavning.

skerðipressa [illegible] (Bogb.) Indsavningspresse.

†**skerdiskur** [sgɛrdısgoǫ] m. (flad) Tallerken.

skerfur (-s, -ir) [illegible] *skerf til e-s*; — *leggja drjúgan skerf til e-s*.

sker færi [illegible] (Vestm.). **-gála** [illegible] (ASkaft.) = **skerjála**. **-garður** [-garðoǫ] m. Skærgaard. **-göngumaður** [illegible] paa et Skær, spec. *Súlnasker* (Vestm.).

skeri (-a, -ar) [sgɛ:rı] m. I. (zool.) 1. en Art Borsteorm (nereus): [illegible] II. 88) — 2. Skæreæg [illegible] II. [illegible] Tangskær.

skeribakur [illegible] **skeribakur** [illegible] oǫ, -ba:koǫ] m. (Hf.) Forel, som kun kan flækkes (el. skæres) i to Stykker.

skerill (-ils, -lar) [illegible] 1. [illegible] se *skafl* II. 2. a. — 2. = *hákarl*.

skering (-ar, -ar) [sgɛ:riŋk] f. Gennemskæring af en Bakke: *vegur-* [illegible]

skerja (-u, -ur) [illegible] f. 1. a. [illegible] b. [illegible] og uregerligt Huniaar — 2. [illegible]

skerja flesjur [illegible] **-floti** [illegible] m. Flaade, placeret i en Skærgaard, Skærgaardsflaade: *s. Svía* (Odds. I. 403). **-garður** [-gar·ðoǫ] m. Skærgaard. **-klasi** [-kla:sı] m. Gruppe Skær. **-kolla** [-kod·la] f. 1. *(urt)* Hunsæl, spec. Sæl, som Aar efter Aar søger til de samme Skær (Sch.). — 2. a. en særlig stor Sæleart, uvist hvilken: *ógurlega stóran sel ... og kallaði J. hann skerjakollu* (SIng. I. 199). — b. Navn paa et mytisk Souhyre: *skrímsli, er heiti S.* (ÞThFerð. III. 344). — 3. [illegible] **-kollur** [illegible] Han[illegible], som Aar efter Aar søger til de samme Skær, jfr. *skerjakolla* (Sch.).

skerjala (-u, -ur) [illegible] a. [illegible] vild, ung Pige (uden egentlig dadlende Bet.). — b. uregerlig, vild og letfærdig Kvinde med et hæftigt Sind: *hún er allra mesta s.*

skerja naggur [sgɛr·janag:oǫ] m. Spidsen af et Skær, skarpspidset, enlig Klippe i Havet. **-steinbítur** [-sdeim·bidoǫ, -bitoǫ] m. (zool.) *(sprettfiskur)* Tangspræl (centronotus gunellus).

skerjóttur [illegible]

skerju kolla [illegible] = **skerjála**. **-legur** [illegible]

skerlingur (-s) [illegible] halvt [illegible] suleunge, som endnu knapt er moden til at fanges (Vestm.).

?**skermur (-s, -ar)** [sgɛr·moǫ] m. Skærm: *japanskur s.* (ÁBjDr. 214).

†**skernár** [sgɛr·nau:r] m. Lig af et Menneske, som er bleven bragt ud i et Skær og er omkommen der.

skerpa [illegible] f. 1. Skarphed [illegible] 2. Skarphed, Opfat[illegible] *skerpu* (ÁBjH. 200). — 3. Ivrighed, Dygtighed: *vinna með skerpu*, arbejde [illegible] energisk fat. — 4. foroget og forceret Arbejde i et kort Tidsrum for at faa n-t færdigt, sidste Omgang: *gefðu grautnum dálitla skerpu enn*, lad Groden koge lidt endnu; *jeg þarf að gefa þessum blessuðum Rómarjetti dálitla skerpu, ef jeg á að kunna nokkuð í honum*.

skerpa (ti) [illegible] 1. [illegible] hvæsse en Kniv. — 2. a. overf. skærpe, göre haardere el. strængere: *s. hegningar*, göre Straffene strængere; *hann er að s. frostið*, Frosten tiltager; *s. sig*, tage Mod til sig, anstrænge sine Kræfter. — b. *s. suðuna, s. á suðunni*, bringe til at koge stærkere. — 3. hærde, törre: *(rá)skerptur fiskur*, Fisk, törret paa Stænger (jfr. færøisk skerpikjöt): *(silungur er kallaður) skerptur, er vindþurkaður er á rá* (JÓlGrv., ÞThLfr. II. 320).

skerping (-ar, -ar) [illegible] 1. a. [illegible] *ingar*, Skærpelse af en Straf. — b. [illegible] *skerpingur*, Anstrængelse. — 2. *(hersla)* Törring af Fisk el. Kod.

skerpingur (-s) [illegible]

skerpla (-u) [sgɛr̥·bla] f. den 11. Maaned i den isl. Almanak (den anden Sommermaaned, Maj—Juni).

skerpulyf [illegible]

†**skersa** [illegible] = **skessa**.

skersast (a) [illegible]

skersl [illegible] **skersli** [illegible] (Árn.)

skersla (-u, -ur) [illegible] Side [illegible] (AM 226a, 8vo).

sker tuður [illegible] = **hrúðurkarl**. **-völlur** [illegible] (JÁGát. 201).

skessa (-u, -ur) [illegible] 1. [illegible] 2. [illegible]

skessa (a) [s[illegible]ɛs.a] vt.: s. *sig* el. refl. *skessast*, blive urolig, blive værre: *veðrið skessast* el. *hann er farinn að s. sig* (el. *skessast*), Vejret bliver daarligere; *tók að skessast vinátta þeirra*, deres Venskab begyndte at gaa i Stykker, kølnes (Árn.).

skessilega [sɢ̊ɛs:ılɛ·qa] adv. voldsomt, overordentlig (Langanes).

skessinn [sɢ̊ɛs·ın] a. **a.** (om Veiret) barsk, daarlig: *hann er* [illegible] *s.* (Árn.). — **b.** udsat for Uvejr, stormfuld: *skessin jörð* (Mýrdal) (ÁM. 221b, 8vo).

skessu bragð [s[illegible]obra[illegible]ð, -braqþ] n. Jættek[illegible], man kaster sig mod Modstanderens Bryst, saal. at han stejler, og i det samme springer man tilbage med en Drejning af Kroppen og falder paa højre Knæ, idet man rykker ham efter sig, hvorved Modstanderen slynges frem over Angriberen, som saa kaster sig over den faldne. Anses for uskónt og er som oftest utilladeligt (jfr. ODavSk. 63); undertiden anvendt om *sniðglíma*, s. d. O. **-ketill** [-ɡ̊ɛ[illegible], -[illegible]] m. Jættegryde: *i gjánum og* [illegible], *þar sem straumur er mikill ... sjást oft djúpar holur eða* [illegible] *rendir bolar inn í bergin, koma þeir af hringsnúningi grjótsins ... Þetta kalla menn skessukatla* (ÞThLýs. II. 294). **-legur** [-lɛ·qøɡ] a. lignende en Jættekvinde; plump, fræk. — adv. *-lega*: *(kunna'ega)* plumpt; [illegible] paa en haad og fræk Maade. **-leikur** [-lɛ·goɡ, -l[illegible]ko[illegible]] m. Jættekvindeleg, en af Spillerne er Jættekvinde, en anden en Bonde, Resten hans Börn. Bonden kan undværes. Af denne Leg er der forskellige Arter (ODavSk. 1[illegible]-112, jfr. *risaleikur*, ibid. 113). **-tak** [-ta:k] n. = **skessubragð.**

ský (-s, pl. ds.) [sɢ̊i:] n. **1.** Sky: *til skýja*, op i Luften; *tunglið veður í skýjum*, Maanen vader gennem Skyerne; [illegible], der gaar en Sky for Solen (ogs. overf.); (Ordspr.) *s. á engan skildaga* (SchMál.), Skyen har ingen bestemt Flyttedag; (Talem.) *hefja e-n til skýjanna*, hæve en til Skyerne; *það er hvorki s. eða skuggi á e-u*, n-t er uden Plet el. Lyde. — **2.** (med.) *s. á auga*, [illegible], hvid Cornea[illegible] [illegible] *s. á auga*, [illegible] Stær (cataracta). — **3.** Snedynge: *þar sem* [illegible] *og skafla* (GFrUbl. 5). **-blettur** [-blɛhdøɡ] m. **1.** *(lítið ský)* Skyplet, lille Sky. — **2.** *s. á auga*, Stær. **-blinda** [-blında] f. (med.) [illegible] *á auga*, se **ský** 2. **-bólstraguð** [-bouˡsdragvʏ:ð] m. (om Zeus) Skymassernes Gud, Skysamleren. **-bólstur** [-bouˡsdøɡ] m. Skybanke.

Skíð (-s) [sɢ̊i:ð] n. npr. Skye (en af Hebriderne).

skíð (-s, pl. ds.) [sɢ̊i:ð] n. *(= skíði)* Brændestykke, Brænde.

†skíða (-u, -ur) [s[illegible]ða] f. tyndt Bræt: [illegible] *við, heldur á röndum* [illegible] *og fest með* [illegible] *annari innan í hverjum samkomum* (JÓlInd. 271).

skýða (-a, -u) [sɢ̊i:ða] n. (Sch.) = **skíði** III. 2.

skíða beygjur [sɢ̊i:ðabɛi:jøɡ] fpl. Böjningerne el. de opadböjede Dele paa Skier. **-braut** [-bröy:t] f. Skiløberbane. **-brekka** [-brehga] f. Skibakke. **-bönd** [-bön·t] npl. Skibaand, Skisnore, Baand, hvormed Skierne fastgöres, f. Eks. til et Knaphul, for at de ikke skal gaa tabt, hvis de slipper fra Foden (Lögr. '14, 207). **-fang** [-fauŋ·k] n. en Favnfuld Brænde, Brændeknippe. **-far** [-fa:r] n. Skispor. **-ferð** [-fɛr·ð] f. **1.** Skitur: *þetta var skemtileg s.* — **2.** *(íþróttin að fara á skíðum)* Skiløbning, -sport. °**-fleygur** [-flɛi:qøɡ] m. Vægge (JsJs.). **-færi** [-fai:rı] n. Skiføre. **-för** [-fö:r] f. = *skíðaferð*, Skiløben. **-föt** [-fö:t] npl. Skiløberdragt. **-geisli** [-ɟɛis·lı] m. = **skíðastafur.** **-grind** [-grın·t] f. Slæderamme af Hvalben. **-hlaði** [-hʌa:ðı] m. Brændestabel. **-húfa** [-hu:(v)a] f. Skiløberhue. **-kengir** [-ɟ̊ɛiŋ·ɟı[illegible]] mpl. Kroge el. Ringe paa Skier, hvori Foduaandene fastgöres. **-laus** [-löy·s] a. uden Skier. **-maður** [-ma:ðøɡ] m. Skiløber. **-námsskeið** [-naum·sɢ̊eið] n. Kursus i Skiløbning. **-sleði** [-slɛ:ðı] m. Skislæde. **-slóð** [-slouːð] f. Skispor. **-snæri** [-snai:rı] npl. = **skíðabönd.** **-stafur** [-sda:voɡ] m. Skistok, -stav. **-útbúnaður** [-u:tbunaðoɡ] m. Skier med Tilbehør. **-vetlingur** [-vɛhdliŋgøɡ] m. Skivante.

skidda (-u, -ur) [sɢ̊ıd·a] f. Fiskekniv (Vf., Sch.).

skíðgarður [sɢ̊ið garðøɡ] m. Plankeværk, Gærde af Træ, Stakit.

skíði (-is, pl. ds.) [sɢ̊i:ðı] n. **†I. a.** Brændestykke: *kasta skíðum á eldinn.* — **b.** spec. Drivtømmerstumper, som kun kan anvendes til Brændsel (VSkaft.). — **II.** Ski: *fara* (el. *renna sjer*) *á skíðum*, løbe paa Ski(er); *kunna vel á skíðum*, være en dygtig Skiløber; *skríða á skíðum*, løbe paa Skier. — **III. †1.** *(slíður)* Skede. — **2.** *(s. á sjálfskeiðingi)* Jærn som Mellemlag i et Knivskaft. — **3.** *(hvalskíði)* Hvalbarde, Fiskeben. — **4.** Blanchet (Fiskeben) i et Korset. — **IV.** umodne Forelrogn (Mýv.).

skíðis fiskur [sɢ̊i:ðısfıs·goɡ] m., **-hvalur** [-χwa:loɡ, -kva:loɡ] m. (zool.) Bardehval (mysticetus). **-sproti** [-ı-sbro:dı, -sbro:tı] m. lille Stok el. Scepter af Fiskeben (Hvalben).

skíðloga [sɢ̊ið·lo·qa] vi. el. v. impers. brænde lystigt: *eldurinn skíðlogaði*, *það skíðlogar í ofninum.*

skýdrög [sɢ̊i:drö·q] npl. spredte Skyer: *s. sjást ekki á lofti.*

skíðveggur [sɢ̊ið·vɛg·øɡ] m. = **skíðgarður.**

1. **skífa (-u, -ur)** [sɢ̊i:va] f. Skive, Plade.

2. **skífa, skýfa (ði)** [sɢ̊i:va] vt. *(sneiða)* skære i Skiver, skive; *(kljúfa)* kløve, sønderskære; *(sníða burt)* bortsnitte: *Þe*[illegible] *skiftist* [illegible] *frá* (StgrTh. i Eimr. XVI. 104); *s. e-ð í tvent*, hugge n-t midt over; *s. e-ð upp*, hugge n-t i Stykker: *skýfðu upp skrokk hans* (ɔ: *hestsins*) (ÓDavÞul. 127).

skýfa (ði) [sɢ̊i:va] vt.: *s. e-ð*, skubbe til n-t, bringe n-t af Lave.

ský fall [sɢ̊i:fadʌ] n. Skybrud. **-flóki** [-flouɟı, -flouɡ̊ı] m. tyk Sky.

skifta (i) [sɢ̊ıf·da] vt. med dat.

A. I. 1. a. *(deila)* dele (med det, der deles, i Dativ): *s. arfi*, skifte (dele) en Arv; *s. herfangi*, dele Bytte; *s. sjer (í tvo flokka)*, dele sig (i to Partier); *s. af*, udskille: *áin skiftir löndum*, Floden danner Skel mellem Gaardene; *s. e-u með sjer*, dele n-t imellem sig; *s. með sjer* [illegible] *með sjer verkum*; — *s. sundur*, dele i særskilte Dele; *(eftir gæðum eða eiginleikum)* sortere: *skipta ullinni sundur, eða „sortera“ hana* (JSVb. 49); *s. upp*, uddele fuldstændigt: *loksins varð að skipta börnunum upp*, endelig maatte man fordele alle Börnene rundt omkring (JÁÞj. I. 257); *s. e-u milli sín*, dele n-t (mellem sig); *s. e-u við e-n*, dele n-t med en; *landinu er skift í sýslur*, Landet er delt (inddelt) i Sysler (Herreder); *s. kvæði* (ældre: *skipa kvæði*), ordne de enkelte Vers i et Digt, saaledes at de kommer i den rigtige Rækkefølge; *kunna ekki að s. kvæði*, ikke kunne huske Versene i et Digt i den rigtige Rækkefølge; (Talem.) *láta hendur s.*, tage med Magt; (Talem.) *nú erum við skildir að skiftu* (el. *skiftum*), se *skifti* III. — **b.** pp. *skiftur*, delt; (bot.) delt (sectus). — **c.** *s. e-m e-u*, tildele en n-t: *(hann) tók við fénu og skipti öðrum fáu af því, en hélt miklu sjálfur* (II. I. 214); *láta hönd s. hendi*, lade n-t gaa fra Haand til Haand (uden Mellemled), betale kontant: *meðan hann lét að eins hönd s. hendi, gat hann selt sumt með betra verði, en fastaverzlunin* (JTrL. 53). — **2.** *s. sjer af e-u*, blande sig i n-t, gribe ind i n-t; *skifta sjer af e-m*, ¹) bryde sig om en, give sig i Lag med en, indlade sig med en, have med en at göre: *hann argaði í sífellu, en jeg skifti mjer ekki af honum*; — (spec., euf.) have könslig Omgang med: *þegar þau vilja s. sjer hvort af öðru hverfa þau bæði niðrundir pallinn* (SBrGr. 21). — **II. 1.** skifte, forandre, ændre: *s. ham*, skifte Ham, skifte Hud; *s. litum*, skifte Farve; *s. vel litum*, have en rød og hvid Teint: *rjóð og hvít og skifti vel litum* (And. II. 265); *s. skapi (sínu)*, ¹) skifte Sind; ²) *(reiðast)* blive vred, [illegible] *það skiftir* [illegible] *sínu*, det ændrer ens Skæbne i Livet. — **2. a.** bytte, veksle: *s. orðum við e-n*, veksle Ord med en; *s. höggum við e-n*, udveksle Hug med en; *s. illu við e-n*, göre en Fortræd; *s. við e-n*, have med en at göre; göre Forretninger med en. — **b.** *s. seðli*, veksle en Seddel; *s. tíu krónum*, veksle en Tikroner (Tikroneseddel). — **c.** bytte: *s. við e-n*, bytte med en; *viltu s.?* vil du bytte?; *s. við e-n á e-u og e-u*, bortbytte n-t til en i Stedet for n-t andet; *s. á e-u fyrir e-ð*, bytte n-t for n-t andet; *s. um e-ð*, ¹) *(breyta um e-ð)* skifte n-t; ²) bytte n-t (med en); *s. um e-ð við e-n*, bytte n-t med en; *s. um föt*, skifte Klæder; bytte Klæder; *eigum við að s. um föt (= fara hvor í annars föt)?* skal vi bytte Klæder; *jeg er svo blautur, að jeg verð að s. um föt*, jeg er saa vaad, at jeg maa skifte Klæder; *s. um nafn*, bytte Navn; skifte Navn; *s. um hesta* el. *s. um hest*, skifte Heste; *s. um vist*, skifte Plads; *s. um verði*, afløse Vagten (JsJs.); *(hrafn) skiptir um sér hljóðunum*, skriger i forskellige Toner (JÁÞj. I. 619). — **III.** impers.: **1.** være af en vis Betydning: *það skiftir miklu (litlu)*, det gör meget (kun lidt) til Sagen, n-t har meget (kun lidt) at sige; *e-ð skiftir engu*, n-t spiller ingen Rolle; *hverju skiftir það?* hvad gör det til Sagen? hvad har det at sige? hvad skal det betyde?; *það skiftir hann engu*, det kommer ham intet ved: *það ljet hann sig engu skifta*, det lod han sig være uvedkommende; *e-ð skiftir ekki* (el. *engu*) *máli*, n-t er ligegyldigt, Sagen uvedkommende: *skiftir þá ekki máli* (det er i saa Fald ligegyldigt), [illegible] (Alþ. '11, B. 435); *þetta skiftir engu máli*, det kan være det samme (ibid. 532); *e-ð skiftir engum togum* (el. *tökum*), n-t sker i en Haandevending; *það skiptir þó*, det gör dog Forskel (GV. i JÁÞj. I. xxxi); *Mikið skiftir um* (el. abs. *mikið skiftir*) (der er stor Forskel), *hver á heldur* (Eimr. X. 142). — **2.** *svo e-u skiftir*, i ... -vis; *svo tugum skiftir*, i Snesevis; *svo þúsundum skiftir*, i Tusindvis; *svo sýslum skiftir*, i flere Sysler; *það skiftir miljónum*, det drejer sig om Millioner, det er flere Millioner; *svo dögum* (el. *dögunum*) *skiftir*, Dag efter Dag; *svo vikum skiftir*, i Ugevis; *svo mánuðum skiftir*, i Maanedsvis, [illegible] i Aarevis. — **3.** *það skiftir skúrum*, det er Byger af og til; *skiftir um e-ð*, ¹) *(e-ð breytist)* noget forandres, tager en anden Vending: ²) spec. om Vejret: *skiftir um*, Vejret forandrer sig (is. til det bedre): *ef ekki því fljótara skiftir um*; ³) n-t kommer til en Krise el. Afgörelse: *það hlýtur að s. um með þeim á vesturvígstöðvunum úr þessu*; — *þó skifti ... frá því er var að undanförnu*, dog var der Forskel fra det tidligere (Skirn. VIII. 42); *oc skipti með þeim degi til harðinda*, den Dag slog det om til strænge Tider (Esp. IV. 93); *skiftir (mjög) í tvö horn um e-ð*, n-t er meget forskelligt (jfr. *horn*); n-t bliver lige det modsatte af hvad det har været, gaar fra den ene Yderlighed til den anden: *skipti þá mjög í tvö horn um lundarfar hans* (JThMk. 167); *á miðri heiðinni og skiptir þar vötnum í suður og norður* (deler Vandløbene sig til Syd og til Nord) (JÁÞj. I. 664); *það skiftir til e-s góðs, ills (fyrir e-m)*, Tingene el. Begivenhedernes Gang vender sig til n-t godt, daarligt (for en). — **IV.** *ef því er að s.*, hvis det behøves, hvis saa skal være, om det saa skal være: *jafntamt að berjast í fólkorustu á hervögnum, sem á fæti, ef því var að skipta* (Od. 172).

B. I. refl. *skiftast*: **1.** deles: *skiftast í*, bestaa af: *Þýskaland skiftist í mörg stór og smá ríki*; — *þar sem lönd skiftast*, hvor to Gaardes Jorder deler sig. — **2.** *(breytast)* forandre sig; (Ordspr.) *skjótt skiftist veður í lofti* (GJ.), Vejret skifter hurtigt. — **II.** recipr. *skiftast við*, veksle n-t; *skiftast höggum við*, veksle Hug; *skiftast orðum við* (el. *á orðum*), veksle Ord; *skiftast á*, veksle (med hinanden), indtræde vekselvis: *þegar hiti og kuldi skiftast á*; — *skiftast á að gera e-ð*, skiftes til at göre n-t; *skiftast til e-s*, *skiftast um* (el. *til*) *að gera e-ð*, ds. — **III.** pass. *e-ð skiftist*, n-t bliver delt, deles, skiftes; *e-ð skiftist á e-n*, n-t bliver en tildelt: *gjöra þau fjallskil, sem á hann hafa skipst* (som er blevet ham tildelt) (Stj. '91, B. 83).

skifta bók [sɢ̊ıf·dabouːk] f. Skifteprotokol. **-eyrir** [-ei:rıɡ] m. Byttemiddel. **-forstjóri** [-foɡ·sdjouːrı] m. = **skiftastjóri.** **-fundur** [-fʏn·doɡ] m. Skiftesamling. **-gerð** [-ɟɛr·ð] f. Skiftebehandling; -akt. **-gjald** [-ɟal·t] n. Skiftegebyr. **-kostnaður** [-kos·(d)naðoɡ] m. Skifteomkostninger. **-laun** [-löy:n] npl. Skiftegebyr. **-lok** [-lo:k] npl. Skiftebehandlingens Slutning: *áður en búið er tekið til skiftaloka* (Stj. '94, A. 12). **-lög** [-lö:q] npl. Skiftelov. **-lögsögn** [-löχ·sögn] f. Skiftejurisdiktion. **-mál** [-mau:l] n. **1.** *(s. fyrir rjetti)* Sag angaaende Arveskifte, Skiftesag. — **2.** pl. *(málefni um skifti á arfi)* Skifteretssager, -væsen. **-meðferð** [-mɛð·fɛrð] f. Skifte-

behandling. **-nefnd** [-nɛm·t] f. Skiftekommission. **-nefndarmaður** [-nɛmdarma:ðøɐ] m. Skiftekommissær.

skiftanlegur [sɡ̊ɪf·danlɛ·qøɐ] a. delelig.

skifta ráðandi [sɡ̊ɪf·darau:ðandɪ] m. Skifteforvalter. **-rjettur** [-rjɛhdoɐ] m. Skifteret. **-samkoma** [-sam·koma] f. Skiftesamling. **-sáning** [-sau:niŋk] f. Vekseldrift. **-stjóri** [-sdjoᵘ:rɪ] m. executor testamenti, Testamenteksekutor: *setja e-n skiftastjóra fyrir bú.* **-úrskurður** [-uɐ̯sgʏrðøɐ] m. Skiftekendelse. **-verð** [-ver·ð] n. Bytteværdi. **-verk** [-vɛɐ̯·k] n. Skiftebehandling (Sch.). **-verslun** [-vɛɐ̯·slʊn] f. Tuskhandel. **-vinur** [-vɪ:nøɐ] m. Handelsven; Kunde.

skifti (-is, pl. ds.) [sɡ̊ɪf·dɪ] n. **I. 1.** is. i pl. *(skifting)* Skifte, Deling: *upphaflega var ætlast til ... að ... fjárveitingin gengi til þeirra sem næst til jafnra skifta* (Alþ. '11, B. II. 659); *þetta er svo lítið, að það er ekki til skiftanna* (ikke til at dele). — **2.** is. i pl. Skifte (i et Dødsbo): *skiftin tóku langan tíma; — koma sér frá skiptinu* (EspS. 101). — **II. 1.** *(breyting, umskifti)* Forandring: *þetta eru slæm s.* — **2.** pl. **a.** Ombytning, Bytte: *hafa s. á e-u,* bytte n-t; *fá í skiftum,* faa i Bytte mod n-t andet; *s. á jörðu,* Mageskifte af en Gaard imod en anden. — **b.** spec. *(fataskifti)* Skiften Klæder: *hafa s.,* skifte Klæder; *eiga til skiftanna,* have Klæder nok til at skifte. — **III.** *(viðskifti, afskifti)* Samkvem, Omgang: *nú erum við skildir að skiftum,* nu har vi ikke mere at göre med hinanden, nu er vi kvit; *nábúar þóttust af hans skiptum illt bíða* (mente, at det ikke var dem til særlig Gavn el. Glæde at have noget med ham at göre) (ÁM. 569. B. 4. i JÁÞj. I. 245); *eiga s. við e-n,* have et Mellemværende med en. — **IV.** Gang: *í þetta s.,* denne Gang; *í bæði skiftin,* bægge Gange; *í eitt s.,* for een Gangs Skyld; *í eitt s. fyrir öll,* een Gang for alle; *í það skifti(ð), að því s.,* den Gang: *þær myndu ekki hafa tíma til þess, að því skipti* (JThPs. 122). — **V.** (Mýrd.) = *skák* II. 1. c.

°**skifti borð** [sɡ̊ɪf·dɪbor·ð] n. Indstillingsapparat (paa en Telefonstation). **-bækur** [-bai:gøɐ, -bai:køɐ] fpl. Bøger til Udveksling (Alþ. '11, B. II. 1768). °**-forhljómur** [-foɐ̯·(h)ʎoᵘmøɐ] m. (mus.) Vekseldominant. **-legur** [-lɛ·qøɐ] a. **1.** *(breytanlegur)* foranderlig. — **2.** *(deilanlegur)* delelig. **-lykill** [-lɪ:ɡ̊ɪdʎ, -lɪ:ɡ̊ɪdʎ] m. Skiftenögle. **-mark** [-maɐ̯·k] n. Inddelingsprincip (fundamentum divisionis) (ÁBjRök. § 19). **-mynt** [-mɪṇ·t, -mɪn·t] f. Skillemønt. **-nefni** [-nɛb·nɪ] n. Benævnelse for en Del (f. Eks. af Metersystemet) (Stj. '07, A. 200).

skifting (-ar, -ar) [sɡ̊ɪf·diŋk] f. **1. a.** Deling: *s. heildar í marga hluti;* Inddeling: *s. Þýskalands í stór og smá ríki.* — **b.** Deling, Skifte: *s. arfs.* — **c.** Skilning: *s. á hári.* — **d.** = *klof: votur upp í skiftingu.* — **2.** *(breyting)* Omskiften, Forandring; *(skifti)* Ombytning.

skiftingareldi [sɡ̊ɪf·diŋgarɛl·dɪ] n. skiftevis Forsörgelse af fattige (Eimr. IV. 25).

skiftingur (-s, -ar) [sɡ̊ɪf·diŋgøɐ, -iŋs] m. *(umskiftingur)* Skifting: *hún væri engin s., hvorki að viti né að sjón að sjá* (ÞGjÚf. 17).

skifti nóta [sɡ̊ɪf·dɪnoᵘ:da, -noᵘ:ta] f. (mus.) Vekselnode. **-reki** [-rɛ:ɡ̊ɪ, -rɛ:ɡ̊ɪ] m. Forstrandsret til Drivtømmer o. l. i Fællesskab med andre: *Á Ytristöðum á Vatnsnesi í Húnav.sýslu, þar sem Víðidalst.kirkja á skiftireka* (Alþb. 1718, Nr. 31). °**-teinn** [-teid·n] m. Skiftespor. †**-tíund** [-ti:jønt] f. Skiftetiende, Tiende, som skal deles i 4 Dele (til Præst, Biskop, Kirke og fattige) og hvis Beløb udgör mindst en Øres Værdi (EArRétt. 241). **-völlur** [-vöd·løɐ] m. Fordelingsplads (hvor Fisk fordeles): *einn maður var í landi og bar aflann upp á skiftivöll* (BrJÞf. 13).

skýfullur [sɡ̊i:fʏdløɐ] a. *(skýjaður)* skyfuld.

skygghattur [sɡ̊ɪk·(h)ahdøɐ] m. = *skugghattur: fjölga bæði svonefndir kappar og skygghattar* (Þing.).

skyggi (-is, pl. ds.) [sɡ̊ɪɟ:ɪ] n. **1.** *(á kvenhöttum)* Skygge (paa Damehatte) (Þing.). — **2.** i Forb. *á s.* = *skyggilegur,* truende af Udseende: *var þá veður á s.* (GKonÆf. 52).

skyggilegur [sɡ̊ɪɟ:ɪlɛ·qøɐ] a. mørk, dunkel.

†1. **skyggja (-u, -ur)** [sɡ̊ɪɟ:a] f. *(spegill)* Spejl.

2. **skyggja (ði)** [sɡ̊ɪɟ:a, sɡ̊ɪq·ðɪ, sɡ̊ɪg·ðɪ, sɡ̊ɪχ·t] vt., vi. og v. impers. **I. 1. a.** med acc. *(kasta skugga á)* kaste Skygge paa, formørke, overskygge. — **b.** med acc.: *s. mynd,* skygge en Tegning. — †**c.** med dat. skygge, beskygge: *s. e-m.* — **2.** vi. *s. á e-ð,* beskygge n-t; *s. fyrir augu(n),* skygge for Øjnene; *s. yfir e-ð,* overskygge n-t; *s. á e-n,* staa en i Lyset. — **3.** v. impers.: *það skyggir að,* det trækker over; *það skyggir í e-ð,* n-t viser sig i Afstand som en mørk Plet el. Strimmel. — **4.** v. impers. skygge, blive mørkt: *það er farið að s.; — það skyggir í álinn (sjóinn),* Søen begynder at blive mørk (ved at et Uvejr el. Byge nærmer sig); ogs. overf. om begyndende Skægvækst. — **II.** vt. *(skyggva, fága)* polere; — pp. *skygður,* poleret blank: *Þegar ljósgeisli fellur á skygðan flöt, kastast hann aftur* (GFHh. 55).

†**skyggva (ði)** [sɡ̊ɪg·va] vt. = **skyggja** II.

skygn [sɡ̊ɪg·v] a. **1.** som kan se, seende (mods. *blindur*). — **2. a.** skarpsynet: *manna skygnastur,* overordentlig skarpsynet. — **b.** *(sem sjer í myrkri)* som kan se i Mørke (BH.). — **3.** *(ófreskur)* synsk.

1. **skygna (-u, -ur)** [sɡ̊ɪg·na] f. **I. a.** Synsævne, -styrke, spec. Ævne til at se i Mørke. — **b.** Synskhed, Clairvoyance (jfr. *skygn*). — **II.** is. i pl. *skygnur (= glirnur),* nedsættende Udtryk om vidt aabne Øjne, Glugger: *(sköllótt höfuð) ... flennti skyggnurnar um alla baðstofuna* (Eimr. III. 97).

2. **skygna (di)** [sɡ̊ɪg·na, sɡ̊ɪɡ̊·dɪ] v. **I.** vt. **1.** spejde: *s. um e-ð,* spejde efter n-t; *s. egg,* klare (lyse) Æg; *s. til með hendinni = bera hönd fyrir augu,* holde Haanden over Øjnene. — **2.** refl.: *skygnast að e-u, s. eftir e-u,* se efter (om man kan finde n-t), søge efter n-t; *s. um,* se sig omkring. — **II.** vt. **1.** beskygge. — **2.** *(fága, slípa)* polere, afglatte. — **3.** *s. sig,* afspejle sig. — **4.** [illegible]

skygnavatn [sɡ̊ɪg·navahtv] n. klart Vand.

1. **skygni** [sɡ̊ɪg·nɪ] f. indec. Synskhed; Clairvoyance.

2. **skygni (-is,** pl. ds.) [sɡ̊ɪg·nɪ] n. **I. 1. a.** Skygge paa en Hat el. Kasket: *s. á hatti, húfu.* — **b.** *(á vagni)* Kaleche. — **2.** *(skúr, skýli)* Bislag, Udskur. — **II.** den Tilstand af Luft (og Jord), som gör det muligt at se tydeligt, is. fjærne Genstande: *var besta s., og sáum við alla leið út í Vestmannaeyjar.*

skygning (-ar, -ar) [sɡ̊ɪg·niŋk] f. **1. a.** *(það að litast um)* det at se sig omkring. — †**b.** Syn: *gler stoðar nú geisla trón, | gleður s. sljóa* (Visn. 294). — **2.** *(fágun, sljettun)* Glatning, Polering.

skygningaveður [sɡ̊ɪg·niŋgavɛ:ðøɐ] n. Vejr med klar Luft, som gör det muligt at se fjærne Genstande tydeligt (jfr. 2. *skygni* II.).

skygnis hattur [sɡ̊ɪg·nɪs(h)ahdøɐ] m. Hat med stor Skygge. **-húfa** [-(h)u:(v)a] f. Kasket med Skygge; Sportshue. °**-vagn** [-vag·v] m. Kalechevogn (JsJs.).

skygn leiki, -leikur [sɡ̊ɪg·nlɛiɡ̊ɪ, -lɛiɡ̊ɪ, -lɛigøɐ, -lɛikøɐ] m. **1.** Syn, Synsævne: *er þeim viðbrugðit fyrir skygnleik, skarpa heyrn og daunvísi* (Odds. II. 3, 151). — **2.** *(ófreskisgáfa)* Synskhed.

skygnur [sɡ̊ɪg·nøɐ] fpl. blaagraa Øjne (BH.), jfr. 1. *skygna* II.

ský hlið [sɡ̊i:hʎɪ·ð] n. Skyport. **-hnoðri** [-hnoðrɪ] m. en lille Sky; Skyflage.

skýja (a) [sɡ̊i:ja] v. impers. **a.** overtrækkes med Skyer: *það skýjar fyrir sólina,* Solen formørkes af en Sky; *ef hann sæi skýja nokkuð til hafsins* (JÁÞj. I. 528); *loftið skýjar,* Luften overtrækkes med Skyer; — pp. *skýjaður,* overtrukken; skyfuld. — **b.** overf.: *nú skýjar á,* Udsigterne formørkes, Sagerne tager en ugunstig Vending; *fannst honum lítið til um happakaupið og heldur ský́a á sannsögli hestamangarans* (han syntes, der begyndte at falde en Skygge paa Hesteprangerens Sanddruhed) (ÞGjD. 60).

skýja bálkur [sɡ̊i:jabauʎ·gøɐ, -baul·køɐ] m. Skystøtte (Björl. 65). **-bekkjaklútur** [-bɛhɟaklu:døɐ, -klu:toɐ] m. Silketörklæde med en anderledes farvet Kant i bølgeformet Mønster. **-bekkur** [-bɛhgøɐ] m. Skystribe, Skybaand; — overf. Bort el. Baand med bølgeformet Mønster (Eimr. XII. 99). **-blesi** [-blɛ:sɪ] m. = **skýjaglanni.** **-borg** [-bor·k] f. Luftkastel, Luftslot: *reisa skýjaborgir,* bygge Luftkasteller. **-brok** [-bro:k] n. løse Skyer, der driver hurtigt for Vinden. **-brot** [-bro:t] n. Skybrud. **-deild** [-deil·t] f. Skyrift, Aabning mellem Skyer. **-drög** [-drö:q] npl. spredte Skyer.

skýjaður [sɡ̊i:jaðøɐ] pp. af **skýja.**

skýja fall [sɡ̊i:jafad·ʎ] n. (BH.) = **túnkrepja.** **-far** [-fa:r] n., **-ferð** [-fɛr·ð] f. jagende Skyer; Skyernes Fart. **-glan** [-gla:n] n. Skyglans (f. Eks. ved Solnedgang). **-glanni** [-glan:ɪ] m. dumdristig Fusentast. **-glenna** [-glɛn:a] f. Aabning mellem Skyer, is. i regnfuldt Vejrlig. **-glópur** [-gloᵘ:bøɐ, -gloᵘ:pøɐ] m. **1.** *(heimskingi)* Fjante, Dumrian (som staar og stirrer paa Skyerne). — **2.** *(loftkastalasmiður)* Fantast. **-greining** [-grei:niŋk] f. Aabning el. Adskillelse mellem Skyer: *Enginn vindblær og hvergi s.* (Eimr. XVII. 45). **-gægja** [-gai:ja] f. Skyskraber (meget höjt Hus). **-kaf** [-ka:v] n. tykke Skyer, tykt Skydække. **-klakkur** [-klahgøɐ] m. toppet Skybanke. °**-kljúfur (-s, -ar)** [-klju:vøɐ] m. = **skýjagægja.** **-kúfur** [-ku:vøɐ] m. Skybanke, -hætte: *Á kvöldin var oft hvítur s. á Herðubreið* (ÞThFerð. I. 326). **-laus** [-löy·s] a. skyfri. **-myndun** [-mɪn·dʊn] f. Skydannelse. **-netja** [-nɛ:dja, -nɛ:tja] f. Fjederskyer. **-rek** [-rɛ:k] n., **-ryk** [-rɪ:k] n. Skyernes Drift; drivende Skyer. °**-rýnir** [-ri:nɪɐ] m. = *skýjaglópur* 2., Drömmer, Fantast. **-rof** [-ro:f] n. Skyaabning. **-skrípi** [-sgri:bɪ, -sgri:pɪ] n. kaotisk Billede. **-tása** [-tau:sa] f. tjavset Sky: *Gráleit s. lá eftir loftinu* (GGunnÐU. 6). **-tjald** [-tjal·t] n. Skydække. **-þykni** [-þɪhgnɪ] n. skydækket Himmel.

skiki (-a, -ar) [sɡ̊ɪ:ɡ̊ɪ, sɡ̊ɪ:ɡ̊ɪ, sɡ̊ɪ:gaɐ, sɡ̊ɪ:kaɐ] m. **1. a.** Strimmel, Landstrimmel, lille Stykke Land: *s. af landi,* jfr. *landskiki, túnskiki.* — **b.** Uld, som efterlades paa Faaret ved *rúning,* fordi den nye Uld ikke rigtig er vokset frem (Rang.). — **2.** i Forbindelsen: *skikinn minn!* lille Ven (Arnf.).

?**skikk (-s)** [sɡ̊ɪhk] n. **1.** *(siður)* Skik, Sædvane (BóluHj. 134). — **2. a.** *(góð hegðun)* god Opførsel. — **b.** Orden: *halda s.*

?**skikka (a)** [sɡ̊ɪhga] vt. **1.** med acc. skikke, sætte (til n-t): *s. til embættis;* — *s. e-n í e-ð,* sætte en til at göre n-t. — **2.** med acc. *(senda)* skikke, sende. — **3.** med dat. *(koma í lag)* ordne: *s. sjer vel,* skikke sig, opføre sig godt.

?**skikkanlegur** [sɡ̊ɪhganlɛ·qøɐ] a. **1.** skikkelig: *hann er allra skikkanlegasti maður.* — **2.** *(þægur)* artig (om Börn).

?**skikkelsi (-is)** [sɡ̊ɪhɟɛlsɪ] n. Skikkelighed, Artighed.

?**skikkelsismaður** [sɡ̊ɪhɟɛlsɪsma:ðøɐ] m. skikkelig, godmodig Mand.

skikkja (-u, -ur) [sɡ̊ɪhɟa] f. Kappe.

skikkju blað [sɡ̊ɪhɟøbla:ð] n. Kappeflig. **-laf** [-la:f] n. Flig paa en Kappe. **-laus** [-löy·s] a. uden Kappe. †**-rakki** [-rahɡ̊ɪ] m. Skødehund. **-skaut** [-sgöy:t] n. = **skikkjulaf.**

skikkunarbrauð [sɡ̊ɪhgʊnarbröy:ð] n. Præstekald, som er saa daarligt, at en Præst maa beskikkes dertil, af Mangel paa Ansøgere (TSæm. 244).

skykkur (-s, -ir) [sɡ̊ɪhgøɐ, sɡ̊ɪhɟɪɐ] m. Rystelse: *ganga skykkjum,* bevæges op og ned: *jörðin við höggin gekk skykkjum* (MJ. II. 84).

skiksi (-a, -ar) [sɡ̊ɪχ·sɪ, sɡ̊ɪ:ksɪ] m. (Dim. af *skiki*) lille Stykke, Snip af n-t; en lille *skekkill,* f. Eks. af Græstörv (Af.).

skil (-s, pl. ds.) [sɡ̊ɪ:l] n. **I. 1.** (i Vævning) **a.** Mellemrum, den Aabning mellem Traadene i en Væv, hvori Væverskyttelen gaar: *vefa í spjöldum með tvöföldu skili* (Eimr. IX. 73). — **b.** 10 el. 20 *þræðir* = 2. *feti.* — **2.** Skel, Adskillelse: *(fjelagið) dreifði íslenzkum stúdentum aptur í heild sinni og gerði skilið skarpara en fyrri* (EspS. xxv). — **3.** pl. Skel, Skelnen: *sjá s. á e-u,* skelne n-t: *Mjer er svo dimt fyrir augum, að jeg sje varla s. á neinu* (JTrHeið. IV. 89); *sjá ekki handa sinna s.,* ikke kunne se en Haand for sig; *heyra* (el. *nema*) *orðas.,* kunne skelne de enkelte Ord. — **II.** pl. **1.** Kundskab, Kendskab til n-t: *kunna* (el. *vita*) *góð* (*engin*) *s. á e-u* (el. *s. e-s*), vide god (daarlig) Besked med (el. om) n-t: *að*

fáir mundu þeir hlutir vera milli himins og jarðar, að Þórdís vissi ekki s. á þeim (JTrB. 9); *kenni' eg þar á s.*, derpaa forstaar jeg mig (BóluHj. 232); *mannfjöldi var ærinn inni, er hann kunni ei s. á* (hvoraf han ingen kendte) (GKonÆf. 186); *kunna s. og skynsemd*, være kommen til Skels Aar og Alder. — **2.** *(mismunur)* Forskel: *Höldar iengi láni sviptir | lítil greina' á raunum s.* (GTh. '95, 260). — **3.** Besked, Redegörelse: *segja s. á e-u*, sige Besked om n-t; *gera s. fyrir e-u*, aflægge Regnskab for n-t; göre Rede for n-t; jfr. *reikningsskil*; — *heimta s. af e-m*, kræve en til Regnskab; *gera sín s.*, göre Skel for sig. — **4. a.** Opfyldelsen af en Pligt, Ret og Skel: *gera s.*, göre Ret og Skel; *gera e-m s.*, [1]) yde Ret og Skel mod en (jfr. b.); *geldan sló hún fast með hnefa, | er eigi gjörði henni s.* (lod hende faa, hvad der tilkom hende, opfyldte sine Pligter mod hende) (ÓDavVik. 295); [2]) *(afgreiða e-n)* betjæne en: (Talem.) *gera e-m sömu s.*, betale en i samme Mønt; *gera e-u góð s.*, lade n-t vederfares sin Ret: *Þegar menn höfðu gert grautnum góð s.* (Lögb. '12, Nr. 4); *Hvað þú gerir götótt s., | gáfunum þínum stundum*, hvor daarligt bruger du ikke af og til dine Ævner (StSt. i Lögb. '13, 27/3, S. 1, Sp. 5); *Hreppsnefndin ... skal gefa út gangnaseðil ... er hún kallar með sjerhvern, sem er fjallskilaskyldur ... til að gjöra öll nauðsynleg s.* (Stj. '92, B. 129). — **b.** spec. punktlig Aflevering el. Præstation af n-t: *gera e-m s.*, betale en punktligt; *fljót s.*, hurtig Levering (f. Eks. Tilbagelevering af en Bog); *hlakka' eg til að hljóta s. | hærri frelsisgjafar* (BóluHj. 233); *vansæmdarorði ... fyrir illar vörur og ill s.* (Uorden m. H. t. Betaling) (JTrL. 48); *fá e-ð með skilum*, faa n-t punktligt, til Punkt og Prikke; (Ordspr.) *sá er skatturinn bestur, sem með skilum er fenginn* (GJ.); *koma(st) til skila*, blive afleveret punktligt; *koma e-u til skila*, aflevere n-t; *standa í skilum*, opfylde sine Forpligtelser, spec. betale punktligt: *Árni reyndi við og við að borga ofurlítið af skuldum sínum, þótt hann stæði ekki líkt því í skilum* (JTrL. 361); *öllu er til skila haldið, að*, det er lige akkurat, at; det er paa et hængende Haar, at: *Að eins einn sinni á ári mátti láta gjörfifuglinn syngja, og var þó öllu til skila haldið, að svo mætti verða* (And. I. 196). — **c.** *vinna e-m s.*, tjæne en, vise en en Tjæneste: *vesalings, | sem vann ólögum s.* (BóluHj. 223). — **d.** *s. á fjenaði = heimtur* (s. d. O.). — **†5.** (jur.) — *lögskil*, Procedure for en Ret, Fremstilling af en Sag og Oplysninger den vedrörende: *leysa öll lögmæt s. af hendi*. — **6.** *(skilaboð)* Budskab (GV.).

skila (a) [sgɪ:la] vt. med dat. **I. †1.** *(inna skil af hendi)* udföre en Pligt. — **2. a.** levere tilbage, aflevere; *s. af sjer*, aflægge Regnskab til sin Eftermand i et Embede el. lign.; *s. fje* (el. *peningum*) *aftur*, refundere Penge; *s. sjer (sjálfur)*, [1]) komme tilbage af sig selv, finde Vejen hjem: *Henni er óhætt héðan af. Hún skilar sér* (EKvSv. 196); [2]) overf. komme for Dagen, vise sig: *Hin þunga undiralda þess almenningsálits, er um stund verður að lúta í lægra haldi, skilar sér á sínum tíma* (Eimr. X. 124); *s. bók (aftur)*, levere en Bog tilbage; *s. brjefi*, aflevere et Brev; *s. úr fóðri* (el. *fóðrunum)*, levere til Ejeren Faar el. Heste, som man har haft til Fodring Vinteren over: *hann skilaði ekki úr fóðrinu, fyr en kominn var sauðgróður* (ÞGjUf. 5). — **b.** spec. aflevere en Lektie, som er givet en for af Læreren. — **3.** bringe et Budskab, mælde, meddele: *s. til e-s, s. við e-n* (Ísf.), bringe et Budskab til en, mælde en n-t; *jeg átti að s. kveðju*, jeg skulde hilse. — **II.** impers.: *e-u skilar vel áfram*, n-t gaar hurtigt: *það er líka hægt fyrir ykkur að brúka 2 prentara í einu ... svo vel skili áfram* (for at Trykningen kan gaa hurtigt) (TSæm. 234); *Okkur skilaði allvel áfram* (Rejsen gik hurtigt for os), *enda varð fyrir okkur sljettur fs* (Lögr. '15, 175); *skilaði oss þá fljótt fram hjá* (Frankl. 99); *Áfram skilar og jörðin snýst, hve hátt sem æpt er á móti* (NK. '11, 229).

1. **skýla (-u, -ur)** [sgi:la] f. **1.** Slør, Dække: *bera skýlu fyrir andliti*; (Ordspr.) *margur dregur skýlu yfir skömm sína* (GJ.), mangen søger at skjule sin Skam. — **2.** spec. lille, firehjörnet Törklæde, anvendt som Hovedbedækning: *hafa skýlu á höfði*. — **3.** (bot.) Skærm.

2. **skýla (di)** [sgi:la] vt. med dat. **1. a.** *(veita skjól)* yde Læ el. Ly: *s. e-u fyrir stormi, óveðri*; — *s. hjá*, stille en Slags Røghætte paa Aabningen i Køkkentaget. — **b.** *(veita skugga)* give Skygge. — **2.** *(fela, dylja)* skjule, yde Skjul.

skila boð [sgɪ:labo:ð] npl. mundtligt Budskab, Besked. **-ferð** [-fɛr·ð] f. Rejse, som kan bruges som paalideligt Bud: *sendr með fyrstu s.* (LFR. XIV. 20). **-góður** [-goᵘ:ðoϱ] a. tilforladelig: *Hún er vel greind, skilagóð og ábyggileg í sögnum* (HermJDulr. 112); — solid, paalidelig: *fflefldur hestur og s.* (ÞGjD. 94). **-greiðsla** [-greið·sla] f. Redegörelse. **-grein** [-grei:n] f. Redegörelse; Regnskabsaflæggelse: *gera s. fyrir e-u*, aflægge Regnskab for n-t, göre Rede for n-t. **-maður** [-ma:ðoϱ] m. redeligt Menneske, paalidelig i Pengesager: *því hljóta að borga enn | skapþungir skilamenn | skuldina lognu' á svikatöflu þinni* (JHall. 9).

†skýlari (-a, -ar) [sgi:larɪ] m. Beskytter, Beskærmer.

skila rjett [sgɪ:larjeht] f. Fordeling af Faar el. det Sted, hvor Fordelingen foregaar (jfr. *rjett)*, hvor senere tilkomne Faar el. Heste sorteres og afgives til Ejerne: *það kallast s., er fjenaði er rjettað úr þriðju aðalleit* (Stj. '92, B. 147); *Í hverri rjett skal halda „fyrri s." viku eptir fyrstu rjett, og „aðra s." hálfum mánuði eptir „fyrri s."* (Stj. '91, B. 110); *skilarjettir að hrossum* (Stj. '94, B. 81). **-traust** [-tröys·t] n. Kredit.

skýlaus [sgi:löys] a. **1.** *(heiðríkur)* skyfri: *s. himinn*. — **2.** *(greinilegur)* tydelig, klar; utvivlsom, udtrykkelig: *s. rjettur*, soleklar Ret. — **3.** n. *-laust* som adv., [1]) klart: *hugsa skýlaust*, tænke klart (jfr. GFrÁtt. 8); [2]) *(án efa)* utvivlsomt; *(skýrt)* udtrykkeligt, klart, uden Omsvøb (ÞGjUf. 49). **-lega** [-löysle·qa] adv. = *skýlaust*, se **skýlaus**.

skilaverk [sgɪ:laveϱ·k] n. (egl. Arbejde, som man skal udføre og aflevere, spec.) Pensum; Lektie.

†skyld (-ar) [sgɪl·t] f. = *skuld*, Gæld.

1. **skylda (-u, -ur)** [sgɪl·da] f. **I. 1.** is. i pl. *(skattur, gjald)* Skat, Skyld: *með sköttum og skyldum*. — **2.** *(vinnufólkskaup)* Lönning (spec. Tjænestefolks): *Hún segist hafa mátt fara mann frá manni í 4 ár, án þess að fá neinar skyldur eða neitt á sig* (Alþb. 1782, Nr. 9). — **II.** Pligt, Skyldighed: *það er s. mín*, det er min Pligt, det staar til mig; *gera skyldu sína við guð og náungann*, göre sin Pligt mod Gud og sin Næste; *e-m ber s. til e-s*, en er pligtig til n-t. — **III.** Slægtskab: *e-m rennur blóðið til skyldunnar*, Blodets (Slægtskabets) Forpligtelser gör sig gældende hos en: *því rennur henni ekki blóðið til skyldunnar þegar danska fylkingin stefnir móti landsréttindum vorum* (Ísaf. '15, 7, 1); (Ordspr.) *það er þykt blóð, sem ei rennur til skyldunnar* (GJ.), Blod er aldrig saa tyndt, at det jo ej er tykkere end Vand.

2. **skylda (a)** [sgɪl·da] vt. **I. 1.** forpligte; *(neyða)* tvinge: *s. e-n til e-s*, forpligte en til at göre n-t; *s. menn til e-s með lögum*. — **†2.** *s. við e-n*, staa i Forbindelse med en, have at göre med en. — **†II.** refl. *skyldast (um e-ð)*, være pligtig til n-t.

skil dagaður [sgɪl·da·qaðoϱ] a. betinget: *með ... skildöguðu samþykki* (Eimr. V. 46). **-dagi (-a, -ar)** [-dai·jɪ] m. **1.** Termin: *s. vinnuhjúa*, Skiftetid (for Tyende), Fæstedag (den 14. Maj); *elda-s.* (s. d. O.), den 10. Maj. — **2.** Betingelse, Vilkaar: *vinna skildagann*, opfylde Vilkaar for n-t (jfr. JÁÞj. II. 480); *hegningardómur með skildögum*, betinget Straffedom (jfr. Eimr. XIV. 26).

skilda húfa [sgɪl·dahu:(v)a] f. Hue, besat med smaa Metalplader (jfr. *skilda húfa*, ÓDavVik. 281). ° **-málari** [-mau:larɪ] m. Skiltmaler (JsJs.).

†skyldar dagur [sgɪl·darda:qoϱ] m. Hovdag, Hoveridag, Tjænestedag; en Dag, paa hvilken en Tjæneste eller pligtmæssig Forretning udføres. **†-mál** [-mau:l] n. vigtig Sag. **†-vinna** [-vɪn:a] f. Hoveriarbejde. **†-vopn** [-vohpv] npl. Vaaben, som man er pligtig til at eje: *handgeingnir menn, er sjer áttu s.* (SvSölv. 30).

° **skildasmiður** [sgɪl·dasmɪ:ðoϱ] m. Skiltfabrikant (JsJs.).

†skyld bundinn [sgɪl·tbʏndɪn] a. = **skuldbundinn**. **-fólk** [-foᵘλk, -foᵘlk] n. Slægtninge, Familie.

° 1. **skildi (-is,** pl. ds.) [sgɪl·dɪ] n. Skilt.

2. **skildi** [sgɪl·dɪ] dat. af **skjöldur**.

skyldi [sgɪl·dɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **skulu**.

skildinga baukur [sgɪl·dɪŋgaböy:goϱ, -böy:k-] m. Sparegris, -bøsse. °**-leikur** [-lei:goϱ, -lei:koϱ] m. Klink (JsJs.). **-ráð** [-rau:ð] npl.: *eiga* (el. *hafa) s.*, eje el. have Penge, være ved Muffen: *gaman væri nú að eiga skildíngaráð* (JÁÞj. II. 11).

†skyldingi (-ja, -jar) [sgɪl·dɪŋgɪ] m. en beslægtet, nærpaarörende.

skildingsblað [sgɪl·dɪŋsbla:ð] n. Skillingsblad.

skildingur (-s, -ar) [sgɪl·dɪŋgoϱ, -ɪŋs] m. **1. a.** Skilling *(= 2 aurar)*. — **b.** *(peningur)* Mønt, Pengestykke. — **2.** is. i pl. (pop.) Penge: *hann á skildinga í handraðanum*, han har Penge paa Kistebunden; — sg. coll. *hann hugsar um skildinginn*, han har sine Tanker henvendt paa at samle Penge. — **3.** (engelsk) Shilling.

°**skyldir (-is)** [sgɪl·dɪϱ] m. Forpligter, som paalægger en Pligt.

skyld yrði (-is, pl. ds.) [sgɪl·dɪrðɪ] n. beslægtet Ord: *við könnumst við skyldyrðin tungunum tömu, | við Tems og við Rín og við Jöklu — þau sömu* (StStAndv. I. 161). **-lega** [-leqa] adv. = **skyldulega**. **-leiki, -leikur** [-leiɟɪ, -leiɟ̊ɪ, -leigoϱ, -leikoϱ] m. Slægtskab; — (kem.) Affinitet. **-menni (-is,** pl. ds.) [-men·ɪ] n. Slægtning.

skildrög [sgɪl·drö·q] npl. Oplysninger: *sel þú oss s. um samverkamenn | við samsæris vélráð* (StStAndv. III. 136).

skyldsemi [sgɪl·tsemɪ] f. indec. = **skyldleiki**.

skyldu ábyrgð [sgɪl·döau:bɪr(q)ð] f. Forsikringspligt: *S. hvílir á öllum íbúðarhúsum* (Stj. '05, A. 174). **-blóð** [-bloᵘ:ð] n. Pligtmenneske. **-boð** [-bo:ð] n. **1.** obligatorisk Invitation: *boðið til prófastsins var s.* — **2.** *(boð skyldunnar)* Pligtens Bud. **-bundinn** [-bʏn·dɪn] a. pligtmæssig. **-böðun** [-bö:ðon] f. obligatorisk Badning (af Faar). **-fræði** [-frai:ðɪ] f. indec. Pligtlære. **-gjald** [-ɟal·t] n. obligatorisk Afgift el. Udredning.

skyldug leiki, -leikur [sgɪl·doqlei·ɟɪ, -lei·ɟ̊ɪ, -lei·goϱ, -lei·koϱ] m. **1.** *(skyldleiki)* Slægtskab. — **†2.** (1. *skylda* II.) Pligt.

skyldugur [sgɪl·doqoϱ] a. **1. a.** pligtig, forpligtet: *s. að gera e-ð*. — **b.** *(skyldur)* skyldig, obligatorisk: *skyldug vinna*. — **†2.** *(skuldugur)* skyldig: *gjald það, sem þú ert mjer s.*

†skyldu hjú [sgɪl·dohju:] n. Tyende, som en er nødt til at forsörge. **-kaup** [-köy:p] npl. Køb, som man er pligtig til at göre, Pligtkøb: *Blaðið ... mun hafa verið skrifað í reikning kaupfélagsmanna sem s.* (BKrVerzl. 30—31). **-kenning** [-ɟ̊en:iŋk] f. Pligtlære (ÁBjSál. § 258). **-kvöð** [-kvö:ð] f. Pligtarbejde, Afgift el. andet, som skal erlægges. **†-legur** [-le·qoϱ] a. paatrængende, uomgængelig, uafviselig; — adv. *-lega*, af Pligt, af Nødvendighed. **-lið** [-lɪ:ð] n.: *s. e-s*, Personer, som en er pligtig at forsörge. **-lög** [-lö:q] npl. tvingende Lov, Lov, der paalægger en Pligt: *Lögin eru ekki s., jus cogens, heldur facultativ* (Alþ. '11, B. 490). **-námsgrein** [-naum·sgrein] f. obligatorisk Lærefag. **-ómagi** [-oᵘ:maijɪ] m.: *ómagi* (s. d. O.), som en er pligtig til at forsörge.

skyldur [sgɪl·doϱ] a. **I. 1.** forpligtet: *vera s. til að gera e-ð, vera s. til e-s*, være forpligtet til at göre n-t. — **2. a.** obligatorisk: *hann vildi hafa kennslu ókeypis og skylda* (Skírn. '90, 81). — **b.** indeholdende Forpligtelse til at tage sig af n-t, vedrörende: *mjer er málið skylt*, Sagen vedrörer mig. — **3.** *(brýnn)* pressende: *eiga skylt erindi við e-n*. — **4.** n. *skylt*, forpligtet: *það er engum s. að gera það*, det er ingen forpligtet til at göre; *þeim er s. að gera það*, de er forpligtede til at göre det; *þjer er skyldast að gera það*, det staar dig nærmest. — **II.** beslægtet: *s. e-m*, beslægtet med en: *þeir eru skyldir*, de er i Slægt med hinanden; (Ordspr.) *margt er líkt með skyldum*, hver slægter sine paa; *skylt er skeggið hök-*

unni (GJ.), der er et meget Skel mellem Skæg og Hage. *eiga skylt við e-ð*, være i Slægt med n-t: *þetta á ekkert skylt við málið*, dette kommer ikke Sagen ved.

skyldu rækinn [sgɪl·dorai:gɪn, -rai:ɟɪn] a. pligttro, nidkær. **-rækni** [-raihgnɪ] f. indecl., **-rækt** [-raiχt] f. Pligttroskab, Nidkærhed. **-skattur** [-sgahdoɐ] m. pligtig Skat el. Ydelse; overf. Pligtarbejde: *Svo gekk bóndi hart að hjúum sínum með vinnu á sumrum, að hann lét aldrei nokkra griðkonu vera heima til eldhússtarfa, svo það var s. þeirra, að hafa alla sterelda ... á helgum dögum* (JÁÞj. II. 42). **-starf** [-sdarv] n. Pligtarbejde: *Þegar prestur hafði lokið þar skyldustörfum* (ɔ: *að húsvitja)* (JÁÞj. II. 492). **-tilfinning** [-tɪl·fɪnɪŋk] f. Pligtfolelse. **-verk** [-vɛɐ·k] n. Pligtarbejde, Pligt. **-vinna** [-vɪn:a] f. Pligtarbejde, Hoveri.

skileyrir [sgɪ:lei·rɪɐ] m. **1. a.** lovmæssigt Betalingsmiddel; *gjalda e-m í skileyri*, (Ordspr.) *einn eyrir verður annan að leysa, ef ei er s. til* (GJ.). — **b.** spec. Betaling in natura. — **2.** pligtig Betaling el. Afgift: *Eins má greiða annað en steina til sumra þessara staða að minnsta kosti, t. d. skó, eða skóbót, vetling eða sokkaband, tág eða hríslukvist, en þó nægir ef teinar eru greiddir alstaðar, sem eg veit til nema í Hleppsdal, þar skal greiða í(llepp) í skileyri* (JÁÞj. I. 664).

skylfi [sgɪl·vɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **skjálfa.**

*skilfingur (-s, -ar)** [sgɪl·viŋgoɐ, -iŋs] m. **1.** npr. Navn paa Odin. — **2.** *(konungur, þjóðhöfðingi)* Konge, Fyrste.

skilfjöl [sgɪl·fjö·l] f. Skelbræt (i den isl. Væv).

†skylfur [sgɪl·voɐ] a., is. i n. *skylft*, forodende, odelæggende, som bruger meget, fortærende, nu kun i Sms. som *fjeskylft, skóskylfur* osv.

skil getinn [sgɪl·gɛ·dɪn, -gɛ·tɪn] a. ægtefodt. **-getning** [-gɛhdnɪŋk] f. det at være fodt i lovligt Ægteskab, ægte Byrd, Legitimitet: *Bræðrum þeim, er hlíddu upp á s. hans oc systra hans* (Esp. III. 77). **-góður** [-gou·ðoɐ] a. (jfr. *skilríkur)* tilforladelig, paalidelig. **-grein** [-grɛi·n] f. **1.** = *skilagrein.* — **2.** *(mismunur, greining e-s)* Forskel, Skelnen imellem. **-greina** [-grɛi·na] vt. **1.** definere: *skilja úr það, sem skakt var, og skilgreina hugmyndirnar* (ÁBjH. 231). — **2.** forklare: *Ennfremur hafa þær* (ɔ: *rannsóknir á lögum náttúrunnar) skilgreint áhrif líkamans á þroska sálarlífsins* (Eimr. XIV. 25). — **3.** skelne: *varla get ég nú skilgreint hvað í svefni er vakið, eða í vöku viðbætt* (ÞGjD. 90); — ppr. *-greinandi*, disjunktiv (Dom) (ÁBj. Rök. § 30). **-greining** [-grɛi·niŋk] f. **1. a.** *(skýrgreining)* Definition: *erfitt ... að koma með sannari ... skilgreiningu á góðu skapi* (GFHh. 213). — **b.** Distinktion: *En um þetta frelsi landsins ... virtust hugsanir þeirra vera mjög á reiki, og skilgreiningar þeirra líka ærið varhugaverðar* (Eimr. XIV. 83). — **2.** *(skýring)* Forklaring. — **3. a.** Skelnen: *s. góðs og ills.* — **b.** (log.) Disjunktion (ÁBjRök. § 22). **†-greinlegur** [-grɛinlɛ·qoɐ] a. skelnende. **†-helgur** [sgɪ:λ(h)ɛlgoɐ] a. skinhellig. **-hönk** [-(h)öyŋ̊k, -höyŋk] f. = **skelhönk.**

*skyli (-ja, -jar)** [sgɪ:lɪ, sgɪl·ja(ɐ)] m. Fyrste, Konge.

skýli (-is, pl. ds.) [sgi:lɪ] n. (jfr. *skjól)* **a.** Skjul, Læ, Tilflugtssted, Dække: *leita skýlis fyrir rigningu.* — **b.** Skur, Hytte: *hröngla upp s. fyrir verkamenn til að hírast í á nóttunni.*

skilið [sgɪ:lɪð] sup. af **skilja.**

skýlihús [sgi:lɪhu:s] n. Dækshus.

skýling (-ar) [sgi:liŋk] f. Beskyttelse, Dækning: *s. e-s fyrir sólarhita;* — *s. stofna (í skógi)* (jfr. Klp. IV. 11).

skilyrði (-is, pl. ds.) [sgɪ:lɪrðɪ] n. Betingelse, Vilkaar: *með því s.*, under den Betingelse, paa den Betingelse; *þetta er því s. bundið*, herved forudsættes.

skilyrðis laus [sgɪ:lɪrðɪslöy:s] a. ubetinget; — n. *-laust* som adv. ds. **-mát** [-mau:t] n. betinget Mat (Upp. I. 75). **-þrautir** [-þröy:dɪɐ, -þröy:t-] fpl. betingede Opgaver: *s. og þvingunarmát* (Skák 94).

?**skiliri (-is, pl. ds.)** [sgɪ:lɪri·] n. Billede, spec. Fotografi: *gáfu þeir mér þá báðir* (ɔ: *konunginn og Valdimar prins) sín s.* (HÓIIt. 21).

skilyrtur [sgɪ:lɪɐdoɐ] a. hypotetisk (ÁBjRök. § 30); *skilyrt samsemd*, konditionel Identitet (ÁBjRök. § 6).

skýlítill [sgi:li·dɪdλ, -li·tɪdλ] a. næsten fri for Skyer.

skilja (skil; skildi; skilið) [sgɪl·ja; sgɪ:l; sgɪl·dɪ; sgɪ:lɪð] vt. og vi. **A. I. 1. a.** skille, adskille, danne en Grænse el. Skel imellem: *Jökulsá skilur landsfjórðunga.* — **b.** mere aktivt: *(aðskilja)* skille, adskille, holde borte el. lade komme bort fra hinanden: *mun dauðinn einn s. okkur*, Døden alene kan adskille os; *s. menn, sem eru að fljúgast á*, adskille kæmpende; *mun það s. með okkur*, det vil skille os ad; *s. mjólk*, centrifugere Mælk, udskille Fløden fra Mælken ved en Centrifuge (jfr. *skilvinda)*; ogs. abs.: *er búið að s.?;* — *s. strokkinn*, faa Smörret til at skilles ud fra Mælken. — **c.** *e-ð skilur einhverja*, n-t er forskelligt hos n-n: *Það skildi þau Ólaf og hana, að hún* [illegible] (JTr. Sk. I. 134). — **d.** *(slíta e-u)* göre Ende paa, afbryde: *þessi sótt mun s. samvist vora; s. vináttu e-ra;* — *s. tal(ið)*, afbryde en Samtale: *og skildu þær talið*, og de talte saa ikke mere sammen (om den Sag) (JÁÞj. I. 62); — i denne Bet. ogs. impers.: n-t tager Ende: *skildi svo talið*, dermed endte deres Samtale. — **2.** med præp. og adv.: *s. að*, adskille, se *aðskilja;* — *s. e-ð eftir*, [1]) lade n-t blive tilbage: *s. brjef eftir;* [2]) *(leifa)* lævne: *s. eftir (af) mat;* ogs. abs.: *s. eftir*, lævne (af Maden); *s. e-n eftir*, [1]) lade en blive tilbage; [2]) forbigaa en; *s. e-ð frá e-u*, skille, adskille n-t fra n-t; *að engu frá skildu*, uden Undtagelser; *s. á milli*, adskille, skille; (spec.) skille Fosteret fra Moderen ved at klippe Navlestrengen over; *s. e-ð sundur*, adskille n-t; *s. úr*, udskille: *s. sora úr málmi*, afdrive Metal; *s. við e-n*, forlade en; lade en tilbage; *s. við konu sína (mann sinn)*, skilles fra sin Hustru (sin Mand); *s. sæng við konu sína*, afholde sig fra at dele Seng med sin Hustru; *s. við e-ð*, forlade n-t: *ætlarðu að s. við þetta svona úti um alt?; hún vildi s. við* (efterlade) *alt eins hreint og hún tók við því;* — *s. við Dani*, skilles fra Danmark; *s. e-n við e-ð*, skille en ved n-t: *skildi þá við fjör og líf* (H. I. 265); — abs. *s. við*, dø, opgive Aanden: *hann er skilinn við.* — **3.** vi. **a.** (= *skiljast)* skilles: *eftir það skildu þeir; Skildu þeir að því*, de skiltes efter at have aftalt dette (JÁÞj. I. 324); *skildu þeir með mikilli vináttu*, de skiltes fra hinanden (tog Afsked med hinanden) med mange Venskabsforsikringer (el. i stor Venskabelighed). — **b.** *(um hjón)* om Ægtefolk: skilles: *vera skilin að borði og sæng*, være fraseparerede, jfr. «skilles fra Dug og Disk» (i Mods. til fuldstændig Skilsmisse); *s. að fullu og öllu*, skilles helt, fuldstændig. — **4.** impers. **a.** n-t skilles, adskilles: *þar skilur leiðir*, der skilles Vejene; *veginn skildi*, Vejene skiltes, Vejen delte sig; *skilur með þeim*, de skilles ad. — **b.** om Forskel: *mun mikið s. hamingju okkar*, der vil være stor Forskel paa vor Lykke; *skilur á milli*, der er Forskel: *seinni samningurinn er stórum mun betri, svo mjög skilur á milli* (Alþ. '11, B. II. 795). — **c.** *e-a skilur á um e-ð* (el. *í e-u)*, nogen er uenige m. H. t. n-t.

B. I. forstaa, begribe, fatte, indse: *hann skilur fyr en skellur í tönnunum*, han forstaar en halvkvædet Vise; *þeim er nóg, sem skilur*, det er tilstrækkeligt for den, der ved Besked (l. sat sapienti); *hvernig á að s. það?* hvordan skal det forstaas?; *það er að s.*, det vil sige, at sige; *það gefur að s.*, det forstaar sig; *s. sneiðina*, føle sig truffen; *s. ensku*, forstaa Engelsk; *s. ensku á bók*, kunne læse Engelsk; *s. e-ð vel (= taka vel eftir e-u)*, have et fint Øre for n-t; *láta e-ð á sjer s.*, lade sig mærke med n-t; *s. í e-u*, forstaa n-t, finde ud af n-t: *jeg skil ekkert í dæminu*, jeg kan ikke finde ud af Opgaven; *geta skilið í e-u*, faa n-t ind i sit Hovede; *hann skilur ekki neitt í neinu*, han forstaar ikke et Muk af det hele; *jeg skil ekkert í honum*, jeg kan ikke blive klog paa ham, hans Opforsel er mig en Gaade; *jeg skil ekkert í honum að gera það;* — *jeg skil ekki í, að hann geri það*, jeg kan ikke tænke mig, at han gör det. — **II. 1.** *s. sjer e-ð (= áskilja* (s. d. O.) *sjer e-ð)*, stipulere, stille som Betingelse; forbeholde sig selv: *það er skilið í sættinni.* — **2.** i Udtr.: *eiga e-ð skilið*, kunne göre Fordring paa, fortjæne n-t; *hann á þakkir skilið* (el. *skildar)*, han fortjæner Tak; *hann á skilið hýðingu*, han burde have Tærsk. — **3.** fremhæve, bestemme (med præp. og adv.): *s. e-ð á (fyrir, til)*, fremhæve som el. göre til Betingelse, tilföje el. fastsætte som Vilkaar (= *setja að skilyrði);* — *s. til um e-ð*, fremhæve n-t særskilt; *s. e-ð undan*, undtage n-t; *s. undir e-ð*, regne n-t som henhorende til n-t, henregne under: *ekki af því að Norðmenn hefðu ekki verið undir hann skildir* (EArRétt. 295).

C. refl. *skiljast:* **I. 1. a.** skilles, adskilles: *skiljast við e-n*, skilles ved, fra en, forlade en; *skiljast við stafn og stýri* (Málshb.). — **b.** abs. *skiljast við*, dø. — **c.** *skiljast við konu sína, mann sinn*, skilles fra sin Hustru, sin Mand. — **2.** recipr. *skiljast*, skilles fra hinanden: *þeir skildust með vináttu.* — **II. 1.** forstaas: *það skilst víst*, det vil nok blive forstaaet; *það skilst ekki, sem hann segir;* — *hann talar svo ógreinilega, að hann skilst ekki.* — **2.** impers.: *e-m skilst e-ð*, en forstaar n-t, n-t gaar op for en: *þá fyrst skildist mjer, að;* — *láta sjer skiljast e-ð*, blive klog paa n-t, lære at indse n-t: *hann verður að láta sjer skiljast, að;* — *mjer skilst, að hann muni heldur vilja vera prestur í Reykjavík en prófastur eystra*, jeg har det Indtryk, at han foretrækker at være Præst i R. end Provst paa Østlandet; *mjer skildist á þjer, að*, jeg forstod dig derhen, at; *hann var óánægður, skildist mjer* (efter hvad jeg forstod). — **III.** pp. *skilinn:* **a.** *strokkurinn er skilinn*, Smörret er udskilt i Kærnen. — **b.** *þau eru skilin*, de er skilte; *við erum skildir að skiftum*, vort Fællesskab (Samkvem) er ophævet; nu er vi kvit; *segja skilið við*, erklære, at man vil forlade, forlade; skille sig fra; *segja skilið við flokk sinn*, forlade sit Parti; *segja skilið við konu sína*, lade sig skille fra sin Hustru; *segja skilið við e-n*, erklære at ville forlade (en), forlade en.

skylja (-u) [sgɪl·ja] f. **1.** = *skilmi* (s. d. O.). — **2.** sur Valle med oploste Rester af Polser el. Kod (spec. *svið)*, der er blevet syltede deri.

skiljanlegur [sgɪl·janlɛ·qoɐ] a. forstaaelig; — adv. *-lega.*

skilkarl [sgɪl·ka(r)dλ] m. Skummekuglen i en Centrifuge.

skýll (skýl, skýlt) [sgid·λ, sgi:l, sgi:lt] a. *(skjólmikill)* liggende i Læ for Vinden, rig paa Steder, der ligger i Læ: *skýlir hagar, skýlar brekkur* (jfr. *skjól);* — an. *skýlt*, med Ly; comp. *skýlla*, med mere Ly (JÁÞj. I. 128).

skylli [sgɪd·lɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **skella.**

skilliflatur [sgɪd·lɪfla:doɐ, -fla:toɐ] a. (Af.) = **kylliflatur.**

skyllir (-is, -ar) [sgɪd·lɪɐ] m. (ASkaft.) = **kyllir.**

skillítill [sgɪl·i·dɪdλ, -l·i·tɪdλ] a. ringe, ubetydelig.

skilma (a) [sgɪl·ma] impers. bedække sig med en skimmelagtig Skorpe

skilmála gjöf [sgɪl·maulagjö:v] f. betinget Gave. **-laus** [-löy:s] a. ubetinget, uden Betingelser; — n. *-laust* som adv. **-skrá** [-sgrau:] f. Haandfæstning.

skilmáli [sgɪl·mau·lɪ] m. **1.** *(skilyrði)* Betingelse: *jeg get ekki fallist á þessa skilmála.* — **†2.** *(samkomulag)* Overenskomst: (Ordspr.) *skilmálar ganga fyrir lög* (GJ.), först skal Forlig proves, för man lader Loven afgöre. — **3.** (Fljótsd., Sch.) = *skilaboð.*

skylmandi (-a, -endur) [sgɪl·mandɪ, -ɛndoɐ] m., **skylmari (-a, -ar)** [sgɪl·marɪ] m. (BH.) Fægter.

skylmast (di) [sgɪl·mast] vrefl. fægte.

skilmerki [sgɪl·mɛɐgɪ] n. Skelnemærke, Mærke, Kriterium. **-legur** [-lɛ:qoɐ] a. tydelig, klar; — adv. *-lega: skýrt og skilmerkilega*, tydeligt og klart.

skilmi (-is, el. -a) [sgɪl·mɪ] n. og m. skimmelagtig Skorpe paa Mælk el. andre flydende Varer, spec. Skimmel, som sætter sig paa oplagt Mælk *(skyr)* (Af., ASkaft.).

skylming (-ar, -ar) [sgɪl·miŋk] f. Fægtning.

skylmingamaður [sgɪl·miŋgama:ðoɐ] m. Fægter.

skylmingarfrækni [sgɪl·miŋgarfraihgnɪ] f. indecl. Færdighed i Fægtning (Huld III. 5).

skylmingasverð [sɟɪl·miŋgasvɛr·ð] n. *(höggvopn)* Sabel, Huggert; *(lagvopn)* Fleuret, Fægtekaarde.

skilnaðar brjef [sɟɪl·naðarbrjɛ:v] n. Skilsmissebrev. **-dagur** [-da:qøϱ] m. Afskedsdag. **-kveðja** [-ϱ-kvɛð·ja] f. Afskedshilsen. **-lög** [-r-lö:q] npl. Skilsmisselov. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. Adskillelsesmand, spec. Tilhænger af Tanken om Islands Adskillelse fra Danmark. **-mál** [-mau:l] n. **a.** *(mál um hjónaskilnað)* Skilsmissesag. — **b.** Sagen om en Adskillelse: spec. *skilnaðarmálið*, Spörgsmaalet om Islands Adskillelse fra Danmark. **-ræða** [-a-rai:ða] f. **1.** Afskedstale, Tale til Afsked. — **2.** Tale, der anbefaler Adskillelse (f. Eks. politisk): *N. N. hjelt svæsna skilnaðarræðu á stjórnmálafundi.* **-samsæti** [-ϱ-sam·saidɪ, -saitɪ] n. Afskedsfest (Fællesspisning) til Ære for en. **-skál** [-sgau:l] f. Afskedsbæger. **-skrá** [-sgrau:] f. Skilsmissebrev. **-stund** [-sdʏn·t] f. Afskedsöjeblik. **-veisla** [-r-veis·la] f. Afskedsgilde. **-vísa** [-vi:sa] f. Afskedsvers. **†-vökvi** [-vö:gvɪ, -vö:kvɪ] m. = *tíðablóð*, Menstruationsblod (LFR. VI. 246).

skilnaður (-ar) [sɟɪl·naðøϱ] m. **1. a.** Adskillelse: *s. ríkis og kirkju.* — **b.** spec. i politisk Henseende: *vilja skilnað*, onske Island politisk skilt fra Danmark. — **2.** *(hjónas.)* Skilsmisse (mellem Ægtefolk). — **3.** Afsked: *að skilnaði*, til Afsked.

skilning (-ar) [sɟɪl·niŋk] f. **1.** *(skynjun)* Sansning. — **2.** *(skilningur)* Forstaaelse. — **3.** *(skilnaður)* Adskillelse.

skilningar aldur [sɟɪl·niŋgaral·døϱ] m. Skelsalder. **-augu** [-öy:qʊ] npl. Forstandens, Sjælens Øjne. **-urt** [-ʏϱ·t] f. (bot.) Mimose (mimosa) (LFR. X. 186). **-vit** [-vɪ:t] n. **1.** Forstand; *(dómgreind)* Dömmekraft. — **2.** *(skynfæri)* Sans; pl. Sanser. **-vitafæri** [-vɪ·dafai:rɪ, -vɪ·ta-] npl. Sanseorganer.

skilnings auki [sɟɪl·niŋsöy·ɟɪ, -öy·kɪ] m. Tydeliggørelse: *Rjett er að taka það fram til skilningsauka* (Alþ. '11, B. II. 20). **-gáfa** [-gau:va] f. intellektuel Ævne, Forstand. **-góður** [-gou:ðøϱ] a. som har god Dömmekraft; som opfatter hurtigt. **-hæfileiki** [-(h)ai:vɪlɛiɟɪ, -lɛikɪ] m. Fatteævne. **-laus** [-löy·s] a. som mangler Fatteævne, uforstandig, tykhovedet. **-legur** [-lɛ·qøϱ] a. intellektuel. **-leysi (-is)** [-lɛi·sɪ] n. Mangel paa Fatteævne. **-lítill** [-li:dɪdλ, -li:t-] a. som har ringe Fatteævne, som har svag Dömmekraft. **-sljór** [-ŋ-sljou:r] a. = **skilningslítill.** **-trje** [-s-trjɛ:] n.: *skilningstrjeð* el. *s. góðs og ills*, Kundskabens Træ.

skilningur (-s) [sɟɪl·niŋgøϱ, -iŋs] m. **1.** Forstand, Fatteævne; Dömmekraft; *það er ofvaxið mínum skilningi*, det overgaar min Forstand; *í þeim skilningi*, i den Forstand; *bera skilning á e-u* (el. *e-ð)*, forstaa n-t, kunne opfatte n-t: *verur ... sem bæru skilning á guði og hans verk* (JHall. 340) — **2.** Mening, Forstand: *leggja annan skilning í orð manns en hann ætlast til;* — *hann er ekki skáld í vanalegum skilningi* (i almindelig Forstand).

skilorð [sɟɪ:lorð] n. Forudsætning: *með sama skilorði* (Stj. '03, A. 276).

skilorðs brot [sɟɪ:lorþsbro:t] n. Brud paa en Betingelse. **-bundinn** [-bʏn·dɪn] a. betinget. **-dómur** [-dou:møϱ] m. betinget Dom. **-laus** [-löy·s] a. ubetinget, kategorisk.

skil orður [sɟɪ:lorðøϱ] a. sanddru, paalidelig. **-rangt** [sɟɪl·rauŋ̊t, -rauŋt] an. vrangskellet, om Væv, hvor Skellet er uklart, saaledes at Væverskytten gaar forkert (Sch.). **†-reiknan** [-rɛihgnan] f. Rede, Redegörelse. **-rengja (-u)** [-rɛiŋɟa] f. Vrangskel i en Væv, ved at Trædebrætterne bruges forkert (Af.). **-ríki** [-ri·ɟɪ, -ri·kɪ] n. **1.** *(sönnunargagn)* Bevis, Bevismiddel, Bevislighed; Dokument; pl. Bevisligheder. — **2.** *(skilvísi)* Redelighed, Punktlighed, Paalidelighed. **-ríkur** [-ri·goϱ, -ri·køϱ] a. **1.** paalidelig: *sönn og skilrík bók* (Eimr. IX. 75). — **2.** *(ráðvandur)* redelig, punktlig: *... í viðskiftum.* — **3.** adv. *-lega:* **a.** *(með vissu)* med Sikkerhed, paa en troværdig Maade. — **b.** *(skilvíslega)* redelig. **-rúm** [-ru·m] n. Skillerum, -væg. **†-samlegur** [-samlɛ·qøϱ] a. **1.** *(áreiðanlegur)* paalidelig; punktlig, redelig, sikker. — **2.** *(skynsamlegur)* fornuftig, forstandig. — **3.** *(skiljanlegur)* forstaaelig; *(greinilegur)* klar, tydelig. — **4.** adv. *-lega.* **-samur** [-samoϱ] a. *(skilvís)* paalidelig (is. i Pengesager); redelig. **-semi** [-sɛmɪ] f. indec. *(skilvísi)* Paalidelighed (is. i Pengesager), Punktlighed, Redelighed. **-skaft** [-sgaft] n. Skilleskaft, en rund, smal Stang, som i den gamle Væverstol gaar tværs igennem Rendegarnet, for at danne en Aabning for Islætten.

skýlu blóm [sɟi:lobloᵘ:m] npl. (bot.) = *sveipjurtaættin*, skærmblomstrede (umbelliferae). **-jurt** [-jʏϱ·t] f. Skærmplante. **-klútur** [-klu:døϱ, -klu:tøϱ] m. Hovedtörklæde, Hovedklæde. **-laus** [-löy·s] a. utilslöret.

skilun (-ar, -anir) [sɟɪ:lon] f. Tilbagelevering, Aflevering; Mælding.

skil vatn [sɟɪl·vahtn] n. Skedevand. **-veggur** [-vɛg·oϱ] m. Skillevæg. **-vinda** [-vɪnda] f. Centrifuge, Separator. **-vindubeli** [-vɪndobɛ:lɪ] m. Beholder i en Centrifuge. **-vindumjólk** [-vɪndomjoᵘλ·k, -mjoᵘl·k] f. Centrifugemælk. **-vinduolía** [-vɪndoo:lija] f. Centrifugeolie. **-vís** [-vi·s] a. paalidelig (is. i Pengesager), redelig. **-vísi** [-vi·sɪ] f. indec. Paalidelighed (is. i Pengesager), Punktlighed, Redelighed. **-víslegur** [-vislɛ·qøϱ] a. paalidelig, punktlig; — adv. *-lega.* **-vit** [-vɪ·t] n. Sans (Sanseorgan): *Vitund mín verður þá öll að einu ógreindu skilviti* (Eimr. V. 142). **-vitlegur** [-vɪdlɛ·qøϱ, -vɪt-] a. sanselig; materiel. **-vitleiki** [-vɪdlɛi·ɟɪ, -vɪtlɛi·kɪ] m. Sanselighed. **-vitsáhrif** [-vɪtsau:hϱɪv, -vɪs-] npl. Sanseindtryk. **°-vitsspeki** [-vɪtsbɛ:ɟɪ, -sbɛ:kɪ, -vɪs·-] f. indec. Sensualisme (Js. Js.). **°-vitsspekingur** [-vɪtsbɛ:ɟiŋgøϱ, -sbɛ:kiŋgøϱ, -vɪs·-] m. Sensualist (JsJs.). **-vænn** [-vaidn] a. paalidelig. **-þil** [-þɪ·l] n. Skillevæg af Bræder.

†skím (-s) [sɟi:m] n. = 1. **skíma.**

skíma (a) [sɟi:ma] vi. spejde, se sig omkring: *s. í allar áttir;* — *s. að e-u, s. eftir e-u*, spejde efter n-t; *s. í e-ð*, skimte n-t; — refl. *skímast*, spejde, se sig omkring: *s. um.*

1. **skíma (-u)** [sɟi:ma] f. **1.** svag Belysning, Skær, Halvlys: *höfðum við þá hraða ferð ... og komum ... í litlili skýmu* (ÞThLfr. IV. 61); *jeg hafði skímu heim*, jeg naaede hjem, för det var blevet helt mørkt. — **2.** Anelse: *sumir jafnvel haft skímu af því, hvernig þeir mundu deyja* (JÁÞj. I. 413).

2. **skíma (a og di)** [sɟi:ma] v. impers. **a.** lysne: *A daginn skímar ekki nema til hálfs* (JTrHeið. IV. 43). — **b.** *skímir til e-s*, man skimter n-t; abs.: *það skímir* (el. *skímar)*, Dagen gryr; *Jeg fór af stað, þegar farið var að s.* (ÓDav.); — ppr. *skímandi*, fosforescent (LFR. III. 164).

skími (-a) [sɟi:mɪ] m. = 1. **skíma** 1.

skimp (-s) [sɟɪu̥·p, sɟɪm·p] n. Haan, Spot, Stikpiller: *hafa e-n í skimpi*, göre Nar af en (jfr. JÁÞj. I. 10); (Ordspr.) *jeg þekki skimpið fyr en það skellur í tönnunum* (GJ.), jeg forstaar en halvkvædet Vise (jfr. *skilja).*

skimpa (a) [sɟɪu̥·ba, sɟɪm·pa] vt. haane, give Stikpiller; — refl. *skimpast: s. að e-u*, drive Löjer med n-t, göre Nar ad n-t: *hann skimpaðist að því öllu.*

skimpi (-is) [sɟɪu̥·bɪ, sɟɪm·pɪ] n. = **skimp.** **-nafn** [-nab·v] n. Spottenavn: *skeggingu, sem á skeldi gaer, [illegible] er gefið* (KrJ.).

skimpingur (-s, -ar) [sɟɪu̥·biŋgøϱ, sɟɪm·p-] m.: *hafa e-ð í skimpingi* (el. *skimpingum)*, more sig over n-t: *höfðu þær fóstrur þetta í skympíngi sín á milli* (JThMk. 237).

skimpinn [sɟɪu̥·bɪn, sɟɪm·pɪn] a. spottelysten.

skimsi (-is) [sɟɪm·sɪ] n. (Af.) = **skrípi.**

skin (-s, pl. ds.) [sɟɪ:n] n. **1.** Skin, Skinnen (spec. om Himmellegemerne), Solskin: (Ordspr.) *oft kemur s. eftir skúr*, efter Regn følger Solskin. — **2.** *(yfirskin)* Skin: *s. dygða* (GuðmEin. i Eimr. XIV. 198).

skyn (-s) [sɟɪ:n] n. **1.** Forstand, Forstaaelse: *vera ekki skyni skroppinn*, ikke mangle Forstand; *bera s. á e-ð, vita, kunna, hafa s. á e-u* (el. *s. e-s)*, forstaa sig paa n-t; *†segja s. á e-u*, forklare n-t; *gefa e-ð í s.*, lade forstaa, give n-t at forstaa, ymte om n-t. — **†2.** Kundskab: *kunna s. e-s*, kende n-t. — **3.** Hensigt: *í því skyni*, til den Ende, i den Hensigt; *í því skyni, að*, for at; *e-ð er ekki sagt í því skyni*, n-t er ikke saadan ment; *í góðu skyni*, i god Mening; *í launaskyni*, som Lön; *í gustukaskyni*, af Medlidenhed.

1. **skina (-u)** [sɟɪ:na] f. Diarrhé (Af., SvPRask. 18).

2. **skina (-u, -ur)** [sɟɪ:na] f. (Vf.) = **skráarlauf.**

3. **skina (a)** [sɟɪ:na] vi. *(ganga af göflunum)* blive gal, rasende (ASkaft.); *hún ætlar hartnær að s.* (ÓDavÞul. 121).

skína (skín; skein, skinum; skinið) [sɟi:na; sɟi:n; sɟɛi:n, sɟɪ:nom; sɟɪ:nɪð] vi. **1. a.** skinne, lyse, straale: *sólin skín heitt*, Solen skinner varmt, Solen stikker; *sólin skín í heiði*, der er klar Luft og Solskin; *s. af*, klare op: *skein dálítið af, svo eg við og við gat séð til fjalla* (ÞThFerð. III. 140); *skínandi bjartur*, straalende; *skínandi fallegur*, blændende smuk; *skínandi (gott)*, aldeles udmærket. — **b.** overf. *e-m skín e-ð gott af e-u*, en har (indirekte) godt af n-t: *Það var reyndar langt frá því, að kendir væru þjóðlegir fimleikar ... en íslenzkum fimleikum gat þó vel skinið gott af kennslu þessari* (ÓDavSk. 25); *láta e-ð s. í gegn*, antyde n-t. — **2. a.** glimte: *seglin s. í sólarljóma.* — **b.** impers. *skín á (í) e-ð, af e-u*, n-t glinser, kaster et Skin fra sig; *það skín í hann hvítan*, Bolgerne fraader, den ene efter den anden (is. i Solskin) (Vf.); *skín í e-n beran*, man kan skimte ens Hud (gennem Huller paa Töjet); *það skein í tennurnar á honum*, han viste sine Tænder; — overf.: *það skein út úr honum*, det stod tydeligt at læse i hans Ansigt. — **3.** pp. *skíninn*, bleget af Sol og Vind: *skinin bein; hvítur og skíninn*, hvid og udtæret; *hann er ekkert nema skinin beinin*, han er ikke andet end Skind og Ben, han er radmager.

skinaldin [sɟɪ:naldɪn] n. ›uægte‹ Frugt, falsk Frugt (SStPlt.).

skynberandi [sɟɪm·bɛ:randɪ] a. med fuld Fornuft: *allir s. menn telja þetta rjett, enginn ... [illegible]*

†skinblindi [sɟɪm·blɪndɪ] f. indec. Blindhed, bevirket ved for stærkt Lys.

skyn bragð [sɟɪm·braqð, -bragþ] n. Kundskab, Indsigt: *bera s. á e-ð*, forstaa sig paa n-t. **°-brigðishæð** [-brɪqðɪs(h)ai:ð, -brɪgðɪs-] f. apparent Höjde. **-bær** [-bai·r] a. = **skynberandi.**

skynda (ti) [sɟɪn·da] vt. med dat. og vi. **1.** skynde: *s. sjer að e-u*, skynde sig med n-t; *s. ferð sinni*, fremskynde Rejsen. — **2.** abs. skynde sig: *við skulum s. þangað*, lad os skynde os derhen; *hár skyndi af skinni* (ÓDavÞul. 99).

skin dauði [sɟɪn·döy·ðɪ] m. Skindød. **-dauður** [-döy·ðøϱ] a. skindød.

skyndi [sɟɪn·dɪ] **(-is)** n. og f. indec. Hast, Skyndsomhed: *í s.*, i en Hast. **-boði** [-bo:ðɪ] m. Ilbud. **-brúðkaup** [-bruð·köyp] n., **-brullaup** [-brʏd·löyp] n. Bryllup, iværksat i en Hast; ogs. overf. *gera s. til e-rar*, have Samleje med en Kvinde uden forudgaaende Bryllup. **-búast** [-bu:ast] vrefl. udruste sig i Hast: *á meðan hann skyndi-bjóst* (StStAndv. III. 157); — pp. *skyndibúinn*, udrustet i Hast. **-búningur** [-bu:niŋgøϱ] m. hastig Udrusten el. Forberedelser. **-bæn** [-bai:n] f. Hastværksbön, hastig Bön: *s. er sjaldnar heyrð en þráleg* (Málshb. 317). **-dómur** [-dou:møϱ] m. **°1.** *(dómstóll, settur í skyndi)* Standret. — **2.** *(dómur, kveðinn upp tafarlaust)* summarisk Dom. **-fleki** [-flɛ:ɟɪ, -flɛ:kɪ] m. improviseret Flaade. **-för** [-fö:r] f. *(fljót ferð)* hurtig Fart; *(ferð án fyrirvara)* pludselig, improviseret Rejse. **-garður** [-gar·ðøϱ] m. **1.** Gærde, opfort i en Hast, midlertidigt Gærde. — **2.** pludseligt Uvejr: *peningafellir og hallæri ... með stórkostlegum skyndigörðum bæði á góunni og líka eftir páska* (ÞThÁrf. 153). **-girðing** [-ɟɪr·ðiŋk] f. improviseret, midlertidig Indhegning: *S. með 2 vírstrengjum var sett í kring* (Freyr VIII. 119). **†-kona** [-ko:na] f. løsagtigt Fruentimmer, Skøge. **-lán** [-lau:n] n. Forskud. **-legur** [-lɛ·qoϱ] a. **1.** *(snögglegur)* pludselig. — **2.** *(fljótur)* hurtig, hastig; — adv. *-lega*, pludseligt, hurtigt, hastigt. **-leiftur** [-lɛif·døϱ] n. Lynglimt: *að sjá hvernig honum bregður við hin óvæntu s. lítskrúðsins* (Óð. XIV. 38). **-lifur** [-lɪ:voϱ] f. (ved Slagtning) Blod, som storkner pludseligt, fordi der ikke röres om i det (Vf., Sch.). **°-ljóðagerð** [-ljouðaɟɛr·ð] f. Improvisation (JsJs.).

skynding (-ar) [sɟɪn·diŋk] f., **skyndingur (-s)** [sɟɪn·diŋgøϱ] m. = **skyndi.**

skyndi ráð [sɟɪn·dɪrau:ð] n. hurtigt Raad; uoverlagt Raad: (Ordspr.)

s. eru skaðanum næst (Málshb. 317), Hastværk er Lastværk. **-ræða** [-raiːða] f. improviseret Tale (J-Js.). **-skepna** [-sgehbna] f. (jfr. *skyndikona*) løsagtigt Fruentimmer: *hvað hún mundi hafa Geirmund og þessa bölvaða stelpu ... þetta lausungar afhrak og skyndiskepnu* (ÞGjUf. 27). **-skýli** [-sgiːlɪ] n. midlertidig Barakke. **-skin** [-sgɪːn] n. pludseligt Skin. **-staka** [-sdaːga, -sdaːka] f. improviseret Epigram, Impromtu.

skinfagur [sgɪn·faːgøɣ] a. smukt lysende.

skynfár [sgɪn·fauːr] a. med ringe Forstand, indskrænket.

Skinfaxi [sgɪn·faxsɪ] m. (myt.) Skinfakse, Navn paa Solens Hest; nu ogs. Navn paa et Tidsskrift, Organ for Ungdomsbevægelsen i Island.

skyn fullur [sgɪn·fʏdløɣ] a. fornuftig. **-færi** [-faiːgɪ] n. Sanseorgan, i pl. Sanser.

skinga (a) [sgɪŋ·ga] vi. og v. impers. el. **skingast (a)** [sgɪŋ·gast] vrefl. overtrækkes med Hud: *sárið skingar, sárið skingast.*

°**skyn gjafi (a)** [sgɪŋ·ɟaːvɪ] m. Gud. **-góður** [-goᵘ·ðøɣ] a. intelligent, forstandig: *s. á e-ð*, Kender af n-t.

skin heilagur [sgɪːv(h)ɛiːlagøɣ] a. skinhellig. **-helgi** [-(h)ɛlɟɪ] f. Skinhellighed.

skynhyggja [sgɪːv(h)ɪɟːa] f. Sensualisme (ÁBjRok. § 95).

skinhoraður [sgɪːv(h)oːraðøɣ] a., **skínhoraður** [sgiːv(h)oːraðøɣ] a. radmager.

skyn hreyfur [sgɪn·hɣɛiːvøɣ] a. sensomotorisk (ÁBjSál. § 70). **-hræring** [-hɣaiːriŋk] f. sensomotorisk Bevægelse (ibid. 24).

skinhvítur [sgɪn·χwiːdøɣ, -kviːdøɣ, -kviːtøɣ] a. skinnende hvid.

skyni [sgɪːnɪ] f. indecl. Sanseævne: *skynja eðr s. er gáfan til að skynja* (TBokm. XII. 180).

skininn [sgɪːnɪn] pp. af **skína.**

1. **skynja (-u)** [sgɪnja] f. = **skyni.**

2. **skynja (a)** [sgɪnja] vt. **1. a.** opfatte ved Hjælp af Sanserne, sanse, fornemme, mærke: *s. hita, s. bragð.* **b.** mærke, indse: *hann skynjaði fljótt, hvað á seiði var.* **2.** undersøge, efterse: *s. fje*, efterse Faar (Logb. '11, ..., S. 2); *s. um e-ð*, anstille Undersøgelser om n-t.

skynjan (-ar, -ir) [sgɪnjan] f. = **skynjun.**

skynjana svið, -svæði [sgɪnjanasviːð, -svaiːðɪ] n. Sanseomraade: *Af því myndast fast samband milli þessara tveggja skynjanasviða (sjónar og áþreifingar)* (GFHh. 215).

skynjanlegur [sgɪnjanleːgøɣ] a. fornemmelig, til at opfatte; sanselig.

skynjun (-ar, -anir) [sgɪnjon, -anɪɣ] f. Sansning, Fornemmelse.

skynjunar færi [sgɪnjønaɣfaiːrɪ] npl. Sanseorganer, -redskaber. **-villa** [-vɪdla] f. Sansebedrag, Hallucination.

skynjund (-ar, -ir) [sgɪnjønt] f. Sansebillede: *s. heitir sérhvað það er skynjað er* (TBokm. XII. 180).

skyn kend [sgɪŋ·ɟɛnt] f. sensuel Følelse (ÁBjSál. § 213). **-kví** [-kviː] f. Anskuelsesform: *Það mætti því nefna tíma og rúm skynkvíar mínar (Anschauungs-formen)* (ÁBj19 old 70). **-laus** [-løys] a. uden Fornuft, ufornuftig, uskellig: *skynlausar skepnur*, uskellige (umælende) Dyr. **-legur** [-leːgøɣ] a. forstandig. **-leysi (-is)** [-leisɪ] n. Uforstand, Mangel paa Forstand. **-leysingi** [-leisiŋɟɪ] m., **-leysingur (-s, -ar)** [-leisiŋgøɣ] m. ufornuftigt, uvidende Væsen: *skepnur og skynleysingjar.* **-lítill** [-liːdɪdʎ, -liːtɪdʎ] a. uintelligent, enfoldig: *Þangað til jafnvel allra skynminstu aulabárðar eru farnir að sjá* (EKvOf. 104). **-mynd** [-mɪnt] f. Sansebillede (ÁBjSál. § 150).

skinn (-s, pl. ds.) [sgɪn·] n. **1. a.** Hud (levende): (Ordspr.) *nær er skinnið en skyrtan*, Skindet er en nærmere end Skjorten (NK. '12, 14); *svo er margt sinnið sem skinnið*, saa mange Hoveder, saa mange Sind; *upp úr* (el. *innan úr*) *skinni*, nyflaaet, nyslagtet. *Hann lét slátra feitum uxa fyrir jólin og sjóða hann upp úr skinni* (JÁÞj. II. 67); *vera fastur í skinninu*, ikke sidde løst i Skindet (om Kreatur, der bliver flaaet); (Talem.) *e-m er vel í s. komið*, en er velnæret, ved godt Huld, strutter af Fedme; — overf.: *svo er henni* (ɔ: *ísl. þjóðinni*) *í s. komið* (i saa god Stand, saa solid), *að þeir* (ɔ: *leiðtogarnir*) *geta ekki ... farið með sjálfstæði hennar* (Eimr. XV. 187); *honum er tröðið í skinnið*, han er meget fed; *brenna* (el. sædv. *iða*) *í skinninu*, brænde: *Eg brann í skinninu af forvitni og framgirni* (GFr. I. 19). *e-m leggur blóð í skinni*, en tager sig n-t nær, en er rasende: *Ei bátsmönnum blóð í skinni, að skyldu án saka | svo verri sleginir* (Ji lærði í Safn V. 70). **b.** spec. Huden ydersle Lag (modsat *hörund*, d. O.): *e-m rennur kalt vatn milli skinns og hörunds*, det løber en koldt ned ad Ryggen. **2. a.** Skind, afflaaet Hud: *gera við e-ð utan á skinn*, ¹) istandsætte n-t v. Hj. af en Skindlap, paa en solid og holdbar Maade; ²) overf. sørge godt for, pleje godt: *það hefir ekki verið gert við ... barna utan á skinn* (Sch.). **b.** spec. ... *gæru kenna tvíða í kinn.* — **c.** (*oð kinn*) Pels: *klæða sig í* ... **3.** som Kæleord, halvt medlidende, halvt foragteligt: Skind, stakkels Kræ, Stakkel: *hann á ekkert til, skinnið að tarna*, han ejer jo ikke noget, det Skind; *skinnið mitt*, dit lille Skind; *aumingja skinnið, grey garm* ... *skinnið o. s. v.*; *Þú hefir verið kotið að eikaumingja skinnið ...*; ... *skinnið mitt, e-n. og annar kaltværður ent.* (JTrHeð. II. 52); *... tangi skinnið mitt, ...*; *Et ... skinnið* (den stakkels Taard) *er ... leysisskinn*, skikkeligt Skrog. *... ónýtt og einkis vert, sem þér segið* (JThMk. 364).

1. **skinna (-u)** [sgɪn·a] f. = 1. **skína.**

2. **skinna (-u, -ur)** [sgɪn·a] f. (som sidste Sammensætningsled) Skindhaandskrift, Pergamenthaandskrift: *(n.)a-*, *Lagur-*, *Mo·i n-*, *Kind-*, *Hrokkin-* o. s. v.

3. **skinna (-u, -ur)** [sgɪn·a] f. **1.** Hul, som Lys kommer igennem: *á veggnum var dálítil* ... **2.** Dørbelag ... *hurð* ... *kraargatið er á* (BH.), jfr. 2. *skina.*

4. **skinna (a)** [sgɪnːa] vt. **1. a.** sætte Skind paa: *s. smiðjubelg, s. söðul, hnakk.* — **b.** (Bogb.) sætte i Skindbind: *s. bók.* — **2.** overf.: *s. e-ð upp*, sætte n-t i Stand, reparere n-t, lappe paa n-t: *s. kirkjuna upp*, reparere Kirken; *síðan hefir V. skinnað það* (ɔ: *kortið*) *upp, látið teikna það betur o. s. frv.* (ÞThLfr. I. 255); *s. e-n upp*, pynte paa en: *Hún skinnar hann upp þann daginn* (GFrTis. 234); *s. sig upp*, ¹) pudse sig, göre sig i Stand: *til ferðar sig er hann að búa | og sig allan upp að s.* (GThBúi 16); ²) spec. anskaffe sig nyt Töj.

°**skinna grind** [sgɪnːagrɪn·t] f. = **skinnþönur.** **-gröf** [-gröːv] f. Garverkule (JsJs.). **-köst** [-kös·t] npl. pludselig opstaaende Krusninger: *leið þá og ekki á laungu, áður s. fóru að koma á sjóinn* (JÁÞj. II. 129). **-litur** [-lɪːdøɣ, -lɪːtøɣ] m. Vædske til Farvning af Skind (Alþ. '11, B. II. 1289).

skinnari (-a, -ar) [sgɪnːarɪ] m. *(sútari)* Garver.

skinna vara [sgɪnːavaːra] f. Pelsvarer. **-verkun** [-vɛɣ·gøn] f. Beredelse af Skind, Rensning af Skind; Tilvirkning af Pelsvarer.

skinn band [sgɪm·bant] n. Skind-Læderbind. **-belgur** [-bɛlgøɣ] m. Skindsæk. **-bjartur** [-bjaɣdøɣ] a. lys af Hudfarve. **-bjór** [-bjoᵘ·r] m. daarligt Skind. **-bók** [-boᵘ·k] f. Pergamentshaandskrift. **-bót** [-boᵘ·t] f. Skindlap. **-brók** [-broᵘ·k] f., ogs. i pl. *-brækur*, Skindbukser; *fara í s.*, man tager en alenlang Stok i bægge Hænder, saal. at Knoerne vender nedad, og holder den foran sig, løfter saa först venstre, dernæst höjre Ben over den, saal. at Stokken nu er bag Ryggen, dernæst føres Stokken tilbage over Hovedet, og man skal saa igen føre Benene over den og til Slut slynge den bort fremad; hvis man ikke kan det, siges man at *„kafna í brókinni"*; Kunsten kaldes ogsaa *fara í s. Skíða (brókina hans Skíða), rota skrattann, klæða skolla í s.* og *fara í brók* (ÓDavSk. 156). **-budda** [-bʏd·a] f. Pengepung af Læder. **-dráttur** [sgɪn·drauhdøɣ] m. Skindtrækning, Leg, jfr. *hnapphelda* (ÓDavSk. 130); — overf.: *var því síst að furða, þó að þeir bæri hæstan hlut frá borði í þessum skinndrætti um hærurnar* (JAðEin. 53). **-dreginn** [-drɛiːɟɪn] a. bræmmet el. foret med Pelsværk. **-fata** [-faːda, -faːta] vt. *s. sig*, iføre sig Skindklæder. **-fatnaður** [-fahdnaðøɣ] m. Skindklæder. **-feldur** [-fɛldøɣ] m. Skindkappe, Pels. **-felling** [-fɛdliŋk] f. Hudfold; Hudskede. **-fit** [-fɪ·t] f. Svömmehud (LFR. X. 68). **-flagningur** [-flagniŋgøɣ] m. Hudafskalning. **-flipi** [-flɪbɪ, -flɪpɪ] m. Hudflig. **-fóðraður** [-foᵘðraðøɣ] a. skindforet. **-fóður** [-foᵘ·ðøɣ] n. Underfor af Skind. **-föt** [-fö·t] npl. = **skinnklæði** 2.

skinnga(st) [sgɪŋga(st)] se **skinga.**

skinn gæði [sgɪŋ·ɟaiðɪ] npl. Skindkvalitet. **-hald** [-halt] n. Benklæder af Skind, der gaar noget ned over Knæerne. **-handrit** [-handrɪt] n. Pergamentshaandskrift. **-hanski** [-hansɟɪ] m. Skindhandske. **-himna** [-hɪmna] f. Senehinde. **-hjúpur** [-ɥuːbøɣ, -ɥuːpøɣ] m. Skindkjortel, -kappe. **-hos** [-hoːs] n. Yverskind: *kýr ein fannst svo útleikin, að júfur allt var undan henni og s. eitt eptir* (Huld II. 18). **-hosa** [-hoːsa] f. Skindhose. **-hrufla** [-hʏbla] f. ubetydelig Skramme el. Rift paa Huden. **-húfa** [-huː(v)a] f. Skindhue. **-hvítur** [-χwiːdøɣ, -kviːdøɣ, -kviːtøɣ] a. med hvid Hud.

skinning (-ar) [sgɪnːiŋk] f. (Bogb.) Indbinding i Læderbind.

skinn kast [sgɪŋ·kast] n. (= *flagningur*) Hudens Afskalning, is. efter Sygdom. **-kendur** [-ɟɛndøɣ] a. hudagtig, hudlignende; — (bot.) læderagtig (coriaceus). **-kyrtill** [-ɟɪɣdɪdʎ] m. Skindkjortel. **-kyrtilsmaður** [-ɟɪɣdɪlsmaːðøɣ] m. Menneske, iført en Skindkjortel. **-klippingur** [-klɪhbiŋgøɣ] m. (Árn.) = **skinnbjór.** **-klæða** [-klaiːða] vt. iføre Skindklæder; — refl. *skinnklæðast*, iføre sig Skindtöjet. **-klæði** [-klaiːðɪ] n. **1.** Klædningsstykke af Skind. — **2.** pl. Skindklæder, -dragt, spec. Søfolks. **-klæðnaður** [-klaiðnaðøɣ] m. = **skinnklæði** 2. **-knýti** [-kniːdɪ, -kniːtɪ] n. Skindbylt, Bylt, omviklet med et Skind: *s. litið bundið við rangarbrot, og innan í blá peysa silfurhneppt* (PGAnn. 56). **-kufl** [-kʏbʎ] m. Skindkofte. **-laus** [-løys] a. hudløs. **-legur** [-leːgøɣ] a. hudagtig. **-leikur** [-leiːgøɣ, -leiːkøɣ] m. = **skinndráttur.** **-leistafullur** [-leisdafʏdløɣ] a. med fulde Skindsokker: *Eg varð s.*, mine Skindsokker blev fulde af Vand (GFrTís. 25). **-leisti, -leistur** [-leisdɪ, -leisdøɣ] m. Skindströmpe, -sok. **-leppur** [-lɛhbøɣ] m. Skindlap, -pjalt. **-mappa** [-mahba] f. Skindmappe. **-nögl** [-nöːgʎ] f. Tommellæder, Fingerhytte (af Læder). **-ólpa** [-oᵘlba, -oᵘlpa] f. = **skinnúlpa.** **-peysa** [-peiːsa] f. Skindtröje uden Brystaabning. **-pjatla** [-pjahdla] f. Skindlap. **-poki** [-poːɟɪ, -poːcɪ] m. Skindsæk, -pose. **-pungur** [-puŋgøɣ] m. Skindpose. **-ræstinn** [-raisdɪn] a. som har en hvid, glinsende Hud. **-sál** [-sauːl] f. Læderransel, i Reglen med en rund Bund af Træ: *skinnsálir voru pokar gerðir úr skinni, og voru kringlóttir trjebotnar í; þessar skinnpokar voru oft gerðir úr selskinni.* **-skjátur** [-sjauːdøɣ, -sjauːtøɣ] fpl. daarligt, sammenskrumpet Skind (Þing.). **-skjóða** [-sjoᵘ·ða] f. Skindpose, Læderransel. **-skór** [-sgoᵘ·r] m. Sko af Skind, Skindsko. **-sköfur** [-sgöːvøɣ] fpl. ... *útnárar: allt það, sem í skinnsköfunum og skeklunum loðir at kalkinu* (LFR. VI. 237). **-snepill** [-sneːbɪdʎ, -sneːpɪdʎ] m. = **skinnpjatla.** **-sokka (a)** [-sohga] vt.: *s. sig*, ¹) iføre sig Skindströmper; ²) (pop.) tage en *smokkur* II. 3. paa; — pp. *-sokkaður*, klædt i en Skindstrømpe el. -strömper: *hann er svipaður skinnsokkuðum fæti í laginu* (ÞThLýs. I. 82). **-sokkafullur** [-sohgafʏd·løɣ] a. med Skindströmperne fulde (af Vand). **-sokkur** [-sohgøɣ] m. **1.** Skindströmpe, -hose. — **2.** (pop.) *hella úr skinnsokknum*, lade Vandet, pisse. **3.** (pop.) = *smokkur* II. 3. **-spjara** [-sbjaːra] vt. (pop.) overgaa, være dygtigere end: *s. e-n í slætti, róðri o. s. v.* (Vf.). **-spretta** [-sbrɛhda] f., **-sprettur** [-sbrɛhdøɣ] m. (And. I. 22) Rift i Huden, Strejfsaar. **-spölur** [-sböːløɣ] m. lille Skind el. Stykke af et Skind (Hf.). **-stakka** [-sdahga] vt.: *s. sig*, iføre sig en *skinnstakkur.* **-stakkstöpp** [-sdahkstöhp, -sdaxs-] f. lille rund Træskive til et Hul paa en Skindklædning. **-stakkur** [-sdahgøɣ] m. Skindkjortel (spec. brugt af Søfolk): *... eru þrenns konar skinnstakkar: vatnsfara-, laska- og hempuskinnstakkur, ... nefndir þannig eftir ýmsu sniði á þeim ... Artún og Bustaðir með 1 Viðaam ... voru boðnar bænum fyrir 20,000 kr. Því var hafnað; það var að leggja alt*

of mikið efni til í skinnstakkinn (det var at ofre alt for meget) (Ísaf. '19, 15). **-svunta** [-svʏvda, -svʏnta] f. Skødeskind. **†-tík** [-ti·k] f. (Skældsord) usle Tæve! Rakkermær! **-treyja** [-trɛi ja] f., **-úlpa** [-uλba, -ulpa] f. Lædertröje. **-vefja** [-vɛvja] f. Skindbundt. **-veiki** [-vɛi·ɟɪ, -vɛi·ƙɪ] f. indec. Tyndhudethed. **-veikur** [-vɛi goϙ, -vɛi koϙ] a. tyndhudet. **-veski** [-vɛs ɟɪ] n. Tegnebog af Læder. **-vesti** [-vɛsdɪ] n. Skindvest. **-vængjaður** [-vaiŋɟaðøϙ] a. skindvinget: *skinnvængjuð skordýr*, orthoptera. **-þakinn** [-þa·ɟɪn, -þa·ƙɪn] a. bedækket med Huder; med Skindtag. **-þvengur** [-þvɛiŋgøϙ] m. Skindrem (spec. paa isl. Sko). **-þönur** [-þö nøϙ] fpl. Strækkeramme.

skyn rekja [sɟɪn·rɛ·ɟa, -rɛ·ƙa] vt. ræsonnere (JsJs.). **-sál** [-sau·*l*] f. anima sensitiva (ÁBjSál. § 9). **-samlegur** [-samlɪ qøϙ] a. fornuftig; — adv. *-lega*. **-samur** [-samøϙ] a. fornuftig. **-semd** [-sɛmt] f. **a.** Fornuft; Forstand; *tala með s.*, tale fornuftigt; *vera með fullri s.*, være i Besiddelse af sin fulde Fornuft. — **†b.** *(ástæða)* Grund: *gera, gjalda s. e-s* (el. *fyrir e-u, af e-u)*, give Grunde for n-t.

skynsemdar aðferð [sɟɪn·sɛmdarað·fɛrð] f. fornuftig Fremgangsmaade. **-augu** [-öy:qø] npl. Fornuftens, Sjælens Øjne. **-fullur** [-ϙ-fʏd·løϙ] a. fornuftig. **-laus** [-r-löy:s] a. uforstandig. **-lítill** [-li:dɪdλ, -li:t-] a. lidet forstandig. **-maður** [-ma:ðøϙ] m. forstandigt Menneske. **-rödd** [-a-röt·] f. Fornuftens Stemme. **-vegur** [-r-vɛ:qøϙ] m. Fornuftens Vej.

skynsemi [sɟɪn·sɛmɪ] f. indec. Fornuft.

skynsemis rannsókn [sɟɪn·sɛmɪsran·souhkv] f. Undersøgelse af Fornuftens Væsen. **-rök** [-rö:k] npl. Fornuftbevis. **-trú** [-tru:] f. Rationalisme. **-trúandi (-a, -endur)** [-tru:andɪ] m., **-trúarmaður** [-truarma:ðøϙ] m. Rationalist.

skyn skiftingur (-s, -ar) [sɟɪn sɟɪfdɪŋgøϙ] m. Dumrian: *hann er enginn s.* **-starf** [-sdarv] n. Sansevirksomhed (ÁBjSál. § 118). **-stöð** [-sdö·ð] f. sensorisk Centrum (ibid. § 77); — Fornemmelsescentrum: *glæða hugsunina ... svo að hún geti beygt allar aðrar skynstöðvar undir sitt vald* (HermJDulr. 8). **-svið** [-svɪ ð] n. Modalitet. **-taug** [-töy q] f. Sansenerve.

skynugur [sɟɪ:noqøϙ] a. forstandig; opvakt: *s. strákur.*

skinum [sɟɪ:nøm] 1. p. pl. imp. ind. og conj. af **skína.**

skyn villa [sɟɪn·vɪdla] f. Sansebedrag. **-þroski** [-þrosɟɪ] m. Aandsmodenhed.

skip (-s, pl. ds.) [sɟɪ:p] n. **1. a.** Skib, Fartöj; *(bátur)* Baad; *stíga á s.*, gaa om Bord; *brjóta s. (sitt)*, lide Skibbrud; *brjóta s. í spón*, lide et totalt Forlis; (Ordspr.) *sá brýtur s., sem s. á* (SchMál.), den bryder Skib, som Skib haver (ɔ: det er kun den, som ejer noget, der kan tabe noget); *setja s. fram* (el. *út)*, sætte, trække et Skib (en Baad) frem, i Vandet; *setja s. upp*, sætte, trække et Skib (en Baad) paa Land; (Talem.) *sigla heilu skipi í höfn*, faa sit paa det törre; *e-ð kemur með* (el. *á) seinni skipunum*, n-t kommer med de sidste Skibe (ɔ: rimeligvis aldrig); *það verður nú víst með seinni skipunum, sem jeg fæ þessa skuld greidda*, den Gæld kan jeg nok skyde en hvid Pind efter; (Talem.) *e-m vill upp í skipið*, (egl. Fiskene vil en op i Skibet ɔ:) Lykken søger Manden; *það er fólk á (því) skipinu því arna!* sikken en Besætning! (siges naar Deltagerne i n-t er udygtige) (Eimr. X. 143); *ganga með skipum*, egl. gaa mellem Skibe, ɔ: ikke være fæstet paa en enkelt Baad, men gaa fra den ene Fiskerbaad til den anden og faa Lov til skiftevis at tage med dem ud paa Fangst; *skoða skipið*, (pop.) tage om Bord i et ankommende Skib for at faa sig en Taar (Vestm.); *þekkja á skipið*, vide hvordan man skal bære sig ad overfor en el. n-t. — **b.** *að gefa s.*, se *skipagjöf*. — **2.** Brystben (paa en Fugl): *Eg tók á fuglsbringunni og fann skipið taka niður úr, hálfbert að finna* (GFrOl. 152).

1. **skipa (a)** [sɟɪ:ba, sɟɪ:pa] v.

A. I. vt. med dat. **1. a.** ordne, arrangere: *s. mönnum til sætis*, bestemme, paa hvilke Pladser Folk skal sidde, anvise Folk deres Pladser; *s. e-m á bekk með e-m*, (overf.) sætte en ved Siden af en, ligestille en med en anden: *s.* (el. *fylkja) hernum til atlögu*, ordne Hæren til Angreb; *svo var sætum skipað, að ...*, Sæderne var ordnede saaledes, man sad saaledes, at ... — **b.** *(haga)* indrette: *þeir skipuðu svo sinni ferð; — jeg kann kvæðið, en jeg kann ekki að s. því*, jeg kan Digtet udenad, men kan ikke fremsige Versene i den rigtige Rækkefolge. — **2.** med præp. og adv.: *s. á*, [1]) besætte: *svo var þétt á skipað með veizluhöld og sýningar, að svo mátti heita að ekki gæfist einnar stundar ráðrúm frá þeim frá morgni til kvelds* (Eimr. XII. 219); [2]) i Udtr. *hafa* (el. *eiga) e-m á að s.*, have n-n, som man kan sætte til n-t: *s. e-u niður*, ordne n-t; *s. vel til búsins*, forsyne Hjemmet godt (JÁÞj. I. 512); *s. til e-s*, ordne n-t m. H. t. et el. andet: *Einu sinni var Bjarni á heimleið frá því að s. til umboðsjarða sinna* (GFrÚbl. 6); *s. til um e-ð*, anordne angaaende n-t; *skipum svo til*, lad os antage (Esp. I. 14). — **II.** med acc. **1. a.** optage, indtage: *s. sæti*, indtage et Sæde, Plads; *s. bekk með e-m*, sidde paa samme Bænk som en; — overf. være ligestillet med en, være i samme Klasse som en; *s. flokk með e-m*, høre til ens Parti, samme Parti som en: *s. e-ð e-u*, besætte n-t med n-t; *sú stofa var í þrem stafgólfum og skipuð* (besat med) *borðum og bekkjum horna á milli* (GP. Sk. 46); (Ordspr.) *betra er autt rúm en illa skipað*, bedre er, at Plads er tom, end at den er besat med en daarlig Mand. — **b.** have Sæde i: *þessir þingmenn s. neðri deild Alþingis; — s. nefnd*, sidde (som Medlem) i et Udvalg (jfr. II. 2.). — **2.** udnævne: *s. nefnd*, nedsætte et Udvalg, jfr. II. 1. b.; *s. e-n í embætti*, beskikke en til et Embede; *s. e-n yfir e-ð*, sætte en over n-t; *Nú þykir lækni þörf á, að fá skipaða* (autoriserede) *aðstoðarbólusetjara í hjeraði sínu* (Stj. '98, A. 12). — **3.** *s. e-ð mönnum*, bemande; *s. ræ*r, mande Ræer. — **III.** befale, byde: *s. e-m e-ð*, befale en n-t; *skipar það annar aptur, sem annar skipar fram*, der gives modstridende Befalinger (Hist. III. 158); *s. e-m burtu*, vise en bort; *s. fyrir*, uddele Befalinger; *s. fyrir um e-ð*, anordne, befale angaaende n-t.

B. refl. *skipast:* **I. 1.** indtage en anvist Plads: *s. í sæti*, indtage (de anviste) Pladser; *skipast í fylkingar, sveit*, ordne sig i Slagorden, i en Skare. — **2.** besættes, bemandes, fyldes af Folk: *húsið skipaðist fljótt af fólki.* — **3. a.** forandres (spec. til det bedre); bringes i Orden: *hugði hann ekki að því, sem skipast hafði um daginn* (JÁÞj. I. 281); (Ordspr.) *margt skipast á mannsæfinni*, mange Ting ændres i Løbet af et Menneskeliv; *alt er vel, sem vel skipast*, jfr. naar Enden er god, er alting godt; *á skammri stund skipast veður í lofti*, jfr. sammen ligge Vejr og Uvejr, det bliver til andet Vejr inden Aften; *skipast um*, forandres; *ef henni skipaðist hugur* (hvis hun skiftede Sind) *gagnvart mér, skyldi ég giftast henni þá samstundis* (Eimr. XI. 192); *skipast við e-ð*, lade n-t indvirke paa sig; lade sig bevæge af n-t: *hann skipaðist við orð hans*, han lod sig overtale af ham; han lod sig berolige ved hans Ord. — **b.** impers.: *skipast um e-ð*, det gaar med n-t (paa en el. anden Maade): *svo skipaðist í neðri deild um bannfrestunarmálið* (Alþ. '11, B. 913). — **II.** pp. *skipaður:* **1.** bemandet, besat, ordnet. — **2.** *(fyrirskipaður)* befalet. — **3.** beskikket, udnævnt, autoriseret.

2. **skipa (a)** [sɟɪ:ba, sɟɪ:pa] vt. med dat. og vi.: *s. upp*, losse et Skib, udskibe; *s. e-u upp*, bringe n-t i Land fra et Skib: *s. upp vörum; — s. e-u út*, bringe n-t (Varer) om Bord i et Skib, lade et Skib med n-t, indskibe.

skipa afgreiðsla [sɟɪ:bavgrɛið·sla, sɟɪ:p-] f. Skibsekspedition; Klarering af Skibe. **-afgreiðslumaður** [-avgrɛiðsløma:ðøϙ] m. Skibsekspeditor. **-afli** [sɟɪ:baab·lɪ, sɟɪ:pa-] m. Styrke til Søs; *(floti)* Sømagt; Flaade. **-búnaður** [-bu:naðøϙ] m. Skibsudrustning, Udrustning af Skibe. **-ferð** [-fɛr ð] f. **1.** sejlende Skibe: *sjá s. úti á firði.* — **2.** *(sjóferð)* Sørejse. — **3.** i pl. *-ferðir*, Skibsfart: *skipaferðir eru nú strjálar.* **-festing** [-fɛs·diŋk] f. Fortöjning af Skibe. ***-fyllir** [-fɪd·lɪϙ] m. som fylder Skibe el. Baade (om en svær Bolge): *skafli líkur skæðum | skipafylli* (GTh. '95, 19). **-fjöldi** [-fjöl·dɪ] m. Mængde Skibe. **-floti** [-flo:dɪ, -flo:tɪ] m. Flaade. **-fregn** [-frɛg·v] f. Efterretning om Skibes Ankomst; — pl. Efterretninger om Skibe. **-gerð** [-ɟɛr·ð] f. Bygning af Skibe. **-gjöf** [-ɟö:v] f. Leg, hvorved man lader en anden vælge mellem tre unavngivne Piger (el. Svende), som beskrives (ÓDavSk. 187—188). Kaldes i Danmark ‹Tre könne Piger› el. ‹Skibet fra Holland› (E. Tang-Kristensen, Danske Börnerim etc. 204—205). **-gjöld** [-ɟöl·t] npl. Skibsafgifter, Havnepenge. **-gnauð** [-gnöy:ð] f. Trængsel af Skibe. **-göngur** [-göyŋ·goϙ] fpl. Skibsfart. **-her** [-hɛ:r] m. Krigsstyrke til Søs; Sømagt. **-höfn** [-höb·v] f. Havn for större Skibe. **-kaup** [-köy:p] npl. **1.** *(kaup eða skifti á skipum)* Køb el. Bytte af Skibe. — **2.** *(verslun úti á skipi)* Handel om Bord paa et Handelsskib. **-kaupalán** [-köy·balau:n, -köy·pa-] n. Laan til Indkob af Skibe. **-koma** [-ko:ma] f. Ankomst af Skibe. **-kostur** [-kos·døϙ] m. Forraad af Skibe: *góður s.*, nok af gode Skibe; *illur (slæmur, ljelegur) s.*, vanskeligt at faa gode Skibe. **-kví** [-kvi:] f. Dok. **-lag** [-la:q] n., **-lagi** [-lai:jɪ] n. = **skipalægi. -laus** [-löy·s] a. som mangler Skibe. **-leg** [-lɛ:q] n., **-lega** [-lɛ:qa] f. = **skipalægi. -leið** [-lɛi:ð] f. Søvej; den sædvanlige Kurs for Skibe paa en Rute, Søled. **-leiga** [-lɛi:qa] f. Leje af Skibe. **-leikur** [-lɛi:goϙ, -lɛi:k-] m. Skibeleg, Deltagerne sidder paa Fjæle el. desl., som skal forestille Skibe, og leger Søslag (ÓDavSk. 140). **-lið** [-lɪ:ð] n. *(sjólið)* Styrke til Søs; *(floti)* Flaade; *(flotalið)* Marinesoldater. **-lýður** [-li:ðøϙ] m. Søfolk. **-lægi** [-lai:jɪ] n. Ankerplads, naturlig Havn; Red. **-mál** [-mau:*l*] n. **1.** *(mæld stærð skipa)* Skibsmaal. — **2.** *(það, að skip tala)* Skibenes Sprog (i Folketroen) (JÁÞj. II. 8—9). **-menn** [-mɛn·] mpl. Skibsfolk. **-miðill** [-mɪ:ðɪdλ] m., **-miðlari** [-mɪð·larɪ] m. Skibsmægler. **-mælari** [-mai:larɪ] m. Skibsmaaler. **-mæling** [-mai:liŋk] f. Skibsmaaling. **-mælingarskjal** [-mai·liŋgaϙsɟa:*l*] n. Maalebrev. **-mælingarskrifstofa** [-mai·liŋgaϙsgrɪf·sdova] f. Skibsmaalingsbureau.

skipan (-ar, -ir) [sɟɪ:ban, sɟɪ:pan] f. = **skipun.**

skipanauð [sɟɪ:banöy:ð, sɟɪ:pa-] n. Trængsel af Skibe paa samme Fiskebanke (Vf.).

skiparasaga [sɟɪ:barasa:qa, sɟɪ:p-] f. Skipperefterretning, -historie.

skipareiði [sɟɪ:barɛi:ðɪ, sɟɪ:pa-] m. Skibstilbehør, spec. Takkelage.

skipari (-a, -ar) [sɟɪ:barɪ, sɟɪ:p-] m. **1.** *(stjórnandi, sá, sem kemur reglu á)* Ordner, Styrer. — **2. a.** *(skipstjóri)* Skipper: *Hóf Jens þá máls á þessu við skiparann* (Huld III. 6). — **†b.** *(sjómaður)* Somand, Mand om Bord paa et Skib.

skipa sát [sɟɪ:basau:t, sɟɪ:pa-] f. = **skipauppsát. -saumur** [-söy:møϙ] m. Skibssöm. **-skjöl** [-sɟö:*l*] npl. Skibspapirer. **-skortur** [-sgoϙ·døϙ] m. Mangel paa Skibe. **-skrá** [-sgrau:] f. Skibsregister. **-skurður** [-sgʏr·ðøϙ] m. sejlbar Kanal. **-skækja** [-sɟai:ɟa, -sɟai:ƙa] f. (Sl.) = **skipsskækja. -smíðastöð** [-smi ðasdö:ð] f. Skibsværft. **-smíð(i)** [-smi:ð, -smi:ðɪ] f. og n. Skibsbyggeri. **-smíðisskírteini** [-smi·ðɪsɟiϙ·tɛinɪ] n. Bilbrev, Skibsbygningsattest. **-smiður** [-smɪ:ðøϙ] m. Skibsbygger. **-staða** [-sda:ða] f. Ankerplads. **-stóll** [-sdoud·λ] m. Flaade, (spec.) Handelsflaade. **-stöð** [-sdö:ð] f. **1.** *(skipalægi)* Ankerplads. — **2.** Skibsstation, Sted, hvor Baade el. Skibe lægges op og repareres (Lögr. '14, 211). **-stöðull** [-sdö:ðødλ] m. **1.** Skibsstation (Skirn. IX. 59). — **2.** *(skipafjöldi)* Mængde Skibe. **-tjón** [-tjou:n] n. Tab af Skibe, Forlis. **-tollur** [-tod·løϙ] m. Afgift af Skibe. **-umsjónarmaður** [-ʏmsjou·narma·ðøϙ] m. Skibsinspektor. **-uppsát** [-ʏhbsaut] f. **1.** det at sætte, trække Skibe el. Baade op paa Land; spec. Ret dertil. — **2.** = *skipauppsátur.* **-uppsátur** [-ʏhbsaudøϙ, -sautøϙ] n. Sted, hvor Fiskerbaade plejer at sættes op. **-viður** [-vɪ:ðøϙ] m. Skibstømmer.

skip brot [sɟɪb·ro·t] n. Skibbrud. **-brotsfje** [-bro(t)sfjɛ:] n. Vraggods. **-brotsmaður** [-bro(t)sma:ðøϙ] m. skibbrudden. **-búinn** [-b:u·ɪn] a. sejlklar. **-búnaður** [-b:u·naðøϙ] m. et Skibs Udrustning og Tilbehør. **-dráttargjald** [sɟɪ:pdrauhdarɟal·t] n. Bugseringsafgift. **-dráttarvinda** [-drauhdarvɪn·da] f. Spillet paa et Skib (BH.). **-dráttur** [-drauhdøϙ] m. **1.** *(uppsetning skips)* et Skibs Optrækning fra Søen. — **2.** *(það, að draga skip)* Bugsering, Trækning, Slæben af Skib. **-elskur** [-b-ɛlsgøϙ, sɟɪ:p-] a. som

holder af, som holder sig til Skibet: *s. fiskur* (Vf.). **-fastur** [-p-fasdøȩ] a. fastgjort til et Skib: *s. endi (á kaðli)* (LFR. IX. 21). **-ferð** [-fɛrð, sɟɪf:ɛrð] f. Sørejse. **-ferðast** [sɟɪ:pfɛrðast] vrefl. rejse paa et Skib. **-fjöl** [-fjö·l] f. = **skipsfjöl. -flak** [-fla·k] n. = **skipsflak. -fær** [-fai·r] a. **1.** (om Vejret) som et Skib kan være ude i: *skipfært veður*. — **2. a.** (om Søen) farbar for Skibe: *s. sjór*. — **b.** [illegible] *skipgengur* [illegible]. **-för** [-fö·r] f. = **skipferð. -gata** [-ga·da, -ga·ta] f. Vej ned til et Skib el. Baad. **-gengur** [-ɟɛiŋgøȩ] a. sejlbar: *skipgeng á, s. fjörður*. **†-gjarn** [-ɟa(r)dv] a. higende efter (at ødelægge) Skibe: *s. sjór*. **-greiðsla** [-grɛiðsla] f. Klarering af et Skib. **-greiðsluvaldsmenn** [-grɛiðsloval·(t)smɛn] mpl. Klareringsmyndigheder. **-há** [-(h)au·] f. = **skipreiða 1. -haldsmaður** [-(h)al(t)sma:ðøȩ] m. **a.** Mand, som holder paa (el. understøtter) en Baad under Landsætningen el. naar Baaden sættes ud paa Søen (for at den ikke skal glide for hurtigt el. føres bort, inden alle er om Bord): *Hljóp þá skipið fram, og svo hart, að ekki varð við ráðið, [illegible] út. Hefði skiphaldsmenn nóg að vinna* (JÁÞj. II. 9). — **b.** spec. Mand, som ved Landinger springer i Land fra en Baad og holder i *kolluband* (s. d. O., jfr. *kollubandsmaður)*, for at hindre at Baaden føres bort el. slynges i Land: *skikka eg að sé s., | skal svo vagta festarreip* (17. Aarh., ÓDavVik. 284). **-helt** [-(h)ɛλt] an. (om Vejret) saaledes at Skibe kan holde sig paa Søen: *svo mikill suðaustanstormur að stórundrum gegndi og varla var s.* (JÓlInd. 137). **-herra** [-(h)ɛr·a] m. = **skipstjóri. -hlutur** [-(h)λʏ·døȩ, -(h)λʏ·tøȩ] m. = **skipshlutur. -hraðamælir** [-(h)ȩaðamai:lɪȩ] m. Log. **-hræddur** [-(h)ȩaid·øȩ] a. bange paa Vandet. **-kaup** [-köy·p] npl. Køb af Skib. **-koma** [-ko·ma] f. et Skibs Ankomst. **-korn** [-ko(r)dv] n. et lille Fartøj. **-kvæmt** [-kvaimt, -kvaimt] an. med [illegible] Besøg af Skibe: *er þar [illegible] s.* (Odds. II. 3, 202). **-lag** [-b-la·q, sɟɪ:p-] n. = **skipsáróður** 2. **-laus** [-löys] a. uden Skib. **-leggja** [-lɛɟ·a] v. **1.** vt. tage om Bord, overføre paa en Baad el. Skib (spec. om Kreaturer paa Færger): *Ferjur hér eru [illegible] skip og breið, enda verður oft að s. hesta og kýr* (ÞThFerð. II. 223). — **2.** vi. lande et Steds med et Skib el. Baad, lægge bi et Steds. — **†3.** *(greftra í skipi)* bisætte i et Skib. **-leið** [-lɛi·ð] f. Søvej. **-leiðis** [-lɛi·ðɪs] adv. paa Skibe: *fara s.*, sejle; *þar fara má s. upp eptir Indá* (Skírn. XIV. 16). **-leiga** [-lɛi·qa] f. **1.** *(leiga fyrir skip)* Leje for et Skib. — **2.** *(fargjald)* Betaling for Passage paa et Skib (JÁÞj. II. 30). **-leysi (-is)** [-lɛisɪ] n. Mangel paa Skibe. **-liðugur** [-lɪ·ðoqoȩ] a. smidig og behændig om Bord paa et Skib (Reykjanes). **-lægur** [-lai·qoȩ] a. **1.** farbar for Skibe: *skiplæg á*. — **2.** som ikke kan tages om Bord (om Kreaturer), jfr. *skipleggja*.

†skipnast (a) [sɟɪhbnast] vrefl. blive bedre, formildes.

skip prestur [sɟɪ:prɛsdøȩ] m. = **skipsprestur. -pund** [sɟɪhpʏnt] n. Skippund (320 Pund, ca. 160 Kilo). **-ráða** [sɟɪ:brau·ða, sɟɪ:p-] vt. mønstre el. antage som Matros paa et Skib, el. som Fisker paa en Fiskerbaad: *s. sig*, fæste sig som Fisker el. Matros. **-ráðandi** [-rau·ðandɪ] m. Reder, Skibsreder: *skipráðendur í Reykjavík* (JHall. 371). **-reiða** [-rɛi·ða] f. **1.** *(heimili skips)* Sted, hvor et Skib hører hjemme. — **2.** = *skipreiði*. **-reiðahús** [-rɛiðahu:s] n. Bygning, hvor et Skibs Takkelage og andet Tilbehør opbevares. **-reiði** [-rɛi·ðɪ] m. **1.** *(reiði og kaðlar skips)* Takkelage. — **2.** *(útbúnaður og áhöld skips)* et Skibs Udrustning og Tilbehør. **-reik** [-rɛi·k] n. = **skipreiki. -reika** [-rɛi·ga, -rɛi·ka] a. indec.: *verða s.* strande (Kvöldv. II. 211). **-reikafsögn** [-rɛigaaf·sögv, -rɛika-] f. Søprotest. **-reiki** [-rɛi·ɟɪ, -rɛi·ʗɪ] m., **†-reki** [-rɛ·ɟɪ, -rɛ·ʗɪ] m. Strandning, Skibbrud, Havari. **-rof** [-ro·v] n. Vrag (Klp. I. 11). **-rúm** [-ru·m] n. **1.** Plads om Bord i et Skib: *skiprúmið er lítið, en flutningur mikill og farþegar margir*. — **2.** *(rúmið milli þóftanna)* Rummet mellem Rorbænkene. — **3.** *(legurúm í skipi)* Køje. — **4. a.** Baadplads, fast Plads som Fisker i en Fiskerbaad: *ráðast í s.*, tage Hyre; *fá s. handa manni*, skaffe en Plads paa en Fiskerbaad: *tekinn þar í s.* (SIng. I. 219). — **b.** Plads som Matros paa et større Skib: *lögskrá til skiprúms*, paamønstre. — **c.** Fiskerbaad: *tveir þeirra reru í sama skiprúmi, en eg í öðru* (OBj. 54). **-rúmssamningur** [-rumsam·nɪŋgoȩ] m. Forhyringskontrakt. **-rúnar** [-ru·naȩ] fpl. Skibsruner, en Art (magiske) Runer, omtalt af GV. i JÁÞj. I. ix. **-rækur** [-rai·goȩ, -rai·koȩ] a. som bliver at bortvise fra et Skib (paa Grund af en Forseelse).

skips ábyrgð [sɟɪf·saubɪr·(q)ð] f. Kaskoassurance (JsJs.). **-agabrot** [-aqabro:t] n. Disciplinærforseelse paa et Skib. **-agi** [-ai·jɪ] m. Disciplin i Skibe.

°skip sagnarskrá [sɟɪ:psagnaȩsgrau:, sɟɪf·-] f. Sørulle (JsJs.). **-sala** [-sa·la] f. Salg af et Skib.

skipsáróður [sɟɪf·sauro·ðøȩ] m. **1.** *(skylda til að róa á bát annars)* Forpligtelse til at ro paa en andens Fiskerbaad (TBókm. IV. 214). — **2.** et vist Kvantum Madvarer (Korn, Mel og tørret Fisk), som medgives den enkelte Fisker af hans Husbond *(útgerðarmaður)*, i vore Dage i Reglen erstattet af Penge, hvis Sum varierer noget i forskellige Bygder.

skip sát (-ar, -ir) [sɟɪ:psau·t] f. = **skipauppsát. -sátur** [-sau·doȩ, -sau·t-] n. = **skipauppsátur. -saumur** [-söy·moȩ] m. = **skipasaumur.**

skips bátur [sɟɪf·sbau·doȩ, -bau·toȩ] m. Skibsbaad. **-borð** [-borð] n. **1.** *(hlið skips)* Skibsbord, -side. — **2.** *(fjöl úr skipi)* Skibsplanke. **-brauð** [-bröy·ð] n. Skibsbrød. **-bryggja** [-brɪɟ·a] f. Skibsbro. **-bússur** [-bus·oȩ] fpl. Søstøvler. **-dráttur** [-drauhdoȩ] m. = **skipdráttur. -farmur** [-farmoȩ] m. Skibsladning. **-ferð** [-ferð] f. Skibslejlighed: *með næstu s.* **-festaráhöld** [-fɛsdarau:hölt] npl. Fortøjningsredskaber. **-festarhæll** [-fɛsdarhai·dλ] m. Fortøjningspæl for Skibe. **-festi** [illegible] n. Fortøjningsreb, Fortøjning. **-fjöl** [-fjö·l] f. (egl. Fjæl, Planke i et Skib): *vera kominn á s.*, være kommen om Bord; *á s.*, inden Skibsborde, indenfor Skibssiden; [illegible] (OH. [illegible]) [illegible] om Bord [illegible]. **-flak** [-fla·k] n. Vrag. **-flaska** [-flasga] f. Flaske Spiritus, som gives af Skibets el. Baadens Ejer til hver enkelt af Besætningen efter Fisketidens Slutning (Vf.). **-forði** [-forðɪ] m. Skibsproviant: *til skipsforða*, til Skibsbrug. **-hafnarskrá** [-(h)abnaȩsgrau:] f. Skibsrulle, Skibsbemandingsliste. **-háski** [-(h)ausɟɪ] m. Fare til Søs. **-hlið** [-(h)λɪ·ð] f. Skibsside: *við s.* **-hlutur** [-(h)λʏ·doȩ, -(h)λʏ·toȩ] m. Baadens (ɔ: Baadejerens) Andel i Fangsten. **-hraðamælir** [-(h)ȩaðamai:lɪȩ] m. Log. **-höfn** [-(h)öbv] f. Besætning. **-kaðall** [-ka·ðadλ] m. Kabel.

skip skaði [sɟɪ:psga·ðɪ, sɟɪf·-] m. Skibbrud, Forlis. **-skeyting** [sɟɪ:psɟɛi·diŋk, -sɟɛi·tiŋk] f. Skibsskødning, Overdragelse af Ejendomsretten til et Skib. **-skeytingarbrjef** [-sɟɛidiŋgarbrjɛ:v, -sɟɛitiŋgar-] n. Skibsskøde. **-skjöl** [-sɟö·l] npl. Skibspapirer.

skipsklæði [sɟɪf·sklai·ðɪ] npl. Skibsklæder, Matrosdragt, Sømandsdragt.

skip skoðun [sɟɪ:psgo·ðon, sɟɪf·-] f. Skibsyn. **-skoðunarmaður** [-sgoðonarma:ðoȩ] m. Skibsynsmand.

skips kokkur [sɟɪf·skohgoȩ] m. Skibskok. **-kraki** [-kra·ɟɪ, -kra·ʗɪ] m. Baadshage.

skip skráning [sɟɪ:psgrau·niŋk, sɟɪf·-] f. Mønstring. **-skráningarstofa** [-sgrauniŋgaȩsdo:va] f. Mønsterkontor. **-skrokkur** [-sgrohgoȩ] m. Skibsskrog: *ábyrgð á skipskrokk*, Kaskoassurance. **-skutur** [-sgʏ·doȩ, -sgʏ·toȩ] m. = **skutur. -skæður** [-sɟai·ðoȩ] a. farlig for Skibe: *s. skagi* (jfr. Odds. I. 81). **-skækja** [-sɟai·ɟa, -sɟai·ʗa] f. **1.** Fisker, som ikke har fast *skiprúm*, men ror snart hos den ene, snart hos den anden (Snæf.). — **2.** Skøge, som holdes af den ene efter den anden (Sl.).

skips lengd [sɟɪf·slɛiŋt] f. Skibslængde. **-líkan** [-li·gan, -li·kan] n. Skibsmodel. **-læknir** [-laihgnɪȩ] m. Skibslæge. **-maður** [-ma·ðoȩ] m. en af Skibsbesætningen, pl. *-menn*, Skibsfolk, Besætning. **-merki** [-mɛrɟɪ] n. Skibsmærke.

skipsmiðastöð [sɟɪf·smɪðasdö·ð] f. Skibsværft.

skips miðill [sɟɪf·smɪ·ðɪdλ] m. Skibsmægler. **-prestur** [-prɛsdoȩ] m. Skibspræst. **-rá** [-rau·] f. Skibsraa. **-reiði** [-rɛi·ðɪ] m. = **skipreiði. -röng** [-röyŋk] f. *(röng)*, Spant. **-sát** [sɟɪf·sau·t] f. = **skipauppsát. -segulafl** [-sɛ·qølabλ] n. Skibsmagnetisme. **-skrúfa** [-sgru·va] f. Propel.

skip stigi [sɟɪ:psd(ɪ)ɪ:ɪ, sɟɪf·-] m. Skibstrappe. **-stirður** [-sdɪrðoȩ] a. klodset og ubehændig om Bord paa et Skib el. til Skibsarbejde. **-stjóramótmæli** [-sdjoᵘramoᵘ:tmailɪ] npl. Søprotest. **-stjórapróf** [-sdjoᵘraproᵘ:v] n. Skippereksamen. **-stjóraskírteini** [-sdjoᵘrasɟiɐ·tɛinɪ] n. Skipperbevis. **-stjóri** [-sdjoᵘ·rɪ] m. Skibsfører, Skipper, Kaptajn. **-stjórn** [-sdjoᵘ(r)dv] f. **1.** Kommandoen over et Skib, Førelsen af et Skib. — **2.** Skibsmagt: *stríð var byrjað, svo við vorum alveg án skipstjórnar og okkur rak fyrir vindi*. **-stjórnarmaður** [-sdjoᵘ(r)dnarma:ðøȩ] m. befalingshavende, Mand, som fører Kommandoen paa et Skib: *skipstjóri var í landi, og var [illegible] stýrimaður hér s. í hans stað*. **-stjórnarpallur** [-sdjoᵘ(r)dnaȩpad·loȩ] m. Kommandobro. **-strand** [-sdrant] n. Strandning: *lög um skipströnd*, Strandingslov.

skips trjóna [sɟɪf·strjoᵘ·na] f. Skibsstævne, Galleon. **-tröll** [-tröd·λ] n. Skibskolos.

skipstöð [sɟɪf·sdö·ð, sɟɪ:p-] f. = **skipastöð.**

skips tönn [sɟɪf·stön] f. (zool.) Sotand (dentalium). **-uppsátur** [-ʏhpsau:døȩ, -sau:tøȩ] n. Sted, hvor Skibe sættes op. **-útgerð** [-utɟɛr·ð] f. **1.** *(það að gera út skip)* Skibsudredning, Udrustning af et Skib. — **2.** *(útgerðarfjelag)* Privatmand el. Aktieselskab, som udreder Skibe, Rederi.

skip sveinn [sɟɪ:psvɛidn, sɟɪf·-] m. Skibsdreng, Opvarter paa et Skib. **†-sögn** [-sögv] f. = **skipshöfn. -taka** [sɟɪ:pta·ga, -ta·ka] f. Tagen el. Konfiskation af et Skib. **-tapajöfnuður** [-tabajøb·noðoȩ, -tapa-] m. Dispache. **-tapi** [-ta·bɪ, -ta·pɪ] m., **-tjón** [-tjoᵘ·n] n. = **skipskaði.**

skipu lag [sɟɪ:bola·q, sɟɪ:pola·q] n. **1. a.** *(regla)* Orden: *koma skipulagi á e-ð*, bringe n-t i Orden. — **b.** *(fyrirkomulag)* Ordning, Organisation: *s. [illegible]*. — **c.** Indretning [illegible]. — **2.** System: *vinna eftir skipulagi* (Mill 228–229). **-laga** [-la·qa] vt. organisere. **-laginn** [-laɪ·ɟɪn] a. i Besiddelse af Organisationsævne. **°-lagni** [-laig·nɪ] f. indec. Organisationsævne.

skipulags ákvæði [sɟɪ:bola·qsau:kvaiðɪ, sɟɪ:po-] n. = **skipulagsreglur. -frumstefna** [-frʏ·msdɛbna] f. Samfundsprincip: *[illegible] þá s. [illegible]* (Mill 122). **-frömuður** [-frö·moðøȩ] m. Organisator. **-heild** [-(h)ɛilt] f. Kosmos (Eimr. IX. 180). **-löggjöf** [-lög·ɟöv] f. organisatorisk Lovgivning (Stj. '88, B. 55). **-mynd** [-mɪn·t] f. Grundtegning: *s. herbergja í húsi*. **-reglur** [-rɛg·løȩ] fpl. Retsanordning (LHBl. [illegible] 8). **-skrá** [-sgrau·] f. Fundats.

skipu legur [sɟɪ:bolɛ·qøȩ, sɟɪ:po-] a. i god Orden, ordentlig, ordnet, organiseret, velindrettet. — adv. *-lega*. **-leysi (-is)** [-lɛisɪ] n. Uorden, Anarki. **-læginn** [-laɪ·ɟɪn] a. = **-lægni** [-laig·nɪ] f. indec. = **skipulaginn, -lagni.**

skipun (-ar, -anir) [sɟɪ:bon, sɟɪ:pon, -anɪȩ] f. **I. 1.** Orden, Ordning: [illegible]. — **2.** *(fyrirkomulag)* Indretning, Organisation, Arrangement. — **3.** (bot.) **a.** Stand (f. Eks. Blomsterstand). — **b.** Stilling (f. Eks. Bladstilling, Grenstilling). — **II.** overf. **1.** Orden, Stilling: *s. orða í setningu*; jfr. *landas*. — **2. a.** Befaling, Ordre, Paabud: *eftir s. konungs*, paa Kongens Bud, efter Kongens Befaling. — **b.** Kommando: *hlýða [illegible]*. — **3.** Ansættelse, Udnævnelse: *s. í embætti*. — **†4.** *(erfðaskrá)* Testamente, sidste Vilje: *gera s. sína*, oprette sit Testamente. — **III.** *(breyting)* Forandring, Ændring (især til det bedre): *nú er þá talsverð [illegible], það er [illegible] á henni [illegible] sem áður var*.

skipunar brjef [sɟɪ:bonarbrjɛ:v, sɟɪ:p-] n. **a.** Bestalling: *s. manns í embætti*. — **b.** Autorisation: *Nú þegar [illegible] að [illegible] skipaða aðstoðarmenn [illegible] (≈ amtmaðum) [illegible] þar, er [illegible]* (St. '98, A. 12). **-maður** [-ma·ðoȩ] m. Ordner.

skip verð [sɟɪ:pvɛrð, sɟɪ:p-] n. Prisen for et Skib. **-verjaskrá** [-vɛrjasgrau·] f. (et Skibs) Folkeliste. **-verji (-ja, -jar)** [-vɛrjɪ] m. en af Besætningen paa et Skib, Matros. — pl. *skipverjar*, Besætning, Skibsfolk.

skyr (-s) [sgI:r] n. en Slags oplagt Mælk (fr. fromage à la crème; jfr. Skorost): *sjálfgert s.: þjetti er látinn á tunnubotn, síðan helt ósoðinni mjólk eða undanrenningu í tunnuna smátt og smátt. Þetta hleypur og súrnar; síðan er mysunni „rent undan", þá er hlaupið eftir; það er sjálfgert s.;* (Ordspr.) *þeir (mega) sletta skyrinu, sem eiga (það)*, det er dem, der ejer *skyr*, som klatter med det (siges naar en sloser med el. misbruger n-t godt, han har, ogs. iron. om den, der gör det uden at have Raad dertil).

skír (comp. **skírri**, superl. **skírstur**) [sgi:r, sgir:I, sgiꝺ·sdoꝺ] a. **1.** ren, klar, skær: *s. málmur*, rent, renset Metal; *skírt gull*, rent, fint Guld. — **2.** overf. renset for Skyld (is. efter Gudsdomme): *s. af e-u, um e-ð.*

skýr (comp. **skýrari** og **skýrri**; superl. **skýrastur** og **skýrstur**) [sgi:r; sgi·rarI, sgirːI, sgi:rasdoꝺ, sgiꝺ·sdoꝺ] a. **1. a.** *(greinilegur)* klar, tydelig. — **b.** *(um rödd)* ren, klar, tydelig (om Stemmen): *með skýrri raust*; — n. *skýrt*, som adv. tydeligt, klart: *tala skýrt.* — **2.** forstandig, intelligent, klarhovedet: (Ordspr.) *skýtst, þó skýrir sjeu* el. *skjátlast, þó skýrir sjeu*, klog kan ogsaa fejle; — spec. om opvakte Börn: *s. drengur.*

skíra (ði) [sgi:ra] vt. **I. 1.** *(hreinsa)* rense: *s. silfur*, rense, renkoge Sølv. — **2.** spec. rense ved en Ed el. en Gudsdom: *s. sig af e-u, um e-ð; s. sig með járnburði.* — **3.** (overf.) göre klar, lutre: *s. hug sinn og hjarta.* **II.** *(ausa vatni, gefa nafn)* **a.** døbe, *s. barn*; — *jeg skíri þig í skál, svo þú dafnir vel* (siges for Spøg, naar man slaar Vand paa en anden); — refl.: *láta skírast*, lade sig døbe. — **b.** *s. barn* (som Leg) = *skírnarveisla* (s. d. O.). — **c.** overf.: *s. gest*, prøve paa at bestemme, hvem den fremmede er, som kommer: *Fleiri litu út um gluggann til að „skíra gestinn"* (JTrHeið. I. 85).

skýra (ði) [sgi:ra] vt. og vi. **1.** vt. forklare, fortolke: *s. ritningargrein*, udlægge et Skriftsted; *skýrandi sálarfræði*, eksplikativ Psykologi (ÁBjSál. § 29). — **2.** med dat. **a.** *s. e-m frá e-u*, underrette en om n-t, meddele en n-t. — **b.** vi. *s. frá e-u*, berette om n-t, aflægge Beretning om n-t. — refl. *skýrast*: **a.** blive tydeligere. — **b.** blive mere forstaaeligt.

skírandi (-a, -endur) [sgi:randI, -endoꝺ] m. Baptist.

skýranlegur [sgi:ranl·qoꝺ] a. forklarlig.

skírari (-a, -ar) [sgi:rarI] m. **1.** Døber: *Jóhannes s.*, J. Døberen. — **2.** *(skírandi)* Baptist.

skýrari (-a, -ar) [sgi:rarI] m. Fortolker.

skyr askur [sgI:rasgoꝺ] m. **1.** Trækumme med Laag *(askur)* til *skyr* (se *skyr* og *askur)*. — **2.** en *askur*, fuld af *skyr*. **-át** [-au·t] n. Spisning af *skyr*. **-belgur** [sgIr·belgoꝺ] m. Skindbælg med *skyr*; — overf. Person, der har spist meget el. holder meget af *skyr*. **-bjúgskendur** [-bjuχsg̊en·doꝺ] a. skorbutisk. **-bjúgssár** [-bjuχsau:r] n. Skørbugssaar. **-bjúgur** [-bju:(q)oꝺ] m. (med.) Skorbug (scorbutus). **-blanda** [-blanda] f. = **skyrdrukkur.**

†skír borinn [sgir·bo·rIn] a. ægtefødt. **-dagshelgar** [-daχs(h)ɛl·qaꝺ] fpl. (Ví.) = *bænadagar*, Skærtorsdag og Langfredag. **-dagur** [-da·qoꝺ] m. Skærtorsdag.

skyr dallur [sgIr·dadloꝺ] m. Bøtte til el. med *skyr* (s. d. O.). **-drukkur** [-drYhgoꝺ] m. *skyr*, fortyndet med Vand (Af.).

skír eyg(ð)ur [sgi:rɛi·qoꝺ, -ɛiqðoꝺ, -ɛigðoꝺ] a. klarøjet. **†-getinn** [sgir·ɟɛ·dIn, -ɟɛ·tIn] a. avlet i Ægteskab, ægtefødt.

skyr fata [sgIꝺ·fa·da, -fa·ta] f. Spand til el. med *skyr* til Høstfolkene ude paa Engen. **-glundur** [sgIr·glYndoꝺ] n. tyndt, daarligt *skyr.*

°**skýr greina** [sgir·grɛi·na] vt. definere. °**-greining** [-grɛi·niŋk] f. Definition.

skyr grind [sgIr·grInt] f. = **grind** 1. c. **-gutl** [-gYhtλ] n. = **skyrglundur.** **-hákarl** [sgI:ꝺ(h)au:ka(r)dλ] m. Havkal, som man har ladet ligge længe, se *skyrkæsa*. **-hákur** [-(h)au·goꝺ, -(h)au·koꝺ] m., **-hámur** [-(h)au·moꝺ] m. Mand, der spiser meget *skyr*. **-hít** [-(h)i·t] f. Kvinde, der spiser meget *skyr*. **-hræra** [sgIhꝺai·ra] f., **-hræringur** [-hꝺai·riŋgoꝺ] m. = **hræringur** 2.

°**skíri deigla** [sgi:rIdɛig·la] f. Lutredigel (JsJs.). **-faðir** [-fa·ðIꝺ] m. Gudfader (Alm. '13, 89).

skíring (-ar, -ar) [sgi:riŋk] f. Renselse, Lutring.

skýring (-ar, -ar) [sgi:riŋk] f. **a.** Forklaring: *jeg þarf að fá s. á hvernig í þessu liggur.* — **b.** Fortolkning: *s. á lagagrein*, Fortolkning af en Lovparagraf; *s. gamla (nýja) testamentisins*, det gamle (ny) Testamentes Eksegese; — pl. *skýringar*, Kommentar, Noter.

skýringar atriði [sgi:riŋgara:drIðI, -a:t-] n. Fortolkningsspørgsmaal. **-grein** [-grei:n] f. (forklarende) Anmærkning, Note. °**-hringur** [-a-hꝺiŋ·goꝺ] m. (log.) circulus in definiendo (ÁBjRök. § 23). **-laus** [-I-löy:s] a. uden Forklaring; — n. *-laust* som adv. °**-orð** [-or·ð] n. forklarende Ord; (gramm.) Apposition (JsJs.). **-rit** [-a-rI:t] n. Kommentar, forklarende Skrift.

°**skíri ofn** [sgi:rIob·v] m. Lutreovn (JsJs.). **†-þórsdagur** [-þoᵘꝺ·s·daqoꝺ] m. Skærtorsdag (= *skírdagur*).

skirja (-u, -ur) [sgIr·ja] f. **1.** (BH.) = *skerja* 1. a. — **2.** = 1. *brýðja.*

skirjulegur [sgIr·jøle·qoꝺ] a. stor og klodset.

skyr kaggi [sgIꝺ·kaɟ·I] m. Tønde til el. med *skyr*. **-ker** [-ɟɛ·r] n., **-kerald** [-ɟɛ·ralt] n. Kar til el. med *skyr*. **-kyllir** [-ɟIdlIꝺ] m. Bælg, fyldt med *skyr*. **-kirna** [-ɟI(r)dna] f. Bøtte med *skyr*. **-kæsa** [-ɟai·sa] vt. (jfr. *kæsa)* lade Havkal ligge, indtil der opstaar en Gæring, der gör Kødet hvidt som *skyr* og giver det en ejendommelig, syrlig Smag.

skírlegur [sgir·leqøꝺ] a. **1.** *(hreinn)* klar, ren. — **†2.** *(skírlífur)* kysk; — adv. *-lega*, paa en kysk Maade.

skýrlegur [sgir·leqoꝺ] a. **1.** *(gáfulegur)* intelligent, forstandig. — **2.** *(greinilegur)* tydelig, overbevisende; — adv. *skýrlega*, tydeligt, klart.

skirleiki [sgir·lɛiɟI, -lɛiḱI] m. **1.** Renhed; Klarhed. — **†2.** *(skírlífi)* Kyskhed.

skýrleiks barn [sgir·lɛiχsbad·v, -bar·dv] n. opvakt Barn. **-kona** [-ko:na] f. intelligent Kvinde. **-maður** [-ma:ðøꝺ] m. klarhovedet, forstandig Mand.

skírleikur [sgir·lɛigoꝺ, -lɛikoꝺ] m. = **skírleiki.**

skýrleikur [sgir·lɛigoꝺ, -lɛikoꝺ] m. **1.** *(greinileiki)* Klarhed, Tydelighed, Skarphed. — **2.** *(greind)* Skarpsindighed, Forstand.

skír lífi (-is) [sgir·li·vI] n. Kyskhed. **-lífisbóla** [-livIsbo·:la] f., **-lífishnappur** [-livIs(h)vahboꝺ] m., **-lífisnabbi** [-livIsnab:I] m. = **graðbóla.** **-lífur** [-li·vøꝺ] a. kysk.

skyrmorkinn [sgIr·moꝺɟIn] a. = *skyrkæstur*, se **skyrkæsa.**

skýrmæltur [sgir·maiλdoꝺ] a. som taler tydeligt, klarmælet.

skírn (-ar, -ir) [sgir·dv] f. Daab: *skemri s.*, Hjemmedaab; *halda (barni) undir s.*, holde et Barn over Daaben; *taka s.*, lade sig døbe.

skírna (a) [sgir·dna] vi. klares.

skírnar athöfn [sgir·dnara:t(h)öbv] f. Daabshandling. **†-brunnur** [-brYn:øꝺ] m. = **skírnarfontur.** **-dagur** [-da:qoꝺ] m. Daabsdag. **-dóttir** [-doᵘhdIꝺ] f. Guddatter. **-faðir** [-ꝺ-fa:ðIꝺ] m. Fadder. **-fat** [-fa:t] n. Døbefad. **-fontur** [-fov·døꝺ, -fon·toꝺ] m. Døbefont. **-hár** [-(h)au:r] n. det Haar, en har ved Fødselen. **-húfa** [-(h)u:a] f. Daabshue: *s. barna.* **-játning** [-r-jauhdniŋk] f. Daabsbekendelse. **-kjóll** [-r-ɟo·d·λ] m. Daabskjole. **-klæði** [-klai:ðI] npl. Daabsklæder. **-kross** [-kros·] m. Daabskors, Korsets Tegn i Daaben. **-nafn** [-r-nab·v] n. Døbenavn. **-sár** [-ꝺ-sau:r] m. Døbefont (JStgr. 7). **-sáttmáli** [-sauhdmaulI] m. Daabspagt. **-skál** [-sgau:l] f. Døbebækken. **-tollur** [-tod·løꝺ] m. Daabshonorar, Daabspenge. **-vatn** [-r-vahtv] n. Døbevand. **-veisla** [-veis·la] f. **a.** Daabsgilde, Barnedaab. — **b.** Leg; to agerer Ægtepar, som henter Præst for at døbe; de sætter sig paa et Sæde, best. af et Klæde, lagt over to Kufferter el. desl., med ca. en Alens Mellemrum; Præsten sidder i Midten; de andre staar pludselig op, hvorved Præsten falder ned mellem Kufferterne, »sætte sig mellem to Stole« (ÓDavSk. 133). **-vottorð** [-vohdorð] n. Daabsattest. **-vottur** [-vohdoꝺ] m. Fadder: *vera s.*, staa Fadder.

Skírnir (-is) [sgir·dnIꝺ] m. npr. (myt.) Skirner, Freys Tjæner og Budbringer; — i Nutiden Navn paa et bekendt Tidsskrift, udgivet af det isl. litterære Selskab.

skyrnös [sgIr·nö·s] f. Person blegnæbbet af Frygt (som Skældsord).

1. **skirpa (-u, -ur)** [sgIꝺ·ba] f. **a.** Spytten. — **b.** Spytteklat, jfr. *skollas.*

2. **skirpa (ti)** [sgIꝺ·ba] vt. med dat. og vi. **1. a.** spytte: *s. e-u út úr sjer*, spytte n-t ud; — abs.: *s.* el. *s. út úr sjer*, spytte; *s. við e-u*, spytte ad n-t: *ég skirpi við heiminum (sagði snigillinn)* (And. II. 307); *jeg skirpi á það (hann)*, jeg blæser ad det (ham). — **b.** *penninn skirpir*, Pennen sprutter. — **c.** hvæse: *kötturinn skirpir.* — **2.** *(skilja eftir)* lade n-t tilbage (BH.).

skirra (ði) [sgIr:a] v. **1.** vt. med dat. bortfjærne, afvende: *einungis til að s. vandræðum* (hjælpe udover Vanskelighederne) (Alþ. '11, B. II. 817). — **2.** refl.: *skirrast e-ð* el. *s. við e-ð*, gyse tilbage for n-t, afholde sig fra n-t.

skyrsafn [sgIꝺ·sabv] n. opsamlet *skyr.*

†skýrsamlega [sgiꝺ·samlɛ·qa] adv. tydeligt, udførligt.

skyr sár [sgIꝺ·sau·r] m. Trækar til el. med *skyr*. **-sía** [-si·ja] f. Si til *skyr.*

skýrsýnt [sgiꝺ·sivt, -sint] an.: *e-m er s.*, en ser tydeligt (Sch.).

skyrskál [sgIꝺ·sgau·l] f. Skaal til el. med *skyr*; — Ordet bruges ogs. som Udraab: naar to trækker hver sin Ende af et *reipi* gennem Spændet *(högld)*, raaber den, der bliver först færdig: *s.!* (el. *spaðskál!)* (hvilket vel opr. er tænkt som Prisen i Kappestriden) (Hf.).

skír skota (a) [sgiꝺ·sgo·da, -sgo·ta] v. **1.** vt. med dat. *s. e-u undir e-n*, paakalde en som Vidne til n-t; overlade n-t til ens Afgörelse; *s. e-u til e-s*, henskyde n-t til ens Afgörelse. — **2.** vi.: *s. til e-s*, referere sig til n-t, henvise til n-t. **-skotun (-ar, -anir)** [-sgo·don, -sgo·ton, -anIꝺ] f. Henvisning; *með s. til* (under Henvisning, i Henhold til) *brjefs yðar.*

skírsl (-ar, -ir) [sgIꝺ·sλ] f. Gudsdom, Ordal.

skírsla (-u, -ur) [sgiꝺ·sla] f. **1.** Renselse. — **2.** *(skírsl)* Prøve, Gudsdom, Ordal: *hversu lýkur skýrslum þeim, er sú þjóð nú gengur undir* (Alm.'24, 38).

skýrsla (-u, -ur) [sgiꝺ·sla, sgis·la] f. **1.** Beretning, Meddelelse: *s. um eldgos; — skýrslur og reikningar fjelagsins.* — **2.** *(upplýsing)* Underretning, Oplysning: *alþingi vill fá nánari skýrslur um málið.* — **3.** Referat: *s. frá fundi.* — **4. a.** Indberetning, Rapport: *s. til stjórnarráðsins um rannsókn á hafnarstæðum.* — **b.** Erklæring: *eftir skýrslu læknisins verður að álíta, að maðurinn hafi ekki verið með sjálfum sjer.*

skyrsletta [sgIꝺ·slɛhda] f. **1.** Klat *skyr.* — **2.** = *skyrspónn.*

skýrslu form [sgiꝺ·sløfor·m, sgis·lø-] n. Form for en Beretning. **-gerð** [-ɟɛr·ð] f. Affattelse af en Beretning. °**-maður** [-ma:ðøꝺ] m., **-ritari** [-rI:darI, -rI:tarI] m., **-riti (-a, -ar)** [-rI:dI, -rI:tI] m. Referent. **-söfnun** [-söb·non] f. Indsamling af Beretninger, Rapporter osv. (jfr. *skýrsla).*

skyr spónn [sgIꝺ·sboᵘdv] m. en Smule (lille Portion) *skyr.* **†-strjúgur** [-sdrju·(q)oꝺ] m. Ret, lavet af oplagt Mælk og Valle (LFR. XI. 214). **†-sull** [-sYdλ] n. Tykmælk (ibid. 225).

skyrta (-u, -ur) [sgIꝺ·da] f. Skjorte: (Talem.) *flá* (el. *reita) e-n inn að skyrtunni* el. *færa e-n úr skyrtunni*, flaa en, plyndre en til Skjorten (indtil Skindet); *slíta ekki mörgum skyrtum*, ikke slide mange Skjorter ɔ: ikke have lang Tid tilbage at leve i; *á tómri skyrtunni*, i Skjorteærmer.

skír teini (-s, pl. ds.) [sgiꝺ·tei·nI] n. **1. a.** *(sönnun)* Bevis, Beviselighed: *til skírteinis* (el. pl. *skírteina)*, som Bevis (Nl., ÁM. 226b, 8vo). — **b.** Certifikat, Bevis: *skipstjóra-(stýrimanns-)s.*, Bevis som Skibsfører (Styrmand); *prófs.* — **2.** *(einkenni)* Kendemærke. **-teinanefnd** [-teinanem·t] f. Udvalg for Adkomstbeviser (i Good-Templarordenen).

skyrti [sgIꝺ·dI] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **skorta.**

skyrtu blað [sgIꝺ·dobla:ð] n. Skjorteflig. **-ermi** [-ɛr·mI] f. Skjorteærme. **-fiða** [-fI:ða] f. tynd Skjorte. **-garmur** [-gar·møꝺ] m. laset Skjorte. **-gerð** [-ɟɛr·ð] f. Syning af en Skjorte. **-gopi** [-go:bI, -go:pI] m. kort Skjorte (ÓDavÞj. 71). **-hnappur** [-hvahbøꝺ] m. Skjorteknap. **-kragi** [-krai:ɟI] m. Skjortekrave. **-laus** [-löy·s] a. uden Skjorte. **-ljereft** [-ljɛ:r-ɛft] n. Skjortelærred, Shirting.

skyrtunna [sɡɪrtʏn·a] f. Tønde til el. med *skyr*: (Ordspr.) *það verður þjer drjúgara en skyrtunnan í skamtinum* (GJ.), det strækker bedre til end en Tønde *skyr*.

skyrtu op [sɡɪrtʏ doo:p] n. Halsaabning. **-ræksni** [-raiχsnɪ] n. Iaset Skjorte. **-skifti** [-sɡɪf·dɪ] npl. Skiften Skjorte: *hafa s.*, skifte Skjorte. **-tötur** [-tö·døɣ, -tö·tøɣ] n. laset Skjorte: *Arnes átti s.* (Huld I. 34).

skyrugur [sɡɪ:rɔqøɣ] a. besmurt el. oversprøjtet med *skyr*.

skírviðri (-is, pl. ds.) [sɡir·vɪðrɪ] n. klart Vejr.

skyrþynka [sɡɪrþɪŋga, -þɪŋka] f. tyndt *skyr*: *Þvag var iðulega brúkað til handaþvotta, en mjólk, mísa eða s. til andlitsþvotta* (Eimr. XII. 103).

ský safn [sɡi:sabv] n. Skysamling, -dannelse. °**-safnari** [-sabnarɪ] m. Skysamler: *skýsafnarinn Seifur* (Il. II. 237). **-ská** [-sɡau·] f. Smule Sky: *eingin s. var á lopti* (JÁÞj. I. 659). **-skaf** [-sɡa·v] n., **-skafa** [-sɡa·va] f. Skyplet, Smule Sky: *ekki sást skýskaf á lofti*, Himlen var fuldstændig klar.

skyssa (-u, -ur) [sɡɪs:a] f. Forseelse; Buk, Bommert; Uheld: *honum varð sú s. á* (el. *vildi til sú s.)*, han begik den Forseelse, han var saa uheldig.

ský stólpi [sɡi:sdouʎbɪ,-sdoulpɪ] m., **-strokkur** [-sdrohɡøɣ] m. Skypumpe.

skýt [sɡi:t] 1. p. sg. præs. ind. af **skjóta.**

skita (-u, -ur) [sɡɪ:da, sɡɪ:ta] f. **1.** *(niðurgangur)* Diarré, tyndt Liv (om Kreaturer og (vulg.) om Mennesker); *fá, hafa, renna út í skitu*: (Talem.) (vulg.) *vera eins og rignd s. utan í vegg*, være meget gusten (Árn.). — **2.** (Skældsord) **a.** Afskum, gnieragtig, smudsig Person: *ekki tímdi hann að geta meira en krónu, skitan sú arna.* — **b.** uartig Tøs: *skitan þín!* — **3.** pl. med Art. *skiturnar*, se *nía*.

skíta (skít; skeit, skitum; skíti; skitið) [sɡi:da, sɡi:ta; sɡei:t, sɡei:t, sɡɪ:døm, sɡɪ:t-; sɡi:dɪ, sɡi:tɪ; sɡɪ:dɪð, sɡɪ:tɪð] vt. med dat. og vi. **1.** (vulg.) skide: *s. undir* (el. *í rúmið)*, göre i Sengen; (Talem.) *s. á sig* (vulg.), göre sig ud til Bens; *s. í það* (el. *á endann)*, ødelægge Virkningen af sine Ord til sidst; *s. digurt*, ¹) være en holden Mand, være velhavende, is. nægtende: *þeir þurfa ekki að láta mikið, þeir s. ekki svo digurt* (de er ikke saa store Matadorer) (Snæf.); ²) *(vera grobbinn)* være vigtig, brovtende (Árn.). — **2.** *s. út*, tilsøle, göre snavset; *s. sig út* (el. (Af.) *upp)*, snavse sig til; overf. begaa en nedværdigende Handling. — **3.** *(lasta, niðra)* dadle stærkt, rakke ned; *s. e-n út fyrir e-ð*, skælde en ud for n-t: *þú skítur mig út fyrir orðfærið á bréfunum* (TSæm. 276). — **4.** pp. *skitinn*: **a.** *(óhreinn)* skiden, snavset; (Ordspr.) *það skartar mest, sem skitnast er* (GJ.), det prunker mest, som mest skident er; jfr. jo mere Mangel der er indvortes, jo mere smykker man sig udvortes. — **b.** *(vesall)* ussel: *skitnar tvær krónur*, usle (sølle) to Kroner. — **c.** daarlig: *Annars er Stemning hér skitin* (JSBr. 13).

skíta besefi [sɡi:dabɛ:sɛvɪ, sɡi:ta-] m. = **skíthæll. -faldur** [-fal·døɣ] m. smudsig Kant paa en Nederdel forneden: *Kerling, öskug og skítug ... tekur upp fatið, sve skítafaldurinn er um hnien* (EiÓlI.f. 50–51). **-háleistur** [-hau:lɛ(i)sdøɣ] m. = **skíthæll. -haugur** [-höy:qøɣ] m. Mødding. **-kamar** [-ka·maɣ] m. (vulg.) = **salerni. -kláfur** [-klau:voɣ] m. Møgkasse (jfr. *kláfur*). **-klepri** [-klɛ:brɪ, -klɛ:prɪ] m. = **klepri. -lykt** [-lɪχt] f. Stank.

skít buxi [sɡi:tbʏχsɪ] m., **-holt** [-(h)oʎt] n. = **skíthæll. -hræddur** [-(h)ɣaid·øɣ] a. hundeangst. **-hæll** [-(h)aidʎ] m. nederdrægtig, lurvet Person, lumpent Afskum, Svinebæst. **-hökt** [-(h)öχt] n. (pop.) megen Sendrægtighed. **-höktast** [-(h)öχdast] vrefl.: *s. við e-ð*, (pop.) være meget længe om n-t.

†1. **skyti (-a, -ar)** [sɡɪ:dɪ, sɡɪ:tɪ] m. Skytte; — spec. Bueskytte: *Því næst skaut hann annari og þriðju ör. því s. var hann mikill* (Huld IV. 11).

2. **skyti** [sɡɪ:dɪ, sɡɪ:tɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **skjóta.**

skitið [sɡɪ:dɪð, sɡɪ:tɪð] sup. af **skíta.**

skitinn [sɡɪ:dɪn, sɡɪ:tɪn] pp. af **skíta.**

?**skitirí (-is)** [sɡɪ:dɪri·, sɡɪ:t-] n. Skidteri; Smule, Bagatel (Mýrd. 359).

skít kast [sɡi:tkast] n. **1.** *(það að kasta skít)* Kasten med Snavs. — **2.** (overf.) gensidig Overøsen med Skældsord: *pólitiskt s.* **-legur** [sɡi:dlɛqøɣ, sɡi:t-] a. ussel, foragtelig. **-menni (-is,** pl. ds.) [-mɛn·ɪ] n. Slubbert.

skitna (a) [sɡɪhdna] vi. blive snavset; *s. út*, ds.

skít neyta [sɡi:dnei·da, sɡi:tnei·ta] vt. = *skammnýta*: *jeg vil ekki s. það.* **-nes** [-nɛ·s] n. (egl. Næs, hvor man gaar for at forrette sin Nødtørft); — (i Triktrak) Felterne nærmest ved de Felter, hvor Brikkerne staar i Spillets Begyndelse (ÓDavSk. 311).

skytningur (-s, -ar) [sɡɪhdniŋɡøɣ] m. opr. Sammenskud af Penge fra flere Personer for at skaffe sig Mad og Drikke; nu kun i arkaiserende Sprog = *veitingahús*, Drikkestue, Værtshus.

skítnýta [sɡi:dni·da, sɡi:tni·ta] vt. = **skammnýta.**

skýtoddi [sɡi:tod·ɪ] m. lille, enkeltstaaende Sky (Af.).

skít sama [sɡi:tsa·ma] a. indec. (vulg.) ganske ligegyldigt: *mjer er s.* **-seiði** [sɡi:tsei·ðɪ, sɡi:tsei·ðɪ] n. **1. a.** *(úrþvætti)* Afskum. — **b.** *(veimiltíta)* Usling, Stymper: *Og þá finn eg, að eg er ekkert s.* (EKvÝhl. 72). — **2.** *(smábranda)* lille, ussel Fisk.

skítsótt [sɡi:tsouht] f. = **skitusótt.**

skitsseiði [sɡi:tsei·ðɪ] n. = **skitseiði.**

skít svartur [sɡi:tsvardøɣ] a. skidensort: *mikið af mugum og drit, skitsvart og blautt innan* (EiÓlI.f. 79). **-sæll** [-said·ʎ] a. tilbøjelig til at blive snavset: *s. og fjærill tylgist ott að*

1. **skítt (-is)** [sɡiht] n. Ubetydelighed, Skidteri: *hvert smás.* (JSBr. 162).

2. **skitt** [sɡiht] an. skidt, daarligt.

skytta (-u, -ur) [sɡɪhda] f. **1.** *(vefstóls)* Væverskytte, Væverskyttel. *(í saumavjel)* Skyttel. — **2.** *(skotmaður)* Skytte.

?**skítti (-is)** [sɡihdɪ] n. **1.** Ubetydelighed, Skidteri: *Keypti hann marga* [illegible] — **2.** n-t, som der ikke er Hold i: [illegible] (Sl.)

skítugemsi [sɡi:tøɡɛmsɪ] m. [illegible]

skítugur [sɡi:doqøɣ, sɡi:t-] a. skiden, snavset, smudsig.

skitum [sɡɪ:døm, sɡɪ:tøm] 1. p. pl. imp. ind. og conj. af **skíta.**

skitupest [sɡɪ:døpɛs·t, sɡɪ:tø-] f. **1.** *(skita)* Diarré hos Kreaturer. — **2.** overf. (vulg.) Daarlighed, is. med Diarré: *það er einhver s. í mjer*, jeg er ikke rigtig rask (Rvk.).

skítur (-s) [sɡi:døɣ, sɡi:tøɣ] m. **I. a.** *(saurindi)* Skarn, Snavs: (vulg.) *jettu skít!* hold Kæft! (Talem.) *hlaupa með* (el. *bera) skítinn á tánum*, fortælle Sladderhistorier. — **b.** *(saur manna eða dýra)* Ekskrementer: Lort; (Talem.) (vulg.) *það er líkt um* (el. *lítill munur á) skít og kúk*, det er hip som hap; *það er líkt um kúk og skít, þegar báðir velta niður fyrir bakkann* (Dal.), ds.; *gefa e-m skít í skel*, give en Skidt i en Skal (i et Gadedrengeudtryk): *jeg skal gefa þjer skít í skel, svo að þú dafnir vel* (Rvk.). — **c.** *(áburður)* Gødning. — **II.** overf. **1.** Skarnsmenneske: *skíturinn þinn*, dit Skarn!; (Ordspr.) *s. á engan skildaga* (GJ.), Skarn har ingen Termin (ɔ: man venter ikke, at et Skarnsmenneske holder hvad han lover, og mener at være berettiget til at behandle ham paa samme Maade). — **2.** *hundur* II. 2. — **3.** (pop.) is. med Art. Syfilis: *fá skítinn*.

skitu rass [sɡɪ:døras·, sɡɪ:tø-] m., **-rófa** [-rou:a] f. (som Skældsord) Skarn.

skítverk [sɡi:dvɛɣk, sɡi:t-] n. snavset Gærning, Møgarbejde; (overf.) *Póltisku (sic) störfin eru ekkert leikfang; þau eru hálfgert s.* (Alþ. '11, B. II. 1001).

ský þakinn [sɡi:þaɡɪn, -þakɪn] a., **-þaktur** [-þaχdøɣ] a. skybedækket.

Skýþar [sɡi:þaɣ] mpl. Skyther.

skýþvo [sɡi:þvo·] vt. vaske fuldstændig ren: *s. ullina* (Breiðd.).

skjá (ði) [sɡau:] vt.: *s. glugga*, udspænde en Blære el. Hinde over et Vindue, jfr. *skjár, skjágluggi*.

†**skjaðak (-s)** [sɡa:ðak] n. **1.** *(eitrað illgresi)* giftigt Ukrudt, spec. giftigt Rajgræs (lolium temulentum). — **2.** *(í drykk)* sundhedsfarlig Gæring i Øl o. l.

skjáflyðra [sɡau:flɪðra] f. Stykke Træ til Udspiling af den Blære el. Skind, som i gammel Tid anvendtes i Stedet for Glas i Vinduerne paa isl. Gaarde, jfr. *skjár, skjágluggi*.

skjaga (a) [sɡa:qa] vi. = *skaga*, rage ud el. frem.

skjá gluggi [sɡau:ɡlʏɡ·ɪ] m. (jfr. *skjár)* Vindue med gennemsigtig Hinde el. Blære i Stedet for Glasruder. **-grind** [-ɡrɪnt] f. Rammen el. Træværket i en *skjár* (s. d. O.). **-himna** [-hɪmna] f. gennemsigtig Hinde el. Blære, brugt i Stedet for Glas i en *skjágluggi* (s. d. O.). **-hrafn** [-hɣabv] m. **1.** *(hrafn á skjá)* Ravn, som søger til et Vindue *(skjár)*. — **2.** *(forvitinn og framur maður)* nysgærrigt og paatrængende Menneske.

skjakti (-a, -ar) [sɡaχ·dɪ] m. *(ljettar klyfjar)* let Oppakning (Rang.).

skjal (-s, pl. **skjöl)** [sɡa:l, sɡö:l] n. **I. a.** Dokument: *mörg skjöl lágu á borðinu*; — *s. í máli*, Aktstykke i en Retssag: *uppfest s.*, Plakat. — **b.** pl. *skjöl*, Dokumenter, Brevskaber, Papirer; *koma til skjalanna*, ¹) komme paa Bane, blive bragt paa Tapetet: *þegar fjárlögin komu til skjalanna brá svo við, að sumir, sem áður höfðu verið ákafastir, urðu nú svo ragir við þennan kostnað, að þeir tíma ekki* (Alþ. '11, B. II. 622); *Á seinni árum er svo margt annað komið til skjalanna* (Eimr. XVI. 70); ²) tage Styret, blande sig i n-t: *og þegar hann kom sjálfur til skjalanna árið 1596, var enn þá meiri áherzla lögð á þetta* (JAðEin. 62); *Og ef þið færuð að taka upp á öðru eins, þá kæmi sýslumaðurinn til skjalanna* (fik I med Sysselmanden at bestille) (EKvÝhl. 104). — **II. 1.** *(lausmælgi)* Aabenmundethed, løs Tale, Snak: *s. og skrum*; — *altjafnt verður e-ð til skjalanna* (Málshb.), man har altid noget at snakke om. — †**2.** *(hávaði)* Larm, Bulder: *verða að skjali einu*, blive til ingenting; *þar skaust nú á skjal fyrir spekingunum*, der tog de vise Mænd fejl (ÞGjOs. 124). — **III.** Sygdom i Munden paa Heste, naar Tandkødet vokser ind over Tænderne.

skjala (a) [sɡa:la] vi. **1.** være aabenmundet, snakke: *þeir gerast sekir um mikil rangmæli — mér liggur við að segja argvítugustu hræsni — er s. það við Dani, að engin óvild né þykkja ríki í garð þeirra á Íslandi* (Eimr. XV. 234). — **2.** prale: *s. af hreystiverkum*.

°**skjala efni** [sɡa:laɛb·nɪ] n. Blanket (Frankl. 32). **-fals** [-fal·s] n. Dokumentfalsk. **-falsari** [-fal·sarɪ] m. Dokumentfalskner. **-fölsun** [-föl·søn] f. = **skjalafals. -garn** [-ɡar·dv, -ɡad·v] n. Dokumentgarn. **-hirsla** [-hɪs·la, -hɪɣ·sla] f. Arkiv.

skjalari (-a, -ar) [sɡa:larɪ] m. **1.** Frasemager, snaksom, aabenmundet Person: *allir litu á hann sem algengan, hermuklæddan skjalara* (JTr. Halla 63): — **2. a.** *(lygari)* Løgner: *Frá þessu hafði Sigurður sjálfur sagt, en hann var að sögn manna einginn s.* (JÁÞj. I. 82); *N. N.: alt, sem í skýrslunni stendur er skjallega sannað. Það er skjalarasönnun* (Alþ. '11, B. 292). — **b.** *(gortari)* Pralhans, Praler (ÞThLfr. II. 246).

skjala ritari [sɡa:larɪ·darɪ, -rɪ·t-] m. **1.** Notar: *kom inn s., hann samdi kaupmála vorn* (Þus. I. 273). — **2.** Afskriver (af Dokumenter): *G. J. s. frá Khöfn* (Lögr. '15, 88). **-safn** [-sab·v] n. Arkiv. **-skrifarastörf** [-sɡrɪ·varasdör·v] npl. Notarialforretning. **-veski** [-vɛs·ɡɪ] n. Portefeuille. **-vörður** [-vor·ðøɣ] m. Arkivar.

1. **skjald (-s), skjaldur (-urs)** [sɡal·t, sɡal·døɣ] n. Omhyggelighed; i Udtr.: *með skjald og skyn, með skjaldri og skyni*, omhyggeligt, fuldstændigt; *fyrr síðan um öll rúmin með skjald og skyn* (JÁÞj. II. 475); *mokaði húsið með skjaldri og skyni* (Sch.).

2. **skjald-** [sɡal·t] (af *skjaldan* = *sjaldan)* se **sjald-.**

1. **skjalda (skjöldu, skjöldur)** [sɡal·da, sɡöl·dø(ɣ)] f. Benævnelse paa en skjoldet Ko.

2. **skjalda (skjöldu, skjöldur)** [sɡal·da, sɡöl·dø(ɣ)] f. = *skjöldur*, i Forb.: *koma e-m í opnar skjöldur* (Vf.).

3. †**skjalda (a)** [sɡal·da] vt. digte: [illegible] *tjalda* (ÓDavVik. 383).

skjaldaður [sɡal·daðøɣ] a. dækket af et Skjold, bærende et Skjold: *fyrir skjaldaða fótgaungumenn* (Il. I. 131); *s. veggur*, skjoldbesat Væg.

skjaldahattur [sɡal·dahahdøɣ] m. Hat med stor Skygge: *skeggið sítt hann skyggði á | með skjaldahatti síðum* (Huld IV. 54).

skjaldan [sɡal dan] adv. = *sjaldan:* (Talem.) *það er nýtt, sem s. skeður,* det er nyt, som sjældent sker.

skjaldar bukl [sɡal darbʏhkl] n., **-bunga** [-buŋ·ga] f. Skjoldbugle. **-feldur** [-ɐ-fɛl døɐ] m. Vaabenfelt. **-fetill** [-fɛ:dɪdl, -fɛ:t-] m. Skjoldrem. **-glíma** [-r-gli:ma] f. Brydekamp om et Skjold. **-hafi (-a, -ar)** [-ɐ-(h)a:vɪ] m. Indehaver af et (Sports)skjold.

†**skjaldari (-a, -ar)** [sɡal·darɪ] m. Skjoldesmed.

skjaldar máni [sɡal·darmau:nɪ] m. et Skjolds runde Skive: *hafði eirsmiðurinn flatt út skjaldarmánann, og fest innanvert á mánann mörg lög úr uxaleðri* (Il. I. 297). **-merki** [-mɛɐ·ɡɪ] n. Skjoldmærke, Vaaben. **-rönd** [-a-rön·t] f. Skjoldrand. **-skrifli** [-ɐ-sgrɪb·lɪ] n. gammelt, ubrugeligt Skjold: *gjalda í skjaldaskriflum og baugabrotum,* se *baugabrot.*

skjald baka (-böku, -bökur) [sɡal·tba·ga, -ba·ka, -bö·gø(ɐ), -bö·kø(ɐ)] f. Skildpadde. **-borg** [-bork] f. Skjoldborg: *rjúfa s.,* bryde en Skjoldborg; — som en Skakkunst: man stiller alle Skakbrikkerne paa den ene Halvdel af Skakbrættet; en af Springerne stilles i et Hjörne, skal saa slaa de andre Brikker i 31 Træk, saal. at han hver Gang slaar en, eller byder Skak til en Konge paa et Hjørnefelt i 31. Træk. Ogsaa kaldet *riddaraskák* (ÓDavSk. 297); (Talem.) *gera s. um e-ð,* slutte Kres om n-t (for at forsvare det). **-borgarleikur** [-borgarlɛi:ɡøɐ, -lɛi:køɐ] m. Skjoldborg; de andre Deltagere slaar Kres om 1 el. 2, som saa søger at bryde ud af Kresen; *rjúfa skjaldborgina,* bryde ud af Kresen (ÓDavSk. 119). **-breið** [-brɛi·ð] (pop.) f. npr., **-breiður** [-brɛi·ðøɐ] m. npr. Bjærg i Nærheden af *Þingvellir.* **-burkni** [-bʏɐgnɪ] m. (bot.) *(uxatunga)* krumfinnet Skjoldbregne (aspidium lonchitis).

°**skjaldbböku bróðir** [sɡal·tbögobroᵘ:ðɪɐ, -bökø-] m. forloren Skildpadde. **-skel** [-sɡɛ:l] f. Skildpaddeskal. **-súpa** [-su:ba, -su:pa] f. Skildpaddesuppe.

skjald fimur [sɡal·tfɪ·møɐ] a. behændig Skjoldsvinger. **-fiskur** [-fɪsgøɐ] m. (Nl., Af.) = **bógfiskur.** **-hind** [-(h)ɪnt] f. (Sch.) = **skjaldtindur.** **-hólf** [-(h)oᵘlv] n. **a.** Mellemvæg el. Bygning, Skur el. lign. (is. af Træ), som er opfort skødesløst og usolidt. — **b.** det at opføre en saadan Mellemvæg el. Bygning. **-hólfa** [-(h)oᵘlva] vi., **-hólfra** [-(h)oᵘlvra] vi. (ASkaft., Af.): *s. fyrir e-ð,* sætte en forelobig el. løs Mellemvæg el. Skillerum for n-t; *s. yfir e-ð,* dække n-t forelobig el. paa en løselig Maade. **-hvalur** [-χwa løɐ, -kva løɐ] m. = **háhyrningur.**

skjaldi (-a, -ar) [sɡal·dɪ] m. (Benævnelse paa en) skjoldet Tyr el. Okse.

skjaldindi (-is, pl. ds.) [sɡal·dɪndɪ] n. Gællelaag paa Helleflynder (Vf.).

skjald laga [sɡal·dla·qa] a. indec. (bot.) skjoldformet (peltatus). **-maður** [-ma·ðøɐ] m. Skjolddrager. **-merki** [-mɛɐɡɪ] n. Skjoldmærke, Vaaben. **-merkjabók** [-mɛɐɡaboᵘ:k] f. Vaabenbog. **-merkjafræði** [-mɛɐɡafrai:ðɪ] f. indec. Heraldik. **-mær** [-mai:r] f. Skjoldmø. **-nöf** [-nö·v] f. Skjoldbugle. **-ólfa (a)** [-oᵘlva] vi. (Árn.) = **skjaldhólfa.** **-rim** [-rɪ·m] f. **1.** *(á skipi)* †**a.** opr. Liste ved Rælingen, hvorpaa Skjoldene fæstedes. — **b.** i Nutidssprog: det øverste Bord i en Skibsside *(= sólborð)* (Vf.). — **2.** Stang indvendig paa et Skjold for at styrke det: *hann var bjúgrendur lagður skínanda eirmálmi og á honum tvær skjaldrimar* (Il. II. 20). **-rönd** [-rönt] f. Skjoldrand. **-sveinn** [-t-svɛidv] m. Vaabendrager, Skjolddrager: *vera s. e-s;* ogs. overf.: gaa ens Ærinder. **-tindur** [sɡal·tɪndøɐ] m. (ogs. *skjaldhind)* Ben i Siden paa Flynderens Hoved (Sch.). **-úlf (-s)** [sɡal·dulv] n. (Flói) = **skjaldhólf.** **-úlfa (a)** [-ulva] vi. (Flói) = **skjaldhólfa.**

skjaldur (-urs) [sɡal·døɐ] n. = **skjald.**

skjald vængir [sɡal·dvaiŋɡɪɐ] mpl. (zool.) Billernes Dækvinger. **-vörn** [-vördv] f. Værn v. Hj. af Skjolde: *halda s. í kringum e-n,* slaa en Skjoldborg om en. **-þak** [-t-þa·k] n. Skjoldtag, Stormtag af Skjolde. †**-þil** [-þɪ·l] n. Panel, Skillevæg af Brædder.

†**skjálegur** [sɡau:lɛqøɐ] a. aabenhjærtet, aabenmundet; adv. *-lega* (BH.).

skjálf (-s) [sɡaul·v] n. Skælven, Rysten: *leika á skjálfi,* ryste.

skjálfa (skelf, skjálfum; skalf, skulfum; skylfi; skolfið) [sɡaul·va; sɡɛl·v, sɡaul·vøm; sgal·v, sgʏl·vøm; sɡɪl·vɪ; sgol·vɪð] vi. skælve, ryste, bæve: *s. af kulda;* — *s. eins og hrísla,* ryste som et Æspeløv; *nú held jeg þoli að s. það,* nu tror jeg nok jeg kan trodse Kulden; (Ordspr.) *hræddur er sá, sem ekki þorir að s.* (SchMál.), han er meget ræd, der ej tör skælve; — ppr. *skjálfandi.*

Skjálfandafljót [sɡaul·vandafljoᵘ:t] n. npr. Flod paa Nordlandet.

Skjálfandi (-a) [sɡaul·vandɪ] m. npr. Fjord paa Nordlandet.

skjalfesta [sɡal·fɛsda] vt. dokumentere, give et skriftligt Bevis for n-t; *þetta fjelag hafði ... skjalfest, að það játaði kenninguna um plenary-innblástur* (Lögr. '15, 65); — pp. *-festur,* bevist v. Hj. af Dokumenter, dokumenteret: *Alt þetta, sem eg hér segi, er skjalfest og ómótmælanlegt* (Alþ. '11, B. 365).

skjálf henda [sɡaul·f(h)ɛnda] f. (metr.) forskellige Arter af *braghenda* (s. d. O.), i Reglen = *s. meiri,* med 2 Helrim inde i 1. Linje, rimende med et i 2. og 3. Verslinje. Ekspl.: *Líka þá var letruð skrá og lögð í minni, sem lesa má í lögbókinni, hvað landið á hjá kóngsstjórninni* (HSig. 52). **-hendur** [-(h)ɛndøɐ] a., **-hentur** [-(h)ɛvdøɐ, -(h)ɛnt-] a. **a.** som ryster paa Hænderne. — **b.** n. *-hent = skjálfhenda.*

skjálfra (a) [sɡaul·vra] vi. = **skjálfa.**

skjálfraddaður [sɡaul·(v)rad·aðøɐ] a. med en skælvende, usikker Stemme.

skjálfta laus [sɡauλ·(f)dalöy·s, sɡaul(f)ta-] a. fri for Kuldegysninger, uden Rystelser. **-veður** [-vɛ:ðøɐ] n. forrygende Storm (hvori Husene ryster) (Sl.).

skjálfti (-a) [sɡauλ·(f)dɪ, sɡaul·(f)tɪ] m. **1.** *(skakstur)* Rystelse; Skælven. — **2.** *(hrollur)* Kuldegysning.

†**skjálfur** [sɡaul·vøɐ] a. skælvende (af Rædsel).

skjálgra (a) [sɡaul·gra] vi.: *s.* el. *s. til,* ryste, vakle (Árn.).

skjálgur (-urs) [sɡaul·gøɐ] n. Rysten, Vaklen (Árn.).

skjálgsauga [sɡaul·ksöy·qa] n. skelende Øje: *Þá rann dagur í austri og skein í skjálgsaugu tröllanna* (GFrTís. 262); *í steintrölla skjálgsaugu skein* (StStAndv. II. 304).

1. **skjálgur (-s)** [sɡaul·gøɐ] m. Skævhed, Skelen, Skulen: *skjóta augunum í skjálg til e-s,* skule til n-t: *fólkið sat kyrt og dauflegt á svipinn, skaut í skjálg augunum til diskanna* (ÞGjUf. 61).

2. **skjálgur** [sɡaul·gøɐ] a. **1.** *(skakkur)* skæv. — **2.** *(rangeygður)* skelöjet.

1. **skjall (-s, skjöll)** [sɡad·λ, sɡöd·λ] n. **1.** *(s. á eggi)* Æggehinde: *skjalli hvítari.* — **2.** Hinde el. Blære, der udspiles over en *skjár;* — *vera sem s. á skjá,* være vankelmodig og ustadig.

2. **skjall (-s)** [sɡad·λ] n. *(smjaður)* Smiger, overdreven Ros.

skjalla (a) [sɡad·la] v. **I.** vt. *(smjaðra)* smigre, komplimentere, sige noget behageligt til en; *s. e-n upp,* faa en med Smiger til at göre n-t. — **II.** vi. = *skella,* klaske: *láttu' ei steininn s.* (StgrTh. i Eimr. XVIII. 66).

skjalla hvítur [sɡad·laχwi:døɐ, -kvi:døɐ, -kvi:tøɐ] a. skinnende hvid. **-logn** [-logn] n. = **hvítalogn, dúnalogn.**

skjallari (-a, -ar) [sɡad·larɪ] m. Smigrer.

skjallaus [sɡal:öys] a. uden Pralen el. Frasemageri.

skjalldómar [sɡad·ldoᵘ·maɐ] mpl. Domme med overdreven Ros.

skjallegur [sɡal:ɛqøɐ] a. **1.** dokumentmæssig, skriftlig: *hvort hyggilegra sé að þiggja þá skjallegu réttindamola, sem standa til boða* (Ísaf. ⁵/₃ '13). — **2.** skellig, troværdig: *fleiri og skjallegri líkindi* (JMPísl. 96); *og þykjast skjallegir menn þar séð hafa til manna bygða* (ÁM&PJV. II. 275); *og ekki þykjast skjallegir menn það heyrt hafa* (ibid.); *Í sjöttu grein dæmdum vér Píningsdóm, og svo þann dóm, er dæmdur var fyrra árið á alþingi . . . að þeir skyldu blífa við magt og í allan máta þá mynduga og skjallega að vera* (JAðEin. 28). — **3.** adv. *-lega: s. sannað,* bevist ved Dokumenter (Alþ. '11, B. 292). — **4.** *(upprifinn, þægilegur)* oprömt, elskværdig (Borg.).

skjall hvítur [sɡad·λχwi·døɐ, -kvi·døɐ, -kvi·tøɐ] a. = **skjallahvítur.** **-mál** [-l-mau·l] npl. Smiger. **-raddaður** [-rad·aðøɐ] a. som har höj og klar Stemme.

skjallur [sɡad·løɐ] a. skinger, skingrende; — adv. *skjalt,* med skingrende Stemme.

skjal samur [sɡal·samøɐ] a. aabenmundet, snaksom; pralerisk. **-semi** [-sɛmɪ] f. indec. Aabenmundethed, Tilböjelighed til Snaksomhed og Pralen.

skjamba (a) [sɡam·ba] vt.: *s. e-n,* give en et Ørefigen.

skjambi (-a, -ar) [sɡam·bɪ] m. **1.** = *skjanni.* — **2.** *(um hunda)* hvid Hund med sorte Pletter paa Siden af Hovedet. — **3.** *(um menn)* Mand med stor hvid Pande el. Kinder.

skjannalegur [sɡan:alɛ·qøɐ] a. **1.** *(skarpleitur)* med skarpe Ansigtstræk, mager i Ansigtet (GV.). — **2. a.** *(hvítleitur)* hvidagtig, ofte om Udseende: *hvítur og s.* (Sl.). — **b.** med skrigende Farver el. Mønster, afstikkende: *skjannalegt fataefni, s. litur.* — **3.** (Flói) = *skjómaleitur* 2.

skjanni (-a, -ar) [sɡan:ɪ] m. **1.** *(mikið, hvítt enni)* stor, hvid Pande (BH.). — **2. a.** *(andlit)* Ansigt. — **b.** *(kinn)* Kind.

skjá r (-s, -ir) [sɡau:r] m. **1.** Blære, der bruges som Rude i en *skjágluggi,* ogs. ofte brugt i samme Bet. som *skjágluggi;* (Talem.) *sama þýtur þeim í skjá (þó ekkert sje gatið á* el. *þó þúsund sjeu götin á),* Piben har stadig den samme Lyd; *vera eins og skítur á skjá,* fare fra det ene Sted til det andet, være i stadig Bevægelse; *hver á sinn skjáinn,* hver til sin Side: *Siðgæðisskoðunin á oft í vök að verjast fyrir tilfinningum manns og ástríðum, sem reyna að teygja hana hver á sinn skjáinn* (MHUpp. 109). — **2.** *(glyrna)* Øje: *glenna* (el. *reka) upp skjáinn,* spile Øjnene op; ogs. i pl.; *Draugurinn mælti og rak upp skjána* (for: *skjáina)* (aabnede Øjnene vidt) (GTh. '95, 74).

†**skjarr** [sɡar·] a. sky: *s. hestur;* — *s. við e-ð,* som skyr, tager sig i Agt for n-t. †**-leikur** [-lɛi·gøɐ, -lɛi·køɐ] m. Skyhed.

1. **skjáta (-u, -ur)** [sɡau:da, sɡau:ta] f. **I. 1.** *(skinnskjáta)* törret Skindlap. — **2.** *(fála, flenna)* Flane, vildt og letfærdigt Fruentimmer: *hún er óttaleg s.* — **II.** som en Slags halvmedlidende, halvforagteligt Udtryk: **a.** *(ræfill)* Skrog, Stakkel. — **b.** magert, usselt Faar, ogs. (nedsættende) i Alm. Faar: *jeg hef heimt allar skjáturnar mínar.* — **c.** *(trunta)* mager, ussel Hest (Rang.).

2. **skjáta (a)** [sɡau:da, sɡau:ta] vt. narre: *Þær gráu mýslur (títlur) skulu' ei s. mig, | eg skal búa þeim prísu* (ÓDavÞul. 367).

skjátla (a) [sɡauhdla] vi. **1. a.** glippe, slaa fejl: *jeg kann ekki við að láta mitt s.,* jeg kan ikke lide, at noget mangler fra min Side, at de mig paahvilende Pligter ikke bliver opfyldte. — **b.** impers.: *mjer skjátlar,* jeg tager fejl. — **2.** refl. *skjátlast,* tage fejl: *mjer skjátlaðist.*

skjatna (a) [sɡahdna] vi. = **sjatna.**

°**skjátt** [sɡauht] an. = **skjótt.**

skjatti, skjátti (Sch.), **skjótti** (Sch.) **(-a, -ar)** [sɡahdɪ, sɡauhdɪ, sɡoᵘhdɪ] m. lille Sæk el. Bylt, Vadsæk: *Eg skal taka við skjattanum þínum og halda á honum heim til mín* (GFrÁtt. 73).

skjátu garmur [sɡau:døgar·møɐ, sɡau:tø-] m. sølle Skrog. **-glanni** [-glan:ɪ] m. opblæst og fremfusende Nar: *Þú ert manna montnastur, mundarfanna raftur, | s. skömmóttur, | sköguItanna kjaftur* (Almuevers fra Hún.). **-legur** [-lɛ·qøɐ] a. spinkel og mager.

1. **skjóða (-u, -ur)** [sɡoᵘ:ða] f. **1.** Skindpose: *leysa frá* (el. *ofan af) skjóðunni,* egl. løse Baandet fra Posen ɔ: tage Bladet fra Munden: *Nú hafði hann leyst ofan af skjóðunni* (GFrÁtt. 92). — **2.** (kælende Skældsord) vild, uartig Tøs: *þú ert s., mesta ókindars.* — **3.** = *skrokkskjóða* (s. d. O.).

2. **skjóða (a)** [sɡoᵘ:ða] vt. med dat. *(fella í glímu)* kaste en til Jorden i Brydning (Árn., Rang.) (ÓDavSk. 369).

skjóðupungur [sɡoᵘ:ðøpuŋ·gøɐ] m. Skindpung.

skjól (-s, pl. ds.) [sjo·:l] n. **I. 1. a.** Ly: *þetta skjóls fyrir óveðri undir* *kletti, í helli;* *standa í skjóli,* staa i Læ; (Talem.) *nú er fokið í flest (öll)* s., egl. nu er (næsten) alle Steder, hvor der er Ly, sneet til ɔ: nu er der (næsten) ingen Steder Hjælp at søge, (omtrent) alt Haab er ude: *fanst* *henni fokið í það skjólið* (det var udelukket) (JTrHalla 186). (Ordspr.) *þá* *fokið er í eitt s., er öðrum í annað* (SchMál.), selv om eet Haab er ude, saa findes der et andet. **b.** Værn mod Kulde: *það er ekkert s. í þessum fötum.* **2.** ofte i pl. Reghætte: *laga (el. gera að) skjólunum.* *En hann hafði ekki frið til þess fyrir vindinum, sem buldi á veggjunum* *og fék helzt kann ki ... í skjólunum sínum í reykháfnum* (EKvG. 176). **II.** overf. Ly, Beskyttelse: *flýja í s. e-s, undir s. e-s,* søge Ly hos en. *skjóta skjóli yfir e-n,* give en Ly, yde en Beskyttelse; *skaka í því skjóli(nu),* se *skaka; gera e-ð í skjóli e-s,* gøre et el. andet i Fortrøstning til n-t.

skjóla (-u, -ur) [sjo·:la] f. **1.** *(fata)* Spand; *kýrin liggur ekki í skjólunni,* Koens Mælk rummes ikke i Spanden, jfr. *liggja á,* se *liggja* I. 4. *það, sem liggur í skjólunni,* det, der rummes i Spanden, Spandfuld (Árn., Rang.) *það er eins og hellt úr skjólu* (el. *fötu*), det regner i Spandevis, det øsregner. **2.** Dekaliter (Ísaf. '12, 10).

skjólasamur [sjo·:lasamøg] a. (om Egne) fuld af Steder, hvor Kreaturer kan gemme sig el. søge Ly. **n.** *-samt,* godt Læ.

skjól beður [sjo·:l be·ðøg] m. beskyttet Bed (i en Have). **-borð** [-borð] n. (naut.) **a.** Lønning (paa et større Fartøj). **b.** spec. Læbord, befæstet over *borðstokkur* i en Baads Forstavn (Breiðf.). **-borðsauki** [-borþs-øyg̊i] m. (naut.) Finkenæt (JsJs.). **-borðsbrún** [-borþs-bru:n] f. (naut.) Ræling (paa et større Fartøj). **-búinn** [-bu:in] a. varmt paaklædt. *Báðir voru þau skjólbúin, en þó létt til göngu* (B. 10. VII. 276). **-eyg(ð)ur** [sjo·:lei:gøg, -igðøg, -eigðøg] a. med dybtliggende Øjne. **-fat** [sjo·:lfa:t] n. varmt bedækkende Klædningsstykke. **-garður** [-garðøg] m. Beskyttelsesmur, Lævold, Læbælte. **-góður** [-go:ðøg] a. **1.** som afgiver godt Læ: *skjólgott klettabelti, s. garður.* **2.** *(hlýr, um föt)* varm (om Klæder). **-laus** [sjo·:løys] a. **1.** uden Ly, uden Læ: *skjóllaust svæði.* **2.** *s. föt,* tynde Klæder, som ikke beskytter mod Kulden. **-leysi (-is)** [-leisi] n. Mangel paa Ly, Læ el. Husly. **-lítill** [-li:did̥l, -litid̥l] a. **1.** med ringe Læ el. Ly: *stormasamt er þar og víða skjóllítið* (ÞGjD. 61). **2.** *(um flíkur)* tynd, som ikke yder Legemet tilstrækkelig Beskyttelse mod Kulden (om Klæder). **-mylsna** [sjo·:lmilsna] f. Smuld, som dækker og giver Ly, Dæksmuld: *Ráðlegt er að sá yfir reitinn* (ɔ: *sáðreitinn*) *skjólmylsnu* (LÓlLach. 21). **-reitur** [-rei:døg, -reitøg] m. Læbælte. **-samur** [-samøg] a. som giver Ly, som yder Læ *(sem veitir vernd)* beskyttende.

skjóls hús [sjo·:ls(h)u:s] n. Tilflugtssted: *skjóta skjólshúsi yfir e-n,* tage en i Huset uden Vederlag: give en Natteløgi, som er i Forlegenhed med at faa det; overf. yde en Hjælp, tage en under sin Beskyttelse. **-hönd** [-(h)ønt] f. beskyttende Haand: *skjóta skjólshendi yfir e-n,* tage en under sin Beskyttelse. **-maður** [-ma:ðøg] m. Beskærmer, Beskytter.

skjól stæði [sjo·:lsdai:ði] n. Beskyttelse, Protektion. **-stæðingsskapur** [-sdaiðiŋ̊sga:bøg, -sga:pøg] m. Klientskab. **-stæðingur (-s, -ar)** [-sdai:ðiŋgøg] m. **1. a.** Person, som staar under ens Beskyttelse: *þegnar eða skjólstæðingar Englendinga* (Skirn. '79, 23). **b.** Klient. **2.** Myndling: *þá var skiptaráðandi hafna tilboðum fjárhaldsmanns, ef hann ætlar, að þær séu skjólstæðing hans í óhag* (Lalþ. III. 194). **-stæðisland** [-sdaiðislan̥t] n. Protektorat (Land, som staar under et andet Lands Protektorat). **-sæll** [-said̥l] a. som afgiver meget Læ.

skjólu kilpur [sjo·:lø·kʰilpøg] m. (Af., Rask) = **fötutrje.** **-tálkn** [-tau:l̥kn, -taul̥kv, -tau:l̥tv] n. (Af., Rask) = **fötukilpur.**

skjól veggur [sjo·:lvegøg] m. Skærmvæg. **-þak** [-þa:k] n. Skærmtag. *Klæðast upp undir skjólþökum* (Klp. V. 63). **-þil** [-þi:l] n. Skanseklædning. **-þilsstoðir** [-þilsdo:ðig] fpl. (naut.) Lønningsstøtter. **-þinur** [-þi:nøg] m. pl. (zool.) Snegle med dækkede Gæller (tecti branchia) (JHallHB.).

skjóma legur [sjo·:mal̥egøg] a. glinsende, blinnende (BH.). **-leitur** [-lei:døg, -leitøg] a. (Nl.) **1.** = *skjómalegur.* **2.** *(snoðklipptur)* nyklippet (Af., Nl., Sch., Rask). **-litir** [-li:dig, -litig] mpl. prålende Farver.

skjómi (-a, -ar) [sjo·:mi] m. **I1.** Streiflys. *(ljómi)* Glans. **2.** lysende Sværd; — i Omskr. for Mand, Kriger: *skjóma hlynur* osv.

skjóna (-u, -ur) [sjou:na] f. npr. (Navn paa en) broget Hoppe.

skjónast [sjou:nast] vrefl. (Rang.) = **glænapast.**

skjóni (-a, -ar) [sjou:ni] m. npr. (Navn paa en) broget Hest.

skjóplast (a) [sjo·:hblast] vrefl. = **skjöplast, skjátlast.**

skjór (-s, -ir) [sjo·:r] m. (zool.) Skade (pica).

skjóta (skýt, skjótum; skaut, skutum; skyti; skotið) [sjou:da, [illegible]] [illegible] vt. og vi. skyde.

A. I. 1. kaste, slynge (med dat. om det, der sættes i Bevægelse, acc. om det, som Bevægelsen gaar ud paa) [illegible] (hastigt) som en [illegible] skyde Fugle, gaa paa Fugleskydning [illegible] skyde Benene bort fra en [illegible] med et Slag i Foden. [illegible] *fætur undan e-m,* skyde Benene bort fra en [illegible] skyde paa en [illegible] skyde med Bue [illegible] skyde paa en [illegible] [illegible]

á flot (Eimr. XIV. 127). *s. e-m á land,* sætte en i Land. *s. e-m upp,* landsætte en i en Fart: *kom Jón að Sviðnum, en gat ei lent, nema skotið upp einum manni* (GKonÆf. 292); *s. e-m yfir á,* sætte en i en Fart over en Flod. *s. loku fyrir,* slaa (sætte) en Skodde for, skyde en Slaa for *s. loku frá dyrum,* tage Skodden fra Døren. *ekki er loku fyrir skotið,* det er ikke udelukket. *s. (hlífi)skildi fyrir e-n,* holde et Skjold frem for en, overf. tage en i Forsvar, beskytte en. *s. tjaldi,* slaa Telt. *skjóttu hestunum inn* (sæt Hestene paa Stald), *meðan hann stendur við;* *s. e-m lett,* gøre en en lille Tjæneste, is. stikke et lille Ærinde for en, fordi en selv ikke gider (Af.). *láta fiskinn s. íst,* to Fisken op (i Vand) (jfr. LFR. XI. 184).

2. i forsk. faste Forbindelser el. med præp. og adv.; *s. e-u á,* bringe n-t i Stand, ordne: *s. á fylkingu,* opstille sine Folk i Slagorden: *s. á fundi,* kalde et Møde sammen (i Hast). *s. e-u á frest,* udsætte n-t, forhale n-t. *s. augum á e-n,* se hen paa en: *augunum óttablíðugum* [illegible] *skaut dýrið graa* (JHall. 148): *s. e-u að e-m,* give en hemmelig Underretning om n-t, give en et Vink om n-t. *s. e-m burt,* hjælpe en til at slippe bort. *s. fram stöku,* henkaste, hurtigt improvisere et Vers (Epigram). (Ordspr.) *mál skýtur máli fram* (Malshb. 211), det ene Ord fremkalder det andet: *s. eldi í e-ð,* antænde n-t. *s. hom í veðrið* (jfr. *hom*), vende Bagen mod Uvejret (om Heste); *s. e-r ráð í hug,* give en et Raad. *s. e-m skelk í bringu,* gøre en bange: *svo þær litu út eins og hvítar vofur, og skutu staðar feikmu skelk í bringu* (JTrHalla 116–17). *s. skjóli* (el. *skjólshúsi*) *yfir e-n,* yde en Tilflugtssted, tage en under sin Beskyttelse. *s. niður hnjánum,* berøre Jorden med Knæerne. *s. e-u til e-s,* skyde, skubbe, stikke n-t til, hen til en: *jeg skal s. einhverju til þín á hverju kvöld.,* jeg skal se at stikke noget til dig (af Mad og Drikke) hver Aften (MarrPK. 109). *s. e-u undan,* skyde, stikke n-t til Side: *Nú er ekkert eftirlit, sem dugir, eða að minsta kosti er miklu skotið undan, bæði fyrir það litla eftirlit sem er* (Alþ. '11, B. II. 1515). *það er hugsanlegt, að einhverju verði skotið undan, sem enginn tollur verði greiddur af* (Alþ. '11. B. 903). *s. e-m undan,* hjælpe en til at undfly, skjule en. *s. sjer undan e-u,* unddrage sig fra n-t: *í framkvæmdinni mundu þessi lög reynast svo, að þeir, sem hlýddu þeim, töpuðu á því, en þeir sem skytu sér undan þeim, mundu græða* (Alþ. '11, B. 841): *s. hesti undir e-n,* skaffe en (i Hast) en Hest; *s. fótum undir sig,* tage Benene paa Nakken. *s. upp merki,* hejse et Signal. *s. upp ondinni,* begynde at trække Vejret (f. Eks. om en, der reddes fra at drukne el. kvæles); *s. út* (naut.) = *ása út,* se 1. *ása* 1.; *s. e-u við,* anføre n-t paa Skrömt, finde paa n-t som Undskyldning: *Hann skaut hellst við um born sín* (Esp. IV. 71). *e-ð skýtur skökku við,* n-t passer ikke, stemmer ikke med n-t andet. **III.** overf. henvise, appellere til en anden: *s. máli fyrir æðri dómstól* *s. máli sínu á guðs vald,* stille sin Sag til Gud. *s. máli fyrir æðri dómstól* appellere (anke) til en højere Ret (Instans). *s. e-u til* (el. *til æðri domstóls*), appellere (anke) til en højere Ret (Instans). *s. e-u til* (el. *undir urskurð*) *e-s,* henskyde n-t til en, appellere til ens Dom m. H. t. n-t: *því skýt ieg til allra, er við voru staddir, að mjer fórust ekki þannig orð,* jeg appellerer til alle de tilstedeværende, at jeg ikke brugte de Udtryk; *s. til heimildar um e-ð,* anføre Hjemmel angaaende n-t. **IV.** om Indsamling: *s. (fje) saman,* sammenskyde (Penge). — **V.** impers.: *e-u skýtur upp,* n-t skyder op, n-t kommer op paa Overfladen. *það er sagt, að mönnum skjóti þrisvar upp, áður en þeir drukna* [illegible] (EiÓlf. 46) *e-m skýtur* [illegible] *og marga menn þar innan um,* er var að s. upp *Því skýtur dálítið skoplega við* (det faar et noget komisk Skær, er temmelig pudsigt), *að honum er brugðið um einisleysi* (Eimr. XIII. 57): *sem kólfi skyti,* (jfr. I.) hurtig som en Pil; *skýtur í tvo horn um e-ð,* n-t gaar i modsatte Retninger, bliver helt forskelligt m. H. t. n-t: *skaut í tvo horn með þeim,* de blev af helt forskellige Meninger. *það skýtur i tuglsbringu,* se *tuglsbringa.* **†VI.** med acc. bespringe: *nautið skaut kúna.*

B. refl. *skjótast:* **I.** ile, komme el. gaa pludselig, smutte. **1.** *s. burt,* smutte bort. *s. til e-s,* stjæle sig til n-t: *Velasquez* [illegible] *varð að mála* [illegible] *að geta einstöku sinnum skotist til að mála það, sem hann langaði til að tæsi við* (Eimr. XV. 167); *s. undan,* slippe bort, stikke af; smutte bort fra n-t, undgaa n-t ved en hastig Vending, smøga af sig; *s. undan skyldu,* unddrage sig Pligten. *það skautst upp á fyrir honum,* det traf ham uforventet; *e-ð skýtst upp úr e-m,* n-t slipper en utorvarende ud af Munden. **2.** *(skreppa)* gaa hurtigt i et kortvarigt Ærinde [illegible] *ekki s.* (stikke hen) *með bréfið* [illegible] (ÞGjD. 10). **3.** impers.: *e-m skýtst* [illegible] en tager fejl [illegible] *Visdomnen har illa* (Eimr. XVI. 109). *e-m hefur skotist vísdómurinn,* Visdommen har glippet for en (jfr. ThTh. II. 15). (Ordspr.) *skýst, þó skýrir sjeu,* [illegible] *skýst*, selv den klоge kan forløbe sig, kloge Høns kan ogsaa gøre i Nælderne. *Höfundinum skjátlast* [illegible] Forfatteren tager højlig fejl (Eimr. I. 156) *e-m skýtst á,* en tager fejl [illegible] (GHHh. 81). *e-m skýtst yfir e-ð,* en overser n-t, n-t undgaar ens Opmærksomhed [illegible] *hefur skotist yfir þess* [illegible] en gør n-t forkert el. bærer sig kejtet ad [illegible] *var sem hann væri hræddur um, að sér skytist yfir að geta* [illegible] en overser n-t. *Þó hefur honum* [illegible] (JTrHalla 214). *e-m skýtst* [illegible] (Eimr. III. 86). *skýst um skák hver* [illegible] ved hver Skak (som man kan vælde. Mod Modstanderen) forhales Spillets Afgørelse (naar man selv staar daarligt). [illegible] yderste Forlegenhed giver en hver Forhalings et Haab. **II.** recipr. *skjótast á,* veksle Skud. **III.** [illegible] *skotið* [illegible] (MJ. II. 133), *e-m er illa í ætt skotið,* en vanslægter. *honum er illa í ætt skotið, et hann lætur á sig ganga* [illegible] *hér er í báðar ættir skotið.*

du vanslægter paa bægge Sider (GTh. '95, 34). 2. (pop.) *(ástfanginn)* forelsket: *vera skotinn í e-m*, være forelsket i en.

skjótandi (-a, -endur) [sɟouːdandɪ, sɟo·t-, -endoɹ] m. Skyder, skydende, Skytte.

skjót búinn [sɟouːtbu·ɪn] a. hurtigt færdig. **-eyg(ð)ur** [sɟouːdɛi·qoɹ, -ɛiqðøɹ, -ɛigðøɹ, sɟouːt-] a. snaröjet. **-fara** [-t-fa·ra] a. indec., **-fari** [-fa·rɪ] a. hurtigt rejsende. **-farinn** [-fa·rɪn] a. som hurtigt kan tilbagelægges: *s. vegur*. **-fleygur** [-flɛi·qøɹ] a. hurtigt flyvende. **-fær** [-fai·r] a. hurtig. **-færi** [-fai·rɪ] n., **-færni** [-fairdnɪ] f. indec. Hurtighed. **-fættur** [-faihdøɹ] a. rapfodet. **-gáfaður** [-gau·vaðoɹ] a. med hurtig Opfattelsesævne: *Maria var ... skjótgáfuð, en stórgeðja og lítt grandvör* (PGAnn. 48). **-gjör** [-ɟö·r] a. som göres el. kan göres hurtigt. **-hendur** [-(h)ɛndøɹ] a. raphændet, hurtig til at gribe el. tage fat. **†-yrði** [sɟouːdɪrðɪ, sɟouːt-] npl. **1.** *(orð, töluð í ógáti)* uoverlagt Ytring. — **2.** *(skens)* Stikpiller. **-yrkur** [-ɪrgøɹ] a. hurtigt arbejdende. **-keyptur** [-t-ɟɛifdoɹ] a. hurtigt købt. **-látur** [-d-lau·doɹ, -t-lau·t-] a. hurtig, rask. **-legur** [-lɛqoɹ] a. **1.** *(bráðlegur)* hurtig, snarlig. — **2.** *(fjörugur)* livlig, rask. — **3.** *(snögglegur)* pludselig. — **4.** adv. *-lega: (fljótt, bráðum)* hurtigt, snart; *(snögglega)* pludseligt. **-leiki** [-lɛiɟɪ, -lɛiɟɪ] m. **1.** *(flýtir)* Hurtighed. — **2.** *(það að verast: skyndilega)* Pludselighed. **-leikinn** [-lɛi·ɟɪn, -lɛi·ɟɪn] a. hurtig (i at udføre n-t), snarraadig, hurtig i Vendingen. **-leikni** [-lɛihgnɪ] f. indec. Hurtighed i Vendingen, Snarraadighed. **-leikur** [-lɛigoɹ, -lɛikøɹ] m. = **skjótleiki.** **-lyndi** [-lɪndɪ] n. Ilsindethed, Ilterhed. **-lyndur** [-lɪndøɹ] a. ilsindet, ilter. **-litið** [-lɪ·dɪð, -lɪ·tɪð] an.: *e-m verður s. á e-ð*, en ser kun flygtigt paa n-t; *gera s. á e-ð*, ikke betænke sig længe paa n-t. **-orður** [-orðøɹ] a. **1.** *(hraðmæltur eða fljótur til svars)* som taler (svarer) hurtigt. — **2.** *(sem mælir lítt hugsað)* som taler uden behørigt Overlæg. **-ráðinn** [-rau·ðɪn] a. som hurtigt besluttes, hurtigt besluttet: *þótti þá mörgum ærið skjótráðið með* (at man havde skyndt sig for meget med) *heimtöku hestanna* (ÞGjD. 63). **-ráður** [-rau·ðøɹ] a. **1.** *(snarráður)* raadsnar, resolut. — **2.** *(fljótfær)* som fatter en overilet Beslutning. **-ræði** [-rai·ðɪ] n. **1.** *(snarræði)* Raadsnarhed, Resoluthed. — **2.** *(bráðræði)* overilet Beslutning.

skjótt [sɟouht] n. af **skjótur** og **skjóttur.**

skjóttur [sɟouhdøɹ] a. broget (om Heste), svarende til *flekkóttur* om Faar, Hunde og Katte, *skjöldóttur* om Hornkvæg; — i overf. Bet.; af forskelligt Udseende og Indhold: *(íslenzkar lækningabækur) skjóttar og skjöldóttar* (meget brogede) *að efni og útliti* (ÞThLfr. II. 55).

skjótur [sɟouːdoɹ, sɟouːtøɹ, n. sɟouht] a. (comp. *skjótari*, super. *skjótastur)*: **1.** hurtig: *s. á fæti*, hurtig til Bens; *s. til svars*, som svarer hurtigt; *s. til orða*, ds. (GFrSex 115); *s. til úrræða*, raadfærdig; *vertu nú s.!* (el. *s. nú!)* skynd dig nu! — **2.** *(um tíma)* snar, snarlig, hurtig (om Tiden); *veita skjótan úrskurð*, afgöre en Sag hurtigt; *það er skjótast að segja*, kort sagt. — **3.** n. *skjótt* som adv. (comp. *skjótar* og *skjótara*, superl. *skjótast)* hurtigt: *fara skjótt af stað*, tage hurtigt af Sted; *búa sig sem skjótast*, klæde sig paa i störste Hast; *þeir komu skjótt þangað*, de kom snart derhen; *skjótast* el. *sem skjótast*, hurtigst muligt: *Seifur segir ykkur báðum að koma skjótast til Ídafjalls* (Il. II. 64).

skjótvirkur [sɟouːdvɪrgøɹ, sɟouːt-] a. **1.** *(snarverkur)* **2.** hurtigt virkende: *skjótvirkt ráð, lyf.*

†skjugghattur [sɟʏk·(h)ahdoɹ] m. = **skugghattur.**

skjögra (a) [sɟöq·ra] vi. **1. a.** rave, vakle, gaa med vaklende Skridt, stavre: *hestur Gísla í Brekku hneig niður undir böggunum, og skjögraði síðan allur, er hann komst á fætur* (GKonÆf. 126). *Brennivínið skjögraði upp at skelfingu. Hestarnir hægðu á sjer og skjögruðu í spori* (JTrSæ. I. 108); *spikfeitir ístrubelgir, er s. á beinunum at stati og starðkku* (Eimr. I. 68). — **b.** refl. *skjögrast*, ds.: *K. ... skjögraðist ofan stigann* (MarrPK. 80). — **2.** *(hristast)* rystes.

skjögt [sɟöχ·t] n. **1.** *(skjögur* 1.) Vaklen, vaklende Gang, Stavren. — **2.** *(flakk)* Omstrejfen; *(snatt)* smaa Ærinder: *eg hef verið í hlaupum og skjökti* (MelBr. 15). — **3.** Ridt, hurtigere end Skridtgang, Trav: *ríða s.*

skjögta (i) [sɟöχ·da] v. **1.** vi. *(staulast)* stavre, gaa omkring med usikre og vaklende Skridt. — **2.** vt. med dat. og vi.: *s. (á) hesti*, ride i smaa Ærinder, ride et kort Stykke Vej: *Hun er skást að s. henni næst út tarna* (ÞGjD. 11). — **3.** ride noget hurtigere end Skridtgang, trave: *eigum við ekki að s.* (el. *láta s.) dálítið?* skal vi ikke ride lidt til?

skjögtlampi [sɟöχ·dlaumbɪ, -lampɪ] m. lille Haandlampe med Metalspejl, som bæres ved smaa Ærinder rundt omkring i Huset, Køkkenlampe. **-reið** [-rɛi·ð] f. = **gutl** 5. **-samur** [-t-samoɹ] a. som render hyppigt smaa Ærinder.

skjögur (-urs) [sɟö:qoɹ] n. **1.** *(það að ganga skjögrandi)* Vaklen, vaklende Gang. — **2.** *(svimi)* Svimmelhed. — **3.** Sygdom hos Faar, spec. Lam, hvis Hovedsymptom er Vaklen og Kraftløshed i Benene. **-vankur** [-r-vauŋ·gøɹ, -vauŋ·køɹ] m. **1.** (Vf.) = *skjögur* 3. — **2.** *(lamb, sem hefur skjögur)* Lam, der lider af den nævnte Sygdom.

skjökt- [sɟöχ·t] se **skjögt-.**

skjöldólfa (a) [sɟöl·doulva] vt. (Rang., Árn.) = **skjaldhólfa.**

skjöldóttur [sɟöl·douhdøɹ] a. broget, skjoldet (mork med hvide Skjolde el. omvendt) (om Hornkvæg), svarende til *flekkóttur* om Faar, Hunde og Katte, *skjóttur* om Heste.

°1. **skjöldungur (-s, -ar)** [sɟöl·duŋgøɹ, -uŋs] m. Konge; — spec. pl. som npr. *Skjöldungar*, Skjoldungerne, berömt olddansk Kongeslægt.

2. **skjöldungur (-s, -ar)** [sɟöl·duŋgøɹ] m. (Eyf.) = **háhyrningur.**

skjöldur (skjaldar, skildir) [sɟöl·doɹ, sɟal·daɹ, sɟɪl·dɪɹ] m. **I. 1.** Skjold: *hafa skjöld á hlið*, bære et Skjold ved Siden; (Talem.) *halda skildi fyrir e-m*, dække en, holde Skjoldet for en (i Middelalderen Sekundantens Pligt ved Holmgang); nu overf. tage en i Forsvar; *hafa e-n að skildi*, benytte en som Skjold, søge Dækning el. Ly hos en; *koma e-m í opna skjöldu*, egl. angribe en paa höjre Side, hvor han ikke er dækket af Skjoldet, men dets indvendige Aabning vender mod Angriberen, — deraf: falde en i Flanken (Ryggen), komme bag paa en: *Lát Jóhönnu kom öllu sveitaskrafinu í opna skjöldu* (JTrHeið. II. 178); *leika tveim skjöldum*, tale med to Tunger, bære Kappen paa bægge Skuldre; *bera efra* (el. *hærra) skjöld, bera skjöldinn*, gaa af med Sejren: *óvíst er, hvor skjöldinn ber í þeirri viðureign*; — *skifta um skildi*, skifte Skjold; — overf. skifte Parti (= *skifta um flokk): Þá skifti Beecher um skildi, sagði skilið við samveldismenn og gekk í lið með sérveldismönnum* (Eimr. VIII. 90); *nú er skarð fyrir skildi*, der mangler et Skjold i Rækken (om n-t, der savnes el. er tabt), jfr. *skarð*. — **2.** overf. Skjold, Værn, Beskyttelse: *vera skjól og s. e-s.* — **II. 1.** skjoldformet el. rund Skive af n-t, Plet: *s. af tólg, tólgarskjöldur*, et rundt Stykke smæltet og størknet Tælle; *s. af myglu*, Skimmelplet; *s. á rauðmaga*, Sugeskive paa en Stenbider: *tak ... rauðmagaskjöld þurran* (ÓDavSk. 322). — **2.** (Eyf.) = *bógbein*.

1. **skjöll (skjallar, skjallir)** [sɟöd·λ, sɟad·laɹ, sɟad·lɪɹ] f. = **skjall** 1.

2. **skjöll** [sɟöd·λ] pl. af 1. **skjall.**

†skjölta (i) [sɟöλ·da] vi. = **skjökta.**

skjömbóttur [sɟöm·bouhdøɹ] a., **skjömpóttur** [sɟöm·bouhdøɹ, sɟöm·p-] a. (om Dyr) med smaa, mørke Pletter her og der, spec. hvid med sorte Pletter paa Siden af Hovedet (om Kreaturer, is. Hunde).

skjön [sɟö:n] n. **1.** Skævhed: *hann gengur (út) á s.*, han gaar skævt, er skæv i Gangen. — **2.** skraa Retning: *hann fór á s.*, han gik paa skraa, i en skraa Retning.

skjöna (a) [sɟö:na] vt. stikle paa en, göre Nar af en: *s. (upp á) e-n fyrir e-ð* (Árn.).

skjöpla (a) [sɟöhbla] vi. misforstaas: *því vildum við ... binda þessa fjárveitingu við nafn hans, svo að þar mætti ekki s.* (Alþ. '11, B. II. 312); — refl. *skjöplast*, svigte, tage fejl; — impers. med dat.: *e-m skjöplast*, en tager fejl (husker, gætter fejl); *þeim mönnum skjöplast hrapallega* (Ing. '13, 138).

skjöpp (skjappar, skjappir) [sɟöhp, sɟahbaɹ, sɟahbɪɹ] f. **1.** (bot.) *(blað, slíður)* Bladskede (LFR. I. 33, VSkaft.). — **2.** *(dula, pjatla)* Klud, Las (Hf.).

†skjöpuleyg(ð)ur [sɟö:bolɛi:qøɹ, -ɛiq·ðoɹ, sɟö:polɛig·ðoɹ] a. med ustadigt, frygtsomt Blik.

skjötti (-a, -ar) [sɟöhdɪ] m. (Af., Sch., Rask) = **skjatti.**

sko [sgo·, sgo] interj. se **skoða.**

skóa (a) [sgouːa] vt. **1.** sko, besko; forsyne med Sko; — pp. *skóaður*, skoet: *vel (illa) skóaður*: *til þess voru þeir félagar nú orðnir of illa skóaðir* (ÞThLfr. IV. 84). — **2.** pp. *skóaður*: (spec.): **a.** (om Heste) *(járnaður)* jærnbeslaaet, skoet. — **b.** (om Ting) med Jærnbeslag: *skóaður stafur.*

skóagerð [sgouːaɟɛrð] f. **1.** Tillavning af Sko, Skomageri. — **2.** Skoenes Soliditet: *Öflug hans er s.*, han har stærke Sko paa (GTh. '95, 2).

skóara iðn [sgouːaraɪðn] f. Skomagerhaandværk. **-ól** [-ouːl] f. Spandrem. **-piltur** [-pɪλ·doɹ] m. Skomagerdreng.

skóari (-a, -ar) [sgouːarɪ] m. Skomager.

skóa skifti [sgouːasɟɪf·dɪ] npl. Skiften Sko: *hafa s.*, skifte Sko. **-verping** [-vɛɹ·biŋk] f. det at trække Kanten sammen paa islandske Sko.

skó band [sgouːbant] n. Skorem, Tvinge: (Talem.) *binda ekki leingi skóbönd sín*, ikke tove længe (JÁÞj. II. 148). **-bót** [-bouːt] f. **a.** Skolap, Lap paa en Sko; *ekki skóbótarvirði*, ikke et Skud Krudt (ikke en Pibe Tobak) værd. — **b.** (som Skældsord om en Kvinde) *skóbótin þín!* din snavsede Tøs! **-bótafriður** [-boudafrɪ:ðoɹ, -bouta-] m. lappet Fred (ufuldstændig, utilfredsstillende Fred): *Það má ekki verða neinn s., heldur heill, verulegur friður* (Morg. '18, 295, i en Tale af Lloyd George). **-bótaskifti** [-boudasɟɪf·dɪ, -bouta-] npl. Ombytning af n-t daarligt for andet ligesaa daarligt el. daarligere: *hafa s.*, komme fra Ilden og i Asken; *hálfverkin, skóbótaskiftin — það eru þau sem valda ógæfu* (NK. '11, 225); *það eru s. að fara af ljelegu koti á annað jafnljelegt.* **-broddar** [-brod·aɹ] mpl. Jærnpigge under Skoene for at staa fast paa Is. **-bursti** [-bʏsdɪ] m. Skobørste. **-bæta** [-bai·da, -bai·ta] vt. lappe Sko. **-bætari** [-bai·darɪ, -bai·t-] m. Skoflikker. **-bættur** [-baihdoɹ] a.: *skóbættir sokkar*, Strömper med bødet Strömpefod.

°**skóð (-s,** pl. ds.) [sgouːð] n. skadeligt Redskab, Vaaben.

skoða (a) [sgo:ða] vt. **I. 1. a.** betragte, undersøge, besigt(ig)e: *s. e-ð í krók og kring*, undersøge n-t nöje; *s. e-ð vandlega*, se n-t efter i Sömmene; †*s. mjög að e-u*, have sin Opmærksomhed stærkt henvendt paa n-t: *skoðaði L. prestr mjöc at embættisgjörð presta* (Esp. I. 22); *s. til landa*, spejde efter Land; *s. sig um (bekki)*, se sig omkring; *s. undir hest(i)*, se Hesten efter paa Benene (om dens Sko er gode); *s. undir* (abs.), [1]) se efter, hvilket Kort ligger nederst i Bunken; [2]) undersøge i Køkkenhaven, hvordan Kartoflerne staar. — **b.** syne: (om Husdyr) *skulu skoðunarmenn ... skoða allan búpening í hreppnum og fóðurbirgðir hreppsbúa*, skal Synsmænd(ene) syne alle Kreaturer i Reppen og Repsboernes Foderforraad (Stj. '00, A. 38). — **2.** *(íhuga)* betragte, overveje: *s. eitthvert mál; það er svo hvert mál, sem það er skoðað* (el. *virt*) (som man tager det); *s. (ekki) huga sinn um e-ð*, (ikke) betænke sig to Gange om n-t. — **†3.** vi. *hann skoðar svo út*, han ser saaledes ud (Vf., ÁM. 226a, 8vo). — **4.** som halv ironisk Udraab: *skoðum hann*, se, det kunde han! — **5.** imper. *sko* (for: *skoðaðu)* (med acc. el. abs.): *sko manninn!* se det Menneske!; *sko, þarna er hann*, se, der er han! Undertiden bruges det som Udraab: se engang, og udannede Mennesker bruger det meget hyppigt, som mange Tyskere bruger halt!; *sko til*, der ser du, der kan du se; *sko til* (se engang), *þetta gat hann!* — **II.** refl. *skoðast: s. um*, se sig omkring.

skoðana bróðir [sgo:ðanabrouːðɪɹ] m. Meningsfælle. **-flokkur** [-flohgoɹ] m. Parti af Meningsfæller. **-frelsi** [-frɛl·sɪ] n. Meningsfrihed. **-munur** [-mʏ:nøɹ] m. Forskel i Anskuelser, Meningsforskel. **-skifti** [-sɟɪf·dɪ] npl. Skiften Meninger: *hafa s.*, skifte Mening.

skodda (-u, -ur) [sgod:a] f. **1. a.** *(þoka)* Taage (Hf.). — **b.** *(dimmviðri)* mørkt Vejr, overtrukken Himmel med Regn- el. Sneskyer: *hann er farinn að taka skoddu ofan í fjöllin* (ASkaft., Múl.). — **2.** *(skúr)* kortvarigt Regnskyl.

skoddaður [sgod:aðøǫ] a. (om Himlen) bedækket med Regnskyer (Múl.).

skoðun (-ar, -anir) [sgo:ðøn, sgo:ðanɪǫ] f. **1. a.** *(það að skoða)* Besigt(ig)else, Beskuelse, Betragtning. — **b.** *(s. húsdýra, heyja osfr.)* Syn (af Husdyr, Høforraad osv.). — **2.** Anskuelse, Mening, Teori: *jeg er á þeirri s.*, jeg er af den Mening.

skoðunar aðferð [sgo:ðønarað·fɛrð] f. Betragtningsmaade. **-brauð** [-bröy:ð] n. Skuebrød. **-bróðir** [-brou:ðɪǫ] m. Meningsfælle. **-dagur** [-da:qøǫ] m. Synsdag: *skín hún þar á skoðunardegi, skín hún þar í moði og heyi* (ÓDavÞul. 224). **-gerð** [-ɟɛr·ð] f. Synsforretning; *(á húsi)* Eftersyn. **-háttur** [-ǫ-(h)auhdøǫ] m. Betragtningsmaade, Synsmaade. **-maður** [-r-ma:ðøǫ] m. Synsmand. **-mál** [-mau:l] n. tvivlsom Sag, som trænger til Overvejelse: *var það ei s.*, det var en Selvfølge (TSæm. 168). **-rjettur** [-a-rjɛhdøǫ] m. Skueret: *þið fáið 7 rétti matar og einn skoðunarrétt* (And. I. 282). **-skírteini** [-ǫ-sɟiǫ·tɛinɪ] n. *(skipa osfr.)* Synsbevis (Stj. '76, A. 32). ° **-staður** [-sda:ðøǫ] m. Observatorium. **-svið** [-svɪ:ð] n., **-svæði** [-svai:ðɪ] n. Skueplads, Scene.

1. **skóf (-ar, -ir,** gen. pl. **skófna)** [sgou:v, sgou·b·na] f. **1.** *(það, sem skefst af)* Afskrab (no. skova). — **2. a.** tykt Lag el. Hinde af n-t: *s. af mykju, s. af skít.* — **b.** *(í höfði)* Arp. — **3.** (bot.) Lav, Lavart. — **4.** mest i pl. *skófir*, Skover, det, som ved Kogning af Mælkemad svier fast ved Bunden af Gryden; *mælast til skófna*, egl. anmode om at faa Skoverne sig overladte til Spisning, overf. ¹) *(biðja um e-ð handa sjer)* anmode om en eller anden Begunstigelse; ²) *(tala illa um sjálfan sig í von um, að sjer verði hælt)* tale nedsættende om sig selv i Haab om at blive rost af andre, fiske efter Komplimenter; *hugsa sjer til skófna*, haabe paa noget godt: *hún Alexandra litla er að lofast konúngsefninu á Englandi, svo nú er fjandi mikill vindur í þjóðinni og hugsar sér til skófna* (JSBr. 331).

2. **skóf** [sgou:v] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **skafa.**

skófa (-u, -ur) [sgou:va] f., is. pl. *skófur:* **1.** i pl. = 1. *skóf* 4. — **2.** (LFR. I. 10) = *skóf* 3.

skó fataður [sgou:fa·daðøǫ, -fa·t-] a. forsynet med Fodtöj. **-fatnaður** [-fahdnaðøǫ] m. Skotöj.

skoffín (-s, pl. ds.) [sgof:in] n. **1.** mytisk Dyr (Afkom af en Ræv som Fader og en Kat som Moder) (JÁÞj. I. 612), efter andre et Dyr, der ruges ud af en Hanes Æg (ibid. 613). — **2.** (Skældsord) **a.** *(fífl)* Nar. — **b.** *(tryppi)* vild Tøs: *hún er mesta s.* — **c.** (uden dadlende Bet.) om Börn: Skælm, Skalk: *vertu ekki að þessum ólátum, skoffínið þitt.*

1. **skófla (-u, -ur)** [sgou·b·la] f. Spade; Skovl, Skuffe.

2. **skófla (a)** [sgou·b·la] vt. med dat. **1.** spade, skovle: *s. snjónum burtu.* — **2.** overf. *s. e-u*, tage energisk fat paa n-t (ODav.).

skóflu blað [sgou·b·løbla:ð] n. Spadeblad, Skovlblad. **-fylli** [-fɪd·lɪ] f. indec. Spadefuld, -mon; Skovlfuld. **-skaft** [-sgaf·t] n. Spadeskaft, Skovlskaft. **-stunga** [-sduŋ·ga] f. Spademaal, -stik: *það eru þrjár skóflustungur niður að mónum.*

skófna pottur [sgou·b·napohdøǫ] m. Gryde, som der er nylig kogt Grød i, med de til Bunden og Siderne faste, halvbrændte Lævninger af Grøden, se 1. *skóf* 4. (JÁÞj. II. 42); *fá skófnapottinn*, faa Skoverne; flere Steder faar den, der maler Melet til Grøden, dette som en Slags Privilegium: *enginn annar en hann yrði aðnjótandi skófnapottsins í hvert skipti sem eldað var* (JThMk. 123—124). **-sleikir** [-slɛi:ɟɪǫ, -slɛi:ɟɪǫ] m. Skoveslikker, Grydeslikker. **-ostur** [sgou·b·nosdøǫ] m. Ost lavet af Skover (Þing.).

skó fóður [sgou:fou·ðøǫ] n. Foret nederst paa et Skört. **-fótur** [-fou·døǫ, -fou·tøǫ] m. Fod med Sko paa (m. H. t. hvorledes Skotöjet sidder): *hann hefur stóran skófót* (Sch.); *skófætr snotrir* (EspS. 184). **-frekur** [-frɛ·gøǫ, -frɛ·køǫ] a. som slider paa Fodtöjet: *hann er mjög s.;* — *skófrekt muni á fjörugrjótinu* (JÁÞj. II. 188).

skófuleit [sgou:vølɛi:t] f. Eftersøgning og Indsamling af *geitnaskóf* (Sl.).

skóföt [sgou:fö·t] npl. Skotöj.

skógaffífill [sgou·(q)afi:vɪdλ] m. (bot.) Skov-Høgeurt (hieracium silvaticum).

skógar ári [sgou:(q)arau:rɪ] m. Skovaand. **-beit** [-bɛi:t] f. Græsning i en Skov (for Faar). **-björn** [-bjöd·v, -björ·dv] m. Landbjörn. **-braut** [-bröy:t] f. Skovvej. **-brekka** [-brɛhga] f. Skovskrænt. **-brenna** [-brɛn:a] f. Skovbrand. **-brum** [-brʏ:m] n. Bladknopper paa Træer el. Buske i en Skov el. Krat (BHAt. 131). **-búi** [-bu:ɪ] m. Skovbeboer. **-böðull** [-bö:ðødλ] m. Skovbøddel, skaanselsløs Skovudbytter: *skógaböðlarnir gömlu eru að deyja út* (ÞThFerð. III. 289). **-dagur** [-da:qøǫ] m. Skovtursdag, Dag, hvor man tager i Skoven (f. Eks. for at hente Brænde). **-dýr** [-di:r] n. Dyr i Skoven, vildt Dyr. **-dís** [-di:s] f. Skovnymfe, Dryade. **-drög** [-drö:q] npl. spredt Krat: *það heyrist ys og skrölt í skógardrögum* (MJ. I. 200). **-dúfa** [-du:va] f. Skovdue (columba oenas). **-epli** [-ɛhblɪ] n. Skovæble. **-ferð** [-ǫ-fɛr·ð] f. **1.** Tur for at fælde Skov. — **2.** *(skemtiför út í skóg)* Skovtur. **-flesja** [-flɛ:sja] f. skovbevokset Plet: *fjallgarður, með . . . fallegum skógarflesjum* (Mýrd. 2). **-friðun** [-frɪ:ðøn] f. Skovfredning. **-fræði** [-frai:ðɪ] f. indec. Forstvidenskab. **-fugl** [-fʏg·λ] m. Skovfugl. **-gata** [-r-ga:da, -ga:ta] f. **1.** *(stígur í skógi)* Skovsti. — **2.** *(trjágöng)* Allé (EiÓlLf. 72). **-geil** [-ɟɛi:l] f. skovbevokset Kløft. ° **-geit** [-ɟɛi:t] f. Skovged, Gazelle. **-græðsla** [-graið·sla] f. Skovdyrkning. **-guð** [-gvʏ:ð] m. Faun, Skovgud. **-hagi** [-ǫ-(h)ai:jɪ] m. Græsgang i en Skov. **-háls** [-(h)aul·s] m. skovbevokset Bakke. **-holt** [-(h)oλ·t] n. (stenet) Skovbakke. **-horn** [-(h)od·v, -(h)or·dv] n. = **skógarnef.** **-hryggur** [-a-hrɪg:øǫ] m. langstrakt Skovbakke. **-hrís** [-hri:s] n. Krat. **-hunang** [-ǫ-(h)ʏ:nauŋk] n. Skovhonning. **-hús** [-(h)u:s] n. **1.** *(hús í skógi)* Skovhytte. — **2.** *(timburhús)* Hus, opført af en Skovs Tømmer. ° **-hæna** [-(h)ai:na] f. (zool.) Skovhøne. ° **-hænsni** [-(h)ain·snɪ] npl. (zool.) Skovhøns (tetrao). **-högg** [-(h)ök·] n. **1.** *(það að fella trje)* Hugst, Skovhugst; ogs. Ret til Skovhugst: *eiga s. einhvers staðar.* — **2.** *(viðaröxi)* Skovøkse. **-höggsmaður** [-(h)öχsma:ðøǫ] m. Skovhugger. **-ilmur** [-r-ɪl·møǫ] m. Skovduft. **-ítak** [-i:tak] n. Ret til Skovhugst et Steds. **-jaðar** [-ja:ðaǫ] m. Udkant af en Skov. **-kaup** [-ǫ-köy:p] npl. Køb af Skov. **-kjarr** [-ɟar·] n. Skovkrat. **-kona** [-ko:na] f. Kvinde fra Skoven (JÁÞj. II. 440). **-kurl** [-kʏr·dλ] n. Huggen i Smaastykker af fældede Træer el. Buskvækster, som skal svies til Kul: *Fundu þeir Snorra prest úti að skógarkurli* (GKonÆf. 37). **-land** [-r-lan·t] n. Skovareal. **-leiga** [-lɛi:qa] f. Leje, Afgift af en Skov. **-loft** [-lof·t] n. Skovluft. **-maðkur** [-maþ·gøǫ, -mað·køǫ] m. (zool.) Birkemaaler (amphidasis betularia). **-maður** [-ma:ðøǫ] m. **1.** fredløs: *Grettir var s. í 19 ár.* — **2.** Skovhugger: *hann keypti mjer öxi og reipi og kom mjer í ferð með öðrum skógarmönnum.* — †**3.** *(skógarvörður)* Skovfoged.

skógarmar [sgou:garmaǫ] mpl. forslidte Sko.

skógar mús [sgou:(q)armu:s] f. (zool.) Skovmus (mus silvaticus). **-nef** [-nɛ:v] n. fremspringende Parti af en Skov, Skovbryn, -pynt. **-nýra** [-ni:ra] n. *(æxli á skógartrjám)* sygelig Udvækst paa (Birke)Træer (Borg.). **-partur** [-ǫ-paǫ·døǫ] m. Skovpart, Del af en Skov. **-púki** [-pu:ɟɪ, -pu:ɟɪ] m. Satyr. **-rjóður** [-a-rjou:ðøǫ] n. Lysning i en Skov, bart, ryddet Sted i en Skov. **-runni** [-rʏn:ɪ] m., **-runnur** [-rʏn:øǫ] m. Krat, Busk. **-rækt** [-raiχ·t] f. Skovdyrkning. **-skemd** [-ǫ-sɟɛm·t] f. Beskadigelse el. Forhugning, Ødelæggelse af en Skov. ° **-skratti** [-sgrahdɪ] m. Skovtrold. **-snípa** [-sni:ba, -sni:pa] f. (zool.) Skovsnæppe (scolopax rusticola). **-spell** [-sbɛd·λ] n., **-spjall** [-sbjad·λ] n., is. pl. *-spjöll*, = **skógarskemd.** **-staða** [-sda:ða] f. (SvSölv. 59), **-stæði** [-sdai:ðɪ] n. Plads, hvor en Skov har staaet, el. hvor en Skov kan vokse. **-súra** [-su:ra] f. (bot.) Skovsyre (oxalis acetosella). **-tak** [-ta:k] n. Skovhugst, Ret til Skovhugst: *s. géck undann (kirkjunni)* (Esp. III. 91). **-taka** [-ta:ga, -ta:ka] f. Skovhugst. **-teigur** [-tɛi:qøǫ] m. Skovstrækning. **-torfa** [-tor·va] f. Stykke Skovland. **-trje** [-trjɛ:] n. Træ i en Skov, Skovtræ. **-ufs** [-r-ʏf·s] f. skovbevokset Skrænt el. Lavning (ASkaft.). **-viður** [-vɪ:ðøǫ] m. hugget Ved, Ris. **-vættur** [-vaihdøǫ] f. (el. (pop.) m.) Skovaand. **-vörður** [-vör·ðøǫ] m. Synsmand i en Skov, Skovfoged (Stj. '07, A. 330). **-þykni** [-ǫ-þɪhgnɪ] n. Skovtykning. **-þristur** [-þrɪs·døǫ] m. (Rang.), **-þröstur** [-þrös·døǫ] m. (zool.) Roddrossel, Vindrossel (turdus iliacus). **-öxi** [-r-öχ·sɪ] f. Skovøkse.

skóg björk [sgou:bjöǫk] f. Skovbirk, spec. = *ilmbjörk, skógviður*, s. d. O. **-búi** [-bu·ɪ] m. Skovbeboer. **-dreginn** [-drɛi·jɪn] a.; *skógdregið fje*, Faar, som har faaet n-t af Ulden afrevet i Kratskov. **-dúfa** [-du·va] f. = **skógardúfa.** **-epli** [sgou:(q)ɛhblɪ] n. Skovæble.

skó gerð [sgou:ɟɛrð] f. Forfærdigelse af Sko. **-gerðarstofa** [-ɟɛrðaǫ-sdo:va] f. Skomagerværksted.

skóg fræðingur (-s, -ar) [sgou:frai·ðiŋgøǫ] m. Forstmand, skovkyndig. **-fælinn** [-fai·lɪn] a. skovsky. **-ganga** [-gauŋga] f. **1.** = *skóggangur.* — **2.** *(ganga út í skóg)* Skovvandring, -tur. — **3.** Dyrs Gaaen paa Græs, Græssen i en Skov: *s. sauðfjár.* **-gangsmaður** [-gauŋsma:ðøǫ] m. = **skógarmaður.** **-gangur** [-gauŋgøǫ] m. Skovgang, den höjere Grad af Fredløshed. **-genginn** [-ɟeiŋgɪn] a. **a.** som gaar el. har gaaet i Skoven. — **b.** elleagtig (e. woodwild): *augun fögur eins og í suðrænni skógardís, skær, brún og gáfuleg, og ögn skóggengin* (Skírn. '18, 350). **-gyðja** [-ɟɪðja] f. Skovnymfe. **-græðsla** [-graiðsla] f. Skovdyrkning. **-græðslumaður** [-graiðsloma:ðøǫ] m. Forstmand, Specialist i Skovdyrkning: *nýtir skóggræðslumenn* (Alþ. '11, B. II. 1680). **-gæslumaður** [-ɟaisloma:ðøǫ] m. Skovbetjænt, Opsynsmand i en Skov. **-gæsluþjónn** [-ɟaisloþjou·d·v] m. Skovløber. **-yrkja** [-(q)-ɪɾɟa] f. Skovdyrkning. **-yrkjumaður** [-ɪɾɟoma:ðøǫ] m. Skovdyrker. **-jötunn** [sgou:jö·døn, -jö·tøn] m. Skovkæmpe; kæmpestort Træ. **-land** [-lant] n. Skovland, -jord; skovbevokset Land el. Strækning. **-laus** [-löys] a. skovløs, uden Skov. **-leysi (-is)** [-lɛisɪ] n. Skovløshed, Mangel paa Skov. **-lendi (-is)** [-lɛndɪ] n. Skovland, skovbevokset Landstrækning. **-lendur** [-lɛndøǫ] a. skovbevokset. **-merki** [-mɛǫɟɪ] n. (bot.) Skovmærke. **-nám** [-nau·m] n. Hugst el. Brug af en Skov. **-nytjar** [-nɪ·djaǫ, -nɪ·tjaǫ] fpl. Gavn af en Skov. **-óttur** [sgou:(q)ou·hdøǫ] a. skovbevokset. **-rækt** [sgou:raiχt] f. Skovdyrkning.

skógræktar fræði [sgou:raiχdaǫfrai:ðɪ] f. indec. Forstvidenskab. **-fræðingur (-s, -ar)** [-frai:ðiŋgøǫ] m. Forstmand. **-jörð** [-r-jör·ð] f. Skovdyrkningsjord. **-land** [-lan·t] n. Plantage. **-stjóri** [-ǫ-sdjou:rɪ] m. Forstmester.

skógspói [sgou:sbou·ɪ] m. (zool.) Skovsnæppe (scolopax rusticola).

skógula [sgou:gʏ·la] f. gul Skosmörelse, -krem.

skógur (-ar, -ar) [sgou:(q)øǫ] m. **1.** Skov: *s. milli fjalls og fjöru*, Skov fra Fjæld til Strand; *höggva skóg*, fælde Træer; (Ordspr.) *s. hefur eyru, merk hefur augu* (GJ.), Skov haver Øren og Mark Øjen; (Talem.) *ekki gengur þú heill til skógar*, du har det nok ikke godt: *þegar hinn ákærði er að taka út hegningu þessa, verður að taka hæfilegt tillit til þess, að hann ekki gengur heill til skógar* (ikke er ved sine fulde fem), *eptir þeim upplýsingum, sem fram hafa komið* (Nf. XXIX. 207); *með s. og*, faa en Endefuld (EÓlKv. 230). — **2.** spec. som Opholdssted for fredløse, jfr. *skógarmaður:* †*stefna e-m til skógar*, stævne en til Fredløshed; †*leysa e-n úr skógi*, faa en løst af Fredløsheden, skaffe en Amnesti.

skóg vana [sgou:va·na] a. indec. uden Skov: *s. land.* **-vaxinn** [-vaχsɪn] a. skovbevokset. **-viðarbróðir** [-vɪðarbrou:ðɪǫ] m. (bot.) Bjærgbirk (betula nana × odorata). **-viður** [-vɪ·ðøǫ] m. = *ilmbjörk*, klæbrig Birk (betula odorata). **-vörður** [-vorðøǫ] m. = **skógarvörður.** **-þykni** [-þɪhgnɪ] n. Skovtykning, Skovens Dybde (Eimr. IV. 221).

skó hálka [sgo :hauλga, -haulka] f. Glathed for dem, der har Sko paa. **-hált** [-hauλt] an. glat for Sko: *það er s. i þessum þurki.* **-hlíf** [-hλi v] f. Galoche; *láta á sig, fara í skóhlífar*, tage Galocher paa. **-hljóð** [-hλιoᵘ ð] n. Lyden af Fodtrin: *þekkja e-n á skóhljóðinu*, kende en paa Trinene. **-horn** [-ho(r)dv] n. Skohorn.

skók [sgoᵘ:k] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **skaka.**

***skokakerra** [sgo:gaȿɛr:a, sgo:ka-] f. Væddeløbsvogn (GTh. '95, 187).

skokk [sgohk] n. jævnt Trav.

skokka (a) [sgohga] vi. **a.** trave jævnt. — **b.** skumpe af Sted: *skokkuðu þau síðan á stað* (And. I. 227). — **c.** refl. *skokkast*, gennemrystes.

skokki (-a, -ar) [sgohɟɪ] m. (Arnf.), **skokkur (-s, -ar)** [sgohgøϱ] m. **1.** *(pils)* Nederdel, brugt af Kvinder ved grovere Arbejder, daarligt Skört (Vf.). — **2.** *(hylki)* Skede, Foderal (BH.). — **3. a.** Bjælkeværket i et Hus med den udvendige Beklædning, i Mods. til Panel, Gulv osv. (Eyf.). — **b.** Hovedstykket i en Kommode (i Mods. til Skufferne (Eyf.).

skó klístur [sgoᵘ:klisdøϱ] n. Skarn, der trænger gennem Skotöjet og sætter sig paa Strömpen. **-klæddur** [-klaid·øϱ] a. med Sko paa. **-klæði** [-klai·ðɪ] npl., **-klæðnaður** [-klaiðnaðøϱ] m. Skotöj. **-kreppa** [-krɛhba] f. Trykken af en Sko.

skol (-s, pl. ds.) [sgo:/] n. **1.** *(skolun)* Skyllen, Vasken. — **2.** *(skolavatn)* Skyllevand, Spildevand. — **3.** overf. om daarlig, kraftløs Drik el. Suppe: **a.** foragtel. om daarlig Kaffe: *þar finn eg að er einhver kjarni í* (ɔ: *í hangiketssoðinu) en ekki í hinum skolunum* (ɔ: *kaffinu*) (JThMk 284) — **b.** daarlig Suppe: *ruðurnar og skolin heima* (JÁÞj. II. 451). — **c.** spec. Kalvedrik. — **4.** *(þvaður, slúður)* Sladder, Vaas.

skola (a) [sgo:la] vt. og vi. **1. a.** *(þvo)* skylle, vaske: *s. diska*; — *s. kverkarnar*, skylle Halsen, gurgle sig; overf. (pop.) faa sig en Dram; *s. af sjer (skítinn)*, vaske sig; *s. þilfarið*, spule Dækket. — **b.** ogs. vi. *s. um*, beskylle: *hafið skolar* (el. *skolar um*) *klettana.* — **c.** bestænke: *blóðið skolar harla heitt, | hendur á svolalegum kappa* (SBrNúm. 6, 75). — **2.** impers.: *e-u skolar upp*, n-t skyller i Land; *e-u skolar út*, n-t skylles bort, føres bort af Havet. — **3.** refl. *skolast:* **a.** skylles; *s. burt*, skylles bort. — **b.** overf.: *s. til*, fordrejes: *það hefur s. til í minni mínu.*

skóla (a) [sgoᵘ:la] vt.: *s. e-n til*, sætte en i Skole; spec. tæve en af (ÓDav.).

skóla agi [sgoᵘ:laai:jɪ] m. Skoledisciplin. **-ár** [-au:r] n. Skoleaar.

skolabað [sgo:laba:ð] n. Skyllebad.

skóla band [sgoᵘ:laban·t] n. Skolebind. **-barn** [-bar·dv, -bad·v] n. Skolebarn. **-bekkur** [-bɛhgøϱ] m. Skolebænk. **-bygging** [-bɪɟ:iŋk] f. Skolebygning. **-boðsrit** [-boð·srɪt] n. Skoleprogram. **-bók** [-boᵘ:k] f. Skolebog. **-bókasafn** [-boᵘ:gasabv, -boᵘ:ka-] n. Skolebibliotek; spec. (i den höjere Almenskole i Rvk.) Skolens Bibliotek, i Mods. til Elevernes Bibliotek. **-bóndi** [-boᵘn·dɪ] m. Bestyrer af en (Landbrugs)skoles Gaardsbrug. **-borð** [-bor·ð] n. Skolebord. **-bragur** [-bra:qøϱ] m. Skoletone. **-bróðir** [-broᵘ:ðɪϱ] m. Skolekammerat. **-bú** [-bu:] n. Gaarddrift i Forbindelse med en Skole. **-dvöl** [-dvö:/] f. Skoleophold, -tid. **-embætti** [-ɛm·baihdɪ] n. Skoleembede. **-fargan** [-far·gan] n. Skoleskandale. **-forstaða** [-foϱ·sdaða] f. Skolestyrelse. **-forstöðumaður** [-foϱ·sdöðøma·ðøϱ] m. Skoleforstander, -bestyrer. **-frí** [-fri:] n. Skoleferie. **-fróður** [-froᵘ:ðøϱ] a. skolekyndig. **-fundur** [-fʏn·døϱ] m. et af en Skoles Elever afholdt Mode (alle Klasser, i Mods. til *bekkjarfundur).*

skólag [sgoᵘ:la·q] n. **1.** Skofaçon. — **2.** Skotakst.

skóla ganga [sgoᵘ:lagauŋ·ga] f., **-gangur** [-gauŋ·gøϱ] m. Skolegang. **-genginn** [-ɟeiŋ·ɟɪn] a. som har gaaet i en (lærd) Skole. **†-gildi** [-ɟɪl·dɪ] n. = **skólahátíð.** **-gjald** [-ɟal·t] n. Skolepenge. **-gólf** [-goᵘl·v] n. Skolegulv, Gulv i en Skolebygning. °**-hafnarmaður** [-habnarma:ðøϱ] m. = **skólahaldari.** **-hald** [-hal·t] n. Skolehold: *láta skólahaldið falla niður næsta vetur*, ikke holde Skole næste Vinter (Alþ. '11, B. 276). **-haldari (-a, -ar)** [-hal·darɪ] m. Skoleholder. **-hátíð** [-hau·tið] f. Skolefest, -höjtid. **-hegning** [-hɛg·niŋk] f. Skolestraf. **-hjerað** [-ȿɛ:rað] n. Skoledistrikt. **-hnykkur** [-hvɪhgøϱ] m. »Skoleryk» Brydetag, udført ved at man slaar Foden mod Modstanderens Knæ indvendig (ÓDavSk. 64). **-hús** [-hu:s] n. Skolehus, -bygning. °**-höfn** [-höb·v] f. Skolehold. **-hönd** [-hön·t] f. den Haand, som fortrinsvis anvendes af Skoledisciple i Brydning, se *hönd* A. I. 1. c.: *glíma upp á s.* **-iðnaður** [-ɪð·naðøϱ] m. Slöjd. **-kennarapróf** [-ȿɛn·araproᵘ:v] n. Skoleembedseksamen. **-kennari** [-ȿɛn:arɪ] m. Skolelærer; *(við æðri skóla)* Adjunkt. **-kensla** [-ȿɛn·sla] f. Skoleundervisning. **†-klerkur** [-klɛϱ·gøϱ] m. Skolediscipel, Discipel; Student.

skolaköttur [sgo:laköhdøϱ] m. egl. Kat, som en har slaaet en Spand Vand over; drivende vaadt Menneske el. Dyr: *votur eins og s.*

skóla legur [sgoᵘ:lale·qøϱ] a. skolemæssig. **-leyfi** [-lei:vɪ] n. Skoleferie. **-líf** [-li:v] n. Skoleliv.

1. **skola litur** [sgo:lalɪ:døϱ, -lɪ:tøϱ] m. Skyllevandsfarve, gul-hvidgraa Farve: *getur um skolalit jökulánna* (ÞThLfr. II. 309). 2. **-litur** [-lɪ:døϱ, -lɪ:tøϱ] a. gul-hvidgraa; som Haarfarve: askeblond.

skóla lög [sgoᵘ:lalö:q] npl. Skolelov. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. Skolemand. **-mál** [-mau:/] n. **1.** Skolesag, i pl. Skolevæsen. — **2.** *(mál, er skólanemendur tala)* Skolesprog, -slang. **-meistari** [-meis·darɪ] m. = *skólastjóri*; spec. Titel for Bestyreren af *Akureyri's* Realskole og Forstanderen for Lærerseminariet i Rvk. **-mentun** [-mɛv·døn, -mɛn·tøn] f. Skoledannelse.

skolamús [sgo:lamu:s] f. »druknet Mus», om et drivende vaadt Menneske el. Dyr (Sl.) = *skolaköttur.*

skóla nafn [sgoᵘ:lanab·v] n. Øgenavn, som man faar i en Skole. **-nám** [-nau:m] n. Studium. **-námsgrein** [-naum·sgrein] f. Skolefag. **-nefnd** [-nɛm·t] f. Skolekommission. **-nemandi** [-nɛ:mandɪ] m. Skoleelev (is. i Mods. til *utanskólanemandi*, Privatist). **-peð** [-pɛ:ð] n. Skolepog, Pebling. **-piltur** [-pɪλ·døϱ] m. Skoledreng, Discipel i en (lærd) Skole. **-próf** [-pϱoᵘ:v] n. Skoleprøve. **-ráð** [-rau:ð] n. Skoleraad. **-refsing** [-rɛf·siŋk] f. Skolestraf. **-regla** [-rɛg·la] f. Skoleorden; i pl. *-reglur*, Skoleregler. **-reglugerð** [-rɛg·løɟɛr·ð] f. Skolereglement, Regulativ for en Skole. **-rit** [-rɪ:t] n. Skoleskrift. **-ræða** [-rai:ða] f. Skoletale. **-rækur** [-rai:gøϱ, -rai:køϱ] a. bortvist fra Skolen. **-röð** [-rö:ð] f. Skoledisciples Rækkefølge (ved en Eksamen el. desl.); Fortegnelse over Disciplene i en Skole: *sem er nefndur í s. frá Skálholti* (Huld III. 5). **-setning** [-sɛhdniŋk] f. Aabning af en Skole. **-setur** [-sɛ:døϱ, -sɛ:t-] n. **1.** Sæde for en Skole: *þeir töldu engan stað jafn hentugan þar í sveit til skólasetnrs* (Alþ. '11, B. II. 1414). — **2.** Skolegaard: *húsabætur, sem gjörðar hafa verið á skólasetrinu* (Stj. '03, B. 177). **-siður** [-sɪ:ðøϱ] m. = **skólavenja.** **-systir** [-sɪs·dɪϱ] f. kvindelig Skolekammerat, Skolesøster. **-sjóður** [-sjoᵘ:ðøϱ] m. Skolefond. **-skylda** [-sɟɪl·da] f. Skolepligt, -tvang. **-skyldur** [-sɟɪl·døϱ] a. skolepligtig. **-skip** [-sɟɪ:p] n. Skoleskib. **-skýrsla** [-sɟiϱ·sla, -sɟis·la] f. Beretning om en Skoles Virksomhed, Skoleberetning. **-smíði** [-smi:ðɪ] n. Slöjd: *Þannig er s. (Slojd) til orðið* (MHUpp. 281). **-smoginn** [-smoi:jɪn] a. som har smuttet gennem en Skole (JÞorl. II. 602). **-speki** [-sbɛ:ɟɪ, -sbɛ:ȿɪ] f. indec. Skolastik. **-spekingur** [-sbɛ:ɟiŋgøϱ, -sbɛ:ȿ-] m. Skolastiker. **-stelpa** [-sdɛλ·ba, -sdɛl·pa] f. Skoletøs. °**-stýra (-u, -ur)** [-sdi:ra] f. Skolebestyrerinde. **-stjóri** [-sdjoᵘ:rɪ] m. Skolebestyrer; Rektor. **-stjórn** [-sdjoᵘr·dv] f. Skolebestyrelse. **-stjórnandi** [-sdjoᵘr·dnandɪ] m. = **skólastjóri.** **-stjórnarráð** [-sdjoᵘrdnarau:ð] n. Skoledirektion. **-stofa** [-sdo:va] f. Skolestue, Klasseværelse. **-stúlka** [-sduλ·ga, -sdul·ka] f. Skolepige. **-störf** [-sdör·v] npl. Skolearbejde, -gærning. **-sveinn** [-svɛid·v] m. = **skólapiltur.** **-tafla** [-tab·la] f. Skoleskema. **-taska** [-tas·ga] f. Skoletaske. **-tilhögun** [-tɪ:λ(h)öqøn] f. Skoleindretning. **-tími** [-ti:mɪ] m. Skoletid.

skolatunna [sgo:latʏn:a] f. Spøletønde.

skóla umbót [sgoᵘ:laʏm·boᵘt] f. Skolereform. **-umsjón** [-ʏm·sjoᵘn] f. Skoletilsyn. **-umsjónarmaður** [-ʏm·sjoᵘnarma:ðøϱ] m. Skoleinspektør. **-uppsögn** [-ʏhpsögv] f. Afslutning af et Skoleaar (is. den Festlighed, der finder Sted ved denne Lejlighed). **-útgáfa** [-u:tgauva] f. Skoleudgave.

skólaus [sgoᵘ:löys] a. uden Sko, skoløs: *hann er orðinn alveg s.*, han har ganske slidt sine Sko op.

skolavatn [sgo:lavahtv] n. **a.** Skyllevand; *(kverkavatn)* Gurglevand (LFR. IV. 94). — **b.** skyllevandfarvet Jøkelvand.

skóla vegur [sgoᵘ:lavɛ:qøϱ] m. Vejen til Skolen, Skolevej; — overf.: *ganga skólaveginn*, studere. **-venja** [-vɛn·ja] f. Skoleskik. **-vera** [-vɛ:ra] f., **-vist** [-vɪs·t] f. Skoletid. **-vit** [-vɪ:t] n. Skolevisdom. **-vitjun** [-vɪ:djøn, -vɪ:tjøn] f. Skolebesøg. **-þekking** [-þɛhɟiŋk] f. Skolekundskaber. **-þembingur** [-þɛm·biŋgøϱ] m. lærd Hovmod. **-þjónusta** [-þjoᵘ:nøsda] f. Tjænestepige paa en Skole, der is. skal passe Elevernes Töj (JÁÞj. I. 475).

skol brýndur [sgol·brindøϱ] a., **-brýnn** [-bridv] a. = **skolbrúnn** 1. **-brúnn** [-brudv] a. **1.** *(skolbrýnn)* med mørke Øjenbryn. — **2.** graabrun: *s. á hár.*

skóleður [sgoᵘ:lɛ·ðøϱ] n. Skolæder.

skoleyg(ð)ur [sgo:lei·qøϱ, -ɛiqðøϱ, -ɛigðøϱ] a. med graabrune Øjne.

skó leikinn [sgoᵘ:lei·ɟɪn, -lei·ȿɪn] a. uren af Skotöjet (om Strömper) (Sl.). **-leysi (-is)** [-leisɪ] n. Mangel paa Fodtöj. **-leistur** [-leisdøϱ] m. **†1.** *(yfirleður á skó)* den Del af en Sko el. Stövle, som bedækker Foden fortil. — **2.** *(leistur)* Læst. **-lekinn** [-lɛ·ɟɪn, -lɛ·ȿ-] a. = **skóleikinn.**

skolfið [sgol·vɪð] sup. af **skjálfa.**

skol grár [sgol·grau·r] a. skidengraa. **-grænn** [-graidv] a. skidengrön: *tjörn í botni, skolgræn að lit* (ÞThLýs. II. 170).

skóli (-a, -ar) [sgoᵘ:lɪ] m. Skole: *fara í skóla*, begynde at gaa i Skole; *fara í skólann*, gaa til Skolen; *ganga í* (el. (pop.) *á) skóla*, gaa i Skole; *fara úr skóla*, mælde sig ud af en Skole; *reka úr skóla*, bortvise fra en Skole; *hafa* (el. *halda) skóla*, holde Skole; *setja skóla*, aabne en Skole; *setja e-n í skóla*, sætte en i Skole; *segja upp skóla*, afslutte Skolearbejdet (i et Skoleaar); *vera í skóla*, gaa i Skole; *í skóla* (abs.) spec. i Latinskolen i Rvk.: *jeg þekti hann í skóla.*

skólítill [sgoᵘ:li·dɪdλ, -li·tɪdλ] a. som kun har daarlige Sko.

skol jarpur [sgol·jaϱbøϱ] a. graabrun; askeblond. **-ker** [-ȿɛ·r] n. Spølekar.

skolla (di) [sgod·la] vi. **1.** (3. *skrolla)* dingle, hænge. — **†2.** overf.: *(láta) s. við e-m*, skuffe, vise sig upaalidelig overfor en, haane en.

skolla barð [sgod·labar·ð] n. = **lygabarð.** **-ber** [-bɛ:r] n. (bot.) Hønsebær (cornus suecica, L.). **-blettur** [-blɛhdøϱ] m. = **skollaskirpa.** **-blinda** [-blɪn·da] f. = **skollaleikur.** **-bogi** [-boi:jɪ] m. Rævesaks. **-brók** [-broᵘ:k] f., **-buxur** [-bʏχ·søϱ] fpl. Djævlebuks = *nábrók.* **-eyru** [sgod·lei·ro] npl. se **skolleyru.** **-fingur** [sgod·lafiŋ·gøϱ] m. (bot.) otteradet Ulvefod (lycopodium selago). **-fótur** [-foᵘ:døϱ, -foᵘ:t-] m. (bot.) Ager-Padderokke (equisetum arvense), spec. det fertile Skud af den. **-franska** [-fran·sga] f. Kaudervælsk; jfr. *hrognamál.* **-gras** [-gra:s] n. (bot.) chordaria flagelliformis. **-hár** [-hau:r] n. **1.** i pl. Rævehaar; overf. i Talem. *skjótast fram á e-m skollahárin*, ens lumske Sindelag viser sig: *öll Norðurálfa ... mætti ... ráða, með hvílíku fylgi ... alt ríkið mundi stríðinu framhalda, væri sanngjarn og réttlátur friður ei Fránkaríkis alvara, og yrði þá nú að skjótast fram á því skollahárin* (Hestefoden stikke frem) (MvT. I. 207). — **2.** = *fjörufax.* **-hljóð** [-hλιoᵘ:ð] n. Rævetuden. **-hráki** [-hϱau:ɟɪ, -hϱau:ȿɪ] m. = *marglitta.* Oprindelsen til dette Udtryk, der egl. bet. »Fandens Spyt», skal if. Folketroen være følgende: Kristus, Sankt Peter og Satan *(skolli)* spadserer langs Stranden. Kristus spytter ud i Havet, og af hans Spyt dannes Stenbiderens Hanfisk *(rauðmagi);* Sankt Peter følger hans Eksempel, og derved opstaar Kvabsoen *(grásleppa).* Satan vil ikke staa tilbage for de andre, men af hans Spyt dannes Vandmanden *(marglitta).* **-kál** [-kau:/] n. (JÁÞj. I. 647) = **geitnanjóli.** **-kambur** [-kam·bøϱ] m. (bot.) Kambregne (blechnum spicant, L.). **-klak** [-kla:k] n. Opdrætning af Ræve: *Eg hafði*

heyrt margar kynjasögur af skollaslikinu og [illegible] *á Melrakka*[illegible] (GFrE. 50). **-koppur** [-kohb[illegible]] m. (Sl.) [illegible] *igulker*, spe. Arten toxopneustes dróbachiensis. **-kræða** [[illegible]kraiða] f. en Lichenart (alectoria ochroleuca). **-kúla** [-ku:la] f. (Rang., A[illegible]) [illegible] **gorkúla.** **-leikur** [[illegible]] m. **a.** Blindebuk (ODavSk. 103 f.). — **b.** overf. [illegible] *að þingið léki þann skollaleik,* [illegible] *niður við trog* (Alþ. '11, B. II. [illegible]). **-löpp** [-löhp] f. (Sl.) [illegible] **skollafótur.** **-pungur** [-puŋ goϱ] m. (Vf.) [illegible] **fýsisveppur.** **-puntur** [[illegible]] m. (Nl.) = **foxgras.** **-reipi** [-rɛi:bı, -rɛi:pı] n. (bot.) Rankerne paa Fruebær *(hrútaberjalyng)* (rubus saxatilis). **-rót** [[illegible]] f. [illegible] **fíflarót.** **-skinn** [-sgın·] n. Ræveskind, jfr. *villivörur.* **-skirpa** [-sgıϱ·ba] f. »Fandens Spyt«, blaalig Plet (Kirtel?) inden paa Gællelaaget i Torskehovedet. **-sveppur** [-svɛhboϱ] m. (SvPRask) [illegible] **kúalubbi** 2. **-tófa** [-to:a] f. Ræv. **-vetlingur** [-vɛhdlıŋgoϱ] m. Rævevante; i Udtr.: [illegible] *skollavetlinga* (Málshb.), lægge Rænker el. give listige Raad imod el. m. H. t. n-t. **-þýska** [-þis·ga] f. se **hrognamál.** **-þjónusta** [-þjoᵘ:nøsda] f. Djævletjæneste (som Mods. til Gudstjæneste) (EiÓlLf. 42).

skoll eyru [sgod lɛi rø] npl.: *skella við e-u skollaeyrunum,* vende det dove Øre til n-t, lade som man ikke hører n-t, ikke ænse n-t. **-hár** [-[illegible](h)au r] npl. (Rang.) [illegible] **tófuhár.**

skolli (-a, -ar) [sgod lı] m. **1.** *(tófa)* Ræv; (Ordspr.) [illegible] *gamlan skolla í gildrunni* (GJ.), ondt er at [illegible] gammel Ræv, *sjaldan bítur gamall s. nærri greni* (GJ.), Ræven [illegible] tæt ved sin Kule; (Talem.) *hann fer batnandi sem ungur s.* (Málshb.), han forbedrer sig som en ung Ræv (siges om en, der bliver stadig mere durkdreven og lastefuld); *þar leikur ekki skollinn við lambið,* der har Ræven ikke et Lam at lege med (naar en træsk træffer en, som kan forsvare sig mod ham). — **2.** *(í skollaleik)* Blindebuk i Legen af samme Navn; de andre Deltagere giver Blindebukken et Dask med Ordene *„klukk, klukk, skolli"* (ODavSk. 103 ff.). — **3. a.** *(fjári)* Fanden: *hver skollinn,* hvad Pokker!; *mikill þó s.,* saa for Pokker!, det var dog Pokkers kedeligt! — **b.** *skolli* el. gen. *skollans* bruges som adv. i Bet. Pokkers: *s.* (el. *skollans) skemtilegur.* — **4.** *(í smiðjubelg)* Ventil paa en Blæsebælg (Eyf.).

skollinn [sgod·lın] pp. af 2. **skella.**

†skollur (-s, -ar) [sgod·løϱ] m. Svig, Bedrag.

skol mórauður [sgol mo røyðøϱ, [illegible] mo-] a. af en smudsig, rødbrun Farve. **-óttur** [sgo:loᵘhdøϱ] a. graabrun.

skolp (-s) [sgoλ p, sgol p] n., **skólp (-s)** [sgoᵘλ p, sgoᵘl p] n. [illegible] **skol.**

skolpa, skólpa (a) [sgoλ ba, sgol pa, sgoᵘλ ba, sgoᵘl pa] vt. **1.** *(skola)* skylle. — **2.** spec. vaske overfladisk: *s. e-ð, s. úr fötum,* [illegible] *s. sig, s. af sjer,* vaske sig overfladisk. — **3.** skvulpe: *Vatnið skólpar um stálgrá, sivöl bökin* (JTrSk. II. 125).

skolp dýr [sgoλ·pdi·r, sgol·p-] n., **skólpdýr** [sgoᵘλ·pdi·r, sgoᵘl·p-] n. Infusionsdyr, Infusorier. **-fata** [-fa·da, -fa·ta] f. Spildevandsspand.

skolpinn [sgoλ·bın, sgol·pın] a. fordrejet, forkert, forvendt (BH.); (Ordspr.) *oft koma skilin orð úr skolpnum* (el. *skorpnum) belg* (GJ.), ofte kommer kloge Ord fra skrumpent Skind.

skolpræsi, skólpræsi [sgoλ·brai·sı, sgol·p-, sgoᵘλ·b-, sgoᵘl·p-] n. Affaldsrende: *skolpræsi ... út í göturæsið* (Stj. '03, B. 146); — Rendesten.

skolpur, skólpur (-s, -ar) [sgoλ boϱ, sgol poϱ, sgoᵘλ boϱ, sgoᵘl poϱ] m. Huljærn, Skylpbor, Nagelbor.

skoltbein [sgoλ tbei n] n. Kæbeben.

skoltur (-s, -ar) [sgoλdoϱ] m. **1.** *(kjálki)* Kæbe: *undir neðra skolti nefsins* (JÁÞj. I. 615); *Opt hafði hann áður sjeð sultinn skella skoltunum framan í sig* (Eimr. III. 102). — **2.** Mule, Snude, Tryne, Snabel (BH.).

skol ugur [sgo:løqøϱ] a. mudret, lerfarvet: *ið* [illegible] *Fljót* (StStAndv. III. 13). **-vindóttur** [sgol·vındoᵘhdøϱ] a. af en grumset, graabrun Farve, s. *hestur.*

skolur (-s, -ar) [sgo:løϱ] m. Navn paa en Hest, der er *skolóttur.*

skó mót [sgoᵘ:moᵘt] n. = *leistur,* Læst. °**-mótasmiður** [-moᵘdasmı:ðøϱ, -moᵘta-] m. Læsteskærer (JsJs.). **-nál** [-nau·l] f. Skonaal, en flad Synaal, der bruges til að sy de islandske Sko med. **-nálabein** [-naulabeı:n] n. »Skonaalben«, smalle Ben: *hina, sem standa skjálfandi í skónálabeinunum* (staar og ryster i Bukserne) (Þjóð. LXII. 47).

skondra (a) [sgon·dra] v. **1.** vi. og refl. *skondrast,* gaa med hurtige, trippende Skridt: *Síðan skondraði hann í burtu* (JÁÞj. II. 447); *láta e-ð s.,* lade n-t rulle. — **2.** vt. med dat. skubbe n-t let: *skondraðu kistlinum þarna til mín.*

skonrok (-s) [sgon·ro·k] n. Skonrog.

†skons (gen. og pl. ds.) [sgon s] n. Bændlyqte.

skonsa (-u, -ur) [sgon·sa] f. **1.** *(lítið (dimt) herbergi)* Hybel, lille (mørkt) Værelse. — **2.** *(lítil laut, gjóta)* (græsbevokset) Hul el. Lavning.

skont [sgov·t, sgon·t] adv.: *e-ð gengur s.,* n-t gaar strygende (Sl.).

skop (-s) [sgo p] n. Spot: *hafa e-n að skopi* [illegible], gøre Nar af en; *segja e-ð í skopi,* sige n-t for Spot.

skóp [sgoᵘ:p] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **skapa.**

1. **skopa (a)** [sgo:ba, sgo:pa] vi. rende, løbe, [illegible] tage et Tilløb, sætte i Løb: *skopaði Heimastjórnarflokkurinn ... algerlega inn á skeið hinnar ... valtýsku stefnu* (Eimr. IX. 2); *þeir ... vestur á himininn s. skeið* (GFrÚh. 204).

2. **skopa (a)** [sgo:ba, sgo:pa] vi. spøge, spotte; nu oftest refl. *skopast:* [illegible] *að e-u,* drive Spot med n-t.

skop augu [[illegible]] npl. spottende Blik. **-færa** [[illegible]] vt. latterliggøre, *(gera* [illegible]) parodiere. **-færsla** [[illegible]] f. Latterliggørelse, *(* [illegible]) Parodi. **-yrði** [[illegible]] npl. Spotteord, [illegible] Ord. **-legur** [[illegible]] **-yrtur** [[illegible]] [illegible] latterlig, komisk; [illegible] adv. *-lega.* **-leikur** [-lɛi goϱ, -lɛi k-] m. satirisk Skuespil; Revy. **-lítill** [-li·dıdλ, -li·t-] a. latterlig lille (JHall. 83).

skoppa (a) [sgohba] vi. og vt. **1.** løbe, springe, hoppe, rende: *hoppa og s. út um allar trissur, um allar sveitir;* — *s. kerlingar = fleyta kerlingar,* se *fleyta* (MJSöguk. 99). — **2.** drejes rundt som en Spindekone (Nl., Vf.).

skoppara bátur [sgohbarabau:døϱ, -bau:tøϱ] m. lille Baad (LFR. II. 173). °**-byssa** [-bıs:a] f. Svingbasse (JsJs.). **-kringla** [-kriŋ·la] f. Snurretop, Top (Legetøj), Spindekone.

†skoppur (-s, -ar) [sgohbøϱ] m. = **skopparakringla.**

skopra (a) [sgo:bra, sgo:pra] v. **1. a.** vi. trille: *kúlan skopraði eftir gólfinu,* — s. *yfir,* springe over paa en klodset Maade (saal. at man berører det, man springer over). — **b.** (Sl.) = *tölta: hesturinn skoprar laglega.* — **2.** vt. med dat. støde, kaste, lade trille: *s. e-u af stað.*

skoprugangur [sgo:broqauŋ goϱ, sgo:pro-] m. [illegible] **skopur.**

skopsa (a) [sgof·sa] vt. spotte, drille.

skop saga [sgo:psa·qa] f. spottende Fortælling. **-stæling** [-sdai·liŋk] f. Parodi. **-vísa** [sgo:bvi·sa, sgo:p-] f. Spottevers.

skopur (-urs) [sgo:boϱ, sgo·pøϱ] n. **a.** Trillen. — **b.** en Slags svagt *tölt.*

skor (-ar, -ir) (ældre **-ar)**) [sgo:r] f. **I. †1.** Indsnit, Rævne: *silfrið var hvítt í s.* (naar man skar det over); *bera, þola s.,* taale at skæres over (om rent Sølv, idet falske Sølvpenge kun var forsæbede). — **2.** *(klettaskora)* Klipperævne: *dregur fyrir skorir skugga* (MJ. I. 211). — **3.** overf. *(bobbi)* Knibe, Vanskelighed: *vera í s.,* være i Knibe: *Þeir þóttust nú komnir þar í vonda s.* (ÞErlSagn. 41). — **II. 1.** *(tuttugu af e-u)* en Snes. — **2.** *(í her Rómverja)* Kohorte. °**3.** Centimeter (Ísaf. '12, 10).

skó r (-s, pl. ds.) [sgoᵘ:r] m. **1. a.** Sko, spec. pl. de nationale islandske Sko af ugarvet Skind: *gera skó,* lave (islandske) Sko; (Ordspr.) *fleira þarf í dansinn en fagra skóna* (GJ.), der skal flere Ting til Dans end fagre Sko; (Talem.) *hafa þröngan skó,* (egl. have en snæver Sko) være i en vanskelig el. trykket Stilling: *bankastjórar Landsbankans hafa þrönga skó* (er vanskeligt stillede) *í þessu efni* (Lögr. '13, 169); — spec. *þröngur s.* [illegible] Fattigdom, Armod: *það er verst, ef þröngur s. þeim í erfðir gengur* (GFrÚh. 219); *binda ekki lengi skóna á einum stað,* ikke opholde sig længe et Steds; *vera bundinn í báða skó,* være i en vanskelig Stilling m. H. t. hvad man skal göre: *Þingið er því bundið í báða skó* (forpligtet paa alle Leder og Kanter) (Alþ. '11, B. 155); *svona var eg í skóna bundin* (hæmmet), *þegar eg fór úr föðurgarði* (GFrÓl. 26); *fara ofan í e-n með skóna,* bringe en uden Kneb el. Omsvøb til at snakke af Skole: *sem ... átti að merkja það, að enginn færi nú ofan í hann með skóna* (EKvG. 144); *vaða ofan í e-n með skítinn á skónum* (el. *með skítuga skóna),* overfuse en; *gera e-u skóna,* gaa ud fra n-t som en Selvfølge; *jeg geri því ekki skóna* (jeg finder det ikke sandsynligt), *að jeg verði nokkurn tíma bakari í R.* (Snæf.); *níða skóinn ofan af e-m, vilja (hafa) ofan af e-m skóinn,* sætte ondt for en, søge at rakke ham ned el. holde ham nede; *troða niður af e-m skóinn,* ds.; *hann slítur ekki mörgum skónum,* han slider ikke mange Par Sko ɔ: han har ikke ret megen Tid tilbage at leve i. — **b.** (Strömpe)fod: *sokkurinn er of langur í skóinn.* — **2.** (Af., Rask) = *skeifa,* Hestesko. — **3.** forskellige Tings underste Del el. beskyttende Underlag: *s. á staf, s. á sleðum* [illegible] *aurskór, daggskór,* Dupsko: *s. á pilsi* (Sl.) = *skóföður* (s. d. O.); *s. á byssu,* Kolbekappe.

1. **skora (-u, -ur)** [sgo:ra] f. **1. a.** *(= skor* 1.) Skure, Indsnit. — **b.** *(í skrúfu)* Gænge. — **2.** *(klettaskora)* Klipperævne.

2. **skora (a)** [sgo:ra] vt. og vi. **I.** skære el. göre Indsnit i: *s. bita;* — overf.: *stórt hrúgald af grjóti, með grasgeirum frá sjó uppeftir skorað* (JÓlGrv. i ÞThLfr. II. 326). — **II.** (i Fodboldkamp): *s. mark,* göre Maal. — **III. 1.** *s. e-n á hólm,* udfordre en. — **2.** *s. á e-n,* opfordre en: *s. á e-n að gera e-ð.* — **IV.** refl. *skorast: skorast undan e-u,* undslaa sig for n-t.

skor áll [sgo:raudλ] m. Aal, der lever i smaa Render, noget smallere end *stokkáll* (ASkaft.). °**-byssa** [sgor·bıs·a] f. Riffel (JsJs.). **-biti** [-bı·dı, -bı·tı] m. Tværbænk i en stor Baad *(áttæringur* el. *tíæringur)* mellem Førerens Siddeplads og *biti* 8.

***skorð (-ar, -ir)** [sgor·ð] f. (egl. Støtte, Underlag) i Omskr. for Kvinde: *gulls* [illegible], *tvinna* [illegible] ogs. abs. Kvinde: *síðan skorðin fyrst mér lagði hönd um háls* (GTh. '06, 16).

1. **skorða (-u, -ur)** [sgor·ða] f. **I. 1.** Stiver, Støtte: *setja skorður undir bát,* afstive en Baad (der er trukken op i Land). — **2.** pl. *skorður,* Afstivning; (naut.) Stræbere: *skulu við stengur þessar hafðar traustar skorður* (solide Stræbere) (Stj. '02, A. 24). — **II.** pl. *skorður,* i overf. Bet.: **1.** (fast, urokket) Tilstand: *ganga úr skorðum,* forskydes fra sin Plads, komme i Uorden el. gaa af Lave; (om Personer ogs.) bringes ud af Ligevægt; *setja sig í skorður,* stive sig af, indtage en fast Holdning: *hann ... setur sig í allar mögulegar skorður* (indtager den bedste mulige Holdning) (Mýrd. 145); *skeika úr skorðum,* afvige fra det bestemte el. sædvanlige, [illegible] (JMþ. II. [illegible]); *standa* (el. *vera) í skorðum,* staa urokket: *en hitt* [illegible] *stóð eins í hægum skorðum,* [illegible] *hreggur* [illegible] (MJ. V. 17); *Eg komst þá í líkar skorður* (en lignende Tilstand) *sem forðum daga, þegar eg sat hjá fossinum* (GFrÓl. 84); *alt var þar í sömu skorðum,* alting var uforandret, [illegible] *er öll í skorðum* (i sin Orden) *eins og hún er* (Eimr. VII. 113). — **2.** i pl. Indskrænkning, Begrænsning, Skranke, Stopper: *Og eins og myrkrið er aðallega skortur og vöntun ljóss, þannig er og einið upphaf skorðanna* (Begrænsningens), *skortsins og alls hins illa og ófullkomna í heimi þessum* (ÁBjH. 391); *reisa* (el. *setja) skorður við e-u,* sætte en Stopper for n-t, søge af al Magt at hindre n-t. — °**III.** = *skorð: falda skorða* osv., Kvinde.

2. **skorða (a)** [sgor·ða] vt. befæste med Støtter el. Stiver: *s. skip fast,* afstive, fastramme, sætte fast, bringe til at slutte helt; *ætlar að s. (skálina)*

í kerinu (JÁÞj. II. 228); — pp. *skorðaður: vera skorðaður*, være afstivet, sidde indeklemt.

skorðbiti [sgor·(ð)bɪ dɪ, -bɪ·tɪ] m. (Árn., Rang.) — **skorbiti.**

skor dýr [sgor·di ṛ] n. Insekt. **-dýrafræði** [-dɪrafrai:ðɪ] f. indec. Entomologi. **-dýrafræðingur (-s, -ar)** [-dirafrai:ðiŋgøǫ] m. Entomolog. **-dýrasteinn** [-dirasdeid·v] m. Entomolit. **-dýr(a)frævun** [-dirafrai:vøn, -diǫ-] f. (bot.) Insektbefrugtning.

skorðraftur [sgor·ðrafdøǫ] m. Lægte, der ved Indsnit i Enden er fastgjort dels til Mønningen *(mæniás)*, dels til Svillerne (ogs. kaldt *skakkur)* (jfr. VGuðm. Privatbol. 123).

skorðutrje [sgor·ðøtrjɛ:] n. Stivebjælke.

skóreim [sgoᵘ:rɛi m] f. Skorem, Snörebaand.

skorið [sgo:rɪð] sup. af **skera.**

skorinyrði [sgo:rɪnɪr·ðɪ] npl. frimodig Tale.

skorinn [sgo:rɪn] pp. af **skera.**

skorin orðlega [sgo:rɪnor·ðlɛqa] adv. frimodigt: *láta* (el. *tala) s.*, tale frimodigt (Skírn. XVI. 37). **-orður** [-or·ðøǫ] a. aaben, frimodig i sin Tale; bestemt: *vera s.*, udtrykke sig bestemt; — n. *-ort* som adv. bestemt: *skýrt og s.*

skor krabbar [sgoǫ·krab·aǫ] mpl. Smaakræbs (entomostraca). **-kvikindi** [-kvɪ ɉɪndɪ, -kvɪ ȿɪndɪ] n. = **skordýr.**

skorningur (-s, -ar) [sgor·dniŋgøǫ, -iŋs] m. **1.** dyb, smal Lavning: *Raunar var enn klaki í skorningunum á milli þúfnanna* (JTrHalla 139); — Jordrævne: *G. faldi sig nú niðri í djúpum skorningi* (ValDagr. 8). — **2. a.** Fure, Rende: *Er þá fyrst klappaðr diúpr skorningr niðr í steininn* (LFR. XV. 224). — **b.** nedtraadt Sti, Fure i en Vej, Hjulspor el. lign.: *(vegur) fullur af holum, hnjúskum og skorningum* (Lögr. '14, 179 180).

skorpa (-u, -ur) [sgoǫ·ba] f. **1.** Skorpe: *s. á brauði.* — **2.** *(lota)* kortvarig, uafbrudt Kraftanstrængelse, Nyk: *láta þetta fólk taka skorpu í að bæta jörðina* (JSVb. 3—4); *vinna með* (el. *í) skorpum*, arbejde ivrigt kort Tid ad Gangen, men være mindre energisk imellem. — **3. a.** *(hret)* kort, men hæftigt Uvejr; spec. Snevejr med Frost. — **b.** *(harðindakafli)* vedvarende Snevejr med Frost, vedvarende Kulde (jfr. *mánaðars.)*.

skorpinn [sgoǫ·bɪn] a. indskrumpet, sammenskrumpet.

skorpinskinna [sgoǫ·bɪnsɟɪn:a] f. rynket Kælling.

skorpíón (-s, -ar) [sgoǫ·bijoᵘ·n] m. = **sporðdreki.**

skorpna (a) [sgoǫ·bna] vi. **a.** indskrumpes, sammenskrumpes: (Ordspr.) *nú ætlar að skorpna skór að fæti* (GJ.), nu begynder Skoen at trykke. — **b.** impers.: *skorpnar að e-m*, en kommer i Knibe; *skorpnar yfir e-ð*, n-t gaar i Glemmebogen: *B. J. hafði tvisvar verið dæmdur fyrir stuldi ... varð ... ei af utansendíngu hans; skorpnaði síðan yfir, er stundir liðu* (EspS. 167).

skorpu harður [sgoǫ·bøhar·ðøǫ] a. som arbejder energisk kort Tid ad Gangen, men mindre energisk imellem: *hvatir til verka og skorpuharðir* (ÞThLfr. II. 191). **-maður** [-ma:ðøǫ] m. Mand, der er (el. kan være) energisk og dygtig kort Tid ad Gangen (jfr. *skorpa* 2.). **-samur** [-sa·møǫ] a. med hyppige Uvejrs- el. Snevejrsperioder: *s. vetur.*

Skorradalur [sgor:ada:løǫ] m. npr. Dal i *Borgarfjarðarsýsla.*

?skorsteinn [sgoǫ·sdɛidv] m. = **reykháfur** 1.

skorta (i) [sgoǫ·da] (imp. conj. *skorti* og *skyrti)* v. impers. mangle, fattes: *e-n skortir e-ð*, en mangler n-t; *e-n skortir á e-u*, en lider Mangel paa n-t: *Á skattyrðum þig skortir hvergi* (GTh. '95, 277); *það sem á skorti*, hvad der manglede; *e-n skortir e-ð (á) við e-n*, en kan ikke staa Maal med en anden i en eller anden Henseende, en staar tilbage for en i n-t: *Bæði er að þú ert orðhákur ... enda skortir þig alt annað við Argverja* (Il. II. 284).

skortíta [sgoǫ·ti·da, -ti·ta] f. (zool.) Cikade (homoptera).

skortur (-s) [sgoǫ·døǫ] m. Mangel: *s. á e-u*, Mangel paa n-t; *búa* (el. *lifa) við skort*, leve meget smaat, lide Mangel.

°**skoru byssa** [sgo:røbɪs:a] f. Riffel. **-hjól** [-ɧoᵘ:l] n. Trisse.

skó ræflar [sgoᵘ:raiblaǫ] mpl. daarlige, lasede Sko. **-sali** [-sa·lɪ] m. en, der handler med Fodtöj, Indehaver af en Fodtöjsforretning. **-síður** [-si·ðøǫ] a. fodsid.

1. **skoska (-u)** [sgos·ga] f. Skotsk, det skotske Sprog.

2. **skoska (a)** [sgos·ga] vt. spille et Puds (Af., ASkaft.).

skó skylfur [sgoᵘ:sɟɪlvøǫ] a., **-skylmur** [-sɟɪlmøǫ] a. (BH.) som hurtigt slider Skoene op, slem mod Fodtöjet: *s. vegur.*

1. **skoskur, skotskur** [sgos·gøǫ] a. **a.** skotsk. — **b.** = *köflóttur*, tærnet (om Töjer), skotsktærnet.

2. **skoskur** [sgos·gøǫ] a. (jfr. *skjótast)* rap, rask til Bens, hurtig el. behændig i sine Bevægelser: *hún ... óð að Sigurði | með öskri fáheyrðu; hann var skozkari | og skauzt inn í dyrnar* (ÓDavÞul. 125).

skó slit [sgoᵘ:slɪ·t] n. Slid paa Fodtöj, Skoslid, Udtrædning af Sko: *e-ð er ekki fyrir skósliti*, n-t kan ikke betale Skoslid; *Eftir skinngæðum ... fer s.* (Bún. I. 2. 109). **-smíð(i)** [-smi·ð, -smi·ðɪ] f. og n. Skomagerhaandværk. **-smiður** [-smɪ·ðøǫ] m. Skomager. **-sóli** [-soᵘ·lɪ] m. Skosaal. **-spenna** [-sbɛn·a] f. Skospænde. **-sveinn** [-sveidv] m. Page, Skosvend; Tjæner, Lakaj; — ofte overf. i dadlende Bet.: *N. N., þessi argi innlimunarpostuli, og skósveinar hans.* **-sverta** [-svɛǫda] f. Skosværte.

skot (-s, pl. ds.) [sgo:t] n. **I. 1. a.** Skud: *særa með skoti*, saare ved et Skud; *skjóta 3 fugla í (einu) skoti.* — **b.** (pop.) overf. det at blive «skudt» (forelsket), pludselig Forelskelse. — **2.** Kastevaaben, Skydevaaben, spec. Harpun: *hvalur með skoti í.* — **3. a.** Skud, Ladning (i et Gevær): *er nokkurt s. í byssunni?* er Bøssen ladt? — **b.** Projektil: *skotið úr fallbyssunni lenti í garði hjer um bil mílu burtu.* — **II.** (jfr. *samskot)* den enkeltes Bidrag til en Indsamling, Sammenskyden af Penge: *s. (og skot-penníngr) heitir, þá er hverr gefr sinn hluta til einhvers* (LFR. I. 246). — **III.** *(áfrýjun)* Appel: *s. til æðra dóms*, Appel til höjere Domstol. — **IV. †1.** (i Middelalderen) Gang bagved Sengene i en *skáli.* — **2.** *(útskot)* Niche, Karnap. — **3.** *(horn)* Krog (i et Værelse); jfr. *skúmaskot*; (pop.) *hver andinn í skotinu*, euf. for *hver andskotinn*, s. d. O.

skota (-u, -ur) [sgo:da, sgo:ta] f. **1.** *s.* og *sumarmálaskota*, Fiskens Bortgang ved Foraarstid, efter at den har lagt Rogn, hvorved der er god Lejlighed til Fangst (jfr. Eimr. XIII. 179). — **2.** *(skúr)* Regnbyge: *það gengur á skotum* (Vf.). — **3.** (kortvarig) Periode med forceret, uafbrudt Arbejde: *Væri róið marga daga samfleytt hét það s.* (Eimr. XXIX. 29). — **4.** Diarré hos Kreaturer, is. Køer.

skotakista [sgo:daȿɪs·da, sgo:ta-] f. Karduskiste.

skotald (-s, skotöld) [sgo:dalt, sgo:talt, sgo:dölt, sgo:tölt] n. Skuffe.

skotaskuld [sgo:dasgʏl·t, sgo:ta-] f. **1.** overført Gæld, illikvid Gæld: *Þjóðtrú farðu þess ei duld, | þú mátt ráða og eiga | upp í þína s., | skipshöfn hverja feiga* (StStAndv. I. 299). — **2.** i Udtr. *e-m verður ekki s. úr e-u*, n-t bliver ikke vanskeligt for en: *þó einhverjar misfellur væru á, þá yrði blöðum hans líklega ekki s. úr því að leiða alþýðu manna í allan sannleika* (Alþ. '11, B. II 844); *Því varð þeim Þórólfi og Ásgauti þræli ekki s. úr því, að synda yfir Laxá* (Eimr. XVIII. 49); *þá hygg eg ekki, að honum hefði þurft að verða s. úr að útvega sér fullfæran mann til starfsins frá útlöndum* (Alþ. '11, B. II. 463); — ogsaa ironisk: *þjer verður víst ekki s. úr að finna hann*, du vil nok ingen Vanskeligheder have ved at finde ham, det vil nok ikke sætte dig i nogen Forlegenhed at finde ham.

skot auga [sgo:döy·qa, sgo:t-] n. Sigtehul. **-baðmull** [-t-baðmʏdλ] f. Skydebomuld. **-bakki** [-bahɟɪ] m. Skydebane. **-bending** [-bɛndiŋk] f. (metr.) trelinjet Strofe, best. af 12 Stavelser i 1., 8 i 2. og 3. Verslinje; de enkelte Verslinjer har ingen Slutningsrim; ogs. kaldt *skotbent* el. *hurðardráttur.* Ekspl. paa Grundtypen: *Verð eg nú að breyta um brag og bregða' af lagi, | sem mér þykir um söguna skipta — | sölna taka dyggða vegir* (HSig. 160). **-bent** [-bɛvt, -bɛnt] an. se **skotbending.** **-byrgi** [-bɪrɟɪ] n. Jagthytte el. Skydevold. **-blossi** [-blos·ɪ] m. Skudglimt. **-brag(ð)slegur** [-braq(ð)slɛ·qoǫ, -braχs-, -brag(þ)s-] a. rask og kaad i sit Væsen. **-drag** [sgo:dra·q] n. Rækkevidde. **-eyrir** [sgo:dɛi·rɪǫ, sgo:t-] m. Bidrag, Kontingent. **-eldur (-s, -ar)** [-ɛldøǫ] m. **1.** *(grískur eldur)* græsk Ild. — **2.** is. i pl. Fyrværkeri; Fyrværkerisager: *kveykja skotelda*, afbrænde Fyrværkerisager (Stj. '75, A. 94). — **3.** i pl. = *skothríð.* **-fimi** [-t-fɪ·mɪ] f. indec. Skydefærdighed. **-fimur** [-fɪ·møǫ] a. som er god Skytte. °**-fiskur** [-fɪsgøǫ] m. (zool.) Sprøjtefisk (toxotes). **-fje** [-fjɛ·] n. Skyttelön; spec. den Del af en Hval, der tilfalder Harpunereren. **-fjelag** [-fjɛ·laq] n. Skytteforening, Skydeselskab. °**-forðabyssa** [-forðabɪs:a] f. Magasingevær (JsJs.). **-frí** [-fri·] a. skudfri. **-fær** [-fai·r] a. i Stand til at skyde; — n. *skotfært*, som man kan naa ud til ved et Skud: *Hún* (ɔ: *tjörnin) var svo mikil um sig, að hvergi nærri var skotfært út á hana miðja* (GFrUbl. 38). **-færahylki** [-fairahɪλ·ɟɪ, -hɪl·ȿɪ] n., **-færapungur** [-fairapuŋ·gøǫ] m. Patrontaske. **-færi** [-fai·rɪ] n. **1.** Skudvidde: *í s.*, inden for Skudvidde; *úr s.*, uden for Skudvidde. — **2.** i pl. *(skotföng)* Ammunition, Krudt og Hagl. **-föng** [-föyŋk] npl. Ammunition. **-garður** [-garðøǫ] m. Gærde el. Vold i Læ af hvilken der skydes, Skanse, Barrikade. **-gat** [-ga·t] n. Skydehul. **†-gjald** [-ɟalt] n. **1.** = *skotsilfur.* — **2.** *(þjórfje)* Drikkepenge. **-gryfja** [-grɪvja] f. Skydegrav: *liggja fyrir tófu í skotgryfju.* **-gröf** [-grö·v] f. Skyttegrav. **-gögn** [-gögv] npl. Skydeapparater. **-hald** [-(h)alt] n. daarlige Underbenklæder; ogs. foragteligt om Underbenklæder i Alm.: *vinna á tómu skothaldinu*, arbejde iført Underbenklæder alene: *þessir karlar eru ekki að halda sjer til, þeir sjást aldrei öðru vísi en á tómu skothaldinu* (Sl., Af.). **-hani** [-(h)a·nɪ] m. ikke galende, impotent Hane, som er urolig, naar den æder, «Skudhane»: *Þá hana, sem ... hlaupa til og frá er þeir eta, hvorki gala né duga hænum, kalla menn skothana* (BHAt. 145). **-harður** [-(h)arðøǫ] a. som Skud vanskelig kan gennemtrænge; vanskelig at nedskyde: *Þótti sem sá væri ódeigur, er gekk í móti svo grimmu og skothörðu dýri* (ɔ: *hvítabirni)* (Lögb. 30/10 '11, S. 7). **-heldur** [-(h)ɛldøǫ] a. kuglefast. **-henda (-u, -ur)** [-(h)ɛnda] f. **1. a.** *(= sniðhent)* Halvrim (Ekspl. *hönd — hendi).* — **b.** *(skothent atkvæði)* Halvrimsstavelse. — **2.** *(illa kveðið vers)* daarligt lavet Epigram el. Strofe. **-hending** [-(h)ɛndiŋk] f. = **skothenda** 1. **-hendur** [-(h)ɛndøǫ] a. **1.** (med *sniðhending)* med Halvrim, halvrimende. — **2.** slet rimet: *skáldskapur þinn er skothent klúður | skakksettum höfuðstöfum með* (JÞorl.). — **†3.** (HSig. 31) = *frumhendur*, se *frumhending.* **-hent-lyklað** [-(h)ɛvdlɪhglað, -(h)ɛnt-] an. (metr.) = **fljettubönd.** **-hepni** [-(h)ɛhbnɪ] f. indec. Skudheld. **-hylki** [-(h)ɪλɟɪ, -(h)ɪlȿɪ] n. **1.** Patron: *láta s. í byssu*; spec. Patronhylster; *láta púður í tómt s.* — °**2.** Mørser: *skothylkin, fjögur að tölu, ógurlega mikil, auk 12 fallbyssna minni* (Skírn. '84, 78). **-hljóð** [-(h)λɪoᵘ·ð] n. Lyden af et Skud. **-hlutur** [-(h)λʏ·døǫ, -(h)λʏ tøǫ] m. skotfje. **-hóll** [-(h)o·dλ] m. Batteri (Sch.). **-hríð** [-(h)ǫi·ð] f. **1.** Beskydning, Kanonade: *í fjarska heyrðist s.* — **2.** Bombardement: *gera s. að hafnarborginni* (Skírn. '85, 75). — **3.** Kugleregn: *með ánægjubros í verstu skothríðinni* (Alm. '85, 40); *ganga út í skothríðina*, gaa i Ilden. **-hundur** [-(h)ʏndøǫ] m. Jagthund. **-hús** [-(h)u·s] n. **1.** *(veiðikofi)* Jagthytte. — **2.** *(á skotbakka)* Bygning paa en Skydebane. **-hvellur** [-χwɛdløǫ, -kvɛdløǫ] m. Knald af et Skud.

Skoti (-a, -ar) [sgo:dɪ, sgo:tɪ] m. Skotte, Skotlænder.

-skoti (-a, -ar) [sgo:dɪ] m. **1.** som sidste Led i Sms.: *andskoti.* — **2.** euf. Fork. af *andskoti; sóruð þið ekki, skotarnir ykkar!* (Flói).

skotinn [sgo:dɪn, sgo:tɪn] pp. af **skjóta.**

skó tytjur [sgoᵘ:tɪ djøǫ, -tɪ tjøǫ] fpl. lasede Sko. **-tittur** [-tɪhdøǫ] m. Skopløg.

skot kofi [sgo:tko·vɪ] m. = *skothús* 1.: *halda uppá skotkofa, hvar legið sje í til að skjóta melrakka við útburð* (Stj. '91, B. 89). **-kólfur** [-koᵘlvøǫ] m. **1.** *(skotvopn)* Kastevaaben. — **2.** *(= skot* I. 3. b.) Projektil. **-lappir**

[sgo:dlahbıǫ, sgo:t-] fpl. Psevdopoder (pseudopodia) (ÁBjSál. § 56). **-leggur** [-lɛg·oǫ] m. *(selhreifi)* Sællab (Dyrf.); (pop.) om Menneskeben: *rístu (upp) á skotleggina*, rejs dig op (Breiðf.). **-lið** [-lı·ð] n. 1. *(fallbyssulið)* Artilleri. — 2. *(skyttur)* Skytter (MJ. V. 40). **-liði** [-lı·ðı] m. Soldat i *skotlið* (s. d. O.), *skotlið* (s. d. O.). **-liðsforingi** [-lıðsfo:rıŋɟı] m. Officer i *skotlið* (s. d. O.), spec. Artilleriofficer. **-liðsmaður** [-lıðsma:ðoǫ] m. = **skotliði.** **-list** [-lıst] f. Skydekunst. **-læða** [-lai·ða] f., **-læðingur (-s, -ar)** [-laı·ðıŋgoǫ] m. Krybskytte. **-maður** [-ma·ðoǫ] m. 1. a. Skytte: *góður s.* — b. spec. professionel Rævejæger: *er skyldur til að vera s. á grenjum þess hrepps* (Stj. '92, B. 139). — 2. *(skutlari)* Harpunerer. — 3. = *skotliði.* **-mál** [-mau·l] n. 1. Skudvidde: *innan skotmáls*, paa Skudvidde; *koma í s.*, komme inden for Skudvidde. — 2. = *skotmark*, Maal, Sigte: *Hví var hann hrekkvísra og heimskra s.* (BTh. 77). **-mannshlutur** [-mans(h)λʏ:doǫ, -(h)λʏ:toǫ] m. Skyttens (Harpunererens) Lod i en Hval: *menn höfðu lengi frameptir skeyti sín, og lýstu þeim á alþingi til þess að geta eignazt skotmannshlut þegar hval rak á land með skeyti manns* (JSVb. 131). **-mark** [-maǫk] n. Skydeskive. **-marksdepill** [-maǫ(ɣ)sdɛ:bıdλ, -dɛ:pıdλ] m. Skydeskivens Centrum. **-menska (-u)** [-mɛnsga] f. 1. *(það að skjóta)* Skydning. — 2. *(skotfimi)* Skydefærdighed. **-mörk** [-möǫk] f. Vildtbane. **-óttur** [-oᵘhdoǫ] a. med flere Kroge el. Vraaer. **†-peningur** [-t-pɛ·nıŋgoǫ] m. coll. = **skotsilfur.**

1. **skotra (-u, -ur)** [sgo:dra, sgo:tra] f. Top, Snurretop (BH.).

2. **skotra (a)** [sgo:dra, sgo:tra] v. 1. vt. med dat. a. skyde kaste: *s. augunum til e-s*, vende Blikket hemmeligt mod en (n-t), give en (n-t) et Blik, skotte: *skotraði eg augunum* (jeg kigede) *inn að hlóðunum* (GFrE. 43); *fór hann hálfteiminn og hálfreiður að skotra augunum í kringum sig* (GPSk. 98). — b. puffe, støde: *s. e-m*, puffe til en. — c. rulle: *skotraðu því til mín.* — d. *(færa skyndilega úr stað)* bevæge ved et Ryk. — 2. a. vi. skyde sig, vende sig (med et Ryk), dreje, skubbe sig: *enn er hann kemur að læknum, skotrar hann til hliðar* (JThPs. 107). — b. refl. *skotrast*, ds.: *skotraðist silungurinn undan bakkanum ... og yfir í miðja ána* (Mýrd. 10).

skot raftur [sgo:drafdoǫ, sgo:t-] m. (ASkaft., SMúl.) = **máttarraftur** 1. **-reykur** [-rɛi·goǫ, -rɛi·koǫ] m. Krudtrøg, Krudtdamp. **-rokkur** [-rohgoǫ] m. Skotrok, en Slags Spinderok; *var það Skúli sem ... gekkst fyrir því, að teknir voru upp skotrokkar og vefir eptir hinu nýja sniði* (Eimr. I. 20). **-sár** [-t-sau·r] n. Skudsaar. **-sending** [-sendiŋk] f. Projektil. **-silfur** [-sılvoǫ] n. Lommepenge; *(til ferða)* Rejsepenge.

skotska (-u) [sgos·ga] f. se **skoska.**

skotskarð [sgo:tsgarð] n. Skydeskaar.

skotskur [sgos·goǫ] a. se **skoskur.**

skot smuga [sgo:tsmʏ·qa] f. Skydehul. **-spjót** [-sbjoᵘ·t] n. Kastespyd. **-spónn** [-sboᵘdv] m. 1. *(skotmark)* Skydeskive, Maal. — 2. i særl. Udtr.: *hafa e-n að skotspæni*, lade sin Spot gaa ud over en, göre en til Skive for sine Vittigheder; *senda e-ð á skotspónum*, sende n-t paa en usikker Maade; *heyra e-ð á skotspónum*, høre n-t som et usikkert Rygte. **-spænis** [-sbai·nıs] adv. i en uvis, ubestemt Retning. **-stikill** [-sdı·ɟıdλ, -sdı·ƙıdλ] m. Patron. **-sveinn** [-sveidv] m. Skovbetjænt (Klp. VII. 60).

skott (-s, pl. ds.) [sgoht] n. a. Hale (is. paa Ræve og Hunde); (Ordspr.) *Hann greip í skottið á skugganum* (Eimr. X. 140), han fik fat i Skyggens Hale ɔ: fik ingenting; *ná í skottið á e-m*, faa fat i ens Hale, faa fat i en (spec. for at holde ham fast og straffe ham): *Nú er ekki hægt að laga þetta ... en ef eg næ einhvern tíma aftur í skottið á fjárlögunum, þá skal eg reyna að muna til þessa* (Alþ. '11, B. II. 336). — b. om andre halelignende Ting; — spec. om en uslaaet Græsstrimmel udfra den endnu ikke slaaede Del af Marken: *Þegar hinir eru komnir nokkuð á undan honum, þá slá þeir sundur eldið, sem tengir s. hans við óslægjuna* (Huld III. 51). — c. (pop.) den fra den isl. Kvindehue nedhængende Kvast, jfr. *skotthúfa* 2.

1. **skotta (-u, -ur)** [sgohda] f. a. (Navn paa et) kvindeligt Spøgelse (saal. paa Grund af Hovedtöjet); Fortæll. om forskellige af disse i JÁÞj. I. 361—376. — b. som förste Sammensætningsled i Bet. falsk, humbugslæg, ufaglært: *skottulæknir, -prjedikun.*

2. **skotta (a)** [sgohda] v. I. vi. 1. *s.* og *s. við*, holde sig bagved el. udenfor. — 2. a. løbe frem og tilbage: *Hundurinn skottaði í kring um mig og glenti sig í sífellu* (GFrTs. 10). — b. *(snatta)* løbe, navnlig om en Dreng, der gaar Ærinder (Af.). — II. vt. med dat.: *s. sjer*, faa sig en kort Tur, foretage en kort Rejse, omtr. = *bregða sjer: skottuðu menn sér oft úr landi út í eyna á vorin, þegar veður var gott* (ValDagr. 3); *Datt mér þá helzt í hug, að s. mér í dansinn* (ibid. 77). — III. refl. *skottast*, trisse, trave omkring: *þegar þú ert að skottast áfram í þrí- eða fjórhneptum jakket* (Rvík. '13, 197).

skottakúla [sgohdaku:la] f. (Rang.) = **gorkúla.**

skotthúfa [sgoht(h)u·(v)a] f. 1. Tophue. — 2. spec. (pop.) den til den isl. Kvindedragt hørende Kvasthue.

skotti (-a, -ar) [sgohdı] m. 1. *(nafn á hesti með hvítt tagl)* (Navn paa en) Hest med hvid Hale. — 2. *(hlaupari)* Løber (BH.).

skottleggur [sgohdlɛɡ·oǫ] m. 1. Baghen (ASkaft.): *á meðan hun dreg andann gat hun haft það til að rísa upp á skottleggina* (JTrl. 69). — 2. = *lærbein.* — 3. Laarbenet i Baglallerne paa en Sæl (Vf., Breiðf.).

skottól [sgo:toᵘ·l] n. Skydevaaben.

skottóttur [sgohdo·hdoǫ] a. med hvid Hale (om Heste).

skottu dýralæknir [sgohdødi:ralaihgnıǫ] m. ufaglært Dyrlæge. **-ferð** [illegible] (Ultimt. **-geldari** [-ɡɛldarı] m. ufaglært Kastrerer, [illegible]. **-lækning** [-laihgniŋk] f. Kvaksalveri. **-læknir** [-laıhgnıǫ] m. Kvaksalver. **-prjedikun** [-prjɛ:dıgøn, -dıkøn] f. Lægmandspræken; falsk Præken, langt og meningsløst Væv: *Hann og aðrir mega halda skottuprédikanir fyrir mér* (Alþ. '11, B. II. 1295).

skot ull [sgo:dʏdλ, sgo:tʏdλ] f. Skydebomuld. **-vanur** [-va·noǫ] a. øvet i Skydning. **-vígi** [-vi·jı] n. Fæstning. **-virki** [-vıǫɟı] n. Fæstningsværker. **-vopn** [-vohpv] n. 1. *(spjót osfr.)* Kastevaaben. — 2. *(byssur osfr.)* Skydevaaben, Ildvaaben.

skóun (-ar, -anir) [sgoᵘ:øn] f. 1. Forsyning med Skotöj (Bún. I. 112). — 2. det at forsaale Sko og Stövler, Forsaaling (jfr. *skóari).*

skó varp [sgoᵘ:vaǫp] n. den sammentrukne Kant paa en isl. Sko (jfr. *varp): e-ð tekur (ekki) í* (el. *er ekki í*) *s.*, n-t er (ikke) saa dybt, at man synker i til Skokanten; *var sporrækt af sandi og sumstaðar í s.* (ÞThLýs. II. 148). **-votur** [-vo·døǫ, -vo·toǫ] a. som har faaet vaade Fødder, fordi Vandet er gaaet over Skoene.

skozkur [sgos·goǫ] a. = **skoskur.**

skó þrengsli [sgoᵘ:þrɛiŋslı] npl. Skosnæverhed. ° **-þræll** [-þraidλ] m. Stövleknægt (JsJs.). **-þröngur** [-þröyŋgoǫ] a. snæverskoet (ogs. om Hesteskо). **-þurka** [-þʏǫga] f. a. Gulvmaatte til at törre Fødderne paa, Skovisk. — b. overf. Pjalt: *Og svo væri Friðrik slík s., að láta sér sæma slíkt* (JTrL. 286). **-þvengur** [-þveiŋgoǫ] m. Skobaand, -rem (paa en isl. Sko).

1. **skrá (-r** el. **-ar, -r)** [sgrau:] f. I. †1. tört, sammenskrumpet Skind (jfr. *skrápur).* — 2. skrevet Rulle; Dokument: *skrár og skilríki.* — 3. Liste, Fortegnelse, Register; Katalog: *s. yfir kjósendur, kjörs.*, Valgliste; *bæjars.*, Vejviser, Adressebog. — II. Laas: *lykillinn stendur í skránni*, Nöglen sidder i Nöglehullet; *setja s. fyrir hirslu*, sætte en Laas for et Gemme.

2. **skrá (ði)** [sgrau:] vt. 1. optegne, skrive, forfatte: *það er skráð í árbókum.* — 2. a. optegne paa en Liste el i en Fortegnelse o. l.: *s. e-ð*, optage en Fortegnelse over n-t; *s. e-n á skip*, indtegne en som hørende til et Skibs Besætning, mønstre en. — b. refl. *skrást*, lade sig optegne el. indtegne; *skrást til ferðar, skrást í fjelag; — skrást á skip*, lade sig mønstre, tage Hyre paa et Skib.

skráar fjöður [sgrau:aǫfjö:ðøǫ] f. Laasfjeder. **-fóður** [-foᵘ:ðoǫ] n. Slutblik, Laasblik. **-gat** [-r-ga:t] n. Nöglehul. **-lauf** [-löy:v] n. Nögleskilt, Laaseskilt. **-mein** [-mɛi:n] n. Laasgang.

skráasmiður [sgrau:asmı:ðøǫ] m. Laasesmed.

skraddara iðn [sgrad:araıð·n] f. Skrædderhaandværk. **-sveinn** [-sveid·v] m. Skræddersvend. **-þankar** [-þauŋ·gaǫ, -þauŋ·kaǫ] mpl. «Skræddertanker», Lægmandstanker (JHall. 8).

skraddari (-a, -ar) [sgrad:arı] m. Skrædder.

skraf [sgra:v] n. Samtale, Snakken.

skrafa (a) [sgra:va] vt. og vi. a. tale, snakke: *s. við e-n*, snakke (passiare) med en; *skrafað er*, det hedder sig, man siger; *s. sig inn á e-n*, indynde sig hos en med Snak, snakke sig ind hos en, bedaare en med Snak: *Á nú að fara að setja innsigli þings og löggjafar á þá náunga, sem lifa af því að s. sig inn á fáfróða alþýðu, og selja henni spritblöndu með einhverri „djöflisku“ utaná* (Alþ. '11, B. II. 1267); *s. saman pilt og stúlku*, snakke om, at en Mand og en Kvinde staar i Kærlighedsforhold til hinanden (Árn.); (Talem.) *s. við skýin*, komme med intetsigende Fraser (JMPísl. 124); *þú skrafar ei skyn frá mjer* (GJ.), du bedaarer mig ej ved Snak. — b. refl. *skrafast: s. við*, snakke sammen.

skráfa (a) [sgrau:va] vi. knirke.

skraf budda [sgrav·bʏd·a] f. = **skrafskjóða.** **-drjúgt** [-drjuχt, -drjuht] an.: *e-m verður s.*, en udtaler sig vidtløftigt, udbreder sig over n-t: *Höf. verður s. um illindisdeilur* (Eimr. XIV. 63). **-finnur** [sgraf:ın·øǫ] m. snakkesaligt Menneske, Snakkebroder. **-hreifingslega** [sgraf·(h)ǫeiviŋslɛ:qa] adv. vidnende om Snaksomhed el. Lyst til at indlede en Samtale: *en síðan tekur húsfreyja til máls, og segir, allskrafhreifingslega* (JThPs. 234). **-hreifinn** [-(h)ǫei·vın] a. snaksom, underholdende. **-hreifni** [-(h)ǫeibnı] f. indec. Snaksomhed. **-hreifur** [-(h)ǫei·voǫ] a. = **skrafhreifinn.**

skrafinn [sgra:vın] a. aabenmundet, snaksom, snakkesalig.

skrafla (a) [sgrab·la] vi. (pop.) passiare, snakke: *s. saman.*

skraf maður [sgrav·ma·ðoǫ] m. snakkesaligt Menneske. **-málugur** [-mau·løqoǫ] a. sladdervorn. **-samur** [-f-samoǫ] a. snaksom.

skrafsi (-a, -ar) [sgraf·sı] m. = **skraffinnur.**

skraf skjóða [sgraf·sjoᵘ·ða] f. *(málug manneskja)* Sladdertaske: *(bullukolla)* Vrövlehoved. **-skúmur** [-sgu·moǫ] m. = **skraffinnur.**

skráfþur [sgrauf·þʏ·r] a. (Af.) = **skráþur.**

skraglast (a) [sgrag·last] vrefl. gaa vaklende el. klodset, stavre (Vf.).

skráhreyfa (-u, -ur) [sgrau:hǫei·va] f. (MvT. II. 80) = **skráveifa** 1.

?**skrall (-s, skröll)** [sgral, sqröl] n. = *brekánsball: stundum er „slegið þar upp skrellum“* (Lögr. '15, 57).

skrálæstur [sgrau:laisdoǫ] a. lukket med en Laas.

1. **skráma (-u, -ur)** [sgrau:ma] f. I. 1. *(ör eftir sár)* Ar, Skramme. — 2. *(rispa)* Rift. — II. overf. rynket, gammel Kvinde, «Heks»: *þú, skráman þín* (ÓDavÞul. 125). — †III. *(öxi)* Økse.

2. **skráma (a,** 2. og 3. p. sg. præs. ogs. **-ir)** [sgrau:ma] vt. og vi. 1. *(særa, gefa skráma)* saare, skramme. — 2. skære (i Øjnene), skinne med et stærkt, saarende el. blændende Lys: *ljósið skrámir í augu manns, er það kastast aftur frá hinum marglitu fjallshlíðum* (ÞThFerð. III. 267). — 3. pp. *skrámaður*, skrammet, let saaret.

skrambi (-a, -ar) [sgram·bı] m. (Dim. af *skratti)* Pokker, Pokkers: *hvaða s.! hver skrambinn!* saa for Pokker! fy for en Ufærd!: *æ, hvaða s.!* det var som Pokkers!; ofte adverbielt: *s. er það leiðinlegt*, det er Pokkers kedeligt, *hann er s. laglegur*, han er en Pokkers køn Fyr.

skrám leitur [sgraum·leı·døǫ, -leı·toǫ] a. hvid el. graalig i Ansigtet; overf.: *skrámleit skuggabjörg* (MJ. IV. 232). **-óttur** [sgrau:moᵘhdoǫ] a. 1. = *skrámleitur.* — 2. *(með rispum og örum)* skrammet.

skramsl [sgram·sλ] n. **1.** *(skrölt)* Skralden (ASkaft.). — **2.** *(blístur)* Flöjten (med Læberne) (BH.). — **3.** *(krunk í hrafni)* Ravneskrig.

skramsla (a) [sgram·sla] vi. **1.** *(skrölta)* skralde, larme. — **2.** *(blístra)* flöjte (med Læberne) (BH.). — **3.** = *krunka.*

skrámur (-s, -ar) [sgrau:mør] m. **1.** Mand med Skrammer; gammel, rynket Mand. — **2. a.** *(skrámleitur maður)* Mand med gusten, graalig Ansigtsfarve. — ***b.** «den blege», Benævnelse paa Maanen (jfr. *skrámleitur).*

skran (-s) [sgra:n] n. = *rusl,* Skrammel.

skranasali [sgra:nasa:lı] m. = **skransali.**

skráning (-ar, -ar) [sgrau:niŋk] f. Indregistrering.

skráningardagur [sgrau:niŋgarda:qør] m. (jfr. *skráning)* Registreringsdag: *s. skjals,* Udstedelsesdag (af et Dokument); *s. sjómanna,* Mønstringsdag.

skransali [sgran·sa·lı] m. Antikvitetshandler, Marskandiser.

skrap (-s, skröp) [sgra:p, sgrö:p] n. **1.** *(skrölt)* Klapren; *(skrjáf)* Knirken; *(hávaði, þvarg)* Tummel, Larm, Stöj. — **2.** *(gáski)* Kaadhed, Overgivenhed. — **3.** *(þvaður)* Sludder, Vaas. — **4.** *(skran)* Affald.

skrapa (a og ti) [sgra:ba, sgra:pa, sgraf·dı] vi. **1.** (om en af flere enkelte Dele sammensat Genstand) give sig el. løsnes i sine Fuger; *skórinn skrapir í ilinni,* Saalen paa Skoen er løs. — **2. a.** ogs. om den Lyd, der frembringes naar en saadan Genstand rystes el. bevæges hid og did, klapre: *hella ein, sem skrapti nokkuð* (JÁÞj. I. 588). — **b.** (om en skurrende Lyd): *Þegar sá heyrir að öskjurnar s.* (berörer hinanden), *sem forvitnast um þær* (ÓDavSk. 172): *e-r skrapir í skinninu,* en er radmager, ens Knokler rasler i en. — **3.** være el. staa udsat for Omtumlen el. Rystelser: *Sker hefur skrapið í firði,* | *skrapir heims um aldur* (BTh. 211). — **4.** *(skafa, klóra)* skrabe.

skrapagrind [sgra:bagrın·t, sgra:pa-] f. raslende Skelet; (som en Slags Skældsord) Skrinkelben.

skrapáhlaup [sgra:bauhλöy:p, sgra:p-] n. unyttig Anstrængelse.

skrapa laupur [sgra:balöy:bør, sgra:palöy:pør] m., **-tól** [-tou:l] n. **I. 1.** en Genstand, som er løsnet i sine Sammenföjninger, en ramponeret Genstand, Skrammel: *en (húsið) er í rauninni mesta s. orðið og hreysi* (Eimr. VI. 95). — **2.** daarligt Redskab: *það er sjaldnast tilgángurinn að hæfa með slíkum skrapatólum* (ÓDavSk. 92). — **II.** overf. upaalidelig Person: *heimskur maður og s.* (Eimr. XVIII. 201).

skráp dýr [sgrau:pdi·r] npl. Pighuder (echinodermata) (ÞThLýs. II. 589). **-fiskar** [-fısgar] mpl. Fiske med haarde Skæl (JÓlGrv. i ÞThLfr. II. 316). **-gróinn** [-grou·ın] a. ru: *hún velgdi mér undir skrápgrónum uggunum* (GFrSex 16). **-húð** [-(h)u·ð] f. pigget Hud. **-koli** [-ko·lı] m. (zool.) **1.** = *flúra,* Haaising (drepanopsetta platessoides). — **2.** (Eyf. og Af.) = *sandkoli,* Ising.

skrapla (a) [sgrahbla] vi. klapre, hænge løs: *skeifan skraplar undir klárgreyinu* (Breiðd.).

skráplúra [sgrau:blu·ra, sgrau:p-] f. = **skrápkoli** 1.

skrápn (-s, pl. ds.) [sgrauhpn] n. (Vf.), **skrápni (-is,** pl. ds.) [sgrauhbnı] n. **I. 1.** Benrad af en Flynder med Hoved og Hale og Finnerne *(rafabelti)* (Vf.). — **2.** *(flökuð lúða)* flækket Flynder (Vf.). — **II.** overf. *(luralegur maður)* Mand, lurvet i sin Paaklædning og Væsen, Tølper (Vf.).

skrapp [sgrahp] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **skreppa.**

skráp skata [sgrau:psga·da, -sga·ta] f. Sömrokke (raja clavata) (Vestm.). **-skinn** [-sgın] n. Hajskind, Havkalskind. **-skinnsskór** [-sgınsgou·r] m., **-skór** [-sgou·r] m. Sko lavet af Hajskind el. Havkalskind. **-tindar** [-tındar] mpl. Skalpigge (LFR. II. 168). **-tunga** [-tuŋga] f. Raspetunge (paa Snegle og Blæksprutter).

skrápur (-s, -ar) [sgrau:bør, sgrau:pør] m. **1. a.** *(hrjúft skinn)* ru Skind; (Talem.) *það er kominn út á honum skrápurinn* (GJ.), han har nu vist sit sande Sind. — **b.** spec. *(hákarlsskinn)* Havkalskind. — **2.** Praleri: *hlaupa í skrápana,* dæmpe andres Pralen.

skrá ritari [sgrau:rı·darı, -rı·t-] m. Registrator. **-ritun** [-rı·døn, -rı·t-] f. Indregistrering; *s. stúdenta við háskóla,* Immatrikulation af Studenter. **-setja** [-se·dja, -se·tja] vt. **1.** optegne, affatte, forfatte: *s. merkustu atriði æfi sinnar.* — **2.** registrere, indføre paa en Liste el. i en Fortegnelse: *s. stúdenta,* immatrikulere Studenter; *s. skip,* registrere et Skib; *s. bækur,* katalogisere Bøger. **-setning** [-sehdniŋk] f. **1.** Optegnelse, Affattelse: *s. merkilegra viðburða.* — **2.** Registrering, Indregistrering: *s. skipa,* Skibes Registrering; *s. stúdenta,* Immatrikulation af Studenter; *s. bóka,* Katalogisering af Bøger.

skrásetningar bók [sgrau:sehdniŋgarbou:k] f. Registreringsprotokol. **-bókstafur** [-bou:ksdavør] m. Registreringsbogstav. **-dagur** [-da:qør] m. Registreringsdag. **-gjald** [-ɟal·t] n. Registreringsgebyr; *(stúdenta)* Immatrikulationsgebyr. **-skírteini** [-ɡ-sɟiɾ·teinı] n. Registreringscertifikat. **-stjóri** [-sdjou:rı] m. Registrator, Mønstringsbestyrer. **-tala** [-ta:la] f. Indregistreringsnummer. **-umdæmi** [-r-ʏm·daimı] n. Registreringsdistrikt. **-valdsmaður** [-val·(t)smaðør] m. Registreringsmyndighed.

skrá skraufaþurr [sgrau:sgröy·vaþʏr·] a. fuldstændig tör, knastör (Breiðd.). **-tala** [-ta·la] f. Nummer i et Register; spec. Telefonnummer (Stj. '06, B. 330). **-tómur** [-tou·mør] a. = **galtómur.**

skratta gangur [sgrahdagauŋ·gør] m. Stöj, Spektakel (Árn.). **-hjú** [-ɧu:] npl. djævelsk Pak. **-legur** [-lɛ·qør] a. djævelsk, infam; — adv. *-lega,* infamt: *það gekk alveg skrattalega.*

skrattast (a) [sgrahdast] vrefl. lave Spektakel, stöje (Árn.).

skratti (-a, -ar) [sgrahdı] m. **1.** *(seiðmaður, seiðskratti, galdrakarl)* Troldmand. — **2.** *(ófreskja)* Uhyre, jfr. *vatnas.* — **3. a.** is. med Art. *skrattinn,* Fanden: *skrattinn fjarri mjer,* Fanden heller; (Talem.) *þar hitti(r) skrattinn (hana) ömmu sína,* der træffer (traf) Fanden sin Oldemor; *skemta skrattanum,* more Fanden (bruges irettesættende til Börn for at vænne dem af med Unoder el. daarlige Vaner, f. Eks. naar Börn gaar baglængs (ogs. kaldt: *ganga móður sína ofan í jörðina),* skærer Grimasser foran et Spejl, smækker med Tungen *(skella í góm),* knalder en luftfyldt Papirpose el. *líknarbelgur* af osv.): *vertu ekki að skemta skrattanum;* — *teyma skrattann,* trække Fanden, ɔ: gaa med Hænderne paa Ryggen; (Ordspr.) *það er ekki laust, sem skrattinn heldur,* det er ikke løst, som Fanden holder fast paa; *s. er skrafinn maður,* Fanden er en Snakkebroder. — **b.** *s.* og gen. med Art. *skrattans* brugt som adv.: Pokkers: *s. er hann duglegur; s. var hann lengi;* — *skrattans læti eru þetta!* — *skrattans leiðinlegur,* Pokkers kedelig. — **4.** lumpen Karl: *manns.;* — *rota skrattann* = *fara í skinnbrók,* se *skinnbrók.*

skraufa (a) [sgröy:va] vi. rasle.

skraufþur [sgröyf·þʏ·r] a. = *skráþur,* knastör.

skraumi (-a, -ar) [sgröy:mı] m. snakkesalig Person, Vrövlehoved; *(gortari)* Skryder; (Ordspr.) *hart á móti hörðu, sagði s., hann skeit móti skruggu* (SchMál.), haardt imod haardt, sagde Fanden, han satte sin Röv mod en Sten.

skraumur (-s, -ar) [sgröy:mør] m. = **skraumi.**

skraut (-s, pl. ds.) [sgröy:t] n. Pragt, Stads. **-band** [-bant] n. Pragtbind; Franskbind. **-bekkur** [-bɛhgør] m. Randforsiring. **-bygging** [-bıɟ·iŋk] f. Pragtbygning. **-blóm** [-blou·m] n. Pragtblomst. **-búa** [-bu·a] vt. pryde, pynte; — pp. *-búinn,* prægtigt klædt el. udstyret: *skrautbúin skip* (JHall. 39). **-eldur** [sgröy:dɛldør, sgröy:t-] m. Baal, tændt for Fornöjelses Skyld; — pl. Fyrværkeri. ***-fákur** [-t-fau·gør, -fau·kør] m. Stadshest; Paradehest. **-fegurð** [-fɛ·qørð] f. glimrende Skönhed. **-fífill** [-fi·vıdλ] m. (bot.) en Art af Høgeurt (hieracium prenanthoides). **-fjaðraður** [-fjaðraðør] a. med pragtfulde Fjer. **-flúr** [-flu·r] n. Ornamentik: *áhrifum af írskum listum og skrautflúri* (Eimr. XIV. 140). **-gata** [-ga·da, -ga·ta] f. pragtfuld Gade. **-girnd** [-ɟı(r)nt] f., **-girni** [-ɟı(r)dnı] f. indec. Pragtlyst, Pragtsyge. **-gjarn** [-ɟa(r)dn] a. pragtelskende. **-gripasali** [-grıbasa:lı, -grıpa-] m. Juveler. **-gripaverslun** [-grıbavɛʀ·sløn, -grıpa-] f. Juvelerforretning. **-gripur** [-grı·bør, -grı·pør] m. Smykke: *skrautgripir og áhöld kirkju,* en Kirkes Ornamenter og Instrumenter. **-hýsi (-is,** pl. ds.) [-(h)i·sı] n. Pragtbygning. **-hnúfa (-u, -ur)** [-(h)vu·va] f. pragtfuld Tinde: *fjalls á skrauthnúfum* (BTh. 145). **-hringur** [-(h)ɹiŋgør] m. pragtfuld Ring. **-hús** [-(h)u·s] n. = **skrauthýsi.** **-höll** [-(h)ödλ] f. Lystslot; Palads.

***skrauti (-a, -ar)** [sgröy:dı, sgröy:tı] m. elegant klædt Kæreste (GTh. Búi 17).

skraut yrði [sgröy:dırðı, sgröy:t-] npl. Taleblomster. **-jurt** [-jʏʀt] f. Prydplante. **-kápa** [-t-kau·ba, -kau·pa] f. Stadskappe, -kaabe. **-ker** [-ɟɛ·r] n. Vase. **-kjóll** [-ɟou·dλ] m. pragtfuld Kjole. **-klæddur** [-klaid·ør] a. prægtigt klædt. **-klæði** [-klai·ðı] npl. prægtige Klæder, Stadsklæder. **-laus** [sgröy:dlöys, sgröy:t-] a. pragtløs, simpel. **-legur** [-lɛqør] a. prægtig; — adv. *-lega.* **-leikur** [-leigør, -leikør] m. Pragt. **-leysi** [-leisı] n. Pragtløshed, Simpelhed. °**-lýsa** [-li·sa] vt. (jfr. *lýsa)* illuminere: *s. handrit.* °**-lýsing** [-li·siŋk] f. Illumination: *s. handrita.* **-litur** [-lı·dør, -lı·tør] a. med prægtige Farver. **-maður** [-ma·ðør] m., **-menni (-is,** pl. ds.) [-mɛn·ı] n. pragtelskende, elegant klædt Mand. **-planta** [-t-plavda, -planta] f. Prydplante. **-prenta** [-prɛvda, -prɛnta] vt. kunsttrykke, trykke festligt (f. Eks. med Farver). **-prent** [-prɛvt, -prɛnt] n., **-prentun** [-prɛvdøn, -prɛnt-] f. Kunsttryk, festligt Tryk. **-puntur** [-pʏvdør, -pʏnt-] m. (bot.) Miliegræs (milium effusum). **-reið** [-d-rei·ð, sgröy:t-] f. prægtigt Optog. **-rita** [-rı·da, -rı·ta] vt. skönskrive, kalligrafere. **-ritari** [-rı·darı, -rı·tarı] m. Kalligraf. **-rós** [sgröy:drou·s, sgröy:t-] f. Vignet. **-sali (-a, -ar)** [-t-sa·lı] m. Galanterihandler; Juveler. **-salur** [-sa·lør] m. prægtig Sal; Riddersal: *s. í höll.* **-samur** [-samør] a. pragtlysten. **-semi** [-sɛmı] f. indec. Pragtlyst. **-skrifa** [-sgrı·va] vt. = **skrautrita.** **-skrift** [-sgrıft] f. Skönskrift. **-skrín** [-sgri·n] n. Smykkeskrin. **-stafur** [-sda·vør] m. smykket Initial. **-stjarna** [-sdja(r)dna] f. Pragtstjærne.

***skrautuður (-s)** [sgröy:doðør, sgröy:t-] m. Pynter, Pryder: *skæri S.,* | *skín sem áður* (MJ. IV. 226).

skraut útgáfa [sgröy:du·dgauva, sgröy:tu·t-] f. Pragtudgave. **-vagn** [-vagn] m. Stadsvogn. °**-veifa** [-vei·va] f. Stander (JsJs.). **-víma** [-vi·ma] f. Betagelse over Pynt, Pyntesyge: *svo, þegar efnin leyfðu, stóð þó skrautvíman ekki mörg árin* (ÞGjÚf. 9).

skrá veifa [sgrau:vei·va] f. **1.** slem Streg: *gera e-m skráveifu,* spille en et (ondartet) Puds: *Hann gerði þar mörgum marga óþarfa skráveifu* (JTrHalla 116). — **2.** *(hræða)* Fugleskræmsel. — **3.** *(ástæðulaus ótti)* falsk Skræk. — **4.** Ulykke, Skade: *Þó hafði efnahagurinn aldrei orðið fyrir öðrum eins skráveifum sem þetta haust* (GFrE. 82); *Það er samt mjög líklegt, að bygðin í Þjórsárdal hafi orðið fyrir töluverðum skráveifum við þetta Heklugos* (ÞThFerð. II. 169). **-þur** [-þʏ·r] a. knastör.

skref (-s, pl. ds.) [sgrɛ:v] n. **1. a.** Skridt, Fodtrin: *taka löng* (el. *stór) s.,* gaa med lange Skridt, skræve. — **b.** spec. som Overs. af l. passus, fem romerske Fod. — **2.** *(klof)* Skræv; jfr. *skrefhár.*

skrefa (a) [sgrɛ:va] v. **1.** vi. **a.** *(stika, taka löng skref)* skridte ud, gaa hurtigt, gaa med lange Skridt, løbe. — **†b.** *s. umfram,* forbigaa, ikke tage Hensyn til. — **2.** vt. *(mæla í skrefum)* maale med Skridt, skridte af.

skrefa drjúgur [sgrɛ:vadrju:(q)ør] a., **-langur** [-lauŋ·gør] a. som tager lange Skridt. **-mælir** [-mai:lır] m. Skridtmaaler.

skreffingur (-s, -ar) [sgrɛf:iŋgør, -iŋs] m. (Nl., Sch.) = **skreppingur.**

skref gleiður [sgrɛv·glei·ðør] a. som tager lange Skridt. **-hár** [sgrɛ:f-(h)au·r] a. langbenet. **-hlaup** [sgrɛf·(h)λöy·p] n. Spring.

skreflast (a) [sgrɛb·last] vrefl. slæbe sig frem, med Nød og næppe kunne staa paa Benene.

skreflur [sgrɛb·lør] fpl. uvejsomme Steder (BH.).

skrefstuttur [sgrɛf·sdʏhdør] a. kortbenet.

1. **skreið (-ar, -ir)** [sgrɛi:ð] f. 1. *(hópur, torfa, ganga, einkum af fiski)* fremadskridende, myldrende Sværm (is. af Fisk). 2. *(harðfiskur)* tørret Fisk, Forraad af Stokfisk.

2. **skreið** [sgrɛi:ð] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **skríða.**

skreiðar baggi [sgrɛi:ðarba,ɟɪ] m. en Bylt tørret Fisk. **-ferð** [-ǫ-fɛr·ð] f. Rejse for at hente Stokfisk. **-gjald** [-r-ɟal·t] n. Betaling i Form af Stokfisk. **-hestur** [-ǫ-(h)ɛs·døǫ] m. 1. Hest bærende tørret Fisk *(skreið).* 2. en Hestbyrde (to Bylter) törret Fisk *(skreið).* **-hjallur** [-ɧad·løǫ] m. Skur, hvori Fisk tørres. **-hlaði** [-(h)λa:ðɪ] m. Stabel af Stokfisk. **-kaup** [-köy:p] npl. Køb af Stokfisk. **-lest** [-r-lɛs·t] f. Karavane med Stokfisk.

skreiðast (di) [sgrɛi:ðast, sgreid:ɪst] vrefl. a. krybe. — b. om n-t, man gör med svage Kræfter: *s. úr rúminu,* kravle ud af Sengen: *Eg ... skreiddist* (krøb) *í fötin og komst á hestbak* (GFrÓl. 161).

skreið fiski [sgreið·fɪsɟɪ] f. el. n. Fiskeri af Torsk og andre Fisk til Tørring. **-færi** [-fai·rɪ] n. = **skíðafæri.**

skreiðingur (-s) [sgrɛi:ðɪŋgøǫ] m. 1. *(það að skríða)* Kryben. — 2. *(fyrirsláttur)* unyttige Undskyldninger.

†**skreiðver** [sgrɛið·vɛ·r] n. Fiskerleje.

†**skreyfa (a)** [sgrɛi:va] vt. = *skrjáfa: svo burt, að það skreyfar í því* (Sch.).

skreyja (-u, -ur) [sgrɛi:ja] f. Kryster, Kujon.

skreika (a) [sgrɛi:ga, sgrɛi:ka] vi. vakle: *e-m skreikar fótur,* en glider ud med Benet (spec saal. at han snubler); *s. yfir,* springe hen over n-t; (ved Plöjning) gaa hen over en Ujævnhed saal., at den ikke fjærnes: *Skreiki plógurinn yfir, svo gúlpur verði* (Andv. I. 152).

skreipur [sgrɛi:bøǫ, sgrɛi:pøǫ, n. sgrɛif·t] a. glat (for Foden) (bruges i Mods. til *sleipur* is. om Glathed i Törke); n. *skreipt: það er skreipt undir fæti; skreift* (sædv. *sleipt) var sakir húðarrigningar* (ÞThFerð. IV. 38).

skreyta (ti) [sgrɛi:ta, sgrɛihdɪ] vt. 1. *(prýða)* smykke, pynte, pryde, besmykke, udsmykke, udpynte. — 2. *(hæla með ýkjum)* rose overdrevent. — 3. *(segja rangt frá)* fremstille urigtigt; *(ljúga upp á e-n)* paalyve en; (Ordspr.) *margur er sá konurnar skreytir* (SchMál.), man lyver Kvinderne meget paa.

skreyti [sgrɛi:dɪ, sgrɛi:tɪ] f. indec. 1. Opspind, Løgn. — 2. (typ.) Ornament. **-legur** [-lɛ·ɣøǫ] a. opdigtet, løgnagtig.

skreytilist [sgrɛi:dɪlɪs·t, sgrɛi:tɪ-] f. Kosmetik.

skreyting (-ar) [sgrɛi:diŋk, sgrɛi:t-] f. Udsmykning, Pyntning.

skreytingarmynd [sgrɛi:diŋgarmɪn·t, sgrɛi:t·] f. Dekorationstegning: *draga s.* (Stj. '03, B. 300).

skreytinn [sgrɛi:dɪn, sgrɛi:tɪn] a. usandfærdig, løgnagtig.

skreytni [sgrɛihdnɪ] f. indec. Usanddruhed, Løgnagtighed.

?**skrekkilegur** [sgrɛhɟɪlɛ·ɣøǫ] a. skrækkelig (JÁGát. 133).

?**skrensa (a)** [sgrɛn·sa] vi. skrense; glide ud med Foden, tabe Fodfæste.

1. **skreppa (-u, -ur)** [sgrɛhba] f. 1. Pose, Randsel: *s. beiningamanns.* 2. *(músagildra)* Musefælde: *sem mús í skreppu.* — 3. *(í hespu)* a. Knæk, Fed (¹/₁₁ af *hespa)* = 44 *þræðir.* b. Haspegren.

2. **skreppa (skrepp; skrapp, skruppum; skryppi; skroppið)** [sgrɛhba, sgrɛhp: sgrahp, sgrʏhbøm, sgrɪhbɪ; sgrohbɪð] v. I. vi. 1. slippe, glide: *honum skruppu fætur,* han gled ud med Foden og snublede; *skrapp hesturinn í,* Hesten stak Benet igennem (Sne, Isdække el. lign.); *það skreppur í snjóinn,* Sneen kan ikke bære; *það skrapp fram úr honum (upp úr honum),* det slap ham uforvarende ud af Munden, undslap ham; *s. úr höndum e-s,* slippe en ud af Hænderne. — 2. glide, komme bort ved en hurtig Bevægelse: *s. af,* slippe af: *þráðurinn skrapp af;* — *s. fyrir,* gaa i Baglaas; *s. upp,* aabnes uforvarende: *en þarna skrapp það upp, brjefsskömmin, af sjálfu sjer* (JThPs. 157); *s. út undan e-m,* glide bort fra en: *árbakkinn s. út undan fötunum á mjer, svo að jeg datt í ána.* — 3. *(um hespu)* (= *smella)* knække, give et Knæk: *þegar skreppur í á hesputrjenu.* — 4. *s. saman,* krybe ind, skrumpe sammen: *Sumarið var þurkasamt ... og skruppu því skornir saman og lestust inn í tæturna* (GFrE. 15). — 5. springe, tage sig en Sviptur, göre en lille Udflugt: *s. e-ð; s. á næsta bæ;* — *s. eftir e-u,* gaa (hurtigt) hen og hente n-t. — II. pp. *skroppinn: skyni skroppinn,* defekt paa Forstanden, dum: *margt vinnufólk, er ekki það skyni skroppið* (saa ubegavet) (Alþ. '11, B. II. 1061).

skreppingslegur [sgrɛhbiŋslɛ·ɣøǫ] a. a. nervøs; spec. bange for Spøgelser, uhyggelig til Mode: *að vísu sagðist hún sjálf ekki vera neitt skreppingsleg eða myrkfælin* (ValDagr. 27). — b. *(ragur)* fejg, modløs (Siglf.).

skreppingur (-s) [sgrɛhbiŋgøǫ, -iŋs] m. 1. a. uhyggelig Fornemmelse: *það var í mér hálfgerður s.,* jeg var lidt uhyggelig til Mode (ÞGjD. 11). — b. *(hugleysi)* Fejghed, Modløshed. — 2. *(myrkfælinn maður og hræddur við vofur osfr.)* Person, som er mørkeræd og frygtsom for overnaturlige Væsener.

skreppini (-is, pl. ds.) [sgrɛhbɪnɪ] n. (BH.) 1. flygtigt Gøglebillede. 2. = *skreppingur.*

skreppu skriðmælir [sgrɛhbʏsgrɪð·mailɪǫ] m. = *pokaskriðmælir,* Poselog. **-trje** [-trjɛ:] n. Knæk paa et Haspetræ.

skrið (-s) [sgrɪ:ð] n. 1. a. Kryben, Krybning: *s. krabbans;* — *koma(st) á s.,* begynde at staa op (om en Rekonvalescent); *vera á skriði,* være oven Senge, skönt svag. — b. krybende Fornemmelse: *byrjar hann* (ɔ: *krabbinn) með í síðu ... hvar í koma smá stingverkir, og kvik eða skrið endrum og sinnum* (LFR. XV. 79). — 2. = *skriður,* Bevægelse, Fart: *sjeð, hvað gekk og hvernig á endinni, heldur kom s. á það* (HeimJDulr. 160). (Ordspr.) *... er á skepnunni* (GJ.), der er Fart over Dyret. *Þá gekk enn stirt að koma verulegu skriði á iðnaðinn* (faa Industrien rigtig i Gang) (Eimr. I. 23). — 3. *(skautaferð)* Skøjteløbning: *s. á járnum,* Skøjteløbning.

skriða (-u, -ur) [sgrɪ:ða] f. 1. Skred, Jordskred: *(úr fjalli)* Fjældskred; *(snjóskriða)* Sneskred; (Ordspr.) *þar er skriðunnar von, sem hún hefur fyr fallið* (GJ.), der kan man vente Skredet, hvor för det er skredet ned; *skriðan hljóp* (el. *fjell) á bæinn,* Fjældskredet (el. Lavinen) styrtede ned over Gaarden. — 2., ogs. i pl., Stykke, bedækket med Fjældskred: *gamlar skriður grasi vaxnar.*

skríða (skríð; skreið, skriðum; skriðið) [sgri:ða, sgri:ð; sgrɛi:ð, sgrɪ:ðøm; sgrɪ:ðɪð] vi. I. 1. krybe, om krybende Dyr, Orme o. l., ogs. om Mennesker: *ormurinn skreið um lyngið; s. á höndum og fótum* (el. *á fjórum fótum),* krybe paa alle fire; *s. undir rúmið,* krybe ind under Sengen. — 2. i forsk. til Dels overf. Udtryk: *s. fyrir e-m,* krybe for en, sleske for en; *s. fram,* krybe frem; overf. lige kunne holde sig oppe, lige kunne friste Livet: *fjenaður sem af vantandi fóðri ýmist skríður fram laklega fóðraður eða fellur að meira eða minna leyti* (Lögr. '15, 49); *s. saman,* ¹) (om Orme) vokse sammen til eet Stykke: *það er þjóðtrú, að ef ánamaðkur sje slitinn í sundur, geti hann skriðið saman;* ²) overf. komme sig efter en Sygdom: *Hún er nú að s. saman og klæddi sig í dag* (GFrE. 46); *hún hefur verið dauðans aumingi, en er nú að s. saman;* (Ordspr.) *sækjast sjer um líkir, saman níðingar s.,* ee søges Selle lige, sammen ride Nidinge (PLaale), Kæltringer søger hinanden, Krage søger Mage; *s. kvikur* (ɔ: *í lús),* være fuld af Utöj; *skýlu | skriðna óþrifum,* Dække, der myldrede af Utöj (BóluHj. 213); *s. undir skegg e-m,* egl. krybe under ens Skæg ɔ: krybe i Skjul hos en. — II. 1. glide frem: *skipið skríður vel,* Skibet skyder en god Fart; — impers.: *það skríður í ánni,* der er Isskred i Floden (Árn.). — 2. †a. *(fara á skíðum)* gaa paa Ski; *s. á járnum,* løbe paa Sköjter. — b. i Nutidssprog i Udtr.: *láta s. til skarar,* egl. lade glide frem til Randen af Isskorpen, ɔ: lade n-t komme til en Afgörelse (Ordspr. vistnok taget fra Slædefarten); *þeim degi, þegar s. átti til skara um eitt mesta áhugamál þeirra* (JTrB. 143). — III. pp. *skriðinn:* 1. slidt (om Klæder): *kuldinn næddi í gegn um skriðin og fátækleg fötin á fólkinu* (ValDagr. 36). — 2. bedækket med Fjældskred: *fjallið er skriðið.*

skrýða (skrýddi, skrýtt) [sgri:ða, sgrid:ɪ, sgriht] v. (jfr. *skrúð)* 1. vt. a. pynte, smykke: *s. húsið (með) málverkum; s. sig með blómum.* — b. is. iføre Höjtidsdragt el. Ornat: *s. prest.* — 2. refl. *skrýðast,* iføre sig Höjtidsdragt el. Ornat.

†**skriðall** [sgrɪ:ðadλ] a. forgængelig.

skrið bytta [sgrɪð·bɪhda] f. Lygte. **-braut** [-bröy·t] f. a. Glidebane, Rutschebane: *búa til s. í hlíðinni.* — b. overf. Glidebane, Afveje: *Þegar löggjöfin er komin inn á slíka s., er ekki gott að vita, hvar hún lendir* (Eimr. XVI. 197). **-depla** [-dɛhbla] f. (bot.) smalbladet Ærenpris (veronica scutellata). **-dýr** [-di·r] n. Krybdyr. **-dýrafræði** [-dirafrai:ðɪ] f. indec. Herpetologi. **-drjúgur** [-drju:(ɣ)øǫ] a. hurtiggaaende, hurtigløbende. **-fimur** [-fɪ·møǫ] a. flink i Skiløbning. **-flaga** [-fla·ɣa] f. Fodskiven paa en Snegl. °**-flötur** [-flö·døǫ, -flö·tøǫ] m. (JsJs.) = **skriðbraut** 1. †**-færi** [-fai·rɪ] npl. Skier. **-hnár** [-hvau·r] a., jfr. *skriðknár: hann er orðinn s.,* han er begyndt at kunne liste omkring (siges om en Rekonvalescent) (Árn.). **-horaður** [sgrɪ:þ(h)o·raðøǫ] a. radmager. **-hraði** [sgrɪð·hɣa·ðɪ] m. *(skips)* Fart.

skrýðing (-ar, -ar) [sgri:ðiŋk] f. 1. Pynten, Udpyntning: *s. húsa.* — 2. Iførelse af Höjtidsdragt, Embedsdragt el. Ornat: *s. prests fyrir altari.*

skriðinn [sgrɪ:ðɪn] pp. af **skríða.**

°**skrýðir (-is)** [sgri:ðɪǫ] m. Pynter, Besmykker.

†**skrið járn** [sgrɪð·jau(r)dn] npl. = **skautar.** **-jökull** [-jö·ɣodλ, -jö·k-] m. Gletscher, Skridjøkel. **-knár** [-knau·r] a. som kan krybe, *(um börn)* som kan gaa (om Börn). **-kvikindi** [-kvɪ·ɟɪndɪ, -kvɪ·k-] n. = **skriðdýr.** †**-legur** [-lɛɣøǫ] a. slangeagtig, krybende. **-língresi** [-liŋgrɛsɪ] n. (bot.) krybende Hvene (agrostis alba). **-ljós** [-ljoᵘ·s] n. Lygte; Lanterne: *Var það s. timburfarsins norska* (JTrL. 218); Lygte, Haandlygte: *lét hann ... bera fyrir sér skriðljósin* (Esp. I. 52). **-ljósbirta** [-ljoᵘsbɪɾ·da] f. Lygteskin. **-mor** [-mo·r] n. vrimlende Insekter, Insektvrimmel (JÞorl. I. 25). **-mælilína** [-mailɪli:na] f. (naut.) Loglinie. **-mælir** [-mai·lɪǫ] m. (naut.) Log. **-mælisvjel** [-mailɪsvjɛ:l] f. (naut.) Loggemaskine.

skriðna (a) [sgrɪð·na] vi. 1. skrænse, snuble, glide ud, skride ud: *e-m skriðnar fótur,* en glider ud med Benet; *árbakkinn skriðnaði undan fótum hans,* Aabredden skred ud under hans Fødder. — 2. a. forfalde, forværres, blive forslidt: *prjón fer að s.* — b. blive tyndslidt (om Töj). — 3. pp. *skriðnaður,* nedbrudt; forslidt.

skriðnablóm [sgrɪð·nabloᵘ:m] n. (bot.) Bjærg-Gaasemad (arabis alpina).

skriðnun (-ar, -anir) [sgrɪð·nøn, -anɪǫ] f. 1. a. *(það að skrika fótur)* Snublen, Gliden ud. — b. Jordskred, Skred: *s. jarðvegs.* — †2. *(yfirsjón, hrösun)* Forseelse.

skrið ormur [sgrɪ:ðormøǫ] m. krybende Orm, Krybdyr. **-renningur** [sgrɪð·rɛn·iŋgøǫ] m. = **skafrenningur.** **-semi** [-sɛmɪ] f. indec. Kryberi (H. Pjetursson i Morg. VIII. 138, S. 1, Sp. 3). °**-skautar** [-sgöy·daǫ, -sgöy·taǫ] mpl., °**-skjótar** [-sɟoᵘ·daǫ, -sɟoᵘ·t-] mpl. = **skautar.** **-skjótur** [-sɟoᵘ·døǫ, -sɟoᵘ·tøǫ] a. hurtigløbende. **-sóley** [-soᵘ·lɛi] f. (bot.) vandgrenet Smörblomst (ranunculus repens). **-stör** [-sdö·r] f. (bot.) krybende Star (carex norvegica). °**-tól** [-toᵘ·l] n. (egl. Kryberedskaber, ɔ:) Ben (BóluHj. 226).

skriðu árensli [sgrɪ:ðoau:rɛnslɪ] n., **-fall** [-fad·λ] n. Nedstyrtning af Skred. **-fallinn** [-fad·lɪn] a., **-hlaupinn** [-hλöy:bɪn, -hλöy:pɪn] a. bedækket med Fjældskred: *s-hlaupið fjall.* **-hætt** [-haiht] an. udsat for Skred.

skriðull [sgrɪ:ðodλ] a. (bot.) krybende (repens).

skriðum [sgrɪ:ðøm] 1. p. pl. imp. ind. af **skríða.**

skriður (-s og -ar) [sgrɪ:ðøǫ] m. 1. Bevægelse, Fart; Gliden: *s. á hesti, skipi, hrauni, snjóflóði* osv.; *þegar skriðurinn var af* (Farten sagtnede), *skutu þeir út báti* (Skirn. '12, 328); *Hann fór fyrst hægt, en smám saman*

tók hann að drýgja skriðinn (forøge Farten) (Eimr. II. 36). — **2.** Impuls: *sá s. sem á komst í þessi þrjú skifti* (Mill 71). — **3.** *(isskrið)* stor Mængde af Isstykker i en Flod: *það er s. í ánni, svo ferjan varla klýfur hann.* — **4.** *(ferill eftir skriðdýr)* Spor efter et Krybdyr: *flæddu grunn sem gengju á skriðu* (StStAndv. III. 197).

skriðu runninn [sgrɪ:ðørYn:ɪn] a. bedækket med Skred. **-sæll** [-said·λ] a. med hyppige Skred, tilböjelig til Skred: *fjöllin ... skriðusæl og snjóflóðaleg* (Lögr. '15, 25); *gabbróið er ekki eins skriðu- og roksælt* (ibid. '15, 154).

skrif (-s, pl. ds.) [sgrɪ:v] n. **1.** Skrift: *bæði í skrifi og prenti* (Fj. II. 1, 23). — **2.** *(skjal, brjef)* Skrivelse: *s. biskups til allra prófasta á landinu; (ritgerð)* Afhandling: *s. um eldgos.*

skrifa (a) [sgrɪ:va] vt. **†1.** *(mála, teikna, sauma út)* male, tegne, brodere. — **2.** skrive: *s. brjef,* skrive et Brev; *s. vel, illa,* skrive smukt, daarligt; *s. góða hönd,* skrive en smuk Haand; ?*s. e-ð af,* afskrive n-t; *s. sig fyrir e-u,* abonnere paa n-t, tegne sig for n-t: *s. sig fyrir hlutum í fjelagi,* tegne Aktier i et Selskab; *s. sig fyrir tímariti,* tegne Abonnement paa et Tidsskrift; *s. e-ð hjá e-m,* skrive n-t paa ens Konto: *láttu s. þetta hjá mjer:* — *s. e-ð hjá sjer,* skrive n-t ned (for ikke at glemme det); *s. undir (e-ð),* underskrive (n-t); *s. e-ð upp,* skrive n-t ned (el. af); *s. upp á (víxil),* endossere en Veksel; *yfirmatsmaður skrifar upp á reikninga þeirra* (forsyner deres Regning med Paategning) (Stj. '04, B. 180); *s. e-ð upp aftur,* skrive n-t om; *s. utan á,* skrive ens Navn og Adresse paa en Konvolut: *skrifaðu utan á fyrir mig.* — **3.** *(semja)* skrive, forfatte: *s. bók.* — **4.** refl.: *skrifast,* skrives: *hvar á þetta að s.?* — *s. á við e-n,* korrespondere med en, staa i Brevveksling med en. — **5.** ppr. *skrifandi,* som kan, er i Stand til at skrive: *hann er bæði læs og s.* — **6.** pp. *skrifaður,* skrevet: *eins og skrifað stendur,* som det staar i Skriften, som skrevet staar; *þessi kaup eru hvergi skrifuð,* denne Handel er ingen Steder bogført.

skrýfa (ði) [sgri:va] vt. **1.** med dat. el. acc. opstable: *s. korn* el. *korni,* opstable Korn til Törring. — **2.** med acc. kruse, krølle: *s. hár sitt.*

†skrifan (-ar, -ir) [sgrɪ:van] f. **1.** *(mynd)* Afbildning. — **2.** *(skrift, afritun bóka)* Skrivning, Afskrivning af Bøger.

skrifara hönd [sgrɪ:varahön·t] f. Skriverhaand; *létt s.* (el. *vita, hvort e-r er eða verður góður skrifari),* Puds, bestaaende i at man fatter om ens Arm og byder ham at holde den helt slap, saa vil han faa en god Haandskrift; man svinger Armen nogle Gange frem og tilbage, og naar han saa mindst aner det, støder man den mod noget haardt el. giver ham en Lussing med den (ÓDavSk. 172). **-krampi** [-kraṃ·bɪ, -kram·pɪ] m. Skrivekrampe. **-laun** [-löy:n] npl. Skriverløn; Løn som Kontorist. **-penni** [-pen:ɪ] m. Skriverpen. **-sveinn** [-sveid·n] m. Skriverdreng.

skrifari (-a, -ar) [sgrɪ:varɪ] m. **†I.** *(málari)* Maler. — **II. 1.** Skriver: *hann er góður s.,* han skriver en smuk Haand; *vita hvort e-r er eða verður góður s.,* se *skrifarahönd.* — **2.** *(skrifstofumaður)* Kontorist, Skriver; *s. í fjelagi,* Sekretær i et Selskab. — **3.** = *óðinshani.*

skrif blek [sgrɪv·ble·k] n. Skriveblæk. **-borð** [sgrɪb:orð] n. Skrivebord. **⁰-borðskommóða** [-b:or(þ)skom:oᵘða, -b:oϱs-] f. (Js]s.) = **skatthol.** **-borðsstóll** [-bor(þ)sdoᵘd·λ, -b:oϱs-] m. Skrivebordsstol. **-dómur** [-v·-doᵘmøϱ] m. skriftlig Retskendelse. **-finnur** [sgrɪf:ɪn·øϱ] m. Smörer, Skribler; Bureaukrat. **-finska (-u)** [-f:ɪnsga] f. Pedanteri; bureaukratisk Pedanteri. **-finskubragur** [-f:ɪnsgobra:ɡøϱ] m. bureaukratisk Præg el. Karakter. **-finskulegur** [-f:ɪnsgolɛ:ɡøϱ] a. bureaukratisk. **-fræði** [-f:rai·ðɪ] f. indec. Grafologi. **-fræðilegur** [-f:raiðɪlɛ:ɡøϱ] a. grafologisk. **-fræðingur (-s, -ar)** [-f:rai·ðiŋɡøϱ] m. Grafolog, skriftkyndig. **-færi** [-f:ai·rɪ] npl., **-föng** [-f:öyŋk] npl. Skrivematerialier. **-hnífur** [-f·-(h)vi·v-øϱ] m. Pennekniv. **-hönd** [sgrɪ:f(h)önt] f. = *rithönd,* Haandskrift.

skrýfijárn [sgri:vɪjaur·dv, -jaud·v] n. Krusejærn, Krøllejærn.

skrýfing (-ar, -ar) [sgri:viŋk] f. **1.** Opstabling til Törring: *s. korns.* — **2.** Krusning: *s. hársins.*

skrifl [sgrɪb·λ] n. = **skrifli.**

skrifla (a) [sgrɪb·la] vi. glide, skræve ud i glat Føre; — refl. *skriflast,* med Nød og næppe komme over glatte og farlige Steder (BH.).

skriflabúð [sgrɪb·labu:ð] f. Marskandiserbutik.

skrif legur [sgrɪv·leɡøϱ] a. skriftlig: *skrifleg atkvæðagreiðsla,* skriftlig Afstemning; — adv. *-lega.* **-letur** [-lɛ·døϱ, -lɛ·tøϱ] n. Skrifttyper, Skrift.

skrifli (-is, pl. ds.) [sgrɪb·lɪ] n. **1.** Skrammel, en gammel, laset, halvubrugelig Ting: *báts.* — **2.** overf. om levende Væsener: Skrog, Stakkel med daarligt Helbred: *Pjetur var s.* (ÞErl. i Eimr. I. 48).

skriflis kista [sgrɪb·lɪsɕɪs·da] f. Skrammelkiste. **-legur** [-lɛ·ɡøϱ] a. ramponeret, skrøbelig.

skrif pappír [sgrɪf·pahbiϱ] m. Skrivepapir. **-sandur** [-sandøϱ] m. Strøsand. **-stofa** [-sdo·va] f. Kontor; Bureau.

skrifstofu fje [sgrɪf·sdovøfjɛ:] n. Kontorudgifter; Kontorholdsgodtgörelse. **-genginn** [-ɟeiŋ·ɟɪn] a. som har faaet Kontoruddannelse. **-gjöld** [-ɟöl·t] npl. Kontorudgifter. **-hald** [-hal·t] n. Kontorhold. **-kostnaður** [-kos·(d)naðøϱ] m. Kontorudgifter. **-legur** [-lɛ:ɡøϱ] a. kontormæssig; *(skriffinskulegur)* bureaukratisk. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. Kontormand. **-ríki** [-ri:ɟɪ, -ri:ɕɪ] n. bureaukratisk Stat. **-stjett** [-sdjɛht] f. Bureaukrati. **-stjóri** [-sdjoᵘ:rɪ] m. Kontorchef; Bureauchef. **-störf** [-sdör·v] npl. Kontorarbejde. **-tími** [-ti:mɪ] m. Kontortid. **-tæki** [-tai:ɟɪ, -tai:ɕɪ] npl. Kontorinventar. **-vald** [-val·t] n. Bureaukrati. **-venja** [-vɛn·ja] f. Sædvane el. ordinær Forretningsgang paa et Kontor el. Bureau (Lhgsk. '11, 2).

skrift (-ar, -ir) [sgrɪf·t] f. **†I. a.** *(málverk)* Maleri, spec. om Helgenbilleder i en Kirke. — **b.** *(málað líkneski)* malet Billedstøtte. — **c.** *(útsaumur)* Broderi: *skript með ólum breiðum* (ÓDavVik. 399). — **†II.** = *ritning,* den hellige Skrift. — **III. 1.** *(það að skrifa, rita)* Skrift, Skrivning, Skriven: *s., lestur, reikningur;* — *kunna s.,* kunne skrive. — **2.** Haandskrift: *skriftin* [illegible]. — **3.** [illegible] *skriftir,* Skrivearbejde, Kontorarbejde: *vinna við skriftir.* — **IV.** mest i pl. *skriftir.* **1.** Skriftemaal: *ganga til skrifta,* skrifte; *taka opinberar skriftir,* staa offentlig Skrifte. — **2.** Bodsøvelse: *setja e-m s.,* paalægge en Bodsøvelse. — **†3.** overf. *(refsing)* Straf: *fá maklega s.*

skrifta (a) [sgrɪf·da] v. **I.** vt. med dat. **1. a.** *s. e-m,* høre el. modtage Skriftemaal af en. — **b.** paalægge Bod: *biskup skriftaði honum að fasta.* — **2.** *s. e-m,* revse en: *Nú er víst J. G. búinn að skrifta þér* (JSB. 518–519). — **II.** med acc.: *s. syndir sínar,* skrifte, bekende sine Synder; — ellipt.: *s. fyrir e-m,* staa Skrifte hos en, skrifte for en. — **III.** refl. *skriftast,* skrifte, være til Skrifte; *s. við e-n,* skrifte for en.

skrifta barn [sgrɪf·dabar·dv, -bad·v] n. Skriftebarn. **-faðir** [-fa:ðɪϱ] m. Skriftefader. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. Mand, som staar offentlig Skrifte. **-mál** [-mau·l] npl. Skriftemaal.

skriftar ganga [sgrɪf·dargauŋ·ga] f., **-gangur** [-gauŋ·gøϱ] m. Skrifte. **-kensla** [-ϱ-ɕɛn·sla] f. Skriveundervisning. **-lag** [-r-la:ɣ] n. den Maade, hvorpaa man skriver. **-merki** [-mɛr·ɟɪ] n. Skilletegn i Skrift. **-tími** [-ϱ-ti:mɪ] m. Skrivetime.

skriftastóll [sgrɪf·dasdoᵘd·λ] m. Skriftestol.

skrift bera [sgrɪf·tbɛ·ra] vt. skrifte; — pp. *-borinn,* skriftet: *gaf ... aflát skriptborinna synda* (Esp. III. 15). **-fróður** [-froᵘ·ðøϱ] a. skriftkyndig: *s. maður,* Grafolog. **-fræðingur (-s, -ar)** [-frai·ðiŋɡøϱ] m. Grafolog. **-harður** [-(h)arðøϱ] a. som paalægger sine Skriftebörn svære Bodsøvelser. **-lærður** [-d-lairðøϱ] a. skriftklog. **-þýðandi** [-t-þi·ðandɪ] m. Grafolog: *Annars gæti verið, að skriftfróðir menn (skriftþýðendur) nú á tímum gætu lýst eitthvað lunderni Galdra Lofts eftir dráttunum í nafni hans* (HÞLoft. 16—17).

skrif tæki [sgrɪf·tai·ɟɪ, -tai·ɕɪ] npl. = **skriffông.** **-vjel** [sgrɪv·jɛ·l] f. Skrivemaskine. **-vjelabákn** [-v·jɛlabauhkv] n. vældigt bureaukratisk Apparat.

skrika (a) [sgrɪ:ga, sgrɪ:ka] vi. glide ud, snuble: *e-m skrikar fótur* = *e-m skreppur fótur,* en glider ud med Foden, snubler: *nær prófossinn ... stiganum frá kipti, þá skyldu þeir ... s.* (falde) *því nær til jarðar, en þeir* [illegible] (JÓ.Ind. 308).

1. **skríkja (-u, -ur)** [illegible] f. **1.** [illegible]. — **2.** i pl. hvinende Latter, Hvin (s. om halvundertrykt Latter): *hlæja í skríkjur,* hvine; *brosandi í skríkjur hló* (ÓDavÞul. 319).

2. **skríkja (ti)** [sgri:ɟa, sgri:ɕa, sgriχ·dɪ] vi. **1.** *(kvaka)* kvidre. — **2.** hvine, hyle af Latter. — **3.** refl. *skríkjast,* ryste (hyle) af Latter: *hann skalf og skókst og skrýktist allr* (Klopst. VI. 233).

skríkjahlátur [sgri:ɟahλau:døϱ, sgri:ɕahλau:tøϱ] m. halvundertrykt, hvinende Latter.

skríkjur [sgri:ɟøϱ, sgri:ɕøϱ] pl. af 1. **skríkja.**

skríkjuródd [sgri:ɟoröt·, sgri:ɕo-] f. hvinende Stemme.

skrykkja (ti) [sgrɪhɟa, sgrɪχ·dɪ] vi. **1.** bevæges hurtigt og stødvis: *vindhaninn* [illegible] *skrykkir niður,* en faldt [illegible] en Fart, med et Ryk. — **2.** overf.: *s. af,* klare sig, slaa sig igennem (med Nød og næppe): *Kola skrykti af með annað lambið* (ÞGjD. 26); *hvort heldur þeir* [illegible] *til að halda honum, eða hann skrykkti af án þess* (Eimr. III. 91). — **3.** refl. *skrykkjast* = *byltast, veltast til,* rulle frem og tilbage.

skrykkjóttur [sgrɪhɟoᵘhdøϱ] a. **1.** *(bugðóttur, krókóttur)* kroget: *s. vegur.* — **2. a.** *(óstöðugur)* ustadig; *(í kippum)* i Ryk. — **b.** n. *skrykkjótt* som adv. ustadigt, rykvis: *e-ð gengur skrykkjótt,* n-t gaar op og ned, kun saa som saa, n-t gaar ikke videre godt, mindre heldigt: *það gekk skrikkjótt og reglulítið og borgaði sig ekki* (ÞThLýs. II. 248).

skrykkur (-s, -ir) [sgrɪhgøϱ, sgrɪχ·s, sgrɪhɟɪϱ] m. **1. a.** Stød, hastig Bevægelse, stærkt Ryk: *með rykkjum og skrykkjum,* stødvis; *ganga í* [illegible] (JÁÞj. I. 460). — **b.** *(bylta)* pludseligt Fald el. Nedstyrtning. — **2.** Krog, Bugtning: *vegurinn er með skrykkjum.*

skríl blað [sgril·bla·ð] n. Pøbelorgan, Smudsblad. **-hylli** [sgri:λ(h)ɪdlɪ] f. indec. Popularitet hos Pøbelen: *afla sjálfum sér s.* (Alþ. '11, B. II. 715). **-hópur** [illegible] m. Pøbelhob.

skríll (-s) [sgrid·λ, sgril·s] m. Pøbel.

skríl mál [sgril·mau·l] n. pøbelagtigt Sprog el. Udtryksmaade. **-ræði (-is)** [-rai·ðɪ] n. Pøbelherredömme, Ochlokrati: *þjóðræði byltingarmanna yrði að síðustu s. og skrílsæði* (ÁBj19.öld 84).

skríls háttur [sgril·s(h)auhdøϱ] m. Pøbelagtighed. **-æði** [-ai·ðɪ] n. Pøbelvildhed, Pøbelens Raseri.

skríl veldi [sgril·veldɪ] n. Pøbelherredömme, Masseherredömme. **-þyrping** [-þɪϱbiŋk] f. Pøbelhob. **-þræll** [-þraidλ] m. Pøbelens Slave.

skríma (-u, -ur) [sgri:ma] f. gammelt Hunfaar (Eyjafjöll, Sch.).

°skrímir (-is) [sgri:mɪϱ] m. **1.** Navn paa en Jætte. — **2.** *(sverð)* Sværd.

skrímskæla [sgrim·sɟai·la] vt. forvrænge.

skrímsl (-s, pl. ds.) [sgrim·sλ], **skrímsli (-is,** pl. ds.) [sgrim·slɪ] n. Uhyre.

skrímslislegur [sgrim·slɪslɛ·ɡøϱ] a. uhyrlig, monstrøs.

skrimt [sgrɪṃ·t, sgrɪm·t] n. Rallen, Knirken.

skrimta (i) [sgrɪṃ·da, sgrɪm·ta] vi. **1. a.** knirke, ralle: *það skrimti í honum,* han rallede; man kunde lige høre, at han gav en Lyd fra sig; *það skrimtir í honum lífið,* hans Liv hænger i en Traad. — **b.** friste Livet: *má þá geta nærri hversu mikill arðurinn er af hinu (fjenu) sem eftir skrimtir* (Lögr. '15, 49). — **2.** overf. kunne gaa el. klare sig med Nød og næppe: *Skrimtir með* [illegible] (Rvk. '12, 40).

skrín (-s, pl. ds.) [sgri:n] n. **a.** Skrin, Kasse, Æske: *s. undir skartgripi.* — **b.** spec. Helgenskrin: *s. dýrlings.*

skrína (-u, -ur) [sgri:na] f. **a.** Æske, Kasse. — **b.** *(s. sjómanna í veri)* Madskrin med *kæfa* og Smör, som Fiskere medfører til Været.

skringi (-is, pl. ds.) [sgriŋ·gɪ] n. usædvanlig Ting; Vanskabning, Uhyre. **-legur** [-lɛ·qoɐ] a. pudsig, underlig, löjerlig, barok; — adv. *-lega*, paa en pudsig, löjerlig Maade. **-ljós** [-ljo·s] n. komisk Lys el. Belysning: *Hann sér oft hlutina í skringiljósi* (fra den komiske Side) (EKvOf. 111). **-læti** [-lai:dɪ, -lai:tɪ] npl. naragtige Gebærder; Pudsemageri. °**-maður** [-ma:ð-oɐ] m. Original. **-svipur** [-svɪ·bʊɐ, -svɪ:pʊɐ] m. underlig Mine: *Og inn undir þær smaug draugaleg glýta frá ljóskerinu ... og brá skringisvip á andlitin, þar sem hún komst að* (EKvOf. 4). **-sögn** [-sög·n] f. morsom Anekdote.

skrín lagning [sgrin·lagniŋk] f. Skrinlæggelse, -lægning. **-leggja** [-lɛɟ·a] vt. skrinlægge. **-setning** [-sɛhdniŋk] f. = **skrínlagning.**

skrínukostur [sgrɪ:nokos·dʊɐ] m. Madvarer, som Fiskere medfører i deres *skrína* (s. d. O.): *s. vermanna.*

skrípa (a) [sgri:ba, sgri:pa] vi. **a.** kæle for en paa en fræk og utugtig Maade: *s. við e-n* (BH.). **b.** *(fetta sig og bretta)* qöre Grimasser.

skrípa legur [sgri:balɛ·qøɐ, sgri:pa-] a. **1.** *(fíflslegur)* naragtig, skurril, klovnagtig. **2.** *(ófreskjulegur)* monstrøs: *svo er lýsingin skrímslisleg eða skrýpaleg* (JÁÞj. I. 138). **-leikur** [-lɛi:gøɐ, -lɛi:køɐ] m. **a.** Narrestreger: *hættið þið nú þessum skrípaleikum, krakkar.* **b.** Farce: *Frænka Charleys er fyrirtaks s.* **-læti** [-lai:dɪ, -lai:tɪ] npl. naragtige Lader, Narrestreger, Abekattestreger. **-mynd** [-mɪn·t] f. **1.** Karikatur, Vrængebillede: *s. af frægum stjórnmálamanni.* — **2.** *(ófreskja)* monstrøs Skikkelse. **-tal** [-ta:l] n. utugtig Tale. **-tröll** [-tröd·λ] n. Gæk, Nar.

skrípi (-is, pl. ds.) [sgri:bɪ, sgri:pɪ] n. **1.** *(ófreskja)* Uhyre, Monstrum. — **2. a.** *(flenna)* frækt Fruentimmer. — **b.** *(ærsladrós)* Vildkat. — **3.** pl. kaade el. uvorne Lader; *(grettur)* Grimasser.

skrípildi (-is, pl. ds.) [sgri:bɪldɪ, sgri:p-] n. = **skrípi 1.**

skrípilegur [sgri:bɪlɛ·qøɐ, sgri:pɪ-] a. **1.** *(ófreskjulegur)* monstrøs. — **2. a.** *(fíflslegur)* naragtig. — **b.** *(gáskafullur, glensfullur, keskinn)* kaad, uvorn. — **3.** *(klúr í tali)* utugtig, obskøn, smudsig. — **†4.** blændende, grundet paa Blændværk: *skrípileg sjónhverfing.*

skrípis legur [sgri:bɪslɛ·qøɐ, sgri:pɪs-] a. = **skrípilegur. -læti** [-lai:dɪ, -lai:tɪ] npl. = **skrípalæti. -skapur** [-ɪ-sga·bøɐ, -sga·pøɐ] m. Naragtighed, Skurrilitet.

skripla (a) [sgrɪhbla] vi., jfr. *skrifla.* **1.** glide ud: *jeg skriplaði á svellinu; hesturinn skriplaði undir mjer;* (Talem.) *þar skriplaði á skötu* (egl. der gled man ud paa en Rokke), der traadte man fejl (is. om en Hest, der snubler). — **2.** refl. *skriplast: s. yfir e-ð,* slippe nogenlunde helskindet over n-t.

skryppi [sgrɪhbɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **skreppa.**

skrípur (-s, -ar) [sgri:bøɐ, sgri:pøɐ] m. det mandlige Lem (BH.).

skrítilegur [sgri:dɪlɛ·qøɐ, sgri:tɪ-] a. löjerlig, pudsig, morsom, komisk; — adv. *-lega.*

skrítilyrði [sgri:dɪlɪr·ðɪ, sgri:tɪl-] npl. spøgende Ord, Spøg: *leika að skopparakringlu með skemtun og skrítilyrðum* (Alþb. 1658).

skrítinn [sgri:dɪn, sgri:tɪn] a. **1.** löjerlig, komisk, pudsig: *hlæja að skrítnum frásögum.* — **2.** morsom, interessant: *hann sagði okkur margt skrítið og skemtilegt af ferðum sínum;* — *það var skrítið,* det var sært. — **3.** (jfr. *smáskrítinn*) skæmtsom: *gamansamur og s. maður.*

skrítla (-u, -ur) [sgrihdla] f. skæmtsom Anekdote.

skrítlu kver [sgrihdløkve:r] n., **-safn** [-sab·v] n. Samling af Anekdoter.

skrítni [sgrihdnɪ] f. indec. **1.** *(spaug)* Spøg, Skæmt. — **2.** Pudserlighed, Særhed, (komisk) Ejendommelighed: *s. í framgöngu.*

†skrjá (ði) [sgrjau:] vi. vanke frygtsomt om.

skrjáf (-s) [sgrjau:v] n. Raslen.

skrjáfa (a) [sgrjau:va] v. impers.: *skrjáfar í e-u,* noget rasler: *skrjáfar í laufinu undir fótunum; skrjáfar í þurru skinni.*

skrjáfþur [sgrjauf·þʏ·r] a. = **skráþur.**

1. **skrjála (-u, -ur)** [sgrjau:la] f. (vulg.) cunnus.

2. **skrjála (a)** [sgrjau:la] vi. **1.** = *skrjáfa.* — **2.** refl. *skrjálast* (Breiðd.) = *skrika.*

skrjóða (-u, -ur) [sgrjoᵘ:ða] f. = **skræða 1.**

skrjóður (-s, -ar) [sgrjoᵘ:ðøɐ] m. **1.** *(skræða* 1.) Skrolle, gammel laset Bog. — **2.** *(fauskur)* Skrog, affældig Olding; *(ljótur karlmaður)* hæsligt Mandfolk. — **3. a.** *(stór sár, sem glymur í)* et stort, buldrende Kar (BH.). — **b.** *(stór poki)* stor Sæk: *klatsekk* (sic) *bar á herðum hann, hafði för svo greiða; skoðaði eg í skrjóðinn þann* (ÓDavVik. 399).

†skrjúpur [sgrju:bøɐ, sgrju:pøɐ] a. skør, skrøbelig.

?**skro** [sgro:] n. Skraatobak.

1. **skrof (-s)** [sgro:v] n. (jfr. ældre d. Skrogis), Iskrav, løs Is, tynd og skør Hinde af Is oven paa stærkere Is el. hvor Vandet er løbet bort forneden: *Stormurinn sópaði fölinu sundur og saman, reif skrofið upp þar sem vatnið hafði hlaupið undan eptir leysinguna* (GFr. i Eimr. II. 38).

?2. **skrof (-s)** [sgro:v] n. = **skro.**

skrofa (-u, -ur) [sgro:va] f. (zool.) **1.** *stóra s.,* stor Skrofe (puffinus major). — **2.** *litla s.,* (no.) Lire, Skraape (puffinus anglorum). — **3.** (Hornstr.) = *fýll, fýlungi.*

***skrofheiði** [sgro:f(h)ɛi·ðɪ] f. Isflade: *Veiðist á s.* (StÓl. '23, 87).

skrofi (-a) [sgro:vɪ] m. (ASkaft. og Breiðd.) = 1. **skrof.**

skrofóttur [sgro:voᵘhdøɐ] a. **1.** med *skrof* 1.: *áin var skrofótt.* — **2.** sort med hvide el. graa Striber el. hvid med sorte Striber (ODav.).

skrofu pysja [sgro:vøpɪ:sja] f., **-ungi** [-uŋ·gɪ] m. ung *skrofa* 1.

skrokk skjóða [sgrohksɟoᵘ·ða] f. = *bylta,* slemt Fald, navnlig i Brydekamp: *þarna fjekstu ljótu skrokkskjóðuna!* **-skrjóður** [-sgrjoᵘ·ðøɐ] m. (BH.) = **skrokkskjóða.**

skrokkur (-s, -ar) [sgrohgøɐ] m. **1.** Skrog, Krop (om det menneskelige Legeme): *ganga í skrokk á e-m,* ikke skaane en: *Systur hennar gengu nú í skrokk á henni og spurðu, hví maturinn væri ekki til* (ÓDavÞj. 131); *Það er gengið í skrokk á okkur miskunnarlaust ... því viðkvæðið er stöðugt: Þið eruð skólagengnir, fram með vkkur! Við erum kosnir í sveitastjórn, skólanefndir og brunabótasjóðsstjórn* (Eimr. VIII. 59); *Eg ætla mér ekki að fara að ganga í skrokk á* (udøse mig over) *fyrverandi stjórn* (Alþ. '11, B. II. 10). — **2.** spec. Krop af et slagtet Dyr = *fall: kindars., nautss.* — **3.** om andre Ting: Skrog: *skipss.*

1. **skrolla (-u, -ur)** [sgrod·la] f. *(ólagleg kona)* en grim Kvinde (ÓDav.).

2. **skrolla (a)** [sgrol:a] vi. = *vera gormæltur,* no. skorre, ikke kunne udtale Tungespids-r.

3. **skrolla (di)** [sgrod·la, sgrol·dɪ] vi. **I.** (jfr. *skolla)* **1.** sidde løs, ligge løs, hænge løs: *Skroldu þessar brunnu hrúgur ofan á* (ÞThLýs. II. 96). — **2.** om Klæder: sidde løs, stumpe: *er í skorpnum skinnstakk, | sem skrollir upp á bakinu* (ÓDavÞul. 206); *fötin skrolla utan á þjer.* — **3.** flyde løs: *nýttist Magnúsi ekki af því nema lungun. Þau höfðu skrollað ofan á vatninu (í hvernum)* (JÞorkÞjs. 233). — **II.** *(skellihlæja)* le höjt, skoggerle, navnl. i Forb. *s. neðan,* skoggerle (Vf.).

skroll tómur [sgrod·λtoᵘ·møɐ] a. (Af., Sl.) = **galtómur. -víður** [-l-vi·ðøɐ] a. posende, alt for rummelig.

skróp (-s) [sgroᵘ:p] n. = **skrópar** 2.

skrópa (a) [sgroᵘ:ba, sgroᵘ:pa] vi. simulere Sygdom; skulke af Skole.

skrópa dós [sgroᵘ:badoᵘ:s, sgroᵘ:pa-] f., **-drós** [-droᵘ:s] f. hysterisk Kvinde, som gör Ophævelser over ingenting; *(hræsnisfull kona)* Hyklerske. **-gjarn** [-ɟad·v, -ɟar·dv] a. skulkesyg. ***-guð** [-gvʏ:ð] m. falsk Gud. **-lómur** [-loᵘ:møɐ] m. skulkesyg Mand. **-læti** [-lai:dɪ, -lai:tɪ] npl. mange Ophævelser (blandede med Frygt) over ingenting (Rang.). **-maður** [-ma:ð-øɐ] m. **a.** *(hræsnari)* Hykler. — **b.** Simulant.

skrópar [sgroᵘ:baɐ, sgroᵘ:paɐ] mpl. **†1.** *(hræsni)* Forstillelse. — **2.** *(uppgerð veiki)* fingeret Sygdom, Skulkesyge.

skróparsótt [sgroᵘ:baɐsoᵘht, sgroᵘ:p-] f. (Vf.), **skrópasótt** [sgroᵘ:basoᵘht, sgroᵘ:pa-] f. **1.** *(uppgerðarsýki)* fingeret Sygdom, Skulkesyge. — **2.** Sygdom, som kan læges: *helsótt eða s.* (JÁÞj. II. 440).

skróphærður [sgroᵘ:p(h)airðøɐ] a. krølhaaret (BH.).

skróplur [sgroᵘhbløɐ] fpl. Skrupler: *og stundum fæ eg s. út af svefnleysinu* (GFHh. 344).

skroppa (-u, -ur) [sgrohba] f. **1.** *(froða)* Skum, Fraade (BH.). — **2.** løst Hø, som stoppes ned i en Høkasse (i Mods. til det fastpakkede Hø, der tages ud af Høstablen) (Þing.); Visk, Høvisk: *Já, ekki tel ég nú til skuldar, þó ég hafi einhverntíma látið skroppu í poka að vorlagi* (ÞGjÚf. 85).

skroppinn [sgrohbɪn] pp. af **skreppa.**

skroppulegur [sgrohbølɛ·qøɐ] a. porøs, aaben, svulmet, som Fraade.

skrópun (-ar, -anir) [sgroᵘ:bøn, sgroᵘ:pøn, -anɪɐ] f. Forstillelse; fingeret Sygdom.

skrubba (-u, -ur) [sgrʏb:a] f. **1.** = *þvottabursti.* — **2.** kort, hæftig Snestorm el. Regnvejr (Sch.).

skrúð (-s) [sgru:ð] n. **†1.** *(það, sem heyrir til e-u, gögn)* Tilbehør. **2. a.** *(skraut)* Pynt, Pragt, Stads. — **b.** *(s. kirkju)* en Kirkes Ornamenter. **c.** broget Traad el. Dusk, der anvendes paa Faar som Ekstramærker, enten fastgjort til Øret el. bundet mellem Hornene: *s. á eyrum og brögð* (Stj. '94, B. 136).

skrúðaður [sgru:ðaðøɐ] a. pyntet = *skrýddur.*

skrúð binda [sgruð·bɪnda] vt. mærke et Faar med *skrúð* (2. c.). **-búinn** [-bu·ɪn] a. = **skrautbúinn.**

skrudda (-u, -ur) [sgrʏd:a] f. laset, gammel Bog; ogs. i Alm. foragtelig Benævnelse paa en Bog.

skrúð dós [sgruð·doᵘ·s] f. Kapsel. **-fylgd** [-fɪl(q)t, -fɪqlt] f., **-ganga** [-gauŋga] f. Procession, Optog. **-grænn** [-graidv] a. frodig grön. **-hús** [sgru:þ(h)u·s] n. Sakristi.

skrúði (-a, -ar) [sgru:ðɪ] m. **1.** Skrud, Höjtidsdragt: *konungur í skrúða sínum.* — **2.** *(prestsskrúði)* Ornat. — **3.** = *skrúð* 2. c.: *og hvíta gimbur með rauðan skrúða í hægra eyra* (GFrE. 42—43).

skrúð klæði [sgruð·klai·ðɪ] npl. = **skrautklæði. -klæddur** [-klaid·øɐ] a. iført Höjtidsdragt el. Gala. **-maður** [-ma·ðøɐ] m. pragtlysten Mand. **-mikill** [-mɪ·gɪdλ, -mɪ·ɟɪdλ] a. prægtig.

skruðn [sgrʏð·n] n. (Af.), **skruðning (-ar, -ar)** [sgrʏð·niŋk] f., **skruðningur (-s, -ar)** [sgrʏð·niŋgøɐ, -iŋs] m. **1.** *(hávaði)* Bulder, Larm, Stöj. — **2.** *(garnagaul)* Rumlen i Maven el. Tarmene: *jeg hef skruðninga innan um mig.*

°**skrúð stjarna** [sgruð·sdja(r)dna] f. (bot.) Pragtstjærne (melandrium) **-vaxinn** [-vaχsɪn] a. af prægtig Vækst.

skrúf (-s, pl. ds.) [sgru:v] n. **1.** *(lítill hlaði, sem þurka skal)* lille Stak (af Fisk el. andet) opstablet for at törres. — **2. a.** *(það að skrúfa)* Skruen. **b.** Skruegang: *s. á nagla.* — **c.** lille Laag til at skrue paa: *vigtug skrúfin vel upp tegð* (ÓDavVík. 401); (Talem.) *það er ekki hátt á því skrúfið,* egl. det har ikke noget höjt Laag (om n-t der er lavt og ydmygt).

1. **skrúfa (-u, -ur)** [sgru:va] f. **1.** Skrue. — **2.** = *bollaskrúfa.*

2. **skrúfa (a)** [sgru:va] v. **I.** vt. **1.** skrue: *s. aftur, s. saman,* skrue til; *s. hausa* (jfr. *skrýfa),* törre Fiskehoveder ved at stille dem op i Rækker (jfr. II.); *s. upp,* skrue op, skrue fra; — overf.: *s. e-ð upp,* skrue (Prisen paa) n-t op. — **2.** *(kvelja)* pine: *s. e-n til mergjar,* pine en lige til Marven. **II.** med dat.: *s. fiski,* opstille Fisk til Törring (jfr. I.); *s. skáninni* (Hf.) = *reisa skánina,* se *skán* 3. c. — **III.** pp. *skrúfaður,* skruet; overf. forskruet, manieret.

skrúf bor [sgruv·bo·r] m. = **skrúfnafar 1. -brýndur** [-brindøɐ] a. med buskede Øjenbryn. **-dragi (-a, -ar)** [-drai·jɪ, -dra·qa(ɐ)] m. Skruetrækker. **-dæla** [-dai·la] f. Vandskrue. **-gaddur** [-gad·øɐ] m. Skruebolt.

-hár [sgru:f(h)au·r] a. *(hrokkinhærður)* krølhaaret. **-helda** [-(h)ɛlda] f. = **skrúfstykki.** **-hærður** [-(h)airðøϱ] a. = **skrúfhár.**

skrúfingar [sgru:viŋgaϱ] fpl. Skruegang.

skrúf járn [sgruv·jau(r)dv] n. Skruetrækker. **-lykill** [-lɪ·ɟɪdλ, -lɪ·ȶɪdλ] m. Skruenögle. **-lína** [-li·na] f. Spiral. **-lok** [-lo·k] n. paaskruet Laag. **-möndull** [-möndødλ] m. Skrueaksel. **-nafar** [-na·vaϱ] m. Sneglebor. **-nagli** [-naglɪ] m. **a.** Skrue, Skruetap, Skruebolt. — **b.** se *rokkur.* **-ró** [-roᵘ·] f. Møtrik. **-skeri** [-f·-sɡɛ·rɪ] m. Skruesnit, -klup. **-stigi** [-sd(ɪ)i·jɪ] m. Vindeltrappe. **-stykki** [-sdɪhɡɪ] n. **a.** Skruestykke. — **b.** se *rokkur.* **-stóll** [-sdoᵘdλ] m. Skruestol. **-tappi** [-tahbɪ] m. paaskruet Prop; Skruetap. **-tóbak** [-toᵘ·bak] n. Snustobak, Roeltobak: *Í kaupsetningunni 1684 er talið tvennskonar tóbak, stöktóbak (stundum kallað í vöruskrann: „Roeltobak" eða „Rulletobak", á íslenzku „s.")* (JAÐEin. 467).

skrúfu garður [sgru:vøgar·ðøϱ] m. Skruegang. **-gat** [-ga:t] n. = **skrúfuró.** **-gufuskip** [-gY:vøsɡɪp] n. Skruedamper. **-hattur** [-hahdøϱ] m. Møtrik: *skrúfa, og s. sem þar heyrir til* (JSFb. 28). **-laga** [-la:qa] a. indec. skrueformet. **-lína** [-li:na] f. Skruelinje. **-myndaður** [-mɪn·daðøϱ] a. skrueformet. **-mót** [-moᵘ:t] n. Skrueform: °*s. með væng,* Flöjmøtrik (JsJs.).

skrúfun (-ar, -anir) [sgru:vøn, -anɪϱ] f. **1.** *(skrúfa* 1.) Skruning, Skruen, Omkringdrejen. — **2.** *(píning)* Pine, Plage; *(klípa)* Klemme.

skrúfunafar [sgru:vøna:vaϱ] m. Snitbor.

skrúfur (-s, -ar) [sgru:vøϱ] m. kruset Haartop.

skrúfuskip [sgru:vøsɡɪ:p] n. Skrueskib.

skrúf þröng [sgruf·þröyŋk] f. Skruepresse. °**-þröngvir (-is)** [-þröyŋgvɪϱ] m. Skruetvinger.

1. **skrugga (-u, -ur)** [sgrYg:a] f. Torden.

2. **skrugga (a)** [sgrYg:a] vi. tordne: *þá létu þeir grimma skotelda ... s. og lemja um þá* (MvT. I. 113).

skruggóttur [sgrYg:oᵘhdøϱ] a. med hyppige Lyn og Torden.

skruggu hljóð [sgrYg:øhλɪoᵘ:ð] n. Tordenskrald. **-regn** [-rɛg·v] n. Tordenregn. **-samur** [-sa·møϱ] a. = **skruggóttur.** **-steinn** [-sdeid·v] m. (himmelfalden) Tordensten, if. Folketroen kan dens Bærer se alt i den vide Verden (JÁÞj. I. 654). °**-valdur (-s)** [-val·døϱ] m. Tordner. **-veður** [-vɛ:ðøϱ] n. Tordenvejr. °**-þeytir (-is)** [-þɛi:dɪϱ, -þɛi:tɪϱ] m. Tordner. **-þrunginn** [-þruŋ·ɡɪn] a. tordenlummer.

skrukka (-u, -ur) [sgrYhga] f. **1.** gammel, rynket Kælling: *kerlingars.* — **2.** *(stór, ólöguleg skepna)* stort, klodset Dyr.

skrukkulegur [sgrYhgøle·qøϱ] a. stor og klodset, hæslig.

skrulfur [sgrYl·vøϱ] fpl. = **garnagaul.**

skrum (-s) [sgrY:m] n. Markskrigeri, Praleri, Skryden: (Ordspr.) *mörgum hefur skrumið til skaða komið* (GJ.), mange har Skryden skadet; *Þar kom s. á móti skrumi,* | *skimp kom fyrir skimp* (ÓDavÞul. 366).

skruma (a) [sgrY:ma] vi. skryde, prale: *s. með e-ð,* göre Reklame med n-t; (Ordspr.) *seigt veitir svöngum að s.* (GJ.), sulten har ikke let ved at skryde.

skrumari (-a, -ar) [sgrY:marɪ] m. Praler, Skryder, Vindböjtel.

skrumba (-u, -ur) [sgrYm·ba] f. kort, men hæftigt Regnskyl (Vf.).

skrum gjarn [sgrYm·ɡa(r)dv] a. tilböjelig til Praleri. **-kona** [-ko·na] f. upaalidelig, løgnagtig Kvinde. **-laus** [-löys] a. **1.** uden Praleri, fordringsløs. — **2.** *(sannsögull)* sanddru. **-lýsing** [-li·siŋk] f. pralende Beskrivelse, markskrigersk Reklame. **-mikill** [sgrYm:ɪ·ɟɪdλ, -m:ɪ·ȶɪdλ] a. markskrigersk.

†**skrumni (-a, -ar)** [sgrYm·nɪ] m. = *krummi: Þetta skrafa skrumnar(!) tveir,* | *skrökva bæði' og ljúga* (ÓDavÞul. 358).

skrumpeis [sgrYµ·beis, sgrYm·peis] m. pisket Mælk *(flautir)*, som flyder ud ved at varm Mælk hældes i den (ÁM. 221b, 8vo).

skrum saga [sgrYm·sa·qa] f. Skipperløgn, -historie, Skrøne. **-samur** [-samøϱ] a. pralerisk. **-skæla** [-sɡai·la] vt. fordreje, forvanske, forvrænge: *s. svo nöfn sín, að enginn þekkir þau* (Alþ. '11, B. II. 1901); *s. sig,* skære Grimasser (jfr. GFrÁtt. 30).

skruna (a) [sgrY:na] vt. med dat. lade glide: *s. sjer á svelli, á sleða* (ASkaft., Árn.).

skrunsa (a) [sgrYn·sa] vi. glide (Árn.).

skruppum [sgrYhbøm] 1. p. pl. imp. ind. af **skreppa.**

†**skrúpull (-uls, -lar)** [sgru:bødλ, sgru:p-, -øls, sgruhblaϱ] m. (= ¹/₃ *lóð)* Skrupel.

skræða (-u, -ur) [sgrai:ða] f. **I. 1.** *(gömul, ljeleg bók)* gammel, ussel Bog. — **2.** *(pappírs- eða bókfellss.)* Papir- el. Pergamentlap. — **3.** *(samvafinn pappír eða bókfell)* Skrolle, Rulle. — **II.** pl. *skræður (= hamsar),* Fedtegrever (ASkaft.). — **III.** *(skræfa, herfa)* Kujon, Kryster.

skræðari (-a, -ar) [sgrai:ðarɪ] m. Antikvar(boghandler) (JsJs.).

skræfa (-u, -ur) [sgrai:va] f. Kujon, Kryster.

†**skræfast (ði)** [sgrai:vast] vrefl. vise sig som en Kujon.

skrækhljóða(ður) [sgrai:k(h)λɪoᵘ·ða(ðøϱ)] a. = **skrækrómaður.**

skrækja (ti) [sgrai:ɡa, sgrai:ȶa, sgraiχ·dɪ] vi. skrige, hyle.

skrækróma(ður) [sgrai:groᵘ·ma(ðøϱ), sgrai:k-] a. som har en skrigende el. pibende Stemme.

skrækta (i) [sgraiχ·da] vi. = **skrækja.**

1. **skrækur (-s, -ir)** [sgrai:gøϱ, sgrai:køϱ, sgrai:ɡɪϱ, sgrai:ȶɪϱ] m. Hyl, Skrig.

2. **skrækur** [sgrai:gøϱ, sgrai:køϱ] a. skrigende el. pibende: *s. rómur.*

skræla (di) [sgrai:la] vt. **I. 1.** törre, indtörre, svie: *sólin skrælir grasið.* — **2.** refl. *skrælast = skrælna.* — **?II.** *(hýða, flysja)* skrælle: *s. kartöflur.* — **III.** pp. *skrældur:* **1.** indtörret. — **?2.** skrællet: *skrældar kartöflur.*

skræling (-ar) [sgrai:liŋk] f. Törren; Skrællen.

skrælingi (-ja, -jar) [sgrai:liŋɟɪ] m. **1.** *(ruddi)* Barbar. — **2.** *(Grænlendingur)* Eskimo; — pl. *Skrælingjar,* Eskimoer.

skrælingja bragur [sgrai:liŋɡabra:qøϱ] m. Barbari, Raahed. **-bæli** [-bai:lɪ] n. Barbarrede: *þá skoðun, sem ýmsir útlendingar hafa um Ísland, að það sje í raun rjettri s.* (Eimr. II. 57). **-fjelag** [-fjɛ:laq] n. ironisk islandsk Benævnelse paa Selskabet «De danske Atlanterhavsøer» (Alþ. '11, B. II. 684). **-háttur** [-hauhdøϱ] m. Barbarisme. **-legur** [-lɛ:qøϱ] a. barbarisk. **-skapur** [-sga:bøϱ, -sga:pøϱ] m. = **skrælingjabragur.** **-þjóð** [-þjoᵘ:ð] f. barbarisk Nation.

skrælingslegur [sgrai:liŋslɛ·qøϱ] a. barbarisk.

skrælingur (-s) [sgrai:liŋgøϱ, -iŋs] m. **1.** *(rignd og hrakin, uppskræld söl) söl,* som er blevet ødelagt af Regn og igen tørret. — ?**2.** *(hýði)* Skrælling af Rodfrugter *(kartöflus., rófus.).*

skrælna (a) [sgrail·na] vi. visne, fortörres, hentörres.

skrælþur [sgrail·þY·r] a. knastör.

skræma (di) [sgrai:ma] v. **1.** vt. vansire, göre hæslig. — **2.** refl. *skræmast: s. undan e-m,* smutte bort fra en.

skræmta (i) [sgraiµ·da, sgraim·ta] vi. give Lyd fra sig, i Forb. som: *hann þorir hvorki að æmta nje skræmta,* han tör ikke give en Lyd fra sig.

1. **skræpa (-u, -ur)** [sgrai:ba, sgrai:pa] f. Stykke Töj med afstikkende, skrigende Farver.

†2. **skræpa (ti)** [sgrai:ba, sgrai:pa] vt. (jfr. *skrópar)* forstille sig.

skræpóttur [sgrai:boᵘhdøϱ, sgrai:p-] a., **skræpulegur** [sgrai:bøle·qøϱ, sgrai:pø-] a. skrigende, skærende (om Farver), iöjnefaldende: *klettar ... einkennilegir og með skræpulegum litum* (ÞThLýs. I. 108).

skröfugur [sgrö:vøqøϱ] a., **skröfull** [sgrö:vødλ] a. = **skrafinn.**

skröggur (-s, -ar) [sgrög:øϱ] m. **1.** *(karlfauskur)* udlevet Olding. — **2.** i isl. Folketro en Slags Bussemand (som Börn skræmmes med), Sön af *Grýla* (s. d. O.) og *Leppalúði;* (Ordspr.) *nú kemur Skröggur í leik* (GJ.); *í gátt er nú Skröggur* (Eimr. X. 141), Bussemanden kigger ind ad Dören (siges særl. naar n-t uventet, kommer som truer med at øve Indflydelse); *nú er Skröggur í skjali,* ds., is. naar man støder paa en uventet Hindring: *gæta þess ekki, að skáld var á skipinu og skröggur í skjali, þar Drottinn Guð tók í taumana með þeim* (JMPisl. 93).

skrök (-s) [sgrö:k] n. Usandhed, Opdigtelse, Paahit. **-berandi** [-bɛ·randɪ] a. som løber med Sladder. **-laust** [-löyst] an. uden Overdrivelse: *það er s.,* det er ingen Løgn. **-legur** [-lɛqøϱ] a. løgnagtig, falsk: *frásagnir skröklegar* (Esp. I. 88); — adv. *-lega,* falskelig.

skrökni [sgröhgnɪ] f. indec. = **skreytni.**

skrök saga [sgrö:ksa·qa] f. opdigtet Historie; Fabel; *(skrumsaga)* Skrøne. **-sagnakonungur** [-sagnako:nuŋgøϱ] m. mytisk Konge. †**-samlegur** [-samlɛ·qøϱ] a. falsk, forstilt. **-samur** [-saməϱ] a. *(ósannsögull)* usandfærdig, falsk. **-semd** [-semt] f. Usandfærdighed, Falskhed.

†**skröksfullur** [sgrö:ksfYdløϱ] a. falsk.

skröksýki [sgrö:ksi·ɡɪ, -si·ȶɪ] f. indec. Pseudomani, Lyvesyge.

skrökull [sgrö:gødλ, sgrö:kødλ] a. løgnagtig.

skrökva (a) [sgrö:gva, sgrö:kva] vi. og vt. med dat. **1.** *(segja ósatt)* sige Usandhed (noget mildere end *ljúga,* lyve): (Ordspr.) *þú skrökvar fyr en þú skrafir ekki* (GJ.), du lyver heller end lader være at snakke: *s. að e-m,* binde en n-t paa Ærmet; *s. e-u inn í,* tildigte n-t; *s. e-u (upp),* opdigte n-t, sætte n-t sammen; *s. e-u upp á e-n,* digte en n-t paa; *svei mjer ef (el. sem) jeg s., skammi mig ef jeg s.,* gid jeg fik en Ulykke, hvis jeg lyver. — †**2.** *(gera sjer e-ð upp)* anstille sig.

skrök vís [sgrö:gvi·s, sgrö:k-] a. vis til at lyve, løgnagtig: (Ordspr.) *s. er skvaldrarinn tíðum* (GJ.), Pral og Løgn følges ad. **-vottur** [-vohdøϱ] m. falsk Vidne.

skröll [sgröl·] pl. af **skrall.**

skröllur (-s) [sgröd·løϱ] m. Skoggerlatter (Dýrf.).

skrölt (-s) [sgröλ·t] n. Raslen, Rumlen, Stöjen.

skrölta (i) [sgröλ·da] vi. **1.** rasle, buldre, rumle: *vagninn skröltir; það skröltir í járnrusli; — gæta þess, að mótaðir peningar eigi geti skrölt lausir í umslaginu* (Stj. '02, B. 78). — **2.** vanke omkring: *menn sáu D. s. þar í skálatóptum* (JÁÞj. I. 289). — **3.** friste Livet: *hann vinnur meðan hann skröltir (uppi); — s. áfram,* vegetere: *henni var það að þakka, að þau skröltu áfram* (Eimr. VII. 164).

skröltormur [sgröλ·dormøϱ] m. **1.** (zool.) Klapperslange (crotalus). — **2.** overf.: *óhætt að eigna hana skröltormi þeim, sem kallar sig ritstjóra blaðsins* (Eimr. V. 171).

skröltur [sgröλ·døϱ] fpl. Ben af Kvæg el. Heste, som det meste af Kødet er blevet pillet af; Benene koges saa (ofte efter at være blevet røget) (Sl.).

skrönglast [sgröyŋ·last] vrefl.: *s. áfram,* komme frem med Möje = *draslast áfram.*

skröp [sgrö:p] npl. Skralde, jfr. *barnaskröp* (BH.).

skröpubjalla [sgrö:bøbjad·la, sgrö:pø-] f. Ranglebjælde.

skröpur [sgrö:bøϱ, sgrö:pøϱ] fpl. **a.** Rangle, Skralde, Spilleværk: *Þú kunnir ekki að meta rósina og næturgalann, en svínahirðinn gaztu kyst fyrir s. einar* (And. I. 299). — **b.** raslende el. ranglende Genstand overhovedet: *lyklakerfi og mállindi og annað skraut og s., sem til fékkst* (ÓDavVik. 137).

†**skúar** [sgu:aϱ] mpl. = **skór.**

skubba (a) [sgYb:a] vt. **1. a.** *(gera e-ð hroðvirknislega)* forrette n-t skødesløst: *Gaungutóu grönnu hár* | *gerðu' í net að s.* (du kan binde et Næt (i en Hast) af ...) (ÓDavÞul. 305). — **b.** spec. rage, klippe i en Hast el. paa en skødesløs Maade: *skubbuðu af þeim strýið sofandi,* ragede Haaret af dem, medens de sov (JÁÞj. II. 443). — **2. a.** *(láta e-ð að baki sjer, fara fram úr e-u)* lade tilbage, efterlade (BH.). — **b.** *(fleygja, henda, senda)* kaste, slynge (ÓDav.).

skuð (-ar, -ir) [sgʏ·ð] f. (vulg.), **skuða (-u, -ur)** [sgʏ.ða] f. (Vf.) Kvindens Avlelem.

skuðarmát [sgʏ.ðarmau.t] n. [illegible] s., Mat med en Taarnbonde, naar den trækkes første Gang (JÓlGr. cit. i ODanSk. 293).

skuðast [sgʏ:ðast] vrefl. (Vf.) (vulg.) = **snudda, gaufa.**

skuddi (-a, -ar) [sgʏd:ı] m. (Vf., Rask), **skuði (-a, -ar)** [sgʏ:ðı] m. (Sl.) = **slóði.**

skuðrildi (-is, pl. ds.) [sgʏð·rıldı] n. (vulg.) «Rakkermær» (groft Skældsord om gamle Kvinder) (Árn.).

skuðuggi [sgʏ:ðʏɡ·ı] m. Gatfinne paa Fisk af Hajslægten (Vf.).

skuðulegur [sgʏ:ðølɛ·qøǫ] a. lurvet paaklædt (Vf.).

skúfa (a) [sgu:va] v. **1.** vt. med dat. *(útskúfa)* bortjage, støde bort. — **2.** med acc. besætte med Kvaster; — pp. *skúfaður*, forsynet med Kvaster, kvastbesat: *s. atgeir, s. skotthúfa.*

skúfa|silki [sgu:vasıl.ɡ̊ı, -sıl·ɡ̊ı] n. Silke til Kvaster, spec. til den fra den isl. kvindelige Hue nedhængende Kvast. **-spjót** [-sbjoᵘ:t] n. Spyd el. Hellebard med Kvaster. **-þang** [-þauŋ·k] n. en Art Klørtang (fucus inflatus) (ÞThLýs. II. 446).

skúf binda [sguv·bında] vt. binde en Kvast mellem Hornene paa et Faar (Sl., Skaft.). **-elfting** [sgu:vɛλdiŋk] f. (SvPRask 18) = **klóelfting.**

skúffa (-u, -ur) [sguf:a] f. Skuffe: *hann er ekki af þeirri skúffu* (pop.), han er ikke af den Slags.

skúf gras [sguv·gra·s] n., **-gresi (-is)** [-grɛ·sı] n. (bot.) Kogleaks (scirpus), spec. Sumpstraa (heleocharis). **-hólkur** [sgu:f(h)oᵘλgøǫ, -(h)oᵘlk-] m. = **hólkur** 1. b. **-laus** [-löys] a. kvastløs, duskløs.

skufs [sgʏf·s] npl. Laser, lasede Klæder: *skufsin hanga um skornug lær* (BóluHj. 119).

skúfsettur [sguf·sɛhdøǫ] a. dusket.

skufsi (-a) [sgʏf·sı] m. (pop.) Djævelen.

skúf slit [sguf·slı·t] n. Ruptur paa Hoftesenen, Hoftens Fordrejning af Led. **-slitinn** [-slı·dın, -slı·tın] a. hvis Hoftesene er itu, hvis Hofte er af Led. **-slitna** [-slıhdna] vi. faa en Ruptur paa Hoftesenen, faa Hoften fordrejet af Led, jfr. *skúfur* 2. **-stertur** [-sdɛǫdøǫ] m. Stump Kvast.

skúfur (-s, -ar) [sgu:vøǫ] m. **1. a.** Kvast, Dusk: *s. á spjóti; skúfar kringum stól.* — **b.** spec. Kvasten paa den til den islandske Kvindes Hverdagsdragt hørende Hue: *s. á húfu.* — **c.** Visk, Tot af n-t (spec. Planter): (om isl. Mos) *Við kipptum þá upp skúf og skúf* (JHall. 256). — **d.** (bot.) Kvast. — **2.** *(mjaðmarsin)* Hoftesene, som fastholder Laarbenet i Hofteskaalen. — **3.** *(í fiski)* de uspiselige Dele af Fisks Indvolde, som ligger nærmest ved Gattet (Blindtarme) (appendices pylorici) (jfr. *slors.).*

skúfönd [sgu:vönt] f. (zool.) Troldand (fuligula cristata) (Mýv.).

skugga (a) [sgʏg:a] v. impers. mørknes: *En er sól rann, og s. tók á öllum vegum* (Od. 317—318).

skugga|baldur [sgʏg:abal·døǫ] m. **1.** mytisk Dyr, Afkom af en Kat (som Fader) og en Hunræv, el. af en Kat og en Hund (JÁÞj. I. 612 og 613). **2.** overf. **a.** *(illur andi)* «Skyggegud», ond Aand (JHall. 130). — **b.** «Mørkemand», Person, der kæmper under skjult Navn: *ónafngreindur s. Ísafoldar* (Ing. '11, 142). **-bjarg** [-bjar·k] n. mørk Klippe. **-brún** [-bru:n] f. Skyggerand. ***-fífl** [-fib·λ] n. Skyggenar (Árm. I. 128). ***-fingur** [-fiŋ·gøǫ] m. «Skyggefinger», mørk Finger (JHall. 234). **-fjöl** [-fjö:l] f. «Skyggefjæl», magisk Tegn (GBrPer. 141). **-flækjur** [-flai:ɡ̊øǫ, -flai:ɡ̊øǫ] fpl. skyggefuld Forvikling (Milt. 111). **-fætlar** [-faihdlaǫ] mpl. (el. *-fætla* f.?) Skiopoder (mytisk Folk) (jfr. EÓlKv. 132). **-föll** [-föd·λ] npl. Afskygninger, Skyggeblanding (i et Maleri). **-hlíð** [-hλı:ð] f. Skyggeside. **-hverfi** [-χwervı, -kvervı] n. skummelt Kvarter (af en By): *s. stórborganna;* spec. Navn paa et Kvarter i Rvk. **-laus** [-löy·s] a. **1.** *(án skugga)* uden Skygge, fri for Skygge. — **2.** overf. klar, ren, uden Mistanke, ufordægtig: *Valinkunn og s. vitni í sinni kynningu* (Alþb. 1697, Nr. 36). *Réttan, skíran og skuggalausan reikningsskap að gera* (ibid. Nr. 31). **-legur** [-lɛ·qøǫ] a. mørk, skummel. **-líf** [-li:v] n. Skyggeliv. °**-listi** [-lıs·dı] m. Afblændingsliste. **-litur** [-lı.døǫ, -lı·tøǫ] m. Afskygning. **-málverk** [-maul·vɛǫk] n. Skyggemaleri, Maleri med Afskygninger (ÁBjH. 157). **-mikill** [-mı:ɡ̊ıdλ, -mı:ɡ̊ıdλ] a. skyggefuld. **-mynd** [-mın·t] f. Skyggebillede; Laterna-magica-billede; Silhouet. **-ríki** [-ri:ɡ̊ı, -ri:ɡ̊ı] n. Skyggernes Rige, Underverdenen. **-samur** [-sa·møǫ] a. mørk, rig paa Skygge. **-setning** [-sɛhdniŋk] f. Skygning. **-skifti** [-sɡ̊ıf·dı] npl. *(í mynd)* Afskygning. **-stefna** [-sdɛb·na] f. Skyggeretning. **-sveinn** [-sveid·n] m. **1.** «Skyggesvend», Mørkemand, Person som lister sig i Mørket, Luskepeter (som Skældsord for anonyme Skriblere og Bagvaskere): *pólitiskir skuggasveinar.* — **2.** som npr. Navn paa Hovedpersonen i Matth. Jochumsson's Drama af samme Navn, en Anfører for fredløse. **-sæll** [-said·λ] a. skyggefuld. **-valdi** [-val·dı] m., **-valdur** [-val·døǫ] m. **1.** Skyggehersker, en Slags Mørkets Aand, der tænkes at herske over det ubeboede Indland og ved Taage at beskytte de (if. Folketroen) derboende fredløse for Opdagelse og Efterstræbelser, jfr. *Skegg-Ávaldi,* se JÁÞj. II. 161. — **2.** overf. truende Fare, Fjende: (om Faareskab) *nú væri yfirstíginn þessi s. sauðfjárræktarinnar* (Alþ. '11, B. II. 1584). **-vísir** [-vi:sıǫ] m. den Stift i Solskiven, som viser Skyggen, Solursviser, Gnomon. ***-völur** [-vö:løǫ] m. [illegible] *Nú hafði nornin* [illegible] (Milt. 114).

skugghattur [illegible] m. [illegible], (kvindelig) Hat med [illegible]

skuggi (-a, -ar) [illegible] m. **1.** Skygge: [illegible] (Ordspr.) *öllum fylgir einhver s.* (GJ.), til alle hører en el. anden Skygge; *þú sjer ei skuggann fyrir skeppunni,* [illegible] *í baki á hangir* (GJ.), du ser ej Skyggen for Sækken, der sidder paa Ryggen; (Talem.) *það ber ekki skugga á e-ð,* der er ikke en Plet el. Lyde paa n-t; *skugga dregur á e-ð,* en Skygge falder paa n-t, n-t begynder at se mistænkeligt ud; *það er ekki nema skugginn eftir af e-u,* der er kun Skyggen tilbage af n-t; *e-ð fylgir e-m eins og skuggi(nn hans),* n-t følger en som ens Skygge; *ganga úr skugga um,* forvisse sig om, faa fuld Vished angaaende n-t; *kasta* (el. *varpa) skugga á e-n,* fremstille en i et ugunstigt Lys; *setja e-n í skugganann,* tilsidesætte en: *Mér fanst eg vera afrækt ... og sett í skuggann* (GFrSex 136); *varpa skugganum á undan sjer,* kaste en Skygge frem for sig; overf. formørke fremtidige Udsigter. — **2.** overf. Tvivl, Uvished: *standa í skugga,* være i Tvivl. — **3. a.** *(vofa)* Skygge, Spøgelse. — **b.** = *skuggasveinn* 1.

skugg|myndavjel [sgʏg·mındavjɛ:l] f. Laterna magica, Troldlygte. **-sýnn** [-k·-sidv] a. **1.** n. *-sýnt,* saa mørkt, at man har vanskeligt ved at se, mørkt: *það er orðið skuggsýnt.* — **2.** som lader sig forvirre af Skygger, tager Skygge for Virkelighed (BHArnb. 31). **-sjá (-r, -r)** [-sjau·] f. Spejl.

skuggsjár|baugur [sgʏk·sjaurböy:qøǫ] m. Sekstant. **-fræði** [-ǫ-frai:ðı] f. indec. Katoptrik. **-mynd** [-r-mın·t] f. Afspejling. **-sjónpípa** [-ǫ-sjoᵘn·piba, -pipa] f. Spejlteleskop. **-stokkur** [-sdohɡ̊øǫ] m. Spejlkasse.

†skugg sjón [sgʏk·sjoᵘ·n] f. = **skuggsjá. -sækinn** [-sai·ɡ̊ın, -sai·ɡ̊ın] a. lyssky.

skugt [sgʏχ·t] an. (Árn.) = *skuggsýnt: það er orðið s.*

skukkelsi (-is, pl. ds.) [sgʏhɡ̊ɛlsı] n. lille Værelse (Vf., Af.) (ÞTh. Ferð. III. 299).

skuld (-ar, -ir) [sgʏl·t] f. **I. 1.** Gæld, Gældspost; pl. *skuldir,* Gæld: *útistandandi s.,* Tilgodehavende: (Ordspr.) *margur borgar s. með s.* (GJ.), mangen betaler Gæld med Gæld; *taka e-ð í s.,* tage n-t paa Regning; *taka e-ð upp í s.,* tage n-t som Afdrag paa en Gæld; *hleypa sjer í skuldir,* stifte Gæld; *vera í s. við e-n,* skylde en; *skuldir bús,* et Bos Udgæld; *eignir búsins um fram skuldir,* Boets beholdne Formue; *eiga fyrir skuldum,* være solvent; *vera skuldunum vafinn eins og fuglinn fjöðrunum* (el. *skrattinn skömmunum),* sidde i Gæld til op over Ørene. — **†2.** *ganga í s. fyrir e-n,* gaa i Slaveri for en. — **3. a.** Skyld: *skella skuldinni á e-n,* give en Skyld for n-t. — **b.** i Udtr. *fyrir þá s.,* af den Grund, derfor, for den Slags Skyld: *Reiðst mér ei, tignarlega gyðja, fyrir þá s.* (Od. 103); — ogs. m.: *fyrir þann s.* (JÁÞj. II. 147). — **II.** npr. *Skuld:* **1.** en af de tre Skæbnegudinder i nordisk Mytologi, Fremtiden. — **2.** Navn paa en nu nedlagt Avis (udkom 1877—83).

skulda (a) [sgʏl·da] v. **1.** vt. med dat. og acc.: *s. e-m e-ð,* skylde en n-t. — **†2.** med acc.: *s. e-n,* beskylde en: *svá at hann yrði ei skuldaðr um réttarneitun* (EspS. 116).

skulda bók [sgʏl·daboᵘ:k] f. Gældsbog. **-brjef** [-brjɛ:v] n. Obligation. **-dagar** [-da:qaǫ] mpl. Termin, Betalingstermin: (Talem.) *kemur að skuldadögunum,* der kommer den Tid, Gælden skal betales. **-fangelsi** [-fauŋ·ɡ̊ɛlsı] n. Gældsfængsel. **-fen** [-fɛ:n] n. bundløs Gæld. **-ferli (-is)** [-fɛr·dlı] n. Gæld, Gældsaffærer. **-fyrning** [-fıd·niŋk, -fır·dniŋk] f. Gældsforældelse. **-frí** [-fri:] a. uden Gæld. **-færsla** [-faiǫ·sla] f. Omflytning af Gældsposter. **-halli** [-had·lı] m. Underbalance, -skud. **-helsi** [-hɛl·sı] n. = **skuldaklafi. †-hjón** [-ɧoᵘ:n] n. en af Husfolkene; oftest i pl. Tyende. **-jafnaður** [-jab·naðøǫ] m. = **skuldajöfnuður. -játning** [-jauhdniŋk] f. Erkendelse af Gæld; Forskrivning. **-jöfnuður** [-jöb·noðøǫ] m. Udligning af Gæld; Kompensation: *má eigi greiða kaupið með skuldajöfnuði, nema svo hafi áður verið sjerstaklega um samið* (Stj. '02, A. 10); *gagnkrafa til skuldajafnaðar,* Fordring til Modregning. **-klafi** [-kla:vı] m. (jfr. *klafi)* (uloselige) Gældslænker: *(kaupfjelögin) eru komin á sama skuldaklafann hjá umboðsmönnum sínum eins og einstakir viðskiftamenn hjá kaupmönnum* (Eimr. VI. 220). **-krafa** [-kra:va] f. Gældsfordring. **-lið** [-lı:ð] n. Familie, Husfolk. **-lúkning** [-luhɡ̊niŋk] f. Betaling af Gæld. **-lúkningamaður** [-luhɡ̊ninɡ̊ama:ðøǫ] m. Likvidator. **-lög** [-lö:ɡ] npl. Gældslov, Gældslove. **-maður** [-ma·ðøǫ] m. **†1.** *(skuldunautur)* Debitor (ÞMarlÖr. 4, 7). — **2.** *(lánardrottinn, skuldareigandi)* Kreditor: *skal upptækt þat fé skuldamanni* (Esp. IV. 79). **-mál** [-mau:l] n. Retssag om Gæld, Gældssag. **-mót** [-mo·t] n. **1.** *(fundur til að gera út um skuldir)* Møde til Ordning af Gældsaffærer. — **2.** = *skuldajöfnuður.*

skuldar eigandi [sgʏl·darei:qandı] m. Kreditor. **-hæð** [-ǫ-(h)ai:ð] f. Gældsbeløb.

skuldari (-a, -ar) [sgʏl·darı] m. Skyldner.

skuldar lýsing [sgʏl·darli:siŋk] f. Anmældelse af Gæld (i et Dødsbo). **†-maður** [-ma:ðøǫ] m. = **skuldamaður** 1.

skulda seðill [sgʏl·dasɛ:ðıdλ] m. skriftlig Gældsfordring: *Skuldaseðlar höfðu sýndir verið við skifti þessi frá Þorláki auðga ... og frá Þorsteini stúdent* (GKonÆf. 141). °**-skiftabanki** [-sɡ̊ıfdabauɱ·ɡ̊ı, -bauŋ·ɡ̊ı] m. Girobank. **-skifti** [-sɡ̊ıf·dı] npl. (pekuniært) Mellemværende: *s. landsins við Danmörku.* **-skrá** [-sgrau:] f. Fortegnelse over Gældsposter, Obligobog. **-skrokkur** [-sgrohɡ̊øǫ] m. Gaard, hvoraf der svares höj Afgift (Árn.). **-staður** [-sda:ðøǫ] m. Sted, hvor man har Gæld udestaaende: *eiga fje á skuldastöðum,* have noget udestaaende hos andre; *erfiðara var að standa í skilum ... þar sem skuldastaðirnir voru margir, en ef skuldirnar hefðu allar verið komnar á einn stað* (Alþ. '11, B. II. 229). **-súpa** [-su:ba, -su:pa] f. stor Gæld, «Gældssuppe», «Suppedas». **-þjónn** [-þjoᵘd·v] m. Debitor. **-þrjótur** [-þrjoᵘ:døǫ] m. uordholdende Skyldner. **-þungur** [-þuŋ·gøǫ] a. a. gældbetynget. — **b.** spec. hvoraf der svares en höj Afgift (Árn.).

skuld binda [sgʏl·tbında] vt. forpligte; — pp. *skuldbundinn,* forpligtet; *(skuldugur)* gældbunden, staaende i Gæld til. **-binding** [-bındiŋk] f. Forpligtelse; spec. (i Good-Templarordenen) Forpligtelse til at afholde sig fra at nyde, sælge el. traktere med spirituøse Drikke. **-bindingarskrá** [-bındiŋgaǫsgrau:] f. Haandfæstning. **-brjef** [-brjɛ·v] n. = **skuldabrjef. -festa** [-fɛsda] vt. hæfte en el. lade en hæfte for Gæld (LFR. XIV. 197).

†**-festi** [-fɛsdɪ] f. Gældshæftelse, Gældsslaveri. **-greiðsla** [-grɛiðsla] f. Betaling af Gæld. **-greiðslusamningur** [-grɛiðsløsam·niŋgoϙ] m. Overenskomst om Betaling af Gæld; Akkord. **-hafi (-a, -ar)** [-(h)a·vɪ] m. Kreditor. **-halli** [-(h)adlɪ] m. Underbalance. **-heimta** [-(h)ɛiʮda, -(h)ɛimta] f. **1.** *(skuldakrafa)* Gældsfordring. — **2.** *(innheimta skulda)* (oftest i pl. *skuldheimtur)* Inddrivning af Gæld. **-heimtubrjef** [-(h)ɛiʮdobrjɛ:v, -(h)ɛimtø-] n. Rykkerbrev. **-heimtumaður** [-(h)ɛiʮdøma:ðoϙ, -(h)ɛimto-] m. **1.** *(lánardrottinn)* Kreditor, Fordringshaver. — **2.** *(innheimtumaður)* Rykker, Inkassator. **-laus** [-d-löys] a. gældfri; — n. *skuldlaust* som adv. gældfrit. **-lýsing** [-li·siŋk] f. = **skuldarlýsing. -lýsingarfrestur** [-li·siŋgaɣfrɛs·doϙ] m. Proklamafrist: *áður en s. er liðinn*, inden Proklama er udløbet (Stj. '90, A. 20). °**-miðabók** [-mɪðaboᵘ:k] f. Chekbog, Anvisningsbog. °**-miði** [-mɪ·ðɪ] m. Chek, Anvisning. °**-rita** [-rɪ·da, -rɪ·ta] vt. debitere. **-seigja** [-t-sɛi·ja] f. Uvillighed til at betale sin Gæld. **-seigur** [-sɛi·qoϙ] a. uvillig, langsom til at betale sin Gæld. **-skeyta** [-sɟɛi·da, -sɟɛi·ta] vt.: *s. e-n e-m, s. e-n við e-n, s. einhverja saman*, overføre en Gæld, som man staar i, til en anden som Debitor; — pp. *skuldskeyttur: s. e-m*, staaende i Gældsforhold til en. **-skeyting** [-sɟɛi·diŋk, -sɟɛi·t-] f. (jur.) Overførelse af en Gæld fra Debitors Side til en anden som Debitor (delegatio debiti).

skuldugur [sgʏl·doqoϙ] a. skyldig (om Penge): *hann er mjer s. um 100 kr.*, han skylder mig 100 Kr.; *vera s. upp fyrir höfuð*, sidde i Gæld til op over Ørene, skylde Gud og hver Mand.

skuldunautur [sgʏl·donöy:doϙ, -nöy:toϙ] m. Skyldner, Debitor.

skuld var [sgʏl·dva·r] a. som vogter sig for Gæld. **-viss** [-vɪs] a. solid: *s. maður*, god Betaler.

skulfa (-u, -ur) [sgʏl·va] f. Stormbyge (Dýrf.).

skulfum [sgʏl·vom] 1. p. pl. imp. ind. af **skjálfa.**

Skúli (-a, -ar) [sgu:lɪ] m. npr. Skule.

skúlk (-s) [sguʎ·k, sgul·k] n. **1.** (LFR. X. 58) = *æðahnútar* (varices). — **2.** *(bunga, hnúskur)* Ujævnhed, Hævelse (Árn.). — ?**3.** Skulken af Skole.

skúlka (a) [sguʎ·ga, sgul·ka] v. **1.** vt. *(hæða)* göre Nar af, bespotte. — **2.** vi. *s. út*, pose ud (Árn.). — **3.** vi. *(bólgna, þrotna)* opsvulme, hæve sig. — ?**4.** vi. *(skrópa)* skulke.

skúlkari (-a, -ar) [sguʎ·garɪ, sgul·karɪ] m. Spotter, Bespotter (BH.).

skullum [sgʏd·lom] 1. p. pl. imp. ind. af **skella.**

skúlpa (a) [sguʎ·ba, sgul·pa] vi. = *skúlka* 3, opsvulme.

skúlpleitur [sguʎ·blei·doϙ, sgul·plei·toϙ] a. rund af Ansigt.

skulu (skal, skulum; imp. conj. **skyldi)** [sgʏ:lø, sga:l, sgʏ:lom; sgɪl·dɪ] vi. og v. impers. (Af dette Verbum, som er et præt.-præsens, mangler imp. ind., pp. og ppr.; i St. f. inf. *skulu* og inf. præt. *skyldu* bruger man i Talespr. og ofte i Skriftspr. Formerne *skuli, skyldi*, jfr. II.). **I. 1. a.** skulle, maatte, være nødt til: *ungur má, en gamall skal* (ɔ: *deyja)*, ung maa, gammel skal; *nú skalt þú deyja*, nu skal du dø. — **b.** impers.: (Ordspr.) *hafa skal holl ráð, hvaðan sem (þau) koma*, gode Raad bör man følge, hvor de end kommer fra. — **c.** [illegible] *skyldi*, han blev bedraget af den, der mindst af alle burde have gjort det; *sem aldrei skyldi verið hafa*, hvilket aldrig burde være sket. — **d.** i Lovsprog: *þing skal haldið annaðhvort ár*; — i religiose Bud; *þú skalt ekki stela; elska skaltu drottinn guð þinn osv.* — **e.** i Raad, Vejledninger o. l.: *skaltu ganga þar til þú kemur að háu fjalli* (JÁÞj. II. passim); *það skaltu gera*, det skal du göre; *þú skalt bara spyrja eftir mjer.* — **f.** i Paastande (i truende Tone): *en það skaltu sjá* (el. *sanna), að*, men det vil du faa at se, det vil du erfare, at; *hann skal fá að heyra það*, det skal han faa at høre; *jeg skal (svei mjer) taka í lurginn á þjer*, jeg skal sandelig give dig en Overhaling; *hann skal ekki geta stært sig af því að*, han skal ikke kunne rose sig af at. — **g.** med særligt Eftertryk, naar man vil udelukke enhver Indvending: *hún skal fara*, hun skal gaa; *þrátt fyrir alt, þú skalt, þú skalt samt fram*, trods alt, du skal dog frem! (Hafst. '16, 11); — drillende el. trodsende: *þú skalt ekki geta það!* det vil du aldrig kunne göre!; *jeg skal!* jo, jeg vil; *það skal ekki vera satt*, det er min Salighed ikke sandt. — **2.** pleonastisk Omskrivning af conj.: *skuli hafa = hafi: hann fjargviðrast alla mjög yfir því, að síðasta alþingi skuli hafa samþykt lögin um landhelgissjóðinn* (Ísaf. '13, 299). — **3.** (med Eftertryk paa *skulu)* udtrykkende Misbilligelse: *að hann skuli geta gert það!* at han dog kan nænne (el. faa sig til) at göre det. — **4.** monne: *skal hann ekki hafa komizt á snoður um*, mon han ikke har faaet Nys om (MelBr. 46); *skyldi hann koma?* mon han kommer? *það skyldi þó ekki vera*, det skulde dog ikke være Tilfældet. — **5.** skulle, ville (i Løfter): *jeg skal gera það fyrir þig*, jeg skal göre det for dig; (i Spörgesætninger bruges derimod *eiga: á jeg að gera það?* skal jeg göre det?); *það skal gert, segir Fúsintes*, det skal blive gjort, siger F.; *jeg skyldi gera það, ef jeg gæti*, jeg vilde (skulde) göre det, hvis jeg kunde; *hún skal fara = jeg skal láta hana fara.* — **6.** *(hvetjandi)* i Opfordringer: *við skulum fara*, lad os gaa: *við skulum ekki gera það*, lad os ikke göre det. — **II. 1.** i Talesproget og ofte i Skriftspr. erstattes Infinitiverne *skulu* og *skyldu* af Konjunktivformerne *skuli, skyldi: Bóndi segist skuli* (siger at han skal) *ljá honum hest* (JÁÞj. I. 80): *hann sagðist skyldi* (el. *skyldu) gera það*, han sagde at han skulde (vilde) göre det. — **2.** ellipt.: *3 kvennsur ... 1 karlmaður og 1 drengur, ríðandi á 2 hjólum, hverju aptur af öðru ... hjólin voru 1 þumlungur á þykkt, það stærra tveggja álna hátt, og skyldi aldrei detta* (forunderligt, at det aldrig væltede) (EiÓlLf. 32).

skúm (-s) [sgu:m] n. **1.** Støv og Snavs i Kroge, Skimmel (ÓDavSk. 180). — **2.** *(dimma)* Mørke, Skummelhed. — ?**3.** *(froða)* Skum (Þing.).

?**skúma** [sgu:ma] vi. skumme.

skúma legur [sgu:malɛ·qoϙ] a. snavset, urenlig: *mannmerkið yður, þó í skúmalegu skandi* (JMPísl. 158). **-skot** [-sgo:t] n. mørk Afkrog, Smuthul, Skjul; *skríða í s.*, krybe i Skjul, skjule sig.

skúmhærður [sgu:ʮ(h)airðoϙ] a. (bot.) spindelvævsagtig.

skúmi (-a) [sgu:mɪ] m. (BH.) = **skúm** 1. og 3.

skúmóttur [sgu:moᵘhdoϙ] a. om Heste, af Farve som en *skúmur* 1.

skump (-s) [sgʏʮ·p, sgʏm·p] n. Vedvarenhed, Vedholdenhed (BH.).

1. **skumpa (-u, -ur)** [sgʏʮ·ba, sgʏm·pa] f. **1.** *(demba)* kortvarigt, hæftigt Regnskyl ledsaget af Storm. — **2.** *(ofanígjöf)* Irettesættelse.

2. **skumpa (a)** [sgʏʮ·ba, sgʏm·pa] v. **1.** vi. skumpe, bevæges stødvis, hoppe. — **2.** vt. med dat. skubbe til n-t, sætte n-t i en saadan Bevægelse; *s. sjer = renna sjer*, lade sig selv glide, skubbe sig: *s. sjer ofan af hólnum.*

skúmur (-s, -ar) [sgu:moϙ] m. **1.** (zool.) Storkjove, Struntjæger (lestris catarrhactes). — **2.** *(kjaftaskúmur)* Mand der vaaser meget, snakkesalig Vindböjtel og Praler, Sladderhank: *Þá skal jeg sýna þér gjána, sem allir skúmar og skrumarar eru skírðir í* (MJJAr. 58).

skunda (a) [sgʏn·da] v. **1.** vi. *(flýta sjer)* skynde sig, ile; *(fara)* gaa. — **2.** vt. med dat.: *s. ferð sinni.*

†**skundan (-ar)** [sgʏn·dan] f., †**skundi (-a)** [sgʏn·dɪ] m. Hast, Ilfærdighed.

*skunduður (-aðar)** [sgʏn·døðoϙ, -aðaϙ] m. Fremskynder: *stála storms s.*, Kriger.

skunkur (-s, -ar) [sguᶇ·goϙ, suŋ·koϙ] m. †**1.** *(göltur)* Galt. — **2.** Stinkdyr (e. skunk, l. mephitis) (amr.-isl.).

1. **skupla (-u, -ur)** [sgʏhbla] f. **1.** en Slags (nu forældet) kvindelig Hovedbedækning, lavere end *faldur* (s. d. O.); ogsaa et Törklæde, der bindes over Hovedet under Hagen. — **2.** *(á kvikfjenaði)* en Slags Maske, som man binder for Øjnene paa Faar el. Kreaturer (EJ.).

2. **skupla (a)** [sgʏhbla] vi. og vt. binde el. bære en *skupla* 1.

skupp (-s) [sgʏhp] n. Bespottelse (BH.).

skuppa (a) [sgʏhba] vt. bespotte (BH.).

1. **skúr (-ar, -ir)** [sgu:r] f. (Sl., Vf.) el. **(-s, -ar)** m. (Af., Nl.) Regnbyge: (Ordspr.) *oft kemur s. eftir skin* (GJ.), Regn følger ofte paa Solskin; ogs. omvendt: *oft kemur skin eftir s.*

2. **skúr (-s, -ar)** [sgu:r] m. (f. Dýrf.) Skur, Bislag (til et Hus).

?1. **skúra (a)** [sgu:ra] vt. skure: *s. gólf.*

2. **skúra (a)** [sgu:ra] v. impers.: *það skúrar*, der er Byger, det byger.

skúra blámi [sgu:rablau:mɪ] m. blaalig Farvetone, hidrörende fra Bygevejr: *fjöllin og heiðarnar ... sem blámóða og s. dagsins bjuggu ljómandi litklæðum* (GFrUbl. 36). **-blár** [-blau:r] a. blaalig farvet af Regnbyger: *fjalla-skagi s.* (StStAndv. I. 149). **-drög** [-drö:q] npl. smaa Byger. **-legur** [-lɛ·qoϙ] a. seende ud til Regnbyger. **-leiðing** [-lɛi:ðiŋk] f. lille Regnbyge (ÞThFerð. III. 156). **-ljettir** [-ljɛhdɪϙ] m. Ophor mellem Bygevejr.

skúrar flóki [sgu:raɣfloᵘ:ɟɪ, -floᵘ:kɪ] m. Skybanke, hvorfra der kan ventes en Byge. **-upprof** [-r-ʏhbrov] n. = **skúraljettir.**

skúra samur [sgu:rasa·moϙ] a. med hyppige Regnbyger, bygefuld. **-skin** [-sɟɪ:n] n. Solskin mellem Byger. **-veður** [-vɛ:ðoϙ] n. Bygevejr.

skurða gerð, -gjörð [sgʏr·ðaɟɛr·ð, -ɟör·ð] f. Grøftegravning, Kanalgravning.

skurðar ár [sgʏr·ðarau:r] n.: *gott (slæmt) s.*, godt (daarligt) Aar m. H. t. Kvantiteten af de Produkter, der fremkommer ved Slagtning af Kreaturer (Árn.). **-borð** [-bor·ð] n. Operationsbord. **-depill** [-dɛ:bɪdʎ, -dɛ:pɪdʎ] m. Skæringspunkt. **-fjárleysi** [-ϙ-fjaurlei:sɪ] n. Mangel paa Slagtefaar. **-fje** [-fjɛ:] n. Slagtefaar. **-fjöl** [-fjö:l] f. Hakkebræt; *(undir tóbak)* Karvebræt. **-járn** [-r-jaud·n, -jaur·dn] n. Skærekniv. **-maður** [-ma:ðoϙ] m. **1. a.** *(slátrari)* Slagter. — **b.** *(maður við hvalskurð)* Mand, der er beskæftiget med at flænse en Hval. — †**2.** *(myndskeri)* Billedskærer, Udskærer. **-staður** [-ϙ-sda:ðoϙ] m. Operationsfelt, -sted. **-tími** [-ti:mɪ] m. Slagtetid. **-torf** [-tor·v] n. skaaret Græstörv. **-vjel** [-r-vjɛ:l] f. (Bogb.) Beskæremaskine.

skurð gerð [sgʏr·ðɟɛrð] f. Grøftegravning. **-goð** [-(ð)-go·ð] n. Afgud, Afgudsbillede. **-goðadýrkandi** [-goðadiϙ·gandɪ] m., **-goðadýrkari** [-goðadiϙ·garɪ] m. Afgudsdyrker. **-goðadýrkun** [-goðadiϙ·gøn] f. Afgudsdyrkelse. **-goðavilla** [-goðavɪd·la] f. Afguderi. **-graftarmaður** [-ð-grafd·arma:ðoϙ] m. Grøftegraver. **-gröftur** [-gröfdoϙ] m. Grøftegravning, Kanalgravning. **-hagur** [-þ-(h)a·qoϙ] a. flink til Udskæring. **-hallandi** [-(h)adlandɪ] m. Hældning af en Grøft. **-lína** [-ð-li·na] f. Sekant. **-list** [-lɪst] f. kunstmæssig Udskæring. **-lækning** [-laihgniŋk] f. (kirurgisk) Operation. **-læknir** [-laihgnɪϙ] m. Kirurg. °**-miðun** [-mɪ·ðøn] f. Krydspejling. **-mynd** [-mɪnt] f. udskaaret Billede; Træsnit.

skurðsl [sgʏϙ·sʎ] n. hakket Kaal (Sch.).

skurðtæki [sgʏr·þtai·ɟɪ, -tai·kɪ] npl. kirurgiske Instrumenter.

skurður (-ar, -ir) [sgʏr·ðoϙ] m. **I. 1. a.** *(það að skera)* det at skære; *(skora)* Snit, Indsnit, Skæring, Fure. — **b.** (Bogb.) Beskæring. — **2.** Saar af et skærende Instrument: *djúpur s.*; — *ætlar að skerast í skurðinn*, nu begynder Saaret at rives op. — **3.** *(holskurður, uppskurður)* Operation. — **4.** det Kvantum Snustobak, der skæres paa een Gang paa et Karvebræt. — **5. a.** *(kornskurður)* Mejning; Kornhøst, spec. om den islandske Kornart Marehalm (VSkaft.). — **b.** *torfs.*, Skæren af Græstörv. — **6. a.** Slagtning: *reka fje til skurðar.* — **b.** *(skurðfje)* Slagtekreaturer: *eiga engan skurð* (Sl.). — **c.** Kvantiteten af Produkter, som fremkommer ved et Kreaturs Slagtning: *það er (góður) s. í þessum sauð* (Sl.). — **7. a.** *hvals.*, Opskæring, Flænsning af en Hval: *s. og skifti á hval.* — **b.** spec. om de Indsnit, der göres i den døde Hval forrest og bagest paa Kroppen: *sá hvalur var mældur, og var áttatíu faðmar á milli skurða* (JThMk. 212); Talem.: *e-ð gengur í skurðinn*, n-t koster n-t: *jeg ætla að gera það, hvað sem í skurðinn gengur*, jeg agter at göre det, hvad det end vil koste, trods de store Omkost-

ninger. — **II.** Udskæren, Træskæring, udskaarne Sirater: *það er fallegur s. á fjölinni.* — **III. a.** Grøft: *grafa s. fyrir (um, kringum, utan um) e-ð*, afgrøfte n-t. — **b.** Kanal: *skipa s.*, *Suesskurðurinn.*

skurðverk [sgʏr·ðvɛrk] n. Billedskærerarbejde.

skurfa (-u, -ur) [sgʏr·va] f. **1.** *(hrúður í höfði)* Skurv. — **2.** Saarskorpe (med størknet Blod): *blóðrisa skurfurnar* (JTrHeið. IV. 190). — **3.** (bot.) alm. Spergel (spergula arvensis). — **4.** en lille *koli* (Vf.).

skurfaður [sgʏr·vaðʏr] a. = **skurfóttur** 1.

skurfóttur [sgʏr·vo·hdʏr] a. **1.** skurvet: (Ordspr.) *það þarf skarpan lög fyrir skurfótt höfuð*, der skal skarp Lud til skurvede Hoveder. — **2.** *(flikróttur, röndóttur)* plettet, stribet (om Faarefarve) (ASkaft.).

skurk [sgʏr·k] n. **1.** *(hávaði, hark)* Larm, Støj. — **2.** et vældigt Stykke Arbejde: *En í sagnafræðinni gerði hann skurkið mest* (hans Hovedfortjæneste var paa Historiens Omraader) (EspS. xxxvi); *flest þeirra* (ɔ: *hlaupin*) *hafa þó gert mikið s.* (haft store Følger) (PThLýs. II. 7).

skurka (a) [sgʏr·ga] v. **1.** vi. göre Spektakel, larme, støje: *Þá var skurkað um nóttina; hreppstjórinn og meðhjálparinn flugust á í illu* (ÞGj. Uf. 62); (om en Hund) *Hann var sprettfær að láta s. á sunnudögonum* (ÞGjD. 34). — **2.** vt. med dat. *s. e-u af*, bringe n-t til Ende ved en Kraftanstrængelse (især om jasket Arbejde).

skúrlaus [sgur·löys] a. uden Regnbyger.

skurm (-s) [sgʏr·m] n. **1.** Æggeskal: *s. á eggi.* — **2.** Skorpe, Skal: *Þetta svarta salat-skurm sóðið við djötla smiðju* (BóluHj. 201).

skurma (a) [sgʏr·ma] v. **1.** vt. afskalle, pille: *s. egg.* — **2.** vi. *(hrúðra)* overtrækkes med Skorpe; *vatnið skurmar*, Vandet fryser til.

skurmlaus [sgʏr·mlöys] a. uden Skal.

skurmsl [sgʏr·msl] n. = **skurm.**

skurmungi [sgʏr·mungi] m. nyfødt Unge: *Aldrei eignar skarfur sér kurmunga okkar* (ÓDavÞul. 244).

skurmur (-s, -ar) [sgʏr·mʏr] m. = **skurm.**

skurn (-ar, -ir) [sgʏr·dn, sgʏd·n] f. el. (sj.) **(-is,** pl. ds.) n. el. (sj.) **(-s, -ir)** m. = **skurm.**

skurna [sgʏr·dna, sgʏd·na] v. impers. = **skurma.**

skurnhimna [sgʏr·dn(h)ɪmna, sgʏd·n-] f. Hinden inden for Æggeskallen.

†skurni (-a, -ar) [sgʏr·dnɪ] m. Næshorn (BH.).

skurningur (-s, -ar) [sgʏr·dniŋgʏr, sgʏd·n-] m. (ASkaft.) = **skorningur.**

skurnungur (-s, -ar) [sgʏr·dnuŋgʏr] m. = **sköflungur** 1.

1. **skurra (-u)** [sgʏr:a] f. *(niðurgangur)* Diarré (Dýrf.).

2. **skurra** [sgʏr:a] v. **1.** vi. skurre: (om en Rok) *Skrögg einn sá eg kurrandi* (JÁGát. 119). — **2.** vt. med dat. *(láta bruna, renna)* lade glide, skubbe (Vf.): *hvað ertu að s. þjer ofan brekkuna; skurraðu því til mín*, skub det hen til mig. — **3.** vi. *(hafa niðurgang)* lide af Diarré (Vf.).

skursla (-u, -ur) [sgʏr·sla] f. Hudafskrabning.

skúrsteinn [sgur·sdeidn] m. = *vikur*, Pimpsten (pumex).

skuss [sgʏs·] n. **1.** *(rófa, hali)* Hale, Stjært. — **2.** *(pensill)* Pensel, Børste (BH.).

skussa (a) [sgʏs:a] vt. med acc. el. dat. (jfr. no. skyds): *s. e-n* (el. *e-m)*, føre, bringe, befordre en: *Fyrir sakir víðáttu bæjarins eru vagnar til taks nær vera skal og s. þeir bæjarbúa fram og aptur* (Eimr. I. 61).

skussa bragð [sgʏs:abraɣ·ð, -braɣ·þ] n. = **skessubragð.** **-legur** [-lɛ·ɣʏr] a. **1.** *(latur)* træg, doven. — **2.** sjusket, fuskeragtig: *s. frágangur á vinnu.* **-skapur** [-sga·bʏr, -sga·pʏr] m. **1.** *(leti)* Dovenskab. — **2.** *(illur frágangur á vinnu)* Sjuskethed.

skussi (-a, -ar) [sgʏs:ɪ] m. **1.** *(letingi, iðjuleysingi, mannleysa)* Drog, Døgenigt. — **2.** *(maður, sem ekki hefur verksvit)* Fusker.

skussjel [sgʏs·jɛ·l] n. = **skutstjel** 2.

?**skusskerra** [sgʏs·ḱɛr·a] f. Karriol (MJSöguk. 222).

1. **skúta (-u, -ur)** [sgu:da, sgu:ta] f. Skude, lille Dæksfartøj, Kutter.

2. **skúta (-u, -ur)** [sgu:da, sgu:ta] f. (is. i pl.) *(móðgunaryrði)* fornærmende Udtryk; *(ávítun)* Irettesættelse, Bebrejdelse: *drepa e-m skútu um e-ð*, bebrejde en n-t paa en krænkende Maade.

3. **skúta (a)** [sgu:da, sgu:ta] vt.: *s. e-n út*, skænde paa, rakke ned paa en; *s. e-ð út*, rakke ned paa n-t.

4. **skúta (ti)** [sgu:da, sgu:ta, sguhdɪ] vi. rage ud: *s. fram yfir*, rage frem over.

°**skut aukaás** [sgʏ:döygaau:s, sgʏ:töyka-] m. (naut.) Hækbjælke. °**-aukaborð** [-öygaborð, -öyka-] n. (naut.) Hækbræt. °**-auki** [-öy·gɪ, -öy·kɪ] m. (naut.) Hæk. **-bjúgur** [-bju:ɣʏr] a. (naut.) rundgattet. **-breiður** [-brei·ðʏr] a. med bred Bagstavn. **-bönd** [-bön·t] npl. = **skutrengur.** **-fagur** [-fa·ɣʏr] a. med smuk Bagstavn. **-festi** [-fɛsdɪ] f. Fortøjningstov fra Bagstavnen af et Fartøj. **-flatarbiti** [-fladarbɪ:dɪ, -flatarbɪ:tɪ] m. (naut.) Spejlbjælke. **-flatarbönd** [-fladarbön·t, -flatar-] npl., **-flatarrengur** [-fladarrɛŋgʏr, -flatar-] fpl. (naut.) Spejltømmer. **-flatarstoð** [-fladarsdo·ð, -flatar-] f. (naut.) Spejlstøtte. **-flötur** [-flö·dʏr, -flö·tʏr] m. Agterspejl, Spejl.

skúthyrndur [sgu:t(h)ɪ(r)ndʏr] a. med fremstaaende, nedadböjede Horn (Af., Sl.).

skuthverfa [sgʏ:tʰvɛrva, -kʰvɛrva] vi. kovende (JsJs.)

1. **skúti (-a, -ar)** [sgu:dɪ, sgu:tɪ] m. **1.** alt, hvad der danner et foroverhængende Dække, spec. **a.** *(hellisskúti)* Grotte, Klippehule (dannet ved fremhængende Klipper): (Ordspr.) *það er lakur s., að ei sje* (el. *sem ekki er*) *betri en úti* (GJ.), det er daarlig Vraa, som ej er bedre end ude. — **b.** Hulning i et Høhus, hvor den frosne Græstørv danner Loftet. — **c.** *(klettsnös)* fremspringende Klippeafsats. — **2.** *(skúr, skemma)* Skur.

2. **skúti (-a)** [sgu:dɪ, sgu:tɪ] m. = 2. **skúta.**

skutilbragð [sgʏ:dɪlbraɣ·ð, sgʏ:tɪlbraɣ·þ] n. dobbelt Slyngning om Rorbænk og Stavn (ÓDavSk. 348).

skutill (-ils, -lar) [sgʏ:dɪdl, sgʏ:tɪdl, -ɪls, sgʏhdlar] m. = **skutull.**

skutilsveinn [sgʏ:dɪlsveidn, sgʏ:tɪl-] m. Lakaj, der varter op ved et Taffel, Taffeldækker.

skút yrða [sgu:dɪrða, sgu:t-] vt. udskælde. **-yrði** [-ɪrðɪ] npl. Skældsord.

skutl [sgʏhtl] n. Harpunering; Skyden med Stang el. Kæp (ÓDavSk. 92).

skutla (a) [sgʏhdla] vt. **I. 1.** med acc. harpunere: *s. hval, sel.* — **2.** med dat. kaste, skyde: *s. spjóti.* — **3.** refl. *skutlast:* **a.** *(skjótast, skreppa, fara í snatri)* rejse hurtig, fare: (om Telefonen) *menn ... skutlast á orðunum þingmannaleiðir* (MJ. II. 221); *skutlast á*, kaste til hinanden. — **b.** *(tvístrast, dreifast)* spredes. — **c.** *(skjöplast)* tage fejl (Múl.). — **II.** med dat. *(eyða, sóa)* bortødsle: *s. burtu eigum sínum.*

†skutlan (-ar, -ir) [sgʏhdlan] f. **1.** = *skutl.* — **2.** *(sóun)* Bortødslen.

skutlari (-a, -ar) [sgʏhdlarɪ] m. Harpunerer.

skutlun (-ar) [sgʏhdlʏn] f. Harpunering.

skútnamenn [sguhdnamɛn·] mpl. Dæksbaadfiskere.

skutröng [sgʏ:dröyŋk, sgʏ:t-] f. Spant i Agterenden af en Baad (i en *áttæringur* er der to saadanne, af hvilke den agterste, som ligger paa Grænsen af *kjölur* og *stefni*, kaldes *sogröng*, den forreste *vanda*, s. d. O.) (jfr. LFR. IX. 3).

skútseil [sgu:tseil] f. (BH.) = **skutstjel** 1.

skut setinn [sgʏ:tsɛ·dɪn, -sɛ·tɪn] a. (om Fartöjer) i hvis Bagstavn der sidder mange Personer, som ingenting bestiller. **-stefni** [-sdɛbnɪ] n. = **afturstefni** 2. **-stjel** [sgʏ:tsdjɛ·l, sgʏs·jɛl] n. **1.** *(dindill, stjel)* Hale, Stjært. — **2.** = *skussi.* **-stöng** [sgʏ:tsdöyŋk] f. = **hakastöng.**

skútu fiskur [sgu:dofɪs·gʏr, sgu:tø-] m. Fisk fanget paa Dæksbaade. **-karl** [-kad·l, -kar·dl] m. Fisker paa en Dæksbaad (Rvk.).

skutul hlutur [sgʏ:døhlʏ:dʏr, sgʏ:tøhlʏ:tʏr] m. Harpunererens Lod i Fangsten (Sch.). **-kast** [-l-kas·t] n. = **skutl.**

skutull (-uls, -lar) [sgʏ:dødl, sgʏ:tødl, -øls, sgʏhdlar] m. *(†skutill)* **I. 1.** Skydevaaben el. andet, der skydes ud el. frem: **a.** *(hvals., sels.)* Harpun. — **b.** *(prik, stafur)* Kæp, Stok, benyttet til Skydning (ÓDavSk. 92). — **†2.** *(slagbrandur)* Slaa, Bom, Skodde. — **II. 1.** *(smáborð)* lille, bevægeligt Bord. — **2.** Bakke: *það skvettist úr bollonum um leið og hún setti skutulinn á litla borðið við rúmið* (ÞGjUf. 103). — **3.** *(mötuneyti á skipum)* Bakke (paa et Skib o. desl.), Messe (JÓlInd. 267).

skutul rá [sgʏ:dølrau:, sgʏ:tøl-] f. Harpunstang: *Alcorem fangast með 7-önguðum ljóstri, sem hafður er í einni s.* (JÓlInd. 227). **-skip** [-sgɪ:p] n. Skib udrustet til Harpunjagt. **-veiði** [-vei:ðɪ] f. Jagt med Harpun.

skutum [sgʏ:dʏm, sgʏ:tʏm] 1. p. pl. imp. ind. af **skjóta.**

skutur (-ar el. **-s, -ir)** [sgʏ:dʏr, sgʏ:tʏr] m. **1.** (mods. **barki**) Agterende, Bagstavn: *á stórskipi syðra er rúmið frá bita að skorbita kallað s., en á minni bátum, sexæringum, fjögramannaförum (sexrónum og fjórrónum) rúmið frá bita og alveg aftur úr, og eins annars staðar á landinu;* (Talem.) *verða e-m þungur í skut*, falde en til Byrde el. blive en Plage for en: *Ertu viss um, nema jeg hefði orðið þjer þung í skut* (JTrGst. I. 56). — **2.** *(fram- eða afturstafn)* For- el. Bagstavnen paa et Skib (Vf.); — pl. *skutir*, For- og Bagstavn.

skut þiljur [sgʏ:tþɪljʏr] fpl. (naut.) Skanse. **-þófta** [-þoʊhda] f. den agterste Tofte i en Baad (Arnf.).

skvak (-s) [sgva:k] n. Skvulpen.

skvaka (a) [sgva:ga, sgva:ka] vi. skvulpe.

†skval (-s) [sgva:l] n. Larm, Skrig.

†skvala (a) [sgva:la] vi. skrige; larme.

skvaldra (a) [sgval·dra] vi. skvaldre, tale höjrøstet (JTrSk. I. 103).

skvaldrari (-a, -ar) [sgval·drarɪ] m. Skvalderbotte, -hoved.

skvaldur (-urs) [sgval·dʏr] n. höjrøstet Tale; Skvalder, Bulder: (Ordspr.) *sjaldan er skvaldrið skrumlaust* (GJ.), Snak og Pral følges gærne ad. **-samur** [-sa·mʏr] a. som snakker höjrøstet.

skvamp (-s) [sgvam̥·p, sgvam·p] n. **1.** Plasken, Plask: *s. í bleytu;* — *þeir lentu í s. og fengu ljóta skrampið.* — **2.** (pop.) Pimpen: *þetta s. á ekki heima í bannlandi.*

skvampa (a) [sgvam̥·ba, sgvam·pa] vi. **1.** plaske: *s. í rigningu og for.* — **2.** (pop.): *s. í sig*, tylle Spiritus i sig, pimpe.

skvampari (-a, -ar) [sgvam̥·barɪ, sgvam·parɪ] m. (pop.) Pimper.

skvap (-s) [sgva:p] n. Laskethed. **-holda** [-(h)olda] a. indec. lasket.

1. **skvetta (-u, -ur)** [sgvɛhda] f. **1. a.** *(gusa)* Stænk, Sprøjt, Skvæt. — **b.** Byge: *Jafnt og tíðum austri af úrði margir skvettu* (GFrÚh. 210). — **2.** *(ærslafull stúlka)* kaad, overmodig Pige, Vildkat.

2. **skvetta (i)** [sgvɛhda] vt. med dat. **1.** *(gusa, demba vatni á e-ð)* sprøjte, stænke, skvætte: *s. úr fötu*, hælde af en Spand: (Ordspr.) *Ekki skvetti ég illu vatni brott fyr en ég fæ gott* (Eimr. X. 139). — **2.** *s. í sig*, tylle (Spiritus) i sig, pimpe. — **3.** *s.* abs. og *s. sjer til* (el. *upp)*: **a.** sætte Rumpen i Vejret og slaa ud med Bagbenene (om Heste). — **b.** overf. slaa sig løs, tumle sig, ogs. nedsættende: slaa til Skaglerne: *ef hún fær ekki að s. sér upp* (GFrTís. 120). — **4.** refl. *skvettast:* **a.** sprøjtes. — **b.** kaste sig, tumle sig: *fákur með skark og skak skvettist í gáskasprett* (MJ. IV. 9).

skvettlisti [sgvɛhdlɪsdɪ] m. (ASkaft.) = **1. listi** 2.

skvettulegur [sgvɛhdølɛ·ɣʏr] a. let paa Taa, tøset.

skvettur (-s, -ir) [sgvɛhdʏr] m. **1.** = 1. *skvetta.* — **2.** kortvarig Periode med Regn: *hann gerði dálítinn skvett um veturnar* (Arn.).

†skvíari (-a, -ar) [sgvi:arɪ] m. (e. esquire) Tjæner, Vaabendrager.

skvol (-s) [sgvo:l] n. Sludder, Vrøvl, Vaas.

skvola (a) [sgvo:la] vi. vaase.

skvolp (-s) [sgvoʎ·p, sgvol·p] n. = **skvamp.**

skvolpa (a) [sgvoʎ·ba, sgvol·pa] vi. = **skvampa.**

skvompa (-u, -ur) [sgvoµ·ba, sgvom·pa] f. Fordybning, Hul; spec. lille Dal el. Fordybning i en Bjærgside.

skvompaður [sgvoµ·baðøϱ, sgvom·paðøϱ] a. beskænket.

skvompur (-s, -ar) [sgvoµ·bøϱ, sgvom·pøϱ] m. = **skvompa.**

skæða (di) [sǥai:ða, sǥaid:ɪ] vt. forsyne med Skotöj (is. islandske Sko): *klæða sig og s.; s. e-n í göngurnar.*

skæða drífa [sǥai:ðadri:va] f. tæt Snefald med store Sneflager; — overf.: *s. af tillögum; — skýrslum og frumvörpum rignir niður . . . eins og skæðadrífu* (ÞThLfr. II. 226). **-grös** [-grö:s] npl. kraftigt, storbladet islandsk Mos. **-kall** [-kad·ʎ] n. Anmodning om Skotöj. **-skinn** [-sǥɪn·] n. Skind til Skotöj. **†-tollur** [-tod·løϱ] m. kirkelig Afgift i Skind til Fodtöj (Esp. I. 39).

skæði (-is, pl. ds.) [sǥai:ðɪ] n. **1.** (is. i pl.) afpasset Stykke Skind til et Par (islandske) Sko: *úr þessum skæðum skaltu gera þjer skó; — af því* (ↄ: *sauðfje) fá menn til fæðis, klæðis og skæðis* (Fodtöj) (JSVb. 30); *rista s.*, skære afpassede Stykker til et Par islandske Sko ud af et Skind. — **2.** ogsaa om Skoene selv = *skæðisskór*, et Par (islandske) Sko: (Talem.) *bæði eru skæðin góð*, (ironisk) et værdigt Par!, de er bægge to lige gode (ↄ: slemme): *öll eru skæðin vond* (GFrTs. 25); (Ordspr.) *það er skylt fyrir skæðin* (GJ.), det er skyldigt for Skoene, ↄ: det er ikke mere end rimeligt for den Tjæneste, der er gjort en.

skæðisskór [sǥai:ðɪsgoᵘ:r] mpl. (et Par) islandske Sko (af ugarvet Skind).

skæðleikur (-s) [sǥaið·leigøϱ, -leikøϱ] m. **1.** *(skaðsemi)* Skadelighed, Fordærvelighed. — **2.** *(ofsi, ákefð)* Voldsomhed.

skæður [sǥai:ðøϱ, n. sǥaiht] a. **1.** skadelig, farlig, ødelæggende: *skæð sótt; — skæð tunga*, ond Tunge. — **2.** *(ákafur)* voldsom.

skæfi [sǥai:vɪ] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **skafa.**

skæki [sǥai:ǥɪ, sǥai:ʞɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **skaka.**

1. **skækill (-ils, -lar)** [sǥai:ǥɪdʎ, sǥai:ʞɪdʎ, -ɪls, sǥaihglaϱ] m. **1.** Udkant, Snip af et Skind; — spec. pl. *skæklar*, de Dele af Skindet, som har omsluttet Bovene; (Talem.) *hver togar sinn skækil*, hver trækker til sin Side, hver en søger at mele sin Kage. — **2.** Lap, lille Stykke af n-t: *torfus.; — tuninn orðinn að skæklum* (svundet ind til smaa Stykker) (Eimr. XVII. 120).

2. **skækill (-ils, -lar)** [sǥai:ǥɪdʎ, sǥai:ʞɪdʎ, -ɪls, sǥaihglaϱ] m. Udhaler, Fruentimmerjæger.

skækja (-u, -ur) [sǥai:ǥa, sǥai:ʞa] f. Skøge

skækju haldari (-a, -ar) [sǥai:ǥøhal·darɪ, sǥai:ʞø-] m. Horevært. **-hús** [-hu:s] n. Bordel. **-lifnaður** [-lɪb·naðøϱ] m. Horelevned, Skørlevned. **-sonur** [-so:nøϱ] m. Horesön.

skæklóttur [sǥaihgloᵘhdøϱ] a. med mange Indskæringer: *grænir smáblettir óafgirtir og margskæklóttir* (Eimr. VII. 17).

1. **skæla (-u, -ur)** [sǥai:la] f. **1.** Flæben, is. i pl. *skælur: heitt er í vitt þótt her se kalt og hættið þið öllum skælum* (GTh. '06, 29). — **2.** pl. *skælur*, Grimasser, Ansigtsfordrejninger.

2. **skæla (di)** [sǥai:la] v. **1.** vi. *(gráta, tárfella)* græde, tude, flæbe (spec. om Börn). — **2.** *(gretta)* fordreje, vrænge: *s. sig*, göre Grimasser, vrænge Ansigtet; — refl. *skælast*, göre Grimasser; *skælast að e-m, s. sig framan í e-n*, vrænge Ansigtet mod en: *árar í kvölum að þeim skælast* (Vísn. cit. i ÞThLfr. II. 14); — pp. *skældur*, fordrejet: (Ordspr.) *oft koma skökk orð úr skældum haus* (GJ.).

skælda (a) [sǥail·da] vt. lave Vers (halv foragteligt).

skældinn [sǥail·dɪn] a. som har let ved at lave Vers, som hyppigt laver Vers.

skæli garður [sǥai:lɪgar·ðøϱ] m. fordrejet Gærde el. Vold. **-högg** [-hök·] n. Skraahug, Hug paa skraa (LFR. VI. 144).

skæll (-s, -ar) [sǥaid·ʎ, sǥail·s, sǥai:laϱ] m. **1.** skæv Mund. — **2.** = *sköğultönn*. — **3.** (vet.) Opsvulmen af Tandkødet i Overmunden paa Heste.

skælni (-is, pl. ds.) [sǥail·nɪ] n. lille, groft tilhugget Stykke Træ, som skal drejes.

skælu dallur [sǥai:lødad·løϱ] m. = **skælukollur. -dós** [-doᵘ:s] f. Grædesøster, Taareperse (is. om en lille Pige). **-kollur** [-kod·løϱ] m. Flæber, Taareperse (om en Dreng).

skæna (di) [sǥai:na] v. **1.** v. impers. med acc. dækkes med en Hinde (om Vædsker): *vatnið skænir*, der kommer en tynd Isskorpe paa Vandet; *mjólkin er skænd*, Mælken har faaet Skind paa sig. — **2.** vt. *(flysja)* skrælle.

skændur [sǥain·døϱ] a. (maaske pp. af *skæna*) (Árn.) = **skænislegur.**

skæni (-is, pl. ds.) [sǥai:nɪ] n. **1.** *(líknarbelgur)* gennemsigtig, tynd Hinde (Fosterhinde); brugt i Stedet for Glas til Vinduesruder: *s. í skjáglugga*; — ogs. til Opbevaring af Ting, som ikke maa udsættes for Paavirkning af Luften, saal. af en *sagnarandi* (s. d. O.) (jfr. JÁÞj. 1. 435); — ogs. til Overbinding af Glas og Krukker: *farðakoppum með s. og yfirbandi* (JMPísl. 134). — **2.** *(skán á mjólk)* Skind paa Mælk. — **3. a.** *vera eins og skæni*, se hvid og gennemsigtig ud (jfr. *skænislegur*). — **b.** hvid og gusten Person (Sl.).

° **Skæningi (-a, -ar)** [sǥai:niŋǥɪ] m. Skandinav.

skæningur (-s) [sǥai:niŋgøϱ, -iŋs] m. **1.** *(þunn ísskán)* tynd Isskorpe, Spædis. — **2.** *(væring)* Skæl i Hovedet.

skænis belgur [sǥai:nɪsbel·gøϱ] m. = **líknarbelgur. -legur** [-le·qøϱ] a. gusten (Sl.).

skænn [sǥaid·ʎ] a. gusten, bleg: *flatt hev, hvitt og skænt, eins og eptir 2. eða 3. vikna rosa* (EiÓlLf. 79).

1. **skær** [sǥai:r] a. **1.** klar, lys, skarp: *skært ljós, s. birta.* — **2.** ren, pur, skær: *s. jungfrú.* — **3.** *s. rödd*, klar Stemme. — **4.** n. *skært* som adv. klart, rent, skarpt.

2. **skær** [sǥai:r] a. **a.** som kan skæres: *tvískær, þrískær silungur*, Forel, som kan skæres i to, tre Stykker. — **b.** moden til at skæres el. afmejes (spec. om Marehalm, *melur* (elymus arenarius)) (VSkaft.).

1. **skæra (-u, -ur)** [sǥai:ra] f. Skaare, som Slaakarlen slaar frem og og tilbage, jfr. *hálfskæra: þegar fram leið lengdi Geirmundur skárana . . . og skærurnar urðu sýnilega breiðari* (ÞGjUf. 75).

2. **skæra (-u, -ur)** [sǥai:ra] f. (oftest i pl. *skærur)* Strid, Tvist, Trætte, Ufred: *hann kveðst búast við nýjum skærum milli sín og Englakonungs út af Íslandi* (JAðEin. 12).

†3. **skæra (-u, -ur)** [sǥai:ra] f. *(birta, glampi)* Skær; *(rökkur)* Skumring; *(afturelding, birting)* Daggry.

°**skæra fiskur** [sǥai:rafɪsgøϱ] m. (Sl.) = **kjaftatiskur. -fóður** [-foᵘ:ð-øϱ] n. Saksfoderal: *S. og nálhús nýtt nú gaf hann mér í fætur* (ODavVik. 324). **-kampur** [-kaµ·bøϱ, -kam·pøϱ] m. Tveskæg: *Hann hefir hálfbjart strýhár og ljósleitan skærakamp* (Alþb. 1748, Nr. 23). **-kinn** [-ʞɪn·] f. Kæft el. Blad paa en Saks. **-lýti** [-li:dɪ, -li:tɪ] npl. Klipningsfejl: (Ordspr.) *skjót eru skæralýtin* (GJ.), man kan hurtig klippe fejl el. Fejlklipning er kortvarig. **-þraut** [-þröy:t] f. Sakseprove, ogs. kaldet *leysa skæri úr bandi*, se *band* (ODavSk. 351).

1. **skæri** [sǥai:rɪ] npl. **1.** Saks: (Ordspr.) *skærin gera barnið blint, en hnífurinn eineygt* (SchMál.); (Talem.) *rata skærin götu sína*, Saksen kender Vejen (siges naar en klipper paa maa og faa, el. (overf.) gaar forrykt og planløst frem; Sagn om Oprindelsen til denne Talem. i JÁÞj. II. 524); *bæði eru skærin góð*, bægge Saksene er gode, ↄ: det er hip som hap, de har ikke noget at lade hinanden hore. — **2.** *(á krabba)* Klo (paa Kræbs).

2. **skæri (-is,** pl. ds.) [sǥai:rɪ] n. (Hf.) = **skæra** 1.

3. **skæri** [sǥai:rɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **skera.**

skær legur [sǥair·leqøϱ] a. klar; — adv. *-lega*, klart. **-leiki, -leikur** [-leiǥɪ, -leiʞɪ, -leigøϱ, -leikøϱ] m. **1.** *(ljómi)* Klarhed, Glans. — **2.** *(hreinleiki)* Renhed. — **3.** *(skarpleiki; hvast augnaráð)* Skarphed, skarpt Blik.

skæti (-is) [sǥai:dɪ, sǥai:tɪ] n. el. f. indecl. (?) = *skætingur: Enum tala at skæti: Óðinn eigi þann hryðjukarl, sem hefir svo ætt svertinæti* (ODav. Þul. 367).

skætingur (-s) [sǥai:diŋgøϱ, sǥai:t-] m. Haan, Ondskabsfuldheder: *gegna e-m skætingi*, svare en giftigt; *setja skæting í e-n*, stikle ondskabsfuldt til en.

°**skævaður (-ar)** [sǥai:vaðøϱ] m. Hest.

sköddun (-ar, skaddanir) [sgöd:on, sgad:anɪϱ] f. Beskadigelse.

sköflungaber [sgöb·luŋgabɛ:r] a. med nogne Skinneben el. hvis Skinneben stikker frem paa Grund af Magerhed.

sköflungsbein [sgöb·luŋsbɛi:n] n. = **sköflungur** 1.

sköflungur (-s, -ar) [sgöb·luŋgøϱ, -uŋs] m. **1.** *(í fæti)* Skinneben. — **2.** *(á hryggjarlið)* Tværtap, spec. Lændehvirvelens Tværtap.

sköfnungur (-s) [sgöb·nuŋgøϱ] m. °**1.** (egl. den slebne, polerede, jfr. *skafa)* Benævnelse paa et Sværd, Sværd — **2.** = *sköflungur.*

sköft [sgöf·t] pl. af **skaft.**

sköfu [sgö:vø] cobl. sg. af 1. **skafa. -járn** [-jaud·v, -jaur·dv] n. Skrabejærn, Kradsejærn.

sköfunar bak [sgö:vonarba:k] n. Skraberyg, Bjælke til Rensning af Skind: *sköfunarbakið er þykt bak af digrum og sívölum bjálka* (Árm. IV. 140—41). **-hnífur** [-ϱ-hvi:vøϱ] m. Skrabekniv til Rensning af Skind.

Skögul (-lar) [sgö:qol, sgög·laϱ] f. npr. Navn paa en Valkyrje. *sköglar söngur*, Kampsang; *sköglar verk*, Kamp.

skögul tentur [sgö:qoltɛv·døϱ, -tɛn·tøϱ] a. med en el. flere udstaaende Tænder. **-tönn** [-tön·] f. Stødtand, fremragende Tand.

sköklaband [sgöhglaban·t] n. Skaglereb.

sköku horn [sgö:gohod·v, -hor·dv, sgö:kø-] n. *(lítil skaka)* lille Kærning (jfr. *skaka): Ekki hefi eg ástæðu | nema einspena geit, | skert er mitt s.* (ODavÞul. 113). **-lag** [-la:q] n. Form af en Kærning: *það er skrítið s.*, det er en löjerlig formet Kærning, ↄ: det er noget sært noget.

skökull (-uls, -lar) [sgö:god·ʎ, sgö:kod·ʎ] m. **1.** *(á vagni)* Hammel: *bylur hátt í sköklum* (MJ. V. 86). — **2.** penis; spec. *(á hesti)* Skaft (Hestens Avlelem).

skökul ól [sgö:goloᵘ:l, sgö:kol-] f. Skagle. **-skeytt** [-sǥɛiht] an. ustadigt, usikkert: *það verður heldur s. með beitina á þessum bæ.* **-spýta** [-sbi:da, -sbi:ta] f. Hammeltræ.

sköll [sgöd·ʎ] npl. Skrig; Skoggerlatter, Latter; Spot.

sköllóttur [sgöd·loᵘhdøϱ] a. **1.** skaldet: *s. maður.* — **2.** om Marker og Enge, hist og her bedækket med nøgne Pletter: *sköllótt engi.*

1. **skömm (skammar, skammir)** [sgöm·, sgam:ɪϱ] f. **†1.** *(meiðsli)* Kvæstelse. — **2.** Skam, Vanære: *lifa við s.*, leve med Vanære; *það er s. að e-u*, man burde skamme sig for n-t; *þó s. sje frá að segja*, med Skam at sige (el. mælde); *af skömmum sínum*, paa Dril; *vammir og skammir*, Skam og Skændsel; *fá s. á e-u*, komme til at foragte n-t; *fá s. í hattinn*, faa Utak til Lön; *finna alt í skömminni*, være meget utaknemmelig for alting, give Skam til Tak (Dal., Snæf.); *gera e-m s. til*, faa en til at skamme sig over at være ringere end en selv: *Það er engin óvirðing, að læra af kvikindunum; þau gera mörgum manni s. til* (GPSk. 113); *hafa s. á e-u*, foragte n-t, ikke kunne fordrage n-t: *Margir lærðir menn fyrr og síðar hafa haft s. á Jóni lærða sökum hjátrúar þeirrar, sem er í bókum hans* (ÞThLfr. II. 78); *þótt Þórarinn hefði s. á flakki og prangi þessa hálfbróður síns* (JTrSk. I. 117); *hafa skömmina af e-m*, bukke under for en, ikke kunne staa sig imod en; *hafðu (skarpa) s. fyrir*, det skal du ingen Tak have for; *sjá s. sína*, indse, at man bör skamme sig; *verða að s.*, blive til Skamme; *vita upp á sig skömmina*, have en daarlig Samvittighed. *þykja s. til e-s koma*, finde n-t usselt, for-

agte n-t: *manni þótti s. til kaffisins koma ef ekki var brennivín í því* (Sing. I 175). — **3.** pl. *skammir.* Skældsord: *skamma e-n óbótaskömm-[illegible]*, skælde en Huden fuld; *fá skammir fyrir e-ð*, blive udskældt for n-t. **4.** en Smule: *það er skömminni skárra* el. *það er skárra að skömminni til*, det er en lille Smule bedre, mindre slemt. — **5.** (som Skældsord) Skind, Skrog: *skömmin þín!* dit Skarn! *því lýgur maður svo mjög sem [illegible] sitan segir þig Sigt, [illegible] skömmóttur ekki þú ert, en þú ert lítandi skömm* (JTh.). (Ordspr.) *s. hunda* (de forbandede Hunde!), *skitu refar í brunn karls.* — **6.** Skamdele (is. de kvindelige), jfr. *sneypa, blygðun.*

2\. **skömm** [sgöm·] f. sg. og npl. af **skammur.**

skömmóttur [sgöm:o hdøç] a. tilbøjelig til at bruge Skældsord [illegible] til at skælde ud.

skömmusta (-u) [sgöm:osda] f. Skam: *[illegible] treysti mér ekki til að lemja skömmu tunni í andlitinu á mér* (Eimr. XV. 114).

skömmustulegur [sgöm:osdolɛ:qøç] a. skamfuld, forlegen.

skömtum [sgöu̦·døm, sgöm·t-] 1. p. pl. præs. ind. og conj. af **skamta** og dat. pl. af **skamtur.**

skömtun (-ar) [sgöu̦·døn, sgöm·tøn] f. Deling i Portioner; Rationering, jfr. *skamta.*

sköndlast (a) [sgön·dlast] vrefl. gaa tungt og klodset, tradske (Árn.).

sköndull (-uls, -lar) [sgön·dodλ, -øls, sgön·dlaç] m. **a.** langt og svært Stykke af n-t. — **b.** spec. *(kandís á þræði)* krystalliseret Kandis paa en Traad. — **c.** [illegible] *[illegible]kull 2*, penis.

sköp [sgö:p] pl. af **skap.**

sköpuð [sgö:bøð, sgö:pøð] f. sg. og npl. af *skapaður*, se **skapa.**

sköpu lag [sgö:bola:q, sgö:pø-] n. **1.** Skabning, Legemsdannelse, Legemsbygning: *s. manns.* — **2.** ydre Form: *s. dýra og grasa* (JHall. 362). **-lagsfræði** [-laχsfrai:ðı] f. indec. Morfologi.

sköpun (-ar, skapanir) [sgö:bøn, sgö:pøn, sga:banıç, sga:p-] f. **1.** Skabelse: *s. himins og jarðar, s. mannsins.* — **2.** Skabning, det skabte.

sköpunar afl [sgö:bønarab·λ, sgö:p-] n. Skaberkraft, Indbildningskraft. **-ár** [-au:r] n. Skabelsesaar. **-saga** [-ç-sa:qa] f. Skabelseshistorie. **-verk** [-vɛç·k] n. Skaberværk, Skabelse.

skör (skarar, skarir) [sgö:r; sga:rıç] f. **1.** Rand, Kant: (Talem.) *um s. fram*, for meget: *Öll von er, þó þu ávítir mig, og er það ekki um s. fram* (Il. 1. 63); *Hvorki er það efni svo ánægjulegt, né svo mikill sæmdar-[illegible], að orðum sé að því eyðandi um s. fram* (mere end höjst nødvendigt) (EKvOf. 364); *draga e-ð um s. fram*, trække n-t i Langdrag; (Ordspr.) *það er ekki um s. fram talað, sem satt er* (GJ.), det er ikke for meget sagt, som sandt er. — **2.** spec. **a.** = *loftskör: Steinunn [illegible] skarirnar og heyrði stununa* (ThTh. 47). — **b.** *(tjaldskör)* Teltkant: *spretta skörum*, løsne og løfte en Teltflig op. — **c.** *(á torfu)* den græsløse, skraa Kant paa et Stykke skaaret Grönsvær. — **d.** pl. *skarir*, tæt Ismasse ved Flodbredder o. l., Isrand (jfr. *höfuðís): Gísli ... fékk sér [illegible] ... [illegible] jökulsá. Voru þá skarir komnar að henni ... Var horkufrost þá nótt og jókust mjög skarir að ánni* (GKonÆf. 58); *krapi þessi safnast að bökkunum, frýs saman og myndar skarir* (ÞThLýs. I. 287); *milli skara = milli höfuðísa* (s. d. O.); (Talem.) *láta skríða til skarar*, bringe en Sag til Afgörelse. — **e.** *(skóföður undir pilsi)* den indvendige Kantning forneden af et Skørt. — **3.** *(súð á bát)* Sammenføjningen af Plankerne i en Baads Side, som er lagt med Kanterne over hinanden. — **4. a.** Række af Bænke, Trin: *s. lægra*, et Trin el. noget lavere; *skríða með skörunum*, krybe langs Bænkene; — overf. indtage en meget lav Plads: *mörg ómentuð ... þjóðfjelög eru í þessari upphefð ... þar sem ýms hámentuð ... þjóðþjóðfjelög verða að skríða með skörunum* (Fán. 41). — **b.** *fótskör*, Fodskammel: *þar vill skörin upp í bekkinn*, Skammelen vil op paa Bænken ɔ: det bliver for meget af det gode. — **c.** (naut.) *(fótafjöl í bát)* Fodbræt i en Baad. — **d.** Fodbræt i en Rok: *[illegible] í rokk.* — **5.** Haar, is. om Mænds Hovedhaar: *Har [illegible] s. þá [illegible]* (GTh. '95, 43). (Ordspr.) *skömm er skarar lýti* (SchMál.), Fejlklipning rettes hurtigt.

skörð [sgör·ð] pl. af **skarð.**

skörðóttur [sgör·ðo hdøç] a., **skörðugur** [sgör·ðøqøç] a. som har Skaar el. Indsnit, skaaret: *s. hnífur;* — med mange Passer: *s. fjallgarður.*

skörnugur [sgör·dnøqøç, sgöd·n-] a. smudsig, snavset.

sköruð [sgö:røð] f. og npl. af *skaraður*, se **skara.**

sköru(g) legur [sgö:rø(q)lɛ·qøç] a. mandig, rask, dygtig; kraftig; eftertrykkelig: *s. í framgöngu*, med et imponerende el. anseligt Ydre; — adv. *-lega*, rask, kraftigt, energisk; paa en imponerende Maade; eftertrykkeligt. **-leikur** [-lɛi·gøç, -lɛi·køç] m. = **skörungsskapur. -lyndi** [-lın·dı] n., **-lyndur** [-lın·døç] a. se **skörunglyndi, -lyndur.**

skörung leikur [sgö:ruŋg-lɛi·gøç, -lɛi·køç] m. = **skörungsskapur. -lyndi** [-lın·dı] n. **1.** *(göfuglyndi)* Storsindethed, Höjmodighed. — **2.** *(karlmenska)* Mandighed, Energi, Kraft. **-lyndur** [-lın·døç] a. **1.** *(göfuglyndur)* storsindet, höjmodig. — **2.** *(karlmannlegur)* mandig, energisk, kraftig. **-menni (-is, pl. ds.)** [-mɛn:ı] n. fremragende Mand.

skörungsskapur [sgö:ruŋsga·bøç, -sga·pøç] m. fremragende, udmærkede Egenskaber; Höjsind.

skörungur (-s, -ar) [sgö:ruŋgøç, -uŋs] m. **1.** *(elds.)* Ildrage. — †**2.** *(forsprakki, foringi)* Fører, Leder. — **3.** fremragende Personlighed, energisk, [illegible] Menneske i Sind og Fremtræden: *hann er [illegible]*

sköttun (-ar, skattanir) [sgöhdøn, sgahdanıç] f. Beskatning.

skötu barð [sgö:døbar·ð, sgö:tø-] n. **a.** Rokkens Brystfinne. — **b.** Sidestykket af en Rokke, den ene Halvdel lige til Ryggen (Árn.). — **2.** overf. pl. *-börð*, [illegible] Skørtekant (Árn.). **-börðóttur** [-bör·ðo hdøç] a. [illegible] (Eimr. XII. 177). **-faldur** [-fal·døç] m. = **skötubarð** ?. **-fótur** [-fo:døç, -fo:tøç] m. egl. Rokkefod. (Ordspr.) *þegir barnið* *á meðan það borðar skötufótinn* (GJ.), Barnet tier, mens det spiser Rokkefoden (siges, naar man synes, at en kan foreløbig nöjes med det, han har). **-hjú** [-ɧu:] npl. Pak (Mand og Kvinde), daarlige Personer; overf.: *áður en skötuhjúin, Svarti-dauði og Stóra-bóla, lögðu lag sitt saman og herjuðu landið* (GFrE. 61). **-hverfa** [-χwɛr·va, -kvɛr·va] f. Rokkens Mave (Vf.). **-líki** [-li:ɟı, -li:ʞı] n. egl. en Rokkes Skikkelse; — overf. *(ómynd)* ussel Skikkelse el. Tilstand: *allt er látið fara í þeirri skömm og s., sem allar opinberar eignir fara hér* (JSBr. 433). *alt í skötulíki* [illegible] *allt í grænum sjó*, alt i Skuddermudder. **-lóð** [-loᵘ:ð] f. Line til Rokkefangst. **-maðkur** [-maþ·gøç, -mað·køç] m. (zool.) en Art Igle (hirudo complanata). **-móðir** [-moᵘ:ðıç] f. særlig graadig Rokkeart (mytisk) (JÁÞj. I. 634); fabelagtig kolossal Flynder (Skagf.). **-ormur** [-or·møç] m. (zool.) Damrokke (lepidurus). **-rass** [-ras·] m. Ryggen og Halen af en Rokke, det der bliver tilbage naar Sidestykkerne *(skötubörð)* skæres bort; spec. den agterste Del af Ryggen med Halen. **-roð** [-ro:ð] n. Skade- el. Rokkeskind. **-sál** [-sau:l] f. Hjærtet i en Rokke (Vf.). **-selur** [-sɛ:løç] m. (zool.) *(kjaftagelgja)* Bredflab (lophius piscatorius) (Af.).

1\. **slá (-r, -r)** [slau:] f. **1.** Slaa, Tværbjælke: *s. um þveran leikfimisskálann; láta s. fyrir dyrnar.* — **2.** *(pallskör við uppgang)* Kanten paa et Loft ved Trappeaabningen (Vf.).

2\. **slá** [slau:] n. Slag: *þeir klæddu hann í blátt s.*

3\. **slá (slæ, sláum; sló, slógum; slægi; slegið)** [slau:, slai:, slau:øm, slo:, slo:(q)øm, slai:jı (sup. slɛ:ðıı) slɛ:ıð] vt. med acc. el. dat., vi. el. v. impers.

A. I. 1. a. slaa: *s. e-n högg*, slaa en; *s. e-n utan undir, s. e-n kinnhest*, give en et Ørefigen; *s. hnefanum í borðið*, slaa med Næven i Bordet; *s. höndum saman af ofurharmi*, vride sine Hænder; *s. e-u við*, slaa n-t mod n-t; *s. e-u niður við e-ð*, slaa n-t mod n-t (f. Eks. et Gulv): abs. *herbergin rænd, úngbörnum slegið niður við í grimmu óvinaæði* (Il. II. 245); *s. bolta*, (acc.) slaa en Bold; *s. sig*, stryge sig (om Heste); *s. í (hest)*, give Hesten af Pisken; *s. til e-s*, slaa efter en. — **b.** *s. e-m e-ð*, tilslaa en n-t (paa en Auktion): *honum var slegið húsið.* — **c.** abs. *hesturinn slær*, Hesten slaar bagud; *hjartað slær*, Hjærtet slaar. — **d.** *s. (út) í vindinn*, [1]) fægte i Luften; [2]) *(gera e-ð án árangurs)* stræbe forgæves. — **2. a.** om Musik: *s. hljóðfæri* (acc.) *(hörpu, gígju)*, spille paa et (Strænge-) Instrument; *s. slag*, slaa en bestemt Melodi an. — **b.** *s. eld*, slaa Ild; *s. eldi í e-ð*, stikke Ild paa n-t. — **c.** *(um klukku)* slaa: *klukkan sló fjögur*, Klokken slog fire; *(um vasaúr)* repetere (om Lommeure). — **d.** *s. vef*, slaa en Væv. — **3. a.** om Metalarbejde: slaa, hamre: (Ordspr.) *maður skal s.* (el. *hamra skal) járn meðan heitt er* (GJ.), man skal smede mens Jærnet er varmt; *s. gull*, udhamre Guld. — **b.** *s. peninga*, slaa Mønt, udmønte. — **c.** beslaa, jfr. *járnslegínn.* — **d.** *(smíða lauslega)* lave i en Hast: *s. saman kassa;* — *s. utan um óðan vitfirring*, lave en Slags Indelukke af Bræder for en rasende sindssyg; *s. utan um e-n*, lave en Ligkiste til en; *s. botninn í e-ð*, [1]) slaa Bunden i n-t (f. Eks. en Tonde); [2]) overf. *(hætta)* holde op; *(láta hætta)* göre en Ende paa n-t. — **4. a.** slaa (Græs): *s. tún, engjar; slegin tún* — **b.** *s. úr e-u*, sprede n-t: *s. úr múgum eða görðum í flekk* (Af., Sch.). — **5. a.** slaa, dræbe (sj. i Nutidssprog el. klassisk Islandsk, hvor *drepa* er det alm., undtagen i enkelte Forb.): *s. e-ð af*, slaa n-t af el. bort; slaa ihjel, slagte (is. gamle Kreaturer) (spec. om gamle Husdyr, der ikke længer gör Gavn og derfor dræbes); *það slær engan* (om svag Kaffe), det slaar ingen Mand ihjel. — **b.** *s. e-n (með) sjúkdómi (t. d. líkþrá, blindu)*, slaa en med en Sygdom (Spedalskhed, Blindhed o. l.). — **II.** i forsk. Udtryk med overf. Bet.: **1. a.** *s. kaupi við e-n*, slutte Køb, slaa en Handel af, købslaa med en, indgaa Kontrakt med en; *s. hring (utan) um e-ð*, slutte (danne en) Kres om, omringe n-t; *s. (land)tjöldum*, slaa Lejr; *s. e-u lausu*, slippe, slaa n-t løst: *s. hundi lausum*, slippe en Hund løs; *s. (skut)festum*, göre et Skib løs, løse Fortøjningen; *s. e-n [illegible]*, narelade en; *s. sér lausum*, slaa sig løs. — **b.** *s. sig*, slaa sig, blive klam: *fiskur, hey (osfr.) slær sig.* — ?**c.** slaa, faa paa Kredit: *s. e-n, s. e-n um peninga*, slaa en for Penge: *Þó eg hafi [illegible] slegið [illegible] hana [illegible]* (Ing. '11, 163). — **2.** med præp. og adv.: *s. á*, anslaa; *s. á e-ð*, slaa (komme) ind paa n-t: *hann sló á það við hann, hvort hann vildi ekki verða prestur þeirra*, han slog paa, om han ikke vilde blive deres Præst; *s. á blíðmæli, fagurgala* (el. *fagurmæli) við e-n*, tiltale en venligt og smigrende; *s. á kjafthátt*, neddysse Sladder; *s. eign (el. eignarhaldi) á e-ð*, tage n-t i Besiddelse, bemægtige sig n-t; *s. [illegible] á e-ð*, vrage n-t; *s. [illegible] á e-ð*, slaa sig paa n-t: *[illegible] hafi [illegible]* (JÁÞj. I. 380); *s. e-u á frest*, udsætte n-t; *s. skuldinni á e-n*, skyde Skylden paa en; *s. e-u á sig*, paatage sig pludselig Udseende af n-t, bekymre sig om n-t: *s. á sig reiði*, vise sig vred; *s. á sig sótt*, foregive at være syg; *s. af*, [illegible], afparere, afbøde; *s. af (verði)*, slaa af (Prisen), give Rabat; *s. e-u af*, afstaa fra n-t (et Forehavende); *s. aftur af*, slaa af Prisen; *s. e-u frá sjer*, slaa n-t hen, slaa n-t af Sindet (Tankerne), høre op med at tænke paa n-t, lade n-t fare, afstaa fra n-t; *s. fram skoðun*, fremsætte en Mening; *s. í e-ð*, indlade sig paa at deltage i n-t: *eigum við að [illegible] það [illegible]*, [illegible] det med dem?; *s. í spil*, sætte sig hen og spille Kort; *[illegible]*, tage fat paa en Brydekamp, brydes: *[illegible] hún [illegible] að s. í [illegible]* (tage sig en Svingom) *með unga fólkinu* (Eimr. VII. 145); *s. hendi sinni yfir fje e-s*, tilrane sig ens Gods; *s. niður*, slaa ned, kaste ned; *s. e-u saman (við e-ð)*, slaa n-t sammen, blande n-t sammen med n-t; *s. sjer saman (um e-ð)*, slaa sig sammen, slutte sig sammen (om n-t i Fællesskab); *s. sundur: (brjóta)* slaa itu; *(dreifa)* sprede, splitte; *(þenja út)* udspile, opspile: *s. sundur hvoftinum*, opspile Gabet; †*s. mál til konungs náðar*, henvise en Sag til Kongens Naade;

s. undan e-m, vige for en, föje sig efter en, give efter, ikke sætte haardt mod haardt: *konan sló ávalt undan bónda sínum* (JÁÞj. I. 347); (naut.) krydse (ogs. om en Vending paa Land): *það var svo líklegt, að maðurinn hefði slegið undan veðrinu og lent þarna suður eftir* (ÁBjDr. 151); *Lát skipið slá undan vindinum* (Giss. 68); *Sjerhverjum undan sjó jeg slæ* (Bólu-Hj. 93); *s. upp ópi*, oploſte, istemme et Raab; *s. upp veislu*, lave en Fest (for en); **s. upp á** (abs.), give Hesten af Pisken (Árn.); *s. upp á e-u (†upp á e-ð)*, foreslaa n-t; *s. upp á e-u við e-n*, [1]) foreslaa en n-t; [2]) begynde en Samtale om n-t med en: *Eg veit nú ei uppá hverju eg á að s. við þig* (Mel. Br. 4); *s. e-u alveg úr huga sjer*, skrive n-t i Glemmebogen, slaa n-t af Tankerne; *s. úr*, pludselig høre op med n-t, svigte: *allir höfðu gjört hvað þeir gátu til þess að nú yrði þing, og þá er slegið úr í miðju kafi* (JSBr. 155); *s. úr og í*, vakle, være tvivlraadig m. H. t. n-t, mene (sige) snart det ene, snart det andet: *Hún (ɔ: stjórnin) hefir slegið úr og í við frönsku bankamennina og vakið með því ótrú þeirra og lítilsvirðingu á oss* (Alþ. '11, B. II. 697); *Eins og eðlilegt er, þá hefir prófessorinn orðið að s. alimjog úr og í við umræður þessar* (Ísaf. '19, 15); *s. út*, [1]) *(í spilum)* = *spila út*; [2]) *hella út*, slaa ud; overf.: *Pabbi hefur ekki mörg orð um þetta, en eg get því nærri, hvað það angrar hann, þó að hann slái því ekki út* (ikke lader sig mærke med det) (ValDagr. 33); — *s. sjer út*, [1]) blive bredere, udvide sig: *Það var stór „skonnorta" og var svo aðkrept að ofan, en þegar kom oían undir sjómál sló það sjer mikið út og líktist því tunnu* (SIng. I. 276); (om en Flod) brede sig: *þar sem hún (ɔ: Þjórsá) slær sér mest út* (JÁÞj. II. 172); [2]) overf. føre et udsævende Liv, slaa til Skaglerne, jfr. *útsláttarsamur*; — *s. út í aðra sálma*, give Samtalen (el. sin Tale) en anden Vending; *s. við e-u hnakkanum*, knejse med Nakken ad n-t, foragte n-t, behandle n-t med Foragt el. Ligegyldighed; *s. lausu við*, være ofte hjemmefra, forsömme sin Gærning; *s. slöku við (e-ð)*, forsömme; *s. e-u við*, anvende, göre Brug af n-t, gribe til n-t; fremføre n-t som Paaskud el. Undskyldning, anføre som Grund. — **III.** impers.: *e-u slær*, n-t kastes, slynges: **1.** *bátnum sló flötum* (el. *upp)*, Baaden krængede over; *vindi og mökk sló vestur með jöklinum*, Vinden og Røgsöjlen føres vestpaa langs Jøkelen; *múrstrompur upp af húsinu ... svo kafinu slægi ekki á fólkið* (at Røgen ikke slog ned paa Folkene) (EiÓlLf. 80); *s. fyrir*, (om Vinden) blæse omkring n-t, som gör Modstand (f. Eks. et Gadehjörne) saal. at Vindretningen forandrer sig: *hríðarkófið svo svart á milli borgarjakanna, að það glórði ekki nokkra vitund. Og svo sló hann fyrir milli jakanna, svo að það var mjög erfitt að halda stefnunni* (Eimr. XXV. 45). *Þar voru misharðir miklar og vindi sló ýmislega fyrir* (Vindretningen skiftede hyppigt) (BrJPf. 240); *eldingunni sló niður*, Lynet slog ned; *logunum sló út um gluggann*, Flammerne slog ud ad Vinduet. — **2.** overf.: **a.** *sló óhug á alla*, alle blev uhyggelige til Mode; *það slær ótta á* (el. *yfir) e-n*, en bliver greben af Frygt; *sló á hann hlátri*, han stak i at le, brød ud i Latter; *verkinum sló fyrir brjóstið*, Smærten satte sig for Brystet. — **b.** *það slær að e-m*, en bliver forkølet; *sló að honum köldu*, han fik pludselig Kuldegysninger. — **c.** *myrkri slær yfir*, Mørke falder paa. — **d.** (om Sygdom osv.) *e-m slær (aftur) niður*, en faar et Tilbagefald; *e-u slær út*, n-t slaar ud, bryder ud: *það slær svita út um hann*, Sveden bryder frem paa ham, *þángaðtil stækjan er slegin vel út úr honum* (JSVb. 127). *mislingunum sló inn (út) á honum*, Mæslingerne slog ind (ud) paa ham. — **e.** *s. við*, *(batna, skána)* blive bedre, komme sig: *honum er farið að s. við* (Af.). — **3.** *s. í*, **a.** om en pludselig indtrædende Vending el. Begyndelse: *slær í baksegl*, man faar Bagsejl; *það sló í bardaga með þeim*, det kom til Kamp mellem dem; *tilfellunum slær í flækjur*, Tilfældene bliver forviklede (TSæm. Tæk. 50); *ef í hardt slægi*, hvis det kom til haardt, hvis det blev Alvor (Skirn. XIX. 27): *ef í harðbakka slær*, se *harðbakki*; *ef í harða reið sló*, hvis man kom til at ride hurtigt (ÞGjD. 56); *slær í langþóf*, gaar i Langdrag; *þá sló í þögn*, der blev pludselig stille, alle tav pludselig. **b.** *slær í höfuð á e-m*, Vinen stiger en til Hovedet; en faar et Anfald af Sindssyge; *slær í kjöt eða fisk*, Kød el. Fisk bliver overhængt, begynder at faa en Tanke, at raadne. — **4.** *e-m slær saman*, n-n mødes, træffes; n-n kommer i Strid med hinanden; *öllu slær saman*, alle (Okserne) kommer i en forvirret Hob (JÁÞj. II. 489); *e-m slær upp*, ens Forhaabninger skuffes; *það slær út í fyrir e-m*, en gaar fra Koncepterne, det løber rundt for en: *Hann gat ekki sagt frá því nema með slitringi ... og altaf sló út í fyrir honum* (Eimr. XVII. 48—49); *Það sló útí fyrir hæstv. ráðherra þegar hann var að tala um í hverju sönn mentun væri fólgin* (Alþ. '11, B. 580). *Þá slær heldur út í fyrir blaðinu* (begynder det at rable for Bladet) *þegar það segir að vér teljum það of velviljað í garð verkamanna* (Ísaf. XLIV. 54, 4); *Þegar F. ... fer að lýsa íbúunum, fer að s. út í* (bliver hans Beretning løgnagtig) (ÞThLfr. I. 192); *En þegar kæmi til sauðanna, þá slægi út í rugl fyrir mér* (begyndte jeg at vrövle) (HermJDr. 13).

B. *slást* **I. 1.** refl. kaste sig selv, begive sig: *„slæst alt", það er bæði konur og kallar, í stuttan víkivaka* (kaster sig ud i en kort Runddans) (ÓDavVik. 143); *slást aftur*, vige tilbage. — **2.** overf.: *e-ð slæst fyrir*, n-t kommer i Vejen: *því að þar þóttist hann ekki eiga að þeim vísum að ganga, ef eitthvað slæist fyrir* (Lögb. [27]/[3] '13, 1); *slást á tal við e-n*, give sig i Tale med en; *slást í ferð með e-m*, slaa Følgeskab med en; *slást í flokk með e-m*, slutte sig til en(s Parti); *slást í hóp með e-m*, støde til en, slutte sig til en; *slást upp á e-n*, yppe Kiv (Klammeri) med en, antaste, overfuse en med Skældsord; *slást við*, begynde at blive fed (om Foraaret): *hrossin eru farin að slást við* (VSkaft.); *jeg held nú bara að hrossin fari að slást við* (Mýrd.); *fjeð slæst við*, Faarene bliver federe (Vf.). — **II.** recipr. *slást*, slaas; *slást við e-n*, slaas med en. — **III.** passivt: *e-ð slæst til*, n-t (staar og) klaprer; *e-ð slæst við*, n-t slaas, slynges mod n-t: *flagglínan slæst við stöngina*; — *Áttundi honum ærnar hundrað á reð nafna, slysinn gjörði sliku að hafna, slóst það eigi því til jafna* (det blev derfor ikke lige) (ÓDavÞul. 316). — **IV.** pp. *sleginn*, slaaet (i flere Bet.): *slegin jörð*, slaaet Mark; *á sleignri* (anom. dat.) *jörð* (Borg.); *e-ð er slegið ryði*, n-t er belagt med Rust; *slegið hár*, udslagent, opløst Haar; *með slegið sjal*, med Sjal paa (ofte med Bibet. pyntet): *jeg sá hana með slegið sjal, aldrei þessu vant*; *(um peninga)* udmøntet (om Penge).

4. **†slá (ði)** [slau:] vt. sætte en Slaa for, stænge.

1. **slabb (-s)** [slap·] n. (jfr. no. slabbe) Pladder, Søle, Tøsjap.

2. **slabb (-s)** [slap·] n., jfr. *slafur*, Vrövl, Vaas, Sludder: *sitja við öskustóna og fylla hjartað með slabbi og samræðum* (Páll Björnsson i Selárd. i Rask 107, S. 109 cit. af ÓDav. i Eimr. IV. 126).

1. **slabba (a)** [slab:a] vi. **1.** *(skvampa, vaða, sulla)* plaske i daarligt Føre. — **2.** *(slæpast)* drive.

2. **slabba (a)** [slab:a] vi. *(þvaðra)* sludre, vaase: *Hann tók ekki upp „rjettlæti Faríseanna" heldur ætlaði hann að reyna að „slabba blaðalaust" að þessu sinni* (JTrB. 65); *(masa)* smaasnakke, passiare: *nóg er til að s. við þig* (JSBr. 93).

slabbgjarn [slap·ɉa(r)dn] a. sluddervorn.

slábygður [slau:bɪɣðʏ̞] a. med Bindingsværk: *slábygt hús*, *slábygð búð* (Þjóð. '55, 8. Decbr.).

sladda (a) [slad:a] vi. plaske i Snavs el. daarligt Føre; — refl. *sladdast*, ds.; impers.: *það sladdar í e-u*, n-t plasker.

sladdi (-a, -ar) [slad:ɪ] m. **1.** Mand, som ikke bryder sig om sit Udseende, som gaar lige ud paa vaade el. snavsede Steder: *þú ert s. strákur, að álpast alt af í bleytunni.* — **2.** *(fýlungi)* ung Malemuk (spøgende Udtr.) (Vestm.). — **3. a.** *(steinbítur)* Havkat (Arnf.). **b.** *(slóg úr steinbít)* Indvoldene af en Havkat (Vf.).

slaðra (a) [slað·ra] vt. *(þvaðra, masa)* sladre.

slaður (-urs) [sla:ðʏ̞] n. Sladder, Sludder.

slafak (-s) [sla:vak] n. = **slavak.**

Slafar [sla:vaʀ] mpl. Slaver, de slaviske Folk.

†slafast (a) [sla:vast] vrefl. slöje af (om Vinden), sagtnes.

slafneskur [slav·nesgʏ̞] a. slavisk.

slafra (a) [slav·ra] v. **1.** vt. (om Kvæg) slikke, slubre (Græsset) i sig: *Kýrnar ... slöfruðu grængresið* (ÞGjOs. 89). — **2.** vi. *(slá óvandlega, hjóma)* slaa overfladisk (Af.). — **3.** vi. *(þvaðra)* vrövle, sladre, snakke. — **4.** vt. med dat.: *s. e-u af*, fuldføre n-t med Nød og næppe: *hann gat slafrað því af, illa þó*; — refl.: *það slafraðist einhvern veginn af.*

slafsa (a) [slaf·sa] vt. og vi. slikke (spec. om Køer).

slafur (-urs) [sla:vʏ̞] n. **1.** (om Kvæg) Slubren, det at slikke Græsset i sig: *s. í kúm.* — **2. a.** *(þvaður)* Vaas, Sludder: (Ordspr.) *nú dregur s. af Hafri* (GJ.), H. snakker ikke mere (jfr. Grettissaga). — **b.** *(illkynjað slúður)* ærerörig Sladder (GKonÆf. 102).

slag (-s, slög) [sla:ɣ, slö:ɣ] n. **I.** *(högg)* Slag, Hug. — **II.** overf. **†1.** *(ósigur)* Nederlag. — **†2.** *(smábardagi)* Fægtning; *(orusta)* Slag. — **3.** *(slátrun)* Slagtning: *ætla sauði til slags.* — **4. a.** *(hjartaslag, heilablóðfall)* Slag, Slagtilfælde, apoplektisk Tilfælde. — **b.** *(flog)* epileptisk Anfald. **5.** (om Tiden) Tidspunkt, Øjeblik: *annað slagið*, til Tider, nu og da: *veðrið annað slagið nærri kyrt; en annað slagið rak á aftaka bylji útnorðan* (Eimr. X. 104); *hitt slagið*, ds.; *í því slagi*, *í þessu slagi*, lige i det Øjeblik; *með slögum*, af og til: *Hann þótti árakorn, helzt fyrst með slögum* (StStAndv. II. 280). — **6.** Kup; is. iron. i Forb. som: *Já, eg held þú gjörir s. í því!* det bliver nok til noget! (JThMk. 134). — **III. ?1.** *(huppur)* Slag (paa en Faarekrop): *slögin eru höfð í rullupylsur.* — **2. a.** *(slagningur)* Slag, Kappe uden Ærmer. — **b.** Slag paa en Kjole (StStAndv. I. 33). — **3.** (Sch.) = *kjálkaskjól.* — **?IV. 1.** *(háttur)* Maade: *með margt s.*, paa mange Maader: *átti líka ilt og örðugt með margt s.* (MelBr. 55—56). — **2.** *(tegund)* Art: *af versta slagi* (MJ. I. 201); *tvenns slags* osv., to Slags. **V. 1.** *(snögg rigning)* pludselig Regn (Vf.); *(demba)* stærkt Regnskyl (Vf., Sl.). — **2.** = *slagi.*

slaga (a) [sla:ɣa] vi. **1.** *(um skip)* krydse (om Skibe). — **2.** *(um fulla menn)* rave, gaa i Siksak, slingre, gaa skævt (navnlig om en beruset). — **3.** overf.: *s. eftir e-m*, efterligne en; *s. upp í e-ð (e-n)*, komme n-t (en) temmelig nær: *Vatnið slagar líklega langt upp í Þingvallavatn hvað stærðina snertir* (ÞThLýs. I. 363); *það mun alls s. hátt upp í 200 krónur*, det hele vil blive næsten 200 Kroner; *s. upp eftir*, ds.: *ef hann (ɔ: Jónás Hallgrímsson) hefði haft aðra eins lesningu og jeg, þá hefði hann slagað upp eptir mjer* (Níels skáldi cit. i JHall. xxix). — **†4.** begive sig (i, ud i): *s. í turniment.*

slaga laus [sla:ɣalöy·s] a. gennemtör: *slagalaust hús.* **-lítill** [-li:dɪdλ, -li:tɪdλ] a. med ringe Fugtighed: *slagalítið hús.* **-samur** [-sa·mʏ̞] a. fugtig: *s. staður.* **-sauður** [-söy:ðʏ̞] m. Bede, som skal slagtes (spec. til Høstgildet). **-veiki** [-vei:ɟɪ, -vei:cɪ] f. indec. Apopleksi; *(flogaveiki)* Epilepsi. **-veikur** [-vei:gʏ̞, -vei:kʏ̞] a. apoplektisk, lidende af Apopleksi el. af epileptiske Anfald.

° **slag bil** [slaɣ·bɪ·l] n. (naut.) Stræktov. ° **-byssa** [-bɪs·a] f. Perkussionsgevær. **-bor** [-bo·r] m. = **grjótbor.** **-borð** [-borð] n. = **vefjarslag.** **-branda (a)** [-branda] vt. spærre, sætte en Bom for, stænge, tilstænge. **-brandur** [-brandʏ̞] m. **1.** Slaa, Bom: *s. fyrir hurð.* — **2.** overf. Bom, Skranke, Stopper: *það þarf að setja slagbranda fyrir útbreiðslu slíkra blaða.* **-dæla** [-dai·la] f. Slagpumpe. **-fálki** [slaχ·faulɟɪ, -faulcɪ] m. (zool.) Jagtfalk (JHallHB.). **-færi** [-fai·rɪ] n. **1.** *(í úri)* Slagværk (i et Ur). — **2.** Slagvidde: *koma í s.*

slaggi (-a) [slaɣ:ɪ, slag:a] m. Slagger: *Efsta skorpan varð að svörtum fölskva, sem flaut ofan á eldkvikunni, eins og s. á járni* (JTrSk. I. 274).

slag hamar [sla:γ(h)a maϱ] m. Forhammer: *Slaghamarinn ... er sem sleggja lagadr ... brúkaz til at drífa nidr fleigana, þá er ... stór klettr skal klúfaz* (LFR. XV. 223). **-harpa** [-(h)agba] f. Fortepiano. †**-haukur** [-(h)öy·gøϱ, -(h)öy·k-] m. = **smyrill. -hending** [-(h)endiŋk] f. (metr.) Variation af *braghenda* (s. d. O.) med Helrim i 2. og 3. Verslinjes 3. Stavelse (*braghenda frárimuð, hringhenda*). Ekspl.: *Slaghendingar stefja starfið strax formála, niður þvinga óðs með ímu, í álmi hringa kveð eg rímu* (HSig. 63).

slagi (-a) [slai:jı, sla:qa] m. **1.** *(raki)* Fugtighed (spec. i Huse); jfr. *hráslagi.* — **2.** *(leysing)* Smælten (is. Sneens). — **3.** som sidste Sammensætningsled, den der slaar; jfr. *harpslagi.* — **4. a.** *(slægjur)* Høstgilde, Traktement el. Gratifikation til Høstfolkene: *gjalda slagann*, holde Høstgilde; *jeg fjekk þriggja pela flösku af víni í slagann* (ASkaft., Breiðd.); *ná slaganum af e-m* (snappe Høsttraktementet fra en) *heitir það, þegar einhver lætur úthevsfang á bagga og annar kemur með fang og nær að láta það á baggann, áður en hinn hefur tekið hrífuna upp, svo að hún situr föst undir; þá hrópar sá, er seinna fangið á: slaginn! Á þá hinn að láta honum í tje einhvern skerf af slaga sínum og þykja það skammarútlát; — ná töðugjöldunum*, ds. (Hf.). — **b.** Væder, som slagtes ved Høslættens Afslutning, som Traktement for Folkene; jfr. *slagasauður.*

slag klukka [slaχ klʏhga] f. Repeterur. **-lás** [slaq·lau s] m.: *s. á byssu*, Slaglaas. **-legt** [-lεχt] an.: *e-m er s.*, en føler sig pludselig mat el. utilpas: *mjer varð s.*, jeg fik pludselig ondt (ASkaft.).

slagna (a) [slag na] vi. **1. a.** skvætte, stænke ud af et Kar: *það slagnaði á mig úr pottinum.* — **b.** refl. *slagnast*, ds. — **2.** blive fugtig: *sykurinn hefur slagnað í skipinu; húsið hefur slagnað að innan.*

slagningssamur [slag·niŋsa·møϱ] a. tilböjelig til Fugtighed; an. *-samt.*

slagningur (-s) [slag niŋgøϱ, -iŋs] m. **1.** *(slagi)* Fugtighed (spec. i Huse). — **2.** *(slag)* en Slags Kappe uden Ærmer.

slagól [sla:qoᵘ·l] f. Rem bag ved en Sadel til at binde n-t med til den: *Gísli reiddi klaufhamar og járnbít við slagólar sínar* (GKonÆf. 70).

slagsa (a) [slaχ·sa] vi. tale uforsigtigt, sladre (Rang.).

slag síða [slaχ·si·ða] f. Hældning, Slagside. **-sylla** [-sıdla] f. (Rang.) = **móleður.** °**-sneiðing** [-snei·ðiŋk] f. Strækbov (JsJs.).

?**slagta (a)** [slaχ·da] vt. med dat. og vi. = **slátra.**

slagtog [slaχ to q] n. **1.** Slæbetov; overf. Følge, Parti i Udtr.: *vera í slagtogi* (Ledtog) *með e-m.* — **2.** *(uppþot)* Opløb (BH.).

slagur (-s, -ir) [sla:qøϱ] m. (jfr. *slag*) **I.** ?**1.** *(áfall)* Slag, Knæk. **2.** *(í spilum)* Stik (i Kortspil); *sjá sjer slag á borði*, se sin Lejlighed til at göre et Stik; overf. se sit Snit til at mele sin Kage: *vanur er hann að sjá sér slag á borði, góði maður* (JThMk. 264). ?**3. a.** *(áflog)* Slagsmaal: *það lenti í slag milli útlendra sjómanna á Siglufirði.* — **b.** *(bardagi)* Slag, Kamp: *enski slagurinn*, Slaget paa Reden (EspS. 68). — **4.** den Vej, et Skib tilbagelægger mellem hver Vending, Slag (Sl.); *taka slag*, krydse; (Talem.) *láta slag standa*, lade staa til. — **II. 1.** Spillen paa et Instrument, Melodi, (is.) Dansemelodi (no. slaatt): *slá slag.* — **2.** *(kvæði)* Digt, spec. et, der er affattet i klangfulde Rytmer el. behandler bevægede Begivenheder.

?**slag vatn** [slaq·vahtv] n. Slagvand, Bundvand (i Fartöjer) (Vf.). **-veður** [-vε·ðøϱ] n., **-viðri** [-vıðrı] n. stærkt Blæsevejr med øsende Regn. °**-völur** [-vö·løϱ] m. Slagel (JsJs.). **-þil** [slaχ·þı·l] n. løseligt sammentømret Trægavl. **-æð** [sla:qai·ð] f. Slagaare, Arterie, Pulsaare. †**-ær** [-ai·r] f. Slagtefaar (jfr. *slagasauður*).

1. **slaka (slöku, slökur)** [sla:ga, sla:ka, slö:gø(ϱ), slö:kø(ϱ)] f. den lappe Del af et Tov: *hala slökuna.*

2. **slaka (a)** [sla:ga, sla:ka] v. slappe (Tov o. lign.) **1.** vi.: *s. á e-u*, göre n-t slappere, slappe: *s. á taumnum; — s. á klónni*, se 1. **kló** 5.; *s. til*, give efter: *s. til við e-n*, vise Eftergivenhed mod en. — **2.** vt.: *s. taumhaldið*, give Hesten Töjlen, slappe Töjlerne.

1. **slaki (-a)** [sla:jı, sla:ɟı] m. Slapning: *á honum* (o: *símaþræðinum*) *var mjög lítill gjögur eða s.* (EiÓlLf. 37).

2. **slaki (-a)** [sla:ɟı, sla:ķı] m. (Eyf.) = *slagi*, Fugtighed i Huse.

slakki (-a, -ar) [slahɟı] m. **1.** Hulning, Fordybning, Lavning, Sænkning i Terrainet: *stórir slakkar eru víða um eyrina innan við sjávarkampinn, oft fullir af fúlu vatni og öðrum óhreinindum, sem þar safnast saman* (Lögr. '15, 57); — Indbugtning: *hlíðars.* — **2.** (naut.) Gilling.

slakleikur [sla:gleigøϱ, sla:kleikøϱ] m. Slaphed.

slakna (a) [slahgna] vi. **1.** blive slap, slappes: *strengja reiðann, er hefði slaknað á ferðinni* (MarrPK. 163). — **2.** *(leggja af)* blive slunken, mager, afmagres: *hross voru ekki nema með hálfum kvið og fóru strax að s.* — **3.** *(blotna)* blive fugtig (Nl., Vf.). — **4.** *(þiðna)* smælte (is. i Solskin): *það slaknar ekki á glugga; — Það var vont að ferðast fyrir snjó, og var þó mikið slaknað, því það var þíðviðri með köflum* (SIng. I. 297).

slakur (slök, slakt) [sla:gøϱ, sla:k-, slö:k, slaχ·t] a. **1.** slap: *s. strengur; — gefa slakt*, slappe paa Tovet; (Talem.) *slá slöku við e-ð*, forsömme n-t; *hann hefur ekki enn þá slegið slöku við mig* (slaaet Haanden af mig) *hann Guðmund* — (MJJAr. 7). — **2. a.** *(máttlaus)* mat. — **b.** *(sljór)* træg, uvirksom. — **3. a.** daarlig: *ekki s. mótleikur* (Upp. II. 1); *hann er ekki svo s.*, han er ikke saa tosset. — **b.** svag, udygtig: *þótti heldur s. til náms* (ÁBj19.öld 277).

slambra (a) [slam·bra] v. **1.** vt. med dat. slaa med, svinge n-t hen imod n-t for at slaa dermed; *s. hendinni til e-s*, slaa ud med Haanden efter en, lange ud efter en. — **2.** vi. *(hjakka)* slaa Hø (nedsættende) (VSkaft.).

slamma (a) [slam:a] vi. **1.** løbe med store Skridt paa en uskön Maade. **2.** refl. *slammast* = *hlammast: hann var fullur og slammaðist niður á þúfuna* (Breiðd.).

slampa (a) [slam ba, slam pa] v. **1.** impers. smælde, klaske: *et það var, hvein smá skan inn ganginn og slettı sér niður í gólfið, sem slampaði í* (ÞGjÚf. 131). — **2.** refl. *slampast:* **a.** *s. á*, slumpe til; *slampast á e-ð*, ramme n-t ved et Lykketræf: *s. á það rjetta; — láta e-ð slampast* = *láta e-ð slarka*, lade n-t gaa som bedst det kan; *það slampast af*, det slentrer nok af: *Það er alls ekkert hægt á því að byggja, þótt slampast hafi af tollgæzlulaust við þær fáu vörutegundir, sem nú tollum vér* (Alþ. '11, B. II. 1523). — **b.** kunne klare sig: *það er furða, hvað hann slampast af, þótt fullur sje.*

slampandi (-a) [slaᵤ·bandı slam·p-] m. stille Vejr og Donning, saal. at Sejlene hænger og dasker (Nl., Vf.).

slamp hepni [slaᵤ·p(h)εpnı, slam·p-] f. indec. (Árn.) = **slembilukka. -heppinn** [-(h)εhbın] a. som har Slumpelykke.

slamra (a) [slam·ra] vi. **1.** = *slamma.* — **2.** refl. *slamrast* = *slampast: s. á e-ð*, slumpe til n-t.

slamsa (a) [slam·sa] v. **1.** vt. *(hvoma í sig)* sluge med Graadighed (Vf.). — **2.** refl. *slamsast* = *slamma* 1.

slánalegur [slau:nale·qøϱ] a. lang og dorsk af Udseende.

slánast (a) [slau:nast] vrefl. slentre.

1. **slang (-s)** [slauŋ·k] n. **a.** (kogte) Indvolde (af Faar el. Kvæg). — **b.** *(innvols úr hnísu)* Indvolde af et Marsvin (Tumler).

?2. **slang** [slaŋ·, ᶜ slauŋ k] n. Slang.

slanga (slöngu, slöngur) [slauŋ·ga, slöyŋ·goϱ] f. **I. 1.** *(slöngva)* Slynge: (Talem.) *það fór alt í slöngur* (el. *slangaslöngur*), det gik alt hen i Luften (ligesom det var slynget hen). — **2.** *(í vef, uppistaðan áður en hún er undin upp á rifinn)* opvundet Nøgle Garn för det væves, Trænding, Trændegarn: *jeg sá þar í fyrsta sinni íslenska vefstaðinn gamla, með slöngunni í, og búið að vefa 3 álnir.* — **3.** *(ófelt net)* Næt, som ikke er kantet. — **II.** *(höggormur)* Slange.

slangaslöngur [slauŋ·gaslöyŋ·gøϱ] se **slanga** I. 1.

1. **slangi (-is)** [slaŋ·ɟı, slaiŋ·ɟı] n. (Hf.) = **slengi.**

†2. **slangi (-a, -ar)** [slauŋ·ɟı] m. Slange, Hugorm.

?**slangyrði** [slaŋ·ırðı, slauŋ·g-] n. Slangord, -udtryk.

slangra (a) [slauŋ·gra] v. **1.** vt. med dat. **a.** *(slöngva)* slynge, kaste. — **b.** *(kasta steini úr slöngu)* slynge, kaste med Slynge. — **2.** *(eyða)* øde, forøde: *s. burt eigum sínum.* — **3.** vi. **a.** *(ráfa)* vanke omkring, strejfe om. — **b.** spec. om Faar: fare vild, komme ind i en forkert Faarehob: *Fjallafje það, sem á sumrum slangrar í fje manna* (Stj. '91, B. 151). — **4.** *(slaga)* slingre: *slangrandi farþegar klemdust í kös* (StStAndv. III. 15). — **5.** refl. *slangrast:* **a.** *(slæðast)* kastes ubemærket et Steds hen (is. om løse Genstande). — **b.** om Personer: drive, slentre, tumle omkring: *Er þeir höfðu nú slarkað svona til og frá eina 2—3 daga slangruðust þeir heim aftur* (Lögb. '12, ¹⁸/₁ 3).

slangur (-urs) [slauŋ·gøϱ] n. **1.** *(reik)* Vaklen, Raven (Skaft.). — **2.** *(flakk, flækingur)* Tumlen omkring, Omvanken, Omstrejfning, Omflakken: *þú ættir heldur eitthvað að geta frætt menn úr slangrinu þínu* (ÞGjÚf. 101); *vera á slangri*, slentre, strejfe om; *fara í s.*, kastes, tumles omkring, uden at blive lagt Mærke til (jfr. *slangra*); spec. *komast í s.*, [1] *(um fje)* fare vild, gaa tabt, komme ind i en forkert Faarehob o. l.; [2] overf.: *komast í s. við e-n*, komme i nær Beröring med en, blande sig med en: *hann komst i s. við allra handa trantaralýð.* — **3.** *(söguburður, sveitaþvaður)* Sladder, Bysladder, Bysnak. — **4.** *(sóun)* Bortødslen. — **5.** *(slæðingur)* spredte Smuler af n-t, en Del: *Hver veit nema nú sje s. af sel við árósana* (JTrSk. II. 50). **-dís** [-r-di:s] f. omvankende Fe: *Eg á við þessar slangurdísir á götustrætunum* (GFrSex 154). **-fje** [-ϱ-fjε:] n. omstrejfende Faar, hvis Ejer ikke har meldt sig. **-menni (-is**, pl. ds.) [-r-men:ı] n. Omstrejfer: *og var hann sérstakt s. á undan öllum kosningum* (GFr. Tís. 104). **-menska (-u)** [-men·sga] f. flagrende Tilværelse: *látlausar landplágur, sem s. landsins elur og magnar* (GFr. i Lögr. XIV. Nr. 53, S. 1).

sláni (-a, -ar) [slau:nı] m. (lang og doven) Rækel.

· **slanka (a)** [slaŭ·ga, slauŭ·ga, slauŋ·ka] vi. slingre, rave (Vf.).

slanki (-a) [slauŭ·ɟı, slauŋ·ķı] m. Strammen, Stramning, Ryk: *þegar steinn dettur á festina, verður slankinn svo mikill, að brúnamenn halda að fyglingurinn sje að kippa í* (Strand.).

slannalegur [slan:alε·qøϱ] a. kejtet.

slanni (-a, -ar) [slan:ı] m. Drog (BH.).

slap (-s, slöp) [sla:p, slö:p] n. **I.** *(það að slapa)* det at hænge slap el. kraftløs: *það er s. á seglinu.* — **II. 1.** *(lint brjósk í hákarli)* blødt Brysk i Havkal. — **2.** pl. *slöp:* **a.** *(úrgangur úr fiski)* Fiskeaffald. — **b.** *(samsull)* Sammensurium: *sem drottins sauðahjörð sullaði slöpum í.* — **3.** *(þvaður)* Vrövl: *sjaldan bætir brennivínið bræðra mætan fjelagsskap oftast lætur eitthvert svínið úr sjer þrætu og heimskuslap.*

1. **slapa (ti)** [sla:ba, sla:pa, slaf·dı] v. **1.** vi. hænge kraftløs ned: *loðhundur ... með standandi eyrum en ekki slapandi* (GFrTs. 10); *allar taugar slöptu slitnar* (StStAndv. I. 283). — **2.** vt. slappe, göre slap.

2. **slapa (a)** [sla ba, sla pa] vi. slikke, smause: *kisin slapar í sig ...*

slapahattur [sla:bahahdoϱ, sla:pa-] m. Hat, der skjuler Ansigtet.

slap axlaður [sla:baχslaðoϱ, sla:p-] a. som har hængende Skuldre. **-eyrður** [-εirðoϱ] a. med hængende Øren, hængøret, slukøret; klapøret (om Heste). **-hærður** [-p-(h)airðoϱ] a. med blødt, nedfaldende Haar. **-kragi** [-krai·jı] m. nedliggende Flip (Krave). **-leiki** [sla:bleiɟı, -p-leiķı] m. = **slappleiki.**

slapp [slahp] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **sleppa.**

slappandi (-a) [slahbandı] m. *(undiralda, ylgjusjór)* Donning (Snæf.).

slappast (a) [slahbast] vrefl. slappes, blive slap.

slappi (-a, -ar) [slahbı] m. = **sláni.**

slappleiki [slahbleiɟı, -leiķı] m. Slaphed, Mathed, Utilpashed.

slappur [slahboϱ] a. slap, utilpas.

1. **slapur (-urs)** [sla:boϱ, sla:poϱ] n. (Breiðd.) *þaraslapur: það er talsvert s. í fjörunum.*

2. **slapur** [sla:bøϱ, sla:poϱ] a. = **slappur.**

slápur (-s, -ar) [slau:boϱ, slau:poϱ] m. 1. *(magur fiskur)* mager Fisk. 2. *(sláni)* lang Rækel, langt og dovent Menneske; *(dóni)* Svinebæst, Slubbert.

slark [slaϱ·k] n. 1. *(blautur vegur, ófæra)* dyndet Vej, Ufore; spec. opblødt Stykke af en Vej: *s. í götu.* — 2. *(svaðilför)* vanskelig Rejse fuld af Strabadser. — 3. *(hávaði)* Larm, Stöj. — 4. *(drasl)* uordentligt Levned, Udsvævelser: *gefa sig í s.,* slaa til Skaglerne, skeje ud.

slarka (a) [slaϱ·ga] vi. 1. a. rejse i daarligt Vejr el. over vanskelig farbare Floder el. Ufore af anden Art, komme frem med store Strabadser og med Nød og næppe: *Í Hverfisfljóti voru þeir nærri búnir að missa hesta og farangur í sandbleytu og urðu að hverfa frá, en slörkuðu þó yfir næsta dag* (ÞThLfr. III. 157); *Ef sniðinn er aðeins siðferðislegur, mér sýnist það vera slarkandi vegur* (GFHh. 148); *hún var von hestum, og hafði oft slarkað á ótemjum* (JTrSk. I. 109); *s. fram úr e-u,* komme igennem n-t: *hefi slarkað fram úr því slysalaust hingað til* (GFrÁtt. 73). b. *láta e-ð s.,* lade n-t gaa som det bedst kan (= *kæra sig kollóttan),* lade fem være lige. — 2. *(hafa hátt)* larme, stöje. — 3. *(stika)* gaa med store Skridt. — 4. *(drasla)* føre et uordentligt Liv. — 5. refl. *slarkast af,* kunne klare sig el. gaa med Nød og næppe: *það slarkast víst af yfir ána; verslunin er tæpt stödd, en slarkast þó líklega af.*

slarkaralegur [slaϱ·garalɛ:qøϱ] a. med et uordentligt Udseende, præget af Udskejelser; om Ting: sjofel, forpjusket: *s. hattur.*

slarkari (-a, -ar) [slaϱ·garɪ] m. a. *(draslari)* drikfældigt og udsvævende Menneske, Udhaler. — b. *(æfintýramaður)* uroligt Menneske, som holder af vildt og uregelmæssigt Liv, æventyrlystent Menneske.

slark fenginn [slaϱ·kfeiŋgɪn] a. 1. *(óreglusamur)* udsvævende, hengiven til Svir; vidtløftig. — 2. *(órólegur)* urolig, tilböjelig til at lave Tumulter; æventyrlysten: *hann var hófsmaður á vín, en s. og þótti einkargaman að sjóferðum og æfintýrum.* **-ferð** [-ferð] f. besværlig Rejse. **-fólk** [-foᵘʎk, -foᵘlk] n. udsvævende Mennesker. **-fær** [-fai·r] a. nogenlunde brugelig, nogenlunde farbar: *s. vegur.* **-hestur** [-(h)ɛsdøϱ] m. en til besværlige Rejser brugt Ridehest. **-samur** [-samøϱ] a. 1. = *slarkfenginn.* — 2. *(glæfralegur)* fuld af Strabadser (og Fare): *var yfirferðin slarksöm, því ferjumenn voru allir meira og minna drukknir* (ÞThLfr. IV. 40). **-öld** [slaϱ·gölt] f. Periode med Svir og udskejende Liv: *var þá s. mikil í Höfn* (MJSöguk. 109).

slas [sla:s] n. Tilskadekommen.

slasa (a) [sla:sa] vt. beskadige: *s. sig* el. *slasast,* komme til Skade, kvæstes.

slátra (a) [slau:dra, slau:tra] vt. med dat. 1. slagte: *s. kindum, nauti.* 2. *(rífa)* ophugge, nedrive, tage fra hinanden: *s. skipi.*

slátrari (-a, -ar) [slau:drarɪ, slau:t-] m. Slagter.

slátrun (-ar, -anir) [slau:dron, slau:tron, -anɪϱ] f. Slagtning.

slátrunar dagur [slau:drønarda:qøϱ, slau:tron-] m. Slagtedag. **-fje** [-ϱ-fjɛ:] n. Slagtekvæg. **-gálgi** [-r-gaul·ɉɪ] m. = *gálgi* 2.: *vatnshelt ker, er kaupmaður ... lætur fylgja slátrunargálga sínum* (Stj. '04, B. 159). **-hús** [-ϱ-(h)u:s] n. Slagteri, Slagtebod. **-tími** [-ti:mɪ] m. Slagtetid.

slatta (a) [slahda] v. impers. plaske, naar man gaar over en vandet Jordbund: *nú slattar í pollinum,* det plasker i Pytten.

slátta (-u, -ur) [slauhda] f. 1. *(sláttur)* Høslæt. — 2. *(ljá)* slaaet Hø. — 3. *(slegin spilda)* afslaaet Engstykke el. Markstykke. — 4. *(peningaslátta)* Møntning, Præg.

sláttar byrjun [slauhdarbɪr·jøn] f. Begyndelsen af Høhøsten. **-færi** [-ϱ-fai:rɪ] n. Slagværk (i et Ur).

slattari (-a, -ar) [slahdarɪ] m. Landstryger: *hvað er hún að giftast þessum bölvuðum slattara?*

sláttar lok [slauhdarlo:k] npl. Slutningen af Høhøsten. **-tími** [-ϱ-ti:mɪ] m. Høbjærgningstid.

?slatti (-a, -ar) [slahdɪ] m. Slat, Klat, Smule.

sláttu kaup [slauhdøköy:p] n. Lön, Betaling for Høslætsarbejde. **-ljár** [-ljau:r] m. Høle. **-lok** [-lo:k] npl. = **sláttarlok.** **-maður** [-ma:ðøϱ] m. 1. Høstkarl, Slætmand: *góður s.* — 2. (pop.) Person, som ofte laaner Penge hos andre («slaar Penge»). ° **-mót** [-moᵘ:t] n. Møntmaskine (JsJs.).

?slattur (-s, -ar) [slahdøϱ] m. (Rvk.) = **slatti.**

sláttur (-ar, slættir) [slauhdøϱ, slaihdɪϱ] m. 1. Slag: *s. hjartans,* Hjærteslaget. — 2. Høslæt: *starfa að slætti;* — Høbjærgningstid: *hann kom þangað á slættinum;* jfr. *túnas., engjas.* — 3. a. *(það að slá hljóðfæri)* Spillen paa et Instrument. — †b. *(lag)* Melodi (n. slaatt). — c. *(það að slá takt)* Taktslagning. — 4. (pop.) Slaaen, spec. Slaaen for Penge, jfr. *plötusláttur.* — 5. fejende Væsen, rask, noget brammende el. ilfærdig Optræden: *það er s. á honum.*

sláttu rekja [slauhdørɛ:ɉa, -rɛ:ʄa] f. vaadt Vejr, tjænligt for Høslætten, Høslætsvæde: *Var sláttureikjan hin bezta, því á hafði gengið ... með skúrum* (Eimr. IV. 94). **-rígur** [-ri:qøϱ] m. Smærter og Stivhed i Lemmerne af at staa ved Høslæt. **-skuði** [-sgʏ:ðɪ] m. uduelig Høstkarl (Sl.). **-staður** [-sda:ðøϱ] m. Prægsted. **-tak** [-ta:k] n. Sting (i Siden), som man faar af at staa ved Høslæt. **-tími** [-ti:mɪ] m. Høslætstid, Høbjærgningstid. ° **-valdur (-s)** [-val·døϱ] m. Møntherre (JsJs.). **-veður** [-ve:ðøϱ] n. Vejr til at slaa Græs i: *gott (slæmt) s.* **-vjel** [-vjɛ:l] f. Slaamaskine. ° **-vörður** [-vör·ðøϱ] m. Møntguardein (JsJs.).

slátur (-urs, pl. ds.) [slau:døϱ, slau:tøϱ] n. 1. Udbytte af Slagtning, i Oldsproget brugt om Kød og Indvolde som Helhed, nu kun om Indvolde, dog hyppigst tilligemed Hoved, Ben og Blodet; Indmad: *s. úr tíu kindum; sjóða s.;* ogs. om den deraf lavede Mad: *borða s.* 2. overf. Udbytte af en Ting, hvis enkelte Dele tages fra hinanden, f. Eks. af et gammelt Skib el. Hus: *það er mikið s. í skipinu* (jfr. *slægur).* **-búð** [-r-bu:ð] f. Slagterbod. **-diskur** [-dɪs·gøϱ] m. Tallerken med *slátur.* **-fje** [-ϱ-fjɛ:] n. Slagtefaar. **-fjelag** [-fjɛ:laq] n. Andelsslagteri(forening). **-fórn** [-foᵘr·dv] f. Slagtoffer. **-föng** [-föyŋ·k] npl. Kød el. is. Indvolde af slagtede Dyr til Husets Forsyning. **-gripur** [-r-grɪ:bøϱ, -grɪ:pøϱ] m. Slagtehoved, Dyr, som skal slagtes. **-hús** [-ϱ-(h)u:s] n. Slagteri, Slagtebod. **-kýr** [-ʄi:r] f. Slagteko. **-maður** [-r-ma:ðøϱ] m. Slagter. **-matur** [-ma:døϱ, -ma:tøϱ] m. Mad, lavet af *slátur.* **-menska (-u)** [-mɛn sga] f. Slagtning. **-sauður** [-ϱ-söy:ðøϱ] m. Slagtefaar.

slátursshöfn [slau:døϱs(h)öb·v, slau:t-] f. Havn, hvorfra *slátur* kan udføres.

slátur störf [slau:døϱsdör·v, slau:t-] npl. Arbejde ved Slagtning el. ved Kogning af Fødevarer lavede af Indmad *(slátur).* **-súpa** [-su:ba, -su:pa] f. Kallunsuppe. **-tíð** [-ti:ð] f. Slagtetid: *það munar ekki um einn blóðmörskepp í sláturtíðinni,* det kommer ikke an paa een Pølse i Slagtetiden. **-trog** [-tro:q] n. Trug, hvori man lægger Indvoldene af slagtede Kreaturer. **-völlur** [-r-vöd·løϱ] m. Slagteplads. †**-ætt** [-aiht] an. tilladt at spise Kød.

?slaufa (-u, -ur) [slöy:fa] f. Slöjfe.

slauk (-s) [slöy:k] n. 1. det at slippe med Nød og næppe over n-t: *komast með slauki yfir e-ð.* — 2. Dynd, Ufore: *margt fer kjóinn mýrar s.* (ÓDavÞul. 336).

slauka (a) [slöy:ga, slöy:ka] v. 1. vi. slippe med Nød og næppe over en Flod, Sump el. desl.: *s. yfir mýri; áin er slaukandi.* 2. vt. *(sloka)* svælge, nedsvælge.

slauksamur [slöy:ksamøϱ] a. 1. *(mýrlendur)* vaad og sumpet. — 2. *(gráðugur)* slugvorn.

slaukur (-s, -ar) [slöy:gøϱ, slöy:køϱ] m. 1. *(sár)* Saa, stort Kar til Opbevaring af Mad. — 2. (iron.) *(baukur)* Snushorn (Gullbr.).

slaukvindur [slöy:gvɪndøϱ, slöy:k-] m. kraftig Blæst (Árn.).

slavak (-s) [sla:vak] n. 1. Græs el. Hø, bestaaende is. af etaarigt Rapgræs, Fuglegræs og almindelig Hyrdetaske; dette vokser særlig i overgødet Jord, is. i Nærheden af Gødningsdyngen og Gaardspladsen. — 2. blødt Hø af en fed Engbund (BH.).

slavaksvarpi [sla:vaχsvaϱ·bɪ] m. Skrænt, bevokset med *slavak* 1. og stødende op til en Gaards Huse.

sláþyrnir [slau:þɪ(r)dnɪϱ] m. (bot.) Slaaen.

sleða braut [slɛ:ðabröy:t] f. Bane til Slædekørsel, Kælkebane. **-dræsa** [-drai:sa] f. tung og klodset Slæde: *svo að fram gengi sleðadræsan* (GFr. Tís. 143). **-fans** [-fan·s] m. Skare af Kælker el. Slæder. **-ferð** [-fer·ð] f. Slædekørsel; Kælkning. *-**fíll** [-fid·ʎ] m. Dyr, der trækker en Slæde (om Okser og Rensdyr o. l.) (GThBúi 27). **-færi** [-fai:rɪ] n. Slædeføre. **-för** [-fö:r] f. = **sleðaferð.** **-járn** [-jaud·v, -jaur·dv] n. Jærnskinne. **-kjálki** [-ʄauʎ·ɉɪ, -ʄaul·ʄɪ] m., **-meiði** [-mɛi:ðɪ] m., **-meiður** [-mei:ðøϱ] m. Slædemede. **-reiði** [-rɛi:ðɪ] m. Kanetöj.

sledda (-u, -ur) [slɛd:a] f. 1. seglformet Sværd el. Kniv, spec. stor Fiskerkniv: (Ordspr.) *það eru ekki alt góðir kokkar, sem langar hafa sleddurnar* (GJ.). — 2. *(sleggja)* Forhammer (Rang.).

sleðfæri [slɛð·fai·rɪ] n. = **sleðafæri.**

sleði (-a, -ar) [slɛ:ðɪ] m. I. 1. Slæde: (Talem.) *sleppa sleðanum fram fyrir eykinn,* lade Slæden løbe helt foran Hesten, bære sig helt forkert ad, lade det hele gaa i Skuddermudder: *svo eg sleppi ekki sleðanum fram fyrir eykinn, ef við snarbrekkum búast væri* (JMPísl. 180). — 2. *(hjól)sleði* (Rang.) = *hjólbörur.* — II. overf. langsomt Væsen, Drog: *hann er ljóti sleðinn;* spec. *(hægfara skip)* brugt om et Skib, der ikke kan sejle hurtigt: *flóabáturinn er mesti s.*

sleðmeiður [slɛð·mɛi·ðøϱ] m. Slædemede.

slef (-s) [slɛ:v] n. Sludder, Vaas (BH.).

1. **slefa (-u, -ur)** [slɛ:va] f. 1. a. *(s. úr munni)* Vædske, som flyder ud af Munden, Savl; (Talem.) *það slitnar ekki slefan milli þeirra,* de ævler og snakker i det uendelige (siges om Sladdertasker) (Skaft.). — b. Øgenavn om en tykmælet Mand (jfr. *slefmæltur).* — 2. *(fínn þráður)* fint Garn (BH.). — *3. *(slanga, ormur)* Slange (BH.).

2. **slefa (a)** [slɛ:va] vi. 1. savle: *slefandi barn.* — 2. vaase, sladre, vrövle (BH.).

?3. **slefa (a)** [slɛ:va] vt. med dat. løfte fra Jorden: *hann gat ekki slefað steininum;* — *s. e-u af,* faa n-t færdigt med Besvær.

slefburður [slɛv·bʏrðøϱ] m. Sladder.

slefinn [slɛ:vɪn] a. savlende.

1. **slefja (-u)** [slɛv·ja] f. Savl.

†2. **slefja (a)** [slɛv·ja] vi. glide, glide af.

slefmæltur [slɛv·maiʎdøϱ] a. tykmælet.

slefrak (-s) [slɛv·ra·k] n. (Hf.) = **vandrakstur.**

slefu daði [slɛ:vøda:ðɪ] m. Mand, som savler naar han taler; *(slefmæltur maður)* tykmælet Mand. **-háttur** [-hauhdøϱ] m. (savlende ɔ:) modbydelig, slesk og krybende Optræden: *á ekki lygi og slefuhætti ... öðru að miðla en hjartanlegum hlátri* (Eimr. IV. 199). **-mæltur** [-maiʎ·døϱ] a. = **slefmæltur.** **-speldi** [-sbɛl·dɪ] n. Savledug, Hagesmække.

1. **sleggja (-u, -ur)** [slɛɉ:a] f. Slægge, Slaghammer; *(fiskas.)* Stenhammer (is. til at banke törret Fisk med); *vera (lenda) milli steins og sleggju,* være (komme ind) mellem Hammer og Sten (som en törret Fisk), være truet fra bægge Sider, være som en Lus mellem to Negle; *lenda milli steins og sleggju* (GFrÁtt. 10); *ráddu s.!* raad du Slægge (siges naar man giver efter overfor en paastaaelig el. stivsindet).

2. **sleggja (a)** [slɛɉ:a] vt. slaa med en Hammer; *(berja rammlega)* slaa kraftigt.

sleggju dómandi [slɛɉ:ødoᵘ:mandɪ] m., **-dómari** [-doᵘ:marɪ] m. Per-

son, hvis Domme el. Udtalelser er forhastede og umotiverede. **-dómur** [-doᵘ:møϙ] m. umotiveret Dom el. Udtalelse. **-flaska** [-flas·ga] f. Flaske meget bred forneden (i Form af en Hammer). **-steinn** [-sdeid·v] m. rund Sten, anvendelig til Hoved paa en *sleggja*. **-tækur** [-tai:gøϙ, -tai:koϙ] a. tilpas tör til at bankes (om törret Fisk).

slegill (-ils, -lar) [slɛi:jɪdʌ, -ɪls, slɛiɪə lar] m. Plektrum.

sleginn [slɛi:jɪn] pp. af slá.

sleif (-ar, -ar) [slɛi:v] f. Slev, Röreske.

sleifarlag [slɛi:varla:q] n. **1.** *(borðsiðir)* egl. den Maade, man fører Sleven el. Skeen paa, Spisemaade, Bordskik (BH.). — **2. a.** *(viðvaningslegt róðrarlag)* det at føre Aaren omkring som en Slev, klodset, ubrugelig Roning (Sch.). — **b.** i Alm. Slendrian, Sjuskeri: *þó að þetta s. hafi verið haft í frammi, þá verður þó likl. enginn tekjuhalli* (Alþ. '11, B. 129).

sleifaralag [slɛi:varala:q] n. (pop.) = **sleifarlag** 2. b.

sleiki fingur [slɛi:ɟɪfɪŋ·goϙ, slɛi:ʨɪ-] m. Pegefinger, Slikkepot. **-gata** [-ga:da, -ga:ta] f. = **villigata.**

sleiking (-ar, -ar) [slɛi:ɟiŋk, slɛi:ʨiŋk] f. Slikken, Slikning.

1. **sleikja (-u, -ur)** [slɛi:ɟa, slɛi:ʨa] f. *(það að s.)* Slikken, Slikning: *(það sem sleikt er)* n-t at slikke, en lille Portion Sobemad, Grød el. Vælling: *gefa kettι sleikju.*

2. **sleikja (ti)** [slɛi:ɟa, slɛi:ʨa, slɛiχ·dɪ] vt. **1.** slikke: (Ordspr.) *það er slæmur köttur, sem sleikir í fyrir en klórar á bak* (GJ.), det er en ond Kat, som slikker foran, men kradser bagfra; *það verður bágt að s. út yfir alla sína ætt* (GJ.), det bliver ondt at naa at slikke over hele sin Slægt; *s. út um*, slikke sig om Munden; *lítið annað að borða en s. um* (slikke, gnave) *beinin á þessum horgrindum, sem voru að hrökkva upp af* (ValDagr. 36); *s. ekki utan af*, sige n-t rent ud; *s. duftið af fótunum á e-m*, kaste sig i Støvet for en; *s. sig upp við e-n*, søge at vinde ens Gunst ved Smiger og Spytslikkerier; — spec. søge at bilægge gammel Uenighed ved at ofre for meget af sin egen Værdighed; *hún sleikti úr honum (fýluna)*, hun formildede hans Vrede, hun fik ham til at glemme Sorgen (spec. om Börn); *s. hnotina, en sleppa kjarnanum* (Málshb.), slikke Nodden, men slippe Kærnen; *ljárinn sleikir ofan af*, Leen skærer kun det øverste af Græsset. — **2.** pp. *sleiktur*, slikket; *sleikt hár*, glat, vandkæmmet el. pomadiseret Haar.

sleikju háttur [slɛi:ɟøhauhdoϙ, slɛi:ʨø-] m. Spytslikkeri, Kryberi. **-kona** [-ko:na] f. Kvinde der slikker, Slikmund: (Ordspr.) *s. safnar aldrei súrri mjólk* (GJ.). **-legur** [-lɛ·qoϙ] a. slesk, indsmigrende. **-læti** [-lai:dɪ, -lai:tɪ] npl. = **sleikjuháttur.** **-rómur** [-roᵘ:moϙ] m. slesk Stemme. **-skapur** [-sga·bøϙ, -sga·p-] m. = **sleikjuháttur.** **-sætindi** [-sai:dɪndɪ, -sai:t-] npl. Slikkerier.

†**sleyma (-u, -ur)** [slɛi:ma] f. Drog.

†**sleymilega** [slɛi:mɪlɛ·qa] adv. slet, daarligt, urigtigt.

sleipa (-u) [slɛi:ba, slɛi:pa] f. Glathed, Slibrighed.

Sleipnir (-is) [slɛihbnɪϙ] m. npr. (myt.) Sleipner, Odins ottefodede Hest.

sleipur [slɛi:boϙ, slɛi:poϙ, n. slɛif·t] a. **1.** slibrig, glat: *s. fs; það er sleipt á götunum.* — **2.** overf. **a.** dygtig, flink: *hann er ansvíti sleipur í frönsku.* — **b.** *(viðsjáll)* glat, snedig, som man skal tage sig i Agt for: *s. í viðskiftum.*

sleit [slɛi:t] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **slíta.**

sleita (-u, -ur) [slɛi:da, slɛi:ta] f. **1.** *(slægð)* Træskhed, Underfundighed; *(bragð)* Kneb; *(undanbrögð)* Udflugter. — **2.** *(slæleiki)* Kraftløshed, Træghed, Slaphed; *vinna við sleitur*, arbejde uden Kraft og Energi, være efterladende ved Arbejdet. — †**3.** *(sundurþykki)* Uenighed, Trætte.

†**sleitinn** [slɛi:dɪn, slɛi:tɪn] a. **1.** *(errinn)* trættekær, paastaaelig. — **2.** *(slær, duglaus)* slap, kraftløs.

sleitu laus [slɛi:dølöy·s, slɛi:tø-] a. uafladelig; — n. *sleitulaust* som adv. kraftigt, rask, uden Træghed el. Slaphed; uafbrudt. **-lega** [-lɛ·qa] adv. trægt, slapt, kraftløst, uden Kraft.

slekja (-u) [slɛ:ɟa, slɛ:ʨa] f. *(slaki)* Slaphed: *s. í reipi.*

slekjulegur [slɛ:ɟoleqoϙ, slɛ:ʨo-] a. slap.

†**slekt (-ar, -ir)** [slɛχ·t] f. **1. a.** *(ætt)* Slægt. — **b.** *(kyn)* Kön. — **2.** Stand, Stilling: *riddaras.*

?**slekti (-is,** pl. ds.) [slɛχ·dɪ] n. Slægt: *og það held eg . . . ekki er nú slektið göfugra en svo* (JThMk. 170).

slemba (-u, -ur) [slɛm·ba] f. **1.** = *demba*, kortvarig Skylregn (Árn.). — **2.** (Vf.) = *grásleppa.*

slembast (a) [slɛm·bast] vrefl. kastes pludseligt; *s. til e-s*, faa n-t ved et pludseligt Lykketræf.

slembi demba [slɛm·bɪdɛm·ba] f. (VSkaft.) = **hellirigning.** **-lán** [-lau:n] n., **-lukka** [-lYhga] f. pludseligt Held, Slumpelykke, Lykketræf, Svineheld.

slembra (-u, -ur) [slɛm·bra] f. **1.** *(slemba* 1.) kortvarig Skylregn. — **2.** *(sletta)* Klat: *grautars.*

slembrurigning [slɛm·brorɪg·niŋk] f. = **slembra** 1.

?**slemm** [slɛm·] f. og a. *(í spilum)* Slem (i Kortspil): *gera e-n s.*

slempi- [slɛm·bɪ, slɛm·pɪ] om første Sammensætningsled = **slembi-.**

slemra (a) [slɛm·ra] vi. = **slambra** 1.

slen (-s) [slɛ:n] n. **1.** *(deyfð)* Træghed, Dorskhed, Dødhed: *draga af sjer slenið*, lægge Dovenskaben bort. — **2.** Ugidelighed, Følelse af Mathed og Svaghed: *það er s. í mjer*, jeg er ikke rigtig vel tilpas. — **3.** spec. Mangel paa Appetit hos Køer, is. lige efter at de har kælvet (Sl.).

slena (-u) [slɛ:na] f. Slaphed (LFR. XV. 48).

?**slendrían (-s)** [slɛn·drijan] n. = *sleifarlag* 2. b., Slendrian.

slenfullur [slɛn·fʏdloϙ] a. træg, dorsk, ligegyldig.

slengi (-is) [slɛiŋ·ɟɪ] n. **1.** *(innyfli úr kindi)* Indvolde af et Faar. — **2.** *(Urtefl. el. Del af nedsættende Bet.)*, Sammenskrab: *eitthvert s. af tolk-*

slengja (di) [slɛiŋ·ɟa] vt. med dat. **a.** slænge, kaste, smide: *mörgum sveitarlim var slengt þangað karlægum án nockurs viðurlags* (SvPBjP. 64); *s. saman*, blande sammen; forblande, forveksle. — **b.** impers.: *e-m slengir niður aftur*, en faar et Tilbagefald.

slenlinja [slɛn·lɪnja] f. Mathed, Upasselighed.

slen sía (-u) [slɛn·sija] f. = **slen.** **-skaplegur** [-sgablɛ·qoϙ, -sgap-] a. vidnende om Dorskhed. **-skapur** [-sgaboϙ, -sgapoϙ] m. Dorskhed, Kraftløshed.

slenta (-u) [slɛv·da, slɛn·ta] f. = **slen.**

†**slentur (-urs)** [slɛv·doϙ, slɛn·tøϙ] n. *(slæpingsskapur)* Driven, Slentren af ørkesløse; *(háreysti iðjuleysingja)* Stöjen af ørkesløse Folk.

1. **slepja (-u)** [slɛ:bja, slɛ:pja] f. **1.** *(slím)* Slim; *(á grasi)* Paddespy. — **2. a.** *(fúi)* Raaddenhed. — **b.** begyndende Forraadnelse: *s. á kjöti.* — **3.** *(rigning, krapi)* vaadt Vejr. — **4.** *(slen, magnleysi)* Slaphed, Ugidelighed.

2. **slepja (a)** [slɛ:bja, slɛ:pja] vi. **1. a.** *(fúna)* raadne. — **b.** begynde at gaa i Forraadnelse: *kjötið er farið að slepja.* — **2.** *(verða magnlaus)* slappes. — **3.** pp. *slepjaður*, slimet, fugtig; *(rotinn, fúinn)* raadden.

slepjugur [slɛ:bjøqoϙ, slɛ:pj-] a. = *slepjaður*, se 2. **slepja** 3.

slepju legur [slɛ:bjølɛ·qoϙ, slɛ:pjø-] a. slimagtig, slimet. **-skapur** [-sga·bøϙ, -sga·pøϙ] m. Slendrian, Uduelighed. **-skorpa** [-sgoϙ·ba] f. Skorpe af Slim: *hann lýsir vatnsþörum í hveravatni og slepjuskorpum* (ÞThLfr. IV. 190). **-veður** [-vɛ:ðøϙ] n. fugtigt Vejr.

1. **sleppa (-u)** [slɛhba] f. = **taugasleppa.**

2. **sleppa (slepp; slapp, sluppum; slyppi; sloppinn)** [slɛhba; slɛhp; slahp, slYhbom; slɪhbɪ; slohbɪð] vi. og impers. **1.** glide væk: *sleggjan slapp úr hendi honum* (slap ham ud af Haanden); *honum sluppu fætur*, han gled. — **2. a.** slippe, komme løs; undkomme, undslippe: *s. undan e-m*, slippe fra en; *s. úr höndum e-s*, undslippe en; *s. ómeiddur*, slippe uskadt, gaa Ram forbi; *s. til með e-n*, slippe en fri, lade en undslippe: *Einn terraði lengi og átti ekki að s. til með mig* (EiÓlLf. 42). — **b.** undgaa: *s. við e-ð*, slippe for n-t, undgaa n-t. — **c.** *honum slapp orð*, der undslap ham et Ord; *það slapp fram úr* (el. *út úr*) *honum*, det slap ham ud af Munden. — **3.** mislykkes: *e-m sleppur e-ð*, noget mislykkes for en: *Geirmundur . . . gat þó . . . snarað sér svo til, að Bjarna slapp bragðið* (ɔ: *hælkrókurinn*) (ÞGjUf. 89—90); *e-m sleppur til*, n-t mislykkes for en: *Líka ljetu þeir hnjesbæturnar upp á ásana, og höfðu höndurnar út í loptið . . . Þetta ljeku þeir jafnliðlega eins aptur á bak sem áfram . . . og slapp þeim aldrei til* (EiÓlLf. 24); *honum slapp til*, han tog fejl (Gust. Kap. 64, 270); *látið ekki s. til*, lad Lejligheden ikke gaa jer ud af Hænderne.

3. **sleppa (ti)** [slɛhba, slɛf·dɪ] v. **1.** vt. med dat. **a.** lade slippe, give Slip paa, give løs; *s. hestum*, slippe Heste løs (for at lade dem græsse); *sleptu mjer!* slip mig! lad mig gaa!; (Ordspr.) *ekki verður bæði slept og haldið*, man kan ikke slippe og holde paa samme Tid; *s. steikinni, en sleikja um fingurna*, give Slip paa Stegen, men slikke Fingrene; *s. beislinu fram af e-u*, (lade Töjlerne falde frem over Hestens Hoved ɔ:) opgive Ævred m. H. t. n-t: *og jeg hefi slept fram af því beizlinu öllu saman* (JThPs. 241); *s. fram af e-m beislinu*, opgive ethvert Forsøg paa at holde en i Tömme; *s. tilkalli til e-s*, give Afkald paa n-t, renoncere paa n-t; *s. e-u við e-n*, aftræde en n-t. — **b.** *s. e-u*, ¹) undlade (en Handling): *jeg held jeg verði að s. því að fara*; ²) se bort fra n-t: *jeg vil nú alveg s. allri ókurteisi hans, en einungis líta á gerðirnar*; ³) udelade n-t: *hreinna og nær bókmálinu en margt það, sem við hinir sleppum hversdaglega* (Eimr. VIII. 194); *s. kafla úr bók*, springe over (et Stykke i en Bog); *s. sjer*, ¹) *(ganga af göflunum)* gaa fra Sans og Samling: *Þá varð ég svo hræddur, að ég ætlaði að s. mér* (Eimr. XV. 117); ²) *(verða afarreiður)* gaa ud af sit (gode) Skind; ³) *s. sjer í kátínu*, slaa Gækken løs. — **2.** vi. *s. af e-u*, give Slip paa n-t: *Þú sleppir ekki af kúnni* (BrJ. Þf. 40). — **3.** impers.: *e-u sleppir*, n-t hører op, naar ikke længere: *Þegar fjallinu sleppur* (sic) *að norðan* (JÁÞj. II. 137); *Þegar þessi ljósker eru komin, má sigla inn á Stykkishólm frá því Elliðaeyjarvita sleppir, hvort heldur á nótt eða degi* (Alþ. '11, B. II. 473).

sleppi (-is, pl. ds.) [slɛhbɪ] n. Fjældbrink ned mod en Dal.

sleppi fengur [slɛhbɪfeiŋ·goϙ] a. klodset, (no.) sliphændt; som gaar Glip af sin Fangst: (Ordspr.) *slinninn er oft s.* (GJ.); *oft er þrællinn bæði slysinn og s.* (GJ.), Træl faar ofte Uheld og gaar Glip af Fangsten. **-lukka** [-lYhga] f. = **slembilukka.**

sleppur [slɛhboϙ] a. som mister n-t ud af Hænderne, som giver Slip paa n-t, lader Lejligheden gaa fra sig; *honum tókst slept til*, det kom han daarligt fra.

1. **sletta (-u, -ur)** [slɛhda] f. **I. 1.** Klat, Stænk: *bleks.; saursletta.* — **2.** spec. Klatsne. — **3.** en Smule (Søbe)mad, Grødklat: *gaf honum slettu í sig* (ÞGjD. 36). — **4.** Brok(ker) af et fremmed Sprog: *hann var allt af með dönskuslettur.* — **II.** overf. **1.** Plet: *s. á fjárlögunum* (jfr. Alþ. '11, B. 271). — **2.** *(ákúra, glósa)* Beskyldning, Skose.

2. **sletta (ti)** [slɛhda] vt. med dat. **I. 1.** *(skvetta)* stænke, spröjte. — **2. a.** kaste, slaa et klaskende Slag med n-t vaadt: *hún sletti blautum sokkunum framan í hann*, hun gav ham et Slag i Ansigtet med de vaade Strömper. — **b.** *s. e-u*, svinge med n-t (vaadt el. smudsigt): (Ordspr.) *því slettir hún kusa halanum, að hún vill fleiri jafnsaurga sjer* (SchMál.); *s. bót á e-ð* el. *s. e-u á e-ð*, lappe n-t med n-t; *Ég gat ekki einu sinni fundið heila brú í bakinu á honum til að s. á klútinn hennar Siggu* (EErl. 57); *s. e-u (ofan) á*, give n-t som Tilgift, give n-t ekstra; *s. e-u yfir e-ð*, klatte n-t over paa n-t andet (for at bøde derpaa): *fengið bráðabirgðarlán . . . til þess að sletta yfir verstu gloppurnar* (Alþ. '11, B. II. 682); *s. sleðanum fram fyrir eykinn* (Málshb.), se *sleði*; — *s. mynd á e-ð* — *koma nafninu á e-ð*, jaske n-t af, saa at det kan hedde sig, at det er fuldført; *s. í e-n*, ¹) give en en Smule af n-t, *s. e-u í e-n*, spise en af med n-t, stikke en n-t, *s. í sig*, spise graadigt,

æde; ²) bebrejde en: *ein*[illegible] *karlinn hafð.* [illegible] *í hann* (Eimr. III. 38); *s. e-m e-ð um nasir*, bebrejde en n-t, rive en n-t i Næsen; *s. e-u til e-s*, give en Stikpille for n-t: *þegar þeim þótti úr hófi keyra, var það venjulegast síðasta úrræðið að s. því til þeirra, að þeir létu ekki svona við hana Höllu* (JTrHalla 13). *s. sjer (inn, fram) í e-ð*, blande sig i n-t som ikke vedkommer en [illegible] *útlendum orðum*, bruge fremmede Ord. — **3.** impers.: ***það slettir í logn***, Vejret bliver pludselig stille: ***veðrabrigði eru fljót og slettir þá stundum í logn á milli*** (ÞThLýs. I. 54); ***það slettir í***, der kommer Sne ovenpaa Regn. — **II.** refl. *slettast:* **1. a.** spröjtes, klaske: ***vatnið slettist framan í mig***, Vandet spröjtede mig i Ansigtet. — **b.** overf.: ***slettist upp á e-ð***, n-t for et Stænk, en Plet: ***Þó slettist einstöku sinnum upp á vinfengið*** (kom en Karre paa Traaden) (ÞThLír. I. 125). ***Og þó að eitthvað slettist upp á fyrir þeim*** (selv om de nu og da fik et Stænk (handlede anderledes end de burde)), ***gáfu þeir ekki upp persónueinkenni sín: hæglæti, drýgindi og fulla einurð*** (JTrGst. I. 188). — **2.** svinge: ***(handleggirnir) slettast aðgerðalausir fram og aftur með síðunum*** (JTrHalla 22).

sletti blaka [slεhdɪbla:ga, -bla:ka] f. en Hvalart (JG. lærði cit. i ÞTh. Lfr. II. 83). **-listi** [-lɪs·dɪ] m. (naut.) (Vf.) = **listi** 2.

slettingskrapi [slεhdiŋskra:bɪ, -kra:pɪ] m., **slettingur (-s)** [slεhdiŋgøϙ, -iŋs] m. Sneslud.

sletti reka [slεhdɪrε:ga, -rε:ka] f. 1. *(enúr* [illegible]*)* Mælke. (Ordspr.) *s. verður að vera á hverjum bæ* (GJ.), (Ordspil, jfr. 2.). — **2.** *(hlutaskítur)* overf. en, som blander sig i ham uvedkommende Sager. **-rekast** [-rε:gast, -rε:kast] vrefl. blande sig i en selv uvedkommende Sager. **-rekuskapur (-ar)** [-rε·gøsga:bøϙ, -rε·kosga:pøϙ] m. Tilböjelighed til at blande sig i en selv uvedkommende Sager.

slettóttur [slεhdoᵘhdøϙ] a. med Smudspletter.

slettulisti [slεhdølɪs·dɪ] m. = **listi** 2.

slí, slý (-s) [sli:] n. grönne, traadformede Vandarver.

slía [sli:ja] f. = **slýja.**

slýar [sli:jaϙ] fpl. Rörsump.

slydda (-u, -ur) [slɪd:a] f. **1. a.** *(kraparigning)* Slud, Tøsne. — **b.** *(ágjöf)* Søskvæt, der bryder ind over et Skib. — **2.** tykt Spyt, Spytteklat.

slyddu bylur [slɪd·øbɪ:løϙ] m., **-drífa** [-dri:va] f. Snefald af Tøsne, Slud. **-legur** [-lε·qøϙ] a. slap, slöj. **-stormur** [-sdor·møϙ] m. Sludstorm. **-veður** [-vε:ðøϙ] n. Slud, sludagtigt Vejr.

slýdeigur [sli·dei·qøϙ] a. meget blød: *slýdeigt járn* (LFR. III. 54).

sliðra (-u, -ur) [slɪð·ra] f. **1.** aflangt Stykke Træ, naglet til en Væg, med Fordybninger, hvori Knive, Skeer o. l. stikkes, naar de ikke bruges, Slire; [illegible] kan den ogsaa være af Læder. — 2. (Barð.) [illegible] — 3. = 1. *slyðra* II. 1.

1. **slyðra (-u, -ur)** [slɪð·ra] f. **I.** *(slyndra)* laset Ting, som drives el. kastes omkring, forrevet, blødt Stykke af n-t: *s. af heilagfiski lá í fjörunni.* — **II. 1.** *(leti, ómenska, löðurmenska)* Dorskhed, Uvirksomhed: *draga af sjer slyðruna*, ryste Dorskheden af sig. — **2.** *(ragmenska)* Fejhed: *fara slyðrur fyrir e-m*, faa en daarlig Medfart af en, overvindes.

2. **slyðra (a)** [slɪð·ra] vt. med dat. løfte med Besvær: *s. upp bagganum;* — refl. *slyðrast áfram*, slæbe sig frem (Breiðd.).

slíðra (a) [slið·ra] vt. stikke i Skeden: *Slíðraðu nú sjálfan þig* (tag dig nu selv i Nakken) [illegible] (GrÁrt. 117).

° **slíðra bátur** [slið·rabau:døϙ, -bau:tøϙ] m. Laaringsbaad (JsJs). **-borð** [-bor·ð] n. (naut.) Hakkebræt. **-fullur** [-fʏd·løϙ] a. fuld af Fisk op til *slíðrar*, se *slíður.*

slíðrar [slið·raϙ] fpl. = **slíður.**

slíðrastör [slið·rasdö:r] f. (bot.) skedebladet Star (carex sparsiflora).

slyðru legur [slɪð·rølε·qøϙ] a. dorsk, slov. **-orð** [-or·ð] n. Bebrejdelse for Dorskhed el. Fejghed, Ry for Uduelighed: *reka af sjer slyðruorðið*, bevise i Gærningen, at man ikke er unyttig el. doven. **-samlega** [-sam·lεqa] adv. slapt: *manni tekst s.*, en viser sig uduelig i Udforelsen af et Arbejde.

slíður (-urs, pl. ds.) [sli:ðøϙ] npl. **1. a.** Skede, Slire: *draga, bregða (sverði) úr slíðrum*, drage Sværd af Skeden, trække blank; (Talem.) *þar heldur hver öðrum í slíðrum* (Málshb. 394), der holder den ene den anden i Skak; (Ordspr.) *ilt er að eiga sverð í annars slíðrum* (GJ.), det er ondt at eje Sværd i en andens Skede. — **b.** = *sliðra* 1. — **2.** *(plata)* Plade (BH.). — **3.** Randen paa Forstavnen og Bagstavnen paa Fiskerbaade, Fortsættelse af *hástokkar* fra den agterste Rorbænk *(biti)*, hvor *hástokkar* ender, til Agterstævn og fra den forreste Rorbænk *(andófsþófta)* til Forstavn = *dregill*, s. d. O. — **4.** *(skorður)* Stativ: *glös í slíðrum.* **†-beittur** [-r-bεihdøϙ] a. meget skarp. **-borð** [-bor·ð] n. (naut.) Hæk. **-himna** [-ϙ-(h)ɪm·na] f. (bot.) Skedehinde (ligula). **-mannlega** [-r-manlε:qa] adv. = **slyðrusamlega.** *****-tunga** [-ϙ-tuŋ·ga] f. Sværd.

slifsi (-is, pl. ds.) [slɪf·sɪ] n. ?**a.** Slips. — **b.** spec. Silkestrimmel, som fæstes omkring Halslinningen af den isl. kvindelige Hverdagströje *(peysa)*.

slifsis borði [slɪf·sɪsbor·ðɪ] m. Silkestrimmel, hvoraf der laves *slifsi* 2. **-hnútur** [-(h)vu:døϙ, -(h)vu:t-] m. Knude paa *slifsi* 2. **-kögur** [-kö:qøϙ] n. Frynser paa *slifsi* 2. **-nál** [-nau:*l*] f., **-næla** [-nai:la] f. Slipsnaal.

slig (-s) [slɪ:q] n. Lammen, Krydslamhed: *s. í hestum er nýrabólga, sem kemur í ferðahesta við ofbrúkun* (HjaltKv. 52); *ríða hesti á s.*, lamme en Hest; *ríða s. á e-ð*, lamme n-t: *hafísar ríða einu meira s. á landið* (LFR. XIV. 180).

slíg (-s) [sli:q] n. = **slý.**

sliga (a) [slɪ:qa] vt. **1. a.** lamme med stærkt Tryk; göre krydslam: *s. hest.* — **b.** nedtrykke under en Byrde, trykke ind: *snjórinn sligar húsið;* — **2.** refl. *sligast*, lammes; bukke under, segne (ogs. i overf. Bet.): *kofarnir sjálfir sliguðust* (JTrHeið. IV. 223); — pp. *sligaður*, krydslam; overf. indfalden, sammenfalden, skrøbelig: *Gat þar að líta ... sliguð rúmstæði* (JTrL. 145); *hann var orðinn sligaður* (helt nedbrudt) *af sorgum og áhyggjum.*

sligblautur [slɪq·blöy·døϙ, -blöy·tøϙ] a. gennemblødt.

slýgrænn [sli·graidv] a. grön som *slý* (s. d. O.) glasgrön, olivengrön.

sligsa [slɪχ·sa] a. indec. nedtrykket under Byrden; bovlam.

slýja (-u, -ur) [sli:ja] f. **1.** = *slý.* — **2.** blod Tjavs: *blóðs.*, størknet Blodtrævl; *(mörs.)* Fedttrævl: *allar slýjur, sem ekki hnoðast sundur, tekur maður úr* (JSVb. 65).

slikhærður [slɪ:k(h)airðøϙ] a. som har glinsende Haar.

slikingshár [slɪ:ɡiŋs(h)au:r, slɪ:ȿiŋs-] n. glat, glinsende Haar.

slikisteinn [slɪ:ɡɪsdεid·v, slɪ:ȿɪ-] m. fin Slibesten: *hvesti það* (ɔ: *sverð andans) harla vel á slikisteini mælsku sinnar og andagiptar* (Skírn. '22, 85).

1. **slikja (-u, -ur)** [slɪ:ɡa, slɪ:ȿa] f. **1.** Skær, Glans (paa Silke o. desl.): *s. á silki, á hári;* — Appretur: *s. á klæði.* — **2.** glinsende Slim i el. omkring en Pyt el. Vandstade: *það er græn s. kringum díkið.*

2. **slikja (a)** [slɪ:ɡa, slɪ:ȿa] vt. polere, glatte, göre glinsende; — refl. *slikjast*, holde op (om Törvejr).

1. **slíkja (-u, -ur)** [sli:ɡa, sli:ȿa] f. = 1. **slikja.**

2. **slíkja (ti)** [sli:ɡa, sli:ȿa, sliχ·dɪ] vt. = 2. **slikja.**

slikjari (-a, -ar) [slɪ:ɡarɪ, slɪ:ȿarɪ] m. Appretør (LFR. IX. 173).

slikju hár [slɪ:ɡøhau:r, slɪ:ȿø-] n. glinsende Haar. **-hærður** [-hair·ðøϙ] a. = **slikhærður. -legur** [-lε·qøϙ] a. blød og glinsende.

†slíkjusteinn [sli:ɡøsdεid·v, sli:ȿø-] m. = **slikisteinn.**

?**slikk** [slɪhk] n. Slik, ringe Betaling: *fá e-ð fyrir s.*, faa n-t for en Slik; *en ekki gjörði hann það fyrir s., ef hans var leitað* (JThMk. 294).

slíkur [sli:gøϙ, sli:køϙ, n. sliχ·t] a. **1.** saadan: *s. maður*, saadan en Mand: *jeg hef aldrei vitað slíkt*, jeg har aldrig kendt saadan noget; *slíkt er hann mátti* (el. *gat)*, af alle Kræfter, hvad han kunde. — **2.** lignende: *slíks var von*, man kunde vente n-t lignende; *annað slíkt*, noget lignende; *s. og þvílíkur*, saadan en!: *Slíka og þvílíka, einfalda, ósannsögla, flærðarfulla litla dúfu; slíkt og þvílíkt óviðráðanlegt lítið fis* (Eimr. XV. 51); *slíkt og þvílíkt!* det var dog mageløst, nu har jeg aldrig hort Magen! — **3.** n. *slíkt* som adv. paa en saadan Maade, saaledes: *slíkt sem annars staðar*, paa lignende Maade, som andre Steder; *slíkt er þjer líkar*, som det behager dig; *slíkt hið sama*, det samme, ligesaa; *svo sem — slíkt hið sama*, ligesom — saaledes.

slím (-s) [sli:m] n. **1. a.** Slim: *s. í hálsinum.* — **b.** *(jurta)* Planteslim. — **2.** *(slór)* ørkesløst Ophold, Driverliv.

1. **slíma (di)** [sli:ma] vi. hænge paa et Sted, opholde sig ørkesløs et Steds (is. som Gæst) (jfr. *slóra, híma)*.

2. **slíma (a)** [sli:ma] vt. fylde (Munden) med Slim: *ekki er gott að drekka mjólk við þorsta, hún slímar mann svo upp* (Breiðd.); — pp. *slímaður* brugt som a. slimet; *(rakur)* fugtig, vaad.

slím beiskja [slim·bεisɡa] f. Afsmag el. Bitterhed fremkommen ved Fugtighed. **-eitill** [sli:mεi·dɪdλ, -εi·t-] m. Slimkirtel. **-fullur** [slim·fʏdløϙ] a. fuld af Slim, slimet. **-himna** [sli:μ(h)ɪmna] f. Slimhinde. **-himnubólga** [-(h)ɪmnøboᵘl·ga] f. (med.) Slimhindebetændelse. **-hola** [-(h)o·la] f. Slimpose. **-húð** [-(h)u·ð] f. = **slímhimna. -kendur** [slim·ȿendøϙ] a. slimet. **-kirtill** [-ȿɪɒdɪdλ] m. Slimkirtel. **-lag** [-la·q] n. Slimlag.

slympilukka [slɪμ·bɪlʏhga, slɪm·pɪ-] f. = **slembilukka.**

slympinn [slɪμ·bɪn, slɪm·pɪn] a. paa Slumpetræf: *s. er þjóðviljinn* (StStAndv. II. 254).

slím skán [slim·sgau·n] f. Slimhud. **†-sótt** [-soᵘht] f. Nervefeber.

†slímusetur [sli:møsε:døϙ, -sε:tøϙ] n.: *sitja s.*, opholde sig som Gæst et Steds længere end tilbørligt (længere end tre Dage).

slyndra (-u, -ur) [slɪn·dra] f. **1.** (jfr. *slyðra)* gennemskaarne Sener og Nerver af et Dyrs Legeme (jfr. no. slinter). — **2.** *(drægja)* Smule, is. iron. Masse: *það var þó aðeins mörslyndra í klárnum!*

slyndru laust [slɪn·drolöys·t] adv. uden Uheld. **-legur** [-lε·qøϙ] a. slap, slattet: *mörinn s.* (ÞGj. i Gj. '11, 41).

slynging (-ar, -ar) [sliŋ·ɡiŋk] f. flettet Kant paa Klædningsstykker.

slyngja (di, †slyng, †slöng, †slungum, †slunginn) [sliŋ·ɡa, sliŋ·dɪ, [illegible]] *(†lengja)* vt. med dat. **†1.** *(sveifla)* slynge, kaste, udslynge. — **†2.** *(flækja)* forvikle; *(vefja um)* omvikle. — **3.** *(bregða)* flette (paa en bestemt Maade): *s. sokkabönd* (Breiðd.); kante med flettet Baand el. Snor (Múl.). — **4.** pp. *slunginn* som a., s. d. O.

slingra (a) [sliŋ·gra] vi. slingre.

slingur (-urs) [sliŋ·gøϙ] n. Vaklen, Slingren.

slyngur [sliŋ·gøϙ, n. sliŋ·t, sliŋ·t] a. flink, rask; dygtig, kyndig: *e-m er e-ð slyngt*, en har Færdighed i n-t; (om en Hest) *flest varð honum slyngt* (klarede den) (ÞGjD. 81).

slinnalegur [slɪn:alε·qøϙ] a. **1.** = *slannalegur.* — **2.** = *slánalegur.*

slinni (-a, -ar) [slɪn:ɪ] m. **1.** *(slanni)* Drog; Klodrian: (Ordspr.) *oft mátar s. slóttugan taflmann* (GJ.). — **2.** *(sláni)* lang Rækel: (Ordspr.) *oft fellir lágur þröskuldur langan slinna* (GJ.), liden Tue vælter ofte stort Læs.

slípa (a og ti) [sli:ba, sli:pa] vt. **I. 1.** *(brýna)* slibe. — **2.** *(þynna)* fortynde, göre smallere. — **3.** *(fága)* polere, göre sleben. — **II.** refl. *slípast:* **1.** slibes; — overf. blive mere poleret. — **2.** blive træt af langvarig Brug: *Þó slípist jór og slitni gjörð, | slettunum ekki kvíddu, | hugsaðu hvorki um himin nje jörð, | en haltu þjer fast og ríddu* (PVid.).

slípari (-a, -ar) [sli:barɪ, sli:parɪ] m. Sliber.

slípól [sli:boᵘ*l*, sli:p-] f. Sliberem, Barberrem.

slyppa (-u, -ur) [slɪhba] f. (jfr. *sloppur)* Talar, Messesærk; *(stutt hempa)* kort Præstekjole (Af.).

slyppi [slɪhbɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **sleppa.**

slyppifengur [slɪhbɪfε·qøϙ] a. = **sleppifengur.**

slyppur [slɪhboϙ] a. **1.** *(vopnlaus)* ubevæbnet, værgeløs, vaabenløs. — **2. a.** *(tómhentur)* tomhændet. — **b.** blottet for alt: *s. og snauður.* — **3.** *(sleppifengur)* som gaar Glip af n-t: *fjandi varstu s.*

slypra (-u, -ur) [slɪ:bra, slɪ:pra] f. Slaabrok (BH.).

slipsi (-is, pl. ds.) [slɪf·sɪ] n. = **slifsi.**

slíptur [slif·døϙ] a. (om Heste og andre Kreaturer) medtaget af Brug, Rejser el. andre Strabadser (Sl.) (jfr. *slípa).*

slípun (-ar, -anir) [sli:bøn, sli:pøn, -anɪϙ] f. *(brýning)* Slibning; *(fágun)* Polering.

slípunarmylla [sli:bønarmɪl:a, sli:p-] f. Slibemølle.

slípvjel [sli:bvjɛ·*l*, sli:p-] f. Slibemaskine.

slys (-s, pl. ds.) [slɪ:s] n. Uheld; (spec.) Ulykkestilfælde: *verða fyrir slysi,* komme til Skade; blive ramt af et Uheld; *lá við slysi en varð ekki af,* det var nær blevet til en Ulykke; — iron.: *það var s.,* sikken et Uheld!

slysa (a) [slɪ:sa] vt. **1. a.** lemlæste, kvæste. — **b.** dræbe tilfældigt paa Jagt: *vita, hvort maður getur slysað eitthvert kvikindi, rjett til smekks* (Lýkafr.). — **2.** refl. *slysast:* **a.** komme til Skade: *slysast á ferðalagi.* — **b.** *e-m slysast e-ð,* n-t mislykkes for en; der tilstøder en et Uheld. — **3.** faa n-t i Stand ligesom tilfældigt, slumpe til at göre n-t: *hann slysaðist við að leggja rjett út; á endanum slysaði jeg upp bagganum* (Breiðd.).

slysa ábyrgð [slɪ:saau:bɪrð] f. Ulykkesforsikring. **-bylta** [-bɪʎ·da] f. Fald i Brydning, hvorved en af Kæmperne kommer til Skade. **-gat** [-ga:t] n. Hul opstaaet ved Uheld (men ikke Slid): *það er s. á buxunum mínum.* **-gangur** [-gauŋ·gøϙ] m. Parring för Tiden: *kvígan fjekk slysagang, því að hún var of ung* (Borg.). **-laus** [-löy·s] a. uden Uheld, uden Ulykker; — n. *-laust* som adv. **-legur** [-lɛ·qøϙ] a. uheldig; — adv. *-lega.* **-rokkur** [-rohgøϙ] m. Mand, som er forfulgt af Skæbnen, som stadig har Uheld, Ulykkens Mand. **-trygging** [-trɪϙ:iŋk] f. Ulykkesforsikring.

slys fenginn [slɪ:sfeiŋϙɪ*n*] a. = **slysinn. -ferð** [-fɛrð] f. = **slysför** 1. **-för** [-fö·r] f. oftest i pl. *-farir.* **1.** Uheld; Nederlag; uheldig Rejse. — **2.** spec. Ulykkestilfælde: *farast af slysförum,* omkomme ved et Ulykkestilfælde. **-gjarn** [-ϙa(r)dn] a. uheldig: *e-m er slysgjarnt,* en har gærne Uheld med sig. **-hætt** [-(h)aiht] an.: *e-m er s.,* en rammes tit af Uheld el. Ulykker.

slysinn [slɪ:sɪ*n*] a. (om Personer) som gærne har Uheld med sig, uheldig: *s. maður;* (om en Hest): *Sá var ekki s. á spretti* (ÞGjD. 77).

?**sliski (-a, -ar)** [slɪs·ϙɪ] m. Slisk.

slysni [slɪs·nɪ] f. indec. Vanskæbne; Uheld.

slysulega [slɪ:sole·qa] adv. = **slysalega.**

slit (-s) [slɪ:t] n. **1. a.** Slid: *treyjan er komin að sliti,* Tröjen er næsten slidt op; *e-ð er gott til slits,* n-t slides godt. — **b.** *(slitin flík)* forslidt Klædningsstykke. — **2.** *(strit)* Slid, haardt Arbejde. — **3. a.** (oftest i pl.) *(endir)* Ende, Ophør. — **b.** *(brot)* Brud, Krænkelse, Ophævelse: *s. á trúlofun,* Ophævelse af en Forlovelse; jfr. *friðslit, sifjaslit.* — **c.** *(slitnun)* Sliden (itu), Riven over: *s. á streng;* jfr. *kviðslit.*

slíta (slít; sleit, slitum; sliti; slitið) [sli:da, sli:ta; sli:t; slɛi:t, slɪ:døm, slɪ:tøm; slɪ:dɪ, slɪ:tɪ; slɪ:dɪð, slɪ:tɪð] vt. **I. 1.** med acc. **a.** *s.* og *s. (í) sundur,* slide, rive, rykke itu, sønderrive: *s. snæri,* rykke en Snor itu: *s. þráð, reipi, bönd;* [illegible] abs. *saumavjelin slítur,* Traaden springer i Symaskinen; *kýr slítur,* en Ko river Baandet over, hvormed den bindes til Baasen; *hestur slítur,* en Hest river itu (el. er tilböjelig til at rive itu) Fommen, naar den i en Karavane er fastgjort til en Hest foran. — **b.** [illegible] smaa Stykker. — **c.** rive, rykke: *s. e-ð upp með rótum,* rive, rykke n-t op med Roden; *s. lifur úr dauðum fiski,* udrykke Leveren af en død Fisk; *s. lífið úr e-m,* pine Livet af en. — **d.** *s. sig, s. sig upp,* (acc. om Dyr) rive sig løs (f. Eks. i Stalden); *s. sig af* [illegible] fra en: *hún sleit sig af honum,* [illegible] *s. e-n af sjer,* komme forbi en i Ridt eller Løb: *Það sleit enginn gæðinganna hann af sér* (ÞGjD. 45); *s. sig frá e-u (e-m),* (overf.) rive sig løs fra n-t (en): *jeg gat ekki slitið mig frá bókinni.* — **2.** med dat. *(hætta)* høre op med n-t, hæve, ophæve, bryde; *hann lætur ei lítið s.,* han lader sig ikke bevæge af lidt til at bryde sit Ord, han er standhaftig; *s. tali,* afbryde en Samtale; *s. fundi,* hæve et Møde; *s. þingi,* afslutte Altingssamlingen; *s. fjelagi,* ophæve et Selskab; *s. sambandi við e-n,* afbryde Forbindelsen med en; *s. öllum samskiftum við e-n,* bryde over tvært med en; *s. trúlofun,* ophæve en Forlovelse; *s. flokki,* adsprede en Flok, give de samlede Hjemlov; ophæve et Parti. — **II.** med dat. slide, opslide: *s. fötum,* slide Klæder; *Eg sleit fyrstu skónum til agna,* jeg sled mine förste Sko op til den sidste Trævl (GFrE. 52); overf. *Þarna sleit eg unglingsskónum,* der tilbragte jeg min Ungdom (GFrSex 57); *hann mun eigi mörgum skyrtum* (el. *skóm) s.,* se *skyrta, skór;* (Ordspr.) *svo slít jeg skóm bónda, sagði smalinn* (GJ.), saaledes slider jeg paa Bondens Sko, sagde Hyrdedrengen; *slitin föt,* slidte Klæder; *slitinn dúkur,* forslidt Dug; (Ordspr.) *fár minnist etins matar eða slitinna klæða,* spist Mad og slidte Klæder husker faa; *slitin bót* (egl. en forslidt Lap) unyttigt Foretagende; *slitin fyndni,* forslidt Vittighed. — **III.** overf.: *s. úr máli,* afgöre; — impers.: *fyr en úr slítur,* för end den Sag har en Ende; *það slítur úr með e-m,* n-t afgöres mellem n-n: *Hvort ætlar þú nú að veita Danáum þann sigur í orustunni, að úr slíti með þeim?* (Il. I. 160); *s.* [illegible] *ingum við Íslendinga* (Alþ. '11, B. II. 911). — **IV.** impers. (jfr. III.) **1.** med acc.: *e-ð slítur upp,* n-t kommer løs: *skipið* (acc.) *sleit upp,* Skibet sled sig løs; *hval slítur út,* en Hval rives løs og driver ud; *slítur úr honum,* det sner (regner). — **2.** med dat.: *e-u slítur,* n-t hører op: *sleit* [illegible] (JHall. 105). — **V.** refl. *slítast* †**1.** rive sig løs: *slítast úr höndum e-s.* — **2.** = *slitna* (s. d. O.). — **3.** pp. *slitinn,* itu: *s. þráður;* — *(um föt)* slidt (om Klæder) (se II.).

slit fat [slɪ:tfa·t] n. Klædningsstykke bestemt til Slid; — pl. *-föt* = *slitfatnaður.* **-fatnaður** [-fahdnaðøϙ] m. Hverdagsklæder, Klæder til at slide. **-gjarn** [-ϙa(r)dn] a. tilböjelig til at gaa itu. **-góður** [-goᵘ·ðøϙ] a. god at slide paa, som holder længe. **-hvellur** [-χwɛdløϙ, -kvɛdløϙ] m. Knald, naar n-t revner.

slítingur (-s) [sli:diŋgøϙ, sli:t-] m. (Vf.) = **reytingur.**

slitinn [slɪ:dɪ*n*, slɪ:tɪ*n*] pp. af **slíta.**

slitlag [slɪ:dla·q, slɪ:t-] n. Sliddække. **-legur** [-lɛqøϙ] a. præget af Arbejde: *hvort höndin er hvít eða slitleg* (StStAndv. I. 16). **-lítill** [-li·dɪdʎ, -li·tɪdʎ] a. som der ikke er meget Slid i: *s. leppur.*

slitna (a) [slɪhdna] vi. **1. a.** *(s. í sundur)* gaa itu: *reipið slitnaði,* Rebet gik itu; *bókin slitnaði upp úr bandinu,* Bogen gik op i Ryggen; *s. úr e-u,* briste, løsne sig fra n-t: *skömmu seinna slitnaði úr ístaði Sigurðar* (brast Remmen paa S's Stigböjle (ÓDavÞj. 113). — **b.** *s. aftan úr,* rive sig (komme) løs fra en Karavane el. lign.: *Enginn rak samt á eptir, og ekki slitnaði aptan úr* (EiÓlLf. 36—37); overf. blive tilbage, sakke agterud: *Eg slitnaði einhvernveginn aftan úr lestinni* (Suðurl. '11, 53). — **2.** *(um föt)* slides: *fötin eru farin að s.,* Klæderne er begyndt at slides. — **3.** høre op med n-t, afbryde n-t, is. en bestemt Gangart: *hesturinn slitnar ekki á sprettinum,* Hesten løber hele Vejen i Pasgang; *hesturinn stökk yfir kíl og slitnaði ekki* (Sch.); *s. upp,* (om Heste) gaa over til en anden Gangart, spec. slaa over til Trav el. Galop fra Pasgang. — **4.** impers.: *s. upp úr,* være forbi (spec. om en Forlovelse): *það lá að, að það slitnaði upp úr þeirri trúlofun.*

slitól [slɪ:doᵘ·*l*, slɪ:t-] f. »Sliderem«, kort Rem, der forbinder Töjlen og Bidselstangen el. Piskeremmen *(svipuól)* og Piskeskaftet.

slitra (-u, -ur) [slɪ:dra, slɪ:tra] f., is. i pl., Las: *En til þess þurfti hníf, að stinga gegn — fyrir þvengnum, gegn um slitrurnar* (GFrÁtt. 61).

slitringsharður [slɪ:driŋs(h)ar·ðøϙ, slɪ:t-] a. ret haard: *slitringshart járn* (jfr. MStGAlv. II. 98).

slitringur (-s) [slɪ:driŋgøϙ, slɪ:t-] m. **1. a.** = *slitur.* — **b.** = *reytingur.* — **2.** spec. afbrudte Ord: *Hann gat ekki sagt frá því nema með slitringi, sem á daga hans hafði drifið* (Eimr. XVII. 48—49).

slitróttur [slɪ:droᵘhdøϙ, slɪ:t-] a. afbrudt, usammenhængende: *s. vegur,* [1]) Vej, som kun ses paa enkelte Stykker, afbrudt Vej; [2]) *(ljelegur vegur)* daarlig, knudret Vej.

1. **slytta (-u, -ur)** [slɪhda] f. **1.** = *slytti.* — **2.** n-t der kun varer et Øjeblik: *regns.* (BH.). — **3.** *(logn)* Havblik (BH.).

2. **slytta (i)** [slɪhda] v. impers. = *slota: hann mun s. í nótt,* i Nat vil det blive blikstille.

slytti (-is, pl. ds.) [slɪhdɪ] n. blød, fugtig, slap Genstand: Pjalt, Klud: *hann er eins og s.,* der er ikke Kræfter skabte i ham. †**-mákur** [-mau:gøϙ, -mau:køϙ] m. dorsk og kraftløs Person. **-mannlega** [-manlɛ:qa] adv. med Dorskhed og Kraftløshed. **-menni (-is, pl. ds.)** [-mɛn:ɪ] n. Drog, kraftløst Menneske.

slyttinn [slɪhdɪ*n*] a. dorsk, doven, kraftløs, uduelig.

slyttislegur [slɪhdɪsle·qøϙ] a. med et slapt Udseende.

slyttmæli [slɪhdmai·lɪ] n. Bebrejdelse for Uduelighed og Dorskhed.

slyttu blautur [slɪhdøblöy:døϙ, -blöy:t-] a. gennemvaad. **-legur** [-lɛ·qøϙ] a. slatten, slap, slunken, hængende. **-mjúkur** [-mju:gøϙ, -mju:køϙ] a. slap og blød: *(höndin) var vöðvarýr og slittumjúk* (JTrSk. I. 17).

slitum [slɪ:døm, slɪ:tøm] 1. p. pl. imp. ind. af **slíta.**

°**slitumfar** [slɪ:dømfa:r, slɪ:t-] n. (naut.) Barkholt.

slitur (-urs, pl. ds.) [slɪ:døϙ, slɪ:tøϙ] n. **1. a.** Pjalt, Las, Stump, Stykke af n-t sønderrevet: *(bókar)s.,* en laset Bog; *ábreiðus.,* laset Tæppe. — **b.** Brudstykke: *s. af honum* (ɔ: *hjallanum) sjást við og við inn í Gilsfjarðarbotn* (ÞThLýs. II. 304). — **2.** *með slitrum,* med Besvær: *fengu honum svo inn náð með slitrum* (JÓlInd. 194).

slitvinna [slɪ:dvɪn·a, slɪ:t-] f. besværligt og groft Arbejde.

†**sljá-** [sljau:] se **sljó-** og **slæ-.**

sljákka (a) [sljauhga] vi. sløves, sætte sig, formindskes: *veðrið sljákkar* el. impers. *veðrinu sljákkar,* Uvejret tager af, Stormen lægger sig; — impers.: *sljákkar í honum,* han bliver mindre hæftig, roligere.

sljena (a) [sljɛ:na] vt. slappe: *slénar heila og taugar* (Eimr. XVII. 175).

1. **sljetta (-u, -ur)** [sljɛhda] f. **1. a.** *(sljettlendi)* Slette, jævn Mark. — **b.** npr. *Sljetta* (el. *Melrakkasljetta),* Halvø paa Nordlandet. — **2.** *(þúfnasljetta)* Jord, som er blevet jævnet ved Bortskæring af Tuer: *Slétturnar þýfast aptur eptir nokkur ár* (Andv. I. 140). — **3.** *(járn það, er rennismiðir sljetta með)* Glattejærn.

2. **sljetta (a og i)** [sljɛhda] vt. jævne, slette, göre glat, glatte: *s. tún,* bortskære Tuerne paa en Hjemmemark; *(dúka, pappír)* glitte (Töj, Papir); *(múrveggi)* udspække en Mur; *s. með valtara,* tromle; *s. á,* jævne spredt Hø (Breiðd.) (= *breiða á);* — *s. yfir,* udjævne: *s. yfir niðurlagðan kirkjugarð,* jævne en nedlagt Kirkegaard; *s. úr* (Af.) = *s. á.;* — impers.: *e-ð* (acc.) *sljettir,* n-t jævnes.

sljettari (-a, -ar) [sljɛhdarɪ] m. Glatter, Glatholt, Glattetræ.

sljett baka (-böku, -bökur) [sljɛhtba·ga, -ba·ka, -bö·gøϙ, -bö·køϙ] f. (Eyf.) = **reyðarhvalur. -bakur (-s, -ar)** [-ba·gøϙ, -ba·køϙ] m. (zool.) Sletbag, Rethval (balaena), omfattende de to Arter: *hafurketti* (el. *hafkikki),* Nordkaper (balaena biscayensis) og *norðhvalur,* Nordhval, Grönlandshval (b. mysticetus). **-bryndur** [-brindøϙ] a. glatbrynet: *Þú* ..., *hrukkar þitt sléttbrýnda enni* (StStAndv. II. 36). **-fága** [-fau·(q)a] vt. glatpudse. **-feldur** [-fɛldøϙ] a. tætsluttende: *hellur sljettfeldar* (SBrGr. 36). **-fylla** [-fɪdla] vt. fylde helt, udjævne ved Fylding: *s. holu.* **-fjalla** [-fjadla] vt. **1.** glatte, pudse (BH.). — †**2.** pp. *-fjallaður* som a. **a.** *(s. á hörund)* med blød, jævn Hud. — **b.** *(blíður í lund)* sagtmodig, mild, spagfærdig (BH.). **-fullur** [-fʏdløϙ] a. bredfuld (men ikke med Top). **-hamar** [-(h)a·maϙ] m. Planerhammer. **-hefill**

[-(h)ɛ·vɪdλ] m. Glathövl, Slethövl, Pudsehövl. **-hleyptur** [-(h)λɛifdøϱ] a. glatløbet. **-hærður** [-(h)airðøϱ] a. glathaaret.

sljettilisti [sljɛhdɪlɪs·dɪ] m. (Vf.) = **slettilisti.**

sljetting (-ar) [sljɛhdiŋk] f. Glatning; *(dúka, bóka)* Glitning.

sljettyrði [sljɛhdɪrðɪ] npl. glat Tale; smukke, sleske Ord.

°**sljettistöng** [[illegible]] f. [illegible] **mókefli.**

†**sljett kveðið** [[illegible]] an. [illegible] **frumhent.** **-leikur** [[illegible]] m. Glathed [illegible] Jævnhed. **-leitur** [[illegible]] a. med glat Ansigt. **-lendi (-is)** [-lɛndɪ] n. Slette, Lavland. **-lendisþjóð** [-lɛndɪsþjoᵘ:ð] f. Slettefolk. **-lendur** [-lɛndøϱ] a. flad, jævn, med Sletter. **-lygna** [-lɪgna] vimpers. blive pludselig ganske stille (om Vejret), stilne pludselig af. **-máll** [-maudλ] a., **-málugur** [-mau·loqøϱ] a. **1.** *(mælskur)* veltalende. — **2.** *(mjúkmáll)* glattunget, glattalende. **-mælgi** [-mailɡɪ] f. indec. **1.** sleben Tale, Ordklogt; *(mælska)* Veltalenhed. — **2.** *(smjaður)* Glattungethed, slesk Tale, Smiger. **-mæli** [-mai·lɪ] npl. = **sljettmælgi.** **-nefur (-s)** [-nɛ·vøϱ] m. Fladnæse. **-orður** [-orðøϱ] a. = **sljettmáll.** **-ormar** [-ormaϱ] mpl. (zool.) Fladorme og Rundorme (helmintha). **-prjón** [-t-prjoᵘ·n] n. Retstrikning. **-prjónaður** [[illegible]] a. [illegible] **-súðaður** [-su·ðaðøϱ] a. kravelbygget.

sljettu bandabróðir [sljɛhdobandabroᵘ:ðɪϱ] m. en Art *sljettubönd*, uden *frumlykill* (s. d. O.), ogs. kaldet *hálfsljettubönd.* Ekspl.: *Þegar runnur elda [illegible]* (HSig. 123). **-búi** [-bu:ɪ] m. Slettebo; — spec. Indbygger af *(Melrakka-) Sljetta.* **-bönd** [-bön·t] npl. (metr.) en Art *ferskeytt* (s. d. O.) med Rimbogstaver *(stuðlar)* i 1. og 3. Linjes 5. og 7. Stavelse, samt Helrim i Versenes 1. og 3. Ord. Der er en Mængde Variationer (jfr. HSig. 111—123); i de kunstfærdigste kan Stroferne læses forfra el. bagfra uden at Meningen el. Versets Bygning ændres. Ekspl.: *Falla tímans voldug verk, [illegible]* Læst omvendt. *Daga [illegible]* | *verk* | *voldug tímans falla* (EBen.). De kunstfærdigste Strofer af denne særlige Art (ogsaa kaldet *afdráttur)* kan læses paa 96 forskellige Maader (Ekspl. anførte i HSig. S. 124 ff.). Undertiden anvendes de saaledes, at naar man læser Ordene bagfra, fremkommer der en modsat Mening; et klassisk Ekspl. derpaa er følgende Epigram, der tilskrives Páll Vídalín: (om en Dommer) *[illegible]* | *sóma, aldrei ann* | *örgu pretta táli;* læst i omvendt Orden bliver det en Smædevise: *Táli pretta örgu ann, [illegible] hann, [illegible] dóma grundar.* **-maður** [[illegible]] m. [illegible] °**-mannaland** [-man·alan·t] n. npr. Polen.

sljettun (-ar, -anir) [sljɛhdon, -anɪϱ] f. Planering.

Sljettungi (-a, -ar) [sljɛhduŋɡɪ] m., **Sljettungur (-s, -ar)** [sljɛhduŋgøϱ] m. Indbygger (af *Melrakka)sljetta,* se **1. sljetta 1.** b.

sljettur [sljɛhdøϱ] a. **I. 1.** slet, jævn, flad, glat: *s. steinn,* glat Sten; *sljettir vellir,* flad, jævn Slette; *sljett land,* fladt Land; *sljett tún* osv.; *sljett hár,* glat Haar; *s. sjór,* glat Sø. — **2.** *(jafn)* lige; *(fullkominn)* fuldstændig; *hafa hestakaup að sljettu,* bytte Heste uden at betale Udligningssum *(milligjöf); skilja að sljettu,* skilles saaledes, at ingen gaar af med Sejren: *svo, sem alþing og stjórnin muni skilja að sléttu* (skilles helt og holdent) (JSBr. 490); *sættust þeir þá Gísli að sléttu* (blev udsonede uden at nogen af dem gik af med Sejren) (GKonÆf. 225); *eg get varla ímyndað mér, að allir þagni fyrir slétt* (at alle tier for bestandig) (JSBr. 543). — **3.** *(heppilegur)* glat, heldig: *þeir sögðu sínar farir ekki sljettar,* de fortalte om det Uheld, de havde haft; *sljett og felt* (el. *heflað),* jævnt og glat; *alt var sljett og felt,* alt var i den skönneste Orden; *Þar var ekki alt sem sljettast og feldast,* der var ikke alt, som det skulde være (JTrGst. 64); *alt gekk sljett og felt,* alt gik godt og glat; (Ordspr.) *sitt segir hver hið sljettasta* (GJ.), hver har sin Mening om, hvad der er heldigst. — **II.** n. *sljett* som adv.: **1. a.** jævnt, glat: *það ætlar að fara sljett.* — **b.** *skilja sljett,* ¹) skilles som Ligemænd (i Leg el. Kamp); ²) skilles helt; — *þegiðu sljett!* ti bomstille! — †**c.** *(einmitt)* netop, præcis. — **2.** *(heppilega)* heldigt. — **3.** slesk, smigrende: *mæla (tala) s.,* tale slesk. — **4.** *(alveg)* helt, ganske. — **III.** ligefrem, almindelig, kontante Penge: *sljettir peningar;* — *s. og rjettur,* slet og ret; *s. og rjettur bóndi,* en ligefrem Bondemand.

°**sljettuvaltari** [sljɛhdøvaλ·darɪ] m. Tromle (JsJs.).

sljó fenginn [sljoᵘ:fɛiŋɡɪn] a. langsommelig, sendrægtig (Sch.). **-hyrndur** [-hɪ(r)ndøϱ] a. stumpvinklet. **-horn** [-ho(r)dn] n. stump Vinkel. **-legur** [-lɛqøϱ] a. sløv, kraftløs; — adv. *-lega,* med Sløvhed, uden Kraft. **-leiki, -leikur** [-leiɡɪ, -lɛiƙɪ, -leigøϱ, -lɛikøϱ] m. Sløvhed: *s. hnífs;* — overf. Kraftløshed: *s. í starfsemi;* — *andlegur s.,* Aandssløvhed.

sljór (acc. **-(v)an)** [sljoᵘ:r, sljoᵘ:(v)an] a. **1.** sløv: *s. hnífur.* — **2.** *(heimskur)* dum; *(þunglamalegur)* sendrægtig; *andlega s.,* aandssløv. — **3.** afstumpet: *sljótt horn,* stump Vinkel.

sljó skygn [sljoᵘ:sɡɪgn] a. svagsynet, kortsynet; is. overf. sløv, dum, stupid. **-skygni** [-sɡɪɡnɪ] f. indec. Svagsynethed, Kortsynethed, Mangel paa Blik for n-t, Sløvsyn: *Það er aðeins hin dæmalausa sljóskygni manna á alt, sem heitir andleg verðfræði* (Skirn. '19, 59).

†**sljóva (a)** [sljoᵘ:va] vt., **sljóvga (a)** [sljoᵘ·vga, sljoᵘ:ɡa] vt. sløve; — refl. *sljóvgast,* blive sløv, sløves, svækkes.

sljóvitur [sljoᵘ:vɪ·døϱ, -vɪ·tøϱ] a. sløv, dum, indskrænket.

1. sló (-r el. **-ar;** pl. **-r** el. **-ar** el. **slær)** [sloᵘ:] f. **1.** Stejle, det bløde porøse Ben inden i Dyrenes Horn; ogs. Hulheden hvori det sidder: *s. í horni.* — **2.** (pop.) *(nös)* Næsebor: *Ónei, en eg stýng því* (ɔ: *tóbakinu) þá heldur svona óskornu uppí slóna á mér* (JThMk. 155); *þarna er í slærnar á þjer,* der har du n-t (Snustobak) at putte i Næsen.

2. sló [sloᵘ:] 1. og 3. p. sg. imp. ind af **slá.**

slóð (-ar, -ir) [sloᵘ:ð] f. **1. a.** *(ferill, slóði)* Vej el. Sti, der dannes ved Spor, Spor: *gekk hún sömu slóðina* (ÞGjD. 30). — **b.** Række af n-t, der drysses ned (f. Eks. Hø). — **c.** *(vegur)* Vej. — **2. a.** *(hjerað)* Egn; *(staður)* Plads, Strøg; *þar um slóðir,* paa de Steder; *hann á heima um þessar slóðir,* han bor paa dette Strøg. — **b.** *(land)* Land. — °**c.** bruges undertiden i digteriske Omskrivninger med gen. af et andet Ord: *Hafnar slóð = Höfn,* København osv. — †**3.** is. (i pl. *slóðir)* Farvand: *sigla um (sjávar)slóðir.*

slóða (a) [sloᵘ:ða] v. **I.** vt. med dat.: *s. heyi,* trække Hø op af en Sump saal. at man slaar et Baand om Skaarerne og lader Heste trække det op (Øræfi). — **II.** refl. *slóðast: s. við e-ð,* göre n-t langsomt og klodset.

slóða draga [sloᵘ:ðadra:qa] vt. trykke Gødningen ned i Grönsværet v. Hj. af *slóði: s. tún.* **-háttur** [-hauhdøϱ] m. Slendrian. **-kjóll** [-ƙoᵘd·λ] m. Slæbkjole. **-laus** [-löy·s] a. uden Slæb: *slóðalaust pils.* **-legur** [-lɛ·qøϱ] a. **1.** vidnende om Udygtighed, Sløvhed, sjusket, vidnende om Slendrian: *s. búningur; slóðalegt framferði.* — **2.** *(sljór)* dorsk, sløv (Rang.). **-löpp** [-löhp] f. (pop.) = **slóði II.** **-skapur** [-sga·bøϱ, -sga·p-] m. Udygtighed, Sløvhed; Slendrian. **-taða** [-ta:ða] f. groft Hø fra Hjemmemarken; undert. = *slavak,* s. d. O.

slóðgata [sloᵘð·ga·da, -ga·ta] f. (nedtraadt) Sti.

slóði (-a, -ar) [sloᵘ:ðɪ] m. **I. 1. a.** *(ferill)* Spor. — **b.** *(götuslóði)* nedtraadt Sti, dannet af Kreaturer el. tidligere rejsendes Spor. — **c.** *(slóð)* Række af n-t, der drysses ned. — **d.** spec. det, der bliver tilbage, naar Høet i en *flekkur* er blevet overfladisk fjærnet: *raka slóðann.* — **2.** hvad der tages paa Slæbetov (is. efter et Skib): *unnu til að róa og sigla með hákallaslóðann kríngum sig* (JSVb. 126); (Ordspr.) *meira slóða mun það draga,* det vil trække mere efter sig; *öfund dregur illan slóða,* Misundelsen trækker et ondt Læs bagved sig (SchMál.). — **3.** Kjoleslæb, Slæb: *s. á silkikjól;* — *draga slóðann eftir sjer,* trække Slæbet. — **4.** en Slags Redskab (Risknippe med Stene, Risharve) til at knuse og jævne Gødningen med; jfr. *slóðadraga.* — **II.** *(ónýtur maður)* udygtig, klodset og sløv Person, Døgenigt; spec. *(búskussi)* meget daarlig Jordbruger. — **III.** (Af., Sch.) = *slóðataða.*

†**sloðra (a)** [sloð·ra] vi. slæbe sig frem, slippe frem med Vanskelighed.

slóg (-s) [sloᵘ:(q), sloᵘ·χ·s] n. **1.** Fiskeindvolde (is. de spiselige, Mave og Rogn): (Ordspr.) *sá þarf ekki að slíta s., sem hefur nóg,* den, som har nok, behøver ikke at spise Fiskeindvolde. — **2.** = **1. sló 1.**

slóg ferð [sloᵘ:fɛrð] f. Rejse for at hente *slóg* 1. og frisk Fisk (Árn.). **-knífur** [-kni·vøϱ] m. Flækkekniv, Kniv til at skære Fisk op med. **-kvörn** [-kvö(r)dn] f. Kværn til Maling af Fiskeindvolde osv. **-rúm** [-ru·m] n. (Sl.) = *grjótrúm,* Rummet mellem 3. og 4. Tofte paa Robaade, regnet bagfra. **-sekkur** [-sɛhgøϱ] m. stor Sæk; ogs. overf. om store Strömper el. Vanter.

slógum [sloᵘ:(q)øm] 1. p. pl. imp. ind. af **slá.**

°**slóhnúður** [sloᵘ:hvu·ðøϱ] m. Rosenstok (paa Hjortehorn) (JsJs.).

sloka (a) [slo:ga, slo:ka] vt., †**slóka (a)** [sloᵘ:ga, sloᵘ:ka] vt. nedsvælge i store Drag.

slókaramenni (-is, pl. ds.) [sloᵘ:garamɛn:ɪ, sloᵘ:kara-] n., **slókari (-a, -ar)** [sloᵘ:garɪ, sloᵘ:karɪ] m. Slughals.

slokhljóð [slo:k(h)λɪoᵘ·ð] n. Kluklyd (f. Eks. i en Flaske): *s. í flösku;* — *(í manni)* gurglende Lyd, der høres, naar en drikker.

sloki (-a, -ar) [slo:ɡɪ, slo:ƙɪ] m. **1.** (Jökulfirðir) = *sjóbirtingur.* — **2.** pl. store Søvanter (Vf.).

slokk (-ar, -ir) [slohk] f. Fordybning i Terrænet (Af.).

slokna (a) [slohgna] vi. udslukkes, gaa ud: *ljósið sloknaði;* — *s. út af,* sove hen, faa en mild Død, jfr. *sofna út af, líða út af.*

sloknun (-ar, -anir) [slohgnøn, -anɪϱ] f. Udslukkelse.

slokra (a) [slo:gra, slo:kra] vi. drikke langsomt og paa en lydelig Maade, slubre (Árn.).

slokur (-urs) [slo:gøϱ, slo:køϱ] n. **1.** Savl el. Skum fra Munden af Dyr. — **2.** det at drikke paa en lydelig Maade, Slubren.

slókur (-s, -ar) [sloᵘ:gøϱ, sloᵘ:køϱ] m. **1.** *(letingi)* Drog. — **2.** *(átvagl)* Slughals.

slompaður [sloμ·baðøϱ, slom·p-] a., **slompfullur** [sloμ·pfʏdløϱ, slom·p-] a. ikke saa lidt fuld, beruset.

slonti (-a, -ar) [slov·dɪ, slon·tɪ] m. (pop.) lille og mager Fisk.

sloppinn [slohbɪn] pp. af **sleppa.**

slopp kjóll [slohpƙoᵘdλ] m. udelt Kjole, uden Livbaand. **-slitur** [-slɪ·døϱ, -slɪ·tøϱ] n. forslidt, ubrugelig Kaabe el. Messesærk.

sloppur (-s, -ar) [slohbøϱ] m. løs, vid Kaabe el. Kappe: **a.** Slaabrok: *hann var í skósíðum slopp og reykti langa pípu.* — **b.** vid, lang Jakke: *í rauðum og bláum flöjelssloppum* (Eimr. I. 63). — **c.** = *sloppkjóll.* — †**d.** *(presta)* Messesærk.

slor (-s) [slo:r] n. **1.** Slim paa Fisk: *þú færð s. á hendurnar af fiskinum.* — **2.** Fiskeaffald (spec. Indvolde): *hirða s. og nota það til áburðar.*

slór (-s) [sloᵘ:r] n. Tøven, Driveri.

slóra (ði el. **a)** [sloᵘ:ra] vi. drive, tøve, opholde sig uden Nødvendighed, hænge paa et Sted; *s. af,* holde det ud, hænge i Live, friste Livet, overleve (haarde Tider o. l.): *Sál mín ... samt af slórði þennan daginn* (BóluHj. 205).

slor bein [slor·bɛi·n] n. Mellemkæbeben (spec. paa Helleflynderen). **-dóni** [-doᵘ·nɪ] m. Hallunk. **-fjara** [-ϱ·-fja·ra] f. Strandbred, fuld af (stinkende) Fiskeaffald: *Slor-fjörunum hélztu ei hjá höndum fyrir vitin* (StStAndv. I. 298).

slórfje [sloᵘϱ·fjɛ·] n. coll. omstrejfende Faar (Mýrd.).

slor kös [sloϱ·kö·s] f. Dynge af Fiskeaffald. **-legur** [-r·-lɛqøϱ] a. ussel, kun iron. el. med Nægtelse: *á þessum líka slorlegu gæðingum* (ThTh. 60); *e-ð er ekki slorlegt,* n-t er ikke til at kimse ad. **-pungur** [-ϱ·-puŋgøϱ] m. fælles Navn for Nostoc-Arter i Søer, f. Eks. Skyfald (nostoc commune) og Søblomme (nostoc pruniforme) (ÞThLýs. I. 342).

slórsamur [sloᵘϱ·samøϱ] a. tilböjelig til at drive.

slor sax [slo̢ saχs] n. bred Fiskekniv. **-skúfur** [-sgu vo̢o̢] = skúfur 3. **-sleif** [-slei:v] f. Fiskeaffaldsslev (ringeagtende Betegnelse for en Fiskerbaad).

slórtími [slo·ug·ti·mɪ] m. den Tid, som man benytter til at drive i, ledig Time, Frit.d: *fylla út slórtíma* [illegible] *fólksins* (Eimr. XVIII. 124).

slor ugur [slo:rø̢qø̢o̢] a. slimet, tilsølet af Urenlighed af Fisk. **-völlur** [slor·vödlø̢o̢] m. Plads med Fiskeaffald (Klp. I. 83). **-þurka** [-o̢·-þʏo̢ga] f. »Slimklud«, Klud, hvorved man aftörrer Slim af Fisk; — overf.: *Honum leyfist hvorki að smeygja* [illegible] *að hafa sig fyrir slorþurku* (Vísir VII. 200).

1. **slot (-s)** [slo:t] n. Ophold, Stillen af (om Vejret).

?2. **slot (-s, pl. ds.)** [slo:t] n. Slot, Palads.

slota (a) [slo:da, slo:ta] v. impers. **1.** stilles, stilne af: *veðrinu* ((sj.) *vindurinn) slotar*, Vinden stiller af, lægger sig, tager af i Hæftighed; *ekki var altaf jafnmikill kraftur í gosinu, heldur slotaði í því með köflum* (ÞTh. Ferð. I. 312). — **2.** *(slúta)* hænge ned: *láta hattinn s. niður á ennið.* — **3.** pp. *slotaður:* **a.** stilnet af; ophørt. — **b.** overf. som har opgivet Ævred: *ertu nú alveg s.?* (Árn.).

slotta (a?) [slohda] vi.: *s. úr*, sprede og jævne Horækker (Af., Arn., Sch.).

slótt ugur [slo·uhdoqø̢o̢] a. snedig, snu: *Svona voru Hamborgarar slóttugir og óbilgjarnir* (JAðEin. 53). **?-ugheit** [-oχ(h)ɛi:t] npl. Snedighed.

†**slóttur (-s)** [slo·hdø̢o̢] m. = **slægð.**

slóþyrnir [slo·u:þɪ(r)dnɪo̢] m. (bot.) Slaaentorn (And. II. 136).

slubb (-s) [slʏp·] n. [illegible], se **slap.**

slubbuveður [slʏb:ovɛ:ðø̢o̢] n. (Af.), **slúð (-ar)** [slu:ð] f. (Árn.), **slúðaveður** [slu:ðavɛ:ðø̢o̢] n. (Sl.) = **slúði.**

sludda (-u, -ur) [slʏd:a] f. Slimklat (is. Ekspektorat el. lign.): *hors., hrákas.*

sluddi (-a, -ar) [slʏd:ɪ] m. uduelig, ussel Arbejder (Rang.).

slúði (-a) [slu:ðɪ] m. Slud, Regn og raat Vejr (Sl.).

slúðra (a) [sluð·ra] vi. snakke; sladre; vaase.

slúður (-urs) [slu:ðø̢o̢] n. Sludder, Snak; *(bull)* Vaas, Vrövl.

slúðviðri (-is) [sluð·vɪðrɪ] n. Stormvejr med Slud.

slúffa (-u, -ur) [sluf:a] f. Chalup, Slup.

†**slufra (a)** [slʏv·ra] vi. (AM. 481, 12mo) = **slúðra.**

slufsa (a) [slʏf·sa] vt. smaske (ÓDav.).

†**slufur** [slʏ:vø̢o̢] n. = **slúður.**

slugs [slʏχ·s] n. **1.** *(slór)* Driven. — **2.** *(þvaður)* Sladder, Vaas.

slugsa (a) [slʏχ·sa] vi. **1.** *(slóra)* drive. — **2.** *(þvaðra)* sladre, vaase.

slugsari (-a, -ar) [slʏχ·sarɪ] m. langsom Person, Driver, Dogenigt.

slúka (ti) [slu:ga, slu:ka, sluχ·dɪ] vt. (BH.) = **sloka.**

slum [slʏ:m] n. **1.** Mismodighed; Forstemthed (is. paa Grund af at man er tvungen til at give efter). — **2.** *(blygðun)* Undseelse; *(þögn)* Tavshed.

sluma (a) [slʏ:ma] v. **1. a.** vi. *(láta undan)* böje sig, give efter (ASkaft.). — **b.** v. impers.: *það slumar í e-m*, en er ikke mere saa kæphöj. — **2.** tie, slaa Øjnene mismodigt ned (BH.).

slumbra (-u, -ur) [slʏm·bra] f. (Árn.), **slumbur (-s, -ar)** [slʏm·bø̢o̢] m. Skylregn (Ísf.).

slumpa (a) [slʏµ·ba, slʏm·pa] vi. **1.** slumpe: *s. á e-ð*, göre en løselig Beregning ang. n-t; *s. til e-s*, slumpe til n-t, faa n-t ved et Slumpetræf: *til dýrstu hluta slumpar þú* (Hafst. '16, 284). — **2.** vrefl. *slumpast: s. gegnum*, komme igennem (bestaa) ved Slumpetræf; *s. til e-s* = *slumpa til e-s.*

slumpaður [slʏµ·baðø̢o̢, slʏm·p-] a. = **slompaður.**

slumpungur (-s) [slʏµ·buŋgø̢o̢, slʏm·p-] m. **1.** Lyd af Brænding (Vf., Sch.). — **2.** gen. *slumpungs* som adj. i Bet. ret flink: *strákurinn er orðinn s. verkmaður* (Árn.).

?**slumpur (-s, -ar)** [slʏµ·bø̢o̢, slʏm·pø̢o̢] m. Slump, Stykke.

slumsa (a) [slʏm·sa] vt. slubre.

slundi (-a, -ar) [slʏn·dɪ] m. utro Tjæner (BH.).

slundur (-urs) [slʏn·dø̢o̢] n. **1.** *(ótrúmenska)* Utroskab (BH.). — **2.** *(þvaður)* Sladder, Snak (Vf.). **-laus** [-r-löy·s] a. fri for at være sladderagtig, oprigtig (Vf.).

slunginn [illegible] **1.** pp. [illegible] **2.** [illegible]

†**slungum** [sluŋ·gø̢m] 1. p. pl. imp. ind. af **slyngja.**

slunkur (-s, -ar) [sluŋ·gø̢o̢, sluŋ·kø̢o̢] m. Slat.

slunnalegur [slʏn:alɛ·qø̢o̢] a. (Grímsnes) = **klaufalegur, slánalegur.**

slunni (-a, -ar) [slʏn:ɪ] m. (Grímsnes) = **stampur.**

sluppum [slʏhbø̢m] 1. p. pl. imp. ind. af **sleppa.**

?**slúppusigling** [sluhbosɪg·liŋk] f. (naut.) Sluprigning.

slupra (a) [slʏ:bra, slʏ:pra] vt. slubre.

sluprugur [slʏ:brø̢qø̢o̢, slʏ:p-] a. slimet og snavset: *ílátin eru öll sluprug* (Breiðd.).

?**slúpskip** [sluhpsɉɪ·p] n. Slupskib (Anm. v. BTh. 263).

slupur (-urs) [slʏ:bø̢o̢, slʏ:pø̢o̢] n. **1.** *(slydda)* Slud, vaadt Vejr. — **2.** *(óhreinindi í (matar)ílátum)* Madrester, Snavs i (Mad)kar (Breiðd.).

slúpur (-s, -ar) [slu:bø̢o̢, slu:pø̢o̢] m. Slup: *rumbði þrek í hlunna slúpum* (ÞÞór. 298).

slurka (a) [slʏo̢·ga] vt. slurke ind, drikke i dybe Drag (BH.).

slurkaður [slʏo̢·gaðø̢o̢] a. *(slompaður, hálffullur)* beskænket.

slurkur (-s) [illegible] m. **1.** dybt Drag, [illegible] **2.** [illegible] *daginn.*

slúskast [slus·gast] vrefl. blive træt og medtaget; pp. *slúskaður* (Skaft., Sl.).

slussaralegur [slʏs:aralɛ:qø̢o̢] a. sjusket.

slussari (-a, -ar) [slʏs:arɪ] m. = *slugsari*, Driver, sjusket uordentlig Person: [illegible] *slussararnir í þessu amti* (MelBr. 49).

slúta (ti) [slu:da, slu:ta, sluhdɪ] vi. hænge ned; hænge forover, rage fremover: *kletturinn slútir út yfir veginn;* — *Gröf í slútir* (luder mod Graven) *gamalt hrör* (BóluHj. 139); *láta hattinn s.*, trykke Hatten ned i Ansigtet.

slúti (-a, -ar) [slu:dɪ, slu:tɪ] m. n-t, der hænger forover (jfr. *slúta).*

sluttast (a) [slʏhdast] vrefl. (jfr. *slytti)* gaa vaklende (navnlig om fulde el. kraftløse Mennesker) (Vf.).

?**slúttera (a)** [sluhdera] vt. afslutte (JThMk. 23).

sluxa [slʏχ·sa] vi. se **slugsa.**

slæ [slai:] 1. p. sg. præs. ind. af **slá.**

1. **slæða (-u, -ur)** [slai:ða] f. **1. a.** *(blæja)* Slör. — **b.** = *slæðudúkur*, Tyll; *hvít s.*, Mælkeflor. — **2.** pl. *slæður*, **a.** Slæb (paa en Damekjole). — †**b.** lang, slæbende Kjortel. — **3.** (jfr. *dreki)* Dræg. — **4.** pl. *slæður*, usikre Rygter = *orðasveimur.*

2. **slæða (di)** [slai:ða, slaid:ɪ, sup. slaiht] v. **I. 1.** vt. med acc. slæbe hen ad Jorden: *s. e-ð á eftir sjer.* — **2.** med acc. trække en *slóði* (s. d. O.) over Godningen for at knuse og jævne den (jfr. *slóðadraga).* — **3.** med acc. **a.** drægge; undersøge Bunden af en Sø el. Havbunden ved Hjælp af et Garn: *s. tjörn;* — *s. e-ð upp*, [illegible] n-t op: [illegible] *það ekki til bragðs að reyna að* [illegible] (JSFe. 15). — **b.** [illegible], [1]) fiske el. fritte efter n-t: *Þórarinn var vanur að segja, þegar menn slæddu kringum ástæðuna* (ÞGjOs. 25); [2]) hentyde til n-t: *Hafði ekkert fyrir vínið, sem hann veitti prestinum.* [illegible] *kringum það* (ÞGjOs. 15). — **4.** vt. med dat. kaste ned ufrivilligt, neddrysse, bringe en Ting fra sit Sted af Vanvare, saaledes at det bliver vanskeligt at genfinde den: *s. e-u niður*, lade n-t falde ned, lade n-t drysse ned; *s. heyi*, ogs. abs. *s.*, lade Ho drysse ned, f. Eks. naar man bærer det i Favnen, ogs. om Kreaturer, som lader Hoet fra Krybben drysse ned paa Gulvet. — **5.** spec. *s. hey(i)*, samle Ho, der er slaaet paa en Sø el. lignende, is. ved Hjælp af Bræder, der trækkes hen efter Søens Overflade. — **II.** refl. *slæðast:* **1. a.** komme i Uorden; komme bort fra sit rette Sted (= *komast á slæðing);* — *slæðast inn í*, (af Vanvare) slippe med ind i; *slæðast með*, følge (tilfældigt) med; slutte sig til; *slæðast með í e-ð*, komme (tilfældigt) med i n-t: *stóð ófriður með Hollendingum og Englendingum, og slæddust Danir með í hann og þó nauðugir* (JAðEin. 122). — **b.** *slæðast að (frá)*, nærme sig (fjærne sig) forsigtigt: [illegible] *inni og tvístég fyrir framan stofudyrnar* (JThMk. 151—52). — **2.** komme enkeltvis (el. faa ad Gangen): *Menn höfðu verið að slæðast til hans við og við eftir vinnutíma* (EKvSv. 26); *Þó að einstöku stúlka hafi slæðst í skólann annarsstaðar að en úr Húnavatnssýslu* (Alþ. '11, B. 266).

slæðingur (-s, -ar) [slai:ðiŋgo̢o̢, -iŋs] m. **1.** *(það að slæðast)* det at komme bort fra sit rette Sted el. i Uorden: *fara, komast á slæðing*, komme bort, kastes omkring. — **2.** faatallig, spredt Hob: *s. af fiski*, en Smule Fisk; *s. af fólki*, en Del Mennesker. — **3.** n-t, der er kommet med af Vanvare; spec. indslæbt Plante (udenlandsk Plante, som ved et Tilfælde er ført til Island): *er ýmsra slæðinga getið* (Eimr. VIII. 153); *Auk þess hafa* [illegible] *fræi og ýmsum öðrum vörum og verða sumar eflaust innlendar að lokum* (ÞThLýs. II. 399). — **4.** Hoaffald, is. Ho, der drysser ned ved at bæres: *s. úr heyi.* — **5.** Gengangere [illegible] *stundum varir við slæðing og ótukt úr sjónum hérna, einkanlega fyrir garða* (ÞThFerð. II. 101). — **6.** svagt Spor, Antydning af n-t: *Og um huga þeirra fór óljós slæðingur af þeirri hugsun, að þetta væri síra Þorvaldi líkt — að vera æfinlega til bölvunar* (EKvOf. 360).

slæðu hetta [slai:ðohɛhda] f. Sæt, Hovedsæt (Js.). **-laus** [-löy·s] a. utilslöret. **-ský** [-sɉi:] n. en Slags Sky (scirro-stratus) (Eimr. XXIX. 60).

slæfa (a og ði) [slai:va] vt. = **slæva.**

slægð (-ar) [slaiq·ð, slaig·þ] f. Snuhed, List, Lumskhed.

slægðafullur [slaiq·ðafʏd·lø̢o̢, slaig·ða-] a. rænkefuld, lumsk.

slægðar bragð [slaiq·ðarbraq·ð, slaig·ðarbrag·þ] n. listigt Anslag. **-fullur** [-o̢-fʏd·lø̢o̢] a. fuld af List el. Snuhed; fuld af Lumskhed. **-legur** [-r-lɛ·qø̢o̢] a. som vidner om (rober) Snuhed; — adv. *-lega.* **-maður** [-ma:ðø̢o̢] m. listigt Menneske. **-prettur** [-o̢-prɛhdø̢o̢] m. List, Kneb. **-refur** [-a-rɛ:vø̢o̢] m. snu Ræv (om Mennesker).

slægi [slai:jɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **slá.**

slæging (-ar, -ar) [slai:jiŋk] f. Opskæring af Fisk.

1. **slægja (-u, -ur)** [slai:ja] f. = 1. *slægur*, Fordel, Vinding.

2. **slægja (-u, -ur)** [slai:ja] f. **1. a.** den Del af Homarken, hvor Græsset ligger afmejet (mods. *óslægja).* — **b.** *(ljá)* nyslaaet Græs: *það er ekki heppilegt að láta slægjuna liggja yfir nóttina svona síðla sumars* (ÞGjUf. 75). — **2.** Græsset paa en uslaaet Græsmark m. H. t., hvor godt el. [illegible] (daarligt) egner sig til at slaas (Sl.); *ganga í slægjur*, gaa omkring for at finde Sted, hvor Græsset staar saa godt, at det kan slaas (Snæf.); *seinni slægjan*, Eftergræs. — **3.** pl. *slægjur*, udyrket Homark, Eng. — **4.** pl. *slægjur*, Ekstratraktement naar hele Hoet er bragt i Hus, Hostgilde: *gjalda fólkinu slægjur.*

3. **slægja (ði)** [slai:ja, slaiq·ðɪ, slaig·ðɪ] vt. **I.** udtage Indvoldene *(slóg)* af Fisk, opskære Fisk: *s. fisk.* — **II. 1.** overliste, forlokke, forføre: *s. e-n*, fralokke en hans Hemmeligheder, pumpe en med Spörgsmaal (Sl., Sch.). — **2.** [illegible] **3.** [illegible] *s. til e-s*, eftertragte n-t (for Fordelens Skyld); *s. eftir e-u*, ds.: *Var það brennisteinsverzlunin ... sem hann slægðist eftir* (JAðEin. 41).

slægju blettur [slai:joblɛhdø̢o̢] m. lille Stykke Homark. **-fundur** [-fʏn·dø̢o̢] m. Møde, kombineret med et Hostgilde (Eimr. XII. 23). **-gjöld**

[-ɟolˑt] npl. (Rang.) *slægjur*, se 2. **slægja** 4. **-gresja** [-grɛːsja] f. Slaamark: *úr slægjugresju er grasvot er* (StStAndv. I. 282). **-kaup** [-koyːp] n. Betaling for laant Homark. **-land** [-lanˑt] n. Homark, England. **-laus** [-lóyˑs] a. uden Holand. **-leysi** [-lɛiˑsɪ] n. Mangel paa Holand. **-leit** [-lɛiːt] f. Søgen efter Sted, hvor Græsset staar saa godt, at det kan slaas. **-lítill** [-liːdɪdʎ, -liːt-] a. som har ringe Holand: *s. maður, slægjulítil jörð.* **-tollur** [-todˑloɡ] m. Leje af Græsmark.

slæg legur [slaiq lɛqoɡ] a. lumsk, snedig, listig; — adv. *-lega.* **-leikur** [-lɛigoɡ, -lɛikoɡ] m. = **slægð.**

slægna lamb [slaigˑnalamˑp] n. Lam, som slagtes til Traktement ved *slægjur* (se 2. *slægja* 4.). **-teigur** [-tɛiːqoɡ] m. Stykke græsbevokset Udmark.

†**slægsmunir** [slaiχˑsmʏˑnɪɡ] npl. **1.** Rænker, List: *beita, koma í slægsmuni við e-n*, anvende List mod en. — **2.** *(slægur)* Vinding.

1. **slægur (-s)** [slaiːqoɡ] m. (oldisl. *slægr*, jfr. *slóg*, betyder vistnok opr. Udbytte af Slagtning, jfr. *slátur)* Fordel; antaget el. ventet Nytte, Udbytte som man haaber at faa af n-t, Fordel i Udsigt: *þeim þótti s. í honum*, de ventede sig meget af ham, mente han vilde blive dem til stor Nytte: *Örninn var einvaldur konungur yfir öllum fuglum sveitarinnar, sem nokkur s. var í* (som der var noget ved) (GFrUbl. 42); *það er s. til þess* el. *í því*, det er noget værd: (Ordspr.) *það er meiri s. til hornanna en hrútsins* (GJ.), Hornene er mere værd end Væderen (om n-t som er ubetydeligere, end det ser ud til). *hann sjer sinn slæginn*, han ser sin Fordel (Ar.).

2. **slægur** [slaiːqoɡ] a. **1.** som kan slaas, hvorpaa Ho kan slaas: *s. tún.* — **2.** (om Heste) som slaar bagud: *s. hestur.* — **3.** *(lævís, undirförull)* snu, snedig, lumsk. (Ordspr.) *ilt er að beitast brögðum við slægan* (GJ.), snedig er slem at brydes med; *ilt er sambýli að eiga við slægan* (GJ.), ondt er med snedig sammen at bo.

slæg viska [slaiq vɪsga] f. Snuhed, Snedighed. **-vitur** [-vɪːdoɡ, -vɪːtoɡ] a. snu, snedig.

slæja (-u, -ur) [slaiːja] f. = **slægja.**

slæki (-is, pl. ds.) [slaiːɟɪ, slaiːɟ̊ɪ] n. kraftløs og doven lang Rækel (Ar.).

slækinn [slaiːɟɪn, slaiːɟ̊ɪn] a. doven, kraftløs.

1. **slækja (-u, -ur)** [slaiːɟa, slaiːɟ̊a] f. **1.** *(slæni)* lang Rækel [illegible] — **2.** *(sítt fat)* langt Klædningsstykke.

2. **slækja (ti)** [slaiːɟa, slaiːɟ̊a, slaiχˑdɪ] v. **1.** vt. *(minka, rýra)* formindske. — **2.** refl. *slækjast*, gaa langsomt og drivende (BH.)

slækni [slaihgnɪ] f. indec. Dorskhed, Dovenskab.

slæ legur [slaiːlɛqoɡ] a. **1.** = *sljólegur.* — **2.** *(sljólegur)* ussel, ringe, is. med Nægtelse: *það er ekki slælegt.* **3.** adv. *-lega.* **-leikur** [-lɛigoɡ, -lɛikoɡ] m. = **sljóleikur.**

slæma (di) [slaiːma] vt. med dat. **1.** hugge, svinge til Siden el. paa skraa; kaste, slynge: *s. tungunni milli hans og altarisins* (JAP. I. 353). **2.** slaa. *slæmdur er þar sjaldan grædir arum* (GTh. '95, 199). **3.** *(dangla)* give matte Slag, tjatte. **4.** *(veikja)* svække.

slæm legur [slaim lɛqoɡ] a. slem, ussel. **-leiki** [-lɛiɟɪ, -lɛiɟ̊ɪ] m. Daarlighed. **-orður** [slaiːmorðoɡ] a. som bruger slemme (nærgaaende) Ord.

slæmska (-u) [slaim sga] f. Upasselighed.

1. **slæmur (-s, -ar)** [slaiːmoɡ] m. †**1.** Slutningsdelen af et (rede) Digt *(drapa).* — **2.** *(dund, hangs)* kraftløst Tilløb til et Arbejde. **3.** *(djúpur tónn)* dyb Tone (BH.). — **4.** *(matur til ábætis)* Dessert, Eftermad.

2. **slæmur** [slaiːmoɡ] a. **a.** daarlig, slem, slet: *hann er s. í dag*, han er daarlig i Dag; *það er slæmt*, det er kedeligt. *e-ð gerir slæmt í maganum*, n-t giver Mavepine: *í utlöndum borða engir menn rúgbrauð nema þeir segja það geri slæmt í magann* (EiOl.f. 79). **b.** vanskelig: *og þar er slæm jökulá, Gljúfurkvísl* (ÞThFerð. III. 279).

slæng (-s), slængi (-is) [slaiŋ̊k, slaiŋ̊ɟɪ] n., **slængur (-urs)** [slaiŋ̊goɡ] n. (Af.), **slænki (-is)** [slaiŋ̊ɟɪ, slaiŋ̊ɟ̊ɪ] n. (Þing.) Indvolde af [illegible] Dyr, is. Slagtedyr.

slæpa (-u, -ur) [slaiːba, slaiːpa] f. **I.** Blund: [illegible] **II.** *(suddarigning og vindur, votviðri)* Blæst og Støvregn (Grímsnes).

slæpast (ti) [slaiːbast, slaiːpast, slaifˑdɪst] vrefl. **1. a.** *(slóra)* drive, være orkesløs, sløse Tiden hen. *ætlarðu að s. hjer allan daginn?* [illegible] *einhvern veginn af*, alt gaar paa en eller anden Maade. **b.** være efterladen i sin Gærning: *s. við e-ð.* — **2.** blive træt el. kraftløs af vedvarende Arbejde el. Anstrængelse: *hestarnir slæptust hjá mjer í ferðinni.* — **3.** pp. *slæptur*, træt, medtaget: *s. af vökum og ferðalögum* (SNordEA. 76).

slæpingi (-ja, -jar) [slaiːbiŋɟɪ, slaiːp-] m. = **slæpingur** 1.

slæpingsháttur [slaiːbiŋs(h)auhdoɡ, slaiːp-] m., **-skapur** [-sga poɡ] m. Driveri, Smølen.

slæpingur (-s, -ar) [slaiːbiŋgoɡ, slaiːp-, -iŋs] m. **1.** Dagdriver, Dovert, Smøl, efterladen Person. *hann er s.* — **2.** *(slugs)* Driveri, Efterladenhed, Smøleri. *þessi s. dugar ekki lengur* (Mýrd. 371).

1. **slær** [slaiːr] pl. af **sló.**

†2. **slær** (acc. **-van,** comp. **slærri,** superl. **slævastur, slæstur)** [slaiːr, slaiːvan, slairːɪ, slaiːvasdoɡ, slaisˑdoɡ] a. = **sljór.**

†**slætringur (-s)** [slaiːdriŋgoɡ, slaiːtr-] m. slaaet Græs.

slætti [slaihdɪ] dat. sg. af **sláttur.**

slæva (a og ði) [slaiːva] vt. **1.** sløve, gøre mildere. *s. skaplyndi*, gøre en arrig Kvinde spag (jfr. GKon. i Logb. '13, 50). *þeir Þverárdalsbræður . . fengu slævt* (neddysset) *þann róg Ísleifs* (GKonÆf. 188). — **2.** refl. *slævast*: **a.** sløves: *Ef maður leggur það í vana sinn, að breyta móti betri vitund, slævist samviskan smátt og smátt* (MHUpp. 109). — **b.** blive spagere, formildes: *Við slíkar fortölur slævaðist skap jarls* (SNordSnSt. 6). — **c.** aftage, forsvinde: *eptir það slævðist vinleikinn með öllu* (Huld IV. 9).

slöðra (a) [sloðˑra] vi. slæbe sig frem (jfr. *sloðra*), fuldføre en Rejse med Vanskeligheder: *Slöðruðu þeir þá vestur af heiðinni* (ÞThArf. 31).

slöður (-urs) [slöːðoɡ] n. **a.** Fordybning, Indhulning (f. Eks. i Siden af en Hostak el. en Væg). *s. í hey, í vegg.* — **b.** *(á fötum)* Indfald (i Klæder).

slöguðum [slöːqoðom] 1. p. pl. imp. ind. og conj. af **slaga.**

slögum [slöːqom] **1.** dat. pl. af *slag* og *slagur.* — **2.** 1. p. pl. præs. ind. af *slaga.*

slökka (ti) [slöhga] vt. = **slökkva.**

slökkastórveður [slöhgasdoːrˑvɛðoɡ] n. (Mýrd.) = **slökkvastórveður.**

slökkpípa [slöhkpiˑba, -piˑpa] f. Lyseslukker.

slökkva (ti) (1. p. præs. **slekk ((sj.) slökk),** 2. og 3. p. **slekkur,** (sj.) **slökkur)** [slöhgva, slɛhk, slöχˑdɪ] vt. **I. a.** slukke: *s. eld.* — **b.** *slökt kalk*, læsket Kalk, *óslökt kalk*, ulæsket Kalk. — **c.** overf. *ættin er slökt*, Slægten er uddød. — **II.** overf. slukke, læske (om Torst): *hann slökti þorsta sinn í ánni.* *s. hungur sitt*, mætte sin Hunger. *s. e-u niður*, ¹) *(vanrækja e-ð)* forsomme n-t: ²) tabe n-t, give Afkald paa n-t: *ef það er tekið með skilyrði, þá er engu niður slökkt* (JSBr. 446). *eg vinn mer nokkuð inn þann tíma sem eg er í Hafn. og þvi slökk eg niður* (gaar jeg Glip af) *meðan eg er í þessari ferð* (ibid. 95).

slökkvari (-a, -ar) [slöhgvarɪ] m. Lyseslukker.

slökkvastórveður [slöhgvasdoːrˑvɛðoɡ] n. stærk Storm med Regn (Sl., ASkaft.).

slökkvi áhald [slöhgvɪauˑhalt] n. Brandredskab. **-dæla** [-daiːla] f. Brandsprøjte. **-lið** [-lɪːð] n. Brandvæsen. **-liðsstjóri** [-lɪðsdjoːrɪ] m. Brandinspektør, Brandfoged. **-liðsstöð** [-lɪðsdöːð] f. Brandstation.

slökkving (-ar) [slöhgviŋ̊k] f. Slukken. *s. kalks*, Læskning af Kalk.

slökkvipípa [slöhgvɪpiˑba, -piˑpa] f. Sprøjterør.

slökkvir (-is, -ar, (pop.) **-irs, -irar)** [slöhgvɪɡ] m. Slukker, Dæmper.

slökkvi stigi [slöhgvɪ sdɪ(ɪ)jɪ] m. Brandstige. **-stöð** [-sdöːð] f. Brandstation. **-sveit** [-svɛiːt] f. *(= slökkvilið)* Afdeling i et Brandkorps (der særlig har med Slukning at gøre). **-tól** [-toːl] npl. Slukningsredskaber, Brandredskaber. **-vatn** [-vahtn] n. Vand til at slukke Ilden med. **-vjel** [-vjɛːl] f. Brandsprøjte, Sprøjte. **-vjelalið** [-vjɛːlalɪːð] n. Sprøjtemandskab. **-æfing** [-aiːviŋ̊k] f. Slukningsøvelse.

slökna (a) [slöhgna] vi. (Vf.) = **slokna.**

slöku [slöːgʏ, slöːkʏ] dat. sg. n. af **slakur.**

slöngu kast [slöyŋ̊gokaˑst] n. Slyngekastning. **-leiðin** [-lɛiːðɪn] f. med Art. Kastevejen (Urs. 92).

slöngulmenni (-is, pl. ds.) [slöyŋ̊golmɛnːɪ] n. (Þing.) = **gleiðgosi.**

slöngu maður [slöyŋ̊gomaˑðoɡ] m. Slyngekaster. **-ól** [-oːl] f. Slyngebaand. **-skot** [-sqoːt] n. Slyngekastning. **-steinn** [-sdɛiˑn] m. Slyngesten. **-stjörnur** [-sdjödnoɡ, -sdjördnoɡ] fpl. (zool.) Slangestjærner (ophiurida). **-vaður** [-vaːðoɡ] m. Lasso. **-vagn** [-vagn] m. Vogn til Transport af Brandslanger. **-varp** [-vaɡˑp] n. = **slöngukast.** **-völur** [-vöːloɡ] m. Slangestav (caduceus).

1. **slöngva (slöngu, slöngur)** [slöyŋ̊gva, slöyŋ̊go(ɡ)] f. Slynge.

2. **slöngva (a)** [slöyŋ̊gva] vt. med dat. kaste, slænge, slynge. *s. steini*; *s. e-m niður*, kaste en til Jorden; *s. e-u utan í sig* (pop.), sluge n-t med stor Graadighed (Rvk.).

slöngvari (-a, -ar) [slöyŋˑgvarɪ] m. Slyngekaster.

slöngvi afl [slöyŋ̊gvɪabˑl] n. Svingkraft. **-dans** [-danˑs] m. Dans, hvor man danner forskellige Figurer. °**-hengill** [-hɛiŋˑɟɪdʎ] m. (fys.) ballistisk Pendul. **-jurt** [-jʏɡˑt] f. Slyngplante.

***slöngvir (-is, -ar)** [slöyŋˑgvɪɡ] m. Slynger, Uddeler: *gulls s.*, Mand.

°**slöngvi snara** [slöyŋ̊gvɪsnaːra] f. Lasso. **-stöng** [-sdöyŋ̊k] f. Kastestang. **-vaður** [-vaːðoɡ] m. Lasso. **-vjel** [-vjɛːl] f. Kastemaskine.

slöp [slöːp] pl. af **slap.**

slöptum [slöfˑdom] 1. p. pl. imp. ind. og conj. af **slapa.**

slöpugur [slöːboqoɡ, slöːp-] a. urenlig.

slöpum [slöːbom, slöːpom] dat. sg. n. og dat. pl. af **slapur.**

***slör (-s,** pl. ds.) [slöːr] n. Slør.

slörkuðum [slörgoðom] 1. p. pl. imp. ind. og conj. af **slarka.**

slörku ferð [slörgofɛrˑð] f. = **slarkferð.** **-karl** [-kadˑl, -karˑdl] m. Mand, som ikke gaar af Vejen for svære Strabadser: *ekki og í slörkukörlum í kaupstaðarferðum* (Eimr. II. 129). **-legur** [-lɛqoɡ] a. **1.** *(sterður, vanmegna)* [illegible] — **2.** [illegible] *(tilvirðandi, ósliturullur)* voldsom. **3.** adv. *-lega (ulveran) genga álf-slörkulega með körlum* (Logr. '15, 46). **-maður** [-maˑðoɡ] m. = **slörkukarl.**

slött ólfast (a) [slöhdoːlvast] vrefl. færdes med dorske og klodsede Bevægelser: *Þetta slöttólfast, gula, volandi* [illegible] *her* (Eimr. XI. 126). **-olfur (-s, -ar)** [-olvoɡ] m. opløben Knøs, lang Rækel, Lemmedasker.

slöttur (slattar el. **-s, slattar)** [slöhdoɡ, slahdaɡ] m. **1.** = *slöttolfur.* **2.** n-t langt og kedeligt: *draga slött*, slæbe n-t langt efter sig (Sl.).

1. **smá (smái, smáði, smáð)** [smau, smauːɪ, smauːðɪ, smauːð] vt. *(óvirða)* nedsætte, vanære. *Freyja aar tól* forhaane. *(lítilsvirða)* forsmaa, ringeagte.

2. **smá-** [smau-] som første Sammensætningsled, se **smár.** **-agna** [-agna] vt. dele i smaa Dele: *Engin* [illegible] *til að breyta honum sjóð niður og s. hann til veiðanna* [illegible] (Logr. '16, 70). **-ala** [-aˑla] vt.: *s. e-n*, nære, pleje n-t saal. at det efterhaanden kan vokse. (overf.) [illegible] (JTrSk. I. 152). **-aldin** [-aldɪn] n. (bot.) Smaafrugt (carpidium). **-altari** [-altarɪ] n. lille Alter. **-api** [-aˑbɪ, -aˑpɪ] m. lille Abe. **-atriði** [-aˑdrɪðɪ, -aˑtrɪðɪ] n. ubetydeligt Punkt, Biomstændighed. **-atvik** [-aˑdvɪk, -aˑtvɪk] n. ubetydelig Hændelse; Biomstændighed; enkelt, lille Omstændighed, Detail. **-auka** [-öyˑga, -öyˑka] vt. forøge lidt efter lidt, — refl. *smáaukast*, forøges, udvikle sig efterhaanden. **-ax** [-aχs] n. (bot.) Smaaaks (spicula). **-band** [-bant] n. fint Garn, spec. fint uldent Garn. **-bandsár** [-bansauːr] npl., jfr. *duggara-*

[illegible] fyrste Aar, Ungdom el. tidlig Manddom [illegible] *smábandsárum sínum keypti* [illegible] (ÞGiÞ[illegible]). **-bandsmaður** [illegible] m. en, der tilvirker [illegible] Garn [illegible] (I I R. IV. 151). **-bandssokkur** [illegible] Strømpe af fint Garn. **-bandsvinna** [illegible] f. Arbejde med [illegible] ning af fint Garn el. Sager [illegible]. **-barn** [illegible] lille Barn [illegible] Alderen ca. [illegible] Aar). **-batna** [illegible] v. bedres lidt efter lidt. **-bátur** [-bau:døø, -bau:toø] m. lille Baad. **-bein** [-bɛi:n] n. lille Ben [illegible] Lemmer: (Talem.) [illegible] Lemmer (ɔ: det skal nok holde ud). **-beinóttur** [illegible] a. som har smaa Knogler. **†-beitur** [illegible] a. [illegible] smaat. **-byssa** [-bɪsa] f. Pistol. **-bíta** [-bi:ta] vt. græsse nu og da, lidt ad Gangen, [illegible]. **-bjalla** [-bjadla] f. lille Klokke. **-blað** [-bla:ð] n. lille Blad, Smaablad (i Alm.); (bot.) Smaablad (foliolum). **-blaðaður** [-bla:ðaðøø] a. med smaa Blade. **-blaðra** [-blaðra] f. lille Blære. **-blóm** [-blo:m] n. Smaablomst. **-bók** [-bo:k] f. lille Bog, kort Bog. **-bóndi** [-bo:ndɪ] m. Bonde, som har et lille Jordbrug, Smaabonde. **-borð** [-borð] n. lille Bord. **-borg** [-bork] f. lille By, [illegible]. **-borinn** [-bo:rɪn] a. af ringe Herkomst. **-breiðka, -breikka** [illegible] vi. og vt. efterhaanden blive (gøre) bredere. **-breyta** [illegible] vt. med dat. forandre lidt efter lidt, refl. [illegible] efterhaanden gaa over [illegible]. **-brotinn** [-bro:tɪn] a. **1.** fint forarbejdet: [illegible] **2.** som gaar meget i det enkelte, subtil, nøjagtig [illegible]. **-bæjarlegur** [illegible] a. som præges af el. vidner om en [illegible] lille By [illegible]. **-bær** [-bai:r] m. [illegible] Smaaby, lille By; (lítill bóndabær) Smaagaard, lille Gaard. **-bölva** [-bølva] vi. og vt. med dat. bande [illegible] smaat [illegible] (Eimr. II. 11). **-depla** [-dɛhbla] f. lille Plynder. **-dýr** [-di:r] n. Smaadyr, Insekt. **-djöfull** [illegible] m. Smaadjævel. **-dót** [-do:t] n. Smaating (at et el. andet). (typ.) Accidenser. **-dótsprentun** [-do:tsprɛn-tʏn] f. Accidensarbejde. **-dótssetjari** [illegible] m. Accidenssætter. **-draga** [-dra:ɣa] v. impers. *smádregur at e-m*, en taber Kræfterne lidt efter lidt: *Hún (ɔ: Katla) var venjulega snörpust á [illegible]* (JTrSt. I. 162); [illegible] *mattinn úr þeim, sem á skipinu hafði litið* (JAþj. II. 2). **-drangi** [-drauŋɟɪ] m. lille opretstaaende Klippe. **-dreypa** [-drɛi:ba, -drɛi:pa] vt. med dat. el. vi.: *s. (-u) á e-m*, give en n-t at drikke i smaa Mundfulde. **-drekkandi (-a, -endur)** [-drɛhgandɪ] m. Smaadrikker, Maadeholdsmand. **-drykkja** [-drɪhɟa] f. Maadeholdsdrikken. **-drila** [-dri:la] vt. med dat. el. vi. sætte halvtort Hø i smaa Bunker. **-dropi** [-dro:bɪ, -dro:pɪ] m. lille Draabe. **-duft** [-dʏft] n. fint Støv, fint Pulver. **-dúkur** [-du:ɣøø, -du:køø] m. lille Dug. **-dund** [-dʏnt] n. Puslen, Sysselsættelse med et let Arbejde.

smáður [-mau:ðøø] adv. (BH.) [illegible] *em áður* **1.** som før. **2.** (samt) dog, alligevel.

smá dvergur [smau:dvɛrgøø] m. lille Dværg. **-ey** [-ɛi:] f. lille Ø. **-eyg(ð)ur** [-ɛi:ɣøø, -ɛiɣðøø, -ɛigðøø] a. med smaa Øjne. **-eyrður** [-ɛirð-øø] a. med smaa Øren, musøret. **-ertinn** [-ɛrdɪn] a. lidt drilsk. **-far** [-fa:r] n. lille Baad. **-fara** [-fa:ra] vi. gaa lidt efter lidt, begynde lidt efter [illegible] *hún* [illegible] det lakker mod Enden. **-feiminn** [-fɛi:mɪn] a. lidt sky, forlegen. **-feldur** [-fɛldøø] a. (mods. [illegible]) **1.** fin: *s. vetnaður.* — **2.** (*s. í andliti*) med fine Ansigtstræk. **3.** ubetydelig: [illegible] *er smáfelt.* **-ferðir** [-fɛrðɪø] fpl. Smaarejser, -ture. **-ferja** [illegible] f. lille Færgebaad; lille Baad. **-fiðrildi** [-fɪðrɪldɪ] npl. (zool.) Smaasommerfugle (micro-lepidoptera). **-fyndinn** [-fɪndɪn] a. lent vittig. **-fiski** [-fɪsɟɪ] n. Smaafisk, [illegible]. **-fiskur** [-fɪsgøø] m. lille Fisk, Smaa[illegible] Smaatorsk, ung Torsk (Vf.). **-fjas** [illegible] n. ubetydelig Snakken el. Snakken [illegible] (BTh. 30). **-fjölga** [-fjølga] vi. el. vt. med dat. efterhaanden blive (gøre) flere og flere. **-flögra** [-flœɣra] v. [illegible] *í henni* (JThP. 111). **-fossóttur** [-fo:so:htøø] a. med (mange) lave Vandfald. **-framför** [-framføːr] f. Smaa Fremskridt, pl. [illegible] smaa Fremskridt, successive Fremskridt. **-friður** [-fri:ðøø] a. med smukke, men temmelig intetsigende Ansigtstræk. **-fugl** [-fʏɣl] m. lille Fugl, Smaafugl. **-færast** [illegible] lidt efter lidt. **-fættur** [-faihdøø] a. med smaa Fødder. **-gata** [-ga:da, -ga:ta] f. Smaagade. **-gefa** [illegible] vt. [illegible] tioner: *er nú að spyrja hann* [illegible] (EiÓlLf. 51). **-geiri** [-ɟɛi:rɪ] m. lille kiledannet Stykke, Udsnit. **-geisli** [illegible] m. lille Straale. **-gengur** [illegible] a. som gaar med korte Skridt. **-ger(ður)** [illegible] a. fint forarbejdet, [illegible]. **-gervi (-is)** [illegible] n. Finhed, Spinkelhed. **-gígur** [illegible] m. Hermite [illegible] (Þiðr. [illegible] 120). **-gjör(ður)** [illegible] = **smáger**. **-gletni** [illegible] f. indecl. Finhed, Smaadrilleri. **-glettingar** [illegible] fpl. Smaadrillerier. **-glettinn** [illegible] a. tilbøjelig til at spille smaa Puds, smaadrilsk. **-glingur** [illegible] pl. Smaapiberier. **-gluggi** [-glʏɟ:ɪ] m. lille Vindue, Glugvindue. **-grein** [-grɛi:n] f. **1.** (*lítil grein*) lille Gren. — **2.** kort Artikel, lille Paragraf: *í smágreinum.* [illegible] **3.** [illegible] Underafdeling. **-gresi (-is)** [-grɛ:sɪ] [illegible] Planter [illegible] (EHE[illegible] IV. 44). **-grjót** [illegible] n. Smaasten, smaa Sten. **-grö** [illegible] Maaspire [illegible] **-gúll** [illegible] Hævelse [illegible] (Ar. II. [illegible]). **-gæglast** [illegible] efter lidt, titte nu og da. **-göddóttur** [illegible] **-hald** [illegible] **-heili** [illegible] m. den lille Hjerne (cerebellum) (ABjSal [illegible]

§ 65). **-heimur** [-hɛi:møø] m. Mikrokosmus. **-hýsi (-is,** pl. ds.) [-hi:sɪ] n. lille Hus, lille Bygning. **-hýst** [-hi:st] a.: *þar var* [illegible] der var smaa Huse. **-hjarna** [-ɦa(r)dna] vi.: *s. við*, komme sig lidt efter lidt. **-hlíð** [-hli:ð] f. (mat.) Katete: [illegible] *innar jöfn fertölum smáhliðanna samanlögðum* (GFHh. 74). **-hlutur** [-hlʏ:d-øø, -hlʏ:tøø] m. lille Genstand; ringe Genstand; — pl. *smáhlutir*, Smaating. **-hnigna** [-hnɪgna] v. impers.: *e-m (e-u) smáhnignar*, det gaar lidt efter lidt tilbage med en (n-t). **-hnykill** [illegible] m. lille Garnnøgle. **-hnoða** [-hno:ða] n. et lille Nøgle, lille Kugle: [illegible] (SNordFA. 154). **-hnullungur** [-hnʏdlʏŋgøø] m. Smaasten. **-horn** [illegible] n. lille Vinkel. **-hosta** [-ho:sda] vi. smaahoste. **-hreysi** [-hrɛi:sɪ] n. lille Hytte. **-hreistraður** [-hrɛisdraðøø] a. med Smaaskæl. **-hrekja** [-hrɛ:ɟa, -hrɛ:ça] vt. slaa og sparke til n-t af og til. **°-hringlína** [-hriŋglina] f. (mat.) Lillecirkellinje. **-hringur** [illegible] m. lille Ring; lille Cirkel; (mat.) Lillecirkel. **-hrynja** [illegible] vi. og v. impers. styrte ned el. sammen lidt efter lidt. **-hrís** [-hri:s] n. smaat Ris; pl. Smaakrat, -buske. **-hræring** [-hrai:rɪŋk] f. ubetydelig Bevægelse; spec. lille Jordskælv. **-huga** [-hʏ:ɣa] a. indecl. smaaeverhjærtet. **-hundur** [illegible] m. lille Hund. **-hús** [-hu:s] n. lille Hus, Smaahus, Hytte. **-hvalur** [illegible] m. lille Hval. **-hveli** [-ɣwɛ:lɪ, -kvɛ:lɪ] n. coll. smaa Hvaler, mindre Hvaler. **-hverfa** [illegible] vi. forsvinde lidt efter lidt. **-hvinska** [illegible] f. smaa Rapserier. **-hvotla** [illegible] vt. (med dat.) = **smákvotla**. **-hæð** [-hai:ð] f. lille Høj, lille Forhøjning. **-hækka** [-haihga] v. **1.** vi. hæve sig langsomt [illegible] **2.** vt. [illegible] hæve n-t langsomt [illegible]. **-ýringur** [illegible] m. Regn[illegible] Smaaregn. **-ýsa** [illegible] f. lille [illegible] Kuller. **-jul** [illegible] lille Jolle. **-jörð** [-jørð] f. (astr.) Planetoide.

†smáka (-u) [illegible] f. Smaahed, [illegible]

smá kaka [smau:ka:ɣa, -ka:ka] f. lille Kage, pl. [illegible] Bagværk. **-kaupmaður** [-köyhbma:ðøø] m. Detailhandler; mindre betydelig Kobmand, Smaakobmand. **-kaupstaðarlegur** [-köyfsdaðarlɛ:ɣøø] a. smaastadsagtig. **-kaupstaður** [illegible] m. lille Købstad, Smaaby. **-kerra** [-ɟɛr:a] f. lille Vogn, Karriol. **-kerti** [-ɟɛrdɪ] n. lille Lys.

smáki (-a) [illegible] m. (Mýr.) = **smælki**.

smá kippur [smau:ɟɪhbøø] m. lille Ryk; lille Stød, kort Stræk. [illegible] med smaa Stød, lidt efter lidt. **-kyrntur** [illegible] a. [illegible] smaakornet. **-kjarr** [-ɟar] n. Smaakrat. **-kjökur** [-ɟø:ɣøø, -ɟø:køø] n. Smaaklynken.

smakka (a) [smahga] v. **1.** vt. og vi. smage, smage paa, fornemme Smagen af: (Ordspr.) [illegible] det er tids nok at takke for Maden, naar man har smagt den. *s. á e-u*, smage paa n-t. **2.** vi. smage, have en vis Smag. [illegible] **3.** refl. *smakkast*. smage: *e-m s. e-ð*, n-t smager en.

smákki (-a) [illegible] m. (Af.) = **smælki**.

smá klukka [smau:klʏhga] f. lille Klokke. **-kofi** [illegible] m. lille Hytte. **-koma** [-ko:ma] vi. komme lidt efter lidt, komme af og til. **-konungur** [-ko:nuŋgøø] m. Smaakonge. **-korn** [-ko(r)dn] n. lille Korn; pl. Smaakorn. **-kornóttur** [illegible] a. smaakornet. **-kram** [illegible] n. Smaakram. **-kramari** [illegible] m. Smaakræmmer. **-krytur** [illegible] m. ubetydelig Uenighed. **-kropp** [illegible] n. [illegible]. **-kuðungar** [illegible] mpl. smaa [illegible]. **-kúfungar** [illegible] mpl. smaa Snegle. **-kunnugur** [illegible] a. [illegible] **-kunnur** [illegible] a. [illegible] noget kendt med n-t. **-kúrant** [illegible] [illegible] coll.) Smaamønt, -penge (S[illegible]). **-kurl** [illegible] [illegible] **-kveðja** [-kvɛðja] vt. sige Farvel efterhaanden (den ene efter den anden) [illegible] (StStAndv II. 2[illegible]). **-kvendi** [illegible] n. [illegible] **-kvikindi** [illegible] n. Smaadyr. **-kvistur** [illegible] m. lille Kvist [illegible] **-kvotla** [illegible] vt. (med dat.) [illegible] smaa Dele. **-kvæði** [illegible] n. Smaadigt. **-kvæmi (-is)** [illegible] n. det at være [illegible] **-kvæmur** [illegible] a. **1.** [illegible] **2.** [illegible] **3.** [illegible] **4.** [illegible] **-kvarði** [illegible] m. lille Maalestok. **-kvörn** [illegible] f. **1.** [illegible] **2.** [illegible] Kvadern.

smala (a) [illegible] v. **1.** vt. samle **1.** [illegible] Faarene og drive dem hjem for at malke, *s. [illegible]*, samle Heste sammen. *s. saman bókum.* — **2. a.** samle (n-t spredt overhovedet): *s. fólki saman, s. saman bókum.* [illegible] (samle Gæster) [illegible] *fyrir veitingahúsin og vera ráðningu* [illegible] (Herm[illegible]). **b.** samle Folk til Valg, hværve: *s. við þingkosningar, s. háttvirtum kjósendum.* — II. [illegible]

smala bein [illegible] Benet paa Hunde. **-beisli** [illegible] (I I R. VIII. [illegible]). **-bringa** [illegible] [illegible] **-bu** [illegible] (I I R. XII. 1[illegible]). **-busreið** [illegible] [illegible] **-dagur** [illegible] m. **1.** [illegible] **2.** [illegible] Dag [illegible] **-drengur** [illegible] m. [illegible] **-far** [illegible] n. [illegible] [illegible]

komast á bak. **-ferð** [-fɛrð] f. **1.** *(það að smala fé)* det at vogte Faarene og drive dem hjem til Gaarden. — **2.** overf. [illegible] Rejse omkring for at samle Folk til Valg el. desl., Agitationsrejse: *(s. til að safna peningum)* Indsamlingsrejse. **-fit** [-fɪ:t] f. seks Kløer paa Bagpoten af en Hund, hvoraf de to vender bagud, anses for Kendetegn paa en god Hyrdehund. **-frekt** [-frɛχt] an. krævende en god Hyrde: *þar er s.* (Árn.). **-för** [-fö:r] f. = **smalaferð.**

smálagfærast [smau:laχfairast] vrefl. komme i Orden igen lidt efter lidt; (om et vanvittigt Menneske) efterhaanden komme til sine Sanser igen.

smala gollur [sma·lagod·løϙ] m. Traktement til Hyrden som særlig Belönning for tro Pasning (JÁÞj. II. 579). **-grautur** [-gröy:doϙ, -gröy:t-] m. Grød lavet af *sauðaþykni,* s. d. O. (Hf.). **-hestur** [-hɛs·doϙ] m. Hest, som benyttes af Faarehyrden. **-hlaup** [-hλöy:p] npl. Hoppen paa Stedet ved skiftevis at føre höjre Ben frem og venstre Ben tilbage, el. ved skiftevis at slaa ud til Siderne med höjre el. venstre Ben (Breiðd.). **-hundur** [-hʏn·doϙ] m. Hyrdehund. **†-kýrlag** [-ꝁir·laq] n. en Kos Værdi el. Ækvivalent i Malkefaar. **-kjálki** [illegible] m. Underkæbeben (spec. paa Helleflynderen). **-kofi** [-ko:vɪ] m. Vogterhytte (til Brug i daarligt Vejr). **-krókur** [-kroᵘ:goϙ, -kroᵘ:koϙ] m. Krogvej, Afstikker, som en Hyrde maa gøre: (Ordspr.) *margur er smalakrókurinn* (GJ.), Hyrden maa gøre mangen en Afstikker, løbe mange smaa Ærender. **-lamb** [illegible] n. [illegible] gives Faarehyrden for tro Pasning (JÁÞj. II. 579). **-maður** [-ma:ðøϙ] m. Hyrde: *sér eignar smalamaður* [illegible]. **-menska (-u)** [-mɛn·sga] f. Faarevogtning. **-mykja** [-mɪ:ɡ̊a, -mɪ:ꝁa] f. Faaregodning (EÓlLach. 8). **-mjólk** [-mjoᵘλ·k, -mjoᵘl·k] f. Faarebestandens samlede Mælk Mikkelsdag (29. Septbr.), som Hyrden fik til Lön for god Pasning om Sommeren (Lögb. [illegible] '11).

1. **smá langa** [smau:laun·ga] [illegible] (zool.) lille Lange [illegible]. **-langa** [illegible] v. impers. længes efter af og til.

smala nyt [sma:lanɪ:t] f. den Mælk, Faarene giver Morgen og Aften. **-piltur** [-pɪl·doϙ] m. Hyrdedreng. **-pípa** [illegible] Hyrdefløjte. **-poki** [-po:ɡ̊ɪ, -po:kɪ] m. Hyrdetaske. **-reið** [illegible] a. [illegible] *reið.* — **b.** Rideture om Söndagen, is. til andre Kirker end ens egen Sognekirke (Sl.). **-spor** [-sbo:r] n. = **smalafar. -strákur** [-sdrau:goϙ, -sdrau:koϙ] m. Hyrdedreng, Vogterdreng. **-stúlka** [illegible] Hyrdepige. **-sveinn** [-sveid·v] m. = **smalapiltur. -trje** [-trjɛ:] n. = **smali** 3. b.

smá látur [smau·lau:doϙ, -lau:toϙ] a. **1.** [illegible] *lítið)* tilfreds med lidt; *(auðmjúkur)* ydmyg. — **2.** *(nískur)* karrig. — **3.** *(smásmugull)* smaalig, pedantisk. **-laut** [-löy·t] f. lille Fordybning i Terrainet.

smalavísa [sma:lavi:sa] f. Hyrdevers, Hyrdedigt.

smálax [smau:laχs] m. (zool.) lille Laks, Smaalaks, jfr. *berglax.*

smala þúfa [sma:laþu:va] f. Hyrdetue, Tue som en Hyrde sidder paa: (Talem.) *nú er hann kominn á smalaþúfuna,* nu sidder han paa Hyrdetuen, ɔ: er bleven Faarehyrde. **°-æta** [-ai:da, -ai:ta] f. en, der æder Hyrdedrenge, ɔ: Trold.

smá legur [smau:lɛ:qøϙ] a. **1.** [illegible] — **2.** [illegible] lig, ubetydelig. **-leiftur** [-lɛifdoϙ] n. lille Lyn; pl. Smaalyn. **-leikur** [-lɛig·oϙ, -lɛikoϙ] m. Ringhed, Ubetydelighed. **-leitur** [illegible] **1.** *(lítill fyrir mann að sjá)* [illegible] — **2.** [illegible] *í andliti)* med fine, men noget intetsigende Ansigtstræk, jfr. *smáfríður.* **-les** [-le·s] n. Sager, strikkede af *smáband: en tvígirnislesið, sem einnig var nefnt* [illegible] (JAðEin 501). **-lest** [illegible] Ton [illegible] **-lestatal** [illegible] n. Registertonnage, Tonnage. **-letur** [illegible] n. [illegible] Skrift, [illegible] Tryk; Petit, Nonpareille.

smali (-a, -ar) [sma:lɪ] m. **1.** coll. **a.** *(mjólkurær)* Malkefaar, Faar (ogs. om Geder) [illegible] — **b.** [illegible] Kreaturbesætning, Faar, Kvæg. — **2.** *(smalamaður)* Hyrde, Faarehyrde, Vogter; *hengja smala,* ¹) lade det blottede Hoved staa ud af Hætten, medens Hættens Overdel hænger ned paa Ryggen (jfr. JÁÞj. I. 359); ²) trække Strömpe og Sko af paa een Gang uden at løse Skoremmen, saal. at Strömpen bliver hængende i Skoen (Árn.). — **3. a.** *(boginn hjólgaddsendi)* Krumtap. — **b.** *(rokksveif)* Skaglen paa en Rok, det Stykke Træ, hvorved Krumtappen paa Rokkehjulet drejes rundt (Af.).

smá líða [smau:li·ðɪ] vi. forsvinde lidt efter lidt. **-lyginn** [illegible] a. som farer med Smaalögne. **-líkneski** [-lihgnɛsɡ̊ɪ] n. lille Statue, Statuette. **-líta** [-li·da, -li·ta] vi. se af og til: *s. upp,* se af og til op. **-lítill** [-li·dɪdλ, -li·tɪdλ] a. meget lille (oftest med Nægtelse): *Það er(u) ekki smálitlar gjaldaberðar, sem lagðar eru á alþýðu manna* (Alþ. '11, B. [illegible]). **†-ljereft** [-ljɛ·rɛft] n. fint Lærred. **-ljúka** [-lju·ga, -lju·ka] vt. med dat. **1.** göre n-t færdigt efterhaanden, i smaa Portioner: *s. lánsskuld,* amortisere et Laan. — **2.** refl. *smáljúkast: s. upp,* aabnes lidt efter lidt.

smálkamatur [smauλ·gama:doϙ, smaul·kama:toϙ] m. hakket Kødmad.

smálki (-a, -ar) [smauλ·ɡ̊ɪ, smaul·ꝁɪ] m. **I.** *(smælki)* hvad der er smaat, lille Genstand, is. coll. om flere smaa Genstande: *í smálka,* i smaa Stykker. — **II.** spec. **1.** *(rekabútar)* smaa Stykker Drivtømmer. — **2.** *(kornleifar)* Kornrester. — **3.** *(moð, salli)* Horester. — **4. a.** *(saxað ket)* finthakket Kød, Kødaffald. — **b.** (Sl., Skaft.) = *stykkjakæfa,* ogs. undert. = *kæfa: viðmetið s., sem sumir kalla „kæfu“* (BrJÞf. 82). — **†5.** coll. Pølser o. l. der laves af Indmad og enkelte Dele af Kødet: *s. kallast bjúgu, sperðill, magáll og annað þvílíkt ætilegt um tros af slátri* (AM. 221b, 8vo).

small [smad·λ] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **smella.**

smá log [smau:lo·g] n. lille Flamme. **-lok** [-lo·k] n. lille Helleflynder, se *lok.* **-lúða** [-lu·ða] f. lille Flynder. **-lækka** [-laihga] vi. og vt. blive (göre) lavere lidt efter lidt; nedsætte efterhaanden: *s. verðið.* **-lækur** [-lai·goϙ, -lai·k-] m. lille Bæk: (Ordspr.) *margir smálækir gera mikla á* (SchMal), mange Bække smaa gör en stor Aa. **-læna** [-lai·na] f. lille Bæk el. Aa. **-læti** [-lai·dɪ, -lai·tɪ] n. **1.** *(nægjusemi)* Nøjsomhed, Ydmyghed. — **†2.** *(níska)* Karrighed. — **†3.** *(smásmygli)* Smaalighed, Pedanteri. **-mangari** [-mauŋgarɪ] m. Høker. **-mannlegur** [-manlɛ·qøϙ] a. som tyder paa en Mand af smaalig el. ubetydelig Karakter. **-menni (-is,** pl. ds.) [-mɛn·ɪ] n. **1.** ubetydelig Person; ringe Personlighed: *s. í öllu sínu fari;* — pl. Smaafolk, ringe Folk, Stakler: *Enda ættum við ekki, ef í það fer, að vera bara* [illegible], *að við rændum ekki að útvega* [illegible] (Alþ. '11, B. II. 267—268). — **2.** *(lítill maður vexti)* Person lille af Vækst. **°-met** [-mɛ·t] n. Decigram (Ísaf. '11, 10). **-mylgra** [-mɪlgra] vt. med dat. uddele efterhaanden og i smaa Portioner. **-mylja** [-mɪlja] vt. pulverisere. **-minka** [-miŋ̊ga, -miŋka] vi. og vt. aftage, blive mindre og mindre efterhaanden; forsvinde efterhaanden; göre n-t efterhaanden mindre og mindre; afknappe n-t efterhaanden: *s. matarskamtana.* **-mjaka** [-mja·ga, -mja·ka] vt. med dat. bevæge lidt efter lidt: *smámjakaði hann sér aptur á bak undan henni* (JÁÞj. I. 610). **-mjókka** [-mjoᵘhga] v. impers.: *e-ð smámjókkar,* n-t bliver efterhaanden mere smalt; — vt. *s. e-ð,* göre n-t efterhaanden smallere. **-mjólk** [-mjoᵘλk, -mjoᵘlk] af. som kun malker lidt: *s. kýr.* **-mola** [-mo·la] vt. **1.** *(mylja smámsaman)* knuse lidt efter lidt. — **2.** *(mylia smátt)* smaaknuse, slaa i Kras. **-molar** [-mo·laϙ] mpl. smaa Stykker, Kras.

smámsaman [smaum·sa·man] adv. (ogs. i to Ord: *smám saman,* se *smár)* lidt efter lidt, efterhaanden.

smámul [smau:mʏ·l] n. smaa Smuler: *brýta í s.* (GFrTis. 245).

smámuna legur [smau:mʏnalɛ:qøϙ] a. **1.** *(smásmuglegur)* smaalig. **2.** *(lítilvirðulegur)* ubetydelig. **-maður** [-ma·ðøϙ] m. Pedant. **-samur** [-ṣa:møϙ] a. smaalig. **-semi** [-sɛ:mɪ] f. indec. Smaalighed.

smá munir [smau:mʏ·nɪϙ] mpl. Smaating, Bagateller, Ubetydeligheder. **-murta** [-mʏϙda] f. meget lille Fisk, spec. Forel, jfr. *murta.* **-mæli** [-mai·lɪ] n. lille Mæle [illegible]. **-mæling** [illegible] f. Detailmaaling: *að smámælingu stranda (Detaillemaaling) vantar* (ÞThLfr. III. 301). **-mælir** [-mai·lɪϙ] m. Mikrometer. **-mæltur** [-maiλdøϙ] a. noget læspende, som har en utydelig Udtale. **-mær** [-mai·r] f. lille Pige; — pl. *smámeyjar,* Smaapiger. **-mölva** [-mölva] vt. slaa i Smaastykker. **-möndull** [-möndodλ] m. Lilleakse. **-möskvaður** [-mösgvaðøϙ] a. med smaa Masker: *smámöskvað net.*

smán (-ar, -ir) [smau:n] f. **1.** *(skömm)* Vanære, Skam. — **†2.** *(glæpur, ódæði)* Udaad. — **3.** n-t ringe og ubetydeligt, Bagatel: *þóknast yður svo lítil smán* (Landeyjar). — **4.** *smánin,* som Kæleord, is. i Tiltale til Dyr = *aumínginn,* sølle Skind, dit lille Kræ.

smána (a) [smau:na] vt. **1. a.** haane, forhaane, tilföje Skam: *s. e-n;* intr. *s. í e-m,* ds. (Breiðf.). — **b.** = *skamma* II. 3.: *Smánastu ofan,* skam dig dog og gaa ned! (JÁÞj. I. 548); *smánastu og gerðu það* (Vf.). — **2.** overf. forhaane en ved at give en en meget lille Gave el. lign.: *þú fyrirgefur, að jeg s. þig með svona litlu* (Sl.), jfr. forsmaa ikke denne Ubetydelighed. — **3.** skælde ud: *jeg smánaði hann til þess,* jeg skældte ham ud til han gjorde det (Vf.).

smá nabbi [smau:nab·ɪ] m. lille kejleformet Forhöjning; lille Vorte. **-nál** [-nau·l] f. **1.** *(lítil nál)* lille Naal. — **2.** *(lítill fiskur)* meget lille Fisk, spec. Torsk (Vf.) el. Laks.

°smánar blástur [smau:narblaus·doϙ] m. Udpiben, Udpibning. **-boð** [-bo:ð] n. egl. usselt Bud; ussel Betaling: *Þetta líka smánarboðið!* (Alþ. '11, B. 396). **-borgun** [-bor·gøn] f. skammelig ussel Betaling. **-yrði** [-ɪr·ðɪ] n. Smædeord. **-laus** [-löy·s] a. ubeskæmmet. **-legur** [-lɛ·qøϙ] a. skammelig, vanærende; — adv. *-lega,* skammelig, paa en vanærende Maade. **-mát** [-mau:t] n. skammeligt Mat (i Skak). **-nær** [-nai:r] adv. comp. = *skammarnær: s. væri þjer að þegja,* det vilde være mere passende for dig at tie stille. **-orð** [-or·ð] npl. = **smánaryrði.**

smánarra [smau:nar·a] vt. narre lidt efter lidt.

smánarskrif [smau:naϙsgrɪ:v] n. Skændskrift.

smá narta [smau:naϙda] vi.: *s. í e-ð,* gnave el. pille lidt efter lidt af n-t, gnalle paa n-t, stikke til (Maden), jfr. endv. *narta.* **-neglingur** [-nɛgliŋ·goϙ] m.: *borð-við, sem smá-neglingr er í af kvistum* (hvori der sidder nogle smaa Knaster) (LFR. III. 219). **-neyti (-is)** [-nei·dɪ, -nei·tɪ] n. coll. Smaakvæg, Kalve. **-nykra** [-nɪ·gra, -nɪ·kra] f. (bot.) liden Vandaks (potamogeton pusillus). **-nýtinn** [-ni·dɪn, -ni·tɪn] a. som fører sig til Nytte selv ubetydelige Ting. **-nýtni** [-nihdnɪ] f. indec. det at føre sig selv ubetydelige Ting til Nytte (EÓlKv. 23). **-nosturslegur** [-nosdøϙslɛ:qøϙ] a. pertentlig. **-nosturssemi** [-nosdøϙsɛ:mɪ] f. indec. Pertentlighed. **-opna** [-o·hbna] vt. aabne lidt efter lidt. **-orð** [-or·ð] n. (gramm.) Partikel, Smaaord, spec. Forholdsord, Bindeord el. Udraabsord (JÓfDm. 103). **-orusta** [-o·rɵsda] f. Fægtning, Træfning. **-panna** [-pan·a] f. lille Pande. **-para** [-pa·ra] f. Krumme, Smule. **-peningar** [-pɛ·niŋgaϙ] mpl. Smaapenge, Skillemønt. **-petti** [-pɛhdɪ] n. lille Plet. **-piltur** [-pɪλdøϙ] m. lille Dreng, Smaadreng. **-písl** [-pisλ] f. lille Barn, Stump, Smaafyr. **-prettir** [prɛhdɪϙ] mpl. Smaakneb.

smár (smá, smátt, comp. **smærri,** superl. **smæstur)** [smau:r, smau:, smauht, smai:rɪ, smais·doϙ, (pop.) smaið·sdøϙ] a. **I. 1. a.** om Störrelsen: lille (smaa) (af Vækst), ringe: *margur er knár, þótt hann sje s.,* mangen er stærk, selv om han er lille af Vækst; *smátt hundrað* = 100; mods. *stórt hundrað* = 120; *líta smáum augum á e-ð,* se ned paa n-t; *mylja e-ð mjölinu smærra,* pulverisere n-t; (Ordspr.) *margt smátt gerir eitt stórt,* mange Bække smaa gör en stor Aa; *margur á því fátt, að hann eigi nýtir smátt,* mangen er fattig, fordi han ikke fører sig det smaa til Nytte; *smátt markar stórt* (GJ.), det smaa viser hen til det store; *mola e-ð í smátt,* pulverisere n-t; *skifta í smátt,* veksle Penge i smaa Mønt. — **b.** spec. om Smörret i en Kærne, naar Smörret ikke rigtigt er skilt ud: *strokkurinn er heldur s.* (Árn.). — **2.** fin: *s. þráður,* fin Traad; *s. sandur,* fint Sand. — **3. a.** n. *smátt* som adv.: *höggva smátt,* uddele smaa Hug

(men *höggva í smátt*, hugge i smaa Stykker), *verkið gengur smátt*, Arbejdet gaar ikke rask fra Haanden, gaar smaat. — **b.** *smám saman*, *smátt og smátt*, lidt efter lidt; successivt, Tid efter anden, efterhaanden; †*smærrum*, *smærrum saman*, endnu mindre. — **II.** som förste Sammensætningsled: **a.** i Verber, betegnende: efterhaanden, lidt efter lidt: *smábatna*, *-fjölga* osv. — **b.** foran subst. og adj. som Dim., is. hyppigt foran kollektive Udtryk og Flertalsord.

smá ráður [smau:rau·ðoϱ] a. som kun raader til el. vover sig ud i ubetydelige Foretagender. **-rakaður** [-ra·gaðoϱ, -ra:k-] a. tæt barberet (Eimr. IX 208).

smaragð (-s, -ar) [sma·raqð, -aqþ] m. Smaragd. **-grænn** [-ð-grai·d̥n] a. = **smaragðlitur. -legur** [-lɛ:qoϱ] a. smaragdlignende. **-litur** [-lɪ:doϱ, -lɪ:t-] a. smaragdgrön. **-steinn** [-þ-sdɛid̥n] m. Smaragd.

smáragrund [smau:ragrʏn·t] f. Eng, bevokset med Kløver (JHall. 152).

smárakki [smau:rahgɪ] m. lille Hund.

smára lína [smau:rali:na] f. Fiskeline (Af.). °**-móðir** [-mo͡u:ðɪϱ] f. Kløverens Moder, ɔ: Jorden: *með honum (o: ilminum) smáramóður kera* (GKonÆf. 129). **-súra** [-su:ra] f. = **gauksúra.**

smá regn [smau:rɛgn] n. Støvregn. †**-reiða** [-rɛi·ða] f. Smaaredsel, Smaaredselstiende (til en Præst). **-reifar** [-rɛi·vaϱ] fpl. (bot.) Smaasvøb (involucellum). **-reki** [-rɛ·ɟɪ, -rɛ·k̥ɪ] m. mindre Stykker Drivtømmer.

smári (-a, -ar) [smau:rɪ] m. **1.** (bot.) hvid Kløver (trifolium repens): (Ordspr.) *ekki er smjörs vant, þá s. er fenginn* (GJ.), Smör mangler ikke, naar Kløver er kommen paa Marken. — **2.** *(lítill sjór)* ringe Søgang, Krusninger.

smá riðinn [smau:rɪ·ðɪn] a. med smaa Masker: *smáriðið net*. **-ríki** [-ri·ɟɪ, -ri·k̥ɪ] n. Smaastat. **-ríll** [-ridλ] m. coll. Börn: *gengur ... mikill fjöldi af borgarlýð ... en ... undan, hverju að kepptur eru með þeim eldri að syrgja* (JÓlInd. 287). **-rit** [-rɪ·t] n. lille Skrift, Pjece; pl. Smaaskrifter. **-ritlingur** [-rɪhdliŋgoϱ] m. lille Skrift, Pjece. **-rjena** [-rjɛ·na] vi. aftage lidt efter lidt. **-rjetta** [-rjɛhda] vi. rette efterhaanden, vedblive at rette. **-ræði** [-rai·ðɪ] n. Smaating; *(ögn)* Ubetydelighed, Smule. **-ræðismál** [-raiðɪsmau:l] n. ubetydelig Sag. **-ræðisstarf** [-raiðɪsdar·v] n. ubetydeligt Arbejde. **-rægja** [-rai·ja] vt. bagvaske lidt efter lidt. **-saga** [-sa:qa] f. kort Fortælling; Anekdote. **-sal** [-sau·l] f. lavsindet Person. **-sala** [-sa·la] f. Detailhandel: *selja í smásölu*, sælge en detail. **-salaleysi** [-salalɛi:sɪ] n. Mangel paa Smaahandlere. **-sálarháttur** [-saulaϱ(h)auhdoϱ] m. Lavsindethed. **-sálarlegur** [-saularlɛ:qoϱ] a. lavsindet, snæverhjærtet, lumpen. **-sálarskapur** [-saulaϱsga:boϱ, -sga:poϱ] m. Lavsindethed, Snæverhjærtethed, Lumpenhed; Smaalighed. **-sali** [-sa·lɪ] m. Smaakøbmand, -handlende; Detailhandler (mods. *heildsali*). **-salt** [-saλt] n. fint Salt. **-saman** [-sa·man] adv. = **smámsaman. -sandur** [-sandoϱ] m. fint Sand. **-sár** [-sau·r] n. lille Saar. **-sauður** [-söy·ðoϱ] m. lille ung Bede el. Faar. **-saumur** [-söy·moϱ] m. coll. smaa Söm. **-segl** [-sɛgλ] n. lille Sejl; °Mesan. °**-seglsdragreipi** [-sɛgλsdraq·rɛibɪ, -rɛipɪ] n. Krydsfald. **-seiði** [-sɛi·ðɪ] n. coll. og npl. = **smáfiskur.** °**-sigla** [-sɪgla] f. Mesanmast.

°**smásiglu ás** [smau:sɪgloau:s] m. Mesanbom. °**-pallur** [-pad·loϱ] m. Krydsmærs. °**-rá** [-rau:] f. Krydsraa, Bergineraa. °**-reiði** [-rɛi:ðɪ] m. Mesanvant.

smá síld [smau:silt] f. Smaasild (is. 26—30 cm. lang) (Stj. '11, B. 115). **-synd** [-sɪnt] f. Smaasynd. **-sjá (-r, -r)** [-sjau·] f. Mikroskop. **-skaði** [-sga·ðɪ] m. Smaaskade, ubetydeligt Tab. **-skafa** [-sga·va] f. en lille *vallarskafa* (s. d. O.). **-skammir** [-sgam·ɪϱ] fpl. ubetydelig Irettesættelse: (Ordspr.) *ekki smeykist strákurinn við smáskammirnar* (GJ.), jfr. der skal skarp Lud til skurvede Hoveder. **-skamtalyf** [-sgaṃdalɪ:v, -sgamta-] n. homøopatisk Medicin. **-skamtalækning** [-sgaṃdalaihgniŋk, -sgamta-] f. homøopatisk Kur. **-skamtalæknir** [-sgaṃdalaihgnɪϱ, -sgamta-] m. Homøopat. **-skamtaskottulæknir** [-sgaṃdasgohdolaihgnɪϱ, -sgamta-] m. homøopatisk Kvaksalver. **-skamtur** [-sgaṃdoϱ, -sgamtoϱ] m. lille Dosis. **-skána** [-sgau·na] vi. efterhaanden blive bedre. **-skeri** [-sɟɛ·rɪ] m. (Bogb.) Smalskæreapparat. °**-skíði** [-sɟi·ðɪ] npl. Pindebrænde. **-skifta** [-sɟɪfda] vt. med dat. **1.** skifte el. fordele lidt efter lidt. — **2.** skifte el. fordele i smaa Portioner; — pp. *smáskiftur*, fint fordelt. **-skýjaður** [-sɟi·jaðoϱ] a. overtrukken med Smaaskyer. **-skip** [-sɟɪ·p] n. Smaaskib, lille Skib, lille Fartöj. **-skipaskrá** [-sɟɪbasgrau:, -sɟɪpa-] f. Fortegnelse over mindre Skibe. **-skitlegur** [-sɟɪ(h)dlɛ·qoϱ, -sɟɪt-] a. ubetydelig, ringe (is. af Udseende): *hú þer þótt [illegible] smáskitlegan hinn, [illegible]* (JS. Br. 206). °**-skjöldungur** [-sɟöldũŋgoϱ] m. en, der har et lille Skjold, Peltast. **-skjöldur** [-sɟöldøϱ] m. et lille Skjold. **-skógur** [-sgo͡u·(q)oϱ] m. lille Skov; Smaakrat. **-skóli** [-sgo͡u·lɪ] m. lille Skole; — pl. Smaaskoler. **-skorinn** [-sgo·rɪn] a. **1.** smaat skaaren (mods. groftskaaren, f. Eks. om Snustobak): *smáskorið tóbak*, *[illegible]*. — **2.** *(smáleitur)* med fine Ansigtstræk. **-skref** [-sgrɛ·v] n. **a.** lille Skridt. — °**b.** (mus.) halv Tone. **-skrefa** [-sgrɛ·va] a. indec. med smaa Skridt. **-skríkja** [-sgri·ɟa, -sgri·k̥a] vi. smaale, smaahvine. **-skrítinn** [-sgri·dɪn, -sgri·tɪn] a. smaapudsig. **-skrækir** [-sgrai·qɪϱ, -sgrai·k̥ɪϱ] mpl. smaa Hvin. **-skuld** [-sgʏlt] f. lille Gældspost; pl. *-skuldir*, Klatgæld. **-skurður** [-sgʏrðoϱ] m. (Bogb.) Smalskæring. **-skúta** [-sgu·da, -sgu·ta] f. lille Skude. **-skvompa** [-sgvoṃba, -sgvompa] f. lille Fordybning. **-slægð** [-slaiqð, -slaigþ] f. Snuhed i det smaa. **-slægðarsvipur** [-slaiqðaϱsvɪ:boϱ, -slaigðaϱsvɪ:poϱ] m. Svinepoliskhed. **-slægur** [-slai·qoϱ] a. svinepolisk. **-smakkur (-s, -ar)** [-smahgoϱ] m., **-smatti (-a, -ar)** [-smahdɪ] m. lille Smule, lille Portion; i Udtr. *í smásmökkum (-smöttum)*, en detail, stykkevis, i smaa Kvantiteter: [illegible] (JSIn. [illegible]). **-smíði** [-smi·ðɪ] n. **1.** ubetydeligt Smedearbejde, spec. coll. *(litlir smíðisgripir)* smaa smedede Genstande (is. af Metaller). — **2.** lille Ting, lille Sag, Ubetydelighed: *hvar er pokinn minn þá, hann held eg se ekkert s.* (JÁÞ. II. 39): *jöklarnir eru s. í samanburði við jökla í Noregi og Alpafjöllum* (Eimr. XII. 33). **-smygli** [-smɪglɪ] f. indec. **1.** *(smásálarskapur)* Smaalighed; *(smámunasemi)* Pedanteri. — **2.** *(hártogun)* Spidsfindighed, Sofisteri. — †**3.** *(skarpskygni)* Skarpsindighed. **-smyglislegur** [-smɪglɪslɛ:qoϱ] a. smaalig, pedantisk. **-smokkur** [-smohgoϱ] m. lille Portion, lille Bylt (jfr. *smásmatti, smakkur, -snakkur*): *né flytja smásmokkana heim á stórum sleða* (GFrTís. 90). **-smugall** [-smʏ·qadλ] a. **1.** *(smásmuglegur)* pedantisk, nöjeregnende, smaalig: *vera s.*, gaa i det smaa. — **2. a.** *(nákvæmur)* gennemtrængende, fin, skarp. — **b.** *(skarpur)* skarpsindig, fin, subtil. **-smuglegur** [-smʏqlɛ·qøϱ] a. **1.** smaalig, pedantisk: *hann var svo s., að hann ljet merkja alla vasaklúta sína með tölum og brúkaði þá svo eftir röð.* — **2.** sofistisk, spidsfindig: *með smásmuglegum lagaskýringum má þykjast sanna margt.* — **3.** *(nákvæmur)* nöjagtig. — **4.** adv. *-lega*: **a.** paa en pedantisk, smaalig el. spidsfindig Maade. — **b.** med stor Omhu, nöjagtig. **-smugulegur** [-smʏqolɛ:qøϱ] a. = **smásmuglegur. -smugull** [-smʏ·qødλ] a. = **smásmugall. -snakkur** [-snahgoϱ] m. lille Portion (jfr. *smásmakkur, -smatti*) i Udtr.: *í smásnökkum*, plukvis, i Stykkevis. **-snúningar** [-snu·niŋgaϱ] mpl. smaa (ubelejlige) Forretninger; Smaaærinder: *hafa dreng til smásnúninga*, have en Dreng til at løbe Smaaærinder. **-snurða** [-snʏrða] f. en lille Kurve, lille Mislighed, lille Ubehagelighed. **-sóa** [-so͡u·a] vt. med dat.: *s. e-u*, bortødsle n-t efterhaanden el. i smaa Portioner, klatte n-t bort. **-sorfinn** [-sorvɪn] a. fint filet, fint pulveriseret: *smásorfin horn* (LFR. X. 108). **-sparnaður** [-sbardnaðoϱ] m. Besparelse i det smaa. **-spjöld** [-sbjölt] npl. (Bogb.) Duodesbræder. **-spraka** [-sbra·ga, -sbra·ka] f., **-sprek** [-sbrɛ·k] n. lille Helleflynder, jfr. *sprek*. **-sprotar** [-sbro·daϱ, -sbro·taϱ] mpl. smaa Klynger, smaa Partier: *utan til er skógur í smásprotum fast uppi við hamra* (ÞThFerð. III. 80). **-spunninn** [-sbʏn·ɪn] a. fint spunden, fin. **-stafur** [-sda·voϱ] m. lille Bogstav; lille Stok. **-stakkur** [-sdahgoϱ] m. lille Stak; *í smástökkum*, i smaa Kvantiteter (jfr. *smásmakkur, -smatti, -snakkur*). **-steik** [-sdɛi·k] f. Smaasteg, lille Steg: *Á Grikklandseyjum láta menn söl í smásteikur sínar til svignis* (JSVb. 94). **-steinn** [-sdɛid̥n] m. lille Sten. **-steinóttur** [-sdɛi·no͡uhdoϱ] a. fuld af smaa Stene. **-stela** [-sdɛ·la] vt. med dat. smaastjæle, rapse. **-sterkja** [-sdɛϱɟa] vt. göre stærkere efterhaanden: *s. (litunarlög)* (Klp. III. 133). **-stía** [-sdi·ja] f. lille Sti el. Aflukke. **-stígur** [-sdi·qøϱ] a. **1. a.** som tager korte Skridt: *hann er ósköp s.* — **b.** overf. som gör ringe Fremskridt: *s. í námi.* — °**c.** (mus.) *smástíg tónaröð*, kromatisk Skala. — **2.** *(um skrúfur)* med lille Skruegangshöjde. °**-stika** [-sdɪ·ga, -sdɪ·ka] f. Millimeter. **-stynja** [-sdɪnja] vi. smaasukke. **-stirni** [-sdɪ(r)dnɪ] n. coll. Asteroider, Smaaplaneter. **-stytta** [-sdɪhda] vt. forkorte lidt efter lidt. **-stjarna** [-sdja(r)dna] f. lille Stjærne. **-stólpi** [-sdo͡uλbɪ, -sdo͡ulpɪ] m. Smaapille. **-straumsfjara** [-sdröymsfja:ra] f. Ebbe ved Nipflod. **-straumur** [-sdröy·moϱ] m., **-streymi (-is)** [-sdrɛi·mɪ] n. Nipflod. **-streymt** [-sdrɛiṃt, -sdrɛimt] an. Nipflod, Lavvande. **-strikaður** [-sdrɪ·gaðoϱ, -sdrɪ·k-] a. skraveret. **-stöng** [-sdöyŋk] f. lille Stang. **-súla** [-su·la] f. lille Söjle. **-sveinaskóli** [-svɛinasgo͡u:lɪ] m. Pogeskole. **-sveinlegur** [-svɛinlɛ·qoϱ] a. som passer sig for Drenge. **-sveinn** [-svɛid̥n] m. **a.** lille Dreng; Dreng til Opvartning og til at løbe Ærinder. — **b.** *(á stóru veitingahúsi)* Piccolo. — **c.** *(stórhöfðingja)* Kammertjæner: *varð svo s. Steins biskups* (ÞThLfr. II. 326). **-sveipur** [-svɛi·boϱ, -svɛi·poϱ] m. (bot.) Smaaskærm (umbellula). **-svik** [-svɪ·k] npl. Bedragerier i det smaa, Smaakneb. **-sæta** [-sai·da, -sai·ta] vt. og vi. sætte op i smaa Stakke (om Hø). **-sæti** [-sai·dɪ, -sai·tɪ] n. coll. smaa Høstakke. **-sök** [-sö·k] f. ringe, ubetydelig Aarsag el. Anledning; *(lítilfjörleg ákæra)* ringe Brøde el. Beskyldning. **-sölubúð** [-söløbu:ð] f. mindre Butik, Høkerbod. **-söluverð** [-söløvɛr·ð] n. Detailpris(er). **-tala** [-ta·la] vi. tale af og til. **-tauta** [-töy·da, -töy·ta] vi. og vt. med dat. mumle sagte; smaabande. **-teinóttur** [-tɛi·no͡uhdoϱ] a. smalstribet. **-tentur** [-tɛṇdoϱ, -tɛntoϱ] a. med smaa Tænder; smaatakket. **-tigl** [-tɪgλ] n. lille Rude el. Tærning; *(múrsteinn)* lille Mursten, Klinke. **-tiglóttur** [-tɪglo͡uhdoϱ] a. smaatærnet. **-tínast** [-ti·nast] vrefl.: *s. burt*, gaa bort den ene efter den anden. °**-tónleikur** [-to͡unlɛigoϱ, -lɛikoϱ] m. Operette. **-torfa** [-torva] f. lille Stykke Jord: *þar eru melhnausar í smátorfum hér og hvar* (ÞTh. Lýs. I. 250).

smatti (-a, -ar) [smahdɪ] m. Smule (jfr. *smásmatti*).

smá tækur [smau:tai·goϱ, -tai·koϱ] a. **1.** paaholden, knap, karrig: *þykja oft smátækir á eigin framlög* (JTrL. 307). — **2.** som tager lidt, beskeden: *Nóg áttu og hrósir áður til smátækra heimilisbarta* (PGíD. 78). **-tæta** [-tai·da, -tai·ta] vt.: *s. í sundur*, sønderrive lidt efter lidt. **-töng** [-töyŋk] f. lille Tang, Naptang. **-tönn** [-tön] f. lille Tand; fin Tand (paa en Sav el. desl.). **-ufsi** [-ʏfsɪ] m. lille Sej.

smaug [smöy·q] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **smjúga.**

smá unninn [smau:ʏn·ɪn] a. = **smágjör. -útgjöld** [-u·tɟölt] npl. Smaaudgifter. **-vala** [-va·la] f. Ankelkode. **-vald** [-valt] n. lille Magtomraade, lille Stat, Provins. **-varningur** [-vardniŋgoϱ] m. Smaakram. **-vaxa** [-vaχsa] vi. vokse efterhaanden el. lidt efter lidt; — pp. *-vaxinn*, lille af Vækst; ringe, uanselig, ubetydelig. **-vegis** [-vɛi·jɪs] a. indec. **a.** ringe, ubetydelig: *s. hlutir*, Smaating; — adv. i det smaa. — **b.** brugt i subst. Bet.: Bagatel(ler), Smaatteri(er). **-veikjast** [-vɛi·ɟast, -vɛi·k̥-] vrefl. blive syg den ene efter den anden. **-venja** [-vɛnja] vt. vænne lidt efter lidt: *s. sig öðrum mat.* **-ver** [-vɛ·r] n. lille Jordplet el. Strimmel: *þar eru slægjur nokkrar í smáverum og dældum fram með lækjum* (ÞThFerð. III. 133). **-vera** [-vɛ·ra] f. lille Væsen; Mikrob; Bacille. **-verk** [-vɛϱk] n. **1.** *(lítið verk)* lille Arbejde: *þetta er ekkert s.* — **2.** fine Sirater (i og uden paa Bøger). **-verulíf** [-vɛroli:v] n. coll. levende Smaaævsener, Mikrober: *allur hinn mikli grúi af smáverulífi í mold og vötnum* (ÞThLýs. II. 580). **-veröld** [-vɛ·rölt] f.

lille Verden. **-viði (-is)** [-vı ðı] n. coll. Smaabuske, -krat, Kvas. **-viðri (-is)** [-vıðrı] n. stille, roligt Vejr. **-viður** [-vı ðoǫ] m. = **smáviði. -vik** [-vı·k] npl. smaa Ærinder, Smaaarbejder. **-vikamaður** [-vıgama:ðoǫ, -vıka-] m. Mand, som beskæftiger sig med Smaating (GFrTıs 220). **-víkka** [-vihqa] vi. og vt. udvide (sig) lidt efter lidt. **-vindlingur** [-vındlıŋgoǫ] m. lille Cigaret. **-vinur** [-vı noǫ] m. Ven, lille af Vækst, lille Ven. **-virkur** [-vıǫgoǫ] a. som faar kun lidt udrettet. **-vitja** [-vı d.a, -vı tja] vi. og vt. med gen.: *s. um e-ð*, se undertiden til n-t; *s. e-s* (el. *um e-n*), se af og til ind til en (syg). **-vægi (-is)** [vaı ı] n. **a.** Ubetydelighed: *En smá-vægin eru löngum lýmsk* (GFrÓl. 11). **b.** coll. *(smáverur)* smaa Væsener (Eimr. V. 136). **-vægilegur** [-vaıjlı:qoǫ] a., **-vægur** [-vai qoǫ] a. ubetydelig. **-völtur** [-vœ̈ldoǫ] fpl. Smaatapper. **-þarmar** [-þarmaǫ] mpl. Tyndtarme. **-þjóð** [-þjo ð] f. lille Folk. **-þjófnaður** [-þjo bnaðoǫ] m. Rapseri, Smaatyveri. **-þverra** [-þvɛr a] vi. aftage lidt efter lidt. **-þægur** [-þai qoǫ] a. som nøjes med lidt: (Ordspr.) *s. er ott hinn [illegible]* (GJ), gærrig nøjes ofte med lidt. **-æð** [-aı ð] f. lille Aare. **-ögn** [-ögv] f. lillebitte Smule; (kem.) Molekule. **-öxi** [-oχ ı] f. lille Økse.

smeðja (-u) [smɛð ja] f. **1.** *(bragð, sem veldur [illegible])* vammel Smag, for megen ækel Fedme el. Sødme. — **2. a.** *([illegible] maður)* sødttalende Person. — **b.** *(hestur, sem er mjög þýður i [illegible])* Hest, som har en trippende, blød og behagelig Gangart, men som [illegible] er n-t særligt vej.

smeðju bragð [smɛð jobraqð, -brag [illegible]] n. = **smeðja** 1. **-kál** [-kau l] n. (bot.) Strandarve (honckenya). **-legur** [-l [illegible]] a. [illegible], sleſk: *s. matur; smeðulegt hrós; s. maður*, [illegible] adv. *-lega*. **-læti** [-laı dı, -laı tı] npl. sleske Geberder. **-skapur** [-sga boǫ, -sga poǫ] m. Sleskhed.

°**smeygivoð** [smɛı jıvo:ð] f. Stikløgen.

smeygja (ði) [smɛı ja, smɛı ðı, [illegible]] [illegible] **I.** vt. med dat. **1.** smøge, putte, liste ind: *s. e-u [illegible]*, smøge n-t af sig; *hann [illegible] af sjer fjötrunum; — hún smeygði ermunum upp [illegible] olboga*, hun smøgede Ærmerne op over Albuen; *s. sjer*, liste, snige sig, smutte, *hann smeygði sjer út um gluggann*, han smuttede ud af Vinduet, han [illegible] ud af Vinduet; *hann smeygði sjer gegnum mannþrönginn*, han [illegible] sig gennem Menneskevrimmelen. *s. sjer [illegible] e-ð [illegible]*, tage n-t paa (i) en Fart. — **2.** overf.: *s. e-u fram af sjer*, smøge af sig, liste sig [illegible] n-t: *[illegible] safnaðarinnir væri ekki skyldir til að [illegible] því fram af sér* (Alþ. '11, B. 512–513). *s. e-u inn í e-n*, prakke en n-t paa. *s. sjer inn í e-s staðar*, skaffe sig Adgang, Indpas et Sted; *s. sjer inn [illegible] e-n* (el. *hjá e-m*), indsnige sig hos en; *s. sjer [illegible] úr* (el. *[illegible]*) *e-u*, sno sig fra n-t, trække sig ud af Spillet. *s. sjer [illegible]* ud hos en anden: *Jóni lánaðist að s. sjer upp [illegible] mundar.* — **II.** refl. *smeygjast*: *s. undan e-u*, smutte fra n-t.

smeygur (-s, -ir) [smɛı.qoǫ, [illegible]] m. **1.** *([illegible] um kúm)* Halsbaand paa Kreaturer. — **2.** *([illegible])* [illegible] paa [illegible]. **3.** *(lykkja)* Løkke (paa en Snor), Strop: *Með [illegible] með smeyg svo víðum, að göngumaður [illegible] smeygt honum [illegible] sjer* (BJLVs. 46). [illegible] som Leg: *[illegible]* (ÓDavSk. 130). — **4.** en Slags Hilde, hvormed en Hest [illegible] sammen (jfr. *hnapphelda*), Hilden bestaar af en Løkke, der [illegible] sammen mellem Benene.

smeykinn [smɛı.qın, smɛı [illegible]] a. kryb[illegible]nde, sleſk.

smeykjast (ti) [smɛı.jast, smɛı [illegible]] refl. tabe Modet [illegible] *skammirnar* (Malsho.)

smeyklegur [smɛı·gl qoǫ, smɛı·k-] a. glat, sleſk.

smeykur [smɛı.goǫ, smɛı.koǫ] a. ængstelig, lidt bange: [illegible] jeg er bange for: *vera hvergi s.*, ikke frygte noget, holde Ørene [illegible].

smeira (-u) [smɛı:ra] f. Fedt, der siveder ud af Sæl[illegible] (BreiðJ.)

1. **smeita (-u)** [smɛı.da, smɛı.ta] f. fedtholdig Damp, Fedtdamp.

2. **smeita (-u)** [smɛı:da, smɛı.ta] f. (Ar., Sch.) = **hræðsla.**

3. **smeita (ti)** [smɛı..da, smɛı ta, smɛı:hdı] vt. (jfr. *smelta*) emaillere.

smeiting (-ar) [smɛı:dıŋk, smɛı.t-] f. Emaillering.

smeitur (-s, -ar) [smɛı.doǫ, smɛı.toǫ] m. **1. a.** *(skráma)* Saar, Skramme. — **b.** *(mar)* blaa Farve paa Huden el. Hævelse af Slag (BH.). — **2.** overf.: *fá smeitinn af e-u*, faa de ubehagelige Følger af n-t at mærke, faa en dyrekøbt Erfaring m. H. t. n-t.

smekk bætir [smɛhkbaıdıǫ, -baıtıǫ] m. (jfr. *munnbætir*) Krydderi: *hafa eitð með til smekkbætis eða tilbreytingar* (Alþ. '11, B. II 1656); *ýmislegt skáldað inn í til smekkbætis* (PThLitr. IV. 248). **-daufur** [-döy·voǫ] a. flov af Smag, som har en flov Smag. **-efni** [-ɛ·bnı] n. Smagsstof. **-góður** [smɛhgo ðoǫ] a. **1.** *(ljúffengur)* velsmagende. — **2.** *(smekkvís)* som har en god Smag. **-illur** [smɛhgıdloǫ, -ıdloǫ] a. ildesmagende. **-laus** [-löys] a. smagløs. **-legur** [-lɛqoǫ] a. smagfuld, adv. *-lega*. **-leysa** [-lɛısa] f., **-leysi** [-lɛısı] n. Smagløshed, Mangel paa god Smag. **-maður** [-ma ðoǫ] m. smagfuld Mand.

1. **smekkur (-s, -ir)** [smɛhgoǫ, smɛhgıǫ] m. **1. a.** *(bragð)* Smag: *sjón, heyrn, s. og tilfinning.* — **b.** Mundsmag: *fá smekk af e-u*, ogs. overf.: faa n-t at føle. — **c.** Forsmag: *þeir hafa smekk eilífs lífs.* — **2.** overf. Smag (jfr. *smekkvís, smekkmaður*): *s. manna er mjög margvíslegur.*

2. ?**smekkur (-s, -ir)** [smɛhgoǫ] m. = **slefuspeldi.**

smekk vís [smɛhgvı s] a. smagfuld, adv. *-víslega*. **-vísi** [-vı sı] f. indec. Smag.

1. **smella (-u, -ur)** [smɛd la] f. Trykknap.

2. **smella (smell; small, smullum; smylli; smollið)** [smɛd la, smɛd λ; smad λ, smʏd lom; smıd lı; smod lıð] v. smælde, smække, knalde: **1.** vi. *hurðin small í lás*, Døren smak i; *það el. hann* (ɔ: *boltinn*) *small í þjer*, Bolden ramte dig med et Smæk, Klask; *s. í neista*, blive Fyr og Flamme: *Þeir sem eru eins skittrsdnir af despotíu einsog við erum um margar aldir ættum þó ekki að vera svo tauga-veikir, að s. í neista þó okkur sé misboðið — ekki meira en áður, heldur rétt eins* (JSBr. 571); *rímurnar eru hæðugar, og s. tölavert í munni* (har ganske velklingende Rytmer) (JHall. 314). — **2.** vi. impers.: *smellur í e-u*, n-t knalder: *það small í svipunni*, Pisken knaldede; *hún gaf honum löðrung, svo að small í* (et klaskende Örefigen); *það smellur í [illegible] ([illegible] stendur heima)*, det passer nöjagtig.

3. **smella (ti)** [smɛd la, smɛλ dı] v. **1.** vt. med dat. **a.** smælde, smække, knalde: *s. svipu*, knalde med en Pisk; *s. fingrunum*, knipse med Fingrene, (Ordspr.) *það er hægt að s. fingrunum fyrir konunginum með hendurnar í vösunum* (SchMál.), det er let at knipse ad Kongen, naar man har Hænderne i Lommen; *s. hurðinni aftur*, smække Døren i. — **b.** spec. om Trykknapper: *s. saman*, trykke en Knap, et Spænde i; *s. að sjer (frá sjer) kjól*, knappe en Kjole til (op). — refl.: *smellast frá (upp)*, knappes, lukkes fra (op). — **2.** vi. lade smælde: *s. í kringluna*, (lade det) klaske mod Skiven (om Snekastning) (Eimr. III. 109). — **3.** overf. gøre n-t i en Fart. **a.** med dat.: *s. bót á fat; — bíddu rjett á meðan jeg smelli botninum í þetta brjef*; — *s. e-u af*, gøre n-t færdigt i flyvende Fart. — **b.** med acc.: (om en Hat) *Hákon smiður smelti hann* (lavede den), *sem smíðaði margan kóngarann* (ÓDavÞul. 326).

smelli lás [smɛd ılaus] m. Smæklaas. **-láslykill** [-lauslı.ɟıd, -lı.ɟıdλ] m. Smæklaasnøgle.

smellinn [smɛd ılın] a. **1. a.** fyndig, træffende, [illegible], fiks: *smellið svar.* — **b.** velklingende, rytmisk: *s. kveðskapur.* — **2.** *(snjall)* klog[illegible], dygtig: *já, hann er nú smellinn; — Var það s. ágangur, er Íslendingar áttu að gjalda fé til siðs* (Eimr. XIV. 149).

smellur (-s, -ir) [smɛd loǫ] m. **1.** *(hvellur)* Smæld, Smæk; Knald, Knips. — **2.** *([illegible] knuskja)*: *það var þá s.!* (Breiðd., Hf.)

smelt (-s) [smɛλ·t] n. Emaille.

smelta (i) [smɛλ da] vt. **1.** *(bræða)* smælte: *Smiðasmiðar er þar [illegible] mergð. [illegible] eru [illegible], að þar [illegible] smiður [illegible] einmann, aðrir segja einn, sem [illegible] melt rauða. Því [illegible] nefur þá [illegible]* (AM&PJV. II. 276). — **2.** *([illegible])* indlægge (ved Smæltning), emaillere. — pp. *smeltur*, indlagt, emailleret: *dósir með smeltu loki með [illegible].*

smeltuverk [smɛλ·doveǫ·k] n. emailleret Arbeide.

smergill (-ils) [smer·ɟıdλ] m. Smergel.

smetti (-is, pl. ds.) [smɛhdı] n. Snude, (pop.) Fjæs, slet Aasyn: *[illegible]*

smið (-ar, -ar og -ir) [smıːð] f. (jfr. *smíði*) **1. a.** *(það að smíða)* Forarbejdelse, Forfærdigelse. — **b.** Opførelse, i denne Bet. is. i pl.: *vera í smíðum*, være under Arbejde el. Opførelse: *húsið er í smíðum*; — overf.: *[illegible] smíðum*, være i Færd med at skrive en Afhandling. — **2.** *([illegible] er)* Arbejde, Værk (i denne Bet. er *smíð* hyppigere i Nutidssprog). — **3.** pl. *smiðir* **a.** forarbejdede Genstande: *[illegible] smiðir sínar.* — **b.** Smed. — **4.** (overf.) *(uppspuni, lygar)* Opspind.

smíða (a) [smi:ða] vt. (i Skaft. (Hf.) forekommer ogs. stærk Böjning: imp. *smeið*, sup. *smiðið*) **1.** forfærdige, smede, lave, forarbejde: *s. hús*, opføre et Hus, bygge et Hus; *s. skip*, bygge et Skib, en Baad; *s. skrifborð, s. stígvjel, s. brjóstnál* osv. [illegible], lave [illegible], arbejde i Træ, [illegible] udsmede, *s. upp skip [illegible]*, ombygge et Skib, *s. (undir) [illegible] um e-n*, lave en Ligkiste til en. — **2.** abs. være beskæftiget med at forfærdige, lave n-t, is. Smedearbejde: *hann er að smíða allan daginn.* — **3.** overf. *([illegible])* opdigte: *s. lygar, s. sögur; — en hvað [illegible]* — **4.** *s. að e-m*, have varig Indflydelse paa en: *En þetta [illegible] að [illegible] og þess vegna segi eg [illegible]* (GFrÓl. 21).

smíða bjástur [smı ðabjaus doǫ] n. [illegible] Smedearbejde. **-fingur** [-fıŋ goǫ] mpl. Smedefingre, smidige Fingre, som kan bøjes tilbage (JÁ. Pj. I. 608). **-galli** [-gad·lı] m. Fejl i Udførelsen af n-t, Fabrikationsfeil. **-glamur** [-gla·moǫ] n. = **smíðaklíður. -hljóð** [-hljoːð] n. Smedelyd. **-hús** [-hu s] n. Værksted. **-járn** [-jaur dn, -jaud n] n. Smedejærn. **-kaup** [-köy:p] n. Smedelön, Arbejdslön for Forfærdigelse el. Bygning af n-t. **-klíður** [-kli·ðoǫ] m. Smedelarm. **-kol** [-ko l] npl. Smedekul. **-lýti** [-li dı, -li tı] npl. = **smíðislýti. -pallur** [-pad loǫ] m. Stillads. **-stofa** [-sdɔ va] f. Værksted; *(myndasmiðs)* Atelier. **-tól** [-touːl] npl. Værktöj.

smiðbelgur [smıð bɛl goǫ] m. = **smiðjubelgur.**

smíð gripur [smıð grı boǫ, -grı poǫ] m. kunstfærdigt Arbejde, forarbejdet Genstand. **-hús** [smi:þ(h)u·s] n. = **smíðahús.**

smíði (-is, pl. ds.) [smı ðı] n. (el. f. indec.) **1.** *(smíðisgripur)* forarbejdet Genstand; — coll. smedede Genstande. — **2.** *(smíð)* Arbejde, Værk: *vandað s.*, et smukt Stykke Arbejde: *var mjög vandað s. [illegible]*

smíðis gripur [smı.ðısgrı boǫ, -grı:poǫ] m. Smedearbejde, Stykke Arbejde, forarbejdet Genstand (baade af Træ og Metal). **-lag** [-la:q] n. Smedemaade, Arbejde, Arbejdets Udseende el. Udførelsesmaade: *Mátti hér sjá f . . . smíðis-lagi hvat Indíin hafa . . . framleidt* (LFR. VIII. 253). **-lýti** [-li:dı, -li:tı] npl. skæmmende Fejl paa en forarbejdet Genstand. **-merki** [-mɛǫ·ɟı] n. Arbejdermærke (Stj. '96, A. 38).

smiðja (-u, -ur) [smıð·ja] f. Smedje; Værksted; *fara í smiðju til e-s*, faa en til at hjælpe sig med n-t (is. aandel. Arbejde), man ikke kan selv.

smiðju afl [smıð·joab·λ] m. Smedeesse, Essen i en Smedje. **-belgur** [-bɛl·goǫ] m. Smedebælg, Blæsebælg. **-blástur** [-blaus·doǫ] m. **1.** *(það að blása í smiðju)* Blæsen i en Smedje. — **2.** *(rauðablástur)* Jærns Tilberedning. **-blístra** [-blis·dra] f. = **aflhólkur. -drumbur** [-drʏm·boǫ] m. Esseblok, Smedeblok. **-gjall** [-ɟad·λ] n. Slagger fra en Smedje. **-leir** [-lɛi:r] m., **-mór** [-mouːr] m. Tegller. **-nór** [-nouːr] m. Hærdetrug. **-sveinn** [-sveid·v] m. Haandlanger i en Smedje, Smedesvend. **-verk** [-veǫ·k] n. Smedearbejde.

smið mess [smıð·mɛs] n. (Af., Sch. og Rask) = **tveggjahandajárn.** **-reim** [-rɛi·m] f. Ryggen paa en Le el. andet skærende Redskab i Modsætning til den tynde, udhamrede Del langs Æggen.

smiðs auga [smıð·söy·qa] n. en Smeds skarpe Blik for hvad der tager sig ud. **-högg** [-(h)ök] n. (egl. Smedeslag) i Udtr.: *reka* (el. *leggja*) *smiðshöggið á e-ð*, lægge sidste Haand paa n-t. **-legur** [-lɛqoϱ] a. (egl.) som ligner en Smed, bærer Præg af en dygtig Smeds Behandling; godt lavet, smukt forarbejdet; — adv. *-lega.*

smiður (-s, -ir) [smı:ðoϱ] m. **1. a.** Haandværker, der beskæftiger sig med Smedearbeje i videste Forstand, Forarbejder saavel af Metal som af Træ osv.: *hann er s. góður*; jfr. *trjes., járns., steins., gulls., húsas., skipas., skós., bryggjus.* osv.: (Ordspr.) *sjá smiðs augu* (GJ.), skarpt er Smedens Øje; *fáir eru smiðir í fyrsta sinni*, faa er Smede første Gang. — **b.** spec. *(trjesmiður)* Tømrer, Snedker; *(járnsmiður)* Klejnsmed: (Ordspr.) *smiðir* (el. *smiða börn) eiga oft verst til spóna* (GJ.), Smedens Börn har ofte de daarligste Skeer. — **c.** = *hagleiksmaður: ágætur s. á gull*, udmærket Kunstner i Guldarbejder. — **2.** en Art graa *fýlungi*: *Þar segir meðal annars, að vörðið af fýlunga sjáist einstöku sinnum í Grímsey, og se kallaður s.; fugl þessi er algrár* (ÞThLfr. IV. 216).

smiðvjel [smıð·vjɛ·l] f. **1.** Smedekunst, Kunstfærdighed i Smeden: *Í [illegible] er [illegible] hefir alls konar smiðvélar eptir tilsögn Aþenu* (Il. II. [illegible]). — **2.** *(vjel til smíða)* Maskine.

smýg [smi:q] 1. p. sg. præs. ind. af **smjúga.**

smygi [smi:jı] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **smjúga.**

smygill (-ils, -lar) [smi:jıdλ, -ıls, smig·laϱ] m. Smugler.

smygla (a) [smıg·la] vt. med dat. indsmugle: *s. inn víni.*

smyglari (-a, -ar) [smıg·ları] m. = **smygill.**

smyglaskip [smig·lasqı:p] n. Smuglerskib.

smyglun (-ar) [smıg·lʏn] f. Indsmugling.

smykkja (-u, -ur) [smıhqa] f. **a.** *(við flík)* vidt Klædningsstykke (Sl., ASkaft., Þing.). — **b.** i pl. spec. smaa Vanter (Meðall., ÁM. 226a, 8vo).

smylli [smıd·lı] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **smella.**

smiltra (a) [smıλ·dra] vi. fnise (Árn.).

smiltur (-urs) [smıλ·doϱ] n. Fnisen (Árn.).

smyrðlingur (-s, -ar) [smır·dliŋgoϱ] m. Mumie.

smyrill (-ils, -lar) [smı:rıdλ, -ıls, smır·dlaϱ] m. **1.** (zool.) Dværgfalk, Blaafalk (falco aesalon). — **2.** = *smyrðlingur.*

smyrja (smyr; smurði, smurðum; smurt; pp. smurður el. **smurinn)** [smır·ja (smʏr·ja (Af.)), smı:r, smʏr·ðı, smʏr·ðom; smʏϱ·t, smʏr·ðoϱ, smʏ:rın] vt. smöre: **1.** smöre, bestryge med Fedt: *s. brauð, s. vjelar*; — *smurt brauð*, Smörrebrød; *s. olíu á e-ð*, smöre n-t med Olie; *s. áburði á e-ð*, smöre n-t med Smörelse. — **2. a.** salve: *hinn smurði*, den Salvede, Messias, Kristus; *drottins smurði*, Herrens Salvede. — **b.** balsamere: *s. lík.* — **c.** *(veita síðustu smurning)* give den sidste Olie. — **d.** *s. sig*, parfumere el. sminke sig; *s. hár sitt*, pomadisere sit Haar; — pp. *smurinn*, pomadiseret. — **3.** æde Ansigtet af et Faar lige op til Øjnene (om en Ræv) (Sl.).

smyrsl [smıϱ·sλ] npl. Salve; Balsam; *(á hár)* Pomade.

smyrsla baukur [smıϱ·slaböy:qoϱ, -böy:koϱ] m., **-buðkur** [-bʏþ·goϱ, -bʏð·koϱ] m. Salvekrukke; Balsamdaase, Pomadedaase. **-gerð** [-ɡɛr·ð] f. Tillavning, Fabrikation af Salver el. Pomade. **-gerðarmaður** [-ɡɛrðarma:ðoϱ] m. Salvefabrikant, Pomadefabrikant. **-ker** [-ƙɛ:r] n. Salvekar.

smyrsli [smıϱ·slı] npl. = **smyrsl.**

smyrslingsbróðir [smıϱ·sliŋsbrou·ðıϱ] m. (zool.) en Slags Musling (saxicava arctica).

smyrslingur (-s, -ar) [smıϱ·sliŋgoϱ] m. (zool.) Sandmusling (mya truncata).

smita (a) [smı:da, smı:ta] vi. **1.** smitte af, slaa igennem, udsvedes: *og s. og ýrast eins og svitadögg fram úr ásýnd þessa ferlega jötuns* (GFrE. 59). — *e-ð smitar frá sjer*, n-t fedter af; *alt smitar í grút og bræðu* (ÞTh. Ferð. II. 122). — **2.** smitte: *smitandi sjúkdómur* = *næmur sjúkdómur*, smitsom Sygdom; — refl. *smitast*, blive smittet.

smithætta [smı:t(h)aihda] f. Smittefare.

smitti (-is, pl. d. s.) [smıhdı] n. = **smetti.**

° **smittsfífill** [smıhtsfi·vıdλ] m. (bot.) en Art Høgeurt (hieracium Schmidtii).

smitun (-ar) [smı:don, smı:ton] f. Smitte.

smjaðra (a) [smjað·ra] vi. smigre; — vt. smigre for en.

smjaðran (-ar) [smjað·ran] f. = **smjaður.**

smjaðrari (-a, -ar) [smjað·rarı] m. Smigrer.

smjaður (-urs) [smja:ðoϱ] n. Smiger; *(hræsni)* Hykleri. **-fullur** [-fʏd·loϱ] a. fuld af Smiger, hyklersk. **-gjarn** [-ɟ·ɡad·n, -ɡar·dn] a. tilböjelig til at smigre. **-yrði** [-ır·ðı] npl. Smiger. **-máll** [-maud·λ] a. slesk, som fører smigrende Tale. **-mælgi** [-mail·ɡı] f. indecl. slesk Tale. **-samur** [-ϱsa·moϱ] a. tilböjelig til at smigre.

smjaðurs legur [smja:ðoϱslɛ·qoϱ] a. indsmigrende, slesk. **-orð** [-or·ð] npl. Smigrerier, smigrende, hyklerske Ord.

smjaðurtunga [smja:ðoϱtuŋ·ga] f. Smigertunge, Smiger.

smjals [smjal·s] n. = *kjams*, Smasken.

smjalsa (a) [smjal·sa] vi., **smjamsa (a)** [smjam·sa] vi. (Skírn. XCIV. 172), **smjamta (a)** [smjam·da, smjam·ta] vi. (Vf.) smaske.

smjatt (-s) [smjaht] n. Smasken.

smjatta (a) [smjahda] vi. smaske.

smjer [smjɛ:r] n. = **smjör.**

smjúga (smýg; smaug (smó), smugum; smygi; smogið) [smju:(q)a, smi:q, smöy:q, smou:, smʏ:qom; smi:jı; smoi:jıð] v. **1.** vi. smutte, krybe (gennem en Aabning), trænge ind (gennem en snæver Aabning), smyge: *s. gegnum* [illegible]. — **2.** [illegible] *tekkin en snúning eða í þjónina* (JÁÞj. I. 433). — **3.** impers.: *mig smýgur e-ð* = *mig órar fyrir e-u*, jeg aner n-t. — **4.** pp. *smoginn* = *maðksmoginn*; jfr. *grensmoginn, skólasmoginn.*

smjúgur (-s, -ar) [smju:(q)oϱ, smjuχ·s] m. Smuthul, n-t som man kan krybe ind i el. igennem (BH.).

smjör, smjer (-s; †dat. pl. **smjörvum)** [smjö:r, smjɛ:r] n. (den förste Form er den mere litterære): Smör: *hnoða s.*, ælte Smör; (Ordspr.) *margur er smjörs voðinn* (SchMál.), Smör er udsat for mangen Fare; *svo má það vera, fiskur og s., að það drepi mann* (GJ.), saadan kan det være med Smör og Fisk, at de har Døden til Følge; *til smjörs er að vinna, en ekki til sólva* (el. *flauta)* (SchMál.), det er Smör det gælder, ikke pisket Mælk; (Talem.) *verða að smjeri*, (egl. blive til Smör ɔ:) el. *verða alveg eins og s.*, blive som smæltet Smör i ens Haand, falde ganske sammen, blive ydmyg (mør); (pop.) *áfram með smjerið!* fremad! (Árn.); *aka smjeri*, klistre en Smörklat paa Panden og give sig selv Slag indtil Smörret smælter og saa opfange det med Munden; regnet som *þrælaleikur* (JÓlGrv. cit. i ÓDav. Sk. 160). — Lige indtil Nutiden er Smör almindelig blevet anvendt som Betalingsmiddel: *gjalda landskuldir í smjöri (í smjörvum)*; paa Bispegaardene og större Gaarde var der tidligere særlige, store Forraadskamre for Smör; Stablerne maaltes i Alen og Favne; man gemte Smörret i Aarevis: *fornt s.*, fjorgammelt Smör; *þrífornt s.*, tre Aar gammelt Smör.

smjöra (a) [smjö:ra, smjɛ:ra] v. **1.** vt. forsyne med Smör: *það kostar nokkuð að s. hann allan veturinn.* — **2.** vi. *mjólkin smjörar illa*, Mælken giver lidt Smör, er smörfattig (Siglf.).

smjöra sigi (-a, -ar) [smjö:rasi:jı, -sı:qa(ϱ)] m. (Mýr., Snæf.), **-sigill** [-si:jıdλ] m. (Mýr.) = **smjörvalsegi.**

smjör askja [smjö:rasɡa, smjɛ:r-] f. Smöræske (af Træ). **-át** [-au·t] n. Spisning af Smör. **-auga** [-öy·qa] n. Smör- el. Fedtplet, der svömmer oven paa Kærnemælkens Overflade. **-belgur** [smjör·bɛlgoϱ, smjɛr·-] m. Smörbælg; uopskaaret Skind fyldt med Smör. **-biti** [-bı·dt, -bı·tı] m. en Bid Smör. **-bráð** [-brau·ð] f. smæltet Smör. **-bragð** [-braqð, -bragþ] n. Smörsmag. **-brekka** [-brɛhqa] f. den øverste Del af en Skrænt, man gaar op ad: *nú er eftir smjörbrekkan*, nu har vi det sidste Stykke tilbage; overf. den sidste Anstrængelse. **-bú** [-bu·] n. Mejeri. **-búafjelagsskapur** [-buafjɛ:laχsgaboϱ, -sgapoϱ] m. Sammenslutning til Drift af Mejeri(er). **-búarekstur** [-buarɛχ·sdoϱ] m. Mejeridrift. **-búastyrkur** [-buasdıϱ·goϱ] m. offentlig Understöttelse til Mejerier. **-bústýra** [-busdi:ra] f. Mejerske. **-deig** [-dɛi·q] n. Smördejg, Butterdejg. **-drjúgur** [-drju·(q)oϱ] a. som giver meget Smör: *smjördrjúg kýr*. **-fjórðungur** [-fjour·ðuŋgoϱ] m. **a.** 10 Pund Smör; Smördrittel. — **b.** «Smördrittel», en Slags Kabale (Beskrivelse i ÓDavSk. 336). **-framleiðsla** [-framlɛiðsla] f. Smörproduktion. **-fæði** [-fai·ðı] n. Smörkost, det som man behøver af Smör.

smjörga (a) [smjör·ga] vt. smöre, bestryge med Smör: (Ordspr.) *til hvers er* (el. *ekki þarf) að s. það fleskið, sem nógu er feitt* (SchMál.).

smjör galli [smjör·gadlı, smjɛr·-] m. Smörfejl, Fejl i Tilberedning af Smör. **-gat** [-ga·t] n. = **smjörhít.** **-gerð, -gjörð** [-ɟɛr·ð, -ɟör·ð] f. Tillavning af Smör. **-gerðarmaður** [-ɟɛrðarma:ðoϱ] m. Mejerist. **-gerðarskáli** [-ɟɛrðaϱsgau:lı] m. Mejerihus. **-gjöfull** [-ɟö·vodλ] a. som yder meget Smör. **-góður** [-gou·ðoϱ] a. som giver meget Smör: *smjörgóð kýr*. **-gras** [-gra·s] n. = **lokasjóðsbróðir.** **-grautur** [-gröy·doϱ, -gröy·toϱ] m. Smörgrød.

smjörgur [smjör·goϱ] a. fedtholdig (LFR. III. 29).

smjör gæði [smjör·ɟai·ðı, smjɛr·-] npl. Smörrets Kvalitet. **-hákur** [smjö:ϱ(h)au·goϱ, -(h)au·koϱ, smjɛ:ϱ-] m., **-hámur** [-(h)au·moϱ] m., **-hít** [-(h)i·t] f. en, der spiser meget Smör, Smörfraadser. **-hlaup** [smjöϱ·(h)λöy·p] n. «Smörflod»; i Ordspr.: *konum ætlaði að verða kjafturinn að smjörhlaupi* (GJ.), Sleskheden fraadede ham ud af Munden (som Smör). **-hnútur** [-(h)vu·doϱ, -(h)vu·toϱ, smjɛϱ·-] m. **1.** Pentagram (Navnet *s.*, egl. «Smörknude», stammer fra den Tro, at hvis man tegnede et Pentagram paa *tilberasmjör* (s. d. O.), vilde dette forraade sin Oprindelse ved at falde i smaa Stykker) (JÁÞj. I. 432). — **2.** *(á smjöröskjuloki)* Roset paa Laaget paa en Smöræske. **-ílát** [smjö:rilau:t, smjɛ:r-] n. Smörbeholder. **-kaka** [smjöϱ·ka·ga, -ka·ka, smjɛϱ·-] f. Smörkage. **-kanni** [-kan·ı] m. Smörsoger. **-kaup** [-köy·p] npl. Køb af Smör: *þú ert í smjörkaupum* (el. *ætlar í smjörkaup)*, du er nok ude at købe Smör», siges til en Kvinde, naar hendes Skört (uforvarende) er opsmøget bagtil. **-kista** [-ƙısda] f. = **smjörklefi.** **-kjallari** [-ƙadları] m. Smörkælder. **-klefi** [-klɛ·vı] m. Smörkammer. **-klína** [-kli·na] f., **-klípa** [-kli·ba, -kli·pa] f. en Klat Smör. **-koppur** [-kohpoϱ] m. (Vf.) = **spjekoppur.** **-krukka** [-krʏhqa] f. Smörkrukke. **-kúpa** [-ku·ba, -ku·pa] f. (jfr. *kúpa)* Smörkrukke, -kande. **-kvartil** [-kvaϱdıl, -djel] n. Smördrittel. **-land** [-r·-lant] n. Græsgang, som gör Kreaturernes Mælk smörholdig. **-lauf** [-löy·v] n. = **grasvíðir.** **-laus** [-löys] a. uden Smör: *s. kýr, taða.* **-leigur** [-lɛi·qoϱ] fpl. Afgift (af en Gaard) betalt i Smör. **-líki** [-li·ɟı, -li·ƙı] n. Margarine. **-líkisgerð** [-liɟısɟɛr·ð, -liƙıs-] f., **-líkisverksmiðja** [-liɟısvɛϱ·ksmıðja, -liƙıs-] f. Margarinefabrik. **-lítill** [-li·didλ, -li·t-] a. som ejer, indeholder el. giver et ringe Kvantum Smör: *jeg er orðinn s.; smjörlítil mjólk.* **-litur** [-lı·doϱ, -lı·toϱ] m. Smörfarve. **-ljereft** [-ljɛ·reft] n. Smörlærred. **-mat** [-ma·t] n. Vurdering af Smör. **-matsnefnd** [-ma(t)snɛm·t] f. Smörudvalg. **-mikill** [-mı·ƙıdλ, -mı·ƙ-] a. smördrøj, smörholdig: *smjörmikil mjólk.* **-mjólk** [-mjouλk, -mjoulk] f. fed Mælk, med rigeligt Smörindhold: *það var mikil s. í þeirri kú.* **-neysla** [-nɛisla] f. Smör(for)brug. **-pallur** [-ϱ·-padloϱ] m. Loft el. ophöjet Gulv (jfr. *pallur)*, hvor Smör gemmes. **-pinkill** [-pıŋɟıdλ, -pıŋƙıdλ] m. Smörbylt. **-ráðunautur** [smjöϱrau·ðonöydoϱ, -nöytoϱ] m. Smörekspert. **-salt** [smjöϱ·sa·lt, smjɛϱ·-] n. Smörsalt. **-síill** [-si·ıdλ] m. (Borg.) = **smjörvalsegi.** **-skafa** [-sga·va] f. en Skive Smör. **-skaka** [-sga·ga, -sga·ka] f. = *skaka*, Smörkærning, firkantet aflangt Stykke Smör. **-sneið** [-snɛi·ð] f. = **smjörskafa.** **-sóknari** [-souhgnarı] m. Person i Legen: *sækja smjör í strokk*, se *strokkur.* **-spaði**

[-sba·ðɪ] m. Smörstikker, -spade. **-spann** [-sban] n. Smorkar. **-súr** [-su·r] m. Smörsyre. **-tafla** [-tabla] f. æltet Smór, indsyet i Skind: *af því Íslendingar hafa ekki nóg ílát fyrir smjörið, þá hlaða þeir smjörtöflunum upp í húshorn* (ÞThLfr. II. 204). **-trog** [-tro·q] n. Smörtrug. **-trúss** [-trus] n. Smörbyrde: *misti Gísli s. af einum tökuhesti* (GKonÆf. 160). **-tunna** [-tʏn·a] f. Smórtønde.

smjörugur [smjö:roqøϱ] a. fedtet, tilsmurt med Smör.

"**smjörvagræðir** [smjör·vagrai:ðɪϱ] m. Mand (GKonÆf. 275).

smjör vala [smjör·va·la, smjɛr·-] f. (Af.), **-valsegi, -valsígi** [-valsɛi:jɪ, -si:jɪ] m., **-valsígill** [-valsi:jɪdʎ] m. (Hún., Dal.), **-valsigull** [-valsɪ:qødʎ] m., **-valsíja** [-valsi:ja] f. (Skag.), **-valsugur** [-valsʏ:qøϱ] m., **-valsægi** [-valsai:jɪ, sai:qa(ϱ)] m., **-valur** [-va·løϱ] m. (Mýr., Sl.) Knæskal (patella) paa Husdyr (Faar osv.) (jfr. JÁÞj. II. 554).

smjörvaskemma [smjör·vasɢɛm:a] f. Pakhus (jfr. *skemma)* til Opbevaring af Smör.

smjör verð [smjör·verð, smjɛr·-] n. Smörpris. **-verkun** [-veϱgøn] f. Tilberedning af Smör. **-verslun** [-vɛϱsløn] f. Smörhandel. ° **-viðarblað** [smjör·-vɪðarbla:ð] n. Olieblad. ° **-viður** [-vɪ·ðøϱ] m. Olietræ. **-vinda** [-vɪnda, smjɛr·-] f. Smöræltemaskine: *smjörvindu með borði* (JSBr. 620). **-voltur (-s, -ar)** [-voʎdøϱ] m. Smörkærnemaskine. *Hafið þér ekki skilvindu og smjörvolt* (GFrÁtt. 129). **-vægur** [-vai·qøϱ] a. som kan opvejes el. erstattes med (et lige stort Kvantum) Smör. **-þefur** [-ϱ·-þe·vøϱ] m. Smörlugt; — overf. ubehagelige Følger: *fá smjörþefinn af e-u,* faa at vide, hvad noget vil sige (paa en ubehagelig Maade), mærke de ubehagelige Følger af n-t el. det ubehagelige ved n-t. **-þjóð** [-þjoᵘ·ð] f. smörproducerende Nation.

***smó** [smoᵘ:] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **smjúga.**

smogið [smoi:jɪð] sup. af **smjúga.**

smoginn [smoi:jɪn] pp. af **smjúga.** .

smogna (a) [smog·na] vi. blive hullet (om faste Genstande); is. om Rivehoveder: tabe Tænder, hvorved et Hul efterlades i Rivehovedet (Kjalarnes).

1. **smokka (-u, -ur)** [smohga] f. (Navn paa) Hunfaar, farvet anderledes paa Forkroppen end Bagkroppen.

2. **smokka (a)** [smohga] vt. med dat. smøge, trække n-t snævert af el. paa (jfr. *smeygja): s. sjer inn undir e-ð,* krybe ind under n-t, søge Ly el. Dækning et Sted: *s. sjer inn undir það ákvæði laganna, sem leyfir slíkt. ... vatnsandarnir eru vanir að bregða á sig ýmsum dýralíkum og smokka sér ... í leyfisleysi inn undir* (liste sig ind i) *dýraríkið* (JÁÞj. I. 628); *s. e-u fram af sjer,* smøge af sig; overf. liste sig fra n-t, undgaa: *Svo á konungur að geta smokkað þrengstu óvirdingunni fram af sjer* (Lögr. '15, 81) *s. sjer úr e-u,* smøge n-t af sig, overf. frigøre sig for n-t: *Vel var hann viti borinn og laglegur að smokka sér úr vandamálum* (JThMk. 120). *s. sjer úr neti* (el. *úr möskvanum),* sno sig ud af et Næt, redde sig af en Knibe. — **2.** refl. *smokkast,* smøges, glide: *hólkurinn smokkast fram af stafnum.*

smokk fiskur [smohkfɪsgøϱ] m. Blæksprutte (sepia officinalis). **-ormur** [smohgormøϱ] m. en Slags Orm (JÁÞj. I. 628). **-óttur** [-oᵘhdøϱ] a. om Faar, hvis Forkrop er sort el. brun til bag Bovene, medens Hovedet gærne er skjoldet (Af.). **-síld** [smohksilt] f. (Vf.), **-síli** [-si·lɪ] n. (Vf.) = **sandsíli.**

smokkur (-s, -ar) [smohgøϱ] m. **I.** i Alm. Overtræk; n-t som trækkes el. smøges over n-t andet; (om Bukser af Dødningeskind, jfr. *finnabuxur:) Síðan flær hann af honum skinnið alt ofan frá mitti og niður úr gegn, og lætur það vera smokk, því varast skal hann, að gat komi á brókina* (JÁÞj. I. 428). — **II.** specielle Betydninger: †**1.** ærmeløs Skjorte, Klædningsstykke, der bedækker Overkroppen el. Brystet, uden Ærmer (EJ.) (jfr. *smykkja): Eigi huldi hann* (ɔ: *kyrtillinn) háls og barm; en það gerði smokkurinn* (Eimr. X. 1). — **2.** *(um úlnlið)* Muffedise. — **3.** (pop.) Kondom, Præservativ til Forebyggelse af Smitte og Undfangelse. — **4.** *(smokkfiskur)* Blæksprutte. — **5.** *(smokkóttur sauður)* (Navn paa en) Bede el. Væder, hvis Forkrop er anderledes farvet end Bagkroppen.

smokra (a) [smo:gra, smo:kra] vt. med dat. (jfr. *smokka): s. sjer,* smutte, smyge sig (ind igennem n-t snævert el. trangt): *Hann smokrar sér inn undir borðið* (OBj. I. 179); — refl. *smokrast,* glide: *smeygurinn má ekki smokrast út af fætinum,* Løkken maa ikke glide af Foden (ÓDavSk. 150).

smollinkría [smod·lɪŋkri:ja] vt. (vulgær Eufemisme for *fífla, gilja)* besove (en Kvinde) (ÓDav.).

smollinn [smod·lɪn] pp. af **smella.**

smolt (-s) [smoʎ·t] n. smæltet Fedt paa Overfladen af varme Vædsker.

†**smortur (-s, -ar)** [smoϱ·døϱ] m. kaad Praler (EJ.).

smotti (-a, -ar) [smohdɪ] m. Stykke Traad el. Snor (Vf.).

smuga (-u, -ur) [smʏ:qa] f. **1.** *(glufa)* Smøge, Rævne, Hul, Smuthul. — **2.** *(sund, mjó gata)* Gyde, snævert Stræde, Smøge. — **3.** (zool.) Pæleorm, Boreorm (teredo) (JHallHB.).

†**smugall** [smʏ:qadʎ] a., **smugull** [smʏ:qødʎ] a. gennemtrængende.

smugum [smʏ:qøm] 1. p. pl. imp. ind. af **smjúga.**

smullum [smʏd·løm] 1. p. pl. imp. ind. af **smella.**

smurði [smʏr·ðɪ] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **smyrja.**

smurlingur (-s, -ar) [smʏr·dlɪŋgøϱ] m. = **smyrðlingur.**

smurning (-ar, -ar) [smʏr·dnɪŋk] f. **1.** Smören: *s. hjólása með olíu.* — **2.** Salvelse: *hin síðasta s.,* den sidste Olie.

smurnings leður [smʏr·dnɪŋslɛ:ðøϱ] n. Smörelæder (Stj. '03, B. 300). **-olía** [-o:lija] f. Smöreolie.

smurtuleitur [smʏϱ·døleɪ:døϱ, -leɪ:tøϱ] a. som har et kort Ansigt med tykke Kinder (ASkaft.).

smæð (-ar, -ir) [smai:ð] f. **1.** Lidenhed: *s. sandkorna;* — Finhed: *s. bands;* — ringe Störrelse: *s. glugga.* — **2.** overf. Ringhed: *s. afbrota, s. einstaklings í hlutfalli við heildina.*

° **smæðar fræðingur (-s, -ar)** [smai:ðaϱfrai:ðiŋgøϱ] m. Mikrograf. °**-mælir** [-r-mai:lɪϱ] m. Mikrometer.

smædd (-ar) [smait·] f. = **smæð.**

smæilegur [smai:jɪlɛ·qøϱ] a. lille, uanselig.

smækka (a) [smaihga] v. **1.** vt. *(gera minni)* formindske; *hann er farinn að s. rigninguna,* Regnen falder ikke i saa store og tætte Draaber som för. — **2.** vi. *(verða minni)* blive mindre, formindskes.

smækkun (-ar, -anir) [smaihgøn] f. Aftagen, Formindskelse.

smælingi (-ja, -jar) [smai:liŋɢɪ] m., †**smælingur (-s, -ar)** [smai:liŋgøϱ] m. ubetydeligt Menneske, Fattigmand; i pl. Smaafolk, Fattigfolk.

smælki (-is) [smaiʎ·ɢɪ, smail·ķɪ] n. coll. **1.** *(smámolar)* smaa Stykker, Krummer. — **2.** spec. **a.** *(smákvistir, spýtur)* Kvas, Træaffald. — **b.** *(smáar kartöflur)* ganske smaa Kartofler. — **3.** *(smásögur)* dit og dat, Anekdoter.

smæra (-u, -ur) [smai:ra] f. **1.** Jordstængel, Kloverstængel: *þegar hart er í ári, sjóða fátæklingar fiskbein í vatni með smærum og murum til matar sér* (ÞThLfr. II. 265). — **2.** (Árn.) = *smári.*

smærð (-ar, -ir) [smair·ð] f. = **smæð.**

smærri, smæstur [smair:ɪ, smais·døϱ, (pop.) smaið·sdøϱ] comp. og superl. af **smár.**

smætla (-u, -ur) [smaihdla] f. lille Smule: *hver s. var hirt.*

†**smættast** [smaihdast] vrefl. blive mindre, tabe sig.

smölun (-ar, smalanir) [smö:løn] f. **a.** Samlen, Driven sammen, spec. af Faar el. Heste: *s. geldfjár.* — **b.** Gennemsøgning af et Omraade for at finde Faar el. Heste: *s. heimalands.* — **c.** *s. atkvæða,* Samling af, Agitation for at faa Stemmer.

smölunardagur [smö:lønarda:qøϱ] m. den Dag, en *smölun* (s. d. O.) foretages, særl. (om Efteraaret) Indsamlingsdag (af Faar).

Snabbi (-a, -ar) [snab:ɪ] m. npr. Dim. af **Snæbjörn.**

†**snáð (-s)** [snau:ð] n. Forfriskning, Spise.

snáði (-a, -ar) [snau:ðɪ] m. Fyr, Pog, Dreng: (Ordspr.) *ríkur hlýtur að ráða, þó hafi hyggju snáða* (SchMál.), jfr. rig Mand er viis Mand.

snáður [snau:ðøϱ] a. = *snjáður,* se **snjá.**

snáf (-s) [snau:v] n. **1.** *(það að slæpast)* Driven, Slentren omkring. — **2.** *(það að snusa af e-u)* Snusen til n-t (BH.).

snáfa (a) [snau:va] v. **I.** vi. **1. a.** *s. burt,* pakke sig, pille af; *snáfaðu burtu!* pak dig! væk med dig! skrub af! — **b.** *s. stutt,* (pop.) række kort, være af ringe Betydning (Rang.). — **2.** *(snusa, þefa)* snuse, lugte (BH.). — **II.** med dat. (strængt befalende): *snáfaðu því kyrru!* vil du se du kan lade det ligge (Hf., Árn.).

†**snafður** [snav·ðøϱ, snab·ðøϱ] a. opmærksom.

†**snafurmannlegur** [sna:vørmanlɛ:qøϱ] a. = **snöfurmannlegur.**

snáfvís [snauv:i·s] a. som er en Snushane.

snag (-s) [sna:q] n. Snusen; Bissen, Renden omkring (jfr. *snatt): kvennas.,* Renden efter Kvinder, Skörtejagt, Kærlighedsæventyr.

snaga (a) [sna:qa] vi. snuse: *Tuddi var allstaðar nærri, snagaði niðri hverri kytru* (JThMk. 121). — gøre sig Svinkeærinder: *því þó í gill heldi venju sinni um það, að s. inn í svefnherbergi þeirra hjóna* (ibid. 234).

snagafjöl [sna:qafjö:l] f. Knagerække.

snagg (-s) [snak·] n. Trætte, Kiv.

snagga (a) [snag:a] vi. kævles, trættes, kives.

snaggaralegur [snag:aralɛ·qøϱ] a. rask i sine Bevægelser.

snaghyrndur [sna:χ(h)ɪ(r)ndøϱ] a. med fremstaaende Hjörner.

snagi (-a, -ar) [snai:jɪ, sna:qa] m. **1.** Knage, Hage, Krog (til at hænge n-t paa): (Talem.) *komast á snagann,* komme til Magt og Ære; (Ordspr.) *hann fær ei þann snaga, sem hann vildi á hanga* (Málshb.), jfr. han er ikke kommen paa sin rette Hylde. — **2.** fremspringende Klippespids: *höfði ... með mörgum snögum og hyrnum* (ÞThLýs. I. 216).

snaka (a) [sna:ga, sna:ka] vt. med dat. og vi. **1.** snage, luske omkring for at faa fat paa n-t: *s. um hús e-s,* gennemsnuse, gennemsøge ens Hus. — **2.** flakke, blafre, bevæge sig uroligt hid og did (om Ilden): *eldurinn snakaði um spýturnar* (Arnf., jfr. BH.). — **3.** *s. við e-m, til e-s,* puffe, støde til en; ogs. med dat.: *snakar flaki byrinn þá* (ÓDavVik. 247); *s. e-u frá e-u,* støde, puffe n-t bort fra n-t: *skyldsemi og sifjar, sem þó landslögin s. langt frá vitnisburði* (JMPísl. 178). — **4.** *s. sjer* = *bregða sjer,* se *bregða* A. I. 3.

snáka (a) [snau:ga, snau:ka] v. impers. blive ostet (om Mælk i Yveret), jfr. *snákur: það snákar í ánum* (Nl., Vf.).

snakalegur [sna:galɛ·qøϱ, sna:ka-] a., **snakaralegur** [sna:garalɛ:qøϱ, sna:kara-] a. **1.** = *snaggaralegur.* — **2.** *(órólegur)* urolig.

snaka tangalegur [sna:gatauŋgalɛ:qøϱ, sna:ka-] a. (BH.) = **snakaralegur** 2. **-tangi** [-tauŋ·ɢɪ] m. Landtunge, udsat for Havkuling (BH.).

snákboginn [snau:kboi·jɪn] a. bugtende sig som en Slange.

snaki (-a, -ar) [sna:ɢɪ, sna:ķɪ] m. kold Vind (BH.).

snak illur [sna:gɪdløϱ, sna:k-, -idløϱ] a. vranten, i daarligt Humør. **-ilska** [-ilsga] f. Vrantenhed, Gnavenhed (GFrTís. 133).

snakinn [sna:ɢɪn, sna:ķɪn] a. rask, hurtig (BH.).

snakksoginn [snahksoi·jɪn] a. pattet af en *snakkur (tilberi).*

snakkssmjör [snahksmjö·r] n. = **tilberasmjör.**

snakkur (-s, -ar) [snahgøϱ] m. **1.** Spolen el. det lange Garnnøgle, som skydes gennem Rendegarnet i den gamle Væverstol. — **2.** = *tilberi.*

snakur (snökur, snakurt) [sna:gøϱ, sna:køϱ, snö:gøϱ, snö:køϱ] a. **1.** rask: — n. *snakurt* som adv.: *Heiman sveimar snakurt keikur* (ÓDav. Vik. 260). — **2.** *(óþýður)* barsk, kort for Hovedet (Hf.).

snákur (-s, -ar) [snau:gøϱ, snau:køϱ] m. **1. a.** Snog. — ***b.** Slange: *snáka ból,* Guld. — **2.** ostet Mælk i Yveret paa Faar (og Køer), som opstaar ved at der gaar for lang Tid mellem Malkningerne: *það eru komnir snákar í júgrin á ánum* (Nl., Vf.).

snáldur (-s og -urs, pl. ds.) [snaul·døϱ] n. = **snjáldur.**

snap (-s, snöp) [sna:p, snö:p] n. **1.** *(snikjur)* Snylten. — **2.** tiltigget, sparsom Føde; Smule: *höfum bara af borðinu hans tekið | bitann okkar. Við áttum það s.* (StStAndv. III. 206); *lifa á snöpum,* leve af hvad man faar sammenskrabet el. tiltigget og her og der, leve af (tiltiggede) Smuler, leve af tilfældigt Sjov. — **3.** spec. pl. *snöp,* sparsom Næring, ringe Græsning (is. om Vinteren paa Grund af Sne), jfr. *snapa.*

snapa (a, †ti) [sna:ba, sna:pa] vi. og vt. **1.** snylte: *hann snapar sjer út góðgerðir;* — *Hún (ɔ: ærin) vegur lömbin upp á hornunum, þegar þau s. að henni* (snylter paa, kommer hen til for at snylte) (Eimr. XVIII. 159). — **2.** *s. úr e-u,* (om Dyr) finde lidt spiseligt mellem Høaffald el. andet; — spec. faa fat paa en Smule Græstotter (is. paa snebedækket Jord); *örlítið af grasi, rjett svo að hestarnir gátu snapað,* en Smule Græs, netop saa meget, at Hestene kunde lige faa fat i det. — **3.** overf. opsnappe Smuler af et el. andet, sammenpille: *s. allt saman úr tímaritum um allan heim, er ritað hefir verið um Ísland* (ÞThl fr. IV. 116). *s. gams* (jfr. *gams*), ingenting faa.

snapagestur [sna:baɥɛs·døϱ, sna:pa-] m. Snyltegæst.

snaparauga [sna:barøy:qa, sna:par-] n. meget ringe Græsning paa snedækket Jord (Þing.).

snapaseigur [sna:basɛi:qøϱ, sna:pa-] a. (om en Egn) hvor Faar og Heste kan græsse længe ude om Efteraaret: *Vopnafjörður þykir tiltölulega s. fyrir fje á vetrum* (ÞThFerð. III. 342).

snapi (-a, -ar) [sna:bɪ, sna:pɪ] m. Snyltegæst.

snapir [sna:bɪϱ, sna:pɪϱ] pl. af **snöp.**

snáp legur [snau:blɛqøϱ, snau:p-] a. dum, naragtig; lumpen; — adv. *-lega.* **-lyndur** [-lɪndøϱ] a. lavsindet.

?**snaps** (gen. ds., pl. **-ar)** [snaf·s] m. Snaps.

snápskapur [snau:psgabøϱ, -sgapøϱ] m. Taabelighed; Lumpenhed.

snápur (-s, -ar) [snau:bøϱ, snau:pøϱ] m. **1.** *(auli)* Nar, Dosmer. — **2. a.** *(þorpari)* Tølper. — **†b.** spec. i ældre Lovsprog en Mand, som paalyver en uberygtet Kvinde, at han har haft Samleje med hende. — **c.** i nyere Tid spec. om en, der for gode Ord og Betaling lader sig udgive for Barnefader, naar den virkelige af Frygt for Straf el. Skandale ikke vil være kendt, Straamand: *klerkur þorði ekki að gangast við krakkanum, til þess að missa ekki hempuna, en fjekk vinnumann sinn fyrir snáp.* — **3. a.** *(oddur)* Spids paa n-t: *s. á bor, s. á skutli.* — **b.** spec. *(pennaoddur)* Pennespids. — **4.** *(trýni, andlit)* Fjæs, Ansigt.

snapvís [sna:bvi·s, sna:p-] a. snyltende.

snar (snör, snart) [sna:r, snö:r, snaϱ·t] a. **I.** *s. þráður,* haardt sammensnoet Traad. — **II. 1. a.** *(fljótur)* snar, hurtig: *s. í bragði,* hurtig, rask i Vendingen; *s. í glímu,* smidig Bryder. — **b.** n. *snart* som adv. rask: *snúa s. við.* — **2.** *(hraustur)* kæk, tapper. — **3.** *snör augu,* skarpe, lynende Ojne. — **†III.** om Tiden: n. *snart,* som adv. = *bráðum,* snart.

1. **snara (snöru, snörur)** [sna:ra, snö:røϱ] f. Snare, Strikke: *leggja snörur fyrir e-n,* lægge en Snare for en; (Ordspr.) *hærri er snaran en höfuðið,* Strikken er höjere end Hovedet; *eigi má nefna snöru í hengds manns húsi,* i hængt Mands Hus man ej om hængte Folk maa tale.

2. **snara (a)** [sna:ra] v. **I.** med acc. **1.** sætte n-t i en hurtig Bevægelse, dreje, vende n-t ved en hurtig Bevægelse: *s. fötin að sjer,* samle Klæderne om sig i en Fart; *s. e-n úr hálsliðnum,* dreje Halsen om paa en. — **2. a.** fange i en Snare: *s. rjúpur.* — **b.** *s. e-ð saman,* sammen[illegible]: *En það skulu þ. saman hendur og fætur á bak honum* (Od. 480). — **II.** med dat. **1.** *(slöngva, kasta)* slynge, kaste. — **2.** bevæge hurtigt: *s. sjer í fötin (úr fötunum),* faa Klæderne paa (af) i en Fart; *s. sjer undan,* vige hurtigt til Side, undvige hurtigt; *s. sjer (út af),* lægge sig (for at sove): *Einn dag syfjar bónda mjög, og segir við konu sína, að hann ... ætli ... að s. sér einhversstaðar* (JÁÞj. I. 336). — **3.** oversætte i en Fart: *s. brjefi á ensku,* oversætte et Brev i en Fart til Engelsk. — **III.** vi. fare hurtigt: *s. inn í stofu.* — **IV.** impers.: *hann* (acc.) *snaraði af baki,* han faldt pludselig af Hesten; *e-n snarar fyrir brjóstið,* en har Sugen for Brystet (af Sult) (BH.). — **V.** refl. *snarast:* **1.** vendes, vende sig, drejes, dreje sig hurtigt: *s. að e-m, s. í móti e-m,* vende sig hurtigt mod en; *s. fram hjá e-m,* skynde sig forbi en; *klyfjarnar snarast af* (el. *um),* (Hestens) Byrder faar Over[illegible] *hestí, þá snarast af* (JÁÞj. I. 644); *snarast inn á við,* indskride (om Huse); *s. í fötin,* komme i Klæderne i en Fart; *Hann snarast* (skynder sig) *heim* (Huld II. 58); *hann snaraðist út,* han gik hurtigt ud af Dören. — **2.** (spec.) (om en Væg el. et Høhæs) blive skæv, hælde til den ene Side.

snaralur (-s, -ar) [sna:ra·løϱ] m. Rival (et Redskab).

snarandi (-a) [sna:randɪ] m. **1. a.** sviende Fornemmelse for Brystet: *meltingarórεgla, með ónotum fyrir bringspölum. Nefndi hann það „snaranda"* (MJSöguk. 444). — **b.** Smærte i Indvoldene af Sult (BH.). — **2.** (ODav.) = *snarl.*

snar bjúgur [snar·bju·(q)øϱ] a. = **snarboginn. -boð** [-bo·ð] n. = **hraðboð** 1. **-boðslegur** [-boðslɛ·qøϱ] a. rask i sine Bevægelser. **-boginn** [-boi·jɪn] a. som med eet (paa et vist Sted) faar en stærk Krumning. **-borulegur** [-borolɛ:qøϱ] a. (Árn.), **-bosslegur, -bússlegur** [-bosle·qøϱ, -bus-] a. (Breiðd.) = **snarboðslegur. -bratti** [-brahdɪ] m. stærk Stejlhed; et meget stejlt Sted. **-brattur** [-brahdøϱ] a. meget stejl. **-brekka** [-brɛhga] f. stejl Brink. **-brekt** [-brɛχt] an. meget stejlt. **-brýndur** [-brindøϱ] a. med en stejl Rand, stejl. **-dýpi** [-di·bɪ, -di·pɪ] n. pludselig (Hav)dybde. **-djúpur** [-dju·bøϱ, -dju·p-] a. med stejl Dybde. **-dreginn** [-drɛi·jɪn] a. som [illegible]. **-eyg(ð)ur** [illegible] a. med [illegible], lynende Ojne. **-fara** [snaϱ·fa·ra] a. indec. hurtigt ilende: *s. vindur.* **-fari (-a, -ar)** [-fa·rɪ] m. Person, som iler hurtigt.

snarfla (a) [illegible] = **snarla** 2.

snar fluga [snaϱ·flY·qa] a. indec. hurtigt flyvende. **-garður** [-·garðøϱ] m., **-göndull** [-göndødλ] m.: *e-ð er í snargarði,* n-t er sammenrullet (el. sammenfiltret): *og rekkjuvoðin í snargarði utanum herðarnar* (JThMk. 28). **-hallur** [sna:ϱ(h)adløϱ] a. stejlt hældende. **-hyrndur** [-(h)ɪ(r)ndøϱ] a. (om Faar) med stærkt bagover böjede Horn (Þing.). **-hönd** [-(h)önt] f. latinsk kursiv Skrift.

snari (-a, -ar) [sna:rɪ] m. = **snerill** 1.

snark (-s) [snaϱ·k] n. Knitren.

snarka (a) [snaϱ·ga] v. impers. og vi. knitre: *snarkar í eldinum,* Ilden knitrer; *það snarkar í ljósinu,* Lyset sprutter.

snar kjaftur [snaϱ·ƙafdøϱ] m. rapkæftet Mand. **-kringla** [-kriŋla] f. **1.** Top, Snurrepotte, Rumlepotte: *s. er uppáhaldsleikfang margra barna;* (Ordspr.) *lukkan og snarkringlan, hvað veistu líkara?* Lykken og Snurrepotten ligner hinanden; *snúa sjer í snarkringlu,* dreje sig hurtigt om; *snúast eins og s.,* hvirvle rundt; *snúast eins og s. kring um e-n,* vimse om en. — **2.** *(skoruhjól)* Trisse.

snarl [snar·dλ] n. **1.** haard Mad, spec. haard Fisk, navnlig de mindre kodfyldte Dele som Hovedet o. lign.; overf. i Alm. ussel Mad. — **2.** = *snörl.*

1. **snarla (a)** [snar·dla] v. **1.** vt. tygge haard Mad: *snarlaðu það burt; hundurinn er að s. roðin.* — **2.** vi. = *snörla.*

2. **snarla** [snar·dla] adv. = **snarlega.**

snar legur [snar·lɛqøϱ] a. **1.** *(fljótur)* hurtig. — **2.** *(hvatlegur)* rask, livlig: *s. í viðbragði.* — **3.** adv. *-lega,* hurtigt, snarlig. **-leiki, -leikur (-s)** [-lɛiɥɪ, -lɛiƙɪ, -lɛigøϱ, -lɛikøϱ] m. Raskhed, Hurtighed. **-lyndi** [-lɪndɪ] n. Ilterhed. **-lyndur** [-lɪndøϱ] a. ilter, livlig af Temperament; hidsig. **-menni (-is,** pl. ds.) [-mɛn·ɪ] n. Mand, som er hurtig i Vendingen, hurtig og smidig i sine Bevægelser. **-menska (-u)** [-mɛnsga] f. Snarraadighed og Raphed i Vendingen. **-mjókka** [-mjo·hga] vi. pludselig blive meget smallere. °**-nafar** [-na·vaϱ] m. Oprömningsbor. **-orður** [sna:rorðøϱ] a. hurtig og klar i sin Tale (JHall. 84).

snarp eggjaður [snaϱ·bɛɟ·aðøϱ] a. skarpægget. **-heitur** [illegible], -(h)ɛi·tøϱ] a. meget hed. **-hæðinn** [-(h)ai·ðɪn] a. bittert spottende, overordentlig sarkastisk: *manna fyndnastur og orðheppnastur, s., en þó græzkulaus* (JThMk. xvii). **-hærður** [-(h)airðøϱ] a. stivhaaret. **-legur** [-b-lɛqøϱ] a. (jfr. *snarpur)* som ser ud til at være skarp; energisk; kraftig; hidsig; ru; tapper; — adv. *-lega,* rask, kraftigt, hæftigt: *þeir tóku snarplega á móti,* de gjorde kraftig Modstand. **-leiki, -leikur** [-lɛiɥɪ, -lɛiƙɪ, -lɛigøϱ, -lɛikøϱ] m. **1.** *(hrjúfleiki)* Ruhed. — **2.** Skarphed: [illegible] — *(harka)* Haardhed; Strænghed: *s. frosts;* — *(dugnaður)* Energi; *(hreysti)* Tapperhed.

snarprjóna [snaϱ·prjo·ʷna] vt. faststrikke: *prjóna-skotthúfa ... snarprjónuð í fitina og brotið upp á* (Eimr. XII. 99).

snarpur (snörp, snarpt) [snaϱ·bøϱ, snöϱ·p, snaϱ·t] a. **I.** *(s. átöku)* ujævn, haard, ru at føle paa; (bot.) ru (asper). — **II.** overf. **1.** *(beittur)* skarp, med hvas Æg: *s. hnífur;* — *Krókå kemur í snörpum bug frá suðri* (böjer skarpt fra Syd) (ÞThFerð. IV. 37). — **2.** bidende, kold, haard: *s. kuldi,* bidende Frost. — **3.** *(ákafur)* skarp, hidsig, hæftig: *hitinn sé jafn og hægur, en ekki s.* (JSVb. 66); *snörp orusta,* hidsig Kamp. — **4.** *(hraustur, duglegur)* tapper, dygtig, kæk, energisk.

snarp velgja [snaϱ·bvɛlɟa] vt. varme hurtigt og dygtigt. **-vitur** [-vɪ·døϱ, -vɪ·tøϱ] a. klarhovedet og klog: *s. í dómi.* **-volgur** [-volgøϱ] a. godt varm: *snarpvolg mjólkurmysa* (JSVb. 75). **-þur** [-p-þY·r, -þYr] a. godt tör: *snarpþurrar (jurtir)* (EÓlLach. 104).

snar ráður [snar:au·ðøϱ] a. snarraadig, raadsnar. **-rót** [-r:oʷ·t] f. Rødderne af Bunke (aera) og Tuer el. Duske, hvor i Straaene sidder. **-rótarlegur** [-r:oʷdarlɛ:qøϱ, -roʷtar-] a. egensindig, vanskelig at have med at göre. **-rótarpuntur** [-r:oʷdaϱpY·døϱ, -r:oʷtaϱpYn·tøϱ] m. (bot.) Mose-Bunke (aera cæspitosa, L.). **-ræði** [-r:ai·ðɪ] n. Snarraadighed, Aandsnærværelse. **-snúa** [snaϱ·snu·a] vt. med dat. dreje hastigt; — refl. *snarsnúast,* dreje sig hastigt. **-snúningslegur** [-snuniŋslɛ:qøϱ] a. som ser ud til at kunne dreje sig i en Fart, ilter og rask at se til. **-sog** [-so·q] n. det forreste og agterste Rum i en Baad, nærmest ved Stavnene: *s. kallast sá partur skipsins, sem er aftast í afturstafni og fremst í framstafni, næst við hnýfil, almennilega ekki lengra ofan í skipið en að þeirri röng, sem næst er stafninum* (Sch.). **-soga** [-so·qa] a. indec. (om Baade) som er tynd (smal) nede ved Kolen for og bag (Sl.). **†-spjót** [-sbjoʷ·t] n. et Slags Kastespyd. **-spunninn** [-sbYn·ɪn] a. *(harðspunninn)* haardt spunden: *bandið er snarspunnið.* **-sundla** [-sYn(d)la] v. impers., **-svima** [-svɪ·ma] v. impers.: *e-n snarsundlar, -svimar,* en svimler hæftigt, det løber aldeles rundt for en.

1. **snart** [snaϱ·t] adv. se **snar.**

2. **snart** [snaϱ·t] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **snerta.**

snar undinn [sna:rYndɪn] a. krumsnoet. **-vala** [snar·va·la] f. = **snarvölur. -vinda** [-vɪnda] a. indec. med stærk, hæftig Blæst. **-vindill** [-vɪnd·ɪdλ] m. haardt snoet Snor el. Garn (Sl.). **-vindilslegur** [-vɪndɪlslɛ:qøϱ] a. egl. som en haardt snoet Snor, tynd og oploben (om Personer). **-viska** [-vɪsga] f. Skarpsindighed. **-vitlaus** [-vɪhdløys] a. ravruskende forkert; bindegal. **-vitur** [-vɪ·døϱ, -vɪ·tøϱ] a. med skarp Dömmekraft, skarpsindig. **-völ** [-vö·l] [illegible], **-völur** [illegible] m. **1.** [illegible] Træpind, ved hvis Omdrejning n-t snöres fastere. — **2. a.** Knude, slynget paa en vis Maade omkring noget, saaledes at det omsluttede snöres ind, naar man trækker i de to Ender; bruges navnlig som et Slags Torturmiddel mod Heste for at faa dem til at staa stille, medens man sker den, idet da Knuden slynges om Hestens Mule [illegible] *hestinn snarvöl;* — overf.: *draga á e-n snarvölinn,* bringe en i Klemme.

b. [illegible] Næsetæen. **-vöndull** [-vöndødλ] m. haardt snoet Snor, spec. Snor, som bindes stramt omkring et Kar for at erstatte en Gjord.

snasa (a) [sna:sa] vi. snuse: *fóru þær* (ɔ: *kýrnar) að spekjast og s. ofan í jörðina* (ValDagr. 8); — overf. *hann snasar í öllu*, han stikker sin Næse i alting; *það snasast í e-n*, en bliver hidsig, gal i Hovedet (Árn.)

snasl [snasl] n. Pillen; *(úrgangur)* Affald.

snasla (a) [snas·la] vi. pille, spec. pille Madlævninger o. l. ud af Affald: (om Heste) *snasla úr moðunum*.

snást (ði) [snaus·t] vrefl. = *sniást*, se **snjá**.

snati (-a, -ar) [sna:dɪ, sna:tɪ] m. **1.** Person, der lusker omkring og snuser efter n-t, Snushane. — **2.** spec. **a.** *(hundsnafn)* alm. Benævnelse for en Hund. — **b.** *(frjettas.)* spottende Benævnelse for en Reporter til et Blad, Nyhedsjæger. — **c.** *(beiningamaður)* Tigger (BH.).

snatt (-s) [snaht] n. **1.** (jfr. *snatta*) smaa Ærinder, Svinkeærinde. — **2.** Smule, is. Smule Mad: *Nú fer Einar leingra en hann var vanur, og fer að finna dálítið snatt af rót* (JÞorkÞjs. 169).

snatta (a) [snahda] vi. **a.** gaa smaa Ærinder: *s. í alls konar erindum um allan bæinn.* — **b.** gaa et Steds hen og snuse efter Mad, el. for at finde n-t: *láta ærnar s. í fjörunni.*

snatur [sna:døϱ, sna:tøϱ] n. Hast, Skynding; kun i Forb.: *í snatri*, i Hast, i en Fart, i en Haandevending.

snauður [snöy:ðøϱ, n. snöyht] a. **1.** fattig: *s. að fje*, blottet for Penge, *s. að andagift*, aandsfattig; (Ordspr.) *fáir eru vinir hins snauða*, Fattigmand har faa Kyndinger: *snauður inn í heim, öreigi út úr honum* (GJ.), man fødes bar for alt og dør blottet for alt. — †**2.** uartig; knubbet: *gefa e-m snauð orð.*

snauta (a) [snöy:da, snöy:ta] vi. pakke sig: *s. burt*, ds., *s. burt eins og halakliptur hundur*, luske bort som en vaad Hund.

snefill (-ils) [snɛ:vɪdl, -ɪls] m. **1.** *(daufur þefur af e-u)* svag Lugt af n-t. — **2.** overf. **a.** *(vitund, ögn)* Smule, det allermindste af n-t, Aastrøg: *þar var ekki s. af* (ikke en Smule) *fiski; — fá svolítinn snefil af menningu*, faa et lille Anstrøg af Dannelse. — **b.** Anelse, Nys: *fá, hafa snefil af e-u*, faa Nys om n-t, have en Anelse om n-t.

1. **snefja (-u, -ur)** [snɛv·ja] f. en Hvalart = **sandæta, sandlægja.**

2. **snefja (a)** [snɛv·ja] vt. **1.** opsnuse, efterspore, opspore: *s. e-ð uppi, s. eftir e-u.* — **2.** = *snefsa*: *Hitt er skar eins hugarfar, hughvarnar ef ræktir bar | með virtapar, þeim við fussar | vanþakkar og frá snefjar* (ÞÞór. 248–49).

snefjar [snɛv·jaϱ] fpl. Snæv, Lævninger, Smule: *s. af snjónum* (StSt. Andv. I. 78).

snefla (a) [snɛb·la] vt. *(snapa upp)* snuse n-t op: *nú voru þeir búnir að s. það* (Strand.).

snefsa (a) [snɛf·sa] vt. med dat. hundse, afvise uhøfligt; — vi. *s. frá e-u*, gaa med Foragt bort fra n-t.

snefsi (-is, pl. ds.) [snɛf·sɪ] n. Hundesnude.

snefsinn [snɛf·sɪn] a. **1.** *(uppstökkur)* irritabel, opfarende (BH.). — **2.** *(napur)* bidsk, kort for Hovedet.

snegða (-u, -ur) [snɛq·ða, snɛg·ða] f. **1. a.** *(fasmikil og skapmikil kona)* Arrigtrold, lidenskabelig, hidsig Kvinde, trættekært, hidsigt Fruentimmer (Arnf.). — **b.** *(skammaryrði um vinnukonu)* (Skældsord om en) Tjænestekvinde (BH.). — **2.** *(órói)* Urolighed (BH.).

sneggja (-u, -ur) [snɛɟ:a] f. Mangel paa Græs; kort Græs, sparsom Græsvækst: *Blesi stóð á varpanum og beit sneggjuna* (GFrTis. 219).

snegla (-u, -ur) [snɛg·la] f. **1.** *(vefjarspóla)* Væverspole (BH.). — **2.** *(harðvítug kind)* stridigt og haardført Faar (Þing., Mul.). — **3.** = *snegða*.

sneglast (a) [snɛg·last] vrefl.: *s. við e-ð*, stritte imod n-t: *sneypuför Snækollur fór | að s. við menningar strauminn* (StStAndv. II. 177).

sneglinn [snɛg·lɪn] a. **1.** *(harðvítugur, snarpur)* haard, haardfør. — **2.** *(snefsinn)* hidsig, bidsk. — **3.** *(þrætugjarn)* trættekær.

sneglulegur [snɛg·lølɛ·qøϱ] a. som ser bidsk ud.

1. **sneið (-ar, pl. -ar el. -ir)** [snɛi:ð] f. **1.** Skive: *s. af brauði*, Skive Brød; *s. af osti*, Skive Ost. — **2.** (geom.) Segment. — **3.** Stikpille, snærtende Allusion: *stinga e-m sneið(ir)*, give en Stikpiller; *Presturinn skildi sneiðina*, Præsten forstod Stikpillen (GFrSex. 84); *hirði* (el. *taki) þeir s., sem eiga!* den skal tage Stikpillen, som den er bestemt til!; *hver á sneiðina?* til hvem sigtes der?; (Talem.) *þar fjekstu s., þótt ekki væri af osti!* der fik du en rigtig Stikpille!

2. **sneið** [snɛi:ð] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **sníða.**

sneiða (di) [snɛi:ða, snɛidɪ] v. **I.** vt. **1. a.** skære i tynde Skiver, snitte: *s. brauð*, skære Brød. — **b.** skære n-t af med et Snit: *s. horn af e-u.* — **2.** *s. e-n*, stikle paa en, give en Stikpiller; — vi.: *s. að e-u*, hentyde til n-t paa en ringeagtende Maade: *Þar var sneitt að draumum sfra Jóns* (JTrSk. 107); *s. að e-m falsbrjefagerð*, antyde, at en har gjort sig skyldig i Forfalskning af Breve (jfr. Esp. V. 119). — **II.** vt. og vi. gaa i en skraa Retning: *s. brekku*, gaa i skraa Retning el. i Bugtninger op ad en Skrænt el. desl.: *brekka sneidd krókagötum* (JÁÞj. I. 581); *s. (sig) hjá e-m (e-u)*, forbigaa, gaa forbi, gaa uden om en (n-t), holde sig borte fra en (n-t), undgaa en (n-t): *En jeg heti óbeit á slarki og svalli, og það sneiðir líka hjá mjer* (JTrHeið. IV. 202); *Eg fór að s. mig hjá honum* (GFrÓl. 40); *s. svo til*, lade Ord falde i den Retning, give at forstaa. — **III.** pp. *sneiddur*: **1.** *sneitt þak*, Valmtag. — **2.** n. *sneitt*: **a.** Mærke paa et Dyrs Øren, saaledes at en Del af Øret snittes bort paa skraa fra og med Spidsen omtrent ned til Midten af Øret (se *mark*, Afb.). — **b.** (metr.) = *sniðhent*, med Halvrim. Ekspl.: *Enn skal spinna óðar þráð ort af porti vara, lok þó þyki ljóða dáð lundum Vandils svara* (HSig. 85).

sneyða (di) [snɛi:ða] vt. med acc. og dat. **1. a.** *s. e-n e-u*, gøre fattig, udplyndre, blotte en for n-t, berøve en n-t: *s. um fyrir e-m*, bevirke, at en staar blottet for alt (jfr Esp. II. 15); *e-ð sneyðir um hjá e-m*, n-t forringer ens Ejendom: *því fjárkláðinn hefði sneytt svo um hjá þeim á undanförnum árum, að þeir gætu ekki fargað af bústofni sínum* (JAð. Ein. 399); *s. e-n e-u*, berøve en n-t: *bræður mína báða | bæjum sneyddi ægir* (JHall. 164); **s. e-n fjöri*, berøve en Livet, dræbe en. — **b.** *s. e-n um e-ð*, snyde en for n-t. — **2.** refl. *sneyðast*, forringes, blive mindre; — impers.: *sneyðist um e-ð*, *nú sje farið að sneyðast um bjargræði hjá sjer* (SIng. I. 259). *Auðheyrt var, að Önnu fanst nú fara að sneyðast um söguefni tilverunnar* (EKvSR. 122); *viti sneyddur*, blottet for Fornuft.

sneiðafantur [snɛi:ðafav·døϱ, -fan·tøϱ] m. en, der fylder mere paa sin Tallerken end han kan spise (Árn.).

sneiðigata [snɛi:ðɪga:da, -ga:ta] f. Vej paa skraa op ad en Skrænt el. i Siksak.

sneyðilegur [snɛi:ðɪlɛ·qøϱ] a. ussel, foragtelig; ubehagelig: *með sneyðilegum orðum, sem þeir* (ɔ: *kaupmenn) vel kunna* (JAðEin. 360).

sneiðing (-ar, -ar) [snɛi:ðiŋk] f. **1.** = *sneiðigata*. — **2.** Jordskraaning, skraanende Væg el. lign.: *skápur var gerður út undir fyrir kistu ömmu. En þá hrundi niður úr sneiðingunni hvað af öðru, og loksins varð gröfin tvíbreið* (Eimr. VII. 92). — **3.** Stiklen paa n-t, jfr. *sneið*: *velja e-m s.* — **4.** = *sneitt*, se *sneiða* III 2 a. — **5.** (typ.) Gæring.

sneiðingur (-s, -ar) [snɛi:ðiŋgøϱ] m. = **sneiðgata.**

sneyðir (-is) [snɛi:ðɪϱ] m. **1.** Savn: *og s. finst nágrenni orðinn þér að* (dine Naboer savner dig) (StStAndv. I. 172) (Skag., ASkaft.). — **2.** *(vanræksla)* Forsömmelse (LFR. IX. 26).

sneið yrði [snɛi:ðɪrðɪ] npl. Stiklerier, Stikpiller, Skoser: *veita e-m s.*, stikle paa en. **-rifað** [snɛið·rɪ·vað] an. en Slags Øremærke, se *mark* (Afb.).

sneiðudulið [snɛi:ðødʏ:lɪð] an. (metr.) med skjulte Halvrim, ɔ: naar Halvrimene er utydelige paa Grund af deres Stilling el. for lang Afstand (HSig. 32).

sneiðugur [snɛi:ðøqøϱ] a. sarkastisk, stiklende, spydig.

1. **sneypa (-u, -ur)** [snɛi:ba, snɛi:pa] f. **1.** Skam: *en sú s., það er mikil s. fyrir þig.* — **2.** (Skældsord) det Skarn: *Er það ekki eins og jeg sagði, sneypuna hana tengdamóður mína barna blindu* (JThPs. 8). — **3.** Skamdele (is. de kvindelige), jfr. *blygðun, skömm*. — **4.** *(ávítun)* Irettesættelse.

2. **sneypa (ti)** [snɛi:ba, snɛi:pa, snɛif·dɪ] vt. **1.** *(ávíta)* irettesætte: *s. barn.* — **2.** *(svívirða)* paaføre Vanære, beskæmme. — **3.** *s. síli (silung)* (ogs. med dat.), befri en Sild (Forel) for Hoved og Indvolde (ASkaft.). — **4.** refl. *sneypast*, pakke sig, luske skamfuld el. slukøret bort: *hann sneyptist burt*; *Það er best að þú sneypist með þínu hyski* (JTrHeið. II. 185); *sneypast til e-s* (el. *til að gera e-ð)*, skamme sig og gøre n-t, spec. om n-t, som man burde have gjort for længe siden: *Um veturnæturnar sneyptist ég til að fara að vísitera* (TSæm. 210—11). — **5.** pp. *sneyptur*, slukøret; *ríða sneyptu*, ride uden at have slaaet en Knude paa Hestens Hale (ansaas for at være hæsligt og upassende); *gera hund sneyptan*, faa en Hund til at skamme sig; *verða sneyptur í framan*, blive lang i Ansigtet.

sneypilegur [snɛi:bɪlɛ·qøϱ, snɛi:pɪ-] a. vanærende, beskæmmende, skammelig; — adv. *-lega*.

sneyping (-ar) [snɛi:biŋk, snɛi:piŋk] f. **1.** *(snuprur)* Irettesættelse. — **2.** *(svívirðing)* Beskæmmelse, Skam.

sneyptur [snɛif·døϱ] pp. af 2. **sneypa.**

sneypu efni [snɛi:bøɛb·nɪ, snɛi:pø-] n. Skam, vanærende Ting el. Sag. **-för** [-fö:r] f. skammelig Rejse, Rejse, som er til Skam og Skændsel. **-laus** [-löy·s] a. uden Skam; — n. *-laust* som adv. uden Blusel el. Skam. **-legur** [-lɛ·qøϱ] a. skamfuld, flov; — adv. *-lega*.

sneypur (-s) [snɛi:bøϱ, snɛi:pøϱ] m. = 1. *sneypa* 4., Irettesættelse.

sneypu skot [snɛi:bøsgo:t, snɛi:pø-] n. Skammekrog. **-verk** [-vɛϱ·k] n. skammelig, vanærende Gerning.

sneis (-ar, -ir) [snɛi:s] f. **1. a.** Pind, spec. Polsepind: *s. í bjúga.* — **b.** *(þollur)* Aaretol. — **2.** *(krókur)* Hage, Krog. — **3.** *(sneið, landspilda)* Strimmel el. Stykke Jord (Snæf.).

sneisa (ti) [snɛi:sa] vt. stikke en Polsepind i n-t; †*s. mör sinn*, fylde sin tomme Mave.

sneisafullur [snɛi:safʏd·løϱ] a. (egl. fuld op til Polsepinden) bredfuld, fuld indtil Randen (Sl.): *Báturinn ... var þar s. af sjó* (HermJDulr. 137).

sneisarhald [snɛi:saϱ(h)al·t] n. Strop, Hank (BH.), Enden af en Pølse, hvori Pinden sidder.

snekkja (-u, -ur) [snɛhɟa] f. Snække, hurtig sejlende Skib; — (lille) Kaproningsbaad (Rvík '13, 103).

†**snelt** [snɛl̥·t] adv. höjt og bistert: *svara, tala s.*

snemma [snɛm:a] adv. **1.** tidlig: (Ordspr.) *s. beygist krókurinn til þess, sem verða vill*, egl. tidlig böjes Krogen, saaledes som den skal blive, ɔ: den unges Anlæg viser sig tidlig; *s. taka börn til meina*, tidlig kan Børn tage Skade; *nógu s.*, i Tide, tidlig nok. — **2.** præp. med gen.: *s. morguns* (el. *dags)*, tidligt paa Morgenstunden.

snemm alinn [snɛm·a:lɪn] a. = **snemmborinn. -beittur** [-m·bɛihdøϱ] a. som har Appetit tidligt paa Dagen. **-borinn** [-bo·rɪn] a. **1.** tidlig født: *því sérhvað var byrgt út af fyrir sig, hið snemmborna sér, miðaldra lömbin sér og nýbæringarnir í öðru lagi* (Od. 179). — **2.** som har kælvet tidlig: *snemmborin kýr.* **-búinn** [-bu·ɪn] a. tidlig færdig. **-bær** [-bai·r] a. **1.** (om Køer) som kælver tidlig (om Efteraaret el. tidlig om Vinteren); (om Faar) som læmmer tidlig om Foraaret: *s. kýr, s. ær.* — **2.** n. *-bært* som adv. = *snemma*, tidlig: *(tún) greru svo snemm-bært á vorin* (StSt. Andv. II. 277). **-bæra (-u, -ur)** [-bai·ra] f. Ko, som kælver tidlig (om Efteraaret); *(um kindur)* Malkefaar, som læmmer tidlig om Foraaret.

snemmendis [snɛm:ɛndɪs] adv. tidlig.

snemm fella [snɛm·fɛdla] vt. fælde tidlig: *Hann snemmfeldi laufblóð*

af hrísiunum hám (StStAndv. II. 20). **-fenginn** [-fɛn·gɪn] a. = **snemmbær.** **-gróinn** [-gro·ɪn] a., **-grær** [-grai·r] a. som vokser el. modnes tidlig.

snemmindis [snɛm·ɪndɪs] adv. = **snemmendis.** **-fæddur** [-faid:øɋ] a. (for) tidlig født.

snemm kastaður [snɛm·kasdaðøɋ] a. (om Føl) tidlig kastet. **-sleginn** [-slei·jɪn] a. tidlig slaaet: *snemmslegið gras, snemmslegin tún.* **-slægur** [-slai·ɋøɋ] a. som kan slaas tidlig: *venjaz þá tún á at verða snemslæg* (LFR. VI. 54–55). **-sprottinn** [-sbrohdɪn] a. som vokser tidlig, som bliver tidlig moden: *snemmsprottið gras* (jfr. LFR. VI. 54). **-tekinn** [-tɛ·ɋɪn, -tɛ·ʝɪn] a. **1.** som tages tidlig: *s. á fóður,* som skal fodres tidlig (jfr. LFR. V. 101). — **2.** som begyndes tidlig: *s. dagur,* Dag, da man tager tidlig fat paa Arbejdet. **-vaxinn** [-vaχsɪn] a. som vokser, modnes tidlig.

snemt [snɛµ·t, snɛm·t] an. og adv. tidlig: *of s.,* for tidlig; *nokkuð s., heldur s.,* noget for tidlig.

snepi (-a, -ar) [snɛ:bɪ, snɛ:pɪ] m. Snip, lille Stykke (Af.).

snepill (-ils, -lar) [snɛ:bɪdʎ, snɛ:p-, snɛhblaɋ] m. **1. a.** Lap, Snip, Stykke af n-t: *þegar farið er að aðgæta loggjöf bæjarins, þá reynist hún nú orðin öll í sneplum og skóbótum* (Alþ. '11, B. II. 1796): *brjefs., pappírs.,* Papirstump, Lap Papir. — **b.** sammenfiltret Uldtot. — **c.** *(í mannshári)* Marelok. — **2.** *(eyrnasnepill)* Ørelap.

snepla flóki [snɛhblaflo·ɟɪ, -flo·ʝɪ] m. filtret Uld el. Haar. **-krás** [-krau:s] f. Faar med filtret Uld (Sch.).

sneplóttur [snɛhblo·uhdoɋ] a. **1.** fuld af sammenfiltrede Klumper, Totter (om Uld): *sneplótt ull;* klathaaret: *s. gemlingur.* — **2.** *(blendinn, um menn)* (om Personer) som ved Siden af nogle gode har andre mindre gode Egenskaber (Vf.).

sneps- [snɛf·s-] = **snefs-.**

sneri [snjɛ:rɪ, snɛ:rɪ] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **snúa.**

snerill (-ils, -lar) [snɛ:rɪdʎ, -ɪls, snɛr·dlaɋ] m. **1. a.** Dørgreb, Hvirvel, Trykker (en Slags lille Skodde ved hvis Omdrejning Dören lukkes): *s. á hurð.* — **b.** *(í skrá)* Laastrykker. — **2.** Kontakt: *snúa snerli, til þess að hafa ljós og hita* (Lögr. '15, 14).

*****snerilmenni (-is, pl. ds.)** [snɛ:rɪlmɛn:ɪ] n. stridbar Person: *Gerði sig að snerrusnáp, | s. og hrekkjakláp* (GFr. i Eimr. XVIII. 201).

snerking (-ar) [snɛɋ·ɟiŋk] f. Vrængen.

1. **snerkja (-u, -ur)** [snɛɋ·ɟa] f. Vrængen; Smærte saal. at man fordrejer Ansigtet, spec. i pl. Vrængen af Munden.

2. **snerkja (ti)** [snɛɋ·ɟa] vt. sammensnærpe, rynke; vrænge, fordreje: *s. sig, s. andlitið.*

°1. **snerla (-u, -ur)** [snɛr·dla] f. = **skilvinda.**

2. **snerla (a)** [snɛr·dla] vt. med dat. lukke med en Hvirvel (jfr. *snerill*): *s. hurðinni.*

1. **snerpa (-u, -ur)** [snɛɋ·ba] f. **1.** = 1. *skerpa* 1. — **2. 3.** = 1. *skerpa* 3–4., *gera e-ð í* (el. *með*) *snerpunni,* gøre n-t i en Fart.

2. **snerpa (ti)** [snɛɋ·ba, snɛɋ·(p)dɪ] vt. **1.** skærpe, göre skarpere el. haardere: *(brýna)* hvæsse: *s. egg á hníf;* — *s. róður,* ro raskere; *s. á (undir katli eða potti),* faa Ilden til at brænde bedre (under en Kedel el. Gryde): *Hún ... snerpir á undir pottinum,* hun faar Ilden til at blusse op under Gryden (JÁÞj. II. 468), *Nú snerpti það hitann í orðum hans, að hann þorði ekki að láta hana fara eina heim til móður sinnar* (EKvG. 67). — **2.** impers.: *leiðið snerpir,* det blæser op. — **3.** refl.: *snerpast við e-ð,* arbejde af alle Kræfter paa n-t, sætte fuld Kraft paa n-t.

snerpi [snɛɋ·bɪ] f. indec. Skarphed, Strænghed.

snerping (-ar, -ar) [snɛɋ·biŋk] f. Skærpelse.

snerpingur (-s) [snɛɋ·biŋgøɋ] m. = **snerpi.**

snerpinót [snɛɋ·bɪno·:t] f. = **snyrpinót.**

snerpulaus [snɛɋ·bøløy·s] a. uden Energi; — n. *-laust* som adv.

snerra (-u, -ur) [snɛr:a] f. kort, hidsig Kamp.

snerrinn [snɛr:ɪn] a. barsk i sit Væsen; trættekær (BóluHj. 48).

†**snerrir (-is)** [snɛr·ɪɋ] m. stridbar Person.

***snerrusnápur** [snɛr:øsnau:bøɋ, -snau:pøɋ] m. trættekær Slubbert.

1. **snerta (-u, -ur)** [snɛɋ·da] f. **1.** *(spotti)* et kort Stykke Vej: *Tobías veri allt hvað af tók ... og var kominn góða snertu* (Eimr. III 96); *Drjúg mun snertan eptir enn* (MJJAr. 11). — †**2.** = *snerra.*

2. **snerta (i el. snerti; snart, snurtum; snyrti; snortið)** [snɛɋ·da, -ɋ·dɪ, snag·t, snʏɋ·døm, snɪɋ·dɪ, snoɋ·dɪð] v. **1.** vt. og vi. **a.** berøre: *s. e-ð.* — **b.** vi. *s. á e-u, s. við e-u,* røre ved n-t. — **2.** overf. vedrøre, angaa: *að því er snertir,* hvad angaar: *hvað stærðina snertir,* hvad Størrelsen angaar. — **3.** pp. *snortinn,* bevæget, rørt: *hann varð mjög snortinn af ræðunni,* Talen gjorde et dybt Indtryk paa ham.

°**snerti afl** [snɛɋ·dɪab·λ] n. = **snertilínuafl.** **-lína** [-li:na] f. Tangent (JHall. 348). °**-línuafl** [-li·nøab·λ] n. Tangentialkraft.

°**snertill (-ils, -lar)** [snɛɋ·dɪdʎ, -ɪls, -laɋ] m. (mat.) Tangent (ÓDanFlatm.).

snerting (-ar) [snɛɋ·diŋk] f. Beröring.

snerti punktur [snɛɋ·dɪpuɲ·døɋ, -puɲ·tøɋ] m. Berøringspunkt. **-rafurmagn** [-ra:vørmagv] n. Berøringselektricitet. **-róður** [-rou:ðøɋ] m. rask Roning et kort Stykke Vej.

snertukorn [snɛɋ·døkɔd·n, -kor·dn] n. = **kippkorn.**

snertur (-s, -ir) [snɛɋ·døɋ] m. **1. a.** svag Fornemmelse af noget; Spor af n-t: *s. af ótta.* — **b.** let Anfald af Sygdom: *s. af slagi, s. af lungnabólgu.* — †**2.** Smitte: *[illegible] tekur [illegible] snert sjúkdómsins* (Gerh. Cc V. 2). — **3.** *(fjársjúkdómur)* en vis Sygdom hos Faar, som søger deres Føde paa Stranden.

snertuspölur [snɛɋ·døsbø:løɋ] m. kort Stykke Vej: *[illegible] snertuspöl [illegible]* (Lögb. '13, [illegible]).

snesafullur [snɛ:safʏd·løɋ] a. = **sneisafullur.**

snýr [sni:r] 1. p. sg. præs. ind. af **snúa.**

snið (-s, pl. ds.) [snɪ:ð] n. **I. 1.** i Alm. **a.** Snit, Tilsnit; Form, Præg, Façon, Udseende: *Oftast er blágrýtið með svipuðu sniði einsog vanaleg eldhraun* (ÞThLýs. II. 256); *s. andans,* Aandspræg; *sýna s. á sjer til e-s,* göre Mine til n-t: *Maðurinn ... hlustaði á pöntun hans, en sýndi ekkert s. á sér til að afgreiða hana* (Eimr. XVII. 66). — **b.** Mønster (til Klæder o. desl.), Snit: *hvernig s. ætlarðu að hafa á kjólnum?* el. *hvernig ætlarðu að hafa kjólinn í sniðinu?;* — *fallegur (ljótur) í sniðinu,* af en smuk (hæslig) Façon, Form; *taka sjer s. eftir e-m,* tage en til Mønster; *fór það alt í sniðum,* alting gik som det skulde, paa regelmæssig Maade (JÁÞj. II. 324). — **2.** pl. Snitmønster: *taka s. af e-u (kjól, húfu* osv.), benytte n-t til at skære efter. — **3.** i pl. Snit paa en Bog: *bókin er gylt í sniðum,* Bogen er forgyldt i Snittet. — **4.** (typ.) Facet. — **II. 1.** skraat Snit: *á s.,* paa skraa: *gatan liggur á s.* (paa skraa) *upp eftir fjallinu;* — *hann gaut aðeins við og við mjólkurbláu augunum á s. til húsbónda síns* (Eimr. III. 102); *draga e-ð á s.,* trække n-t til Side: *en mildingar draga sinn klæðnað á s.* (MJ. III. 187); *ganga á s. við e-ð,* gaa af Vejen og til Side for n-t (uden at vende Blikket fra det), gaa uden om n-t; *fara á s. við e-ð,* ds.: *formaður rannsóknarnefndarinnar kann að fara á s. við sannleikann* (Alþ. '11, B. 295). — **2.** Smig: *s. á líkkistu.* — **3.** *(á eggjárni)* Skraaning langs Æggen paa et skærende Redskab (Kniv, Le osv.), opstaaet ved Slibning for at göre Æggen tynd.

sniða (a) [snɪ:ða] vi. gaa paa skraa el. i Siksak; — pp. *sniðaður,* paa skraa; — an. *sniðað: leggz klembruhnausinn ... á rönd, sniðat eðr nockut hallt* (LFR. XI. 250).

sníða (sníð, sníðum; sneið, sniðum; sniðið) [sni:ða, sni:ð, sni:ðom; snɛi:ð, snɪ:ðom; snɪ:ðɪð] vt. **1.** *(skera)* skære: *s. grein af tré;* — *s. e-ð sundur,* skære n-t over. — **2.** tilskære: *s. klæði, föt, skó;* — *s. úr hálsmáli á e-u,* ringe n-t ud; (Talem.) *s. sjer stakk eftir vexti,* egl. tilskære sig en Frakke efter sin Vækst, ɔ: sætte Tæring efter Næring; *s. til* (tilskære, tilhugge) *og fella saman þakbindi* (Stj. '03, B. 300). — **3.** overf. afpasse, indrette: *s. sig eftir e-m,* tage en til Mønster.

sniða blað [snɪ:ðabla:ð] n. Modeblad, Mønstertidende. **-litur** [-lɪ:døɋ, -lɪ:tøɋ] m. (Bogb.) Snitfarve.

snið aldýrulegt [snɪ:ðaldirolɛχ·t] a. (metr.) lignende *aldýra* (s. d. O.) med den Forskel, at der er Halvrim *(sniðhent),* hvor *aldýra* har Helrim. **-band** [snɪð·bant] n. Skraastiver. **-baunir** [-böy·nɪɋ] fpl. Snittebönner. **-brún** [-bru·n] f. (Bogb.) Formering.

snidda, snydda (-u, -ur) [snɪd:a] f. **1.** opstukket aflangt, firkantet, skævvinklet Stykke Grönsvær (spec. brugt til Vægge). — **2. a.** skarp fremstaaende Kant: *sniddur stóðu út úr berginu.* — **b.** Braad, Spids; (spøgende om Skægstumper) *bryddur um munninn með snyddum* (BTh. 152).

†**sniddaraskapur** [snɪd:arasga:bøɋ, -sga:pøɋ] m. Skrædderhaandværk.

†**sniddari (-a, -ar)** [snɪd:arɪ] m. Skrædder.

sniddu tækur [snɪd:otai:gøɋ, -tai:køɋ] a. saa tyk, at man kan lave *sniddur,* se *snidda* 1: *s. jarðvegur.* **-þak** [-þa:k] n. Tag, lavet af *sniddur.* **-þýður** [-þi:ðøɋ] a., is. an. *-þýtt,* saa optøet, at man kan lave *sniddur.* **-þykt** [-þɪχ·t] f. Tykkelse som svarer til en *snidda* 1.: *Nú er s. af jarðvegi víðast hvar ofan á þessu vikurlagi* (ÞThFerð. III. 148).

snið fastur [snɪð·fasdøɋ] a. fast i Formen, solid. **-ganga** [-gauŋga] vt. gaa uden om. **-gata** [-ga·da, -ga·ta] f. = **sneiðigata.** **-gylla** [-ɟɪdla] vt. (Bogb.) forgylde Snit. **-gylling** [-ɟɪdliŋk] f. (Bogb.) Snitforgyldning. **-glíma** [-gli·ma] f., **-glímubragð** [-glimobraɋ·ð, -brag·þ] n. »Snedsving« (i Brydning): man rykker Modstanderen hurtigt til venstre Side, for at hans venstre Ben kan ændre Stilling, svinger dernæst sit venstre Ben udvendigt bag om hans venstre Ben, og trykker ham samtidig kraftig bagover med sin venstre Arms hele Styrke (ÓDavSk. 64). **-halli** [snɪ:þ(h)adlɪ] m. skraa Hældning. **-hallur** [-(h)adløɋ] a. skævt hældende; skraat nedgaaende: *ríður sniðhalla leið* (JÁÞj. I. 582); — n. *sniðhalt* som adv.: paa skraa, skraat: *skaltu svo ríða s. í veg fyrir mig* (JÁÞj. I. 582). *þar sem konan gekk s. yfir ána* (GFrSes 81). °**-hefill** [-(h)ɛ·vɪdʎ] m. Fræser. **-henda** [-(h)ɛnda] f., **-hending** [-(h)ɛndiŋk] f. (metr.) Halvrim. **-hent** [-(h)ɛvt, -(h)ɛnt] an. (metr.) se **sniðhending.** **-hnaus** [snɪð·hvöy·s] m. = **snidda** 1. **-hvass** [-χwas, -kvas] a. skærende, skarp. **-hvetja (-u)** [-χwɛ·dja, -kvɛ·dja, -kvɛ·tja] f. Afvigelse fra den sædvanlige Vej el. Livsførelse (BH.): *hann kom sniðhvetju á frænda sinn,* han bragte sin Fætter ind paa bedre Veje. **-höggva** [snɪ:þ(h)ögva] vt. hugge paa skraa: *þess skal gætt, að s. hverja hríslu svo að sárið myndi einn hallflöt eða tvo hallfleti, er myndi burst í miðjum stofni* (Stj. '02, B. 112).

sniðill (-ils, -lar) [snɪ:ðɪdʎ] m. **1. a.** Beskærekniv, Snittejærn, -kniv, Havekniv: *þær munu sníða plógjárn úr sverðum sínum og sniðla úr spjótum sínum* (Bibl. '08, Jes. 2, 4). — **b.** særl. en Slags Kniv el. Skraber til at skrabe Barken el. skære smaa Grene af fældede Træer (Sl. Af.) — **c.** Navn paa et Sværd. — **2.** (mat.) Sekant (ÓDanFlatm.).

sniðil oddaður [snɪ:ðɪlod:aðøɋ] a. krumspidset, seglspidset: *s. hnífur.* **-rýtingur** [-ri:diŋgøɋ, -ri:t-] m. Krumdolk, Dolk med et krumt Blad. **-sverð** [-svɛr·ð] n. Krumsabel, Yatagan.

sniðinn [snɪ:ðɪn] pp. af **sníða.**

†**sniðkari (-a, -ar)** [snɪhgarɪ, snɪþ·garɪ, snɪð·karɪ] m. = **snikkari.**

snið kendur [snɪð·ɟɛndøɋ] a. (egl. skæv, kroget) kunstig, kunstfærdig, søgt: *en niðurstaðan er alt of sniðkend til þess, að trúhneigðum anda vorum sé verulegur fengur að slíkum útlistunum* (Ísaf. '13, 98). **-klofi** [-klo·vɪ] m. Smig. **-krókur** [-kro·gøɋ, -kro·køɋ] m. Omvej: *þó ég sendist á undan og fari í sniðkróka eins og héri, sem flýr undan veiðihundum* (Eimr. XIV. 40). **-kveða** [-kvɛ·ða] vt. forsyne med Halvrim (Vísn. 366).

sniðla (a) [snɪð·la] vt. **1.** beskære (om Træer og Planter): *hann* (ɔ: *víngarðurinn) skal ekki verða sniðlaður og ekki stunginn upp* (Bibl. '08, Jes. 5, 6). — **2.** afbarke: *s. feldan við.*

snið laukur [snɪð löy·gøϱ, -löy koϱ] m. Purløg (allium schoenoprasum). **-laus** [-löys] a. uden Snit, snitløs; utilskaaren: *voru menn hvern dag í „úlpum": þær höfðu sniðlausan bol og standkraga* (Eimr. XIII. 99). **-legur** [-lɛqøϱ] a. formel: *sniðleg mentun,* formel Dannelse; *Því sniðlegri sem guðshugmyndin varð innan kirkjunnar, þess minna gætti einmitt þess sem var aðalatriðið í guðshugmynd Jesú: föðureðlisins* (Ísaf. '13, 98). **-líking** [-li·ɟiŋk, -li·ȿ-] f. Formlighed. **-mát** [-mau·t] n. **a.** Skrædderalen: *hjelt á stuttu, sívölu sniðmáti, eins og veldissprota* (Lögr. '14, 26). — **b.** (Bogb.) Snitjærn. **-rímað** [-ri·mað] a. = **rímsneitt.** **-rýtingur** [-ri·dɪŋgøϱ, -ri·t-] m. = **sniðilrýtingur.** **-skera** [-sɛ·ra] vt. **1.** = *sneiða* II. 1. — **2.** (Bogb.) beskære. **-skorinn** [-sgo·rɪn] a. skaaren paa skraa. **-sleginn** [-slei·jɪn] a. skraa, skraasleben: *Slagbor . . . og skal sá ferstrendr og á allar síður svo s. í endann sem fígúrann útvísar* (LFR. XV. 224). **-slípa** [-sli·ba, -sli·pa] vt. slibe paa skraa, skraaslibe. ᶜ **-steinn** [-sdeidv] m. Kvadersten. **-stokkur** [-sdohgøϱ] m. Smigstok. **-tíska** [-tisga] f. Mode. **-torf** [-torv] n. = **sniðhnaus.**

sniðugur [snɪ:ðøqøϱ] a. (pop.) snedig, udspekuleret: *hann* (ɔ: *Amor) er svo útfarinn og sniðugur* (And. I. 76); — *(hagsýnn)* praktisk: *(fróður, klókur)* kyndig.

sniðum [snɪ:ðøm] 1. p. pl. imp. ind. og conj. af **sníða.**

sniður (-s) [snɪ:ðøϱ] m. = *snið: því hann hafði þann snið á sér* (Víd. I. 166).

snið vegur [snɪð·vɛ·qøϱ] m. = **sniðgata.** **-víxlað** [-viχslað] an. (metr.) med vekslende indbyrdes Halvrim. Ekspl.: *Sóti' heiti' eg, sjót það veit, fullefli, hetjur allar hræðast minn hreysti snjalla manndóminn* (HSig. 236). **-þráhent** [-þrau·hɛvt, -hɛnt] an. med Halvrim i Verslinjernes förste Stavelser, jfr. *þráhenda.* Ekspl.: *Ber á fögru' í bragagerð, bara ort í smáu, gjör sem fríðkar fræða orð, fyr það margir sáu* (HSig. 82).

sníf (-s) [sni:v] n., **snífa (-u)** [sni:va] f. (vet.) Snive (malleus humidus).

†snýfinn [sni:vɪn] a. = *snivinn,* se **sníva.**

snifsi, snyfsi (-is, pl. ds.) [snɪf·sɪ] n. et lille Hjörne af n-t (f. Eks. af et Stykke Papir, et Törklæde osv.), Snip: *Síðasta snipsið af kollhettuklútunum okkar* (Eimr. XII. 107).

snigilhorn [sni:jɪʎ(h)od·v, -(h)or·dv] n. Sneglehorn.

snigill (-ils, -lar) [sni:jɪdʎ, -ɪls, snig·laϱ] m. **1.** (zool.) Snegl (gasteropodon). — **2.** snegleformet Skrue, Snegl: *fremst á ásnum væri skrúfa eða snígill* (Eimr. XI. 163). — **3.** *(mjög lítill meis)* lille Tremmekasse til Ho (Skaft.). — **4.** *(lítið horn)* lille Horn: *s. á lambi; (um hár)* Proptrækkerkrølle: *litla stúlkan hafði langa snigla niður á vanga.*

snigla hús [snig·lahu:s] n. Sneglehus. **-smári** [-smau:rɪ] m. (bot.) Fader-Lucerne (medicago saliva) (LFR. V. 8).

sniglóttur [snig·loᵘhdøϱ] a. *(= hnýflóttur)* med smaa Horn: *s. sauður.*

síkill (-ils, -lar) [sni:ɟɪdʎ, -ȿɪdʎ, -ɪls, snihglaϱ] m. Snylter, Parasit: *sjúkdómarnir væru því ekki að kenna, heldur sníklunum (parasites)* (Eimr. XXVIII. 345).

síkinn [sni:ɟɪn, sni:ȿɪn] a. tilböjelig til at snylte el. tigge, spec. om en Hund, som ser tiggende paa en, der spiser; — *(gráðugur)* graadig (EJ.).

síkir (-is) [sni:ɟɪϱ, sni:ȿɪϱ] m. Snyltegæst.

1. **síkja (-u, -ur)** [sni:ɟa, sni:ȿa] f. = 1. *gófla* 1.

2. **síkja (ti)** [sni:ɟa, sni:ȿa, sniχ·dɪ] v. **1.** vi. snylte, tigge: *s. á e-n* (Sl.), *s. upp á e-n* (Nl.), snylte paa en; *Bleikur þefaði kunnuglega að henni og sníkti ofan í lófa hennar* (JTrSk. I. 85). — **2.** vt. *s. sjer e-ð,* tiltrygle sig n-t; *s. e-ð út úr e-m,* afsnylte en n-t; *s. e-ð saman,* betle n-t sammen.

síkjari (-a, -ar) [sni:ɟarɪ, sni:ȿarɪ] m. **1.** *(sníkjugestur)* Snyltegæst. — **2.** en, der indsamler Penge (nedsættende): *Kirkjan kvað fá helminginn af þessum peningum* (ɔ: *samskotafje um messunar, prestar nokkuð og snýkjararnir nokkuð* (EiÓlLf. 43).

síkju birgðir [sni:ɟøbɪr·(q)ðɪϱ, sni:ȿø-] fpl. sammenbetlet Forraad. **-dallur** [-dad·løϱ] m. Snyltedyr (overf.): *Samvizkulausir síkjudallar* (GGunnStr. 138). **-dýr** [-di:r] n. Snyltedyr (egl. og overf.). **-gestur** [-ɟɛs·døϱ] m. Snyltegæst. **-gras** [-gra:s] n., **-jurt** [-jʏϱ·t] f. Snylteplante. **-krabbar** [-krab·aϱ] mpl. Snyltekræbs. **-kvikindi** [-kvɪ:ɟɪndɪ, -kvɪ:ȿɪndɪ] n. Snyltedyr. **-leið** [-lɛi:ð] f. Snyltevej: *fara síkjuleiðina.* **-munkur** [-muŋ·gøϱ, muŋ·koϱ] m. Tiggermunk, Franciskaner. **-plöntur** [-plöv·døϱ, -plön·tøϱ] fpl. Snylteplanter (SStPlt.).

síkjur [sni:ɟøϱ, sni:ȿøϱ] fpl. Tiggeri: *lifa á síkjum,* leve af Tiggeri.

síkju sótt [sni:ɟøsoᵘht, sni:ȿø-] f. Betlesyge (JTrL. 307). **-sveppstegund** [-svɛhpstɛ:qønt] f. en Art Snyltesvamp. **-sveppur** [-svɛhbøϱ] m. Snyltesvamp.

snikka (a) [snɪhga] vt. snitte, skære: *s. e-ð til.*

snikkari (-a, -ar) [snɪhgarɪ] m. Snedker.

síkni [snihgnɪ] f. indec. Tilböjelighed til Tiggeri.

snild (-ar, -ir) [snɪl·t] f. **1.** Mesterskab i n-t; Kunstfærdighed: *af* (el. *með) mikilli s.,* med stort Mesterskab. — **2. a.** *(ágæti)* udmærket Egenskab. — **b.** *(miklar gáfur)* Snille, Geni, Genialitet. — **c.** *(málsnild)* Veltalenhed.

snildar bragð [snɪl·darbraq·ð, -brag·þ] n. berömmelig Gærning. **-bragur** [-bra:qøϱ] m. Præg af Geni. **-legur** [-lɛ·qøϱ] a. mesterlig, udmærket, fortrinlig, elegant, smagfuld; — adv. *-lega.* **-maður** [-ma:ðøϱ] m. stor, udmærket Mand, Mester. **-mál** [-mau:l] n. **1.** meget smukt Sprog i Skrift el. Tale. — **2.** *(mælska)* Veltalenhed. **-orð** [-or·ð] npl. snildt belagte Ord. **-rit** [-a-rɪ:t] n. litterært Mesterværk. **-skáld** [-ϱ-sgaul·t] n. genial Digter. **-verk** [-r-vɛϱ·k] n. **1.** Mesterværk: *Jason Thorvaldsens og Faust Goethes eru snildarverk hvor í sinni röð;* (om strikkede Klæder) *var mesta s. á þeim,* de var meget fint forarbejdede (SIng. I. 3). — **2.** *(afreksverk)* Bedrift.

†snildugur [snɪl·døqøϱ] a. = **snjall.**

snilli [snɪd·lɪ] f. indec. = **snild.** **-yrði** [-ɪr·ðɪ] n. = **snillyrði.** **-kona** [-ko:na] f. talentfuld, begavet Kvinde. **-legur** [-lɛ·qøϱ] a. mesterlig; — adv. *-lega.* ***-mátta** [-mauhda] a. indec. mægtig og begavet, kraftgenial: *Neðra gyllir svæfðan sjá | sólin s.* (GFrÚh. 224).

snillingur (-s, -ar) (snɪd·liŋgøϱ, -iŋs] m. **a.** Mester: *s. í öllum íþróttum;* — Virtuos: *s. á fiðlu, s. í kveðskap.* — **b.** *(afbragðsmaður)* udmærket, herlig Mand; *(að gáfum)* Geni: *Lúther, Goethe, Leibnitz og Beethoven og aðrir snillingar þýsku þjóðarinnar.*

snillyrði [snɪd·lɪrðɪ] n. **a.** træffende Udtryk; Visdomsord. — **b.** *(fyndni)* Vittighed. — **c.** *(spakmæli)* Sentens, Tankesprog; Aforisme: *Hugsun í fögru kvæði eða smellinni vísu nýtur sín ekki í öðrum búningi en þeim, er höfundurinn hefur valið henni. Sama má segja um mörg s.* (MHUpp. 54).

snilli skáld [snɪd·lɪsgaul·t] n. Mesterdigter, fremragende Digter. **-smíði** [-smi:ðɪ] n. kunstfærdigt Arbejde; Kunstindustri: *Japanar eru Kínverjum fremri að handiðnum og snillismíðum.*

snípa (-u, -ur) [sni:ba, sni:pa] f. (zool.) Sneppe (scolopax).

snippa (ti) [snɪhba, snɪf·dɪ] vi. snøfte: *s. að e-u,* trække paa Næsen ad n-t.

snippara legur [snɪhbaralɛ:qøϱ] a. (StÓl. I. 162), **-mannlegur** [-man·-lɛqøϱ] a. hoven, med en stolt Mine, spradebasseagtig: *„kavalérarnir" sitja inni, snipparamannlegir mjög* (ÓDavSk. 19). **-menni (-is,** pl. ds.) [-mɛn:ɪ] n. hoven, stolt Person, Spradebasse.

snyppi (-is, pl. ds.) [snɪhbɪ] n. (Af.) = **snifsi.**

snípu fuglar [sni:bofʏg·laϱ, sni:po-] mpl. (zool.) Sneppefugle (scolopacida). **-kyn** [-ȿɪ:n] n. Sneppeslægt.

snípur (-s, -ir) [sni:bøϱ, sni:pøϱ] m. (pop.) penis.

snípusveim [sni:bosvɛi:m, sni:po-] n. Sneppejagt.

†snyrða (-u, -ur) [snɪr·ða] f. = **snurða.**

snyrill (-ils, -lar) [snɪ:rɪdʎ, -ɪls, snɪr·dlaϱ] m. **1.** Krølle, Bukkel: *hárið . . . sett upp í snyrla* (JSBr. 500). — **2.** (Skaft.) = *snerill.*

snyrla (a) [snɪr·dla] vt. (Árn.) = **snerla.**

snyrpa (ti) [snɪϱ·ba, snɪϱ·(p)dɪ] vt. snurpe, fange Sild med en Snurpenot.

snyrpinót [snɪϱ·bɪnoᵘ·t] f. Snurpenot.

snyrta (i) [snɪϱ·da] vt. ordne, pynte paa n-t: *snyrtir með annari hendi og hressir við koddann* (JThMk. 28); (Bogb.) afpudse.

1. **snyrti** [snɪϱ·dɪ] f. indec. Nethed, Pænhed, Elegance.

2. **snyrti** [snɪϱ·dɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **snerta.**

snyrti herra [snɪϱ·dɪhɛr:a] m. Laps. **-legur** [-lɛ·qøϱ] a. elegant, pæn, smagfuld; — adv. *-lega.* **-maður** [-ma:ðøϱ] m., **-menni (-is,** pl. ds.) [-mɛn:ɪ] n. Gentleman, Mand, fin i sin Optræden og Handlemaade. **-menska (-u)** [-mɛn·sga] f. Belevenhed, Finhed i Optræden og Handlemaade.

snyrting (-ar) [snɪϱ·diŋk] f. (Bogb.) Afpudsning.

snyrtinn [snɪϱ·dɪn] a. elegant: *Snyrtið hafði fótafar* (ÓDavÞul. 217).

***snyrtir (-is)** [snɪϱ·dɪϱ] m. **1.** *(skreytir)* Pryder. — **2.** *(sverðsheiti)* Benævnelse paa et Sværd.

snyrtiþjóð [snɪϱ·dɪþjoᵘ:ð] f. elegant, höjt civiliseret Nation.

1. **snýta (-u, -ur)** [sni:da, sni:ta] f. **1.** *(snýting)* Pudsning af Næsen. — **2.** *(hor)* Snot, Slim i Næsen. — **3.** *(ræfill)* Drog, usselt Menneske, Svækling. — **4.** cunnus (Múl.) (hvorfor *snýtuklútur* i de Egne er et meget anstødeligt Ord).

2. **snýta (ti)** [sni:da, sni:ta, snihdɪ] vt. med dat. snyde: *s. sjer,* snyde sig, pudse Næsen; (Ordspr.) *þeim er snögt snýtt, sem nasir eru af skornar* (GJ.), *það er fljótgert, að snýta þeim, sem nefið er af* (SchMál.), den er snart snydt, som Næsen er af (ɔ: fattig Mand har ikke meget at tabe); *s. rauðu,* nyse rødt, blive skamslaaet, dybt saaret el. dræbt: *þar snýttu margir rauðu.*

snýting (-ar, -ar) [sni:diŋk, sni:t-] f. Pudsning af Næsen.

snitja (-u, -ur) [snɪ:dja, snɪ:tja] f. Afsnit (af n-t) (BH.).

snytra (a) [snɪ:dra, snɪ:tra] vt. sætte Skik paa; pynte; (Ordspr.) *seint er afglapa að snytra,* Tossen bliver dog aldrig dannet, man kan ikke faa en Dosmer til at blive klog.

snitt (-s, pl. ds.) [snɪht] n. Smule, Bid, ubetydelig Ting.

snytta (-u, -ur) [snɪhda] f. Drog, Kryster, Usling.

snýtuklútur [sni:doklu:døϱ, -klu:toϱ] m. *(vasaklútur)* Lommetörklæde.

†sníva (præs. **snýr,** pp. **snivið)** [sni:va, sni:r, snɪ:vɪð] v. impers. sne; — pp. *snivinn,* snebedækket.

snjá (ði) [snjau:] vt. slide paa n-t (spec. slide Luen bort) ved Gnidning; — refl. *snjást,* blive luslidt; — pp. *snjáður,* luslidt, barslidt (om Klæder).

Snjáfríður [snjau:fri·ðøϱ] f. npr.

snjaka (a) [snja:ga, snja:ka] vi. støde, puffe: *snjaka við e-m* (Breiðd.).

Snjáka (-u, -ur) [snjau:ga, snjau:ka] f. npr. Dim. af **Snjáfríður.**

snjakahvítur [snja:gaχwi:døϱ, -kvi:døϱ, -kvi:tøϱ] a. snehvid (Vf.).

snjakillur [snja:gɪdløϱ, -ɪdløϱ, snja:k-] a. gnaven (Breiðd.).

snjáld (-s, pl. ds.) [snjaul·t] n. = **snjáldur.**

1. **snjáldur (-urs,** pl. ds.) [snjaul·døϱ] n. **1. a.** *(trýni)* Snude, Tryne; *(smetti)* Fjæs: *Bóndi var glettulegur í framan og einhver tvíveðrungur á snjáldrinu* (GFrSex 121); — spec. *(trjóna á hákalli)* Snuden paa en Havkal. — **b.** som Kæleord om Börn = *skoffín: snjáldrið þitt,* dit Grinebiderfjæs! — **2.** *(á rokki)* Halsen paa en Rok (BH.).

2. **snjáldur (-s, -ar)** [snjaul·døϱ] m. = **snjáldur** 1.

snjáldur álft [snjaul·dorauʎ·t, -aul·(v)t] f. (zool.) Knopsvane (LFR. XIII. 35). **-mús** [-mu:s] f. (zool.) Spidsmus (sorex).

snjall (snjöll, snjalt) [snjad·ʎ, snjöd·ʎ, snjaʎ·t] a. = **snjallur.**

snjall beygja [snjad·lbɛi·ja] vt. böje stærkt: *s. ljái í þjófbug* (Árm. IV. 120); — pp. *snjallbeygður,* skarpt krummet: *Vísifingur á að vera sveigður, en ekki snjallbeygður* (MHUpp. 276). **-lega** [snjad·lɛqa] adv. med Veltalenhed. **-mæltur** [snjad·lmai:døϱ] a. som udtrykker sig godt, som ved at

belægge sine Ord. **-raddaður** [-rad·aðøϱ] a. med en høj og klar Stemme. **-ráður** [-rau·ðøϱ] a. raadsnild. **-róma** [-rou·ma] a. indec., **-rómaður** [-ro·maðøϱ] a. som har høj og klar Stemme. **-ræði** [-rai·ðɪ] n. udmærket Raad; glimrende Idé.

snjallur (snjöll, snjalt) [snjadløϱ, snjødλ, snjalt] a. **I. 1. a.** *(málskur)* veltalende. — **b.** höjtklingende: *snjöll raust*; — *keyrði hann á hina fax-prúðu hesta með snjallri svipu* (smældende Pisk) (Il. I. 272). — **2.** *(ágætur)* udmærket; *snjalt ráð*, godt Raad. — **3. a.** *(kænn)* snild, kløgtig; *(dugandi)* dygtig: *vera jafns. e-m*, være ens Ligemand. — **b.** *(hraustur)* tapper, modig: *s. hugur*. — **II. 1.** *(beinn)* glat og lige (tilskaaren): *s. fyrir endann* (mods. rund el. paa skraa). — **2.** hvasægget, karp: *snjöll spik* (Vf.). — **III. n.** som adv. comp. *snjallara*, superl. *snjallast*, höjt og lydt, med Veltalenhed; kløgtigt, tappert.

***snjá r (-var)** [snjau:r] m. = **snjór.**

snjela (-u, -ur) [snjɛ:la] f. spidst Hjörne paa en Sten (Breiðd.).

snjeri [snjɛ:rɪ] = **sneri.**

snjóa (a) [snjo:a] v. impers. sne: *það snjóar*, det sner; *það snjóaði talsvert til fjalla* (el. *í fjöll) í gær*, i Gaar er der faldet en hel Del Sne paa Bjærgene.

snjóa íkast [snjou:a-i:kast] n. pludseligt, hæftigt Snefald. **-kálfur** [-kaul·vøϱ] m. den første Sne i Bjærgene om Efteraaret: *sagt var, að vetur yrði góður, þegar hann legði snjóakálfinn óslitinn innan af heiðum og út á fjallarenda í fyrstu snjóum á haustin* (Breiðd.).

snjó akk (-s) [snjou:ahk] n. en Mængde nedfaldende el. falden Sne (Vf.). **-alda** [-alda] f. bølgende Sneflade. **-áleiðingar** [-aulɛi:ðiŋgaϱ] fpl. Bygevejr med Sne (Af.).

snjóa lög [snjo:alö:q] npl. Snemasser, der bedækker Jorden: *Þennan vetur voru s. mikil* (var der megen Sne) (JÁÞj. II. 140). **-samur** [-sa·møϱ] a. med megen Sne: *snjóasöm tíð, snjóasamt hjerað*; — an. *-samt: þar er s.*, der falder megen Sne.

snjóát [snjou:au·t] n. Snespisning: *að s. geri lúna menn lémagna* (GFrÁtt. 63).

snjóavetur [snjou:avɛ:døϱ, -vɛ:t-] m. Snevinter, Vinter med megen Sne.

snjó ber [snjou:bɛ·r] a. fri for Sne: *það er snjóbert*, der ligger ingen Sne paa Jorden. **-byrgi** [-bɪrgɪ] n. Ly el. Hulning dannet af en Snedrive, Snehule. **-birta** [-bɪϱda] f. Sneglans; Sneens Blænden. **-birtugleraugu** [-bɪϱdøgle:röyqø] npl. = **snjógleraugu.** **-birtuhætt** [-bɪϱdøhaiht] an. Fare for stærk Blænden af Sne. **-blinda** [-blɪnda] f. Sneblindhed. **-blindur** [-blɪndøϱ] a. sneblind. **-blóm** [-blouːm] n., **-blómstur** [-blouːmsdøϱ] n. **1.** = *vetrarblóm.* — **2.** Ærenpris (veronica) (Af., Rask). **-bolti** [-boλdɪ] m. Snebold. **-brú** [-bru·] f. Snebro. **-depill** [-dɛ·bɪdλ, -dɛ·p-] m. Sneplet, snedækket Plet. **-dyngja** [-diŋɟa] f. Snedynge. **-drif** [-drɪ·v] n., **-drífa** [-dri·va] f. Snefog. **-drifinn** [-drɪ·vɪn] a. oversneet. **-fall** [-fadλ] n. = **snjókoma. -fergja** [-fɛrɟa] f. en Mængde Sne, store Snemasser.

snjófga (a) [snjouv·ga] v. **1.** vi. sne. — **2.** vt. med dat.: *s. fjenu*, bære Sne ind i Faarestaldene i Stedet for at vande Faarene (Breiðd.).

snjó fjall [snjou:fjadλ] n. snedækket Bjærg (JÁÞj. I. 217). **-flyksa** [-flɪχsa] f. Sneflage. **-flóð** [-flou·ð] n. Lavine, Sneskred. **-flóðahætt** [-flou·ða-haiht] an. hvor der er Fare for Sneskred. **-flóðalegur** [-flou·ðalɛ:qøϱ] a. mærket af Laviner, hvor Laviner let kan komme: *fjöllin . . . skriðusæl og snjóflóðaleg* (Lögr. '15, 25). **-fugl** [-fʏgλ] m. (Vf.) = **snjótitlingur.**

snjófugur [snjou:vøqøϱ] a. = **snjóugur.**

snjó fullur [snjou:fʏdløϱ] a. fuld af Sne. **-föl** [-fö·l] n., **-fölvi** [-fölvɪ] m. tyndt Snelag. **-fönn** [-fön] f. Snedrive. **-föt** [-fö·t] npl. tilsneede Klæder. **-gangur** [-gauŋgøϱ] m. Snefald, -storm: *þann dag var s. af útsuðri* (Huld II. 57). **-gleraugu** [-glɛ·röyqø] npl. Snebriller. **-gráð** [-grau·ð] n. tynd, løs Sne. **-hengja** [-heiŋɟa] f. foroverhængende Snemasse. **-hetta** [-hɛhda] f. Snehætte. **-hjúpur** [-ȿu·bøϱ, -ȿu·pøϱ] m. Snedække. **-hlaup** [-hløy·p] n. Sneskred. **-hnoð** [-hno·ð] n.: *s. undir stígvjeli*, Klampe. **-hrafl** [-hϱabλ] n. løs Sne: *rétti vönd til að sópa af sér snjó-hraflið* (GFrSex 116). **-hríð** [-hϱi·ð] f. Snestorm. **-hús** [-hu·s] n. Snehytte. **-hvítur** [-χwi·døϱ, -kvi·døϱ, -kvi·tøϱ] a. snehvid: *Sveitarstjórn höf-um við, og fari hun í snjóhvítan andskotann* (i hede Helvede) (Eimr. VII. 176). **-ýringur** [-i·riŋgøϱ] m. Smule Snevejr (ÞThFerð. II. 88). **-ysja** [-ɪ·sja] f. = 1. **ysja** 3. **-kálfur** [-kaulvøϱ] m. = **skæðadrífa. -karl** [-kadλ] m. = **snjókerling. -kast** [-kast] n. Kasten med Snebolde: *fara í s.*, slaas med Snebolde. **-kerling** [-ȿɛ(r)dliŋk] f. Snemand. **-kingi** [-ȿiŋɟɪ] n. vældige Snemasser. **-kingja** [-ȿiŋɟa] f. Snedynge, -drive. **-kista** [-ȿɪsda] f. snerig Egn, Plads, hvor Sneen falder i store Masser og bliver længe liggende: *í Ólafsfirði, sem er einhver mesta s. á landinu* (ÓDavSk. 84—85). **-klæði** [-klai·ðɪ] npl. tilsneede Klæder. **-kóf** [-kou·v] n. Snetykning, is. hidrörende fra Rendfog. **-kólga** [-koulga] f. Sne med Kulde, Snestorm. **-koma** [-ko·ma] f. Snefald. **-kóngur** [-kouŋgøϱ] m. *(fannbarinn maður)* Mand, som er bedækket med Sne fra Top til Taa: *Hatt og higt voru þeir eins og snjókóngar, allir uppteningir* (JTrHeið. IV. 88). **-korn** [-ko(r)dv] n. Snefnug. **-krap** [-kra·p] n. blød, smæltende Sne. **-krassi** [-kras·ɪ] m. Sneslud med Blæst: *snjókrassa úrkomur* (jfr. LFR. XIV. 118). **-kúla** [-ku·la] f., **-köggull** [-kög·ødλ] m. Snebold. **-kökkur** [-köhgøϱ] m. Sneklump: (Ordspr.) *ilt umtal er s., sem vex því meir sem honum er lengur velt* (Málshb.), daarlig Omtale er en Snebold, der vokser jo længere den triller. **-lag** [-la·q] n. **1.** Sneens Beskaffenhed. — **2.** Snelag, Lag af Sne. **-lagður** [-laqðøϱ, -lagðøϱ] a. snedækket. **-laus** [-löy·s] a. snefri; — an. *-laust*, snefrit: *það er s.* **-legur** [-lɛqøϱ] a. som ser ud til Sne, truer med Sne: *hann er s.*, Vejret truer med Sne. **-leysur** [-løysøϱ] fpl. snefri Periode. **-lifur** [-lɪ·vøϱ] f. Snelever, naar Leveren i slagtede Faar er hvidlig, kaldes den saaledes, og menes om Efteraaret at forbude en Vinter med stærkt Snefald (Vf., Sel.). **-lína** [-li·na] f. Snegrænse, -linje. **-lítill** [-li·dɪdλ, -li·tɪdλ] a. med ringe Sne; — n. *-lítið* som adv. **-ljettur** [-ljɛhdøϱ] a. med ringe Snefald: *snjóljett haust*; — *ef snjólétt yrði* (hvis der kun faldt lidt Sne) *í afrétti* (ÞGjD. 17); *finna megi aðra leið fyrir járnbrautina, sem er bæði styttri og snjóléttari* (Alþ. '11, B. II. 202). **-loft** [-loft] n. hul, frossen Snedrive: *kindin datt niður um s.* (Árn.). **-lúka** [-lu·ga, -lu·ka] f. Haandfuld Sne: *kastar snjólúku framan í S.* (GFrÁtt. 30). **-mikill** [-mɪ·ɟɪdλ, -mɪ·ȿɪdλ] a. med stærk (megen) Sne. **-mokstur** [-moχsdøϱ] m. Snekastning. **-mugga** [-mʏg·a] f. Snetykning. **-mús** [-mu·s] f. (zool.) Brud, Snemus (mustela nivalis). **-nál** [-nau·l] f. = **vetrarkvíðastör. -nauð** [-nöy·ð] n. Snefald, spec. stærk Snestorm (som Rejsehindring). **-plögg** [-plök] npl. Fodtöj og Benklæder med Sne paa.

snjó r (-s el. -var, -ar el. -var) [snjou:r] m. Sne: (Ordspr.) *það finst í hlákunni, sem falið er í snjónum* (GJ.), det kommer gærne op i Tø, som man fjæler i Sne (ɔ: Sne); — pl. *snjóar*, Snemasser: *fram í snjóa*, indtil Snestormene begynder for Alvor og Jorden er dækket af Sne: *Hann* (ɔ: *Skjóni) var látinn ganga með hinum hestunum og liggja úti fram í snjóa* (GFrUbl. 8); *í snjóum*, i megen Sne.

snjó reka [snjou:rɛ·ga, -rɛ·ka] f. Sneskovl. **-rok** [-ro·k] n. Sneraag, -storm. **-samur** [-samøϱ] a. snefuld; — n. *-samt* som adv. **-sili** [-sɪ·lɪ] m. = **sili** II. **-skafa** [-sga·va] f. Redskab, hvormed man skraber Sne af sig: *Árni rétti honum snjósköfu* (GFrTís. 98). **-skafl** [-sgabλ] m. Snedrive. **-ský** [-sɟi·] n. Snesky. **-skriða** [-sgrɪ·ða] f. Sneskred.

snjóskur [snjou·s·gøϱ] a. hurtig i Vendingen, rask; is. raadsnild og hurtig til at fatte Beslutning el. opdage den skyldige.

snjó slitringur [snjou:slɪ·driŋgøϱ, -slɪ·tr-] m. afbrudt Snefald: *norðanvindur með snjóslitringi og frosthörku* (Eimr. XI. 217). **-sokkur** [-sohgøϱ] m. **a.** Sneströmpe. — **b.** sneet Strömpe. **-sóp** [-sou·p] n. Høaffald, blandet med Sne (Vf.). **-steinn** [-sdɛidv] m. Isstykke. **-storkinn** [-sdoϱɟɪn] a. overtrukken med en Sneskorpe: *skein kvöldsólin yfir snjóstorkið landið* (GFrTs. 34). **-sæll** [-saidλ] a. udsat for Snemasser. **-titlingur** [-tɪhdl-iŋgøϱ] m. Snespurv (emberiza nivalis).

snjóugur [snjou:øqøϱ] a. oversneet; som har Sne paa sine Klæder el. bærer Spor af Sne.

snjó vatn [snjou:vahtv] n. Snevand. **-veður** [-vɛ·ðøϱ] n. Snestorm (Af., Nl.). **-vetur** [-vɛ·døϱ, -vɛ·t-] m. Vinter med stærkt Snefald. **-þekja** [-þɛ·ɟa, -þɛ·ȿa] f., **-þilja** [-þɪlja] f. Snedække. **-þyngsli** [-þiŋslɪ] npl. store Snemasser: *eru þar s. mikil á vetrum*. **-þungur** [-þuŋgøϱ] a. bedækket af megen Sne: *snjóþung leið*, vanskelig fremkommelig Vej paa Grund af Snemasser; — an. *-þungt: það er s.*, der ligger megen Sne, saa at Faarene vanskelig kan græsse. **-æsingur** [-ai·siŋgøϱ] m. hæftig Snestorm.

snoð (-ar) [sno:ð] f. korte Haar paa Dyr: *s. á ormi*; spec. Haar paa Hunde, Katte, Ræve (Skaft., Árn.). **-grani** [snoð·gra·nɪ] m. Grönskolling.

snoðinfættur [sno:ðɪnfaihdøϱ] a. med kort Haar el. uden Haar paa Fødder el. Ben.

snoðinn [sno:ðɪn] a. **1.** *(snoðkliptur)* med kort, tætklippet Haar; med Laad paa. — **2.** *(hárlaus)* uden Haar. — **3. a.** *(snauður)* fattig: *þótt álna væri' eg s.* (BóluHj. 133). — **b.** bar, blottet: *En þá stóð Bjarni í fjörunni með snoðið færið og beran öngulinn* (GFrE. 85).

snoðir [sno:ðɪϱ] fpl. Nys: *komast á s. um e-ð*, faa Nys om n-t, komme under Vejr med n-t, faa Færten af n-t; *senda e-n til snoða*, sende en for at spejde el. indhente Efterretninger.

snoð klippa [snoð·klɪhba] vt. tætklippe; — pp. *-kliptur*, tætklippet. **-kollur** [-kodløϱ] m. (Person med) tætklippet Hoved. **-líkur** [-li·gøϱ, -li·køϱ] a. temmelig lig, lignende af Udseende.

1. **snoðna (-u, -ur)** [snoð·na] f. Skaldethed.

2. **snoðna (a)** [snoð·na] vi. blive skaldet.

snoðrakaður [snoð·ra·gaðøϱ, -ra·kaðøϱ] a. glatraget.

***snoður** [sno:ðøϱ] fpl. = **snoðir.**

snofs [snof·s] n. lille Hjörne af n-t (f. Eks. af et Stykke Papir, et Forklæde osv.), Snip (ASkaft.).

snókahvönn [snou·gaχwön, -kvön, -snou·kakvön] f. = **geitla.**

snokinn [sno:ɟɪn, sno:ȿɪn] a.: *s. fyrir e-ð*, begærlig efter n-t: *jeg er ekki s. fyrir kýrsúpu* (Árn.).

snókur (-s, -ar) [snou:gøϱ, snou:køϱ] m. **1.** lang og smal Udløber fra n-t större og sværere: *s. á fjalli*; — spec. *s. á vinstur* = *vinstrargull* (s. d. O.). — **2.** *(lítill hákarl, hákarlsungi)* en lille Haj, Havkalunge (Vf.). — **3.** = *snákur* 1.

snóp (-s) [snou:p] n. langvarig Driven paa et Sted.

snópa (a) [snou:ba, snou:pa] vi. tøve, nole, opholde sig ørkesløs paa et Sted, drive Tiden hen (Af.): *s. í búðunum yfir engu* (Eimr. II. 217).

snoppa (-u, -ur) [snohba] f. (jfr. *trýni, snjáldur)* Snude, Snabel, Mule: *s. á hesti*; — Ansigt (i nedsættende Betydning), Fjæs, jfr. *snoppufríður*.

snoppu fagur [snohbøfa:qøϱ] a., **-fríður** [-fri:ðøϱ] a. med et smukt, men intetsigende Ansigt. **-langur** [-lauŋ·gøϱ] a. med lang Snude.

snoppunga (a) [snohbuŋga] vt. give Ørefigen; — overf. tilföje en stor Fornærmelse: *að hann ekki leyfði honum að s. sig eftir eigin vild* (Ing. '11, 150).

snoppungur (-s, -ar) [snohbuŋgøϱ] m. **1.** *(löðrungur)* Ørefigen: *fá snoppung*, faa en Ørefigen, en Øretæve; *frumvarpið, sem mér var kunnugt um, að Danir töldu snoppung framan í sig* (et Slag i Ansigtet) (Alþ. '11, B. II. 773). — **2.** *(skaði)* Slag, Ulykke: *það var s. fyrir hann*, det var et haardt Slag for ham; *fá ljóta snoppunginn*, faa et slæmt Rap.

snoppu ól [snohbou:l] f. Næserem. **-stingir** [-sdiŋ·ɟɪϱ] mpl. (Nl., ASkaft.) = **snaparaugu.**

snorka (-u, -ur) [snoϱ·ga] f. *(storka)* störknet Masse (navnlig om Græsstraa, der er omsluttede af frossen Tøsne) (Árn., Borg., ASkaft.).

snorkinn [snoɡ·ɡɪn] a. **1.** *(skorpinn)* rynket, sammenskrumpet. — **2.** dækket af et Lag af størknet Sved el. Fedt (Árn.).

Snorri (-a, -ar) [snor:ɪ] m. npr. Snorre; *flytja (hann) Snorra* (pop.), forrette sin Nødtørft (Sl.); *leika Snorra við e-n*, lege Himmelspræt med en.

snortinn [snoɡ·dɪn] pp. af **snerta.**

snortning (-ar) [snoɡ·dniŋk] f. Berøring.

snót (-ar, -ir) [sno:t] f. **1.** Pige, Kvinde. — **2.** Navn paa en Digtsamling.

Snotra (-u) [sno:dra, sno:tra] f. npr. (myt.) Navn paa en Asynje; — ogs. Navn paa en Huldrepige el. en Ko.

1. **snotra (-u, -ur)** [sno:dra, sno:tra] f. Støvekost.

2. **snotra (a)** [sno:dra, sno:tra] vt. **1.** *(fræða)* gøre vis, belære: (Ordspr.) *seint er heimskan* (el. *afglapa, þræl) að s.* (GJ.), det er et langsomt Arbejde at gøre Narren (Trællen) klog. *gamlan er seint að s.* (SchMál.). **2.** hygge, gøre n-t elegant el. hyggeligt, pynte paa, oppudse: *hafði hún mikinn starfa ... að laga og s. föt sín og kjóla* (JThPs. 185).

snotur (-ran) [sno:doɡ, sno:toɡ] a. ÷**1.** *(vitur)* klog, vis. — **2.** elegant, net, pæn, sirlig, fin. — n. *snoturt* som adv., smagfuldt.

snoturfættur [sno:doɡfaihdoɡ, sno·t-] a. med nette Fødder. **-legur** [-r-lɛ·qoɡ] a. som vidner om Nethed og Forstand, smagfuld; — adv. *-lega.* **-leikur** [-lɛi·goɡ, -lɛi·koɡ] m. ÷**1.** *(hyggindi)* Klogt, Forstand; *(kænska)* Snedighed: *dánumenn sögðu mjer frá ... hverra ráða að menn neyttu við yngra Jón, hvar með að dánumenn með snoturleik hugðu fyrir hann að komast* (JMPísl. 59). — **2.** Elegance, Nethed: *s. í framkomu, s. klæða, s. híbýla.* **-máll** [-maud̥l] a. smagfuld i sin Tale (StOl. I. 112). **-menni (-is,** pl. ds.) [-mɛn:ɪ] n. forstandig og smagfuld Mand, elegant i sin Optræden.

†**snú** [snu:] (Breiðd.), **snúa (sný; sneri, snjeri (snöri); snerum, snjerum (snörum); snúið)** [snu:a, sni:, sn(j)ɛ:rɪ (snö:rɪ); sn(j)ɛ:rom (snö:rom); snu:ɪð] vt. med dat. og acc., vi. og v. impers. (Af Fortidsformerne *sneri, snjeri, snöri*, bruges den første i Skriftsproget; *snjeri* bruges i Talespr. paa Sl., Borg. og vel som oftest paa Nl., *snöri* synes derimod is. at forekomme paa Al. (Þing.) og Vf.).

A. I. *(hringsnúa)* dreje. **1.** *s. hjóli*, dreje et Hjul rundt; *s. kvörn*, dreje en Kværn, ellipt. *s. snúa (fyrir e-m)*, dreje en Slibesten mens en hvæsser n-t (f. Eks. en Le). — **2.** *s. e-m*, lade en løbe smaa Ærinder. — **3. a.** dreje, give en vis Retning, vende: *til hægri (vinstri) snú*, højre (venstre) om; *s. e-u að e-m*, vende n-t mod en; *húsið snýr gaflinum að götunni*, Huset vender Gavlen mod Gaden; *s. e-u fram (aftur)*, vende n-t frem (tilbage); *s. e-u út (inn)*, vende n-t ud (ind); *s. bakinu við e-m* (el. *við e-m bakinu*), vende Ryggen til en, ogs. overf. lade en i Stikken: *allir vinir hans hafa nú snúið við honum bakinu*; *s. huga frá e-m*, vende Tankerne bort fra en, holde op med at bryde sig om en; *s. kápunni eftir veðrinu* (Málsh.), vende Kappen efter Vejret. **b.** *(s. við)* vende: *s. hesti*, vende en Hest; *s. skipi*, vende et Skib; *s. sjer*, vende sig, dreje sig; *s. sjer í rúminu*, vende sig i Sengen; *s. sjer fram (í rúmi)*, vende sig frem (i Sengen); *s. sjer upp (el. að veggnum)*, vende sig mod Væggen; *hann snýr sjer (í áttina)*, Vinden springer om; *s. e-u um*, krænge; *s. um sokk* (jfr. 5.); *s. e-m til kristni*, omvende en til Kristendommen; *s. sínu ráði á betri veg*, slaa ind paa en fornuftig Vej, en fornuftigere Levemaade; *s. e-u á e-s náð*, styre en til ens Fordel; *jeg fann brátt, að hann var alveg snúinn í málinu*, jeg mærkede snart, at han ganske havde skiftet Mening om Sagen. — **4.** *s. heyi*, ogs. abs. *s.*, vende Hø (for at det skal tørres): *við snerum öllu á sama deginum*; *vi snúa heyi* (Af.), ds.: *hún var að s. í flekkjunum* (Eimr. XII. 47). — **5.** i forsk. Udtryk: *s. hefnd á e-n (til e-s)*, lade Hævnen gaa over paa en; *s. vanda í hendur e-m*, bebyrde en med en vanskelig Sag; abs. *s. á e-n* (ved Roning), ro stærkere end ens Sidemand, saal. at Baaden drejer sig i Retningen mod ham: *um (á)l var hann orðinn svo, að enginn ... þar sem 'vaðs' mundi reyna að s. á hann* (Myrd. 17). — overf. tilføre en et Nederlag, Skam el. Tab: *þá vinnurðu besta bót í því, sem nú hefir verið á þig snúið* (ÞGjD. 74); *s. sjer að því að gera e-ð*, tage fat paa n-t; *s. sjer til e-s*, henvende sig til en; *s. e-u um* (jfr. 3. b.), vende op og ned paa n-t: *s. um öllu því, sem er í húsinu*; — *s. sjer undan*, vende Ansigtet bort fra n-t, vende sig bort: *jeg heilsaði henni, en hún sneri sjer undan*. — *s. sjer út úr e-u*, sno sig ud af n-t: *s. sjer út úr vandræðum*. — *s. e-u við*, vende n-t om; *s. við blaðinu*, ¹) vende Bladet: *jeg sá hann aldrei s. við blaðinu*, ²) overf. forandre sin Opførsel, Mening osv., kovende, sadle om: *hann var áður ákafur samvinnumaður, en hefur nú alveg snúið við blaðinu*. — *Ég hef því, að ... s. við blaðinu og halda heim, rakleiðis úr þessari vitlausu glæfraför* (GFrE. 55). *s. vagninum við*, vende Vognen; *s. sjer við*, vende sig om, gøre omkring: *geta ekki snúið sjer við fyrir e-m*, ikke kunne bevæge sig frit for en, hindres i sin fulde Frihed af en anden: *svá segir Espólín, at varla gæti hann snúit sér svá við í þessu máli* (han kunde næppe foretage sig noget i denne Sag), *at presti líkaði* (EspS. 97). — **6.** vi. vende (paa en Rejse): *sneru þeir nú þaðan í brott*, de vendte, tog saa bort derfra; *s. heimleiðis*, vende hjem; *s. aftur*, vende tilbage; *s. aftur með e-ð*, vende tilbage med n-t; genkalde n-t, tilbagekalde n-t; *s. ekki aftur með e-ð*, ikke fragaa sin Mening om n-t: *en það segi ég, að afarljótt er hér umhorfs, og það sný ég ekki aftur með* (And. II. 223); *Það sný ég aldrei aftur með, að það er aumi smekkurinn* (Eimr. XVI. 140); *s. fyrir e-n*, gaa i Vejen for en for at møde ham; *s. í móti e-m*, vende sig mod en (for at kæmpe med ham); (naut.) *s. upp í vindinn*, svaje op; *s. við*, vende om. — **7.** *(vita, horfa)* vende (i en vis Retning): *s. að e-m (e-u)*, vende imod en (n-t); *s. aftur, fram*, vende tilbage, frem(ad); *s. eftir e-u*, vende samme Vej som n-t; *s. upp*, vende op, vende opad; *s. niður*, vende ned, vende nedad; *s. í norður, suður*, vende mod Nord, Syd; *glugginn sneri út að götunni*, Vinduet vendte mod (ud til) Gaden. — **8. a.** *(breyta)* forandre: *s. vatni í vín*, forandre Vand til Vin; *s. afleiðingunum til góðs*, vende Følgerne til det gode; *s. e-u upp í gaman (spaug)*, udlægge n-t paa spøgefuld Vis, tage en (kedelig el. trist) Sag med godt Humør, slaa n-t hen i Spøg. — **b.** *(þýða)* oversætte: *s. riti á annað mál*, oversætte et Skrift til et andet Sprog. — **II. 1.** vt. med acc. sno, dreje, vinde, flætte: *s. reipi*, flætte Reb; *snúa hnappheldu á e-n*, binde ens Ben; *snúa sjer snöruna sjálfur*, binde Riset til sin egen Ryg; *s. e-n úr hálslið(u)num*, dreje Halsen om paa en; *s. e-n niður* (el. *undir*), slynge en til Jorden ved et hurtigt Tag, vride en ned: *prestur snýr honum svo fljótt niður* (ÞErlSagn. 12); *s. sig út úr e-u*, sno sig ud af n-t. — **2.** vi.: *s.* (el. *leggja) á flótta, s. undan*, tage Flugten; *s. upp á e-ð*, vinde n-t, give n-t en Omdrejning: *Sumir s. upp á fingurinn á þeim, sem þeir fara í krók við, en það þykja ólög* (ÓDavSk. 166); *s. upp á sig*, ¹) sno sig: *flétturnar s. upp á sig*, Fletningerne kroller; ²) overf. vise sig storsnudet, sætte en fortørnet el. fortrædelig Mine op: *Hann hafði búist við þessari niðurstöðu, þegar eldabuskan sneri upp á sig* (GFrÁtt. 124); *„Hefurðu boðið þeim þetta?" „Já, og ... þeir hafa snúið upp á sig"* (vrænget Næsen) (JTrB. 15—16); *Fyrst snýr hann upp á sig, og svo snýr hann ofan af sér aftur* (Alþ. '11, B. 350). *s. út úr e-m (fyrir e-m, orðum e-s)*, fordreje (ens Ord). — **3.** impers. *e-u snýr*, n-t vender (i en vis Retning): — om en begyndende afgørende Vending: *sneri flótta í herinn*, Hæren begyndte at flygte.

B. refl. *snúast*. **I. 1. a.** vende sig, dreje sig: *hjólið snýst, jörðin snýst kringum sólina*; — *s. (um) á hæl og hnakka*, vende sig og dreje; *s. í hring*, dreje sig omkring, dreje sig rundt; *s.* (el. *velta) um möndul sinn*, rotere; — overf. *allt snýst um e-n (e-ð)*, alting drejer sig om en (n-t). — **b.** forvrides: *það snerist á mjer fóturinn*. — **2.** *(snatta)* besørge el. løbe smaa Ærinder: *snúast fyrir e-n*; — *snúast í e-u*, have travlt med n-t: *jeg má ekki vera að s. í þessu*, jeg har ikke Tid til at beskæftige mig med dette; *s. í mörgu*, have meget travlt: *fór að s. um hvippinn og hvappinn* (farte rundt her og der) *fyrir hina og þessa* (Ing. '12, 43). *s. við e-ð*, tage sig af n-t (som der skal meden Jagen og Løben til): *fer drengurinn með þeim ... því síðan, að hann snúist við hesta í áfangastöðum* (JÁÞj. II. 229). *s. við ... [illegible]* (ÞGjD. 83). — **3.** *(breytast)* forandre sig: *s. í e-ð*, forandre sig til n-t: *e-m snýst hugur*, en kommer paa andre Tanker, skifter Mening; *snerist honum hugur við Eirík*, han skiftede Sind mod E. (JÁÞj. I. 567); ogs. abs. *snúast*, skifte Mening. — **4.** med præp. og adv.: *snúast í e-n (e-u)*, henvende sig til en ang. n-t; *snúast í e-ð*, gaa over til n-t: *jeg hef snúist í þá skoðun að ...*; *s. á sömu stefnuna og e-r*, tage det samme Parti (som en); *s. að e-m*, vende sig mod en; *e-ð snýst fyrir e-m*, n-t beskæftiger en: *enda hafi annað fyrir sig snúist* (JÁÞj. II. 344). *Hvergi ... þeirra félaga vildi neitt segja frá því, sem fyrir þá hafði snúist* (hvad der var hændt dem) (JÁÞj. II. 165). *s. í lið með e-m*, tage ens Parti; *s. móti e-m*, vende sig mod en (for at kæmpe med en), blive ens Modstander; *s. til hlýðni, vinskapar við e-n*, vende sig til Lydighed, Venskab med en; *hann snerist til kristinnar trúar*, han omvendte sig til Kristendommen; *s. um*, vende sig om; *s. undan (e-u)*, **undgaa n-t ved en Vending el. Drejning;** *s. upp í e-ð*, **slaa om i n-t;** *s. við e-u*, **tage sig af n-t:** *Var nú Sigurður að hugsa um ráðuna í milli þess sem hann þurfti við ... að snúast* (JTrL. 217). *[illegible] að s. aftur við leiti* (Eimr. XVII. 82). *s. svo eða svo við e-u (máli)*, tage en vis Stilling til en Sag: *hann snerist vel við því*, han optog Sagen vel, fattede Interesse for Sagen; *[illegible] vitað það að ... eru eins gerðir og ver og s. við sömu hlutum á sama hátt og ver* (**reagerer mod det samme paa samme Vis**) **(GFHh. 232);** *Húsfreyja snerist illa við*, **Hustruen blev opbragt, modtog Efterretningen daarligt (JÁÞj. I. 67);** *begar talið snerist svona við*, da Samtalen tog denne Vending (JHall. 254). — abs. *snúast við*, tage over. — **5.** specielle Udtryk: *e-ð snýst fyrir e-m*, en har Bryderier med n-t; *snýst í mér*, jeg bliver ærgerlig, gal i Hovedet (Árn. II. 158). — **II.** pp. *snúinn*: **1.** vendt, drejet: *snúin [illegible]*, ret og vrangstrikket Bort. — **2.** omvendt, jfr. A. I. 3. — **3.** *(önugður)* tvebotelig: *vera snúinn á e-ð* (el. *til e-s*): *því hugur Seifs var á því snúinn að veita Hektori sóma* (Il. I. 292). — **4.** *(duglegur) snúinn við e-u*, flink i n-t: *hann er töluvert snúinn í latínu*. — **5.** *(stundinn)* vranten, gnaven. **6.** *(flókinn, strembinn)* indviklet, vanskelig: *þessi kafli er [illegible] snúinn*.

snúanlegur [snu:anlɛ·qoɡ] **a. som kan drejes.**

1. **snubba (-u, -ur)** [snʏb:a] **f. vanærende Behandling; Røffel.**

2. **snubba (a)** [snʏb:a] vt. **1. a.** irettesætte, give en Røffel. — **b.** *(móðga)* fornærme, fortrædige. — **2.** *(stýfa)* gøre n-t stumpt, af tumpe.

snubban [snʏb:an] f. = **snubbun.**

snubbóttur [snʏb·o hdoɡ] a. **1. a.** afstumpet: *e-ð snubbótt fyrir endann; — breið og snubbótt strýta* **(ÞThLýs. II. 31). — b.** (bot.) but (obtusus). — **c.** som ender brat, abrupt: *Líklega hefir ætlazt þessi átt að vera lengri, hún er nokkuð snubbótt* (ÞThLýs. III. 24). *vera e-ð snubbótt*, snubbe n-t af: *þetta er snubbótt koma*, det var rigtignok en fransk Visit **(siges is. naar Gæsten standser kort og ikke vil nyde noget). — 2. a. gnaven, but; kort for Hovedet:** *e-r er s. í tali eða viðmóti*, **en er kort for** Hovedet: *það var snubbótt*, det var som Pokker; *eru snubbótt [illegible] vændum, eða hreinar og beinar ávítur* (GFrSex. 135). — **b.** *fara í einu snubbótta = fara í glímu*, **brydes.**

snubbulegur [snʏb:olɛ·qoɡ] **a. bebrejdende, irettesættende.**

snubbun (-ar, -anir) [snʏb:on, -anɪɡ] **f. Irettesættelse, Bebrejdelse.**

snubbunarorð [snʏb:onaror·ð] **npl. Bebrejdelser, Irettesættelse.**

snubbur (-s, -ar) [snʏb:oɡ] **m.** *(stubbur, lítill strákur)* **Pjog, Pus.**

?**snuð (-s)** [snY:ð] n. **1. a.** *(prettir)* Snyderi, Snyden. — **b.** *(gabb)* Narren, Føren bag Lyset: *þetta var ekki annað en s.* — **c.** Puds: naar man tiltaler en og han saa svarer, svarer man igen: *„snuð"* el. *„skjóttu kobba!"* (ÓDavSk. 172). — **2.** *(snuðtútta)* Narresut.

?**snuða (a)** [snY:ða] vt. snyde; *(gabba)* narre, føre bag Lyset.

snúða deig [snu:ðadɛi:ɣ] n. Bolledejg. **-mjólk** [-mjoᵘλ·k, -mjoᵘl·k] f. Bollemælk.

snúðarlaus [snu:ðarlöy·s] a. unyttig.

snudd [snYt·] n. Snusen omkring.

1. **snudda (-u, -ur)** [snYd:a] f. **1.** ubetydeligt Stykke af n-t, spec. en Lap Papir: *brjefsnudda.* — **2.** penis (Dal.).

2. **snudda (a)** [snYd:a] vi. = *snuðra*, snuse, luske omkring: *rakkinn … snuddandi* (JÁÞj. II. 101); *hvað ertu að s. hjerna?* hvad gaar du og snuser efter her?; — overf.: *s. um privatlíf manna* (jfr. Eimr. XVI. 198).

snuddaraskynsemi [snYd:arasɡɪn·semɪ] f. indec. Snusfornuft.

snuddari (-a, -ar) [snYd:arɪ] m. Støver, Snushane.

snuddvit [snYd·vɪ·t] n. Snusfornuft.

snúðga (a) [snuð·ga] vt. †**1.** *(snúa)* dreje, sno. †**2.** *(vinna, afla)* vinde, erhværve, skaffe; *(framkvæma)* udrette. — **3.** refl. *snúðgast: e-m snúðgast e-ð*, en faar n-t, skaffer sig n-t.

snúð góður [snuð·goᵘðoǫ] a. velsnoet (om Traad). **-harður** [snu:þ-(h)arðoǫ] a. **1. a.** som snor (Garn) haardt: *s. rokkur.* — **b.** (om Garn) haardt snoet: *snúðhart band.* — **2.** overf. haard, stærk: *s. maður.* **-laus** [snuð·löys] a. **1.** som ikke har nogen Skive (jfr. *snúður* 3.): *s. snælda.* — **2.** uden Snoning; — n. *-laust*, som adv. (overf.): *tvinnaðir snúðlaust hjúskapsþættir* (GThBúi 9). **-linur** [-lɪ·noǫ] a. **1. a.** som snor (Garn) svagt: *s. rokkur.* — **b.** svagt snoet: *snúðlint band.* — **2.** blød, svag: *s. maður.*

snuðra (a) [snYð·ra] vt. snuse, snage, snøfte: *s. e-ð uppi*, fiske n-t op, finde n-t: *mundi hafa snuðrað uppi eggin og rænt þeim* (GFrUbl. 33).

snuðrari (-a, -ar) [snYð·rarɪ] m. = **snuddari.**

snuðrinn [snYð·rɪn] a. tilböjelig til at snuse omkring.

?**snuðtútta** [snYð·tuhda] f. Narresut.

snúðuglegur [snu:ðoqle·qoǫ] a. = **snúðugur** 3.

snúðugur [snu:ðoqoǫ] a. *(*snúðgur)* †**1.** som drejes rundt: *s. kvarnarsteinn.* — **2.** *(röskur, snar)* hurtig, rask. — **3. a.** *(önugur)* but, gnaven, vranten. — **b.** *(reigingslegur)* (af)fejende i sit Væsen. — **c.** *(hrokafullur)* trodsig, overmodig. — **4.** n. *snúðugt*, hurtigt, fejende: *hann gekk burt s.*

snuður (-urs) [snY:ðoǫ] n. Snusen, Snagen.

snúður (-ar, -ar) [snu:ðoǫ] m. **I. 1.** Snoning (spec. paa Garn) Omdrejning: *s. á bandi, á hafti.* — **2.** Raskhed i Bevægelser, Hoffærdighed, fejende Væsen: *það var heldur en ekki s. á honum*, han var ikke saa lidt fejende i sit Væsen; *nú er s. í stakki hans* (BH.), ds.; *setja á* (el. *upp á) sig snúð*, sætte en vranten el. hoven Mine op, vise sig hoven el. storsnudet el. vranten. — **3. a.** Skiven paa en Spindeten: *á snældu er s.*; (Ordspr.) *kerling* (el. *hann, hún) vill hafa nokkuð fyrir snúð sinn*, Kærlingen (han, hun) vil have noget (til Gengæld) for sin Ten, ɔ: man vil have noget til Gengæld for det, man har ydet, faa n-t for sin Ulejlighed (om Oprindelsen til denne Talemaade se Sagnet i JÁÞj. II. 508); *skildist mér helzt á honum, að heimastjórnarmenn vildu hafa eitthvað fyrir snúð sinn og snældu* (Alþ. '11, B. II. 834). — **b.** spec. Skiven paa en Spindeten el. en Træplade, brugt som Lysestage: *Kertin brunnu bjart í lágum snúð* (MJ. III. 14). — **4.** = *korksnúður.* — **5. a.** *s. í súpu*, Bolle (paa en Suppe). — **b.** bolleformet, lille Brød; *(uppundið brauð)* Snegl. — **II.** *(hagnaður)* Gevinst, Fordel: *þar er enginn s. í*, det duer til ingen Ting, der er der intet at tjæne.

snúðþjettur [snuð·þjɛhdoǫ] a. (om Garn) stærkt snoet.

snugg [snYk·] n. **1.** *(fnas)* Fnysen. — **2.** Tryglen: *sitja á snuggi við e-n*, trygle en og vente paa Svar.

snugga (a, 2. og 3. p. præs. ogs. **snuggir)** [snYg:a] vi. **1.** *(blása)* blæse; *(fnæsa)* fnyse; *snuðrandi og snuggandi* (Eimr. III. 105); *s. að e-u, s. til e-s*, snuse efter n-t, göre sig Haab om n-t; *s. sig* (om en Tyr), ryste Hovedet vredt. — **2.** *(flýta sjer e-ð)* skynde sig et Steds hen. — **3.** *(þrábiðja um, vænta e-s)* trygle om, vente paa. — **4.** v. impers. **a.** føle Kloe et Steds: *e-n snuggar nefið* el. *e-n snuggir í nefið*, ens Næse klør. — **b.** *e-ð snuggir, snuggir af e-u*, der kan mærkes en Lugt af n-t: *snælega snuggir, kváðu Finnar, áttu andra fala*, det lugter (ɔ: ser ud til) Sne, sagde Finnerne, de havde Skier, som de skulde have solgt.

snuggur (-s) [snYg:oǫ] m. = **snugg.**

snúin fættur [snu:ɪnfaihdoǫ] a. skævbenet. **-hyrndur** [-v-(h)ɪn·doǫ, -(h)ɪr·ndoǫ] a. med snoede Horn. **-hæfður** [-(h)aiv·ðoǫ, -(h)aɪb·ð-] a. med en fordrejet Hov. ***-raftur** [-n-raf·doǫ] m. vanskabt Menneske(?) (JÁÞj. I. 157). ***-skeggi** [-sgɛɟ:ɪ] m. Mand med snoede Knebelsbarter.

snultra (a) [snYλ·dra] vi. snylte, drive, snuse.

snúning (-ar, -ar) [snu:niŋk] f. **1.** *(snúningur)* Omdrejning: *s. heys.* **2.** *(afturhvarf)* Omvendelse.

snúninga drengur [snu:niŋgadrɛiŋ·goǫ] m. Rendedreng, Bydreng. **-liðugur** [-lɪ:ðoqoǫ] a. **1.** *(ósporlatur, greiðvikinn)* tjænstvillig. — **2.** som gærne skifter Mening. **-maður** [-ma:ðoǫ] m. Person, som er skikket til at udføre mindre Arbejder (Sch.).

snúningardagur [snu:niŋgarda:qoǫ] m. Omvendelsesdag.

snúnings ás [snu:niŋsau:s] m. Rotationsakse. **-hraði** [-(h)ǫa:ðɪ] m. Omdrejningshastighed, Rotationshastighed, -tid. **-hreyfing** [-(h)ǫɛi:viŋk] f. roterende Bevægelse. **-lykkja** [-lɪhɟa] f. vrang Maske (i Strikning). **-möndull** [-mön·dødλ] m. Rotationsakse. **-samur** [-ŋ-sa·moǫ] a. medførende stort Besvær og Omsvøb: *hefir verið án efa snúningssamt og ekki vandalaust að grafa upp sumt af því* (ÓKonÆí xi). **-tími** [-s-tɪ·mɪ] m. Omdrejningstid, Rotationstid. **-vjel** [-vjɛ:l] f. **1.** *(hraðþrentvjel)* Rotationsmaskine. — **2.** *(vjel til að snúa heyi)* Hovender.

snúningur (-s, -ar) [snu:niŋgoǫ] m. **1. a.** Snoning: *s. á bandi.* — **b.** Vending, Drejning: *s. heys*, Venden af Hø. — **2.** Svingom: *stakk upp á því að fara í snúning* (Skírn. '13, 138—39). — **3.** = *þráður*, se 1. *skreppa* 3. — **4.** Omvendelse: *En alt að einu kemur Gísli við eitthvert kaunið, þar hann lætur svo innskrifa eftir hönum snúninginn* (JMPísl. 131). — **5.** *standa e-m snúning*, staa sig mod en i Brydning: *sagðist Jón ekki hafa staðið presti snúning* (ÓDavSk. 51). — **6.** i pl. Omsvøb: *Rauður hefir nú einga snúnínga á því, að hann sker eyrað af sveininum* (JÁÞj. II. 403). — **7.** (is. i pl.) **a.** Smaaærinder; let Husarbejde: *hafa einhvern til snúninga*, have en som Hjælpepige eller -dreng; *seinn í snúningum*, langsom i Vendingen. — **b.** Renderi: *það eru miklir snúningar við að koma þessu í kring.*

1. **snupra (-u, -ur)** [snY:bra, snY:pra] f. **1.** oftest i pl. *snuprur*: *(ofanígjöf)* Irettesættelse, Reprimande. — **2.** *(sneið)* Stikpille, Skose.

2. **snupra (a)** [snY:bra, snY:pra] vt. *(ávíta)* irettesætte; *(sneiða)* skose.

1. **snúra (-u, -ur)** [snu:ra] f. Snor; *(hárband)* Hovedbaand (BH.).

2. **snúra (a)** [snu:ra] vt. kante med en Snor: *s. skó.*

1. **snurða (-u, -ur)** [snYr·ða] f. **a.** Kurre (paa en Traad); *það hleypur s. á e-ð (þráðinn)*, det kommer n-t i Vejen med n-t; *engin s. … á okkar hjónabandi* (GFrSex 89). — **b.** *(ósljetta, hrufa)* Ujævnhed.

2. **snurða (a)** [snYr·ða] vi. kurre, løbe i Kurrer.

° **snurðlur** [snYr·dløǫ] fpl. Spiriller (MagnEin. i Eimr. II. 119).

snurðóttur [snYr·ðo hdoǫ] a. knudret: *málið verður með köflum snurðótt, stirt og óviðfeldið* (Eimr. VIII. 9).

snur funs, -funsa [snYǫ·fYns, -fYnsa] = **snurfus, -fusa. -fus** [-fY·s] n. Pertentlighed; Pedanteri: *ritkenning Heibergs … var orðin að óhagganlegri trúarkreddu, sem hafði óþarfa s. og tærilæti í eptirdragi* (Eimr. IV. 183). **-fusa (a)** [-fY·sa] vt. göre n-t med stor Omhu og Pertentlighed, pynte, smykke, pudse: *Ungar stúlkur óskast straks til að læra að setja upp hár og s. neglur* (Lögb. ¹⁰/₁ '13, S. 8); *Þeir snurfusuðu fjaðrirnar og hagræddu þeim* (Eimr. IV. 50); *Það heldur víst, að eg hafi tíma til að fága alt og s., eins og þetta illþýði, sem aldrei gerir ærlegt handarvik* (EKvOf. 93—94); *s. sig (til)*, pudse, pynte sig.

snurpa (a) [snYǫ·ba] vt. fiske med Snurpenot.

snurti (-a, -ar) [snYǫ·dɪ] m. lille Laks (Árn., Rang.).

snurtum [snYǫ·døm] 1. p. pl. imp. ind. af **snerta.**

snurtur (-s, -ar) [snYǫ·døǫ] m. lille Laks (Árn.).

snúru band [snu:roban·t] n. Snor. **-kefli** [-ɟɛb·lɪ] n. Valse: *snúrukeflið í gangverkinu* (Stj. '97, B. 243).

?**snús** [snu:s] n. Snustobak.

snusa (a) [snY:sa] vi. *(þefa, snuðra)* snuse.

snússa (a) [snu:sa] v. (pop.) **1.** vi. = *snusa.* — **2.** vt. *s. sig*, tage en Pris.

snússaralegur [snus:aralɛ:qoǫ] a. barsk, hoven: *s. í bragði* (StÓl. '23, 73).

snússari (-a, -ar) [snus:arɪ] m. opblæst, hoven Person.

snutra (a) [snY:dra, snY:traj vt. (BH.) = 2. **snotra.**

snæ blandinn [snai:blandɪn] a. sneblandet. **-blóm** [-blo·m] n. Sneblomst.

snæða (di) [snai:ða, snaid:ɪ] vt. og vi. spise.

snæðing (-ar, -ar) [snai:ðiŋk] f. Spisen; *(málsverður)* Maaltid, Spise.

snæðings fjúk [snai:ðiŋsfju:k] n. Rendfog. **-hús** [-(h)u:s] n. Spisehus. **-skáli** [-ŋ-sgau:lɪ] m. Spisehus, Restauration.

snæðingur (-s) [snai:ðiŋgoǫ, -iŋs] m. **1.** Mad, Spise: *taka snæðing*, spise. — **2.** Maaltid: *sitja að snæðingi*, sidde til Bords. — **3.** (Sl., Af.) = *skafrenningur.*

snæ drifinn [snai:drɪ·vɪn] a. bedækket af Sne, snetung (is. om Klæder): *var hann þungur á sér að eðlisfari og fötin snædrifin* (GFrUbl. 5). **-fall** [-fadλ] n. Snefald. **-fellingur (-s, -ar)** [-fɛdliŋgoǫ] m. Mand fra *Snæfellsnessýsla.* **-fellsjökull** [-fɛlsjö:gødλ, -jö:k-] m. npr. Jøkel paa Snæfellsnes i Vest-Island. **-fellsnes** [-fɛlsnɛ:s] n. npr. Halvø i det vestlige Island. **-fellsnessýsla** [-fɛlsnɛsis·la] f. npr. Syssel paa Vestlandet. **-finnur** [-fɪn·oǫ] m. »Snefin«, Lap (Eimr. IV. 34). **-fugl** [-fYgλ] m. = **snjótitlingur.**

snæfugur [snai:voqoǫ] a. = **snævgur.**

snæfull [snai:vodλ] a. barsk, kold, raa (om Vejret) (Fljótsd., Sch.).

snæfur [snai:voǫ] a. †**1.** *(þröngur)* snæver. — **2.** *(snöggur, fljótur)* hurtig, rask. — **3. a.** *(dugandi)* energisk, rask; *(lipur, liðugur)* smidig. — **b.** *(fjörugur, hnittinn)* livlig, træffende, vittig. — †**4.** *(kaldur)* kold (BH.). **-yrði** [-r-ɪr·ðɪ] n. bevinget Ord.

snæ föl [snai:fö·l] n., **-fölva (-u)** [-fölva] f. = **snjóföl. -gás** [-gau·s] f. (zool.) Snegaas (anser hyperboreus). **-gleraugu** [-glɛ·röyqo] npl. = **snjógleraugu. -hús** [-hu·s] n. = **snjóhús. -hvítur** [-χwɪ·doǫ, -kvɪ·doǫ, -kvɪ·toǫ] a. snehvid. **-klukka** [-klYhga] f. (bot.) Sommergæk, Vintergæk. **-koma** [-ko·ma] f. = **snjókoma. -konungur** [-ko·nuŋgoǫ] m. Snekonge. **-korn** [-ko(r)dn] n. = **snjókorn. -krækill** [-kraɪ·ɟɪdλ, -krai·ɟ-] m. (bot.) en Art af Firling (sagina nivalis). **-lagður** [-laqðoǫ, -lagðoǫ] a. = **snjólagður.** ***-land** [-lant] n. npr. Island. **-laus** [-löys] a. = **snjólaus.**

snælda (-u, -ur) [snail·da] f. **1. a.** Haandten, Spindeten; (Talem.) *snúa snældunni sinni*, klare sig i en snæver Vending; vende lidt om paa Sandheden: *Þarna var hún nærri komin í ljóta klípu; en hún kunni nú svolítið að snúa snældunni sinni* (ÞGjÚf. 53); *s. (við) snældunni*, spec. om uroligt Vejrlig, is. Kulde og Snevejr: *Sá kann snældu að snúa* (StÓl. '23, 29); *Bág er þessi tíð og þrálleg enn … hvenær sem hann snýr við snældunni sinni, blessaður* (GFrSex 107). — **b.** spec. Tenen i en Rok, jfr. *rokkur.* — **c.** en Tenfuld: *hún spann 3 snældur í gær.* — **2.** *(í skipi)* = *stelkur*, et Stykke Træ, som staar lodret paa Midten af hver *bunkastokkur* og støtter hver Toftes Midte.

snældu gat [snail·doga:t] n. rundt Hul (i Syning): *og snældugöt (voru) í lendklæðinu* (JThMk. 310). **-hali** [-ha:lı] m. Skaftet paa en Haandten. **-hnokki** [-hvohɡı] m. Krog, hvorpaa en Haandten drejes rundt. **-höfuð** [-hö:vəð] n. = **-snúður** 3. a. **-kings** [-ꝁiŋ·s] n. = **kings. -leggur** [-lɛg:øϱ] m. se **rokkur. -snúður** [-snu:ðøϱ] m. a. rund Skive, der danner Hovedet paa en Haandten: (Talem.) *þú ert eins og s.*, du vimser stadig rundt, du har ingen Ro paa dig. — **b.** = *snúður* 3. a. **-stokkur** [-sdohgøϱ] m., **-stóll** [-sdoᵘd·λ] m. Stativ (med kasseformet Underlag), hvori Rokketene anbringes, naar Traaden skal vikles af. **-teinn** [-teid·n] m. Spid i *snældutrje (-stokkur, -stóll)*, hvorpaa Rokketene anbringes. **-trje** [-trjɛ:] n. Stativ som *snældustokkur*, med et Bræt som Underlag (Sl.). **-vörp** [-vöϱ·p] npl. i Udtr. *taka snælduvörpin* (pop.), opgive Aanden (Sl.).

snæ legur [snai:leqøϱ] a. som ser ud til Sne; — adv. *-lega*, truende med Sne: *s. snuggir*, se *snugga*. **-leiftran** [-leifdran] f. = **snæljós. -lína** [-li·na] f. Snelinje. **-lítill** [-li·dɪdλ, -li·tɪdλ] a. med kun ringe Sne. **-ljós** [-ljoᵘ·s] n. a. Snelys (et Luftfænomen, lignende et Lynglimt, som viser sig i Snevejr): *eins og snæljósi (eldingu) bregði fyrir*, med Lynets Hastighed. — **b.** = *elding*: *Sunnlendingar nefna eldinguna s.* (Huld VI. 15). **-nám** [-nau·m] n. Snebrud. **-narvagras** [-narvagra:s] n. (bot.) en Art af Tæppegræs (catabrosa algida).

***snæ r (-s** el. **-var)** [snai:r] m. = *snjór*: *snævi þakinn*, snedækket.

*1. **snæra (-u, -ur)** [snai:ra] f. Tvistighed; Kamp.

2. **snæra (-u, -ur)** [snai:ra] f. Snare (ÓDavÞul. 371).

3. **snæra (a)** [snai:ra] vt. stramme v. Hj. af Snore, naar en Væv begyndes el. væves færdig.

snæraflækja [snai:raflai:ɡa, -flai:ꝁa] f. indfiltrede Snore.

snæri (-is, pl. ds.) [snai:rɪ] n. a. Snor, Tov; svært Sejlgarn, Hyssing. — **b.** *(færi)* Fiskeline, Fiskesnor: *(það) hleypur á snærið fyrir* (el. *hjá*) *e-m* (jfr. *fiskilykkja*), egl. der kommer en Kurre paa ens Snor, ɔ: en har et stort og uventet Held (jfr. JÁÞj. II. 556).

snæris endi [snai:rɪsɛndɪ] m. 1. *(endi á snæri)* Enden af en Snor. — **2.** = *snærisspotti*. **-hosi** [-(h)o:sɪ] m. Sæk tilbunden med en Snor (JÞorl. II. 469). **-hönk** [-(h)öyŋ·k, -(h)öyŋ·k] f. Snorhank, Hank el. Løkke dannet af en oprinket Snor. **-krókur** [-kroᵘ:gøϱ, -kroᵘ:k-] m. (jfr. *krókur* 5.): *fara í snæriskrók*, holde med en böjet Finger i Løkken paa en Snor og trækkes (ÓDavSk. 166). **-lykkja** [-lɪhɡa] f. Rebløkke. **-smeygur** [-s-smei:qøϱ] m. Løkke paa en Snor: *fara í gegnum snærissmeyginn*, smutte igennem Snorløkken, ɔ: danne Løkke paa en Snor ved at holde Snoren under Fodsaalen og slaa en Knude paa den over Knæet; derefter staar man paa det fri Ben, og søger at faa Legemet ind gennem Løkken, uden at Løkken maa glide af Foden (ÓDavSk. 150). **-spjót** [-sbjoᵘ:t] n. Spyd med Kasterem. **-spotti** [-sbohdɪ] m. et Stykke Snor el. Tov. **-vaður** [-s-va:ðøϱ] m. Tov (is. brugt som *vaður*, s. d. O.): *Gunnar ... hafði á honum snærisvað til vara* (SvÞBjÞ. 25). **-vaf** [-va:v] n. Mærle.

snærur [snai:røϱ] fpl. »Grænseskel« (afmaalt med et Tov, jfr. *snæri*), nu vist nok kun i Udtr.: *komast á snærur e-s* (egl. komme ind paa ens Mark), komme ind under ens Beskyttelse (BH.); *(vera) á snærum e-s*, (være) i ens Tjæneste: *taka á móti öllum útlendum herrum, sem hingað koma á snærum einhverrar stjórnar* (BenGr. i Eimr. VI. 82).

snæ samur [snai:samøϱ] a. = **snjósamur. -skriða** [-sgrɪ·ða] f. Sneskred. **-steinbrjótur** [-sdeimbrjoᵘdøϱ] m. (bot.) ° Sne-Stenbræk (saxifraga nivalis). **-ugla** [-Ygla] f. (zool.) Sneugle (nyctea nivea).

snævarhæð [snai:vaϱ(h)ai:ð] f. Snehöjde (ÞThLýs. II. 359).

snævetur [snai:vɛdøϱ, -vɛtøϱ] m. = **snjóavetur.**

snævgur [snaiv·gøϱ] a. snedækket.

snæ þakinn [snai:þa·ɡɪn, -þa·ꝁɪn] a. snedækket. **-þeli** [-þɛ·lɪ] m. ringe Sne med Frost. **-þrunginn** [-þruŋɡɪn] a. snesvanger.

snöfur legur [snö:vørle·qøϱ] a. 1. *(hvatur)* rask, hurtig: *stytta bæn og stilla grátinn | snöfurlegu brautargengi* (GTh. '95, 14); — *(liðugur)* behændig; *(fjörugur)* rask, fyrig. — **2.** brat, hovedkulds: *snöfurleg ráðstöfun*. — **3.** adv. *-lega*, rask, hurtigt: *s. först honum að kafa tonnina og fóta sig á hörslínu* (ÞGjD. 79). **-leikur** [-lei·gøϱ, -lei·k-] m. Fyrighed, Raskhed. **-mannlegur** [-manle:qøϱ] a. rask: *enginn jafn ... fótmjúkur né s.* (ÞGjÚf. 95)

snögg deyja [snök·dei·ja] vi. do pludselig, gaa pludselig ud: *þá snöggdeyr ljósið* (FiÓLf. 22). **-drepa** [-drɛ·ba, -drɛ·pa] vt. dræbe i et Nu. **-engi** [-ɡ:-eiŋɡɪ] n. Eng med daarlig Græsvækst. **-feldur** [-k·-fɛldøϱ] a. snæver, tætsluttende (Eimr. VII. 32). **-hærður** [-(h)airðøϱ] a. korthaaret. **-kippa** [-ꝁɪhba] vt. med dat.: *s. e-m til*, flytte en ved et pludseligt Ryk. **-klippa** [snök·lɪhba] vt. = **snoðklippa. -klæddur** [-k·laid·øϱ] a. i Skjorteærmer. **-legur** [snög·leqøϱ] a. pludselig; — adv. *-lega*. **-leiki** [-leiɡɪ, -leiꝁɪ] m. 1. *(flýtir)* Hurtighed. — **2.** Pludselighed: *s. viðburðanna*. — **3.** *(það að vera snöggur (um hár, gras osfr.))* Korthed (af Haar el. desl.). **-lendi (-is)** [-lɛndɪ] n. Egn med sparsom, is. lav Græsvækst. **-lendur** [-lɛndøϱ] a. bar, med sparsom, is. lav Græsvækst. **-lyndi** [-lɪndɪ] n. Hidsighed. **-lyndur** [-lɪndøϱ] a. ilter, hidsig, opfarende: (Ordspr.) *snögglyndum er hætt að hrasa* (GJ.), ilter falder let; *s. á afturkvæmt frá illu* (GJ.), ilter kan vende om fra det onde. **-sinnis** [-k·-sɪn·ɪs] adv. hurtigt, pludselig, flygtigt. **-sjóða** [-sjoᵘ·ða] vt. koge lovlig lidt; — pp. *-soðinn*, kogt lovlig lidt: *fiskurinn er s.*

snöggur (snöggvan, snöggan; comp. **sneggri** og **snöggvari;** superl. **snegstur, snögg(v)astur)** [snög:øϱ, snög·van, snög:an; snɛg·rɪ, snɛχ·sdøϱ, snög·vasdøϱ, (pop.) snög:asdøϱ] a. **I. kort: 1.** med kort Græs: *túnið er nokkuð snögt*, der er temmelig kort Græs paa Tunet; *slá snögt*, slaa hvor Græsset er kort; slaa saa nær Roden som muligt. — **2.** korthaaret: *klippa e-n snögt*, klippe en tæt; *ærnar eru snöggar*, Hunfaarene har kun lidt Uld; *s. blettur*, (overf.) svagt (ømt) Punkt: *Og eg hefi hitt snögga blettinn á Tímanum* (GFr. i Lögr. XVI. Nr. 30). — **II.** overf. **1.** hurtig, pludselig, brat: *það voru snögg umskifti*, det var en brat Forandring; *tók hún því stundum líklega, en stundum var hún snögg á lagið* (kort for Hovedet) (Eimr. XXV. 205); (Ordspr.) *snögg trú tælir margan* (GJ.), Lettroenhed er mangen til Men. — **2.** som göres i en Fart; *snögg ferð*, Sviptur, Snartur. — **3.** *(ákafur)* hidsig. — **4.** = *afundinn*. — **5.** *snöggum mun*, en Del (jfr. *snögt um*, se III. 3.): *snöggum mun stærri* (Eimr. VII. 40). — **III.** n. *snögt* som adv.: **1. a.** *(snögglega)* pludselig, hurtigt: *verður snögt um e-n*, en dør pludselig. — **b.** = *snöggvast*, et Øjeblik: *komdu snögt til mín, heyrðu mig snögt* (Hf., Af). — **c.** (mus.) staccato. — **2.** *(stuttlega)*: *snögt að segja*, kort sagt. — **3.** *snögt um*, ikke saa lidt, betydelig: *snögt um betri*, ikke saa lidt bedre; *snögt um leingra en aðrar ritgjörðir* (ÓDavSk. 245); *snögt um leingri vegur* (JÁÞj. II. 77). — **4.** superl. *snögg(v)ast*, et Øjeblik; *allra snögg(v)ast, sem snögg(v)ast*, lige et Øjeblik.

snöggvast [snög·vast] se **snöggur.**

snökt (-s) [snöχ·t] n. Hulken.

snökta (i) [snöχ·da] vi. hulke.

†**snöktan (-ar)** [snöχ·dan] f., †**snöktur (-s)** [snöχ·døϱ] m. -- **snökt.**

snöltra (a) [snöλ·dra] vi., jfr. *snultra*, snylte, drive: *við hinir snöltrum soltnir* (Eimr. XVI. 106); spec. om Dyr, is. Heste: søge sig lidt Føde forskellige Steder i en haard Vinter (Nl).

snölturlegur [snöλ·dørle·qøϱ] a. sølle, driveragtig, snyltende.

1. **snöp (snapar, snapir)** [snö:p, sna:baϱ, sna:paϱ] f. = **snap.**

2. **snöp** [snö:p] npl. se **snap.**

1. **snör (snarar, snarir)** [snö:r, sna:raϱ] f. a. Sönnekone. — ***b.** *(kona)* Kvinde.

2. **snör (-s)** [snö:r] n. skaaren Snustobak, spec. indfort svensk Snus.

snöri [snö:rɪ] = *sneri*, se **snúa.**

snörkringja [snöϱ·kriŋɡa] vi.: *s. um e-ð*, diskutere n-t frem og tilbage: *sumir snörkringdu um hvern enda hafa mundi þetta mál* (Lbs. 102, 8vo).

snörl [snör·dλ] n. Rallen.

snörla (a) [snör·dla] vi. 1. *(korra)* ralle: *snörlaði eins og skorinn hrútur* (ÓDavÞul. 366); impers. *það snörlar í e-m*, en raller (el. snorker, jfr. 2.). — **2.** snorke, is. om Snorkelyd fra Næsen.

snörum [snö:røm] **1.** dat. pl. af *snar*. — **2.** dat. pl. af 1. *snara*. — **3.** 1. p. pl. præs. ind. og conj. af 2. *snara*.

snöruveiðar [snö:røvei:ðaϱ] fpl. Donefangst.

snös (snasar, snasir) [snö:s, sna:saϱ] f. 1. a. *(klettanef)* Klippespids: *hæsta snösin á hömrunum fyrir neðan bæinn heitir Blesaklettur* (ÞThFerð. III. 262). — **b.** spec. Spidsen af en Grydekrog *(hór)*: *Eg skal kyssa s. þína, | ef þú græðir vör mína* (JÁÞj. II. 553). — **2. a.** *(snöp)* Græstot, en Smule Græsning; overf.: *þarna náði hann sjer á s.*, der fik han fat paa n-t, der fandt han n-t, som han kan bruge (ÓDav.). — **b.** *(ögn)* Smule: *þarna er dálítil s.*

†**snöttungur (-s, -ar)** [snöhduŋgøϱ, -uŋs] m. Røver.

1. **so** [so:] adv. = **svo.**

2. **so** [soh] interj. Hyp! (opmuntrende Tilraab til Heste) (ÓDav.).

sóa (a) [soᵘ:a] vt. med dat. forøde, bortødsle: *s. fje sínu*; (Ordspr.) *því er illa sóað, sem of vel er geymt* (GJ.), ilde er ødslet, hvad altfor godt er gemt.

soð (-s) [so:ð] n. Vand, hvori n-t har været kogt, Suppe: *fisks., hangikjötss.*; — *fá sjer í soðið*, faa n-t i Gryden (is. Fisk); *jeg á ekkert í soðið*, jeg har ingen (færsk) Fisk; (Talem.) *jeg skal ekki brenna mig á því* (el. *sama*) *soðinu aftur*, jeg skal ikke göre den Fadæse om igen; *brennir hann sig ekki nema einu sinni á því soðinu* (Eimr. XII. 17).

sóða (a) [soᵘ:ða] vt. med acc. og dat. og vi. 1. i Forb. *sóða e-ð út*, svine n-t til, göre n-t urent. — **2.** göre n-t skødesløst: *lóðinni er sóðað í mitt skip, en ekki köfð í trogi* (JSFb. 8); *s. e-u af*, göre n-t færdigt hurtigt og skødesløst; *s. heim heyi*, bjærge Hø uden at det er rigtig törret. — **3.** refl. *sóðast*: **a.** optræde som en Gris, være urenlig, grise sig til, søle sig; *sóðast áfram*, ile frem paa en skødesløs Maade. — **b.** drive med idelige Svinkeærinder, saal. at man generer andre: *hann er að sóðast til og frá* (ÓDavÞul. 333).

?**sóda** [soᵘ:da] m. indec. = **sódi.**

sóðabrók [soᵘ:ðabroᵘ:k] f. »So«, Møgso, Sjuskedorte.

?**sódaduft** [soᵘ:dadvf·t] n. Sodapulver.

sóða fenginn [soᵘ:ðafeiŋɡɪn] a. urenlig, svinsk. **-legur** [-le·qøϱ] a. 1. *(óhreinlátur)* urenlig, svinsk. — **2.** *(hirðulaus)* skødesløs, uordentlig. — **3.** *(ógurlegur)* overordentlig stor, gruelig: *það er sóðalegt brim í dag*. — **4.** adv. *-lega*, paa en urenlig og skødesløs Maade.

†**soðáll** [so:ðaudλ] m. Kødgaffel.

sóða löpp [soᵘ:ðalöhp] f. = **sóðabrók. -skapur** [-sga·bøϱ, -sga·pøϱ] m. 1. *(óhreinlæti)* Griseri, Urenlighed, Svinskhed, Raahed. — **2.** *(hirðuleysi)* Uordentlighed, Sjuskethed.

?**sódavatn** [soᵘ:davahtn] n. Sodavand.

sóðaverk [soᵘ:ðavɛϱ·k] n. a. Arbejde, der tilsøler en (griset Arbejde). — **b.** overf. Arbejde, som man krymper sig ved at udføre: *það er s. að þurfa að gera fjárnám hjá bláfátæku fólki*.

soð bolli [soð·bodlɪ] m. a. Søbekar, Suppeskaal: (Ordspr.) *silfurkerin sökkva í kaf* (el. *sjó*), *en soðbollarnir fljóta*, Sølvkarrene synker til Bunds, men Suppeskaalene flyder (jfr. godt forgaar, skidt bestaar); *betur er fært soðbolla á saurpolli en herskipi á hafi úti* (Málshb.), Suppeskaalen er i mindre Fare i Dammen end Dragen paa det dybe Hav. — **b.** Skaal med Suppe. **-brauð** [-bröy·ð] n. (Af.) = **soðkaka.** †**-búr** [-bu·r] n. 1. *(soðhús)* Køkken. — **2.** Kammer paa de gamle Bispegaarde, brugt som Tilholdssted for gamle forhenværende Præster, som beværtedes med Levninger fra Skoleelevernes Bord (BMÓ.). †**-búrsmaður** [-buϱsma:ðøϱ] m.

1. *(matreiðslumaður)* Kok. — 2. *(uppgjafaprestur)* forhenværende Præst paa en af de gamle Bispegaarde, jfr. *soðbúr* 2.

soddan [sod:an] a. indec. (pop.) saadan en: *þú ert s. ag[illegible]tismaður*; substantivisk. saadan noget. *soddan gerist, sála mín, s. á þessum tíma* (SBIDA. 46).

soð efni [so:ðɛbnɪ] n. Ekstraktivstof. **-fantur** [soð·favdøϱ, -fantøϱ] m. †1. *(matreiðslumaður)* Kok. — 2. overf. i nedsættende Bet.: Sjover: *S. var [illegible] s. í skáldakop* (Niels skáldi cit. i BrJBóluHj. 130). **-fiski** [-fɪsɟɪ] n. coll., **-fiskur** [-fɪsgøϱ] m. coll. færsk Fisk, som skal koges (mods. den, der er bestemt til at saltes el. törres). **-fullur** [-fʏdløϱ] a. fuld med *soð*. †**-grautur** [-gröy·døϱ, gröy·t-] m. Suppe, Vælling. **-greifi** [-grɛi·vɪ] m. (iron.) «Suppegreve», Kok, Kogemester (Lögb. 27/3 '13, S. 1). **-hlaup** [-hλöy·p] n. storknet *soð*, Sky. †**-hús** [so:þ(h)u·s] n. Køkken; Kogeri.

sóði (-a, -ar) [soᵘ:ðɪ] m. Svinebæst, urenligt, svinsk Menneske, en Gris, Svinemikkel; *(trassi)* sjusket, uordentlig Person, en Gris; spec. en, der bjærger daarlig törret Hø.

soðinn [so.ðɪn] pp. af **sjóða.**

†**soð jukk** [soð·jʏhk] n. Sovs. **-kaka** [-ka·ga, -ka·ka] f. rund, tyk, kogt Rugmelskage (Sl.). **-karl** [-ka(r)dλ] m. Kok. **-krókur** [-kroᵘ·gøϱ, -kroᵘ·koϱ] m., **-kvísl** [-kvisλ] f. Kødkrog, Kødgaffel, Madkrog. **-kæfa** [-ȷ̊ai·va] f. gennemkogt *kæfa*, hvor Suppen ikke skilles fra, mods. *stykkjakæfa*. **-leifar** [-lɛi·vaϱ] fpl. Suppelævninger; overf. uappetitlige Rester af n-t: *til rannsókunar soðleifa þess galdramáls* (JMPísl. 18). **-matur** [-ma·doϱ, -ma·t-] m. kogt Mad.

soðna (a) [soð·na] vi. koges, blive kogt: *s. niður*, koge hen, bort.

soðning (-ar) [soð·niŋk] f. 1. Kogning. — 2. *(nýr fiskur)* færsk Fisk.

soðningarkona [soð·niŋgaϱko:na] f., **soðningskona** [soð·niŋsko:na] f. Kvinde, der laver Mad til Fiskerne i et Fiskevær.

soð pottur [soð·pohdoϱ] m. a. Gryde med Suppe *(soð)* i. — b. Kogegryde, kogende Gryde: *nú eru „bræður vorir Danir“ komnir í soðpott, sem er ekki betri* (JSBr. 359). **-reykur** [-rɛi·gøϱ, -rɛi·koϱ] m. Suppedamp. **-sirna (-u, -ur)** [-sɪrdna] f. = **silakeppur. -sleif** [-slɛi·v] f. Skummeske.

†1. **sofa (-u, -ur)** [so:va] f. *(svefnhús)* Sovekammer (BH.).

2. **sofa (sef; svaf, sváfum; svæfi; sofið)** [so:va; sɛ:v; sva:v, svau:vom; svai:vɪ; so:vɪð] v. 1. vi. sove: *s. fast*, sove haardt; *s. laust*, sove let; *s. vært*, sove roligt, sødt; *s. eins og steinn, s. fasta svefni*, sove som en Sten; *fara að s.*, gaa hen og sove, gaa i Seng; *s. af (um) nóttina*, sove Natten over; *s. af til morguns*, sove Natten ud indtil Morgen; (Ordspr.) *þeim leiðist síst, sem sefur* (GJ.), den keder sig mindst, som sover; *sofandi gefur guð sínum*, Gud giver sine, mens de sover; *s. úr sjer vímuna*, sove Rusen ud; *s. út*, udsove; *s. yfir sig, s. sig uppi*, sove over sig; *s. yfir e-u*, sove over n-t; — overf. göre n-t sovende, med Dorskhed; *s. e-ð af sjer*, sove sig fra n-t: *margur sefur af sjer mikla lukku* (Málshb. 221). — 2. pp. *sofinn*: a. som har sovet: *vel (illa) sofinn*, godt (daarlig) udsovet. — b. sovende: *vera vakinn og sofinn í e-u*, gaa helt op i n-t: *Vjer segjumst að vera vakinr og sofnir í þeim hlut, er vjer höfum yndi af* (Vid. II. 195).

sofandaskapur [so:vandasga:boϱ, -sga:poϱ] m. Sövn, Dorskhed: *Er sá s., sem att hefir [illegible] stað í stjórnmálum hér á landi síðustu 30 árin, næsta ótrúlegur* (Alþ. '11, B. II. 962).

sofandi (-a, -endur) [so:vandɪ, -ɛndoϱ] m. Sover, sovende: *sjö sofendur*, de syv Sovere.

Soffa (-u, -ur) [sof:a] f. npr. Dim. af **Soffía.**

soffa (-u. -ur) [sof:a] f. Dejg til Klatkager *(lummur)* (Nl.).

Soffía (-u, -ur) [sof:ija] f. npr. Sofie.

?**sofi**, ?**sófi (-a, -ar)** [so:fɪ, soᵘ:fɪ, soᵘf:ɪ] m. *(legubekkur)* Sofa.

sofinn [so:vɪn] pp. af **sofa.**

sófl (-s, -ar) [soᵘb·λ] m. 1. Fejekost, Gulvkost: *sópa gólf með sófli.* — 2. *(vendur)* Ris. — 3. se *þorskhaus*.

sófla (a) [soᵘb·la] vi.: *s. ofan af*, skubbe det meste af en *flekkur* bort, saa at der kun bliver spredte Rester tilbage (Af.).

sófla hrís [soᵘb·lahϱi:s] n. Kostris. °**-lyng** [-liŋ·k] n. Kostlyng (JsJs.).

sofn (-s) [sob·v] m. det Kvantum Korn (af *melur* s. d. O.), som törres paa en Gang, i Reglen 3/4—1 Tønde (Skaft.).

sofna (a) [sob·na] vi. 1. a. sove ind, sovne, sövne: *s. sjer*, faa sig en Lur: *jeg ætla að s. mjer dálitla stund* (Sl., Af., Vf.). — b. sove hen, dø: *varð hún* (ɔ: *sóttin*) *þar mannskæðari en syðra og sofnuðu úr henni ekki allfáir af öldruðu fólki* (ÞThÁrf. 132); *s. út af*, sove hen, faa en mild Død; — pp. *sofnaður*, falden i Sövn: *vera s.* — 2. refl. *sofnast*: *mjer hefur sofnast vel (illa)*, jeg har sovet godt (daarligt).

sofnandi (-a, -endur) [sob·nandɪ, -ɛndoϱ] m. en, som falder i Sövn.

sofnhús [sob·v(h)u·s] n. Bygning, hvor Korn af Marehalm *(melur)* törres over Ild (Skaft.).

*__sófnir (-is)__ [soᵘb·nɪϱ] m. Slange: *sófnis sandur*, Guld.

sog (-s, pl. ds.) [so:q] n. I. *(það að sjúga)* Sugning; *(dæling)* Pumpning. — II. *(það að sogast)* 1. a. ofte i pl. Rallen, pibende, hivende, rallende Lyd: *s. í lungunum*. — b. Bolgers el. Brændingers Sugen, jfr. *aðsog, útsog*. — 2. *(s. úr á eða vatni)* Udløb af en Flod el. Bæk i en anden; spec. (bredt) Udløb fra en Indsø; — npr. *Sog, Þingvallavatn*'s Afløb, udmunder i *Hvítá*, hvorefter Floden kaldes *Ölvusá*. — 3. = *kjalsog* (s. d. O.).

soga (a) [so:qa] vt. 1. a. suge: *s. að sjer*, indsuge; *s. í sig*, suge i sig; *s. upp í nefið*, trække Luften stærkt op gennem Næsen, snofte; *aldan [illegible] út með [illegible]* — b. *(dæla)* pumpe. — 2. v. impers.: *[illegible]* *sogar [illegible] með [illegible]* *hásu stuni* (ÞGjD. 7); *sogar í öldum, brimi*, Bolgerne, Brændingen suser. 3. [illegible] Sugen, suge [illegible] *brimnu*

sogandi (-a) [so·qandɪ] m. Sugning.

sogari (-a, -ar) [so:qarɪ] m. Hævert.

sog dæla [soq dai·la] f. Sugepumpe. **-eitill** [so:qɛi·dɪdλ, -ɛi·tɪdλ] m. Lymfekirtel (JsJs.). °**-fiskur** [soχ·fɪsgøϱ] m. (zool.) almindelig Ringbug (liparis lineatus). **-flaga** [-fla·qa] f. Sugeskive. **-flaska** [-flasga] f. Sifon (JsJs). **-glas** [-q·gla·s] n. Patteflaske, Patteglas. **-hani** [so:χ(h)a·nɪ] m. Stikhævert. °**-hefjandi** [-(h)ɛvjandɪ] m. Sugehævert, Sifon. **-hósti** [-(h)oᵘsdɪ] m. Kighoste (tussis convulsiva).

soginn [soi:jɪn] pp. af **sjúga.**

sog kirtill [soχ·ȷ̊ɪϱdɪdλ] m. Sugekirtel. **-kvika** [-kvɪ:ga, -kvɪ:ka] f. (sugende) Kvægsand (3. Ið. IV. 261). **-maur** [soq·möy·r] m. (zool.) en Art Skabmide (dermatocoptes ovis). **-munnur** [-mʏn·oϱ] m. Sugemund.

sogn (-s, pl. ds.) [sog·v] n. a. snæver Dal (BH.). — b. som Stednavn, Sogn (i Norge); Sognefjorden; ogs. isl. Gaardnavn. — *c. *(sjór)* So, Hav.

sognabbi [soq·nab·ɪ] m. Sugevorte.

Sognsær [sog·vsai·r] m. npr. Sognefjorden.

sog pípa [soχ·pi·ba, -pi·pa] f. Sugerör. **-rót** [-q·-roᵘ·t] f. Sugerod. **-ræsi** [-rai·sɪ] n. Pumpekloak (Freyr '11, 81). **-röng** [-röyŋk] f. den forreste og den bageste *röng* i en Baad, saaledes kaldet fordi den ligger over *sog (kjalsog)*, der hvor Stævnen (Mellemstykket i Stavnen for og agter) mødes med Kølen. **-skál** [-χ·-sgau·l] f. 1. Sugeskaal, -skive: *s. á dýri*. — 2. Tragt: *Annars er hún löguð einsog kúpan ofan á s. (tregt) og er djúp ofan í sjóinn* (ÞThFerð. II. 85). **-skífa** [-sɟi·va] f. Sugeskive. **-snjáldur** [-snjauldøϱ] n. Sugemund, -snabel. **-speni** [-sbɛ·nɪ] m. Sugevorte. **-tottur** [-tohdøϱ] m. Sugetot, Tut, Sut. **-tregt** [-trɛχt] f. = **sogari. -trjóna** [-trjoᵘ·na] f. Sugesnabel. **-vjel** [soq·vjɛ·l] f. Sugeværk. **-æð** [so:qai·ð] f. Sugeaare, Lymfekar. **-æðabólga** [-aiðaboᵘl·ga] f. (med.) Sugeaarebetændelse. **-æðakerfi** [-aiðaȷ̊ɛr·vɪ] n. Sugeaaresystem. **-æðavökvi** [-aiðavö:gvɪ, -vö:kvɪ] m. Lymfe.

?**soja (-u)** [soi:ja] f. Soja.

sóka [soᵘ:ga, soᵘ:ka] vi. (pop.) sörge for n-t: *jeg s. fyrir Solveigu minni* (Dýrf.).

Sokka (-u, -ur) [sohga] f. npr. Benævnelse paa en Hoppe, som er *sokkótt*, se *sokkóttur*.

sokka band [sohgaban·t] n. 1. Strömpebaand: *ein sokkaböndin*, et Par Strömpebaand. — 2. *(band í sokka)* Garn til at strikke Strömper af. **-bandsár** [-bansau:r] npl. Ungdomsaar, (den grönne) Ungdom: *fram á s. mannkynsins* (Huld VI. 10). **-bandsorðan** [-bansor·ðan] f. med Art. Hosebaandsordenen. **-bolur** [-bo:løϱ] m. = **sokkbolur. -dót** [-doᵘ:t] n. = **sokkaplögg. -laus** [-löy·s] a. uden Strömper. **-leistur** [-lɛis·døϱ] m. Foden paa en Strömpe: *ganga á sokkaleistunum*, gaa uden Sko; gaa paa Hosesokker. **-lín** [-li·n] n., **-plögg** [-plök·] npl. *[illegible]plögg*, se *plagg* 2. c. **-prjón** [-prjoᵘ:n] n. Strikning af Strömper. **-prjónar** [-prjoᵘ:naϱ] mpl. Strikkepinde til Strömper. **-skifti** [-sɟɪf·dɪ] npl.: *hafa s.*, skifte Strömper. **-trje** [-trjɛ:] n. Strömpetræ, -bræt, et tildannet Stykke Træ, hvorpaa Strömper udspiles, for at give dem den rigtige Façon. **-vefari** [-vɛ:varɪ] m. Strömpevæver. **-vefstóll** [-vɛf·sdoᵘ·dλ] m. Strömpevæverstol.

sokk bolur [sohkbo·løϱ] m. Strömpeskaft. **-fit** [-fɪ·t] f. den overste Del af en Strömpe, Strömpebort. **-hæð** [-(h)ai·ð] f. Strömpeskaft (under Strikning): *Hún hafði s. á prjónum* (JTrHeið. I. 74).

Sokki (-a, -ar) [sohɟɪ] m. npr. Navn paa en Hest, som er *sokkóttur* (s. d. O.).

sokkinn [sohɟɪn] pp. af **sökkva.**

sokkineyg(ð)ur [sohɟɪnɛi:qøϱ, -ɛiq·ðøϱ, -ɛig·ðøϱ] a. hulöjet.

sokkóttur [sohgoᵘhdoϱ] a. med afstikkende Farve paa Benene, sokket: *s. hestur*, svarende til *hosóttur* om Faar.

sokkur (-s, -ar) [sohgoϱ] m. Strömpe: *einir (tvennir) sokkar*, et (to) Par Strömper.

sókn (-ar, -ir) [soᵘhkv] f. I. 1. *(árás)* Angreb: *hafa sóknina*, gaa angrebsvis til Værks; *(orusta)* Kamp. — 2. Sogsmaal; Deduktion: *Þá er sóknari hefur fært fram sönnunargögn sín, flytur hann s. í málinu munnlega*, naar Anklageren har fremført sine Bevisligheder deducerer han Sagen mundtlig (Stj. '05, A. 102); *eiga s. við e-n*, sagsoge en. — II. 1. *(aðsókn)* Søgning, Skare Mennesker: *þangað var mikil s. manna*. — 2. Søgning: *á þeirri rjett, sem hann á s. að* (som han søger til) (Stj. '91, B. 82). — 3. *(umsókn)* Ansøgning: *umsókn*. — 4. *(kirkjusókn)* Sogn, Kirkesogn. — III. *(stór öngull)* stor Fiskekrog; spec. Medekrog for Havkal; — pl. *sóknir*, Krogen med tilhorende Lod og Line af smaa Jærnlænker.

sóknahlutur [soᵘhgnahλʏ:doϱ, -hλʏ:toϱ] m. Del af Fangsten, der tilfalder Ejeren af en *hákarlasókn*.

sóknar aðili [soᵘhgnara:ðɪlɪ] m. den sogsmaalsberettigede; Sagsøger. **-band** [-ban·t] n. Sognebaand. **-bandalag** [-ban·dalaq] n. offensiv Alliance. **-bandsleysing** [-ban(t)slɛi:siŋk] f. Sognebaandslosning. **-barn** [-bad·v, -bar·dv] n. Sognebarn. °**-brú** [-bru:] f. *(til áhlaupa)* Stormbro (JsJs.). **-búar** [-bu:aϱ] mpl. *sóknarbörn*, Sognebörn. **-búningur** [-bu:niŋgoϱ] m. Sognedragt. **-eiður** [-ɛi:ðoϱ] m. Sigtelsesed. **-fólk** [-ϱ-foᵘλ·k, -foᵘl·k] n. Sognefolk. **-gjald** [-r-ɟal·t] n. Sogneydelse. **-gögn** [-gög·v] npl. Bevisligheder for Sagsøgeren. **-hernaður** [-ϱ-(h)ɛr·dnaðoϱ] m. Angrebskrig. **-hlekkur** [-(h)λɛhgoϱ] m. Lænke, der fastgör Medekrogen paa en Havkalsnor til Snoren.

sóknari (-a, -ar) [soᵘhgnarɪ] m. 1. [illegible] †2. *(umboðsmaður sýslumanns)* en Sysselmands Fuldmægtig (EArRétt. 271).

sóknar kirkja [soᵘhgnaϱȷ̊ɪϱ·ɟa] f. Sognekirke. °**-kraki** [-kra:ɟɪ, -kra:ȷ̊ɪ] m. Stormhage (JsJs.). **-leikur** [-r-lɛi:goϱ, -lɛi:k-] m. Angrebstræk (i Skak). **-leysingi** [-lɛi:siŋɟɪ] m. Sognebaandsloser. **-lýsing** [-li:siŋk] f. Sognebeskrivelse (Huld III. 49). **-maður** [-ma:ðoϱ] m. 1. Sagsøger, Citant [illegible] — 2. *(maður sem gerir árás)* Angriber [illegible] 3.

hreppssóknarmaður. — **4.** Mand fra et Sogn: *s. prestsins,* Præstens Sognebarn; — pl. *sóknarmenn,* Sognefolk. **-nefnd** [-nɛm·t] f. Menighedsraad, Sogneudvalg. **-prestur** [-ǫ-prɛs·dǫǫ] m. Sognepræst. **-rjett** [-a-rjɛht] f. den Skillefold, som man er pligtig at søge til (Stj. '92, B. 144). **-skjal** [-ǫ-sɟa:l] n. Citantens Indlæg i en Domssag (mods. *varnarskjal*). **-töfl** [-töb·l] npl. Angrebsparti (Skák 45). **-vitni** [-r-vɪhdnɪ] n. Vidne, som Sagsøgeren fremstiller. **-vjelar** [-vjɛ:laǫ] fpl. Stormredskaber. **-vopn** [-vohpn] npl. Angrebsvaaben. **†-þing** [-ǫ-þiŋ·k] n. Rettergangsting, spec. den til Rettergang bestemte Del af Vaartinget i Fristatstiden (mods. *skuldaþing*).

'sókn bráður [so·hgnbrau·ðǫǫ] a. kampivrig. **-búinn** [-bu·ɪn] a. kampfærdig, aggressiv. **-djarfur** [-djarvǫǫ] a. dristig i Angreb. **-fimi** [so·hkvɪ·mɪ] f. indec. Vaabenfærdighed. **-fús** [-fu·s] a. hígende efter Kamp. **-harður** [-(h)arðǫǫ] a. som angriber haardt. **-hvatur** [-χwa·dǫǫ, -kva·dǫǫ, -kva·tǫǫ] a. rask til Kamp. **-rammur** [-n-ram·ǫǫ] a. kampstærk. **-strangur** [-v-sdraungǫǫ] a., **†-stríður** [-sdri·ðǫǫ] a. hidsig og udholdende i Kamp. **'-ör** [-n-ö·r] a. = **sóknfús.**

sól (-ar, -ir; gen. pl. **sóla og sólna)** [so·:l] f. **a.** Sol: *sólin skín,* Solen skinner: *s. skín í heiði,* der er klar Luft og Solskin; *sólin er hátt á lofti,* Solen staar højt paa Himmelen; *meðan sól er á lofti,* mens Solen er paa Himlen: *sólin kemur* (el. *rennur) upp,* Solen staar op; *sólin setst, sólin hnígur, sígur* el. *rennur til viðar,* Solen gaar ned; *sólin gengur* (el. *rennur) í ægi,* Solen gaar ned (egl. i Havet). *s. er sigin,* Solen er gaaet ned; *með s.,* ¹) ved Solopgang, *fara á fætur með s.* ²) *hann gengur með s.,* Vinden skifter efter Solens Gang; *það er bæði á undan og eftir sól,* der er Bisole foran og bag Solen (Talem.) *sjá ekki sólina fyrir e-m,* elske en som sin Ojesten; *að sólu,* med Solen, ɔ: i rigtig Retning, paa en lykkebringende Maade (Ordspr.) *honum gengur alt að sólu,* Lykken føjer sig for ham i alting. *honum kemur sól upp í heiði* (Malshb.), Solen lyser for ham, han har Lykken med sig; *enginn gleypir sólina,* ingen sluger Solen, ɔ: ingen faar det umaaelige. — **b.** pl. *sólir,* Bisole (*s. gil og úlfur*). *ef í austri sólir sjást, seggir tæsta gleður, en í vestri aldrei brást allra þessi veður* (Vi.) *ef sjást í vestri sólir þrjár segja þeir veðrið mýka* (Skaft.) — **c.** i Poes. i Omskr. for Gud: *sólar jöfur* osv.; for Himmel *sólar* osv.; for Kvinde: *hringa s., gulls s.* osv.; for Guld: *ægis s., Rínar s.* osv. **†d.** *er þrjár sólir eru at himni,* efter tre Dages Forløb.

1. **sóla (a)** [so·:la] vt. sole, udsætte for Solens Straaler; *s. sig,* sole sig; *s. fisk,* tørre Fisk i Solen.

2. **sóla (a)** [so·:la] vt. forsaale.

sólabrók [so·:labro·:k] f. (en Sømands) Skindbukser med Saal.

sólalda [so·:lalda] f. Solflodbølge.

sólaleður [so·:lalɛ:ðǫǫ] n. Saalelæder, Pandlæder.

sólár [so·:lau·r] n. Solaar.

sólar ár [so·:larau:r] n. Solaar. **†-ás** [-au·s] m. Solgud. **-átt** [-auht] f. det Verdenshjörne, hvor Solen staar, Solretning. **-bakstur** [-baχsdǫǫ] m. = **sólarbreyskja.** **-beinn** [-beid·n] a. solret. **-birta** [-bɪrda] f. Sollys. **-bjarmi** [-bjar·mɪ] m. Solglimt. **-breyskja** [-breɪsɟa] f. stegende Solvarme. **'-brestur** [-brɛs·dǫǫ] m. Solformørkelse. **-bruni** [-brʏ:nɪ] m. stærk Solhede. **-dagur** [-da:qǫǫ] m. = **sóldagur.** **-dans** [-dan·s] m. Soldans. **-dýrkandi** [-dig·gandɪ] m. Soldyrker, -tilbeder. **-dýrkun** [-dig·gʏn] f. Soldyrkelse. **-efni** [-ɛb·nɪ] n. Helium. **-fall** [-ǫ-fad·l] n. Solnedgang. **-far** [-fa:r] n. (jfr. *sólfar*) Solens Spor (StStAndv. I. 151). **-ganga** [-r-gauŋ·ga] f., **-gangur** [-gauŋ·gǫǫ] m. Solens Gang mellem Solopgang og -nedgang: *langur s.;* — *hár s.,* det at Solen staar højt paa Himmelen. **-gapi** [-ga:bɪ, -ga:pɪ] m. Fusentast. **-geisli** [-ɟeis·lɪ] m. Solstraale. **-goð** [-go:ð] n. = **sólarguð.** **-gramur** [-gra:mǫǫ] m. Solens Konge, Gud. **-guð** [-gvʏ:ð] m. Solgud. **-hádegi** [-ǫ-(h)au.deɪɪ] n. (astr.) sand Middag. **'-heimur** [-(h)ɛi:mǫǫ] m. Solverden, Himmelen (mods. *mannheimur*), lyse Verden. **-helgi** [-(h)ɛl·ɟɪ] f. Fest til Ære for Solguden. **-hitavjel** [-(h)ɪ·da-vjɛ:l, -(h)ɪ·ta-] f. Solmaskine. **-hiti** [-(h)ɪ:dɪ, -(h)ɪ:tɪ] m. Solvarme. **-hof** [-(h)o:v] n. Solgudens Tempel. **-hringur** [-a-hriŋ·gǫǫ] m. **1.** (astr.) (*dýrahringur*) Dyrekres. — **2.** fire og tyve Timer, Døgn: *innan sólarhringa,* inden 3 Solemærker (Døgn). **-hæð** [-ǫ-(h)ai:ð] f. Solhøjde: *mæla sólarhæðina.* **'-höll** [-(h)öd·l] f. Himmel. **-ylur** [-r-ɪ·lǫǫ] m. Solvarme. **-jaðar** [-ja.ðaǫ] m. Solrand. **-kaffi** [-ǫ-kaf.ɪ] n. Solkaffe, Kaffe, som serveres paa de Gaarde, hvor man midt om Vinteren ikke kan se Solen), naar man for første Gang ser Solen igen efter Vintersolhverv (Vf.). **-klukka** [-klʏhka] f. **1.** (*rosabaugur*) Solring. — **2.** Klokkeslæt, bestemt ved Solen: *sólarklukkan er ekki s.* **-lag** [-r-la:q] n. Solnedgang. **-laus** [-löy·s] a. uden Sol (Ordspr.) *seint líður s. dagur* (SchMál). **-líkneski** [-li·hgnɛsɟɪ] n. Solgudens Billede. **-lína** [-li:na] f. (astr.) Ekliptika: *miðbaugs hennar (sólarlínunnar) er ... skamt frá sólarlínunni* (Kvöld. I. 2). **-lítill** [-li:dɪdl, -li:tɪdl] a. sparsomt belyst af Solen: *s. staður,* Sted med ringe Sollys; *sólarlitlir dagar,* Dage med ringe Sol. **-ljóð** [-ljo·:ð] npl. Solsangen (Navn paa et berömt religiøst Digt fra Middelalderen, ofte udg. sammen med den ældre Edda). **-ljós** [-ljo·:s] n. Sollys. **-ljósband** [-ljo·:sbant] n. Solspektrum. **-ljóssheimur** [-ljo·s(h)ɛi:mǫǫ] m. solbelyst Verden (mods. Underverden). *Því nú er eg ekki í sólarljóssheimi til að vera aðstoðarmaður hans* (Od. 240). **1. -megin** [-mɛi:jɪn] n. Solens Magt, Solstyrke, Solrighed paa et Sted. **2. -megin** [-mɛi:jɪn] adv. paa Solsiden. **-nánd** [-naun·t] f. (astr.) Solnære, Perihelium. **'-neyti** [-nei:dɪ, -nei:tɪ] n. = **1. sólarmegin.** **-rás** [-a-rau:s] f. Solens Gang, Solens Bane. **-reykur** [-rei:gǫǫ, -rei:kǫǫ] m. Solrøg, -dis. **-roð** [-ro:ð] n. Solens Rødmen, Solens første Skin om Morgenen: *í s.,* ved Daggry. **-rönd** [-rön·t] f. Solkant (som er over Horisonten): *en æ minni varð sólarröndin* (MJSóguk. 71). **-saga** [-ǫ-sa:qa] f. daarligt Rygte, Sladder (Sl.): *s. af e-u,* hele den nydelige Historie om

n-t: *var honum borin sólarsagan af Þormóði* (JAÞj. I. 553). **-seta** [-sɛ:da, -sɛ:ta] f., **-setur** [-sɛ:dǫǫ, -sɛ:tǫǫ] n. Solnedgang. **-sýn** [-si:n] f. det at se Solen: *hafa s.,* kunne se Solen (jfr. GFrÁt. 7). **-sinnis** [-sɪn:ɪs] adv. med Solen fra Øst til Vest. **-sjónauki** [-sjo·nöyɟɪ, -öyʔɪ] m. Solkikkert, Helioskop. **'-skin** [-sɟɪ:n] n. **1.** = *sólskin.* — **2.** (*það að sólin skín*) Solens Skinnen. **-skrælingur** [-sgrai:liŋgǫǫ] m. Indtørring el. Visnen paa Grund af stærkt Solskin. **†-stafur** [-sda:vǫǫ] m. Solstraale. **†-steinn** [-sdɛid·n] m. = **leiðarsteinn.** **-sveinar** [-svei:naǫ] mpl. (*hjásólir*) Bisole. **-tal** [-ta:l] n. Regning efter Solaar. **-uppkoma** [-ɪ-ʏhpkoma] f., **-upprás** [-ʏhbraus] f. Solopgang. **-vana** [-va:na] a. indec. uden Sol, solløs. **-vísir** [-vi:sɪǫ] m. Solviser, Gnomon. **-æði** [-ai:ðɪ] n. Solkuller. **-öld** [-öl·t] f. Solcyklus, Cyklus af Solaar.

sól bað [so·l ba·ð] n. Solbad. **-baka** [-ba·ga, -ba·ka] vt. bage i Solen; — pp. *-bakaður,* solbrændt, bagt af Solen. **-bakstur** [-baχsdǫǫ] m. Solbagning, stærk Solvarme. **?-bekkur** [-bɛhgǫǫ] m. Solbænk. **-ber** [-bɛ·r] n. Solbær (ribes nigrum). **-bera** [-bɛ·ra] vt. sole. **-berjavín** [-bɛrjavi:n] n. Solbærlikør. **-byrði** [-bɪrðɪ] n. **1.** (*sólsegl*) Solsejl. — **†2.** = *sólborð.* **-byrgi** [-bɪrɟɪ] n. Veranda. **-birta** [-bɪrda] f. Sollys, Solens Glans. **-birting** [-bɪrdɪŋk] f. Dæmring: *frá s. til nætur* (StStAndv. II. 192). **-bitinn** [-bɪ·dɪn, -bɪ·tɪn] a. solbrændt. **-bjartur** [-bjardǫǫ] a. sollys, solstraalende: *s. dagur.* — solbeskinnet: *sólbjart hjerað.* **-blettur** [-blɛhdǫǫ] m. Solplet. **-blíður** [-bli·ðǫǫ] a. solvarm. **-blinda** [-blɪnda] f. Solblindhed. **-blindaður** [-blɪndaðǫǫ] a. solblind. **-borð** [-borð] n. **1.** (*skjaldborð*) det øverste Bord i Skibssiden (Vf.). — **2.** Vindueskarm: *þegar Oli ... gluggann, þá tók kaminð upp að sólborðinu* (And. I. 113). **-brá** [-brau·] f. (bot.) Solöje (chrysanthemum). **-bráð** [-brau·ð] f. Solto, Dagmilde. **-braut** [-bröy·t] f. Solbane, Ekliptika. **-brautarbaugur** [-broydarböy:qǫǫ, -broytar-] m. Ekliptika. **-brautarflötur** [-broydarflö.dǫǫ, -broyt-] m. Ekliptikas Plan. **-breidd** [-breid·t] f. heliocentrisk Bredde. **-brenna** [-brɛn·a] vt. brænde af Solen: — pp. *-brendur,* solbrændt, solskoldet. **-breyskja** [-breɪsɟa] f. stærk Solvarme. **-bruni** [-brʏ·nɪ] m. Solbrændthed. **-brunninn** [-brʏn·ɪn] a. solsveden: *s. mýrlendur,* sveden Jordbund. **-dagur** [-da·qǫǫ] m. (astr.) Soldag.

soldán (-s, -ar) [sol·daun] m. Sultan.

sól depill [so·l dɛ·bɪdl, -dɛ·pɪ-] m. Solplet. **-dýrkandi** [-digandɪ] m. Soldyrker. **-drög** [-drö·q] npl. Solstrømer, -striber (IFR. III. 190). **-dögg** [-dök] f. (bot.) rundbladet Soldug (drosera rotundifolia). **-ey (-jar, -jar)** [so·lei] f. (bot.) Smørblomst, Ranunkel (ranunculus, spec. r. acer). **-eyg** [-eiq] f. = **sóley.** **-eyjarbeita** [-eijarbeida, -beita] f. Agn af Mollusker prydet med Ranunkelblomster (IFR. VII. 51). **-eyjarhófur** [-eijag(h)o:vǫǫ] m. (S.PRa. 18) = **lækjasóley.** **-fáður** [so·l fau·ðǫǫ] a. solbrunet ... (BTh. 225). **-fagur** [-fa·qǫǫ] a. solfager, straalende som Solen. **-fainn** [-fa·ɪn] a. solbeskinnet, sollys. **-far** [-fa·r] n. **1.** (*sólargangur*) Solens daglige el. aarlige Bevægelse (BH.). — **2.** skinnende Sol, Solskin: *sunnan blíðviðri, með sólfari allan daginn* (Ísaf. '15, 5, 2); *þó var ... sólfar* (GFrTs. 142). **3.** (*gýll*) Bisol (Skaft.). **4.** = *sólfarsvindur.* **-faravindur** [-faravɪndǫǫ] m. (Sch.). **-farsvindur** [-farsvɪndǫǫ] m. Sø- og Landbrise (som skifter efter Solens Gang) (jfr. *útgönguveður*). *vinda, er við nefnum hitavinda og landgolu (s.)* (Skírn. '09, 18). **-fylgja** [-fɪlɟa] f. **1.** (Dal.) = *fjalldalafífill.* — **2.** (Hf.) = **umfeðmingsgras.** **-firð** [-fɪrð] f. (astr.) Aphelium, Solfjerne. **-firring** [-fɪr·ɪŋk] f. Elongation. **-fjallaður** [-fjadlaðǫǫ] a. solbeskinnet: *sólfjallað mistur í hlíðunum* (ÞThFerð. I. 119). **-fjærð** [-fjairð] f. = **sólfirð.** **-flóð** [-flo·ð] n. Solflod. **-fugl** [-fʏgl] m. Kolibri (IFR. XIII. 20). **-fælinn** [-fai·lɪn] a. solsky. **-fælni** [-failnɪ] f. indec. Solskyhed (med.). **-ganga** [-gauŋ·ga] f., **-gangur** [-gauŋgǫǫ] m. **1.** = *sólargangur.* — **2.** Gennemgang forbi Solen: *s. Venusar,* Venus' Passage forbi Solen. **-gáraður** [-gau·raðǫǫ] a. spillende i Solen: *sólgárað haf.* **-geisli** [-ɟeisli] m. Solstraale. **-gyltur** [-ɟɪl·dǫǫ] a. forgyldt af Solens Straaler.

solginn [sɔl·ɟɪn] a., **sólginn** [so·l·ɟɪn] a. begj. pp. af *svelgja* ... sulten, begjærlig efter noget; *hann er sólginn í vín.*

sol glitaður [so·l ɟlɪ·daðǫǫ, -ɟlɪ·t-] a. solbestraalet. **-gráð** [-grau·ð] n. og f. Venlighed ... *sólgráð ... víranda ... fyrir neðan* (ÞThFerð. I. ...). **-hár** [-hau·r] a. himmelhøj. **-heiði** [-(h)ɛi·ðɪ] n. solklar Himmel ... (StStAndv. III. 71). **-heiðríkur** [-(h)ɛiðri·kǫǫ] a. ... **-heiður** [-(h)ɛi·ðǫǫ] a. sollys, solbeskinnet. **-heimatyra** [-(h)ɛimatɪra] ... som kun kan slukkes ved i Broderens Blod (JAÞj. ...) ... evigt Lys, som ligesom er nær ved at slukkes. **-heimur** [-(h)ɛi·mǫǫ] m. **a.** Solverden. — **b.** i pl. *-heimar,* alm. Gaardnavn. **-hendast** [-(h)ɛndast] vrefl. kastes, styrte i en Fart: *Beljurnar ... sólhentust ofan* ... (VerDam. ...). **-hýr** [-hi·r] a. solsmilende, venlig som Solen. **-hlíð** [-hli·ð] f. Solside. **-hlíf** [-hli·v] f. Solskærm, Parasol. **-hringur** [-hriŋgǫǫ] m. Solring. **-hrísla** [-hrisla] f. Solstrime, -stribe. **-hvarf** [-χwarv, -kvarv] n., nu mest i pl. *-hvörf,* Solhværv. **-hvarfabaugur** [-χwarvabœygǫǫ, -kvarva-] m. Vendekres. **-hvarfsár** [-χwarfsaur, -kvarfs-] n. tropisk Solaar. **-hvítur** [-χwi·dǫǫ, -kvi·dǫǫ, -kvi·tǫǫ] a. hvid, klar som Solen. **-hvörf** [-χwörv, -kvörv] pl. af **sólhvarf.** **-hæð** [so·l(h)ai·ð] f. Solhøjde.

sóli (-a, -ar) [sou:lɪ] m. Saal (i en Sko).

sól kerfi [so·l ɟɛrvɪ] n. Solsystem. **-kerfisvjel** [-ɟɛrvɪsvjɛ:l] f. Planetarium (JsJs.). **-kíkir** [-ci·ɟɪr, -ci·cɪr] m. Helioskop. **-kyndill** [-cɪndɪdl] m. Solfakkel ... (astr.) Protuberans. **'-konungur** [-ko·nuŋgǫǫ] m. Solkonge, Gud. **-kringla** [-kriŋla] f. Solens Skive.

?soll (-s, pl. **ds.)** [sol·] n. Sold, lystigt Liv.

Solla (-u, -ur) [sol:a] f. npr. Dim. af **Solveig.**

?solla (a) [sol·a] vt. solde.

sól land [so·l:ant] n. Solens Land, Himmelen. *-**laukur** [-l:öy·gøǫ, -l:öy·koǫ] m. Safran. -**laus** [-l:öys] a. uden Sol, sollos. -**lengd** [-l:einʈ] f. (astr.) heliocentrisk Længde. °-**letran** [-l:ɛ·dran, -l:ɛ·tran] f. Heliogravure.

sollgefinn [sod·lɟɛ·vɪn] a. tilböjelig til at solde el. føre et lystigt Liv.

sollinn [sod·lɪn] pp. af **svella.**

sollur (-s) [sod·løǫ] m. **a.** Tummel; lystigt Selskab, udskejende Lystighed, letsindigt Liv: *vera gefinn fyrir sollinn*; — *Eg hafði heyrt svo margt af sollinum í Reykjavík* (EKvOf. 145). — **b.** daarligt Selskab: *Í veraldar vonsku solli* (HallgrPass. 11, 17).

sól mánuður [soᵘl·mau·nøðøǫ] m. den 12. Maaned i den isl. Almanak, den 3. Sommermaaned Juni—Juli. -**mark** [-maǫk] n., -**merki** [-mɛǫɟɪ] n. Soltegn; Himmeltegn; Tegn i Dyrekresen. -**merkjahringur** [-mɛǫɟahɔiŋ·gøǫ] m. (astr.) Dyrekres, Ekliptika. -**miðja** [-mɪðja] f. Solens Centrum. -**miðjustaður** [-mɪðjøsda:ðøǫ] m. heliocentrisk Sted. -**miðun** [-mɪ·ðøn] f. Observation af Solen. -**mynd** [-mɪnt] f. Solbillede. -**myrkvi** [-mɪǫgvɪ] m. Solformørkelse. -**mælir** [-mai·lɪǫ] m. Solmaaler.

*__sóln__ [so·l n] n. Helium: *Geisl og s. úr himinhnatta hröngulbrotum* Skírn. '19, 10).

sól nánd [soᵘl·naunt] f. (astr.) Perihelium, Solnære. -**nándartími** [-naundaǫti:mɪ] m. Gennemgangstiden gennem Periheliet. -**ríkur** [-ri·gøǫ, -ri·koǫ] a. solrig, solbeskinnet. -**riti (-a, -ar)** [-rɪ·dɪ, -rɪ·tɪ] m. Heliograf. *-**roð** [-ro·ð] n. = **sólarroð.** -**roðinn** [-ro·ðɪn] a. rødfarvet af Solens Straaler, solbeskinnet. -**sekvía** [-sɛkvi:ja] f. **1.** (jfr. *sólfylgja*) (Dal., Strand.) = *fjalldalafífill.* — °**2.** Solsikke (helianthus) (And. I. 65). -**sett** [-sɛht] an.: *þegar s. var*, efter Solnedgang. -**setur** [-sɛ·døǫ, -sɛ·toǫ] n. **1.** *(sólarlag)* Solnedgang. — †**2.** pl. Solens Op- og Nedgang: *milli sólsetra*, fra Solens Opgang til dens Nedgang. -**sinnis** [-sɪn·ɪs] adv. = **sólarsinnis.** -**skekkja** [-sɟɛhɟa] f. (astr.) Solparallakse. -**skífa** [-sɟi·va] f. Solskive, Solens Skive. -**skin** [-sɟɪ·n] n. Solskin; *glaða s.*, straalende Solskin.

sólskins dagur [soᵘl·sɟɪnsda:ɣøǫ] m. Solskinsdag. -**hestur** [-(h)ɛs·døǫ] m. (egl. Hest der kun bruges i Solskin ɔ:) Person, som aldrig anstrænger sig til noget som helst: *Í samanburði við fyrsta sumarið mitt í dalnum, mátti heita að ég lifði eins og s. hin sumurin tvö* (MJSöguk. 71). -**land** [-lan·t] n. solbeskinnet Land. -**mor** [-mo:r] n. *(ar)* Støvkorn i Solskin (JÞorl. I. 15). *-**rjóður** [-rjoᵘ:ðøǫ] a. rødmende i Solskin: *hnúkur s.* -**þrunginn** [-þruŋ·ɟɪn] a. mættet af Solskin.

sól skríkja [soᵘl·sgri·ɟa, -sgri·ʝa] f. (zool.) Snespurvens Han i Yngletiden; jfr. *snjótitlingur.* -**skær** [-sɟai·r] a. soleklar. -**soðna** [-soðna] vi. bages, koges i Solen (LFR. III. 7). -**spjald** [-sbjalt] n. Solskive. †-**staða** [-sda·ða] f. se **sólstöður.** -**stafur** [-sda·vøǫ] m. Solstraale; spec. pl. -*stafir*, Solstriber ned mellem Skyer (Sl.): *sólstafir í austri vita á rigningu* (Árn.). -**stefna** [-sdɛbna] f. (astr.) Konjunktion med Solen. -**stjarna** [-sdja(r)dna] f., -**stirni (-is,** pl. ds.) [-sdɪrdnɪ] n. Fiksstjærne. -**stunga** [-sduŋga] f. **1.** *(sjúkdómur)* Solstik. — **2.** *(mynd)* Heliogravure. -**stöðudagur** [-sdöðøda:ɣøǫ] m. Solhværvsdag. -**stöðuleyti** [-sdöðølei:dɪ, -lei:tɪ] n. Solhværvstid: *um sólstöðuleytið.* -**stöður** [-sdö·ðøǫ] fpl. Solhværv. -**sumkvía** [-somkvi:ja] f. (Hf.) = **sólfylgja.** -**sæll** [-saidʎ] a. solrig. -**sælni** [-sailnɪ] f. indec. Heliotropisme. -**tignandi (-a, -endur)** [-tɪgnandɪ] m. = **sóldýrkandi.** -**tími** [-ti·mɪ] m. Soltid.

soltinn [soʎ·dɪn] pp. af **svelta.**

sól tjald [soᵘl·tjalt] n. Solsejl; *(fyrir glugga)* Markise. -**töflur** [-töbløǫ] fpl. Soltabeller.

sólun (-ar, -anir) [soᵘ:løn, soᵘ:lanɪǫ] f. Forsaaling (af en Sko)

sólunda (a) [soᵘ:lønda] vt. med dat. bortødsle, sætte over Styr.

sólundir [soᵘ:løndɪǫ] fpl. **1.** npr. Sulenøen ved Sognefjordens Munding. — *__2.__ overf. solbeskinnet Strækning: *hækka upp vestrið við . . . sólundir heiðblárra heiða* (StStAndv. I. 163)

Solveig (-ar, -ar) [sol·vei·ɣ, soᵘl·-] f. npr. Solve(j)g.

*__sól veig__ [soᵘl·vei·ɣ] f. solsvanger Vin: *sólveigarnar saman drekka sumarlangan geisladag* (Eimr. XIV. 59). -**viðri (-is)** [-vɪðrɪ] n. Solskinsvejr. -**viðrun** [-vɪðrøn] f. Bleg, Blegning (LFR. IX. 156). -**vísir** [-vi·sɪǫ] m. *(vísir á sólspjaldi)* Solviser, Viser paa en Solskive; *(sólspjald)* Solskive. -**þurkaður** [-þʏǫgaðøǫ] a. soltörret.

sóma (di) [soᵘ:ma] vt. med dat.: *e-ð sómir e-m*, n-t sömmer sig, passer sig for en; *þeir láta sjer það s. að . . .*, de føler ingen Blusel ved, er stolte af det at . . .; *s. sjer vel*, tage sig godt ud.

sóma fólk [soᵘ:mafoᵘʎ·k, -foᵘl·k] n. Hædersfolk. -**för** [-fö:r] f. Tog el. Rejse, som man har Ære af. -**girni** [-ɟɪr·dnɪ, -ɟɪd·nɪ] f. indec. Ærekærhed. -**gjarn** [-ɟar·dv, -ɟad·v] a. ærekær. -**góður** [-goᵘ·ðøǫ] a. tiltalende: *maður . . . ekki fríður, en mjög s.* (MJSöguk. 189); *Allur var skapnaður hans s. og lýtalaus* (Bún. IX. 24). -**karl** [-kad·ʎ, -kar·dʎ] m. Hædersmand. -**kona** [-ko:na] f. Hæderskvinde. -**kær** [-ʝai:r] a. = **sómagjarn.** -**laus** [-löy·s] a. uden Ære; vanærende. -**legur** [-le·ɣøǫ] a. hæderlig, anstændig. -**maður** [-ma:ðøǫ] m. Hædersmand. -**merki** [-mɛǫ·ɟɪ] n. Ærestegn; ærefuldt Tegn. †-**plag** [-pla:ɣ] n. glimrende Optræden, berömmelige Bedrifter. -**samlegur** [-samlɛ:ɣøǫ] a. anstændig, sömmelig, hæderlig; — adv. -*lega.* -**semd** [-semt] f. Ære, Hæder, Værdighed. -**strik** [-sdrɪ:k] n. nobel Gærning; kan i Reglen overs. med: pænt gjort: *Hann er bannlagamaður og er þetta því s. af honum* (Alþ. '11, B. 629). -**tilfinning** [-tɪl·fɪniŋk] f. Æresfølelse.

sómi (-a) [soᵘ:mɪ] m. Ære, Hæder: *drepa eigi hendi við sóma sínum*, ikke kaste Vrag paa, hvad der er til ens Hæder; *gera sóma e-s*, vise en en Æresbevisninger; *hann er ekki alt í sómanum*, han er en værre en; *það er nú ekki alt í sómanum*, det gaar ikke særlig fint el. honnet til; *sjá sóma sinn í e-u*, sætte sin Ære i n-t.

*__sómur (-s, -ar)__ [soᵘ:møǫ] m. **1.** *(bogi)* Bue. — **2.** *(jötunsheiti)* Navn paa en Jætte.

son (-ar, synir) [so:n] m. = **sonur.**

*__són (-ar)__ [soᵘ:n] f. **1.** (myt.) Navn paa et af de Kar, hvori Skjaldedrikken blev opbevaret. — **2.** *sónar hylur, galdur, lögur, smíð, sær*, Poesi.

sona [so:na] adv. = **svona.**

sóna (a) [soᵘ:na] vi. lyde, tone, klinge.

sona eign [so:naeiɣ·v] f. det at have Sönner. -**korn** [-kod·v, -kor·dv] npl. Börnlille: *S. mín!* (Vid. I. 91). -**laus** [-löy·s] a. uden Sönner. -**missir** [-mɪs:ɪǫ] m. Sönnetab.

sonana [so:nana] adv. (Af.) = **svona.**

sonar afli [so·narab·lɪ] m. en Söns Erhværvelse: (Ordspr.) *sætur er sonaraflinn* (GJ.). -**arfur** [-ar·vøǫ] m. en Söns Arvelod. -**blót** [-bloᵘ:t] n. Ofring af en Sön (i hedensk Tid).

sónarblót [soᵘ:narbloᵘ:t] n. Sonoffer, Forsoningsfest.

sonardóttir [so:nardoᵘhdɪǫ] f. Sönnedatter.

*__sónardreyri__ [soᵘ:nardrei:rɪ] m. Offerblod, Forsoningsblod.

sonar fórn [so:naǫfoᵘr·dv] f. Ofring af en Sön: *s. Abrahams.* -**hefndir** [-(h)ɛm·dɪǫ] fpl. Hævn for en Sön. -**kind** [-ʝɪn·t] f. Sönneke. -**kona** [-ko:na] f. Söns Hustru, Sönnekone, Svigerdatter. -**laus** [-r-löy·s] a. sönneløs, uden Sön. -**legur** [-lɛ·ɣøǫ] a. sönlig; adv. -*lega.* -**leifð** [-leiv·ð, -leib·þ] f. **1.** *(ættleiðing)* Adoption, Antagelse i Söns Sted. — **2.** *(erfðahluti sonar)* en Söns Arvelod. -**missir** [-mɪs:ɪǫ] m. Tab af en Sön. -**nafn** [-nab·v] n. Sönnenavn. -**sonur** [-ǫ-so:nøǫ] m. Sönnesön.

sona styrkur [so:nasdɪǫ·gøǫ] m. den Støtte, som Sönner udgör, dygtige Sönner: *fyrir sakir fullsælu, auðlegðar og sonastyrks* (Od. 295). -**torrek** [-tor:ɛk] n. (egl. Tab af Sönner) Navn paa et berömt Sörgedigt af Egill Skallagrímsson over hans Sönner. -**vani** [-va:nɪ] a. sönneløs.

sonerni (-is) [so:nerdnɪ] n. Stilling som Sön, Sönneforhold.

sonlaus [son·löys] a. = **sonarlaus.**

són n (-s, -ar) [soᵘd·v] m. Lyd, Klang; Tone, Toner: *láta sóninn ganga*, snakke videre (is. om en Smigrer); *kyrja gamlan són*, synge den gamle Vise: *ræða hans var þessi sami gamli sónn um það, að kaupstaðirnir þurfi ekki neitt samband við aðra landshluta* (Alþ. '11, B. II. 1168); — spec. stadig Ævlen om n-t, f. Eks. Klynken i Anl. af n-t, Mangel paa n-t el. lign.: *matarsónn, tóbakss., eymdars.* osv.

sonur (-ar, synir; acc. pl. **syni,** † og * **sonu)** [so:nøǫ, sɪ:nɪǫ] m. Sön; som Suffiks til et Egennavn i Genetiv for at angive Paternitet bruges Formen *-son: Ólafur er sonur Jóns*, men *Ólafur Jónsson*; i genealogiske Opregninger: *Auður var dóttir Ketils flatnefs Bjarnarsonar bunu, Grímssonar hersis úr Sogni*, o. lign.

sóp (-s) [soᵘ:p] n. **1.** Fejen; *(rusl sem sópað er)* Fejeskarn. — **2.** = *sópur* 2.

sopa (a) [so:ba, so:pa] vt.: *s. í sig*, drikke i Slurkevis (Vf.).

sópa (a) [soᵘ:ba, soᵘ:pa] v. **I.** vi. med acc. el. dat. el. vt. feje: **1.** med dat. el. vi.: *s. e-u í burtu*, feje bort; *s. e-u saman*, feje n-t sammen, feje i en Dynge; *s. (e-u) að sjer*, rage n-t til sig; (Talem.) *s. höndum um e-ð, láta greipar s. um e-ð*, tage hvad der forefindes af n-t, göre rent Bord, tage Rub og Stub, plyndre: *og létu greipar sópa um konungsfisk og kaupmanna á Suðurnesjum* (JAðEin. 35); *kaupmenn hefði . . . sópað um fiskbirgðir landsmanna* (JAðEin. 209). — **2.** med acc. rense ved Fejning, feje: *s. hús, gólf*; — *s. kvörn*, tage Melet ud af Kværnen. — **3.** impers. *það sópar að* (el. *af*) *e-m*, en imponerer ved sit Udseende, sin Holdning el. ved Energi og Handlekraft: *það sópaði að honum, þegar hann sat við stýri á áttæringnum sínum* (GPSk. 238); *reyna klárinn móti öðrum hestum, sem nokkuð sópaði að* (som betød n-t, som der var n-t ved) (ÞGjD. 2). — **II.** refl. *sópast: s. um e-ð*, være om sig m. H. t. n-t. — **III.** ppr. *sópandi*, fejende: *s. frá sjer*, affejende.

sopadrjúgur [so:badrju:(ɣ)øǫ, so:pa-] a. som tager (el. indeholder) mange Slurke, Mundfulde; i Forb. som *vera s.*, drikke i store Slurke, drikke temmelig meget: *Geirmundur var líka nokkuð s.* (ÞGjUf. 38); *verða s.*, svulme op: *áin varð sopadrjúg í síðustu rigningum* (Breiðd.).

sópan [soᵘ:ban, soᵘ:pan] f. = **sópun.**

sópari (-a, -ar) [soᵘ:barɪ, soᵘ:parɪ] m. Fejer; jfr. *götusópari*; (Ordspr.) *oft sjest ryk á sannleik, ef sópara vantar* (SchMál.), Sandheden bliver let støvet, hvis Fejeren mangler.

sopasorg [so:basor·k, so:pa-] f. Sorg over ikke at kunne faa en Taar.

sópgat [soᵘ:pga·t] n. *(á reykháf)* Rensedör paa en Skorsten.

sopi (-a, -ar) [so:bɪ, so:pɪ] m. **a.** Mundfuld (af en Drik), Slurk: *þykja sopinn góður*, holde af Flasken. — **b.** en Smule (af n-t flydende), Taar: *kaffisopi*, en Kop Kaffe: *má jeg ekki bjóða þjer kaffisopa?*; — (om Altervin) *gefðu án dvalar sopann sinn | Sauðafellskirkju mönnum* (Huld I. 72).

sopinn [so:bɪn, so:pɪn] pp. af **súpa.**

sópl (-s, -ar) [soᵘhpʎ] m. (JÞorkÞjs. 98) = **sófl.**

sóplimar [soᵘ:blɪ·maǫ, soᵘ:p-] fpl. Ris i en Kost, Kost: *úthreinsað hjartað með sóplimum iðranarinnar* (Vid. I. 278).

soppa (-u, -ur) [sohba] f. **1.** Dejg, Jævning: *var vinnukona að hræra til brauðgerðar . . . Hún . . . át hráa soppuna, þar til hún dó af því* (JTr. Sk. II. 13); *Þar stóðu þrjár vinnukonur . . . og hrærðu — ein í kjötsoppunni, önnur í mjölsoppunni, þriðja í eggjasoppunni* (JTrL. 187). — **2.** *(spónamatur)* Suppe, Søbemad (BH.). — **3.** *(flá á neti)* Flaadholt (Þing.).

soppaþinur [sohbaþɪ:nøǫ] m. Flaadtælne (Nl.).

†**soppdrepa** [sohpdrɛ·ba, -drɛ·pa] f. Boldtræ.

soppi (-a, -ar) [sohbɪ] m. (Þing.) = **soppa** 3.

sopp leikari [sohblei·garɪ, -lei·karɪ] m. Boldspiller, spec. Fodboldspiller. -**leikur** [-lei·gøǫ, -lei·køǫ] m. **a.** Boldspil (jfr. ogs. om ældre Arter af denne JÓlGrv. cit. i ÓDavSk. 138). — **b.** spec. *(knattspyrna)* Fodbold

soppulumma [sohbølʏm:a] f. Klatkage af Hvedemel (mods. *grjónalumma*): *sopið ... einn bolla af kaffi ... með soppulummum* (Eimr. II. 37—38).

soppur (-s, -ar) [sohbøϱ] m. **1.** *(knöttur, bolti)* Bold. — **2.** *(flá á neti)* Flaadholt (Þing.).

sópsölumaður [soᵘ:psöløma:ðøϱ] m. Kostehandler.

sópun (-ar, -anir) [soᵘ:bøn, soᵘ:pøn, -anıϱ] f. Fejning, Affejning.

sópur (-s, -ar) [so·:bøϱ, soᵘ:pøϱ] m. **1.** *(sófl)* Fejekost, Kost; *(vöndur)* Ris. — **2.** *(vísnasópur)* Væddestrid om, hvem der kan fremsige de fleste *vísur*; adskiller sig fra *skandering* ved at den, der svarer, kan fremsige hvilketsomhelst Epigram, naar det blot ikke er blevet anvendt før i samme Kamp; derimod behover det ikke at begynde med et vist Bogstav som i *skandering* (ÓDavSk. 223). — *fara í sóp* (el. *fara í súpu*), kappes paa den omtalte Maade (l. c.).

sópþurka [soᵘ:pþʏϱga] f. Viskeklud.

sór [soᵘ:r] **1. og 3. p. sg. imp. ind. af sverja.**

sóra (a) [soᵘ:ra] vt. surre, binde fast (Álftaf., Hf.).

soraður [so:raðøϱ] a. uren, blandet med Urenheder el. Slagger: *s. málmur*.

sora fenginn [so:rafεiŋ·gın] a. grumset. **-hreinsun** [-hϱεin søn] f. Røstning. **-laus** [-löys] a. ren, uden Bærme; uden Slagger. **-legur** [-lε·qøϱ] a. grumset, uren: *annmarkarnir soralegri* (GFrSex 113). **-mark** [-maϱ·k] n. daarligt og utydeligt Øremærke. **-marka** [-maϱ·ga] vt. mærke daarligt og utydeligt paa Ørene; — pp. *-markaður*. **-merkja** [-mεϱ·ǥa] vt. skære et nyt Mærke i Øret, hvor et gammelt Mærke sidder. ᵒ**-ofn** [-ob·n] m. Røsteovn (JsJs.).

sorðið [sor·ðıð] sup. af **serða.**

sorfinn [sor·vın] **pp. af sverfa.**

sorg (-ar, -ir) [sor·k, sor·ǥıϱ] f. **1.** *(hryggð)* Sorg, Bedrøvelse; *(það að syrgja)* Sorgen: (Ordspr.) *það fer fyrst með s. sem fæst með synd*, det man med Synd faar, det med Sorgen gaar. — ?**2.** *(sorgarklæði)* Sorg, Sorgedragt: *klæðast í sorg*.

sorga (a) [sor·ga] vi. †**1.** *(syrgja)* sørge: *min kvinna og heimkynni var dapurt og sorgandi* (JMPísl. 68). — **2.** *s. fyrir e-m*, sørge for en: *hann á ekki heldur fyrir mörgum að s.* (MJ. II. 215).

sorgar blíða [sor·garblı:ða] f. *(angurblíða)* Vemod. **-blíður** [-blı:ðøϱ] a. vemodig; — n. *-blítt* som adv. **-búnaður** [-bu:naðøϱ] m., **-búningur** [-bu:niŋgøϱ] m. Sørgedragt: *klæðast sorgarbúningi*, anlægge Sorg. **-dalur** [-da:løϱ] m. Sorgens Dal, Jammerdal. **-gyðja** [-ǥıð·ja] f. Sorgens Gudinde. **-hátíð** [-ϱ-(h)au.tıð] f. Sorgefest. **-hljómur** [-(h)ʎoᵘ:møϱ] m. Sorgeskrig, Klageskrig. **-hús** [-(h)u:s] n. Sorgehus. **-kvæði** [-kvai:ðı] n. Sørgedigt, -sang. **-lag** [-r-la:q] n. Sorgemelodi. **-legur** [-lε·qøϱ] a. klagende, grædende. **-leikur** [-lεi:gøϱ, -lεi:køϱ] m. Sorgespil, Tragedie: *hæðilegur s.*, Tragikomedie. **-ljóð** [-ljoᵘ:ð] n. Sorgesang, -digt. **-saga** [-ϱ-sa:qa] f. sørgelig Historie (Efterretning). **-slagur** [-sla·qøϱ] m. Sorgemarch. **-sæng** [-saiŋ·k] f. Sorgens Leje. **-söngur** [-söyŋ·gøϱ] m. Sorgesang. **-tölur** [-tö.løϱ] fpl. Veklager.

sorg bitinn [sor·kbı·dın, -bı·tın] a. sorgfuld, bedrøvet. **-blandinn** [-blandın] a. sorgblandet. **-búinn** [-bu·ın] a. sørgeklædt. †**-bærilegur** [-bai·rılεqøϱ] a. sørgelig. **-dögg** [-dök] f. Sorgdug, Taarer. **-fullur** [-fʏdløϱ] **a. sorgfuld; — adv.** *-lega*, **bedrøvelig, ynkelig. -laus** [-g-löys] **a. sorgfri, uden Sorg. -legur** [-lεqøϱ] **a.** sørgelig; — adv. *-lega*. **-ljúfur** [-lju·vøϱ] a. vemodig. **-móðlegur** [-mo·ðlε·qøϱ] a. bedrøvende, bedrøvelig, bedrøvet. **-móðugur** [-mo·ðøqøϱ] a., **-móður** [-mo·ðøϱ] a. bedrøvet, bekymret. **-mæddur** [-maid·øϱ] a. sorgfuld, sorgende, sorgbetynget. **-mæði** [-mai·ðı] f. indec. Sørgmodighed, Bedrøvelse. †**-samlegur** [-k-samlε·qøϱ] a. sorgelig; — adv. *-lega*. **-samur** [-samøϱ] a. bedrøvet. **-stiltur** [-sdıʎdøϱ] a. vemodig. **-tamur** [-ta·møϱ] a. sorgvant: *sorgtama kliðinn* (MJ. V. 174). **-þjakaður** [-þja·gaðøϱ, -þja·k-] a. sorgbetynget.

sori (-a) [so:rı] m. **1.** Bærme, Bundfald, Grums: *s. undan mjólk* osv.; — *(úr málmi)* Slagger; Malmskum. — **2.** *(óhreinindi)* Skarn, Smuds: *allur s. hefir síast úr því* (ɔ: *hraunvatninu*) (ÞThLýs. I. 283). — **3.** *(úði)* Støvregn.

sorp (-s) [soϱ·p] n. Fejeskarn: (Talem.) *draga e-n niður í sorpið*, trække en ned i Snavset.

sorp beri [soϱ·bε·rı] m. (egl. den der bærer bort Fejeskarn), Trug til Bortbæring af Fejeskarn. **-ekill** [soϱ·bε·ǥıdʎ, -ε·ǥıdʎ] m. Skraldemand. **-dyngja** [-p-dıŋ·ǥa] f. Dynge af Fejeskarn. **-haugur** [-(h)öy·qøϱ] m. Affaldsdynge, Skarndynge, Mødding; Køkkenmødding: (Ordspr.) *enginn sækir á sorphauginn* (GJ.). **-hreinsari** [-(h)ϱεinsarı] m. Skraldemand. **-hreinsun** [-(h)ϱεinsøn] f. Rensning og Bortfejning af Skarn: *s. og salernahreinsun*, Renovation. **-hæna** [-(h)ai·na] f. Höne uden Hane (BH.). **-hænuegg** [-(h)aınoεk·] n. udrænket Æg, hvoraf ingen Kylling kan udklækkes (BH.). **-reka** [-b-rε·ga, -rε·ka] f. Fejeskuffe. **-ræsi** [-rai·sı] n. Skarnrende. **-trog** [-p-tro·q] n. Trug med Fejeskarn. **-vagn** [-b-vag·n] m. Skraldevogn. ᵒ**-ökuþór** [-ö·goþoᵘr, -ö·ko-] m. Skarnager.

?sort (-ar, -ir) [soϱ·t] f. Sort.

1. sorta (-u, -ur) [soϱ·da] f. **1.** *(svartur litur)* morksort Farve. — **2.** *(aia)* en Jordart (humus tinctoria) der bruges som Farvestof for at farve Vadmel sort (mørkebrunt): *Svört leðja í mýrum með járnblöndnum, rotnuðum jurtaleifum er kölluð s., og var áður mikið notuð til litunar* (ÞThLýs. II. 321).

2. sorta (-u, -ur) [soϱ·da] f. *(tegund)* Sort (Af.).

3. sorta (a) [soϱ·da] vt. farve mørk (is. med **1.** *sorta* **2.** el. *sortulyng*); — pp. *sortaður*, morkfarvet.

sorta bylur [soϱ·dabı:løϱ] m., **-hríð** [-hϱi:ð] f. tæt, mørk Snestorm.

sortan (-ar) [soϱ·dan] f. = **sortulitun.**

sorti (-a) [soϱ·dı] m. **1.** Sorthed; *(svartur litur)* sort Farve. — **2.** *(myrkur)* Mørke: *(dimm ský, þoka)* mork Skybanke, tyk Taage: *(myrkvi)* Formørkelse; *sígur að augum s. nú*, nu bliver det sort for mine Øjne (BGr.).

?sortjera (a) [soϱ·djεra] vt. sortere.

?sortjering (-ar) [soϱ·djεriŋk] f. Sortering.

sortna (a) [soϱ·dna] vi. og v. impers. **1.** *(dökna)* sortne, blive sort: *e-r sortnar í framan*, ens Aasyn formørkes el. mørknes. — **2.** *(dimma)* mørknes, blive mørkt: *Eftir litla stund sortnaði svo aftur, að ekkert sást* (ÞThFerð. III. 140—141). — **3.** *mjer sortnar fyrir augum*, det bliver sort for mine Ojne.

sortnan (-ar, -ir) [soϱ·dnan] f. Formørkelse.

sortu bera [soϱ·døbε:ra] vt. sværte. **-blek** [-blε:k] n. Lyngblæk (lavet af *sortulyng*). **-burður** [-bʏr·ðøϱ] m. Sværtning. **-gras** [-gra:s] n. = **blágresi. -lyng** [-liŋ·k] n. (bot.) stedsegrön Melbærris (arctostaphylus uva ursi) (anvendes til Farvning). **-lita** [-lı:da, -lı:ta] vt. farve mørkebrun ved Hjælp af *sorta* el. *sortulyng*. **-litun** [-lı:døn, -lı:tøn] f. det at farve med *sortulitur*. **-litur** [-lı:døϱ, -lı:tøϱ] m. mørk Farve frembragt ved Farving med *sortulyng* el. *sorta*. **-lögur** [-lö:qøϱ] m. Vædske med en Oplosning af *sorta*, Vædske til Sortfarvning. **-suða** [-sʏ:ða] f. Kogning af en Farvevædske af *sorta* el. *sortulyng*.

sórum [soᵘ:røm] **1. p. pl. imp. ind. af sverja.**

?sós (-ar, -ir) [soᵘ:s] f., **?sósa (-u, -ur)** [soᵘ:sa] f. Sovs.

?sósíal ismi (-a) [so·:sijalısmı] m. = *jafnaðarmenska*, Socialisme. **?-isti (-a, -ar)** [-ısdı] m. = *jafnaðarmaður*, Socialist.

sót (-s) [soᵘ:t] **n. Sod:** *brenna s. innan úr reykháfi*, **udbrænde en Skorsten.**

ᵒ**sóta** [soᵘ:da, soᵘ:ta] **f.** (finsk sota) **Kamp.**

sótaragjald [soᵘ:daraǥal·t, so·:tara-] n. Skorstensfejerafgift.

sótari (-a, -ar) [soᵘ:darı, so·:t-] m. Skorstensfejer.

sót bröndóttur [so·:tbrondo·hdøϱ] a. med sodfarvede (el. smudsige) Striber. **-dimma** [-dım·a] f. Bælgmørke. **-dimmur** [-dım·øϱ] a. mørk som Sod, bælgmørk. †**-drift** [so·:drıft] f. Tæppe til Beskyttelse mod Sod og anden Urenlighed, brugt over Helgenbilleder o. l. **-flyksa** [-t-flıχsa] f. Sodflage. **-fullur** [-fʏdløϱ] a. fuld af Sod. **-gusa** [-gʏ:sa] f. Sodregn. **Sóti (-a, -ar)** [so·:dı, so·:tı] m. npr. Benævnelse paa en mørkerød Hest.

sót makstur [so·:dmaχsdøϱ, so·:t-] m. Besmøring med Sod. **-niðaþoka** [-nı·ðaþo:ga, -þo:ka] f. uigennemtrængelig Taage. **-raftur** [-rafdøϱ] m. **1. a.** *(sótugur raftur)* sodet Lægte: (Talem.) *nú eru flestir sótraftar á sjó dregnir*, egl. nu trækker man de fleste sodede Lægter ud paa Søen (for at benytte dem som Skibe), siges naar n-t usselt anvendes til n-t godt, el. naar en uduelig Person sættes til n-t stort osv. — **b.** ogs. foragteligt om Fartøjer: *Í Brands biskups tíð fara íslenzkir á sæmilegum sótroptum af Langanesi til Noregs* (JÞÞjs. 219). — **2.** *(dóni)* Svinebæst, Slubbert. **-rauður** [-røy·ðøϱ] **a. mørkerød, rødbrun:** *s. í framan*, **blussende rød i Ansigtet. -reiður** [-rεi·ðøϱ] **a. smækvred. -roðna** [-roðna] **vi. blive blussende rød i Ansigtet. -svartur** [-t-svaϱdøϱ] a. sort som Sod.

1. sótt (-ar, -ir) [soᵘht] f. **1. a.** *(sjúkdómur)* Sygdom: *s. gengur*, en (epidemisk) Sygdom raser: *kenna sóttar*, føle sig syg; *gera sjer upp s.*, †*kasta á sig s.*, fingere Sygdom; *leggjast í* (el. *taka*) *s.*, blive syg; (Ordspr.) *s. elur sjúkan* (GJ.), Sygdommen nærer den syge (ɔ: en syg behøver kun lidt at spise); *ekki eru allar sóttir til dauða*, ikke enhver Sygdom har Døden til Følge. *ekki eru allar sóttir guði að kenna*. — **b.** spec. *(hitasótt)* Feber. *honum elnaði sóttin*, Feberen (Sygdommen) tog til hos ham; *honum rjenaði sóttin*, Feberen aftog. — **c.** *(ljettasótt)* Fødselsveer. — **2.** i en Mængde Sammensætninger som sidste Led: *landfarsótt*, Epidemi; *ljettasótt*, *jóðsótt*, Fødselsveer; *kvefsótt*, Influenza, osv. — **3.** *(niðurgangur)* Diarré, tynd Afføring (hos Kreaturer, is. Faar). — **4.** stadig Tryglen om el. Længsel efter n-t. *skárri er það bölvuð bæjasóttin (berjasóttin* osv.), siges naar Børn stadig længes efter el. trygler om at faa Lov til at komme hen til **andre Gaarde, gaa ud for at plukke Bær el. lign** (Sl.).

2. sótt [soᵘht] sup. af **sækja.**

sótta (a) [soᵘhda] **vi. have Diarré** (ASkaft., Af.).

sóttalt [soᵘhdaʎt] an.: *einhvers staðar er s.*, der er megen Sygelighed et Steds.

ᵒ**sóttar brigði** [soᵘhdarbrıq·ðı, -brıg·ðı] npl. Krisis (JsJs.). **-efni** [-εb·nı] n. Smitstof. **-eitur** [-εi:døϱ, -εi:tøϱ] n. Toksin. **-far** [-ϱ-fa:r] n. **1.** hygiejnisk Tilstand, Sundhedstilstand: *s. hjeraðs*. — **2.** en Sygdoms Beskaffenhed: *mjer leist illa á sóttarfarið*. — **3.** *(veikindi)* Sygdom; spec. epidemisk. **-ferði (-is)** [-fεrðı] n., **-ferli (-is)** [-fεrdlı, -fεr·dlı] n. Sygdomsbeskaffenhed, Sygdom. **-fiðrildi** [-fıð·rıldı] n. en Slags stor Sommerfugl, som if. Folketroen skal volde Sygdom (Sl.). **-flog** [-flo:q] n. Feberanfald. **-fæði** [-fai:ðı] n. Feberdiæt. ᵒ**-gagneitur** [-r-gag·nεidøϱ, -rıtøϱ] n. Antitoksin (GíslíG.). ᵒ**-gerill** [-ǥε:rıdʎ] m. patogen Bakterie, Sygdomsbacille. **-laus** [-löy·s] a. uden Feber: *s. sjúkdómur*. **-lega** [-lε:qa] f. Sygeleje. **-leiðing** [-lεi:ðiŋk] f. en Sygdoms Begyndelse, første Symptomer (BH.). **-snertur** [-ϱ-snεϱ·døϱ] m. Kendelse, svagt Anfald af Sygdom. **-sæng** [-saiŋ·k] f. Sygeleje. **-sök** [-sö:k] f. Sygdomsaarsag: (Ordspr.) *þegar sóttarsökin hindrast, læknast líkaminn* (GJ.). **-umbúningur** [-r-ʏm·buniŋgøϱ] m. (med.) Inkubation. **-umleitan** [-ʏm·lεidan, -lεitan] f. = **sóttarleiðing. -verkur** [-vεϱ·gøϱ] m., sædv. i pl. *-verkir*, Koliksmærter (Af.). **-vetur** [-vε:døϱ, -vε:tøϱ] **m. Vinter med megen Sygelighed. -þyngsli** [-ϱ-þiŋ·slı] **npl. Sygdommens (Feberens) Tryk. -þungi** [-ϱ-þuŋ·ǥı] m. **1.** = *sóttarþyngsli*. — **2.** Sygdommens Höjde, Krisis.

sótt brigðalíkur [soᵘhtbrıqðali:gøϱ, -brıgðali:køϱ] fpl. kritiske Tegn. **-dauður** [soᵘhdöy·ðøϱ] a. død af Sygdom (mods. *sjód., vopnd.*): *verða s.*, dø Straadøden, dø i sin Seng. **-dvali** [-dva·lı] m. Inkubationstid. ᵒ**-eitra** [soᵘhdεi·dra, -εi·tra] vt. og vi. intoksere. **-eitur** [-εi·døϱ, -εi·t-] n. Toksin. **-ferli** [-t-fεrdlı] n. = **sóttarfar. -gæsla** [-ǥaisla] f. Karantæne. **-gæslumaður** [-ǥaisløma:ðøϱ] m. Karantænebetjænt. **-halt** [-(h)aʎ.t] an. — *sóttalt*.

-hiti [-(h)ɪdɪ, -(h)ɪtɪ] m. Feber. **-hreinsa** [-(h)ɡeinsa] vt. desinficere. **-hreinsun** [-(h)ɡeinsøn] f. Desinfektion. **-hreinsunarmaður** [-(h)ɡeinsønarma:ðøɡ] m. Person, som foretager Desinfektion. **-hreinsunarofn** [-(h)ɡeinsønarob·n] m. Desinfektionsovn. **-hræddur** [-(h)ʀaid·øɡ] a. bange for Sygdom el. Smitte. **-hræðsla** [-(h)ʀaiðsla] f. Frygt for Sygdom el. Smitte. **-hætta** [-(h)aihda] f. Smittefare. **-hættur** [-(h)aihdøɡ] a. **1.** udsat for Sygdom, svagelig, skrobelig: *e-m er s. hætt*, en er svagelig, bliver let syg: *Sótthætt* (der var Tilbøjelighed til Sygdommen) *víða um norðursveitir, svo nokkrir stukku af* (ÞThArf. 145). — **2.** *(óhollur)* usund, som medfører Sygdom: *sótthætt árstíð.*

sótti [so·hdɪ] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **sækja.**

sótt kaldur [souhtkaldøɡ] a. pirrelig og gnaven ved Sygdom. **-kveikja** [-kvei·ɟa, -kvei·ca] f. **a.** Smitte; Smitstof. — **b.** (sygdomsvækkende) Bacil, patogen Bakterie (Eimr. XVII. 170). **-kveikjuefni** [-kveiɟøeb·nɪ, -kveiçø-] n. Smitstof. **-kveikjuögn** [-kveiɟøög·n, -kveiçø-] f. patogen Bakterie. **-kvía** [-kvi·ja] vt. isolere, lægge i Karantæne. **-kvíun** [-kvi·jøn] f. Karantæne. **-laus** [-d-löys] a. uden Sygdom, uden Smærte, feberfri (jfr. *sótt*). **-leysuveikjur** [-leisøvei·ɟøɡ, -vei·cøɡ] fpl. Sygdomme uden Feber. **-lera** [-le·ra] a. indec. udmattet af Sygdom, syg, som ikke kan arbejde paa Grund af Sygdom. **-lítill** [-li·dɪdλ, -li·t-] a. med ringe Feber. **-næmi** [-nai·mɪ] n. (og f. indec.) **1.** *(sóttkveikja)* Smitte; Smitstof. — **2.** Smitsomhed, Kontagium: *sóttnæmi er mjög misjafnt* [illegible]. **-næmisbær** [-naimɪsbai:r] m. Gaard el. By, hvor der er smitsom Sygdom. **-næmisefni** [-naimɪseb·nɪ] n. Smitstof. **-næmishreinsun** [-naimɪs(h)ɡein·søn] f. Desinfektion. **-næmur** [-nai·møɡ] a. smitsom. **-píndur** [-t-pindøɡ] a. plaget, lidende af Sygdom. **-sjúkur** [-sju·ɡøɡ, -sju·køɡ] a. febersyg. **-tekinn** [souhtɛ·ɟɪn, -tɛ·çɪn] a. angreben af Sygdom, febersyg.

sóttur [souhdøɡ] pp. af **sækja.**

sótt varnaður [souhdvardnaðøɡ] m. Værn mod Sygdomme, Desinfektion. **-varnandi** [-vardnandɪ] a. desinficerende.

sóttvarnar hald [souhdva(r)dnaɡ(h)al·t] n. Karantæne. **-hús** [-(h)u:s] n. Karantæneanstalt, -bygning, -lokale. **-kák** [-kau·k] n. mangelfuld Karantæne, Karantænehumbug. **-lyf** [-rɪ·lɪ·v] n. **-meðal** [-me·ðal] n. Desinfektionsmiddel. **-nefnd** [-nɛm·t] f. Sundhedskommission, spec. Karantænekommission. **-ráðstöfun** [-a-rauð·sdövøn] f. Karantæneforanstaltning. **-regla** [-rɛɡ·la] f. Karantæneforanstaltning. **-skip** [-ø-sɟɪ:p] n. Karantæneskib. **-veifa** [-r-vei:va] f. Karantæneflag. **-vökvi** [-vö:ɡvɪ, -vö:kvɪ] m. desinficerende Vædske.

sótt veiki [souhdvei·ɟɪ, -vei·çɪ] f. indec. Febersygdom. **†-veikja** [-vei·ɟa, -vei·ca] f. = **sóttveiki.** **-verjandi** [-vɛrjandɪ] a. desinficerende. **-vörn** [-vö(r)dn] f. *(sótthreinsun)* Desinfektion; *(sóttkví)* Karantæne; *(sóttvarnarráðstöfun)* Karantæneforanstaltning.

sótugur [sou:døɡøɡ, sou:t-] a. sodet, smudsig: *s. í framan*, sodgrimet.

sót vellingur [sou:dvɛdlɪŋɡøɡ, sou:t-] m. Sodvælling, Sod, rört ud i Vand el. Urin. **-vondur** [-vondøɡ] a. = **sótreiður.** **-þoka** [-t-þo·ɡa, -þo·ka] f. Taage saa sort som Sod.

sóun (-ar, -anir) [sou:øn, sou:anɪɡ] f. Ødslen, Rutten.

sóunar samur [sou:ønaɡsa:møɡ] a. ødsel. **-seggur** [-sɛɡ:øɡ] m. Ødeland. **-semi** [-sɛ:mɪ] f. indec. Ødselhed.

1. **spá (-r, -r)** [sbau:] f. Spaadom: (Ordspr.) *spá er spaks geta*, den vises Gætning er Spaadom; *sú s. mun springa*, den Spaadom slaar fejl.

2. **spá (ði)** [sbau:] v. **1.** vt. med dat. **a.** (ogs. med acc.): *s. e-m e-ð* (el. *e-u*), spaa (forudsige) en n-t, *s. e-m hrakspár (illar spár)*, spaa en ondt; (Ordspr.) *hver sem spáir, lýgur eða segir satt* (GJ.), Spaamand har to Vilkaar: at sige Løgn eller Sanden; (Talem.) *s. gestum*, forudsige fremmedes Ankomst (siges f. Eks. naar en nyser, hvor man sidder og spiser el. drikker; ogs. naar en Hund ligger i Dören med udstrakte Forpoter el. en Kat slikker sig). — **b.** tænke, tro: *jeg spái því, að hann eigi eftir að iðrast þessara orða sinna.* — **2.** vi.: *s. í e-ð*, spaa af n-t, uddrage Spaadomme af n-t: *s. í bolla*, spil [illegible] *Margir hafa gaman af að s. í glóðina, og það gengur stundum furðanlega eftir* (JTrSk. II. 79), *s. fyrir e-m*, spaa en.

spað (-s) [sba:ð] n. smaahugget (saltet el. færsk) Kød; *höggva* (el. *brytja) í spað*, hugge (Kød) i smaa Stykker.

spaða [sba:ða] gen. af *spaði*, i Sms. se f. Eks. *spaði* 8.

spáða (-u, -ur) [sbau:ða] f. (som Kælenavn) lille Tøs, Glut.

spaða herfi [sba:ðaher·vɪ] n. Spadeharve. **-hyrna** [-hɪr·dna, -hɪd·na] f. Spadehjørne: *[illegible] eintaga langsluð og þverskurði með spaðahyrnunni* (Andv. I. 147). **-laga** [-la:qa] a. indec. (bot.) spadeformet (spathulatus).

spað biti [sbaðbɪ·dɪ, -bɪ·tɪ] n. et Stykke (smaahugget) Kød: [illegible] *góða marga súpur á [illegible] spaðbitanum* (Alþ. '11, B. II. 30). **-brytja** [-brɪ·dja, -brɪ·tja] vt. hugge Kød i Smaastykker: *spaðbrytjað kjöt.* **-flot** [-flo·t] n. Fedt fremkommet ved Kogning af *spað.* **-grautur** [-gröy·døɡ, -gröy·tøɡ] m. tyk Suppe med Kød [illegible]. **-höggva** [-hö·ɡ(h)va] vt. = **spaðbrytja.**

spaði (-a, -ar) [sba:ðɪ] m. **1.** (mindre) Spade: *stinga, pæla með spaða.* — **2.** [illegible] — **3.** [illegible] *mélnukpin*, Skovl. — **4.** [illegible] paa Seletøj, en paa hver Side. — **5.** [illegible] — **6.** [illegible] Spadill, *hafa á spaðanum*, være [illegible] med n-t, [illegible] udholde for Virksomhed. — **7.** [illegible] (Eimr. X. 11). — **8.** Spader (i Kort) [illegible]: *-gosi, -tía, -nía, -átta, -sjö(a) (besefi), -sex(a) (-póstur), -fimm(a), -fjarki, -þristur, -tvistur, -ás.*

spadilía (-u) [sba·dɪlɪja] f. (i l'hombre) Spadille.

spádís [sbau:di·s] f. Gudinde el. Norne, som forudsiger ens Skæbne: *draumar eru dáranna spádísir* (Málshb.), Drömme er Daarers Spaamænd.

spaðjark [sbað·jaɡk] n. Trampen (Flói).

spaðkjöt, -ket [sbað·çö·t, -çɛ·t] n. = **spað.**

spádómlegur [sbau:doumlɛ·qøɡ] a. profetisk; — adv. *-lega.*

spádóms andi [sbau:doumsan·dɪ] m. Spaadomsaand. **-gáfa** [-gau:va] f., **-gift** [-ɟɪf·t] f. Spaadomsgave. **-kona** [-ko:na] f. = **spákona.** **-legur** [-lɛ·qøɡ] a. = **spádómlegur.** **-rit** [-rɪ:t] n. profetisk Skrift.

spádómur [sbau:doumøɡ] m. Spaadom, -domsævne.

spað rassa [sbað·ras·a] vt. smække et Barn bagpaa saaledes at man lægger Haanden paa Delinkventens Bagdel og lader den hule Haand vende ud, hvorpaa der gives et Klask oven paa den med den anden Haand. **-salta** [-saλda] vt. nedsalte i smaa Stykker *(spað)*: *s. kjöt.* **-saup** [-söy·p] n. = **spaðsúpa.** **-skál** [-sgau·l] f. Skaal til el. med Suppe med *spað* i, jfr. ogs. *skyrskál.* **-súpa** [-su·ba, -su·pa] f. Kødsuppe el. Vælling paa *spað.*

spá faragáfa [sbau:faragau:va] f. Spaadomsgave. **-fararandi** [-fararan·dɪ] m. = **spádómsandi.** **-fara(r)maður** [-fara(r)ma:ðøɡ] m. Mand, der ved Trolddomskunster søger at udforske det vordende. **-farir** [-fa·rɪɡ] fpl. Udforskning af det tilkommende v. Hj. af Trolddomskunster. **-fygli (-is,** pl. ds.) [-fɪɡlɪ] n. Varselsfugl. **-fluga** [-flʏ·qa] f. Spaaflue; (Talem.) *spáflugan springur í rassinum á e-m*, en tager fejl, n-t mislykkes for en: *það springur spáflugan í rassinum á þessum stjörnuspekingum, sem einlægt eru að boða heimsendi* (Sl.). **-fróður** [-frou·ðøɡ] a. spaakyndig. **-fræði** [-frai·ðɪ] f. indec. Spaakyndighed, -domskunst. **†-gandur** [-gandøɡ] m. Spaastav, Stok, anvendt af Spaakvinder. **-gripur** [-grɪ·bøɡ, -grɪ·p-] m. Ting der varsler, Varselstegn. **-guð** [-gvʏ·ð] m. Spaadomsgud, Gud for Spaadomskunsten. **-kerling** [-çɛ(r)dlɪŋk] f. Spaakælling, -kvinde.

spak ferð [sba:kferð] f. Spagfærdighed. **-látur** [sba:glau·døɡ, sba:k-lau·tøɡ] a. rolig, fredsommelig, spagfærdig. **-legur** [-lɛqøɡ] a. **1.** *(friðsamlegur, rólegur)* rolig, fredelig, spagfærdig. — **2.** *(hygginn, vitur)* klog. — **3.** adv. *-lega*: **a.** *(friðsamlega)* roligt, fredeligt, spagfærdigt. — **b.** *(hyggilega)* klogt. **-leiki, -leikur** [-lei·ɟɪ, -lei·cɪ, -lei·ɡøɡ, -lei·køɡ] m. **1.** *(friðsemi)* Spagfærdighed, Fredelighed. — **2.** *(hyggindi, viturleiki)* Klogskab. **-læti (-is)** [-lai·dɪ, -lai·tɪ] n. Sagtmodighed, Stilfærdighed. **-máll** [-mauλ] a. **1.** som taler med profetisk Gave, viis: *fóstri minn hefir verið s.* (Eimr. IV. 21). — **2.** rolig i sin Tale, uden Overdrivelser; — overf.: *svo var grauturinn góður og s.* (JThPs. 257). **-málugur** [-mau·ləqøɡ] a. = **spakmæltur.** **-menni (-is,** pl. ds.) [-mɛn·nɪ] n. roligt, forstandigt Menneske. **-mæli** [-mai·lɪ] n. **1.** Tankesprog, Aforisme: *orðskviðir og s.* — **2.** rolige Ord: *Kristur hefir sendt mig ... til að prédika ecki með spakmælum* (Vid. I. 181). **-mæltur** [-maiλdøɡ] a. forstandig og rolig i sin Tale.

spákona [sbau:ko·na] f. Spaakvinde.

spakráðugur [sba:grau·ðøqøɡ, sba:k-] a. raadsnild.

spakri (-a, -ar) [sba:grɪ, sba:krɪ] m. *(skjór)* Skade (EÓlKv. 123).

spak ræða [sba:grai·ða, sba:k-] f. viis Tale, kloge Ord. ***-spjallur** [-k-sbjadløɡ] a. viis i sin Tale (Klopst. IV. 13).

spakur (spök, spakt) [sba:ɡøɡ, sba:køɡ, sbö:k, sbaχ·t] a. **I. 1.** spag, spagfærdig; rolig: *hesturinn er svo s., að hvert barnið getur gengið að honum.* — **2.** spec. om Dyr (Heste osv.) som holder sig rolig paa et Sted, og ikke løber sin Vej; jfr. *hagaspakur*; overf. om Mennesker: *það er líka landinu til sóma að húsakynni séu góð, og það gerir líka bað að verkum, að menn eru spakari á jörðunum* (Alþ. '11, B. II. 1972). — **3.** (om Börn) rolig, artig, som ikke plejer at skrige: *spakt barn.* — **II.** viis, klog, forstandig (med Bibet. af at vedkommende har en profetisk Ævne): *s. að viti*, viis; (Ordspr.) *spakir (menn) henda á mörgu mið* (GJ.).

spakviðri (-is, pl. ds.) [sba:gvɪðrɪ, sba:k-] n. stille Vejr.

spákvistur [sbau:kvɪsdøɡ] m. Ønskekvist.

spakvitur [sba:gvɪ·døɡ, sba:kvɪ·tøɡ] a. viis (— *spakur* II.).

spalagarður [sba:lagar·ðøɡ] m. Stakit.

spalar [sba:laɡ] gen. af **spölur.**

spá maður [sbau:ma·ðøɡ] m. **1. a.** (i Alm.) en, der forudsiger uskete Ting, Spaamand, Profet: *það þarf engan spámann, til að segja slíkt fyrir.* — **b.** spec. (theol.) Profet: *stærri og smærri spámennirnir.* — **2.** *(litarlaus blettur)* bar Plet paa en farvet Flade. **-mannlegur** [-manlɛ·qøɡ] a. profetisk; — adv. *-lega*: *e-r er ekki spámannlega vaxinn*, en ser ikke ud som en Profet. **-mæli** [-mai·lɪ] n. profetisk Ytring (som gaar i Opfyldelse): *þótti það mörgum að s. verða* (GKonÆf. 31).

spana (a) [sba:na] vt. **1.** *(æsa, hvetja, uppörfa)* ophidse, tirre, ægge: *s. upp* (el. *upp*) *e-n*, ægge en til n-t, *s. e-n til að gera e-ð*, ds. — **†2.** spænde, stramme; *s. upp myllu*, se 3. *spenna* III. 2.

Spánar fiskur [sbau:naɡfɪs·ɡøɡ] m. Klipfisk (Torsk), som sælges til Spanien. **-málið** [-r-mau:lɪð] n. med Art. Sagen ang. Spaniernes Fordring om fri Indførsel af spanske Vine til Island til Gengæld for Toldbegunstigelser ved Indførsel af Klipfisk til Spanien. **-metinn** [-mɛ:dɪn, -mɛ:tɪn] a. (om Fisk) vurderet tilstrækkelig god til Eksport til Spanien. **-vín** [-vi:n] n. Vin fra Spanien.

spanda (spöndu, spöndur) [sban·da, sbön·dø, sbön·døɡ] f. stor Spand, kisteformet; ogs. om en Spand med »dansk Snit« (ɔ: smallere forneden) i Mods. til *fata* (lige vid over det hele) (Vf., Breiðf.).

†spandi [sban·dɪ] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **spenja.**

?spandjera (a) [sban·djɛra] vt. med dat. spendere (Alþ. '11, B. 941).

spanga (a) [sbau:ŋɡa] vt. slaa en Spang om; — (pop.) overf.: *spanga kvenmann*, favne en Kvinde (Arnf.).

spanga brynja [sbauŋɡabrɪn·ja] f. Pladepanser. **-gleraugu** [-ɡle:röyɡø] npl. Stangbriller. **-laus** [-löy·s] a. uden Stænger (om Briller). ***-upphlutur** [-ʏhp(h)λʏdøɡ, -(h)λʏtøɡ] m. Snörliv (Jsl.).

†span gýlur [sbauŋ·ɡ̊i·lɔϙ] fpl., -gól [-go··l, sbaŋ·go··l] n. Hylen, Tuden (is. Hundes). -góla [-goᵘ·la] vi. (is. om Hunde) hyle, tude.

?spangúlera (a) [sba(u)ŋ·gule·ra] vi. spankulere, stoltsere.

†Spanía (-u) [sba:nija] f. = Spánn.

?spankúlera (a) [sbav·gule·ra, sbaŋ·k-] vi. = spangúlera.

spann [sban·] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af spinna.

Spán n (-ar) [sbaud·v, sbau:naϙ] m. npr. Spanien: *segja kónginn af Spáni (Spanía) dauðan*, Leg, bestaaende i at en kommer ind (med bedrøvet Mine) og fortæller denne (sørgelige) Nyhed; de andre skal saa bringe ham til at le el. til at sige *já* el. *nei, ójá* el. *ónei* (ÓDavSk. 191).

†spán n (-s, -ar) [sbaud·v] m. = spónn.

spanna (a) [sban:a] vt. 1. *(mæla í spönnum)* maale med Fingrene (jfr. *spönn)*. — 2. spænde: *þegar hann hefur spannað sinn boga* (Vid. I. 146). — †3. fatte, faa, erholde: *fyrir iðran sanna aflausn s.* (ÓDavVik. 52).

spannarlangur [sban:arlauŋ·gøϙ] a. et Spand lang.

spán nýr [sbau:ni·r] a. splinterny. -ósa [sbau:noᵘ·sa] a. indec. (egl. som lugter af Hövlspaaner) splinterny.

spansk [sban·sk] i Udtr.: *slá spansk*, se *svensk*.

spanska (spönsku) [sban·sga, sbön·sgø] f., spánska (-u) [sbaun·sga] f. = spænska.

spansk fluga [sban·s(k)flʏ·qa] f. (zool.) Spanskflue (lytta vesicatoria). -flugnaplástur [-flʏgnaplaus·døϙ] m., -fluguplástur [-flʏqøplaus·døϙ] m. Spanskflueplaster. -græna [-grai·na] f., -grænka (-u) [-graiᵘga, -graiŋka] f. (Vf.) Spanskgrönt. -grænn [-graidv] a. spanskgrön. -reyr [-(g)-rei·r] m. Spanskrör.

spanskur (spönsk, spanskt) [sban·sgoϙ, sbön·sk, sban·st] a. = spænskur.

spánskur [sbaun·sgoϙ] a. 1. *(spænskur)* spansk. — 2. forunderlig, forbavsende (særl. om n-t ubehageligt): *mjer kemur það ákaflega spánskt fyrir*, det forundrer mig meget.

spanstokkur [sban·sdohgoϙ] m. (i en Væverstol) Spjælk, Instrument til Udspiling af Dugen *(voð)* foran Skellet *(skil) (= spelk, spjálktrje, sprauð)*.

Spán verji (-ja, -jar) [sbaun·verjı] m. Spanier. -verska (-u) [-vɛϙsga] f. = spænska. -verskur [-vɛϙsgoϙ] a. = spænskur.

spar (spör, spart) [sba:r, sbö:r, sbaϙ·t] a. sparsom, sparsommelig: *vera s. á e-ð*, spare paa n-t; — n. sg. *spart* som adv.: *halda spart á e-u*, omgaas n-t sparsommeligt, spare paa n-t.

†spár [sbau:r] a. forudsigende, profetisk: (Ordspr.) *fátt er spárra en hugurinn* (SchMál.).

spara (a og ði) [sba:ra] v. I. 1. vt. spare, spare paa n-t: *s. peninga*, lægge Penge op, spare Penge sammen; *það sparar okkur marga peninga*, det sparer os mange Penge; (Talem.) *s. skildinginn og fleygja dalnum*, holde paa Skillingen og lade Daleren rulle; *sparaðu eyrinn, þá kemur krónan*; (Ordspr.) *svo skal neyta, sem nóg sje, spara, sem ekkert sje* (GJ.), man skal nyde, som var der nok, spare, som var der intet; *s. e-ð við e-n*, forholde en n-t, være sparsom paa n-t overfor en: *s. mat við vinnufólk*; — *s. e-ð við sig*, bruge sparsomt, kun tillade sig selv en sparsom Brug af n-t: *það er algengt, að fátækt vinnufólk spari við sig sem mest það má* (Eimr. VIII. 51); *s. e-m ómak*, spare en for Ulejlighed; *s. e-m e-ð*, gemme n-t til en; (Ordspr.) *oft er leiðum sparað, það ljúfum er hugað* (GJ.); *þar var ekkert til sparað*, der sparede man ikke paa nogetsomhelst, der var Overflod paa alting. — 2. overf. spare paa n-t: *e-r sparar ekki að gera e-ð*, en undlader ikke at göre n-t; *s. e-n*, spare en, skaane en: *ef Guð sparar þig svo lengi* (JThMk. 381). — II. refl. *sparast*: 1. spares, blive opsparet: *við það sparast mikið fje*. — 2. spare sig: *sparast við að*, spare at, undlade at; *sparast til e-s*, søge at undgaa n-t, vige tilbage for n-t, afholde sig fra n-t.

sparari (-a, -ar) [sba:rarı] m. Sparer.

sparð (-s, spörð) [sbar·ð, sbor·ð] n. Faarebønne; pl. *spörð*, Faarebønner.

1. sparða (spörðu, spörður) [sbar·ða, sbör·ðøϙ] f. 1. *(sleif)* Kokkeske. — †2. *(írsk öxi)* en Slags irsk Økse.

2. sparða (a) [sbar·ða] vi. møge (om Faar).

sparða tilberi [sbar·ðatıl·berı] m. pedantisk Kritiker, der hovedsagelig ser paa Fejlene: *Málið á „Lögfr." er yfirleitt gott, þó að sparðatilberar kynnu að geta tínt þar eitthvað í sarp sinn* (Eimr. VI. 140). -tíningur [-ti:niŋgøϙ] m. Pindehuggeri, smaalig Kritik. -tínir [-ti:nıϙ] m. Pindehugger, smaalig Kritiker. -tínsla [-tin·sla] f. Pindehuggeri, smaalig Kritik.

sparfugl [sbaϙ·fʏgλ] m. = spörfugl.

spar hald [sba:ϙ(h)alt] n. Sparsommelighed, Gnieri (i Fodring af Kreaturer) (EiÓlLf. 37). -halda [-(h)alda] vt. med dat. lade Kreaturer græsse paa en for lille Plet; overf. om Börn: tillade for lidt Frihed: *það spekir hvorki kindur nje börn að s. þeim*; — pp. *-haldinn* (Árn.). -haldinn [-(h)aldın] a. (LFR. XII. 79), -heldinn [-(h)ɛldın] a. sparsommelig, gnieragtig: *s. við drenginn*.

sparhaukur [sba:ϙ(h)öy·gøϙ, -(h)öy·k-] m. (zool.) = spörhaukur.

spari [sba:rı] adv. paa Helligdage: *hvern dag og s. er hann iðjulaus*, han bestiller ingen Ting hverken søgnt eller helligt (BH.); *brúka e-ð til s.*, bruge n-t ved festlige Lejligheder. -andlit [-an·dlıt] n. Söndagsansigt. -banki [-bauᵘ·ɡ̊ı, -bauŋ·k̊ı] m. Sparebank. -baukur [-boy·gøϙ, -böy·koϙ] m. Sparebøsse. -brækur [-brai:gøϙ, -brai:k-] fpl., -buxur [-bʏχ·søϙ] fpl. Söndagsbenklæder. -búinn [-bu:ın] a. = spariklæddur. -búningur [-bu:niŋgøϙ] m., -föt [-fö:t] npl. Stadsklæder, Söndagsklæder. -klæddur [-klaid:øϙ] a. söndagsklædt, iført Stadsklæder. -peningar [-pɛ:niŋgaϙ] mpl. Sparepenge. -pils [-pıl·s] n. Söndagsskört, Pynteskört. -sjóðsbók [-sjoᵘðs-boᵘ:k] f. Sparekassebog. -sjóður [-sjoᵘ:ðøϙ] m. Sparekasse. -skildingar [-sɡ̊ıl·diŋgaϙ] mpl. Spareskilling, -penge. †-spíss [-sbis·] n. sjældne, kostbare Retter (BH.). -stofa [-sdo:va] f. Stadsestue. -treyja [-trei:ja] f. Söndagströje.

spark (-s, spörk) [sbaϙ·k, sböϙ·k] n. Spark, Sparken: *gefa e-m s. í rassinn*, give en et Spark i Enden; — *(tramp)* Trampen.

sparka (a) [sbaϙ·ga] vt. med dat. og vi. sparke: *s. e-m niður stiga*, sparke en ned ad Trappen; — *(trampa)* trampe.

spark lið [sbaϙ·glı·ð] n. Fraktion, som bryder ud fra et Parti for at vælte en Minister. -liði (-a, -ar) [-lı·ðı] m. Medlem af *sparklið* (Alþ. '11, B. 943). -verji (-ja, -jar) [-vɛrjı] m. = sparkliði.

spar lak (-s, -lök) [sbar·la·k, -lö·k] n. Sparlagen, Sengeomhæng; (Ordspr.) *sparlakið sættir síngrandi hjón* (GJ.), Sengen forsoner et kævlende Ægtepar. -laksbrún [-laχsbru:n] f. Overranden paa et Sengeomhæng. -lakshringir [-laχs(h)ϙiŋ·ɡ̊ıϙ] mpl. Ringene i et Sengeomhæng; Sparlagensringe. -lakssIá [-laχslau:] f. Tværslaa over Alkovesengen.

spar legur [sbar·lɛqøϙ] a. sparsommelig, tarvelig; — adv. *-lega*, sparsommeligt, knapt; *lifa sparlega*, leve sparsommeligt. -lífur [-li·vøϙ] a. sparsommelig, maadeholden. -mæli [-mai·lı] npl. (opr. Løfte om at skaane hinanden) venlige, gode Ord: *ekki er við hann s. að hafa*, det kan ikke hjælpe at prøve paa at tage ham med det gode.

sparn [sbar·dv] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af sperna.

sparnaðar fræði [sbar·dnaðaϙfrai:ðı] f. indec. Økonomik. -gripur [-r-grı:bøϙ, -grı:pøϙ] m. Kostbarhed, som bör spares og omhyggeligt gemmes (BH.). -hræsni [-a-hϙais·nı] f. indec. hyklet Sparsommelighed. -list [-r-lıs·t] f. Kunsten at spare. -maður [-ma:ðøϙ] m. sparsommeligt Menneske. -mál [-mau:l] n(pl.) Sag(er) ang. Sparsommelighed el. Besparelse. -nefnd [-nem·t] f. Kommission nedsat til at undersøge, hvad der kan spares, Sparekommission.

sparnaður (-ar) [sbar·dnaðøϙ] m. Sparsommelighed, Besparelse.

spar neytinn [sbar·nei·dın, -nei·tın] a. sparsommelig, maadeholden i sin Levemaade. -neytni [-neihdnı] f. indec. 1. = *sparsemi*. — 2. Maadehold, Tarvelighed i Levemaade. -neytur [-nei·døϙ, -nei·tøϙ] a. = sparneytinn.

sparri (-a, -ar) [sbar:ı] m. Pind el. Stok til at holde n-t fra hinanden.

spar samlegur [sbaϙ·samle·qøϙ] a., -samur [-samøϙ] a. sparsommelig. -semd [-sɛmt] f. = sparsemi. -semdarkona [-sɛmdaϙko:na] f. sparsommelig Kvinde. -semdarmaður [-sɛmdarma:ðøϙ] m. = sparnaðarmaður. -semi [-sɛmı] f. indec. Sparsommelighed, Tarvelighed.

Sparta (Spörtu) [sbaϙ·da, sböϙ·dø] f. npr. Sparta; — overf. (oprindelig i Skoleslang) *(saltkjötssúpa)* jævn Saltkødsuppe.

Spart verji (-ja, -jar) [sbaϙ·dvɛrjı] m. Spartaner. -verskur [-vɛϙsgøϙ] a. spartansk.

spá saga [sbau:sa·qa] f. *(spádómur)* Spaadom. -sagnargáfa [-sagnar-gau:va] f. Spaadomsgave. -sagnari (-a, -ar) [-sagnarı] m., -sagnarmaður [-sagnarma:ðøϙ] m. Spaamand, Sandsiger. -spakur [-sba·gøϙ, -sba·koϙ] a. udrustet med Spaadomsgave.

?spáss(j)era (a) [sbaus·jɛra] vi. spadsere.

spássía (-u, -ur) [sbaus:ija] f. Margen, Randen i en Bog.

spássíu grein [sbaus:ijøgrei:n] f. Randbemærkning, Randglose. -mynd [-mın·t] f. Randtegning.

spásögn [sbau:sögv] f. Spaadom.

spaug (-s) [sböy:q] n. Spøg, Skæmt.

spauga (a) [sböy:qa] vi. spøge, skæmte.

spaugilegur [sböy:jıle·qøϙ] a. løjerlig, pudsig, morsom.

spaug laus [sböyq·löys] a. som ikke er til at spøge med; is. an. *-laust: það er s.*, det er ikke til at spøge med. -samur [sböyχ·samøϙ] a. spøgefuld, skæmtsom. -semi [-sɛmı] f. indec. Spøgefuldhed, Skæmtsomhed.

spaugsyrði [sböyχ·sırðı] n. spøgefuldt Ord.

spávísi [sbau:vi·sı] f. indec. Spaaklogt.

spegil bjartur [sbei:jılbjaϙ·døϙ] a. spejlklar. -egg [-ɛk·] n. Spejlæg. -fagur [-fa:qøϙ] a. spejlblank: *s. sjór*; — glinsende: *er þar s. fiskur undir* (JÓlInd. 237). -flötur [-flö:døϙ, -flö:tøϙ] m. Spejlflade. -gerð [-ϙɛr·ð] f. Forfærdigelse af Spejle, Spejlfabrikation. -gler [-glɛ:r] n. Spejlglas. -glerrúða [-glɛr:uða] f. Spejlglasrude. -gljár [-gljau:r] a., -glær [-glai:r] a. spejlklar. -háll [-λ-(h)aud·λ] a. spejlglat. -ís [-l-i:s] m. spejlglat Is.

spegill (-ils, -lar) [sbei:jıdλ, -ıls, sbeig·laϙ] m. 1. a. Spejl; — (naut.) Reflektor. — b. Spejlbillede; (overf.): *þarna sjerðu spegilinn af því*. — ?2. = *skutflötur*. — 3. *(á fuglsvæng)* Spejl. — 4. *(á kú)* Spejl.

°spegil lýsigler [sbei:jıli:sıglɛ·r] n. Paraboloidkondensor (GísliG.). -mynd [-l-mın·t] f. Spejlbillede. -silfur [-sıl·vøϙ] n., -skán [-sgau:n] f. Spejlbelægning. -skær [-sϙai:r] a. spejlblank. -sljettur [-sljɛhdøϙ] a. spejlglat. -tær [-tai:r] a. spejlblank.

spegla (a) [sbeig·la] vt. spejle, afspejle, genspejle: *s. sig*, spejle sig, se sig selv i Spejl; *s. sig í e-u*, spejle sig i n-t; overf.: *s. sig á e-u*, undersøge n-t nöje (Flói).

†speiki lax [sbei:ɡ̊ılaχ·s, sbei:k̊ı-] m. Spegelaks, røget Laks. †-síld [-sil·t] f. Spegesild.

†speikja (ti) [sbei:ɡ̊a, sbei:k̊a, sbeiχ·dı] vt. spege, røge (Fisk og Kød).

†speja (a) [sbei:ja] vi. spejde.

spejari (-a, -ar) [sbei:jarı] m. †1. Spejder. — 2. *(leynilögreglum.)* Detektiv.

speka (a) [sbɛ:ga, sbɛ:ka] vi. passiare (ASkaft.).

spekála (-u, -ur) [sbɛ:gaula, sbɛ:k-] f., spekára (-u, -ur) [sbɛ:g-aura, sbɛ:k-] f. (pop.), is. pl. *spekálur, spekárur, (ólæti)* Spektakler, Uroligheder, Hallöj: *gera spekálur; (raus)* Mudder.

1. speki [sbɛ:ɡ̊ı, sbɛ:k̊ı] f. indec. Visdom; (iron.) *skárri er það nú spekin!*

2. speki (-a, -ar) [sbɛ:ɡ̊ı, sbɛ:k̊ı] m. *(snepill)* Snip, Flig.

speki andi [sbɛ:ɡ̊ıandı, sbɛ:k̊ı-] m. Visdomsaand. -bragð [-braq·ð, -brag·þ] n. forstandigt Raad, forstandig Opførsel.

spekingasteinn [sbɛ:ɡ̊iŋgasdeid·v, sbɛ:k̊-] m. de vises Sten.

spekings legur [sbɛ:ɡ̊iŋslɛ·qøϙ, sbɛ:k̊iŋs-] a. vismandsagtig; (i Reglen

[illegible] – III. [illegible]

sperrbrýndur [illegible]

sperrileggur [illegible] = **sperruleggur** [illegible]

sperringur (-s) [illegible] 1. [illegible] – 2. [illegible]

sperru biti [illegible] m. 1. [illegible] – 2. [illegible] **-endi** [illegible] **-hæll** [illegible] m. 1. [illegible] – 2. [illegible] **-kné** [illegible] **-krossar** [illegible] **-kverk** [illegible] **-leggur** [illegible] – 2. [illegible] **-tá** [illegible]

spertur [illegible] **sperra.**

spesía (-u, -ur) [illegible]

spesíudalur [illegible]

spig spor [illegible] **-spora** [illegible] **-sporalegur** [illegible]

1 **spýja (-u, -ur)** [illegible]

2 **spýja (spý; spúði; spjó, spúðum; spúið)** [illegible]

spýju renna [illegible] **-stönnur** [illegible]

spik (-s) [illegible]

spík (-ur, -ur) [illegible] 1. [illegible] – 2. [illegible]

spika (a) [illegible]

spikaður [illegible]

spikari (-a, -ar) [illegible]

spik draga [illegible] **-fastur** [illegible] **-feita** [illegible] **-feitur** [illegible] **-fenginn** [illegible] **-fita** [illegible] **-hnna** [illegible] **-höggvari** [illegible] **-lítill** [illegible]

spiknefur [illegible]

spik síld [illegible] **-síldarveiði** [illegible]

spíkspora (a) [illegible] = **spigspora.**

spíkur (-s, -ar) [illegible]

spikæxli [illegible]

1 **spil (-s,** [illegible]

2 **spil (-s,** [illegible] n. I. 1. a. [illegible] – b. [illegible] – 2. [illegible] – 3. [illegible] – II. 1. a. [illegible] – b. [illegible] – 2. **Spil,** [illegible] – 3. [illegible]

?3. **spil (-s, pl. ds.)** [sbi:l] n. (naut.) Spil.

1 **spila (a)** [illegible]

2 **spila (a)** [illegible] 1. [illegible] – 2. [illegible] – 3. [illegible] – 4. [illegible]

spila (a) [illegible] **saman,** [illegible] Sider sammen parvis paa Nætterne [illegible]

ind i Skroget af en [illegible] (Vestm.).

spila borg [illegible] **-borð** [illegible] **-bragð** [illegible] **-dós** [illegible] **-fífl** [illegible] **-fíkn** [illegible] **-galdur** [illegible] **-gerð, -görð** [illegible] **-gosi** [illegible] 1. [illegible] – 2. [illegible] **-halli** [illegible] **-hrak** [illegible] **-hús** [illegible] 1. [illegible] – 2. [illegible] **-höll** [illegible] **-kaup** [illegible] **-maður** [illegible] **-mennska (-u)** [illegible] 1. [illegible] – 2. [illegible] **-peningar** [illegible] 1. [illegible] – 2. [illegible] **-peningaskál** [illegible]

spilan (-a, -ar) [illegible]

spila ráð [illegible] **-samseta** [illegible] **-vist** [illegible] **-braut** [illegible]

spil brák [illegible] **-brikarauk** [illegible]

spilda (-u, -ur) [illegible] **spilda (-u, -ur)** [illegible] 1. [illegible] – 2. [illegible] – 3. [illegible]

spildingur (-s, -ar) [illegible]

spilda (-u, -ur) [illegible] 1. [illegible] – 2. [illegible] – 3. [illegible]

[illegible]

spilla [illegible] I. 1. [illegible] — s. *fyrir e-m,* sætte ondt for en, forværre ens Sag, (spec.) bagvaske en: [illegible] – II. [illegible] – b. [illegible] – 2. [illegible] – III. [illegible] 1. a. [illegible] – b. [illegible] – 2. [illegible]

spillandi (-a, -endur) [illegible] **spillan (-a, -ar)** [illegible]

[illegible] *með spilliblotum og kerlingahlákum* (GF:Ts. 33).

spilling (-ar) [illegible] 1. [illegible] – 2. [illegible]

[illegible] **spilliblóð.**

spillingar [illegible]

spillir (-s, -ar) [sbid lɪr] m. **1.** Spild, Spilde: *láta e-ð fara til spillis,* [illegible] – 2. [illegible]

spil meistari [sbi:l mɛisdarı] m. Spillemester. **-samur** [-samʏr] a. [illegible]

spilun (-ar) [illegible] 1. [illegible] – 2. [illegible] – 3. [illegible]

[illegible]

spil verk [illegible] n. 1. Mellemvæg el. Skillerum, som ikke gaar op [illegible] – 2. [illegible]

spínat (-s) [illegible]

spinka (a) [illegible] – 2. [illegible]

spinna (spinn; spann, spunnum; spynni; spunnið) [illegible] I. 1. [illegible] – 2. [illegible] – II. [illegible] – III. [illegible]

i vinst svo . . að ofnautn víns hafi helzt mett þá mennina, sem minst sé í spunnið, heldur einmitt þvert á móti (Alþ. '11, B. 613).

spinnari (-a, -ar) [sbIn:arI] m. Spinder.

spynni [sbIn:I] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **spinna.**

spinnilklukka [sbIn:Ilklʏhka] f. Spindelur.

spinnill (-ils, -lar) [sbIn:Idλ, -Ils, sbIn·laϱ] m. Spindel (i et Ur).

spinnvjel [sbIn·vjɛ·l] f. Spindemaskine.

?1. **spíra (-u, -ur)** [sbi:ra] f. **1.** *(stöng, stjaki)* Spir, Stang; Stage, Lægte: *fáeinir spírustúfar voru innan um* (ÞThFerð. I. 54). — **2.** *(frjóangi)* Spire.

?2. **spíra (a)** [sbi:ra] vi. spire: *kartöflurnar eru farnar að s.*

1. **spyrða (-u, -ur)** [sbIr·ða] f. **a.** Knippe, spec. af Fisk (jfr. *spyrðuband)*, et Par Fiske bundne sammen ved Halerne: *Bændur þeir, sem kaupa fisk við sjóarsíðuna, binda spyrðurnar við hnakk sinn og reiða hann svo heim til sín* (ÞThLfr. II. 238), *getur guð i gerðar spyrður* (BH.), Gud giver os intet uden Sved. — **b.** Snor, hvormed Fiskene bindes sammen (Af.). — **2.** pl. *spyrður*, to Reb, der er knyttede sammen (Vf.).

2. **spyrða (ti)** [sbIr·ða, sbIϱ·dI] vt. (jfr. *sporður)* binde sammen ved Halerne (is. om Fisk); — overf.: *s. e-ð saman*, slaa n-t i Hartkorn, tage n-t under eet: *en annars voru þær* (ɔ: *hafnirnar) spyrtar saman 2 eða 3 eða fleiri eftir því sem á stóð og leigðar sama manninum* (JAðEin. 132); (Ordspr.) *jafnir fiskar spyrðast best*, lige Börn leger bedst.

spyrðingur (-s) [sbIr·ðiŋgoϱ, -iŋs] m. (coll.) to Fiske, der er bundne sammen ved Halerne (jfr. *spyrðuband): þær* (ɔ: *rárnar) voru allar fullar af spyrðingi og heilagfiskisflökum* (ValDagr. 24).

spyrðu band [sbIr·ðoban·t] n. et Par Fiske sammenbundne ved Halerne. **-hnútur** [-hvu:døϱ, -hvu:tøϱ] m. en Slags Knude, særl. anvendt til *spyrðuband*. **-stæði** [-sdai:ðI] n. Halestilk: *djúpkafið . . . er auðþekt: Þá kemur sporðurinn allur á loft, en spyrðustæðið rís lóðrétt* (Eimr. V. 135).

spírhyrndur [sbi:ϱ(h)I(r)ndøϱ] a. med lange, tynde og runde Horn (Af., Þing.).

spyrja (spyr; spurði, spurðum, spyrði; spurt) [sbIr·ja, sbʏr·ja; sbI:r, sbʏ:r, sbʏrðI, sbʏr·ðom, sbIr·ðI; sbʏϱ·t] vt. **I.** *s. e-ð upp*, opspore, opspörge; *s. e-n uppi*, opspörge en. — **II. 1.** spörge: *s. e-n e-s*, spörge en om n-t; *s. frjetta, tíðinda;* — *s. e-n ráða*, spörge en til Raads; *s., hvernig e-m veikum vegni*, spörge til en syg; *s. e-n spjörunum úr* (el. *úr spjörunum)*, udfritte en: *fer Sókrates síðan að s. Prótagóras spjörunum úr* (ABjH. 216); *s. vitni*, udspörge Vidner; *s. börn*, katekisere Börn; *vera spurður*, (om Börn) gaa til Præsten for at blive overhørt: *verið spurður ásamt Hjálmari* (BrJBóluHj. 27—28); (Ordspr.) *spyr sá sem ekki veit*, den spörger, der ikke ved; *sá sem margs spyr, gengur margs villur* (GJ.), den der spör meget, faar mangen Løgn at vide; *sá er ófróður, sem einskis spyr* (GJ.), jfr. hvo meget spör, bliver meget viis. — **2.** med præp.: *s. að e-u*, spörge efter n-t, spörge om n-t; *s. e-n að e-u*, spörge en om n-t; *s. e-n að heiti*, spörge en om Navn; *s. að e-m*, spörge efter en; *ekki spyr jeg* (el. *er að s.) að (því)!* naturligvis!; *s. eftir e-m*, spörge efter en; *s. e-n til vegar*, spörge en om Vejen; *s. um e-n*, spörge efter en; *s. um e-ð*, spörge om n-t. — **3.** *(frjetta)* høre, erfare, faa Efterretning om: (Ordspr.) *spyr þjóð, þá þrír vita* (GJ.), alle ved, naar tre ved; *seint er satt að s.*, Sandheden spörges kun sent; *s. til e-s*, høre om n-t, faa Underretning om n-t: *hann spurði til hans, að hann . . .*, han fik at vide, at han . . .; *eiga e-ð langt til að s.*, erfare n-t paa lang Afstand: *þá hygg eg, að þig ói við ófriðnum, enda þó þú eigir lángt til að s.* (Il. I. 115). — **III.** refl. *spyrjast:* **1. a.** *spyrjast fyrir um e-ð*, forespörge sig om n-t, göre Forespörgsel angaaende n-t; *spyrjast um*, spörge sig for. — **b.** recipr.: *spyrjast á*, udspörge hinanden; *spyrjast tíðinda*, spörge hinanden om nyt. — **2.** *(frjettast)* rygtes; *þegar þessi tíðindi spurðust;* — *það hefur ekki spurst til hans síðan*, man har ikke hørt noget om ham senere; *láttu þetta ekki spyrjast um þig*, lad det ikke spörges om dig.

1. **spyrna (-u, ur)** [sbId·na, sbIr·dna] f. **1.** *(það að spyrna)* det at sætte Fødderne imod n-t, jfr. *knattspyrna.* — **2.** *(það, sem spyrnt er í)* n-t man sætter Fødderne imod, Stød.

2. **spyrna (ti)** [sbId·na, sbIr·dna] vt. med dat. el. vi. **1.** sparke: *s. fæti við e-m*, sparke til en; *s. í e-ð*, stæmme Foden mod n-t, *s. á móti*, göre Modstand, modsætte sig. — **2.** refl. recipr. *spyrnast: s. í iljar*, sætte Fodsaalerne mod hinanden; *s. við*, stæmme Fødderne fast og staa imod, yde stærk Modstand.

spyrning (-ar, -ar) [sbIr·dniŋk, sbId·n-] f. **1.** Spark, Stød. — **2.** = 1. *spyrna.*

spíru grind [sbi:røgrIn·t] f. Lægteværk. **-loft** [-lof·t] n. Stænge. **-trje** [-trjɛ·] n. Lægtetræ.

†**spíss** [sbis·] n. Krydderi.

spíta, 1. spýta (-u, -ur) [sbi:da, sbi:ta] f. **I. 1. a.** et lille Stykke Træ, Pind: *telgja spýtu*, snitte paa en Pind. — **b.** overf. i Talem.: *á eigin spýtum*, med egne Kræfter: *'usu til þess að brjótast áfram á eigin spýtum* (Eimr. XIV. 110); *spila* (el. *gera e-ð) upp á eigin spýtur*, göre n-t for egen Regning, hjælpe sig selv, slaa sig igennem ved egne Midler: *eyjabúar geti ekki leikið sama upp á eigin spýtur* (Alþ. '11, B. II. 616), *nú getum vjer í mörgu spilað upp á eigin spýtur* (staa paa egne Ben) (Eimr. IV. 214); *standa allar spýtur þvers í höfði hans*, alle Tanker er forvirrede og forkeerte i hans Hoved. — **2.** *eldspýta*, Tændstik. — **II.** Ærgrelse, Fortræd: *gjöra e-m alt til spýtu* (Sl., Sch.).

2. **spýta (-u, -ur)** [sbi:da, sbi:ta] f. Spyt, Spytteklat.

3. **spýta (ti)** [sbi:da, sbi:ta, sbihdI] vt. med acc. udspile (v. Hj. af Træpinde, *spýta): s. skinn*, udspile Skind til Törring.

4. **spýta (ti)** [sbi:da, sbi:ta, sbihdI] vt. med dat. **1.** *(hrækja)* spytte: *s. langan*, spytte Langspyt; *s. um tönn*, spytte gennem Tænderne; *s. e-u út úr sjer*, spytte n-t ud af Munden; *s. gallinu af gremju*, ærgre sig en Gulsot paa; *s. mórauðu*, se *mórauður.* — **2.** spröjte; kaste n-t (en flydende Vædske) op; *s. e-u inn*, indspröjte. — **3.** refl. *spýtast*, spröjte: *blóðið spýttist út úr sárinu*, Blodet spröjtede ud af Saaret; *þar spýttist upp hraunleðja*, der kastedes en flydende Lavamasse op.

spítala gjald [sbi:talaɡal·t] n. Hospitalspenge, spec. tidligere en Afgift til Asyler for spedalske. **-hlutur** [-hʌʏ:døϱ, hʌʏ:tøϱ] m. Andel i Fiskefangsten, der tilfaldt et Hospital el. Asyl for spedalske. **-lega** [-lɛ:qa] f. Hospitalsophold. **-limur** [-lI:møϱ] m. Hospitalslem. **-læknir** [-laihgnIϱ] m. Hospitalslæge. **-skip** [-sɡI:p] n. Hospitalsskib. **-vist** [-vIs·t] f. Hospitalsophold.

spítali (-a, -ar) [sbi:talI] m. Hospital.

†**spítalskur,** †**spítelskur** [sbi:talsgoϱ, -ɛlsgoϱ] a. = **líkþrár.**

†**spítelska (-u)** [sbi:tɛlsga] f. **1.** (BH.) = *líkþrá.* — **2.** et Slags ondartet Skørbug (BH.).

1. **spýting (-ar, -ar)** [sbi:diŋk, sbi:t-] f. **1.** Udspilen (v. Hj. af Træpinde): *s. skinns.*

2. **spýting (-ar)** [sbi:diŋk, sbi:t-] f. **1.** *(það að spýta, hrækja)* Bespytning, Spytten. — **2. a.** Sprudlen, Opsprudlen af n-t flydende (Vand, Lava el. desl.). — **b.** Indspröjtning: *s. saltvatns í æðarnar.*

spýtings lyf [sbi:diŋslI:v, sbi:tiŋs-] n. Spytmiddel. **-lækning** [-laihgniŋk] f. Spytkur.

spýtingur (-s) [sbi:diŋgoϱ, sbi:t-] m. **1.** Spytafsondring. — **2.** = 2. *spýting.*

spýtnabrak [sbihdnabra:k] n. Tømmeraffald.

?**spýtubakki** [sbi:døbahɡI, sbi:tø-] m. Spyttebakke.

spýtukorn [sbi:døkod·v, sbi:tø-] n. lille Stykke Træ, Kæp, Pind.

spjá (ði) [sbjau:] vt. udle, udgrine, forhaane: (Ordspr.) *allir s. auðnulausan* (SchMál.), den, som Lykken har forladt, bliver til Spot for alle.

spjald (-s, spjöld) [sbjal·t, sbjöl·t] n. **I.** i Alm. tyndt Bræt el. Skive af Træ el. Pap el. andet: *s. úr trje, úr spilum, úr steini.* — **II.** i specielle Betydninger: **1.** Spjæld, lille Bræt til Vævning (jfr. *spjaldvefnaður); *spjalda gná, -spöng*, Kvinde: *Spenti ei miðja spjaldagná, | spriklaði sál á vörum.* — **2. a.** *(nafnspjald)* Visitkort. — **b.** *(brjefspjald)* Brevkort. — **3. a.** Tavle: *s. í kirkju.* — **b.** *(reikningsspjald)* Regnetavle, -bræt. — **c.** *(vaxspjald)* Vokstavle. — **4.** Skilt: *s. yfir búðardyrum.* — **5.** Perm, Bind (paa en Bog): *spjöld á bók;* — *lesa spjaldanna á milli*, gennemlæse, læse fra den ene Ende til den anden, fra Perm til Perm; **spjalda runnur*, Mand, Svend: *Spjalda runnar spari ei kossa* (ÓDavVik. 102). — **6.** *(s. í ofnpípu)* Spjæld (i et Kakkelovnsrör). — **7.** *(í skyrtu)* Spjæld (i en Skjorte). — **8.** *(í bókaskrá)* Kort (i et Katalog o. l.). — **9.** *(í vegg)* Tavl; — pl. *spjöld*, Tavlværk.

spjalda (a) [sbjal·da] vt. (Bogb.) ansætte.

spjalda galdur [sbjal·dagal·døϱ] m. Spjældgalder, en særlig Art Magi (ÞThLfr. II. 49). °**-gólf** [-goul·v] n. Parketgulv (JsJs.). **-hurð** [-hʏr·ð] f. Fyldingsdör. **-pappír** [-pahbiϱ] m. Pap (til Indbinding af Bøger). °**-steinn** [-sdeid·v] m. Tavleskiver (JsJs.). **-þak** [-þa:k] n. Spaantag (MelBr. 88). **-þil** [-þI:l] n. Panelværk.

spjald bein [sbjal·tbei·n] n. Krydsben. **-binda** [-bInda] vt. binde en lille Skive Træ el. Pap til som Mærke: *s. kind, hest.* **-blað** [-bla·ð] n. **1.** Papskive. — **2.** *(brjefspjald)* Brevkort: *opið s.* **-brjef** [-brjɛ·v] n. **a.** *(lokað s.)* Korrespondancekort, Kortbrev (mods. *brjefspjald).* — **b.** *(brjefspjald)* Brevkort (aabent) (Stj. '02, B. 75). **-gylling** [-ɡIdliŋk] f. (Bogb.) Permforgylding. **-hryggur** [-(h)ϱIg·oϱ] m. Kryds (os sacrum). **-listi** [-dlIsdI] m. (Bogb.) Ansætningsfals. **-ofinn** [-o·vIn] pp. af *spjaldvefa.* **-pappír** [-t-pahbiϱ] m. (Bogb.) Dækpapir. **-reikningur** [-d-reihgniŋgoϱ] m. Tavleregning. **-rúnir** [-ru·nIϱ] f. »Spjældruner», Navn paa et bestemt Runealfabet. **-skrá** [-t-sgrau·] f. Kortkatalog, Seddelkatalog. **-skrín** [-sgri·n] n. Kartotek, Kortæske. **-titill** [sbjal·tI·dIdλ, -tI·tIdλ] m. (Bogb.) Sidetitel. **-vefa** [sbjal·dve·va] vt. og vi. væve med Spjæld (Eimr. XII. 99); — pp. *-ofinn.* **-vefnaður** [-vɛbnaðøϱ] m., Baandvævning med Spjæld, Brætvæven. **-vefur** [-vɛ·vøϱ] m. Spjældvæv.

spjálk (-ar, -ir) [sbjauλ·k, sbjaul·k] f. Spile, spec. den som spiler Töjet ud under Vævningen (ASkaft.) = *spanstokkur*, se *vefstóll.* **-hyrndur** [-(h)I(r)ndoϱ] a. (Þing.), **-hyrntur** [-(h)I(r)vdoϱ, -(h)I(r)ntoϱ] a. = **gashyrntur.**

spjálki (-a, -ar) [sbjauλ·ɡI, sbjaul·ɡI, sbjauλ·ga, sbjaul·ka] m., **spjálktrje** [sbjauλ·ktrjɛ·, sbjaul·k-] n. = **spjálk.**

1. **spjall (-s, pl. spjöll)** [sbjad·λ, sbjöd·λ] n. **1.** *(skraf)* Tale, Samtale. — †**2.** pl. *spjöll*, Ord, Tidende: *forn s.*, gammel Visdom.

2. **spjall (-s, spjöll)** [sbjad·λ, sbjöd·λ] n. (jfr. *spell)* mest brugt i pl. **a.** Skade, Fordærvelse, Beskadigelse: *það er einmitt frásagnar háttur Espólíns sjálfs, og frá honum voru spjöll að breyta* (EspS. v); *Hafi hluturinn farið að spjöllum* (taget Skade) (SvSölv. 122). **b.** *(galli)* Lyde, Fejl. — †**c.** *(missir)* Tab, jfr. *mannspjöll.* — **d.** Krænkelse (jfr. *ráðspjöll).*

1. **spjalla (a)** [sbjad·la] vi. tale: *s. við e-n;* — *s. saman*, tale sammen.

2. **spjalla (a)** [sbjad·la] vt. (jfr. *spilla)* fordærve, beskadige: *s. konu*, vanære, krænke en Kvinde; særl. besvangre en Kvinde.

spjallari (-a, -ar) [sbjad·larI] m. en, som holder Samtaler med en andens Omgangsven (BH.).

spjallhryggur [sbjad·λ(h)ϱIg·oϱ] m. (Breiðd.) = **spjaldhryggur.**

spjalli (-a, -ar) [sbjad·lI] m. (BH.) = **spjallari.**

spjara (a) [sbja:ra] vt. *s. sig*, [1]) *(klæða sig)* klæde sig paa (Af., Rask.); [2]) oppe sig: *þú verður að reyna að s. þig*, [3]) kunne staa sig godt, klare sig dygtigt: *hann hefur spjarað sig vel í vetur og grætt ósköpin öll;* — *stundum greip hann stykki af hundonum; fyrir þeim gat hann spjarað sig* (ÞGj. D. 36), *Ef þú kant einhverja íþrótt, geturðu spjarað þig* (komme frem i Verden) (GFrTís. 264); [4]) skynde sig: *viltu nú reyna að s. þig* (Hún., Sl.); [5]) overf. *(sjá um sig)* hytte sit Skind, is. være paaholdende (Af., Rask.).

spjaranál [sbja:ranau:*l*] f. Stoppenaal (BH.).
spjararær [sbja:rarai:r] f. Hunfaar med paasvet Lap *(spjör)* for at forebygge Parring, goldt Faar (Af.).
spjarir [sbja:rɪϱ] pl. af **spjör.**
spjark (-s) [sbjaϱ·k] n. *(spark, troðningur)* Trampen; spec. Spor af mange Fødder: *hjer sjest s. eftir þá* (Af.).
spjarka (a) [sbjaϱ·ga] vi., jfr. *sparka*, trampe: *hvað ertu að s. hjer* (Af.).
†spjátaralegur [sbjau:daralɛ:qøϱ, sbjau:t-] a. = **spjátrungslegur.**
spjátra (a) [sbjau:dra, sbjau:tra] vt.: *s. sig*, lapse sig.
spjátrungs legur [sbjau:druŋslɛ·qøϱ, sbjau:truŋs-] a. lapseagtig; *(glensmikill og ókurteis)* flabet; — adv. *-lega.* **-skapur** [-ŋ-sga·bøϱ, -sga·poϱ] m. = **spjátur.**
spjátrungur (-s, -ar) [sbjau:druŋgøϱ, sbjau:tr-, -uŋs] m. Laps, Spradebasse; *(ókurteis og glensmikill maður)* Flab.
spjátur (-urs) [sbjau:døϱ, sbjau:tøϱ] n. lapseagtig Optræden, Lapseri; *(með ókurteisi)* Flabethed.
spje (-s) [sbjɛ:] n. Spe, Spot, Haan.
spjea (a) [sbjɛ:a] vt. spotte.
spje fugl [sbjɛ:fʏgλ] m. Spottefugl. **-fullur** [-fʏdløϱ] a. spottende. **-gauti** [-göy·dɪ, -göy·tɪ] m., **-gautur** [-göy·døϱ, -göy·tøϱ] m. 1. (Sl.) stigl 1. — **2.** *(lítið kringlótt hnappagat)* lille rundt Knaphul (Fyt.). **-gler** [-glɛ·r] n. Hulspejl. **-gosast** [-go·sast] vrefl. lefle, kokettere: *Þu ert altaf eitthvað að spégosast við aðrar stúlkur* (GGunn. 116). **-hlátur** [-hλau·døϱ, -hλau·tøϱ] m. Haanlatter. **-hrókur** [-hϱo·gøϱ, -hϱo·køϱ] m. Spottefugl, Spøgemester. **-hræddur** [-hϱaid·øϱ] a. bange for Spot. **-hræðsla** [-hϱaiðsla] f. Frygt for Spot. **-klippa** [-klɪhba] vt. (Breiðd.) = **spjeskera. -koppur** [-kohbøϱ] m. Smilehul.
spjel (-s) [sbjɛ:*l*] n. **1.** Øreklap paa en Hue (Vf.). — **2.** (Vf.) = *der.*
spjelegur [sbjɛ:lɛqøϱ] a. latterlig: (Ordspr.) *spjeleg spurning fær spottlegt andsvar* (GJ.), et latterligt Spörgsmaal faar et spottende Svar.
spjelhúfa [sbjɛ:λ(h)u·(v)a] f. Hue med Øreklapper, Klaphue.
spjelinn [sbjɛ:lɪ*n*] a. spotsk.
spjelni [sbjɛlnɪ] f. indec. Spot, Drilleri: *og mest í gamni eða hált-spélni* (JThMk. xv); *þeir mig upp á s.* (for at drille mig) *spámann kalla* (JGuðm. i Safn V. 3, 79); *(ertni)* Drillesyge.
spje samur [sbjɛ:samøϱ] a. spotsk. **-skapur** [-sgabøϱ, -sgapøϱ] m. Spot, Haan. **-skera** [-sϱɛ·ra] vt. klippe (Haar el. Skæg) ujævnt. **-spegill** [-sbɛi·jɪdλ] m. Spejl, som giver et Vrængebillede, Vrængspejl. **-spegilsmynd** [-sbɛijɪlsmɪn·t] f. Vrængebillede.
spjó [sbjoᵘ:] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **spýja.**
spjót (-s, pl. ds.) [sbjoᵘ:t] n. *(lagspjót)* Spyd, Lanse; *(skotspjót)* Kastespyd: (Talem.) *þau tíðkast nú hin breiðu spjótin*, de brede Spyd er kommet paa Mode (en døendes Ord da han blev gennemboret, if. Grettes Saga); — nu alm. is. om en almindelig Uskik: *Og þau tíðkast nú hin breiðu spjótin á þingi voru, að margar fjárveitingar til miður þarfrar innlegrar framleiðslu eru oft látnar sitja fyrir mörgu öðru, sem þarflegra er* (Logr. '15, 51); *Þá fara að tíðkast breiðu spjótin, ef á að smána menn með gífurlegum brigzlum ... út af því tiltæki* (Alþ. '11, B. II. 744).
***spjóta dynur** [sbjoᵘ:dadɪ:nøϱ, sbjoᵘ:ta-] m. Spydlarm, Kamp: *áður þú geingur út í spjótadyninn* (Il. II. 214). **-lög** [-lö·q] npl. Spydstik.
spjót brot [sbjoᵘ:tbro·t] n. Spydstump. **-fimi** [-fɪ·mɪ] f. indec. Færdighed i Spydkamp. **-fimur** [-fɪ·møϱ] a. øvet i Spydkamp. **-frægur** [-frai·qøϱ] a. spydberömt. **-krókur** [-kroᵘ·gøϱ, -kroᵘ·køϱ] m. Spydhage. **-lag** [sbjoᵘ:dla·q, sbjoᵘ:t-] n. Lansestik, Spydstik. **-laga** [-la·qa] a. indec. (bot.) spydformet (hastatus). **-laus** [-löys] a. spydløs, uden Spyd. **-leggur** [-lɛg·øϱ] m. Spydskaft. **-maður** [-ma·ðøϱ] m. Spydkæmper.
spjóts falur [sbjoᵘs·fa·løϱ, sbjoᵘ:ts-] m. Døllen paa et Spydblad, som omslutter Skaftets Ende. **-hali** [-(h)a·lɪ] m. den smallere Del af et Spydskaft.
spjót skaft [sbjoᵘ:tsgaft] n., **-skefti** [-sϱɛfdɪ] n. Spydskaft. **-skyti** [-sϱɪ·dɪ, -sϱɪ·tɪ] m. Spydkaster.
spjótslag [sbjoᵘs·la·q] n. = **spjótlag.**
spjótsnar [sbjoᵘ:tsna·r] n. Spydkast, saa langt som et Spyd kan kastes: *Merfones ... varð spjótsnari á eptir ... Menelási* (Il. II. 286).
spjótsoddur [sbjoᵘs·od·øϱ] m. Spydspids.
spjót varp [sbjoᵘ:dvaϱp, sbjoᵘ:t-] n. = **spjótsnar. -öxi** [-öχsɪ] f. Hellebard.
spjöld [sbjöl·t] pl. af **spjald.**
spjöldun (-ar, spjaldanir) [sbjöl·døn, sbjal·danɪϱ] f. (Bogb.) Ansætning.
spjöll [sbjöd·λ] pl. af **spjall.**
1. **spjör (spjarar, spjarir)** [sbjö:r, sbja:raϱ, sbja:rɪϱ] f. **1.** *(fat)* Klædningsstykke; — pl. *spjarir*, Klæder; *fara úr hverri s.*, tage alle sine Klæder af: *gáði að, hversu hver s. færi*, saa efter, hvorledes hvert Klædningsstykke sad; *hann á ekki spjarirnar utan á sig*, han ejer knapt de Klæder, han gaar i: *það hefði ekki verið hætt við því, að hann Jón litli hefði ekki haft vit á að velja þá sem átti spjarirnar utan á sig* (Mýrd. 7); — som en Leg siges: *nefndu svo spaks manns spjarir, að ekki komi saman á þjer varir* (løses ved at vedkommende holder et Knivblad el. lign. mellem Læberne, hvorved han undgaar, at de støder sammen, naar han udtaler *p)*; (Talem.) *það hlær á henni hver s.*, hun er eet stort Grin (jfr. ThTh. 89); *spyrja e-n spjörunum úr* (el. *úr spjörunum)*, udfritte en: *sagðist hún eiga heimili að Klöpp, ef spurð var úr þeim spjörum* (hvis hun blev spurgt desangaaende) (GFrÁtt. 100). — **2. a.** *(ræfill)* Pjalt, Las: *það er varla s. eftir af dúknum.* — **b.** Lap, der paasys et Hunfaar til at forebygge Parring (Af.). — **3.** *(íleppur)* en strikket (Hf.) el. af Töj syet Saal til at lægge i islandske Sko (Af.).
†2. spjör [sbjö:r] npl. Spyd.

?**splittgat** [sblɪhtga·t] n. Splithul.
?**splitti (-is,** pl. ds.) [sblɪhdɪ] n. **1.** Split, Selepind. — **2.** (Af.) = *geirnagli* 2.
?**splundjera (a)** [sblʏn·djɛra], **splundra (a)** [sblʏn·dra] vt. med dat. *(dreifa)* sprede rundt omkring; *(rugla)* bringe i Uorden; *(sprengja)* splitte; refl. *splundrast*, smadres.
splunkunýr [sbluŋ̊·gøni:r, sbluŋ·kø-] a., **splunkurnýr** [sbluŋ̊·gørni:r, sbluŋ·kør-] a. (pop.) flunkende ny.
?**splæsa (ti)** [sblai:sa] vt. splejse.
spóa buxur [sbo·:abʏγsøϱ] fpl. (Borg.) = **sportbuxur. -hret** [-hϱɛ.t] n. pludselig Snestorm om Foraaret ved Spovens Ankomst (JÁÞj. II. 561). **-kríkur** [-kri:gøϱ, -kri:k-] m. en, som har tynde Ben (om Mennesker og Dyr) (Af.). **-leggur** [-lɛg:øϱ] m. Storkeben (overf.), Pibestilk. **-legur** [-lɛ·qøϱ] a. som har tynde Ben (som en Spove) (Sl.). **-vell** [-vɛd·λ] n. Spoveskrig.
spói (-a, -ar) [sboᵘ:ɪ] m. (zool.) Regnspove, Spove (numenius phæopus); *stóri s.*, Storspove (numenius arcuatus) (GrFugl.); (Talem.) *sprengja* (el. *sperra* (Af.) el. *spreyta) spóann*, anstrænge sig voldsomt ved sit Arbejde.
spók (-s) [sboᵘ:k] n. Spraden, Spankuleren.
spóka (a) [sboᵘ:ga, sboᵘ:ka] vt.: *s. sig*, spankulere: *þó Sveinn hefði sáralitla ánægju af því að vera að s. sig í götunum* (GPSk. 98); *s. sig á góðum reiðhesti.*
spókaralegur [sboᵘ:garalɛ:qøϱ, sboᵘ:k-] a. strunk, knejsende.
spóki (-a, -ar) [sboᵘ:ɡ̊ɪ, sboᵘ:k̊ɪ, pl. sboᵘ:gaϱ, sboᵘ:kaϱ] m. Spradebasse.
spókinn [sboᵘ:ɡ̊ɪ*n*, sboᵘ:k̊ɪ*n*] a. (Rang., Hf.) = **spókaralegur.**
1. **spóla (-u, -ur)** [sboᵘ:la] f. **1.** Spole (i en Symaskine el. Væverskytte). — **2.** (til Dels) renset Møbel-Politur, som pimpes af Alkoholister i Forbudslande i Mangel af andet bedre: *drekka sig fullan í spólu.*
2. **spóla (a)** [sboᵘ:la] v. **1.** vt. spole: *Valdstjórninni vinnst ei ljett | í vefinn okkar s.* (BóluHj. 151). — **2.** vi. og vt. rense Politur til Drikning.
spólormur [sboᵘ:lormøϱ] m. (zool.) Spolorm (ascaris).
spólu laga [sboᵘ:løla:qa] a. indec. (bot.) tenformet (fusiformis). **-rokkur** [-rohgøϱ] m. **1. a.** Rok, der anvendes til at fylde Spolerne i en *vefstóll.* — **b.** *(lakur rokkur)* daarlig gammel Rok (som kun kan anvendes til Spoling). — **2.** overf. (Skældsord): Døgenigt, Pjalt; Slubbert. **-stokkur** [-sdohgøϱ] m. Spolekasse. **-teinn** [-tɛid·n] m. Spoleten.
spóna bredda [sboᵘ:nabrɛd:a] f. Kniv med krummet Blad til at forfærdige Træ- el. Hornskeer med, Skejærn. **-matur** [-ma:døϱ, -ma:tøϱ] m. Sobemad. **-rið** [-rɪ:ð] n. Spaanflætning. **-smiður** [-smɪ:ðøϱ] m. Skesmed (spec. om den, der forfærdiger og udskærer Hornskeer). **-stokkur** [-sdohgøϱ] m. Kasse, hvori Skeer opbevares.
spón blað [sboᵘm·bla·ð] n. **1.** *(blað á spæni)* Skeblad. — **2.** Skefuld: *s. af meðali.* — °**3.** Centiliter (Ísaf. '12, 10). **-brjóta** [-brjoᵘ·da, -brjoᵘ·ta] vt. knuse i smaa Stykker, smadre. **-brotna** [-brohdna] vi. gaa i smaa Stykker.
sponda (-u, -ur) [sbon·da] f. (l. sponda, t. Sponde) et af de to opretstaaende Brætter, der begrænser Adgangen (Aabningen) til et fast Sengested paa hver Side, baade foran Hovedgærdet og foran Fodenden (Snæf.). Overliggeren, der begrænser Adgangen til Sengestedet foroven kaldes *kanis* (s. d. O.), jfr. dog *spondi.*
spondi (-a) [sbon·dɪ] m. (jfr. *sponda)* Tværslaa over Sengen mellem de to Sengestolper *(marar,* se *mari),* ogs. brugt om en Slaa, der sömmes fast til Sparrerne, hvortil saa Sparlagenerne göres fast; *hengja sokkana á spondann* (Mýr., Sl.).
spón fagur [sboᵘn·fa·qøϱ] a. med en smuk Politur (om Træ): *trje þetta verður hvorki tálgað nje heflað, svo það sje spónfagurt* (Vf., Sch.). **-garmur** [-ŋ·-garmøϱ] m. ussel, forslidt Hornske. **-húsanýr** [sboᵘ:v(h)usani:r] a. splinterny (Árn.). **-lagning (-ar)** [sboᵘn·lagniŋk] f. Finering. **-laupur** [-löy·bøϱ, -löy·pøϱ] m. Spaankurv. **-leggja** [-lɛɡ̊·a] vt. indlægge, finere.
spónn (gen. **-s** og **-ar, spænir)** [sboᵘd·n, sboᵘn·s, sbai:nɪϱ] m. **1.** Spaan; (Ordspr.) *það er smiðsins rjettur, að orna sjer við spænina* (GJ.); — Flis af n-t: *(hefilspónn)* Hövlspaan. — **2.** Finer, Finering: *lokið var lagt með spónum úr rauðavið;* — *brjóta e-ð í spón*, knuse n-t i smaa Stykker, slaa n-t i Smadder; *skipið brotnaði í spón*, Skibet forliste fuldstændig. — **3.** *(þakspónn)* Tagspaan. — **4. a.** *(skeið)* Spiseske, især af Horn (el. Ben); (Talem.) *fá á spæninum*, egl. faa n-t (overrakt) i Skeen, ɔ: i smaa Portioner; bruges iron. i modsat Bet.: *Hún á að fá á spæninum, ádrepuna* (GFrSex 182); *finna annan spón í staðinn*, finde n-t som Erstatning: *eg hræddist að tekjumissirinn mundi verða lögunum að fótakefli, ef ekki væri fundinn annar spónn í staðinn, áður en lögin gengi í gildi* (Alþ. '11, B. 942); *ekki megi taka þennan spón úr askinum, fyrr en annar spónn sé fundinn* (ibid. 637); *það er ilt að ljá spóninn og lepja sjálfur* (SchMál.), man skal ikke laane sin Ske bort, naar man selv skal søbe. — **b.** *(spónfylli)* Hornskefuld, Skefuld: (Ordspr.) *missa spón úr askinum sínum*, miste en Skefuld fra sit Kar (naar n-t nødvendigt gaar tabt). — **c.** Klat: *viltu fá þjer spón?*; jfr. *skyrspónn.* — **5.** (typ.) Aflæggespaan.
spón nýr [sboᵘn:i·r] a. *(spánnýr)* splinterny: *spónný kenning.* **-refill** [sboᵘn·rɛvɪdλ] m. (ODrn.) = **spóngarmur.**
spons (gen. og pl. ds.) [sbon·s] n. (m. Nl., Af., f. Rang.) **1.** Spuns: *s. á tunnu.* — **2. a.** n-t lille, Stump, Snip: *klútspons.* — **b.** som Kæleord i Tiltale til Börn: *sponsið þitt*, min Stump (Sl.).
sponsa (a) [sbon·sa] vt. sætte Spuns i, spunse, tilspunse.
sponsgat [sbon·sga·t] n. Spunshul.
°**spónskyti** [sboᵘn·sϱɪ·dɪ, -sϱɪ·tɪ] m. Skiveskytte (JsJs.).
spons nafar [sbon·sna·vaϱ] m. Spunsbor. **-sög** [sbon·sö·q] f. Spunssav.
spón þak [sboᵘn·þa·k] n. Spaantag. **-þekja** [-þɛ·ɡ̊a, -þɛ·k̊a] vt. spaantække.
spor (-s, pl. ds.) [sbo:r] n. **I. 1.** Spor, Fodspor: *rekja s.*, følge et Spor; *standa í sömu sporum*, staa paa samme Sted, ikke röre sig af

Pletten; *hann hreyfði sig ekki úr sporunum*, han rørte sig ikke af Flækken; *hann kemst ekki úr sporunum*, han kommer ikke af Stedet. — **2.** om Gangen: *hvetja, greiðka, greiða* [illegible], skynde sig, gaa hurtigt, *lifna í spori*, blive lettere til Bens, oplives: *Féð ... braggaðist og lifnaði í spori* (ÞGjD. 75); *Honum var orðið þyngra um sporið*, han var ikke saa hurtig til Bens som før (ÞGjD. 47). *[illegible] í spori*, letfodet. *telja ekki eftir [illegible] sporin*, være villig til at gaa et Sted hen. — **3.** om Heste: **a.** *(láta) spretta úr spori*, give Hesten Töjlerne, lade en Hest løbe; *latur* (el. *þungur) í spori*, doven, tung i det. — **b.** Pasgængertrin, flygtig, intermitterende Pasgang (= *skeiðspor*); *það er s. í hestinum*, Hesten gaar af og til i Pasgang. *taka s.* (el. *ná spori) úr hesti*, faa en Hest til at gaa Pasgang: *því nú sagðist hann taka s. úr honum, ef það væri til* (ÞGjUf. 66). — **4.** overf.: *vera í sporum e-s*, være i ens Sted, ens Stilling; *ef jeg væri í þínum sporum*, hvis jeg var i dit Sted; *feta í s. e-s*, træde i ens Fodspor (i egl. og overf. Bet.); *settu þig í mín s.*, sæt dig i mit Sted, paa mit Standpunkt; *í mínum sporum*, i min Stilling; *að vörmu spori*, lige straks: *koma aftur að vörmu spori*. — **5.** Dansetrin: *Geirmundur lærði fljótlega „sporið“* (ÞGj. Uf. 28); *ná sporinu*, tage rigtige Dansetrin. — **6.** = *nálspor*. — **II.** *(teinar, járnbrautarteinar)* Spor, Jærnbanespor (Eimr. XI. 54).

spora (a) [sbo:ra] vt. **1. a.** afsætte Fodspor paa: *þú sporar gólfið* el. abs. *þú sporar*, du sviner Gulvet til med dine vaade Fødder: *risinn vetur, er freðna sporar fold* (GFrUh. 95); *s. alt út*, sætte vaade el. snavsede Fodspor alle Vegne; — refl. *sporast*, blive tilsvinet af vaade el. snavsede Fodspor: *gólfið sporast*. — **b.** *s. sig upp og ofan brekkur*, hugge Spor i Sne el. Is for at komme op el. ned ad en Skrænt (GFrTs. 11). — **2.** *(með sporjárni)* stæmme. — **3.** (Bogb.) indridse. — **4.** *s. hest*, give en Hest af Sporerne.

spora drjúgur [sbo:radrju:(q)øǫ] a. **1.** som tager lange og hurtige Skridt: *En hann var s.* (GFrÁtt. 75). — **2.** temmelig lang, ikke saa kort at gaa: *það er sporadrjúgt þangað*, der er et godt Stykke Vej dertil; *honum hafði orðið leiðin sporadrjúg* (temmelig lang) (Eimr. XII. 39). **-gleiður** [-glɛi:ð-øǫ] a. = **sporadrjúgur** 1. **-hraður** [-hǫa:ðøǫ] a. rask, hurtig til Bens.

spora högg [sbo:rahök·] n. Hug med en Spore. **-kringla** [-kriŋ·la] f. Sporehjul.

sporaseinn [sbo:rasɛid·n] a. langsom til Bens.

sporaskja [sbo:rasɠa] f. aflang Æske (i Form af et Fodspor).

sporaslóð [sbo:raslouːð] f. Spor, nedtraadt Sti: *þreföld sporaslóðin* (GFr. i Eimr. II. 38); *sá eg ... sauðina renna alla í s.* (HermJDr. 13).

spora staður [sbo:rasda:ðøǫ] a. sporestædig (om Heste). **-typpi** [-tɪhbɪ] n. Sporeknægt.

spor baugóttur [sbor·böy·qoᵘhdøǫ] a. (bot.) oval (ovalis). **-baugsgeiri** [-böyχsɠɛi:rɪ] m. elliptisk Sektor. **-baugskúla** [-böyχsku:la] f. Ellipsoid. **-baugslína** [-böyχsli:na] f. Ellipselinje. **-baugur** [-böy·qoǫ] m. Ellipse. **-braut** [-bröy·t] f. **1.** elliptisk Bane: *s. jarðarinnar*. — **2.** Sporvej: *leggja s.* **-breidd** [-brɛit] f. Sporbredde. **-breiður** [-brɛi·ðoǫ] a. bredsporet.

sporða blik [sbor·ðablɪ:k] n. Glimten af Fiskehalens Bevægelser i Vandet (JHall. 199). **-köst** [-kös·t] npl. (om Fiske) Halebevægelser.

spordallur [sbor·dadløǫ] m. aflangt Kar.

sporðangi [sbor·ðauŋɠɪ] m. det yderste af en Fiskehale (Vf.).

°**sporðasprækur** [sbor·ðasbrai:gøǫ, -sbrai:køǫ] a. (om Fisk) rask i sine Bevægelser med Halen (JHall. 155).

sporð blaðka [sbor·þblaþga, -blaðka] f. Halefinne: *Er svo sagt, að H. prestur skæri hið þynnsta af blöðkunni á hverjum þorski ... og fleygði í kölska ... Hér af kemur það ... að menn ... vilja ekki jeta aptasta roðið af sporðblöðkunum* (JÁÞj. I. 519); *Það var siður að láta skrápinn og sporðblöðkurnar, brjóskið og uggana fyrir verkun (á hákarli)* (SIng. I. 271). **-drekamerki** [-drɛgamɛɾ·ɠɪ, -drɛka-] n. Stjærnebilledet Skorpionen. **-dreki** [-drɛ·ɠɪ, -drɛ·§ɪ] m. Skorpion. **-far** [-fa·r] n. Halestribe, Stribe efter en Hvals Hale: *s. (hvalsins)* (LFR. I. 154). **-reisa** [-ð-rɛi·sa, sbor:ɛi·sa] vt. vælte omkuld (især ved at give Overbalance); — refl. *sporðreisast*, vælte omkuld (ved Overballance), faa Overballance.

spordrjúgur [sbor·drju·(q)øǫ] a. = **sporadrjúgur.**

sporð sin [sbor·þsɪ·n] f. Halesene (i Hvalfiske): *sporþsinarnar brúkaz til að sauma skó ... með* (LFR. II. 94). **-stykki** [-sdɪhɠɪ] n. Halestykke. **-stinga** [-sdiŋga] vt. med dat.: *s. sjer*, (om Fiske og Hvaler) dukke under Vandet saaledes at Halen bliver synlig.

sporður (-s, -ar) [sbor·ðøǫ] m. **1. a.** Hale (paa en Fisk el. Hval); *standa e-m á sporði*, (egl. kunne staa paa ens Hale) kunne maale sig med en, tage holde en Stangen, være ens Ligemand el. Overmand, hamle op mod en: *að nútíðarmönnunum standur þeim naumast [illegible]* (ÁBJH. 100). — **b.** coll. Fisk: *En þegar [illegible] kom til [illegible] með [illegible] rauða í [illegible] drottni [illegible]* sporðurinn (GFrE. 63). — **2.** Halen paa en Slange: *ormurinn bítur í sporð sjer*. — **3.** *(skjaldars.)* den nederste, tilspidsede Del af et aflangt Skjold. — **4. a.** Ende paa n-t: *bryggju [illegible]*; *Skeiður [illegible]* milli sporða (fra Pol til Pol) (Vísn. 193). — **b.** [illegible] Ender af Bjælker, der nagles sammen, spec. afpassede til hinanden.

†**spor ganga** [sbor·gauŋga] f. Følge, Ledsagelse, Efterfølgelse; Hjælp: [illegible]. **-göngumaður** [illegible] m. **a.** Efterfølger, Person som gaar i ens Fodspor, Efterligner: *Skyldu drengirnir mínir verða sporgöngumenn þessa kögursveins* (Eimr. XVIII. 157). — **b.** Følgesvend: *Við tölum ekki við sporgöngumenn Dana* (EKvLén. 76). **-hraður** [sbohǫa·ðoǫ] a. som tager hurtige Trin, letfodet. **-hreifur** [sbohǫɛi·vøǫ] a. livlig (i sin Gang) (JÞorl. I. 235). **-hundur** [sbo:ǫ(h)Yndoǫ] m. Stover, Blodhund, Sporhund.

spori (-a, -ar) [sbo:rɪ] m. **a.** Spore: *keyra hestinn sporum*, give Hesten af Sporerne. — **b.** (bot.) Spore (calcar).

spor járn [sbor·jau(r)dv] n. Stæmmejærn, Huggejærn. **-járnsvjel** [-jau(r)dvsvjɛ:l] f. Stæmmemaskine. **-klaki** [-ǫ·-kla·ɠɪ, -kla·§ɪ] m. (Sch.) = **harðspori.** **-latur** [-r·-la·døǫ, -la·tøǫ] a. lad, som ikke gider bevæge sig. **-ljettur** [-ljɛhdøǫ] a. letfodet. **-mynd** [-mɪnt] f. Grundrids. °**-mót** [-moᵘ·t] n. Sporskifte. °**-mótsjárn** [-moᵘsjaud·v, -jaur·dv] n. Sporskifter.

sporna (a) [sbor·dna, sbod·va] vt. og vi. †**1.** sparke til, træde paa: *s. völl*. — **2.** overf.: *s. við* (el. *(á) móti) e-u*, bekæmpe n-t, staa imod n-t, søge at forhindre, forebygge n-t: *þar sem á annað borð nokkuð er hugsað um að sporna við uppblæstri* (Freyr '11, 85).

spor rakki [sbor:ahɠɪ] m. = **sporhundur.** °**-rati** [-r:a·dɪ, -r:a·tɪ] m. Stifinder (JsJs.). **-reka** [-r:ɛ·ga, -r:ɛ·ka] f. Sneskovl: *Hún* (ɔ: *sporreka) tók meðalmanni í höku og var úr eintrjáningi, járnbrydd og mannabreið fyrir varið* (GFrTs. 11); *Gera má með sporreku alt sem sauðamanni og ferðamanni er nauðsynlegast: reyna ís, spora sig upp og ofan brekkur og moka snjó og grafa sig í fönn* (ibid.). **-rekjandi (-a, -endur)** [-r:ɛ·ɠandɪ, -r:ɛ·§-, -r:ɛ·ɠ-ɛndøǫ, -r:ɛ·§-] m.: *s. e-s*, en som følger i en andens Fodspor. **-rækur** [-r:ai·gøǫ, -r:ai·køǫ] a. **1.** dygtig til at forfølge Spor: *s. maður*. — **2.** an. *sporrækt*, saaledes at man kan følge et Spor *(rekja spor)* f. Eks. i nyfalden Sne, dugvaad Jord el. desl.: *hafi komið yfir skipið þykkt öskuský, svo að seglin sortnuðu og s. var á þilfarinu* (ÞThLfr. II. 114). **-skifti** [-ǫ·-sɠɪfdɪ] npl. Sporskifte. °**-skiftir (-is, -ar)** [-sɠɪfdɪǫ] m. Sporskifter. **-typpi** [-tɪhbɪ] n. Sportap. **-vagn** [-r·-vagv] m. Sporvogn. **-vegur** [-vɛ·qoǫ] m. Sporvej. **-viljugur** [-vɪljøqoǫ] a. **a.** (om Heste) fyrig selv naar der rides langsomt. — **b.** overf. om Mennesker: villig. **-vís** [-vi·s] a. dygtig til at opspore noget. **-vísi** [-vi·sɪ] f. indec. fin Lugtesans. **-þýður** [-ǫ·-þi·ðøǫ] a. med en blød Gangart (Skaft.). **-þungur** [-þuŋgøǫ] a. langsom til Bens.

sport (-s) [sboǫ·t] n. Sport. **-buxur** [-bYχsøǫ] fpl. Sportsbukser, Knæbenklæder. **-húfa** [-(h)u·(v)a] f. Sportshue.

sporöskju lag [sbo:rösɠøla:q] n. Form af en Ellipse, elliptisk Form (EiÓlLf. 38). **-lagaður** [-la:qaðøǫ] a. elliptisk. **-lögun** [-lö:qøn] f. elliptisk Form. **-myndaður** [-mɪn·daðøǫ] a. elliptisk; oval.

spotskur [sbos·gøǫ] a. spotsk: *s. á svipinn*.

spott (-s) [sboht] n. Spot, Haan: (Ordspr.) *s. og skaði sitja saman* (SchMál.), Spot og Skade følges ad; *s. veit að spýta um tönn* (GJ.), Spot kan spytte langt.

spotta (a) [sbohda] vt. spotte, bespotte; — refl.: *spottast að e-u (e-m)*, bespotte n-t (en).

spottakorn [sbohdakod·v, -kor·dv] n. kort Stykke Vej.

spottan (-ar, -ir) [sbohdan] f. Spot, Bespottelse.

spottandi (-a, -endur) [sbohdandɪ, -ɛndøǫ] m., **spottari (-a, -ar)** [sbohdarɪ] m. Spotter.

spottauga [sbohdöy·qa] f. spottende Blik: *spretta við e-m s.*, se haanligt paa en (jfr. Klopst. II. 55).

spotti (-a, -ar) [sbohdɪ] m. **1. a.** Stump af n-t: *ólars*. — **b.** et Stykke Traad: *bands., þráðars*. — **c.** spec. et Stykke Sejlgarn el. Snor: *hafa spotta á sjer*. — **2.** spec. kort Stykke Vej: *fara lítinn spotta*; — *spotta og spotta (í einu)*, et lille Stykke ad Gangen.

spott lega [sbohdlɛqa] adv. paa en spottende Maade, haanlig. **-samlegur** [-t-samlɛ·qoǫ] a. spottende, illusorisk, skuffende; — adv. *-lega*, haanligt. **-samur** [-samøǫ] a. spotsk. **-semd** [-sɛmt] f. Spot, Haan.

spottur (-s, -ar) [sbohdoǫ] m. (Vf.) = **spotti.**

spozkur [sbos·goǫ] a. = **spotskur.**

†**spraðka (a)** [sbraþ·ga, sbrað·ka] vi. krybe, bevæge sig om hinanden (om Orme): *ormarnir s.*

sprák [sbrau:k] **(-ar)** f. el. **(-s)** n. ubetydelig Skade: *það er hvorki s. nje sprunga á klæðinu* (BH.).

1. **spraka (spröku, sprökur)** [sbra:ga, sbra:ka, sbrö:goǫ, sbrö:koǫ] f. (zool.) = *lúða, flyðra*, Helleflynder (hippoglossus vulgaris) (Vf., Af.); spec. lille Helleflynder (Vf., Nl., ÁM. 226b, 8vo); *svarta s.*, Hellefisk (hippoglossus hippoglossoides).

2. **spraka (a)** [sbra:ga, sbra:ka] vi. knitre, sprage.

sprákaður [sbrau:gaðøǫ, -brau:k-] a. lidt beskadiget.

spraki (-a, -ar) [sbra:ɠɪ, sbra:§ɪ, sbra:ga, sbra:ka] m. Rygte: *fá spraka af e-u*, faa Nys om n-t.

sprakk [sbrahk] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **springa.**

sprakka (sprökku, sprökkur) [sbrahga, sbröhgø(ǫ)] f. = **spraka.**

sprakki (-a, -ar) [sbrahɠɪ] m. (heltemodig) Kvinde.

sprakkur (sprökk, sprakt) [sbrahgøǫ, sbröhk, sbraχ·t] a. rask.

sprakur (sprök, sprakt) [sbra:goǫ, sbra:køǫ, sbrö:k, sbraχ·t] a. sprød.

sprang (-s) [sbrauŋ·k] n. **1.** *(stát)* rask, stolt, knejsende Gang. — **2.** *(hlaup)* Løb over el. igennem n-t: *s. yfir ís, s. hesta*. — **3.** indsyede, broderede el. vævede Figurer: *dúkur með s.*

spranga (a) [sbrauŋ·ga] vi. **1.** gaa rask med stolte Skridt, marchere: *[illegible] í höllina* (And. II. 140). — **2.** løbe (over el. igennem n-t): *láta hestana s. yfir melana*. — **3.** indsy, brodere el. væve Figurer i n-t, spec. indsy Ruder: *s. dúka*.

sprang dúkur [sbrauŋ·kdu·goǫ, -du·koǫ] m. Dug- el. Töjstykker med indvævede el. indsyede Ruder. **-völlur** [-g-vödløǫ] m. Slette, hvor man kan ride el. løbe hurtigt.

spratt [sbraht] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **spretta.**

sprauð (-s, pl. d.) [sbröyð] n. (Af.) = **spjálk.**

?1. **sprauta (-u, -ur)** [sbröy:da, sbröy:ta] f. Sprøjte.

?2. **sprauta (a)** [sbröy:da, sbröy:ta] vi. og vt. med dat. **1.** sprøjte: *s.* [illegible]. — **2.** indsprøjte: [illegible] *maður, var hann ekki sprautaður* (havde ikke faaet nogen Injektioner (af Serum)) (Stj. '07, Heilsuf. 19).

?1. **spreða (-u, -ur)** [sbrɛ:ða] f. lille Plet (Múl.).

?2. **spreða (a)** [sbrɛ:ða] vt. med dat.: *s. e-u á e-ð, yfir e-ð*, sprede, sprøjte n-t over n-t (Af.).

spreyta (ti) [sbrɛi:da, sbrɛi:ta, sbrɛihdɪ] vt. **1.** anspore, fremskynde: *s. e-n*, lade en yde sit bedste; *s. hestana*, lade Hestene løbe saa hurtigt, de kan: *Heim að kyrkjustaðnum lágu rennsléttar melgötur og var það vani manna að spreita klárana þar á melunum* (GPSk. 270–71). *s. spóann*, se *spói*; — *s. sig*, ¹) bestræbe sig ihærdigt; være flittig, anspænde sine Kræfter: *spreyttu þig nú!* kil nu paa! *s. sig á e-u*, prøve sine Kræfter paa n-t; ²) lapse sig, optræde hovent og brovtende; — refl. *spreytast: s. við e-ð*, anstrænge sig ved n-t.

spreyting (-ar) [sbrɛi:diŋk, sbrɛi:tiŋk] f. = **spreytingur.**

spreytings lag [sbrɛi:diŋsla:q, sbrɛi:t-] n. höjtgaaende Melodi: *við þá kvæðin spjalda spaung | spreitingslagið hefur* (ODavVik. 293). **-legur** [-lɛ·qøϱ] a. lapset, pralende i sin Optræden.

spreytingur (-s) [sbrɛi:diŋgøϱ, sbrɛi:t-, -iŋs] m. **1.** *(áköf viðleitni)* ihærdig Bestræbelse. — **2.** Praleri; hoven og pralende Optræden, Lapsen.

1. **sprek (-s, pl. ds.)** [sbrɛ:k] n. **1.** *(spýta)* lille Stykke Træ, Træstump: *ísrek tók hana (ɔ: brúna) og fór með sprekin út á [illegible]* (Eimr. IX. 94). **2. a.** Kvas: *grannar limar skrælnuðu og urðu að sprek[illegible]* (ÞThFerð. I. [illegible]). — **b.** Troske, frønnet Træ: *tína s. í eldinn*, [illegible] overf.: *Ég er [illegible] s., það er að segja, stirðbusi* (GFrÁtt. 16).

2. **sprek (-s, pl. ds.)** [sbrɛ:k] n. = 1. **spraka.**

1. **spreka (a)** [sbrɛ:ga, sbrɛ:ka] vi. sprække, rævne, slaa Sprækker; blive frønnet (om Træ): *féll meiri hluti trjánna sjálfkrafa, sprekaði og fúnaði niður í jörðina* (ÞThFerð. I. 54—55); — pp. *sprekaður*, trøsket, frønnet.

2. **spreka (a)** [sbrɛ:ga, sbrɛ:ka] vi.: *s. e-m til*, ¹) gantes med, drille en; ²) opmuntre en; flirte med en: *Það var nærri því eins og þær (ɔ: smáöldurnar) hugsuðu sér að kitla smáhnullungana þar, langaði til að s. þeim til og láta þá finna lífið og vorið* (GPSk. 186).

spreka köstur [sbrɛ:gakös·døϱ, sbrɛ:ka-] m. Vedbunke. **-viður** [-vɪ:ðøϱ] m. Trøskebrænde, Kvas.

spreki (-is, pl. ds.) [sbrɛ:ɡɪ, sbrɛ:ķɪ] n. **1.** coll. *(heilagfiski)* Fisk af Flynderslægten (Vf.). — **2.** = 1. *sprek* 1., spec. Stykke Drivtømmer: *fengu þeir mörg s.* (Vf.).

sprekla (-u, -ur) [sbrɛhgla] f. Plet, Stribe.

sprekióttur [sbrɛhglo·ʊhdøϱ] a. spættet, plettet (VSkaft.).

sprekluкúfóttur [sbrɛhgløku:vo·ʊhdøϱ] a. spraglet (Af., Sch., Rask).

sprek mjór [sbrɛ:gmjo·ʊ·r, sbrɛ:k-] a. tynd som en Pind. **-þur** [-k-þʏ·r] a. knastör. **-ögn** [-ögv] f. Smaakvas.

spreng fullur [sbrɛiŋ·kfʏdløϱ] a. som er nær ved at sprænges af Fylde. **-hættur** [-(h)aihdøϱ] a. eksplosiv: *sprenghættir hlutir.*

sprengi bátur [sbrɛiŋ·ɡɪbau:døϱ, -bau:tøϱ] m. Torpedobaad. **-dagur** [-da:qøϱ] m. Hvidetirsdag, [illegible] *sprengikvöld.* **-dufl** [illegible] n. Mine. **-efni** [-ɛb·nɪ] n. Sprængstof; spec. Dynamit. **-gos** [-go:s] n. Eksplosion. **-gröf** [-grö:v] f. Krudtmine. **-hleðsla** [-hλɛð·sla] f. Sprængladning. **-hósti** [-ho·ʊs·dɪ] m. voldsom Hoste. **-hættur** [-haihdøϱ] a. eksplosiv. **-knöttur** [-knöhdøϱ] m., **-kúla** [-ku:la] f. Bombe. **-kvöld** [-kvöl·t] n. Hvidetirsdag Aften (da skal man spise røget Kød el. Saltkød med gule Ærter til man er ved at rævne). **-loft** [-lof·t] n. Eksplosionsgas. **-mál** [-mau:l] n. (Sch.) = **gleypumál.**

sprenging (-ar, -ar) [sbrɛiŋ·ɡiŋk] f. Sprængning, Eksplosion.

°**sprengi olía** [sbrɛiŋ·ɡɪo:lija] f. Nitroglycerin (JsJs.). °**-pípa** [-pi:ba, -pi:pa] f. Piston (JsJs.). **-reið** [-rɛi:ð] f. voldsomt Ridt. **-sandur** [-san·døϱ] m. npr. Ørkenstrækning i det indre af Island, hvorigennem der gaar en Vej mellem Nord- og Sydlandet. **-skamtur** [-sgaμ·døϱ, -sgam·toϱ] m. Sprængsats. **-skip** [-sɡɪ:p] n. Torpedobaad. **-tundur** [-tʏn·døϱ] n. Sprængstof; spec. Dynamit. **-vjel** [-vjɛ:l] f. Sprængeapparat; Helvedesmaskine.

sprengja (di) [sbrɛiŋ·ɡa, sbrɛiŋ·dɪ] vt. **1.** sprænge; splitte, kløve: *s. kletta; s. sundur trje með meitli;* — *s. sig á mat*, overfylde sig med Mad; *s. sig á e-u*, overanstrænge sig ved n-t; komme til kort med n-t; *s. hest*, sprænge, skamride en Hest; *s. sig á hlaupum*, rende Livet af sig, rende sig ihjel; *s. hurð upp*, løbe en Dör op; *s. e-ð í loft upp*, sprænge n-t i Luften; *s. spóann*, egl. sprænge, tage Vejret fra Regnspoven; overf. anstrænge sig voldsomt ved sit Arbejde (Sl.): *s. frostið* (Vf.) el. *s. af sjer frostið* (Hnapp.), skærpe Frosten, lige för det begynder at tø; *s. af sjer (ísinn)*, sprænge Isen (om en Flod): *s. af sjer (reiðinginn, reiðverið)*, sprænge (Kløv)sadelen af sig (om en Hest). — **2.** overf.: *s. e-ð upp (í verði)*, drive n-t op (i Vejret); *s. e-ð upp við e-n*, skrue Prisen op for en. — **3.** tilintetgöre: *séra Páll yngri Pálsson spreingdi spádóminn* (JÞorkÞjs. 107).

spreng lærður [sbrɛiŋ·glairðøϱ] a. sprænglærd. **-mál** [-mau·l] n.: *e-m er s.*, en føler stærk Trang til at lade Vandet el. til at forrette sin Nødtørft; — overf. (pop.) *e-m er s. að tala.* **-móður** [-mo·ʊ·ðøϱ] a. = **lafmóður.**

sprengsli (-is, pl. ds.) [sbrɛiŋ·slɪ] n. Sprække: *það er gamalt s. í ljánum* (Sch.).

sprengur (-s, -ir) [sbrɛiŋ·gøϱ, sbrɛiŋ·s, sbrɛiŋ·ɡɪϱ] m. **1.** *(það að springa)* Sprængning: *vinna sjer til sprengs*, overanstrænge sig; *honum hjelt við spreng, hann var kominn að* (el. *á* el. *undir*) *spreng*, ¹) = *honum var sprengmál* (s. d. O.); ²) han var ved at sprænges, var fuldstændig udmattet af Overanstrængelse; *borða undir spreing*, spise saa meget, at man er nær ved at rævne (JÁÞj. II. 573); *flýta sjer undir spreng*, skynde sig af alle Livsens Kræfter. — °**2.** *(afsprengur)* Afkom, Sön: *segir elzti sindra spreingur* (GThBúi 18).

sprengvirðulegur [sbrɛiŋ·gvɪr·ðolɛqøϱ] a. (iron.) «rævneværdig», som er næsten ved at rævne ved Tanken om sin egen Værdighed; *orð hins sprengvirðulega konungkj. þingmanns* (Alþ. '11, B. 343).

1. **spretta (-u)** [sbrɛhda] f. Spiring; Grøde, spec. Græsvækst: *Sem sprettan fylgdi í spor* (StStAndv. I. 293); *góð (slæm) s.*, god (daarlig) Græsvækst.

2. **spretta (sprett; spratt, spruttum; sprytti; sprottið)** [sbrɛhda, sbrɛht; sbraht, sbrʏhdøm; sbrɪhdɪ; sbrohdɪð] vi. **1.** springe; springe ud, springe frem, vælde frem (f. Eks. om en Kilde): *þar sprettur* (flyder) *Spree um grundir* (BTh. 82); *s. upp*, have sin Oprindelse, vælde frem: *þar sprettur upp lind;* — *sviti spratt fram á enni hans*, Sveden brød ud paa hans Pande. — **2.** om pludselig Bevægelse: *s. upp* el. *s. á fætur*, springe hurtig op; *s. af baki*, springe hurtig af Hesten; *saumurinn spratt upp*, Sömmen sprang pludselig op; *s. sjer*, springe op med et Smæld: *Geirmundur sneri ólinni utanum svipuskaftið og lét hana svo s. sér* (ÞGjUf. 69); *honum spruttu fætur*, han snublede. — **3.** (om Rygte) opstaa pludselig: *spratt upp kvittur.* — **4.** (om Planter, Haar el. desl.) spire frem, vokse op: *grasið sprettur;* — pp. *sprottinn: honum var ekki sprottin grön*, han havde ikke faaet Skæg; *túnið er vel sprottið*, Græsset er kommet godt op, staar frodigt paa Hjemmemarken; *það er sprottið á löpp*, Huden er begyndt at løsnes (siges, naar Faareben svies over Ild el. koges). — **5.** overf.: *s. af, s. upp af*, stamme fra, komme fra: *af því spratt upp margs konar gaman*, det blev Kilden til megen Morskab; *vera sprottinn af*, være Følge af.

3. **spretta (i)** [sbrɛhda] vt. med dat. og vi. **1.** lade springe op, løsne, løse: *s. gjörðum*, løsne Gjordene; *s. ofan um sig*, løsne sine Benklæder; *s. tjaldskörum*, lofte op en Teltrand; *s. af (hesti), s. af reiðtygjum*, tage Sadelen af en Hest, afsadle; *s. frá sjer*, ¹) aabne Klæderne paa Brystet; ²) overf. sige sin Mening rent ud; ³) *kindurnar eru farnar að s. frá sjer*, den gamle Uld paa Faarene er begyndt at løsne sig. — **2.** *s. fingri að e-m*, give en et let Slag; *s. fingrum*, knipse. — **3.** *s.* el. *s. eftir* = *hreyta*, strippe (Hf., Múl.). — **4.** *s. hesti*, ¹) *(láta hest fara á kostum)* lade en Hest gaa Pasgang; ²) sædv. *s. úr spori*, lade en Hest gaa over fra Skridtgang til Trav el. Løb, give en Hest Töjlerne. — **5. a.** *(fara á kostum)* gaa i Pasgang. — **b.** lege, spille (om Fisk): *fyrir landi fiskar s.* (EÓlKv. 119). — **6.** opsprætte, sprætte: *s. á*, aabne, stikke igennem (ved at sprætte): *s. á kýli;* — *þar er sýndur sá staður á fiskinum, þar sem skal s. honum (ɔ: hnífnum) á* (JSFb. 24); *s. silung*, tage Indvoldene af en Forel og hænge den op (Mýv.); — ger. *sprettandi: s. branda*, Forel, som er det værd, at Indvoldene tages ud, halvvoksen Forel (Þing.); *s. upp í*, opsplitte; *s. (e-u) upp*, sprætte n-t op; *s. upp fati*, sprætte et Klædningsstykke op; *jeg þarf að s. erminni frá.*

°**sprett breytni** [sbrɛhtbrɛihdnɪ] f. indec. Mutation (KölpinRavn 109). **-fiskur** [-fɪs·goϱ] m. **1.** = *skerjasteinbítur.* — **2.** = *hrosshveli.* — **3.** Legetöj, «Springfisk», en Slags Fiskebillede af Træ, hult indvendig, som ved en særlig Mekanisme kan bringes til at göre et Hop (ÓDavSk. 344). **-fær** [-fai·r] a. som kan løbe stærkt et godt Stykke Vej: (om en Hund) *Hann er s. að láta skurka á sunnudögonum* (ÞGjD. 34). **-harður** [-(h)arðoϱ] a. **a.** som løber stærkt i eet Pust: *s. hestur.* — **b.** som begynder energisk: *Jónas var í vísindastörfum s., og tilþrifin oft glæsileg* (Eimr. XIV. 102).

spretti ræða [sbrɛhdɪlrai:ða] f. (Af.), **-saga** [-sa:qa] f. Anekdote: *Af ... kýmnisögum Bjarna eru fylgjandi sprettilsögur nóg sýnishorn* (SvP. BjP. 83).

spretti net [sbrɛhdɪnɛ:t] n. Hilde, Fodstrikke. **-skot** [-sgo:t] n. Strejfskud.

sprettulítill [sbrɛhdoli:dɪdλ, -li:t-] a. med kun ringe Græsvækst: *hin (sumrin) sprettulitil* (ÞGjD. 66).

sprettur (-s, -ir) [sbrɛhdoϱ] m. **1.** forceret Løb, Galop: *hleypa á sprett*, sætte i Galop. *harður í sprettinum* [illegible] *sprettharður* a. og b.; *í einum spretti*, uden at standse; *grípa sprettinn*, (om Hest) sætte i fuldt Firspring: *Hart greip hann sprettinn* (GTh. '06, 18); *Fyrstu tvo sprettina voru hestarnir hnífjafnir á stökkinu* (ÞGjD. 57); *ríða í spretti*, ride i uafbrudt Løb; *ríða í sprettum*, ride i forceret Galop med langsommere Ridt imellem; *taka sprett*, ¹) sætte i Løb: *hesturinn (maðurinn) tók sprett;* ²) tage pludselig energisk fat paa et Arbejde; *á sprettum*, til Tider: *(málið) er helzti dálítið hraunkarlalegt á sprettum* (Eimr. XII. 148); *með sprettum*, af og til. 2. det Stykke man rider over i Galop: *þetta er ot langur sprettur.* — **3.** *(streftur)* de sidste Draaber Mælk af Yveret (ASkaft.). — **4.** = *bragð [illegible]*, se *bragð* 3. (Vf.) — 5. [illegible] *sprettur.*

sprikl (-s) [sbrɪhkλ] n. Spræl, Spjæt.

sprikla (a) [sbrɪhgla] vi. sprælle, spjætte.

spriklgosi [sbrɪhg/go·sɪ] m. Sprællemand (Legetöj).

sprikióttur [sbrɪhglo·ʊhdøϱ] a. (Af.) = **sprekióttur.**

springa (spring; sprakk, sprungum; spryngi; sprungið) [sbriŋ·ga; sbriŋ·k; sbrahk, sbruŋ·gøm; sbriŋ·ɡɪ; sbruŋ·ɡɪð] vi. **1.** rævne; springe, sprække itu: *kýlið sprakk*, Bylden rævnede, der gik Hul paa Bylden; *en hengja sprungið undan*, en fremstaaende Snedynge var brusten under hans Fødder (OBj. I. 95); *Þegar Jón gekk yfir, hefir víst sprungið svo fyrir á fönninni* (er Snedyngen rævnet saa meget i Forvejen), *að hún hefir eigi þolað þunga minn* (HermJDr. 85). — **2.** springe, eksplodere: *s. með hvelli*, springe med et Knald, forpuffe; *tundurskeytið sprakk*, Torpedoen eksploderede; *gufuketillinn sprakk*, Kedelen eksploderede; *þar sprakk blaðran!* (overf.) der kom Eksplosionen! — **3.** impers.: *springur fyrir*, Huden læderes; *það sprakk fyrir á enninu á honum*, han fik en Flænge i Panden. — **4. a.** (om Blomster) *s. út*, springe ud. — **b.** tændes: *tunglið sprakk út í norðri.* — **5.** dø, styrte af Udmattelse, Sorg, Latter osv.: *s. af mæði*, briste af Mødighed; *fanst hjarandi morguninn eftir, hafði sprungið af ofboði* (ÞTh. Ferð. III. 224); *s. af harmi, stríði*, dø af Sorg; *s. af hlátri*, sprække af Latter; — spec. styrte af Udmattelse: *þú ert bráðum sprúnginn* (JÁÞj. I. 28); *fimm á Tröllahálsi klárar sprungu* (GTh. '06, 31).

spryngi [sbriŋ·ɡɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **springa.**

sprit (-s) [sbrɪ:t] n. Sprællen: *vertu ekki að þessu spriti* (Breiðd.).

sprytt (-s, pl. ds.) [sbrI:t] n. **1.** Spryd, Klyverbom. — **2.** *(til að þenja út segl)* Sprydstage.

1. **sprita (-u)** [sbrI·da, sbrI:ta] f. (jfr. *sprita)* Fortræd, Ærgrelse: *gera e-m alt til spritu* (Sch.).

2. **sprita (a)** [sbrI:da, sbrI:ta] vi. og vt. med dat. sprælle, sprætte med Benene: *s. fótunum; s. öllum öngum; s. ofan af sjer sænginni* (Breiðd.).

sprytta (a) [sbrI:da, sbrI:ta] vt. udspile Sejlet med et *sprytt.*

spryttsegl [sbrI:tsegλ] n. Sprydsejl.

spritt (-s) [sbrIht] n. Sprit. **-blanda** [-blanda] f. Spritblanding.

sprytti [sbrIhdI] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **spretta.**

sprittlampi [sbrIhdlaubI, -lampI] m. Spritlampe.

†sproga, †spróga (a) [sbro:qa, sbrou:(q)a] vi.: **1.** *s. á e-ð,* se paa, bestræbe sig for, lægge Vind paa. — **2.** vandre omkring: *Nokkrir spróguðu | nærsta víða | fjallatindum frá, við frumskin dags* (Milt. 177).

sprogsetja, sprógsetja [sbroχ·sɛ·dja, -sɛ·tja, sbrouχ·-] vt. glo paa, stirre paa, se paa med Forundring el. kritiserende.

†sprógur (-s, -ar) [sbrou:(q)øǫ] m. Vindue, Aabning (BH.).

†sprok (-s, pl. ds.) [sbro:k] n. Sprog: *útlend s.,* fremmede Vendinger (EÓl.); *leikur hann fyrir með latínu s.* (Huld V. 75).

sprokaður [sbro:gaðøǫ, sbro:k-] a. se **tilkveðinn.**

sproksetja [sbro:ksɛ·dja, -sɛ·tja] vt. = **sprogsetja.**

†sprota barn [sbro:dabad·v, sbro:ta-, -bar·dv] n. Barn, som kun tugtes med Riset. **-belti** [-bɛλ·dI] n. Bælte med vedhængt *sproti* 2: *Oft hangir sproti, eftir gömlum sið, niður frá stokkabeltinu, þá heitir það s.* (Eimr. X. 28). **-fiskur** [-fIs·gøǫ] m. mellemstor Torsk = *stútungur.* **-silungur** [-sI:luŋgøǫ] m. lille Forel, nylig vandret op fra Havet.

sproti (-a, -ar) [sbro:dI, sbro:tI] m. **1. a.** Spir, lille Stok, Gren: *hann laust sprota á steininn; — veldissproti,* Scepter. — **b.** (bot.) Skud. — **2.** en Slags Smykke, tilhørende Kvindedragten; i Reglen den nederste (nedhængende) Ende af et Bælte, Rem el. desl., der som oftest bestaar af el. er beslaaet med Guld- el. Sølvprydelser *(beltissproti); s. heitir neðst á kvenlinda, hvar með tönð, sem lindinn er af gjörður og búningurinn á saumaður, er brytt neðst í endann* (ÁM. 226b, 8vo). — **3.** Ende paa en Sele el. Rem: *axlabandasproti,* Selestrop; *ólars., náras.; — brydding á móttökum og ólaendum í latínsreiðtygjum, item á kvensöðla reiðum ólarnar með búningi, sem hanga niður á nárann hestsins, alias nárasprotar* (ÁM. 221b, 8vo). — **4.** Indfatning af Ruder i et Vindue (Sch.). — **5.** *(stór silungur)* stor Forel (StÓl. '23, 20). — **6.** lille Havkal (Hf.).

sprottinn [sbrohdIn] pp. af **spretta.**

sprotvaldur [sbro:dvaldøǫ, sbro:t-] a. scepterbærende.

?spruð (-s, pl. ds.) [sbrY:ð] n. (Vf., Sl.) = **útleggjari.**

sprukla (a) [sbrYhgla] vi. = *sprikla,* sprælle (Af., Múl.).

***sprund (-s,** pl. ds.) [sbrYn·t] n. Kvinde.

sprunga (-u, -ur) [sbruŋ·ga] f. Sprække, Rift, Kløft.

sprunginn [sbruŋ·gIn] pp. af **springa.**

sprungu dalur [sbruŋ·gøda:løǫ] m. dalformet Kløft. **-gos** [-go:s] n. vulkansk Udbrud gennem en Rævne i Jordskorpen.

sprungum [sbruŋ·gøm] 1. p. pl. imp. ind. af **springa.**

spruttum [sbrYhdøm] 1. p. pl. imp. ind. af **spretta.**

spræk legur [sbrai:glegøǫ, sbrai:k-] a. rask af Udseende, rask, fyrig: *Vil ég þeir menn, sem fyrst eiga að taka móti gestum frá ímsum löndum, séu hreifir og spræklegir* (Fj. I. 63); — adv. *-lega,* rask. **-leiki, -leikur** [-leiɟI, -leiɟI, -leigøǫ, -leikøǫ] m. Raskhed, Fyrighed.

spræklóttur [sbraihglouhdøǫ] a. spraglet (om Faar) (Vf.); *grás., mós., svarts.*

sprækur [sbrai:gøǫ, sbrai:køǫ] a. rask, fyrig.

1. **spræna (-u, -ur)** [sbrai:na] f. Bæk el. lille Aa; lille Bæk; Vandstraale.

2. **spræna (di)** [sbrai:na] v. **1.** vi. springe frem i en Straale (om flydende Ting), sprudle frem: *vatnið sprænir fram úr berginu; blóðið sprændi úr sárinu.* — **2.** vt. **a.** udsprøjte: *s. e-u úr sjer.* — **b.** *(pissa)* lade Vandet, pisse.

spræn gól [sbraiŋ·gou·l] n. (ASkaft., Múl.). = **spangól. -góla** [-gou·la] vi. (ASkaft., Múl.) = **spangóla.**

spröku [sbrö:gø, sbrö:kø] cobl. sg. af **spraka. -hneif** [-hvei:v] f. Medekrog anvendt ved Fangst af Helleflynder (Vf.).

spúa (ði) [sbu:a] vt. med dat. = 2. *spýja;* — spec. (om Vulkaner, varme Kilder o. l.) = *gjósa: segir . . . að hann spúi þrisvar á dag* (ÞThLýs. II. 215).

spú-attan [sbu:ahdan] interj. fy, skam dig.

spúði [sbu:ðI] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af 2. **spýja** el. **spúa.**

spúinn [sbu:In] pp. af **spýja** el. **spúa.**

spuna gyðja [sbY:naɟIð·ja] f. Spindegudinde, Skæbnegudinde. **-hús** [-hu:s] n. Spinderi. **-kona** [-ko:na] f. **1.** Spinderske. — **2.** *(leikfang)* Spindekone. **-maður** [-ma:ðøǫ] m. Spinder. **-meistari** [-meis·darI] m. (i en Klædefabrik) Spindemester. **-rokkur** [-rohgøǫ] m. Spinderok. **-stuttur** [-sdYhdøǫ] a. kort for Hovedet. **-varta** [-vaǫ·da] f. Spindevorte (paa Edderkoppe). **-verkstaður** [-vɛǫ·ksdaðøǫ] m. Spinderi. **-vjel** [-vjɛ:l] f. Spindemaskine.

spuni (-a) [sbY:nI] m. **1.** *(það að spinna)* Spind: *hún var iðin við spunann.* — **2.** *(það sem spunnið er)* Spind, det spundne, *(spunninn þráður, spunnið band)* spundet Garn; *stuttur í spuna,* ¹) kort i det, tör, haard: *En þegar eg gáði betur að, sá eg að sumur dúnninn var gamall, orðinn stuttur í spuna og tullur at gömlu flusi* (GFrÖbl. 30—31). (Talem.) *þú kant að staga, þó stutt sje í spunanum* (Malshb. 412), du kan lappe, selv om Traaden er skør; ²) overf. *vera stuttur í spuna,* være kort for Hovedet, but, spec. give korte Svar: *Hún var stutt í spuna í dag, drjúgum* (I.KvOf. 77). *viðurðu að menn vilji þig til hlítar, þá er ráðlegt að*

fá setningunum einkennilegan og dálítið ókunnuglegan blæ, með því að vera nokkru styttri í spunann (noget kortere, mere abrupt) *en almennt gjörist* (Eimr. IV. 208).

spunninn [sbYn:In] pp. af **spinna.**

spunnum [sbYn:øm] 1. p. pl. imp. ind. af **spinna.**

spunvjel [sbYn·vjɛ·l] f. = **spunavjel.**

†spurdagi (-a, -ar) [sbYr·daiɟI] m. *(spurning)* Spörgen; Spörgsmaal; *(orðrómur)* Rygte.

spurði [sbYr·ðI] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **spyrja.**

spurn (-ar, -ir) [sbYr·dv, sbYd·v] f. **1.** Rygte: *hafa s. af e-u,* faa Underretning om n-t; *halda spurnum fyrir um e-ð,* spörge sig for om n-t. — **2.** Spörgen: *mjer er s.,* maa jeg spörge; *enginn hefir á spurninni,* Spörgen er fri. — **3.** *(spurning)* Spörgsmaal: *auðráðin s.* (JÁGát. 82).

spurnar atviksorð [sbYr·dnara:tvIχsorð] n. (gramm.) spörgende Biord. **-eyða** [-ei:ða] f. Spörgsmaalstegn (overf.): *andlitið alt varð ein s.,* hele Ansigtet blev som et stort Spörgsmaalstegn. **-fornafn** [-ǫ-for·nabv] n. (gramm.) spörgende Pronomen (Stedord) (pr. interrogativum). **-merki** [-r-mɛǫ·ɟI] n. Spörgsmaalstegn. **-orð** [-or·ð] n. spörgende Ord (pron. el. adv.).

spurning (-ar, -ar) [sbYr·dniŋk, sbYd·n-] f. **1.** Spörgsmaal: *leysa úr* (el. *svara) spurningu,* besvare et Spörgsmaal. — **2.** pl. *spurningar(nar),* Börnelærdom, Katekisme: *ötull var hann . . . til hvers, sem gjöra var, nema að læra spurningarnar* (JThPs. 6); *ganga til spurninga,* gaa til Præsten.

spurninga barn [sbYr·dniŋgabad·v, sbYd·n-, -bar·dv] n. Barn, som gaar til Præsten. **-dagur** [-da:gøǫ] m. Katekisationsdag, Overhøringsdag. **-háttur** [-hauhdøǫ] m. = **spurningarháttur. -kver** [-kvɛ:r] n. (Börns) Katekisme.

spurningar háttur [sbYr·dniŋgaǫ(h)auhdøǫ, sbYd·n-] m. Strofe, indeholdende Spörgsmaal. **-maður** [-r-ma:ðøǫ] m. Spörger. **-merki** [-mɛǫ·ɟI] n. Spörgsmaalstegn.

spurs fífl [sbYǫ·sfibλ] n. «Spörgenar», Person, som holdes for Nar ved dumme Spørgsmaal: *jeg er hvorki spursfíflið þitt nje svaraɟikkurinn* (Sch.). **-mál** [-mau·l] n. = **spurning.**

spurt [sbYǫ·t] sup. af **spyrja.**

spurull [sbY:rødλ] a. som spörger meget; nyfigen, spörgesyg.

spurulsemi [sbY:rølse·mI] f. indec. Spörgesyge, Nyfigenhed.

†1. spúsa (-u,-ur) [sbu:sa] f. *(heitmey)* Fæstemø, Brud; *(eiginkona)* Hustru.

†2. spúsa (a) [sbu:sa] vt. forlove; *(giftast)* ægte: *s. konu.*

†spúsi (-a, -ar) [sbu:sI] m. Fæstemand; *(eiginmaður)* Ægtemand.

spæja (a) [sbai:ja] vi. spejde.

spæjarafjelag [sbai:jarafjɛ:laq] n. Spejderforbund, Detektivforbund.

spæjari (-a, -ar) [sbai:jarI] m. *(njósnarmaður)* Spejder; *(leynilögreglumaður)* Detektiv.

spæk (-ar, -ur) [sbai:k] f. **1.** Kile, lille Træsplint, brugt til at fastgöre n-t med (Af.). — **2.** *(spelk)* Stiver, Støtte; Gren til Udspiling af et Næt: *eru framan á (háf)skaptið festar 2 spækur úr eskivið nálægt 2 álna á lengd* (Eimr. II. 166). — 3. = *spækja* 1.

spækja (-u, -ur) [sbai:ɟa, sbai:ka] f. (jfr. *spæk, spelk)* **1.** tyndt Stykke Træ, Træskive: *fjalas.,* flækket Bræt (Eimr. XII. 106). — **2.** *(boginn trjábútur eða grein)* Stump, lille, is. kroget Stykke Træ, Gren el. Rodspids paa Enden af et Stykke Træ (EJ.). — **3.** i pl. (BH.) = *geislungar* 1.

spæla (di) [sbai:la] vi.: *s. sig,* tage sig sammen, arbejde iherdigt, anstrænge sig.

spæli (-a, -ar) [sbai:lI] m. **1.** (Af.) = *spæll.* — **2.** Scepter (i et Fyr).

spælinn [sbai:lIn] a. rask, frisk, kry: *Hann er skrambi s. síðan hann kom frá Noregi* (JSBr. 322).

spæl|l (-s, -ar) [sbaid·λ, sbai:laǫ] m. **1.** *(eyrnahlíf)* Øreklap (paa Huer, Sydveste o. l.). — **2.** Spændetamp: *s. á vesti, buxum.* — **3.** *(á kjóli eða pilsi)* Sele. — **4.** *(í hjóli)* Hjulege, Ege.

spæna (di) [sbai:na] vt. **1.** skære i smaa Stykker: *s. e-ð sundur,* splintre n-t. — **2.** *s. e-ð, s. e-ð upp,* øse n-t op v. Hj. af en Slev *(spónn)* (jfr. LFR. XII. 182); *s. e-ð (upp) í sig,* spise n-t v. Hj. af en Ske; ogs. i Alm. holke i sig.

spæni (-is, pl. ds.) [sbai:nI] n. uforarbejdet Stof til en Hornske *(spónn).*

spænir [sbai:nIǫ] pl. af **spónn.**

spænska (-u) [sbain·sga] f. Spansk, det spanske Sprog.

spænskur [sbain·sgøǫ] a. spansk.

°**spærlingur (-s, -ar)** [spair·dliŋgøǫ, -iŋs] m. (zool.) Spærling (gadus esmarki).

spæta (-u, -ur) [sbai:da, sbai:ta] f. (zool.) Spætte, Træpikker (picus).

†spætur (-s, -ir) [sbai:døǫ, sbai:tøǫ] m. = **spæta.**

spöðum [sbö:ðøm] dat. pl. af **spaði.**

spök [sbö:k] f. sg. og npl. af **spakur.**

spölkorn [sböl·ko(r)dv] n. lille Stykke Vej.

spölur (spalar, spelir) [sbö:løǫ, sba:laǫ, sbɛ:lIǫ] m. **1.** *(rimill)* Tremme, Sprinkel, Lægte i et Sprinkelværk. — **2. a.** *(spotti)* et kort Stykke af n-t, spec. et kort Stykke Vej: *hálfrar klukkustundar s.,* halv Times Vej. — **b.** *(partur af skinni eða lítið skinn, „skinnspölur")* Stykke Skind el. lille Skind (Hf.). — °**3.** Dekameter (Ísaf. '12, 10).

spöndur [sbön·døǫ] pl. af **spanda.**

spöng (spangar, pl. **spengur** el. **spangir)** [sböyŋ·k, sbauŋ·gaǫ, sbeiŋ·gøǫ, sbauŋ·ɟIǫ] f. **1.** Spang; Plade, Klinke, der holder n-t sammen: *járns., gulls.* — **2.** Isflage, som danner en Bro over en Elv el. ligger mellem to Vaager: *mjó s. var yfir ána.*

spönn (spannar, spannir) [sbön·, sban:aǫ] f. Spand: (Ordspr.) *skamtaðu stráknum s., hann skamtar sjer aðra sjálfur* (SchMál.), giv en Skalk en Spand, han tager en Alen. (Talem.) *það þarf ekki að gefa mjer*

hálfa s. til þess, jeg er villig til det uden Vederlag: *það þarf ekki að gefa mjer hálfa s. til þess að fara til hans og skamma hann*; — *eiga ekki hálfa s. til e-s*, være lige paa Nippet at göre n-t (jfr. GFrTís. 196); *hann nennir ekki s. úr* (el. *frá*) *rassi*, han gider ikke röre sig af Stedet, han er luddoven; *hann stendur ekki s. úr rassi*, han er lille bitte.

spönuðum [sbö:nøðøm] 1. p. pl. imp. ind. og conj. af **spana.**

spör (-s, -var) [sbö:r, sbör·vaϱ] m. (zool.) Spurv (passer).

spörð [sbör·ð] pl. af **sparð.**

spörðungur (-s, -ar) [sbör·ðuŋgøϱ] m. Forel, fastgjort ved Halen til en anden (Mýv.).

spör fugl [sböϱ·fʏgλ] m. (zool.) Spurv, Spurvefugl (passer). **-fuglategund** [-fʏglatɛ:qønt] f. Spurveart. **-haukur** [sbö:ϱ(h)öy:gøϱ, -(h)öy:k-] m. (zool.) Spurvehøg (astur nisus).

spörkuðum [sböϱ·gøðøm] 1. p. pl. imp. ind. og conj. af **sparka.**

†spörnun (-ar) [sbör·dnøn] f. Sparen, Sparsommelighed: (Ordspr.) *spilla má með spörnuninni* (GJ.), Sparsommelighed kan blive fordærvelig.

spöruðum [sbö:røðøm] 1. p. pl. imp. ind. og conj. af **spara.**

spörnunargripur [sbör·dnønargrı:bøϱ, -grı:pøϱ] m. Ting, som kun sparsomt maa bruges.

spörun (-ar) [sbö:røn] f. = *sparnaður*, Sparen, Besparelse.

†stá [sdau:] vi. = *standa* (kun i inf., 1. p. sg. præs. ind. *stá* (Hallgr. I. 138), 3. p. sg. præs. ind. *stár* og 3. p. pl. *stá* (Hallgr. I. 62)).

stabbagarður [sdab:agar·ðøϱ] m. Høgærde.

stabbaralegur [sdab:aralɛ:qøϱ] a. tyk i Forhold til sin Höjde (om Personer), fed, velnæret (Vf.); jfr. *stubbaralegur.*

stabbi (-a, -ar) [sdab:ı] m. †**1.** *(trjástofn)* Stamme, Træstamme. — **2.** Høhæs i en Høgaard, is. hvoraf man allerede har brugt en Del; ogs. om en Hødynge, som bliver til Rest i en Lade (Sl.).

stábótalega [sdau:boᵘdalɛ:qa, -boᵘta-] adv. overmodigt, brovtende: *tala s.*

staða (stöðu, stöður) [sda:ða, sdö:ðøϱ] f. **1. a.** *(það að standa)* Staaen. — **b.** i pl. *stöður*, Stillestaaen: *hafa miklar stöður*, maatte staa længe og ofte, uden at kunne sætte sig ned; *Komi það* (ɔ: *öngvit) af straungu erfiði, langri ræðu, stöðum . . . skal sem fyrst koma sjuklingnum í frí lopt* (LFR. XV. 94). — **2. a.** Sted, hvor n-t staar el. er stillet paa, Station, Plads; jfr. *veiðistaða*; *taka sjer stöðu e-s staðar*, stille sig et Steds, stille sig paa Post et Steds; *þar var alt í sinni stöðu*, der var alt paa sin Plads; *s. hússins*, Husets Plads, Stilling. — **b.** spec. om Vinden: Vindretning: *s. vindar*; jfr. *veðurstaða.* — **c.** *(dvalarstaður)* Opholdssted. — **d.** is. i pl. (jfr. *stöð, veiðistöð*) Station, Sted, hvor man lægger sig paa Lur paa Jagt: *fara í stöður til að veiða seli.* — **3.** Stand, Stilling: *komast í stöðu*, faa en Stilling, et Embede: *góð s.*; — *maður í hárri stöðu*, en höjtstaaende Person. — **4.** Stilling, Forhold: *Grágrýti . . . hefir alt aðra stöðu til hinna eldri og yngri jarðmyndana* (ÞThLýs. II. 270). — **5.** Situation: *á þann máta kemur maður í margar skrítnar stöður* (TSæm. 107); *s. sjóúrs*, et Søurs Stand.

†staðafiskur [sda:ðafıs·gøϱ] m. Stadefisk (Afgift for Stolestade) (LFR. XII. 85).

staðaldur (-urs) [sda:ðaldøϱ] n. Vedvaren, Vedholdenhed; nu kun i Forb.: *að staðaldri* (el. *til staðaldurs*), vedholdende, stadigt, uafbrudt, til Stadighed: *ekki að neinu staðaldri frammi við* (ÞGjD. 36).

staða lýsing [sda:ðali:siŋk] f. Topografi. **-mál** [-mau:l] npl. Stridighederne mellem Gejstlighed og Lægmænd i Slutn. af det 13. Aarh., afgjort ved Forlig i 1296. **†-menn** [-men·] mpl. Lægmænd, der har Kirker el. deres Ejendomme i deres Besiddelse.

staðar ákvörðun [sda:ðarau:kvörðøn] f. Stedsbestemmelse. **-atviksorð** [-a:dvıχsorð, -a:t-] n. (gramm.) Stedsbiord. **-belti** [-bɛλ·dı] n. Stedbælte. **-eign** [-eig·n] f. Ejendom tilhørende en *staður* III. **-fall** [-ϱ-fad·λ] n. (gramm.) Lokativ. **-fáni** [-fau:nı] m. Lokalflag. **-fólk** [-foᵘλ·k, -foᵘl·k] n. **1.** *(bæjarbúar)* Byfolk, en Bys Indbyggere. — **2.** *(íbúar á stað)* Folkene paa et Høvdingesæde, Bispesæde el. större Præstegaard el. Kloster. **-forráð** [-for:auð] npl. Administration af en Præstegaard, Bispesæde el. lign. (jfr. *staður* III.). **-grautur** [-r-gröy:døϱ, -gröy:tøϱ] m. Grød, som gives paa en Bispegaard el. lign. (jfr. *staður* III.): (Ordspr.) *ekki er ár í illum staðargraut* (GJ.), naar Bispens Grød er daarlig, maa Tiderne være strænge. **-haldari (-a, -ar)** [-ϱ-(h)al·darı] m. Administrator af eet el. flere Kirke- el. Klostergodser. **-hreyfing** [-a-hϱɛi:viŋk] f. stedlig Bevægelse. **-hús** [-ϱ-(h)u:s] npl. Bygningerne paa en *staður* III. 1. **-hæð** [-(h)ai:ð] f. lokal Höjde. **-jörð** [-r-jör·ð] f. Gaard, som horer ind under en Kirke el. et Bispesæde. **-legur** [-lɛ·qøϱ] a. **1.** storstadsagtig: *Reykjavík er orðin staðarleg.* — **2.** herregaardsmæssig: *heim að líta var staðarlegt og húsaþyrping mikil* (JTrSk. I. 53). **-lýður** [-li:ðøϱ] m. Stedets (Byens) Befolkning. **-lína** [-li:na] f. Stedlinje. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. **1.** *(bæjarbúi)* Indbygger i en By. — **2.** Hjemmemand paa et Bispesæde el. en Præstegaard: *staðarmenn í Skálholti.* **-piltur** [-ϱ-pıλ·døϱ] m. Tjænestekarl paa en Præstegaard el. et Bispesæde. **-prestur** [-pres·døϱ] m. Sognepræst; *(á biskupssetri)* Dompræst paa et Bispesæde. **-setning** [-sɛhdniŋk] f. Stiftelse af et Kloster el. lign.: *s. í Viðey.* **-skrá** [-sgrau:] f. Gavebog for en Kirke. **-tákn** [-tauhkn] n. Lokaltegn (ÁBjSál. § 132). **-vald** [-r-val·t] n. stedlige Autoriteter (Alþ. '11, B. II. 2136).

stað átta (-u, -ur) [sda:ðauhda] f. *(fyrirbrigði)* Fænomen; *(ástand)* Tilstand, Beskaffenhed. **-binda** [sdað·bında] vt. stedbinde: *s. e-ð við e-n*; — pp. *staðbundinn*, stedbunden, bunden til et bestemt Sted. **-breyting** [-brei·diŋk, -brei·tiŋk] f. Forandring af Sted. **-búinn** [-bu·ın] a. ganske, aldeles færdig.

staddur (stödd, statt) [sdad:øϱ, sdöt·, sdaht] a. (egl. pp. af *steðja*): **1. a.** nærværende: *vera s. e-s staðar*, være til Stede et Sted; *hann var s. við athöfnina*, han overværede Ceremonien. — **b.** midlertidigt opholdende sig et Steds: *jeg er s. hjer, á ekki hjer heima*; — *s.* (fork. *st.*) *í Rvík*, p. t. Rvk. — **2.** stedt, stillet, i en el. anden Stilling: *hvar ertu s.* (hvordan er du stillet), *ef hann svíkur þig?* — *vera illa s.*, være ilde stedt; *vera lítt s.*, være daarlig stillet, være i en vanskelig Stilling. — **3.** n. dat. *stöddu* i Forb.: *að svo stöddu*, foreløbig; som Sagerne nu staar: *vil eg ekki, að við að svo stöddu reynum þrælana* (Od. 348); *að svo stöddu get jeg ekki neitt sagt um það*, som Sagerne staar, kan jeg endnu ikke udtale mig om det. — **4. a.** fastbestemt: *efninu þó haldið innan staddra endimarka* (Alþ. '11, B. II. 894). — **b.** i Udtr.: *statt og stöðugt*, ¹) bestemt, aldeles sikkert: *lofa e-u statt og stöðugt; trúa e-u statt og stöðugt*; ²) bestandig: *meðan fólkinu í landinu fækkaði statt og stöðugt* (JSVb. 7).

stað fastlegur [sdað·fasdlɛ·qøϱ] a. **1.** som ser ud til el. vidner om Standhaftighed el. Bestemthed; fast, bestemt. — **2.** adv. *-lega.* **a.** standhaftigt: *halda staðfastlega sáttmálann.* — **b.** fast, bestemt: *lofa e-u staðfastlega.* **-fastur** [-fasdøϱ] a. stadig, standhaftig. 1. **-festa** [-fɛsda] f. **1.** *(dvöl að staðaldri)* fast Ophold: *taka staðfestu e-s staðar*; — *leita sjer staðfestu*, søge et varigt Opholdssted. — **2.** *(föst staða)* fast Stilling. — **3. a.** *(gifting)* Ægteskab. — **b.** n-t at gifte sig paa: *faðirinn var vandur að ráðahag fyrir dóttur sinnar hönd, og þótti lítil s. þó maðurinn væri „settur“ sýslumaður* (JThMk. XXV). — **4.** Stadighed, Standhaftighed: *s. í mótlæti*; — *(einbeitni)* Bestemthed. 2. **-festa** [-fɛsda] vt. **I.** †**1.** *(útvega fastan samastað)* give el. skaffe et fast Ophold el. Opholdssted. — **2.** styrke, befæste: *s. ríki e-s*; — *s. ráð sitt*, gifte sig og sætte Bo. — **3. a.** stadfæste: *konungur staðfestir lög frá alþingi.* — **b.** *staðfest eftirrit*, verificeret, vidimeret Afskrift. — **c.** godkende, ratificere: *s. samning.* — **d.** *s. með eiði*, edelig stadfæste, bekræfte med Ed. — **4.** *s. með sjer*, fastbeslutte med sig. — **5.** *(ferma)* konfirmere (Börn). — **II.** refl. *staðfestast*: **1.** tage fast Ophold: *ætli þú staðfestist ekki hjer í sveitinni?* — **2.** fæstnes, rodfæstes: *völd hans staðfestust þar í sveitinni.* — **3.** blive bestemt el. besluttet: *þá staðfestust þessi ráð.* **-festi** [-fɛsdı] f. indec. Standhaftighed. **-festing** [-fɛsdiŋk] f. **1.** Stadfæstelse: *s. laga*; — Bekræftelse: *s. með eiði*, Afhjemling, Bekræftelse med Ed; — Verifikation: *s. vottorðs.* — **2.** *(ferming)* Konfirmation. **-festingarleysi (-is)** [-fɛsdiŋgarlɛi:sı] n. Mangel paa Approbation el. Bekræftelse.

staðfestu bragur [sdað·fɛsdobra:qøϱ] m. Udtryk af Bestemthed (GFr. Sex 118). **-laus** [-löy:s] a. manglende *staðfesta* 1.—4. **-leysi** [-lɛi:sı] n. Ustadighed. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. standhaftig, alvorlig, paalidelig Mand. °**-öl** [-ö:l] n.: *drekka s.*, drikke Lidkøb (Js]s.).

stað fugl [sdað·fʏgλ] m. Standfugl. **-fullur** [-fʏdløϱ] a. propfuld: *sagt er að valeygður fálki, ekki nema s. eftir skilji hjartað af hræi hverju* (JM. Písl. 178); — fuld til Randen: *Grýlu strympan stærsta | staðfull rétt með bjór og vín* (ÓDavÞul. 142). **-ganga** [-gauŋga] f. Repræsentation. **-gengill (-ils, -lar)** [-ɟeiŋɟıdλ, -ɟeinlaϱ] m. Stedfortræder, Repræsentant. **-gildi** [-ɟıldı] n. stedlig Gyldighed: *s. samþykktarinnar*, Vedtægtens Rækkevidde i lokal Henseende. **-góður** [-goᵘ·ðøϱ] a. **1.** stærk, solid: *staðgóð þekking.* — **2.** med god Spændkraft, elastisk: *s. brandur*; — *Þar lá hinn staðgóði bogi og örvamælirinn* (Od. 451); *(þjótur) s. og þó beygjanlegur . . . hrökkur aptur af stælingu sjálfs síns, þegar honum er slegið á netið* (JSFb. 14). **-gæði** [-ɟai·ðı] n(pl.) — **1.** Fasthed, Soliditet: *s. matar, þekkingar.* — **2.** Elasticitet: *s. sverðs.* **-göngumaður** [-göyŋgoma:ðøϱ] m. Stedfortræder, Repræsentant. **†-haldur (-urs)** [sda:þ(h)aldøϱ] n. = **staðaldur.** **-harður** [-(h)arðøϱ] a. elastisk: *s. bogi.* **-háttur** [-(h)auhdøϱ] m., mest i pl., *staðhættir*, lokale Forhold: *um íslenzka náttúru og staðhætti* (Eimr. VII. 158). **†-heldi (-is)** [-(h)eldı] n. = **staðaldur.** **-hæfa** [-(h)ai·va] vt. †**1.** *(hæfa)* ramme n-t. — **2.** fastholde n-t som sikkert, paastaa (is. uden Beviser): *s. e-ð*; *s., að eitthvað sje rjett eða rangt*; *s. e-ð án allra sannana.* **-hæfing** [-(h)ai·viŋk] f. Paastand. **-hæfur** [-(h)ai·voϱ] a. faktisk, virkelig. **-hættir** [-(h)aihdıϱ] pl. af **staðháttur.** **-höfn** [-(h)öbn] f. **1.** Faktum, Kendsgærning: *í réttinum situr ins sterkara stjórn | sem s.* (StStAndv. III. 136); *Allar staðhafnir reynslunnar eru opinberanir* (Eimr. IX. 180). — **2.** *(staðhæfing)* Paastand: *meginstaðhafnir vísindanna* (Eimr. IX. 182). **†-högg** [-(h)ök] n. (egl. Hug, der træffer det Sted, man slaar til), fuldkommen Vished: *hafa s. á e-u*, vide n-t med fuldkommen Sikkerhed.

†staði (-a, -ar) [sda:ðı] m. Stak.

staðinn [sda:ðın] pp. af **standa.**

° **stað jastaður** [sdað·jasdaðøϱ] a. undergæret: *staðjastað öl* (Stj. '99, A. 176). **-jöstun** [-jösdøn] f. Undergæring. **-kyrð** [-ʞırð] f. Ubevægelighed. **-laus** [-löys] a. **1. a.** utopisk, kimærisk: *hann hafði hina mestu skömm á öllum draumórum og staðlausum hugmyndum* (2. Ið. III. 282). — **b.** ubegrundet, grundløs, greben ud af Luften, meningsløs, absurd: *s. aðfinsla*; — *s. hremmiyrði* (Eimr. IV. 83). — **2. a.** ustadig: *svo staðlaust er það, sem að mest er treyst á* (StgrTh.). — **b.** flygtig: *og stundleg þau verða og stutt þessi jól | og staðlaus, því við erum gleymin* (StStAndv. I. 255). — **3.** *(máttlítill)* svag, kraftløs; *(ístöðulítill)* svag, holdningsløs; *(huglaus)* frygtsom, klejnmodig; *(óþolinmóður)* utaalmodig. — **4.** *(sveigjulaus)* uden Elasticitet. **†-lausa (-u)** [-löy·sa] f. = **staðleysa.** **-lauslegur** [-löyslɛ·qøϱ] a. ustadig, letsindig. **-legur** [-lɛqøϱ] a. **1.** stedlig, lokal: *staðleg návist.* — **2.** besindig: *hennar blíða og kærleg lund, stjórn og staðlegt æði* (ÓDavVik. 308). **-leikur** [-lɛigoϱ, -lɛik-] m. Stadighed, Bestandighed, Fasthed. **-leysa (-u)** [-lɛisa] f. **1.** Utopi, Kimære: *þetta eru draumórar og staðleysur.* — **2.** Urigtighed, Absurditet, ubegrundet Udsagn el. Mening: *Þetta er s.*, dette er urigtigt (Alþ. '11, B. 258). **-leysi (-is)** [-lɛisı] n. **1.** *(óstöðugleiki)* Ustadighed, Flygtighed. — **2.** *(máttleysi)* Svaghed, Kraftløshed; *(istöðuleysi)* Holdningsløshed; *(hugleysi)* Frygtsomhed, Klejnmodighed; *(óþolinmæði)* Utaalmodighed. — **3.** *(skortur á sveigju)*

Mangel paa Spænstighed el. Elasticitet. **-leysingi** [-lɛi·siŋgɪ] m. Person, som er *staðlaus* (s. d. O.), spec. Mand uden Midtpunkt (Eimr. IV. 206). °**-leysuvingull** [-lɛisøviŋ·gødλ] m. Utopist (JsJs.). **-lyndi** [-lɪndɪ] n. Karakterfasthed. **-lyndur** [-lɪndoǫ] a. karakterfast; trofast: *En svá var Hákon stúdent staðlyndr at eigi vildi hann sleppa af Sigríði* (EspS. 139). **-lítill** [-li·dɪdλ, -li·tɪdλ] a. **1.** uden fast Rod i Virkeligheden, som kun støtter sig lidt til de faktiske Forhold: *Staðlitlar sögur verða aldrei óvinsælar að marki* (Eimr. XV. 101). — **2.** som der ingen Styrke er i, usolid: *s. matur.* — **3.** ustadig, svag: *hann gat ekki skilið æskuna, né kröfur æskumanna til lífsins; fannst þær ... allt dáðlausari og staðminni en fyrrum var* (ÞGjUf. 16). — **4.** *(kvíðinn)* ængstelig, frygtsom; *(óþolinmóður)* utaalmodig. **-miða** [-mɪ·ða] vt. stedfæste.

staðna (a) [sdað·na] vi. **1. a.** standse, gaa i Staa; — samle sig og blive stillestaaende: *staðnað vatn* (Klp. III. 22). — **b.** overf. om Mennesker: stagnere. — **c.** tage af: *veðrið staðnaði*, Stormen begyndte at lægge sig. — **2.** *(fara hægara)* gaa sagtere, sagtne sin Gang. — **3.** stivne, størkne: *Hann hætti að ranghvolfa augunum og þau stoðnuðu eins og í freðinni ýsu* (Eimr. II. 67); *háræðar, sem ef til vill hafa verið með hálf stöðnuðu blóði* (HermJDulr. 164). — **4.** *staðnað smjör*, usaltet Smör, som er begyndt at blive surt.

stað|nám [sdað·nau·m] n. Standsning. **-námsstöð** [-naumsdö:ð] f. Station.

°**staðning (-ar, -ar)** [sdað·niŋk] f. Dogme: *staðningar kirkjunnar;* — *hin myrka, hinzta s. heimsins* (Eimr. XXVII. 155).

stað nœmast (di) [sdað·nai·mast] vrefl. **1.** *(stöðvast)* standse; *(setjast að)* tage fast Ophold. — **2. a.** *(dvelja)* opholde sig. — **b.** overf. blive ved; holde fast: *vér viljum í bæninni ok orðsins þjónustu s.* (OGNT. PostGj. 6, 4); *enn þú staðnæmst í því, sem þú hefir lært* (ibid. 2. Tim. 3, 14). **-orka** [sda:ðoǫga] f. potential Energi (ÁBjSál. § 35). **-ráða** [sdað·rau·ða] vt.: *s. e-ð*, beslutte n-t for fuldt og fast, bestemme sig til n-t; — pp. *staðráðinn: s. í e-u*, fastbesluttet paa n-t. **-reyna** [-rɛi·na] vt. faa fuld Sikkerhed for n-t (ved Erfaring); — pp. *staðreyndur*, faktisk, erfaringsmæssig; — n. *staðreynt*, erfaringsmæssig sikkert og vist (JÁÞj. II. 136). **-reynd** [-rɛint] f. Faktum, Kendsgærning, fastslaaet Erfaring (Eimr. IV. 84). †**-remmi** [-rɛm·ɪ] f. indec. Standhaftighed. **-setja** [-sɛ·dja, -sɛ·tja] vt. placere. **-staða** [-sda·ða] f. Stagnation, Stilstand. **-stjarna** [-sdja(r)dna] f. Fiksstjærne. **-uppgefinn** [sda:ðʏhpɟɛ:vɪn] a. fuldstændig udmattet.

1. **staður (-ar, -ir)** [sda:ðøǫ] m. **I. 1. a.** Sted, Plads: *á sama stað*, paa samme Sted; *láta e-ð á vísan stað*, lægge n-t et Sted, hvor man let kan finde det el. det ikke gaar tabt; *á staðnum*, der paa Stedet, Pladsen, loco; — *(í bók)* Sted. — **b.** *(heimili)* Plads, Hjem: *drengnum var komið fyrir í ágætum stað;* — *fara til verra staðarins* (til Helvede) (jfr. Huld VI. 5). — **c.** *(vist)* Plads: *góður (vondur) s.*, en god (daarlig) Plads; *hún tollir aldrei vetrarlangt í sama staðnum.* — **2.** særl. Udtryk: *fara, leggja af* (pop. *á) stað*, tage af Sted, begive sig paa Vej; *leggja af stað í ferðalag*, begive sig paa en Rejse; *gefa staðar*, standse, spec. bede (Múl.); *hafa sig af stað*, komme af Sted; *leita staðar*, (egl. udsøge sig et Sted) gaa hen for at forrette sin Nødtørft; *nema staðar*, standse; *skifta e-u í fjóra staði*, dele n-t i fire Dele. — **3.** Udtr. med mere overf. Bet.: **a.** *standa í stað*, staa stille, ingen Fremskridt göre. — **b.** om et faktisk Forhold: *eiga sjer stað*, [1]) *(fara fram)* finde Sted, passere: *þetta átti sjer stað um kvöldið;* [2]) *(viðgangast)* passere: *að slíkt skuli geta átt sjer stað*, at saadanne Ting kan passere; [3]) *þetta á sjer einnig stað um Íslendinga*, dette er ogsaa Tilfældet med I.; *það á sjer engan stað = það er enginn fótur fyrir því*, det er ganske ugrundet; *sem ekki ætti sér fullan stað*, som ikke var helt sikkert (JÞorkÞjs. 5). — **c.** Grundlag, Bevis: *finna e-u stað*, [1]) finde n-t, der svarer til n-t andet, som kan jævnføres dermed: *Ætli það mætti ekki hér á Íslandi finna þessum orðum Grúndtvígs nokkurn stað?* (Eimr. VIII. 10); [2]) føre Bevis for n-t, faa n-t til at stemme: *og alstaðar hafa menn fundið henni* (ɔ: *framþróunarkenningunni*) *stað* (ÁBj19.öld 19); *finna orðum sínum stað*, føre Bevis for sin Tale: *Það má eg ekki heyra skynsama menn segja, þar finna þeir ekki orðum sínum stað* (Alþ. '11. B. 658); *færa e-u stað = finna e-u stað: skal eg nú færa orðum mínum betri stað* (ibid. 188); *fá stað orðum e-s*, adlyde ens Ord: *Svo mælti hann, en hún fékk stað orðum hans, og lokaði* (Od. 468). — **d.** Maal, Sted, hvor n-t træffer el. kommer til: (Ordspr.) *Gott orð hittir góðan stað* (Eimr. X. 140); *formæling illan finnur stað* (har daarlige Følger), | *fást mega dæmin upp á það* (HallgrPass. 28, 9); *það kemur í sama* (el. *einn) stað niður*, det kommer ud paa eet; *gjaldið rennur í póstsjóð en ekki landssjóð, þótt hvorttveggja komi í einn stað niður* (Alþ. '11, B. II. 1854). — **4. a.** adverbielle Udtryk: *í stað, þegar í stað*, straks, paa Stedet; *fyrst í stað*, i Förstningen; *í annan stað*, paa den anden Side, for det andet; *í stað e-s, í staðinn fyrir e-n (e-ð)*, i ens Sted, i Stedet for en (n-t); *fá, gera e-ð í staðinn*, faa, göre n-t til Gengæld; *taka sjer í sonar (dóttur) stað*, adoptere som Sön (Datter); *í marga staði*, i mange Henseender; *í alla staði*, i alle Henseender, i enhver Henseende. — **b.** Genitiv som sidste Sammensætningsled i Adverbier: *alstaðar*, overalt; *einhver(s)staðar*, et Steds; *margstaðar*, mange Steder; *nokkurs staðar*, noget Steds; *ekkineins staðar*, intet Steds; *sumstaðar*, enkelte Steder, se de enkelte Ord og *allur, einhver* osv. — **II. †1.** Standsning, Tøven: *e-m verður s. á e-u (um e-ð).* — **2.** Spænstighed, Elasticitet (spec. i en Klinge): *s. í stáli, s. í bandi, í bogri.* — **3.** Styrke (om Tøj), Soliditet: *s. í dúk, s. í mat;* *það er s. í e-u*, der er Forslag i n-t.; *staðurinn* (det solide Element) *í nefndinni en hann.* — †**4.** *(hugprýði)* Mod, Kraft, *(staðlyndi)* Karakterfasthed, Aandsstyrke. — **5.** Mærke, Spor af n-t: *e-s sjer stað (e-s staðar, e-s stað nátt)*, man kan mærke Virkninger (el. de heldige Virkninger) af n-t: *Það væri nær fyrir þig að gera landinu til góða, þess sæi þó dálítinn stað* (Eimr. VII. 187—88). — **III. 1.** Herresæde, stor Gaard, spec. Bispesæde, Kloster el. Præstesæde: (Sæde for en Høvedsmand) *staðurinn á Bessastöðum*; (Bispesæder) *staðurinn í Skálholti, á Hólum;* (Klostre) *staðurinn í Viðey, að Helgafelli;* ogs. alm. Stednavn, spec. Navn el. i Navne paa Præstegaarde: *halda stað*, være Præst et Steds: *þann stað hélt hann*, der var han Præst (JÁÞj. I. 587). — †**2.** *(borg)* By, Stad: *Ein kvinna í Lisbons stoorum stað* (GrKv. 243).

2. **staður (stöð, statt)** [sda:ðøǫ, sdö:ð, sdaht] a. **1.** (om Heste) stædig: *s. hestur;* — (overf. om Mennesker) som ikke er til at rokke af Stedet: *Því hvað gerir vesæll vonlaus maður?* | *Hann verður á hundaþúfunni s.* (VG. i Eimr. I. 52). — **2.** konservativ, stivnakket: *landar okkar eru ekki staðari en aðrir, að þeir hafa komizt uppá að taka þessu* (JSBr. 615).

stað viðrasamt [sdað·vɪðrasaμ·t, -sam·t] an. hvor der er stadigt Vejr: *þar er s.* **-viðri (-is**, pl. ds.) [-vɪðrɪ] n. stadigt Vejr, spec. langvarigt stille Vejr. °**-vindabelti** [-vɪndabɛλ·dɪ] n. Passatvindenes Omraade. **-vindur** [-vɪndøǫ] m. Passatvind. **-vænn** [-vaidn] a. som ser ud til at blive vedvarende, varig. **-þreyta** [sdaþ·rɛi·da, -þ·rɛi·ta] vt. göre dødtræt: *s. hest;* — pp. *-þreyttur*, dødtræt: *fólkið sat dottandi, staðþreytt og stilt* (StStAndv.III.44).

stafa (a) [sda:va] vt. og vi. **I. 1.** indvæve med Striber: *s. geislum*, kaste Lysstriber; — impers.: *sjóinn stafar*, der er Lysstriber hen ad Søen; *stafar undir sól* (LFR. III. 190); *sólin stafar niður*, Solen trækker Vand; *Og er fögur aftanstjarna* | *ofan stafar frið og trú* (MJ. III. 167); *rigningarskúrir stafa* (staar som Striber) *niður úr skýjaflókum* (ÞThLýs. II. 336). — **2.** *s. af* el. *frá*, stamme fra, skrive sig fra, hidröre fra: *veikindi s. oft af sóðaskap.* — **3.** pp. *stafaður*, stribet: *stöfuð segl.* — **II. 1. a.** vi. bogstavere; stave: *barnið er farið að s.;* — *s. að orði*, stave et Ord; overf. *jeg gat ekki stafað að því við hann*, jeg kunde ikke bringe det paa Bane overfor ham. — **b.** vt.: *s. Drottins stóru bók* (MJ. V. 78); *s. sig fram úr e-u*, hakke sig igennem n-t. — **2.** *s. e-m eið*, diktere, oplæse Eden for en: *þennan eið, sem þeir skrifa inn í lögbækur sínar, segir hann að umboðsmenn konungs hafi „auðvitað“ stafað þeim* (BMO. i Skírn. '10, 226). — †**3.** *s. fyrir*, foreskrive, bestemme.

stafa brauð [sda:vabröy:ð] n. Bogstavkager. **-búr** [-bu:r] n. (no. Stabbur) Stolpebur. **-eik** [-ɛi:k] f. Egetræ, udsavet i Staver, Stavtræ (GKon. i Lögb. '/₁₁ '14). **-gáta** [-gau:da, -gau:ta] f. Logogrif. **-gerð** [-ɟɛr·ð] f. Skrifttegnenes, Bogstavernes Form og Udseende: *falleg, ljót s.* **-hljóð** [-hλɪoᵘ:ð] n. Sproglyd. **-lygn** [-lɪg·v] a. blikstille med Lysstriber (HuldaÆsk. 54). **-logn** [-log·v] n. Blikstille med Lysstriber paa Vandfladen. **-myndir** [-mɪn·dɪǫ] fpl. Bogstavernes Former. **-mjólk** [-mjoᵘλ·k, -mjoᵘl·k] f. Nudelmælk.

Stafangur (-urs) [sda:vauŋgoǫ] m. npr. Stavanger (baade om Byen selv og om Stavangerfjorden).

stafa röð [sda:varö:ð] f. Bogstavfølge: *eftir s.*, i alfabetisk Orden. **-setning** [-sɛhdniŋk] f. = *stafsetning*, Stavemaade, Retskrivning. **-skifti** [-sɟɪf·dɪ] npl. = **stafavíxl** 1. **-stór** [-sdoᵘ:r] a. som har store Bogstaver: *skriftin mín er s.* **-víxl** [-viχ·sλ] npl. **1. a.** *(skifti, víxl á stöfum)* Omstilling el. Forveksling af Bogstaver. — **b.** (gramm.) Metatesis. — **2.** *(öfugletur)* Anagram.

staf bera (-u, -ur) [sdav·bɛ·ra, sdab:ɛ·ra] f. Stavbærerske. °**-breyting** [sdav·brɛi·diŋk, -brɛi·t-] f. = **stafavíxl** 2. °**-breytingamaður** [-brɛidiŋgama:ðøǫ, -brɛit-] m. Anagrammatist (Sch.). **-broddur** [-brod·øǫ] m. Jærnspids paa en Stok. **-dráttur** [-drauhdøǫ] m. Skrifttræk. **-fræði** [sdaf·rai·ðɪ] f. indec. Retskrivningslære, Ortografi. **-fræðilegur** [-f·raiðɪlɛ:qøǫ] a. ortografisk. **-fræðingur (-s, -ar)** [-f·rai·ðiŋgøǫ] m. Ortograf. **-gisinn** [sdav·ɟɪ·sɪn] a. hvis Staver er gistne: *stafgisin tunna.* **-gisna** [-ɟɪsna] vi. falde i Staver. **-gólf** [-goᵘlv] n. Spænd, Mellemrummet mellem to og to Stolper i en Bygning, regnet tværs over Huset og fra Gulv til Mønning, Fag, nu i Reglen knapt 3 Alen i Længde. Længden af en Bygning maales i *s.*, f. Eks.: *baðstofan er þrjú s.* (jfr. Valtýr Guðmundsson, Privatboligen 178). **-henda** [sda:f(h)ɛnda] f. (metr.) (ældre *stuðlalag)* med enslydende Rimbogstaver i en hel Strofe. Ekspl.: *Vænt er góðan vin að fá,* | *vanda flestan bætir sá,* | *veitir bæði vörn og ráð,* | *vera þó að bíli dáð* (HSig. 198). **-hólkur** [-(h)oᵘλgøǫ, -(h)oᵘlkoǫ] m. Holk paa en Stok, is. forneden.

†**staf indi (-is)** [sda:vɪndɪ] n. Venlighed, Mildhed (BH.). †**-indislegur** [-ɪndɪslɛ:qøǫ] a. venlig, blid (BH.).

staf karl [sdaf·ka(r)dλ] m. (opr. Olding, som gaar ved Stok, nu spec.) omflakkende Tigger. †**-karlaletur** [-ka(r)dlalɛ:døǫ, -lɛ:tøǫ] n. et Slags hemmelig Skrift. **-karlsgervi** [-ka(r)lsɟɛrvɪ] n. Tiggerdragt; en Tiggers Væsen el. Miner. **-karlslegur** [-ka(r)lslɛ·qøǫ] a. tiggeragtig. **-kerling** [-ɟɛ(r)dliŋk] f. omflakkende Tiggerkærling. **-kona** [-ko·na] f. = **stafbera.**

stafla (a) [sdab·la] vt. med dat.: *s. e-u*, stable, opstable n-t.

staf laus [sdav·löys] a. uden Stok; — n. *staflaust* som adv., uden Stok; (Talem.) *e-ð gengur staflaust* (om et Rygte), n-t fortælles som sikkert. **-legur** [-lɛqøǫ] a. som kan udtrykkes ved el. hører til Bogstaver, bogstavelig, ortografisk: *engin stafleg breyting*, ingen ortografisk Ændring.

stafli (-a, -ar) [sdab·lɪ] m. Stabel, Bunke.

staf liður [sdav·lɪ·ðøǫ] m. Led af n-t, der inddeles v. Hj. af Bogstaver; Punkt; Underafdeling af en Paragraf, Litra. **-lurkur** [-lʏǫgøǫ] m. klodset Kæp. **-lægja (-ju, -jur)** [-lai·ja] f. Losholt, den Planke, som i en Bygning forener Stolperne (Stolpehovederne). **-mynd** [-mɪnt] f. Bogstavform.

stafn (-s, -ar) [sdab·v, sdab·(v)s] m. **1.** Stavn (paa et Skib, spec. Forstavn): *stafna á milli*, fra Forstavn til Bagstavn, i hele Skibets Længde; *fyrir stafni*, foran (Skibet); forude: *land er fyrir stafni*, Land i Sigte forude; *skip undið frá stafni*, Fartøj, hvor Sideplankerne er af udelt, bøjet Tommer, der drejer sig ind mod Stavnen; *stinga stafni að*, lande; *berjast um stafna*, kæmpe Stavn mod Stavn; °*stafnagammur, -jór* osv., Skib. — **2.** i Alm. Enden af n-t, spec. **a.** *s. á firði*, Landet inderst i en Fjord (Af.).

– **b.** *(gafl)* Gavl. — **c.** *(á heyi)* Enden af en Hostak: *hann seildist með hendurnar upp á stafnana og taldi torfubóndin í hálfum hljóðum* (GFrTs. 32). — **d.** *innan stafna,* fra Ende til anden: *stærsta húsið hefur verið 50 álna langt innanstafna* (SBrGr. 40). — **3.** overf. i Talem.: *hafa e-ð fyrir stafni,* ¹) have n-t for, være sysselsat med n-t: *hafa mikið fyrir stafni,* have store Ting for; ²) have n-t til Hensigt: *og taldi eg mér trú um, að hann mundi hafa ætlað að reyna mig aðeins, en ekki haft annað fyrir stafni sínum* (GFrÓl. 35); *e-ð fer vel (illa) að stofnum,* n-t begynder godt (daarligt); *þá er vtrit vel farið að stofnum* (LFR. VIII. 152); *Eg vona að segja yður hvernig fer að stofnum, þegar þar kemur* (JSBr. 269); (Talem.) *e-ð stendur í stafni,* n-t kommer ikke videre; *Þér getið látið mig vita, þegar stendur í stafni hjá yður* (naar De er kørt fast), *ef eg skyldi eiga tuggu* (GFrSex 118); *mjer stendur það ekki um s.,* det er vanskeligt for mig (Hf.); jfr.: *nú vill ekki standa um s.,* | *stöðugan vin að fanga* (StÓl. I. 71); *vera fyrir stafni,* være i Udsigt: *þar sem engin vís atvinna var fyrir stafni* (GFrSex 77).

stafnafn [sdav·nabv] n. Bogstavbetegneise.

stafna hetta [sdab·nahɛhda] f. = **lambhúshetta. -hvass** [-χwas·, -kvas·] a. tilspidset: *tunglið bæði bert og stafnahvast* (Skírn. '19, 32).

stafn akkeri [sdab·nahŋ·rı] n. Pligtanker. **-bjúgur** [-n-bju·(ɣ)øϱ] a. krumstavnet. **-blár** [-blau·r] a. med mørk Stavn: *skamt frá hinu stafnbláa skipi* (Od. 262). **-boginn** [-boi·jın] a. = **stafnbjúgur. -búi** [-bu·ı] m. Stavnbo, Kriger el. Somand, der har sin Plads i Forstavnen: *fóru stafnbúar útbyrðis, og hjeldu skipinu* (BrJÞf. 13). **-gluggi** [-glʏɠ·ı] m. Gavlvindue: *sitt hvoru megin við stafngluggann* (ThTh. 55). **-haf** [-v-(h)a·v] n., **-hald** [-(h)alt] n. Stavnens Retning, Kurs. **-hár** [-(h)au·r] a. med høj Stavn. **-hverfa** [-χwɛrva, -kvɛrva] vt. med dat. stagvende. **-hvíla** [-χwi·la, -kvi·la] f. = **stafnrekkja. †-kasta** [-kasda] v. impers.: *skipi stafnkastar,* et Skib kæntrer. **-krappi** [-krahbı] m. = **stafnlok. -leggja** [-n-lɛɠ·a] vt. med dat.: *s. skipi,* vende Stavnen imod, lægge til med Forstavnen (spec. i en Søkamp). **-ljár** [-ljau·r] m. Entrehage. **-lok** [-lo·k] n. trekantet Bræt i For- el. Agterstavnen af en Baad, Pligt (Sl.): *skipið færðist nær, svo þeir fengu kastað steini undir stafnlokið og dregið það síðan að sér* (ÞThLfr. I. 215). **-lokseyra** [-loχsei:ra] n. Armen paa *stafnlok,* hvorved dette fastnagles til Baadens Side. **-rekkja** [-rɛhɠa] f., **-rúm** [-ru·m] n. Seng, der staar ved Gavlen i et Værelse. **-seta** [-v-sɛ·da, -sɛ·ta] f. (Af.) = **stafnlok. -setja** [-sɛ·dja, -sɛ·tja] vi. give Skibet en bestemt Retning hen til et Sted (Nl.). **-stinga** [-sdiŋga] vt. med dat. lade dykke ned med Stavnen forrest: *Sje ólagið nógu stórt ... getur það „stafnstungið" bát, þó honum sje stýrt beint undan því* (Lögr. '11, 206); — impers. *ætlaði skipinu hreint að s.* (TSæm. 4); — refl. *stafnstingast,* stikke Stavnen ned i Dybet: *at því síðr skimi (skipið) né snúiz við af hnyklum og sveipum í lendíngu, eðr stafnstýngiz* (LFR. IX. 17); — overf. om Mennesker el. Dyr: falde paa Hovedet, slaa Kolbotte: *drengurinn (hesturinn) stafnstakst alveg.* **-súla** [-su·la] f. Endepæl i et Tælt. **-sveit** [-svɛi·t] f. den Del af et Skibs el. Baads Besætning, som har sin Plads i Stavnen (is. Forstavnen). **-sæng** [-saiŋk] f. = **stafnrekkja. -þil** [-þı·l] n. Gavlvæg af Tømmer.

staf prik [sdaf·prı·k] n. lille Stok, (Spadsere)stok. **-regla** [-v·-rɛgla] f. ortografisk Regel. **-reglumaður** [-rɛgloma:ðøϱ] m. = **stafsetningarmaður. -regluþáttur** [-rɛgloþauhdøϱ] m. ortografisk Afhandling. **-rjettur** [-rjɛhdøϱ] a. bogstavret; — n. *stafrjett* som adv. bogstavret: *skrifa e-ð stafrjett;* — *(beint)* i snorlig Retning. **-rof, -róf** [-ro·v, -roᵘ·v] n. Alfabet.

stafrófs kver [sdav·ro(ᵘ)fskvɛ:r] n. ABC, ABCbog. **-röð** [-rö:ð] f. alfabetisk Orden: *eftir s.,* i alfabetisk Orden. **-spjald** [-f-sbjal·t] n. Læsebræt.

stafsauki [sdaf·sоу·ɟı, -оу·ɟı] m. (Ordspr.) *steinn er stafsauki* (GJ.), Stenen (som Underlag) gör Pillen höjere.

staf sellur [sdaf·sɛl·øϱ] fpl. Palissadeceller (SStPlt.). **-sendinn** [-sɛnd·ın] a. ondskabsfuld og ilter til at angribe andre (BH.). **-setja** [-sɛ·dja, -sɛ·tja] vt. og vi. bogstavere. **-setning** [-sɛhdniŋk] f. Retskrivning, Ortografi.

stafsetningar breyting [sdaf·sɛhdniŋgarbrɛi:diŋk, -brɛi:t-] f. ortografisk Forandring. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. Ortograf. **-orðabók** [-or·ðaboᵘk] f. Retskrivningsordbog. **-regla** [-a-rɛg·la] f. Retskrivningsregel, ortografisk Regel. **-þáttur** [-ϱ-þauhdøϱ] m. ortografisk Afhandling.

stafs húnn [sdaf·s(h)udv] m. Stokkeknap. **-höfuð** [-(h)övoð] n. 1. = *stafshúnn.* — **†2.** *(súluhöfuð)* Söjlehoved. **-högg** [-(h)ök] n. Slag med en Stok. **-lengd** [-lɛiŋt] f. en Stoks Længde.

staf steinn [sdaf·sdɛidv] m. Sten som Fodstykke under en Dörstolpe, Söjlefod (JÁÞj. I. 489). **-studdur** [-sdʏd·øϱ] a. stottet paa en Stav. **-stöng** [-sdöyŋk] f. lang Stok uden Pig.

stafsúra [sdaf·su·ra] f. (ASkaft.) = **túnsúra.**

stafur (-s, -ir) [sda:vøϱ] m. **I. 1.** Pæl, Støtte, Stolpe, spec. i et Hus: *skulu stafir á útveggjum í efra eða efsta lopti eig: vera grennri en 4 × 4 þuml.* (Stj. '03, B. 139); *horns.,* Hjörnetræ; *dyras.,* Dörstolpe. — **2. a.** = *dyrastafur,* Dörstolpe: *hurð fellur að stöfum,* en Dör lukker tæt; *fara undan með stöfum,* vige langsomt; *gangast undan með stöfum,* undskylde sig ivrigt, bedyre, at man umuligt kan. — ***b.** *s. styrjar,* Mand (Epigr. i Anm. til BTh. 270). — **3.** *(tunnustafur)* Stav i et Kar, Tondestav: *falla* (el. *detta) í stafi,* falde i Staver (egl. og overf.). — **4. a.** Stok, Stav: *göngus.,* Spadserestok; *ganga við staf,* gaa med Stok; (Ordspr.) *s. er stráks keyri* (GJ.), Stokken er Slubbertens Pisk; *En sjáist ekki þesshátter greinalaus samsetning í öðrum dómum og gjörningum af Gísla samsettum ... þá er brotinn s. minn* (saa er min Stok knækket, saa har jeg tabt) (JMPísl. 156). — **b.** Kæp, Boldtræ: *hver hann hefir knött og staf, fær vel þann hann leikur við* (Málshb.), hvem der haver Bold og Kæp, finder nok en Medspiller. — **5.** *(fjöðurs.)* Fjederstav. — **6.** langt Stykke i en Bjærgside mellem to Fjældklofter *(gil)* (ASkaft.) — **II.** skrevet el. trykt Tegn, spec.: **1.** *(rúnas.)* magisk Tegn: *rista e-m staf,* udskære et magisk Tegn, som kan have Indflydelse paa en. — **†2.** Visdom, Kundskab: *fornir stafir, staðlausu stafir.* — **3.** *(bóks.)* Bogstav, jfr. *hljóðs., upphafss.* osv.; *þekkja stafina,* kende Bogstaverne; *læra að draga til stafs,* lære de förste Elementer af Skrivekunsten; (Talem.) *það stendur eins og s. á bók,* det er ganske sikkert og vist, fuldstændig paalideligt; *hann er þriggja stafa maður* (GJ.), han er en Mand paa tre Bogstaver (l. vir trium litterarum ɔ: fur), han er en Tyv; *það er ekki s. fyrir því,* der er der ikke noget skriftligt Bevis for; *(með) fullum stöfum,* ¹) fuldt ud: *skrifa nafn sitt (með) fullum stöfum;* ²) eftertrykkeligt: *kveða að honum með fullum stöfum,* besværge ham (et Spøgelse) paa en eftertrykkelig Maade (JÁÞj. I. 401); *vísar honum með fullum stöfum í helvíti,* forbander ham paa det kraftigste (JÁÞj. I. 316); *e-ð stendur (með) skýrum stöfum,* n-t staar klart og tydeligt (udtrykkeligt). — **4.** i Sms. *feiknstafir, grátstafur, kveinstafir* osv.

stafvilla [sdav·ıdla] f. Bogstavfejl.

stag (-s, stög) [sda:ɠ, sdö:ɠ] n. **I. 1.** *(reipi, band)* Reb, Baand ved Nedfiring i et Fuglebjærg: *fara á s.,* gaa ned paa skraa (Vestm.). — **2.** (naut.) Stag: *skal ljóskerið hengt upp ... undir sjerstakt s. í kvísl* (Stj. '99, A. 38); — pl. *stög,* Vanter. — **3.** *(þvottastag)* Snor, hvorpaa Töj ophænges til Törring, Töjsnor: *Þ. O. reið drukkinn á s. milli húsa* (ÞTh. Lfr. II. 18). — **4.** *(tjaldstag)* Tæltstag. — **5.** *(múlband, múll)* Mulebaand paa en Hest, Grime. — **II. 1.** Lapning, grov Syning el. Stopning: *þetta er ljóta stagið!; s. á sokkum.* — **2.** *(stagl)* Tautologi, Gentagelser.

staga (a) [sda:ɠa] vt. og vi. **I. 1.** stoppe, lappe: *s. föt, s. skóræfla;* — *s. að e-u,* lappe paa, sy paa n-t; *s. að sjóklæðum* (JÁÞj. II. 546); *s. við,* tilflikke; *s. fyrir hrút = sauma fyrir hrút,* se *sauma.* — **2.** *(þenja)* binde, stramme, udspænde: *s. streng, s. tjald.* — **3.** *s. höfuð á hesti,* forsyne en Hest med Mulebaand. — **4.** impers.: *það stagar,* der er Fisk paa hver Medekrog (Vf.). — **II.** refl. *stagast: s. á e-u,* idelig gentage n-t: *s. alt af á því sama,* altid spille paa samme Stræng. — **III.** pr. **1.** (Árn.) = *stagfeitur.* — **2.** n. *stagað* (metr.) se 1. *stíma.*

stag bæta [sdaɠ·bai·da, -bai·ta] vt. sammenlappe, lappe el. flikke overalt el. Lap paa Lap. **-feitur** [sdaχ·fɛi·døϱ, -fɛi·t-] a. smækfed. **-fokka** [-fohɠa] f. Stagfok. **-henda** [sda:χ(h)ɛnda] f. (metr.) Strofe, hvor enslydende Stavelser el. de samme Ord gentages nær ved hinanden, ogs. kaldt *klifað.* Ekspl.: *Ljónið mæta sér hann sér,* | *sex og líka jóra,* | *hver einn klyfja bert ber* | *byrðir nógu stórar* (HSig. 93). **-hverfa** [sdaχ·wɛrva, -kvɛrva] vt. med dat.: *s. skipi upp í vind,* stagvende; — refl. *-hverfast,* gaa over Stag. **-hæll** [sda:χ(h)aidλ] m. Tæltplok (til Stagene). **-yrtur** [-ɠ-ıϱdøϱ] a. se **tilkveðinn. -kálfur** [sdaχ·kaulvøϱ] m. syg Kalv, hvori der if. Folketroen var en indvendig Stræng, der snærpede For- og Bagkroppen sammen: *Hrópin ykkar líkjast röddunum í stagkálfunum ykkar; þeir finna til, greyin, þegar þeir baula* (JTrL. 394). **-kló** [-kloᵘ·] f. = 1. **kló** 5.

1. **stagl (-s)** [sdag·λ] n. og m. Stejle; *festa í s.,* stejle.

2. **stagl (-s)** [sdag·λ] n. **1.** *(stag, það að stagbæta)* Lapning. — **2. a.** *(endurtekningar)* Gentagelser, Tautologi. — **b.** *(klaufalegur lestur byrjenda)* Begynderes förste, klodsede Forsog paa Læsning, Hakken.

stagla (a) [sdag·la] v. **I. 1.** vt. lappe: *s. sokka,* stoppe Strömper; *s. saman gat* (ogs. vi. *s. í gat),* rimpe. — **2.** vi. **a.** *(staglast á e-u)* idelig gentage n-t; *s. um e-ð,* ¹) = *staglast á e-u;* ²) blive ved at trygle om n-t. — **b.** *(stauta)* læse lidt, begynde at lære at læse: *hann er farinn að s.* — **II.** refl. *staglast: s. á e-u,* idelig gentage n-t, snakke uafladeligt om samme Ting.

staglari (-a, -ar) [sdag·ları] m. en, som stadig gentager det samme.

staglfesta [sdag·λfɛsda] vt. stejle, lægge paa Stejle.

stagl samur [sdag·λsamøϱ] a. idelig gentagende, tautologisk: *staglsöm frásaga.* **-semi** [-sɛmı] f. indec. stadig Gentagelse af det samme.

stag nál [sdaɠ·nau·l] f. Stoppenaal. **-orð** [sda:ɠorð] n. (metr.) Ord, der slutter en Linje og gentages i Begyndelsen af næste Linje (HSig. 16). **-segl** [sdaχ·sɛgλ] n. Stagsejl. **°-sparri** [-sbar·ı] m. Salingshorn.

stagur (-s, -ir) [sda:ɠøϱ] m. **1.** og **2.** = *stag* 1. og 2. — **3.** *(aragrúi)* Vrimmel: *s. af skipum, lóðas.* (Dýrf.).

1. **staka (stöku, stökur)** [sda:ga, sda:ka, sdö:gø(ϱ), sdö:kø(ϱ)] f. **1.** Epigram, Vise, Strofe; *kasta fram stöku,* improvisere. — **2.** Hud af et Dyr, Pels, Skind: *hreindýrsstaka breidd undir stól verzlunarstjórans* (JTrL. 80).

2. **staka (a)** [sda:ga, sda:ka] vt. med dat. og vi. **1.** stage, stode til Side: *s. e-m, s. við e-m,* stode til en; *hann þreif ár og stakaði út úr hvalnum, svo þeim hlektist ekkert á* (ÓDavÞj. 176). — **2.** *(hnjóta, hrasa)* snuble.

†stakastormur [sda:gasdor·møϱ, sda:ka-] m. stærk Storm.

stak fjaðraður [sda:kfjaðraðøϱ] a. (bot.) uligefinnet (impari-pinnatus). **-grýti (-is)** [sda:gri·dı, -gri·tı] n. coll. (Af., Sch.) = **staksteinar.**

staki (-a) [sda:ɟı, sda:ɟı] m. et enkelt Tilfælde el. Handling, is. i Udtr.: *það er ekki s. á e-u,* n-t forekommer oftere end kun den ene Gang; (Ordspr.) *ekki verður stakinn á strákaverkum* (GJ.), Slyngelstreger göres ikke enkeltvis.

stakk [sdahk] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **stinga.**

†1. stakka (stökku, stökkur) [sdahga, sdöhgø(ϱ)] f. = 1. **staka** 2.

2. **stakka (a)** [sdahga] vt. stakke, staksætte: *s. fisk.*

stakkaskifti [sdahgasɟıf·dı] npl. **1.** Bytning af Overklædning: *lofa dóttur sinni að hafa s. við hana* (JÁÞj. II. 307). — **2.** Forandring af Udseende: *taka stakkaskiftum,* undergaa en Forandring, blive anderledes, faa et andet Udseende: *Hann tók líka víst einum þremur stakkaskiftum, áður hann kæmi sér niður á aðalskoðun sína* (ÁBj19.öld 363).

stakk garður [sdahgarðøϱ] m. Tomte, hvori Høet sættes i Hæs, Høgaard. **-peysa** [sdahkpɛi·sa] f. Blusen til den kvindelige isl. Hverdags-

dragt *(peysuföt)*. **-reistur** [-q·rεisdøϱ] a. (om Skibe) kassebygget, med forholdsvis flad Bund og stejle Sider (mods. *skábyrtur)* (Rang.). †**-rúm** [-ru·*m*] n. = **stakkstæði. -steinóttur** [sdahksdεi·noᵘhdøϱ, sdaχ·-] a. (Nl.) = **staksteinóttur. -stæði** [-sdai·ðɪ]n. Fisketörringsplads (ved Stranden).

†**stakksvöllur** [sdahksvödløϱ, sdaχ·s-] m. Græsmark af en vis Störrelse, efter nogle Angivelser 14400 [illegible] Favne (FJ.) *þau* (ɔ: *skvm) urðu að stakksvallarstórum hnobbum* (And. II. 51).

stakkur (-s, -ar) [sdahgøϱ] m. **I. 1.** Kofte, Troje, navnlig vid Tröje. (Talem.) *sníða sjer stakk eftir vexti*, skære sig Klæder efter Kroppen, sætte Tæring efter Næring; *það var eins og sveitin hefði sniðið sjer stakk* (indrettet sig) *eptir veðrinu* (JHall. 252); *taka sjer mann í stakk*, vise sig som en Mand; (Ordspr.) *það eru ekki alt dánumenn, sem stutta hafa stakka* (GJ.), det er ikke alt Dannemænd, som bærer korte Kapper; *af sama er stakkur, kápa og hetta* (el. *stakkur og hempa)*, jfr. de er to Alen af eet Stykke; *vont er að geta þess* (el. *enginn veit*), *hvað undir annars stakki býr* (SchMál.), det er vanskeligt at gætte (el. ingen ved), hvad der er under en andens Tröje. — **2.** = *peysustakkur*. — **II. 1.** Klippe el. Bjærg, fladt foroven. — **2.** Stak, Dynge af n-t; *(heys.)* Høstak; *(fisks.)* Fiskestabel. — **3.** det overste, regnvaade Lag af en Høstak (BH.).

stak legur [sda:glεqoϱ, sda:k-] a. ualmindelig, overordentlig, særlig: *Ítthvað staklegt á það veit* (BoluHj. 215); adv. *-lega*, overordentlig. **-steinar** [-k-sdεi·naϱ, sdaχ·-] mpl. Stene, der rager frem hist og her: *með stórum staksteinum til og frá* (JTrHeið. I. 61). **-steindur** [-sdεindøϱ] a., **-steinóttur** [-sdεi·noᵘhdoϱ] a. knudret, besat med Stene hist og her (is. om et Vadested). **-stæður** [-sdai·ðoϱ] a. (bot.) spredt (sparsus).

stakur (stök, stakt) [sda:goϱ, sda:koϱ, sdö:k, sdaχ·t] a. **1.** enkeltstaaende: *s. klettur; (einstakur)* isoleret; (Ordspr.) *sjaldan er ein bára(n) stök* (GJ.), en Ulykke kommer sjælden alene; *stöku maður, stöku menn*, nogle faa Mænd; *stöku sinnum*, enkelte Gange, af og til. — **2.** umage, ulige (i Tal); *s. sokkur, s. vetlingur*, umage Strömpe, Vante; *standa á stöku*, være ulige (om Tal), være ueffen; *staki hrafninn*, den Ravn, der undertiden bliver tilovers, naar Ravnene om Efteraaret fordeler sig parvis paa de enkelte Gaarde (efter Sigende overfaldes denne Ravn af de andre og dræbes); overf. (være) tilovers el. overflodig. — **3.** *(frábær)* overordentlig, mageløs, enestaaende: *góðlyndið var stakt* (MJ. V. 31); *með stakri nærgætni*; — *s. reglumaður*, mønsterværdigt Ordensmenneske, is. afholdende overfor spirituose Drikke. — **4.** ejendommelig, særlig: *með lítinn þann staka, sem stöðuvötn fá,* | *er stormskúrin þýtur við bakkann* (StStAndv. I. 135). — **5.** *(nískur)* paaholdende, karrig (Hún.): *Þeir mundu varla verða svo staku, bræðurnir, að láta hann ekki hafa á eina „pöddu“* (JTrL. 34).

stákur (-s, -ar) [sdau:gøϱ, sdau:koϱ] m. Kæleord for *strákur* (s. d. O.).

stal [sda:*l*] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **stela.**

stál (-s, pl. ds.) [sdau:*l*] n. **I. 1.** Staal: *stilt s.*, elastisk, ikke sprødt Staal (Rang.); *láta sverfa til stáls*, egl. lade file (en Le) helt til det indlagte Staal, ɔ: anstrænge sig til det yderste, lade det gaa til det yderste: *Gísli kvaðst þá láta mál það til stáls sverfa* (komme til en Afgörelse) (GKonÆf. 224); *stappa í e-n stálinu*, sætte Mod i en, opmuntre en til ikke at give tabt el. give efter; *og hann hefir í hvorugt skiptið grunað, að s. væri þá þegar svo drepið úr höfuðkempum í hans flokki* (at Hovedkæmperne i hans Parti havde saa fuldstændig tabt Modet), *sem síðar gaf raun á* (Skírn. '87, 135). — †**2.** pl. **a.** Vaaben: *er stálin mættust*, da Sværdene mødtes, stødte sammen; (Talem.) *þar mætast stálin stinn*, der kommer Høg mod Høg. — ***b.** *stála fundur*, Kamp; *stála gammur, -knýir, -þundur* osv., Mand. — **II. 1. a.** n-t stejlt el. afbrudt med lodret Væg, spec. Kanten af en Høstabel i Laden, hvor man er begyndt at give af: *einn kapall úr stáli jafngildir tveimur á teig*. — **b.** *(móstál)* Törvevæg i en Grav. — **c.** Grubevæg: *stálið hrundi jafnóðum niður yfir námuna* (ÞThLýs. II. 32). — **2.** *(strengur á pilsi, brókum osfr.)* foldet el. dobbelt Overkant paa et Klædningsstykke (f. Eks. et Forklæde, Skört, Benklæder, en Skjorte osv.), Linning (Sl.) (jfr. *(hald, strengur)*. — †**3.** (metr.) indskudt Sætning i en Strofe, spec. i *dróttkvætt*. **-bátur** [sdaul·bau·døϱ, -bau·toϱ] m. Staalbaad. **-berg** [-berk] n. stejl Klippe (BH.). **-bik** [-bɪ·k] n. Staalbeg. **-birgur** [-bɪrgoϱ] a. overordentlig godt forsynet med n-t. **-biti** [-bɪ·dɪ, -bɪ·tɪ] m. Staalbjælke. **-blár** [-blau·*r*] a. staalblaa. **-bogi** [-boi·jɪ] m. Staalbue. **-bryddur** [-brɪd·øϱ] a. staalskoet: *s. stafur, s. hestur*. **-brýni** [-bri·nɪ] n. Hvæssestaal. **-brynjaður** [-brɪnjaðoϱ] a. staalpansret. **-broddur** [-brod·øϱ] m. Staalpig. **-bugur** [-bʏ·qøϱ] m. Staalböjle.

staldra (a) [sdal·dra] vi.: *s. við*, standse, vente lidt.

staldreki [sdaul·d[illegible]] m. Panserdub.

staldur (-urs) [sdal·døϱ] n. kort Ophold, Tøven. **-samur** [-sa·moϱ] a. som er tilböjelig til at standse: *varð þeim ærið staldursamt*, de gjorde flere Gange Ophold.

stál fjaðradýna [sdau[illegible]ðrad[illegible]na] f. Fjedermadras. **-fjöður** [-fjo·ðøϱ] f. Staalfjeder. **-frost** [-frost] n. meget stærk Frost. **-gadda** [-gad·a] vi. fryse haardt til; stivfryse; pp. *-gaddaður*. **-gaddur** [-gad·oϱ] m. Staalpig. **-garður** [-garðoϱ] m. haard Storm med stærk Søgang (Vf.). **-gefinn** [-ɟε·vɪn] a. godt fodret: *s. hestur*. **-gjör** [-ɟö·r] a. forfærdiget af Staal. **-gola** [-go·la] f. kold Brise (ASkaft.). **-gormur** [-gormoϱ] m. Staalspiralfjer: *voru ... dúnmjúkir stálgormar undir sætum* (JTrB. 77). **-grár** [-grau·*r*] a. staalgraa. **-grýti (-is)** [-gri·dɪ, -gri·tɪ] n. coll. Staalerts. **-gæfur** [illegible] a. standhaftig, udholdende: *s. í [illegible]*. **-halda** [sdau·(h)alda] vi. være meget stærk (om Is). **-hanski** [-(h)ansɟɪ] m. Staalhandske. **-harður** [-(h)arðoϱ] a. haard som Staal: *s. vilji*, Jærnvilje. **-hattur** [-(h)ahdoϱ] m. Staalhat. **-haugur** [-(h)öy·qøϱ] m. Staaldynge. **-heilsa** [-(h)εilsa] f. [illegible]. **-heldur** [-(h)εldøϱ] a. [illegible] *lífheldur*, som holder aldeles [illegible]. **-hepni** [-(h)εhbnɪ] f. indec. Svineheld.

-heppinn [-(h)εhbɪ*n*] a. svineheldig. **-hituofn** [-(h)ɪdøob·v, -(h)ɪto-] m. Staalovn. **-hjarta** [sdaul·ɦaϱda] n. Staalhjærte. **-hnúður** [-hvu·ðøϱ] m. Staalknap. **-hosur** [sdau·λ(h)o·søϱ] fpl. Benskinner af Staal. **-hraustur** [sdaul·hϱöysdøϱ] a. kærnesund. **-húfa** [sdau:λ(h)u·(v)a] f. Staalhue. **-huga** [-(h)ʏ·qa] a. indec. staalsindet, støt i Sind: *sterka og s. Vesturhafssjómenn* (Eimr. IV. 171). **-hvelfing** [sdaul·χwεlviŋk, -kvεlv-] f. Staalhvælving. **-yddur** [sdau:lɪd·oϱ] a. med Staalspids. **-iðinn** [-ɪ·ðɪ*n*] a. jærnflittig. **-iðni** [-ɪðnɪ] f. indec. Jærnflid. **-kaldur** [sdaul·kaldoϱ] a. = *ískaldur: mér er stálkalt á fótunum* (Breiðd.). **-kjaftur** [-ɟafdoϱ] m. Staalkæft, i Udtr. *það er mesti s. á honum*, han har et farligt Snakketöj. **-klæddur** [-klaid·oϱ] a. staalklædt.

1. **stalla (stöllu, stöllur)** [sdad·la, sdöd·loϱ] f. = **stallsystir.**

2. **stalla (a)** [sdad·la] vt. **1.** klippe, skære el. hugge n-t saal., at man danner en Afsats el. Trin: *s. hár, s. trje*. — **2.** spise af Haanden, saaledes at man omfatter med hele Haanden Resten af det, man spiser, gnave paa n-t: *s. harðfisk*. — **3.** pp. *stallaður*, med Afsatser: *stölluð hamrabelti*.

stalla grjót [sdad·lagrjoᵘ:t] n. Trap. **-grjótslag** [-grjoᵘ(t)sla:*q*] n. Traplag.

stallari (-a, -ar) [sdad·larɪ] m. Marskalk, Hofmarskalk.

stál lás [sdaul:au·s] m. Staallaas. **-lásaður** [-l:au·saðøϱ] a. med Staallaas.

stall bróðir [sdad·*l*brou·ðɪϱ] m. Staldbroder. **-bræðralag** [-braiðrala:*q*] n. Staldbroderskab. †**-dræpur** [-drai·bøϱ, -drai·pøϱ] a. frygtsom, slaaet af Frygt. **-fjöl** [-λ-fjo·*l*] f. Krybbekant. †**-helgur** [-(h)ɛlgøϱ] a. alterhellig. °**-húslið** [-(h)uslɪ:*ð*] n. Staldetat (JsJs.). **-höggvinn** [-(h)ögvɪ*n*] a. hugget saaledes, at der fremkommer et Trin el. Afsats: *stallhöggvið trje*.

1. **stalli (-a, -ar)** [sdad·lɪ] m. **1.** *(stallur)* Afsats, Trin. — **2.** *(fótstallur)* Fodstykke. — †**3.** *(altari í heiðnum sið)* hedensk Alter.

2. **stalli (-a, -ar)** [sdad·lɪ] m. = **stallbróðir.**

stállitur [sdaul:ɪ·døϱ, -l:ɪ·toϱ] m. Staalfarve.

°**stall kjaftur** [sdad·λɟafdoϱ] m. Underbid (JsJs.). **-systir** [-sɪsdɪϱ] f. Veninde. **-stjan** [-sdja·*n*] n. Arbejde, Puslen i en Hestestald (StÖl. '23, 58).

stallur (-s, -ar) [sdad·løϱ] m. (jfr. 1. *stalli*) **1. a.** *(þrep)* Trin, Afsats. — **b.** *(sylla)* Afsats i en Fjældside: *s. í fjallshlíð*. — **c.** (typ.) Afsats, Kod. — **2.** Indsnit i en Stok el. andre Ting (dannende en Afsats): *s. í trje, í staf; s. í hári*. — **3. a.** Piedestal, Fodstykke, Basis: *líkneski á stalli*; — *velta* (el. *steypa*) *af stalli*, vælte ned fra Fodstykket, omstyrte (is. overf.). — **b.** *(altari)* hedensk Alter: *goð á stalli*. — **4.** *(jata)* Krybbe i en Stald: *hýsti hross sín og gaf í stallinn* (ÞGjD. 85); *e-r er illur á stallinum*, en bider fra sig (om Heste, ogs. overf. om Mennesker). — **5.** *(hesthús)* Stald. — **6.** *(í skipi)* Mastespor; *hjartað drepur stall*, Modet svigter en.

1. **stálma (a)** [sdaul·ma] vi. svulme af Mælk (lige för en Ko el. et Faar skal føde): *kýrin er farin að s.*, Koens Yver er begyndt at svulme op af Mælk, jfr. *stálmi*.

2. **stálma** [sdaul·ma] a. indec. hvis Yver er begyndt at svulme op (för Kælvningen): *s. kýr* (JÁÞj. II. 546).

stálma fullur [sdaul·mafʏd·loϱ] a. svulmende af Mælk. **-kalda** [-kal·da] f. Mælkefeber. **-kýr** [-ɟi:r] f. Ko, som er nær ved at kælve, Lodeko (JÁÞj. I. 481). **-sótt** [-soᵘht] f. = *stálmakalda: s. kúa* (Klp. I. 140).

stál meitill [sdaul·mεi·dɪdλ, -mεi·t-] m. Staalmejsel. **-mektur** [-mεχdøϱ] a. **1.** med meget fed og stiv *makki* (s. d. O.): *s. hestur*. — **2.** med tæt Taage paa Bjærgene (Vf., Sch.).

stálmi (-a) [sdaul·mɪ] m. Yverets Opsvulmen af Mælk (paa Koer og Faar, naar de er nær ved at føde), Loden: *gefa til stálma*, fodre Kreaturerne godt för de skal føde; *kýrin, ærin stendur á stálma*, Koens, Faarets Yver er svulmet op(JÁÞj. I. 612); — om Mennesker: *álýktuðu þeir af stálma í brjóstum hinnar látnu að hún hefði alið barn* (PGAnn. 43—44).

stál mynd [sdaul·mɪnt] f. Staalstik. **-minni** [-mɪn·ɪ] n. Jærnhukommelse. **-minnugur** [-mɪn·oqøϱ] a. med en Jærnhukommelse. **-nagli** [-naglɪ] m. Staalsöm. **-nef** [-nε·*v*] n. Staalnæb. **-nefjaður** [-nεvjaðoϱ] a. staalnæbbet. **-negldur** [-nεqldoϱ, -nεlqdoϱ] a. staalnaglet. **-ormur** [sdau:lormoϱ] m. Staalorm.

stálpast (a) [sdauλ·bast, sdaul·p-] vrefl. vokse til; — pp. *stálpaður* som a. stor, havvoksen.

stál pípa [sdaul·pi·ba, -pi·pa] f. Staalrör. **-rúnar** [-ru·naϱ] fpl. Navn paa et særligt Runealfabet. **-rönd** [-rönt] f. Staalrand. **-setja** [-sε·dja, -sε·tja] vt. indsætte, forsyne med Staal: *stálsetti spýturnar allar í oddinn*, forsynede alle Træstykkerne med Staalspidser (JÁÞj. II. 507); — pp. *stálsettur*, overf. haard af Sind, bestemt. **-setning** [-sεhdniŋk] f. Indsætning. **-sjóða** [-sjoᵘ·ða] vt. staalhærde: *stálsoðið spott* (GKonÆf. 315); — pp. *stálsoðinn*, staalhærdet: *s. á sál og líkama* (MelBr. 110). **-skafl** [-sgabλ] m. Staalbrod paa en Hestesko. **-skápur** [-sgau·bøϱ, -sgau·pøϱ] m. Staalskab. **-slá** [-slau·] f. Staalbom, -slaa. **-sleginn** [-slεi·jɪ*n*] a. **1.** staalbeslagen. *s. [illegible]*. — **2.** staalgraa, staalblinkende: *gráröndótt bláka ... sem liggur yfir stálslegnum öræfum* (GFrTs. 42). — **3. a.** fuldstændig rask: *hann er orðinn s. eftir veikindin*. — **b.** *s. í e-u*, meget kyndig i n-t: *hann er s. í því*, han kan det paa sine ti Fingre. †**-sorfinn** [-sorvɪ*n*] a. (om en Le) hvis Æg er filet el. slebet indtil det indlagte Staal, næsten opslidt. **-spegill** [-sbεi·jɪdλ] m. Staalspejl. **-stólpi** [-sdoᵘλbɪ, -sdoᵘlpɪ] m. Staalsöjle. **-svarf** [-svar*v*] n. Staalpulver. **-tunga** [-tuŋga] f. Staaltunge. **-varinn** [-va·rɪ*n*] a. staalbeskyttet. **-vír** [-vi·*r*] m., **-þráður** [-þrau·ðøϱ] m. Staaltraad.

stálum [sdau:lo*m*] 1. p. pl. imp. ind. af **stela.**

stálþynna [sdaul·þɪn·a] f. tynd Staalplade, Staalblik.

stam (-s) [sda:*m*] n. Stammen.

stama (a) [sda·ma] vi. og vt. med dat. stamme: *s. e-u upp* (el. *út úr sér*), stamme n-t frem.

1. **stami (-a)** [sda:mɪ] m. Lugtighed.

2. **stami** [sda:mɪ] a. stammende.

1. **stampa (a)** [sdam-ba, sdam-pa] vt. med dat. og vi. †1. *(stappa)* stampe: *s. fótunum.* — **2.** *(gleypa)* nedsluge, nedsvælge (BH.). — **3.** vi. s. (el. refl. *stampast) við e-n (e-ð)*, stelle med en (n-t), have Uenighed med en (n-t).

2. **stampa (a)** [sdam-ba, sdam-pa] vt. *s. lóð*, anbringe Fiskelinen i en *lóðarstampur* (Rang.).

stampasteypir [sdam-basdei-bɪr, sdam-pasdei-pɪr] m. Luftspringer.

stampur (-s, -ar) [sdam-bʏr, sdam-pʏr] m. **1. a.** Balle, stort Kar, (jfr. *þvottastampur*). (Talem.) *reka stampinn* [illegible] *í stampinn*, gendrive en fuldstændig, lukke Munden paa en, bringe en til Tavshed: *en (hún) hefði að sínu viðað láta* [illegible] *til þess* [illegible] *alt í einu að reka* [illegible] *stampinn með* [illegible] (GFS. 253); *standa* (el. *veita*) *stömpum*, [illegible] Knæ ret-dene med bægge Hænder og slaa Kolbotter (ODavSk. 146; [illegible]); slaa Kolbotter. — overf. [illegible] gaa [illegible] (ThTh. 43); [illegible] *honum stampurinn* (han bliver ganske forvirret [illegible]) (ODavPul. 151). — **b.** Dræse [illegible]. — **2.** [illegible]

stamur (stöm, stamt) [sdaa-mʏr, sdö-m, sdam-t] a. **1.** [illegible] klam, fugtig: *stamt* [illegible] — **2.** stiv: [illegible] *fyrir haka þann* [illegible] (StStAndv. III. 150). — **3.** stammende: *Strengur* [illegible] (GTh. [illegible]).

stand (-s, stönd) [illegible] n. **1.** [illegible] Tilstand [illegible] god Tilstand (spec. om Kreaturer). — **2.** spec. [illegible] Staahej, Spektakel, Uorden el. lign.: [illegible] *það er* [illegible], det er en net Historie; [illegible] (hele den Staahej) *með Einar* [illegible] *út af* [illegible] *að hann* [illegible] (Eimr. [illegible] 184) [illegible] *sem fyrst* [illegible] *það* [illegible] *hann eftir alt* [illegible] (Od. 185); (Talem.) *það* [illegible], siger en Redelighed. — **3.** [illegible] Stand, Stilling: *Þegar eg* [illegible] *þetta* [illegible] — *þetta* [illegible], da jeg [illegible] denne Stand, dette forandrede Ægteskab (GThor. 25); *það* [illegible] *hennar* [illegible] (PEgT. 100); [illegible] Standens Tvnd (BTh. 179). — **4.** pl. *stönd*, Stænder, Stænderforsamling (JSBr. 13).

standa (stend, stöndum; stoð, stóðum; stæði; staðið) [sdan-da, sden-t, sdön-dʏm, sdo:ð, sdo:ðʏm, sdai:ðɪ, sda:ðɪð] [illegible]

A. I. vi. og impers. **1. a.** staa: *s.* [illegible], staa paa det ene, paa bægge Ben; [illegible] staa [illegible]; *koma standandi niður*, komme ned, falde paa Benene (efter et Spring); *geta ekki staðið*, ikke kunne staa (holde sig) paa Benene, ikke kunne staa oprejst; [illegible] *e-u*, staa i n-t til Livet: *Þar stóðu menn í* [illegible] *út í* [illegible] (JThL. 29); *hvar sem maður stendur*, hvorsomhelst man befinder sig: *Ekki er þar heldur til siðs að kasta af sjer vatni hvar sem maður stendur* (EÓlL. 43); [illegible], maatte sidde og staa som en [illegible] maatte rette sig efter en; [illegible] *verða að s. og falla e-m*, maatte staa el. falde, efter som det passer en anden: *Mönnunum er gefið frjálsræðið ... Og svo verða einstaklingarnir að s. og falla* [illegible] (GFrSel. 86). — **b.** [illegible] *stendur í borðinu*, [illegible] **2.** med Subst. [illegible] (til [illegible]). — **3. a.** staa, staa stille, staa fast [illegible] *s. í grunni*, se Ekspl. [illegible] *stendur* [illegible] (Arnl. 11 [illegible]). — **b.** stikke fast i n-t: *hnífurinn stóð í beini*, Kniven trængte ind til Benet; [illegible]

4. a. staa [illegible], være [illegible] *stendur* [illegible] *bollinn* [illegible] (Vf.). — **b.** [illegible] en har Erektion. — **5.** staa i Bogen [illegible] — **6.** om Beliggenhed: **a.** staa: *s. mörg hús uppi í hæðinni*, mange Huse staar oppe paa Bakken [illegible]. — **b.** [illegible] — **c.** *það stendur* [illegible] det staar i Bogen [illegible] *stendur* [illegible], se *stafur*. [illegible] skrevet staar. — **II.** med præp. og adv. [illegible] *af, á, eftir, fyrir, fram* [illegible] *undir, upp, við* osv., se Ekspl. — **III.** impers. **1.** [illegible], se Ekspl. — **2.** *stendur um* [illegible] *e-n*, se Ekspl. — **3.** [illegible]

B. overf. Bet. **I. 1.** staa stille, hvile [illegible] *sumar vegna* [illegible] *sumarstaðinn* [illegible] *fabrikan* [illegible] *í september* [illegible] (JThMk. 292). — **2.** om Tilstand: **a.** staa, være, forblive i en vis Tilstand: *stóð hagur hennar með þeim hætti (þannig)*, det stod, forholdt sig saaledes med hende; *láta við svo búið s.*, lade det bero derved; *e-ð má ekki svo búið s.*, n-t maa ufortøvet forandres; *eins og* [illegible] *stendur*, som en staar og gaar: [illegible] *og þú stendur* [illegible] (JÍ. II. 161); *standa vel (illa)*, staa godt (daarligt) [illegible] *það stóð illa* (Rodfrugterne var til Dels mislykkede) *í görðum.* — **b.** *(nú) sem stendur*, for Øjeblikket, nu for Tiden. — **3.** staa i den el. den Kurs: *íslenska krónan stendur betur* (staar højere) *nú.* — om Prisen paa en Vare: *hvernig stendur* [illegible]. — **4. a.** være, staa: *að öðru* [illegible] *stóðu þar allir steinar* [illegible] *stöðum*, i andre Henseender var der alt ved det gamle (JThMk. 84); [illegible] *ekki steini yfir steini* s., ikke lade Sten paa Sten tilbage; *stendur sá skáli enn*, den Hal staar endnu; *meðan heimurinn stendur*, medens Verden bestaar. — **b.** *(vera gildur)* være gyldig, staa ved Magt: *s. bæði og enn.* — *þessa dómsúrskurð:* ... *skyldu* [illegible] *verða að hlíta, þessa atkvæði skyldu s.* (Eimr. IX. 37); *ekki stendur mitt boð nema til morguns*, mit Bud gælder kun til i Morgen; *skal það* [illegible] *standa við Magt.* — **c.** *(s. yfir)* vare, vedvare: *efirðurnar stóð* [illegible] *í* [illegible] Aar; *veislan stóð í 7 daga*, Gildet varede i 7 Dage. — **II.** om Retning: **1. a.** rage frem el. ud, vende, staa [illegible] Retning [illegible] se Ekspl. — **b.** om Vinden: blæse i en bestemt Retning: *það var ekki álitlegt að vita af* [illegible] *þegar hann* [illegible] (Eimr. III. 13); *það stendur gustur gegnum alt húsið*, Luften stryger gennem Huset; *s. á*, *að*, [illegible] se Ekspl. — **c.** [illegible] Retning: *þegar fiskur stendur nærri landi* (gaar tæt op til Kysten) (Lögr. '14, 173); *jeg vil vita hvaðan stjórnin stendur í þessu máli*, jeg ønsker at kende Regeringens Stilling til denne Sag. — **2.** med præp. og adv.: *s. af, til*, se Ekspl. — **III.** [illegible] med [illegible] **1.** [illegible] se Ekspl. — **2.** [illegible] *straum af e-u*, se Ekspl. — **3.** *(koma að)* overrumple, overraske: *s. en að e-u.* — **4.** *(þola)* taale, kunne udholde: *geta sumir* (ɔ: *drangar og stapar)* [illegible] *á*, se Ekspl. — †**5. a.** betrænge: *e-ð stendur e-n*, n-t paakommer en; [illegible] — **b.** [illegible], sømme sig: [illegible] *gera það*, det sømmer sig ikke for mig at gøre det. — **6.** *(vega)* veje: *gamla specían ... stóð rjett tvö lóð* (Skirn. '10, 3). — **7.** *s. sig*, staa sig, se ogs. Ekspl. — †**8.** med dat. staa en bi, hjælpe en.

C. [illegible] **I. 1.** [illegible] *e-u*, modstaa, holde ud, taale; *það stenst hann ekki*, det kan han ikke modstaa (el. udholde); *s. áhlaup, freistingu, mátið, próf, s. reiðari*, se Ekspl. — **2.** være gyldig, være ved Magt, kunne holde sig: *sá dómur stenst ekki.* — **3.** *s. við* = [illegible] (BenGr. 183). — **4.** om Retning [illegible] *stenst* [illegible] forholder sig saaledes m. H. t. n-t. — **II.** recipr. *standast á*, se Ekspl. — **III.** ppr. *standandi:* **1.** oprejst, paa Benene, i staaende Stilling: *koma niður standandi.* — **2.** overordentlig, rædsom: *s. vandræði*, stor Forlegenhed; *á s. hádegi*, præcis Kl. 12; *s. hissa*, lamslaaet af Forbavselse. — **3.** *standandi vetur*, rigtig Vinter: *því* [illegible] *s. vetur* [illegible] — **4.** [illegible] *s. eitt hundrað krónur* (GFrTís. 158); *það er vivill til s. sex mánaða* (ibid.). — **IV.** pp. *staðinn:* **1.** [illegible] — **2. a.** forgemt, beskadiget el. ændret ved Gemmen, el. paa Grund af Alder; (om flydende Varer) som har staaet i længere Tid (og er blevet sur): *staðin mjólk.* — **b.** *staðinn hestur*, en Hest, der længe har været urørt og er blevet fed. — **c.** *staðinn silungur*, Forel, der er blevet mørk paa Bugen af langt Ophold i færsk Vand.

Ekspl. i alfabetisk Orden: *s. á*, [1] staa paa: *s. á fótunum*, staa paa Benene; *s. á höfði*, staa paa Hovedet; *s. á gömlum merg* (jfr. *mergur*), staa paa gammel Marv ɔ: være gammel og solid, have n-t fra Fortiden at støtte sig til; (Ordspr.) *hann stendur á blautum beinum, sem merglaus er* (Málshb.), marvløs staar paa bløde Ben; [2] abs.: *s. á*, (egl. fuldst. *s. á teig (túni eða engjum)* staa ude paa Marken (Tunet) ved Høslæt (til Trods for daarligt Vejr); [3] *s. á*, (underforstaaet *skrokk* el. *hræi*) om Rov- [illegible] (JÁÞj. I. 261); [4] staa paa (om Vinden): *vindurinn stendur (upp) á*; is. impers.: *það* [illegible] ikke, fra hvad Kant Vinden blæste ɔ: forstod intet af det hele; [5] abs.: *bagginn stendur vel á*, Bylten er lige tilpas (m. H. t. Størrelse el. Tyngde) (Af.); [6] abs.: *s. vel (illa) á* (ɔ: *beit*), (om Kreaturer) græsse roligt (uroligt); [illegible] Isskredet er ophørt og Floden tillagt; [7] *s. á e-u*, bero paa n-t: *forföllin og hindranirnar ... sem valdsmenn bera fyrir sig ... s. helst á veður-* [illegible] *um*, staa paa sin Ret; *s. fast á e-u*, fastholde n-t, holde stift paa n-t; *s. á e-u fastara en fótunum*, paastaa n-t fuldt og fast; *s. á e-u sem hundur á roði*, ds. (Málshb.); *s. á e-m*, [8] trænge ind paa en; (om et hæftigt Anfald) [illegible] *honum*, hele Hoben styrtede sig rasende over ham; *s. á e-m eins og hundur á roði*, overdænge en med Skældsord, skælde en Hæder og Ære fra; [9] være overhængt, plaget af andres Bønner el. Krav: *þeir s. alt af á mjer*; impers.: [illegible] *stendur á engu* (el. *ekki á neinu*), det gør ikke noget, det gør intet til Sagen, har [illegible] *frá Íslandi til Leith, eða til hinna fyrri staðanna* (JSVb. 47); *e-ð stendur á litlu*, n-t er ligegyldigt: *eg læt mér á litlu s., hvor heiðin er*, det kan være mig ganske ligegyldigt, hvilken af de to Heder det var (JÁÞj. I. 384); *mjer (honum) stendur á sama*, det er mig (ham) ligegyldigt, jeg (han) er ligeglad. [illegible] *stendur ekki lengi á því*, det staar ikke længe paa; *meðan á e-u stendur*, medens, saalænge n-t varer: *meðan á messunni stóð*, saa længe Gudstjænesten stod paa; *meðan á rigningunni stóð*, saa længe Regnen varede; [1] *stendur á e-u*, man er i Færd med n-t: *að á messu muni s. hjá álfum í stapanum* (JÁÞj. I. 32); [4] der ventes paa n-t: (om ivrigt Trawl- [illegible] *stendur á öðru en höndunum* (alting er parat, man har kun at tage fat) (Lögr. '11, 199); *á hverju stendur nú?* hvad ventes der nu paa? *þú verður að sjá um, að* [illegible] vente paa det); [5] n-t mangler: *Það stóð ekki á* [illegible] (Eimr. I. 117). *það* [illegible] parat.

1) það stendur á e-u, n-t er en Forhindring: Það stendur víst ekki á því (paa det Punkt er der næppe noget til Hinder), við mamma höfum ofurlítið minnst á það (ÞGjUr. 22).) það stendur (svo og svo) á fyrir e-m, en er stillet (paa en vis Maade): það stendur líkt á fyrir (el. með) þeim, det forholder sig omtrent ens med dem. hann vissi ekki, hvernig á stóð fyrir honum, han vidste ikke, hvorledes han var stillet. hann vissi ekki, hvernig á stóð, han vidste ikke, hvorledes Sagerne stod; Ráðgjöfunum þókti vel s. á öllu þessu (syntes det hele var udmærket) (JÁÞj. II. 307); það stendur svo á (jeg er saaledes stillet), að jeg get gert þetta mjer að skaðlausu; — hvernig stendur á því, að ..., hvad er Grunden til, at ..., hvorfor ...?, það stendur svo á því, að ..., Grunden dertil er, at ... svo eða svo stendur á e-u, n-t hænger saa el. saa sammen; 6) s. (rjett) á hundruðum, være delelige med 100; auka afborganir, sem þó standi á hundrað krónum, Afdrag, der dog skal være delelige med 100 (Stj. '06, A. 12); Lán þau, er veðdeildin veitir, skulu s. á hundruðum (ibid. '00, A. 98); s. á e-m aldri, være lige naaet til et Tidspunkt af sin Alder: Sú (kona) sem stendur á tvítugu (er lige 20 Aar gammel) (Alþ. '11, B. II. 995); Sá broski er mestur með mönnum, þegar þeir s. á fimtugu (Eimr. XIII. 199). s. á baki e-m (el. e-s) í e-u, staa tilbage for en i n-t; s. á beini, snære (om Klæder); s. á beit, staa og græsse, blive ved at græsse; báturinn stóð á grunni (skeri), Baaden stod fast paa en Banke (Skær); öxin stóð á hamri, Øksen gik helt op til Banen; s. á hausnum í e-u, staa paa Hovedet i n-t; s. á hleri, staa paa Lur; s. á kafi, (om Vaaben) trænge saa dybt ind, at Bladet forsvinder, trænge ind helt op til Skaftet; s. mann á konu, overrumple (gribe) en i Samleje med en Kvinde; s. á nögl, 1) være meget skarp: hnífurinn stendur á nögl; 2) overf. være meget knapt afmaalt; s. e-m á sporði, kunne hamle op mod en, holde en Stangen, það stendur ekki á steini, det gaar strygende; — standast á, 1) være lige overfor hinanden: þá voru búrdyr og eldhúsdyr aldrei látnar standast á (Logb. '11, Julen.); Kverkfjallarani þótti þeim illur yfirferðar og illt að hitta skarðin, sem hvergi standast á (ÞThLfr. IV. 53–54). Snæfjallabryggja, sem stenzt á við Arnardalsklett (ÞThLýs. I. 62); 2) være lige stor, balancere, være ganske lige, gaa lige op (imod hinanden): og veldur því, að tilboð og eftirspurn standast á (ÁBj19.öld 24); 3) om et Modsætningsforhold: staa imod hinanden: (Ordspr.) oft standast á hölda hugir (GJ.), ofte staar Sind mod Sind; standast á endum, ske samtidig: það stóðst á endum (passede akkurat), að hann lauk rímunum, og dagur ljómaði (JÁÞj. I. 161), stóðst það á endum, að Sigrún kom upp ... og Þórdís brá bréfinu undir svuntu sína (JThMk. 247); — s. að, 1) abs. staa paa: vindurinn stendur að, Vinden staar paa; 2) vogte n-t (bruges kun om det at holde Heste el. Faar tæt samlede, saa at de ikke kan løbe fra hinanden): s. að fje, staa og vogte Faar; 3) staa bag ved n-t, yde n-t sin Hjælp el. Støtte: það s. margir góðir menn að þessum fjelagsskap; 4) staa i en bestemt Stilling i Forhold til n-t: s. rjett að (við eitthvert verk), staa i den rigtige Stilling overfor n-t; Þið ættuð að hafa nærgætni til að sjá hvað ójafnt ég stend að móti ykkur hinum (TSæm. 222); 5) geta ekki að staðið (lengur), ikke kunne mere, fuldstændig have udtömt sine Kræfter el. Midler; — s. að e-m, være nær beslægtet med en; være ens nærmeste: hverjir standa að barninu? hvem er Barnets nærmeste?; s. e-n að e-u, gribe en paa færsk Gærning med n-t, gribe en i Færd med n-t, gribe en i n-t, gribe en in flagranti (delicto): s. e-n að lygi, tage en i Løgn; Hver, sem staðinn var að því að reykja tóbak (Eimr. I. 106); hann var s. að þjófnaði, han blev greben i at stjæle; s. að slætti, staa og slaa Græs; s. að verki, staa og arbejde, spec. trods Svagelighed el. desl.: Sk. Th. væri svo veikur, að hann gæti ekki staðið að neinu verki (Eimr. XV. 181); s. jafnt að vígi, staa lige, have en lige fordelagtig Stilling; s. af, 1) blæse fra en vis Kant: vindur stendur af e-u, det blæser fra en Kant: vindur stóð af norðri, det blæste fra Nord; s. af hafi, (om Vinden) staa paa Land, blæse fra Havet; umhleypingsveðrin, sem standa af jöklinum eru hamslaus (ÞGjD. 97); 2) følge af, komme fra, foraarsages af, stamme fra: mikið happ (óhapp) stendur af þjer, stor Lykke (Ulykke) følger med dig; af því mun illt eitt s., deraf vil der kun følge ondt; e-m stendur ótti, ógn, stuggur osfr. af e-m, en nærer Frygt, Afsky osv. for en; stendur honum nokkur kali af honum (JÁÞj. II. 158); 3) s. af e-u, undvære n-t, lade n-t fra sig, afstaa n-t: Ei má eg, hjarta mín, af honum s. (ÓDavÞul. 127); 4) abs.: nú stendur mjer langt af, jeg er ganske lamslaaet af Forbavselse (Af.); mjer ætlar nú að s. langt af honum, blessuðum, han keder mig, den gode Mand (Múl.); — s. af sjer, 1) passe: aðalástæða Nd. til þess að ... , mun hafa verið sú, að það stóð betur af sér samkvæmt tillögunni um þrískifting þm. við kosningar (Alþ. '11, B. 463); það stendur svo af sjer, det forholder sig saaledes; 2) s. beint af sjer, gaa i lige Retning, være lige: að hann (ɔ: hvalurinn) beygi sporðinn eða sýnist beygja, í því hann stingur sér, en standi þó annars beint af sér (JÓlGrs. í ÞThLfr. II. 323). 3) modstaa: að hann gat ekki staðið af sér að stara hana með augunum (ÞGjUr. ...); s. e-n eða e-ð af sjer, staa sig mod el. overfor en el. n-t, kunne trodse el. udholde n-t: Hann og hans líkar eru ekki hættulegastir menn fyrir kirkjuna. Hún stendur þá af sjer (JTrB. 234). Stendur ... í einni bestu heyskaparjörð; fékk hann staðið af sér (kunde udholde) harðindin (EspS. 66). hann stóð þær allar eins karlmannlega af sér (JÁÞj. I. 502); — s. af sjer freistingar, modstaa Fristelser; s. af sjer skúr (hríð), staa og vente, til en Byge (Snestorm) er forbi; standast áhlaup, staa sig imod, afslaa et Angreb; — s. botn, staa paa Grund; s. e-m bragð, kunne staa sig mod en i Brydekamp; — s. eftir, 1) være tilbage, staa som Rest ... eftir tíu krónur; 2) spec. være tilbage, i Live: ... stóð hver eftir ... (ÞThAf. 162); s. almrjettur eftir, staa lige opreist som för, staa usvækket, lige stærk; s. eins og þvara, staa og maabe; — s. fastur, sidde fast: stóð hann fastur í fönninni, han sad fast, var bleven hængende i Snedriven; s. fyrir, 1) spærre Vejen: stattu fyrir kindunum! 2) forhindre en i n-t, forhindre n-t: það eitt stendur fyrir, det er det eneste, som er i Vejen; það stóð honum ekki fyrir svefni, det forstyrrede ikke hans Sövn; það stóð honum ekki fyrir gleði, det betog ham ikke hans gode Humør; s. e-u (e-m) fyrir þrifum, staa i Vejen for n-t (en), forhindre, at n-t (en) kan trives; 3) abs. göre Modstand, være som Hindring, holde imod: (áin) stóð ekki mikið fyrir, þótt straumhörð væri (ÞGjD. 94); hún tók að sjer fjárhald barna bróður síns og ljet það ekki fyrir s. (lod sig ikke holde tilbage af den Omstændighed), þó að þau hefðu barist á meðan þau lifðu bæði (JTrGst. 28–29); 4) (veita e-u forstöðu) staa for, være Forstander el. Formand for n-t, forestaa n-t: s. fyrir búi; — meðan hann stóð fyrir fjelaginu, medens han var Selskabets Leder; hann mundi standa fyrir útför bróður síns (JThMk. 383); hann stóð fyrir því, að það var gert, han stod i Spidsen for ɔ: sörgede for, at det blev gjort; †5) eiður stendur fyrir e-u, Ed gælder som Renselse for n-t; — s. fyrir birtunni, staa i Lyset; s. fyrir borðum = s. frammi; s. e-m fyrir beina, opvarte en (jfr. JAÞj. II. 456); e-ð stendur e-m fyrir hugskotssjónum, n-t staar levende for en; (Talem.) s. víða fótum undir, have mange Jærn i Ilden: Var hann talinn vellauðugur maður um eitt skeið, enda stóð hann víða fótum undir og rak verslun og iðnað í stórum stíl (JAðEin. 56); s. fram, rage frem, stikke frem; s. fram yfir, (om Køer) kælve senere end ventet: kýrin stendur fram yfir (ASkaft., Árn.); s. framan í e-m, ikke vige for en, trodse en: nautið (kindin) stendur framan í hundinum; overf.: ræð eg þér heldur að hörfa aptur í flokkinn ... og statt ekki framan í mér (II. II. 124); — s. frammi, 1) (ɔ: fyrir borðum) opvarte: s. frammi í veislunni, opvarte (og føre Opsyn) i Gildet; 2) s. frammi fyrir e-n, staa frem for en, bede en indstændig om n-t; s. fram undan e-u, stikke frem under n-t: stóð hárið fram undan húfunni; — standast freisting, modstaa en Fristelse; hann stóðst eigi frýjanir þeirra, han kunde ikke taale deres Ægggelse; — s. grunn, støde paa Grund (og blive staaende), støde mod Bunden: kolsvört klakasker standa hér og hvar grunn (staar fast) (ÞThFerð. III. 232); áður en akkerið náði botni, stóð skútan grunn (Eimr. XVIII. 126); s. grunt, være paa grundt Vand, ikke være dyb: vinátta þeirra stendur grunt, deres Venskab er begyndt at blive koligt, der er smaat med deres Venskab; — e-ð stendur heima, 1) n-t har sin Rigtighed, holder Stik, passer: Fyrir rjetti ljet sýslumaður fundna skóinn upp á fót hans, og stóð hann alveg heima á (passede nöjagtig til) fótinn (BrJÞf. 148); stendur heima! det passer! ja vist!; 2) n-t slaar lige til: Það stóð rjett heima í vetlingana (Eimr. III. 222); 3) n-t balancerer: Ef árferði verður mjög gott, þá getur svo farið í bezta lagi, að heima standi tekjur og gjöld um næstu árslok (Alþ. '11, B. II. 31); s. hjá, 1) abs. staa som uvirksom Tilskuer til n-t, ikke tage Del i n-t, jfr. sitja hjá; 2) s. hjá e-m, staa hos en; s. hjá kindum, vogte Faar (om Vinteren); — s. í, 1) staa paa n-t: stendur í vinstri fót, staar støt paa venstre Ben (Freyr VIII. 93); 2) s. í e-u, befatte sig med n-t, være stærkt beskæftiget med n-t; 3) være anbragt i (om Penge, Formue osv.): Eignir kirkjunnar stóðu mestar í jörðum (GFrE. 65); s. í e-m, 1) göre dygtig og uventet Modstand mod en (siges om den, der anses for den svagere): enginn gat staðið í honum; — s. vel í e-m, göre en Sejren stridig; 2) hundur stendur í hesti, en Hund jager en Hest; 3) e-ð stendur í e-ð, ogs. impers. stendur í e-ð, en stiv Blæst staar mod n-t: það var eins og megnasta norðanbálveður stæði í úlfgráa hárkragann á honum (EKv. i Eimr. II. 88); vindurinn stóð í seglið (fyldte Sejlet); (Talem.) það stendur illa í bælið e-s, en er i daarligt Humør: Stendur eitthvað illa í bælið hennar (EKvOf. 77); þú skeytir skapi þínu núna á mér, af því illa hefir staðið í bælið þitt (JSBr. 623); — impers. stendur í e-u, 1) n-t har den el. den Værdi (Kurs): aðra fémuni þá sem í fullum aurum stæði (Esp. III. 28); 2) man er ivrigt beskæftiget med n-t: nenntu menn ekki að leggja þetta mál fyrir sýslumann, sökum annríkis, er í róðrum stóð og fiskafli var mikill (BrJÞf. 58); stendur í e-m, 1) n-t staar en fast i Halsen (stikker en i Halsen): bitinn stóð í honum (sad fast i Halsen paa ham) (JÁÞj. I. 589); 2) (verður orðfall) Munden gaar i Baglaas for en, han hakker i sin Tale: Ein yngismærin þuldi svo upp úr sjer lofkvæði ... Stóð dálítið í henni (hun hakkede lidt i det) (Eimr. II. 198); Hann var fljúgandi hagmæltur og stóð aldrei í honum (havde altid et Vers paa rede Haand) (Eimr. XII. 115); 3) en har sin Nød med n-t: það stendur í honum að ráða fram úr þessu máli; — s. í barneign (om en Kvinde), blive ved at faa Börn; s. í eldinum, være i Ilden: Ekki bætir það úr skák, meðan staðið er í eldinum, að leggja hönd á þá helga bók (GFrSex 86); hún stóð í föstunni (holdt Fasten) af mikilli alúð (NK. '11, 251); s. í gegn e-u, sætte sig imod n-t; spjótið stóð í gegnum hann, Lansen stod ham ud af Ryggen; s. í háska, være i Fare; (Talem.) það stendur hnífurinn í kúnni, det er der, det kniber (JTrSk. II. 219); s. í ljósum loga (el. björtu báli), staa i lys Lue; s. í mót(i) e-u, staa imod n-t, yde Modstand mod n-t, kæmpe mod n-t; s. í skilum með e-ð, levere n-t laant tilbage punktlig, betale punktlig, opfylde sine Forpligtelser punktlig; s. í skuld, staa i Gæld, skylde: þegið af sveitinni, og stendur enn þá í óbættri hreppsskuld (har endnu ikke tilbagebetalt Fattigunderstøttelsen) (GFrSex 89); s. í stímabraki, brydes med n-t, have Vrövl el. Besvær med n-t; — impers.: að svo miklu leyti sem í mínu valdi stendur, for saa vidt det staar i min Magt. — s. í vötu, have vaade Strömper paa. s. yfir e-m (e-u), 1) staa over en (n-t), tæt nær ved en (n-t) som Vogter el. Opsynsmand: hún gerir það ekki eins og jeg segi henni, nema jeg standi yfir henni (meðan hún er að því); — s. yfir fje, og abs. s. yfir, staa og vogte Faar; 2) staa over en syg og søge at yde ham Hjælp; 3) abs. s. yfir, staa paa, vare.

s. yfir höfuðsvörðum e-s, overleve en; *s. yfir moldum e-s,* bivaane ens Begravelse; *Kafaldið stóð inn um* (blæste ind igennem) *strompana á fjárhúsonum* (ÞGJD. 14); *s. inni,* være i Hus (Stald); — *hann stóðst ekki lengur mátið,* han kunde ikke længer holde det ud el. dy sig; *s. með e-m,* staa en bi, være paa ens Parti; *blóð stóð með henni,* hun havde en Menstruationsstandsning; *s. með blóma,* blomstre, staa i fuld Blomst; *s. með vopnum,* staa bevæbnet; staa under Gevær (Vaaben); *s. nær(ri) e-m,* [1]) staa nær ved en, være ved Haanden for at staa en bi; [2]) staa en nær, være nærbeslægtet med en; — *standast próf,* bestaa Eksamen; *hann stenst ekki reiðari,* han kan ikke godt taale at blive vredere, bliver ude af sig selv af Vrede: *og stóðst ekki reiðari, en ef einhver dró efa á frásagnir hans* (JThMk. 209—210); — *s. saman,* [1]) staa sammen, staa samlet; [2]) være til Stede i stor Mængde: *þar stóð mikill auður saman:* — *s. saman af e-u,* bestaa af n-t; *s. sig,* [1]) staa sig, vise sig tapper: *standið ykkur!* vis Jer som tapre! vis, at I duer!; *Annar heimur má s. sig* (maa sandelig være skön), *ef hann á að vera yndislegri en þetta* (EKvSv. 115); *s. sig vel,* holde Stik: *Eftir . . . öllum kringumstæðum tel eg líklegt, að sá reikningur muni s. sig vel* (Alþ. '11, B. 783); (Talem.) *s. sig í báða fætur,* holde Stand, ikke give sig; [2]) spec. staa sig godt (daarligt) ved en Overhoring el. til Eksamen: *hann stóð sig vel við prófið; hann stóð sig vel í sögu, en illa í öðru,* *s. skil á e-u,* svare til n-t; *s. skript,* udstaa sin Bod, bøde (Esp. I. 28); *s. straum af e-m,* sörge for en; *s. straum af heimili sínu,* værge for Hus og Hjem; *standast e-m snúning,* hamle op med en: *en öldum saman voru þær svo máttugar, að enginn stóðst þeim snúning í viðskiftalífinu* (JAð. Ein. 3); — *s. til,* [1]) om Sind, Begærlighed o. lign.: böjes i en vis Retning, stile henimod n-t, stræbe efter n-t: *Standi hugur vor til veraldlegra hluta* (Frankl. 134); *staðarins nauðsynjar s. til þess* (Esp. II. 118); [2]) abs. *e-ð stendur til,* n-t ventes med Sikkerhed, er bestemt el. aftalt at skulle finde Sted i nærmeste Fremtid, n-t forestaar: *það stóð til, að hún færi að Bæ um jólin,* det var blevet bestemt, at hun skulde tage til B. ved Juletid; *það stendur til, að hann verði formaður,* det er Meningen at göre ham til Formand; *skipið kom á Blönduós, eins og til stóð*; *Kemur hann undir fjallshlíðina, sem til stóð* (JÁÞj. I. 203); *Faust hverfur ekki djöflinum á vald, eins og til stóð* (Eimr. II. 209); *hvað stendur til?* hvad er der paa Færde?, *og stóð nú mikið til,* og nu skulde der gøres n-t stort (JÁÞj. I. 560); [3]) om Hjemmel, begrundende Forhold o. l.: *eftir því sem lög stóðu til,* efter Loven; *eftir því sem málavextir stóðu til,* efter Sagens Beskaffenhed; *heimta kirkjutekjurnar saman svo sem lög s. til* (paa den i Loven foreskrevne Maade) (Stj. '07, A. 136); [4]) *s. til að eignast e-ð,* kunne forvente at komme i Besiddelse af n-t: *og svo munu sumir segja, að hún standi til að eignast nokkuð* (JThMk. 426); *efni standa til,* Forholdene giver Anledning til at vente: *betur en efni stóðu til,* bedre end man kunde vente; *s. til arfs eftir e-n,* være ens Arving; *s. til boða,* være tilbudt; *s. til bóta,* vente paa Forbedring, kunne forbedres; *flest* (el. *öll) frumsmíð stendur til bóta,* alt hvad der er lavet förste Gang kan forbedres; *e-u stendur til bóta, e-ð stendur til umbóta,* n-t kan muligvis forbedres; *s. til vægðar,* være tilgivelig: *lögmenn og lögréttan hafa farið undan í flæmingi og viljað láta öll slík mál s. til vægðar* (JAð. Ein. 586); — *s. vel (illa) undir e-ð,* optage (en Bön el. lign.) godt (unaadigt); *s. undir e-u,* [1]) støtte n-t, is. abs. *s. undir,* støtte en ophængt Bylt, mens den anden Bylt hænges paa Kløvsadelen; — overf.: *En ef kaupmennirnir s. vel undir, þá er fyrirtækinu borgið* (Ísaf. '13, 97); *s. undir (e-u) með e-m,* hjælpe en i n-t; [2]) være Genstand for, underkaste sig n-t: *s. undir prófi,* være under Prøvelse; [3]) abs. (om en Spise) lægge en god Grund, dröj og nærende: *Eitthvað, sem betur stendur undir enn tóukjöt* (Kvöld. I. 159); [4]) være under ens Herredömme, staa under en, være i ens Bevaring: *landið stendur undir konungi;* — *s. upp,* staa op, rejse sig: *allir stóðu upp, þegar hann kom inn;* — *alt er jafnt, þegar upp er staðið* el. *jöfn er rentan, þegar upp er staðið,* naar Spillet er slut, er alting jævnt (jfr. ÓDavSk. 322); *s. upp frá borðum,* rejse sig fra Bordet; *s. upp fyrir e-m,* [1]) *(úr sæti)* rejse sig for en; [2]) *(af jörð)* flytte bort fra en Gaard til Fordel for en; *s. upp frá e-m,* ds.: *að hún stæði upp af jörðinni frá mági biskups* (BrJPf. 53); — *stendur upp á e-n,* en har n-t til Rest, staar tilbage m. H. t. en Forpligtelse: *við erum alt af að skrifast á öðru hvoru, þó stendur oftar upp á hann* (TSæm. 40); *svar stendur upp á e-n,* en er forlegen for Svar: *mörgum þótti svör standa heldur upp á millirikjanefndarmenn vora 1908 gegn dr. Knud Berlin* (JÞork. i EAr. Rétt. vi); *láta ekki s. upp á sig,* göre Skel for sig; *jeg var liðljettur, sem von var, en aldrei stóð upp á okkur* (vi gav dem intet efter) (SIng. I. 140); *s. upp á gátt,* staa paa vid Gab; *s. upp í loftið,* staa i Vejret; *s. upp í móti e-m,* rejse sig ved ens Indtrædelse, spec. for at gaa en i Møde; *s. upp úr vasanum,* stikke op af Lommen; overf. *s. ekki upp úr vasa* (el. *út úr hnefa),* være saa lille, at man kan putte en i Lommen; abs. *að eins höfuðið stóð upp úr* (stod op af (Vandet), ragede op); — *s. uppi,* [1]) staa i Vejret, staa oprejst, spec. ikke være falden i en Kamp: *stóðu þá að eins fjórir uppi,* alle var faldne med Undtagelse af fire; *s. einn uppi,* staa alene (tilbage) el. uden at blive støttet af andre; *meðan jeg er uppi standandi,* saa længe jeg staar paa Benene, ikke er bukket under; [2]) *(= liggja á börunum)* (om Lig) ligge paa Baaren; [3]) *(um skip)* være trukket paa Land; [4]) *(vanta afrensli)* ikke have frit Udløb, staa stille el. opdæmmet (om Vand); [5]) opdæmmes af Grødis (VSkaft.); — *s. uppi í hárinu* ((pop.) *s. upp í hárið) á e-m,* vise grov Opsætsighed mod en, trodse en, sætte en Stolen for Døren; *s. uppi yfir e-m,* staa over en; *s. uppi með tvær hendur tómar,* være fuldstændig uden Hjælpemidler, være blottet for alt; *s. uppi ráðalaus,* være fuldstændig raadvild; — *s. út,* [1]) staa, rage ud; *s. út í loftið,* rage stærkt frem, *s. út í allar áttir,* strutte: *broddarnir s. út í allar áttir;* [2]) staa ud af el. fra (om sprøjtende Vædske, Flammer, Røg, Damp o. desl.): *loginn stóð út um gluggann,* Flammerne slog ud af Vinduet; *stóð blóðbogi út úr eyranu,* en Blodstraale stod ud af Øret; [3]) udstaa: *fátækt til dauða þó út stóð* (BóluHj. 158); *s. úti,* staa uden for Dören; — *s. við* (abs.), standse, göre Ophold: *á Þingvöllum stóðu þeir við í tvo klukkutíma,* de gjorde et Ophold paa to Timer paa Þ.; *stattu við!* stop!; *s. við e-ð,* [1]) staa lænet til n-t, staa i Nærheden af n-t: *hann stóð við bókaskápinn,* han stod ved Reolen; [2]) *(s. við orð sín)* staa ved sit Ord, holde Ord; *s. við e-u,* modstaa, göre Modstand mod n-t.

standarður (-s, -ar) [sdan·darðøϱ] m. Stander, Standart.

stand berg [sdan·tbɛrk] n. lodret Klippevæg. **-dæla** [sdan·dai·la] f. Standpumpe. **-fugl** [-t-fʏgλ] m. Standfugl. **-hilla** [-(h)ɪdla] f. Opsats. **-hraukur** [-(h)ϱöy·gøϱ, -(h)ϱöy·køϱ] m. opstaaende Kegle, kegleformet Dynge: *upphlaðin í ferkantaða og uppmjóa standhrauka* (JÓlInd. 289). **-hús** [-(h)u·s] n. Laasegang, -gænge. **-klettur** [-klɛhdøϱ] m. = **standberg. -kragi** [-krai·jɪ] m. höj Linning i Halsen: *skyrta úr hvítu vaðmáli, með lérefts standkraga mjóum kringum hálsmálið* (Logb. '11, Julen.). **-lampi** [-d-laμbɪ, -lampɪ] m. Standlampe. **-liður** [-lɪ·ðøϱ] m. Taphvirvel (epistropheus). **-lykill** [-lɪ·gɪdλ, -lɪ·ʝ-] m. Tapnögle. **-mynd** [-mɪnt] f. Statue, Billedstøtte. **-pallur** [-t-padløϱ] m. Staaplads (paa Vogne). **†-rokkur** [-d-ɹohgøϱ] m. Spinderok: *53 standrokkar og 40 hörvindur* (LFR V. 288). **-stapi** [-t-sda·bɪ, -sda·pɪ] m. stejl, enlig Klippe. **†-söðull** [-sö·ðødλ] m. en Slags höj Sadel. **†-tunna** [sdan·tʏn·a] f. Bryggerkar (jfr. *rosta).*

standur (-s, -ar) [sdan·døϱ] m. **1. a.** Stander, Opstander: *s. í duth.* **b.** *s. í kvörn,* Haandtaget i en Haandkværn. — **2.** *(hár og mjór klettur, sem stendur einn sjer)* opretstaaende, enlig, höj Klippe paa Land (Vf.). — **3. a.** *s. í lás,* den udstaaende Spids i Laasen, som gaar ind i Nöglespidsen, Tap (BH.). **b.** *(á lykli)* Nöglespids. — **†4.** = *standarður.*

standþil [sdan·tþɪ·l] n. Brædevæg (med lodrette Bræder).

stang (-s) [sdauŋ·k] n. Stangen, Stikken (jfr. 2. *stanga* 1.—5.).

1. **stanga (stöngu, stöngur)** [sdauŋ·ga, sdöyŋ·gø(ϱ)] f. (Breiðd.) = **stangspjör.**

2. **stanga (a)** [sdauŋ·ga] v. **I.** vt. **1.** stange, stikke: *s. úr tönnunum,* stange Tænder. — **2.** stange Fisk: *s. ála,* stange Aal. — **3.** stange (om Tyre, Vædre osv.): *nautið stangaði mig,* Tyren stangede mig. — **†4.** *(kvelja)* pine, plage. — **5.** stikke, sy: *s. ábreiðu;* — *s. e-ð saman,* stikke, sy n-t sammen (spec. en Kant el. et tykt Stof, Læder el. lign): *s. saum; s. leður.* — **II.** refl. recipr. *stangast,* [1]) rende med Hovederne el. Hornene mod hinanden, stanges: *hrútarnir stangast;* [2]) stode mod hinanden: *hlutir stangast fast í rúmsins veröld* (GFHh. 162).

stanga beisli [sdauŋ·gabɛis·lɪ] n. Stangbidsel, Hovedstol med Stænger. **°-dans** [-dan·s] m. Styltedans (JsJs.). **-gull** [-gʏd·λ] n. Guldbarrer. **-járn** [-jaud·v, -jaur·dv] n. Stangjærn: *sívalt s.,* Rundjærn.

stangar [sdauŋ·gaϱ] gen. af **stöng. -eldur** [-r-ɛl·døϱ] m. St. Elmsild (ASkaft.). **-elfting** [-ɛλ·(f)diŋk] f. (SvPRask 18) = **fergin. °-hringfari** [-a-hϱiŋ·kfarɪ] m. Stangpasser (JsJs.). **-kúlur** [-ϱ-ku:løϱ] fpl. Stangkugler. **-nagli** [-r-nag·lɪ] m. Söm i en (Vogn)stang. **°-skjóla** [-ϱ-sɟoᵘ:la] f. Stangpøs (JsJs.). **-stökk** [-sdöhk] n. Stangspring(ning).

stanga sápa [sdauŋ·gasau:ba, -sau:pa] f. Stangsæbe. **-saumur** [-söy:møϱ] m. Stikkesting. **-silfur** [-sɪl·vøϱ] n. Sølvbarrer. **-veiði** [-vei:ðɪ] f. Stangfiskeri, Fiskeri med Medestang.

stang dýna [sdauŋ·kdi·na] f. **1.** stukket Tæppe, vatteret Tæppe, Vattæppe: *hafa stangdýnu ofan á sjer.* — **2.** Madras: *sofa á stangdýnu.* **-flika** [-fli·ga, -flɪ·ka] f. en *flika* 1., lavet af to el. flere sammensyede Stykker (Vf.).

stanggóður [sdauŋ·goᵘ·ðøϱ] a. vellugtende (Vf.).

stangl [sdauŋ·l] n. Adspredthed; *á stangli,* spredt, adspredt, hist og her; afbrudt, strøgvis, enkeltvis: *komu orð Þorgeirs á stangli* (enkeltvis) *fram í huga hans* (JTrL. 125); *fara á s.,* sprede.

stangla (a) [sdauŋ·la] v. **1.** v. impers. falde i Draabevis: *það stanglar úr honum,* det regner i Draabevis (Vf.). — **2.** refl. *stanglast,* komme enkeltvis el. faa ad Gangen og med Mellemrum: *(þeir) voru að s. að Heiði á kærudaginn, frá því er klukkan var tólf og þar til hún var tvö* (GFrÁtt. 143).

°stangleignir [sdauŋ·lɛignϱ] fpl. Strøgods (JsJs.).

stanglingsbæir [sdauŋ·liŋsbai:jɪϱ] mpl. spredte Gaarde.

stanglingur (-s) [sdauŋ·liŋgøϱ] m. en Smule hist og her.

stang selur [sdauŋ·ksɛ·løϱ] m. enkelt Sæl. **-spjör** [-sbjö·r] f. indvendig løs Saal til en islandsk Sko, lavet af sammenstukne Vadmelslapper el. strikkede Lapper (Breiðd.). **-steinóttur** [-sdɛi·noᵘhdøϱ] a. (jfr. *stangl, staksteinóttur)* med hist og her fremstaaende Stene (Vf.).

stangur (-s) [sdauŋ·gøϱ] m. Lugt (Vf.); *fólvkt, óþefur,* daarlig Lugt (ASkaft.).

stangvaxinn [sdauŋ·gvaχsɪn] a. smækker af Vækst.

stans (gen. ds.) [sdan·s] m. el. n. **1.** Standsning: *e-ð er komið í s.,* n-t er standset; *reka í (ramma-* el. *roga-) s.,* blive maalløs af Forbavselse, studse. — **2.** Pat (i Skak) (ODavSk. 294); *það eru taflslok, ef leikið er í s.* (GJ.).

stansa (a) [sdan·sa] v. **1.** vi. *(nema staðar)* standse: (Ordspr.) *sá sem stansar stangar oft tennur* (JMPísl. 126). — **2.** vt. standse: *s. e-n.* — **3.** impers.: *e-n stansar á e-u,* en bliver overrasket over n-t, studser over n-t: *Það var eitt, sem mig stansaði á í nefndarálitinu* (Alþ. '11, B. II. 1861): *stanzaði mig að sjá þann útbúnað* (EiÓlLf. 56).

stans fullur [sdan·sfʏdløϱ] a. ubevægelig: *stansfull sköpun* (Klopst. VIII. 304). **-hissa** [-(h)ɪs·a] a. meget forbavset. **-laus** [-löys] a. uafbrudt, uden Ophør el. Afbrydelse: *varð þá fiskurinn s.,* vi trak den ene Fisk op efter den anden (SIng. I. 213); — n. *-laust* som adv. uafbrudt.

stapi (-a, -ar) [sda·bɪ, sda·pɪ] m. höj, stejl Klippe

stapp (-s, stöpp) [sdahp, sdöhp] n. 1. Stappen, Trampen: *s. með fótum.* — 2. *(stejting)* Stoden, Knusen. — 3. *(þræta)* Bryderi, Kiv, Trætte: *lenda í stappi út af e-u,* komme op at trættes paa Grund af n-t.

1. **stappa (stöppu, stöppur)** [sdahba, sdöhbo(ǫ)] f. 1. Plukmad, (spec.) Plukfisk; *kjöts.*, hakket Kød; Kødfars; *fisks.*, Plukfisk: *Íslendingar s. fiskinn, og baka svo brauð úr stöppunni* (ÞThLfr. II. 338). — 2. *(fólksfjöldi, ös)* Mængde Mennesker, tæt Stime: *þó sildin sé í stöppu bæði djúpt og grunnt* (JSFb. 6). — 3. *(verkfæri til að s. göt á járn ofl.)* Redskab, hvormed man laver Huller i Jærn o. lign.

2. **stappa (a)** [sdahba] vt. med acc. og dat. 1. stampe: a. med dat.: *s. fótum* (ogs. abs.), stampe med Fodderne. — b. med acc. *s. mold,* stampe Mulden fast. — c. overf.: *s. stálinu í e-n,* tale Mod i en, opmuntre en til ikke at give efter el. tabt, stive af: *Þegar hann var að búa hann af stað, s. í hann stálinu og stinga á hann peningunum* (JTrI. 256—257); *e-ð stappar nærri e-u,* n-t er lige ved at være n-t: *getur grunur, sem í öndverðu hefir verið ríkur og jafnvel stappað nærri fullri vissu, oft orðið reykur* (Ísaf. '13, 62); *Mjer fanst það líklegt, að E. mundi kunna að mála fjesý slumennina í þeirri átt, svo að nærri stappaði rjettri mynd* (saal. at Billedet kom til at ligne) (GFr. i Lögr. '14, 181); *Hér virðist því nærri s., að* (synes det næsten som om) *hann álíti það svo mikla fjarstæðu* (Eimr. XVII. 217). — 2. *(= stoppa)* stoppe, pakke tæt, fylde: *stórkostlegur stóð þar lár | stappaður upp af brýnum* (ÓDavÞul. 323); *með bómull innan stappaðir* (JÓlInd. 297). 3. støde, knuse: *s. fisk,* hakke Fisk smaat; *s. lifur,* støde Lever (for at lave Leverpølse); *s. pipar,* støde Peber. — 4. lave Hul i Jærn: *s. göt á ljábakka, s. skeifu.* — 5. vi. kævles, kives: *s. um e-ð* (el. *út af e-u*), kives om n-t: *er ekki til neins að s. út af því* (Alþ. '11, B. II. 621).

°**stapp mylla** [sdahbmɪl·a] f. Stampemølle (JsJs.). **-samur** [-p-samoǫ] a. urolig, tilböjelig til at yppe Kiv.

star [sda:r] n. 1. *(það að stara)* Stirren. — 2. *(á auga)* Katarakt, Stær.

stara (ði, sup. **starað)** [sda:ra] vi. stirre: *s. á e-n;* — overf.: *en þar mættu eg svo augljósum járnvilja og starandi ofríki, þótt hægt færi* (GFr. Ól. 43); *starandi augnaráð,* stirrende Blik.

starar kendur [sda:raǫꞩɛn·døǫ] a. staragtig, blandet med Star: *stararkent hey.* **-kólfur** [-koᵘl·vøǫ] m. Jordstængel af en Star (LFR. VI. 61). **-mýri** [-r-mi:rɪ] f. Starmose. **-skotinn** [-ǫ-sgo:dɪn, -sgo:tɪn] a. blandet med Star.

starbaggi [sdar·bag·ɪ] m. Bundt el. Bylt (til en Hest) af törret Star.

starblína [sdar·bli·na] vi. stirre.

star blinda [sdar·blɪnda] f. Stær. **-blindugleraugu** [-blɪndøglɛ:röyqo] npl. Stærbriller. **-blindur** [-blɪndøǫ] a. stærblind.

stareygður [sda:rɛiqðøǫ, -ɛigðøǫ] a. med stive Øjne: *Þorlákur var líka rauður í framan og s.* (JTrHeið. III. 213).

star engi [sda:rɛiŋɟɪ] n., **-engjar** [-ɛiŋɟaǫ] fpl. stargræsbevoksede Enge.

starf (-s, pl. **störf)** [sdar·v, sdör·v] n. 1. Arbejde, Sysselsættelse: *ljúka við s.,* tilendebringe et Arbejde; *hafa eitthvert s. fyrir hendi* (el. *með höndum),* være sysselsat med n-t. — 2. Forretning: *bankas., víxlaras.* osv. — 3. Bestilling: *launað s., s. í þjónustu landsins;* — *gegna starfi,* varetage en Bestilling.

starfa (a) [sdar·va] vi. arbejde, virke, handle: *s. að e-u,* arbejde paa n-t; virke for n-t: *s. að útbreiðslu bindindis;* — *Átolýkussynir störfuðu að* (var beskæftigede med at slagte) *geltinum* (Od. 425); *hafa mikið að s.,* have travlt; †*s. á e-m,* forurolige, forstyrre en.

starfa laun [sdar·valöy:n] npl. = **starfslaun.** **-lítill** [-li:dɪdʎ, -li:t-] a. ikke arbejdsom. **-mikill** [-mɪ:ɟɪdʎ, -mɪ:ꞩɪdʎ] a. arbejdsom, dygtig.

starfár [sdar·vau·r] n. Forretningsaar.

starfa teikn [sdar·vatɛihkv] n. Gradtegn, Hilsen (i Good-Templarordenen). **-tími** [-ti:mɪ] m. Arbejdstid.

starf fýsi [sdar·(v)fi·sɪ] f. indec., **-fýsn** [-fisv] f. Arbejdslyst, Virkelyst. °**-fræði** [-frai·ðɪ] f. indec. Teknik. **-fús** [-fu·s] a. arbejdslysten, virkelysten. **-færi** [-fai·rɪ] n. Redskab: *vitundin er annað en það sérstaka s. sem hún notar* (Ísaf. '15, 9, 5). °**-hýsi (-is,** pl. ds.) [sdar·f(h)i·sɪ] n. Forretningslokale. **-hnífur** [-hvi·vøǫ] m. stor Kniv. **-hugi** [-(h)yy·jɪ] m. = **starffýsn.** **-hús** [-(h)u·s] n. Værksted: *s. smiða;* — Forretningsbygning; — *(listamanns)* (en Kunstners) Atelier. **-hæfur** [-(h)ai·vøǫ] a. arbejdsdygtig, som er sin Opgave voksen: *flestöll störf hafa hlaðist á örfáa starfhæfa menn* (Alþ. '11, B. II. 889).

starfi (-a, -ar) [sdar·vɪ] m. = **starf** 3.

starfjárn [sdar·vjau(r)dv] n. Værktöj af Jærn.

starflaga [sdaǫ·fla·qa] f. starbevokset Strækning: *Þeir ... námu þar land, þar sem eru óteljandi tjarnir og starflögur* (GFrUbl. 35).

starf laginn [sdar·vlai·jɪn] a. praktisk, som har Haandelav. **-laun** [-löy·n] npl. = **starfslaun.** **-laus** [-löys] a. *(iðjulaus)* uvirksom; *(án erfiðis)* uden Möje. **-leysi (-is)** [-leisɪ] n. Uvirksomhed. **-rækja** [-rai·ɟa, -rai·ꞩa] vt. drive: *stofna og s. ritsímasambönd* (Stj. '05, A. 106); *hvernig gufuvélin er samsett og starfrækt* (Alþ. '11, B. 525). **-ræksla** [-raiɣsla] f. Drift, Arbejdsdrift: *skuli ábyrgjast þátttöku hreppsins í starfrækslu stöðvarinnar* (Lögr. '12, 17). **-rækslutakmörk** [-raiɣslota:gmöǫk, -ta:k-] npl. Virksomhedsomraade: *innan starfrækslutakmarka þeirra* (Stj. '05, A. 108). °**-rænn** [-raidv] a. (biol.) funktionel (ÁBj. i Lögr. XV. 1, 3). **-samur** [sdar·fsamoǫ, sdaǫ·-] a. 1. *(iðinn)* arbejdsom, virksom, flittig. — †2. *(erfiður)* møjsommelig.

starfs ár [sdar·fsau·r] n. = *starfár,* Forretningsaar. **-bróðir** [-bro·ðɪr] m. Virkefælle, Kollega. **-deild** [-deilt] f. Forretningsafdeling.

starf semd [sdar·fsɛmt] f. = **starfsemi.** **-semdarlyst** [-sɛmdarlɪs·t] f. = **starffýsn.** **-semi** [-sɛmɪ, sdaǫ·-] f. indec. 1. *(iðni)* Arbejdsomhed. — 2. *(það að starfa)* Virksomhed: *andleg s.,* Aandsvirksomhed. **-setja** [-sɛ·tja, -sɛ·tja] vt. sysselsætte.

starfs fjör [sdar·fsfjö·r] n. Aktivitet. **-fólk** [-foᵘʎk, -foᵘlk] n. 1. flittig Befolkning: *þrautseigt starfsfólk* (Lögr. '14, 215). — 2. Arbejdere, Funktionærer: *starfsfólkið í bankanum,* Bankens Funktionærer. **-fullur** [-fʏdløǫ] a. arbejdsom, virksom. **-hæfileiki** [-(h)aivɪlɛi:ɟɪ, -lɛi:ꞩɪ] m. Arbejdsdygtighed, Virkeævne. **-kend** [-ꞩɛnt] f. formel Folelse (ÁBjSál. § 234). **-kerfi** [-ꞩɛrvɪ] n. Aktionssystem (ibid. § 110). **-kona** [-ko·na] f. arbejdsom Kvinde. **-kraftar** [-krafdaǫ] mpl. Arbejdskræfter. **-laun** [-löy·n] npl. Arbejdslön, Lön. **-líf** [-li·v] n. det praktiske Liv. **-maður** [-ma·ðøǫ] m. 1. *(iðjumaður)* arbejdsomt Menneske: *hann var mikill s.* — 2. Bestillingsmand, Funktionær: *embættismenn og starfsmenn landsins.* **-orka** [-ooga] f. aktuel Energi (ÁBjSál. § 35). **-tímatakmörkun** [-timata:gmöǫgon, -ta:k-] f. Begrænsning m. H. t. Funktionstid. **-tími** [-ti·mɪ] m. Arbejdstid.

starf stjóri [sdar·fsdjoᵘ·rɪ] m. Direktør: *Prókúru hafa framkvæmdarstjórinn og starfstjórinn í Noregi* (Stj. '09, B. 220). **-stofa** [-sdo·va] f. a. Arbejdsværelse: *s. rithöfundar.* — b. Forretningskontor, Kontor: *s. kaupmanns.* — c. Værksted: *s. til smíða.* **-stríður** [-sdri·ðøǫ] a.: *e-m verður starfstrítt,* en har vanskeligt ved at arbejde; — overf.: *Varð henni* (ɔ: *sóttinni) starfstrítt, þó stundum ynni* (SvPBjP. 110). **-stöð** [-sdö·ð] f. Værksted, Fabrik; *(skipasmiða)* Værft. **-sveinn** [-svɛidv] m. Tjæner, Betjænt; *(námssveinn)* Lærling.

starfs tíð [sdar·fsti·ð] f., **-tími** [-ti·mɪ] m. Arbejdstid; Virketid. **-veitandi** [-vɛi·dandɪ, -vɛi·tandɪ] m. Arbejdsgiver.

starf sveittur [sdarf·svɛihdøǫ] a. svedende, svedt af Arbejde. **-svið** [-svɪ·ð] n., **-svæði** [-svai·ðɪ] n. Virkekres, Forretningsomraade.

starfsþol [sdar·fsþo·l] n. Arbejdskraft.

starf tíð [sdar·fti·ð] f. Arbejdstid, Virketid. **-þegi (-a, -ar)** [-þɛi·jɪ] m. Arbejdstager. **-þol** [-þo·l] n. Arbejdskraft.

starglápa [sdar·glau·ba, -glau·pa] vi. glo: *Satan ... starglápti* (Milt. 118).

star gresi (-is) [sdar·grɛ·sɪ] n. coll. Stargræs, Starplanter. **-hærður** [sda:ǫ(h)airðøǫ] a. glathaaret.

stari (-a, -ar) [sda:rɪ] m. (zool.) Stær (sturnus vulgaris).

star kóngur [sdaǫ·koᵘŋgøǫ] m. 1. en Slags Legetöj, flættet af lange Starblade. — 2. en Slags Knude, hvormed Töjler forbindes: *endarnir svo tengdir saman með því að ríða starkong, er svo var kallað tveggja eða þriggja þumlunga langan* (Lögb. '12, 2). **-konkur** [-koᵘŋgoǫ, -koᵘŋkoǫ] m. = **starkóngur.**

1. **starr (-s)** [sdar·] n. Trætte, Kiv, Klammeri (Arnf.).

†2. **starr** [sdar·] a. stiv, uböjelig.

starra (a) [sdar:a] vi. ligge i Kiv el. Trætte (Arnf.).

starri (-a, -ar) [sdar:ɪ] m. (zool.) 1. = *stari.* — †2. = *styrja.*

star sýni [sdaǫ·si·nɪ] n. Stirren. **-sýnn** [-sidv] a. i Forb.: *e-m verður starsýnt á e-ð,* en betragter n-t med stor Opmærksomhed.

starungur (-s) [sda·ruŋgøǫ] m. 1. = *mýrastör.* — 2. starblandet Hø.

stáss (gen. ds.) [sdaus·] n. Stads, Pynt; Flitterstads: *glingur og s.* **-gervi** [-ɟɛrvɪ] n. Stadsdragt, fuld Stads: *Nú koma tveir þjónar, búnir í s.* (And. I. 152). **-mey** [-mɛi·] f. Stadspige; Modedame. **-rófa** [-roᵘ·(v)a] f. Pyntedukke: *enda nennir hún engu, nema að draga stássrófu sína út og inn um bæinn* (slæbe sin pyntede Krop ud og ind) (GFrTís. 258). **-stofa** [-sdo·va] f. Stadsestue.

1. **stát (-s)** [sdau:t] n. Pragt, Prunk; *(dramb)* Hovenhed: *en hefð og s. í hug þér berið* (MJ. V. 17); *hátt kall s. vill,* höj Stand vil Prunk og Pral.

2. **stát (-s)** [sdau:t] n. *(baðmullarljereft)* Stovt.

státa (a) [sdau:da, sdau:ta] vi. 1. prunke: *s. í dýrðlegu skarti;* — *s. sig,* prange, prunke. — 2. prale: *s. svo af mentun sinni* (Alþ. '11, B. 475); *Þegar á alt er litið, er ekki af miklu að s. um símann* (ibid. 141).

státara legur [sdau:daralɛ:qoǫ, sdau:t-] a. prunkende, stolt. **-skapur** [-sga:bøǫ, -sga:poǫ] m. Prunken.

státari (-a, -ar) [sdau:darɪ, sdau:t-] m. Praler.

státinn [sdau:dɪn, sdau:tɪn] a. rask, frejdig, kry.

stát legur [sdau:dlɛqoǫ, sdau:t-] a. stolt, flot, glimrende, statelig: — adv. *-lega.* **-menni (-is,** pl. ds.) [-mɛn·ɪ] n. Laps, Pralhans.

státsmey [sdau:tsmei·, sdaus·-] f. = **stássmey.**

statt [sdaht] se **staddur.**

?**statúta (-u, -ur)** [sda:duda, sda:tuta] f. Statut.

staukur (-s, -ar) [sdöy:gøǫ, sdöy:koǫ] m. 1. lille, smalt Kar af Blik el. andet (ASkaft., Af.). — 2. lille, kort Lysestage (Hf.).

staul (-s) [sdöy:l] n. Stolpren, Stavren.

staula (a) [sdöy:la] v. 1. vi. stavre, slæbe sig frem: *stafkarlarnir s.* (HallgrP.); — refl. *staulast,* ds.: *s. í myrkri;* — *staulast áfram,* stavre fremad. — 2. refl. *staulast við e-ð, í e-u,* bære sig klodset ad med n-t. — 3. vt. beröre: *færið, stjórinn staular botn* (Vf.).

staulbóndi [sdöyl·boᵘndɪ] m. livegen Bonde, Vorned (BH.).

stauli (-a, -ar) [sdöy:lɪ] m. 1. *(snáði)* lille Pog. — 2. dorsk Menneske, langsomt i sine Bevægelser: *leið er löng | lötum bóndastaula* (GFrÚh. 252).

staulsveinn [sdöyl·svɛidv] m. Mand el. Dreng, som anvendes til forskellige Slags Ærinder, is. paa Rejser til Pasning af Heste og Bagage o. l.

staup (-s, pl. ds.) [sdöy:p] n. †1. *(klumpur)* Klump, Masse. — 2. a. Vinglas, Snapsglas, Glas (baade Beholderen og Indholdet): *hann braut staupið,* han slog Glasset itu; *s. af víni,* et Glas Vin; *renna* (el. *hella) á staup,* skænke et Glas fuldt; *fá sjer í staupinu,* faa sig et Glas Vin, faa sig en Taar, en Sopken; *hann fær sjer talsvert í staupinu,* han holder lovlig meget af Flasken; *gefa e-m í staupinu,* traktere en med et Glas Vin el. andre spirituose Drikke; *honum þykir gott í staupinu,* han holder meget af de vaade Varer; *optast hafa menn með sér í staupinu* (har man Spirituosa med) (Huld III. 50). — †b. Stob: *til skikkuðu 8 marka staupi víns* (JÓlInd. 315). — 3. den vægeløse Ende af et støbt Lys, se *strokkur.*

staupa (a) [sdöy:ba, sdoy:pa] vt.: *s. sig*, tage sig en Snaps, snapse. **staupa gjafir** [sdöy:baɟa:vɪϱ, sdöy:pa-] fpl. gratis Beværtning med Brændevinssnapse. °**-málsflaska** [-maulsflas·ga] f. Snapseflaske (Js]s.). ***-messa** [-mɛs:a] f. Drikkelag (MJ. II. 154). **-sala** [-sa:la] f. Salg af Spirituosa i Snapsevis. ***-sveit** [-svei:t] f. de drikkendes Skare (MJ. II. 244). **-sölubúð** [-sö·løbu:ð] f. Snapseudsalg. **-tal** [-ta:l] n. Tal af Snapse el. Glas: *selja brennivín í -tali* (i Snapsevis). **-þing** [-þiŋ·k] n. Drikkelag.

staup gjarn [sdöy:pɟa(r)dṿ] a. drikfældig. **-got** [-go·t] n. (om Havkalfangst) Havkal, hvis Lever giver en halv Tønde Tran (Benævnelsen fordi Fiskeren faar en Snaps som Præmie): *Það var kallað „staupgot", sem var hálftunna af lifur í* (SIng. I. 272).

staupjárn [sdöy:bjau(r)dṿ, sdöy:p-] n. *(steypujárn)* Støbejærn.

staupla (a) [sdöyhbla] vi. = **stöpla.**

staup leir [sdöy:blei·r, sdöy:p-] m. Støbeler. **-sandur** [-p-sandøϱ] m. Støbesand. **-tittur** [-tɪhdøϱ] m. Støbehals.

staur (-s, -ar) [sdöy·r] m. **1. a.** Pæl: *s. í girðingu*; pl. *staurar*, Pæle, Palisader. — **b.** *(þjóðurhæll)* Tøjrepæl. — **2.** klodset Redskab: (om Medekroge): *þegar menn nú sjá hvað heppnast með þessum staurum* (JSFb. 18). — **3.** Person, klodset og langsom i Vendingen; spec. overf. om en stivnakket Person: *hann er s. í samvinnu*, han er overordentlig vanskelig at arbejde med; *hann er mesti s.*, han er en ren Knold; (Talem.) *rembast (við) eins og rjúpa við s.*, anstrænge sig af alle Kræfter, se *rembast*; ~ *eiga staurinn með e-ð*, have Besvær med n-t.

1. staura (-u, -ur) [sdöy:ra] f. *(gaura)* Stoppenaal.

2. staura (a) [sdöy:ra] vt. drive en Pæl, pæle ned: *áður en bygt er skal s. lóðina.*

staura brú [sdöy:rabru:] f. Pælebro. **-garður** [-gar·ðøϱ] m., **-gerði** [-ɟɛr·ðɪ] n., **-girðing** [-ɟɪr·ðiŋk] f. Stakit, Palisader. **-grundvöllur** [-grʏn·dvöðløϱ] m. Pælegrund. **-hnyðja** [-hnɪð·ja] f. Rambuk. **-kylfa** [-ʗɪl·va] f. Staverkølle. **-krókar** [-kro··gaϱ, -kro··kaϱ] mpl. Hager paa en Telegrafpæl.

stauraður [sdöy:raðøϱ] a. (pop.) = **staurblindur.**

staurarma [sdöy:rarma] a. indec. stivarmet.

staura röð [sdöy:raröː:ð] f. Stolperække, Pælerække. **-skór** [-sgo··r] m. Pælesko (til at klatre op i Telegrafpæle med). **-virki** [-vɪr·ʗɪ] n. Pæleværk.

staur biti [sdöyr·bɪ·dɪ, -bɪ·tɪ] m. Ekstratraktement om Aftenen under *staurvika* og *vökustaur*, s. d. O. (JÁÞj. II. 568—69). **-blindur** [-blɪndøϱ] a. pæreføld. **-fótur** [-fo··døϱ, -fo··tøϱ] m. stiv Fod: *með staurfót*, stivfodet. **-fullur** [-fʏdløϱ] a. = **staurblindur.** **-garður** [-r·-garðøϱ] m. = **stauragarður.** **-girða** [-ɟɪrða] vt. indpæle, indhegne med Pæle, palisadere. **-hnyðja** [-ϱ·-(h)vɪðja] f. Rambuk. **-karl** [-ka(r)dl] m. gammel Mand, som gaar paa Krykker; affældig Olding; stiv og vanskelig gammel Mand. **-karlamál** [-ka(r)dlamau:l] n. klodset og stift Sprog, Kancellistil. **-karlslegur** [-ka(r)lsle·qøϱ] a. stiv, vranten og vanskelig. **-nótt** [-r·-no··ht] f. = **vökunótt.** **-reki (-a, -ar)** [sdöyr:ɛ·ʗɪ, -r:ɛ·ʗɪ] m. = **staurhnyðja.** **-rjettur** [-r·jehdøϱ] a. lige op og ned. **-setja** [sdöyϱ·se·dja, -sɛ·tja] vt.: *s. lík*, begrave et Lig paa Kirkegaarden uden at have faaet fat i Præsten; for at han senere skal kunne besørge Jordpaakastelsen, oprejses paa Kisten en Pæl, som rager op af Graven, naar den er fyldt, og som tet kan fjærnes, naar Præsten kommer.

staurslegur [sdöyϱ·sleqøϱ] a. stiv, ubøjelig, klodset.

staursvoli [sdöyϱ·svo·lɪ] m. temmelig stort Stykke Drivtømmer, uden videre Værdi (VSkaft.).

staurun (-ar, -anir) [sdöy:ron, -anɪϱ] f. Nedramning af en Pæl el. Pæle, Pælning.

staurvika [sdöyr·vɪ·ga, -vɪ·ka] f. Ugen før Jul, jfr. *vökustaur.*

staut (-s) [sdöy:t] n. **1.** *(það að steyta)* Støden (i en Morter). — **2.** Hakken (om Læsning): *s. í lestri.* — **3.** Bryderi, Besvær: *eiga í staut með e-ð*, have stor Ulejlighed med n-t. — **4.** lodret Stilling af en Fiskeline (Nl.).

stauta (a) [sdöy:da, sdöy:ta] v. **I.** vi. **1.** *(staulast)* slæbe sig frem; *(labba)* gaa med smaa Skridt el. langsomt: *Jón stautar upp í gilið* (ÓDav. Þj. 5). — **2.** *s. við e-ð*, have Besvær med n-t, bakse med n-t: *var hann að s. við kýr* (ÓDavÞ·. 5). — **3.** stave sig frem, hakke i Læsningen: *s. í kverinu sínu; — hann er orðinn stautandi*, han kan lige stave sig frem, læse en Smule. — **II.** vt. **1.** pege paa Bogstaverne med en Pind: *kennarinn stautaði hvern bókstaf á spjaldinu* (BH.). — **2.** *(steyta)* støde (i Morter): *s. pipar.*

stautamaður [sdöy:dama:ðøϱ, sdöy·ta-] m. Staverer: *stafkarl* (JÁÞj. II. 185).

staut|fær [sdöy:tfai·r] a. som kan læse en Smule; — overf. *s. á e-ð*, som har en Smule Begreb om n-t: *Kverið eiga allir að lesa, sem stautfærir þykjast á stjórnmál* (Þjv. [11] '14, 60). **-samur** [-samøϱ] a. besværlig, som der er stor Ulejlighed ved; — is. an. *-samt.*

stautur (-s, -ar) [sdöy:døϱ, sdöy:t-] m. **1.** Støder (i en Morter): *s. í mortjeli; — (járnkarl)* Brækstang, Brydestang: *Er þar brunnur hyldjúpur og austið (sic) úr honum jafnan á vetrum um ísholu djúpa með staut og fötu* (GKonÆf. 26). — **2.** *(prik)* Kæp.

Stebba (-u, -ur) [sdɛb:a] f. npr. Dim. af **Stefanía.**

Stebbi (-a, -ar) [sdɛb:ɪ] m. npr. Dim. af **Stefán.**

stedda (-u, -ur) [sdɛd:a] f. Stodhoppe, Mær.

†**1. steðja (steð; staddi, stöddum; steddi; statt)** [sdɛð·ja; sdɛ:ð, sdad:ɪ, sdöd:om; sdɛd:ɪ; sdaht] vt. **1.** *(setja á sinn stað)* stille paa Plads. — **2.** standse: *s. ferð sína.* — **3.** bestemme, tage, fatte: *eftir stadda ráðagerð*, efter at have fattet denne Beslutning. — **4.** pp. *staddur* (s. d. O.).

2. steðja (a) [sdɛð·ja] vi. **1.** gaa med stærke Skridt, springe, styrte frem: *koma þar kvennsniptir steðjandi* (Eimr. I. 66). — **2.** *e-ð steðjar að e-m*, en overfaldes af n-t: *það steðjar að honum hver ógæfan á fætur annari.*

steðja auga [sdɛð·jaöy:qa] n. = **steðjagat.** **-blökk** [-blöhk] f. = **steðjastólpi.** **-fótur** [-fo··døϱ, -fo··tøϱ] m. Foden paa en Ambolt. **-gat** [-ga:t] n. Hul i en Ambolt. **-nef** [-nɛ:v] n. Ambolthorn, -spids. **-steinn** [-sdeid·ṿ] m. Sten, hvorpaa Ambolten hviler. **-stokkur** [-sdohgøϱ] m., **-stólpi** [-sdo··ʎ·bɪ, -sdo··l·pɪ] m. Stolpe, hvori Ambolten sidder fast. **-tækur** [-tai:gøϱ, -tai:køϱ] a. anvendelig som Ambolt: *steinn í viðlögum s.* **-þró** [-þro··] f. Fordybning, hvori Ambolten staar og hvor Smeden har Fødderne under Hamringen (Af., Sch.): *Hann setti hinn stóra steðja í steðjaþróna* (Od. 156).

steðji (-ja, -jar) [sdɛð·jɪ] m. **1.** Ambolt: *s. í smiðju.* — **2.** Klippeafsats: *Svo* (ɔ: *steðja*) *kalla menn hier bergbringi í útveggum niður við sjó, þar sem menn hafa fótfestu til að standa á til að komast af skipi eða á* (BJLVs. 23). — **3.** = *koddabein.* — **4.** overf. træg og klodset Hest.

†**steður** [sdɛ:ðøϱ] pl. af **stoð.**

stef (-s, pl. ds.) [sdɛ:ṿ] n. **1. a.** *(viðlag)* Omkvæd. — **b.** overf. Hovedpunkt: *og það var nú stefið í því.* — ***2.** *(vísa)* Epigram; *(kvæði)* Vise, Digt. — †**3.** *(vers)* Verslinje: *(stef er) einstakt eða einstök vísuorð, einkum hið 2. og 4., t. d. í stefjahruni ... þetta sannar sjálft nafnið, sem þýðir = vísuorð (2. og 4.), sem hrunið eða numið sé af, eins og hér á sér stað, ef nefnd stef álítast, sem má, stytt vísuorð úr ferskeyttu ættinni, og hún þannig sé grundvöllur stefjahruns* (HSig. 33). — °**4.** (mus.) Motiv.

Stefán (-s, -ar) [sdɛ:fau·n, sdɛf:au·n] m. npr. Stefan, Stephan, Steffen.

Stefanía (-u, -ur) [sdɛ:fanija, sdɛf:anija] f. npr. Stephanie.

°**stefill (-ils, -lar)** [sdɛ:vɪdʎ, -ɪls, sdɛb·laϱ] m. Bacil.

stefja (a) [sdɛv·ja] vt. **1.** *(aftra)* hindre, forebygge n-t. — **2.** *(ríma)* rime (StStAndv. I. 299); *(yrkja)* digte et Vers: *s. á e-n*, tiltale en i Vers.

stefja bálkur [sdɛv·jabau·ʎ·gøϱ, -baul·køϱ] m. Afsnit af et Digt mellem to *stef* **1. a.** **-bæn** [-bai:n] f. rimet Bön. ***-drög** [-drö:q] npl. Tillavning af *stef*, Digtning: *hönd þín ... högust við s.* (MJ. IV. 8). **-föll** [-föd·ʎ] npl. afsluttende Omkvæd, Slutning paa et Digt: *Og slít eg svo toga þeirrar frásagnar, að svo um mæltum stefjaföllum* (JMPsl. 89). **-hrun** [-hʀʏ:n] n. ogsaa kaldet *vikivakabragur*; (metr.) firelinjet Strofe, med 1. og 3., 2. og 4. Verslinje rimende, samt vekselvis 7 og 5 Stavelser i Verslinjerne. Ekspl.: *Þú ef spyr um þennan brag, þér eg segja mun, eldri skáld það áttu lag, | óbreytt stefjahrun* (HSig. 207). **-hrunssamhenda** [-hʀʏnsa:μ(h)ɛnda] f. ogsaa kaldet *valstýfa hin eldri* = *stefjahrun* med enslydende Slutningsrim i alle fire Linjer. Ekspl.: *Austra hrindi' eg árakló | út á Boðnarsjó, Fjalars gisið ferju hró flytur varla bo* (ibid. 260). ***-mál** [-mau:l] n. Sang, Vise. †**-mjel** [-mjɛ:l] n. = **stefjabálkur.**

stef laus [sdɛv·löys] a. uden Omkvæd. **-legur** [-lɛqøϱ] a. (opr. om Digte, udarbejdet efter Kunstens Regler), ordentlig, som opfører sig paa en passende Maade: *stytta sér dægur með steflegri skemtan* (ÓDavÞul. 122); — adv. *-lega.*

1. stefna (-u, -ur) [sdɛb·na] f. **I. 1.** Retning; Kurs: *s., er stýrt er i*, styret Kurs; *haldin s.*, beholden Kurs; *vera í beinni stefnu við e-ð*, være i Flugt med n-t, være parallel med n-t; *leggja út á regin-haf, taka stefnur af* (sætte Retningen efter) *útnesjum* (JTrSk. I. 7). — **2.** overf. Retning, Tendens, Program: *andleg s.*, Aandsretning; *s. í skáldskap.* — **3.** Standpunkt: *jeg skil ekki stefnu hans í málinu.* — **II. 1.** *(ákveðið mót)* (aftalt) Møde, Sammenkomst: *mæla stefnu með sjer*, aftale et Møde. — **2.** Indstævning for Retten, Stævning: *fara stefnu*, møde efter en Stævning; *standa stefnu*, staa Stævne; *það er (allur) dagur til stefnu*, der er rigelig Tid (Udtr. rimeligvis, som GV. mener, stammende fra, at en Stævning var lovlig forkyndt, hvis den meddeltes inden Mørkets Frembrud). — †**3.** *(eindagi)* Termin, hvor man var pligtig til at møde.

2. stefna (di) [sdɛb·na, sdɛm·dɪ] v. **I. 1.** vi. gaa el. styre i en vis Retning: *s. á e-ð*, gaa i Retning af n-t; *s. frá landi*, staa ud fra Land; *hann stefndi til fjallsins*, han gik i Retningen til Bjærget, ad Bjærget til; *s. að e-u*, sigte efter n-t, stræbe mod n-t; — overf.: *ef áform hans stefndi í nokkuð það er hærðvaði bætt* (Bun. IX. 25). — **2.** impers. *e-u stefnir*, n-t gaar, føres i en vis Retning el. hen til n-t: *þá stefnir fjárhagnum í beinan voða*, da bliver Finansforholdene yderst kritiske (Alþ. '11, B. II. 320); *hvert stefnir?* hvor bærer det hen?; (Talem.) *e-m verður nær stefnt*, en undslipper med Nød og næppe. — **II.** vt. med dat. **1.** indbyde el. indkalde en til et Møde el. Sammenkomst: *s. mönnum saman*, kalde Folk sammen; *s. þingi saman*, indkalde Altinget til Møde. — **2. a.** stævne en (for Retten), indstævne en: *s. manni fyrir rjett*, indstævne en for en Domstol; *s. máli til dóms og laga*, anlægge Proces om en Sag; *s. e-m af e-u*, indlægge Paastand om, at en skal fradømmes n-t. — **b.** *stefndur* el. (bestemt Form) *stefndi* som subst. indstævnte.

stefnandi (-a, -endur) [sdɛb·nandɪ, -ɛndøϱ] m. Citant.

stefni (-is, pl. ds.) [sdɛb·nɪ] n. **1.** Mellemstykket i Forstavnen paa Fartöjer helt ned til, hvor Kølen begynder, bestaar af to Dele, *yfirs.* og *undirs.* (Vf.). — **2.** det øverste af Mellemstykkets to Dele (= *yfirs.*) (Sl.). — **3.** Stævn; *(framstefni)* Forstævn; *(afturstefni, skutur)* Agterstævn.

stefni legur [sdɛb·nɪle·qøϱ] a. manerlig, behersket og beskeden i sin Optræden (BH.). **-mark** [-maϱ·k] n. Maal, Formaal.

stefning (-ar, -ar) [sdɛb·niŋk] f. = 1. **stefna** II.

†**stefningarvitni** [sdɛb·niŋgarvɪhdnɪ] n. = **stefnuvottur.**

***stefningur (-s, -ar)** [sdɛb·niŋgøϱ, -iŋs] m. Slange.

stefnir (-is, -ar) [sdɛb·nɪϱ] m. **1.** *(náttúrusteinn)* mytisk Sten for at forjage alt ondt (JÁÞj. I. 655). — ***2.** *(stjórnandi)* Styrer, den, som giver n-t en vis Retning. — ***3.** *(hjálmur)* Hjælm.

stefni vargur [sdɛb·nɪvar·gøϱ] m. **1.** Dyr (i Reglen en Ræv), der ved Besværgelse er gjort særlig farligt og udsendt for at skade andres Hjorder (jfr. JÁÞj. I. 466 og 439). — **2.** *(mikið skass)* Furie. ***-vörður** [-vör·ðøϱ] m. (GTh. '95, 200) = **stafnbúi.**

†stefnlegur [sdɛb·nl.gø̨] a. som styrer i en bestemt (god) Retning, jfr. *stefnlegur: stefn'eg vísa*, godt Digt (Vísn. 231).

stefnu afl [sdɛb·nøab·λ] n. Direktionskraft. **-ákvæði** [-au:kvaiðɪ] n. Program. **-boð** [-bo·ð] n. Indbydelse til et Møde. **-brjef** [-brjɛ:v] n. Indstævningsskrivelse, Indstævningsbrev. **-dagur** [-da:qø̨] m. (jur.) Stævnedag; *(fundardagur)* Dag, bestemt til et Møde. **-dyggur** [-dɪg:ø̨] a. principtro. **-fall** [-fad·λ] n. Undladelse af at møde til rette Tid og Sted, hvortil man er indstævnt: *dæma e-n sekan um s.* **-fastur** [-fas·dø̨] a. 1. fast i sin Retning, maalbevidst: [illegible] *s. að marki sínu.* — 2. principfast: *s. í bindindi sínu.* **-festa** [-fɛs·da] f. 1. Fasthed i Retning; Maalbevidsthed: *s. hugans.* — 2. Principfasthed: *telur meiri hlutinn nokkurn veginn tryggingu fengna fyrir nauðsynlegu íhaldi og stefnufestu í efri deild* (Alþ. '11, B. 453). **-frestur** [-frɛs·dø̨] m. Stævnevarsel, Varsel. **-fundur** [-fʏn·dø̨] m. Møde, Sammenkomst; *(elskenda)* Stævnemøde. **-för** [-fö:r] f. 1. Rejse til Stævning af en. — 2. pl. *-farir*, spec. *(málaferli)* Retsstridigheder. **-horn** [-hod·v, -hor·dv] n. Kursvinkel. **-lag** [-la:q] n. Møde, aftalt Sammenkomst. **-laus** [-löy·s] a. formaalsløs, planløs, indifferent; principløs. **-leysi (-is)** [-lɛi·sɪ] n. Principløshed, Formaalsløshed, Planløshed; — Holdningsløshed (Eimr. X. 123). **-leysingi** [-lɛi:siŋɟɪ] m. Person, som intet Formaal har el. for hvem n-t er ligegyldigt: *s. í stjórnmálum*; — *Sumir verða hvorki* [illegible] *stefnuleysingjar, er láta sér standa á sama á hverju gengur* (Fróði 7/8 '86, 114). †**-maður** [-ma:ðø̨] m. den indstævnte. **-mark** [-maɢ·k] n., **-mið** [-mɪ:ð] n. Maal, Formaal. **-morgunn** [-mor·gøn] m. en til et Møde berammet Morgen. ?**-mót** [-mou:t] n. Stævnemøde. **-skrá** [-sgrau:] f. Program. **-staður** [-sda:ðø̨] m. 1. *(fundarstaður)* Mødested. — 2. det Sted, hvor en Stævning forkyndes. **-tími** [-ti:mɪ] m. Tid, bestemt til et Møde. **-vargur** [-var·gø̨] m. = **stefnivargur** 1. **-vegur** [-vɛ:qø̨] m. = *stefna*, Retning. **-vottur** [-vohdø̨] m. Stævningsvidne, -mand. †**-vætti** [-vaihdɪ] n. Stævningsformular (opr. Vidnesbyrd om en udført Stævning): *eg N. N. stefni þér, vættur, vofa, draugur, dís, andi, ár, með* [illegible] *s., sem fylgir* (i en Besværgelse i JÁÞj. I. 460).

steggi (-ja, -jar) [sdɛɟ:ɪ] m., **-steggur (-s, -ir)** [sdɛg:ø̨] m. 1. *(karlfugl)* Hanfugl: **a.** *(andarsteggur)* Andrik. — **b.** *(gæsarsteggur)* Gasse. — 2. **a.** *(högni)* Hankat (Vf.). — **b.** *(refur)* Hanræv (mods. *læða, tæfa*). — **c.** = *eiginmaður*, Mand: *Er steggi þinn heima?* (Huld II. 38). — 3. *(reykjarremma)* stærk Røglugt.

1. **stegla (-u, -ur)** [sdɛg·la] f. 1. Stejle: *brjóta á steglu.* — 2. *(lítil spraka)* lille Flynder (jfr. BH.). — 3. = *gaura.*

2. **stegla (di)** [sdɛg·la, sdɛq·ldɪ] vt. 1. lægge paa Stejle: *áður voru stórglæpamenn stegldir.* — 2. *(negla)* nagle, fæste til et Træ. — 3. *(grópa)* false (Þing.). — 4. *(tína)* plukke (BH.).

stegling (-ar, -ar) [sdɛg·liŋk] f. 1. *(kvöl)* Pinsel (is. paa Stejle). — 2. *(negling)* Fastnagling; *(grópun)* Falsning.

steglingur (-s, -ar) [sdɛg·liŋgø̨, -iŋs] m. raakoldt Vejr (Af.).

steglupína [sdɛg·løpi:na] vt. pine paa Stejle.

steig [sdɛi:q] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **stíga.**

steigaralæti [sdɛi:qaralai:dɪ, -lai:tɪ] npl. storpralerisk Optræden.

steigur [sdɛi:qø̨] a. 1. *(þrjóskur)* stivnakket; *(dramblátur)* hoven; *(gortandi)* pralende. — 2. *(latur)* doven (BH.). — 3. adv. *steigurlega*, paa en pralende el. trodsig Maade. **-látur** [-lau:dø̨, -lau:t-] a. hoven, storpralende. **-læti** [-lai:dɪ, -lai:tɪ] npl. = **steigaralæti.**

steik (-ar, -ur) [sdɛi:k] f. Steg: *mörva s.*, spække en Steg; (Ordspr.) *líka er feit hin litla s.* (SchMál.), den lille Steg er ogsaa fed.

†**steikara fat** [sdɛi:garafa:t, sdɛi:k-] n. = **steikarfat.** †**-hús** [-hu:s] n. Køkken. **-panna** [-pan:a] f. Stegepande. †**-piltur** [-pɪλ·dø̨] m. Køkkendreng. **-rist** [-rɪs·t] f. Stegerist. **-sveif** [-svɛi:v] f. Haandgrebet paa Stegespiddet. **-teinn** [-tɛid·v] m. Stegespid.

steikar fat [sdɛi:gaɢfa:t, sdɛi:k-] n. Fad med en Steg paa, Stegefad. **-gaddur** [-r-gad:ø̨] m. Stegenaal.

steikari (-a, -ar) [sdɛi:garɪ, sdɛi:k-] m. Stegevender; *(matsveinn)* Kok.

steikar ilmur [sdɛi:garɪl·mø̨, sdɛi:kar-] m., **-lykt** [-lɪχ·t] f. Stegelugt. °**-rimill** [-a-rɪ:mɪdλ] m. Stegebuk. **-spaði** [-ɢ-sba:ðɪ] m. Stegevender.

steikatepra [sdɛi:gatɛ:bra, sdɛi:katɛ:pra] f. en Smule Steg: (Ordspr.) [illegible] *en steikateprur með stórhöfðingjum* (Málshb.).

steiking (-ar, -ar) [sdɛi:ɟiŋk, sdɛi:ʗiŋk] f. Stegning.

steikiteinn [sdɛi:ɟɪtɛid·v, sdɛi:ʗɪ-] m. Stegespid.

1. **steikja (-u, -ur)** [sdɛi:ɟa, sdɛi:ʗa] f. stegende Hede.

2. **steikja (ti)** [sdɛi:ɟa, sdɛi:ʗa, sdɛiχ·dɪ] vt. **a.** stege: (Ordspr.) *hann hefur steikt stærri krásir* (Málshb.), han har för stegt en större Steg; *steikt egg*, Spejlæg; *s. tígl*, brænde Tegl. — **b.** = *baka*, bage: *s. kökur, brauð* (Vf.).

steikna [sdɛihgna] vi. (Múl., Sch.) = **stikna.**

steilur [sdɛi:lø̨] fpl. 1. **a.** *(bífur)* Ben (is. om klodsede el. lange Ben) (ÓDavSk. 147). — **b.** *(fætur af kind)* Ben af et slagtet Faar (Árn., VSkaft.). — 2. *skammrif*, (de 6 forreste Ribben) med de tilsvarende Ryghvirvler, Halshvirvlerne og Brystbenet af et slagtet Faar (Hf.). — 3. *(brattar ógöngur)* stejle, næsten ufarbare Steder (BH.).

stein- [sdɛi:n] som første Sammensætningsled: fuldstændig: *steinuppgefinn, steinhissa, steingeldur* osv.

Steina (-u, -ur) [sdɛi:na] f. npr. Dim. af Kvindenavne begyndende med *Stein-*: *Steinunn, Steinvör* osv.

steina (di) [sdɛi:na] vt. I. †1. *(mála, lita)* male, farve. — 2. pp. *steindur*: †**a.** *(málaður)* malet, bemalet, farvet. — **b.** fossil: *hann hefir ritað* [illegible] *frá Svíaríki* (ÞThLerð. II. 26). — II. *(festa steina í neðri tein á neti)* fastgöre Sten til et Næt (Rang.).

steina fræði [sdɛi:nafrai:ðɪ] f. indec. Mineralogi. **-fræðilegur** [-frai·ðɪ-] [illegible] **-fræðingur (-s, -ar)** [-frai·ðiŋgø̨] m. Mineralog. **-fræðisganga** [-frai·ðɪsgauŋ·ga] f. mineralogisk Ekskursion. **-galdur** [-gal·dø̨] m. = *geta margs*, se 2. *geta* B. I. **-gangur** [-gauŋ·gø̨] m. Stenkastning, -regn. **-gler** [-glɛ:r] n. = **steingler.** **-hissa** [-hɪs:a] a. indec. = **steinhissa.**

steinahöld [sdɛi:nauhöl·t] npl. Stenredskaber.

steinajurt [sdɛi:najʏʀ·t] f. (bot.) Stenurt (sedum, is. s. annuum).

steinaldin [sdɛi:naldɪn] n. (bot.) Stenfrugt (drupa).

steinalykkjur [sdɛi:nalɪhɟø̨] fpl. Løkker, hvormed Sten fæstes til Næt.

steinaltari [sdɛi:naλdarɪ] n. Stenalter.

steina lús [sdɛi:nalu:s] f. (zool.) en Art Mide (acarus longicornis, a. litoralis). **-lög** [-lö:q] npl. Stenlag, adskillige Lag af Sten. †**-meistari** [-mɛis·darɪ] m. Mineralog. **-ríki** [-ri·ɟɪ, -ri·ʗɪ] n. Mineralrige. **-safn** [-sab·v] n. Mineraliesamling; mineralogisk Museum. **-slöngvir (-is)** [-slöyŋ·gvɪʀ] m. Slyngekaster. †**-sörfi** [-sör·vɪ] n. Sten-(Ravperle-)Halsbaand. **-teinn** [-tɛid·v] m. Stensime, den nederste Sime paa et Vaad, hvortil Stene fastgöres for at holde det ved Bunden. **-tök** [-tö:k] npl. Kæmpestene, brugte som Kraftprøver (BóluHj. 228), jfr. *grettistak.*

stein band [sdɛin·bant, sdɛim·-] n. Jærnstykke el. Jærntraad, hvorved Dybsloddet *(steinn)* paa en Havkalline beskyttes. **-bygging** [-bɪɟ·iŋk] f. Stenbygning. **-bítakjök** [-bidaʗö:k, -bita-] npl. lige Udfald i en Kamp, i Udtr.: *það voru s. á milli þeirra*, ingen af Parterne gik af med Sejren (Nl.).

steinbíts afli [sdɛim·bi(t)sab·lɪ] m. Fangst af Havkat. **-barn** [-bad·v, -bar·dv] n. lille Havkat (Vf.). **-bróðir** [-brou:ðɪʀ] m. = *hlýri*, den plettede Havkat (anarrhichas minor). **-dindla** [-dɪn·dla] f. = **dindla** 2. **-góna** [-gou:na] f. = *blágóma* (anarrhichas latifrons) (Bolungarvík). **-kjaftur** [-ʗaf·dø̨] m. Havkattens Gab; — overf. raa, grofttalende Kæft. **-kúla** [-ku:la] f. Stykke mellem to Overskæringer i en Strimmel af tørret Havkat (Vf.). **-óþoli** [-ou:þolɪ] m. Havkattens Bugfinne. **-roð** [-ro:ð] n. Skind af en Søulv (Havkat) (enkelte Steder i det vestlige Island anvendt til Sko). **-strengsli** [-(t)-sdrɛiŋ·slɪ] n. törret Strimmel af Havkatkød (Vf.). **-tak** [-s-ta:k] n. **a.** det Tag, hvormed Havkatten løses fra Krogen, best. i, at man tager den fat i Baghovedet, samtidig med at den bedøves med et Slag. — **b.** se *brennivínsskál.* — **c.** et Tag bagfra om Halsen paa Mennesker el. Dyr.

stein bítur [sdɛim·bi·dø̨, -bi·tø̨, sdɛm·bi·dø̨ (Vf., Breiðf., Sl.)] m. (zool.) Søulv, Havkat (anarrhichas lupus). **-blaðaþari** [sdɛin·blaðaþa:rɪ, sdɛim·-] m. = **marmennilsþari.** **-blendingsefni** [-blɛndiŋseb·nɪ] n. stenblandet Stof (Alþ. '11, B. 918). **-blindur** [-blɪndø̨] a. stenblind, helt blind. **-blóð** [-blou·ð] n. 1. størknet Blod fra slagtede Kreaturer. — 2. Blodpølse uden Fedt (Árn.). **-blökk** [-blöhk] f. Stenblok, Kvadersten. **-blöndun** [-blöndøn] f. Stenblanding. **-bogi** [-boi·jɪ] m. Stenbue. **-bráð** [-brau·ð] f. smæltet Sten, Lava. **-brandur** [-brandø̨] m. Kulskifer; *skiptir S. surtarbrandinum, eptir því sem lengi hefur tíðkast á Íslandi, í steinbrand og viðbrand* (ÞThLfr. IV. 30). **-brýni** [-bri·nɪ] n. Brynesten. **-brjótur** [-brjou·dø̨, -brjou·tø̨] m. (bot.) Stenbræk (saxifraga). **-brú** [-bru·] f. Stenbro. **-búi** [-bu·ɪ] m. Stenbeboer, Klippebeboer. **-bönd** [-bönt] npl. Snore, bundne omkring Stendrægget (Skag.). **-dauður** [-n-döy·ðø̨] a. stendød. **-deyja** [-dɛi·ja] vi. dø fuldstændig. **-depill** [-dɛ·bɪdλ, -dɛ·p-] m. (zool.) Digesmutte, Stenskvæt, Stendylp, Stenpikker (saxicola oenanthe). **-depla** [-dɛhbla] f. (bot.) Klippe-Ærenpris (veronica saxatilis). **-dyr** [-dɪ·r] fpl. Stendör, Dör til en Stenbolig. **-dys** [-dɪ·s] f. Stendysse. **-dofi** [-do·vɪ] m. fuldstændig Mangel paa Følelse, Anæstesi (LFR. IX. 206). **-dofinn** [-do·vɪn] a. fuldstændig følesløs. **-dofna** [-dobna] vi. blive fuldstændig følesløs. **-dór (-s, -ar)** [-dou·r] m. npr. **-drangi** [-drauŋɟɪ] m., **-drangur** [-drauŋgø̨] m. lang Sten, spec. höj, enkeltstaaende Klippe. **-drepa** [-drɛ·ba, -drɛ·pa] vt. dræbe helt; — refl. *steindrepast*, krepere helt. **-dröngull** [-dröyŋgodλ] m. Stentap: *það voru tveir kuðungar sameinaðir með löngum steindröngli* (ÞThLfr. IV. 225). **-duft** [-dʏft] n. (jfr. *steindust*) Trippelse (Stj. '97, B. 232). **-dumba, -dumbi** [-dʏmba, -dʏmbɪ] a. indec. aldeles maalløs; lydløs: *alt var steindumba, sem þar var niðri (í sjónum)* (And. II. 275). **-dust** [-dʏst] n. Stenstøv. **-dæld** [-dailt] f. Stenbækken. **-efni** [sdɛi:nɛbnɪ] n. Stenstof. **-eik** [-ɛi·k] f. Steneg. **-farg** [sdɛin·fark] n. Stenpresse, Stene, anvendt til Presning. **-fastur** [-fasdø̨] a. aldeles fast, ganske urokkelig: *vort atkeri var steinfast að finna í grunni* (JÓlInd. 211); — n. *steinfast* som adv.: *Ósköp sofið þið steinfast* (som Sten) (ÞGjÚf. 37). **-feldur** [-fɛldø̨] a. med indfældede Stene: *steinfelt bindingsverk* (jfr. Nefnd. I. 86). **-fergja** [-fɛrɟa] vt. stenpresse, presse med Sten. **-fylling** [-fɪdliŋk] f. Udfyldning med Sten: *því hærra sem kemur, því minni er steinfyllingin og efst eru holurnar tómar* (ÞThLýs. II. 258). **-fyltur** [-fɪλdø̨] a. fyldt med Sten. **-flötur** [-flö·dø̨, -flö·tø̨] m. »Stenflade«, brolagt Plads (OBj. I. 31). **-garður** [-ŋ·-garðø̨] m. Stengærde, Stenmur. **-geisli** [-ɟɛislɪ] m. Stennaal, straaleformet Krystalaggregat (ÞThLýs. II. 262). **-geit** [-ɟɛi·t] f. (zool.) Stenged, Stenbuk (capra ibex). **-geitarbaugur** [-ɟɛidarböy:qø̨, -ɟɛitar-] m. Stenbukkens Vendekres. **-geitarmerki** [-ɟɛidarmɛɢ·ɟɪ, -ɟɛitar-] n. Stjærnebilledet Stenbukken. **-geldast** [-ɟɛldast] vrefl. blive ganske gold. **-geldur** [-ɟɛldø̨] a. 1. ganske gold: *steingeld kýr.* — 2. fuldstændig impotent: *s. karlmaður.* **-ger, -gjör** [-ɟɛ·r, -ɟö·r] a., **-gerður** [-ɟɛrðø̨] a. forstenet, fossil. **-gerving (-ar)** [-ɟɛrviŋk] f. Forstening, Petrifikation. **-gervingafræði** [-ɟɛrviŋgafrai:ðɪ] f. indec. Palæontologi. **-gervingur (-s, -ar)** [-ɟɛrviŋgø̨] m. Forstening, Petrefakt. **-gjörðarafl** [-ɟöðarab·λ] n. forstenende Kraft: *S. Íslenzkra hvera hefir lengi verið kunnugt* (ÞThLýs. II. 209). **-gleyma** [-glɛi·ma] vt. med dat. glemme fuldstændig, »svede fuldstændig ud«. **-gler** [-glɛ·r] n. Mineralglas. **-gólf** [-gou·lv] n. Stengulv; Betongulv. **-grafa** [-gra·va] vt. udskære i Sten. **-grafari** [-gra·varɪ] m. Stenskærer. **-grár** [-grau·r] a. stengraa, askegraa (is. om Heste). **-grímur** [-gri·mø̨] m. npr. Stengrim, Steingrim. **-guð** [-gʏ·ð] m. Af-

gudsbillede af Sten (Marmor). **-halda** [sdεi:v(h)alda] vt. med dat. fastholde paa en Hvæssesten under Slibningen: *s. ljá*; — overf. *s. e-m til e-s*, presse en til n-t (Sl., Sch.); — pp. *steinhaldinn* som a. **-harður** [-(h)arðøϱ] a. haard som Sten. **-hissa** [-(h)ıs·a] a. indec. lamslaaet af Overraskelse. **-hjarta** [sdein·ɧaϱda] n. Stenhjærte. **-hlaðinn** [-hλa·ðın] a. muret. **-hleðsla** [-hλεðsla] f. Stengærde, ukalket Stenmur. **-hljóð** [-hλιoᵘ·ð] n. Dødsstilhed. **-hljóður** [-hλιoᵘ·ðøϱ] a. dødsens stille. **-hnífur** [-hvi·vøϱ] m. Stenkniv. **-hreysi** [-hϱei·sı] n. Stendysse, Stenrøs. **-hringur** [-hϱiŋgøϱ] m. **1.** Ring af Sten, Stenring. — **2.** Ring med indfattet (Ædel)sten. **-hurð** [sdεi:v(h)Yrð] f. Dör af Sten. **-hús** [-(h)u·s] n. Stenhus, Hus, bygget af Sten. **-hvelfing** [sdεiŋ·χwelviŋk, -kvεlv-] f. Stenhvælving. **-hvelfdur** [-χwel(v)døϱ, -kvεl(v)d-] a. med en Stenhvælving. **-hætta** [sdεi:v(h)aihda] vt. med dat. og vi. ophøre fuldstændig med noget. **-högg** [-(h)ök] n. Stenhugning. **-höggvari (-a, -ar)** [-(h)ögvarı] m. Stenhugger. **-höll** [-(h)ödλ] f. Palads, opført af Sten. **-hör** [-(h)ö·r] m. Asbest, Bjærghør. **-höttur** [-(h)öhdøϱ] m. Stenkuppel.

Steini (-a, -ar) [sdεi:nı] m. Dim. af Mandsnavne beg. med *Stein-*: *Steingrímur, Steinþór* osv., el. endende paa *-steinn*: *Þorsteinn* osv.

steining (-ar) [sdεi:niŋk] f. Appretur.

steiningarlaus [sdεi:niŋgarlöy:s] a. uden Appretur.

Steinka (-u, -ur) [sdεiŋ̊·ga, sdεiŋ̊·ka] f. **1.** npr. = *Steina*. — 2. humoristisk Navn paa en Haandkværn (Nl.).

stein kalda [sdεiŋ·kalda] f. (Rang.) = **leti.** ° **-kanni** [-kan·ı] m. Stensøger (JsJs.). **-kast** [-kast] n. Kasten med Sten, Stenkast; saa lang Afstand, som man kan kaste med en Sten. **-kendur** [-ɧendoϱ] a. stenagtig. **-ker** [-ɧε·r] n. Stenkar; Stenkumme, Cisterne. **-ketill** [-ɧε·dıdλ, -ɧε·t-] m. Stenkedel; — pl. *-katlar*, store Stene i en Klippekloft (Mýrd.). **-kirkja** [-ɧıϱɉa] f. Kirke, opført af Sten. **-kista** [-ɧısda] f. Stenkiste; Sarkofag. **-kjallari** [-ɧadları] m. muret Kælder. **-klappa** [-klahba] f. (Eyf.) = **steindepill.** **-klípa** [-kli:ba, -kli:pa] f. Stensplint, -flis. **-kol** [-ko·l] npl. Stenkul, Kul.

steinkola lag [sdεiŋ·kolala:q] n. Kullag, Stenkulslag. **-myndun** [-mın·døn] f. Stenkulsformation. **-náma** [-nau:ma] f. Kulgrube. **-smiðja** [-smıð·ja] f. Gasværk (EiÓlLf. 22). **-tími** [-ti:mı] m. (geol.) Kulperiode.

stein kragi [sdεiŋ·krai·jı] m. Stenrand, -kant: *útfrá brunnbarminum skal leggja eða steypa steinkraga* (Stj. '02, B. 256). **-kringla** [-kriŋla] f. Stenskive: *varpað steinkringlum* (Il. xxiii). **-kúla** [-ku·la] f. Stenkugle; (geol.) Bombe: *Steinkúlur (bombur) eru mjög algengar við ísl. eldfjöll* (ÞTh. Lýs. II. 104). **-kumbl** [-kYml, -kYmbλ] n. Stendysse. **-kveisa** [-kvεi·sa] f. Smærteanfald, stammende fra Blæresten. **-lag** [-n·-la·q] n. Lag af Stene. **-lagning** [-lagniŋk] f., **-legging** [-lεɉ·iŋk] f. Brolægning. **-leggja** [-lεɉ·a] vt. **1.** belægge med Sten, brolægge; — pp. *-lagður*, brolagt. — **2.** *(brýna eggjárn á hverfisteini)* hvæsse paa en Slibesten. **-legur** [-lεqøϱ] a. af Sten; — adv. *-lega*, som Sten. ° **-leir** [-lei·r] m. (Frankl. 34) = **postulín.** **-líða** [-li·ða] v. impers. og vi.: *það steinlíður yfir e-n, e-r steinlíður í öngvit*, en besvimer fuldstændig. **-liggja** [-lıɉ·a] vi. styrte ned død el. bedøvet. **-líkan** [-li·gan, -li·kan] n. Stenbillede, Marmorbillede. **-líkkista** [-li·ɧısda] f. Sarkofag. **-líkneski** [-lihgnεsɉı] n., **-líkneskja** [-lihgnεsɉa] f. Stenstatue. **-lím** [-li·m] n. Cement. **-líma** [-li·ma] vt. cementere. ° **-list** [-lıst] f. Billedhuggerkunst. **-litur** [-lı·døϱ, -lı·tøϱ] m. Stenfarve (LFR. III. 38). **-lúinn** [-lu·ın] a. = **dauðlúinn.** **-maður** [-ma·ðøϱ] m. Stenmenneske. †**-meistari** [-mεisdarı] m. Murermester; Bygmester; Stenhugger. **-meitill** [-mei·dıdλ, -mεi·tıdλ] m. Stenmejsel. **-mergur** [-mεrgøϱ] m. Stenmarv. **-mynd** [-mınt] f. Marmorbillede, -statue. **-myndun** [-mındøn] f. Stendannelse. **-múr** [-mu·r] m. Stenmur.

stein n (-s, -ar) [sdeid·v, sdεi:naϱ] m. **I. 1. a.** Sten (ogs. som Stof): *kasta steini*; — *hnífur úr steini*; — pl. *steinar* = *grjót*, — *dýrir steinar*, ædle Stene, Ædelstene; (Ordspr.) *því sleikir hundurinn steininn, að hann er feitur* (GJ.), derfor slikker Hunden Stenen, at den er fed; *tvisvar verður sá feginn, sem á steininn setst*, den, der sætter sig paa en Sten, bliver to Gange glad (neml. naar han sætter sig og naar han rejser sig). — **b.** *(steinstjóri)* Stendræg. — **c.** *(hverfisteinn)* Hvæssesten, Slibesten: *halda* (el. *leggja*) *á stein*, ogs. abs. *leggja á*, hvæsse paa en Slibesten. — **d.** fast Skorpe, som afsættes af haardt el. svovlholdigt Vand, Urin o. desl.: *hverasteinn, hlandsteinn* osv. — **e.** om Grusansamlinger i Legemet, spec. *(blöðrusteinn)* Blæresten, *(nýrnasteinn)* Nyresten, Nyregrus. — **f.** Plade el. Kliché til litografisk Trykning: *suma af steinum þeim, er nota átti við jarðfræðisuppdráttinn* (Eimr. VIII. 115). — **2.** i Udtr. med overf. Bet.: *berja, höggva í (harðan) steininn*, (egl. slaa, hugge løs paa en Sten), stadig forsøge n-t uden Resultat: *Danir eru alltaf að höggva smátt og smátt í steininn við Þjóðverja* (JSBr. 317); *berja höfðinu við steininn*, ikke ville indrömme at man har tabt el. taget fejl, benægte Fakta; *fiskur liggur undir steini*, der ligger en Fisk under Stenen, ɔ: der er n-t skjult, der stikker n-t derunder; *þar liggur fiskur undir steini*, saadan forholder det sig altsaa; *þessi samlíking, sem glöggt má sjá að liggur undir steini* (ligger bagved) (Eimr. IV. 198); *gefa steina fyrir brauð*, give Stene for Brød; *kasta (þungum) steini á e-n*, kaste Sten paa en, rette svære Bebrejdelser mod en; *það ljettir af e-m þungum steini*, der falder en Sten fra ens Hjærte; *vera (sem) steini lostinn*, være som ramt af en Sten, som forstenet; *sofa eins og s.*, sove som en Sten; *e-r skal ekki steyta fót sinn við steini*, en skal ikke komme n-t til; *það stendur ekki á steini*, ¹) *(= það er á lausu bygt)* det har ingen fast Grundvold, har ingen Varighed; *standa þeir aldrei á steini og vara ekki árinu lengur* (Eimr. VI. 175); ²) der hersker Uvished om n-t: *Á manntalsskýrslum hafði aldrei staðið á steini um aldur hennar* (EKvSm. 67); ³) der er ingen Standsning: *En þegar hann einstökusinnum rauf þögnina . . . stóð ekki á steini fyrir honum* (Eimr. XVIII. 123); *það stendur ekki s. yfir steini (eftir af e-u)*, n-t er fuldstændig nedrevet, der er ikke en Sten, en Trævl tilbage af n-t (Alþ. '11, B. II. 1052); *hann stelur öllu steini ljettara*, han stjæler som en Ravn; *það stígur ekki af steini*, der er Sten overalt, hvor man gaar: *stígvélin eru hér á augabragði upp gengin, því aldrei stígur af steini* (TSæm. 11); *yfir stokk og stein*, over Stok og Sten; *það tekur* (el. *setur) ekki af* (el. *hefur ekki úr) steini*, (egl. ikke engang en Sten kan blive tör ɔ:) det regner stadig; ogs. overf.: der vil ingen Forandring til det bedre indtræde; *taka ekki steininn í staðinn*, blive godt belönnet; *nú tekur steininn úr*, dette bringer Bægeret til at flyde over, nu gaar det ud over alle Grænser: *Þó tekur fyrst steininn úr, þegar farið er fram á það við Íslendinga, að þeir standi straum af herskipakostnaði við Íslandsstrendur* (Eimr. XIV. 149); *vera milli steins og sleggju*, se 1. *sleggja*; — *þegja eins og steinn*, tie bomstille; *steins hljóð* = *steinhljóð*. — **II. 1.** *helgur s.*, Kloster, i Talem.: *setjast í helgan stein*, (opr. gaa i Kloster) trække sig tilbage, føre et roligt, tilbagetrukkent Liv: *svo ætlaði Jónas að lokum að setjast í helgan stein, til þess að rita bókina* (Eimr. XIV. 102). — **2.** med Art.: *steinninn*, Tugthuset, spec. det i Reykjavík: *vera settur í steininn*, blive puttet i Hullet (Rvk.). — **III.** *(eista)* Testikel. — **IV.** npr. *Steinn*, Ste(e)n.

stein náma [sdεin·au·ma] f., **-námi** [-n:au·mı] m. Stenbrud. **-nibba** [-n:ıb·a] f. Stenspids. **-nökkvi** [-n:öhgvı] m. lille Stenbaad (i Folkesagn brugt af overnaturlige Væsener el. Trolde). **-óði** [sdεi:noᵘ·ðı] a. indec., **-óður** [-oᵘ·ðøϱ] a. aldeles rasende, bindegal, voldsom, hæftig; — spec. om Vind og Sø: rasende: *svo sem þegar steinóð, vindbólgin alda steypist úr hálopti ofan í skríðandi skip* (Il. II. 83). **-ofn** [-obv] m. Stenovn. **-olía** [-o·lija] f. Petroleum.

steinolíu afurðir [sdεi:noliioa:vYrðıϱ] fpl. Petroleumsprodukter. **-brá** [-brau:] f. Petroleumshinde: *Flaut nú . . . s. um allan voginn* (JTrL. 154); **-brunnur** [-brYn:øϱ] m. Petroleumskilde. **-fjelag** [-fjε:laq] n. Petroleumsselskab. **-lampi** [-laµ·bı, -lam·pı] m. Petroleumslampe. **-lind** [-lın·t] f. = **steinolíubrunnur.** **-tollur** [-tod·løϱ] m. Petroleumstold.

steinóttur [sdεi:noᵘhdøϱ] a. stenet.

stein pikka [sdεin·pıhga] f. Stenhakke, Hakke. **-prenta** [-prεvda, -prεnta] vt. litografere. **-prentari** [-prεvdarı, -prεntarı] m. Litograf. **-prentmynd** [-prεvdmınt, -prεnt-] f. Litografi. **-prentun** [-prεvdøn, -prεntøn] f. Litografi. 1. **-renna** [-rεn·a] f. muret el. støbt Kloakrör. 2. **-renna** [-rεn·a] vi. forstenes: *með þessu bréfi sendi Þ. einnig steingjörvinga frá hverum, sumir þeirra voru nýlega farnir að s.* (ÞThLfr. II. 155); — pp. *steinrunninn*, forstenet: *lík steinrendra beina* (MJ. V. 229). **-rendur** [-rendøϱ] a. forstenet. **-rið** [-rı·ð] n. Stentrappe. **-rista** [-rısda] f. Inskription paa Sten, Stenindskrift. ° **-ristir (-is, -ar)** [-rısdıϱ] m. Stenskærer. **-ristur** [-rısdøϱ] a. indristet, indhugget i Sten. **-rjáfur** [-rjau·vøϱ] n. Stenhvælving. **-rota** [-ro·da, -ro·ta] vt. dræbe fuldstændig el. bedøve (ved et Slag paa Hovedet el. ved at støde Hovedet imod n-t); — refl. *rotast*. **-runninn** [-rYn·ın] pp. af 2. **steinrenna.** ° **-ræsi** [-rai·sı] n. Rendesten (JsJs.). **-salt** [-saλt] n. Stensalt.

steinsauga [sdεin·söy·qa] n. Hul paa en Sten, hvorigennem Tov stikkes til Fortöjning o. l.: *losuðu (skips)festina úr steinsauganu* (Od. 270).

stein selja [sdεin·sεljə] f. (bot.) Persille (petroselinum). **-setja** [-sε·dja, -sε·tja] vt. stensætte, besætte med Sten: *s. haug*; besætte med Ædelsten: *steinsettur hringur*.

steinshljóð [sdεin·s(h)λιoᵘ·ð] n. = **steinhljóð.**

stein sía [sdεin·si·ja] vt. si n-t til det bliver haardt, haardsi: *s. skyr*. **-sig** [-sı·q] n. **1.** Stene, anvendt som 1. *sig* 3. b. — **2.** *fara s.*, lade sig fire lige ned uden de sædvanlige Svingninger *(rið)* (Vestm.). **-sykur** [-sı·gøϱ, -sı·køϱ] m. el. n. Kandissukker. **-skor, -skora** [-sgo·r, -sgo·ra] f. Klipperift. **-skorinn** [-sgo·rın] a. indhugget i Sten. ° **-skrift** [-sgrıft] f., **-skurðarlist** [-sgYrðarlıs·t] f. Litografi. **-skurðarmaður** [-sgYrðarma:ðøϱ] m. Litograf (LFR. III. 40). **-skurður** [-sgYrðøϱ] m. **1.** Litografi. — **2.** *(það að skera úr manni stein)* Operation for en Blære- el. Nyresten (lithotomia). **-skutull** [-sgY·dødλ, -sgY·t-] m. Stenharpun (Klp. VII. 37). **-skör** [-sgö·r] f. flad Stenkant; flad Klippe: *það eru uppreistar steinskarir og hraunhellur hver ofan á annari* (ÞThLýs. II. 87). **-sljetta** [-sljεhda] f. Plint, Sokkel. **-smári** [-smau·rı] m. (bot.) Stenkløver (melilotus). **-smíð(i)** [-smi·ð, -smi·ðı] f. og n. Stenhuggerarbejde; Murerhaandværk. **-smiður** [-smı·ðøϱ] m. Stenhugger; Murer.

steinsmúr [sdεin·smu·r] m. = **steinmúr.**

stein smælki [sdεin·smaiλɉı, -smailɧı] n. Affald af Sten. **-smæra** [-smai·ra] f. = **steinsmári.** **-snar** [-sna·r] n. Stenkast; Haandkast, særl. om Afstanden: *frá læknum er s. í hlaðið* (StStAndv. II. 278); *s. þaðan*, der lige i Nærheden; is. med Nægtelse: *það er ekki s. þangað*. ° **-sníðari (-a, -ar)** [-sni·ðarı] m. Stenskærer, -snider. **-snidda** [-snıd·a] f. fremspringende Klippespids. **-snæri** [-snai·rı] n. *(niðrilega)* den Del af Fiskelinen, som forbinder Stenen med *lóðarháls*. **-sofa** [-so·va] vi. ligge i dyb Søvn; — ppr. *-sofandi*. **-sofna** [-sobna] vi. falde i dyb Søvn; — pp. *-sofnaður*. **-sótt** [-soᵘht] f. (med.) Stensygdom (lithiasis). **-spjald** [-sbjalt] n. Stentavle. **-stallur** [-sdadløϱ] m. Fodstykke af Sten, Sokkel. 1. **-steypa** [-sdεi·ba, -sdei·pa] f. Beton: *járnbend s.*, Jærnbeton. 2. **-steypa** [-sdεi·ba, -sdei·pa] lave af Beton: *s. hús*.

steinsteypu blöndun [sdεin·sdeiboblön·døn, -sdεipø-] f. Betonblanding. **-gerð** [-ɉεr·ð] f. Tillavning af Beton. **-hús** [-hu:s] n. Betonbygning, Hus el. Bygning, opført af Beton.

stein stjett [sdεin·sdjεht] f. Fortov el. Kaj, belagt med Sten (Fliser). **-stoð** [-sdo·ð] f. Stenstøtte. **-stokkur** [-sdohgøϱ] m. Stenrende. **-stólpi** [-sdoᵘλbı, -sdoᵘlpı] m. Stenstøtte, -pille. **-storka** [-sdoϱga] f. Beton: *Hann hafði boðið, fyrir hönd unglingafélagsins, þau kjör, að leggja eitt þúsund krónur í steinstorkuna* (GFrTís. 105). **-stræti** [-sdrai·dı, -sdrai·tı]

n. brolagt Gade. **-stæltur** [-sdaiλdoϱ] a. haardnakket, halsstarrig, forhærdet: s. [illegible] (Klopst. VIII. 307). **-stöpull** [-sdö·bodλ, -sdo·podλ] m. Stentaarn, -støtte. **-suga (-u)** [-sY·qa] f. [illegible] *dvalfiskur*. Havlampret (petromyzon [illegible]). **-súla** [-su·la] f. Stensøjle. **-sökkva** [-söhgva] vi. synke som en Sten, jfr. end., *sekkva*. **-tað** [-ta·ð] n. haard Torv, god Torv (Arnt.). **-tafla** [-tabla] f. Stentavle, Stenbriche: *hvert betra mundi að prenta það* [illegible] *á steintöflum eða koparblaði* (ÞThLír. III. 324). **-tak** [-ta·k] n. **1. a.** Leiten at tange Sten (som Kraftprøve): *Espólín heldur ok at svá steintökum* [illegible] *prestr átla at mikit þrek þætti ungum mönnum ok hraustum at reyna steintök við sik allgamlaðan* (EspS. 55); (Ordspr.) *fáir styrkna af steintaki* (SchMál.). — **b.** Sten, anvendt som Kraftprøve, jfr. a. og *grettistak*. — **2.** *(steinnáma)* Stenbrud. **-taka** [-ta·ga, -ta·ka] f. = **steintak** 2. **-tálga (-u)** [-tau·lga] f. Tilhugning af Sten. **-tegund** [-tɛ·gont] f. Stenart, Mineral. **-tiglalegging** [-tiglalɛg:iŋk] f. Mosaik: *saumaborð, prýtt dýrri steintíglaleggingu* (JTrL. 107). **-tiglar** [-tiglaϱ] mpl. Mosaik. **-tiglaskraut** [-tiglasgröy:t] n. Mosaik(arbejde). **-tól** [-tou·*l*] n(pl). Stenredskab(er). **-torf** [-tor*v*] n. haard, fast, sammenhængende Törv. **-troða** [-tro·ða] vt. fuldproppe, faststoppe: *steintroðinn poki*. **-tröppur** [-tröhboϱ] fpl. Trappetrin af Sten. **-ugla** [sdɛi:nYgla] f. Stenugle.

Steinunn (-ar, -ir) [sdɛi:no*n*] f. npr.

stein uppgefinn [sd[illegible]] a. genremtræt. **-vala** [sdɛin va·la] f. rund, lille Sten: *haltigtnsu* [illegible] *krystall, sem vex út úr grárri steinvolu* (SNordFÁ. 120). **-varði** [-varðɪ] m. Stenvarde. **-veggur** [-veg·oϱ] m. Grundmur. **-verkfæri** [-vɛϱkfairɪ] n. Stenredskab. **-vopn** [-vohpv] n. Stenvaaben. **-þagna** [-þagna] vi. holde fuldstændig op at tale, tie bomstille, tie som en Sten. **-þegja** [-þɛi·ja] vi. tie som en Sten, iagttage den dybeste Tavshed. **-þilja** [-þɪlja] vt. belægge med Sten. **-þór** [-þou·r] m. npr. Stenthor. **-þreyttur** [-þrɛihdoϱ] a. dødtræt. **-þrep** [-þrɛ·p] n. Trappetrin af Sten. **-þró** [-þrou·] f. **1.** Stenkumme; Fordybning af Sten, Cisterne: *safna vatni í s.* — **2.** Stengrav, muret Grav: *líkið var jarðað í s.* **-þröm** [-þrö·*m*] f. Trappetrin af Sten. **-þungur** [-þuŋgoϱ] a. **1.** uhyre tung: *steinþung byrði*. — **2.** overf. uhyre tung (vanskelig, besværlig): *aðgerðar hans, sem erkuðu steinþyngstu tökum* (StStAndv. II. 120). — **3.** (om Floder) overordentlig stærk og rivende: *steinþungt fljót, s. straumur*. **-þögn** [-þögv] f. dybeste Tavshed, Dødsstilhed. **-öld** [sdɛi:nölt] f. Stenalder. **-ör** [-ö·r] f. Stenpil.

1. **steypa (-u, -ur)** [sdɛi:ba, sdɛi:pa] f. **I. 1.** Støbning: *Silfursmíðið var gert á tvennan hátt, annaðhvort með steypu eða vírsmíði* (Eimr. X. 24). **2.** Støbningsmasse: *má* . . . *í hana* (ɔ: *öskuna*) *hella annari steypu* (LFR. VIII. 234). — **3.** = *steinsteypa*. — **4.** = *steypuhús*. **II.** *(hvolfa)* Regnskyl.

2. **steypa (ti)** [sdɛi:ba, sdɛi:pa, sdɛif·dɪ] v. **I.** vt. med dat. **1. a.** styrte, omstyrte: (Ordspr.) *betra er að styðja en s.*, det er bedre at støtte end styrte; *það er sitt hvort, steypir eða styður* (SchMál.), det er forskelligt: Styrten og Støtte; *s. borði um koll*, vælte et Bord. — **b.** overf. *s. ráðherra, stjórn*, styrte en Minister, en Regering (el. Bestyrelse); *s. e-m af* [illegible], styrte en: *draumlátum er steypt* [illegible] *skyndilega* (GFrSex 103). *s. undan e-m*, ¹) stikke en ud, gaa af med Sejren; ²) berøve en sit Afkom; spec. *s. undan fugli*, nedrive og ødelægge en Fugls Rede, Æg og Unger (Od. 344). *s. undan e-m í kaupum*, snyde en i en Handel (BreiðdÁ., Rvk.). — **2. a.** vende op og ned paa n-t, lade n-t falde hovedkulds el. med det øverste nedad: *s. krukku, potti*, lade en Krukke, en Gryde vende Bunden i Vejret; *s. stömpum*, vende Mølle, slaa Kolbøtte; *s. að*, løfte under en Kløvsadelbylt samtidig med at den trækkes lidt udad forneden, hvorved Bylten trykkes længere ned paa Kløvsadelpinden. — **b.** *s. sjer (til sunds)*, dykke, springe ud paa Hovedet; *s. sjer útbyrðis*, kaste sig over Bord; *fuglinn steypir sjer*, Fuglen slaar ned; overf. *s. sjer (= fara flatt)*, lide et Nederlag, komme tilkort: [illegible] *auðtrygnin að steypi sér* (StStAndv. III. 160). — **3.** impers. *e-u steypir*, n-t hælder (forover); *e-u steypir yfir*, n-t kommer pludselig paa: *Um kvöldið steypti yfir kolsvartri þoku* (ÞThFerð. III. 165); *e-u steypir á e-ð*, n-t falder ned paa n-t (StStAndv. I. 32). — **4.** *(fleygja)* kaste; *s. yfir sig*, kaste over sig, iføre sig i Hast; *s. af sjer skyrtu, brynju*, afføre sig en Skjorte, en Panserskjorte i en Fart (trække den op over Hovedet og lade den falde ned). — **5.** [illegible] udgyde: *s. út vatni* [illegible], slaa ud (Vand osv.). [illegible] (Mashb.), kaste Barnet ud med Badevandet. **6.** refl. *steypast:* **a.** styrte, falde hovedkulds el. fare pludselig (nedad): *(draugurinn) steyptist niður í leiðið*, Gengangeren (forsvandt) styrtede sig pludselig ned i Graven (JÁÞj. I. 240); *steypast á höfuðið*, falde hovedkulds; *steypast útbyrðis*, kastes over Bord; *fossinn steyptist fram af berginu* (styrtede [illegible]). — **b.** [illegible], prøvtes: *það* [illegible] *bollanum*, Koppen væltede. — **7.** pp. *steyptur*, spec. *(um orf)* hældende forover: *því* [illegible] *því steyptari sem* [illegible] *við sneiðingu orfsins, því kreptari verður vinstri handleggur sláttumannsins* [illegible]. **II.** [illegible] støbe **1.** *s. e-ð* [illegible] *hús*, støbe Hus (af Beton): *s. kerti*, støbe Lys; *s. klukku*, støbe en Klokke; overf. [illegible], støbe alle i den samme Form. pp. *steyptur*, støbt: *vera steyptir í sama mótinu*, ligne hinanden som to [illegible]. **2.** [illegible] *steypast út* [illegible], blive angrebet af Fnat (jfr. *útsteyptur*); — *um þig steypist ofan í tær* [illegible] (B[illegible]).

steypari (-a, -ar) [sdɛi:barɪ, sdɛi:p-] m. Støber, Billedstøber.

steyppi bað [illegible] n. Styrtebad, Douche. **-flóð** [illegible] **1.** [illegible] **2.** [illegible] Oversvømmelse. **-hvolfa** [illegible], -kvol·va] f. Regnskyl. **-járn** [-jaud·v, -jaur·dv] n. Støbejærn. **-lykkja** [-lɪhɟa] **1.** [illegible] **2.** Kædesting: [illegible] *steyp*[illegible] (L[illegible] VII [illegible]). **-meistari** [-mɛi·starɪ] m. = **steypari**.

steyping (-ar, -ar) [sdɛi:biŋk, sdɛi:p-] f. **I. a.** *(fall)* Nedstyrten, Fald. — **b.** Hældning forover: *Með þessum hætti mátti breyta steypingu (kverksneiðingu, hnakkasneiðingu) orfsins* (GFSl. 9). — **c.** *(glötun)* Fordærvelse. — **d.** Udgydelse: *s. (mjólkur) úr einu íláti í annað* (LFR. VI. 73). **II.** Støben, Støbning: *þegar þetta hefir staðið nockurar kluckustundir, sem í steypingu* (LFR. i. 71).

steypir (-is og (pop.) -irs) [sdɛi:bɪϱ, sdɛi:p-] m. **1.** Omstyrter, Nedstyrter (om alt, hvad der bringer n-t til Fald, medfører en Krise el. Katastrofe): *Svo kom steypirinn, móðuharðindin* (ÞThLýs. II. 386). — **2.** *vera kominn á steypirinn*, være nær ved at falde, være paa Hældingen; spec. ¹) *(vera kominn á heljarþröminа)* være paa Afgrundens Rand: *Á 17. öld fer fyrst að brydda á hinni miklu hnignun í efnalegu tilliti, sem seinna kom Íslandi á steypirinn* (ÞThLír. II. 5); ²) om Svangerskab: *hún er komin á steypirinn* el. *hún er komin að falli*, (om en Kvinde) hun er höjfrugtsommelig, gaar paa faldende Fod; (om en Ko) *hún er komin að burði* (skal snart til at kælve).

steypi regn [sdɛi:bɪrɛg·v, sdɛi:pɪ-] n. Skylregn, øsende Regn. **-reyður** [-rɛi:ðøϱ] f. (zool.) Kæmpehval, Blaahval (balaenoptera sibbaldi). **-rigning** [-rɪg·niŋk] f., **-skúr** [-sgu:r] f. Regnskyl. **-smíði** [-smi:ðɪ] n. Støbegods; støbt Arbejde. **-smiðja** [-smɪð·ja] f. Støberi. ° **-vara** [-va:ra] f. *(í skipi)* Styrtegods (Js.).

steypu galli [sdɛi:bogad·lɪ, sdɛi:po-] m. Støbningsfejl. **-gips** [-gɪf·s] n. Stukmasse. **-háls** [-haul·s] m. Støbetap. **-hús** [-hu:s] n. = **steinsteypuhús**. **-mót** [-mou:t] n. Støbeform. **-mön** [-mö:n] f. Støberand. ° **-prenta** [-prɛv·da, -prɛn·ta] vt. stereotypere (Js.). **-skófla** [-sgou·b·la] f. Støbeskovl, Skovl til Omrøring i en Støbemasse. **-smíði** [-smi:ðɪ] n. Støbegods. **-stál** [-sdau:*l*] n. Støbestaal. **-steinn** [-sdɛid·v] m. = **steinsteypa**. **-tittur** [-tɪhdoϱ] m. Støbehals.

steyra (ði) [sdɛi:ra] vi. *(hjara)* henslæbe Livet, knapt kunne slæbe sig paa Benene (is. paa Grund af Magerhed).

1. **steyta (-u, -ur)** [sdɛi:da, sdɛi:ta] f. kølig Blæst (Nl.): *hefir alla af sér siglt, | eins í byr og steytu* (StStAndv. I. 298).

2. **steyta (ti)** [sdɛi:da, sdɛi:ta, sdɛihdɪ] v. **I.** vt. med acc. og vi. **1.** stode: *s. fót sinn við steini*; — *s. á e-u*, støde mod n-t (And. II. 269); overf.: *s. sig á e-u*, finde n-t mistænkeligt. — **2.** støde, knuse: *s. pipar*. — **3.** stoppe, gøre fast el. stiv: *s. byssu*, ¹) *(hlaða)* lade et Gevær; ²) [illegible] Bajonet: *í þéttum línum leiftra byssur steyttar* (MJ. V. 64); *s. hnefann*, knytte Næven; *s. hnefann framan í e-n*, true en med den knyttede Næve; *s. kálfana*, sprade, gøre sig til af n-t; *s. sig*, være opblæst og hoven: *það er það, sem þú getur, að steyta þig og gjenna talann* (GFrTs. 28). — **II.** vt. med dat. *(fleygja)* smide. — **III. 1.** refl. *steytast*, stødes, knuses. — **2.** pp. *steyttur*, ¹) stødt, knust: *s. pipar*; ²) stiv, fast; fuldproppet: *s. hnefi*; *þumallinn á vetlingnum var s. af sandi*.

steyting (-ar, -ar) [sdɛi:diŋk, sdɛi:t-] f. Stoden, Stødning: *s. skips á skeri*; — *s. byssu*, Laden af et Gevær; Fælden Bajonet; — *s. hnefa*, Knytten af Næven, Truen med den knyttede Næve.

steytingur (-s, -ar) [sdɛi:diŋgoϱ, sdɛi:t-] m. koldt, blæsende Vejr (Hún.).

steytur (-s, -ar) [sdɛi:toϱ] m. **1.** *(stautur)* Støder, Jærnstang. — **2.** *(högg)* Stød, Slag: *fái hann steyt!* gid han faa en Ulykke! — †**3.** *(uppreisn)* Oprör, Opstand.

stekk [sdɛhk] 1. p. sg. præs. ind. af **stökkva**.

stekkatún [sdɛhgatu:*n*] n. (Hf., Sl.) = **stekkjartún**.

stekkja (a) [sdɛhɟa] vt. indespærre Lammene i en Fold.

stekkjar ból [sdɛhɟarbou:*l*] n. Pladsen omkring en Lammefold. **-ganga** [-gauŋ·ga] f. Vej fra Gaarden til en *stekkur* og den Tid, man bruger for at tilbagelægge den: *en það var* [illegible] *stekkjargöngu* (Hmb. '18, 53). **-gata** [-ga:da, -ga:ta] f. Sti til Lammefolden: *þar er löng s.*, der er langt til Lammefolden. **-lamb** [-lam·p] n. = **stekklamb**. **-tími** [-ϱ-ti:mɪ] m. = **stekktíð** 1. **-tún** [-tu:*n*] n. (indhegnet) Stykke Jord omkring en Faarefold el. -stald. **-ær** [-r-ai:r] f. Malkefaar (i en *stekkur)*: *stelast yfir í Brandaland frá stekkjaránum, sem hún átti að sitja* (JTrSk. I. 49).

stekkjatún [sdɛhɟatu:*n*] n. = **stekkjartún**.

stekk lamb [sdɛhglamp] n. = **smalalamb**. **-tíð** [-k-ti·ð] f. **a.** den Tid, Lammene gaar med Mødrene og indespærres om Natten i en Fold. — **b.** = *eggtíð, skerpla*, Navn paa den 11. Maaned i den isl. Tidsregning, Slutn. af Maj til Slutn. af Juni.

stekkur (-jar el. **-s; -ir** el. **-ar** (Hf.)) [sdɛhgoϱ, sdɛhɟaϱ, sdɛhɟɪϱ] m. Lammefold: *láta* [illegible] *hlaupa um stekk*, lade Lammene løbe omkring Folden (adskilte fra Moderfaarene): *skal sitja yfir lömbum eptir fráfærur*, [illegible] *rekin til afrjettar* (Stj. '95, B. 94); — overf.: *hlaupa um stekk af staðaleysi*, (om Præster) rende omkring fra Gaard til Gaard paa Grund af, at de mangler Præbender (jfr. Hist. III. 433).

stela (stel, stelum; stal, stálum; stæli; stolið) [sdɛ:la, [illegible], sda:*l*, sdau:lom; sdai:lɪ; sdo:lɪð] v. **I. a.** vt. med dat. stjæle: *s. e-u af e-m*, bortstjæle n-t fra en, bestjæle en for n-t; *s. úr sjálfs síns hendi*, begaa Underslæb; *s. úr ritum e-s*, stjæle fra ens Skrifter, udskrive en Forfatter; (Ordspr.) *sá, sem stelur kálfinum, horfir ei í að s. kúnni* (GJ.), hvo som stjæler Kalven stjæler vel og Koen; *stolinn hnífur bítur best* (GJ.), stjaalen Kniv bider bedst; [illegible] (GJ.), her er ingenting at stjæle; *s. undan* [illegible] ¹) og ²) [illegible] *undan stelur* (GuðmEin. i Eimr. XIV. 193); *s. undan hesti*, stjæle Skoene fra en Hest; (overf.) [illegible], en har stedt n-t ud. — **b.** [illegible] med Personen i acc., Tingen i dat.: *s. e-n e-u*, bortstjæle n-t fra en, bestjæle en for n-t: *hann stal* [illegible] (JÁÞj. I. 177). — **II. 1.** refl. *stelast*, stjæle sig, liste sig: *stelast að e-m* (el. *á e-n*), overraske en, angribe en bagfra; *stelast á*

burt, liste sig bort: *stelast til e-s, að gera e-ð*, gore n-t i Smug, stjæle sig til at göre n-t; *stelast í bækur*, læse i Smug; *stelast í ketið*, nappe sig en Bid Kød (JÁÞj. I 625). — **2.** pp. *stolinn*, stjaalen; stjælende, tyvagtig: *með stolinni hendi*, med stjælende Haand.

†stelari (-a, -ar) [sdɛ:larɪ] m. Stjæler.

stelki (-a, -ar) [sdɛʎ·ɟɪ, sdɛl·§ɪ] m. = **stelkur** 1

stelkur (-s, -ar) [sdɛʎ·goϱ, sdɛl·koϱ] m **1.** (zool.) Rødben, Klire (totanus calidris). — **2.** (Vf.) = *snælda* 2.

1. **stell (-s)** [sdɛd·ʎ] n. **a.** *(dedú)* Puslen, Smaasyslen, Stellen med n-t: *s. við krakka.* **b.** unødvendig Ulejlighed, spec. ved at kræse op for en el. hygge om en: *jeg vil ekki láta hafa neitt s. við mig.*

?2. **stell (-s,** pl. ds.) [sdɛl·] n. Stel, Spisestel.

1. **stella (-u, -ur)** [sdɛd·la] f. = **stellugrautur.**

2. **stella (-u, -ur)** [sdɛd·la] f. — **gála.**

3. **stella (ti)** [sdɛd·la, sdɛʎ·dɪ] vt.: *s. saman*, föje n-t sammen, saaledes at der dannes mange Indsnit el. Trin *(stallur): þánkabrot … samansett af ferstrendum spýtum, sem séu steldar hver í aðra* (ÓDavSk 344).

4. **stella (a)** [sdɛd·la] vi. **1. a.** pusle med n-t, stelle med n-t: *s. við vinnu, s. við börn.* — **b.** vise overdreven Omhu for en, is. kræse op for en: *hann vill ekki láta s. við sig.* — **2.** refl. *stellast*: **a.** — *stella* 1. a. b. — **b.** være overgiven og kaad.

stelling (-ar, -ar) [sdɛd·liŋk] f. **I. 1.** *(siglustallur)* Plankestykke i Bunden af et islandsk Fartöj, forsynet med et Hul (Mastespor), hvori Masten staar (Árn.). — **2.** (spec. om selve Hullet) Mastespor (Vf.). — **3.** *(gróp)* Indsnit ved Sammenföjninger (f. Eks. af Tømmerblokke, der fæstes sammen ved Enderne). — **4.** (Breiðf., Eyf.) = *snælda* 2. — **II.** (is. i pl.) Stilling, rigtig Stilling, Positur, Orden: *setja sig í stellingar*, stille sig i Positur; *alt í sínum stellingum*, alt i Orden.

stellugrautur [sdɛd·løgröy:døϱ, -gröy:toϱ] m. tyk Grød, Vælling: *að stellugraut varð mjölið, sem bar Tosti* (Hafst. '16, 420).

stelpa (-u, -ur) [sdɛʎ·ba, sdɛl·pa] f. **1.** *(telpa)* Tøs, Pigebarn; ung Pige. — **2.** *(á rokki)* Skaglen paa en Rok (Nl.). — **3.** i Spil: **a.** de to sidste Stik af en *múkur* i Alkort (ÓDavSk. 330); (Talem.) *jeg skal gera strákinn, ef þú gerir stelpuna*, jeg skal göre störste Delen, hvis du gör Resten. — **b.** *að elta stelpu(r)*, en Art Brætspil, spillet paa Triktrakbræt med 6 hvide og 6 sorte Brikker og Tærninger (ÓDavSk. 316—17).

stelpíni (-is, pl. ds.) [sdɛʎ·binɪ, sdɛl·pinɪ] n. (Dim. af *stelpa)*, lille Tøs.

stelpu fála [sdɛʎ·bøfau:la] f., **-flenna** [-flɛn:a] f., **-gála** [-gau:la] f., **-glenna** [-glɛn:a] f., **-gliðra** [-glɪð·ra] f., **-gopi** [-go:bɪ, -go:pɪ] m., **-gæ(g)sni** [-ɟaiχ·snɪ] n. = **flenna, gála. -hnokki** [-hvohɟɪ] m., **-krakki** [-krahɟɪ] m. lille Tøs, Smaapige. **-kreista** [-kreis·da] f. svag lille Pige. **-legur** [-lɛ·qøϱ] a. (ung)pigeagtig. **-leysi (-is)** [-lɛi·sɪ] n. Mangel paa Pigebörn. **-skita** [-sɟɪ:da, -sɟɪ:ta] f., **-skömm** [-sgöm·] f. Pokkers Tøs. **-spil** [-sbɪ:l] n. = **hanrei. -spons** [-sbon·s] n. lille Tøs. **-stirtla** [-sdɪϱ·dla] f. = **jómfrústirtla.**

stel sýki [sdɛl·si·ɟɪ, -si·§ɪ] f. indec Stjælesyge, Kleptomani. **-sjúkur** [-sju·gøϱ, -sju·køϱ] a. stjælesyg, lidende af Kleptomani. **-vís** [-vi·s] a. tyvagtig. **-vísi** [-vi·sɪ] f. indec. Tyvagtighed.

stemi [sdɛ:mɪ] f. indec. Stammen.

1. **stemma (-u, -ur)** [sdɛm:a] f. **1.** Opdæmning af Vand el. anden Vædske; jfr. *blóðstemma.* — **2.** *(stirðleiki)* Stivhed. — **3.** *(raki)* Klamhed

2. **stemma (-u, -ur)** [sdɛm:a] f. Folkemelodi (is. til en firelinjet Strofe): *norðlensk s., Vatnsdælinga-s.*

3. **stemma (di)** [sdɛm:a] vt. **I. 1.** *(stífla)* standse, opdæmme: *s. blóðrás*, standse Blodets Flyden, stille Blodet; *s. stigu fyrir*, forebygge, lægge Hindringer i Vejen for, sætte Grænser for n-t, standse n-t. — **2. a.** gennemtrænge med Fugtighed el. isnende Kulde: *um mig járnköld stroka stendur, stemmir hún mig í hrími sínu* (GFrÚh. 174). — **b.** impers. *e-ð stemmir upp*, n-t opdæmmes: *því Heraðsvötn stemdi upp* (ÞThArf. 64). — **3.** gøre stiv; — refl. *stemmast*, stivne, blive stiv. — **II.** stemme (Instrumenter).

stemming (-ar, -ar) [sdɛm:iŋk] f. Standsning (LFR. VI. 226).

stemsi (-a, -ar) [sdɛm·sɪ] m. Dim. af **steinbítur.**

stend [sdɛn·t] 1. p. sg. præs. ind. af **standa.**

stendill (-ils, -lar) [sdɛn·dɪdʎ, -ɪls, -laϱ] m. Pind, is. Træknag; spec. 15—20 cm. lang Pind, anbragt i en Spinderok til at forhindre, at Snorene falder af (Rang.).

stengja (di) [sdɛiŋ·ɟa, sdɛiŋ·dɪ] vt. stænge.

stengur [sdɛiŋ·gøϱ] pl. af **stöng.**

?**steppa (-u, -ur)** [sdɛhba] f. Steppe, Prærie.

?**sterín (-s)** [sdɛ:rin] n. Stearin. **-kerti** [-ŋ-§ɛϱ·dɪ] n. Stearinlys.

sterk beygður [sdɛϱ·kbɛiqðøϱ, -bɛigðøϱ] a. stærkt böjet. **-bygður** [-bɪqðøϱ, -bɪgðøϱ] a. stærkt bygget; robust (m. H. til Helbred el. Kræfter). **-efnaður** [-g-ɛbnaðøϱ] a. meget velhavende. **-yrði** [-ɪrðɪ] npl. stærke Udtryk.

1. **sterkja (-u)** [sdɛϱ·ɟa] f. **1.** *(beiskja, remma)* Bitterhed; *(beiskt bragð)* Skarphed, skarp Smag. — **2.** stærk (daarlig) Lugt, is. *(reykjars.)* stærk Røglugt, stærk Lugt af n-t, der brændes, f. Eks. Kaffebönner: *megn sterkja af brendu kaffi.* — **3.** (kem.) Stivelse: *lín-s.*

2. **sterkja (ti)** [sdɛϱ·ɟa, sdɛϱ·dɪ] vt. stive: *s. lín.*

sterkju duft [sdɛϱ·ɟødʏf·t] n. Stivemel. °**-efni** [-ɛb·nɪ] n. Stivelse. **-gjafi (-a, -ar)** [-ɟa:vɪ] m. (ÁBjSál. § 120) = **sykurgjafi.** °**-kvoða** [-kvo:ða] f. Dekstrin (JsJs.). **-lykt** [-lɪχ·t] f. = 1. **sterkja** 2. **-lím** [-li:m] n. Stivelseklister. °**-lín** [-li:n] n. Stivetöj. **-vatn** [-vahtn] n. Stivevand. **-þrár** [-þrau:r] a. med en harsk, bitter Smag: *sterkjuþrátt lýsi.*

sterk legur [sdɛϱ·glɛqøϱ] a. stærk, kraftig af Udseende; — adv. *-lega*, kraftigt, som vidner om Styrke: *taka sterklega á.* **-leiki, -leikur** [-lɛiɟɪ, -lɛi§ɪ, -lɛigøϱ, -lɛik-] m. Styrke. **-orður** [-orðøϱ] a. som bruger kraftige Udtryk. **-raddaður** [-rad·aðøϱ] a. med kraftig Stemme. **-rauður** [-röy·ð-øϱ] a. stærkt rød: *Rúbín er s. gimsteinn* (MStVin. 274). **-ríkur** [-ri·gøϱ, -ri·k-] a. hovedrig. **-trúaður** [-k-tru·aðøϱ] a. ivrig troende, med stærk Tro.

1. **sterkur (-s)** [sdɛϱ·gøϱ] m. (Sl.) **1.** = *styrkleiki*, Styrke, Kræfter: *það stelur enginn í sig sterkinum.* — **2.** = *sterkja.*

2. **sterkur** [sdɛϱ·gøϱ] a. **1. a.** stærk, kraftig (om legemlig Styrke): *mikill vexti og s.; hverjum manni sterkari; s. að afli;* (Ordspr.) *sjaldan brytja tveir sterkir smátt* (GJ.), to stærke Mænd hakker sjælden smaat; *sá er sterkastur, sem staðið getur einn*, den er stærkest, som staar alene (SNordSnSt. 73). — **b.** (om Ting) stærk, solid: *s. kaðall, sterkt klæði, sterkir viðir.* — **c.** kraftig, voldsom, hæftig: *s. stormur.* — **2.** overf. **a.** stærk: *s. vilji, hugur.* — **b.** *sterkt vín*, fyldig Vin, berusende Vin; *sterk fæða*, kraftig Føde; *sterkt kaffi*, stærk Kaffe; *s. litur*, kraftig Farve; *sterk trú*, brændende Tro: *vera ekki s. í trúnni*; — *vera s. í e-u*, være stiv i n-t; *sterk hlýðni*, stræng Lydighed (ÞGjOs. 26); *vera s. á svellinu*, være dygtig i (el. til) n-t: *ganga undir munnlegt próf, þótt hann sé eigi sem sterkastur á svellinu* (HermJDulr. 44).

sterkviðri (-is, pl. ds.) [sdɛϱ·gvɪðrɪ] n. hæftig Storm: *ekkert sást frá sér og sterkviðrið og frostharkan að sama skapi* (Huld IV. 45).

sterling [sdɛr·liŋk] n. indec. og **sterlingur (-s)** [sdɛr·liŋgøϱ] m. Sterling (engelsk Møntbetegnelse): *eitt pund sterling (†sterlinga)* el. *eitt sterlingspund*, eet Pund Sterling (1 £).

sterta [sdɛϱ·da] vt. = *sterkja*, stive; — pp. *stertur*, stiv, strunk, knejsende.

stert brot [sdɛϱ·tbro·t] n. Knusning af Halen paa en Hest: *Um s. og taglveiki* (HjaltLækn. 39). **-höggvinn** [-(h)ögvɪn] a. halestudset: *s. hestur.* **-langur** [-d-lauŋgøϱ] a. med lang Hale (om en Hest). **-raka** [-ra·ga, -ra·ka] vt. haleklippe: *s. hest;* — pp. *-rakaður.* **-stuttur** [-t-sdʏhdøϱ] a. med kort Hale (om en Hest).

stertur (-s, -ar) [sdɛϱ·doϱ] m. **1. a.** *(á hesti)* det faste Stykke af Halen paa en Hest, hvorfra Haarene vokser ud, i Mods. til selve Haarene: *við bindum nautin í tagl og stert* (MJ. II. 215). — **b.** ogs. i Alm. *(tagl)* Hestehale; (vulg.) *kyssa stertinn á e-m*, slikke ens Ende. — **2.** Rumpe; Halestykket af et slagtet Kreatur. — **3.** kort, hæsligt Klædningsstykke. — **4.** = *fretstertur* 2

1. **stía (-u, -ur)** [sdi:ja] f. **1.** Sti: *svínastía; (bás)* Baas: *vera eins og kálfur við stíu* (Málshb.), være som en Kalv i sin Baas ɔ: stadig holde sig til n-t. — **2.** tætbesaaet Bed, hvorfra de unge Planter senere omplantes, Frøbed.

2. **stía (a)** [sdi:ja] vt. med dat. og acc. **1.** indespærre i en Sti: *s. lömbum.* — **2.** skille, adskille: *s. e-m frá öðrum, s. (e-m) í sundur, s. (e-a) að*, ds.

stían (-ar, -ir) [sdi:jan] f. = **stíun.**

stybba (-u) [sdɪb:a] f. tyk Røg; ubehagelig, tyk Luft: *bannsett s. er hjer inni*, sikken en forbandet Røg her er!

stybbinn [sdɪb:ɪn] a. **1.** *(önugur)* but, muggen. — **2.** *(feyskinn, fúinn)* raadden, trøsket: *það er stybbið í þessu* (Af.).

styðja (styð; studdi; styddi; stutt) [sdɪð·ja; sdɪ:ð; sdʏd:ɪ; sdɪd:ɪ; sdʏht] vt. og vi. **I. 1. a.** støtte: *s. e-ð;* — *s. sig við e-ð*, støtte sig til n-t; *s. að e-m, s. að höfðinu á e-m*, klø, gennemprygle en; *s. hendi við e-m*, skubbe til en med Haanden: *Styður hann þá hendi við Tudda, og vaknar hann með andfælum* (JThMk. 352); *s. skip*, holde en Baad oprejst medens man venter paa Signal el. Lejlighed til at trække den ud i Vandet. — **b.** spec. støtte ved at synge med: *stef þeir s. öll* (GTh. '95, 113). — **c.** trykke: *s. á töpp.* — **2.** overf. understøtte: *s. e-n að e-u (til e-s)*, understøtte en i n-t, hjælpe en til n-t; *s. að e-u*, støtte n-t: *heimilisfólkið studdi flest að því, að honum væri það „rétt passlegt“* (ÞGjD. 4); *s. mál sitt*, føre Beviser for sin Sag: *s. mál e-s*, støtte ens Sag; *s. tillögu*, støtte, tale til Fordel for et Forslag: *styður nokkur tillöguna?* — **II.** refl. *styðjast*: *s. við e-ð*, støtte sig til n-t; *s. við staf;* — overf.: *s. við áætlun e-s*, bygge paa ens Beregninger; *þetta hefur við engin rök að s.*, dette er helt ubegrundet. — **III.** pp. *studdur*, støttet; — overf. understøttet: *s. af e-m.*

1. **stýfa (-u, -ur)** [sdi:va] f. Stræber: *Sje hlífunum komið fyrir á hreyfanlegum bátásum … skulu þeir vera útbúnir með stýfum* (Stj. '90, A. 146).

2. **stýfa (ði)** [sdi:va] vt. **I.** afstumpe, afhugge el. afskære tværs over; forkorte: *s. haus frá bol*, afhugge, afskære Hovedet; *s. af e-u*, afstumpe n-t; snubbe n-t af; *s. úr hnefa*, spise af Haanden (uden Kniv og Gaffel). — **II.** pp. *stýfður*: **1.** afstumpet: *stýfð fjöður, stýft tagl;* — *einnig sá hann stórt eldfjall, stýfða keilu* (ÞThLýs. II. 163); *stýfður á hár*, rundklippet; *skal auðkenna þannig að hægri vængurinn sje stýfður til hálfs*, skal göres kendelige ved Bortskæring af Halvdelen af den höjre Vinge (Stj. '94, A. 8); *stýfðir vængir*, stækkede Vinger; *stýfða markið = stýft a.: jeg markaði gimbrina undir stýfða markið* (Breiðd.); *s. helmingur*, se *mark* (Afb.). — **2.** n. *stýft*: **a.** Mærke paa Faarenes Øren, hvorved Øresnippen skæres bort med et lige Snit: *stýft hægra;* se *mark* (Afb.). — **b.** metr. *(detthent)* se *stúfhenda.*

†stífarlegur [sdi:varlɛ·qøϱ] a. strunk (ÓDavÞul. 341).

stífhefta [sdi:f(h)ɛfda] vt. hæfte i stift Bind, stifthæfte.

stýfill (-ils, -lar) [sdi:vɪdʎ, -ɪls, sdib·laϱ] m. **1.** *(lítill stúfur)* lille Stump; spec. kort Ben: *þandi út stýfla þá* (StÓl. I. 39). — **†2.** Stövle: *gera eina stýfla eða eina skó með uppstunginni rönd* (Stj. '03, B. 300).

stýfing (-ar, -ar) [sdi:viŋk] f. Afstumpning; Forkortning.

stýfingskaldi [sdi:viŋskal·dɪ] m. stærk Brise (Eimr. III. 117).

stífinn [sdi:vɪn] a. **1.** *(stífur, þrár)* stivnakket. — **2.** strunk: *Í báða fætur s. stóð | stelkur og sig við reigir* (ÓDavÞul. 349). — **3.** = *stífur* 1. a.

stífkrampi [sdif·kraubɪ, -krampɪ] m. (med.) Stivkrampe (tetanus).

1. **stífla (-u, -ur)** [sdib·la] f. **1.** Dæmning, Stemmedige: *gera stíflu í læk.* — **2.** pl. *stíflur* (Árn.) = *stillur*, se 1. *stilla* 2. — **3.** Tilstopning, Forstoppelse: *s. í nefi; innvortis s.* — **4.** *(skata)* Rokke (raja batis).

2. **stífla (a)** [sdib·la] vt. stæmme, aidæmme. s. á, s. a., spærre, tilstoppe: *s. rennu;* — pp. *stíflaður*, tilstoppet, forstoppet. *nefið á mjer er stíflað af kvefi*, min Næse er forstoppet af Snue.

stífliskata [sdib·lɪsga·da, -sga·ta] f. = 1. **stífla** 4.

stíflu brot [sdib·løbro.t] n. Brud paa en Dæmning. **-garður** [-gar·ðøǫ] m. Dæmning.

stíflun (-ar, -anir) [sdib·løn] f. Tilstopning: *s. ræsa;* Opdæmning: *s. fljóts.*

stíflundaður [sdiv·lʏndaðøǫ] a. stivsindet.

stíflu vatn [sdib·løvahtv] n. opdæmmet Vand. **-vörður** [-vör·ðøǫ] m. Slusemester.

stífni [sdib·nɪ] f. indec. Stivhed; Stivnakkethed, Halsstarrighed.

stýfri (-is, pl. ds.) [sdɪv·rɪ] n. (jfr. *stúfur)* kort Genstand (f. Eks. et kort Skaft el. lign.), Stump (ASkaft.).

stiftamtmaður [sdɪf·daųdma:ðøǫ, -amt-] m. Stiftamtmand.

1. **stifti (-is,** pl. ds.) [sdɪf·dɪ] n. et Stift.

2. **stifti (-is,** pl. ds.) [sdɪf·dɪ] n. en Stift.

stiftsyfirvöld [sdɪf·(t)sɪvɪrvöl·t] npl. Stiftsovrighed.

stýfur (-urs, pl. ds.) [sdɪ:vøǫ] n. = **stýfri.**

stífur [sdi·vøǫ] a. 1. a. *(stinnur)* stiv; overf. *Frá B. og út að Klofningi er stíf dagleið* (en lang Dagsrejse) *á sumrum* (Alþ. '11, B. II. 1260); *s. klukkutíma gangur.* — **b.** (om Vinden) kraftig: *hann er s. á móti*, der er kraftig Modvind. — **2.** *(þrár)* halsstarrig, stivnakket. — **3.** lodret: *s. garður* (Fljótsd.).

stig (-s, pl. ds.) [sdɪ:q] n. **I. 1. a.** *(skref)* Skridt: *s. fyrir s.*, Skridt for Skridt. — **b.** som Maal: *eigi láta vera lengra ímilium þverskurðanna, en 20 s.* (LFR. II. 38). — †**2.** = *stígur*, Sti. — **3.** Trin (i en Trappe); nu sædv. *rim* el. *haft.* — **II.** overf. **1.** Trin, Stadium: *vera á háu stigi*, staa höjt, staa paa et höjt Trin; *á þessu stigi málsins*, paa Sagens nuværende Standpunkt; *veikin er á háu (lágu) stigi*, Sygdommen er paa et (mindre) fremskredent Stadium; *vera vel á s.*, ¹) være godt paa Vej, være kommen langt; ²) være velstaaende (Af., Hf.). — **2.** som Øremærke, se *mark* (Afb.). — **3. a.** *(gráða)* Grad: *40 stiga hiti;* — *hafa 40 stiga hita*, have en Temperatur paa 40 Grader. — **b.** Point (i Karakterberegning): *s. sem einkunn.* — **c.** Grad (f. Eks. i Good-Templarordenen). — **4.** pl. Herkomst, Byrd: *vera af háum (lágum) stigum*, være af höj (lav) Byrd. — **III.** *(meiðsli á hestfæti)* Saar paa Foden af en Hest, frembragt ved et Slag (el. Paatrædning) af den anden Fod.

stíga (stíg; steig el. **stje; stigum; stigið)** [sdi:qa; sdi:q; sdei:q, sdjɛ:; sdɪ:qøm; sd(ɪ)i:jɪð] v. **I.** vi. **1. a.** stige, træde, gaa (spec. om en op- el. nedgaaende Bevægelse): *s. á bak*, bestige Hesten; *s. á land*, komme i Land; *s. á skip* (el. *skipsfjöl)*, gaa om Bord; *s. af skipsfjöl*, gaa i Land; *s. af baki*, staa af Hesten; *s. í stólinn*, (bestige Prækestolen ɔ:) holde en Præken, holde en Tale; *s. til ríkis*, tiltræde Regeringen; ?*e-ð stígur e-m til höfuðs (= e-ð fær á e-n)*, n-t stiger en til Hovedet, beruser en; *s. upp*, stige op: *reykur (heitt loft* osv.) *stígur upp*, Røg (varm Luft) stiger til Vejrs; *Þetta lán stígur upp og ofan* (gaar op og ned) (Alþ. '11, B. 652); *s. upp til himins*, fare op til Himmelen; *s. niður til helvítis;* — *s. (út) úr vagni*, staa ud af en Vogn. — **b.** overf. stige, vokse: *frost, hiti stígur: vörur s. í verði*, Varer stiger i Pris; *s. niður*, stige ned, synke, dale: *loftvogin steig niður fyrir bylinn;* — *allar vörur stíga nú niður* (gaar ned i Pris). — **c.** spec. om Börn, træde, løfte Benene skiftevis og sætte dem ned igen uden at flytte sig; samtidig holder Barnet fast paa en Sengekant el. lign. *(s. við stokk)* el. i Hænderne paa en voksen: *börn stíga að gamni sínu* (ÓDavSk. 163). — **2. a.** træde: *s. (ofan) á e-ð*, træde paa n-t; *s. ofan á e-n*, træde en paa Fødderne (Tæerne); *geta ekki stigið í fótinn*, ikke kunne træde paa Foden; *geta farið að s. í fótinn*, kunne begynde at bevæge sig omkring (efter Sygdom); *geta í hvoruga löppina stigið (fyrir monti)*, knap kunne træde paa Jorden af bare Vigtighed; *s. fram*, træde frem; *s. fram á fótinn*, sætte det ene Ben foran og stæmme det mod Jorden og rokke med Overkroppen; *s. í pilsin*, træde paa sin Kjole; *hann stígur ekki í vitið*, han er ikke for begavet; *s. í vænginn*, om Hanens Tilnærmelser overfor Hønen, ogs. i Alm. göre Haneben; *s. niður*, stige ned, nedstige, træde: *hann sjer, hvar hann stígur niður*, han ser sig grundig for; *s. þungt til jarðar*, gaa med tunge Skridt, træde haardt; *s. stórum* (jfr. *stika stórum)*, tage lange Skridt; *s. rúmt*, tage lange Skridt. — **b.** overf.: *s. yfir e-n, yfir höfuð e-m*, overvinde, fælde, besejre; *s. fram*, dø (ÞThÁrf. 65); *s. fram yfir*, ¹) *(ganga fram hjá)* forbigaa; ²) *(fyrirgefa)* tilgive (BH.); *s. nærri e-m*, være nær ved at berøve en Livet; *s. fæti sínum e-ð*, sætte sin Fod et Steds; *jeg skal ekki s. þangað fæti mínum framar.* — **II.** vt. med acc. **a.** træde, bevæge en Maskine ved Trædning; *s. rokk*, træde en Rok. — **b.** danse: *s. dans*, træde Dansen; abs. (Ordspr.) *lengi má þar s., sem laglega er kveðið* (Sch. Mál.), der danses vel, hvor vel kvædes; *far þú* (el. *gakk) í dans, en gættu hvar* (el. *við hvern) þú stígur* (GJ.), gaar du i Dans, se hvem du tager ved Haand; *s. skammel*, træde Skammel (i en Væverstol). — **c.** *s. e-n niður*, trykke en til Jorden. — **d.** *s. sig*, saare den ene Fod med den anden (jfr. no. stiga seg, Aasen). — **e.** skridte: *s. fjarlægðina að skotmarkinu.* — **f.** *s. sátu*, faststampe en Stak med Fødderne, inden Rebet strammes om Stakken.

stiga dyr [sdɪ:qadɪ:r] fpl. Trappedör, Dör, der fører til en Trappe. **-gat** [-ga:t] n. Loftsaabning. **-haft** [-haf·t] n. Trappetrin: *(í reipstiga)* Trin i en Rebstige. **-kjálki** [-ȷ̊auʎ·ɡɪ, -ȷ̊aul·ȷ̊ɪ] m. Stigetræ, Trappevange. **-maður** [-ma:ðøǫ] m. Røver. **-menska (-u)** [-men·sga] f. Røveruvæsen, Røveri.

stígandi [sdi:qandɪ] f. indec., **stígandi (-a)** [sdi:qandɪ] m. Træden frem og tilbage paa samme Plads (jfr. *stíga)* (ÓDavSk. 55).

stiga net [sdɪ:qanɛ:t] n. Gradsystem: *s. landabréfanna* (ÞThLfr. I. 155). **-pallur** [-pad·løǫ] m. Trappeafsats. **-rán** [-rau:n] n. Plyndring af vejfarende, Landevejsrøveri. **-rim** [-rɪ:m] f. Trin i en Trappe el. Stige. **-saumur** [...] m. **-spor** [-sbo:r] n. Stigesyning.

stig bátur [sdɪq·bau·døǫ, -bau·tøǫ] m. lille Baad (Frankl. 1). **-breyta** [-brei·da, -brei·ta] vt. med dat. (gramm.) komparere, gradböje; — refl. *-breytast: lýsingarorðin s.* **-breyting** [-brei·diŋk, -brei·t-] f. **1.** gradvis Overgang, Trinfølge: *s. úr kulda í hita.* — **2.** (gramm.) Komparation, Gradböjning: *s. lýsingarorða.* **-brotna** [-brohdna] vi. (geol.) brækkes i Trin el. Afsatser: *Ganga dólerítthillurnar ... inn í fjöllin, eða eru þær svona settar af því fjallshlíðarnar hafa stigbrotnað* (Staffelbruch) (Eimr. VI. 167).

stygð (-ar) [sdɪq·ð, sdɪg·þ] f. **1.** Skyhed (is. om Kreaturer): *koma s. að e-u (e-m)*, göre n-t (en) sky; vække Frygtsomhed hos n-t (en): *elta flóttamenn, er jafnan verða felmtsfullir, þegar Seifur kemur s. að þeim* (Il. II. 58). — **2. a.** Bisterhed, Vrede, Fortörnelse: *svara e-m með s.* — **b.** Fornærmelse: *enginn slagur ógeðfeldra styggða* (BóluHj. 175). — **c.** Uenighed: *sættiz sýslumaðr þó við ekkjuna um s. þá, milli hafði farit* (EspS. 140). — **d.** Afsky: *hafa s. á e-u*, afsky n-t.

stygðar fullur [sdɪq·ðaǫfʏd·løǫ, sdɪg·ðaǫ-] a. forbitret. **-yrði (-is,** pl. ds.) [-ɪ·ɪr·ðɪ] n. fornærmende, krænkende Ord. **-laust** [-löys·t] adv. uden Vrede: *tala s. við e-n.* **-orð** [-or·ð] n. = **stygðaryrði.** **-skítur** [-ǫsɡi:døǫ, -sɡi:tøǫ] m. meget sky Hest.

stiggata [sdɪq·ga·da, -ga·ta] f. Sti.

styggilegur [sdɪɟ:ɪlɛ·qøǫ] a. vidnende om Forbitrelse; — adv. *-lega.*

styggja (ði) [sdɪɟ:a, sdɪq·ðɪ, sdɪg·ðɪ] vt. **I. 1.** *(fæla)* göre sky, forskrække: *s. sauði, s. fugla;* abs. *s. af*, jage en Fugl af sine Æg (GFrUbl. 31). — **2.** *(móðga): s. e-n*, fornærme, støde en, støde en for Hovedet. — **II.** refl. *styggjast:* **1.** blive sky. — **2.** *styggjast af e-u* (el. *við e-ð)*, føle sig krænket ved n-t, blive fornærmet (ved en) over n-t. — **3.** *styggjast gegn e-m*, vise en Trods: *Kóngur mælti: „Hvort styggist þú í gegn oss?"* (Vover du at optræde trodsigt imod os?) (JÁÞj. II. 30).

stygg lega [sdɪg·lɛqa] adv. ublidt, uvenligt, bistert. **-leiki, -leikur** [-leiɟɪ, -leiȷ̊ɪ, -leigøǫ, -leikøǫ] m. **1.** Skyhed: *s. hesta.* — **2.** Afsky: *hafa e-n í styggleik*, vise Afsky for en. **-lyndi** [-lɪndɪ] n. Gnavenhed, Arrighed. **-lyndur** [-lɪndøǫ] a., **-lundaður** [-lʏndaðøǫ] a. gnaven, arrig; *(bráðlyndur)* let opfarende.

styggur [sdɪg:øǫ] a. **1.** *(skjarr)* sky: *hesturinn er s.*, Hesten lader sig ikke let tage, er sky. Man skelner mellem: *röltstyggur*, naar Hesten er lidt sky, saal. at den ikke bliver staaende, naar man kommer hen til den; *hlaupstyggur* (s. d. O.); *styggur*, sky; *ljónstyggur*, meget sky, som vanskeligt kan fanges. — **2.** *(önugur)* vranten, gnaven, arrig: *s. í svari*, som svarer vrantent og but; — **n.** *stygt* som adv. = *stygglega.*

†**stig hjól** [sdɪχ·ɦou·l] n. Trædehjul. **-hosa** [sdɪ:χ(h)o·sa] f. Ridehose. **-hækkun** [-(h)aihgøn] f. gradvis Forhöjelse: *s. erfðafjárskattsins.*

stigi (-a, -ar) [sd(ɪ)i:jɪ] m. **a.** løs Stige: *reisa stiga upp að húshlið.* — **b.** fast Trappe: *breiður s. með dýrindis ábreiðum;* — *fleygja e-m ofan stiga*, smide en ned ad Trappen; (Ordspr.) *sá, sem ekki vill ganga upp stigann, hann kemst ekki upp á loftið* (Sch.).

stiginn [sd(ɪ)i:jɪn] pp. af **stíga.**

stigkvarði [sdɪχ·kvarðɪ] m. Grademaal.

stigl (-s, pl. ds.) [sdɪg·ʎ] n. **1.** *(stigli)* Spjæld i en Skjorte (Sl.). — **2.** (Breiðf.) = *peysustakkur.*

stíglaus [sdiq·löys] a. uden Vej.

stígleysa (-u) [sdiq·leisa] f. vejløst Sted, vejløse Steder.

stigli (-is, pl. ds.) [sdɪg·lɪ, sdig·lɪ] n. **1.** = *stigl* 1.: *mussan náði vel ofan fyrir mjaðmir og s. á báðum megin* (JThMk. 230). — **2.** *(fyrirsaum á ásauð)* paasyet Lap paa Hunfaar for at forhindre Parring (Rang.).

°**stig mál** [sdɪq·mau·l] n. Rytme (ÁBjSál. § 145). **-marka** [-maǫga] vt. gradere. °**-mylla** [-mɪl·a, -mɪlna] f. Trædemølle (JsJs.). **-munur** [-mʏ·nøǫ] m. Gradsforskel. **-mælir** [-mai·lɪǫ] m. Gradestok. °**-mæltur** [-maiʎdøǫ] a. rytmisk (ÁBjSál. § 145). °**-pallur** [-χ·padløǫ] m. Perron. °**-pípa** [-pi·ba, -pi·pa] f. Stigrör (JsJs.). **-rammur** [-q·-ra·møǫ] a. stædig, ueftergivende, som ikke vil gaa af Vejen for en: *en stígramur og sporlatur þókti hann hinum öðrum vinnukonum* (JThMk. 229). †**-reip** [-rei·p] n. Stigbøjle *(= ístað).* **-remmi** [-rɛm·ɪ] f. indec. Haardhed, Ubøjelighed. **-rimi** [-rɪ·mɪ] m. Skala, Gradinddeling. **-skammel** [-χ·-sgam·ɛl] n. Trædeskammel (i en Væverstol). °**-skifta** [-sɟɪfda] vt. gradere, dele i Grader.

stígspora [sdiχ·sbo·ra] vi. = *spígspora*, gaa frem og tilbage.

°**stigstöng** [sdɪχ·sdöyŋk] f. Stylte.

stigum [sdɪ:qøm] 1. p. pl. imp. ind. og conj. af **stíga.**

1. **stígur**, (sj.) **stigur (-s, -ar)** [sdi:qøǫ, sdɪ:qøǫ] m. (den gamle acc. pl. *stigu* er bevaret i enkelte Talem., se 2.) **1. a.** *(mjó gata)* Sti, Fodsti: *þröngur s.* — **b.** (smal) Gade i en Landsby el. Købstad. — **c.** anlagt Bivej hen til enkelte Gaarde. **2.** *(vegur, leið)* Vej: *kanna ókunna stigu*, gaa ad ukendte Veje, lære forhen ubekendte Steder at kende; *stemma stigu fyrir e-u*, hindre n-t, forebygge n-t. — **3.** npr. *Stígur*, Stig.

2. **-stígur** [sdi·qøǫ] sidste Sammensætningsled, se f. Eks. *harðstígur, ljettstígur, þungstígur* osv.

stig vísa [sdɪq·vi·sa] f. Vers, som fremsiges naar Börn *„stíga"*, se *stíga* 1. c. (ÓDavSk. 163). **-vísandi (-a, -endur)** [-vi·sandɪ, -endøǫ] m. Vejviser.

stíg vjel (-s, pl. ds.) [sdiq·vjɛ·l] n. Stövle. **-vjelabullur** [-vjɛlabʏd·løǫ] fpl. klodsede Vandstövler, svære Ridestövler. **-vjelaður** [-vjɛ·laðøǫ] a. bestövlet, med Stövler paa.

stígvjela fágari [sdiq·vjɛlafau:(q)arɪ] m. Stövlepudser. **-fágun** [-fau:(q)øn] f. Stövlepudsning. **-fullur** [-fʏd·løǫ] a. med Stövlerne fulde af Vand. **-klauf** [-klöy:v] f. Stövleknægt. **-skór** [-sgou:r] mpl. udenlandske Sko (mods. *íslenskir skór).* **-trje** [-trjɛ:] n. Stövleblok. **-þræll** [-þraid·ʎ] m. **stígvjelaklauf.**

stígvjels bolur [sdiq·vjɛlsbo:løǫ] m. Stövleskaft. **-hanki** [-(h)auŋ·ɟɪ, -(h)auŋ·ȷ̊ɪ] m. Stövlestrop. **-kragi** [-krai:jɪ] m. Stövlekrave.

ᶜ **stig þrep** [sdɪɣ·þrɛ·p] n. Stænte. **-þula** [-þʏ·la] f. Ramse, som fremsiges naar Börn *„stíga“*, se *stíga* 1. c.

stíheill [sdi:hɛidʎ] a fuldstændig hel el. ubeskadiget.

1. **stik (-s)** [sdɪ:k] n. = **dik.**

2. **stik** [sdɪ:k] npl. Pæle, der nedrammes som Vejvisere, jfr. 1. *stika* 1. c.

1. **stika (-u, -ur)** [sdɪ:ga, sdɪ:ka] f. **1. a.** *(staur)* Pæl. — **b.** *(í vegagerð)* tynd Pæl, som bruges til at afstikke et Vejanlæg. — **c.** (Pæl som) Vejviser, spec. ved el. i et Vadested: *nú hafa verið settar stikur á eyrarnar, og er það til mikilla bóta, því brautin helzt þá á sama stað* (ÞThFerð. III. 170). — **2.** *(alin)* Alen, Alenmaal (Árn., Rang.). — **3.** den gamle isl. Maalestok = 1³/₃ dansk Alen, nu igen optaget i Bet. Meter. — **4.** *(ljósastika)* Lysestage. — **5.** *(reglustika)* Lineal.

2. **stika (a)** [sdɪ:ga, sdɪ:ka] vt. og vi. **1.** ramme Pæle ned i n-t (f. Eks. en Flod) (som Vejvisere): *s. vað, s. eyri.* — **2.** *s. út,* afstikke et Vejanlæg ved Hjælp af tynde Pæle *(stika),* hvori der sættes Mærker, som angiver, hvor der skal fyldes med Jord, og hvor den skal bortryddes el. udjævnes. — **3.** *(mæla með kvarða)* maale (med Alenmaal); opmaale: *vér segjum enn að s. léreft, s. völl, o. s. frv.* (Ísaf. '12, 10); *s. rás skips,* logge (TSæm. 158); *s. (á) legg,* se *sauðarleggur;* — *s. af,* opmærke; *s. dýpi, djúp,* opmaale, oplodde: *stikuðu ýmsir skipstjórar frá Eyjafirði dýpið fyrir norðan land* (ÞThLfr. IV. 127). — **4.** vi. *s.* el. *s. stórum,* gaa med lange Skridt, stalke

stikabrak [sdɪ:gabra:k, sdɪ:ka-] n. (egl. Klangen af Kæppe, der slaas sammen) Kiv, Strid (BH.).

stiki (-a, -ar) [sdɪ:gɪ, sdɪ:kɪ] m. Stav, Stok.

stikill (-ils, -lar) [sdɪ:gɪdʎ, sdɪ:kɪdʎ, -ɪls, sdɪhglaɐ] m. **a.** den spidse Ende paa et Horn. — **b.** *(lítið horn)* lille Horn (Sl.).

stikilsber [sdɪ:gɪlsbɛ:r, sdɪ:kɪls-] n. (bot.) Stikkelsbær (ribes grossularia).

stikk (-s) [sdɪhk] n. «Stik» (Börneleg), en Slags Klinkspil om Knapper osv.; Knapperne lægges paa Jorden i en bestemt Afstand fra Spillerne; derefter kaster hver Spiller sit *„stikki“* og søger at ramme saa nær Knapperne som muligt; de Knapper, som ikke er længere end et Spand fra *stikki,* har han vundet (Rvk.).

stikka [sdɪhga] vi. spille i Börnelegen *stikk.*

†**stikkhnífur** [sdɪhk(h)vi:vøɐ] m. Dolk.

stikki (-is, pl. ds.) [sdɪhɟɪ] n. flad Sten el. Stykke Jærn, som bruges til at kaste efter Knapperne i *stikk,* s. d. O.

1. **stykki (-is,** pl. ds.) [sdɪhɟɪ] n. **1.** Stykke: *s. af e-u, s. úr e-u;* (Talem.) *standa vel (illa) í stykkinu,* göre sine Sager godt (daarligt); *gera öll sín s.,* forrette sin Nødtørft paa et upassende Sted (f. Eks. i Bukserne el. Sengen). — **2.** stor sværlemmet Kvinde, «Maskine». — †**3.** = *fallbyssa.*

2. **stykki** [sdɪhɟɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **stökkva.**

stikkilsber [sdɪhɟɪlsbɛ:r] n. = **stikilsber.**

stikkinn [sdɪhɟɪn] a. sarkastisk.

Stykkishólmur [sdɪhɟɪs(h)oᵘl·møɐ] m. npr. Handelsplads paa *Snæfellsnes.*

stykkja góss [sdɪhɟagoᵘs·] n. = **stykkjavara. -kæfa** [-ɟai:va] f. *kæfa,* som ikke mørkoges. **-stór** [-sdoᵘ:r] a. af stor Vækst; — overf. mægtig: *stykkjastærri en vesælingur minn líki* (JMPisl. 17). **-vara** [-va:ra] f. Stykgods.

stikl [sdɪhkʎ] n. Springen (is. forsigtig Hoppen for ikke at blive vaad).

1. **stikla (-u, -ur)** [sdɪhgla] f. **I.** Stylte: *ganga á stiklum,* ¹) gaa paa Stylter; ²) tage fat om den øverste Ende af en Stang og svinge sig fremad (jfr. *s. á stöng*) (ÓDavSk. 161); (Talem.) *standa á stiklum,* staa paa Pinde: *þegar eg stend ekki látlaust á stiklunum og minni þig á smátt og stórt* (GFrTis. 27). — **II.** (metr.) †**1.** Rim (baade Hel-, Halv- og Enderim) (HSig. 33). — **2.** spec. = *ferstikla, samhenda.* — **III.** is. i pl. *stiklur* = *stillur,* Trædestene.

2. **stikla (a)** [sdɪhgla] vt. og vi. **I. 1.** sætte over et Sted, der er vanskeligt at passere, idet man træder eller springer fra det ene faste Støttepunkt undervejs til det andet: *s. ána, s. yfir ána;* — *s. á steinum,* hoppe el. springe fra den ene Sten til den anden (for ikke at blive vaad); *lastaðu' ei laxinn, | sem leitar móti | straumi sterklega | og stiklar fossa* (BTh. 207); *s. á stöng,* ¹) føle sig for med en Stang el. lang Stok; ²) tage fat om den øverste Ende og svinge sig fremad (ÓDavSk. 161). — **2.** springe: *Fölskvi ... lamdi snjókekkina úr framfótarhófonum, stiklaði* (hoppede rundt) *og snérist* (ÞGjD. 3). — **3.** overf.: *s. á e-u,* ¹) lige antyde n-t, gaa let hen over n-t: *svo að ég stikli aðeins á því stærsta* (Eimr. XVI. 111); *þá las hann vanalega allra fljótast, eins og hann stiklaði á orðonum* (ÞGjÚf. 17); ²) stikle til n-t, hentyde til n-t: *Enginn Dani getur talað dansklundaðra, en hann gerir þar, t. d. þar sem hann stiklar á vanþakklæti Jóns við Dani* (Eimr. XV. 220—21). — **II.** (metr.) pp. n. *stiklað:* **1.** med Hel-, Halv- el. Enderim. — **2.** Strofe, affattet i 1. *stikla* II. 2. (s. d. O.).

***stiklir (-is)** [sdɪhglɪɐ] m. som lader springe, Uddeler: *s. gulls,* Mand.

stiklu fleygur [sdɪhgløflɛi:qøɐ] m. (metr.) Variation af *stikluvik* (s. d. O.) ved Tilföjelse af en ubetonet Stavelse til en el. flere af Enderimene. Ekspl.: *Sárin mörg og banvæn bíður | burt af Memnons sverði, | þjóðin körg að þegar ríður, | þá fær björg sá nauðir líður* (HSig. 257). **-háttur** [-hauhdøɐ] m. (metr.) ogs. kaldet *stikluþáttur nýi;* Variation af *stikluvik* (s. d. O.), adskillende sig derfra ved at have Helrim inde i 1., 3. og 4. Linje, rimende med Enderimene. Ekspl.: *Margan sundrar þorna þund, | því fram halda náði | vogs á hundum vigra fund | vestur undir Njörfa sund* (ibid. 220). **-slitur** [-slɪ:døɐ, -slɪ:tøɐ] n. = **stiklufleygur. -sneitt** [-sneiht] an. Variation af *stikluvik,* med Halvrim, svarende til de helrimende Enderim. Ekspl.: *Himinstoða mæli' eg mjöð | mundar þundi ljósa; | út við gnoðar græna tröð | göfugur skoðar vísna röð* (ibid. 215). **-stúfur** [-sdu:vøɐ] m. = **stiklufleygur. -vik** [-vɪ:k] n. (metr.) Benævnelse paa en særlig Art af firelinjede Strofer; Grundformen er, at 1., 3. og 4. Verslinje rimer sammen og er paa 7 Stavelser, 2. Verslinje, paa 6 Stavelser, rimer ikke med de andre Verslinjer. Der er mange Variationer af denne Grundtype. Se HSig. 208 ff. Ekspl. paa Grundtypen: *Strengjum létti, steig á gnoð | steinda fögrum blóma, | byrinn þegar brast í voð | svo bognaði löngum siglustoð.* **-viksfleygur** [-vɪχsflɛi:qøɐ] m. = **stiklufleygur. -þáttur** [-þauhdøɐ] m.: *s. nýi,* se *stikluháttur.*

stikna (a) [sdɪhgna] vi. **1.** steges, brænde: *roðið stiknar við eldinn; ætla alveg að s. af hita,* være ved at forgaa af Varme; *s. af harmi,* knuges af Sorg. — **2.** blive varm og gaa i Forraadnelse: *tólgin verður hvít, hörð og góð, og aldrei þrá, ef hún stiknar ekki af ofhita* (JSVb. 66).

stiktu [sdiχ·dø] 2. p. sg. imper. af **stinga.**

stikumæling [sdɪ:gømai:liŋk, sdɪ:kø-] f. Stangmaaling.

stikun (-ar, -anir) [sdɪ:gøn, sdɪ:køn] f. **1.** Maaling, Maalen. — **2.** Nedramning af Pæle, se 2. *stika* 1.

stikuvarningur [sdɪ:gøvar·dniŋgøɐ, sdɪ:kø-] m. Alenvarer.

stíla (a) [sdi:la] v. **I.** vt. **1.** stile: *s. bréf til e-s;* — *s. e-ð vel,* skrive n-t klart og anskueligt: *vel stílað bréf.* — **2.** vi. pege med Fingeren paa Bogstaverne under Læsningen: *stílar sem stafrofsbarn á fræðiskver* (Vísn. 253). — **3.** vt. *(lesa fyrir)* foreskrive, diktere: *Bjóst hann við, að þar kynni að koma, að sjer yrði stílaður eiður í þessu máli* (BrJÞf. 184). — **4.** vi. sigte paa, stile mod n-t: *s. með augunum á e-n* (jfr. EÓIKv. 208).
II. vi. = *stikla: s. yfir mýrlendi* (Vf.).

stíla bók [sdi:laboᵘ:k] f. Stilebog. **-gerð** [-ɟɛr·ð] f. Stilskrivning. **-kompa** [-koɱ·ba, -kom·pa] f. Stilebog.

1. **stildra (-u, -ur)** [sdɪl·dra] f. (jfr. *stilla)* Sten el. desl., som man kan benytte til at gaa over en Bæk el. desl.

2. **stildra (a)** [sdɪl·dra] vi. gaa forsigtigt, is. paa Trædestene *(stillur): Hesturinn stildraði götuna hægt og hægt* (JTrB. 215).

stíl festi [sdil·fɛsdɪ] f. Kæde, hvortil der var fastgjort en Pind, v. Hj. af hvilken Vægen i en Tranlampe trakkes höjere op (BrJ. i Eimr. XIII. 103). **-fótur** [-foᵘ·døɐ, -foᵘ·t-] m. (bot.) Griffelfod, Griffelpude (stylopodium). **-fróður** [-froᵘ·ðøɐ] a. stilkyndig. **-fræði** [-frai·ðɪ] f. indec. Stillære. **-færa** [-fai·ra] vt. føre i Stilen: *Hann stilfærði setninguna* (Eimr. X. 213—14).

stilkaður [sdɪʎ·gaðøɐ, sdɪl·k-] a. (bot.) stilket (petiolatus); mods. *stilklaus.*

stílkassi [sdil·kas·ɪ] m. (Bogb. og typ.) Skrittkasse.

stilk laus [sdɪʎ·gløys, sdɪl·k-] a. (bot.) uden Stilk: *s. blöð,* Blade uden Stilk (folia sessilia). †**-tippi** [-k-tɪhbɪ] n. Kimknap (LFR. X. 198).

stilkur [sdɪʎ·gøɐ, sdɪl·køɐ] m. (bot.) Stilk (petiolus).

stíl l (-s, -ar) [sdid·ʎ, sdi:laɐ] m. **1. a.** Griffel, Pind: *Lampanum fylgdi s., er hékk á festi. Með honum var kveikurinn færður fram* (BrJ. i Eimr. XIII. 103). — **b.** stylus: *fornmenn rituðu með stíl á vaxtöflur.* **c.** Pegepind: *benda börnunum á stafina með stíl.* — **d.** *(í prentsmiðju)* Stil, Typer: *stílinn er orðinn slitinn;* — *stór (smár) s.,* store (smaa) Typer, stort (smaat) Tryk; †*gamli s.,* gotiske Typer; †*nýi s.,* latinske Typer. — **e.** *(á sólspjaldi)* Viser paa en Solskive (BH.). — **f.** (bot.) Griffel (stylus). **2.** Stil: *latneskur s.* — **3.** *í stórum stíl,* i stor Stil. — **4.** Stil: *gotneskur s.*

1. **stilla (-u, -ur)** [sdɪd·la] f. **1.** oftest i pl. *(langvint blíðviðri)* langvarigt stille Vejr. — **2.** sædv. i pl. *stillur,* Gangstene el. Trædestene el. Jordklumper, der rager op af en Aa el. Sump el. lign., som man træder paa for at komme törskoet over: *stillur í feni* (jfr. *stiklur, stildrur); s. á götu,* Fortovstene (EKv. i BTh. xvi). — **3.** Støtte under en Hylde.

2. **stilla (ti)** [sdɪd·la, sdɪʎ·dɪ] vt. med acc. el. dat. og vi. **I. 1.** med acc. standse, berolige: *s. sjó, eld;* — *s. e-n,* berolige en; *s. sig, s. skap sitt,* beherske sig; *s. sig um e-ð,* afholde sig fra n-t, bare sig, dy sig for n-t. — **2. a.** med dat. moderere, beherske, afpasse, holde indenfor rette Grænser: *s. afli sínu,* beherske sine Kræfter; *s. orðum sínum,* beherske sine Ord; *s. e-u vel í hóf,* holde vel Maade med n-t; *s. til hófs,* ds.: *tel eg þá þessa deild s. vel til hófs* (Alþ. '11, B. 469). — **b.** vi. spec. om Vejret: *hann er farinn að s. til,* Vejret er blevet roligere. — **c.** vi. indrette, lave n-t, give n-t en vis Retning: *s. svo til, að,* mage det saaledes, at; *s. til um e-ð,* ordne n-t, indrette n-t, bringe n-t i Stand: *við skulum s. svo til um ferðina;* — *s. til friðar,* forlige, stifte Fred. — **d.** med acc. stille, indstille: *hvort allir hanar og lokur sjeu rjett stillt* (er rigtigt stillede) (Stj. '03, A. 342); *sólin ... stillir hita og kulda* (JHall. 366); *s. plóginn svo djúpt* (Andv. I. 152). — **3. a.** stemme (Musikinstrumenter): *hún stilti hinn fagra hörpusaung* (JÁÞj. II. 307); *sú rödd, sem ein er eilífleg a stilt* (MJ. I. 72). — **b.** overf. stemme: *En hvert viðbragð, hver hreyfing, hver athöfn „stillir“ oss á sinn sérstaka hátt* (GFHh. 249). — **II. 1.** gaa törskoet over en Bæk el. Morads (ved at træde paa *stillur* (= *stildra, stikla)).* — †**2.** *s. e-n,* lokke en i en Fælde. — **III.** refl. *stillast:* **1. a.** blive rolig: *hann reiddist, en stiltist brátt.* — **b.** blive mere sat: *hann er farinn að eldast og s.* — **2.** *e-ð stillist (upp) á e-n,* n-t paakommer en: *stillist ... vandi upp á prestana,* Præsterne kommer i stor Knibe (Hist. III. 154). — **IV.** pp. *stiltur:* **1. a.** (om Personer) behersket, rolig: *stiltur maður.* — **b.** spec. om unge Kvinder: ærbar. — **2.** (om Ting) indstilt, stemt: *stilt hljóðfæri.*

1. **stilli** [sdɪd·lɪ] f. indec. Selvbeherskelse, Maadehold; Ro: *flytja mál með s.;* — *hægt var að halda honum í s.,* det var let at faa ham til at være rolig (BrJÞf. 269); om Ting: holde n-t støt og roligt: *halda kíki í s.*

2. **stilli (-is,** pl. ds.) [sdɪd·lɪ] n. Stopper: *s. á vekjaraklukku, tannhjóli* osv.

†3. **stilli (-is,** pl. ds.) [sdɪd·lɪ] n. Gærde el. Vold, bag hvilket Jægeren dækker sig; — Faldgrube for Dyr.

stilli bekri [sdɪd·lɪbɛ:grɪ, -bɛ:krɪ] m. Legetöj, ¹) en Slags langagtig Stang med tre Huller og en Prop, som saa skal anbringes i et af dem, naar man vender Ryggen til; ²) Stang med mange Jærnringe, gribende ind i hverandre, som saa skal løses og sættes sammen igen (ÓDavSk. 344). ᴼ**-brandur** [-bran·døɐ] m. Regulator (Eimr. XVII. 141). **-fleygur** [-flei:q-

ogg] m. Stillekile. **-færi** [-fai:rɪ] n. Regulator, Stilleapparat: *Nú er aðgætt, hvort ljóskrónan snýst í kring á tilteknum tíma; sje það ekki, þá verður að leiðrjetta snúninginn með stillifærinu* (Stj. '97, B. 233). °**-hamar** [-ha:mar] m. Stemmehammer, »Nögle«. **-hjól** [-ɧou:l] n. Stillehjul. **-hjóltaug** [-ɧoul-töyg] f. Stoppetalje. **-lampi** [-lam̥bɪ, -lam·pɪ] m. Moderatorlampe. **-legur** [-lɛ·ɣøɣ] a. **1. a.** *(rólegur)* rolig af Udseende, stilfærdig. **b.** (jfr. *stiltur* 1 b., se 2. *stilla* IV.) seende ærbar ud. — **2.** *(sem hægt er að stilla)* stilbar: *s. vísir.* — **3.** *(hófsamur)* maadeholden. **4.** adv. -lega, rolig, behersket: *svara s.* **-lykill** [-lɪ:ɟɪdl̥, -lɪ:c-] m. Stemmenøgle. **-logn** [-lɔɡn̥] n. Bladstille.

stilling (-ar, -ar) [sdɪd·liŋk] f. **1.** Besindighed; Ro, Beherskelse: *svara með stillingu*; — *(hófsemi)* Maadehold. **2.** i pl. stille Vejr (Nl.)

stillingar kona [sdɪd·liŋgaɣko:na] f. behersket og maadeholden Kvinde. **-laus** [-r-löy:s] a. **1.** *(vanstiltur, örgeðja)* ubehersket, voldsom; *(óhófsamur)* umaadeholden. ?**2.** *(ótakmarkaður, hóflaus)* ubegrænset, uindskrænket. **-ljós** [-ljou:s] n. meget stilfærdigt og roligt Menneske. **-maður** [-ma:ðøɣ] m. besindigt Menneske.

stillir (-is, -ar) [sdɪd·lɪɹ] m. **1.** *(stillitæri)* Regulator; Graduator; Stilleskrue. — †**2.** *(konungur, þjóðhöfðingi)* Konge, Fyrste.

stilli skrúfa [sdɪd·lɪsgru:va] f. Stilleskrue, Finskrue. **-typpi** [-tɪhbɪ] n. Stillepind. **-tónn** [-tou·d̥n] m. Stemmetone. °**-verk** [-vɛɹ·k] n. Kompensationsindretning (paa Sokronometre).

stíl mynd [sdil·mɪnt] f. Kliché. **-mælir** [-mai:lɪɹ] m. (typ.) Typometer. **-snild** [-snɪlt] f. stilistisk Kunst. **-snillingur** [-snɪdliŋgøɣ] m. fortrinlig Stilist.

stíls máti [sdil·smau:dɪ, -mau:tɪ] m. Stil: *s. hans er torfinn.* **-tími** [-timɪ] m. Stiltime.

stíl stjett [sdil·sdjɛht] f. = **stílfótur.** **-súla** [-su·la] f. (bot.) Griffelstøtte (gynostemium).

stiltur [sdɪl̥·døɣ] pp. af 2. **stilla.**

stílun (-ar) [sdi:løn] f. Stilen: *s. á bretum* (Esp. I. 104).

°**stílvopn** [sdil·vohpn̥] n. Pen (BóluHj. 254).

stím (-s) [sdi:m] n. **I. a.** *(glíma, bardagi)* Brydning, Kamp. **b.** Kamp, Kævl: *ekkert sýndi stygða s. stýrir dóms hjá Skagfirðingum* (BóluHj. 150); *jeg hef átt í stími við hann,* jeg har haft stort Vrövl med ham. — **c.** Besvær, Möje. — **II.** en særlig Slags Knytning (se 2. *stíma* 2.).

1. **stíma (-u, -ur)** [sdi:ma] f. **1.** is. pl. *stímur,* Lidser, jfr. 2. *stíma* 2. — **2.** (metr.) = *stímað,* se 2. **stíma** 3.

2. **stíma (a)** [sdi:ma] vi. **1.** kæmpe, brydes: *s. við e-ð,* anstrænge sig ved n-t; *s. við e-n,* kæmpe, brydes med en: *í stað þess að vera að s. við þá, sem voru með háreysti á miðju gólfi* (Eimr. XIV. 125); *Víst mun þér það verða að grandi | ef við stímist og bíður* (ÓDavÞul. 107). — **2.** flætte en Rem, et Baand, Haar el. lign., is. som en Lidse (gærne flættet af 5 Traade) (Sl.); spec. (Nl.) = *kríla,* flætte med 4 Traade: *neslur fléttaðar eða stímaðar* (Lögb. '11, Julen.). **3.** (metr.) **a.** (= *kveða dýrt)* anvende et særlig kunstfærdigt Versemaal; — pp. n. *stímað,* bruges om ethvert særlig kunstfærdigt Metrum overhovedet, men ganske særlig om forskellige Variationer af *gagraljóð* og *gagravilla* (se disse Ord), med Hel- el. Halvrim i hver Verslinjes förste Stavelse. Ekspl. hos HSig. 141 og 145 ff.: *Eiríkur með árar tvær, | éra þó sie krappur sjór, | gengur fram í gerið rær, | glórir í votan andlits bjór.* **b.** særlig kunstfærdig lavet Strofe el. Digt.

stímabrak [sdi:mabra:k] n. egl. Kamplarm; Besvær, Möje; Kamp, Bryderi; *standa í stímabraki við e-ð,* brydes med n-t, have Vrövl el. Besvær med n-t: *in síðustu ár hafði hann orðið að standa í mesta stímabraki í hreppsnefndinni* (GPS. 11); *það stendur í stímabraki með e-ð,* der er Vrövl og Besvær med at faa n-t sat igennem el. bragt i Stand.

stíma mýkt [sdi:mamiχ·t] f. *(liðleiki)* Smidighed; *(kurteisi)* Hoflighed, Forekommenhed: *Mig skortir ei ... töguð, ... s.* (GEyv. 102). **-mjúkur** [-mju:gøɣ, -mju:køɣ] a. *(liðugur)* smidig; *(kurteis)* forekommende, hoflig, *(greiðvikinn)* tjænstvillig.

†**stíman (-ar)** [sdi:man] f. Anseelse, glimrende Optræden.

stimba (-u, -ur) [sdɪm·ba] f. (Vf.) = **stybba.**

stímband [sdim·bant] n. = *stímað band,* se 2. **stíma** 2.

stimla (a) [sdɪm·la] vi. = **stingla.**

stimp (-s) [sdɪm̥p, sdɪm·p] n. Bryden, Kamp (is. for Spøg).

stimpast (a) [sdɪm̥bast, sdɪm·past] vrefl. *s. við e-n,* brydes, slaas (i Spög) med en; is. selv at stæmme Fødderne fast mod Jorden, medens man samtidig søger at rokke Modstanderen; *s. á móti,* stritte imod.

stimpil blek [sdɪm̥bɪlblɛk, sdɪm·pɪl-] n. Stempelsværte. **-gjald** [-ɟal·t] n. Stempelafgift: *tvílnun á stimpilgjaldi,* Stempelbegunstigelse. **-hringur** [-hoiŋ·gøɣ] m. Stempelring. **-koddi** [-kod:ɪ] m. = **stimpilpúði.**

stimpill (-ils, -lar) [sdɪm̥bɪdl̥, sdɪm·pɪdl̥] m. Stempel, *(póst-)* Poststempel, *(mót)* Præg: *setja sinn stimpil á e-ð,* sætte sit Præg paa n-t.

stimpil púði [sdɪm̥·bɪlpu:ðɪ, sdɪm·pɪl-] m. Stempelpude. **-stafur** [-sda:vøɣ] m. stemplet Bogstav: *stimpilstafirnir þrýstir við deyminnum* (Vísir [30]/[1] '23).

stimping (-ar, -ar) [sdɪm̥biŋk, sdɪm·piŋk] f., is. i pl. *stimpingar,* Bryden, Kamp (for Spøg), is. i Brydekamp anstrængende Forsøg paa selv at staa fast, men faa Modstanderen til at vakle. (overf.) *eiga í stimpingum við e-n,* brydes med en.

stimpla (a) [sdɪm̥·bla, sdɪm·pla] vt. stemple; udgrave.

stimplari (-a, -ar) [sdɪm̥blarɪ, sdɪm·plarɪ] m. Stempler.

stimplun (-ar, -anir) [sdɪm̥·blon, sdɪm·plon, -anɪɹ] f. Stempling.

stimta (a) [sdɪm̥da, sdɪm·ta] vi. malle: *hann kann ekki að ...* (ÓDavÞul. 236).

stimulegur [sdi:mølɛɣøɣ] a. lignende *stímað* (se 2. *stíma* 3.).

Stína (-u, -ur) [sdi:na] f. npr. Dim. af **Kristín.**

stýn fylli [sdɪn·fɪdlɪ] f. Fuldkommen Mæthed, Overmættelse. **-fullur** [-fʏdløɣ] a. overmæt.

stinga (sting; stakk, stungum; styngi; stungið) [sdiŋ·ga, sdiŋ·k, sdahk, sduŋ·gøm; sdiŋ·ɟɪ; sduŋ·ɟɪð] vt. med dat. el. acc. og vi. **I. 1.** stikke, støde, putte, skubbe: *s. e-u upp í sig* (el. *í munn sjer),* putte n-t i Munden; *s. við,* halte en Smule; *s. við (fótum)* og *s. fyrir sig (fótum),* standse pludselig (ligesom støde Foden mod n-t); *hestarnir ... stungu ... fyrir sig fótum og stóðu kyrrir, eins og jarðfastir klettar* (JTrSk. I. 108); *s. fyrir sig staf,* stæmme en Stok fast (i n-t) foran sig (f. Eks. om Skiløbere): *Gísli fékk ei heldur stöðvað sig á brúninni, en stakk fyrir sig stafnum, rendi sjer ofan og sakaði eigi* (GKonÆf. 84); *s. hendi við e-m,* støde til en med Haanden: *stakk Menelás þá hendi sinni við Adrestus og hratt honum frá sér* (Il. I. 140); *s. hendinni niður,* støtte Haanden mod Jorden (for ikke at falde); *s. undir sig,* fælde til Jorden (i Brydning, ogs. overf.); *s. hesti inn,* sætte en Hest i Stald for kort Tid; *s. e-m inn,* spec. putte en i Hullet, i Tugthuset; *s. sjer inn,* smutte ind (igennem en lav Dör); *s. e-u á sig,* stikke n-t til sig, putte n-t i Lommen, gemme n-t hos sig: *tíndi fífla og sóleyjar og stakk á sig* (Eimr. VIII. 137); *s. e-u hjá sjer,* se 5.; *s. sjer,* dykke, dykke ned; *s. sjer áfram,* dykke fremad; *s. e-u undir* (ɔ: *pottinn, ketilinn),* putte n-t i Ilden. — **2.** (naut.) *s. stafni (að e-u),* løbe med Stavnen tæt op til n-t; *s. saman stöfnum,* lægge til med Forstavnene opad hinanden; *s. á,* [1]) = *stinga við*; [2]) *(róa þannig, að maður snýr sjer fram í bátnum)* ro saaledes, at man vender Ansigtet mod Forstavnen (Af.); *s. á hjá e-m,* tage et Tag i med Aarerne for at hjælpe den roende; *s. við,* stikke Aaren i Vandet og holde den stille for at sagtne Farten el. dreje Baaden, skodde. — **3. a.** stikke, stikke ud, gennembore, gennemtrænge ved et Stik el. Stød: *s. e-n með hnífi, s. hnífi, nál í e-ð*; *s. úr e-m augun,* stikke ens Öjne ud; *s. kola,* spidde Rødspætter; *s. á e-m,* punktere en, foretage en Punktur; *s. á kýli,* stikke Hul paa en Byld, stikke en Byld op, ogs. overf.: *s. sig á nál,* stikke sig paa en Naal; *s. á tunnu,* stikke Hul paa en Tønde; *s. fyrir,* afstikke; *s. upp garð,* grave op en Have; *s. upp hnaus,* skære en Jordklump op med en Spade; *s. e-u niður í jörðina,* stikke n-t ned i Jorden; *s. upp (skrá),* dirke op en Laas; *s. út,* fjærne faststampet Faare- el. Hestemøg ved Spadestik: *s. út undan hestunum* (GFrSex 121); *s. út skán,* fjærne faststampet Møg i en Faarestald ved Spadestik, muge en Faarestald. — **b.** *s. kort,* stikke Kort. **c.** *(í saumum)* stikke (i Syning) (jfr. *stanga).* **d.** flætte paa en bestemt Maade, spec. om Ridetömme: *stungnir taumar,* Tömmer, sammenflættede af to Læderremme, hvori der indskæres brede Huller, medens Stykkerne mellem Hullerne er forholdsvis smalle; de smalle Dele trækkes saa gennem Hullerne paa den anden Rem, samtidig med at dens smalle Dele stikkes ind i den förste Rems Huller: *voru taumarnir úr leðri íslenzku og stungnir, og stór starkóngur á* (JThMk. 270). **e.** ppr. *stingandi*: *ekki s. strá,* ikke et eneste Græsstraa. — **4.** overf. **a.** om Smærte: stikke, saare, smærte, skære: *það stingur mig í hjartað,* det skærer mig i Hjærtet. **b.** *(hvetja)* anspore, opmuntre. — **c.** *e-ð stingur e-n,* n-t slaar en: *er sló hann upp á sleðaferðum, stakk mig* (slog den Tanke ned i mig) *að hann vill þér miður* (GThBúi 13). — **d.** i forsk. Udtryk: *s. e-u bak við eyrað,* stikke n-t bag Øret (ogs. overf.); *s. hendinni í sinn eiginn barm,* stikke Haanden i sin egen Barm; (overf.) overveje, hvorledes det er fat med en selv; *s. fátæka,* »stikke Fattigfolk«, siges, naar isl. Sko har for lang Næse for el. bag (Árn.); *s. e-n af stokki* (jfr. *stokkur),* (egl. støde en ned af Bænken) afvise en; *s. af stokki við e-n,* ds.; *s. e-m sneið,* stikle paa (til) en; *s. nösum niður,* bide i Græsset; *s. saman nefjum,* stikke Hovederne sammen. *e-ð stingur í stúf við e-ð* (el. *stingur af við e-ð),* n-t stikker af mod n-t andet, n-t er höjst afvigende fra n-t: *s. í stúf við grasbreiðurnar ...* Holtum (PThFerð. II. 224); *s. e-u undir stól,* fordølge n-t, stikke n-t under Stolen. **5.** i forsk. mest overf. Udtr. med præp. og adv.: *s. á e-m,* ramme en: *það er grunur minn, að þér sendi líklegri til þess að s. á piltinum en kafteininn* (MarrPK. 142); *s. á (bagganum),* løfte paa den ene af Bylterne paa en Hest, for at den anden skal sænke sig og Bylterne saal. komme til at sidde lige (Breiðd., Hf.): *s. á ... upp á, af því er Gísli sjálfir hafði á ... tungu* (EspS. 113). *s. e-u að e-m,* [1]) give en et Vink om n-t, meddele el. give en n-t hemmeligt el. paa en diskret Maade, underrette en om n-t i al Stilhed: *hann stakk því að mjer, að þau væru trúlofuð,* han gav mig et diskret Vink om, at de var forlovede; *hann stakk að drengnum krónu,* han stak Drengen en Krone (uden at vække Opsigt); [2]) *(væta e-n fyrir e-ð)* bebrejde, beskylde en for n-t; *s. e-ð af, s. af um e-ð,* nægte n-t, afslaa n-t bestemt: *þeir báðu hann að koma með sjer, en hann stakk það af með öllu*; *s. e-u fram af sjer,* slaa n-t hen: *mér þykir óbærilegt, (að) félagið fari að tefja sig á þessu, ef það getur stungið því fram af sér* (TSæm. 237); *s. fram af e-u (t. d. skónum sínum, hestinum sínum),* skaane n-t (f. Eks. sine Sko, sin Hest) (Rang., Sch.); *e-ð stingur í augun,* n-t er iöjnefaldende, stikker i Øjnene; *s. e-u hjá sjer,* [1]) putte n-t ned (i et Gemme); [2]) gemme n-t, ɔ: lade være at fortælle n-t; *s. sjer niður,* vise sig sporadisk: *taugaveiki var að s. sjer niður,* Tyfus viste sig sporadisk, der forekom enkelte Tilfælde af Tyfus; *s. upp á e-u,* foreslaa n-t; *s. sjer út,* udbrede sig: *Grein af henni* (ɔ: *spillingunni) hefur stungið sjer út, jafnvel hjá guðs ástvinum* (Vid. I. 75); *s. e-u út,* [1]) lade en Ytring falde om n-t, ytre, udtale n-t (ÓDavÞul. 346), [2]) ?stikke n-t ud: *þegar hann var dauður stakk N. N. því* (ɔ: *handritinu) út sem sínu* (Alþ. '11, B. II. 412). *s. (olnboga) við e-u (= amast við e-u),* have et Horn i Siden paa n-t, lade haant om n-t; *(sneiða)* stikle til n-t: *En ekki var laust við, að hann stingi olnboga við sumum siðvenjum kirkjunnar* (GFrF. 73), *vesalan þó vanti kaup og við honum margur stingi* (BóluHj. 221). **II.** refl. *stingast*: **1.** stikke fast, falde ned og staa fast: *hnífurinn stakst á oddinn,* Kniven faldt paa Spidsen; *nálin stakst í rassinn á honum.* **2.** *stingast á höfuðið* (el. *hausinn),* falde (gaa) paa Hovedet: *báturinn stakst á hnífil,* Baaden

-ank med Forstavnen vendende ned; *stingast á endum*, løbe paa Enderne, rulle fremad saaledes, at Enderne støder skiftevis mod Jorden, endevendes. **III.** pp. *stunginn*, stukken, spec. (gramm.) mærket, is. med en Prik el. Accent over: *s. stafur, stungið t, stungið g.*

sting böllur [sdiŋ·kbödløϱ] m. (vulg.) penis, hvor Forhuden ikke trækker sig tilbage over Avlelemmets Hoved. **-fluga** [-flʏ·qa] f. (zool.) Stikflue (stomoxys). **-haltur** [-(h)aλdøϱ] a. hinkende, haltende en Smule. **-helti** [-(h)ɛλdɪ] f. indec. Hinken. **-hnífur** [-(h)vi·vøϱ] m. Dolk.

stingi (-a, -ar) [sdiŋ·gɪ, sdiŋ·ga] m. = *stingur*, Sting, Hold (ÞThÁrf. 45).

styngi [sdiŋ·gɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **stinga.**

stingjárn [sdiŋ·gjau(r)dv] n. Stikjærn.

stingl (-s) [sdiŋ·l] n. 1. = *grunnstingull.* — 2. (Breiðd.) = *stálmi.*

stingla (a) [sdiŋ·la] vi. og impers. (jfr. *stimla)* **1.** fyldes af Istapper paa Bunden: *áin stinglar.* — **2.** (om Mælk) stimle, spec. naar der er en Del Mælk tilbage i Malkefaarene om Efteraaret: *það stinglar í ánum, þú verður að hreyta þær; mjólkin er stingluð í júgrinu,* Mælken er løbet sammen i Yveret.

°**stinglax** [sdiŋ·glaχs] m. en Art Dybvandsfisk (aphanopus Schmidti).

stingli (-is) [sdiŋ·lɪ] n. coll. sammenløbne Mælkestrimler fra Yveret af Koer, der lige har kælvet, el. Faar, der lige har læmmet (Breiðd.).

sting nef [sdiŋ·gnɛ·v] n. spidst Næb: *toppöndin hefur s.* **-sög** [-k-sö·q] f. Stiksav. **-tönn** [-tön] f. Stiktand.

stingur (-s, -ir) [sdiŋ·gøϱ, sdiŋ·gɪϱ] m. **I. 1.** Stik: *taka nokkra stingi með nálinni,* göre nogle Stik med Naalen. **2.** Sting: *hafa sting undir síðunni,* have et Sting, et Hold i Siden. **3.** *(stunga)* Knivstik: *Voru stingir tveir á formanninum hjá viðbeininu* (Huld III. 7). — **II. a.** *(broddur)* skarp Spids. — **b.** (om Fiskeredskab) Sting, Lyster: *veiða kola með sting.*

sting verkur [sdiŋ·gvɛϱgøϱ] m. stikkende Smærte. **-vopn** [-vohpv] n. Stikvaaben (EiÓlLf. 40). **-öxi** [-öχsɪ] f. Stikøkse.

stynja (styn; stundi; styndi; stunið) [sdɪn·ja; sdɪ:n; sdʏn·dɪ; sdɪn·dɪ; sdʏ:nɪð] v. **1.** vi. stönne, sukke: *s. þungan,* sukke dybt. — **2.** vt. med dat.: *s. e-u upp,* fremstamme n-t.

stinkinn [sdiŋ·gɪn, sdiŋ·kɪn] a. (om Hø) kraftig, nærende (Hf.)

stinnast (ti) [sdɪn:ast] vrefl. blive stiv, haard.

stinn geðja [sdɪŋ·gɛðja] a. indec. med stift, uböjeligt Sind. **-halda** [-n·-(h)alda] vi. = **þjetthalda. -hvass** [-ŋ·-χwas, -kvas] a. = **stinningshvass. -hærður** [-n·-hairðøϱ] a. stivhaaret.

stinning (-ar) [sdɪn:iŋk] f. Afstivning.

stinnings gola [sdɪn:iŋsgo:la] f. frisk Brise. **-hvass** [-χwas·, -kvas·] a. frisk blæsende: *hann er s.,* der er stiv Kuling. **-kaldi** [-kal·dɪ] m., **-stormur** [-ŋ-sdor·møϱ] m. stiv Kuling.

stinningur (-s) [sdɪn:iŋgøϱ] m. **1. a.** n-t stift el. stærkt, stiv Holdning, Stivhed: *það er s. í seglinu,* Sejlet er stift, svulmer. **b.** spec. som förste Sammensætningsled bet. n-t stift (i overf. Bet.), betydeligt: *stinningskaldi, -gola* osv. — **2.** *(slatti, drægja)* en Smule; *(þó nokkuð)* en hel Del: *má ganga að því vísu, að t. d. Gunnar á Hlíðarenda hafi orðið að æfa sig stinning, áður en honum tókst að hlaupa hæð sína* (ÓDavSk. 87).

stinn leggjaður [sdɪn·lɛɟ·aðøϱ] a. som har stærke Ben, som staar fast. **-legur** [-lɛqøϱ] a. stiv (af Udseende); kraftig: *stinnlegir vöðvar;* adv. *-lega.* **-leiki** [-lɛiɟɪ, -lɛikɪ] m. Stivhed, Styrke.

stinnur [sdɪn:øϱ] a. **I.** stiv, stærk, haard: *stint mastur, stint spjót;* (Ordspr.) *þá strengurinn er stinnastur, stekkur hann* (GJ.), naar Strængen er stindest, da brister han snarest. — **II.** overf. **1. a.** stiv, stærk, betydelig: *s. vindur,* skarp Blæst. **b.** acc. m. *stinnan* som adv., betydeligt: *setið að sumbli ... og drukkið stinnan* (tæt) (ÁBjH. 257). — **c.** kraftig, stærk; spec. som kan taale megen Spiritus: *stinnir eru jötnalýðir í einginn var þar drukkinn* (GThBúi 42). †**2.** storartet, prægtig: *gera stinnar veislur* (jfr. Heilag. II. 133).

stynur (-s, -ir) [sdɪ:nøϱ] m. Stön, Suk.

stipt- [sdɪf·t] se **stift-.**

styr (-jar, -ir) [sdɪ:r] m. °**1.** *(stríð)* Krig; *(bardagi)* Kamp: *styrjarhjarl,* Valplads (MJ. II. 164); *styrjarhvatur,* kampivrig. — **2.** *(órói, hávaði)* Tumult, Larm, Stöj: °*stála s., hjálma s.,* Kamp, Slag. — †**3.** Spydspids; — naar en spörgelysten plager en anden, svares der ofte, at det, som han spörger om, er *styr, að stinga í þann* (el. *í rassinn á þeim), sem að spyr;* navnlig sker dette, naar den ene snitter el. arbejder paa n-t og der spörges, hvad det skal være (ÓDavSk. 173).

†**stira (ði)** [sdɪ:ra] vi. stirre.

stíra, stýra (ði) [sdi:ra] v. impers.: *e-n stírir í augun,* en trættes i Øjnene.

stýra (ði) [sdi:ra] vt. med dat. (og (sj.) acc.) og vi. **I. 1.** styre: *s. bát; s. á e-n:* — *s. á e-n stað,* styre til et Sted; *s. e-ð af sjer, s. fram hjá e-u,* styre forbi n-t: *En bæði má lengi verja sig þesshåttar ólögum með lýsi og stýra þau af sjer* (Lögr. '14, 206); — overf. *s. undan (e-u),* böje af (for n-t): *Ritstjórinn var svo fljótur að s. undan, að sjera Gísli gat ekki annað en brosað að honum í stað þess að reiðast* (JTrB. 60); — undgaa n-t: *enn þótt eg hafi undan stýrt bersýnilegum lífsháska* (Od. 358); *s. e-m í vandræði,* bringe en i Forviklinger. — **2.** spec. om Forelsen: *s. skipi,* føre et Skib; *s. hesti,* styre en Hest. **II.** overf. **1.** føre, lede: *s. her,* føre en Hær; *láta s. á sjer hendinni,* (under)skrive med paaholden Pen. — **2. a.** styre, herske, regere: *s. ríki,* herske over et Rige; styre et Rige; *s. sjer,* beherske sig selv. — **b.** (i Slang) *hverju stýrir þú?* hvor mange Penge har du?; *jeg stýri 50 aurum,* jeg har 50 Øre. — **3.** være udstyret, begavet med n-t; *það stýrir þrifum,* det bringer Trivsel; *það kann ekki góðri lukku að s.,* det gaar aldrig godt; *hann mun ekki góðri gæfu s. til lykta,* Lykken vil svigte ham til sidst (jfr. SvPBjP. 99).

stýrandi (-a, -endur) [sdi:randɪ, -ɛndøϱ] m. Styrer, Leder.

stirð busaháttur [sdɪr·(ð)bʏsahauhdøϱ] m. ubehövlet og kejtet Stivnakkethed. **-busalegur** [-bʏsalɛ:qøϱ] a. stivnakket og klodset. **-busi** [-bʏ·sɪ] m. Stivnakke, Klods; Person, som er stivnakket og klodset i sin Optræden, vanskelig at have med at göre: *Eg er orðinn sprek, það er að segja s.* (GFrÁtt. 16). **-frjósa** [sdɪr·þfrjou·sa] vi. fryse stiv; pp. *-frosinn,* stivfrossen. **-fættur** [-faihdøϱ] a. stivbenet, som ikke har smidige Ben. **-geðja** [-ð-ɟɛðja] a. indec., **-geðjaður** [-ɟɛðjaðøϱ] a. vranten. **-gengur** [-ɟeiŋgøϱ] a. som har en klodset Gangart (om Heste). **-kveðinn** [-þ-kvɛ·ðɪn] a., **-kvæður** [-kvai·ðøϱ] a. = **stirður** II. 1. c. **-látur** [-ð-lau·døϱ, -lau·tøϱ] a. trodsig, vranten. **-legur** [-lɛqøϱ] a. **1.** stiv, klodset: *s. í vexti.* — **2.** vranten: *s. í skapi.* **3.** adv. *-lega:* **a.** stift, klodset: *glíma stirðlega.* — **b.** langsomt, besværligt: *verkið (búskapurinn) gengur stirðlega.* — **c.** *(önuglega)* vrantent: *taka e-u stirðlega,* modtage et Forslag el. en Anmodning trevent og uvilligt. **-leiki, -leikur** [-lɛiɟɪ, -lɛikɪ, -lɛigøϱ, -lɛik-] m. **1.** Stivhed: *s. líkamans af elli;* — Ubehændighed: *s. gamals manns í snúningum; s. í glímum.* — **2.** overf. om Sindets Stivhed, Haardhed: *s. á skapsmunum;* — *(þrjóska)* Halsstarrighed, Haardnakkethed; *(klaufaskapur)* Klodsethed; *(s. í skáldskap, ritlhætti)* Mangel paa Elegance og Smidighed i Udtryk; (metrisk) Fejl. **-lyndi** [-lɪndɪ] n. Vrantenhed, Gnavenhed. **-lyndur** [-lɪndøϱ] a. vranten, gnaven. **-læti (-is)** [-lai·dɪ, -lai·tɪ] n. Mangel paa Smidighed: *s. líkamans;* — *(önuglyndi)* Vrantenhed; *(klaufaskapur)* Klodsethed. **-máll** [-maudλ] a., **-mæltur** [-maiλdøϱ] a. tungmælet.

stirðna (a) [sdɪr·dna] vi. **1.** stivne, blive stiv, tabe Smidigheden: *stirðnað lík;* — spec. paa Grund af Overanstrængelse: *gat þess ... að klárinn mundi einhverntíma hafa stirðnað* (ÞGjD. 60); *þeim s. sundtökin,* deres Svömmetag bliver mere ubehændige. — **2.** blive vranten, trodsig el. halsstarrig: *s. í skapi.* — **3.** (om Vejrliget) blive daarligere. — **4.** vimpers. dækkes med en tynd Ishinde: *það er að eins stirðnað á pollum.*

stirð orður [sdɪr·ðorðøϱ] a., **-talaður** [-þ-ta·laðøϱ] a. tungmælet, som ikke har let ved at holde Taler.

stirður (stirð, stirt) [sdɪr·ðøϱ, sdɪr·ð, sdɪϱ·t] a. **I.** stiv, ubøjelig: *s. eins og staur,* stiv som en Pind; overf. klodset og tvær. **II.** overf. **1. a.** klodset, ubehændig: *hann er s. til verka.* **b.** langsom, træg, dorsk: *s. í snúningum* (el. *til snúninga).* — **c.** haard, uelegant (om Poesi el. andet Forfatterskab): *stirt kvæði,* Digt med ubehændige, stive Rytmer, uden Elegance i Udtryk el. Rim. **2.** *stirð veðrátta, stirð tíð,* raat Vejrlig. **3.** vanskelig at omgaas el. at have med at göre, bister, barsk; vranten: *s. á skapsmunum.* — **4.** n. *stirt:* **a.** *honum er s. um mál,* han har ikke let ved at tale: *honum er málið s.* **b.** som adv. = *stirðlega: verkið gengur stirt,* Arbejdet gaar langsomt; *svara stirt,* svare bistert, haardt.

stirð viðri (-is, pl. ds.) [sdɪr·ðvɪðrɪ] n. raat Vejr. **-virkur** [-vɪϱgøϱ] a. klodset, stiv og ubehjælpsom i Arbejde (GKonÆf. 75).

stirfinn [sdɪr·vɪn] a. **1.** egl. stiv (af Væsen, i sin Fremtræden): *(önugur)* mut, gnaven, vranten; *(þrjóskur)* trodsig. **2.** *(smásmuglegur)* pedantisk. **3.** vanskelig, brydsom: *stirfinn vinur* (GFrÚh. 180); *stuttorð ljóð og stirfin* (StStAndv. I. 212). **4.** dorsk paa Grund af Træthed (BH.).

stirfni [sdɪr·vdnɪ, sdɪr·dnɪ] f. indec. Stivhed i Optræden; *(önugleiki)* Muthed, Gnavenhed: *vér mættum ekki með s. vorri og starfsemi gera lífið snauðara en það er* (ÁBj19.öld 165); *(smásmygli)* Pedanteri.

stýri (-is, pl. ds.) [sdi:rɪ] n. **1.** Ror: *láta að s.,* lystre Roret; *sitja við s.,* sidde ved Roret. — **2.** Hale (paa en Kat): *Köttur úti í mýri setti upp á sjer stýri, úti er æfintýri* (Slutningsramse paa Æventyr); *reisa hátt stýrið,* (egl. om Katte: sætte Halen i Vejret) bryste sig; (Ordspr.) *kisa reisir því hærra stýrið, sem hún er meir strokin* (GJ.), jo mere man stryger Katten, desto mere rejser den Halen. **-hamla** [-ham·la] f. Styrehamle. **-hjól** [-ɦoᵘ:l] n. *(á skipi)* Rat; *(í vita)* Styrehjul. **-látur** [-lau:døϱ, -lau:tøϱ] a. föjelig, som gærne lader sig styre, regerlig. **-legur** [-lɛ·qøϱ] a. styrlig. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. **1.** Styrmand: *s. á gufuskipi;* — *var maður hennar efri s.* (förste Styrmand) *með „Geysir"* (MJSöguk. 108). **2.** *(sá, sem er við stýrið)* Rorgænger. — †**3.** *(skipstjóri)* Skibsfører, Kaptajn. **-mannakensla** [-man·aɟɛn·sla] f. Navigationsundervisning. **-mannaskóli** [-man·asgoᵘ:lɪ] m. Navigationsskole. **-mannskunnátta** [-manskʏn:auhda] f. Styrmandskunst. **-mannspróf** [-manspro·ᵘ:v] n. Styrmandseksamen. **-menska (-u)** [-mɛn·sga] f. Styrmandskunst: (Ordspr.) *stormur birtir stýrimensku* (SchMál.).

°**stýrir (-is)** [sdi:rɪϱ] m. Styrer; i Omskr.: *s. sverða, s. stáls, s. skips,* Mand; (iron.) *s. priks* (JHall. 86).

stýris ár [sdi:rɪsau:r] f. Styreaare. **-auga** [-öy:qa] n. = *sveifarauga* 2. Hul paa Rorets øverste Del, hvori Rorpinden stikkes (Vf.). **-blað** [-bla:ð] n. Rorblad. **-fiskur** [-fɪs·gøϱ] m. (zool.) Sugefisk (echeneis remora). **-gat** [-ga:t] n. Rorgat. **-hjarir** [-ɦa:rɪϱ] fpl. Rorhængsel. **-hjól** [-ɦoᵘ:l] n. Rat, Styrehjul. **-hjóltaug** [-ɦoᵘl·töyq] f. = **stýristaug. -hlýrar** [-(h)λi:raϱ] mpl. *(stjórnvölur)* Juk. **-hnakki** [-(h)vahɟɪ] m. den øverste Del af Roret. **-járn** [-jaud·v, -jaur·dv] n. Rorjærn, Rorbeslag. **-kengur** [-ɟeiŋ·gøϱ] m., **-krókur** [-kroᵘ:gøϱ, -kroᵘ:k-] m. Rorhage. **-laus** [-löy·s] a. uden Ror. **-leggur** [-lɛg:øϱ] m. Rorstamme, Rorskaft, Rorstilk, Rorstok. **-lykkja** [-lɪhɟa] f. Rorstabel, Rorlokke. **-löm** [-lö:m] f. Rorhængsel. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. Rorgænger. **-spölur** [-ɪ-sbö:løϱ] m. Rorpind. **-strokkur** [-sdrohgøϱ] m. Rorkiste. **-stöng** [-sdöyŋk] f. Rorstang. **-sveif** [-svɛi:v] f. Rorpind. **-taug** [-s-töy:q] f. Rortalje. **-taumur** [-töy:møϱ] m. **a.** Styreline, Jukline. — **b.** = *stýristaug.* **-völur** [-vö·løϱ] m. **stýrissveif.**

styrja (-u, -ur) [sdɪr·ja] f. (zool.) Stør (acipenser sturio).

styrjaldar ár [sdɪr·jaldarau:r] n. Krigsaar. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. Fredsforstyrrer. **-tími** [-ϱ-ti:mɪ] m. Krigstid.

styrjaldlegur [sdɪr·jaldlɛ·qøϱ] a. forstyrrende.

styrjarfíkn [sdɪr·jaϱfihkv] f. Krigsgalskab.

styrjungar [sdɪr·jungaɒ] mpl. (zool.) sturiones (JHallHB.).
styrjöld [sdɪr·jölt] f. **1.** *(stríð)* Krig; Ufred. — **†2.** *(truflun, órói)* Forstyrrelse, Forvirring.
styrkbeiðni [sdɪɐ·kbɛiðnɪ] f. indec., **-beiðsla** [-bɛiðsla] f. Ansøgning om Understøttelse.
†styrkð (-ar, -ir) [sdɪɐ·kþ] f. Styrke, Kraft.
†styrkindi [sdɪɐ·ɟɪndɪ] npl. Bekræftelse, Bestyrkelse.
styrking (-ar, -ar) [sdɪɐ·ɟiŋk] f. **1.** Styrkelse, Støtte: *hann fór upp í sveit sjer til styrkingar,* han tog paa Landet for at styrke sit Helbred. — 2. [illegible] Understøttelse. — 3. Bekræftelse, Bestyrkelse: *þá má [illegible]*
styrkingarorð [sdɪɐ·ɟiŋgaror·ð] npl. trøstende Ord.
styrkja (ti) [sdɪɐ·ɟa, sdɪɐ·(χ)dɪ] vt. **1.** styrke, göre stærkere: *s. undir-* [illegible] styrkende *styrkjandi meðol.* — **2.** bestyrke: *s. e-n í trúnni.* — **3.** understøtte, hjælpe: (i Kortspil) *jeg segi* [illegible] yde Pengehjælp: *s. e-n til náms,* hjælpe en til at studere. — **4.** refl. *styrkjast,* blive stærkere, komme til Kræfter: *styrkjast í e-u,* bestyrkes i n-t.
styrkjari (-a, -ar) [sdɪɐ·ɟarɪ] m. Styrker, Hjælper.
stirkla (-u, -ur) [sdɪɐ·gla] f. (Af.) = 1. **stirtla.**
styrk legur [sdɪɐ·glɛ·qøɐ] a. som vidner om el. ser ud til at have Kræfter; stærk, kraftig; — adv. *-lega.* **-leiki, -leikur** [-lɛiɟɪ, -lɛiķɪ, -lɛigøɐ, -lɛik-] m. **1.** *(kraftur)* Kraft. — **2.** Soliditet: *s. steinsteypu, s. viða.*
styrkna (a) [sdɪɐ·gna] vi. blive stærkere, styrkes; *(batna)* komme til Kræfter, komme sig.
styrk njótandi (-a, -endur) [sdɪɐ·gnjoᵘ·dandɪ, -njoᵘ·t-] m., **-noti (-a, -ar)** [illegible] m. = styrkþegi.
styrksmaður [sdɪɐ·ksma·ðøɐ] m. Hjælper, Understøtter.
styrkt (-ar) [sdɪɐ·(χ)t] f. **a.** *(afl)* Styrke. — **b.** Støtte: *reisa stoð við vegg til styrktar.* — **c.** Hjælp, Understøttelse: *safna fje til styrktar fátækum.*
styrktar fjelag [sdɪɐ·(χ)daɐfjɛ:laq] n. støttende Selskab; Filialselskab (JSBr. 13). **-maður** [-r-ma:ðøɐ] m. Hjælper, Understøtter. **-sjóður** [-ɐ-sjoᵘ:ðøɐ] m. Understøttelsesfond, -kasse. **°-umfar** [-r-ʏm·far] n. (naut.) Livholtsplanke.
styrkumsókn [sdɪɐ·gʏmsoᵘhkv] f. Ansøgning om en Understøttelse.
1. **styrkur (-s, -ir)** [sdɪɐ·gøɐ, sdɪɐ·(χ)s, sdɪɐ·ɟɪɐ] m. **1.** *(kraftur)* Styrke: [illegible] spec. *(líkamlegur þróttur)* Legemsstyrke. — **2.** *(hjálp)* Hjælp, Understøttelse. — **3.** *(fjárstyrkur)* pekuniær Hjælp, Pengehjælp, Understøttelse, Subsidium, Subsidier: *sækja um styrk í fjárlögunum,* søge en Understøttelse paa Finansloven; *(námsstyrkur)* Stipendium. — **†4.** *(herlið)* Krigsstyrke, Styrke, Tropper.
2. **styrkur** [sdɪɐ·gøɐ] a. stærk, kraftig.
styrk vana [sdɪɐ·gva·na] a. indec. kraftløs, svag, afmægtig. **-veiting** [-vɛi·diŋk, -vɛi·t-] f. Ydelse af en pekuniær Hjælp (Understøttelse). **-þegi (-a, -ar)** [-k-þɛi·jɪ] m. en, som modtager Understøttelse, Stipendiat. **-þurfi (-a, -ar)** [-þʏrvɪ] m. en, der trænger, en trængende (til Understøttelse).
styrma (di) [sdɪr·ma] vi. **1.** blæse haardt: *Finst mér að styrmi sterkir vindar* (MJ. I. 148); — ogs. impers. *það styrmir,* det blæser haardt. — **2.** samles el. være beskæftiget omkring en syg el. lidende (is. en pludselig syg el. nylig død): *s. yfir e-m;* jfr. *stumra.*
styrming (-ar) [sdɪr·miŋk] f. Storm, Hæftighed, Voldsomhed.
stirna (di) [sdɪr·dna, sdɪr·ndɪ, sdɪn·dɪ] v. **1.** v. impers.: *stirnir á (í) e-ð,* n-t glimter, glinser: *en enn þá stirndi í bláu augun litlu* (JThPs. 12); *jörðin var auð og stirndi ofurlítið af hrími* (JTrHalla 90); *stirnir á skrokk á hesti,* en Hest glinser. — **2.** vi. *(fleyta flot)* skumme (Suppe)fedt (Meðall., ÁM. 226a, 8vo).
stirndur [sdɪr·ndøɐ, sdɪn·døɐ] a. besat med Stjærner.
stirsla (-u, -ur) [sdɪɐ·sla] f. (jfr. *stirtla, stertur)* Rumpe, Bagdel: *konuna sem ... hefur ... vörtuna á styrslunni* (ÓDavÞul. 177).
stýrsla (-u) [sdig·sla] f. Styrelse (BTh. 178).
1. **stirtla (-u, -ur)** [sdɪɐ·dla] f. **1.** *(stritla)* Ko, som malker daarligt. — 2. Hale, spec. Halestykket af en flækket og törret Fisk; den Del, hvor Rygraden *(dálkur)* findes, kaldes *strákastirtla,* den benfri Halvdel *jómfrústirtla.* — **3.** *(ögn)* Smule, en lille Del af n-t.
†2. **stirtla (a)** [sdɪɐ·dla] vt. med dat.: *s. sjer á fætur,* stavre paa Benene.
stirtlulegur [sdɪɐ·dlølɛ·qøɐ] a. tör, kedelig.
stírur, stýrur [sdi:roɐ] fpl. Stivhed i Øjnene (is. hos en nylig vaagnet): [illegible], han har endnu ikke taaet Sövnen af Øjnene, han er lige vaagnet; *nugga* (el. *núa) stírurnar úr augunum,* gnide sig Sövnen ud af Øjnene.
?**styrvolt** [sdɪr·voʎt] n. Styrvolt (Kortspil) (ÓDavSk. 339).
stystur [sdɪs·døɐ] superl. af **stuttur.**
1. **stytta (-u, -ur)** [sdɪhda] f. **1. a.** *(súla)* Støtte, Søjle: *standa eins* [illegible] *digurri úr lopthafinu uppúr ígjegn* (Urs. 180). — **b.** overf. Hjælp, Støtte: *hann er stoð og s. móður sinnar.* — **2.** *(stytting* 2.) Opkiltning.
2. **stytta (i)** [sdɪhda] vt. **I. 1.** forkorte, göre kortere: *s. blaðagrein; s. reipi;* — *s. höfuðbendur,* svigte Vanter; *s. sjer (e-m) aldur,* dræbe sig (en); *s. e-m stundir,* ¹) *(drepa e-n)* dræbe en (JÁÞj. II. 475); ²) underholde en; *s. sjer stundir,* fordrive Tiden, more sig. — **2.** *s. sig,* opkilte sine Klæder, skörte op om sig. — **3.** impers.: *það* (el. *hann) styttir upp,* Regnen (Sneen) hører op. — **II.** refl. *styttast:* **1.** blive kortere: *kjóllinn hljóp* (krøb ind) [illegible] — 2. *það styttist í því,* det begynder at raadne (BH.).
styttinafn [sdɪhdɪnabʏ] n. Kortnavn, forkortet Navn el. Benævnelse.
[illegible] **1.** [illegible]

vinnutímans; — (gramm.) *s. hljóða,* — (naut.) *(s. kaðla í skipi)* Svigtning. — **2.** *(það að stytta sig)* Opkilting.
styttingur (-s, -ar) [sdɪhdiŋgøɐ, -iŋs] m. **1.** = *þyrsklingur.* — **2.** Kølighed: *skiljast í styttingi,* tage en kølig Afsked med hinanden.
styttni [sdɪhdnɪ] f. indec. = **styttingur** 2.
styttri [sdɪhdrɪ] comp. af **stuttur.**
styttuband [sdɪhdøban·t] n. Kjoleholder, Opkiltningsbaand, -bælte; *komisk i en Kvindekenning: *styttubands storð* (JHall. 86).
styttur [sdɪhdøɐ] fpl. den korte Uld paa Faarenes Bug og Bryst.
stíun (-ar, -anir) [sdi:jon] f. **1.** *(það að lykja í stíu)* Indespærring i en Sti el. Baas. — **2.** *(það að skilja e-a sundur)* Adskillelse, Holden borte (fra hinanden).
†stívarður (-s, -ar) [sdi:varðøɐ] m. **1.** *(ráðsmaður)* Forvalter. — **2.** *(s. á skipi)* Steward (paa et Skib).
stjá [sdjau:] n. idelig Bevægelse fra et Sted til andet, is. for at varetage daglige, smaa Forretninger: *vera á stjái,* færdes; *fara á s.,* sætte sig i Bevægelse.
stjak (-s) [sdja:k] n. **1.** *(hrinding)* Støden, Stagen, Skubben. — **2.** *(gauragangur)* Tumult, Stöj.
stják (-s) [sdjau:k] n. = **stjá.**
stjaka (a) [sdja:ga, sdja:ķa] vt. med dat. og vi. stage, støde med en Baadshage: *s. bát; (ýta)* skubbe: *s. við e-m,* skubbe til en; *það styttir oft leiðir og stjakar við* (sætter sig imod) *gaungu* (JÁGát. 59); *svo að til raunar rekast mætti, hvort galdur væri studdur eða stjakaður innan vjebanda Landsþingsins* (JMPísl. 100); — overf.: *s. við e-m,* fortrædige en: *jeg get ekki verið að s. við henni, greyinu.*
stjáka (a) [sdjau:ga, sdjau:ka] vi. gaa el. vanke omkring *(= vera á rölti);* jfr. *stjá.*
stjakari (-a, -ar) [sdja:garɪ, sdja:karɪ] m. Stager, Mand, som stager en Baad: *hann er góður s.* (Vf.).
stjaki (-a, -ar) [sdja:ɟɪ, sdja:ķɪ] m. **1. a.** *(staur)* Stage, Pæl. — **b.** Baadsstage, Stage: *s. í bát.* — **2.** *(kertastjaki)* Lysestage. — **3.** Gabestok: *vera settur í stjaka* (jfr. JSBr. 343).
stjak setja [sdja:ksɛ·dja, -sɛ·tja] vt. spidde paa en Pæl. **-setning** [-sɛhdniŋk] f. Spidning.
stjaldra (a) [sdjal·dra] vi. = **staldra.**
stjan (-s) [sdja:n] n. möjsommelig Vimsen; Slid, Staaen paa Pinde.
stjana (a) [sdja:na] vi. slide og slæbe; opvarte: *s. undir e-n* (el. *e-m),* staa paa Pinde for en; *s. við e-n,* opvarte en.
Stjáni (-a, -ar) [sdjau:nɪ] m. npr. Dim. af **Kristján.**
stjank (-s) [sdjauŋ̊·k, sdjauŋ·k] n. Stönnen (BH.).
stjanka (a) [sdjauŋ̊·ga, sdjauŋ·ka] vi. stönne under Vægten af en Byrde (BH.); *s. við,* give sig, stönne sagte (under en Sygdom) (Árn.).
stjarfi (-a) [sdjar·vɪ] m. **1.** *(stirðleiki)* Stivhed. — **2.** (med.) Stivkrampe (tetanus).
stjarfur (stjörf, stjarft) [sdjar·vøɐ, sdjör·v, sdjaɐ·(f)t] a. stiv.
stjarkur (stjörk, stjarkt) [sdjaɐ·gøɐ, sdjöɐ·k, sdjaɐ·kt] a. stiv i Benene, is. efter Ridt (om Heste) (ASkaft., Af.).
stjarna (stjörnu, stjörnur) [sdjad·na, sdjar·dna; sdjöd·noɐ, sdjör·dnoɐ] f. **I. 1.** Stjærne: *stjörnurnar blika, leiftra,* Stjærnerne tindre; *telja stjörnur(nar),* (i Panteleg) tælle Stjærner (ÓDavSk. 19); *Næstu vikuna* [illegible] *stjörnuna ... er svo vakað þangað til stjarnan er komin í nónstað eða miðaptan* (JÁÞj. II. 568); ***stjörnustóll,** Stjærners Sæde, Himmel: *Lýsti sól | stjörnu-stól* (MJ. II. 25); — overf.: *s. e-s fer hækkandi,* ens Stjærne stiger; *e-r er ný stjarna,* en er en ny Stjærne. — **2.** Stjærne, Ordensstjærne: *hafa margar stjörnur á brjóstinu.* — **II.** *(seitill)* lille Smule, Slat: *eiga e-a stjörnu af víni.* — **III.** npr. Navn paa en Hoppe el. (sj.) en Ko med en hvid Blis (Stjærne) i Panden.
stjarnaskari [sdjad·nasga:rɪ, sdjar·dna-] m. Stjærneskare.
stjarn bjartur [sdjad·nbjaɐdøɐ, sdjar·dn-] a. stjærneklar. **-flipóttur** [-v-flɪ·boᵘhdøɐ, -flɪ·p-] a. (bot.) stjærnefliget. **-fróður** [-froᵘ·ðøɐ] a. stjærnekyndig. **-fræði** [-frai·ðɪ] f. indec. = **stjörnufræði. -fræðingur (-s, -ar)** [-frai·ðiŋgøɐ] m. = **stjörnufræðingur. *-glóð** [-n-gloᵘ·ð] f. Meteor. **-hár** [-v-(h)au·r] n. (bot.) = **stjörnuhár.**
Stjarni (-a, -ar) [sdjad·nɪ, sdjar·dnɪ] m. npr. Navn paa en Hest el. (sj.) en Tyr med en hvid Blis (Stjærne) i Panden.
stjarn laus [sdjad·nlöys, sdjar·dn-] a. stjærneløs. **-leiftur** [-lɛifdøɐ] n. Stjærneskud. **-ormar** [-ormaɐ] mpl. (zool.) Pølseorme (gephyrea). **-skaut** [-v-sgöy·t] n. Stjærnepol.
stje [sdjɛ:] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **stíga.**
stjel (-s, pl. ds.) [sdjɛ:l] n. **1.** *(á fugli)* Hale (paa en Fugl). — **2.** Rumpe, Bagdel, Gump: *draflinn meyjanna þéttir stél* (giver Pigerne en fyldig Bagdel) (ÓDavÞul. 333). — **3.** *(gæluorð)* Stump, lille Nor: *stelpu stjelið, litla stjelið.*
stjel biti [sdjɛl·bɪ·dɪ, -bɪ·tɪ] m. Gumpestykke. **-fjöður** [-fjö·ðøɐ] f. Halefjer. **-langur** [-lauŋgøɐ] a. med lang Hale. **-stuttur** [-sdʏhdøɐ] a. med kort Hale.
stjelur (-s, -ir) [sdjɛ:løɐ] m. **1.** = *rass, stjel* 2. — **2.** *(á melstöng)* den nederste Del af en Marehalmsstængel (op til Akset).
stjelvisinn [sdjɛl·vɪ·sɪn] a. med vissen Gumpe: *mjólk gjörir píkur stélvisnar* (ÓDavÞul. 333).
stjett (-ar, -ir) [sdjɛht] f. **I. 1. a.** Fliser, Fortov, Række (af) Sten til at gaa paa (is. foran en Gaard el. Hus) *(bæjarstjett);* (Talem.) *stíga stjettarnar,* gaa og drive. — **b.** *stjettir,* Trædestene = *stiklur, stillur.* — **2. a.** [illegible] — **b.** [illegible]

Bakken, den fordybede Plade paa en Ring, hvor Stenen er anbragt. — **II.** Stand, Klasse, Stilling: *andlega stjettin*, Gejstligheden; *veraldleg s.*, Lægmænd, Lægfolk: (Ordspr.) *hver dregur dám af sinni s.* (GJ.), Standen præger Manden.

stjetta (i) [sdjɛhda] v. **1.** vt. med acc. *(flóra)* brolægge, lægge et Fortov. — †**2.** *(stoða)* gavne, komme til Nytte. — †**3.** vt. med dat. **a.** *(ráða bót á)* hjælpe, afhjælpe. — **b.** *(framkvæma)* udføre. — **4.** med dat. *(stúta)* göre det af med en.

stjetta barátta [[illegible]] f. Klassekamp. **-hroki** [-hgo:ȷ̊ɪ, -hgo ȷ̊ɪ] m. Standshovmod. **-munur** [[illegible]] m. Standsforskel.

stjettar bróðir [[illegible]] m. Standsfælle, Kollega. **-drægur** [-drai:qøǫ] a. = **stjettdrægur. -hella** [-ǫ-(h)ɛd·la] f. flad Sten i el. passende til en *stjett* I. 1. a.

stjettarígur [sdjɛhdari:qøǫ] m. Splid og Misundelse mellem enkelte Stænder.

stjettar ker [sdjɛhdaǫɟ̊ɛ:r] n. Kar med et Fodstykke. **-laus** [-r-löy·s] a. uden Fodstykke. **-steinn** [-ǫ-sdeid·n] m. Sten i et Fortov foran Dören.

stjetta skifting [sdjɛhdasɟ̊ɪf·diŋk] f. Inddeling i Stænder; Kastevæsen. **-þing** [[illegible]] n. Stænderforsamling.

stjettdrægur [sdjɛhdrai·qøǫ] a. partisk for sin Stand.

°**stjór (-s, -ar)** [sdjoᵘ:r] m. Tyr.

stjóra (a) [sdjoᵘ:ra] vt. og vi. fæste med Tov og Sten, fæste med Anker: *Nú leggur maður hatinn og stjórar* [illegible] (JSVr. 123). [illegible] *því og fram af* (JAP. II. [illegible]).

stjóra fastur [sdjoᵘ:rafas·døǫ] a. for Anker. **-færi** [-fai:rɪ] n. Ankertov, spec. = *niðurstaða*.

stjóri (-a, -ar) [sdjoᵘ:rɪ] m. **I. 1.** [illegible] Baade), Ankersten: [illegible] (BKor. Ti. 99); (Talem.) *taka stjórann*, forföje sig bort. — **2.** *(dreki, lítið akkeri)* Dræg. — **3.** Sænkesten i [illegible] — **4.** [illegible] *úr seilum eða skipi í land)* Fortöjningsline (VSkaft.). — **II.** som sidste Led Sms. *(stjórnandi)* Styrer, Hersker: *forstjóri, ritstjóri, ríkisstjóri.*

stjórn (-ar, -ir) [sdjoᵘr·dn, sdjoᵘd·n] f. **1. a.** *(s. skips)* et Skibs Styrelse: *skip, sem ekki er undir s.*, Skib, som ikke haves under Kommando; [illegible] sig ved Roret; *láta vel að s.*, lystre Roret; *skipið lætur ekki að s.*, Skibet lystrer ikke Roret. — **b.** *(stjórnborði)* Styrbord: *betur á s.* — **2.** Styrelse, Ledelse, Administration; Beherskelse: *s. á sjálfum sjer*, Selvbeherskelse: [illegible] *engin s. á því*, det er ganske vildt; *s. guðs á högum mannanna*, Guds Styrelse af Menneskenes Vilkaar; *s. N. N. á fjármálum landsins*, N. N.'s Ledelse af Landets Finanser. — **3. a.** Regering: *þing og s.*, Altinget og Regeringen. — **b.** *(s. fjelags osfr.)* Bestyrelse: *í s. voru kosnir*, til Medlemmer af Bestyrelsen blev valgt; *hann sagði sig úr stjórninni*, han nedlagde sit Mandat som Bestyrelsesmedlem.

stjórna (a) [sdjoᵘr·dna, sdjoᵘd·na] vt. med dat. **1.** styre; lede: *s. fjelagi*, [illegible] *neske)*, *að* [illegible] hvem er Mester for dette? — **2.** herske, regere: *s. landi.*

stjórnandi (-a, endur) [sdjoᵘr·dnandɪ, -endøǫ] m. Styrer, Leder, Regent.

stjórnar ár [sdjoᵘr·dnarau:r] n. Regeringsaar. †**-athæfi** [-a:t(h)aivɪ] n. Regeringssystem. [illegible] *ráða fram úr* [illegible] (Fj. II. (3.) 46). **-athöfn** [-a:t(h)öbv] f. Regeringshandling. **-band** [-ban·t] n. Styretömme. **-bylting** [-bɪʎ·diŋk] f. Revolution. **-blað** [-bla:ð] n. Regeringsblad. **-bót** [-boᵘ:t] f. Forbedring af Forfatningen, forbedret Forfatning. **-breyting** [-breiːdiŋk, -brei:tiŋk] f. Regeringsforandring. **-deild** [-dei·lt] f. Departement. **-dindill** [illegible] Regeringen. **-efni** [-ɛb·nɪ] npl. politiske Anliggender. **-erindi** [-ɛ:rɪndɪ] n. **1.** Henvendelse fra en Regering: *lítil líkindi sjeu til þess, að íslensk s.* [illegible] — **2.** [illegible] diplomatisk Ærinde: *fara í stjórnarerindum.* **-far** [-ǫ-fa:r] n. **1.** Regering, Regeringsform: *það er ósannað enn, að þjóðveldi hafi gefist betur sem s. en einvaldsstjórn.* — **2.** Regeringens Førelse, Regeringspraksis: *stjórnarskrifstofunum sé stýrt af föstum embættismönnum, svo að trygging fáist fyrir* [illegible] **-farsbreyting** [-faǫsbrei:diŋk, -brei:tiŋk] f. Forandring af Regering el. Regeringsform. **-farslegur** [-faǫslɛ:qøǫ] a. politisk. **-fyrirkomulag** [-fɪ:rɪ(ǫ)komola·q] n. Forfatning. **-flokkur** [-flohgøǫ] m. Regeringsparti. **-form** [-for·m] n. Regeringsform. **-formaður** [-for·maðøǫ] m. Bestyrelsesformand. **-forseti** [-foǫ·sɛdɪ, -sɛtɪ] m. Konsejlspræsident, Premierminister, Statsminister, förste Minister. **-frumvarp** [-frʏm·vaǫp] n. Regeringsforslag. **-fræði** [-frai:ðɪ] f. indec. Statsvidenskab, spec. Politik. **-fundur** [-fʏn·døǫ] m. **1.** *(fundur ríkisstjórnar)* Kabinetsraad, Ministermøde. — **2.** *(fundur fjelagsstjórnar)* Bestyrelsesmøde. **-grein** [-r-grei:n] f. Bestyrelsesgren. °**-herra** [-ǫ-(h)ɛr:a] m. Minister: *umboðinn s.*, befuldmægtiget Minister (Stj.). **-horf** [-(h)or·v] n. politiske Forhold. **-hættir** [-(h)aihdɪǫ] mpl. Regeringspraksis, Regime. **-hönd** [-(h)ön·t] f. styrende Haand.

stjórnari (-a, -ar) [sdjoᵘr·dnarɪ] m. **1.** *(s. fjelags)* Styrer, Leder; — Hersker, Regent: *s. þjóðar.* — **2. a.** *(formaður)* Baadfører, Styrmand: *hafði góðan bát, og var allra bezti s.* (Eimr. III. 14); *G., sem þá var talinn mesti aflamaður og beztur s. við Breiðafjörð* (ThTh. 69). — **b.** Rorsmand, Rorgænger: *bestı formaður og afbragðs s.* (SIng. I. 221). — **c.** Arbejdsformand: *hann segir fyrir um verk á heimilinu og þykir ágætur s.*

stjórnar yfirlýsing [sdjoᵘr·dnarɪ:vɪrli·siŋk] f. officiel Tilkendegivelse (fra en Regering). **-kosning** [-ǫ-kos·niŋk] f. Bestyrelsesvalg. **-kostnaður** [-kos·(d)naðøǫ] m. Administrationsudgifter. **-laus** [-r-löy·s] a. **1.** = *stjórnlaus.* — **2.** spec. efterr.: [illegible] *stjórnarlausır hrepp-stjórar* (Hist. III. 147). **-legur** [illegible] **1.** [illegible] *leguri skuningı.* — **2.** forfatningsmæssig [illegible] *ríkinu.* — **3.** myndig (af Udseende og i Handling): *S. í störfum hressum* (ODavÞul. 346). **-leið** [illegible] **-lævísi** [-lai:visɪ] f. indec. politisk Snuhed, Macchiavellisme. **-lög** [-lö:q] npl. Forfatningslov. **-lögun** [-lö:qøn] f. Regeringsform. **-maður** [-ma:ðøǫ] m. **1.** *(maður við stjórn á skipi)* Rorsmand. — **2.** Styrer, Regent; Medlem af et Lands Regering; *(s. fjelags)* Bestyrelsesmedlem. — **3.** Tilhænger af Regeringen. **-mál** [-mau:l] npl. Statssager, Politik. **-nefnd** [-nɛm·t] f. **1.** Regeringskommission. — **2.** *(stjórn)* Bestyrelse. **-ráð** [-a-rau:ð] n. Ministerium; *(stjórnarskrifstofa)* Kollegium. **-ráðsstafsetning** [-rauðsdaf·sɛhdniŋk] f. den for Tiden gældende officielle Retskrivning (en Forenkling af *blaðamannastafsetning* (s. d. O.), indfører igen *je* for *é* og *s* for *z*). **-rök** [-rö:k] npl. en Hersk[illegible] (GThBúi 23). **-sinni (-a, -ar)** [-ǫ-sɪn:ɪ] m. Tilhænger af Regeringen. **-skipun** [-sɟ̊ɪ:bøn, -sɟ̊ɪ:pøn] f. Forfatning. **-skipunarlög** [-sɟ̊ɪbønarlö:q, -sɟ̊ɪpønar-] npl. = **stjórnskipunarlög. -skifti** [-sɟ̊ɪf·dɪ] npl. Skifte af Regering el. Bestyrelse. **-skrá** [-sgrau:] f. Grundlov; Konstitution. **-skrárbreyting** [-sgraurbrei:diŋk, -brei:t-] f. Grundlovsændring. **-skrárbrot** [-sgraurbro:t] n. Grundlovsbrud. **-skörungur** [-sgö:ruŋgøǫ] m. fremragende Statsmand. **-stand** [-sdan·t] n. Regeringsform. **-stefna** [-sdɛb·na] f. politisk Retning, Politik. **-stýri** [-sdi:rɪ] n. Statens Ror. **-stofnun** [-sdob·nøn] f. Regeringsinstitution. **-störf** [-sdör·v] npl. Regeringsforretninger. **-taumar** [-töy:maǫ] mpl. Regeringens Töjler. **-tíðindi** [-ti:ðɪndɪ] npl. Regeringstidende, Ministerialtidende. **-tilhögun** [-tɪ:ʎ(h)öqøn] f. Statsorganisation. **-tími** [illegible] **-umbrot** [ʏm·brot] npl. Statsomvæltning, Revolution. **-vald** [-val·t] n. Statsmagt; — pl. *-völd*, Regering(en); Autoriteter(ne). **-valdaauglýsingar** [-valdaöyq·lisiŋgaǫ] fpl. offentlige Bekendtgörelser. **-veldi** [-vɛl·dɪ] n. Autoritet, Myndighed. **-viðtaka** [-vɪð taga, -taka] f. Regeringstiltrædelse. **-vísindi** [-vi:sɪndɪ] npl. Statsvidenskab. **-vjel** [-vjɛ:l] f. Statsmaskine.

stjórn band [sdjoᵘr·dnbant] n., is. i pl. *-bönd*, Styretov. **-bylting** [-bɪʎdiŋk] f. = **stjórnarbylting. -byltingamaður** [-bɪʎdiŋgama:ðøǫ] m. Omvæltningsmand, Revolutionsmand. †**-byrðingur** [-bɪrðiŋgøǫ] m. Styrbordsmand. **-borði** [-borðɪ, sdjoᵘr·borðɪ] m. Styrbord: *á stjórnborða*, til Styrbord; *með vind á stjórnborða*, med Vinden Styrbord ind. **-breyting** [sdjoᵘr·dnbrei·diŋk, -brei·tiŋk] f. Statsforandring; Forandring af Regering el. Regeringsform. **-breytingamaður** [-breidiŋgama:ðøǫ, -breit-] m. Statsforandringsmand; Politiker, som arbejder for en Forandring af Regering el. Statsform. **-brot** [-bro·t] n. politisk Forbrydelse. **-brotamaður** [-brodama:ðøǫ, -brota-] m. politisk Forbryder. **-dugnaður** [-dʏgnaðøǫ] m. Herskerdygtighed. **-fastur** [-v-fasdøǫ] a. med Roret for. **-fiskur** [-fɪsgøǫ] m. en god Fisk af Dagens Fangst, der betales som Leje for Baadens *„stjórn"* (ÞThFerð. III. 59). **-frelsi** [-frɛlsɪ] n. politisk Frihed. **-frjáls** [-frjauls] a. politisk uafhængig. **-fróður** [-froᵘ·ðøǫ] a. statskyndig. **-fræði** [-frai·ðɪ] f. indec. Politik; Statslære. **-fræðilegur** [-fraiðɪlɛ:qøǫ] a. politisk. **-fræðingur (-s, -ar)** [-frai·ðiŋgøǫ] m. Politiker. **-færi** [-fai·rɪ] n. Styreapparat. **-goð** [-n-go·ð] n. politisk Afgud. **-hyggindi** [-v-(h)ɪɟ̊·ɪndɪ] npl. Statsklogskab. **-hollur** [-(h)odløǫ] a. som slutter sig til Regeringen, regeringsvenlig. **-kjörinn** [-ɟ̊ö rɪn] a. valgt af Regeringen. **-klakkur** [-klahgøǫ] m. Ratknage. **-kvaddur** [-kvad øǫ] a. udnævnt af Regeringen. **-kænn** [-ɟ̊aidv] a. diplomatisk. **-kænska** [-ɟ̊ainsga] f. Statsklogt. **-kænskumaður** [-ɟ̊ainsgoma:ðøǫ] m. Diplomat. **-lagafræði** [-n-laqafrai:ðɪ] f. indec. Statsret. **-lagalegur** [-laqalɛ:qøǫ] a. forfatningsmæssig. **-lagarof** [-laqaro·f] n. Statsrev. **-latur** [illegible] **stjórnsamur. -laus** [illegible] a. **1.** [illegible] lystrer Roret: *skipið rak stjórnlaust fyrir veðri, með brotið stýri og möstur.* — **2. a.** uden Styrelse, uden Regering: *landið er að kalla stjórnlaust.* — **b.** uden Bestyrelse: *fjelagið getur ekki verið stjórnlaust.* — **3.** *(óstýrilátur)* uregerlig, vild, töjlesløs: *s. í skapi, s. fýsn.* — **4.** *(gegndarlaus)* umaadelig [illegible] — **5.** [illegible] umaadeligt: *evða s.* **-legur** [-lɛqøǫ] a. politisk. **-leiðis** [-lɛɪ·ðɪs] adv. ad diplomatisk Vej. **-leysi (-is)** [-lɛɪsɪ] n. Anarki. **-leysingi** [-lɛɪ·siŋɟ̊ɪ] m., **-leysingur (-s, -ar)** [-lɛɪ·siŋgøǫ] m. Anarkist. **-list** [-lɪst] f. Regeringskunst, Statskunst. **-mál** [-mau l] npl. Statssager, politiske Anliggender, Politik.

stjórnmála far [sdjoᵘr·dnmaulafa:r] n. Politik, politiske Forhold. **-flokkur** [-flohgøǫ] m. politisk Parti. **-fræði** [-frai:ðɪ] f. indec. Statsvidenskab; Politik. **-fundur** [-fʏn·døǫ] m. politisk Møde. **-garpur** [-gaǫ·bøǫ] m. Politiker; Diplomat. **-hreyfing** [-hɛei:viŋk] f. politisk Bevægelse. **-legur** [-lɛ:qøǫ] a. politisk. **-maður** [-ma:ðøǫ] m. Politiker; *(viðsýnn s.)* Statsmand. **-ræða** [-rai:ða] f. politisk Tale **-skoðun** [-sgo:ðøn] f. politisk Anskuelse. **-skörungur** [-sgo:ruŋgøǫ] m. fremragende Statsmand.

stjórn menska (-u) [sdjoᵘr·dnmɛnsga] f. Styredygtighed. **-mælska** [-mailsga] f. politisk Veltalenhed. **-rjettindi** [-rjɛhdɪndɪ] npl. politiske Rettigheder. **-ræningi** [-rai·niŋɟ̊ɪ] m. Usurpator. **-samur** [-v-samøǫ] a. kraftig (til at styre el. regere), myndig. **-semd** [-sɛmt] f., **-semi** [-sɛmɪ] f. indec. Herskerdygtighed, Styredygtighed, Myndighed. **-skipulegur** [-sɟ̊ɪbølɛ:qøǫ, -sɟ̊ɪpø-] a. forfatningsmæssig, konstitutionel. **-skipun** [-sɟ̊ɪ bøn, -sɟ̊ɪ·pøn] f. Forfatning. **-skipunarlög** [-sɟ̊ɪbønarlö:q, -sɟ̊ɪp-] npl. Forfatningslov. **-skóli** [-sgoᵘ·lɪ] m. en af Regeringen understøttet Skole, offentlig Skole. **-skrá** [-sgrau·] f. = **stjórnarskrá. -speki** [-sbɛ·ɟ̊ɪ, -sbɛ·ɟ̊ɪ] f. indec. Statsklogskab. **-spekingur** [-sbɛ·ɟ̊iŋgøǫ, -sbɛɟ̊-] m. Statsmand. **-tamur** [-ta·møǫ] a. vant til at styre. **-taug** [-töy·q] f. *(við stýrishjól)* Ratkætting. **-taumur** [-töy·møǫ] m. **1.** *(á skipi)* Ratline, Styreline. — **2.** pl. *-taumar*, Regeringens Töjler.

stjórnun (-ar, -anir) [sdjoᵘr·dnøn, -anɪǫ] f. Styrelse, Administration.

stjórn vald [sdjoᵘr·dnvalt] n. Statsmagt. **-valdafáni** [-valdafau:nɪ] m. [illegible] som føres af offentlige Myndigheder. **-verjar** [-vɛrjaϱ] mpl. Regeringsparti, Regeringens Forkæmpere. **†-við (-jar, -jar)** [-vɪ·ð] f. Styretömme. **-vísi** [-vi·sɪ] f. indec., **-vísindi** [-vi·sɪndɪ] npl. Statsvidenskab. **-viska** [-vɪsga] f., **-vitra (-u)** [-vɪ·dra, -vɪ·tra] f. Statsklogskab. **-vitringur** [-vɪ·driŋgøϱ, -vɪ·tr-] m. Statsmand, Politiker. **-vitur** [-vɪ·døϱ, -vɪ·tøϱ] a. statsklog. **-viturleikur** [illegible] m. = **stjórnviska.** **-vjel** [-vjɛ·*l*] f. Statsmaskineri. **-vjelabákn** [-vjɛlabauhkv] n. det indviklede Statsmaskineri. **-vöðull** [-vö·ðodʎ] m. (Sl.), **-völur** [sdjoᵘr·(dn)vö·loϱ] m. (naut.) Juk; overf. *sitja við stjórnvölinn*, sidde ved Styret.

stjúpa (-u, ur) [sdju:ba, sdju:pa] f. Stifmoder.

stjúp afi [sdju:ba·vɪ, sdju:p-] m. Stifbedstefader. **-amma** [-am·a] f. Stifbedstemoder. **-barn** [sdju:ba(r)dv] n. Stifbarn: (Ordspr.) *stjúpbörn hafa brátt um kúlur að kemba* (GJ.), Stifbörn maa tit over Buler kæmme, ɔ: Stifbörn faar tit slem Behandling. **-bróðir** [-broᵘ·ðɪϱ] m. Stifbroder. **-dóttir** [-p-doᵘhdɪϱ] f. Stifdatter. **-faðir** [-fa·ðɪϱ] m. Stiffader: (Ordspr.) *með stjúpmóður fá menn og stjúpföður* (GJ.). **-foreldri** [-fo·rɛldrɪ] n. Stiffader el. Stifmoder; — pl. Stifforældre.

stjúpi (-a, -ar) [sdju:bɪ, sdju:pɪ] m. Stiffader.

stjúp legur [sdju:blɛϱøϱ, sdju:p-] a. stifmoderlig. **-móðir** [-moᵘ·ðɪϱ] f. Stifmoder. **-móðurblóm** [-moᵘðørbloᵘ:*m*] n. = **stjúpublóm.** **-móðursneið** [-moᵘðøϱsnei:ð] f. Stifmoderskive (tynd Skive Brød); (Ordspr.) *þunn er stjúpmóðursneiðin* (GJ.), der er haardt i Stifmoders Haand. **-móðurtök** [-moᵘðøϱtö:k] npl. Stifmodertag, en Stifmoders Behandling: *taka stjúpmóðurtökum á e-u*, behandle n-t stifmoderligt. **-systir** [-p-sɪsdɪϱ] f. Stifsøster. **-systkini** [-sɪsɡɪnɪ] n. Stifbroder el. -søster; pl. Stifsøskende. **-sonur** [-so·nøϱ] m. Stifsön.

stjúpu blóm [sdju:bobloᵘ:*m*, sdju:po-] n. (bot.) Stifmoderblomst, Stedmoderblomst (viola tricolor). **-legur** [-lɛ·qøϱ] a. stifmoderlig; adv. *-lega.*

†stjúpur (-s, -ar) [sdju:boϱ, sdju:poϱ] m. = **stjúpsonur.**

stjúpu sögur [sdju:bosö:qøϱ, sdju:pø-] fpl. Fortællinger om Stifmødre. **-þjóstur** [-þjoᵘs·doϱ] m. stifmoderligt Had.

stjöl l (-s, stjelir) [sdjöd·ʎ, sdjɛ:lɪϱ] m., **stjölur (stjalar, stjelir)** [sdjö:loϱ, sdja:laϱ, sdjɛ:lɪϱ] m. = **stjel.**

stjörnóttur [sdjöd·noᵘhdoϱ, sdjör·dn-] a. blisset i Panden, stjærnet.

stjörnu ár [sdjöd·noau:r, sdjör·dno-] n. siderisk Aar, periodisk Aar. **-arfi** [-ar·vɪ] m. (bot.) tykbladet Fladstjærne (stellaria crassifolia). **-ber** [-bɛ:r] a. stjærneklar. **-birta** [-bɪϱ·da] f. Stjærnelys. **-bjartur** [-bjaϱ·doϱ] a. stjærneklar; an. *-bjart: það er s.*, Stjærnerne skinner. **-blað** [-bla:ð] n. Stjærneblad. **-blindur** [-blɪn·døϱ] a. pærefuld. **†-bók** [-boᵘ:k] f. Stjærnefortegnelse. **-braut** [-bröy:t] f. Stjærnebane. **-dagur** [-da:qøϱ] m. Stjærnedag. **-dýrkun** [-diϱ·gøn] f. Stjærnedyrkelse. ° **-efni** [-ɛb·nɪ] n. Asterium. °**-fálki** [-fauʎ·ɡɪ, -faul·ʝɪ] m. (zool.) tatarisk Jagtfalk (falco lanarius). **-flokkur** [-flohgøϱ] m. Stjærnegruppe. **-flug** [-flʏ:*q*] n. (BHAt. 202) = **stjörnuhrap.** **-fróðleikur** [-froᵘð·lɛigøϱ, -lɛikoϱ] m. Stjærnekyndighed. **-fróður** [-froᵘ:ðøϱ] a. stjærnekyndig. **-fræði** [-frai:ðɪ] f. indec. Astronomi. **†-fræðingi (-ja, -jar)** [-frai:ðiŋɡɪ] m., **-fræðingur (-s, -ar)** [-frai:ðiŋgøϱ] m. Astronom. **-fræðisbók** [-fraiðɪsboᵘ:k] f. astronomisk Skrift. **-fullur** [-fʏd·løϱ] a. pærefuld. **-gangur** [-gauŋ·gøϱ] m. Stjærnernes Gang. **-glæstur** [-glais·doϱ] a. 1. prydet med Stjærner: *s. himinn.* — 2. pyntet med Ordner: *s. maður.* **-glópur** [-gloᵘ:bøϱ, -gloᵘ:p-] m. = **skýjaglópur.** **-hár** [-hau:r] n. (bot.) Stjærnehaar. **-hegri** [-hɛq·rɪ] m. (zool.) Rördrum (botaurus stellaris). **-heimur** [-hɛi:moϱ] m. Stjærnehimmel. **-her** [-hɛ:r] m. Stjærnehær. **-himinn** [-hɪ:mɪ*n*] m. Stjærnehimmel. **-hrap** [-hϱa:p] n. Stjærneskud. ° **-hús** [-hu:s] n. Observatorium. **-hvolf** [-χwol·*v*, -kvol·*v*] n. Stjærnehimmel. **-jurt** [-jʏϱ·t] f. (bot.) Fladstjærne (stellaria). **-kerfi** [-ʝɛr·vɪ] n. Stjærnesystem. **-kíkir** [-ʝi:ɡɪϱ, -ʝi:ʝɪϱ] m. astronomisk Kikkert. **-laga** [-la:qa] a. indec. (bot.) stjærneformet (stellatus). **-laus** [-löy·s] a. uden Stjærner. **-lilja** [-lɪl·ja] f. Stjærnelilje. **-ljómi** [-ljoᵘ:mɪ] m. Stjærneglans. **-ljós** [illegible] n. 1. *(ljós frá stjörnu)* Stjærnelys. 2. Stjærnekaster. **-ljóst** [-ljoᵘs·t] an. stjærneklart. **-mát** [-mau:t] n. Horoskop. **-meistari** [-mɛis·darɪ] m. Astronom, -log. **-merki** [-mɛϱ·ɡɪ] n. Stjærnebillede, Konstellation. **-mót** [-moᵘ:t] n. Konstellation. **-rifjaður** [-rɪv·jaðoϱ] a. (bot.) stjærneribbet. **†-rím** [-ri:*m*] n., **†-rímsíþrótt** [-rimsi:þroᵘht] f. Astronomi, Astrologi. **-rolla** [-rod·la] f. Stjærnekatalog. **-rökkur** [-röhgoϱ] n. det astronomiske Tusmørke. *-**seymdur** [-sɛim·doϱ] a. stjærnenaglet (Eimr. IV. 214). **-sjónauki** [-sjoᵘ:nöyɡɪ, -öyʝɪ] m. astronomisk Teleskop. °**-skininn** [-sɡɪ:nɪ*n*] a. beskinnet af Stjærnerne. **-skír** [-sɡi:r] a. stjærneklar. **-skoðari** [-sgo:ðarɪ] m. Astronom; Astrolog. **-spá** [-sbau:] f., **-spáfræði** [-sbau:fraiðɪ] f. indec. Astrologi. **-spámaður** [-sbau:maðoϱ] m. Stjærnetyder, Astrolog. **-speki** [-sbɛ:ɡɪ, -sbɛ:ʝɪ] f. indec. Astrologi. **-spekingur** [-sbɛ:ɡiŋgoϱ, -sbɛ:ʝ-] m. Astrolog. **-staða** [-sda:ða] f. Konstellation. **-steinbrjótur** [-sdɛim·brjoᵘdoϱ, -brjoᵘtoϱ] m. (bot.) en Art af Stenbræk (saxifraga stellaris); no. stjernesildre. *-**stýrir** [-sdi:rɪϱ] m. Gud (MJ. III. 210). **-tauga** [-töy:qa] a. indec. (bot.) stjærnenervet (stellinervius). **-tíð** [-ti:ð] f., **-tími** [-ti:mɪ] m. Stjærnetid. **-turn** [-tʏr·dv, -tʏd·v] m. Observatorium. **-vegur** [-vɛ:qoϱ] m. Stjærnevej, -bane. **-verkfæri** [-vɛϱ·kfairɪ] n. astronomisk Instrument. ° **-vígi** [-vi:jɪ] n. Stjærneskanse (JsJs.). **-þýðing** [-þi:ðiŋk] f. Stjærnetyderi, -tydning. **-þyrping** [-þɪϱ·biŋk] f. Stjærneklynge. **-þoka** [-þo:ga, -þo:ka] f. Stjærnetaage.

stjött (-ar, -ir) [sdjöht] f. (Skaft., Af.) = **stjett.**

stó (-(a)r, -(a)r) [sdoᵘ:] f. Ildsted, Arnested.

[illegible]oarsteinn [illegible] m. = **hloðarsteinn.**

stobbalegur [sdob:alɛ·qoϱ] a. = **stobbaralegur 1.**

stobbaralegur [sdob:arale:qøϱ] a. 1. fast, tyk (om Grød, *skyr*, Kalvedans [illegible]) (BreiðJ.). 2. (Vf.) = *pattaralegur.*

stobbi (-a, -ar) [sdob:ɪ] m. Knub, rund og tyk Stolpe.

stoð (-ar; -ir, †steður) [sdo:ð] f. 1. *(stólpi)* Støtte, Pille, Stolpe; *styðjast við s.*, støtte sig til en Stolpe; *s. í fjósi*, Stolpe i en Kostald; *setja s. undir e-ð*, sætte en Stiver under n-t, afstive n-t; — pl. *stoðir (= stafir)*, Stolpeværk. — 2. overf. Støtte, Hjælp: *vera s. og styrkur* (el. *stytta*) *e-s*; [illegible] *stoðir eru undir e-u* el. *stoðir renna undir e-ð*, n-t støttes af et el. andet: *Það eru því engin gild rök til að rengja frásögn Snorra ... enda renna ýmsar stoðir undir hana* (Skírn. '12, 33).

1. **stóð (-s,** pl. ds.) [sdoᵘ:ð] n. 1. Stod, Hingst med Hopper; Flok unge Heste; *binda saman s. og stjörnur* (egl. binde Stod til Stjærner ɔ:), vende op og ned paa alt (ved overnaturlige Kunster). — 2. en Klynge el. Gruppe af n-t: *reyni-stóð í hárri kleif* (JHall. 104); *hvannstóð* osv.

2. **stóð** [sdoᵘ:ð] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **standa.**

stoða (a) [sdo:ða] v. 1. vt. med dat. el. acc. støtte, hjælpe: *s. e-n*, hjælpe en, staa en bi; *s. e-m* (el. *e-n*) *til e-s*, hjælpe en til n-t; *s. til e-s*, hjælpe til n-t, bidrage sit til n-t. — 2. vi. nytte: *ekki mun s. að ...*, det vil ikke nytte at ...; *hvað stoðar það þig?* hvad kan det hjælpe dig?

stoðamaður [sdo:ðama:ðøϱ] m. Understøtter, Hjælper.

stoðar gaddur [sdo:ðargad:øϱ] m. Stolpespiger. ° **-ökli** [-öhglɪ] m. Stolpefod.

stoð blöð [sdoð·blö·ð] npl. (bot.) Støtteblade. ° **-fruma** [-frʏ·ma] f. Skeletcelle (Kölpin Ravn 75).

stóð hestur [sdoᵘ:þ(h)ɛsdøϱ] m. Stodhest; Stodhingst, Stuthingst. **-hópur** [-(h)oᵘ·bøϱ, -(h)oᵘ·pøϱ] m. (en Flok) Stod. **-hryssa** [sdoᵘð·-hϱɪs·a] f. Stodhoppe. **-hross** [-hϱos] n. Stodhest, -hoppe. **-hrossabeit** [-hϱosabɛi:t] f. Græsgang for Stodheste. **-höfn** [sdoᵘ:þ(h)öbv] f. Stutteri: *Höf. talar einnig um stóðhafnir þær, er Skálholts* [illegible] *í Hestfjalli* [illegible] *Árnesi, en segir, að þær hafi lagzt niður 1723* (ÞThLfr. II. 262).

†stoði (-a, -ar) [sdo:ðɪ] m. = *stoð* 2., Understøttelse.

stóð meri [sdoᵘð·mɛ·rɪ] f. = **stóðhryssa.** **-renni (-is)** [-rɛn·ɪ] n.: *búa, sitja í s. við e-n*, (egl. bo saa nær ved en, at Naboens Heste løber over paa ens Land), bo i ens Naboskab, bo i Nærheden af en.

stóðræna [sdoᵘð·rai·na] f. = *stóðrenni*, i Talem.: *vera í stóðrænu hvað við annað*, opholde sig i hinandens Nærhed, ikke komme langt bort fra hinanden (Árn.).

stóðum [sdoᵘ:ðo*m*] 1. p. pl. imp. ind. af **standa.**

° **stóðval** [sdoᵘð·va·*l*] n. (JsJs.) = **stóðhöfn.**

° **stoðvefur** [sdoð·vɛ·voϱ] m. Skeletvæv (Kölpin Ravn).

stóðvörður [sdoᵘð·vörðøϱ] m. Stutmester.

stofa (-u, -ur) [sdo:va] f. 1. Stue; spec. Stadsestue, Gæstestue: *leiddi prestinn til stofu og til sætis* (GFrSex 116); *innri (eftri) s.*, Bagstue; jfr. *baðs., stásss.* osv. — †2. Stuehus (opført af Sten) paa en större Gaard, is. Embedsboliger: *stofan í Laugarnesi, á Bessastöðum.*

stofn (-s, -ar) [sdob·v] m. I. 1. Stamme: *trjes.* — 2. a. Stump af et fældet Træ el. Aks. — b. spec. Stubben af den afmejede *melur*, elymus arenaria. — II. overf. 1. (gramm.) Stamme: *s. orða;* — *a-s.*, a-Stamme osv. — 2. Grundvold, Underlag: *standa á sterkum stofni*, staa paa fast Grund; *setja á s.*, stifte, oprette, etablere; *að* (el. *af*) *stofni*, ganske fra ny af: *húsið er reist að (af) stofni;* — *Á einni jörð ... sýndist alt gert af nýjum stofni* (lavet fra ny af), *túnið, úthýsin og nýtt steinsteypt íbúðarhús* (Lögr. '15, 19); *Þér ... reisit s. við mig að deila*, I ypper Kiv med mig (Hist. III. 435); *reisa nýjan s.*, forsøge paa en ny Maade: *honum fer vel að stofni*, han tager fornuftigt fat, han klarer sig godt. — 3. *(ættstofn)* Stamme, Slægt. — 4. a. Midler, Indtægtskilde(r) i en Husholdning: *gæta hans, að ætla ekki ofmjög upp á einn s., heldur leita sér að fleirum* (JSVb. 21). — b. spec. = *bústofn.* — 5. *(gjaldstofn)* Skatteobjekt: *Á þessa stofna skal leggja gjald* (Stj. '89, A. 28). — 6. *(á verðbrjefi)* Talon.

1. **stofna (-u, -ur)** [sdob·na] f. mindre Flynder, som skæres i to Dele langs Rygraden (Strand.).

2. **stofna (a)** [sdob·na] vt. 1. oprette, stifte, indstifte, grundlægge: *s. skóla*, oprette en Skole; *s. skuld*, stifte Gæld; *†s. heit*, aflægge et Løfte; *†s. vísu um e-n*, lave et Digt (Epigram) om en (jfr. Vísn. 104); *s. verk*, begynde et Arbejde, begaa en Gærning (spec. om en Ugærning): *verk, sem illa þykir stofnað* (JÁÞj. I. 430); (Ordspr.) *sjaldan verður yndi að því, sem illa er stofnað*, hvad daarligt begyndes, volder sjælden Glæde (Eimr. X. 143). — 2. *s. til e-s*, ¹) lægge Grunden til n-t, foranledige, anstifte n-t, afstedkomme, foranstalte: *s. til stjórnarskrárdeilu*, rejse en Forfatningskamp; *hér er verið að s. til þýðingarmikils verks* (Alþ. '11, B. 43); *um deilu þá, sem ráðherra hefur stofnað til við Dani* (Lögr. '14, 222): [illegible] *til* (vil iværksætte) (Lögr. '14, 222); ²) tilsigte n-t: *þó eigi væri til þess stofnað*, uden at denne Følge har været tilsigtet (Stj. '90, A. 158); *Báðir hafa þeir*, [illegible] *undir danskt löggjafarvald* (Lögr. '14, 222); *sem stofnar báðum yckur til ánægju*, som vil blive eder bægge til Fornöjelse (SvPBjP. 54); *s. til barns*, avle, göre et Barn; *s. undir*, afstedkomme: *agaleysi stofni undir mikla ólucku* (Hist. III. 150). — 3. med dat. bringe i en anden Stilling: *s. sjer í e-ð*, udsætte sig for n-t: *Þú ... stofnar þér í bráðan bana* (Il. II. 64): *s. sjer í lífsháska*, udsætte sig for Livsfare; *s. e-m í voða* (el. *hættu*), bringe n-t i Fare; [illegible] bringe en i Knibe. — 4. *s. lúðu*, skære en Helleflynder i to Dele langs Rygraden; — ger. *stofnandi lúða.*

stofnan (-ar, -ir) [sdob·non] f. = **stofnun.**

stofnandi (-a, -endur) [sdob·nandɪ, -endoϱ] m. Stifter, Opretter.

stofn blaðhvirfing [sdob·nblaðχwɪr·viŋk, -kvɪr·viŋk] f. (bot.) = **stofnhvirfing.** **-blöð** [-blö·ð] npl. (bot.) Grundblade (folia basilaria). **-braut**

[-broy·t] f. Hoved(tærn)bane. **-brjef** [-brj [illegible]] n. Grundaktie. **-fje** [-v·fj [illegible]] n. 1. Grundfond [illegible] *s. sjóðs.* 2. oprindelig Kapital, Stiftelseskapital: *s. fjelags.* **-fundur** [-fYndøϱ] m. konstituerende Møde. **-gjald** [-*n*-ɡ̊alt] n. (i Good-Templarordenen) Charterafgift, Afgift for Logefuldmagt. **-greinar** [-grɛi·naϱ] fpl. (bot.) grundstillede Grene. **-her** [-v-(h)ɛ·r] m. staaende Hær. °**-hljómur** [-(h)λιou·møϱ] m. (mus.) Stamakkord. **-hreimur** [-(h)ϱɛi·møϱ] m. Accent paa Rodstavelsen. °**-hverfa** [-χwɛrva, -kvɛrva] vt. med dat. kapitalisere (JsJs.). °**-hverfing** [-χwɛrviŋk, -kvɛrviŋk] f. Kapitalisering (JsJs.). **-hvirfing** [-χwɪrviŋk, -kvɪrviŋk] f. (bot.) Roset. **-kostnaður** [-kos(d)naðøϱ] m. Anlægsomkostninger. °**-lið** [-n-lɪ·ð] n. Linjetropper (JsJs.). **-lóa** [-lou·a] f., **-lúða** [-lu·ða] f. mindre Flynder, som skæres i to Dele langs Rygraden. **-samstafa** [-v-samsdava] f. Rodstavelse. **-setja** [-sɛ·dja, -sɛ·tja] vt. = *setja á stofn,* stifte, oprette. **-setning** [-sɛhdniŋk] f. Stiftelse, Oprettelse. **-sjóður** [-sjou·ðøϱ] m. Grundfond, Grundkapital. **-skrá** [-sgrau·] f. 1. [illegible] 2. (i Good-Templarordenen) Charter (Fuldmagt). **-skrármeðlimur** [-sgraurmɛð·lɪmøϱ] m. Chartermedlem. **-sveigður** [-svɛiqðøϱ, -svɛigðøϱ] a. (bot.) böjet ved Grunden. **-tónn** [-toudv] m. (mus.) Stamtone.

stofnun (-ar, -anir) [sdob·nøn, -anɪϱ] f. 1. Stiftelse, Oprettelse: *s. fjelags.* — 2. Stiftelse, Anstalt, Institution: *opinberar stofnanir,* offentlige Institutioner.

stofnunarfje [sdob·nønaϱfjɛ:] n. Anlægskapital.

stofu byssa [-sdo·vøbɪsa] f. Salonbøsse. **-borð** [-bor·ð] n. (Dagligt-) Stuebord. **-brúðkaup** [-bruð·köyp] n. Stuebryllup. **-búnaður** [-bu:naðøϱ] m. Møblement og Udsmykning i en Stue; i ældre Tid spec. Tapeter. **-daði** [-da:ðɪ] m. Person, som søger at indsmigre sig paa et Herresæde (jfr. *stofa* 2.): *stofu-daðar. kringum Bessastaði* (JÓlGrv. i ÞThLfr. II. 245). **-dyr** [-dɪ:r] fpl. Stuedör. **-gagnasmiður** [-gagnasmɪ:ðøϱ] m. Møbelsnedker. **-gangur** [-gauŋ·gøϱ] m. 1. Gang uden for Stuen. — 2. Stuegang: *læknirinn er á stofugangi.* **-gluggi** [-glʏ[illegible]] m. Stuevindue. **-gólf** [-gou·lv] n. Stuegulv. **-gögn** [-gög·v] npl. Møblerne i et Værelse, Stuemøbler. **-hýsi** [-hi:sɪ] n. = **stofuhús.** **-hurð** [-hʏr·ð] f. Dör paa et Værelse, Stuedör. **-hús** [-hu:s] n. (Bygning, indeholdende et) Gæsteværelse, Stadsestue (ÞThFerð. III. 260). **-hæð** [-hai:ð] f. Stueetage. **-jurt** [-jʏϱ·t] f. Stueplante. **-klukka** [-klʏhga] f. Stueur. **-korn** [-kod·v, -kor·dv] n. lille Stue. **-legur** [-lɛ·qøϱ] a. som tager sig ud i en Stue: *stofuleg húsgögn.* **-lærdómur** [-lair·dou·møϱ] m. Stuelærdom. **-loft** [-lof·t] n. Loft oppe over Stuen (Gæstestuen). **-mænir** [-mai:nɪϱ] m. Badstuemønning. **-ofn** [-ob·v] m. Stueovn. **-rakki** [-rahɡ̊ɪ] m. Stuehund. **-reykur** [-rɛi:gøϱ, -rɛi:køϱ] m. Røg i en (Bad)stue: (Ordspr.) *ekki lagðist mikið fyrir kappann, sem kafnaði í stofureyk* (Málshb.). °**-skáld** [-sgaul·t] n. Salondigter. **-stáss** [-sdaus·] n. hvad der er til Pryd for en (Gæste)stue. **-tík** [-ti:k] f. Stuetæve, Stuehund. **-tjald** [-tjal·t] n. Vægtapet i en Stue. **-tóft** [-to·ht] f. [illegible] *stofuhús: Þá [illegible] stofutóft, [illegible] a eftir lekur* (Huld III. 79). **-úr** [-u:r] n. Stueur. **-veggur** [-vɛg:øϱ] m. Stuevæg. °**-vífl** [-vib·λ] f. Møbelbanker (JsJs.). **-þekja** [-þɛ:ɡ̊a, -þɛ:k̊a] f. Stuetag. **-þerna** [-þɛr·dna, -þɛd·na] f. Stuepige. **-þing** [-þiŋ·k] n.: *eiga s.,* modes i en Stue; (om to elskende:) *þau áttu stefnur, s. og mót* (StStAndv. II. 130).

stokk (-s, pl. ds) [sdok·] n. (Strand., NMúl.) = **stökk.**

stokka (a) [sdohga] vt. 1. †a. indfatte el. omfatte med Tømmerværk: *stokkaður brunnur;* — *s. hús,* omgive et Hus med Stilladser. — b. spec. optage i en indgærdet Grøft el. Kanal [illegible] c. [illegible] reparere ved Hjælp af Spanger, klinke: *s. diska.* — 2. *(setja í stokk)* lægge i Stokker, stokke: *s. (upp) lóð,* ophænge (anbringe) en Fiskeline *í lóðastokkur: nú átti jeg að stokka upp [illegible] en [illegible] hana alla* (SNe. I. 112). — 3. a. *s. spil* el. abs. *s.,* blande, vaske (Kort). b. overf. sammenblande, bringe i Uorden: *s. skjöl.* 4. (Bogb.) støde.

stokka belti [sdohgabɛλ·dɪ] n. Bælte, sammensat af (firkantede) Plader (i Reglen af Sølv el. Sølvplet): *Stokkabeltið er samfestir silfur- eða silfraðir stokkar* (Eimr. X. 28). **-búr** [-bu:r] n. = **stólpabúr.** **-keipur** [-k̊ɛi:bøϱ, -k̊ɛi:pøϱ] m. Tollebordet med de to Aaretoller.

stokkáll [sdohgaudλ] m. Ström, som falder i en dyb og lige Flodrende, mellem Israndé *(skarir): Treystist Hjálmar eigi til að vaða milli skara, því stokkállinn var mjög straumharður* (BrJBóluHj. 31).

stokkapeysa [sdohgapɛi:sa] f. (Eimr. XII. 99) = **stakkpeysa.**

stokk bólga [sdohkbou·lga] f. stærk og haard Hævelse. **-bólginn** [-bou·lɡ̊ɪn] a. stærkt ophovnet. **-bólgna** [-bou·l(g)na] vi. ophovne voldsomt. **-borð** [-borð] n. (naut.) Raaholt. **-dauður** [-döy·ðøϱ] a. stokdød, aldeles død. **-fella** [-fɛdla] vt. lægge i tætte Læg el. Folder. **-fenni (-is)** [-fɛnɪ] n. løs Sne under en haard Skorpe. **-freðinn** [-frɛ·ðɪn] a. stivfrossen. **-frjósa** [-frjou·sa] vi., **-gadda** [-gad·a] vi. blive ganske stiv af Frost; pp. *-frosinn, -gaddaður.* **-hálsaður** [-(h)aulsaðøϱ] a. stivhalset (om Heste).

stokkinn [sdohɡ̊ɪn] pp. af **stökkva.**

stokk leggja [sdohglɛɡ̊a] v. 1. vt. spænde Nær tværs over: [illegible] 2. impers. fryse helt til: *ána stokkleggur.* 3. pp. *-lagður.* **-mektur** [-mɛχdøϱ] a.: *s. hestur,* Hest med en af Fedme stiv og rund Manke. **-reistur** [-rɛisdøϱ] a.: *stokkreist skip,* Baad, hvor Siderne staar næsten lodret paa Bunden. **-roðna** [-roðna] vi. blive blussende rød i Ansigtet.

Stokkseyri [sdoχ·sɛi·rɪ] f. npr. Handelsplads paa Sydlandet.

stokksilla [sdohksɪdla] f. (Af.) = **lausholt.**

stokkun (-ar, -anir) [sdohgøn] f. 1. Blanding (af Kort): *þetta er engin s.* — 2. (Bogb.) Ligestødning.

stokkur (-s, -ar) [sdohgøϱ] m. I. 1. a. Stok, Stykke Træ, Tømmerstok: *trúa á stokka og steina.* — ?b. *(stafur)* Spadserestok. — 2. n-t, der er haardt og stift som en Træblok, f. Eks. af Frost: *hlaupa í stokk,* stivfryse; *hann er allur í stokki,* han er helt stiv, kan ikke röre sig. — II. 1. pl. *stokkar:* a. = *þakkastokkar,* Stabel, Beding: *hleypa skipi af stokkunum* (el. *setja skip af stokkum),* lade et Skib løbe af Stabelen: — overf. *hleypa e-u af stokkunum,* sætte n-t i Gang; *hlaupa af stokkunum,* løbe af Stabelen; *setja á stokkana,* sætte Skibet paa Rullerne, begynde Bygningen af et Fartöj. — b. Ruller, Underlag under Tønder: *margir sómabændur höfðu að jafnaði tunnu á stokkum heima hjá sjer* (JTrSk. I. 16); *þá verður svo sem ekki erfitt að setja kútinn á stokkana aftur* (Alþ. '11. B. 638). — 2. *(borðstokkur)* Ræling. — 3. Bjælke i en Bygning, spec. Bjælken under Dörpanelet: *innan stokks,* inde i Huset; *utan stokks,* udendörs; *innanstokksmunir,* Husgeraad. — †4. *(setstokkur, bekkur)* Bænk: *ei var Hrólfur hár á stokki* (höj i Sædet) (GTh. '95, 38); *drekka e-n af stokki,* drikke en under Bordet; *stinga af stokki við e-n, stinga e-n af stokki,* (egl. støde en ud af Bænken) afvise en; *bíða e-n af stokki,* vente indtil en gaar bort; overleve en; *sitja e-n af stokki,* sidde en ud; *sitja e-n af stokki með e-ð,* hindre en i at udføre n-t, som han har foresat sig: *lifa e-n af stokki,* overleve en: *Hann kveðst hafa lifað af stokki nálega öll stórmenni Evrópu* (Gj. '11, 32). — †5. *(skemill)* Fodskammel: *stíga á stokk og strengja e-s heit,* staa op paa Fodskammelen (ɔ: rejse sig höjt) og göre et höjtideligt Løfte om n-t. — 6. *(rúmstokkur)* Sengekant: *sofa við stokk,* ligge nærmest ved Sengekanten, ligge yderst; *stíga við stokkinn,* trippe ved Sengekanten (om Börn, som endnu ikke kan bevæge sig frit); *sleppa stokki,* give Slip paa Sengekanten (om Börn, naar de begynder at gaa uden at støtte sig til n-t). — 7. *(akkerisstokkur)* Ankerstok. — 8. *(trje, sem haft er undir festinni á bjargsbrúninni)* et paa Klippekanten anbragt Stykke Træ, hvorpaa Tovet lægges ved Nedfiring i et Fuglebjærg (Grímsey). — 9. a. Fodjærn el. Halsjærn til Forbrydere; Gabestok: *setja e-n í stokk, setja stokk á fætur e-m,* sætte en i Stok, stokke en. — b. Hilde: *Landþröng er mikil, því gamlir máldagar segja, að Kotferja eigi land fyrir kú í hafti og hest í stokki* (ÁM&PJV. II. 105). — 10. Blok, som sættes paa Hornene paa mandolme Tyre: *s. á naut;* — *hafa alt á horni og stokki,* rase (opr. om mandolme Tyre); *honum er alt um horn og stokk,* han (er ærgerlig og) bryder sig Pokker om det hele, vil se at komme ud og bort fra det hele (BH.). — 11. firkantet Sølv- el. Guldsmykke (i et Bælte). — 12. Aarebeslag, se *skauti* (Vf.). — 13. lille Kasse, Æske: *þráðars., prjónas.* — 14. = *lóðarstokkur* (s. d. O.); *leggja sex stokka línu* (jfr. *bjóð*). — 15. a. *(strengur)* Rende, Kanal, spec. dyb Flodrende: *renna í stokk,* falde i et dybt, snævert Leje: *Dalbotninn er hulinn hrauni, og Skaftá rennur í stokk í gegnum það* (ÞThFerð. III. 155); *Sagt er, að niðri í því* (ɔ: *vatninu*) *séu þrír stokkar og komi sín uppsprettan úr hverjum* (ibid. 50); *gjörði frost mikið, svo Hjeraðsvötnin fóru í stokk* (BrJBóluHj. 31). — b. *(síki, læna)* stillestaaende Vandstade ud fra en Flod. — c. indgærdet Grøft el. Kanal: *taka á í stokk.* — 16. *(vindstrengur)* (Luftspændings-)Trykken for Brystet: *jeg hef stokk undir* (el. *fyrir*) *bringspölunum* (Breiðd.). — 17. *(í spilum)* Stamme (i Kortspil). — 18. *(stakkur)* tætte Læg el. Folder i en Række: *s. á peysu.* — 19. (Bogb.) Stød.

stokkönd [sdohgönt] f. (zool.) Stokand, Kærand (anas boschas).

-stola, -stoli [sdo·la, sdo·lɪ] Suffiks se **draum-stola, ham-s., vit-s.**

1. **stóla (-u, -ur)** [sdou·la] f. Stola: *bera' ei stólu' og staf* (MJ. II. 190).

?2. **stóla (a)** [sdou:la] vi.: *s. á e-ð,* stole paa n-t.

stólasmiður [sdou:lasmɪ:ðøϱ] m. Stolemager.

stól bak [sdou·l·ba·k] n. Stoleryg. **-brík** [-bri·k] f., **-brúða** [-bru·ða] f. Stolearm. **-brúðuhöfuð** [-bruðøhö:vøð] n. Enden paa en *stólbrúða.* **-dúkur** [-du·gøϱ, -du·køϱ] m. Stolebetræk. **-fótur** [-fou·døϱ, -fou·tøϱ] m. Stoleben. **-garmur** [-garmøϱ] m. daarlig Stol.

stólinn [sdo:lɪn] pp. af **stela.**

stól kambar [sdou·l·kambaϱ] mpl. Stolkarder (store Karder, den underste Karde fastskruet til en Stol el. andet) (Rang.). †**-konungur** [-ko·nuŋgøϱ] m. ›Stolkonge‹, mægtig Konge (i Oldsproget spec. om den østromerske Kejser). **-krókar** [-krou·gaϱ, -krou·kaϱ] mpl. (Bogb.) Hæftekroge.

stól l (-s, -ar) [sdou·d·λ, sdou·l s, sdou:laϱ] m. 1. a. Stol: *s. í stofu;* — *baklaus s.,* Stol uden Ryg, Taburet; (Ordspr.) *milli tveggja stóla fellur rass á gólf* (SchMál.), den, der vil sidde mellem to Stole, støder Bagen mod Gulvet; (Talem.) *stinga e-u undir stól,* stikke n-t under Stolen; *?setja e-m stólinn fyrir dyrnar,* sætte en Stolen for Dören, trodse en: *þeir* (ɔ: *læknar*) *geta sett héraðsbúum sínum stólinn fyrir dyrnar* (Alþ. '11, B. II. 60). — b. Kirkestol: *s. í kirkju.* — c. Prækestol: *stíga í stólinn,* præke, holde Præken; holde Tale; spec. om en ung Kandidat el. en Præst uden for sit Præstekald: *hver var það, sem steig í stólinn?* — 2. Bispesæde, Bispestol: *biskupsstóll; stóllinn í Skálholti.* — 3. a. *(konungsstóll)* Trone: *sitja að stóli,* regere, sidde paa, beklæde Tronen; *hrinda e-m* (el. *reka e-n*) *af stóli,* styrte en. — †b. *(aðsetur konungs osfr.)* Residens (en Fyrstes osv.). — 4. i Sms.: *höfuðstóll, skipastóll* osv., se de enkelte Ord.

stólmaður [sdou·l·ma·ðøϱ] m. Person, der sidder paa en Stol.

stólpa bygging [sdou·λ·babɪɡ̊:iŋk, sdou·l·pa-] f. Pælebygning. **-býli** [-bi:lɪ] n. Pælebygning. **-brú** [-bru:] f. Pælebro. **-búr** [-bu:r] n. Stolpebur, (no.) Stabbur. **-fótur** [-fou:døϱ, -fou:t-] m. Söjlefod. **-gripur** [-grɪ:bøϱ, -grɪ:pøϱ] m. overordentlig stor og stærk Hest, Pragtstykke. **-göng** [-göyŋ·k] npl. Söjlegang. **-hjallur** [-ɡ̊ad·løϱ] m. Skur, bygget paa Pæle. **-höfuð** [-hö:vøð] n. Stolpehoved, Söjlehoved. **-leikur** [-lɛi:gøϱ, -lɛi:køϱ] m. Stolpeleg; tre af Deltagerne er ›Stolper‹, som staar paa Rad; de søger at fange de andre Deltagere (ÓDavSk. 117). **-net** [-nɛ:t] n. Pælegarn: *höfð s., rekinn niður stólpi og við hann fest löng net* (ÞThFerð. III. 207). **-rok** [-ro:k] n. forrygende Storm. **-rót** [-rou:t] f. (bot.) Pælerod (radix palaris). **-röð** [-rö:ð] f. *(af súlum)* Söjlerække; *(af staurum)* Pælerække. **-ský** [-sɡ̊i:] n. söjleformet Sky. **-sund** [-sʏn·t] n. npr. = *Njörfasund,* Gibraltarstrædet. **-verk** [-vɛϱ·k] n. Palisadeværk: *Hofgarðurinn er umgirtur stólpaverki* (Odds. II. 3, 439).

stólpi (-a, -ar) [sdoᵘλ·bɪ, sdoᵘl·pɪ] m. **1.** *(súla)* Stolpe, Pille, Söjle; *(stoð)* Støtte; *(staur)* Pæl. — **2.** overf. Støtte: *bóndi er bú-s., bú er land-s.*

stól pípa [sdo [illegible] *stólpipu*, give en et Lavement [illegible] **-pípu setning** [illegible] f. Given af Lavement. **-pípuvökvi** [-pibøvö:gvɪ, -pipøvö:kvɪ] m. Lavement. ***-prúður** [-pru·ðøϱ] a. smukt tronende. **-ræða** [-rai·ða] f. Tale, holdt fra Prædikestolen, Prædiken.

stols [sdol·s] n. Driveri.

stolsa (a) [sdol·sa] vi. **1.** drive ved sit Arbejde (Rang.). — **†2.** = *stoltsa.*

stóls bróðir [sdoᵘl·sbroᵘ·ðɪϱ] m. Stolsbroder: *Einn af félögum, er þeir kalla stólsbræður, skal í* [illegible] (J. R. II. 84). **-eign** [-ɛigv] f. Bispegaardsjord, Ejendom, tilhorende en Bispestol.

stól seta [sdoᵘl sɛ·da, -sɛ·ta] f. Stolesæde. **-setja** [-sɛ·dja, -sɛ·tja] vt. sætte paa Tronen; (spec.) indsætte en Biskop. **-setning** [-sɛhdniŋk] f. Indsætning (af en Biskop el. Konge), Intronisation.

stólsjörð [sdoᵘl·sjörð] f. Gaard, hørende til en Bispestol.

stolssamur [sdol·samoϱ] a. tilböjelig til at drive ved sit Arbejde (Rang.).

stolt (-s) [sdoλ·t] n. Stolthed; *(dramb)* Hovmod; Overmod.

†*stoltar- [sdoλ·dar] bruges som förste Led i Sammensætninger i Bet. stolt, fornem, prægtig, stærk, herlig: *s.-kvinna*, fornem Kvinde; *s.-knje*, stærke Knæ; *s.-prýði* osv.; *Stefán Jónsson, stoltarmann* (om Biskop St. J.).

†stolts [sdol·s] n. **1.** *(stolt)* Stolthed. — **2.** *(skraut)* Pragt.

†stoltsa (a) [sdol·sa] vi. stoltsere.

†stoltuglegur [sdoλ·doqlɛ·qøϱ] a. stolt, prægtig, imponerende.

†stoltugur [sdoλ·døqoϱ] a. hoven.

stoltur [sdoλ·doϱ] a. stolt.

stop (-s) [sdo:p] n. *(mishæð, hæð)* Ujævnhed, Höj (Vf.).

°stoplaug [sdo:blöy·q, sdo:p-] f. = **steypibað.**

?stopp (-s) [sdohp] n. Standsning.

?stoppa (a) [sdohba] vt. og vi. **1.** stoppe, standse: *s. e-n*, standse en; *það er ekki* [illegible] (Borgf.) [illegible] *borði*, se *brjóta.* — **2.** stoppe: *s. sokka;* — udstoppe: *s. sófa.*

?stoppari (-a, -ar) [sdohbarɪ] m. Stopper.

?stoppunál [sdohbonau:l] f. Stoppenaal.

stoppungur (-s, -ar) [sdohbuŋgøϱ] m. (Af.) **bútungur.**

stopull (-ul, -ult) [sdo:bodλ, sdo:p-, -øl, -øλt] a. **1.** usikker: *stopul atvinna*, usikkert Arbejde; upaalidelig: *Skuldagrundvöllurinn, sem margir byggja búnað sinn á, er fjarska s.* (ÞGjOs. 17); *Veturinn s.* (ustadig) *mjög til veðráttu* (ÞThÁrf. 128). — **2.** flygtig, forgængelig: *stopul ánægja*, flygtig Glæde. — **3.** n. *stopult* som adv. ustadigt: *honum gengur stopult*, det gaar op og ned for ham; *fara, ganga stopult að e-u*, komme slemt af Sted med n-t; *fara stopult fyrir e-m*, faa en slem Medfart af en, komme tilkort med en.

stopulleiki [sdo:bølɛi·ɟɪ, sdo:polɛi·çɪ] m. Usikkerhed.

stór (comp. **stærri**, superl. **stærstur**) [sdoᵘ:r, sdair:ɪ, sdais·doϱ, (pop.) sdaið·sdøϱ] a. **I. 1.** stor (om Udstrækning el. Vækst): *stórt hús, stórt stykki, s. hönd;* — *s. um sig*, omfangsrig. — **2.** stor, megen (bet. Kvantitet og Grad): *s. útgjöld*, store Udgifter; *s. synd*, stor Synd. — **II.** overf. **1.** *(mikill, voldugur)* mægtig, stor: *fanst um sjálfan sig, að hann verða minni en s. andspænis þessum hetjubrag* (GFSex 99); — som subst.: (Talem.) *taka á honum stóra sínum*, strænge sig an, spec. flotte sig: *mjer þykir hann hafa tekið á honum stóra sínum, að leggja svona mikið fram;* *stór lítill*, se *stórlítill;* — *stór í broti* = **stórbrotinn.** — **2.** herlig, anselig, stor: *s. veisla, stórt verk;* — betydelig, vigtig, stor: *s. tíðindi, stórt mál.* — **3.** hæftig, voldsom: *hafa stóra lund*, have et hæftigt Sind; *s. sjór*, voldsom Sogang. — **4.** stolt: *hann var s. upp á sig*, han var stor paa det (Eimr. VII. 219). — **III. 1.** n. som adv. **a.** stort, kraftigt, voldsomt: *höggva stórt*, uddele vældige Hug. — **b.** *ekki stórt*, ikke meget: *það gerir ekki stórt*, det har ikke noget at sige, gör ikke noget. — **2.** dat. pl. *stórum* som adv. **a.** *stika stórum*, tage lange Skridt. — **b.** storlig, höjlig, i höj Grad, meget: *hann er stórum betri;* — *stórum feginn e-u*, meget glad over (el. for) n-t.

stórá [sdoᵘ:rau·] f. stor Flod.

stórabrúnkolla [sdoᵘ:rabruŋ·kodla] f. Spaderni, is. i Alkort.

stór afl [sdoᵘ:rabλ] n. vældig Kraft. **-akkeri** [-ahɟɛrɪ] n. (naut.) Töjanker, Krananker. **-annmarki** [-anmaɡɟɪ] m. stor Fejl.

stóra rúm [sdoᵘ:raru:m] n. Storlast (LFR. II. 175). **-segl** [-sɛg·λ] n. Storsegl. **-stormur** [-sdor·møϱ] m. hæftig Blæst. **-tá** [-tau:] f. store Taa.

stór auðugur [sdoᵘ:röy·ðoqøϱ] a. hovedrig. **-batna** [sdoᵘr·bahdna] vi. blive meget bedre. **-batnaður** [-bahdnaðøϱ] m. stor Forbedring, i höj Grad forbedret Tilstand. **-bátur** [-bau·doϱ, -bau·toϱ] m. Barkasse. °**-baugsleið** [-böyχslɛi:ð] f. (naut.) Storcirkelsejlads. **-baugur** [-böy·qøϱ] m. Storcirkel. **-beinóttur** [-bɛi·noᵘhdøϱ] a. med store, tykke Ben el. Benpiber, knokkelfør. **-bygð** [-bɪqð, -bɪgþ] f. stort Bygdelav. **-bylgjaður** [-bɪlɟaðøϱ] a. med store Bølger; oprört. **-býli** [-bi·lɪ] n. stor Gaard. **-byssa** [-bɪs·a] f. stor Bøsse; *(fallbyssa)* Kanon. **-bófi** [-boᵘ·vɪ] m. Ærkeslyngel, topmaalt Skurk. **-bokki** [-bohɟɪ] m. **1.** *(dramblátur maður)* hoven Person. — **2.** Storhans, Matador: *þú munt þurfa að komast í mjúkinn hjá helstu stórbokkunum í sveitinni.* **-bóndi** [-boᵘndɪ] m. Storbonde. **-borg** [-bork] f. Storstad. **-borgari** [-borgarɪ] m. Storborger. **-borinn** [-bo·rɪn] a. höjbaaren, höjbyrdig. **-brestur** [-brɛsdøϱ] m. stærkt Brag. **-bretaland** [-brɛdalan·t, -brɛta-] n. npr. Storbritannien. **-bretalega** [-brɛdalɛ:qa, brɛta-] adv. paa britisk Maner, som det plejer at ske i Storbritannien: *Stundum s. látið, þó því fylgdi minna en margir ætluðu* (Skirn. '87, 33). **-brimóttur** [-brɪ·moᵘhdøϱ] a. med store Bølger. **-brot** [-bro·t] n. grov Forbrydelse. **-brotamaður** [-brodama:ðøϱ, -brota-] m. Storforbryder. **-brotinn** [-bro·dɪn, [illegible] storlyndur. **-broqðottur** [illegible] listig. **-bú** [-bu·] n. stor Landejendom; stor Husholdning. **-bubbi** [-bʏb·ɪ] m. rig Knark. **-borgarbragur** [-borgarbra:qøϱ] m. Storstadspræg. **-borgarlíf** [-borgarli:v] n. Storstadsliv. **-burðugur** [-bʏrðøqøϱ] a. höjbaaren, af höj Byrd. **-bæjarbragur** [-baijarbra:qøϱ] m. Storstadspræg. **-bæjarlíf** [-baijarli:v] n. Storstadsliv. **-bær** [-bai·r] m. *(stór borg)* Storstad; *(stór bóndabær)* stor Gaard.

***storð (-ar, -ir)** [sdor·ð] f. **1.** *(ungt trje)* ungt, saftigt Træ. — **2.** *(jörð, land)* Jord, Land; *(heimur)* Verden.

stór dani [sdoᵘr·da·nɪ] m. Stordansker, dansk Imperialist. **-deila** [-dɛi·la] f. **1.** *(mikil deila)* stor Trætte. — **2.** *(deila milli stórmenna)* Tvistighed mellem mægtige. **-deild** [-dɛilt] f. **†1.** = *stórdeila.* — °**2.** *(í her)* Brigade. **-dyr** [-dɪ·r] fpl. Hoveddör. **-dráttur** [-drauhdøϱ] m. stor Fisk. **-draumur** [-dróy·møϱ] m. Dröm, der varsler n-t stort. **-drekkandi (-a, -endur)** [-drɛhgandɪ, -endøϱ] m. Dranker. **-drykkja** [-drɪhɟa] f. vældigt Drikkelag, Svir, Fylderi. **-dropóttur** [-dro·boᵘhdøϱ, -dro p-] a. med store Draaber: *stórdropótt rigning;* — an. *-dropótt* som adv.: *rigningunni jós niður, eins s. eins og vant er að vera í útsynningi* (Eimr. III. 15). **-eflis** [sdoᵘ:rɛblɪs] egl. gen. sg. n. af ubrugel. *stórefli*, bruges som a. el. förste Led af Sms. i Bet. mægtig, vældig, af en overordentlig Störrelse: *stóreflis-fjallgarður*, mægtig Bjærgkæde; *-maður*, vældig, mægtig Mand osv. **-efnabóndi** [-ɛbnaboᵘn·dɪ] m. rig Bonde. **-efnaður** [-ɛbnaðøϱ] a. hovedrig. **-eygður** [-ɛiqðøϱ, -ɛigð-] a. = **stóreygur. -eign** [-ɛigv] f. stor Ejendom. **-eignamaður** [-ɛignama:ðøϱ] m. Besidder af store Landejendomme; hovedrig Mand; Kapitalist. **-eygur** [-ɛi·qøϱ] a. storöjet. **-eldar** [-ɛldaϱ] mpl. Storvask, Kogning i större Stil osv. (hvortil der skal megen Ild) (JÁÞj. II. 42). **-erfiði** [-ɛrvɪðɪ] n. stort Arbejde, strængt og besværligt Arbejde, stort Besvær. **-erindi** [-ɛ·rɪndɪ] n. vigtigt Anliggende; vigtigt Spörgsmaal. **-fara** [sdoᵘϱ·fa·ra] vi.: *s. fram (aftur)*, göre store Fremskridt (gaa stærkt ned ad Bakke) osv., se *fara fram (aftur).* **-feginn** [-fɛi·jɪn] a. meget glad: *hann varð þeim s.*, han var meget glad ved deres Ankomst. **-feldinn** [-fɛldɪn] a. **1.** *(stórbrotinn)* hoven. — **2.** *(tilgerðarlegur)* affekteret (BH.). — **3.** *(geysistór)* umaadelig. **-feldur** [-fɛldøϱ] a. **1.** *(sterkur)* stærk; *(ákafur)* hæftig, voldsom: *stórfeld rigning.* — **2.** grov, stor: *Húfa ... með deri, litlum, kringlóttum kolli, umgjörðin stórfeld utan um* (Eimr. XII. 99). — **3.** *(mikilfenglegur)* storslaaet: *stórfelt efni í kvæði;* — *(mikilvægur)* vigtig: *Mér þykir þetta mál of stórfelt til þess, að ekkert sé um það talað við fyrstu umræðu* (Alþ. '11, B. 760). — **4.** voldsom, brutal: *óvæginn í orðum og heldur s., einkum við öl* (BrJÞf. 71). — **5.** *(dramblátur og grobbinn)* hoven og pralende. **-fengilegur** [-fɛiŋɟɪlɛ:qøϱ] a. storslaaet, storartet, prægtig: *stórfengileg veisla; stórfengilegt kvæði;* — *(ríkulegur)* rigelig. **-fenginn** [-fɛiŋɟɪn] a. = **stórfengur. -fenglegur** [-fɛiŋglɛ·qøϱ] a. = **stórfengilegur. -fengur** [-fɛiŋgøϱ] a. **1.** *(mikilfenglegur)* storladen, prægtig. — **2. a.** *(ríkulegur)* rigelig. — **b.** som giver meget af sig (spec. om Køer, som giver megen Mælk): *stórfeng kýr.* — **3.** *(ákafur, svæsinn)* hæftig, voldsom. **-fenni (-is)** [-fɛn·ɪ] n. coll. store Snedriver. **-fetaður** [-fɛ·daðøϱ, -fɛ·taðøϱ] a. som tager store Skridt.

stórfiska leikur [sdoᵘϱ·fɪsgalɛi:gøϱ, -lɛi:køϱ] m. **1.** Leg, hvori en af Deltagerne er Hval, «Storfisk», de andre Skibe, som saa jages af «Storfisken» (ÓDavSk. 113—114). — **2.** (ibid. 118) = *höfrungahlaup.* **-samt** [-saμ·t, -sam·t] an. som adv.: *þar er s.*, der færdes Hvaler hyppigt. **-vaður** [-va:ðøϱ] m. Flok af Hvaler, Hvalstime. **-vers** [-vɛs·, -vɛϱ·s] n. magisk Formel for at bortjage onde Hvalarter fra Skibe (ÓDavÞul. 104).

stór fiskur [sdoᵘϱ·fɪsgøϱ] m. **1.** coll. *(stór fiskur)* stor Fisk; — spec. *(þorskur)* Torsk. — **2.** *(hvalur)* Hval, Hvalfisk. — **3.** overf. *(stórmenni)* Magnat, Storkarl, Matador: *þar var landshöfðingi, amtmaður og ýmsir aðrir stórfiskar.* **-fjall** [-fjadλ] n. stort Bjærg. **-fjara** [-fja·ra] f. = **stórstraumsfjara. -fjarri** [-fjar·ɪ] adv. meget langt borte: *því er s.*, det er meget langt fra at være Tilfældet. **-fje** [-fjɛ·] n. megen Rigdom; mange Penge. **-fjenaður** [-fjɛ·naðøϱ] m. stort Kvæg, Hornkvæg. **-fjúk** [-fju·k] n. hæftig Snestorm. **-fjúkasamur** [-fjugasa:moϱ, -fjuka-] a. med mange hæftige Snestorme: *s. vetur.* **-fjöllóttur** [-fjödloᵘhdøϱ] a. med store Bjærge. **-flyksa** [-flɪχsa] f. stor Flage, stor Klat, stort Stykke el. Las (af n-t). **-flóð** [-floᵘ·ð] n. stor Oversvömmelse. **-flokkur** [-flohgøϱ] m. stor Flok. **-flón** [-floᵘ·n] n. Ærkedumrian, Ærkenar. **-flónska** [-floᵘnsga] f. Ærkedumhed. **-flæður** [-flai·ðøϱ] f. **1.** Höjvande: *öll líkin ræki með stórflæði upp í hellinn* (JÁÞj. I. 305). — **2.** Oversvömmelse (is. foraarsaget af Storm i Forb. med Springflod): *Aðra stórflæði gerði síðar um haustið með sævargangi og brimi* (ÞThÁrf. 146). **-fórn** [-foᵘrdv] f. stor Ofring, stort Offer, Hekatombe. **-foss** [-fos] m. stort Vandfald. **-frægur** [-frai·qøϱ] a. vidt berömt. **-fursti** [-fʏ(ϱ)sdɪ] m. Storfyrste. **-fættur** [-faihdøϱ] a. med store Fødder. **-geðja** [-ɟɛ·ðja] a. indec. **1.** *(veglyndur)* stormodig, höjmodig. — **2.** *(geðstór)* hidsig, hæftig. **-gerður** [-ɟɛrðøϱ] a. **1.** grov: *s. dúkur;* — *stórgerð rigning*, Regn med store Draaber, Plaskregn. — **2.** storartet: *stórgert höfuðból;* — *s. viðburður.* — **3.** *(stórbrotinn)* stolt. **-gjöf** [-ɟö·v] f. stor Gave. **-gjöfull** [-ɟö·vødλ] a. meget gavmild. **-glaður** [-gla·ðøϱ] a. jublende glad. **-glæpamaður** [-glaibama:ðøϱ, -glaipa-] m. Storforbryder. **-glæpsamlegur** [-glaipsamlɛ:qøϱ] a. meget forbrydersk. **-glæpur** [-glai·bøϱ, -glai·pøϱ] m. stor Forbrydelse. **-góður** [-goᵘ·ðøϱ] a. særdeles god. **-gripagirðing** [-grɪbaɟɪr·ðiŋk, -grɪpa-] f. Hegn for stort Kvæg. **-griparuður** [-grɪbarʏ:ðøϱ, -grɪpa-] fpl. = **hraun** 3. **-gripur** [-grɪ·bøϱ, -grɪ·pøϱ] m., is. i pl. *-gripir*, stort Kvæg og Heste, mods. *smáfjenaður* (Faar og Geder). **-grýti (-is)** [-gri·dɪ, -gri·tɪ] n. coll. store Sten, Klippestykker, Klippeblokke. **-grýtisurð** [-gridɪsʏr·ð, -grɪtɪs-] f. Ur af store Sten. **-grýttur** [-grihdøϱ] a. bedækket med store Sten el. Klippestykker. **-grjót** [-grjoᵘ·t] n. = **stórgrýti. -gró** [-groᵘ·] n. (bot.) Macrospore (megaspore). **-grobbinn** [-grob·ɪn] a. storpralende. **-gróðafyrirtæki** [-groᵘða-[illegible]] n. meget lukrativt Foretagende. **-gróðamaður** [-groᵘðɑ-[illegible]

maːðøϱ] m. Mand, der tjæner store Summer. **-gróði** [-groᵘ·ðɪ] m. stor Fortjæneste. **-græða** [-grai·ða] vt. og vi. tjæne tykt. †**-gæðingur** [-ɟai·ðiŋgøϱ] m. höjfornem Mand; Grande; Magnat. **-gæslumaður** [-ɟaɪsløma.ðøϱ] m.: s. *kosninga*, (i Good-Templarordenen) Stor-Valgleder. **-hagur** [sdoᵘϱ·(h)a·qøϱ] a. meget kunstfærdig. **-hátíð** [-(h)au·tið] f. höjhellig Fest, stor Höjtid. **-hefill** [-(h)ɛ·vɪdʎ] m. Skothovl. **-heilagur** [-(h)ei·laqøϱ] a. höjhellig. **-heili** [-(h)ɛi·lɪ] m. den store Hjærne (cerebrum). **-heit** [-(h)ɛi·t] n. stort Løfte. **-hendur, -hentur** [-(h)ɛndøϱ, -(h)ɛvdøϱ, -(h)ɛntøϱ] a. med store Hænder. **-hertogadæmi** [-(h)ɛϱtoqadai:mɪ] n. Storhertugdömme. **-hertogi** [-(h)ɛϱtoi:jɪ] m. Storhertug. **-hyrndur** [-(h)ɪ(r)ndøϱ] a. med store Horn, storhornet. **-hýsa** [-(h)i·sa] vt. forsyne med store Huse el. Bygninger (spec. Stuehus): *Jón prestur tók Húsabakka, kirkjujörð frá Glaumbæ, og stórhýsti hana* (GKonÆf. 192). **-hýsi (-is)** [-(h)i·sɪ] n. stor Bygning. **-hjartaður** [sdoᵘϱ·hjaϱdaðøϱ] a. höjhjærtet, höjsindet (Vid. I. 112). **-hlið** [-(h)lɪ·ð] f. (mat.) Hypotenuse: s. *í rjetthyrndum þríhyrningi*. **-hlunkur** [-(h)λuŭgøϱ, -(h)λuŋkøϱ] m. vældigt Klask, Drön. **-hlutur** [-(h)λʏ·døϱ, -(h)λʏ·tøϱ] m. stor Ting; *(stórvirki)* Stordaad. **-hnigna** [-(h)vɪgna] v. impers.: *e-m (e-u) stórhnignar*, det gaar i höj Grad ned ad Bakke med en (n-t). **-hraka** [sdoᵘhϱa·ga; -hϱa·ka] v. impers. gaa stærkt ned ad Bakke. **-hreykja** [-hϱɛi·ɟa, -hϱɛi·ḱa] vt. sætte i store Stakke. **-hreinlegur** [-hϱɛinlɛqøϱ] a. **1.** som har grove, men tiltalende og rene Ansigtstræk: *s. maður*. — **2.** kolossal: *demantahring, svo stórhreinlegan, að* [illegible] *handa Ými sáluga eða Orgelmi* (JSBr. 12). **-hret** [-hϱɛ·t] n. hæftig Snestorm. **-hretasamur** [-hϱɛdasa:møϱ, -hϱɛta-] a. med hyppige, hæftige Snestorme. **-hríð** [-hϱi·ð] f. hæftig Snestorm. **-hríðarágos** [-hϱiðarau:gos] n. pludselig paakommende hæftig Snestorm (GFrÁtt. 78). **-hríðargarður** [-hϱiðargar·ðøϱ] m. hæftig Snestorm (og oprört Sø). **-hrikalegur** [-hϱɪgalɛ:qøϱ, -hϱɪka-] a. storslaaet. **-hringlína** [-hϱiŋgli:na] f. Storcirkellinje. **-hringsskaut** [-hϱiŋ(k)sgöy:t] n. Storcirkelpol. **-hringur** [-hϱiŋgøϱ] m. Storcirkel. **-hræddur** [-hϱaid·øϱ] a. meget bange. **-huga** [sdoᵘ:ϱ(h)ʏ·qa] a. indec. ærgærrig, som har store, höjtflyvende Planer: *s. eru margir, en hvað mörgum af þeim tekst að framkvæma það, sem þeir ætla sér?* **-hugaður** [-(h)ʏ·qaðøϱ] a. **1.** = *stórhuga*. — **2.** *(mjög hugaður)* overordentlig modig. **-hundrað** [-(h)ʏndrað] n. = *stórt hundrað*, se **hundrað**. **-hvalur** [sdoᵘϱ·χwa·løϱ, -kva·løϱ] m. stor Hval. **-hveli (-is,** pl. ds.) [-χwɛ·lɪ, -kvɛ·lɪ] n. stor Hval; Havuhyre; — coll. store Hvaler. **-höfðingi** [sdoᵘ:ϱ(h)övðiŋɟɪ, -(h)öbð-] m. **1.** Stormand: *hitta ráðherra, biskup og aðra stórhöfðingja*. — **2.** *(afar örlátur maður)* overordentlig gavmild Mand. **-höfðinglegur** [-(h)övðiŋglɛ:qøϱ, -(h)öbð-] a. **a.** stormandsmæssig, som en Stormand at se til: *í litklæði fer hann og stuttbúinn við stoð* | *s. að líta* (GTh. '06, 29). — **b.** vidnende om en Stormand: *stórhöfðingleg gjöf*, storslaaet Gave. **-höggur** [-(h)ög·øϱ] a. som uddeler svære Hug.

stóri björn [sdoᵘ:rɪbjör·dv, -bjöd·v] m. Stjærnebilledet Store Björn. **-burkni** [-bʏϱ·gnɪ] m. (bot.) almindelig Mangeløv (aspidium filix mas).

stór ýðgur [sdoᵘ:riðgøϱ] a. som forsøger sig paa n-t stort. **-iðinn** [-ɪ·ðɪn] a. overordentlig flittig. **-iðnaður** [-ɪðnaðøϱ] m. Storindustri. **-illur** [-ɪdløϱ] a. meget slet; — adv. *-illa*, meget daarligt: *honum líkaði það stórilla*, han var meget utilfreds dermed. **-yrði** [-ɪrðɪ] npl. store Ord, stærke Udtryk; *(skammir)* Skældsord. **-yrtur** [-ɪϱdøϱ] a. stortalende, som bruger store, kraftige Ord. **-ýsa** [-i·sa] f. stor, fuldvoksen Kuller. **-jörð** [sdoᵘr·jörð] f. stor Gaard.

1. **storka (-u, -ur)** [sdoϱ·ga] f. **I.** i Alm. en storknet Masse: *blóð-s.*, storknet Blod; *botninn er úr bala-storku* [illegible] (JHaf. 105). — **II.** spec. **1. a.** klam (tynd) Is: [illegible] *landi og sæ, svo selir gengu upp víða, þar sem sljett var* (ÞThÁrf. 108). — **b.** Overtræk, mat Hud (spec. om Is): *Regnið skolaði storkuna af ísunum* (GFrE. 85). — **c.** = *snorka*. — **2.** smæltet, størknet Talg; Stearin (JSVb. 63).

2. **storka (a)** [sdoϱ·ga] vt. med dat. **1.** *(stríða)* drille, tirre; *(gremja, skaprauna)* ærgre, *(þrjóskast við)* trodse. — **2.** *(manaʹ* [illegible] *að gera e-ð*. — **3.** refl. *storkast við e-u*, trodse n-t, Runne udholde n-t.

storkablágresi [sdoϱ·gablau:grɛsɪ] n. (bot.) Skov-Storkenæb (geranium silvaticum).

stórkafald [sdoᵘϱ·ka·valt] n. Snefog i tætte Flager.

storkan [sdoϱ·gan] f. = **storkun.**

stór kanslari [sdoᵘϱ·kansları] m. (i Good-Templarordenen) Stor-Raadgiver. **-karlalegur** [-ka(r)dlalɛ:qøϱ] a. **1.** *(stórskorinn, klunnalegur)* grovskaaren, klodset: *stórkarlaleg skrift*; — *(brjefið var) stutt og með stórkarlalegri hönd* (Lögr. '16, 36). — **2.** grov, ubehövlet: *s. í framkomu*. **-kaup** [-köy·p] n. Storhandel, Groshandel: *í stórkaupum*, en gros. **-kaupmaður** [-köyhbma·ðøϱ] m. Grosserer. ° **-kýla (-u, -ur)** [-ḱi·la] f. Kanon af svært Kaliber: *það var Helgrind, stórkýlan vor stærsta,* | *strádrápvægast morðtól vort á ykkur* (StSt. i Skírn. '15, 256—257).

storkinn [sdoϱ·ɟɪn] a. størknet.

stór kirkja [sdoᵘϱ·ḱɪϱɟa] f. stor Kirke. **-kyrndur** [-ḱɪ(r)ndøϱ] a. grovkornet: *s. sandur*. **-kjafta (-kjöftu, -kjöftur)** [-ḱaida, -ḱofdø(ϱ)] f. (zool.) Glashvarre (zeugopterus megastoma). **-klæki (-is)** [-klai·ɟɪ, -klai·ḱɪ] n. stor Skam, stor Nederdrægtighed.

storkna (a) [sdoϱ·gna, sdoϱ·dna] vi. størkne.

storknun (-ar, -anir) [sdoϱ·gnøn, sdoϱ·dnøn, -anɪϱ] f. Størknen.

stór kona [sdoᵘϱ·ko·na] f. = **tröllkona.** **-kostlegur** [-kos(d)lɛ·qøϱ] a. **1.** storslaaet, stortartet: *stórkostleg sjón*; — *gamaldags bygging, en heldur stórkostleg, en alt hreinlegt* (SIng. I. 234). — **2.** kolossal, enorm: *stórkostleg útgjöld; stórkostleg vandræði*. — **3.** adv. *-lega*, paa en storslaaet Maade; i en stor Maalestok, i höj Grad.

storkukerti [sdoϱ·goḱɛϱ·dɪ] n. Stearinlys (JSVb. 63).

storkun (-ar, -anir) [sdoϱ·gøn, -anɪϱ] f. **1.** *(ertni)* Drilleri, *(esping)* Tirren, Ærgren: *honum er s. í því*, det ærgrer ham; *(þrjóska)* Trods. — **2.** *(eggjun)* Æggen.

storkunar glott [sdoϱ·gønargloht] n. Haansmil, trodsigt Smil. **-yrði** [-ɪr·ðɪ] npl. drillende el. irriterende Ord. **-lega** [-lɛ:qa] adv. paa en oprörende Maade: *í þessu atriði syndgar N. N. stórs., að hann man ekki einu sinni eftir sinni eigin hljóðtáknun* (Þjóð. '83, 67a).

storkur (-s, -ar) [sdoϱ·gøϱ] m. (zool.) Stork.

stór kvæði [sdoᵘϱ·kvai·ðɪ] n. storslaaet Digt, Stordigt. **-köflóttur** [-köbloᵘhdøϱ] a. stortærnet. **-land** [-r·-lant] n. stort Land. **-látur** [-lau·døϱ, -lau·tøϱ] a. **1.** stolt, storagtig; som ikke nöjes med lidt, fordringsfuld: *„S. hef ég aldrei verið“, sagði karlinn, „en lítillæti hæfir mér ekki“* (Eimr. X. 142). — **2.** *(örlátur)* rundhaandet, overordentlig gavmild. **-lax** [-laχs] m. **1.** stor Laks: (Ordspr.) *hjer ætla að detta í stórlaxar* (Málshb.), her kommer der nok store Laks (naar et uventet Held indtræffer el. naar formaaende el. rige Mænd blander sig i n-t). — **2.** overf. Storkarl, Matador: *kærðu þig minna um kotunga,* | *en komdu þér vel við stórlaxa* (MJ. V. 127). **-legur** [-lɛqøϱ] a. stor, særdeles; — adv. *-lega*, [1]) særdeles, i höj Grad: *verða stórlega reiður; furða s. á e-u*; [2]) hovent: *mæla stórlega*. **-leiði** [-lɛi·ðɪ] n. [illegible]. **-leiki, -leikur** [-lɛiɟɪ, -lɛiḱɪ, -lɛigøϱ, -lɛikøϱ] m. **1. a.** *(stærð)* Störrelse. — **b.** Storhed: *stórleikur (barnssálarinnar)* (MJSöguk. 37). — **2.** *(mikillæti)* Storagtighed, Overmod. **-leitur** [-lɛi·døϱ, -lɛi·tøϱ] a. med store og grove Ansigtstræk. **-lendur** [-lɛndøϱ] fpl. store Landstrækninger el. Jordlodder. **-lest** [-lɛst] f. Storlast. **-lestarop** [-lɛsdaro:p] n. Storluge. **-lygari** [-lɪ·qarɪ] m. Ærkelogner. **-lygi** [-li·jɪ] f. stor Løgn, Ærkeløgn. **-lyginn** [-li·jɪn] a. meget lognagtig. **-lyndi** [-lɪndɪ] n. **1.** *(ofsafengið geð)* hæftig Karakter. — **2.** *(veglyndi)* Storsind, Höjsind. **-lyndur** [-lɪndøϱ] a. **1.** *(ofsafenginn)* af en hæftig Karakter; opfarende. — **2.** *(veglyndur)* storsindet, höjsindet. **-lýtalaus** [-lidalöy:s, -lita] a. som ikke skæmmes af store Fejl: *s. frágangur*; — n. *-lýtalaust* som adv., uden store Fejl. **-lýti** [-li·dɪ, -li·tɪ] n. stor Fejl. **-lítill** [-li·dɪdʎ, -li·tɪdʎ] a. **1.** (ofte i to Ord, se *stór)* större end en ser ud til: *þú ert þá s., mælti Jón, ef þú ríður fram úr gæðingunum mínum* (HDr. I. 2. 130). — **2.** *(mjög lítill)* meget lille. **-ljótur** [-ljoᵘ·døϱ, -ljoᵘ·tøϱ] a. meget styg. **-lúka** [-lu·ga, -lu·ka] f. Storluge. **-læti (-is)** [-lai·dɪ, -lai·tɪ] n. Stolthed; det ikke at nöjes med lidt, Fordringsfuldhed: *en það stórlæti í stráknum!* saa fordringsfuld den Knægt kan være!; *honum steypir ekki stórlætið* (GJ.), Stoltheden vil ikke bringe ham til Fald. **-mál** [-mau·l] n. vigtig Sag, stor Sag el. Proces, hvor meget staar paa Spil. **-mannlegur** [-manlɛ·qøϱ] a. som passer sig for el. vidner om en Stormand; grandseigneur-mæssig; flot; — adv. *-lega*. **-margur** [-margøϱ] a. særdeles talrig; pl. *-margir*, saare mange, særdeles mange.

stormasamur [sdor·masa·møϱ] a. stormfuld.

storm boði [sdor·mbo·ðɪ] m. Efterretninger om Storm(e). **-dreif** [-drɛi·v] f. visne Blade el. andet, som er drevet for Stormen (StStAndv. II. 169).

stór mein [sdoᵘr·mɛi·n] n. stort Onde. **-meistari** [-mɛisdarɪ] m. Stormester. **-menni (-is,** pl. ds.) [-mɛn·ɪ] n. **1.** *(höfðingi)* Stormand, Aristokrat; *(í tafli)* Officer. — **2.** *(göfuglynt mikilmenni)* storsindet, höjmodig Karakter. — **3.** coll. og i pl. *(tignir menn)* fornemme Folk: *og margt annað s.* **-mennilegur** [-mɛnɪlɛ:qøϱ] a. aristokratisk. ° **-menniskapur** [-mɛnɪsga:bøϱ, -sga:p-] m. Aristokratisme. **-mennisveldi** [-mɛnɪsvɛl·dɪ] n. Stormandsvælde, Aristokrati. **-menska (-u)** [-mɛnsga] f. **1.** *(skraut)* Pragt, Yppighed. — **2.** *(stórlæti)* Stolthed: *S. móður hennar var farin að gefa sig* (JTrSk. I. 272—73); *(dramb)* Overmod. — **3.** *(göfuglyndi)* Höjsindethed; *(rausn)* Flothed, Rundhaandethed. **-menskufullur** [-mɛnsgøfʏd·løϱ] a. **1.** *(dramblátur)* overmodig. — **2.** *(rausnarlegur)* rundhaandet, flot. **-mentaður** [-mɛvdaðøϱ, -mɛnt-] a., **-mentur** [-mɛvdøϱ, -mɛntøϱ] a. höjt kultiveret, fint dannet. **-merki** [-mɛϱɟɪ] n. Jærtegn, Under, vidunderlig Ting: *tákn og s.* **-merkilegur** [-mɛϱɟɪlɛ:qøϱ] a. særdeles betydningsfuld, særdeles mærkværdig, underfuld, vidunderlig; — adv. *-lega*, paa en vidunderlig Maade. **-merkisfullur** [-mɛϱɟɪsfʏd·løϱ] a. underfuld, vidunderlig.

storm flóð [sdor·mfloᵘ·ð] n. Stormflod. **-frár** [-frau·r] a. hurtig som Vinden. **-glaður** [-gla·ðøϱ] a. glad ved Stormen: *hin stormglaða sjóhetja* (Eimr. IV. 35). **-harka** [-μ-(h)aϱga] f. Stormens Kraft, Voldsomhed. **-hrakinn** [-ϱ-hϱa·kɪn, -[illegible]] a. drevet af Storm. **-hvel** [-χwɛ·l, -kvɛ·l] n. Stormskive: *þvermál hringiðu þessarar, er veðurfræðingar kalla s., er mjög misstórt* (Björl. 52). ° **-hvelsauga** [-χwɛlsöy:qa, -kvɛls-] n., **-hvelsmiðja** [-χwɛlsmɪð·ja, -kvɛls-] f. Stormskivens Midte, Orkancentrum. **-hviða** [-χwɪ·ða, -kvɪ·ða] f. Stormbyge, Stormstød. **-hvöt** [-χwö·t, -kvö·t] f. flammende Opfordring: *þessa s. hins háaldraða og mentaða merkisskálds* (Eimr. XV. 217). **-iða** [-ɪ·ða] f. Lufthvirvel.

stór mikill [sdoᵘr·mɪ·ɟɪdʎ, -mɪ·ḱɪdʎ] a. uhyre stor, umaadelig. **-myndarlegur** [-mɪndarlɛ:qøϱ] a. **1.** overordentlig flot, ganske brillant: *Leikmót þetta var stórmyndarlegt yfirleitt* (Eimr. XVIII. 195). — **2.** overordentlig flink, dygtig: *hún er stórmyndarleg í höndunum*, hun er ganske særlig flink til Haandarbejder. **-minka** [-miŭka, -miŋka] vi. og vimpers. blive meget mindre. **-myntur** [-mɪvdøϱ, -mɪnt-] a. stormundet. **-mislíka** [-mɪ·sliga, -lika] v. impers. tage meget ilde op, jfr. *mislíka*. **-mjög** [-mjö·q] adv. storlig, i höj Grad.

storm kast [sdor·mkast] n. Vindstød. **-klukka** [-klʏhga] f. Stormklokke. ° **-máfur** [sdor·mau·vøϱ] m. Stormmaage (larus canus). **-næðingur** [sdor·mnai·ðiŋgøϱ] m. vedholdende, kold Storm.

stórmót [sdoᵘr·moᵘ·t] n. talrigt Møde.

storm rendur [sdor·mrɛndøϱ] a. stormpisket, stormdreven: *blindfellur stormrendra snjáa* (StStAndv. II. 83). **-samur** [-samøϱ] a. stormfuld, voldsom. **-skekinn** [-sḱɛ·ḱɪn, -sḱɛ·ɟɪn] a. stormrystet. **-ský** [-sɟi·] n. Stormsky. **-sveipur** [-svei·bøϱ, -svei·pøϱ] m. Stormhvirvel.

stórmulinn [sdoᵘr·mʏ·lɪn] a. grovknust.

stormur (-s, -ar) [sdor·moǫ] m. 1. Storm: *öskrandi (el. grenjandi el. beljandi) s.*, forrygende Storm, Uvejr. — 2. *(ákafi)* Voldsomhed. — 3. overf. Ufred: *það stendur s. af honum*, han er en Ufredsstifter.

storm viðri (-is) [sdor·mvɪðrɪ] n. Storm, Stormvejr. **-þyrlaður** [-þɪrdlaðøǫ] a. stormpisket: *stormþyrluð mið* (StStAndv. II. 177).

stór mæla [sdoᵘr·mai·la] vt. †1. *(bannsetja)* ekskommunisere, bandlyse. 2. pp. *stórmæltur*, stortalende. **-mælabrjef** [-mailabrjɛ·v] n. 1. *(hótunarbrjef)* stortalende Brev, Truselsbrev. — †2. *(bannbrjef)* Bandbrev. **-mælastroka** [-mailasdro:ga, -sdro:ka] f. Bandstraale. **-mæli** [-mai·lɪ] n. 1. i pl. *(stóryrði)* store Ord. — 2. vigtig, stor Sag: *tók Jón biskup annað stórmælið fyrir* (Eimr XVII 81–82). — †3. *(bann, bannbrjef)* Bandsættelse. **-mælir** [-mai·lɪǫ] m. stort Maal: *í stórmæli*, en gros. **-mæri** [-mai·rɪ] n. npr. Stormarn. °**-möndull** [-möndodλ] m. Storakse. **-nauðsyn** [-nöyðsɪn] f. stor Nødvendighed. **-netla** [-nɛhdla] f. (bot.) Tvebo-Nælde (urtica dioica). **-nær** [-nai·r] adv. meget nær, næsten. **-ófarir** [sdoᵘ:roᵘ·farɪǫ] fpl. frygteligt Ulykkestilfælde, frygtelig Ulykke, kolossalt Nederlag. **-óp** [-oᵘ·p] n. stærkt, mægtigt Raab. **-orðaður** [-orðaðøǫ] a., **-orður** [-orðøǫ] a. som bruger store Ord; stortalende. **-pæla** [sdoᵘǫ·pai·la] f. stor Fordybning (Klp. IV. 45). **-ráð** [sdoᵘr:au·ð] n. stor Plan; *(afreksverk)* Stordaad. **-ráður** [-r:au·ðøǫ] a. 1. *(drotnunargjarn)* storraadig, myndig. — 2. *(sem ræðst í stórt)* som har store Planer for. **-refsing** [-r:ɛfsiŋk] f. stor Straf. **-regn** [-r:ɛgv] n. styrtende Regn. **-regnasamt** [-r:ɛgnasaµ·t, -sam·t] an. med hyppige, store Regnskyl. **-reiður** [-r:ɛi·ðøǫ] a. meget vred. **-reki** [-r:ɛ·ɟɪ, -r:ɛ·ꞡɪ] m. stor, værdifuld Drift op af Søen (spec. af Hvaler el. Drivtømmer, jfr. *hvalreki)*. **-riddari** [-r:ɪd·arɪ] m. Kommandør (af en Orden). **-riðinn** [-r:ɪ·ðɪn] a. grovmasket, med store Masker (om Garn). **-rigning** [-r:ɪgniŋk] f. styrtende Regn. **-rykkur** [-r:ɪhgøǫ] m. mægtigt Ryk: *gera e-ð með stórrykkjum*, göre n-t med mægtige Ryk, ɔ: stor Kraft (engang imellem): *jökulhlaupin auka þenna framakstur með stórrykkjum* (ÞThLýs. I. 69). **-ríkur** [-r:i·gøǫ, -r:i·køǫ] a. hovedrig. **-ritari** [-r:ɪ·darɪ, -r:ɪ·tarɪ] m. Stor-Sekretær (i Good-Templarordenen). **-ritasamur** [-r:ɪdasa:møǫ, -r:ɪta-] a. af lidenskabelig Karakter (SMúl., Sch.). **-roka** [-r:o·ga, -r:o·ka] f. hæftigt Vindstød. **-ræðamaður** [-r:aiðama:ðøǫ] m. Mand med store Planer, Mand, som indlader sig paa store el. dristige Foretagender. **-ræði** [-r:ai·ðɪ] n. 1. stort Anslag, stort Vovestykke; dristigt Foretagende: *ráðast í s.; Hafnarfjörður hefir haft allmikil s. með höndum ... bæði vatnsveitu og raflýsing* (Alþ. '11, B. II. 178). — 2. store Tanker, Energi til at udføre store Ting (MJ. III. 57); *(þrekvirki)* Stordaad. **-röndóttur** [-r:öndoᵘhdøǫ] a. med store Striber. **-sakir** [sdoᵘǫ·sa·ɟɪǫ, -sa·ꞡɪǫ] fpl. se **stórsök**. **-sala** [-sa·la] f. Groshandel, Engroshandel; *í stórsölu*, en gros. **-sali** [-sa·lɪ] m. Storhandler, Grosserer. †**-samlegur** [-samlɛ·gøǫ] a. hæftig, voldsom. **-sár** [-sau·r] n. stort Saar. **-sekkur** [-sɛhgøǫ] m. Balle. **-setur** [-sɛ·døǫ, -sɛ·tøǫ] n. stor Gaard, Hovedgaard. **-sigur** [-sɪ·gøǫ] m. glimrende Sejr. **-síld** [-silt] f. Storsild, Sild over 35 cm. lang. **-silungsnet** [-sɪluŋsnɛ:t] n. Næt for store Foreller, mods. *murtunet*. **-synd** [-sɪnt] f. stor Synd. **-sinnaður** [-sɪn·aðøǫ] a. lidenskabelig. **-sinni** [-sɪn·ɪ] n. Lidenskabelighed. **-sjá** [-sjau·] 1. v. impers.: *það stórsjer á e-m*, en er stærkt medtaget el. forslaaet. — 2. vi.: *s. eftir e-u*, angre n-t dybt. **-sjór** [-sjoᵘ·r] m. Storsø, Styrtesø; *(ósjór)* stærk Søgang. **-skaði** [-sga·ðɪ] m. stor Skade, Ødelæggelse. **-skáld** [-sgault] n. stor Digter. **-skamtalæknir** [-sgaµdalaihgnɪǫ, -sgamta-] m. Allopat (mods. *smáskamtalæknir)*. **-skamtar** [-sgaµdaǫ, -sgamtaǫ] mpl. store Portioner, store Doser. **-skeytalið** [-sɟɛidalɪ:ð, -sɟɛita-] n. Artilleri. **-skeyti** [-sɟɛi·dɪ, -sɟɛi·tɪ] npl. svært Skyts. **-skemd** [-sɟɛmt] f. stor Ødelæggelse, stor Skade. **-skýjaður** [-sɟi·jaðøǫ] a. overtrukken med store Skyer. **-skip** [-sɟɪ·p] n. stort Skib. **-skipaleið** [-sɟɪbalei:ð, -sɟɪpa-] f. Farvand for större søgaaende Skibe. **-skipalægi** [-sɟɪbalai:jɪ, -sɟɪpa-] n. Red for store søgaaende Skibe. **-skipasmiðja** [-sɟɪbasmɪð·ja, -sɟɪpa-] f. Værft. **-skipasmiður** [-sɟɪbasmɪ:ðøǫ, -sɟɪpa-] m. Skibsbygger. °**-skyti** [-sɟɪ·dɪ, -sɟɪ·tɪ] m. a. *(hermaður í fallbyssuliði)* Artillerist. — b. Overkanonér (MarrPK. 79). °**-skytningur** [-sɟɪhdniŋgøǫ] m. Table d'hôte (Eimr. IV. 203). **-skjaldaður** [-sɟaldaðøǫ] a. som har et stort Skjold. **-skjöldungur** [-sɟöldungøǫ] m. Hoplit. **-skógur** [-sgoᵘ·(q)øǫ] m. Storskov, Overskov. **-skorinn** [-sgo·rɪn] a. 1. groft skaaren: *stórskorið tóbak*. — 2. *s. í andliti*, med store og grove Ansigtstræk; — storknoglet. — 3. storslaaet, storartet: *stórskorin náttúra*.

°**stórskota byssa** [sdoᵘǫ·sgodabɪs:a, -sgota-] f. Kanon. **-dynur** [-dɪ:nøǫ] m. Kanontorden. **-hríð** [-hǫi:ð] f. Artilleriild, Kanonade. **-lið** [-lɪ:ð] n. Artilleri. **-liði (-a, -ar)** [-lɪ:ðɪ] m. Artillerist.

stór skref [sdoᵘǫ·sgrɛ·v] n. langt Skridt; — ° (mus.) hel Tone. **-skriftir** [-sgrɪfdɪǫ] fpl. stor (kirkelig) Straf. **-skuld** [-sgʏlt] f. stor Gæld; is. pl. *-skuldir: komast í s.*, blive meget forgældet. **-skuldugur** [-sgʏldøqøǫ] a. forgældet: *s. e-m*, som staar i stor Gæld til en. **-slys** [-slɪ·s] n. stort Uheld, stort Ulykkestilfælde. **-slysalaust** [-slɪsalöys·t] adv. uden synderlige Uheld. **-slitringslegur** [-slɪdriŋslɛ:qøǫ, -slɪtrɪŋs-] a. grovkornet: *stórslitringslegt járn í sárið*. **-smíð(i)** [-smi:ð, -smi:ðɪ] f. og n. stort Arbejde; *(það að smíða stóra hluti)* Forarbejdning af store Genstande; — stor, forarbejdet Genstand: *smíða s.* **-smiður** [-smi·ðøǫ] m. Grovsmed. **-snjór** [-snjoᵘ·r] m. mægtigt Snefald. **-spilla** [-sbɪdla] vt. med dat. fordærve i höj Grad, ødelægge for en stor Del: *hlaut það að s. öllum þessum ráðagerðum* (JTrSk. I. 81). **-staður** [-sda·ðøǫ] m. stor Stad, stor By. **-stag** [-sda·q] n. Storstag. **-steik** [-sdei·k] f. Storsteg, helt, större Stykke, stegt paa een Gang. **-steinóttur** [-sdei·noᵘhdøǫ] a. = **stórgrýttur**. **-stígur** [-sdi·qøǫ] a. som tager store Skridt. **-straumsfjara** [-sdröymsfja:ra] f. Springebbe, Springfjære. **-straumsfjöruborð** [-sdröymsfjöröbor·ð] n., **-straumsfjörumál** [-sdröymsfjöromau:l] n. laveste Vandstandslinje. **-straumsflóð** [-sdröymsfloᵘ:ð] n. Springflod. **-straumsflóðmál** [-sdröymsfloᵘð·maul] n. höjeste Vandstandslinje. **-straumur** [-sdröy·møǫ] m. Springtid. **-streymi (-is)** [-sdrɛi·mɪ] n. = *stórstraumur*; — overf. *það er s. í e-m*, en bilder sig ind at være en Pokkers Karl. **-streymt** [-sdrɛiµt, -sdrɛimt] an.: *það er s.*, det er Springtid. **-stúka** [-sdu·ga, -sdu·ka] f. Storloge (i Good-Templarordenen): *s. Íslands*. **-stúkufundur** [-sdugøfʏn·døǫ, -sduko-] m. Møde i Storlogen. **-stúkuþing** [-sdugoþiŋ·k, -sduko-] n. Storlogesamling. °**-sveit** [-svɛi·t] f. Brigade. **-sæmd** [-saimt] f. stor Ære. **-sök** [-sö·k] f. (oftest i pl. *stórsakir)* stor Forbrydelse; Anklage el. Beskyldning for en svær Forbrydelse. **-tákn** [-tauhkv] n. stort Under. **-templar** [-tɛµblaǫ, -tɛmplaǫ] m. Stor-Templar (i Good-Templarordenen).

stórthundrað [sdoᵘǫ·t(h)ʏndrað] n. = **stórhundrað.**

stór tíðindi [sdoᵘǫ·ti·ðɪndɪ] npl. vigtigt Nyt, vigtige Tidender; stor el. vigtig Begivenhed: *það mun vita á stórtíðindi*, det bebuder nok noget stort. **-tjón** [-tjoᵘ·n] n. stort Tab, stor Skade. **-treyja** [-trɛi·ja] f. Stortröje. **-trje** [-trjɛ·] n. stort Træ; *(stór bjálki)* stor Bjælke. **-tækur** [-tai·gøǫ, -tai·køǫ] a. 1. *(rausnarlegur)* som giver store Gaver, gavmild. — 2. *s. til e-s*, som tager rigelig for sig af n-t: *þótti Hafnarbúum Páll harðleikinn við dóna, en s. til víns og kvenna*. **-úðugur** [-do·uu·ðøqøǫ] a. lidenskabelig, stolt. **-ufsi** [-ʏfsɪ] m. Storsej, den voksne, könsmodne Sej.

†**stórugi** [sdoᵘ·røyjɪ] adv. storlig, höjlig, i höj Grad.

†**stórugum** [sdoᵘ:røqøm] adv. meget mere (BH.).

stórum [sdoᵘ:røm] adv. se **stór.**

stór undur [sdoᵘ:rʏndøǫ] n. stort Under. **-vaða** [sdoᵘr·va·ða] f. stor Stime af Hvaler el. Sæler; Fiskestime. **-vandi** [-vandɪ] m. stor Vanskelighed; stor Fare; jfr. *stórvandræði*. **-vandræði** [-vandraiðɪ] npl. stor Vanskelighed; store Forviklinger; yderst vanskelig Situation. **-vaxinn** [-vaχsɪn] a. 1. af stor Vækst, storslaaet: *s. maður*. — 2. *(mikilvægur)* vigtig: *stórvaxið mál*. **-veður** [-vɛ·ðøǫ] n. = **stórviðri.** **-veðursrigning** [-vɛðøǫsrɪg·niŋk] f. Regn med Storm. **-veglegur** [-vɛqlɛqøǫ] a. overordentlig pragtfuld. **-veisla** [-vɛisla] f. stort Gilde, stor Fest, Banket. **-vel** [-vɛ·l] adv. meget vel, ypperlig. **-veldi** [-vɛldɪ] n. Stormagt. **-verslun** [-vɛǫsløn] f. Storhandel, Groshandel. **-versna** [-vɛ(ǫ)sna] vi. = **hríðversna.** **-verk** [-vɛǫk] n. = **stórvirki.** **-vesír** [-vɛ·si·ǫ] m. Storvesir. **-víða** [-vi·ða] adv. paa de fleste Steder. **-víðarsög** [-vɪðaǫsö:q] f. *(= tvískefta)* Storsav. **-viðri (-is, pl. ds.)** [-vɪðrɪ] n. Storm (is. ledsaget af Regn). **-viðrisfyrirboðun** [-vɪðrɪsfɪ:rɪ(r)boðon] f. Stormvarsel. **-viðrisviti** [-vɪðrɪsvɪ:dɪ, -vɪ:tɪ] m. Stormsignal. 1. **-viður (-urs)** [-vɪ·ðøǫ] n. stærk Blæst med Regn (Rang.). 2. **-viður** [-vɪ·ðøǫ] m., særl. i pl. *-viðir*, Bjælker (i en Bygning). **-vígur** [-vi·qøǫ] a. som kæmper drabeligt: *Jóni biskupi Árnasyni þótti hann vera svo s. við „grásíðuna" (smjörkistuna)* (ÞThLfr. II. 237). **-virki** [-vɪɟɪ] n. Storværk, Bedrift; storslaaet, mægtigt Arbejde. **-virkjasamur** [-vɪɟjasa:møǫ] a. som udfører store Gærninger. **-virklega** [-vɪɟlɛ·qa] adv. paa en underfuld Maade. **-virkur** [-vɪɡøǫ] a. *(mikilvirkur)* dygtig Arbejder; *(sem vinnur afreksverk)* som udfører Stordaad. **-vitur** [-vɪ·døǫ, -vɪ·tøǫ] a. meget viis, meget klog. **-vægi (-is)** [-vai·jɪ] n. n-t af Vigtighed, stor Betydning. **-vægilegur** [-vaijɪlɛ:qøǫ] a., †**-vægginn** [-vai·jɪn] a. vægtig, vigtig, betydningsfuld, betydelig. **-vægisgjöf** [-vaijɪsɟö:v] f. kostbar Foræring. **-vægur** [-vai·qøǫ] a. = **stórvægilegur.** **-þykkja** [sdoᵘǫ·þɪ·ɟa, -þɪ·ꞡa] v. impers. blive meget fornærmet: *honum stórþótti*, han blev meget fornærmet. **-þing** [-þiŋk] n., **-þingi (-is)** [-þiŋɟɪ] n. Storting. **-þurft** [-þʏǫ(f)t] f. stor Nødvendighed. **-þægur** [-þai·qøǫ] a. som ikke lader sig nöje med lidt. **-ættaður** [sdoᵘ:raihdaðøǫ] a. höjbaaren. **-örðugur** [-örðøqøǫ] a. meget besværlig, vanskelig. **-örn** [-ö(r)dv] m. og f. Kongeörn (LFR. XIII. 16).

Stóumaður [sdoᵘ:øma:ðøǫ] m., **Stóungur (-s, -ar)** [sdoᵘ:uŋgøǫ] m. Stoiker.

1. **strá (-s, pl. ds.)** [sdrau:] n. 1. a. Græsstraa, Straa: *blakta sem s. í vindi*. — *liggja á stráum*, ligge lig, jfr. *stráðmaður*. — b. *(hey)* Hø: *þetta er gott s.* (Af.). — 2. i Udtr. med overf. Bet.: *á hverju strái*, overalt, alle Vegne: *þetta er ekki á hverju strái*, dette findes ikke her og der og alle Vegne (ɔ: er sjældent); *fara á (í) s.*, sprede sig; *deyja niður í s.*, dø i Hobetal; *falla í s.*, forgaa; *höggva í s.*, hugge ned for Fode; *öll s. stinga e-n*, ethvert Straa stikker en, alt gaar en imod: *flestöll stráin stinga mig* [illegible] (en Fortaaelse). *Það reið því mörg s. að stinga rímurnar* (ÓDavSk. 213); *jeg skal einhvern tíma stíga á stráið þitt*, jeg skal engang göre dig en Tjæneste, jeg skal tjæne dig paa din Brylupsdag. — 3. a. (gammel) Stakkel: *hann er aðeins* [illegible] — b. som Kæleord: Skind: *grey-stráið!* den arme Stakkel!; *Já, hérna er eg kominn með hann, stráið að tarna* (FKvVhl 82). — 4. *strá-* som første Sammensætningsled: a. med Grundbetydningen: *stráhattur* osv. — b. bet. Masse: *strádrepa, stráfella*. — c. bet. Fuldstændighed: *stráheill, strábrotinn*.

2. **strá (ði)** [sdrau:] vt. 1. med acc. bestrø: *s. bekki, gólf*, bestrø Bænke, Gulv med n-t, f. Eks. Halm el. Sand. — 2. med dat. a. strø, udstrø: *s. sandi á gólf, s. sykri út á skyr;* — *s. heyi á jötur* (JÁÞj. I. 533). — b. abs. *s. gripum*, udstrø Foder for Kvæg.

1. **strabba (ströbbu, ströbbur)** [sdrab:a, sdröb:øǫ] f. = **strabbi.**

2. **strabba (a)** [sdrab:a] vi. slide og slæbe.

strabbi (-a, -ar) [sdrab:ɪ] m. Halen af en Havkal, indtil Bagfinnen: [illegible] (Sln. I. 200). *Strabbinn er skorður inn af hákarlinum og dálítið stykki fyrir ofan hann* (Huld III. 54).

strá beður [sdrau:bɛ·ðøǫ] m. Halmdyne. *°**-beygir** [-bɛi·jɪǫ] m. Vind. **-beygja** [-bɛi·ja] vt. böje som et Straa. **-breiða** [-brɛi·ða] f. Straalag, Halmlag, udbredte Straa el. Halm. **-brotinn** [-bro·dɪn, -bro·tɪn] a. brækket overalt: *með strábrotnu gluggana* (StStAndv. III. 27). **-dauða** [-döy·ða]

a. indec., **-dauður** [-döy·ðøϱ] a. straadød. **-deyja** [-d[illegible]ja] vi. dø: Hobetal. **-drepa** [-drɛ·ba, -drɛ·pa] vt. nedhugge fuldstændig; dræbe i Massevis: *fellir, sem gekk um alt land ... og strádrap [illegible] manna* (ÞThLýs. II. 387); — refl. *-drepast*, dø i Massevis. **-falla** [-fadla] vi. (is. om Kreaturer) falde i Massevis; dø i Massevis (som Fluer). **-fella** [-fɛdla] vt. **1.** nedhugge totalt: *s. her*, oprive en Hær. — **2.** miste Kreaturer i Hobetal af Mangel paa Foder (ogs. abs.): *hann stráfeldi um veturinn*. **-fellir** [-fɛdlɪϱ] m. Kreaturdød i Massevis, is. den hele Kreaturbesætnings Død af Sult el. Sygdom.

†straff (-s) [sdraf·] n. Straf.

†straffa (a) [sdraf:a] vt. **a.** *(hegna)* straffe. — **b.** *(ávíta)* skælde ud: *straffaði hann* [illegible] (H[illegible] 25).

strá fljetta [sdrau:fljɛhda] f. Straaflætning. **-hattur** [-hahdøϱ] m. Straahat. **-heill** [-hɛidλ] a. **1.** hvis Straa ikke er i Stykker: *svartornað hey, en þó stráheilt* (Árn.). — **2.** overf. fuldstændig hel, uskadt. **-hrynja** [-hɪ̥nja] vi. dø som Fluer: *kýr* [illegible] *heyjunum var* (ÞThÁrf. 180).

stráka (a) [sdrau:ga, sdrau:ka] vt. **1.** *s. sig*, rende rundt med unge Fyre: *hún er alt af úti að s. sig á kaffihúsunum*. — **2.** refl. *strákast*, lave Drengestreger: *strákast til e-s, strákast upp í e-ð*, være fræk nok til at göre n-t (is. utilladeligt el. dumdristigt): *Strákaðist eg því til og tók bátinn í óleyfi*, jeg var uforskammet nok til at tage Baaden uden Lov (HermJ Dulr. 136); *hann* [illegible], han udførte sit Arbejde af lutter Trods saa daarligt, som han kunde.

stráka flenna [sdrau:gaflɛn:a, sdrau:ka-] f. Tøs, der render efter Mandfolk, Kisselinke. **-hepni** [-hɛhbnɪ] f. indec., **-lán** [-lau:*n*] n. en dumdristigs Lykke, Slumpelykke, Hestelykke. **-legur** [-lɛ·qøϱ] a. drengeagtig. **-lingur (-s, -ar)** [illegible] **-lukka** [-lʏhga] f. = **strákahepni. -læti** [-lai·dɪ, -lai·tɪ] npl. Stöjen af Drenge, Drengeoptöjer. **-moð** [-mo:*ð*] n. Mylr af Drenge.

strák angaögn [sdrau:gauŋgaög·v, sdrau:k-] f. lille bitte Purk. **-angi** [-auŋɟɪ] m. lille Pus.

stráka par [sdrau:gapa:*r*, sdrau:ka-] n. (oftest i pl. *strákapör)* Drengestreg, Skælmsstykke, Gavtyvestreg. **-snatt** [-snaht] n. Renden omkring med unge Fyre: *hún var í þessu strákasnatti langt fram á nætur* (Ing. '11, 151). **-stand** [-sdan·t] n. = **strákasnatt. -stelpa** [-sdɛλ·ba, -sdɛl·pa] f. = **strákaflenna. -stirtla** [illegible] **1.** [illegible] **2.** [illegible]*flenna*. **-strik** [-sdrɪ:k] n. = **strákapar. -strítla** [-sdrihdla] f. = **strákastirtla. -stúss** [-sdus·] n. = **strákasnatt. -stöðull** [-sdö:ðødλ] m. **1.** [illegible] Samme[illegible] af G[illegible] **2.** [illegible]*ari sýslu hefur öngvan böðul hjer að óttast* (JMPísl. 22). **-verk** [-vɛϱ·k] n. Drengestreg, Slyngelstreg: *ekki verður stakinn á strákaverkum* (Málshb.), en Slyngelstreg trækker flere med sig.

strák fenginn [sdrau:kfɛiŋɟɪ*n*] a. skarnagtig; drillevorn. **-fýla** [-fi·la] f. fordömt Knægt. **-flón** [-flou·*n*] n. dum Knægt. **-grey** [sdrau:grɛi·] n. stakkels Fyr. **-hnokki** [-k-(h)vohɟɪ] m. lille Fyr, Knøs. **-hvelplingur** [illegible] m., **-hveplingur** [illegible] (Breiðd.), **-hvolpur** [-χwoλbøϱ, -kvolpøϱ] m. snottet Fyr.

stráki (-a, -ar) [illegible] *s. menn* (GFrÁtt. 176).

strákjólur [illegible] . Straakol.

strák legur [sdrau:glɛqøϱ, sdrau:k-] a. **1.** som hører til en Knøs (et Mandfolk): *stiltu stráklegt meir* (StÓl. II. 21). — **2.** = *strákslegur*. **-lingur (-s, -ar)** [sdrauhgliŋgøϱ, sdrau:g-, sdrau:k-] m. lille Knøs. **-menni (-is,** m. ds.) [sdra[illegible], sdrau:k-] [illegible] **-óhræsi** [illegible] n. Skarns Dreng. **-ormur** [-ormøϱ] m. lille Knægt; Skarns Knægt. **-óttur** [-o[illegible]] a. skurkagtig, nederdrægtig, tilböjelig til at spille andre ondskabsfulde Puds. **-peð** [illegible] n. [illegible] Knøs. **-ræfill** [illegible] stakkels Knøs, forhutlet Fyr.

stráksi (-a, -ar) [sdrauχ·sɪ] m. (Dim. af *strákur)* lille Knægt.

strákskapur [sdrau:ksgabøϱ, -sgapøϱ, sdrauχ·-] m. *(prakkaraskapur)* Kæltringagtighed; *(stríðni)* Drillelyst.

stráks legur [sdrauχ·slɛqøϱ] a. nederdrægtig, kæltringeagtig.

strák sneypa [sdrau:ksnɛi·ba, -snɛi·pa] f. stakkels Knøs, sølle Fyr. **-skratti** [-sgrahdɪ] m. forbistret Fyr. **-skömm** [illegible] f. Skarnsdreng. **-svín** [-svi·*n*] n. Skarnsdreng; Kæltring.

strákur (-s, -ar) [illegible] m. **1. a.** *(ó*[illegible]*fullur drengur)* uartig, kaad Dreng; Skælm; ogs. uden nedsættende Bet.: Knøs, Fyr. — **b.** *(æringi, gárungi)* vild, overgiven ung Fyr. — **2.** *(hrekkjalómur, prakkari)* Gavtyv, Skalk, Kæltring: (Ordspr.) *strákar hafa stærsta lukku*, jo argere Skalk, des bedre Lykke; *s. gerir stráks verk* (GJ.), Skælm gör Skælmsstykker; *gott er að hafa strákinn í ferðinni og kenna honum alla klækina* (GJ.), det er godt at have en Skælm med og give ham Skylden for alle Skarnsstykkerne; *sá kaupir ekki strákinn, sem þekkir hann* (SchMál.), hvo som Skalken kender, han kober ham ej; *elskaðu strákinn, en bið guð, hann engu launi* (SchMál.), gör vel mod en Skalk og bed til Gud, han lönner dig ej; *það er ilt að heita s. og vera það ekki* (el. *vinna ekki til)*, det er slemt at kaldes Kæltring og ikke fortjæne det. — **†3.** *(flökkumaður)* Landstryger. — **4.** Lyst til at spille andre Puds: *það var s. í honum*, han holdt af at spille andre Puds; han var oplagt til at drille; *þá kom upp strákurinn í honum*, da kom Skalken op i ham; *sitja á strák sínum*, skjule Skalken, holde sig i Skindet. — **5.** *(í alkorti*, jfr. *stelpa)* de förste tre Stik af en *múkur* i Alkort (ÓDavSk. 330). — **6.** (jfr. *strókur)* Skymasse: (i Talem.) *hengja strákinn*, f. Eks. *hann hengir strák í Núpinn*, der hænger Skymasser ud over Bjærget *Núpur* i Dag (Vf.).

?strá kústur [sdrau:kusdøϱ] m. Straakost. **-laupur** [-löy·bøϱ, -löy·pøϱ] m. Maattekurv. **-laus** [-löys] a. *(heylaus)* blottet for Höforraad (Múl.).

-lína [-li·na] f. Trosse; spec. Manillatrosse (Vf.). **?-maður** [-ma·ðøϱ] m. Straamand.

strambur (-s, -ar) [sdram·bøϱ] m. (Arnf.) = **stormur.**

stramm [sdram·] n. (ÓDav.) = **púl.**

stramma (a) [sdram:a] v. **1.** vi. *(púla)* arbejde strængt. — **?2.** vt. og vi. stramme: *s. e-ð, s. á e-u*. — **?3.** *s. sig upp*, stramme sig op.

?strammari (-a, -ar) [sdram:arɪ] m. Opstrammer, Dram.

strammi (-a, -ar) [sdram:ɪ] m. Stramej (JsJs.).

strand (-s, strönd) [sdran·t, sdrön·t] n. **1.** *(það að stranda)* Stranding; — overf.: *tefla* (el. *hleypa) e-u í s.*, bringe n-t til at strande: *helztu málum vorum sé teflt í s.* (Ísaf. '15, 3, 1.). — **2.** *(strandað skip)* Vrag.

1. **stranda** [sdran·da] gen. pl. af **strönd.**

2. **stranda (a)** [sdran·da] vi. strande: *e-ð strandar á e-u* (ogs. overf.).

stranda glópur [sdran·daglou·bøϱ, -glou·pøϱ] m. Passager, der kommer for sent til Skibet; rejsende, der kommer for sent og bliver tilbage, Efternøler: (om Ting) *að kassinn verði ekki að strandaglóp* (ikke bliver ladt tilbage) *í K.* (MelBr. 76). **-maður** [-ma:ðøϱ] m. **1.** Kystbo: *koma ... strandamenn með fiskæti* (Eimr. I. 62). — **2.** pl. Indbygger af *Strandasýsla*.

strandar [sdran·daϱ] gen. af **strönd.**

Stranda sýsla [sdran·dasis·la] f. npr. Syssel paa Nordvestlandet. **-verslun** [-vɛϱ·sløn] f. Kysthandel. **-vingull** [-viŋ·godλ] m. (bot.) Strand-Svingel (festuca littorea).

strand bátur [sdran·tbau·døϱ, -bau·t-] m. = **strandferðabátur. -byggjar** [-bɪɟ·aϱ] mpl. Kystboer. **-bók** [-bou·k] f. Strandingsprotokol. **-búi** [-bu·ɪ] m. **1.** *(strandbyggi)* Kystbo. — **2.** = *strandkál*. **-ferð** [-fɛr*ð*] f. Rejse langs Kysten; pl. Kystfart. **-ferðabátur** [-fɛrðabau:døϱ, -bau:tøϱ] m. lille Kystdamper. **-ferðaskip** [-fɛrðasɟɪ:p] n. Kystdamper. **-fjallauppdráttur** [-fjadlaʏhpdrauhdøϱ] m. Toning, Fortoning (ÞThLfr. III. 296). **-fjara** [-fja·ra] f. Strandingssted. **-fje** [-fjɛ·] n. Strandingsgods, -masse: *Þann kostnað ... skal greiða af strandfjenu*, de Udgifter ... afholdes af Strandingsmassen (Stj. '02, A. 114). **-fjöll** [-fjödλ] npl. Strandbjærge, Kystbjærge. **-flak** [-fla·k] n. Vrag. **-fugl** [-fʏgλ] m. Strandfugl. **-gerð** [-ɟɛr*ð*] f. Strandingsforretning. **-gæsla** [-ɟaisla] f. Bevogtning af Kysterne. **-högg** [-(h)ök] n. Strandhug, Røveri paa Kysten.

strandir [sdran·dɪϱ] pl. af **strönd.**

strand kál [sdran·tkau·*l*] n. (bot.) Strandkaal (cakile). **-kastali** [-kasdalɪ] m. Kystfort. **-lag** [-d-la·*q*] n. det at lægge Garn ud fra Strandbredden. **-laukur** [-löy·gøϱ, -löy·køϱ] m. (bot.) Strandløg (urginea maritima) (LFR. VI. 213). **-laus** [-löys] a. uden Kyst, uden Strand. **-lendi (-is)** [-lɛndɪ] n. Kystland, Kyststrækning. **-lengis** [-lɛiŋɟɪs] adv. **1.** *(með ströndum fram)* langs med Kysten. — **2.** i en lang Række: *s. hver við aðra*. **-lengja** [-lɛiŋɟa] f. Kyststrækning. **-lína** [-li·na] f. Strandlinje, Kystlinje. **-maður** [-ma·ðøϱ] m. Mand fra et strandet Skib. **-mál** [-mau·*l*] n. Strandingssag. **-munir** [-mʏ·nɪϱ] mpl. Strandingsgods. **-mæling** [-mai·liŋk] f. Kystopmaaling. **-mælingaferð** [-mailiŋgafɛr·*ð*] f. Rejse til Opmaaling af Kysten. **-reikningur** [-rɛihgniŋgøϱ] m. Strandingsregnskab. **-sauðlaukur** [-t-söyðlöygøϱ, -löykøϱ] m. (bot.) Strand-Trehage (triglochin maritima). **†-setur** [-sɛ·døϱ, -sɛ·tøϱ] n. det at blive tilbage paa Stranden, ikke at kunne komme med. **-sigling** [-sɪgliŋk] f., is. i pl. *-siglingar*, Kystfart. **-staður** [-sda·ðøϱ] m. Strandingssted. **-varnarskip** [-va(r)dnaϱsɟɪ:p] n. Inspektionsskib. **-varpa** [-d-vaϱba] f. Fiskegarn. **-verslun** [-vɛϱslөn] f. Kysthandel. **-vörður** [-vörðøϱ] m. Kystvogter. **-varsla** [-vaϱsla] f., **-vörn** [-vö(r)dv] f. Kystværn, Kystforsvar.

strangi (-a, -ar) [sdrauŋ·ɟɪ, sdrauŋ·ga(ϱ)] m. (oprullet) Balle el. Pakke (af Töj el. Klæder): *klæðas., fatas.*; — *s. af peningum*, Tut, Pengetut; *láta peninga í stranga*, tutte Penge (JsJs.).

strang legur [sdrauŋ·glɛqøϱ] a. stræng; stærk: *stranglegt boð, strangleg hlýðni*; — adv. *-lega*, strængt: *banna e-ð stranglega*. **-leiki, -leikur** [-lɛiɟɪ, -lɛiķɪ, -lɛigøϱ, -lɛikøϱ] m. Strænghed. **-trúaður** [-k-tru·aðøϱ] a. ortodoks. **-trúarmaður** [-truarma:ðøϱ] m. en ortodoks. **-trúarstefna** [-ϱ-sdɛb·na] f. strængt ortodoks Retning.

strangur (ströng, strangt) [sdrauŋ·gøϱ, sdröyŋ·k, sdrauŋ·t, sdrauŋ·t] a. **1.** stræng, strid: *s. straumur*, strid Ström; *áin er ströng*, Floden har stærkt Fald. — **2.** stræng, hæftig: *ströng orusta*. — **3. a.** stræng, haard: *s. og eftirlitssamur; s. í refsingum*; — *í ströngum skilningi*, i stræng Forstand, strikte. — **b.** spec. ganske afholdende: *s. bindindismaður*.

stráning (-ar) [sdrau:niŋk] f. Strøen.

strá ríðari (-a, -ar) [sdrau:ri·ðarɪ] m. Straaflætter. **-seta** [-sɛ·da, -sɛ·ta] f. Straasæde. **-sópur** [-sou·bøϱ, -sou·pøϱ] m. Straakost. **-stóll** [-sdou·dλ] m. Straastol. **-stæði** [-sdai·ðɪ] n. Plads, hvor Græs vokser: *fyllir það s., hvar annars yxi ... illgresi* (Kvöld. I. xi).

straua (a) [sdröy:ja] vt. **1.** stramme: *það var stórriðið silunganet strauað út ... 2 faðma frá jörð* (EiÓlLf. 23). — **?2.** stryge: *s. dúk*.

?straujárn [sdröy:jau(r)dv] n. Strygejærn.

strauk [sdröy:k] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **strjúka.**

straumagangur [sdröy:magauŋ·gøϱ] m. «Strömgang», Tidevands og Havströmningers Ændringer.

straumalda [sdröy:malda] f. Strömbølge.

straumamót [sdröy:mamou·t] npl. Sted, hvor Strömme mødes.

straum borinn [sdröym·bo·rɪn] a. strömfødt. **-breytir** [-brɛi·dɪϱ, -brɛi·tɪϱ] m., **-breytivjel** [-brɛidɪvjɛ:*l*, -brɛitɪ-] f. Strömvender, Transformator: *straumbreytivél, sem framleiðir einfasaðan breytistraum* (Morg. '18, 219). **-brjótur** [-brjou·døϱ, -brjou·tøϱ] m. Strömbryder. **-brot** [-bro·t] n. **1.** Strömbrud, Strömmens Brydning paa Klipper. — **2.** *(erfiði)* Möje, Anstrængelse ved n-t el. for n-t. **-djúpur** [-dju·bøϱ, -dju·pøϱ] a. dybt strömmende. **-dreifir** [-drɛi·vɪϱ] m. Strömveksler, -vender. **-fagur** [-fa·q-

oǫ] a. skönt strömmende. **-fall** [-fadλ] n. **1.** Ström, Strömfald, Strömning; — *(í sjó)* Strömdrag. — **2.** Strömretning: *hann* (ɔ: *Lovenorn) skýrir fyrr en aðrir frá straumum við Norðurland, er gangi frá vestri til austurs; þetta s. sést af rekaviði og hafís* (ÞThLfr. IV. 121). **-fastur** [-fasdøǫ] a. = **straumþungur. -ferja** [-fɛrja] f. Strömfærge: *sjálfstýrandi s.* **-fjöður** [-fjö·ðøǫ] f. Haarhvirvel over Brystet paa en Hest (jfr. *pjetursstingur)* (Hún.). **-gata** [-ga·da, -ga·ta] f. kresende Ström (LFR. IX. 17). **-harður** [sdröy:u(h)arðøǫ] a. rivende, strid. **-harka** [-(h)aǫga] f. Strömmens Stridhed, rivende Ström. °**-hlemmur** [sdröym hλɛm øǫ] m. Stigbord (JsJs.). **-hraði** [-hǫa ðɪ] m. Strömhastighed. **-hvirfing** [-χwɪrvɪŋk, -kvɪrv-] f. Strömhvirvel: *Allmikið af hinu syðsta straumfalli snýr aftur niður með Afríkuströnd og sameinast aftur miðjarðarstraumi og myndast þannig geysimikil s., sem tekur yfir hafið þvert* (ÞThLýs. I. 36). **-hvörf** [-χwörv, -kvörv] npl. **1.** Strömvending, stille Sted i en strid Flods Ström (Sch.). — **2.** overf. Forandring, Kovending: *Árið 1750 má telja merkisár í verzlunarsögu Íslands, því að upp frá því verða alveg s. í afstöðu stjórnarinnar til verzlunarmálanna* (JAðEin. 538). **-iða** [sdröy:mɪ·ða] f. Strömhvirvel. **-kast** [sdröym kast] n. **1.** *(sterkur straumur)* Strömkast, stærk Strömning. — **2.** *(hret við vaxandi straum)* Snestorm ved Springflodstid (Sch.). °**-kljúfur (-s)** [-klju·vøǫ] m. Strömbryder, Differerentialrulle. **-lag** [-la·q] n. en Ströms Beskaffenhed med Hensyn til Styrke og Retning: *Hún þræddi brotin eftir straumlaginu* (JTrGst. I. 178). **-laupur** [-löy·bøǫ, -löy·pøǫ] m. Strömkurv. **-laus** [-löys] a. uden Ström; — n. *straumlaust* som adv., uden Ström, sagte, roligt. **-lygn** [-lɪgv] a. sagte strömmende. **-lítill** [-li·dɪdλ, -li·tɪdλ] a. med svag Ström. **-máður** [sdröym:au ðøǫ] a. = *straumnúinn*: *Botn árinnar var svart hraun straummáð* (Lögr. '15, 42). **-megin** [-m:ɛi·jɪn] adv. paa Strömsiden. **-mikill** [-m:ɪ·qɪdλ, -m:ɪ·kɪdλ] a. med stærk Ström. **-mælir** [-m:ai·lɪǫ] m. Strömmaaler (BSSjL.). **-núinn** [sdröym·nu·ɪn] a. strömslidt: *s. steinn*. **-röst** [-röst] f. Strömhvirvel, Malström. °**-sæll** [-saidλ] a. med herlig Ström: *straumsæl fljót* (GPSk. 338). **-tollur** [-todløǫ] m. Sundtold (Odds. I. 92).

straumur (-s, -ar) [sdröy:møǫ] m. **1.** Ström, Strömning: *s. í á; s. í sjónum; — móti (undan) straumi*, mod (drejende af for) Strömmen; *við strauminn*, paa Strömsiden (mods. *forstreymis)*; (Talem.) *það er s. á e-m*, der er Fart paa en; *(láta) berast með straumnum*, drive med Strömmen; *fylgja straumnum*, følge med Strömmen; *standa* (el. *berjast) móti straumnum*, kæmpe imod Strömmen; *standa strauminn*, kunne staa sig, kunne klare sig (is. økonomisk): *óumflýjanlegt er, hvort sem er, að gera ráðstafanir til þess að hann geti staðið strauminn* (Alþ. '11, B. 863); *standa straum af e-m*, forsörge en; *standa straum af e-u*, betale Omkostningerne ved n-t: *Fje það, er útheimtist til þess að standa straum af* (til Bestridelsen af) *útgjöldum Reykjavíkur* (Stj. '77, A. 80). — **2.** overf. Ström Mennesker: *s. af fólki*. — **3. †a.** *(fljót)* Flod, Ström. — **b.** de Steder i Havet, hvor der er Strömme, Havet noget længere ude: *flækjast á straumunum; róa út á strauma*. — °**c.** *(sjór)* Hav: *strauma hind*, Skib. — **4. a.** is. i pl. *straumar*, Tidevande; jfr. *stórstraumur, smástraumur*. — **b.** spec. Springflod el. -ebbe: *vankinn er verstur í straumana*.

straum vaki (-a, -ar) [sdröym·va·ɡɪ, -va·kɪ] m. (elektrisk) Element. **-vakinn** [-va·ɡɪn, -va·kɪn] a. født af Strömmen. **-vatn** [-vahtn] n. flydende, strömmende Vand, Ström. °**-vendir (-is)** [-vendɪǫ] m. Strömvender. **-víður** [-vi·ðøǫ] a. vidt strömmende. **-þytur** [-þɪ·døǫ, -þɪ·tøǫ] m. Strömsusen. **-þungur** [-þuŋgøǫ] a. stærkt strömmende. **-önd** [sdröy:mönt] f. (zool.) Strömand (cosmonetta histrionia).

?**strausykur** [sdröy:sɪ·gøǫ, -sɪ·k-] m. (el. n.) *(sáldsykur)* Strøsukker.

strá veifa (-u, -ur) [sdrau:vei·va] f. Skinoffer: *S. er það kallað að setja einhvern mann beint í dauðann, til augsýnilegs hagnaðar* (Skák 26). **-viði (-is)** [-vɪ·ðɪ] n. coll. = *smáviði*, Buskvækster, tynde Grene.

?**strax** [sdraχs] adv. **1.** *(undir eins)* straks. — **2.** *(nýlega)* for nylig (Húsavík, Af.). — **3.** *(bráðum)* snart (Húsavík).

strá þak [sdrau:þa·k] n. Straatag. **-þakinn** [-þa·ɡɪn, -þa·kɪn] a. straatækket.

streð [sdrɛ:ð] n. (Árn.) = **surg** 2.

streða (a) [sdrɛ:ða] v. **1.** vi. *(púla, baxa við e-ð)* anstrænge sig ved n-t. — †**2.** vt. = *serða*.

stredda (a) [sdrɛd·a] vi. (pop.) = **streða** 1.

stredderí (-is) [sdrɛd:eri·] n. (vulg.) Pigejagt: *vera á stredderíi*.

†**strefa (a)** [sdrɛ:va] vi. stræbe.

streft (-s) [sdrɛf·t] n. det at malke til sidste Draabe, Strippen.

strefta (i) [sdrɛf·da] vt. **1.** *(hreyta eftir)* strippe. — **2.** *(ganga eftir, þrábiðja)* trygle (VSkaft.).

streftir [sdrɛf·dɪǫ] fpl. Strippedraaber, de sidste Draaber fra Yveret.

streft langur [sdrɛf·dlauŋgøǫ] a.: *streftlöng kýr*, Ko, som maa eftermalkes længe. **-stuttur** [-t-sdʏhdøǫ] a.: *streftstutt kýr*, Ko, som ikke behøver at strippes længe.

streftun (-ar) [sdrɛf·don] f. = **streft.**

streftur (-s) [sdrɛf·døǫ] m. (Sl.) = **streftir.**

streigingur (-s) [sdrɛi:ɟɪŋgøǫ] m. **1.** *(stirðleiki)* Stramhed, Stivhed, Vanskelighed. — **2.** overdreven Tjænstvillighed.

streigja (a) [sdrɛi:ja] vi. og vt. gøre sig lækker for en for at faa ham til at gøre sig en el. anden Tjeneste: *jeg get ekki verið að s. við hann lengur* (Vf.); (Ordspr.) *illt er að s. ómaklegan* (GJ.), slemt er at smigre en uværdig.

streigur [sdrɛi:qøǫ] a. stiv, vanskelig (BH.).

streyma (di) [sdrɛi:ma] vi. strömme; flyde.

-streymi (-is, pl. ds.) [sdrɛi:mɪ] n. i Sms., f. Eks.: *andstreymi, blástreymi, öfugstreymi*.

streita (-u) [sdrɛi·da, sdrɛi·ta] f. **1.** *(áreynsla)* Anstrængelse: *halda e-u til streitu*, kæmpe for n-t til det yderste. — **2.** *(þreyta)* Træthed: *Band er haft á milli hvers manns og sleppa sumir þeim af streitu* (ÓDavVik. 132). — **3.** *(deila)* Strid, Kiv: *Hlýddi ég á úttektabréf þeirra ... og spurði sjálfan mig ... hvenær öll sú s. mundi jafna sig* (MJSöguk. 67).

streitari (-a, -ar) [sdrɛi:darɪ, sdrɛi:t-] m. Stræber, Slider: *af okkar stjórnarmála streiturum* (MJ. I. 202).

streitast (ti) [sdrɛi:dast, sdrɛi:t-, sdrɛihdɪst] vrefl. anstrænge sig: *s. við e-ð; — s. móti, s. við* (abs.), stritte imod, virke kraftigt imod.

streiting (-ar, -ar) [sdrɛi:diŋk, sdrɛi:t-] f. Anstrængelse, Kamp.

streittur [sdrɛihdøǫ] a. *standa s. við e-ð*, anstrænge sig af alle Kræfter ved n-t: *stjórnin stendur því streyttari við að halda öllu í grautnum* (JSBr. 118).

strekkingur (-s, -ar) [sdrɛhɟiŋgøǫ] m. **1.** Iver for at komme frem el. naa et Sted hen. — **2.** *(sterkur vindur)* stærk, jævn Vind (navnlig Nordenvind).

strekkja (ti) [sdrɛhɟa, sdrɛχ·dɪ] v. **1.** vi. anstrænge sig for at komme frem el. for at naa et Sted hen: *hvert ætlarðu að s. í kvöld? — s.* abs. og *s. við e-ð*, anstrænge sig: *Bezt höfum við af að jagast og s.* (JSBr. 406). — ?**2.** vt. **a.** strække: *hornið strekkir út og inn* (GKonÆf. 127). — **b.** stramme: *s. vír.*

†**streltur** [sdrɛλ·døǫ] a. spredt: *allr herr þeirra bræðra fór svá streltr, at Bæringr mátti slíkt drepa af, sem hann vildi* (FornSuðurl. 107).

stremba (di) [sdrɛm·ba, sdrɛm·dɪ] v. **1.** vi. ved Smiger paatrænge sig en, som foragter en (jfr. *strjúgur)*. — **2.** vt. med dat. byde en n-t gentagne Gange (Árn.).

strembileitur [sdrɛm·bɪlɛi:døǫ, -lɛi:tøǫ] a. hoven af Udseende.

strembinn [sdrɛm·bɪn] a. **1. a.** svært fordøjelig: *s. matur*. — **b.** overf. besværlig: *þetta þurra, strembna, gleðilausa prestsembætti* (JTrHalla 66). — **2.** overf. **a.** haard, vanskelig at bemestre: *þær eru strembnar latínska og gríska „grammatíkin"* (Eimr. I. 84). — **b.** haard, stræng stram: *strembnir skilmálar*. — **c.** *(dramblátur)* hoven.

strenda (-u, -ur) [sdrɛn·da] f. Kant (Hf.).

1. **strendingur (-s, -ar)** [sdrɛn·diŋgøǫ] m. Prisma.

2. **-strendingur (-s, -ar)** [sdrɛn·diŋgøǫ] m. Indbygger af en Egn, hvis Navn ender paa *-strönd* el. *-strandir*: *Barðs., Horns.*

°**strendni** [sdrɛn·dnɪ, sdrɛn:ɪ] f. indec. Kantethed.

1. **strendur** [sdrɛn·døǫ] pl. af **strönd.**

2. **strendur** [sdrɛn·døǫ] a. **1.** kantet: *nema Búlandstindur, strend nýpa fremst á nesinu* (ÞThFerð. I. 70); — som sidste Sammensætningsled: *þrí-, fjór-, sexstrendur*, tre-, fire-, sekskantet: *borðið er sexstrent; — gera strendan*, kanthugge; — (bot.) kantet (angulatus). — **2.** prismatisk: *strent gler*.

streng áll [sdrɛiŋ·gaudλ] m. dyb Rende i Strömmen. **-berg** [sdrɛiŋ·kbɛrg] n. **1.** (geol.) lang Gang el. Lag af en bestemt Stenart, is. i vertikal Retning: *ganga kalla menn hér vestra oft s., af því þeir ganga eins og strengir upp í gegnum björgin* (ÞThFerð. II. 139). — **2.** Gang i en Fugleklippe. **-bútur** [-bu·døǫ, -bu·tøǫ] m. Rebstump: *þar sat mamma mín á tveim strengbútum* (Eimr. III. 220). **-flaug** [-flöy·q] f. Indsnit i Pilens Bagende for Buestrængen. **-færi** [-fai·rɪ] n. Strængeinstrument. **-hljóð** [-hλɪoᵘ·ð] n. Strængeklang, et Strængeinstruments Toner.

strengilegur [sdrɛiŋ·ɟɪlɛ·qøǫ] a. **1.** stræng: *jeg fjekk strengileg boð um að koma*. — **2.** adv. *-lega*: **a.** *(stranglega)* strængt. — **b.** *(nákvæmlega)* nöje, punktligt.

strenging (-ar, -ar) [sdrɛiŋ·ɟiŋk] f. **1.** Strammen, fast Sammenbinden. — **2.** spec. det at spænde en Line (over el. imellem n-t): *s. á gaddavír*.

strengja (di) [sdrɛiŋ·ɟa, sdrɛiŋ·dɪ] vt. **I. 1.** omsnöre, binde fast: *s. sig*, snöre sig (fast om Livet); *strengdur að beini*, snöret fast. — **2.** *(herða á)* stramme: *s. reiðann, er hefði slaknað á ferðinni* (MarrPK. 163); *verður hann* (ɔ: *sokkurinn) allur strengdur að ofan* (JSVb. 57). — **3.** spænde en Line el. Reb over: *s. gaddavír*, stramme Pigtraad (i et Pigtraadshegn); — (om Telefontraad): *s. yfir Þjórsá; — s. tvöfaldan koparþráð á línuna milli B: og Í.* (Alþ. '11, B. II. 82). — **4.** *(loka)* lukke, stænge. — **5.** i Forb.: *s. heit el. s. e-s heit*, göre et höjtideligt Løfte om n-t. — **6.** vi. *s. upp (= stytta upp)*, høre op (om et Uvejr) (Af.). — **II. 1.** refl. *strengjast*, fortrækkes af Krampe: *Ég styn og strengist allur* (MJ. II. 275). — **2.** pp. *strengdur*: **a.** snöret. — **b.** med en (af Hunger) indsnævret Mave, slunken: *strengdur kviður; hesturinn er strengdur upp í hrygg*. — **c.** smal: *skrokkurinn gljáði sveitugur, grannur og rennilegur, ákaflega strengdur og hálslangur* (ÞGjD. 45).

°**strengja bjóð** [sdrɛiŋ·ɟabjoᵘ:ð] n. Strængeinstrument: *er Hrossháragrani hræra ler s.* (GTh. '95, 56). **-hljóð** [-hλɪoᵘ·ð] n. = **strenghljóð.** **-hljóðfæri** [-hλɪoᵘð·fairɪ] n. Strængeinstrument. °**-skjálf** [-sɟaul·v] f. Sangbund (i et Strængeinstrument): *dofna* | *dvergmál í s.* (GTh. '95, 58). **-stóll** [-sdoᵘd·λ] m. Strængestol (paa en Violin).

streng kvarði [sdrɛiŋ·kvarðɪ] m. Kordeskala, Kordemaalestok. **-leið** [-lɛi·ð] f. lige Vej; — gen. *-leiðar* som adv.: *hinn stærri hópurinn fór strengleiðar til dönsku húsanna (í Vestmannaeyjum)* (Sch.). **-leikur** [-lɛi·gøǫ, -lɛi·køǫ] m. **1.** *(strengjahljóðfæri)* Strængeinstrument (Eimr. X. 156). — **2.** Strængeleg, Instrumentalmusik: *hlusta á strengleika*. **-lína** [-li·na] f. (geom.) Korde. **-sláttur** [-slauhdøǫ] m. Spil paa et Strængeinstrument.

strengsli (-is, pl. ds.) [sdrɛiŋ·slɪ] n. **1.** *(löng ræma)* Strimmel, langt Baand; — spec. *(mjó viðarræma)* Stykke Træ, savet el. skaaret ud af et större. — **2.** vindtörret Strimmel af en Helleflynder (Vf.).

streng spunamaður [sdrɛiŋ·ksbʏnama:ðøǫ] m. Rebslager. **-spuni** [-sbʏ·nɪ] m. Rebslageri. **-sög** [-sö·q] f. Grindsav. **-trúður** [-tru·ðøǫ] m. Linedanser (JsJs.).

strengur (-jar, -ir) [sdrɛiŋ·gøǫ, sdrɛiŋ·ɟar, sdrɛiŋ·ɟɪǫ] m. **I. 1.** Stræng, Snor, Reb, Tov: *binda (hesta) á streng*, fastgöre Heste parvis til hinandens Hale el. Rumperem: *við bundum þá á streng um nóttina* (ÞThFerð. II. 263); *oft er ... svo ... að ekki er vegt að reka hesta í hana, jafnvel þó þeir séu*

hafði á streng (ibid. III. 267); *(í girðingu)* Traad, særl. *(gaddavír)* Pigtraad; (Talem.) *taka í sama strenginn*, støtte ens Mening el. Udtalelser. — 2. (naut.) Ankertov: *liggja um strengi*, ligge til Ankers. — 3. a. Buestræng: *leggja ör á streng*. — b. Stræng paa et Instrument: †*slá, drepa strengi*; — *still þína strengi*, stem dine Strænge; *harpan strengja rúin* (SBrNúm.). — 4. (mat.) Korde (ÓDanFlatm.). — II. forsk. spec. Betydninger: 1. Linning paa Benklæder el. paa et Skört: *buxnas.*, Bukselinning; *s. í svuntu*, Forklædebaand. — 2. kort, lige tykt Stykke Græstörv til Opførelse af Vægge el. desl. (Stj. '01, B. 136). — 3. Strimmel: *s. af köku*. — spec. af vindtörret Hellefiynder: *s. af riklingi*. — 4. a. snævert Flodløb, Strömfald, Stryg: *áin rennur í streng*. — b. strid Ström (den Del af Strömmen, hvor den er mest rivende): *það er s. í ánni*. — 5. stærkt Vindpust, som blæser langs en Höj, gennem en Gade, mellem to Höje el. lign. — 6. *(strengborg)* Gang i en Fugleklippe (Nl., Sl.). — 7. a. Sting, stærk, Smærte der føles i en Del af Legemet: *það er s. yfir um mig*. — b. pl. *strengir* — *harðsperrur*: *hafa strengi í fótunum*. 8. (om Tiden) kort og stræng Periode m. H. t. daarligt Vejrlig el. lign.: *harðinda strángi s.* (JÞorl. II. 243).

strepta (i) [sdref·da] vt. = **strefta.**

streptur (-s) [sdref·doϱ] m. = **streftir.**

strý (-s) [sdri:] n. 1. tyndt og stift Haar: *höfuðið uppmjótt, og gisið s. á* (II. I. 35). — 2. Blaar: *4 hluti þurfti til að gjöra brestinn, eld, brennustein, bokpell oc strý* (Esp. I. 12).

strýaður [sdri:jaðoϱ] a. 1. = *strýhærður*. — 2. som kun har ganske lidt Haar.

stríð (-s, pl. ds.) [sdri:ð] n. 1. indre Strid, Sorg: *springa af stríði*; — *(gremja)* Plage, Ærgrelse: *bera s. um e-ð*, tage sig n-t nær. — 2. a. Besværlighed, Vanskelighed: *kann það að ske að þær* (ɔ: *geiturnar*) *fyrtist, svo að mesta s. verði að koma þeim að stoðli* (Árm. II. 148). — b. Drilleri: *Gekk þeim s. eitt til við hann* (GKonÆf. 133); *gera e-m e-ð til stríðs*, drille en, göre n-t for at ærgre en. — 3. Kamp, Kæmpen: *standa í stríði*, kæmpe. — 4. Krig: *í stríðinu*, [1] i Krigen; [2] under Krigen; *heyja s.*, føre Krig; *segja e-m s. á hendur*, erklære en Krig.

1. **stríða (-u, -ur)** [sdri:ða] f. 1. Strænghed: *leggja stríðu á e-n*, behandle en haardt. — 2. *(mótlæti)* Modgang: *í blíðu og stríðu*, i Medgang og Modgang (kan dog ogsaa opfattes som dat. sg. n. af *blíður* og *stríður)*.

2. **stríða (di)** [sdri:ða, sdrid:ı] v. I. vt. med dat. †1. *(gera mein)* volde Men, skade; *(hegna)* straffe. — 2. *s. e-m*, drille en: *s. e-m á* (el. *með) e-u*, drille en med n-t; *s. e-m með stúlku*, drille en med en Pige. — II. vi. 1. *s. í móti e-m*, kæmpe mod en; *e-ð stríðir á e-n*, en plages svært af n-t (f. Eks. Lidenskaber, Tungsind osv.); †*s. (upp) á e-n*, [1] *(ráðast á)* angribe, bekæmpe en; [2] *(heyja stríð við)* føre Krig mod en; *s. við e-ð*, [1] kæmpe mod n-t; *eiga við margt að s.*, have mange Genvordigheder at kæmpe imod; [2] *(bisa við)* anstrænge sig, bakse med n-t; *s. í ströngu*, [1] *(eiga við bág kjör að búa)* leve under vanskelige Kaar; [2] *(vera úti í vondu veðri)* færdes ude i daarligt Vejr; *s. í e-u*, have Besvær med n-t: *Netið verðurðu að draga upp; þú getur ekki strítt í að hugsa um það* (Eimr. VII. 166); *hann stríddi við sig að geispa ekki*, han kæmpede med sig selv for ikke at gabe. — 2. *(strikka)* strammes: *Er þá hálsinn beygður, svo að ... stríði á hálsæðinni* (Klp. I. 138). — III. refl. *stríðast*; recipr. drille hinanden; *stríðast á*, kæmpe mod hinanden.

stríðala [sdri:ða:la] vt. fede, fodre meget godt: *s. hest*; — pp. *stríðalinn*, velnæret, meget godt i Stand.

stríðandi (-a, -endur) [sdri:ðandı, -endoϱ] m. kæmpende.

stríð fala [sdrið·fa·la] vt. begære inrigt til Købs, Leje, Fæste el. lign. **-feitur** [-fei·doϱ, -fei·toϱ] a. smækfed. **-foli** [-fo·lı] m. udmærket godt fodret ung Hingst. **-harður** [sdri:þ(h)arðoϱ] a. med haard Kamp. **-heyjandi** [-(h)ei·jandı] a. stridende. **-heppinn** [-(h)ehbın] a. svineheldig. **-holda** [-(h)olda] a. indec. = **stríðfeitur**. **-hærður** [-(h)airðoϱ] a. stridhaaret.

stríðinn [sdri:ðın] a. 1. drillesyg; krakilsk. — 2. haardnakket, stivsindet.

°**stríðir (-is)** [sdri:ðıϱ] m. Kæmper, Modstander.

stríðyrði [sdri:ðırðı] npl. strænge Ord, Trusler.

stríðka (a) [sdrihga, sdriþ·ga, sdrið·ka] vt. og vi. stramme, göre strammere.

stríð laus [sdrið·löys] a. 1. *(án stríðni)* uden Drillerier. — 2. uden Kamp el. Besvær: *Stilltur hvörvetna | sem s. máni | rennr rólega | í rökkurskýum* (Klopst. IV. 117). **-legur** [-le·qoϱ] a. stram, stærk, stræng; — adv. *-lega*. **-leiki, -leikur** [-leiɡı, -leiķı, -leigoϱ, -leikoϱ] m. 1. Stridhed, rivende Ström: *s. árinnar, s. straumsins*; — *áin ekki reið vegna stríðleiks* (Odds. I. 284). — 2. *(strangleiki)* Strænghed. — 3. *(þrái)* Ubøjelighed, Stivnakkethed, Trods. — †4. *(sorg)* Sorg. — 5. Stivhed: *Um stríðleika í lærum hesta* (HjaltLækn. 35). **-lyndi** [-lındı] n. Trodsighed. **-lyndur** [-lındoϱ] a., **-lundaður** [-lYndaðoϱ] a. stivsindet, trodsig. **-læti (-is)** [-lai·dı, -lai·tı] n. Strænghed; *(þrjóska)* Trods, Stridighed. **-mettur** [-mehdoϱ] a. overmæt. **-mæli** [-mai·lı] npl. haarde, revsende Ord. **-mæltur** [-maiλdoϱ] a. haard i sin Tale.

stríðni [sdrið·nı] f. indec. Drillesyge.

stríðnis angi [sdrið·nısauŋ·ɡı] m. Drillepind. **-fullur** [-fYd·loϱ] a. fuld af Drilleri. **-goggur** [-gog:oϱ] m. = **stríðnisangi**. **-laus** [-löy·s] a. fri for Drilleri. **-legur** [-le·qoϱ] a. seende drilsk ud. **-svar** [-ı-sva:r] n. drillende Svar.

stríð ólmur [sdri:ðoulmoϱ] a. (om Heste) fyrig, vild: *s. hestur*; — *Stökk hann s. | strax á fætr* (Klopst. IV. 128). **-reyrður** [sdrið·reirðoϱ] a. uhyre fastbunden. **-samur** [-samoϱ] a. 1. = *stríðinn*. — 2. is. i Forb. *eiga stríðsamt*, have stor Möje og Besvær: *Hún var bara dálítið þreytt, og hafði átt nokkuð stríðsamt um daginn* (EKv. i Eimr. II. 98).

stríðs ár [sdrið sau·r] n. Krigsaar. **-byrjun** [-bırjon] f. Begyndelsen af Krigen. **-búnaður** [-bu·naðoϱ] m. Krigsrustning. **-epli** [-ɛnblı] n. Tvistens Æble. **-fólk** [-fouλk, -foulk] n. coll. Krigsfolk, Soldater. **-frjettir** [-frjɛhdıϱ] fpl. Krigsnyt. **-gróði** [-grou·ðı] m. Krigsfortjæneste. **-hnykkur** [-hvıhgoϱ] m. Krigslist. **-kirkja** [-ķıϱɡa] f. den stridende Kirke. **-lok** [-lok] npl. Krigens Slutning. **-maður** [-ma·ðoϱ] m. Kriger, Soldat. **-merki** [-mɛϱɡı] n. Fane. **-skip** [-ð·-sɡı·p] n. *(herskip)* Krigsskib (EiÓlLf. 78).

stríðstrengdur [sdrið·sdreiŋdoϱ] a. fast udspændt.

stríðs vátrygging [sdrið·svau·trıɡiŋk] f. Krigsassurance. **-verð** [-vɛrð] n. Krigspris. **-völlur** [-vödloϱ] m. Kampplads. †**-þegn** [-þɛgv] m. Soldat (Esp. X. 83). **-þurftir** [-þYϱ(f)dıϱ] fpl. Krigsfornødenheder. **-öl** [-ö·l] n. a. Forfriskning, som indtages, inden der tages fat for Alvor. — b. spec. »Krigsøl«, Blanding af Krudt og Brændevin: *drekki þeir s., en það er púður og brennivín blandað saman* (Huld VI. 11).

†**stríðugleiki** [sdri:ðoqlei·ɡı, -lei·ķı] m. = **stríðleiki** 5.

stríður (stríð, strítt) [sdri:ðoϱ, sdri:ð, sdriht] a. I. 1. a. strid, stærk, rivende: *s. straumur*, rivende Ström. — b. hæftig: *s. verkur*, stærk Smærte. — 2. stiv, strammet, stram: *mjer finst vera of strítt á bandinu* (el. *bandið of strítt)*, jeg synes Snoren er for stram. — II. overf. 1. a. uböjelig, haard, stræng: *s. og drambsamur*, stræng og stolt; — stivsindet: *keppinn ok stríðr viðrskiptis* (EspS. 139). — b. umedgörlig: *Jón tók þrisvar fram hjá konu sinni ... hann þurfti að blíðka hana eftir það, en hún var stríð* (Huld I. 77). — 2. a. haard, stræng: *stríðar refsingar*, strænge Straffe. — b. ublid; *(erfiður)* besværlig, möjsommelig: *blítt og strítt*, godt og ondt, sødt og surt: *hvort sem heldur er blítt eða strítt*; — *standa í stríðu*, kæmpe med Besværligheder; *í blíðu og stríðu*, se 1. *stríða*. — 3. n. *strítt* som adv.: *(stranglega)* strængt, ublidt; *(geyst)* voldsomt, hæftigt.

stríð vana [sdrið·va·na] a. indec. smærtefri, sorgfri. **-viðri (-is**, pl. ds.) [-viðrı] n. stærk Blæst, hæftigt Uvejr. **-þenja** [-þɛnja] vt. stramme meget stærkt: *s. skinn á þil*; — pp. *-þaninn*.

?**striffa (-u, -ur)** [sdrıf:a] f. *(ausa)* Strippe.

strýflækja [sdri:flai·ɡa, -flai·ķa] f. forviklet, strid Tot.

striga bassi [sdrı:qabas:ı] m. (pop.) ru Basstemme. **-boldang** [-bol·dauŋk] n. Striebuldan. **-brók** [-brou·k] f., **-buxur** [-bYχsoϱ] fpl. Bukser af Strie (Sækkelærred osv). **-dúkur** [-du:ɡoϱ, -du:koϱ] m. Stridug, Pakdug. **-föt** [-fö:t] npl. Klæder af Strie (Pakdug, Sækkelærred osv.). **-leggja** [-lɛɡ:a] vt. beklæde med Væglærred: *s. veggi*. **-nál** [-nau:l] f. Pakkenaal, Paknaal. **-pappír** [-pahbiϱ] m. et Slags Indpakningspapir. **-poki** [-po:ɡı, -po:ķı] m. Sæk af groft Lærred (Strie). **-rödd** [-röt] f. skrigende, ru Sangstemme. **-skór** [-sgou:r] m. Lærredssko. **-slitti** [-slıhdı] n. Pjalt af Strie (Sækkelærred). **-svunta** [-svYv·da, -svYn·ta] f. Forklæde af Sækkelærred. **-treyja** [-trei:ja] f. Tröje af Sækkelærred. **-tötrar** [-tö:draϱ, -tö:traϱ] mpl. Pjalter af Strie. **-þurka** [-þYϱ·ga] f. Haandklæde af Strie: (Ordspr.) *stærðu þig ekki stórum af strigaþurkunni* (SchMál.).

strigi (-a) [sdri:jı, sdrı:qa] m. Sækkelærred, Strie, Paklærred.

strý hár [sdri:hau·r] n. stridt og tyndt Haar. **-haus** [-höy·s] m. Hoved med tyndt og stift Haar. **-heill** [-heidλ] a. ganske hel. **-hærður** [-hairðoϱ] a. med tyndt og stift Haar.

strik, stryk (-s, pl. ds.) [sdrı:k] n. 1. a. Streg: (Talem.) *s. í reikninginn*, Streg i Regningen: *En móðir hans var prestsdóttir, og það gerði strikið í reikninginn* (ÞGjOs. 11); *fara yfir strikið*, gaa over Stregen; *halda (sama) strikinu*, blive ved som för; *ná sjer á s.*, komme i det rette Gænge. — b. Linje: *fylgja strikunum*. — c. (mat.) Linjestykke (ÓDan. Flatm.). — 2. Streg, Gærning: *sómas.*, en smuk Handling (ogs. iron.).

strýk [sdri:k] 1. p. sg. præs. ind. af **strjúka**.

strika, stryka (a) [sdrı:qa, sdrı:ka] vt. 1. strege, slaa en Streg, afstrege, udstrege, liniere: *strikaður pappír*; — *s. fyrir*, afstrege; *s. út*, strege ud. — 2. spadsere, gaa hurtigt: *(hann hefir) strikað hér um götumar* (Alþ. '11, B. 339); *strikuðu og reru* (roede hurtigt) *oss í mót* (JÓlInd. 207).

strik blað [sdrı:kbla·ð] n. Linjeblad. **-fjöður** [-fjö·ðoϱ] f. Ridsefjeder, -pen. **-hefill** [-(h)ɛ·vidλ] m. Listehövl, Karnishövl. **-hefilstokkur** [-(h)ɛvılsdohgoϱ] m. Listehövlblok. **-hestur** [-(h)ɛsdoϱ] m. Hest, som er villig og udholdende til at løbe (Vf., Sch.).

stryki [sdrı:ɡı, sdrı:ķı] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **strjúka**.

strýking (-ar, -ar) [sdri:ɡiŋk, sdri:ķ-] f. Hudstrygning, Prygl.

strýkinn [sdrı:ɡın, sdrı:ķın] a. med glatfaldende Haar: *Sefur í Sviðholtshólma | selurinn s. og grár* (B. Gröndal).

strýkja (ti) [sdri:ɡa, sdri:ķa, sdriχ·dı] vt. med acc. (og dat.) hudstryge, give en Dragt Prygl.

strikka (a) [sdrıhga] vt. og vi. = **stríðka**.

strykklota, -luta [sdrıhglo·da, -lY·da, -lo·ta, -lY·ta] f. se **stryklota**.

strik laga [sdrı:gla·qa, sdrı:k-] a. indec. (bot.) linjeformet (linearis); — stavformet (GísliG. 20). **-legur** [-lɛqoϱ] a. (Vf.) = **vasklegur**.

strik lok [sdrı:glo·k, sdrı:k-, sdrıhg-] n. (ASkaft.), **-lot** [-lo·t] n., **-lota, -luta** [-lo·da (Sl.), -lo·ta (Nl.), sdrıhglY·da (Vf.), sdrYhglY·da (Snæf., Borg., Sl.)] f. uafbrudt Fortsættelse: *í (einni) striklotu*, i eet Køre, ud i eet, i et Væk, uafbrudt: *hann reið þrjár mílur í striklotu*, han red tre Mil uden at göre Ophold; *heldur eigum við að halda áfram í striklotu þangað til við náum þeim* (Lögr. '14, 209).

strik lögun [sdrı:glö·qon, sdrı:k-] f. Stregform; (om Mikrober) Bacillus-form (GísliG. 20). **-mát** [-mau·t] n. Lineal.

strikun [sdrı:gon, sdrı:kon] f. Liniering.

strykur (-s) [sdrı:qoϱ, sdrı:koϱ] m. Kuling: *Morguninn eftir lægði veðrið; var á suðvestan s. og frost mikið* (ÞGjD. 63).

strikvjel [sdrı:gvje·l, sdrı:k-] f. Liniermaskine.

strilla (-u, -ur) [sdrıd·la] f. 1. *(mjór drangur)* smal, spids, enkeltstaaende Klippe. — °2. *(tröllkona)* Jættekvinde. — 3. *(veifa, bákn)* Vimpel el. Stang som Mærke (Vestm., Sch.). — 4. = *striffa, strympa*.

strimi (-a, -ar) [sdrɪ:mɪ] m. Liste el. smalt, afsavet Stykke af et Bræt (Arnf.).

strimill (-ils, -lar) [sdrɪ:mɪdʎ] m. **1.** Strimmel: *Sumar hnýta „striml-[illegible] um fæturna* (Eimr. XIII. 90). — **2.** ostet Mælk i Yveret paa Köer og Faar (Arn.).

strimla (a) [sdrɪ:mla] [illegible] ostet [illegible] pp. *strimlaður*, ostet: *hann[illegible] er að [illegible] mjólk, sem [illegible] ... [illegible] strimluð eða súr* (Stj. '12, B. 32).

strympa (-u, -ur) [sdrɪµ·ba, sdrɪm·pa] f. **1.** *(striffa, strilla)* Strippe, dyb Vandøse af Træ med langt Haandtag. — **2.** Spidshue: (Ordspr.) *hækkar hagur strympu* (Eimr. X. 141), Spidshuen kommer ogsaa til Ære. — **3.** *(niðurmjó fata)* Spand, smallere forneden (Vf.). — **4.** Værelse el. Hus med kegleformet Tag. — **5.** (jfr. *strilla* 2., *skass)* plump og grovmundet Kvinde.

strympuhúfa [sdrɪµ·bøhu:a, sdrɪm·pø-] f. = **strympa** 2.

°**strind (-ar, -ir)** [sdrɪn·t] f., **strindi (-is,** pl. ds.) [sdrɪn·dɪ] n. Jord, Land; i Omskr. *gulls s.*, Kvinde osv.

†**strýndur** [sdrin·døϱ] a. studs, vranten.

strinta (-u, -ur) [sdrɪv·da, sdrɪn·ta] f. daarligt malkende Ko (Hf.).

strípa (a) [sdri:ba, sdri:pa] vt. blotte; berøve Skindet: *s. grásleppu;* — pp. *strípaður* som a., helt nøgen, splitternøgen.

strípill (-ils, -lar) [sdri:bɪdʎ, sdri:pɪdʎ, -ɪls, sdrihblaϱ] m. nøgent Legeme, nøgen Person.

stripl [sdrɪhpʎ] n. det at 2. **stripla.**

1. **stripla (-u, -ur)** [sdrɪhbla] f. Barn, der boltrer sig i Sengen el. springer omkring nøgent el. halvklædt.

2. **stripla (a)** [sdrɪhbla] vi. og refl. *striplast*, gaa nøgen el. halvklædt omkring; (til Börn) *vertu ekki að s.!*

strípröndur [sdri:brøndøϱ, sdri:p-] a. stribet.

strípur (-s, -ar) [sdri:bøϱ, sdri:pøϱ] m. *(fjallstindur)* Bjærgspids; enkeltstaaende Klippe: *fjallaálmurnar milli dalanna sagtentar og oft egg-þunnar að ofan, með smátindum, nálum og strípum* (ÞThFerð. III. 203).

strit (-s) [sdrɪ:t] n. *(erfiði)* svært Arbejde, Slid; *(barátta)* Kamp.

strita (a) [sdrɪ:da, sdrɪ:ta] vi. slide og slæbe; *s.* (og refl. *stritast) við e-ð*, have stort Besvær med n-t, bakse med n-t: *hann stritaðist við að sitja* (iron.), han anstrængte sig med at sidde.

strýta (-u, -ur) [sdri:da, sdri:ta] f. *(keila)* Kegle; *flest eldfjöll eru [illegible] strýtur;* — (mat.) Pyramide.

stritharður [sdrɪ:t(h)arðøϱ] a. haardt slidende (Huld IV. 27).

stritla (-u, -ur) [sdrɪhdla] f. = **stirtla.**

strit mergð [sdrɪ:dmɛrð, sdrɪ:t-] f. Arbejdsmængde. **-skorpa** [-t-sgoϱba] f. haard Törn ved Arbejde.

strítt [sdriht] se **stríður.**

strytta (-u, -ur) [sdrɪhda] f. sjusket Fruentimmer (med Bibet. af, at vedkommende er lang og mager): *Úfinn varð hann þá eins og s.* (ÓDav. Þul. 344); *af guðlausum strákum og óhlýðnum stryttum* (Hist. III. 159).

stryttulegur [sdrɪhdølɛ:qøϱ] a. ranglet, lang og mager: (om en Kærne) *en stelpan hans* (ɔ: *bullan) er stryttuleg, hún stofnar mikinn klið* (JÁGát. 67).

strýtu hattur [sdri:døhahdøϱ, sdri:tø-] m. Spidshat. **-hlaði** [hʎa:ðɪ] m. Stak. **-lag** [-la:q] n. Kegleform. **-lagaður** [-la:qaðøϱ] a. kegleformet. °**-leikflötur** [-lɛi:kflödøϱ, -flöt-] m. Keglebane (JsJs.). °**-leikur** [-lɛi:gøϱ, -lɛi:k-] m. Keglespil: *leika strýtuleik*, spille Kegler. **-lögun** [-lö:qøn] f. = **strýtulag. -myndaður** [-mɪn·daðøϱ] a. kegleformet, konisk. **-varði** [-var·ðɪ] m. Pyramide. **-vaxinn** [-vaχ·sɪn] a. pyramideformet. °**-þak** [-þa:k] n. Hjælmtag.

strit uppgefinn [sdrɪ:dʏhpϱɛ:vɪn, sdrɪ:t-] a. ganske udmattet af Slid (Árn.). **-vinna** [-vɪn:a] f. anstrængende Arbejde, Slid.

strývöndull [sdri:vöndødʎ] m. Blaartot.

strjá [sdrjau:] f., **strjál** [sdrjau:ʎ] n. = **strjálingur.**

strjála (a) [sdrjau:la] vt. med dat. *(dreifa)* sprede: *s. geislum sínum*, kaste sine Straaler; — refl. *strjálast*, spredes, være spredt: *sauðirnir strjálast.*

strjál bygð [sdrjaul·bɪqð, -bɪgþ] f. spredt Bebyggelse; tynd Befolkning. **-bygður** [-bɪqðøϱ, -bɪgðøϱ] a. tyndt befolket. **-dreifður** [-dreivðøϱ, -dreibðøϱ] a. spredt overalt, fint fordelt. **-hýstur** [sdrjau:ʎ(h)isdøϱ] a. med spredte Huse: *strjálhýst þorp* (Sch.).

°**strjáli (-a, -ar)** [sdrjau:lɪ] m. Straale.

strjálingur (-s) [sdrjau:liŋgøϱ] m. ringe og spredt Antal af n-t: *á strjálingi*, faa og spredte.

strjáll [sdrjaud·ʎ, f. sdrjau:ʎ, n. sdrjauʎ·t] a. spredt: *að eins hroði og strjálir jakar* (ÞThLfr. IV. 126).

strjállega [sdrjaul:ɛqa] adv. spredt.

strjálna (a) [sdrjaul·na] vi. blive mindre hyppig el. mere spredt: *grasið strjálnar; húsin strjálna.*

strjálskot [sdrjaul·sgo·t] npl. enkelte Skud, spredte Skud.

strjúgmatur [sdrju:ma·døϱ, -ma·tøϱ] m. = **strjúgur** 1.

strjúgur (-s) [sdrju:(q)øϱ, sdrjuχ·s] m. **1.** Ben af Hornkvæg, eller fra Torskehoveder, kogte og opblødte i sur Valle (Mælk), indtil de bliver møre og kan spises (Dyrtidsføde): *stafkörlum strjúg skal senda* (HallgrP.); (Talem.) *það er best, að hver jeti sinn strjúg*, det er bedst, at hver passer sit (VSkaft.). — **2.** opsvulmede Kæber (is. paa en vred). — **3. a.** *(gremja, reiði)* Forbitrelse, Vrede. — **b.** Hovenhed: *það er s. í honum*, han er hoven; *stremba e-m í strjúginn*, smiske for ens Hovenhed.

strjúka (strýk, strjúkum; strauk, strukum; stryki; strokið) [sdrju:ga, sdrju:ka; sdri:k, sdrju:gøm, sdrju:køm; sdröy:k, sdrʏ:gøm, sdrʏ:køm; sdrɪ:ɋɪ, sdrɪ:ķɪ; sdro:ɋɪð, sdro:ķɪð] v. **I.** vt. **1. a.** stryge, be-[illegible] *[illegible] e-m* [illegible] *geta ekki um frjálst höfuð strokið* [illegible] Herre [illegible]

[illegible] að verzluninni á Íslandi, þá má þó segja, að frá [illegible] hún var [illegible] í hendur á Björgvinarkaupmönnum á fjórtándu öld hafir hún aldrei um frjálst höfuð strokið (JSVb. 5); *s. um hjá sjer*, (euf.) bestryge Skrævet (Könsdelene): *Fer hann nú að ... s. á sjer lífið og um hjá sjer* (EiÓlLf. 18). — **b.** stryge, bevæge ved Strygning: *s. segl niður í bunka*, fire Sejlene ned (Sch.). — **2. a.** stryge, feje bort, rense ved Strygning: *s. e-ð af*, stryge n-t bort, afstryge n-t; *s. föt*, børste Klæder. — **b.** stryge, glatte: *s. lín*, stryge Töj. — **3.** give et Overtræk, Afvaskning, Afgnidning el. lign.; *s. af*, [1] törre af; [2] *s. af gólfi*, vaske et Gulv overfladisk, törre et Gulv over; *s. yfir*, anstryge: *s. fernis yfir gólfið;* — *strjúktu yfir í stofunni* (tör Moblerne lidt af) *áður en gestirnir koma.* — **4. a.** med dat. bevæge Haanden let hen over (is. kælende): *s. ketti*, stryge (klappe) en Kat over Ryggen med Haanden. — †**b.** *(strýkja)* hudstryge. — **5.** refl. *strjúkast: s. við e-ð*, beröre n-t let (i Forbigaaende). — **6.** pp. *strokinn:* **a.** borstet, stroget: *strokinn hattur.* — **b.** elegant: *strokinn spjátrungur.* — **II.** vi. **1.** gaa i susende Fart: *þegar við sjáum á bæjunum rjúka látum við yfir steinana strjúka.* — **2.** løbe sin Vej, løbe bort, undløbe; ogs. *s. (á) burt* og refl. *strjúkast*, ds.; *s. úr vistinni, af skipi*, römme fra sin Plads, fra et Skib; *s. úr her(þjónustu)*, desertere; — pp. *strokinn*, flygtet, bortløben: *fanginn er strokinn*, Fangen er undløbet, [illegible] Hesten er løbet sin Vej.

strjúpa (-a, -u) [sdrju:ba, sdrju:pa] n. (JÁÞj. II. 229), **strjúpi (-a, -ar)** [sdrju:bɪ] m. blodig Strube (Hf. ogs. om Hals paa et levende Dyr).

?**stroffa (-u, -ur)** [sdrof:a] f., ?**strofsa (-u, -ur)** [sdrof·sa] f. Strop.

strok (-s) [sdro:k] n. Bortløben, Flugt, Römning: *s. af skipi;* — *leggja til stroks*, løbe bort (om Heste, der søger til deres Hjemstavn bort fra et fremmed Sted); *þó var eitt hrossið allra kvikast og óróast, það var auðséð strokið í því* (ÞGjD. 91).

1. **stroka (-u, -ur)** [sdro:ga, sdro:ka] f. **1. a.** strygende Blæst, stærk Træk; Susen, jfr. *vindstroka;* — (om en varm Kilde) *gaus hann þá bæði vatni, vindi og gufu í ógurlega hörðum strokum* (haarde Stød) (ÞThLýs. II. 217). — **b.** *(skafrenningur)* Rendfog. — **2.** *(högg, húðstroka)* Slag, Prygl (jfr. *iljastroka)*. — **3.** Strygning, Børstning, spec. et Tag med Børsten el. Haanden: *gefðu hattinum stroku*, borst Hatten over engang. — **4.** i Alkort, naar det ene Spillerpar (el. Spiller) faar mere end 5 Stik *(múkur)* hjem, för Modstanderne har faaet nogen, kaldes det *stroka*, efter Antallet af Stikkene en *sexblaða-, sjöblaða-, áttablaða-* el. *níublaðastroka* (ÓDav. Sk. 330): — ogs. i andre Kortspil, naar flere Stik tages i Træk; — overf.: *í einni stroku*, i eet Træk. — **5.** *(strok)* Flugt, Römning. — **6.** (VSkaft.) = *strokær*, jfr. *bæjastroka.*

2. **stroka (a)** [sdro:ga, sdro:ka] vi. og vt. **1. a.** stryge, feje, suse; gaa fejende: *s. hjá*, stryge forbi; *s. burt*, feje af Sted; *s. um bæinn*, stryge om i Byen; *þarna verða þeir að dúsa, og komast ekki út til að s.* (föjte omkring) *fyr en mér sjálfri þóknast* (And. I. 166); *hlaupa míluna í strokandi spretti* (susende Galop) (ÞGjD. 43); *s. sig áfram*, ile, gaa frem i susende Fart: *Sjera L. strokaði sig greinilega áfram* (ÞGjÓs. 16): *að sjá hina hestana s. sig fram úr var líka sárt* (ÞGjD. 6); (om en Hest) *strokaði þráðbeint*, løb ganske lige frem. — **b.** trække: *það strokar = það er súgur*, det trækker. — **2.** overf. fare med Blæst, blæse stift: *því mætti mörgum | maklegt þykja | að í belg sama | aftur strokaði* (JG. i Safn V. 3, 75). — **3.** faa en Række Stik i Spil, göre en *stroka* (spec. i Alkort): *Jón átti útsláttinn og strokaði með tíu laufspil* (J. spillede ud og tog 10 Stik hjem i Klør) *í röð* (ÞGjUf. 20).

stróka (a) [sdroᵘ:ga, sdroᵘ:ka] vt. **1.** *s. sig*, söjle sig, staa lige til Vejrs: *Reykurinn strókaði sig* (GFrÁtt. 47). — **2.** strække Hoved og Hals op af Soen (om Sæle) (Breiðf.). — **3.** *s. hey*, lave Top paa Hohæs.

stróka dríli [sdroᵘ:gadri:lɪ, sdroᵘ:ka-] n. coll. kegleformede smaa Hostakke. **-fjöll** [-fjöd·ʎ] npl. kegleformede Bjærge (Odds. II. 3, 416).

strok borð [sdro:kborð] n. Strygebord. **-fje** [-fjɛ·] n. bortløbne Faar. **-fjöl** [-fjö:ʎ] f. Strygebræt. **-færi** [-fai·rɪ] n. Lejlighed til at løbe bort. **-gjarn** [-ɟa(r)dn] a. (om Heste) tilböjelig til at løbe bort (til det Sted, den stammer fra), jfr. *strok.* **-hestur** [-(h)ɛsdøϱ] m. bortløben Hest.

strókhetta [sdroᵘ:k(h)ɛhda] f. Spidshue.

strok hljóðfæri [sdro:k(h)ʎoᵘðfairɪ] n. Strygeinstrument. **-hundur** [-(h)ʏndøϱ] m. bortløben Hund; overf. »Asen til at römme«, Desertør«: *Þetta eru þeir damalausir strokhundar* (EKvSR. 42).

strokinn [sdro:ɋɪn, sdro:ķɪn] pp. af **strjúka.**

strokjárn [sdro:gjau(r)dn, sdro:k-] n. Strygebolt, Strygejærn.

strokka (a) [sdrohga] vi. og vt. **1. a.** kærne. — **b.** refl. *strokkast.* [1] blive kærnet; [2] overf. komme i Uorden. — **2.** som Leg = *skaka strokk*, se 2. *skaka* 2. b. — **3.** föjte omkring: *hann er einlægt að s. úti* (Árn.).

strokk bulla [sdrohkbʏdla] f. Kærnestang. **-hljóð** [-(h)ʎoᵘ·ð] n. Lyd af Kærnen. **-hvalur** [-χwa·løϱ, sdrohkva·løϱ] m. fabelagtig Hval (JÓlGrv. cit. i ÞThLfr. II. 316). **-kerti** [sdrohkɟɛ̥rdɪ] n. Spiddelys. **-lag** [-g-la·q] n. Form som en Smörkærne. **-lagaður** [-la·qaðøϱ] a. formet som en [illegible] **strokkur. -lok** [-lo·k] n. Kærnelaag. **-maður** [-ma·ðøϱ] m. i Legen *sækja smjer í strokk*, se **strokkur. -skakandi (-a, -endur)** [-k-sga·gandɪ, -sga·k-] m. Udøver af Kunsten *að skaka strokk*, se *skaka* (ÓDavSk. 155).

strokkúla [sdro:ku·la] f. Strejfkugle.

strokkur (-s, -ar) [sdrohgøϱ] m. **1. a.** Kærne, Smörkærne: *taka af strokknum*, tage det kærnede Smör op af Kærnen; (Talem.) *það standast* [illegible] og Malkning afsluttes samtidigt (siges naar man lige har naaet at faa n-t færdigt, inden man skal til n-t andet); *kemur annað hljóð í strokkinn*, Piben faar en anden Lyd [illegible] som Leg, *að* [illegible] *strokk*, hente Smör [illegible] Kærner,

en Leg: to *(strokkmenn)* holder Hænderne om Skuldrene paa hinanden, en tredje *(smjorsi[illegible])* løfter sig paa [illegible] med Munden et Lommetörklæde el. anden Genstand, som ligger mellem dem, og svinger sig saa tilbage [illegible] hvis han [illegible] i Kærnen» *(hafa kafnað í strokknum); fara í strokk,* ds. (ÓDavSk. 148); *steypa kerti í [illegible],* lave Spidelys, [illegible] Gange ned i den smæltede Tælle, til Lyset har faaet en passende Tykkelse; den [illegible] b. npr. *Strokkur,* en Springkilde [illegible] 2. [illegible] 3. *(þröngt pils)* snæver Nederdel.

strokkslegur [sdrohksleqøǫ] a. seende ud som en Smörkærne: *þú ert svo strokksleg í þessu [illegible].*

strokk vjel [sdroh[illegible]] [illegible] **-volgur** [illegible] ken el. varm som den kommer fra Kærnen, frisk fra Kærnen: *strokkvolgar áfir.* **-vör** [-vö·r] f. Kærnekant.

strok leður [sdro:glɛ·ðøǫ, sdro:k-] n. Viskelæder. **-lið** [-lɪ·ð, sdro:k-] n. = **strokmannalið.** ° **-lín** [-li·n] n. stroget Linned. **-maður** [-ma·ðøǫ] m. [illegible] strokumaður. **-mál** [illegible] **-mannalið** [-manalɪ:ð] n. Skare el. Tropper af Overløbere.

strókmyndaður [sdrou:gmʏndaðøǫ, sdrou:k-] a. kegleformet, söjledannet.

strok samur [illegible] strokgjarn. **-s[illegible]ull** [illegible] m. Magnet.

stroku fangi [sdro:gofauŋ·ɟɪ, sdro:ko-] m. bortløben Fange, udbrudt Slave. **-hestur** [-hes·døǫ] m. = **strokhestur.** **-kind** [-ɕɪn·t] f. bortløbet Faar; (overf. om en bortløben Hustru; GTh. '95, 276). **-maður** [-ma:ðøǫ] m. 1. bortløben Person, [illegible] 2. [illegible] Overløber. **-mannslýsing** [-mansli:siŋk] f. Stikbrev.

strókur (-s, -ar) [sdrou:gøǫ, sdrou:k-] m. 1. a. Söjle, söjleformet Ting; spec. *(reykjars.)* Røgsöjle; *(gufus.)* Dampsöjle; *(vatnss.)* Vandsöjle. — b. höj Skikkelse. — 2. höj Hue af Form som en Sukkertop; (foragtelig) [illegible]

strokuþræll [sdro:goþraid·λ, sdro:ko-] m. bortløben Slave.

strok vindi (-is) [sdro:gvɪndɪ, sdro:k-] n., **-vindur** [-vɪndøǫ] m. Gennemtræk, Træk. **-vís** [-vi·s] a. tilbøjelig til at løbe bort. **-ær** [-ai·r] f. bortløbet Hunfaar, is. Hunfaar, som er paa Vej til Bjærggræsgangene.

?**strolla (-u, -ur)** [sdrol:a] f. 1. Straale (af Skældsord): *er það nú s.!* [illegible] 2. [illegible]

stromp hattur [sdroµ·p(h)ahdøǫ, sdrom·p-] m. = **strompur** 3. **-skjól** [-sɟou·l] n. = **skjól** 2. **-sópari** [-sou·barɪ, -sou·p-] m. Skorstensfejer.

strompur (-s, -ar) [sdroµ·bøǫ, sdrom·pøǫ] m. 1. Luftrör, Ventil: *upp með [illegible]* (Stj. '07, B. 89). — 2. a. Skorsten, Skorstenspibe, Aabning i Taget, hvori der sidder et Trærör, dels videre, brugt som Røgfang, dels smallere, til Ventilation: *s. á húsþaki.* — b. *(á fjárhúsum)* Aabning i Taget paa Faarehuse (uden Rör). — 3. (pop.) höj Hat, ›Skorstensrör‹.

stropa (a) [sdro:ba, sdro:pa] vi.: *eggið stropar,* Blommen og Hviden i Ægget er begyndt at sammenblandes, Ægget er halvt udruget; — pp. *str[illegible]* [illegible] Barn (uden for Ægteskab): *hann gifti sig í skyndi; það var farið að s. [illegible]*

stropi (-a, -ar) [sdro:bɪ, sdro:pɪ] m. Vædsken i et Æg, naar Fuglen har ligget saa længe paa det, at Blommen og Hviden er begyndt at løbe sammen.

strú [sdru:] se **rú.**

strúa (a) [sdru:a] vt. 1. a. *(ýfa)* göre ru, stryge paa forkert Maade; — is. om Haar og Fjer: forpjuske, krølle, bringe i Ulave; — refl. *strúast,* krølles, forpjuskes: *strúað hár.* — b. *(flækja)* göre indviklet, bringe i Uorden: *s. þráð, veft.* — 2. overf. forvirre, forstyrre: *hann er strúaður (= brjálaður),* han er forstyrret i Hovedet, sindssyg (VSkaft.): *hálfstrúaður af svefnleysi* (TSæm. 106).

strúgur (-s) [sdru:(q)øǫ] m. = **strjúgur.**

strúi (-a) [sdru:ɪ] m. det af Sandhavren, som bliver tilbage (Af., Rask).

strukklota [sdrʏhglo·da, -lo·ta] f. (Snæf., Borg., Sl.) = **striklota.**

strukum [sdrʏ:gom, sdrʏ:kom] 1. p. pl. imp. ind. af **strjúka.**

strumpa (-u, -ur) [sdrʏµ·ba, sdrʏm·pa] f. (jfr. *strympa)* Trækar med Laag og Hanker, smallere foroven end forneden.

struns (pl. ds.) [sdrʏn·s] n. 1. *(rigs)* knejsende, fejende Gang. — 2. Uro, Strejfen frem og tilbage: *strunsið í kúnum.* — †3. *(svik)* Bedrageri.

strunsa (a) [sdrʏn·sa] v. 1. vi. a. storme, bruse, gaa knejsende: feje, sejle: *Með það strunzaði hann hjá þeim* (Eimr. III. 37); *ærnar s. í slægjurnar,* Faarene løber den lige Vej ind paa Hømarken. — b. *(rápa)* strippe, föjte. — †2. vt. *(blekkja)* bedrage, narre.

strunta (-u, -ur) [sdrʏv·da, sdrʏn·ta] f. grimt Snushorn (jfr. *ponta).*

struntulegur [sdrʏv·dolɛ·qøǫ, sdrʏn·to-] a. gnaven og studs (Árn.).

strúss [sdrus·] m. [illegible] **strútsfugl.**

strúta (a) [sdru:da, sdru:ta] vt.: *s. sig,* vikle et Halstörklæde om Halsen; — pp. *strútaður,* med et Halstörklæde omhyggeligt svøbt omkring Halsen [illegible]

strútóttur [sdru:do·hdøǫ, sdru:t-] a. 1. (om Hunde) hvid om Halsen, men ellers mørkfarvet (sort). — 2. med et stort Halstörklæde: *Stjakar [illegible]*

strúts egg [sdrus·ɛk] n. Strudsæg. **-fjöður** [-fjö·ðøǫ] f. Strudsfjer. **-fóarn** [-fou·a(r)dɴ] n Strudsmave. **-fugl** [-fʏgλ] m. Struds.

strútur (-s, -ar) [sdru:døǫ, sdru:toǫ, sdrus·] m. 1. höjt Halssvøb, Hætte: *binda trefil í strút um hálsinn,* lægge et vældigt Bind om Halsen; *dúðaður með ullarneti um hálsinn og gerður s. upp að nefi* (Eimr. VII. 87). — 2. (Af.) = *banakringla.* — 3. Navn paa en Hund, som er hvid om Halsen: (Ordspr.) *S[illegible] Strút og [illegible] Strút[illegible]!* skam faa Hund og Hunds Æt! — 4. (zool.) Struds.

stræki (-is, pl. ds.) [sdrai:ɟɪ, sdrai:ɕɪ] n., **strækni (-is, pl. ds.)** [sdraihgnɪ] n. kaad, gejl Tøs (BH.).

stræta (ti) [illegible] 1. brolægge: *s. [illegible].* *2. *(koma að e-m óvörum)* overrumple en.

strætabreiður [sdrai:dabrɛi:ðøǫ, sdrai:ta-] a. bredgadet.

strætari (-a, -ar) [sdrai:darɪ, sdrai:tarɪ] m. Brolægger.

stræta sleggja [sdrai:daslɛɟ:a, sdrai:ta-] f. Jomfru, Brolæggerjomfru. **-virki** [-vɪǫ·ɟɪ] n. Barrikade.

stræti (-is, pl. ds.) [sdrai:dɪ, sdrai:tɪ] n. Gade (saal. hedder en af de bredere Gader i en By, medens en smallere gærne kaldes *gata,* jfr. *stigur, sund).*

strætis ljósker [sdrai:dɪsljou:sɕɛr, sdrai:tɪs-] n. Gadelygte. ° **-organ** [-or·gan] n. Lirekasse. **-vagn** [-vag·v] m. Sporvogn.

ströbbum [sdröb:om] dat. pl. af **strabbi.**

strönd (strandar, strendur el. **strandir)** [srön·t, sdran·daǫ, sdrɛn·døǫ, sdran·dɪǫ] f. 1. a. Kyst, Strand: *ýta frá s.,* støde fra Land; *komast [illegible].* — b. [illegible] Haand; *gulls, falda s.* (ogs. *s.* alene), Kvinde; *ströndin rjóða,* | *stöðug í því hinu góða* (ÓDavVik. 180). — 2. npr. *Strandir = Hornstrandir.*

ströndum [sdrön·dom] 1. p. pl. præs. ind. og conj. af **stranda.**

Ströndungur (-s, -ar) [illegible] 1. *Hornstrending[illegible].* 2. Beboer af *Berufjarðarströnd* (i Øst-Island).

strönglablý [sdröyŋ·lablɪ·] n. Rullebly.

ströngull (-uls, pl. -lar) [sdröyŋ·godλ, sdröyŋ·laǫ] m. 1. Rulle, lang og smal Pakke: *s. af peningum,* Pengerulle, jfr. *myntströngull.* — 2. *(gaur, langur sláni)* lang Rækel (Af., Rask).

stubbaralegur [sdʏb:aralɛ:qøǫ] a. buttet, kort og tyk af Vækst.

stubbi (-a, -ar) [sdʏb:ɪ] m., **stubbur (-s, -ar)** [sdʏb:øǫ] m. 1. Stump: *s. af e-u; kertiss.* — 2. Stump (en lille Dreng). — 3. Navn paa en haleløs Hund.

stubbóttur [sdʏb:o·hdøǫ] a. (om en Hund) uden Hale.

studdi [sdʏd:ɪ] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **styðja.**

stúdent (-s, -ar) [sdu:dɛvt, sdu:dɛnt] m. Student: (Ordspr.) *það eru alt stúdentar, sem hárið hafa* (GJ.), man lærer saa længe man lever.

stúdenta fjelag [sdu:dɛvdafjɛ:laq, sdu:dɛnta-] n. Studenterforening. **-garður** [-gar·ðøǫ] m. Studentergaard. **-húfa** [-hu:a] f. Studenterhue. **-hafrar** [-hav·raǫ] mpl. Studenterhavre. **-líf** [-li:v] n. Studenterliv. °**-samkunduhús** [-sam·kʏndohu:s] n. Kollegium (Eimr. VIII. 11). **-tal** [-ta:l] n. Fortegnelse over Studenter. **-tala** [-ta:la] f. Studenters Tal: *var skrifaður í stúdentatölu,* blev immatrikuleret (Huld III. 25).

stúdents afmæli [sdu:dɛvtsam:ai·lɪ, sdu:dɛns-] n. Studenterjubilæum: *10 ára, 25 ára s.* **-próf** [-prou:v] n. Studentereksamen, Artium.

stuðill (-ils, -lar) [sdʏ:ðɪdλ] m. = **stuðull.**

stuðla (a) [sdʏð·la] v. 1. vi. hjælpe: *s. að e-u, s. til e-s,* bidrage til, arbejde paa, virke for n-t. — 2. vt. forsyne med Rimbogstaver, stavrime; — pp. *stuðlaður,* forsynet med Rimbogstaver, stavrimet: *stuðlað mál,* Poesi.

stuðla berg [sdʏð·labɛr·k] n. Söjlebasalt: *Blágrýtið hefir oft dregist saman [illegible] á Íslandi* (ÞTh. Lýs. II. 252). **-bergsgöng** [-bɛr(χ)sgöyŋ·k] npl. Basaltgang. **-bjarg** [-bjar·k] n. = **stuðlaberg.** **-fall** [-fad·λ] n. 1. (metr.) særligt Metrum, hvis Hovedtype er en trelinjet Strofe, paa 10, 7 og 7 Stavelser; de to sidste Linjers Enderim rimer (Hel- el. Halvrim) med förste Linjes næstsidste (sidste betonede) Stavelse. Ekspl. (med Helrim): *Hann svo fái heitstrengingu sína | efnt og verkin aukin fín, | einnig systur hjálpað sín* (HSig. 222). Undertiden danner den förste Linje ikke Hel- el. Halvrim med de to følgende *(frárímað stuðlafall).* — 2. is. i pl. *-föll,* Rytme: *hefði jeg átt að fara eptir frumkvæðinu og hafa sömu s.* (JHall. 260). **-fjós** [-fjou:s] n. en Slags Kostald, hovedsagelig opført af Sten og Græs[illegible] *voru hlaðnir milli básanna og hlaðið saman með strengjum í boga yfir þeim* (3. Ið. VII. 197). **-lag** [-la:q] n. (metr.) = **stafhenda.** †**-ljóð** [-ljou:ð] n. (metr.) = **hagkveðlingaháttur.** **-rekkja** [-rɛhɟa] f., **-rúm** [-ru:m] n. Standseng. **-setning** [-sɛhdniŋk] f. Anbringelse af Rimbogstaver: *skökk s.* **-villa** [-vɪd·la] f. 1. (metr.) = *afhending nýja,* se *afhending.* — 2. Fejl m. H. t. Anbringelse af Rimbogstav(er).

stuðning (-ar, -ar) [sdʏð·niŋk] f. = **stuðningur.**

stuðnings depill [sdʏð·niŋsdɛ:bɪdλ, -dɛ:p-] m. Støttepunkt. **-fleygur** [-flɛi:qøǫ] m. Stoppekile. **-kjölur** [-ɕö·løǫ] m. Slingrekøl. **-laus** [-löy·s] a. uden Støtte, som ikke har noget at støtte sig til: *s. ástæða.* **-maður** [-ma:ðøǫ] m. a. Hjælper, Understøtter. — b. *(við kosningu)* Stiller. **-rit** [-rɪ:t] n. Subsidium. **-verður** [-vɛr·ðøǫ] a. som fortjæner at støttes.

stuðningur (-s) [sdʏð·niŋgøǫ] m. Støtten, Understøttelse; Hjælp, Støtte: *með stuðningi fjelaga síns; — þeirri tilgátu til stuðnings skal jeg geta þess,* som Støtte for den Hypotese skal jeg anføre.

stuðull (-uls, -lar) [sdʏ:ðodλ, sdʏ:ðols, sdʏð·laǫ] m. (ældre *stuðill)* 1. *(stoð)* Støtte, Stiver: *Járnteinar, járnstólpar og máttarstólpar heita einu nafni stuðlar* (Stj. '04, B. 112); — overf. Støtte: *Af stuðla fornu brotinn bergi | bráðum varð hann s. sinna* (GTh. '06, 111). — 2. spec. *(rúmstólpi)* Sengestolpe. — 3. a. (metr.) (Hjælpe)rimbogstav, Bistav, spec. kaldes saaledes Rimbogstaverne, naar der staar to i hver anden Linje; det förste stærkt accentuerede Ord i følgende Linje begynder saa i Reglen med en *höfuðstafur,* s. d. O.; *falla í stuðla,* faa Bogstavrim: *Það fer einatt vel á því, að orðin falli í stuðla* (Eimr. IV. 209). — *b. = *vísuorð.* — c. Rytme; is. i pl.: *hann talaði í stuðlum,* han talte rytmisk.

stúfa (-u, -ur) [sdu:va] f. (bot.) Eng-Djævlebid, afbidt Skabiose (scabiosa succisa, L., succisa pratensis).

stúf henda [sdu:f(h)ɛnda] f. Metrum, dannet af et andet ved Afkapning af sidste Stavelse, f. Eks. *ferskeytt s.: Skaltu meg i skilja, skammvinn: lánið er, ekki' er allt að vilja opt í heimi hér* (HSig. 258). **-hent** [-(h)ɛɲ̊t, -(h)ɛnt] an. se **stúfhenda**. **-hlutur** [sduf(h)lʏ·døǫ, -(h)lʏ·tøǫ] m. den Del af Fiskefangsten, som tilfalder *stúfur* 4. (Vf.). **-höfði** [sdu:f-(h)övðɪ, -(h)öbðɪ] m. (zool.) Spækhugger (delphinus orca) (LFR. XIII. 46). **-korn** [sduf·ko(r)dv] n. lille Stump. **-mús** [-v·-mu·s] f. (zool.) Studsmus (hypudæus). **-rifa** [-rɪ·va] f., **-rifað** [-rɪ·vað] an. en Slags Øremærke, se *mark* (Afb.). **-setja** [-f·-sɛ·dja, -sɛ·tja] vt. sammenföje ved Enderne (Af.).

stúfur (-s, -ar) [sdu:voǫ, sduf·s] m. **1.** hvad, der er tilbage, naar n-t skæres el. hugges af, spec. Stump af Arm el. Ben (jfr. 2.): *hálfur s.* (Af.) = *stýfður helmingur*, se *mark* (Afb.); *stinga í stúf við e-ð*, ¹) staa i skarp Modsætning til n-t (jfr. *stinga)*, stikke af mod n-t: *þessar frjósömu sveitir stinga mjög í stúf við eyðimerkurnar í kring*; ²) *hjer stingur í stúf*, her er al Möje forgæves, her er al Ulejlighed spildt (BH.). — **2.** (komisk Udtr. om) Ben, Fødder: *Allir, sem vetlingi gátu valdið, voru því á stúfum sínum þenna dag* (JTrL. 186). *fara á stúfana*, sætte sig i Bevægelse: *þegar þú ert orðinn afþreyttur ... þá muntu brátt fara aftur á stúfana* (Eimr. XVIII. 193); *hann skuli fara á stúfana, og vita, hvort hann geti ekki útvegað þeim og sér eitthvað að eta* (JAÞj. II. 512); *koma e-u á stúfana*, sætte n-t i Gang. — **3. a.** en kort Genstand; ogsaa brugt om Mennesker, der er lave af Vækst, og som Kælenavn for Drenge (i Tiltale): *stúfur(inn) minn*, min Stump. — **b.** *(lítill hákarl)* lille Havkal (Fljót). — **4.** *(í lóð)* en Del af en Fiskeline el. en Line af flere, som en Matros el. en ubemidlet Mand ejer, og faar saa hvad der fanges derpaa (Vf.).

stugga (a) [sdʏg:a] v. **1. a.** v. impers. *e-n stuggar við e-u*, en har Afsky eller Modbydelighed for, gyser tilbage for n-t: *Fögur hugsun getur líka verið svo illa sögð, að oss stuggi við* (MHUpp. 102), *frelsarinn fjekk þar hörginn | fyr en menn stugði við* (GTh. '06, 48). — **b.** vt. med dat. ds.: *Ami þér og stuggi þér öll verk drottins* (JÁÞj. I. 460); *augum mínum skýin stugga* (GFrUh. 193). — **c.** vt. med acc. *s. e-n*, irettesætte en haardt. — **2. a.** vi. *s. við e-u*, ¹) bortskræmme, bortjage, genne bort: *s. við kindum*; ²) *(hasta á e-n)* tysse paa en; ³) overf. fortrædige en, göre n-t for at genere en: *jeg ætla alls ekki að s. neitt við honum*. — **b.** vt. med dat. *s. e-m* = *s. við e-m* ¹): *s. fjenu*, genne Faarene bort (Mýrd.).

stugg fullur [sdʏk·fʏdløǫ] a. gruful (Klopst. VIII. 316). ***-hærður** [-(h)airðøǫ] a. gyselig haaret (Milt. 262). **-laus** [-g·-löys] a. **1.** *(blíður, spakur)* mild, rolig. — **2.** uden Gru, uden Modbydelighed: *mjer er stugglaust við hann*, jeg har ikke noget imod ham.

stuggur (-s) [sdʏg:øǫ] m. **1.** *(andstygð)* Modbydelighed; *(óhugur)* Frygt: *e-m stendur s. af e-u*, en gruer for, har Modbydelighed for n-t. — **2.** *(óþefur)* ubehagelig Lugt (BH.).

stugg vænlegur [sdʏg·vainlɛ·qøǫ] a. frygtindgydende. **-vænn** [-vaidv] a. **1.** vederstyggelig, gruelig: *stund en stuggvænsta | stóð fyrir dyrum* (Klopst.). — **2.** n. *stuggvænt* = *uggvænt*: *e-m er e-ð stuggvænt*, en har en Anelse om n-t: „*Mér stuggvænt*", *sagði 'ann*, „*er að kyrri* (StStAndv. II. 236).

stúka (-u, -ur) [sdu:ga, sdu:ka] f. **1. †a.** *(ermi)* Ærme. — **b.** *(smokkur)* Muffedise (Af.); spec. Halværme, som bedækker Forarmen og Haandleddet. — **2. a.** *(afhýsi)* Udbygning; Aflukke. — **b.** *(í leikhúsi osfr.)* Loge (i et Teater osv.). — **c.** *(í sumum fjelögum)* Loge (i visse större Selskaber el. Ordener): *góðtemplarastúka, frímúrarastúka* osv.

stukkum [sdʏhgøm] 1. p. pl. imp. ind. af **stökkva.**

stúkna kritur [sduhgnakrɪ:døǫ, -krɪ:tøǫ] m. smaa Rivninger mellem Loger. **-líf** [-li:v] n. Logeliv. **-rígur** [-ri:qøǫ] m. spændt Forhold mellem Loger.

stúku afmæli [sdu:goam:ailɪ, sdu:kø-] n. en Loges Fødselsdag. **-fjelagi** [-fjɛ:laijɪ] m. Logemedlem. **-fundur** [-fʏn·døǫ] m. Logemøde. **-hátíð** [-hau:tið] f. Logefest. **-mælgi** [-mail·ɟɪ] f. indec. Logesnakkesalighed, Logesvada. **-mælska** [-mail·sga] f. Logeveltalenhed. **-sæti** [-sai:dɪ, -sai:tɪ] n. Siddeplads i en Loge. **-umboðsmaður** [-ʏm·boð·sma·ðøǫ] m. Logedeputeret.

†stuldarmaður [sdʏl·darma:ðøǫ] m. Tyv.

stuldur (-ar, -ir) [sdʏl·døǫ] m. **1.** *(þjófnaður)* Tyveri. **†2.** *(þýfi)* stjaalen Ting.

stúlka (-u, -ur) [sduʎ·ga, sdul·ka] f. **1.** (ung) Pige: *piltur og s.*; — *koma sjer vel við stúlkurnar*, indynde sig hos Pigerne, göre sig afholdt af det smukke Kon. — **2.** ens Forlovede: *Þá keypti hann búð handa stúlkunni sinni* (Eimr. VII. 231). — **3.** *(vinnukona)* Pige, Tjænestepige.

stúlknaherbergi [sduʎ·gnahɛr·bɛrɟɪ, sduʎ·dna-] n. Pigeværelse.

stúlku barn [sduʎ·gobad·v, sdul·kø-, -bar·dv] n. Pigebarn, Smaapige. **-bragð** [-braq·ð, -brag·þ] n. en ung Piges Miner, Væsen og Fremtræden: *Fríða átti son, þar af misti hún stúlkubragðið* (Kvöld. I. 242). **-fas** [-fa:s] n. Pigevæsen. **-legur** [-lɛ·qøǫ] a. pigeagtig. **-skepna** [-sɟɛhbna] f. Kvindemenneske. **-skóli** [-sgoᵘ:lɪ] m. Pigeskole. **-tetur** [-tɛ:døǫ, -tɛ:tøǫ] n. stakkels lille Pige.

?stumpari (-s, -ar) [sdʏᵯ·barɪ, sdʏm·parɪ] m. Stymper.

?stumpasirs [sdʏᵯ·basɪǫ·s, sdʏm·pa-] n. Sirsstumper, -rester.

?stumpur (-s, -ar) [sdʏᵯ·boǫ, sdʏm·poǫ] m. Stump; — spec. Töjrest: *einlitir stumpar*.

stumra (a) [sdʏm·ra] vi. **1.** *(staulast)* stavre. — **2.** *(stynja)* stönne. — **3.** *s. yfir e-m*, søge at hjælpe en (syg eller lidende), søge at bringe en til Live (jfr. *styrma)*.

stumur [sdʏ:møǫ] n. **1.** *(staul)* Stavren. — **2.** *(stuna)* Stönnen. — **3.** Bestræbelser (for at hjælpe en syg el. lign.): *meðan við vorum að þessu stumri ...*

stuna (-u, -ur) [sdʏ·na] f. Stönnen, Suk: *það heyrðist hvorki ...*

stund (-ar, -ir) [sdʏn·t] f. **I. 1.** Tid, Stund: *hún átti svo fáa frjálsa s.* (ÞErl.); *er s. leið*, efter nogen Tid; *þegar fram liðu stundir*, med Tiden; *stytta sjer stundir*, fordrive Tiden; *(guð gefi oss) góðar stundir!* (siges efter endt Husandagt el. Bön): *við lásum báðir ferðabæn og buðum hvor öðrum góðar stundir* (SIng. 51); *gef þjer stundir*, giv dig Tid (MJ. I. 217); *hann kom fyrir (góðri) stundu*, det er noget siden han kom, han kom for lidt siden; *það var s. til þess, að þeir sáu hann*, der gik nogen Tid inden de saa ham; *hann var oftast í garðinum þeim stundum, sem* (naar) *hann dvaldi heima hjá sjer*; — *staður og stund*, Tid og Sted; (Overf.) *lítil er líðandi stund*, Nuet er kort; *hvað bíður sinnar stundar* (el. *stundar bíður hvað)*, hver Ting sker först, naar den skal ske (jfr. hver Ting til sin Tid). — **2.** adverbielle Udtryk: **a.** *góða stund*, en rum Tid; *skamma s., drykklanga s.*, en kort Tid, ganske kort; *dálitla* (el. *svolitla) s.*, ds.; *hann beið dálitla s.*, han ventede en kort Tid; *stundu fyrir jól*, kort för Jul; *allar stundir*, altid; *enga s.*, kun ganske kort: *jeg verð enga s. að því*, jeg kan göre det paa et Øjeblik; *það tekur enga s.*; — *ekki stundinni* (el. *stundu) lengur*, ikke et Øjeblik længer: *jeg verð þar ekki stundinni lengur*; — *hann man ekkert stundinni lengur*, han kan ikke huske fra Næse til Mund; *slíkur lærdómur tolli ekki í þeim* (ɔ: *börnunum*) *stundu lengur* (har de glemt med det samme) (Alþ. '11, B. 575); *stundum saman*, af og til; *öllum stundum*, altid: *Bóndinn kembdi og prjónaði öllum stundum, sem hann var inni* (Eimr. XII. 98). **b.** med præp.: *á sömu* (el. *samri) s.*, i samme Øjeblik; *á stundum*, undertiden; *að* (el. *af) stundu*, straks, öjeblikkelig; *eftir stutta s.*, om lidt; *fyrir stundu*, nylig; *innan stundar*, lidt efter; *um s.*, en Tid; *um stundar sakir*, foreløbig, midlertidig; for en Tid; *upp á stundina*, paa Øjeblikket: *Eg skal upp á stundina ... segja eptir þér, tæfan þín* (Od. 400). — **c.** dat. pl. *stundum* som adv. stundom, undertiden, til Tider, til sine Tider: *stundum ... stundum*, undertiden ... undertiden, skiftevis; *stundum vill hann eitt, stundum annað*, saa vil han eet, saa andet. — **3.** *(spölkorn)* et kort Stykke Vej; *stundu lengra*, noget længere. — **4.** gen. *stundar-* som förste Sammensætningsled: **a.** kortvarig: *stundarhríð, -hagur, -ánægja*. — **b.** som forstærkende adv. foran Adjektiver og Adverbier = *mjög: stundarhátt*. — **II. 1.** *(klukkutími)* Time: *hann beið tvær stundir*, han ventede i to Timer; *að stundu liðinni*, om en Time; *önnur, þriðja* osv. *s. dags*; — *stund(un)um saman*, i Timevis. — **2.** *(kenslustund)* (Undervisnings-)Time: *kenna 6 stundir á viku*. **III.** *(ástundun)* Bestræbelse: *þeir, sem þrífast kunna þó með yðni og s.* (EÓIKv. 24); *leggja s. á e-ð*, ¹) lægge Vind paa, bestræbe sig for n-t: *leggja s. á að verða sem færastur til alls*; ²) studere n-t: *leggja s. á arabisku*.

stunda (a) [sdʏn·da] v. **I.** vi. **†1.** gaa, begive sig: *s. til e-s staðar*, begive sig et Steds hen. — **†2.** *s. til e-s (= leitast við að geðjast e-m)*, søge ens Venskab, søge at behage en. — **II.** vi. **a.** *(leitast við)* lægge Vind paa, göre sig Umage for n-t, arbejde paa n-t; *s. á e-ð*, ¹) længes efter n-t, göre Forsøg paa n-t: *s. á útkomu* (om Ræveunger, der vil ud af Hulen) (JHall. 185); ²) lægge Vægt paa n-t: *Menn s. á höfða töluna, en ræktina síður* (JSBr. 296); *s. til e-s*, stræbe mod et Maal. — **b.** drages, stunde, længes efter n-t: (Ordspr.) *þangað stundar barn, sem það finnur sinn líka* (SchMál.), Barn stunder did, hvor det finder sin Lige; *þangað stundar belgur, sem borinn er* (SchMál.), did stunder Bælg, som baaren er. — **III.** vt. **1.** drive, arbeide i, passe, pleje n-t: *s. atvinnu*, arbejde; *s. fiskveiðar, s. sjó*, drive Fiskeri, være Fisker; *s. embætti sitt*, passe sit Embede; *s. hag e-s*, varetage ens Interesser (JTrHalla 7); *s. sjúkling*, passe, pleje en syg *(= hjúkra)*; *s. fje*, passe, røgte Faar. — **2.** (jfr. II. a.) *s. nám*, studere: *s. nám við háskóla*, — *s. nám í handiðn*, lære et Haandværk; *hann stundaði námið vel*, han passede sine Studier godt.

°**stunda fjöl** [sdʏn·dafjö:l] f. (naut.) Timebræt, Logbræt. **-fjöldi** [-fjöl·dɪ] m. Timers Antal. **-glas** [-gla:s] n. Timeglas. **-kennari** [-ɟɛn:-arɪ] m. Timelærer. **-kensla** [-ɟɛn·sla] f. Timeundervisning. **-klukka** [-klʏhga] f. (Væg)Ur. **-mál** [-mau:l] n. Tidsmaaling (Urs. 189).

stundan [sdʏn·dan] f. = **stundun.**

stundar bið [sdʏn·darbɪ:ð] f. **1.** kort Tidsrum: *innsigli engir fengu upp á lífs s.* (HallgrP.); *að stuttri s.*, om lidt (JHall. 187). — **2.** en Stunds Venten: *eftir s.* **-bil** [-bɪ:l] n. en Times Tid; en Times Vej: *s. sé frá eldi* (LFR. III. 41). °**-brigði** [-brɪq·ðɪ, -brɪg·ðɪ] n. Overgangsform (JsJs.). **-dvöl** [-dvö:l] f. kortvarigt, midlertidigt Ophold. **-eign** [-eig·v] f. midlertidig Ejendom. **-fast** [-ǫ-fas·t] adv. meget kraftigt: *Dreymir hann þá að maður einn ákaflega mikill kemur inn í húsið og þrífur til hans s.* (Huld III. 68). **-fylgi** [-fɪl·ɟɪ] n. **1.** öjeblikkelig el. kortvarig Bistand: *veita e-m s.* — **2.** öjeblikkelig el. kortvarig Lykke: *Það er eigi ávalt, að þeir eigi til langframa sigri að hrósa, sem mest s. hafa* (Eimr. X. 124). **-fjórðungsreið** [-fjoᵘrðuŋsrei:ð] f. et Kvarters Vej (til Hest). **-fjórðungur** [-fjoᵘr·ðuŋgøǫ] m. Kvarter. **-friður** [-frɪ:ðøǫ] m. kortvarig Ro, et Øjebliks Fred el. Ro: *hjer er ekki s.* **-fró** [-froᵘ:] f. et Øjebliks Lindring. **-gaman** [-r-ga:man] n. kortvarig Fornöjelse. **-gengi** [-ɟeiŋ·ɟɪ] n. kortvarig Lykke. **-gleði** [-glɛ:ðɪ] f. indec. Øjeblikkets Glæde: (Ordspr.) *oft launast stundargleðin með langri hrygð* (Málshb. 262), stakket Glæde købes ofte med lang Sorg; jfr. det bodes der for i lange Aar, som kun var en stakket Glæde. **-grið** [-grɪ:ð] npl. et Øjebliks Fred el. Ro. **-hagnaður** [-ǫ-(h)ag·naðøǫ] m. öjeblikkelig Fordel. **-hagur** [-(h)a:qøǫ] m. **1.** = *stundarhagnaður*. — **2.** den öjeblikkelige Situation i en el. anden Henseende: *s. okkar getur breytst*. **-hátt** [-hauht] an. meget höjt: *en Breiðfjörð gall við s.* (MJ. III. 256). **-heimur** [-(h)ei:møǫ] m. kortvarig Verden; denne Verden. **-hríð** [-a-hri:ð] f. **1.** *(stuttur tími)* kort Tid. — **†2.** *(stuttur spölur)* kort Stykke Vej. **-hægð** [-ǫ-(h)aiq·ð, -(h)aig·þ] f. Øjeblikkets Bekvemmelighed. **-jel** [-r-jɛ:l] n. kortvarig Snestorm. **-kjarkur** [-ǫ-ɟaǫ·goǫ] m. kortvarigt Mod el. Energi (SvPBjP. 89-90). **-korn** [-kod·v, -kor·dv] n. en

kort Tid: *bíddu s.*, bi lidt. **-langur** [-r-lauŋ·goϱ] a. som varer en hel Time; uhyre lang. **-lög** [-lö:q] npl. midlertidig, provisorisk Lov. ° **-mæringur** [-mai:riŋgoϱ] m. Dagens Løve (JsJs.). **-nautn** [-nöyhtv] f. Øjeblikkets Nydelse. **-næði** [-nai:ðɪ] n. god Tid: *kúnum, sem höfðu haft s. til að velta um mörgum sænum* (ThTh. 71). **-sakir** [illegible] fpl. (kun i Forb.) *um s.*, midlertidig, for en Tid, til en Tid: *ákvæði um s.*, midlertidige Bestemmelser; *víkja frá embætti um s.*, suspendere. **-seðill** [-sɛ:ðɪdʎ] m. **a.** Timeseddel: *s. í leikfimi.* — **b.** Tidsseddel: *Pósturinn skal hafa meðferðis sendinga-, stundar- og* [illegible] (Stj. '08, B. 153). **-skrá** [-sgrau:] f. = **stundaskrá.** **-stefna** [-sdɛb·na] f. Stævning med kort Frist (GKonÆf. 256). **-töf** [-tö:v] f. kort Venten. **-vegur** [-vɛ:qoϱ] m. kort Stykke Vej. **-vegvilla** [-vɛq·vɪdla] f. forbigaaende eller kortvarig Vildfarelse. **-vinur** [-vɪ:nøϱ] m. Ven for en Tid. **-vísir** [-vi:sɪϱ] m. **a.** Timeviser (mods. *mínútu-, sekúnduvísir*). — **b.** Urviser (MJ. V. 210). **-værð** [-vair·ð] f. et Øjebliks Hvile. **-þögn** [-ϱ-þög·v] f. kort Tavshed: *Hann mælti eftir s.* (GFrSex 126). **-þörf** [-þör·v] f. Øjeblikkets Trang.

stunda skrá [sdʏnda·sgrau:] f. Timetabel, -plan. **-stytting** [-sdɪhdiŋk] f. Tidsfordriv. **-tafla** [-tab·la] f. = **stundaskrá.** ° **-viti** [-vɪ:dɪ, -vɪ:tɪ] m. Ur.

†stundgi [sdʏn·dɟɪ] adv. ingen Stund, ingen Tid; kun en kort Tid.

stundi [sdʏn·dɪ] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **stynja.**

stund legleiki, -legleikur [illegible] m. Timelighed. **-legur** [-lɛqøϱ] a. **1.** timelig (mods. *eilífur*, evig). — **2.** *(stuttur)* kortvarig, forgængelig: *hafa ekki stundlegan frið*, aldrig at have Ro et Øjeblik. — **3.** adv. *-lega*, for en kort Tid; timeligt.

stundum [sdʏn·dom] adv. se **stund.**

stundun (-ar, -anir) [sdʏn·don, sdʏn·danɪϱ] f. *(kapp)* Bestræbelse; *(nám)* Studium.

stund vís [sdʏn·dvi·s] a. præcis, punktlig. **-vísi** [-vi·sɪ] f. indec. Præcision, Punktlighed. **-víslegur** [-vislɛ·qoϱ] a. punktlig, præcis; — adv. *-lega.*

stunga (-u, -ur) [sduŋ·ga] f. **1. a.** Stik, Saar fra el. Spor efter et spidst Vaaben el. en Spids: *skoða stunguna í síðu Krists; hnífs., s. eftir nál.* — **b.** Stigma, Mærke paa Legemet, fremkommet i religiøs Ekstase, som minder om Saarene paa Jesu Legeme. — **c.** (med.) *(ástunga)* Punktur. — **d.** *(í listum)* Stik: *kopars., stáls.* osv. — **e.** Sting, Syspor o. l., spec. Flætning af Ridetömmer: *s. í taumum*, [illegible] f. pl. *stungur*, Navn paa et særligt Runealfabet (GBrPer. 135). — **2. a.** Stikken, det at stikke: *hjer er góð s.*, her er det godt at stikke Grönsvær op. — **b.** = *stunguþykt.* — **3.** *(torfa)* opstukken Klump Grönsvær; *páls.*, Spadestik.

stunginn [sduŋ·ɟɪn] pp. af **stinga.**

stungu kvísl [sduŋ·gokvis·ʎ] f. Gravegreb. **-list** [-lɪs·t] f. Kobberstik (kunst) (Odds. I. 141).

stungum [sduŋ·gom] 1. p. pl. imp. ind. af **stinga.**

stungu maður [sduŋ·goma:ðoϱ] m. Kobberstikker. **-þíður** [-þi:ðoϱ] a.: *stunguþíð jörð*, Jord(bund), der er saa fri for Frost, at den kan stikkes op. **-þykt** [-þɪχ·t] f. et Spadestiks Tykkelse.

stunulaust [sdʏ:nølöyst] adv. uden Suk.

stunur (-s, -ir) [sdʏ:noϱ] m. = **stuna.**

†stúr (-s) [sdu:r] n., **1. stúra (-u, -ur)** [sdu:ra] f. **1.** *(hrygð, dapurleiki)* Nedslaaethed, Bedrøvelse, Sorg; *(gremja)* Ærgrelse: *Var þá sólskin varmt með skúrum, | verður ekki þörf á stúrum* (JÁÞj. II. 566). — **2.** *(mótlæti)* Modgang, Fortrædelighed.

2. stúra (ði) [sdu:ra] v. **1.** vi. være nedslaaet, være bekymret, sörge: *blessaður, vertu ekki að s. út af þessu.* — **2.** vt.: *e-ð stúrir e-n*, n-t volder en Bekymring: *spyr. hvað stúri* [illegible] (EspS. 148).

stúran (-ar) [sdu:ran] f. Nedslaaethed.

stur busalegur [sdʏr·bʏsalɛ:qoϱ] a. = **stirðbusalegur.** **-busi** [-bʏ·sɪ] m., **-butra** [-bʏ·dra, -bʏ·tra] f. = **stirðbusi.** **-butrulegur** [-bʏdrølɛ:qoϱ] a. = **stirðbusalegur.**

stúrinn [sdu:rɪn] a. bedrøvet, nedslaaet, forstemt, i en nedtrykt Stemning.

Sturla (-u, -ur) [sdʏr·dla, sdʏd·la] m. npr. Sturla.

sturla (a) [sdʏr·dla, sdʏd·la] vt. forstyrre, forvirre; — refl. *sturlast*, blive forstyrret; — pp. *sturlaður*, forstyrret i Hovedet, sindssyg.

sturlan (-ar, -ir) [sdʏr·dlan, sdʏd·lan] f. = **sturlun.**

sturli (-a, -ar) [sdʏr·dlɪ, sdʏd·lɪ] m. **1.** *(næturgagn)* Natpotte. — **2.** npr. *Sturli* (pop.) for *Sturla.*

stúr lyndi [sdur·lɪndɪ] n. Tungsindighed, Melankoli. **-lyndismaður** [-lɪndɪsma:ðoϱ] m. Melankoliker. **-lyndur** [-lɪndoϱ] a. melankolsk.

sturlun (-ar, -anir) [sdʏr·dløn, sdʏd·løn, -anɪϱ] f. **1.** *(truflun)* Forstyrrelse, Forvirring; *(kvíði)* Ængstelse: *s. og áhyggja.* — **2.** *(vitfirring)* Forrykthed, Afsindighed.

Sturlunga (-u) [sdʏr·dluŋga, sdʏd·l-] f. (egl. *S. saga)* Sagaen om Sturlungerne.

Sturlungar [sdʏr·dluŋgaϱ, sdʏd·l-] mpl. Sturlungerne (Efterkommere af *Sturla* fra *Hvammur)*, en i Slutningen af Fristatstiden bekendt islandsk Slægt, der spillede en stor Rolle i Datidens Borgerkrige; de mest bekendte er Historikerne *Snorri Sturluson* († 1241), Heimskringlas og den yngre Eddas Forfatter, og hans Brodersön *Sturla Þórðarson* († 1284), bl. a. Forf. til den störste Del af Sturlunga Saga (den saak. *Íslendinga saga).*

Sturlungaöld [sdʏr·dluŋgaöl·t, sdʏd·l-] f. Sturlungetiden, Borgerkrigene i det 13. Aarh., der førte til den islandske Fristats Undergang (deraf overhovedet: urolig Tid).

stúss [sdus·] n. **1. a.** Föjten omkring, jfr. *stelpus., strákas., hestas.* — **b.** Drikkelag: *í hotin og í stússin reið* (ÓDavÞul. 372). — **2.** *(umstang)* Væsen (nedsættende): *það verður fljótt óvinsælt alt þetta alþingis s.* (Mel. Br. 43). — **3.** *(dund, dútl)* Pilleri, Puslen, langsomt Arbejde el. Arbejde med Smaating (ÓDav.).

stússa (a) [sdus:a] vi. (ÓDav.) = **dunda, dútla.**

stúta (a) [sdu:da, sdu:ta] v. **1.** vt. med dat. ombringe, göre det af med, dræbe, «faa Has paa»: *s. e-m, s. sjer.* — **2.** vi. *(drepast)* omkomme, «kradse af» (BH.). — **3.** vt. med acc.: *s. sig*, faa sig en Slurk af Flasken; — is. tage en Pris af Snushornet (ved at holde Aabningen op til Næseborene, løfte Bunden op saal. at Tobakken glider ud og suge den op i Næsen): *Ólafur . . . býður honum pontuna, og þeir s. sig* (ÞEgÚt. 45).

stút fylla [sdu:tfɪdla] vt. fylde op til Halsen: *s. flösku;* — overf.: *s. sig*, drikke sig pærefuld. **-fullur** [-fʏdløϱ] a. propfuld. **-kanna** [-kan·a] f. Kande med en Tud.

1. **stutla (-u, -ur)** [sdʏhdla] f. (Rang.) = **stutull.**

2. **stutla (a)** [sdʏhdla] vi. faststampe v. Hj. af en *stutull* (Sl.).

stútmjór [sdu:dmjoᵘr, sdu:t-] a. smalhalset: *stútmjó flaska.*

stutt [sdʏht] sup. af **styðja.**

stuttaralegur [sdʏhdaralɛ:qør] a. **a.** kort, kortfattet: *Þetta er heldur stuttaralegt* (GFrÁtt. 144). — **b.** kort og mut: *s. í spuna;* — adv. *-lega: svara s.*

stutt breiður [sdʏhtbrɛɪ·ðoϱ] a. kort og bred. **-brækur** [-brai·goϱ, -brai·koϱ] fpl. = **stuttbuxur.** **-búinn** [-bu·ɪn] a. iført en kort Klædning, med opkiltede Klæder. **-buxur** [-bʏχsoϱ] fpl. Knæbukser. ° **-fruma** [-frʏ·ma] f. Parencymcelle (ÁBj19.öld 260). **-fættur** [-faihdoϱ] a. kortbenet. **-hala** [-(h)a·la] f. = **valhendu-afhending.** **-halalegur** [-(h)alalɛ:qoϱ] a. kort, uden Ceremonier: *eg kem nú sona s. inn af dyrum þínum* (MelBr. 122). **-hefill** [-(h)ɛ vɪdʎ] m. Korthövl. **-hefilstokkur** [-(h)ɛvɪlsdohgoϱ] m. Korthövlsblok. **-hempa** [-hɛmba, -(h)ɛmpa] f. kort Vams. **-hyrningakyn** [-(h)ɪ(r)dniŋgaɟɪ:n] n. (Køer og Tyre af) Korthornerace. **-hyrningur** [-(h)ɪ(r)dniŋgoϱ] m. Dyr med kort Horn (is. Faar el. Koer). **-hryggjaður** [-(h)ϱɪɟ·aðoϱ] a. kortrygget. **-hærður** [-(h)airðoϱ] a. korthaaret. **-höfði** [-(h)övðɪ, -(h)öbðɪ] m. (zool.) Kortskalle (brachycephal).

stuttimúkur [sdʏhdɪmu:goϱ, -mu:koϱ] m. se **múkur** 2. b.

stutt kyrtill [sdʏhtɟɪϱdɪdʎ] m. Bluse. **-kjóll** [-ɟoᵘdʎ] m. kort Kjole. **-klippa** [-klɪhba] vt. klippe kort. **-klæddur** [-klaid·oϱ] a. iført korte Klæder. **-klæði** [-klai·ðɪ] npl. korte Klæder. **-legur** [-d-lɛqoϱ] a. **1.** som ser kort ud, kort. — **2.** adv. *-lega:* **a.** *(í stuttu máli)* kortelig. — **b.** kort, but: *Margrét svaraði þessu heldur stuttlega* (JTrL. 315). **-leiki** [-leiɟɪ, -lɛiɟɪ] m. Korthed. **-leitur** [-lei·doϱ, -lei·toϱ] a. med kort og buttet Ansigt: *Eskimóar . . . stuttleitir og búldulegir* (EiÓlLf. 65). **-mussa** [-mʏs·a] f. kort Vams (EiÓlLf. 20). **-mæltur** [-maiʎdoϱ] a. kort i sin Tale, but. **-möttull** [-möhdodʎ] m. kort Kvindekappe el. Kaabe, Mantilje. **-nefja** [-nɛvja] f. (zool.) kortnæbbet Lomvie (uria arra). **-nefjaður** [-nɛvjaðoϱ] a. kortnæset: *s. maður;* kortnæbbet: *s. fugl.* **-orður** [-orðoϱ] a. ordknap, kortfattet; aforistisk; *vera s. og gagnorður*, sammenfatte meget i faa Ord, tale kort og fyndigt. **-pils** [-t-pɪls] n. kort Skört. **-pilsa (-u, -ur)** [-pɪlsa] f. Kvinde med kort Skört. **-pressa** [-prɛs·a] f. (Bogb.) Alenpresse. **-spjöld** [-sbjölt] npl. (Bogb.) Oktavbræder. **-spönn** [-sbön] f. Spand, som maales med Tommelfingeren og Pegefingeren. **-stafaháttur** [-sdavahauhdoϱ] m. Vers, lavede af Bogstaver, som hverken gaar over el. neden for Linjen. **-stígur** [-sdi·qoϱ] a. som tager korte Skridt. **-svunta** [-svʏvda, -svʏnta] f. Halvforklæde. **-tegldur** [sdʏhtɛqldoϱ] a. (om Heste) med kort Hale. **-treyja** [-trei·ja] f. kort Tröje (bagtil) (Eimr. I. 64). **-tæður** [-tai·ðoϱ] a. korttaaet. **-ullaður** [sdʏhdʏdlaðoϱ] a. **1.** kortuldet: *stuttulluð kind.* — **2.** mut: *(brjef) nokkuð stuttullað eða kaldyrt* (JMPísl. 116).

stuttur (comp. **styttri**; superl. **stystur**) [sdʏhdoϱ; sdɪhdrɪ; sdɪs·doϱ] **1. a.** kort: *stutt leið, s. vegur, stutt kápa;* — *í stuttu máli*, kort sagt. — **b.** (metr.) *stutti háttur*, firelinjet Strofe med Seksstavelsers Vers (HSig. 260). — **c.** (om Fiskekød) haard, sprød (mods. *seigur).* — **d.** (om Uld) kort, skør, som ikke kan trækkes ud uden at gaa itu: *það er stutt í þessari ull;* overf.: *vera s. í spuna(num)*, være kort for Hovedet, but. — **e.** (om Tiden) kort, kortvarig: *stutt stund;* — *fyrir stuttu*, for en kort Tid siden. — **2.** overf. but, kølig (jfr. 1. d.): *það var stutt í honum*, han var kort for Hovedet, but; *svara stutt*, svare kort; *það er stutt með þeim*, der er et køligt Forhold mellem dem.

stuttvíður [sdʏhdviðoϱ] a. kort og vid: *stuttvíðar buxur.*

stutull (-uls, -lar) [sdʏ:dodʎ, sdʏ:t-] m. Støder, «Brolæggerjomfru», Kølle el. Stempel til Faststampen af Jord el. Stene (ASkaft.).

stútungsfiskur [sdu:duŋsfɪsgoϱ, sdu:tuŋs-] m., **stútungur (-s, -ar)** [sdu:duŋgoϱ, sdu:t-, -uŋs] m., is. coll., mellemstor Torsk (Nl. *styttingur)*, ca. 45—70 cm. (BSæmFisk. 43).

stútur (-s, -ar) [sdu:doϱ, sdu:t-] m. **1.** Flaskehals; Flaskeaabning: *s. á flösku;* — Tud: *s. á könnu, katli.* — **2.** Trut: *bjó til stút með munninum* (EKvG. 5). — **3.** spec. Tragten paa en Blæksprutte. — **4.** (typ.) Støbemund.

1. **stæða (-u, -ur)** [sdai:ða] f. **1.** Varighed: *það er engin s. á þessu*, det gaar dog for vidt. — **2.** Stak el. Stabel af n-t: *s. af smjöri*, Smörstabel; *s. af heyi*, Hostak osv. — **3. a.** *(leifar)* Rest, Lævning. — **b.** *(í skyrkollum)* spec. den faste Del af *skyr*, der bliver tilbage, naar Mysen fraskilles. — **4.** sidste Led i Sms. i Bet.: **a.** Grundlag for n-t, jfr. *ástæða.* — **b.** hvad der staar el. er et Steds, jfr. *fjarstæða, innstæða.*

2. **stæða (stæddi)** [sdai:ða, sdaid:ɪ] vt. **1.** lave en Stak af løst Hø i Høgaarden (Árn.). — **2.** afstive en tynd *heystabbi* (Flói).

1. **stæði (-is**, pl. ds.) [sdai:ðɪ] n. **1.** *(grundvöllur)* Plads, Grund. — **2.** Staaplads: *sæti kosta 3 kr., en s. 1.*

2. **stæði** [sdai:ðɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **standa.**

stæðilegur [sdai:ðɪlɛ·qoϱ] a. statelig; solid, fast, stærk af Udseende: *stór og s. maður.* — adv. *-lega*, paa en solid, varig Maade.

stæðisgjald [sdai:ðɪsɟal·t] n. Stadepenge.

stæður (stæð, stætt) [sdai:ðoϱ, n. sdaiht] a. **1.** som kan staa, hvor der kan staas, nu is. i n.: *stætt: e-m er stætt*, en kan staa paa Benene et

Steds, is. om at naa til Bunden med [illegible] *er stætt*, her kan jeg naa til Bunds; *þar var* [illegible], man kunde ikke staa der for Blæst (paa Grund af Glathed). — **2.** om Vindretningen: *vindurinn* [illegible] Hjörne, er ugunstig) *fyrir þá.* — **3.** stillet (m. H. t. Formuesomstændigheder): *illa s.*, ilde, daarlig stillet; *vel s.*, godt, vel stillet, velhavende; *með því að eigi* [illegible] *betur s. en áður og* . . . [illegible] 143); (Talem.) *hjer er ei svo stætt, að stolið verði*, her er ingenting at tage.

stækbítandi [sdai:kbi·dandı, -bi·tandı] a. skarp for Smagen.

stækindi [illegible]

1. **stækja (-u)** [illegible] **1.** [illegible] Stank: *grútars.* **2.** [illegible] **3.** [illegible] Ammoniak. **II. 1.** [illegible] **2.** [illegible]

2. **stækja (ti)** [illegible] faa en skarp Smag ved at hengemmes nedgravet el. paa et varmt Sted (f. Eks. i en Kostald).

stækju fýla [sdai:ɡofi:la, sdai:ɟo-] f., **-lykt** [-lıχ·t] f. ubehagelig, stinkende Lugt. **-loft** [illegible] **-salt** [illegible]

stækka (a) [illegible] **1.** [illegible] abs. *gleraugun s.* — **2.** vi. blive större, vokse, tiltage: *hann stækkaði óðum*, han voksede hurtigt; *rigningin stækkar*, Regndraaberne bliver större.

° **stækkari (-a, -ar)** [sdaihgarı] m. Objektiv (GísliG.).

stækkun (-ar, -anir) [illegible] **1.** [illegible] *s. verslunarlóðar.* **2.** *(vöxtur)* Vækst, Tiltagende.

stækkunargler [sdaihgonarglɛ:r] n. Forstörrelsesglas, Lup; optisk Glas: *sjá e-ð í stækkunargleri* (ogs. overf.).

stækna (a) [sdaihgna] vi. blive stinkende: *keitan stæknar;* — blive tyk [illegible]

stækur [sdai:ɡoɣ, sdai:koɣ, n. sdaiχ·t] a. **1.** *(megn)* stinkende, stærk, skarp, gennemtrængende (om Lugt el. Smag): *stæk lykt; s. hákarl.* — **2.** fanatisk: *s. bindindismaður*, fanatisk Afholdsmand; *s. áhangandi e-s*, fanatisk Tilhænger af en; *vera s. á móti e-u (e-m)*, være ivrig Modstander af n-t (en). — **3.** [illegible] *hann* (JAÍ. II. 481). — **4.** [illegible]

1. **stæla (-u, -ur)** [sdai:la] f. Trætte, Ordstrid; — is. i pl. *stælur:* [illegible] *við e-n*, staa, være paa Kant med en.

2. **stæla (di)** [sdai:la] v. **I.** vt. belægge med Staal, hærde, styrke: *s. járn*, hærde Jærn; — pp. *stæltur*, hærdet: *stælt sverð; stæltur ljár;* — *s. hnefann (hnefana)*, knytte Næven. **II.** overf. **1.** vt. bestyrke, göre stærk: *s. líkamann;* — *er einmitt eins og stælt til að* (er netop det kraftigste Incitament for at) *koma Þjóðólfi sem mest fram* (JSBr. 153); *s. mákana*, se *mákur;* — *s. e-n upp*, opvække, ophidse; *s. e-ð upp í e-m*, opflamme, optænde n-t hos en; *s. upp í e-m strákinn*, ægge en til Skalkestreger; (Ordspr.) [illegible] — **2.** vt. forsyne et Digt med et Omkvæd *(stál).* — **3.** vt. og vi. efterligne, efterabe: *s. e-ð, s. eftir e-u*, efterligne n-t; *s. eftir hönd e-s*, skrive ens Haand efter, efterligne ens Haandskrift; *s. e-n*, efterligne en, parodiere en; — pp. *stæltur: stælt úr ensku*, (efterlignet) efter det engelske. — **III.** vi. trættes, disputere, kives, mundhugges: *s. við e-n*, disputere med en. — **IV.** pp. *stæltur:* **1.** staalhærdet, hærdet: *stælt járn.* — **2.** [illegible] **b.** [illegible] *stælt fyrir liðfúsa lund, sem landsfórn að blossa upp örskamma stund* (StStAndv. III. 63). — **c.** stiv: *Taglið, sem áður fyrri var sérlega þykkt og stælt* (ÞGjD. 7); *leggja stælt*, lægge en Fiskeline i lige Retning: *við lögð-* [illegible] **d.** [illegible]

stæli [sdai:lı] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **stela.**

stæli kraftur [sdai:lıkraf·doɣ] m. Spændkraft, Elasticitet. **-kráka** [-krau:ga, -krau:ka] f. = **hermikráka.**

stæling (-ar, -ar) [sdai:liŋk] f. **1.** Elasticitet, Spænstighed: *(þjótur) urokkur aptur* [illegible] **2.** [illegible] Hærdning, Styrkelse. — **3.** *(kjarkur)* Mod. — **4.** *(eftirlíking)* Efterligning; (typ.) Faksimile. — **5.** is. i pl. *stælingar* = *stælur*, Ordstrid.

stælingar keimur [sdai:liŋgaɣɟci:møɣ] m. Antydning af Efterligning. **-laus** [-r-löy:s] a. uden Elasticitet, uspænstig.

stælinn [illegible] **1.** [illegible] **2.** *gjarn)* trættekær.

stælir (-is, -ar) [sdai:lıɣ] m. Efterligner, Efterfölger.

stæltur [sdaiʎ·doɣ] pp. af 2. **stæla.**

stæra (ði) [illegible] **I. 1.** [illegible] *að ég stæri* (MJ. I. 64). — **2.** v. impers.: *e-ð stærir*, n-t bliver större, [illegible] **II.** [illegible] *e-u*, rose (bryste) sig af n-t, göre sig til af n-t.

stærð (-ar, -ir) [illegible] **I. a.** [illegible] *skip, sem er 500 smálestir að stærð*, Dampskib af 500 Registertons Drægtighed. — **b.** matematisk Störrelse: *margliðaðar stærðir af öðru stigi*, Polynomier af 2den Grad. **II.** overf. **1.** *(mikilleiki)* Storhed; *(hátign)* Höjhed, Majestæt. — **2.** *(dramb)* Hovmod, Stolthed: (Ordspr.) *eykst stærð sem álnir fjölga* (SchMál.), naar mig vokser Gods, da vokser mig Hovmod. — **3.** gen. *stærðar-* som förste Sammensætningsled: stor, af betydelig Stör- [illegible]

stærðafræði [illegible] **stærðfræði.**

stærðarmunur [illegible]

stærð fræði [sdair·þfrai·ðı] f. indec. Matematik. **-fræðilegur** [-fraiðılɛ:ɡoɣ] a. matematisk. **-fræðingur (-s, -ar)** [-frai·ðiŋgoɣ] m. Matematiker. **-fræðisuppdráttur** [-fraiðısʏhpdrauhdoɣ] m. matematisk Tegning.

stæri látur [sdai:rılau:doɣ, -lau:toɣ] a. stolt, overmodig. **-leiki** [-lɛi·ɟı, -lɛi·ɟı] m., **-læti (-is)** [-lai:dı, -lai:tı] n. Stolthed, Hovmod, Overmod.

stærir (-is) [sdai:rıɣ] m. Forstörrer, Foröger.

stærri [illegible] **stór.**

stærstur [sdais·doɣ, sdaiɣ·sdoɣ, (pop.) sdaið·sdoɣ] superl. af **stór.**

stætt [sdaiht] se **staður.**

1. **stöð (-var, -var)** [sdö:ð, sdöð·vaɣ] f. **1.** Stade, Sted, Plads; Station: *Vigfús hafði tekið sjer s.* (stillet sig) *frammi við dyr* (JTrSk. I. 290); *taka stöðvar (á fiskimiði)*, lægge sig (paa en Fiskeplads); *Hópurinn tók sjer s.* (slog sig ned) *í einum hvamminum* (JTrB. 52); *vitja* (el. *leita*) *fornra stöðva*, besøge de gamle Steder (hvor en har været för). — **2. a.** Station: *járnbrautars., símas.* — **b.** spec. *(miðstöð)* Telefoncentral. — **3.** *(veiðistöð)* Stade, Station for en Jæger el. Fisker.

2. **stöð** [sdö:ð] f. sg. og npl. af 2. **staður.**

stödd [sdöt·] pp. f. sg. (el. npl.) af **steðja.**

stöðlaból [sdöð·laboᵘ:l] n. Malkeplads, jfr. *stöðull.*

stöðnuðum [sdöð·noðøm] 1. p. pl. imp. ind. og conj. af **staðna.**

stöðu [sdö:ðø] cobl. sg. af **staða.**

stöðu bein [illegible] *beinin* (Málshb. 405), dine Ben er kraftige. **-blettur** [-blɛhdoɣ] m. Plet, hvor man staar, Standpunkt. **-brunnur** [-brʏn:oɣ] m. gravet Brønd (med stillestaaende Vand). **-drjúgt** [-drjuχ·t] an.: *verða s.*, blive længe staaende, hænge paa et Sted: *þó ekki verði móti því borið, að sumum verði s. og* [illegible]

stöðug legur [sdö:ðøqlɛ·ɡoɣ] a. **1.** *(sífeldur)* stadig, uafladelig. — **2.** *(sem stendur fast á e-u, óbifandi)* standhaftig, urokkelig. — **3.** adv. *-lega.* **-leiki, -leikur** [-lɛi·ɟı, -lɛi·ɟı, -lɛi·ɡoɣ, -lɛi·koɣ] m. Stadighed, Fasthed, Standhaftighed. **-lyndi** [-lın·dı] n. Standhaftighed. **-lyndur** [-lın doɣ] a. standhaftig, karakterfast.

stöðugur [sdö:ðøqoɣ] a. **1.** stadig, vedvarende, konstant: *stöðug illviðri;* — *e-ð stendur ekki á stöðugu*, n-t foregaar aldrig paa samme Maade: *íslenzk* [illegible] *stofudeildum þau voru afgreidd* (EArRétt. 321); *skoðun stjórnarinnar á málinu hefir ekki staðið á stöðugu* (været ensartet) (ibid. 334); — n. *stöðugt* som adv. stadig. — **2.** *(staðfastur)* standhaftig.

stöðu her [sdö:ðøhɛ:r] m. staaende Hær. **-hross** [-hoos·] n. ung Hest, som aldrig er blevet brugt. ° **-jöst** [-jös·t] f. Undergær (JsJs.).

stöðul gerði [sdö:ðølɟɛr·ðı] n. indhegnet Malkeplads. **-kvíar** [-kvi:jaɣ] fpl. Malkefold.

stöðull (-uls, -lar) [illegible] **1.** [illegible] Plads, hvorpaa en Faarefold er opfort el. en bevægelig Tremmefold *(færikvíar)* opstilles, el. hvor Køer malkes: (Ordspr.) *sjaldan fitnar fjenaður á stöðli* (GJ.). — **2.** urolig Sammenstimlen af Folk, jfr. *strákastöðull;* spec. *(mikil gestakoma)* Rykind af Gæster, Gæsteri.

stöðu lög [sdö:ðølö:ɡ] npl. Lov om statsretlig Stilling. ° **-magn** [-mag·n] n. potentiel Energi (ÁBj19.öld 212). **-pollur** [-pod·loɣ] m. stillestaaende Vandpol.

stöður [sdö:ðøɣ] pl. af **staða.**

stöðu tjörn [sdö:ðøtjöd·n, -tjör·dn] f. stillestaaende Dam: *straumfallið nær ekkert, svo beint var sem s.* (GKonÆf. 58). **-vant** [-van·t, -van·t] an. vanskeligt at faa Fodfæste: *í votviðrum er þar mjög s.* (JÓlInd. 180). **-vatn** [-vahtn] n. Indsø. **-veiði** [-vei:ðı] f. Fangst i en Station, spec. om en [illegible] *selahóp og veður á brotum fyrir neðan hann og varnar svo selunum að* [illegible] **-vindur** [-vın·doɣ] m. Monsun.

stöðva (a) [sdöð·va] vt. **I. 1.** standse: *s. blóðrás*, stille Blod. — **2.** *(skorða)* støtte, sætte Stiver under, afstive; *þarf þessi grind að vera* [illegible] **3.** [illegible] — **II.** refl. *stöðvast:* **1.** *(hætta)* standse, høre op, holde op; *(verða kyr)* standse, blive stille. — †**2.** blive fast, aftales: *það stöðvaðist með þeim.*

stöðva hús [sdöð·vahu:s] n. Stationsbygning. **-ljós** [-ljoᵘ:s] n. *(á skipi)* [illegible]

stöðvar stjóri [illegible] **-stjóri** [-sdjoᵘ:rı] m. Stationsforstander.

stöðvun (-ar, -anir) [sdöð·von, -anıɣ] f. **1.** Standsning: *s. blóðrásar.* — **2.** *(staðfesta)* Stadfasthed, Sejhed, Udholdenhed: *hafa s. við e-ð, hafa s. í sjer til e-s*, have Udholdenhed til n-t; *hann hefur enga s. í sjer*, han [illegible]

stöðvunarafl [sdöð·vonarab·ʎ] n. standsende Kraft.

stöfum [sdö:vøm] dat. pl. af **stafur** og 1. p. pl. præs. ind. og conj. af **stafa.**

stöfun (-ar, stafanir) [sdö:von, sda:vanıɣ] f. Stavning: *koma e-m í* [illegible] (ÞGjÚf. 93–94); *koma e-m í stöfunina*, sætte en ind i Situationen.

stöfunar barn [sdö:vonarbad·n, -bar·dn] n. Barn, som lærer at stave. **-kver** [-ɡ-kvɛ:r] n. ABC-Bog.

[illegible]

stök (**stakar**) [illegible]

stökk (-s, pl. ds.) [sdöhk] n. **1.** Spring: *s. yfir skurð;* — ogs. overf.: [illegible] **2.** [illegible] **3.** [illegible]

stökka [sdöhga] vi. (Sl.) = **stökkva.**

stökk áll [sdöhgaudλ] m. Rende, som der kan springes over: *var ann þá á honum í mitt læri, nema s. í henni miðri tók honum í brókl·nda* (Lögb. '13). ° **-breyting** [-k-brεi·diŋk, -brεi·t-] f. Mutation (Eimr. XVI. 91). **-brölt** [-bröλt] n. Tumlen og Springen. **-dans** [-dans] m. Springdans. **-dýna** [-di·na] f. Springmadras. **-fimi** [-fi·mı] f. indec. Færdighed i at springe. **-fótur** [-fo·dǫǫ, -fo·tǫǫ] m. Springfod; Springben. **-hestur** [-(h)εsdǫǫ] m. Hest, som traver og galoperer, Traver (mods. *skeiðhestur, töltari)*. **-hveli (-is,** pl. ds.) [-χwε·lı, -kvε·lı] n. = **stökkull** 1. **-leikur** [-g-lεi·gǫǫ, -lεi·kǫǫ] m. Springleg, Leg, hvor Spring er Hovedsagen (ÓDav. Sk. 117). **-maður** [-ma·ðǫǫ] m. en, der er fremragende dygtig i Spring (ÓDavSk. 87). **-mús** [-mu·s] f. (zool.) Springmus (dipus). **-óttur** [-oᵘhdǫǫ] a. springsk; *honum gengur stökkótt,* det gaar op og ned for ham. **-pallur** [-k-padlǫǫ] m. Udspringsstillads, Springbræt. **-stöng** [-sdöyŋk] f. Springstang. **-trönur** [-trö·nǫǫ] fpl. Springbuk.

stökkull (-uls, -lar) [sdöhgødλ] m. 1. a. en fabelagtig Hval, der spiller en stor Rolle i Fiskernes Overtro, menes at forfølge Skibe; — bruges i Nutiden ogsaa om flere virkelige Hvalarter, is. = *höfrungur: „Láti Guð haldast", sagði karlinn, hann krækti í stökkulinn* (Eimr. X. 141). — b. *hrosshveli.* — 2. Stænkekost, Vievandskost: *Jón biskup . . . birtist henni þá með „stökkul" í hendi og stökti um húsið, ok rak . . .* (B. I. 205).

stökkur [sdöhgǫǫ] a. skør: *það er st . . .*

1. **stökkva (stekk, stökki** (VSkaft.), **stökkvum; stökk, stukkum; stykki; stokkið)** [sdöhgva, sdεhk, sdöhgı, sdöhgvøm, sdöhk, sdYhgøm; sdıhgı; sdohgıð] vi. **I. 1. a.** springe: *s. hátt,* göre höje Spring; *s. hæð sína,* (kunne) springe sin egen Höjde; (Talem.) *s. upp á nef sjer,* se *nef*; *s. stórt,* tage paa Vej: *þú þarft ekki að s. stórt,* (Ordsprog) *stökktu ei svo hátt, þú stígir í skegg þitt* (GJ.), spring ej saa höjt, at du træder i dit eget Skæg; *s. á bak,* springe op paa Hesteryggen, springe i Sadelen (ÓDavSk. 89). — **b.** *(hlaupa)* løbe, rende, springe: *stöktu til hans fyrir mig,* spring hen til ham for mig (Sl.); *s. fram úr e-m,* løbe forbi en; overf. overgaa en i n-t. *s. saman,* fare løs paa hinanden: *stóð hann (drekinn) og hesturinn báðir upp í apturfótunum að s. saman* (. . . løs paa hinanden) (EiÓlLf. 41). — **c.** (om Heste) springe, galopere. — **2.** *(um hluti)* briste pludselig, gaa itu: *stökkur stjórnarband* (BóluHj. 176); *s. (í) sundur,* springe itu; *s. úr liði,* springe, gaa af Led; *sem stokkinn þáttur* (brusten Stræng) (MJ. III. 156). — **3.** *s. burt* (el. *í brott),* tage hurtig af Sted, rejse hurtig bort fra et Sted, løbe bort: *bandinginn stökk burt úr fangelsinu,* Fangen undløb fra Fængslet; *s. af landi burt, s. úr landi,* römme Landet, tage bort fra Landet; *s. undan,* løbe flygtig (for en), undvige; *s. af* — *hrökkva af,* afgaa ved Døden: *Stukku þeir at þessum stöðum . . . lágu þeir ei lengur en viku, er dóu* (PThArt. 128). — **4.** impers. *e-m stekkur aldrei bros,* en smiler aldrig, se ogs. *bros.* — **II.** pp. *stokkinn,* spec. bestænket: *blóði s.,* jfr. *blóðs., svitas.*

2. **stökkva (ti** [(sdöhgva] vt. med dat. **1.** forjage, fordrive, jage bort: *s. óvinum á flótta.* — **2.** *s. e-u á e-ð,* besprænge, bestænke, stænke n-t med n-t; (Talem.) *það var eins og að s. vatni á gæs,* det var som at slaa Vand paa en Gaas; *s. úr,* malke: *stattu kyr meðan stökt er úr þjer, segja mjaltakonurnar* (Sch.).

stökkvari (-a, -ar) [sdöhgvarı] m. Springer.

stökkvi [sdöhgvı] f. indec. Skørhed.

stöku [sdö:gø, sdö:kø] cobl. sg. af *staka* og pl. . . . bestemt Form af *stakur.*

stökufær [sdö:gøfai:r, sdö:kø-] a. i Stand til at lave et Epigram . . .

stökur [sdö·gǫǫ, sdö·kǫǫ] pl. af **staka.**

stöllóttur [sdöd·loᵘhdǫǫ] a. med mange Afsatser: *stöllótt fjall.*

stöllum [sdöd·løm] dat. pl. af **stalla, stalli** og **stallur.**

stöm [sdö:*m*] nom. f. sg. el. npl. af **stamur.**

stömpum [sdöm·bøm, sdöm·pøm] dat. pl. af **stampur.**

stöndugur [sdön·døqǫǫ] a. holden, velstaaende.

stöndum [sdön·døm] 1. p. pl. præs. ind. og conj. af **standa.**

stöng (stangar, pl. **stengur, stangir)** [sdöyŋ·k, sdauŋ·gaǫ, sdεiŋ·gǫǫ, sdauŋ·gıǫ] f. **I.** Stang: *stökkva á s.,* springe med Stang; *færa e-ð með stöngum,* flytte n-t v. Hj. af Stænger. — **II.** spec. Betydninger: **1.** Flagstang: *draga flagg í hálfa s.* (el. *merki í miðja s.),* hejse Flag paa halv Stang. — **2.** Fiskestang: *veiða á s.* — **3.** *(á beisli)* Bidselstang: *hann . . . vill að menn taki upp hringamjel í stað íslensku stanganna* (Lögr. '15, 51). — **4.** Benævnelse paa lange, ranglede Personer, is. Kvinder: *hún þykist vera falleg, stöngin sú arna* (Sl.). — **5.** *(málms.)* Barre. — **6.** (naut.) **a.** *(stjaki)* Stage; *(sprit)* Spryd. — **b.** *bjúgstöng,* David. — **7.** Straa: *hérað var ólystugt, nærri því tóm s.* (EiÓlLf. 5).

stöngl (-s) [sdöyŋ·*l*] n. frossen Jord: *Stálbrydduð stauŋglið gatna treður* (ÓDavÞul. 382).

1. **stöngul ber** [sdöyŋ·gølbε:r] n. Stikkelsbær. 2. **-ber** [-bε:r] a. som kun har de nøgne Stængler tilbage. **-blöð** [-blö:ð] npl. (bot.) Stængelblade. **-hnýði** [-hvi:ðı] n. Stængelknold (SStPlt.).

stöngull (-uls, -lar) [sdöyᵘ·gødλ, -øls, sdöyŋ·laǫ] m. **1.** (bot.) Stængel (caulis). — **2.** i Sms. *tannstöngull,* Tandstikker.

stöngulliður [sdöyŋ·gølı:ðǫǫ] m. (bot.) Stængelled (internodium).

†**stöpla** [sdöhbla] vi. stænke, skylle.

stöppu [sdöhbø] cobl. sg. af **stappa.**

stöppum [sdöhbøm] 1. p. pl. præs. ind. og conj. af 2. **stappa.**

stöpulkúpa [sdö:bølku:ba, sdö:pølku:pa] f. Kuppel, Taarnkuppel.

stöpull (-uls, -lar) [sdö:bødλ, sdö:p-, -øls, sdöhblaǫ] m. **1.** *(turn)* Taarn; *(á kirkju)* Kirketaarn. — **2.** *(súla, stoð)* Söjle, Støtte, Pille. — **3.** *(brúarstöpull)* Bropille. — **4.** *(fyrirstaða)* Hindring: *það er ekki stöpullinn á leiðinni* (siges, naar de store Floder er bedækkede med Is).

stöpulsmíð(i) [sdö:bølsmi:ð, -smi:ðı, sdö:pøl-] f. og n. Opførelse af Bropiller (el. †af et Kirketaarn).

1. **stör (starar, starir)** [sdö:r, sda:raǫ] f. (bot.) Star, Stargræs (carex).

2. **stör (-s)** [sdö:r] m. = **stari.**

störtl [sdöǫ·tλ] n. Hinken, Stavren.

störtla (a) [sdöǫ·dla] vi. stavre, hinke.

sú [su:] f. sg. af **sá** el. acc. dat. sg. af **sýr.**

subb (-s) [sYb·] n. **1.** *(sull)* Søleri, Sjask. — **2.** raat Vejr med Regn (Vf.).

1. **subba (-u, -ur)** [sYb:a] f. Sjaskehoved, Sjuske, urenligt, sjasket Fruentimmer, Skidentærne, Møgso.

2. **subba (a)** [sYb:a] vt.: *s. sig út,* svine sig til.

subbu legur [sYb:ølε·qǫǫ] a. sjusket, griset. **-mauk** [-möy:k] n. svinsk udseende Miskmask. **-skapur** [-sga:bǫǫ, -sga:pǫǫ] m. Sjuskethed, Griseri.

suð [sY:ð] n. **1.** Susen: *s. í rokki.* — **2.** *(þrábeiðni)* Tryglen.

súð (-ar, -ir) [su:ð] f. **1. a.** Sammenföjning, saal. at den ene Planke ligger med Kanten oven paa den anden, Klinkbygning; *(um þak)* klinkbygget Tag; *s. í herbergi,* Skraavæg; *herbergið er undir s.,* Værelset har Skraavæg. — **b.** *(þil að innan)* Panel (indvendig). — **2.** *(á skipi)* **a.** klinkbyggede Skibsbord; spec. om disses Sammenföjning (= *skör).* — **b.** *(allur byrðingurinn, öll innförin)* hele Skibssiden under eet; *láta vaða á* (el. *með) súðum,* [1]) være skødesløs og fræk: *menn yrðu slarkfengir, drykkfeldir og óprúttnir og létu vaða með súðum þar* (ValDagr. 44); [2]) lade staa til: *Reykjavíkurveturinn lætur vaða á súðum og öllu argja saman* (EKv. Samb. 86); [3]) *(skrafa hugsunarlaust)* snakke løst og fast. — **c.** Skib, Skibsdæk: *þúsundum Íslendinga, er sveima kringum landið með s. undir fótum* (JTrHeið. I. 9). — **d.** forsk. Omskr. for Skib el. Hav: *súðabani,* Hav (MJ. IV. 174); *súða gammur, vargur,* Skib osv. — **3.** vrantent, surmulende Udseende, jfr. *súðarlegur* (Breiðd.).

1. **suða (-u)** [sY:ða] f. **1.** (jfr. *sjóða)* Kogning, Kogen: *suðan er að koma upp (á því),* det er begyndt at koge; *lítil s.,* Opkog; *ærkjöt og lambs eiga ekki suðu saman* (egner sig ikke til at koges sammen); overf.: *Við áttum ekki suðu saman,* vi passede ikke sammen (GFrÓl. 163). — **2.** Svejsning af Metaller: *s. á járni, s. á kopar* (jfr. *sjóða saman).* — **3.** (jfr. 2. *suða)* Syden, Susen, Summen: *s. fyrir eyrunum,* Ørebrusen, Øresusen. — **4.** *(þvættingur)* Ævl, Vrövl. — **5.** *(hláka)* Tøvejr. — **6.** pl. *suður,* kortvarige Regnskyl med varmt Vejr imellem: *það gengu suður* (Kjós).

2. **suða (a)** [sY:ða] vi. **1. a.** summe, brumme: *mjer suðar fyrir eyrum,* det suser mig for Ørene, det summer for mine Øren. — **b.** *(niða)* suse. — **2.** *(um börn)* trygle: *nudda og s.,* blive ved at trygle om n-t, trygle og plage; *s. um e-ð,* uafbrudt snakke el. trygle om n-t; *s. við e-n,* trygle en.

súða (a) [su:ða] vt. klinkbygge: *s. hús,* lægge klinkbygget Tag paa et Hus; *súðað skip,* klinkbygget Skib.

súða hnykkur [su:ðahvıhgǫǫ] m. sjældent Glima-tag, omtales som brugt paa Vestlandet (ÓDavSk. 65). **-legur** [-lε·qǫǫ] a. = **súðarlegur.**

súðar herbergi [su:ðaǫ(h)εr·bεrgı] n. Værelse med skraat Tag, Loftskammer. **-legur** [-r-lε·qǫǫ] a. surmulende, gnaven af Udseende; ogs. om Vejret: *hann er heldur s. í dag,* Himlen ser ret truende ud i Dag (Af., ASkaft.).

suðaustan [sY:ðöysdan] adv.: *hann er á s.,* Vinden er sydøstlig. **-staðvindur** [-n-sdað·vındǫǫ] m. Sydøstpassat. **-verður** [-vεr·ðǫǫ] a. sydøstlig: *á suðaustanverðu landinu,* paa Sydøstsiden af Landet. **-vindur** [-vın·dǫǫ] m. Sydøstvind.

suðaustur [sY:ðöysdǫǫ] n. Sydøst.

súðbyrtur [suð·bıǫdǫǫ] a. klinkbygget.

sudda (a) [sYd:a] v. impers. **1.** stænke, støve, støvregne, falde som Støvregn: *Kyrt var og suddaði úr náttfillunni* (GFrTís. 209); *það suddaði dálítið úr hafþokunni* (ValDagr. 16); *það suddar úr honum,* det støvregner. — **2.** uddunste Fugtighed: *heyið suddar.*

sudda fenginn [sYd:afeiŋ·gın] a. **1.** *(rakur)* fugtig. — **2.** *(sóðalegur)* smudsig (BH.). **-hvolf** [-χwol·v, -kvol·v] n. Atmosfære, Dunstkres (BH.). **-legur** [-lε·qǫǫ] a. fugtig. **-rigning** [-rıg·niŋk] f. Støvregn. **-veður** [-vε:ðǫǫ] n. fugtigt Vejr. **-þoka** [-þo:ga, -þo:ka] f. klam Taage (med Støvregn).

suddi (-a) [sYd:ı] m. *(raki)* Fugtighed; *(úði)* Støvregn.

súð fari [suð·fa·rı] m. lille Bor med Sylskaft (Af., Rask, Sch.). **-hella** [su:þ(h)εdla] f. Stopning, is. af flade Stene el. Skifer, mellem den indvendige Tagbeklædning *(súð)* og det udvendige Tag (Sl., Sch.). **-hús** [-(h)u·s] n. Bygning el. Stue indvendig klædt med hövlede Bræder: *Jeg kann ekki að haga mér í þessum súðhúsum* (JThPs. 239). ° **-ljóri** [suð·ljoᵘ·rı] m. (naut.) Koøje.

suðlægur [sYð·lai:qǫǫ] a. sydlig.

Suðri (-a) [sYð·rı] m. npr. (myt.) Navn paa den Dværg, der holder Himlens Sydrand oppe: **Suðra bátur, ferja* osv., Poesi.

suðrænn [sYð·raidn] a. **1.** sydlig (om Retning): *s. vindur.* — **2.** sydlig, hørende hjemme i Syden, sydlandsk: *suðrænar stúlkur,* sydlandske Piger, Piger fra Syden; *suðræn aldini,* Sydfrugter.

suðu áhald [sY:ðøau:halt] n. Kogeapparat. **-borð** [-bor·ð] n. Kogerum: *ætla verður s. á pottinn fyrir suðunni.* **-depill** [-dε:bıdλ, -dε:p-] m. Kogepunkt. ° **-glas** [-gla:s] n. Reagensglas (GíslíG.). **-hylki** [-hıλ·gı, -hıl·ḳı] n. Kogekolbe. **-hiti** [-hı:dı, -hı:tı] m. Koghede. **-hljóð** [-hλıoᵘ:ð] n. Lyd af Kogen, Kogelyd. **-hólf** [-hoᵘl·v] n. *(í ofni)* Kogeindretning (i en Kakkelovn). **-ketill** [-ḳε:dıdλ, -ḳε:t-] m. Kogekedel. **-kol** [-ko:*l*] npl. Kul, spec. Trækul, som kan anvendes til Hærdning af Jærn (Vf.).

suðum [sY:ðøm] 1. p. pl. imp. ind. af **sjóða.**

suðu maður [sY:ðøma:ðǫǫ] m. Kok. **-mark** [-maǫ·k] n. Kogepunkt. **-neistar** [-nεis·daǫ] mpl. Gnister, som sprutter ud af Ilden under Kogningen; spec. om Gnister fra glødende Jærn, der hamres.

suður [sʏ:ðoϱ] **I. (-urs)** n. Syd: *í s.* mod Syd; *í s. frá*, i sydlig Retning fra; *í suðri(nu)*, i Syd; *til suðurs*, mod Syd; *úr suðri*, fra Syd. — **II.** adv. (comp. *sunnar*, superl. *syðst)*. Foran præp., der begynder med Vokal, trækkes Ordet i Reglen sammen: *s. á, s. í* [sʏð·rau, sʏð·ri], men *s. frá* osv. [sʏ:ðoϱ frau·] **1.** sydpaa: *s. á Reykjanesi, s. í Hafnarfirði*, sydpaa paa R., i H. osv.; *s. í löndum*, i Syden; *s. frá*, sydpaa: *hvernig líður ykkur þarna s. frá? — s. með sjó*, (egl. sydpaa langs Havet, spec.) Fiskerlejerne paa Kysten af *Reykjanes*. — **2.** sydover, sydefter, mod Syd: *s. á Reykjanes, s. í Hafnarfjörð*, sydover til R., H. osv.; *s. í lönd*, til Syden; ellipt.: *s. af (fjöllum)*, sydover: *fór þá að styttast s. af* (JÁÞj. II. 294); *s. eftir*, sydpaa: *ætlarðu að fara s. eftir? — s. í Reykjavík*, ogs. abs. *s.* (jfr. 3.), syd til R. (siges fra alle Dele af Landet med Undtagelse af *Suðurnes)*, jfr. *inneftir*; — *s. úr*, forbi i sydlig Retning: *hann fór s. úr rjett áðan.* — **3.** til Sydlandet, spec. til Rvk.: *kemurðu ekki s. í haust?* — **†4.** til Rom: *ganga s.*, valfarte til Rom. — **5.** comp. *sunnar*, sydligere, længere mod Syd: *s. í dalnum*. — **6.** superl. *syðst*, længst mod Syd: *s. á Íslandi*. — **III.** præp. med acc.: *s. dalinn*, sydpaa igennem Dalen. **-álfa** [-r-aul·va] f. npr. Afrika. **-amt** [-aµ·t, -am·t] n. Sydamt. **-átt** [-auht] f. **a.** det sydlige Verdenshjörne, Syd: *úr s.*, fra Syd. — **b.** *(sunnanvindur)* Søndenvind. **-breidd** [-brɛit·] f. sydlig Bredde. **-dyr** [-dɪ:r] fpl. Dör, som vender mod Syd. **-eyjar** [-ɛi:jaϱ] fpl. npr. Hebriderne. **-eyskur** [-ɛis·gøϱ] a. hebridisk, fra Hebriderne. **-fall** [-ϱ-fad·λ] n. sydgaaende Ström (om Tidevandets daglige Bevægelse) (mods. *norðurfall* s. d. O., jfr. *austurfall, vesturfall)* (Vf.). **-ferð** [-fer·ð] f. Rejse sydpaa; *(ferð til suðurlands)* Rejse til Sydlandet; spec. Rejse til Rvk. (jfr. *suður* II. 2.); *(ferð til suðurlanda)* Rejse til Syden; †*(til Rómaborgar)* Valfart til Rom. **†-ganga** [-r-gauŋ·ga] f. Pilgrimsrejse til Rom. **-haf** [-ϱ-(h)a:v] n. npr. Sydhavet; — pl. *-höf*, de sydlige Have. **-hafseyjar** [-(h)afs-ɛi:jaϱ] fpl. npr. Sydhavsøerne. **-hallur** [-(h)ad·løϱ] a. hældende mod Syd: *suðurhalt austur*, Øst-Sydøst; — is. an. *-halt: s. frá bænum*, lidt mod Syd fra Gaarden. **-heimsskaut** [-(h)ɛim·sgöyt] n. Sydpol. **-heimsskautsbaugur** [-(h)ɛimsgöysböy:qøϱ] m. den sydlige Polarkres. **-heimsskautsland** [-(h)ɛimsgöyslan·t] n. Sydpolarland. **-heimur** [-(h)ɛi:møϱ] m. *(suðurlönd)* Syden; *(suðurhvelið)* Jordens sydlige Del. **-helft** [-(h)ɛλ·ft, -(h)ɛl·ft] f., **-helmingur** [-(h)ɛl·miŋgøϱ] m. den sydlige Halvdel. ***-hjari** [-ɧa:rɪ] m. Sydpol. **-hlíð** [-(h)λɪ:ð] f. Sydside. **-hringur** [-ø-hϱiŋ·gøϱ] m. den sydsydlige Polarcirkel. **-hvel** [-ϱ-χwɛ:l, -kvɛ:l] n. den sydlige Halvkugle. **-íshaf** [-r-i:s(h)av] n. npr. det sydlige Ishav. **-kafli** [-ϱ-kab·lɪ] m. den sydlige Del. **-krossinn** [-kros:ɪn] m. med Art. (astr.) Sydkorset. **-land** [-r-lan·t] n. **1.** det sydlige Island, Sydlandet. — **2.** pl. *Suðurlönd*, Syden. **-landsundirlendi** [-lansʏn·dɪrlɛndɪ] n. Lavlandet i Sydisland. **-ljós** [-ljoᵘ:s] n. Sydlys. **-loft** [-lof·t] n. den sydlige Himmel. **-nes** [-nɛ:s] npl. Reykjaneshalvøen i det sydlige Island med dens Udnæs. **-nesjamál** [-nɛ·sjamau:l] n. det Sprog, der tales paa *Suðurnes* (jfr. Fortalen). **-oddi** [-od:ɪ] m. Sydspids. **-póll** [-ϱ-poᵘd·λ] m. Sydpol. **-reið** [-ø-rɛi:ð] f. Ridt, Rejse sydpaa (til Sydlandet) el. til Rvk. **-skaut** [-ϱ-sgöy:t] n. Sydpol. **-sólhvarfabaugur** [-soᵘl·χwarva-böy:qøϱ, -kvarva-] m. = **steingeitarbaugur. -strönd** [-sdrön·t] f. Sydkyst. **-umdæmi** [-r-ʏm·daimɪ] n. Sydamt, Sønderamt. **-vegur** [-vɛ·qøϱ] m. Vej sydpaa; — pl. *á suðurvegum (-vegi)*, ¹) paa Rejse i de sydlige Lande; ²) paa Vejen vest for *Hellisheiði* (Árn.). **-þjóð** [-ϱ-þjoᵘ:ð] f. sydlig Nation.

suðu spritt [sʏ:ðosbrɪht] n. Kogesprit. **-vatn** [-vahtn] n. Kogevand. **-vjel** [-vjɛ:l] f. Kogeapparat; *(eldavjel)* Kogemaskine.

suðvestan [sʏð·vɛsdan] adv. fra Sydvest: *hann er á s.*, Vinden er sydvestlig. **-verður** [-n-vɛr·ðoϱ] a. sydvestlig. **-vindur** [-vɪn·døϱ] m. = *útsynningur*, Sydvestvind.

?**suð vesti** [sʏð·vɛsdɪ] n. Sydvest (Sømandshat). **-vestlægur** [-vɛsdlai:qøϱ] a. sydvestlig. **-vestur** [-vɛsdøϱ] n. og adv. Sydvest. **-vesturtá** [-vɛsdøϱtau:] f. Sydvestspids.

†**Súð virki** [suð·vɪϱɟɪ] n. npr. Southwark (ved London). **-þaktur** [-þaχdøϱ] a. med klinkbygget Tag. **-þvari** [-þva·rɪ] m. (Sch.) = **súðfari.**

sufl (-s) [sʏb·λ] n. **1. a.** Sul, Kødmad el. andet Paalæg som spises til Brød, Paalæg. — **†b.** Føde: *brauð og vín, og þesskyns s., er seifbornir konungar eta* (Od. 59). — **2.** *(þunnur mjólkurmatur)* tynd Mælkemad. — **3.** Sold: *í ritnum kufli kom frá sufli kauðinn sá* (GTh. '06, 58).

sufla (-u, -ur) [sʏb·la] f. Budeje (BH.).

suflmatur [sʏb·lma·doϱ, -ma·tøϱ] m. Sulemad, -varer.

suga (-u, -ur) [sʏ:qa] f. **1.** *(það að sjúga)* Patten, Sugen. — **2.** *(sá er sýgur)* den, der suger; — spec. = *blóðsuga* (s. d. O.). — **3.** *(tútta)* Sut.

súga (a) [su:qa] v. **1.** v. impers.: *það súgar*, det trækker; *og súgi gegnum reykholurnar* (LFR. IX. 122). — **2.** vi. trække: *Það var ljósvakinn, sem freyddi fyrir sólarvagninum og eldgráðið, sem súgaði í löngum blikandi bylgjum á eftir honum* (ÞGjUf. 68). — **3.** ppr. *súgandi*, larmende, susende: *súgandi brim*.

súg blautur [su:blöy·doϱ, -blöy·t-] a. lidt vaad, en Smule vaad (Flói). **-gat** [-ga·t] n. Trækhul; Ventilhul. **-laus** [-löys] a. træklos, fri for Træk. **-mikill** [-mɪ·qɪdλ, -mɪ·ɟ-] a. med stærk Træk; susende: *með súgmiklum vængjum* (EKvYhl. 14). **-smuga** [-smʏ·qa] f. Ventil; *(á lampa)* Luftspalte paa en Lampebrænder. **-strompur** [-sdroµbøϱ, -sdromp-] m. Ventil, Ventilator.

sugu kálfur [sʏ:qokaul·voϱ] m. **1.** *(kálfur, sem sýgur móðurina)* Diekalv (EJ.). — **2.** Kalv, der patter Køerne (Árn.). **-lamb** [-lam·p] n. **1.** *(lamb, sem sýgur móðurina)* Dielam (BH.). — **2.** (fremmed) Lam, der patter Faarene (andre end sin egen Moder) (Árn.).

sugum [sʏ:qøm] 1. p. pl. imp. ind. af **sjúga.**

°**sugur (-s, -ar)** [sʏ:(q)øϱ] m. den som suger, udsuger.

súgur (-s) [su:(q)oϱ] m. **1.** *(dragsúgur)* Træk, Trækvind: *draga súg í* [illegible] trække Vejret dybt: *hann dróg súg í nösum, af því honum var* [illegible] (Od. 576); *fara (el. ganga) í súginn*, gaa til Spilde, gaa i Løbet, gaa tabt, medgaa; *(sóast)* blive sløset bort; *mikið ... gengur í súginn* (meget forbruges) *í hverri ferð* (Eimr. XVI. 176); *verður þess að geta, að auk viðbúnaðar ... fóru í súginn fyrir mjer út af för þeirra 6 karlmannadagsverk* (Lögr. '12, 14). — **2.** *(brimsúgur)* Bølgebrus. — ***3.** *(haf)* Hav. — **4.** *(kali)* hemmeligt Nag, skjult Fjendskab: *það var s. milli húsa*, der var hemmeligt Nag mellem Familierne.

sugu vjel [sʏ:qøvjɛ:l] f. Luftpumpe. **-þjófur** [-þjoᵘ:vøϱ] m. »Pattetyv«, Person, som stjæler Mælk ved at patte andres Malkefaar el. Køer.

súg vindi (-is) [su:vɪndɪ, suq·-] n. Træk. **-votur** [-vo·døϱ, -vo·tøϱ] a. = **súgblautur.**

sukk (-s) [sʏhk] n. **1. a.** *(svall)* Udsvævelser; *(óregla)* Svir. — **b.** Ødslen, Sløseri: *þar var alt í sukki*, der var Uorden og Sløsen i alting; *hafa alt í sukki*, bortødsle alting. — **2. a.** *(hávaði)* Larm, Stöj. — **b.** *(áflog)* Slagsmaal.

sukka (a) [sʏhga] v. **I.** vi. **1.** *(svalla)* svire; *(eyða, sóa)* leve ødselt. — **2. a.** *(hafa hátt)* stöje, larme. — **b.** *(fljúgast á)* brydes, slaas. — **II.** vt. med dat. og acc. *(sóa)* bortødsle: *s. sig*, leve ødselt.

súkkat (-s) [suhgat] n. Sukkat.

sukksamur [sʏhksamøϱ] a. udsvævende; ødsel.

súkkulaði (-is) [suhgøla·ðɪ] n. Chokolade.

sukkum [sʏhgøm] 1. p. pl. imp. ind. af **sökkva.**

súl [su:l] f. (jfr. *súla)* i Talem.: *jeg læt* (el. *legg) þar sök við s.*, jeg betragter det som afgjort el. endelig bestemt, jeg beslutter fast.

1. **súla (-u, -ur)** [su:la] f. **1.** *(stoð)* Söjle: (Talem.) *setja sök fyrir súlu*, forbyde, at n-t kommer ind over Husets Tærskel (BH.). — **2.** (zool.) Sule (sula bassana).

2. **súla (a)** [su:la] vi. fange Suler; — refl. *súlast: vel súlast*, der er god Fangst af Suler; — overf.: der er god Fangst el. rigeligt med n-t (Vestm.).

súld (-ar, -ir) [sul·t] f. **1.** *(súldra)* raakold, fin Regn. — **2.** *(myglublevta ofan á heyi)* Muggenhed paa Hø (Njarðvík). — **3.** Blod og Slim osv., der skrabes af en Svömmeblære (Njarðvík).

1. **súlda (-u, -ur)** [sul·da] f. = **súld** 1.

2. **súlda (a)** [sul·da] v. **1.** vi. *(vera rakur)* være fugtig; *(mygla)* skimle. **2.** v. impers. = **2.** *súldra*.

1. **súldra (-u, -ur)** [sul·dra] f. Støvregn (Af., Rask).

2. **súldra (a)** [sul·dra] v. impers. støvregne (Af.).

súldulegur [sul·dølɛ·qøϱ] a. fugtig, klam.

sulgum [sʏl·gøm] 1. p. pl. imp. ind. af **svelgja.**

sull (-s, pl. ds.) [sʏd·λ] n. **1.** *(samsull)* sjusket Sammenblanding; — spec. *(skol)* kraft- og saftløs Drik el. Lægemiddel: *Bindindisdrykkjum er auðvitað nóg af, en þeir eru einungis sætt s.* (Eimr. XVI. 196). — **2. a.** *(sóðaskapur)* Svineri, Griseri. — **b.** Pløre: *eintóm bleyta, for og s.* (ÞTh. Ferð. I. 362). — **3.** *(það að sulla)* Plasken, Soppen.

sulla (a) [sʏd·la] v. **1.** vi. plaske, soppe: *krakkarnir voru að s. úti í pollunum*; — *s. í e-u*, sjaske i n-t: *Hann hafði vaðið glóðvolga jökulstraumana ... heilan dag var hann að s. í þeim* (Eimr. XVII. 37). — **2.** vt. klatte, grise til, tilsvine: *s. út alt borðið* (ibid. XV. 118); *s. sig allan út*, (is. om Börn) svine sig til. — **3.** vt. med dat. sammenblande (is. n-t flydende) paa en sjusket Maade: *s. e-u saman*, sammenblande n-t (i nedsættende Bet.). — **4.** refl. *sullast: s. í e-u*, sjaske, rode, soppe i n-t: *Þegar við vorum búnir að s. nokkra stund í bleytunum, komumst við upp á fellið* (ÞThFerð. III. 276); *og eg er að vona, að þau hafi einhvern veginn s. bærilega út úr því, ræflarnir* (EKvYhl. 138).

sullamóðir [sʏd·lamoᵘ:ðɪϱ] f. Moderblære (jfr. *sullur* 2.).

sullari (-a, -ar) [sʏd·larɪ] m. Kvaksalver (JTrHeið. IV. 170).

sullaveiki [sʏd·lavɛi:ɟɪ, -vɛi:ķɪ] f. indec. (med.) Ekkinokoksygdom.

sullaveikis bandormur [sʏd·lavɛiɟɪsban·dormoϱ, -vɛiķɪs-] m., **-ormur** [-or·møϱ] m. (zool.) Ekkinokokbændelorm, Blæreorm (tænia echinococcus). **-rit** [-rɪ:t] n. Skrift om Ekkinokoksygdommen. **-vottur** [-vohdøϱ] m. Spor af Ekkinokoksygdom.

sullaveikur [sʏd·lavɛi:gøϱ, -vɛi:koϱ] a. lidende af Ekkinokokker.

sull garður [sʏd·lgarðøϱ] m. Isdynger paa den Del af Forstranden, som beskylles ved Höjvandstid (Nl.): *stikluðu upp yfir háan sullgarðinn í fjörunni og gengu út á ísinn* (Skírn. '12, 319). **-kássukrás** [-λ-kaus·ø-krau:s] f. Ruskomsnusk: *útlenda maukrétti og sullkássukrásir* (GFrTís. 116).

sull mengaður [sʏd·lmɛiŋgaðøϱ] a. befængt med Blæreorm. **-ormur** [-ormøϱ] m. = **bandormur. -sækni** [-λ-saihgnɪ] f. indec. Modtagelighed for Ekkinokoksygdommen.

sullum [sʏd·løm] 1. p. pl. imp. ind. af **svella.**

sullungi [sʏd·luŋɟɪ] m. (med.) Datterblære (jfr. *sullur* 2.).

sullur (-s, -ir) [sʏd·løϱ] m. **†1.** *(kýli)* Svulst, Byld. — **2.** (spec.) Ekkinokok (jfr. *sullaveiki)*.

súlna ás [sul·naau:s] m. Arkitrav. **-bil** [-bɪ:l] n. Pillevidde. **-breiða** [-brɛi:ða] f. Rugeplads for Suler. **-bæli** [-bai:lɪ] n. Rugeplads for nogle faa Suler (Vestm.). **-gangssvalir** [-gauŋ(k)sva:lɪϱ] fpl. Veranda paa Söjler. **-göng** [-göyŋ·k] npl. Söjlegang; Peristyl; Portikus, Portiko. **-röð** [-rö:ð] f. Söjlerække.

sultar band [sʏλ·darban·t] n. Sulterem. **-ber** [-bɛ:r] npl. = **moldarber. -dagur** [-da:qøϱ] m. Sultedag, Hungersdag. **-dómur** [-doᵘ:møϱ] m. Sult, usselt Liv: *þjóð í korku kalda | komst af sultardómi, | mannskap misti burt* (EÓlKv. 138). **-dropi** [-dro:bɪ, -dro:pɪ] m. Næsedryp, en Draabe Snot, som hænger ned fra Næsen. **-epli** [-ehblɪ] npl. = **moldarber. -gat** [-ga:t] n. = **sultargoggur** 2. **-goggur** [-gog:oϱ] m. **1.** egl. Sultens Næb, i Udtr. *brýna sultargogginn*, hvæsse sit sultne Næb; overf. ærgre sig over at en anden faar, hvad man selv har eftertragtet: *N. N. er látlaust að brýna sultargogginn út af því, að síðasta þing kaus mig bankaráðsfulltrúa* (Norðurl. '11, 171). — **2.** Person, der

stadig er sulten, forhungret Stodder: *hann er s.* **-görn** [-göð·v, -gör·dv] f. (egl. sulten Tarm) = **sultargoggur** 2. **-hagur** [-ϱ-(h)a:qϱϱ] m. sulten Tilstand. **-hokur** [-(h)o:gϱϱ, -(h)o:kϱϱ] n. ussel Husholdning, hvor man maa sulte. **-kjör** [-ꞔö:r] npl. Hungerkaar, usle Kaar. **-kló** [-klo^u:] f. hungrende, graadig Klo: *Krummi . . . setti í mó s.* (ÓDavÞul. 249). **-kogni** [-kog·nɪ] m. = *sultargoggur* 2. **-kví** [-kvi:] f. tvungent Opholdssted, hvor man sidder og sulter: *sitja í s.*, sidde indespærret og sulte et Sted. **-laun** [-r-löy:n] npl. Sultelön. **-legur** [-lɛ·qϱϱ] a. som ser ud til at være sulten; — adv. *-lega: láta s.*, vise Tegn paa Hunger. **-líf** [-li:v] n. Sulteliv. **-lús** [-lu:s] f. = **sultarögn**. **-nökur** [-nö:gϱϱ, -nö:kϱϱ] m. Stodder, Tigger (ÁM. 481, 12mo). **-ól** [-o^u:l] f. Sulterem. **-sónn** [-ϱ-so^ud·v] m. Hungervræl; (overf.) Jammerklager: *með látlausum sultarsón yfir því, hvað þessi fjárhagur væri bágborinn* (Norðurl. '11, 153). **-súpa** [-su:ba, -su:pa] f. = *ferðasúpa*, mager Suppe (LFR. XII. 167). **-söngur** [-söyŋ·gϱϱ] m. »Sultesang«, Sang, der vidner om, at en er sulten. **-vist** [-r-vɪs·t] f. Sulteliv (et Sted). **-ögn** [-ög·v] f. lille bitte Bid.

sultum [sʏλ·døm] 1. p. pl. imp. ind. af **svelta**.

sultur (-ar og -s) [sʏλ·dϱϱ] m. Sult, Hunger: *deyja af* (el. *úr) sulti*, dø af Sult; (Ordspr.) *sulturinn kryddar matinn mest* el. *sultur gerir sætan mat*, Hunger er den bedste Kok; *s. og seyra*, Hungersnød og Dyrtid; *þar er mesti s. og seyra*, der er Smalhans Køkkenmester; *sitja í sults húsi*, sidde og sulte.

?**sultutau** [sʏλ·døtöy:] n. Syltetöj.

súlu blóðmör [su:løblo^u:mϱϱ] m. en Slags Ret lavet af Leveren af unge Suler (Vestm.). **-breiða** [-brei:ða] f. = **súlnabreiða**. **-bæli** [-bai:lɪ] n. = **súlnabæli**. **-dýrlingur** [-dir·liŋgϱϱ] m. Söjlehelgen, Stylit. **-fótur** [-fo^u:dϱϱ, -fo^u:tϱϱ] m. Grundstykke af en Söjle, Söjlefod, Basis. **-fugl** [-fʏg·λ] m. = **súla** 2. **-höfuð** [-hö:vøð] n. Kapitæl. **-höll** [-höd·λ] f. Söjlehal. **-kast** [-kas·t] n. Sulens Dykken efter Føde. **-keppur** [-ꞔɛhbϱϱ] m. Sulekæp, Kæp hvormed Suler dræbes. **-leggur** [-lɛg:ϱϱ] m. Söjleskaft. **-mör** [-mö:r] m. Fedtet af unge Havsuler. **-svið** [-svɪ:ð] npl. svedet (ristet) Hoved og Vinger af en Sule (Vestm.). **-ökla (-u, -ur)** [-öhgla] f. Söjlefod, Basis.

suma (a) [sʏ:ma] vt.: *s. e-ð í sig*, sluge n-t graadigt.

sumar (-ars; dat. **sumri**; pl. **sumur**; dat. **sumrum**; gen. **sumra)** [sʏ:maϱ: sʏ:mϱϱ; sʏm·ra] n. (ældre m., endnu enkelte Steder paa Af.) **a.** Sommer: *á sumri*, om Sommeren; *tvisvar á sumri*, to Gange hver Sommer; *á sumrin* (el. *sumrum)*, om Sommeren (i denne Forb. siges ogs. (pop.) *á sumarin*, medens det altid hedder: *sum(u)rin voru köld* osv.); *að sumri*, til næste Sommer; *að sumri til* (el. *að sumrinu)*, ved Sommertid; *í sumar*, i Sommer, nu i Sommer, denne Sommer; *í s. eð var* (el. *(er) leið)*, sidste Sommer; *í fyrra s.*, sidste Sommer; *um sumarið*, Sommeren over; *undan sumri*, efter Sommeren: *áttu mikið (skyr)safn undan sumri?* — **b.** m.: *Því ber eg svángan um sumar lángan . . . maga* (ÓDavÞul. 240); *sumarinn er ei góður*, J. Esp. i en Spottevise om Østlandets Sprog (EspS. 189); *á sumarinn* (Vopnaf.) = *á sumrin*. — **c.** if. den gamle isl. Tidsregning, som endnu bruges af Almuen, begynder den kalendariske Sommer Torsdagen för d. 26. April (d. 16. April i den Julianske Kalender afskaffet i Island Aar 1700); Sommeren regnes saa i 6 Maaneder, hver paa 30 Dage; den falder i to Halvdele, för og efter *miðsumar*, hver paa 3 Maaneder, de 4 Skuddage *(aukanætur)* indskydes umiddelbart för *miðsumar*. Ugerne fra April til Oktober benævnes *fyrsta, önnur . . . tuttugasta og sjötta vika sumars*. **-afkoma** [-r-af·koma] f. = **sumarsafkoma**. **-atvinna** [-a:dvɪna, -a:t-] f. Sommererhværv. **-aftan** [-af·dan] m. Sommeraften. **-angan** [-auŋ·gan] f. Sommerduft. **-auki** [-öy:ɡɪ, -öy:ꞔɪ] m. (ogsaa kaldet *lagningarvika)* den Tillægsuge, som i den gl. isl. Kalender hvert 7. Aar skulde lægges til Sommeren; efter den nuværende gregorianske Tidsregning indskydes den hvert 5. el. 6. Aar. **-ávöxtur** [-au:vɔχsdϱϱ] m. Sommergrøde. **-beit** [-bɛi:t] f. Sommergræsgang. **-björg** [-björ·k] f. Sommererhværv, hvad der erhværves om Sommeren af Forraad til Folk og Kreaturer. **-blettur** [-blɛhdϱϱ] m. brun Plet i Ansigtet paa Grund af Solbrændthed. **-blíða** [-bli:ða] f. mildt Sommervejr, mild Sommerluft. **-blóm** [-blo^u:m] n. Sommerblomst. **-blær** [-blai:r] m. Sommerluftning. **†-bú** [-bu:] n. Sommerkvæg, det Kvæg, man drager Nytte af om Sommeren. **-búð** [-bu:ð] f., **-bústaður** [-bu:sdaðϱϱ] m. Sommerbolig. **-bær** [-bai:r] a. (om Køer) som kælver om Sommeren. **-bæra (-u, -ur)** [-bai:ra] f. Ko, som kælver om Sommeren. **-dagsveisla** [-daχsveis·la] f. Gilde, som Baadføreren i Fiskesæsonens Slutning *(vetrarvertíð)* holder for sine Folk; plejede tidligere at holdes paa *sumardaginn fyrsti*, deraf Navnet (Vestm.). **-dagur** [-da:qϱϱ] m. Sommerdag; *sumardagurinn fyrsti*, den förste Sommerdag (i den isl. Almanak Torsdagen mellem 19. og 25. April incl.); fejres som en Festdag i Island. °**-eik** [-ɛi:k] f. (bot.) Sommereg, Stilkeg (quercus pedunculata). **-fagur** [-ϱ-fa:qϱϱ] a., **-fallegur** [-fad·lɛqϱϱ] a. skön ved Sommertid; — an. *-fagurt: þar er s.*, der er smukt ved Sommertid. **-fang** [-fauŋ·k] n. = **sumarbjörg**. **-ferð** [-fer·ð] f. Sommerudflugt. **-fjós** [-fjo^u:s] n. Stald i det fri, som kun benyttes om Sommeren (SIng. I. 16). **-frí** [-fri:] n. = **sumarleyfi**. **-föt** [-fö:t] npl. Sommerdragt. **-gagn** [-r-gag·v] n. det Udbytte, man har af n-t (is. Faar el. Kvæg) Sommeren over. **-gamall** [-ga:madλ] a. een Sommer gammel. **-ganga** [-gauŋ·ga] f. Gaaen paa Græs (Græsning) om Sommeren. **-gjöf** [-ɟö:v] f. Sommergave (Festgave paa den förste Sommerdag). **-gleði** [-glɛ:ðɪ] f. indec. Sommerglæde; spec. Underholdning den sidste Vinterdag (for at byde Sommeren velkommen). **-gola** [-go:la] f. Sommerluftning. **-gróður** [-gro^u:ðϱϱ] m. Sommervegetation. **-grænn** [-graid·v] a. sommergrön. **-hagi** [-ϱ-(h)ai:jɪ] m. Sommergræsgang. **-hátíð** [-(h)au:tið] f. Sommerfest. **-hiti** [-(h)ɪ:dɪ, -(h)ɪ:tɪ] m. Sommervarme; sommerlig Varme. **-hluti** [-(h)λʏ:dɪ, -(h)λʏ:tɪ] m. Del, Udbytte for Sommeren. **-hold** [-(h)ol·t] npl. Sommerhuld (det Huld, Kreaturerne kan faa om Sommeren). **-höll** [-(h)öd·λ] f. Sommerslot. **-yrkja** [-r-ɪϱ·ɟa] f. Sommerarbejde (JÁÞj. II. 136). **-kaup** [-ϱ-köy:p] n. **1.** Sommerlön: *fá 300 kr. í s.* — **2.** pl. Handelskøb om Sommeren: *sumarkaupin mín í kaupstaðnum urðu nú lítil í þetta skiftið*. **-klæðnaður** [-klaið·naðϱϱ] m. Sommerklædning, -dragt. **-koma** [-ko:ma] f. Sommerens Ankomst. **-kveld, -kvöld** [-kvɛl·t, -kvöl·t] n. Sommeraften. **-lag** [-r-la:q] n.: *að sumarlagi*, ved Sommertid. **-langur** [-lauŋ·gϱϱ] a. sommerlang: *sumarlangan daginn*, hele den udslagne Sommerdag; — n. *-langt*, hele Sommeren igennem. **-legur** [-lɛ·qϱϱ] a. sommerlig, Sommer-: *nú er orðið svo sumarlegt*, nu ser det saa sommerligt ud. **-leyfi** [-lɛi:vɪ] n. Sommerferie. **-liði** [-lɪ:ðɪ] m. npr. (opr. Benævnelse paa en Kriger, der tager paa Vikingetogt om Sommeren, nu som Mandsnavn). **-lilja** [-lɪl·ja] f. Sommerlilje. **-magn** [-mag·v] n. Midsommertid. **-mál** [-mau:l] npl. Sommerens Begyndelse, den Uge hvori den förste Sommerdag falder: *um sumarmál(in)*, ved Sommerens Begyndelse: *lóan kemur um s.* **-málaleyti** [-maulalɛi:dɪ, -lɛi:tɪ] n. omkring *sumarmál* (s. d. O.). **-málarumba** [-maularʏm·ba] f., **-málaskota** [-maulasgo:da, -sgo:ta] f. Snestorm ved *sumarmál*. **-málnyta** [-maul·nɪda, -nɪta-] f. = **sumarnyt**. **-máni** [-mau:nɪ] m. Sommermaane. **-mánuður** [-mau:nøðϱϱ] m. Sommermaaned. **-morgun(n)** [-mor·gøn] m. Sommermorgen. **-nyt** [-nɪ:t] f. den Mælk, der faas om Sommeren. **-nótt** [-no^uht] f. Sommernat. **-páskar** [-ϱ-paus·gaϱ] mpl. Paaske, der indtræffer efter den förste Sommerdag (22. April el. senere). **-prýði** [-pri:ðɪ] f. indec. Sommerpragt. **-rós** [-a-ro^u:s] f. Sommerrose, Sommerblomst. **-ræfla** [-a-raið·la] f. (bot.) Sommerræddike.

sumarsafkoma [sʏ:maϱsaf·koma] f. = **sumarnyt**.

sumar safn [sʏ:maϱsab·v] n. det *skyr*, man faar sparet sammen i Løbet af Sommeren. **-salur** [-sa:lϱϱ] m. Sommersal.

sumarsblóm [sʏ:maϱsblo^u:m] n. Sommerblomst; (coll.) Sommerens Blomster.

sumar setur [sʏ:maϱsɛ:dϱϱ, -sɛ:tϱϱ] n. Opholdssted om Sommeren. **-skáli** [-sgau:lɪ] m. Sommerbolig. **-skart** [-sgaϱ·t] n. = **sumarskrúði**. **-skeið** [-sɟɛi:ð] n. Sommertid. **-skýli** [-sɟi:lɪ] n. Sommerhytte; — spec. Pavillon (i en Have). **-skin** [-sɟɪ:n] n. Sommerskin, -lys. **-skrúði** [-sgru:ðɪ] m. Sommerskrud. **-skúr** [-sgu:r] f. Sommerbyge. **-sól** [-so^u:l] f. Sommersol. **-sólhvörf** [-so^ul·χwörv, -kvörv] npl., **-sólstöður** [-so^ul·sdöðϱϱ] fpl. Sommersolhverv. **-staðinn** [-sda:ðɪn] a. som har hvilet Sommeren over, som ikke er blevet brugt til Arbejde i Sommerens Løb (om Heste). *fyrir utan fjóra hesta og tuttugu, er biskupinn sjálfur . . . átti sjerlega sumarstaðna og gengu í Hestfjalli um veturinn* (ÞThÁrf. 48). **-sæla** [-sai:la] f. Sommerfred. **-sæll** [-said·λ] a. sommerfrisk, i god Tilstand i el. efter en Sommer (om Heste): *léttleikinn titraði í hverri taug á honum uppkefluðum og sumarsælum* (ÞGjD. 1). **-tíð** [-ti:ð] f., **-tími** [-ti:mɪ] m. Sommertid, Sommer: *jeg hef verið þar sumartíma*, jeg har været der en Sommers Tid. **-tungl** [-tuŋ·l] n. »Sommermaane«, den förste Maane om Sommeren: *segja (el. svara) í sumartunglið*; ifølge den isl. Folketro skal man, naar man först har set Sommermaanen, gaa ind til de andre Folk uden at hilse el. sige n-t til dem, men lægge Mærke til de Ord, hvormed man först tiltales, og tage Varsel deraf om Fremtiden; den, der saal. tiltaler en, siges at *„segja e-m í sumartunglið"* (se iøvrigt JÁÞj. I. 659). **-ull** [-r-ʏd·λ] f. Sommeruld, Uld der klippes om Efteraaret: *í annað sinn er klippt í September eða Oktobr., og er sú ull kölluð s.* (JSVb. 45). **-veður** [-vɛ:ðϱϱ] n. Sommervejr: (Ordspr.) *fleiri verða að sigla en þeir, sem s. hafa* (Málshb.), mangen maa sejle uden Sommervejr. **-verk** [-vɛϱ·k] n. = **sumarvinna**. **-vertíð** [-vɛϱ·tið] f. Fiskesæson om Sommeren. **-vinna** [-vɪn:a] f. Sommerarbejde. **-vörur** [-vö:røϱ] fpl. Sommervarer, -produkter. **-þerrir** [-ϱ-þɛr:ɪϱ] m., **-þurkur** [-þʏϱ·gϱϱ] m. tört Vejrlig (Törrevejr, Törke) om Sommeren.

sumbl (-s) [sʏmb·λ] n. **a.** Sold; Drikkelag: *Oft var setið að sumbli og gleðværð* (JTrL. 51). — **†b.** *(drykkur)* Drik, Øl.

sumbla (a) [sʏm·bla] vi. drikke, deltage i Drikkelag; — refl. *sumblast*, tabe Bevidstheden af for megen Drik (BH.).

sumblsamur [sʏm·bλsa:møϱ] a. som holder af Drikkegilder.

°**sum hæfa (ði)** [sʏ:μ(h)ai·va] vt. specialisere (ÁBjRök. § 16). °**-hæfur** [-(h)ai·vøϱ] a. particular, partiel (ÁBjRök. § 30). °**-inntak** [-m-ɪntak] n. partielt Indhold. °**-jákvæður** [sʏm·jau·kvaiðϱϱ] a. delvis bekræftende; partielt affirmerende (ÁBjRök. § 31).

†**sumka (a)** [sʏμ·ga, sʏm·ka] vt. forbruge.

sumlegir [sʏm·lɛijɪϱ] apl. = *sumir*, somme, nogle (Vf.).

Summi (-a, -ar) [sʏm:ɪ] m. npr. (Vf.) Dim. for *Sumarliði*.

°**sum neikvæður** [sʏm·nɛi·kvaiðϱϱ] a. delvis benægtende; partielt negerende (ÁBjRök. § 31). °**-neita** [-nɛi·da, -nɛi·ta] vt. med dat. benægte partielt. **-part** [-paϱt] adv., **-partinn** [-paϱdɪn] adv. dels: *sumpart ettt nýtt, sumpart er þat skorið í lengjur* (LFR. II. 93).

sumra (a) [sʏm·ra] v. impers. blive Sommer: *Þá sumraði ærið seint, en grasár varð þó allsæmilegt* (ÞThÁrf. 157).

sumrungur (-s, -ar) [sʏm·ruŋgϱϱ] m. **1.** Kreatur, som er een Sommer gammelt; (om en Hund, ÞGjD. 32); spec. Lam født efter *fráfærur*, s. d. O., Sildefødning (Af.). — **†2.** *(verkamaður yfir sumarið)* Mand, der arbejder som Daglejer om Sommeren.

sumsa (a) [sʏm·sa] vi.: *s. upp, s. í sig*, spise helt op og paa en graadig Maade, sluge i sig.

°**sumsamur** [sʏm·sa·møϱ] a. partielt identisk (ÁBjRök. § 6).

sumsje [sʏm·sjɛ] adv. (pop.) = *semsje*, nemlig.

sumskostar [sʏm·skosdaϱ] adv. for en Del, dels.

sum staðar [sʏm·sdaðaϱ] adv., **-stana** [-sdana] adv. (Af.) nogen Steder, sommesteds, paa nogle Steder.

sum tag [sʏm·ta·q] n. de lange, fine Rodtrævler paa Marehalm. **-tags-nál** [-taɣsnau·l] f. den Ende paa *sumtag*, der gaar ud i Sandet.

sum tíðis [sʏm·ti·ðɪs] adv. somme Tider, undertiden. **-tækur** [-tai·qoɣ, -tai·koɣ] a. partiel, delvis.

sumur (sum, sumt) [sʏ:moɣ] a. **1.** nogen; sjældent i sg. undtagen i n. *sumt: sumt er ágætt, sumt líka alveg afleitt*, noget er godt, andet derimod helt umuligt; *að sumu leyti*, i nogle Henseender; *sá, sem er slóði í sumu, er það líka í öðru*, den, der er en Døgenigt i een Ting, er det ogsaa andre; *það er alt og sumt*, det er det hele. — **2.** en Del af, til Dels: *hann var s. í kafi*, han var til Dels under Vand. — **3.** pl. *sumir:* **a.** nogle, nogen, somme: (Ordspr.) *seint* (el. *seinna) koma sumir dagar, og koma þó*, Guds Møller maler langsomt, men sikkert; *sumir segja*, nogle siger; *sumir ... sumir* (el. *aðrir)*, nogle ... andre; *sumir hverjir*, enkelte. — **b.** *sumir* (euf.) visse Folk: *ef sumir væru við suma eins og sumir eru við suma, þá mundu sumir ekki vera við suma eins og sumir eru við suma.*

1. **sund (-s,** pl. ds.) [sʏn·t] n. Svömning: *100 metra s.*, 100 Meter Svömning; *leggjast til sunds*, tage Svömmetag, svömme: *á sundi*, svömmende; *hesturinn fór (hljóp) á s.*, Hesten tog Svömmetag, begyndte at svömme; *[illegible] sundið*, en [illegible] træt af at svømme; *áin er (hestum) á sund*, Floden er saa dyb, at en Hest ikke kan bunde, men maa svömme over: *var hún* (ɔ: *áin) þar 70 faðmar á breidd, hestum á s. landa á milli* (JTrSk. I. 11). (Talem.) *[illegible] eins og (hundur) dreginn af sundi*, maskvaad.

2. **sund (-s,** pl. ds.) [sʏn·t] n. **1. a.** Sund, Kanal, snævert Stræde: *s. milli lands og eyja*; — som npr. = *Eyrarsund*, Øresund el. = *Ermarsund*, Kanalen; — (Ordspr.) *nú eru öll s. lokin* (el. *lokuð)* (GJ.), nu er alle Sunde lukkede (af Is ɔ:), nu er alt Haab ude; *Á þessum lögum veltur það, hvort bændum á að vera gert mögulegt að bæta fjárrækt sína ... eða hvort sundin eun eiga að vera þeim lokuð* (Lögr. '15, 48). — **b.** *(sund milli skerja)* Passage mellem Skær. — **c.** Aabning i Brændingen: *þeir eru á sundinu*, de er ved at komme ind igennem Brændingen (Árn.). — **2.** *(mjó gata)* Gyde, Smøge. — **3.** smal, sumpet Strækning (jfr. *flóas.*, *mýrars.)*: *Þeir skiptust til að bera mig og heldu beina leið austur í Vatnsársund og námu loks staðar sunnanmegin í sundunum* (JAP. II. 105). — **4.** Fordybning: *Lendaður svo lagt s. [illegible] eftir hans hrygg* (StOl '23, 52). — **5.** *(bil, skarð)* Mellemrum; spec. = *bæjarsund*.

sund baðker [sʏn·tbaðkɛr] n. Svömmebassin: *steinsteypt s. með steinsteyptum [illegible], er rúmar [illegible]* (Lögr. '15, 59). **-belti** [-bɛl̥dɪ] n. Svömmebælte, Redningsbælte. **-blæja** [-blai ja] f. Badeslør. **-bók** [-bou·k] f. Svömmelærebog. **-búningur** [-bu·niŋgoɣ] m. Svömmedragt, Badedragt. **-buxur** [-bʏχsoɣ] fpl. Badebenklæder, Svömmebukser. **-dýr** [sʏn·di·r] n. Dyr, som kan svömme. **-farartollur** [-t-faraɣtod·loɣ] m. Sundtold (jfr. 2. *sund* 1.). **-farir** [-fa·rɪɣ] fpl. Svömning: *meðan þau* (ɔ: *marsvínin) hafa nóg vatn til sundfara* (LFR. II. 81). **-ferð** [-fɛrð] f. Svömmetur. **-fimi** [-fɪ·mɪ] f. indec. Svömmefærdighed. **-fimur** [-fɪ·moɣ] a. svömmedygtig. **-fit** [-fɪ·t] f. Svömmehud. †**-fjöður** [-fjö·ðoɣ] f. Svømmefinne paa Hvaler. **-fleki** [-flɛ·qɪ, -flɛ·kɪ] m. Svømmeflaade, Flaade, anvendt ved Svömmeundervisning. **-fótur** [-fou·doɣ, -fou·toɣ] m. Svömmefod. **-fugl** [-fʏgl̥] m. Svömmefugl. **-fær** [-fai·r] a. **1.** svömmedygtig: *s. maður*. — **2.** som man kan svömme over: *áin er s.* **-færa** [-fai·ra] vt. lade svömme: *s. hest.* **-færi** [-fai·rɪ] n. **1.** Svömmeredskab; — pl. Svömmeredskaber (Hale, Finner o. desl.): *sporður og uggar eru s. fiska.* — **2.** *(sundfimi)* Svömmedygtighed. **-færni** [-fairdnɪ] f. indec. = **sundfimi.** **-för** [-fö·r] f. Svömmetur, [illegible] s. d. O. **-föt** [-fö·t] npl. Svømmedragt, Badedragt. **-gjörð** [-ɟörð] f. Svömmebælte, Redningsbælte. **-hamur** [-(h)a·moɣ] m. Svömmedragt. **-hani** [-(h)a·nɪ] m. = **óðinshani.** **-hreifi** [-(h)ɣɛi·vɪ] m. Svömmelalle (paa en Sæl). **-hrollur** [-(h)ɣodloɣ] m. Kuldegysning efter Svömning. **-húð** [-(h)u·ð] f. Svömmehud. **-íþrótt** [-d-i·þrouht] f. Svömmeidræt. **-kappi** [-t-kahbɪ] m. dygtig Svömmer, Mestersvömmer. **-kennari** [-ɟɛn·arɪ] m. Svömmelærer. **-kensla** [-ɟɛnsla] f. Svömmeundervisning. **-ker** [-ɟɛ·r] n. = **sundbaðker.** **-klefi** [-klɛ·vɪ] m. Badekammer. **-klæði** [-klai·ðɪ] npl. Svömmedragt. **-kona** [-ko·na] f. Svömmerske. **-kóngur** [-kouŋgoɣ] m. Svömme-Champion. **-krabbi** [-krab·ɪ] m. (zool.) Svømmekrabbe (portunus). **-kænn** [-ɟaidn] a. svömmekyndig. **-kænska** [-ɟainsga] f. Svömmedygtighed.

sundl [sʏn·dl̥, sʏn·l] n. Svimmelhed.

sundla (a) [sʏn·(d)la] v. impers.: *e-n sundlar*, en svimler.

sund laug [sʏn·dlöy·q] f. Svömmebassin; spec. pl. *-laugar*, Navn paa et Svömmebassin med varmt Vand fra de varme Kilder *(laugar)* i Nærheden af Rvk. **-leggja** [-lɛɟ·a] vt. lade svömme: *s. hesta.* **-leikur (-s)** [illegible] m. [illegible], Svömmekunst.

sundlhætt [sʏn·dl̥(h)aiht] an. Fare for at blive svimmel: *þar er s.*; — *e-m er s.*, en er tilböjelig til at blive svimmel.

sund list [sʏn·dlɪst] f. Svömmekunst. **-ljettur** [-ljɛhdoɣ] a. letflydende, [illegible] (MJ. IV. [illegible]).

sundlmikill [sʏŋ·(d)lmɪ·qɪdl̥, -mɪ·ɟɪdl̥] a. hvor man er tilböjelig til [illegible]

sund læti [sʏn·dlai·dɪ, -lai·tɪ] npl. Svömmebevægelser. **-maður** [-ma·ðoɣ] m. Svømmer.

sundmaga kippa [illegible] f. Bundt af Svømmeblærer. **-lím** [-li:m] n. Fiskelim, Husblas. **-matur** [-ma:doɣ, -ma:t-] m. [illegible] Mad [illegible]

sund magi [illegible] m. Svømmeblære (hos Fisk). **-mey** [illegible] f. Svømmerske. **-merki** [-mɛ·ɟɪ] n. Havnemærke, der an[illegible] Indsejling *(sund* 1. b og c.) **-móður** [-mou·ðoɣ] a. stakaandet af Svømning, træt af Svømning. **-nám** [-nau·m] n. det at lære Svömning: *stunda s.*, tage Svömmeundervisning. **-pollur** [-t-podloɣ] m. Svömmebassin.

sundra (a) [sʏn·dra] v. **1. a.** vt. med dat. adskille, skille fra hinanden: *s. hjúskap*, opløse et Ægteskab; *(dreifa, tvístra)* sprede, adsplitte: *s. e-u.* — **b.** refl. *sundrast*, splittes ad: *flokkurinn sundraðist.* — **2.** vt. med acc. **a.** *(skera sundur)* slagte, sonderlemme; partere: *s. slátrað dýr*; — gennembore: *þar sem hann lá á börunum, sundraður hvössu eirvopni* (Il. II. 163). — **b.** overf. sondere: *nú fer hann heim ... svo þú [illegible]* *til að s. hann betur* (JSBr. 403); — **c.** analysere, undersøge i Enkeltheder.

sundrák [sʏn·drau·k] f. Sidelinje (JHallHB.).

sundran (-ar, -ir) [sʏn·dran] f. = **sundrung.**

sund ríða [sʏn·dri·ða] vt. lade Hesten svömme over, siddende paa den: *s. fljót.* **-riði** [-rɪ·ðɪ] m. fed, stor Hanforel (Mýv., Sch.).

sundrun (-ar, -anir) [sʏn·drøn, sʏn·dranɪɣ] f. **1.** *(dreifing)* Adsplittelse; *(skilnaður)* Adskillelse. — **2.** *(sundurlimun)* Partering, Sønderlemmen.

sundrung (-ar) [sʏn·druŋk] f. **1.** Adskillelse, Adsplittelse: *á sundrungu*, spredte, hist og her, *og hljóp sitt í hverja sundrunguna*, og løb hver til sin Side (JThMk. 161); *fara að sundrungu = sundrast*, spredes. — °**2.** *(rannsókn á einstaka atriði)* Analyse, Undersøgelse af Enkeltheder. — **3.** *(sundurþykkja, ósamlyndi)* Splid, Tvistigheder, Uenighed.

sundrungar flokkur [sʏn·druŋgaɣflohgoɣ] m. skismatisk Sekt. **-maður** [-r-ma:ðoɣ] m. Skismatiker.

sund skáli [sʏn·tsgau·lɪ] m. Badehus, Badeanstalt. **-skýla** [-sɟi·la] f. Dække over en Svömmers Könsdele. °**-stakkur** [-sdahgoɣ] m. Svömmetröje, Korktröje. **-steinn** [-sdɛidn] m. hul Krystal el. Zeolit, som flyder i Vand: *(krystallategundir) séu þær holar að innan og léttar, svo að þær syndi á vatni, kalla menn það sundsteina* (ÞTh. i Andv. '83, 74); *og þá* [illegible] *sundsteina, af því þeir synda, þegar þeir eru látnir í vatn* (ÞThLýs. II. 258). **-tak** [sʏn·ta·k] n. Svömmetag; is. i pl. *-tök: læra sundtökin.* **-trje** [-trjɛ·] n. Stolpe, anbragt som Havnemærke ved en Indsejling *(sund* 1. c.) (Árn.). **-uggi** [sʏn·dʏɟ·ɪ] m. **a.** Svömmefinne. — **b.** (Vf.) [illegible].

sundur [sʏn·doɣ] adv., el. *í sundur*, i Stykker, itu: *skifta, deila (í) s.*, dele; *hluta, rífa, brjóta, höggva (í) s.*, partere, rive, bryde, hugge itu; *detta í s.*, falde fra hinanden; *rifna, bresta* (el. *fara) (í) s.*, rævne, briste itu; *segja e-u s.*, opsige n-t: *segja s. sáttmála*; — *segja s. með sjer*, ophæve Fællesskabet; — spec. hæve en Forlovelse ved gensidig Overenskomst. **-brjóta** [-r-brjou·da, -brjou·ta] vt. sønderbryde, brække over. **-brotna** [-brohdna] vi. brækkes itu. **-bútun** [-bu:døn, -bu:tøn] f. Udstykning, Udparcellering. **-drafinn** [-dra:vɪn] a., **-drafnaður** [-drab·naðoɣ] a. pilraadden. **-dráttur** [-drauhdoɣ] m.: *s. á fje*, Sortering af Faar (efter Øremærker). **-dreifa** [-drɛi:va] vt. med dat. og vi. *(dreifa)* sprede, adsprede; *(eyða)* bortodsle. **-dreifing** [-drɛi:viŋk] f. Adspredelse, Adsplittelse. **-drægur** [-drai:qoɣ] a. adsplittende. **-gerð** [-ɟɛr·ð] f. **a.** Affektation, Pragtlyst, Lapseri, Pedanteri: *Mér þykir það [illegible], nauðsynjalausri og víða skaðlegri s., að ganga svo langt í að umbreyta stafsetningunni, sem þið gerið* (TSæm. 201). — **b.** Pyntelighed: *Þeir, sem ekki unna s. eða [illegible] í klæðum* (JThPs. 68). **-gerðarmaður** [-ɟɛrða(r)ma·ðoɣ] m. pragtlysten Person: *Sundurgerðarmenn [illegible]ingar ætíð verið* (BenGr. i Eimr. VI. 176); — affekteret el. lapset Mand: *G. var s. um suma hluti* (PGAnn. 32). **-gerðarlaus** [-ɟɛrðarlöy:s] a. uaffekteret, ligefrem. **-gerðarsamur** [-ɟɛrðaɣsa:moɣ] a. pyntelysten, opblæst. **-gerður** [-ɟɛrðoɣ] a. affekteret, pragtsyg: *[illegible] vor sundurgerða tíð af tilgerð nóg* (MJ. I. 203). †**-grein** [-grɛi:n] f. Forskel; Adskillelse. **-greina** [-grɛi:na] vt. adskille; — pp. *sundurgreindur*, sønderdelt, forskellig, forskelligartet; *(ósáttur)* uenig: *sundurgreindir lýðir* (MJ. IV. 10). **-greinilegur** [-grɛi:nɪlɛqoɣ] a. som kan skelnes, adskilles. **-greining** [-grɛi:niŋk] f. Adskillelse, Deling, Distinktion. °**-hertni** [-ɣ-(h)ɛɣ·dnɪ] f. indec. (l. discordia) Uenighed, Splid. **-jaskaður** [-r-jas·gaðoɣ] a. sønderflænget: *innan um sundurjaskaða trjestubba* (Lögr. '14, 208). **-knosa** [-ɣ-kno:sa] vt. sønderknuse. **-kraminn** [-kra:mɪn] a. sønderknust; (overf.) *var eg sundurkramin af harmi* (GFrSex 137). **-laus** [-r-löy·s] a. **1.** hver for sig: *komu um 20 hvítir menn á leikvöllinn ... og dansaði allt sundurlaust* (EiÓlLf. 50). — **2.** usammenhængende, afbrudt: *s. ræða, sundurlaust mál*, ubunden Tale, Prosa. **-lausn** [-löys·n] f. Oplosning. †**-legur** [illegible] a. forskellig, forskelligartet. **-leysa** [illegible] vt. oplose. — pp. *sundurleystur*, oplost. **-leysi** [-lɛi·sɪ] n. Mangel paa Sammenhæng, Inkohærens. **-leysing** [-lɛi·siŋk] f. **1.** *(uppleysing)* Oplosning. — **2.** Analyse, Specificering: *s. efna.* **-leitni** [-lɛihdnɪ] f. indec. **1.** Uligeartethed, Forskellighed [illegible] — **2.** [illegible] Uenighed, Splid. **-leitur** [illegible] a. **a.** [illegible], forskellig: [illegible] *hendur sundurleitar* (SBr.); *það, sem hingað til hefur frá honum komið,* [illegible] (Eimr. X. [illegible]) — **b.** [illegible]. **-liða** [illegible] vt. **a.** sønderlemme, analysere; specificere, detaillere: *s. einstök atriði*; — *sundurliðaður reikningur*, specificeret Regning: [illegible] (PTrl. II. 200). — pp. *sundurliðaður*, analytisk, [illegible] (AB Sd. § 29, [illegible] § [illegible]). — **b.** dissekere: [illegible] (PThLýs. III. 180). **-liðun** [-lɪ·ðøn] f. **a.** Sønderlemmelse; Analyse: *s. heildar í einstaka hluti*; *s. e-s efnis.* — **b.** *(sundurskurður)* Dissektion. — **c.** [illegible] Artikulation. — **d.** [illegible] Oplosning, Oplosningstilstand. **-liðunarefni** [-lɪ·ðønarɛbnɪ] n. Stof til Analyse: *s. og áhöld*, analytiske Hjælpemidler. **-líkur** [illegible] a. ulig, forskellig. **-lima** [-lɪ·ma] vt. sønderlemme, dissekere. **-lyndi** [-lɪndɪ] n. Uenighed, Usamdrægtighed, Splid. **-lyndur**

[-lɪn·doǫ] a. uenig. **-merja** [-mɛr·ja] vt. sønderknuse. **-mola** [-mo:la] vt. smadre. **-nístur** [-nis·doǫ] a. gennemboret, sønderknust: *s. af iðrun.* **-orða** [-or·ða] a. indec. uenig: *verða s.*, komme op ad trættes, komme i Ordstrid. **-pörtun** [-ǫ-pög·døn] f. Udstykning, Udparcellering. **-rensli** [-ø-rɛn·slɪ] n. Opløsning. **-rifnun** [-rɪb·nøn] f. Rævnen, Sprængning. **-skifta** [-ǫ-sǥɪf·da] vt. med dat. dele: *s. e-u* [illegible] *marga hluti*; — *(sundurgreina)* analysere. **-skiftari** [-sǥɪf·darɪ] m. Deler, Skelner. **-skifti** [-sǥɪf·dɪ] npl. Sønderdeling; Dragen til forskellige Sider: *það voru mikil s. í huga hans.* **-skiftilegur** [-sǥɪfdɪlɛ:qoǫ] a. delelig. **-skifting** [-sǥɪf·diŋk] f. Sønderlemmelse, Deling: *s. Póllands.* **-skila** [-sǥɪ:la] a. indec. som adskilles: *verða s.*, blive adskilt, skilles ad (mest om ufrivillig Skilsmisse). **-skilja** [-sǥɪl·ja] vt. adskille. **-skillegur** [-sǥɪl:ɛqoǫ] a. som kan adskilles. **-skilning** [-sǥɪl·niŋk] f. Adskillelse. **-skorinn** [-sgo:rɪn] a. gennemskaaren. **-skurður** [-sgʏr·ðøǫ] m. Sønderskæring. **-slita** [-slɪ:da, -slɪ:ta] a. indec. ufrivillig adskilt; *(á dreif)* splittet, spredt. **-slíta** [-sli:da, -sli:ta] vt. sønderrive, rive itu; pp. *sundurslitinn.* **-tekning** [-tɛhgniŋk] f. Tagen fra hinanden, Adskillen. **-tækur** [-tai:qoǫ, -tai·koǫ] a. som kan skilles ad: *s. fataskápur.* **-vafinn** [-r-va:vɪn] a. oprullet. **-þykki (-is)** [-ǫ-þɪhǥɪ] n., 1. **-þykkja** [-þɪhǥa] f. Uenighed, Tvist. 2. **-þykkja** [-þɪhǥa] vt. med dat.: *s. e-u*, være uenig med, misbillige n-t. **-þykkur** [-þɪhgoǫ] a. uenig, uoverensstemmende med; is. pl. recipr.: *sundurþykkir sín á milli*, indbyrdes uenige.

sund vana [sʏn·dva·na] a. indec. som ikke forstaar at svömme. **-varða** [-varða] f. «Sundvarde», Mærke i Land ved en Indsejling (BrJÞf. 10).

sundvatn [sʏn·dvahtv] n. Flod el. Vand, som er saa dybt, at der maa svömmes over: *áin milli þessara tveggja bæja er s. fyrir hesta* (Lögr. '15, 42).

sunginn [suŋ·ǥɪn] pp. af **syngja.**

sungum [suŋ·gom] 1. p. pl. imp. ind. af **syngja.**

sunka (a) [suŋ·ga, suŋ·ka] vi. a. [illegible] n-t (Eimr. XVI 30). b. [illegible]

*__sunna (-u, -ur)__ [sʏn:a] f. Sol.

sunnan [sʏn:an] adv. 1. fra Syd, søndenfra: *koma, sigla, róa s.*, komme, sejle, ro sydfra; *að s.*, sydfra: *hann (ɔ: vindurinn) er á s.*, Vinden er sydlig. — 2. *s. að* el. *að s.*, fra Sydlandet, spec. fra Rvk.; *ekkert hef eg frétt sunnanað* (MelBr. 100); *fyrir s.*, paa Sydlandet, spec. i Rvk.; (Talem.) *segðu mjer að s.*, det tror jeg ikke paa; *s. í móti*, vendende mod Syd: *gluggi s. í móti.* — 3. om Retningen uden Bevægelse: *s. undir e-u*, syd for n-t, paa den sydlige Side af n-t; *fyrir s. e-ð*, sønden for n-t; abs. *fyrir s. land*, sønden for Landet. **-átt** [-n-auht] f. Søndenvind. **-blær** [-blai:r] m. sagte Brise fra Syd. **-far** [-fa:r] n. Skyernes Bevægelse fra Syd. **-fari** [-fa:rɪ] m. den, som kommer fra Syden; — Navn paa et först i København og senere i Reykjavík udkommende illustreret Tidsskrift (1891—1903). **-ferð** [-fer·ð] f. Rejse fra Sydlandet el. Syden. **-fjalls** [-fjal·s] adv. vest for *Hellisheiði* (Árn.). **-fjarðar** [-fjar·ðaǫ] adv. paa den sydlige Side af Fjorden. **-fláandi (-a)** [-flau:andɪ] m. stiv Brise fra Syd (Faxaflói). **-ganga** [-gauŋ·ga] f. Fiskens Vandring fra Syd ind mod Kysten. **-gúlpur** [-guλ·bøǫ, -gul·pøǫ] m. stærk Søndenstorm. **-hallur** [-v-(h)ad·løǫ] a. ikke stik Syd; is. an. *-halt.* **-krepja** [-n-krɛ:bja, -krɛ:pja] f. Regn og Slud fra Syd. **-lands** [-lan·(t)s] adv. i den sydlige Del af Landet, paa Sydlandet. **-maður** [-ma:ðøǫ] a. Mand fra Sydlandet, spec. fra Rvk.; — (i Amerika) Mand fra Sydstaterne (el. fra Fristaterne i Mods. til Canada). **-ófæra** [-o:faira] f. (Snæf.) = **ófæra** 2. **-veður** [-vɛ:ðøǫ] n. Søndenvind, -storm. **-verða (-u)** [-ver·ða] f. Sydside. **-verður** [-ver·ðøǫ] a. sydlig: *að sunnanverðu*, paa Sydsiden. **-vindur** [-vɪn·døǫ] m. Søndenvind. **-þýða** [-þi:ða] f. lun Vind fra Syd. **-þoka** [-þo:ga, -þo:ka] f. Taage fra Syd.

sunnar [sʏn:aǫ] adv. comp. se **suður.** **-lega** [-r-lɛ·qa] adv. sydlig; langt mod Syd: *vatnið er s. á nesinu.*

sunn lendingafjórðungur [sʏn·lɛndiŋgafjo·r·ðuŋgoǫ] m. Islands sydlige Fjerding. **-lendingur (-s, -ar)** [-lɛndiŋgoǫ] m. Mand fra Sydlandet. **-lendur** [-lɛndoǫ] a. = **sunnlenskur.** **-lenska (-u)** [-lɛnsga] f. dialektiske Ejendommeligheder i Sproget paa Sydlandet. **-lenskur** [-lɛnsgoǫ] a. fra Sydlandet. **-lægur** [-lai·qoǫ] a. = **suðlægur.**

sunnudaga glenna [sʏn:ødaqaglɛn:a] f. Söndagsopklaring (Opklaring, som kun varer Söndagen over). **-skóli** [-sgo·:lɪ] m. Söndagsskole.

sunnudags bókstafur [sʏn:ødaγsbo·:ksdavoǫ] m. Söndagsbogstav. **-kvöld** [-kvöl·t] n. Söndag Aften. **-morgun(n)** [-mor·gøn] m. Söndag Morgen. **-nótt** [-no·ht] f. Söndag Nat (Natten för Söndag). **-skólabörn** [-χ-sgo·:laböð·v, -bör·dv] npl. Söndagsskolebörn. **-skólakennari** [-sgo·:la-ǩɛn:arɪ] m. Lærer ved en Söndagsskole. **-skóli** [-sgo·:lɪ] m. Söndagsskole. **-slangur** [-slauŋ·goǫ] n. Slentren el. Riden omkring om Söndagen (jfr. *smalareið*) (GFrSex 13). **-vinna** [-s-vɪn:a] f. Söndagsarbejde.

sunnu dagur [sʏn:øda:qoǫ] m. Söndag: *s. til sigurs* (el. *sælu*), *mánudagur til mæðu, þriðjudagur til þrautar, miðvikudagur til moldar, fimtudagur til fjár, föstudagur til frægðar, laugardagur til lukku* (ifølge Folketroen spiller det en stor Rolle, hvad Dag man er født el. hvad Dag man begynder paa Udførelsen af et Arbejde). **-kerfi** [-ǩɛr·vɪ] n. = **sólkerfi.** †**-nótt** [-no·ht] f. = **sunnudagsnótt.**

súp (-s) [su:p] n. = **saup.**

1. **súpa (-u, -ur)** [su:ba, su:pa] f. 1. Suppe, spec. isl. Kødsuppe: *borða súpu*; — *láta súpu í grautinn*, komme Suppe i Grøden, ɔ: göre n-t overflødigt (jfr. give Bagerbörn Brød); *þegar þeim er ofaukið, finst mér s. vera látin í grautinn* (Eimr. V. 229). — 2. trykkende Gæld: *vera kominn í súpu.* — 3. stort Beløb: *skárri er það súpan, sem jeg á að borga.* — 4. = *langhundur.*

2. **súpa (sýp; saup, supum, sypi; sopið)** [su:ba, su:pa; si:p; söy:p, sʏ:bøm, sʏ:pom, sɪ:bɪ, sɪ:pɪ; so:bɪð, so:pɪð] vt. og vi. søbe, drikke en Slurk; *(drekka)* drikke: *þegar presturinn var búinn að s. kaffið* (GFrSex 106); *s. á*, tage sig en Slurk; faa sig en Snaps; *súptu á flöskunni*, tag dig en Slurk af Flasken; *hann sýpur á*, han er drikfældig, han pimper; *s. einn kaffisopa*, drikke en Taar Kaffe; *s. hveljur*, snappe efter Vejret; *fleira verður að s. en sætt þykir*, man maa finde sig i meget, som man ikke vil; *ekki er sopið kálið, þó í ausuna sje komið*, (jfr. e. there is many a slip between the cup and the lip), Kaalen er ikke søbet, selvom den er kommet i Sleven, ɔ: man skal ikke triumfere for tidlig; *s. seyðið af e-u*, søbe Suppen af n-t, mærke de ubehagelige Følger af n-t.

supl [sʏhpl] n. [illegible] **sufl.**

súpu ausa [su:boöy:sa, su:pø-] f. Suppeske, Terrinske. **-diskur** [-dɪs·goǫ] m. *(diskur með súpu)* en Tallerken Suppe; *(diskur undir súpu)* dyb Tallerken (til Suppe). **-fat** [-fa:t] n. Terrin. **-gutl** [-gʏhtλ] n. = **súpulap.** **-hundur** [-hʏn·døǫ] m. = **langhundur.** **-jurtir** [-jʏǫ·dɪǫ] fpl. Suppeurter. **-kjöt** [-ǩö:t] n. Suppekød. **-lap** [-la:p] n. tynd Suppe.

supum [sʏ:bøm, sʏ:pom] 1. p. pl. imp. ind. af **súpa.**

súpu skál [su:bøsgau:l, su:pø-] f. Suppeskaal, -terrin. **-skeið** [-sǥɛi:ð] f. Suppeske. **-spil** [-sbɪ:l] n. = **langhundur.** **-spónn** [-sbo·d·v] m. Suppeske; — overf. en Skefuld Suppe: *jeg fjekk súpuspón.*

1. **súr (-s)** [su:r] m. 1. *(það að vera súr)* Surhed, Syrlighed. — 2. Syre: *s. í maga.* — 3. sur Valle: *láta blóðmör í s.* — 4. *(súr drykkur)* sur Drik. — 5. *(súrt skyr)* surt *skyr* (Vf.).

2. **súr** [su:r] a. 1. sur, syrlig: *s. mjólk*; — *blóðmör upp úr súru*, Blodpølse, der er blevet sur af at ligge i sur Valle; (Talem.) (vulg.) *jettu andskotann upp úr súru.* — 2. overf. *(beiskur)* bitter: *e-m þykir e-ð súrt í brotið*, en finder n-t haardt; *gegnum súrt og sætt*, gennem tykt og tyndt; *þola súrt og sætt með e-m*, döje sødt og surt med en. — 3. sur, misfornöjet, gnaven: *vera s. á svipinn*, have et gnavent Udtryk.

súra (-u, -ur) [su:ra] f. (bot.) Syre (rumex).

súr blanda [sur·blanda] f. = **sýrublanda.** **-bragð** [-braqð, -bragð] n. syrlig Smag. **-brauð** [-bröy·ð] n. Surbrød. **-brunnur** [-brʏn·øǫ] m. = **ölkelda.** **-deig** [-dɛi·q] n. Surdej. **-efni** [su:rɛbnɪ] n. Ilt, Oxygen. **-efnisloft** [illegible] **-eyg(ð)ur** [illegible -qðøǫ, -ɛigðøǫ] a. suröjet. **-fiskslegur** [suǫ·fɪs(ks)lɛ·qoǫ] a. gnaven: *s. á svipinn.*

surfum [sʏr·vøm] 1. p. pl. imp. ind. af **sverfa.**

surg [sʏr·k] n. 1. skurrende Lyd: *s. í kömbum.* — 2. overf. stadig Tryglen om n-t: *mjer leiðist þetta s. í þjer* (Árn.).

surga (a) [sʏr·ga] v. 1. v. impers. give en skurrende Lyd: *það surgar í e-u.* — 2. vi.: *s. á e-u* (el. *um e-ð*), blive ved at trygle om n-t; *s. við e-n*, blive ved at trygle en.

súr gangur [sur·gauŋgoǫ] m. (Klp. III. 117), **-gerjun** [-ǥɛrjøn] f. Surgæring. **-grautur** [-gröy·døǫ, -gröy·tøǫ] m. Grød af Rugmel, med sur *skyr* til. **-hey** [su:ǫ(h)ɛi·] n. Surhø. **-heystóft** [-(h)ɛisto·ht] f. Gærde for Surhø. **-heysverkun** [-(h)ɛisvɛǫ·gøn] f. Tilvirkning af Surhø, Ensilage. **-kál** [suǫ·kau·l] n. Surkaal. **-klígja** [-kli·ja] f. sure Opstød. **-leiki** [-r·-leiǥɪ, -leiǩɪ] m. Syrlighed. **-matur** [-ma·doǫ, -ma·toǫ] m., **-meti (-is)** [-mɛ·dɪ, -mɛ·tɪ] n. sur Mad. **-mjólk** [-mjo·λk, -mjo·lk] f. a. Surmælk: *s. er búin þannig til, að áum og undanrenningu er helt saman og látið standa og súrna.* — b. *(nýmjólk látin standa og súrna)* Tykmælk.

súrmúlulegur [sur·mulølɛ:qoǫ] a. surmulende (Þing.).

súrn (-ar, -ir) [sur·dv] f. sur Spise; sur Mælk el. surt *skyr* (Skaft.).

súrna (a) [sur·dna] vi. blive sur; *(um mjólk)* skorne: *láta mjólk s.*, lade Mælk blive sur, sætte Mælk op; — impers.: *e-m súrnar (sjáldur) í augum*, en bliver suröjet, Røgen svier en i Öjnene.

*__súrra__ [sur:a] vi. gaa med flyvende Fart: *s. til helvítis*; — *súrrandi fullur*, pærefuld.

súrramur [sur:amøǫ] a. bittersur.

súrs [suǫ·s] n. Sylte.

súrsa (a) [suǫ·sa] vt. a. nedlægge i sur Valle: *s. blóðmör, bringukolla*; — pp. *súrsaður.* — b. sylte: *súrsað kál*, Surkaal.

súr saft [suǫ·saft] f. sur Saft. **-sefandi** [-sɛ·vandɪ] a. syrebefriende, som hjælper mod sure Opstød: *s. meðöl.* **-skapur** [-sgaboǫ, -sgapøǫ] m. 1. *(óþægilegur súr)* ubehagelig Surhed. — 2. *(óvinfengi)* Uvenlighed, Fjendtlighed. **-skyr** [-sǥɪ·r] n. surt *skyr.*

súrsmatur [suǫ·sma·døǫ, -ma·tøǫ] m. = **súrs.**

súr smjör [suǫ·smjö·r, -smjɛ·r] n. surt Smør. **-smæðra** [-smaiðra] f. **gauksúra.**

surtar brandslag [sʏǫ·darbransla:q] n. Brunkulslag. **-brandsnám** [-bransnau:m] n. Optagelse af Brunkul. **-brandur** [-bran·døǫ] m. Brunkul, et Slags Lignit. **-epli** [-ɛhblɪ] npl. (bot.) de knoldformede, opsvulmede Led paa Padderokkernes Rodstok. **-logi** [-loi:jɪ] m. Surts Ild (i den nord. Myt. den Ild, der fortærer Himmel og Jord i Ragnarok); Verdensbrand. **-þari** [-ǫ-þa:rɪ] m. en Art af Bladtang (laminaria nigripes).

surtla (-u, -ur) [sʏǫ·dla] f. 1. Navn paa et sort Hunfaar. — 2. overf. Kælen. for en Ligkiste: *er mælt að karlarnir hafi verið ölteitir, meðan surtlur voru í smíðum* (GFrTis. 14). — 3. *(skessa)* Jættekvinde; plumpt og groft, skidenfærdigt Fruentimmer.

Surtshellir [sʏǫ·(t)s(h)ɛdlɪǫ] m. npr. Grotte i det vestlige Island.

súrtunna [suǫ·tʏn·a] f. Surmadstonde, Syltetønde.

Surtur (-s, -ar) [sʏǫ·doǫ] m. 1. (myt.) npr. Ildjætten Surt, som brænder Verden op. — 2. mørkladen Mand (is. som Øgenavn). — 3. Navn paa en sort Hund. — 4. (Kælenavn paa en) Kaffekedel (GFrÁtt. 52).

súru mjólk [su:rømjo·λ·k, -mjo·l·k] f. Syremælk, Mælk med Tilsætning af Syre o. a. (EÓlLach. 85). **-rót** [-ro·:t] f. Rod af Skræppe (ibid. 114).

suss [sʏs·] interj. = **sussu.**

sussa (a) [sʏs:a] vi. 1. visse, tysse: *s. við barn*, visse for et Barn; *s. á e-n*, tysse paa en. — 2. sige *suss, uss*, give et ligegyldigt el. affejende Svar: *sem það afrek sýndum mest | að s. og jánka heima* (StStAndv. I. 200).

Sússa (-u, -ur) [sus:a] f. npr. Dim. af **Súsanna.**

sussu [sʏs:o] interj. Ih!: *s. nei!* Ih, nej! Gud bevares!, *s. s.!* ¹) ork nej! (naar man afviser n-t som urimeligt el. utilbørligt); ²) saa, saa (dæmpende, naar man mener, nu kan det være nok med n-t).

sút (-ar, -ir) [su:t] f. Sorg, Kummer.

1. **súta (a)** [su:da, su:ta] vt. garve.

2. **súta (a)** [su:da, su:ta] vt. = **sýta.**

sútara búð [su:darabu:ð, su:tara-] f. Garverbutik. **-iðn** [-ɪð n] f. Garverhaandværk.

sútarfullur [su:daɤfʏd·løɤ, su:taɤ-] a. = **sútfullur.**

sútari (-a, -ar) [su:darɪ, su:tarɪ] m. Garver.

sút fenginn [su:tfeiɲɟɪn] a. sörgelig, smertefuld. **-fullur** [-fʏdløɤ] a. *(sorgmæddur)* sorgfuld; *(kvíðafullur)* angstfuld. **-hagur** [-(h)a·ɣøɤ] m. bedrøvelig Tilstand (JÞorl. I. 493).

sutla (a) [sʏhdla] vt. spise Søbemad langsomt og i smaa Mundfulde.

sút laus [su:dlöys, su:t-] a. uden Sorg. **†-legur** [-lɛɣøɤ] a. sörgelig, smertelig.

sútlögur [su:dlö·ɣøɤ, su:t-] m. Garverlud.

Suttungur (-s) [sʏhduŋgøɤ] m. npr. (myt.) Jætten Suttung, Digtermjødens *(Suttungamjöður)* Opbevarer: **Suttungs fengur* osv., Digt.

sútun (-ar, -anir) [su:don, su:ton] f. Garvning.

sútunar efni [su:donarɛbnɪ, su:t-] n. Garvestof. **-hús** [-ɤ-(h)u:s] n. Garveri. **-mylla** [-r-mɪtl:a] f. Garvermølle. **-sýra** [-ɤ-si:ra] f. Garvesyre.

svað (-s, pl. **svöð)** [sva:ð, svö:ð] n. **1. a.** *(hálka)* Slibrighed. — **b.** slibrigt, glat Sted, is. en Klippe, som Havet til Tider skyller over og som er dækket af Tang el. lign. — **2. a.** *(fen)* Morads; *(for)* Søle, Pløre (Sl., Af.). — **b.** spec. opblødt og pløret *hlað* I. 1. (Sl.).

1. **svaða (svöðu, svöður)** [sva:ða, svö:ðøɤ] f. **1.** (BH.) = *svað* 1. a. og b. **2.** = *svoðusár.*

2. **svaða (a el. svaddi)** [sva:ða, svad:ɪ] vt. og vi. *(særa smásári)* saare let (BH.): *hjó þegar til hans með exinni, kom á lærið og svaddi ofan að knénu* (Huld IV. 8); — pp. *svaðaður,* let saaret, let beskadiget.

svaðafenginn [sva:ðafeiɲɟɪn] a. plump, raa.

svaðak (-s) [sva:ðak] n. = **língresi.**

svaða legur [sva:ðalɛ·ɣøɤ] a. **a.** *(ruddalegur)* plump, raa. — **b.** *(hroðalegur)* gyselig, gruelig. **-menni (-is,** pl. ds.) [-mɛn:ɪ] n. = **svaðilmenni.** **-þreyttur** [-þrɛihdøɤ] a. vaklende af Træthed (BH.).

svað háll [sva:þ(h)audʎ] a. glat, slibrig. **-hófur** [-(h)oᵘ·vøɤ] m. *(sóði)* Svinebæst; *(drullusokkur)* Tølper (Nl.).

svaði (-a, -ar) [sva:ðɪ] m. **1.** = *svað* 1. a. og b. — **2.** sumpet Mose el. Eng (Flói). — **3.** (BH.) = *sóði.*

°svaðil fari (-a) [sva:ðɪlfa:rɪ] m. (myt.) Navn paa en Hest (BóluHj. 44). **-för** [-fö:r] f. uheldig Rejse, uheldig Tildragelse, Rejse med Strabadser og Farer.

svaðill (-ils, -lar) [sva:ðɪdʎ, -ɪls, svað·laɤ] m. (BH.) = **sóði.**

svaðil menni (-is, pl. ds.) [sva:ðɪlmɛn:ɪ] n. raa og voldsom Person. **°-töng** [-töyŋ·k] f. smudsig og fræk Tøs: *(skessa) svaðiltaung, svikabaung* (ÓDavSk. 108). **-verk** [-vɛɤ·k] n. grueligt Stykke Arbejde; Misgærning.

svaf [sva:v] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **sofa.**

Svafa (Svöfu, Svöfur) [sva:va, svö:vø(ɤ)] f. npr.

†Sváfa (-u) [svau:va] f. npr. Navn paa en Valkyrje.

Svafar (-ars) [sva:vaɤ] m. npr.

†svafði [svav·ðɪ, svab·ðɪ] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **svefja.**

Svafi (-a, -ar) [sva:vɪ] m. **1.** Schwaber. — **2.** Zouav (JsJs.).

svafnir (-is, -ar) [svab·nɪɤ] m. Hypnotisør.

Sváfnir (-is) [svaub·nɪɤ] m. Navn paa Odin.

sváfum [svau:vøm] 1. p. pl. imp. ind. af **sofa.**

svagl (-s) [svag·ʎ] n. Forslag: *það er s. í þessu,* det er der Forslag i (Breiðd.).

svagla (a) [svag·la] vi. **1.** *(gjálfra, gutla)* skvulpe: *það svaglar á kútnum.* — **2.** *(japla á e-u)* tygge paa n-t, gumle: *hundurinn svaglar á roðinu* (Af.).

svak (-s) [sva:k] n. **1.** *(hávaði)* Stöj, Larm. — **2.** *(svall)* Svir, uordentligt Levned. — **3.** *(volk)* Strabadser: *Sveit mig úr svaki* (JHall. 241). — **4.** *(vindur, stormur)* Blæst.

svaka (a) [sva:ga, sva:ka] vi. **1.** *(hafa hátt, gera háreysti)* larme, stöje; jfr. *svakka.* — **2.** *(svalla)* svire. — **3.** *(blása, vera hvass)* blæse.

svaka fenginn [sva:gafeiɲɟɪn, sva:ka-] a., **-fullur** [-fʏd·løɤ] a. raa, plump, voldsom, urolig. **-legur** [-lɛ·ɣøɤ] a. **1.** = *svakafenginn.* — **2.** frygtelig, gruopvækkende: *að sveima yfir sjóinn, sollinn og svakalegan* (EKvG. 51); *Þetta þá morgum svakalegt, að horfa í skorð hau, sem áður höfðu þær skýlt* (JTrL. 144). — **3. a.** plump og tølperagtig af Udseende. **b.** *(þrútinn og rauður í andliti)* rød og ophovnet i Ansigtet (VSkaft.). — **4.** adv. *-lega.* **-maður** [-ma:ðøɤ] m. **1.** = *svakamenni.* — **2.** *(atorkumaður)* ihærdig Arbejder (BH.). **-menni (-is,** pl. ds.) [-mɛn:ɪ] n. grov og plump Karakter: *drykkfeldur og s. við vín* (JTrSk. II. 341). **-mikill** [-mɪ:ɟɪdʎ, -mɪ:ȼ-] a. = **svakalegur** 3. **-samur** [-sa·møɤ] a. 1. = *svakafenginn.* 2. *(iðinn, starfsamur)* arbejdsom (BH.).

svaki (-a, -ar) [sva:ɟɪ, sva:ȼɪ] m. **1.** *(ofsi)* Voldsomhed (JÞorl. II. 508). 2. *(ruddalegur maður)* raa og plump Person.

svakk (-s) [svahk] n. **1.** *(hávaði)* Larm, Stöj, Optöjer. — **2.** *(raki í jörðu, mýrlendi)* Fugtighed i Jorden, Sidhed, sumpet Grund.

svakka (a) [svahga] vi. lave Optöjer.

svakkamýri [svahgami:rɪ] f. sid Mose, Sump.

svakkandi (-a) [svahgandɪ] m. Søle, Pløre.

svakki (-a) [svahɟɪ, svahȼɪ] m. **a.** Fugtighed i Moser og sumpet Grund, uden at Vandet kan ses (VSkaft.). **b.** meget sumpet (Parti af en) Mose.

svaksamur [sva:ksamøɤ] a. ustyrlig, voldsom.

sval (-s) [sva:ʎ] n. **1.** Svale, Kølighed: *vandist eg við súld og s.* (BóluHj. 228). — **2. a.** *(hæg ylgja)* sagte Bølgegang. — **b.** (Vf.) = *sjávargangur.*

1. **svala (svölu, svölur)** [sva:la, svö:lø(ɤ)] f. (zool.) Svale (hirundo).

2. **svala (a)** [sva:la] v. **I.** vt. med dat. **1.** læske, vederkvæge: *s. sjer,* slukke Tørsten. — **2.** overf. tilfredsstille: *s. sjer* (el. *geði sínu*) *á e-m,* tilfredsstille sin Vrede, udøse sin Vrede over en. — **II.** vi. skylle, strömme: *Vatnið svalaði upp með húsinu* (Vf., Sch.). — **III.** impers.: *e-m svalar,* ¹) en bliver kold el. afsvalet: *honum svalaði í skugganum; það svalar að e-m,* en kommer til at fryse: *en hætt við, að heldur svali að þér undir kvöldið* (Od. 364); ²) en svales, ens Tørst bliver slukket: *mjer svalaði, er jeg drakk.*

svala brunnur [sva:labrʏn:øɤ] m. = **svalalind.** **-drykkur** [-drɪhgøɤ] m. Svaledrik. **-lind** [-lɪn·t] f. læskende Kilde. **-maður** [-ma:ðøɤ] m. aarvaagen Mand (BH.).

svalan [sva:lan] f. = **svölun.**

sval barð [sval·barð] n. lille Höj el. Brink, udsat for stærk Blæst. **-barði** [-barðɪ] m. npr. Spitsbergen. **°-brystur** [-brɪsdøɤ] a., **-brjósta** [-brjoᵘsda] a. indec., **-brjóstaður** [-brjoᵘsdaðøɤ] a. barsk, ublid: *s. vetur.*

svalg [sval·k] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **svelgja.**

svalga (a) [sval·ga] vi. = **svagla.**

°sval geimur [sval·ɟei·møɤ] m. køligt Rum. **°-gýmir** [-ɟi·mɪɤ] m. **1.** *(haf)* Hav. — **2.** *(vindblær)* Luftning.

svali (-a) [sva:lɪ] m. **1.** *(kæla)* Svale, Kølighed; *(kuldi)* Kulde. — **2.** Svalning, Forfriskning. — **3.** Aarvaagenhed (BH.). — **4.** (Vf.) = *sval* 2. b.

°Svalinn (-ins) [sva:lɪn] m. (myt.) Navn paa det Skjold, der staar foran Solen.

svalir [sva:lɪɤ] fpl. Altan, Galleri, Svalegang, jfr. *loftsvalir.*

svaljárn [sval·jau(r)dn] n. Jærnplader, hvormed Kølen og Stavnene forbindes (Morg. X. 32, 3).

svalka (a) [svaʎ·ga, sval·ka] vi. omtumles, kæmpe sig frem: *fengu þeir þá Jökulsá svo illa, að þeir voru að s. í henni frá dagmálum til nóns* (ÞThFerð. III. 232); — spec. paa Søen i stærk Søgang og Modvind: *þeir voru í tólf tíma að s. það (frá Stokkseyri til Vestmannaeyja)* (Árn.).

svalkaldur [sval·kaldøɤ] a. sval, kølig.

1. **svall (-s)** [svad·ʎ] n. **1.** Udsvævelser, uordentligt Levned; Svir, Sviregilde: *í svakki og svalli,* i Sus og Dus. — **2.** Ødselhed: (Ordspr.) *s. er ekkert örlæti* (GJ.), Ødselhed er ikke Gavmildhed.

2. **svall** [svad·ʎ] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **svella.**

svalla (a) [svad·la] vt. med dat. og vi. svire, solde: *s. e-u upp* (el. *út*), bortødsle n-t.

svallan (-ar, -ir) [svad·lan] f. = **1. svall** 1.

svallara legur [svad·laralɛ:ɣøɤ] a. (EiÓlLf. 20) = **slarkaralegur.** **-skapur** [-sga:bøɤ, -sga:pøɤ] m. Udsvævelser.

svallari (-a, -ar) [svad·larɪ] m. Udhaler, Ødeland.

svall fenginn [svad·ʎfeiɲɟɪn] a., **-gefinn** [-l-ɟɛ·vɪn] a. = **svallsamur.** **-kæti** [-ʎ-ȼai·dɪ, -ȼai·tɪ] f. indec. Svirelystighed: *s. dára* (MStVin. 87). **-samur** [-samøɤ] a. **1.** udsvævende: *hann þykir nokkuð s.* — **2.** ødsel: *svallsöm stjórn* (jfr. MvT. I. 365).

†sval myntur [sval·mɪndøɤ, -mɪntøɤ] a. med sval, kold Mund: *Svalmynt Unnur náinn kyssir* (GFrÚh. 193). **°-nótt** [-noᵘht] f. kølig Nat.

svalt [svaʎ·t] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **svelta.**

1. **svalur (-s, -ir)** [sva:løɤ] m. **1.** *(kaldi)* koligt Vejr, Vind (MJ. III. 177). — **2.** pl. *svalir* = *sval* 2. a.

2. **svalur (svöl, svalt)** [sva:løɤ, svö:ʎ, svaʎ·t] a. sval, kølig.

svalvindur [sval·vɪndøɤ] m. kølig Luftning.

svaml [svam·ʎ] n. **1.** *(sund)* Svömning; *(busl)* Plasken: *s. í polli; s. í forarmýri.* — **2.** *(ráf)* Omvanken.

svamla (a) [svam·la] vi. **1.** *(synda)* svömme; *(busla)* plaske omkring. — **2.** vanke om, strejfe omkring: *víða trúi' eg hann svamli, | sá gamli.*

†svamm [svam·, sva:m] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **†svimma.**

svampur (-s, -ar) [svam·bøɤ, svam·pøɤ] m. **1.** = *njarðarvöttur.* — **2.** *(drykkjusvampur)* Drukkenbolt.

†svámum [svau:møm] 1. p. pl. imp. ind. af **†svimma.**

Svana (Svönu, Svönur) [sva:na, svö:nø(ɤ)] f. npr. Dim. af Navne, der begynder paa *Svan-,* f. Eks.: *Svanhildur, Svandís.*

svana hljómur [sva:nahʎoᵘ:møɤ] m. Svanetoner, -sang. **-söngur** [-söyŋ·gøɤ] m. Svanesang: (Ordspr.) *ekki á saman s. og gæsa,* Svanesang og Gaasekvæk passer ikke sammen.

svan brjósta [svan·brjoᵘsda] a. indec., **-brjóstaður** [-brjoᵘsdaðøɤ] a. med Svanebryst. **-dís** [-di·s] f. npr. **-fagur** [-fa·ɣøɤ] a. svanefager, overordentlig skön. **-fjöður** [-fjö·ðøɤ] f. Svanefjer. 1. **-fríður** [-fri·ðøɤ] a. = **svanfagur.** 2. **-fríður** [-fri·ðøɤ] f. npr.

svangi (-a, -ar) [svauŋ·ɟɪ] m. **1.** = 1. *svangur.* — **2.** *(nári)* Lyske.

svanglegur [svauŋ·glɛɣøɤ] a. sulten af Udseende.

1. **svangur (-s, -ar)** [svauŋ·gøɤ] m. tom Mave, Skrut: *kasta e-u* (el. *slá e-u, tína e-ð*) *í* (el. *á*) *svanginn,* fylde Skrutten med n-t; *safna* (el. *draga, raða, tína*) *í svanginn,* tage for sig af Retterne, spise meget; *en færum við fjallferð ... höfðum við vanalega með okkur súkkulaði-mola til að slá á svanginn* (ÞThFerð. I. 15); *fylla tekjusvang landssjóðs* (Alþ. '11, B. 909).

2. **svangur (svöng, svangt)** [svauŋ·gøɤ, svöyŋ·k, svauŋ·t, svauŋ·t] a. (comp. *svengri,* superl. *svengstur*). **†1.** *(mjór)* smækker, slank. — **2.** sulten: (Ordspr.) *það ætlar saddur, að hann muni aldrei s. verða* (GJ.), mæt tror han aldrig bliver sulten; *s. maður er á máli hverju* (GJ.), naar Spisetiden kommer, er man altid sulten; *þeim svanga er það beiska sætt* (GJ.), Hunger gör al Mad sød; *það er* (el. *þykir*) *svöngum* (el. *soltnum*) *sætt, sem saddum þykir sárt.*

Svan hildur [sva:v(h)ɪldøɐ] f. npr. Svanhild. **-hvítur** [svaŋ·χwi·døɐ, -kvi·d-, -kvi·t-] a. svanehvid, hvid som en Svane. **-laug** [svan·löy·ɣ] f. npr.

°svanni (-a, -ar) [svan:ɪ] m. Kvinde.

°svan prúður [svan·pru·ðøɐ] a. skön som en Svane. **-söngur** [-söyŋgøɐ] m. = **svanasöngur.**

svanur (-s, -ir) [sva:nøɐ] m. (zool.) Svane (cygnus musicus) (jfr. *álft)*: *°svanabraut*, Hav; *°svanabrautar glóðagefn*, Kvinde osv.; *°s. saums*, Skib.

1. **svar (-s, svör)** [sva:r, svö:r] n. Svar: *hnittið s.*, fyndigt, vittigt Svar, Riposte; *svara hnittilega*, ripostere. (Ordspr.) *oft er vitur maður seinn til svars* (GJ.), viis Mand er ofte sen at svare; *til þessa liggja þau svör*, hertil er at svare; *halda uppi svörum*, *vera* (el. *sitja) fyrir svörum*, føre Ordet; *verða fyrir svörum*, blive den, der svarer; *gjalda svör fyrir e-ð*, svare paa n-t; *sitja fyrir svorum hjá e-m*, sidde og give en en Forklaring paa n-t; *taka svari e-s*, forsvare en; — *(úrskurður, álit)* Responsum.

2. **svar-** [sva:r, svar·] som Forled i Sms. = **svart-.**

°svár [svau:r] a. svær, vældig (MJ. IV. 205).

†1. **svara (svöru, svörur)** [sva·ra, svo:rø(ɐ)] f. (BH.) = **†sværa.**

2. **svara (a)** [sva:ra] vt. med dat. **I. 1.** svare, besvare: *s. e-m e-u*, svare en n-t; *hann gat engu svarað*, han kunde intet svare; *Í dag svarar þú trippum fram í dal, en í gær eins og prófessor* (en Lærers Bemærkning til en Elev, der svarer forkert, cit. i MJSöguk. 136); *s. aftur (ónotum)*, svare igen (Ubehageligheder), retorkvere; *s. fyrir sig*, svare for sig, forsvare sig; *s. e-m úti á þekju* el. *s. e-m út í hött*, svare en hen i Vejret; *s. e-m út af* (el. *út úr)*, ds. — **2.** svare, gengælde; — i Kortspil: *s. e-m (upp) í sama lit*, svare en i samme Kulør: *En ekki get eg svarað honum upp í sama lit* (Alþ. '11, B. 378); *láta s.* (el. *láta detta við)*, holde en Hammerbane løst under et Söm, der nittes, saal. at Hammeren giver et Tilbageslag (Breiðd.). — **3.** *s. e-m um e-ð* (= *bregða e-m um e-ð)*, bebrejde en n-t; *svara pilti (stúlku) um stúlku (pilt)*, drille en ung Mand (Pige) med en Pige (ung Mand). — **II.** is. jur. **1.** staa til Ansvar for (i Skødebreve): *kaupandi heldur kaupi sínu til laga, en jeg s. til lagariftinga*; — *s. fyrir e-ð*, staa til Ansvar for n-t, aflægge Regnskab for n-t, jfr. *fyrirsvar*; — *eiga málum að s.*, skulle forsvare sin Sag. — **2.** svare, svare paa: *því stefnist hjer með N. N. til að mæta ... til sakar að s. og þola dóm.* — **3.** betale, svare: *s. sköttum og skyldum*, betale Skat og andre offentlige Afgifter; *s. til sveitar*, betale Kommuneskat; *s. út*, udrede, udbetale: *Landsbankinn hefði því alls ekki getað svarað út því sem hann skuldaði landsjóði* (Alþ. '11, B. 412); *s. út kostnaði fyrir e-n*, göre Udlæg for en. — **4.** *s. e-u*, være af lige Betydning, svare til n-t, være tilsvarende til n-t: *fje, er svarar ...*, Penge, der beløber sig til ...; *e-ð svarar kostnaði*, n-t betaler sig; *sem svarar e-u*, omtrent som n-t, svarende til n-t: *var sem svaraði bæjarleið milli híbýla þeirra*, der var omtrent en Fjerdingvej mellem deres Boliger (JAÞj. I. 186); *já, eg held það svari því!* jo, det kan nok passe! (Eimr. VII. 69).

°svára (-u, -ur) [svau:ra] f. Jættekvinde.

svara fár [sva:rafau:r] a. som kun svarer lidt; is. an. *-fátt*; *e-m verður svarafátt*, en bliver Svar skyldig. **-greiður** [-grei:ðøɐ] a. som svarer hurtigt. **-leysi (-is)** [-lei·sɪ] n. Mangel paa Svar. **-maður** [-ma:ðøɐ] m. **1.** en, der varetager ens Interesser, Fortaler: *það er að vísu satt, að ekki á Sigrún marga svaramenn* (JThMk. 341); *bað jeg hann að vera s. minn* (min Repræsentant) *við skiftin eftir móður mína* (Slng. I. 165); *s. Íslands í Rentukammerinu* (Skírn. VI. 80). — **2.** *(forráðamaður)* Formynder, Værge. — **3.** Forlover: *s. við giftingu*. **-mannablað** [-manabla:ð] n. Forloverattest. **-menska (-u)** [-mɛn·sga] f. Repræsentation; Formynderskab; Forloverskab.

svararnhöfðóttur [sva:ra(r)dv(h)övðoᵘhdøɐ, -(h)öbð-] a. (om Faar) sort af Farve med hvidt Hoved, dog med mørke Pletter paa Forhovedet og paa Ørene (Árn., Rang.).

°svara stál [sva:rasdau:l] n. Tunge: *syngur biturt s.* | *soðið við niflheims ón* (BóluHj. 203). **-stuttur** [-sdʏhdøɐ] a. kort i Svar. **-verður** [-ver·ðøɐ] a. værd at svare, værd at svare paa. **-þrot** [-þro:t] npl. Mangel paa Svar: *komast í s.*, blive Svar skyldig.

svar bakall (-als, -lar) [svar·ba·gadλ, -ba·kadλ] m., **-bakur (-s, -ar)** [-ba·gøɐ, -ba·køɐ] m. = **svartbakur. -blár** [-blau·r] a. sorteblaa. **-blesóttur** [-blɛ·soᵘhdøɐ] a. = **svartblesóttur. -botnóttur** [-bohdnoᵘhdøɐ] a. = **svartbotnóttur.**

†svar bróðir [svar·broᵘðɪɐ] m. edsvoren Fostbroder el. Forbundsfælle. **-dagalaus** [-daqalöy:s] a. uden Ed. **-dagi (-a, -ar)** [-dai·jɪ, -da·qa(ɐ)] m. Ed: *binda e-ð svardögum*.

svarðar [svar·ðaɐ] gen. af **svörður. -hrip** [-a-hɒɪ:p] n. = **móhrip. -land** [-r-lan·t] n. **1.** Land, hvor Törv el. Græstörv (jfr. *svörður)* kan skæres. — **°2.** Hovedet paa et Menneske. **-poki** [-ɐ-po:ɟɪ, -po:ķɪ] m. Törvesæk. **-spaði** [-sba:ðɪ] m. Törvespade. **-tekja** [-tɛ:ɟa, -tɛ:ķa] f. = **mótekja.**

svarð bekkur [svar·ðbehgøɐ] m. Græsbænk. **-bylta** [-bɪλda] vt. med dat. kulegrave. **-bredda** [-brɛd·a] f. Skalperkniv. **-fastur** [-þ-fasdøɐ] a. med fast Grönsvær: *svarðfast land*, fast, græsgroet Land (i Mods. til Skær, Sandtanger o. desl.). **-fletta** [-flɛhda] vt. skalpere. **-hestur** [-(h)ɛsdøɐ] m. **1.** Hest, belæsset med Törv. — **2.** en Hestbyrde Törv.

†svarði [svar·ðɪ] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **sverja.**

svarð laus [svar·ðlöys] a. uden Græs, uden Grönsvær. **-leysa** [-lɛisa] f. Jord uden Græs el. Grönsvær. **-lykkja** [-lɪhɟa] f. Strop el. Hank af Læder (spec. Hvalrosskind). **-reip(i)** [-rei·p, -rei·bɪ, -rei·pɪ] n. Læderreb, Læderrem (spec. af Hvalrosskind): *Í fornöld notuðu menn rostungshúðir í reipi (svarðreip) sem voru ákaflega sterk* (ÞThLýs. II. 468). **-torfa** [-þ-torva] f. = **grastorfa.**

svareyglóttur [sva:reigloᵘhdøɐ, -egloᵘhdøɐ] a. (om Faar) hvid med sorte Pletter omkring Øjnene (Vf.).

1. **svarf (-s)** [svar·v] n. **1.** *(sorfið duft)* Filspaaner; *(það að sverfa)* Filen. — **†2.** *(rósta)* hæftig Kamp; *(hávaði)* Larm; *(klípa)* Knibe, Vanskelighed: *sitt ráð tekur hver, er í svörfin fer*, hver handler paa sin Vis, naar det kniber. — **3.** *(tjón)* Skade, Tab.

2. **svarf** [svar·v] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **sverfa.**

svarfa (a) [svar·va] vt. med dat. = **svarfla** 1.

Svarfaðardalur [svar·vaðarda:løɐ] m. npr. Dal i *Eyjafjarðarsýsla*; (Ordspr.) *nú er setinn S.* (Eimr. X. 142), nu er S. besat, her er mange (dygtige og udmærkede Mænd) forsamlede, her er fuldt besat.

Svarf dæla [svar·vdai·la] f., ogs. *Svarfdæla saga*, Sagaen om *Svarfdælir*. **-dælir** [-dai·lɪɐ] mpl. Indbyggerne af *Svarfaðardalur*. **-hljóð** [-f-(h)λjoᵘ·ð] n. Lyd af Filen, den Lyd, der kommer, naar der files. **°-hús** [-(h)u·s] n. Rasphus (JsJs.). **-hvalur** [-χwa·løɐ, -kva·løɐ] m. = **hnúði.**

svarfla (a) [svar·(v)dla] v. **1.** vt. med dat. *(rugla)* bringe i Uorden; *(kollvarpa)* kaste omkuld; *(eyða)* forøde. — **2.** v. impers.: *e-u svarflar*, n-t kommer i Uorden. — **3.** refl. *svarflast*: **a.** *(ruglast)* komme i Uorden; *(kollvarpast)* kastes omkuld. — **†b.** *(ræna)* stifte Uroligheder, røve og plyndre: *svarflast um*, ds.

†svarflaus [svar·vlöys] a. fri for Urolighed, uden Strid.

svarflekkóttur [svaɐ·flɛhgoᵘhdøɐ] a. = **svartflekkóttur.**

†svarf samur [svar·fsamøɐ] a. stridbar. **°-smiður** [-smɪ·ðøɐ] m. Klejnsmed.

svargikkur [svar·ɟɪhgøɐ] m. »Svargæk«, i Udtr.: *jeg er hvorki spursfíflið þitt nje svargikkurinn*, se *spursfífl*.

svar gofóttur [svar·go·voᵘhdøɐ] a. (om Faar) sort af Farve med hvid Bringe, Bug og Rumpe. **-golsóttur** [-golsoᵘhdøɐ] a. = **svartgolsóttur.**

svarharður [sva:ɐ(h)arðøɐ] a. barsk i Svar.

svar höttóttur [sva:ɐ(h)öhdoᵘhdøɐ] a. = **svarthöttóttur. -ímóttur** [-r-i·moᵘhdøɐ] a. = **svartkrímóttur.**

svarinn [sva:rɪn] pp. af **sverja.**

svarka (a) [svaɐ·ga] vi. larme, stöje: *s. um e-ð*, trættes om n-t.

svarkápóttur [sva:ɐkau·boᵘhdøɐ, -kau·p-] a. = **svartkápóttur.**

svarkrafa [svaɐ·kra·va] f. Beskikkelse; Paakrav (Stj. '94, A. 18); *krefja e-n svarkröfu um að borga skuld*, opfordre en gennem en Beskikkelse til at betale en Gæld; *láta svarkröfu fram fara*, iværksætte Paakrav.

svar krímóttur [svaɐ·kri·moᵘhdøɐ] a. = **svartkrímóttur. -krúnóttur** [-kru·noᵘhdøɐ] a. = **svartkrúnóttur. -kúfóttur** [-ku·voᵘhdøɐ] a. = **svartkúfóttur.**

svarkur (-s, -ar) [svaɐ·gøɐ] m. hæftig og stöjende, herskesyg Kvinde, Arrigtrold, Havgasse.

svar laus [svar·löys] a. **1.** uden Svar, som ikke faar n-t Svar: *jeg hef beðið hjer lengi s.* — **2.** *(sem ekki svarar, mállaus)* som ikke svarer, maalløs. **-legur** [-lɛqøɐ] a. **1.** som svarer til, overensstemmende. — **2.** forsvarlig: *ekki svarleg skipun*. **-leikur** [-lɛigøɐ, -lɛik-] m. Modtræk: *vinnur mann við svarleik sinn* (Upp. II. 6).

?**svarmur (-s, -ar)** [svar·møɐ] m. Sværm, Mængde (Eyf.).

svarmögóttur [svar·mö·qoᵘhdøɐ] a. (om Faar) hvid med sort Bringe, Bug og Rumpe (VSkaft.).

svarna [svar·dna, svad·na], **svarni** [svar·dnɪ, svad·nɪ] pron. dem. *(= sá arna, sú arna)*, denne hersens, ham der, ham her: *er það Skriftahans, fanturinn s.!*, er det Skriver-Hans, den Slyngel der!; *Ætli presturinn svarna fengi ekki eins tekjurnar sínar, þó að þú hrykkir upp af* (EKvOf. 93).

svarra (a) [svar:a] vi. **a.** bruse: *Heyrið brim á björgum s.* (GTh. '06, 10). — **b.** knase: *Taðan svarraði undir tönnunum (í hestinum)* (ÞGjOs. 83).

svarri (-a, -ar) [svar:ɪ] m. **1.** *(svarkur)* herskesyg, trættekær Kvinde, Havgasse. — **2.** *(háreysti, ólæti)* Larm, Stöj. — **3.** *(rifrildi)* hæftig og höjrøstet Ordstrid.

svarrílóttur [svar:i·loᵘhdøɐ] a. (om Faar) hvid med sorte Pletter over hele Legemet.

svarskírteini [svaɐ·sɟiɐteinɪ] n. Kvittering for forudbetalt Svar.

svarsprækióttur [svaɐ·sbraihgloᵘhdøɐ] a. (om Faar) sortspraglet, hvid med sorte Pletter (Vf.).

svarstuttur [svaɐ·sdʏhdøɐ] a. *(stuttur í spuna)* kort i Svar, but.

†svarta (a) [svaɐ·da] vt. = *sverta*, farve sort.

° svarta bjór [svaɐ·dabjoᵘ:r] m. mørkt Øl: *tollfrjáls s.*, mørk Skattefri (Eimr. XV. 204). **-blóð** [-bloᵘ:ð] n. sort, tykt Blod. **-brauð** [-bröy:ð] n. Skibsbrød, Beskøjter. **-fjúk** [-fju:k] n. tæt Snefald (ÞThÁrf. 84). **-galdur** [-gal·døɐ] m. Sortekunst, ond Magi. **-gallsmaður** [-ga(d)lsma:ðøɐ] m. Melankoliker, Pessimist. **-gallsraul** [-ga(d)lsröy:l] n. melankolsk Nynnen. **-gallssýki** [-ga(d)lsi:ɟɪ, -si:ķɪ] f. indec. Melankoli. **-hol** [-ho:l] n. = **svarthol. -hríð** [-hɒi:ð] f. Snefog saa at man ikke kan se sine Hænder.

svartálfur [svaɐ·daulvøɐ] m. Sortalf.

svarta myrkur [svaɐ·damɪɐ·gøɐ] n. Bælgmørke. **-spraka** [-sbra:ga, -sbra:ka] f. (zool.) Hellefisk (hippoglossus hippoglossoides). **-svipur** [-svɪ:bøɐ, -svɪ:pøɐ] m. mørkt Udseende; Sorg. **-viður** [-vɪ:ðøɐ] m. Birk (betula) (Rang.). **-þoka** [-þo:ga, -þo:ka] f. tæt Taage.

svart bakur (-s, -ar) [svaɐ·tba·gøɐ, -ba·k-] m. (zool.) Svartbag (larus marinus); *litli s.*, Sildemaage (larus fuscus). **-bíldóttur** [-bildoᵘhdøɐ] a. hvid med sorte Pletter omkring Øjnene og ned ad Kinderne (om Faar). **-bláeygur** [-blau·eiqøɐ] a. med mørkeblaa Øjne. **-blár** [-blau·r] a. sorteblaa, mørkeblaa. **-blesóttur** [-blɛ·soᵘhdøɐ] a. sortblisset (om Heste). **-blindur** [-blɪndøɐ] a. = **augafullur. -botnóttur** [-bohdnoᵘhdøɐ] a. (om Faar) sort af Farve med hvid Bringe, Bug og Rumpe. **-brýndur** [-brindøɐ] a., **-brýnn** [-bridv] a. med sorte Øjenbryn. **-bröndóttur** [-bröndoᵘhdøɐ] a. sortstribet. **-dílóttur** [-ɐ-di·loᵘhdøɐ] a. med mørke Pletter. **-dimmur**

[-dɪm·oϱ] a. bælgmørk. **-dropóttur** [-dro·bo·hdoϱ, -dro·p-] a. med sorte Draaber, sortplettet. **-dröfnóttur** [-dröbno^u^hdoϱ] a. sortspættet. **-eyg(ð)-ur** [-d-ɛi·qøϱ, -ɛiqðøϱ, -ɛigðøϱ] a. sortöjet. **-fellingur (-s, -ar)** [-t-fɛdl-iŋgoϱ] m. Montenegriner. **-felskur** [-fɛlsgoϱ] a. montenegrinsk. **-fygli** [-fɪglɪ] n. coll. Sortfugle (kollektivt, se *svartfugl)*. **-fjallaland** [-fjadla-lan·t] n. npr. Montenegro. **-flekkóttur** [-flɛhgo^u^hdoϱ] a. sortspraglet. °**-flyðra** [-flɪðra] f. = **svartaspraka. -flikróttur** [-flɪ·gro^u^hdoϱ, -flɪ·kr-] a. med sorte Skjolde (om Faar) (VSkaft.). **-fræði** [-frai·ðɪ] f. indec. den sorte Kunst. **-fugl** [-fʏgʎ] m. coll., **-fugla** [-fʏgla] f. (Eyf., Þing.) Sortfugl, fælles Benævnelse for flere Søfuglearter: *alkur, hringvíur, langvíur, nefskerur*. **-fuglabæli** [-fʏglabai:lɪ] n. Rugeplads for Sortfugle. **-fugla-lús** [-fʏglalu:s] f. en Slags Fuglelus, der is. holder til paa Sortfugle. **-fuglspysja** [-fʏglspɪ:sja, -fʏqls-] f. Sortfugleunge. **-fullur** [-fʏdloϱ] a. = **augafullur. -golsóttur** [-golso^u^hdoϱ] a. (om Faar) hvid med sort Bringe, Bug og Rumpe. **-grár** [-grau·r] a. sortegraa. **-gulleitur** [-gʏl·ɛidøϱ, -l·ɛitøϱ] a. af mørk gullig Farve. ° **-háfur** [-(h)au·voϱ] m. Sorthaj (centroscyllium Fabricii). **-hjálmóttur** [-ɦaulmo^u^hdoϱ] a. med sort Hoved, men hvid forøvrigt (om Hornkvæg): *svarthjálmótt naut* (SIng. 22). **-hnýflóttur** [-(h)viblo^u^hdoϱ] a. sort med smaa Horn (om Faar). **-hol** [-(h)o·*l*] n. Fangehul, Fængsel: *setja e-n í svartholið*, putte en i Hullet. **-hosóttur** [-(h)o·s-o^u^hdoϱ] a. sort med hvide Ben (om Faar). **-hryggjaður** [-(h)ϱɪɡ·aðoϱ] a. med sort Ryg. **-húfóttur** [-(h)u·vo^u^hdoϱ] a. hvid med sort Hoved el. omvendt (om en Ko). **-hæfður** [-(h)aivðoϱ, -(h)aibð-] a. sorthovet. **-hærður** [-(h)airðoϱ] a. sorthaaret. **-höfðastör** [-(h)övðasdö:r, -(h)öbða-] f. (bot.) sort Star (carex atrata). **-höttóttur** [-(h)öhdo^u^hdoϱ] a. hvid med sort Hoved (om Faar).

svarti dauði [svaϱ·dɪdöy:ðɪ] m. (med.) Pest (pestis), den sorte Død. **-pjetur** [-pjɛ:doϱ, -pjɛ:tøϱ] m. *(í spilum)* Sorteper (Kortspil); ogs. det Kort, hvorom der spilles. **-skóli** [-sgo^u^:lɪ] m. if. Folketroen en Skole i Frankrig, hvor selve Fanden var Forstander, den sorte Skole.

svart jarpur [svaϱ·djaϱbøϱ] a. mørkebrun. **-kápóttur** [-t-kau·bo^u^hdoϱ, -kau·p-] a. (om Faar og Køer) hvid med sort Ryg ned til omtrent midt paa Siderne. **-klæddur** [-klaid·oϱ] a. sortklædt. **-kollóttur** [-kodlo^u^hdoϱ] a. sort og kullet (om Faar). **-krímóttur** [-kri·mo^u^hdoϱ] a. hvid med mørke Pletter i Ansigtet (om Faar). **-krít** [-kri·t] f. Sortkridt. **-krítarteikning** [-krid-aϱteihgniŋk, -krit-] f. Sortkridttegning. **-krúnóttur** [-kru·no^u^hdoϱ] a. (om Faar) sort af Farve med en hvid Plet paa Hovedet omkring Hornene. **-kúfóttur** [-ku·vo^u^hdoϱ] a. hvid med sort Hoved el. omvendt (om Heste). **-leitur** [-d-lɛi·doϱ, -lɛi·tøϱ] a. sortladen, mørk. **-mari** [-ma·rɪ] m. sorte Skyer lige over Synskresen ved Havbrynet: *og sá í svartmara yfir hafinu* (GFrÁtt. 45). **-munkaklaustur** [-mu^ŋ^gaklöys·doϱ, -muŋka-] n. Dominikanerkloster. **-munkur** [-muŋgoϱ, -muŋkøϱ] m. Sortebroder, Dominikanermunk. **-nætti (-is)** [-naihdɪ] n. den mørke Nat. **-nættishríð** [-naihdɪs(h)ϱi:*ð*] f. rasende Snestorm, saa at man intet kan skelne. **-nætt-ismyrkur** [-naihdɪsmɪϱ·gøϱ] n. Bælgmørke. **-ornaður** [-o(r)dnaðoϱ] a. (om Hø) som er blevet mørk paa Grund af Varme (ved Selvantændelse): *svartornað hey*. **-röndóttur** [-röndo^u^hdoϱ] a. sortstribet. **-síðbryndur** [-t-siðbrindoϱ] a. med sorte, hængende Øjenbryn. **-sýni** [-si·nɪ] f. indec. **1.** Pessimisme (mods. *bjartsýni)*. — **2.** Mørke (at se til): *Jörð var auð, og s. mikið til jarðarinnar* (JTrHeið. II. 215). **-sýnismaður** [-sinɪsma:ðoϱ] m. Pessimist. **-sýnn** [-sidv] a., 1.°**-sjáandi** [-sjau·andɪ] a. pessimistisk. 2. ° **-sjáandi** [-sjau·andɪ] m. Pessimist. **-skeggjaður** [-sɡɛɡ·aðoϱ] a. sortskægget. **-skygður** [-sɡɪqðoϱ, -sɡɪgðoϱ] a. poleret glinsende sort. **-skjöldóttur** [-sɡöldo^u^hdoϱ] a. (om Hornkvæg) sortskjoldet, mørk med hvide Skjolde el. omvendt. **-smokkóttur** [-smohgo^u^hdoϱ] a. som er sort til bag Bovene (om Faar). **-spyrðingur** [-sbɪrðiŋgoϱ] m. Fisk med sort Hale: *Et ekki svartspyrðinga* (LFR. XII. 76). **-stirri (-is)** [-sdɪr·ɪ] n. (med.) sort Stær (Øjensygdom) (BH.).

svartur (svört, svart) [svaϱ·doϱ, svöϱ·t, svaϱ·t] a. **1. a.** sort: *s. á hár*, sorthaaret; *svarti dauði*, den sorte Pest; (Talem.) *það svarta verður ekki svartara*, sort bliver ikke sortere; *sýna e-m e-ð svart á hvítu*, vise en n-t sort paa hvidt; *svart hæfir svertu*, sort passer til sort: *Þeir (ɔ: apar) voru þá í hálfgerðu dimmuskoti, og mátti þar kalla, að svart hæfði svertu* (ÞÓll. 26); *það er s. blettur á tungunni á þjer*, du har en sort Plet paa Tungen; °*svört rót*, Skorzonerrod; *sú svarta = pytlan*, Flasken: *þegar sú svarta ... var tekin upp* (Mýrd. 45). — **b.** overf. sort, nederdrægtig, smudsig: *svört sál*. — **2.** brugt substantivisk: Sort i Skak: *og s. setur upp drotningu* (Skák 72). — **3. a.** mørk: *svört þoka*; *Hríðin var svo svört, að ekkert sást fra sér* (Huld IV. 45). — **b.** overf.: *svart útlit*, mørke Udsigter; (Talem.) *jeg hef sjeð hann svartan*, jeg har taget en haardere Torn før.

svart viður [svaϱ·dvɪ·ðoϱ] m. Ibenholt(træ). **-þröstur** [-t-þrösdoϱ] m. (zool.) Solsort, Sortdrossel (turdus merula).

° **svarveifa** [svar·vei·va] f. Svarstander.

° **svárþáttur** [svauϱ·þauhdoϱ] m. stærk Stræng el. Snor (MJ. III. 35).

° **svás** [svau:s] a. *(blíður)* behagelig; blid; *(kær)* kær, elsket. *-**legur** [-lɛqøϱ] a. blid, behagelig, yndig, kærkommen: *sváslegt ár* (MJ. III. 232).

svát [svau:t] = *svá (svo) at*, se **svo.**

1. **sveðja (-u, -ur)** [svɛð·ja] f. **1.** *(sledda)* stor, bred Kniv. — **2.** (jfr. *svað)* skraanende Klippebund i en strid Flod. — **3.** et Ben i Torskehovedet.

†2. **sveðja (sveð; svaddi, svöddum, sveddi; svatt)** [svɛð·ja, svad:ɪ, svöd:om, svaht] vt. og vi. flænge.

svefja (svef; svafði, svöfðum; svefði; svafið) [svɛv·ja, svɛ:v, svav·ðɪ, svöb·ðom, svɛb·ðɪ, svav·ɪð] vt. **1.** lysse i Søvn, dæmpe, stille. — **2.** *(deleiða)* hypnotisere.

svefn (-s) [svɛb·n] m. **1.** Søvn: *fara að sofa*, ... [illegible] *svefninum*, ... [illegible] *leggjast til svefns*, lægge sig hen for at sove; *segja e-ð (tala) upp úr svefninum* (i Søvne). (Ordspr.) *s. tefur sáttagerð* (GJ.), Søvn forhaler Soning; *s. og losti setja þunga kosti* (GJ.), Søvn og Kødets Lyst sætter haarde Vilkaar. — †**2.** Drøm: *e-m er svefns*, en drømmer.

*****svefnavíma** [svɛb·navi:ma] f. Søvnighed: *Mér var tíðin myrkra naum veður svefnavímu* (Huld V. 76).

svefn brigði [svɛb·*n*brɪqðɪ, -brɪgðɪ] npl. urolig Søvn, forstyrret Søvn. †**-búr** [-bu·r] n. Sovekammer. †**-búrssveinn** [-buϱsveid·v] m. Kammertjæner. **-doði** [-do·ðɪ] m. Sovesyge, Døsighed. **-dropar** [-dro·baϱ, -dro·p-aϱ] mpl. Sovedraaber (laudanum). **-drukkinn** [-drʏhɡɪn] a. søvndrukken. **-drungi** [-druŋɡɪ] m. Søvnighed. **-duft** [-dʏft] n. Sovepulver. **-engill** [-n-ɛiŋɡɪdʎ] m. Søvnens Engel. *-**farir** [-v-fa·rɪϱ] fpl. Drømme, Søvn. **-fátt** [-fauht] an.: *e-m er s.*, en kan ikke sove. **-flótta** [-flo^u^hda] a. indec. søvnløs. **-flóttasjón** [-flo^u^hdasjo^u^:*n*] f. Øjne, som Søvnen flyr (GFrÚh. 126). **-friður** [-frɪ·ðøϱ] m. Nattero: *raska svefnfriði manna*, forstyrre Folks Nattero. *-**gaman** [-*n*-ga·ma*n*] n. Nat. **-ganga** [-gauŋga] f. Søvngængeri, Somnambulisme. **-gefinn** [-ɟɛ·vɪ*n*] a. = **svefnugur. -glöp** [-glö·p] npl. Forstyrrelser i ens Søvn: *gera s.*, forstyrre ens Nattero. **-gras** [-gra·s] n. (bot.) Valmue (papaver). *-**grind** [-grɪnt] f. Søvnens Port (JHall. 206). **-guð** [-gvʏ·*ð*] m. Søvnens Gud. **-herbergi** [-v-(h)ɛrbɛr·ɟɪ] n. Sovekammer. **-hýsi** [-(h)i·sɪ] n. Soveværelse. **-hugsun** [-(h)ʏχsøn] f. Tanken om Søvn. **-hús** [-(h)u·s] n. = *svefnherbergi: Var það s. hjónanna* (ThTh. 55). **-hvíld** [-χwilt, -kvilt] f. Søvnens Hvile. **-höfgi** [-(h)övɟɪ] m. Sovelyst, Søvnighed; *(dúr)* let og kort Søvn. **-höfugur** [-(h)ö·voqøϱ] a. søvnbetynget; søvndyssende: *e-m er svefnhöfugt*, en er søvnig.

†**svefni (-is)** [svɛb·nɪ] n. Samleje: *brjóta til svefnis*, voldtage.

?**svefn kames** [svɛb·vka·mɛs] m., **-klefi** [-klɛ·vɪ] m., **-kompa** [-kouba, -kompa] f. lille Sovekammer. **-laus** [-n-löys] a. søvnløs. **-leiði** [-lɛi·ðɪ] m. Søvnlede, stygge Drømme. **-leyfi** [-lɛi·vɪ] n. Tilladelse til at sove. **-leysi (-is)** [-lɛisɪ] n. Søvnløshed. **-lyf** [-lɪ·*v*] n. Sovemiddel. **-ljettur** [-ljɛhdoϱ] a. som ikke trænger til megen Søvn. **-loft** [-loft] n. Soveloft, -sal. **-læti** [-lai·dɪ, -lai·tɪ] npl. Uro i Søvne: *ill s.* (ÓDavÞul. 367); *Hunda svefnláta heyrði eg óm* (BTh. 140). **-mál** [-mau·*l*] n. Tid til at sove, Sovetid. **-meðal** [-mɛ·ða*l*] n. Sovemiddel. **-mók** [-mo^u^·k] n. let Søvn, Dvale, Slummer. **-óra** [-o^u^·ra] a. indec. forstyrret af Søvnighed. **-órar** [-o^u^·raϱ] mpl. intetsigende Drømme, Drømmerier. **-poki** [-v-po·ɟɪ, -po·ƙɪ] m. Sovepose. **-pungur** [-puŋgøϱ] m. Pose neden for Øjet, naar man vaagner (Af.). **-purka** [-pʏϱga] f. Syvsover. ° **-reiksmyndir** [-n-rɛiχsmɪn·dɪϱ] fpl. Drømmehallucinationer (fr. hallucinations hypnogogiques) (ÁBjSál. § 157). **-rof** [-ro·*v*] npl. is.med Art. Søvnens Afbrydelse, Opvaagnen, halvvaagen Tilstand: *Gróa velti Brandi til í svefnrofonum* (ÞGjÚf. 37); *Í gegnum svefnrofin sá hann holdugan, skinnbjartan handlegg* (JTrSk. I. 96); — overf.: *Jeg get ekki talið þau s., þá sjaldan er skotið saman handa munaðarleysingjunum* (Lögr. '14, 205). **-salur** [-v-sa·løϱ] m. Sovesal. **-samt** [-saµt, -samt] an.: *e-m verður ekki s.*, en kan ikke sove. **-sýki** [-si·ɟɪ, -si·ƙɪ] f. indec. Sovesyge. **-skáli** [-sgau·lɪ] m. Sovesal. **-skamtur** [-sgaµdøϱ, -sgamtøϱ] m. Sovepulver. **-skirr** [-sɡɪr] a., **-skjarr** [-sɡar] a. = **svefnstyggur. -snökt** [-snöχt] n. Søvnbjæf, søvnig Snorken: *s. í hundi*. **-sókn** [-so^u^hkv] f. Søvnighed. **-staður** [-sda·ðøϱ] m. Sovested. **-styggur** [-sdɪɡ·oϱ] a. som vaagner ved den mindste Støj. **-stofa** [-sdo·va] f. Soveværelse. **-stola** [-sdo·la] adv.: *verða s.*, ikke kunne sove (Af.). **-sæld** [-sailt] f. Lethed ved at falde i Søvn, Nattero, Ro til at sove (BHArnb. 72). **-sæll** [-saidʎ] a. som har let ved at falde i Søvn (BH.). **-tal** [-ta·*l*] n. Talen i Søvne. **-tíð** [-ti·*ð*] f., **-tími** [-ti·mɪ] m. Sovetid.

svefnugur [svɛb·noqøϱ] a. som skal have megen Søvn.

svefn urt [svɛb·nʏϱt] f. = **melasól. -vagn** [-vagv] m. Sovevogn. **-vana** [-va·na] a. indec., **-vani** [-va·nɪ] a. som mangler Søvn, uden Søvn, som ikke kan sove. **-veiki** [-vɛi·ɟɪ, -vei·ƙɪ] f. indec. Sovesyge. **-værð** [-vair*ð*] f. rolig, vederkvægende Søvn. **-þyngsli** [-v-þiŋslɪ] npl. Søvnighed. **-þorn** [-þo(r)dv] n. (i Folketroen) *stinga e-m s.*, stikke en »Søvntorn« ind i (Øret el. Haaret paa) en, saa, at han falder i en dyb, magisk Søvn. **-þrunginn** [-þruŋɟɪn] a., **-þunga** [-þuŋga] a. indec. betynget af Søvn. **-þungi** [-þuŋɟɪ] m. (Dorskhed af) Søvnighed. **-þungur** [-þuŋgøϱ] a. som sover fast. **-þurfandi** [-þʏrvandɪ] a., **-þurfi** [-þʏrvɪ] a. indec. trængende til Søvn.

*Svegðir (-is)** [svɛq·ðɪϱ, svɛg·ðɪϱ] m. et af Odins Navne.

svei [svɛi:] interj. fy: *s., s.!* fy!; — is. i Tilraab til Hunde: *s. þjer*, fy, skam dig!; *svei attan!* [svɛi:jahdan], ¹) fy, skam dig; ²) fy for Fanden: *Er hann nú orðinn andstæður vestra? S. attan ... s. mjer el. s. mjer þá*, gid jeg faa Skam, skam, min Salighed: *s. mjer ... ef jeg skrökva* (JHall. 301); *s. mjer sem það* (el. *þetta) er ekki hann*, det er skam (min Salighed) ham; *Er það satt? S. mjer þá!* Er det sandt? Ja, det er min Salighed saa! Ja, paa Ære!; *svei því korninu* el. *s. því ef því* ((pop.) *s. því af því)*, sandelig ikke, skam om!; *s. því beininu af mjer (honum), er gerir það*, jeg (han) gør det saadelig ikke. *s. þeim öllu saman*, Pokker staa i det hele.

sveia (a) [svɛi:ja] vt. med dat. og vi. **1.** tysse paa (Hunde): *s. hundum*. — **2.** udtrykke sin Afsky over n-t, skælde, udskælde: *fussa og s. (við e-u)*. — **3.** *s. sjer upp á e-ð*, bande paa n-t: *geturðu sveiað þjer upp á það?*

sveið [svɛi:*ð*] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **svíða.**

°**Sveiði (-a)** [svɛi:ðɪ] m. Navn paa en Søkonge.

1. **sveif (-ar, -ir)** [svɛi:*v*] f. **1.** alm. Haandfang paa n-t til at dreje det til Siderne el. rundt (no. sveiv); Svingel. — **2.** spec. **a.** *(stýriss.)* Rorpind. — **b.** = *rokksveif*, Skaglen paa en Rok. — **c.** *(hjólsveif)* Hjulsving. — **d.** *(í söðli)* Bue at forbinde smalle Jærnplader bagpaa isl. Kvindesadler, betrukken med Læderstopning, tjæner som Rygstød. — **3.** (Talem.) *hallast* (el. *fallast, snúast) á þá sveifina (að)*, hælde til det Parti, hælde til den Mening (at): *Danir ... hallast fremur á s. bandamanna* (Lögr. '15, 24) *þegar prest. og hreppstjóra ber ekki saman, þá a*

stjórnarráðið ávalt kost a því að afla ser upplýsinga og hallast þá á hvors þeirra s., sem því sýnist heppilegra (Alþ. '11, B. II. 1239). *er þá hætt við, að aftur mundi hallast á hina sveifina* (at Vægtskaalen vilde hælde til den anden Side) (Eimr. XVI. 204). *naumast ber nokkuð það sin íatriði milli flokkanna, að ekki snúist þeir á sveif með „heimastjórnar"liðinu* (Ísaf. '11, 229); *vera snúinn á s. e-s*, holde med en: *Allur þorri sveitarmanna var meir snúinn á prestsins s.* (ÞGjOs. 71): *Fólkið var á hans s., á móti Sigríði*, Folk holdt med ham imod Sigrid (ibid. 142) *sitja við sína s.* = *sitja við sinn keip*; — ***þegar gengið er að eins á þá sveifina*** (naar man kun gaar den Vej) *að sambykkja alt sem er til eyðslu ... þá stefnir fjárhagnum í beinan voða* (Alþ. '11, B. II. 320).

2. **sveif** [svei:v] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **svifa.**

†1. **sveifa (ði)** [svei:va] vt. *(stökkva á flótta)* bringe til at vige, jage paa Flugt (FJ.).

†2. **sveifa (a)** [svei:va] vi. = **svifa.**

sveifar auga [svei:varöy:qa] n. 1. Hul i Rorpinden, der smoges ned over Rorkoppen. — 2. Hul i Rorkoppen, hvori Rorpinden stikkes. **-nafar** [-na:vaq] m. Vimmelbor.

sveifgras [sveiv·gra:s] n. (bot.) Rapgræs (poa).

†sveifing (-ar, -ar) [svei:viŋk] f. Bevægelse.

1. **sveifla (-u, -ur)** [sveib·la] f. 1. a. Svingning, hvirvlende Bevægelse; *hafa engar sveiflur á e-u*, sige el. göre n-t uden Omsvøb, uden videre; *Hún hafði öngvar sveiflur á því, nema settist* (den satte sig uden videre) *á fífilinn* (JHall. 268). *höfðu þeir engar sveiflur á því, nema drifu hann undir eins* (JAÞj. II. 473). — b. spec. *(í glímu)* Sving (i Brydning): Angriberen rykker hastig Modstanderen helt ind til sig, for derpaa rask at svinge ham rundt, oftest til höjre, indtil han taber Ligevægten (ÓDavSk. 65); pl. *sveiflur*, ds. (ibid.). — 2. Amplitude (BSSjL.).

2. **sveifla (a)** [sveib·la] vt. med dat. 1. a. svinge: *s. e-m*, dreje, svinge en rundt (spec. i Brydning); *s. sjer yfir e-ð*, svinge sig over n-t; *s. saman*, sammenfolde (BH.); *s. saman flekkjum í skyndi*, rive Ho sammen i en Fart. — b. *(slöngva)* slynge. — 2. refl. *sveiflast*, svinges.

sveiflari (-a, -ar) [sveib·ları] m. Bryder, som fortrinsvis anvender *sveifla*, s. d. O.: *Sigurður efldi sveiflarinn* (GTh. '06, 51).

sveiflu afl [sveib·løab·λ] n. Svingkraft. **-breidd** [-breit·] f. Svingningsbredde, jfr. *sveiflulengd*. **-breytileiki** [-brei·dılei·jı, -brei·tlei·jı] m. svingende Afvigelighed (Kölpin Ravn). **-breytir** [-brei:dıϱ, -brei:tlϱ] m. (elektr.) Oscillator (Morg. '19, 123). **-brú** [-bru:] f. Svingbro. °**-dvöl** [-dvö:l] f. Svingningstid. **-hjól** [-ɦoᵘ:l] n. Svinghjul. **-hraði** [-hϱa:ðı] m. Svingningshastighed. **-lengd** [-leiŋ·t] f. Svingningslængde **-lögun** [-lö·qøn] f. Svingningsform (ÁBjSál. § 125).

sveiflun (-ar, -anir) [sveib·løn, -anıϱ] f. Svingning.

sveiflu plógur [sveib·løploᵘ:(q)øϱ] m. Svingplov. °**-stokkur** [-sdohg-øϱ] m. Svingakvædukt. **-vídd** [-vit·] f. Amplitude (ÁBjSál. § 125).

†sveifrúm [sveiv·ru·m] n. = **svifrúm.**

sveig bjúgur [sveiq·bju·(q)øϱ] a. krum som en Gjord el. Baand (Fljótsd., Sch.). **-boginn** [-boi·jın] a. (bot.) cirkelformet, ringformet.

°**Sveigðir (-is)** [sveiq·ðıϱ, sveig·ðıϱ] m. npr. Navn paa Odin.

sveig græðlingur [sveiq·graiðliŋgøϱ] m. *(= límbeygja)* Aflægger (SSt. Plt.). **-hnífur** [sveiχ·(h)nivøϱ] m. Krumkniv.

sveiging (-ar, -ar) [svei:jiŋk] f. 1. *(beyging)* Rundіng; Böjen, Böjning. — 2. *(aðdróttun)* Stiklen, forblommet Beskyldning.

sveigingarorð [svei:jiŋgaror·ð] npl. forblommede Beskyldninger.

°**sveigir (-is)** [svei:jıϱ] m. den, der böjer: *s. stála, randa* osv., Staalets (ɔ: Vaabnenes), Skjoldenes osv. Böjer el. Svinger, Kriger, Mand.

1. **sveigja (-u, -ur)** [svei:ja] f. 1. *(beyging)* Böjen, Böjning: *og þó að á sumum væri s.*, selv om nogle böjede sig lidt. — 2. *(fjaðurmagn)* Spændkraft, Elasticitet. — 3. *(eftirlátsemi)* Eftergivenhed: *á honum var engin minsta sveigja*, han lod sig ikke rokke det mindste.

2. **sveigja (ði)** [svei:ja, sveiq·ðı, sveig·ðı] v. 1. vt. a. böje (spec. n-t, der retter sig igen): *s. trje að jörðu*; — *s. e-n aftur á bak*, böje en bagover. — b. afrunde, böje: *s. kili*, ombanke; *s. bindi*, runde Bind. — 2. vi. a. böje til Siden, dreje: *s. fyrir horn*, dreje om et Hjörne. — b. overf.: *s. til við e-n*, give efter for en; *það er ógerningur að s. hann*, han er ikke til at rokke. — 3. *s. að e-u*, alludere til n-t, hentyde til n-t: *án þess þó að þar með se sveigt að því að um neina vanrækslu af stjórnarinnar hálfu sé að tefla* (Alþ. '11, B. II. 666); *s. (e-u) að e-m*, ¹) paadutte en n-t, stikle til en angaaende n-t, sigte en for n-t: *Þessu sveigði hún að Jóni*, hermed sigtede hun til J. (BrJÞf. 161); *hafði Þjóðólfur grein, sem kölluð var „Saga af Vestfjörðum" og sveigði hún heldur að sýslumanninum í Barðastrandarsýslu* (JTrMk. xxix); ²) tale ondt om en: *hún sveigði að öllum sem Grímur hafði haft einna minsta ótrú á* (GPSk. 73); ³) *(sverfa að e-m)* fare haardt frem mod en: *en þegar vetur að oss fer að s.,* | *veit eg enga verri sveit* (ÞThFerð. IV. 11). — 4. refl. *sveigjast*, böjes, drejes, vendes: *optar sveigðist talið eitthvað að henni* (ɔ: *ástinni*) (Samtalen kom oftere ind paa Kærligheden) (EKv. i Eimr. II. 93).

sveigjanlegur [svei:janlε·qøϱ] a. böjelig; overf. eftergivende, föjelig.

sveigjumikill [svei:jømı:ɡıdλ, -mı:ɡ-] a. svaj.

°**sveig logalampi** [sveiq·loqalaμ·bı, -lam·pı] m. (Lampe med) Rundbrænder (JsJs.). °**-logaumgjörð** [-loqaʏm·gjörð] f. Rundbrænder. **-snið** [sveiχ·snı·ð] n. = *bjúgsnið*, Hulsnit.

sveigur (-s, -ar) [svei:qøϱ, sveiχ·s] m. I. krummet el. kresformet Genstand: 1. *(gjörð)* Vidjebaand, Baand paa Kar, Tøndebaand; *stökkva yfir sveig*, springe over en Gjord (ÓDavSk. 161). — °2. *(bogi)* Bue. — 3. *(blómsveigur)* Krans. — 4. *(hálsband)* Halsbaand (BH.). — 5. en Slags kvindelig Hovedbedækning: *krókfaldur eða s.* (Eimr. X. 2); °*sveiga gná* osv., Kvinde. — 6. (typ.) Kurv. — II. Krumning, buet Bane, buet Linje: *þaðan lína, 220 metra, sem liggur í sveig eftir hornum* (Stjtíð. B. 227). *eins og fiskifluga fyrst ur löngum sveig* | *hnitar hringa marga* (JHall. 151).

sveik [svei:k] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **svikja.**

sveim [svei:m] n. Vandren, Svæven, Strejfen, Bevægelse, Sværmen: *vera á sveimi*, sværme, strejfe om.

sveima (a) [svei:ma] vi. 1. *(svífa)* svæve. — 2. *(vera á sveimi)* sværme, strejfe.

sveiman [svei:man] f. = **sveim.**

sveim fús [sveim·fu·s] a. strejfelysten, vandrelysten: *Sveimfúsu Ránardætur* (Eimr. XVI. 35). **-huga** [sveiμ·(h)ʏ·qa] a. indec. med vandrende Tanker, sværmerisk: *Hrein gleði fylgir minningu þroska hans; ljúfsár og draumkend og s.* (ÞGjD. 77). **-hugalegur** [-(h)ʏqalε:qøϱ] a. sværmerisk. **-hugi** [-(h)ʏγ·jı] m. 1. Sværmen: *þar sem Íslendingurinn lærir tortryggni, draumóra um heimspeki og trúmál, sveimhuga um óljóst andans ríki* (ÞGj. Uf. 82). — 2. Sværmer, Fantast: *Swedenborg væri hinn argasti s.* (ÁBj. 19.öld 64).

sveimun (-ar, -anir) [svei:møn, -anıϱ] f. Sværmen, Strejfen; *(svif)* Svæven.

sveimur (-s) [svei:møϱ] m. 1. *(orðrómur)* Rygte. — 2. = *sveim*. — 3. *(sægur)* Sværm. — 4. Spogeri: *það er einhver s. eftir hann.*

Sveina (-u, -ur) [svei:na] f. npr. Dim. af *Sveinbjörg, Sveinfríður.*

sveina borð [svei:nabor·ð] n. Svendebord, Tjænerbord. **-gjald** [-ɡal·t] n. Svendepenge. **-laus** [-löy·s] a. uden Tjænere. **-leikur** [-lei:gøϱ, -lei:k-] m. Drengeleg.

°**sveinástir** [svei:nausdıϱ] fpl. Pæderasti (JsJs.)

sveina upphlaup [svei:naʏhp(h)λöyp] n., **-uppkast** [-ʏhpkast] n. det at svinge sig op paa en Bjælke ved at gribe fat med Hænderne om den Kant, som vender fra en (JÓlGrv. cit. i ÓDavSk. 142). **-veisla** [-veis·la] f. Svendegilde.

svein barn [svein·ba(r)dv, sveim·-] n. Drengebarn. **-bjarnarstrýta** [-bja(r)dnaϱsdri:da, -sdri:ta] f. *(umsnúið vjelindi með kjöti í)* omvendt Spiserör (af et Faar), stoppet med Kødfars (Árn.). **-björg** [-björk] f. npr. **-björn** [-bjö(r)dv] m. npr. **-dómur** [-n·-doᵘmøϱ] m. 1. Svenddom, Kyskhed: *að missa sveindóm* (EÓlKv. 14). — 2. *(drengjaár)* Drengealder. °**-friðill** [-frı·ðıdλ] m. Pæderast (JsJs.).

Sveini (-a, -ar) [svei:nı] m. npr. Dim. af *Sveinn, Sveinbjörn.*

Sveinka (-u, -ur) [sveiŋ·ga, sveiŋ·ka] f. npr. (Vf.) = **Sveina.**

sveinkarl [sveiŋ·ka(r)dλ] m. Ungkarl, Pebersvend.

Sveinki (-a, -ar) [sveiŋ·ɡı, sveiŋ·kı] m. npr. Dim. af *Sveinn*; *veit jeg það, S.*, det ved jeg, lille Svend! (Biskop Jón Arasons Svar til en vrövlende Præst, der vilde tale opbyggeligt til ham för Henrettelsen), siges alm. naar en væver om selvfølgelige Ting.

svein n (-s, -ar) [sveid·v, svein·s, svei:naϱ] m. 1. *(drengur)* Dreng. — 2. Svend, ung Mand, Ungersvend: *nú, nú, sveinar!* naa, Drenge!; *vera hreinn s.*, være en ren Svend, kysk ung Mand, som ikke har haft Samleje med en Kvinde. — 3. *(þjónn)* Tjæner. — 4. *(iðnaðars.)* Svend (i et Haandværk). — 5. npr. *Sveinn*, Sven(d): (Ordspr.) *Alt er það eins liðið hans Sveins* el. *Alt er það eins í kotinu hans Sveins*, Svends Folk er alle ens (siges dadlende) (Eimr. X. 138).

sveinpiltur [svein·pıλdøϱ, sveim·-] m. Dreng.

sveins ár [svein·sau·r] n. Svendeaar. **-brjef** [-brje·v] n. Svendebrev. **-efni** [-εbnı] n. Kandidat til en Svendeprøve, Lærling, der indstiller sig til en Svendeprøve. **-litur** [-lı·døϱ, -lı·tøϱ] m. sort Farve: (om et Blækhus) *í upphafi er eg ljós,* | *ofan mjó, neðan digur,* | *svo verð eg alveg svört, sveinslitnum get þó náð* (JÁGát. 93). **-stjett** [-n·-sdjεht] f. Svendestand.

svein stauli [svein·sdöy·lı] m. lille Dreng el. Tjæner. **-stykki** [-sdıhɡı] n. Svendeprøve; (hos Bogbindere = *bandþraut*).

1. **sveipa (-u, -ur)** [svei:ba, svei:pa] f. 1. Svøb: *Svift er foldin sumardaga-sveipu fagri* (GFrÚh. 143). — 2. *(svunta)* lille Forklæde (Skaft.). — 3. *(skýla)* Hovedtörklæde (Árn.). — 4. Bælte om Livet, der skjuler Könsdelene: *Fyrst lagði hann hjá honum sveipu* (Il. II. 292).

2. **sveipa (a, †ti)** [svei:ba, svei:pa, sveif·dı] vt. I. med. acc. 1. svøbe, indsvøbe, omvikle: *hún sveipaði hann innan í sjal.* — 2. *s. hárið*, krølle, kruse Haaret; *hárið er sveipt*, der er en (is. naturlig) Krusning i Haaret. — II. med dat. 1. bevæge n-t strygende, stryge: *s. hárinu*, stryge Haaret med Haanden; *s. e-u að sjer* (el. *um sig*), svøbe n-t om sig. — 2. *(sveifla)* svinge: *s. sverði*, svinge et Sværd; — ppr. *sveipandi*: *kerúb með sveipanda sverði*, Kerub, der svinger (det flammende) Sværd (BTh. 44). — III. refl. *sveipast*, svinges, hvirvles: *faxið sveipaðist til fyrir hafgolunni* (ÞGjD. 1).

sveipa djúpur [svei:badju:bøϱ, svei:padju:pøϱ] a. dybt hvirvlende. **-sjór** [-sjoᵘ:r] m. Bølger, der falder paa skraa mod Land (LFR. IX. 22).

sveip gras [svei:pgra·s] n. = **sveifgras. -harður** [-(h)arðøϱ] a. stærkt hvirvlende (om en Flod). °**-hefill** [-(h)ε·vıdλ] m. Bugthövl. **-jurtaættin** [svei:bjʏϱdaaihdın, svei:p-] f. med Art. (bot.) de skærmblomstrede (umbelliferae). °**-kápa** [-p-kau·ba, -kau·pa] f. Slængkappe (JsJs.). **-leitur** [svei:blei·døϱ, svei:plei·tøϱ] a. (bot.) skærmagtig: *sveipleit blómskipun.*

sveipóttur [svei:boᵘhdøϱ, svei:p-] a. 1. (jfr. *sveipharður)* med mange Stromhvirvler: *sveipótt á*. — 2. = *hvirfóttur*. — 3. kruset, krøllet: *sveipótt hár*; — flammet: *s. viður.*

sveipsög [svei:psö·q] f. Smalsav.

1. **sveipur (-s, -ir)** [svei:bøϱ, svei:pøϱ] m. I. 1. naturlig Krusning i Haaret; *(s. í hvirfli)* Hvirvel i Issen; spec. = *pjetursstingur.* — 2. *(í trje)* Flamme. — 3. Krusning (paa en Vandflade): *uppgönguauga, sem vatnið streymir upp um, svo að sveipinn ser á yfirborðinu* (GFrÓl. 125); *(hringiða)* Hvirvel: *s. í á.* — 4. a. *(kastvindur)* Hvirvel, Kastevind. — b. *(hvirfilbylur)* Cyklon (BSSjL.). — 5. (bot.) Skærm (umbella). — 6. *(felling)*

Fold: *s. á pilsi.* — **7.** *(höfuðbúnaður)* Hovedbedækning, Hovedtøj. — **8.** *(drög)* Begyndelsen el. Enden paa en Dal (StStAndv. II. 202). — **II.** *(hætta)* Fare, et uventet Tilfælde, is. et uventet Ulykkestilfælde, Katastrofe: *oft verður s. í svefni,* i Søvne bliver man ofte uventet forskrækket.

†2. sveipur [svɛi:bøϱ, svɛi:pøϱ] a. krøllet, kruset.

†sveiskur [svɛis·gøϱ] a. = **svissneskur.**

†Sveissar [svɛis:aϱ] mpl. = **Svissar.**

sveit (-ar, -ir) [svɛi:t] f. **I. 1.** Afdeling; spec. militært: Kompagni (jfr. *hersveit*): *skipast í sveitir,* ordne sig efter Afdelinger. — **2.** *(hópur)* Flok: *kjósa mann úr miðri s.,* Leg, best. i, at man vælger sig som vordende Ægtefælle en ung Mand el. Pige og hvisker dennes Navn til en anden, en tredje skal saa gætte Navnet (ÓDavSk. 192); *(flokkur)* Parti; *(fjelagsskapur)* Selskab: *halda s.,* være sammen. — **II. 1. a.** *(hjerað)* Egn: *Skagafjörður er fögur s.;* — *þar í s.,* paa de Kanter; *allra sveita kvikindi,* en, der har været alle Steder, men ingen Steder hører hjemme, en hjemløs, der vagabonderer: *Þar kom til hallarinnar húsgángsmaður nokkurr, allra sveita kvikindi* (Od. 385); *vel í s. komið,* (om en Landejendom) hensigtsmæssigt beliggende: *þar er . . . [illegible] komið* (ÞTh. Lfr. II. 153—154). — **b.** pl. *sveitir,* spec. Egnen vest for *Látrabjarg* (MJ. Söguk. 22); *fara sveitir,* spec. rejse fra Nord- til Sydlandet el. omvendt gennem de beboede Egne (mods. *fara fjöll,* jfr. *fara Kjöl, Sprengisand* osv.). — **2. a.** *(hreppur)* Kommune, Landkommune, Sogn: *í sinni s.,* i sin Kommune: *hann er þarfur maður í sinni s.* — **b.** spec. Forsørgelseskommune: *Kona gipt er jafnan sveitföst þar, er maður hennar á s.* (i hendes Mands Forsörgelseskommune) (Stj. '05, A. 278); *fara á sveitina,* blive Fattiglem; *vera á sveitinni,* blive forsörget af Fattigvæsenet; *þiggja af s.,* modtage Understøttelse af Fattigvæsenet; *liggja við s.,* være paa Nippet til at blive Fattiglem; *vinna sjer s.,* erhværve sig Ret til Fattigforsörgelse; *fara á sína s.,* rejse hen til sin Forsörgelseskommune for at blive forsörget der. — **3.** Land (i Mods. til By el. Kyst); *(uppi) í s., í sveitinni,* paa Landet; *fara upp í s.,* tage paaLandet; *fara í sveit(ina)* = *fara í kaupavinnu,* tage paa Landet i Sommerarbejde.

sveita (ti) [svɛi:da, svɛi:ta] v. **1.** vt. *(gera sveittan)* göre svedt. — **2.** vt. med dat. udsvede: *s. blóði;* — *Því gljúpara sem tréð er, því meira drekkur það í sig, og því meira sveitir það út af sér* (JSI b. 27). — **3.** refl. *sveitast,* svede; anstrænge sig, arbejde, slide: *s. fyrir e-u (við e-ð, yfir e-u),* svede, anstrænge sig (ved) for n-t, svede over n-t. — **3.** pp. *sveittur,* svedt.

sveita býr (-jar, -ir) [svɛi:dabi:r, svɛi:ta-] m. Landsby. **-bóndi** [-bou·n·dɪ] m. Landbruger, Landmand; Oplandsbonde (i Mods. til Fisker el. Kystbonde). **-búskapur** [-bu:sgabøϱ, -sgapøϱ] m. Landbrug. **-bær** [-bai:r] m. Gaard paa Landet. **-drengur** [-drɛiŋ·gøϱ] m. Dreng paa el. fra Landet.

sveitadúkur [svɛi:dadu:gøϱ, svɛi:tadu:køϱ] m. **1.** *(klútur)* Svededug, Törklæde. — **2.** (Af.) = *bakleppur.*

sveita fje [svɛi:dafjɛ:, svɛi:ta-] n. coll. Faar fra Herredet; mods. *útilegumannafje* (JÁÞj. II. 235). **-fólk** [-fou·ʎ·k, -fou·l·k] n. Folk fra Landet. **-kaupmaður** [-köyhbmaðøϱ] m. Landhandlende. **-kona** [-ko:na] f. Bondekone. **-krytur** [-krɪ:døϱ, -krɪ:tøϱ] m. Rivninger mellem enkelte Landskaber el. Bygdelag. **-legur** [-lɛ·qøϱ] a. **1.** landlig: *þar er sveitalegt.* — **2.** bondsk: *s. maður.* **-líf** [-li:v] n. Landliv. **-loft** [-lof·t] n. Landluft.

sveitalækur [svɛi:dalai:gøϱ, -lai:køϱ, svɛi:ta-] m. Ström af Sved.

sveita maður [svɛi:damaðøϱ, svɛi:ta-] m. Landmand, Landbruger; — pl. *sveitamenn,* Folk fra (paa) Landet. **-matur** [-ma:døϱ, -ma:t-] m. landlig Mad. **-nemandi** [-nɛ:mandɪ] m. Elev fra Landet (mods. *bæjarnemandi).*

sveitar barn [svɛi:darbad·v, -bar·dv, svɛi:tar-] n. **1.** *(barn úr sveit)* Barn fra Landet. — **2.** *(barn á sveit)* Barn, som forsörges af Fattigvæsenet. **-byrði** [-bɪr·ðɪ] f. Kommunalbyrde. **-bók** [-bou·k] f. Kommuneprotokol. **-bót** [-bou·t] f. det, der gör en *sveit* (Parti, Flok, Kommune) bedre; i Udtr. som: *hann er mesta s.,* han er en udmærket Mand at have paa Egnen osv.; *það er nú ekki mikil s. að honum,* ham kunde man jo godt undvære. **-bragur** [-bra:qøϱ] m. den i en Egn herskende Tone. **-brennimark** [-brɛn:ɪmaϱk] n. en Egns Brændemærke paa et Faars Horn el. en Hests Hov (bestaar af Forbogstavet i Sysselnavnet og et Tal, der betegner Egnen). **-búi** [-bu:ɪ] m. Indbygger af en Kommune. **-dýrlingur** [-dir·liŋgøϱ] m. lokal Helgen. **-dráttur** [-drauhdøϱ] m. Partidannelse, Tvedragt. **-drengur** [-drɛiŋ·gøϱ] m. Dreng, som er opdraget paa Fattigvæsenets (Sognets) Bekostning. **†-drykkja** [-drɪhɟa] f. Drikkelag, hvor man tildrikker hinanden flokkevis. **-endi** [-ɛn·dɪ] m. Egnens Grænse. **-fjelag** [-ϱ-fjɛ:laq] n. Kommune. **-flutningur** [-flYhdniŋgøϱ] m. Transport af et Fattiglem til hans Forsörgelseskommune: *flytja e-n sveitarflutning.* **-foringi** [-fo:riŋɟɪ] m. Kompagnichef, Officer. **-forstjóri** [-fo·sdjo:rɪ] m. Fattigforstander. **-framfæri** [-fram·fairɪ] n. Forsørgelse ved Hjælp af Fattigvæsenet: *vera á s.,* være Fattiglem. **-fundargerð** [-fYndarϱɛr·ð] f. Beretning om Forhandlingerne paa et Kommunalmøde. **-fundur** [-fYn·døϱ] m. Kommunalmøde, Repsmøde. **-gjald** [-ϱ-ɟal·t] n. Kommunalafgift; pl. *sveitargjöld,* Kommuneskatter. **-hyrna** [-ϱ-(h)ɪd·na, -(h)ɪr·dna] f. Egnens Hjørne: *[illegible]* (GFrUbl. 41). **-höfðingi** [-(h)ov·ðɪŋɟɪ, -(h)ob·ðɪŋɟɪ] m. **1.** mægtig Mand i en Kommune, Sognematador. — **2.** *(í herliði)* höjere Officer, Kompagnichef.

sveitarígur [svɛi:dari:qøϱ, svɛi:ta-] m. = **sveitakrytur.**

sveitar lag [svɛi:darla·q, svɛi:tar-] n. [illegible] (Milt. 90). **-lega** [-lɛ·qa] adv. (om Landbrugets Tilstand) blomstrende (Fj. I. 89). **-lenska** [-lɛn·sga] f. Bygdeskik (StStAndv. II. 126). **-limur** [-lɪ:møϱ] m. Fattiglem. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. Bonde i Sognet, Husfader som Medlem af en vis Kommune: *það var almannarómur, að [illegible] mundi [illegible]* [illegible] Folk fra en vis Egn. **-málefni** [-mau·lɛbnɪ] npl. kommunale Anliggender.

-matur [-ma:døϱ, -ma:t-] m. Mand, som ventes at ville falde Fattigvæsenet til Byrde. **-mark** [-maϱ·k] n. **1.** en Egns Øremærke (paa Heste). — **2.** pl. *-mörk,* en Kommunes Grænser. **-nefnd** [-nɛm·t] f. = **hreppsnefnd.** **-ómagi** [-ou:maijɪ] m. Fattiglem. **-reikningur** [-rɛihgniŋgøϱ] m. en Landkommunes Regnskab. **-rækur** [-a-rai:gøϱ, -rai:køϱ] a. som bör jages bort el. som bliver jaget bort fra en Skare el. fra en Bygd. **-sakir** [-ϱ-sa:ɟɪϱ, -sa:ƙɪϱ] fpl. kommunale Anliggender. **-sjóður** [-sjou:ð-øϱ] m. Kommunekasse; spec. Fattigkasse. **-skarn** [-sgad·v, -sgar·dv] n. Fattigpjalt. **-skil** [-sɟɪ:l] npl. lovbefalede Afgifter til Kommunen. **-styrkur** [-sdɪϱ·gøϱ] m. Fattigunderstøttelse. **-stjórn** [-sdjou·r·dv] f. Kommunalstyrelse: *tilskipun um s.,* Forordning om (de islandske) Landkommuners Styrelse; *að því er s. snertir,* i kommunal Henseende. **-stjórnarlög** [-sdjou·rdnarlö:q] npl. Lov om Landkommuners Styrelse. **-strákur** [-sdrau:gøϱ, -sdrau:køϱ] m. Bondelømmel. **-tillag** [-tɪl:aq] n. Fattigbidrag. **-tiltala** [-tɪl·tala] f. Krav paa Fattigunderstøttelse (Alþb. 1686, Nr. 13). **-útsvar** [-r-u:tsvar] n. Kommuneskat. **-vist** [-vɪs·t] f. Ophold paa Landet; Ophold i en bestemt Egn el. Kommune. **-þyngsli** [-ϱ-þiŋ·slɪ] npl. kommunale Byrder. **-þjónusta** [-þjou·nosda] f. kommunal Tjæneste. **-þurfi** [-þYr·vɪ] a. indec.: *vera s.,* trænge til Fattighjælp. **-örverpi** [-r-ö:rvɛϱbɪ] n. sølle Stakkel i en Kommune (MJSöguk. 100).

sveitaskóli [svɛi:dasgou:lɪ, svɛi:ta-] m. Skole i en Landkommune, Landsbyskole.

sveitast [svɛi:dast, svɛi:tast] se **sveita.**

sveita stúlka [svɛi:dasduʎ·ga, svɛi:tasdul·ka] f. Pige fra Landet. **-sæla** [-sai:la] f. landlig Idyl. **-vermaður** [-ver·maðøϱ] m. Mand fra Landet, som tager i Fisketiden til et Fiskevær for at fiske. **-verslun** [-vɛϱ·slon, -vɛs·løn] f. Landhandel. **-verslunarmaður** [-vɛ(ϱ)slonarma:ðøϱ] m. Landhandler. **-vinna** [-vɪn:a] f. Landarbejde. **-vörur** [-vö:roϱ] fpl. Varer fra Landet. **-þras** [-þra:s] n. Vrövl mellem Sogne, Sognepolitik.

sveit býlingur [illegible] m. Landbruger (Isl.). **-fastur** [illegible-øϱ] a. sognefast; forsörgelsesberettiget paa Grund af Ophold: *hann er orðinn þar s.* **-festa** [-fɛsda] vt. göre forsörgelsesberettiget, sognefæste: *Þeim hafði borið á milli út af sveitfesti kerlingar, sem Páll vildi fá s. í nágrannahreppi sínum* (GFrTís. 199); — refl.: *-festast,* blive forsörgelsesberettiget paa Grund af Ophold. **-festi** [-fɛsdɪ] f. indec. Forsörgelsesret; Forsörgelsesberettigelse (paa Grund af Ophold): *eiga s. e-s staðar,* være forsörgelsesberettiget et Steds; *vinna sjer s.,* opnaa Forsörgelsesret. **-festing** [-fɛsdiŋk] f. Sognefæstelse. **-festisár** [-fɛsdɪsau:r] n(pl). Aar, inden man bliver forsörgelsesberettiget. **-festisdvöl** [-fɛsdɪsdvö:l] f. Forsörgelsesophold. **-festistími** [-fɛsdɪsti:mɪ] m. den Tid, hvorefter man er fosörgelsesberettiget et Sted.

sveiti (-a) [svɛi:dɪ, svɛi:tɪ] m. **1.** [illegible] Sved [illegible]. — ***2.** *(blóð)* Blod.

sveitlár [svɛi:dlau·r, svɛi:t-] a. = **sveitagjarn.**

sveitlægur [svɛi:dlai·qøϱ, svɛi:t-] a. forsörgelsesberettiget; — overf. hjemmehørende: *því byssan var orðin sveitlæg í hverju koti* (GFrUbl. 28).

†Sveitsaraland [svɛi(h)tsaralan·t] n. npr. = **Svissland.**

†Sveitsi (-a, -ar) [svɛi:tsɪ] m. = **Svissari.**

sveittur [svɛihdøϱ] a., **sveitugur** [svɛi:døqøϱ, svɛi:t-] a. svedt, svedende.

sveitungi (-a, -ar) [svɛi:duŋɟɪ, svɛi:t-, -uŋga(ϱ)] m.: *s. e-s,* som er fra samme Bygdelag som en, Sognefælle; *við erum sveitungar,* vi er Sognefæller; *(fjelagi)* Kammerat; *(flokksbróðir)* Partifælle.

svekja (-u, -ur) [svɛ:ɟa, svɛ:ƙa] f. *(mýri)* Sump, Mose (VSkaft.).

?svekking (-ar, -ar) [svɛhɟiŋk] f. Svækkelse.

?svekkja (ti) [svɛhɟa, svɛχ·dɪ] vt. **a.** *(veikja)* svække; *(þreyta)* trætte, tage paa Kræfterne: *[illegible] ræður um þungskilin málefni* (Eimr. VII. 165); — pp. *svektur,* træt, medtaget. — **b.** narre, göre led og ked af det, ved at lade en rammes af Skuffelse: [illegible].

?sveklingur (-s, -ar) [svɛhgliŋgøϱ] m. Svækling *(= örkvisi).*

svekra (-u, -ur) [svɛ:gra, svɛ:kra] f. *(lítið lin í hörkum)* en lille Tid mildt Vejr i en langvarig Frostperiode: *það kom s. eftir jólin* (ASkaft.).

svektur [svɛχ·døϱ] pp. af **svekkja.**

svelging (-ar, -ar) [svɛl·ɟiŋk] f. Nedslugning, Opslugning.

1. **svelgja (svelg; svalg, sulgum; sylgi; solgið)** [svɛl·ɟa, svɛl·k; sval·k, sYl·gøm; sɪl·ɟɪ; sol·ɟɪð] vt. med acc. el. dat. **1.** sluge, opsluge, nedsluge: *s. e-ð, s. e-u.* — **2.** drikke i lange Drag: *s. e-ð í sig; s. stórum.* — **3.** refl. *e-m svelgist á,* en faar n-t i den gale Hals (i Vrangstruben): [illegible], de, som vil sluge meget paa een Gang, faar det ofte i den gale Hals. — **4.** pp. *sólginn e-ð,* begærlig, forhippet efter n-t.

2. **svelgja (di)** [illegible] **1.** [illegible] — **2.** (om Vinden) blæse stærkt og med Kulde.

svelgjandi (-a) [svɛl·ɟandɪ] m. kold og stærk Blæst.

svelgur (-s, -ir) [illegible] m. **1.** [illegible] Svælg, Havsvælg, Malström, Strömhvirvel: *s. í hafi, í fljóti.* — **2.** overf. *(eyðsluseggur)* Forsluger, Ødeland; *(átvagl)* Slughals, Æder, Fraadser: *víns.* — **3. a.** Kloak el. Grube til Spildevand o. l. under et Gulv, overdækket med flade Stene (Skaft., Sch.). — **b.** *(í vegi)* Stenkiste.

svelja (-u) [svɛl·ja] f. raakold Vind (i Reglen nordøstlig), ledsaget af Regn (Þing.): *Norðaustan s. náddi um sveitina* (GFrSex 79).

sveljandi (-a) [svɛl·jandɪ] m. **1.** *(svelgjandi)* kold Vind (ASkaft.). — **2.** [illegible] *um skipsstafninn* (Morg. X. 32, S. 3).

svell (-s, [illegible] [illegible]

ikke kunne staa paa den glatte Is, ɔ: være svag: [illegible] *-flokkurinn hefur aftur verið lausari á svellinu* (mindre konsekvent) (Eimr. IX. 1), *vera fastur á svellinu*, være standhaftig; *embættismenn vorir ekki sterkir á svellinu*, vore Embedsmænd mangler Rygrad (JSBr. 160); *rífa ræfil upp úr svelli*, se **ræfill**.

svella (svell; svall, sullum; sylli; sollið) [[illegible]; sYd·lom; sId·lI; sod·lIð] v. **I.** vi. **1. a.** *(bólgna)* svulme, opsvulme: *hún sá í myrkrinu hvernig áin svall og streymdi við fætur hennar* (GPSk. 54); *hafið svall við flæðarmálið*, Havet svulmede ved Stranden; (Talem.) *láta sjer e-ð svella á æð*, tage sig n-t nær (Vf.). — **b.** hæves (ved Betændelse), hovne, ophovne. *Tuddi var þrútinn mjög um kjálkana, því mjög hafði sollið að, meðan steinninn var upp í honum* (JThMk. 252). — †**2.** [illegible] faa en Svulst; *sauður svellur*, et Faar faar Svulst i Yveret. — **3.** pp. *sollinn*, ophovnet, opsvulmet: *sollið fljót*; — *sollið skip*, Skib, der er tungt af Vand, ved at have været for længe paa Søen; — opbulet: *Barmarnir á skörunum (að Skaftá) voru sollnir og hálir og krapaför í auðu rennunni* (JTrSk. II. 88); — spec. *(sullaveikur)* opsvulmet af Ekkinokokker, ekkinokoksyg: *sollin lifur*. — **II.** impers.: *e-m svellur e-ð*, en ærgrer sig over n-t, en tager sig n-t nær; *Þeim svall svo þetta um hjarta*, de tog sig dette saa nær (JÁÞj. I. 378); *e-m svellur móður, reiði*, ens Sind oprøres, ens Vrede vokser; *e-m svellur (e-ð) í munni*, n-t svulmer en i Munden, ɔ: han overdriver.

svella lög [sved·lalö·q] npl. Islag [illegible] (Þ[illegible] D. 62). **-vetur** [-vɛ:døϱ, -vɛ:tøϱ] m. Vinter med hyppige Islag; spec. saal. Vinteren 1625 (LFR. XIV. 79).

svell bólstur [svɛd·/bo^u^lsdøϱ] m. (Af.), **-bunki** [-buɡ̊ɟI, -buŋ̊kI] m. konveks glat Isflade (jfr. *bólstur* 4.): *hentumst á henni stall af stalli niður svellbunkana* (Eimr. XII. 107). ***-doðagljár** [-doðagljau:r] a. glinsende som stivnet Isskorpe: *augun þín svelldoðagljá* (StStAndv. I. 307). **-dróg** [-dro^u^·(q)] f. en med Is bedækket Strimmel Land (ASkaft.). **-feitur** [-λ-fei·doϱ, -fei·toϱ] a. = **spikfeitur**. **-freðinn** [-frɛ·ðIn] a., **-frosinn** [-fro·sIn] a. haardfrossen og isdækket. **-gaddur** [-l-gad·oϱ] m. haardfrossen og glat Is. **-gljá** [-gljau·] f. glat, blank Is. **-glotti** [-glohdI] m. lille Stykke (glat) Is. **-hæringur** [-λ-(h)ai·riŋgoϱ] m. coll. Straa, der rager op over en Isflade (Þing.).

svelling (-ar) [sved·liŋ̊k] f. Svulmen, Ophovnen; — ogsaa om Aarsagen: *Svelling ... kalla eg þann atburð er kemr skinnum til að svella eða þrútna* (Árm. IV. 140).

***svellir (-is)** [svɛd·lIϱ] m. som bringer til at svulme; *s. rómu*, Kriger.

svellisótt [sved·lIso^u^ht] f. Betændelsesfeber, Saarfeber (LFR. XV. 52).

svell jökull [[illegible]] m. [illegible] **-kaldur** [-λ-kaldøϱ] a. iskold. **-krýndur** [-krindoϱ] a. iskronet. **-óttur** [-l-o^u^hdoϱ] a. bedækket med en glat Isskorpe. **-pípa** [-λ-pi·ba, -pi·pa] f. (Vf.) = **frostdingull**. **-róinn** [-l-ro^u^·In] a. stærkt valket ved Roning: *svellrónir sjóvetlingar*. **-runninn** [-rYn·In] a. iset. **-spikaður** [-λ-sbI·gaðøϱ, -sbI·k-] a. smækfed. **-storkinn** [-sdoϱɡ̊In] a. tilfrossen med glat Is.

svellur [[illegible]] a. **1.** [illegible] — **2.** [illegible], rasende. [illegible] — **3.** *(erfiður, harður)* vanskelig, haard.

svell þykkur [svɛd·λþIhgoϱ] a. meget tyk. **-þæfa** [-þai·va] vt. valke stærkt: *svo svellþæft, að hvergi sá fyrir lykkju né gára* (Eimr. XII. 98); *prjónabrók ... og var hún svellþæfð og húðþykk* (Eimr. VII. 87).

Svelnir (-is) [[illegible]] m. npr. **1.** [illegible] **2.** [illegible] *hársrætur*, Vidjer (JÁGát. 77).

1. **svelta (-u, -ur)** [svɛλ·da] f. **1.** Hunger, Sult: *hún var höfð í sveltu*, hun blev udsultet; — overf. Forsömmelse, Mangel paa Energi: *Við þetta* [illegible] (Alþ. '11, B. II. 38). — **2.** Mangel, Tomhed: *s. í pyngju e-s*. — **3.** (Breiðd.) [illegible]

2. **svelta (svelt; svalt, sultum; sylti; soltið)** [svɛλ·da; svɛλ·t; svaλ·t, sYλ·døm; sIλ·dI; soλ·dIð] vi. **1.** sulte: *s. í hel*, sulte ihjel; — pp. *soltinn*, sulten: (Ordspr.) *sárt bítur soltin lús* (GJ.), sulten Lus bider værst. — **2.** have en Fordybning el. Indhulning (jfr. 1. *svelta* 3.): *vegg urinn, heyið sveltur*.

3. **svelta (ti)** [svɛλ·da] vt. sulte, lade lide Sult, udhungre: *s. e-n í hel*.

svelti (-is) [svɛλ·dI] n. **1.** det at sulte, Sulten: *sitja í s.*, sidde (indespærret) og sulte. — **2.** Sted, hvor Kreaturer ikke kan faa Foder, spec. i ufremkommelige Klippeegne, hvor Faar ikke kan slippe bort: *sjerhver, sem verður var við, að fje sje komið í svelti í hömrum* (St. '[illegible], B. [illegible]).

svelti fæði [svɛλ·dIfai:ðI] n. Sulteføde. **-kví** [-kvi:] f. Indhegning, hvor omstrejfende, fremmede Kreaturer indespærres, uden Foder, indtil Ejeren henter dem; — overf.: *Það er* [illegible] *ana í þessa s.* (Eimr. VI. 182). **-laun** [-löy:n] npl. Sultelön. **-lækning** [-laihgniŋ̊k] f. Sultekur. **-sát** [-sau:t] f. Udhungring. **-stallur** [-sdad·loϱ] m. (jfr. *svelti* 2.) Klippeafsats, som et Faar er havnet paa og ikke kan komme bort fra igen (Vf.).

sveltudægur [svɛλ·dodai:qoϱ] npl. Sultetid.

svemla (-u, -ur) [svɛm·la] f. **1.** Ko (spec. Ko med en stor Mave, drægtig Ko). — **2.** magisk Navn paa en Ræv (ÓDavÞul. 99).

†**svena (a)** [svɛ:na] vi. svinde, hensvinde.

svengd (-ar) [svɛiŋ·t] f. **1.** Hunger: (Ordspr.) *svengdin gerir síld sæta* (GJ.), jfr. Hunger gör Skovæbler søde. — **2.** *(rýrnun af hungri)* det at svinde ind og blive magrere (af Sult).

1. **svengja (-u)** [svɛiŋ·ɟa] f. = **svengd** 1.

2. **svengja (di)** [svɛiŋ·ɟa, svɛiŋ·dI] v. impers. **1.** hungre; *mig svengir*, jeg er sulten. — **2.** refl. *svengjast (= horast)*, svinde hen; blive magrere.

Svenni (-a, -ar) [svɛn:I] m. npr. Dim. af *Sveinn*.

?**svensk** [svɛn·sk]: *slá svensk*, se **svenskur** 2.

svenska (-u) [svɛn·sga] f. *(*[illegible] *sænska)* Svensk, det svenske Sprog.

svenskur [svɛn·sgøϱ, n. svɛn·st] a. **1.** *(sænskur)* svensk. — **2.** *slá svensk*, slaa Hænderne sammen og føre dem til Brystet og ned paa Benene vekselvis; Afarter: *slá dansk, slá spansk* (ÓDavSk. 165—66).

sveppur (-s og †**svappar**; pl. **-ar** el. **-ir)** [svɛhbøϱ, svahbaϱ] m. **1.** Svamp (fungus). — †**2.** *(soppur)* Sop, Bold.

?**sver** [svɛ:r] a. **1.** *(gildur)* svær: *hún er orðin nokkuð s.*; — *svert trje*. — **2.** svær, kraftig: *s. bakverkur*.

sverð (-s, pl. ds.) [svɛr·ð] n. **a.** Sværd, Sabel: *draga s. úr slíðrum*, trække blank. — ***b.** i Omskr.: *sverða baldur, grjer* osv., Mand, Kriger; *sverða brak, jel, flaumur, hríð, söngur, þing, þraut, þröng* osv., Vaabenlarm, Kamp; *sverða sókn*, Angreb. — **c.** penis.

sverða dans [svɛr·ðadan·s] m. Sværddans. **-smiður** [-smI:ðøϱ] m. Sværdsmed, -fabrikant.

sverð beri [svɛr·ðbɛ·rI] m. Sværddrager. **-bjarmi** [-bjarmI] m. Zodiakallys. **-dans** [-dans] m. Sværddans. **-fetill** [-þ-fɛ·dIdλ, -fɛ·tIdλ] m. Sværdrem, Sabelgehæng. **-fiskur** [-fIsgøϱ] m. (zool.) **1.** Sværdfisk (xiphias). — **2.** *(háhyrningur)* Spækhugger (orca gladiator) (ÞThLýs. II. 484). °**-hámur** [-(h)au·møϱ] m. Sabelsluger (JsJs.).

sverði [svɛr·ðI] dat. sg. af **svörður** og **sverð**.

sverð kinn [svɛr·þɟ̊In] f. Kaardeflade. **-laga** [svɛr·ðla·qa] a. indec. (bot.) sværdformet (ensiformis). **-laus** [-löys] a. sværdløs. **-lilja** [-lIlja] f. (bot.) Sværdlilje. **-myndaður** [-mIndaðøϱ] a. sværdformet. °**-mæringur** [-mai·riŋgøϱ] m. Helt. **-ól** [-o^u^·l] f. = **sverðfetill**. **-riddari** [-rId·arI] m. Sværdridder, Ridder af Sværdordenen.

sverðs brot [svɛr·þsbro·t] n. Sværdstump. **-egg** [-ɛk] f. Sværdsæg, Sabelæg. **-heiti** [-(h)ɛi·dI, -(h)ɛi·tI] n. Benævnelse paa et Sværd. **-hjalt** [-ɧaλt] n. **1.** *(hjalt)* Hjalte. — **2.** pl. *-hjölt*, spec. Stjærnehob i Stjærnebilledet Perseus (Urs. 154). **-högg** [-(h)ök] n. Sværdhug el. Hug af (med) et Sværd.

sverðskefti [svɛr·þsɟ̊ɛfdI] n. Sværdfæste.

sverðsklót [svɛr·þsklo^u^·t] n. Sværdknap, Kaardeknap.

sverð skór [svɛr·þsgo^u^·r] m. Dupsko paa en Sværdskede. **-skriði** [-sgrI·ðI] m. Sværdfejer. **-skúfur** [-sgu·voϱ] m. Kaardedusk, Portépé.

sverðsoddur [svɛr·þsod·oϱ] m. Sværdspids, Kaardespids.

sverfa (sverf, sverfum; svarf, surfum; syrfi; sorfið) [svɛr·va; svɛr·v, svɛr·vøm; svar·v, sYr·vøm; sIr·vI; sor·vIð] v. **1.** vt. file: *s. e-ð af*, file n-t bort, affile n-t, formindske lidt efter lidt; *s. til*, udfile; *s. kringlótt*, rundfile; *sorfið brauð*, Raspebrød; *láta s. til stáls*, lade det gaa til det yderste, kæmpe paa Liv og Død; — overf.: *s. á sama miði*, stadig gentage det samme. — **2. a.** vi.: *s. að e-m*, trænge en haardt, trykke: *fátæktin tók nú að s. að honum*, Fattigdommen begyndte at trykke ham; *enda hafði þunglyndi nokkuð sorfið að henni fyrsta árið eftir missi mannsins* (EKvÝhl. 90); *Hann svarf svo að Lalla* (JÁÞj. I. 404); *Krafan um ódýrt og gott eldsneyti sverfur því sífelt fastar og fastar að* (trænger stadig haardere paa) (Eimr. XI. 34). — **b.** impers.: *sverfur að e-m*, en trænges haardt; *Þá tók móðir mín í taumana, en sjaldan fyr en að henni svarf* (för end hun blev bragt til det yderste) (GFrÓl. 17); *þegar að sverfur*, naar det kniber; *en þá fór nú líka að sverfa að heyjonum hjá honum* (ÞGjUf. 4). — **3.** vt. tilvende sig Penge el. Rigdom ved Udsugelser el. overhovedet paa en mindre hæderlig Maade (Vf.): *hann svarf og svarf*, han var hele Tiden optaget af uhæderlige Pengespekulationer.

sverfast (ði) [svɛr·vast] v refl. = *sverfa* 2. b.: *þrengra mjer varð um háls, | og svo mjer sverfðist að, | að synjað varð mjer máls* (BTh. 66—67).

sverfiskrúfa [svɛr·vIsgru:va] f. Filskrue.

sverja (sver, sverjum; sór, sórum; særi; svarið el. †**ði)** [svɛr·ja; svɛ:r, svɛr·jøm; so^u^:r, so^u^:røm; sai:rI; sva:rIð] vt. og vi. **I.** sværge: *s. eið*, aflægge Ed; *s. þess dýran eið, að*, sværge höjt og dyrt, at; *s. meinsæri* (el. *rangan eið*), forsværge sig, aflægge falsk Ed; *s. við e-ð*, sværge ved n-t; *s. e-m e-ð*, sværge en n-t til; *s. og sárt við leggja*, sværge höjt og dyrt; bedyre sin Uskyldighed; *s. fyrir e-ð*, sværge sig n-t fra, benægte n-t med Ed: *s. fyrir barn*, sværge, at man ikke er Fader til et Barn; (Ordspr.) *ekki skal s. fyrir óorðna hluti* (GJ.), det kommende skal man ikke forsværge, du skal ej sværge for ugangen Ting; *það hefði jeg svarið fyrir*, det havde jeg turdet forsværge; *s. fyrir hug sinn um e-ð*, forsværge, at man ikke aner el. mistænker n-t: *Gat Oddur þá ekki svarið fyrir hug sinn, að Jón kynni að hafa sent honum þetta skeyti að skilnaði* (BrJDul. 47); *s. sig undan*, afsværge; *s. sig um e-ð*, sværge paa, at en siger sandt m. H. til n-t el. at en ikke har gjort et el. andet; *það sór hann Gvendur sig um við mig hérna um daginn* (JThPs. 239); *s. sig í ættina*, slægte sine paa; *s. þess eið að ...*, aflægge Ed paa at ... — **II. 1.** refl. recipr. *sverjast*: *s. í fóstbræðralag*, indgaa Fostbroderskab ved fælles, gensidig Ed. — **2.** pp. *svarinn*, edelig; *svarið loforð*; — *s. fóstbróðir*, svoren Fostbroder; *ekki er sá sannur s., að ei sje betur ósvarinn* (Málshb.), Eden er aldrig saa god, at den jo ej var bedre usvoren; (Ordspr.) *hann er margur boðinn, hann er ekki s.* el. *margur er sá boðinn, sem ekki er s.* (GJ.), mangen vil aflægge Ed uden at turde det, naar det kommer til Stykket.

Sverrir (-is, -ar) [svɛr:Iϱ, svɛ:rIϱ (ASkaft.)] m. npr. Sverre: (Ordspr.) *ekki á S. sök við alla* (GJ.), S. har ikke noget udestaaende med alle, jfr. man kan ogsaa göre et Skarn Uret.

1. **sverta (-u, -ur)** [svɛϱ·da] f. **1.** Sværte, jfr. *ofns., prents., skós.* — **2.** magisk Benævnelse paa en Ræv (ÓDavÞul. 77).

2. **sverta (i)** [svɛϱ·da] vt. **1.** sværte, farve sort: *s. sig í framan*; — pp. *svertur*, sværtet: *svert gler*, sværtet Glas. — **2.** sværte, nedsætte: *s. e-n í augum annara*, nedsætte en i andres Omdömme.

svertingi (-ja, -jar) [svɛϱ·diŋɟI] m. **1.** Neger. — **2.** (typ.) Blokade.

svertla (-u, -ur) [svɛϱ·dla] f. sort Ko el. Hunfaar (Af.).

sveskja (-u, -ur) [svɛs·ja] f. Sveske. *liggja eins og s.* i Udtr. som: *jeg gaf þorparanum á kjaftinn, svo hann lá eins og s.* (laa der lige saa lang som han var).

sveskju grautur [svɛs·jøgrøy:døɣ, -gröy:tøɣ] m. Sveskegrød. **-mauk** [-møy:k] n. Sveskekompot. **-steinn** [-sdeid·n] m. Sveskesten.

svía (a) [svi:ja] v. impers. og vi. **1.** *e-ð svíar,* n-t lindres, is. i Øjeblikket: *svíar verkur* (GTh. '06, 46); *þá fór mjer að s.*, da begyndte mine Smærter at lindres. — **2.** abs. *s.* og *s. til,* (om Vejret) vende sig til det bedre, spec. blive Tovejr: *Einhverntíma hefði svíað til úr svona leiti* (ÞGjD. 75). *Við vonum að þá fari að s., þegar svo er komið langt fram á vorið* (GFrS. 36); *Nú virtist ætla að s. þar efra fyrst og fremst* (GFrÁtt. 189).

Svíakonungur [svi:jako:nuŋgøɣ] m. Konge(n) af Sverrig.

Svíar [svi:jaɣ] pl. af **Svíi.**

Svía ríki [svi:jari:ɟɪ, -ri:ķɪ] n., **-veldi** [-vɛl·dɪ] n. = **Svíþjóð.**

1. **svið (-s, pl. ds.)** [svɪ:ð] n. **1.** (jfr. *svæði)* Rum, Plads, Omraade: *marka e-m s.*, slaa en Tryllekres om en, bestemme en Plads, udover el. indover hvilken en ikke kan komme; begrænse ens Virkekres el. Omraade; *Við vitum ekki, hvað gerist á sviði líffæranna* (paa Organernes Omraade) (GFrSex 103). — **2.** *(mið)* Fiskegrund; spec. npr. *Svið,* Navn paa en Fiskegrund i Faksebugten. — **3.** *(leiksvið)* Scene.

2. **svið** [svɪ:ð] npl. **a.** svedne Hoveder og Ben af Faar el. Kalve. — **b.** (pop.) om Mennesker: Hoved (og Ben). *gefa e-m á sviðin,* give en en Lussing.

1. **sviða (-u, -ur)** [svɪ:ða] f. **1.** *(það að svíða)* Sviden, Svidning. — **2.** *(sviðjur)* afbrændt Landstrækning.

2. **sviða (-u, -ur)** [svɪ:ða] f. Spyd.

svíða (svíð, svíðum; sveið, sviðum; sviði; sviðið og †**di)** [svi:ða; svi:ð, svi:ðøm, svei:ð, svɪ:ðøm, svɪ:ðɪ; svɪ:ðɪð] v. **1.** vt. svide, brænde: *s. hár,* — *s. (svið),* svide Hoveder og Ben af Faar el. Kalve. — **2.** vi. og v. impers. **a.** smærte, svie: *hann* (acc.) *sveið í sárið,* Saaret smærtede ham; (Ordspr.) *það er ekki stórt sár, sem ekki svíður* (GJ.), det Saar, som ikke smærter, er ikke dybt; *það svíður oft fyrir brjósti, er sætt finst í munni* (GJ.), det brænder ofte for Brystet, som er sødt i Munden; *það svíður undan e-u,* n-t frembringer Svie. — **b.** overf. *e-m svíður e-ð (sárt),* en græmmes over n-t: *og það sveið þeim, því þær litu svo á, sem hún ekkert hefði fram yfir þær að neinu leyti* (JTrHalla 134). — **3.** pp. *sviðinn* (spec.) **a.** sveden, tom, blottet for Hø: *Síðan sópaði hann garðann og lét moðið í belg ... Þetta gerði hann, þó garðinn væri nálega sviðinn* (Eimr. VII. 88). — **b.** om Græsgang el. Eng: afsveden, afgnavet: *sviðnir hagar.*

sviða flot [svɪ:ðaflo:t] n. Fedt af svedne Hoveder og Ben af Faar el. Kalve. **-fótur** [-fo·:døɣ, -fo·:tøɣ] m. svedet Ben.

sviða fullur [svɪ:ðafʏd·løɣ] a. smærtefuld: *sviðafult sár.* **-heitur** [-hɛi:døɣ, -hɛi:tøɣ] a. smærtende. **-laus** [-löy·s] a. uden Svie, uden Smærte. **-lykt** [-lɪχ·t] f. Brandlugt, sveden Lugt.

sviðamessa [svɪ:ðamɛs:a] f. Gilde paa 2. *svið.*

sviðamikill [svɪ:ðamɪ:ɟɪdʎ, -mɪ:ķ-] a. smærtelig, med megen Svie (ogsaa overf.).

°**Sviðar (-ars)** [svɪ:ðaɣ] m. npr. Navn paa Odin.

1. **sviða sár** [svɪ:ðasau:r] n. sviende, smærtefuldt Saar. 2. **-sár** [-sau:r] a. med megen Svie, smærtende.

°**svidda** [svɪd:a] a. indec. selvdød (om Kreaturer) (EJ.).

sviðeldur [svɪ:ðɛldøɣ] m. Ild, hvorved man svider n-t.

Sviðhúnsmessa [svɪ:þ(h)un·mɛs·a] f. St. Svithunsdag: *S. hin fyrri,* 2. Juli, *S. hin síðari,* 15. Juli.

sviði (-a) [svɪ:ðɪ] m. Svien, Smærte: (Ordspr.) *s. fylgir kláða, en sorg munaði* (GJ.), jfr. efter den søde Kløe kommer den sure Svie.

svíðings háttur [svi·ðiŋs(h)auhdøɣ] m. Gnieragtighed. **-legur** [-lɛ:ɣøɣ] a. gnieragtig. **-skapur** [-sga·bøɣ, -sga·p-] m. = **svíðingsháttur.**

svíðingur (-s, -ar) [svi:ðiŋgøɣ] m. Gnier.

sviðinn [svɪ:ðɪn] pp. af **svíða.**

sviðjuland [svɪð·jolan·t] n. afbrændt Strækning.

sviðjur [svɪð·jøɣ] fpl. Trædynge, brændt til Kul; *(sviðið land)* afbrændt Strækning (is. Skovland).

sviðkaldur [svɪð·kaldøɣ] a. bidende kold.

sviðna (a) [svɪð·na] vi. svides, blive sveden: *hárið á honum sviðnaði;* — *s. við* = *brenna við: varast að það sviðni við pottinn* (JSVb. 66).

sviðningur (-s, -ar) [svɪð·niŋgøɣ, -iŋs] m. ung Sæl, der steges i Skindet (BH.).

sviðornaður [svɪ:ðo(r)dnaðøɣ] a. sveden af Varme: *(lautið) sem horn varð svið-ornat* (EÓlKv. 92).

sviðra (a) [svɪð·ra] v. **1.** vi. og v. impers. fyge, hvirvles, navnlig om Sne: *sviðrandi mold,* fygende Snetykning, Rendfog. — **2.** vi. *(nöldra)* knurre, brumme, mumle.

sviðrandi (-a) [svɪð·randɪ] m. Rendfog (Vf.).

°**Sviðrir (-is)** [svɪð·rɪɣ] m. npr. Navn paa Odin, *sviðris kuf',* Brynje; *sviðris mey,* Jorden.

sviðu eldur [svɪ:ðøɛl·døɣ] m. Ild til at svide el. stege over. **-fölskvi** [-föl·skvɪ] m. udbrændt Materie, Aske.

sviðum [svɪ:ðøm] 1. p. pl. imp. ind. og conj. af **svíða.**

sviðumörk [svɪ:ðømörk] f. afbrændt Skov.

sviðvis [svɪð·vi·s] a. heldig paa at finde en Fiskebanke.

sviðþefur [svɪð·þɛ:vøɣ] m. sveden Lugt.

svif (-s, pl. ds.) [svɪ:v] n. **1.** Svingen rundt, *(flug)* Svæven, Flugt. — **2.** (bot.) Fnug, Fnok (pappus). — **3.** (bot. og zool.) Svæv. — **4.** Bugtning (baade til Lands og til Havet), bred Vig: *þar gengur s. inn í landið* ... *þar er* [illegible] (ÞThl [illegible] 103); *Nú er ... svifið frá Kverkfjöllum austur að* [illegible] ... *hálftuft at blaum tallþokli* (ÞThFerð. III. 285). — **5.** Bevægelse: *allir í einu svifi,* alle paa een Gang; *í þeim svifum, í sömu svifum,* netop da, i det Øjeblik. — **6. a.** *(reifar)* Svøb, spec. om et uldent Klæde, anvendt som Svøb. — **b.** *(breiður borði um búk barns)* Liste.

1. **svifa (-u, -ur)** [svɪ:va] f. Svingtraad (GísliG. 20).

2. **svifa (a)** [svɪ:va] v. **1.** vi. svæve: *Svifar út af sínu hofi | Sigtýs valur* (BóluHj. 249); *Nú svifaði ysjan og ísingin blind | frá austurlands fjallgarði háum* (StStAndv. III. 139). — **2.** impers.: *svifar úr e-u,* Vinden fejer n-t rent: *uppi á háfjallinu liggur jökull á öllum tímum árs. Þó svifar úr skarðinu sjálfu, sem er eigi nema örfáir faðmar á lengd* (HermJ. Dr. 27). — **3.** vt. med dat.: *s. sjer,* vende sig hurtigt.

1. **svífa (-u, -ur)** [svi:va] f. Svinghaar, Cilie (cilia) (Kölpin Ravn 5).

2. **svífa (svíf, svífum; sveif, svifum; svifi; svifið)** [svi:va; svi:v, svi:vøm, svei:v, svɪ:vøm; svɪ:vɪ, svɪ:vɪð] vi. **I. 1.** svæve, bevæges sagte: *s. í loftinu,* svæve i Luften; *s. að e-u,* gaa for at hente el. skaffe n-t; *s. til og frá,* krydse frem og tilbage: *sveif það* (ɔ: *frakkneska skipið) til og frá, til þess að reyna að finna meira dýpi* (Mar.PK. 150); *s. á e-n,* fare løs paa en: *Eigi leið á löngu áður en Brynhildur sveif á Guðmund gamla ... og lagði hann þegar undir* (ValDagr. 12); *s. á* (om Vin), stige til Hovedet: *vínið sveif á hann;* — *nú svífur að mjer svími,* jeg bliver svimmel (jfr. 2.). — **2.** drive: *s. á grunn,* drive paa Grund. — **3.** impers. med dat. el. acc.: *e-u svífur,* n-t driver, føres hen: *skipinu sveif aptur að eynni* (JÁÞj. II. 127); *Lét þá Þorbjörn ferju sinni s.* (JÁÞj. II. 179); *e-n svífur,* en føres hen: *Sveif mig úr svaki* (JHall. 241); (om en Baad) *sveif á þá Hjörleif,* Baaden drejede sig over mod H. (JÁÞj. II. 153); — overf.: *halda fast um stjórnvölinn, svo að hvergi svifi, og láta ekki undan, þó að þrautin verði hörð og löng* (MHUpp. 131); *svífur að e-m, yfir e-n,* en besvimer pludselig, bliver svimmel: *þar er sagt að hafi svifið að henni* (at hun har faaet et Besvimelsesanfald) (JÁÞj. I. 391); *svífur á e-n,* [1]) en bliver ør i Hovedet af Vin (jfr. 1.); [2]) *(líður yfir e-n)* en daaner; — impers.: *Páll mælti, að allar væri vonir þess að Gísla svifi* (at G. følte et Mareridt) (GKonÆf. 111). — **II.** refl. *svífast: svífast um,* tage fat (is. paa en grovkornet el. fræk Maade); *ef nockur svífst með* (forsynder sig m. H. t.) *lausung eður frillulífi* (Hist. III. 330); — i Nutidssprog sædv. nægtende: *svífast ekki,* ikke undse sig for, ikke tage i Betænkning; *svífast einskis,* ikke vige tilbage for n-t (selv en Forbrydelse), ikke sky noget Middel.

3. **svífa(st) (ði)** [svi:va(st)] v(refl). = 2. **svífa** I. og II.

svifa ljettur [svɪ:valjɛhdøɣ] a. höjt svævende, let svævende: *svifalétt ímyndun* (StStAndv. III. 30). **-mikill** [-mɪ:ɟɪdʎ, -mɪ:ķ-] a. højtflyvende, höjtravende. **-seinn** [-sɛid·n] a., **-stirður** [-sdɪr·ðøɣ] a. langsom i sine Bevægelser.

svif dýr [svɪv·di·r] n(pl). (zool.) **1.** Planktondyr (BSDýr. 152). — **2.** (ÁBjSál. § 56) = *blikdýr.* — **3.** Flagellater (flagellata) (ÁBjSál. § 56). **-ferja** [svɪf:ɛrja] f. Svingfærge. **-flötur** [-f·lö·døɣ, -f·lö·tøɣ] m.: *s. reikistjarnanna,* Planeternes Bane (ÁBj19.öld 226). **-frár** [-f·rau·r] a. hurtig flyvende: *s. valur* (HHafst.). **-fugl** [-f:ʏgʎ] m. Fugl, som har let ved at svæve. **-hali** [svɪ:f(h)a·lɪ] m. (bot.) Frohale. **-hár** [-(h)au·r] n. (bot.) Svævehaar. **-hraði** [svɪf·(h)ɣa·ðɪ] m. **1.** Bevægelseshastighed: *en úr svifhraða þeirra* (ɔ: *hnattanna) verða tónar* (ÁBjH. 183). — **2.** *(mjög mikill flýtir)* Lynsnarhed. **-hraður** [-(h)ɣa·ðøɣ] a. lynsnar. °**-hugi** [svɪ:f(h)ʏɣ·jɪ] m. Romantiker: *og (mætti nefna) þá svifhuga er henni (rómant. stefnunni) fylgdu* (ÁBj19.öld 19).

svifinn [svɪ:vɪn] pp. af **svífa.**

svif jurt [svɪv·jʏɣt] f. (bot.) Plankton-plante. **-ljettur** [-ljɛhdøɣ] a. svævende (let): *s. dans;* — *fótatakið var sviflétt* (ÞGjUf. 94). **-mynd** [-mɪnt] f. forbisvævende Billede: *s. af skógum og grund* (StStAndv. III. 35). **-mjúkur** [-mju·gøɣ, -mju·køɣ] a. blødt svævende. **-rúm** [-ru·m] n. Spillerum: *Og um leið stækkar og víkkar s. andans* (GFHh. 366). **-stefna** [svɪf·sdɛbna] f. Bevægelsesretning.

†1. **svift (-ar, -ir)** [svɪf·t] f. *(missir, tjón)* Savn, Tab.

2. **svift (-ar, -ir)** [svɪf·t] f. **1.** *(lykkja, hanki)* Løkke, Hank (Af.). — **2.** Jærnplade el. is. kort Læderrem, der ombøjes og forbinder Hovedstolen el. Töjlerne med Bidselstangen, el. hvori Stigböjleremmen hænger; i gl. Tid ogs. tynd Jærnplade, der forbandt Stigböjlen med Stigböjleremmen.

svifta (i) [svɪf·da] vt. med dat. **I. 1.** rykke, snappe: *stór og þungur á baki, en svifti hryssunni heldur óþyrmilega til* (ÞGjD. 10); *s. e-m niður,* kaste en til Jorden; *s. e-m undir (sig),* bringe en under sig (ved et kraftigt, hurtigt Tag); *s. tjaldi,* nedtage et Telt; *s. e-u saman,* samle n-t i en Fart: *sviftir fénu saman* (ÞGj. i Gj. '11, 41); *s. e-u í sundur,* slide n-t itu med et Ryk, *s. e-u sundur á milli sín,* rive n-t itu ved hver at trække i sin Ende. — **2.** berove: *s. e-n e-u,* tage n-t (pludselig) fra en, berove en n-t; *s. e-n fjárráðum,* göre (erklære) en umyndig. — **3.** (naut.) *s. seglum,* rebe, svigte Sejl; *(fella)* tage Sejlene ind, ogsaa abs. *s.* (GTh. '95, 25). — **4.** = *svipta.* — **II.** refl. *sviftast (á),* brydes, kæmpe: *sviftast um e-ð,* trækkes om n-t.

sviftibylur [svɪf·dɪbɪ:løɣ] m. pludseligt Vindstød.

svifting (-ar, -ar) [svɪf·diŋk] f. **1.** Berøvelse. — pl. *sviftingar* **a.** *(ryskingar)* Kamp, Brydning. — **b.** ublid Medfart: *En þau* (ɔ: *hressin) mku ... þeim undir sviftingar í ... og ...* (Lögr. '15, 38) ... *í brjóst um það, ... að verði fyrir þessum sviftingum* (Sing. I. 145). — **2.** Skyndsomhed: *í sviftingu,* pludselig: *en Satan sinna | stór í sviptíngu | fylkíngu framan | fyrir broddi* (Milt. 178).

°**sviftinorn** [svɪf·dɪnor·dn, -nod·n] f. Harpye.

sviftir (-is) [svɪf·dɪɣ] m. °**1.** Berøver, den, der berøver en n-t: *s. dáða,* Djævelen. (Vísn. 223). — **2.** Skade, Tab: *það er mikill s. að honum,* jfr. *sjónarsviftir.*

svifulaus [svɪ:vøløy·s] a. uden Svingtraade (GísliG. 20).

svifum [svɪ:vøm] 1. p. pl. imp. ind. og conj. af **svífa.**

svif vera [svIv:ɛ·ra] f. Plankton-Organisme. **-vinda** [-v:Inda] f. (naut.) Davıd. *Bátarnır hengu utanborðs í svifvindum* (Morg IV. 276). **-vindi (-is)** [-v:IndI] n. Kastevind. **-vjel** [ ] f. Svævemaskine. **-vængur** [-vaiŋgoo̜] m. svævende Vinge. **-þynna** [-θIpna] f. Bæreplan, -flade: *Í stað loftbelgs hafa flugvjelarnar nokkurskonar vængi eða svifþynnur* (Eimr. XVI. 177).

svig [svI:q] n. 1. Bojen, Bojning. Omvej, *á s. við e-ð*, omtrent ved Siden af n-t: *skarðhös ... er skir inn á ... úr nokkrum tindskörðum, sem liggja á s. við hana* (LFR. II. 96). *fara, ganga á s. við e-ð*, ¹) gaa uden om, søge at undgaa n-t: *Sumir fara á svig inn í annað stræti þegar þeir sjá mig* (Eimr. IX. 201); ²) gaa forbi el. i Vejen for en ad en Omvej, komme op paa Siden af en: *Egill ... hvetur sporið og gengur á s. við hana og segir* (JThMk. 239). — **2.** i overf. Bet.: *e-ð er* (el. *veitir) e-m um s.*, n-t overgaar ens Kræfter: *haldið fæ eg vitinu valla | væri það ekki mér um s.* (ÓDavVik. 301); *Hóf Hrólfur upp hinn þriðja stein svo mikinn, að mjög veitti honum um s. upp að taka* (Hula IV. 10). *fá s. á e-u*, faa Lejlighed til n-t, jfr. *svigrúm*; — *gefa s. á um e-ð*, give efter m. H. t. n-t: *ölvaður, fór hann heldur að gefa nokkurn s. á um kaupin* (JThMk. 332); *vinna s. á e-m*, faa Bugt med en; *fá s. á e-m*, ds.

sviga band [svI:qaban·t] n. *(svigi)* Tøndebaand. **-exi** [-ɛχ·sI] f. Baandøkse. **-hnífur** [-hvi:voo̜] m. Baandkniv. **-sverð** [-svɛr·ð] n. Legetøjssabel lavet af Tøndebaand. **-tala** [-ta:la] f. parentetisk, indklamret Tal. **-víðir** [-vi:ðIo̜] m. Baandpil.

***svigðir (-is)** [svIq·ðIo̜, svIg·ðIo̜] m. (den krumhornede ɔ:) Okse.

svighallur [svI:χ(h)adlo̜] a. skraa, skraatliggende, skraaløbende.

svigi (-a, -ar) [svI:jI, sv(I)i:jI, svI:qao̜] m. **1.** tynd, böjelig Kvist: **sviga læ*, Ild; *(gjörð)* Vidjebaand, Baand; *(tunnus.)* Tøndebaand. — **2.** Parentes: *í svigum* (el. *innan sviga)*, i Parentes.

sviglykkja [svIq·lIçja, -lIça] f. indklamret s. Ord.

svigna (a) [svIg·na] vi. böjes, krummes, bugne: (Ordspr.) *s. má bogi fyr en brestur* (GJ.), Buen maa böjes för den brister; *fylkingin tók að s.*, Kolonnen begyndte at vige; — overf. tø op: *það veitti nú líklega ekki af því að hann færi eitthvað að s.* (Skirn. '12, 321).

svignun (-ar, -anir) [svIg·non, -anIo̜] f. Böjning, Krumning; Afböjning.

svigrúm [svIq·ru·m] n. **1.** Spillerum, Tumleplads: *hann verður að hafa s. til að hreyfa sig.* — **2.** *(tækifæri)* Lejlighed til n-t.

svigurmæli [svI:qormai:lI] npl. store Ord; *(hótanir)* Trusler; affejende Ord; Stiklerier.

Svíi (-a, -ar) [svi:jI] m. Svensker; pl. *Svíar*, Svenskerne, det svenske Folk.

svik [svI:k] npl. **1. a.** Svig, Forræderi, Bedrageri: *búa yfir svikum* (el. *sitja á svikráðum) (við e-n)*, ponse paa Svig (mod en); *það hljóta að vera s. í tafli*, det maa være falsk Spil, der maa være noget Lumskeri ved det hele; (Ordspr.) *upp koma s. um síðir*, al Svig bliver til sidst opdaget; *svik og fals slá sinn herra um háls* (GJ.), Fals slaar sin Herre paa Hals. — **b.** (jur.) Bedrageri. — **2.** spec. **a.** Brud paa et Løfte, en Aftale el. lign. — **b.** *(festarslit)* Opsigelse af en Forlovelse.

svika barð [svI:gabar·ð, svI:ka-] n. (Rang.) = **lygabarð.** **-böng** [-böyŋ·k] f. Bedragerske. **-forkur** [-foo̜·goo̜] m. (egl. svigagtig Stok el. Gaffel) durkdreven Bedrager, Ærkebedrager. **-fullur** [-fYd·lo̜] a. fuld af Svig, bedragersk. **-gylling** [-gId·liŋk] f. bedragersk Forgyldning. **-hler** [-hλɛ:r] n. upaalideligt og kort Ophold i Uvejr (Árn.). **-hrappur** [-hr̥ahbo̜] m. Bedrager, Svindler. **-keisari** [-ķɛi:sarI] m. falsk Kejser. **-kind** [-ķIn·t] f. Bedragerske. **-klófesting** [-klou:fɛsdiŋk] f. Tilsnigelse. **-laus** [-löy·s] a. **1.** *(án svika)* uden Svig. — **2.** an. *-laust* som adv. uden Svig, spec. **a.** *(ríkulega)* rigeligt, ... **b.** ... — **c.** fuldstændigt ... *bak* (ÞGjD. 2). **-lómur** [-lou:mo̜] m. = **svikahrappur.** **-maður** [-ma:ðo̜] m. Bedrager. **-mylla** [-mIl:a] f. Svikmølle (i Brætspillet „*mylla*", Mølle).

svikari (-a, -ar) [svI:garI, svI:karI] m. Bedrager, Forræder; *(sá, er svíkur loforð sitt)* uordholdent Menneske.

svikatól [svI:gatou:l, svI:ka-] n. = **svikahrappur.**

svíkja (svík, svíkjum; sveik, svikum; sviki; svikið) [svi:ça, svi:ķa; svi:k, svi:çom, svi:ķom; svei:k, svI:gom, svI:kom; svI:çI, svI:ķI; svI:çIð, svI:ķIð] vt. og vi. **I. 1.** *(s. í trygðum)* svige, forraade: *Júdas, er sveik Jesú*; — *(bregðast)* svigte: *s. vist*, snyde sig fra en Plads, man har fæstet sig til; *hundurinn sveik mig*, Hunden løb fra mig; *s. sjálfan sig*, snyde (narre) sig selv; *s. stúlku (pilt)*, slaa op med sin forlovede; *s. loforð sitt*, svigte sit Løfte; *hann svíkur alt, sem hann lofar*, han holder aldrig Ord; *þú mátt ekki s. mig um það (að koma)*, du maa ikke svigte mig (maa endelig holde Ord) (med at komme); *jeg var svikinn um mjólkina*, jeg blev snydt for Mælken; *það er vara (matur), sem engan svíkur*, det er en Vare (Mad), som det er Forslag i, som er solid. — **2.** *(blekkja, hafa af)* bedrage: *s. e-ð út*, tilsnige sig n-t; *s. út fje*, slaa en Plade; *þegar ég lét svíkja þennan jálk í mig* (lod mig narre til at købe dette Øg) (ÞGjD. 64). — **3.** give efter, ikke holde: *þessi nagli svíkur* (er ikke sikker). — **4.** forfalske: *s. mjólk*, blande Mælk med Vand; *s. lit*, svigte Kulør (i Kortspil). — **II.** refl. *svíkjast: s. að e-m*, overraske en ved Forræderi, paa forrædersk Vis; *s. um e-ð*, liste sig fra n-t, svigte sit Løfte om n-t, snyde sig fra n-t: *hann lofaði að koma en sveikst um það*; — *s. um* (abs.), drive ved Arbejdet; *s. undan e-u*, liste sig fra n-t, skulke fra n-t; *s. undan merkjum*, løbe bort fra Fanerne, rømme, svigte; *s. undan merkinu*, ds.: *Eg vildi ekki s. undan merkinu* (GFrSex 107). — **III.** pp. *svikinn*: **a.** forfalsket, uægte: *svikin vara; svikið mjöl.* — **b.** snydt, taget ved Næsen: *Ef slíkar sjálfunnar athuganir ... hafa ekki meiri þýðingu ... en hálfu meiri þululestur í bókum, þá erum vér illa sviknir* (tager vi höjlig fejl) (Eimr. XII. 72). — **c.** *(hrekkjaður)* skræmt ved gentagne Uheld.

?**svikka (a)** [svIhga] vi. (jfr. d. svikke) **1.** *s. á e-u*, bakse med n-t (ÓDav.). — **2.** *(láta undan)* give efter (Strand.); *s. til*, ds. (Árn.).

?**svikkur (-s)** [svIhgo̜] m. Eftergivenhed (Strand.).

svik legur [svI:glɛqo̜, svI:k-] a. svigagtig. **-lyndur** [-lIndo̜] a. falsksindet. **-máll** [-maudλ] a. falsk i sin Tale. **-óttur** [-ouhdo̜] a. = **svikull.**

svikra (-u, -ur) [svI:gra, svI:kra] f. ubetydeligt, kortvarigt Tøvejr (Breiðd.).

svik ráð [svI:grau·ð, svI:k-] npl. Forræderi: *sitja á svikráðum við e-n*, ponse paa Svig mod en, lægge Planer op imod en. **-ráður** [-rau·ðo̜] a. bedragersk, forrædersk. **-ræði** [-rai·ðI] n. = **svikráð.** **-samlegur** [-samlɛ·qo̜] a. svigagtig, bedragersk, uhæderlig; — adv. *-lega.* **-samur** [-samo̜] a. svigefuld, bedragersk. **-semd** [-sɛmt] f., **-semi** [-sɛmI] f. indec. Svigagtighed, Upaalidelighed.

svikull [svI:gədλ, svI:kədλ, f. *-ol*, n. *-oλt*] a. *(ótrúr)* bedragersk, svigefuld; *(óáreiðanlegur)* upaalidelig.

svikum [svI:gom, svI:kom] 1. p. pl. imp. ind. af **svíkja.**

svil [svI:l] npl. *(í fiskum)* Mælke (hos Fiske, spec. Torsk), Hanfiskens Sæd. **-fiski (-is)** [svIl·fIsgI] n. coll. Hanfiske (med Mælke i). **-fiskur** [-fIsgo̜] m. Hanfisk (med Mælke i), Mælkefisk.

svili (-a, -ar) [svI:lI] m. Svoger, som er gift med ens Kones Søster: *þeir eru svilar*, de er gift med to Søstre.

sviljaskúfur [svIl·jasgu:vo̜] m. Stykke af *svil.*

svilkona [svIl·ko·na] f. en Mands Broderkone, Svigerinde.

svim (-s) [svI:m] n. Svimmelhed.

†1. **svima** [svI:ma] = **svimma.**

2. **svima (a)** [svI:ma], **svíma (a)** [svi:ma] (Skaft., Árn.) v. impers.: *e-n svimar*, en svimler, bliver svimmel; — pp. *svimaður*, besvimet.

svima gjarn [svI:magad·v, -gar·dv] a. tilböjelig til at blive svimmel: *s. maður*; — (om Steder) hvor man gærne bliver svimmel: *s. hamar.* **-kendur** [-ķɛn·do̜] a. svimmelagtig, medførende Svimmelhed: *(Eg) mundi eftir högginu og svíðandi, svimakendum verk* (Herm]Dulr. 161).

svimbur (-urs) [svIm·bo̜] n. *(svimi)* Svimmelhed (Arnf.).

svim gjarn [svIm·ga(r)dv] a. = **svimagjarn.** **-hár** [svI:μ(h)au·r] a. svimlende höj. **-hæð** [-(h)ai·ð] f. svimlende Höjde.

svimi (-a) [svI:mI] m., **svími (-a)** [svi:mI] m. **1.** *(sundl)* Svimmelhed. — **2.** *(öngvit)* Besvimelse, Bedøvelse. — **3.** taaget Tilstand, fuldstændig Uvidenhed om n-t: *vaða í villu og svíma um e-ð*, være fuldstændig uvidende om n-t, vise en stor Uvidenhed i n-t; *allt í þessum gamla coloniale svíma* (Rus). *Vissulega var einvaldi svíminn ekki betri* (JSBr. 438).

†**svim(m)a (svim(m); svam, svámum, svum(m)um; svæmi, sym(m)i; svimið, sumið, somið)** [svI:ma, svIm:a; svI:m, svIm·; sva:m, svau:mom, sY:mom, sYm:om; svai:mI, sI:mI, sIm:I; svI:mIð, sY:mIð, so:mIð] vi. svömme, flyde. I Nutidssprog er dette Verbum med Undtagelse af imp. ind. *(svam, svámum)*, der findes i Poesi og arkaiserende Prosa, meget sjældent og erstattet af *synda*: jfr. JÞork., Beyg. st. sagnorða 500—502.

svimm blöð [svIm·blö·ð] npl. (bot.) Svömmeblade. **-stönglar** [-sdöyŋlao̜] mpl. (bot.) Svömmestængler.

†**svimra (a)** [svIm·ra] vi. = **svima.**

svimrandi (-a) [svIm·randI] m. = **svimi** 1.

svimur (-s) [svI:mo̜] m. *(svimi)* Svimmelhed.

svín (-s, pl. ds.) [svi:n] n. **1.** Svin; — ogs. som Skældsord: *bölvað svínið þitt*; — *drekka eins og s.*, drikke som en Børstenbinder; — spec. raa, sjofel Tølper: *hann er bölvað s. í kjaftinum*; (Ordspr.) *veit s., hvað sjer sómir* (GJ.), Svin ved, hvad der passer for det; *þvegið s. veltir sjer í sama saur* (GJ.), toet Svin vælter sig i samme Søle; *s. fór yfir Rín, kom aftur s.* (SchMál.), for et Svin til Rin og tilbage igen, det er endda et Svin; *hvað skal svíni silfur í trýni*, hvad skal Svin med Sølv i Tryne. — **2.** (i Fiskehovedet) Gællebroens forreste Del, som følger med Gællerne naar Halsen skæres over.

†**svína (a)** [svI:na] vi. svinde, indsvinde.

svína (a) [svi:na] vt.: *s. e-ð út*, tilsvine n-t.

svína bæli [svi:nabai:lI] n. Svinesti. **-draf** [-dra:v] n. Svinefode, Drav. **-feiti** [-fɛi:dI, -fɛi:tI] f. Svinefedt. **-flesk** [-flɛs·k] n., **-flikki** [-flIhçI] n. Flæsk. **-fæða** [-fai:ða] f. Svinefode. **-geymsla** [-gɛim·sla] f. Vogtning af Svin. **-hepni** [-hɛhbnI] f. indec. **hundahepni.** **-hirðir** [-hIr·ðIo̜] m. Svinehyrde. **-hjörð** [-ḩör·ð] f. Svinehjord. **-höfn** [-höb·v] f. Svineavl. **-kjöt** [-ķö:t] n. Svinekød; Flæsk. **-kjötsbjúga** [-ķösbju:(q)a] n. Medisterpølse. **-mör** [-mö:r] m. Svineister. **-rót** [-rou:t] f. (bot.) Roden af *krakafætla*, s. d. O. (EÓlLach. 86). **-rækt** [-raiχ·t] f. Svineavl. **-stía** [-sdi:ja] f. Svinesti. **-tað** [-ta:ð] n. Svinemog. **-trygill (-ils, -lar)** [-tri:jIdλ, -trIg·lao̜] m. Svinevom, -mave (BH.). **-verslun** [-vɛo̜slon, -vɛs·lon] f. Svinehandel. **-þroti** [-þro:dI, -þro:tI] m. Hævelse i Halsmusklerne (BH.); ubetydelig Halsbetændelse (LFR. XV. 57).

svín beygja [svim·bei·ja] vt. böje en som et Svin ned i Snavset, svineböje, ydmyge dybt: *óbilgjarnt að heimta, að önnur stefnan svínbeygði sig fyrir hinni* (Eimr. XVI. 68). **-binda** [-bInda] vt. svinebinde; — pp. *-bundinn*: *Ef þeir* (ɔ: *þingmenn) í hverju sem er eiga að vera svínbundnir við vilja kjósenda, þá gef eg lítið fyrir þingfrelsi og stjórnfrelsi* (Alþ. '11, B. II. 922). **-drukkinn** [-n·-drYhgIn] a. = **svínfullur.** **-eldi** [svi:nɛldI] n. Opdrætning af Svin; Mæskning: *beinlínis tekinn til svíneldis* (Eimr. III. 108). **-fylking** [svin·fIλgiŋk, -fIlķiŋk] f. Svinefylking (kileformet Slagorden). **-fylkja** [-fIλga, -fIlķa] vt. opstille i Svinefylking (kileformet Slagorden). **-fylla** [-fIdla] vt. drikke (en, sig selv) pærefuld. **-fullur** [-fYdlo̜] a. pærefuld.

svingl [sviŋ·l] n. Omvanken.

svingla (a) [sviŋ·la] vi. vanke om.

svings (-ar) [sviŋ·s] f. = **sfinx.**

svín heppinn [[illegible]] a. [illegible]. **-horn** [-(h)o(r)[illegible]] n. (paa Fisk) Halsmusklen, der skæres over (Árn.). **-hvalur** [[illegible]] m. en Slags Delfin, maaske [illegible].

†**svinka (a)** [svi[illegible]ga, svi[illegible]ka] vt. udføre, virke, arbejde paa.

svínkaður [svi[illegible]gaðøϱ, [illegible]kaðøϱ] a. (pop.) beskænket, lidt beruset.

svinna (-u) [svɪn:a] f. **1.** *(hyggindi)* Klogskab. — **2.** hvad der passer sig for en, hvad der er klogt og rigtigt: *hann þeinkti á svinnu sína ... og lagði af að hrína* (ÓDavP. . 370).

°**svinn hugaður** [svɪn·h[illegible]gaðøϱ] a. klog (ÓDavÞul. 13). †**-legur** [-l[illegible]øϱ] a. vidnende om Klogskab: (Ordspr.) *betri er svartur s. en bjartur heimsklegur* (Málshb.), bedre er mørk og klog end lys og dum.

†1. **svinnur** [svɪn:øϱ] m. Forstand, Kløgt, i Talem.: *snúa á svinn ráðinu*, tage en forstandig Beslutning.

2. **svinnur** [svɪn:øϱ] a. **1.** *(vitur)* viis, klog: (Ordspr.) *svinns manns hjarta er sjaldan glatt* (GJ.), klog Mands Hjærte er sjældent glad; *sá er s., er sig kann, og sjer hvað hæfir* (GJ.). — **2.** *(aðsjáll)* paaholden, som holder paa Skillingen.

svínsali [svin·sa·lɪ] m. Svinehandler.

svíns belgur [svin·sbɛlgøϱ] m. det uopskaarne Skind af et Svin. **-bjúga** [-bju·(q)a] n. Svinepølse. **-blóð** [-blou·ð] n. Svineblod. **-bógur** [-bo·(q)øϱ] m. Svinebov. **-feiti** [-fɛi·dɪ, -fɛi·tɪ] f. Svinefedt. **-flesk** [-flɛsk] n. = **svínaflesk**. **-hár** [-(h)au·r] n. coll. Svinets Haar, Svinebørster. **-haus** [-(h)öy·s] m. Svinehoved; (Talem.) *setja (upp) á sig s.*, sætte en sur Mine op. **-hrín** [-hϙi·n] n. Svinehyl. **-höfuð** [-(h)ö·vọð] n. Svinehoved. **-legur** [-lɛqøϱ] a. nederdrægtig; raa, sjofel; — adv. *-lega*. **-læri** [-lai·rɪ] n. Skinke. **-magáll** [-ma·qaudλ] m. Svinemave, fedt Kød paa Svinets Bug. **-rani** [-ra·nɪ] m. Svinetryne. **-rúnar** [-ru·naϱ] fpl. en Slags Runealfabet (GV. i JÁÞj. I. ix). **-síða** [-n·-si·ða] f. Mellemflæsk. **-skinn** [-sgɪn] n. Svineskind.

?**svínskur** [svin·sgøϱ] a. sjofel, raa.

†**svinta (-u, -ur)** [svɪv·da, svɪn·ta] f. (Af., Rask) = **svunta**.

svín tennur [svin·tɛn·øϱ] fpl. Svinetænder. **-tentur** [-tɛvdøϱ, -tɛntøϱ] a. som har Tænder, som ligner Svinets.

1. **svipa (-u, -ur)** [svɪ:ba, svɪ:pa] f. Svøbe: *bandingjarnir voru lamdir með svipum*. — [illegible] Pisk, Ridepisk.

2. **svipa (a)** [svɪ:ba, svɪ:pa] v. **I.** vi. **1.** bevæges hurtigt (og lydlost), [illegible] ppr. *svipandi*, farende, ilende: *(nóttin) skal þau (> húsþakin) til og indað svipandi nagust með hverri ritu* (ÞGjUf. 131): *var það allt gagnsætt og svipaði til og frá* (svajede hid og did) *í tæru loftinu* (And. II. 72); (Ordspr.) *ekki er fuglinn fanginn, þó honum fyrir svipi* (GJ.), Fuglen er ej fangen, selvom den ses et Øjeblik; *mjer svipar það í hug*, det slaar ned i mit Sind; *þegar hann setst í sæti sitt svipaði þaðan* [illegible] (SBrNum.). — **2.** straale, lyne, glimte. — **3.** impers. **a.** *e-n svipar að*, en nærmer sig: *sagði Jesús sig þysti, | þar svipaði stríðssvein að* (Vísn. 27). — **b.** *e-m svipar til e-s*, en ligner nogen; *svipar hverjum til sinna* (SchMál.), hver slægter sine paa; *þeim svipar saman*, de ligner hinanden lidt. — **II.** vt. **1.** med dat.: *s. e-u*, göre n-t i en Haandevending; bevæge, løfte n-t i en Fart: *svipað vindurinn þeim (> árostunum) upp að hinum dimmu skýjum* (Od. 245); *s. e-m e-ð*, føre en et Steds hen i större Hast: *hestar þínir, er [illegible] þér í moldreykunn [illegible] til [illegible]* (Þ. II. 36). — **2.** med acc. se i en Vision el. Dröm: *spyr jafnframt hvort hann (> Drauma-[illegible]) hafi svipað [illegible]* (AB Dr. 165). — **III.** vt. *s. e-n*, slaa en, piske en. — **IV.** refl. *svipast*: **1.** *s. að* (el. *(um) eftir) e-u*, se efter n-t; *s. um*, se sig omkring. — **2.** impers.: *e-m svipast*, en bliver vred. — **V.** pp. *svipaður*: **1.** af et vist Udseende: *vel, illa svipaður*, godt, daarligt udseende. — **2.** lignende: *s. e-m*, lignende en; *Steinar strauk hendinni um enni og augu; svipað því að hann* (det var som om han) *væri ekki hrausteygur* (ÞGjD. 45); *ekki svipað því*, ikke nær det; *svipað hefur komið fyrir áður*, n-t lignende er hændt för; *einna svipaðast því, að ...*, nærmest som om ...

°**Svipall (-als)** [svɪ:badλ, svɪ:p-, -als] m. npr. Navn paa Odin.

svipan (-ar, -ir) [svɪ:ban, svɪ:pan] f. **1.** hurtig Bevægelse, Svingning. — †**2.** *(bardagi)* Kamp. — **3.** Øjeblik: *hann kom einmitt í sömu s.*

svipbrigða list [[illegible]] f. Mimik. **-maður** [-[illegible]ðøϱ] m. Mimiker. **-mál** [-mau·l] n. Minesprog.

svip brigði [svɪ:brɪqðɪ, -brɪgðɪ] npl. Minespil. **-dimmur** [-p-dɪm·øϱ] a. med mørk Mine. **-fallegur** [[illegible]] = **svipfríður**. **-ferðis** [[illegible]] adv. forgæves, ved en forgæves Rejse (BH.). **-fríður** [-fri·ðøϱ] a. med et smukt, aabent Ansigt el. Miner. **-fræði** [-frai·ðɪ] f. indec. Fysiognomik; Frenologi. **-fræðilegur** [[illegible]] a. fysiognomisk. **-fræðingur (-s, -ar)** [-frai·ðiŋgøϱ] m. Fysiognom; Frenolog. **-fundur** [-fʏndøϱ] m. hurtigt sammenkaldt Ekstramode. **-glaður** [-gla·ðøϱ] a. med munter Mine. **-góður** [-go·ðøϱ] a. med et smukt Ansigtsudtryk [illegible] *snoturlega gjört og svipgott* (EiÓlLf. 65—66). **-harður** [-(h)arðøϱ] a. **1.** hurtig ilende: *herðir svipharðan ... gang til goðvengis | goti vellbrota* (MJ. II. 77). — **2.** *(harður á svip)* med et strængt, barsk Udtryk. °**-heimur** [-(h)[illegible]] m. [illegible], dunkel Verden [illegible] (StSt[illegible] I. [illegible]). **-hýr** [-(h)i·r] a. venlig [illegible] (EiÓl Lf. 42). **-hnugginn** [-(h)nʏq·ɪn] a. som ser bedrovet ud. **-hreinn** [-(h)rei·n] a. med et aabent Ansigt. **-illur** [[illegible]] a. med et stygt Udtryk; *(reiður að sjá)* barsk af Udseende. **-laus** [-löy·s] a. uden Udtryk, [illegible]. **-kenning** [[illegible]] f. [illegible]. **-legur** [[illegible]] a. **1.** pludselig (is. med Bibet. af n-t overraskende el. uhyggeligt): *s. dauðdagi*. — **2.** [illegible] *(MJ. II. 241)*. — **3.** [illegible] (MJ. III. 145). — **4.** [illegible] (JÁÞ [illegible] 262). — **5.** adv. *-lega*, pludselig, paa en uventet og overraskende (uhyggelig) Maade: *hjarta* [illegible]. **-leiður** [-lɛi·ðøϱ] a. = **svipljótur**. **-leikur** [-l[illegible], -lɛikøϱ] m. **1.** Pludselighed: *s. þessara atburða*. — **2.** Kortvarighed: *s. æfistunda* (MJ. III. 268). **-líkur** [-li·gøϱ, -li·køϱ] a. (noget) lignende; — n. *svipl**í**kt* som adv.: *e-m er svipl**í**kt farið (og ...)*, ens Tilstand er lignende (som ...): *brúðkaupskvöldið var mér svipl**í**kt farið* (GFrÓl. 68). **-lyndi** [-lɪndɪ] n. Ustadighed i Sindet, Vægelsind: *lausræði sýnir s.* (Málshb. 197). **-lyndur** [-lɪndøϱ] a. vægelsindet. **-lítill** [-li·dɪdλ, -li·t-] a. med ubetydeligt Udtryk. **-ljettur** [-ljɛhdøϱ] a. med glade Miner. **-ljótur** [-ljou·døϱ, -ljou·tøϱ] a. styg af Udseende. **-lundaður** [-lʏndaðøϱ] a. = **sviplyndur**. **-mikill** [-mɪ·kɪdλ, -mɪ·tɪdλ] a. **1.** udtryksfuld: *svipmikið andlit*. — [illegible] *hestur* (ÞGjD. 54). — **2.** imponerende, storslaaet: *svipmikil sjón*. **-nakur** [-na·gøϱ, -na·køϱ] n. Nøgenhed: *hann sá mig ekki í svipnakri*, jeg havde end ikke Fred for ham, naar jeg laa nøgen i Sengen (BH.). **-ólíkur** [-ou·ligøϱ, -ou·likøϱ] a.: *s. e-m*, forskellig i Udseende fra en.

svipóttur [svɪ:bouhdøϱ, svɪ:p-] a. (Sl.) = **byljóttur**.

svippa (a) [svɪhba] vi. göre Bordet ledigt, svippe (i Kortspillet Kasino).

svippur (-s, -ir) [svɪhbøϱ] m. Svip, Kørud.

svip samhlaup [svɪ:psamhλöy·p] n. hurtig Sammenløben, kortvarigt Samvær (Milt. 114). †**-sinnis** [-sɪn·ɪs] adv. pludselig. **-sjón** [-sjou·n] f. **1.** et Øjebliks Syn, kortvarigt Syn: *það var rétt s., að jeg sá hann*. — **2.** det at se (hedengangnes) Skikkelser: *skygni eða svipsjónir* (Herm J. Dr. 37). **-styggur** [-sdɪg·øϱ] a. = **illilegur**. **-stund** [-sdʏnt] f. et Øjeblik: *á (einni) s.*, paa et Øjeblik. **-stundarverk** [-sdʏndarvɛϱ·k] n. Arbejde, der göres paa et Øjeblik. **-stundarvilla** [-sdʏndarvɪd·la] f. et Øjebliks Forseelse. **-tiginn** [-ti·jɪn] a. med et ædelt, majestætisk Udtryk: *sviptigið yfir frón* (MJ. II. 198).

°**svipubróðir** [svɪ:bøbrou·ðɪϱ, svɪ:pø-] m. Flagellant, Svøbebroder.

svipúðugur [svɪ:bu·ðøqøϱ, svɪ:p-] a. med barsk Mine.

svipu hólkur [svɪ:bøhou·λ·gøϱ, svɪ:pøhou·l·køϱ] m. Holk (Cylinder) paa en Ridepisk *(svipa)*. **-húfa** [-hu:(v)a] f. Endeholk paa en Ridepisk. **-húnn** [-hud·v] m. Hovedet af Endeholken paa en Ridepisk. **-högg** [-hök·] n. Piskeslag, Slag med Pisken.

°**Svipul** [svɪ:bøl, svɪ:pøl] f. Navn paa en Valkyrje.

svipuleikur [svɪ:bølɛi:gøϱ, svɪ:pølɛi:køϱ] m. »Piskleg« (ÓDavSk. 139).

svipull [svɪ:bødλ, svɪ:p-] a. **1.** hurtig i sine Bevægelser, ilende: *Svo hart og svipult flaug það fleygt* (Hafst. '16, 416). — **2.** ustadig, vekslende, kortvarig, forgængelig: (Ordspr.) *svipul er sjóargjöf* (GJ.), Søens Gaver er ustadige, [illegible] *að þær verða svipular* (ÞGjD. 67); *svipult er sævarlogn* (SchMál.), Havblik varer kun kort; *s. er svefn á sjó* (SchMál.), utryg er Sövn paa Søen.

svipuól [svɪ:bou·l, svɪ:pø-] f. Piskerem, Piskesnært.

svipur (-s, -ir) [svɪ:bøϱ, svɪ:pøϱ] m. **I. 1.** kortvarig, hurtig Bevægelse; Kasten, Slyngen: (i en Flod, om Bølgernes el. Strömmens Anfald mod en ridende) *flaums í þriðja svipnum* (GTh. '95, 111). — **2.** pludseligt, stærkt Vindstød: *af því fjöllin eru há og skörðótt er hér misvindi mikið og svipir oft æðimargir* (Eimr. IX. 102). — **3.** Øjeblik: *í svip(inn)*, lige i förste Øjeblik; *í þeim svip*, i det Øjeblik; *jeg sá hann (rjett) í svip*, jeg fik (lige) et Glimt af ham, saa ham kun et Øjeblik; *í svipinn*, for Øjeblikket: *jeg er peningalaus í svipinn*; — *í þann og þann svipinn*, paa den og den Tid, for det og det Øjeblik; *það sem jeg man í svipinn*, hvad jeg i Øjeblikket kan huske. — **4.** kort Stykke Vej: [illegible] (Vísn. 44). — †**5.** *(söknuður, missir)* Savn, Skade (om et pludseligt Tab el. [illegible]) [illegible]. **II.** [illegible] **1.** [illegible] Aand, Genfærd: *s. hins látna*, den afdødes (synlige) Skikkelse; *svipir framliðinna*, de afdødes Aander. — **2.** Skin, Skygge: *s. hjá sjón*, Skygge af Virkeligheden, ingen Ting el. kun ringe i Sammenligning med, hvad n-t for har været [illegible] (JÁÞ. I. 446). [illegible] *alt s. hjá sjón* (ÞThLýs. I. 47). — **3. a.** *(útlit)* Udseende, Skikkelse; *(andlitssvipur)* Ansigtsudtryk, Mine: *byrstur* (el. *ekki blíður*) *á svipinn*, med en barsk Mine. — **b.** [illegible] *en ekki s. á honum*, han saa rigtig bøs ud. — **c.** stolt, selvbevidst Mine el. Holdning: *það er s. á e-m*, en har selvbevidst, overlegent Væsen: *þegar* [illegible] — **d.** [illegible] Udseende: *konunga-búningur ... alsettur með gulli og gimsteinum, og er* [illegible]. — **4.** [illegible] *þrír bræður, en samt var s. með Snorra og Gamalíel* (SIng. I. 230); *það er talsverður s. með þeim*, de ligner hinanden ikke saa lidt; *s. andans*, Aandspræg. — **5.** = *sveipur*: *s. í hári*.

svipu rák [svɪ·borau:k, svɪ:pø-] f. Piskestrime. **-skaft** [-sgaf·t] n. Piskeskaft.

svip viðri (-is) [svɪ:bvɪðrɪ, svɪ:p-] n., **-vindi (-is)** [-vɪndɪ] n. Kastevind [illegible] (Mþ. '11, [illegible]). **-vindur** [illegible] **-vísi** [illegible] Ustadighed, Flakkhed. **-þungur** [-þuŋgøϱ] a. med melankolsk og mørkt Udtryk i Ansigtet.

svíra digur [svi:radɪ:qøϱ] a. sværnakket. **-liður** [-lɪ:ðøϱ] m. det næste Led bag Ringhvirvlen i et Kreaturs Hals.

svírbeygja [svir·bei·ja] vt. böje Halsen paa en.

svirgull (-uls, -lar) [[illegible]] m. **1. a.** [illegible] Halsen [illegible] Halsbene [illegible]. — **b.** [illegible] — **2.** [illegible]

svirgulslegur [[illegible]] a. [illegible] *og svirgulslegt og fælir fisk* (JSFb. 8).

svíri (-a, -ar) [svi:rɪ] m. **1.** Nakke, Halsen bagtil (is. paa Kreaturer el. fede Mennesker); (Talem.) *verða að beygja sig* [illegible] Nakken, krybe til Korset. — **2.** [illegible] *svírabúðar* [illegible] *gjöður ertu* [illegible]

Sviss [svɪs] f. npr. Schweiz, Svejts.

Svissari (-a, -ar) [svɪs:arɪ] m. Schweizer, Svejtser.

Sviss land [svɪs·lant] n. = **Sviss.** **-lendingur (-s, -ar)** [-lɛndiŋgoϱ] m. Schweizer, Svejtser. **-neskur** [-nɛsgoϱ] a. schweizisk, svejtsisk.

svita (a) [svɪ:da, svɪ:ta] vt. göre svedt: *s. sig, s. hest.*

svita bað [svɪ:daba:ð, svɪ:ta-] n. **1. a.** Svedebad: *fá sjer s.* — **b.** stærk Sved: *vera í einu svitabaði,* være meget svedt. — **2.** [illegible] *svitaskeið*. **-hár** [-hau:r] npl. Haarene i Armhulen. **-hola** [-hɔ:la] f. Svedehul, Pore. **-kápa** [-kau·ba, -kau.pa] f. Svedekappe. **-kirtill** [illegible] m. Svedkirtel. **-klefi** [-klɛ:vɪ] m. Svedestue, Sudatorium. **-klepri** [-klɛ:brɪ, -klɛ:prɪ] m. Haar, som er sammenfiltrede af Sved. **-kóf** [-kou:f] n. stærk Sved. **-leður** [-lɛ:ðoϱ] n. = **svitaskinn.** **-lækning** [illegible] f. Svedekur. **-löður** [-lö:ðoϱ] n. stærk Sved. **-meðal** [illegible] n. Svedemiddel. **-reim** [illegible] f. (JsJs.). **-skinn** [-sgɪn] n. Svedrem: [illegible] **-verk** [illegible] n. anstrængende Arbejde (hvorved man sveder) (StStAndv. II. 248).

sviti (-a) [svɪ:dɪ, svɪ:tɪ] m. Sved.

svitna (a) [svɪhdna] vi. svede.

svíun (-ar) [svi:jon] f. Lindring.

1. **sví virða (-u, -ur)** [illegible] f. = **svívirðing.** **-virða** [illegible] vt. vanære, beskæmme, skænde. **-virðilegur** [-vɪrðɪlɛ:qoϱ] a. skændig, skammelig; — adv. *-lega.* **-virðing** [-vɪrðiŋk] f. Skam, Skændsel.

Svíþjóð [svi:þjou:ð] f. npr. Sverrig; [illegible] det nordlige Rusland.

svo [svo:, so] adv. **I. 1. a.** saa, saaledes: *hann* [illegible], saaledes gjorde han; *s. skal vera,* saaledes skal det være; [illegible] man siger; *er ekki s.?* ikke sandt?: *ótaminn — er ekki s.?* (ÞGjD. 92): *s. fór sem mig varði,* det gik som jeg havde ventet; *(á) var (það) s.?* sagde jeg ikke nok? — **b.** som Udraabsord [1]) bekræftende: saa [illegible] *það er gott, jeg í sólbaði ligg* (SBIDA. 8); [2]) betvivlende el. spörgende: saa? virkelig?: *Svo? hefurðu aldrei komið þangað?* [3]) betvivlende el. modsigende: *það er nú svo.* — **2.** med en anden Partikel el. adv.: *s. . . . og, og . . . s.,* ogsaa, tillige: *jeg keypti ljereft og svo tvinna;* — *s. má og* (el. *ekki*) *búast við, að* [illegible] man kan ogsaa vente, at [illegible] *-marleg,* smukke og tillige [illegible] — **3.** [illegible] saa, derpaa, [illegible] efter; *(enn fremur)* endvidere; *að s. búnu,* dereiter (jfr. *búa); að s. mæltu,* da han (el. de) havde sagt dette; *s. og,* og ogsaa, endvidere. — **II.** med a. **1.** saa, i den Grad: *því ert þú s. fölur?* hvorfor er du saa bleg?; *s. mikið sem,* saa meget som: *hann skildi ekki s. mikið sem einn eyri eftir handa henni;* — *s. mikið sem hann vill,* saa meget han vil; *það er s. mikið* [illegible] *að hann getur sett á stofn verslun með því,* det er saa mange Penge, at han kan etablere en Forretning dermed. — **2.** med adv.: *s. vel, s. illa,* saa (i den Grad) godt, daarligt; *gerðu s. vel, gerið þið (þjer) s. vel,* vær saa god, vær saa artig. — **3.** med comp.: *meir(a) en s.,* [1]) is. i spörgende el. nægtende Forb.: mere end som saa: *Þórði leizt ekki meira en s. á* (syntes ikke videre godt om), *að þurfa að smjúga inn þessi þröngu moldargöng* (ValDagr. 61); [2]) [illegible] *komið mál að hátta.* — **4.** udtrykkende Betingelse og Vilkaar: **a.** *svo* med superl. og *að: svo . . . að,* kun forsaavidt at, kun under de Vilkaar (paa den Betingelse, at): [illegible] *nærri mér* (Eimr. IX. 213); [illegible] hvis han da er ædru; *það er þeim s. fyrir bestu, að . . .,* det kan kun tjæne dem til bedste, hvis. — **b.** *s. framarlega sem, s. fremi,* saafremt; naar blot: *So fremi vér réttilega berum oss eptir slíkum hlutum* (EÓl. Lach. Fort. 2); *komi hann s. hingað næst, að hann sje betur undirbúinn,* han skal ikke ulejlige sig herhen en anden Gang, medmindre han er bedre forberedt. *nema s. að eins,* medmindre. — **c.** [illegible] *að* (saaledes at) *hún gat sjeð út á götuna;* [illegible] *ekki að hjálpa mjer,* jeg er færdig, saa du behøver ikke at hjælpe mig. — **d.** *s. (að),* for at: *hún stóð við gluggann, s. að hún gæti sjeð út,* hun stod ved Vinduet for at kunne se ud; *jeg gaf henni peninga, s. að hún gæti farið í leikhúsið,* jeg gav hende Penge at gaa i Teatret for; *eða — s. að jeg nefni annað dæmi,* eller — for at nævne et andet Eksempel. — †**5.** med gen.: *hann er s. manna,* han er en Mand af den Art. — **6.** *s. sem:* **a.** *(eins og)* som, i samme Grad, paa samme Maade; *þjóna honum s. sem börn föður;* — *hárið var s. fagurt sem silki;* — *hann var þar s. sem ráðsmaður* (som en Slags Forvalter). — **b.** som om: *hún sagði frá því s. sem satt væri,* hun fortalte det, som om det var sandt; *það er ekki s. sem jeg sje að kalla það af þjer,* det er ikke saaledes at forstaa, som om jeg vil rykke dig derfor (Sl.). — **c.** i Udraab: *Já, s. sem jeg er hjerna!* ja, saa sandt jeg er her! (MarrPK. 109); *það er s. satt sem jeg sit hjer!* det er saa sandt som jeg sidder her! — **d.** omtrent, næsten: *Hann hafði s. sem enga lyst á að borða* (ValDagr. 50); *Fyrst á vorin s. sem 6 vikna tíma* (LFR. XV. 61). — **e.** *(eins og)* noget (lignende) som: *kauptu fyrir svo sem krónu.* — **f.** jo, (iron.) egentlig, skam, nok, rigtignok: *Skipar allmærgt af þessu dóti þegar á unga aldri flokk með föntum og júlmennum, því ekki er s. sem að tvila uppeldið* (Opdragelsen kan man jo ikke tvivle om) (Eimr. I. 63); *Sviss er þá víst s. sem ekki* (er da naturligvis ikke) *ríki, eða Þýzkaland né Bandaríkin, langt frá því* (Alþ. '11, B. II. 197); *það var nú s. sem ekki mikið erindið,* mit Ærinde var egentlig ikke stort; *ekki er s. sem gætnin stór* (Eimr. I. 64); *hann má s. sem halda því fyrir mjer,* det maa han skam gærne beholde for mig; *jeg er s. sem ekkert upp á þig kominn,* jeg trænger skam slet ikke til dig; *þeir skuli s. sem standa á verði, ef bann-lögin komist á;* — *þá verður s. sem ekki erfitt* (nok ikke saa vanskeligt) *að setja kútinn á stokkana aftur* (Alþ. '11, B. I. 638). — **g.** som for Eksempel: *Hvað átti það sosem að vera?* hvad skulde det egentlig være? (JÁÞj. I. 118); *hver s. sem?* hvem skulde det være?; *s. sem og s. sem,* paa Skrömt: *það er ekkert s. sem og s. sem,* det er ramme Alvor. — **III.** forstærkende: *nokkuð s.,* en Del, temmelig; *mjög s.,* overordentlig.

svobúinn [svo:bu·ɪn] a. (jfr. *búa*) **a.** uden Resultat: *Skessan gjörðist heldur óþolinmóð, en vill þó ekki fara svobúin* (JÁÞj. I. 215). — **b.** an. *-búið,* saaledes: *þetta má ekki s. standa,* det maa ikke vedblive at være saaledes; *hann varð að fara við svobúið,* han maatte gaa med uforrettet Sag.

svoddan [sod:an, svod:an] a. indec. se **soddan.**

svo feldur [s(v)o:fɛldoϱ] a. saadan: *með svofeldu móti,* paa en saadan Maade, saaledes; *s. samningur,* saalydende Overenskomst. **-hljóðandi** [-hλɪou·ðandɪ] a. saalydende, der lyder som følger.

svola legur [svo:lalɛ·qoϱ] a. raa, usleben. **-menni (-is,** pl. ds.) [-mɛn:ɪ] n. = **svoli.** **-skapur** [-sga·boϱ, -sga·poϱ] m. Grovhed og Plumphed i Fremtræden.

svolast (a) [svo:last] vrefl. optræde groft og plumpt (Nl.).

svolátandi [svo:lau·dandɪ, -lau·t-] a. saalydende.

Svoldur (-rar) [svol·doϱ] f. npr. Øen Svolder.

svo lega [s(v)o:lɛqa] adv. i Forb.: *s. lítið* ((pop.) *solegana lítið),* en lille bitte Smule: *að greiða svolegana lítið fyrir greyinu* (JThMk. 154). **-leiðis** [-lɛiðɪs] adv. saaledes, paa den Maade: *s. má gera það;* — (pop.) *hann er ekki s.,* han er ikke af den Slags; *Elín gamla í Gerði er s.* (det er saaledes fat med . . .), *að hún tekur ekki á heilli sér* (GFrSex 89); — som a.: *s. háttalag.*

svolgra (a) [svol·gra] vt. drikke i store Drag, svælge i sig, bælge i sig: *þeir* (ɔ: *hvalirnir*) [illegible] *út, sem að* [illegible] (Eimr. XVI. 94).

svoli (-a, -ar) [svo:lɪ] m. **1.** Træstamme, utilhugget Træstub: *gamla birkisvola í mæniásum 7—8 álna langa* (ÞThFerð. I. 54). — **2.** *(ruddamenni)* uslebent, plumpt Menneske, Grobian. — **3.** *(drykkjumaður)* Drukkenbolt.

svona [so:na, svo:na] adv. **a.** saaledes: *s. fór það;* — *hún var nú uppdubbuð,' ja þetta s.!* (det kan rigtignok være!); *heldur s. íbygginn,* ikke saa lidt selvbevidst; *það er s.,* naa saadan!; *s., hættu nú!* saa, hold nu op; — (pleonastisk) jo: *þeim þótti s. einhvernveginn vissara, að vera þeim megin,* de syntes jo det paa en Maade var sikrere at staa paa den Side (Eimr. II. 86); *Ísland hefir átt frábæra stökkmenn, s. einn og einn* (saadan een og een ad Gangen, ganske enkelte), *fram á þessa öld* (ÓDavSk. 87); *til s., si sona,* saaledes. — **b.** *hvernig líkaði þjer? Svona* [so'na:] (saa la-la); *s. og s.,* saa som saa, saa nogenlunde, saa la-la!: *fylgi ekki meira en s. og s.* (Alþ. '11, B. II. 805—806). — **c.** brugt som a.: saadan: *s. menn.*

svosem [s(v)o:sɛm, so:søm] adv. se **svo.**

†**svosúðlegur** [svo:suðlɛ·qoϱ] a. yndig, henrivende.

svunta (-u, -ur) [svʏv·da, svʏn·ta] f. **1.** Forklæde. — **2.** (sl.) Duenna, ›Forklæde‹.

svuntu efni [svʏv·døb·nɪ, svʏn·tø-] n. Stof til et Forklæde. **-faldur** [-fal·doϱ] m. Kantningen forneden paa et Forklæde. **-hnappur** [-hvahboϱ] m. Forklædeknap. **-horn** [-hod·v, -hor·dv] n. Forklædesnip. **-spenna** [-sbɛn:a] f. Forklædespænde. **-strengur** [-sdreiŋ·goϱ] m. Forklædelinning.

svurgulslegur [illegible] a. = **svirgulslegur.**

svæða (-u, -ur) [svai:ða] f. **a.** *(blautt starengi)* sid Eng, bevokset med Stargræs (Hf.). — **b.** *(blá)* lavtliggende Strækning, der staar under Vand, men hvor Græsset rager op over Vandet (Af.). — **c.** Sump, bevokset med Stargræs, mellem törre Landstrækninger (SMúl., Skaft.).

svæðalýsing [svai:ðali:siŋk] f. (anat.) topografisk Anatomi.

svæði (-is, pl. ds.) [svai:ðɪ] n. **1.** Plads, aaben Plads. — **2.** = *svæða.*

svæðu engi [svai:ðøɛiŋ·gɪ] n. = **svæða.** **-koppar** [-kohbaϱ] mpl. side Sænkninger med frodig Græsvækst.

svæfa (ði) [svai:va] vt. **1. a.** dysse i Sövn: *s. barn;* — overf.: *málið var svæft í nefndinni* (begravet i Udvalget); — ppr. *svæfandi,* sövndyssende. — **b.** *(dáleiða)* hypnotisere. — **c.** bedøve: *s. sjúkling,* narkotisere. — **d.** *s. naut, stórgrip,* stikke et Kreatur. — **2.** *(sefa, deyfa)* dæmpe, stille: *s. sorg e-s.*

svæfandi (-a, -endur) [svai:vandɪ, svai:vɛndoϱ] m. Hypnotisør.

svæfi [svai:vɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **sofa.**

svæfi dans [svai:vɪdan·s] m. en Slags Börnerim med tilhørende Melodi (ÓDavVik. 18 og 80). **-lyf** [-lɪ:v] n. Sovemiddel; Bedøvelsesmiddel.

svæfill (-ils, -lar) [svai:vɪdλ, -ɪls, svaib·laϱ] m. lille Hovedpude, Trøster; Hynde, Pude: *s. í sófa.*

svæfing (-ar, -ar) [svai:viŋk] f. jfr. *svæfa,* Dyssen i Sövn; *(dáleiðing)* Hypnotisering; *(s. við lækningar)* Bedøvelse; Narkose; — Slagtning af Kreaturer ved Stikning: *s. dýra.*

svæfingamaður [svai:viŋgama:ðoϱ] m. **1.** = *svæfandi.* — **2.** *(við slátrun stórgripa)* Slagter, der stikker Kreaturer.

svæfingar hola [svai:viŋgaϱ(h)o:la] f. Sted foran Ringhvirvelen i Baghovedet, hvor Kreaturer stikkes, naar de slagtes. **-járn** [-r-jaur·dv, -jaud·v] n. Redskab, hvormed Kreaturer stikkes. **-nefnd** [-nɛm·t] f. Begravelsesudvalg.

svækja (-u, -ur) [svai:ɉa, svai:ȼa] f. **1.** *(súld)* raat og taaget Regnvejr. — **2.** *(bræla)* varm, kvælende Dunst: *lútar s.;* — *(molluhiti)* Lummerhede.

svækju hiti [svai:ɉohɪ:dɪ, svai:ȼohɪ:tɪ] m. lummer, trykkende Varme. **-legur** [-lɛ·qoϱ] a. **1.** *(hráslagalegur)* raa og fugtig (om Vejret). — **2.** kvælende (om Røg el. Dunster); *(molluheitur)* lummerhed. **-rigning** [-rɪg·niŋk] f. = **svækja** 1.

1. **svæla (-u)** [svai:la] f. **1.** *(stybba)* kvælende Røg. — **2.** *(svik)* Svig (BH.).

2. **svæla (di)** [svai:la] vt. (undert. med dat.) **I. 1.** kvæle med Røg: *s. inni tófu, s. tófu út úr greni,* ryge en Ræv ud. — **2. a.** *(brenna)* lade gaa op i Røg (i denne Bet. ogs. med dat.): *Ef þánginu er svælt . . . í gryfjum* (LFR. VIII. 233); *þó hann aldrei sverji sig og svæli*

(sværger sig til Helvede) [illegible] (Campe 59). — **b.** [illegible] brænde, gaa op i Flammer: *Það var [illegible], sem [illegible]* [illegible] (I. II. 2..). — **c.** [illegible] paa en Cigar, Pibe: *maður verður að [illegible] þess [illegible] þeir sjeu bölvaðir.* — **II.** overf.: *s. undir sig,* tilrane, tilvende sig n-t; *s. e-u út,* [1]) bortødsle n-t; [2]) sælge n-t paa Trods af Vanskeligheder: *Voru hafnirnar boðnar upp með [illegible] ekkert boð fekst, og var þá [illegible] að s. [illegible] eins sérstokum eða hverri fyrir sig* (JÁÐ [illegible]) [illegible] havriste en n-t: *koma fram rángindum yðar, og s. út af okkur þessa einu jarðarþúfu, sem við eigum* (JThMk. 367); *sældi og bældi og býtti kongsins eignum* (MJ. II. 272); *s. e-u í sig,* holke n-t i sig (om n-t, der ikke er velsmagende el. er uappetitligt).

svælustækja [svai:løsdai:ɉa, -sdai:ȿa] f. kvælende Lugt: *grenispýtu í evrunum, svælustækju í nösunum* [illegible] (ÓDa. Þul. 206).

†sværa (-u, -ur) [svai:ra] f. Svigermoder, Moder til en Kvindes Mand.

svæsinn [svai:sɪn] a. hæftig, voldsom: *s. stormur; s. í orðum;* fanatisk: *s. mótstöðumaður e-s; — (strangur)* ublid, stræng.

svæsni [svais·nɪ] f. indec. *(ákefð, ofsi)* Hæftighed, Voldsomhed; *(ofstæki)* Fanatisme; *(strangleiki)* Ublidhed, Strænghed.

***Svöðrir (-is)** [svöð·rɪϙ] m. npr. Odin: *Salnæfrar Svöðris hallar,* Guld (MJ. II. 136).

svöður [svö:ðøϙ] pl. af **svaða.**

svöðusár [svö:ðosau:r] n. **a.** stor Flænge, Saar, der flaar Huden af, men ikke gaar særlig dybt, Kødsaar. — **b.** stort, dybt Saar.

***svöfn (-s)** [svöb·n] m. [illegible] **svefn.**

Svöldur (-rar) [svöl·døϙ] f. npr. Øen Svolder; *Svöldrarorusta,* Slaget ved Svolder.

svöllun (-ar) [svöd·lon] f. [illegible] **svall.**

***Svölnir (-is)** [svöl·nɪϙ] m. npr. Benævnelse paa Odin; *Svölnis orra söngur,* Kampgny; *Svölnis mær,* Jorden.

svölu [svö:lø] cobl. sg. af 1. **svala.**

svölugangur [svö:løgaun·gøϙ] m. Altan.

svölu hreiður [svö:løhrɛi:ðøϙ] n. Svalerede. **-líki** [-li:ɉɪ, -li:ȿɪ] n. en Svales Skikkelse, Svaleham.

svölum [svö:lom] dat. pl. af 1. **svala, svalir, svalur** og 1. p. pl. præs. ind. og conj. af 2. **svala.**

svölun (-ar) [svö:lon] f. **1.** Læskelse: *fá s. við þorsta.* — **2. a.** *(huggun, hugsvölun)* Husvalelse, Trøst: [illegible], *(svíun)* Lindring. — **b.** Tilfredsstillelse: *s. girndanna.*

svölunarlind [svö:lønarlɪn·t] f. læskende Kilde.

1. **svölur** [svö:løϙ] pl. af 1. **svala.**

2. **svölur** [svö:løϙ] fpl. (jfr. *svalir)* Trapper (JMPísl. 107).

svölusteinn [svö:lasdɛid·v] m. mytisk purpurfarvet Sten, der findes i Svalernes Hoved og har forskellige lægende og beskyttende Egenskaber (JÁÞj. I. 655).

svömlum [svöm·lom] 1. p. pl. præs. ind. og conj. af **svamla.**

svör [svö:r] pl. af **svar.**

svörður (svarðar; dat. **sverði)** [svör·ðøϙ; svar·ðaϙ; svɛr·ðɪ] m. **1.** Skind, is. Hovedhud: *hársvörður.* — **2.** svær Læderrem, spec. af Hvalrosskind, jfr. *svarðreipi.* — **3. a.** *(grasrót)* Græsbund, Grönsvær. — **b.** *(torf, harðatorf)* Græstörv (is. med Græsset paa, brugt som Brændsel paa Vestlandet) (StgrJ. i Lbs. 95, 8vo). — **4.** *(mór)* Törv.

svörgull (-uls) [svör·gødλ, -øls] m. [illegible] **svirgull.**

svörgulslegur [svör·gølslɛ·qøϙ] a. [illegible] **svirgulslegur.**

svörturúnir [svöϙ·døru:nɪϙ] fpl. »Sorteruner«, magiske Tegn, der medfører ondt: [illegible] (JTrSk. I. 133).

svörugur [svö:røqøϙ] a. = **svörull.**

svörulyrði [svö:rølɪr·ðɪ] npl. trodsige Ord (som Svar).

svörull [svö:rødλ, f. -øl, n. -øλt] a. *(hortugur)* som svarer trodsigt, stormundet, fripostig, tungerap, mundrap, genstridig: *s. krakki.*

svörum [svö:røm] dat. pl. af *svar* og 1. p. pl. præs. ind. og conj. af *svara.*

sæ [sai:] †1. p. sg. præs. ind. af **sóa** og acc. dat. sg. af **sær.**

sæ áll [sai:jaudλ] m. Havaal. **-barinn** [sai:ba·rɪn] a. pisket af Havet, søbrudt (om Kyst el. Klipper). **-beltaður** [-bɛλdaðøϙ] a. omgivet af Havet. **-bygð** [-bɪqð, -bɪgþ] f. Søbygd, beboet Kyststrækning. **-byggjar** [-bɪɉ·aϙ] mpl. Kystbefolkning. **-bjúgu** [-bju·(q)ø] npl. (zool.) Søpølser (holothurioidea). **-björn** [-bjö(r)dv] m. (zool.) Søbjörn (otaria ursina). **-blár** [-blau·r] a. havblaa. **-borg** [-bork] f. Søstad. **-borinn** [-bo·rɪn] a. havfødt, født i Havet. **-brattur** [-brahdøϙ] a. stejl ned mod Havet. **-brjef** [-brjɛ·v] n. Søkort. **-búi** [-bu·ɪ] m. Havbeboer, Havmand. **-búnaður** [-bu·naðøϙ] m. Fiskeridrift (mods. *landbúnaður).*

sæða (sæddi) [sai:ða, said:ɪ] vt. saa, udstro Sæd.

sædauður [sai:döy·ðøϙ] a. som er omkommet paa Søen.

sæði (-is, pl. ds.) [sai:ðɪ] n. **1.** Sæd, Sædkorn: *sumt sæðið féll við götuna* (Bibl. 1908, Mark. IV. 4); (Ordspr.) *svo sem sæðið er, svo er ávöxturinn* (GJ.), som Sæden, saa Frugten. — **2.** *(afsprengi)* Afkom: *s.* [illegible] — **3.** Sæd *(sperma)* [illegible] — **4.** pl. [illegible] *á akri)* Grøde, Sæd (staaende) paa en Ager.

sædýfli (-is, pl. ds.) [sai:diblɪ] n. (JHallHB.) = **skötuselur.**

†sæðingur (-s, -ar) [sai:ðiŋgøϙ] m. Sæing, ung Maage.

sæ dýr [sai:di·r] n. Sødyr. **-djúpur** [-dju·bøϙ, -dju·pøϙ] a. dyb som Havet. **-djöfull** [-djö·vødλ] m. (zool.) en Dybvands Tudsefisk (ceratias Holbölli). **-draugur** [-dröy·qøϙ] m. Genfærd fra Havet. **-drif** [-drɪ·v] n. Søskum. **-drifinn** [-drɪ·vɪn] a. bestænket med Søskum. **-dúnn** [-dudv] m. (jfr. *nærdúnn)* det fineste Dun paa Fugle (Sch.). **-döggvartrje** [-dögvaϙtrjɛ:] m. (bot.) Rosmarinlyng (andromeda polifolia). **-egg** [sai:jɛk] n. = *ígulker,* Søpindsvin. ○ **-eyra** [-ɛi·ra] n. (zool.) Søøre (haliotis). ○ **-epli** [-ɛhblɪ] npl. (zool.) Soæbler (cystidea).

†sæfa (ði) [sai:va] vt. = **svæfa.**

sæ fang [sai:fauŋk] n. Fangst fra Søen, Fiskefangst. **-fari (-a, -ar)** [-fa·rɪ] m. en sofarende. **-fífill** [-fi·vɪdλ] m. (bot.) Aktinie, Søanemone, is. i pl. *-fíflar* (actinida, actinia). **-fíll** [-fidλ] m. (zool.) Søelefant (cystophora proboscidea).

***sæfir (-is)** [sai:vɪϙ] m. **1.** *(bani e-s)* Banemand. — **2.** *(sverð)* Sværd.

sæ fjöður [sai:fjö·ðøϙ] f. (zool.) Søfjeder (pennatula). **-fólk** [-fo·ᵘλk, -fo·ᵘlk] n. Havfolk (Mennesker, som bor i Havet). ○ **-frauð** [-fröy·ð] n. Merskum (JsJs.). ○ **-frauðspípa** [-fröyðspi:ba, -pi:pa] f. Merskumspibe (JsJs.). **-fugl** [-fʏgλ] m. Søfugl. **-fær** [-fai·r] a. sødygtig, som kan taale Søen (om Skibe). **-för** [-fö·r] f. Sørejse: (Ordspr.) *ekki tjáir að sofa til sæfara* (SchMál.). ***-gammur** [-gam·øϙ] m. Skib. **-garpur** [-gaϙbøϙ] m. rask Sømand. **-girtur** [-ɉɪϙdøϙ] a. omgivet af Havet, havomslynget.

sægja (-u, -ur) [sai:ja] f. sejg Rod (ASkaft.), jfr. *harðasægjur.*

sæ gnípa [sai:gni·ba, -gni·pa] f. Forbjærg; Klippespids ved Havet. **-grár** [-grau·r] a. havgraa (spec. som Farve paa Køer). **-grænn** [-graidv] a. søgrøn.

sægur (-s, -ir) [sai:qoϙ, saiχ·s, sai:jɪϙ] m. †**1.** *(regn, suddi)* Regn, Slud. — **2.** Mængde, Vrimmel, Hob: *s. af fólki.* — **3.** dat. pl. *sægjum* som adv. i stor Mængde, flokkevis: *kýrnar mjólka sægjum* (malker godt); *flykkjast að sægjum,* stimle sammen i Hobevis. — ***4.** *(sjór)* Hav.

sæ hafi [sai:ha·vɪ] a.: *verða s.,* drive for Vind og Vejr; *Eg var skipbrotsstúlka, s., sem brotið hafði skip vonar minnar í spón* (GFrÓl. 48). **-hallur** [-hadløϙ] a., is. acc. m. *sæhallan* og n. *sæhalt* som adv., den lige Sovej: *ætluðu þeir að halda beinni leið og sæhallan heim aptur, er skipið væri þungt undir farminum* (JÞorkÞjs. 172). **-hestur** [-hɛsdøϙ] m. (zool.) Søhest (hippocampus). ***-hind** [-hɪnt] f. Skib (JHall. 142). **-hyrna** [-hɪ(r)dna] f. (zool.) Æolidia (JHallHB.). **-hrímnir (-is)** [-hϙimnɪϙ] m. (myt.) den Galt, hvis Flæsk Einherjerne spiser i Valhal, og som stadig lever op igen for at slagtes. **-hvönn** [-χwön, -kvön] f. (bot.) skotsk Lostilk (haloscias scoticum).

sæi [sai:jɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **sjá.**

sæ jurt [sai:jʏϙt] f. Søplante, Havplante. **†-karl** [-ka(r)dλ] m. Fisker.

sækilegur [sai:ɉɪlɛ·qøϙ, sai:ȿɪ-] a. som kan paatales.

sækind [sai:ȿɪnt] f. Sødyr, Havdyr; [illegible], udsøgte F[illegible] (JHall. 165).

sækinn [sai:ɉɪn, sai:ȿɪn] a. ivrig, energisk: *hann var keppinn og s. í reið* (ÞGjD. 43).

***sækir (-is)** [sai:ɉɪϙ, sai:ȿɪϙ] m. Eftertragter, Erobrer; i Omskr. for Mand, Kriger: *s. geira, s. sóknar* osv.

sæ kýr [sai:ȿi·r] f. (zool.) Søko (manatus) (ogs. om fabelagtige Sødyr). **-kyrra** [-ȿɪr·a] f. Havstille, Blikstille.

sækja (sæki, sækjum; sókti el. **sótti, sóktum** el. **sóttum; sækti; sótt)** [sai:ɉa, sai:ȿa; sai:ɉɪ, sai:ȿɪ; sai:ɉom, sai:ȿom; soᵘhdɪ, soᵘhdom; saiχ·dɪ; soᵘht] vt., vi. og v. impers.

A. I. 1. hente: *s. e-n,* hente en; *s. vatn í brunn; s. lækni til sjúklings; hann sótti frænku sína á járnbrautarstöðina; — verður sótt,* til Afhentning, poste restante (Stj. '02, B. 79); *s. skó eða vetling sinn,* ukendt Leg (ÓDav. Sk. 162); *s. alt vit sitt í aðra,* faa al sin Viden hos andre; *s. ráð til e-s, †s. ráð undir e-n,* søge Raad hos en; *eiga ekki langt að s. e-ð,* (egl. ikke behøve at gaa langt for at hente n-t), ɔ: slægte sine paa i n-t: *Það á ekki langt að s. það, þó að það verði vænn hestur. Þú þekkir Brunku!,* hvis det bliver en god Hest, falder Æblet ikke langt fra Stammen, du kender jo den brune (JTrGst. I. 13); *hann sækir þetta til föður síns,* han har det fra sin Fader (is. om n-t misligt). — **2.** besøge, komme til; søge: *s. e-n heim,* [1]) besøge en; *hann er skemtilegur (góður) heim að s.,* det er morsomt (godt) at besøge ham i hans Hjem; (Ordspr.) *líkur sækir líkan heim,* Krage søger Mage; [2]) *(í fjandsamlegum tilgangi)* hjemsøge en; — *s. e-n að ráðum,* søge Raad hos en: *og allir sóttu hann að ráðum* (GFrSex 104); *s. fund e-s,* besøge en; *s. kirkju,* søge Kirke; *s. tíma,* passe sine Timer; *s. fyrirlestra (í skóla, háskóla),* søge Forelæsninger; *fundurinn (skemtunin) var vel sóttur (sótt),* der var mange til Stede (godt Besøg) ved Mødet (Underholdningen); *s. brúðkaup,* tage hen til et Bryllup; *s. boð,* efterkomme en Indbydelse: *Þenna dag átti kaupmaður að s. boð nokkurt hjá kaupmanni einum* (JTh. Ps. 207). — **3.** vi. søge et Steds hen, tragte efter at komme et Sted hen: *drengurinn sækir svo mikið til hennar ömmu sinnar, að það er ómögulegt að halda honum heima.* — **4.** søge frem, gaa frem: *s. á móti vindinum,* kæmpe sig frem mod Stormen; *Fengu þeir harðviðri mikið og rennidrif,* [illegible] (hvis de ikke havde haft Vinden i Ryggen) (GKonÆf. 96); *eiga e-ð undir högg að s.,* se *högg* 1. — **5.** *(ná í)* indhente, faa fat i: *s. djúpt andann,* trække Vejret dybt; *s. í sig veðrið,* komme i Aande igen, oppe sig, rappe sig (is. om Forberedelse til en Anstrængelse el. Kamp): *Sunnanvindurinn sótti í sig veðrið* (EKvÝhl. 79); [illegible] (ÞThLfr. II. 333); *Hann strauk hendinni yfir ennið meðan hann sótti í sig veðrið* (beredte sig til Kamp) (JTrL. 273); *Þessi hver ... sækir í sig vatnið* (suger Vandet i sig) *eins og hvalur sem blæs* (ÞThLfr. II. 333); *hann verst svo* [illegible] *hann* (faa Bugt med ham). — **II. 1.** [illegible] angribe [illegible] angribe en, [illegible] angribe en med Vaaben, [illegible] af Søen. — **2. a.** forfølge, drive paa n-t [illegible] drive [illegible] gaa ud paa Fiskeri.

s. e-ð fast, sætte Kraft paa n-t, arbejde, drive kraftig paa n-t; *hann sótti mjög fast að fá það*; *s. (fast) róður*, ro stærkt; *s. sundið fast*, svömme kraftigt. — **b.** *s. sig*, anspænde sine Kræfter, oppe sig, rappe sig: *góður glímumaður, sem ýmist dregur af sér eða sækir sig* (Eimr. XVII. 3); *Nú fer Bjössi að s. sig, það er farið að draga í hann* (ÞGjUf. 21); *eg hafði sókt mig til þrautar* (anstrængt mig til det yderste), *að kalla bæði minn prófast og líka báða sýslumenn* (JMPísl. 85). — **3.** (jur.) *s. mál*, føre en Sag, være Anklager i en Sag; *s. e-n (fyrir rjetti)*, sagsøge en (for Retten), anlægge Sag mod en; *s. e-n um e-ð*, sagsøge en for n-t. — **4.** vi. med præp. og adv.: *s. á*, forurolige, ængste, plage: *sótti mjög á hann svefnleysi*; spec. trænge paa (med Bönner): *Maðurinn sókti því fastar á* (JÁÞj. I. 559); *s. á e-ð*, ivrig eftertragte n-t; *s. á fund e-s*, søge hen til en, tage hen til en; *s. á bita*, se *biti*; *s. á* abs. (mods. *verjast*) og *s. sjálfur á*, angribe, gaa angrebsvis til Værks; *s. að*, [1]) *s. að e-u*, nærme sig n-t: *Þegar sú bjartasta stjarna ... rann upp, þá sókti hafskipið að eyunni* (Od. 271); [2]) *s. að e-m*, trænge ind paa en, angribe en: *vofurnar sóttu að honum*; *að mjer sækir einhver mynd*, *ekki get jeg sofið* (BóluHj. 129); [3]) *s. vel (illa) að*, forefinde n-t el. en i en god (daarlig) Tilstand: *Þá gef, að hann missi áður allra förunauta sinna ... og sæki illa að heima* (Od. 193); *hvernig sæki jeg að (þjer)?* (hvorledes er dit Befindende, naar jeg kommer?), hvorledes har du det? (el.) forstyrrer jeg dig ved mit Besøg?; *þú sækir vel að*, du kommer som kaldet el. alt staar vel til; [4]) *það* (el. *e-r) sækir að mjer*, siges idet man mener, at en fraværende kan bebude sin snarlige Ankomst ved at hans Fylgje indfinder sig før ham og giver sig til Kende, enten ved at der sker n-t (is. ubehageligt) el. ved at en bliver uoplagt og sövnig, naar han normalt skal være vaagen, el. ikke kan sove naar han vil: *nú sækir að mjer (svefn)*, kan saa oversættes: »jeg bliver sövnig« el. »der kommer nok fremmede«; *nú, það varst þá þú, sem sóttir svona að mjer*; ogs. *sækir að mjer*, jeg kan ikke sove paa Grund af, at der er nogen, der tænker stærkt paa mig; *jafnan sókti hann illa að eptir það*, derefter blev hans Komme altid bebudet paa overnaturlig og ubehagelig Maade (JÁÞj. I. 289—290); — *s. burt*, søge bort (fra et Embede): *presturinn ætlar að s. (burt) hjeðan*; — *s. eftir e-m*, forfølge en; *piltur (stúlka) sækir eftir stúlku (pilti)*, en ung Mand (Pige) bejler til en ung Piges (Mands) Gunst; *s. (fast) eftir e-u* drive (med stor Iver) paa n-t, stræbe (ivrigt) efter n-t: *þeir s. svo fast eftir, að efnd sé orð við þá* (JÁÞj. I. 241); *s. fram*, gaa frem, trænge (rask) frem; *s. í e-ð*, søge efter n-t, søge at faa fat paa n-t, eftertragte n-t: *það verður að gæta að litla snáðanum, hann sækir svo í kolakorfuna*; *það sækir í hálsinn á e-m* — *e-m svelgist á*, en faar n-t i den gale Hals; *það er naumast að einhver sækir í kaffið hjá mjer* (siges, naar man faar den i den gale Hals), jfr. *sækja að*; *s. niður* (om Fugle), flyve hyppigt ned og ligesom göre pludselige Udfald ned imod Jorden (if. Folketroen for at bortskræmme onde Aander (JÁÞj. I. 621); *s. um e-ð*, ansøge om n-t; — ogs. ellipt.: *s. margir (um stöðuna)?* er der mange Ansøgere?; *s. út*, (stadig) ville ud i det fri: *strákurinn sækir út*. — **III.** impers.: *þegar fram í sækir*, med Tiden; *þegar nær sækir vetri*, naar Vinteren nærmer sig, henimod Vinter.

B. refl. *sækjast*: **I. 1.** have Fremgang; gaa rask fra Haanden: *þeim sóttist illa*, det gik dem daarligt. — **2.** naa frem, vinde frem: *því* (ɔ: *höfuðhrauninu) sóttist seinna*, det gik langsommere for det (Lavaens Hovedström) (JTrSk. I. 274); *óðum sækist leiðin*, det gaar rask fremad; *Og ef vjer lítum á, hvað okkur hefur sótst í áttina* (hvor langt vi har vundet frem) (Lögr. '14, 209); *Sóktist leitarmönnum seint leitin*, Eftersøgningen af Faarene tog meget lang Tid (JÁÞj. I. 65); (Ordspr.) *sækist, þó seint fari* (GJ.), det gaar, om end langsomt; *sækist flest um síðir* (SchMál.), med Tiden naas de fleste Maal. — **†3.** spec. blive antændt: *heyið sóttist fljótt*, Høet stod snart i lys Lue. — **4.** *sækjast eftir e-u*, eftertragte n-t; *sækjast í að gera e-ð*, være forhippet paa at göre n-t. — **5.** recipr. søge hinanden: (Ordspr.) *sækjast sjer um líkir, saman níðingar skríða*, jfr. ældre Dansk: Ee søges Selle lige, sammen ride Nidinge; et skabet Faar gaar gærne med et andet, Krage søger Mage. — **II.** pp. *sóttur*, hentet: *það er nokkuð langt sótt*, det er noget søgt; *e-ð er hart sótt* (el. *harðsótt) (fyrir e-n)*, n-t koster (en) stor Möje: *það er hart sótt að koma til kirkju svona langt að í þessu veðri*; iron. om n-t ubetydeligt, som man opnaar med stor Anstrængelse: *það var hart sótt fyrir hann að ná í þennan riddarakross*.

sækjandi (-a, -endur) [sai:ɡandɪ, sai:ɟ-, sai:ɡendøɣ, sai:ɟ-] m. **1.** (jur.) *(í máli)* Sagsøger; *(ákærandi)* Anklager. — **2.** Angriber: *s. í leik, s. í bardaga*.

sæ kona [sai:ko·na] f. Havfrue. **-kónguló** [-ko·ŋɡolo·] f. (zool.) Havedderkop (pycnagonida). **-konungur** [-ko·nuŋɡøɣ] m. Søkonge. **-kringdur** [-kriŋdøɣ] a. havomslynget. **-kvikindi** [-kvɪ·ɡɪndɪ, -kvɪ·ɟ-] n. = **sædýr**. **-kvikur** [-kvɪ·ɡøɣ, -kvɪ·køɣ] a. urolig (spec. om Søen), is. i n.: *það er sækvikt*, Søen er urolig (spec. om Dønninger efter el. för Uvejr). **-kvönn** [-kvön] f. (bot.) Lostilk (haloscias scoticum).

1. **sæla (-u)** [sai:la] f. Salighed, Lykke, Nydelse; *það er nú ekki tekið út með sitjandi sælunni* (el. *sældinni)*, se *sæld*.

2. **sæla (di)** [sai:la] v. **†1.** vt. *(gera sælan)* saliggöre. — **2.** refl. *sælast*: **a.** *s. á e-n*, tilvende sig Fordel paa en andens Bekostning; berige sig (jfr. *ásælinn, ásælast)*. — **b.** *sælast til e-s* = *seilast til e-s*, stræbe efter n-t, se at faa n-t bragt i Stand: *s. því sumir leikmanna til að vera í felum, sem næst bælinu* (ÓDavSk. 131); *menn hafi optast sælzt til að hafa hagmælta menn fyrir leikforíngja* (ÓDavSk. 34).

†Sæ land [sai:lant] n. = **Sjáland**. **†-landsalin** [-lan(t)sa:lɪn] f. sjællandsk Alen.

***sælborinn** [sail·bo·rɪn] a. født lykkelig (ÓDavÞul. 77).

sæld (-ar) [sail·t] f. **1.** = *sæla*, Salighed, Lyksalighed: *það var ekki tekið út með (sitjandi) sældinni*, det var ingen Spøg, det gik haardt til. — **2.** Magelighed: *margir voru þar Reykvíkingar, og höfðu hinir heldri menn látið flytja dúnsængur og rekkjuvoðir ... svo voru Reykvíkingar vanir sældinni, þó eigi þyrfti þeirra lengur við en til tveggja nátta* (GKonÆf. 237). — **3.** *(hraustlegt útlit)* Trivelighed og godt, sundt Udseende.

sælda (i) [sail·da] vt. **1.** = *sálda*, sigte. — **2.** *s. saman*, leve sammen: *Við höfum líka saman sælt | sólar og klaka stundir* (Eimr. VIII. 92); *eiga* (el. *hafa) e-ð saman við e-n að s.*, have med en at göre; *jeg vil ekkert hafa saman við þá að s.*, jeg vil ikke have noget med dem at göre.

sældar brauð [sail·darbröy:ð] n. (egl. Brød, som det er Lykke at nyde) i Talem.: *e-ð er ekkert s.*, n-t er alt andet end behageligt. **-dagar** [-da:ɣaɣ] mpl. lykkelige Dage (uden Möje og Slid). **-kjör** [-ɣ-ɟö:r] npl. lykkelige Kaar. **-legur** [-r-lɛ·ɣøɣ] a. fed, velnæret; *s. hestur*. **-líf** [-li:v] n. lykkeligt Liv. **-matur** [-ma:døɣ, -ma:tøɣ] m. velsmagende Mad, som det er en Nydelse at spise (MJSöguk. 84). **-staður** [-ɣ-sda:ðøɣ] m. lykkeligt Opholdssted.

sælding (-ar, -ar) [sail·diŋk] f. Sigtning.

sældingsbrauð [sail·diŋsbröy:ð] n. Klidbrod.

sældingur (-s) [sail·diŋɡøɣ] m. **1.** = *sáld* 2. — **2.** (bot.) = *sauðlaukur*.

sældvanur [sail·dva·nøɣ] a. vant til lykkelige Kaar el. Magelighed.

° **sælendingur (-s, -ar)** [sai:lɛndiŋɡøɣ] m. Amphibium (ÁBj19.öld 281).

***sæl getinn** [sail·ɟɛ·dɪn, -ɟɛ·tɪn] a. lykkebaaren, født i lykkelige Kaar: *son s.* (ÓDavÞul. 92). **-gæti (-is)** [-ɡai·dɪ, -ɡai·tɪ] n. **1.** Lækkerbidsken, spec. Sukkergodt: *sumum þykir kæstur hákarl mesta s.*; (Talem.) *e-ð er ekkert s.*, n-t er en haard Nød at knække. — **†2.** *(nautnir)* Nydelse, Behageligheder, Forlystelser: (Ordspr.) *lítil þykja lífsins not fyrir utan sælgætið* (GJ.), Livet finder mange besk, naar Krydderierne mangler. **-gætingur (-s, -ar)** [-ɡai·diŋɡøɣ, -ɡai·t-] m. Lækkermund, Gourmand; Vellystning.

†sælgætis dagar [sail·ɡaidɪsda:ɣaɣ, -ɡaitɪs-] mpl. behagelige Dage. **-kaka** [-ka:ɡa, -ka:ka] f. Sukkerkage. **†-maður** [-ma:ðøɣ] m. = **sælgætingur**.

Sæli (-a, -ar) [sai:lɪ] m. npr. Dim. af **Ársæll**.

sæ lið [sai:lɪ·ð] n. Søtropper, -folk. **-lygna** [-lɪɡna] f. Havspejl. **-lilja** [-lɪlja] f. (zool.) Sølilje (crinoidea).

***sælingur (-s, -ar)** [sai:liŋɡøɣ] m. rig Mand, lykkelig Mand.

sæljón [sai:ljoᵘ·n] n. (zool.) Søløve (otaria jubata).

1. **sælka (-u, -ur)** [saiʎ·ɡa, sail·ka] f. Lykke.

†2. **sælka (a)** [saiʎ·ɡa, sail·ka] vt. göre lykkelig.

sælkera bragur [sail·ɟɛrabra:ɣøɣ] m., **-skapur** [-sɡa:bøɣ, -sɡa:pøɣ] m. Vellevned, Overdaadighed, Yppighed; *(í mat)* Gourmandise.

sælkeri (-a, -ar) [sail·ɟɛ·rɪ] m. **1.** *(lingerður maður og makráður)* blødagtig Person. — **2.** Lækkermund, Gourmand: *s. í mat og drykk*.

sæll (sæl, sælt; comp. **sælli**; superl. **sælastur)** [said·ʎ, sai:l, saiʎ·t; said·lɪ; sai:lasdøɣ] a. **1.** salig, lyksalig; *(lánsamur)* lykkelig: *sæll er sá, sem ...*, vel den, som, salig er den, som ...: (Ordspr.) *sæll er sá, sem annars böl bætir* (GJ.), salig er den, som søger at lindre andres Men; *sá er s., sem sínu ann* (GJ.), salig er den, som holder af sit; *seint fara sælir* (GJ.), de lykkelige tager det med Ro; *seint koma sælir og koma þó*, de lykkelige naar frem, om de end kommer sent; *flest fýsir sælan*, den lykkelige har Lyst til saa meget; (Talem.) *hafðu s. gert*, det skal du have Tak for; *eiga ekki sjö dagana sæla*, ikke have et sorgløst og ubundet Liv, have det haardt (jfr. *sjö*); *- s. og vesall*, salig og usalig; *sælir og fátækir*. — **2.** *sonur s.*, kære Sön. — **3.** *(holdugur)* velnæret (is. om Kreaturer). — **4. a.** salig, i Himmerig: *s. í Paradís*; i Omtale af en afdød: *faðir minn s.*, min salig Fader. — **b.** (om en Helgen) den hellige: *hinn sæli Þorlákur*, hellig Thorlak; (Talem.) *þakka sínum sæla*, takke sin Skytshelgen, takke Himlen: *börnin þökkuðu þá sínum sæla lífgjöf sína* (JÁÞj. II. 358). — **5.** i Hilsener: *komdu s. (sæl), s. (sæl) vertu*, Hilsen naar man siger »du« til vedkommende, (el. (pop.) *s. (sæl) veri hann (hún)*); *komið þjer sælir (sælar), sælir (sælar) verið þjer*, God Morgen, God Aften (Hilsen til en Herre (en Dame), som man siger »De« til); *sælir nú!* = *komdu s., komið þið (þjer) sælir!*; *sælar nú!* = *komdu sæl, komið þið (þjer) sælar! verið* (el. *farið) þjer sælir (sælar), vertu* (el. *farðu) sæll (sæl)*, Farvel; (Ordspr.) *s., nafni, svo erum við jafnir* (GJ.), god Dag, Navne, saa er vi lige, ɔ: vi er lige gode, har ikke noget at lade hinanden høre; *s. nafni!* ds.

sæl legur [sail:ɛɣøɣ] a. **1.** fed og sund af Udseende. — **2.** adv. *-lega*: **a.** *(hamingjusamlega, farsællega)* lykkelig, lyksalig. — **†b.** *(óhóflega)* overdaadig. **-leikur** [-l:ɛiɣøɣ, -l:ɛikøɣ] m. = *sæla*, Salighed, Lyksalighed. **-lífi (-is)** [-l:i·vɪ] n. Vellevned, Overdaadighed, Yppighed. **-lífur** [-l:i·vøɣ] a. overdaadig, hengiven til Vellevned.

sæ loðinn [sai:lo·ðɪn] a. *s. kópur*, Sælunge, som har sin medfødte Laaddenhed; — overf.: *þjer veitir ekki af að raka þig, þú ert orðinn s. á kjömmunum* (Breiðd.). **-loðna** [-loðna] f. medfødt Laaddenhed hos Sælunger.

sælu blandinn [sai:lublan·dɪn] a. lykkeblandet. **-dagur** [-da:ɣøɣ] m. **1.** lykkelig Dag. — **2.** pl. *sæludagar*: **a.** gyldne Dage: *sæludagar nýgiftra hjóna*, Hvedebrødsdage. — **b.** = *imbrudagar*. ***-dalur** [-da:løɣ] m. lykkelig Dal, herlig Dal. **-draumur** [-dröy:møɣ] m. salig Dröm. **-frjór** [-frjoᵘ:r] a. velsignelsesrig. **-fullur** [-fʏd·løɣ] a. salig. **-geisli** [-ɟɛis·lɪ] m. lyksaliggörende Straale. **-gjafi (-a, -ar)** [-ɟa:vɪ] m. Salighedsgiver. **-hús** [-hu:s] n. Tilflugtssted for rejsende i ubeboede Egne, Fjældstue. **-höfn** [-höb·v] f. sikker Havn (BTh. 218); Redningshavn; (i opbyggeligt Sprog) Salighedens Havn, Himmerig. **-líf** [-li:v] n. saligt Liv. **-óminni** [-oᵘ:mɪnɪ] n. salig Selvforglemmelse, salig Henrykkelse. **-ríkur** [-ri:ɣøɣ, -ri:køɣ] a. salig. **-sól** [-soᵘ:l] f. Lyksalighedens Sol. **-staður** [-sda:ðøɣ] m. lykkeligt Sted. **-vika** [-vɪ:ɡa, -vɪ:ka] f. = *imbrudagavika*, Tamperuge. **-vist** [-vɪs·t] f. saligt Ophold el. Opholdssted.

sæ lægja [sai:lai·ja] f. Taage, som hviler over Søen. **-lægur** [-lai·ɣøɣ] a. som hviler over Søen.

sæma (di) [sai:ma] v. **1.** vt. med acc. *(heiðra)* ære, hædre: *s. e-n e-u,* ære en ved n-t, forære en n-t: *(hann) vildi skreyta mig fötum og s.* [illegible] (GFrOl. 76). *s. e-n lærdómsnafnbót,* ære en ved Tildeling af en akademisk Grad el. lign., promovere; *s. riddarakrossi, s. verðlaunum.* — **2.** vt. med dat. sömme, passe sig, høre til: *e-ð sæmir e-m,* n-t passer sig for en, anstaar en godt; — ppr. *sæmandi,* passende; som ger.: *e-ð er ekki sæmandi,* n-t er upassende, gaar ikke an. — **3.** vi.: *s. við e-ð,* lade sig nöje med n-t. — **4.** refl. *sæmast,* blive rolig og sædelig i sin Opførsel (BH.).

sæmaður [sai:ma·ðøϱ] m. Havmand.

sæmd (-ar, -ir) [saim·t] f. **1.** *(heiður)* Hæder, Ære: *bera s. í sjóði,* göre Æren i Penge (StStAndv. I. 162); *hafa s. af e-u,* vinde Ære ved n-t; *veita e-m mikla s.,* vise en stor Ære; *vera til sæmdar,* tjæne til Ære: *honum er til sæmdar meðferðin á drengnum;* — *láta sjer þykja s. að e-u* (= *þykjast af e-u*), sætte sin Ære i n-t; (Ordspr.) *slys ljótt fer fljótt, seint fer, ef s. ljer* (GJ.), daarlige Nyheder rygtes hurtigt, senere hvad der tjæner en til Hæder. — †**2.** *(laun)* Belønning. — †**3.** is. i pl. *sæmdir,* Oprejsning, Erstatning: *hafa sæmdir fyrir áverka.*

sæmdar auki [saim·daröy:gɪ, -öy:ʝɪ] m. forøget Ære. **-boð** [-bo:ð] n. hæderligt Tilbud; hædrende Tilbud. **-dagur** [-da:qøϱ] m. Hædersdag. **-ferð** [-fɛr·ð] f. = sæmdarför. **-fullur** [-ϱ-fʏd·løϱ] a. hæderkronet. **-för** [-fö:r] f. ærefuld Rejse, ærefuldt Tog. **-hæð** [-(h)ai:ð] f. Ærens Höjde. **-kona** [-ko:na] f. Hæderskvinde. **-laus** [-r-löy·s] a. *(án heiðurs)* uden Hæder; *(án launa eða skaðabóta)* uden Belönning el. Oprejsning; [illegible] **-leysi (-is)** [-lei·sɪ] n. Vanære. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. Hædersmand. **-nafn** [-nab·v] n. Hædersnavn. **-orð** [-or·ð] n. hædrende Ord, hædrende Omtale. **-ráð** [-a-rau:ð] n. **1.** hæderligt, ærefuldt Forslag [illegible] Raad. — **2.** *(gott kvonfang)* godt Parti. **-skyn** [illegible] i den Hensigt at hædre (en). **-spell** [-sbɛd·λ] n., **-spjöll** [-sbjöd·λ] npl. Forringelse af ens Hæder. **-sæti** [-sai:dɪ, -sai:tɪ] n. Hædersplads. **-verk** [-r-vɛϱ·k] n. berömmelig Gærning. **-vænlegur** [-vain·lɛqøϱ] a. som giver Udsigt til Ære.

sæmerki [sai:mɛϱgɪ] n. Sømærke; *búa sæmerkjum,* opmærke.

Sæmi (-a, -ar) [sai:mɪ] m. npr. Dim. af **Sæmundur.**

sæmi legana [sai:mɪlɛ·qana] adv. (Af.) = *sæmilega,* se **sæmilegur.** **-legur** [-lɛ·qøϱ] a. **1. a.** sömmelig; anstændig: *veita líkinu sæmilegan umbúnað, sæmileg kveðju.* — †**b.** *(fræeglegur)* ærefuld. — **c.** *(álitlegur)* anselig, smuk. — **2.** *(þolanlegur)* taalelig, temmelig, nogenlunde god: *veðrið var ekki beinlínis ágætt, en svona sæmilegt.* — **3.** adv. *-lega:* **a.** sömmelig: *koma sæmilega fram.* — **b.** *(nokkurn veginn)* temmelig, temmelig godt. — **c.** ikke saa lidt: *sá er nú sæmilega vitlaus.*

sæmóða [sai:moᵘ·ða] f. Havtaage.

Sæmundur (-ar (el. **-s** i Forb. *Sæmundsson, -dóttir);* pl. **-ar)** [sai:mʏndøϱ] m npr. Sæmund; spec. *S. fróði,* S. frode († 1133).

sæmur [sai:møϱ] a. (comp. *sæmri,* superl. *sæmstur)* **a.** sömmelig, passende: (Ordspr.) *þar eru eyru sæmst sem óxu,* (egl.) Ørene passer bedst, hvor de voksede; *hann hefur setið heima sæmri daga,* han har (för) siddet hjemme, selv naar det har været bedre. — **b.** n. *sæmt,* comp. *sæmra,* superl. *sæmst* som adv. mere sömmeligt, bedre: *væri þá sæmra að sleppa honum alveg* (Alþ. '11, B. II. 955); *honum væri sæmra að gera það en ...,* han burde heller göre det end ...; *e-m væri e-ð sæmst,* n-t vilde sömme sig bedst for en. — **c.** som nyder stor Ære, ærefuld: *ættfð verður þó sæmst hjá okkur það sem snertir norræn fornfræði* (JSBr. 233).

sæ mús [sai:mu·s] f. (zool.) Sømus (spatangus). **-naður** [-na·ðøϱ] m. (zool.) en Slags Musling (chaetoderma) (GBárð.). °**-nál** [-nau·l] f. (zool.) Naalefisk (nerophis aequoreus). **-nár** [-nau·r] m. **1.** Mand, som sættes alene ud paa en øde Ø. — **2.** *(sjórekið lík)* Lig, drevet op af Havet. **-naut** [-nöy·t] n. **1.** Havokse (fabelagtigt Søuhyre). — **2.** i pl. Søkoer (sirenia).

sæng (-ur, -ur) [saiŋ·k] f. **1.** *(rúm)* Seng: *Sigurlaug tók í letta ... og færði sig til í sænginni* (GFrSex 130); *ganga í eina s. (með e-m, e-ri),* dele Seng med en; *færa e-m e-ð á sængina,* bringe en n-t paa Sengen; is. i Sms.: *sængurfót* osv. — **2.** Barselseng: *leggjast á s.* = *taka ljettasótt,* begynde at faa Fødselssmærter; *liggja á s.,* føde, ligge i Barselseng; *deyja á s.,* dø i Barselsseng; *færa e-ri á sængina,* give en Barselkvinde Gaver. — **3.** Dyne: *yfirs., undirs.;* — *viðra s.,* lufte en Dyne.

sænga [saiŋ·ga] vi. hvile i en Seng: *s. saman,* dele Seng med en.

sængar- [illegible] = **sængur-.**

sængur áklæði [saiŋ·gorau:klaiðɪ] n. Sengetæppe. **-dúkur** [-du:gøϱ -du:køϱ] m. Bolster, Dynevaar, Dynebetræk. **-fatnaður** [-ϱ-fahdnaðøϱ] [illegible] Sengeklæder. **-ferð** [illegible] f. (gaaen til Seng) (FJ.). **-fiða** [-fɪ:ða] f. tynd Dyne. **-fiður** [illegible] n. Dunefjer. **-föt** [-fø·t] npl. Sengeklæder. **-gjöf** [illegible] **-herbergi** [-ϱ-(h)ɛr·bɛrʝɪ] n. Sengekammer. **-himinn** [-(h)ɪ:mɪn] m. Sengehimmel. **-hús** [-(h)u:s] n. Soveværelse. **-kalda** [-kal·da] f. Barselfeber. **-klæði** [-klai:ðɪ] npl. Sengeklæder. **-kona** [-ko:na] f. Barselkvinde. **-lega** [-r-lɛ:qa] f. Sengeleje, (spec.) Barselseng. **-mök** [-mö:k] npl. Samleje. **-salur** [-ϱ-sa:løϱ] m. Sengekammer: (Ordspr.) [illegible] (Málshb. 138). **-stokkur** [-sdohgøϱ] m. Sengekant. **-tími** [-ti:mɪ] m. Sengetid. **-tjald** [-tjal·t] n. = **rúmtjald.** **-umbúnaður** [-r-ʏm·bunaðøϱ] m. Sengeredning. **-ver** [-vɛ:r] n. Dynevaar.

sænska (-u) [illegible] f. Svensk, det svenske Sprog.

sænskur [sain·sgøϱ] a. svensk.

sæormur [sai:jormøϱ] m. Søslange.

1. sævar (-var) [illegible] m. **1.** *(sjór)* Sø, Hav: *sævar eldur* osv., Guld. — **2.** *(sjóvatn)* Søvand.

2. sær [illegible] som der kan aflægges Ed paa: *meir er* [illegible] Ed paa.

3. sær [illegible] [illegible]

1. særa (ði) [sai:ra] vt. **1.** saare: *s. e-n stóru sári; s. tilfinningar e-s;* — refl. *særast,* saares. — **2.** bortskære, -klippe en lille Del af n-t: *s. ennistopp, s. væng á fugli;* — *jeg vil ekki láta s. beitiland mitt til grasgerðar* (Sch.), jeg vil ikke lade tage noget af mine Græsgange for at bruge det som Homark.

2. særa (ði) [sai:ra] vt. **1.** besværge, mane: *s. illan anda úr barni.* — **2.** overf.: *s. e-ð út úr* (el. *af) e-m,* faa en ved Tryglen til at give sig n-t, tiltigge sig n-t; *s. e-n til e-s,* bede en indstændigt el. ægge en til at göre n-t; *s. e-n til að taka e-ð,* paatrygle en n-t.

særandi (-a, -endur) [sai:randɪ, -ɛndøϱ] m. Besværger, Eksorcist.

særanlegur [sai:ranlɛ·qøϱ] a. saarbar.

°**særek** [sai:rɛ·k] n. (Hav)Plankton (Eimr. XIII. 73).

1. særi (-is, pl. ds.) [sai:rɪ] n. Saar, Hudafskrabning: *s. á olnboga.*

2. særi (-is, pl. ds.) [sai:rɪ] n. Ed: *ganga á s. sín,* bryde sin Ed.

3. særi [sai:rɪ] 1. og 3. p. sg. imp. ind. conj. af **sverja.**

særými [sai:ri·mɪ] n. Plads paa Søen, Rum paa Havet.

særindi [sai:rɪndɪ] npl. = **sárindi.**

særing (-ar, -ar) [sai:riŋʝ] f. **1.** Besværgelse, Eksorcisme: *s. drauga; s. illra anda.* — **2.** *(það að særa, erta)* Saaren; *(stríðni)* Drillen.

særinga kvæði [sai:riŋgakvai:ðɪ] n., **-ljóð** [-ljo·ð] n. Besværgelsessang. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. Eksorcist, Aandebesværger.

særingar [sai:riŋgaϱ] fpl. **1.** se *særing.* — **2.** Ømhed el. Smærter, is. i Halsen (Borg.).

særingarorð [sai:riŋgaror·ð] n. æggende Ord (GFrSex. 136).

særingur (-s) [sai:riŋgøϱ] m. (Nl.) = **blóðseyði.**

*__særir (-is)__ [sai:rɪϱ] m. Saarer, i Omskr. for Mænd: *s. gulls* osv.

sæ rok [sai:ro·k] n., **-roka** [-ro·ga, -ro·ka] f. Sødrev, -raag. **-rokinn** [-ro·gɪn, -ro·ʝɪn] a. stænket over af Vinden med Søvand. **-rotta** [-rohda] f. = **geirnyt.** **-runninn** [-rʏn·ɪn] a. som flyder ud i Havet: *lét hana falla niður í hið særunna vatnsfall* (Od. 113).

sæsi (-a) [sai:sɪ] m. »Havse«, Kælenavn paa Havet (VSkaft.).

sæ símasamband [sai:simasam·bant] n. Kabelforbindelse. **-sími** [-si·mɪ] m. Søkabel, Telegrafkabel. **-skip** [-sgɪ·p] n. Søskib. **-skrímsl(i)** [-sgrimsλ, -sgrimslɪ] n. Søuhyre. °**-sól** [-soᵘ·l] f. (zool.) Søsol (solaster). **-stjörnur** [-sdjö(r)dnøϱ] fpl. (zool.) Søstjærner (stellerida). °**-svala** [-sva·la] f. (zool.): *litla s.,* Stormsvale (procellaria pelagica); *stóra s.,* stor Stormsvale (procellaria leucorrhoa). **-sveppar** [-svɛhbaϱ] mpl. (zool.) Søpunge (ascidia).

sæt (-ar, -ur) [sai:t] f. = 2. *sæta: sagðir, „sætin góð, | svalaðu mæddum"* (Digt fra 18. Aarh. 1. Halvdel, cit. i ÓDavVik. 64).

1. sæta (-u) [sai:da, sai:ta] f. Sødhed.

2. sæta (-u, -ur) [sai:da, sai:ta] f. **a.** Pige, Kvinde, jfr. *heimas.* — **b.** *(kona manns, sem er á ferðalagi)* Græsenke (JsJs.).

3. sæta (ti) [sai:da, sai:ta, saihdɪ] vt. forsøde.

4. sæta (ti) [sai:da, sai:ta, saihdɪ] v. **I.** vt. med dat. **1. a.** *(sitja fyrir, gæta)* passe paa, sidde paa Lur efter n-t, ligge i Baghold for: *vórum vér einlægt á siglíngu alt til lýsíngar og sættum Telemakkusi* (Od. 350). — **b.** *s. lagi, færi,* passe paa Lejligheden, se sit Snit (til n-t); *varð að s. því þeirra (ferða) góðu veðri,* man kunde kun tage derhen i godt Vejr (JÁPj. I. 84); *verður að s.* (rette sig efter) *sævarföllum til þess að komast upp í ána* (ÞThLýs. I. 318); *gekk aftur úr skaftinu, þegar upp á átti að s.,* trak sig tilbage fra det hele, da det skulde komme til Udførelse (TSæm. 57); *s. áverkum við e-n,* tilföje en et Saar. — **2.** *s. e-m,* bryde sig om en: *húsið Ísrael skeytir mér ekki, líka svo sem su kvinna, sem ekki sætir sínum unnusta lengur* (JThMk. 190); *oc s. ecke* (tager ikke Notits af) *prestunum þó þeir amre við þá með orðunum* (Hist. III. 149). — **3.** *(þola)* lide, taale, udholde; være Genstand for: *allur þorri þeirra hefir átt þeim örlögum að s.* (har haft den Skæbne) (Eimr. XIV. 180); *s. áhrifum,* blive paavirket; *s. ábyrgð (fyrir e-ð)* staa til Ansvar (holdes ansvarlig) (for n-t); *s. afarkostum,* finde sig i ublu Vilkaar el. haard Behandling; *s. illri meðferð,* være Genstand for daarlig Behandling; *s. refsingu,* blive straffet; *s. boði,* modtage et Tilbud el. en Indbydelse; *verða að s. e-u,* maatte finde sig i n-t (gaa ind paa n-t): *verða að s. hörðum kostum.* — **4. a.** *(nema)* beløbe sig til: *það sætti eigi allfáum vetrum; það sætir miklu fje.* — *það þótti mestum tíðindum s.,* man fandt, at det var den störste Nyhed; *þetta sætir undrum,* det er en forunderlig Hændelse; det er forunderligt (mærkværdigt): *það sætir undrum, hve fljótt slíkt gleymist.* — **b.** om Grund og Aarsag: *það sætir því, að ...,* det hænger saaledes sammen, at ...; kommer af, at ...; *hverju sætir þetta?* hvad er Grunden til dette?; *hverju sætir (það), að ...?* hvad er Grunden til, at ...? hvorledes hænger det sammen, at ...? — **II.** vt. med acc. og vi. sætte i Stakke: *s. hey, s. upp hey;* ogs. abs. *s.: hann er farinn að s.;* — *s. á reipi,* sætte Hoet i Stakke med Reb under hver Stak.

sæta brauð [sai:dabröy:ð, sai:ta-] n. **a.** Bagværk; spec. Smaakager. — **b.** (ÓDavSk. 106) = saltabrauð. °**-brauðsbakari** [-bröyðsba:garɪ, -ba:k-] m. Sukkerbager, Konditor. °**-brauðsbúð** [-bröyðsbu:ð] f. Konditori. **-brauðskaka** [-bröyðska:ga, -ka:ka] f. Sukkerkage.

sætadúkur [sai:dadu:gøϱ, sai:tadu:køϱ] m. Møbeltøj, Møbelstof.

°**sætagutl** [sai:dagʏhtλ, sai:ta-] n. Syltetöj (MelBr. 95).

sæta skifti [sai:dasgɪfdɪ, sai:ta-] npl. Pladsbytning: *hafa s. við e-n,* bytte Plads med en. **-skipun** [-sgɪ:bon, -sgɪ:pon] f. Ordning af Siddepladser.

sætglaður [sai:tgla·ðøϱ] a. oplivet af Vin.

1. sæti [sai:dɪ, sai:tɪ] f. indecl. Sødhed; i Tiltale: *s. mín,* min søde; *syrg eigi mín sæti* (ÓDavVik. 155).

2. sæti (-is, pl. ds.) [sai:dɪ, sai:tɪ] n. **1.** Sæde: *vísa e-m til sætis,* anvise en (hans) Plads; *hár (lágur) í s.,* høj (lav) i Sædet. (Ordspr.) *þess hættara er fallið, sem hærra er sætið* (GJ.), jo højere Sæde, desto dybere Fald. — **2. a.** *(sáta)* Hostak, som er lige til en *baggi* (V.). — **b.** [illegible]

stor Høstak (Nl.). — **c.** *(lön)* langagtig Høstak (Oræfi). — **d.** coll. *(sátur)* Hostakke: *þjett, gisið, stórt, smátt s.*; — *hirða úr s.*; *setja hey í sæti* (Sl.).
3. **sæti** [sai:dɪ, sai:tɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **sitja.**
sætilegur [sai:dɪlɛ·qøϱ, sai:tɪ-] a. **1.** som man kan sidde el. bo paa: *sætileg jörð* (Klp. I. 29). — **2.** n. *sætilegt* som adv. muligt at sidde, muligt at opholde sig paa Søen paa Grund af Vejrliget: *það er ekki s. í þessu roki.*
sætinda belgur [sai:dɪndabɛl·gøϱ, sai:t-] m. Slikmund. **-sali** [-sa:lɪ] m. Konditor.
sætindi [sai:dɪndɪ, sai:t-] npl. Slikkerier, Godter; overf. Sødladenhed.
sæting (-ar, -ar) [sai:diŋk, sai:t-] f. **I. 1. a.** *(launsátur)* Baghold. — **b.** Passen paa, Benyttelse af en given Lejlighed: *lagið kemur sjálfsagt seinna, sætingin er bregðast má.* — **2.** Udholden, Udstaaelse (f. Eks. af en Straf). — **II.** *s. á heyi*, Opsætten i Høstakke.
†sætis fiskur [sai:dɪsfɪs·gøϱ, sai:tɪs-] m. Fisk, der betales som Afgift for Sæde i en Kirke (LFR. XII. 85). **-frekur** [-frɛ:gøϱ, -frɛ:køϱ] a. som optager megen Plads.
sæ tjón [sai:tjoᵘ·*n*] n. Søskade, Havari: *sameiginlegt s.*, Gros Havari (fr. havarie grosse). **-tjónsframlag** [-tjoᵘnsfram·laq] n. Havaribidrag.
sæt kendur [sai:tȿendøϱ] a. en Smule oplivet af Vin: *vera s.*, være lidt overkørt. ***-kvæður** [-kvai·ðøϱ] a. sødt syngende. **-legur** [sai:dɛ·qøϱ, sai:t-] a. sød, behagelig; — adv. *-lega*, sødt. **-leiki, -leikur** [-lɛiɟɪ, -lɛiȿɪ, -lɛigøϱ, -lɛik-] m. Sødhed. **-mál** [-mau·*l*] npl. søde Ord: *sætmálin skrælnuðu á prestsvörunum* (ÞG₁Of. 59). **-máll** [-maudλ] a. sødttalende. **-meti (-is)** [-me·dɪ, -me·tɪ] n. coll. søde Sager.
sætna (a) [saihdna] vi. blive sød.
sætni [saihdnɪ] f. indec. Sædighed (SStPlt.).
***sætrje** [sai:trjɛ·] n. Skib.
sætróma [sai:droᵘ·ma, sai:t-] a. indec. med en sød Stemme.
sætrur [sai:drøϱ, sai:trøϱ] fpl. Græsgange.
sæt saft [sai:tsaft] f. Sødsaft. **-súpa** [-su·ba, -su·pa] f. Sødsuppe.
†Sætt (-ar) [saiht] f. npr. Sidon.
1. **sætt (-ar, -ir)** [saiht] f. = *sátt*, Forlig: *s. í máli*, Forsoning, Udsoning; *(samlyndi)* Enighed.
2. **sætt** [saiht] se **sætur.**
sætta (i) [saihda] vt. **1.** forsone; stifte Forlig (mellem): *s. mennina*; — *sýslumanni tókst að s. málið* (stifte Forlig i Sagen); *s. sig við e-ð*, forsone sig med (finde sig i) n-t. *verða að s. sig við það, sem sætt* (el. *súrt*) *þykir*, gøre Dyd af Nødvendigheden, maatte bide i det sure Æble. — **2.** refl. *sættast*, forsones, indgaa Forlig: *sættast við e-n*; — *sættast á e-ð*, indgaa Forlig om n-t, is. indgaa Forlig paa en vis Betingelse: *þeir sættust á það, að Björn skyldi gjalda honum þrjár ær*, de indgik Forlig paa det Vilkaar, at B. skulde betale ham tre Faar.
sætta boð [saihdabo:*ð*] n. = **sáttaboð. -nefnd** [-nɛm·t] f. = **sáttanefnd.**
sættarboð [saihdarbo:*ð*] n. Tilbud om Forlig, Fredstilbud.
sættari (-a, -ar) [saihdarɪ] m. Forliger, Mægler; *(sáttanefndarmaður)* Forligskommissær.
sættir (-is) [saihdɪϱ] m. Fredsstifter: (Ordspr.) *garður er granna s.*
†sættverskur [saihdvɛϱsgøϱ] a. sidonisk.
sætu bragð [sai:døbraq·*ð*, sai:tøbrag·þ] n. sød Smag. **-grís** [-gri:s] m. (Árn.) = **sætutág.** ° **-hlaup** [-hλöy:p] n. Syltetöj (Eimr. XV. 176). **-koppar** [-kohbaϱ] mpl. Blomsterne paa Mosebolle.
1. **sætur** [sai:døϱ, sai:tøϱ] fpl. = **sætrur.**
2. **sætur** [sai:døϱ, sai:tøϱ, n. saiht] a. **1.** sød: *s. sykur*; *s. á bragðið*; — *s. ilmur*, Vellugt; *sætt kaffi*, Kaffe med Kager; *ætlarðu ekki að gera sætt?* vil du ikke komme Sukker i? — **2.** overf. sød, behagelig; (Ordspr.) *sætar syndir verða að sárum bótum*, efter den søde Kløe kommer den sure Svie (det bødes der for i mange Aar, som kun var en stakket Glæde (J. P. Jacobsen)); *sætt oft sárt sker innan* (GJ.), sødt i Mund giver ofte svar Pine; *svíða sætar ástir*, Kærligheds Sødme kan svie; *sætt er alt* (el. *flest*) *á sjálfs búi* (GJ.), hjemme er alting bedst; *s. er þefur úr sjálfs rassi*, sød er Lugt fra egen Bag; *sætt er að súpa, en sárt að gjalda* (GJ.), sødt er at drikke, surt at betale. — **3.** acc. m. *sætan*, n. *sætt* som adv. (comp. *sætara*, superl. *sætast*): sødt: *sofa sætan* (el. *sætt*), sove sødt, behagelig; *syngja sætt* osv.
3. **sætur** [sai:døϱ, sai:tøϱ] a. **a.** som tillader Sæde: *sæt nótt*, Nat, hvor man kan ligge paa Søen og fiske; *s. sjór*, Sø, som man kan ligge for Anker paa og fiske. — **b.** n. *sætt*, til at sidde: (Ordspr.) *setið er nú meðan sætt er*, nu har vi siddet saa længe vi kunde.
†sæturgata [sai:dorga:da, sai:torga:ta] f. *(selvegur)* Sætersti (SvSölv. 60).
sætu rót [sai:doroᵘ:t, sai:tø-] f. (bot.) Engelsød (polypodium). **-tág** [-tau:*q*] f. Jordstængel af Ager-Padderokke (equisetum arvense). ° **-þykni** [-þɪhgnɪ] n. Chokolade.
sætvæminn [sai:dvai·mɪ*n*, sai:t-] a. vammelsød.
sætönn [sai:tön] f. (zool.) Søtand.
Sæunn (-ar, -ir) [sai:jø*n*] f. npr.
sæúr [sai:ju·r] n. Sour, Kronometer.
sævar [sai:var] gen. af **sær,** se ogs. **sjávar-. -armur** [-r-ar·møϱ] m. Havbugt. **-breytingar** [-brɛi:diŋgaϱ, -brɛi:t-] fpl. Forandringer i Havet. **-daunn** [-döyd·v] m. Sølugt. **-djúp** [-dju:p] n. Havdyb, det dybe Hav. **-fall** [-ϱ-fad·λ] n. **1.** Havströmning: *Hinar suðrænu hnetur ... sem opt reka til Íslands bentu snemma á sævarföll sunnan og vestan frá Ameríku* (ÞThLfr. IV. 120). — **2.** *(flóð og fjara)* Tidevande, Ebbe og Flod. **-gangur** [-r-gauŋ·gøϱ] m. Havets Oprör el. Larmen. **-kvísl** [-ϱ-kvis·λ] f. Arm af Havet, Fjord: *þær sævarkvíslir, sem landfræðingar kalla firði* (ÞThLýs. I. 77). **-leifar** [-r-lɛi:vaϱ] fpl. Lævninger af Havet, Spor af tidligere Have (ÞThLýs. II. 309). **-mál** [-mau:*l*] n. Havsbred: *1000 m. yfir s.*, 1000 Meter over Havet. **-möl** [-mö:*l*] f. langstrakt Grusbanke ved Strandbredden: *hvar sævarmalir væru hentugar til fiskverkunar* (ÞThLfr. III. 67). **-nepja** [-nɛ:bja, -nɛ:pja] f. kold, raa Søvind. **-strönd** [-ϱ-sdrön·t] f. Kyst, Strand.
-sævi (-is) [-sai·vɪ] n. som sidste Led i Sms., f. Eks.: *djúpsævi, grunnsævi.*
sæþorp [sai:þoϱp] n. Fiskerleje.
södd [söt·] pp. f. sg. og npl. af **seðja.**
söddum [söd:*om*] 1. p. pl. imp. ind. af **seðja.**
söðla (a) [söð·la] vt. sadle: *s. hest*; — overf.: *vera ekki hátt söðlaður*, ikke være højt paa Straa: *Frúin sú hafði reyndar ekki verið hærra söðluð ... en svo, að hún var þar búðarstúlka* (GFrSex 77); ?*s. um*, sadle om: *s. um ok fara út til Íslands* (EspS. 16).
söðlabúr [söð·labu:r] n. Sadelkammer.
söðlari (-a, -ar) [söð·larɪ] m., **söðlasmiður** [söð·lasmɪ:ðøϱ] m. Sadelmager.
söðul áklæði [sö:ðolau:klaiðɪ] n. = **áklæði. -bakaður** [-ba:gaðøϱ, -ba:k-] a. svejrygget (om Heste), hulrygget; overf.: *einstakt fjall, bratt, söðulbakað* (ÞThLýs. I. 259); *húsið stóð þar síðan hornskakt og söðulbakað* (Eimr. IX. 87); *söðulbakað nef*, Opstoppernæse. **-bein** [-bɛi:*n*] n. et fremstaaende Ben mellem de to *vaðhornsbein*, af Form lignende en Sadel (Vf.). **-bogi** [-boi:jɪ] m. Sadelbue; Rygstykket paa en gammeldags Kvindesadel. **-fjöl** [-fjö:*l*] f. Sadelbræt. ***-gammur** [-gam:øϱ] m. Hest. **-gjörð** [-ɟör·*ð*] f. Sadelgjord. **-hestur** [-λ-(h)ɛs·døϱ] m. Sadelhest; Ridehest; is. *(með kvensöðli)* Hest med en Damesadel paa. **-hlíf** [-ø-hλi:*v*] f. Sadelklap. **-hringja** [-λ-(h)ϱiŋ·ɟa] f. Sadelspænde. **-klæði** [-l-klai·ðɪ] n. Sadeldækken. **-kvenmaður** [-kvɛn·maðøϱ] m., **-kvensa** [-kvɛn·sa] f. ridende Kvinde.
söðull (-uls, -lar) [sö:ðodλ, -ols, söð·laϱ] m. **1.** Sadel (nu mest om en Damesadel, mods. *hnakkur*, Mandssadel): *Að eins einn hestur var undir söðli* (opsadlet) (JTrSk. I. 252); (Talem.) *hafa* (el. *eiga*) *ekki úr háum söðli að detta*, ikke falde dybt: *Eg hefi reynsluna fyrir mér í því, að margir eldri karlmenn hafa þar ekki úr háum söðli að detta* (Alþ. '11, B. II. 958); (Ordspr.) *söðulinn er settur upp áður en sóttur er hesturinn* (GJ.), Sadelen sættes paa, inden Hesten er hentet (siges om n-t, der göres forkert). — ***2.** i Omskrivninger: *söðladýr, -ljón* osv., Hest.
***söðul ljón** [sö:ðøljoᵘ:*n*] n. Hest. **-nef** [-l-nɛ:*v*] n. Braknæse, Opstoppernæse, Opnæse. **-nefja** [-nɛv·ja] a. indec., **-nefjaður** [-nɛv·jaðøϱ] a. braknæset, opnæset. **-reiði** [-rɛi:ðɪ] m. Halerem til en (Kvinde)sadel; — coll. Sadeltöj. **-reim** [-rɛi:*m*] f. Sadelrem. **-sessa** [-sɛs:a] f. Sadelhynde. **-sveif** [-svɛi:*v*] f. = *söðulbogi*, Rygstykket paa den isl. Kvindesadel. **-taska** [-tas·ga] f. Sadeltaske. **†-treyja** [-trɛi:ja] f. = **söðulvirki. -vega** [-vɛ:qa] adv. = **einvega. -vídd** [-vit·] f. Sadelkammer (Js. Js.). **-virki** [-vɪϱ·ɟɪ] npl. Sadelbom, -træ. **-þak** [-þa:k] n. Sadeltag.
söfn [söb·v] pl. af *safn* (s. d. O.); (i pl.) spec. (Hf.) = *rök*, se **1. rak** a.
söfnuður (safnaðar, pl. söfnuðir, †safnaðir) [söb·noðøϱ, sab·naðɪϱ] m. **1.** Samling; Hob, Mængde: *þar var mikill s. af fólki.* — **2.** Menighed: *fríkirkjus.* — **3.** Forraad af *skyr*, s. d. O.
söfnun (-ar, safnanir) [söb·non, sab·nanɪϱ] f. **1.** Samlen sammen: *s. bóka.* — **2.** Gennemsøgning: *Fjallkóngur skal fara eptir því, sem hreppsnefnd fyrirskipar um s. afrjettarins* (Stj. '94, B. 77).
söfnunar fje [söb·nonaϱfjɛ:] n. (Lögr. '15, 20) = **kjötsöfnunarfje. -maður** [-r-ma:ðøϱ] m. Samler. **-sjóður** [-ϱ-sjoᵘ:ðøϱ] m. Sparebank.
sög (sagar, sagir) [sö:*q*, sa:qaϱ, sai:jɪϱ] f. Sav.
sögð [sög·*ð*, sög·þ] pp. f. og npl. af **segja.**
söggugur [sög:øqøϱ] a. fugtig, vaad.
1. **söggur (-s)** [sög:øϱ] m. *(saggi)* Fugtighed, Væde (Vf.).
2. **söggur** [sög:øϱ] a. (Vf.) = *söggugur*, fugtig, vaad.
sögn (sagnar, sagnir) [[illegible]] f. **1.** Sagn, [illegible] modsat paalidelige Beretninger: *s. um Sæmund fróða*, et Sagn om S. frode; *Það er bæði s. og sannleikur* (Eimr. X. 144). — **2.** Udsagn, Beretning, Angivelse: *eftir hans s.*, efter hvad han fortalte, ifølge hans Udsagn: *s. hans nær alls engri átt* (Alþ. '11, B. II. 247); *það er s. manna*, man siger; *sannast sagna*, sandt at sige, oprigtig talt; (Ordspr.) *sannleikurinn er sagna bestur* (SchMál.), Sandhed er den bedste Tale; *hafa sannar sagnir af e-m (e-u)*, faa Sandheden at vide om en (n-t), faa paalidelige Oplysninger om en (n-t); *nauðga e-m, pína e-n til sagna*, tvinge en til at bekende (spec. ved Tortur). — **3.** *(sagnorð)* Verbum, Udsagnsord: *beyging sagna*, Konjugation. — **†4.** Mennesker, Mænd: *skipss.*
sögu [sö:*qo*] cobl. sg. af **saga. -biti** [-bɪ:dɪ, -bɪ:tɪ] m. Belönning for at fortælle; spec. Lön for Sladder. **-bók** [-boᵘ:k] f. Bog, som indeholder flere Fortællinger el. Sagaer; *(sagnfræðisbók)* historisk Værk. **-borinn** [-bo:rɪ*n*] a. historisk (TBókm. X. 71). **-brot** [-bro:t] n. Brudstykke, Fragment af en Fortælling el. Saga. **-burður** [-bʏr·ðøϱ] m. *(fleipur)* Sladder; *(rógur)* Bagvaskelse. **-efni** [-ɛb·nɪ] n. Fortællingens Genstand; Fortællingens Indhold; Æmne for (el. Stof til) en Fortælling: *það er mikið s.* **-fífl** [-fib·λ] n. en, der er ivrig efter at læse Historier (Romaner) el. høre dem fortælle. **-fróður** [-froᵘ:ðøϱ] a. **1.** sagnkyndig, i Besiddelse af historiske Kundskaber. — **2.** som kan mange Historier: *margir gamlir menn eru sögufróðir.* **-fræði** [-frai:ðɪ] f. indec. historisk Kundskab; historisk Videnskab, Historie. **-fræðingur (-s, -ar)** [-frai:ðɪŋgøϱ] m. Historiker. **-gabb** [-gap·] n. Narren med Smaahistorier. Ekspl.: *Eg skal segja þér söguna af henni Sönn, sem setti beran rassinn út í fönn* (ÓDavSk. 173); lignende i Danmark: Skal jeg fortælle dig en Historie, din Næse er af Cikorie osv. (E. T. Kristensen, Danske Börnerim 1894, S. 135). **-gyðja** [-ɟɪð·ja] f. Historiens Muse. **-gögn** [-gög·v] npl. historiske Kilder: *gefa má út óslitin s. alþingis frá 1570—1800* (Alþ. '11, B. II. 189—190). **-hetja** [-he:dja, -he:tja] f. Sagnhelt; Romanhelt. **-kennari** [-ȿɛn:arɪ] m. Historielærer. **-kensla** [-ȿɛn·sla] f. Historieundervisning. **-kerling** [-ȿɛd·lɪŋk].

-ḱɛr·dliŋk] f. gammel Kvinde, som kan fortælle Historier: *flestar sögur sem Steinvör gamla, svarta Sigga og aðrar sögukellingar sögðu okkur krökkunum* (ÓDavSk. 4). **-kvöld** [-kvöl·t] f. Aften, da Historier fortælles el. skal fortælles. **-korn** [-kod·n, -kor·dn] n. Smaafortælling. **-kvæði** [-kvai:ðı] n. Digt med historisk Indhold, Ballade; pl. — *söguljóð*. **-laun** [-löy:n] npl. Belönning for Angivelse; Lön for at fortælle. **-legur** [-lɛ·qøo̜] a. **1.** historisk: *s. atburður* (mods. *loginn*). — **2.** vigtig, som er værd at fortælle: *gerðist nokkuð sögulegt?* — **3.** adv. *-lega*, historisk. **-lestur** [-lɛs·do̜o̜] m. Læsning af Sagaer el. Romaner. **-ljóð** [-ljoᵘ:ð] n. episk Digt, Epos.

sögull [sö:qødʎ, f. -øl, n. -øʎt] a. **1.** *(sem segir frá, segir sögur)* som fortæller. — **2.** *(málugur)* sladderagtig.

sögu lok [sö:qolo:k] npl. Fortællingens Slutning: *í sögulokin komu konungshjónin* (MJ. II. 267). **-maður** [-ma:ðøo̜] m. **1.** *(sagnfræðingur)* Historiker; Person, kyndig i Historie; sagnkyndig el. sagnelskende Mand: *hann var mikill s.* — **2.** Fortæller; Hjemmelsmand: *greina sögumann*, angive sin Hjemmelsmand. — **3.** *(uppljóstrari)* Angiver. — **4.** *(söguhetja)* Helten i en Fortælling. **†-meistari** [-meis·darı] m. Sagamester, Historiker.

sögun (-ar, saganir) [sö:qon, sa:qanıo̜] f. Savning.

sögunar hús [sö:qonao̜(h)u:s] n. Rasphus: *dæmdi hann nú á s. um hríð* (EspS. 160). **-mylla** [-r-mıl:a] f. Savbrug. **-strákar** [-o̜-sdrau:gao̜, -sdrau:kao̜] mpl. to Træfigurer, som sidder i Vippestilling og bevæger sig for Vinden, undert. stillet op som en Slags Vejrhane (ÓDavSk. 349). **-trönur** [-trö:noo̜] fpl. Savelad. **-vjel** [-r-vjɛ:l] f. Savemaskine.

sögu ríkur [sö:qori:qøo̜, -ri:koo̜] a. sagnrig; rig paa historiske Minder. **-rit** [-rı:t] n. historisk Skrift. **-ritari** [-rı:darı, -rı:t-] m. Historieskriver, Historiker. **-róman** [-roᵘ:man] m. historisk Roman. **-skáld** [-sgaul·t] n. *(í ljóðum)* episk Digter; *(skáldsagnahöf.)* Romanforfatter. **-skæði** [-sgai:ðı] npl. (egl. Stof til nye Sko til Erstatning for Sko, der er slidt op ved at løbe med Sladder) Lön for at løbe med Sladder, jfr. *sögulaun*: *fjekstu nokkuð í s.?* (Árn.). **-smetta** [-smɛhda] f., **-smetti** [-smɛhdı] n. Sladdertaske: *s. og rægirófa ... hleypur út um alla móa*. **-smíði** [-smi:ðı] n. det at lave en Historie. **-steinn** [-sdɛid·n] m. mytisk Sten, der if. Folketroen fortæller dens Ejer alt hvad han vil vide (JÁÞj. I. 653). **-sveinn** [-svɛid·n] m. Dreng, som fortæller Historier. **-sögn** [-sög·n] f. mundtlig Fortælling, mundtlig Overlevering; Udsagn: *eftir s.*, efter Sigende. **-tími** [-ti:mı] m. Historietime. **-viðburður** [-vıð·bʏrðøo̜] m. historisk Begivenhed. **-vísindi** [-vi:sındı] npl. historiske Videnskaber. **-þáttur** [-þauhdøo̜] m. kort Fortælling; Afsnit af en Fortælling.

sögvís [söq·vi·s] a. sladderagtig, sladdervorn: (Ordspr.) *s. er sjaldan sannorður* (GJ.); *seint fyllir s. kona snældu* (SchMál.). **-vísi** [-vi·sı] f. indec. Sladderagtighed.

sök (sakar, sakir) [sö:k, sa:gao̜, sa:kao̜, sa:qıo̜, sa:ḱıo̜] f. **I. 1.** *(kæra)* Anklage, Beskyldning: *verða sannur að s.*, blive fundet skyldig i n-t; *bera sakir á e-n*, beskylde, anklage en; *gefa e-m s. á e-u*, ¹) anklage, beskylde en for n-t; ²) *(kenna e-m um e-ð)* give en Skylden for n-t; *gefa e-m e-ð að s.*, beskylde en for n-t: *gefa e-m fjárdrátt að s.*; spec. anføre n-t som Grund til en Straf: *eftir tvö ár var hann settur af. Honum var gefið það að s., að hann væri drykkfeldur*; — *eiga sakir við e-n*, have n-t udestaaende med en; *eiga s. á e-u*, være Skyld i n-t; *það er mín s.*, det er min Skyld; *færast undan sök(um)*, erklære sig uskyldig. — **2.** *(sekt)* Skyld, Brøde: (Ordspr.) *sökin bítur sárara en tönnin*, Brøden bider skarpere end Tanden; *s. bítur sekan*, Skylden bider den skyldige; *gefa upp s.* (el. *sakir*), *veita uppgjöf á sökum*, benaade. — **3.** *(mál)* Sag, Proces: *enginn er dómari í sjálfs sín s.*, ingen er Dommer i sin egen Sag; *svæfa sakir*, sylte en Sag; *láta sakir liggja niðri*, stille Sagen i Bero, ikke göre n-t ved en Anklage; *láta s. í salti liggja*, ikke röre ved en Sag. — **4.** i forsk. overf. Udtryk: *setja s. við súlu, að e-ð sje gert*, sætte hele sin Energi ind paa, at n-t bliver gjort el. lign.; *e-ð verður* (el. *kemur*) *(ekki) að s.*, n-t gør (ikke) Skade: *í n fyrirvarinn ... verður hann þá ekki að s.?* (gör den da ikke noget?) (Lögr. ¹⁹/₃ '14). — **5.** pl. *sakir*, Navn paa Møderne i en selskabelig Forening af isl. Studenter i Kbhavn i det 18. Aarh. — J. Þorkelsson i Fortalen til EspS. viii. ff.: *sækja sakir*, komme til Stede ved et saadant Møde, jfr. *sakamenn*; — hvert enkelt Møde el. Drikkegilde kaldtes „*sök*“: *Geri öldungur sjálfur óróa á s., sé fyrirgert öldungsskapnum* (EspS. x). — **II. 1.** Sag, Ting: *það væri s. sjer, ef ...*, det var en Sag for sig, hvis ...; *það væri nú s. sjer*, det kunde gaa an; *fara hægt* (el. *ekki hart, vægt*) *í sakirnar*, gaa lempeligt til Værks, ikke tage haardt paa Tingene; *Höfum við þó farið svo vægt í sakirnar* (vi har taget saa lempeligt paa Sagerne) *til samkomulags, sem við höfum getað* (Alþ. '11, B. II. 1043); *fara fínt í sakirnar* (el. *fara fínt í það*), gaa snildt (diplomatisk) til Værks. — **2.** *(orsök, ástæða)* Aarsag, Grund: *fyrir hverja s.?* hvorfor? af hvilken Grund?; *fyrir þær sakir* (*af þeim sökum*), derfor; *svo var s. til þess, að ...*, Grunden var den, at ...; *hann varð s. í því, að faðir hans dó*, han voldte sin Faders Død. — **3. a.** acc. pl. *sakir* som præp. med gen. paa Grund af, formedelst, efter: *sakir annríkis*, paa Grund af Travlhed; *s. þess, að ...*, eftersom; *vera nætur sakir* (ofte i eet Ord) *e-s staðar*, overnatte et Steds; *fyrir e-s sakir*, for ens Skyld; *um stundarsakir*, for en kort Tid. — **b.** dat. pl. *sökum* som præp. med gen. paa Grund af: *s. illviðris*, paa Grund af Uvejr; *s. þess, að ...*, paa Grund af, at ...; eftersom.

1. **sökk (sakkar)** [söhk, sahgao̜] f. Sump, Morads.

2. **sökk** (-s, [illegible]) [söhk] n. Forsænkning.

sökk fylla [illegible] vt. = **sökkhlaða**. **-fullur** [-fʏdløo̜] a. synkefærdig, overlastet. **-hlaða** [-(h)ʎa·ða] vt. lade et Fartöj saaledes, at det er [illegible], overlaste. **-nafar** [-g-na·vao̜] m. Undersænkningsbor. **-nót** [-noᵘ·t] f. Synkenot (LFR. VII. xviii).

1. **sökkur (-s)** [söhgoo̜] m. Sænk.

2. **sökkur** [söhgøo̜] pl. af **sakka**.

sökkutaumur [söhgøtöy:møo̜] m. Fortömme.

1. **sökkva (sekk; sökk, sukkum; sykki; sokkið)** [söhgva, söhga; sɛhk; söhk, sʏhgøm; sıhqı; sohqıð] vi. synke: *skipið sökk*, Skibet sank; *hesturinn sökk á kaf í bleytu*; — *s. í jörð*, synke ned i Jorden; *s. niður í víti*, dumpe ned i Helvede (paa Grund af Banden el. syndigt Levned); — ppr. *sökkvandi*, bundløs: *sökkvandi bleyta*; — *sökkvandi skuldir*, bundløs Gæld; — pp. *sokkinn*, sunken: *steinninn er sokkinn*, Stenen er sunket ned i Jorden; *vera sokkinn niður í hugsanir*, være hensunken, fordybet i, sidde i dybe Tanker; *vera sokkinn í skuldum*, sidde i bundløs Gæld.

2. **sökkva (ti)** [söhgva] v. **1.** vt. med dat. bringe til at synke, sænke, bore i Sænk; *s. skipi*, bringe et Skib til at synke; *s. í fötu* (dat.), sænke en Spand ned i Vandet; *s. sjer niður í e-ð*, sænke sig ned i n-t, fordybe sig i n-t, hengive sig til n-t; *sökkva sjer í skuldir*, stifte stor Gæld; *s. e-m*, bringe eu til at synke ned i Jorden: *hún ætlaði alveg at s. honum með formælingum*. — **2.** refl. *sökkvast*, synke, bringe sig selv til at synke.

Sökkva bekkur [söhgvabɛhgøo̜] m. npr. i den nordiske Mytologi *Sága*'s Sæde. **-frí** [-fri:] a. som ikke kan synke.

sökkvandi (-a) [söhgvandı] m. *(fen)* bundløst Morads.

°**sökkvi (-a)** [söhgvı] m. = **sökkvir**.

°**sökkvidalur** [söhgvıda:loo̜] m. dyb Dal (StStAndv. II. 41).

°**sökkvir (-is)** [söhgvıo̜] m. Modstander, Fjende; Banemand.

söknuður (saknaðar) [söhgnøðøo̜, sahgnaðao̜] m. Savn.

sökótt [sö:goᵘht, sö:k-] an.: *eiga s.*, have mange Fjender; *eiga s. við e-n*, have n-t udestaaende med en.

sökudólgur [sö:gødoᵘl·gøo̜, sö:kø-] m. Forbryder; anklaget.

sökum [sö:gøm, sö:k-] præp. med gen. se **sök**.

sökun (-ar, sakanir) [sö:gøn, sö:køn, sa:ganıo̜, sa:k-] f. Bebrejdelse.

sökunautur [sö:gønöy:døo̜, sö:kønöy:to̜o̜] m. *(ákærandi)* Anklager; *(óvinur)* Fjende.

söl (gen. **sölva**, (pop.) **sala** (Eyf.); dat. **sölvum**) [sö:l] npl. (bot.) no. Søl (rhodymenia palmata): (Ordspr.) *ekki er sjúkum s. að bjóða* (SchMál.), Søl er ikke Sygeføde.

söla (a) [sö:la] vt. tilsøle.

sölbiti [söl·bı·dı, -bı·tı] m. = **selbiti**.

Sölfi (-a, -ar) [söl·vı] m. npr. = **Sölvi**.

söllitur [söl:ı·døo̜, -l:ı·to̜o̜] m. Gustenhed.

sölna (a) [söl·na] vi. **1.** *(óhreinkast)* blive smudsig, tilsmudses. — **2.** visne, falme (om Græsset), gulne, blive gusten: *grös sölnuðu og fuglar ... drápust* (ÞThLýs. II. 157); — pp. *sölnaður*: *sölnuð lauf* (jfr. GFrÁtt. 11).

sölnun (-ar) [söl·nøn] f. det at visne, falme, Visnen: *þar sem þögnin ríkir og sölnunin* (GFrÁtt. 11).

sölsa (a) [söl·sa] vt. faa n-t i sin Magt ved Kneb el. Overtalelser, tilvende sig: *s. e-ð út úr e-m*; *s. til sín hjú frá öðrum*; *s. e-ð undir sig*.

sölt [söʎ·t] pl. af **salt** og f. sg. og npl. af **saltur**.

söltun (-ar, saltanir) [söʎ·døn, saʎ·danıo̜] f. Saltning, Nedsaltning.

söltunarskip [söʎ·dønao̜sqı:p] n. Saltningsskib, -baad (JSVb. 104).

sölu [sö:lø] cobl. sg. af **sala**. ° **-auga** [-öy:qa] f. Billethul (JÓfÞý. 222). **-band** [-ban·t] n. Uldgarn som Handelsvare. **-búð** [-bu:ð] f. Butik. **-deild** [-deil·t] f. Salgsafdeling i en Forretning. **-deildarstjóri** [-deildao̜sdjoᵘ:rı] m. Afdelingschef (spec. i et Magasin). **-eyrir** [-ei:rıo̜] m. Handelsvare. **-fje** [-fjɛ:] n. Markedsfaar. **-gengur** [-ɟeiŋ·gøo̜] a. salgbar: *bankavaxtabrjefin ... væru ekki sölugeng í kauphöllinni í Khöfn* (Alþ. '11, B. 432). **sölugur** [sö:loqøo̜] a. tilsølet.

sölu hlutur [sö:løhlʏ:døo̜, -hlʏ:to̜o̜] m. Salgsgenstand. **-kápa** [-kau:ba, -kau:pa] f. Vadmelskofte (LFR. I. 207). **-karl** [-kad·ʎ, -kar·dʎ] m. omvandrende Kræmmer, Sjakrer. **-kerling** [-ḱɛd·liŋk, -ḱɛr·dliŋk] f. Kræmmerske, Sælgekone, Sælgekærling. **-kostir** [-kos·dıo̜] mpl. Salgsvilkaar. **-köll** [-köd·ʎ] npl. Gaderaaben. **-lag** [-la:q] n. = **verðlag**. **-laun** [-löy:n] npl. Lön for at sælge, Salgshonorar; Auktionssalær. **-les** [-lɛ:s] n. strikkede Genstande som Handelsvare (Af.). **-maður** [-ma:ðøo̜] m. *(seljandi)* Sælger; Handelsbetjænt; (Ordspr.) *margur er varningur í sölumanns sekk* (SchMál.), i Kræmmerens Sæk er der mange Varer. **-menska (-u)** [-mɛn·sga] f. Handel. **-nefnd** [-nɛm·t] f. Salgskomité; Handelsrealisations-Kommission (NF. III. 27). **-óhepni** [-oᵘ:hɛhbnı] f. indec. Uheld ved Salg: *Með því er s. Sambandsins forðuð* (BKrVerzl. 56). **-peysa** [-pei:sa] f. strikket Uldtröje (af den Slags, der sælges som Handelsvare).

1. **sölur** [sö:lo̜o̜] pl. af **sala**.

2. **sölur** [sö:løo̜] a. bleggul, gusten, — visnet (om Græs) (Langanes).

sölu reikningur [sö:lørɛihgniŋgøo̜] m. Salgsregning. **-rekstur** [-rɛχ·sdøo̜] m. Faarehob, som drives til et Handelssted for at sælges. **-skilmálar** [-sqıl·maulao̜] mpl. Salgsvilkaar; *(við uppboð)* Auktionskonditioner. **-skrum** [-sgrʏ:m] n. Markskrigeri. **-skrumari** [-sgrʏ:marı] m. Markskriger. **-sokkur** [-sohgøo̜] m., is. pl. *-sokkar*, Strömper, som strikkes for at sælges som Handelsvare: *prjóna sölusokk* (JSVb. 58). **-staður** [-sda:ðøo̜] m. Udsalgssted. **-stjóri** [-sdjoᵘ:rı] m. Disponent. **-stöð** [-sdö:ð] f. Stabelplads. **-torg** [-tor·k] n. Torv, Markedsplads. **-turn** [-tʏd·n, -tʏr·dn] m. Kiosk. **-varningur** [-var·dniŋgøo̜] m. coll. Varer, der falbydes. **-verð** [-vɛr·ð] n. Udsalgspris, Salgspris, Omsætningsværdi. **-vetlingar** [-vɛhdliŋgao̜] m. Vanter (af almindeligt Uldgarn), som gaar som Handelsvare. **-voð** [-vo:ð] f. (egl. Klæde, som gaar i Handelen) groft Vadmel. **-þing** [-þiŋ·k] n. Auktion.

sölva fjara [söl·vafja:ra] f. **1.** Strandstrækning, hvor Søl samles, Sølstrand. — **2.** *(svo mikil fjara, að hægt sje að ná í söl)* saa stort et Stykke tør Strandbred ved Ebbetid, at man kan faa fat i søl. **-hestur** [-hɛs·døo̜] m. saa meget, en Hest kan bære (ca. 200 Pund) af *söl*: *hver heimili fékk*

sér sölvahest með vættarböggum (ÞThFerð. II. 218). **-hroði** [-hǫo:ðɪ] m. Affald af *söl*. **-hrútur** [-hǫu:dǫǫ, -hǫu:tǫǫ] m. (zool.) en Art Tanglus (ligia oceania) (Vestm.). **-reitsla** [-rɛihtsla, -rɛis·la(?)] f. Plukning af *söl* (LFR. I. 65). **-tekja** [-tɛ:ɡ̊a, -tɛ:ʞa] f. Opsamlen af *söl*.

Sölvi (-a, -ar) [söl·vɪ] m. npr. Sølve, Salve; i Poesi Navn paa en Søkonge.

söm [sö:*m*] f. sg. og npl. af **samur.**

sömdum [söm·dø*m*] 1. p. pl. imp. ind. af **semja.**

sömuleiðis [sö:møleiːðɪs] adv. ligeledes; i lige Maade.

söndugur [sön·døɡøǫ] a. sandet: *s. jarðvegur.* — forurenet af, blandet med Sand: *söndug ull.*

söndum [sön·dø*m*] dat. pl. af **sandur.**

söng [söyŋ·k] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **syngja.**

†söngari (-a, -ar) [söyŋ·garɪ] m. = **söngmaður.**

söng blíður [söyŋ kbli·ðǫǫ] a. melodisk. **-bók** [-bo·k] f. Sangbog; Nodehæfte. **-bær** [-bai·r] a. (mus.) melodisk. **-dimmur** [-dɪm·øǫ] a. med dump Klang. **-dís** [-di·s] f. = **sönggyðja.** **-dós** [-do·ᵘs] f. Spilledaase. **-eyra** [-g-ɛi·ra] n. Øre for Musik, Gehør. **-elskur** [-ɛlsgøǫ] a. sangelskende. **-fjelag** [-k-fjɛ·laɡ] n. Sangforening. **-flokkur** [-flohgøǫ] m. Kor; Sangforening. **-fróður** [-fro·ᵘðøǫ] a. musikkyndig. **-fræði** [-frai·ðɪ] f. indec. Musik, Musikteori. **-fræðilegur** [-fraiðɪlɛ:ɣøǫ] a. musikalsk. **-fræðingur (-s, -ar)** [-frai·ðɪŋgøǫ] m. Tonekunstner; Komponist. **°-fræðisstofnun** [-fraiðɪsdob·nø*n*] f. Konservatorium (Js]s.). **-fugl** [-fʏgλ] m. Sangfugl. **†-færi** [-fai·rɪ] n. = *hljóðfæri*, Musikinstrument. **-gáfa** [söyŋ·gau·va] f. musikalsk Begavelse. **-gyðja** [-ɡ̊ɪð·ja] f. Sanggudinde, Muse. **-gjöfull** [-ɡ̊ö·vødλ] a. sangrig: *og stungið svefnþorni elfina sönggjöflu* (GFrTís. 142). **-hestur** [-k-(h)ɛsdøǫ] m. (Nl.) = **graðhestur.** **-hljóð** [-(h)λo·ᵘ*ð*] npl. **1.** *(söngrödd)* Sangstemme, Syngestemme. — **2.** *(söngur)* Musik. **-hljómur** [-(h)λoᵘ·møǫ] m. Klang af Musik; Sangtoner. **-hraðatákn** [-(h)ǫaðatauhkv] n. (mus.) Tempoangivelse. **-hraði** [-(h)ǫa·ðɪ] m. (mus.) Tempo. **-hús** [-(h)u·s] n. **1.** *(kór í kirkju)* Kor (i en Kirke). — **2.** Kapel: *Er þar nú ferr mikið, er áður var bærinn. Var þar saunghús fagurt, og sóktu Nesjamenn þangað tíðir* (JÁÞj. I. 256). **-hæfur** [-(h)ai·vøǫ] a. (mus.) sangbar, melodisk: *s. moll.* **-höll** [-(h)ödλ] f. Koncertpalads. **-íþrótt** [-g-i·þroᵘht] f. Tonekunst, Musik. **-kennari** [-ŋ·-ʞɛn·arɪ] m. Syngelærer, Sanglærer. **-kensla** [-ʞɛnsla] f. Sangundervisning, **-kona** [-ko·na] f. Sangerinde. **-kunnátta** [-kʏn·auhda] f. musikalsk Dannelse, Musikkyndighed. **-kænn** [-ʞaidv] a. sangkyndig, musikkyndig.

söngl [söyŋ·*l*] n. Nynnen; *(suða)* Summen.

söngla (a) [söyŋ·la] vi. og vt. *(raula)* nynne; *(suða)* summe.

söng lag [söyŋ·gla·ɡ] n. Melodi: *alþýðlegt s.*, Folkemelodi. **-lagasafn** [-laɣasab·v] n. Melodisamling. **° -lagasmiður** [-laɣasmɪ:ðøǫ] m. Komponist.

sönglandi (-a) [söyŋ·landɪ] m. = *söngl;* — is. overf. Jammerklage: *sló þar alveg sama sönglandann um afturför í öllu* (Eimr. XIV. 183).

söng laus [söŋ·glöys] a. **1.** uden Sang. — **2.** uden Gudstjæneste: *oc stóð hún* (ɔ: *kirkjan*) *síðan saunglaus meir enn fióra vetur* (Esp. II. 19). — **3.** n. *sönglaust* som adv. uden Sang, uden at synge. **-legur** [-lɛɣøǫ] a. **1.** musikalsk: *Hann hafði svo næman smekk fyrir sönglegri fegurð* (JTrSk. I. 293). — **2.** melodisk, velklingende: *Saungfuglanna tón* (sic.) *er . . . saunglígr* (LFR. XIII. 2—3). **-leikaskáld** [-leiɣasgaul·t, -leika-] n. Operakomponist; Vaudevilleforfatter. **-leikni** [-leihgnɪ] f. indec. musikalsk Teknik: *Rödd og s., sem ekki á sinn líka, sameinuð óbrigðulum leikarahæfileikum* (Morg. '19, 165). **-leiksefni** [-leiχseb·nɪ, -leiks-] n. Stof til en Opera el. Vaudeville. **-leikur** [-lei·ɣøǫ, -lɛi·køǫ] m. (egl. Drama med Sang) Opera; Vaudeville. **-leysi (-is)** [-leisɪ] n. Mangel paa Sang. **-lestur** [-lɛsdøǫ] m. Recitativ. **-list** [-lɪst] f. Tonekunst, Musik. **-listahús** [-lɪsdahu:s] n. Opera. **-listarguð** [-lɪsdargvʏ:*ð*] m. Tonekunstens el. Musikkens Gud. **-listarmaður** [-lɪsdarma:ðøǫ] m. Tonekunstner, Musiker. **-listarskóli** [-lɪsdaǫsgoᵘ:lɪ] m. Musikkonservatorium. **-lýti** [-li·dɪ, -li·tɪ] n. Dissonans. **-loft** [-lof·t] n. Pulpitur i en Kirke, hvor Sangkoret har sin Plads. **-lúður** [-lu·ðøǫ] m. Lur, Trompet (JHall. 233). **-lærður** [-lairðøǫ] a. musikkyndig. **-maður** [-ma·ðøǫ] m. Sanger: *hann er góður s.*, han har en god Stemme. **-málablað** [-maulabla:*ð*] Musikblad. **-meistari** [-meisdarɪ] m. Tonekunstner, Musiker: *Jónas Helgason . . . helztur s. í Reykjavík* (MJSöguk. 258). **-mær** [-mai·r] f. Sangerinde. **-nám** [-nau·*m*] n. Sangstudium. **-næmur** [-nai·møǫ] a. musikalsk. **-pallur** [-k-padløǫ] m. Sangtribune. **-piltur** [-pɪλdøǫ] m. Kordreng.

†söngra (a) [söyŋ·gra] v. impers. give Lyd fra sig: *söngrar í e-u*, n-t giver Lyd fra sig, klinger.

söng raust [söyŋ·gröyst] f. Sangstemme. **-rit** [-rɪ·t] n. Skrift om Musik. **-ritahöfundur** [-rɪdahö:vøndøǫ, -rɪta-] m. Musikforfatter (Eimr. XII. 198). **-rómaður** [-roᵘ·maðøǫ] a. som har Sangstemme. **-rödd** [-röt] f. Sangstemme. **-salur** [-(k)-sa·løǫ] m. Koncertsal. **-seiður** [-sɛi·ðøǫ] m. Tonernes Manen: *söngseiðurinn magnast* (GFrSex. 48). **-skemtun** [-sɡ̊ɛɱdøn, sɡ̊ɛmton] f. Koncert. **-skrá** [-sgrau·] f. Koncertprogram. **-snið** [-snɪ·*ð*] n. Syngemaade. **-snillingur** [-snɪdlɪŋgøǫ] m. Mestersanger. **-sónn** [-soᵘdv] m. Syngetone. **-sproti** [-sbro·dɪ, -sbro·tɪ] m. Taktstok. **-stjóri** [-sdjoᵘ·rɪ] m. Dirigent; Korfører. **-sögufróður** [-söɣøfroᵘ:ðøǫ] a. med musikhistoriske Kundskaber. **-tól** [-to·*l*] n. Toneredskab, Musikinstrument: *Vestmenn hafa ekki saungtól, nema bumbur og skeljar* (Fj. I. 174).

söngur (-s, -var) [söyŋ gøǫ, söyŋ·gvaǫ] m. **1.** Sang: *fuglas., svanas.*; — *sverðas.*, Vaabenlarm; jfr. *eins., tvís.* — **2. a.** Sang ved Gudstjæneste, Kirkesang; jfr. *legs., yfirs.* osv. — **†b.** *(guðsþjónusta)* Gudstjæneste. — **3.** Digt, Kvad: *mans.*, Elskovsdigt. — **4.** stadig Tuden om (Jamren over) n-t, jfr. *sultars.*; *(í kúm)* stadig Brølen: *eftir „söngnum" í kúnum* (SIng. I. 25).

söngvari (-a, -ar) [söyŋ·gvarɪ] m. = **söngmaður.**

söngvaseimur [söyŋ·gvaseiːmøǫ] m. Udhold af Slutningstonerne i en Melodi: *Lækjarniðurinn barst til mín ofan úr brekkubrúnunum og dró söngvaseiminn* (GFrÓl. 147).

söngverk [söyŋ·gvɛǫk] n. Musikværk.

söngvi [söyŋ·gvɪ] f. indec. musikalske Ævner (JTrB. 173).

söngvinn [söyŋ·gvɪ*n*] a. musikalsk.

söng vís [söyŋ·gvi·s] a. musikalsk. **-vísa** [-vi·sa] f. *(í ljóðleik)* Arie (i en Opera). **° -vjel** [-vjɛ·*l*] f. Spilleværk, Sangværk; Musikinstrument (StStAndv. II. 217). **-þil** [-k-þɪ·*l*] n. Panel mellem Koret og Forkirken.

sönn [sön·] f. sg. og npl. af **sannur.**

sönnun (-ar, sannanir) [sön:ø*n*, san:anɪǫ] f. Bevis: *óræk, skýr s.*, talende Bevis.

sönnunar aðferð [sön:onarað·fɛr*ð*] f. Bevismaade. **-gagn** [-gag·v] n. Bevismiddel; — pl. *-gögn*, Bevisligheder. **-gildi** [-ɡ̊ɪl·dɪ] n. Beviskraft. **-skylda** [-ǫ-sɡ̊ɪl·da] f. Bevisbyrde. **-trygging** [-trɪɡ̊:iŋk] f. betryggende Bevis.

sönnur [sön:øǫ] fpl. Bevis: *færa s. á*, bevise; *vita s. á e-u*, vide n-t med Sikkerhed.

sönsum [sön·sø*m*] dat. pl. af **sans.**

sörfi [sör·vɪ] n. = **sörvi.**

sörgum [sör·gø*m*] 1. p. pl. præs. ind. og conj. af **sarga.**

†söri [sö:rɪ] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **sá.**

Sörkvir (-is) [söǫ·gvɪǫ] m. npr. Sverker.

sörlast [sör·dlast, söd·last] vrefl. *(hafa hátt)* larme, støje: *s. í e-u;* — *(böðlast áfram)* göre n-t paa en grov el. brutal Maade, uden at bryde sig om, at man bliver tilsnavset el. vaad el. desl., drive n-t af: *s. í bleytu*, søle sig i Dynd osv.; *sörlumst út, þó nú sé kominn vetur* (StStAndv. III. 67).

sörli (-a, -ar) [sör·dlɪ, söd·lɪ] m. **1.** som Egennavn: **a.** Sörle; navnlig myt. Gudruns og Jonakrs Sön; **Sörla hlíf, mussa, stakkur = brynja.* — **b.** Navn paa en Hest. — **2.** *(sóði)* svinsk Person, Svinebæst: *þú ert mikill s.;* — ogs., uden direkte at være et Skældsord, om et Menneske, der arbejder voldsomt og plumpt, uden at bryde sig om Arbejdets el. sin egen Renlighed og Udseende.

*1. **Sörvi (-a, -ar)** [sör·vɪ] m. npr. Navn paa en Søkonge; — pl. *sörvar*, Krigere.

2. **sörvi (-is, pl. ds.)** [sör·vɪ] n. **a.** Halsbaand af Perler el. desl. — ***b.** i Omskr. for Kvinde: *sörvahlín, -lind* osv.

sötr [sö:tǫ] n. = **sötur.**

sötra (a) [sö:dra, sö:tra] vt. og vi. slubre i sig: *s. um tönn*, drikke gennem Tænderne.

sötur (-urs) [sö:døǫ, sö:tøǫ] n. Slubren.

söx [söχ·s] pl. af **sax.**

söxuðum [söχ·søðø*m*] 1. p. pl. imp. ind. og conj. af **saxa.**

söxun (-ar, saxanir) [söχ·sø*n*, saχ·sanɪǫ] f. Hakning, Hakken; spec. Sammenpresning af Hø med Riven, jfr. 2. *saxa* 2.

söxunar hrífa [söχ·sonahri:va] f. Rive til at sammenpresse Høet med, naar det samles og sættes i *fang* 4. b. og c. **-vjel** [-r-vjɛ:*l*] f. Hakkemaskine.

T

t [tjɛ:], det isl. Alfabets 24. Bogstav, udtales dels som dansk t, dels som d:
1. [t]: ¹) i Forlyd: *taka* [ta:ga, ta:ka], *trúa* [tru:a]; — ²) i Indlyd: foran Endelsen *-s* samt med forudgaaende stærk Aspiration foran ustemt *l, n*: *rits* [rɪ:ts], *skotts* [sgohts], *vætl* [vaihtλ], *vatn* [vahtv]; — ³) overalt i Udlyd: *hrat* [hǫa:t], *vart* [vaǫ t], *holt* [hoλ t].

Paa Østlandet og i de fleste Egne paa Nordlandet udtales *t* endv. som [t] mellem Vokaler el. mellem Vokal og *j, r* el. *v* (jfr. 2.): *ata* [a:ta], *etja* [ɛ:tja], *skotra* [sgo:tra], *götva* [gö:tva]; endvidere i de fleste Egne paa Nordlandet mellem stemt *m, n* og Vokal (jfr. 2.): *heimta* [heim·ta], *henta* [hɛn·ta].

2. [d]: ¹) efter *s* i Forlyd: *stór* [sdoᵘ:r]; ²) i Indlyd: mellem Vokaler el. mellem Vokal og *j, r* el. *v* (jfr. 1.): *ata* [a:da], *etja* [ɛ:dja], *skotra* [sgo:dra], *götva* [gö:dva]; mellem *m, n* og efterfølgende stemt Lyd (jfr. 1.): *heimta* [heiɱ da], *henta* [hɛɲ da], mellem *l, r, s* og efterf. stemt Lyd: *elta* [ɛλ·da], *hefta* [hef·da], *hestur* [hɛs·døǫ]; med forudgaaende stærk Aspiration foran *n, l, k* [g], samt dobbeltskrevet: *vatna* [vahdna], *vætla* [vaihdla], *vitkast* [vɪhdgast], *átta* [auhda].

I Forb. *tt, tl, tn* og som oftest *tk* udtales *t* med forudgaaende stærk Aspiration henholdsvis som [d] i Indlyd, [t] i Udlyd, og som [t] foran udlydende *l, n*, se de ovenstaaende Ekspl.

3. *t* forsvinder i Udtalen oftest foran *s* (jfr. 1.), is. i Forb. *sts*: *báts* [baus·], *prests* [prɛs·], — foran *-st*: *stytstur* [sdɪs·døǫ], samt i Reglen mellem *s* og efterf. Kons.: *systkin* [sɪs·ɡ̊ɪn], *freistni* [freis·(d)nɪ].

Forkortelser: *t.* = *tonn; t. a. m.* = *til að mynda;* — *t. d.* = *til dæmis*, for Eksempel (f. Eks.); *°tg.* = *teigur*, Hektar; *tn.* = *tonn* el. *tunna.*

1. **tá (-ar,** pl. **tær)** [tau:, tai:r] f. **1.** Taa: *standa á tánum,* staa paa Tæerne; *læðast á tánum,* liste sig paa Tæerne. (Talem.) *hlaupa ekki tær af fótum sjer* el. *hlaupa ekki af sjer tærnar,* ikke skynde sig overdrevent meget; ***troða e-m um tær,*** (egl. træde paa ens Tæer), genere en, falde en til Besvær, volde en Fortræd el. Plage; ***stíga á tána á e-m,*** [1]) göre en Fortræd: *fyltist Jón þá heitt og heitaðist við Guðrúnu, kvaðst fyr eða síðar skyldi stíga á tána á henni* (B:JNat. 9), [2]) *(gera greiða)* göre en en Tjæneste, give en en Gave (Árn.); — ***hann lætur ekki troða sjer um tær,*** han lader ingen komme sig for nær, han holder andre tre Skridt fra Livet; ***setja upp tærnar*** (pop.), kradse af, dø; ***tylla sjer á tær við e-n,*** smigre for en: *N. N. er víst ljúft að aðstoða hana* (ɔ: *stjórnina), þar sem hann tyllir sér svo mjög á tær við hana* (Alþ. '11, B. 934); *ná ekki þangað með tánum, sem **annar hefur hælana,*** ikke kunne paa langt nær maale sig med en; ***græða** á tá og fingri,* tjæne Masser af Penge; (Ordspr.) *þar sem drengir drepa í **tá, jeg dreg mig allan niður*** (GJ.), hvor Folk stikker Taaen i, gaar jeg ned med hele Kroppen. — **2.** Midterpartiet af en Hestesko: ***segulskeifan bab og veit táin a niður*** (Eimr. V. 208). — **3.** lav Udløber fra en Höj el. et Bjærg; *(nesti)* smal Landtunge: *Þegar Vigfus nálgaðist tána á Hafursey* (JTrSk. I. 12). — **4.** Taaspidsen af en Strömpe el. Sko, Taa, Næse: *skórinn er of þröngur í tána*; overf. ***komast vel í tána,*** blive en holden Mand (JÁÞj. I. 361). — **5.** (metr.) de 3 el. 4 sidste Stavelser (naar sidste Stavelse er ubetonet) i en Verslinje, best. af det egentlige Enderim *(rímliður),* samt Stavelserne umiddelbart foran *(tálykill).*

2. **tá** [tau:] f. se **ullartá.**

3. **tá (-s,** pl. ds.) [tau:] n. Fortov: *Fram með húsaröðunum liggja háir trjápallar, sem notaðir eru sem tá* (Eimr. III. 61).

tá aðalhent [tau:a·ðaλ(h)ɛnt, -(h)ɛnt] an. (metr.) naar *tálykill* og Enderim er helrimende, ogsaa kaldet *táskeytt.* Ekspl., visende dette i förste Verslinje: *Jeg hef andstygð á að sjá | allar herjans skræður, | sæmir ei þeim að sitja hjá, | segið upp dóminn, bræður* (HSig. 73). **-band** [-bant] n. Taabaand, Vristrem paa Skier.

†**tabarður (-ar, -ir)** [ta:barðøϙ] m. Overkappe (e. tabard).

táberg [tau:bɛrk] n. Fodbalde.

†**tabert (-s)** [ta:bɛϙt] m. = *tabarður: Einari djákn ... gaf hann ... alklæðnat með skrúða oc t.* (Esp. I. 67).

tábragð [tau:braqð, -bragþ] n. **1.** Snudespidsen paa en islandsk Sko (Árn.). — **2.** *(músarbragð)* Taakneb (i Brydning). — **3.** Drejning af Foden, som den gör, der lader sig fire ned i en Klippe, for at faa Rebet snoet tæt omkring Benene skiftevis (Sch.).

tað (-s, töð) [ta:ð, tö:ð] n. is. coll. **a.** Gødning; *(mykja)* Møg; jfr. *hrossatað, sauðatað: tadshróf,* Bagdel (jfr. BóluHj. 207); — i pl. *töð hrossatöð,* Hestepærer. — **b.** *(skán)* spec. om törret (Faare)godning, anvendt som Brændsel.

taða (töðu, töður) [ta:ða] f. Ho fra den gødede Hjemmemark, Tunhø.

taðaláki [ta:ðalau:ϙɪ, -lau:ķɪ] m. en *fýll* (Stormfugl), som er saa ussel, at den ikke kan bruges til andet end Brændsel sammen med törret (Faare)gødning (Vestm.).

tað arfi [ta:ðarvɪ] m. = **haugarfi. -breiðsla** [tað·brɛiðsla] f., **-burður** [-bʏrðøϙ] m. Gødskning (af Hjemmemarken).

tadda (töddu, töddur) [tad:a, töd:oϙ] f. (Øræfi, Hf.), **taddi (-a, -ar)** [tad:ɪ] m. lille Sæk (Hf.).

taddur [tad:øϙ] pp. af **teðja.**

tað eldur [ta:ðeldøϙ] m. Ild, hvor der brændes törret Faare- el. Hestegodning. **-flaga** [tað·fla·qa] f. Skive törret (Faare)godning (til Brændsel). **-fló** [-flo͡u·] f. = ***grápadda,*** Bænkebider, Skrukketrold (oniscus). **-gat** [-ga·t] n. **1.** *(á hesti, nauti osfr.)* Aabningen paa Dyrs Endetarm. — **2.** *(á eldhúsi)* Aabning paa de gamle Køkkener, hvorigennem de törrede Skiver (Faare)møg blev puttet ind udefra. **-hlaði** [-hλa·ðɪ] m. Bunke törret (Faare)godning (til Brændsel). **-hlass** [-hλas] n. et Læs Gødning. **-hraukur** [-hϙöy·gøϙ, -hϙöy·køϙ] m. Stabel af törret (Faare)gødning. **-hrip** [-hϙɪ·p] n. = **taðkláfur. -hrúga** [-hϙu·(q)a] f. Møgdynge. **-hús** [ta:þ(h)u·s] n. Hytte til Opbevaring af törret (Faare)møg, der er bestemt til Brændsel.

táði [tau:ðɪ] imp. af **tæja.**

tað jóla (a) [tað·jo͡u·la] vt. med dat. = **traðjóla. -kláfur** [-klau·voϙ] m. Kasse, som kan aabnes forneden, til Transport af Gødning. **-kofi** [-ko·vɪ] m. = **taðhús. -kvísl** [-kvisλ] f. Moggreb. **-kvörn** [-kvö(r)dn] f. Godningsmølle, -kværn: *komast í kynni við járngaddana í taðkvörninni* (SH. Hr. I. 6). **-kögguil** [-kög·odλ] m. Klump af Gødning, Møgklump. **-láki** [-lau·ϙɪ, -lau·ķɪ] m. = **taðaláki. -mylsna** [-mɪlsna] f. knust Gødning. **-mold** [-molt] f. knust Godning blandet med Muld. **-poki** [-po·ϙɪ, -po·ķɪ] m. Sæk med törret Godning. **-reyktur** [-rɛiχdøϙ] a. røget ved Ild, hvor der brændes Gødning: *taðreykt kjöt.* **-rota** [-ro·da, -ro·ta] f. raadden, græsløs Plet, hvor en Godningsdynge har ligget, el. som er opstaaet af for megen Gødning: *t. í túni* (jfr. Klp. I. 110). **-skeglingur (-s, -ar)** [-sϙɛgliŋgøϙ] m. »Grönskolling«, Skældsord om unge Mænd, hvis Skæg ikke er vokset og som derfor kunde trænge til at gode Skægbunden. **-stál** [-sdau·l] n. **a.** (Kanten af en) Stabel törret Faaregodning, som bruges til Brændsel (Árn., Rang.). — **b.** Plads, hvorpaa en saadan Stabel skal staa (Árn., Rang.). **-tóft** [-to͡uht] f. (Sl.) = **taðhús. -vjel** [-vje·l] f. = **taðkvörn. -völlur** [-vödløϙ] m. Sted, hvor *tað* törres.

tafarlaus [ta:varlöy·s] a. som ikke sinkes el. opholdes; öjeblikkelig: *t. afgreiðsla;* — n. *tafarlaust* som adv. ufortövet, öjeblikkelig, uden videre.

tafasamur [ta:vasa·møϙ] a. = **tafsamur.**

tafði [tav·ðɪ, tab·ðɪ] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **tefja.**

tá festa [illegible] f. Plads [illegible] at sætte en Taa paa. **-feti** [illegible] m. Taagænger

tafi (-a) [ta:vɪ] m. = **töf.**

tafinn [ta:vɪn] pp. af **tefja.**

tafir [ta:vɪϙ] pl. af **töf.**

tafl (-s, töfl) [tab·λ, töb·λ] n. **1.** Brætspil (i Alm.): *t. er haft um manntafl, kotru, myllu o. fl.* — **2. a.** *(skáktafl)* Skakspil. — **b.** *(taflmenn)* Skakbrikker. — **c.** et Parti Skak: *þeir tefldu þrjú töfl.* — **3.** i særl. Udtryk: *hjer eru brögð* (el. *svik) í tafli,* her stikker n-t under; *verða tafli seinni,* blive forsinket; (Ordspr.) *hjá honum er taflið og teningurinn* (GJ.), han har baade Tavl og Tærning, han har hele Magten i sin Haand; *mjer er annað tíðara en um t. að ræða* (GJ.), jeg har andet og vigtigere at tænke paa end at more mig.

1. **tafla (töflu, töflur)** [tab·la, töb·lo, töb·loϙ] f. **1.** *(spjald)* Tavle; jfr. *veggtafla.* — **2.** Tabel: *stóra (litla) taflan,* den store (lille) Multiplikationstabel. — **3.** Brik i Brætspil: *kotrutafla.* — **4.** (Snæf., Vf.) = 1. *skaka.* — **5.** Pastil.

2. **tafla** [tab·la] vt. (Sch.) = 2. **skaka** 2. a.

tafl aðferð [tab·laðfɛrð] f. Spillemaade: *hafa nokkuð svipaða t.* (Upp. II. 1). **-byrðingur** [-l-bɪrðiŋgoϙ] m. Dambræt (BH.). **-byrjun** [-bɪrjøn] f. Skakaabning. **-borð** [-borð] n. Spillebræt, Skakbræt. **-borðsmynd** [-bor(þ)smɪn·t, -boϙs] f. (Skak)diagram (Upp. II. 16). **-bragð** [-braqð, -bragþ] n. Kneb, Finesse el. Fif i Bræt- el. Skakspil. **-endir** [-l-ɛndɪϙ] m. Slutspil. **-fimi** [-λ-fɪ·mɪ] f. indec. Skakfærdighed. **-fjelag** [-fje·laq] n. Skakforening. **-háttur** [-(h)auhdøϙ] m. den Maade, hvorpaa der spilles Skak, Spillemaade: *Úrval snoturra ... taflhátta* (Upp. II. 46). **-klúbbur** [-klub·oϙ] m. Skakklub, -forening. **-list** [tab·lɪst] f. Skakspilkunst. **-lok** [-lo·k] n. Slutspil. **-lög** [-lö·ɣ] npl. Skaklov. **-maður** [tab·l-ma·ðøϙ] m. **1.** Person, som kan spille et el. flere Brætspil, spec. Skakspiller: *góður t.;* (Ordspr.) *sjaldan vinnur t. fyrsta tafl* (GJ.). — **2.** is. pl. *-menn,* Skakbrikker: *fallegir taflmenn.* **-menska (-u)** [-mɛnsga] f. Spillemaade: *hefir auðvitað mikil áhrif á taflmensku hans* (Upp. II. 1.). **-pungur** [-λ-puŋgoϙ] m. Pung, hvori Brikker gemmes. **-reglur** [-l-rɛgloϙ] fpl. Skakregler. **-skák** [-λ-sgau·k] f. (ASkaft.) = **skák** I. 1.

tafls lok [tab·λslo·k] npl. Slutningen paa et Parti Skak. **-munur** [-mʏ·n-oϙ] m.: *hinn litli t.* = *bert,* roi dépouillé, jfr. *ber,* se ogs. *tapslok.*

tafl snilld [tab·λsnɪlt] f. Mesterskab i Skakspil. **-speki** [-sbɛ·ϙɪ, -sbɛ·ķɪ] f. indec. Kyndighed i Skakspil. **-staða** [-sda·ða] f. Skakstilling. **-tíska** [-tisga] f. Skakmode: *laga taflið eftir nútíðar tafltísku* (Upp. I. 136). **-venja** [-l-vɛnja] f. Skakskik (Upp. I. 74). **-þraut** [-λ-þröy·t] f. Skakproblem.

†**tafn (-s, töfn)** [tab·v, töb·v] n. **1.** *(fórn)* Offer: *heilagt t.* — **2.** Bytte, Aadsel: *hlakkar hrafn of tafni* (GTh. '06, 80).

tafningssamur [tab·niŋsa·møϙ] a. = **tafsamur.**

tafs [taf·s] n. hurtig Opramsen, Japperi, hurtig og utydelig Tale.

tafsa (a) [taf·sa] vt. og vi. **1.** opremse hurtigt, tale hurtigt og utydeligt, jappe: *hver vill nú t.?* — †**2.** *(krafsa)* skrabe.

tafsamur [taf·samoϙ] a. langsom, sendrægtig, som tager megen Tid paa Grund af, at der stadig indtræffer ny Forhindringer: *þó hann* (ɔ: *heyskapurinn) sé t. vegna þúfnanna* (ÞThLfr. III. 259); *e-m verður tafsamt,* en bliver forsinket: *Mönnunum varð tafsamt að ná landi* (GFrUbl. 23).

táfúinn [tau:fu·ɪn] a. (VSkaft.) = **grautfúinn.**

tág (-ar, -ar) [tau:(q)] f. Vidje, Rodgren el. -trævle af en Buskvækst.

tága haft [tau:(q)ahaf·t] n. Hilde, dannet af Vidjer. **-karfa** [-kar·va] f. Vidjekurv. **-meis** [-mɛi:s] m. Vidjekurv. **-múll** [-mud·λ] m. Mulekurv. **-mura** [-mʏ:ra] f. Gaase-Potentil (potentilla anserina).

tágari (-a, -ar) [tau:(q)arɪ] m. Kurvebinder, -mager.

tágarið [tau:(q)arɪ:ð] n. Kurveflætning.

tágarsnara [tau:(q)aϙsna:ra] f. Snare af Vidjer.

tága seta [tau:(q)ase:da, -se:ta] f. Rörsæde. **-stóll** [-sdo͡u·dλ] m. Kurvestol. **-vagn** [-vag·v] m. Vognkurv.

tagi [tai:jɪ, ta:jɪ] dat. sg. se **tægi.**

[1] **tagl (-s, tögl)** [tag·λ, tög·λ] n. **1.** *(á hesti)* Hestehale, Hesterumpe: *töglin fylgja hánum* (HallgrPjet.); ***fallegur á t. og fax,*** med smuk Hale og Manke; ***gera upp í t.,*** flætte en Hestehale forneden og lave en Løkke el. Knude af Flætningen (ansaas for fornemt og pænt, mods. *ríða sneyptu,* se 2. *sneypa* 5.) (Sl.); (Talem.) *vera með e-ð í taglinu,* have n-t rendende efter sig: *stelpa með marga stráka í taglinu* (i Halen). — **2.** = *reiptagl* **2.,** Enden af et Reb: ***hafa bæði töglin og hagldirnar,*** (have baade Rebet og Spænden), have Kram paa, have Magten i sin Haand. — **3.** Enden af en Ting, navnlig naar den har en smal, langstrakt Form, navnlig: **a.** Enden af et Bjærg el. Höjdedrag: *t. fjallsins; taglið á Spákonufellsborg;* — ***hækkar þá mest, er kemur að töglum þeim, sem ganga vestur úr fjallinu*** (ÞTh. Ferð. II. 102); — Pynt: ***Jeg hygg, að vjer komumst fram hjá taglinu á ströndinni á miklu minna dýpi*** (MarrPK. 204). — **b.** Topenden af et Stykke Drivtommer, mods. Rodenden: (Talem.) ***frá tagli skal trje rífa, en frá rót saga,*** Træ skal spaltes fra Topenden af, men saves (igennem paa langs) fra Rodenden; ***frá tagli skal trje telgja*** (hugges), ***en rótum rífa*** (GJ.), ds.

tagl hár [tag·λ(h)au·r] n. Haarene i el. af en Hestehale. **-hnýtingur (-s, -ar)** [-(h)vi·diŋgoϙ, -(h)vi·t-] m. en Hest, hvis Töjle knyttes til Halen paa en anden Hest; — deraf overf.: *t. e-s,* Person, som gaar i ens Ledebaand: ***Aðrir atkvæðamenn héraðsins gerðust þá taglhnýtingar þeirra*** (JTrL. 46). **-hvarf** [-χvarv, -kvarv] n.: *ríða í t.,* gennemride saa dybt Vand, at det gaar lige op over Hestens Hale: *áin var í t.*

táglíminn [tau:gli·mɪn] a. overordentlig dygtig som Bryder (ÓDavSk. 68).

tagl mark [tag·lmaϙk] n. = **taglhvarf. -prúður** [-λ-pru·ðoϙ] a. (om Heste) som har en smuk Hale. **-skella** [-sϙɛdla] vt., **-skera** [-sϙe·ra] vt. afstumpe, skære Halen af en Hest, kupere; — pp. *-skeltur, -skertur,* stumprumpet. **-skúfaður** [-sgu·vaðoϙ] a. med Hestehaledusk. **-tækur** [-tai·gøϙ, -tai·køϙ] a. (om en Hest) som lader sig fange ved Halen: — overf.

om Mennesker: villig, föjelig, let at have med at göre: *þær voru ekki tagltækar við þá*, de viste sig ikke föjelige mod dem (JÁÞj. I. 375); *vóru vísurnar eftir því á bragðið, hvort stúlkurnar vóru honum „tagltækar“ eða ekki* (Eimr. XII. 117). **-veiki** [-l-vɛi ɟɪ, -vɛi ɟ̊ɪ] f. indec. Halesygdom: *stertbrot og t.* (HjaltLækn. 39).

tágmjúkur [tau:(q)mju·goɣ, -mju·koɣ] a. smidig som en Vidje.

tágómur [tau:goᵇ moɣ] m. Taaspids.

tág skjöldur [tau:sɟöldoɣ] m. Vidjeskjold. **-víðir** [-vi ðɪɣ] m. Kurvepil.

tá hallur [tau:hadloɣ] a. med hældende Taa: *hann sníður tönn töðu t. á stalli* (StÓl. '23, 51). **-hetta** [-hɛhda] f.: *t. á skó*, Næse (paa en Stövle).

táhreinn [tau:hɋɛidn] a. (opr. vel *tárhreinn)* fuldkommen ren.

táinn [tau:ɪn] pp. af *tæ(g)ja*, tæset.

tájárn [tau:jau(r)dn] n. Fodlænke.

tak (-s, tök) [ta:k, taχ s, tö:k] n. **I.** Tag, Greb: **1. a.** *(átak)* Løften, Tagen: *þeir hrundu vorum hag á leið með heillar aldar taki* (Ísaf. '11, 301). *taka e-u t.*, tage Tag i n-t, tage n-t under Behandling: *jeg held jeg þurfi að taka dúknum mínum t.*; *Hvernig haldið þer, að yður lítist á það, hreppstjóri, ef sýslumaður færi að taka yður t.?* (EKvYhl. 104), *ætlaði að taka dóttur sinni t. á föstudaginn lánga, og hýða hana* (JÁÞj. II. 575). *taka e-n taki* (= *t. e-m tak)*, give en en Overhaling. — **b.** (= *tök)* Brydetag: *ná taki á e-m*, kunne faa rigtig fat i en; *við hverja vor kaptug: ... vildi gefa sig í t. með að slást* (JÓlInd. 212). — ogs. i pl. *tök: ná tökum á e-u (e-m)*, faa Tag i n-t (en) (ogs. overf.). — **2.** Tagen fat: *hafa t. á e-u*, staa i Begreb med at bruge n-t (et Redskab), som man har i Haanden; *hafa t. á staf*, staa i Begreb med at slaa med en Stok; *hafa margt í takinu*, have mange Jærn i Ilden; (Ordspr.) *eitthvað mistekst, þá margt er haft í takinu* (Sch.); *vera til taks*, være til rede, være rede, paa rede Haand. — **3.** *(lungnabólgutak)* Sidesting, Sting. — **4.** Byrde, som en kan løfte: *fífu áttúngurinn verður að lokum átta manna t.* (Krukkspá i JÁÞj. I. 438); jfr. *Grettistak*. — **5.** *(það að gera e-ð upptækt)* Konfiskation; °*(upptækt skip í hernaði)* Prise. — †**6.** *(ábyrgð)* Kaution, Sikkerhed. — **7.** *(notkun)* Tagen i Brug, Benyttelse. — **II.** pl. *tök*: **1. a.** Tag, Greb (is. i overf. Bet.): *hafa* (el. *kunna) tök(in) á e-u*, vide, hvorledes n-t skal tages, have det rigtige Greb paa n-t: *kunna tökin á e-m*, forstaa at omgaas en. *Jeg fer nærri um, hvaða tök á að brúka við hann, kallinn* (Eimr. II. 180). — **b.** Hold: *í þetta sinn hefur þú ekki tök á Rauð*, nej, denne Gang kan du ikke magte *Rauður* (Hesten) (ÞGjUf. 67). — **2.** *(glímutök)* Brydetag: *takast tökum*, tage hinanden fat i Brydning; *hann hlífir sig nú á tökunum*, han skaaner sine Kræfter. — **3.** Forsøg, Anstrængelse: *allt sitt traust settu menn til konungs, lögðu sjálfir árar í skut og hættu öllum tökum* (ÞThLfr. II. 224); *sleppa öllum tökum*, (egl. give Slip paa alle Tag ɔ:) give fuldstændig tabt. — **4.** = *sundtök*, Svømmetag. — **5.** *(tæki, tiltök)* Mulighed: *sá einginn tök á að koma henni (ɔ: kistunni) til skips* (JÁÞj. II. 156); *var það í þá daga með jafnlitlum tækjum og tilfærum hið mesta þrekvirki* (ÞThLfr. I. 207); *til þess þarf meira en hér eru tök á* (end det her er muligt) (Eimr. VI. 195); *hafa* (el. *eiga) tök á e-u*, have Mulighed el. Lejlighed til n-t: *það má segja, að þau (ɔ: vinnuhjú) hafi lítil tök á því að líta til sín hegra* (Alþ. '11, B. 481); *tök virðast á því að hefta framrensli vatnsins þar* (Alþ. '11, B. II. 173). — **6.** *(tekjur)* Indtægter.

1. **taka (töku, tökur)** [ta:ga, ta:ka; tö:go(ɣ), tö:ko(ɣ)] f. **1. a.** *(það að taka)* Tagen, Griben; *(burttekt)* Borttagen. — **b.** hyppigt i Sms., jfr. *móttaka, viðtaka, landtaka* osv. — **c.** spec. Optagelse (af en Person) i Hjemmet: *þetta var ljóta takan*. — **2.** Indtagelse: *inntaka*; — *(handtaka)* Arrestering. — **3. a.** *(þjófnaður)* Tyveri. — **b.** *(þýfi)* Tyvekoster.

2. **taka (tek, tökum; tók, tókum; tæki; tekið)** [ta:ga, ta:ka; tɛ:k, tö:gom, tö:kom; to:k, to:gom, to:kom, tai:ɟɪ, tai:ɟ̊ɪ; tɛ:ɟɪð, tɛ:ɟ̊ɪð] vt., vi. og v. impers.

A. I. 1. tage, fatte, gribe, fange: **a.** *(t. burt)* tage væk: *taktu það* — *t. bók á borðinu*, tage en Bog paa Bordet; *t. flibba af sjer* osv. — **b.** *(t. upp)* tage (et Barn) paa Skødet (Armen): *taktu mig!* — **c.** tage til sig, gribe, faa fat i: *vertu nú þægur, annars kemur hann boli og tekur þig* (i Tiltale til Börn: ellers kommer Bussemanden og tager dig); *t. fæðu, vatn* osv., *t. á lofti*, se Ekspl. — **d.** bide paa (om Fisk): *silungurinn tók svo áfergislega, að síðast rendi eg berum önglinum, og var hann þrifinn um leið og hann kom niður* (HermJDr. 103). — **e.** *(rífa) t.* abs. og *t. að velli*, nedrive (om en Bygning): *síðan að austurbærinn í Klofa var tekinn* (JÁÞj. II. 134). — **f.** tage sig for, göre, tillave: *t. handarvik, t. gröf, ost* osv., se Ekspl. — **2. a.** *(t. með valdi)* tage med Vold: *tóku þeir þar herfang mikið*; *t. borg, t. hús á e-m, t. konu nauðuga*, se Ekspl. — **b.** *(handsama)* fange: *oc voru teknir selar ... fyrir norðann land* (Esp. IV. 135); *t. höndum*, se Ekspl. — **c.** binde: *borðið tekur*, Bordet binder (fanger). — **d.** *(stela)* stjæle. — **II.** i forsk. mere el. mindre overf. Betydninger: **1. a.** *t. arf, hvíld, ríki, t. málstað e-s, t. mark á, t. próf, skírn, stefnu, tennur, t. kristna trú* osv., se Ekspl.; *t. sjer ættarnafn, t. sjer bústað, far(i), náttstað*; *t. e-n í sátt, í þjónustu sína, í sonarstað, t. tali* osv., se Ekspl. — **b.** spec. tage paa Stald til Fodring: *Það er naumast hann er fjörugur núna að haustinu. Ertu búinn að „t.“ hann* (ɔ: *klárinn)* (3. Ið. IV. 22–23). — **2.** *(velja)* vælge: *eigum við ekki að t. hann fyrir formann?* — spec. vælge Deltagere til Partierne i Langbold; *t. þann kost, það ráð*, se Ekspl. — **3. a.** *(t. við)* modtage; (Ordspr.) *tak ei ger en þjer er gefið* (el. *greiðara en gefið er)* (GJ.), vis ej större Iver, naar du modtager en Gave, end Giveren selv. — **b.** spec. i Langbold: finde den Maade, hvorpaa Bolden gives op antagelig: *jeg tek það ekki, þú gefur svo illa upp*. — **4.** om Opfattelse, Optagelse af n-t, forstaa: *jeg tók það þannig, að hann ætti við mig*; — *t. e-ð eins og það vill verkast*, tage n-t som det falder. — **5.** om Sygdomme og sjælelige Tilstande: *t. sótt, ljettasótt, t. ógleði, t. aftur gleði sína* osv., se Ekspl. — **6.** (jfr. *t. út* i IV.) om Køb, Salg, Laan o. l.: *t. e-ð* = *kaupa e-ð*, købe n-t: *þakka yður fyrir, jeg ætla ekki að t. það*; — *t. sjer í pils*, købe Stof til et Skört; *t. sjer konu*, tage sig en Hustru; *tók kaupmaður þær* (ɔ: *vörurnar) góðum helmingi betur* (betalte dem mere end dobbelt saa höjt), *en var vani til í Hofsós* (JÁÞj. I. 10). — **7.** *t.* (abs.), ¹) = *t. barn*, konfirmere et Barn: *hún var tekin í vor* (Sl.); ²) stede en til Alters: *gamla konan var tekin á sunnudaginn var* (Flói). — **8.** *hesturinn tekur vel*, Hesten tager lange Skridt; *hlaupa sem fætur t.* = *hlaupa sem fætur toga*, se *toga*. — **III.** naa, række, strække, beröre: **1.** *grænir blettir, gallsprengdir ... sem t. djúpt inn* (naar langt ind) (JSFb. 26); *vatnið tók undir hönd*, Vandet gik ham op til Armhulen; *hárið tók ofan í mitti*, Haaret naaede hende ned til Livet. — **2. a.** *(ná)* indhente: *Fáir munu taka hann á skeiði, þann brúna* (ÞGjD. 60). — **b.** *skærin taka það ekki*, Saksen kan ikke klippe det. — **3. a.** *(sigrast á)* besejre; (om to Fodboldklubbe:) *skyldi „Fram“ ekki t. „Víking“ núna?* — **b.** bortrive, bortføre: *snjóflóðið tók bæinn í Höfða*, Lavinen bortrev Gaarden *Höfði*. — **4.** *t. sig* **a.** (= *ná sjer)*, komme til Kræfter igen, blive rask o. l. — **b.** (om Ting) rette sig, komme i Orden igen: *svuntan tekur sig, þegar hún þornar*. — **5.** rumme (om Kar): *ílátið tekur 10 potta*, Karret rummer ti Potter. — **6.** *sá (sú) tekur það*, (om lystigt Liv) naa, han (hun) slaar rigtig Gækken løs: *sú tekur það heldur en ekki, hún er búin að vera að ferðast sjer til skemtunar í marga mánuði*. — **IV.** med præp. og adv.: *t. á, á móti, að, af, aftur, eftir, fyrir, fram, framhjá, í, yfir, innan úr, niður, ofan, saman, sundur, til, undan, undir, upp, úr, út, við*, se Ekspl. — **V.** med inf. *(byrja)* begynde: **1.** *t. að gráta*, tage til at græde; *hann tók að yrkja þegar á unga aldri*. — *nú tók að kárna gamanið*, nu begyndte Spøgen at blive til Alvor. — **2.** impers.: *það tekur að dimma, birta, rigna* osv., det begynder at morknes osv.; *kvölda tekur*, det lakker mod Aften. — **VI.** med dat. (ellipt. *t. við e-u*, jfr. IV.): **1.** *t. e-m vel*, modtage en godt; *t. e-u*, modtage, ikke afslaa n-t; *t. skal góðu, meðan gefst*, godt Bud skal tages, naar det gives, Lejligheden skal benyttes, medens den er der (Eimr. X. 143); *t. e-u vel (illa)*, optage n-t godt (daarligt), være villig (uvillig) til n-t (som foreslaas en); *t. e-u seinlega* (el. *dauflega)*, vise sig modvillig m. H. t. n-t, ikke være meget villig til n-t; *t. því, sem að höndum ber*, tage med Ro hvad der forefalder; *þá er að t. því*, saa maa man se at finde sig deri; (Ordspr.) *t. ber vel tíma hverjum* (GJ.), hvad hver Tid bringer skal modtages med roligt Sind; *t. biðli, boði, bótum, framförum, sættum, sönsum, t. máli (svari) e-s* osv., se Ekspl. — **2.** *t. e-m fram, t. sjer fram*, se Ekspl. — **3.** *Svefneyjar tóku hálfan fimta tug hundraða*, S. blev vurderet til halvfemte Hundred. — **VII.** impers.: **1. a.** *e-ð tekur*, n-t tages, gaar bort; *snjóinn tekur*, Sneen smælter: *snjó hafði þar víða tekið, sem hann annars liggur* (ÞThLfr. IV. 101–102). — **b.** med acc.: *það* (el. *hann) tekur rof*, der kommer en Aabning i Skyerne; *skóinn tekur ekki*, Skoen bliver ikke stivfrossen (Sl., Sch.). — **2.** med præp. og adv. (jfr. IV.): *t. að, af, fyrir, ofan, undan, undir, upp, úr, út* osv., se Ekspl. — **3.** om legemlig el. aandelig Smærte: *e-n tekur í e-ð, e-n tekur sárt til e-s*, se Ekspl. — **4.** med dat.: *skipi tekur vel*, Skibet kan sejle tæt op til Vinden uden at drive paa Siden; *þeim* (ɔ: *skepnunum) tekur það vel*, det er let at lade dem (ɔ: Faarene) græsse (Sch.). — †**5.** *e-m tekur*, en bliver ramt. — **6.** *það tekur því ekki*, det er det ikke værd, det er ikke Umagen værd: *Eg játa, að þeim undirbúningi fylgir nokkurt ómak, sem mönnum oft sýnist ekki takandi* (Alþ. '11, B. 821); *lag, sem er mjög svipað laginu við Agnesarkvæði, svo ekki þótti t. að setja það á nótur* (ÓDavSk. 253). (iron.) *það tekur því að láta svona!* at du (han osv.) gider tage saadan paa Vej!

B. refl. *takast*: **I. 1.** *takast á loft*, blive løftet i Vejret. — **2.** *(hepnast)* lykkes: *honum tókst ekki að gera það*, det lykkedes ham ikke at göre det; *tekst þá tveir vilja*, Enighed gör stærk; *takast vel*, gaa godt, lykkes; *takast illa*, gaa daarligt, mislykkes; *Báglega tókst með alþing enn*, det gik sörgeligt med Altinget endnu en Gang (JHall. 177); *takast vel upp*, se Ekspl. — **3.** *takast til*, se Ekspl. — **4. a.** *(hefjast)* begynde: *tókust ástir með þeim*, de fattede Kærlighed til hinanden. — **b.** finde Sted, blive iværksat: *tekst þar orusta*, der begyndte (fandt Sted) et Slag; *tókust eingvir hlutir fyrir páska*, intet skete för Paaske (LFR. VII. 62). — **II.** recipr.: *takast á, í hendur*, se Ekspl. — **III.** pp. *tekinn*: **1.** tagen; *tekinn að erfðum*, arvet, tilarvet; *halda teknum hætti*, fortsætte paa samme Maade. — **2.** betagen, angrebet af en Sygdom: *tekinn sárum sting* (Esp. I. 22); *tekinn til augnanna*, indfalden omkring Øjnene, med sygelige, slappe Træk omkring Øjnene. — †**3.** *tekinn til e-s*, berömt for n-t; (Ordspr.) *sá skal vera fjettafróður, sem lítt er tekinn* (GJ.).

Ekspl. i alfabetisk Orden: *t. e-ð á sig*, paatage sig n-t; *t. á sig ábyrgð*, paatage sig Ansvar; *t. á sig að greiða e-ð*, paatage sig at udrede n-t; *t. á sig sökina*, tage Skylden paa sig; *e-ð tekur (upp) á e-n*, n-t tager paa, virker paa en, n-t overvælder en, tager paa Kræfterne: *Þetta hafði tekið fastar á mig en jeg var maður til á mínum aldri* (MarrPK. 86); *penninn tekur ekki á*, Pennen vil ikke skrive; *hnífurinn (ljárinn) tekur ekki á* (skærer ikke); — *t. á e-u*, ¹) føle paa n-t; röre ved n-t; *t. á lífæðinni á e-m*, føle en paa Pulsen; abs. overf.: *eg ... trúi því ekki fyr en eg tek á, að þingið fari að kippa að sér styrkveitingu þeirri, er hann hefir notið* (Alþ. '11, B. II. 83); — *t. á e-m*, føle paa en; tage Tag i en; ²) spec. *t. á* (ved Lodtrækning) lægge Haanden paa et Lod, medens den, der bestemmer, hvem det skal tilfalde, ser bort *(sjer frá)*; ³) begynde at bruge n-t (om Forraad): *t. á tryggingarfjenu*, angribe Garantifonden (Stj. '00, A. 2); *t. á flösku*, tage Hul paa en Flaske; ⁴) tage (kraftig) paa n-t, yde n-t; anvende n-t, benytte sig af n-t: *Taktu á öllu því, sem þú getur, þegar eg blístra og slæ þig* (HermJDulr. 184); *með baráttu, þar sem tekið er á öllu,*

sem til er (hvor man anspænder alle Kræfter) (Eimr. XIII. 135); *t. á því sem til er*, opbyde alle Kræfter; *t. á öllu sínu*, bruge (opbyde) alle sine Kræfter el. Evner; (Ordspr.) *hann á ekki á sínu að t.* (GJ.), han kan ikke bruge sit ɔ: han har ikke n-t at tage af; abs. *t. fast á*, tage kraftigt fat: (Ordspr.) *taktu á, svo tímgast erfiðið* (GJ.), læg dig i Selen, saa gaar Arbejdet; ²) veje til: *tvisvar áttatíu pund tekur á metaskálum* (BóluHj. 60); ³) ytre sig om n-t: *t. ólíklega á e-u*, vise Utilböjelighed til at tro paa el. til at ville deltage i n-t; *t. auðveldlega á e-u*, fremstille n-t som en let Sag; *t. hart á e-u*, tage haardt paa n-t, være stræng m. H. t. n-t: *Hann tók ekki mjög á óvara-yfirsjónum* (Bún. IX. 24), *t. mikið á e-u*, optage n-t ilde: *var því minna tekið á óreglu hans*, hans uordentlige Liv vakte mindre Anstød, (ÞThLfr. II. 69); ⁴) *t. á villu*, medregne en Fejl; ⁵) *e-ð tekur mikið á sig*, n-t er udsat for Vinden: *húsið tekur mikið á sig, það er svo hátt*, — *t. sig á e-u*, rette sig selv i n-t, *t. á frest* (LFR. XI. 297) — *t. að láni*; — *t. ekki* (el. *aldrei*) *á heilum sjer*, aldrig føle sig rask; *t. e-ð á lofti*, gribe n-t i Luften; *t. á móti*, se *t. móti*; — *t. á rás*, tage Benene paa Nakken, begynde at løbe, rende af Sted; *t. á reiðinni*, begynde at ride raskere; — refl. *takast á við e-n*, brydes med en; — ogs. abs. recipr. fatte hinanden med Brydetag, brydes; *takast e-ð á hendur*, paatage sig n-t; *takast ferð á hendur*, foretage en Rejse; *takast á loft*, blive løftet i Vejret; ogs. overf. *takast á loft af fögnuði*, blive jublende glad; *t. e-ð að sjer*, paatage sig n-t, tage sig af n-t; *t. að sjer að gera e-ð*; — *t. barn að sjer*, tage et Barn som Foster- el. Adoptivbarn; *t. að sjer stúlku*, gifte sig med en Pige; *t. að sjer pilsin*, samle Skörterne; *t. að sjer hár*, (om Heste) blive glat og fed (ved Fodring): *hesturinn er farinn að t. að sjer hár* (Árn.); — *t. að sjer* (abs.), ¹) sætte af paa Mælken, binde op: *kýrnar tóku að sjer í illviðrunum* (Árn.); ²) *(leggja af)* tabe Huld (Árn.); — impers.: *það tekur að*, Flodbolgen begynder at bevæge sig mod Land (efter Ebbetid) (jfr. *aðtak*); — *t. að láni*, faa til Laans, laane; *t. að velli*, nedrive: *urðu ... þau umskipti, að Sigurður bóndi hafði tekið að velli gömlu baðstofuna* (JThMk. 84); — *t. e-ð af e-m*, ¹) borttage n-t fra en, berøve en n-t: *þýfið var tekið af honum*, han maatte udlevere Tyvekostene; *t. loforð af e-m*, tage Løfte af en; spec. *t. af* og abs. *t. af fje* — *rýja*, tage Ulden af Faarene: *ullin hjá oss er „tekin af“ fenu, en ekki klippt, einsog annarsstaðar* (JSVb. 43); *t. af strokknum*, tage Smörret op af Kærnebotten; *t. af hesti* og abs. *t. af*, tage Byrderne ned af en Pakhest; *t. af sjer (yfirhafnir)*, tage Töjet af, lægge Töjet; *t. af lim, fót*, amputere et Lem, Ben osv., sætte et Lem, Ben af; *t. þvag af manni*, tage Urinen ved Hjælp af et Kateter: ²) modtage n-t hos en til Besörgelse: *t. sendingu af e-m*; ³) tage n-t i Pleje: *t. barn, lamb af e-m*, tage et Barn, et Lam i Pleje af en; ⁴) spec. abs. *t. af e-m* = *bera af*, overgaa: *Helvítis hlaupagikkur má hann vera, sá grái, ef hann tekur af þeim rauða* (ÞGjÚf. 109); — *t. e-ð af*, ¹) afskaffe n-t: *t. af amtmannsembætti*; *t. af gamlan ósið*; ²) afslaa n-t: *E. svaraði í gamni og tók ekkert af* (BrJÞf. 176); *að opt yrði það í kronbarnum, að stúlkur tæki hvað mest af í fyrstu, en yrði þó síðan leiðitamari* (JThMk. 241); *Mikið tekur þú af, Þórarinn* (ibid. 357); ³) beslutte sig til n-t: *tekur hann heldur af, að borga, en fara í tukthúsið* (EiÓlLf. 53); — *t. e-n af (lífi)*, henrette, aflive en; *vera tekinn af*, blive henrettet, straffes paa Livet; — *t. (e-ð) af e-u*, ¹) bruge (tage, skære, klippe osv.) (n-t) af n-t; *jeg varð að t. neðan af kápunni, hún var svo síð*; (Ordspr.) *eyðist (flest), sem af er tekið*, det svinder ind, som man tager af; *nóg er hjer af að t.*, her er der nok at tage af (ɔ: vælge imellem); ²) spec. *(fortaka)* benægte n-t rent ud: *á hinn bóginn er ómögulegt að t. af því, að spil hafi verið seld á Íslandi á 16. öld* (ÓDavSk. 322); ³) afslaa: *ekki tók hann af því*; — *t. mikið (lítið) af e-u*, ytre sig bestemt (ubestemt) om n-t; — impers.: *t. af*, ¹) *e-ð tekur af*, n-t gaar af (ved et Hug el. Snit); *tók af höndina*, Haanden gik af (blev hugget af); ²) n-t ophører: *tók brýnn af fyrir þeim* (JÁÞj. II. 127); *tók þá efa af mörgum*, Tvivlen forsvandt hos mange; *sótt tekur af e-m*, ens Sygdom er i Aftagende: ³) n-t ødelægges: *tók af haga vegna öskufalls* (ÞThLys. II. 139); *snjó tekur af*, Sneen tør op; ⁴) n-t bliver ufarbart: *svo mikið brim að sund voru ófær í koflum þegar að þeim var komið, „tækju af“* (Eimr. XXIX. 27); ⁵) n-t törres (om Dug, Regn osv.): *varla mátti heita að af steini tæki allan sláttinn út* (ÞThÁrf. 192); *það er tekið af grasi*, Duggen er bortdunstet, Græsset er tört (Nl.); *það tekur af (heyi)*, Ho törrer lidt (paa Overfladen) (Sl.); ⁶) abs. *það* (ɔ: *skinnið*) *tekur af*, Skindet gaar af (gnides af) paa en; (sj. pers.) *eg varð svo sárhentur, að stórar blöðrur komu í lófana, og svo tóku skyrturnar af mér* (Skjorterne gned Skindet af mig) *undir höndunum* (ValDagr. 47); ⁷) (Rvk., Vf.) = *það kippir undan*, se 2. *kippa* II. 2; ⁸) *alt hvað af tekur*, af alle Livsens Kræfter: *Hætti hann þá leitinni, en hljóp alt hvað af tók* (JTrL. 143); *ríða allt hvað af tæki* (EKv. i Eimr. II. 106); *nagar ostinn slíkt sem af tekur* (JÁÞj. II. 523), *hlaupa sem af tekur*, løbe af alle Kræfter; — *t. af e-m fallið*, gribe en el. understøtte en i Faldet: *maður var þar nær staddur, sem tók af honum fallið* (Eimr. XII. 14); *t. af skarið*, pudse Lyset; — overf. borttage enhver Tvivl: *En það sem tekur af skarið og sýnir andann í allri fræðslu Pythagorasar, felst í þriðju setningunni* (ÁBjH. 217); *t. aftur*, tage tilbage: *t. aftur orð sín*, tage sine Ord tilbage, *t. aftur umsókn*, tage en Ansøgning tilbage, *t. aftur loforð*, bryde sit Løfte; *t. aftur gjöf sína*; — *töluð orð verða ekki aftur tekin*, hvad der er talt kan ikke tages tilbage; *það verður ekki aftur tekið*, det kan ikke gøres om igen, *orðið má aftur t. unnið verk*, gjort Gærning kan ikke ændres; *t. sig aftur*, oppe sig, blive bedre igen, rette sig igen, *t. arf eftir e-n*, tage Arv efter en, arve en — *t. barn*, antage sig et Barn; *t. biðli*, sige ja til en Bejler; *t. e-m blóð*, aarelade en; *t. boði*, modtage et Tilbud; *t. borg*, indtage en By; *t. borgun*, modtage Betaling: *t. bótum*, undergaa en Forbedring, blive bedre, *t. breytingu*, forandres; *t. breytingum*, undergaa Forandringer; *t. sjer bústað*, opslaa sin Bopæl, nedsætte sig; *t. burt*, borttage; *tók hann sig burt úr héraði*, han rejste bort fra Bygden (Suðurl. '11, 76); — *t. eftir (e-u)*, lægge Mærke til (n-t); være opmærksom paa n-t; høre efter (n-t): *taktu nú vel eftir*, hør nu godt efter; *taktu vel eftir, hvort botnfallið verður hvítt*, se godt efter, om Bundfaldet bliver hvidt; *t. vandlega eftir*, være lutter Øre; *jeg tók svo eftir* (el. refl. *svo tókst mjer eftir* (Af.)), saadan opfattede jeg det, saadan forstod jeg det; *t. (e-ð) eftir*, genlyde; *t. e-ð eftir e-m*, efterligne, efterabe en i n-t; *t. það eftir, sem þorri manna gerir*, følge Strömmen; *t. sig eftir e-m*, søge at efterligne en (ASkaft.); *t. eið af e-m*, lade en aflægge Ed; (Bogb.) *t. endabrögð*, slynge; *e-ð tekur ekki* (el. *engu*), n-t spiller ingen Rolle: *Vér getum ekki selt þeim 50 sauði, því það tekur engu* (det kan ikke betale sig) *að flytja svo lítið* (JSVb. 39); — *t. sjer far(i) með skipi*, rejse med et Skib; *t. fásinnu*, blive tungsindig; *t. (fje) fast*, sætte Kreaturer paa Stald til vedvarende Staldfodring; *ertu búinn að t. fast?* (Skag.); *t. e-u fegins hendi*, tage n-t el. göre n-t med Kyshaand; *t. fyrir e-ð*, ¹) tage Betaling: *hann vildi ekkert t. fyrir (gistinguna)*; *hvað takið þjer fyrir þetta?* hvor meget skal De have for det? ²) *(hindra e-ð)* sætte en Stopper for n-t: *Oss þykir það leitt að verða að t. fyrir, að þjer gerið við símann* (Lögr. '16, 42); ³) *(afsegja)* afslaa n-t; *t. þvert fyrir*, afslaa rent ud: *hann tók þvert fyrir, að hann (hún) færi*; ⁴) *(fortaka e-ð)* bestemt nægte, forsværge n-t: *hann tók fyrir, að hann hefði bragðað vín*; ⁵) skjule n-t: *rokið* (ɔ: *sandrokið*) *tekur fyrir sólu* (ÞThFerð. I. 32); — impers.: *tekur fyrir e-ð*, n-t hører op, forsvinder: *eftir það tók fyrir reimleikana*; — *nóg eru hér vatnsból, sem aldrei tekur fyrir* (som aldrig udtörres) (Od. 277); *þá tók fyrir sjóróðra*, Fiskeriet ophørte; *tekur fyrir jörð* (el. *jarðir, haga*), Jorden kommer under Sne el. Is, saa at Faar (og Heste) ingen Føde kan skaffe sig; *nálega tekur aldrei fyrir haga í H.* (JÁÞj. I. 476); *t. fyrir sig*, ¹) foretage sig: *t. fyrir sig verk*, tage fat paa et Arbejde: *Hún ... ætlaðist til, að eg tæki fyrir mig verkin og væri alstaðar með augun og hendurnar til gagns* (GFrÓl. 15); ²) røve, stjæle; *t. e-ð fyrir*, ¹) tage n-t til Behandling; *t. mál fyrir*, optage en Sag til Behandling; *það að taka fyrir mál*, Sagens Anhængiggörelse (Stj. '11, A. 118); ²) *(t. e-ð í sig)* sætte sig n-t i Hovedet, finde paa n-t (jfr. *fyrirtekt*); *tók það fyrir að það settist upp á baðstofumænirinn* (JÁÞj. I. 46); ³) *(leggja e-ð fyrir sig)* begynde paa en Virksomhed: *hvað skyldi hann ætla að t. fyrir?* (Árn.); *t. e-n fyrir*, ¹) tage en til Behandling, læse en Teksten: *að hr. N. N. og bæjarstjórnin verði tekin fyrir út af þrætumáli við konsúlinn* (Alþ. '11, B. II. 756); ²) spec. se sig gal paa en, falde over en med Bagvaskelser, sladre om en og være tilböjelig til at göre vedkommende til Helt i Skandalehistorier: *það er ekki að marka, hvað sagt er um E., hann hefur verið tekinn fyrir hjer í Rvk*, man kan ikke stole paa hvad der siges om E., man har set sig gal paa ham her i Rvk.; *t. sjer e-ð fyrir hendur*, tage sig n-t for; *t. fyrir kverkar e-m* (el. *kverkarnar á e-m)*, gribe en i Struben; overf.: *t. fyrir kverkarnar á e-u*, sætte en Stopper for n-t, ødelægge n-t: *því stöðin í Björgvin tók fyrir kverkarnar á allri verzlunarsamkepni* (JAðEin. 5); *t. fyrir munninn á e-m*, tage og holde en for Munden; overf.: bringe en til Tavshed; *t. mál fyrir munni e-m*, tage Ordet fra en; *t. e-u fjarri*, afslaa n-t rent ud: *Jón tók því ekki fjarri, ef það væri mennskur maður* (JÁÞj. I. 574); *t. fóðri* = *t. gjöf*; — *t. e-ð frá e-m*, fratage en n-t; *t. e-ð frá e-u*, tage, løsne n-t fra n-t, skille fra: *t. slána frá hurðinni*; *t. (umbúðir) frá (sári)*, tage Forbindingen af; — *t. frá* (abs.) ¹) skille fra: *lömb ... sem bóndi hafði tekið frá* (adskilt fra de andre Lam) (JÁÞj. I. 522); *viljið þjer gera svo vel og t. þennan hatt frá* (lægge denne Hat til Side) *fyrir mig?*; ²) impers.: *tekur frá*, det er ikke Vejr til at komme paa Søen: *hann tók frá í nokkra daga*, jfr. *frátök* (Árn.); *enn fisk tók frá fyri norðann*, (egl. Fisken blev ført bort fra Kysten ɔ:) Fiskeriet ophørte paa Nordlandet (Esp. IV. 93); — *t. e-ð fram*; ¹) fremtage n-t; *t. fram vörur*; ²) *(segja)* bemærke, fremhæve: pointere: *jeg verð einkanlega að t. það fram*, jeg maa særlig fremhæve: *t. e-ð fram við e-n*, fremhæve n-t overfor en, f. Eks. gentage en given Befaling el. lign.; *t. e-ð fram yfir e-ð*, foretrække n-t for n-t andet; *t. e-m fram*, overgaa en, udmærke sig fremfor en; — *t. sjer fram*, forbedre sig: *hann hefur ekki enn tekið sjer fram*; — *t. sjer fram um e-ð*, ¹) göre Fremskridt i n-t; ²) *(vera framtakssamur)* vise Dygtighed og Energi: *En það var ekki einhlítt, að nokkrir menn tækju sér fram bæði um þetta og annað, sem til framfara horfði* (Eimr. VIII. 36); ³) göre n-t af sig selv, uden at man har bedt derom el. befalet det; *t. sig fram um* (el. *með) e-ð*, vise Energi m. H. t. n-t; — *t. fram af hesti*, afbidsle en Hest; *t. fram fyrir hendurnar á e-m*, foregribe, hindre en i at fuldføre sin Vilje ved selv at gribe ind, forekomme, komme en i Forkøbet; *t. fram hjá (manni sínum, konu sinni)*, være sin Mand (Hustru) utro; *t. fram í (fyrir e-m* el. *hjá e-m)*, interpellere, afbryde en i hans Tale, falde en ind i Talen; *t. fram úr hesti* — *t. fram af hesti*, — *t. framförum*, göre Fremskridt; *t. framundir*, ro frem (Rang.), *t. fæðu*, tage Føde til sig. — *t. e-ð gilt*, modtage el. antage n-t som gyldigt; *t. sjer gisting hjá e-m*, tage ind hos en (i Nattelogis); *t. aftur gleði sína*, blive glad igen, faa sin gamle Munterhed tilbage; *t. gjöf*, fedes ved Fodring: *hesturinn er farinn að t. gjöf*; — *t. grunnmál*, fire Fiskesnøren, indtil Synket naar Bunden, og derefter trække den saa meget op, at Krogen løfter sig fra Bunden (Hf., Breiðd.); *t. gröf*, grave en Grav; (Talem.) *t. gæs meðan gefst*, gribe Gaas medens Lejligheden er der, smede medens Jærnet er varmt; — *t. handarvik*, göre n-t nyttigt, tage sig n-t for (ÞThLfr. II. 354); *t. hátt*, rage höjt op: *t. heilsu (sína aftur)*, blive rask, — *t. heima*, ¹) *(leigja jörð)* fæste en Gaard, jfr. *heima*; ²) *(vista sig)* fæste sig: *þú tekur heima hjerna*, du fæster dig her (siges til en, som falder paa Vejen fra en Gaard): ³) (om Fugle) bygge Rede (Sl.): *fyrir 30*

árum tók fyrsta parið heima; [illegible]) (om Vand) tõrres bort (af Frost el. Solvarme); (Talem.) *þurfa ei að t. hendi í kalt vatn* (Málshb.), ikke behøve at berõre koldt Vand med Haanden, ɔ: ikke behøve at arbejde; *t. hús*, nedrive en Bygning (og opføre den igen) (Sl.); *t. hús á e-m*, omringe og overfalde en inde i et Hus; *t. hvíld*, tage Hvile, hvile sig; *t. e-n höndum*, tage en til Fange; *t. höndum saman við e-n um e-ð*, hjælpe en med n-t: *að bankinn tæki eigi höndum saman við ilt árferði landsins* (Lögr. '14, 199); — *t. í e-ð*, 1) tage fat i n-t; rykke i n-t, tage fat paa n-t med et Ryk: *hann tók í kaðalinn til þess að detta ekki;* — abs. *vindurinn tók í*, Vinden tog i (And. I. 15); 2) *(grípa í e-ð)* arbejde kort Tid paa n-t: *t. í að prjóna* osv.; *t. í prjónana sína; — t. í hljóðfæri*, spille lidt paa et Instrument; *t. í spil*, spille lidt Kort: *það kemur varla fyrir, að jeg taki í spil;* 3) nippe til n-t, is. æde lidt Foder (om Kreaturer): *(nautin) vildu í ekkert t.* (JÁÞj. II. 444); jfr. *t. í jörð;* 4) stoppe et Hul: *t. í gat, t. í (gat á) sokk;* 5) abs. trykke den ene af Hestbyrdens Bylter ned: *það þarf að t. í, það hallast á*, Byrderne maa bringes i Ligevægt, de sidder skævt; 6) (abs.) *(t. til hey í meisa)* fylde Tremmekassen *(meis)* med Hø (Árn., Skaft.); 7) abs. ro til, spec. for at ændre Baadens Kurs, jfr. *t. í árinni;* 8) *t. vel (illa) í e-ð*, give et velvilligt (modvilligt) Svar (paa en Anmodning om at gõre n-t); *hvernig tók hann í það?* hvordan stillede han sig til det?; *t. í e-n*, trække (Benklæder og) Strõmper af en; *t. e-ð í sig*, 1) optage n-t i sig, indsuge n-t: *sætið hefur tekið í sig vatn;* 2) sætte sig n-t i Hovedet, fatte en (definitiv) Beslutning om n-t: *Þó hann ætti nú annríkt, þá hafði hann tekið það í sig að koma stráknum heim til kerlingarinnar* (EKvSv. 53); *t. í sig kjark*, tage Mod til sig; — impers. *tekur í (e-ð)*, 1) der høres Brusen (fra n-t): *það tekur í ána;* 2) *tekur í hey*, Høet tõrres lidt; 3) *e-n tekur í e-ð*, det gõr ondt et Steds: *þá hló hann svo hátt, að mig tók í allan líkamann af háðinu* (EKvÝhl. 32); *e-n tekur í eyrun*, en føler Smærte i Ørene (af Kulde); *e-n tekur í andlitið*, Kulden bider en i Ansigtet; *En hvað mig tekur í bakið*, sikke Smærter jeg har i Ryggen (Eimr. II. 181); 4) *það tekur ekki í glugga*, Ruden tør ikke en Smule op; — *t. í ár*, føre en Aare (Eimr. VI. 179); *Taktu betur í árinni!* tag kraftigere fat med Aaren! (JÁÞj. II. 153); *t. djúpt í árinni*, (egl. tage dybt i Vandet med Aaren) bruge stærke Udtryk; *t. í hattinn, húfuna* osv., føre Haanden op til Hatten, Huen osv.; *t. í hönd e-m, t. í höndina á e-m*, give en Haanden, give en et Haandslag, trykke ens Haand; spec. tage en ved Haanden; *takast í hendur*, tage hinanden i Haanden; *t. í jörð*, bõje Hovedet ned til Jorden for at bide Græsset (is. om Heste): *hesturinn er svo uppgefinn, að hann tekur ekki í jörð; — t. í klærnar* (om en Kat), strække sig (JÁÞj. II. 559); *t. í nefið*, bruge Snustobak; *t. í lög*, vedtage som Lov, optage i Lovene; *t. e-ð í mál*, gaa ind paa n-t, is. med Nægtelse: *hann tók það ekki í mál*, han vilde ikke høre Tale derom; *það er ekki í mál takandi*, det kan der overhovedet ikke være Tale om; *t. e-n í sátt*, tilgive en, udsone sig med en; *t. e-n sjer í sonarstað*, antage sig, adoptere en som Sõn; *t. í strenginn með e-ð*, blande sig i n-t: *Snerust kaupmenn flestir illa við þessum aðfinslum ... svo stjórnin varð enn þá einu sinni að taka í strenginn með það* (JAðEin. 197); *t. í sama strenginn*, se *strengur; — t. e-ð í sundur*, se *t. sundur; — t. í taumana*, rykke i Tøjlerne, overf. gribe, skride ind; *t. e-n í þjónustu sína*, tage en i sin Tjæneste; *t. yfir*, 1) *(ná yfir)*, strække sig over, omfatte: *tekur Sahara nálega yfir þvera Afríku frá vestri til austurs; — ríki hans tók yfir ...*, hans Rige omfattede ...; 2) *(t. út yfir)* overgaa; *það sem yfir tók*, hvad der overgik alt andet, var det værste: *frost og bylur, svo varla var farandi bæja á milli án lífsháska, þótt bylurinn á góuþrælinn tæki yfir* (overgik alt andet) (PG. Ann. 12); *rymstrokan ... tók ... yfir* (overdovede) *straumniðinn* (ÞGjD. 95); — *t. þvert yfir með e-ð*, tage n-t hulter til bulter: *þegar hann felur oss „til íhugunar og eptirbreytni" dæmi Englismanna sem „íklærast gamaldags búníngi" og „setja upp lokkaparruk" í málstofu sinni, ... þá er auðséð, að hann vill taka þvert yfir með að innleiða hið gamla* (NF. II. 61); *t. inn (meðal)*, tage Medicin; *t. inn (þvott)*, tage Vask ind; *t. e-n inn (í fjelag)*, optage en som Medlem; *e-n tekur innan*, en føler indvendige Smærter (spec. har Mavepine); *t. innan úr (skepnu)*, 1) tage Indvoldene ud af et slagtet Dyr; 2) købe og behandle Indvoldene af slagtede Dyr: *jeg tók innan úr þremur sauðum;* — impers. *tekur innan úr e-m*, en bliver sulten (Árn.); *t. ís*, tage Is, for deri at gemme Madvarer (Kød, Fisk); — *t. konung*, vælge en Konge; *t. konungdóm, ríki*, blive Konge, komme til Regeringen; *t. þann kost*, vælge den Udvej; *t. kveðju e-s*, svare paa ens Hilsen; — *t. lagið*, istemme en Melodi: *eigum við að t. lagið?; — t. land*, lande; *t. ljettasótt*, faa Fødselsveer; — *t. mál á hendur e-m*, overtage en Sag mod en; *t. máli e-s*, lægge et godt Ord ind for en; *t. málstað e-s*, tage ens Parti, forsvare ens Sag, tage en i Forsvar, træde i Skranken for en; *t. mark á e-u*, tillægge n-t en vis Betydning, lægge Mærke til n-t; — *t. með e-u*, 1) *t. (meðgjöf) með barni*, faa et Underholdsbidrag med et Barn; 2) *t. með annars konu*, staa i et utilladeligt Kærlighedsforhold til en andens Hustru (jfr. Vid. I. 131); *t. e-u (e-m) með kostum og kynjum*, modtage n-t (en) paa det bedste; *t. með ráni*, røve; *t. mislinga*, faa Mæslinger; *t. mó*, skære Tõrv; — *t. móti*, 1) *t. (á) móti e-m (e-u)*, modtage en (n-t), tage imod en (n-t); *t. vel (illa) móti fóðri*, trives (daarlig) af sit Foder: *var Fölskvi orðinn horaður, og tók sérlega illa á móti fóðri* (ÞGjD. 4); 2) *(í glímu)* tage fat paa den angribende (i Brydning), tage Gentag; 3) *(veita viðnám)* gõre Modstand: *þeir tóku rösklega á móti*, de gjorde kraftig Modstand; 4) *(hafa við)* hamle op med (en): *Ungu reiðhestarnir gerðu ekki betur, en t. á móti Fölskva* (ÞGjD. 2); — *t. (á) móti e-u*, 1) tage imod n-t: *hún tók á móti brjefinu;* 2) modtage: *hann tók á móti boðinu; — t. á móti heyi*, tage imod og opstable Høet, naar det bringes i Lade; — *t. konu nauðuga*, voldtage en Kvinde; *t. sjer náttstað*, vælge sig Plads til Natteleje, overnatte; *t. sjer neðan í því* (ɔ: *staupinu*), faa sig en Hjærtestyrkning (Eimr. III. 142); *t. niðri*, 1) føle Bunden, føle Grunden: *skipið tók niðri*, Skibet stødte paa Grund; 2) *kúlan tekur niðri* (slaar ned i Græsset); — *t. (e-ð) niður*, 1) nedtage, tage ned: *t. skál niður af hillu;* 2) græsse lidt: *láta hestana t. niður*, lade Hestene græsse lidt; 3) naa ned, berõre Jorden: *þar sem öxl hennar og lærhnúta tóku niður* (JÁÞj. I. 217); *(ná botni)* bunde; *hárið tók niður í hnjesbætur*, Haaret naaede ned til Knæene; *t. niður fyrir sig*, indgaa en Mesalliance; — *t. nærri sjer*, 1) *(eiga erfitt með)* anstrænge sig; *e-r tekur e-ð nærri sjer*, n-t volder en Bryderier, en har vanskeligt (ondt) ved at gõre n-t: *jeg tók nærri mjer að borga skuldina; — Þó bréfið væri ekki sérlega langt, tók höfundurinn býsna nærri sér að skrifa það* (voldte dets Affattelse ham betydelige Kvaler) (Mýrd. 313); 2) tage sig n-t nær: *eg tek mér það svo dauðans nærri* (And. I. 62); *jeg tek nærri mjer* (det koster mig Overvindelse) *að (þurfa að) tala við hann;* — *t. e-u nærri* (abs.) *(= taka e-ð í mál)*, give et velvilligt Svar angaaende n-t: *nú var farið að biðja mig ... að sækja salt, en jeg tók því ekki nærri* (men jeg afslog det) (SIng. I. 297); — *t. (e-ð) ofan*, 1) tage ned, nedtage: *t. klyfjar ofan*, ogs. abs. *t. ofan* og *t. ofan af hesti*, tage Oppakningen ned af Hesten; 2) spec.: *t. ofan (hattinn)*, tage Hatten af; *t. ofan fyrir e-m*, tage Hatten af for en; 3) impers.: *e-ð tekur ofan*, n-t borttages, omstyrtes: *kom stórviðri á sunnan ... og tók ofan kirkjur að rjáfri* (ÞTh. Árf. 135); — *t. ofan af e-u*, 1) tage det overste af n-t: (Talem.) *þeir t. hvorki ofan af þér né neðan, þó þeir hlæi*, det gõr dig hverken til eller fra, om de ler (Árm. I. 79); 2) fjærne det, der ligger oven paa n-t: *Einar tók ofan af* (skovlede Sneen bort fra) *baðstofugluggunum fyrst á morgnana* (GFrTís. 134); 3) *t. ofan af*, spec. pille de grove Haar *(tog)* af Ulden: *t. ofan af ullinni, og selja þelið sérílagi og togið sérílagi* (JSVb. 49); 4) impers.: *nú tekur ofan af*, Uvejret (Regnen) sagtner; — *t. hús ofan*, nedrive en Bygning; *t. segl(in) ofan*, tage Sejlene ind; — *t. ofan í e-n*, give en Røffel, skælde en ud (jfr. JÞorkÞjs. 234); *t. ofan í við e-n*, ds.; *t. ógleði*, blive melankolsk; *t. e-n orðum, (= t. e-n tali)*, give sig til at tale med en: *Hví sezt þú eigi hjá honum, tekur hann orðum og spyr hann?* (Od. 499); *t. ost*, tillave Ost; — *t. mikið pláss*, optage en stor Plads; *t. próf*, tage Eksamen; — *tók hann það ráð að ...*, han valgte da den Udvej at ..., han fandt da paa det Raad at ...; — *t. saman*, 1) samle: *t. saman segl*, tage Sejlene ind; *t. saman (hey)*, rive Hø sammen, samle Hø; *t. saman bók*, forfatte en Bog *(= semja)*; koncipere, lave Udkast til n-t; *t. saman höndum*, se *hönd; t. saman pjönkur sínar*, pakke sit Kluns; *t. sig saman*, pleje Raad sammen, raadslaa i Fællesskab; forene sig om n-t; *t. sig saman um að gera e-ð*, forene sig om at gõre n-t (jfr. *samtök)*; (Talem.) *t. sig saman í andlitinu*, mande sig op (GFrE. 48); 2) vi.: *t. saman*, sætte Bo sammen, gifte sig: *Þau höfðu tekið saman ung og efnalítil* (GFrE. 37); *Eigum við ekki að t. saman?* (JHall. 299); *t. saman við e-n*, slaa sig sammen med en (ofte om et løst erotisk Forhold); 3) *(fljúgast á)* slaas, brydes; — *t. sig*, 1) komme til Kræfter igen, blive rask o. l.: *peníngur þá fyrsta farinn að taka sig* (MvT. I. 158); *En sólin fór að t. sig þegar hún hafði sig upp úr eimyrjunni* (Ísaf. '13, 143); 2) antage sin oprindelige Form el. Udseende, rette sig (ud igen) o. l.: *það tekur sig, þegar það þornar*, det bliver godt, naar det bliver tõrt; *svuntan tekur sig aftur;* 3) aabnes *(= t. sig upp): þegar þeir ætluðu að brjóta Fölskva úr banakringlunni, tók sig æð og spýttist bunandi framan á Sigga* (ÞGjD. 8); — *t. sig á (e-u)*, tage sig i det, rette sig selv: *Hann tók það fram í fyrstu, að til þessara funda hefði verið boðað af báðum flokkum, en tók sig svo á því og sagði, að það hefðu gert heimastj.menn* (Alþ. '11, B. II. 789); *t. skamt*, række kort: *friður guðs sé yfir moldum hans og blessun mín; en því miður tekur hún skammt á veg* (men desværre rækker den kun kort) (GFrE. 4); *t. skeið*, løbe Pasgang: *Gráni tók skeið á móti Léttfeta á stökki* (kunde i Pasgang maale sig med L. i Galop) (ÞGjD. 57); *t. skírn*, lade sig døbe; *t. skriðinn af skipinu*, mindske Skibets Hastighed, sætte Skibets Fart ned; *skip tekur slagi*, et Skib krydser (jfr. Milt. 263); *t. sótt*, blive syg; *t. sprettinn*, sætte i Løb; *hún tók alt í einu sprettinn og stökk alla leið inn í eldhús; — aftur tók Léttfeti fyrstu tvo sprettina móti Grána, tapaði þeim þriðja og fékk að lokum engu vægari skifti en um morguninn* (ÞGjD. 57); — *t. stefnu*, tage Kurs(en); ?*t. strikið*, sætte Kursen, løbe: *hann tók strikið alla leið inn í baðstofu; — t. (í) sundur*, adskille, skille ad i sine Dele: *Hún tók rokkinn sinn í sundur og bar á hann* (JTrHeið. IV. 80); — impers.: *e-ð tekur í sundur*, n-t sønderhugges, gaar itu; — *t. svari e-s*, svare paa ens Vegne, træde i Skranken for en: *viðskiftaráðunauturinn ætti einmitt að ... t. svari voru út á við* (Alþ. '11, B. II. 767); *t. sættum*, indgaa Forlig, forsones; *t. sönsum*, tage mod Fornuft; — *t. e-u tak*, tage fat paa n-t, tage n-t under Behandling; *t. tal sín á milli*, fordybe sig i en Samtale: *t. e-n tali*, give sig i Samtale med en; *það tekur engu tali*, der er slet ikke Tale om: *nei, það tekur engu tali að eg segi frá því* (And. I. 203); *það tekur engu tali* (det er næsten utroligt), *hvað hann er spjehræddur;* — *t. tennur*, faa Tænder; — *t. (e-ð) til*, 1) tage et vist Kvantum af n-t for at holde det i Beredskab (til Uddeling el. anden Anvendelse): *t. til matinn; — t. e-ð til handa e-m*, holde n-t i Beredskab til en; — spec. abs. *(seglbúa)* gõre sejlklar (Giss. 68); *t. til í e-ð*, bestemme og samle paa eet Sted, hvad der skal bruges i et bestemt Øjemed: *t. til í nestið*, bestemme og fremtage Rejsekosten; *t. til í kaupstaðinn*, bestemme, hvad der skal sælges i Købstaden: *Og þegar eg er að t. til í kaupstaðinn á haustin, þá, þá finst mér eg sé að drepa börnin mín* (GFrTís. 98); 2) *t. til e-s*, gribe fat i n-t; gõre Brug af n-t: *t. til sverðsins*, gribe til Sværdet; *Þegar embættismaður fær lausn frá embætti, getur hann ... farið að t. til lífeyrisins* (kan han begynde at ... nyde Livrenten) (Stj. '04, A. 18); *til e-s er að t.*, der er Brug for n-t: *vængirnir ... megna líka að bera*

bráðina heim í hreiðrið, þegar til þess þarf að t. (GFHh. 368); þegar til á að t., naar det kommer til Stykket: en þegar til á að t. (men naar man saa skal bruge det) vantar þar 2 blöð í handritið (HermJDulr. 202); (Ordspr.) ekki er til tekið (el. ekki tekur til) nema þurfi (SchMál.), (om n-t, der kun bruges i Nødsfald); Það biskup hefði tekið til (taget og gjort Brug af) jarðar sinnar (Esp. III. 85); 3) (velja) vælge, udnævne, udpege: (Ordspr.) þar tókstu kappann til (GJ.), der valgte du Helten, den ypperste (siges is. ironisk); t. vilt til, tage fejl: þeir t. vilt til sem segja (Esp. III. 32); 4) (ákveða) bestemme: t. til dag (stund); eins og hann til tók, saaledes som han nu sagde det (is. naar man undlader at anføre Eder el. Skældsord, som en har brugt): hann sagði, að þú værir — eins og hann til tók — asni, han sagde, du var en — ja han var lidt grov — rent ud sagt en Æsel; 5) anføre, nævne, opgive: Átti jeg að senda henni stóra gjöf? Seisei nei, hún gleðst af litlu; jeg veit ekki, hvað lítið jeg ætti til að t.; 6) (setja upp) sætte n-t som Vilkaar; 7) (t. fram) særskilt fremhæve el. nævne; 8) t. sig til, tage sig sammen til at bringe n-t i Stand; t. sig til um e-ð, udrette n-t, besörge n-t: menn verða að t. sig til um þetta sjálfir (JSVb. 123); jeg verð að t. mig til, jeg maa se at tage mig sammen; þeir bræður skyldu t. sig til og ferðast austur (ValDagr. 63); Þess vegna verðið þið að t. ykkur til og vera búnir að læra eitthvað, þegar haustæfingarnar byrja (And. I. 211); einn dag tóku nokkrir götustrákar sig til og (fandt nogle Drenge paa at) brutu allar rúðurnar í skúrnum; 9) t. til (í herbergi) göre i Stand (i et Værelse); Venjulega fór hann út úr stofunni, meðan hún var að t. til þar (JTrHalla 56); jeg þarf að t. til í skrifborðinu mínu, jeg maa se at bringe mit Skrivebord i Orden; 10) begynde: Odysseifur fór nú, og tók nu til hægra meginn í höllinni (Od. 373); tóku þá margir til að níða hann, mange begyndte at smæde ham; hann tók nú til að segja söguna, han begyndte at berette; spec. begynde en Gudstjæneste: er tekið til (ɔ: messu)? er Gudstjænesten begyndt? t. einhvers staðar til, begynde et Steds: Saungmaðurinn ... hóf upp kvæðið og tók þar til er Argverjar osv. (Od. 166); Sumarið 1896 tók eg þar til, sem eg hætti árinu áður (ÞThFerð. IV. 1); nú er þar til að t., nu maa vi begynde der igen (hvor vi slap); t. til þar sem frá var horfið, begynde, hvor man för slap; (Ordspr.) snemma t. börn til meina, se snemma; nú ertu tekinn til! nu er du rigtig kommen paa Gled!; nú tekurðu til með vitleysuna! sikken noget Vrövl, du nu tager fat med; t. til við e-ð, gribe fat paa n-t; 11) spec. (om Køer, der snart skal til at kælve) (stálma) faa Mælk i Yveret: kýrin er farin að t. til (Árn.); 12) t. til e-s, fare løs paa en, tage Brydetag med en; 13) spec. give en en Overhaling, prygle en: á jeg að t. til þín?; 14) t. til e-s, anføre n-t som mærkeligt el. beundringsværdigt: það var til þess tekið, hvað hann synti vel, man beundrede, hvor godt han svömmede; Á hinum seinni árum eru þó ýmsir hinir æðri embættismenn mjög hjálpsamir við lautenanta, en ekki er þó sérlega til þess að t. (tiere særlig mærkeligt), af því það var beinlínis embættisskylda þeirra (ÞThLfr. III. 287); 15) t. til e-s, tage Anstød af n-t, blive fornærmet over n-t: hann tekur ekki til þess, þó þú komir of seint; fólk kannske tekur til þess, ef við brúkum sömu hrífuna (ÞGjUf. 15); það er ekki að t. til þess (= það er ekki tiltökumál), det er ikke n-t at göre Ophævelser over; ég tek mér slíkt ekki til, jeg bliver ikke fornærmet over den Slags (TSæm. 269); 16) e-ð tekur (ekki) til e-s, n-t angaar en (ikke), vedkommer en (ikke): nokkur hluti fulltrúanna er konungkjörinn. En eftir eðli málsins [illegible] að t. til þeirra, hver stjórnar (Alþ. '11, B. II. 826); það tekur ekki til mín, det berörer mig ikke; det kommer ikke mig ved; láta e-ð til sín t., lade n-t vedkomme sig, blande sig i n-t: Ella láta valdsmenn eigi strokumál til sín t. í embættisnafni (Stj. '90, A. 54); Eigi lét G. til sín t. (G. blev ikke fornærmet), þó hann heyrði síðan stöku þessa (GKonÆf. 54); láta (mikið) til sín t., vise sig energisk og dygtig, göre sin Indflydelse gældende, göre sig gældende: það er bótin, að lítið kveður að reiði Akkils, og hann lætur ekki til sín t. (Il. I. 36—37); Og nú var hann einmitt þannig fyrirkallaður, að hann langaði til að láta eitthvað til sín t. (JTrB. 198); Hjartað barðist í brjósti mér og lét mikið til sín t. (GFrÓl. 115); láta lítið til sín t., ikke blande sig i ret meget, være uvirksom; t. e-ð til sín, opfatte n-t som møntet paa sig, henføre n-t paa sig, føle sig truffen; — refl.: takast til, 1) ske, gaa til, hændes: takast vel (illa) til, [illegible] (uheldigt) at Sted med n-t; honum tókst svo til, að ..., det gik saaledes for ham, at ...; ef svo vildi til takast, að Danir lentu í styrjöldinni, hvis det traf sig, at Danmark blev inddraget i Krigen (Ísaf. [illegible]); En ef nú svo skyldi til takast, að menn vildu fara að meta [illegible] (Iðunn VII. 201); [illegible] med Bibet. af, at der indtræffer Uheld: svo tókst til fyrir honum, að hann barnaði tvær vinnukon[illegible] (Suðurl. '11, 76); Það erindi ... lærði [illegible] af henni, en [illegible] ekki, því ekki tókst leingi til, þar eð barnið dó fjögra ára (ÓDavVik. 323); tókst svo slysalega til, að ..., [illegible] det Uheld, at ...; [illegible] t. til [illegible] Gekk þá Gísli út, er Þor[illegible] og vildi ei að til sín takist (at det kom til at angaa ham), hvað sem síðar ískærist (GKonÆf. 213); — t. e-n til altaris, tage en til Alters; t. e-ð til bragðs (el. ráðs), finde paa en Udvej; t. e-ð til [illegible], t. til fótanna, tage Benene paa Nakken; t. sjer e-ð til hjarta, lægge sig n-t paa Hjærte: t. yður minn tilgáng til hjarta (Hist. III. 146); t. sjer til hjónabands, tage til Ægte; t. til höndunum (t. hendinni til e-s), bruge Hænderne, arbejde ihærdigt: [illegible] maður frá Helgu, sem tekið getur til höndunum (JTrSk. I. 222); alt þetta hyski flakkaði til þess að komast hjá að vinna [illegible], sem nenntu að t. til e-s hendinni (GPSk. 15); [illegible] með því að t. til hendi af hestbaki, Gitterdör, [illegible] at den vejfarende kan skyde den op med Haanden, uden at behøve at stige af Hesten; var getið til að hann hafi ekki heyrt það er presturinn sagði honum fyrir, og því tekið höndum til (manøvreret) gagnstætt því er vera skyldi (PGAnn. 70); t. til jarðar (om Heste) = t. í jörð; — t. e-n til konungs, vælge en til Konge; t. til máls, t. til orða, (begynde at) tale, sige, tage til Orde; N. N. tekur til máls (har Ordet); t. til matar síns, begynde at spise, tage fat paa Maden, stikke paa Varerne; t. rösklega til matar síns, tage for sig af Retterne; t. til óspiltra málanna, se óspiltur; t. til rásar, løbe bort (fra Græsgangene) (BrJDul. 103); — impers.: e-n tekur sárt til e-s, en tager sig n-t nær, føler n-t dybt: mig tekur sárt til hans, jeg har en dyb Medlidenhed med ham; Hverjum tekur sárt til sinna (Eimr. X. 140); t. til starfa, lægge Haand paa Værket, skride til Værket; t. e-ð til umræðu, sætte n-t under Forhandling; t. trygð við e-ð, komme til at holde af n-t; t. (kristna) trú, antage en Religion (Kristendommen); — t. um e-ð = t. utan um e-ð, tage, gribe om n-t; hann tók um handlegginn á henni; — t. um hálsinn á e-m, slaa Armene om ens Hals; t. um hjá sjer, (vulg.) gribe sig om Könsdelene; — t. e-ð undan, 1) undtage n-t: Þó hefur laxveiði verið tekin undan öllum þeim jörðunum, er liggja að veiðiám (Lögr. '15, 25); t. e-n undan, ikke medregne en; 2) abs. vænne unge Dyr fra Moderen (GFrUh. 179); 3) abs. el. t. ull undan, (ved Klipning af Faar) borttage den ny Uld, som er vokset ud gennem den gamle (Hún.); 4) impers.: e-ð tekur undan, n-t forsvinder (spec. naar man ikke længer ser nogen Fisk omkring en Line el. Medesnor): um sama leyti er þá byrjað að fara í legur á þilskipum eða hákallaskipum, og þá tekur undan hákallinn við lóðirnar (JSVb. 126); það tekur undan ánum, Mælken i Faarenes Yvere forsvinder, Mælken hos Faarene bliver mindre (Breiðd.); t. undan (á rásinni), løbe fra sine Forfølgere, undslippe: Golti stefndi ... til fjalls ... og mundi ... hafa tekið undan á rásinni, ef hann hefði ekki rekið sig á túngirðing (GFrUbl. 17); t. rót undan tölu, uddrage en Rod; — t. undir e-ð, 1) tage med Hænderne ind under n-t for at løfte det, løfte n-t: viltu taka undir balann með mjer (bære Baljen med mig)? — hann tók undir kverkina; — t. undir hökuna á e-m; t. undir skepnu, beføle Yveret paa et Kreatur; t. undir stálma kú (JÁÞj. II. 546); — impers.: það tók undir hana á öðru júgrinu, den fik Betændelse i det ene Yver (ÞGjD. 26); 2) (samsinna e-u) være enig i n-t: allir tóku undir það, alle var enige derom (BrJNat. 65); t. svo eða svo undir e-ð, stille sig saa el. saa til n-t: væri gaman að vita, hvernig bændur tækju undir það (JHall. 331—32); t. vel undir e-ð, bifalde n-t, optage n-t godt, give et velvilligt Svar paa n-t; 3) (ansa, svara) svare paa n-t, ænse; spec. hilse igen: jeg heilsaði, en hann tók ekki undir; 4) abs. (bergmála) genlyde, give Genlyd: fjöllin tóku undir, Bjærgene genlød; ogs. impers.: það tekur undir, der er Ekko; t. undir (með e-m), synge med, stemme i med en; — impers.: tekur undir í e-u, n-t genlyder, giver Genlyd; — t. undir við e-n, gengælde ens Hilsen el. Tiltale; t. undir með e-m í e-u, (samsinna e-m) stemme i med en ang. n-t, være enig med en om n-t; t. e-ð undir sig, lægge n-t under sig, tage n-t til sig; is. tage til sig (med Vold): t. alt nesti dreingsins undir sig (JÁÞj. II. 284); t. undir sig stökk, begynde at løbe el. springe, göre et Spring; t. e-n undir tvö vötn (Málshb.), vaske en to Gange, give en en alvorlig Overhaling; t. e-ð undir sjálfum sjer, tage n-t hos sig selv, have n-t i sin Magt; t. e-n undir bónda sinn, (om en gift Kvinde) indlade sig i Elskovshandel med en anden; — t. (e-ð) upp, 1) tage n-t op: t. upp stein, løfte en Sten; t. upp borð, fjærne Bordene efter et Maaltid; t. upp lykkju, tage en Maske op; Þegar leisturinn er tekinn upp, skal taka upp sex lykkjum fleira á hvern hælprjón en eru (JSVb. 60); — overf.: t. upp þykkjuna fyrir e-n, vredes paa ens Vegne; 2) t. upp skóg, t. upp í skógi, hugge Træ i Skoven, fælde Skov; t. upp hrís, skære Ris; t. upp mó, skære Törv; t. upp kartöflur, rófur, t. upp úr görðum, el. abs. t. upp, optage, høste Kartofler, Roer; 3) overf. (skera upp), høste, faa som Lön; t. mikið gott upp, faa meget god Betaling; forbedre sit Levned meget (= bæta ráð sitt); t. mikið upp á e-u, tjæne ved n-t, faa Gavn af n-t (JÁÞj. II. 506); 4) (í saumaskap) sprætte op; 5) ordne et Vers i den rigtige Ordfølge efter Meningen: Þetta tekur Finnur Jónsson svo upp í Skjaldedigtningen (SNordSnSt. 173); 6) (byrja á e-u) begynde paa n-t: hann hefur tekið upp þann sið, að ...; 7) foretage sig n-t, slaa ind paa n-t; t. upp leika, begynde Lege; t. upp búning, anlægge en Dragt; t. mikið upp, tage kraftigt fat: hann tekur ekki mikið upp, en herðir heldur á sjer (Árn.); t. upp eld, tænde op: þar er ekki tekinn upp eldur nema einu sinni í viku; — t. upp eldinn, faa Ilden til at blusse op, som har ulmet under Asken Natten over; Guðrún vinnukona fór á fætur um morguninn heldur snemma og tók upp eldinn (GFrTís. 27); t. eitthvert ráð (e-a aðferð) upp, vælge en el. anden Fremgangsmaade; t. e-n kost upp, bestemme sig til n-t: hugsar hún nú helzt um það, hvern kost upp skuli taka (JThMk. 251); t. upp þann kost, vælge de Vilkaar; t. e-ð upp hjá sjálfum sjer, göre n-t af egen Drift; t. e-ð upp eftir e-m, tage n-t efter (en); gentage ens Ord; 7) t. upp aftur, gentage; 8) t. upp fje fyrir e-m, konfiskere ens Ejendele; bemægtige sig ens Ejendele med Vold; t. upp, spec. jur. eksekvere, konfiskere; göre Udlæg hos en: Þá er bú Jóns var tekið upp (BrJÞf. 187); 9) optage: hún var svo digur, að hún tók upp tvö sæti; 10) (í skóla) overhøre, høre en i sin Lektie; — impers. e-ð tekur upp, 1) n-t blæser op i Luften, bliver bortført fra sin tidligere Plads: bátinn tók upp, Baaden blæste bort; kirkjuna tók upp, Kirken blæste bort, blev løftet op fra Grunden (af Stormen); 2) (þiðnar) n-t tør op: snjó tekur upp; 3) (glaðnar til) klarer op (Breiðf.); — refl. takast upp, 1) løftes i Vejret; springe i Vejret; 2) optages: þetta ætti að takast upp í safnið; 3) lykkes (spec. med Digte, Taler osv.): tókst honum opt vel upp, hans Frembringelser var ofte gode (Eimr. I. 140); þegar pólitíkina ber á góma ... þá tekst þeim fyrst verulega upp (er de först rigtig i deres Es) (Eimr. II. 26). (Ordspr.) mörgum

tekst vel upp, sem teflist illa að lyktum (GJ.), mangen har Held med sig i Begyndelsen i Spil, men taber dog til sidst; — *t. sig upp,* 1) springe i Vejret; 2) bryde op, göre sig færdig til Rejsen og tage af Sted (is. naar man har bedet et Sted): *skipaði kapteinninn að t. sig upp af Þórshöfn* (EiÓlLf. 80); *t. sig upp úr sveitinni,* fraflytte Egnen; *t. sig upp frá e-u,* flytte bort fra n-t: *hann hefir tekið sig upp frá góðu læknishéraði* (Alþ. '11, B. II. 290); 3) vise sig igen (efter en Afbrydelse): *oft sjást t. d. gangar eða bríkur, sem t. sig upp* (kommer frem) *beggja megin við dali og firði, hnífrétt hver á móti öðrum* (ÞThLýs. I. 81); 4) *t. sig upp úr þurru og gera e-ð,* gaa hen lige med eet og göre n-t (uden i Forvejen at have antydet det); *t. sig upp yfir lögin,* sætte sig ud over Loven (Skírn. XI. 85); 5) *t. sig vel upp,* leve paa stor Fod; — *t. sig upp aftur (um sjúkdóm),* bryde ud igen; *t. upp á e-u,* begynde paa n-t, finde paa n-t (spec. en Vane el. desl.): *hann er tekinn upp á því að drekka,* han er begyndt at drikke; *t. e-ð upp á sig,* paatage sig n-t, bære Ansvaret for n-t: *í flestum umboðum er umboðsmönnum gert að skyldu að t. upp á sig þær skuldir, sem útistandandi eru við reikningslok* (Alþ. '11, B. II. 666); *e-ð tekur upp á e-n,* n-t trætter el. udmatter en, afficerer en: *(óhlýr vetur) gerir enda á akurstörfum manna og tekur upp á sauðfénaðinn* (Il. II. 144). *Þetta tók upp á geðsmuni Ingimundar* (dette gik I. til Hjærtet), *að sjá hálmann, með miklu grasi, en mega eigi nota* (JÁÞj. I. 36); — *t. upp í sig,* 1) bruge Skraa; 2) *(t. munninn fullan)* bruge overdrevent stærke Udtryk, bande, skælde ud; — *t. upp um sig buxurnar,* trække Bukserne op: — *t. upp undir,* 1) løsne den förste Flig af den hærdede Søulvs Skind, naar man skal løsrive det fra Kødet *(= losa steinbítsroð)* (Vf.); 2) vise Tegn paa Frugtsommelighed: *hún er farin að t. upp undir* el. *það er farið að taka upp undir hjá henni* (Vf.); 3) *hún hefur tekið upp undir,* hun har haft könslig Omgang (Árn.); — *t. uppi,* nærme sig Overfladen (om Fisk), dukke op; *t. uppi,* dukke op: *Vatnsfiskar eða silúngar vaka, t. uppi* (Árm. I. 156); — *t. (e-ð) úr,* 1) borttage; undtage; — abs. *t. úr (í spilum),* udtage, fjærne bestemte Kort (af hele Bunken): *í marías er tekið úr upp að sjöum;* 2) *(í prjóni)* tage ind; *t. úr hófi,* overskride det passende, overgaa al Maade; †*t. úr höfn,* gaa under Sejl; — impers.: *e-ð tekur úr,* 1) n-t forsvinder, drives bort: *tók jafnskjótt verkinn úr;* — *Enginn sláttumaður er svo fávís, að hann viti eigi, að því aðeins tekur hreint úr ljáfarinu, að ljárinn sé brýndur* (man kan kun faa Lefuren renslaaet, naar Leen er skarp), *og hann lagður bert að rótinni* (GFr. i Eimr. V. 228); *með mikla drögu og tekur úr sjávarselta* (salt Havvand driver af det) (JÁÞj. II. 16); 2) bortfalder (om Tiden): *þá spurði hann mig mikið meira en hin börnin, af því að það tók úr fyrir mér* (fordi en Del Tid var gaaet tabt for mig) (SIng. I. 69). — *t. (e-ð) út,* 1) modtage n-t udleveret: *t. út sýslu,* modtage Embedsopgör af en fratrædende Sysselmand; *t. út peninga,* udtage, hæve Penge; *t. út vörur* el. abs. *t. út,* købe Varer, jfr. *úttekt;* (Ordspr.) *það á hver eftir, sem hann hefur ei út tekið* (GJ.), hver har til gode det, som han ej har faaet udbetalt; *t. út á e-ð,* udtage Varer i Bytte for andre indlagte: *Út á það var tekið alt, sem heimilið fékk af útlendum varningi* (Eimr. XII. 101); *t. út í reikning e-s,* udtage for ens Regning; *t. út laun sín,* modtage sin Lön; *t. út refsing,* udstaa Straf: *t. út vatns og brauðs hegningu,* sidde paa Vand og Brød; *eg tók snemma út þroska minn,* jeg blev tidlig udviklet (Mýrd. 226); *t. e-ð ekki út með sitjandi sælunni* (el. *sældinni),* maatte slide og slæbe for n-t: *dæma meira af eigin reynd um það, hve tekið er út með sitjandi sælunni* (hvor nemt det er) *að lifa á Íslandi* (Eimr. XV. 156); 2) abs. lide: *hann tók mikið út,* han led meget; 3) syne, vurdere, optage Synsforretning over n-t: *Skulu úttektarmenn hreppsins taka girðinguna út,* Reppens Vurderingsmænd skal optage Synsforretning over Hegnet (Stj. '09, A. 266); *Jarðir þessar skulu teknar út og bygðar með álagsskyldu* (Lögr. '14, 204); *Ávallt skal vegagjörð tekin út af dómkvöddum mönnum* (Stj. '87, A. 116); 4) *t. (hann) út, t. út hjá sjer,* blotte penis: — *e-ð tekur út,* 1) n-t føres bort af Floden el. Bølgerne: *bátinn tók út,* Baaden blev fort ud af Floden, Tidevandet; *heyið tók út um flóð,* Høet blev ført bort af Floden; *rekamenn láta selhuropta liggja ofarla við sjó, velta þeim hvorki undan, ne hirða um, þó út taki aptur* (JÁÞj. I. 644); *hreptu þeir illviðri í hafi, tók út báða bátana* (bægge Baadene blev skyllede over Bord); 2) abs. *það tekur út,* Flodbølgen begynder at bevæge sig fra Land; *t. e-n út af tökum,* fraraade en n-t alvorligt; 3) *t. út yfir, (yfirgnæfa)* overgaa alt andet, gaa ud over alle Grænser: *var ákaflega grýtt og seinunnið, en þó tók tóptarbrot eitt út yfir* (JÁÞj. II. 18); — impers.: *En útyfir tók þó* (Forholdene var ganske utaalelige), *áður en Thorvaldsensfjelagið reisti þvottahúsið* (Eimr. II. 221); *Þó tekur það út yfir* (det værste er dog) *að einmitt flestar þessar kosningar skera ekki úr neinu til hlítar* (Norðurl. '11, 151); *t. út úr hesti,* afbidsle en Hest; *t. e-ð út úr,* undtage n-t; *t. út úr röðinni,* udrangere; *t. sig út úr,* fjærne sig fra de andre: *tók Stjarna sig ein út úr og brokkaði niður að ánni* (ÞGjD. 94); *og gat því með lagni sinni oft komið því svoleiðis fyrir að Bjarni og Anna gátu tekið sig út úr* (blive ene) (GPSk. 181); *t. utan af e-u,* fjærne Indpakningen af n-t; *t. utan um e-ð,* tage om n-t, omfatte, gribe om n-t; *t. utan um e-n,* tage en om Livet; — *t. vatn,* hente Vand (BrJNat. 131); — *t. við,* 1) *t. við e-m* el. *e-u (= veita e-u viðtöku),* modtage en el. n-t: *t. við vörum, sem eru sendar heim;* — *hver tók við brjefinu?; t. við skilaboðum;* — *(þiggja e-ð)* modtage, ville have n-t: *jeg ætlaði að gefa honum krónu, en hann vildi ekki t. við henni;* — *t. vel við e-m,* modtage en godt; *hann tók vel við þeim,* han modtog dem godt; — overf.: *taka vel við e-m,* sætte sig tappert til Modværge mod en; *fiskurinn ... tekur betur við salti, tekur betur þurki* (bliver mere modtagelig for Salt, er lettere at salte, törre) (JSFb. 24); *t. við fangi,* (om Kreaturer) blive drægtig; *Færleika skal eigi brúka í næztu þriár vikur eptir þat við fyli hafa tekit* (LFR. VIII. 55); *t. við kristni,* antage Kristendommen: *t. við sjer,* komme til Kræfter; *t. við skellunum,* tage Stødet af for en, være Stødpude; 2) spec. *t. við e-m,* betjæne en med Alterens Sakrament: *E. messaði eitt sinn í Hjarðarholti, og tók við prestinum þar* (JÁÞj. I. 300); 3) *t. við e-u,* antage sig, paatage sig n-t; overtage n-t; *t. við stjórn,* overtage Regeringen: *t. við embætti;* 4) abs. tage Smör til Maden: *taktu ekki svona mikið við, strákur;* — *t. við búinu,* overtage Boet; *En þegar göngurnar voru um garð gengnar, þurfti Ólafur að taka við fénu* (paatage sig Pasning af Faarene) (JTrHalla 55); 5) *t. við af e-m,* ogs. abs. *t. við,* følge efter en, succedere en, overtage n-t efter en, fortsætte ens Arbejde: *tók svo hver við af öðrum,* den ene fortsatte saa, hvor den anden slap; *taktu þarna við, næsti!,* fortsæt saa, den næste!; *þegar laufskóginn þrýtur, t. barrtrjen við;* (Ordspr.) *þar tekur nóttin við, sem dagurinn þrýtur* (GJ.), Natten fortsætter hvor Dagen ender; *hvað tekur svo við fyrir þessum ráðleysingjum, þegar peningarnir eru þrotnir?* hvad venter saa disse sølle Mennesker, naar Pengene er slupne op?; *þá tekur ekki annað við (þeim) en sveitin,* saa er Fattigkassen den eneste Udvej (for dem); *þeir* (ɔ: *illhryssingar) hafa þar tekið við hinu megin, er þeir unnust ekki til hérna megin, að vinna ... mönnum tjón,* de har fortsat paa den anden Side Graven med at göre Folk den Skade, som Livet herovre ikke slog til for dem at göre (JÁÞj. I. 245); *þegar hann kom ekki (Papeyjar)brókunum af sér, varð hann að lokunum þúngsinna og sturlaður. Er svo mælt, einu sinni þegar verið var að búa um hann, hafi hann sagt, að senn mundi þetta fara af og annað t. við* (JÁÞj. I. 429). *t. vöxt og þroska,* vokse og modnes. — *t. það,* faa til Skaglerne: *sá þykir mjer t. það;* — *t. þrónustu,* lade sig berette. *t. e-ð þvert,* vise Tværhed overfor n-t; *hann er tryggur þar sem hann tekur því,* han er en trofast Ven mod dem, der har opnaaet hans Venskab: *Allra manna var Bjarni tryggastur og vinfastastur, þar sem hann tók því* (EKv. i BTh. xvi); — *t. sjer ættarnafn,* antage et Slægtsnavn.

†**takfæð** [ta:kfai·ð] f. Mangel paa de nødvendigste Eksistensmidler.

-taki (-a, -ar) [ta:ɟɪ, ta:ɟɪ] m. den, der tager, i Sms.: *arftaki, hlutaki.*

?**takk** [tahk] interj. (opr. det danske Subst. Tak!) Tak! *(= þakka þjer (yður) fyrir);* — *nei t.,* nej (mange) Tak.

taklaus [ta:glöys, ta:k-] a. **1.** *(stinglaus)* uden Sting. — **2.** *(blásnauður)* blottet for de nødvendigste Eksistensmidler.

táklif [tau:klɪ·v] n. (metr.) = **tástagað.**

tak mark [ta:gmaɢk, ta:k-] n. **1.** is. i pl. *-mörk,* Grænse: *takmörk landareignar;* — *það eru engin takmörk fyrir e-u,* der er ingen Grænser for n-t. — **2.** Maal, Formaal: *setja sjer e-ð fyrir takmark, keppa að e-u takmarki.* **-marka** [-maɢga] vt. indskrænke, begrænse. **-markalaus** [-maɢgalöy:s] a. ubegrænset, grænseløs, uindskrænket; — an. *-markalaust* som adv. **-markalína** [-maɢgali:na] f. Grænselinje. **-marksvana** [-maɢχsva:na] a. indec. uden Maal. **-mikill** [-mɪ·ɡɪdʎ, -mɪ·ɟɪdʎ] a. dygtig, som udretter meget. **-mörkun** [-möɢgon] f. Indskrænkning, Begrænsning. **-mörkunaraðferð** [-möɢgonarað·ferð] f. Indskrænkningsmetode.

tákn (-s, pl. ds.) [tauhkn] n. **1.** *(merki)* Tegn: *krossar og heilög t.* **2.** *(kraftaverk)* Mirakel: *t. og stórmerki.* — **3.** Kæmpe (af Vækst): *skárra er það nú táknið, stelpan er orðin* (Árn.).

tákna (a) [tauhgna] vt. **1.** betegne: *t. e-ð með e-u.* — **2.** *t.* og *t. fyrir: (boða)* betyde, varsle.

táknan (-ar, -ir) [tauhgnan] f. = **táknun.**

táknaþýðari [tauhgnaþi:ðarɪ] m. Tegntyder.

tákn mál [tauhgnmau·l] n. Tegnsprog. **-mynd** [-mɪnt] f. Symbol. †**-samlegur** [-kv-samle·ɢoɢ] a. **1.** billedlig, sindbilledlig: *táknsamleg bæðing.* — **2.** undergørende, [illegible] paa en vidunderlig Maade.

táknun (-ar, -anir) [tauhgnon, -anɪɢ] f. Betegnelse.

tak setja [ta:kse·dja, -sɛ·tja] vt. †**1.** *(kyrsetja)* sekvestrere (BH.), behæfte, beslaglægge. — **2.** *(setja á sig)* fæste i Hukommelsen (ASkaft.). †**-setning** [-sɛhdnɪŋk] f. Sekvestration. **-sótt** [-souht, -] f. [illegible] Lungebetændelse (pneumonia crouposa). **-stingur** [-sdiŋgoɢ] m. Sting (i Siden).

tak teinn [ta:kteidn] m. (opr. glødende Jærn, som i Middelalderen blev baaret ved Jærnbyrd (BH.)) bruges i pl. i Talem.: *hafa e-ð á takteinum,* have n-t paa rede Haand, i Beredskab. **-veiki** [ta:gvɛi·ɡɪ, ta:kvɛi·ɟɪ] f. indec. Sting i Siden.

taktur (-s, -ar) [taχdoɢ] m. **1.** Takt [illegible] — **2.** Maade at være paa, spec. Vaner, ejendommelige Lader: *það voru nú þeirra taktar, þegar illa lá á þeim* (And. II. 221).

tal (-s, töl) [ta:l, tö:l] n. **I. 1.** Tale, Samtale: *dónalegt t.,* simpel Tale; *berast í t.,* komme paa Tale; *færa* (el. *leiða) e-ð í t. (við e-n),* bringe n-t paa Bane over for en; *hafa t. af e-m,* faa en i Tale, faa talt med en: *Eg ætlaði ekki að láta hann fara, án þess að hafa t. af honum* (EKvSR. I. 185); *hafa, eiga t. við e-n,* have en Samtale med en, tale med en; *vera* (el. *sitja) á tali við e-n,* ds.; *á tali,* optaget: *jeg ætlaði að síma til hans, en hann var á tali;* — *taka annað t.,* tale om andre Ting; *taka e-n á t.,* give sig til at tale med en; *taka annað skip tali,* praje et andet Skib; *þeir tóku t. saman* (el. *með sjer* el. *sín á milli),* de begyndte at tale sammen; *e-ð tekur ekki tali,* der kan ikke være Tale om n-t; *sem engu tali tekur,* som ingen Ord kan beskrive: *Mér fanst eg verða svo hjartanlega glöð, sem engu tali tekur* (GFrÓf. 69). — **2.** *(tungumál, málfæri)* Sprog (spec. m. H. t. Udtalen), Maade at tale paa: *t. hans var með útlendum blæ.* — **3.** Ord, givet Løfte: *biskup Marteinn brá sitt t.* (brød sit Ord) (Jón Arason). — **II. 1. a.** Tælling, Tal: *hann var í betri bænda tali,* han regnedes mellem de bedre Bønder; *hafa tal* (el. *tölu) á e-u,* tælle n-t; *kunna tal* (el. *tölu) e-s,* vide Antallet af n-t; *vita ekki aura sinna t.,* eje saa mange Penge, at man selv ikke ved hvor mange; *að tali,* i et Antal af: *12 að tali.* — **b.** gen. med Art. *talsins,* i et Antal af: *12 talsins,* 12 ialt. — **2.** Register, Liste, Fortegnelse: *presta-t., konunga-t.* — **3.** den Tid, Kælvningen ventes for en Ko: *(kýrin) átti ekki eftir*

nema viku til talsins (JÁÞj. I. 481), *hvenær er talið kýrinnar*, hvornaar kan Koen ventes at kælve, *bera á tali*, kælve til den Tid, Kælvningen ventes, *ná ekki talinu sínu*, kælve fór Tiden.

tál [tau:*l*] **(-s)** n. (kun i sg.) el. **(-ar, -ar)** f., is. i pl. **1.** Lokken, lokkende Ord, Lokkemiddel: *mæla t. og hjegóma*; — *auðæfi eru t. fyrir marga*, Rigdom lokker mange. — **2.** Bedrag: *draga á tálar*, bedrage; besnære, forføre; *smjúga t.*, undgaa Bedrag: *Karlinn sem … tálið smó* (ÓDavÞul. 288); (Ordspr.) *ilt er táli í trygð að smeygja*, det er Synd at føre Troskab bag Lyset.

1. **tala (tölu, tölur)** [ta:la, tö:lo(ǫ)] f. **I.** *(ræða)* Tale: *halda* (el. *flytja) tölu*, holde en Tale; *(erindi)* Foredrag: *flytja tölu*, holde et Foredrag; *telja sjer tölur yfir e-m*, beklage sig over en (is. i Enrum) (JÁÞj. II. 357). — **II.** Tal: **1.** *vera fimm að tölu*, være fem i Tallet; *hafa tölu á e-u*, vide Antallet af n-t; *kasta tölu á e-ð*, tælle n-t løselig; *koma tölu á e-ð*, tælle n-t, faa Antallet af n-t at vide: *það varð ekki komið tölu á fjöldann*, man kunde ikke tælle Mængden; *vera með tölu*, være fuldtallig; *allir með tölu*, hver eneste en; *týna tölunni*, blive færre, svinde ind i Antal: *áhangendur hans voru nú farnir að týna tölunni*; — *halda tölu(nni)*, holde sig paa det samme Tal, stadig være fuldtallig; *einn í tölu þeirra manna, sem …*, en iblandt dem, som …; *hann var í heldri manna tölu*, han regnedes til fornemme Folk (el. de ypperste). — **2. a.** (mat.) Tal: *5 í tölu*, skrevet 5; *jafnar tölur*, lige Tal. — **b.** (gramm.) Tal, jfr. *eintala, fleirtala*. — **3. a.** *(reikningur)* Regnskab. — **b.** pl. *tölur* = *tekjur*, Indtægter: *greiða sínum sálusorgara réttar tölur árlega* (Alþb. 1743, Nr. 16). — **III. 1.** *(perla)* Perle paa en Rosenkrans (el. Perlebaand): *vönduðum eyrnahringum með þremur tolum í* (Il. II. 45). — **2.** Ring til Forhæng: *Sparlak var fyrir rúminu, sem hékk á hvalbeinstölum, sem smeygt var á snæri upp undir rúmslánni* (Eimr. VII. 85). — **3.** Knap, is. med Huller i, sædv. mods. *hnappur*, Knap med Øje: *sauma tölu á vestið*; jfr. *giert., beint.* — **4.** en Bid Skraa: *Brandur var, eins og flestir tóbaksmenn, vanstiltur í skapi, ef það var ekki við hendina, þegar hann fýsti að fá sjer „tölu“* (ÞGjÚf. 88). — **5.** *(lítil beita)* lille Stykke Agn (Nl.). — **6.** *(tafla)* Tablet, Pastil.

2. **tala (a)** [ta:la] vt. og vi. **I. 1. a.** (1. p. sg. præs. ind. *tali* (Siglf., Grímsey)) tale: *t. hátt (lágt)*, tale höjt (sagte); *t. djarflega* (el. *digurbarkalega)*, føre et dristigt Sprog; *t. yfirmannlega*, føre et höjt Sprog; *ef jeg má tala svo (klúrt)*, med Respekt at sige; *t. eins og hver vill heyra*, snakke enhver efter Munden; *t. út í bláinn*, snakke hen i Taaget; *t. þvert um huga sinn*, sige lige det modsatte af hvad man mener; *A.: Jeg ætla heim á morgun, ef jeg lifi. B.: Það er ekki framar talað* (det er forsigtig Tale) (Rang.); (Ordspr.) *það tjáir ekki að tala, sem enginn heyrir* (GJ.), det nytter ikke at sige det, som ingen hører; *það talar hver, sem er honum tamast* (GJ.), hver taler det, som han mest tænker paa, jfr. som Manden er er og hans Tale, Vis og Vane regerer Talen; *jeg hef aldrei talað það*, jeg har aldrig sagt det. — **b.** *t.* abs. og *t. saman*, samtale: *töluðu þeir Ketill allan daginn*. — **c.** med dat.: *t. máli e-s*, tale for en. — **2.** *(halda ræðu)* holde en Tale: *hann talaði fyrir minni heiðursgestsins*; — *hann talar ljómandi vel*, han er meget veltalende; *hjelt hann ræðu og talaði vel og lengi*; — *hann talaði langt mál og snjalt*, han talte længe og fyndigt; *t. eftir e-n, t. yfir moldum e-s*, holde Ligtale over en; *t. um e-ð*, tale over n-t; (Ordspr.) *margur stendur upp á þingi og talar sjer til ógagns* (GJ.). — **II. 1.** med præp. og adv.: *t. (utan) að e-u við e-n*, lade en forstaa sin Vilje m. H. t. n-t, antyde n-t overfor en: *að vísu hefur sýslumaður talað að því við mig* (JThMk. 354); *t. af sjer*, snakke over sig, lade Munden løbe over; tale sig selv til Skade: *Hann hefir talað nóg af sér í þessu máli*; — *t. eftir e-u við e-n*, kræve n-t af en: *G. talaði þá fast eftir heyinu við Jón* (JÁÞj. I. 303); *t. í með hjónum*, søge at mægle mellem Ægtefolk (jfr. Esp. I. 23); *t. yfir sig*, [1]) sige mere end man vilde have sagt el. kan forsvare: *Það er að t. yfir sig, að segjast vilja eður kunna reiðinni aldeilis frá sér að hrinda* (Vid. I. 110); [2]) overanstrænge sig med at tale: *Hann hafði ofreynt sig fyrir altarinu, — og talað yfir sig í stólnum* (JTr. Halla 48); *t. milli hjóna*, mægle mellem Ægtefolk; *t. niður milli e-ra*, faa n-n til at forliges: *áttu þeir fullt í fángi Grímur og prestur að tala niður milli þeirra* (JThMk. 434); *t. saman* = *talast við*; — *t. til e-s*, [1]) henvende sin Tale til en, tiltale en: *jeg talaði til hans, en hann heyrði ekki*; †[2]) alludere til n-t; — *t. til við e-n*, foreslaa en, opfordre en (EspS. 173); *t. um e-ð*, tale om n-t, omtale n-t; *ekkert um að t.*, det er der ingen Tvivl om; *hvað er um að t.!* hvem tör tvivle derom!; *t. um fyrir e-m*, søge at omvende en; *(ávíta)* irettesætte en; *t. út*, tale ud; *t. við e-n*, tale med en; *t. við e-n um e-ð*, tale med en om (angaaende) n-t; *þú ættir að t. við lækni*, du burde tale med, konsulere en Læge; *t. eins og við stokk eða stein*, prække for døve Øren. — **2.** vt.: *t. kjark í e-n*, sætte Mod i en ved sine Ord; *t. sig niður á e-u (e-ð)*, (prøve at) blive enige om n-t, aftale n-t (JThMk. xxxiv); *t. sig saman*, komme overens ved mundtlig Forhandling; *t. e-n upp* (el. *uppi) til* (el. *í) að gera e-ð*, overtale, besnakke en til at göre n-t: *ef þeir að eins kunnu að tala menn uppi* (smöre Folk om Munden) (ÁBjH. 163); — ppr. *talandi*, [1]) som kan tale: *barnið er orðið t.*; [2]) talende, snaksom: *mikið talandi*; — *talandi skáld*, Improvisator. — **III.** refl. *talast*: **1.** *e-m talast vel*, en taler godt; *e-m talast svo til* el. *svo talast til milli e-ra*, n-n aftaler (med hinanden); *talaðist þá svo til milli stiptamtmanns og hans* (Stiftamtmanden og han aftalte da) (ÞThLfr. IV. 31). — **2.** recipr. *talast við*, tale sammen. — **3.** pp. *talaður* **a.** talt: *talað mál*, Talesprog, daglig Tale; (Ordspr.) *töluð orð verða ekki aftur tekin*, hvad der er talt kan ikke tages tilbage; *töluð orð og gerðir verða ekki teknar aftur*, jfr. gjort Gærning kan ikke blive ugjort. — **b.** *(mælskur)* udstyret med Talegaver; *vel talaður*, veltalende; *lítt talaður á þingum*, ikke veltalende, faamælt paa Tinge (jfr. GKonÆf. 91—92).

°**talaðferð** [ta:laðfɛrð] f. Talemetode.

1. **talandi (a)** [ta:landɪ] m. **1. a.** naturlig Veltalenhed: *hafa liðugan talanda*, være godt skaaren for Tungebaandet. — **b.** *(mælgi)* Svada, Ordflom: *það er meiri talandinn á honum*. — **2.** *(málfæri)* Udtale, Maade at tale paa: *þessar tiktúrur standa að líkindum í sambandi við „talanda“ Guðmundar, sem er mjög einkennilegur* (Eimr. XIV. 113).

2. **talandi (-a, -endur)** [ta:landɪ, -ɛndoǫ] m. Taler, den talende.

†**tálarskeyti** [tau:laǫsɡ̊ɛi:dɪ, -sɡ̊ɛi:tɪ] n. forførerisk Vaaben.

tál aukinn [tau:löy·ɡ̊ɪn, -öy·ķɪn] a. bedragersk. **-beita** [taul·bɛi·da, -bɛi·ta] f., **-biti** [-bɪ·dɪ, -bɪ·tɪ] m. Lokkemad (ogs. overf.): *Það er tálbeita fyrir ísuna* (Skírn. '12, 39). **-blik** [-blɪ·k] n. bedragersk Glans.

taldi [tal·dɪ] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **telja.**

tál draga [taul·dra·qa] vt. skuffe, bedrage, forføre, besnære; — ppr. *táldragandi*, bedragersk; — pp. *táldreginn*, bedraget, skuffet; — falsk: (Ordspr.) *tröll jeti táldreginn eyri* (GJ.), falsk Mønt er Fandens Spise. **-draumur** [-dröy·møǫ] m. skuffende Dröm.

taldrjúgur [tal·drju·(q)øǫ] a. meget omtalt.

tál drægni [taul·draignɪ] f. indec. bedragersk Opførsel. **-drægur** [-drai·qøǫ] a. bedragersk, forførerisk.

talenta (-u, -ur) [ta:lɛvda, ta:lɛnta] f., **talenti (-a, -ar)** [ta:lɛvdɪ, ta:lɛntɪ] m. Talent.

?**talerkur (-s, -ar)** [ta:lɛǫgoǫ] m. = *diskur*, Tallerken.

tálfagur [taul·fa·qøǫ] a. bedragersk skön.

talfjölgun [tal·fjölgon] f. (mat.) Progression: *geómetrisk t.* (LFR. X. 207).

tálfríður [taul·fri·ðøǫ] a. = **tálfagur.**

tal fróður [tal·froᵘ·ðøǫ] a. kyndig i Aritmetik, regnekyndig. **-fræði** [-frai·ðɪ] f. indec. **1.** *(talnafræði)* Aritmetik. — °**2.** *(hagfræði)* Statistik. **-fræðingur (-s, -ar)** [-frai·ðiŋgøǫ] m. **1.** Aritmetiker; Matematiker. — °**2.** Statistiker. **-fugl** [-fʏgʎ] m. talende Fugl: *hafa t. í búri*.

tálfugl [taul·fʏgʎ] m. Lokkefugl.

tal færa [tal·fai·ra] vt. bringe paa Bane, føre i Tale: *t. e-ð við e-n*. **-færi** [-fai·rɪ] n. **1.** *(raddfæri)* Taleorgan. — **2.** Telefonapparat: *síminn hefur fengið ný og betri t.*

1. **tálga (-u, -ur)** [taul·ga] f. Snitten, Tilskæren, Tilhuggen.

2. **tálga (a)** [taul·ga] vt. snitte, tælge: *t. til*, snitte til; *t. hrosshóf*, virke en Hov; *t. hold af*, udmagre: *taugaveikin hefur tálgað af honum öll hold*; — pp. *tálgaður*, radmager; *t. ekki utan af e-u*, ikke spare paa Ordene, sige n-t som det er: *auðvitað tálgar jafnhispurslaus skapnaður ekki utan af því um menn og mál, þegar honum mislíkar eitthvað* (Eimr. XIII. 206).

tálgata [taul·ga·da, -ga·ta] f. Vej, der bringer til at fare vild: forførerisk Vej.

talgáta [tal·gau·da, -gau·ta] f. Logogrif.

tálgexi [taul·gɛχsɪ] f. Tømmerokse.

talgreind [tal·grɛint] f. Talsans.

tálgröf [taul·grö·v] f. tildækket Grav til at fange Dyr i, Faldgrube.

tálgu bekkur [taul·gobɛhgoǫ] m. Snittebænk. **-fagur** [-fa:qøǫ] a. smukt snittet el. skaaren (ASkaft., Árn., Dal., Snæf.). **-hnífur** [-hvi:vøǫ] m. Tollekniv. **-járn** [-jaud·v, -jaur·dv] n. Huggekniv.

tálgun (-ar) [taul·gon] f. Tilsnitning: *t. á hófi*, Udvirkning.

tálgu steinn [taul·gosdɛid·v] m. Fedtsten, Klæbersten, Talkskifer, Vegsten: *hinn svonefnda tálgustein (telgjestein) eða þveljustein* (Eimr. XXVII. 212). **-tól** [-toᵘ:*l*] n. Tilskæringsredskab.

tálgæfur [taul·ɡ̊ai·vøǫ] a. fejlslagen.

tal hlýðinn [tal·hʎi·ðɪn] a. letpaavirkelig, lettroende, som lader sig besnakke: (Ordspr.) *t. maður verður allra þeirra narri, sem að honum ljúga* (GJ.). **-hlýðni** [-hʎiðnɪ] f. indec. Letpaavirkelighed, det at være let paavirkelig. **-hraði** [-hǫa·ðɪ] m. Talehastighed, det Tempo, man taler i.

tál hreinn [taul·hǫɛidv] a. fri for Bedrag el. Svig. **-högg** [tau:ʎ(h)ök] n. Finte (BóluHj. 166).

?**talía (-u, -ur)** [ta:lija] f. Talje.

°**tá liðaður** [tau:lɪ·ðaðoǫ] a. (metr.) daktylisk (JsJs.). **-liður** [-lɪ·ðøǫ] m. **1.** *(liður á tá)* Taaled. — °**2.** (metr.) Daktyl. **-lykill** [-lɪ·ɡ̊ɪdʎ, -lɪ·ķɪdʎ] m. (metr.) den förste Del af *tá* (s. d. O. 5.). **-lyklað** [-lɪhglað] an. (metr.) med Helrim i 2 *tályklar*. Ekspl.: *Húna frétti hari þar, | hulinn Grana byrði, | að fylkir Knútur farinn var | að fá sér álnarvirði* (HSig. 74). **-lyklan** [-lɪhgan] f. (metr.) Anvendelse af *tályklað* (s. d. O.). **-lyklasneitt** [-lɪhglasnɛiht] an. (metr.) med Halvrim i *tályklar*. Ekspl.: *Guð oss kenni góðan sið, | gefi' að forðast þetta, | haldi mönnum heiður við hærri' og lægri stéttar* (HSig. 73). **-lyklaþráhent** [-lɪhglaþrau:hɛvt, -hɛnt] an. (metr.) = *altályklað, lyklaþrátt*, med Helrim i alle *tályklar*. Ekspl.: *Sögu þeirri segjum frá, | seggir treystu megin á, | ýttu fljótir eyju frá, | árar traustar sveigja þá* (HSig. 180).

talinn [ta:lɪn] pp. af **telja.**

?**talíukrókur** [ta:lijokroᵘ:gøǫ, -kroᵘ:køǫ] m. Taljekrog.

talk (-s) [taʎ·k, tal·k] n. Talk, Fedtsten.

tálkennandi [taul·ķɛn·andɪ] m. falsk Lærer.

talkflaga [taʎ·kfla·qa, tal·k-] f. Talkskifer.

tálkn [tauʎ·tv, tauʎ·kv, tauŋ·*l*, taun·*l*, taul·*n*] n. **1.** Gæller, Fiskegæller: *allir tóku kverksigan* (sic) *og leppinn út úr tálkninu* (SIng. I. 184); (Talem.) *gefa ekki tvö tálknin með einu höfðinu*, være gnieragtig el. karrig, naar man skal betale el. give n-t; *fallega hýtur* (el. *syngur) í tálknunum á þjer núna*, det er nydeligt saa du brummer (siges drillende til en, der er gnaven el. skænder); *Er sá tvísöngur mjög í samræmi við það, sem þaut í tálknunum á sumum hér innan deildarinnar* (Alþ. '11, B. II. 912). — **2.** *(hvalskíði)* Fiskeben (af Hval) (ASkaft.). **-fanir** [-fa·nɪǫ] fpl. Gælleblade. **-lok** [-n-lo·k] n. Gællelaag, jfr. *þorskhaus*. **-loksbein** [-loksbɛi:n] npl. Gællelaagsknogler, se *þorskhaus*. **-munnur** [-mʏn·oǫ] m.

Trævlemund (amphioxus lanceolatus). **-op** [-o·p] n. Gælleaabning. **-skíð(i)** [-v-sgi·ðɪ] npl. Fiskeben (af en Hval). **-skýla** [-sɟi·la] f. (JHallHB.) = **tálknlok. -sproti** [-sbro·dɪ, -sbro·tɪ] m. lille Stok af Hvalfiskeben.

†**táll (tál, tált)** [taud·λ, tau:*l*, tauλ·t] a. bedragersk, svigefuld: *Olau gekk á tilu tjaldi*, gik paa svigefuld Is (EÓlKv. 73).

tállaus [taul:öys] a. uden Bedrag, usvigelig. **-lega** [-lɛ·qa] adv. uden Svig, dygtig, fuldstændig.

talleiða [tal:ɛi·ða] vt. *(talfæra)* føre i Tale (StStAndv. III. 49).

tál leysi (-is) [taul:ɛisɪ] n. Svigløshed. **-lita** [-l:ɪ·da, -l:ɪ·ta] vt. sminke. **-litur** [-l:ɪ·døϙ, -l:ɪ·tøϙ] m. Sminke. **-ljós** [-l:jou·s] n. falsk Lys. **-logn** [-l:ogv] n. bedragersk Vindstille.

tálma (a) [taul·ma] vt. med acc. el. dat. og vi. **1.** *(koma í veg fyrir)* hindre, forhindre: *t. e-ð, t. e-u*; — *t. e-m e-ð*, hindre en i n-t. — **2.** vi. *t. fyrir e-m = t. e-m*; *(dvelja fyrir)* opholde. — **3.** ppr. *tálmandi*, hindrende, prohibitiv.

talmál [tal·mau·*l*] n. Talesprog.

tálmalaust [taul·malöys·t] adv. uden Hindring, uhindret.

tálman (-ar, -ir) [taul·ma*n*] f. = **tálmun.**

tal merkja [tal·mɛϙϙa] vt. numerere. **-merktur** [-mɛϙ(χ)døϙ] a. numereret, mærket med Numre.

tálmi (-a, -ar) [taul·mɪ] m. = **tálmun.**

tálmlaust [taul·mlöyst] adv. uden Hindring.

tálmun (-ar, -anir) [taul·mø*n*, -anɪϙ] f. Hindring, Hinder.

tálmunarlaus [taul·mønarlöy:s] a. uhindret; — adv. *-laust*, ds.

talna band [ta·naban·t] n. Rosenkrans. **-búð** [-bu:*ð*] f. Lotteri, ... Tallotteri (Eimr. XI. 232). **-dulspeki** [-dʏl·sbɛϙɪ, -sbɛɟɪ] f. indec. Talmystik. **-fræði** [-frai·ðɪ] f. indec. Aritmetik, Regning. **-kerfi** [-ϙɛr·vɪ] n. Talsystem. **-kögur** [-kö:qøϙ] n. Perlefrynser. **-lestur** [-lɛs·døϙ] m. Rosenkransbönner (JÁÞj. II. 577). **-röð** [-rö:*ð*] f. Talrække. **-skúfur** [-sgu:vøϙ] m. Perlekvast (JÞorl. II. 377). **-spil** [-sbɪ:*l*] n. Lotteri (Stj. '94, A. 52). **-stimpill** [-sdɪm·bɪdλ, -sdɪm·pɪdλ] m. (Bogb.) Paginermaskine. **-sörvi** [-sör·vɪ] n. Perlehalsbaand: *tölur á t.*, Halsperler. **-tafla** [-tab·la] f. Talliste. **-velta** [-vɛλ·da] f. Lotteri (Stj. '96, B. 222). **-vit** [-vɪ:t] n. Talsans.

talning (-ar, -ar) [tal·niŋk] f. Tælling, Tællen.

talningarvjel [tal·niŋgarvjɛ:*l*] f. Tælleapparat.

talpípa [tal·pi·ba, -pi·pa] f. Talerör.

tál ráð [taul·rau·*ð*] n. svigefuldt Raad. **-samur** [-samøϙ] a. bedragersk, forførerisk.

talsefni [tal·sɛbnɪ] n. = *umtalsefni*, det, der drøftes.

tál seggur [taul·sɛg·øϙ] m. Forfører. **-segi** [-sɛi·jɪ] m. Lokkemad.

talsháttur [tal·s(h)auhdøϙ] m. Talemaade.

tálsigi [taul·si·jɪ] m. = **tálsegi.**

°**talsíma** [tal·si·ma] vt. og vi. = *síma*, telefonere.

talsíma áhald [tal·simaau:halt] n. Telefonapparat. **-stöð** [-sdö:*ð*] f. Telefonstation. **-tengsl** [-tɛiŋ·sλ] npl. Telefonforbindelse. **-tól** [-tou·*l*] n. Telefonapparat. **-þráður** [-þrau:ðøϙ] m. Telefontraad.

talsími [tal·si·mɪ] m. Telefon.

talsins [tal·sɪns] adv. se **tal.**

talslingur [tal·sliŋgøϙ] a. veltalende.

talsmaður [tal·sma·ðøϙ] m. **1.** *(formælandi)* Talsmand; spec. (jur.) Defensor. — °**2.** *(málaflutningsmaður)* Sagfører (JsJs.).

tálsmaður [taul·sma·ðøϙ] m. Bedrager.

tals mál [tal·smau·*l*] n. **1.** *(umtalsmál)*, tvivlsom Sag, Tvivl: *þá gat alls ekki orðið t. samkvæmt þjóðarréttinum um það, að samningar Danmerkur giltu framvegis fyrir Noreg* (EArRétt. 294). — **2.** n-t, som der kan være Tale om: *ekki verður t. um að byggja neitt á honum* (EArRétt. 140). **-máti** [-mau·dɪ, -mau·tɪ] m. Maade at omtale andre paa. **-menska (-u)** [-mɛnsga] f. Sagførerskab (Klp. II. 149).

tál smurður [taul·smʏrðøϙ] a. smurt med Bedrag (JÞorl. II. 610). **-snara** [-sna·ra] f. Snare, List, Bedrageri. **-spurning** [-sbʏ(r)dniŋk] f. besnærende Spörgsmaal.

***talsslóðir** [tal·slou·ðɪϙ] fpl. Talens Veje, ɔ: Munden.

talstrengur [tal·sdreiŋgøϙ] m. Telefontraad.

talsverður [tal·svɛrðøϙ] a. = **töluverður.**

tál söngur [taul·söyŋgøϙ] m. lokkende Sang. ***-tafn** [-tabv] n. Lokkemad.

tal tákn [tal·tauhkv] n. Taltegn. **-tíska** [-tisga] f. Talebrug, sædvanlig Tale.

tálvinur [taul·vɪ·nøϙ] m. bedragersk Ven.

talvís [tal·vi·s] a. regnekyndig; *(í stjörnufræði og tímatali)* kalenderkyndig.

tálvís [taul·vi·s] a. falsk: *t. tunga.*

tal vísi [tal·vi·sɪ] f. indec. Aritmetik. **-viss** [-vɪs] a. med sikre Tal, nöjagtig udregnet: *Þetta eru t. lög, sem eigi verður undan komist* (Eimr. XI. 26).

tálvon [taul·vo·*n*] f. bedragersk Haab, Illusion.

°**talþráður** [tal·þrau·ðøϙ] m. Telefon.

°**tálön** [tau:lön] f. Sisyfusarbejde (JsJs.).

tambak [tam·ba·k] n. = **tannbak.**

tamdi [tam·dɪ] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **temja.**

tám̄eyra [tau:mɛi·ra] f. = **meyrutá.**

taminn [ta:mɪ*n*] pp. af **temja.**

tá myrja [tau:mɪrja] f. = **támeyra. -mjúkur** [-mju·goϙ, -mju·koϙ] a. let paa Taa.

tamning (-ar, -ar) [tam·niŋk] f. Tæmning, Dressur.

tamninga(r) maður [tam·niŋga(r)ma:ðøϙ] m. Tæmmer, Berider. **-skóli** [-ϙ-sgou·lɪ] m. Beriderskole.

tampjel (-s, pl. ds.) [taμ·bjɛ·*l*, tam·pjɛ·*l*] n. **1.** *(böggull)* Bylt: *tampél sín hann til mín ber* (ÓDavVik. 325). — **2.** *((engja)dallur, kolla)* Spand, brugt til Transport af Mad ud til Høstfolkene (Mýr.).

?**tampur (-s, -ar)** [taμ·bøϙ, tam·pøϙ] m. Tamp, Tov: *við skulum setja hákarlinn á tamp* (tage Havkalen paa Slæbetov) (SIng. I. 268); (Talem.) *vera alveg kominn á tamp með e-ð*, være helt læns for n-t.

tamur (töm, tamt) [ta:møϙ, tö:*m*, taμ·t, tam·t] a. **1.** *(æfður, vanur)* øvet, rutineret, vant: *t. á e-ð, t. e-u*, vant til n-t, flink til n-t; *e-m er e-ð tamt*, en er øvet i n-t, vant til n-t; *t. á báðar hendur*, lige flink til at bruge bægge Hænder; (Ordspr.) *það er tungunni tamast, sem hjartanu er kærast* (GJ.), hvad Hjærtet er fuldt af, løber Munden over med; *það er hverjum tamt, er sjer temur*, Vanen er den anden Natur; *t. er barns vaninn*, hvad ung nemmer, gammel ej glemmer. — **2.** *(taminn, spakur)* tam (BH.).

támura [tau:mʏ·ra] f. = **tám̄eyra.**

†**tan (-s)** [ta:*n*] n. Mellemgulv (BH.).

tána (a) [tau:na] vi. grönnes, vokse; is. refl. *tánast*, trives, vokse, udvikle sig (Breiðf.); *tánast upp* (Breiðd.), ds.

tánáhent [tau:nau·hɛvt, -hɛnt] an. (metr.) med Hel- el. Halvrim i en *tá* (se d. O. 5).

tand illur [tan·dɪdløϙ, -idløϙ] a. opfarende, irritabel. **-rauður** [-röy·ðøϙ] a. ildrød.

tandur (-urs) [tan·døϙ] n. **1.** (jfr. *tangur) (ögn)* Smule: *hvorki t. nje tegund* (el. *tötur)*, ikke den mindste Smule. — ***2.** *(eldur)* Ild. — **3.** *(lítil ör)* lille Pil (BH.). **-hreinn** [-ø-hϙɛid·v] a. = *tárhreinn*, fuldstændig ren og skinnende, skinnende ren; (forstærket:) *tandurtárhreinn.*

tanga hlaup [tauŋ·gahλöy:p] n. den korteste Vej mellem to Næs paa hver Side af en Fjord: *fara t.*, drage den lige Vej fra et Næs til et andet (Af.); *fara t. fyrir þingeysku flóana* (Lögr. XVI. 29). ° **-krabbi** [-krab:ɪ] m. (zool.) et Slags Munnopsis. **-nef** [-nɛ:*v*] n. Spidsen paa en Landtunge.

tangar armur [tauŋ·garar·møϙ] m. Arm paa en Tang, i Talem.: *það er með tangararmi* (el. *-örmum) togað*, det er overordentlig vanskeligt at udføre (Árn.). **-fæðing** [-ϙ-fai:ðiŋk] f. Tangforløsning. **-hald** [-ϙ-(h)al·t] n. Hold, Tag, Greb: *ná tangarhaldi á*, faa fat i, faa Tag i; *fá t. á e-m*, faa Indflydelse paa en; kunne kontrollere en; *hafa t. á e-u (e-m)*, have faaet Tag i n-t (en). **-munni** [-r-mʏn:ɪ] m. Aabningen paa en Tang; *troða e-u í tangarmunna*, sætte n-t, hvor det maa trækkes ud med Tang, bringe n-t i Fare: *traðka og troða í tangarmunna þeim nauðsynja erindum og málum* (JMPísl. 125). **-tak** [-ϙ-ta:k] n. Greb med Tangen: *hjálpa fóstrinu fram með tangartaki* (Gj. '11, 51). **-taka** [-ta:ga, -ta:ka] f. Tangforløsning.

tangi (-a, -ar) [tauŋ·ɟɪ, tauŋ·ga(ϙ)] m. **1. a.** *(lítið nes)* Tange, Landtunge. — **b.** overf. det Stéd, hvor man just befinder sig (jfr. d. «Andedam»): *síta ekki hvað í tanganum er talað um e-n.* — **2.** *(á sverði)* Angel, Tange (paa et Sværd); *(á sög)* Angel (paa en Sav); *(á tálguhníf)* paa en Tollekniv Bladets smalle Ende, der sidder fast i Skaftet. — **3.** Metalskaft: *var á öðrum armi hans* (ɔ: *lampans) t., sem stinga mátti í vegg eða stoð* (BrJ. i Eimr. XIII. 103); **t. benja*, Sværd.

tangir [tauŋ·ɟɪϙ] pl. af **töng.**

tangl (-s, pl. ds.) [tauŋ·*l*] n. = *tálkn: undir síns herra eins og tangl oki gekk bogið flón* (BóluHj. 199).

tangra (a) [tauŋ·gra] vt. med dat. give en n-t i smaa Portioner (Árn.).

tangur (-urs) [tauŋ·gøϙ] n. Pjalter, Klude; *(ögn)* Ubetydelighed, Bagatel, Smule: *elti hann á tyllitám | t. eitt í skógi blám, | galt við snapi fúlgu af fjám, | feiknaverð í skinnum grám* (Eimr. XVIII. 204); *t. og tegund*, se *tandur*; — *t. og tötur* (el. *tetur)*. Rub og Stub; *hvorki t. nje tötur*, ikke en Smule; *ekki t. nje tetur*, ikke Spor; *rífa upp t. og tetur*, søge overalt, ransage i alle Kroge; *þeir vilja helst fá alt — hvert tangur og tetur* (hver eneste Smule), *og garmana utan af manni, og skrokkinn með* (EKvG. 109).

Tani (-a, -ar) [ta:nɪ] m. npr. Dim. af **Jónatan.**

táning (-ar) [tau:niŋk] f. Opplukning (af Uld).

tánkl (-s, pl. ds.) [tauŋ̊·kλ, tauŋ·kλ] n. (Nl.) = **tálkn.**

tanna (a) [tan:a] vt. bide med Tænderne i n-t (saal. at Mærker af dem kan ses); — bide, gnave: *t. og naga úr sér snjókleprana* (GFrÁtt. 71); — spec. *t. sig*, loppe sig (om Hunde); *t. skinn*, blødgöre en Skindlap el. Skindrem ved at bide i det; — pp. *tannaður*, mærket af Tænder: *En svo var þá keppurinn orðinn kámugur og tannaður* (JTrL. 388).

tanna för [tan:afö:r] npl. Mærker efter Tænder. **-gangur** [-gauŋ·gøϙ] m. Gnaven, Hakken med Tænderne, Tyggen. **-gnístran** [-gnis·dra*n*] f., **-gnístur** [-gnis·døϙ] n. (ældre m.) Tænders Gnidsel. **-kul** [-kʏ:*l*] n. = **tannkul. -los** [-lo:s] n. det at Tænder løsner sig. **-nag** [-na:ϙ] n. Spor efter Tænder el. Afgnavning: *það er eins og t. eftir hest.*

†**tannari (-a, -ar)** [tan:arɪ] m. en, som forfærdiger Genstande af Hvalrostand.

tannarbrot [tan:arbro:t] n. Tandstump.

tanna röð [tan:arö:*ð*] f. = **tanngarður.** ***-skjól** [-sgou·*l*] n. «Tændernes Skjul», Læber: *tosaði fast enn tannskjólið beygði* (StÓl. '23, 73). **-þrotinn** [-þro:dɪ*n*, -þro:tɪ*n*] a. som har mistet sine Tænder, tandløs.

tann bagall [tan·ba·qadλ, tam·-] m. Bispestav af Hvalrostand. **-bak** [-ba·k] n. Tombak. **-bakshringur** [-baχs(h)ϙiŋ·gøϙ] m. Tombaksring. **-baukur** [-böy·gøϙ, -böy·køϙ] m. Tobaksdaase af Hvalrostand. **-belti** [-bɛλdɪ] n. Bælte med Smykker af Hvalrostænder. **-ber** [-bɛ·r] a. som blotter Tænderne el. Tandkødet, som har fremspringende Tænder: *Hann er nokkuð t., linmæltur í málfæri og dregur nokkuð málið* (Alþb. 1695, Nr. 16). **-berg** [-bɛrk] n. Gumme. **-bygging** [-bɪϙ·iŋk] f. Tandbygning, Tandforhold. **-bursti** [-bʏsdɪ] m. Tandbørste. **-duft** [-n·-dʏft] n. Tandpulver. **-fár** [-fau·r] a. som har faa Tænder: *gerðist þeim tannfátt um tvítugt* (GFrTis. 258). **-felli** [-fɛdlɪ] f. indec., **-felling** [-fɛdliŋk] f. Tandfældning. **-fellingur (-s, -ar)** [-fɛdliŋgøϙ] m. Person el. Dyr, som fælder Tænder. **-fylling** [-fɪdliŋk] f. Plombe. **-fiskur** [-fɪsgøϙ] m. Tandhval (odontocete); Narhval (monodon monoceros). **-fje** [-fjɛ·] n.

Tandgave, Gave til et Barn, naar det faar den første Tand. **-flaga** [-fla·qa] f. kunstig Gane (med paasatte Tænder) (Stj. '08, B. 9). **-flipóttur** [-flɪ·b-o·hdoϱ, -flɪ·p-] a. (bot.) tandfliget. **-fríður** [-frɪ·ðoϱ] a. med smukke Tænder. **-gaddur** [-ŋ·-gad·øϱ] m. = **gaddjaxl.** **-garður** [-garðoϱ] m. Tandrække. **-glerungur** [-glɛ·ruŋgoϱ] m. Tandemaille, Tandglasur. **-hjól** [-n·-ɧou·*l*] n. Tandhjul. **-hjólavjel** [-ɧoulavjɛ:*l*] f. Hjulværk med Tandhjul. **-hljóð** [-hλɩou·*ð*] n. Tandlyd. **-hljóðakerfi** [-hλɩouðaȿɛr·vɪ] n. Tandlydssystem. **-hljóðaröð** [-hλɩo·ðarö:*ð*] f. Tandlydsrække. **-hol** [-(h)o·*l*] n. Tandhule. **-hola** [-ho·la] f. Hul i en Tand el. i Tandkødet. **-hold** [-holt] n. Tandkød. **-hringur** [-hɹiŋgoϱ] m. Ring af Hvaltand: *var það ætlun manna að það væri vörn mót gikt að hafa tannhring á hendi* (ÞTh. Lýs. II. 469). **-hvalur** [-ŋ·-χwa·loϱ, -kva·l-] m. Tandhval. **-hvass** [-χwas, -kvas] a. med skarpe Tænder; *(napurvrtur)* bidende; *(orðhvatur)* frimodig i sin Tale; *Veðuráttan þykir tannhvöss* (bister) *og harðhent* (GFrE. 67).

tanni (-a, -ar) [tan:ɪ] m. **1.** med fremstaaende Tænder (som Øgenavn): *Siggi t.* — **2. a.** *(smáhrísla)* lille Busk, lille, spædt Træ: *viðartanni* (Hf., Múl.); *af skóginum er enginn t. eftir*, af Skoven staar der ikke en Stump Træ tilbage. — **b.** det, man kan faa fat i med Tænderne, om Græs: *nú er hvergi nokkur t.* (Árn.).

tann jurt [tan·jʏϱt] f. Regnfang (And. II. 15). **-kýli** [-ŋ·-ȿi·lɪ] n. Tandbyld. **-kröm** [-krö·*m*] f. Tandfeber: *hafa t.*, have ondt for Tænder (om Börn). **-kul** [-kʏ·*l*] n. Kuldefornemmelse i Tænderne. **-kveisa** [-kvɛi·sa] f. Tandpine. **-lag** [-n·-la·*q*] n. Tændernes Form og Stilling. **-laus** [-löys] a. tandløs. **-leysi (-is)** [-lɛisɪ] n. Tandløshed. **-leysingi** [-lɛi·siŋgɪ] m. Menneske el. Dyr uden Tænder; — pl. *-leysingjar*, (zool.) Gumlere. **-leysingur (-s)** [-lɛi·siŋgoϱ] m. = **tannleysingi.** **-lækningar** [-laihgniŋgaϱ] fpl. Tandlægekunst. **-læknir** [-laihgnɪϱ] m. Tandlæge. **-mein** [-mɛi·*n*] n. Tandfistel. **-pína** [-pi·na, tam·-] f. Tandpine. **-rifa** [-n·-rɪ·va] f. Utæthed i Væven, opstaaet ved manglende Rittetænder: *(voð) illa jöðruð og með óteljandi tannrifum* (Eimr. III. 194). **-rót** [-rou·t] f. Tandrod. **-röðull** [-rö·ðødλ] m. Tandhjul (Eimr. I. 66). **-sápa** [-sau·ba, -sau·pa] f. Tandsæbe. **-sár** [-sau·r] a. **1.** som gör ondt i Tænderne. — **2.** som har faaet Tænderne trukne ud; — overf. *(illa útleikinn)* ilde tilredt i Kamp. **-skafl** [-sgabλ] m. Hugtand, Stødtand: *sökk tannskaflinn djúpt og reif með sér mikið af holdinu* (Od. 425). **-skefill** [-sgɛ·vɪdλ] m. Tandskrabe; Mejsel til Bearbejdelse af Hvalrostænder. **-skeftur** [-sgɛfdoϱ] a. med Skaft af Hvalrostand. **-smár** [-smau·r] a. med smaa Tænder. **-smíð(i)** [-smi·*ð*, -smi·ðɪ] f. og n. det at lave kunstige Tænder. **-smiður** [-smɪ·ðoϱ] m. **1.** Tandtekniker. — **2.** »Tandsmed«, Mand, der forfærdiger Ting af Hvalrostænder. **-stafur** [-sda·voϱ] m. Tandbogstav, dental Lyd. **-stirður** [-sdɪrð-oϱ] a. stiv for Tænderne (LFR. VIII. 213). **-stór** [-sdou·r] a. (om Dyr og Mennesker) med store Tænder; (om Ting) stortandet. **-stæði** [-sdai·ðɪ] n. Tandhule. **-stöngull** [-sdöyŋgødλ] m. Tandstikker. **-útdráttur** [tan:-udrauhdoϱ] m. Tandudtrækning. **-tafl** [tan·tabλ] n. Skakbrikker af Hvalrostand. **†-tak** [-ta·k] n., **-taka** [-ta·ga, -ta·ka] f. Tandfrembrud, det at faa Tænder. **°-togi** [-toi·jɪ] m. Tandtrækker. **-túðugur** [tav·duðoqoϱ, tan·tuð-] a. næsvis, uforskammet, stormundet: *t. strákur* (Árn.). **-töng** [tan·töyŋk] f. Tandnögle. **-vara** [-va·ra] f. »Tandvare«, Hvalrostænder. **-veiki** [-vɛi·gɪ, -vɛi·ȿɪ] f. indec. Tandsyge, Tandsygdom. **-veikur** [-vɛi·goϱ, -vɛi·koϱ] a. med syge Tænder. **-verkur** [-vɛrgoϱ] m. Tandpine. **-vöxtur** [-vöχsdoϱ] m. Tandvækst. **-æta (-u)** [tan:ai·da, -ai·ta] f. Tandbetændelse.

?tanta (töntu, töntur) [tav·da, tan·ta, töv·doϱ, tön·toϱ] f. Tante.

Tantalspíslir [tav·dalspis·lɪϱ, tan·tals-] fpl. Tantaluskvaler.

tap (-s) [ta:p] n. Tab: *þú ert í tapi*, du sidder i Tab.

táp (-s) [tau:p] n. Kraft, Energi, Liv, Livlighed.

tapa (a) [ta:ba, ta:pa] vt. med dat. **1.** miste, tabe: *við það tapaði hann áttunum og kjarknum*, derved kom han i Vilderede med Verdenshjörnerne og mistede Modet (ÞGjOs. 81); *e-r tapar af e-u*, en gaar Glip af n-t; n-t bliver borte fra en; *t. lífinu*, miste Livet; *t. ekki sínu máli*, ikke tabe Mælet (Vf.); *t. í spilum*, tabe i Kort: *þú tapar ekki, þú græðir.* — **†2.** ødelægge, [illegible] *t. e-m*, dræbe en [illegible] *sjer sjálfum*, begaa Selvmord [illegible] **3.** refl. *tapast* = *týnast*, tabes; gaa under. — **4. a.** pp. *tapaður*, tabt, fortabt. — **b.** pp. [illegible] (BolHj. 131). [illegible] *gefa upp*, [illegible] (Vf.). [illegible] (Af.).

tapan [ta·ban, ta·pan] f. = **töpun.**

tapar (-s, -ar) [ta:baϱ, ta:paϱ] m. **1.** = *tapari.* — **2.** (Vf.) = *taparöxi.* — **†3.** *(kerti)* [illegible] *borgmeistarar og aðrir embættismenn plöguðu að gjöra* (JÓlInd. 165—166).

tapari (-a, -ar) [ta:barɪ, ta:parɪ] m. Hammer(bane) paa en Haandøkse.

taparöxi [ta:baröχ·sɪ, ta:par-] f. Haandøkse, lille Økse med Hammer (Vf.).

†tapel (-s, pl. ds.) [ta:bɛ*l*, ta:pɛ*l*] n. Tavle.

tapi (-a, -ar) [ta:bɪ, ta:pɪ] m. Tab; Undergang, Forlis, jfr. *skiptapi.*

tápkona [tau:pko·na] f. kraftig, energisk Kvinde.

°tapla (töplu, töplur) [tahbla, töhbloϱ] f. Tøffel.

táp laus [tau:blöys, tau:p-] a. uden Liv og Energi, slap. **-lítill** [-li·d-ɪdλ, -li·tɪdλ] a. svag. **-maður** [-ma·ðoϱ] m. kraftig, energisk Person. **-mikill** [-mɪ·gɪdλ, -mɪ·ȿɪdλ] a. fyrig, kraftig, energisk.

tappa (a) [tahba] vt. **1.** tappe, aftappe: *t. úr*, aftappe; *t. á flösku*, tappe paa en Flaske. — **2.** befæste ved en Tap el. Træbolt: *var bitinn* [illegible] indtappe.

tappa band [tahbaban·t] n. **1.** *(drabbaraband)* Baand omkring en Prop, for lettere at kunne trække den op. — **2.** Baand til at lukke en Dör med. **-laus** [illegible] a. uden Prop [illegible] **-lega** [-lɛ·qa] f. Tapleje. **-rati** [-ra·dɪ, -ra·tɪ] m. Proptrækker [illegible]

†tappari (-a, -ar) [tahbarɪ] m. Vintapper, Kyper (BH.).

°tappa saga [tahbasa:qa] f. Slidse. **-skrúfa** [-sgru:va] f. Tapskrue. **°-sög** [-sö:*q*] f. Slidsesav. **-togari** [-to:qarɪ] m. Proptrækker.

tappi (-a, -ar) [tahbɪ] m. **1.** Prop: *taka tappa úr*, afproppe; *(í loftgati á tunnu)* Svik; *(á plægðu borði)* Not; — *setja tappann í*, sætte Proppen i; overf. slaa Hovedet paa Sömmet (JSBr. 472). — **2.** Patte: *Ló, Ló mín Lappa, | sára ber þú tappa* (JÁÞj. I. 38). — **3.** om en lille Person, Prop, Stump, Purk: *Frúin hélt í höndina á Sigga sínum, dálitlum tappa fjögurra ára gömlum* (EKvSamb. 26). — **4.** *(tappur)* ung Tyr (Múl., Hf.).

tappkúði [tahpku·ðɪ] m. lille Tyr (Rang.).

tappur (-s, -ar) [tahboϱ] m. ung Tyr.

tapslok [taf·slo·k] npl. (for *taflslok?*) i Udtr.: *það eru t. með það*, det kan det ikke nytte at tænke paa mere (Rang.).

taptur [taf·doϱ] = *tapaður*, pp. af **tapa.**

tár (-s, pl. ds.) [tau:r] n. **1.** Taare: *gráta fögrum tárum*, græde sine modige Taarer; *flóa í tárum*, se *flóa.* — **2.** Taar: *t. af víni*, Taar af Vin: *Sú var tíðin, að eg átti t. á bóndadaginn* (GFrÁtt. 76).

tára barn [tau:rabar·dv, -bad·v] n. Barn, som volder sin Moder mange Taarer, Sorgens Barn. **-blóm** [-blou·*m*] n. Taareblomst. **-brunnur** [-brʏn:oϱ] m. **1.** *(táralind)* Taarekilde. — **†2.** Taareström. **-dalur** [-da:loϱ] m. Jammerdal.

táraður [tau:raðoϱ] a. taarevædet, med Taarer i Øjnene.

tára dögg [tau:radök·] f. Taaredug. **-felling** [-fed·liŋk] f. Udgydelse af Taarer. **-flóð** [-flou:*ð*] n. Taareström. **-fríður** [-fri:ðoϱ] a. = **grátfagur.** **-frjór** [-frjou:r] a. rig paa Taarer. **-fullur** [-fʏd·loϱ] a. taarefuld. **-færi** [-fai:rɪ] npl. Taareorganer. **-föll** [-föd·λ] npl. Taareström. **-göng** [-göyŋ·k] npl. Taaregang. **-kirtill** [-ȿɪϱ·dɪdλ] m. Taarekirtel. **-kreista** [-krɛis·da] f. Taareperse. **-laus** [-löy·s] a. taareløs, uden Taarer, töröjet. **-lind** [-lɪn·t] f. Taarekilde, Taarevæld. **-lækur** [-lai:goϱ, -lai:koϱ] m. Taareström.

tarantúla (-u) [ta:rantu:la] f. (zool.) Tarantel (lycosa tarantula).

tára poki [tau:rapo:gɪ, -po:ȿɪ] m. Taaresæk. **-regn** [-rɛg·v] n. Taareregn, Taareström. **-sekkur** [-sɛhgoϱ] m. = **tárapoki.** **-sjór** [-sjou:r] m. Taaresø. **-skúr** [-sgu:r] f. Taarebyge.

tárast (a) [tau:rast] vrefl. udgyde Taarer, græde.

tára úthelling [tau:rau:t(h)ɛdliŋk] f. Udgydelse af Taarer. **-votur** [-vo:doϱ, -vo:toϱ] a. taarevædet.

tár blandinn [taur·blandɪn] a. taareblandet. **-fagur** [tauϱ·fa·qoϱ] a. skön i sine Taarer. **-fall** [-fadλ] n. Udgydelse af Taarer. **-fella** [-fɛdla] vi. udgyde Taarer. **-felli (-is)** [-fɛdlɪ] n., **-felling** [-fɛdliŋk] f. = **tárfall.**

tarfkálfur [tar·fkaulvoϱ] m. Tyrekalv.

tarfur (-s, -ar) [tar·voϱ] m. Tyr (spec. ugildet), jfr. *tappi, tappur.*

targa (törgu, törgur) [tar·ga, tör·goϱ] f. mindre Skjold.

°tárgur [taur·goϱ] a. = **tárugur.**

tárhreinn [tau:hϱeidv] a. fuldkommen klar el. ren.

?tarína (-u, -ur) [ta:rina] f. Terrin.

tárjetur [tau:rjɛhdoϱ] m. Fortovsret.

tár kirtlamein [tauϱ·ȿɪϱdlamɛi:*n*] n. Taarefistel. **-laus** [taur·löys] a. taareløs, tör. **-legur** [-lɛqoϱ] a. ledsaget af Taarer, med Taarer; — adv. *-lega.* **-mildur** [-mɪldoϱ] a. taaremild, tilböjelig til at græde.

tarna [tad·na, tar·dna] adv., **tarnana** [tar·dnana] adv. (Af.) (jfr. *arna*): *að t.*, det her; *skinnið að t.*, det Skind; *hvað er að t.!* nu har jeg nok af det!; *t. er ljóta frjettin*, det var en slem Nyhed.

tár perla [tauϱ·perdla] f. Taareperle. **-pípa** [-pi·ba, -pi·pa] f. Taaregang. **-stirndur** [-sdɪ(r)ndoϱ] a. fuld af perlende Taarer. **-stokkinn** [-sdohgɪn] a. taarevædet. **-straumur** [-sdröy·moϱ] m. Taareström.

tartara höfðingi [taϱ·darahöv·ðiŋgɪ, -höb·ð-] m. Tartarkhan, Khan. **-lýður** [-li:ðoϱ] m. Flok Barbarer, Pak (Eimr. VI. 177).

Tartari (-a, -ar) [taϱ·darɪ] m. **1.** Tartar; — pl. *Tartarar*, Tartarer. — **2.** *(harðlyndur maður)* haardsindet, brutal Person (Árn.).

†tartuflur [taϱ·dobloϱ] fpl. (BH.) = **kartöflur.**

tárugur [tau:roqoϱ] a. taarefuld, vædet af Taarer, med Taarer i Øjnene.

tár votur [taur·vo·doϱ, -vo·toϱ] a., **-vættur** [-vaihdoϱ] a. taarevædet. **-þrota** [tauϱ·þro·da, -þro·ta] a. indec. som ikke kan græde mere, hvis Taarekilder er udtömt: *hann er t.*

tása (-u, -ur) [tau:sa] f. **1.** *(táin ull)* pillet Uld (Af., Nl.). — **2.** *(e. k. ský)* Lammesky, jfr. *Maríutása.*

tásaumur [tau:söy·moϱ] m. Taasöm (paa en islandsk Sko).

?tasía (-u, -ur) [ta:sija] f. = *hæð, loft*, Etage: *t. óskast til leigu frá 14. maí næstkomandi* (Vísir '18. 56); *tveggja tasíu hús*, to Etagers Hus.

taska (tösku, töskur) [tas·ga, tös·go(ϱ)] f. Taske.

tá skafli [tau:sgablɪ] m. (ASkaft.) = **ísbrjótur** 2. **-skeyting** [-sgɛi·d-iŋk, -sgɛi·tiŋk] f., **-skeytt** [-sgɛiht] an. = **táaðalhent.**

tasl (-s) [tas·λ] n. **1.** Baand el. Snor, der er bundet sammen af flere Stumper (Sl.). — **2.** overf. *(basl)* Hutlen sig igennem (Árn.).

tasla (a) [tas·la] vt. og vi. **1.** binde el. øge sammen af flere Stumper; *t. við e-ð*, ds. (Árn.). — **2.** refl. *taslast* (overf.): *t. við e-ð*, søge at klare sig med n-t, selv om det er ufuldkomment og mangelfuldt (Árn.).

tá sneitt [tau:snɛiht] an. med Halvrim i en *vísuorð* mellem *tálykill* og Enderimet. Ekspl.: *Á koti þessu kvöð var það* (HSig. 72). **-spor** [-sbo·r] n. det forreste af et Fodspor: *hann nær hverju táspori hans*, han er ham voksen i eet og alt.

tasta (a) [tas·da] vt. (BH.) = *hasta* [illegible] *hasta a.*

tá staður [tau:sda·ðoϱ] m. det Sted paa Foden, hvor Tæerne sidder. **-stag** [-sda·*q*] n., **-stagað** [-sda·qað] an. (metr.) med enslydende *tálykill* og Enderim. Ekspl.: [illegible] (HSig. 93)

tásulegur [tau:søle·qoϱ] a. lignende pillet Uld.

°**tá sveifla** [tau:sveibla] f. Piruette (i en Dans). °**-sveiflast** [-sveiblast] vrefl. piruettere.

tasvígur [ta:svi·qøϱ] a. †**1.** *(ötull)* energisk. — **2.** (Nl., Af., Sch.) = *andvígur*. — **3.** gækkende, koket: *var Helga málhreif við hann og tasvíg* (JÁÞj. II. 457).

táta (-u, -ur) [tau:da, tau:ta] f. **1. a.** Glut, Stump, lille Tøs: *Það er nú verst henni litlu tátu leiðist* (ThTh. 56); — ogs. som Kælenavn paa en Hoppe (StStAndv. III. 107). — **b.** *(brúða)* Dukke. — **c.** Navn paa en Tæve. — **2.** *(dúsa)* Sut.

tá tilja (-u, -ur) [tau:tɪlja] f., is. i pl., en Slags strikkede Sko, brugt som Fodvarmer inden i almindelige Lædersko el. is. af Fiskere inden i el. uden paa Skindbrogen, hvorover saa Søskoene trækkes. **-tylla** [-tɪdla] f. **1.** n-t, hvorpaa man kan faa Fodfæste med Tæerne; — overf. den mindste Anledning, Aarsag. — **2.** = *tátilja*.

tátla (a) [tauhdla] vt. pille Uld (Af., Rask).

?**tau (-s,** pl. ds.) [töy:] n. Töj; spec. Vasketöj (Rvk.).

1. **taug (-ar, -ar,** (sj.) **-ir)** [töy:q] f. **1.** *(strengur)* Tov, Reb. — **2.** *(tægja)* Tave, Fiber. — **3.** Nerve: *hafa sterkar taugar*; — *það er ekki ærleg t. í honum*, der er intet godt ved ham; *ragur í hverja t.*, en Kryster fra Top til Taa; *það eru góðar taugar (til) í honum*, der er ikke saa lidt godt i ham, der er godt Tømmer i ham. — **4.** Ledning, Traad, jfr. *rafmagnstaug*.

?2. **taug** [töy:q] n. Töj: *gánga í taugið*, gaa i Töjet (JSBr. 439).

tauga (a) [töy·qa] vt. (Árn.) = **teyga.**

tauga ber [töy:qabɛ·r] a. (bot.) med tydelige Nerver. **-bilaður** [-bɪ:laðøϱ] a. nervesvækket. **-blaðra** [-blað·ra] f. Nervecelle. **-bólga** [-bouꞁ·ga] f. (med.) Neuritis. **-fljetta** [-fljɛhda] f., **-flækja** [-flai:ɡa, -flai:ɟa] f. Nerveflætning. **-fruma** [-frʏ:ma] f., **-frumla** [-frʏm·la] f. Nervecelle. °**-griplur** [-grɪhbløϱ] fpl. Synapsis (ÁBjSál. § 60). **-hylfi (-is,** pl. ds.) [-hɪl·vɪ] n. Nervecelle (JsJs.). **-himna** [-hɪm·na] f. Nervehinde. **-hnoða** [-hvo:ða] n., **-hnútur** [-hvu:døϱ, -hvu:t-] m. Nerveknude (ganglion). **-kerfi** [-ɟɛr·vɪ] n. Nervesystem. **-kraftur** [-kraf·døϱ] m. Nervekraft. **-lamandi** [-la:mandɪ] a. nerveslappende. **-laus** [-löy·s] a. (bot.) uden Nerver. **-næmur** [-nai:møϱ] a. nervefin. **-orka** [-oϱ·ga] f. Nerveenergi (ÁBjSál. § 27).

taugarhjól [töy:qaϱhou:l] n. Talje, Taljeblok.

tauga sjúkdómur [töy:qasju:kdou:møϱ] m. Nervesygdom. **-sjúkur** [-sju:gøϱ, -sju:køϱ] a. nervesyg, nervøs. **-skak** [-sga:k] n. Nerverystelse. **-skynja** [-sɡɪn·ja] f. Nervesans. **-slappur** [-slahbøϱ] a. nerveslap. **-slappleiki** [-slahbleiɡɪ, -leiɟɪ] m., **-slekja** [-slɛ:ɡa, -slɛ:ɟa] f. Nerveslappelse. **-slen** [-slɛ:n] n. Neurasteni. **-sleppa** [-slɛhba] f. = **taugaslappleiki.** **-sljóleiki** [sljou:leiɡɪ, -leiɟɪ] m. Nervesløvhed. **-stofn** [-sdob·n] m. Nervecentrum. **-straumur** [-sdröy:moϱ] m. Nervestrõm. **-strengur** [-sdreiŋ·gøϱ] m. Nervetraad. **-tegund** [-tɛ:qønt] f. Nerveart. **-vefur** [-vɛ:voϱ] m. Nervevæv. **-veiki** [-vei:ɡɪ, -vei:ɟɪ] f. indec. (med.) Tyfus (febris typhoidea). **-veikindi** [-vei:ɡɪndɪ, -vei:ɟ-] npl. Nervelidelse. **-veikla** [-veihgla] f. Nerveonde. **-veiklaður** [-veihglaðøϱ] a. nervesvækket. **-veiklun** [-veihgløn] f. Nervesvækkelse, Neurasteni. **-veikur** [-vei:goϱ, -vei:k-] a. nervesyg, nervesvag; nervøs. **-veill** [-veid·ʎ] a. nervøs. **-verkur** [-vɛϱ·goϱ] m. Neuralgi. **-viðkvæmni** [-vɪð·kvaimnɪ] f. indec. Nervøsitet. **-visnun** [-vɪs·nøn] f. Nervevisnen. **-vondur** [-von·doϱ] a. = **taugaveiklaður.** **-vökvi** [-vö:gvɪ, -vö:kvɪ] m. Nervesaft, -vædske. **-vöndull** [-vön·dødʎ] m. Nervebundt. **-þjáning** [-þjau:niŋk] f. Nervelidelse, Neuralgi. **-þjökun** [-þjö:gøn, þjö:køn] f. traumatisk Nevrose (neurosis traumatica). **-þráður** [-þrau:ðoϱ] m. Nervetraad.

°**taughremminn** [töyχ·(h)ϱɛm·ɪn] a. nerverystende (JsJs.).

°**taugungur (-s, -ar)** [töy:quŋgøϱ] m. Neuron (GFHh. 99).

taugvöðvi [töyq·vöðvɪ] m. Nervemuskel.

†**tauli (-a, -ar)** [töy:lɪ] m. Tyr (BH.).

°**tauma keila** [töy:maɟɛi:la] f. (zool.) Skælbrosme (phycis). *stóra t.*, phycis borealis; *litla t.*, phycis blennioides. **-lag** [-la:q] n. Hold paa Tömmen; — overf. Töjlen, Holden i Tömme, Styrelse. †**-laus** [-löy·s] a. = **taumlaus.**

taum band [töym·bant] n. Ledebaand. **-beisli** [-beislɪ] n. = **reiðbeisli.** **-bera** [-bɛ·ra] vt. rebe (en Mark), udmaale v. Hj. af et Reb el. Snor. **-bragð** [-braqð, -bragþ] n. Bidsel; Hold, Tag paa Tömmen: *Hans* (ɔ: *guðs) musteri (sje) hjartað þitt, | holldið ei t. fær þá sitt* (ÞMarlÞr. 19. 14). **-burður** [-bʏrðøϱ] m. Udmaaling (af en Mark) v. Hj. af et Reb. **-fýsi** [-fi·sɪ] f. indec. Redebonhed til at lade sig lede. **-gríma** [-gri·ma] f. Grime, Tömme (om en Hest): *og taumgrímu teygði* (ÓDavÞul. 382). **-hald** [töy:µ(h)alt] n. Hold paa Tömmerne: *hesturinn kann ekki við taumhaldið*; Töjlen, Beherskelse: *hafa t. á e-u (e-m)*, kunne töjle n-t, holde en i Ave; *slaka taumhaldið*, slappe Töjlerne, give Hesten Töjlen. **-hestur** [-(h)ɛsdøϱ] m. Hest, som trækkes ved en Töjle. **-hringur** [töym·hϱiŋgøϱ] m. Ring for Tömmen. **-laus** [-löys] a. töjlesløs. **-leysi (-is)** [-leisɪ] n. Töjlesløshed. **-ljettur** [-ljɛhdøϱ] a. som hviler let i Tömmen (om en Ridehest). **-liðugur** [-lɪ·ðøqøϱ] a. let at lede ved Tömmen, let at føre. **-slyngur** [-sliŋgøϱ] a. flink at faa en Hest til at lystre Tömmen (Bidslet): *en Bjarni ... hvorki t. né reiðkænn* (ÞGjÚf. 109). **-stífur** [-sdi·voϱ] a. som hviler tungt i Tömmen og vil tage Magten (om en Ridehest). **-stirður** [-sdɪrðøϱ] a. **1.** = *stirður í taumi*, se *taumur*. — **2.** *(sem lætur illa að taumhaldi)* stivmundet, haardmundet (JsJs.).

taumur (-s, -ar) [töy:møϱ] m. **1.** Tömme, Töjle: *góður í taumi*, (om Heste), let at lede ved Tömmen; *halda fast í taumana*, holde Hesten kort i Töjlen; — overf. styre med en kraftig Haand; *halda í tauminn*, holde Töjlen (ogs. overf.); *stirður* (el. *slæmur, þungur, erfiður) í taumi*, (om en Hest) som er vanskelig at lede, som stadig strammer Töjlen, naar den ledes; — overf. om Mennesker: stivsindet, vanskelig at lede; *hesturinn liggur í taumnum*, Hesten hviler tungt i Tömmen og vil tage Magten fra Rytteren; *þrífa taumana*, gribe Töjlerne; (om en Hest) tage Magten fra Rytteren (ÞGjD. 48); *taka í taumana*, gribe i Töjlerne; — overf. sætte Skranker for n-t, gribe ind, skride ind; (Talem.) *draga taum e-s*, holde med en, tage ens Parti, favorisere en: *draga allir einn taum*, arbejde alle for det samme Maal (JHall. 333); *hafa taum á*, holde i Ave, ave; *hafa lausan tauminn*, være sin egen Herre; have stor Frihed: *Eða er ekki svo, að þú hafir haft ofurlítið lausan tauminn hjá mér?* (GFrÓl. 42); *halda e-m í taumi*, holde en i Tömme; *gefa e-m lausan tauminn*, give en løse Töjler: *hann gaf reiðinni lausan tauminn*; — *leggjast í tauma*, være modvillig; *akast, gangast í tauma (e-m, fyrir e-m)*, slaa fejl (is. om Spaadomme) (opr. om Heste: træde paa el. i Töjlerne og derfor ikke kunne komme af Sted); *e-m gengur e-ð í tauma*, n-t slaar fejl for en, mislykkes; *ganga lítt í tauma*, vise sig sand, rigtig. — **2.** Reb, Snor (spec. til Maaling): *mæla með taumi*. — **3.** *(stýristaumur)* Styreline. — **4.** *(á lóð)* Tavse = *öngultaumur* (JSFb. 21); — ogs. om en Medesnor: *fiskistaung ... með taumi á öðrum endanum og þar aunglinum neðan í* (JSVb. 119). — **5.** *(rák)* Stribe: *sá fugl hefir hvíta tauma upp frá augunum*; — *vera með tauma niður úr báðum munnvikum*, have Striber (af Mad el. Tobak) ned fra bægge Mundvigene.

taum þýður [töym·þi·ðøϱ] a. som er let at styre med Tömmen: *t. hestur.* **-þjáll** [-þjaudʎ] a. (Árn.) = **taumliðugur 2.** **-þungur** [-þuŋgøϱ] a. **1.** = *taumstirður* 1. — **2.** vanskelig at trække: *skíðasleðinn var t.* (GFrTís. 141). **-önd** [töy:mönt] f. (zool.) Atling, Knækand (anas querquedula).

†**taurar** [töy:raϱ] mpl. Guld, Skat.

taus (-ar, -ir) [töy:s] f. Tøs: *sá eg eina setta t.* (JÁGát. 112).

taut (-s) [töy:t] n. **1.** *(nöldur)* Mumlen, Knurren: *t. í hálfum hljóðum.* — **2.** *(suða)* Rislen. — **3.** *(ragn)* Banden. — **4.** Raad, Udvej i Forb. som: *varð þá engu tauti við komið*, man kunde ikke hitte paa nogen Udvej; *bágt að koma nokkru tauti við*, vanskeligt at töjle; *koma engu tauti við e-n*, umulig kunne overtale en el. töjle en; *það verður engu tauti við hann komið*, der er intet Udkomme med ham.

tauta (a) [töy:da, töy:ta] vt. med acc. el. dat. **1.** mumle, knurre, brumme: *t. e-ð fyrir munni sjer*, mumle sagte, mumle i Skægget; (Talem.) *hvað sem tautar (og raular)*, under alle Omstændigheder: *Því að embættismaður átti Pjetur að verða hvað sem tautaði* (JTrHeið. III. 46). — **2.** *(ragna, blóta)* bande (Sl., Skaft.): *t. yfir e-m, t. e-m til* (Af.), læse en Teksten; *t. við sjálfan sig*, smaabande ved sig selv.

távarp [tau:vaϱp] n. Kantningen omkring Taaen paa en islandsk Sko: *bregða fingrunum undir távörpin á skóm sínum* (ÓDavSk. 159).

†**tavernishús** [ta:verdnɪs(h)u:s] n. Beværtning, Kro.

taxti (-a, -ar) [taχ·sdɪ] m. Takst.

te (-s) [tɛ:] n. Te.

Tea (-u, -ur) [tɛ:a] f. npr. Dim. af **Theodóra** og **Dórótea.**

te bolli [tɛ:bodlɪ] m. Tekop. **-borð** [-borð] n. Tebord.

teðja (teð; taddi, töddum; teddi; tatt) [tɛð·ja; tɛ:ð; tad:ɪ, töd:øm, tɛd:ɪ; taht] v. **1.** vt. gøde: *t. völl.* — **2.** vi. og vt. med acc. el. dat. (om Heste) give Gødning, møge: *hvort hann tíndi gull úr taðinu sem merin teddi* (JÁÞj. II. 503); *á jeg í svarta Flóanum ondinni út að t.?* (BTh. 139).

te dós [tɛ:douˑs] f. Tedaase. **-drykkja** [-drɪhɡa] f. Tedrikken; Teselskab: *það var t. hjá N. í gærkvöldi.* **-drykkjuborð** [-drɪhɡøbor·ð] n. Tebord. **-drykkjumaður** [-drɪhɡøma:ðøϱ] m. Tedrikker.

teðsla (-u) [tɛð·sla] f. **1.** *(áburður)* Gødning. — **2.** *(það að bera á)* Gødskning.

°**tefill (-ils, -lar)** [tɛ:vɪdʎ, tɛb·laϱ] m. Forhindrer, Forsinker.

tefja (tef, tefjum; tafði, töfðum; tefði; tafið) [tɛv·ja; tɛ:v, tɛv·jøm, tav·ðɪ, tab·ðɪ, töv·ðøm, töb·ðøm; tɛv·ðɪ, tɛb·ðɪ; ta:vɪð] v. **1.** vt. og vi. *(hindra)* hindre; *(dvelja fyrir)* opholde; sinke; *(trufla)* forstyrre; *t. fyrir e-u*, sætte n-t tilbage; *t. fyrir e-m, t. e-n*, opholde, forstyrre en; *tefðu mig ekki!* ophold mig ikke! forstyr mig ikke! — **2.** vi. dvæle, nøle: *t. lengi e-s staðar.* — **3.** refl. *tefjast*, blive forstyrret, blive opholdt: *jeg tafðist á leiðinni*; — impers.: (Ordspr.) *tefst þeim, sem minna finnur* (GJ.), det gaar langsomt for dem, som finder mindre (f. Eks. om en, der samler Bær).

tefla (di) [tɛb·la, tɛv·ldɪ, tɛl·(v)dɪ] vt. og vi. **a.** spille Brætspil: *t. skák* og abs. *t.*, spille Skak; *t. kotru*, spille Triktrak; (Ordspr.) *hjer t. tvö fífl* (GJ.), her spiller to Narre; *hægt* (el. *ljúft) er að tefla, þá vel fellur* (GJ., Sch.), det er let at spille, naar Lykken er med; *teflir hver um tvo kosti: að tapa eða vinna* (GJ.), man spiller paa to Vilkaar, Tab eller Vinding; *hver má t. við þann kost, sem hann hefur upptekið*, hver maa spille efter hvad Tærningen viser; *um e-ð er að t.*, det gælder n-t: *hjer er um líf eða dauða að t.*, her gælder det Liv eller Død; *t. e-n upp*, blotte en; *t. við e-n*, spille med en; *t. við páfann, t. við hana tóu, t. við Bárð, t. við Þóri (= leysa buxurnar)*, forrette sin Nødtørft (ÓDavSk. 275); *enda mun hafa verið teflt á þá leið* (manøvreret paa den Maade) *af háttv. neðri deild í gær, að ekki væri um annað að gjöra en samþykkja frv.* (Alþ. '11, B. 908); *Vér höfum í seinni tíð neyðst til að t. á það ítrasta* (spille et yderst farligt Spil, gaa saa langt som det paa nogen Maade var muligt) *með útgjöldin* (ibid. 629); *t. á fremsta hlunn með e-ð*, se *hlunnur*; — *t. á tvær hættur*, ¹) lade det bære el. briste, sætte Livet paa Spil (JÁÞj. II. 93); ²) vove, risikere: *sá verður að t. á tvær hættur, sem vinna vill*, hvem der vover vinder; *Hér virðist sannarlega teflt á of tæpt vað*, her synes en for risikabel Vej at være valgt (BKrVerzl. 60). — **b.** med dat.: *t. e-u í tvísýnu*, udsætte n-t for Fare: *t. málinu í tvísýnu og ógöngur* (Eimr. XVII. 222); *t. e-u í voða* (el. *hættu)*, bringe n-t i Fare: *svo fjárhag landsins væri ekki teflt í voða* (Alþ. '11, B. 602).

teflandi (-a, -endur) [tɛb·landɪ] m. Skakspiller (Upp. II. 71).

teflari (-a, -ar) [tɛb·larɪ] m. Spiller: *forsjálum teflara er teningalukkunni að trúa* (JÓlGrv. cit. af ÓDav.).

†**tefli (-is)** [tɛb·lı] n. Spil, Spillen, jfr. *jafntefli, þrátefli.*

†**teflingur (-s)** [tɛb·liŋgøϱ, -iŋs] m. rudeт Töj.

te færi [tɛ:fai·rı] npl., **-færur** [-fai·røϱ] fpl. Tetöj.

tegla (di) [tɛg·la, tɛq·ldı, tɛl·(q)dı] vt. = *telgja*, tilhugge, snitte.

tegund (-ar, -ir) [tɛ:qønt] f. **1.** Art, Sort; (bot., zool.) Art (species). — **2.** Smule: *jeg á ekki t. . í því*, jeg ejer ikke en Smule af det.

tegundar einkenni [tɛ:qøndar·eiŋ·ɕɛnı] n. Artspræg. **-mismunur** [-mı:smʏnøϱ] m., **-munur** [-mʏ:nøϱ] m. Artsforskel, kvalitativ Forskel. **-val** [-va:*l*] n. Artsvalg.

tegundblendingur [tɛ:qøntblɛn·diŋgøϱ] m. Bastard.

teiga (a) [tei:qa] vi. slaa et (stort) Stykke; — refl. *teigast*: *það teigast vel (illa) á enginu*, det gaar hurtigt (langsomt) med at slaa Engen.

teyga (a) [tei:qa] vt. drikke i store Drag.

teiga skifti [tei:qasɟıf·dı] npl. Deling af (Jord)lodder. **-skítur** [-sɟı:døϱ, -sɟi:tøϱ] m. en, der slaar smaa Stykker her og der. **-sljetta** [-sljɛhda] f. = *beðasljetta*, Udjævning af tuet Jordbund i Bed (Andv. I. 147).

teygða (-u, -ur) [tɛiq·ða, tɛig·ða] f. Drog.

teyggóður [tɛiq·goᵘ·ðøϱ] a. elastisk (ÞGjOs. 123).

teygi agn [tɛi:jıag·v] n. Lokkemad. °**-kvoða** [-kvo:ða] f. Kautsjuk (JsJs.). **-legur** [-lɛ·qøϱ] a. **1.** elastisk, spænstig, strækkelig: *teygilegt band.* — †**2.** *(freistandi)* tillokkende. — **3.** som kan lokkes til n-t: *ungur maður, t. til nautna.* **-leikur** [-lɛi·gøϱ, -lɛi·køϱ] m. Elasticitet, Spænstighed.

teyging (-ar, -ar) [tɛi:jiŋk] f. **I. 1.** Strækken, Strækning: *t. bands, lopa* osv. — **2.** is. i pl., en med Græs el. Krat bevokset smal Strimmel, jfr. Gaardsnavnet *Teygingalækur* (Skaft.). — **II.** overf. **1.** Vidtløftighed: *þér . . . takið útgáfu mína af Stefánskvæðum sem seriegt dæmi upp á þess háttar t.* (Fjk. '88, 18). — **2.** *(ginning)* Lokken; *(freisting)* Fristelse, Tillokkelse.

teygingar grind [tɛi:jiŋgargrın·t] f. Strækkeramme. **-umbúðir** [-ʏm·buðıϱ] fpl. elastisk Bandage.

1. **teygja (-u, -ur)** [tɛi:ja] f. **1.** Strækken, Træk: *í stöðugri teygju*, under et stadigt Træk. — **2.** *(þanþol)* Elasticitet; *(teygjanleiki)* Strækkelighed; *það er engin t. í því*, det lader sig ikke strække. — **3.** pl. *teygjur*: *(krampadrættir)* Krampetrækninger, Konvulsioner.

2. **teygja (ði)** [tɛi:ja, tɛiq·ðı, tɛig·ðı] vt. og vi. **1. a.** række, strække, udtrække, udstrække: *t. sig, t. úr sjer*, strække sig, strække Lemmerne; *t. fram totuna*, spidse Munden; *t. fram álkuna*, sætte Næsen i Vejret; *t. upp skinn*, trække ud et Skind (jfr. JÁÞj. II. 280); *t. lopann*, se *lopi*; — *t. tímann*, trække Tiden ud; *t. hest*, lade en Hest løbe (i Pasgang): *teygði eg þar hestinn á snarpasta skeið* (GTh. '06, 17). — **b.** refl. *sópurinn teygist oft lánga leingi* (trækker ofte længe ud) (ÓDavSk. 224); *það teygist úr e-m*, en arter sig godt, staar sig godt; *það teygist úr lopanum*, n-t bliver længere el. trækker længere ud, end man havde ventet. — **2.** *(freista, ginna)* lokke, forlokke: *fyrirkomulag gæti máske teygt menn full ört út í óvissu* (Lógr. '14, 212); (Ordspr.) *margur teygir annan á tíkarroðinu* (GJ.), der er nogen, som der ikke skal meget til at narre; *t. e-ð út úr e-m*, faa n-t ud af en, pumpe en for n-t (EKvÝhl. 65); *lengra verður hann ekki teygður*, videre kommer man ikke med ham.

teygjanlegur [tɛi:janlɛ·qøϱ] a. = **teygilegur.**

teygju band [tɛi:jøban·t] n. elastisk Baand, Elastik; *(í fjaðraskóm)* Fjeder. **-biti** [-bı:dı, -bı:tı] m. Lokkemad; (Ordspr.) *tak þjer vara fyrir teygjubitum og tálgresi* (GJ.). **-leður** [-lɛ:ðøϱ] n. Trælæder. **-mikill** [-mı:ɡıdʎ, -mı:ɕıdʎ] a. med stor Elasticitet, strækkelig. **-reim** [-rɛi:*m*] f. elastisk Baand. **-þráður** [-þrau:ðøϱ] m. elastisk Traad.

teig leggja [tɛiq·lɛɟ·a] vt., **-slá** [tɛiχ·slau·] vt. slaa ud i eet: *mýrin er svo þur, að það má t. hana* (Sl.).

teigrenna [tɛiq·rɛn·a] f. Aflobsrende mellem Bede (Andv. I. 161).

teigshæð [tɛiχ·s(h)ai·*ð*] f. Længde af en *teigur*, ca. 30 Favne: *Það var eptir ágizkun . . . hér um bil tvær til þrjár teigshæðir frá landi* (JÁÞj. I. 640).

teigur (-s, -ar) [tei:qøϱ, tɛiχ·s] m. **1. a.** *(landspilda)* et Stykke Land, spec. gødet Land el. Eng. — ***b.** *(land)* Land, Jord. — **2. a.** *(dagslátta)* som bestemt Maal: *(á túni)* gødet Mark 900 □ Favne (3150 m²), *(á engjum)* Eng 1600 □ Favne (5600 m²). — °**b.** Hektar (Ísaf. '12, 18). — **3.** den Del af Marken, som man er ved at slaa el. lige er slaaet; *gera stóran teig*, slaa et stort Stykke (om en dygtig Hostkarl).

teygur (-s, -ar) [tei:qøϱ] m. **I.** *(teygja)* Elasticitet: *það er t. í þessu* (VSkaft.). — **II.** Drag, Slurk, Drik: *drekka út í einum teyg*, tömme i et Drag.

teikn (-s, pl. ds.) [teihkv] n. (jfr. *tákn*) **1. a.** Tegn: *gefa e-m t.* — **b.** Luftsyn: *þessar sólir sáust í hringum í loptinu með ýmsum teiknum og líkingum* (ÞThLýs. II. 367). — †**2.** *(mynd)* Billede.

teikna (a) [teihgna] vt. **1.** tegne: *t. mynd.* — **2.** *(tákna)* betyde. — †**3.** *(benda)* anvise, pege.

teiknari (-a, -ar) [teihgnarı] m. Tegner.

teikni bóla [teihgnıboᵘ:la] f. Tegnestift. **-færi** [-fai:rı] npl. Bestik.

teikning (-ar, -ar) [teihgniŋk] f. **1.** *(teiknun)* Tegning (som Fag). **2.** tegnet Billede, Tegning.

?**teiknistifti** [teihgnısdıf·dı] n. = **teiknibóla.**

teiknmynd [tɛihknmınt] f. Symbol.

teiknun (-ar) [tɛihgnon] f. = **teikning** 1.

teiknunarskóli [teihgnonaϱsgoᵘ:lı] m. Tegneskole.

teyma (di) [tei:ma] vt. føre ved Töjlen, lede ved Tömmen: *t. skollann* (el. *andskotann*), holde Hænderne bag paa Ryggen; *t. (haug) (N.)*, se *hauga (haug)*, se *haugur.*

teymi (-is, pl. ds.) [tei:mı] n. **1.** Tömme: *haltu fast í teymið.* — **2.** Trækken: *hafa hest í t.*, føre en Hest ved Tömmen.

teymingur (-s, -ar) [tei:mıŋgøϱ, -iŋs] m. **1.** Traad, der tvindes el. tvundet Traad. — **2.** = *teymi.* — **3.** = *taumur* 5.

1. **teina (-u, -ur)** [tɛi:na] f. Tremme, Spir, Tene.

2. **teina (di)** [tei:na] vt. strække, udstrække til Traad: *t. járn*, udhamre, strække Jærn til en smal Stang.

teinabraut [tɛi:nabröy:t] f. Skinnevej.

teinahringur [tɛi:nahϱiŋ·gøϱ] m. (pop.) = **teinæringur.**

teiningur (-s, -ar) [tɛi:niŋgøϱ, -iŋs] m. = **teinungur.**

teinmyndaður [tɛin·mındaðøϱ] a. stavformet.

teinn (teins, teinar) [tɛid·v, tɛi:naϱ] m. **I. 1.** Ten: *beinn eins og t.*; — **2.** *(teinungur, angi)* ungt Skud, Spire; *(mistilteinn)* Mistelten. — **II. 1.** *(mjó stöng)* smal Stang. — **2. a.** spec. Spindeten, Ten: *snælduteinn, spinna á tein.* — **b.** *(járnteinn)* udhamret Jærnstang; Bolt (Stj '90, A. 160). — **c.** *(járnbrautarteinn)* Skinne. — **d.** Stegespid: *steikja á teini.* — **3.** smal Stribe i vævet Klæde: *svartan klút með rauðum teinum* (JHall. 287). — **4.** Tov i Kanten af et Garn (Nl., Sl.), jfr. *fláateinn, kubbateinn.* — **5.** Tov, hvor ved flere *seilar* (s. d. O.) med Fisk paa knyttes sammen (jfr. LFR. IX. 13).

tein nagli [tɛin:aglı] m. Skinnesöm. **-óttur** [tɛi:noᵘhdøϱ] a. stribet. **-rjettur** [tɛin·rjɛhdøϱ] a. stavret; *(keikur)* lige oprejst, ret. **-snælda** [-snailda] f. Spindeten. **-stinga** [-sdiŋga] vt. spidde: *t. 25 menn* (Klp. V. 98).

°**teinungssæxlun** [tei:nuŋsaiχ·sløn] f. Indpodning.

teinungur (-s, -ar) [tɛi:nuŋgøϱ, -uŋs] m. **1.** ungt Skud, Spire: *Sinan í mýrunum . . . hvarf, en grænum teinungum skaut upp* (JTrHeið. I. 116). — **2.** Skinne: *undir teinunga járnbrautarinnar* (Eimr. I. 6).

tein ær [tɛi:nai·r] a. tiaaret. **-æringur (-s, -ar)** [-ai·riŋgøϱ, -iŋs] m. tiaaret Baad, no. Femboring.

teinögn [tɛi:nögv] f. Bakterie, Bacil.

teyrkja [tɛ:ıϱɡa] f. Teavl.

teista (-u, -ur) [tɛis·da] f., **teisti (-a, -ar)** [tɛis·dı] m. (Húsavík) (zool.) Tejste (cepphus grylle).

teistinn [tɛis·dın] a. lunefuld, vranten.

teistni [tɛis·(d)nı] f. indec. Vrantenhed.

teistóttur [tɛis·doᵘhdøϱ] a. tærnet, smaatærnet.

teistugur [tɛis·doqøϱ] a. = **teistinn.**

teistu kofa [tɛis·doko:va] f. ung Tejste. **-legur** [-lɛ·qøϱ] a. med en vranten Mine. **-litur** [-lı:døϱ, -lı:tøϱ] a. farvet som en Tejste. **-pysja** [-pı:sja] f. = **teistukofa.** **-síli** [-si:lı] n. (zool.) den lille Tobis.

†**teita (ti)** [tɛi:da, tɛi:ta, tɛihdı] vt. **1.** *(gleðja, skemta)* glæde, fornöje, opmuntre. — **2.** *(gera þægilegan)* göre behagelig.

teiti [tɛi:dı, tɛi:tı] f. indec. Glæde, Munterhed: *ölteiti.*

teitinn [tɛi:dın, tɛi:tın] a. = 2. **teitur.**

teitur [tɛi:døϱ, tɛi:tøϱ] a. **1.** *(kátur)* munter. — **2.** som m. **(-s, -ar) a.** npr. Teit («den glade»). — **b.** *(folald)* Føl (BH.).

tejurt [tɛ:jʏϱt] f. Teplante.

tek [tɛ:k] 1. og 3. p. sg. præs. ind. af **taka.**

tekinn [tɛ:ɡın, tɛ:ɕın] pp. af **taka.**

tekja (-u, -ur) [tɛ:ɡa, tɛ:ɕa] f. **1.** Tagen: — om Afgrøde el. Emolumenter: *dúnt., fuglat.* — **2.** sædv. i pl. Indtægt, Indkomst: *hafa miklar (góðar) tekjur*; — *tekjur og gjöld*, Indtægt og Udgift; *vera harður í tekjum*, være haard i at inddrive hvad man mener at have Krav paa.

tekju auki [tɛ:ɡoöy:ɡı, tɛ:ɕoöy:ɕı] m. Merindtægt. **-austur** [-öys·døϱ] m. svimlende Indtægter: *ekki er fyrirsjáanlegur í náinni framtíð sá t. upp úr landssímanum . . . að það nægi til þess að leggja alla þessa síma* (Alþ. '11, B. II. 1699). **-bálkur** [-bauʎ·gøϱ, -baul·køϱ] m Indtægtsbudget. **-dálkur** [-dauʎ·gøϱ, -daul·køϱ] m. Kreditside, Indtægtside. **-grein** [-grɛi:*n*] f. Indtægtskilde; Indtægtspost. **-halli** [-had·lı] m. Underbalance, Underskud. **-harður** [-har·ðøϱ] a. haard i at opkræve Penge el. inddrive Gæld. **-hlið** [-hʎı:*ð*] f. = **tekjudálkur.** **-lind** [-lın·t] f. Indtægtskilde. **-lítill** [-li:dıdʎ, -li:tıdʎ] a. lidet indbringende, med ringe Indtægt. **-megin** [-mɛi:jın] adv. paa Kreditsiden. **-mikill** [-mı:ɡıdʎ, -mı:ɕıdʎ] a. indbringende. °**-ráð** [-rau:*ð*] n. Rentekammer. **-rýr** [-ri:r] a. som giver en ringe Indtægt: *tekjurýrt brauð.* **-skattur** [-sgahdøϱ] m. Indkomstskat. **-skerðir** [-sɟɛr·ðıϱ] m. Forringelse af Indtægter. **-skjóða** [-sɟoᵘ:ða] f. egl. Indtægtspose; — overf. gærrig, gridsk Menneske (is. om Folk, som forlanger deres Tilgodehavende med Strænghed: *so hún ekki sæti hjá þessari tekjuskjóðu með girndaraugun* (ÞGjOs. 26). **-stofn** [-sdob·v] m. Indtægtskilde. **-svangur** [-svauŋ·gøϱ] m. «Indtægtsvom», Gab, som sluger Indtægter: *fylla tekjusvang landssjóðs* (Alþ. '11, B. 909). **-þurð** [-þʏr·*ð*] f. Svind i Indtægterne: *ef t. á landsreikningi verður í tilbót* (Alþ. '11, B. II. 32).

-tekning (-ar, -ar) [tɛhgniŋk] f. det, der tages, kun i Sms.: *aftekning, hluttekning* osv.

tekt (-ar, -ir) [tɛχ·t] f. **1.** *(taka)* Tagen. — **2.** Nedrivning: *það sem á að vestur t. þessgangaanna ætlar framkvandi að annast* (Sch.). — **3.** *(ferming)* Konfirmation: *drengurinn er kominn undir t.*, Drengen har snart naaet Konfirmationsalderen (Sl.).

telauf [tɛ:löy·*v*] n. Teblad.

1. **telgja (-u, -ur)** [tɛl·ɡa] f. Sletteokse (BH.).

2. **telgja (di)** [tɛl·ɡa, tɛl·qdı, tɛq·ldı] vt. **1.** *(tálga)* snitte, tælge. — **2.** *(sljetta með öxsi)* hugge, slette med en Økse.

telja (tel, teljum; taldi, töldum; teldi; talið) [tɛl·ja; tɛ:*l*, tɛl·jom; tal·dı, töl·dom; tɛl·dı; ta:lı*ð*] vt. og vi. **I. 1. a.** tælle: *t. stjörnurnar*, se *stjarna*; — *t. ofan í e-n bitana*, tælle hver en Bid, en putter i Munden: (Ordspr.) *oft jetur tóa talda sauði* (GJ.), Ulv tager og af talte Faar; *1200 manna voru talin út úr kirkjunni* (man talte 1200 Mennesker, der gik ud af Kirken) *eftir vígsluna* (Lógr. '11, 223). — abs. *t. upp að 100*, tælle til hundrede. — ppr. ger. *teljandi*, tællelig: *þeir eru teljandi, sem vilja það*, der er ikke mange, som vil det. — **b.** *t. kú* (dat.), udregne, naar en Ko skal kælve; *t. ætt sína til e-s*, regne sin Slægt til en; *eiga til e-s að t.*, kunne føre sin Af-

stamning op til en: *Það er og von, að þú talir viturlega, er þú átt til slíks föðurs að t.* (Od. 68). — **2.** fordre, göre Krav paa: *t. sjer e-ð*, paastaa, at n-t er ens Ejendom, hævde n-t for sig (som sit). — **II. 1.** regne, anse: *hann var talinn ríkasti kaupmaður bæjarins*, han ansaas for at være Byens rigeste Købmand; *slíkt tel eg hrekk*, det anser jeg for et Puds; *t. sig sælan e-s*, være himmelglad over n-t: *Og málarinn mundi t. sig sælan þess að geta sýnt oss liti sem auga hans nam á láði eða legi* (GF. Hh. 364); *„Sástu ekkert á leið þinni?“ „Ekki get eg talið það“*, Saa du intet undervejs? Det var ikke nævneværdigt (JÁÞj. I. 558); *jeg tel það ekki*, ikke n-t nævneværdigt (videre); *t. sjer e-ð til gildis*, regne n-t sig til Ære (som Dyd); ppr. *teljandi*, værd at regne. — **2.** tale: *t. e-m hughvarf*, overtale en; *t. e-m trú um e-ð*, overbevise en om n-t, faa en til at tro paa n-t; spec. n-t, som ikke stemmer med Virkeligheden; binde en n-t paa Ærmet; *t. e-m traust*, trøste en. — **3.** ppr. ger. *teljandi*, (egl. tællelig) som man kan regne med, af Betydning: *ekkert svo teljandi sje*, intet af Betydning. — **III.** med præp. og adv.: *t. e-n á að gera e-ð*, overtale en til at göre n-t; *t. á e-n*, irettesætte en; *t. að e-u*, dadle, paatale n-t; tage n-t i Betragtning: *hún mælti, að þá sjái hún fyrst athuga hans um það mál, ef hann gangi þegar að giftast sér, og telji að engu að, þótt hann ætti barn með Steinunni* (GKonÆf. 63); — *t. af*, [1]) *t. e-n af e-u*, faa en til at opgive n-t, fraraade en n-t; [2]) *t. e-ð af sjer*, befri sig for n-t: *Veturinn hélt áfram að t. af sér dagana* (JTrHalla 111); *þorri er farinn að t. af sjer;* [3]) *t. e-n af*, antage en for fortabt el. død, fortvivle om ens Liv: *hann er talinn af;* — *t. eftir*, [1]) *t. e-ð eftir e-m*, knurre over (beklage) en Velgærning, man har gjort mod en anden; (Ordspr.) *það er ekki betra að t. gjöfina eftir en taka hana aftur* (GJ.), at minde om en Gave er ikke bedre end tage den tilbage; [2]) göre Ophævelser over: *varla held jeg nokkur fugl væri lengi að t. eptir sjer* (beklage sig over Möjen ved) *tveggja eða þriggja daga ferð, til að geta búið í svo fallegu og skemmtilegu landi* (JHall. 374); — *t. e-n fyrir e-u*, [1]) *vera talinn fyrir e-u*, være Forstander for el. Forvalter af n-t: *hann er talinn fyrir búinu;* [2]) regne en som Ejer af n-t: *Þetta, sem eg er talinn fyrir, er arfur og eign konu minnar* (GFrTís. 208); — *t. frá (fyrirfram)*, aftælle; *t. fram*, opgive, angive (is. Antal af n-t): *t. fram tekjur*, opgive sin Indtægt; *t. e-ð í hug sjer*, overlægge n-t: *En er hann taldi þetta í hug sér* (Od. 389); *t. e-ð með*, regne, tælle n-t med, indbefatte n-t: *hann hafði gleymt að t. sjálfan sig með;* — *t. e-n með skáldum*, regne en blandt Digtere; *t. e-ð saman*, tælle, regne n-t sammen; — *t. til*, [1]) *t. til e-s*, göre Tilkald til n-t, Fordring paa n-t; *t. til arfs eftir e-n;* — *t. til ríkis*, göre Fordring paa Tronen; *þó getur eigandi víxilsins eigi talið til hærra verðlags* (Stj. '82, A. 14); [2]) egl. udregne, hvor mange Dage der er til n-t, længes efter: *jeg er farinn að t. til þess, að hann komi;* [3]) *t. svo til, að*, anslaa, regne, at; *t. e-ð til e-s, t. undir e-ð*, regne som henhørende til, ind under n-t; — *t. um fyrir e-m*, søge at bringe en paa bedre Tanker; *(setja ofan í við e-n)* irettesætte en; *t. undan*, [1]) unddrage: *t. fje undan;* [2]) bede undskyldt: *t. e-n undan e-u;* — *t. upp*, opregne: *hann taldi upp alla gestina*, — *t. upp á e-ð*, stole paa n-t, have Tillid til n-t: *Eg tel aldrei upp á ykkar spekulationir hvorki í verzlun né öðru* (JSBr. 551); — *t. úr*, [1]) *t. e-ð úr e-m*, faa en til at opgive n-t, fraraade en n-t; *t. úr e-m kjarkinn*, faa en til at opgive Modet, skræmme en; *t. e-n úr e-u*, fraraade en n-t: *freistaði hann nú að t. Jón . . . úr því að taka hálfan Heltsmúla* (GKonÆf. 260). [2]) *t. e-ð úr*, ved Overtalelser søge at forhindre n-t: *Hann hafði ekki talið það úr með einu orði, að hann hætti að vera hreppstjóri* (JTrI 248); — *t. út*, [1]) udrede, betale kontant: *t. út peninga;* [2]) (om Tiden) synge paa det sidste Vers: *nú er þorri farinn að t. út.* — **IV.** refl. *teljast:* **1.** *e-m telst svo eða svo*, en kommer til det el. det Resultat ved Tælling: *og taldist henni enga vanta (af ánum)* (JThPs. 14); *mjer telst svo til, að*, jeg formoder, at, jeg regner, at; *teljast undan e-u*, undslaa sig for n-t. — **2.** sige om sig selv: *hann taldist vera*, han sagde, at han var.

teljanlegur [tɛl janlɛ·qoϱ] a. tællelig, til at tælle.

teljari (-a, -ar) [tɛl·jarɪ] m. **1.** (mat.) Tæller: *t. og nefnari.* — **2.** *(við manntal)* Tæller (ved Mandtal) (Stj. '10, B. 229).

telpa (-u, -ur) [tɛʎ·ba, tel·pa] f. Tøs; lille Pige; jfr. *stelpa*, ogs. i Sms.

temja (tem; tamdi, tömdum; temdi; tamið) [tɛm ja; tɛ:m; tam dɪ, töm·døm, tɛm·dɪ; ta:mɪð] vt. med acc. og dat. **1.** tæmme; beride, tilride: *t. hest.* — **2.** *t. sjer e-ð*, göre sig n-t til en Vane, pleje at øve sig i n-t: *t. e-n við e-ð*, øve en ved n-t, lade en lære n-t.

temjandi [tɛm·jandɪ] a. tæmmelig.

templar (-s, -ar) [tɛμ·blaϱ, tɛm plaϱ] m. = **templari.**

templara fundur [tɛμ·blarafʏn døϱ, tɛm·plara-] m. Møde i en Good-Templarloge. **-hús** [-hu:s] n. Good-Templarhus. **-ljóð** [-ljo·:ð] npl., **-söngvar** [-söyŋ·gvaϱ] mpl. Good-Templarsange.

templari (-a, -ar) [tɛμ·blarɪ, tɛm·plarɪ] m. **1.** *(musterisriddari)* Tempelherre. — **2.** *(góðtemplar)* Good-Templar.

tempra (a) [tɛμ·bra, tɛm·pra] vt. **1.** temperere, moderere: *t. kalt vatn, t. hitann í herberginu; tempraða beltið*, den tempererede Zone. — **2.** tæmme: *t. skap e-s*, tæmme ens Sind.

tempran (-ar, -ir) [tɛμ·bran, tɛm·pran] f., **temprun (-ar, -anir)** [tɛμ·brøn, tɛm·prøn] f. **1.** Tempereren, Modereren; Regulering: *t. hita.* — **2.** Beherskelse, Tæmning: *t. skapsmuna.*

temprunarfullur [tɛμ·brønaϱfʏd·løϱ, tɛm·pr-] a. maadeholden.

Tempsá [tɛμ·psau·, tɛm·(p)sau·] f. npr., **Tems** [tɛm·s] f. npr. Themsen.

tems [tem·s] n. *(sems)* Sendrægtighed.

temsa (a) [tem·sa] v., jfr. *semsa*. **1.** vt. med dat. udføre n-t langsomt: *t. sjer við e-ð*, göre n-t meget langsomt (is. om Spisning): *t. sjer við að borða.* — **2.** vi. *(drolla)* være langsom.

temsla (-u) [tem·sla] f. Tæmning: *hvað reiðmannlega hann bar sig til við temslu* (Lögr. '15, 87).

tendra (a) [ten·dra] vt. tænde: *t. ljós; (örva)* opflamme, opmuntre.

tendran, tendrun (-ar, -anir) [tɛn·dran, tɛn·drøn] f. *(kveiking)* Optændelse; *(hvöt)* Tilskyndelse, Opmuntring.

tengda bróðir [teiŋ·dabroᵘ:ðɪϱ] m. *(mágur)* Svoger. **-dóttir** [-doᵘhdɪϱ] f. Svigerdatter. **-faðir** [-fa:ðɪϱ] m. Svigerfader. **-fólk** [-foᵘʎ·k, -foᵘl·k] n. coll. besvogrede, Svogre og Svigerinder. **-foreldrar** [-fo:rɛldraϱ] mpl. Svigerforældre. **-lið** [-lɪ:ð] n. besvogrede, Svogre. **-móðir** [-moᵘ:ðɪϱ] f. Svigermoder. **-systir** [-sɪs·dɪϱ] f. Svigerinde. **-sonur** [-so:nøϱ] m. Svigersön.

tengdir [teiŋ·dɪϱ] fpl. Svogerskab, nær Forbindelse paa Grund af Giftermaal: *vera í tengdum við e-n*, være besvogret med en.

tengdmenn [tɛiŋ·dmɛn] mpl. besvogrede.

°**tengi bogi** [tɛiŋ·gɪboi:jɪ] m. (mus.) Bue (der forbinder Noder). **-efni** [-ɛb·nɪ] n. sammenholdende Stof (ÞThLýs. II. 266). **-liður** [-lɪ:ðøϱ] m. forbindende Led, Mellemled. ° **-lína** [-li:na] f. (geom.) Diagonal, Tværlinje.

°**tengill (-ils, -lar)** [tɛiŋ·gɪdʎ, -ɪls, teiŋ·laϱ] m. **1.** Kopula (TBókm. XVI. 231). — **2.** (elektr.) Stikkontakt.

tenging (-ar, -ar) [tɛiŋ·giŋk] f. **1.** Forbindelse: *t. vagna.* — **2.** *(samsetning)* Sammenföjning. — **3.** (gramm.) *(samtenging)* Konjunktion, Bindeord. — **4.** (ÁBjSál. § 186) = *tengistarf.*

°**tengi nóta** [tɛiŋ·gɪnoᵘ:da, -noᵘ:ta] f. (mus.) Gennemgangsnode. **-setning** [-sɛhdniŋk] f. Bindeords(bi)sætning. **-stafur** [-sda:vøϱ] m. Bindevokal. ° **-starf** [-sdar·v] n. Syntese (ÁBjSál. § 186). **-strik** [-sdrɪ:k] n. Bindestreg. ° **-stöð** [-sdö:ð] f. Associationscentrum (ÁBjSál. § 77).

tengja (di) [tɛiŋ·ga, tɛiŋ·dɪ] vt. **1. a.** forene, forbinde, knytte, sammenknytte: *t. e-ð við e-ð*, knytte n-t til n-t. — **b.** *t. saman*, syntetisere: *sumpart með því að t. þær* (ɔ: *hugsanirnar) saman* (ÁBj19.öld 68); *tengdar hendur*, foldede Hænder, forenede Hænder. — **2.** refl. *tengjast:* **a.** knyttes til; — recipr. forbindes, knyttes til hinanden (ved n-t): *tengjumst trygðaböndum.* — **b.** *(mægjast)* besvogres. — **3.** pp. *tengdur:* **a.** forbundet. — **b.** *t. e-m*, besvogret med en.

tengla (-u, -ur) [tɛiŋ·la] f. *(beinagrind)* Benrad: *og var kallaður tengla* (GFrTís. 163); *(horað dýr)* udmagret Dyr (BH.).

tenglulegur [tɛiŋ·lølɛ·qoϱ] a. lang og tynd: *t. og mjór* (GFrTís. 169).

tengsl (-s, pl. ds.) [tɛiŋ·sʎ] n(pl). **a.** Baand, det, hvormed n-t bindes el. sammenknyttes: *t. milli vagna.* — †**b.** (naut.) spec. Baand mellem Skibe i et Søslag: *höggva skip úr tengslum.* — **c.** = *tengill* 1. — **d.** Snorebaand = *vindingar* (s. d. O.).

1. **tengsla (-u, -ur)** [tɛiŋ·sla] f. **1.** = *tenging* 1—2. — **2.** *(öxi með löngu blaði)* Tængsel, Bødkerøkse, langbladet Økse (BH.).

2. **tengsla (a)** [tɛiŋ·sla] vt. sammenbinde, sammenknytte, forbinde.

°**tengslhundar** [tɛiŋ·sʎ(h)ʏndaϱ] mpl. Kobbelhunde (JsJs.).

tengsli (-is, pl. ds.) [tɛiŋ·slɪ] n. = **tengsl.**

tengur [tɛiŋ·gøϱ] pl. se **töng.**

tenings fet [tɛ:niŋsfɛ:t] n. Kubikfod. **-kast** [-kas·t] n. Tærningkast (ogs. overf.). **-mál** [-mau:l] n. Kubikmaal. **-metri** [-mɛ:drɪ, -mɛ:trɪ] m. Kubikmeter. **-myndaður** [-mɪn·daðøϱ] a. tærningformet. **-stika** [-ŋ-sdɪ:ga, -sdɪ:ka] f. = *rúmstika*, Kubikmeter.

teningur (-s, -ar) [tɛ:niŋgøϱ, -iŋs] m. **1.** Tærning: (Ordspr.) *hann lýgur á annan teninginn, en stelur á annan* (GJ.), han lyver med den ene Tærning og stjæler med den anden, ɔ: er baade Tyv og Løgner; *ljáðu lukkunni teninga* (GJ.), frist Lykken; *t. er vondur varningur* (JÓlGrv.), Tærning er ond Vare (P. Laale); *teningunum er kastað*, Tærningerne er kastede; *ýmist veltur* (el. *verður*) *upp(i) á teningnum*, det er forskelligt, hvad der kommer op paa Tærningen; overf. *e-ð verður upp(i)* (el. *efst) á teningnum*, n-t sejrer, bliver foretrukket el. vedtaget, man synes bedst om n-t: *menn ræddu málið lengi, en loks varð það þó efst á teningnum að hætta við alt saman;* — is. om en overraskende Resolution: *það varð nú annað upp á teningnum.* — **2.** (mat.) Kubus: *séu grunnfletir og hliðfletir jafnstórir ferhyrningar, er margstrendingur nefndur t.* (Hemp. 87). — **3.** = *Pjetursbeita: beita teningi.*

tenna (a) [tɛn:a] vt. **1.** forsyne med Tænder el. Takker: *t. sög*, udfile en Sav; — pp. *tentur*, forsynet med Tænder el. Takker: *vel (illa) tentur*, med gode (daarlige) Tænder; (Ordspr.) *betri er trú en tent járn* (Málshb. 52). — **2.** pryde med Sirater af Hvalrostand (EJ.): *tentur baukur.*

tennur [tɛn:øϱ] pl. af **tönn.**

tenor, tenór (-s, -ar) [tɛ:noϱ, tɛ:noᵘϱ] m. Tenor; *(í tvísöng)* Hovedstemmen i Tvesang (ÓDavSk. 255).

tensa (a) [tɛn·sa] vt. og vi. **1.** = *tinsa.* — **2.** *t. sig til*, pynte sig (JÁÞj. II. 455).

tentur [tɛv·døϱ, tɛn·tøϱ] pp. af **tenna.**

tepottur [tɛ:pohdøϱ] m. Tepotte.

1. **teppa (-u, -ur)** [tehba] f. Stoppen, Standsning, Hindring; i Sms.: *tíðat., samgöngut., viðskiftat.* osv.

2. **teppa (ti)** [tehba, tɛf·dɪ] vt. **1.** *(loka inni)* afspærre, indelukke, jfr. *inniteptur.* — **2.** *(stöðva)* stoppe, standse, hindre: *t. blóðrás;* — *t. aftur eyrun*, tilstoppe Ørene; *t. upp*, standse helt, ogs. impers.: *vatn teppir upp*, Vand el. Flod bliver helt stoppet: *eldflóð . . . tepti upp Brunná, og fór svo árfarveginn fram á móts við Hvol og nam þar staðar* (ÞThFerð. III. 169). — **3.** *t. e-ð fyrir e-m*, optage n-t, saal. at en anden ikke kan bruge det: *þú hefur tept fyrir mjer ílátið.* — **4.** refl. *teppast*, hindres, stoppes; spec. blive nødt til at opholde sig et Steds: *teppast vegna óveðurs.* — **5.** pp. *teptur:* **a.** forhindret, opholdt undervejs *(veðurt.).* — **b.** *jeg er teptur, svo jeg get ekki komið*, jeg er forhindret (optaget af andet), saa jeg kan ikke komme; *ílátið er tept*, der er noget i Karret, saa man kan ikke anvende det.

?**teppi (-is,** pl. ds.) [tɛhbɪ] n. Tæppe, Gulvtæppe.

tepping (-ar, -ar) [tɛhbiŋk] f. = 1. **teppa.**

teppu eitill [tɛhbœi:dɪdʎ, -ei:t-] m. Svulst (LFR. XV. 63). **-sullur** [-sʏd·løϱ] m. Cyste.

tepra (-u, -ur) [tɛ:bra, tɛ:pra] f. **1.** *(tilgerðaleg manneskja)* affekteret Menneske (is. om Kvinder), Snærpe, Sippe. — **2.** Forfinelse, overdreven Finhed. **3.** *(tilgerð)* Affektation. **4.** = 1. *depra.* **5.** i Sms. se *augnatepra.*

tepru drós [tɛ:brødrou:s, tɛ:prø-] f. Snærpe. **-legur** [-lɛ·qøϱ] a. snærpet; *(of fínn)* alt for fin; *(tilgerðarlegur)* affekteret; adv. *-lega.* **-skapur** [-sga·bøϱ, -sga·pøϱ] m. Sipperi, Snærperi.

tepur (-urs) [tɛ:bøϱ, tɛ:pøϱ] n. Snærperi, overdreven Blufærdighed, Sippethed. **-eygður** [-r-ɛiq·ðøϱ, -ɛig·ðøϱ] a. med et trist Blik (Sch.).

termíti (-a, -ar) [tɛr·mi·dɪ, tɛr·mi·tɪ] m. (zool.) Termit.

terpentína (-u) [tɛϱ·benti:na] f. Terpentin.

terra (ði, †a) [tɛr:a] v. **1.** vt. række frem el. ud: *hvað ertu að t. býfurnar?* — *t. e-ð framan í e-n,* række n-t ud mod en (is. paa en drillende Maade); *t. fingurinn,* strække ud Fingeren; (Ordspr.) *trú þú ei refnum, hann terrar að þjer halann* (GJ.), tro ej Ræven, den rækker Halen mod dig. — **2.** vi *(vera iðjulaus)* være orkeslos (BH.)

terta (-u, -ur) [tɛϱ·da] f. Tærte, Lagkage.

te runnur [tɛ:rʏn·øϱ] m. Tebusk. **-rækt** [-raiχt] f. Teavl. **-sía** [-si·ja] f. Tesi. **-skeið** [-sɟɛi·ð] f. Teske; Teskefuld.

tessi (-a, -ar) [tɛs:ɪ] m. Ske: *Kani, tussi, kirna, skjóla, kola, t. Öll eru hjer í einu vessi Austfirðingasprokin þessi* (Af.).

testamenti (-is, pl. ds.) [tɛs·damɛ·v dɪ, -mɛn·tɪ] n. Testament: *Gamla (Nýja) Testamentið,* det Gamle (Ny) Testament.

te suðuvjel [tɛ:sʏðøvjɛ:l] f. Temaskine. **-tygi** [-ti·jɪ] npl. Tetöj.

tetur (-urs, pl. ds.) [tɛ:døϱ, tɛ:tøϱ] n. (jfr. *tötur)* **1.** *(drusla)* Lap, Pjalt: (Ordspr.) *hlífir hangandi t.,* noget er bedre end intet; *tangur og t.,* Rub og Stub, jfr. *tangur.* — **2.** Stakkel: *Jæja ... hún skilar þá beltinu aftur, tetrið* (det Skind) (EKvÝhl. 93); *tetrið mitt!* lille Ven! kære lille!; föjet til Substantiver som et Slags Diminutivendelse, hvorved disse forandres til Kælenavne: *karlt., kerlingart.* osv., hyppigst med Artiklen: *karltetrið, kerlingartetrið!* det gamle Skind!; *manntetrið,* det sølle Menneske; *Gísla t.!* lille Gisli, min stakkels G.!; *vinnumannstetur,* sølle Tjænestekarl; *eg er á nálum öldungis um mitt sálartetur* (min stakkels Sjæl) (PÓl.)

tevatn [tɛ:vahtv] n. Te: ?(Talem.) *fá til tevatns(ins),* faa til Teen, faa en Overhaling.

texta lögun [tɛχ·sdalö:qøn] f. Tekstforbedring. **-skýring** [-sɟi:riŋk] f. Tekstforklaring. **-útgáfa** [-u:tgauva] f. Tekstudgave.

texti (-a, -ar) [tɛχ·sdɪ] m. **1.** Tekst: *laga texta,* forbedre, rette en Tekst. — †**2. a.** *(handrit)* Haandskrift, Codex. **b.** spec. Evangeliebog, indbunden, som Kirkeejendom.

tía (-u, -ur) [ti:ja] f. *(í spilum)* Ti, Tier: *hjarta-, laufa-, spaða-, tígul-t.*

tí brá (-r) [ti:brau·] f. = **tíðbrá. -brárvilla** [-braurvɪd·la] f. = **tíðbrárvilla.**

tíð (-ar, -ir) [ti:ð] f. (og (sj.) m.) **1.** Tid; — (astr.) *sönn t.,* Sandtid; *í tæka t.,* betids, i rette Tid; *hann mundi tvennar tíðir(nar),* han havde kendt bedre Dage; *í þá t., á þeirri t.,* paa den Tid, dengang; *þeirrar tíðar menn,* de dalevende; *áður á tíðum,* engang i Tiden, i gamle Dage; — som m.: †*í þann t.,* dengang; *t. þenna* (JHall 107); — *innan tíðar (= von bráðar),* lige straks (ganske kort) derefter, om et Øjeblik (Skaft., Af.); *með t. og tíma,* med Tiden; (Ordspr.) *t. á sjer tíma* (GJ.), alting har sin Tid; *ekki er ein t. fyrir allar* (GJ.), en Tid er ikke altid; *svo linna tregar sem tíðir* (GJ.), Tiden gaar og Sorgen med; *aðra tíð, annað smíð,* anden Tid, andet Arbejde; (Talem.) *vera ekki hlessa á tíðinni,* ikke lade sig forbløffe; *vera rólegur í tíðinni,* tage det med Ro. — **2.** *(tíðarfar)* Vejr, Vejrlig, Vejrforhold; Aaring: *nú er góð t.,* nu er godt Vejrlig; *besta t. til lands og sjávar.* — **3.** (gramm.) Tid, Tempus. — **4.** pl. *tíðir,* Tider, Menstruation; *t. sængurkvenna,* Barselskvinders Renselse; *hvítar tíðir,* det hvide Flaad. — †**5.** *(stund)* Time. — **6.** pl. *tíðir,* (spec. i den katolske Kirke) horae canonicae, jfr. *morgun-t., aftan-t.;* — Gudstjæneste, Messe: *hlýða helgum tíðum,* høre Messe; *Maríu-t., Þorláks-t.* osv.; *hringja til tíða,* ringe til Gudstjæneste.

***tíða (di)** [ti:ða, tid:ɪ] v. impers. **1.** *e-n tíðir e-s* el. *e-ð,* en længes, har Lyst til n-t. — **2.** refl. *tíðast = tíðkast.*

tíða blóð [ti:ðablou:ð] n. Blod fra en Menstruation. **-bók** [-bou:k] f. Tidebog, Alterbog. **-brigði** [-brɪq·ðɪ, -brɪg·ðɪ] npl. = *hátíðabrigði: Aftur voru þau t. á föstudaginn lánga, að gamlir menn hýddu þá börn sín* (JÁÞj. II. 575). **-bæn** [-bai:n] f. Bön ved Gudstjænesten. **-flutningur** [-flʏhdniŋgøϱ] m. = **tíðahald. -fólk** [-fouʎ·k, -foul·k] n. Kirkefolk. **-fær** [-fai:r] a. i Stand til at besörge Gudstjænesten. **-för** [-fö:r] f. det at tage til Gudstjæneste, Kirkegang. **-gerð** [-ɟɛr·ð] f. Gudstjæneste, det at læse Messe. †**-gerðarhús** [-ɟɛrðaϱ(h)u:s] n. Hus, hvori Gudstjæneste forrettes; Kirke, Synagoge. **-hald** [-hal·t] n. Udførelse af Gudstjænesten. **-hús** [-hu:s] n. Kapel. †**-kaup** [-köy:p] n. Betaling for at læse Messe. **-menn** [-mɛn·] mpl. Kirkefolk. **-missir** [-mɪs:ɪϱ] m. Ophør af Menstruation: *t. kvenna.*

tíðara [ti:ðara] adv. comp. af *títt,* se **tíður.**

tíðar ákvörðun [ti:ðarau:kvörðøn] f. Tidsbestemmelse. **-atviksorð** [-a:dvɪχsor·ð, -a:t-] n. Tidsbiord. **-bragur** [-bra:qøϱ] m. Tidsaand.

tíða reglur [ti:ðareg·løϱ] fpl. = **kirkjusiðir. -rensli** [-rɛn·slɪ] n. sygelig Menstruation: *seyði drukkið við t.* (EÓlLach. 87).

tíðar far [ti:ðaϱfa:r] n., **-lag** [-r-la:q] n. Vejr, Vejrlig. **-tenging** [-ϱ-tɛiŋ·ɟiŋk] f. Tidsbindeord.

tíða rækni [ti:ðaraihgnɪ] f. indec. flittig Kirkegang (Esp. II. 105). **-skipun** [-sɟɪ:bøn, -sɟɪ:pøn] f. Tidernes Inddeling. **-sókn** [-souhkv] f. Overværelse af Gudstjænesten. **-söngur** [-söyŋ·qøϱ] m. Messesang.

-teppa [-tɛhba] f. midlertidig Standsning i Menstruationen (amenorrhoe). **-tregða** [-trɛq·ða, -trɛg·ða] f. Træghed i Menstruationen. **-vað** [-va:ð] n. Vadested over en Flod, hvor man rider over paa Vej til Kirken: *hvar fer þú? Á tíðavaði* (ÓDavÞul. 219). **-veisla** [-vɛis·la] f. Gudstjæneste; kirkelig Forretning. **-vísur** [-vi:søϱ] fpl. Rimkrønike: *T. um árferði og helztu viðburði* (ÞThLfr. IV. 132).

tíð brá (-r) [tið·brau·] f. **1.** Fata Morgana, Luftspejling; Hildinger. **2.** spec. sitrende Varmebølger lige over Overfladen, Solflimmer, »Lok(k)es Sæd«: *alt er ógreinilegt og bráðnar saman fyrir auganu í tíðbránni, sem altaf er á iði* (ÞThLýs. II. 366). **-brárvilla** [-braurvɪd·la] f. Fata Morgana, optisk Illusion.

°**tíð bryti** [tið·brɪ·dɪ, -brɪ·tɪ] m. Tælleur. **-bær** [-bai·r] a. = **snemmbær.**

tídepla [ti:dɛhbla] f. (typ.) Korpus.

tíð falaður [tið·fa·laðøϱ] a. efterspurgt. **-farinn** [-fa·rɪn] a. befærdet: *t. vegur.* **-förull** [-fö·rodʎ] a. is. i n.: *e-m verður tíðförult eitthvað,* en gaar ofte et Steds hen. **-heyrður** [ti:þ(h)ɛirðøϱ] a. som ofte høres, hyppig. **-hjalaður** [tið·ɧa·laðøϱ] a. som tit omtales; impers.: *e-m verður tíðhjalað um e-ð,* en taler meget om n-t, omtaler n-t ofte. **-höggur** [ti:þ(h)ög·øϱ] a. som hugger hurtigt og ofte. **-höggvið** [-(h)ögvɪð] an.: *láta t.,* uddele mange Hug.

tíðinda fróður [ti:ðindafrou:ðøϱ] a. vel underrettet. **-laus** [-löy:s] a. uden Nyt; — an. *-laust.* **-maður** [-ma:ðøϱ] m. Mand, som fortæller n-t: *t. blaðs,* Korrespondent (til et Blad). **-pati** [-pa:dɪ, -pa:tɪ] m. løst Rygte. **-saga** [-sa:qa] f. det at fortælle Nyt, Efterretning. **-tobbi** [-tob:ɪ] m. Nyhedskræmmer (Árn.). **-vænlegur** [-vain·lɛqøϱ] a., **-vænn** [-vaid·v] a. som tyder paa, at der snart vil ske store Begivenheder.

tíðindi [ti:ðɪndɪ] npl. **1.** Tidende, Nyt, Nyheder: *mikil t. og ill; spyrja almæltra tíðinda,* spörge om Dagens Nyt; *spyrja e-n tíðinda,* spörge en om nyt; *hvað er* (el. *segir þú) tíðinda?* hvad nyt? *þú segir frá tíðindum,* det smager af n-t, det du fortæller; (Ordspr.) *seint er um langan veg að spyrja ný t.* (GJ.), sent faar man det at vide, som nylig er sket langt borte; *vond t. hafa vængi* (GJ.), onde Tidender har Vinger; spec. mærkeligt Nyt: *t. þykja nýmæli öll* (GJ.), ny Ændringer forekommer altid mærkelige; *e-ð þykir mikil t.,* n-t vækker Opsigt. — **2.** Tildragelse, Begivenhed: *verða* (el. *bera) til tíðinda,* indtræffe; *eftir þessi t.,* efter de Begivenheder; *tíðindum er að lýsa,* der er at berette om (mærkelige) Tildragelser.

†**tíðis** [ti:ðɪs] adv. paa Færde: *hvað er t.?*

tíðka (a) [tiþ·ga, tið·ka] vt. **1.** pleje, have for Skik: *þetta er nú hvergi tíðkað,* dette er nu ikke Skik nogen Steder. — **2.** *(nota)* bruge, benytte. — **3.** refl. *tíðkast,* være sædvanlig, være almindelig, være Skik og Brug; være paa Mode.

tíðkan [tiþ·gan, tið·kan] f. = **tíðkun.**

tíðkanlegur [tiþ·ganlɛ·qøϱ, tið·kan-] a. brugelig; sædvanlig, almindelig.

tíðkun (-ar, -anir) [tiþ·gøn, tið·køn] f. **1.** *(venja)* Sædvane. — **2.** *(notkun)* Brug, Benyttelse, Udøvelse. — †**3.** *(ákafi)* Iver: *honum er t. í því,* han er ivrig derefter.

†**tíð látur** [tið·lau·døϱ, -lau·tøϱ] a. lysten, begærlig, ivrig. **-legur** [-lɛqøϱ] a. †**1.** = *tíðlátur.* — **2.** adv. *-lega:* **a.** *(oft)* ofte, tit. — **b.** *(snemma)* tidlig: *Kom hann á fundinn t.* (GKonÆf. 232). †**-leikakona** [-lɛiga-ko:na, -lɛika-] f. Frille. **-leiki** [-lɛiɟɪ, -lɛiķɪ] m. Hyppighed. **-leikur** [-lɛigøϱ, -lɛikøϱ] m. **1.** = *tíðleiki.* — †**2.** *(frægð, lýðhylli)* Hæder, Ry, Popularitet; is. i pl. *tíðleikar,* fortrolig Omgang: *vera í tíðleikum við e-n.* **-litið** [-lɪ·dɪð, -lɪ·tɪð] an.: *e-m er* (el. *verður) tíðlitið á e-ð,* en ser hyppigt hen til n-t. **-máll** [-maudʎ] a. snaksom. **-nefndur** [-nɛmdøϱ] a. titnævnt. **-reikað** [-rɛi·gað, -rɛi·kað] an.: *e-m verður t. eitthvað,* en gaar hyppigt et Steds hen. **-ræddur** [-raid·øϱ] a. meget omtalt; is. i n. *tíðrætt: mönnum varð t. um það,* Folk talte meget derom.

tíðrækinn [tið·rai·ɟɪn, -rai·ķɪn] a. som flittig besøger Gudstjænesten.

tíð ræmdur [tið·raimdøϱ] a. berygtet. **-sjeður** [-sjɛ·ðøϱ] a. ofte set.

tíðska (-u, -ur) [tis·ga, tið·sga] = **tíska.**

†**tíðugur** [ti:ðøqøϱ] a. begærlig efter n-t.

tíðum [ti:ðøm] adv. ofte, hyppig: *oft og t.,* tit og ofte.

†**tíðungur (-s, -ar)** [ti:ðuŋgøϱ] m. ung Tyr.

tíður (tíð, títt, comp. **tíðari,** superl. **tíðastur)** [ti:ðøϱ, ti:ð, tiht, ti:ðarɪ, ti:ðasdøϱ] a. **I. 1.** hyppig, sædvanlig: *tíðar heimsóknir; — svo sem títt er,* som Skik og Brug er; (Ordspr.) *svo verður að búa, sem á bæ er títt* (GJ.), jfr. man skal Lands Skik følge, eller Land fly. — **2.** omtalt, berömt: *hann var t. mönnum; — t. alþýðu,* populær. — †**3.** *(leikinn í)* flink til n-t. — **II. 1.** fortrolig; kær, elsket: *gera sjer títt við konu,* göre Kur til en Kvinde; *þeir gerðu sjer títt saman,* de omgikkes fortroligt med hinanden. — **2.** ivrig, lysten efter n-t: *e-m er títt um e-ð (til e-s),* en har Lyst til n-t; *gera sjer títt um e-ð,* vise stor Interesse for n-t: *Ásgrímur gerði sér einkar títt um þetta nýja fyrirtæki Þorbjarnar* (EKvG. 123). — **III.** n. *títt* som adv.: **1.** ofte, tit: *aldrei tíðara,* aldrig mere; *sem tíðast,* af alle Kræfter: *þeir reru sem tíðast; — hart og títt,* haardt og ofte: *höggva hart og títt; ótt og títt; — títt nefndur,* ofte nævnt. — **2.** *hvað er títt?* hvad nyt?; *þeir sáu, hvað títt var,* de saa, hvad der var hændt.

tíð virkur [tið·vɪϱgøϱ] a. hurtig, rask til sin Gærning. **-vitnað** [-vɪhdnað] an. ofte anført, ofte citeret.

tíeyringur (-s, -ar) [ti:jɛi·riŋgøϱ] m. Tiøre.

tif (-s, pl. ds.) [tɪ:v] n. hurtig og hyppig Bevægelse; Trippen; Dikken, jfr. *tifa.*

1. **tifa (-u, -ur)** [tɪ:va] f. **1.** Kvinde, som er raphændet el. rapfodet (BH.). — **2.** lille, skvulpende Bølge: *tifur skvampa í fjörum* (StStAndv. II. 89).

2. **tifa (a)** [tɪ:va] vi. **1. a.** gaa med smaa og hurtige Skridt, trippe: *barna tifar Lóta.* **b.** bevæge Hænderne hurtig, göre smaa Bevægelser:

t. með flagginu (upp og ofan), kippe med Flaget. — **2.** slaa smaa Slag; — (om Ure) dikke: *úrið tifar*.

tífa (-u, -ur) [ti:va] f. **1.** = 1. *tifa*. — **2.** *(kjaftatífa)* Kvindemenneske, som lader Munden løbe, Rappeskralde (Sl.).

†týfa (-u, -ur) [ti:va] f. = **tófa.**

tí falda (a) [ti:falda] vt. tidoble. **-faldur** [-faldoϱ] a. tidobbelt; — n. *tífalt* som adv. tidobbelt.

*****tífar** [ti:vaϱ] mpl. — *tívar*, se **týr.**

tífaseinn [tɪ:vasɛid·v] a. langsom (StStAndv. I. 165).

°**tif·róa** [tɪv·roᵘ·a] vt. med dat. vrikke: *t. bát* (JsJs.). °**-róður** [-roᵘ·ðoϱ] m. Vrikken (JsJs.).

tyfta (i) [tɪf·da] vt. tugte, revse.

tyftari (-a, -ar) [tɪf·darɪ] m. Tugtemester.

tif-tif [tɪf·tɪf·] interj. (Af.) = **gibbagibb.**

†tyftumeistari [tɪf·dømeis·darɪ] m. Hovmester, Opdrager.

tyftun (-ar, -anir) [tɪf·døn] f. Tugt, Revselse.

tyftunar hús [tɪf·dønaϱ(h)u:s] n. Tugthus. **-húsvinna** [-(h)usvɪn:a] f. Tugthusarbejde. **-laus** [-r-löy:s] a. som ikke tugter; eftergivende. **-lög** [-lö:ɋ] npl. Straffelov (JSVb. 11). **-maður** [-ma:ðoϱ] m. Tugter, Tugtemester.

†Tífur (-ar) [ti:voϱ] f. npr. Tiberen.

tí fætla [ti:faihdla] f. (zool.) tibenet Krebsdyr (decapodum). **-fættur** [-faihdoϱ] a. tifodet.

*****tiggi, *tyggi (-ja, -jar)** [tɪɟ:ɪ] m. Konge, Fyrste.

tyggifæri [tɪɟ:ɪfai:rɪ] npl. Tyggeredskaber.

tyggingarfæri [tɪɟ:ɪŋgaϱfai:rɪ] npl. Tyggeredskaber.

tyggja (tygg; tugði, ††ögg, tugðum; tygði; tuggið) [tɪɟ:a, tɪk; tʏɣ·ðɪ, tʏɣ·ðɪ, tók, tʏɣ·ðøm, tʏɣ·ðøm; tɪɣ·ðɪ, tɪɣ·ðɪ; tʏɟ:ɪð] vt. **1.** tygge: *vera að t. e-ð*, tygge paa n-t; *t. upp á dönsku*, tygge med Fortænderne (jfr. JHall. 281); overf. tale gebrokkent Dansk (el. Islandsk, blandet med Dansk); *t. í barn*, tygge Maden for et (tandløst) Barn; overf. *t. e-ð í e-n*, blive ved at gentage n-t for en, proppe i en; *t. e-ð upp*, gentage n-t (efter en anden): *hann tugði það upp eftir mjer*. **2.** spec. bruge Skraa: *Hvaða tóbak brúkar hann? Hann tyggur*. **3.** refl. *tyggjast t. um e-ð* *tönglast á e-u*, ævle om n-t.

tyggjandi (-a, -endur) [tɪɟ:andɪ, -ɛndoϱ] m. Tygger, den tyggende: *eg hefi séð mann tyggja matinn sinn af svo miklli alúð, að hann stendur mér enn fyrir hugskotssjónum sem „tyggjandinn"* (GFHh. 256).

tygi (-is, pl. ds.) [ti:jɪ] n. is. i pl. **1.** Kærlighedsforhold; Forhold: *vera í t. til e-s*, staa i Forhold til en; *komast í t. við*, komme i intimt Forhold til (spec. om Kærlighedsforhold): *fyrr en hann komst í tígið við Móhúsaskottu* (JÁÞj. I. 378). — **2. a.** *(herklæði)* Rustning. — **b.** Udrustningsgenstande, spec. Ridetöj, Seletöj, jfr. *reiðtygi*. — **c.** *(getnaðarlimir)* euf. om Könsdelene. — †**3.** = *tægi*.

†tygilegur [ti:jɪlɛ·qøϱ] a. storagtig, hovmodig.

°**tygil fylking** [tɪ:jɪlfɪʎ·kɪŋ·k, -fɪl·ķiŋk] f. Falanks (JsJs.). **-knífur** [-kni:v-øϱ, -ʎ-(h)vi:vøϱ] m. Bæltekniv.

tygill (-ils, -lar) [ti:jɪdʎ, -ɪls, tɪg·laϱ] m. **1. a.** *(mjótt band)* smalt Baand. **b.** Bændel, Trækkebaand: *kápa, dregin saman með tiglum*. **c.** *(stuttur snærisspotti)* kort Stykke Snor (Hún.). — **2.** *(belti)* Bælte. — **3.** (Hf.) = *kubbateinn*.

tygilnál [ti:jɪlnau:l] f. Trækkenaal.

tigin borinn [ti:jɪnbo:rɪn] a. af fornem Herkomst. **-leikur** [-lɛi·gøϱ, -lɛi·køϱ] m. Værdighed, Fornemhed. **-mannlegur** [-man·lɛqøϱ] a. af fornemt Udseende.

tiginn (comp. **tignari,** superl. **tignastur)** [ti:jɪn, tɪg·narɪ, tɪg·nasdøϱ] a. fornem, höjbaaren.

tygja (a) [ti:ja] vt. udruste: *t. sig (til)*, göre sig i Stand; — ruste til Afrejse: *ljet Jón þá t. hesta sína*.

tigl, tígl [tɪɡ·ʎ, tig·ʎ] m. = **tigull.**

tigla (a) [tɪg·la] vt. med dat. (jfr. *hygla*): *t. e-m*, give en lit, men lidt ad Gangen: *Síðan hefur hún ... búið við faung þau, sem bændur tiglaðu* (ÓDavÞul. 123); *það var svo sem engin meining í því, að t. honum mikið* (göre Stas af ham) (ÞGjD. 5); *t. því, sem til er = tjalda því, sem til er*; — *t. til*, give en Ekstraportion: *(geldneytum) þarf að t. til á innigjöf* (Lögr. '16, 76).

tígla bönd [tig·labön·t] npl. tærnede Baand, is. Strömpebaand. °**-kaka** [-ka:ga, -ka:ka] f. *(= vafla)* Vaffel (JsJs.).

tyglamöttull [tɪg·lamöhdødʎ] m. Kappe med Snörebændler.

tiglari (-a, -ar) [tɪg·larɪ] m. Teglstryger.

tígla skjöldur [tig·lasɟöl·døϱ] m. Rudeskjold. **-vefnaður** [-vɛb·naðøϱ] m. Rudemønster.

tígl duft [tɪg·ldʏft, tig·l-] n. Teglmel. **-eltuborð** [-l-ɛʎdøbor·ð] n. Strygebord. **-gerð** [-l-ɟɛrð] f. Teglarbejde. **-gerðarhús** [-ɟɛrðaϱ(h)u:s] n. Teglværk; Teglhytte. **-gólf** [-goᵘlv] n. Teglgulv. **-jörð** [-l-jörð] f. Tegller, Teglјord. **-ker** [-ʎ-ķɛ:r] n. = **tigulker. -mór** [-l-moᵘ:r] m. Teglтörv. **-mót** [-moᵘ:t] n. Teglform. **-ofinn** [-o:vɪn] a. vævet med Ruder, rudet. **-ofn** [-obv] m. Teglbrænderi.

tíglóttur [tig·loᵘhdoϱ] a. **1.** (bot.) = *tígullaga*. **2.** tærnet.

tígl rauður [tɪg·lröy·ðøϱ] a. teglfarvet. **-settur** [-ʎ-sɛhdøϱ] a. opført af Tegl- el. Mursten. **-smíð** [-smi·ð] f. Teglarbejde. **-smiðja** [-smɪðja] f. Teglbrænderi. **-steikir** [-sdɛi·ɟɪϱ, -sdɛi·ķɪϱ] m. Teglbrænder. **-steinn** [-sdɛidv] m. = **tígulsteinn. -veggur** [-l-vɛg·oϱ] m. Teglmur. **-þak** [-ʎ-þa·k] n. Teglтag. **-þakinn** [-þa·ɟɪn, -þa·ķɪn] a. teglтakt. **-þekir** [-þɛ·ɟɪϱ, -þɛ·ķɪϱ] m. Teglтækker.

1. **tign (-ar, -ir)** [tɪg·v] f. Værdighed, Höjhed; Rang: *hár í tigninni*, höjt paa Straa. *hækka í tigninni*, stige i Rang; komme höjt paa Straa.

2. **tign** [tɪg·v] a. = **tiginn.**

tigna (a) [tɪg·na] vt. *(heiðra)* ære; dyrke: *t. guð*.

tignar bragð [tɪg·narbraq·ð, -brag·þ] n. majestætisk Udseende. *****-faldur** [-ϱ-fal·døϱ] m. majestætisk Hovedbedækning (JHall. 195). **-flokkur** [-flohgøϱ] m. Rangklasse. **-hæð** [-ϱ-(h)ai:ð] f. Höjhed, Majestæt. **-klæði** [-klai·ðɪ] npl. Æresdragt; Stadsklæder. **-laus** [-r-löy·s] a. uden Hæder. **-legur** [-lɛ·qøϱ] a. prægtig, herlig, ophöjet; anselig, majestætisk, pragtfuld; — adv. *-lega*, majestætisk, med Værdighed. **-maður** [-ma:ðoϱ] m. fornem, höjtstillet Person: *tignarmenn og herrar*, den store Verden. **-mark** [-maɡ·k] n., **-merki** [-mɛϱ·ɟɪ] n. Værdighedstegn, Tegn paa Værdighed. **-mót** [-moᵘ:t] n. Præg af Værdighed; værdig, majestætisk Fremtræden. **-nafn** [-nab·v] n. Hædersnavn, Æresnavn, Titel. †**-samlegur** [-ϱ-sam·lɛqøϱ] a. ophöjet, herlig. **-sess** [-sɛs] m. Æressæde, Æresplads. **-skrýðing** [-sgri:ðiŋk] f. Investitur. **-skrúð** [-sgru:ð] n. = **tignarklæði. -stöðvar** [-sdöð·vaϱ] fpl. = **tignstöðvar. -svipur** [-svɪ:boϱ, -svɪ:poϱ] m. majestætisk Udseende. **-sæti** [-sai:dɪ, -sai:tɪ] n. Æressæde, Æresplads. **-tjón** [-tjoᵘ:n] n. Tab af Magt og Værdighed. **-vald** [-r-val·t] n. Majestæt; ophöjet Magt. °**-vörður** [-vör·ðøϱ] m. Æresvagt (JsJs.). **-þokki** [-ϱ-þohɟɪ] m. majestætisk Gratie.

tignstöðvar [tɪg·vsdöðvaϱ] fpl. socialt Niveau: *allar t. hækka* (Mill 147).

tígris dýr [ti:grɪsdi:r] n. Tiger. **-feldur** [-fɛl·døϱ] m. Tigerskind.

tígul blað [ti:qølbla:ð] n., **-lýja** [-ø-li:ja] f. daarligt Kort i Ruder.

tígu legur [ti:qølɛ·qøϱ] a. **a.** anselig, statelig: *t. maður*; — *tígulegt orðfæri*, ophöjet Stil. — **b.** stor: *tíguleg orð* (GKonÆf. 85). **-leiki, -leikur** [-lɛi·ɟɪ, -lɛi·ķɪ, -lɛi·gøϱ, -lɛi·køϱ] m. Værdighed, Statelighed, Fornemhed.

tígul fífill [ti:qølfi:vɪdʎ] m. (bot.) en Art af Høgeurt (hieracium arctocerinthe). **-flötungur** [-flö:duŋgøϱ, -flö:t-] m. (mat.) Romboeder. **-ker** [-ķɛ:r] n. Lerkar. **-kongur** [-koŋ·goϱ] m. Ruderkonge; *tveir tígulkongar í spilinu*, to Ruderkonger i Kortene (skal if. Folketroen ske, naar man spiller Kort Juleaften el. i en Kirke).

tigull, tígull (-uls, -lar) [tɪ:qødʎ (Nl., Af.), ti:qødʎ] m. **1.** Tegl, Teglsten: *úr tígli*, teglbygget. — **2. a.** Firkant, Rude, Tavl, rombeformet Firkant: *t. í rúðu; dúkur með tíglum*. **b.** *(í spilum)* Ruder: *tígulás, -kóngur, -drotning, -gosi, -tía, -nía, -átta, -sjö (-bísefi), -sex (-póstur), -fimm, -fjarki (-koppur), -þristur, -tvistur*. — **c.** Spejl (paa en Fuglevinge): *hún* (ɔ: *öndin*) *fekk ljósu tíglana aftan í vængina fyrir veturnætur* (GFrUbl. 27). — °**3.** (mat.) Rombe (ÓDanFlatm.).

tígul laga [ti:qøla:qa] a. indec. (bot.) rudedannet (rhomboideus). **-laufa** [-löy:va] f. (zool.) en Slags Musling (philine quadrata) (GBárð.). **-myndaður** [-l-mɪn·daðøϱ] a. teglformet. **-ofn** [-ob·v] m. Teglovn. **-skel** [-sɟɛ:l] f. (zool.) en Slags Musling (mactra elliptica) (GBárð.). **-steinasmiðja** [-sdeinasmɪ:ðja] f. Teglværk. **-steinn** [-sdɛid·v] m. Teglsten, Mursten. **-veggur** [-vɛg:øϱ] m. Væg af Teglsten.

tigur (-ar, -ir) [tɪ:qøϱ, ti:jɪϱ] m. = *tugur*, Antal af ti, Tier.

†tígur legur [tɪ:qørlɛ·qøϱ] a. = **tígulegur.** †**-læti** [-lai:dɪ, -lai:tɪ] npl. stolt Optræden.

*****týhraustur** [ti:hϱöysdoϱ] a. overordentlig tapper.

1. **týja (-u, -ur)** [ti:ja] f. Hoppe; ogs. om Hunnen af andre Dyr, spec. i Forholdet til Afkommet: Hun, Moderdyr; — ogs. som Skældsord til Kvinder: *bannsett týjan*, den Mær.

2. **týja (-u)** [ti:ja] f. Gunst.

3. **týja (tý; týði; tjóað)** [ti:ja, ti:, ti:ðɪ, tjoᵘ:að] vt. — *tjá*: *Í félagi skulum við fórnarhug t.* (Eimr. VIII. 97).

tík (-ar, -ur) [ti:k] f. Tæve, Tispe: (Ordspr.) *líka bítur sú tíkin, sem undir liggur* (SchMál.), den Hund, der ligger nederst, kan ogsaa bide.

?**tíkall (-s, -ar)** [ti:kadʎ] m. (pop.) Tier, Tikroneseddel (Ing. '11, 195).

tíkar gjóla [ti:garɟoᵘ:la, ti:kar-] f. (vulg.) sagte Vind (som Øgenavn: JÁÞj. I. 630, GTh. '95, 321). **-legur** [-lɛ·qøϱ] a. tæveagtig, ussel af Udseende. **-rasl** [-a-ras·ʎ] n. (om en Hund) Løben efter Tæve(r) (Vf.). **-roð** [-ro:ð] n. Fiskeskind, bestemt for en Tæve. **-speni** [-ϱ-sbɛ:nɪ] m. **1.** *(á tík)* Patte paa en Tæves Yver. — **2.** overf. kort og tynd Haarflætning. **-spöng** [-sböyn·k] f. smal, usolid Bro el. Isspang.

tíkka (a) [tihga] vt. = **tifka.**

tíkrakki [ti:grahɟɪ, ti:k-] m. Tævehund.

†tykta (a) [tɪχ·da] vt. = **tyfta.**

†tyktun (-ar, -anir) [tɪχ·døn, tɪχ·danɪϱ] f. = **tyftun.**

tiktúru belgur [tɪχ·durøbɛl·gøϱ] m., **-maður** [-ma:ðøϱ] m. Grille(n)fænger.

tiktúrur [tɪχ·durøϱ] fpl. Griller, lunefulde Indfald: *hvaða bannsettar t. eru í stráknum?* — Hundekunster, Pedanterier: *í marglökkuðum brjefum, sem svo miklar t. eru við* (Eimr. III. 153).

°**tíkviður** [ti:gvɪ·ðøϱ, ti:k-] m. Teaktræ (JsJs.).

til [tɪ:l] præp. med gen. og adv.

A. præp. med gen. **I.** om Bevægelse og Retning: **1.** (i Alm.) til, hen til, (hen i) mod: *fara t. Kaupmannahafnar*, rejse til København; *(stefna) t. skógar*, gaa ad Skoven til; *t. sjávar*, ad Havet til; *fara t. sjávar*, drage til et Fiskerleje for at drive Fiskeri; *fara t. stúlku*, fri til en Pige; *t. kirkju*, til Kirke: *fara, ríða t. kirkju*; — *fara t. veislu*, tage til et Gæstebud; *fylgja e-m t. skips*; *bjóða e-m t. sín*; — *fara t. e-s*, gaa hen til en; *(heimsækja e-n)* besøge en; *komdu t. mín á morgun*; — *jeg hef ekki komið t. hans í heilan mánuð*; — *í áttina til e-s*, i Retningen til, hen til en, i Retning mod n-t; *halda t. suðurs (norðurs osfr.)*, gaa mod Syd osv. i sydlig osv. Retning; *suður, norður, austur, vestur, út, inn, upp, niður, fram, heim, osfr. t.*, syd, nord ... hjem til; *ganga, halda, leiða, stefna osv. t. e-s*; — *sáu menn elda brenna til hafs* (i Retning ud mod Havet, ude paa Havet); *þeir sjá eyjar í hafi t. útsuðurs* (i sydvestlig Retning); *vita t. lands*, vende mod Land; *þar t., er ...*, derhen, hvor ... — **2.** med Verber, bet.

Sansning, Tænkning el. Venden sig til el. i en vis Retning: *horfa, líta, snúa sjer* osv. *t. e-s*; — *sjá til e-s*, se til en (hvad han gör el. hvor han færdes), se en nærme sig; *heyra t. e-s*, høre en; abs. *heyrðu t.*, hør engang; *hugsa t. e-s*, tænke paa en; *segja til e-s*, fortælle, hvor en er; *spyrja t. e-s*, faa at vide, hvor en er; *finna t. e-s*, mærke n-t. — **3.** om Henvendelse i en vis Retning: *tala vel, illa til e-s*, tiltale en venligt; ogs.: omtale en godt, daarligt: *drekka t. e-s* (adverbielt *drekka e-m t.*), drikke en til; *vísa t. e-s*, vise hen til n-t; *löngun t. e-s*, Længsel efter n-t. — **4. a.** uden Forestilling om Bevægelse: *t. hægri (vinstri)*, til höjre, til venstre; *t. hægri handar*, til höjre for, paa höjre Side af. — **b.** *t. handa*, til, for — *handa*; *ganga e-m til handa*, se *hönd*. — **c.** *t. fjalla, upp t. fjalla, fram t. fjalla*, oppe mellem Bjærgene (JÁÞj. I. 110); *Ein er upp t. fjalla, | yli húsa fjær* (JHall. 150); *t. heiða*, oppe paa Hedestrækninger: *Það voru einkum býli t. heiða eða afdala* (Lögr. '14, 211); *t. dala*, i Dale: *Vetur . . . harður víðir norðan og svo til flestra dala* (ÞThÁrf. 119); *t. sveita*, paa Landet: *það er siður t. sveita*. — **d.** med Hensyn til (jfr. II. 2-3): *fallegur til augnanna*, med smukt Öjenparti; *ófríður t. munnsins*, med en styg Mund, stygt Mundparti; *tekinn t. augnanna*, se *taka* B. III. 2. — **II. 1. a.** om Hensigt, Maal, Grund o. l.: til, for: *ganga t. svefns*, gaa hen for at sove; *koma heim t. miðdegisverðar*, komme hjem til Middag, for at spise Middag; *giftast e-m til fjár*, ægte en for Pengenes Skyld; *leggja fje til höfuðs e-m*, sætte Pris paa ens Hoved; *selja hús t. niðurrifs*, sælge et Hus til Nedrivning; *kýr t. slátrunar*, Ko til Slagtning; *það er t. marks um það*, det er som Tegn paa det, til Mærke om det; *t. sannindamerkis*, som Bevis, til Bevis; *t. frekari fullvissu*, for Sikkerheds Skyld; *taka e-ð t. bragðs*, finde paa n-t; *t. dæmis*, for Eksempel; *taka e-ð t. dæmis*, anføre n-t som Eksempel; *t. reynslu*, som Forsøg, til Prøve; *t. minningar um*, til Minde om; *það er engum t. gátu* (ingen Gaade for nogen), *sem sjer og heyrir* (Málshb. 365); *blá klæði t. hvers dags* (til Hverdagsbrug) (Esp. I. 13); *t. fæðu (matar)*, til Føde, som Føde; *e-ð er gott t. matar*; — *hafa e-ð sjer t. viðurværis*, spise n-t; *t. skjóls, skrauts, sóma, skammar* osfr., til Ly el. Dække, til Pryd, til Ære, til Skam osv.; *verða sjer t. minkunar*, paadrage sig Skam, prostituere sig; *t. gamans, dægrastyttingar*, som Morskab, til Tidsfordriv; *verða e-m t. leiðinda*, göre en ked af sig, falde en til Besvær; *gera e-ð e-m t. skapraunar*, göre n-t for at ærgre en; *liggja t. byrjar*, vente paa Bør; *fara t. grasa*, tage ud for at hente islandsk Mos; *eingin tjöld væru þar nálægt hvorki að sunnan eða austan t. grasa* (tilhørende Folk, der var ude efter Mos) (JÁÞj. II. 170); *t. hvers*, hvorfor, i hvilken Hensigt; *t. nokkurs*, (iron.) nok til nogen Nytte: *það er t. nokkurs að vera að þessu*, det kan man (du) ligesaa godt lade være med. — **b.** (med conj. el. inf.) *t. þess að*, for at: *t. þess að gera*, ¹) for at göre; ²) forholdsvis, nogenlunde: *veðrið er gott t. þess að gera*; — *t. þess að hann geri*, for at han skal göre. — **c.** om Følge: *t. góðs (ills)*, til godt (ondt), medførende godt (ondt): *það varð honum t. góðs; það varð t. ills eins*; — *e-ð er t. lítils (ekki t. mikils)*, n-t nytter kun lidt; *t. einskis*, til ingen Nytte; *t. neins* (el. *nokkurs hlutar)*, til n-t: *það er ekki t. neins að reyna það*; — *tækifæri til e-s*, Lejlighed til n-t; *varð þetta til þess, að . . .*, Følgen blev, at . . . — **d.** bet. bestemt for, til: *brjef til e-s*, Brev til en; *þetta er t. mín*. — **2.** om Egenskab: til, for: *hann er ekki t. stórræðanna*, han egner sig ikke til at udføre n-t stort; *verða fyrstur t. e-s*, blive den förste, der gör n-t; *vera maður t. e-s*, være Mand for n-t, i Stand til n-t; *fús t. e-s*, tilböjelig til n-t, villig til n-t; *fær t. e-s*, i Stand til n-t; *hann hefur nógar gáfur t. þess*, han har Begavelse nok dertil; *líklegur til e-s*, seende ud til n-t; *skyldur til e-s*, pligtig til n-t. — **3. a.** med Hensyn til: *betri t. mjólkur*, som malker bedre (JÁÞj. I. 3); *vel að sjer til munns og handa*, med gode boglige og praktiske Kundskaber; *vandaður t. orða og verka*, paalidelig i Ord og Gærning; *eigi hafði hann svá margsháttar gáfur eða mætti komaz jafnlángt í einstökum vísindum, eigi til teikninga, ok lítið at eins til skáldskapar ok mælsku* (EspS. 138); *hann hefir haft mjög glöggt auga t.* (skarpt Öje for) *jarðfræðisrannsókna* (ÞThLfr. IV. 12); *hugvitsmaður t. málverks og smíða* (ÞThLfr. II. 302); *t. litarins*, m. H. t. Farven; *mentuðum mönnum t.* (i Forhold til) *sinnar stéttar* (JSBr. 425). — **b.** *e-m verður gott (illt) til e-s*, det gaar en godt (daarligt) m. H. t. n-t; *vera vel t. e-s*, være venlig stemt overfor en; *mjer er meinlaust t. hans*, jeg har ikke n-t imod ham; *er þar ilt t. hafna*, der er Mangel paa Havne (m. H. t. Havne). — **4.** om Udstrækning (i overf. Bet.): **a.** om Beløb: af den el. den Værdi, til et Beløb af: *meta t. hundraða*, anslaa til saa og saa mange Hundreders Værdi: *misti ekkja sú, sem þá bjó á Hrauni t. 80 hundraða í búpeningi* (ÞThÁrf. 82); *t. hlutar* . . . *í hlut* . . . *yfir nííu hundruð stór t. hlutar* (til hver Fisker) (PGAnn. 13); *hann . . . seldi aftur Sigurði hreppstjóra . . . t.* (svarende til Værdien af) *kúgildis á partinn, er Gísli bjó á* (GKonÆf. 78). — **b.** *t. hálfs*, halvt; *t. fulls*, til fulde, fuldt ud; *t. jafns við*, lig med, ved Siden af: *halda t. jafns við e-n*, kappes med en. — **5.** med en Mængde Verber, bet. Handling, Hjælpen, Arbejde, Foranstaltninger osv.: *gera e-m e-ð til geðs*, göre n-t for at glæde en; *gera vel (illa) t. e-s*, göre en godt (n-t ondt), vise en Velgærninger (göre en Fortræd); *jafna e-u t. e-s*, sammenligne n-t med n-t andet; *vinna t. e-s*, fortjæne n-t; *beina, efna, hjálpa, leggja, reyna, ráða, segja, stofna, stoða, taka* osfr. *til e-s*, se de enkelte Verber, se ogs. IV. — **III.** om Tiden: **1.** indtil: *t. jóla, páska, sumarmála* osv.; *(alt) til þess tíma, er* . . ., indtil den Tid, da . . .; *t. hárrar elli*, til sin høje Alderdom; *t. dauðadags*, til sin Død; *frá 5 til 6*, fra (Klokken) fem til seks. — **2.** *það er vika til þings*, det er 8 Dage til Altinget samles; *þar t.* (el. *þangað t.)*, indtil; *hingað t.*, hidtil; *til skamms tíma*, indtil for kort Tid siden; *við eigum nóg kol t. sumarmála*, vi har Kul nok indtil henimod Sommerens Begyndelse; *til margra ára*, i mange Aar: *Og fara . . . brú til Stemars, sem til margra ára hefði ekki lesið húslestur* (ÞGjOs. 116); *eiga vistir t. margra ára*, have Forraad til mange Aar. — **IV.** adv. og elliptisk: **1.** *vera t.*, ¹) (jfr. 3.) eksistere, findes: *er djöfullinn t.?*; ²) spec. være for Haanden, faas (i Butikkerne): *er sykur t.? — það er t.* el. *t. er það)*, det er nok muligt, det kan tænkes, det hænder: *það er vel t.*, det kan godt være; *Enn hvað sem t. er* (er sandt) *í þessu* (Skírn. XIV. 15); *það er e-ð t. í því, sem hann segir, að* . . ., det er noget i, hvad han siger, at . . .; *verða vel eða illa t. með e-ð*, være heldig eller uheldig i (med) n-t: *Jú, eg er staðráðin í að nota veðrið . . . ef mér verður vel til með að fá fylgd* (ÞGjOs. 52); *eiga e-ð til*, eje n-t, være i Besiddelse af n-t; *eins og þú átt ætt t.*, i Lighed med din Slægts Traditioner; *guð komi til!* Himlen hjælpe os! bevares!; *verða fyrri (fyrstur) t.*, være först, den förste (til at göre n-t), komme i Forkøbet; *jeg hjelt þú ætlaðir að verða t.* (blive for bestandig, ɔ: dø) *þarna inni*. — **2.** om Forhold: *Þetta hafði tekið fastar á mig en jeg var maður t. á mínum aldri* (end jeg var Mand for at taale i min Alder) (MarrPK. 86); *Eigum við ekki, vinur, að lofa þeim að fara með það eins og þeir eru mennirnir til?* (som de Slubberter de er) (Lögr. '14, 178); *geta notað fiskiafla landsins eins og hann er sig til* (i sin fulde Udstrækning) (JSFb. 6). — **3.** om Beredskab: *e-ð er t.*, n-t er rede: *láttu vera til leppana mína* (JThMk. 308); *hafa e-ð t.* (jfr. *hafa)*, have n-t parat, paa rede Haand: *hafið þið til kaffi?*; — *jeg er t.*, jeg er færdig; *þú verður að hafa brjefið t.* (parat), *þegar jeg kem aftur*; — abs. i Telefonsproget (naar Telefondamen giver Forbindelse): *til!* klar!; *t. í e-ð*, villig til n-t: *Eg er gjarnan t. í það (að stansa)* (GFrE. 9); *stúlkan kvaðst t. í það* (Eimr. XIV. 226); *vera t. í alt*, være parat til hvad der skal være: *t. í alt, eins og ætíð þegar ég er hálfsoltinn* (TSæm. 106); *sú er nú t. í það* (ɔ: *slarkið)*, hun er rigtignok med paa den; *vera t. með e-ð*, være rede til n-t; *jeg væri t. með að fara norður* (jeg kunde have Lyst til at rejse til Nordlandet, det kunde godt hænde, at jeg . . .), *ef jeg fengi ferð*. — **4. a.** om Retning: *sunnan t. við ána*, syd for Floden, paa Flodens sydlige Bred; *sunnan t. við húsið*, syd for Huset, ved Husets Sydside; *landið er láglent sunnan t.* (sydtil), *en hálent norðan t.* (nordtil); *framan t., aftan t., ofan t., neðan t.* osv., fortil, bagtil, foroven, forneden osv.; *færa, flytja e-ð til*, bevæge, flytte n-t et lille Stykke; *að sumrinu t.*, om Sommeren, ved Sommertid; *að nóttu til, að degi til*, om Natten, om Dagen. — **b.** bet. Hensyn: *að aldri t.*, med Hensyn til Alder; *að vexti til*, med Hensyn til Störrelse. — **5.** *t. og frá*, hid og did, hist og her: *t. og frá um völlinn lágu pappírsblöð*; — *e-m er t. og frá*, en er tvivlraadig; *t. eða frá*, til eller fra, det ene eller det andet: *En ef nokkuð verður af henni leitt t. eða frá* (i den ene el. den anden Retning) (EArRétt. 161); *það gerir hvorki t. nje frá*, det gör hverken fra eller til, det spiller ingen Rolle; *t. svona = si sona*. — **6.** til, lagt til, i Tilgift, oven i Købet: *hjerna eru tveir t.*, her er to til; *hann er listamaður og norðlenskur t.* (Sch.); *þar t., hjer t.*, desuden; *(og) meira t.*, (og) endnu mere.

B. adv. *(of)* for, altfor: *helst t.*, altfor; temmelig; *mikils t. of stór*, altfor stor; *heldur t. mikið*, lidt for meget.

C. cj. *3 t. 4 pund*, 3 à 4 Pund: *fimm t. sex í einu*, fem à seks ad Gangen.

til aflan [tɪ:lablan] f. = **tilöflun. -álykt** [-auliçt] f. (log.) Induktion (ÁBjRök. § 77). **-baka** [tɪl'ba:ga, -ba:ka] adv. tilbage; igen: *bera e-ð t.*, se *bera*; *fá (geta) t.*, faa (give) tilbage. **-beiðsla** [tɪl·bεiðsla] f. Tilbedelse. **-beiðsluverður** [-bεiðslover·ðoϱ] a. tilbedelsesværdig. **-beini** [-bei·nɪ] m. Hjælp, Bistand, Understøttelse: *vera í tilbeina með e-m um e-ð*, være en behjælpelig med n-t. **-bekni** [-bεhgnɪ] f. indec. Drilleri: *lítilfjörleg tilbeckni* (MvT. II. 5). **-bentur** [-bεvdoϱ, -bεntoϱ] a. *(sem bent er á)* paapeget, anført, citeret; *(tilvitnaður)* anført, citeret. **-beramóðir** [-bεramou:ðɪϱ] f. Kvinde, som har udrustet en *tilberi*, s. d. O. **-berasmjör** [-bεrasmjö:r] n. Smör fra en *tilberi*; — (komisk Betegnelse for Margarine: BenGr. i Eimr. VI. 194). **-beraverk** [-bεraveϱ·k] n. Arbejde, som man bærer sig daarligt eller kejtet ad med: *er það kallað t., sem illa þykir stofnað og ankríngislega* (JÁÞj. I. 430). **-beri** [-bε·rɪ] m. *(= snakkur)* «Tilbærer» (i den isl. Folketro en Slags djævelsk Skabning, et dødt Menneskes Ribben, svøbt i Uld, som faar Liv og af troldkyndige Kvinder brugtes til at suge Mælken af fremmede Kreaturer og bringe den til sin Madmoder); — overf. (foragteligt) Person, som løber med Snak: *enn þá siður het og neinu um að útvega Dönum nett af botnvörpusektunum . . . eins og skuldað hefir verið að einum tilberanum í Hofn* (Alþ. '11, B. II. 722). **-biðja** [-bɪðja] vt. tilbede. **-biðjandi** [-bɪðjandɪ] m. Tilbeder. **-byrgja** [-bɪrɉa] vt. tillukke, lukke. **-blástur** [-blausdoϱ] m. Tilblæsen, Paablæsen; *(innblástur)* Indskydelse. **-boð** [-bo·ð] n. Tilbud, Opfordring. **-bót** [-bou·t] f. Tilgift: *í t.*, som Tilgift, desuden: *barði hann . . . í t.* (ÓDavSk. 31). **-bragð** [-braqð, -bragþ] n. **1.** *(snögg hreyfing)* Bevægelse (is. hurtig). — **2.** *(framkoma)* Adfærd, Opførsel. **-breytilegur** [-brεidɪlε:qoϱ, -brεitɪ-] a. afvekslende, omskiftelig, foranderlig; — adv. *-lega*. **-breyting** [-brεiduŋk, -brεit-] f. Afveksling, Forandring: *svona rjett til tilbreytingar*, til en lille Afveksling.

tilbreytinga(r) laus [tɪl·brεidiŋga(ɪ)löy:s, -brεit-] a. ensformig. **-leysi (-is)** [-lεi:sɪ] n. Ensformighed. **-lítill** [-li:dɪdλ, -li:t-] a. uden stor Afveksling, ensformig. **-mikill** [-mɪ:qɪdλ, -mɪ:kɪdλ] a. meget afvekslende.

til breytni [tɪl·brεihdnɪ] f. indec. *(breyting)* Forandring; *(breytileiki)* Foranderlighed. **-breytnisfar** [-brεihdnɪsfa:r] n. = **breytileiksfar. -brigði** [-brɪqðɪ, brɪgðɪ] n. **1.** i pl. *(umskifti)* Forandring: *það voru mikil t. fyrir hann*, det var en stor Forandring for ham. — **2. a.** *(fyrirbrigði)* Fænomen. — **b.** (bot.) Form (forma). — **3.** *(æfintýr)* Æventyr; *(viðburður)* Optrin. — **4.** Raad, Udvej: *hafa tvenn tilbrigðin*, bære Kappen paa bægge Skuldre, — ogs. kende flere end en Udvej, ikke være raadvild. — **5.** (jfr. *bregða til e-s*), det at slægte sine paa: *t. í móð-*

urættina; (lunderni) Karakter. **-búa** [-bu·a] vt. – *búa til,* lave, tilberede: is. i pp. *-búinn:* **1. a.** *(búinn til)* forarbejdet: tilberedt, tillavet: *t. áburður,* kunstig Gødning. — **b.** *(loginn)* opdigtet. — **2.** *(útbúinn)* indrettet: *vjelarnar voru þannig tilbúnar, að ...* – **3.** forudfattet: *tilbúnar meiningar* (Myn. 36). — **4. a.** færdig, parat: *ertu nú t.?* er du nu færdig? — **b.** beredt til: *t. til alls ills,* beredt til alt ondt. **-búnaður** [-bu·naðoϙ] m., **-búningur** [-bu·niŋgoϙ] m. **1. a.** *(það að búa til)* Forfærdigelse, Tilvirkning; Anlæg. — **b.** *(skrök)* Opdigt, Opspind: *Eg hefi haldið, að sú saga væri t.* (GFr. Sex 16). — **2.** *(undirbúningur)* Forberedelse, Anstalter. – **3.** *(útbúnaður)* Udrustning; *(fyrirkomulag)* Indretning, Bygning: *t. lungnanna er þannig, að ...* (se JÞork. III.). **-burður (-ar, -ir)** [-bʏrðoϙ] m. **1.** *(viðburður)* Hændelse, Tilfælde, Tildragelse; — pl. *-burðir,* Hændelser. — **2.** pl. *-burðir:* **a.** Manerer, Lader, Gebærder: *ef vér höfum það hugfast að tilburðir vorir eru eins konar farvegur sem skynjanir vorar og hugsanir falla í* (GFHh. 238). — **b.** Fagter, spec. en Hests Bevægelser (ÞGjD. 17). — **3.** is. i pl. Forsøg paa at iværksætte n-t (jfr. *bera sig til e-s): því ekki voru hafðir neinir tilburðir með að moka hann í burtu* (Skirn. XXXVII. 135). — **4.** Haandelav; Stilling ved Arbejdet og Bevægelser under dette: *Mikill munur er á tilburðum sláttumanna, bæði að haganleik og fegurð* (GFS' 15). **-bærilegur** [-bairlɛ:qoϙ] a. **1.** tilbørlig, passende: *tilbærileg laun.* **2.** *(furðu góður)* mærkelig god, overordentlig god. **-bætir** [-bai·dɪϙ, -bai·tɪϙ] m. = **tilbót.**

1\. **tildra (-u, -ur)** [tɪl·dra] f. **1.** (zool.) Stenvender (strepsilas interpres). — **2.** *(drægja, nælingur)* en Smule af n-t.

2\. **tildra (a)** [tɪl·dra] vt. med dat.: *t. e-u upp,* opstille (løselig), ophænge, paahænge, ophæfte, paahæfte; spec. opføre en Bygning i Hastværk og af daarlige Materialer: *t. upp kumbaldum,* — *t. sjer* el. refl. *tildrast,* klatre op paa n-t usolidt el. vaklevornt: *tyldrast þar upp á borð* (EiÓlLf. 19); *t. sjer til,* göre sig til, pynte sig; *því verður að t.* (el. *tjalda), sem til er,* man maa hjælpe sig med det, man har (jfr. JÞorkÞjs. 60); *augum loks jeg t. tveim | frá* (vender Øjnene bort fra) *töfruðum ástargaldri* (BóluHj. 135).

til dragandi [tɪl·dra·qandɪ] m. Anledning, Foranledning. **-dráttarafl** [-drauhdarab·λ] n. Tiltrækningskraft. **-dráttarlaus** [-drauhdarlöy:s] a. grundløs: *Hann segir, þetta sje t. áleitni við sig* (Alþb. 1723, Nr. 16). **-dráttur** [-drauhdoϙ] m. **1.** Tiltrækning: *t. segulstálsins.* — **2.** *(tildragandi)* Anledning; *(tilgangur)* Øjemed. — **3.** = *aðdráttur: eiga örðugt tildráttar* (Lögr. V. 85). **-dreginn** [-drei·jɪn] a. tilskyndet, bevæget til.

tildri (-a, -ar) [tɪl·drɪ] m. = 1. **tildra.**

tildrulegur [tɪl·drølɛ·qoϙ] a. faldefærdig, overf. løselig, upaalidelig: *treglátir soddan völtum og tildrulegum þingboðum til lengdar að gegna* (JMPísl. 115).

tildrög [tɪl·drö·q] npl. **1.** *(orsakir)* Anledning, Aarsag(er), de foranledigende Omstændigheder, Grunde: *t. e-s, t. til e-s: t. stjórnarbyltingarinnar.* — **2.** *(fyrstu tilraunir, byrjun)* Tilløb, förste Begyndelse af n-t.

tildur (-urs) [tɪl·doϙ] n. **1.** løs Opstilling af n-t (der let kan styrte sammen); spec. daarlig Opførelse af en Bygning; *(hrófatildur)* faldefærdig Bygning. — **2.** Klatren op paa et vaklevornt el. usolidt Underlag: *verið þið ekki að þessu tildri, krakkar.* — **3. a.** *(það að vilja sýnast)* Ostentation, Stillen til Skue; Humbug; *(tilgerð)* Affektation. — **b.** *(daður)* Lefleri, Koketteri. — **c.** *(skrautgirni)* Pragtlyst. **-laus** [-r-löy·s] a. uaffekteret, uden Humbug: *hina trúartraustu | tildurlausu sál* (MJ. III. 157). **-rófa** [-o-roᵘ:a] f. pyntesyg Kvinde, Pyntedukke.

til efnast [tɪ:lɛbnast] vrefl. tage Anledning til, finde paa: *fyrir þess sakir tilefnuðust mínir lagsbræður að rýma* (JÓlInd. 313). **-efni** [-ɛbnɪ] n. **1.** Anledning: *gefa t. til e-s,* give Anledning til n-t; *að gefnu t.,* paa given Foranledning; *í t. af e-u,* i Anledning af n-t. — **2.** *(tækifæri)* Lejlighed. **-efnislaus** [-ɛbnɪslöy:s] a. grundløs, uden Aarsag; — n. *-laust* som adv. **-eygður** [-eiɣðoϙ, -eigðoϙ] a. **1.** *(lítið eitt rangeygður)* vindöjet. — **2.** i Forb. som: *hann er t. til hennar,* han har hende i Kikkerten, »gör Øjne til hende«; — *(kvensamur)* kvindekær. **-eigna** [-eigna] vt. tilregne, tilskrive. **-eygur** [-ei·qoϙ] a. = **tileygður. -einka (a)** [-eiŋga, -eiŋka] vt. **1.** *(eigna)* tilregne, tilskrive, tillægge. — **2.** tilegne: *?t. sjer e-ð,* tilegne sig n-t; *t. e-m bók,* tilegne, dedicere en Bog til en. **-einkun (-ar, -anir)** [-eiŋgøn, -eiŋkøn] f. **1.** Tilregnelse: *t. synda.* — **2.** Tilegnelse, Dedikation: *t. framan á bók.* **-einkunarbrjef** [-eiŋgønarbrjɛ:v, -eiŋk-] n. Dedikationsskrivelse. **-falla** [tɪl·fadla] vt. med dat. og vi. **1. a.** *(falla til)* tilfalde: *e-ð tilfellur e-m.* — **b.** falde, faas (lejlighedsvis): *Mómýlsna sú, er tilfellur víða hvar heima* (Eimr. XI. 170); — ppr. *tilfallandi,* som opstaar uden synlig Grund: *hvað gengur að þjer í hendinni, hefurðu meitt þig? Nei, það er tilfallandi.* — **2.** passe; kun i pp. *tilfallinn* (i Reglen skrevet i to Ord), passende: *vel t.,* som passer godt for n-t; *þeim fanst það vel tilfallið,* de syntes, det var udmærket (en udmærket Idé el. desl.). **†-fangadagur** [-fauŋgada:qoϙ] m. = **aðfangadagur. -fansa** [-fansa] vt. udruste; *(dulbúa)* forklæde (ÓDavVik. 134); — pp. *tilfansaður,* beredt til at tage af Sted (BH.). **-fararstaður** [-faraϙsda:ðoϙ] m. Bestemmelsessted. **-feldur** [-fɛldoϙ] a. = **tilfallinn. -felli (-is,** pl. ds.) [-fɛdlɪ] n. **1.** Tilfælde; *(atburður)* Begivenhed. — **2.** *(tækifæri)* Lejlighed. **-fellilegur** [-fɛdlɪlɛ:qoϙ] a. passende, bekvem: *tilfellileg ástæði* (TSæmRitg. 56). **-fenginn** [-fɛiŋgɪn] a. erhvervet. **-ferð** [-fɛrð] f. **1.** *(aðgangur)* Adgang. — **2.** Begyndelsen paa n-t, is. et Arbejde: *það er ekki nema tilferðin,* naar man blot begynder derpaa, er det snart færdigt; *(aðsig)* Nærmelse: *hann er nú í t. að koma heim,* han er undervejs. **†-fyndilegur** [-fɪndɪlɛ:qoϙ] a. som vidner om Dadlelyst. **-fyndinn** [-fɪndɪn] a. **1.** opfindsom. — **2.** tilbøjelig til Bagvaskelse, dadlesyg. **-fyndni** [-fɪndnɪ, -fɪn·ɪ] f. indec. **1.** Opfindsomhed: *Alt, sem reyndi á t. og getspeki* (Skírn. '19, 5). — **2.** *(viðkvæmni)* Følsomhed (SvPRask 18).

-finna [-fɪn·a] vt. opdrive, vistnok kun i sup. *-fundið* (jfr. *finna til): að síðustu er blandað í nautatólg og hverju sem menn geta tilfundið* (JSVb. 65). **-finnan (-ar, -anir)** [-fɪn·an] f. Følen, Følelse. **-finnanlegur** [-fɪnanlɛ:qoϙ] a. følelig, haandgribelig; — adv. *-lega.* **-finning (-ar, -ar)** [-fɪn·iŋk] f. Følelse; *(skynjun)* Fornemmelse.

tilfinninga gildi [tɪl·fɪniŋgagɪl·dɪ] n. subjektiv Værdi (Ing. '11, 133). **-kvæði** [-kvai:ðɪ] n. Stemningsdigt. **-maður** [-ma:ðoϙ] m. Følelsesmenneske. **-mál** [-mau:l] n. Følelsessag. **-mat** [-ma:t] n. Følelsesvurdering. **-næmur** [-nai:moϙ] a. sensibel, følsom. **-ríki** [-ri:ɟɪ, -ri:ʞɪ] n. Stemningsfuldhed, varm Følelse. **-ríkur** [-ri:goϙ, -ri:koϙ] a. rig paa Følelse, stemningsfuld.

tilfinninga(r) laus [tɪl·fɪniŋga(r)löy:s] a. ufølsom, følesløs; — n. *-laust* som adv. **-leysi (-is)** [-lɛi:sɪ] n. Følesløshed, Sløvhed, Ligegyldighed. **-líf** [-li:v] n. Følelsesliv. **-lítill** [-li:dɪdλ, -li:tɪdλ] a. sløv, ligegyldig. **-næmur** [-nai:moϙ] a., **-samur** [-(ϙ)-sa:moϙ] a. følsom, sentimental. **-semi** [-sɛ:mɪ] f. indec. Følsomhed, Sentimentalitet. **-taug** [-töy:q] f. Følenerve.

tilfinninga tákn [tɪl·fɪniŋgatauhkv] n. Følelsessymbol. **-tal** [-ta:l] n. Appel, Talen til Følelserne. **-öfgar** [-öv·gaϙ] fpl. Sentimentalitet.

til fýsi [tɪl·fi·sɪ] f. indec. Længsel, Attraa. **-fýsilegur** [-fisɪlɛ:qoϙ] a. tiltrækkende, tillokkende, behagelig. **-fýsn** [-fisv] f. = **tilfýsi. -flutning** [-flʏhdniŋk] f., **-flutningur** [-flʏhdniŋgoϙ] m. Tilforsel. **-forna** [tɪl·fordna, -ˈfod·na] adv. (oftest i to Ord: *til forna)* i fordums Tid.

tylft (-ar, -ir) [tɪλ·(f)t] f. **1.** Dusin, Tylft: *tvær tylftir af hnöppum.* — **2.** (mus.) Duodecim. — **†3.** (naut.) tolv Mil til Søs.

tylftakvarði [tɪλ·(f)dakvar·ðɪ] m. Duodecimalskala.

†tylftareiður [tɪλ·(f)darei:ðoϙ] m. Ed, aflagt af 12 Mænd, Tyl(v)tered.

tylftatal [tɪλ·(f)data:l] n. Duodecimalsystem.

til fundinn [tɪl·fʏndɪn] a. fremhævet; *(útvalinn)* udkaaret, udvalgt. **-færa** [-fai·ra] vt. anføre; *t. lið,* opføre en Post. **-færi** [-fai·rɪ] npl. = **tilfæring** 2. **-færilegur** [-fairɪlɛ:qoϙ] a. henførende, relativ: *tilfærileg fornöfn.* **-færing (-ar, -ar)** [-fai·riŋk] f. **1.** *(aðflutningur)* Tilforsel. — **2.** Hjælpemiddel: *eg á eina tilfæringu, sem eg veit er ótvílug* (JThMk. 294); — is. i pl. Apparat, Apparater, Redskaber, Værktöj: *Jónas hafði með sér sérstakar tilfæringar til að mæla hita hveranna* (ÞThFerð. I. 214); *er haft til þess (að hreinsa dún) húsrúm og ofn og einfaldar tilfæringar* (JSVb. 85). **-færsla** [-faiϙsla] f. Ompostering. **-færur** [-fai·roϙ] fpl. = *tilfæringar,* se **tilfæring** 2. **-fætis** [-fai·dɪs, -fai·tɪs] adv.: *liggja tilfætis,* ligge med Hovedet i Fodenden af Sengen (Breiðd.); *sofa t.,* (om 2 el. flere Personer) ligge saaledes i Sengen, at den enes Hoved ligger ved den andens Fødder. **-föng** [-föyŋk] npl. tilvejebragte Midler el. Materialier, Proviant. **-för** [-fö·r] f. **1.** det at begive sig et Steds hen; *(ferð)* Rejse, Tog. — **2.** *(aðför)* Overfald. — **†3.** *(aðför að lögum)* Arrest, Eksekution. **-ganga** [-gauŋga] f. **1.** *(aðganga)* Adgang. — **2.** *(ástæða)* Anledning, Aarsag: *Er ... þar sagt frá tilgaungum* (hvorledes det gik til, de nærmere Omstændigheder) (ÓDavÞul. 228). — **3.** *(það, að vindur gengur til)* det, at Vinden vender sig, især til Sydvest.

tilgangs laus [tɪl·gauŋslöy·s] a. hensigtsløs. **-leysi (-is)** [-lei·sɪ] n. Hensigtsløshed.

til gangur [tɪl·gauŋgoϙ] m. **1.** Hensigt, Øjemed: *gera e-ð í góðum tilgangi; tilgangurinn helgar meðalið;* — *t. laganna,* Lovens Aand. — **2.** *(aðgangur)* Adgang. — **†3.** *(tildrög)* Anledning; nærmere Omstændigheder ved n-t. — **4.** *(það, að vindurinn gengur til)* (Vf.) = *tilganga* 3. **-gáta** [-gau·da, -gau·ta] f. **1.** *(ágiskun)* Formodning, Gisning, Konjektur: *það er t. mín, að hann komi ekki,* jeg formoder, at han ikke kommer; *Var það þá haft í tilgátum, að ...,* man formodede da, at ... (JÁÞj. I. 298). — **2.** Hypotese: *t. Kants og Laplaces um myndun sólkerfisins.* **-gengilegur** [-ɟeiŋɟɪlɛ:qoϙ] a. tilgængelig, let, behagelig at komme til. **-genginn** [-ɟeiŋɟɪn] a.: *tilgengið þil,* Brædevæg el. Panel, som er begyndt at løsne sig el. blive skæv. **-gerð** [-ɟɛrð] f. **1. a.** Affektation: *t. í málrómi og fasi;* — Unatur: *ekkert var t. eða látæði* (JTrSk. II. 226). — **b.** Pyntesyge: *t. í klæðaburði.* — **2.** *(tilgjörð)* Handling. — **3.** saa megen Ved i en Skov, at deraf bliver 4 Tønder Kul: *viltu láta mig hafa eina t.?* (Mýr.). — **4.** *(á fljettu)* Enden paa en Flætning, hvor dens enkelte Grene samles til en Knude.

tilgerðar hátterni [tɪl·ɟɛrðaϙ(h)auhdɛrdnɪ] n. affekteret, søgt Væsen. **-laus** [-r-löy:s] a. uaffekteret, ukunstlet. **-legur** [-lɛ:qoϙ] a. affekteret, kunstlet; adv. *-lega.* **-orðalag** [-or·ðalaq] n. søgte Udtryk. **-rófa** [-a-roᵘ:a] f. Skabekrukke. **-sláni** [-ϙ-slau:nɪ] m. Skabehoved.

tilgerður [tɪl·ɟɛrðoϙ] a. **1.** affekteret; lavet, uægte: *eitthvað óhreint, ósatt eða tilgert í svipnum* (GFHh. 223). — **2.** manieret; i en bestemt Manér: *Óskandi væri, að hann hefði ort það kvæði líka í vísnabókarstíl, eins skemtilega tilgert og fyrra kvæðið var* (Eimr. VII. 117).

tylgi (-is) [tɪl·ɟɪ] n. Stearin.

tylgiskerti [tɪl·ɟɪsʞɛϙ·dɪ] n. Stearinlys.

til gjafarhey [tɪl·ɟavaϙ(h)ei:] n. = **tilgjöf** 2. **-gjafartími** [-ɟavaϙti:mɪ] m.: *t. kúa,* den Tid, Koerne faar foroget el. forbedret Foder (LFR. VI. 32). **†-gjarn** [-ɟa(r)dv] a. lysten til, higende efter n-t. **-gjöf** [-ɟö·v] f. **1.** *(tilbót)* Tilgift. — **2.** Forøgelse el. Forbedring af Koernes Foder umiddelbart för og efter Kælvningen, for at de skal malke bedre: *t. kúa fyrir burð* (LFR. VI. 32). — **†3.** Brudgommens Ækvivalent mod Brudens *heimanmundur.* **-gjörð (-ar, -ir)** [-ɟörð] f. (jfr. *tilgerð)* Handling (forsaavidt den fortjæner Belönning el. Straf): *eftir tilgjörðum,* efter Fortjæneste; *ef svo mætti fara, að Seifur léti ýðvarra tilgjörða hefnt verða* (Od. 26); *þakka ýður nú fyrir tilgjörðirnar,* mange Tak for godt Traktement. **-gjörningur** [-ɟö(r)dniŋgoϙ] m. Handling. **-greiðsla** [-greiðsla] f. Udredelse. **-greina** [-grei·na] vt. **1. a.** nævne, navngive: *t. mann;* — *skuldabrjef og hlutabrjef, er eigandi er tilgreindur að,*

paa Navn noterede Obligationer og Aktier (Stj. '77, A. 102). — **b.** inføre, citere: *t. stað í bók til stuðnings máli sínu.* — *t. tað og stund*, angive Tid og Sted. — **2.** *(taka fram)* fremhæve. **-greining** [-grei·niŋk] f. Anførelse; *(tilvitnun)* Citat.

tilgun (-ar, -anir) [tıl·gon] f. Amortisation, Afdrag: *Þegar hluthafar hafa fengið 5* [illegible] *og gert er* [illegible] (Morg. IV. 275).

til gæsla [tıl·gaisla] f. [illegible] **-gönguveður** [illegible] vɛ:ðøǫ] n. = **sólfarsvindur.** **-hafður** [tı:λ(h)avðøǫ, -(h)abðøǫ] a. behandlet. **-hald** [-(h)alt] n. **1.** Pragt, Pyntelighed i Paaklædning (jfr. *halda sjer til). ekki máttum við* [illegible] *sanrudögum. Við, sem endilega vildum vera að* [illegible] *urðum þá að gjöra það með* [illegible] *við tugðum harðfiskinn* (Eimr. XII. 98). — **2.** Festligholdelse af en Dag, f. Eks. Fødselsdag: [illegible] *tilhald í þetta sinn.* — **3.** *(aðhald)* Tilhold, vedvarende Tilskyndelse, navnlig til Arbejde; *(skipun)* Befaling, Tilhold: *Eftir laganna tilhaldi* (Alþb. 1783, Nr. 17). — **4.** *(kapp við vinnu)* Iver og Udholdenhed ved Arbejde, ivrigt, vedholdende Arbejde (Vf.).

tilhalds goði [tı:λ(h)alsgo:ðı] m. Stadsjunker (JsJs.). **-laus** [-löy:s] a. ligefrem, ukunstlet. **-maður** [-ma:ðøǫ] m. pyntelig klædt Mand; *(tískuspjátrungur)* Modejunker. **-rófa** [-rou:a] f. pyntesyg Kvinde, Modedame. **-samur** [-l-sa·moǫ] a. pyntelysten. **-semi** [-se·mı] f. indec. Pyntelyst; Lapsethed. **-stúlka** [-sdul·ga, -sdul·ka] f. pyntesyg Pige, Modedame.

til heimting [tı:λ(h)ɛiṃdiŋk, -hɛimt-] f. Tilskyndelse, Opfordring, Ansporelse. **-heyra** [-(h)ɛi·ra] vt. med dat.: *t. e-m = heyra e-m til*, tilhøre en. **-heyrandi** [-(h)ɛi·randı, -ɛndøǫ] m. Hører; *(áheyrandi)* Tilhører. **-heyrari (-a, -ar)** [-(h)ɛi·rarı] m. Hører. **-heyrilegur** [-(h)ɛirılɛ:qøǫ] a. **1.** *(viðeigandi)* passende; *(tilhlýðilegur)* tilbørlig, værdig. — **2.** *(tilheyrandi)* henhørende til, vedkommende; *(áríðandi)* magtpaaliggende. — **3.** adv. *-lega*, tilbørlig. **-heldinn** [-(h)ɛldın] a. *(duglegur að vinna)* ivrig og udholdende ved Arbejde (Vf.). **-hjálp** [tıl·ɧauλp, -ɧaulp] f. Hjælp, Bistand, Assistance. **-hjálpandi** [-ɧauλbandı, -ɧaulp-] m. Hjælper, Befordrer. **-hlakk** [-hλahk] n. **a.** = *tilhlökkun.* — **b.** = *tilhlökkunarefni.* **-hlakkan** [-hλahgan] f. = **tilhlökkun.** **-hlaup** [-hλöy·p] n. Tilløb, Løb; *(stökk)* Spring. **-hleyping (-ar, -ar)** [-hλɛi·biŋk, -hλɛi·p-] f. det at lade Vædere parre sig med Hunfaar, Parring: *I sveitinni dettur engum í hug að hneykslast á því, þó að karlmenn tali um graðhesta, tarfa og tilhleypingar i nærveru kvenna* (Eimr. IV. 200). **-hlýðilegur** [-hλiðılɛ:qoǫ] a. tilbørlig, passende; — adv. *-lega.* **-hliðrun** [-hλıðrøn] f. Indrömmelse; Formildelse (i Bestemmelser osv.); *(tilhliðrunarsemi)* Föjelighed, Eftergivenhed. **-hliðrunarleysi (-is)** [-hλıðrønarlɛi:sı] n. Mangel paa Eftergivenhed. **-hliðrunarsamur** [-hλıðrønaǫsa:møǫ] a. föjelig, eftergivende. **-hliðrunarsemi** [-hλıðrønaǫsɛ:mı] f. indec. Föjelighed, Eftergivenhed. **-hlutun** [-hλʏ·døn, -hλʏ·tøn] f. **1.** *(tilstuðlun)* Foranstaltning, Foranledning: *eftir t. sýslumannsins*, paa Foranledning af Sysselmanden. — **2.** *(afskifti)* Indblanding. — **3.** *(ráð)* Raad. **-hlutunarrjettur** [-hλʏdønarjɛhdøǫ, -hλʏtøna-] m. Ret til Indblanding. **-hlökkun** [-hλöhgøn] f. glad Forventning. **-hlökkunarefni** [-hλöhgønarɛb·nı] n. noget, man kan glæde sig til: *Það er ekki t., t. d. fyrir gifta menn að hafa konu sína á alþingi, dettur í hreppstjórn og vinnukonuna kannske líka á öðrum hvorum staðnum* (Alþ. '11, B. 806). **-hlökkunarverður** [-hλöhgønarvɛr·ðøǫ] a. værd at glæde sig til, tillokkende: *Það er beinlínis tilhlökkunarvert að geta átt von á viðlíka bindum* (Eimr. XVI. 76). **-hneiging** [-hnei·jiŋk] f. **1.** Tilböjelighed: *t. til málanáms;* Hengivenhed (for): *t. konu til manns.* — **2.** *(hvöt)* Drift, *(ástríða)* Lidenskab: *girndir og tilhneigingar.* **-hneigjanlegur** [-hneijanlɛ:qoǫ] a. tilböjelig, gunstig stemt for. **-hugalíf** [tı:λ(h)ʏqali:v] n. Forlovelsestid. **-hugsandi** [-(h)ʏχsandı] ger. i Forb. *ekki t.*, ikke til at tænke paa: *var nú ekki t. að leggja á heiðina* (SIng. I. 130). **-hugsun** [-(h)ʏχsøn] f. Tænken paa, Tanke om n-t, der er i Vente: *það er skemtileg t. eða hitt þó heldur!* det er ikke videre fornöjeligt at tænke paa. **-hvarf** [tıl·χwarv, -kvarv] n. Forhold. **-hæfa** [tı:λ(h)ai·va] f. (Smule) Sandhed (is. om Grundlaget for et Udsagn): *er nokkur t. í því?* er der et Gran af Sandhed deri? har det noget at støtte sig til? **-hæfi** [-(h)ai·vı] n. = **tilhæfa.** **-hæfilegur** [-(h)aivıl[illegible]] a. **1.** [illegible] **2.** [illegible] *húsabygginqar* (LFRV. 297). **-hæft** [-(h)aift] an. = **tilhæfa.** **-hæfulaus** [-(h)aivolöy:s] a. grundløs, ugrundet: *t. ósannindi;* — n. *-laust* som adv. uden nogen Grund. **-hæfuleysi (-is)** [-(h)aivolɛi:sı] n. Grundløshed. **-hætni** [-(h)aihdnı] f. indec. *(hætta)* Fare; *(það að stofna í hættu)* det at sætte paa Spil. **-högun** [-(h)ö·qøn] f. Indretning, Ordning, Arrangement; Tilskikkelse: *Fyrir einhverja undarlega t. forlaganna hefir þessum manni verið varpað inn í líf mitt* (EKvSv. 188).

†tili, †tíli (-a) [tı:lı, ti:lı] m. kun i Sms. Maal, Endemaal, se *aldur-* [illegible]

til jafnaður [tıl·jabnaðøǫ] m. Sammenligning: *Þeir þánkar ... eru einúngis t. nockr* (LFR. IX. 245). **-kall** [-kadλ] n. Fordring; Reklamation; *gera t. til e-s*, göre Fordring paa n-t; *eiga t. e-s.* **-kalla** [-kadla] vt. tilkalde. **-kallan** [-kadlan] f. = **tilköllun.** **-kallsmaður** [-ka(d)lsma:ðøǫ] m. Person, som gör Fordring paa n-t, Kræver, Reklamant. **-kallsrjettur** [-ka(d)lsrjɛhdøǫ] m.: *t. til e-s*, Adkomst til n-t. **-kenning** [-ɧɛn·iŋk] f. ubehagelig Fornemmelse, Smærte. **-kenningarlaus** [-ɧɛn[illegible]] [illegible] **-kenningartaug** [illegible] f. Følenerve. **-kynna** [illegible] underrette en om n-t, meddele en n-t. **-kynning** [-ɧın·iŋk] f. Underretning, Meddelelse; Anmældelse. **-kynningarbrjef** [-ɧıniŋgarbrjɛ:v] n. Avisobrev. **-kynningarskylda** [-ɧıniŋgaǫsɡıl·da] f. Anmældelsespligt.

[illegible]**legur** [illegible] **1.** [illegible] færdig, parat, rede til n-t [illegible] *hann að fara*

með mjer, en hann sagðist ekki vera t.: (búinn til notkunar) som kan tages i Brug med det samme, i Stand: *ljárinn er ekki t.* — **2.** spec. i Stand, pyntet, pæn nok: *Eg er nú ekki t. að ganga inn í höfðingjahús* (GFrTís. 42). **-kjósa** [-ɧou·sa] vt. (i Reglen i to Ord) udvælge, udkaare til n-t; — pp. *-kjörinn*, udvalgt, udkaaret. **-knúður** [-knu·ðøǫ] a., **-knúinn** [-knu·ın] a. tilskyndet, bevæget. 1. **-koma** [-ko·ma] f. Ankomst; Komme, Tilkomst, Fremkomst: *en þeim* (ɔ: *selum og hvölum) hefir mjög fækkað við tilkomu mannsins* (ÞThLýs. II. 451); Genkomst: *t. Krists í 1000 ára ríkinu.* 2. **-koma** [-ko·ma] vi. (i Reglen i to Ord) **I. 1.** komme (til en): *tilkomi þitt ríki*, komme dit Rige. — **2.** tilkomme: *hver beri úr býtum það, sem honum tilkemur.* — **3.** *þykja mikið t. um e-ð* = *þykja mikið til e-s koma*, være betaget af n-t: *Lord Dufferin þótti mikið t. um innsiglingu á Faxaflóa* (ÞThLýs. I. 82). — **4.** ppr. *-komandi*, tilkommende: *t. eiginmaður; (aðkomandi)* fremmed. — **II.** pp. *-kominn* som a. **1.** *(orðinn til)* tilbleven, opstaaet: *það er nú svo tilkomið*, det er blevet til paa den Maade. — **2.** *(aðkominn, útlendur)* fremmed. — **3.** som har Ret til n-t (jfr. *vera vel til e-s kominn, se koma til).* — **4.** *(tilbúinn)* rede, parat, færdig, beredt (Vf.). **-komandi (-a, -endur)** [-ko·mandı, -ɛndøǫ] m. en fremmed.

tilkomu fólk [tıl·komøfou̯λ·k, -fou̯l·k] n. **1.** *(aðkomumenn)* fremmede. — **†2.** *(vel metið fólk)* Folk af Anseelse. **-laus** [-löy:s] a. som der er ingenting ved: *tilkomulaust andlit*, Hverdagsansigt. **-lítill** [-li:dıdλ, -li:t-] a. ringe, ubetydelig, som der ikke er meget ved. **-maður** [-ma:ðøǫ] m. en fremmed. **-mikill** [-mı:ɡıdλ, -mı:ɧ-] a. *(sem mikið er í varið)* betydelig, anselig; *(tignarlegur)* imponerende, majestætisk. **-straumur** [-sdröy:møǫ] m. voksende Flodbølge ved Nymaane (Sch.).

til kosinn [tıl·ko·sın] a. valgt, udnævnt, udkaaret (LFR. II. 76). **-kosning** [-kosniŋk] f. Udkaaring. **-kostnaður** [-kos(d)naðøǫ] m. Bekostning, Omkostninger. **-krafinn** [-kra·vın] a. opfordret, afkrævet. **-kveðinn** [-kvɛ·ðın] a. (metr.) med Enderimstavelsen gentaget i næste Verslinjes Begyndelse: *vísa tilkveðin, sprokuð, stagyrt, víxluð* (Esp. cit. i EspS. 59). Ekspl.: *Ég mundi þig sjá sjá | sjá þó væri langt frá, | yrði í mínum hug hug | hugsóttin oflug, | en ef varir mín mín, | mín skuld en ei þín, | mundi ek fá því gleymt gleymt, | gleymt en þó títt dreymt* (ibid. 59–60). **-kveðja** [-kvɛðja] vt. tilkalde, udnævne; — pp. *tilkvaddur*, [1]) tilkaldt: *með tilkvöddum vitundarvottum;* [2]) udnævnt, beskikket: *dæma með tilkvöddum meðdómendum.* **-kvæmd (-ar, -ir)** [-kvaimt] f. Betydning, Anseelse. **-kvæmdarmaður** [-kvaimdarma:ðøǫ] m. Autoritet; betydelig Mand: *I hitt eð fyrra datt engum í hug að nefna sem ráðherraefni annað en verulega tilkvæmdarmenn* (Alþ. '11, B. II. 713). **-köllun** [-ködløn] f. Tilkaldelse.

1. **tylla (-u, -ur)** [tıd·la] f. **1.** ›Spids‹: *Og svo verða móti þjer safnaðatyllurnar* (StStAndv. I. 108). — **2.** *(tík)* Tæve (BH.). — **3.** Græstörvstrimmel, der er groet sammen, el. tilfrossen Græstörv paa et Hohæs: *vertu ekki undir tyllunni, ef hún dettur* (Nl., Sch.).

2. **tylla (ti)** [tıd·la, tıλ·dı] vt. med dat. **1.** (jfr. *tolla)* sætte el. fæste n-t løselig: *t. bót á fat;* — *t. undir hest*, sko en Hest løseligt; — stille: *hún tylti skálinni á hornið;* — *t. höndum saman*, lade Fingerspidserne mødes; *t. sjer*, sætte sig, tage Plads; *t. sjer niður*, sætte sig ned; *t. sjer á tær* (el. *tyllast á tær)*, stille sig paa Taaspidserne; *t. niður tá á e-s staðar*, ds.: *þó að oss þyki það ekki sæmandi, að t. niður tá á Grænlandi, af því að það er dönsk eign* (Alþ. '11, B. II. 1728); *t. tánum e-s staðar*, staa et Steds med Tæerne: *á honum* (ɔ: *mararbakkanum) hefir hamarbrúnin ... tyllt tánum einhverntíma í fyrndinni* (GFrE. 59); — overf. *t. sjer á tær*, prunke; *t. sjer* (og refl. *tyllast) á tá við e-n*, søge at indsmigre sig hos en, snobbe for en; *maður, sem ... þarf að láta alþýðuna tylla sér upp* (løfte sig i Vejret) (Alþ. '11, B. 476). — **2.** refl. *tyllast: t. yfir*, gaa over paa Taaspidserne, komme over med Nød og næppe (f. Eks. over en Aa, Is, Morads el. desl.); *hann tyllist á árið*, ›han naar lige Aaret‹, siges om et Barn, der er født nogle Dage för Julenat, idet det saa regnes for at være et Aar gammelt (Hún., Sch.).

til laðan (-ar) [tıl:a·ðan] f. Tilskyndelse, Indskydelse. **-lag** [-l:a·q] n. **1.** *(tillagseyrir)* Kontingent: *t. í fjelagi*, Kontingent til en Forening. — **2.** *(framlag)* Bidrag, Tilskud: *Sjerhver sá maður, er fjallskil á að gjöra, skal vanda* [illegible] *svo sem það, að leggja til fullgilda menn, gjöra þá vel út ... osfr.* (Stj. '92, B. 145); *t. úr ríkissjóði*, Bidrag, Subvention af Statskassen; *(hjálp)* Hjælp: (Talem.) *það var eins og annað t. (guðs)*, det var sandelig en stor Lykke; — i Alm. Held, Svineheld: *það var mikið t.; en það t. að þu skyldir rekast þangað.* — **†3.** *(eign eða gjald, sem hevrir undir e-ð)* Tilliggende, tilliggende Ejendom, tilliggende Afgift: *efla kirkju með miklum tillögum.*

1. **tillaga (-lögu, -lögur)** [tıl:a·qa, -l:ö·qø(ǫ)] f. **1.** *(uppástunga)* Forslag; Indstilling; *(ráð)* Raad. — **2.** *(tillag)* Ydelse, hvad der skal bruges (af Fødevarer el. desl.) (f. Eks. til et Gilde el. i en Husholdning): *þókti henni hann heldur stórtækur um tillögurnar*, det forekom hende, at han var lovlig flot med Hensyn til det, der skulde bruges af Mad (JÁÞj. II. 458). — **3.** pl. *tillögur*, Redskaber og andet (f. Eks. Mad) som Baadejeren lader følge med Baaden: *Hver maður fjekk sinn hlut af aflanum, en skipið* [illegible] *eða* [illegible], *eftir því hvaða tillögur skipinu fylgdu ókeypis* (BrJPf. 14).

2. **tillaga** [tıl:a·qa] vt. **1.** tildanne. — **2.** refl. *tillagast*, slutte sig til: [illegible]

tillaga fár [tıl:aqafau:r] a. tilbageholden med Hensyn til sin Mening. **-góður** [-gou·ðøǫ] a. **1.** som gör gode Forslag: *hann var alt af t. um Íslands mál á þingi Dana.* — **2.** raadsnild: *Nestor ... sem þókt hafði að undanförnu einhverr hinn tillagabezti* (Od. 514). **-harður** [-har·ðøǫ] a. som raader til Haardhed el. Strænghed. **-súr** [-su:r] a. gnaven i Svar, som giver afslaaende el. modvillige Svar.

til lagður [tɪl:aqðøϙ, -l:agðøϙ] a. tillagt. **-laginn** [-l:ai·jɪn] a. **1.** *(tillagður)* tillagt. — **2.** *(áskapaður)* bestemt af Skæbnen.

tillags búð [tɪl:aχsbu:ð] f. Fiskerhytte, der hører til en Gaard. **-eyrir** [-ɛi:rɪϙ] m., **-fje** [-fjɛ:] n. Penge, som gives som *tillag* (s. d. O.). **-laust** [-löys·t] an. uden Kontingent (Frankl. 62).

†til lát [tɪl:au·t] n. Föjelighed, Eftergivenhed. **†-láta** [-l:au·da, -l:au·ta] vt. tillade. **-látssamur** [-l:au(t)sa·møϙ] a. föjelig, eftergivende. **-látssemi** [-l:au(t)sɛ·mɪ] f. Föjelighed, Eftergivenhed; — Forekommenhed, Opmærksomhed: *það er ekki nema t. við þá menn, sem hlut eiga að máli* (Alþ. '11, B. II. 1793); *Er gert ráð fyrir . . . að konungur . . . sýni því góðvild og t.* (Hensynsfuldhed) (JAðEin. 247). **-leggja** [-l:ɛɉ·a] vi. (som oftest i to Ord) **1.** *(leggja til e-s)* stikke til en (med et Vaaben): *ósleitulega tillagt* (JÁÞj. II. 116), se *leggja*. — **2.** refl. *tilleggjast*: *honum mun eitthvað t.*, han vil nok faa nogen Hjælp. **-leiða** [-l:ɛi·ða] v. **1.** refl. *-leiðast* i Forb.: *láta til leiðast*, lade sig bevæge til n-t. — **†2.** vt. *(tilfæra)* fremføre, anføre. **-leiðanlegur** [-l:ɛiðanlɛ:qøϙ] a.: *t. til e-s*, som lader sig bevæge til n-t, tilböjelig til n-t. **-leiðing** [-l:ɛi·ðiŋk] f. Føren til; *(tillátssemi)* Föjelighed; Eftergivelse; *(freisting)* Fristelse. **-leiðinga(r)samur** [-l:ɛiðiŋga(ϙ)sa:møϙ] a. mild, eftergivende. **-leiðsla** [-l:ɛiðsla] f. *(handleiðsla)* Anførsel, Vejledning: *fyrir tilleiðslu heilags Þorláks*. **-leitinn** [-l:ɛi·dɪn, -l:ɛi·tɪn] a. tilböjelig til at fornærme el. antaste andre. **-leitni** [-l:ɛihdnɪ] f. indec. **1.** Anslag, Efterstræbelser, Tilböjelighed til at fornærme el. fortrædige andre: *t. hans við nágrannana gerði hann óvinsælan*; — *t. hennar við Nathan kom fyrir ekki*, hendes (erotiske) Efterstræbelser efter N. lykkedes ikke (BrJNat. 89). — **2.** *(freisting)* Fristelse. **-leitur** [-l:ɛi·døϙ, -l:ɛi·tøϙ] a. = **tileygður.**

tilli (-a, -ar) [tɪl:ɪ] m. (pop.) Dim. af *titlingur*, penis.

tylli boð [tɪd·lɪbo:ð] n. **1.** *(heiðrandi boð)* smigrende Tilbud; smigrende Invitation. — **2.** Bud paa Skrömt: *þetta tilboð hafi verið útvegað, ekki til þess að fá tilboð, sem að yrði gengið, heldur til þess að fá t.* (Alþ. '11, B. II. 663). **-dagur** [-da:qøϙ] m. Festdag: *á hátíðum og tyllidögum*, ved festlige Lejligheder.

til liðkun [tɪl:ɪþgøn, -l:ɪðk-] f. Tillæmpning. **-líka** [tɪ'li:ga, -'li:ka] adv. = *álíka*, ligesom, som. **-líking** [tɪl:i·ɉiŋk, -l:i·ꝁiŋk] f. **1.** Lydnærme, Assimilation: *t. samhljóða*. — **2.** *(líking, dæmisaga)* Lignelse, Parabel. **-líkja** [-l:i·ɉa, -l:i·ꝁa] vt. assimilere, lydnærme; — is. refl.: *k tillíkist t-i í þókti*.

tylling (-ar, -ar) [tɪd·liŋk] f. **a.** det at sætte (nagle) n-t fast. — **b.** løs, slet Bygning.

tyllingur (-s) [tɪd·liŋgøϙ] m. svag Is: *það er að eins t. í mýrum*.

tylli skrúfa [tɪd·lɪsgru:va] f. Klemskrue. **-sæti** [-sai·dɪ, -sai·tɪ] n. *(virðingarsæti)* Hædersplads, Æressæde. **-sætt** [-saiht] f. tilsyneladende Forlig el. venligt Forhold, halv Forsoning: *gera t. við e-n*, udsone sig med en paa Skrömt. **-sök** [-sö:k] f. ringe Sag; *(átylla)* Paaskud.

tillit [tɪl:ɪ·t] n. **1.** Seen hen til, Seen paa, Øjekast, Blik: *ef hann sá einhverja kasta á milli sín kynlegu tilliti, var sem væri hann stunginn hnífsoddi* (JTrB. 57). — **2. a.** Hensyn: *taka t. til*, tage Hensyn til. — **b.** *(efni)* Henseende: *í þessu tilliti*, i denne Henseende. — **3.** *(skoðun, dómur)* Mening, Dom.

tyllitá [tɪd·lɪtau:] f.: *standa á t.*, *tylla sjer á tær*, staa paa Tæerne.

tillits laus [tɪl:ɪ(t)slöy:s] a. hensynsløs. **-ljótur** [-ljoᵘ:døϙ, -ljoᵘ:t-] a. skulende. **-sljór** [-ɪ(t)-sljoᵘ:r] a. med sløvt Blik (Eimr. III. 180).

tylli vetur [tɪd·lɪvɛ:døϙ, -vɛ:tøϙ] m. begyndt Vinter (som naar Alderen regnes, anses for et helt Aar). **-von** [-vo:n] f. falsk Forhaabning.

til lokkan [tɪl:ohgan] f. Tillokkelse. **†-lotning** [-l:ohdniŋk] f. Ærefrygt, Underdanighed. **†-lægi** [-l:ai·jɪ] n. Tilliggende. **-lægilegur** [-laijɪlɛ:qøϙ] a. passende, naar Lejlighed gives: *Auk þessa hefir það víða virðz hagr bæði hjáleigumanna og heimabænda, at hinir réri á þessara skipum, þá tillægilegt hefir þókt* (LFR. VII. 167). **-læti** [-l:ai·dɪ, -lai·tɪ] n. **†1.** Gunst: *gefa e-m t.*, vise en Gunst. — **2. a.** Eftergivenhed, Föjelighed, Villighed: *vilduð þér hafa yðar mál alt, og ekki t. sýna oss* (EspS. xxxi). — **b.** *(auðmýkt)* Ydmyghed. **-löðun** [-l:ö·ðøn] f. Tilskyndelse, Indskydelse. **-lögugóður** [-löqøgoᵘ:ðøϙ] a. som gör gode Forslag; raadsnild. **-lögumaður** [-l:öqøma:ðøϙ] m. Forslagsstiller. **-lögur** [-l:ö·qøϙ] pl. af **tillaga.** **-lögurjettur** [-l:öqørjɛhdøϙ] m. Forslagsret. **-minning** [tɪl·mɪn·iŋk] f. Hukommelse. **-mæli** [-mai·lɪ] npl. Anmodning, Begæring, Anraabelse: *verða við tilmælum e-s*, efterkomme ens Anmodning; *að (el. eftir, samkvæmt) tilmælum e-s*. **-nefna** [-nɛbna] vt. nævne, opgive; bestemme, indstille, udpege: *t. mann til embættis*, designere en. **-nefning** [-nɛbniŋk] f. Nævnen, Opgivelse, Bestemmelse; *(til embættis)* Designation. **-orðinn** [tɪ:lorðɪn] a. dannet, blevet til. **-orðning (-ar)** [-ordniŋk] f. Tilblivelse. **-ráð** [tɪl·rau·ð] n. Tilraaden. **-rás** [-rau·s] f. **1.** *(aðrás)* Tilströmning. — **2.** *(tilefni)* Anledning. **-raun** [-röy·n] f. **1.** Forsøg, Eksperiment: *efnafræðisleg t.*; — *t. til að verða nýr og betri maður*. — **2.** Essay: *t. um manninn*, (Pope's) Essay om Mennesket.

°**tilrauna dýr** [tɪl·röynadi:r] n. Forsøgsdyr. °**-fjelag** [-fjɛ:laq] n. spiritistisk Selskab. °**-flaska** [-flas·ga] f. Retort. **-sálarfræði** [-sau:laqfraiðɪ] f. indec. eksperimental Psykologi, Psykofysik. **-stig** [-sdɪ:q] n. Forsøgsstadium. **-stofa** [-sdo:va] f. Laboratorium.

til reiða [tɪl·rɛi·ða] vt. **1.** berede, tilberede: *t. mat*. — **2.** behandle, tilrede, is. pp. *tilreiddur*: *illa t.*, som har faaet en daarlig Medfart, ilde tilredt. **-reiðsla** [-reiðsla] f. Tilberedelse; Ordning: *en Ormur . . . hafði séð um tilreiðsluna í veizlusölunum* (JThPs. 252). **?-reikna** [-rɛihgna] vt. med dat. og acc. tilregne, tilskrive, tillægge. **?-reiknanlegur** [-rɛihgnanlɛ:qøϙ] a. tilregnelig. **-reynd** [-reint] f. Forsøg, Bestræbelse. **-reynsla** [-rɛinsla] f. Forsøg. **-ruðningur** [-rʏðniŋgøϙ] m. en Handlings Udførelse. **-ræða** [-rai·ða] f. Diskussion, Debat. **-ræði** [-rai·ðɪ] n. **1.** Attentat, voldeligt Angreb: *veita e-m t.* — **2. a** *(djörf tilraun)* dristigt Forsøg, Foretagende. — **b.** *(úrræði, bjargræði?)* Mod. **-ræðismaður** [-raiðɪsma:ðøϙ] m. **1.** *(sá, er veitir banatilræði)* Attentatstifter. — **†2.** *(djarfur maður)* dristig Mand. **-rætt** [-raiht] an.: *þeim varð t. um*, de kom til at tale om. **-saga** [-sa·qa] f. Anmældelse, Bekendtgörelse. **-sagnarlaust** [-sagnarlöys·t] adv. uden Undervisning, uden Vejledning. **†-sagning (-ar, -ar)** [-sagniŋk] f. Anvisning, Vejledning. **-sagt** [-saχt] an. (metr.) = **spurningaháttur.** **-samans** [tɪl'sa:mans] adv. tilsammen. **-sáning** [tɪl·sau·niŋk] f. Tilsaaen. **-segja** [-sɛi·ja] vt. **†1.** *(skipa)* byde, befale. — **2.** mælde til rette vedkommende, at n-t (en Person, et Kreatur osv.), som volder Fortræd paa ens Enemærker, maa fjærnes: *jeg fer til hreppstjórans og tilsegi (honum) kerlingarskrattann* (Árn.). **-setning** [-sɛhdniŋk] f. Foranstaltning, Foranledning. **-setja** [-sɛ·dja, -sɛ·tja] vt. tilsætte; bestemme; *t. verðlaun*, udsætte en Belönning; — pp. *tilsettur* som a., fastsat, bestemt: *á tilsettum degi*; — *(stúlka) í besta máta vanin, tamin og tilsett* (opdraget) (JÓl. Ind. 23). **-sigling** [-sɪgliŋk] f. Sejlen til et Sted. **-sýn** [-si·n] f. Seen hen til, Beskuelse. **-sýndar** [-sindaϙ] adv., **†-sýndum** [-sindøm] adv. at se til paa Afstand: *það er fallegra t. en þegar nær er komið*. **-sýni** [-si·nɪ] n. Syn, Skue; *(útsjón)* Udsigt; — gen. *tilsýnis* som adv. af Udseende, at se til. **-sýsla** [-sisla] f., **-sýslan** [-sislan] f. Omsorg, Foranstaltning; Medvirkning. **-sjá (-r)** [-sjau·] f. **1.** Tilsyn, Opsigt: *voru þau höfð undir t. Hallgríms* (PGAnn. 15). — **2.** *(von um hjálp)* Haab, Forventning om Hjælp: *hún þóttist eiga t. þar sem frændi hennar var*. **-sjármaður** [-sjaurma:ðøϙ] m. Tilsynsmand. **-sjárrjettur** [-sjaurjɛhdøϙ] m. Tilsynsret. **-sjón** [-sjoᵘ·n] f. Tilsyn: *með t. e-s*, under ens Tilsyn (Auspicier).

tilsjónar gjald [tɪl·sjoᵘnarɉal·t] n. Tilsynsafgift. **-kona** [-ϙ-ko:na] f. tilsynshavende Kvinde. **-maður** [-r-ma:ðøϙ] m. *(umsjónarmaður)* Tilsynsmand; Efor, Kurator: *tilsjónarmenn skólans*, Skolens Eforat; — Inspektor: *söng-t.* (Eimr. XII. 201).

til skylda [tɪl·sɡɪlda] vt. forpligte; — refl. *tilskyldast*, skyldes: *t. til e-s*, blive forpligtet til n-t; — pp. *tilskyldaður*, nødt, nødsaget, dreven, bevæget til. **†skyldan** [-sɡɪldan] f. **1.** Tilpligtelse. — **2.** *(verðleikar)* Fortjæneste. **-skyldur** [-sɡɪldøϙ] a. pligtig; spec. afgiftspligtig. **-skilja** [-sɡɪlja] vt. betinge, sætte som Vilkaar: *að því tilskildu*, paa den Betingelse; *á tilskildum tíma*, til den bestemte Tid. **-skipa** [-sɡɪ·ba, -sɡɪ·pa] vt. anordne, bestemme, fastsætte; — pp. *tilskipaður*, fastsat, bestemt, anordnet, foreskrevet. **-skipan** [-sɡɪ·ban, -sɡɪ·pan] f., **-skipun** [-sɡɪ·bøn, -sɡɪ·pøn] f. **1. a.** *(ákvæði)* Bestemmelse, Foranstaltning; Forskrift. — **b.** Forordning, Anordning: *konungleg t.* — **†2.** *(kringumstæður)* Maade, Omstændigheder. **†-slá** [-slau·] vt. med dat. (vel kun i pp. og sup.) **1.** foregive paa Skrömt: *því tilslegið, að hann vildi biðja mig um blessunarorð* (JMPísl. 66). — **2.** pp. *tilsleginn*, tilslaaet, tilnaglet, lukket: *tilsleginn kassi*. **-sláttur** [-slauhdøϙ] m. Skingrund, Foregivende, Skrömt. **-slettinn** [-slɛhdɪn] a. tilböjelig til at give Stikpiller og Skoser: *Einar var t. í kveðskap* (Lögb. ³²/₆ '12); *en hann sagður t. og orðhákur* (Huld II. 28). **-sletni** [-slɛhdnɪ] f. indec. Tilböjelighed til at bagvaske, skose el. angribe andre: *Orðið hundur er þó mesta skammaryrði . . . Fyrir tilsletnina og þrælslyndið, sem hundurinn hefur lært af manninum* (Lögr. '15, 32). **†-slægur** [-slai·qøϙ] m. Gevinst, Fordel ved n-t. **-slökun** [-slö·gøn, -slö·køn] f. Eftergivelse, Indrömmelse; Modifikation; Rabat.

tilslökunar laus [tɪl·slögønarlöy:s, -slök-] a. ueftergivelig; — n. *-laust* som adv. uden at slaa af paa n-t, uden Eftergivenhed. **-samur** [-ϙ-sa:møϙ] a. eftergivende. **-semi** [-sɛ:mɪ] f. indec. for megen Eftergivenhed.

til sókn [tɪl·soᵘhkn] f. **1.** *(aðsókn)* Sogning, Tilströmning: *það eru til bændaskólar í landinu, þó langt sé tilsóknar* (selv om de maa soges langvejs fra), *en enginn húsmæðraskóli* (Alþ. '11, B. II. 1912). — **2.** *(heimsókn)* Besog. — **3.** *(árás)* Angreb. **-staða** [-sda·ða] f. **1.** *(ástand)* Tilstand, Omstændighed. — **2.** *(tilefni)* Anledning. **-stand** [-sdant] n. **1.** *(ástand)* Tilstand. — **2.** Travlhed, Stöj, Staahej, is. om Forberedelser til n-t: *skárra er það nú tilstandið og látin . . . en ekki kom og hernaa hitt hið fyrra, þegar tilstandið sællar minningar var* (JThPs. 250). **-stilla** [-sdɪdla] vt. (som oftest to Ord, jfr. *stilla til*) lave, mage, indrette: *hvort hann muni geta svo tilstilt, að* (JÁÞj. I. 517). **-stilli** [-sdɪdlɪ] n. Foranstaltning: Hjælp: *með hans t.*, paa hans Foranstaltning; ved hans Hjælp; *fyrir hennar umsjá og t. gat hann nú horft björtum sjónum fram á lífsveginn* (ÞGjÚf. 105). **-stilling** [-sdɪdliŋk] f. = **tilstilli.** **-stillingarmaður** [-sdɪdliŋgarma:ðøϙ] m. **1.** *(upphafsmaður)* Foranstalter. — **2.** *(hvatamaður)* Tilskynder. **†-stýra** [-sdi·ra] vt. stræbe: *t. e-ð*, stræbe efter n-t. **†-stýring** [-sdi·riŋk] f. **1.** Anvisning: *eftir t. e-s*. — **2.** Stræben: *t. eftir e-u*. **-styrking** [-sdɪϙɉiŋk] f., **-styrkur** [-sdɪϙgøϙ] m. Hjælp, Bistand, Understøttelse. **-stoð** [-sdo·ð] f. Hjælp, Bistand. **-stofna** [-sdobna] vt. (som oftest to Ord, jfr. *stofna til*) foranledige; bestræbe sig for n-t; — pp. *tilstofnað*: *það fór betur en t. var*, det gik bedre end tiltænkt. **-stofnan** [-sdobnan] f. Foranledning; *(tilraun)* Bestræbelse; *(glæps)* Anstiftelse (af en Forbrydelse); *(sök)* Skyld. **-stofnandi** [-sdobnandɪ] m. Foranlediger; *(glæps)* Anstifter. **-stuðla** [-sdʏðla] vt. og vi. medvirke til n-t: foranledige. **-stuðlun** [-sdʏðløn] f. Medvirkning; Hjælp. **-stuðning** [-sdʏðniŋk] f. Understøttelse. **-stuðningsmaður** [-sdʏðniŋsma:ðøϙ] m. Hjælper, Understøtter. **-stuðningur** [-sdʏðniŋgøϙ] m. Understøttelse. **-stundan** [-sdʏndan] f., **-stundun** [-sdʏndøn] f. Stræben, Bestræbelse. **-stæða** [-sdai·ða] f. ydre Tilstand, Betingelse. **-stöfun** [-sdö·vøn] f. Allitteration. **-svar** [-sva·r] n. **1.** = *svar*, Svar; *(í leikriti)*, Replik (i et Skuespil). — **2.** Tilsvar, Ansvar: *alt var selt á t. sýslumanns* (EspS. 42); — ppr. *tilsvarandi* = *samsvarandi*, tilsvarende. **-svaran (-ar)** [-sva·ran] f., **-svaranleiki** [-svaranlɛi:ɉɪ, -lɛi:ꝁɪ] m. = **tilsvörun.** **-svif** [-svɪ·v] n. det, en foretager sig, Bevægelser: *at allt varanlegt í eylífðinni tekinn í umarnim i hans tilsvifum* (Milt 145) **-svörun**

(**-ar, -svaranir**) [-svö·ron, -sva ranIǫ] f. Tilsvarenhed, Samsvar, Overensstemmelse. †**-sækir** [-sai ɥIǫ, -sai ƙIǫ] m. tilrejsende; Besøg(er). **-sækjandi** [-sai·ɥandɪ, -sai·ƙandɪ] a. søgende hen til, tilstrømmende, som subst. m. besøgende. **-sögn** [-sogv] f. **1.** *(kensla)* Undervisning. — **2.** *(tilvísun)* Angivelse, Underretning. **-tak** [-ta·k] n. **I.** *(það að taka til e-s)* Griben, Haandgreb. †*góður tiltaks*, flink, dygtig; †*illur tiltaks e-m*, farlig for en, som foretager sig n-t, der er skadeligt for en (EJ.). — **II.** pl. *tiltök*: **1.** *(viðleitni)* Bestræbelse, Foretagende. — **2.** Betingelser for Muligheden af en vis Handling, Mulighed, Middel, Udvej: *það eru engin tiltök að ...*, der er ingen Mulighed for at ...; *þar sem nokkur tiltök væru til þess* (Eimr. XVI. 32). — **3.** (jfr. *taka til e-s*) (= *tiltökumál*) det at opholde sig over n-t: *má vafalaust benda á einstaka galla, og eru það ekki tiltök* (derover maa man ikke undre sig) *þar sem sama sem engin hjálparrit ... er við að styðjast* (Skírn. '12, 65). 1. **-taka** [-ta·ga, -ta·ka] f. = **tiltak.** 2. **-taka** [-ta·ga, -ta·ka] vt. **1.** bestemme, beramme; fastsætte: *t. dag og stund til fundar*, *t. verð á e-u.* — **2.** særlig fremhæve, nævne: *t. mann til e-s starfa.* — **3.** (vel som oftest to Ord, jfr. *taka til matar síns*) tage fat paa n-t, spec. tage Føde til sig: *lítið ætla eg að það mundi þér að meini verða, þótt þú hefðir tiltekið* (JÁÞj. I. 26). — **4.** refl. *tiltakast* = *takast til*: *e-ð tiltekst svo eða svo*, n-t hænder, gaar saa el. saa: *sér félli það illa, að svo hefði tiltekist* (JÁÞj. I. 57). *gætu kent því um að óhopp stæðu af honum, ef illa tiltækist* (hvis det gik galt) (JÁÞj. I. 380). — **5.** pp. *tiltekinn*: **a.** bestemt: *Við lestur þeirra rekur maður sig hvað eftir annað ... á eina tiltekna sögu, sem altaf endurtekur sig* (Lögr. '14, 215). *á þeim degi, er í stefnunni var tiltekinn, eða áður*, paa eller før den i Stævningen forelagte Tægtedag (Stj. '93, A. 48). — †**b.** *(ættaður frá, kominn af)* nedstammende fra. — **c.** n. *tiltekið* som adv. (= *einkum*) særlig, i Særdeleshed, navnlig (Vf.). **-takanlegur** [-taganlɛ:qøǫ, -takan-] a. **1.** som vækker Anstød, anstødelig: *tiltakanlegt hneyksli.* — **2.** overordentlig, paafaldende (navnlig i Forb. med en Nægtelse): *það er ekki t. munur á þeim*, der er ingen paafaldende el. iøjnefaldende Forskel paa dem; *er samt ekki að sjá neina tiltakanlega fátækt hér* (Eimr. VI. 191). — **3.** adv. *-lega*, særlig, synderlig; overordentlig, i en paafaldende Grad, navnlig med Nægtelse: *hesturinn er ekki t. stór; — honum hefur ekki gengið t. illa að fiska; — t. sjálfstæður maður* (Rvík. '12, 194). †**-takasamur** [-tagasa:moǫ, -taka-] a. dygtig til at forrette n-t. **-tal** [-ta·l] n. **1.** Aftale: *það var t., að hann færi að Grund, en svo varð ekkert af því; — það var t. á milli þeirra*, det var en Aftale mellem dem (Af.). — **2.** Irettesættelse: *gera* (el. *veita*) *e-m t. fyrir e-ð*, irettesætte en for n-t (Sl.). **-tala** [-ta·la] f. **1. a.** *(hlutfall)* Forhold: *að tiltölu, eftir tiltölu*, forholdsvis: *eptir þeirri tiltölu, sem fyrir skipuð er um lögerfðir* (Stj. '88, A. 12); *að rjettri tiltölu*, pro rata; *að tiltölu við e-ð*, i Forhold til n-t. — **b.** forholdsmæssig Andel: *Þó aldrei nema segja megi, að allir eigi tiltölu í þeim embættismannabunka, sem í efri deild sætu* (Alþ. '11, B. II. 1060); *enginn má án leyfis hreppsnefndarinnar ljá öðrum upprekstur í tiltölu sína í afrjetti hreppsins* (Stj. '94, B. 75). — †**2.** *(tilkall)* Fordring. **-tals** [-tals] adv. forholdsvis. **-talslegur** [-talslɛ·qøǫ] a. forholdsmæssig, relativ; — adv. *-lega.* †**-teygilegur** [-tɛijɪlɛ:qøǫ] a. tiltrækkende, ønskværdig. **-teyging** [-tɛi·jiŋk] f. **1.** *(freisting)* Tillokkelse, Fristelse. — **2.** *(tilhneiging)* Tilböjelighed. **-teygingasamur** [-tɛijiŋgasa:møǫ] a. lokkende, fristende (LFR. VIII. 242). **-teygja** [-tɛi·ja] vt. lokke, tillokke. **-tekja** [-tɛ·ɟa, -tɛ·ƙa] f. *(tiltekt, tiltæki)* Handling, Foretagende, Gærning: *fyrir þessar tiltekjur sínar* (Eimr. XVIII. 81). **-tekning (-ar)** [-tɛhgniŋk] f. Bestemmelse. **-tekt** [-tɛχt] f. **1.** *(það að grípa)* Griben. — **2.** *(tiltæki* 1.) Handling: *Enginn gat ímyndað sér, að hann fengi þakkir frá yfirmönnum sínum fyrir slíkar tiltektir* (JTrL. 269). — **3.** *(aðfinning)* Kritiseren. **-tektasamur** [-tɛχdasa:møǫ] a. tilböjelig til at se Fejl, dadlesyg, kritiklysten, pirrelig: *t. um þrifnað* (ÞThLfr. IV. 87). **-tektasemi** [-teχdasɛ:mɪ] f. indec. Dadlesyge, Kritiklyst, Pirrelighed. **-trektur** [-trɛχdoǫ] a. attappet: *Þekkist þú tiltrekta flösku þegar þú lagðir inn?* (ÞEgÚt. 24). **-trú** [-tru·] f. *(traust)* Tiltro; *(lánstraust)* Kredit. **-tæki** [-tai·ɟɪ, -tai·ƙɪ] n. **1.** *(tiltekt* 2.) Handling, Gærning, Forehavende, Skridt til n-t. — **2.** *(tiltök)* Middel, Udvej, Mulighed (EJ.). **-tækilegur** [-taiɟɪlɛ:qøǫ, -taiƙɪ-] a. **1.** *(hentugur)* tilraadelig, hensigtsmæssig, heldig: *hvernig tiltækilegast mundi vera að rannsaka landið* (ÞTh. Ferð. I. 3). — **2.** görlig: *ég álít vel tiltækilegt að fresta þeim* (ɔ: *bannlögunum*) *nokkuð, eins og kringumstæður standa nú til* (Alþ. '11, B. 137); — praktisk mulig: *Því áleit eg þetta hið eina rétta og tiltækilega* (ibid. 11). **-tækur** [-tai·gøǫ, -tai·køǫ] a. **1.** som er paa rede Haand, let at gribe til: *Honum varð málfærið léttara og tiltækara orðavalið, eftir því sem við hjeldum lengur* (GFrTís. 269). — †**2.** *(sem má taka höndum)* som kan el. bør paagribes. **-tök** [-tö·k] pl. af **tiltak.** **-tökumál** [-tögomau:l, -töko-] n. **1.** noget, der vækker Anstød: *Mörgum þykir nú meiri minkun en áður að láta sjá sig ósprúttinga ... áður þótti slíkt varla t.* (Eimr. VIII. 174). — **2.** Sag til at undre sig over: *ekkert t.*, intet Under. — **3.** Mulighed: *t. væri það, ef hann hefði sagt* (JThMk. 126). **-tökusamur** [-tögosa:moǫ, -töko-] a. (Rang., Sch.) = **kýminn.**

tiltölu laun [tɪl·tololöy:n] npl. Løn for Akkordarbejde. **-launamaður** [-löy·nama:ðøǫ] m. Akkordarbejder. **-legur** [-lɛ:qøǫ] a. forholdsmæssig; — adv. *-lega*, forholdsvis. **-vinna** [-vɪn·a] f. Akkordarbejde.

†**tylur** [tɪ:løǫ] fpl. Dække, Skjul (BH.).

tilurð [tɪ·lʏrð] f. **1.** Tilblivelse: *t. Íjelagsritanna nýju* (GThor. 157). — **2.** Faktum, Kendsgærning: *allsherjarsumma allra hluta, verunnar og tilurða* (Eimr. IX. 181).

til valinn [tɪl·va·lɪn] a. udsøgt, udmærket, fortræffelig. **-vera** [-ve·ra] f. Tilværelse, Eksistens. **-verandi** [-ve·randɪ] a. eksisterende. **-verka** [-vɛrga] vt. forse sig, göre sig skyldig i n-t. **-verkan** [-vɛrgan] f. **1.** *(tilhjálp)* Medvirkning. — **2.** *(verðleiki)* Fortjæneste. **-verki (-a, -ar)** [-vɛǫɟɪ] m. Skyld, Brøde. **-verknaður** [-vɛǫgnaðøǫ] m. **1.** *(verðleikar)* Fortjæneste; *(verk)* Gærninger: *Drottinn mun dæma sjerhvern eftir hans tilverknaði*, Herren vil dömme enhver efter Fortjæneste; (Ordspr.) *miskunnar þarf jafnan illur t.* (GJ.), ond Gærning trænger til Miskundhed. — **2.** *(sök)* Skyld, Brøde: *án eigin tilverknaðar*, uden egen Skyld (JÁÞj. I. 224). — **3.** *(aðstoð)* Medvirkning; *hann gerði það með tilverknaði ýmsra góðra manna.*

tilveru háttur [tɪl·verøhauhdøǫ] m. Tilværelsesmaade. **-laus** [-löy:s] a. ikke eksisterende. **-leysi (-is)** [-lei:sɪ] n. Ikke-Eksistens. **-skeið** [-sɟɛi:ð] n. Tilværelsesstadium. **-takmark** [-ta:gmaǫk, -ta:k-] n. Livets Formaal, Tilværelsens Maal.

til vik [tɪl·vɪ·k] n. **1.** *(atvik)* Hændelse. — **2.** *(hreyfing)* Bevægelse. — **3.** *(framkoma)* Optræden, Opførsel (i et enkelt Tilfælde): *í hverju tilviki*, i hele sin Optræden; *Haf þú góða þöck fyrir þitt t.* (Kvöld. I. 94). — **4.** Tilfælde: *í því tilviki, að ...*, i det Tilfælde, at ... **-viljun (-ar, -anir)** [-vɪljøn] f. Tilfælde, Hændelse: *af t.*, ved et Tilfælde. **-viljunarlegur** [-vɪljønarlɛ:qøǫ] a. tilfældig. **-vinna** [-vɪn·a] vt. (= *vinna til*): *Hún kvaðst mundu flest t., ef hún gæti náð ástum hans*, hun sagde, at der var næppe den Ting, hun ikke vilde göre for at vinde hans Kærlighed (JÁÞj. I. 100); — ger. *-vinnandi*, Umagen værd, som betaler sig; *e-ð er ekki tilvinnandi*, n-t svarer ikke Regning. **-vísa** [-vi·sa] vi. pege hen paa, oplyse. **-vísan (-ar, -ir)** [-vi·san] f. = **tilvísun.** **-vísanarit** [-visanarɪ:t] n. Repertorium (Js.). **-vísing (-ar, -ar)** [-vi·siŋk] f. = **tilvísun.** **-vist** [-vɪst] f. = **tilvera.** **-vistarheimild** [-vɪsdaǫ-(h)ɛi:mɪlt] f. Ret til at eksistere. **-vistarleysi (-is)** [-vɪsdaǫlei:sɪ] n. Ikke-Tilværelse. **-vísun (-ar, -anir)** [-vi·søn] f. **1.** Henvisning: *t. í annan stað í bókinni.* — **2.** *(ávísun, leiðbeining)* Anvisning: *gera e-ð eftir t. annars; — að tilvísun*, til Ordre (Stj. '13, A. 157). **-vísunarbrjef** [-visønarbrjɛ:v] n. Adressebrev; *(með víxli)* Advis. **-vísunarfornafn** [-visønaǫfor·nabv] n. henførende Stedord, Pronomen relativum. **-vísunarmerki** [-visonarmɛǫ·ɟɪ] n. Anførselstegn. **-vísunarsetning** [-visønaǫsɛhdniŋk] f. henførende Sætning. **-vitjan** [-vɪ·djan, -vɪ·tj-] f. Besøg. **-vitna** [-vɪhdna] vt. = *vitna til*, anføre, citere; — pp. *-vitnaður*: *á tilvitnuðum stað*, paa det anførte Sted, l. c. (= loco citato). **-vitnun** [-vɪhdnøn] f. Henvisning; *(í bók)* Citat. **-vitnunarmerki** [-vɪhdnønarmɛǫ·ɟɪ] n. = **tilvísunarmerki.** **-vonandi** [-vo·nandɪ] a. tilkommende, forventet: *t. tengdasonur hans*, hans Svigersön in spe. **-þrif** [-þrɪ·v] npl. **1.** Kraft og Elegance: *það voru engin (mikil) t. í ræðu hans.* — **2.** (typ.) Oprömning. **-þrifalaus** [-þrɪvalöy:s] a. uden Kraft og Elegance, manglende Fynd og Klem. **-þrifalítill** [-þrɪvali:dɪdʎ, -li:tɪdʎ] a. som der ikke er nogen videre Kraft og Elegance i: *tilþrifalítil ræða*, ubetydelig: *t. verkmaður.* **-þrifamikill** [-þrɪvamɪ:ɟɪdʎ, -mɪ:ƙ-] a. kraftig og elegant, fyndig: *tilþrifamikil ræða; —* dygtig og energisk: *líktist hrífuskafti, sem t. raksturskvenmaður hefir beygt í höndum sínum* (GrTís. 169). †**-æsking (-ar)** [tɪ:laisɟiŋk] f. Adoption. **-ætla** [-aihdla] vt. (vel som oftest to Ord) tiltænke, tilsigte; — refl. *-ætlast*, tilsigte, have til Hensigt; — pp. *-ætlaður*, tilsigtet. **-ætlan** [-aihdlan] f., **-ætlun** [-aihdløn] f. *(tilgangur)* Hensigt; *(ákvörðun)* Bestemmelse. **-öflun** [-öbløn] f. Tilvejebringelse, Erhværvelse; Proviantering (is. af Ting, som er nødvendige til Husholdningen).

1. **tíma (-u)** [ti:ma] f. (BH.) **1.** *(örlæti)* Gavmildhed. — **2.** *(sanngirni)* Billighed, Rimelighed.

2. **tíma (di)** [ti:ma] v. **I.** vt. med dat. **1. a.** nænne; have Hjærte til: *jeg tími ekki að vekja hann, hann hefur gott af að sofa.* — **b.** *t. ekki*, være uvillig til. — **2.**: *hann tímir því ekki*, han er for nærig dertil; *t. engu*, gnie paa Skillingen, være nærig; *jeg tími ekki að kaupa þetta*, jeg tror ikke, jeg har Raad til at købe dette. — **II.** v. impers. times, hænde: *e-n tímir e-ð*, n-t hænder en: *þetta tímir margan mann.* — **III.** refl. *tímast*: *(hepnast)* lykkes: *e-m tímist vel (illa)*, det gaar godt (daarligt) for en.

tíma atriði [ti:maa:drɪðɪ, -a:t-] n. Tidsspörgsmaal. **-baugur** [-böy:qøǫ] m. Timecirkel. **-bil** [-bɪ:l] n. Tidsrum, Periode. **-bundinn** [-bʏn·dɪn] a. **1.** tidbunden: *t. atburður.* — **2.** hvis Tid er optaget, is. som skal göre n-t el. være et Sted til bestemt Tid: *jeg má ekki vera að stansa, jeg er svo t.* **-bær** [-bai:r] a. **1.** som Tiden er moden til: *tímabært málefni*; à propos, aktuel: *ákaflega t. um þessar mundir* (Eimr. XVI. 67); *(samsvarandi tímunum)* tidssvarende; *(hentugur)* opportun, passende; som kommer i rette Tid. — **2.** tidlig fødende: *t. kýr*, Ko, som kælver tidlig om Vinteren. **-dagur** [-da:qøǫ] m. Lykkesdag, Dag, som bringer Lykke: (Ordspr.) *tý(r)sdagur er tímadagur* (GJ.), Tirsdag er Timedag. **-drjúgur** [-drju:(q)øǫ] a. tidsbesparende. **-eyðsla** [-ɛið·sla] f. Ødslen med Tid. **-frekur** [-frɛ:gøǫ, -frɛ:køǫ] a. som udkræver megen Tid. **-gengur** [-ɟɛiŋ·gøǫ] a. tidsmæssig. **-glas** [-gla:s] n. Timeglas. **-grein** [-grei:n] f. Tidsbestemmelse. **-gæslumaður** [-ɟaisloma:ðøǫ] m. Tidkontrollør. †**-hald** [-hal·t] n. Tidens Observation. **-horn** [-hod·v, -hor·dv] n. Timevinkel. **-jöfnuður** [-jöb·noðøǫ] m. Tidsækvation. **-kaup** [-köy:p] n. Timelön. **-kennari** [-ƙɛn:arɪ] m. Timelærer. **-kensla** [-ƙɛn·sla] f. Virksomhed som Timelærer; Timeundervisning. **-korn** [-kod·v, -kor·dv] n. ganske kort Tid; — ogs. iron. lang Tid: *það var t., sem jeg varð að bíða.* **-laus** [-löy·s] a. **1.** *(sem engan tíma hefur eða þykist hafa)* stundesløs. — **2.** som ikke er (blevet) drægtig: *t. kýr.* — **3.** (Vf., Nl.) = *tímulaus.* **-legur** [-lɛ·qøǫ] a. timelig; — adv. *-lega*, betimelig, betids. **-leysi (-is)** [-lɛi·sɪ] n. **1.** *(skortur á tíma)* Mangel paa Tid. — **2.** *(skortur á gæfu)* Mangel paa Lykke; Modgang. — **3.** spec. om Husdyr, is. Faar og Køer: usund, daarlig Tilstand (is. m. H. t. Mælk el. Foster, spec. manglende Drægtighed): *það var óeðli og t. yfir ám og lömbum* (ÞGjD. 71). — **4.** (Vf.) = *tímuleysi.* **-lengd** [-leiŋ·t] f. Tidens Længde; lang Tid: *er ... deginum varið betur en illa, þegar hann ... styttir t. tímleysingjanna* (sic) (GFrSex 150). **-lýsing** [-li:siŋk]

i. Tidsbeskrivelse. **-maður** [-ma:ðøǫ] m. Tilhænger af *tími* I. b. **-merki** [-mɛǫ·ɡ̊ɪ] n. Tidssignal. **-mót** [-mou:t] npl. Tidsskel: *marka t.*, sætte Skel; — Vendepunkt. **-mælir** [-mai:lɪǫ] m. Tidsmaaler; Kronometer.

tíman legur [ti:manlɛ qøǫ] a. **1.** timelig: *tímanleg gæði*. — **2.** i god Tid, tidlig: *tímanlegar háttur* — **3.** adv. *-lega*: **a.** *(snemma)* tidlig. — **b.** *(í tæka tíð)* betids, i rette Tid. **-leiki** [-lɛi ɟɪ, -lɛi ȶɪ] m. Timelighed

tíma rás [ti:marau:s] f. Forløb. **-reikningur** [-rɛihgniŋgøǫ] m. Tidsregning. **-rit** [-rɪ:t] n. Tidsskrift. **-rúm** [-ru:m] n. »Tidsrum« ɔ: Fællesbegreb for Tid og Rum: *„t." sem Minkowski kallar „veröld, samhugtak rúms og tíma"* (Skirn. XCVI. 52). **-röð** [-rö:ð] f. Tidsfølge: *í t.*, kronologisk. **-samlega** [-sam·lɛqa] adv. lykkelig. **-samur** [-sa·møǫ] a. frugtbar: *t. gripur* (BHAt. 147). **-semi** [-sɛ·mɪ] f. indec. Frugtbarhed. **-sjá** [-sjau:] f. Kronoskop. **-skeið** [-sɡ̊ɛi:ð] n. Tidsrum. **-skekkja** [-sɡ̊ɛhɡ̊a] f. Anakronisme. **-skifting** [-sɡ̊ɪf·diŋk] f. Tidsinddeling. **-skipun** [-sɡ̊ɪ:bøn, -sɡ̊ɪ:pøn] f. Inddeling af Tiden. **-spillir** [-sbɪd·lɪǫ] m., **-spjöll** [-sbjöd·λ] npl. = **tímatöf**. **-stíll** [-sdid·λ] m. Timestil, Stil, skreven paa Skolen i en Undervisningstime. **-tafla** [-tab·la] f. = **stundatafla**. **-takmark** [-ta:gmaǫk, -ta:k-] n. Begrænsning i Tid. **-tal** [-ta:l] n. Tidsregning. **-talsfræði** [-talsfrai:ðɪ] f. indec. Kronologi. **-talsvilla** [-talsvɪd·la] f. Fejl i Tidsregningen; *(tímaskekkja)* Anakronisme. **-tækur** [-tai:gøǫ, -tai:køǫ] a. som tager Tid, langvarig. **-töf** [-tö:v] f. Tidsspilde: *og gerði sér alt til tímatafar*, og trak Tiden ud paa alle mulige Maader (JTrHalla 202); *áðr áttu þar Edens synir lánga t.* (opholdt sig der længe) (Mūt. 95). **-úr** [-u:r] n. Kronometer. **-villa** [-vɪd·la] f. Tidsregningsfejl; *(tímaskekkja)* Anakronisme. **-vörður** [-vör·ðøǫ] m. Tidkontrollør. **-þjófur** [-þjou:vøǫ] m. »Tidstyv«, n-t, som medfører Tidsspilde: *er gestanauðin hinn mesti t. á þessum stað* (Alþ. '11, B. II. 165).

timbra (a) [tɪm·bra] vt. **1.** *(smíða, gera)* tømre, opføre, bygge. — **2.** refl. *timbrast* (pop.) *(fá timburmenn)*, faa Tømmermænd (efter en Rus); — pp. *timbraður*.

timbur (-urs) [tɪm·bøǫ] n. Tømmer. **-aðdráttur** [-r-að·drauhdøǫ] m. det at hente Tømmer (til Bygning). **-brak** [-bra:k] n. (jfr. *brak*) Tømmeraffald, gammelt Tømmer. **-ekla** [-ɛhgla] f. Tømmermangel. **-farmur** [-ǫ-far·møǫ] m. Ladning Tømmer. **-fastur** [-fas·døǫ] a. fasttømret, solid. **-flötur** [-flö:døǫ, -flö:t-] m. Tømmerplads. **-gólf** [-r-gou·lv] n. Brædegulv. **-hlass** [-ǫ-(h)λas·] n. Læs Tømmer. **-hús** [-(h)u:s] n. Træhus. **-högg** [-(h)ök·] n. Tømmerhugst. **-höggvari** [-(h)ög·varɪ] m. Tømmerhugger. **-kaupmaður** [-köyhbmaðøǫ] m. Tømmerhandler, Trælasthandler. **-kirkja** [-ȶɪǫ·ɟa] f. Trækirke. **-maður** [-r-ma:ðøǫ] m. **1.** Tømmerhugger; *(á skipi)* Tømmermand. — **2.** pl. (pop.) *timburmenn*: *(óþægindi eftir ölvímu)* Tømmermænd. **-sali** [-ǫ-sa:lɪ] m. = **timburkaupmaður**. **-skip** [-sɡ̊ɪ:p] n. Træskib. **-smíð(i)** [-smi:ð, -smi:ðɪ] n. og f. Tømmerarbejde. **-smiður** [-smɪ:ðøǫ] m. Tømmermand. **-stofa** [-sdo:va] f. **1.** *(þiljuð stofa)* Værelse med Panel. — †**2.** *(timburhús)* Bygning, opført af Tømmer. **-stokkur** [-sdohgøǫ] m. Tømmerstok, Bjælke. **-veggur** [-r-vɛg:øǫ] m. Brædevæg. **-verslun** [-vɛǫ·sløn] f. Tømmerhandel. **-þak** [-ǫ-þa:k] n. Trætag. **-þil** [-þɪ:l] n. Brædevæg; spec. Brædegavl paa en Bygning.

° **tímet** [ti:mɛ·t] n. Decigram.

tímga (a) [tim·ga, tiŋ·ga] v. **1.** vt. *(ala)* opdrætte, opelske: *t. dýr og plöntur*. — **2.** refl. *tímgast*: **a.** *(vaxa, þroskast)* vokse, trives, udvikle sig: *korn t. vel í þeim jarðvegi*. — **b.** *(æxlast)* yngle, forplante sig: *dýrin fjölgast og t.*; (bot.) formeres. — **c.** *(hepnast)* lykkes.

tímgun (-ar, -anir) [tim·gøn, tiŋ·gøn] f. **1.** Trivsel, Vækst, Udvikling: *t. kornsins í þeim jarðvegi*. — **2.** *(æxlun)* Ynglen, Forplantning; (bot.) Formering.

tímgunar kvistur [tim·gønaǫkvɪs·døǫ, tiŋ·g-] m. Pode (BH.). **-meðal** [-r-mɛ:ðal] n. Forplantningsmiddel. **-samur** [-ǫ-sa:møǫ] a. frugtbar.

tími (-a, -ar) [ti:mɪ] m. **I. 1. a.** Tid: *í þann tíma*, paa den Tid; *um tíma*, nogen Tid; *þeir koma tímarnir*, den Tid kommer; *með tímanum*, i Længden; *hafa tíma til e-s*, have Tid til n-t; *það er kominn t. til að ...*, det er paa Tide at ...; *með tíð og tíma*, med Tiden; (Ordspr.) *láttu ekki tímann tómum höndum frá þjer fara* (GJ.), lad ej Tiden gaa tomhændet bort; *alt fellur fyrir tímans tönn*, alt falder for Tidens Tand; *„það vóru þeir tímar, ég hafði hárið", sagði kerling*, jfr. det var dengang (Eimr. X. 144); *þá koma tímar, þá koma ráð* (el. *komi tíð, koma ráð*), kommer Tid, kommer Raad, den Tid, den Sorg; *á öllum ársins tímum*, paa alle Aarets Tider. — **b.** med Art. *Tíminn*, Navn paa et Agrarblad i Rvk. — **2. a.** rette Tid: *í tækan tíma* el. *í tíma*, i den rette Tid, i Tide; *úr tíma*, for sildig; — i Sms.: *sáðtími, veiðitími*. — **b.** *(á kúm)* Kælvetid: *Prestarnir skrifuðu tímann á kúnum sínum* (MelBr. 97); *Tíminn hennar Hryggju var kominn, og þó nú Sigríður hefði ekki betra vit á, hvað burði leið en vinnukonan* (ÞGjOs. 41); — *kýr þeirra varð yxna ... fóru þau og leiddu sjálf kúna, svo að hún skyldi ekki missa tíma* (gaa Glip af Tiden) (JÁÞj. I. 210); *sjá skal (kynbótanefndin) um, að fram að fardögum ár hvert sjeu nægilega margir graðhestar 3—5 vetra, svo eigi tapist góður tími af merum* (Stj. '95, B. 52). — **c.** overf. Foster (om Køer): *fá tíma*, blive drægtig. — **3.** *(klukkustund)* Time; *tveggja tíma ferð*. — **4.** *(kenslustund)* Time: *fá sjer* (el. *taka) tíma; fara í tíma*. — **II.** Lykke, Medgang: *gangi þjer alt til tírs og tíma*.

tíminn [ti:mɪn] a. **1.** *(örlátur)* gavmild. — **2.** *(sanngjarn)* billig, retfærdig.

tímu laus [ti:møløy·s] a. karrig, gnieragtig. **-leysi (-is)** [-lɛi·sɪ] n. Gnieragtighed, Karrighed.

tin (-s) [tɪ:n] n. Tin.

1. **tína (-u, -ur)** [tɪ:na] f. **1.** *(tinkrús)* lille Tinkande. — **2.** = 1. *tína* 1.

2. **tína (-u, -ur)** [tɪ:na] f. Brød, bagt af Kærnerne af Marehalm, jfr. *tíni*.

3. **tína (a)** [tɪ:na] v. **I.** vt. fortinne. — **II.** vi. **1.** *t.* abs. el. *t. með augunum*, stadig bevæge Øjnene, have et flakkende Blik: *Ef kona, sem er með barni, horfir á norðurljós, þá tínar barnið, sem hún gengur með* (JÁÞj. II. 546). — **2.** *(riða)* have St. Vejtsdans.

1. **tína (-u, -ur)** [ti:na] f. **1.** *(sporöskjulagaður trjestokkur með loki)* aflang Trææske; Tine, Tejne; jfr. *smjörtína* osv. — **2. a.** Plukning el. hvad der plukkes (is. om Plukning af isl. Mos): *ekki þurfti lángt að ganga eptir tínunni* (for at plukke) (JHall. 256). — **b.** spec. *(það, sem kemst í tínupoka í einu)* Indholdet af en *tínupoki*.

2. **tína (di)** [ti:na] vt. **I. 1. a.** plukke, samle; *t. ber*, plukke Bær; *t. blóm*, plukke Blomster; *t. (fjalla)grös*, samle isl. Mos; se ogs. 2.; — *t. af sjer lýsnar*, pille Lusene af sig; *hann G. sinn ætti að t. flærnar úr rúminu sínu, þegar hann væri dauður* (JThPs. 60); *t. e-ð saman*, søge n-t sammen; *t. saman (rit)*, kompilere (et Skrift). — **b.** samle: *Egil ... stórfurðaði á því, að enginn var farinn að t. skepnurnar heim undir húsin* (JTrHeið. II. 7); — om Affald: *t. e-ð í e-n*, samle n-t og kaste hen til en i smaa Portioner: *Það er líka margt, er má t. í hænsni, er vart er hægt að reikna* (Freyr '11, 84). — **2.** rense (med Hænderne) (om Korn, isl. Mos, Dun o. desl.): *korn tínt og ótínt*; — *t. grös*, rense det isl. Mos for Snavs og fremmede Bestanddele, jfr. 1.; *t. dún*, rense Dun: *Grænlendingar selja sinn (dún) óhreinsaðan eða lítt tíndan* (JSVb. 85); *t. úr*, udplukke, udvælge, pille bort. — **II.** optegne, optælle, anføre: *Þó jeg sje nú búinn að t. nokkuð upp í þessu húsi*, skønt jeg her har nævnt en Del af dette Hus' (ɔ: Museums) Seværdigheder (EiÓlLf. 41); *t. e-ð (út)úr sjer*, sige n-t langsomt og med Mellemrum mellem Ordene el. Sætningerne: *læknirinn tíndi þetta úr sjer, svo kalt og tilfinningarlaust* (Eimr. XIII. 115); *t. alt til*, anføre alt. — **III.** refl. *tínast*: *t. af stað, t. í burtu*, gaa bort en for en (JThMk. 207).

týna (di) [ti:na] vt. med dat. **I. 1.** *(missa)* tabe, miste: *t. tölunni*, formindskes i Antal, smælte sammen; (Ordspr.) *sá ei hefur týnir engu* (GJ.), den, som intet har, har intet at miste; *það er týnt og tröllum gefið* (GJ.), se *tröll*; — *t. lífinu*, miste Livet. — **2.** glemme (n-t, som man har lært): *jeg er búinn að t. því*; — *t. niður*, ds., *þetta er alveg týnt úr mjer*, det har jeg fuldstændig glemt. — **3.** (nedsættende om Fødsel) kaste: *Það var pína þegar hún Stína týndi* (BrJÞf. 32). — **II.** *(fyrirfara)* dræbe, ødelægge: *t. (sjálfum) sjer*, begaa Selvmord. — **III.** refl. *týnast*: **a.** gaa til Grunde; forlise: *skipið týndist*. — **b.** omkomme: *stúlka fór af hesti ... og einn hestur týndist (í ánni)* (ÞThFerð. III. 233); *en hestur hans týndist fyrir klifið* (Huld II. 21). — **IV.** pp. *týndur*.

tinan [tɪ:nan] f. = **tinun.**

tin bjalla [tɪn·bjadla, tɪm·-] f. Tinbjælde. **-búnaður** [-bu·naðøǫ] m. Tintøj.

tinda (a) [tɪn·da] vt. forsyne med Tænder: *t. hrífu*, pinde en Rive.

tinda bikkja [-tɪn·dabɪhɡ̊a] f. **1.** (zool.) Tærbe (raja radiata). — **2.** overf. **a.** som Skældsord om Mennesker: *bölvuð tindabikkjan!* — **b.** *(trunta)* daarlig Hest, Øg, Krikke. **-dofi** [-do:vɪ] m. (Af.) = **náladofi**. **-efni** [-ɛb·nɪ] n. Materiale til Rivetænder. **-fjöll** [-fjöd·λ] npl. Bjærgkæde med mange Tinder, Sierra. **-klífandi (-a, -endur)** [-kli:vandɪ] m. Bjærgbestiger. **-laus** [-löy·s] a. uden Tinder el. Tænder: *t. fjöll*; — *t. hrífa*.

tindalur [tɪn·da·løǫ] m. Tindaler.

tinda mikill [tɪn·damɪ:ɟɪdλ, -mɪ:ȶɪdλ] a. med store Tinder, stortoppet. **-skata** [-sga:da, -sga:ta] f. = **tindabikkja.**

tind brotinn [tɪn·tbro·dɪn, -bro·tɪn] a. med brækkede Tænder: *kornsigðin hans kengbogin, | keifluð nú og tindbrotin* (StStAndv. III. 152). **-hagur** [-(h)a·qøǫ] a. saa vidt nævenyttig, at man kan lave en Tand til en Rive: *hann er t. og naglfær* (Borg.).

tindilfættur [tɪn·dɪlfaihdøǫ] a. rapfodet, let til Bens.

tindiskur [tɪn·dɪsgøǫ] m. Tintallerken.

tindóttur [tɪn·do·hdøǫ] a. takket: *t. fjallgarður*.

tindra (a) [tɪn·dra] vi. tindre, funkle, straale: *tindrandi augu*; — *tindrandi snarvakur* (ÞGjD. 77).

†**tindráttur** [tɪn·drauhdøǫ] m. Udhamring af Tin.

tindur (-s, -ar) [tɪn·døǫ] m. **1. a.** Tand: *t. í gafli, hárgreiðu, kambi*; spec. *(í hrífu)* Rivetand. — **b.** Pig, Pind: *járnt*. — **c.** *(á reku)* det forlængede Skaft paa en Træskovl, hvortil Bladets to Halvdele *(skákar)* fastgøres: *járnfleinn í tindinum (á reku)* (OBj. I. 288); — ogs. om selve Skaftet: *að tindinum var stúngið ofan í moldina* (JThMk. 236). — **d.** *(á plægðu borði)* Not. — **2.** Tinde, Top, Spids, Bjærgtop: *fjallst.*; — *ekki er holt að hafa ból | hefðar uppi á jökultindi* (BTh.); Höjdepunkt.

tind úrrek [tɪn·durɛ:k] n. (Nl.), **-úrrekari (-a, -ar)** [-urɛ:garɪ, -rɛ:k-] m. (Vf.) = **úrrek.**

tin fat [tɪn·fa·t] n. Tinfad. **-fiskur** [-fɪsgøǫ] m. Tinfisk, Lokkefisk af Tin.

tingl (-s, pl. ds.) [tiŋ·l] n. Hængesmykke af Metal (f. Eks. til en Urkæde).

tin grár [tɪŋ·grau·r] a. tingraa (zinkgraa). **-grjót** [-grjou·t] n. Tinerts. **-hnappur** [-n·-hvahbøǫ] m. Tinknap.

tíni (-a, -ar) [tɪ:nɪ] m. Kærnen i den isl. Kornart, elymus arenaria, i Modsætning til *sáð* (Klid, Saader) (VSkaft.).

týning (-ar) [ti:niŋk] f. *(missir)* Tab; *(dauði, eyðilegging)* Undergang, Ødelæggelse.

tíningsgreinir [ti:niŋsgrei:nɪǫ] fpl. Sammenskrabsartikler (Hróarsk. '42, 158).

tíningur (-s) [ti:niŋgøǫ] m. **1.** Samlen, Pillen sammen: *eptir langsaman tíning og reyting* (Eimr. IV. 119). — **2.** *(reytingur)* Sammenpluk, spredte Smuler af n-t: *t. af fólki*, nogle faa Mennesker. — **3.** usammenhængende, hakkende Tale: *ræðan var ekki annað en bölvaður t.*

††**tínir (-is)** [ti:nɪǫ] m. Plukker, Samler: *t. friðar*, Fredsherre, Gud.

*týnir (-is) [ti:nɪϙ] m. Tilintetgörer: *t. randa* osv., Krigeri; *t. gulls, bauga* osv., gavmild Mand.

tínislagður [ti:nɪslaq·ðøϙ, -lag·ðøϙ] m. = hagalagður.

tin ker [tɪŋ·ȿɛ·r] n. Tinkar. -knappur [-knahbøϙ] m. Tinknap. -koppur [-kohbøϙ] m. Natpotte af Tin. -krús [-kru·s] f. Tinkrus. -kveikja [-kvɛɪ·ɟa, -kvɛɪ·ȿa] vt. tinlodde. -kveiking [-kvɛɪ·ɟiŋk, -kvɛɪ·ȿ-] f. Tinlodning.

tinla (a) [tɪn·la] vi. (Vf.) *(töngla, jagast)* kævles.

tin legur [tɪn·lɛqøϙ] a. lignende Tin, tinagtig. -lóð [-lou·ð] n. Tinlod. -móðir [-mou·ðɪϙ] f. Tinerts.

1. tinna (-u, -ur) [tɪn:a] f. 1. a. Flint: *sla eld með stáli og tinnu*. b. overf. Person, haard som Flint: *hann er mesta t.* — 2. (ASkaft.) = *hnokkatrje*. — 3. skummende Flade: *vikin er ein tinna*, *vikina skefur alla* (Dýrf.).

2. tinna (di) [tɪn:a] vi. glimte, lyne.

tinnáma [tɪn:au·ma] f. Tingrube.

tinnu byssa [tɪn:øbɪs:a] f. Flintbosse. -dökkur [-döhgøϙ] a. sort som Flint. -gler [-glɛ:r] n. Flintglas. -harður [-har·ðøϙ] a. 1. *(harður sem tinna)* haard som Flint. — 2. (Dýrf.) = *tinnuhvass* 1. -hvass [-χwas·, -kvas·] a. 1. (Dýrf.) = *rokhvass*. — 2. skarp som Flint: *tinnuhvöss augu*. -lag [-la:q] n. Flintlag. -legur [-lɛ·qøϙ] a. som ligner Flint, ser ud til at være af Flint, haard som Flint: *tinnulegt þol* (LFR. XIV. 287); — overf. om Personer: *t. maður*. -steinn [-sdeid·v] m. Flintesten. -svartur [-svaϙ·døϙ] a. sort som Kul, kulsort. -vopn [-vohpv] n. Flintvaaben.

°tin næfur [tɪn:ai·vøϙ] n. Stanniol (JsJs.). -roðinn [tɪn·ro·ðɪn] a. fortinnet.

tinsa (a) [tɪn·sa] vt. jfr. *tensa*: *t. sig*, være stundesløs.

tin sýringur (-s) [tɪn·si·riŋgøϙ] m. Tinilte. -skeið [-sgɛi·ð] f. Tinske.

tínsla (-u) [tin·sla] f. Plukken (af isl. Mos, Bær o. desl.).

týnsla (-u) [tin·sla] f. 1. det at gaa tabt, Tab: *forða týnslu mörgum gleymdum línum* (StStAndv. III. 231). — 2. Fortabelse: *draga aðra menn í týnsluna með sér* (GFrÁtt. 80).

tin smiður [tɪn·smɪ·ðøϙ] m. Tinstøber, Kandestøber. -spengdur [-sbɛiŋdøϙ] a. tinklinket: *úr tinspengdum könnum* (Eimr. IV. 232). -steinn [-sdɛidv] m. Tinsten. -stöng [-sdöyŋk] f. Tinstang.

tint (-ar, -ir) [tɪɴ·t, tɪn·t] f., tinta (-u, -ur) [tɪɴ·da, tɪn·ta] f. Tinkrus, Kande; lille (Lomme)flaske (Vf.): (Ordspr.) *úti er blíðan, þá tóm er tintin* (GJ.), naar Kanden er drukket, er Venskabet slukket; *betri er ein tinta með öl en tóm tunna* (GJ.), bedre en Kande med Øl end en tom Tønde.

tinun (-ar, -anir) [tɪ:nøn] f. Fortinning.

tínupoki [ti:nøpo:ɟɪ, -po:ȿɪ] m. Sankepose (ved Indsamling af isl. Mos).

tin verk [tɪn·vɛϙk] n. coll. (JAðEin. 590), -vörur [-vö·roϙ] fpl. Tinvarer.

tip-tip [tɪhp-tɪhp] interj. Tilraab til Faar, naar de drives ind i Stalden (Sch.), jfr. *gibbagibb*.

tipl (-s) [tɪhpλ] n. Trippen.

tipla (a) [tɪhbla] vi. gaa med lette Skridt, trippe: *þær á hælaháu, mjóhæluðu skónum, sem t. á tánum* (GFrSes. 154). *(trippi) t. snögt með tínum fótum* (Eimr. VIII. 94).

typlingur (-s) [tɪhbliŋgøϙ] m. coll. (Vestm.), týplingur (-s) [tihbliŋgøϙ] m. coll. (Rang.) toppet Sø, spidse Bølger paa Overfladen.

týplóttur [tihblou·hdøϙ] a.: *það er týplótt*, Vandet (el. Søen) er fuldt af toppede Bølger (vistnok for *typlóttur* af *toppur)* (Rang.).

typpa (ti) [tɪhba, tɪɪ·dɪ] vt. og v. impers. 1. *(setja topp á)* toppe, sætte Top el. Knap paa n-t. — 2. *t. hurð*, lukke, tilskodde en Dör v. Hj. af en Pind (Árn.). — 3. impers. *typpir á e-u*, Toppen af n-t kommer til Syne.

typpi (-is, pl. ds.) [tɪhbɪ] n. 1. Top; *(nabbi)* lille Knude; *(bóla, hnappur)* Knap, Nok; (Talem.) *hafa typpið upp á e-m* (el. *upp á e-m typpið)*, føre en paa Gled, smøre en om Munden, smigre for en; *það er upp(i) á honum typpið (= nú er hann í gállinn á honum)*, nu er han i sit Es (is. om en overgiven, overstadig lystig Person). — 2. spec. a. (Træ)greb paa Enden af en Tomme: [illegible] *typpis stað á beizlinu* (BrJNat. 14). — b. *(rafmagns-t.)* (elektrisk) Kontakt. — c. *(snerill)* (omdrejelig) Tap til Lukning af en Dör, Hvirvel. — d. Tag: *ef þú hefir nokkurt t. á Grími, sem þú nær á* (JSBr. 606). — 3. *(lítill hlutur)* lille Ting, lidt af n-t: *svolítið heytyppi*.

typpillyndur [tɪhbɪlɪn·døϙ] a. ilter, opfarende.

typpillur [tɪhbɪdløϙ, -idløϙ] a. barsk, gnaven (Af., Sch.).

typpil sinna [tɪhbɪl·sɪn:a] f. = [illegible]. -sinnaður [-sɪn:aðøϙ] a. = typpilyndur.

typpingur (-s) [tɪhbiŋgøϙ] m. (Vf.) = typlingur.

typt- [tɪf·t] = tyft-.

*tír (-s el. -ar) [ti:r] m. Hæder, Ære; *gangi þjer alt til tírs og tíma*, lad alt maa vende sig til Hæder og Lykke for dig.

tý r (-s og (pop.) -rs; tívar) [ti:r, tiϙ·s, ti:vaϙ] m. I. 1. *(hetja)* Helt; *(maður)* Mand; *°Týs-eldur*, Kamp; *°Týs-elda teinn*, Sværd (JÞorl. I. 407). — 2. *(guð)* Gud, is. i pl. *tívar*, Guderne: *t. gamla* (BTh. 213), *týrsmenn*, Poesi (Vísn. 171). — II. 1. som Egennavn Tyr (Krigsguden). — 2. Runenavnet for t.

1. týra (-u, -ur) [ti:ra] f. 1. svagt Lys, Praas, lille Blus: *ljósið varð ekki nema ofurlítil t.* (GPSk. 77). — 2. spec. en Slags Lampe uden Glas; Beholderen er en lille Blikdaase med kegleformet Laag, op igennem hvilket Vægen gaar (Árn.).

2. týra (ði) [ti:ra] v. 1. lyse svagt, brænde svagt: [illegible] (JThHr. [illegible]). (Talem.) *nú þykir mjer t. á skarinu*, nu staar Verden ikke længe, ih, du forbarmende; *þykir þér t. á skarinu?* (Eimr. X. 144). — 2. *t. augum*, lade Øjnene staa halvaabne (BH.).

?týranni (-a, -ar) [ti:ran·ɪ] m. Tyran; haardhjærtet Person.

*tírar girnd [illegible] f. Begærlighed efter Ære. *-gjarn [illegible] a. begærlig efter Ære. *-laus [illegible] a. uden Hæder.

týratrje [ti:ratrjɛ:] n. sidste Tilflugt; den druknendes sidste Planke (BH.); *hann er kominn á t.*, han lever i yderst trange Kaar.

tyrðill (-ils, -lar) [tɪr·ðɪdλ, tɪr·dlaϙ] m. 1. lille, haard Lort. — 2. overf. lille, spinkel Person.

týreygður [ti:rɛiqðøϙ, -ɛigðøϙ] a. klaröjet.

tyrfa (ði) [tɪr·va, tɪr·(v)ðɪ] v. 1. vt. dække med Grönsvær: *t. hey*; *t. flög*. — 2. vt. og vi. benytte Arkaismer (i sit Sprog): *t. mál sitt*; — *Fyrstur maður, sem fer að rita á forna vísu („tyrfa"), er Brynjólfur biskup* (EspS. xxxiv).

Tyrfingur (-s) [tɪr·viŋgøϙ] m. npr. Navn paa et berömt Sværd; deraf i Alm. *(sverð)* Sværd; — ogsaa som Mandsnavn.

tyrfinn [tɪr·vɪn] a. affekteret, unaturlig, kunstig, arkaiserende, puristisk.

tyrfni [tɪr·(v)dnɪ] f. indec. kunstig Arkaisme (i Sprog), overdreven Purisme, Unaturlighed, Affektation.

tirja, tyrja (-u, -ur) [tɪr·ja] f. 1. Las; is. i pl. *tirjur*: *öll þakin meltuskum, leppum og tyrjum* (ÓDavVik. 124). — 2. *(lítilfjörleg kind)* usselt Faar (Árn.).

tirjóttur [tɪr·jou·hdøϙ] a. 1. (is. om Töj) laset: *tirjótt pils*. — 2. *(þýfður)* med smaa Tuer og Ujævnheder: *tirjótt tún*.

tirjulegur [tɪr·jølɛ·qøϙ] a. ussel (om Faar).

Tyrki (-ja, -ir og -jar) [tɪϙ·ɟɪ] m. 1. Tyrk; pl. Tyrker(ne). — 2. overf. Tyran, grusomt Menneske: *hann er allra mesti T. við skepnur*.

Tyrkja bátur [tɪϙ·ɟabau:døϙ, -bau:tøϙ] m.: *leysa Tyrkjabát*, frigöre en Genstand, som skal forestille en Baad, fra en firkantet Ramme med Tværstang, som skal forestille et tyrkisk Sørøverskib (ÓDavSk. 347). -korn [-kod·v, -kor·dv] n. Majs. -legur [-lɛ·qøϙ] a. lignende en Tyrk; grusom (Skírn. X. 7). -rán [-rau:n] n. Plyndring af Tyrker; spec. algierske Sørøveres Tog til Island i 1627. -ránssaga [-raunsa:qa] f. Historien om de algierske Sørøveres Tog til Island i 1627 af Björn Jónsson fra Skarðsá, trykt i Rvk. 1866 og senere. -soldán [-sol·daun] m. Tyrkernes Sultan. °-steinn [-sdɛid·v] m. Turkis (JsJs.). -stjórn [-sdjou·r·dv] f. den tyrkiske Regering, den höje Port. -trú [-tru:] f. Tyrketro, urokkelig Tro: *eg hefi enga sérlega t. á landsdómum* (Alþ. '11, B. 435). -veldi [-vel·dɪ] n. det tyrkiske Rige.

Tyrk land [tɪϙ·glant] n. Tyrkiet. -neska (-u) [-nɛsga] f. Tyrkisk, det tyrkiske Sprog; — tyrkisk Vis, Maner. -neskur [-nɛsgøϙ] a. tyrkisk; *leysa sig úr tyrknesku fjötrunum = leysa Tyrkjabát*, se *Tyrkjabátur*.

tyrma (di) [tɪr·ma] v. 1. vi. hælde til Fald; — impers. *e-u tyrmir*, n-t staar for Fald, truer med at gaa til Grunde; *tyrmir yfir e-n*, en overvældes (f. Eks. af pludselig Sygdom): *það var líkast eins og tirmdi yfir þá báða eftir það; þeir voru altaf dauðhræddir við móður sína* (ValDagr. 15); *Öðrum vitnismanni þar frá, Jóni Jónssyni . . . tyrmdi líka* (blev pludselig syg) *þar eftir, sem nú rís ekki af rekkju* (JMPísl. 152). — 2. vt. med dat. faa Bugt med, göre det af med: *Krapta dögg er til þess traust* | *að t. hverri kind á haust* (Vísn. 226).

tyrming (-ar, -ar) [tɪr·miŋk] f. 1. *(yfirvofandi óhamingja)* truende Ulykke; Overvældelse, pludseligt Overfald (jfr. *yfirtyrming)*; pludseligt Tab af Kræfter. — 2. Usseldom: *upp úr t. ólst hjá mér* (StStAndv. III. 178).

tíróinn [ti:rou·ɪn] a. med 10 Aarer: *t. bátur*.

tirra (-u, -ur) [tɪr:a] f. (pop.) 1. *(tík)* Tæve. — 2. *(önuglynd kona)* gnaven og surt udseende Fruentimmer (BH.). — 3. *(smávaxinn silungur)* en lille Forelart, som fanges paa grundt Vand (Árn.).

tirrast [tɪr:ast] vrefl. blive gnaven el. vranten.

tirrinn [tɪr:ɪn] a. gnaven, vranten, bister.

tirrulegur [tɪr:olɛ·qøϙ] a. med en vranten Mine.

tyrta (-u, -ur) [tɪϙ·da] f. = tirra 2.

tyrtinn [tɪϙ·dɪn] a. = tirrinn.

týru lampi [ti:rølaɱ·bɪ, -lam·pɪ] m. lille Lampe med svagt Blus. -laus [-löy·s] a. uden Lysglimt (StStAndv. I. 222). -ljós [-ljou·s] n. svagt Lys.

†tyrvitrje [tɪr·vɪtrjɛ:] n. = fura.

tí ræðingur (-s, -ar) [ti:rai·ðiŋgøϙ, -iŋs] m. Skib med ti Aarer (Árn., Rang.). -ræðisaldur [-raiðɪsal·døϙ] m. Halvfemserne: *vera á tíræðisaldri*. -ræður [-rai·ðøϙ] a. 1. decimal: *tírætt hundrað*, 100 (mods. *tólfrætt* (el. *stórt*) *hundrað*, 120). — 2. hundrede Favne höj, dyb el. lang: *t. hamar, tírætt djúp*; — *(hundrað ára)* hundrede Aar gammel.

Týs dagur [ti:sda·qøϙ] m. Tirsdag, i Forb.: *hvíti T.*, Tirsdagen efter Fastelavnsmandag. -fjóla [-fjou·la] f. (bot.) Markviol (viola canina).

tísill (-ils, -lar) [ti:sɪdλ, -ɪls, tis·laϙ] m. lille Garnnögle (Sl.).

tíska (-u, -ur) [tis·ga] f. Tidens Skik og Brug, Mode: *föt hans eru sniðin eftir nýjustu tísku*, [illegible] *að tízku skuli fylgt í starfrækslu allri*, at Driften i enhver Henseende skal være tidssvarende (Stj. '05, A. 106); *tolla í tískunni*, følge Moden; (Ordspr.) *þú tollir í tískunni, að hafa engan á skónum* (GJ.).

°týskjól [ti:sɟou·l] n. Gudernes Beskyttelse (MJ. II. 229).

tísku blað [tis·gobla:ð] n. Modeblad. -drós [-drou·s] f. Modedame. -munir [-mʏ:nɪϙ] mpl. Modevarer. -skart [-sgaϙ·t] n. Modepynt. -tildur [-tɪl·døϙ] n. Leflen for Moden. °-trúr [-tru:r] a. fashionabel (JsJs.).

tísma (-u) [tis·ma] f., tísmi (-a) [tis·mɪ] m. Bröddejg (spec. af Melet af Marehalm (elymus arenaria)), blandet med Smör.

tísneitt [ti:snɛiht] an. (metr.) med ti Halvrim.

tísona [tɪ'so:na] adv. netop paa denne Maade (Skaft.) (jfr. *sí sona)*.

týspakur [ti:sba·gøϙ, -sba·køϙ] a. meget viis.

tíst (-s) [tis·t] n. 1. Kvidder: *t. í fuglum*. — 2. Piben: *t. í mús*; — *það heyrist eins og t. í lunganu*.

tísta (i) [tis·da] v. 1. vi. kvidre: *fuglinn tístir*. — 2. (om Mus) pibe: *músin tístir*. — 3. v. impers. *tístir í e-u*, n-t giver en pibende Lyd fra sig.

°tí stika [ti:sdɪ·ga, -sdɪ·ka] f. Decimeter. °-strendingur (-s, -ar) [-strɛndiŋgøϙ] m. (zool.) Panserulk (agonus decagonus).

títa, týta (-u, -ur) [ti:da, ti:ta] f. **1.** (zool.) Ryle (tringa). — **2.** *(mjór og grannur hlutur)* smal og tynd Genstand, jfr. *tituprjónn*. — **3.** Penis.

týta (-u, -ur) [ti:da, ti:ta] f. (bot.) Stak (arista).

titil blað [tɪ:dɪlbla:ð, tɪ:tɪl-] n. Titelblad. **-blaðsörk** [-blaðsög·k] f. Titelbladsark. **-brík** [-bri:k] f. Skilt.

titill (-ils, -lar) [tɪ:dɪdʎ, tɪ:t-, tɪhdlaɡ] m. **1.** Titel: *t. á bók*. — **2.** = *nafnbót: orður og titlar*, Ordner og Titler; *etasráðs-t.* — **3.** (i Udtr.) *hvorki bar til titla né tíðinda*, der skete ingenting af Betydning, intet nyt (JÁÞj. II. 315). — **4.** Toddel: *ekki hinn minsti bókstafur eða t. lögmálsins*.

titilmynd [tɪ:dɪlmɪn·t, tɪ:tɪl-] f. Titelbillede; Vignet paa et Titelblad.

^c **títíund** [ti:ti·jont] f. Procent: *80 títíundir af vatni* (Eimr. XI. 161).

titja, tytja (-u, -ur) [tɪ:dja, tɪ:tja] f. **1.** laset el. forslidt Klædningsstykke, Las, Pjalt: *vera klæddur í tytjur*; — *skótytjur* (ÓDavÞul. 206). — **2.** lille og svag Hest (Af.). — **3.** = *títa* 3.

1. **titla (-u, -ur)** [tɪhdla] f. Snip (GFrTís. 193).

2. **titla (a)** [tɪhdla] vt. betitle.

1. **tytla (-u, -ur)** [tɪhdla] f. lille Smule af n-t (ASkaft.).

2. **tytla (a)** [tɪhdla] vt. formindske.

títla (-u, -ur) [tihdla] f. jfr. *títa*: **1.** lille bitte Dyr, f. Eks. Lus el. Mus: *Þær gráu mýslur (títtlur) skulu ei skaða mig* (ÓDavÞul. 207). — **2.** lille Genstand, spec. lille Kaalrabi: *rófut.* (Sl.); *(lítil bót)* lille Lap (Múl.).

titlatog [tɪhdlato:q] n. Titulatur: *tóm t. eru nú að falla í verði* (Eimr. XVII. 139); Titelvæsen, Titeluvæsen (Fán. 37).

titlingakóngur [tɪhdliŋgakoᵘŋ·gøɡ] m. Spurvekonge (BH.).

titlings egg [tɪhdliŋsɛk·] n. Spurveæg. **-hreiður** [-(h)ɡɛi:ðøɡ] n. Spurverede.

titlingur (-s, -ar) [tɪhdliŋgøɡ] m. **1. a.** Spurv (passer): (Ordspr.) *svo fleygur guð titlingnum sem örninum* (GJ.), (om en streng Vinter) *það var leingi, að ekki fekk t. í nefi sínu* (JÁÞj. II. 42); *drepa titlinga*, plire, blinke med Øjnene. — **b.** (om Personer) som Kæleord: *blessaður titlingurinn* (Af.). — **2.** Penis.

titlubein, títlubein [tɪhdlobɛi:n, tihdlo-] n. Finnestraale el. Straalebærer.

titlu gangur [tihdlogauŋ·gøɡ] m. trippende, ubetydelig Gangart (hos en Hest). **-legur** [-lɛ·qøɡ] a. ubetydelig, trippende: *hestur, t. í gangi*.

titra (a) [tɪ:dra, tɪ:tra] vi. sitre, skælve, bæve: *t. eins og hrísla*, skælve som et Æspeløv.

titran [tɪ:dran, tɪ:tran] f. = **titrun.**

titring (-ar) [tɪ:driŋk, tɪ:tr-] f., **titringur (-s)** [tɪ:driŋgøɡ, tɪ:tr-] m. Sitren, Svingning; Vibration.

titrun (-ar, -anir) [tɪ:drøn, tɪ:tr-] f. Sitren, Bæven, Gysen.

titta (a) [tɪhda] vt. pinde; sætte en Pind el. Plok i: *kirkjan vor telgdi ser trjámenn [illegible] að t. þau skörð* (StStAndv. III. 81); *t. aftur hús, hurð*, lukke en Dör v. Hj. af en Pind, der stikkes i en Haspe; ogs. med dat.: *t. hurðinni*, ds. (Árn.).

títta (-u, -ur) [tihda] f. lille Lap (ASkaft.).

titta hamar [tɪhdaha:maɡ] m. Pindhammer. **-hnífur** [-hvi:vøɡ] m. Pindekniv.

tittalur [tɪhdalog] m. Pindsyl, Ploksyl.

títtnefndur [tihdnɛmdøɡ] a. titnævnt.

tittur (-s, -ir) [tɪhdøɡ] m. Tap, Pind; *(í skó)* Plok; lille Söm (Skag.).

týtu ber [ti:dobɛ:r, ti:tø-] n. Tyttebær. **-bær** [-bai:r] a. (bot.) stakbærende (aristatus). **-laus** [-löy·s] a. (bot.) uden Stak (muticus). **-legur** [-lɛ·qøɡ] a. spæd, smal. **-língresi** [-liŋ·grɛsɪ] n. (bot.) Hunde-Hvene (agrostis canina).

†**titull (-uls, -lar)** [tɪ:dødʎ, -øls, tɪhdlaɡ] m. = **titill.**

títu prjónn [ti:døprjoᵘd·v, ti:tø-] m. Knappenaal. **-prjónshaus** [-prjoᵘns(h)öy:s] m. Knappenaalshoved: *eins og t.* (el. *tituprjónn) í ámukjafti*, som en Draabe i Oceanet. **-prjónsstingir** [-prjoᵘnsdiŋgɪr] mpl. Knappenaalsstik.

tíu [ti:jø] num. card. ti. **-fjórðungavætt** [-fjoᵘrðuŋgavaiht] f. Centner.

tíund (-ar, -ir) [ti:jønt] f. Tiende: *gjalda t.*, tiende: *leggja fjenað í t.*, ansætte Kreaturer til Tiende; *fella úr t.*, fraregne ved Ansættelse til Tiende (Stj. '98, A. 30); — i Sms.: *biskupst.*, *prestst.*, *kirkjut.*, *fátækrat.*

tíunda (a) [ti:jønda] vt. **1.** opgive til Skat; angive til Tiende: *t. fje sitt*. — **2.** overf. **a.** fortælle løst og fast om n-t: *jeg er nú ekkert að t. það fyrir þjer*. — **b.** se efter, undersøge hvad en har: *það er best, að jeg tíundi nú hjá þjer í bókaskápnum* (Af.). — **3.** *(tína úr tíunda hvern)* decimere.

tíundandi (-a, -endur) [ti:jøndandɪ, -endøɡ] m. Tiendeyder, Skatteyder.

tíundar brögð [ti:jøndarbröɡ·ð, -brög·þ] npl. = **tíundarsvik.** **-bær** [-bai:r] a. **1.** *(skyldur til að gjalda tíund)* tiendepligtig, skattepligtig. — **2.** *(sem tíund er goldin af)* som Tiende betales af; *(sem gefur vexti)* rentebærende. **-fall** [-ɡ-fad·ʎ] n. Undladelse af at udrede Tiende. **-fje** [-fjɛ:] n. Gods, som Tiende svares af. **-framtal** [-fram·tal] n. Tiendeangivelse. **-frí** [-fri:] a. tiendefri. **-gjald** [-r-ɟal·t] n. det at betale Tiende. †**-gjöf** [-ɟö:v] f. Gave, bestaaende af den tiende Del af ens Ejendom. †**-gjörð** [-ɟör·ð] f. = **tíundarlykt.** **-hald** [-ɡ-(h)al·t] n. Tilbageholdelse af Tiende, Undladelse af at betale Tiende i rette Tid. **-heimta** [-(h)ɛiṃ·da, -(h)ɛim·ta] f. Opkrævning af Tiende. **-ílagning** [-r-i:lagniŋk] f. Ansættelse til Tiende. **-lag** [-la:q] n. Vurdering til Tiendeydelse. **-lausn** [-löys·v] f. Tiendeafløsning. **-lykt** [-lɪχ·t] f. Erlæggelse af Tiende. **-mál** [-mau:l] n. Tiendesag. **-skifti** [-ɡ-sɟɪf·dɪ] npl. Paaligning af Tiende. **-skýrsla** [-sɟiɡ·sla] f. Tiendeliste. **-svik** [-svɪ:k] npl. Tiendesvig. **-virður** [-r-vɪr·ðøɡ] a. ansat til Tiende, som Tiende skal betales af: *tíundarvirt hundrað* (jfr. LFR. VII. 228). **-þrjótur** [-ɡ-þrjoᵘ:døɡ, -þrjoᵘ:tøɡ] m. daarlig Tiendeyder.

tíunda svik [ti:jøndasvɪ:k] npl. = **tíundarsvik.** **-takandi (-a, -endur)** [-ta:gandɪ, -ta:kandɪ] m. Tiendetager.

tíundbær [ti:jøntbai:r] a. = **tíundarbær.**

tíundi [ti:jøndɪ] num. ord. tiende.

tíutíu [ti:jøti:jø] num. card. bruges som ubøjelig adj. = **hundrað.**

tívar [ti:vaɡ] pl. af **týr.**

tývaskur [ti:vasgøɡ] a. overordentlig tapper el. dygtig.

tízka [tis·ga] f. se **tíska.**

tíæringur (-s, -ar) [ti:jai·riŋgøɡ] m. Baad med 10 Aarer.

1. **tjá** [tjau:] dat. f. el. n. (kun i Forb.): *á t. og tundri*, i vild Forvirring.

2. **tjá** (præs. ind. 2. og 3. pers. **tjáir** el. **tjer; tjáði, tjeði; tjáð, tjeð**) [tjau:; tjau:ɪɡ, tjɛ:r; tjau:ðɪ, tjɛ:ðɪ; tjau:ð, tjɛ:ð] v. **I.** vt. med dat. **1.** *(sýna)* vise, bevise en n-t: *Því ekki téði sonur minn sig sem ragmenni* (Il. II. 310); *t. e-m velvild*, vise en Velvilje. — **2. a.** fremstille, udvikle: *t. e-m e-ð*, udtrykke n-t for en, meddele en n-t; *t. sig um e-ð*, [1] *(afsaka)* undskylde n-t; [2] *(sakast um)* klage over: *það er gagnslaust að vera að tjá sig um það*; [3] udtale sig om el. angaaende n-t: *ýmsir Norðmenn hafa enn fremur tjáð sig um þetta efni* (EArRétt. 94). — **b.** refl. *tjást: hann tjáðist ekki geta það*, han sagde at han ikke kunde göre det. — **c.** pp. *tjáður, tjeður*, sagt, omtalt. — **II.** vi. (opr. et helt andet Verbum — *tjóa)*: **1.** hjælpe, nytte: *ekki tjáir að deila við dómarann*, det nytter ikke at strides med Dommeren; *ekki tjáir að slóra hjerna lengur*, vi maa ikke drive her længere; *alt, sem nöfnum tjáir að nefna*, alle mulige Ting; (Ordspr.) *ekki tjáir að stríða, þá engin er von til að vinna* (GJ.), Kampen er unyttig, naar der intet Haab er om Sejr. — ***2.** som omskrivende Hjælpeverbum: *tjeði lána* = *lánaði*, *tjer segja* = *segir* osv.

tjáður [tjau:ðøɡ] a. rask, hurtig (BH.).

tjákna (a) [tjauhgna] vi. **1.** *(gagna)* nytte, gavne (BH.). — **2.** *(nægja)* slaa til, være tilstrækkelig.

tjald (-s, tjöld) [tjal·t, tjöl·t] n. **1.** Telt: *setja upp t.*, opstille et Telt; *taka upp* (el. *fella) t.*, nedtage et Telt. — **2.** Forhæng, Tæppe, Gardin: *t. fyrir glugga, horn osfr.*; — *(leikhústjald)* Tæppe: *tjaldið (fellur)*; — *(leiktjald)* Kulisse: *e-ð gerist bak við tjöldin*, n-t foregaar bag Kulisserne.

tjalda (a) [tjal·da] v. **1.** vi. *(reisa tjald)* slaa Telt, opslaa et Telt, telte: *þegar við komum í áfangastað, þá tjölduðum við*; (Talem.) *t. til einnar nætur*, egl. slaa Telt for een Nat, ɔ: göre n-t, som ikke skal vare længe (Alþ. '11, B. II. 831); *ætli þú tjaldir ekki nær*, mon du kommer slet saa langt. — **2.** vi. og vt. med acc. (og dat.): *t. e-ð (e-u)*, forsyne med Væggeforhæng, behænge med Tæpper el. lign.: *t. skála, t. veggi (með) flöggum*; — *t. fyrir glugga, horn osfr.*, anbringe et Gardin el. et Tæppe foran et Vindue, Hjörne osv.; (Talem.) *því verður að t.* (el. *það verður að t. því), sem til er*, man maa tage til Takke med hvad man har; — overf.: *t. e-u*, bringe n-t frem som Grund el. Undskyldning (Eimr. XIV. 109).

tjaldan (-ar) [tjal·dan] f. Opslaaen af Telt; Ophængning af Tæpper.

tjald ás [tjal·dau·s] m. Ryggen af et Telt. **-borði** [-t-borðɪ] m. Tapetbort. **-búð** [-bu·ð] f. Telt; (bibl.) Tabernakel; — pl. *-búðir*, Teltlejr. **-dyr** [tjal·dɪ·r] fpl. Teltaabning, -dör. **-gerð** [-t-ɟɛrð] f. Teltmageri. **-gerðariðn** [-ɟɛrðarɪð·n] f. Teltmagerhaandværk. **-gerðarmaður** [-ɟɛrðarma:ðøɡ] m. Teltmager. **-hestur** [-(h)ɛsdøɡ] m. Hest, som bærer et Telt paa Rejsen. **-himinn** [-(h)ɪ·mɪn] m. Baldakin, Tronhimmel. **-hlið** [-(h)ʎɪ·ð] f. Teltvæg. **-hlíf** [-(h)ʎi·v] f. Teltdække. **-húnn** [-(h)udv] m. Teltknap. °**-hús** [-(h)u·s] n. Pavillon (JsJs.). **-hæll** [-(h)aidʎ] m. Teltpæl. **-kúla** [-ku·la] f. Teltknap, Knappen paa en Teltstang: *berja e-m tjaldkúlur*, overrumple en, medens han ligger i Teltet, vælte Teltet og slaa en Buler i Hovedet. **-laus** [-d-löys] a. uden Telt. **-lega** [-lɛ·qa] f. Liggen, Ophold i (et) Telt: *vosbúð á ferðalagi og tjaldlegur* (ÞThLfr. IV. 10). **-leppur** [-lɛhbøɡ] m. forslidt Telt; *(slitið veggtjald)* forslidt Tæppe el. Tapet. **-nautur** [-nöy·døɡ, -nöy·tøɡ] m. Teltkammerat. **-poki** [-t-po·ɟɪ, -po·ḱɪ] m. Sæk, hvori et Telt opbevares paa en Rejse. **-rekkja** [-d-rɛhɟa] f. Teltseng. **-ris** [-rɪ·s] n. Telttag. **-rúnar** [-ru·naɡ] fpl. Navn paa en særlig Art Runer (GV. i JÁÞj. I. ix). °**-salur** [-t-sa·løɡ] m. Pavillon: *settist í loptsvalir tjaldsalar eins* (Irv. 26). **-skör** [-sgö·r] f. den nederste Kant af Teltet, Teltrand; spec. Teltfligene paa hver Side af Aabningen: *lyfta tjaldskörinni*, slaa Teltfligen til Side; *spretta tjaldskörinni*, løsne og løfte Teltranden; — overf.: *lyfta t. framtíðarinnar* (ÁBjSál. § 176). **-smátt** [-smauht] f. Teltaabning. **-staður** [-sda·ðøɡ] m. Lejrplads, Sted til at opslaa Telt(e) el. hvor der er opslaaet Telt(e). **-stag** [-sda·q] n. Teltreb, Tov til Udspænding af et Telt. **-stuðull** [-sdʏ·ðødʎ] m. *(tjaldsúla)* Teltstang. **-stúka** [-sdu·ga, -sdu·ka] f. Loge (overdækket med et Soltag el. Telt) (Irv. 30). **-stæði** [-sdai·ðɪ] n. Plads, hvor et Telt har staaet el. kan opstilles. **-súla** [-su·la] f. Teltstang. **-trje** [-t-trjɛ·] n. = **tjaldás.** **-trönur** [-trö·nøɡ] fpl. Teltstænger.

tjaldur (-s, -ar) [tjal·døɡ] m. (zool.) Strandskade (haematopus ostralegus).

tjald vefnaður [tjal·dvɛbnaðøɡ] m. Teltvævning, Teltmageri. **-vera** [-vɛ·ra] f. Ophold i et Telt el. Telte. **-viðir** [-vɪ·ðɪɡ] mpl. Teltstænger. **-voð** [-vo·ð] f. Teltdug. **-þak** [-t-þa·k] n. Telttag, -dække.

†**tjálga (-u, -ur)** [tjaul·ga] f. Gren.

tjánka (a) [tjauŋ̊·ga, tjauŋ·ka] vi. = **tjónka.**

tjara (cobl. **tjöru**) [tja:ra, tjö:ro] f. Tjære.

tjarfura [tjaɡ·fʏ·ra] f. = **lindifura.**

1. **tjarga (tjörgu, tjörgur)** [tjar·ga, tjör·go(ɡ)] f. *(ljettingsbaggi)* let Bylt el. Bundt af n-t; — pl. *tjörgur*, Bagage, Sager (Skaft.).

2. **tjarga (a)** [tjar·ga] vt. tjære, bege; spec. tjæremærke: *t. fje*; — med dat.: *t. lífi í e-n*, forfriske en el. læge ens Saar med Salver (BH.).

tjarna blaðka [tjad·nablaþ·ga, tjar·dna-] f. (bot.) Vand-Pileurt (polygonum amphibium). **-brúsi** [-bru:sɪ] m. (bot.) spæd Pindsvinknop (sparganium minimum). **-laukur** [-löy:gøɡ, -löy:køɡ] m. (bot.) liden Strandbo (littorella lacustris).

tjarnar dap [tjad narda:p, tjar dnar-] n. lille Dam el. Kær (Breiðd.). **-stæði** [-ɥ-sdai:ðɪ] n. (udtørret) Bund af en lille Dam.

tjarnastör [tjad nasdo:r, tjar dna-] f. = **ljósastör.**

tjarnelfting [tjad·neλdiŋk, tjar·dn-] f. (bot.) Dynd-Padderokke (equisetum limosum).

tjarnir [tjad·nɪϱ, tjar dnɪϱ] pl. af **tjörn.**

tjasl (-s) [tjas·λ] n. (jfr. *tasl)* **1. a.** daarlig og uforsvarlig Ombinding el. Fastgörelse af n-t. — **b.** daarlig lavet el. indpakket Bylt af n-t (is. om Oppakning paa Heste (ODav.). — 2. Flikken, Lappen. — **3.** overf. *(ómak)* Uleilighed: *það er soddan t. að vera að fara með koffortið.*

tjasla (a) [tjas·la] vi. og vt. med dat. (jfr. *tasla)* **a.** *(binda með slæmum böndum t. d. upp á hest)* fastgöre paa en daarlig og skødesløs Maade, f. Eks. med usle Reb el. desl. (Eyf., Þing.). — **b.** göre n-t paa en underlig, sjusket el. ilfærdig Maade; flikke, lappe: *t. upp á e-ð,* lappe paa n-t; *t. e-ð* (el. *e-u) saman,* sammenflikke n-t; dynge n-t sammen til et Hele (is. om forskellige Stykker Bagage el. Oppakning): *það er erfitt að t. þessu skrani saman, svo það geti setið á hesti. — hann sá, að brjefum og strigatuskum hafði verið tjaslað* (anbragt skødesløst) *innan á veggina* (ValDagr. 61); *jeg er búinn að t. upp á hestana,* jeg har faaet Bagagen bundtet og hængt op paa Pakhestene paa en eller anden Maade; *þegar jeg var á Ísafirði, þá var hann S. læknir að t. við mig* (lappe paa mig).

tjátla (-u, -ur) [tjauhdla] f. **1.** *(rytjuleg skepna, einkum ær)* usselt udseende Kreatur, is. Faar (Árn.). — **2.** Navn paa en lille Tæve (Árn.). — **3.** lille og spinkel Kvinde (Árn.]; spec. *(telpa)* lille Pige (ASkaft.).

tjátlulegur [tjauhdlələ·qøϱ] a. lille og uanselig (Árn.).

1. **tje** [tjɛ:] n. **1.** Bogstavet t. — **2.** Te (Rör el. Stænger i Form af et T).

2. **tje** [tjɛ:] n.: *láta e-m e-ð í t.,* yde, tilstaa, skaffe en noget.

tjeður [tjɛ:ðøϱ] pp. af **tjá.**

tjekk (-s, -ar) [tjɛhk] m., **tjekkávísun** [tjɛhgauvi:søn] f., **tjekki (-a, -ar)** [tjɛhɟɪ, tjɛhgaϱ] m. Checkanvisning, Check.

Tjekki (-a, -ar) [tjɛhɟɪ, tjɛhga(ϱ)] m. Tjek; pl. Tjekker(ne).

†tjenaðarmaður [tjɛ:naðarma:ðøϱ] m. Hjælper, Understøtter.

†tjenaður (-ar) [tjɛ:naðøϱ] m. Bistand.

†tjenan (-ar, -ir) [tjɛ:nan] f. Understøttelse.

tjerast (ði) [tjɛ:rast] vrefl. *(tjá)* lykkes; *það t. ekki,* det gaar ikke (Sl.).

tjerlegur [tjɛr·lɛqøϱ] a. sömmelig, net, pæn; adv. *-lega* (BH.).

tjerna [tjɛd·na, tjɛr·dna] adv. = **tarna.**

tjóa (a og **ði,** sup. **tjóað)** [tjou:a] vi. (jfr. *tjá)* **a.** nytte, hjælpe: *það tjóar ekki að hætta við svo búið.* — **b.** være nok: *Þar þarf vatalaust mikils með, ef tjóa skal* (GFrÓl. 93).

tjóðra (a) [tjo ð ra] vt. **1.** töjre: *t. skepnu;* — overf.: *hún er tjóðruð inni vegna barnanna.* — **2.** *t. um e-ð,* sörge for n-t (Af.).

tjóður (-urs, pl. ds.) [tjou:ðøϱ] n. Töjr. **-band** [-r-ban·t] n. Töjr: *vera í tjóðurbandi.* **-hestur** [-ϱ-(h)ɛs·døϱ] m. töjret Hest. **-hringur** [-ø-hɹiŋ·g-øϱ] m. Töjrslag. **-hæll** [-ϱ-(h)aid·λ] m. Töjrepæl. **-kýr** [-ɟi·r] f. töjret Ko.

tjón (-s, pl. ds.) [tjou:n] n. (forældl. sj. f.) **1.** Skade, Tab: *bíða t.,* lide Skade. — **2.** Undergang: *fara að tjónum,* gaa til Grunde, jfr. *líft., mannt.* osv. ***-aukull** [-n-öy·gødλ, -öy·k-] a. som øger Tabet: *bjóða kaup á túni og torgum | tjónaukul sem fíflin hlægja* (StStAndv. II. 168).

tjónka (a) [tjouŋ·ga, tjouŋ·ka] vi. **1.** styre, raade: *jeg gat ekki tjónkað við hann með neinu móti,* jeg kunde ikke styre ham paa nogen Maade; *jeg er ekkert að reyna að t. við hann lengur,* jeg vil ikke længer prøve paa at bringe ham til Fornuft; *það verður ekkert við e-n tjónkað, er ómögulegt að t. við e-n,* man kommer ingen Vegne med en. — **2.** *(ala sparlega)* nære med Sparsommelighed (BH.). — **3.** refl. *tjónkast:* **a.** *t. við e-ð,* hjælpe sig med n-t, komme ud af det med n-t: *jeg verð að t. við það, jeg get ekki t. við þetta.* — **b.** *(gagnast)* faa Lov til at være i Fred med n-t: *ekkji t. að herða fiskjinn firir þjófnaði og stjórnleisi* (Fj. IV. 3, 39); *ef því hefði tjónkast það,* hvis det var lykkedes for dem (JÁÞj. I. 588).

tjónkun (-ar, -anir) [tjouŋ·gon, tjouŋ·kon, -anɪϱ] f. Styren: *jeg gat engri t. við hann komið,* jeg kunde slet ikke töjle ham.

tjón laus [tjoun·löys] a. uden Skade, uden Tab. **†-samlegur** [-samlɛ·qøϱ] a. som forvolder Skade el. Tab.

†tjúga (-u, -ur) [tju:(q)a] f. Gaffel.

†tjúgleður [tju·lɛ·ðøϱ] n. Töjle.

tjúgu flagg [tju:(q)oflak·] n. Splitflag (Fán. II. 2). **-skegg** [-sɟɛk·] n. **a.** Tveskæg. — **b.** kløftskægget Mand (som Tilnavn). **-skeggur (-s, -ir)** [-sɟɛg:øϱ] m. kløftskægget Mand, Tveskæg.

†tjúr (-s, -ar) [tju:r] m. Tyr.

tjöld [tjöl·t] pl. af **tjald.**

tjörga (a) [tjör·ga] vt. = **tjarga.**

tjörgur [tjör·gøϱ] pl. af 1. **tjarga.**

tjörn (tjarnar, tjarnir) [tjöd·v, tjör·dv, tjad·nɪϱ, tjar·dnɪϱ] f. **1.** *(lítið stöðuvatn)* lille Indsø; Dam: *tjörnin í Reykjavík.* — **2.** *(pollur)* Pøl: *blóðt.*

tjöru blettur [tjö:roblɛhdøϱ] m. Tjæreplet. **-dallur** [-dad·løϱ] m. Tjærepøs. **-gerð** [-ɟɛr·ð] f. Tjærekogning.

tjörugur [tjö:roqøϱ] a. tjæret.

tjöru hampur [tjö:rohaɱ·bøϱ, -ham·pøϱ] m. Tjærehamp. **-kaðall** [-ka:ðadλ] m. Tjæretov. **-kaggi, -kjaggi** [-kaɟ:ɪ, -ɟaɟ:ɪ] m. Tjæretønde. **-kendur** [-ɟɛn·døϱ] a. tjæret, tjæreagtig. **-kústi** [-kus·dɪ] m., **-kústur** [-kus·døϱ] m. Tjærekost. **-merki** [-mɛϱ·ɟɪ] n. Tjæremærke. **-merkja** [-mɛϱ·ɟa] vt. mærke med Tjære. **-pappi** [-pahbɪ] m. Tjærepap. **-pensill** [-pɛn·sɪdλ] m. Tjærepensel. **-ponta** [-pov·da, -pon·ta] f. = **tjörukaggi.** **-seyði** [-sɛi:ðɪ] n. Kreosot (JsJs.). **-snæri** [-snai:rɪ] n. beget Snor el. Reb. **-spýta** [-sbi:da, -sbi:ta] f. Tjærepind. **-spotti** [-sbohdɪ] m. Stykke tjæret Tov, Snøre. **-þráður** [-þrau:ðøϱ] m. (en Skomagers) Begtraad.

tjösla (a) [tjös·la] vi. = **tjasla.**

tjöslulegur [tjös·lələ·qøϱ] a. sjusket, uordentlig i det ydre, (Eyf., Þing.).

1. **tó (-(a)r, -r** el. **tær)** [tou:] f. Græstot, is. hvor Vegetationen er sparsom, f. Eks. paa en Klippeafsats; *(grasblettur)* Græsplet: *litarskiptin á tónum bleiku* (JHall. 255).

2. **tó (-s)** [tou:] n. **1. a.** Uldarbejde: *vinna t.;* — *mjer er ei svo títt um tóið, jeg tæti á næturnar* (GJ.). — **b.** *(unnin ull)* kæmmet Uld (Langanes). — **2.** Stof, Materiale: *það er gott (slæmt) t. í honum.*

?3. **tó (-s,** pl. ds.) [tou:] n. *(kaðall, strengur)* Tov (ÁM. 226a, 8vo).

1. **tóa (-u, -ur)** [tou:a] f. = **tófa.**

2. **tóa (a)** [tou:a] vi. *(gefa smágjafir)* give smaa Gaver (Njarðvík).

tóari (-a, -ar) [tou:arɪ] m. Uldarbejder.

tóbak (-s) [tou:ba·k] n. Tobak: *skera* (el. *saxa) t.,* skære Tobak (til Snus); — overf. [1]) knytte Næven og lade Knoerne rokke frem og tilbage over Bagen paa en andens Haand, ligesom et Tobaksjærn (ÓDavSk. 170); [2]) have en vuggende Gang, vugge: *sá þykir mjer nú skera tóbakið; — það er alt sama tóbakið,* det er ganske den samme Tobak, det er fuldstændig af samme Slags; — pl. (sj.) *tóbök: brytjuðu hinir tóbök mjó* (ÓDavVik. 283).

†tóbaka [tou:ba·ga, -ba·ka] vt.: *t. sig,* forsyne sig med Tobak; nyde Tobak (JÓlGrv.).

tóbaks bað [tou:baχsba:ð] n. Kreaturbad, lavet af Tobaksblade. **-baukur** [-böy:goϱ, -böy:koϱ] m. = *ponta,* Snushorn. **-baun** [-ɓöy:n] f. = **baun** 5. **-biti** [-bɪ:dɪ, -bɪ:tɪ] m. Tobaksrulle (Snustobak); en Bid Skraatobak: *að gefa e-m tóbaksbita* (el. *tóbaksmola),* jage en Finger ind i Fordybningen under Hagen paa en anden (ÓDavSk. 168). **-brjef** [-brjɛ:v] n. **a.** *(brjef utan um tóbak)* Kardus. — **b.** *(tóbak í brjefi)* Stykke Kardustobak. **-búð** [-bu:ð] f. Cigarforretning. **-budda** [-bʏd:a] f. Tobakspung. **-dósir** [-dou:sɪϱ] fpl. Tobaksdaase. **-dropi** [-dro:bɪ, -dro:pɪ] m. **1.** Snustobaksdraabe, hængende ned fra Næsen. — **2.** i pl. en Art vellugtende Draaber (liquor balsamicus aromaticus), brugt i Snustobak. **-fjöl** [-fjö:l] f. Karvebræt. **-gerð** [-ɟɛr·ð] f. Tobaksfabrikation. **-gusa** [-gʏ:sa] f. Tobaksstraale. **-hít** [-(h)i:t] f. en, der bruger megen Tobak. **-hrak** [-(h)ɹa:k] n. Mangel paa Tobak: *þegar þeir vóru í tóbakshraki* (Eimr. IV. 125). **-járn** [-jaud·v, -jaur·dv] n. Karvekniv, Jærn til Skæring af Snustobak. **-járnast** [-jaud·nast, -jaur·dnast] vrefl. vralte: *í 25. tbl. Ísafoldar, t. hann á nýjan leik fram á ritvöllinn* (Ísaf. '18, Nr. 9, S. 2). **-jurt** [-jʏϱ·t] f. Tobaksplante. **-karl** [-kad·λ, -kar·dλ] m. gammel Mand, der bruger megen Tobak, is. Snus- el. Skraatobak. **-kaupmaður** [-köyhbmaðøϱ] m. Cigarhandler; Tobaksgrossist. **-kerling** [-ɟɛd·liŋk, -ɟɛr·dliŋk] f. gammel Kvinde, der bruger megen Snustobak. **-kyllir** [-ɟɪd·lɪϱ] m. (Vf.) = **tóbakspungur.** **-klútur** [-klu:døϱ, -klu:tøϱ] m. Tobakstörklæde. **-korn** [-kod·v] n. en Smule Snustobak. **-kæfa** [-ɟai:va] f. fint hakket *kæfa* (s. d. O.). **-lauf** [-löy:v] n. Tobaksblad. **-laus** [-löy·s] a. uden Tobak. **-leysi (-is)** [-lɛi·sɪ] n. Tobaksmangel. **-lykt** [-lɪχ·t] f. Tobakslugt. **-lús** [-lu:s] f. en Smule Tobak (BrJÞf. 200). **-lögur** [-lö:qøϱ] m. Tobaksvædske. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. (Mand) som bruger Tobak: *mikill t.* **-moli** [-mo:lɪ] m. Smule Tobak, se *tóbaksbiti.* **-nagli** [-nag·lɪ] m. Pind i en Rulle Snustobak. **-nef** [-nɛ:v] n. **1.** en Pris Tobak. — **2.** stor Næse, udvidet ved overdreven Tobaksnydelse: *t. með víðum nösum.* **-pípa** [-pi:ba, -pi:pa] f. Tobakspibe. **-ponta** [-pov·da, -pon·ta] f. Snushorn. **-pungur** [-puŋ·gøϱ] m. Tobakspung. **-reyking** [-rɛi:ɟiŋk, -rɛi:ɟiŋk] f. is. i pl. Tobaksrygning. **-reykur** [-rɛi:goϱ, -rɛi:koϱ] m. Tobaksrøg. **-rulla** [-rʏd·la] f. Tobaksrulle. **-sali** [-χ-sa:lɪ] m. Cigarhandler. **-seyði** [-sɛi:ðɪ] n. Afkog af Tobak. **-són** [-sou:n] n., **-sónn** [-soud·v] m. Jammerklager over Tobaksmangel. **-spinnari** [-sbɪn:arɪ] m. Tobaksspinder. **-spotti** [-sbohdɪ] m. lille Stykke Skraatobak el. uskaaret Snustobak. **-tala** [-s-ta:la] f. en Skraa. **-taumar** [-töy:maϱ] mpl. Striber af Tobak ned fra Mundvigene. **-tollur** [-tod·løϱ] m. Tobakstold. **-tugga** [-tʏg:a] f. Stykke Skraatobak. **-vargur** [-var·goϱ] m. Mand, som er forfalden til Tobak. **-vefjur** [-vɛv·joϱ] fpl. Vikkel (Tobak).

tóbakur (-s) [tou:ba·goϱ, -ba·koϱ] m. (Vf.) = **tóbak.**

Tobba (-u, -ur) [tob:a] f. npr. Dim. af **Þorbjörg.**

Tobbi (-a, -ar) [tob:ɪ] m. npr. Dim. af **Þorbjörn** og **Þorbergur.**

Tobías (-ar, -ar) [to:bijas] m. npr. Tobias.

Tobíasarnætur [to:bijasarnai:doϱ, -nai:toϱ] fpl. de tre förste Nætter i Ægteskabet (Huld VI. 5).

toddi (-a, -ar) [tod:ɪ] m. **a.** *(lagður)* Uldtot. — **b.** *(hnotti)* Tue, der rager op af Sneen el. bar, snefri Plet (Af.). — **c.** *(grashnjótur)* Græstot (Þing.); *(skógartoddi)* Smule Krat (ASkaft.); — overf. om n-t ubetydeligt, ringe Arbejde el. lign.: *þar sem þeir voru tveir um toddann að smíða þá (...) [illegible] undir því í fyrstu* (GFrSex. 9). — **d.** *(matarbiti)* Bid Mad, Bid. — **e.** *(þokuhnoðri)* lille bitte Sky (Skaft., Af.).

tofa (-u, -ur) [to:va] f. sendrægtig, uduelig Person, Drog (Nl.).

tófa (-u, -ur) [tou:(v)a] f. **1.** (zool.) Ræv: (Ordspr.) *sjaldan verður t. trygg* (SchMal.) el. *aldrei verður tófan trygg, þó tekin sje úr henni rófa* (GJ.). Ræven bliver aldrig tro (selv om man skærer Halen af den); *ekki verður t. [illegible]* (SchMal.), Ræven er ikke let at styre, *sá uggir [illegible] um greni sitt,* ogsaa Ræven frygter for sin Hule (GKonÆf. 316). — **2.** nedsættende om en Kvinde: *bölvuð tófan!* den Satans Taske. — †3. t. npr. Tóta, Tove.

tofi (-a, -ar) [to:vɪ] m. Stymper, Drog (BrJÞf. 170).

tóft (-ar, -ir) [touht, tou·f·t] f. se **tótt.**

tófu bitinn [tou:obɪ:dɪn, -bɪ:tɪn] a. bidt af en Ræv. **-gras** [-gra:s] n. (bot.) skør Bægerbregne (cystopteris fragilis). **-greni** [-grɛ:nɪ] n. Rævehule. **-hár** [-hau:r] n. Rævehaar. **-yr(ð)lingur** [-ɪr·dliŋgøϱ] m., **-yrmlingur** [-ɪr·mliŋgøϱ] m. Ræveunge. **-leikur** [-lɛi:goϱ, -lɛi:koϱ] m. Ræveleg (ÓDavSk. 113). **-læða** [-lai:ða] f. Hunræv (Vf.). **-markaður** [-mar·gaðøϱ] a. mærket af Ræven (Sch.). **-skinn** [-sɟɪn] n. Ræve-

skind. **-skott** [-sgoht] n. Rævehale. **-sprengur** [-sbrɛiŋ·goọ] m. (Tilnavn) som kan jage en Ræv saa hurtigt, at Ræven springer el. falder om af Mødighed: *Jón t.* (ÓDavÞj. 164). **-stefna** [-sdɛb·na] f. «Rævestævning», Besværgelse af Ræve. **-steggur** [-sdɛg:oọ] m. Hanræv (Vf.).

tog (-s, pl. ds.) [to:q] n. **I. 1.** Tovline, Line, Snor, Baand: *því vildi ég ekki, (að) við værum með mörgum togum við þá bundnir* (TSæm. 259); — spec. Landhalingstov: Indhalingsline: *eru þau (ɔ: netin) ben·aþung með löngum togum á báðum endum* (ÞThFerð. III. 212); (Talem.) *nú er hart á togum*, nu er Tovene stramme, ɔ: nu kniber det. *nú er farið að harðna á togum*, nu er Tovene begyndt at strammes, ɔ: nu begynder det at knibe. — **2.** (naut.) Sidevant (Vestm.). — **3.** *(þinur)* Kanttov (Skaft.): *efra t. = fláasteinn; neðra t. = kubbasteinn.* — **4.** Ledebaand, Tov, hvormed man leder en: *í togi*, paa Slæb; *hafa hest í togi*, føre en Hest ved Tömmene el. trække en Hest bagefter sig (jfr. JÁÞj. I. 161); *maður ... með dauðan sel í togi*, en Mand, som trak en død Sæl efter sig (GFrE. 57); *hafa bát í togi*, have en Baad paa Slæbetov. — **5.** *(ádráttur)* Trækken Vaad. — **6.** Trækken i (et Tov), Strækken: *t. nokkurra leiðtoga um völdin* (NK. '11, 245); *svo eru lög sem hafa t.*, saa ganger Lov som hun haver Tov, Lovene er som de udtydes (trækkes); *leggjast á t. með e-m*, trække med en, hjælpe en: *Fekk hann greifa að leggjast á tog með sér fyrir Bjarna* (SvPBjP. 55); *e-ð nemur* (el. *tekur, skiftir) engum togum*, n-t gaar meget hurtig for sig, sker i en Haandevending: *Hún hafði hvorki tekið af sér hattinn, né farið úr yfirhöfninni, svo burtför hennar nam engum togum* (EKvOf. 269); *Þetta skifti engum togum* (Eimr. XXV. 207); *Það skiftir eigi löngum togum, að* (det varer ikke længe, inden) *þeir fækka og falla úr lestinni* (Eimr. XIII. 96); *skipti það engum togum, að bóndinn var alveg kominn á hans mál* (HH. i JHall. xxviii): *skiftir það engum togum, að boli fellur*, Oksen bliver fældet uden videre; *skifti það engum togum fyrir honum að koma því undir*, han fik det under sig i en Haandevending (OBr. I. 210): *þegar* [illegible] *að hann var jafnharðan* (blev han straks) *settur inn í embættið* (ÞThLfr. III. 39). — **II.** stride Dækhaar over den fine Uld: *t. á ull; ullin (kindin) er falleg á togið;* (Ordspr.) *lengi teygist tog til garns* (SchMál.), længe skal Dækhaarene trækkes for at blive til Garn.

1. toga (-u, -ur) [to:qa] f. *(langur vegur, dorra)* lang Vej: *það er nú toga utan af Djúpavogi og inn fyrir Berufjörð* (Breiðd.).

2. toga (a) [to:qa] vt. og vi. **1.** trække, strække, udtrække; *t. e-ð að sjer, til sín*, trække n-t til sig; *t. í e-ð*, søge at trække n-t til sig; (Ordspr.) *þungur er sá, sem neðan í togar*, tung er den, som trækker forneden (Eimr. X. 144); *t. í e-n, af e-m*, trække Strömperne (og Benklæderne) af en; *t. e-ð út úr e-m*, trække n-t ud af en: (overf.) *það verður að t. hvert orð út úr* (el. *upp úr) honum*; (Ordspr.) *honum verður alt úr tönnum að toga* (GJ.), hvert Ord maa trækkes ham ud af Munden; — *hlaupa eins og fætur t.*, løbe af alle Kræfter, over Hals og Hoved; *t. kýrnar* el. *t. niður úr kúnum* el. abs. *t.*, malke Koerne: *þú verður að bíða hjer þangað til í kvöld að Valgerður fer að toga niður úr kúnum sínum. Þær eru steingeldar að vísu, en hún mjólkar þær samt* (JTrSk. I. 262). — °**2.** *(veiða með botnvörpu)* trawle, fiske med Trawl. — **3.** refl. *togast: t. á*, trække mod hinanden; *t. á um e-ð*, søge at trække n-t fra hinanden, strække n-t imellem sig: *niðurrífandi og uppbyggjandi öfl togast jafnan á* (ÞThLýs. I. 140).

togahnoða [to:qahvo:ða] n. et Nögle Töjer.

togan [to:qan] f. = **togun.**

togandi (-a) [to:qandɪ] m., jfr. 1. *toga*, temmelig lang Vej: *það er t., þó það sýnist ekki langt* (Kjalarn.); *það er t. að fara tangahlaup fyrir þingeysku flóana* (Lögr. XVI. 29); *(e-ð, sem gengur dræmt)* n-t, som gaar langsomt (Sch.).

togara fiskur [to:qarafɪs·goọ] m. Trawlerfisk. **-fjelag** [-fjɛ:laq] n. Trawlerselskab. **-floti** [-flo:dɪ, -flo:tɪ] m. Trawlerflaade. **-skip** [-sɟɪ:p] n. Trawler (MJSöguk. 432). **-útgerð** [-u:tɟɛrð] f. Trawlerrederi.

togari (-a, -ar) [to:qarɪ] m. **1.** *(dráttarbátur)* Slæber. — **2.** Traktor (Lögr. XVI. 33). — **3.** *(botnvörpungur)* Trawler.

tog fiski (-is) [toχ·fɪsɟɪ] n. Snorfiskeri. **-fiskur** [-fɪsgoọ] m. Fisk — navnlig Torsk — som fanges paa Snor (Vf.).

Toggi (-a, -ar) [toɡ:ɪ, tog:a] m. npr. Dim. af **Þorgrímur.**

tog gulfur [toq·gʏlvoọ] n. Traad af Dækhaar, groft Garn (Af.). **-hár** [toχ·(h)au·r] npl. = **tog** II. **-hærður** [-(h)airðoọ] a. grovhaaret; — striduldet.

togi (-a, -ar) [toi:jɪ, to:qa(ọ)] m. **I.** *toginn í Feneyjum*, Dogen i Venedig; is. i Sms.: *hert.*, Hertug; *leiðt.*, Fører. — **II. 1.** Uldtot, Töje: *spinna togann* (jfr. EÓlKv. 169); (Talem.) *e-ð er af einhverjum toga spunnið*, n-t har den el. den Aarsag: *Af líkum toga og þessar fyrstu hreyfingar í móðurlífi ... virðist spunnið sprikl og órar barna hin fyrstu árin* (MH. Upp. 128) *jeg veit, af hverjum toga það er spunnið*, jeg ved, hvorfra det stammer, jeg kender Aarsagen dertil: *er ætíð varlegra, að skirpa í allar áttir, því sú lykt* (ɔ: *lokalykt) er af illum toga spunnin* (JÁÞj. II. 558). — **2.** ıs. overf. Traad: *(hann) lagði opt heimuglega þann toga til, úr hvörium síðan varð margt misklíðar efnið*, spandt ofte hemmelig de Traade, som senere førte til mange Slags Uenighed (MvT. I. 41); *Og slít eg svo toga þeirrar frásagnar* (fortæller ikke mere derom) (JMPísl. 89).

***togin brjósta (-u)** [toi:jɪnbrjouᵘs·da] f. (med hængende Bryster) Benævnelse paa en Jættekvinde (Eimr. XIII. 137). **-leitur** [-lei:døọ, -lei:tøọ] a. langagtig; med et langt Ansigt.

†toginn [toi:jɪn] a. (egl. pp. af *†tjúga)* trukken, dragen: *t. bjór.*

tog kambar [toχ·kambaọ] mpl. Karder til Bearbejdelse af den groveste Uld *(tog* II.). **-kló** [-klouᵘ] f. Løkke, paa Enden af Sidevantet, hvorigennem *togundirgjörð* (s. d. O.) trækkes, naar Vantet skal strammes. **-laupur** [-q·-löy·boọ, -löy·pøọ] m. Kurv til den grove Uld: (Ordspr.) *tætir kerling úr toglaup sínum* (SchMál.). **-leður** [-lɛ·ðoọ] n. Gummi, Guttaperka. **-leðurshringur** [-lɛðoọs(h)ọiŋ·goọ] m. Gummiring. **-mikill** [-mɪ·ɟɪdʎ, -mɪ·ɟɪdʎ] a. striduldet.

togna (a) [tog·na] vi. og v. impers. **1.** strækkes, udtrækkes: (Ordspr.) *lengi tognar hrátt skinn*, en raa Hud lader sig strække meget, ɔ: den, der er vant til haardt Arbejde, kan taale meget; *Mér sýnist, meðhjálpari minn, að pilturinn sé farinn nokkuð að t.* (blive lang) (JThMk. 193); *tognar á e-u*, n-t strækkes el. forstrækkes (jfr. 2.): *það hefur tognað á bandinu*, Baandet er trukket en Del ud; *t. á árinni*, vokse sig lang ved Aaren (siges om unge Knøse, der har roet el. skal ro paa en Fiskerbaad); *tognar úr e-m*, en vokser sig stor, bliver længere; *líklega af því, hvað tognaði ár* (sic) *þjóðsögunum* (ÓDavSk. 4); *Hallur hefir líklega búizt við, að úr þessu samtali mundi lítið t.* (GFrE. 18). — **2.** forstrække en Sene: *hann hefur tognað.*

***tognigur (-s, -ar)** [tog·niŋgoọ] m. den dragne, ɔ: Sværd.

tognun (-ar, -anir) [tog·nøn, tog·nanɪọ] f. Strækken; — spec. Forstrækken af en Sene.

tógóður [touᵘ:gouᵘ·ðoọ] a. *(= efnisgóður)* af god Kvalitet: *tógott kaffi* (Hf.).

togóttur [to:qo hdoọ] a. elastisk: *Þó að steinn sje* [illegible], *brotnar það* [illegible] *nje springur, svo er það seigt og togótt í sjálfu sjer* (JÓlInd. 252).

tog reskja (-u) [toq·resɟa] f. (ÁM. 226b, 8vo), **-ryskja (-u)** [-rɪsɟa] f. (Vf., Af.) = **undankemba.** **-síll** [-χ·-sidʎ] m. Si af *tog: rjóminn var síaður í strokkinn gegnum tog-síl, prjónadúk úr togi gisinn* (Eimr. XII. 105). **-sokkar** [-sohgaọ] mpl. Strömper af *tog* II. **-streita** [-sdrei·da, -sdrɛi·ta] f. Halen frem og tilbage, Tovtrækning; — overf.: *þessi t. milli líkama og myndar* (HermJDulr. 19). **-togi** [-toi·jɪ] m. Tot af grov Uld.

togun (-ar, -anir) [to:qon, to:qanɪọ] f. Trækning, Strækken.

togunarleikur [to:qønarlɛi:gøọ, -lɛi:koọ] m. Trækningsleg, Leg, hvor Partierne holder i en Stang *(moldi)*, som hvert af dem søger at trække til sig (ÓDavSk. 6).

tog undirgjörð [to:qʏndɪrjörð] f. Tov, hvormed Sidevantet strammes: *togundirgjarðir kallast þær undirgjarðir, er ganga upp í togklærnar, tvær hvörju megin framarlega á hástokknum* (Giss. 60). **-vindill** [toq·vɪndɪdʎ] m. sammenviklet *tog* II. **-þolinn** [toχ·þo·lɪn] a. udholdende i at trække el. som kan taale at trækkes ud. **-þráðarfæri** [-þrauðaọfai:rɪ] n. Fiskesnor, lavet af *togþráður* (s. d. O.). **-þráður** [-þrau·ðoọ] m. Traad, som spindes af de lange Haar af Ulden (Dækhaarene), grov Traad. **-öngull** [to:qöyŋgodʎ] m. Krog paa en Medesnor (Sch.).

Tói (-a, -ar) [touᵘ:ɪ] m. npr. (ASkaft.) Dim. af **Þórarinn.**

tók [touᵘ:k] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **taka.**

Tóki (-a, -ar) [touᵘ:ɟɪ, touᵘ:ga(ọ)] m. npr. Tyge, Toke.

tókona [touᵘ:ko·na] f. Uldarbejderske.

tól (-s, pl. ds.) [touᵘ:l] n. **1.** *(verkfæri)* Værktöj, Redskab, Instrument: (Ordspr.) *hver er sínum tólum tamur* (GJ.), man arbejder bedst med de Redskaber, man er vant til; *hentug tól gera mann hagan* (GJ.), godt Værktöj gör Manden fingernem. — **2.** pl. *(getnaðarfæri)* Könsdele; *hringja tólunum*, naturalia aperta gerere (GV.).

tóla gerð [illegible] f. Forfærdigelse af Redskaber. **-hylki** [-hɪ·ɟɪ, -hɪl·ɟɪ] n. Instrumentfoderal, -taske, Bestik. **-smiður** [-smɪ:ðoọ] m. Instrumentmager. **-stokkur** [-sdohgoọ] m. = **tólahylki.**

tólaupur [touᵘ:löy·boọ, -löy·poọ] m. Garnkurv, Kurv til Uldarbejde.

tólegur [touᵘ:lɛqoọ] a. nydelig, vel holdt, i god Stand (VSkaft.).

tólf [touᵘl·v] num. card. tolv; — npl. med Art. *tólfin*, 6 Øjne paa alle Tærninger i eet Kast, om eet særligt Lykketræf: *nú fjekk jeg tólfin (á teningunum);* (Talem.) *nú kastar tólfunum*, nu gaar det for vidt; *Þó kastaði aldrei tólfunum, fyrr en hún tók saman við Sels-Móra* (JÁÞj. I. 361).

tólfahringur [illegible] m. (pop.) = **tólfæringur.**

tólf blaðabrot [touᵘl·(v)blaðabro:t] n. Duodesformat. **-blaðaörk** [-blaðaöọ·k] f. Duodesark. **-blöðungur (-s, -ar)** [-blö·ðuŋgoọ] m. Duodes. **-faldur** [-l·-faldoọ] a. tolvdobbelt. **-feðmingur (-s, -ar)** [-fɛðmiŋgoọ] m. n-t tolv Favne langt el. i Omkres. **-fingragörn** [-fiŋgragöd·v, -gör·dv] f., **-fingraþarmur** [-fiŋgraþar·møọ] m. Tolvfingertarm, Galdetarm (duodenum). **-flötungur (-s, -ar)** [-flö·duŋgoọ, -flö·tuŋgoọ] m. Dodekaeder. **-fótungur (-s, -ar)** [-fouᵘ·duŋgoọ, -fouᵘ·tuŋgoọ] m. (zool.) Sommerfuglelarve. **†-háttaður** [-i (h)auhdaðoọ] a. = **tólffaldur.**

tólfkónga leikur [touᵘl·(f)kouᵘŋgalei:goọ, -lɛi:koọ] m. en Slags Börneleg med Hænderne, «drage Handsker»: to griber om en Stok og skiftes til at lægge Hænderne oven paa hinanden, idet de samtidig tæller; den, hvis Hænder er overst ved Tallet tolv, skal saa bestemme, hvad den anden skal göre. Ang. Variationer se ÓDavSk. 183. **-vit** [-vɪ:t] n. (egl. tolv Kongers Visdom), stor Visdom, (Holberg's Den politiske Kandestøber er bleven bearbejdet paa Islandsk med Titlen: *„Vefarinn* [illegible]. **-vitsmaður** [-vɪ(t)sma:ðoọ] m. hyperklogt Menneske.

tólfleyti [touᵘl·(v)lɛi·dɪ, -lɛi·tɪ] n. Tolvtiden: *um tólfleytið.*

tólfræður [touᵘl·(v)rai·ðoọ] a. bestaaende af el. indeholdende 12×10, 120 Favne dyb, höj: *tólfrætt bjarg*, 120 Favne höj Klippe; *tólfrætt hundrað*, 120; *tólfrætt djúp*, Dybde paa 120 Favne.

††tólft (-ar, -ir) [touᵘʎ·(f)t, touᵘl·(f)t] f. = **tylft.**

tólfti [touᵘʎ·(f)dɪ, touᵘl·(f)tɪ] num. ord. tolvte.

††tólftungaleikur [touᵘʎ·(f)duŋgalei:goọ, touᵘl·(f)tuŋgalɛi:koọ] m. = **tólfkóngaleikur.**

tólftungsbrot [touᵘʎ·(f)duŋsbro:t, touᵘl·(f)t-] n. Duodes.

tólftungur (-s, -ar) [touᵘʎ·(f)duŋgoọ, -uŋs, touᵘl·(f)t-] m. Tolvtedel.

tólf þumlungaþarmur [touᵘl·(f)þʏmluŋgaþar·møọ] m. = **tólffingraþarmur.** **-ær** [-v-ai·r] a. med tolv Aarer. **-æringur (-s, -ar)** [-ai·riŋgoọ] m. Baad med tolv Aarer.

tólg (-ar) [touᵘl·k] f. Talg, Tælle (Sl.); *nú þykir mjer vera stungin t.*, nu har jeg nok af det (Árn.).

tólga (a) [to l ga] v. **1.** vt. *(smyrja með tólg)* besmöre med Tælle. — **2.** impers.: *þá var logn en frost og tólgaði fjöruna, þegar út féll* (Mel [illegible] ÓDavSk. 81). — **3.** pp. *tólgaður*, besmurt med Tælle, sammenfrossen: *[illegible] er tólguð*, Jorden er bedækket med en Ishinde.

tólgar bræðsla [toul·garbraið·sla] f. Smæltning af Talg. **-bræðsluhús** [-braiðsløhu:s] n. Talgsmælter. **-kerti** [illegible] n. Tællelys. **-skjöldur** [illegible] m. flad, rund [illegible]. **-smjör** [illegible] n. Smör, blandet med Tælle.

tólgur (-ar) [toul·gøϱ] m. (Nl.) = **tólg.**

tóli (-a, -ar) [tou:lı] m. (BH.) = **tól.**

tólk (-s [illegible] **-ar)** [illegible] (Vf.), **tólkur (-ar)** [illegible] m. (N., [illegible]) [illegible] *tólgarlega [illegible]* [illegible] *bráða [illegible] sviða rjúpurnar.*

1. **tolla (-u, -ur)** [tol:a] f. (Vf.) = *tolli, þollur*, Aaretold.

2. **tolla (tolli; toldi; tyldi; tollað,** (VSkaft.) **tolt)** [tod·la; tod·lı; [illegible], tod·lað, [illegible]] v. **1.** vi. hænge fast, sidde fast: *t. saman*, hænge sammen; *t. uppi*, holde: (Ordspr.) *uppi tollir eitt ráð* (GJ.), et Raad holder; *dugir meðan* (el. *þegar) á tánum tollir* (SchMál.), det gaar naar man kan staa paa Tæerne (f. Eks. om en, der sætter over en Grøft [illegible] *[illegible] honum*, han glemmer alt hvad han har [illegible], *[illegible]*, hver Klud klæber fast til Kroppen af mig; — overf. kunne forblive, kunne falde til Ro paa et Sted: *[illegible] sem hvergi hafði tollað í vist* (GFrE. 72), *t. í tískunni*, følge Moden, göre som andre gör: *margur lætst t. í tískunni* (GJ.). — **2.** vt. *t. e-ð = tylla e-u*, göre n-t fast: (Ordspr.) *oft verður beita anndrjúg, þá farið er að t. hana* (SchMál.), Maddingen volder ofte Besvær, naar man skal faa den til at sidde fast.

3. **tolla (a)** [tod·la] vt. lægge Told paa: *tollaðar vörur*, fortoldede Varer.

tollamaður [tod·lama:ðøϱ] m, **tollari (-a, -ar)** [tod·ları] m. = **tollheimtumaður.**

toll bálkur [tod·lbauλgøϱ, -baulkøϱ] m. Toldlov. **-bandalag** [-bandalaγ] n. Toldforening. **-búð** [-bu·ð] f. Toldbod. **-bætur** [-bai·døϱ, -bai·tøϱ] fpl. Toldbøder. **-drjúgur** [-drju·(q)øϱ, (Af.) tol·-] a. kostbar, som medfører Udgifter; *það er heldur tolldrjúgt* (ikke saa lidt besværligt) *að hafa [illegible]* (BrødÐd.).

tollera (a) [tol:ɛra] vt. (l. tollere) (Skoleslang) lege Himmelspræt; spec. anvendt som en Slags Indvielse af ny Elever i de isl. Latinskoler.

toll fjandi [tod·λfjandı] m. Toldfjende, Toldbekæmper. **-frelsi** [-frɛlsı] n. Toldfrihed. **-frjáls** [-frjauls] a. toldfri. **-geymsla** [-l-ɟɛimsla] f. Toldforvaring. **-greiðandi** [-grɛi·ðandı] m. Toldbetaler. **-greiðsla** [-grɛiðsla] f. Erlæggelse af Told. **-gæsla** [-ɟaisla] f. Toldeftersyn. **-gæslumaður** [-ɟaisløma:ðøϱ] m. Toldbetjænt. **-gæslumál** [-ɟaislømau:l] n. Toldvæsen: *yfirstjórn tollgæslumálanna*, Overtoldbestyrelsen. **-gæsluveifa** [-ɟaisløvɛi:va] f. Toldflag. **-heimta** [-(h)ɛi̯da, -(h)ɛimta] f. Oppebørsel af Told. **-heimtari** [-(h)ɛi̯dari, -(h)ɛimtarı] m., **-heimtumaður** [-(h)ɛi̯døma:ðøϱ, -(h)ɛimtø-] m., **-heimtuþjónn** [-(h)ɛi̯døþjoud·v, -(h)ɛimtø-] m. Toldbetjænt, Tolder. **-hækkun** [-(h)aihqon] f. Toldforhøjelse.

Tolli (-a, -ar) [tol:ı] m. npr. Dim. af *Þorleifur, Þorkell, Þorvaldur, Þórhallur* (Rvk.), *Thorlacius* (Af.).

toll kjör [tod·λȿö·r] npl. Stilling m. H. t. Toldafgifter. **-lag** [tod·la·q] n. Toldforbund: *ganga í t. Þjóðverja* (Skirn. XVI. 40). **-lið** [-lı·ð] n. Toldetat, Toldvæsen. **-lög** [-lö·q] npl. Toldlov. **-löggjöf** [-lögɟöv] f. Toldlovgivning. **-mál** [-l-mau·l] n. Toldsag; npl. Toldvæsen. **-mæri** [-mai·rı] npl. Toldgrænser: *tollmærin, sem Frakkar settu* (Vísir '23, Nr. 7, S. 2). **-rannsókn** [-ransouhkv] f. Toldundersøgelse. **-samband** [-λ-sambant] n. Toldforbund. **-samningur** [-samniŋgøϱ] m. Toldtraktat. **-setja** [-sɛ·dja, -sɛ·tja] vt.: *t. e-ð*, lægge Told paa. **-skylda** [-sɟılda] f. Toldpligt. **-skyldur** [-sɟıldøϱ] a. toldpligtig. **-skrá** [-sgrau·] f. Toldtarif (Stj. '99, A. 110); Toldseddel (Stj. '01, A. 176). **-smygill** [-smi·jıdλ] m. Smugler. **-stjóri** [-sdjou·rı] m. (lokal) Tolddirektør. **-stjórn** [-sdjou(r)dv] f. Tolddirektorat. **-stofn** [-sdobv] m. Toldobjekt: *hafa tollstofnana fáa, en tollana þeim mun hærri á þeim vörum, sem tollaðar eru* (Alþ. '11, B. 748). **-stríð** [-sdri·ð] n. Toldkrig. **-svik** [-svı·k] npl. Toldsvig. **-svikinn** [-svı·ɟın, -svı·ȿın] a. indsmuglet. **-tekja** [-tɛ·ɟa, -tɛ·ȿa] f. Oppebørsel af Told; — pl. *-tekjur*, Toldindtægter. **-tökustaður** [-tögosda:ðøϱ, -tökø-] m. Toldsted. **-uppbót** [-l-Yhbou·t] f. Toldgodtgørelse.

tollur (-s, -ar) [tod·løϱ] m. Told, Afgift: *taka t. af e-u; gjalda t.*

toll varsla [tod·lvaϱsla] f. Toldopsyn. **-vörður** [-vörðøϱ] m., **-þjónn** [-λ-þjou·dv] m. Toldbetjænt.

tóm (-s, pl. ds.) [tou:m] n. **1.** tomt Rum, Vakuum: *þegar búið er að [illegible]* — **2.** [illegible], have [illegible] — **3.** Ro og Mag: *[illegible]*, i Ro og Mag [illegible] [illegible] Lejlighed [illegible] (GJ [illegible]) *gera e-ð af tómi*, göre n-t ved Lejlighed.

tómaður [tou:ma·ðøϱ] m. Uldarbejder.

tómagóss [tou:magou·s·] n. tomt Returgods.

tómahljóð [tou:mahλıou:ð] n. hul Lyd, tydende paa et tomt Rum.

Tómas (-ar, -ar) [tou:mas, tou:maus] m. npr. Tomas; *Tómas í Tutlu*, [illegible], det er Tomas [illegible], naar man hører banket, men ingen ser udenfor); *spila við hann T.*, spille Kort uden Medspillere.

tombak [tom·ba·k] n. Tombak.

tóm dæla [illegible] f. Vakuumpumpe. **-hendur, -hentur** [illegible] a. tomhændet. **-hljóð** [illegible] n. = tómahljóð. **-hljóðsródd** [illegible] f. [illegible] Stemme (Isl.). **-hús** [tou:ɰ(h)u·s] n. = **tómthús.** **-yrtur** [-m-ıϱdøϱ] a. om en, hvis Ord ikke har ret meget Indhold: *Séra Jón tómyrti hafði þá fyrir skömmu haldið hinn nafntogaða fyrirlestur sinn* (GFrE. 52). **-kviðaður** [toum·kvı·ðaðøϱ] a. med tom Mave, sulten. **-látur** [-lau·døϱ, -lau·tøϱ] a. **1.** som giver sig Tid, sendrægtig, langsom; indolent; forsömmelig: *kennararnir skulu áminna þá, sem tómlátir eru* (Stj. '76, A. 100). — **2.** *(rólegur)* stille, rolig. **-legur** [-lɛqøϱ] a. **1.** som gör Indtryk af Tomhed; trist, glædeløs: *henni fanst tómlegt, eftir að gestirnir voru farnir; — hýbýli þeirra* (ɔ: *Eskimóa) ... eru tómleg* (EiÓlLf. 65); *t.* (monoton) *lekaslettingur* (GFrE. 59). — **2.** *(tómlátur)* sendrægtig. — **3.** uhyggelig: *svartar og bláar mannætur ... og eru þeir mjög tómlegir, og atquðir þeirra því að verri, eins og maður getr hugsað sjer að væri þar „sá gamli“* (EiÓlLf. 65). — **4.** adv. *-lega:* **a.** *(= með tómlæti)* sendrægtigt, langsomt; i Ro og Mag: *sýnist henni þá jötunn þessi hverfa tómlega fram úr dyrunum* (Huld II. 78). — **b.** med Toven, tvært: *hann tók því tómlega*, han var ikke meget stemt derfor. **-leiki, -leikur** [-lɛiɟı, -lɛiȿı; -lɛigøϱ, -lɛikoϱ] m. Tomhed. **-læti (-is)** [-lai·dı, -lai·tı] n. Sendrægtighed; Indolens, Dovenskab.

?1. **tomma (-u, -ur)** [tom:a] f. = **þumlungur.**

2. **tomma (a)** [tom:a] vi. i Forb. med en Nægtelse: *t. ekki*, ikke komme (en Tomme) af Stedet: *það var svo hvast á móti, að við tommuðum ekki* (Rvk.).

Tommi (-a, -ar) [tom:ı] m. npr. Dim. af **Tómas.**

tóm stund [toum·sdYnt] f. Fritime, Fritid; pl. ledige Timer. **-stundahugur** [-sdYndahY:qøϱ] m. Fritidstanker: *Barnið mitt tók til sín tómstundahug minn og hendur* (GFrÓl. 82).

tómthús [tou:u·t(h)u·s, tou:u·du·s, toum·t(h)u·s] n., **-býli** [-bi:lı] n. jordløst Hus. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. Strandsidder, Husmand.

†**tómtylla** [toum·tıdla] f. Paaskud, Skrömt; Smule af n-t, der göres paa Skrömt: *fyrst þeir* (ɔ: *valdsmennirnir) fengust ekki falir til neins rannsaks og ekki til einnrar tómtyllu upp í hálft annað ár* (JMPisl. 99—100).

tómur [tou:moϱ] a. **1. a.** tom: *tunnan var tóm*, Tønden var tom; (Ordspr.) *úr tómum pungi telur enginn peninga* (el. *fje)* (GJ.), af tom Pung tæller ingen Penge op; *í tómum ílátum bylur mest* (GJ.) og *föt tóm hafa hæstan róm* (GJ.), tomme Tønder buldrer mest; *grípa í tómt*, (göre et Greb i et tomt Rum), gaa Glip af n-t, ingen træffe, ingenting faa. — **b.** som subst.: *spila við hann Tóm = spila við hann Tómas*, spille kort uden Medspillere; *Veitingarnar hjá Tóm* (StgrTh. 230); *með tvær hendur tómar*, tomhændet. — **2.** *(eintómur)* udelukkende, bare, lutter: *þar voru tómir embættismenn, ... er eg þar eins og víðar nefndur Lárus Scheving Halldórsson, en heiti þó ekki nema t. Lárus* (hedder kun L.) (NK. '11, 255); *vera á tómri skyrtunni*, kun have Skjorten paa; *þar voru tómir fullir kassar*, der var lutter fulde Kasser. — **3.** tom, forfængelig, som ingen Betydning har: *tóm orð*, tomme Ord; *tóm dýrð*, forgængelig Herlighed.

ton (-s, pl. ds. el. (sj.) **tonnar)** [ton·] n. el. (sj.) m. Ton (Stj. '90, A. 150).

tón (-s) [tou:n] n. Messen, Messesang.

tóna (a) [tou:na] vt. og vi. messe.

tónari (-a, -ar) [tou:narı] m. en, der messer: *vera góður (lítill) t.*, messe godt (daarligt).

tóna djúp [tou:nadju:p] n. Tonehav. **-röð** [-rö:ð] f. (mus.) Skala, Tonestige. **-skáld** [-sgaul·t] n. Komponist. **-slagur** [-sla:qøϱ] m. Musikstykke: *Þær reyna að renna að sama ósi og tónaslagurinn* (GFHh. 300). **-sproti** [-sbro:dı, -sbro:tı] m. Taktstok. **-verk** [-vɛϱ·k] n. Komposition.

tón bil [toun·bı·l, toum·] n. (mus.) Interval, Tonetrin. **-blístra** [-blisdra] f. Stemmeflöjte.

tónbæn [toun·bai·n, toum·-] f. Kollekt, Alterbön.

tón flutningsmerki [toun·flYhdniŋsmɛϱ·ɟı] n. (mus.) Fortegn. **-fræði** [-frai·ðı] f. indec. Musikteori. **-föls** [-föls] npl. falske Toner (StSt. Andv. III. 188). **-heyrn** [tou:v(h)ɛirdv] f. Toneopfattelse: *stafi frá öðrum svæðum taugakerfisins en þeim sem tónheyrnin beint er bundin við* (GFHh. 296). **-hugsun** [-(h)Yχson] f. Tænken i Toner (GFHh. 292). **-hverfi** [illegible] n. Horecentrum: *[illegible] tónana að tónhverfum heilans* (HermJDulr. 30). **-hæð** [tou:v(h)ai·ð] f. Tonehöjde. °**-kerfi** [-ŋ·-ȿɛrvı] n. *(í hljóðfæri)* Register (JsJs.). **-kvísl** [-kvisλ] f. Stemmegaffel. **-leikahús** [-n·-lɛigahu:s, -lɛika-] n. Operahus. **-leikasmiður** [-lɛigasmı:ðøϱ, -lɛika-] m. Komponist. °**-leikbragur** [-lɛikbra:qøϱ] m. Operaarie. °**-leikskáld** [-lɛiχsgaul·t] n. Operakomponist. °**-leiksljóð** [-lɛiχsljou:ð] n. Operatekst. °**-leikstjóri** [-lɛiksdjou:rı] m. Operadirektør. **-leikur** [-lɛi·gøϱ, -lɛi·koϱ] m. Syngespil, Opera. °**-liðastrik** [-lıðasdrı:k] n. Taktstreg. °**-liður** [-lı·ðøϱ] m. Takt. **-list** [-lıst] f. Musik. **-listarmaður** [-lısdarma:ðøϱ] m. Musiker, Komponist. **-listarmeistari** [-lısdarmɛis·darı] m. udmærket Komponist (Tonekunstner).

tonn (-s, pl. ds. el. (sj.) **-ar)** [ton·] n. og (sj.) m. Ton = 1000 Kilogram: *af hverjum t.* (Stj. '75, A. 126).

tonn (-s, -ar) [illegible] **1.** Tone: *[illegible]* — **2.** Stemme: *[illegible]*, tale med en myndig Stemme; *hvort sú geðshræring t. d. sem vér þykjumst finna í þeim „tón“ [illegible]* (GFHh. 203), *senda e-m tóninn*, skælde en ud paa Afstand; *þar kvað við sama (annan) tón*, der fik man det samme Svar (der fik Piben en anden Lyd); *svara í sama (líkum) tón*, svare som en bliver tiltalt, give Svar paa Tiltale.

tón næmi [toun:ai·mı] n. musikalsk Begavelse. Musikalskhed (Eimr. IX. 122). **-næmur** [-n:ai·moϱ] a. musikalsk (ibid.). **-setning** [-n·-sɛhdniŋk] f. Harmonisering. °**-setningarlist** [-sɛhdniŋgarlıs·t] f. Harmonilære, Kontrapunkt. **-skáld** [-sgault] n. Komponist. **-smíði** [-smi·ðı] n. Musikstykke; Komposition. **-sproti** [-sbro·dı, -sbro·tı] m. Taktstok. **-stigi** [-sd(ı)i·jı] m. (mus.) Skala, Tonerække. **-stilla** [-sdıdla] vt. stemme (et Instrument) (Ísaf. '12, 230). **-styrkur** [-sdıϱgøϱ] m. Tonestyrke. **-tegund**

[-tɛ·qont] f. Toneart. **-tegundaskifti** [-tɛqondasᵹɪf·dɪ] n. (mus.) Toneartskifte, Modulation.

topar (-s) [to:baϙ, to:paϙ] m. **1.** *(skopparakringla)* Top (Skaft., Rang.). — **2.** Hest, der gaar i *tölt* (s. d. O.) el. lign. trippende Gangart (Skaft.).

tópas (-s, -ar) [toᵘ:bas, toᵘ:pas] m. Topas.

toppa (-u, -ur) [tohba] f. Navn paa en Hoppe, hvis Pandelok el. *herðatoppur* (Sl.) er anderledes farvet end Hovedfarven, jfr. *toppóttur*.

toppasykur [tohbasɪ:gøϙ, -sɪ:køϙ] m. (el. n.) Topsukker.

topp ax [tohbaχs] n. (bot.) Topaks. **-byr** [tohbɪ·r] m. Bør, passende til fulde Sejl: *sigla mátulegan t.* (Giss. 60). **-blár** [-blau·r] a. blaatoppet: *Á kveldvært loftið ýta, sér reykjar toppblá tjöld* (StStAndv. II. 63). **-bönd** [-bönt] npl. (naut.) Stængegods. **-hlaða** [tohp(h)λa·ða] vt. bygge som en Hvælving: *á einum bæ sá eg lambhúskofa topphlaðna saman að ofan án allra viða* (BrJ. i Eimr. XIII. 97) (jfr. *borg* 1.). **-horn** [-(h)o(r)dv] n. Topvinkel. ᶜ **-kaðall** [-ka·ðadλ] m. (naut.) Stængebardun. **-kala** [-ka·la] v. impers. fryse bort i Toppen; — pp. *-kalinn*. **-ljósker** [-b-ljoᵘ·sᶊɛr] n. Toplanterne. **-myndaður** [-mɪndaðoϙ] a. kegleformet.

toppóttur [tohboᵘhdøϙ] a. **1.** (om en Hest) hvis Pandelok el. *herðatoppur* (Sl.) er af anden Farve end Hesten ellers. — **2.** med spidse Tinder: *toppótt og sundurskorin fjöll* (ÞThLýs. I. 255).

ᶜ **topp reiði** [tohbrɛi·ðɪ] m. Stængegods. **-segl** [tohpsɛgλ] n. Topsejl. **-skarfur** [-sgarvøϙ] m. Topskarv (phalacrocorax graculus) (GrFugl.). **-stag** [-sda·q] n. Topstag: *t. á tjaldi*. **-staga** [-sda·qa] vt. forbinde med Topstag: *(skýin) hnjúkana toppstöguð* (StStAndv. III. 33). **-stör** [-sdö·r] f. Topstar (carex paniculata). **-tjald** [-tjalt] n. Spidstelt.

toppur (-s, -ar) [tohbøϙ] m. **1. a.** *(lokkur)* Lok, Haarlok, Haartop; *(ennistoppur)* Pandelok; *hesturinn kastar toppi*, Hesten ryster Manken el. Pandelokken (Af.): *hann reið svo hægt, að það kastaði ekki einu sinni toppi hjá honum; — það er fallin mátuleg reið í langferð, þegar kastar toppi*. — **b.** spec. = *herðatoppur*: *halda sjer í toppinn* (Sl.) = *halda sjer í faxið* (Af.). — **2.** Navn paa en Hest, hvis Pandelok el. *herðatoppur* er anderledes farvet end Hovedfarven. — **3.** Top, Spids: *t. á fjalli; siglutoppur;* — *borga upp í topp*, betale fuldtud.

topp önd [tohbönt] f.: *t.* el. *litla t.*, toppet Skallesluger (mergus serrator) (GrFugl.); *stóra t.*, stor Skallesluger (mergus merganser) (ibid.).

tor- [to:r-, tor·-] Præfiks, der bet. Vanskelighed ved Udførelsen af en Handling; sættes foran et Adj., pp. el. Subst.

tór (-s, -ar) [toᵘ:r] m. Lysning i Himlens Skylag; jfr. *haftórar* (ASkaft.).

1. **tóra (-u, -ur)** [toᵘ:ra] f. **1. a.** *(ljósblettur)* lille glinsende Plet. — **b.** sædv. i pl.: *tórur*, Lysning i Himlens Skylag nær Horisonten, jfr. *austantórur: hann tekur tórur*, Skyerne begynder at spredes lidt (Hnappad.). — **c.** *(týra)* svagt Lys. — **d.** *(lítið skriðljós)* lille Lygte. — **2.** *(ögn)* Smule.

2. **tóra (ði)** [toᵘ:ra] vi. **1.** *(hjara)* friste Livet, vegetere: *jeg skal gera það, ef jeg tóri; — það segi eg aldrafturlaust ... og segi líklega meðan eg tóri* (GFrSex 93). — **2.** *ljósið tórir*, Lyset brænder svagt; v. impers.: *það tórir í hafi*, der viser sig lyse Skybanker over Søen.

tor átta (-u) [to:rauhda] f. Vantrivsel (Skaft.). †**-breytilegur** [tor·breidɪlɛ:qøϙ, -breitɪ-] a. vanskelig. †**-breytur** [-brɛi·doϙ, -brɛi·toϙ] a. (jfr. *braut)* vanskelig at passere. **-bræddur** [-braid·øϙ] a. tungsmæltelig. **-bænn** [-baidv] a. ubönhørlig. **-bær** [-bai·r] a. vanskelig at bære. **-bættur** [-baihdøϙ] a. vanskelig at erstatte. **-dýfill (-ils, -lar)** [-di·vɪdλ, -diblaϙ] m. (zool.) Torbist. **-eggja (a)** [to:rɛᶃ·a] vt. göre en Le el. andet skærende Instrument sløvt, saal. at den (det) vanskelig kan slibes skarp(t): *það er ekki vert að t. ljáinn* (Dýrf.); — pp. *toreggjaður*, vanskelig at slibe skarp.

torf (-s) [tor·v] n. coll. **1.** Stykker Græstörv til Opførelse af Vægge el. til Tækning: *skera t.*, — spec. = *heytorf*: *sumstaðar var ristað hey um heygörðum, svo botninn stóð upp, en torfið niður* (ÞThLýs. II. 194). — **2.** *(mór)* Törv (Vf.). — **3.** *(í máli)* **a.** *(fornyrði)* Arkaisme; *(skrúfað nýyrði)* forskruet, forstenet Nydannelse; *(þungskilið mál)* svært og knudret Sprog: *Málið er mjög stirt og óþjált, og víða beinlínis t.*

torfa (-u, -ur) [tor·va] f. **1. a.** *(grassvarðarræma)* aflangt Stykke Græstörv: *kominn undir græna torfu*, død og borte, i sin Grav; *ljettir af e-m þungri torfu* el. *ljettir torfu af brjósti e-s*, der lettes en Sten fra ens Bryst. — **b.** spec. et stort Stykke tör, trævlet Jord, Del af en *reiðingur*, s. d. O. (Nl., Sl.). — **2. a.** Stykke Land, omgivet af en Strækning uden Vegetation: *á báðum þeim torfum er roksandur með laufgróðri* (ÞThFerð III. 348). — **b.** *(jarðeign)* Gods, Jordejendom med tilhørende Halvgaarde. — **3.** *(bæjaþyrping)* Klynge Gaarde. — **4.** *(fiskavaða)* Fiskestime: *síldartorfa; (marsvínavaða)* Flok af Marsvin.

Torfa lög [tor·valö:q] npl.: *gjalda Torfalögin*, udføre et (ubetydeligt) Arbejde el. desl. for at opfylde en Forpligtelse (om Oprindelsen til denne Talemaade se JÁÞj. II. 137): *þú hefir áreiðanlega goldið Torfalögin* (ThTh. 81).

torf bálkur [tor·(v)bauλgøϙ, -baulkøϙ] m. langstrakt Forhöjning af Græstörv, is. langs en Væg, brugt som Bænk el. Sengested: *Baðstofan lítil og lág með torfbálki, óþiljuð öll, nema lagðar lausar fjalir fyrir ofan rúmin. Rúmstæðin t. með rúmstokki og fótagafli úr fjölum* (Eimr. XII. 97). **-bás** [-bau·s] m. Aflukke til *torf* 1. og 2., is. Törvebaas. **-bingur** [-biŋgøϙ] m., **-bunki** [-buŋᶃɪ, -buŋᶊɪ] m. Bunke Græstörv. **-bær** [-bai·r] m. Gaard el. Hus, bedækket med Græstörv. **-des** [-dɛ·s] n. Törvestak (Vf.). **-eimur** [tor·vei·møϙ] m. Røg af Græstörv el. Törv. **-eldur** [-ɛldøϙ] m. Törveild.

tor feldur [toϙ·feldøϙ] a. vanskelig. **-fenginn** [-fɛiŋᶃɪn] a. vanskelig at anskaffe. **-fengni** [-fɛiŋnɪ] f. indec. Vanskelighed ved at anskaffe. **-fengur** [-fɛiŋgøϙ] a. = **torfenginn.**

torf flag [tor·fla·q] n. Sted, hvor der er blevet skaaret Grönsvær: *Þegar hann kom úr torfflagi* (GFrTís. 89). **-færi** [-fai·rɪ] npl. Redskaber til Skæring af Græstörv. **-garður** [tor·(v)garðøϙ] m. Vold af Græstörv. **-grafarálft** [-gravarauλ·(f)t, -aul·(f)t] f. = **óðinshani.** **-gröf** [-grö·v] f. *(mógröf)* Törvegrav: *hann er eins og óðinshani á t.* (Málshb.). **-haki** [-(h)a·ᶃɪ, -(h)a·ᶊɪ] m. Hakke, der anvendes ved Skæring af Græstörv (Andv. I. 151). **-hlað** [-(h)λa·ð] n. Væg, opført af Græstörv (EÓlLach. 37). **-hleðsla** [-(h)λɛðsla] f. Vold af skaaret Græstörv: *safnþrór ... hlaðnar tryggilegri torfhleðslu (streng) allt í kring* (Stj. '01, B. 136). **-hnífur** [-(h)vi·vøϙ] m. = **torfljár.** **-hraukur** [-(h)ϙöy·gøϙ, -(h)ϙöy·køϙ] m. Stak af Græstörv el. Törv. **-hrip** [-(h)ϙɪ·p] n. Tremmekasse til Transport af skaaret Græstörv el. Törv. **-hús** [-(h)u·s] n. **1.** *(hús til að geyma mó í)* Bygning til Opbevaring af Törv. — **2.** *(hús úr torfi)* Jordbygning.

Torfi (-a, -ar) [tor·vɪ] m. npr.

torfyndur [toϙ·fɪndøϙ] a. vanskelig at finde, sjælden.

torf jörð [tor·vjörð] f. törvholdig Jord: *t. sem er einúngis ein tegund af molldarjörð* (LFR. I. 173). **-kast** [tor·(f)kast] n. Kasten med Græstörv (spec. som Leg), jfr. *torfleikur*. **-kirkja** [-ᶊɪϙᶃa] f. Kirke, opført af Græstörv, spec. tækket med Græstörv. **-kofi** [-ko·vɪ] m. Hytte af Græstörv el. til Opbevaring af (Græs)törv. †**-kostur** [-kosdøϙ] m. Törvs Forekomst paa et Sted. **-kot** [-ko·t] n. Jordhytte. **-krókur** [-kroᵘ·gøϙ, -kroᵘ·køϙ] m., is. i pl., Redskab til Transport af Græstörv paa Hesteryg, bestaaende af et Par trekantede Tremmekasser. **-köstur** [-kösdøϙ] m. Bunke Græstörv. **-lag** [-v-la·q] n. Lag af Græstörv. †**-leikur** [-lɛi·gøϙ, -lɛi·køϙ] m. Leg, ›Törveleg‹, bestaaende i, at to Partier søgte at ramme hinanden med Græstörv. **-lest** [-lɛst] f. Karavane af Heste, belæsset med Græstörv. **-ljár** [tor·(v)ljau·r] m. Le, hvormed Græstörv skæres op.

torfluttur [toϙ·flʏhdøϙ] a. vanskelig at flytte, transportere: *slíkur varningur er t.;* — vanskelig at fremføre: *torflutt mál.*

torf mylsna [tor·(v)mɪlsna] f. Smuld af Græstörv el. Törv. **-mýri** [-mi·rɪ] f. Mose, hvor der kan skæres Græstörv, Törvemose. **-mór** [-moᵘ·r] m. daarlig Törv (de øverste lerblandede Lag). **-pæla** [-f-pai·la] f. = 1. **pæla** 1. **-rista** [-v-rɪsda] f. **1.** *(það að skera torf)* Opskæring af Græstörv: *að hugsa um áttræðs manns torfristu tök, | er tvítugur liggjandi reykir* (GFrÚh. 113). — **2.** Sted, tjænligt til at skære Græstörv: *þar er ágæt t.* **-rústir** [-rusdɪϙ] fpl. Ruiner af Græstörvvægge. **-skera (-u)** [-f-sᶃɛ·ra] f. = *torfrista* 2.: *er hvörki hafa skóg eðr torf-skeru* (LFR. I. 172). **-skeri** [-sᶃɛ·rɪ] m. *(torfljár)* Redskab til Skæring af Græstörv, Törvejærn. **-skurður** [-sgʏrðøϙ] m. Törveskær, Skæring af Græstörv el. Törv. **-spaði** [-sba·ðɪ] m. Spade, løbende ud i en Spids, hvormed Græstörv skæres. **-stakkur** [-sdahgøϙ] m. = *torfhraukur*: (Ordspr.) *sjerhver hefur sína lund, sagði karlinn, hann reið torfstakki* (SchMál.), hver sin Lyst, sagde Oldingen, han red paa en Törvestak. **-stunga** [-sduŋga] f. Opstikning af Græstörv el. Törv.

torfu band [tor·vøban·t] n. Græstörvsstrimmel paa et Høhæs: *hann seildist með henaumnar upp á stafnana og taldi torfuböndin í hálfum hljóðum* (GFrTs. 32). **-hnaus** [-hvöy:s] m. tykt Stykke Grönsvær. **-hringur** [-ɦϙiŋ·gøϙ] m. oprullet Stykke Græstörv. **-kjúklingur** [-ᶊuhgliŋgøϙ] m. (Árn.) = **torfusnepill.** **-móðir** [-moᵘ:ðɪϙ] f. = **flagmeri** 1.

torfundinn [toϙ·fʏndɪn] a. vanskelig at finde.

torfu petti [tor·vøpɛhdɪ] n. (Vf.), **-pís (-s, -ar)** [-pi:s] m. (Af.) = **torfusnepill.** **-reitur** [-rɛi:doϙ, -rɛi:tøϙ] m. Sted, hvor man skærer Græstörv; (Talem.) *tekst þar ei í torfureit á*, det maa ikke beröres, naar man er i Færd med et snavset Arbejde (Sch.). **-skekill** [-sᶃɛ:ᶃɪdλ, -sᶃɛ:ᶊ-] m., **-skækill** [-sᶃai:ᶃɪdλ, -sᶃai:ᶊɪdλ] m., **-snepill** [-snɛ:bɪdλ, -snɛ:p-] m. lille Stykke Græstörv. **-þíður** [-þi:ðøϙ] a. (om Jordbunden) saa optoet, at man kan skære Græstörv.

torf verk [tor·vɛϙk] n. Arbejde med at skære Græstörv el. Törv: *vera við t. í mýri;* — hvad der er lavet af Græstörv: *öll hús, er þeir Víðimýrarbændur tæki og bygði, skyldu þeir byggja alt t. að þeim á sinn kostnað* (GKonÆf. 227). **-verkfæri** [-vɛϙkfairɪ] n. Redskab til Skæring af Græstörv. †**-viður** [-vɪ·ðøϙ] m. Ved til Brændsel, Brænde. **-virki** [-vɪϙᶃɪ] n. Jordvold som Forskansning. **-völlur** [-vödløϙ] m. Slette, tjænlig til Græstörvsskæring. **-völur** [-vö·løϙ] m. Planke, som paa en nytækket Bygning lægges paa Kanten af Tagskægget for at holde Græstörvstykkerne faste (EJ.); Græstörvens Rundböjning paa Taget, for at Vandet skal løbe ned ad den. **-þak** [-f-þa·k] n. Jordtag: *föst regla var, að skifta um torfþakið 5. hvert ár* (BrJÞf. 103). **-þíður** [-þi·ðøϙ] a. = **torfuþíður.**

tor fær [toϙ·fai·r] a. vanskelig at passere. **-færa** [-fai·ra] f. *(hindrun)* Hindring, Vanskelighed; *(óvegur)* vanskelig fremkommeligt Sted, Uvej. **-færi** [-fai·rɪ] n. = **torfæra.** **-færilegur** [-fairɪlɛ:qøϙ] a. = **torfær.**

torg (-s, pl. ds.) [tor·k] n. Torv; — fpl. *torgir* i Talem.: *út um allar torgir og trissur = út um hvippinn og hvappinn*, hist og her; *fara um allar torgir og trissur*, gaa alle Vegne, løbe hist og her (Af.).

torga (a) [tor·ga] vt. med dat. **1.** *(eta upp)* spise op: *jeg get ekki torgað öllu þessu*, jeg kan ikke faa det ned alt sammen; *Það sýnir reynsla annara þjóða, enda keppast þær eftir að fá sem mest af útlendu fé til að vinna með, ef þær þykjast geta torgað* (forbrugt) *meiru, en þær hafa sjálfar handbært* (Eimr. VI. 229). — **2.** slaa til for n-t, rumme: *vindum þráu voðin háa valla torgar* (SBrNúm. 13, 55).

torgengur [tor·ᶃeiŋgøϙ] a. vanskelig at bestige: *torgeng brú* (Líkn., Strofe 35); *er mjög torgeingt að þeim tveimur (fossum)*, man kan vanskelig komme til Fods op til de to (Vandfald) (JÁÞj. I. 248); *(torfær)* ikke let fremkommelig.

torgir [tor·ᶃɪϙ] fpl. se **torg.**

torgræddur [tor·graid·øϙ] a. vanskelig at hele.

torgsölustaður [tor·ksölosda:ðøϙ] m. Torvestade.

tor gæti (-is) [tor·ᶃai·dɪ, -ᶃai·tɪ] n. Sjældenhed. **-gætni** [-ᶃaihdnɪ] f. indec. Vanskelighed ved at faa n-t. **-gætur** [-ᶃai·doϙ, -ᶃai·tøϙ] a. *(tor-*

fenginn) sjælden, vanskelig at faa. *(sem er erfitt að bæta)* vanskelig at erstatte. **-hafnarlaus** [to:ǫ(h)abnarlöy:s] a. *(án vanþrifa)* uden Vantrivsel; *(annmarkalaus)* fejlfri (Rang.). **-hafnarlegur** [-(h)abnarlɛ:qøǫ] a. vantreven af Udseende: *lambið er máttlítið og torhafnarlegt að öðru leyti* (Bún. 1922, 88). **-hafna(r)skepna** [-(h)abna(ǫ)sɡ̊ehbna] f. vantrevent Dyr. **-höfn** [-(h)öbv] f., ofte i pl. *-hafnir:* **1.** Tæring, tærende Syge, Vantrivsel: *t. í fje;* — om Mennesker: *fór úr honum mesta torhöfnin,* han rettede sig nogenlunde igen; *það er einhver t. yfir honum,* han trives ikke rigtig (Af.); — om Ting: *var auðsjáanleg t. og fall í flestum þeirra* (ɔ: skóganna) (ÞThFerð. I. 56). — **2.** *(galli)* Fejl, Lyde. **-kenna** [toǫ·ȿɛn·a] vt. göre ukendelig. **-kennilegur** [-ȿɛnIlɛ:qøǫ] a. vanskelig at genkende; *(óþekkjanlegur)* ukendelig; *(fyrirgenginn)* affældig, ældet, udtæret af Udseende. **†-kynna** [-ȿIn·a] vt. = **torkenna. †-kynnilegur** [-ȿInIlɛ:qøǫ] a. = **torkennilegur. -leiðandi** [-r·-lɛi·ðandI] m. Isolator (JsJs.). **-leiði** [-lɛi·ðI] n. **1.** vanskeligt Terrain, vanskelig Vej: *á þrem fótum gat hún ekki haldið um torleiðið heim* (ÞGjD. 97). — **2.** *(mótbyr)* Modvind. — **3.** = *tormerki.* **-leystur** [-leisdøǫ] a. svært opløselig. **-læknaður** [-laihgnaðøǫ] a., **-læknanlegur** [-laihgnanlɛ:qøǫ] a. vanskelig at helbrede. **-lærður** [-lairðøǫ] a. vanskelig at lære. **-melti (-is)** [-mɛʎdI] n. Ufordöjelighed. **-meltur** [-mɛʎdøǫ] a. vanskelig at fordöje. **-merki** [-mɛǫɟI] npl. Vanskeligheder; Modgrunde; *telja öll t. á e-u,* anføre alle mulige Grunde for at vise Vanskeligheden ved Udførelsen af et eller andet. **-merkjur** [-mɛǫɟøǫ] fpl. (JSBr. 93) = **tormerki. -moltinn** [-moʎdIn] a. (BH.) = **tormeltur. -næmi** [-nai·mI] n. Tungnemhed. **-næmur** [-nai·møǫ] a. tungnem. **-ráðinn** [tor:au·ðIn] a. vanskelig at løse. **-ráður** [-r:au·ðøǫ] a. = **vandráður. †-reyfilegur** [-r:ɛivIlɛ:qøǫ] a. vanskelig at behandle. **-rek** [-r:ɛ·k] n. **1.** *(skaði)* Skade, Tab; jfr. *Sonatorrek.* — **2.** *(erfið kjör)* trange Kaar; Vanskelighed (JÞorkÞjs. 299); *t. lífs unnið* (MJ. IV. 234). **-rekinn** [-r:ɛ·ɟIn, -r:ɛ·ȿIn] a. vanskelig at drive el. gennemføre: *torreknar hefndir* (StSt. Andv. II. 172). **†-ræki (-is)** [-r:ai·ɟI, -r:ai·ȿI] n. *(skaði)* Skade; *(slæmt tíðarfar)* slet Vejrlig; *(dýrtíð)* Dyrtid. **-rænn** [-r:aidv] a. ubestemmelig: *vindur er torrænastur* (ÓDavÞul. 256). **-sýnn** [toǫ·sidv] a. = **torsær. -skilinn** [-sɟI·lIn] a. vanskelig at forstaa. **-skreiður** [-sgrɛi·ðøǫ] a. sletsejlende (om Skibe). **-sóttlegur** [-souhdlɛ·qøǫ] a. vanskelig at udføre; vanskelig at faa Bugt med. **-sóttur** [-souhdøǫ] a. **1.** vanskelig at angribe og overvinde; vanskelig at komme hen til: *hann mun verða t.,* han overvindes ikke saa let. — vanskelig at komme frem ad: *vegurinn er t.; leiðin var mjög torsótt.* — **2.** vanskelig at opnaa el. udføre: *það mun verða torsótt.* **-sveigður** [-svɛiqðøǫ, -svɛigðøǫ] a. vanskelig at böje: *venjan torsveigð,* Vanen er vanskelig at böje (ɔ: ændre). *þú ógæfusama móðir, sem ert svo torsveig í skapi* (stivsindet) (Od. 499). **-sækilegur** [-saiɟIlɛ:qøǫ, -saiȿI-] a. = **torsóttlegur. -sær** [-sai·r] a. vanskelig at se; tvivlsom.

tort [toǫ·t] adv. i Forb.: *það þykir mjer t.,* det synes jeg er haardt (Flói).

torta (-u, -ur) [toǫ·da] f. (no. tart) Rumpe (navnlig paa en Ko el. en Hest): *En halaskömmin var eins og fífukveikur, sem ekki má snerta — hann fór í sundur við tortuna* (GFrTis. 230); — Bagdel: *ef hann væri settur undir tortuna á hinum vinnumönnunum* (JThMk. 206).

tor talinn [toǫ·ta·lIn] a. vanskelig at tælle; *(óteljandi)* utallig. **-tíma** [-ti·ma] vt. med dat. **1.** *(eyðileggja)* ødelægge; *(drepa)* ombringe, dræbe. — **2.** refl. *-tímast,* gaa til Grunde. **-tíming (-ar)** [-ti·miŋk] f. Fordærvelse, Ødelæggelse; Undergang. **-týna** [-ti·na] vt. med dat. (pop.) = **tortíma.**

tortís (-s, -ar) [toǫ·dis] f. **†1.** *(blys, kyndill)* Fakkel. — **2.** *(ögn)* Smule: *eg ætla að fara í kaupstað og sækja ofurlitla t. af korni* (Eyf.).

tortísa (-u, -ur) [toǫ·disa] f. (Eyf.) = **tortís** 2.

tor trygð [toǫ·trIqð, -trIgþ] f. = **tortrygni. -tryggilegur** [-trIɟIlɛ:qøǫ] a. mistænkelig. **-tryggileikur** [-trIɟIlɛi:goǫ, -lɛi:koǫ] m. Mistænkelighed. **-trygging** [-trIɟ·iŋk] f. Mistænken, Mistanke. **-trygginn** [-trIɟ·In] a. mistænksom. **-tryggja** [-trIɟ·a] vt. mistænke: *t. e-n við e-n,* göre en mistænkelig hos en. **-tryggleikur** [-trIglei·goǫ, -lɛi·koǫ] m. = **tortrygni. -tryggur** [-trIg·øǫ] a. mistænksom, mistroisk. **-trygni** [-trIgnI] f. indec. Mistænksomhed, Mistro, Mistanke.

tortu bein [toǫ·døbɛi:n] n. Rumpeben, Haleben. **-ber** [-bɛ:r] a., **-ljótur** [-ljou:doǫ, -ljou:tøǫ] a. med hæslig, mager Lænd: *t. hestur.*

tor unninn [to:rYn·In] a. vanskelig at overvinde: *torunnin borg;* vanskelig at udføre: *torunnið verk.* **-veiddur** [tor·veid·øǫ] a. vanskelig at fange. **-velda (-u)** [-vɛlda] f. = **torveldi.** 2. **-velda (a)** [-vɛlda] vt. vanskeliggöre: *amtmaður ... torveldaði fyrir honum at fá laun sín* (EspS. 154). **-veldi** [-vɛldI] n. Vanskelighed. **-veldlegur** [-vɛldlɛ·qoǫ] a. som ser vanskelig ud. **-veldleiki** [-vɛldlɛi·ɟI, -lɛi·ȿI] m., **-veldni** [-vɛldnI] f. indec. Vanskelighed. **-veldur** [-vɛldøǫ] a. vanskelig. **-virki** [-vIrɟI] n. vanskelig Daad. **†-þeystur** [-ǫ·-þɛisdøǫ] a. vanskelig at bringe til at løbe: *t. til vandræða,* som vanskelig kan bringes til at deltage i Stridigheder. **-æti** [to:rai·dI, -ai·tI] n. Spise, vanskelig at spise el. fordöje: *varir við öfugugga og annað t.* (ÞThFerð. I. 147).

tos (-s, pl. ds.) [to:s] n. **1. a.** *(veik viðleitni)* svag Stræben. — **b.** *(það að eiga við e-ð)* kraftløst Arbejde paa n-t vanskeligt. — **2.** [illegible] Stammen. — **3.** mindre Stabel törret Hø, Smule Hø (Múl., Þing).

tosa (a) [to:sa] vt. med dat. og vi. **1.** *t. e-u, t. við e-ð,* trække i n-t med Besvær; *t. við e-ð,* arbejde kraftløst paa n-t. — **2.** *(stama)* stamme.

tó skaparmaður [tou:sgabarma:ðøǫ, -sgap-] m. Uldarbejder. **-skapur** [-sgabøǫ, -sgapøǫ] m. **1.** *(ullarvinna)* Uldarbejde. — **2.** *(ullarvörur)* Uldvarer, uldne Varer. **-spunavjel** [-sbYnavjɛ:l] f. Uldspindemaskine.

tossakver [tos:akvɛ:r] n. Tossekatekismus, lille, let Katekismus, der kan læres af ubegavede; spec. populært Navn paa Balslev's Katekismus.

tossi (-a, -ar) [tos:I] m. ubegavet, tungnem Dreng el. Pige.

tót (-s, pl. ds.) [tou:t] n. (Vf., Sch.) = **ótót.**

tota (-u, -ur) [to:da, to:ta] f. **1.** Spids: *t. á sokk,* Strömpetaa, Taaspids paa en Strömpe: *svo hann* (ɔ: *hællinn) búi ekki til totu* (ikke skal pose ud) (JSVb. 60); spec. den yderste Spids af Halen paa en *skotthúfa* (Eimr. XII. 99); *silfurhólka milli skúfs og totu* (Lögb. '11, Julen., S. 15, Sp. 3); — (bot.) Spids. — **2.** Trut, Trutmund: *gera totu á munninn,* lave Trutmund; *Allir hreppsnefndarmennirnir sátu með totur á andlitunum, eins og drengir, sem staðnir eru að óknyttum* (JTrHeið. IV. 36—37).

Tóta (-u, -ur) [tou:da, tou:ta] f. npr. Dim. af **Þórunn.**

†tóta (-u, -ur) [tou:da, tou:ta] f. fladt Stykke Græstörv (Vf.).

toti (-a, -ar) [to:dI, to:tI] m. (jfr. *tota)* **1.** *(trýni)* Snude: (Ordspr.) *hver vill sínum tota fram ota,* hver vil mele sin Kage, rage Ilden til sin Kage; *(vetlings-* el. *sokkt.)* den yderste Ende paa Fingeren af Handsker el. Strömpefødder. — **2.** *(angi)* lille Gren.

Tóti (-a, -ar) [tou:dI, tou:tI] m. npr. Dim. af **Þórarinn** og **Þórður.**

tótilja (-u, -ur) [tou:tIlja] f. = **tátilja.**

tótitja [tou:tI·dja, -tI·tja] f. **1.** *(telpa við ullarvinnu)* lille Pige, beskæftiget med Uldarbejde (BH.). — **2.** *(rytja)* Stymper, Pjalt (Árn.).

totmyntur [to:dmIvdøǫ, to:tmIntøǫ] a. med Trutmund.

tott (-s) [toht] n. **1.** *(það að totta)* Sutten. — **2.** = *eftirhreyta.*

tótt (-ar, -ir el. **tættur)** [touht, taihdøǫ] f. **1.** *(tóft)* Tomt. — **2.** *(rúst)* Ruin. — **3.** Vægge uden Tag: *fjóst.;* jfr. ogs. *augnat.,* Øjenhulning; — spec. om aaben Holade ved Faarestald: *geyma hey í t.* osv.

totta (a) [tohda] vt. suge, sutte paa: *t. spena, t. pípuna sína;* — *(þursjúga)* udpatte.

tótta brot [touhdabro:t] npl. Ruiner af en *tótt.* **-föt** [-fö:t] npl. Klæder, som man bruger ved Arbejde i Holade og Faarestald. **-möl** [-mö:l] f. Tomtegrus.

tóttar brot [touhdarbro:t] npl. Brudstykke af en gammel *tótt;* spec. en gammel aaben Holade. **-hetta** [-ǫ-(h)ɛhda] f. Hætte, man bruger i Holaden.

tottinn [tohdIn] a. opblæst (ASkaft.).

totu oddur [to:døod:øǫ, to:tø-] m. (bot.) = **tota. -skegg** [-sɟɛk·] n. Spidsskæg, Fipskæg.

tóu- [tou:ø] se **tófu-.**

tóvara [tou:va·ra] f. coll. Uldvarer.

tóveggur [tou:vɛg·øǫ] m. Gærde el. Vold, opført af Jord og smaa Stene.

?1. **tóverk** [tou:vɛǫk] n. *(kaðlar)* Tovværk.

2. **tó verk** [tou:vɛǫk] n., **-vinna** [-vIn·a] f. Uldarbejde, Uldtilvirkning. **-vinnuvjel** [-vInøvjɛ:l] f. Uldtilvirkningsmaskine. **-vinnuvjelahús** [-vInøvjɛ·lahu:s] n. Uldfabriksbygning. **-vjelavinna** [-vjɛlavIn:a] f. Uldtilvirkning ved Hjælp af Maskiner.

†trað [tra:ð] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **troða.**

traða (a) [tra:ða] vt. **a.** sætte ind i et Vænge: *gengu nágrannahestar mjög í Múla-engjar um nætur. Þórður bað t. þá, en eigendur hleyptu þeim út, er háttað var* (BrJÞf. 100). — **b.** *t. af veg,* indgærde en Vej.

traðar garður [tra:ðargar·ðøǫ] m. **a.** *(garður meðfram tröðum)* Gærde langs en Sti (spec. gennem Tunet, jfr. *tröð).* — **b.** Gærde om en Indhegning. **-jörð** [-jör·ð] f. Jord, der er meget befærdet: *Þar skiptir hann* (ɔ: *Ólafur Olavius) gróðri Íslands eptir jarðvegi og vaxtarlagi í 11 deildir og eru þær þessar: sjáfarsíða, mýrar, flóðengi, síkisbarmar, torfmýrarjörð, fjöll, skógarrunnajörð, skógarjörð, beitihagar, t. og slægjulönd* (ÞThLfr. III. 71). **†-lag** [-la:q] n. Opførelse af en *tröð,* s. d. O. **-veggur** [-vɛg:øǫ] m. = **traðargarður.**

trað gefa [trað·ɟɛ·va] vt. med dat. fodre godt, fede; — pp. *-gefinn: (stríðalinn)* godt fodret, fedet. **-gjöf** [-ɟö·v] f. rigelig Fodring af Heste el. Kreaturer: (Ordspr.) *betri er treiningur en t.* (SchMál.).

traðir [tra:ðIǫ] pl. af **tröð.**

traðjóla (a) [trað·jou·la] vt. med dat.: *t. e-u,* (besudle) n-t ved at træde paa det.

traðk (-s) [traþ·k, trað·k] n. **1.** *(spor)* mange Fodspor (f. Eks. paa solet Jord el. i Sne). — **2.** *(fótatak)* Lyd af Fodtrin; Trampen. — **3.** firkantet Rem, flættet af to Personer, anvendt f. Eks. til Tömme (Sch.).

traðka (a) [traþ·ga, trað·ka] v. **1.** vi. og vt. træde, trampe: *t. á e-u,* træde n-t under Fødder; *hestarnir hafa traðkað út túnið.* — **2.** vt. med dat. *(misbjóða)* overtræde, krænke: *t. rjetti e-s;* — *Eg hygg því, að óhætt sé að fullyrða, að hér hafi þingræðinu ekki verið traðkað* (Alþ. '11, B. II. 799).

traðkan [traþ·gan, trað·kan] f. = **tröðkun.**

traðkláfur [trað·klau·vøǫ] m. (Vf.) **a.** *(gangltill bátur)* klodset, tung Baad. — **b.** *(latur og ferðlaus hestur)* doven og sen Hest.

traðkur (-s) [traþ·goǫ, trað·koǫ] m. = **traðk** 1.—2.

†tráðum [trau:ðom] 1. p. pl. imp. ind. af **troða.**

traf (-s, pl. **tröf)** [tra:v, trö:v] n. **1.** *(hvítur klútur)* hvidt Törklæde, spec. brugt som en Slags Turban, viklet omkring *faldur* (s. d. O.), hvis Flige el. Frynser hang ned: (Ordspr.) *þjer ferst að falda tröfin* (GJ.), det klæder dig at pynte dig med *t.;* oftest iron.: lad være at skabe dig! — **2.** *Kögur, Frynser: ... hr innhempu gæðri og eru saumuð tröf, annað á brjóstið en annað á bakið* (ÓDavVik. 124) ... *utan á sveiginn er bundið rautt klæði, svunta eða eitthvað þess konar ... tvö eða þrjú tröf* (Snipper) *eru látin hánga niður* (ibid. 128). — **3. a.** *(ljereftsstykki)* et Stykke Linned: — pl. *tröf,* Linnedtøj, Linned. — **†b.** Sejl: *[illegible]* (GFrÚh. 107). — **4.** = *fingurtraf.*

trafa hlíf [tra:vahʎi:v] f. Rulleklæde (JsJs.). **-kefli** [-ȿɛb·lI] n. Manglestok.

trafalamaður [tra:valama:ðoǫ] m. Mand, som staar en anden i Vejen.

trafali (-a) [tra:valI] m. **1.** *(hindrun)* Hindring; *(óþægindi)* Gene, Ulejlighed, *torðugleiki* Vanskelighed (Rang.). *Grasleysurnar á örtunum*

eru mest til trafala (ÞThFerð. I. 6); *hafísar stundum til mikils trafala fyrir skipaferðir* (ÞThLýs. I. 99). — **2.** *(töf)* Ophold (VSkaft.).

trafa stokkur [tra:vasdohgøǫ] m. Manglefjæl. **-öskjur** [-ös·ɥøǫ] fpl. Æske til at forvare Linned i.

traf eskjur [tra:vɛsɥøǫ] fpl. = **trafaöskjur.** **-horn** [tra:f(h)o(r)dn] n. Snip af et Törklæde el. anden lignende Hovedbedækning. **-hvítur** [traf·χwi·døǫ, -kvi·døǫ, -kvi·toǫ] a. hvid som Linned.

trafna (a) [trab·na] vi. = **flosna** 1.

?traktera (a) [traχ·djera] vt. traktere.

?traktering (-ar, -ar) [traχ·djɛriŋk] f. *(það, sem veitt er)* Traktement: *að ganga sjer til húðar alla æfi, til þess að hafa eitthvað ofan í sig, og fara svo til helvítis á eftir, það kalla jeg þunnar trakteringar, prestur minn!*

trall (-s) [tral·] n. (pop.) letsindigt Levned.

tralla (a) [tral:a] vi. og vt. **1.** tralle: *t. lag.* **2.** føre et letsindigt Levned.

tralli (-a, -ar) [tral:ɪ] m. (pop.) letsindig Fyr.

†trami (-a, -ar) [tra:mɪ] m. **1.** *(fúið band)* raaddent Garn (BH.). — **†2.** *(illur andi)* ond Aand; Uvætte, Trold.

tramp (-s) [traμ·p, tram·p] n. **1.** Trampen. — **2.** *vera kominn á t.* (el. *vera alveg á trampi) með e-ð,* være omtrent læns for n-t (Árn.).

trampa (a) [traμ·ba, tram·pa] vi. trampe.

trampur (-s, -ar) [trau boǫ, tram poǫ] m. **1.** *(harðgengur hestur)* Hest, som støder og skumper. — **2.** nedtraadt Sti: *jeg ætla að ganga út á trampinn;* — *það er kominn t. í (snjóinn) heim að bænum* (Vf.).

1. trana (trönu, trönur) [tra:na, trö:no, trö:noǫ] f. **1.** (zool.) Trane *(grus).* — **2. a.** *(trjóna)* Tryne. — **b.** (jfr. *rani)* Over- el. Underbid. — **3.** mest i pl. *trönur,* Støtter, Opstandere; spec. Savelad, Savbuk: *leggja bjálka á trönur til sögunar;* — *Útvega sjer svo hæfilega sterkar trönur og hentug lyftitæki* (Lögr. '15, 21). — **4.** *(hnykill)* Baandnøgle.

2. trana (a) [tra:na] vt. med dat.: *t. sjer fram,* trænge sig frem; *t. sjer framan í e-n,* stille sig (næsvist) til Skue for en: *að horfa lengur á það, að Hlíðartrippan trani sér framan í hann* (JThMk. 171); *t. sjer fram í e-ð, sem manni kemur ekki við,* blande sig i n-t, som ikke vedkommer en; *t. e-u fram,* bære n-t til Skue, fremholde n-t ivrigt: *„Bölvað illmenni — þessi meistari Jón — t. framan í mann helvíti, sem ekki er til"* (GPSk. 75).

transeið(i) (-(i)s, pl. ds.) [tran sei ð, -sei ðɪ] n. **1.** *ranseiði.* — **2.** *(ónytjungur, liðleskja)* sølle Stymper, uduelig, svag, kraftløs Person (ÓDav.).

trantaralýður [trav·darali:ðøǫ, tran·tara-] m. Rakkerpak.

trantari (-a, -ar) [trav·darɪ, tran·t-] m. Rakker, Sjover.

trantur (-s, -ar) [trav·doǫ, tran·toǫ] m. **1.** *(trjóna á skötu)* Snude paa en Rokke. — **2.** (vulg.) *(kjaftur)* Kæft: *haltu saman á þjer bölvuðum trantinum!,* hold din forbandede Kæft! — **3.** *(kollur)* Forhöjning, Höjde: *það standa ekki upp úr nema hæstu trantar* (VSkaft.).

†trapitsa (-u, -ur) [tra:pɪtsa] f. firkantet Bord.

trapp (-s) [trahp] n. = **tramp** 1.

1. trappa (tröppu, tröppur) [trahba, tröhbø(ǫ)] f. **1.** *(stigi)* Trappe: *(þrep)* Trappetrin. — **?2.** *(stig)* Point.

2. trappa (a) [trahba] vi. = **trampa.**

trappgæs [trahpɟai·s] f. (zool.) Trapgaas (otis tarda).

trappur (-s) [trahboǫ] m. (BH.) = **trampur.**

tráss [traus·] n. **1. a.** *(þrjóska)* Trods: *í trássi við,* til Trods for, paa Trods af, imod ens Vilje, for at trodse; *gera e-ð í trássi við e-n,* göre n-t paa Trods af en: *Valdi hann sér í trássi við Hegel sömu stundir til fyrirlestra og hann* (ÁBj19.öld 129—30). — **†b.** som adv.: *t. e-m,* paa Trods af en: *hafa skal eg þig, tráss þeim öllum, Kata!* (ÓDavÞul. 381). — **2.** *(fífldirfska)* Dumdristighed (BH.).

trassa (a) [tras:a] vt. forsömme.

trássa (-u, -ur) [traus:a] f. Reb, hvortil Drægtovet fastgöres (Skag.).

trassa dómur [tras:adoᵘ·moǫ] m. **trassaskapur. -fenginn** [-fɛi:ɟɪn] a., **-legur** [-lɛ·qoǫ] a. forsömmelig, skødesløs. **-skapur** [-sga·boǫ, -sga·p-] m. Forsömmelighed, Skødesløshed; Uordentlighed.

trássast (a) [traus:ast] vrefl. være trodsig: *t. við e-ð,* forsömme n-t paa Trods: *hér er einungis farið fram á, að einstakir hreppar fái að t. enn þá um nokkurn tíma við að hlýða lagaákvæðinu* (Alþ. '11, B. II. 1879).

trassi (-a, -ar) [tras:ɪ] m. skødesløs, uordentlig Person.

trássugur [traus:oqoǫ] a. **1.** *(þrjóskur)* trodsig, stivnakket. **2.** *(ósvífinn)* uforskammet.

trauða (a) [tröy:ða] v. **1.** vt. gøre vanskelig, besværliggøre; lægge Hindringer i Vejen; *(neyða)* tvinge. — **2.** vi. være til Hinder: *það trauðar ekki.*

trauðla [tröyð·la] adv., **trauðlega** [tröyð·lɛqa] adv. *(varla)* næppe; *(með erfiðismunum)* vanskelig.

trauður [tröy:ðøǫ, n. tröyht] a. **1.** *(ófús)* uvillig. — **2.** *(erfiður)* vanskelig. — **3.** an. *trautt* som adv., næppe: (Ordspr.) *trautt er svo góður, að galli ei fylgi, nje svo ónýtur, að engu dugi* (GJ.).

traust (-s) [tröys·t] n. **1.** *(e-ð, sem má treysta)* n-t, man stoler paa: *hann er mitt t.,* jeg stoler paa ham; — *(hjálp, vernd)* Bistand, Hjælp: *hann þarf þíns trausts,* han behøver din Hjælp. — **2. a.** *(það að treysta)* Tillid: *bera t. til e-s, hafa t. á e-m,* have Tillid til en; *hafa mikið t. á e-m,* have store Tanker om en; (Ordspr.) *t. lætur tíðum laust* (GJ.), Tillid holder ikke fast paa Tingene; *jeg hef lítið t. undir mjer,* jeg har kun ringe Indflydelse. — **b.** *(sjálfstraust)* Selvtillid; *bera t. til e-s,* have Mod til n-t: *svo vaskan mann og huggóðan, að hann bæri t. til* (JÁÞj. I. 114).

trausta brestur [tröys·dabrɛs·døǫ] m., is. i pl. Bragen, som vidner om, at n-t er solidt og ikke vil give sig: *þetta er bara t., ísinn er sterkur.* **-gripur** [-grɪ:bøǫ, -grɪ:pøǫ] m. (LFR. VIII. 29) = **stólpagripur. -gæðingur** [-ɟai:ðiŋgøǫ] m. udmærket Hest, Livhest. **-tak** [-ta:k] n. **1.** sikkert Tag: *Hann sat á baki Austra, sem hélt honum traustatökum* (And. I. 174). **2.** i Talem.: *taka e-ð traustataki,* tage n-t uden Ejerens Tilladelse (i Forventning om hans Samtykke). **-vinur** [-vɪ:nøǫ] m. fortrolig Ven. **°-vöndull** [-vön·døðʎ] m. Faskine (JsJs.).

traust gerður, -gjörður [tröys·tɟɛrðøǫ, -ɟörðøǫ] a. solid.

Trausti (-a, -ar) [tröys·dɪ] m. npr.

traust laus [tröys·dlöys] a. uden Tillid; hjælpeløs. **-legur** [-lɛqøǫ] a. sikker; — adv. *-lega,* sikkert; tillidsfuldt. **-leiki (-a), -leikur** [-leiɟɪ, -leiķɪ, -leigøǫ, -leikøǫ] m. **1.** Sikkerhed, Soliditet, Styrke: *t. íssins; t. og haldgæði efnisins;* — *(áreiðanleiki)* Paalidelighed. — **†2.** *(traust)* Fortrøstning, Tillid. **-læstur** [-laisdøǫ] a. solidt aflaaset, med solid Laas: *í eldtrygga og traustlæsta skápa* (Stj. '11, B. 208). **-smíðaður** [-t-smi·ðaðøǫ] a. stærktbygget. **-spjöll** [-sbjödʎ] npl. Kreditspild.

traustur [tröys·døǫ] a. sikker, solid, stærk, tryg: *ísinn er t.;* — *(áreiðanlegur)* paalidelig; *t. hestur,* stærk og paalidelig Hest.

treð [trɛ:ð] 1. p. sg. præs. ind. af **troða.**

treðill (-ils, -lar) [trɛ:ðɪdʎ, trɛð·laǫ] m. Pæl (Stempel), hvormed Jorden i Vægge faststampes (Af.).

trefefni [trɛ:vɛbnɪ] n. Trævlestof.

trefill (-ils, -lar) [trɛ:vɪdʎ, -ɪls, trɛb·laǫ] m. **1.** lang, ulden, strikket, hæklet el. (sj.) vævet Strimmel brugt som Halstörklæde: *hafa trefil um hálsinn.* — **2.** *(drusla)* Pjalt, Las.

1. **trefja (-u, -ur)** [trɛv·ja] f. **1.** Trævl: *trefjur,* Trævler; — (fysiol.) Fibrin. — **2.** (Vf.) = *trefill* 1.

2. **trefja (a)** [trɛv·ja] v. **1.** vt. *(vefja)* omvikle, *(flækja)* forvikle; — refl. *trefjast,* blive forviklet el. vanskelig: *það trefjast minni tungu að greina* (Vísn. 260). — **2.** refl. *trefjast,* gaa op i Trævler.

trefja efni [trɛv·jaebn·ɪ] n. Trævlestof, Fibrin. **-rót** [-roᵘ:t] f. (bot.) Trævlerod (radix fibrosa). **-sóley** [-soᵘ:lei] f. (bot.) nordlig Smörblomst (ranunculus hyperboreus). **-vefur** [-vɛ:vøǫ] m. Trævlevæv.

trefjóttur [trɛv·joᵘhdøǫ] a. strænget, trævlet.

trefju efni [trɛv·joɛb·nɪ] n. = **trefjaefni. -klútur** [-klu·døǫ, -klu·toǫ] m. Lærredsklud (Vf.).

trefla eski [trɛb·laɛs·ɟɪ] n., **-eskjur** [-ɛs·ɟøǫ] fpl. (Sch.), **-öskjur** [-ös·ɟøǫ] fpl. — *trafaöskjur: bar hann og stundaklukku á baki sér í treflaeskjum* (GKonÆf 92). (Talem.) *lifa í treflaöskjum,* blive forkælet: *vera eins og dreginn upp úr treflaöskjum,* være ren og pillet (Árn.).

†trefur [trɛ:vøǫ] fpl. Trævler.

trega (a) [trɛ:qa] vt. sörge over, begræde

trega fullur [trɛ:qafʏd·loǫ] a. smærtelig; bedrøvelig. **-laus** [-löy·s] a. uden Sorg; — n. *-laust* som adv. **-samlegur** [-sam·lɛqøǫ] a. = **tregafullur.**

tregast (a) [trɛ:qast] vrefl.: *t. til e-s,* være træg el. langsom til n-t; *ef fiskur tregaðist,* hvis Fiskefangsten blev sparsommere (BrJÞf. 13).

tregavakinn [trɛ:qava:ɟɪn, -va:ķɪn] a. vakt af Sorg.

tregða (-u, -ur) [trɛq·ða, trɛg·ða] f. **1.** *(tregleiki)* Vægring, Uvillighed, Ulyst; Træghed, Inerti (ÁBj19.öld 340). — **2.** *(erfiðleiki)* Vanskelighed, Hindring. — **3.** pl. *tregður (í trje),* Knaster (i Ved).

tregðalaust [trɛq·ðalöys·t, trɛg·ða-] adv. uden Modstand, villigt.

tregðan (-ar) [trɛq·ðan, trɛg·ðan] f. **1.** *(hindrun)* Hinder. — **2.** *(hik)* Tøven; *(tregleiki)* Uvilje.

tregðast (a) [trɛq·ðast, trɛg·ðast] vrefl.: *t. við e-u,* undslaa sig for n-t, vægre sig ved n-t; *t. við e-ð,* tabe Lysten til n-t.

tregðu laus [trɛq·ðolöy·s, trɛg·ðø-] a. **1.** som ikke er uvillig el. træg, villig; — n. *-laust* som adv. uden Uvilje el. Tøven. — **2.** uden Hindringer, let: *t. vegur.*

treg gáfaður [trɛq·gau·vaðøǫ] a. tungnem, med langsom Opfattelsesævne. **-gengur** [-ɟeiŋgøǫ] a. **1.** langsom (til Fods); (om Heste): *t. hestur.* — **2.** som nødigt løber (søger Tyren): *treggeng kýr.* — **3.** n. *-gengt* som adv. langsomt, sent: *Þó t.: ... veitti ... heimleiðis* (MStGAlv. II. 186).

treggjaldi (-a, -ar) [trɛɟ:aldɪ] m. **1. a.** *(þrengsli af flúðum og klöppum í á eða vör)* Snævring, hidrørende fra Skær el. Klipper i en Flod el. ved Indsejlingen til en Landingsplads (Vf.). — **b.** *(stífla (í hálsi, koki og nösum, einkum á börnum))* Forstoppelse (i Hals, Svælg el. Næse, is. hos Börn) (Vf.). — **2.** overf. *(tálmi)* Hindring (BH.).

tregi (-a, -ar) [trɛi:jɪ, trɛ:qa] m. **1.** *(harmur)* Sorg. — **2.** *(fyrirstöðuhaft, hlaðið í skurði eða gil)* Dæmning (i Grøfter el. Kløfter) (VSkaft.). — **†3.** *(hindrun)* Hinder, Ophold. — **4.** = *tregða* 3.: *höggva á trega,* overhugge en Knort (Skaft.). — **5.** *(sá hluti ár, sem fyrst leggur)* den Del af en Elv, der först fryser til og hvor Isen er stærkest (Rang.). — **6.** pl. *tregar (erfiðleikar)* Vanskeligheder.

treg komið [trɛχ·ko·mɪð] an. som adv. vanskeligt at tilvejebringe: *en svo t. varð þó rósemi á* (MvT. I. 235). **-legur** [-q·-lɛqøǫ] a. vanskelig, uvillig; *(seinn)* langsom; — adv. *-lega: (erfiðlega)* vanskelig, med Uvilje, modstræbende; *(seint)* langsomt. **-leiki** [-leiɟɪ, -leiķɪ] m. *(tregða)* Uvilje, Tværhed, Vanskelighed; *(seinlæti)* Langsomhed. **-mjólka** [-mjoᵘʎ·ga, -mjoᵘl·ka] a. indec., **-mjólkur** [-mjoᵘʎ·gøǫ, -mjoᵘl·k-] a. som malker trægt el. som det er vanskeligt at malke. **-núinn** [-nu·ɪn] a. vanskelig at bevæge; — n. *-núið: honum er t. til þess.* **-ráður** [-rau·ðøǫ] a. som er i Forlegenhed med hvad han skal göre, tvivlraadig: *Urðu hreppstjórar tregráðir að heimta ... þar er hreppstjórar sjálfir ekki vissu grundvöll réttar síns um þessar heimtur* (ÁM&PJV. II. 40).

tregt (-ar, -ir) [trɛχ·t] f. = **trekt.**

tregur [trɛ:qøǫ] a. **1.** *(ófús)* uvillig: *vera t. til e-s,* ville n-t nødig. — **2.** *(seinn)* langsom, doven. — **3.** *(erfiður)* vanskelig: *tregar sjógæftir,* sjældent at faa Søvejr: *frostlítið fram á góu og sjógæftir mjög tregar* (ÞThÁrf. 127); *t. afli,* sparsom Fangst; *en fengum lítið, því alt af var tregt* (SIng. I. 282); *tregar hægðir,* træg Afføring.

tregætur [trɛ:qaɪ·dog, -aɪ·tog] a. træg til at spise: *margar kýr tregætar á þetta* (Klp. IV. 62).

treia (-u, -ur) [trɛi:ja] f. tre Ojne paa Tærningen i Brætspil: *treiur allar*, 3 paa bægge el. alle Tærninger (ÓDavSk. 310).

treifótur [trɛi:fo·dog, -fo·tog] m. (Hún.) = **þrífótur.**

treyja (-u, -ur) [trɛi:ja] f. Tröje.

treyju boðungur [trɛi:jøbo:ðuŋgøg] m. Forstykket paa en Tröje. **-ermi** [-ɛr·mɪ] f. Trojeærme. **-föt** [-fo:t] npl. = *skautbúningur*: *En skrautklæði hennar voru t. vönduð* (JThPs. 113). **-vasi** [-va:sɪ] m. Trojelomme.

trei kort [trɛi:kogt] n. Trekort (ÓDavSk. 333—34). **-mark** [-magk] n. Tremark.

treina (di) [trɛi:na] v. **1.** vt. spare n-t for at faa det til at slaa til: *jeg verð að t. matinn, svo hann endist út vikuna*; — *Tíminn mínar treinir æfi stundir, hlýt og kemba tevgð við tein — treinir hann mjer sjerhvert mein* (PÓl.). — *trein svo þessa sýn, er sástu, sú'u þinni í vöku og blund* (MJ. i Eimr. XVII. 25); *t. sjer e-ð*, være langsom med n-t, göre n-t langsomt: *t. sjer verk*; — *t. sjer matinn*, [1]) spare paa Maden; [2]) spise langsomt; — *t. í sjer lífið*, friste Livet. — **2.** refl. *treinast*, spares, slaa til: *það treinist furðanlega.*

treiningur (-s) [trɛi:niŋgøg, -iŋs] m. **1.** *(sparnýtni)* sparsom Brug; — sparsom Fodring: (Ordspr.) *betri er t. en traðgjöf* (SchMál.); *betri er lítill t. en mikill forstingur* (SchMál.). — **2.** *(basl)* trange Kaar. — **3.** knapt Forraad.

treiniofn [trɛi:nɪob·v] m. Magasinovn.

†**treisk lega** [treis·gleqa] adv. vanskelig, trodsig, genstridig. †**-leiki** [-lɛiɟɪ, -lɛiʝɪ] m. Genstridighed, Trods.

treiskur [trɛis·gøg] a. vanskelig, tvær; — (spec. om Heste) (Eyf., Af.).

treysta (i) [trɛis·da] v. **I.** vt. og vi. **1. a.** styrke, bestyrke: *t. og styrkja e-n í trúnni.* — **b.** göre fast, stramme: *t. hnút.* — **2.** *(prófa)* prøve en Tings Styrke el. Fasthed: (Ordspr.) *treystu þann(s) þú tryggja vilt* (GJ.), prøv den, som du vil have tro. — **3.** vi. *t. á e-ð*, prove n-t, tage sin Tilflugt til n-t: *t. á fremsta (hlunn)*, forsøge det yderste: *En karli hafi þókt úr vöndu að ráða, en sagzt þó mundi t. á fremsta með það* (JÁÞj. II. 123). — **4. a.** vt. med dat. stole paa en (n-t), have Tiltro til en (n-t): *t. guði*, haabe paa Gud; *t. e-u*, regne paa n-t: *jeg treysti því þá, að þið komið*; — *t. e-m til e-s*, [1]) tro en i Stand til n-t, tro, at en har Mod el. Vilje til n-t: *jeg treysti honum manna best til að koma þessu í betra horf*; [2]) *(bera það traust til e-s, að hann geri e-ð)* haabe, at en gör n-t: *jeg treysti þjer til að gera það*; — *t. sjer til e-s*, tro sig i Stand til n-t, trøste sig til n-t; turde indlade sig paa n-t. — **b.** vi. *t. á e-ð* = *t. e-u.* — **II.** refl. *treystast*, vove: *treystist hann þá ei öðru enn sleppa* (Esp. III. 110); *treystast til e-s* = *treysta sjer til e-s.*

° **treystiumfar** [trɛis·dɪʏm·far] n. (naut.) = **styrktarumfar.**

?**trekkja (ti)** [trɛhɟa] vt.: *t. upp*, trække op: *t. upp klukku, flösku*; — ogs. overf. trække op, vinde (fra en): *t. e-n upp í spilum*; — trække, vinde: *þetta trekkir.*

trekt (-ar, -ir) [trɛχ·t] f. Tragt. **-laga** [-d-la·qa] a. indec. (bot.) tragtformet (infundibularis). **-myndaður** [-mɪndaðøg] a. tragtformet.

tremill (-ils, tremlar) [trɛ:mɪdʎ] m. (EÓlKv. 147) = **þremill.**

treppur [trɛhbøg] fpl. (anomal Form) = *tröppur*, se **trappa.**

tryði [trɪ:ðɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **trúa.**

trygð (-ar, -ir) [trɪq·ð, trɪg·þ] f. **1.** Trofasthed, Troskab: *trú og trygð*; (Ordspr.) *trygðin er trylt sögð* (GJ.), Troskab kan føre til Galskab; *trygðin er tíðum langræk* (GJ.), Troskab husker gærne længe. — **2.** pl. Lejde, given Tro: *veita, vinna e-m trygðir*, höjtidelig indgaa Forlig med en og give (gensidigt) Lejde; *svíkja e-n í trygðum*, begaa Forræderi mod en, bedrage en paa Trods af givne Lofter: *bað hann grátandi, að svíkja sig ekki í réttum trygðum* (JÁÞj. I. 100); (Ordspr.) *margur er trauður til trygða* (GJ.), mangen er træg til Forlig.

trygða eiður [trɪq·ðaɛi:ðøg, trɪg·ða-] m. Troskabsed, Ed ved Afslutning af Fred, Forbund el. Lejdegivning. **-festa** [-fɛs·da] f. Betryggelse ved Afslutning af Forlig. **-hringur** [-hɢiŋ·gøg] m. Forlovelsesring. **-leysi (-is)** [-lɛi·sɪ] n. Utroskab, Troløshed. **-maður** [-ma:ðøg] m. **1.** *(trúfastur maður)* trofast Mand. — **2.** Mand, som man har givet höjtidelig Forsikring om Fred el. Lejde. **-mál** [-mau:l] npl. Forligsformular, Fredsformular. °**-mæti (-is)** [-mai:dɪ, -mai:tɪ] n. Affektionsværdi (JsJs.). **-pantur** [-pav·døg, -pan·tøg] m. Troskabspant. **-ríkur** [-ri:gøg, -ri:køg] a. trofast.

trygðarlaus [trɪq·ðarlöy·s, trɪg·ðar-] a. troløs.

trygða rof [trɪq·ðaro:v, trɪg·ða-] n. Troskabsbrud. **-rofi (-a, -ar)** [-ro:vɪ] m. Troskabsbryder: *enginn skyldi treysta trygð | t. sjálfur* (MJ. 52). **-tröll** [-tröd·ʎ] n. trofast Sjæl. **-veð** [-vɛ:ð] n. Troskabspant. **-vinur** [-vɪ:nøg] m. tro Ven.

trygð fastur [trɪq·þfasdøg, trɪg·þ-] a. trofast. **-festing** [-fɛsdiŋk] f. Hengivelse (til n-t). **-reyndur** [-ð-rɛindøg] a. trofast, den, hvis Troskab har staaet sin Prøve. **-rjúfandi** [-rju·vandɪ] a. troløs. **-rof** [-ro·v] n. = **trygðarof.** **-rofa** [-ro·va] a. indec. troløs. **-rofi (-a, -ar)** [-ro·vɪ] m. den, der bryder sit Lofte, troløs.

tryggildi (-is, pl. ds.) [trɪɟ:ɪldɪ] n. mindre Trækar (til Mad) (jfr. *trog*) (Vf.).

tryggilegur [trɪɟ:ɪle·qøg] a. sikker; paalidelig: *ekki þótti hyggilegt ... að fara í hákarlalegur fyrr en nótt var orðin björt og veður nokkurn veginn tryggilegt* (ÞThFerð. III. 220); — adv. *-lega*, sikkert, med Sikkerhed, med Troskab; betryggende.

trygging (-ar, -ar) [trɪɟ:iŋk] f. **1.** Betryggelse, Sikkerhed, Garanti: *jeg gerði þetta fyrir tryggingar sakir*, for Sikkerheds Skyld. — **2.** Forsikring, Assurance, jfr. *líft.*, *vát.*

tryggingar brjef [trɪɟ:iŋgarbrjɛ:v] n. Skadesløsbrev. **-fje** [-g-fjɛ:] n. **1.** *(sjóður sem trygging)* Garantifond; *(fje sett sem trygging)* Depositum. — **2.** [illegible] *þá tryggingarfje það er ... hafði verið sett fyrir* [illegible] (ÞThFer. II. 248). **-fjelag** [-fje·lag] n. Forsikringsselskab, Assuranceselskab. **-hæfur** [-(h)ai:vøg] a. som kan forsikres: *tryggingarhæft verð*, Kaskoværdi (Stj. '09, A. 278). **-iðgjald** [-r-ɪð·ɟald] n. Forsikringspræmie. **-kassi** [-g-kas:ɪ] m. Sikringskasse. **-nál** [-r-nau:l] f. Sikkerhedsnaal. **-sjóður** [-g-sjoᵘ:ðøg] m. Garantifond. **-skilyrði** [-sɟɪ:lɪrðɪ] npl. Betingelse for Forsikring. **-starfsemi** [-sdar·(f)sɛmɪ, -sdag·-] f. indec. Forsikringsvirksomhed. **-tappi** [-tahbɪ] m. Sikkerhedsventil.

tryggja (ði) [trɪɟ:a, trɪq·ðɪ, trɪg·ðɪ] vt. **1.** betrygge, sikre; forsikre, tilsikre: *t. e-m e-ð*, sikre en n-t; *(vátryggja, líftryggja)* assurere. — **2.** göre trofast, göre spag og uskadelig: (Talem.) *aldrei tryggist tófa, þótt tekin sje af henni rófa.*

†**trygg laus** [trɪg·löys] a. usikker, bedragersk. **-legur** [-lɛqøg] a. *(viss, áreiðanlegur)* sikker, paalidelig; *(trúfastur)* trofast. **-leiki, -leikur** [-lɛiɟɪ, -lɛiʝɪ, -lɛigøg, -lɛikøg] m. Trofasthed, Troskab; Sikkerhed. **-lyndur** [-lɪndøg] a., **-lundaður** [-lʏndaðøg] a. tro, trofast.

tryggur (acc. **-van**) [trɪg:øg] a. **1. a.** tro, trofast: *vertu dyggur, trúr og t.* (HallgrP.); *t. vinur*, trofast Ven; *t. vinum sínum*, trofast mod sine Venner. — **b.** sikker, paalidelig, til at stole paa: *veðrið er ekki trygt*; *hann er ekki t.* — **2.** npr. *Tryggur*, Trofast (Navn paa en Hund). — **3.** tryg: *vera t. um sig*, være tryg, tro sig i Sikkerhed; — n. *trygt* som adv. trygt, sikkert.

Tryggvi (-a, -ar) [trɪg·vɪ] m. npr. no. Tryggve.

trygill (-ils, -lar) [trɪ:jɪdʎ, -ɪls, trɪg·lag] m. lille Trug (Vf.).

trylla (ti, pp. tryltur, tryldur) [trɪd·la, trɪʎ·døg, trɪl·døg] vt. **I. 1.** *(gera að trölli)* göre til Trold. — **2.** *(gera vitlausan)* göre vild, forvirre; bringe fra Forstanden; fortrylle. — **II.** refl. *tryllast*, blive fortryllet, forhekset; blive ude af sig selv af Kaadhed el. Raseri; — pp. *tryltur* el. *tryldur*, forhekset, fortryllet; forrykt, vild.

trilla (ti) [trɪd·la, trɪʎ·dɪ] vt. (Af., Sch.) = *tylla*: *t. sjer upp á e-ð.*

tryllingsskjálfti [trɪd·liŋsɟauʎ·(f)dɪ] m. vild, rasende Skælven: *Mér finst altaf einhver óviðkunnanlegur t. á öllu hennar spili* (GPSk. 178).

tryllingur (-s) [trɪd·liŋgøg] m. Kaadhed; Voldsomhed; Fyrighed: *t. í hesti.*

trylska (-u) [trɪl·sga] f. Troldnatur; *(æði)* Raseri.

trylskur [trɪl·sgøg] a. med Troldnatur; rasende.

Trína (-u, -ur) [tri:na] f. npr. Dim. af **Katrín.**

trýndur [trin·døg] a. (bot.) næbbet (rostratus).

trýni (-is, pl. ds.) [tri:nɪ] n. Tryne, Snude.

trýnismjór [tri:nɪsmjoᵘ:r] a. spidssnudet.

Trinitatis [trɪ:nɪta·dɪs, -ta·tɪs] f. indec. Trinitatis: *fyrsti, annar* osv. *sunnudagur eftir T.* **-dagur** [-da:gøg] m., **-hátíð** [-(h)au:tið] f. Trinitatisfest.

†**tripl** [trɪhpʎ] n. **1.** *(kúbíktala)* Kubiktal. — **2.** (mus.) Trille.

†**tripla** [trɪhbla] vt. og vi. **1.** *(þrefalda)* göre trefoldig. — **2.** synge med Triller: *láta t. eða tvísyngja* (Bp. I. 847). — **3.** vi. slaa Triller.

trippa (-u, -ur) [trɪhba] f. **1.** *(mertrippi)* ung Hoppe, Hoppeføl. — **2.** *(gála)* vild, uvorn Tøs; Flane (JThMk. 171).

trippanál [trɪhbanau:l] f. (bot.) nordisk Siv (juncus arcticus).

trippast (a) [trɪhbast] vrefl. styrte vildt frem, opføre sig som et ungt Hoppeføl el. en vild Tøs.

trippatróða (-u, -ur) [trɪhbatroᵘ:ða] f. vilter Tøs.

trippi (-is, pl. ds.) [trɪhbɪ] n. **1.** 1—4 Aar gammel Hest; *(á öðru ári)* Plag. — **2.** = *hoppintegla.*

trippisgála [trɪhbɪsgau:la] f. = **trippa** 2.

trys [trɪ:s] n. ringe, værdiløs Ting; daarligt Töj; daarligt Stas: *maður býður nú ekki svona fólki neitt t.*, — *ja, það er nú ekkert t.*, ja, det er rigtignok et solidt Stykke Töj (Hún.); *ræðan prestsins í dag var ekkert t.*

trysjaður [trɪ:sjaðøg] a. frønnet (Eimr. VII. 32).

trysjóttur [trɪ:sjoᵘhdøg] a. (Eimr. VII. 18) = **trysjaður.**

trissa, trissa (-u, -ur) [trɪs:a, trɪs:a] f. **1.** Trisse; se ogs. *rokkur.* — **2.** i pl. i Udtr. som: *(út) um allar trissur*, vidt og bredt, i alle mulige Retninger: *og sest þá alla leið austur í Flhótshverfisfjöll og vestur og suður um allar trissur* (ÞThFerð. III. 140); *fjeð er út um allar trissur*; — *hlaupa út um allar trissur*, løbe el. strejfe rundt omkring (is. om Börn) (Borg.).

trit (-s) [trɪ:t] n. Smaaloben: *t. eptir túni*, | *t. eptir mýri* (ÓDavÞul. 187).

1. **tríta, trýta (-u, -ur)** [tri:da, tri:ta] f. lille Top (f. Eks. overst paa en Stenvarde).

†2. **tríta, trýta (ti)** [tri:da, tri:ta, trihdɪ] vi. **1.** skynde sig: *í dansinn tríta* (ÓDavVik. 290); *Jón A. og strákurinn ... trutta út úr túni, tríta eptir mýri* (ÓDavÞul. 186). — **2.** dreje sig, vendes omkring: *aldrei heyrði jeg trönu mína trýta*, aldrig har jeg hørt mit Garnnögle rulle (BH.).

trítill, trýtill (-ils, -lar) [tri:dɪdʎ, tri:t-, -ɪls, trihdlag] m. **1.** Top, Snurretop, Trille. — **2.** *(lítill hnykill)* lille Garnnögle. — **3.** lille Spirrevip; overf. forfængeligt og ustadigt Menneske. — **4.** *(spónn)* Hornske (Af., Sch.). — **5.** Snude: *þú lætur trítilinn vaða*, du taler ustandseligt (Strand.).

trítil reiður [tri:dɪlrɛi:ðøg, tri:tɪl-] a. rasende af Vrede. †**-toppur** [-tohbøg] m. (JÓlGrv. cit. i ÓDavSk. 342) = **skopparakringla.**

trítl (-s) [trihtʎ] n. Trippen.

1. **tritla (-u, -ur)** [trihdla] f. **1.** is. i pl. *(litlir fætur)* Pusselanker. — **2.** *(lítil bára)* lille Bølge (Þing.).

2. **tritla (a)** [trihdla] vi. trippe.

tritlkerling [trihtʎɟɛ(r)dliŋk] f. lille, trippende gammel Kone.

trittur [trɪhdøg] a. (om Heste) (Skaft., Sch.) = **tortuber.**

1. **trjá-** [trjau:] (egl. gen. pl. af *trje*) bruges ofte som förste Sammensætningsled = **trje-.**

2. **trjá (ði)** [trjau:] vt. lægge Rullestokke under Kølen af et Fartöj.

trjá bolur [trjau:bo·løg] m. = *trjebolur*, Træstamme. **-burkni** [-bʏgnɪ] m. Træbregne. **-dráttur** [-drauhdøg] m. Slæbning hen ad en Vej af lange Planker eller Bræder o. lign.; Tømmer, der slæbes: *hesta með trjádrætti skal* [illegible] *yfir brunar einn og einn* (Stj. '92, A. 128). **-efni** [-ɛbnɪ] n.

Træstof. **-gangur** [-gauŋgoϱ] m. Allé. **-garður** [-garðoϱ] m. Have med Træer, Trægaard. **-gróður** [-gro·ðoϱ] m. Trævegetation. **-göng** [-göyŋk] npl. Allé. **-kendur** [-ƺɛndoϱ] a. træagtig. **-kóngur** [-ko·ŋgoϱ] m. Træernes Konge. **-kvoða** [-kvo·ða] f. Gummi. **-lundur** [-lʏndoϱ] m. Skov, Lund.

trjám [trjau:*m*] dat. pl. af **trje.**

trjá mark [trjau:maϱk] n. Mærke paa Træer el. Drivtømmer. **-planta** [-plavda, -planta] f. Træplante. **-plöntun** [-plövdon, -plönton] f. Træplantning. **-reki** [-rɛ·ɡɪ, -rɛ·ƺɪ] m. det at Drivtømmer driver i Land: *var þar t. mikil.* **-rækt, -ræktun** [-raiχt, -raiχdon] f. Trædyrkning, Træplantning. **-röð** [-rö·ð] f. Trærække. **-smuga** [-smʏ·qa] f. (JHallHB.) = **trjemaðkur.** **-söngva** [-söyŋgva] f. (zool.) Cikade (cicas). **-tegund** [-tɛ·qønt] f. Træsort. **-tægja** [-tai·ja] f. Trætrævle. ° **-ugla** [-ʏgla] f. (zool.) Katugle (strix aluco). **-vaxinn** [-vaχsɪn] a. bevokset med Træer. **-viðarhús** [-vɪðaϱ(h)u:s] n. Træhus. **-viður** [-vɪ·ðoϱ] m. Ved, Tømmer. **-vörur** [-vö·røϱ] fpl. Trævarer.

trje (-s, pl. ds., gen. **trjáa)** [trjɛ:, trjau:a] n. **I. 1.** Træ: *rætur trjes,* et Træs Rødder; *fella, hoggva t.,* fælde Træ: (Ordspr.) *sjaldan fellur t. við fyrsta högg,* sjælden falder Træ ved förste Hug; *falls er von að fornu t.,* gammelt Træ har Fald i Vente; *það er (þó) betra* (el. *betra er) að veifa röngu t. en öngu,* det er bedre at svinge et vrangt Træ (ɔ: et oprykket lille Træ, Gren el. lign.) end intet Vaaben at have; bedre er mangelfuldt end ingenting. — **2.** (som Henrettelsesredskab) Galge; Kors: *negla á t.;* spec. om Kristi Kors. — **II.** overf. **1.** Ved, Tømmer: *þar rak sextugt t.;* — *smíða úr t.,* lave, forfærdige af Træ; *(planki)* Planke. — **2.** *(siglutrje)* Mast (JHall. 167); *hafa í fullu t. fyrir e-m,* sejle for fulde Sejl til Trods for andre, göre som man selv vil trods en: *Eg skal sýna þeim það ... hvort ég þori ekki að hafa í fullu tré fyrir þeim* (ÞGjUÆ. 132); *síðan það var gert hefir E. ekki haft í fullu tré* (ikke vovet at have Munden fuld, kro sig) (Ísaf. '11, 264); *hafa í fullu t. við e-ð = eiga fult í fangi með e-ð,* have stort Besvær med n-t; *hafa í fullu t. við e-n,* kunne hamle op med en: *hugurinn var heldur ekki neina í hálfu tré.* Modet var kun som ... (ÞG. Os. 128). — **3.** *(biti, bjálki)* Bjælke, Sparre i et Hus, jfr. *þvertrje.*

trje áhöld [trjɛ:au·höld] npl. Trætöj, Trævarer. **-bekkur** [-bɛhgoϱ] m. Træbænk. **-byrgi** [-bɪrɡɪ] n. Træskur, Skur. **-bolli** [-bodlɪ] m. lille Træskaal. **-botn** [-bohtv] m. Træbund. **-brák** [-brau·k] f. en *brák* (s. d. O.) af Træ (LFR. VIII. 176). **-brú** [-bru·] f. Træbro. **-drumbur** [-drʏmboϱ] m. Træklods. **-fella** [-fɛdla] vi. lægge Masten (JÁÞj. II. 126). **-festur** [-fɛsdoϱ] a. naglet til et Træ; korsfæstet: *í hverjum firði eg meina undirbúning þess dóms tilbúinn og trjefestan* (JMPísl. 155). **-flís** [-fli·s] f. lang og tynd Træskive. **-fótur** [-fou·doϱ, -fou·toϱ] m. Træben: *ganga á trjefótum,* gaa paa Træben, befinde sig i en daarlig Tilstand: *verslunin gengur á trjefótum.* **-gólf** [-gou̯lv] n. = **timburgólf.** **-grind** [-grɪnt] f. Trægitter; Træramme. **-guð** [-gvʏ·ð] m. Afgudsbillede af Træ: (Ordspr.) *fyrir trjeguðum er hægt að taka sjer vara* (Málshb. 197), for Træguder kan man let vogte sig. †**-hakl** [-hahkλ] n. Theriak; Modgift imod giftige Dyrs Bid. **-hamar** [-ha·maϱ] m. Træhammer; Kodhammer. **-hestur** [-hɛsdoϱ] m. Træhest; (som Torturinstrument) *setja e-n á trjehestinn;* — *(fimleikaáhald)* Springbuk, Hest. **-hús** [-hu·s] n. Træhus. **-kefli** [-ƺɛblɪ] n. Trærulle. **-kendur** [-ƺɛndoϱ] a. (bot.) træagtig (arboreus). **-ker** [-ƺɛ·r] n. Trækar. **-kylfa** [-ƺɪlva] f. Trækolle. **-kirkja** [-ƺɪϱɡa] f. Trækirke. **-kista** [-ƺɪsda] f. Kiste af Træ. **-kistill** [-ƺɪsdɪdλ] m. lille Trækiste. **-klæðning** [-klaiðniŋk] f. Træbeklædning: *yfir suma af þessum óþverrapollum hafa síldarútvegsmenn látið leggja trjeklæðningar* (Lögr. '15, 57). **-koppur** [-kohboϱ] m. Træbøtte; spec. Natpotte af Træ. **-krabbi** [-krab·ɪ] m. = **trjeæta.** **-kross** [-kros] m. Trækors. **-kubbur** [-kʏb·oϱ] m. Træstump, lille Tømmerstykke. **-köttur** [-köhdoϱ] m. Musefælde. **-laus** [-löys] a. uden Træ, uden Ved. **-legleikur** [-lɛqlei·goϱ, -lɛi·koϱ] m. Törhed, Stivhed i sit Væsen: *Margan prýðir mjúk viðfeldnin mannúðlig, en trélegleikrinn tálmar góðu stundum* (ÓDavSk. 199). **-legur** [-lɛqoϱ] a. **1.** træartet, træagtig: *t. partur jurta* (jfr. LFR. X. 182). — **2.** *(stirður)* stiv, uanvendelig (BH.). **-líkneski** [-lihgnɛsɡɪ] n., **-líkneskja** [-lihgnɛsɡa] f. Træstatue. **-lím** [-li·m] n. Trælim. **-litur** [-lɪ·doϱ, -lɪ·toϱ] m. Trætarve; spec. Bejdse. **-ljár** [-ljau·r] m. Le af Træ (Huld III. 52). **-loka** [-lo·ga, -lo·ka] f. Dörskodde af Træ. **-lurkur** [-lʏϱgoϱ] m. Træknippel. **-lægja** [-lai·ja] vi. lægge Masten (Vf.). **-maðkur** [-maþgoϱ, -maðkoϱ] m. (zool.) Pæleorm (teredo norvegica). **-maður** [-ma·ðoϱ] m. Menneskefigur af Træ. **-mynd** [-mɪnt] f. Træsnit, Billede (Figur), lavet af Træ; spec. *(skákmaður)* Skakbrik: *að færa þessar litlu trémyndir* (Upp. II. 63). **-myndari** [-mɪndarɪ] m. Xylograf. **-myndun** [-mɪndon] f. Trædannelse. **-múr** [-mu·r] m. Træmur.

trjena (a) [trjɛ:na] v. **1.** vi. **a.** blive haard som Træ; blive træagtig. — **b.** overf. stagnere, forbenes; pp. *trjenaður.* — **2.** refl. *trjenast,* blive træagtig; overf. blive stiv; blive kold, tabe sig: *t. upp við e-ð, upp á e-u,* blive ked af n-t, blive træt af n-t, opgive n-t: *ef blaðið geingur ekki út, þá trénast flestir upp við það* (MelBr. 81); *Þegar verzlunarfélagið trénaðist upp á siglingunum* (JAðEin. 116); — pp. *trjenaður,* træet: *trjenaðar rófur.*

trje nagli [trjɛ:naglɪ] m. Træsöm, Trænagle. **-negla** [-nɛgla] vt. nagle med Trænagler.

° **trjeni (-is)** [trjɛ:nɪ] n. Træstof, Cellulose.

trje pappi [trjɛ:pahbɪ] m. Træpap. **-pappír** [-pahbiϱ] m. Træpapir. **-prjónn** [-prjou̯dv] m. Træstrikkepind. **-reiði** [-rei·ðɪ] m. Tilbehør til Ridetöj af Træ; — Skibsredskaber af Træ. **-reisa** [-rei·sa] vi. rejse Masten (i Baade). **-reka** [-rɛ·ga, -rɛ·ka] f. Træspade. **-saumur** [-söy·moϱ] m. coll. Træsöm (coll.), Trænagler. **-seymdur** [-seimdoϱ] a. naglet med Træsöm. **-skaft** [-sgaft] n. Træskaft. **-skál** [-sgau·l] f. Træskaal. **-skeftur** [-sɡɛfdoϱ] a. med Træskaft. **-skeri (-a, -ar)** [-sɡɛ·rɪ] m. Træskærer, Xylograf. **-skjöldur** [-sɡöldoϱ] m. Træskjold. **-skór** [-sgou·r] m. Træsko. **-skorinn** [-sgo·rɪn] a. udskaaret i Træ: *trjeskorin mynd,* Træsnit. **-skurðarlist** [-sgʏrðarlɪs·t] f. Træskærerkunst, Xylografi. **-skurðarmynd** [-sgʏrðarmɪn·t] f. Træsnit. **-skurður** [-sgʏrðoϱ] m. Træskæring. **-sleif** [-slei·v] f. Træsløv, -ske. **-smíðameistari** [-smiðamɛis·darɪ] m. Snedkermester. **-smíðavinnustofa** [-smiðavɪn:øsdova] f. Snedkerværksted, Værksted, der arbejder i Træ. **-smíð(i)** [-smi·ð, -smi·ðɪ] n. og f. Snedkerarbejde: *vinna að trjesmíðum,* arbejde som Snedker; *læra t.,* lære Snedkerhaandværk. **-smiður** [-smɪ·ðoϱ] m. Snedker. ° **-spil** [-sbɪ·l] n. (mus.) Træspil, Xylophon (Skírn. XCI. 98). **-spíra** [-sbi·ra] f. lang Træstage. **-spjald** [-sbjalt] n. Trætavle; -spjæld. **-spónn** [-sbou̯dv] m. Træspaan; -ske. **-stampur** [-sdaμbøϱ, -sdamp-] m. Træstamp, -balje. **-stappa** [-sdahba] f. Trækolle. **-stika** [-sdɪ·ga, -sdɪ·ka] f. **1.** *(kertastjaki)* Lysestage af Træ. — **2.** *(símastaur)* Telegrafpæl (EiÓlLf. 37). **-stingur** [-sdiŋgøϱ] m. Træspids. **-stirðna** [-sdɪrdna] vi. blive stiv (som et Træ): (om en Hest) *hann hafði tréstirðnað* (ÞGjD. 58). **-stobbi (-a, -ar)** [-sdob·ɪ] m. Træstump. **-stoð** [-sdo·ð] f. Træstolpe. **-stokkur** [-sdohgøϱ] m. Trækasse. **-stóll** [-sdou̯dλ] m. Træstol. **-stólpi** [-sdou̯λbɪ, -sdou̯lpɪ] m. Træstolpe. **-stubbur** [-sdʏb·oϱ] m. Træklods, -stump. **-stærð** [-sdairð] f. Störrelsen af et Træ. **-sveppur** [-svɛhboϱ] m. Træsvamp. **-sverð** [-svɛrð] n. Legetöjssabel af Træ. **-svipa** [-svɪ·ba, -svɪ·pa] f. Pisk af Træ uden Cylindre (Holke). **-svoli** [-svo·lɪ] m. stort Stykke Drivtømmer. **-tindur** [-tɪndøϱ] m. Tinde, Tand, Spids af Træ. **-toppur** [-tohboϱ] m. Trætop. **-tægjur** [-tai·joϱ] fpl. træagtige Trævler (LFR. X. 193). **-ull** [-ʏdλ] f. Træuld. **-virki** [-vɪϱɡɪ] n. Træarbejde (BH.); †*(virki úr trje)* Forskansning af Træ. †**-virkishús** [-vɪϱɡɪs(h)u:s] n. Tømmerhus. **-þak** [-þa·k] n. Brædetag. **-æta** [-ai·da, -ai·ta] f. (zool.) Pælekræbs (limnoria lignorum).

trjóna (-u, -ur) [trjou̯:na] f. **1. a.** Snare, Tryne, Snude. — **b.** *(á hákarli)* Havkalsnude (Sl.). — **2.** Skibssnabel, Væder (paa Kampskibe) *t. á skipi.* — **3.** (bot.) Næb (rostrum).

trjónu brúsi [trjou̯:nobru·sɪ] m. (bot.) smalbladet Pindsvinknop (sparganium affine). **-krabbi** [-krab:ɪ] m. (zool.) Sandkrabbe (hyas). **-síli** [-si:lɪ] n. = **trönusíli.** ° **-skór** [-sgou̯:r] m. Næbsko, Snabelsko (JsJs.).

1. **tróð (-s)** [trou̯:ð] n. Stopning, Materiale til Stopning (spec. om Lyng osv., som stoppes mellem Tømmeret og Græstörven i Tag el. Vægge).

2. **tróð** [trou̯:ð] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **troða.**

troða (treð, troðum; tróð, †**trað, trauð** (Kjalarnes, Skaft.), **tróðum,** †**tráðum (truðum); træði; troðið)** [tro:ða; trɛ:ð, tro:ðom; trou̯:ð, tra:ð, tröy:ð, trou̯:ðom, trau:ðom, trʏ:ðom; trai:ðɪ; tro:ðɪð] vt. og vi. **I. 1. a.** med. acc. træde paa, betræde, nedtrampe: *t. braut,* danne en Fodsti (i Sne) ved Færdsel; *t. e-ð undir fótum sjer,* trampe paa n-t; *t. e-n fótum,* træde en under Fødderne; *t. fyrir sjer,* (træde Sneen ned), bane sig Vej; opnaa n-t; *t. marvaða(nn),* træde Vande; *t. melkorn,* tærske Korn ved at stampe det med Fødderne (Skaft.): *var kornið troðið úr staungunum og tráðu uxar* (Bram. 97); *t. e-ð upp* (el. *út),* stoppe n-t fuldt; *t. e-n út á mat,* proppe en med Mad; *t. stafkarlsstig,* flakke omkring som Tigger; (Talem.) *t. illsakar við e-n,* yppe Strid med en: *Hann vildi t. illsakar við mig, eins og hann er vanur* (EKvG. 177). — **b.** vi. *t. utan um e-n = sparka í e-n,* sparke til en (Vf.); (Talem.) *t. e-m um tær,* rende en paa Dörene; *láta e-n ekki troða sjer um tær,* holde en tre Skridt fra Livet. — **2.** med dat. [illegible] *eyrun á sjer,* tilstoppe Ørene med n-t; *hann tróð upp í götin á veggnum,* han tilstoppede Hullerne paa Væggen; *t. (drepa) í,* tilkline; *t. sjer fram,* trænge sig frem. — **3.** overf. *t. e-u í e-n,* proppe en med n-t: *það verður að reyna að t. i hann, þó að hann sje lystarlaus;* (overf. om Lærdom): *ekki mætti t. í börnin, heldur ættu þau að læra ... af eigin reynslu* (ÁBj. 19.öld 308); *t. e-u upp á e-n,* nøde en n-t paa; *t. sjer upp á* (el. *inn á) e-n,* prakke sig paa en; *t. sjer í kunningsskap við e-n,* gnide sig op ad en; *Páll hafði troðið sér inn* (puffet sig ind, var trængt ind) *á Hafþórsstaði um vorið, svo búandinn varð burt að fara* (GKonÆf. 98); *Tróð hann sér fyrst á Egilsá áður hann seldi partinn fyrir Lýtingsstaðakot og bjó þar um hríð* (ibid. 77); *t. e-m til e-s,* tvinge en til n-t paa en lemfældig Maade. — **II. 1.** refl. *troðast,* trænge sig frem, mase paa; *troðast gegnum fjöldann,* trænge sig frem gennem Mængden; *troðast niður, troðast undir,* blive traadt ned, nedtrampes: *rjettarstjóri annast um innrekstur fjárins og sjer um, að fjeð troðist ekki undir* (Stj. '95, B. 119). — **2.** pp. *troðinn:* **a.** *troðin braut,* Fodsti (i Sne), dannet ved Færdsel. — **b.** proppet, presset: *það verður að geyma þau* (ɔ: *sölin) vel troðin í vel heldu fláti* (ÞThFerð. II. 218—19).

tróða (-u, -ur) [trou̯:ða] f. **1. a.** Stang, Lægte (jfr. *mænitróða).* — ***b.** i Sms. *auðs-, hringa-, gulls-, gullbanda-tróða* osv., Kvinde. — †**2.** *(ræktuð jörð)* dyrket Jord (BH.).

troð fylla [troð·fɪdla] vt. proppe, overfylde: *Loks troðfyltist gólfið líka alla leið inn að altari* (JTrSk. I. 290); *t. sig,* spække sig; *(troða um of)* forpakke. **-fullur** [-fʏdloϱ] a. propfuld, overfyldt: *troðfult júgur,* strittende Yver. **-hampur** [tro:þ(h)aμbøϱ, -(h)ampøϱ] m. Stoppeblaar.

tróðhella [trou̯:þ(h)ɛdla] f. flad Sten, anvendt til Udstopning af Mellemrum i en Væg el. Tag (VSkaft.).

troðinn [tro:ðɪn] pp. af **troða.**

troð jól (-s) [troð·jou̯·l] n. Trængsel, Sammenstimlen (Af.). **-jóla (a)** [-jou̯·la] v. **1.** vt. = *traðjóla.* — **2.** refl. *troðjólast,* trænge paa, bore sig frem (Grímsey). **-júgra** [-ju·(q)ra] a. indec. med Yveret svulmende af Mælk.

troðningur (-s, -ar) [troð·niŋgøϱ, -iŋs] m. **1.** Trængsel: *það var mikill t. við dyrnar.* — **2.** Fodsti, Marksti (nedtraadt af Fødderne): *Vegir voru þá eigi aðrir en fornir troðningar* (JAðEin. 546). — **3.** *(það að troða)* Stopning. — **4.** lemfældig Tvang: *hann fjekst til þess á endanum, með troðningi þó af okkar hálfu.* — **5.** stadig skiftende Vind, det, at forskellige Vinde ligesom kæmper om Overtaget (Vf., Sch.). — **6.** *(marvaði)* Træden Vande.

troðpjatla [troð·pjahdla] f. Tampon.

tróðviður [troᵘð·vı·ðøϙ] m. Ved til Stopning og til Taglægter (jfr. *tróð*).

trog (-s, pl. ds.) [tro:q] n. **1.** Trug; jfr. *rjóma-t., mjólkur-t.*; — *renna úr trogi,* lade Mælken flyde sagte ud af et Trug, saa at Fløden bliver tilbage; *skera niður við t.,* egl. slagte Kreaturer over et Trug, hvori Blodet opsamles; overf. aflive fuldstændig: *skera margar nauðsynlegar fjárveitingar niður við t.* (Alþ. '11, B. II. 44); *Vildi þó ekki láta leggja frv. við trogið* (slagte Forslaget) *nú, heldur vísa því til landbúnaðarnefndar* (Morg. IV. Nr. 253, S. 3). — **2.** overf. (og ringeagtende) stor og tung Baad. **3.** Havsænkning: *er hitinn dýpst i troginu á 1000—1500 faðma dýpi* (ÞThLys. I. 26). **-fleki** [troχ·flɛ·ɟı, -flɛ·ɧı] m. en Slags Flaade, anvendt ved Laksefangst (LFR. VI. 182). **-kassi** [-kas·ı] m. dyb, trugformet Kasse (LFR. X. 133). **-síll** [-sidʎ] m. Trugsi, dyb Si (LFR. XI. 198). °**-spaðahjól** [-sbaðaɧoᵘ:l] n. Skovlhjul (JsJs.). **-speldi** [-sbɛldı] n. poseformet Lap, der anbringes paa en Buk for at forhindre Parring (Árm. II. 145).

Tróju borg (troᵘ:jøbor·k] f. npr. Troja. **-kona** [-ko:na] f. Trojanerinde. **-maður** [-ma:ðøϙ] m. Trojaner. **-stríð** [-sdri:ð] n. Trojakrigen.

?**trolla (a)** [trol:a] vi. trawle; overf. (pop.) gaa ud paa Livet.

trollarajaxl [trol:arajaχ·sʎ] m. (pop.) Matros paa en Trawler (Rvk.).

?**trollari (-a, -ar)** [trol:arı] m. = *botnvörpungur,* Trawler.

trollaramenning [trol:aramen:ıŋk] f. (pop.) Gulaschkultur.

†**trómet (-s,** pl. ds.) [troᵘ:mɛt] n. Trompet.

†**trómeta (a)** [troᵘ:mɛda, -mɛta] vt. og vi. blæse paa Trompet.

†**trómetari (-a, -ar)** [troᵘ:mɛdarı, -mɛtarı] m. Trompeter.

tromf (-s, pl. ds.) [trom·f] n., **tromp (-s,** pl. ds.) [troɱ·p, trom·p] n. Trumf: (Talem.) *taka e-n með trompi,* komme bag paa en, overtale en, inden han faar Tid til at besinde sig, tage en med Trumf.

tromfa, trompa (a) [trom·fa, troɱ·ba, trom·pa] vt. og vi. trumfe; *t. e-n út,* trumfe en ud.

trompaður [troɱ·baðøϙ, trom·paðøϙ] a. (pop.): *ertu alveg t.?* er du fra Forstanden?

?**trompf** [troɱ·p, trom·p] n. = *tromp: um þetta trompfið* (Ísaf. '15, 8, 1).

tromp hundur [troɱ·p(h)ʏndøϙ, trom·p-, trom·f-] m. en Slags tre Mands Whist med Trumf, spilles uden Toerne. **-víst** [-b-vıst] f. Whist (med Trumfer).

troppa (a) [trohba] v. **1.** vi. skumple, støde (BH.): *(brokka)* trave (om Heste) (Vf.). — **2.** *(troðfylla)* propfylde (Breiðd.).

tros [tro:s] n. **1.** *(úrgangur)* Affald; *(viðartros)* Skovfald, Kvas: *safna trosi i skogi.* — **2.** *(það, sem hefur trosnað)* Trævl. **3.** *(svikin vara)* jfr. *trys,* daarlig, forfalsket Vare. — **4.** *(úrgangsfiskur)* Havkat, Rokke, Flyndder o. fl., som ikke er 1. Klasses Handelsvare, i Mods. til Torsk og Kuller: *Nú fórum við að draga „t.", þ. e. steinbít og lúðu* (SIng. I. 184). — **5.** *(geldfje)* golde Faar, is. ubetydelige golde Hunfaar el. smaa og magre Lam (Vf., Sl.). — **6.** *(farangur)* Tros, Bagage.

tros beri [tro:sbɛ·rı] m. **1. a.** *(maður, sem annast farangur)* Trosknægt. — **b.** Mand, som bærer Affald bort (ÓDavÞul. 272). — **2.** *(trog til að bera sorp út í)* Affaldstrug. **-fiski (-is)** [-fısɟı] n. coll., **-fiskur** [-fısgøϙ] m. coll. = **tros** 4. **-fje** [-fjɛ·] n. = **tros** 5. **-kind** [-ɧınt] f. sygt Faar, som maa slagtes (Sl.). **-merktur** [-mɛϙ(χ)døϙ] a. (Kjalarn.) = **soramerktur.**

trosna (a) [tros·na] vi. trævles, opløse sig, løsnes.

1. **trossa (-u, -ur)** [tros:a] f. **1.** *(kaðall)* Tov, Trosse (ÞThFerð. I. 228). — **2.** *(lest)* lang Række af n-t: *voru þá 35 (ɔ: vagnar) i trossu, og var það löng lest* (EiÓlLf. 36); spec. *netatrossa,* vist Antal Torskegarn, som bindes sammen og sænkes ned i Søen paa een Gang: *hann á tvær trossur í sjónum ... Slitnar og lélegar lóðir ... voru hnýttar saman í langar trossur, svo að 1000 til 1200 önglar voru i lengjunni* (Skírn. '12, 37); *t. af hestum,* Karavane af Heste, bundne sammen, den ene bag ved den anden, enten bundne til Halen paa den foregaaende Hest el. fastgjort til Paksadelen paa den.

2. **trossa (a)** [tros:a] vt. anbringe i en Karavane (den ene efter den anden): *jeg varð að t. hestana.*

Tró verjar [troᵘ:vɛrjaϙ] mpl. Trojanere. **-verskur** [-vɛϙsgøϙ] a. trojansk.

trú (-ar) [tru:] f. (jfr. *trúa*) **I. 1.** Tillid, Tiltro: *telja e-m t. um e-ð,* indbilde en n-t; overbevise en om n-t. — **2.** *(skoðun)* Mening: *jeg hef þá t., að hann muni ekki bregðast trausti mínu,* jeg mener, at han ikke vil svigte min Tillid; *e-m verður að t. sinni,* ens Haab bliver ikke beskæmmet. — **3. a.** *(drengskaparorð)* Æresord: *segja e-ð upp á æru og t.,* sige n-t paa sin Ære. — †**b.** Løfte: *rjúfa t. sína, bregða t. sinni,* bryde sit Løfte. — †**4.** *(vernd)* Beskyttelse: *ganga á t. e-s,* betro sig til en. — †**5.** *(ábyrgð)* Borgen. — **II.** Tro, Religion: *taka (við) t.,* antage en Religion (spec. den kristelige); *kasta t. sinni, ganga af trúnni, níðast á t. sinni,* fornægte sin Tro. — **III. 1.** Navn paa et Kortspil = *blindtrú.* — **2.** *(tromp)* Trumf (Af.).

†1. **trúa** [tru:a] f. (jfr. *trú*) nu kun i Udtr.: *það veit t. mín,* det kan jeg give mit Æresord paa; *það veit t. mín, að jeg vildi ekki vera í hans stað,* jeg vilde min Salighed ikke være i hans Sted.

2. **trúa (trúi** el. †**trý; trúði; trýði,** †**trýði; trúað)** [tru:a; tru:ı, tri:; tru:ðı; trı:ðı, tri:ðı; tru:að] vt. med dat. og vi. **I. 1.** tro, fæste Lid til: *t. e-u,* tro n-t: *hann trúði öllu, sem honum var sagt; — jeg trú' 'ann sje dáinn,* han er nok død; *t. e-m til e-s,* tiltro en n-t; tro en i Stand til n-t: *það er meira þrekvirki en ég hefði trúað þér til* (ÞGjD. 89); *hvað er það, sem þjer er ekki trúandi til?* hvad kan man ikke vente af dig? — **2.** tro (om Religion): el. *t. á e-n, t. á guð,* tro paa Gud; *t. á mátt sinn og megin,* kun tro paa sin egen Kraft; *Trúðu á tvent í heimi, | tign sem æðsta ber: | Guð í alheimsgeimi, Guð í sjálfum þér!* (StThTh.). *hún trúir alveg á hann,* hun forguder ham. **II.** stole paa: *t. e-u eins og nýju neti,* stole paa n-t som et nyt Næt ɔ: stole fuldt og fast paa n-t; *t. e-m,* fæste Lid til en (en Udsagn) (Ordspr.) *ef þú trúir öllum, verst þú að margum* (GJ.), hvis du alle tror, du ofte narres; *öllum t. ekki er gott, engum verra* (GJ.), enhver at tro er ikke godt, ingen meget værre; *trúðu ei barni að broti kunnu* (GJ.), tro ej Barn, naar du kender dets Forseelse; *hver guði trýr, hann er órýr* (Málshb. 160); *„sjálfum mér trúi eg bezt, maður!", sagði karlinn,* jeg har störst Lid til mig selv, sagde Oldingen (Eimr. X. 142); *t. e-m fyrir e-u,* betro en n-t (en Hemmelighed el. Udførelsen af n-t).

trúaður [tru:aðøϙ] a. **1.** troende; (i religiøs Bet.) *hann er mjög t.* — **2.** *t. á e-ð,* som tror (paa) n-t: *jeg er nú ekki sjerlega t. á það,* jeg tror ikke meget paa det.

trúan legleiki [tru:anlɛqlɛi:ɟı, -lɛi:ɧı] m. Troværdighed. **-legur** [-lɛ·qøϙ] a. trolig, troværdig: *taka e-n trúanlegan (e-ð trúanlegt),* fæste Lid til en (n-t); — adv. *-lega,* paa en troværdig Maade.

trúar atriði [tru:ara:drıðı, -a:trıðı] n. Trosartikel. **-boð** [-bo:ð] n. = **trúboð.** **-boði** [-bo:ðı] m. Missionær. **-boðsástríða** [-boðsau:sdriða] f. Omvendelsessyge. **-boðun** [-bo:ðøn] f. = **trúboðun.** **-bók** [-boᵘ:k] f. Religionsbog, hellig Bog. **-bót** [-boᵘ:t] f. Religionsforbedring. **-bragðafrelsi** [-braqðafrɛl·sı, -bragða-] n. Religionsfrihed. **-bróðir** [-broᵘ:ðıϙ] m. Trosfælle. **-brögð** [-bröq·ð, -brög·þ] npl. Religion. **-efni** [-ɛb·nı] npl. religiøse Anliggender: *i t.-efnum.* **-efling** [-ɛb·liŋk] f. Bestyrkelse i Troen. **-far** [-ϙ-fa:r] n. religiøse Forhold. **-flokkur** [-flohgøϙ] m. Sekt. **-frelsi** [-frɛl·sı] n. Religionsfrihed. **-fræði** [-frai:ðı] f. indec. = **trúfræði.** **-grein** [-r-grɛi:n] f. Trossætning, Dogme. **-grufl** [-grʏb·ʎ] n. religiøse Spekulationer. **-harðstjórn** [-ϙ-(h)ar·þsdjoᵘ(r)dn] f. religiøs Despotisme. **-hetja** [-(h)ɛ:dja, -(h)ɛ:tja] f. Troshelt. °**-hylli** [-(h)ıd·lı] f. indec. Religiøsitet (EKv. i BTh. xx). **-hiti** [-(h)ı:dı, -(h)ı:tı] m. Trosvarme, Troskraft. **-hræsni** [-ahϙais·nı] f. indec. Bigotteri. **-hugmynd** [-ϙ-(h)ʏq·mınt] f. religiøs Forestilling. **-játning** [-r-jauhdniŋk] f. Trosbekendelse. **-kend** [-ϙ-ɧɛn·t] f. religiøs Følelse. **-kensla** [-ɧɛn·sla] f. Religionsundervisning. °**-kensluskóli** [-ɧɛnsløsgoᵘ:lı] m. teologisk Læreanstalt, Missionsskole. **-kerfi** [-ɧɛr·vı] n. Religionssystem. **-launung** [-r-löʏ:nuŋk] f. religiøst Mysterium: *einn þátturinn í þeim Mysterium eða trúarlaunungum er tengdar voru við nöfn tveggja goða* (ÁBjH. 87). **-legur** [-lɛ·qøϙ] a. religiøs: *Menn hafa ... reynt að gera hana trúarlegri og evangeliskari* (Ísaf. '13, 138). **-leysi (-is)** [-lɛi·sı] n. Mangel paa Tro, Vantro. **-lærdómasaga** [-lairdoᵘmasa:qa] f. Dogmehistorie. **-mentun** [-mɛv·døn, -mɛn·tøn] f. religiøs Udvikling. **-níðingur** [-ni:ðiŋgøϙ] m. Renegat. **-ofsi** [-of·sı] m. religiøs Fanatisme. **-ofsókn** [-of·soᵘhkv] f. Religionsforfølgelse. **-ofstæki** [-of·sdaiɟı, -sdaiɧı] n. religiøs Fanatisme. **-ofstækismaður** [-of·sdaiɟısma:ðøϙ, -sdaiɧıs-] m. religiøs Fanatiker. **-rannsókn** [-a-ran·soᵘhkv] f. Trosundersøgelse, Undersøgelse af en Religion el. Religioner; Inkvisition. **-rannsóknardómur** [-ransoᵘhgnardoᵘ:møϙ] m. Inkvisition. **-ringl** [-riŋ·ʎ] n. religiøst Sværmeri. **-saga** [-ϙ-sa:qa] f. Religionshistorie. **-samneyti** [-sam·nɛidı, -nɛitı] n. Religionsfællesskab. **-setning** [-sɛhdniŋk] f. Trossætning, Dogme. **-skifti** [-sɟıf·dı] npl. Trosforandring, Religionsforandring, Reformation. **-skortur** [-sgoϙ·døϙ] m. Vantro. °**-sókn** [-soᵘhkv] f. Troens Kamp: *hvílík t. í miðjum deyð* (MJ. I. 78). **-speki** [-sbɛ:ɟı, -sbɛ:ɧı] f. indec. Gnosis, Gnosticisme. **-styrkur** [-sdıϙ·gøϙ] m. Trosstyrke, Troskraft, Tillid, Fortrøstning. **-sundrung** [-sʏn·druŋk] f. Religionsspaltning. **-sveim** [-svɛi:m] n. religiøst Sværmeri. **-sveimsmaður** [-svɛimsma:ðøϙ] m. religiøs Sværmer. **-tilfinning** [-tıl·fıniŋk] f. religiøs Følelse. **-vakning** [-r-vahgniŋk] f. religiøs Vækkelse. **-vandlæti** [-van·dlaidı, -laitı] n., **-vandlæting** [-van·dlaidiŋk, -lait-] f. Trosiver, religiøs Nidkærhed. **-veikur** [-vɛi:gøϙ, -vɛi:koϙ] a. svagttroende. **-villa** [-vıd·la] f. = **trúvilla.** **-villingur** [-vıd·liŋgøϙ] m., **-villumaður** [-vıdløma:ðøϙ] m. = **trúvillingur.** **-vingl** [-viŋ·ʎ] n. religiøst Sværmeri: *lenda í trúarvingli,* forfalde til Sværmeri. **-vinglsmaður** [-viŋlsma:ðøϙ] m., **-vingull** [-viŋ·gødʎ] m. religiøs Sværmer. **-þörf** [-ϙ-þör·v] f. religiøs Trang. **-ærsl** [-r-aiϙ·sʎ] npl. religiøst Vanvid.

trubla (a) [trʏb·la] vt. = **trufla.**

trú blendingur [tru:blendiŋgøϙ] m. Synkretisme. **-boð** [-bo·ð] n. Mission. °**-boða** [-bo·ða] vt. forkynde (EBenVog. 163). **-boðandi** [-bo·ðandı] m., **-boðari** [-bo·ðarı] m., **-boði (-a, -ar)** [-bo·ðı] m. Missionær. **-boðsfjelag** [-boðsfjɛ:laq] n. Missionsselskab. **-boðsstarfsemi** [-boðsdar·(f)semı, -sdaϙ·-] f. indec. Missionsvirksomhed. **-boðun** [-bo·ðøn] f. Troens Forkyndelse, Mission. **-bók** [-boᵘ·k] f. = **trúarbók.** **-bót** [-boᵘ·t] f. = **trúarbót.** **-bótarmenn** [-boᵘtarmen·] mpl. de Reformerte.

trúbragða frelsi [tru:braqðafrɛl·sı, -bragða-] n. Religionsfrihed. **-kensla** [-ɧɛn·sla] f. Religionsundervisning. **-legur** [-lɛ:qøϙ] a. = **trúarlegur.**

trú bróðir [tru:broᵘ·ðıϙ] m. Trosfælle. **-brögð** [-bröqð, -brögþ] npl. Religion. **-deilumaður** [-dɛiløma:ðøϙ] m. Skismatiker.

trúðleikur [truð·lɛi·gøϙ, -lɛi·koϙ] m. **1.** *(sjónhverfingar)* Goglespil, Gøgl. **2.** *(skrípaleikur)* Farce.

trúður (-s, -ar) [tru:ðøϙ] m. Gøgler; Jonglør.

trú eflandi (-a, -endur) [tru:ɛblandi] m. Trosbefordrer. **-fastur** [-fasdøϙ] a. **1.** *(tryggur)* trofast, tro. — †**2.** *(trúaður)* religiøs; — adv. *trúfastlega,* trofast; †gudfrygtigt. **-festa** [-fɛsda] vt. bekræfte ved et höjtideligt Løfte. **-festi** [-fɛsdı] f. indec. Trofasthed.

trufl (-s) [trʏb·ʎ] n. Forvirring, Uorden.

trufla (a) [trʏb·la] vt. **1.** *(gera ónæði)* forstyrre. — **2. a.** *(rugla)* forvirre. **b.** *(rugla saman, færa úr lagi)* bringe i Uorden. — **3.** refl. *truflast,* forstyrres; forvirres; komme i Uorden.

trúflokkur [tru:flohgøϙ] m. Sekt.

truflun (-ar, -anir) [trʏb·løn, -anıϙ] f. **1.** *(ónæði)* Forstyrrelse. — **2. a.** *(ruglun)* Forvirring. — **b.** *(óregla)* Uorden.

trú frekjumaður [tru:frɛqøma:ðøϙ, -frɛɧø-] m. religiøs Fanatiker. **-frelsi** [-frɛlsı] n. Religionsfrihed. †**-friður** [-fri·ðøϙ] a. rettroende. °**-fræðaritari** [-fraiðarı:darı, -rı:tarı] m. Religionshistoriker (Eimr. XIV. 8).

-fræði [-frai·ðɪ] f. indec. Troslære, Dogmatik. **-fræðilegur** [-fraiðɪle:q-øo̢] a. dogmatisk. **-fræðingur (-s, -ar)** [-frai·ðiŋgo̢] m. Dogmatiker. **-fræðisrit** [-fraiðɪsrɪ:t] n. dogmatisk Skrift. **-fræðsla** [-fraiðsla] f. religiøs Opdragelse. **-fullur** [-fʏdlø̢] a. troende. **-girni** [-gɪ(r)dnɪ] f. indec. Lettroenhed: (Ordspr.) *trúgirnin oft tælir heimskan* (GJ.), den dumme let lokkes af sin Lettroenhed. **-gjarn** [-ɟa(r)dn] a. lettroende. **-góður** [-gouˑðø̢] a. **1.** *(trúaður)* troende. — **2.** *(rjetttrúaður)* rettroende. **-hald** [-halt] n. Fastholden ved sin Tro. **-hneigð** [-hveiqð, -hveigþ] f. Religiøsitet. **-hneigður** [-hveiqðø̢, -hveigðø̢] a. religiøs: *en er trúhneigt mannshjartað í rauninni miklu bættara fyrir þá trúarsannfæringu eina, að guð sé til?* (Ísaf. '13, 97). **-hræsinn** [-hoaiˑsɪn] a. bigot. **-hræsni** [-hoaisnɪ] f. indec. Bigotteri. **-játning** [-jauhdiŋk] f. = **trúarjátning.** **-kennari** [-cenˑarɪ] m. Kateket. **-kenslufræði** [-censlø̢frai:ðɪ] f. indec. Kateketik.

trúkka (a) [truhga] vi.: *t. við e-n*, forhandle med en, göre Tilnærmelser overfor en: *jeg vil ekkert við hann t.*, jeg vil ikke have noget med ham at göre (Sl.).

trú kona [tru:koˑna] f. religiøs Kvinde: *hún var mikil t.*, hun var stærkt religiøs. **-laus** [-löys] a. **1.** *(trúarlaus)* uden Tro. — **2.** *(vantrúaður)* vantro. **-legleiki** [-leqleiˑɟɪ, -leiˑcɪ] m. **1.** *(sennileiki)* Troværdighed. — †**2.** *(trúfesti)* Trofasthed. **-legur** [-leqø̢] a. **1.** *(trúr, tryggur)* trofast. — **2.** *(líklegur)* trolig; *(sennilegur)* sandsynlig: *það er trúlegt*; (iron.) *það er trúleg saga* (el. *trúleg er sagan)!* sikken en Løgnehistorie! — **3.** *(öruggur, sem treysta má)* sikker, paalidelig. — †**4.** *(trúaður)* troende. — **5.** adv. *-lega*, tro, med Troskab; trolig, sandsynligvis. **-leiki** [-leiɟɪ, -leicɪ] m. Troskab. **-leysi (-is)** [-leisɪ] n. Vantro. **-leysingi** [-leiˑsiŋɟɪ] m., **-leysingur (-s, -ar)** [-leiˑsiŋgø̢] m. vantroende, vantro. **-lyndi** [-lɪndɪ] n. **1.** *(trygð)* Trofasthed. — **2.** *(ráðvendni)* Retskaffenhed (BH.). **-lyndlegur** [-lɪndleˑqø̢] a. tro, trofast. **-lyndur** [-lɪndø̢] a. **1.** *(tryggur)* tro, trofast. — †**2.** *(trúandi, er trúir)* troende. — **3.** *(ráðvandur)* retskaffen, oprigtig (BH.). **-lítill** [-liˑdɪdʎ, -liˑtɪdʎ] a. svagttroende. **-ljós** [-ljouˑs] n. Troens Lys.

trúlla (-u, -ur) [trul:a] f. (Rang.) = **meri.**

trú lofa [tru:loˑva] vt. †**1.** *(lofa við trú sína, ábyrgjast)* garantere, indestaa for, love höjtideligt. — **2.** *(fastna)* forlove: *t. sig* og refl. *trúlofast (e-m, e-ri)*, forlove sig (med en); recipr. *þau trúlofuðust*, de forlovede sig med hinanden; *þau eru trúlofuð.* **-lofan** [-loˑvan] f., **-lofun** [-loˑvøn] f. †**1.** *(hátíðlegt loforð)* Loven paa Ære og Tro, Garantering, Indestaaen for. — **2.** Forlovelse: *N. N. og N. N. hafa birt t. sína* (har deklareret deres Forlovelse). **-lofunarhringur** [-løvønahriŋˑgø̢] m. Forlovelsesring. **-lofunarkort** [-løvønaø̢korˑt] npl. Forlovelseskort. †**-lofunarmaður** [-løvønarma:ðø̢] m. Kautionist. **-maður** [-maˑðø̢] m. religiøs Mand, troende (mods. vantro), god Kristen: *mikill t.*, stærkt religiøs. **-mál** [-mauˑl] npl. Religionssager, religiøse Æmner. **-mark** [-maø̢k] n. Tegn paa Tro.

1. **trumba (-u, -ur)** [trʏmˑba] f. **1.** *(bumba)* Tromme. — †**2.** *(lúður)* Trompet. — **3.** *(hákarlstrýni)* Snude paa en Havkal; spec. *(brjósk á trjónunni á hákarli)* Brusk i Havkalsnuden (Vf.). — **4.** *(njólatrumba)* Kvanstilk.

2. **trumba (a)** [trʏmˑba] v. **I.** vi. **1.** *(berja bumbu)* tromme: *trumbaði hún með henni* (ɔ: *svipunni*) *á borðið* (JTrHeið. II. 122). — †**2.** *(þeyta lúður)* blæse Trompet. — **3.** *(detta niður)* falde, styrte ned (is. ned ad en Skraaning) (Eyf.). — **II.** vt. med acc. stikke et Hul igennem Brusken i Snuden paa en Havkal (Vf.): *t. hákarl.*

trumbari (-a, -ar) [trʏmˑbarɪ] m. Trommeslager.

trumbu glamur [trʏmˑbogla:mø̢] n., **-hljóð** [-hʎjouˑð] n. = **trumbuþytur.** **-slagari (-a, -ar)** [-sla:qarɪ] m. Trommeslager. **-sláttur** [-slauhdø̢] m. Trommehvirvel. **-þytur** [-þɪ:dø̢, -þɪ:tø̢] m. **1.** *(bumbuþytur)* Trommehvirvel. — †**2.** *(lúðrahljómur)* Trompetklang.

trú menska (-u) [tru:mensga] f. Troskab; Redelighed. **-mikill** [-mɪˑɟɪdʎ, -mɪˑcɪdʎ] a. stærk i Troen; meget religiøs.

trúnaðar eiður [tru:naðareiːðø̢] m. Troskabsed. **-fullur** [-ø̢fʏdˑlø̢] a. tro, trofast, paalidelig. **-heit** [-(h)ei:t] n. Troskabsløfte. **-hylli** [-(h)ɪdˑlɪ] f. indec. Troskab og Hyldest, Hyldningsed. **-kona** [-ko:na] f. fortrolig Veninde. **-maður** [-r-ma:ðø̢] m. fortrolig Ven; Tillidsmand; spec. Medvider og Medhjælper ved en hemmelig Forlovelse. **-mál** [-mau:l] n. Hemmelighed; hemmelig Aftale el. Overenskomst. **-ræða** [-a-rai:ða] f. fortrolig Samtale. **-starf** [-ø̢-sdarˑv] n. betroet Arbejde. †**-tómur** [-touˑmø̢] a. uden Troskab, troløs. **-traust** [-tröysˑt] n. Fortrøstning, Tillid: *vann sér þá t. einstaklinganna* (GFrSex 78). **-vinur** [-r-vɪ:nø̢] m. fortrolig Ven. **-vottur** [-vohdø̢] m. Vidne til Troskabsløfte el. Betroen af n-t.

trúnaður (-ar) [tru:naðø̢] m. **1.** *(trygð)* Troskab: *halda trúnað við e-n*, vise Troskab mod en; *veita konungi trúnað*, hylde en Konge. — †**2.** *(ábyrgð)* Borgen, Garanti. — **3.** Tro, Tiltro: *festa, leggja trúnað á e-ð*, skænke n-t Tiltro. — **4.** Fortrolighed: *í trúnaði*, fortroligt; *segja e-m e-ð í (af) trúnaði*, fortælle en n-t i al Fortrolighed.

trú nemandi [tru:neˑmandɪ] m., **-nemi (-a, -ar)** [-neˑmɪ] m. Katekumen. **-níðingur** [-niˑðiŋgø̢] m. Religionsfornægter, Apostat, Renegat.

†**trunsa (a)** [trʏnˑsa] vi.: *t. við e-u*, rynke paa Næsen, kimse ad n-t.

trunta (-u, -ur) [trʏnˑda, trʏnˑta] f. Krikke, Øg.

truntulegur [trʏnˑdøleˑqø̢, trʏnˑtø-] a. seende ud som en Krikke: *t. hestur.*

trúr [tru:r] (comp. *trúrri*, superl. *trústur, trúastur*) a. **1.** *(tryggur)* tro, trofast: *vertu dyggur, trúr og tryggur; — vera e-m t.*, være en tro; (Ordspr.) *það stendur sem stafur á bók, sem t. talar* (GJ.), den trofastes Løfte er urokkeligt. — **2.** sikker, paalidelig: *hafa trútt minni*; (Talem.) *ekki er trútt um, að ...*, det er ikke frit for, at ...; *honum þótti ekki trútt um, að samdráttur ætti sjer stað milli læknisins og dóttur hans* (EKv. i Eimr. II. 90); *ekki er nú trútt með það*, det er dog ikke saa sikkert (ÞGjÓs. 93); *geta trútt um talað* el. *mega trútt um tala*, [1]) turde, kunne tale med om n-t: *hann gat þar trútt um talað, því hann þekti slíkt af eigin reynslu* (EKv. i BTh. xliv); [2]) iron.: *N. N. má trútt um tala og nefna ábyrgð* (Alþ. '11, B. 932). — **3.** (om Genstande) solid: *prýðisvel gert (smíði), bæði trútt og fallegt* (SIng. I. 17).

trú ringl [tru:riŋl] n. religiøst Sværmeri. **-rofi (-a, -ar)** [-roˑvɪ] m. Forræder, Troskabsbryder. **-rækilegur** [-raiɟɪle:qø̢, -raicɪ-] a. religiøs. **-rækinn** [-raiˑɟɪn, -raiˑcɪn] a. religiøs, from. **-rækni** [-raihgnɪ] f. indec. Religiøsitet, Fromhed. **-rækniskona** [-raihgnɪsko:na] f. religiøs, from Kvinde. **-ræknislegur** [-raihgnɪsle:qø̢] a. religiøs. **-ræknistilfinning** [-raihgnɪstɪlˑfɪniŋk] f. religiøs Følelse. **-setning** [-sehdniŋk] f. Dogme. **-skeyti** [-sɟeiˑdɪ, -sɟeiˑtɪ] n. Trosvaaben. **-skygn** [-sɟɪgv] a. klartseende (synsk m. H. t. det fremtidige) paa Grund af sin Tro: *Hún* (ɔ: *rjúpan) var hvorki skáldhneigð né t., átti ekkert í vændum, annað en þetta sama, sem hún hafði lifað* (GFrÓl. 155). **-skjöldur** [-sɟöldø̢] m. Troens Skjold. **-skömm** [-sgöm] f. Forhaanelse mod Religionen.

trusla (-u, -ur) [trʏsˑla] f. Stump (af n-t), jfr. *torfut.*, Stump Græstörv (Breiðd.).

truslast (a) [trʏsˑlast] vrefl. hjælpe sig: *t. við e-n (e-ð)*, hjælpe sig med en (n-t) (Breiðd.); *t. á fótinn*, (is om en uduelig Kvinde) udføre sit Arbejde sjusket og uordentligt (Breiðd.).

trú smiður [tru:smiˑðø̢] a. paalidelig som Smed, som forretter solidt Arbejde: *hagur vel á járn og alltrúsmiður* (GKonÆf. 12); (Ordspr.) *svo er hver trúr* (el. *tryggur), sem hann er trúsmiður* (GJ.), en Mand er sit Arbejde lig. **-speki** [-sbeˑɟɪ, -sbeˑcɪ] f. indec. Religionsfilosofi.

trúss (gen. og pl. ds.) [trusˑ] n. **1.** *(baggi)* mindre Byrde paa den ene Side af Hesten (lille *klyf*): *hest ... með 5 fjórðunga trússum* (GKonÆf. 81); *bar hálfvættartrúss; voru það skinnklæði hans nærföt, skóleður og sjóvetlingar* (ibid. 96). — **2.** *(farangur, pjönkur)* Bagage, Tros: *þetta er mikið t., sem þú hefur meðferðis*; ›*binda t. við e-n*, slaa sig sammen med en (is. med en Nægtelse): *Tröllkonan sagði að hann skyldi ekki binda t. við hana* (ÓDavÞj. 19).

trússa (-u, -ur) [trus:a] f. = **trúss.**

trússahestur [trus:ahesˑdø̢] m., **trússari (-a, -ar)** [trus:arɪ] m. Pakhest.

trúsvikari [tru:svɪˑgarɪ, -svɪˑkarɪ] m. = **trúrofi.**

trutt [trʏht] interj. hyp.

trutta (a) [trʏhda] vi. og vt. med dat. **1. a.** hyppe, raabe hyp, hyp (opmuntrende Tilraab til en Hest). — **b.** *(siga)* pudse (en Hund paa et Kreatur, is. Heste el. Kvæg, sj. Faar), jfr. *hóa): hver réð til sín rakka ... að t. sauðum og tyfta* (StStAndv. III. 57). — **2.** overf.: *t. á e-n*, hyppe paa en, skynde paa en: *Er það rétt, að láta J. G. gánga svona sjálfala, án þess að t. á hann?* (JSBr. 443).

trúvarnar fræði [tru:va(r)dnaø̢frai:ðɪ] f. indec. Apologetik. **-höfundur** [-(h)ö:vøndø̢] m., **-maður** [-r-ma:ðø̢] m. Religionsforsvarer, Apologet. **-varnarrit** [-va(r)dnarɪ:t] n. apologetisk Skrift.

trú vendi [tru:vendɪ] f. indec. Rettroenhed, Ortodoksi. **-verðleikur** [-verðleiˑgø̢, -leiˑkø̢] m., **-verðugleiki** [-verðøqleiːɟɪ, -leiːcɪ] m. Troværdighed. **-verðugur** [-verðøqø̢] a., **-verður** [-verðø̢] a. troværdig. **-verjandi** [-verjandɪ] m. = **trúvarnarmaður.** **-verk** [-veø̢k] n. Trosgærning. **-villa** [-vɪdla] f. Kætteri. **-villingabrenna** [-vɪdliŋgabren:a] f. Autodafé. **-villingur** [-vɪdliŋgø̢] m., **-villumaður** [-vɪdløma:ðø̢] m. Kætter. **-vingl** [-viŋl] n. religiøst Sværmeri. **-vinglsmaður** [-viŋlsma:ð-ø̢] m. religiøs Sværmer. **-virkur** [-vɪrgø̢] a. tro ved sit Arbejde (JÁ. Þj. II. 199); *trúvirk bernska* (ÞÞ. i Eimr. XVIII. 119).

træða (di) [trai:ða] vi. (jfr. *tróð) (troða)* stoppe; spec. *(leggja tróð í þak)* lægge Ris (el. Lyng osv.) under Græstörv.

tröð (traðar, traðir) [trö:ð, tra:ðɪø̢] f. **1. a.** *(nátthagi)* indhegnet, græsbevokset Plads; ›Trø‹. — **b.** *(hestarjett)* Hestefold, Indelukke for Heste (Árn., Rang.). — **2. a.** sædv. i pl. *traðir*, Sti (forende op til en Gaard), spec. indhegnet el. dybt nedtraadt: *það kemur maður ríðandi heim traðirnar.* — **b.** ophöjet Fortov langs den ene Side i en Kostald med enkelt Baaserække *(einhalafjós)* (Af., Vf.).

tröðkun (-ar, -anir) [tröþˑgøn, tröðˑkøn, -anɪø̢] f. **1.** *(það að troða niður)* Nedtrampen. — **2.** *(kúgun)* Undertrykkelse: *e-u til tröðkunar*, for at skade n-t: *gjört hans máli til tröðkunar* (Hist. III. 442). — **3.** *(neitun)* Benægtelse; Trodsen (BH.).

tröf [trö:v] pl. af **traf.**

tröll (-s, pl. ds.) [tröd·ʎ, tröl·s] n. **1.** Trold, Jætte: (Ordspr.) *t. kynda torfeld* (GJ.), Trold har Törveild; *hann er t. að vexti (að burðum)*, han er en Kæmpe af Vækst (har Kæmpekræfter). — †**2.** *(óður maður)* rasende, besat Person. — **3.** *(ófreskja)* Uhyre, Vanskabning: (Talem.) *t. eru ríkismanna gersemar*, store Folk sætter Pris paa Vanskabninger. — **4.** i overf. Talem.: *t. stendur fyrir dyrum*, der staar en Jætte foran Dören, ɔ: man kan ikke komme ind; *glápa eins og t. á heiðríkju* el. *horfa eins og t. á himnaríki*, stirre i Forundring, glo som en Ko paa en rødmalet Port; *t. taki ...*, Pokker i Vold med ...; *t. toga honum tungu úr höfði* (Málshb. 339), Fanden taler af hans Mund; *týndur og tröllum gefinn* (el. *tíkum) gefinn*, uigenkaldelig tabt: *Vel má vera, að ... séu nú, ef til vill, ýmsir vikivakaleikir týndir og tröllum gefnir* (ÓDavVik. 95); *tryggur sem t.*, tro som Guld; jfr. *trygðatröll.*

trölla gangur [tröd·lagauŋˑgø̢] m. Hærgen af Jætter. **-grös** [-grö:s] npl. (bot.) Rensdyrlav (cladonia rangiferina). **-hamur** [-ha:mø̢] m. Jætteskikkelse, Troldeham: *Aldrei hafði þessi vetur tekið á sig slíkan tröllaham* (JTrSk. II. 258). **-hendur** [-henˑdø̢] fpl. Trolds Hænder: *vera í tröllahöndum*, være i Jætters Vold; *leysa frú úr tröllahöndum*, en Art ›Rösselsprung‹; Springeren skal gennemvandre hele Skakbrættet og berøre hvert Felt kun een Gang. — Utydelig Beskrivelse hos JÓlGrv. cit. i ÓDavSk. 298. **-hlað** [-hʎa:ð] n. Troldgærde, Klippe, som af Naturen er formet som et Gærde

(ÞThFerð. II. 110). **-hlátur** [-hλau:døϱ, -hλau:tøϱ] m. stöjende Latter. **-járn** [-jaur·dv, -jaud·v] n. Medekrog med Bliksild (Vf.). **-ketill** [-ȿɛ:d-ɪdλ, -ȿɛ:tɪdλ] m. Jættegryde (Fordybning, udhulet af en Fos el. af vulkansk Oprindelse). **-kyn** [-ȿɪ:n] n. Jætteslægt. **-kista** [-ȿɪs·da] f. Klippe el. Bjærg af Form som en Kiste, »Jættekiste«: *brött sem trölla-kista* (StStAndv. II. 33). **-læti** [-lai:dɪ, -lai:tɪ] npl. Larm, Spektakel. **-reipi** [-rɛi:bɪ, -rɛi:pɪ] npl. (bot.) Udløbere fra *hrútaberjalyng* (rubus saxatilis). **-saga** [-sa:qa] f. **1.** *(saga af tröllum)* Fortælling om Trolde. — **2.** *(lygasaga)* Røverhistorie. **-skítur** [-sgi:doϱ, -sgi:toϱ] m. hvidlig Törv af daarlig Kvalitet, is. i Nærheden af varme Kilder (Gullbr.). **-slagur** [-sla:qøϱ] m. Navn paa en gl. Sang. **-stakkur** [-sdahgoϱ] m. (bot.) flammende Troldurt (pedicularis flammea). ° **-súra** [-su:ra] f. (bot.) Rabarber (rheum undulatum). **-trygð** [-trɪq·ð, -trɪg·þ] f. Jætters Trofasthed, ɔ: fast, ubrødelig Troskab, urokkelig Trofasthed. **-trú** [-tru:] f. Tyrketro.

tröllaukinn [tröd·löy·gɪn, -öy·ȿɪn] a. kæmpemæssig, gigantisk: *t. að manndómi*, i Besiddelse af Kæmpekræfter (JÁÞj. I. 581).

trölla urt [tröd·laʏϱ·t] f. (bot.) Troldurt (pedicularis): *eldgul t.*, flammende Troldurt (pedicularis flammea). **-vegur** [-vɛ:qøϱ] m. Uvejsomhed, Vejløse: *Sumstaðar má þá komast mesta tröllaveg í skriðum hátt í fjallshlíðum eða þá um urðarnar björg á forvöðum í fjöru* (ÞThLýs. I. 91). **-þáttur** [-þauhdøϱ] m. Jættehistorie, ogs. en Besværgelsesformel (JÁÞj. I. 461).

tröll dómlegur [tröd·ldoᵘmlɛ·qøϱ] a. **1.** *(sem lýtur að töfrum)* magisk. — **2.** *(tröllslegur að eðli)* som vidner om Jættenatur. **-dómur** [-doᵘmøϱ] m. **1.** *(galdrar)* Trolddom. — **2.** *(tröllseðli)* Jættenatur, Jættekræfter. — **3.** *(æði)* Besættelse, Raseri. **-drepinn** [-drɛ·bɪn, -drɛ·pɪn] a. dræbt af Trolde: *hver kýr að seinna ... hafði trölldrepin verið* (JMPísl. 71). **-efldur** [-ɛlvdøϱ] a. jættestærk. **-hendur** [-λ-(h)ɛndøϱ] fpl. = **tröllahendur. -hvalur** [-χwa·løϱ, -kva·løϱ] m., **-hveli (-is,** pl. ds.) [-χwɛ·lɪ, -kvɛ·lɪ] n. »Troldhval«, stor Hval: *t. viðlík takast í nótum* (JMPísl. 64).

trölli (-a, -ar) [tröd:lɪ] m. cogn. Jætte (JÁÞj. I. 57).

tröll karl [tröd·λka(r)dλ] m. gammel Jætte. **-karlalegur** [-ka(r)dlalɛ:qøϱ] a. stor og klodset. **-kerling** [-ȿɛ(r)dliŋk] f. gammel Jættekvinde. **-kona** [-ko·na] f. = **tröllskessa.**

tröllkonu grös [tröd·λkonogrö:s] npl. = **tröllagrös. -hamur** [-ha:møϱ] m. Jættekvindes Ham, Jættekvindes Skikkelse. **-leikur** [-lɛi:gøϱ, -lɛi:køϱ] m. = **þingálpsleikur. -líki** [-li:gɪ, -li:ȿɪ] n. Jættekvindes Skikkelse. **-megin** [-mɛi:jɪn] adv.: *ríða t.*, ride med bægge Ben samlede paa den höjre Side af Hesten, mods. *ríða kvenveg.* **-skítur** [-sgi:doϱ, -sgi:toϱ] m. coll. en Slags smaa Høstakke *(drílí): Þó má geta þess að á Suðurlandi eru nokkurs konar drílí kölluð t.* (Huld III. 54).

tröll kvikindi [tröd·λkvɪ·gɪndɪ, -kvɪ·ȿ-] n. troldagtigt Væsen **-menni (-is,** pl. ds.) [-l-mɛn·ɪ] n. Kæmpe, jættestærk Mand. **-riða** [-rɪ·ða] a. indec. troldreden.

trölls hamur [tröl·s(h)a·møϱ, tröd·λs-] m. Troldeham, Trolds Skikkelse. **-háttur** [-(h)auhdøϱ] m. Jættemanér.

tröll skapur [tröd·λsgaboϱ, -sgap-] m. **1.** Jættesind, Jættenatur: *t. bæði í líkamlegri og andlegri merkingu* (JÁÞj. II. 305). — **2.** *(berserksgangur)* Bersærkergang. — **3.** *(galdrar)* Trolddom. **-skessa** [-sgɛs·a] f. Jættekvinde.

tröllslegur [tröl·slɛ·qøϱ, tröd·λs-] a. jætteagtig, jættelignende, gigantisk.

tröll sligaður [tröd·λslɪ·qaðøϱ] a. = **tröllriða. -smokkur** [-smohgoϱ] m. meget stor Blæksprutte (JHallHB.). **-tekinn** [-tɛ·gɪn, -tɛ·ȿɪn] a. troldtagen. **-vaxinn** [-l-vaχsɪn] a. = **tröllaukinn. -vega** [-vɛ·qa] a. indec.: *ríða t.* = *ríða tröllkonumegin.* **-vegur** [-vɛ·qøϱ] m.: *ríða tröllveg* = *ríða tröllkonumegin* (s. d. O.). **-virki** [-vɪϱgɪ] n. Kæmpeværk, Kæmpearbejde. **-virkisbrú** [-vɪϱgɪsbru:] f. Kæmpebro. **-volkaður** [-voλgaðøϱ, -volk-] a. egl. behandlet af Trolde, overf. ilde tilredt (Dal.).

trönukind [trö:noȿɪn·t] f. Faar med Overbid.

trönur [trö:nøϱ] fpl. **1.** se *trana.* — **2.** spec. to Par skraat opstaaende Bjælker, hvis øverste Ender krydser hinanden og sammenbindes el. sammenfæstes (bruges som Underlag til en Stang el. Bjælke).

trönu sauður [trö:nøsöy:ðøϱ] m. Faar med Overbid. **-síld** [-sil·t] f., **-síli** [-si:lɪ] n. (zool.) **1.** store Tobis, Tobisfisk (ammodytes lanceolatus). — **2.** lille Tobis (ammodytes lancea). **-systir** [-sɪs·dɪϱ] f. (zool.) en Slags Musling (leda minuta) (GBárð.). **-skel** [-sgɛ:l] f. (zool.) en Slags Musling (leda pernula) (GBárð.).

tröppu fjöldi [tröhbøfjöl·dɪ] m. *(stigatal)* Pointsantal (til Eksamen). **-gangur** [-gauŋgøϱ] m. Trappegang. (Talem.) *það er t. á e-u*, n-t gaar op og ned (Árn.). **-steinn** [-sdeid·v] m. Trappesten. **-stig** [-sdɪ:q] npl. Trappetrin.

trössum [trös:øm] 1. p. pl. præs. ind og conj. af **trassa** og dat. pl. af **trassi.**

?**túba** [tu:ba] f. (mus.) Tuba.

túða (-u, -ur) [tu:ða] f. **1. a.** Lufthul i en Bygnings Tag (et Hul, hvori der anbringes et Rör) (Vf., Dal.), jfr. *gola.* — **b.** *(strompur)* Skorsten (Hún.). — ?**2.** *(stútur)* Tud.

tudda legur [tʏd:alɛ·qøϱ] a. plump og udannet. **-menni (-is,** pl. ds.) [-mɛn:ɪ] n. **1.** raa, plump Person. — **2.** *(óþokki)* Slyngel. **-skapur** [-sga·bøϱ, -sgap-] m. **1.** Plumphed, Raahed. — **2.** *(óþokkaskapur)* Nedrighed.

tuddi (-a, -ar) [tʏd:ɪ] m. (vistnok opr. et Kælenavn, afledt af *þjór*, jfr. *Addi* af *Arnór*, *Doddi* af *Þorunn*, *Toggi* af *Þorgrímur*, *Tobba* af *Þorbjörg* osv., jfr. F. J. Tilnavne, Aarb. f. n. Oldk. og Hist. 1907, S. 301 (B. M. Ó.)). **1.** *(naut)* Tyr, halvvoksen Tyr, Stud: (Talem.) *hann er farinn að* [illegible], han er begyndt at blive vred (Húsavík). — **2. a.** *(tuddalegur maður)* plump, udannet Person. — **b.** *(lubbi, óþokki)* raa og nedrig Person, [illegible] Karl, Atskum: *Slíkans t. var Þorbjörn, að taka ekki* [illegible] *lagnn* (ÞGjÚf. 64). — **c.** gnieragtig Person, som f. Eks. intet vil bidrage til en Indsamling til et velgörende el. almennyttigt Formaal.

1. **tuðra (-u, -ur)** [tʏð·ra] f. **1.** *(blaðra)* Blære. — **2. a.** *(skjóða)* Skindpose, Skindpung. — **b.** *(peningatuðra)* Pengepung. — **c.** *(tóbakspungur)* Tobakspung. — **3.** *(pungur)* Pungen hos Dyr. — **4. a.** cunnus. — **b.** Skældsord om Kvinder og Tæver. — **5.** *(ljelegur knöttur)* daarlig Gummibold: *jeg kýldi tuðrunni langt út fyrir mark.* — **6.** i pl. Terrain med smaa Tuer: *það er gott, ef menn vilja venja hesta af að skeiða, að ríða þeim á tuðrum.*

2. **tuðra (a)** [tʏð·ra] vt. og vi. koge (JÁGát. 98).

túðra (a) [tuð·ra] vi. sludre (ÓDav.).

tuðróttur [tʏð·roᵘhdøϱ] a. tuet: *t. mór; (slitróttur)* ujævn, knudret (om en Vej) (Sl.).

tuga brot [tʏ:qabro:t] n. (mat.) Decimalbrøk. **-kerfi** [-ȿɛr·vɪ] n. (mat.) Decimalsystem, Titalsystem. **-kvarði** [-kvar·ðɪ] m. Decimalskala. ° **-málsþumlungur** [-maulsþʏm·luŋgøϱ] m. Centimeter (ÞThLfr. III. 257). **-mælir** [-mai:lɪϱ] m. Decimalmaal. **-stafur** [-sda:vøϱ] m. = **tugstafur. -sveit** [-svɛi:t] f. Flok el. Afdeling paa 10 Mand (Il. I. 32). **-tal** [-ta:l] n. **1.** (mat.) Decimalsystem. — **2.** *í tugatali*, i Snesevis. **-vilt** [-vɪλ·t] an. som adv.: *fara t.*, tage fejl af Snese. **-vog** [-vo:q] f. Decimalvægt.

tugði [tʏq·ðɪ, tʏg·ðɪ] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **tyggja.**

tugfylling [tʏχ·fɪdliŋk] f. dekadisk Komplement.

tugga (-u, -ur) [tʏg:a] f. **1. a.** *(það, sem tuggið hefur verið)* tygget Bid el. Stykke. — **b.** = *upptugga.* — **2. a.** *(munnbiti)* Bid, Mundfuld. — **b.** *(tóbakstala)* en Skraa. — **c.** *(glepsa)* Mundfuld Græs — **d.** Høvisk, Mundfuld Hø: *gefðu hestinum tuggu.* — **e.** *(fang)* Favnfuld Hø: *saxa tuggu, bera tuggur fram á garðann* (Breiðd.). — **f.** overf. om meget Hø, der bringes i Lade: *þetta var góð t.* — **3.** *(t. í hefli)* = *tunga.* Kile (Nl.).

tugginn [tʏg:ɪn] pp. af **tyggja.**

†**tuggutóbak** [tʏg:otoᵘ:bak] n. = **munntóbak.**

° **tug met** [tʏq·mɛ·t] n. Dekagram. **-stafur** [tʏχ·sda·vøϱ] m. (mat.) Decimal. ° **-stika** [-sdɪ·ga, -sdɪ·ka] f. Dekameter.

tugur (-ar, -ir) [tʏ:qøϱ, tʏ:jɪϱ] m. en Tier, ti, halv Snes; *tugum saman*, i Snesevis.

° **tugviti** [tʏq·vɪ·dɪ, -vɪ·tɪ] m. (mat.) Logaritme (Alþ. '11, B. II. 1180).

tukta (a) [tʏχ·da] vt. tugte, opdrage: *jeg skal t. þig til*, jeg skal klø dig.

tuktarlegur [tʏχ·darlɛ·qøϱ] a. artig, is. iron. el. med Nægtelse: *ekki t.*, lumpen, nedrig (Sl.).

tukthús [tʏχ·t(h)u·s] n. Tugthus. **-limur** [-lɪ:møϱ] m. Tugthuslem. **-maður** [-ma:ðøϱ] m., **-matur** [-ma:døϱ, -ma:tøϱ] m. Tugthuskandidat. **-vinna** [-vɪn:a] f. Tugthusarbejde.

túlalegur [tu:lalɛ·qøϱ] a. plump, grov.

tuldra (a) [tʏl·dra] vi. brumme, mumle: *(masa)* smaasnakke (ASkaft.).

túli (-a, -ar) [tu:lɪ] m. **1.** Eufemisme for *kjaftur*, Mund, Kæft: *halda á sjer túlanum*, holde Mund. — **2.** *(kubbur)* Stump, Pæl, Raft. — **3.** = **túll.**

?**túlí pan (-s, -ar)** [tu:lipa·n] m., **-pansblóm** [-pansbloᵘ:m] n. = **túlpa.**

túlípantrje [tu:lipantrjɛ:] n. Tulipantræ.

túlka (a) [tuλ·ga, tul·ka] vt. **1.** tolke: *t. mál e-s*, tale ens Sag, lægge et godt Ord ind for en; *t. e-ð (fyrir e-m)*, tolke n-t for en, søge at overbevise en om Rigtigheden af n-t (ÞGjÚf. 37); *t. e-n til e-s*, overtale en til n-t: *Láttu ekki, Mentor, hann Odysseif t. þig til að hjálpa sér* (Od. 482). — **2.** *(skýra)* fortolke (BH.).

†**túlkan** [tuλ·gan, tul·kan] f., **túlkun (-ar)** [tuλ·gøn, tul·køn] f. **1.** *(lýsing)* Tolkning. — **2.** *(skýring)* Fortolkning. — **3.** *(meðmæli)* Anbefaling.

túlkur (-s, -ar) [tuλ·gøϱ, tul·køϱ] m. Tolk.

túll (-s, -ar) [tud·λ, tul·s] m. lille Møgdynge, is. lige foran Stalddören, som man bragte ud i frossen Tilstand som Gødning (Hf.).

túlpa (-u, -ur) [tuλ·ba, tul·pa] f. (bot.) Tulipan.

túmark [tu:maϱk] n. Tomark(sstykke): (Talem.) *eiga ekki t. með gati*, ikke have en rød Øre.

tumba (a) [tʏm·ba] vi. styrte, falde omkuld, falde ned: (Ordspr.) *hart tumbar sá hátt sjer tyllir* (SchMál.), der er Fald fra höje Steder el. hvo höjt vil klyve, falder ofte ned.

Tumi (-a, -ar) [tʏ:mɪ] m. npr. Dim. af *Tómas;* (Talem.) *nú komst upp um strákinn Tuma*, der fangede man Fyren.

Tummi (-a, -ar) [tʏm:ɪ] m. npr., **Tumsi (-a, -ar)** [tʏm·sɪ] m. npr. Dim. af *Tómas: Frá börnum og konu að brölta með Tumsa* (Safn V. 3, 54).

tún (-s, pl. ds.) [tu:n] n. **1.** Tun, Hjemmemark: *vinna á túninu*, arbejde med Gødningen paa Tunet; *það er komið í túnið*, der er kommet Kreaturer ind paa Tunet; *láttu ekki standa í túninu*, lad ikke Kreaturerne staa og græsse paa Tunet. — **2.** *(þorp)* Flække, kun i Sms. *kauptún.*

túnafífill [tu:nafi:vɪdλ] m. = **túnfífill.**

tún annir [tu:nan·ɪϱ] fpl. Høbjærgningen el. den Tid, hvorpaa Høbjærgningen foregaar paa Tunet (i Juli). **-ári** [-au·rɪ] m. Kreatur, som stadig ponser paa at slippe ind paa Tunet.

túna rækt [tu:naraiχ·t] f., **-ræktun** [-raiχ·døn] f. Tundyrkning. **-sláttur** [-slauhdøϱ] m. den Tid, paa hvilken Høbjærgningen paa Tunet foregaar. **-sljetta** [-sljɛhda] f. Tunslette. **-sljettun** [-sljɛhdøn] f. Tuers Udjævning paa Tunet, Planering af Tunet. **-sóley** [-soᵘ:lɛi] f. = **sóley. -teðsla** [-tɛð·sla] f. Tungødning.

tún auki [tu:nöy·gɪ, -öy·ȿɪ] m. Tunudvidelse. **-bali** [tun·ba·lɪ] m. sletteformet Forhöjning paa Tunet. **-band** [-bant] n. store Høbylter fra Tunet, större end de, som transporteres hjem fra Engene. **-barð** [-barð] n. Udkanten af et Tun. **-berjur** [-bɛrjøϱ] fpl. Tun med ringe Græsvækst (EÓl. Lach. 39). **-blaðka** [-blaþga, -blaðka] f. (bot.) topspirende Pileurt (polygonum viviparum). **-blettur** [-blɛhdøϱ] m. Tunstykke, Stykke Tun. **-brekka** [-brɛhga] f. Brink el. Skrænt paa Tunet. **-dagslátta** [-daχslauhda] f. Tundagslæt (0.32914 Hektar).

tundra (a) [tʏn dra] vi. gaa op i Flammer, brænde.

tundur (-urs) [tʏn·døϱ] n. **1.** *(kveikiefni)* Tønder. — **2.** *(sprengiefni)* Sprængstof. — **3.** i Talem.: *vera á tjá og tundri,* være hulter til bulter. **-bátur** [-r-bau·doϱ, -bau toϱ] m. Torpedobaad. **-birgðir** [-bɪr·(q)ðɪϱ] fpl. Forraad af Sprængstof. **-dufl** [-dʏb·*l*] n. Sømine. **-efni** [-ɛb·nɪ] n. Sprængstof. **-gerð** [-ɟɛr·*ð*] f. Tilvirkning af Sprængstof. **-gos** [-go:s] n. Eksplosion: *gosopum eða holum, sem orðnar eru til í fyrstu af tundurgosum* (ÞThLýs. II. 77). **-hnöttur** [-ϱ-(h)vöhdoϱ] m. Krudtsvamp. **-kúla** [-ku:la] f. Bombe. **-nál** [-r-nau:*l*] f. Fængnaal. **-nálabyssa** [-nau·labɪs:a] f. Tændnaalsgevær. **-sendill** [-ϱ-sɛn·dɪdλ] m. Torpedo. **-skúta** [-sgu:da, -sgu:ta] f. Brander. **-spillir** [-sbɪd·lɪϱ] m. Torpedoødelægger, Torpedojager. **-sprenging** [-sbreiŋ·ɟiŋk] f. Sprængning ved Hjælp af et Sprængstof. **-vjel** [-r-vjɛ:*l*] f. Bombe, Helvedesmaskine. **-ör** [-ö:r] f. Brandpil.

tún ekra [tu:nɛ·gra, -ɛ·kra] f. Toft. **-fífill** [tun·fi·vɪdλ] m. (bot.) Løvetand (taraxacum vulgare). **-fiskur** [-fɪsgoϱ] m. (zool.) Tunfisk (orcynus thynnus). **-fit** [-fɪ·t] f., **-fótur** [-fo·doϱ, -fo^u·toϱ] m. Udkanten af et Tun: *Glaumbæ fylgja 4—5 hjáleigur og eru sumar í túnfætinum* (Alþ. '11, B. II. 1233).

1. **tunga (-u, -ur)** [tuŋ ga] f. **I. 1.** Tunge: *reka út úr sjer tunguna,* række Tunge; *reka út úr sjer tunguna framan í e-n,* række Tunge ad en. **2.** overf.: *skæðar tungur,* onde Tunger; *blótaðu (el. skrökvaðu) ekki, það kemur svartur blettur á tunguna á þjer* (du faar en sort Streg i Panden). — **3.** i Talem. og Ordspr.: *e-ð er á ýmsum tungum, e-ð leikur á tveim tungum,* n-t er tvivlsomt, der er delte Meninger om n-t: *enda mun leika á tveim tungum, hverja vegsemd landið hafi af því haft* (Alþ. '11, B. II. 684); *e-m vefst t. um tönn* (el. *höfuð),* en kan ikke finde paa Svar, bliver forvirret; *t. er höfuðs bani,* Tungen volder til Død; *ekki er tungan bein, en oft brýtur hún stein* (GJ.), skönt Tungen er ej af Ben, den bryder dog ofte Sten; *ill t. orkar meir en öflug hönd* (GJ.), ond Tunge har mere Magt end kraftig Haand; *tungan leikur við tanna sár,* ee (ɔ: altid) ligger Tunge af (ɔ: paa) Tænder svarest (PLaale); Tungen er mest hos den onde Tand, og om den tages ud, er Tungen gærne i Hullet og hjælper at læge (Syv); *gott er að hafa tungur tvær og tala sitt með hvorri,* det er godt at have to Tunger for dermed at kunne føre forskellig Tale; *illrar tungu sár er óhægt að græða,* ond Tunges Saar er de störste og værste at hele; *margt verður talað, meðan ei er freðin tungan* (GJ.), mange Ord kan siges, inden Tungen fryser fast; *þú jetur hvers manns tungu og mælir það, sem aðrir mæla* (GJ.), du sluger alles Ord og snakker alle efter Munden; *það er tungunni tamast, sem hjartanu er kærast,* hvad Hjærtet er fuldt af, løber Munden over med; *ilt er að eiga tungu í annars höfði* (GJ.), ondt er at have sin Tunge i en andens Hoved (ɔ: ikke at kunne svare for sig selv). — **II.** *(tungumál)* Sprog: *dönsk t.; — nema erlendar tungur,* lære fremmede Sprog. — **III.** i overf. Bet. om tungeformede Ting: **1.** Landtunge, Landstrimmel mellem Floder: *það var dapurt og draugalegt í tungunni þessa nótt* (ÞGjD. 98); jfr. Gaardnavnet *Tunga,* Distriktsnavnet *Tungur (= Biskupstungur)* og forsk. Sms.: *Tungufljót, Tungufell* osv. — **2.** *(í hefli)* Kile (i en Hövl). — **3.** *(á brók)* Kile (paa en Skindbrog); *(á sokk) = vik,* Kile: *ekki má skipta á hælprjónunum ... fyr en búið er að prjóna svonefnda tungu* (JSVb. 60); *t. á sokkbol,* Svikkel. — **4.** (Nl.) = *fornám.* — **5.** *(t. í bolta)* Strygebolt. — **6.** *(t. á utan um dúk)* Tunge. **IV.** *(fiskheiti)* Tunge (solea) (LFR. XIII. 55).

2. **tunga (a)** [tuŋ·ga] vt. udtunge: *t. dúk að utan.*

tún garðahleðsla [tuŋ·garðahλɛð·sla] f. Opførelse af Tungærder. **-garðshlið** [-garþs(h)λɪ:*ð*, -gaϱs-] n. Led paa et Tungærde. **-garður** [-garðøϱ] m. Tungærde, Tunhegn. **-geiri** [-ɟei·rɪ] m. kileformet Stykke af et Tun. **-girðing** [-ɟɪrðiŋk] f. Indhegning af et Tun; Tungærde. **-gjaldagrautur** [-ɟaldagröy:døϱ, -gröy:tøϱ] m. Rosingrød, hvormed Folkene trakteres, naar Høet paa Tunet er bjærget (Árn.), jfr. *töðugjöld.* **-gjöld** [-ɟölt] npl. (Árn.) = **töðugjöld.**

tungl (-s, pl. ds.) [tuŋ·*l*, tun·*l*] n. **1. a.** Maane: *fult t.,* Fuldmaane; *nýtt t.,* Nymaane; *hálfvaxið t.,* Maanens förste Kvarter; *hálfþrotið t.,* Maanens sidste Kvarter; *vaxandi t.,* tiltagende Maane; *þverrandi t.,* aftagende Maane; *með næsta tungli,* ved næste Nymaane; *á sama tungli* (i samme Maaned) *sér sóttar kenndi* (Safn V. 3, 34); *veðráttan verður sjálfsagt svona út þetta tunglið* (saa længe denne Maane varer); (Ordspr.) *þó hundurinn gelti að tunglinu, gleypir hann það ei* (GJ.), Hunden bjæffer ad Maanen, men bider den aldrig; *hann fer hvorki að tungli nje tímum,* han bryder sig hverken om Dag el. Time. — **b.** i Sms. *himintungl,* Himmellegeme, Klode. — **2.** *(kringla)* rund Skive, Kres, Runding.

tunglahlaup [tuŋ·lahλöy:p] n. Menstruationens Forvandling til Mælk hos frugtsommelige (BH.).

tungl alda [tuŋ·lalda] f. Maaneflodbølge. ***-aldur** [-aldøϱ] m. Maanens Alder.

tungla mein [tuŋ·lamɛi:*n*] n. **1.** = *tunglmein.* — **2.** (pop.) euf. for *geitur* (Árn.). **-mót** [-mo^u:t] npl. Maaneskifte.

tungl ár [tuŋ·lau·r] n. Maaneaar. **-braut** [-bröy·t] f. Maanebane. **-búi** [-bu·ɪ] m. Maanebeboer. **-fylli** [-*l*-fɪdlɪ] f. indec., **-fylling** [-fɪdliŋk] f. Tiden, naar der er Fuldmaane, Fuldmaane. **-fiskur** [-fɪsgøϱ] m. (zool.) Klumpfisk (orthagoriscus mola). **-flóð** [-flo^u·*ð*] n. Maaneflod. **-för** [-fö·r] f. Rejse til Maanen. **-ganga** [-l-gauŋga] f., **-gangur** [-gauŋgøϱ] m. Maanens Gang, Maaneløb. **-helft** [-λ-(h)ɛλ(f)t, -(h)ɛl(f)t] f. Halvdelen af Maanen. **-jurt** [-l-jʏϱt] f. (bot.) Maanerude (botrychium lunaria). **-koma** [-*l*-ko·ma] f. Nymaane. **-kringla** [-kriŋla] f. Maanens Overflade, Maanens Skive. **-kveiking** [-kvɛi·ɟiŋk, -kvɛi·ʝ-] f. Nymaanens Begyndelse. **-laust** [-ŋ·-löyst] an. intet Maaneskin. **-lýstur** [-lisdøϱ] a. maanebeskinnet: *þetta sem tindrar sem tærasta svell | er t. stafngluggínn minn* (StStAndv. II. 53). **-mánuður** [-l-mau·noðøϱ] m. Maanemaaned. **-mein** [-mɛi·*n*] n. **1.** (med.) Maanesyge. — **2.** *(tíðir)* Menstruation. **-meinasjúkur** [-mɛina-sju:gøϱ, -sju:køϱ] a. maanesyg. **-myrkvi** [-mɪϱgvɪ] m. Maaneformørkelse.

tunglóttur [tuŋ·lo^{u}hdøϱ] a. stjærnet (om en Ko).

tunglsaldur [tuŋ·*l*saldøϱ] m. Maanealder: *á nýum túnglsaldri,* ved Nymaane (JÁÞj. I. 492).

tungl sýki [tuŋ·*l*si·ɟɪ, -si·ʝɪ] f. indec. Maanesyge. **-sjúkur** [-sju·gøϱ, -sju·køϱ] a. maanesyg. **-skin** [-sɟɪ·*n*] n. Maaneskin. **-skinslampi** [-sɟɪns-laµ·bɪ, -lam·pɪ] m. Maaneskinslampe, Ampel (EKvOf. 19).

tungls leysa (-u) [tuŋ·*l*slɛi·sa] f. intet Maaneskin: *Um nóttina var ilt veður og túnglsleysa* (Od. 306). **-lýsi** [-li·sɪ] n. (OBj. I. 177), **-ljós** [-ljo^u·s, tuŋ·sljo^u·s] n. Maanelys, Maaneskin.

tungl sögur [tuŋ·*l*sö·qøϱ] fpl. Historier om Maanen (JÁÞj. I. 658). **-tal** [-ta·*l*] n. Maanetal. †**-tíð** [-ti·*ð*] f., †**-tími** [-ti·mɪ] m. = **tunglaldur.** **-æði** [-l-ai·ðɪ] n. Maanesyge. **-ær** [-ai·r] a. maanesyg. **-öld** [-öl·t] f. Maanecyklus.

tungna bland [tuŋ·nablan·t] n. Sprogblanding. **-fróðleikur** [-fro^{u}ð·-lɛigøϱ, -lɛikøϱ] m. Sprogkundskaber. **-fræði** [-frai:ðɪ] f. indec. Lingvistik (Fj. II. (1.) 27). **-maður** [-ma:ðøϱ] m. Mand fra *Biskupstungur.* **-næmi** [-nai:mɪ] n. Sprogævne.

tún gresi (-is) [tuŋ·grɛ·sɪ] n. coll. Tunplantevækst. **-gróður** [-gro^u·ð-øϱ] m. Plantevækst som paa et Tun, Tunplantevækst. **-græðsla** [-graiðsla] f. Opdyrkning af Jord til Tun. **-grös** [-grö·s] npl. = **túngresi.**

tungu band [tuŋ·gøban·t] n. Tungebaand. **-bein** [-bɛi:*n*] n. Tungeben. **-blaðra** [-blað·ra] f. Tungeblære; pl. (med.) Trøske (HjaltKv. 10). **-bleðill** [-blɛ:ðɪdλ] m. **1.** *(framtunga)* Fortunge. — **2.** *(tunga)* Tunge (is. som ringeagtende Benævnelse af den); spec. Barnetunge. **-bragð** [-braq·*ð*, -brag·þ] n. Bevægelse med Tungen; *mjúkt t.,* flydende Tunge. **-broddur** [-brod:oϱ] m. Tungespids: *sá er skáld, sem nær með tungubroddinum upp í nefið á sjer.* **-erfiði** [-ɛr·vɪðɪ] n. Anstrængelse for Tungen. **-fall** [-fad·λ] n. Slaphed i Tungen (LFR. XV. 166). **-far** [-fa:r] n. Spor efter en Tunge, Tungeaftryk (JÁÞj. I. 489). **-fimi** [-fɪ:mɪ] f. indec. Tungefærdighed. **-fimur** [-fɪ:møϱ] a. tungefærdig. **-haft** [-haf·t] n. Tungebaand: *Ekki hef ég t. þess vegna* (ÞGjUf. 102). **-hald** [-hal·t] n. Tungebaand: *svo sprakk tunguhaldið og bunan stóð úr henni* (GPSk. 146). **-hvass** [-χwas·, -kvas·] a. hvastalende, bidende. **-króna** [-kro^u:na] f. (bot.) Tungekrone (corolla lingulata). **-lama** [-la:ma] a. indec. lam i Tungen (JÞorl. I. 198). **-langur** [-lauŋ·gøϱ] a. med lang Tunge; overf. aabenmundet (ThTh. 43). **-laus** [-löy·s] a. uden Tunge. **-leikni** [-lɛihgnɪ] f. indec. Tungesmidighed. **-ljett** [-ljɛht] adv. med løbende Tunge: *tala tók | tungulétt um nýja bók* (StStAndv. I. 254). **-mál** [-mau:*l*] n. Sprog, Tungemaal.

tungumála kensla [tuŋ·gømaulaʝɛn·sla] f. Sprogundervisning. **-kunnátta** [-kʏn:auhda] f. Sprogkundskaber. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. Lingvist. **-nám** [-nau:*m*] n. Sprogstudium.

tungu mjúkur [tuŋ·gømju:gøϱ, -mju:køϱ] a. **1.** tungerap, tungefærdig: *vera t.,* have en flydende Tunge. — **2.** *(mjúkur í máli)* glattunget. **-næmi** [-nai:mɪ] n. Sprognemme. °**-riti (-a, -ar)** [-rɪ:dɪ, -rɪ:tɪ] m. Lingvagraf (Skírn. '89, 21). **-rót** [-ro^u:t] f., sædv. pl. *-rætur,* Tungerod; *ilt er að eiga undir tungurótum hans,* hans Tunge kan man ikke stole paa. **-rönd** [-rön·t] f. Tungerand. **-sár** [-sau:r] n. Saar paa Tungen (Klp. IX. 121). **-skorinn** [-sgo:rɪ*n*] a. med bortskaaren Tunge. †**-skæði** [-sɟai:ðɪ] n. Tilböjelighed til at tale ondt om andre, giftig Tunge. **-skæður** [-sɟai:ðøϱ] a. ondtunget. **-snjallur** [-snjad·loϱ] a. veltalende. **-sporður** [-sbor·ðøϱ] m. **1.** Tungespids: (om en Spinderok) *hefur einnig tungusporð, tyltan við rófu* (JÁGát. 59). — **2.** Spidsen af en Landtunge. **-stilling** [-sdɪd·liŋk] f. Tungens Beherskelse. **-stúfur** [-sdu:vøϱ] m. Tungestump. **-svið** [-svɪ:*ð*] n. Sprogomraade. **-sætur** [-sai:døϱ, -sai:tøϱ] a. sødttalende. **-tak** [-ta:k] n. Snakketöj: *liðugt* (el. *mjúkt) t.,* godt Snakketöj, Tungefærdighed. **-varp** [-vaϱ·p] n. Sladderagtighed (BH.).

tún gæsla [tuŋ·ɟaisla] f. = **túnvarsla.** †**-göltur** [-gölλdøϱ] m. Galt, som græsser paa Tunet. **-hali** [tu:v(h)a·lɪ] m. Yderkant af et Tun. **-hirðing** [-(h)ɪrðiŋk] f. Pasning af Tunet. **-hlið** [tun·hλɪ·*ð*] n. Led paa et Tungærde. **-hundur** [tu:v(h)ʏndøϱ] m. Hund, anvendt til at jage Kreaturer ud af Tunet. **-jaðar** [tun·ja·ðaϱ] m. = **túnfit.** **-jurtir** [-jʏϱdɪϱ] fpl. = **túngresi.** **-krepja** [-ŋ·-krɛ·bja, -krɛ·pja] f. (bot.) Skyfald (tremella nostoc (nostoc commune)). **-mói** [-n·-mo^u·ɪ] m. forsömt, daarligt dyrket Tun.

tunna (-u, -ur) [tʏn:a] f. **1.** Tønde, Fad, Dunk: *kveða í tunnuna,* se *kútur;* (Talem.) *maður er jeg, en ekki t.* (siges, naar en vil udtrykke, at der er Grænse for, hvor meget han kan spise). — **2.** et vist Maal: *t. af öli, rúgi* osv.; *t. gulls,* Tønde Guld (200,000 Kr.).

tunnu botn [tʏn:øbohtv] m. Tøndebund. **-bumba** [-bʏm·ba] f. Tønderunding. **-dufl** [-dʏb·λ] n. Tøndeböje. **-efni** [-ɛb·nɪ] n. Tøndemateriale. **-fiskur** [-fɪs·gøϱ] m. Fisk, nedsaltet i Tønder (JSVb. 109). **-gjörð** [-ɟör·*ð*] f. Tøndebaand. **-gráni** [-grau:nɪ] m. en Havkal, der giver en Tønde Lever (Vestm.). **-hvolf** [-χwol·*v*, -kvol·*v*] n. Tøndehvælving. **-laupur** [-löy:bøϱ, -löy:pøϱ] m. Kar lavet af en Tønde: *þar var lögð fjöl ofan á tunnulaup* (JTrHeið. I. 37). **-skrokkur** [-sgrohgøϱ] m. Tønde uden Bunde. **-spons** [-sbon·s] n. Tøndespuns. **-stafaborð** [-sdavabor·*ð*] n. Splitholt. **-stafur** [-sda:vøϱ] m. Tøndestav. **-svigi** [-svɪ:jɪ] m. Tøndebaand.

tún rækt [tun·raiχt] f. = **túnarækt.** **-skiki** [-sɟɪ·ɟɪ, -sɟɪ·ʝɪ] m. lille Tun. **-sljettun** [-sljɛhdø*n*] f. Udjævning af Tuer paa Tunet. **-sóley** [-so^u·lɛi] f. = **sóley.** **-spillir** [-sbɪdlɪϱ] m. Beskadigelse af Tunet: *gera e-m túnspilli,* beskadige ens Tun. **-stæði** [-sdai·ðɪ] n. Tunplads, den Plads, Tunet optager el. hvor det skal el. kan laves: *þar er ágætt t.,* der kan udmærket laves et Tun. **-súra** [-su·ra] f. (bot.) Syre (rumex acetosa). †**-svín** [-svi·*n*] n. Svin, som gaar paa Tunet. **-sækinn** [-sai·ɟɪ*n*, -sai·ʝɪ*n*] a. (om Dyr) som idelig søger at komme ind paa Tunet. **-tröð** [-trö·*ð*] f.

dyb og nedtraadt (indgærdet) Vej op til en Gaard gennem Tunet. **-útgræðsla** [tu:nutgraið·sla] f. Tunudvidelse (Fredning og Opdyrkning af Jord, der ligger lige op til Tunet) (Alþ. '11, B. II. 2007). **-varsla** [tun·vaǫsla] f. Beskyttelse af Tunet. **-vingull** [-viŋgodʎ] m. (bot.) rød Svingel (festuca rubra). **-vinna** [-vɪn·a] f. Arbejde med Gødningen paa Tunet. **-vorblóm** [-vorblom] n. (bot.) haaret Gæslingblomst (draba hirta). **-völlur** [-vödl·øǫ] m. Tun. **-þýfi** [-þi·vɪ] n. coll. Strækning med store Tuer.

?**túr (-s, -ar)** [tu:r] m. **1.** *(ferð)* Tur. **2.** Sold: *fara (vera) á t.*

?**túramaður** [tu:rama:ðøǫ] m. Kvartalsdranker.

túrban (-s, -ar) [tur·ban] m. Turban.

turfa (-u, -ur) [tʏr·va] f. udueligt, sølle Menneske el. Kreatur, Svækling; spec. om Heste: *(trunta)* Krikke, Øg.

?**túristi (-a, -ar)** [tu:rɪsdɪ] m. **1.** Turist. **2.** = *túramaður*.

turn (-s, -ar) [tʏr·dv, tʏd·v] m. Taarn.

turna (a) [tʏr·dna] vt. med dat. og vi. †**1.** *(snúa)* vende: *t. e-u.* — **2.** *t. e-u um*, vende op og ned paa n-t (jfr. *umturna)*: *e-u turnar um*, n-t forandres. — †**3.** *(ganga af trúnni)* kaste sin Tro, spec. omvendes til Islam.

***turnari (-a, -ar)** [tʏr·dnarɪ] m. Ridder, Turnerer.

***turndreki** [tʏr·dndrɛ·ɟɪ, -drɛ·ɟ̊ɪ] m. Monitor.

†**turnera (a)** [tʏr·dnɛra] vi. ride Dyst.

†**turniment (-s,** pl. ds.) [tʏr·dnɪmɛv·t, -mɛn·t] n. Turnering, Dystløb.

turn klefi [tʏr·dvklɛ·vɪ] m. Taarnkammer. **-klúka** [-klu·ga, -klu·ka] f. Taarnkuppel (JTrHalla 117). **-loft** [-n-loft] n. Taarnloft. **-oddi** [-od·ɪ] m. Taarnspids. **-prýddur** [-v-prid·øǫ] a. taarnprydet. **-skápur** [-sgau·bøǫ, -sgau·pøǫ] m. Piedestal (JsJs.). **-skip** [-sɟɪ·p] n. Taarnskib. **-spíra** [-sbi·ra] f. Taarnspir. **-stigi** [-sd(ɪ)i·jɪ] m. Taarnstige, Taarntrappe.

turtildúfa [tʏǫ·dɪldu:va] f. Turteldue.

tusk (-s) [tʏs·k] n. let Brydning, uskyldigt Slagsmaal: *hann var til í tuskið*, han var altid parat til at slaas.

1. **tuska (-u, -ur)** [tʏs·ga] f. **1.** *(pjatla)* Pjalt, Klud, Lap: *það kjaftaði á henni hver t.*, Munden stod ikke stille paa hende: — spec. Törafklud. — **2.** ringe (lurvet) Klædningsstykke el. ringeagtende Benævnelse for et saadant: *(jeg er svo sveittur, að) það tollir við mig hver t.*, hver Las hænger fast ved mig; *það er líf í tuskunum*, der er Liv i Kludene (JTrL. 6). — **3. a.** *(ræfill)* Stymper, Svækling. — **b.** *(bikkja, trunta)* Øg, Krikke. **c.** som en Slags Kæleord: Skind: *tuskan mín*

2. **tuska (a)** [tʏs·ga] vt. puffe, støde: *t. e-n til*, ryste, klø, puffe og støde til en; — refl. *tuskast*, brydes (især i Spøg), slaas: *t. við e-n.*

tusku grey [tʏsgøgrɛi:] n. = **tuskuskinn. -háttur** [-hauhdøǫ] m. Pjalteri. **-legur** [-lɛ·qøǫ] a. **1.** *(tötralegur)* pjaltet, laset. **2.** *(um fataefni)* sjasket. — **3. a.** som ser daarligt ud, svag af Udseende. — **b.** veg af Karakter, stymperagtig. — **c.** medtagen, slöj. **-skinn** [-sɟɪn·] n. (en Slags Kæleord) Skind. **-vaskur** [-vas·gøǫ] m. Stymper, Døgenigt (is. som Skældsord).

tussa (-u, -ur) [tʏs:a] f. **1.** *(skjóða)* Skindpose (ÓDav.). — **2.** det kvindelige Avlelem (cunnus) (ÓDav.).

tussi (-a, -ar) [tʏs:ɪ] m. **1.** *(lítill poki)* lille Pose (Af.). — **2.** Kælenavn for en Tyr (VSkaft.).

tússi (-a, -ar) [tus:ɪ] m. (Rask) = *tussi* 1., jfr. *púss* (BH.).

tut (-s) [tʏ:t] n. *(staut)* Besvær, Basken med n-t (ASkaft., Af.).

túta (-u, -ur) [tu:da, tu:ta] f. noget udstaaende og spidsformet.

túteyg(ð)ur [tu:dɛi·qøǫ, -ɛiqðøǫ, tu:tɛigðøǫ] a. med udstaaende Øjne.

tútinn [tu:dɪn, tu:tɪn] a. opsvulmet, ophovnet (ÓDavSk. 296).

tutl (-s) [tʏhtʎ] n. **a.** Nappen, Pillen, Plukken. **b.** Strippen.

1. **tutla (-u, -ur)** [tʏhdla] f. Pjalt, Las: *var engin t. eftir af því.*

2. **tutla (a)** [tʏhdla] vt., vimpers. og vi. nappe, pille, plukke (med Næbbet om Fugle); — om Fisk: *t. við = glimta við*, nappe i Maddingen (Vf.); *t. kú*, strippe *(= hreyta)*; — *t. í kláfana*, fylde Hø i Tremmekasserne (Af.); (Talem.) *það tutlar í*, det er ikke saa lidt: *Tuttugu og fimm krónur á mér, frumbýlingnum! Það tutlar í* (GFrÁtt. 142).

tútla (-u, -ur) [tuhdla] f. Lap, en Lap Papir (Vf.).

tutlan (-ar, -ir) [tʏhdlan] f. Strippen: *t. kúa* (Klp. IX. 128).

tútna (a) [tuhdna] vi. opsvulme: *t. út*, svulme op, hovne; — pp. *tútnaður* (el. *úttútnaður)*, pludset, opdunstet.

?**tútta (-u, -ur)** [tuhda] f. **1.** Sut (af Gummi), jfr. *dúsa*: *mundirðu nú eftir túttunni?* (EErl. 25). — **2.** *(brjefstikill)* Tut, Kræmmerhus (Arnf.).

tuttugasti [tʏhdøqasdɪ] num. ord. tyvende.

tuttugu [tʏhdøqø] num. card. tyve. **-ogfimmeyringur** [tʏhdøqofɪm:-ɛirɪ·gøǫ] m. Femogtyveøre. **-spilagaldur** [tʏhdøqosbɪ·lagal·døǫ] m. Kabale lagt med 20 Kort efter Formlen: *gylvi, blóðó, bugur, varða.*

tútur (-s, -ar) [tu:døǫ, tu:tøǫ] m. stort, tykt Legeme (BH.); lille og tyk Person, Pusling (EJ.).

tve falda [tvɛ·falda] vt. fordoble. **-faldlega** [-faldlɛ·qa] adv. paa en dobbelt Maade.

***Tveggi (-ja)** [tvɛɟ:ɪ] m. npr. Navn paa Odin.

tveggja [tvɛɟ:a] gen. af **tveir. -handajárn** [-handajaud·v, -jaur·dv] n. Kniv med to Haandgreb (BH.); i overf. Bet. se *járn*. **-mannafar** [-man·a-fa:r] n. Baad med 2 Aarer, Tomandsbaad. **-(manna)maki** [-(man·a)ma:ɟɪ, -ma:ɟ̊ɪ] m. Mand, som har to Mænds Styrke. **-mannarúm** [-man·aru:m] n. Seng for to, Dobbeltseng. **-mannatal** [-man·ata:l] n. Samtale ført imellem to Personer: *hlusta á t.* **-pottamælir** [-pohdamai:lɪǫ] m. Maal, der holder to Potter. **-pundalóð** [-pʏndalo:ð] n. to Punds Lod. **-strandajárn** [-sdrandajaud·v, -jaur·dv] n. tveægget Kniv (BH.); i overf. Bet. se *járn*.

tveir, f. **tvær,** n. **tvö;** acc. **tvo** el. †**tvó** (Vf.), **tvær, tvö;** dat. **tveim** el. **tveimur;** gen. **tveggja)** [tvei:r, tvai:r, tvö:, tvo:, tvo:, tvai:r, tvö:; tvei:m, tvei:møǫ, tvɛɟ:a] num. card. to: *t. einir* (el. *einir t.)*, to alene; kun to; *tveim megin, á tvær hendur*, paa to Sider; *tveim höndum*, med bægge Hænder: *taka e-m (e-u) tveim höndum*, modtage en (n-t) med aabne Arme; *koma aftur (fara) með tvær hendur tómar*, vende tomhændet tilbage (gaa tomhændet bort); (Ordspr.) *tveim er tveggja hugur*, saa mange Hoveder, saa mange Sind; *tveggja hjóna hundur, hvorugum trúr* (GJ.), man kan ikke tjæne to Herrer paa een Gang; *tveir verða úr einum, þrír ef lengi lifir* (GJ.), *tvær* (el. *tvennar) verða æfirnar, þrjár, ef lengi lifir*, der er to Stadier i ens Liv, tre, hvis han lever længe ɔ: hvo længe lever, faar prøve meget.

tvend (-ar, -ir) [tvɛn·t] f. Tohed, Par.

tvendarvjel [tvɛn·darvjɛ:l] f. (typ.) Dobbeltmaskine.

tvenning (-ar) [tvɛn:iŋk] f. **1.** *(tvend)* Tohed, to Dele. — **2.** *(samstæða)* Par (Eimr. II. 36).

tvenn róinn [tvɛn·ro·ɪn] a. toradaaret. ?**-slags** [-slaχs] a. indec. to Slags.

tvennur [tvɛn:øǫ] a. **1.** dobbelt: *í tvennu lagi*, i to Dele; *tvenns konar*, to Slags; (Talem.) *af tvennu illu skal taka það skárra* (Eimr. X. 138), af to Plager bör vælges den mindste; *það fer tvennum sögum* (el. *sögunum) um það*, der er to (el. flere) afvigende Beretninger af den Historie; der er delte Meninger om det; (Ordspr.) *tvent er kyn að manni hverjum* (GJ.), i enhver mødes tvende Ætter. — **2.** n. abs. **a.** to Ting: (Talem.) *margur hefur tvent í takinu*, mangen en har flere Jærn i Ilden. — **b.** to Dele: *skifta e-u í tvent*, dele n-t i to Dele; *detta* (el. *fara) í tvent*, [1]) gaa itu; [2]) spec. (pop.) blive forløst, faa et Barn. — **c.** to forskellige Ting: *e-r er til í tvent*, en er rede til lidt af hvert (ɔ: baade godt og ondt); *sýnast tvent um e-ð*, være i Tvivl; *með tvennu móti*, paa to (forskellige) Maader; *þú verður að gera eitt af tvennu*, du har to Ting at vælge imellem; (Ordspr.) *tvent er í hættu hverri* (GJ.), hver Fare har to Sider. — **3.** pl. *tvennir*: **a.** *t. eru tímarnir*, Tiderne skifter; *tvenna man jeg tímana*, det er andet, för og nu. — **b.** to Par: *fara í tvent, vera í tvennu*, tage, have to Par Strömper paa; *tvennir sokkar*, to Par Strömper; *tvennar buxur*, to Par Benklæder; *tvenn gleraugu*, to Par Briller.

tvevetur [tvɛ:vɛ·døǫ, -vɛ·tøǫ] a. = **tvævetur.**

tví álmaður [tvi:aulmaðøǫ] a. tobenet, med to Flöje. **-átta** [-auhda] a. indec., **-áttaður** [-auhdaðøǫ] a. *t. vindur*, Vind, der synes at komme fra to Retninger. **-angaður** [-auŋgaðøǫ] a. tvegrenet. **-auka** [-öy·ga, -öy·ka] vt. øge sammen to Gange. **-ausa** [-öy·sa] vt. øse to Gange: *t. bátinn*; — overf. med dat.: *t. sjer yfir e-n*, skælde en ud to Gange (Alþ. '11, B. 397). **-baða** [-ba·ða] vt. bade to Gange. **-baka (-böku, -bökur)** [-ba·ga, -ba·ka, -bö·gøǫ, -bö·køǫ] f. Tvebak: (Talem.) *gefa e-m tvíböku*, støde en i Ryggen el. Bagen med Knæet (og samtidig rykke ham i Skuldrene, saa at han falder baglængs) (ÓDavSk. 168). **-bakaður** [-ba·gaðøǫ, -ba·kaðøǫ] a. tvebagt. **-band** [-bant] n. tvundet Garn. **-bandaður** [-bandaðøǫ] a. strikket med Baand af to Farver med tærnet Mønster: *sparivetlingar tvíbandaðir*. **-bandsgjaldpeysa** [-ban(t)sɟal·tpeisa] f. Uldtröje, strikket af tvundet Garn (som Handelsvare). **-bandsgjaldsokkar** [-ban(t)sɟal·tsohgaǫ] mpl. Strömper, strikkede af tvundet Garn (som Handelsvare). **-bandssokkar** [-ban(t)-sohgaǫ] mpl. Strömper af tvundet Garn. °**-bátur** [-bau·døǫ, -bau·tøǫ] m. Dobbeltbaad. **-baugur** [-böy·qøǫ] m. Dobbeltring. **-benda** [-bɛnda] f. **1.** *(flækja)* Forvikling. — **2.** overf. *(undirferli)* Underfundighed. **-bendur** [-bɛndøǫ] a., **-bentur** [-bɛvdøǫ, -bɛntøǫ] a. **1.** *(efablandinn)* tvivlraadig (Milt. 267). — **2.** *(tvíræður)* tvetydig (ÁBjH. 69). — **3.** tvivlsom: *það er tvíbent, hvort nokkuð verður úr framkvæmdum.* — **4.** listig, snu, underfundig. **-býli** [-bi·lɪ] n. **1.** to Familiers Beboelse af en Gaard: *þar er t.*, der bor to Familier. — **2.** *(tvíbýlisjörð)* Gaard, som bebos af to Familier, Tvillinggaard. — **3.** (bot.) Tvebo, Særbo (dioicia). **-býlingur (-s, -ar)** [-bi·liŋgøǫ] m. = *tvíbýlismaður*: *hann er t. við mig*, vi er Gaardfæller.

tvíbýlis jurt [tvi:bilɪsjʏǫ·t] f. = **tvíbúi. -jörð** [-jör·ð] f. Tvillinggaard. **-maður** [-ma:ðøǫ] m. Gaardfælle (Bonde paa en Tvillinggaard). **-netla** [-nɛhdla] f. = **stórnetla. -planta** [-plav·da, -plan·ta] f. (bot.) Tveboplante. **-stör** [-t-sdö:r] f. (bot.) tvebo Star (carex dioica).

tví býlt [tvi:biʎt] an.: *þar er t.*, der bor to Familier. **-byrður** [-bɪrðøǫ] a. **1.** med dobbelt Rand; *(tvöfaldur)* dobbelt, med to Lag: *tvíbyrt segl*, dobbelt Sejl (af to Lag Sejldug). — **2.** med to Vaar: *Svæfill t.* (Alþb. 1727, Nr. 27). **-birgur** [-bɪrgøǫ] a. dobbelt forsynet. **-bitað** [-bɪ·dað, -bɪ·tað] an. med dobbelt *biti*, se *mark* (Afb.). **-bytna** [-bɪhdna] f. **1.** Kar el. Bæger med Bund i Midten: (Ordspr.) *nú gengur t. að grunni* (GJ.), nu gaar Karret til Bunds. — **2.** meget dyb (bundløs) Indsø el. Høl *(pyttur)*. **-bytnuvatn** [-bɪhdnovahtv] n. bundløs Indsø (som ifølge Folketroen stod i underjordisk Forbindelse med Havet). **-bytta** [-bɪhda] f. Beholder el. Kar med dobbelt Bund. **-blaða** [-bla·ða] a. indec., **-blaðaður** [-bla·ðaðøǫ] a. tobladet. **-blaðka** [-blaþga, -blaðka] f. (bot.) hjærtebladet Fliglæbe (listera cordata). ***-blindur** [-blɪndøǫ] m. Navn paa Odin; — *Tvíblinds kona*, Jorden. **-blöðungur (-s, -ar)** [-blö·ðuŋgøǫ] m. Foliant. **-borga** [-borga] vt. betale dobbelt el. to Gange; pp. *-borgaður*. **-brandar** [-brandaǫ] mpl. de, som bærer to Sværd, Samarai (2. Ið. III. 256). **-brandarjettur** [-brandarjɛhdøǫ] m. Ret til at bære to Sværd. **-breiður** [-brei·ðøǫ] a. af dobbelt Bredde: *tvíbreitt vaðmál*; ogs. abs.: *jeg ætla að kaupa 2 álnir af tvíbreiðu*; — *Leiðið þeirra er tvíbreitt* (Eimr. VII. 92). **-bryddur** [-brɪd·øǫ] a. med dobbelt Besætning el. Kantning: *tvíbrydd treyja*; — med to Kamme: *t. sjór* (jfr. LFR. IX. 9). **-brýndur** [-brindøǫ] a. med dobbelt Kam (om Bølger): *t. sjór* (ibid. 22). **-broddur** [-brod·øǫ] m. Circumflex. **-brotinn** [-bro·dɪn, -bro·tɪn] a. som lægges el. foldes dobbelt; dobbelt: *hún* (ɔ: *gyðjan) hafði yfir sér vandaðan feld t.* (Od. 276); *með mórauða lambhúshettu, tvíbrotna* (JÁÞj. I. 340); *t. hringur = tvíbaugur.* **-bugur** [-bʏ·qøǫ] m. = **tvíbaugur. -búi** [-bu·ɪ] m. (bot.) Tvebo. **-bundinn** [-bʏndɪn] a. tosidet: *t. samningur.* **-bura (-u, -ur)** [-bʏ·ra] f. Tvillingsøster. **-burabróðir** [-bʏrabro:ðɪǫ] m. Tvillingbroder. **-buramerki** [-bʏramɛǫ·ɟɪ] n. (astr.) Stjærnebilledet Tvillingerne (gemini).

-burasystir [-bɣrasɪs·dɪɣ] f. Tvillingsøster: *Þær móðir mín og H., t-systur* (MJSöguk. 28). **-burastjarna** [-bɣrasdjad·na, -sdjar·dna] f. Tvillingstjærne; — pl. *-stjörnur(nar)*, Stjærnebilledet Tvillingerne, Dioskurer. **-buri (-a, -ar)** [-bɣ·rɪ] m., mest i pl. *tvíburar.* **1.** Tvilling(er). — **2.** pl. (astr.) Dioskurer. **-böðun** [-bö·ðʏn] f. dobbelt Badning (af Faar). **-bökumjólk** [-bögomjoᵘʎ·k, -bökomjoᵘl·k] f. Mælk og Tvebakker. **-bökur** [-bö·goɣ, -bö·koɣ] pl. af **tvíbaka.** **-dálkaður** [-dauʎgaðoɣ, -daulk-] a. tospaltet. 1. **-deila** [-dɛɪ·la] f. Tvedragt, Uenighed. 2. **-deila** [-dɛɪ·la] vt. med dat. dele i to Dele, tvedele. **-deild** [-dɛilt] f. Tvedeling. **-deildarþingskipun** [-dɛɪldarþiŋ·kʲɪbʏn, -sɟɪp-] f. Tokammersystem. **-deildur** [-dɛɪldoɣ] a. dobbelt, i to Afdelinger: *tvídeilt salerni* (Stj. '04, B. 159). **-deiling (-ar)** [-dɛɪ·liŋk] f. Tvedeling. **-deilur** [-dɛɪ·loɣ] fpl. Tvedeling af Runealfabetet (GBrPer. 136). **-depill** [-dɛ·bɪdʎ, -dɛ·p-] m. Kolon. **-depla** [-dɛhbla] f. (typ.) Kvartpetit. **-dýna** [-di·na] f. (Af.) = **klakkatorfa.** **-dýr** [-di·r] n. Amfibium. **-dyraður** [-dɪ·raðoɣ] a. med to Döre. **-dýrgildur** [-dir·ɟɪldoɣ] a. se **klangsháttur.** **-dreginn** [-drɛɪ·jɪn] a. dobbelt betrukken, med dobbelt For. **-drægni** [-draignɪ] f. indec. Tvedragt. **-drægur** [-drai·ɣoɣ] a. dragende el. gaaende i forskellige Retninger; *tvídrægir um e-ð*, uenige om n-t. 1. **-dægra (-u)** [-daiqra] f. eet Døgns Tid, ogs. npr. Navn paa en Hedestrækning i det indre Island (der passeres i Løbet af eet Døgn). 2. **-dægra** [-daiqra] vt. lade henstaa eet Døgn: *t. mjólk*; jfr. *þrídægra.* **-efldur** [-ɛvldoɣ, -ɛlvd-] a. i Besiddelse af dobbelt Kraft, meget kraftig: *t. verkmaður*; — *þá voru sömu mennirnir tvíefldir með bryggjum* (ivrige Tilhængere af Bryggen) (Alþ. '11, B. 778). **-eggjaður** [-ɛɟ·aðoɣ] a. tveægget. **-eyki** [-ɛi·ɟɪ, -ɛi·ȶɪ] n. Tospand; *tvíeykis-*, tospændig. **-eyringur (-s, -ar)** [-ɛi·riŋgoɣ] m. **1.** *(2 aurar)* Toøre (Mønten). †**2.** *(hlutur, sem jafngildir 2 aurum að fornu lagi)* Ting (is. Ring), som gælder to Øre. **-eldar** [-ɛldaɣ] mpl. Krydsild. **-elleftur** [-ɛdlɛfdoɣ] a. **1.** to og tyve Aar gammel; nu is. overf. svulmende af Sundhed og Styrke. — **2.** = *tvíefldur*: *Við þrír, þar sem við allir fylgjumst að einu máli, erum Jón Arason t.* (MJJAr. 31); *E. H. er t. í roðinu* (i dobbelt Udgave) *í Lögréttu á nýársdag* (Ísaf. '14, Nr. 2). †**-eln** [-ɛln] a. to Alen lang. **-egna** [-ɛgna] vt. sætte dobbelt Agn paa; — pp. *-egndur*: *launsnara tvíengd* (sic.) (StStAndv. II. 185). **-epli** [-ɛhblɪ] n. Tveæble. **-falda** [-falda] vt. = **tvöfalda.** **-fari (-a, -ar)** [-fa·rɪ] m. Dobbeltgænger. ° **-feðmingur** [-fɛðmiŋgoɣ] m. Rode. ° **-fylki** [-fɪʎɟɪ, -fɪlȶɪ] n. Regiment. ° **-fylkishöfðingi** [-fɪʎɟɪs(h)öv·ðiŋɟɪ, -fɪlȶɪs(h)öb·ð-] m. Regimentschef.

†tvífill (-ils, -lar) [tvi:vɪdʎ, tvib·laɣ] m. Rød-Løg (allium cepa) (EÓl. Lach. 17).

° **tví fiski (-is)** [tvi:fɪsɟɪ] n. Bigami hos Fiske. **-fitjaður** [-fɪ·djaðoɣ, -fɪ·tj-] a. med dobbelt Svømmehud. **-flipaður** [-fli·baðoɣ, -fli·p-] a. tofliget. **-fóðraður** [-fo·ðraðoɣ] a. *(um föt)* med dobbelt For. **-fóstra** [-fo·sdra] f. Hunfaar, der pattes af et andet Lam foruden dets eget (Logb. '11, Nr. ?, S. 2). **-frjór** [-frjoᵘ·r] a. som bærer to Gange; tvegrodet; biennial (Andv. I. 163). **-fræblaðaður** [-fraibla:ðaðoɣ] a. tokimbladet. **-frævings-** [-frai·viŋs-] i Sms. tokimbladet. **-fætla (-u, -ur)** [-faihdla] f. tobenet Dyr. **-fættur** [-faihdoɣ] a. tofoddet, tobenet. **-gangur** [-gauŋgoɣ] m. i Forb.: *í tvígang*, to Gange (Árn.). **-gengill (-ils, -lar)** [-ɟeiŋɟɪdʎ, -ɟeiŋlaɣ] m. Dobbeltgænger. **-gengisvjel** [-ɟeiŋɟɪsvjɛ:l] f. dobbeltcylindret Motor. **-getnaður** [-ɟɛhdnaðoɣ] m. dobbelt Undfangelse: *fá tvígetnað*, undfange Tvillinger. **-gifting** [-ɟɪf·diŋk] f. **1.** *(tvíkvæni)* Bigami. — **2.** *(það að giftast tvisvar)* det at gifte sig to Gange. **-giftur** [-ɟɪfdoɣ] a. to Gange gift. **-gilda** [-ɟɪlda] vt. vurdere til dobbelt Pris; betale dobbelt. **-gildi** [-ɟɪldɪ] n. **(Ting af)** dobbelt Værdi; dobbelt Pris. **-gildur** [-ɟɪldoɣ] a. **1.** *(tvöfaldur að verði)* af dobbelt Værdi. — **2.** dobbelt: *þá yrði árið 2011 prígilt afmælisár. Nú er það tvígilt* (Eimr. XVIII. 69); *tvígildar sektir* (jfr. Stj. '05, A. 122); *atkvæði hans er tvígilt*, hans Stemme gælder dobbelt (EspS. ix.). **-girni (-is)** [-ɟɪ(r)dnɪ] n. tvundet Garn. **-girnisles** [-ɟɪ(r)dnɪslɛ:s] n. Dobbeltbaandsgods (JAðEin. 501). **-gjald** [-ɟalt] n. dobbelt Betaling el. Erstatning: *dæma e-n í t.* **-gjalda** [-ɟalda] vt. betale el. erstatte dobbelt. **-gjöld** [-ɟolt] npl. dobbelt Værdi, dobbelt Pris. **-gjör** [-ɟö·r] a. dobbelt. **-gólfaður** [-goᵘlvaðoɣ] a. to Etagers. **-heilagur** [-hɛi·laqoɣ] a. dobbelthellig; — n. *tvíheilagt: halda t.*, lade Festen vare to Dage. 1. **-henda** [-hɛnda] f. Distichon (Eimr. VII. 115). 2. **-henda** [-hɛnda] vt. (gribe og) svinge med bægge Hænder. **-hending** [-hɛndiŋk] f. Distichon (EÓlKv. 50). **-hendis** [-hɛndɪs] adv. med bægge Hænder: *höggva t.* **-hendur** [-hɛndoɣ] a.: *kvæði í tvíhendum bragarhætti*, Disticher (StgrTh. i Eimr. II. 207). **-hyggja** [-hɪɟ·a] f. Dualisme (ÁBjSál. §§ 8, 12). **-hylkjaður** [-hɪʎɟaðoɣ, -hɪlȶaðoɣ] a. med dobbelt Kapsel: *tvíhylkjað ur.* **-hyrndur** [-hɪ(r)ndoɣ] a. tohornet. **-hýsi** [-hi·sɪ] n. (bot.) Tvebo (EÓl. Lach. 107). **-hjólaður** [-ɦoᵘ·laðoɣ] a. tohjulet. ° **-hjólungur (-s, -ar)** [-ɦoᵘ·luŋgoɣ] m. Bicykel; tohjolet Vogn. **-hlaða** [-hʎa·ða] vt. **1.** opføre dobbelt; — pp. *-hlaðinn*, med dobbelt Væg, dobbelt: *t. varnargarður (grjótgarður, torfgarður).* — **2. a.** fylde to Gange (med Fisk) paa een Dag: *t. bátinn.* — **b.** (pop.) drikke sig fuld to Gange den samme Dag. **-hleypa (-u, -ur)** [-hʎɛi·ba, -hʎɛi·pa] f. dobbeltløbet Bøsse; Dublet. **-hleyptur** [-hʎɛifdoɣ] a. dobbeltløbet. **-hliða** [-hʎɪ·ða] a. indec. tosidet; *t. einhyggja*, parallelo monismus (ÁBjSál. § 14); (bot.) tosidet (distichus). ° **-hliðungur (-s, -ar)** [-hʎɪ·ðuŋgoɣ] m. Taffelsten. **-hljóð** [-hʎoᵘ·ð] n. Tvelyd, Diftong (ɔ: I yden, ikke Bogstaverne). **-hljóður (-s, -ar)** [-hʎoᵘ·ðoɣ] m. (gramm.) Tvelyd, Diftong (ɔ: Bogstaverne). **-hnepping (-ar)** [-hnɛhbiŋk] f. dobbelt Rad Knapper. **-hneptur** [-hnɛfdoɣ] a. dobbeltradet, toradet: *t. jakki.* **-hnot** [-hno·t] f. Tvillingnød. **-hólkaður** [-hoᵘʎgaðoɣ, -hoᵘlk-] a. med to Ringe el. Holke. ° **-horf** [-horv] n. Symmetri: *T. og jafnvægi* (GFFS. 20). **-hristur** [-hrɪsdoɣ] a. to Gange rystet: *tvíhrist taða.* **-hurð** [-hɣrð] f. Dobbeltdör (Od. 34). **-hverfis** [-ɣwɛrvɪs, -kvɛrvɪs] a. indec. symmetrisk. **-hvolfaður** [-ɣwolvaðoɣ, -kvolv-] a. med to Rum: *og hina fögru, tvíhvolfuðu bikara* (Od. 439). **-hækka** [-haihga] vt. (mus.) forhøje n-t to Halvtoner: *t. tón.* **-hækkunarmerki** [-haihgonarmɛrȶɪ] n. (mus.) Dobbeltkryds. **-hætta** [-haihda] f. Risiko, Fare: *eiga e-ð* (el. *tefla e-u*) *á tvíhættu*, riskere n-t: *tefla á tvíhættu lífs og fjármuna* (ÞGjD. 69). **-höfðaður** [-hövðaðoɣ, -höbð-] a. tohovedet. **-höggur** [-hog·oɣ] a. som kan gennembores ved to Stød el. gennemhugges i to Hug. **-yddur** [-ɪd·oɣ] a. tospidset. ° **-yrðingur (-s, -ar)** [-ɪrðiŋgoɣ] m. (metr.) Distichon. ° **-yrður** [-ɪrðoɣ] a. (metr.) elegisk. **-kalla** [-kadla] vi. kalde, raabe to Gange. **-karmaður** [-karmaðoɣ] a. tvedelt, afdelt i to Dele ved en Skillevæg. 1. **-kemba** [-ȶɛmba] f. to Gange kardet *kemba.* 2. **-kemba** [-ȶɛmba] vt. karde to Gange: *t. ull.* **-kenna** [-ȶɛn·a] vt. omskrive dobbelt; — pp. n. *tvíkent*, med dobbelt Omskrivning. **-ker** [-ȶɛ·r] n. Dobbeltbæger. **-kíkir** [-ȶi·ɟɪɣ, -ȶi·kɪɣ] m. Dobbeltkikkert. **-kímingur** [-ȶi·miŋgoɣ] m. tokimbladet Plante: *Til tvíkíminga teljast allar hinar helztu jurtategundir, er nú lifa* (ÁBj19.öld 280). **-kynja** [-ȶɪnja] a. indec. tvekønnet; (bot.) tokønnet (hermaphroditus). **-kynjaður** [-ȶɪnjaðoɣ] a. tvekønnet. **-klaufaður** [-kløy·vaðoɣ] a., **-kleyfður** [-klɛivðoɣ, -klɛibðoɣ] a. tvehovet, tveklovet. **-kleyfur** [-klɛi·voɣ] a. todelt. **-klifa** [-klɪ·va] vi. gentage to (el. flere) Gange det samme. **-klippa** [-klɪhba] vt. klippe to Gange. **-klofi** [-klo·vɪ] m. dobbelt Parentes. **-klofinn** [-klo·vɪn] a. tvekløftet, togrenet: *t. hófur* (LFR. X. 112). **-klukka** [-klɣhga] f. (tel.) Polare. **-klæða** [-klai·ða] vt. beklæde et Felt dobbelt, is. i Kortspillet Puk; — pp. *-klæddur.* **-kostur** [-kosdoɣ] m. **a.** to Vilkaar, to Udveje; Valg om to Ting: *eður þeir bjóða tvíkosti, að vjer menn það eigi hafa, þá skuli þeir það liggja láta* (JAðEin. 360); (Ordspr.) *tefl ei tvíkosti* (GJ.), spil ej om to Muligheder. — **b.** *(kreppa)* Dilemma. **-kreptur** [-krɛfdoɣ] a. knyttet i to Ledemod: *t. (fótur) frá móðurlífi* (MJJAr. 99). **-krýningur (-s, -ar)** [-kri·niŋgoɣ] m. (GFrTís. 193). **-króna** [-kroᵘ·na] f. Tokrone (Stj. '02, B. 77). **-kveða** [-kvɛ·ða] vt. gentage, sige to Gange. **-kvíslaður** [-kvislaðoɣ] a. togrenet, tospidset. **-kvíslóttur** [-kvislo·hdoɣ] a. togrenet, tvekløftet. **-kvongaður** [-kvoŋgaðoɣ] a. to Gange gift. **-kvæður** [-kvai·ðoɣ] a. tostavelses-: *tvíkvætt orð.* **-kvæni (-is)** [-kvai·nɪ] n. Bigami. **-kvæntur** [-kvaivdoɣ, -kvaint-] a. **1.** to Gange gift: *hann var t.* — **2.** *(kvæntur tveim konum í senn)* som lever i Bigami, har to Koner paa een Gang.

tvíla (a) [tvi:la] vt. tvivle om, betvivle; is. i nægtende Forb.: *ekki er svo sem að t. uppeldið* (Eimr. I. 63); *Náttúrunnar inndæli er hér heldur ekki að t.* (TSæm. 46); — med dat.: *það er ei að t. því* (AM. 226a, 8vo).

tví lakkaður [tvi:lahgaðoɣ] a. med to Segl. **-langur** [-lauŋgoɣ] a. bestaaende af to lange Stavelser, spondeisk; *t. bragliður*, Spondæ. **-leiksdæmi** [-lɛiɣsdai:mɪ] n. Totrækker (Skakproblem) (Upp. II. 4). **-lemba (-u, -ur)** [-lɛmba] f. Hunfaar, som har to Lam. **-lembast** [-lɛmbast] vrefl. blive drægtig med to Lam, faa to Lam (LFR. V. 112). **-lembdur** [-lɛm(b)doɣ] a. som har to Lam: *ærin er tvílembd*; n. *-lembt*: *Svarta ærin átti tvílembt* (BrÞf. 110). **-lembingur (-s, -ar)** [-lɛmbiŋgoɣ, -iŋs] m. Lammetvilling: *mörg hafa unglömbin dáið í vor, og sum voru skorin — annar t. fram af sauðburði á sumum stöðum* (Logr. '16, 127). **-lið** [-lɪ·ð] n. = **jafnlið.** **-liðaður** [-lɪ·ðaðoɣ] a. **1.** (mat.) toleddet: *tvíliðuð stærð.* **2.** (metr.) tofodet: *tvíliðað vísuorð.* **-liður** [-lɪ·ðoɣ] m. (metr.) Trokæ. **-lyftur** [-lɪfdoɣ] a. to Etagers, med to Etager: *tvílyft hús.* **-lyndi** [-lɪndɪ] n. **1.** *(tvívitund)* Dobbeltbevidsthed (Fjk. ' . '92). — **2.** *(ósteðuglyndi, fláræði)* Tvesind. — **3.** *(ósamlyndi)* Uenighed, Tvedragt. **-lyndur** [-lɪndoɣ] a. tvesindet. **-litaður** [-lɪ·daðoɣ, -lɪ·t-] a., **-litur** [-lɪ·doɣ, -lɪ·t-] a. tofarvet.

tvíllaus [tvil:øys] a. *(efalaus)* upaatvivlelig; — n. *tvíllaust* som adv., uden Tvivl, sikkert: *hennar hefir hún t. tvö* (ÓDavÞul. 168).

tví loftaður [tvi:lofdaðoɣ] a. = **tvílyftur.** 1. **-loka** [-lo·ga, -lo·ka] vt. med dat. = **tvílæsa.** 2. **-loka** [-lo·ga, -lo·ka] a. indec., **-lokaður** [-lo·gaðoɣ, lo·k-] a. (bot.) toklappet: *tvíloka hýði*, toklappet Kapsel.

tvílráður [tvil·rau·ðoɣ] a. tvivlraadig.

tví lækka [tvi:laihga] vt. fordybe n-t to Halvtoner: *t. tón.* **-lækkunarmerki** [-laihgonarmɛrȶɪ] n. (mus.) Dobbeltbe. **-læsa** [-lai·sa] vt. med dat. lukke (to Gange) af: *t. hurðinni.* **-maður** [-ma·ðoɣ] m. Navn paa Tallet 18 i Runer (GBrPer. 132). **-mánuður** [-mau·noðoɣ] m. i den gamle isl. Tidsregning Maaneden 26. Aug.–25. Septbr. **-margfalda** [-markfalda] vt. multiplicere to Gange. **-mát** [-mau·t] n. dobbelt Mat (Upp. II. 41). **-menna (ti)** [-mɛn·a] vi. ride to paa samme Dyr: *t. (á hesti).* **-menningur (-s, -ar)** [-mɛn·iŋgoɣ] m. **1.** to Mennesker, Sammenvær af to Mennesker: *drekka tvímenning*, drikke to og to sammen; *drekka tvímenning við e-n*, drikke med en anden; *ríða tvímenning*, ride to paa een Hest = *tvímenna.* — **2.** overf. *(tvískifting)* Dobbelthed: *þessi íslenzki t. horfir auðvitað í áttina til niðurdreps* (Vísir ' . '23). **3.** Fætter el. Kusine: *hann (hún) er t. við hana (hann)*, han (hun) er hendes Fætter (hans Kusine), de er Fætter og Kusine; — pl. Fætter og Kusine, Kusiner: *þeir (þær, þau) eru tvímenningar.* **-miða** [-mɪ·ða] vt. og vi. sigte to Gange: *t. stjörnu*, bestemme en Stjærnes Plads i dobbelt Henseende. **-mynd** [-mɪnt] f. Dobbeltform. **-mjalta** [-mjaʎda, -mjalta] vt. og vi. malke to Gange (ɔ: malke om igen efter at den første Omgang er færdig): *t. ær.* **-mælalaus** [-mailalöy:s] a. **1.** utvivlsom, ubetvivlelig: *t. meiri hluti.* — **2.** n. *tvímælalaust* som adv. **a.** *(efalaust)* ubetvivleligt. — **b.** uden Modsigelse (Hróarsk. '42, 8). **-mæli** [-mai·lɪ] n. **1.** *(efi)* Tvivl: *hafa e-ð í tvímælum*, ytre Tvivl om n-t. — **2.** forskellige Ytringer el. Domme: *það leikur tvímælum á e-u, um e-ð*, der er forskellige Meninger el. Rygter om n-t; *e-ð orkar tvímælis*, der er delte Meninger om n-t: *Þó að orka kunni tvímælis, hver hinna þriggja þátta sálarlífsins, sem hjer eru taldir, geri sín fyrst vart* (MHUpp. 129); (Ordspr.) *alt orkar tvímælis, þá gert er*, naar n-t er udført, er der altid to Meninger om, hvorvidt det er godt eller ikke; *það tekur af tvímælin*, det bringer fuld Klarhed i Sagen; *taka af öll t.* †**-mæling** [-mai·liŋk] f.,

tví-mælingur (-s) [-mai·liŋgøϱ] m. to Maaltider om Dagen. **-mæliskona** [-mailısko:na] f. Kvinde, som er kommen til at modsige sig selv: *hún hefur gert sig sjálfa að tvímæliskonu* (Alþb. 1638). **-mælislaus** [-mailıslöy:s] a. **1.** *(vafalaus)* ubetvivlelig. — **2.** uimodsagt, uden Modsigelse. — **3.** n. *tvímælislaust* som adv. **-mælismaður** [-mailısma:ðøϱ] m. **1.** *(fláráður maður)* tvetunget, falsk Menneske. — **2.** *(maður, sem kemst í mótsögn við sjálfan sig)* Mand, som er kommen til at modsige sig selv. **-mælmi (-is)** [-mailmı] n. Bimetallisme. **-mælmingur (-s, -ar)** [-mailmiŋgøϱ] m. Bimetallist (Eimr. III. 70). **-mælmisslátta** [-mailmıslauhda] f. Bimetallisme. **-mæltur** [-maiλdøϱ] a. i to Spisetider: *t. matur,* Mad to Gange om Dagen; — n. *tvímælt* som adv.: *borða t.,* spise to Gange om Dagen; *fasta t.,* faste to Maaltider (ɔ: hele Dagen) (EJ.).

tvinla (s) [tvın·la] vi. *(jagast, deila)* kives, kævle (Vf.).

tvinn (-s, pl. ds.) [tvın·] n. Par: *Ef að plátsið er lítið* (ɔ: *í jurtagarði*), *skal mjóa stafı setja upp hjá hverju tvinni* (EÓlLach. 61).

tvinna (a) [tvın:a] vt. **1.** tvinde: *t. band;* — overf.: *oft eru margir gíghringir tvinnaðir saman* (indfiltrede i hinanden) (ÞThLýs. II. 75); *t. (saman) blótsyrði* (ogs. abs.), udbryde i en Strøm af Eder; *t. e-ð saman,* sammenblande n-t: *tvinnaði hann saman flesta þá mergjuðustu svardaga er finnast á tungu Norðmanna* (JTrL. 153); — pp. *tvinnaður,* tveloben, tvetraadet. — **2.** *(víxla)* stadig skifte Gangart, blande forskellige Gangarter sammen.

tvinnaband [tvın:aban·t] n. tvundet Garn.

tvinnabands les [tvın:aban(t)slε:s] n. strikkede Sager af tvundet Garn (LFR. XIII. 114). **-peysa** [-pεi:sa] f. Uldtröje af tvundet Garn. **-sokkar** [-ban(t)sohgaϱ] mpl. Strömper af tvundet Garn.

tvinna endi [tvın:aεn·dı] m. Stykke Garn, Traad. **-hefting** [-hεf·diŋk] f. Garnhæftning. **-hnýti** [-hvi:dı, -kni:tı] n. Traadrulle. **-hnoða** [-hvo:ða] n. Traadnögle. **-kefli** [-ƙεb·lı] n. Traadrulle. **-kögur** [-kö:qøϱ] n. Traadfrynser.

tvinnari (-a, -ar) [tvın:arı] m. Tvinder.

tvinna rjúpa [tvın:arju:ba, -rju:pa] f. en Dukke Traad. **-rúlla** [-rul:a] f. Traadrulle. **-skúfur** [-sgu:vøϱ] m. Traadkvast. **-spjald** [-sbjal·t] n. Traadvindsel af Papir. **-spotti** [-sbohdı] m. = **tvinnaendi.** **-tala** [-ta:la] f. Traadknap. **-þráður** [-þrau:ðøϱ] m. tvunden Traad, dobbelt Garn.

tvinni (-a) [tvın:ı] m. **1.** Traad: *nál og t.,* Naal og Traad. — **2.** *(tvinnað band)* tvundet Garn. — **3.** i Kenninger: *tvinnabil, -gefn, -grund, -hrund, -sunna,* Kvinde.

tvinning (-ar) [tvın:iŋk] f. Tvinding.

tvinningar rokkur [tvın:iŋgarohgøϱ] m. (gammel) Spinderok anvendt til Tvinding. **-snælda** [-ϱ-snail·da] f. Haandten anvendt til Tvinding.

tvinnivjel [tvın:ıvjε:l] f. Tvindemølle.

tví nóna (a) [tvi:nou·na] vi.: *t. við e-ð,* betænke sig paa n-t, nøle med n-t, trække n-t i Langdrag; *vertu ekki að t. við það!* gör kort Proces dermed! kil paa!, *hann var ekki að t. við það, sem hann ætlaði sjer,* han gik lige løs paa, hvad han vilde opnaa. **-nóra (a)** [-nou·ra] vi. = **tvínóna.** **-numið** [-nY·mıð] an. = **tvístigað.** **-oddaður** [-od·aðøϱ] a. med to Spidser. **-pallaður** [-padlaðøϱ] a. = **tvígólfaður.** **-peð** [-pε·ð] n. to Bønder sammen i samme Række (i Skak). °**-pund** [-pYnt] n. Kilo. **-raða** [-ra·ða] a. indec. toradaaret: *t. skip.* **-raðaður** [-ra·ðaðøϱ] a. toradet: *tvíraðað bygg,* Radbyg. **-ráður** [-rau·ðøϱ] a. tvivlraadig; tvivlsom: *tvíráðir embættismenn* (EspS. 102). **-riðið** [-rı·ðıð] an. (metr.) med Helrim i alle 4 Verslinjer, samt to Helrim inde i Verset mellem 1. og 2. Linje indbyrdes, samt 3. og 4. Ekspl.: *Herinn bæði flýr og fellur,* | *fleina æði gnýr og smellur,* | *blóðið ýrar, bræðin svellur,* | *benja spíra flæði vellur* (HSig. 254). **-rifaður** [-rı·vaðøϱ] a. **1.** torebet: *tvírifað segl.* — **2.** an. *tvírifað,* to Rifter (som Øremærke paa Faar), se *mark* (Afb.). **-ríki** [-ri·gı, -ri·ƙı] n. Dobbeltrige (JÞorl. II. 5). **-rímað** [-ri·mað] an. (metr.) dobbeltrimet, spec. naar bægge de sidste Fødder af en Verslinje har Helrim svarende til samme Fødder i andre Verslinjer (i Reglen 1. og 3. Verslinje i *ferskeytt).* **-rita** [-rı·da, -rı·ta] vt. skrive to Gange; dublere; — pp. *-ritaður,* skrevet to Gange: *t. stafur;* — in duplo, udfærdiget i to Eksemplarer. **-ritunarbók** [-rıdonarbou:k, -rıtonar-] f. Kopibog. **-róa** [-rou·a] vi. **1.** ro to Gange den samme Dag: *þeir tvíreru í gær.* — **2.** pp. *-róinn,* (om Baade) med to Aarer: *engu síður er ástæða til að tryggja tvíróna báta* (Alþ. '11, B. II. 1839). **-ræði** [-rai·ðı] n. Tvetydighed (JTrHalla 184). †**1. -ræður** [-raið·oϱ] fpl. Tvetydigheder: *Kátiónirnar skulu vera fyrir utan allar t. og vífilengjur* (Alþb. 1746). 2. **-ræður** [-rai·ðøϱ] a. tvetydig: *kýmileitur og t.* (ÞGJD. 33). 3. **-ræður** [-rai·ðøϱ] a. med to Aarer. **-saga** [-sa·qa] a. indec. som indvikler sig i Modsigelser: *verða t.,* modsige sig selv, indvikle sig i Modsigelser. **-sagi** [-sai·jı] a. = **tvísaga.** **-sala** [-sa·la] f. Dobbeltsalg. **-segja** [-sεi·ja] vt. sige, fortælle to Gange: *láta t. sjer e-ð,* lade sig n-t fortælle to Gange; *t. sig = verða tvísaga.* **-settur** [-sehdøϱ] a. **a.** opstillet i to parallelle Rader, toradet, dobbelt: *t. garður, tvísett básaröð, tvísett lön;* — *bæjaröðin tvísett* (ÞThFerð. III. 95). — **b.** parret: *tvísettir uggar,* parrede Finner. **-sýna (-u)** [-si·na] f. **1.** Uvished, Usikkerhed, kritisk Situation, Dilemma: *leggja út í tvísýnu,* tage af Sted, naar det truer med Snestorm el. i en Snestorm, som kan bringe ens Liv i Fare; *sjá tvísýnu á e-u,* tvivle om Udfaldet af n-t; *sjá tvísýnu á lífi sínu,* være i Tvivl om, hvorvidt man slipper fra det med Livet el. ej; *tefla e-u í tvísýnu,* bringe n-t i en kritisk Stilling, vove n-t. — **2.** *(í veikindum)* Krise. **-syngja** [-siŋga] [illegible] vt. **1.** *(syngja tvíraddað)* synge tostemmigt. — **2.** *(syngja tvisvar)* synge to Gange. **-sýni** [-si·nı] n. = **tvísýna.** **-sýnn** [-sidn] a. **1.** usikker, tvivlsom: *tvísýnt hvort nokkur íslenzkur maður hefir samið lag fyr* (ÓDav. Sk. 260). — **2.** underfundig: *Hann var tvísýnn á svipinn og leit stundum glottandi í kringum sig* (JTrB. 151). **-skák** [-sgau·k] f. dobbelt Skak (Upp. I. 3). **-skakkur** [-sgahgøϱ] a. skæv baade for og bag (om Høknipper) (O[illegible]). **-skálmóttur** [-sgaulmo·hdøϱ] a. tvegrenet. **-skapnaður** [-sgahbnaðøϱ] m. dobbelt Skikkelse. **-skefldur** [-sgεvldøϱ] a. tveægget: *tvískefld öxi* (BH.). **-skeflingur (-s, -ar)** [-sgεbliŋgøϱ] m. se **broddur** 3. **-skefta (-u, -ur)** [-sgεfda] f. Sav med to Haandtag, Skovsav. **-skeftur** [-sgεfdøϱ] a. med to Haandtag. **-skeimungur** [-sgεi·muŋgøϱ] m. (pop.) = **tvískinnungur.** **-skera** [-sgε·ra] vt. skære (operere) to Gange. **-skeri** [-sgε·rı] m. Redskab til Skæring af Græstörv, hvorved hvert Stykke *(torfa)* afskæres ved to Længdesnit, altsaa et halvt Stykke ad Gangen; saal. kaldt i Modsætning til *alskeri* (el. *heilskeri),* der afskærer hver *torfa* ved eet Snit (Árn.): *grasrótin ofan af þúfunum ... er rist af með ljá eða tvískera svoköllaðum* (Andv. I. 144). **-skifta** [-sgıfda] vt. med dat. dele i to, tvedele, halvere; *t. sjer,* [1]) dele sig i to Partier; [2]) være to Steder el. göre to Ting paa een Gang; — pp. *tvískiftur,* tvedelt: *vera tvískiftur í huga,* være uenig med sig selv: *Guðirnir geingu nú til orustu, þeir voru tvískiptir í huga* (II. II. 197). **-skifti** [-sgıfdı] npl. Deling: *það er ekki til tvískipta,* det er ikke saa meget at det kan deles (JThMk. 379); *eg er ekki til tvískiftanna,* jeg duer ikke til at udføre to Ting paa een Gang (GFrÁtt. 104); *en nú er það því betra, að bæði er nóg ull til tvískiptanna* (til at kunne drive bægge Dele, baade sælge uforarbejdet Uld og selv forarbejde den) (JSVb. 54). **-skiftihurð** [-sgıfdıhYr·ð] f. Flöjdör (EÓlLach. 36). **-skiftilegur** [-sgıfdılε:qøϱ] a. som kan deles i to Dele. **-skifting** [-sgıfdiŋk] f. **1.** i Alm. Tvedeling. — **2.** (log.) Dichotomi. **-skiftingur (-s, -ar)** [-sgıfdiŋgøϱ] m. vægelsindet Person (Eimr. XIII. 56). **-skinnungur** [-sgınuŋgøϱ] m. (Árn.) = **tvískinnungur** 2. **-skinnaður** [-sgın·aðøϱ] a. vaklende, tvivlraadig. **-skinnungur (-s)** [-sgın·uŋgøϱ] m. **1.** *(á sári)* skællet Hud, dobbelt Hud (hvor der er som et Skællag over Huden). — **2.** *(tvöfaldur ís)* dobbelt Isdække (tyndt Islag oven paa et andet tykkere). — **3.** *(hálfvelgja)* Vaklen, Ubestemthed, Dobbelthed: *tvískinnungurinn, að banna að flytja inn vín eftir 1911, en leyfa mönnum að selja það í landinu til 1915* (Alþ. '11, B. II. 1650). 1. **-skipa** [-sgı·ba, -sgı·pa] a. indec. med to Skibe. 2. **-skipa** [-sgı·ba, -sgı·pa] v. **1.** vt. befale to Gange: *t. e-m e-ð.* — **2.** vi.: *t. í e-ð,* dublere n-t. **-skírður** [-sgirðøϱ] a. to Gange døbt, gendøbt. **-skothent** [-sgo·t(h)εnt, -(h)εnt] an. (HSig. 35) = **alfrumhent.** **-skrúfa** [-sgru·va] f. Dobbeltskrue. **-skæningur (-s, -ar)** [-sgai·niŋgøϱ] m. dobbelt, tynd Is. **-skær** [-sgai·r] a. som kan skæres i to Stykker: *t. silungur.* **-slá** [-slau·] vt. slaa to Gange: *t. tún.* **-slag** [-sla·q] n. (mus.) Mordente, Dobbeltslag. **-slíkur** [-sli·gøϱ, -sli·køϱ] a. dobbelt saa lang: *t. tími.* **-slægur** [-slai·qøϱ] a. som kan slaas to Gange: *tvíslægt tún.* °**-snúningsvjel** [-snuniŋsvjε:l] f. Toturmaskine. **-spen** [-sbε·n] af. med to Patter: *t. kýr.* **-spenningur** [-sbεn·iŋgøϱ] m. to Spand: *birkisvola ... 7—8 álna langa og alt að tvíspenningi á digurð* (ÞThFerð. I. 54).

tvist [tvıs·t] n. el. **tvistur** [tvıs·døϱ] m. kun i Talem.: *á tvist og bast,* i forskellige Retninger; *fara á tvist og bast,* spredes; *á tvisti og basti,* hulter til bulter, hist og her; *hafa kjaftinn á tvist og basti* (Ben. eldri Gröndal, Kvæði, Viðeyjarkl. 1833, 59); *Það sem jeg segi verður því á tvisti og basti* (spredte Bemærkninger) (ÓÐ. XIV. 38).

tví stefnungur (-s, -ar) [tvi:sdεbnuŋgøϱ] m. Baad med to Stavne: *Mótorbátur til sölu, stærð 7 tonn eikarbygður, t.* (Morg. '19, Nr. 64). **-sterkur** [-sdεϱgøϱ] a.: *tvísterkt öl,* Dobbeltøl (JAðEin. 459). **-sterta (-u, -ur)** [-sdεϱda] f. (zool.) *(eyrapadda)* Ørentvist. **-stýfa** [-sdi·va] vt. afstumpe to Gange; — pp. n. *tvístýft,* dobbelt afstumpet; som Øremærke se *mark* (Afb.). **-stig** [-sdı·q] n. det at *tvístíga,* Rokken; — om Dans: *Þegar þáttaskifti verða í tvístiginu, leiðir Ásmundur blómarósina til sætis* (GFrSex 41). **-stíga** [-sdi·qa] vi. løfte Fødderne vekselvis uden at bevæge sig af Stedet, rokke: (pop.) *t. eins og kálfsjúk kýr.* **-stigað** [-sdı·qað] an. (egl. to Trapper) to Indsnit i Form af Trin, som Øremærke for Kreaturer, se *mark* (Afb.). **-stígur** [-sdi·qøϱ] a. vaklende: *Sannleikurinn t.* (GFrTís. 206). **-stikla** [-sdıhgla] f., **-stiklað** [-sdıhglað] an. = *hálfoddhending,* se **oddhending.**

tvístinn [tvıs·dın] a. af Tvist: *þar var tvistnu tjaldað líni* (ÓDavÞul. 42).

tví stirni (-is, pl. ds.) [tvi:sdı(r)dnı] n. Dobbeltstjærne; — ogs. Navn paa en Digtsamling. **-stjarna** [-sdja(r)dna] f. Dobbeltstjærne. **-stjörnóttur** [-sdjö(r)dnoᵘhdøϱ] a. med to Stjærner i Panden: *t. hestur.*

tvístra (a) [tvıs·dra] vt. med dat. adsprede, adsplitte: *t. á flótta,* jage paa (spredt) Flugt; refl. *tvístrast,* spredes: *tvístrast í allar áttir.*

tvístran [tvıs·dran] f. = **tvístrun.**

tvístrikaður [tvi:sdrı·gaðøϱ, -sdrı·k-] a. forsynet med to Streger: *tvístrikuð villa,* Todækker; — (mus.) tostreget: *tvístrikuð áttund,* tostreget Oktav.

tvístringur (-s) [tvıs·driŋgøϱ] m. Adsplittelse, Uorden, Forvirring: *á tvístringi,* hist og her.

tvístrun (-ar, -anir) [tvıs·drøn, tvıs·dranıϱ] f., **tvístrung (-ar, -ar)** [tvıs·druŋk] f. **1.** Adspredelse, Adsplittelse. — **2.** *(dreifður flótti)* spredt Flugt.

tvístunginn [tvi:sduŋgın] a. to Spadestik dyb: *t. vatnsveitingaskurður* (Stj. '99, B. 212).

1. **tvistur (-s, -ar)** [tvıs·døϱ] m. **1.** To (i Spil). — **2.** Navn paa en Hest med to Stjærner i Panden.

2. **tvistur (-s)** [tvıs·døϱ] m. Tvist (Töj af tvundet Garn).

3. **tvistur** [tvıs·døϱ] m. = **tvist.**

4. **tvistur** [tvıs·døϱ] a. nedslaaet, sörgmodig (MJ. IV. 132).

tvístur [tvis·døϱ] n.: *á tvístri (= tvístringi),* her og der, hist og her.

tví stæða (-u, -ur) [tvi:sdai·ða] f. (Af., Skaft., Sl.) = **tvískinnungur** 2. **-stæðingur (-s, -ar)** [-sdai·ðiŋgøϱ] m. = **tvístæðuhús.** **-stæðufjós** [-sdaiðøfjoᵘ:s] n. Kostald med dobbelt Baaserække langs de to Sidevægge. **-stæðuhús** [-sdaiðøhu:s] n. **1.** Faarestald med to Krybber langs de to Sidevægge. — **2.** to sammenbyggede Faarestalde uden Mellemvæg (Af.). **-stæður** [-sdai·ðøϱ] a. **1.** med to Rækker Krybber el. Baase: *tvístætt fjárhús, fjós.* — **2.** dobbelt [illegible] *tvístæðar hendingar* (MJSögul. 264).

tvisvar [tvɪ:svaϙ] adv. to Gange: *t. sinnum*, ds.; (Ordspr.) *t. verður sá feginn, sem á steininn setst* (GJ.), han vorder toss(v)er hvilt, (som) paa Sten sidder; *sá gefur t., sem fljótt gefur* (GJ.), han hjælper tosser, som hjælper i Trang: *t. verður gamall maður barn*, to Gange bliver gammel Barn.

tví sögli [tvi:söglɪ] f. indec. Modsigelser. **-sögn** [-sögv] f. Modsigelse: *t. á barnsfaðerni* (Esp. V. 120). **-söngslag** [-söyŋsla:ɡ] n. Melodi, bestemt til Tvesang el. Duet. **-söngur** [-söyŋgoϙ] m. (mus.) Tvesang; Duet, tostemmig Musik, Tostemmighed; — (i overf. Bet.) *út úr þessu frumv. okkar hefir ... spunnist ekki ófagur t. milli Lögréttu ... og danskra blaða* (Alþ. '11, B. II. 911). ° **-tak** [-ta·k] n. **1.** *(tvö eintök)* Dublet. — **2.** (metr.) to Gange gentaget Ord, is. i Beg. af en Verslinje (HSig. 70). **-taka** [-ta·ga, -ta·ka] vt. gentage. **-tala** [-ta·la] f. (gramm.) Total, Dualis. **-talinn** [-ta·lɪn] pp. af **tvítelja**. **-tálknar** [-tauλgnaϙ, -taulkn-] mpl. (zool.) dibranchiata. **-tefli (-is)** [-tɛblɪ] n. Mulighed for to Træk: *t. er það kallað, þegar hvítt á um tvo eða fleiri leiki að velja til að svara einum af fyrstu leikum svarts* (Upp. II. 41); — Fare, Vovespil: *upp á t. lífs og sálar velferðar* (JMPísl. 136). **-tekning (-ar, -ar)** [-tehgniŋk] f. Gentagelse. **-telja** [-tɛlja] vt. regne to Gange; — pp. *-talinn*. **-tentur** [-tevdoϙ, -tent-] a. med to Tænder. **-tygi** [-ti·jɪ] n. Snes (Eimr. VIII. 69). **-tindaður** [-tɪndaðoϙ] a. med to Tinder; tvegrenet. **-tyngdur** [-tiŋdoϙ] a. **1.** *(með tvær tungur)* tvetunget. — **2.** med to Flige: *heimilt að hafa tvítyngdan fána* (Fán. 14). **-typtur** [-tɪfdoϙ] a. med to Toppe: *tvítypt hæð* (Klopst. VIII. 296). **†-tján** [-tjau·n] num. card. tyve. **-tóla** [-tou·la] a. indec., **-tólaður** [-tou·laðoϙ] a. tvetullet, hermafroditisk. **-tóli (-a, -ar)** [-tou·lɪ] m., **-tólingur (-s, -ar)** [-tou·liŋgoϙ] m. Hermafrodit. **-tryggja** [-trɪɡ·a] vt. forsikre dobbelt. **-trjáningsbátur** [-trjauniŋsbau:doϙ, -bau:toϙ] m. Baad, lavet af to Stykker Træ (Odds. II. 3, 217), mods. *eintrjáningsbátur*. **†-tugauri** [tvi:doqöy:rɪ, tvi:toq-] m. Ring af tyve Øres Værdi. **-tugsaldur** [tvi:doχsal·doϙ, tvi:toχs-] m. Tyveaarsalder. **†-tugsessa** [tvi:doχsɛs:a, tvi:toχ-] f. Skib med tyve Rorbænke.

tvítugur [tvi:doqoϙ, tvi:toqoϙ] a. **1.** *(t. að aldri)* 20 Aar gammel; — an. *tvítugt*, Tyveaarsalder(en); *vera um t.*, være omkring de tyve; *yfir t.*, over tyve Aar gammel; *hafa fimm um t.*, være fem og tyve Aar gammel; *vera kominn að tvítugu* (el. *undir tvítugt*), være op imod tyve Aar gammel. — **2.** tyve Favne lang (höj, dyb): *tvítugt dýpi*; — *Tvítugt bjarg var fyrir neðan og fjaran undir* (JTrL. 234); *klífa* (pop. *kljúfa*) *tvítugan* (el. *brítugan*) *hamarinn til e-s*, anstrænge sig til det yderste for n-t. — **3.** *tvítug drápa*, Drapa paa tyve Vers; jfr. *tvítugsessa*.

tvítugær [tvi:doqai:r, tvi:toq-] a. med tyve Aarer (Od. 183).

tví tvinnaður [tvi:tvɪn·aðoϙ] a., **-tvunninn** [-tvʏn·ɪn] a. to Gange tvundet: (Ordspr.) *tvítvinnuð ást er einna dýrust*. **-tækur** [-tai·goϙ, -tai·koϙ] a. af omtrent dobbelt Bredde el. Længde: *trjeð er tvítækt á lengdina (breiddina)*. **-tönn** [-tön] f. Tvetand (lamium). **-und (-ar, -ir)** [tvi:jønt] f. (mus.) Sekund. **-veðrungslegur** [tvi:vɛðruŋslɛ:qoϙ] a. tvetydig. **-veðrungsskapur** [-vɛðruŋsga:boϙ, -sga:poϙ] m., **-veðrungur (-s)** [-vɛðruŋgoϙ] m. **1.** (opr.) modstridende Vinde, kæmpende Vejrlig, tvivlsomt Vejr; — overf.: *T. heilbrigði og vanheilsu var í þessu andrúmslofti* (GFr. Átt. 13). — **2. a.** Vaklen, Usikkerhed: *Ef til vill hafði slíkur t. nú leitt hann til sjálfsmorðs* (JTrL. 256). — **b.** Dobbelthed: *Þegar svo stendur á, sér athugult auga einhvern tvíveðrung ... í svipnum* (GFHh. 223). **-vefja** [-vevja] vt. (med dat.) vikle to Gange: — pp. *-vafinn*. **-vega** [-vɛ·qa] adv. - **klofvega**. **-vegis** [-vɛ·jɪs] adv. **1.** *(tvisvar)* to Gange. †**2.** *(fram og aftur)* frem og tilbage.

° **tvíveldis dæmi** [tvi:vɛldɪsdai:mɪ] n. Kvadratligning. **-fræflar** [-fraib·l̥aϙ] mpl. (bot.) tomægtige (didynami) Stovdragere. **-kenning** [-ɟɛn:iŋk] f. Dualisme. **-rót** [-rou:t] f. Kvadratrod. **-tala** [-ta:la] f. Kvadrat (SÁG. IV. 5).

tví verknaður [tvi:vɛϙgnaðoϙ] m. dobbelt Arbejde, hvoraf en Del er spildt el. unødvendig, Omigenarbejde. **†-vetur** [-vɛ·doϙ, -vɛ·toϙ] a. = **tvævetur**. **-vitund** [-vɪ·dønt, -vɪ·tont] f. Dobbeltbevidsthed. **-vægur** [-vai·qoϙ] a. vejende dobbelt: (Ordspr.) *það er tvívægt brot, sem blygðan hefur* (el. *gefur*) (GJ.). **-vængjaður** [-vaiŋɡaðoϙ] a. med to Vinger; med to Fløje: *tvívængjuð hurð*, Flöjdør. **-vörungur (-s, -ar)** [-vöruŋgoϙ] m. bilabial Lyd. **-þilja** [-þɪlja] f. Todækker (om Skibe). **-þríhent** [-þri·hɛnt, -hɛnt] an. (metr.) med tredobbelte Hel- el. Halvrim i to Linjer, el. med tre Par Hel- el. Halvrim. Ekspl.: *Láin gljáir, litum hvítar leiðir skeiða, | þær nú færast fjær og reiða | frón á rónar lóna breiða* (HSig. 55). **-þumlaður** [-þʏmlaðoϙ] a. med to Tomler: *tvíþumlaðir vetlingar*. **-þungur** [-þuŋgoϙ] a. bestaaende af to tunge (lange) Stavelser. **-þættur** [-þaihdoϙ] a. tvunden (snoet sammen af to Traade). **-ær** [-jai·r] a. **1.** (bot.) toaarig (biennis). — **2.** *tvíært engi*, Eng, som bliver slaaet hvert andet Aar. **†-ærður** [-jairðoϙ] a. to Aar gammel. **-ætting (-ar)** [-jaihdiŋk] f. Polaritet.

tvo [tvo:] acc. af **tveir**.

tvær [tvai:r] f. af **tveir**.

tvæ vetla (-u, -ur) [tvai:vɛhdla] f. to Aar gammelt Hunfaar. **-vetlingur (-s, -ar)** [-vɛhdliŋgoϙ] m. **a.** *(sauður, hrútur)* to Aar gammel Bede el. Væder. — **b.** *(barn)* to Aar gammelt Barn: *ekki má, mein er á, t. situr hjá og segir frá* (Málshb. 74), jfr. smaa Gryder har ogsaa Øren. **-vetra** [-vɛ:dra, -vɛ:tra] a. indec. to Aar gammel (is. om Kreaturer). **-vetrungur** [-vɛ·drʏŋgoϙ, -vɛ·tr-] m. **a.** *(naut)* to Aar gammel Okse. — **b.** *(hjörtur)* Stanghjort. **-vetur** [-vɛ·doϙ, -vɛ·toϙ] a. to Aar gammel: *tvævett tryppi*; — *hann er eldri en t.*, han er ingen Aarsunge, han er ikke født i Gaar.

tvö [tvö:] n. af **tveir**.

tvö falda [tvö:falda] vt. fordoble. **-faldur** [-faldoϙ] a. **1.** dobbelt: *t. hagnaður*; — *tvöfalt peð*, Dobbeltbonde. — **2.** *(óheill)* tvetunget, falsk; *vera t. í roðinu*, [1]) ds.; [2]) se *roð*. **-feldni** [-fɛl(d)nɪ] f. indec. Tvetungethed, Falskhed, Underfundighed. **-földun** [-földøn] f. Fordobling. **-földunarveiki** [-földønarvɛi:ɡɪ, -vɛi:ɟɪ] f. indec. Svangerskabsbesværligheder (molimina graviditatis) (Hún.).

tæ [tai:] n. = **tægi**.

tæfa (-u, -ur) [tai:va] f. **1.** *(tófa)* Ræv; ogs. som Skældsord: *tæfan þín*, din lumpne Tøs (JThMk. 29). — **2. a.** *(tík)* Tæve (GV.). — **b.** *(læða)* Missekat (GV.).

tæfill (-ils, -lar) [tai:vɪdλ, taib·laϙ] m. Rævens Hale, Hale (BH.).

tæfta [taif·da] se **tæpta**.

tægi (-is) [tai:jɪ] n. **†1.** Töj (LFR. IX. 156). — **2.** Art, Slags: *af sama t.*, af samme Slags; *sitt af hvoru t.*, forskelligartede: *sokkarnir eru sitt af hvoru tægi*; — *sitt af hverju tægi*, noget af flere Slags: *kaupa sitt af hverju tægi*.

tægja (-u, -ur) [tai:ja] f. **1.** *(taug)* Trævl. — **2.** *(tágakarfa)* flættet Kurv (Af.).

tæiber [tai:jɪbɛ:r] n. Jordbær (Af., ÁM. 226b, 8vo).

tæing (-ar, -ar) [tai:jiŋk] f. det at tæse Uld, Tæsing; (Bogb.) Opskrabning.

1. **tæja (tæ, tæjum; táði, táðum; tæði; táið)** [tai:ja; tai:, tai:jøm; tau:ðɪ, tau:ðøm: tai:ðɪ; tau:ɪð] vt. **1. a.** tæse, ylde op: *t. ull*. — **b.** pille, optrævle: *táinn kaðall*. — **c.** (Bogb.) opskrabe. — **2.** refl. *tægjast*, trævles op: *hýðingunni hafi verið haldið áfram að nýju, þangað til holdið var farið að tægjast út úr baki Sigurðar* (BrJÞf. 232).

†2. **tæja (tæ, tæði)** [tai:ja, tai:, tai:ðɪ] vt. hjælpe, nytte; understotte.

†**tæjari (-a, -ar)** [tai:jarɪ] m. Hjælper, Frelser.

1. **tæki (-is,** pl. ds.) [tai:ɡɪ, tai:ɟɪ] n., is. i pl. **1.** *(verkfæri)* Redskab; *(áhald)* Instrument, Apparat; *(smíðatól)* Værktöj: *og hreytti tækjum öllum*, og holdt ganske op med sit Arbejde (MJ. V. 24); *aukning á tækjum*, Udvidelse af Anlægget (Stj. '05, A. 106); — pl. (is. med Art.) spec. *(tóbakstæki)* Karvekniv og Karvebræt. — **2.** Lejlighed, Midler: *hafa t. á e-u*, have Raad el. Lejlighed til n-t; *hafa t. til e-s*, have Lejlighed el. Midler til n-t (BH.).

2. **tæki** [tai:ɡɪ, tai:ɟɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **taka**.

tækifæri [tai:ɡɪfai:rɪ, tai:ɟɪ-] n. Lejlighed: (Ordspr.) *hentugt tækifæri gerir margan þjóf* (GJ.), Lejlighed gör Tyve.

tækifæris gjöf [tai:ɡɪfairɪsɟö:v, tai:ɟɪ-] f. Lejlighedsgave. **-kaup** [-kö:yp] npl. Lejlighedskøb. **-kvæði** [-kvai:ðɪ] n. Lejlighedsdigt. **-legur** [-lɛ:qoϙ] a. tilfældig. **-ljóð** [-ljou:ð] n. = **tækifæriskvæði**. **-ræða** [-rai:ða] f. Lejlighedstale. ° **-sinni** [-ɪ-sɪn:ɪ] m. Okkasionalist. ° **-stefna** [-sdɛb·na] f. Okkasionalisme. **-verð** [-s-vɛr·ð] n. Lejlighedspris.

tækilegur [tai:ɡɪlɛ·qoϙ, tai:ɟɪ-] a. antagelig; behagelig: *bauð hann presti sættir, er sýslumanni þóttu tækilegar* (EspS. 97); *Sjálfum þykir mér skýring Konráðs að öllu samanlögðu tækilegri* (mere antagelig) (SNordSnS'. 14); — adv. *-lega*, passende, taalelig.

tækur [tai:goϙ, tai:koϙ, f. tai:k, n. taiχ·t] a. **1.** *(sem unt er að ná í)* som kan tages, fanges. — **2.** antagelig, lovlig: *tæk vitni*, lovlige Vidner. — **3.** som kan antages el. optages, spec. i en Skole: *þessi nemandi er ekki t.* — **4.** passende: *í tækan tíma*, i rette Tid, i Tide; *orð í tæka tíð*, et Ord i rette Tid el. i Tide (Eimr. XI. 159).

tæla (di) [tai:la] vt. **1.** bedrage; (Ordspr.) *það fellur hverjum ljett, að tæla sjálfan sig* (GJ.), det er ingen Sag, sig selv at svige; *sá er brytinn verstur, sem sjálfan sig tælir* (GJ.), den Bryde er værst, som sig selv bedrager; *t. sig ekki*, ikke snyde sig selv, spec. *(borða með lyst)* lade n-t smage sig. — **2.** *(vjela)* besnære, forføre: *t. konu*. — **3.** *(freista, ginna)* friste, lokke. — **4.** *tæla* (el. *tæta*) *um e-n*, holde Styr paa en: *Ef ekki er unt að tæla um barn, er heimilt að vísa því burt úr skólanum* (MHUpp. 211).

tæli drós [tai:lɪdrou:s] f. Forførerske. **-gröf** [-grö:v] f. = **tálgröf**. **-kvak** [-kva:k] n. Lokketoner.

tæling (-ar, -ar) [tai:liŋk] f. **1.** *(svik)* Bedrag. — **2.** *(vjelun)* Besnærelse, Forførelse. — **3.** *(freisting)* Fristelse, Tillokkelse.

tælir (-is) [tai:lɪϙ] m. Forfører, Besnærer.

tælitafn [tai:lɪtab·n] n. Lokkemad, Lokkemiddel: *Erfiði, sjálfsafneitun, píslarvætti, dauðinn eru t. mannlegs hjarta* (Skírn. '15, 136).

tæma (di) [tai:ma] vt. **I. 1.** *t. sig til e-s* (= *gefa sjer tóm til e-s*), give sig Tid til n-t. — **2.** refl. *tæmast*: **a.** blive tilovers: *að þeim tíma, sem þannig tæmist, sje skipt á milli hinna námsgreinanna* (Eimr. I. 60). — **b.** forbruges, gaa hen: *Svo tæmdust tímar | tvístrar æsku* (Klopst. III. 95). — **c.** *arfur tæmist e-m*, en Arv tilfalder en. — **II.** tömme: *t. í botn*, stikke ud; *t. sig*, tömme sig (ogs. overf.); refl. *tæmast*, tömmes.

tæmiáhöld [tai:mɪau:hölt] npl., **tæmingaráhöld** [tai:miŋgarau:hölt] npl. Lænsningsapparater.

†**tænaður (-ar)** [tai:naðoϙ] m. Bistand.

tængur (-urs) [taiŋ·goϙ] n. (Eyf.) = **tangur**.

tæpa (ti) [tai:ba, tai:pa, taif·dɪ] vi. = *tæpta*: *t. fingri, fæti á e-ð*, støtte Fingeren, Foden løst paa (den yderste Kant af) n-t; *t. á e-u*, antyde n-t: *Hugmyndir þær, sem hann tepir á í hinu fyrsta litla söguágripi sínu* (Eimr. VIII. 17); *t. á orðunum* = *tæpta á orðunum*.

†**tæpi djarfur** [tai:bɪdjar·voϙ, tai:pɪ-] a. kun lidt forvoven, frygtsom. **-legur** [-lɛ·qoϙ] a. = *tæplegur*; — adv. *-lega*. **-nóta** [-nou:da, -nou:ta] f. (mus.) Forslag. **-tunga** [-tuŋ·ga] f. **1.** Læspen, læspende Tale: *gera sjer* (ɔ: *tala*) *tæpitungu við barn*, efterligne et Barns læspende Tale, naar man taler til det; — overf.: *gera sjer tæpitungu og fara í kringum efnið eins og köttur í kringum heitt soð* (Eimr. II, 165). — **2.** *(maður, sem er smámæltur)* Mand, som læsper (Af.).

tæplegur [tai:blɛqoϙ, tai:p-] a. **†1.** *(sínkur)* sparsommelig, karrig. — **2.** adv. *-lega*: **a.** knapt, karrigt: *launa e-ð t.* — **b.** næppe, knapt: *þetta er t. rjett*, dette kan næppe være rigtigt. — **c.** *(magnlaust)* uden Kraft el. Eftertryk.

tæpta (i) [taif·da] vi. **1.** løselig berøre: *t. á e-ð*, løseligt berøre n-t; *t. niður fingri*, lige berøre Jorden (el. en Ting) med sin Finger; *t.*

tungunni, bevæge Tungen; *t. á orði, orðunum,* udtale Ordene skødesløst el. affekteret, saaledes at man kun udtaler en Del af dem, bide et Ord (Ordene) over; *e-r er rjett að t. á e-u,* n-t ligger en paa Tungen; (Ordspr.) *það tollir við hann, sem hann tæptir á* (GJ.), hvad han rører ved bliver hængende ved. — **2.** *(standa á tám)* staa paa Tæerne (BH.).

tæpur [tai:boq, tai:poq, f. tai:p, n. taif t] a. **1.** knap: *tæpar 100 krónur,* knapt hundrede Kroner; *t. þriðjungur,* knapt en Tredjedel; *tæpar tvær álnir.* — **2. a.** i Knibe, ilde stedt, spec. [1]) hvis Hoforraad er ved at slippe op: *Geiri á Óslandi var t. pastur* (GFrT.s. 92). [2]) *(kominn að gjaldþroti)* paa Fallittens Rand. — **b.** (i Skolesprog) som staar i Fare for at dumpe, er lige ved at dumpe: *við prófið voru margir tæpir.* — **c.** overf. (pop.) dum, tosset, ikke rigtig i Hovedet: *sá er t.!* — **3.** ringe, knapt tilmaalt: *Hlutir voru alstaðar tæpir* (ÞThÁrf. 174). — **4.** snæver, smal, trang; usikker; *tæp gata,* smal Sti (spec. i en stejl Skraaning); *tæpt vað,* smalt Vadested (hvor der er dybt til bægge Sider): *ríða* (el. *leggja) á tæpasta vaðið,* vove det yderste; (Ordspr.) *tæp er næsta lífsins leið* (GJ.), saare smal er Livets Vej. — **5.** *vera t. í máli,* læspe (Af.). — **6.** an. *tæpt* som adv.: **a.** *tefla tæpt,* spille voveligt Spil: *tæpt hafa báðir teflt* (MJJAr. 219); *ganga t.,* gaa yderlig paa Kanten af n-t: *ganga tæpt á brúninni,* gaa yderlig paa Brinken; *verða tæpt fyrir,* være lige ved at komme for sent el. blive for sent færdig: *það sannar ekkert að tveir þingmenn hafi orðið tæpt fyrir* (kun med Vanskelighed har naaet at komme i rette Tid) (Alþ. '11, B. II. 1430); *standa tæpt,* [1]) staa yderlig paa Kanten af n-t; [2]) overf. være økonomisk daarlig stillet. — **b.** superl. *tæpast,* næppe: *hann er t. kominn enn.*

1. **tær** [tai:r] pl. af **tá.**

2. **tær** [tai:r] a. klar, ren: *tært vatn.*

tæra (ði) [tai:ra] vt. med dat. **I. 1. a.** *(eyða)* tære, fortære, forbruge: *það hafði tært kröftum hennar* (taget paa hendes Kræfter) *að kúga þannig skap sitt* (JTrGst. I. 152); *t. út tveim höndum,* give rundelig, strø om sig med Penge; (Ordspr.) *sá, sem tærir tveimur höndum, tekur sjaldan tveim höndum inn* (GJ.), hvem der giver meget ud, tager sjælden meget ind; *Þau* (ɔ: *vitnin) stara á þig með tærandi áfergisaugum* (JTrSm. II. 85). — **b.** *(láta af hendi)* yde, give: *t. e-u,* give n-t: *(guð) föngum afla drjúgum tæri* (BóluHj. 248). — **2.** *(skifta litlum forða)* fordele ringe Forraad i smaa Portioner (is. om Fodring af Kreaturer) (Rang.). — **3.** *(veita)* beværte: *Á miðjum morgni mengrund ornar katli,* | *tendrar glóð með tilþrifum,* | *tærir þjóð á dagmálum* (Hans Natansson). — **II.** *(hreinsa, gera tæran)* klare.

tæravatn [tai:ravahtv] n. klart Vand.

tæri (-is) [tai:rı] n. Beredskab: †*láta í t.,* have paa rede Haand, holde i Beredskab; *komast í t. við e-n,* blive bekendt med en, komme i nærmere Forhold til en; *vera í t. við e-n,* [1]) staa i Forhold til en: *mundu eftir að neita því, að þú hafir nokkurn tíma verið í t. við stráksskrattann* (GPSk. 144); [2]) være i Komplot med en: *ofsóknir gegn öllum þeim, er mönnum lék grunur á að væru í t. við djöfulinn* (ÁBj19.öld 125).

tæri látur [tai:rılau:doq, -lau:toq] a. renlig, pæn (spec. i at spise). **-læti (-is)** [-lai:dı, -lai:tı] n. Renlighed, Pænhed, Sirlighed.

tæring (-ar) [tai:riŋk] f. **1.** *(lungnatæring)* Tæring, Svindsot, Tuberkulose. — **2.** *(niðurgangur)* Diarrhé (Vestm., Rang.).

tæringar sjúklingur [tai:riŋgaqsjuhgliŋgoq] m. Tuberkelpatient. **-sjúkur** [-sju:gøq, -sju:k-] a., **-veikur** [-r-vɛi:goq, -vɛi:k-] a. svindsottig; tuberkuløs.

tæripeningar [tai:rıpɛ:niŋgaq] mpl. Tærepenge, Lommepenge.

tæsa (-u, -ur) [tai:sa] f. lille Græsplet (Hf.).

1. **tæta (-u, -ur)** [tai:da, tai:ta] f. *(tætla)* Tot, Tjavs, Trævl: *bragðavefanna sem nú voru að vefa í grið og ergju, þó ekki væri nokkur t. í vefstólnum* (And. I. 205).

2. **tæta (ti)** [tai:da, tai:ta, taihdı] vt. **1.** *(rífa)* slide, rive: *þá var kerlingin búin að t.* (flænge Töjet af) *yngri karlssoninn og leggja hann niður* (JÁÞj. II. 283); *t. (í) sundur,* [1]) *(rífa sundur)* sønderrive, ødelægge; [2]) overf. rive ned paa: *hann tætti alt í sundur, sem jeg sagði;* — *t. hest sundur,* lade en Ridehest yde sit bedste: *Nei ... rétt passlega ör til að t. hann sundur* (ÞGjÚf. 96); — *rífa og t.,* [1]) rive og flænge, rive i smaa Stykker: *hann reif og tætti brjefið;* [2]) kaste hulter til bulter, bringe i den vildeste Uorden: *hún reif og tætti alt í herberginu;* [3]) overf. skælde og smælde: *því annars rífur hún hann og tætir, svo honum er ekki við vært* (JThPs. 241). — **2.** sprede: *hundurinn tætti fjeð í allar áttir.* — **3.** *(tæja)* tæse, ylde op: *t. ull* (Af.). — **4.** i overf. Bet.: *t. um* (el. *við) e-n,* indvirke paa en ved Formaninger, faa en til at blive skikkelig; tale en til Fornuft: *jeg get ekki um hann tætt,* jeg kan ingen Vegne komme med ham; *En um Magnús gat Ólafur ekki tætt,* med M. kunde Ó. ikke enes (BrJÞf. 94); *var hann* (ɔ: *Golti) þá orðinn svo gæfur, að vel mátti við hann t.* (GFrÚbl. 13).

tæti [tai:dı, tai:tı] n. = *hæti: ekkert t.,* ikke en Smule (Af.).

tætingur (-s) [tai:diŋgoq, tai:t-, -iŋs] m. **1.** *(ullarvinna)* groft Uldarbejde. — **2.** *(ringulreið)* Uorden: *á tætingi,* spredt; her og der; *hjer er alt á tætingi,* her er vendt op og ned paa alting; *það er ljóti tætingurinn á fjenu,* det er slemt som Faarene er spredt her og der.

1. **tætla (-u, -ur)** [taihdla] f. lille Tjavs, Stump, Trævl: *„Hvítaváðirnar" rifna í tætlur utan af þeim* (ɔ: *snjórinn af fjöllunum)* (JTrSm. II. 27).

2. **tætla (a)** [taihdla] vt. = 2. **tæta** 1.

tættur [taihdoq] fpl., jfr. *tótt:* **1.** *(rústir)* Ruiner: *Geldfjeð dreifði sjer um tætturnar í Heiðarbrunnum* (JTrHeið IV. 225). — **2.** aaben Holde: *við hvert hús eru tættur hálffullar af heyi* (Eimr. VII. 18).

töð [tö:ð] pl. af **tað.**

töddum [tœd:om] 1. p. pl. imp. ind. af **teðja.**

töðu [tö:ðu] cobl. sg. af **taða. -alinn** [-a:lın] a. fodret med Hø fra Tunet. **-annir** [-an:ıq] fpl. Høsttid for Tunhøet. **-birgðir** [-bır·(q)ðıq] fpl. Forraad af Tunhø. **-bætir** [-bai:dıq, -bai·tıq] m. Foderstof, der blandet med Tunhøet bevirker, at det bliver lækrere, kraftigere el. drøjere. **-fall** [-fad·λ] n. Høafgrøde af dyrket Jord, Tunhø. **-finnungur** [-fın:uŋgoq] m. = **finnungur. -fyrning** [-fıd·niŋk] f. fjorgamle Forraad af Tunhø. **-gjaldalummur** [-ɡaldalYm:oq] fpl. Pandekager, bagte i Anledning af *töðugjöld.* **-gefinn** [-ɡɛ·vın] a. fodret med Tunhø: *t. reiðhestur.* **-gjöld** [-ɡöl·t] npl. Gilde, der holdes naar Tunhøet er bragt i Lade (jfr. *slægjur).* **-gras** [-gra:s] n., **-gresi (-is)** [-grɛ:sı] n. Græs paa gødet Mark. **-gróindi** [-grou:ındı] npl. den förste Spiren af Græsset paa Tunet: *hafði sterka löngun til þess að njóta töðugróindanna* (ÞGjD. 42). **-gæfur** [-ɡai:voq] a. anvendelig som Tunhø: *440 þús. pund af töðugæfu heyi* (Eimr. XVII. 117). **-göltur** [-göλ·doq] m. hjemmefodret Svin. **-hár** [-hau:r] n. Smule Tunhø. **-hestur** [-hɛs·doq] m. en Hestbyrde Tunhø. **-hlaða** [-hλa:ða] f. Holade. **-hristingur** [-hqis·diŋgoq] m. sammenrystet Tun- og Enghø (Árn.). **-mylsna** [-mıl·sna] f. (Andv. I. 162), **-moð** [-mo:ð] n. Affald af Tunhø. **-nýting** [-ni:diŋk, ni:t-] f. Tunhøets Godhed: *sæmilegar voru töðunýtingar, hvar snemma var farið að slá* (MvT. I. 157). **-rækt** [-raiχ·t] f. = **túnarækt. -seyði** [-sei·ðı] n. Afkog af Tunhø (Klp. III. 192). **-stabbi** [-sdab:ı] m. Stabel af Tunhø. **-stallur** [-sdad·loq] m. Høkrybbe. **-tugga** [-tYg:a] f. Mundfuld Tunhø. **-verk** [-vɛq·k] n. Arbejde ved at slaa og hoste Tunhø. ?**-visk** [-vıs·k] f. en Visk Tunhø (Huld III. 57). **-völlur** [-vöd·loq] m. gødet Hømark. **-þerrir** [-þɛr:ıq] m., **-þurkur** [-þYq·goq] m. stærk Törrevejr, hvori Tunhø törrer.

töf (tafar, tafir) [tö:v, ta:vaq, ta:vıq] f. Hindring, Ophold, Afbrydelse: *vera e-m til tafar,* opholde en; genere en.

töfðum [töv·ðom, töb·ðom] 1. p. pl. imp. ind. af **tefja.**

töfl [töb·λ] pl. af **tafl.**

töflu [töb·lø] cobl. af **tafla. -draga** [-dra:qa] vt.: *t. fje,* sortere Faar efter de officielle Fortegnelser over Øremærker (Stj. '91, B. 111). **-dráttur** [-drauhdoq] m. Sortering af Faar efter den officielle Øremærkeliste (Stj. '93, B. 98). **-kast** [-kas·t] n. Diskoskastning. **-leikur** [-lɛi:goq, -lɛi:koq] m. **1.** *(kringlukast)* Diskoskastning (Od. 150). — **2.** *(e. k. tafl)* Domino.

töfra (a) [töv·ra] vt. **1.** forhekse. — **2.** *(hrífa)* fortrylle, henrive.

töfra|afl [töv·raab·λ] n. Tryllekraft. **-belgur** [-bɛl·goq] m. (GEinarss. 1627, cit. i ÞThLfr. II. 46) = **galdrabelgur. -blæja** [-blai:ja] f. Trylleslør. **-bók** [-bou:k] f. Heksebog. **-brögð** [-bröq·ð, -bröɡ·þ] npl. magiske Kunster, Heksekunster. **-draumur** [-dröy:moq] m. Trylledröm, fortryllende Dröm. **-formáli** [-for·maulı] m. Trylleformular. **-fríður** [-fri:ðøq] a. fortryllende skön. **-fræði** [-frai:ðı] f. indec. Tryllekunst, Magi. **-fullur** [-fYd·løq] a. fortryllende. **-gripur** [-grı:bøq, -grı:pøq] m. magisk Genstand. **-heimur** [-hɛi:møq] m. Trylleverden, Vidunderverden. **-höll** [-höd·λ] f. Trylleslot. **-kraftur** [-kraf·doq] m. Tryllekraft, magisk Kraft. **-laus** [-löy·s] a. uden Hekseri. **-list** [-lıs·t] f. Tryllekunst. **-ljómi** [-ljou:mı] m. Trylleglans. **-ljósker** [-ljou:sɟɛr] n. Tryllelygte, Laterna magica. **-maður** [-ma:ðøq] m. Troldmand, Heksemester. **-magn** [-mag·v] n. Tryllekraft. **-máttur** [-mauhdøq] m. Tryllemagt. **-mynd** [-mın·t] f. Trylleskikkelse. **-mær** [-mai:r] f. Tryllepige, Fe. **-norn** [-nor·dv] f. Heks.

töfrar [töv·raq] mpl. **1.** Trolddom, Magi. — **2.** *(það að heilla)* Trylleri.

töfrari (-a, -ar) [töv·rarı] m. = **töframaður.**

töfra rómur [töv·rarou:moq] m. Trylletoner, Tryllestemme. **-spegill** [-sbɛi:jıdλ] m. magisk Spejl, Tryllespejl. **-sproti** [-sbro:dı, -sbro:tı] m., **-stafur** [-sda:voq] m. Tryllestav, Heksestav. **-svefn** [-svɛb·v] m. Trylleslummer. **-vald** [-val·t] n. Tryllemagt. **-veldi** [-vɛl·dı] n. Tryllemagt. **-veröld** [-vɛ:rölt] f. Trylleverden. **-þing** [-þiŋ·k] n. Amulet: *t. sem fornmenn báru á sér, til varúðar við óforvarandis skaða og slisum* (LFR. I. 93). **-þula** [-þY:la] f. Trylleformular.

töfrun (-ar, -anir) [töv·ron, -anıq] f. Fortryllelse.

†**töfur (-urs,** pl. ds.) [tö:voq] n. Tryllemiddel. **-blundur** [-r-blYn·doq] m. Trylleslummer.

tögg [tök·] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **tyggja.**

töggmatur [tög·ma·doq, -ma·toq] m. tör Mad, fast Spise, egl. Spise, som tygges (Arnf.).

1. **tögl** [tög·λ] n. **1.** *(erfið tygging)* besværlig Tyggen (af n-t haardt el. sejgt). — **2.** *(tönql)* trættende Gentagelser.

2. **tögl** [tög·λ] pl. af **tagl.**

tögla (a) [tög·la] v. **1.** vt. tygge, gnave med Besværlighed (n-t haardt el. sejgt): *t. harðfisk.* — **2.** vi. *t. á e-u (= tönglast á e-u),* idelig gentage n-t.

tögta (a) [töχ·da] vt. (Vf.) = **tögla** 1.

tök [tö:k] pl. af **tak.**

töku [tö:go, tö:kø] cobl. sg. af 1. **taka. -barn** [-bad·v, -bar·dv] n. Plejebarn (af fattige Forældre), Adoptivbarn. **-fjenaður** [-fjɛ:naðoq] m. Faar og Kreatur, som antages af andre til Græsning el. Fodring. **-hross** [-hqos·] n. Hest, som antages af andre til Græsning el. Fodring.

tök vís [tö:gvi·s, tö:k-] a. tyvagtig. **-vísi** [-vi·sı] f. indec. Tyvagtighed.

töldra (a) [töl·dra] vi. vente: *En til hvers er að t. hjer?* (GThor. 73).

töldum [töl·dom] 1. p. pl. imp. ind. af **telja.**

töl fróður [töl·frou·ðoq] a. talkyndig, kyndig i Aritmetik. **-fræði** [-frai·ðı] f. indec. = **tölvísi. -fræðilegur** [-fraiðıle:qoq] a. aritmetisk. **-fræðingur (-s, -ar)** [-frai·ðiŋgoq] m. Aritmetiker.

tölt (-s) [töλ·t] n. **1.** ›Tölt‹, en i Reglen tillært Gangart, som er en Slags Mellemting mellem Trav og Pasgang: Hesten smaatraver el. tripper med Forbenene, men gaar Pasgang (glidende Bevægelse) med Bagbenene; Benene bevæges hurtigt, men i korte Skridt. — Gangarten ligner dog mest Trav, fordi Bagben og Forben paa samme Side ikke som i Pasgang föres frem samtidig, men Forben paa den ene og Bagben paa den anden Side: *áður var töltið kallað apalgangur og þótti sá gangur þá bægilegur* (Lögr. '15. 87). — **2.** Trav: *við ríðum dálítið tölt*

tölta (i) [tö λ·da] vi. **1.** *(fara tölt)* gaa i *tölt* 1., »tölte«. — **2. a.** *(greikka sporið)* ride lidt hurtigere, trave: *eigum við ekki að t. dálítið?* — *t. yfir,* sætte over (JHall. 136); — vt. med dat. ride: *t. hesti milli bæja.* — **b.** = *rölta: tölta (el. labba, snauta) burt,* tøfle af. — **3.** *(staulast)* stavre: *karlinn töltir með* (EiÓlLf. 53).

töltari (-a, -ar) [tö λ·darı] m. Hest, der gaar *tölt,* s. d. O., »Tölter«: *hesturinn er góður t. (= töltir vel),* Hesten »tölter« hurtigt, er en god »Tölter«.

tölt gengur [tö λ·tɟeiŋgoϙ] a. som kan *tölt,* s. d. O.: *góður hestur t. fæst keyptur.* **-spor** [-sbo·r] n. Antydning af *tölt: það er t. í hestinum.*

töltur [tö λ·doϙ] fpl. **1.** *(mannbroddar)* Isbrodder, Jærnpigge, som fæstes under Fodtöjet for at forhindre Glidning paa Is el. i glat Føre. — **2.** daarlige Hestesko med Brodder. — **3.** *(trjeskór)* Træsko (ASkaft.).

tölu [tö:lo] cobl. sg. af **tala.** **-afl** [-ab·λ] n. numerisk Styrke. **-blað** [-bla:ð] n. Nummer.

töluð [tö:løð] f. sg. og npl. af *talaður,* se 2. **tala.**

tölugildi [tö:løɟıl·dı] n. Talværdi, numerisk Værdi.

tölugur [tö:løqoϙ] a. **1.** *(málgefinn)* snaksom. — **2.** veltalende: *Aðrir höfðu búist við langri og skemtilegri ræðu — jafntölugur maður og þeir vissu að síra Þorvaldur var* (EKvOf. 360); *Er hann sagður allra manna tölugastur* (Huld III. 26).

tölu hlaup [tö:løhλöy:p] n. (mat.) Progression. **-liður** [-lı:ðøϙ] m. Artikel. **†-list** [-lıs·t] f. Aritmetik, Tallære. **-maður** [-ma:ðøϙ] m. Foredragsholder. **-orð** [-or·ð] n. Talord. **-pallur** [-pad·løϙ] m. = **tölustóll.**

tölur [tö:løϙ] **1.** pl. af 1. *tala.* — **2.** i Sms. se *harmat., raunat.* osv.

tölu röð [tö:lørö:ð] f. (mat.) Talrække, aritmetisk Progression. **-setja** [-sɛ:dja, -sɛ:tja] vt. **1.** forsyne med Løbenummer, nummerere, paginere: *t. sæti, blaðsíður; tölusett sæti.* — **2.** forsyne med Knapper, sy Knapper i: *tölusettir kventreyju-kragar* (LFR. VIII. 68). **-setning** [-sɛhdniŋk] f. Nummerering, Paginering: *t. á opnu,* Foliering. °**-staður** [-sda:ðøϙ] m. Talested, Talerstol. **-stafur** [-sda:vøϙ] m. Taltegn, Ciffer. **-stóll** [-sdoᵘd·λ] m. Talerstol; Tribune. **-stærð** [-sdair·ð] f. (mat.) Talstörrelse; Sum. **-upphæð** [-Yhp(h)aið] f. **1.** *(upphæð tölu)* Talstorrelse, Sum. — **2.** *(stigatal)* Antal Points (Lalþ. III. 152). **-vald** [-val·t] n. numerisk Styrke. **-verður** [-vɛr·ðøϙ] a. betydelig; — adv. *-vert.*

töl vís [töl·vi·s] a. som forstaar sig paa Regnekunst. **-vísi** [-vi·sı] f. indec. Aritmetik. **-vislegur** [-visle·qoϙ] a. matematisk; aritmetisk. **-vitringur** [-vı·driŋgoϙ, -vı tr-] m. **1.** *(maður, vel að sjer í tölvísi)* Aritmetiker. — **2.** *(stærðfræðingur)* Matematiker.

töm [tö:m] f. sg. og npl. af **tamur.**

töng (tangar, pl. tangir, tengur) [töyŋ·k, tauŋ·ɟıϙ, teıŋ·goϙ] f. **1.** i Reglen i pl. Tang; jfr. *sykurtangir, -tengur, taka barn með töngum,* forløse et Barn v. Hj. af Tang; (Talem.) *vilja ekki einu sinni taka á e-u með töngum,* ikke ville saa meget som röre ved n-t med en Tang; *það er úr tangar munni að draga,* det er meget vanskeligt at opnaa (faa fat paa). — **2.** *(tangi)* Landtunge, Pynt (Vf.).

töngla (a) [töyŋ·la] vt. **1.** *(japla)* tygge (n-t haardt el. sejgt). — **2.** gentage idelig, blive ved med n-t: *hvað ertu að t.?* — **3.** refl. *tönglast: t. á e-u,* egl. tygge Drøv paa n-t, stadig omtale n-t, dvæle trættende ved n-t, idelig gentage n-t; *t. um e-ð (= stæla um e-ð),* mundhugges: *tönglast og tyggjast um e-ð = tönglast á e-u.*

tönla (a) [tön·la] vt. = *töngla,* tygge: *sje tönnlað tóbakslaufið* (Eimr. IV. 126).

tönn (gen. tannar; pl. (†tenn) tennur og tannir (pop.) tönnur; dat. pl. tönnum, anom. tennum) [tön; tan:aϙ; tɛn:oϙ, tan:ıϙ] f. **1.** Tand: *fella tennur,* skifte Tænder; *gnísta tönnum,* skære Tænder; *stanga úr tönnunum,* stange Tænderne; *það stendur í tönnunum á mjer,* n-t sidder fast i mine Tænder; *taka tennur,* faa Tænder; *tímans t.,* Tidens Tand; (Talem.) *(jeta) alt, sem t. á festir,* (spise) alt hvad man kan faa fat paa; — overf.: *Ó. D. . . . safnaði öllu bókfræðislegu, er t. á festi, ef svo mætti að orði kveða* (ÞThLfr. IV. 255); *glotta um* (el. *við) t.,* grine spotsk; *syngja kvæði við t.,* nynne (jfr. JÁÞj. I. xv); (Ordspr.) *ekki er hægt að sjá lengra en til tannanna* (SchMál.), man kan ej se en Mand længer end til Tænderne; *í tönnum er tík römmust* (GJ.), i Tænderne er Tæven stærkest; *tennur bera ei kosti kokkhúss* (Málshb. 336), Tænderne vidner ej om Kokkenets Kunst. — **2.** om tandlignende Ting: **a.** *(tönn í hefli)* Hövljærn. — **b.** *(í greiðu, kambi, sög)* Tand. — **c.** *(á mylnuhjóli)* Knag. — **d.** *(í gafli)* Gren.

töpp (tappar, tappir) [töhp, tahbaϙ] f. **1.** *(typpi)* Tap, Tak; Knap (paa en Skuffe osv.): *Á lokinu eru 9 tappir, sem á að færa til og frá* (EiÓlLf. 74). — **2.** *(lítill hólmi í vatni)* lille Holm i en Indsø (Þing.); *(lítið sker)* lille Skær (Húsavík).

töpuð [tö:bøð, tö:pøð] f. sg. og npl. af *tapaður,* **tapa.**

töpum [tö:bøm, tö:pøm] dat. pl. af **tap** og 1. p. pl. præs. ind. og conj. af **tapa.**

töpun (-ar, tapanir) [tö:bøn, tö:pøn; ta:banıϙ, ta:p-] f. **1.** *(missir, tjón)* Tab. — **2.** *(glötun)* Fortabelse, Fordærvelse. — **†3.** *(eyðing)* Ødelæggelse, Tilintetgörelse.

törgu skel [tör·gosɟe:l] f. (zool.) en Slags Musling (lascea nigra) (GBárð.). **-skjöldur** [-sjöl·døϙ] m. = **targa.**

tösku [tös·gø] cobl. sg. af **taska.** **-bak** [-ba:k] n. Pukkelryg. **-botn** [-bohtv] m. Bunden af en Taske. **-hestur** [-hɛs·døϙ] m. Taskehest.

töstugur [tös·døqoϙ] a. alvorlig, bister, barsk, stræng: *tíðarfarið hefur verið heldur töstugt að undanförnu* (Breiðd.); *stórkafalda og frostasamt og töstug veðrátta til þorraloka* (ÞThÁrf. 160).

töt (-s) [tö:t] n. = *staut* 3.: *það er bölvað t. við það.*

tötra baggi [tö:drabaɟ:ı, tö:tra-] m. Bylt af Pjalter. **-bassi** [-bas:ı] m. = **tötramaður.** **-legur** [-le·qoϙ] a. pjaltet klædt; — adv. *-lega,* i Pjalter: *t. búinn = töturbúinn.* **-maður** [-ma:ðøϙ] m. pjaltet klædt Mand, Tigger.

tötrughypja [tö:droχ(h)ı:bja, tö:troχ(h)ı:pja] f. pjaltet klædt Fruentimmer (StStAndv. I. 10).

tötrugur [tö:droqoϙ, tö:tr-] a. pjaltet, laset.

tötulseigur [tö:dolsei:qoϙ, tö:tol-] a. (Árn.) = **töturseigur.**

tötur (-urs) [tö:døϙ, tö:tøϙ] m. og n. (jfr. *tetur)* **1.** is. m. i pl.: *tötrar,* Pjalter, lasede Klæder: *klæddur tötrum, í tötra,* pjaltet klædt; (Ordspr.) *hlífir hangandi t.* (GJ.), hængende Las gör ogsaa Nytte, noget er bedre end intet; *hvert tangur og t.,* hver eneste Smule; *ekki tangur nje t.,* ikke en Smule. — **2.** n. (pl. ds.) = *tetur* 2. **-búinn** [-r-bu:ın] a. pjaltet klædt. **-legur** [-le·qoϙ] a. pjaltet, lurvet, laset; — adv. *-lega.* **-seigur** [-ϙ-sei:qoϙ] a. som först sent bedækkes af Sne og længe kan bruges til Græsning; — is. an. *-seigt: þar er t.* (Skaft., Sch.).

töxtum [töy·sdøm] dat. pl. af **taxti.**

U, Ú

u [Y:], det isl. Alfabets 25. Bogstav, udtales som

1. [Y] (omtr. som dansk o i *høre,* y i *Lyst*) i alle Stavelser med Hoved- og Bitone: *una* [Y:na], *unna* [Yn:a], *kul* [kY:l], *spurði* [sbYr·ðı], *vatnsbuna* [vas·bY·na], *hugi* [hY:jı] (Af.), jfr. 5.

2. [o] i alle ubetonede Stavelser: *spurðu* [sbYr·ðo], *maður* [ma:ðoϙ], *ætlunarverk* [aihdlonarvɛϙ·k].

3. [o], meget hyppigt i dat. pl. med Art. efterhængt: *mönnunum* [mön:onom], *hlíðunum* [hλi:ðonom].

4. [u] foran ng, nk: *ungur* [uŋ·goϙ], *dunkur* [duŋ̊·goϙ, duŋ·koϙ]

5. [Yy] foran gi (jfr. g): *hugi* [hYy:jı], jfr. dog 1.

Lyden er dels lang, dels kort, se de ovenstaaende Ekspl.

1. ú [u:], det isl. Alfabets 26. Bogstav, udtales som [u] og er dels langt, dels kort (jfr. *a, á, e, i): út* [u:t], *lúra* [lu:ra], *trú* [tru:], *úlfur* [ul·vøϙ].

†2. ú- [u:] nægtende Præfiks; dansk u-; i Nutidssprog i Reglen = *ó-,* se under dette Bogstav.

úa (ði) [u:a] vi. og impers. mylre; — impers.: *úir og grúir af e-u,* n-t mylrer og vrimler; *Döggin úir á grasinu í kringum hann,* Jorden omkring ham er tæt bedugget (SNord. 3. Ið. VIII. 174).

ubbala-abbalamál [Yb:ala-ab:alamau:l] n. se **hrognamál.**

ubbalegur [Yb:alɛ·qøϙ] a. grum af Udseende.

ubbi [Yb:ı] a. **1.** *(loðinn)* laadden. — **2.** *(grimdarlegur)* grum af Udseende.

-úð (-ar, -ir) [u·ð] f. (dannet af *hugð)* Sindelag: **1.** i Sms.: *harðúð, þverúð, samúð* osv. — °**2.** Stemning: *kveldúð, úðfagur.*

úða (a) [u:ða] v. **1.** v. impers.: *það úðar,* det ruskregner; — refl. *úðast,* ds. — **2. a.** vt. med dat.: *ú. e-u í sig = háma e-u í sig,* holke n-t i sig. — **b.** vt.: *ú. e-ð úr hnefa = stýfa e-ð úr hnefa: Og svo er sitt hvað, að hafa eplin til hátíðasælgætis, eða ú. þau úr hnefa* (GFrSex 155).

úða hjúfringur (-s) [u:ðaɧuv·riŋgoϙ, -ɧu:-, -iŋs] m., **-hjúfur** [-ɧu:vøϙ] n. ubetydelig Ruskregn: *það er svona ú. úr honum.* **-rigning** [-rıg·niŋk] f. Ruskregn. °**-sjór** [-sjo:r] m. Dughav: *Úðasjórinn á jörðunni storknaði í morgunkulinu* (GFrTís. 216). **-vaði (-a)** [-va:ðı] m. hæftig Regn i stille Vejr. **-veður** [-vɛ:ðøϙ] n. vaadt Vejr (med Støvregn). **-þoka** [-þo:ga, -þo:ka] f. Taage med Støvregn.

°**úðfagur** [uð·fa·qøϙ] a. med smuk Stemning.

úði (-a, -ar) [u:ðı] m. Støvregn, Ruskregn.

údíll (-s, -ar) [u:didλ] m. Dræg ved den ene Ende af et Sælvod (Strand.).

úðra (a) [uð·ra] vi.: *ú.* (el. refl. *úðrast) við e-ð,* arbejde med stor Flid og Ihærdighed paa n-t (Hún.).

úðrun (-ar) [uð·røn] f. = *ákafi,* Iver, jfr. *úður.*

úðrunarmaður [uð·ronarma:ðøϙ] m. ivrig, flittig Mand (Vf., Sch.).

úðumkrúð [u:ðomkru:ð] n. Vrimmel (ÓDav.).

úður (-ar) [u:ðøϙ] m. = *ákafi,* Iver (Hún., Sch.), jfr. *úðrun.*

úðvaði (-a) [uð·va·ðı] m. = **úðavaði.**

úfi (-a) [u:vı] m. Gnavenhed, Ondskabsfuldhed: *það er ekki úfinn á veðrinu í dag* (Árn.).

úfinn [u:vın] a. **1.** *(ógreiddur)* purret, uredt: *úfið hár,* strittende Haar, Haar(et) i Uorden; Purhaar; *(ósljettur)* ujævn: *var hraunið betra yfirferðar, þó það væri úfnara* (ÞThFerð. I. 322); *(ólgandi)* brusende; oprört: *ú. sjór.* — **2.** gnaven, vranten: *ú. í geði;* — ondskabsfuld: *Hann drakk mikið, þegar hann náði í það, og var ú. við vín* (GFrÓl. 86).

úfjárn [uv·jau(r)dv] n. Jærn til Bortskæring af Drøbelen (SIng. I. 9).

úfna (a) [ub·na] vi. komme i Uorden; blive gnaven (jfr. *úfinn).*

ufs (-ar, pl. -ir (og -ar Af.)) [Yf·s] f. **1. a.** den nederste Del af Taget oven paa Væggen: *heyið í hlöðunni er ekki komið nema í ufsir* (Vf.). — **b.** *(þakbrún)* Tagskæg: *þekjuna og fram af upsinni þeim megin* (JTrL. 147).

— **2.** is. i pl. *utsir*, vandrette Afsatser i et Bjærg (Vf., Af.). — **3.** Höj, Bakke: *jeg sá hestinn upp á ufsinni* (Af.). — **4.** i pl. Navn paa en Gaard.

ufsaborinn [Yf·sabo:rɪn] a. blandet med Sej: *var aflinn ... fremur rýr einkum u.* (Ísaf. '15, 5, 1).

ufsahellur [Yf·sahɛd·loϱ] fpl. fremstaaende Bjælkeender (BH.).

ufsamurta [Yf·samYϱ·da] f. lille Sej.

ufsardropi [Yf·sardro·bɪ, -dro:pɪ] m. Tagdryp.

ufsaseiði [Yf·sasei:ðɪ] n. Sejyngel.

ufsasperra [Yf·sasbɛr:a] f. Skalk.

ufsaveiði [Yf·savei:ðɪ] f. indec. Sejfiskeri, Sejfangst.

ufsi (-a, -ar) [Yf·sɪ] m. (zool.) Sej (gadus virens).

úfskurður [uf·sgYrðoϱ] m. Bortskæren af Drøbelen.

1. **úfur (-s, -ar)** [u:voϱ] m. **I. 1.** *(broddur)* Spids, Pig. — **2.** raa, ujævn Kant el. Overflade: *þú hefur ekki heflað fjölina nógu vel, það er enn þá ú. á henni;* - *ú. á egg.* - **3.** i pl. (jfr. *úfi*) **a.** *(fjandskapur)* Fjendskab: †*setja úfa við e-m,* vise sig fjendtlig mod en. — **b.** Splid, Trætte: *þó úfar rísi með mönnum þykist enginn valda upptökum* (SchMál.), naar Splid opstaar, vil ingen bære Skyld for at have voldt den; *Árið 1753 risu úfar með kaupmanni í Stykkishólmi og Magnúsi sýslumanni Ketilssyni út af prjónlestöku* (JAðEin. 522). — **II.** *(ú. í koki)* Drøbel (uvula): *úfurinn drýpur,* der er Betændelse i Drøbelen: *fór að bera á því, að það væri ú. í mjer og svo fór að hann draup í mjer og það tvisvar ... Það var sagt að enginn lifði, sem ú. drýpur í þrisvar sinnum* (SIng. I. 9); *skera e-m úf,* bortskære Drøbelen. — **III.** (naut.) se *bátur* (Afb.), jfr. *húfur, undirúfur, yfirúfur.* — **IV.** (zool.) Bjærgugle, stor Hornugle (bubo).

†2. **úfur** [u:voϱ] a. **1.** = *úfinn* 1. — **2.** overf. *(byrstur, ovinveittur)* rejst el. rejsende sig imod, fjendtlig.

†**ugð (-ar)** [Yq·ð, Yg·þ] f. Frygt.

ugga (ði, pp. uggað) [Yg:a, Yq·ðɪ, Yg·ðɪ, Yg:að] v. **1.** vt. *(óttast)* frygte, være bange for, ane Fare: *Við skulum ekki hafa hátt, ... hjer er margt að u., og hef heyrt í alla nótt ... andardrátt á glugga.* — **2.** vt. *(gruna)* være betænkelig ved, mistænke: *u. e-ð (e-n).* — **3.** vi.: *u. að sjer,* tage sig i Agt, være paa sin Post; være forsigtig: *Þeir hafa drukkið í botn og ekki uggað að sér* (NK. '12, 54). — **4.** impers.: *mig uggir, að ...,* jeg frygter for, at ..., jeg har en Anelse om, at ...

uggabaldur [Yg:abal·doϱ] m. Skræmsel (JsJs.).

uggaður [Yg:aðoϱ] a. finnet.

uggafullur [Yg:afYd·loϱ] a. nedslaaende, ængstende.

uggafætlur [Yg:afaihdloϱ] fpl. (JHallHB.) = **blaðfætlur.**

ugga laus [Yg:alöy·s] a. = **ugglaus.** -**leysi (-is)** [-lei·sɪ] n. = **uggleysi.**

uggi (-a, -ar) [Yɟ:ɪ] m. **1. a.** Finne: *klá e-m undir uggum,* holde en i Tömme med Blidhed (BH.); *velgja e-m undir uggum,* göre en det hedt, lade en føle sin Magt: *eg skal velgja þeim undir uggum einhverntíma ef eg lifi* (JSBr. 79). — **b.** (pars pro toto) Fisk: *meðan nokkur u. fæst,* medens der er en Fisk at faa. — **2.** Frynse: *Jökullinn er ... töluvert ... sprunginn, og smá-uggar af snjó niður úr röndinni* (ÞThFerð. III. 43).

ugg laus [Yg·löys] a. **1.** frygtløs, tryg, sorgløs, uvarsom: (Ordspr.) *betra er að vera vitlaus en u.* (GJ.), bedre gal end uvarsom. — **2.** n. *-laust* som adv. **a.** *(vafalaust)* sikkert, utvivlsomt. — **b.** *(áhyggjulaust)* sorgløst. -**legur** [-leqoϱ] a. truende, som man har Aarsag at befrygte. -**leysi (-is)** [-leisɪ] n. Sorgløshed, Tryghed: *sjá þessa deild bæjarlífsins í glaðværð sinni og u.* (GFrSex 149). -**samlegur** [-k·-samle·qoϱ] a. som maa befrygtes. -**samur** [-samoϱ] a. *(smeykur)* frygtsom; *(tortrygginn)* mistænksom.

uggur (-s) [Yg:oϱ] m. Frygt, spec. hemmelig Frygt, bange Anelse: *mjer er u. á, að ...,* jeg frygter for, at ...; *Aðrir sitja hljóðir yfir ugg sínum, tala fátt um, en bíða átekta* (JTrL. 292).

ugg vænlegur [Yg·vainle·qoϱ] a. uhyggelig: *Og þegar vel liggur á glaðlyndu mönnunum, geta þeir ekki dvalið stundinni lengur við uggvænlegar eða daprar hugsanir* (GFHh. 242). -**vænn** [-vaidv] a. som er at befrygte, uhyggelig: *sem uggvænt þykir að séu pestnæmir,* som kan befrygtes at være Bærere af Smitstof (Stj. '79, A. 6); *Barn kallið Amor og uggvænan síst* (BTh. 252).

ugla (-u, -ur) [Yg·la] f. **1.** (zool.) Ugle, Sneugle (nyctea nivea) (Gr. Fugl.). — **2.** ofte i overf. Bet. om gamle el. gnavne Mennesker: *karluglan, kerlingaruglan.* — **3.** *(snagi)* Knag, is. Træknag til at hænge n-t paa.

úi (-a) [u:ɪ] m. Vrimmel, stor Mængde: *úi og grúi,* uhyre Mængde.

ukum [Y:gom, Y:kom] 1. p. pl. imp. ind. af **auka.**

†**úkvæða** [u:kvai·ða] a. indec. = **ókvæða.**

úlani (-a, -ar) [u:lanɪ] m. Ulan.

úlbúð [ul·bu·ð] f. = **úlfúð.**

úldinn [ul·dɪn] a. raadden.

úldna (a) [ul·(d)na] vi. raadne.

úlfa bit [ul·vabɪ:t] n. Ulvebid. -**kreppa** [-krɛhba] f., egl. Ulvetrængsel, siges om Solen, naar der viser sig en Bisol baade foran og bag den; if. den gl. Mytologi var det Ulve, som vilde sluge Solen (JÁÞj. I. 658); — overf. stor Knibe: *En þetta leiðir af öngþveiti því og úlfakreppu, sem þeir eru í á þinginu* (Ísaf. '18, 47, Sp. 4).

úlfalda gripur [ul·valdagrɪ:boϱ, -grɪ:poϱ] m. udmærket Kreatur el. Hest: [illegible] (GKonÆf. 40). -**hár** [-hau:r] n., -**ull** [-Yd·λ] f. Kamelhaar.

úlfaldi (-a, -ar) [ul·valdɪ] m. Kamel: (Talem.) *gera úlfalda úr mýflugunni,* göre en Myg til en Elefant.

Úlfar (-ars) [ul·var] m. npr. Ulvar.

úlfa þytur [illegible] m. (egl. Ulvehyl) Hylen, Larm: [illegible] stor Staahei el. Væsen over n-t, göre Nummer af

n-t: *enda sjaldan gerður ú. út úr því, þótt (eitthvað færi í handaskolum)* (JTrHeið. I. 105).

úlf bitinn [ul·(v)bɪ·dɪn, -bɪ·tɪn] a. bidt af en Ulv. -**búð** [-bu·ð] f. = **úlfúð.** -**grár** [-grau·r] a. ulvegraa, graasprængt: *úlfgrátt hár.* -**hjeðinn** [-f-hjɛ·ðɪn] m. Ulveskind, Pelskappe, foret med el. lavet af Ulveskind: *fór utan yfir í gráan úlfhéðin* (II. I. 242). -**hugaður** [-(h)Y·qaðoϱ] a. med Ulvesind, grusom og fyrig. -**hugur** [-(h)Y·qoϱ] m. fjendtligt Sindelag. -**liður** [ul·(v)lɪ·ðoϱ] m. = **úlnliður.** -**ljótseyru** [-ljou(t)sei:ro] npl. = **úllinseyru.**

úlfs bæli [ul·(f)sbai·lɪ] n. Ulvehule. -**hali** [-(h)a·lɪ] m. Gaasegang, en enkelt Række, som afslutter den parvise Række i *brúðargangur*: *en úlfshalinn varð á eptir, og í honum voru allir einstaklingar* (JThPs. 248). -**hamur** [-(h)a·moϱ] m. Ulveham; *vera í úlfsham,* være meget arrig (jfr. Mýrd. 201). -**hvolpur** [-χwoλboϱ, -kvolpoϱ] m. Ulveunge. -**steik** [ul·(f)sdei·k] f. Ulvesteg; (Ordspr.) *á úlfssteikina verður að slá skörpu salti* (Málshb. 41), der vil stærk Lage til Ulvesteg.

úlfsteinbítur [ul·(f)sdeinbidoϱ, -bitoϱ, sdeim-] m. = **blágóma** 1.

úlfúð [ul·vu·ð] f. Fjendskab.

úlfur (-s, -ar) [ul·voϱ, ul·(f)s] m. **1. a.** (zool.) Ulv (lupus): (Ordspr.) *auðkendur er ú. í röð,* en Ulv er altid let at kende; *þaðan er mjer úlfs von, er jeg eyrun sje* (GJ.), naar man ser Ørene af Ulven, er den selv ikke langt borte; *þekkist ú. af eyrum* (GJ.); *ú. er ókendur maður* (GJ.), Ulv er ukendt Mand og mistroet; *ú. er* (el. *verður*) *sá með úlfum venst* (el. *býr*) (GJ.), hvo som omgaas med Ulve, han nymmer (ɔ: lærer) at tude; *ú. breytir hárum en ei háttum,* Ulven forandrer vel sit Skind, men ikke sit Sind; *von er að ú. fæðist af ylgju* (GJ.), jfr. det tuder alt, som af Ulve er kommet; *ú. er svína sættir* (SchMál.), Ulv gör Svin saatte, ɔ: enige; *ú. rekur annars erindi* (GJ.), Ulven gaar paa andens Vegne (ɔ: det, som en skal göre for andre, gör han ofte ikke saa godt, som hvis det var for ham selv); *fangs er von af frekum úlfi,* af en graadig Ulv kan man vente en haard Kamp; *einn maður er annars ú.* (GJ.), Mand er Mands Fjende; (Talem.) *ala e-m úlfa,* egl. fodre Ulve til en ɔ: understotte ens Fjender. — **b.** i Poesi: *úlfseðjandi, -gæðandi, -grennir, -nestir osfr.,* Ulvens Mætter osv., Kriger, Mand. — **2.** Bisol bagefter (øst for) Solen (JÁÞj. I. 659), jfr. *úlfakreppa, gíll.* — **3.** i Sms. *kvöldúlfur* (s. d. O.).

úlgra (a) [ul·gra] v. impers. gurgle: *það úlgraði niðri í honum* (Breiðd.).

úlkur (-s, -ar) [uλ·goϱ, ul·koϱ] m. *(marhnútur)* Ulk (Af.).

ull (-ar, dat. ofte **-u)** [Yd·λ] f. Uld: *fjeð er í u.,* Faarene har endnu Ulden paa; *fje í ullu,* Faar med den gamle Uld paa; *ær gengin úr ullu;* — *vera úr ull,* have befriet sig for Ulden, være klippet el. med aftaget Uld (Stj. '02, B. 182); *fara vel (illa) úr ullu,* aflevere den gamle Uld fuldstændigt (ufuldstændigt); (Talem.) *kunna að koma u. í fat og mjólk í mat,* forstaa at lave Töj af Uld og Mad af Mælk (være el. tegne til at blive en flink Husmoder) (Sl., Skaft.); °*u. skýja,* Sne (jfr. StÓl. '23, 61).

ullabí [Yd·labi·] interj. (ODav.) = *svei,* fo!! fy!

ullaður [Yd·laðoϱ] a. med Uld paa: *vel u. sauður.*

ullar ábreiða [Yd·larau:brei·ða] f. Uldtæppe. -**balli** [-bal:ɪ] m. Uldballe. -**band** [-ban·t] n. Uldgarn. -**ber** [-bɛ:r] a. blottet for Uld: *u. sauður.* -**bingur** [-biŋ·goϱ] m. Ulddynge. -**bolur** [-bo:loϱ] m. Uldtröje. -**bragð** [-braq·ð, -brag·þ] n. Uldens Udseende: *u. fjár.* -**breiða** [-brei:ða] f. Uld, bredt ud til Törring. -**dúkur** [-du:goϱ, -du:koϱ] f. Uldtöj, Dug, Klæde af Uld. -**fatnaður** [-ϱ-fahdnaðoϱ] m. coll. Uldklæder. -**fita** [-fɪ:da, -fɪ:ta] f. Uldfedt. -**flekkur** [-flɛhgoϱ] m. Parti Uld, spredt til Törring. -**flóki** [-flou:ɟɪ, -flou:ꜧɪ] m. sammenfiltret Uld. -**föt** [-fö:t] npl. = **ullarfatnaður.** -**góður** [-r-gou·ðoϱ] a. med god Uld: *villiféð er ullarbetra en heimaféð* (ÞThFerð. III. 184). -**hár** [-ϱ-(h)au:r] n. en Tot (Smule) Uld. -**hespa** [-(h)ɛs·ba] f. Uldhaspe. -**hnak** [-(h)va:k] n., **1.** sammenviklet Uldbylt (Árn.) — **2.** = *ullarhnat.* -**hnat** [-(h)va:t] n. daarlig Uld, Affald af Uld. -**hnoðri** [-(h)voð·rɪ] m. Uldtave. -**hrjáður** [-a-hϱau:ðoϱ] a. med afplukket, tjavset el. mishandlet Uld: *féð ... var því víða bert og ullarhrjáð* (ValDagr. 36). -**hroði** [-hϱo:ðɪ] m. Uldaffald. -**hrúga** [-hϱu:(q)a] f. Ulddynge. -**iðnaður** [-r-ɪð·naðoϱ] m. Uldindustri, Uldvarefabrikation. -**kambur** [-ϱ-kam·boϱ] m., is. i pl. Uldkarde(r). -**kampur** [-kaṃ·boϱ, -kam·poϱ] m. *(ljeleg ull)* daarlig Uld (VSkaft.). -**kaup** [-köy:p] npl. Indkøb af Uld. -**kaupmaður** [-köyhbmaðoϱ, -köy:p-] m. Uldhandler. -**kemba** [-ꜧɛm·ba] f. kardet Uld. -**kembing** [-ꜧɛm·biŋk] f. Uldkardning. -**kerald** [-ꜧɛ:ralt] n. Uldkar, Uldtønde; (Ordspr.) *hreykja sjer eins og köttur í ullarkeraldi* (el. *ullarhrúgu*) (Málshb. 135), kro sig som en Kat i en Uldtønde. -**klipping** [-klɪhbiŋk] f. Uldklipning. -**klæði** [-klai:ðɪ] npl. Klæder af Uld. -**kona** [-ko:na] f. Uldspinderske. -**kóngur** [-kouŋ·goϱ] m. Puppen af Faarelus (Af.). -**lagður** [-r-laq·ðoϱ, -lag·ðoϱ] m. Uldtot. -**lár** [-lau:r] m. Uldkasse, Uldkurv. -**laupur** [-löy:boϱ, -löy:poϱ] m. Uldkurv. -**laus** [-löy·s] a. uden Uld. -**ló** [-lou:] f. Laad af Uld. -**maður** [-ma:ðoϱ] m. Uldspinder. -**mat** [-ma:t] n. Uldvragning. -**matsmaður** [-ma(t)sma:ðoϱ] m. Uldvrager. -**miðlari** [-mɪð·larɪ] m. Uldmægler. -**mikill** [-mɪ:ɟɪdλ, -mɪ:ꜧ-] a. uldrig. -**net** [-nɛ:t] n. løst strikket *trefill* af Uld: *Var ég þá dúðaður með ullarneti um hálsinn* (GFr. i Eimr. VII. 87). -**peysa** [-ϱ-pei:sa] f. strikket Uldtröje. -**poki** [-po:ɟɪ, -po:ꜧɪ] m. Uldsæk. -**reyfi** [-a-rei:vɪ] n. **1.** Ulden af eet Faar. — **2.** Skind med Ulden paa, Uldskind (BH.). -**rekkjuvoð** [-rɛhɟovoð] f. uldent Lagen. -**skyrta** [-ϱ-sɟɪϱ·da] f. Uldskjorte. -**slæðingur** [-slai:ðiŋgoϱ] m. løsrevne Uldtotter. -**sokkur** [-sohgoϱ] m. Uldströmpe. -**spunaverkstaður** [-sbY·navɛϱ·ksdaðoϱ] m. Uldspinderi. -**tá** [-tau:] n. (jfr. *tæja)* det at tæse Uld: *tómlát eins við u.* (ÓDavÞul. 379). -**tása** [-tau:sa] f. tæset Uld. -**tási (-a, -ar)** [-tau:sɪ] m. en, der tæser Uld. -**tegund** [-tɛ:qont] f. Uldsort. -**tík** [-ti:k] f. laadden Tæve (JÞorl. II. 372). -**tó** [-tou:] n. tæset Uld (Árm. III. 124). -**tollur** [-tod·loϱ] m. Uldtold. -**vara** [-va·ra] f. ulden Vare. -**varningur** [-var·dniŋgoϱ] m. Uldvarer, Uld-

artikler. **-veipudúkur** [-vεi·bodu:gøǫ, -vεi·podu:køǫ] m. Ulddug: *Kostulegar ábreiður brúka og fáar þjóðir, en í þeirra og yfirsænga stað, ullarveipudúka, lyckjaða eptir því, sem hvern girnir* (Klp. II. 82). **-verð** [-vεr·ð] n. *(verð ullar)* Uldpris(er); *(verðmæti ullar)* Uldens Værdi. **-verksmiðja** [-vεǫ·ksmɪðja] f., ᶜ **-verkstaður** [-vεǫ·ksdaðøǫ] m. Uldfabrik. **-verslun** [-vεǫ·slon] f. Uldhandel. **-vetlingur** [-vεhdliŋgøǫ] m. Uldvante. **-viða** [-vɪ:ða] f. = **ullarhespa. -vindill** [-vɪn·dɪdλ] m. smalt, langt Uldknippe. **-vinna** [-vɪn:a] f. Uldarbejde; *(ullariðnaður)* Uldvarefabrikation. **-þel** [-ϙ·þε:l] n. det fineste og inderste Lag af Ulden. **-þykkur** [-þɪhgøǫ] a. (om Faar) med tyk Uld. **-þófi** [-þoᵘ:vɪ] m. Filt; Filtdække: *U. var undir, en sængurföt ofan á og að utan* (JTrHeið. I. 41). **-þráður** [-þrau:ðøǫ] m. Uldgarn. **-þvottur** [-þvohdoǫ] m. Vaskning af Uld. **-þvæla** [-þvai:la] f. Uld under Vaskning, Uld, gennemtrukket af den rensende Vædske: *meðan ullarþvælan liggur niðri í þessum heita þvottalög* (JSVb. 51). **-þvæli** [-þvai:lɪ] n. Vædske, hvori Uld er vasket. **-þvætti** [-þvaihdɪ] n. Uldvaskning.

ull band [Yd·/bant] n. Uldgarn. **-dúkur** [-du·gøǫ, -du·køǫ] m. uldent Töj. **-góður** [-goᵘ·ðøǫ] a. med god Uld. ᶜ **-grjót** [-grjo··t] n. Asbest. **-hvítur** [-λ-(h)wi·doǫ, -kvi·d-, -(h)vi·t-] a. hviduldet: *u. fjenaður*. **-hærður** [-(h)airðøǫ] a. (bot.) uldhaaret (lanatus). **-höttur** [-(h)öhdøǫ] m. Uldhætte.

*ulli (-a) [Yd·lɪ] m. Ild (BH.).

úlliður [ul:ɪ·ðøǫ] m. (pop.) = **úlnliður.**

†**Ullinn (-ins)** [Yd·lɪn] m. npr. = **Ullur.**

ullinn [Yd·lɪn] a. ulden.

úllinseyru [ul:ɪnsεi:rø] npl. Flige ved Hjærtet paa slagtede Dyr (auriculi), der skæres af og smides bort ved Slagtningen, samtidig med at der göres et Snit (Kors) i Hjærtet; rimeligvis har man her Lævninger af en gammel Offerskik ved Ofring til *Ullinn (Ullr)*. Ordet forekommer nu ofte i forvanskede Former: *óhljóðseyru, úlnis-, úlluns-, óláns-, úlfljóts-, úlunds-* osv. idet Forbindelsen med *Ullinn* forlængst er glemt.

ull kambur [Yd·λkambøǫ] m. = **ullarkambur. -kynjaður** [-ɉɪnjaðøǫ] a. uldagtig. **-klæði** [-klai·ðɪ] npl. uldne Klæder. **-trje** [-trjε·] n. Bomuldstræ.

ullum [Yd·lom] 1. p. pl. imp. ind. af **valda** og **vella.**

úllunseyru [ul:ønsεi:rø] npl. se **úllinseyru.**

°**Ullur (-s** el. **-ar; -ar)** [Yd·løǫ] m. en af Aserne, Sifs Sön og Thors Stifsön. I Kenninger: *u. branda, u. fleins* osv., Sværdenes osv. As, ɔ: Kriger, Helt, Mand; — *Ullar skip*, Skjold.

ull vinna [Yd·lvɪn·a] f. = **ullarvinna. -vinnandi (-a, -endur)** [-vɪn·andɪ] m. Uldarbejder.

úlniseyru [ul·nɪsεi:rø] npl. (Hf.) = **úllinseyru.**

úlnliða bönd [ul:ɪðabön·t, un·lɪða-, ul·nlɪða-] npl. Rynker el. Folder paa Haandledene paa fede Börn, Dæller. **-skjól** [-sǥoᵘ:l] npl. Muffediser (Vf.).

úln liðsbein [ul:ɪðsbεi:n] n. Haandledsknogle. **-liður** [ul:ɪðøǫ, un·lɪðøǫ, ul·n-] m. Haandled.

úlóttur [u:loᵘhdøǫ] a. graalig hvid (Af., Skaft.).

úlpa (-u, -ur) [uλ·ba, ul·pa] f. vid Jakke; Kappe. (Talem.) *e-r er ekki mjór í úlpunni*, en breder sig.

úlseigur [ul·sεi·qøǫ] a. (Rang., Skaft.) = **ólseigur.**

ultum [Yλ·dom] 1. p. pl. imp. ind. af **velta.**

úlundseyru [u:lon(t)sεi:rø] (Sl., Sch.), **úlvunseyru** [ul·vonsεi:rø] npl. (Árn.) = **úllinseyru.**

um [Ym·, øm] præp. med acc. om.

A. om Rummet: **I. 1.** *(utan um)* om, omkring: *hafa klút um höfuðið*, have et Törklæde om Hovedet; *hafa (klút) um hálsinn*, have et Törklæde om Halsen; *með ekkert um hálsinn (höfuðið, herðarnar)*, med intet omkring Halsen osv., med ubedækket Hals (Hoved, Skuldre): *hvað er hann með um hálsinn?; halda höndum um háls e-s*, holde en om Halsen; *hafa um sig belti*, have et Bælte om Livet; *vefja um sig sjali*, svøbe et Sjal omkring sig; *binda um fingur*, binde om en Finger; *getur þú gefið mjer e-ð um fingurinn?; — taka um hönd e-m*, tage en ved Haanden, fatte ens Haand; *lykja um e-ð*, indeslutte n-t, slutte omkring n-t; *vefjast um e-ð*, sno sig om n-t, vikles om n-t; *festa endana um steina*, fastgöre Enderne omkring Sten. — **2. a.** *(kring um)* om, omkring, rundt om; *slá hring um e-n*, omringe en; *hafa um sig fjölmenni*, have mange Mennesker omkring sig; *hafa mikið um sig*, leve paa stor Fod; *hafa lítið um sig*, leve i Stilhed; *snúast um e-ð*, dreje sig om (omkring) n-t. — **b.** *búa um sig*, se *búa* B. I. 4.; *búa um rúm*, rede en Seng; *nú fór að rýmkast um þá*, det begyndte at blive rummeligere omkring dem. — **II. 1.** omkring i, rundt om, over (om Overflade og Udstrækning): *um alt land*, over hele Landet; *um alt ríki sitt*, over hele sit (hans) Rige; *um alla sveitina*, over hele Bygden; *við fórum um landið*, vi rejste omkring i Landet; *jeg er búinn að leita að þjer um allan bæinn*, jeg har søgt dig rundt omkring paa Gaarden (i hele Byen, over hele Byen); *þessi saga gengur um allan bæinn; — um alt gólf(ið)*, over hele Gulvet: *um alt gólfið lágu afklippur og annað rusl; — vatnið flóði um alt gólfið; — um alt*, overalt; *til og frá um brekkuna* (rundt omkring paa hele Skrænten) *lágu brjefsnuddur, tómar blikkdósir, korktappar, flöskur og annað þess háttar; — hlupu þau til og frá* (el. *fram og aftur) um völlinn*, de løb frem og tilbage over (el. paa) Marken; *hárið fjell um hana alla*, Haaret faldt ned og dækkede hele hendes Legeme; *hann varð útsteyptur í bólum um allan líkamann* (over hele Kroppen); *ganga um*, gaa omkring; *ganga um gólf*, se *gólf; — sjá um alla veröld*, se ud over hele Verden; *þetta heyrðist um alt hús(ið)*, dette hørtes over hele Huset; *þykkur um bóga*, tyk om Bovene, med tykke Bove; *breiður* (el. *mikill) um herðar*, bred over Skuldrene; *liggja um akkeri*, ligge for Anker; *um trausta strengi liggur fyrir landi borðfögur skeið* (JHall.) — **2. a.** om Forhold: *vera margir um einn*, være mange mod een: *þeir gátu sigrað óvini sína, þegar þeir voru fjórir um einn*, de kunde faa Bugt med Fjenden, naar de var fire mod een; *vera margir um boðið*, [1]) være mange om at byde, kappes om at byde; [2]) göre det samme Bud paa een Gang: *þrír um boðið! —* **b.** *þú um það*, det bliver din Sag; *þeir um það*, lad dem derom, det bliver deres Sag; *láttu mig um það*, lad mig om det. — **c.** *stór (mikill) um sig*, af stort Omfang; *er hóil einn eigi hár en mikill um sig* (JÁÞj. II. 79); *hvert „kanton“ er svo örlítið um sig* (af en saa ringe Udstrækning) (Alþ. '11, B. II. 890); *víður um sig*, vid, af stor Diameter. — **3.** *(hjer um bil)* omtrent: *um hundrað manns*, omtrent eet Hundrede Mennesker; *það var e-ð um* (noget omkring, omtrent) *20 manns; — hún er um þrítugt* (ved de tredive, omkring de tredive). — **III. 1. a.** *(kring um, fram hjá)* om, omkring, udenom, forbi: *sigla vestur um Bretland*, sejle vest for England; *fara norður um land*, rejse norden om Landet; *ríða um e-s staðar*, ride forbi et Sted, ride over et Sted uden at opholde sig der videre: *hann reið hjer um áðan*, han red her forbi lige för; *ríða um tún* (el. *um garð) e-s staðar*, ride forbi Tunet et Sted (uden at aflægge Besøg hjemme); *ríða um hlaðið*, ride over Gaardspladsen; *ganga um (= (koma við) e-s staðar*, se ind et Sted (undervejs): *jeg ætla að ganga um þar og sjá, hvort hún er heima; — ganga um*, stadig komme og gaa (se iovrigt *ganga*); *ríða um, sigla um, ganga um* osv., ride, sejle, gaa forbi. — **b.** *langt um*, se *langtum*, langt udover, meget: *langt um betra*, meget bedre; *um liðinn*, forbi (om Tiden): *á þeim mánuði, sem um var liðinn*, i den sidste Maaned. — **2.** *(eftir, gegnum)* ad, hen ad, gennem: *fara um veginn*, gaa paa el. hen ad Vejen; *ganga um götuna*; — *kominn um langan veg*, kommen langvejs fra; *láta sjer e-ð um munn fara*, slippe et Ord ud af Munden; (Ordspr.) *fer orð, er um munn líður*, talte Ord vender ej tilbage; *um hliðið, gluggann*, gennem Porten, Vinduet; *um dyrnar*, ad Dören: *hver gekk um dyrnar?* hvem gik igennem Dören? — **3.** *(yfir)* over, hen over; *þeir fóru um fjallið*, de gik over Bjærget; *þau liðu um gólfið*, de svævede hen over Gulvet; *hann gekk um herbergið*, han gik igennem Værelset; *hann reið um túnið*, han red gennem Hjemmemarken; *sigla um höfin*, sejle over Havene; *renna um*, beskylle, flyde over, igennem: *hvaða ár renna um Þýskaland? — slá um þvert skipið*, Bjælke paa tværs over Skibet; *um þvera stofu, um þvert nesið*, tværs over Værelset, Næsset; *landsunnan er það rétt um hnífilinn í land af Olboga*, sydost, som er den lige Retning mod Land, set over Skibets Stavn, fra (Fiskerbanken) Olbogi (JÁÞj. II. 129); *strjúka hendinni um ennið*, stryge med Haanden over Panden; *strjúka um hjá sjer*, stryge hen over Skrævet med Haanden: *Fer hann nú að hoppa og dansa í kring um hana, strjúka á sjer lífið og um hjá sjer* (EiÓlLf. 18); *um augu barnsins*, hen over Barnets Øjne (JÁÞj. I. 16); *um Hamborg*, over (via, pr.) Hamborg; *um öxl*, over Skulderen: *líta um öxl*, se sig omkring; *með byssu um öxl* (med et Gevær over Skulderen); *e-m er e-ð um hönd* (jfr. *hönd*), n-t ligger ubekvemt for en; *e-m er e-ð hægt um hönd*, n-t er bekvemt for en. — **4.** med adv. betegnende Retning: *upp um, út um, niður um, ofan um, fram um, yfir um, handan um; — út (inn) um gluggann, dyrnar*, ud (ind) igennem Vinduet, Dören; *(út) inn um skráargatið* osv.; — *loginn stóð inn um ræfrið*, Flammerne slog ind gennem Taget; *spjótið gekk út um bringuna* (ud gennem Brystet); *fara út um sund*, gaa ud igennem et Stræde; *vestur um haf*, vest over Havet; *suður um sæ*, syd over Havet; *suður um fjall*, syd over Bjærget; *sendi ... son sinn ... suður um land* (til Sydlandet) *til fjárkaupa* (JÁÞj. I. 228); *yfir um*, over: *fara yfir um fjörðinn*, tage over Fjorden; *koma handan um haf*, komme fra den anden Side Havet.

B. (om Tid) **om, over: 1.** om Udstrækning: *um daga (nætur)*, om Dagen (Natten): *hann gat ekki sofið um nætur*, han kunde ikke sove om Natten; *um mörg ár*, mange Aar (i Træk); *um allan aldur*, altid; *um allar aldir, um aldir alda*, i Evighed, fra Evighed til Evighed; *um nóttina*, Natten over; *vera um nótt e-s staðar*, overnatte et Sted; *um veturinn (sumarið)*, Vinteren (Sommeren) over: *var hann þar um sumarið; — það hann hana að vera þar um páskana* (i Paasken); *um jólin* (ved Juletid, i Julen) *var versta veður; — um daginn = á dag*, om Dagen: *hafa 10 krónur um daginn; — um árið*, om Aaret; *um skeið, tíma, stund, hríð*, en Tid lang, for en Tid; *um stundarsakir*, for en Tid; — *um sinn*, [1]) *(= fyrst um sinn)*, forelobig: *er ekki hægt að segja meira um sinn*; [2]) *(nokkurn tíma)* nogen Tid; [3]) *(einu sinni)* en enkelt Gang. — **2.** *(eftir)* om, efter: *ekkert hef eg að segja hér hjá dónunum fyrr en um eitt eða so ár* (MelBr. 11); *Pétur prófast, er þá var kominn að Víðivöllum um 3 vetur síðan* (GKonÆf. 133). — **3.** (om det bestemte Tidspunkt) **a.** om, i, ved, under: *um nóttina*, om Natten: *það var um nótt*, det var ved Nattetid; *um náttmál, dagrenning, hádegi* osv.; *um messuna, um þingið*, under Gudstjænesten, medens Tinget staar paa, under Tingets Session; *eitthvert sinn um haustið*, engang om Efteraaret; *það var um vor*, det var ved Foraarstid; *hann kom þangað um krossmessuna*, han kom der til Korsmisse; *fara á fætur um miðja nótt*, staa op midt om Natten; *oft um daga*, ofte (naar det var Dag). — **b.** omkring; ved et Tidspunkt: *og þó kynlegt væri, kom þurkurinn helzt fyrir og um helgar* (GFrE. 69); *um sláttarbyrjun*, omkring Begyndelsen af Høhosten; *um Jónsmessuleyti*, ved St. Hanstid; *um það leyti*, ved den Tid; *um það bil*, ds.; *um það er*, ved den Tid, naar, naar: *(ástandið) verður sjálfsagt ekki álitlegra um það, er umræðum um fjárlögin lýkur* (Alþ. '11, B. II. 10); *feingi eg ærligt íslenzkt mál | eins tilreidt og súpukál, | vösk eg mundi verða í stað, | væri' eg ekki dauð um það* (paa den Tid) | *forlög banna, feigðin ef að fer mér að* (EÓlKv. 125); *um það er lýkur*, til Slut, mod Slutningen; *um leið*, paa samme Tid, tillige. — **c.** *um daginn*, forleden Dag: *jeg hitti hann hjerna um daginn*, jeg traf

ham forleden Dag. *hjerna um árið*, her for en Del Aar siden. — **d.** (om Tidens Varighed) i Løbet af: *um nóttina gerðist það tíðinda, að ...*; — *ætlarðu ekki að koma einhvern tíma um jólin?*

C. Overførte Betydninger: **I. 1.** om, for, angaaende, med Hensyn til: **a.** *annast um e-ð*, sorge for n-t; *vita um e-ð*, vide Besked om n-t; *verða áskynja um e-ð*, blive n-t var, *tala um e-ð*, tale om n-t; *bera um e-ð*, *vitna um e-ð*, *dæma um e-ð*, vidne, dømme om n-t; *biðja um e-ð*, bede om n-t. (Talem.) *biddu guð um þig*, (egl. bed Gud om at hjælpe dig) du kan tro nej (Af.); *þræta um e-ð*, *spyrja um e-ð*, *lesa um e-ð*, *læra um e-ð* osv.; *njósna um e-ð*; — *stefna e-m um e-ð*, stævne en for n-t; *fær um e-ð*, i Stand til n-t; *vera hræddur um e-ð (e-n)*, være bange for n-t (paa ens Vegne); *e-m er kunnugt um e-ð*, en ved Besked angaaende n-t; *saga um e-ð*, Fortælling om n-t; *um hvað er bókin?* hvad handler Bogen om?; *spila um peninga*, spille om Penge; — i Overskrifter svarende til l. de: *um kristnitöku á Íslandi, um fund Grænlands og Vínlands* (udelades oftest i moderne Dansk: Kristendommens Indførelse, Grönlands og Vinlands Opdagelse). — **b.** angaaende, med Hensyn til: *vandfýsnir og keipóttir um meðferð fisksins* (Lögr. '14, 173, Sp. 3). *Hún hefir nú sýnt það, að hún á rausn til um þá hluti* (Ísaf. '11, 301, Sp. 3); *leitaði hún ráða hans um alt fyrirkomulag*; — *hvað heitur gerst um ferðir hans?* hvad er der sket med (ↄ: angaaende) hans Rejse?; *en um laxveiðarnar, þá er það víst*, men m. H. t. Laksefangst, saa er det sikkert: *skal um það svo sem fyrirskipað er í ...*, m. H. t. det skal det gælde som anordnet i ...; *Um þá* (m. H. t. dem) *er álitið, að þeir heitbundust við þann eða þann að ganga aptur* (JÁÞj. I. 222); *á þetta sjer einnig stað um Íslendinga*, dette finder ogsaa Sted m. H. t. Islændere; *svo er og um Dani*, med Danskerne forholder det sig ogsaa saaledes; *hún ... líktist um það* (i den Henseende) *föður sínum* (GKonÆf. 10); *vel að sjer um marga hluti*, kyndig m. H. t. (el. i) mange Ting; *halda teknum hætti um athæfi sitt* (JÁÞj. I. 35). — **c.** *hver um sig*, hver for sig; *vel um sig*, prydet, med gode Egenskaber: *það er margt vel um hann*, han er en flink Mand i mange Henseender; *e-m er ljett um mál*, en har let ved at tale, har Ordet i sin Magt; *honum er mjög ljett um að yrkja*, han digter med stor Lethed; *lítið um e-ð*, lidt af n-t, n-t er sjældent; *fækkar, minkar um e-ð*, det bliver færre, mindre af n-t; *það var mikið um dýrðir*, der var stor Stads paa Færde; *svo er fátt um herramenn* (der er saa faa Herremænd) *í himnaríki sem hjartarkrof í húsum fátækra* (Malshb. 327); *Var þá stopult um vald konungsmanna hér* (Esp. I. 16); *þá var bágt um korn* (Mangel paa Korn); *seinkaðist um svörin*, Svarene kom trægt. — **d.** *ganga um beina*, se *beini*. — **2.** *e-m er lítið* (el. *ekki mikið) um e-ð*, en holder ikke meget af n-t; *mjer er ekki um hann*, jeg synes ikke om ham; *mjer er ekki um, að þú gerir það*, jeg synes ikke om, at du gör det; *mjer er heldur lítið um hann*; — *mjer er ekki um hann gefið*, jeg holder ikke af ham; *gefa ekki um e-ð*, ikke bryde sig om n-t; *fer um e-n*, en bliver bange; *e-m verður mikið um e-ð*, en bliver stærkt bevæget, greben af n-t: *henni varð mikið um þessi tíðindi*; — *honum var alt um ædru*, han blev altfor bevæget. — *um og ó*, [1]) *e-m er um og ó um e-ð*, en er ængstelig for n-t (jfr. ÓDavÞj. 33); [2]) *mjer er um og ó*, jeg er i Tvivl (m. H. t. n-t), jeg er tvivlraadig. — **3.** om Ophold og Tilstand i overf. Bet.: *sitja um kyrt*, sidde i Ro, forholde sig rolig; *það fer svo og svo um e-n (vel, illa)*, en har det paa den el. den Maade (godt, daarligt). — **II. 1.** for, formedelst, paa Grund af (l. ob): *öfunda e-n um e-ð*, misunde en for n-t; *sekur um e-ð*, skyldig i n-t; *kenna e-m um e-ð*, give en Skyld for n-t; *Þ. Skógalín, er utan hafði verið dæmdur um* (paa Grund af) *falsan bankaseðla* (GKonÆf. 94). — **2.** *alt um það*, til Trods derfor. — **III.** o v e r: **1.** *tveir um fertugt*, to og fyrretyve Aar (to over de fyrre); *um megn*, over Ævne, over ens Kræfter: *það er mjer um megn*, det overstiger mine Kræfter; *um of*, altfor meget; *um ... fram (umfram)*, fremfor: *um alla hluti fram*, fremfor alt; *ekki um skör fram*, ikke mere end rimeligt. — **2.** *e-m er e-ð um hug*, n-t er en imod; *e-m er e-ð um geð*, n-t er mod ens Vilje, en imod; *mæla um hug sjer*, sige det modsatte af hvad man tænker. — **IV.** om Ombytning, Omvenden: *skifta um e-ð*, skifte (om) n-t; *skifta um vinnukonu*, skifte Pige; *skifta um skyrtu*, skifte Skjorte; *skifta um skap*, skifte Sind, is. blive vred; *snúa (e-u) um*, vende (n-t) om. — **V.** o v e r: *falla, detta um stein (þúfu)*, falde over en Sten (Tue); *fjell þar hver um annan þveran*, der faldt den ene over den anden, der var stort Mandefald; *glotta um tönn*, se *tönn*; — *fara um*, falde omkuld, *um koll*, omkuld, ogsaa ellipt.: *var skipið rjett komið um*, Skibet var næsten (nær) krænget over (SIng. I. 248). — **VI.** *(um mismun)* af, paa (om Forskel): *minka um helming*, mindskes med en Halvdel; *stækka um helming*, forstörres med en Halvdel; *það munaði um þrjár álnir*, der var en Forskel af (paa) tre Alen; *færa e-ð um nokkra faðma*, flytte n-t et Stykke paa nogle Favne, nogle Favnes Vej; *kippa um tet*, se *kippa* (JÁÞj. II 130) *það munar um e-ð*, n-t gör Forskel. **VII.** *e-ð er um að vera*, n-t gaar for sig, gaar paa; *hvað er um að vera?* hvad staar der paa? hvad er der?; *hvað er um?* hvad er der paa Færde?; (om en enkelt) hvad gaar der ad ham? — **VIII.** ellipt.: *eins og um var talað*, som aftalt. *að því er snertir þetta mál, þá hefur mjer sýnst svo um* (har jeg faaet den Opfattelse derangaaende), *að ekkert sje hægt að gera í bráðina*; — *búast um*, se *búa*.

D. a[illegible] pleonastisk: †**1.** ([illegible] et) *mittr eg er ræðurmál um nema* (JHall. 32). — *Í dönskum Íslending ... dug um fólginn ... hugði hann ei heldur en þer* (BIh. 22). *rm þann, ... óduglegum ... vörusölum ..., verst um gefinn (... verst gefinn), samvizku, seldi eg* (JHall 7 8). *nema alt um þrotni*, medmindre alting glipper; *heldur en alt um þrotni, skal jeg ljá þjer hest*, — *þegar minst von um varði* (naar det mindst ventedes, pludselig), *var hurðinni hrundið upp* — **2.** *því um líkt* = *þvílíkt* (s. d. O.).

†**umalaus** [Y:malöy·s] a. hvorom der ikke ymtes n-t, udadlet.

umannan (-ar) [Ym:an·an] f. = **umönnun.**

†**umb** [Ym·p] = **um.**

um band [Ym·bant] n. Forbinding, Bandage. **-beygilegur** [-bεijlε:qøϱ] a. böjelig. **-bera** [-bε·ra] vt. taale, bære over med: *u. e-ð með e-m*, *u. e-m e-ð*: *hve oft og lengi Þorgeir hafði hjálpað honum, og hve mikið hann hafði umborið honum* (JTrL. 179); *umber þíns náunga breyskleika* (MJ. V. 267). †**-bergis** [-bεrɡIs] adv. = **umhverfis.** **-bylting** [-bIλdiŋk] f. Omvæltning. **-binding** [-bIndiŋk] f. Forbinding. **-bjóðandi** [-bjoᵘ·ðandI] m. Befuldmægtiger, Fuldmagtgiver, Mandant: *ef það yrði gert, yrðu þeir að leggja það til við umbjóðendur sína, að slitið væri þegar í stað viðskiftasambandi* (Alþ. '11, B. II. 740). **-boð** [-bo·ð] n. **1.** Fuldmagt, Bemyndigelse, Ombud: *í umboði konungs*, med kongelig Fuldmagt; *mæta fyrir rjetti með u. fyrir e-n*; — *(erindi)* Hværv. — **2.** (merk.) Kommission, Konsignation: *senda vörur í umboði*, sende Varer i Konsignation. — **3. a.** Administration; spec. af (offentlige) Jordegodser: *hafa u. yfir e-u*, administrere n-t; *umboðs-*, administrativ. — **b.** ogs. om Distriktet: *Stapa-u.*, *Þingeyra-u.* **-boðinn** [-bo·ðIn] a.: *u. ráðherra*, befuldmægtiget Minister (Stj. '88, A. 48). **-boðning (-ar)** [-boðniŋk] f. Bemyndigelse.

umboðs fje [Ym·boðsfjε:] n. Formue under Administration; *(eigur ómyndugs)* en umyndigs Gods. **-fær** [-fai:r] a. som har Bemyndigelse til n-t: *Þær gjafir mega alleinasta haldast, er þeir gefa, sem umboðsfærir eru fyrir vitsmuna sakir* (Alþb. 1691, Nr. 7). **-gjöf** [-ɟö:v] f. Overdragelse af en Bemyndigelse, spec. af et *umboð* el. Syssel: *Þessi u. er samþykt af amtmanni M.* (Alþb. 1691, Nr. 7). **-haldari (-a, -ar)** [-(h)al·darI] m. Administrator. **-jörð** [-jör·ð] f. Klosterjord, Forpagtningsgaard (staaende under en offentlig Administrator). **-kostnaður** [-kos·(d)naðøϱ] m. Administrationsomkostninger. **-laun** [-löy:n] npl. Administrationssalær. **-legur** [-lε·qøϱ] a. administrativ. **-leið** [-lεi:ð] f. (den) administrativ(e) Vej: *fara umboðsleiðina til landsstjórnarinnar* (Alþ. '11, B. 1003). **-maður** [-ma:ðøϱ] m. **1. a.** *(staðgengill)* Stedfortræder; *(fulltrúi)* Repræsentant; (i Good-Templarordenen:) *u. stórtemplars*, Stortemplars deputerede. — **b.** Ombudsmand, befuldmægtiget, Fuldmægtig (i Mods. til *umbjóðandi*) (Stj. '03, A. 248); *(u. útlendrar þjóðar)* Konsularagent (Stj. '76, A. 14). — **2.** Administrator (for Klostergodser og Statsejendomme: *u. þjóðjarða*. — †**3.** *(fjárhaldsmaður)* Formynder. **-sala** [-ð-sa:la] f. Handelskommission, Agentur. **-sali** [-sa:lI] m. Handelskommissionær, Agent. **-sýslugjöld** [-sis·løɟölt] npl.: *tekjur af umboðssýslugjöldum*, administrerede Mandtalsbogsintrader (Stj. '74, A. 18). **-sjóður** [-sjoᵘ:ðøϱ] m. Ombudskasse. **-skilríki** [-sɡIl·riɟI, -riʝI] n. Legitimation. **-skjal** [-sɟa:l] n. **1.** Mandat; *(umboð)* Fuldmagt; *(erindisbrjef)* Instruks. — **2.** *(í banka)* Akkreditiv; *(sendiherra)* Akkreditiv (en Gesandts). **-skrá** [-sgrau:] f. = **umboðsskjal 1.** **-stjórn** [-sdjoᵘr·dn] f. Administration. **-stjórnarkerfi** [-sdjoᵘ(r)dnaϱkεr·vI] n. det administrative Maskineri. **-störf** [-sdör·v] npl. administrative Forretninger. **-vald** [-s-val·t] n. den administrative Magt. **-valdhafandi (-a, -endur)** [-val·t(h)avandI] m. Indehaver af den administrative Magt: *ráðherra er æðsti u.* (Alþ. '11, B. 876). **-verslun** [-vεϱ·slon] f. Kommissionshandel, Agentur. **-vörueigandi** [-vö·røεi:qandI] m. Konsignant. **-vörur** [-vö:røϱ] fpl. Varer i Kommission.

um bót [Ym·boᵘ·t] f., is. i pl. *-bætur*: **1.** Forbedring, Reform: *e-ð stendur til umbóta*, n-t kan muligvis forbedres; *vera til umbóta með mönnum* = *vera u. með mönnum*, se 2. — **2.** god Raadgiver, Fredsstifter: *hann var vanur að vera u. með mönnum* (BH.). **-bótalag** [-boᵘdala:q, -boᵘta-] n.: *með því umbótalagi ... sem nú tíðkast* (Maade at göre Forbedringer paa) (Eimr. XIV. 121). **-bótamaður** [-boᵘdama:ðøϱ, -boᵘta-] m. **1.** *(endurbótamaður)* Reformator. — †**2.** *(sættir)* Fredsstifter. †**-bótardrykkur** [-boᵘdardrIhgøϱ, -boᵘtar-] m. helbredende Drik.

umbóta stefna [Ym·boᵘdasdεb·na, -boᵘta-] f. reformatorisk Retning. **-tilraun** [-tIl·röyn] f. Reformforsøg. **-þörf** [-þör·v] f. Trang til Forbedring el. Reform.

um breyta [Ym·brεi·da, -brεi·ta] vt. med dat. forandre. **-breytanlegur** [-brεidanlε:qøϱ, -brεitan-] a. foranderlig. **-breytilegur** [-brεidIlε:qøϱ, -brεitI-] a. **1.** omskiftelig, foranderlig: *umbreytileg veðrátta*. — **2.** forandret (af Udseende): *(hann) var orðinn mjög u.* (Campe 101). **-breyting** [-brεi·diŋk, -brεi·tiŋk] f. Forandring, Omskiftelse. **-breytingasamur** [-brεidiŋgasa:møϱ, -brεitiŋga-] a. fuld af Forandringer, tilböjelig til Forandringer: *u. heimur* (Klp. IV. 5). **-brot** [-bro·t] n. **I.** (typ.) Ombrækning — **II.** i pl. **1. a.** *(áköf hreyfing)* voldsom Bevægelse, Rystelse, Omvæltning, Omtumling (jfr. *brjótast um*); — overf.: *andleg u. á siðabótatímunum*. — **b.** *(uppreisn)* Oprör. — **2.** Kraftanstrængelse, voldsom Anstrængelse: *hafa mikil u.*, have store Ting for; *það eru einhver u. í honum með að gera þetta*, han sysler med den Tanke at göre det.

umbrota færð [Ym·brodafair·ð, -brota-] f. = **umbrotaófærð.** **-maður** [-ma:ðøϱ] m. **1.** *(óeirðarmaður)* uroligt Menneske, Urostifter. — **2.** *(framkvæmdamaður)* foretagsom Mand. **-ófærð** [-oᵘ:fairð] f. saa daarligt Føre, at Hestene maa kæmpe for at komme frem: *Hann fer á kjörfundinn, þó stórhríð verði eða u.* (GFrTis. 186). **-tími** [-ti:mI] m. urolige Tider.

umbúð [Ym·bu·ð] f. **1.** *(tilhögun)* Indretning, Arrangement — **2.** *(meðferð)* Behandling — **3.** is. i pl. *umbúðir (rafningur, reifar)* Omsvøb, Svøb; spec. *veita e-m umbúðir*, berede ens Lig til Begravelsen. — **4.** *(búningur)* Indklædning; *(það sem er utan um e-ð)* Indpakning; *(sáraumbúðir)* Bandage; Forbindstoffer. — **5.** spec. *(sakka og öngull með öngultaum og forsendum)* Angelsnor med Dybslod og Medekrog (Vestm.).

umbúða böggull [Ym·buðabög:odλ] m. Pakke med Forbindstoffer, sterile Kompresser og Bind (Stj. '01, B. 5). **-dúkur** [-du:qøϱ, -du:køϱ] m. Pakdug. ᶜ**-frádráttur** [-frau:drauhdøϱ] m. Tara (JsJs.). **-pappír** [-pahbiϱ] m. Indpakningspapir. **-strigi** [-sdr(I)i:jI] m. Hessian.

umbult [Ym·boλt] an. = **bumbult.**

umbun (-ar) [Ym·bon] f. *(laun)* Belönning, *(endurgjald)* Gengæld: *lofa ungum mönnum einhverri u., sem ætluðu að giptast og setjast á eyðijarðir* (ÞThLfr. III. 62).

umbuna (a) [Ym·bona] vt. med acc. el. dat. lönne, gengælde: *u. e-m e-ð; — ósómann u. allan því skal* (ÓDavÞul. 154).

umbúnaður [Ym·bu·naðoǫ] m. = **umbúningur.**

umbunarfullnaður [Ym·bonaǫfYd·lnaðoǫ] m. fyldestgörende Gengæld, fuldkommen Genkærlighed.

um bunari (-a, -ar) [Ym·bonarI] m. Belönner, Gengælder: *Guð þó síðar sje, u. alls um heim* (Vísn. 302). **-búningstími** [-buninstI:mI] m. Udviklingstid; (med.) Inkubationsperiode. **-búningur** [-bu·ningoǫ] m. **1.** *(tilhögun)* Indretning; *(það að koma e-u fyrir)* Tilrettelægning. — **2.** *(um rúm)* Sengeredning, Tilredning. — **3.** = *umbúð* 3.: *u. líks*, Læggen til Rette af et Lig, Iførelse af Ligklædning. — **4.** *(umbúðir)* Indpakning; Bandage: *u. um sár.* — **5.** *(umgerð)* Indfatning (af en Dör, en Ædelsten osv.): *u. um stein, dyraumbúningur.*

umburðar brjef [Ym·bYrðarbrjɛ:v] n. Circulære, Rundskrivelse: *páfalegt u.*, (pavelig) Encyklika. **-laus** [-löy:s] a. utaalsom, intolerant. **-leysi (-is)** [-lei:sI] n. Intolerance, Utaalsomhed. **-lyndi** [-lIn·dI] n. **1.** Overbærenhed, Tolerance: *u. við menn er öðrum trúarbrögðum, u. að virða skoðanir annara.* — **2.** Resignation: *sýna þolinmæði og u. í þrautum lífsins.* **-lyndisleysi (-is)** [-lIndIslei:sI] n. Utaalsomhed, Intolerance. **-lyndur** [-lIn·doǫ] a., **-samur** [-ǫ-sa:moǫ] a. overbærende, tolerant. **-semi** [-sɛ:mI] f. indec. Overbærenhed, Tolerance. **-skjal** [-sɟa:λ] n. = **umburðarbrjef.** **-svæði** [-svai:ðI] n. Ombæringsdistrikt.

um bæta [Ym·bai·da, -bai·ta] vt. rette, forbedre. **-bætari (-a, -ar)** [-bai·darI, -bai·tarI] m. Forbedrer, Reformator. **-bæting (-ar, -ar)** [-bai·diŋk, -bai·tiŋk] f. Forbedring. **-deildur** [-dɛildoǫ] a. omstridt. **†-dyri** [-dI·rI] n. = **umdura. -dráttur** [-drauhdoǫ] m. **1.** *(útmörk)* Omrids, (typ.) Kontur. — **†2.** (gramm.) Overførsel, Betegnelse af en Ting ved Anvendelse af Ord, der egentlig ikke passer til den (l. catachresis). — **3.** Trækning: *u. um grip í happdrætti.* — **4.** Snæber, Trækken [illegible] *eins og e-r u. uppi í lofti*, det lød som om noget blev slæbt [illegible] oppe paa Loftet (i Etagen ovenover).

umdum [Ym·dom] 1. p. pl. imp. ind. af **ymja.**

†um dura (-a, -u) [Ym·dY·ra] n. Dörtræ. **-dæmi** [-dai·mI] n. **†1.** *(úrslitadómur)* Dom, Afgörelse: *leggja mál í u. e-s*, henvise en Sag til ens Afgörelse. — **2.** *(svið)* Omraade: *u. laganna.* — **3. a.** *(hjerað)* Jurisdiktion, Distrikt. — **b.** *(amt)* Amt: [illegible] *sitt u.* (EKv. i BTh. xii). — **c.** *(jarlsdæmi)* Statholderskab. **-dæming (-ar)** [-dai·miŋk] f. Omdömme, Bedömmelse. **-dæmingarafl** [-daimiŋgarab·λ] n. kritisk Sans. **†-dæmir** [-dai·mIǫ] m. Dommer.

umdæmis kanslari [Ym·daimIskan·slarI] m. (i Good-Templarordenen) Distrikt-Raadgiver. **-stúka** [-I-sdu:ga, -sdu:ka] f. Distriktsloge. **-(æðsti)-templar** [-s-(aiðsdI)tɛm·blaǫ, -tɛm·plaǫ] m. Distrikt-Templar.

um faðma [Ym·faðma] vt. omfavne. **-fang** [-fauŋk] n. **1.** *(ummál)* Omfang; overf. *(yfirgrip)* Omfang, Omraade. — **2.** *(áreynsla)* Anstrengelse, Bestræbelse. — **3.** *(ys og þys)* Tummel, Støj, *(umbrot)* voldsom Bevægelse. — **4.** *(barátta)* Kamp. — **5.** *(fyrirtæki)* Foretagende, Forretninger. — **6.** *(kostnaður)* Omkostninger (LFR. X. viii). **-fangsmikill** [-fauŋsmI:ɟIdλ, -mI:ɟ-] a. **1.** *(yfirgripsmikill)* omfattende. — **2. a.** energisk, kraftig, paagaaende: *einginn þorði fram að kreykja, svo þókti ... draugs: u. framm í brynum* (JÁÞj. I. 404). — **b.** *(ákafur)* voldsom, ustyrlig. **-far** [-fa·r] n. **1.** *(í bát)* Plankerække i et klinkbygget Fartöjs Sider den underste *(neðsta, 1. u.)* kaldes *kjalsíða* el. *kjalsúla*, dernæst kommer *farborð (2. u.), fráskot (3. u.), undirúfur (4. u.), yfirúfur (5. u.), undirhrefna (6. u.), yfirhrefna (7. u.), skjólborð (8. u.) og rim (9. u.)*; angaaende andre Benævnelser, se *bátur* (Afb.): (Ordspr.) *þú gerir ekki þykt umfarið* (GJ.), du bruger tynde Planker til din Skude. — **2.** (geom.) Periferi: *u. hrings.* **-farandi** [-fa·randI] a. omrejsende, forbirejsende. °**-farshorn** [-faǫs(h)od·v, -(h)or·dv] n. (mat.) Periferivinkel. **-feðmingsgras** [-fɛðmiŋsgra:s] n., **-feðmingur (-s)** [-fɛðmiŋgoǫ] m. (bot.) Muse-Vikke (vicia cracca). **-ferð** [-fɛrð] f. **1. a.** Omløb: *ein u. tunglsins um jörðina*; — *(hringferð)* Periode, Kresløb; (mat.) Periode. — **b.** Omgang: *hjólið snerist tvær umferðir*, Hjulet drejede sig to Omgange. — **c.** Gang rundt, Omgang: *eða prjónaði nokkrar umferðir neðan við sokk sinn* (JThMk. 11). — **d.** *(snúningur)* Rotation, Drejning. — **2. a.** Rejse el. Vandring omkring; Færdsel, Trafik: *á götunum var mikil u.*, der var stærk Færdsel paa Gaden; *u. þungra vagna*, Kørsel af Lastvogne. — **b.** *(flakk)* Omflakken, Strejfen omkring i Landet, Tiggeri: *u. svo mikil af snauðum mönnum* (JÁÞj. II. 293); *ekki linnir umferðunum | um Fljótsdalinn enn* (StOl.). — **c.** *(listamanna o. fl.)* Tourné.

umferða karl [Ym·fɛrðakad·λ, -kar·dλ] m. Vagabond, omflakkende Tigger. **-kennari** [-ɟɛn·arI] m. Omgangslærer. **-kensla** [-ɟɛn·sla] f. Omgangsundervisning.

umferðar brot [Ym·fɛrðarbro:t] n. (mat.) periodisk Brøk. **-lengd** [-lɛiŋ·t] f. Omløbstid. **-maður** [-ma:ðoǫ] m. *(landshornamaður)* Landstryger; *(betlari)* Tigger. **-reikningur** [-a-rɛihgniŋgoǫ] m. den cykliske Regning. **-tími** [-ǫ-ti:mI] m. Omløbstid. **-tugabrot** [-tY:qabrot] n. (mat.) periodisk Decimalbrøk. **-veiki** [-r-vɛi:ɟI, -vei:ɟI] f. indec. = **umgangsveiki.**

umferða sala [Ym·fɛrðasa:la] f. Kolportage. **-sali** [-sa:lI] m. Kolportør.

um fjalla [Ym·fjadla] vt. have mellem Hænder, haandtere: *það hafa hagar hendur umfjallað*, det er gjort af en Kunstnerhaand. **-fjatla** [-fjahdla] vt. = **umfjalla. -flýja** [-fli·ja] vt. undfly, undgaa. **-flotinn** [-flo·dIn, -flo·tIn] a. omflydt (af Vand): *á hinni umflotnu ey* (Od. 259). **-flúa** [-flu·a] vt. = **umflýja. -flutningur** [-flYhdniŋgoǫ] m. Omflytning. **-flökt** [-flöχt] n. Flagren, Uro: *þær ... þjást af hrolli, kulda og einhverslags umflökti í kroppnum* (LFR. XV. 128). **-fram** [-fram] **1.** præp. med acc. fremfor, udover: *u. alt*, fremfor alt; *u. aðra menn*, fremfor andre; *u. Stenstrup* (efter S.) *fundu menn í leirlaginu undir mónum ... leifar af jurtum* (Eimr. I. 94); *u. heimild*, uhjemlet (Alþ. '11, B. 309). — **2.** adv. **a.** tilovers, udover: *það sem varð u.*, det som blev tilovers. — **b.** forbi: *ríða, fara, ganga u.* **-framgreiðsla** [-framgrɛið·sla] f. Overskridelse af Bevilling. **1. -ganga** [-gauŋga] f. **1.** *(það að ganga um)* Gaaen omkring; — is. i pl. *umgöngur*, Færden; Omgang: *og hér hefir enginn umgöngur* (JThMk. 408). — **2.** *(umhyggja)* Omsorg; Mellemhandling, Mellemkomst: *fá e-ð fyrir umgöngu annars.* **2. -ganga** [-gauŋga] vi. og vt. **†I.** *(ganga um)* gaa omkring. — **II.** refl. *umgangast*: **1.** *u. e-ð (fyrir e-n)*, skaffe (en) n-t ved sin Mellemkomst: *skáp, sem tengdam. mín keypti ... en frú Th. umgekkst* (ved Fru Th.'s Mellemkomst) (MelBr. 105). — **2.** (jfr. *ganga um e-ð*) behandle, omgaas med n-t: *í Kambi var eyðilegt og illa umgengið* (saa uordentligt ud) (BrJÞf. 138); *bað hana* (ɔ: *dönsku stj.*) *u. það við* (forespörge om det hos) *íslenzku stjórnina, hvort Íslendingar mundu ekki vilja ... taka þátt í kostnaði þeim, er af strandgæzlunni leiddi* (Alþ. '11, B. II. 184—185). — **3.** omgaas med: *umgangast alls konar fólk.*

umgangs mikill [Ym·gauŋsmI:ɟIdλ, -mI:ɟIdλ] a. vidtløftig, omstændelig: *en í Íslandi virðist þetta of umgángsmikið að sinni* (LFR. X. 135). **-orð** [-or·ð] n. Pasord (f. Eks. i en Good-Templarloge). **-sýki** [-ŋ-si:ɟI, -si:ɟI] f. indec. = **umgangssótt. -skóli** [-sgo"·lI] m. Omgangsskole. **-sótt** [-so"ht] f., **-veiki** [-s-vɛi:ɟI, -vei:ɟI] f. indec. Epidemi, Omgangssyge.

um gangur [Ym·gauŋgoǫ] m. **†1.** bedækket Gang omkring en Bygning, Portiko: *yfirbygður u. um garðinn.* — **2.** *(meðalganga)* Mæglen. — **3.** Omgang, Gaaen omkring; Færdsel, Trafik, Vrimmel af Mennesker: *jeg vaknaði við umganginn; — var þó ætíð þar, er hann var minnst fyrir umgángi* (hvor han var mindst i Vejen) (JÁÞj. I. 112); *lásinn var ekki fyrir Refskofa nema 12 daga, en alla daga hafði Guðbrandur umgang þar* (færdedes G. der) (ÞGjD. 87). **-gefing** [-ɟɛ·viŋk] f. Skøtten om. **-gefingarlaus** [-ɟɛviŋgarlöy:s] a. ligegyldig, skødesløs. **-gefinn** [-ɟɛ·vIn] a. omgivet af; se ogs. *gefa (um).* **-geypna (a)** [-ɟeihbna] vt. omfatte, omslutte; — overf.: *Hann sekkur í haf umgeypnandi sælu* (SNordFÁ. 155). **-gengni** [-ɟɛiŋnI] f. indec. **1.** Omgang, Selskab: *hafa u. við e-n*, pleje Omgang med en. — **2.** *(framkoma)* Opførsel, Optræden, Væsen: *hinn prúðasti í allri u.* — **3.** *(dvöl)* Ophold. — **4.** Orden i et Hus el. lign.: *mesta myndarheimili, öll umgengnin fyrirmynd* (Eimr. II. 218). **-gengnisgóður** [-ɟɛiŋnIsgo":ðoǫ] a. omgængelig, god at komme ud af det med. **-gera** [-ɟɛ·ra] vt. med gen. forandre; (Ordspr.) *mikils má u.* (Málshb. 232). **-gerð** [-ɟɛrð] f. = **umgjörð. -getinn** [-ɟɛ·dIn, -ɟɛ·tIn] a. ovennævnt, ovenomtalt. **-getning** [-ɟɛhdniŋk] f. Omtale; Anmældelse: *u. bókar.* **-girða** [-ɟIrða] vt. **1.** omgjorde: *u. sig sverði.* — **2.** *(girða um)* indhegne. — **3.** *(víggirða)* befæste. **†-girði** [-ɟIrðI] n. Bælte. **-girðing** [-ɟIrðiŋk] f. Omgjorden; Indhegning, Hegn; *(víggirðing)* Befæstning. **-gjörð** [-ɟörð] f. **I. 1. a.** Ramme, Indfatning: *u. utan um mynd; — (belti)* Bælte. — **b.** spec. (naut.) *(dreglar og hástokkar)* den øverste Omgang Baaden rundt (Vestm.). — **2. a.** Stativ: *u. á sjálfum framsiglutoppnum, til að láta toppljóskerið standa á* (Stj. '99, A. 38); *(rimlau. í vita)* Sprosseværk (i et Fyr). — **b.** *(slíður)* Skede: *u. um sverð.* — **II. 1.** *(ummál)* Omkres; *(ummælir)* Periferi. — **2.** = *umbúningur* 1. og 3. **†-gnaddan** [-gnad·an] f. Knurren. **-greipa** [-grɛi·ba, -grɛi·pa] vt. omfatte, stræbe efter. **†-gröftur** [-gröfdoǫ] m. Efterspörgsel. **-göng** [-göyŋk] npl. Portiko: *u. musterisins.* **-heimur** [-hɛi·moǫ] m. Omverden; den ydre Verden (GFHh. 227). **-hendis** [-hɛndIs] adv. bagvendt, forkert: *mjer er u. að gera þetta*, jeg staar forkert overfor dette, jeg kan ikke faa det rette Greb paa dette. **-hent** [-hɛvt, -hɛnt] an. = *umhendis: mjer er e-ð u., þetta er u. fyrir mig* (Breiðd.). **-hyggja** [-hIɟ·a] f. Omhu, Omsorg.

umhyggju laus [Ym·hIɟolöy:s] a. **1.** *(kærulaus, hugsunarlaus)* skødesløs, tankeløs. — **†2.** som man ikke drager Omsorg for. — **†3.** *(munaðarlaus)* uforsörget. **†-maður** [-ma:ðoǫ] m. **1.** *(ómagi)* Person, som man drager Omsorg for. — **2.** *(skjólstæðingur)* Myndling. **-samur** [-sa:moǫ] a. omhyggelig. **-semi** [-sɛ:mI] f. indec. Omhu, Omhyggelighed.

um hirðing [Ym·hIrðiŋk] f. Røgt, Pasning, Pleje. **-hirðingarlaus** [-hIrðiŋgarlöy:s] a. **1.** *(óhirtur)* ubevogtet. — **2.** *(skeytingarlaus)* skødesløs, efterladen. **†-hlaupast** [-hλöy·bast, -hλöy·past] v. refl. løbe bort, løbe sin Vej. **-hleðsla** [-hλɛðsla] f. Omladning: *u. milli skipa inni á höfnum* (Alþ. '11, B. II. 2126).

umhleypinga samur [Ym·hλɛibiŋgasa:moǫ, -hλɛipiŋga-] a. ustadig; *það er umhleypingasamt*, Vejret er ustadigt. **-tíð** [-ti:ð] f. ustadigt Vejr.

umhleypings maður [Ym·hλɛibiŋsma:ðoǫ, -hλɛipiŋs-] m. Landstryger. **-rækt** [-raiχ·t] f. Sædskifte. **-strákur** [-ŋ-sdrau:goǫ, -sdrau:k-] m. Landstrygerdreng. **-veður** [-s-vɛ:ðoǫ] n. ustadigt Vejr: *umhleypingsveðrin, sem standa af jöklinum eru hamslaus* (ÞGjD. 97).

um hleypingur (-s, -ar) [Ym·hλɛi·biŋgoǫ, -hλɛi·piŋgoǫ] m. **1.** *(umrenningur)* Landstryger. — **2.** ofte i pl. ustadigt Vejr, Omslagsvejr: *linti aldrei umhleypingum fram um sumarmál* (GFrTs. 33). **-horf** [-horv] n. Omgivelser; — gen. *-horfs* som adv.: *fagurt umhorfs*, smukt at se sig omkring, skönne Omgivelser; *hvernig heldurðu þar sje umhorfs?* hvorledes tror du, der ser ud?; *þar var ljótt umhorfs*, der saa det stygt ud. **-horfinn** [-horvIn] a.: *vel u.*, skön at skue. **-hugað** [-hY·qað] an.: *e-m er u. um e-ð*, n-t ligger en paa Hjærte; *láta sjer u. um*, göre sit bedste, sörge for. **-hugsun** [-hYχsǫn] f. Overvejelse; Overlæg, Betragtning.

umhugsunar efni [Ym·hYχsǫnarɛb·nI] n. Genstand for Overvejelse, Sag, der (bör) tages under Overvejelse. **-frestur** [-ǫ-frɛs·doǫ] m. Betænkningstid. **-laust** [-r-löys·t] adv. uden Overvejelse; ubesindigt, letsindigt. **-lítið** [-li:dIð,

-li:tɪð] adv. uden videre Overvejelse. **-samlegur** [-ǫ-sam lɛqøǫ] a. værd at overveje. **-semi** [-sɛ:mɪ] f. indec. Opmærksomhed, Paapasselighed. **-tími** [-ti:mɪ] m. Betænkningstid. **-verður** [-r-vɛr ðøǫ] a. værd at overveje.

um hvarf [Ym χwarv, -kvarv] n. *umfar: í botni flekans er ei nema mjótt u.* (LFR. VI. 180). **-hverfa (ði)** [-χwɛrva, -kvɛrva] vt. med dat. vende op og ned paa, omstyrte; opröre; — refl. *-hverfast,* forvendes, opröres; spec. gaa ud af sit gode Skind, blive rasende: *strákurinn ætlaði alveg að u., þegar móðir hans fór;* pp. *-hverfður þar eru ... umhverfðir skriðjöklar með urðarrákum* (ÞThFerð. I. 356). **-hverfi** [-χwɛrvɪ, -kvɛrvɪ] n. **1.** Omgivelser: *fallegt u.; u. bæjarins.* — **2.** gen. *umhverfis* som adv. og præp. med acc. omkring, trindt om, rundt omkring: *u. húsin; þar var mesti mannfjöldi u.* **-hverfur** [-χwɛrvøǫ, -kvɛrvøǫ] a. vrangvendt, forvendt: *vetlingurinn er u.,* Vanten vender Vrangen ud. **-hægjast** [-hai jast] vrefl. blive lettere, mageligere: *þegar umhægist fyrir mjer,* naar mine Omstændigheder bliver bedre; naar jeg faar bedre Lejlighed. **-yrðalaust** [-ɪrðalöys·t] adv. uden Indvendinger; uden Protest: *héraðsbúar hafa u.* (uden videre) *viljað leggja á sig helming kostnaðarins* (Alþ. '11, B. 170). **-yrði** [-ɪrðɪ] npl. **1.** *(orð)* Udtalelser. — **2.** *(vífilengjur, undanbrögð)* Omsvøb, Udflugter. — **3.** *(mótmæli)* Indvendinger. **-kast** [-kast] n. Omslag, Forandring. **-kaup** [-köy p] n., **-keypi (-is)** [-ɟɛɪ bɪ, -ɟɛɪ pɪ] n. **1.** Ombytning: *en starfið manns aldrei til ónýtis fer í umkeypi framtíðar högu* (StStAndv. I. 284); i pl.: *það eru ill umkeypi að taka högg fyrir hörð orð* (SchMál.), det er ondt Kivebytte at tage Hug ind (PLaale). — †**2.** gen. *umkeypis* som adv. = *ókeypis,* gratis (BH.). **-kennanlegur** [-ɟɛnanlɛ:qøǫ] a. tilregnelig. **-kensla** [-ɟɛnsla] f. Beskyldning. **-kominn** [-ko·mɪn] a.: *vera e-s u.,* ¹) være i Stand til n-t: *Vér vorum ekki þess umkomnir ... að stríða við tvo þjóðerni innan takmarka hins danska ríkis* (Eimr. VIII. 127); *heldur eiga þau* (o: *orðin*) *að vera þess umkomin, að geta vakið ljósa mynd í sálu lesandans af því, sem þau tákna* (Eimr. IV. 208); *þegar hreppstjóri og prestur eru búnir að jafna niður útsvarinu á alla búendur, sem eru þess umkomnir* (JHall. 325); ²) *(hafa rjett til e-s)* være berettiget til n-t, kompetent til n-t: *og séuð ekki þess umkomnir að gera atkvæði um gjörðir feðra yðvarra* (Fj. I. 82); ³) *(vera verður e-s)* være værdig til n-t. **-komulaus** [-komølöy:s] a. hjælpeløs. **-komuleysi (-is)** [-komølɛi:sɪ] n. hjælpeløs Tilstand: *vegna fátæktar og umkomuleysis* (Eimr. XIII. 192). **-komulítill** [-komøli:dɪdʎ, -li:t-] a. af ringe Stand og ubemidlet, ringe, uanselig. **-kring** [-kriŋk] præp. med acc. og adv. omkring. **-kringing** [-kriŋɟiŋk] f. Omringen. **-kringis** [-kriŋɟɪs] præp. med acc. omkring. **-kringja** [-kriŋɟa] vt. **1.** *(lykja um)* omringe, omgive. — †**2.** *(ganga á meðal)* gaa omkring til. **-kunnugt** [-kʏn·øχt] an. (sædv. to Ord: *kunnugt um)* bekendt: *það er þér umkunnugast* (ÞMarlðr. 19, 13). **-kvæði** [-kvai ðɪ] n. Udtryk, Udtalelse: *með þeim og þeim umkvæðum.* **-kvörtun** [-kvöǫdøn] f. Klage, Besværing. **-kvörtunarefni** [-kvöǫdonarɛb·nɪ] n. Aarsag til Klage.

uml [Ym·*l*] n. Mumlen (is. i Sövne).

umla (a) [Ym la] vt. og vi. mumle (is. i Sövne).

um leikis [Ym lɛi ɟɪs, -lɛi ɟɪs] adv. i Udtr.: *hafa e-ð u.,* have n-t mellem Hænderne, raade over n-t: *með öllu því, er hún hafði þar u.* (alle hendes Sager) (JÁÞj. II. 343); *hafa mikið u.,* drive n-t i stor Stil; *en Danir ... hefðu mjög lítið u. enn sem komið væri* (JAðEin. 37); *bóndinn þar hefir mikið u., og þarf að hafa mikla flutninga milli lands og eyjar* (Alþ. '11, B. II. 2077). **-leitni** [-lɛihdnɪ] f. indec. (BH.), **-leitun** [-lɛi·døn, -lɛi tøn] f. **1.** *(leit)* Eftersøgning. — **2.** *(samninga-u.)* Indledning af Forhandlinger; *(tillaga)* Forslag. — **3.** *(auðkenni og byrjun sjúkdóms)* de förste Symptomer paa en Sygdom, en Sygdoms Griben om sig. †**-lestrarmaður** [-lɛsdrarma:ðøǫ] m. Dadler, Bagtaler. †**-lestur** [-lɛsdøǫ] m. Bagtalelse, Dadel. **-líða** [-li·ða] v. **1.** vt. taale, bære over med; spec. *u. e-n (um borgun),* give Henstand (med Betalingen). — **2.** ppr. *umlíðandi,* forbigaaende, kortvarig. — **3.** pp. *umliðinn,* forbigangen, svunden: *á umliðnu sumri,* forrige Sommer. **-líðing (-ar)** [-li·ðiŋk] f. **1.** Overbærelse, Overbærenhed, det at bære over med en: *u. synda og misgerða.* — **2.** = *umlíðun.* †**-liðning** [-lɪðniŋk] f. Tidens Hengaaen. **-líðun** [-li·ðøn] f. Henstand med Betaling: *u. í skuldum.* **-liggjandi** [-lɪɟ andɪ] a. omliggende. **-lykja** [-lɪɟa, -lɪ ɟa] vt. omslutte. **-lita** [-lɪ da, -lɪ ta] vt. **1.** farve, omfarve: *u. e-ð.* — **2.** refl. *umlitast,* skifte Farve. **-litun** [-lɪ døn, -lɪ tøn] f. Farvning, Omfarvning. **-mál** [Ym:au *l*] n. Omkres, Omfang; — gen. *ummáls* som adv. i Omfang, i Omkres: *borgin er 6 mílur ummáls.* **-mark** [Ym:aǫk] n. Grænse, Grænseskel. **-merki** [Ym:ɛǫɟɪ] npl. **1. a.** Mærker, Spor: *sjá u. e-s,* se Spor af n-t; *u. horfinnar dýrðar.* — **b.** uforandret Tilstand: *alt var með ummerkjum,* alt var uforandret, som da man forlod det. — **2. a.** Grænse, Grænseskel: *nú hefur kauptún eða* [illegible] *og verða hreppur fyrir sig með þeim ummerkjum, er stjórnarráðið ákveður* (Stj. '05, A. 232). [illegible] (Alþ. '11, B. 853). — **b.** Begrænsning [illegible] *stöðulaganna* (Alþ. '11, B. II. [illegible]). — **3.** *(ummál)* Omkres. **-merking** [Ym:ɛǫɟiŋk] f. **1.** *(skilgreining)* Begrebsbestemmelse, Definition: [illegible]. — **2.** *(setning landamerkja)* Sætten af Grænser el. Skel. — **3.** [illegible] Mærken omigen, Ommærken. **-merkingarháttur** [Ym:ɛǫɟiŋgaǫ(h)auhdøǫ] m. Definitionsmetode. **-merkja** [Ym:ɛǫɟa] vt. **1.** *(skilgreina)* definere: [illegible] (Eimr. XIII. [illegible]). — **2.** *(setja landamerki)* sætte Grænseskel. — **3.** [illegible] mærke omigen. **-merkjandi (-a, -endur)** [Ym:ɛǫɟandɪ] m. Begrebsbestemmer. **-mynda** [Ym:ɪnda] vt. omdanne, forvandle. **-myndun** [Ym:ɪndøn] f. Omdannelse, Forvandling: *u. Jesú á fjallinu,* Jesu Forklarelse paa Bjærget. **-múra** [Ym:u·ra] vt. omgive med Mur. **-mæla** [Ym:ai·la] vt. **1.** *(tala um)* omtale: *láta svo eða svo ummælt,* udtale det el. det (is. om en Velsignelse el. Forbandelse ɔ: nedkalde n-t (som Forbandelse el. Ønske)): *lætur skessan svo ummælt, að ætíð skyldi verða skarð í kirkjugarðinum, þar sem hún hafði stigið á hann.* — **2.** *(ákveða, dæma)* beslutte, dömme. — **3.** *(lýsa yfir)* erklære. — **4.** maale Omkresen af n-t: *u. ... myndir* (LFR. IX. 58). **-mælalaust** [-m:ailalöys·t] adv. uden Indvendinger, uden Knurren, uden videre. **-mæli** [-m:ai·lɪ] npl. **1.** *(orð)* Udtryk, Udtalelse(r): *svara ummælum e-s,* svare en paa hans Ord. — **2.** *(yfirlýsing)* Erklæring. — **3.** Indvendinger: *hafa u. um e-ð,* göre Indvendinger mod n-t. — **4.** Bestemmelse, Stipulation: *þau u. samningsins,* de Bestemmelser i Kontrakten. — **5.** *(bón, bæn)* Bön; *(ósk)* Ønske (BH.). — **6.** *(formæling)* Forbandelse, onde Ønsker (BH.). **-mæling** [Ym:ai·liŋk] f. Maaling af Omkres; *(ummál)* Omkres. °**-mælir** [Ym:ai lɪǫ] m. Periferi. †**-nefning** [Ym nɛbniŋk] f. Metonomi: *U. hinz verkanda fyrir verkanina* (LFR. II. 115). †**-nudda** [-nʏd·a] vi. buldre: *nær skruggur, reiðarslög og vatnssteypur úr lofti umnuddaði* (JÓlInd. 268). **-næðingur** [-nai ðiŋgøǫ] m. kold Vind: *í grastó á umnæðings fjöllum* (StStAndv. I. 286). **-oltinn** [Ym:oʎdɪn] a. kuldkastet. **-orðun** [-orðøn] f. Ændring af Ord. ?**-pakka** [Ym·pahga] vt. ompakke.

umr [Ym·*r*] n. brummende Lyd.

umra (a) [Ym·ra] vi. brumme.

um ráð [Ym·rau·*ð*] n. **1.** Raad, Vejledning: *eptir umráði K. M.'s,* bevæget dertil af K. M. (GV. i JÁÞj. I. xxx). — **2.** *(ráðagerð)* Raadslagning. — **3.** pl. Raadighed: *hafa til umráða,* have til sin Raadighed. **-ráðamaður** [-rauðama:ðøǫ] m. Bestyrer; *u. búsins,* dispositionsberettiget over Boet. **-ráðarjettur** [-rauðarjɛhdøǫ] m. Dispositionsret (Lögr. '18, 45). †**-ráðsverður** [-rauðsvɛr·ðøǫ] a. betænkelig. **-rás** [-rau·s] f. **1.** *(hringrás)* Omløb, Kresløb. — **2.** *(það að renna í gegnum)* Gennemløben. **-rennandi (-a, -endur)** [-rɛn·andɪ] m. = **umrenningur. -renning (-ar)** [-rɛn·iŋk] f. Omløb, Omdrejning. **-renningur (-s, -ar)** [-rɛn·iŋgøǫ] m. Omløber, Landstryger. **-rensli** [-rɛnslɪ] n. Kresløb: *u. blóðs.* **-rita** [-rɪ·da, -rɪ·ta] vt. omarbejde, omskrive (ogs. mat.); pp. *-ritaður: u. sirkill.* **-rósn** [-ro·sn] n. (Árn.) = **umrót. -rósna (a)** [-ro sna] vt. med dat. (Árn.) = **umróta. -rót** [-roᵘ·t] n. Oproden, Oprör: *u. vatna.* **-róta** [-roᵘ·da, -roᵘ·ta] vt. med dat. oprode, vende op og ned paa. **-ræða** [-rai·ða] f. **a.** Diskussion, Drøftelse: *um málið urðu langar umræður.* — *taka til umræðu,* tage op til Drøftelse; — Forhandling: *umræðurnar á alþingi sýndu,* Forhandlingen paa Altinget viste; *stýra umræðunum,* lede Forhandlingen, være Dirigent. — **b.** Behandling: *þriðja u. fjárlaganna,* tredje Behandling af Finansloven. **-ræddur** [-raid·øǫ] a. ovenomtalt. †**-ræði** [-rai·ðɪ] n. Raadslagning. **-ræðilegur** [-raiðɪlɛ:qøǫ] a. som kan drøftes el. omtales, som kan beskrives.

umræðu efni [Ym·raiðøɛb·nɪ] n. Genstand for Forhandling el. Drøftelse. **-frelsi** [-frɛl·sɪ] n. Diskussionsfrihed. **-fundur** [-fʏn·døǫ] m. Diskussionsmøde. **-laust** [-löys·t] adv. uden Forhandling. **-partur** [-paǫ·døǫ] m. den Del af Altingstidende, der indeholder Forhandlingerne. **-verður** [-vɛr·ðøǫ] a. værd at drøfte; værd at omtale.

um saga [Ym·sa·qa] f. Omsagn, Udsagn. **-sagnarorð** [-sagnaror·*ð*] n. (gramm.) Omsagnsled til Grundledet. °**-sagningur (-s, -ar)** [-sagniŋgøǫ] m. (gramm.) Subjekt. †**-sal** [-sa·*l*] n. Balsam, Salve. **-salta** [-saʎda] vt. salte igen: *u. fisk.* **-sát** [-sau·t] **(-ar, -ir)** f. og **(-s,** pl. ds.) n. **1.** Belejring: *u. borgar, kastala,* en Stads, Fæstnings Belejring. — **2.** Efterstræbelse: *u. um líf e-s.* **-sátarmaður** [-saudarma:ðøǫ, -sautar-] m. Belejrer; Efterstræber. **-sátur (-urs,** pl. ds.) [-sau·døǫ, -sau·tøǫ] n. = **umsát. -sátursmaður** [-saudøǫsma:ðøǫ, -saut-] m. = **umsátarmaður. -semja** [-sɛmja] vt., jfr. *semja um.* **1.** *(umrita)* omarbejde: *u. bók.* — **2.** slutte Kontrakt om, komme overens om: *eins og (ef) um semur;* — pp. *umsaminn,* omkontraheret, aftalt. **-seta** [-sɛ·da, -sɛ·ta] f. = **umsát. -sigling** [-sɪgliŋk] f. Forbisejlads. **-sýsla** [-sisla] f., **-sýslan** [-sislan] f. **1.** *(starfsemi)* Virksomhed. — **2.** Bestyrelse af n-t: *veita umsýslu um e-ð.* **-sýslanarsamur** [-sislanaǫsa:møǫ] a. = **umsýslusamur.**

umsýslu atorka [Ym·sisløa:doǫga, -a:t-] f., **-leikni** [-lɛihgnɪ] f. indec. Forretningsdygtighed. **-maður** [-ma:ðøǫ] m. driftig, arbejdsom Mand; Forretningsmand. °**-ráðherra** [-rau:þ(h)ɛra] m. Forretningsminister. **-samur** [-sa·møǫ] a. driftig, arbejdsom; — *(u. innanhúss)* huslig. **-semi** [-sɛ·mɪ] f. indec. Driftighed, Virksomhed (TSæmTæk. 49); *(u. innanhúss)* Huslighed.

1. **um sitjandi (-a, -endur)** [Ym·sɪ·djandɪ, -sɪ·tj-, -ɛndøǫ] m. **1.** *(sá er situr um, liggur í umsát fyrir)* Belejrer. — †**2.** *(nábúi)* Nabo. 2. **-sitjandi** [-sɪ·djandɪ, -sɪ·tjandɪ] a. efterstræbende, lurende. **-sjá (-r)** [-sjau·] f., **-sjón** [-sjoᵘ·*n*] f. **1.** Omsorg: *veita e-m u.,* drage Omsorg for en. — **2.** Opsyn, Tilsyn, Inspektion: *hafa u. með e-u,* have Opsyn med n-t. — **3.** Administration: *umsjónar-,* administrativ. **-sjónarmaður** [-sjoᵘnarma:ðøǫ] m. **1.** Opsynsmand, Tilsynsmand; Inspektør: *u. við safn;* (blandt Disciple i en Skole) Ordensduks: *u. í bekk.* — **2.** Værge: *u. með Jófríði* (GKonÆf. 32). **-sjónarsamur** [-sjoᵘnaǫsa:møǫ] a. **1.** = *eftirlitssamur.* — **2.** *(umsýslunarsamur, sparsamur)* huslig, husholdersk.

um skapa [Ym·sga·ba, -sga·pa] vt. omskabe, omdanne, omforme. **-skapnaður** [-sqahbnaðøǫ] m. Omskabelse, Omdannelse, Omformning. **-skera** [-sɟɛ·ra] vt. omskære. **-skifti** [-sqɪfdɪ] npl. Omskiftelse, Omveksling, Afveksling: *u. frá kulda til hita;* Forandring, Omslag: *þá urðu skjót u.;* — Vending: *við þetta urðu gagnger u. á högum* (el. *forlögum*) *hans,* dette var et Vendepunkt i hans Liv; — (log.) *einföld u.,* conversio simplex (ÁBjRök. § 39). **-skiftilegur** [-sqɪfdɪlɛ:qøǫ] a. omskiftelig, foranderlig. **-skifting** [-sqɪfdiŋk] f. Omskiftelse; *(tilbreyting)* Forandring, Afveksling. **-skiftingur (-s, -ar)** [-sqɪfdiŋgøǫ] m. **1.** Skifting, Bytting: *álfar véla úr sínum hóp afgamla og útitaða karla og kerlingar og láta í stað hins*

barnsins í vögguna; það heitir u. (JÁÞj. I. 41). — **2.** (metr.) Variation af *gagraljóð*, med Hel- el. Halvrim inde i 1. og 3. Verslinje rimende med 2. og 4. Linjes Enderim, medens tilsvarende Rim i 2. og 4. Verslinje rimer med 1. og 3. Linjes Enderim. Ekspl.: *Ljóð eg syngja löngum næ, | lýði hlægir mennt óslyng, | við Kjalars ringan kera sæ, | kalla' eg braginn umskifting* (HSig. 135). — **3.** (biol.) Amøbe (ÁBjSál. § 56). **†-skyggja** [-sgɪɡ·a] vt. beskygge, overskygge. **-skygnast** [-sgɪgnast] vrefl. *(= skygnast um)* se sig omkring. **-skygning** [-sgɪgnɪŋk] f. **†1.** *(eftirlit)* Opsyn, Tilsyn, Omsorg. — **2.** *(það að skygnast um)* Spejden omkring. **-skipan** [-sgɪ·ban, -sgɪ·pan] f. Indretning. **-skorning** [-sgordnɪŋk] f. = **umskurn.** **-skrýfa (a)** [-sgri·va] vt. med dat. ompakke, omstable (Fiske- el. Törvestakke, for at lade dem törre bedre) (Dal., Strand.). **-skurðarskírn** [-sgʏrðaɐsgir·dv] f. = **umskurn.** **-skurður** [-sgʏrðøɐ] m., **-skurn** [-sgʏrdv] f. Omskærelse. **-slag** [-sla·q] n. Konvolut: *u. um brjef;* — ?*(umbúðir)* Omslag. **-smíða** [-smi·ða] vt. omarbejde. **-smjúga** [-smju·(q)a] vt. trænge sig igennem (Klopst. VI. 13). **-sniðning** [-snɪðnɪŋk] f. Omskærelse. **-snúa** [-snu·a] vt. med dat. **1.** *(snúa um)* omvende, omdreje. — **2.** *(rangfæra)* vrangvende, kuldkaste. — **3.** *(ummynda, breyta)* omdanne, forvandle. **-snúning** [-snu·nɪŋk] f. **1.** *(hughvarf, afturhvarf)* Omvendelse. — **2.** *(afbökun, afmyndun, rangfærsla)* Fordrejelse. — **3.** (log.) Conversio (ÁBjRök. § 39); *u. með neitun*, Conversio per negationem (ibid.). **-snúningur** [-snu·nɪŋgøɐ] m. **1.** (Af.) *klessa.* **2.** *umturnun.* — **3.** *(óhemja)* Spektakelmager (Árn.). **-sókn** [-soᵘhkv] f. Ansøgning, Andragende. **-sóknarbrjef** [-soᵘhgnarbrjɛ:v] n. Ansøgning. **-sorgun** [-sorgøn] f. Omsorg: *u. jeg enga ber* (BóluHj. 217). **-spillandi (-a, -endur)** [-sbɪdlandɪ, -ɛndøɐ] m. Forstyrrer, Forværrer; *(rógberi)* Bagtaler. **-stang** [-sdauŋk] n. Travlhed, Forretninger, Bryderi, Ulejlighed. **-stangslítill** [-sdauŋsli:dɪdλ, -li:tɪdλ] a. lidet brydsom. **-stangsmikill** [-sdauŋsmɪ:ɡɪdλ, -mɪ:ʂɪdλ] a. brydsom, besværlig, vidtløftig (Árm. IV. 158). **1. -steypa** [-sdɛi·ba, -sdɛi·pa] f. Omstøbning. **2. -steypa** [-sdɛi·ba, -sdɛi·pa] vt. med dat. *(ummynda, umbreyta)* omstøbe, omforme, omkalfatre; *(kollvarpa)* kuldkaste. **-stilla** [-sdɪdla] vt. bringe i Stand, foranledige, mage n-t saa el. saa: *varð svo umstillt með þeim, að biskupar skildu vandræðalaust* (Esp. III. 83). **-stilli** [-sdɪdlɪ] n. = *tilstilli*, Foranstaltning, Foranledning: *með hans u.* (MvT. I. 65). **-stroka** [-sdro·ga, -sdro·ka] f. Strygen over n-t (Klp. IX. 122). **-svif** [-svɪ·v] npl. **1. a.** = *umstang.* — **b.** Anstrængelse, Travlhed, Forretninger: *Eg … er félaus og get því ekki haft mörg eður mikil umsvifin* (Mýrd. 208). — **2.** *(undanbrögð, vafningar)* Omsvøb. **-svifa** [-svɪ·va] vt. forsyne, skaffe det nødvendige til en.

umsvifa laust [ʏm·svɪvalöys·t] adv. uden videre (Omsvøb), glat væk. **-lítill** [-li:dɪdλ, -li:tɪdλ] a. ikke synderlig besværlig: *þykir það umsvifaminst* (mindst Besvær) (Eimr. I. 66); — som kræver lidt Arbejde: *kaus eg þá jörð … af því hún … er … umsvifaminni* (JThMk. xxviii). **-mikill** [-mɪ:ɡɪdλ, -mɪ:ʂɪdλ] a. **1.** *(órólegur)* urolig: *hávær og u. maður.* — **2.** som blander sig i mange Ting, aktiv, energisk: *gerðist drotning umsvifamikil* (tog sig af alt muligt) *og var að mörgu leyti meira ráðandi í ýmsum greinum en konungur sjálfur* (Eimr. XVIII. 2—3). — **3. a.** *(erfiður)* vanskelig. — **b.** vidtløftig: *umsvifamikil röksemdaleiðsla.* **-tími** [-ti:mɪ] m. Tid til at samle sig; *láta e-n ekki fá mikinn umsvifatíma.*

um sækjandi [ʏm·sai·ɟandɪ, -sai·ʂandɪ] m. Ansøger. **-sær** [-sai·r] m. omgivende Hav, Ocean. **-sögn** [-sögv] f. **1.** Udsagn (om n-t), Udtalelse: *leita umsagnar e-s um e-ð*, æske ens Mening (Dom) om n-t: *auk þess þarf u. símastjórans um málið* (Alþ. '11, B. 63); (log.) *u. um alt eða ekkert*, Udsagn om alt eller intet (dictum de omni et nullo) (ÁBjRök. § 10). — **2.** Anmældelse. — **3. a.** (gramm.) Prædikat, Omsagn. — °**b.** (log.) Kategori: *hinar helztu óháðu umsagnir rúmsins, svo sem lengd, breidd, hæð, dýpt* (TBókm. VI. 80). **-tak** [-ta·k] n. **1.** Omfang: *Er … það einkenni lýsingarorðanna, að þau þrengja og afmarka u. nafnorðanna* (TBókm. XII. 204). **2.** (log.) Ekstension (ÁBjRök. § 16); — Kapacitet: *mælikvarði fyrir umtaki (Kapacitet) sálarorkunnar* (ÁBjSál. § 40). **-takslítill** [-taχsli:dɪdλ, -li:t-] a. af ringe Omfang. **-taksmikill** [-taχsmɪ:ɡɪdλ, -mɪ:ʂɪdλ] a. omfangsrig. **-tal** [-ta·l] n. **1.** Omtale, Tale om n-t: *hið langa u. um Jón Guðmundsson … var alveg óþarft* (ÞThLfr. IV. 252); *vekja mikið u.* — **2.** Aftale: *eftir umtali.* — **3.** *(orðrómur, fregn)* Rygte.

umtals efni [ʏm·talsɛb·nɪ] n. Genstand for Omtale, Stof. **-frómur** [-froᵘ:møɐ] a. som taler godt om andre: *orðvar og u.* **-laus** [-löy·s] a. ubetinget, uden Omtale; — n. *-laust* som adv. uden Omtale, uden videre: *gera e-ð umtalslaust*, göre n-t straks, uden Omsvøb. **-mál** [-mau:l] n. **1.** Sag, som kan drøftes el. omtales: *það gat ekki verið u.*, det kunde der slet ikke være Tale om. — **2.** *(vafamál)* tvivlsom Sag: *umtalsmálin eru, hvort … úr … fer sálin flæmis:*

um telja [ʏm·tɛlja] vt. overtale. **-turna (a)** [-tʏ(r)dna] vt. med dat. omstyrte, kuldkaste; vende op og ned paa n-t: *u. öllu með ólátum*, sætte Stuen paa Loftet. **-turnun** [-tʏ(r)dnøn] f. Kuldkastelse, Omvæltning. **-turnunarafl** [-tʏ(r)dnønarab·λ] n. revolutionær Kraft. **-turnunarúrræði** [-tʏ(r)dnønarur:aiðɪ] npl. revolutionære Skridt. **-tölulaust** [-tøløløys·t] adv. = **umtalslaust.** **-tölur** [-tö·løɐ] fpl. **1.** *(fortölur)* Forestillinger, Overtalelse; *(ávítur)* Irettesættelser. — **2.**-**3.** = *umyrði* 2.—3. **-vaf** [-va·v] n. **1.** Svøb; spec. Bandage: *u. um sár.* — **2.** *(skýla)* Slør (Klopst. IX. 324). **-vafinn** [-va·vɪn] pp. af **umvefja.** **-vafningur (-s)** [-vabniŋgøɐ] m. Omvikling, Indpakning; n-t indpakket, Pakke, Bundt. °**-vafssali** [-vafsa:lɪ] m. Bandagist. **-vanda** [-vanda] vt. irettesætte: *skorinort og einarðlega umvandaði hann ef honum mislíkaði* (Bún. IX. 24); — pp. *-vandaður* (Sl.) = *umvendur.* **-vandan** [-vandan] f. = **umvöndun.** **-varðandi** [-varðandɪ] a. betydningsfuld, vigtig. **†-varp** [-vaɐp] n. **1.** *(girðing)* Indhegning. — **2.** *(landamerki)* Grænseskel. — **3.** dat. pl. *umvörpum* (= *unnvörpum* (se *unnvörp*)): *Þar finst og umvörpum alls konar málmar* (Odds. II. 3, 303). **-vefja** [-vevja] vt. omvikle, omsvøbe, omslynge, indhylle. **-veltast** [-vɛλdast] vrefl. vælte sig; væltes, kastes omkuld: *umveltist bærinn Langahlíð* (ÞTh. Ferð. IV. 40). **-vendaður** [-vɛndaðøɐ] a. = **umvendur.** **-vending** [-vɛndɪŋk] f. = **umsnúning.** **-vendur** [-vɛndøɐ] a. i Stand: *vel u.*, i god Stand, smuk, vel ved Magt (BH.). **-viði (-is)** [-vɪ·ðɪ] n. Træ, som dannes af de uden om Knasterne böjede Aarringe (Vf., Sch.). **-villingur (-s, -ar)** [-vɪdlɪŋgøɐ] m. forvildet, Menneske el. Dyr, der forvilder sig: *álög röm með umvillinga grandi | eg hélt væri rík í þessu landi* (EÓlKv. 136). **-villur** [-vɪdløɐ] fpl. Bedrag: *Eg get ekki orðið þatt við … u., … né lygum sterkum | verið önnur hönd* (StStAndv. III. 224). **-vindur** [-vɪndøɐ] a. **1.** *(erfiður)* vanskelig. — **2.** *(öfugur)* omvendt, fordrejet; *(ósanngjarn, ósennilegur)* urimelig. **-vitjun** [-vɪ·djøn, -vɪ·tjøn] f. det at se efter n-t: *u. neta.* **-vitjunartími** [-vɪdjønaɐti:mɪ, -vɪtjønaɐ-] m. Besøgelsestid; spec. Tid naar man ser efter udsatte Garn: *fiska þar á handfæri utan umvitjunartíma* (Stj. '13, B. 120). **-vjela** [-vjɛ·la] vt. behandle, have at bestille med. **-vjelis** [-vjɛ·lɪs] adv.: *hafa e-ð u.*, have n-t mellem Hænderne, have med n-t at göre: *öllu því vér höfum u.* (Campe 181); *hafa mikið u.*, have meget mellem Hænderne, meget at bestille (Hún.). **-vjes** [-vjɛ·s] n. Stundesløshed, Travlhed: *hún var aldrei vön að snúast hvern hringinn eptir annan í tómu umvjesi* (Eimr. III. 96). **†-væla** [-vai·la] vt. **umvjela.** **-vöndun** [-vöndøn] f. Irettesættelse, Formaning.

umvöndunar laus [ʏm·vöndønarlöy:s] a. **1.** som ikke kalder tilrette, som ikke formaner. — **2.** som ikke formanes: *u. krakki;* — n. *-laust*, uden Formaninger. **-leysi (-is)** [-lɛi:sɪ] n. Mangel paa Formaninger. **-maður** [-ma:ðøɐ] m. Irettesætter, Formaner. **-samur** [-ɐ-sa:møɐ] a. som stadig irettesætter, knarvorn, gnaven. **-semi** [-sɛ:mɪ] f. indec. Irettesættelseslyst.

um vörp [ʏm·vöɐp] pl. af **umvarp.** **†-þenking** [-þɛiŋ̊ɟɪŋk, -þɛiŋʂ-] f. Overvejelse, Betragtning. **†-þenkja** [-þɛiŋ̊ɟa, -þɛiŋʂa] vt. overveje. **-þótta (a)** [-þoᵘhda] vt.: *u. sig*, se sig om (JÁÞj. II. 123). **-þráttaður** [-þrauhdaðøɐ] a., **-þrættur** [-þraihdøɐ] a. omtvistet. **-önnun (-ar, -annanir)** [ʏm:ön·øn, -an·anɪɐ] f. Omsorg, Overopsyn: *fjekk hann honum því fám dögum síðar í hendur alla búsýslu og u. starfa sinna* (Þús. II. 103).

Una (-u, -ur) [ʏ:na] f. npr. Una.

una (uni; undi; unað) [ʏ:na; ʏ:nɪ; ʏn·dɪ; ʏ:nað] vt. med dat. og vi. **1. a.** være, opholde sig, dvæle: *hestarnir u. í haganum.* — **b.** is. i Bibelsprog: *u. í sælu guðs, u. í helgum frið.* — **2.** *u. e-u, u. (sjer) við e-ð*, være tilfreds med n-t, finde sig i n-t; *u. engu*, aldrig være tilfreds: *u. ekki við neitt*, ikke være tilfreds med n-t; *u. illa við sinn hlut*, være misfornöjet med sin Lod: *u. óláni sínu*, finde sig i sin Skæbne; *u. sjer illa*, være utilfreds med n-t: *u. sjer illa e-s staðar (á e-m stað)*, ikke kunne føle sig hjemme et Sted; (Ordspr.) *þar er allur sem unir*, hvor man er tilfreds er man helt og holden, jfr. l. ubi bene, ibi patria; *u. augu meðan á sjá* (SchMál.), Øjenfryd stakket Fryd; *sæll er sá, sem sínu unir* (GJ.), den er lykkelig, som nöjes med sit.

unaðar legur [ʏ:naðarlɛ:ɡøɐ] a. yndig, behagelig. **-mikill** [-mɪ:ɡɪdλ, -mɪ:ʂɪdλ] a. glæderig, behagelig. **-ríkur** [-a-ri:ɡøɐ, -ri:køɐ] a. frydefuld, nydelsesrig. **-samur** [-ɐ-sa:møɐ] a. = **unaðsamur.**

unað fanginn [ʏ:naðfauŋ·ɡɪn] a. henrykt. **-geisli** [-ɟeis·lɪ] m. yndig Straale. **-legur** [-lɛ·ɡøɐ] a. = **unaðslegur.** **-leikur** [-lɛi·ɡøɐ, -lɛi·køɐ] m. = **unaðsleikur.** **-samlegur** [-sam·lɛɡøɐ] a. = **unaðslegur.** **-samur** [-sa·møɐ] a. = **unaðssamur.**

unaðs blíður [ʏ:naðsbli:ðøɐ] a. behagelig og mild. **-bót** [-boᵘ:t] f. (forøget) Glæde, Fornöjelse: *svo eingum manni … yrði u. að ráðahag við mig* (Od. 436). **-bragur** [-bra:ɡøɐ] m. behagelig, skön Tone, Stemning el. Væsen: *einhver u. á öllu á heimilinu*, en skön, elskelig Stemning over hele Hjemmet. **-dagur** [-da:ɡøɐ] m. yndig Dag. **-drukkinn** [-drʏhɟɪn] a. glædedrukken.

unaðsemd (-ar, -ir) [ʏ:naðsɛmd] f. Behagelighed, Glæde, Lyst.

unaðs fagur [ʏ:naðsfa:ɡøɐ] a. henrivende skön. **-fullur** [-fʏd·løɐ] a. herlig, yndig, glædelig. **-geimur** [-ɟei:møɐ] m. Salighedens Verden. **-laus** [-löy·s] a. glædeløs. **-legur** [-lɛ·ɡøɐ] a. yndig. **-leikur** [-lɛi·ɡøɐ, -lɛi·køɐ] m. Ynde. **-leysi (-is)** [-lɛi·sɪ] n. Glædesløshed. **-ríkur** [-ri:ɡøɐ, -ri:køɐ] a. nydelsesrig; herlig. **-roði** [-ro:ðɪ] m. yndig Rødme. **-samur** [-ð-sa·møɐ] a. behagelig, frydefuld, yndig.

unað sæla [ʏ:naðsai:la] f. Lyksalighed. **-sæll** [-said·λ] a. lyksalig.

unaður (-ar el. -s) [ʏ:naðøɐ] m. Behagelighed; Glæde; Nydelse.

***unaland** [ʏ:nalan·t] n. Glædens Land: *námum við óskadal, eignuðumst hann | og u. bygðum þar saman* (StStAndv. II, 310).

unan [ʏ:nan] f. = **unun.**

1. und (-ar, -ir) [ʏn·t] f. (blodigt) Saar: *Eg vildi ekki vekja honum undir að þarflausu*, jeg vilde ikke saare ham til ingen Nytte (GFrE. 18); (Ordspr.) *margur hefur djúpa u., þó dult fari* (GJ.), mangen en dølger dybe Saar.

2. ***und** [ʏn·t] præp. = **undir.**

***undaður** [ʏn·daðøɐ] a. saaret.

undafífill [ʏn·dafi:vɪdλ] m. (bot.) Høgeurt (hieracium).

undan [ʏn·dan] præp. med dat. og adv. **1. a.** under, neden fra, fra Undersiden af: *höggva fót u. e-m*, hugge Foden af en; *kippa fótum u. e-m*, (egl. rykke Benene bort under en ɔ:) bringe en til at snuble; *hann rjetti fram höndina u. ábreiðunni*, han strakte Haanden frem ud under Tæppet; *hundurinn skreið (fram) u. rúminu*, Hunden krøb frem (underneden) fra Sengen. — **b.** med Bibet. af at Stedet ligger höjere end den handlende Person: *hann spratt upp u. garðinum*, han sprang op fra Gærdet (under hvilket han havde ligget skjult). — **c.** fra, ved Foden af (n-t opragende, Bjærg, Klippe el. desl.): *u. fjallinu*, fra Foden af Bjærget; *maður u.*

jökli, en Mand fra Egnen ved Jøkelen (Snæfellsjokull). *áin fellur undan jöklinum*, Floden har sit Udspring fra Joklen (Joklens Underside). **d.** bort fra: *ganga í búin og selja alt u. okkur*, tage vore Gaarde og sælge alt, hvad vi skal leve af (Eimr. VII. 177). *jeg reið u. þeim rauða í gær*, den røde (Hest) tabte en Sko i Gaar, da jeg red paa den (ÞGjUí. 108), *einn skeifan er u.*, en af Skoene er borte; *jeta u. hesti*, spise Hesteskoene af Hestens Ben (ODavÞj. 183); *slíta u. e-m*, slide Kens Sålene af en; *skera u.*, kastrere; *herða u.*, se 2. *herða* 2. — **2.** (om Bevægelse) bort fra: *halda u. landi*, styre bort fra Land; *rekur u. landi*, [illegible] den for (inde under) Kysten (*ísinn undan*). — **3.** uden Bibet. af Bevægelse, (*framundan*) bort fra, ud fra: *skerið var út u. firðinum*, Skæret laa ud for Fjordens Munding; *ísinn er langt u.-landi*, Isen er langt borte fra Kysten, et langt Stykke uden for Kysten. — **4.** fra, bort, bort fra (bet. Flugt el. Redning fra, Venden bort fra, Forfølgelse o. l.): *u. sól*, fra Solen; *u. birtu*, bort fra Lyset; *u. vindi*, for Vinden; *heldur u. brekku, en móti*, heller ned ad Bakke en opad (JÁÞj. I. 254); *u. fæti*, nedad: *hallar u. fæti*; — *tala illa um e-n u. eyrunum*, bagtale en: *hann ... talaði aldrei styggðarorði til nokkurs manns, hvorki upp í eyrun eða u. þeim* (SInu. II. 116—17); *bera u.*, se *bera*; — *hann dró mestan hluta flokksins u. stjórninni*, han trak det meste af Partiet fra Regeringen; *falla u.*, falde bort, bortfalde; *færast u.*, undskylde sig (undslaa sig) for n-t; *komast u.*, undslippe; *líta u.*, se bort; *snúa u.*, vende bort; *snúa sjer u.*, vende sig bort; *líta u.*, se bort; *skilja, taka ú*, undtage n-t; *n i völdum u. e-m*, berøve en Magten (is. ved List el. Agitation); *heimta e-ð undan e-m*, forlange at en skal udlevere n-t; *hafa e-n út u.*, tilsidesætte en, behandle en stifmoderligt: *hafði hún rafnan eitt barnið út u.*; — *vera (harðna) út u.*, *verða út u.*, blive tilsidesat el. stifmoderligt behandlet. — **5.** *undan* abs. og *á u.*, foran: *fara, ríða (á) undan*, gaa, ride foran en, gaa, ride i Forvejen: (Ordspr.) *sá kennir öðrum vaðið, sem undan ríður* (GJ.), den, som rider först, viser Vadestedet til dem, som følger efter; *hann var á u. mjer alla leiðina*, han var foran mig hele Vejen; *farðu á u., svo skal jeg koma á eftir*, gaa först, jeg skal følge; *vera á u. tímanum*, være forud for Tiden. — **6.** om Tiden: (*áður en*) før: *hann veiktist á u. öðrum mönnum á bænum*, han blev syg før de andre Folk paa Gaarden; *ef þú deyrð (á) u. mjer*, hvis du dør før mig; *hann kom á u. öllum öðrum*, han kom før end alle andre; *var það á u. því, að þú mættir mjer*, var det før du mødte mig?; *dreyma illa u. e-m*, drømme daarligt før en kommer; *e-ð er u. stórtíðindum*, n-t varsler store Begivenheder. — **7.** om Herkomst, Afstamning og Aarsag: **a.** *vera u. e-m*, være ens Afkom, være falden efter en (om Dyrs Afkom): *folinn er u. Bleikálu*, Føllet er faldet efter *Bleikála*. — **b.** *Lömbin dóu u. ánum*, de nyfødte Lam døde fra deres Mødre (GFrE. 68); *fleslar ærr, sem eg hefi skorið u.* (hvis Lam jeg har slagtet) (ÞGjD. 73); *Sagt er það og til dæmis um græðgi hrafnsins, að hann éti sjálfur eggin u. sér* (æder de Æg, den selv har lagt) *á vorin, þegar hart er og kalt* (JÁÞj. I. 616); *venja u.*, afvænne; *taka u.*, skille Ungen fra Moderen. — **c.** *u. e-u*, efter, som Resultat af n-t: *U. sumrinu er ekkert til, hvorki hey nje matur* (JTrSk. II. 48). *eru Grænlendingar spikaðir ... u. ofátinu á sumrin* (SBrGr. 25). — **d.** om Aarsag: *á báðum stöðunum gánga menn og skepnur blóðrisa u. vargi þessum* (med Blodstriber efter disse Bæster (om Myg)) (JÁÞj. I. 627); *gráta u. e-m*, græde fordi en har pryglet el. drillet en. — **8.** som förste Sammensætningsled (ofte) = *fyrir*. **-boði** [-n-bo:ðı] m. Forbud, Forvarsel: *u. stórtíðinda*; — Bebuder: *farfuglarnir eru undanboðar sumarsins*. **-bragð** [-braq·ð, -brag·þ] n., is. i pl. *-brögð*: **1.** *(vífilengjur)* Udflugter; Vægring: *jeg fór fram á, að hann uppfylti skilmálana, en hann kom með ýmisleg undanbrögð*. — **2.** *(vanræksla)* Forsömmelighed, Undladelse af at göre n-t: *mundu honum u. til ganga* (GKonÆf. 61). — **3.** Udvej (ud af en Vanskelighed): *hann tók þá til þess undanbragðs* (fandt paa den Udvej). **-draga** [-dra:qa] v., jfr. *draga undan*. **1.** refl. *-dragast*, forhales, udsættes: (Ordspr.) *ills er von þó undandragist* (GJ.), ondt kan udsættes, ikke undflys. — **2.** vi. *(komast undan)* bortslippe: *mun hún ekki ætla sér að láta þig u.* (JÁÞj. I. 156). **-dráttarlaust** [-drauhdarlöys·t] an. uden Fradrag; uden Vægring. **-dráttarsamur** [-drauhdaqsa:mʏɒ] a. tøvende, som søger Paaskud. **-dráttarveður** [-drauhdarve:ðoɒ] n. kortvarigt stille Vejr, naar Uvejret er i Anmarsch (Árn.). **-dráttur** [-drauhdoɒ] m. **1.** Unddragelse, Bestræbelse for at unddrage sig n-t, Vægring: *u. undan því að halda loforð sín*. — **2.** *(hik)* Toven, Nølen; *(frestun)* Udsættelse; (Ordspr.) *u. er engum afsláttur* (GJ.), Toven er intet Afslag; *u. eyðir framkvæmdum* (SchMál.), Opsættelse ødelægger Udførelse; *undandrátturinn er [illegible]* (GJ.), [illegible] haardest; *e-ð [illegible] undandrætti*, det trækker ud med n-t: *það hefur orðið í undandrætti fyrir mjer*, det har trukket ud for mig. — **3.** [illegible] *hestum*. — **4.** Besvigelse (ved Angivelse af Indtægter): *u. á framtali er sára-[illegible]* (Lhsd. '11, 86). **-eldi** [-eldı] n. **1.** Opdræt [illegible] Kreaturer: *um geldinga [illegible]* eldis (som anses for mindre skikkede til Bedækning) (Stj. '91, A. 136); *graðhest skal gelda, þegar hætt er að nota hann til undaneldis* (Stj. '94, B. [illegible]). — **2.** [illegible], Afkom af Kreaturer: *þegar foreldrið er [illegible] undaneldið það oft líka*. **-eldisdýr** [-eldısdi:r] n. Dyr, hvis Afkom man [illegible], Racedyr. **-fara** [-fa:ra] v. [illegible] *undir*, se *fara* [illegible] i ppr. *-farandi*, foregaaende; — pp. *-farinn*, forudgaaet, foregaaende: *að undanförnu, nú undanfarið*, den [illegible] Tid [illegible] *förnu*, som hidtil. **-fari (-a)** [-fa:rı] m.: *u. e-s*, det, som gaar forud for n-t, Forberedelse, Forløber: *hugsa um vorgróðurinn, vöxt hans og [illegible] undanfara* (GFrÓl. 100); [illegible] (JTr. HeiðB. IV. 68). — (log.) Antecedens (AB,Rok. § 81). **-fella** [-fed·la] v. **1.** (*láta vera*) undlade at udføre: *þetta undanfelli jeg ekki hreinstir-samlega að tjá yður*, dette undlader jeg ikke tjenstligt at meddele Dem (Stj. '97, B. 58). — **2.** udelade: *bæta við undanfelldum bæjum og fjallvegum* (ÞTh. Lfr. III. 316). **-felling** [-fed·liŋk] f. Undladelse. **-ferð** [-fɛr·ð] f. Gaaen foran; Flugt. **-flátta** [-flauhda] f. det fedeste Kød af Hvalen nærmest Spækket. **-færi** [-fai:rı] n. **1.** Mulighed el. Middel til at undslippe: *jeg átti ekkert u. undan því að vera kosinn í nefndina*. — **2.** en Marks Udstrækning (Störrelse): *nóg er undanfærið, en ekki eru uppgripin*, Marken er stor nok, men der falder kun lidt Hø af den (Sl.). — **3.** *(slægjuland)* Græsgang, Udmark, der kan slaas (ASkaft., Sch.). **-færsla** [-faiɒ·sla] f. **1.** *(vífilengjur)* Vægring; *(afsökun)* Undskyldning. — **2.** *(neitun)* Benægtelse. — **3.** *(það að komast undan)* Undkommen, Undkomst. — †**4.** *(sönnur á sakleysi e-s)* Bevisførelse for ens Uskyld (spec. ved Jærnbyrd), Renselse. **-færslueiður** [-faiɒsloɛi:ðoɒ] m. Renselsesed. **-færslulaus** [-faiɒslolöy:s] a. uden Vægring: *u. hlýðni* (jfr. MStVin. 307); — n. *-laust* som adv. **-för** [-fö:r] f. = **undanferð**. **-ganga** [-ŋ-gauŋ·ga] f. Affald, Frafald: *u. Grikklands undan Tyrkjum*. **-genginn** [-ɟɛiŋ·ɟın] a. *(farinn á undan)* forudgangen, tidligere bortgaaet el. sket: *af því sem undangengið er, má ráða*, af det tidligere skete kan man slutte; *(framliðinn)* hedengangen, død (se JÞork. III). **-gerð** [-ɟɛr·ð] f. det at lave Smør og Ost af Kreaturets Mælk: *Í Breiðafjarðareyjum koma menn kúm á land til undangerðar og fá eftir hverja kú aldrei minna en sex stundum átta fjórðunga smjörs* (BHAt. 122); *undangerðar kúgildi*, malkende Kvilder (LFR. XI. 235). **-hald** [-ʏ-(h)al·t] n. **1.** Tilbagetog, Retræte: *blása til undanhalds*, blæse Retræten. — **2.** *(byr)* Medbør; *(sigling undan)* Sejlads med Vinden; *hafa u.*, have Stormen i Ryggen; *sigla í undanhaldi*, sejle med Vinden agter ind. **-halli** [-(h)ad·lı] m. Skraaning, Hælden nedad. **-hallur** [-(h)ad·loɒ] a. hældende, skraanende nedad. **-hlaup** [-n-hlöy·p] n. **1.** *(flótti)* Undkomst, Flugt. — **2.** *(brotthlaup)* Bortløben. †**-kall** [-ŋ-kad·l] n. Appel. **-kemba** [-ɟɛm·ba] f. den korte Uld, som bliver tilbage i *togkambar*, naar det længste *tog* (= *lopi*) er trukket ud af Karderne (e. noils) (Þing., Sl.). **-koma** [-ko:ma] f. Undkomst, Redning. **-lás** [-n-lau:s] m. og f. **1.** Bundfald, Bærme; (kem.) Residuum, Sediment: *u. úr mjólk, lýsi* osv.; *undanrásin úr lifrinni, þann sem ekki vill bræðast* (JSVíð. 48). — **2.** Skald *(heyvirgangur)* Horester (Vf.); *(afuggur, a(f)vikur)* Ender, som skæres af Fleecen, naar et Stykke Töj er færdigt (Hún.). **-lát** [-lau:t] n. Föjelighed. **-látssamur** [-lau(t)sa:moɒ] a. föjelig, eftergivende. **-látssemi** [-lau(t)sɛ:mı] f. indec. Föjelighed, Eftergivenhed. **-lausn** [-löys·n] f. Løsning, Befrielse fra n-t. **-leit** [-lɛi:t] f. den förste Del af Eftersøgningen af Faar om Efteraaret. **-leitan** [-lɛi:dan, -lɛi:tan] f. Vægring. **-mæli** [-mai:lı] n. Forbön. **-rás** [-rau:s] f. Undløben. **-rekstur** [-rɛχ·sdoɒ] m. **1.** *(það að stýra og sleppa undan e-u)* Flugt og Undkomst (fra en Forfølger). — **2.** *(það að reka á undan)* Forudarsen (f. Eks. af Faar). **-renna** [-rɛn·a] f. **-renning** [-rɛn:iŋk] f. skummet Mælk. **-renningarostur** [-rɛn·iŋgarosdoɒ] m. Skummetmælksost. **-renningur** [-rɛn:iŋgoɒ] m. = **undanrenning**. **-ristuspaði** [-rısdosba:ðı] m. Græstörvspade. **-róður** [-ro:ðoɒ] m. *(burtróður)* Bortroning, *(flótti)* Flugt (Roning for at flygte). **-setning** [-sɛhdniŋk] f. foranstillet Sætning. **-settur** [-sɛhdoɒ] a. foranstillet. **-skilja** [-sɟıl·ja] vt. undtage. **-skilning** [-sɟıl·niŋk] f. Undtagelse. **-skot** [-sgo:t] n. **1.** Paaskud, Vægring, Udflugt; Unddragen sig, Kniben ud: *ei voru úrtölur, né u.* (Milt. 176). — **2.** Forbehold: *sverja með undanskotum*, sværge med Forbehold (reservatio mentalis). **-skotslaust** [-sgo(t)slöys·t] adv. **1.** uden Unddragelse: *Mun þessar bætur nema, eptir Sýslumanns skipan, u.* (LFR. XIII. 182). — **2.** *(undanfærslulaust)* uden Vægring (MStHandb. 167). **-skurður** [-sgʏrðoɒ] m. **1.** *undanfláita*. — **2.** *[illegible]*. **-skæra** [-sgai:ra] f. (Flói) = **flagtorfa**. **-taka** [-ta:ga, -ta:ka] vt. undtage; — pp. *-tekinn*: *að undanteknu(m)*, med Undtagelse af. **-tekning (-ar, -ar)** [-tɛhgniŋk] f. Undtagelse. **-tekningarlaus** [-tɛhgniŋgarlöy:s] a. uden Undtagelse; — n. *-laust* som adv. **-vik** [-vı:k] n. det at vige til Siden; *(brottvik)* Bortvigelse. **-villingur (-s, -ar)** [-vıd·liŋgoɒ] m. Unge (is. Lam), som har forvildet sig bort fra sin Moder; — om Ænders Unger: *Hingað og þangað var að líta undanvillinga, sem mæðurnar eiga að ...* (GFrÁtt. 195). — overf.: *og [illegible] með eigin augum báða þessa einkennilegu undanvillinga náttúrunnar (Hornafjarðarmána og orminn í Lagarfljóti)* (GFrE. 49). **-vinna** [-vın:a] f. Forarbejde (Morg. IV. 276, S. 2). **-þága** [-þau:qa] f. Fritagelse. **-þiggja** [-þıɟ:a] vt.: *u. e-n e-u*, fritage en for n-t; — refl. *-undanþiggjast*: *u. e-u*, blive fritaget for n-t; — pp. *-þeginn*. **-þægur** [-þai:qoɒ] a. dispensabel (LHBL&L. 10).

undarlegleiki, -legleikur [ʏndarlɛɣlɛi:ɟı, ...] m. Underlighed, [illegible] Besynderlighed. **-legur** [-lɛ:qoɒ] a. underlig; — adv. *-lega*.

†**undfari (-a, -ar)** [ʏn·tfa:rı] m. Vaaben; Harpun (MI. IV. 43).

undinn [ʏn·dın] pp. af **vinda**.

undir [ʏn·dıɒ] præp. med dat. og acc. under.

A. med dat. **I.** Hvile i egl. Bet., om Rum el. Sted: under, inde under, nede under. **a.** ved simple Hvileverber: *hafa ... barn*, have et Barn i Sengen hos sig; *sitja u. e-m*, sidde med en paa Skødet; *standa u. bagga*, ogs. abs. *standa u.*, (med Ryggen) støtte en ophængt Bylt, mens den anden Bylt hænges paa Kløvsadelen. — **b.** under Ordene om en Væren under n-t: *hafa sverð u. skikkju sinni*, have et Sværd under Kappen; *u. kápunni var hann í bláum klæðisfötum*, under Kappen bar han en Dragt af blaat Klæde; [illegible], ogs. abs. inde under, under n-t: [illegible] *í treyju innan u. (kápunni)*; — *ísinn brast u. honum*, Isen gik itu under ham; *reiða e-ð u. sér*, transportere n-t paa Hesten [illegible] liggende tværs over Sadelen, hvori man sidder; *sligast u. byrðinni*, segne under Byrden; *u. hendi sér*, under Armen; *u. [illegible]*, under Læg; [illegible] (under et Tag af [illegible]) (Fegr. [illegible]). *er [illegible]* (bedækket af Jøkel); *[illegible]*, var [illegible] (overssvømmet); *e-ð [illegible]*, n-t er udsat for Bedækkelse (spec. ved Oversvøm-

melser, Fjældskred o. l.); *það er fallegt u. kúnni (ánni)*, Koens (Faarets) Yver er stort og struttende af Mælk. *það, sem u. e-m er*, ens Könsdele: *skip u. árum*, Fartöj, som bliver roet; *u. seglum*, under Sejl; *sitja u. ár*, sidde ved Aaren; *þungur u. árum*, tung at ro; *róa u. seglum*, ro samtidig med at man forer Sejl; *u. sjer*, med sig selv om Bord: *hafi hann siglt (skútuna) sundur undir sér* (ÓDavÞj. 101); (om en Hest) *Hann skeiðaði ætíð undir sjálfum sjer*, den løb altid Pasgang, naar den var uden Rytter. *teyma u. e-m*, lede en ridendes Hest ved Töjlen; *sitja u. borðum*, sidde til Bords; — *Alfeifs var það yndi að sjá ... undir Hieróni Sigurgjafa* (se S. (Hest) bære Hieron, se H. paa Ryggen af S.) (GTh. '95, 190); *troða e-ð u. fótum*, træde n-t under Fodder. — **c.** med Bet.: ved Foden af, i Læ af, tæt op til, ofte i Forb. med Stedsnavne: *u. klettinum*, under Klippen, under Klippens Væg, neden for Klippen; *næsti bær u. heiðinni*, den nærmeste Gaard ved Heden; *u. veggnum*, under, i Læ af Væggen; *u. Eyjafjöllum, u. Jökli, u. Þríhyrningi* (jfr. *undan*). — **d.** om Dyrs Afkom i Forhold til Moderen: *lamb, dilkur u. á*, Lam, Dielam, der følger med og dier Moderfaaret. — **II.** overf. Betydninger: **1.** om et underordnet Forhold: ***vera u. e-m***, være afhængig af en; ***þjóna u. e-m***, staa i ens Tjæneste; ***ganga u. e-m***, betjæne en, staa paa Pinde for en: *hún nennir ekki að gera neitt, lætur móður sína ganga u. sjer*. — *standa u. e-m*, ds., ***eiga mikið u. sjer***, (have meget under sig, som afhænger af en, ɔ:) have stor Indflydelse; *eiga fje u. e-m*, have Penge til gode hos en. — **2.** om Værn, Varetægt, Tillid: ***vera u. vernd, skjóli e-s***, være under ens Beskyttelse; *mart verður að vera falið u.* (maa bero paa) *dómi söguritaranna* (TBókm. '95, 15); *eiga mikið u. e-m*, maatte stole paa en, i høj Grad el. søge ens Hjælp i stor Udstrækning: *það er ekki gott að þurfa að eiga mikið u. slíkum mönnum*. — *u. e-u nafni*, under (dækket af, i Ly af) et Navn: *ganga u. e-u nafni, skrifa u. e-u nafni*. — **3.** om en Tilstand, hvor man er afhængig af n-t, hvor n-t beror paa, skjuler sig under, er under Indflydelse af n-t: ***það er u. því komið***, det beror derpaa; *vita hvað u. býr*, vide, hvad der stikker under. — **III.** i elliptiske og adververbielle Udtryk: under, underneden: **1.** *bjart er u.*, Luften er klar i Horisonten: *bjart var undir, þó dimt væri hið efra* (ÞThFerð. IV. 89); *verður (forngripurinn) þá að þriðjungi eign þess, sem land á u., þar sem hluturinn fanst*, Findestedets Ejer bliver Ejer af en Tredjedel (Stj. '07, A. 240); *hann var í vaðmálstreyju og í skinnvesti u.* (med en Skindvest indenfor:) ***verða u.***, blive overvundet, trække det korteste Straa; *heyið er u.*, Hoet ligger ude paa Engene for at törres: *meðan töður manna voru u.* — **2.** *(fyrir)* i Forvejen: *hann þæktist nógu auðugur u.* (JÁÞj. II. 12); *því þeir voru vel að sér u.* (And. 1. 252). — **3.** *(í takinu)* under Arbejde, *hafa margt u.*, have meget at varetage. — **4.** *e-m er e-ð u.*, n-t er af Vigtighed for en; *standa (vel) u.*, være solid (om Maden); *u. niðri*, hemmelig, i det skjulte, indvendig; ***segja e-m undir og ofan af***, fortælle en en Del om en Sag uden at fortælle det hele (saal. at vedkommende ikke faar fuld Besked).

B. med acc. **I.** om Bevægelse i egl. Bet., om Rum og Sted, konkrete Betegnelser: u n d e r, i n d u n d e r: **a.** om Bevægelse ligefrem ved Verber: under, hen under: *setja, taka, ganga, ríða, koma, sigla* osv. *undir e-ð*, sætte, tage, gaa, ride, komme, sejle osv. under n-t; *skríða u. rúmið*, krybe ind under Sengen; ***þeir*** *... leiddu múlasnana u. okið* (Od. VI. 21); *batt hún u. fætur sér fagra gullskó* (Od. 5). *gefa skepnum u. sig*, anbringe Foderportionerne til Dyrene foran dem paa Gulvet (i St. f. i Krybben); *koma fótum u. sig*, komme paa Benene, springe saaledes, at man kan holde sig paa Benene, naar man er kommen ned; *láta e-ð u. belti sjer*, stikke n-t under sit Bælte; *láta u. pottinn* el. abs. *láta u.*, lægge Brændsel paa Ilden i Ildstedet (Komfuret) ind under Gryden; *hlaupa u. höggið*, løbe ind under Hugget, ɔ: ind paa den huggende for at tage ham fat; *lyfta, halda, ýta* osv. *u. e-ð*; — *fara u. ár*, tage en Aare og ro; *f. u. kú*, gaa hen og malke en Ko (is. uden at tömme Yveret); *skoða u. (spilin)*, se efter, hvilket Kort der ligger nederst i Bunken; *inn, út, aftur, fram, upp, niður* osv. *u.*, ind, ud, bag, frem osv. under; *venja lamb u. á*, vænne et Lam til at die et Faar. — **b.** ind under, hen til (om Retning el. Udstrækning): *ganga inn u. klett*, gaa hen til Foden af en Klippe; *u. fjallið*, hen til, hen under Bjærget: *ríða austur u. Eyjafjöll; — u. eyna*, ind under Øen; *u. landið*, ind under Landet; *halda beint u. sól* (lige i Retning af Solen) (JÁÞj. I. 630); *akrar voru í dalnum upp u. hlíðina* (ibid. 146); *vatnið tók þeim u. hendur*, Vandet naaede dem op til Armene; *sigla suður u.* (syd ind under, syd til) *England*. — **c.** hen i Nærheden af: *heim u. (bæinn)*, i Nærheden af Gaarden. — **II.** uden direkte Forestilling om Bevægelse: *brú á Rangá u. Bergvað* (nede ved B.) (JÁÞj. I. 487); *hyllir þá u. hann* (han ses i Horisonten) *hæst uppi á hálsbrekkunni* (JThMk. 350); *sjá u. (spilin)*, se under Kortene. — **III.** om Tiden: **1.** henimod, henad: *u. kvöld*, henimod Aften; *u. vetur*, henimod Vinteren. — **2.** lige för: ***þrælka þá*** (ɔ: *hestana) sem mest u. dauðann* (BrJÞf. 115); *u.* ***það*** *hann hætti*, da han var ved at holde op. — **3.** *u. (það)*, henved, næsten: *klukkan u. þrjú*, Klokken henved tre; *u. það fimtíu*, næsten halvtredsindstyve; *við vorum u. tvo tíma á leiðinni*, vi var næsten to Timer undervejs; *(fram) u. það*, saa n-t nær, næsten det: *hann er tvítugur eða (fram) u. það*. — **IV.** Overførte Betydninger, abstrakte Udtryk: **1.** om Bevægelse i helt overf. Bet.: u n d e r, i n d u n d e r, h e n u n d e r osv., spec. ved Bevægelsesverber, is. om Underkastelse el. Underordning: *beygja sig u. e-n*, underkaste sig en; *ganga u. e-n*, give sig ind under en; ***þjóna u. e-n***, staa i ens Tjæneste; *gefa hann u. vopn yðar*, udlevere ham under eders Vaaben, ɔ: for at I kan dræbe ham; *laxveiðin var áður á öldum gefin u. kirkjuna* (given til (ind under) Kirken); *gefa u. fótinn*, opmuntre; *komast u. efni*, blive velhavende (Árn.); *leggja e-ð u. sig*, underlægge sig n-t, erobre n-t; *leggja e-ð u. drengskap sinn*, afgive sit Æresord paa n-t: *þegar hann var búinn að bæla alt landið u. sig* (TBókm. '94, 11). *vera u. atkvæði*, sætte under Afstemning; *skaut málinu u. úrskurð konungs*, henviste Sagen til Kongens Afgørelse; *marka u. mark e-s*, mærke med ens Øremærke; *skírskota u. e-n*, henvise n-t til en. — **2.** om Retning el. Udstrækning i overf. Bet., is. om Bistand, Bifald el. Samtykke, Betingelse, Forpligtelse el. lign., ofte beslægtet med de foregaaende under 1.: *hlaupa u. bagga með e-m*, give en en Haandsrækning, hjælpe en: *öll önnur málefni ... liggja ... u. hið almenna löggjafarvald ríkisins* (Eimr. II. 1); *ýta u. e-n (e-ð)*, opmuntre, anspore en, tilskynde n-t; *taka u. e-ð*, give sit Bifald til Kende m. H. t. n-t, bifalde n-t (jfr. V.); *allir tóku vel u. það* (bifaldt det) (Il. II. 286); *brugðust félagsmenn vel u. það* (GV. i JÁÞj. xxx); *skrifa u. e-ð*, underskrive, (overf.) samtykke i n-t; *játast u. e-ð*, erklære sig villig til n-t, paatage sig en Forpligtelse m. H. t. n-t; *játast u. skatt*, love Skat, erklære sig skattepligtig; *arf ber u. e-n*, en Arv tilfalder en, hører en rettelig til. — **3.** om Understøttelse, Vederlag el. lign.: *u. e-ð*, som Betaling for n-t: *fjórir skildingar eru u. hestinn um daginn* (JThPs. 137); *(burðareyrir) u. brjef*, (Porto) for Breve; *hvað kostar u. pundið með böglapósti?* hvor meget skal der erlægges for hvert Pund med Pakkeposten?; *bjóða fje u. sig*, byde Betaling for sig; *gefa fje u. sig*, betale for Tilladelsen til at ro som Fisker i en Baad (Árn.); *bera fje u. e-n*, bestikke en. — **4.** om Hensigt, det, hvortil n-t tjæner el. skal bruges: *væri dalurinn grösugur og gott þar undir bú* (god Jord til Gaarddrift) (Val Dagr. 39); *kaupa (land) u. brautirnar* (til Banerne) (Eimr. I. 12); *lóð u. hús*, Byggegrund, Grund til et Hus. — *undirbúningur u. e-ð*, Forberedelse til n-t; *læra u. skóla*, forberede sig til en Skole, lære saa meget, at man kan blive optaget i en Skole; *það, sem heimtað er u. annan bekk* (forlanges til anden Klasse); *ganga u. próf*, gaa op til Eksamen, tage Eksamen, jfr. [illegible]. — **5.** særegne Udtryk: *ef kona tekur mann u. bónda sinn (el. tekur fram hjá bónda sínum)*, hvis en Hustru er sin Husbond utro med en anden Mand; *líða u. lok*, gaa til Grunde; *u. fjögur augu*, under fire Øjne. — **V.** elliptiske og adverbielle Udtryk. **a.** *fara u.*, begynde at optage Rodfrugt, is. Kartofler; *gera u.*, fastbinde Tovender, spec. Stagene; *komast u.*, træffe Tonen: *jeg kemst ekki u.*; — *leggja mikið u. (t. d. um sláttumann)*, gaa et stort Stykke: *þeir hafa lagt allan Hólavöll u. í dag*. — *skoða u.*, ¹) grave Kartofler op, for at se efter, hvorledes de staar; ²) = *skoða u. (spilin)*, se B. I. 1. a.; *standa u. með e-m*, støtte en; *taka u.*, spec. synge med, stemme i med: *hann hóf sönginn, en allir tóku u.* — **b.** *u. eins*, adv.: straks, lige straks; *(á sama tíma)* paa een Gang, til samme Tid; *u. eins og*, til samme Tid som, samtidig med; saasnart (som).

undir alda [ʏn·dɪral·da] f. Underdønning, Dønning, Undersø. ° **-andstæður** [-an·tsdaiðøɣ] fpl. subkontrære Domme (ÁBjRök. § 37). **-band** [-ban·t] n. Underbinding; *(pungband osfr.)* Suspensorium. **-ben** [-bɛ:n] f. Undermærke paa Faar- og Hesteøren (mods. *aðalmark)*. **-binda** [-bɪn·da] vt. ?**1.** underbinde: *u. æðar*. — **2.** refl. *undirbindast = bindast undir*, se *binda*; — pp. *-bundinn*, bunden til. **-biskup** [-bɪs·gøp] m. Suffraganbiskop, Underbiskop. **-biti** [-bɪ·dɪ, -bɪ:tɪ] m. *(í húsi)* Drager. **-blástur** [-blaus·døɣ] m. (el. *innblástur)* Luftventil fra et Ildsted (ud igennem Væggen): *sjerstaklega skal þess gætt þegar eldur er falinn að vel sje gengið frá honum ... svo að súgur geti ekki komið að eldinum, svo sem frá undirblæstri* (Stj. '06, A. 268). **-boð** [-bo:ð] n. Underbud; Bortlicitation: *Sveitarómagarnir voru á undirboði* (blev bortliciterede til den lavestbydende) (EKvÝhl. 73). **-boðsþing** [-boðsþiŋ·k] n. Licitation, Bortlicitation. **-bókavörður** [-boᵘ:gavörðøɣ, -boᵘ:ka-] m. Underbibliotekar. ?**-bolli** [-bod·lɪ] m. Underkop. **-borð** [-bor·ð] n. Underlag, Grund: *u. rautt, gult* (Odds. I. 145). **-borg** [-bor·k] f. **1.** *(útborg)* Forstad. — **2.** mindre Krater, Bjærg el. Klippehøj: *Í kringum Torfajökul eru ótal undirborgir* (ÞTh. Ferð. III. 146). †**-borglegur** [-bor·gleɣøɣ] a. som hører til en Forstad el. Forstæder. **-breiða** [-brei:ða] f. Undertæppe; — pl. *-breiður*, Underlag (Stj. '13, A. 136). ° **-brigði** [-brɪɣ·ðɪ, -brɪg·ðɪ] n. Minus-Afviger (Kölpin Ravn 40). **-bryti** [-brɪ:dɪ, -brɪ:tɪ] m. Underhusfoged. **-brjótur** [-brjoᵘ:døɣ, -brjoᵘ:tøɣ] m. hemmelige Planer til ens Skade (BH.). **-brot** [-bro:t] n. **1.** *(undirokun)* Undertvingelse, Underkuelse. — **2.** *(æsing)* Ophidselse (BH.). **-búa** [-bu:a] vt. forberede. **-búi** [-bu:ɪ] m. den, som bor under, underneden (f. Eks. i en lavere Etage).

undirbúnings bekkur [ʏn·dɪrbuniŋsbɛhgøɣ] m. Forberedelsesklasse. **-kensla** [-ɕɛn·sla] f. forberedende Undervisning. **-laus** [-löy:s] a. uforberedt; — n. *-laust* som adv., uden Forberedelse. **-lærdómur** [-lair·doᵘmøɣ] m., **-mentun** [-mɛv·don, -men·ton] f. Fordannelse. **-próf** [-proᵘ:v] n. Forberedelseseksamen. **-skóli** [-ŋ-sgoᵘ:lɪ] m. Forberedelsesskole. **-tími** [-s-ti:mɪ] m. Forberedelsestid; -time. **-þekking** [-þɛhɟiŋk] f. Fordannelse.

undir búningur [ʏn·dɪrbu:niŋgøɣ] m. Forberedelse: *u. á jörð til matjurtareita*, Jordens Bearbejdelse til Køkkenhaver (Stj. '01, A. 18); — gen. *undirbúnings* som förste Sammensætningsled: forberedende, præliminær. **-burður** [-bʏr·ðøɣ] m. **1.** Strøelse: *Reynslan sýnir líka, að mósalli stendur framar öllum öðrum tíðkanlegum undirburði* (Eimr. XI. 171). — **2.** Underlag under et Græstörvsdække: *nógir gamlir sorphaugar, moldarrústir og öskuhaugar til undirburðar* (Lögr. '14, 217, Sp. 3). **-buxur** [-bʏχ·søɣ] fpl. Underbukser. †**-dáni (-a, -ar)** [-dau:nɪ] m. Undersaat. †**-dánugur** [-dau:nøɣøɣ] a. underdanig. **-deild** [-dɛil·t] f. Underafdeling; Filial: *u. banka*. **-dekk** [-dɛhk] n. Underdækken, Hestedækken. **-dýna** [-di:na] f. Underdyne. **-djákn** [-djauhkn] m. Underdiakon, Underdegn. **-djúp** [-dju:p] n. **1.** *(hyldýpi)* Afgrund; *(djúp)* Dyb. — **2.** pl. *(undirheimar)* Underverdenen: *Jörðin rifnaði víða til undirdjúpanna* (ÞThLýs. II. 193); — spec. de dybeste Sænkninger i Havbunden (BSSjL.). **-dómari** [-doᵘ:marɪ] m. Underdommer. **-dómur** [-doᵘ:møɣ] m. = **undirrjettur. -dráttarveður** [-drauhdarvɛ:ðøɣ] n. = **undandráttarveður.** †**-dráttull** [-drauhdødʎ]

s. havesyg. **-dráttur** [-drauhdoϙ] m. **1.** Tov, hvormed Næt trækkes under Is (Sch.). — **2.** Forberedelse, Nærmelse: *u. veðurs*, et Uvejr Nærmelse: *Dregst (karfi) trauðlega utan í stormi eður undirdrætti veðurs* (JÓlGrv. i ÞThLfr. II. 319). **-eins** [-ɛin·s] adv. se **undir.** B. V. b. **-eldi** [-ɛl·dɪ] n. Afkom, Frugt, Yngel. **-fallshjól** [-ϙ-falsḫoᵘ:*l*] n. Underfaldshjul. **-far** [-fa:r] n. Skyernes Bevægelse i de underste Luftlag, mods. *yfirfar*. **-ferli (-is)** [-fɛr·dlɪ] n. og f. indec. Underfundighed, Lumskhed. **-fiskur** [-fɪs·g-oϙ] m. **1.** = *bjöllufiskur*. — **2.** (Skaft.) = *innfiskur*. **-fjall** [-fjad·λ] n. lavere Bjærg, som gaar ud fra et höjere Bjærg. **-flog** [-flo:*q*] n. hæftig og pludselig opstaaende Yverbetændelse hos Malkefaar, tilskrives i Folketroen dels *tilberi* (s. d. O.), dels Gengangere, dels *steindepill* (s. d. O.), der hævner sig, naar dens Æg er blevet fortrædiget (jfr. JÁÞj. I. 432). **-floga (-u, -ur)** [-flo:qa] f. Faar med Yverbetændelse (Árn.). **-flokkur** [-flohgoϙ] m. Underafdeling. **-flúðir** [-flu:ðɪϙ] fpl. skjulte Skær ved en Indsejling. **-flug** [-flʏ:*q*] n. (Borgf.) = **undirflog. -fluga** [-flʏ:qa] f. **1.** n-t, som volder Yverbetændelse: *þó veit eg þær einu undirflugur vissar, að ær fái júgurmein af* (Klp. IX. 136). — **2.** Faar med Yverbetændelse. **-fólk** [-foᵘλ·k, -foᵘl·k] n. undergivne; spec. *(þjónustufólk)* Tjænerskab. °**-forhljómur** [-foϙ·(h)λɪoᵘmøϙ] m. (mus.) Subdominantakkord. **-foringi** [-fo:riŋgɪ] m. Underofficer. **-fortónn** [-foϙ·toᵘdv] m. (mus.) Subdominant. **-furða** [-fʏr·ða] f. **1.** *(slóttugleiki)* Underfundighed (Árn.). — **2.** *(feimni)* Undselighed, Blyhed. **-furðulegur** [-fʏrðølɛ:qoϙ] a. **1.** underfundig at se paa; — adv. *-lega*, underfundigt: *glotta u.* — **2.** *(feimnislegur)* undselig; — adv. *-lega brosa u.* **-förull** [-fö:rødλ] a. lumsk, underfundig. **-ganga** [-r-gauŋ·ga] f. Nedgang. **-gangast** [-gauŋ·gast] vrefl. = *gangast undir*, se *ganga*: *(kjötkaupmenn) u. að selja kjötið ... með því verði, sem bæjarstjórnin ákveður* (Ísaf. '15, 1., S. 1, Sp. 2). **-gangur** [-gauŋ·goϙ] m. **1.** *(neðanjarðargöng)* underjordisk Gang. — **2.** *(fyrirgangur)* Dundren, stærk Lyd af Fodtrin: *þá heyrir sú, er var í yzta básnum, undirgang mikinn* (JÞorkÞjs. 45). *Heyrðust fyrst brestir og u.* (underjordisk Drön), *að fjallabaki* (ÞThFerð. III. 168). **-gefinn** [-ɟɛ:vɪ*n*] a. undergiven, underlagt, underkastet, hengiven. **-gefni** [-ɟɛb·nɪ] f. indec. Undergivenhed, Underdanighed, Hengivenhed; Subordination. **-gefning** [-ɟɛb·niŋk] f. Undergivenhed. **-gefnislegur** [-ɟɛbnɪslɛ:qoϙ] a. underdanig af Udseende: *hvað fólkið gat verið auðmjúkt og undirgefnislegt* (EiÓlLf. 49). **-gerð** [-ɟɛr·*ð*] f. Underlag (Sadeldyne og Hestedækken). **-gift** [-ɟɪf·t] f. **1.** *(fæðispeningar)* Kostpenge (BH.). — **2.** Leje: *tekur heimabóndi til undirgiftar fyrir hvert skip áskildar 10 álnir* (ÞThFerð. III. 48). **-gyrðing** [-ɟɪr·ðiŋk] f. **1.** en smal Buggjord; *(belti)* Bælte (BH.). — **2.** = *undirgjörð*. **-gjöf** [-ɟö:*v*] f. **1.** Porto: *gjalda u. undir peningana til Íslands* (JSBr. 565). — **2.** Betaling: *verka skinn, bæði til sölu og fyrir u. handa þeim, sem ekki geta verkað sjálfir* (JSVb. 74). **-gjörð** [-ɟör·*ð*] f. (kaldes ogsaa *undirgyrðing)*. **1.** et Reb, som hænger ned fra Midten af Raaen paa Læsiden af det firkantede Raasejl *(skautasegl)* og gaar under Sejlet hen imod Rælingen paa Luvsiden, hvor det kan strammes eller slappes efter Behag (Arnf.). Naar man vil sejle saa nær til Vinden som muligt ved et *skautasegl*, stikkes en *ás* (jfr. *beitiás)*, som oftest i Form af en Aare, ud ved den forreste Spant paa Luvsiden, hvortil det forreste Skød af Sejlet fastgöres. Saa længe Vinden er svag, lader man *undirgjörð* hænge slapt ned bag ved Sejlet. Bliver Vinden saa stærk, at man maa mindske Sejlet, strammes *u.* fast ned til Rælingen paa Luvsiden, hvorved der danner sig en skarp vertikal Ryg midt paa den konkave vindfyldte Side af Sejlet. Derved tages Vinden næsten helt fra den agterste Del af Sejlet, agterfor den skarpe Ryg, som frembringes ved Stramning af *u.* Ved *Ísafjarðardjúp* kaldes *u. veðurbarður*, Breiðf. *vindband*. — **2.** = *undirgjörð*. **-grefill** [-grɛ:vɪdλ] m. Undergraver. °**-greifi** [-grɛi:vɪ] m. Viscount. **-grein** [-grei:*n*] f. Note. **-grind** [-grɪn·t] f. **1.** *(styrktargrind)* Tagstol (JsJs.). — **2.** Tømmerværk i en Bygning: *Auðunn rauði lét flytja u. stofunnar miklu er út kom á Eyrum* (ÞThFerð. II. 208); — spec. Fodstykkerne i en Bygning: *á þessu ári var reist u. kirkjunnar* (Esp. III. 95). **-gröftur** [-gröf·doϙ] m. **1.** Undergravning, Underminering: *u. árinnar undan bökkunum*. — **2.** *(rógur)* undergravende Bagvaskelse. **-göng** [-göyŋ·k] npl. **1.** underjordisk Gang, Tunnel. — **2.** *(holræsi)* Kloak. **-gönguprik** [-göyŋgoprɪ:k] n. Stok til Brug ved Nedfiring i et Fuglebjærg (Grímsey). **-haka** [-ϙ-(h)a:ga, -(h)a:ka] f. Dobbelthage. **-hald** [-(h)al·t] n. **1.** *(undirstaða)* Underlag: *í u. í þeim hjón ... látum einum nóða* (JÁGát. 129). — †**2.** *(framfæri)* Underhold. ?**-halda** [-(h)al·da] vt. underholde, sörge for. **-hár** [-(h)au:r] n. skjulte Haar, Haarvækst, især paa den Del af Halsen, som skjules af Klæderne: *mikil u. eru auðs merki* (JÁÞj. II. 555). **-heimur** [-(h)ɛi:moϙ] m. **1.** ogs. i pl. Underverden: *lífið í undirheimum*. — **2.** pl. *-heimar*, den lavere Strand mellem Havet og et Klippebælte höjere oppe. — **3.** ubevidst Verden, Underlag i Sjælen: *Kveneðlið á sér undirheim* (GFrÓl. 63—64). **-hershöfðingi** [-(h)ɛϙ·s(h)övðiŋɟɪ, -(h)öbð-] m. Underfeltherre, Underbefalingsmand. **-hyggja** [-(h)ɪɟ:a] f. Underfundighed, Falskhed, Lumskhed: *fara með engri undirhyggju*, have rent Brød (Mel) i Posen.

undirhyggju fullur [ʏn·dɪϙ(h)ɪɟofʏd·løϙ] a. underfundig, lumsk. **-laus** [-löy:s] a. fri for Underfundighed, rænkeløs. **-legur** [-lɛ:qoϙ] a. lumsk af Udseende. **-leysi (-is)** [-lɛi:sɪ] n. Rænkeloshed, Ærlighed. **-maður** [-ma:ðøϙ] m. underfundigt Menneske, Rænkesmed, Intrigant. **-samur** [-sa:moϙ] a. = **undirhyggjufullur.**

undir hlíð [ʏn·dɪϙ(h)λi:*ð*] f. et Bjærgs nederste Skraaning. **-hluti, -hlutur** [-(h)λʏ:dɪ, -(h)λʏ:tɪ, -(h)λʏ:døϙ, -(h)λʏ:tøϙ] m. **1.** *(neðri hluti)* Underdel, Nederdel. — **2.** (naut.) **a.** det underste af de to Dele, hvoraf Mellemstykket i et Fartöjs Forstavn bestaar (Sl.). — **b.** = *bunkastokkur*. — **c.** = *lot* 5. **-hrefna** [-ɪ-hϙɛb·na] f. en af Plankerækkerne i en Baads Side, se *umfar* og *bitur* (Afb.). **-húfsborð** [-ϙ-(h)ufsbor·*ð*] n. = **undirúfsborð. -húfur** [-(h)u:voϙ] m. = **undirúfur. -hugtak** [-(h)ʏχ·tak] n. Underbegreb. **-hús** [-(h)u:s] n. den nederste Del af et Hus. **-hvesta** [-χvɛs·da, -kvɛs·da] f. Kødet inden under Spækket paa Hvalen. **-höfðingi** [-(h)öv·ðiŋɟɪ, -(h)öb·ð-] m. Vasal. **-jarðarvöxtur** [-r-jarðarvöχ·sdoϙ] m. Rodfrugt. **-jastur** [-jas·doϙ] n. Undergær. **-kast** [-ϙ-kas·t] n. **1.** *(í heytóft)* gammelt Hø, der anvendes som Underlag for nyt Hø paa Gulvet og op langs Væggene i et Høgærde el. Lade, for at beskytte det mod Fugtighed (Sl., Af.). — **2.** usikkert Vejrlig med Vinde fra forskellige Kanter, saaledes at ingen Retning er fremtrædende (Borg.). **-kaupmaður** [-köyhbmaðøϙ] m. **1.** *(útibússtjóri)* Underkøbmand, Bestyrer af en Filial. — †**2.** *(búðarþjónn)* Handelsbetjænt. **-keisari** [-ḱɛi:sarɪ] m. Underkejser. **-kennari** [-ḱɛn:arɪ] m. Underlærer; (mods. *yfirkennari)* Adjunkt. **-kjörstjórn** [-ḱöϙ·sdjoᵘ(r)dv] f. Undervalgbestyrelse. **-klefi** [-klɛ:vɪ] m. Kælderkammer. **-klæði** [-klai:ðɪ] n. Underklædningsstykke. **-kominn** [-ko:mɪ*n*] a. foranlediget, fremkaldt; avlet; bleven til, opstaaet: *þannig er ósiður þessi u.* **-konsúll** [-kon·sudλ] m. Vicekonsul. **-konungur** [-ko:nuŋgoϙ] m. Underkonge, tributpligtig Konge, Lydkonge. **-kostur** [-kos·doϙ] m. Mælk, som i særlig Grad egner sig til at lave *skyr* af (Vf., Sch.). **-kurr** [-kʏr·] m. **1.** undertrykt Misfornöjelse, Mumlen: *menn ljetu það gott heita, en þó varð talsverður u. úr þessu*. — †**2.** *(leynilegt bragð, pukur)* hemmelig List; hemmelige Aftaler el. lign. **-kvörn** [-kvöd·v, -kvör·dv] f. den underste Møllesten, Underligger. **-lag** [-r-la:*q*] n. **1. a.** *(það sem lagt er undir)* Underlag; — overf. Fundament, Grundlag, det, hvorpaa en bygger sin Paastand: *ágætt u. fyrir áform mitt* (Milt. 105). — **b.** (typ.) Underslag. — **2.** Opfordring, Tilskyndelse (is. hemmelig); *eftir undirlagi e-s*, paa Opfordring af en; Foranstaltning: *að undirlagi e-s*, paa ens Foranstaltning; — Plan: *Jeg efast ei um, að þið fáið greinilega skrifað um það u. alt* (MelBr. 39). — **3.** = *undirlægja* 4. **-lagður** [-laq·ðøϙ, -lag·ðøϙ] a. (jfr. *undirleggja* 2.) aftalt: *undirlagt ráð*, aftalt Spil: *eftir undirlögðu ráði*, efter Aftale, som aftalt. **-lak** [-la:k] n. Underlagen. **-land** [-lan·t] n., jfr. *undirlendi*, Forland: *til lands gaf að líta lág fjöll og allvíðáttumikið u. fram með ströndinni*. **-landstjóri** [-lan·(t)sdjoᵘrɪ] m. Provinsbestyrer, Under-Guvernør. **-leggja** [-lɛɟ:a] vt. **1.** = *leggja undir sig*, underkaste sig, undertvinge, undertrykke. — **2.** pp. *-lagður* (s. d. O.): (spec.) *vera allur u.*, føle Smærter overalt (Árn.). **-leitur** [-lɛi:døϙ, -lɛi:tøϙ] a. med hængende Hoved, ludende: *og nokkura stund á eftir var hann dáiítið u. og orðfár, þegar þau Anna voru tvö ein* (GPSk. 22); *í hóp aðalsmanna og hirðsnápa hlýðinn og u.* (Eimr. XV. 8). **-lendi (-is)** [-lɛn·dɪ] n. Lavland. **-lið** [-lɪ:*ð*] n. undergivne; *(á skipi)* Besætning. °**-liði (-a, -ar)** [-lɪ:ðɪ] m. Underofficer. **-liður** [-lɪ:ðoϙ] m. Underled; (log.) Undersætning (terminus minor) (ÁBjRök. § 43). **-lýður** [-li:ðoϙ] m. undergivne. **-liggjandi** [-lɪɟ:andɪ] a. underkastet. **-litur** [-lɪ:doϙ, -lɪ:toϙ] m. **1.** Grund, Grundfarve (BóluHj. 44): *gullinn u.*, Guldgrund. — **2.** Bifarve: *hverjum af hinum sjö aðallitum má aftur skifta í ótal undirliti eða litblæi* (Andv. VIII. 27). **-ljós** [-ljoᵘ:s] n. Lysets Brydning nedad (BH.). **-lægja (-u, -ur)** [-lai:ja] f. **1.** *(þræll, háður maður)* ydmyg Tjæner, underkuet Person, afhængig Person, Slave: *vera undirlægjur annarar þjóðar*. — †**2.** *(púta, frilla)* løsagtigt Fruentimmer, Frille. — **3.** *(háð land)* afhængigt Land el. Landsdel. — **4.** *(undirlag)* Underlaget under Sparreenderne. **-lægjuskapur** [-lai·josga:boϙ, -sga:pøϙ] m. undergiven Stilling, Afhængighed, Underkuethed: *þeim þótti það bera vott um undirlægjuskap við Svía* (Fán. 17). **-lægur** [-lai:qoϙ] a. undergiven, afhængig af. **-læti** [-lai:dɪ, -lai:tɪ] npl. = **undurlæti. -maður** [-ma:ðoϙ] m. Undermand; *(þegn)* undergiven. **-mál** [-mau:*l*] npl. **1.** *(leynisamningur)* hemmelig Aftale; hemmelige Forhandlinger: *hafa u. við e-n*, føre hemmelige Forhandlinger med en. — **2.** *(undirferli)* Underfundighed, Bedrageri (f. Eks. ved en Kontrakts Afslutning), Svig; *(fals)* Falskhed: *ef nokkur hefði grun um, að eg hefði nokkur u. í þessu eða öðru* (JThMl. 342) ... *maður hefir ekki leyfi til að ætla, að þeir meini annað með því, en þeir segja ... og eg mótmæli því, að sýslunefndin hafi haft nokkur u.* (Bagtanke) (Alþ. '11, B. II. 1420—21). — **3.** Undermaal, jfr. *undirmálsfiskur* osv.

undirmáls fiskur [ʏn·dɪrmaulsfɪs·goϙ] m. Fisk, som ikke naar det bestemte, lovbefalede Maal. **-maður** [-ma:ðøϙ] m. Undermaaler. **-síld** [-l-sil·t] f. Sild under det lovbefalede Maal.

undir mark [ʏn·dɪrmaϙ·k] n. = **undirben. -mat** [-ma:t] n. = *mat*, Taksation, i Mods. til *yfirmat*: *bar landsjóði kostnaður við alt u.* (Alþ. '11, B. 594). **-matsmaður** [-ma(t)sma:ðoϙ] m. Taksationsmand (Alþ. '11, B. 599). **-matsveinn** [-ma:tsvɛidv] m. Koksmat. **-meðvitund** [-mɛð·vɪdønt, -vɪt-] f. Underbevidsthed. **-miga (-u)** [-mɪ:qa] f. **1.** Person, som ikke kan holde Vandet i Sengen. — **2.** det ikke at kunne holde Vandet tilbage om Natten (enuresis nocturna); — overf. om Regn: *en sú u. snertir mig ekki hót* (GFrSex 65). **-míga** [-mi:qa] vi. (ellers altid i to Ord: *míga undir)*, pisse i Sengen: *þeim verður að svíða, sem undirmíga* (Málshb. 403), det er ret, at den svier, som under sig mijer (PLaale). **-niðri** [-nɪð·rɪ] adv. i det skjulte, hemmeligt. **-oka (a)** [-o:ga, -o:ka] vt. underkue, undertrykke. **-okari (-a, -ar)** [-o:garɪ, -o:karɪ] m. Undertrykker. **-okun (-ar, -anir)** [-o:gon, -o:kon, -anɪϙ] f. Underkuelse, Undertrykkelse. **-ómur** [-oᵘ:møϙ] m. Undertone: *Þú hefir gert heyrn mína næma, svo að eg hefi heyrt undiróm þeirra radda, sem margir heyra ekki til, nema yfiróminn* (GFrÓl. 4). **-orpinn** [-oϙ·bɪn] a. *(undirgefinn)* underkastet, undergivet; *(háður)* udsat for, afhængig af. **-orpning (-ar)** [-oϙ·bniŋk] f. Underkastelse. ?**-pantur** [-ϙ-pan·doϙ, -pan·toϙ] m. Underpant. †**-prestur** [-prɛs·doϙ] m. Underpræst, Kapellan. **-rekkjóð, -rekkjuvoð** [-ɪ-rɛh·ḱoᵘð, -rɛhḱjovo·*ð*] f. = **undirvoð. -rið** [-rɪ:*ð*] n. Bølge, der ikke gaar i samme Retning som Vinden. **-rjettur** [-rjɛhdøϙ] m. Underret. **-róðramaður** [-roᵘðrama:ðøϙ] m. Agitator. **-róður** [-roᵘ:ðøϙ] m. **1.** *(róður undir seglum)* Roning under en Sejlads, for yderligere at fremskynde og lette Skibets Bevægelser.

— **2.** overf. hemmelig Tilskyndelse, skjult Agitation, Intriger, Muldvarpearbejde; *(tilstuðlan)* Anstiftelse. **-rót** [-roᵘ:t] f. Rod, Kilde, Aarsag. **-rödd** [-röt·] f. Understemme. **-sáti (-a, -ar)** [-ǫ-sau:dɪ, -sau:tɪ] m. Undersaat. **-seta** [-sɛ:da, -sɛ:ta] f. det at sidde og holde et Tov, spec. **a.** *(við hákarlsvað)* Sidden el. Staaen ved en Havkalveline (Nl.). — **b.** *(við sig)* Holden fast paa det Reb, hvormed en anden fires ned i en Fugleklippe. — **c.** det Sted, hvor en el. flere fastholder og passer Tovet for en *sigamaður: komast að undirsetu* (Vestm.). **-settur** [-sɛhdøǫ] a. underfundig, snu: *Sá mætti vera slægur og u., sem gæti orðið þer drjúgari í allskonar vélum* (Od. 279). **-setumaður** [-sɛ·døma:ðøǫ, -sɛ·tø-] m. **1.** den Mand, der ved Klatren i et Fuglebjærg sidder oppe paa Bjærget og passer paa Tovet, hvori den anden *(göngumaður)* fires ned: *Ekki geta færri en tveir gengið að þessu verki* (ɔ: *fuglaveiði*), *það er að segja „u.“ og „göngumaður“. Bindur þá u. vaðnum um sig og setur sig niður á bjargbrúninni, þannig að hann hafi nægilega viðspyrnu, situr hann svo rjettum beinum* (BJLVS. 45). — **2.** *(sá, sem situr undir,* ɔ: *heldur í hákarlavað)* Mand, som passer en Havkalveline (Vf.). **-sjór** [-sjoᵘ:r] m. Underso. **-skál** [-sgau:l] f. Underkop. **-skifting** [-sɡɪf·dɪŋk] f. Underaideling. **-skipaður** [-sɡɪ:baðøǫ, -sɡɪ:p-] a. underlagt, underdanig; underordnet. **-skógur** [-sgoᵘ:(q)øǫ] m. Underskov. **-skrifa** [-sgrɪ:va] vt. underskrive. **-skrift** [-sgrɪf·t] f. Underskrift. **-slá** [-slau:] f. Underslag (for at hæfte Bræder sammen el. desl.). **-smurningur** [-smʏr·dniŋgøǫ] m. hemmelig List, Intriger (ASkaft.). **-snúður** [-snu:ðøǫ] m. den förste Snoning, naar Garn tvindes paa en Haandten. **-spil** [-sbɪ:l] n. Akkompagnement. **-staða** [-sda:ða] f. **1.** Grund: *u. múrs,* Murfod; (geol.) Substrat: *stallagrjótið er u. hálendisins víða;* overf. Basis, Grundlag: *u. útreikninganna.* — **2.** *(stöpull)* Fodstykke, Basis: *u. undir líkneski.* — **3.** Madens Soliditet og Næringsværdi: *þá fiautir þyki ekki góður matur til undirstöðu* (solid Mad) (JÁPj. II. 2) *það er gott til undirstöðu að borða kjöt* (Vt.). — **†4.** *(rjettur skilningur)* Forstand, den rette Mening. **†-staðning (-ar)** [-sdað·niŋk] f. Forstaaelse. **-stafur** [-sda:vøǫ] m. Stolpe, Pille (under n-t). **-stallur** [-sdad·løǫ] m. Piedestal, Basis. **†-standa** [-sdan·da] vt. *(skilja)* forstaa; *(hegða sjer eftir)* tage til Følge, rette sig efter. **-stefni** [-sdɛb·nɪ] n. den underste af de to Dele, hvoraf Mellemstykket i et Fartöjs Forstavn bestaar. **-stinga** [-sdiŋ·ga] vt. **1.** give en underhaanden et Vink om n-t. — **†2.** *(múta)* bestikke. **-stýrimaður** [-sdi:rɪma:ðøǫ] m. anden Styrmand. **-stoð** [-sdo:ð] f. = **undirstafur.** **-stofn** [-sdob·v] m. **1.** Grundvold, Grundlag: *u. fyrirtækis.* — **2.** Basis, Piedestal: *Stendur á undirstofni úr marmara líkneskið* (Odds. I. 38). **-stokkur** [-sdohgøǫ] m. Underbjælke. **-stólpi** [-sdoᵘλ·bɪ, -sdoᵘl·pɪ] m. Pille (som bærer n-t). **-stúka** [-sdu:ga, -sdu:ka] f. Grundloge. **-stæður** [-sdai:ðøǫ] a. fundamental.

undirstöðu atriði [ʏn·dɪǫsdö·ðǫa:drɪðɪ, -a:t-] n. **1.** fundamentalt Punkt. — **2.** pl. *(byrjunaratriði)* Begyndelsesgrunde. **-bil** [-bɪ:l] n. Fundamentalafstand. **-depill** [-dɛ:bɪdλ, -dɛ:p-] m. Understøtningspunkt. ° **-efni** [-ɛb·nɪ] n. (kem.) Base. **-góður** [-goᵘ:ðøǫ] a. solid: *fólkið ... vildi fá eitthvað, sem vissara var og undirstöðubetra* (JÞork. i EArRétt. v). **-kendur** [-ɟɛn·døǫ] a. (LHBLd. 49). **-legur** [-lɛ:qøǫ] a. fundamental. **-lítill** [-li:dɪdλ, -li:t-] a. **a.** usolid, udröj: *u. matur.* — **b.** uhaandgribelig: *getur ekki fest hendur á draugnum. Hann var eitthvað svo u. viðkomu* (ODavÞj. 59). **-ljóður** [-ljoᵘ:ðøǫ] m. Grundskavank. **-lögmál** [-löq·maul] n. fundamental Lov. **-matur** [-ma:døǫ, -ma:tøǫ] m. solid Ret, som danner Hovedbestanddelen af Maaltidet, overhovedet solid, nærende Mad. **-mikill** [-mɪ:ɡɪdλ, -mɪ:ɟ-] a. solid; *(um mat)* kraftig, dröj, nærende (om Mad). **-orð** [-or·ð] n. Stamord (LFR. I. 231). **-rit** [-rɪ:t] n. Kildeskrift. ᶜ **-skrá** [-sgrau:] f. Program. **-stallur** [-sdad·løǫ] m. Piedestal, Basis: *undirstöðustallar, súlur og þvílík framskot til skrauts á húsum* (Stj. '03, B 136). **-steinn** [-sdɛid·v] m. Grundsten. **-tala** [-ta:la] f. Grundtal. **-tónn** [-toᵘd·v] m. Grundtone.

undir sæng [ʏn·dɪǫsaiŋ·k] f. Underdyne. **-sætinn** [-sai:dɪn, -sai:tɪn] a. (bot.) undersædig (inferus). **-söngur** [-söyŋ·gøǫ] m. *(á hljóðfæri)* Akkompagnement. **†-taka** [-ta:ga, -ta:ka] vt. = *taka undir,* se **taka.** **†-tal** [-ta:l] n. Aftale. **-tegund** [-tɛ:qønt] f. Underart, Subdivision (ÁBjRök. § 19). **-teinn** [-tɛid·v] m. *(á neti)* Undersime. **-tekt** [-tɛχ·t] f. **1.** *(ummæli)* Ytring, Udtalelse. — **2.** is. i pl. *-tektir,* den Maade, hvorpaa man optager en Anmodning el. Forslag, Svar: *góðar u.,* velvillig Imødekommenhed, Tilslutning; *þýð u., þýðar undirtektir,* Anklang: *það fær ekki þýðar (góðar) undirtektir,* det vinder ikke rigtig Anklang; *(afstaða til málefnis)* Stilling til en Sag. **-tektalítill** [-tɛχdali:dɪdλ, -li:t-] a. lidet imødekommende. **-tylla (-u, -ur)** [-tɪd·la] f. underordnet Embeds- el. Bestillingsmand: *u. við bókasafn, u. í stjórnarráðinu;* — Underbetjænt, Haandlanger: *Loksins fekk hann þá vinnu sem u. við múrsmíði* (2. IÐ. I. 51). **-tylluland** [-tɪdlølan·t] n. Biland: *u. Danmerkur* (EArRétt. 294). **-tyllusamur** [-tɪdløsa:møǫ] a. underdanig. **-tóskapur** [-toᵘ:sgabøǫ, -sgapøǫ] m. Uldarbejde (Kæmning osv.) som Forarbejde til Vævning el. Strikning: *vanda undirtóskap til vefstóla* (Árm. III. 135). **-troða** [-tro:ða] vt. *(= troða undir)* træde under Fødder; *(eyða)* ødelægge. **-tök** [-tö:k] npl. (i Livtag) Undertag, det, at omslutte Modstanderen med bægge Arme under dennes Arme (ÓDavSk. 69). **-úfsborð** [-r-ufsbor·ð] n. en af Plankerækkerne i Skibssiden, jfr. *bátur* (Afb.) og *umfar.* **-úfur** [-u:vøǫ] m. = **undisúfsborð.** **-varp** [-vaǫ·p] n. fremspringende Parti fra en Jøkel, hvorfra en Jøkelflod har sit Udspring; naturlig Gletscherbro ved en Jøkelelvs Udspring: *Þegar áin rennur þröngt, verður vanalega að fara á jökli fyrir ofan uppgönguaugað og heitir það að „fara á undirvarpi“* (ÞThLýs. I. 296). **-verpa** [-vɛǫ·ba] vt. underkaste; — pp. *-orpinn,* underkastet: *e-ð er engum vafa undirorpið,* n-t er uden for al Tvivl. **-viðir** [-vɪ:ðɪǫ] mpl. Lægter; *(stoðir, bitar og sperrur)* det bærende Tømmerværk i et Hus (VSkaft.). **†-vísun** (**-ar, -anir**) [-vi:søn] f. Efterretning (TSæm. 144). **-vitund** [-vɪ:dønt, -vɪ:t-] f. Underbevidsthed. **-vjelstjóri** [-vjɛl·sdjoᵘrɪ] m. Undermaskinmester. **-voð** [-vo:ð] f. Underlagen (af Vadmel) (Vísn. 276). **-vorpinn** [-voǫ·bɪn] a. = **undirorpinn.** **-vorpning (-ar)** [-voǫ·bniŋk] f. Underkastelse, Ydmyghed.

1. **undra (a)** [ʏn·dra] vt. **1. a.** *(furða sig á)* forundre sig over. — **b.** *(dást að)* beundre. — **2.** *(vekja undrun)* forbavse, vække ens Forundring; — impers.: *mig undrar e-ð,* jeg forbavses over n-t. — **3.** refl. *undrast e-ð:* **a.** *(furða sig á)* blive forbavset over n-t. — **b.** *(dást að)* beundre n-t.

2. **undra-** [ʏn·dra] egl. gen. pl. af *undur* som förste Led i Sms. **-barn** [-bad·v, -bar·dv] n. Underbarn. **-fegurð** [-fɛ:qørð] f. Underskönhed. **-fullur** [-fʏd·løǫ] a. vidunderlig, underfuld. **-hár** [-hau:r] a. vidunderlig höj. **-höll** [-höd·λ] f. Trylleslot. **-kraftur** [-kraf·døǫ] m. Underkraft, Tryllekraft. **-land** [-lan·t] n. vidunderligt Land. **-laus** [-löy·s] a. ikke underlig. **-mynd** [-mɪn·t] f. vidunderlig Skikkelse.

undran [ʏn·dran] f. = **undrun.**

undra sjón [ʏn·drasjoᵘ:n] f. Undersyn, Skönhedsaabenbaring. **-stjarna** [-sdjad·na, -sdjar·dna] f. Understjærne, vidunderlig Stjærne. **-verður** [-vɛr·ðøǫ] a. beundringsværdig. **-þoka** [-þo:ga, -þo:ka] f. underlig Taage: *að honum leiddist undraþokan norska* (MJSöguk. 221).

undrun (-ar) [ʏn·drøn] f. **1.** *(furða)* Forundring. — **2.** *(aðdáun)* Beundring.

undrunar fullur [ʏn·drønaǫfʏd·løǫ] a. forundret, forbavset. **-laus** [-r-löy:s] a. *(sem ekki undrast)* forundringsløs; *(sem ekki vekur undrun)* som ikke vækker Forundring. **-legur** [-lɛ:qøǫ] a. beundringsværdig; — adv. *-lega.* **-samlegur** [-ǫ-sam·lɛqøǫ] a. = *undursamlegur,* vidunderlig. **-tíðindi** [-ti:ðɪndɪ] npl. forunderlige Begivenheder. **-verður** [-r-vɛr·ðøǫ] a. **1.** *(furðulegur)* underlig, forunderlig. — **2.** *(dásamlegur)* vidunderlig; *(aðdáanlegur)* beundringsværdig.

und ræna [ʏn·drai·na] f. **1.** Underlighed, Urimelighed: *Mátt ok megin miðr enn Æsi | vildak aldrei á treysta, | því veiklig þókti mér | ok vitlaus trú á þeim undrænum* (EOlKv. 83). — **2.** *(fíflalæti)* Narreri, Narrestreger (BH.). **-rænn** [-raidv] a. underlig, urimelig (BH.).

undum [ʏn·døm] 1. p. pl. imp. ind. af **vinda** el. **una.**

undur (-urs, pl. ds.) [ʏn·døǫ] n. **1. a.** *(furða)* Under: *það gegnir undrum,* det er höjst forunderligt; *heyr u. mikið, heyr örlygi!;* — *(býsn)* Vidunder: *Í fornöld voru ölkeldur taldar með undrum á Íslandi* (ÞThLýs. II. 236); *u. og býsn!* (som Udraab) ih, du alstyrende! — **b.** Mysterium: *hvort ég trúði ekki á „undrið“ (mysteriet)* (MJSöguk. 221). — **c.** *(kraftaverk)* Mirakel. — **2.** (med Forestilling om Skam el. Skandale) *hafa að undrum,* holde for Nar; *verða að undri,* blive til et Vidunder; blive el. se ud som en Skifting, blive til Nar: *Yfirbragð hans, látbragð og kækir var alt annað, en þeir höfðu vanist ... Alt þetta gerði hann að undri á meðal þeirra* (JTrL. 377); *gera sig að undri,* göre sig latterlig: *og (bað þær) gera sig eigi að því undri, að láta hljóðin heyrast inn í baðstofu* (HermJDulr. 58). — **3.** nom. *undur* el. gen. *undra* som förste Led i Sms.: forunderlig, vidunderlig, uhyre: *undurgóður,* overordentlig god; *undra mikið,* uhyre meget osv. — **4.** i pl. (kolossal) Mængde: *þar voru u.* (el. *undrin öll) af alls konar dýrgripum;* — *heimsins u.,* uhyre Mængde. **-blíður** [-r-bli:ðøǫ] a. overordentlig blid. **-fagur** [-ǫ-fa:qøǫ] a., **-fallegur** [-fad·lɛqøǫ] a. underskön, vidunderlig, overordentlig smuk. **-fríður** [-fri:ðøǫ] a. underskön. **-furða** [-fʏr·ða] f. **1.** Vidunder: *gjörvöllu framarr | var en gullna sól | ærin augum hans | undrfurða* (Milt. III. 78). — **2.** Nar, Person, som er til Latter. **-gaman** [-r-ga:man] n. overordentlig Fornöjelse. **-látur** [-lau:døǫ, -lau:t-] a. **1.** *(gjarn á að undrast)* tilböjelig til at falde i Staver over n-t. — **2.** *(nýjungagjarn)* nyfigen. **-læti** [-lai:dɪ, -lai:tɪ] npl. *(undrun)* Forundring; *(aðdáun)* Beundring; *(uppgerðarundrun)* forstilt Forundring: *slá undurlátum á e-ð,* anstille sig forundret over n-t. **-niður** [-nɪ:ðøǫ] m. fortryllende Rislen. **-ofinn** [-o:vɪn] a. vidunderlig smukt vævet (Eimr. I. 99). **-samlegur** [-ǫ-sam·lɛqøǫ] a. vidunderlig; — adv. *-lega.* **-sjón** [-sjoᵘ:n] f. **1.** vidunderligt Syn, Vidunder; Skönhedsaabenbaring: *Vertu okkur, forna Frón | taldið jökli ár og síð, | æ hin sama u. | eins og fyrst á landnámstíð* (BGr.); *u. í náttúrunni,* Natursyn. — **2.** is. i pl. *-sjónir,* Synskhed: *urðu svo mikil brögð að undursjónum hennar, að svo virtist, sem hún sæi í gegnum holt og hæðir* (JÁPj. I. 408–409). **-skapaður** [-sga:baðøǫ, -sga:p-] a. af forunderlig Skabning. **-straumur** [-sdröy:møǫ] m. forunderlig Ström. **-sætur** [-sai:døǫ, -sai:tøǫ] a. overordentlig sød. **-verk** [-r-vɛǫ·k] n. Underværk. **-virkur** [-vɪǫ·gøǫ] a. undervirkende.

undvörpum [ʏn·(d)vöǫbøm] se **unnvörpum.**

unga (a) [uŋ·ga] vt. med dat. og vi. **1.** *u. út,* udklække, udruge; — pp. *ungaður: eggið er ungað,* Ægget er halvudruget (Ungen begyndt at dannes); *eggin eru farin að u.,* Æggene er ved at blive udruget; (pop.) *það er farið að u. hjá honum,* han har et Barn i Vente. — **2.** *u. e-u í e-n,* give en n-t i smaa Portioner, give en kun lidt ad Gangen (Sch.).

unga aldur [uŋgaal·døǫ] m. ung Alder. **-barn** [-bad·v, -bar·dv] n. (Af.) = **ungbarn.** **-fiður** [-fɪ:ðøǫ] n. Dunfjer, Fjer, som Fuglene bærer som Unger (LFR. IV. 225). **-móðir** [-moᵘ:ðɪǫ] f. Moderfugl.

ung barn [uŋ·kba(r)dv] n. spædt Barn. **-barnastofa** [-ba(r)dnasdo:va] f. Börnestue. **-barnsaldur** [-ba(ǫ)sal·døǫ] m. spæd Barndom. **†-berni (-is,** pl. ds.) [-bɛ(r)dnɪ] n. = **ungbarn.** ° **-bæki (-is)** [-bai·ɡɪ, -bai·ɟɪ] n. Risbøg. **-dýr** [-di·r] n. ungt Dyr. **-dýri (-is,** pl. ds.) [-di·rɪ] n. Unge. **-dómur (-s)** [-doᵘ·møǫ] m. *(æska)* Ungdom; *(æskulýður)* Ungdom, unge Mennesker. **-dæmi** [-daimɪ] n. Ungdom: *í ungdæmi mínu.* **-fje** [-fjɛ·] n. Ungkvæg. **-froskur** [-frosgøǫ] m. = **halakarta.** **-freyja** [-frei·ja] f., **-frú** [-fru·] f. Frøken. **-gæði (-is)** [uŋ·ɡjai:ðɪ] n. = **ungæði.** **-herra**

[uŋ·k(h)ɛı a] m. · *jungherra,* Junker. **-hryssi (-is)** [-(h)ɾɪs·ɪ] n. **1.** *(ung hryssa)* en ung Hoppe. **2.** coll. *(ungir hestar)* unge Heste (JSVb. 27). **-hæna** [-(h)ai·na] f. ung Höne.

ungi (-a, -ar) [uŋ·ɟɪ] m. **1.** Unge, Fugleunge: *blessaður unginn,* min søde! min kære! **2.** den bedste Del: *unginn úr deginum* (Af.).

ung jurt [uŋ·ɟjʏɾt] f. spæd Plante. **-kálfur** [uŋ·kaulvøɾ] m. Spædkalv. **-kvendi** [-kvɛndɪ] n. ung Kvinde. **-lamb** [uŋ·glamp] n. ungt Lam. — om en livlig gammel Mand: *hann er eins og u.* **-legur** [-lɛqøɾ] a. ungdommelig (spec. af Udseende); adv. *-lega.* **-leiki** [-lɛiɟɪ, -lɛiʝɪ] m. Ungdom. **-lim** [-lɪ·m] n. unge Grene el. Kviste.

unglingastúka [uŋ·liŋgasdu:ga, -sdu:ka] f. Ungdomsloge.

unglings aldur [uŋ·liŋsal·døɾ] m. Ynglingealder. **-maður** [-ma:ðøɾ] m., **-piltur** [-pɪλ·døɾ] m. ung Mand. **-stúlka** [-ŋ-sduλ·ga, -sdul·ka] f. ung Pige.

unglingur (-s, -ar) [uŋ·liŋgøɾ, -iŋs] m. Yngling, ungt Menneske.

†ung maður [uŋ·gma·ðøɾ] m. Yngling. **-mey(ja)** [-mei·(ja)] f. Ungmø, Jomfru, Frøken. **-mennafjelag** [-mɛnafjɛ:laɣ] n. Ungdomsforening. **-menni (-is,** pl. ds.) [-mɪn·ɪ] n. Yngling, ungt Menneske. **-mær** [-mai·ɾ] f. — **ungmey. -neyti (-is,** pl. ds.) [-nɛi·dɪ, -nɛi·tɪ] n. Ungnød; pl. Ungkvæg. **-smali** [-k-sma·lɪ] m. coll. Ungkvæg. **-templari** [-tɛmblarɪ, -tɛmplarɪ] m. Medlem af en Ungdomsloge.

ungun (-ar) [uŋ·gøn] f. Udklækning.

1. **ungur** (comp. **yngri (†œri),** superl. **yngstur)** [uŋ·gøɾ, n. uŋ·t, uŋ·t, iŋ·grɪ (ai:rɪ), iŋ·sdøɾ] a. ung: *á unga aldri,* som ung, ung; *u. í anda,* ung af Sind; (Talem.) *hann er orðinn u. í annað sinn,* han er bleven ung igen; *þetta er ungt og leikur sjer,* Ungdommen vil more sig; (Ordspr.) *margur er ár u., en engill gamall* (GJ.), mangen ung Djævel blir til Engel i Alderdommen (mods. dansk: ung Engel vorder gærne gammel Djævel): *u. nemur, gamall tremur* (SchMál.), hvad ung nemmer, det gammel ej glemmer; *ungt á ráð ungan (ungt)* (GJ.), ung nos ung: *eigi á saman gamalt og ungt,* ung og gammel kan ej vel sammen; *u. má, en gamall skal* (GJ.), ung maa, gammel skal; *ungt er ungra ráð* (GJ.), umodent er unges Raad.

2. **-ungur (-s, -ar)** [-uŋgøɾ, -uŋs] m. kun som Afl.end., f. Eks. i *konungur, skörungur.*

Ung verjaland [uŋ·gvɛrjalan·t] n. Ungarn. **-verji (-ja, -jar)** [-vɛrjɪ] m. Ungarer. **-verska (-u)** [-vɛɾsga] f. Ungarsk: *upp á ungversku,* efter ungarsk Skik og Brug, paa Ungarsk. **-verskur** [-vɛɾsgøɾ] a. ungarsk.

ung viði (-is) [uŋ·gvɪ·ðɪ] n. coll. **1.** *(ung trje)* unge Træer. **2.** *(ungar skepnur)* a. Ungkvæg, unge Kreaturer: *Lænur bændur hefðu 4 kýr og 2 eða 3 u.* (Lögb. '11, ..., Sp. 1). **b.** i Alm. Yngel: *(ungir fiskar)* ung Fisk, Fiskeyngel. **-æði (-is)** [uŋ·ɟai·ðɪ] n. Barnagtighed.

ungæðis fauti [uŋ·ɟaiðɪsföy:dɪ, -föy:tɪ] m. ungt Brushoved. **-háttur** [-(h)auhdøɾ] m. Barnagtighed. **-legur** [-lɛ:qøɾ] a. ungdommelig, barnagtig; letsindig. **-skapur** [-ɪ-sga:bøɾ, -sga:pøɾ] m. Barnagtighed.

únitara prestur [u:nitarapres·døɾ] m. Unitarpræst, unitaristisk gejstlig. **-trú** [-tru:] f. Unitarisme.

únitari (-a, -ar) [u:nita·rɪ] m. Unitar.

†unjan (-s) [ʏn·jan] n. Løg, Rødløg.

unn (-ar, -ir) [ʏn·] f. = *unnur,* Bølge; Hav.

unna (ann, unnum; unni, unnum, ynni; unnað el. **unt,** ogs. **(ti))** [ʏn:a, an·, ʏn:øm; ʏn:ɪ, ʏn:øm, ɪn:ɪ; ʏn:að, ʏn·t, ʏn·t] vt. med dat. (præs. *unni* (sj.): *sofðu, jeg unni þjer;* — præt. *unti: Óðar drós þú untir* (SvbEg.)). **I. 1.** *u. e-m e-s,* unde en n-t; *u. e-m sannmælis,* give en, hvad der tilkommer ham; *jeg gæti vel unt honum þess að detta af baki, þegar hann ríður svona glannalega;* *honum varð þess ekki unt,* det faldt ikke i hans Lod. — **2.** pp. n. *unt: ef mjer er unt,* hvis det bliver mig forundt, hvis det er mig muligt; *e-ð er ekki unt,* n-t er ikke muligt: *ekki var unt að gera það.* — **II. 1.** *(elska)* elske: *u. e-m hugástum,* elske en af hele sit Hjærte; *hún hafði unnað honum í mörg ár,* hun havde elsket ham i mange Aar; (Ordspr.) *eigi leyna augu, ef ann kona manni,* Ojnene dølger ej, hvis en Kvinde elsker en Mand; *þeim ann, sem hjá hvílir* (GJ.), man elsker den, man ligger hos; *ann hver sínu, sagði karl, hann kysti fjalhögg sitt* (el. *á saumhögg sitt),* hver elsker sit, sagde Gamlingen, han kyssede sin Huggeblok. — **2.** refl. recipr. *unnast,* elske hinanden. **III.** *(= inna)* give, yde, gengælde: *eiga e-m gott upp að u.,* skylde en en Velgærning, være forpligtet ved en modtaget Tjæneste.

†unnan (-ar) [ʏn:an] f. Kærlighed, Velvilje: *segiz Espólín jafnan minnaz hans síðan með u.* (EspS. 21).

unnandi (-a, -endur) [ʏn:andɪ, -endøɾ] m. Elsker.

unnarskel [ʏn:aɾsqɛ:l] f. (zool.) en Slags Musling (arcinella plicata).

'unndjúp [ʏn·dju·p] n. Havdyb.

unninn [ʏn:ɪn] pp. af **vinna.**

1. **unnum** [ʏn:øm] 1. p. pl. imp. ind. af **unna** og **vinna.**

2. **unnum** [ʏn:øm] adv. se 1. **unnur.**

1. **unnur (-ar, -ir)** [ʏn:øɾ] f. ***1.** Bølge: *svanur unnar, unnar blakkr,* *unnar jór,* Skib; *unnar logi,* Guld; *unnar steinn,* Sten i Havet (GTh. '06, 19). — **2.** dat. *unnum* som adv., rigelig, i Massevis. **3.** npr. *Unnur* som Kvindenavn.

2. **unnur (-s)** [ʏn:øɾ] m. **1.** Navn paa Odin. **2.** *(sverð)* Sværd.

unnusta (-u, -ur) [ʏn:osda] f. forlovede, Kæreste, Brud.

unnusti (-a, -ar) [ʏn:osdɪ] m. forlovede, Kæreste, Brudgom.

unn vörður [ʏn·vorðøɾ] m. (Havet som Vogter) vogtende Hav: *unnvörðr ísfoldar* (MJ. I. 30). **-vörp** [-vøɾp] npl. **1.** Bølgernes Nedstyrtning over hinanden, Bølgekast: *andvörpin unnvörpum hjúpið* (GTh. '06, 11). **2.** Tang o. l. som kastes op paa Strandbredden: *u. er haft á Vesturlandi aðallega um þara og þönglabrannir í flæðarmáli sjávar.* **3.** dat. *unnvörpum* som adv., i Massevis, i Hobevis: *falla u.,* falde den ene efter den anden, falde i Hobevis: *deyja u.;* *gull og silfurker þau, er lágu unnvörpum í gripasafninu* (Irv. 34).

uns [ʏn·s] cj. til, indtil.

unt [ʏn·t, ʏn·t] pp. n. se **unna.**

unun (-ar) [ʏ:nøn] f. Behagelighed, Glæde, Lyst, Nydelse, Fornöjelse: *það er u. að sjá, hvað vel það er gert,* det er en Glæde (Fornöjelse) at se, hvor godt det er udført; *andleg u.,* Aandsnydelse; (Ordspr.) *ill er u. af annarlegri konu* (GJ.), andens Viv er ond Glæde.

ununar fullur [ʏ:nønaɾfʏd·løɾ] a. behagelig, frydefuld, herlig. **-jurt** [-r-jʏɾ·t] f. (Klp. III. 125) = **augnafró. -mildur** [-mɪl·døɾ] a. behagelig og mild. **-samlegur** [-ɾ-sam·leqøɾ] a., **-samur** [-sa:møɾ] a. behagelig, frydefuld. **-semd** [-sɛm·t] f. = **unaðsemd.**

unz [ʏn·s] = **uns.**

upp [ʏhp] adv. og præp. med acc.

A. adv. **I.** i egl. Bet. op, op ad: **1.** om Bevægelse i egl. Forstand: *stíga upp,* stige op: *steig mikill reykur upp frá bænum;* — *taka e-ð upp,* tage n-t op: *hann gekk upp á hólinn,* han gik op paa Höjen; *upp* abs. og *upp á loft,* op paa Loftet, ovenpaa: *skreptu snöggvast upp fyrir mig;* *setja upp skip,* trække et Skib op paa Stranden; *reisa e-n upp,* rejse en op; *skipa upp vörum,* udskibe Varer; *standa upp, rísa upp,* rejse sig; *halda e-u upp,* holde n-t op, i Vejret; *bregða e-u upp,* egl. løfte n-t pludselig, lade n-t vise sig pludselig: *hann brá upp ljósi;* — *hann spratt upp við frjettina,* han sprang op ved Efterretningen; *gefa upp (í boltaleik),* se *gefa.* — **2.** om Retning: *líta upp,* se op; *upp á við,* opad (ogs. overf.): *hatur miðar upp á við* (EBen.); *á land upp,* op paa Land. **II.** i Udtryk med mer eller mindre overf. Bet.: **1.** *vaxa upp,* vokse op; *upp og niður,* [1]) op og ned: *það gengur svona upp og niður,* det gaar saadan op og ned; *eru verkamennirnir duglegir? Svona upp og niður* (saadan op og ned, noget forskelligt); [2]) gennemsnitlig: *sauðirnir lögðu sig á 50 pund upp og niður;* [3]) hulter til bulter: *þegar engisprettur eða lemmingsmýs tortímast í hópum, svo þúsundum og miljónum skiftir, þá eru það ekki lökustu dýrin, sem farast, heldur eðlilega alt upp og niður* (Eimr. XVI. 94); *upp og ofan* — *upp og niður,* *vekja upp,* opvække, vække op: *vekja upp draug,* vække et Spøgelse; *bjóða upp,* byde op (paa en Auktion, *uppboð);* *blóðug kúla hljóp upp á hryggnum,* en blodig Hævelse kom frem paa hans Ryg (II. I. 37); *ganga upp (til prófs),* gaa op til Eksamen; *koma upp,* blive eksamineret, blive hørt, komme op i; *komast upp,* blive flyttet op (fra en Klasse); *taka e-n upp,* kalde en op, eksaminere en. — **2.** med Bibet. af at n-t opstaar el. kommer frem i Lyset: *ljósta upp ópi,* istemme et Raab; *reka upp óp,* udstøde et Skrig; *lesa e-ð upp,* oplæse n-t; *telja upp,* opregne n-t; *skrökva e-u upp,* opdigte n-t: (Ordspr.) *upp koma svik um síðir* (GJ.), op kommer Svig omsider. **3.** *upp aftur,* op igen; om igen; *gera e-ð upp aftur,* göre n-t om igen; *upp aftur og aftur,* igen og om igen; *sár blæðir upp,* et Saar aabner sig og begynder igen at bløde; *vinna e-ð upp,* vinde igen hvad man har tabt, faa sig Erstatning; *bæta upp,* erstatte. **4.** med Bibet. at n-t aabner sig: *ljúka upp,* lukke op, aabne; *spretta upp,* sprætte, rippe op: *spretta upp saum;* — *kippa upp, rífa upp;* *höggva upp skóg,* hugge en Skov op. **5.** med Bibet. af at n-t göres helt, fuldt ud: **a.** om Fortærelse af n-t o. l.: *borða upp, drekka upp,* spise, drikke alt og intet lævne, spise op, drikke op; *skifta upp,* skifte op, skifte helt og holdent; *brenna upp,* brænde op. — **b.** om Fuldstændighed i andre Forb.: *hann bólgnaði allur upp,* han svulmede op over hele Legemet; *hvítna upp,* blive hvid: *hvítnaði alt upp undan (gras)maðkinum* (Freyr '11, 107); *gefa e-m upp sakir,* eftergive en hans Brøde. — **6.** med Bibet. af at opdage n-t: *spyrja upp,* opspörge; *leita e-ð upp,* opsøge n-t.

III. om Tiden: *upp á síðkastið,* paa det sidste; *upp frá því,* fra den Tid af; *upp frá þeim degi (tíma),* fra den Dag (Tid) af; *†upp hjeðan* = *hjeðan í frá,* herefter; *†upp þaðan,* fra den Tid af; *upp úr* (om Tiden), lige efter: *það er upp úr nýjárinu* (lige efter Nytaar) *sem þér ætlið að borga* (Eimr. XIII. 116); *upp úr hjónavígslu* (JÁÞj. II. 556). — **IV.** i Forbindelse med præp.: *upp á,* [1]) op paa: *fara upp á loft,* gaa op paa Loftet (gaa ovenpaa); [2]) *hann er upp á að sjá,* han er anselig at se til; *hún er falleg bæði upp á að sjá og eftir að líta,* hun har baade et smukt Ansigt og en smuk Holdning (Hún.); [3]) *brjóta upp á e-ð,* böje n-t om, saa at det danner en Fold: *hann braut upp á hornið á blaðinu;* — *brjóta upp á e-u,* se **brjóta I. 7.**; *snúa upp á e-ð,* fordreje n-t, jfr. *snúa;* [4]) bet. til Skade for: *slá upp á e-n,* slaa n-t af det Græstykke, som ens Nabo skulde slaa; *róa upp á e-n,* ro kraftigere end den, der ror paa den modsatte Side; *slást upp á e-n,* antaste en; [5]) *upp á það,* paa de Betingelser: *jeg segi að mjer detti það ekki í hug upp á það að koma aftur* (SIng. I. 252); *vera ráðinn upp á kaup,* være fæstet for en Lön; *vera e-s staðar upp á meðgjöf* (saal. at der gives et Bidrag til ens Underhold); *hafði verið fermdur upp á Faðirvorið,* var bleven konfirmeret paa sit Fadervor (? med det Minimum af Kundskaber) (Eim. XII. 38); *vera upp á e-n kominn,* trænge til ens Hjælp, være afhængig af en; [6]) *upp á gamla móðinn,* paa gammel Vis, *upp á dönsku,* paa dansk Vis, *vera upp á e-ð,* være hengiven til n-t; *ekki svo mikið upp á bókarament,* ikke saa meget for boglig Dannelse (JHall. 300). [7]) *upp á æru og samvisku,* paa Ære og Samvittighed, *u. á hár,* paa et Haar, *upp á mínútu,* paa et Minut, al deles præcis; *upp á staf,* hvert Bogstav, ganske bogstavret; *muna e-ð upp á punkt og komma,* huske n-t til Punkt og Prikke; [8]) angaaende: *til að finna yður upp á það* (JThMk. 154); *upp á hvað viltu vita þetta?* hvorfor (i hvilken Hensigt) vil du vide det?; *upp á það,* derpaa, dertil: *upp á það er þjer óhætt að trúa mjer,* du kan godt tro mig paa det (el. for den Sags Skyld); [9]) *upp á e-n,* paa ens Vegne: *hann ætlar að fara í kaupstaðinn upp á mig* (Rang., ASkaft.). [10]) *upp á = upp í,* henved: *en á*

láglendinu lá hann (ɔ: *snjórinn*) *á vel upp a viku* (ÞThÁrí. 58); [11]) *fara upp á* = *fara á*, inire, se *fara*; [12]) *upp á* med dat.: *stinga upp á e-u*, foreslaa n-t; [13]) ellipt.: *fara upp á, vera upp á* = *fara upp á loft, vera upp á lofti*, gaa op paa Loftet el. ovenpaa, være oppe paa Loftet el. ovenpaa (ASkaft., Rang.); *hlaupa upp á, komast upp á*, slaa om til en Storm fra Nord (ASkaft.); [14]) *það varð upp á*, det skete, hændte sig; [15]) *upp á það besta*, saa godt som vel muligt: *allt upp á það skemmtilegasta frá byrjun til enda* (EiÓlLf. 77); *upp á sitt besta*, i sin bedste Alder; [16]) *hestar okkar, sem við riðum, hneggjuðu hvor upp á annan* (vrinskede til hinanden) (EiÓlLf. 70); [17]) *koma upp á e-n*, overraske en under Udførelsen af n-t, som han vil hemmeligholde; [18]) *upp á við*, opefter, opad; *(skyldur) beint upp á við*, (beslægtet) i den lige opstigende Linje (Stj. '05, A. 102); — *upp að*, op til: *hún fylgdi þeim upp að vörðunni*; — *halla sjer upp að e-u*, læne sig til (op ad) n-t; — *upp af*, [1]) = *upp frá*; [2]) oven over: *Herbergið hennar var beint upp af skrifstofu föður hennar* (EKvSV. 238); *upp eftir*, op ad: *upp eftir ánni*, op ad Floden; *jeg ætla að fara upp eftir á morgun*, jeg tager opefter (ɔ: til et Sted længere inde i Landet el. höjere oppe) i Morgen; — spec. *fer báturinn upp eftir á morgun?* gaar Dampskibet til Borgarnes i Morgen? (jfr. *upp í Borgarnes*) (Rvk.); *upp fyrir*, op for, bag ved: *skærin hafa víst dottið upp fyrir kommóðu; — hvar getur bókin verið? ætli hún hafi ekki dottið upp fyrir?* mon den ikke er faldet ned bag et Møbel?; *dauður og dottinn upp fyrir*, fuldstændig ude af Sagaen; *upp frá*, ovenfor, oventil: *upp frá bænum*, fra Gaarden, i Retningen ind i Landet (op ad Bjærgene til); — abs. *upp frá*, spec. i en Egn nord for *Faxaflói: Akranes, Borgarnes*, i Egnen *Borgarfjörður* el. *Kjós* (Rvk.); *upp í*, [1]) op i: *klifra upp í trje*, klatre op i et Træ; *hann er kominn langt upp í heiði* (langt op ad Højsletten); *upp í sveit*, ud paa Landet; *upp í loft*, i Vejret; *liggja upp í loft*, ligge paa Ryggen; *e-ð er upp í loft (aftur)*, n-t er løbet ud i Sandet; [2]) *rífa (klippa, skera osfr.) upp í e-ð*, rive (klippe, skære osv.) i n-t; [3]) *fá e-ð upp í kaupið sitt*, faa n-t som en Del af sin Løn; *upp í lán, skuld*, som Afdrag af el. til Betaling af Laan, Gæld; *taka e-ð upp í skuld*, tage n-t som Betaling for en Gæld; [4]) *hátt upp í þúsund krónur*, höjt op mod ɔ: næsten tusind Kroner; [5]) *láta, stinga e-u upp í sig*, putte n-t i Munden; *taka upp í sig*, bruge Skraatobak; overf. bruge store Ord. — *gef mjer upp í mig*, giv mig en Skraa; [6]) *upp í* abs. = *upp í rúmið*, i Sengen: *fara upp í*, lægge sig i Sengen; — *upp yfir*, [1]) ud over: *upp yfir fjallið*; — *upp yfir* abs., (spec.) op til *Fljótsdalshjerað* (Af.); [2]) op over: *henda boltanum upp yfir þakið*; [3]) *grenja (veina, æpa* osv.) *upp yfir sig*, bröle, skrige op; — *upp með*, [1]) op med, op langs med: *ganga upp með ánni*; [2]) *vera upp með sjer*, være vigtig, føle sig; *vera upp með sjer af e-u*, være vigtig af n-t, føle sig over n-t; — *upp á móti*, opimod, opad; op ad Bakke; *upp í móti*, ds.; *eiga upp á móti*, leve i Modgang; *upp á móti* (Puds), se *núpur*; — *upp til sveita*, ude paa Landet; — *upp um*, [1]) oppe paa: *upp um fjöll og firnindi*, oppe mellem Bjærge og Ødemarker; [2]) *halda upp um sig fötunum*, holde Klæderne op (for at de ikke skal blive vaade el. snavsede); *fletta upp um e-n*, trække Klæderne op om en; — *upp undir*, [1]) *upp undir konu*, ind under Skörterne paa en Kvinde: *elta tilbera upp undir þær* (JÁÞj. I. 431); [2]) op imod: *upp undir 1000*; [3]) op hen til: *u. undir fjallið*; — *upp úr*, [1]) op af, ud over: *hverjir fóru þarna upp úr áðan?* (rejste forbi ad Bjærgene (Hederne el. desl.) til); [2]) *upp úr rúminu*, ud af Sengen, op af Sengen; *skera upp úr bók*, skære en Bog op; *rífa e-ð upp úr e-u (t. d. umbúðir upp úr sári)*, rive n-t op (f. Eks. Omslag op af et Saar); *dettur upp úr e-u (t. d. flaueli)*; [3]) *upp úr eins manns hljóði*, se *hljóð*; [4]) *upp úr sjer*, af sig selv, skabt af sin egen Fantasi: *leiki, sem hann bjó til upp úr sér* (And. I. iii); *tala (prjedika) upp úr sjer*, tale uden at have skreven Tale (EiÓlLf. 42); [5]) i Sang: *fara upp úr*, pludselig sætte Tonen op (jfr. ÓDavSk. 240); *skella upp úr*, le höjt; [6]) *það er upp úr á kindinni*, den gamle Uld paa Faaret har løsnet sig; *það er komið upp úr á honum*, han er afsløret; [7]) *upp úr jólum*, efter Jul; *upp úr því fór mjer að batna*; — *standa upp við vegg*, staa lænet op til en Væg, tæt op til en Væg; *styðja sig upp við e-ð*, støtte sig til n-t; *upp við fossa*, oppe ved Fosserne.

B. præp. med acc. op, op ad: *ganga upp stiga*; — *klifra upp fjall*, klatre op ad et Bjærg.

uppaðsla (-öðslu) [ʏhbaðsla, -öðslø] f. (BH.) = **uppivaðsla.**

uppá búinn [ʏhbaubu:ɪn] a. pyntet, i Stadsklæderne. **-ferð** [-fɛr·ð] f. **1.** *(samræði)* Samleje. — **2.** *(martröð)* Mareridt. **-fynding (-ar, -ar)** [-fɪn·d·iŋk] f., **-finning (-ar, -ar)** [-fɪn:iŋk] f. Paafund. **-gerningur** [-ɟɛr·dniŋgøɣ] m. Person, som har trængt sig ind hos en, trykkende Paahæng. **-hald** [-hal·t] n. **1.** *(afhald)* Yndest, Gunst: *vera í uppáhaldi hjá e-m*, staa i Gunst hos en. — **2. a.** *(augasteinn)* Yndling, Øjesten: *Nonni er uppáhaldið mitt*; — *það er mitt uppáhald*. — **b.** gen. *uppáhalds-* som förste Led i Sammensætninger: Yndlings-. — **3.** Vædrenes Bespringen af Hunfaarene: *hann* (ɔ: *hrútinn*) *lánaði jeg í haust til uppáhalds* (Þing.).

uppáhalds bók [ʏhbauhalsbouː:k] f. Yndlingsbog. **-drykkur** [-drɪhgøɣ] m. Yndlingsdrik. **-hundur** [-(h)ʏn·døɣ] m. Yndlingshund. **-höfundur** [-(h)ö:vøndøɣ] m. Yndlingsforfatter. **-kennari** [-ɟɛn:arɪ] m. Yndlingslærer. **-kvæði** [-kvai:ðɪ] n. Yndlingsdigt. **-matur** [-ma:døɣ, -ma:tøɣ] m. Livret. **-skáld** [-l-sgaul·t] n. Yndlingsdigter. **-skáldskapur** [-sgaul·tsgabøɣ, -sgapøɣ] m. Yndlingspoesi. **-söngur** [-söyŋ·gøɣ] m. Yndlingsdigt. **-trje** [-s-trjɛ:] n. Yndlingstræ. **-vísa** [-vi:sa] f. Yndlingsvers.

uppá hjálp [ʏhbauhjauʎ·p, -hjaul·p] f. Hjælp. **-koma** [-ko:ma] f. n-t, som en bliver ramt af, Ulykke: *þetta var ljóta uppákoman*.

upp ala [ʏhba·la] vt. opdrage; — pp. *-alinn*, opdraget: (Ordspr.) *sjer á gæs, hvar á garði er uppalin*, jfr. sig mig, hvem du omgaas, saa skal jeg sige dig, hvem du er. **†-álag** [-aula:ɣ] n. Paabud, Paalæg; Betyngelse. **-alandi (-a, -endur)** [-a·landɪ] m., **-alari (-a, -ar)** [-a·larɪ] m. Opdrager.

uppáleggja [ʏhbaulɛɟ:a] vt. med dat. paalægge, paabyde.

upp alningur (-s, -ar) [ʏhbalniŋgøɣ] m. Plejebarn; Menneske el. Dyr, som er opfostret et Sted. **-andlit** [-andlɪt] n. Overansigt.

uppá skrift [ʏhbausgrɪf·t] f. Paaskrift; Underskrift. **-sláttarsamur** [-slauhdaɣsa:møɣ] a. chikanøs, krakilsk. **-sláttur** [-slauhdøɣ] m. **1.** *(uppástunga)* Forslag. — **2.** *(bragð, klækir)* listigt Paafund, Rænker; *(fyrirsláttur)* Paaskud. — **3.** *(meinsemi)* Chikaner, Krakilerier. **-stinga** [-sdiŋ·ga] vt. = *stinga upp á*, se **stinga.** **-stunga** [-sduŋ·ga] f. Forslag; Indstilling. **-stungumaður** [-sduŋgøma:ðøɣ] m. Forlagsstiller. **-tekt** [-tɛχ·t] f. = **uppátæki.** **-troðningur** [-troð·niŋgøɣ] m. Overlast paa Grund af Færdsel; Rykind af Gæster. **-tæki** [-tai:ɟɪ, -tai:çɪ] n. Indfald, Paafund.

upp austur [ʏhböysdøɣ] m. **1.** *(það að ausa e-u upp)* Opøsning. — **†2.** *(sögur)* Bagvaskelser. **-belgja** [ʏhbɛlɟa] vt. opblæse, oppuste; pp. *-belgdur*. **†-bera** [-bɛ·ra] vt. *(= bera upp)* oppebære, nyde; *u. mál*, anlægge Sag. **?-byggilegur** [-bɪɟɪlɛ:qøɣ] a. opbyggelig. **-bygging** [-bɪɟ·iŋk] f. **1.** Bygning; Opbygning: *u. túngarðs*. — **2.** Opbyggelse: *lesa e-ð sjer til uppbyggingar*. **-byggja** [-bɪɟ·a] vt. opbygge; — ?ppr. *-byggjandi* = *uppbyggilegur*. **-byggjandi (-a, -endur)** [-bɪɟ·andɪ] m., **-byggjari (-a, -ar)** [-bɪɟ·arɪ] m. Opbygger, Bygmester, Bygningsmand. **-binda** [-bɪnda] vt. **1.** *(binda upp)* opbinde; *(stytta)* kilte op. — **2.** *(um bækur)* ombinde (Bøger). **†-byrjan** [-bɪrjan] f. = **byrjun.** **-birta** [-bɪɣda] vimpers. = *birta upp*, lysne: *þegar uppbirtir* (ÞGjD. 67). **-birting** [-bɪɣdiŋk] f. Oplysning, Lys. **-bitinn** [-bɪ·dɪn, -bɪ·tɪn] a. afgnavet: *uppbitin jörð* (jfr. LFR. VII. 197). **-bjúgur** [-bju·(q)øɣ] a. opadböjet. **-blása** [-blau·sa] vt. **1.** = *blása upp* se *blása*. — **2.** pp. *-blásinn*: **a.** opblæst: *uppblásinn belgur; uppblásinn af gorgeir*; — (bot.) opblæst (inflatus). — **b.** betændt: *Uppblásin kalsár eru á krókloppnum höndunum* (JTrSk. II. 6). — **c.** afblæst (om Jordsmon), uden Vegetation: *uppblásinn jarðvegur, uppblásnir melar*. **-blástur** [-blausdøɣ] m. **1.** Opblæsning: *u. líknabelgs*. — **2.** *(eyðsla)* Afblæsning: *u. lands*, Muldjordens Afblæsning, Jordsmonnets Bortblæsning (jfr. *blása upp*). — **†3.** *(órói, uppnám)* Urolighed, Forvirring (OGNTPostGj. 19, 23). **-blástursbarð** [-blausdøɣsbar·ð] n. Bakke, hvor Muldjorden er blæst bort (ÞGjD. 65). **-boð** [-bo·ð] n. Auktion: *selja á uppboði* (el. *við u.*), sælge ved Auktion.

uppboðs andvirði [ʏhboðsan·dvɪrðɪ] n. Auktionsbeløb. **-auglýsing** [-öyq·lisiŋk] f., **†-auglýsingarskjal** [-öyq·lisiŋgaɣsɟa:l] n. Auktionsplakat. **-bók** [-bouː:k] f. Auktionsprotokol. **-gerð** [-ɟɛr·ð] f. Auktionsforretning. **-haldari (-a, -ar)** [-(h)al·darɪ] m. Auktionsholder. **-laun** [-löy:n] npl. Auktionssalær. **-ráðandi** [-rau:ðandɪ] m. Auktionsforvalter. **-rokkur** [-rohgøɣ] m. Rok, som sælges ved Auktion; — overf. ubrugelig Ting, Skrammel (som Skældsord): *heldurðu eg hræðist hann nokkuð, uppboðsrokkinn þann* (Mýrd. 172). **-sali (-a, -ar)** [-ð-sa:lɪ] m. Auktionsholder. **-skilmálar** [-sɟɪl·maulaɣ] mpl. Auktionsbetingelser. **-upphæð** [-s-ʏhp-(h)aið] f. Auktionsbeløb. **-vottur** [-vohdøɣ] m. Auktionsvidne. **-þing** [-þiŋ·k] n. Auktion: *búið er að setja uppboðsþingið*, Auktionsretten er sat.

upp bólgna [ʏhbouː·lna] vi. *(= bólgna upp)* opsvulme, ophovne; — pp. *-bólginn*, opsvulmet; ogs. overf.: *uppbólginn af reiði*. **-borinn** [-bo·rɪn] a.: *uppborið hey*, nyt Hø, sat i Hæs i en Høgaard: *gæði uppbornu heyjanna* (ÞGjD. 42). **-bót** [-bouː·t] f. *(endurgjald)* Erstatning; *(u. lífsábyrgðar)* Bonus (ved Livsforsikring) (Stj. '89, B. 63); *u. á brauði*, Tilskud (til et Præstekald) (Stj. '80, A. 20); *(kaupbætir)* Tilgift; *(aukageta í fóðri)* Ekstraration el. Portion Foder (ÞGjD. 14); *(milligjöf)* Opgæld. **-bótarkosning** [-bouːdaɣkos·(d)niŋk, -bouːtaɣ-] f. Eftervalg. **-breiða** [-brɛi·ða] f. Kar, videre foroven end forneden, hvori Oste laves (EBj. i ÁM. 226b, 8vo). **-brenna** [-brɛn·a] vt. = *brenna upp*, se **brenna.** **-brettur** [-brɛhdøɣ] a., egl. pp., jfr. *bretta upp*; (bot.) opböjet. **-brjóta** [-brjouː·da, -brjouː·ta] vt. = *brjóta upp*, se **brjóta.** **-brjótur** [-brjouː·døɣ, -brjouː·tøɣ] m. Opbryder. **-brók** [-brouː·k] f. Benklæder: *þær hafa sem aðra u. af gullvefnaði* (JÓlInd. 280). **-brot** [-bro·t] n. **1.** Opslag (paa Frakker): *í dökkum frakka með mjóum uppbrotum* (Eimr. XV. 95). — **2.** *(það að brjóta upp)* Opbrydning. — **3.** opbrudte Klippestykker: *tóm u. og sligaðar bungur* (StStAndv. III. 139). **†-brunning (-ar)** [-brʏn·iŋk] f. Opbrændelse. **-búinn** [-bu·ɪn] a.: *uppbúið rúm*, redt Seng. **-bundinn** [-bʏndɪn] pp. se **uppbinda.** **-búningur** [-bu·niŋgøɣ] m. **1.** *(tilbúningur)* Tilberedelse. — **2.** *(það að búa um rúm)* Sengeredning. — **3.** *(skraut)* Pynt.

uppburða(r) góður [ʏhbʏrða(r)gouː:ðøɣ] a. ugenert, fri for Undselighed. **-laus** [-löy:s] a. undselig, genert. **-leysi (-is)** [-lɛi:sɪ] n. Undselighed, Generthed. **-lítill** [-li:dɪdʎ, -li:tɪdʎ] a. undselig, bly, genert. **-mikill** [-mɪ:ɟɪdʎ, -mɪ:çɪdʎ] a. = **uppburðagóður.**

upp burður [ʏhbʏrðøɣ] m. **1.** *(það að bera upp)* Opbæring. — **2.** n-t, som bæres el. kastes op (f. Eks. af en Flod, Havet osv.): *u. árinnar*, Sand og Ler, som Aaen afsætter. — **†3.** *(boðskapur)* Bekendtgörelse. — **4.** Foredrag (af en Sag), Fremlæggelse: *u. lagafrumvarpa í ríkisráði*. — **5.** pl. *-burðir*, Mod, Frimodighed: *hann hefur ekki uppburði í sjer til þess*, det har han ikke Mod til, det er han for genert til. **-bæta** [-bai·da, -bai·ta] vt. = *bæta upp*. **1.** *(gera við)* bøde paa, istandsætte. — **2.** *(bæta upp)* jævne, udjævne. **-dalur** [ʏhpda·løɣ] m. Afdal, langt inde i Landet. **†-dikta** [-dɪχda] vt. opdigte. **†-diktur** [-dɪχdøɣ] fpl. Opspind. **-draga** [-dra·qa] vt. = *draga upp*, trække op; — spec. sortere Faar helt og holdent, tilendebringe Sorteringen: *enginn má reka burt úr rjett fyr en úrtýningur er uppdreginn* (Stj. '91, B. 84). ° **-dráttabók** [-drauhdabouː:k] f. Atlas. **-dráttaborð** [-drauhdabor·ð] n. Tegnebræt.

uppdráttar dæmi [ʏhbdrauhdardai:mɪ] n. Konstruktionsopgave. **-list** [-lɪs·t] f. Tegning. **-maður** [-ma:ðøɣ] m. Tegner. **-meistari** [-mɛis·darɪ] m. *(málari)* Maler; *(teiknari)* Tegnekunstner. **-penni** [-ɣ-pɛn:ɪ] m. Krayon, Tegnepen. **-sýki** [-si:ɟɪ, -si:çɪ] f. indec., **-veiki** [-r-vɛi:ɟɪ, -vɛi:çɪ] f. indec Svindsot, Tæring.

upp dráttasaumabók [ʏhpdrauhdasöy·mabo·k] f. Mønsterbog. **-dráttur** [-drauhdoϱ] m. **1.** *(það að draga (toga) upp)* Opdragning, Optrækning, Ophalen. *(akkeris)* Letning. — **2.** Kampen for Livet: *eiga erfitt uppdráttar,* sidde haardt i det, leve i trange Kaar. — **3.** langvarig, tærende Sygdom, Hensygnen: *að það* (ɔ: *nautið*) *hefði dáið úr uppdrætti* (BrJÞf. 82); — Sygelighed, Vantrivsel: *Eftir þetta fóru stórskógar hér að visna að ofan og koma í þá u.* (ÞThFerð. I. 54). — **4. a.** *(teikning)* Tegning. — **b.** (geom.) Konstruktion (Stj. '91, A. 72). — **c.** *(landabrjef)* Landkort. **d.** *(málverk)* Maleri. — **e.** *uppdrættir og snið,* Mønstre (Stj. '07, A. 28). — **†5.** (metr.) *stefjahrun.* **-dreginn** [-drei·jɪn] a. **1.** *(dreginn upp)* optrukken. — **2.** *(uppmjór)* tilspidset foroven; kileformet; *(strýtumyndaður)* pyramidalsk. — **?3.** *illa u.,* uhøflig, uopdragen. **-drifinn** [-drɪ·vɪn] a. dreven, kastet op (af Søen el. en Flod el. desl.). **-dubba** [-dʏba] vt. oppudse. — pp. *-dubbaður,* oppudset, oppyntet. **-eftir** [ʏhbɛhdɪϱ, -ɛfdɪϱ] adv. **1.** opad: *eg gekk þarna u.,* jeg gik der opad (ɔ: Skrænten, Højen, Bjærget osv.). — spec. i Rvk.: fra den midterste (lavere liggende) Del af Byen op ad Bakken i den østlige Del af Byen: *hann er nýfarinn u.* **2. a.** op i Retning af Bjærgene (nede fra Lavlandet): *hann fór u. í gær* (Árn.) — **b.** op igennem Dalen. — **3.** spec. fra Rvk. til en Egn nord for *Faxaflói: Kjós, Akranes, Kjalarnes, Borgarnes* el. Egnen *Borgarfjörður: hann er nýfarinn u.* (Rvk.). **-eldi** [-ɛldɪ] n. **1. a.** *(það að ala upp, fóstur)* Opdragelse, Opfostring. — **b.** Dyr, som en har opfostret: *er það uppeldið þitt að tarna* (Sch.). — **2.** *(viðurværi)* Underhold: *uppeldið á elliárunum* (TSæm. 168).

uppeldis áhrif [ʏhbɛldɪsau:hɔiv] npl. opdragende Virkning. **-barn** [-bad·n, -bar·dn] n. Plejebarn. **-dóttir** [-do·hdɪϱ] f. Plejedatter. **-fræði** [-frai:ðɪ] f. indec. Opdragelseslære, Pædagogik. **-fræðilegur** [-fraiðɪlɛ·qoϱ] a. pædagogisk. **-fræðingur (-s, -ar)** [-frai:ðiŋgoϱ] m. Pædagog. **-hús** [-(h)u·s] n. Opdragelsesanstalt. **-iðnaður** [-ɪð·naðoϱ] m. Slöjd. **-list** [-lɪs·t] f. Pædagogik, Opdragelseskunst. **-mál** [-mau:l] n. Opdragelsesvæsen, Undervisningsvæsen. **-meðal** [-mɛ:ðal] n. Opdragelsesmiddel. **-mentun** [-mɛn·don, -mɛn·ton] f. Undervisningsvæsen. **-rit** [-rɪ:t] n. pædagogisk Skrift. **-sonur** [-sɔ·noϱ] m. Plejesøn. **-stofnun** [-sdob·non] f. Opdragelsesanstalt.

upp espa [ʏhbɛsba] vt. = *espa upp,* ophidse, ægge: *geispar uppespuð Óðins formóðir* (Huld I. 78). **-felling** [ʏhpfɛdliŋk] f. (typ.) Opslutning. **-festa** [-fɛsda] vt. opfæste, spec. klynge op (i Galgen): *var hann þá uppfestur.* **-festing** [-fɛsdiŋk] f. Opfæstelse. **-fylla** [-fɪdla] vt. opfylde. **-fylli** [-fɪdlɪ] f. indec. Opsvulmen, spec. Svulst i Underlivet: *það er einhver u. í mjer,* (alm. hos Patienter med Ekkinokokker el. ascites). **-fylling** [-fɪdliŋk] f. Opfyldelse. **-fyllingareiður** [-fɪdliŋgarei:ðoϱ] m. *fyllingareiður vitnanna framburður hefur ... með ... hennar eigin sönnunar- og uppfyllingareiði ... styrktur verið* (Alþb. 1758, Nr. 7). **-fyllingarmaður** [-fɪdliŋgarma:ðoϱ] m. Suppleant. **-fynding** [-fɪndiŋk] f. = **uppfundning. -finnandi** [-fɪn·andɪ] m., **-finnari (-a, -ar)** [-fɪn·arɪ] m. Opfinder. **-finslugáfa** [-fɪnslɔgau:va] f. Opfindelsesævne. **-flosningur (-s, -ar)** [-flosniŋgoϱ] m. Person, som paa Grund af Fattigdom har maattet forlade Hus og Hjem el. gaa fra Gaarden. **-flosnun** [-flosnon] f. det at gaa fra Gaarden paa Grund af Fattigdom. **-flosnunarbú** [-flosnonarbu:] n. Fallitbo. **-flutningur** [-flʏhdniŋgoϱ] m. Opflytning; *(u. skólapilta)* Opflytning fra en Klasse til en anden. **-fóstra** [-fo·usdra] vt. opfostre, opdrage. **-fóstur** [-fo·usdoϱ] n. Opfostring, Opdragelse. **-frá** [-frau·, ʏf·rau·] adv. **1.** oppe i Bjærget, oppe paa Bakken: *Hvernig var í fjallinu? Hann var miklu lygnari þar u.* **2.** oppe, deroppe (is. omen Egn længere oppe i Landet). — **3.** spec. **a.** paa Skraaningen i den østlige Del af Reykjavik, fra Skolevarden ned til Aaen: *hann býr u.* **b.** i *Borgarnes, Borgarfjörður, Kjós,* paa *Akranes* el. *Kjalarnes: hann er u. núna* (Rvk.). **-fræða** [-frai·ða] vt. oplære, oplyse, undervise: *vera illa uppfræddur,* have ringe Skole. **-fræðari** [-frai·ðarɪ] m. *(kennari)* Lærer; *(a. sem elur upp)* Opdrager. **-fræðing (-ar)** [-frai·ðiŋk] f. = **uppfræðsla. -fræðingarmál** [-frai·ðiŋgarmau:l] n. = **uppfræðslumál. -fræðsla** [-fraiðsla] f. Oplærelse, Oplysning; *(kensla)* Undervisning. **-fræðslumál** [-fraiðslɔmau:l] n. Opdragelsessag; pl. *(kenslumál)* Undervisningsvæsen. **-fundning (-ar, -ar)** [-fʏn·diŋk] f. Opfindelse. **-funsaður** [-fʏnsaðoϱ] a. (om Personer) pyntet: *u. maður;* (om et Værelse) fejet og gjort pænt i Stand: *herbergið var uppfunsað, sópað og prýtt.* **†-fæði** [-fai·ðɪ] n. Opdragelse. **-fæðsla (-u)** [-faiðsla] f. Opfødelse; *(viðurværi)* Underhold. **-fæðslustofnun** [-faiðslosdob·non] f. Opfostringsstiftelse. **-fæging** [-fai·jiŋk] f. Polering. **-fægja** [-fai·ja] vt. (= *fægja upp*) polere. **-færsla** [-faiŋsla] f. Forhøjelse. **-för** [-fö·r] f. Opstigning. **1. -ganga** [-gauŋga] f. **1. a.** *(það að ganga upp)* Opgang, Opstigning: *u. laxins í ána,* Laksens Vandring op ad Elven; *u. sólar,* Solopgang. — **b.** Landgang; *(á skip)* Entring (af et Skib): *þeir reyndu til uppgöngu á skipið,* de forsøgte at entre Skibet. **2. a.** *(stigur upp)* Sti opad, Opgang: *þar er u. upp á hamrabeltið.* **b.** *(stigi)* Trappe. **c.** *(stiga·gat)* Loftslyge. **3.** *(vöxtur)* Tiltagende: *veður var í uppgöngu* (Þj. I. 58). **2. -ganga** [-gauŋga] vi. = *ganga upp,* se **ganga.**

uppgangs ár [ʏhpgauŋsau:r] n. godt Aar (med rigelig Fortjæneste), Opgangsaar: *mörg ár sem standur er u.* **-auga** [-öy:qa] n. Kildevæld. **-eyrir** [-ei:rɪϱ] m. hvad der medgaar (forødes) hurtigt. **-hret** [-(h)rɛ:t] n. tiltagende Snestorm: *en nú var komið u. og heiðar illfærar* (MJSöguk. 391). **-hvassviðri** [-χwas·vɪðrɪ, -kvas·-] n. tiltagende Storm. **-maður** [-ma:ðoϱ] m. Mand i stigende Velstand og Anseelse. **-samur** [-sa·moϱ] a. som hurtig medgaar, forødes: *eins verður uppgangssamt, ens Formue (Forraad, Høforraad el. desl.) opbruges hurtigt: peningarnir verða uppgangssamir* (JÁÞj. II. 493), *með þessu móti verðr þat* (ɔ: *kálf) uppgangssamt og nægir eigi mönnum* (LÖII. ch. 34). **-staður** [-sda:ðoϱ] m. Sted el. Punkt, hvorfra Udvikling: *eru Vestmannaeyjar u., og allt góðs maklegar* (Vestm.). **-veður** [-vɛ:ðoϱ] n. tiltagende Storm.

upp gangur [ʏhpgauŋgoϱ] m. **1.** *(vegur upp á við)* Opgang, Vej opad. — **2.** *(hækkun)* Stigen, Stigning: *u. kaupgjalds;* — *(vaxandi gróði)* stigende Velstand; *(vaxandi völd)* voksende Magt: *vera í uppgangi,* være i Opgang, vokse i Rigdom og Anseelse. — **3.** *(stormský)* optrækkende Skyer, der bebuder Uvejr, is. Nordenstorm. — **4. a.** *(uppspretta)* Væld, Kilde. — **b.** *(gígur)* Krater. — **5.** *(hráki)* Opspyt; Ekspektorat. — **6.** *(eyðsla)* Opbrug, Bortødslen (jfr. *ganga upp).* **-gefa** [-qɛ·va] vt. **1.** se *gefa (upp).* — **2.** pp. *-gefinn:* **a.** *(yfirgefinn)* opgivet, forladt. — **b.** *(örmagna af þreytu)* dødtræt, udmattet: *ríða hest u., gera uppgefið undir sjer,* ride en Hest til den er fuldstændig udmattet, skamride en Hest. — **†c.** *u. prestur* = *uppgjafaprestur.* **-gefning (-ar)** [-qɛbniŋk] f. Eftergivelse. **-gelda** [-qɛlda] vt. göre gold (ved at malke sjældent); — *-geldur,* (gjort) aldeles gold: *hvar eptir hún* (ɔ: *kýrin) var uppgeldt* (LFR. VI. 87). **†-gengi** [-qeinqɪ] n. Opgang: *mannskara, sem klifraði uppeptir því bratta u.* (MStGAlv. II. 80). **-genginn** [-qeinqɪn] a. **1.** (jfr. *uppgangur*) med optrækkende Skyer. — **2.** *(eyddur)* opbrugt; *(útseldur)* udsolgt. **-gerð** [-qɛrð] f. **1.** *(látalæti)* Forstillelse; — gen. *-gerðar-,* foregiven, forstilt: *uppgerðar foreldrar,* foregivne Forældre (BrJÞf. 28). — **2. a.** *(bygging)* Opførelse; spec. Bygningsmaade, Opførelsesmaade (is. om Tagkonstruktioner): *Var sú u. einkennilegt og lekasæl* (Eimr. XIII. 98). — **b.** *u. á heyi, u. kringum hey,* Tildækning af Siderne og Enderne paa et Høhæs (jfr. LFR. XI. 269). — **3.** (Regnskabs)opgör: *við þá u. munaði um 17 kr.* (Alþ. '11, B 367); *(u. bús)* Likvidation. — **4.** Mælkens Sammenløben: *u. mjólkur.*

uppgerðar auðmýkt [ʏhpqɛrðaröyð·mi:χt] f. paatagen Ydmyghed. **-fall** [-ϱ-fad·l] n. uventet Strömning i Havet (i en anden Retning end antaget) (Af.). **-kurteisi** [-kʏϱ·dɛisɪ] f. indec. paatagen Høflighed. **-kæti** [-ɕai:dɪ, -ɕai:tɪ] f. indec. paatagen Munterhed. **-legur** [-r-lɛ:qoϱ] a. affekteret. **-maður** [-ma:ðoϱ] m. **1.** en, der forstiller sig. — **†2.** *(byggjandi)* Opfører, Opbygger. **-mannkostur** [-maŋ·kosdoϱ] m. Skindyd. **-skyr** [-ϱ-sqɪ:r] n. (LFR. XI. 206) = **ólekja. -sorg** [-sor·k] f. forstilt Sorg. **-tár** [-tau:r] npl. hyklede Taarer. **-vandlæting** [-r-van·dlaidiŋk, -lait-] f. hyklet Nidkærhed. **-veiki** [-vei:qɪ, -vɛi:ɕɪ] f. indec. foregiven Sygdom. **-vinátta** [-vɪ:nauhda] f. hyklet Venskab.

uppgerður [ʏhpqɛrðoϱ] a. **1.** (fuldt) opført, bygget: *gefa ykkur fjárstofn og uppgert hús hér nálægt mér* (Od. 461); *uppgert leiði,* opkastet Grav (SBrGr. 37); — spec. brugt om en Fisker, naar det opdages ved at han trækker Snören op, at Krogen er uden Agn og Angelsnoren har viklet sig op omkring Synken (Breiðd., Hf.). — **2.** *uppgert reipi,* oprinket Reb; *uppgert tagl,* Hestehale, hvorpaa der er slaaet en Knude.

uppgjafa dáti [ʏhpqavadau:dɪ, -dau:tɪ] m., **-hermaður** [-hɛr·maðoϱ] m., **-liðsmaður** [-lɪð·smaðoϱ] m. udtjænt Soldat. **-maður** [-ma:ðoϱ] m. udtjænt, udlevet Menneske (BH.). **-prestur** [-prɛs·doϱ] m. afskediget Præst, Pastor emeritus.

upp gjafari (-a, -ar) [ʏhpqa·varɪ] m. Eftergiver. **†-gjald** [-qald] n. Opgæld. **-gjöf** [-qö·v] f. **1. a.** Overgivelse: *u. kastala;* Udlevering: *u. flóttamanna.* — **b.** Afstaaelse, Frasigelse: *u. embættis,* Abdikation, Embedsnedlæggelse. — **2.** Opgivelse, Angivelse: *eftir u. sjálfra þeirra,* efter egen Opgivelse (jfr. Þjóð. '11, 158). — **3.** Eftergivelse: *u. sakar, (náðun)* Benaadning; *(fyrirgefning)* Tilgivelse; *(eftirgjöf)* Eftergivelse: *u. á vist,* Eftergivelse af Fæsteforhold (jfr. JÁÞj. I. 340). **?1. -gjör (-s)** [-qö·r] n. Opgör. **2. -gjör** [-qö·r] a. **1.** *(í klípu)* bragt i Knibe, overvundet, overlistet. — **†2.** *(uppjetinn)* fortæret, opædt. — **†3.** *(byggður)* opført. **-gjörð** [-qörð] f. = **uppgerð. -glenningur (-s, -ar)** [-glɛn·iŋgoϱ] m. Spradebasse. **-glentur** [-glɛvdoϱ, -glɛntoϱ] a. opspilet. **-gnæfur** [-gnai·voϱ] a. = *uppvægur,* rasende (ASkaft.). **-gnæpur** [-gnai·boϱ, -gnai·poϱ] a. knejsende (MelBr. 30). **-gos** [-go·s] n. Udbrud, Opblussen. **-greiðsla** [-greiðsla] f. Udredelse, Erlæggelse. **-grensla (a)** [-grɛnsla] vt. udforske, udfinde. **-grip** [-grɪ·p] n. (is. i pl.) **a.** rigelig, let og uventet Erhvervelse, Overflodighed: *Mjer varð sjaldan góðs u.* (BóluHj. 229); — **b.** spec. rigeligt Fiskeri: *u. af fiski;* — (Lethed ved at faa en) stor Høhøst: *Er mikill heyskapur hár? Já, þar eru u.* **-gripamikill** [-grɪba·mɪ·ɕɪdl, -grɪpa·mɪ·ɕɪ-] a. indbringende, fordelagtig. **-gróður** [-grou·ðoϱ] m. ny Plantevækst paa Steder, som för har været uden Vegetation: *í uppgróðri* (i Vækst) (ÞTh. Ferð. III. 290). **-gröftur** [-gröfdoϱ] m. **1.** Udgravning: *u. rústa.* — **2.** det opgravede: *moka burt uppgreftrinum.* **3.** Opsporing: *u. leyndarmáls.* **-gufun (-ar, -anir)** [-qʏ·von, -qʏ·vanɪϱ] f. Uddunstning; Fordampning.

uppgöngu auga [ʏhpqöyŋgoöy:qa] n. **1. a.** Kildevæld (is. i Vand): *er það óhamingja fyrir stöðupollinn, að fá u.* (Eimr. VIII. 151). **b.** Væld paa Is: *Hingað og þangað eru vakir og uppgönguaugu* (Eimr. XIII. 3). — **2.** Kilde, hvor en Flod har sit Udspring (ÞThLýs. I. 296). **-lax** [-laχ·s] m. Laks (paa Vandring op ad en Elv). **-silungur** [-sɪ:luŋgoϱ] m. Forel, som gaar fra Havet op i færsk Vand. **-vík** [-vi:k] f. Vig, hvor der er Opgang (paa en klippefuld Kyst) (GKonÆf. 45).

upp götva [ʏhpgö·dva, -gö·tva] vt. **1.** opdage: *Leifur heppni uppgötvaði Vesturheim.* **—** opfinde: *hver uppgötvaði ritsímann?* — **2.** opspore: *jeg þarf að u., hver er höfundur greinarinnar.* **-götvandi (-a, -endur)** [-gö·dvandɪ, -gö·t-, -endoϱ] m., **-götvari (-a, -ar)** [-gö·dvarɪ, -gö·t-] m. Opdager; Opfinder. **-götvisandi** [-gödvɪsan·dɪ, -götvɪs-] m. Opdagelsesaand, Opfindelsesaand. **-götvun (-ar, -anir)** [-gö·dvon, -gö·tvon, -anɪϱ] f. Opdagelse; Opfindelse. **-götvunarmaður** [-gödvonarma:ðoϱ, -götvon-] m. Opdager. **-haf** [-(h)a:v] n. **1.** Ophav, Begyndelse: *að* (el. *í) upphafi,* i Begyndelsen, först; *í upphafi skapaði guð himin og jörð;* — *u. og endir,* Begyndelse og Slutning, Alfa og Omega; *u. allsherjarríkis á Íslandi,* **den islandske Fristats Opstaaen;** (Ordspr.) *gott upphaf hefur góðan enda* (Eimr. X. 140), jfr. af god Begyndelse haaber man god Ende; *sá veldur miklu, sem upphafinu veldur,* Ophavsmanden har störst Skyld. **2. a.** Oprindelse, Aarsag: *upphaf alls ills.* — **b.** *u.*

e-s, ens Oprindelse, Slægt osv.: *u. Grafar-Jóns.* — †3. Ære, Berömmelse: *fá u. af e-m.* — **4.** det hojeres Afstand fra det lavere (BH.). — **5.** Oplagthed, Humor: *það var ekkert u. í honum til að fara í kappræðu um það efni* (Sch.). †**-hafari (-a, -ar)** [-(h)a·varı] m. Ophavsmand, Stifter. **-haflegur** [-(h)avˡɛ·qøϱ] a. oprindelig: — adv. *-lega.* **-hafning** [-(h)abniŋk] f. **1.** *(það að lyfta, hefja upp)* Oploftelse. — **2.** *(byrjun, upphaf)* Begyndelse. — **3.** *(tign, heiður)* Ophöjelse, Ære: *(frægð)* Berommelse. — **4.** *(dramb, mikillæti)* Opblæsthed, Hovmod. — †**5.** Ekstase, Vision: *þeir höfðu í himneskri u. slíka hluti seed* (Heilag. II. 393).

upphafs dagur [Yhp(h)afsda:qøϱ] m. Begyndelsesdag. **-eyða** [-ɛi:ða] f. (typ.) Nedrykning. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. Ophavsmand. **-siðir** [-i sı:ðıϱ] mpl. Aabnings-Ceremonier. **-stafur** [-sda:vøϱ] m. Begyndelsesbogstav, Versal. **-öld** [-s-öl·t] f. Begyndelsesperiode (3. Ið. IV. 303).

upphald [Yhp(h)alt] n. **1.** *(það að halda uppi, hefja upp)* Oploftelse; Holden i Vejret. — **2.** *(viðhald)* Opretholdelse, Underhold. — **3.** *(axlaband)* Sele (Ping., Njarðvik). — **4.** pl. *upphöld,* se *vefstóll.*

†**upphalds ker** [Yhp(h)als§ɛ:r] n. Kar, som bruges ved Brødets og Vinens Ophojelse i Messen. †**-kerti** [-§ɛϱ·dı] n. Lys til at bære ved Processioner. †**-klukka** [-klYhga] f. Messeklokke. **-kubbar** [-kYb:aϱ] mpl. Træstykker til at holde et Næt oppe (JSFb. 15). **-maður** [-ma:ðøϱ] m. Opholder, Vedligeholder. **-ól** [-oᵘ:*l*] f. Halskobbel.

upp handleggsbein [Yhp(h)an(d)lɛχsbei:*n*] n. Overarmsben. **-handleggur** [-(h)an(d)lɛgøϱ] m. Overarm. **-hár** [-(h)au·r] a. **1.** ragende op i Vejret: *uppháir* (hoje og spidse) *melkollar* (jfr. LFR. I. 31), *u. að ofan, þar er aldin glymur* (ÓDavÞul. 255); *upphá stígvjel,* Stövler som gaar op over Ankelen. — **2.** n. *upphátt* som adv., höjt, med lydelig Røst. **-hefð** [-(h)ɛvð, -(h)ɛbþ] f. Ophöjelse; Forfremmelse; Værdighed, Ære. **-hefja** [-(h)ɛvja] vt. ophöje, opløfte. †**-hefjari (-a, -ar)** [-(h)ɛvjarı] m. Ophavsmand. **-heiglaður** [-(h)ɛiglaðøϱ] a. (om en Hest) vantreven, daarlig fodret: *þetta er uppheigluð beygja* (ÞGj.). **-heiglun (-ar)** [-(h)ɛiglo*n*] f. Opdrætning ved daarlig Fodring (ÞGj.). **-heimsloft** [-(h)ɛimslof·t] n. Æter. **-heimssæla** [-(h)ɛimsai:la] f. himmelsk Salighed. **-heimur** [-(h)ɛi·møϱ] m. de höjere Regioner, Himlen. **-heldi (-is)** [-(h)ɛldı] n. Opretholdelse; Bevarelse, Holden ved Magt, Vedligeholdelse, Underhold: *það gæti þó orðið þér til uppheldis* (JThMk. 379). **-heldismaður** [-(h)ɛldısma:ðøϱ] m. Opretholder, Forkæmper. **-hengja** [-(h)ɛiŋɟa] vt. = *hengja upp,* hænge op — ger. *upphengjandi,* som kan hænges op; moden til Galgen. **-hillingar** [-(h)ıdliŋgaϱ] fpl. Hildringer, Fata morgana. **-himinn** [-(h)ı·mı*n*] m. Æter; de höjere Luftregioner. **-himinsguð** [-(h)ımınsgvY:*ð*] m. Gud for de höjere Luftregioner. **-hyrndur** [-(h)ı(r)ndøϱ] a. med opstaaende Horn. **-hita** [-(h)ı·da, -(h)ı·ta] vt. opvarme; pp. *-hitaður.* **-hitun** [-(h)ı·do*n*, -(h)ı·to*n*] f. Opvarmning. **-hlaup** [-(h)λöy·p] n. **1.** *(uppþot)* Opløb; *(uppreisn)* Oprør. — **2.** *(stökk á fætur)* Opspringen. — **3.** Vabler: *betra er u. í lófa en snara um háls* (SchMál.), bedre er Vabler i Haanden end en Snare om Halsen. — **4.** *(vaxandi gróði)* tiltagende Fortjæneste (Vf.). — **5.** *(vaxandi straumur)* voksende Ström. **-hlaupsandi** [-(h)λöyfsan·dı] m. oprörsk Aand. **-hlaupsgjarn** [-(h)λöyfsɟad·v, -ɟar·dv] a. oprörsk. **-hlaupsmaður** [-(h)λöyfsma:ðøϱ] m. Oprörer. **-hleypa (-u)** [-(h)λɛi·ba, -(h)λɛi·pa] f. den sammenlobne opsatte Mælk (naar Loben er blevet tilsat), inden den har delt sig i *skyr* og *mysa* (Valle). **-hleyping (-ar)** [-(h)λɛi·biŋk, -(h)λɛi·piŋk] f. Ophidselse. **-hleyptur** [-(h)λɛifdøϱ] a. ophöjet: *Eru nú upphleyptir vegir yfir öll þau mýrarsund í hreppnum* (Eimr. XIII. 178); (bot.) tydelig: *upphleypt blaðtaug, tauganet.* — *upphleypt landabrjef,* Reliefkort. *upphleypt letur,* ophöjet Skrift. **-hleypudallur** [-(h)λɛibødad·loϱ, -(h)λɛipø-] m., **-hleypukerald** [-(h)λɛibø§ɛ:ralt, -(h)λɛipø-] n. Kar, hvori *skyr* laves (Sl.). **-hlutsskyrta** [-(h)λYtsɟıϱ·da, -(h)λYh-] f. Skjorte brugt til *upphlutur* 2. **-hlutur** [-(h)λY·døϱ, -(h)λY·t-] m. **1.** Overdel (af n-t), Livstykke. — **2.** særlig Kvindedragt: ærmeløs, i Reglen baldyret, tætsluttende Tröje. **-hóll** [-(h)oᵘdλ] m. Höj inde i Landet (ÓDavÞul. 68). **-hreykingur (-s, -ar)** [-(h)ϱɛi·ɟiŋgøϱ, -(h)ϱɛi·§-] m. Vindmager, opblæst Person. **-hryggjaður** [-(h)ϱıɟaðøϱ] a. krv: *Nú er sagt, að þeir sé farnir að studera alþingismálin, og sé fjandi upphryggjaðir* (JSBr. 336—337). **-hringing** [-(h)ϱiŋɟiŋk] f. Opringning. **-hrokast** [-(h)ϱo·gast, -(h)ϱo·k-] vrefl. være hoven el. opblæst: *illa fer þjer að u.*; pp. *-hrokaður,* opblæst. **-hrúgaður** [-(h)ϱu·(q)aðøϱ] a. opdynget. **-hugsa** [-(h)Yχsa] vt. udtænke. **-hugsanlegur** [-(h)Yχsanlɛ:qøϱ] a. optænkelig. **-húsan** [-(h)u·sa*n*] f. Opforelse. **-hvatning** [-χwahdniŋk, -kvahdn-] f. Opmuntring, Tilskyndelse. **-hvelfdur** [-χwɛl(v)døϱ, -kvɛl(v)døϱ] a. hvælvet. **-hverfa** [-χwɛrva, -kvɛrva] f. **1.** den Side, som skal vende opad, Retten (paa en Ting, mods. *úthverfa,* Vrangen). — **2.** (konveks) Overside: *u. þúfu* (jfr. LFR. IX. 82). **-hvetja** [-χwɛ·dja, -kvɛ·tja] vt. opmuntre, tilskynde. **-hæð** [-(h)ai·*ð*] f. **1.** i pl. det höje, Himmelen: *dýrð sje guði í upphæðum.* — **2.** *(fjárhæð)* Sum, Belob; *(summa)* Hovedsum. — †**3.** *(aðalefni)* Hovedindhold. **-hækka** [-(h)aihga] vt. forhöje. **-hækkun** [-(h)aihgo*n*] f. Forhöjelse, Forhöjning. **-högg** [-(h)ök] n. Ophuggen.

uppi [Yhbı] adv. **I. 1. a.** oppe: *sitja u.,* sidde op; *hafa e-ð u.,* løfte n-t; *skipið stendur u.,* Skibet staar paa Land; *hafa segl u.,* have Sejlene oppe; *hafa flagg u.,* føre Flag; *ósinn er u.,* Flodmundingen er oppe, ɔ: gaar over Bredderne, fordi den er opdæmmet (Skaft., Sch.). — **b.** paa Benene; oppe: *vera snemma u.* — **c.** opstillet: *hafa tafl u.,* have Skakbrikker staaende (parat til at spille). — **2.** ovenpaa: *hann á heima u.* — **3.** med præp.: *u. á hæðinni, fjallinu,* oppe paa Höjen, Bjærget; *á fjöllum u.,* oppe imellem Bjærgene; *u. á Hjeraði,* oppe i (den höjere, nærmere Bjærgene liggende Del af) *Fljótsdalshjerað* (Af.): *hann var u. í dal,* han var oppe i Dalen; *u. í Hjeraði,* oppe i *Fljótsdalshjerað* (mods. *niðri í Fjörðum,* nede ved Fjordene) (Af.); *vera u. í (rúmi),* ligge i Sengen; *hafa (vera með) e-ð u. í sjer,* have n-t i Munden; *u. í sveit,* ude paa Landet; *u. með á,* oppe langs Aaen; *u. til sveita,* ude paa Landet (is. om Bygder, der ligger langt borte fra Kysten), inde i Landet (LFR. VII. 168); *u. undir,* (abs.) spec. oppe under Skörterne: *En hvað þið leituðuð ekki u. undir mjer* (BrJÞf. 96). — **II.** overf. **1.** om n-t, der viser sig aabenlyst, kommer frem: *láta e-ð u.,* fortælle n-t; *hafa óróa u.,* være balstyrig; *hafa u. rannsókn,* iværksætte en Undersøgelse. — **2.** *vera u.,* være oppe, blive eksamineret; *leita e-ð u.,* opsøge n-t: *fálmar þau u.,* faar fat i dem (JÁÞj. II. 357); *spyrja e-n u.,* opspørge en; *þar var u. fótur og fit,* der herskede stor Travlhed. — **3.** om Ophor: *e-ð er u.,* n-t er forbi el. færdigt, n-t er til Ende, er ude: *þangað til u. voru tún* (ÞThÁrf. 117); *vistirnar voru u.,* Maden var sluppen op; *dagarnir voru ekki u.,* hans Dage var ikke til Ende. — **4. a.** *standa u.,* være (efter-)levende: *stóð þá enginn u. at þeim.* — *vera u. á dögum e-s,* leve paa ens Tid. — **b.** levende (om vedvarende Erindring); *mun það lengi u.,* det vil længe blive erindret. **-dráp** [-drau:p] n. Fangst af Sælunger, inden de forlader »Reden«; — ogs. om Drab af Sæler paa Skær overhovedet: *Þetta (ɔ: að kóparnir fari í sjó) verður vanalega í þriðju viku vetrar og eru þeir þá drepnir skömmu fyr, og er það kallað „u.“* (ÞThLýs. II. 475); *Það er forn veiðimáti, sem helst við enn í dag hjá oss, að veiða landselinn í nótum og útselinn með uppidrápi á skerjum* (JSVb. 129). **-drápskópur** [-draufskoᵘ:boϱ, -koᵘ:p-] m. Sælunge, der dræbes ved *uppidráp*; spec. = *útselskópur.* **-drápsselur** [-draufsɛ:loϱ] m. Sæl, der dræbes ved *uppidráp*; spec. = *útselur.* **-fast** [-fas·t] an. i Udtr.: *henni, honum verður ekkert u.,* hun, han kan ikke holde paa n-t, de forbruger alt, hvad de tjæner, saasnart de faar det. **-hald** [-hal·t] n. **1.** = *upphald,* Opretholdelse. — **2.** *(dvöl)* Ophold; *þó u. yrði við elfi og myrkvið* (StStAndv. I. 161). — **3.** Afbrydelse: *regnskúrir án uppihalds.* — **4.** pl. se *vefstóll.* **-haldslaust** [-hal(t)slöys·t] adv. uden Ophold, uden Afbrydelse. **-haldsmaður** [-hal(t)sma:ðøϱ] m. Haandhæver. **-kominn** [-ko:mı*n*] a. udmattet.

upp ynging [Yhbiŋɟiŋk] f. Foryngelse, Fornyelse: *u. ... kúnna* (LFR. VII. 88). **-yngingarafl** [-iŋɟiŋgarab·λ] n. foryngende Kraft. **-yngja** [-iŋɟa] vt. = *yngja upp,* forynge.

uppiorpinn [Yhbıoϱ·bı*n*] a. bragt til det yderste, i störste Forlegenhed.

uppyrja [Yhbırja] vt. udpine ved Græsning, opæde: *Eru grassnöpin þar oftast svo lítil, að alt er uppurið af fáum hestum á einni nótt* (ÞThFerð. I. 6).

uppi róinn [Yhbıroᵘ:ı*n*] a. indhentet (ved Roning); — overf.: *Mun ekki líka heyrst hafa ... að ein galdragríður hafi marga sína maka gjört augljósa og uppiróna* (JMPísl. 150). **-seta** [-sɛ:da, -sɛ:ta] f. Sidden oppe. **-setumáttur** [-sɛ·dømauhdøϱ, -sɛ·tø-] m. Kræfter til at sidde opret. **-skenktur** [-sɟeiŋ̊·døϱ, -sɟeiŋ·toϱ] a. som intet har tilovers.

uppiskera [Yhbisɟɛ:ra] f. (Rang.) = **innfiskur.**

uppi skerður [Yhbısɟɛr·ðøϱ] a., **-skertur** [-sɟɛϱ·døϱ] a. = **uppiskenktur.** **-skroppa** [-sgrohba] a. indec. **1.** læns, blottet (for n-t); *verða u. með e-ð* (el. *af e-u),* blive læns paa n-t; *kaupmenn orðnir u. að mestu* (Ísaf. '15, 3. 3); *e-r verður u.,* det stopper op for en. — **2.** *(endurrjóða)* forbloffet (Hf.). **-staða** [-sda:ða] f. **1. a.** *(í vef)* Rending, Rendegarn: *líni, sem rautt er í saumað eða ofið í uppistöðu* (JÁÞj. I. 655). **b.** overf. Grundtræk: *u. í riti*; — Hovedlinjer: *u. í sálarlífi manns.* **2.** det at staa oppe paa det törre el. Stranden (is. om Fartöjer): *Hann segir, að B. hafi framar valdið uppistöðu skipsins en hann* (Alþb. 1723, Nr. 20). — **3. a.** Samling af stillestaaende Vand, Vandstade: *í hvamminum var dálítil u.* — **b.** = *uppistöðuengi.* — **4.** = *sili* I. 2. — **5.** vertikal Stilling af Linen = *niðurstaða: u. lóðar á miði* (Nl., Af.). — **6.** pl. *-stöður*: **a.** Vaagen ud over den sædvanlige Sengetid; *hafa miklar uppistöður,* maatte være længe paa Benene, faa kun lidt Sövn. — **b.** Tid til at staa op, Opstaaen af Sengen (Vf.): *Um morguninn fyrir u.* (Hran. Kap. 9). — **7.** *(þræta)* Trætte. **-stand** [-sdan·t] n. Ophævelser, Væsen; Vrövl; Stridigheder, Uroligheder.

uppistöðu áll [Yhbısdö·ðøaud·λ] m. langagtigt Vandstade (ÞThLýs. I. 76). **-áveita** [-au:vɛida, -au:vɛita] f. = **uppistöðuengi.** **-efni** [-ɛb·nı] n. Aarsag til Trætte. **-engi** [-eiŋ·ɟı] n. Eng, som holdes under Vand. **-garður** [-gar·ðøϱ] m. = *flóðgarður,* Dige, Dæmning. **-lón** [-loᵘ:*n*] n. bredt Vandstade. **-net** [-nɛ:t] n. staaende Næt, der udspændes f. Eks. mellem en Klippespids og Stranden, og hvortil saa Bjærgfugle drives (Eimr. II. 166). **-vatn** [-vahtv] n. stillestaaende Vand, Vandansamling, Vandstade: *við jökulinn er þar víðast að uppistöðuvatni* (ÞThFerð. II. 260).

uppi vaðsla (-vöðslu) [Yhbıvað·sla, -vöð·slø] f. overmodig Opførsel, anmassende Optræden; Overgreb, Voldsfærd. **-vera** [-vɛ:ra] f. Væren oppe (LFR. IV. 88). **-vöðslumaður** [-vöðsløma:ðøϱ] m. anmassende, overmodig og stöjende Person. **-vöðslumikill** [-vöðslømı:ɟıdλ] a., **-vöðslusamur** [-vöðsløsa:moϱ] a. anmassende, overmodig og stöjende.

upp jetinn [Yhbjɛ·dı*n*, -jɛ·t-] a. opædt; overf. forbrugt til sidste Skilling: *þar var hver eyrir u.* **-jöfnuður** [-jöbnøðøϱ] m. Udligning: *þar eg inn í okkar reikning skrifa | uppjöfnuð, að búa kyr og lifa* (StStAndv. III. 65); *til uppjafnaðar,* gennemsnitlig. **-kast** [-p-kast] n. **1.** Opkasten, Kasten i Vejret (is. saaledes, at en vis Side vender opad): *hvað er svo uppkastið á teningunum?* — **2. a.** Udkast, Koncept: *u. að e-u,* Udkast til n-t; *(tillaga)* Forslag. — **b.** spec. *Uppkastið,* Udkast til Lov om det statsretlige Forhold mellem Danmark og Island, udarbejdet af den dansk-islandske Kommission af 1907—08. — †**3.** *(uppdráttur)* Tegning. — **4.** is. pl. *-köst: (uppsala)* Opkastning, Brækning. — **5.** Udbrud: *uxu af þeim uppköstum tvö nýfjöll* (EÓlKv. 17). **-kastsmaður** [-kasma:ðøϱ] m. Tilhænger af *uppkast* 2. b. **-kefladur** [-§ɛbl-aðøϱ] a. glinsende: (om en Hest) *léttleikinn titraði í hverri taug í honum uppkefluðum og sumarsælum* (ÞGjD. 1). **-kembingur** [-§ɛmbiŋgøϱ] m. Kradsuld. **-kertur** [-§ɛϱdøϱ] a. rank, opret. **-kippa** [-§ıhba] f. Opkastning: *eg fékk svo mikla iðravippu, | það ætlaði' að vita á uppkippu* (ÓDavÞul. 226). **-kippuleysi (-is)** [-§ıhbølɛi:sı] n. Sindsligevægt. **-klofinn** [-klo·vı*n*] a. kløftet,

spi tet. (Ordspr.) enginn stingi fingri i uppklofið trje (Malshb.) **-kokka** [-kohga] vt. opkoge (BóluHj. 111). **-koma** [-ko·ma] f. **1.** Opgang. *u. sólar,* Solopgang. — **2.** Opkomst, Fremkomst: *u. fræs, u. gróðurs; u. tanna;* — *u. peða,* Fremføring af Bønder til Officerer i Skakspil (ODavSk. 289). — **3.** det at komme op, hæve sig, komme i Vejret: *fina e-m peninga til uppkomu* (jfr. Skírn. VIII. 19). — **4.** Udbrud: *u. elds.* — **5.** *(það að e-ð kemst upp)* Afsløring. **-kominn** [-ko·mɪn] a. voksen: *u. maður.*

uppkomu maður [ʏhpl·omoma:ðoɣ] m. Angiver. **-reitur** [-rɛi·doɣ, -rɛi:toɣ] m. (i Skak) det Felt, hvor Modstanderens Bonde bliver til Officer (Upp. II. 3). **-tími** [-ti:mɪ] m. Opgangsklokkeslæt.

upp kosning [ʏhpkosniŋk] f. Omvalg. **-kreistingur** [-krɛisdiŋgoɣ] m., **-kvalningur (-s, -ar)** [-kvalniŋgoɣ, -ʊ,s] m. Person (el. Dyr) som forkrøbles i Opvæksten paa Grund af utilstrækkelig Ernæring. **-kveiking** [-kvɛi·giŋk, -kvɛi·ɡ̊iŋk] f. Optænding; Opildning. 1. **-kveikja** [-kvɛi·ɡa, -kvɛi·ɡ̊a] f. **1.** *(það að kveikja upp)* Optænding. — **2.** *(það sem kveikt er upp með)* Ildtænder. 2. **-kveikja** [-kvɛi·ɡa, -kvɛi·ɡ̊a] vt. **1.** optænde: *u. eld.* — **2.** overf. vække, bevirke, fremkalde: *u. óeirðir.* **-kvæði** [-kvai·ðɪ] n. Udtalelse, Erklæring. **-kvæmi (-is)** [-kvai·mɪ] n. (typ.) Spies. **-lag** [ʏhbla·ɣ] n. **1.** Tilladelse, Samtykke (Esp. II. 121). — **2.** *(fyrirætlun)* Plan. — **3. a.** *(skaplyndi)* Karakter, Anlæg, Natur: *karlmennirnir vekt nanast óbeit hjá manni, enda var ekki mitt gott u. í þeim* (Eimr. XIV. 160). — **b.** (medfødte) Ævner: *það var gott u. í honum, en hann var skemdur.* — **4.** *(u. bókar)* Oplag (af en Bog). — **5.** *það er ekkert u.,* det er der ingen Mening i (Rang.). **-lagaband** [-laqaban·t] n. (Bogb.) Partiarbejde. **-lagður** [-laqðoɣ, -lagðoɣ] pp. af **uppleggja. -lagsvefur** [-laχs-vɛ:voɣ] m. Sindelag (Klopst. VII. 253). **-land** [-lant] n. Opland. **-landsbóndi** [-lan(t)sbouⁿ·dɪ] m. Bonde fra det indre af Landet (i Mods. til Kystboerne). **-láta** [-lau·da, -lau·ta] vt. oplukke. **-látning** [-lauhdniŋk] f. (jfr. *láta upp)* Oplæggelse, Oplægning; Opstilling, Opsætning: *u. [illegible] á klakkinn.* **-lausn** [-löysn] f. = **uppleysing. -leður** [-lɛ·ðoɣ] n. (Stof til) Stövleskaft: *u. stígvjela* (jfr. Árm. IV. 140). **-legging** [-lɛɡ·iŋk] f. Oplægning. **-leggja** [-lɛɡ·a] vt. **1.** *(leggja upp)* lægge op. — **2.** pp. *upplagður:* **a.** drejet opad (saal. at Æggen ikke skærer tæt): *u. ljár* (Árn., Rang.). — **b.** (i Skoleslang) moden til Overhøring (fordi det er længe siden, en er bleven hørt i Lektierne): *ertu u.?* tror du, at du bliver hørt? — ?**c.** oplagt: *hann er illa u.;* — *málið er alveg upplagt.* — **3.** *(ákveða, ásetja sjer)* beslutte (BH.). **-leysa** [-lɛi·sa] vt. opløse. **-leysanlegur** [-lɛisanlɛ:qoɣ] a. opløselig. **-leysing** [-lɛi·siŋk] f. **1.** Opløsning: *u. salt í vatni.* — **2.** Analyse: *þessi vitstarfi vor er kallaður sundrleysing eða u.* (TBókm. XII. 204). **-leita** [-lɛi·da, -lɛi·ta] vt. oplede, opsøge, opspore. **-lendi (-is)** [-lɛndɪ] n. Opland. **-lendingur (-s, -ar)** [-lɛnd-iŋgoɣ] m. Oplandsbeboer; spec. pl. *Upplendingar,* Oplændinger, Beboerne af Oplandene i Norge. **-lenskur** [-lɛnsgoɣ] a. oplandsk. **-lesa** [-lɛ·sa] vt. *(lesa upp),* oplæse; *(tína upp)* samle op igen. **-lestrarleyfi** [-lɛsdrarlɛi:vɪ] n. Læse-, Eksamensferie. **-lestur** [-lɛsdoɣ] m. **1.** Oplæsning: *u. kvæða á skemtisamkomu.* — **2.** Repetition: *u. til prófs.* **-lífga** [-livga] vt. oplive. **-lífgun** [-livgon] f. Oplivelse. **-lyfta** [-lɪfda] vt. med dat. opløfte. **-lyfting** [-lɪfdiŋk] f. **1.** Opløftelse: *u. handa.* — **2.** Adspredelse, Forfriskning: *það er u. að fara upp í sveit á sumrin.* **-lyftingaroffur** [-lɪfdiŋgarof:oɣ] n. Opløftelsesoffer. **-líkami** [-li·gamɪ, -li·kamɪ] m. Overkrop. **-lykt** [-lɪχt] f. fuldstændig Betaling, Klarering. **-lýsa** [-li·sa] vt. **1.** oplyse, belyse: *húsið var alt upplýst.* — **2.** oplyse, belyse: *u. mál,* belyse en Sag, bringe Klarhed i en Sag; *(fræða)* belære: *u. e-n um e-ð,* belære en om n-t; — pp. *upplýstur,* oplyst: *u. maður.* **-lýsing** [-li·siŋk] f. Oplysning. **-lit** [-lɪ·t] n. **1.** *(það að líta upp)* Sen i Vejret. — **2.** Ansigt, Udtryk i Ansigtet: *upplitið [illegible]* (JHall. 172). **-lita** [-lɪ·da, -lɪ·ta] vt. afblege, — refl. *upplitast,* affalme; — pp. *upplitaður.* **-litning (-ar)** [-lɪhdniŋk] f. Opadskuen.

upplitningar auga [ʏhblɪhdniŋgaröy:qa] n. opadskuende Blik. **-hæð** [-ɣ-(h)ai:ð] f. Kontemplationens Höjde. †**-líf** [-r-li:v] n. kontemplativt Liv. †**-sýn** [-ɣ-si:n] f. Sjælens mod Himlen vendte Blik.

upplits bjartur [ʏhblɪ(t)sbjaɣ·doɣ] a. med et glad Udtryk i Ansigtet. **-brattur** [-brahdoɣ] a. frejdig. **-djarfur** [-djar·voɣ] a. som har Mod til at se andre i Øjnene, frejdig. **-stór** [-lɪ(t)sdouⁿ:r] a. = **upplitsdjarfur.**

upp ljetta [ʏhbljɛhda] v. upers. *(ljetta upp),* høre op (om Uvejr): *var þá hríðinni að mestu upplétt* (JÁÞj. II. 179). **-ljóma** [-ljouⁿ·ma] vt. **1.** oplyse, [illegible] *með komum um miðnætti, og var þá alt uppljómað* (alle Vinduer oplyste). — **2.** illuminere: *borgin var uppljómuð [illegible].* **-ljómun** [-ljouⁿ·mon] f. **1.** Belysning, Oplysning, Bestraaling: *u. fjallatinda af sólinni.* — **2.** Illumination: *u. [illegible].* **-ljósta** [-ljouⁿsda] vt. med dat. = **uppljóstra. -ljóst(r)armaður** [-ljouⁿsd(r)arma:ðoɣ] m. Angiver. **-ljóstra** [-ljouⁿsdra] vt. med dat. *(ljóst(r)a upp)* angive, røbe, afsløre (om Forbrydelser el. desl.), bringe for Dagen. **-ljóstrun (-ar)** [-ljouⁿsdron] f., **-ljóstur (-urs)** [-ljouⁿsdoɣ] n. Angivelse, Afsløring, Røben. **-ljúga** [-lju·(q)a] vt. med dat. = *ljúga upp,* [illegible] pp. *upplogınn.* **-ljúka** [-lju·ga, -lju·ka] vt. med dat. = *ljúka upp,* oplukke. **-loginn** [-loi·jɪn] a. se **uppljúga. -lok** [-lo·k] n. = **upplokning. -lokinn** [-lo·ɡɪn, -lo·ɡ̊ɪn] pp. af **uppljúka. -lokning** [-lohgniŋk] f. Oplukkelse, Aabning. †**-lost (-s)** [-lost] n. = **uppljóstur. -lostning (-ar, -ar)** [-los(d)niŋk] f. falsk Rygte. **-lægur** [-lai·qoɣ] a. **1.** *(opinn, [illegible])* [illegible] vaisen, ubeskyttet. — †**2.** *(sem liggur langt frá sjó)* liggende langt oppe i Landet (borte fra Havet). **-lönd** [-lönt] npl. Oplandene (i Norge). **-mála** [-mau·la] vt. male, tegne; — pp. *-málaður,* malet; (overf.) *með hræðsluna uppmálaða í andlitinu,* med Rædselen malet i alle Træk. **-marka** [illegible] vt. [illegible] *u. [illegible].* **-mjór** [-mjouⁿ·r] a. tilspidset [illegible] *með uppmjóan koll,* pidspullet; *með uppmjótt höfuð,* som [illegible] Spidshoved. **-moka** [-mo·ga, -mo·ka] vt. opskovle. **-mokstur** [-moχsdoɣ] m. det, der skovles op; — ogs. *-mokstur: u. af fiski,* rivende Fiskeri. **-mæling** [-mai·liŋk] f. Opmaaling. **-nagaður** [-na·qaðoɣ] a. afgræsset. **-nám** [-nau·m] n. **1.** Forvirring, voldsom Bevægelse; Oprör, Röre: *koma öllu í u.,* bringe alt i Forvirring, sætte alt i Oprör. — **2.** *(eignarnám)* Konfiskering. — **3.** det at slaa en Brik (i Skakspil): *í uppnámi,* en prise, *setja, tefla í u.,* sætte en Brik saal. at den kan tages (ÓDavSk. 286). **-námslaust** [-naumslöys·t] adv. uden at konfiskere (Klp. IV. 73). **-námsstaða** [-naum-sda:ða] f. Stilling en prise (i Skak): *U. hvítu drotningarinnar* (Upp. II. 45). **-nefna** [-nɛbna] vt. give en et Øgenavn. **-nefni (-is,** pl. ds.) [-nɛbnɪ] n. Øgenavn; *(rangnefni)* urigtig Benævnelse. **-neyttur** [-nɛihdoɣ] a. opædt, fortæret. **-nema** [-nɛ·ma] vt. *(= nema upp)* optage; — pp. *uppnuminn,* optagen til Himmelen, himmelfaren. °**-numning (-ar)** [-nʏmniŋk] f. Optagelse (spec. til Himlen), Himmelfart; *u. í guðatölu,* Apoteose. **-næmi (-is)** [-nai·mɪ] n. Konfiskering: *u. varnings* (Klp. IV. 73). **-næmur** [-nai·moɣ] a. **1.** *(upptækur)* konfiskabel, som kan tages. — **2. a.** *(glataður)* fortabt. — **b.** som er let at faa Bugt med: *verða u. fyrir e-m,* blive nødt til at overgive sig til en; *Hann var sterkur og stór maður og þóktist ekki u. fyrir hverju einu* (JÁÞj. I. 200); *Ekki tel eg mig heldur uppnæman fyrir Skarphéðni* (HermJDr. 72); *e-r er ekki u.,* en lader sig ikke forbløffe, en er ikke tabt bag af en Vogn: *O. varð ekkert uppnæm fyrir þessu* (ThTh. 25). — **c.** følsom: *og alíslenskur svefn og deyfð eru ekki uppnæm fyrir öllu* (Logr. '14, 205). — **3.** *(vonlaus)* haabløs, uden Haab. **-orpa** [-oɣba] a. indec. som er hørt op med at lægge Æg (ASkaft.). **-orpinn** [-oɣbɪn] a. (bot.) opadböjet. **-prentun** [ʏhprɛvdon, -prɛnton] f. Optryk. **-rak** [ʏhbra·k] n. optrævlet Garn. **-raka** [-ra·ga, -ra·ka] vt. rive Hø sammen i en Stak. **-rakstur** [-raχsdoɣ] m. Høets Samling i smaa Stakke *(drýli).* **-rás** [-rau·s] f. **1. a.** *(uppkoma)* Opgang; *u. sólar,* Solopgang. — **b.** *í upprás,* under Forberedelse: *að í u. sje nú veruleg samkepni* (Ísaf. '13, 62). — **2.** hærgende Landgang: *víkingar gerðu u.* — **3.** *(uppruni)* Oprindelse, Aarsag. **-refti** [-rɛfdɪ] n. op og nedadvendende Lægter i et Tag. **-reið** [-rɛi·ð] f. Opridning. **-reigður** [-rɛiqðoɣ, -rɛigðoɣ] a. knejsende, opstaaende. **-reikna** [-rɛihgna] vt. opregne. **-reisa** [-rɛi·sa] vt. oprejse. **-reising** [-rɛi·siŋk] f. **1.** *(það að reisa upp)* Oprejsning, Opløftelse. — **2.** *(viðgerð)* Istandsættelse. **-reisn (-ar, -ir)** [-rɛisn] f. (jfr. *uppreist)* **1.** Oprör, Opstand: *u. Grikkja gegn Tyrkjum.* — **2.** *u. (á) æru,* Æresoprejsning, Rehabilitering. — **3.** Oprejsning, Opstilling: *flutningr hennar* (ɔ: *myndastofunnar) og u.* (Skírn. VII. 31).

uppreisnar foringi [ʏhbrɛisnaɣfo:riŋɡɪ] m. Oprörsleder. **-gjarn** [-r-ɡad·n, -ɡar·dn] a. oprörsk. **-list** [-lɪs·t] f. (mods. *uppstöðulist)* Kunst bestaaende i at rejse en anden op (ÓDavSk. 147). **-maður** [-ma:ðoɣ] m. Oprörer. **-samur** [-ɣ-sa:moɣ] a. oprörsk.

uppreist (-ar, -ir) [ʏhbrɛist] f. (jfr. *uppreisn)* **1.** Oprejsning: *u. (á) æru,* Æresoprejsning. — †**2. a.** det at komme i Vejret. — **b.** *(upprisa)* Opstandelse. — **3.** *(uppþot)* Oprör.

uppreistar fýsn [ʏhbrɛisdaɣfis·n] f. Oprorslyster. **-hyggja** [-(h)ɪɟ:a] f. Oprörstanker. **-maður** [-r-ma:ðoɣ] m. Oprörer. †**-saga** [-ɣ-sa:qa] f. **1.** *(upprisusaga)* Fortælling om Kristi Opstandelse. — †**2.** *(sköpunarsaga)* Skabelseshistorie, Genesis. **-seggur** [-sɛg:oɣ] m. oprörsk Person. **-þjóstur** [-þjouⁿs·doɣ] m. oprörsk Vrede.

upprekstrar fjelag [ʏhbrɛχsdraɣfjɛ:laɣ] n. Sammenslutning af Bønder el. Kommuner, som raader over en vis Fjældgræsgang (Stj. '92, B. 127). **-gjald** [-r-ɡal·t] n. Betaling for Benyttelsen af Fællesgræsgange. **-land** [-lan·t] n. Fjældgræsning om Sommeren for Kreaturer = *afrjettur.* **-maður** [-ma:ðoɣ] m. **1.** Ejer af Faar og Heste, der drives op paa Bjærggræsgange: *Það er skylda allra upprekstrarmanna að byggja fjárrjettir og viðhalda þeim í sameiningu* (Stj. '91, B. 82). — **2.** Opjager, Opdriver: *upprekstrarmenn hvala* (jfr. Klp. II. 190). **-tollur** [-ɣ-tod·loɣ] m. = **upprekstrargjald.**

upp rekstur [ʏhbrɛχsdoɣ] m. **1.** Driven af Faar (Heste) op til en Fjældgræsgang. — **2.** Ret til Græsning: *frí u. í Hólaland;* — spec. Ret til at drive Faar og Heste op paa en Fjældgræsgang. **-rekstursstaður** [-rɛχsdoɣsda:ðoɣ] m. det Sted, hvor Hvaler el. andet drives op (Klp. II. 190). **-renna** [-rɛn·a] vi. **1.** *(renna upp)* oprinde. — **2.** ppr. *-rennandi,* opgaaende, opstaaende; *u. sól,* den opstaaende Sol. — **3.** *(vaxa upp)* opvokse; — ppr. *-rennandi,* opvoksende: *u. kynslóð,* den opvoksende Generation, *ungur og u.* — **4.** pp. *-runninn:* **a.** *upprunnið fje,* Faar, som er løbet op til Bjærggræsgangene (Sl.), jfr. *framrunninn* (Stj. '95, B. 108). — **b.** *hvaðan er hann u.?* hvor stammer han fra? **-ryðja** [-rɪðja] vt. plöje, rydde op. **-rif** [-rɪ·v] n. Oprivning: *upprifit hans (ɔ: mosa) með járntinda hrífum* (Klp. III. 23). **-rífa** [-ri·va] vt. **1.** = *rífa upp.* — **2.** pp. *-rifinn:* **a.** opreven, saal. at Kødet kan fjærnes: *upprifið launguhöfuð* (JÁÞj. I. 450). — **b.** oprömt, munter, godt oplagt, livlig: *Stundum er jeg aptur u., og þá ætti jeg að skrifa* (MelBr. 76). **-rifjun** [-rɪvjon] f. **1.** Rekapitulation; Genkaldelse i Erindringen: *u. fornra endurminninga.* — **2.** Generindring (anamnesis). †**-riktugur** [-rɪχdoqoɣ] a. oprigtig. **-risa (-u)** [-rɪ·sa] f. **1.** *(frá dauðum)* Opstandelse. — **2.** *(uppkoma)* Opstaaen. **-rísa** [-ri·sa] vi. staa op (fra de døde); — pp. *-risinn,* opstanden. **-risningarstaður** [-rɪsniŋgaɣ-sda:ðoɣ] m. Opstandelsessted.

upprisu dagur [ʏhbrɪsoda:qoɣ] m. Opstandelsesdag. **-dýrð** [-di:rð] f. Opstandelsens Herlighed. **-hátíð** [-hau·tið] f. Opstandelsesfest. **-nótt** [-nouⁿ·ht] f. Opstandelsesnat. **-tíð** [-ti:ð] f. Opstandelsestid.

upp rita [ʏhbrɪ·da, -rɪ·ta] vt. *(skrifa upp)* opnotere, opskrive; *(afrita)* afskrive. **-ritun** [-rɪ·don, -rɪ·ton] f. **1.** *(afrit)* Afskrift. — **2.** *(bókun)* Opskrivning; *(u. til minnis)* Antegning. †**-rjettaður** [-rjɛhdaðoɣ] a. serveret, sat paa Bordet. **-rjettur** [-rjɛhdoɣ] a. **1.** oprejst: *ganga u., standa u.,* staa ret op: *meðan B. [illegible] var á upprjettum fótum* (medens han levede)

Sviðholti (JÁÞj. I. 389). — **2.** opret: *(lóðrjettur)* vertikal. **-rof** [-ro·v] n. **1.** (kortvarig) Klaren op (i Regn og Snevejr): *Daginn næsta gerði u.* (klarede det op) (GFrTis. 137); *regn af suðri og gekk upp þaðan 7 dægur samfleytt, svo aldrei varð u.* (ÞThÁrf. 103): *Barn, sem æ átt u. víst ef í hretkast bernskan snýst* (StStAndv. I. 123). 2. Begyndelse: *frá upprofi alda* (ibid. 176). **-rokinn** [-ro·gin, -ro·kin] a. tilstøvet: *pallurinn var allur u.* **-rót** [-ro·t] n. **1.** *(truflun)* Oproden, Forvirring. — **2.** *(hafrót)* (Havets) Rasen, Oprör. **-róta** [-ro·da, -ro·ta] vt. med dat. **1.** *(rífa upp með rótum)* rive op med Rode (BH.). **2.** *(trufla)* bringe i Forvirring; *(bylta um jarðvegi)* omgrave.

uppruna brjef [ʏhbrʏnabrje:v] n. Originaldokument. **-legur** [-lɛ:qøɣ] a. oprindelig; — adv. *-lega.* **-rakning** [-rahgnɪŋk] f. etymologisk Analysering (af Ord) (EÓlRitr. 6). **-saga** [-sa:qa] f. Fortælling om ens Opvækst. **-synd** [-sɪn·t] f. Arvesynd. **-skírteini** [-sɟiɐ·teinɪ] n. Oprindelses-certifikat. **-stefna** [-sdɛb·na] f. oprindelig Retning.

upp runi [ʏhbrʏ·nɪ] m. **1.** *(upphaf)* Oprindelse. — **2.** Opgang: *u. sólar.* — **†3.** *(uppvöxtur, æska)* Opvækst. **-runninn** [-rʏn·ɪn] pp. af **upprenna.** **-rænn** [-raidn] a. (Hvalfj., Sch.) **upplitsdjarfur.** **-ræsa (-u)** [-rai·sa] f. Begyndelse: *u. falls* (ɔ: *straums í sjó*). **-ræta** [-rai·da, -rai·ta] vt. **1.** *(kippa upp (með rótum))* rykke op. — **2.** *(útrýma)* udrydde, udslette: *u. skóg,* skove af. **-ræting (-ar)** [-rai·dɪŋk, -rai·t-] f. Udryddelse, Tilintetgørelse. **-saga** [-p-sa·qa] f. **1.** **a.** *(upplestur)* Oplæsning (BH.) *u. dóms,* Afsigelse af en Dom. — **†b.** spec. den offentlige Oplæsning af Lovene i Fristatstiden: *var það u. Þorgeirs* (Th.'s Kendelse), *að allir menn skyldu vera skírðir á Íslandi.* 2. Opsigelse: *má eigi rifta úr (fjelagimu) ganga án löglegrar uppsögu* (LFR. II. 84). **-sagnarbrjef** [-sagnarbrje:v] n. Opsigelsesbrev. **-sagnarfrestur** [-sagnaɣfrɛs·døɣ] m. Opsigelsestid, Varsel. **-sala** [-sa·la] f. **1.** *(uppköst)* Opkastning, Brækning. — **2.** *uppsölu(r) gefa e-m uppsölu.* ***1. -salir** [-sa·lɪɣ] mpl. **a.** Himlen, de höjere Regioner: *bogann uppsala* (JHall. 76). — **b.** *(himnaríki)* Himmerig: *hlusta helheimar, hlusta u.* (MJ. IV. 25). 2. **-salir** [-sa·lɪɣ, ʏ·sa·lɪɣ] mpl. npr. Upsala. **-sát (-ar, -ir)** [ʏhpsau·t] f. **uppsátur.** **-sátseyrir** [-sau(t)sei·rɪɣ] m. Betaling for Benyttelsen af en andens Skibsstade. **-sátur** [-sau·døɣ, -sau·toɣ] n. **1.** Skibsstade, Sted, hvor et Fartöj kan sættes paa Land. — **2.** Optrækning, Ophaling af Skibet paa Land: *frá því í sept. —okt., er sláturtíð og uppsátri skipa lýkur* (Eimr. XVI. 158). **-sáturs-gjald** [-saudøɣsɟal·t, -sautøɣs-] n. Afgift for Skibsstade *(uppsátur).* **-sátursveisla** [-saudøɣsveis·la, -sautøɣs-] f. — **hrófveisla.** **-seljast** [-sɛljast] vrefl. blive udsolgt; — pp. *-seldur,* udsolgt. **-setja** [-sɛ·dja, -sɛ·tja] vt. **1.** = *setja upp.* — **2.** pp. *uppsettur:* spec. ?**a.** opstillet, opsat: *uppsett hár.* — **b.** istandsat: *u. hattur, söðull.* — c. opsat, skruet: Vejret *uppsett veðr.* — **d.** *(vonlaus)* uden Haab om godt Udfald. **-setning (-ar)** [-sɛhdnɪŋk] f. Opstilling, Opsætning; — Trækken i Land af Skibe el. Baade: *u. báta.* **-setningarreitur** [-sɛhdnɪŋgarei:døɣ, -rei:tøɣ] m. (i Triktrak) det Felt, hvor Brikkerne i Begyndelsen er opstillede (ÓDavSk. 311). **†-setningur (-s)** [-sɛhdnɪŋgøɣ] m. Vedtægt. **-síðis** [-si·ðɪs] adv.: *u. við,* ved den opadvendte Side. **-sigað** [-sɪ·qað] an.: *vera u. við e-n,* ¹) være arrig paa en, have set sig gal paa en, ikke kunne udstaa en: *einkum virtist honum vera u. við kirkjuna* (JTrHalla 116); ²) være opsat paa at drille en; — *e-m er u. að gera e-ð,* en er meget forhippet paa n-t: *henni var uppsigað að tala um Þórarinn* (JThMk. 180). **-sigling** [-sɪglɪŋk] f. Opsejling, Sejlads ind mod Land: *á uppsiglingu,* under Opsejling. **-skafa** [-sga·va] vt. opskrabe, pudse el. rense ved Skraben; — pp. *uppskafinn,* pudset, pyntet. **-skafningsháttur** [-sgabnɪŋs(h)auhdøɣ] m. parvenuagtig Optræden. **-skafningslegur** [-sgabnɪŋslɛ:qøɣ] a. parvenuagtig. **-skafningur** [-sgabnɪŋgøɣ] m. **1.** (Bogb.) Skrabejærn. — **2.** (Af.) *bræðingur* 2. — **3.** *(uppskafið handrit)* Palimpsest. **4.** overf. Opkomling, Parvenu: *ríkur u., sem þóttist kunna mannasiði.* **-skapningur (-s, -ar)** [-sgahbnɪŋgøɣ] m. (Vf., Sch.) = **uppvakningur** 1. **-skár** [-sgau·r] a. aabenbar, aabenlys, kendt, bekendt: *gera e-ð uppskátt,* aabenbare, bekendtgøre, offentliggöre, lade vide. **†-skeldur** [-sɟɛldøɣ] a. beslaaet opadtil, med opgaaende Beslag: *u. með silfri.* 1. **-skera (-u, -ur)** [-sɟɛ·ra] f. Høst. 2. **-skera** [-sɟɛ·ra] vt. **1.** **a.** *(u. korn)* høste. — **b.** *(bera úr býtum)* hoste, opnaa. — **2.** *(skera sundur)* skære op, skære i Stykker; — pp. *uppskorinn,* opskaaren, skaaren i Stykker.

uppskeru brestur [ʏhpsɟɛrobrɛs·døɣ] m. daarlig Høst. **-dagur** [-da:qøɣ] m. Høstdag. **-guð** [-gvʏ:ð] m. Høstgud. **-hátíð** [-hau:tið] f. Høstfest. **-maður** [-ma:ðøɣ] m. Høstkarl. **-magn** [-mag·n] n. Høstmængde (Skírn. '19, 36). **-tími** [-ti:mɪ] m. Høsttid. **-veður** [-vɛ:ðøɣ] n. Høstvejr. **-veisla** [-veis·la] f. Høstgilde.

uppskipun [ʏhpsɟɪbøn, -sɟɪ·pøn] f. Losning (af et Skib).

uppskipunar bátur [ʏhpsɟɪbønarbau:døɣ, -sɟɪpønarbau:tøɣ] m., **-skip** [-ɣ-sɟɪ:p] n. stor Baad, som bruges til Losning, hvor Skibet ikke kan lægge til ved Bolværket, Lægter. **-tunna** [-tʏn:a] f. Tønde, brugt til Losning.

upp skot [ʏhpsgo·t] n. Udsættelse. **-skota** [-sgo·da, -sgo·ta] f. Opkastning: *Uppskotu Bakkus á hann hlevetti* (BTh. 132). **-skrifandi (-a, -endur)** [-sgrɪ·vandɪ] m. Afskriver. **-skrift** [-sgrɪft] f. **1.** Opskrift: *hjer er u. á blöndunni.* — **2.** *(skrásetning)* Registreringsforretning. **-skriftargjörð** [-sgrɪfdarɟör·ð] f. Optagelse af en Fortegnelse over en Skyldners el. et Dødsbos Ejendele, Registration. **-skrælingur** [-sgrai·lɪŋgøɣ, -ɪŋs] m. gammelt, vissent Hø o. lign., ogs. om sammenskrumpede, indtörrede Madvarer. **-skurður** [-sgʏrðøɣ] m. Opskæring: *u. á líki,* Obduktionsforretning. **-slag** [-sla·q] n. Opslag (paa Ærmer). **-slátta** [-slauhda] f. falsk Rygte. **-sláttur** [-slauhdøɣ] m. **1.** overilet Plan. — **2.** Kup, stor Fordel: *það er mikill u. fyrir hann.* — **3.** det, at en Baad, som er blevet sat i Vandet, igen kastes op paa Land af Brændingen: *báturinn fjekk uppslátt* (Rang.). — **4.** — *hitauppsláttur.* — **5.** *(vonbrigði)* Skuffelse. **-slæða** [-slai·ða] vt. = *slæða upp,* fiske n-t op (MStHandb. 137). **-slæðing** [-slai·ðiŋk] f. Opfisken: *u. akkera* (jfr. Klp. I. 53). **†-smíða** [-smi·ða] vt. opbygge. **†-smíðan** [-smi·ðan] f. Opbyggelse (overf. Bet.). **†-smíði** [-smi·ðɪ] f. Opbyggelse, Opforelse; *(viðgerð húsa)* Reparation af Bygninger. **-sog** [-so·q] n. Ind-, Opsugning. **-sóp** [-sou·p] n. hvad der fejes op, Fejeskarn; (om Hørester og Foderlævninger): *Ég set hestana á guð og gaddinn . . . það verður að duga með moðinu og uppsópinu* (ÞGjD. 21). **-spana** [-sba·na] vt. = *spana upp,* se **spana.** ?**-sparaður** [-sba·raðøɣ] a. opsparet, sammensparet: *u. varasjóður tapast* (BKrVerzl. 56). **-spentur** [-sbɛvdøɣ, -sbɛntøɣ] a., jfr. *spenna,* spændt; opskruet. **-spertur** [-sbɛɣdøɣ] a. opspilet. **-sprengdur** [-sbrɛiɲdøɣ] a. opskruet, til en opskruet Pris: *mót: uppsprengdum verum* (Eimr. VII. 173). 1. **-spretta** [-sbrɛhda] f. Kilde. 2. **-spretta** [-sbrɛhda] vi. = *spretta upp,* fremvælde; *(koma fram)* opstaa (BH.).

†uppsprettu leiðsla [ʏhpsbrɛhdøleið·sla] f. (gramm.) Etymologi (LFR. III. 246). **-lind** [-lɪn·t] f. Kildevæld. **-mýri** [-mi:rɪ] f. Vældmose. **-rit** [-rɪ:t] n. Kildeskrift. **-vatn** [-vahtn] n. Kildevand.

upp spuni [ʏhpsbʏ·nɪ] m. Opdigtelse; *(samsetningur, lygar)* Sammenspind, Opspind. **-staða** [-sda·ða] f. **1.** *(lóðrjett staða)* opret Stilling. — **2.** *(það að standa upp)* det at rejse sig; Rejsning, Opstaaen. — **3.** Staaen oppe (spec. om optrukne Fartöjer): *u. skips.* **-standari** [-sdandarɪ] m. Opstander; jfr. *rokkur* (Afb.). **-stappa** [-sdahba] vt. fuldproppe, udstoppe. **-stertur** [-sdɛɣdøɣ] a. stiv, knejsende; — an. *-stert* som adv. stift, med stiv Holdning. **-stigning** [-sdɪgnɪŋk] f. Opstigning; *(himnaför)* (Kristi) Himmelfart. **-stigningardagur** [-sdɪgnɪŋgarda:qøɣ] m. Kristi Himmelfartsdag. **-stytta** [-sdɪhda] f. **1.** Ophør af Regnvejr, — overf. Ophør: *alda-rinskaps uppstyttunni* (StStAndv. II. 293). **2.** *(afturkippur)* Tilbageslag: *það er einhver u. komin í vináttu þeirra,* der er kommet en Kurre paa Traaden mellem dem. **-styttingur** [-sdɪhdɪŋgøɣ] m. **1.** *(u. veðurs, rigningar)* Regns Ophør. — **2.** *(hvíld)* Ophold, Hvile fra Arbejde. — **3.** *(máttleysi)* Mathed (BH.). — **4.** Opsættelse af el. Afstaaelse fra et Forsæt (BH.). **-styttur** [-sdɪhdøɣ] a. opkiltet. **-stoppa** [-sdohba] vt. udstoppe, fuldproppe. **-straumur** [-sdröy·møɣ] m., **-streymi (-is)** [-sdrei·mɪ] n. Opströmning, opadgaaende Strömning (Skírn. '19, 22). **-streymingsloft** [-sdreimɪŋslof·t] n. opstigende Luft. **-streymingur (-s, -ar)** [-sdrei·mɪŋgøɣ] m. = **uppstreymi.** **-stroka** [-sdro·ga, -sdro·ka] f. (Puds) se **núpur** b. **-strokinn** [-sdro·gɪn, -sdro·kɪn] a. oppyntet, flot udhalet. **-stöðulist** [-sdöðolɪs·t] f. Kunst, bestaaende i at rejse sig op (ODavSk. 147). **ᶜ-stöðuprent** [-sdöðoprɛn·t, -prɛn·t] n. anastatisk Tryk (Sunnf. IV. 95). **-stöðutrje** [-sdöðotrjɛ:] n. (naut.) = **snælda** 2. **-stökk** [-sdöhk] n. Opbruser. **-stökkull** [-sdöhgødl] m. = **stökkull** 1. **-stökkur** [-sdöhgøɣ] a. opfarende, hidsig. **-suða** [-sʏ·ða] f. **1.** Opkogning: *u. peninga* (Klp. IX. 97). **2.** Opkog: *ekki annað en grisk u. úr egypzka atrúnaðinum* (ABjH. 95). **-súg** [-su·(q)] n. Opsugning: (om en Skypumpe) *sá hafsdráttur eða u.* (JOlInd. 230). **-súrs** [-suɣs] n. Mad, nedlagt i Syre el. Valle. **-sveigður** [-sveiqðøɣ, -sveigðøɣ] a. böjet opad; — (bot.) opstigende (adscendens). **-sveitamenn** [-sveidamɛn·, -sveita-] mpl. Indbyggere i Bygderne længere borte fra Havet. **-sveitir** [-svei·dɪɣ, -svei·tɪɣ] fpl. Bygder langt borte fra Havet; — spec. de Kommuner i et Syssel, der ligger höjere oppe (Arn.). **-sögn** [-sögv] f. Opsigelse.

uppsölu lyf [ʏhpsölølɪ:v] n., **-meðal** [-mɛ:ðal] n. Brækmiddel, Vomitiv. **-púlver** [-pul·vɛɣ] n. Brækpulver. **-rót** [-rou:t] f. Brækrod (ipecacuanha).

upp tak [ʏhpta·k] n. **I. 1.** Optagelse, Tagen op. — **2.** Søvandets Hvirvlen i Vejret ved en Orkan (BH.). — **3.** *(fyrri baggi, sem bundinn er)* den förste af to Hobylter, der bindes (Hf.), jfr. *niðurfall* 3. — **II.** pl. *upptök,* **1.** **a.** Oprindelse, Begyndelse, Udgangspunkt, Udspring: *eiga upptökin að e-u,* være Ophavsmanden til n-t; *hafa upptök (frumkvæði) e-s,* tage Initiativ til n-t. — **b.** spec. Begyndelsen af en Stridighed el. Drilleri: *þú hafðir upptökin,* du begyndte. — **2.** *upptök ár,* en Flods Udspring, Kilde. — **3.** *(byrjandi aðfall, fjörusnúningar)* begyndende Flod (Vf., Sch.). **†4.** Optegnelse: *to ára u. spádómsins* (Jón lærði cit. af GV. i JÁÞj. I. xx). 1. **-taka** [-ta·ga, -ta·ka] f. **1.** Optagelse: *u. lyngs;* — *u. skógar,* Skovhugst. — **2.** **a.** Optagelse, Adoption: *u. í helgra manna tölu; u. e-s í fjelag.* **b.** *u. greinar í blað,* Optagelse af en Artikel i et Blad. — **3.** Konfiskation, Beslaglæggelse: *u. fjár, eigna.* — **4.** **a.** *(byrjun)* Begyndelse. — **b.** Iværksættelse: *æskja verðlauna fyrir upptöku nýrra vatnsveitinga* (Alþb. 1794, S. 18). — **c.** *u. falls,* begyndende Flod (Vf.). 2. **-taka** [-ta·ga, -ta·ka] vt. = *taka upp,* tage op, optage: *það ráð mun jeg u.,* det Raad vil jeg benytte mig af; — konfiskere. **-takssamur** [-taχsa·møɣ] a. tilböjelig til at forarges: *Ekki var hann heldur u. við þá menn, er honum voru kunnir, og hann þekti að frómlyndi og dugnaði, þó einhver ósnoturleiki eða siðprýðisbrestur á yrði* (Bún. IX. 24—25). **-taksveður** [-taχsvɛ:ðøɣ] n. forrygende Uvejr (LFR. II. 191). **-talinn** [-ta·lɪn] pp. af **upptelja.** **-talning** [-talnɪŋk] f. Optælling; Opregning, Opramsning; *(listi)* Fortegnelse. **-tekinn** [-tɛ·gɪn, -tɛ·kɪn] a. 1. foretagen, begyndt: *halda uppteknum hætti,* blive ved paa samme Maade, i samme Dur. — **2.** antagen, tilegnet: *staðfastur í upptekinni trú* (Corv. II. 115 b). — ?**3.** optaget: *hann er út af u.* **-tekja** [-tɛ·ɟa, -tɛ·kja] f. **1.** *(uppskera, gróði)* Erhverv, Vinding. **2.** *(það að gera upptækt)* Tagen med Magt. **-tekning** [-tɛhgnɪŋk] f. **1.** Optagelse (spec. Optagelse af en Helgens jordiske Lævninger). — **2.** *(endurtekning)* Gentagelse. **-tekt** [-tɛχt] f. **1.** *(fyrirtæki, fyrirætlun)* Foretagende, Plan. — **2.** *(það að gera upptækt)* Konfiskation. — **3.** *(rán)* Rov. **-tektarmaður** [-tɛχdarma:ðøɣ] m. en, som konfiskerer el. beslaglægger forbrudt Gods, den konfiskerende. **-tektasamur** [-tɛχdasa:møɣ] a. pirrelig. **-tektasemi** [-tɛχdasɛ:mɪ] f. indec. Pirrelighed. **-telja** [-tɛlja] vt. = *telja upp,* opregne. **-tendra** [-tɛndra] vt. optænde, opflamme. **-tendran** [-tɛndran] f. Optændelse, Vækkelse, Begejstring. **-timbran** [-tɪmbran] f. Opbyggelse, Bygning. **-tínings-**

lagður [-tiniŋslaɡ·ðøɡ, -laɡ·ðøɡ] m. (Rang.) = **hagalagður. -tíningur** [-ti·niŋɡøɡ] m. hvad man samler op, Sammenskrab; spec. (Rang.) = *hagalagðar.* **-tínsla** [-tinsla] f. Opsamlen, Sammenplukken: *upptínsluna á flækingunum mínum* (StStAndv. III. 3). **-typpingur (-s)** [-tihbiŋɡøɡ] m. Pyramide: *Búlandstindur . . . er . . . að sjá eins og reglulega ferstrendur u.* (ÞThLýs. I. 254). **-troðinn** [-tro·ðɪn] a. udstoppet: *var það mestallt upptroðnir hamir* (EiÓlff. 64). **-tugga** [-tʏɡ·a] f. Eftersnak, Opkog: *Það er ekkert annað en u. úr Eggerti Ólafssyni* (ÓDavSk. 8). Tautologi (ÁBjRok. § 23). **-tuggublað** [-tʏɡobla:ð] n. Blad, som stadig gentager det samme. **-tækilegur** [-tauʝlɪ·ɡøɡ, -taiɟɪ-] a. **1.** *(tiltækilegur)* tilraadelig; som man kan gribe til. **2.** *(sem hægt er að gera upptækan)* konfiskabel. **-tækur** [-tai·ɡøɡ, -tai·køɡ] a. konfiskabel. *gera upptækt,* ¹) konfiskere; inddrage; beslaglægge; *gera hernumið skip upptækt,* prisdømme et opbragt Skib; ²) Lediggørelse af en Gaard ved Opsigelse af en Fæster: *gjörði Þingeyrarklaustur upptækt til handa honum,* opsagde Fæsteren paa Þ. for at den Gaard kunde blive ledig til ham (JÁÞj. I. 290); *vera upptækur,* hjemfalde. **-tök** [-tö·k] npl. se **upptak. -tökubeiðni** [-tógobeið·nɪ, -tökø-] f. Ansøgning om Optagelse. **-tökusemi** [-tögose:mɪ, -tökø-] f. indecl. = **aðfinningasemi. -undir** [ʏhbʏndɪɡ] præp. med dat. og acc. og adv. se **upp. -úr** [-u·r] adv. se **upp. -urinn** [-ʏ·rɪn] pp. af **uppyrja. -úrskorinn** [-uɡsɡo:rɪn] a. opslaaren. **-vaðandi** [-va·ðandɪ] a. overmodig, fræk. **-vaðsla (-vöðslu)** [-vaðsla, vöðslø] f. = **uppivaðsla. -vafinn** [-va·vɪn] a. sammenviklet. — overf.: *uppvafið folald,* radmagert Føl. **-vakna** [-vahɡna] vi. = *vakna upp,* se **vakna. -vakning** [-vahɡniŋk] f. Opvækkelse (spec. fra Døde): Opvaagnen. ° **-vakningsleikur** [-vahɡniŋslei:ɡøɡ, -lei:køɡ] m. Reprise (JsJs.). **-vakningur (-s, -ar)** [-vahɡniŋɡøɡ, -iŋs] m. **1.** *(uppvakinn draugur)* en ved Trolddom fremmanet afdød, Spøgelse, Genfærd. — ° **2.** *(uppvakningsleikur)* Reprise (JsJs.). **-varp** [-vaɾp] n. Opkasten: *(gígur)* Udbrudssted, Krater: *því hraunin hafa hlaðist hvert ofan á annað næst uppvarpinu og myndað langa aflíðandi bungu* (ÞThFerð. III. 163—164). **-vaxa** [-vaχsa] vi. = *vaxa upp,* opvokse; — pp. *uppvaxandi: hin u. kynslóð,* den opvoksende Generation; *ungur og u.* **-vaxtarár** [-vaχsdarau:r] npl. Ungdomsaar. **-veðraður** [-veðraðøɡ] a. **a.** stolt: *u. yfir því að vera orðinn járnbrautarnefnd* (Eimr. VII. 164). **b.** oprömt: *og verði sá sem spyr venjulega svo u. við það, að hann herði ekki á takinu* (ÓDavSk. 178). **-vekja** [-ve·ɟa, -ve·ɟ̊a] vt. = *vekja upp,* se **vekja. -vekjari** [-ve·ɟarɪ, -ve·ɟ̊arɪ] m. Opvækker; Ophavsmand, Stifter. **-verandi** [-ve·randɪ] a. værende oppe paa Himlen. **-viðrast** [-vɪðrast] vrefl. vejres hen: *jörðin u. og þynnist, en rótin deyr* (EÓlKv. 21). **-vindubjálki** [-vɪndobjauʎ·ɟɪ, -bjauʎ̊ɟ̊ɪ] m. Kranbjælke. **-vinna** [-vɪn·a] vt. = *vinna upp,* se **vinna. -vís** [-vi·s] a. opdaget, klar: *verða u. að e-u,* blive fundet skyldig i n-t; (Ordspr.) *augað gerir margan uppvísan* (SchMál.), Øjet aabenbarer mange Sind. **-vægja** [-vai·ja] vt. göre rasende, bringe i Oprör: *uppvægði húsfreyju Rómverja* (EÓlKv. 27); pp. *uppvægður,* forvirret, oprört, i Oprör. **-vægur** [-vai·ɡøɡ] a. opbragt: *verða óður og u.*; *hann var óður og u. að fara,* han vilde med Vold og Magt af Sted. **-vöðslumaður** [-voðsloma:ðøɡ] m. brutal, larmende og paagaaende Person. **-vöðslumikill** [-vöðslomɪ:ɟɪdʎ, -mɪ:ɟ̊-] a. brutal, larmende og paagaaende. **-vöðsluseggur** [-vöðsløseɡ:øɡ] m. = **uppvöðslumaður. -vöxtur** [-vöχsdøɡ] m. Opvækst. **-þeyttur** [ʏhpþeihdøɡ] a. strittende og vajende for Vinden: *með hárið uppþeytt, eins og maður sjái Bóreas eða Tríton* (Eimr. IX. 221). **-þemba** [-þɛmba] f. = **uppþembingur. -þembast (di)** [-þɛmbast] vt. opblæses, blive opblæst el. oppustet, svulme op (JÁÞj. I. 463); pp. *-þembdur,* oppustet. **-þembingur (-s)** [-þɛmbiŋɡøɡ] m. Opblæsning; *(innyfla)* (Indvoldenes) Inflation, Vindsyge. **-þerrun** [-þɛr·on] f. Optörring; Udtörring. **-þyrkingur (-s)** [-þɪrɟiŋɡøɡ] m. **1.** *(gamalt, safalaust hey)* gammelt, saftløst Hø. **2.** tør Fornemmelse i Mund og Svælg: *jeg hef einhvern bannsettan uppþyrking í munninum.* **-þjettun** [-þjɛhdon] f. Tætning. Omkalfatring (JsJs.). **-þornaður** [-þo(r)dnaðøɡ] a. udtörret, fordampet. **-þornun** [-þo(r)dnon] f. Udtörring: *(uppgufun)* Fordampning. **-þot** [-þo·t] n. **1.** Opbrusning. *(rekistefna)* Ophævelser. ° **2.** *(óeirðir)* Mytteri, Oprör. — **3.** Panik. **-þurka** [-þʏrɡa] vt. = *þurka upp,* se **þurka. -þurkun** [-þʏrɡon] f. Optørring: *u. mýrar,* Optørring, Dræning af en Mose. **-þurkunarnet** [-þʏrɡonarnɛ:t] n. den midterste Del af et Snæpevaad. **-þurkunarpípa** [-þʏrɡonarpi:ba, -pi:pa] f. Drænrör. ° **-þvottastykki** [-þvohdasdɪhɟɪ] n., **-þvottatuska** [-þvohdatʏs·ɡa] f. Karklud. **-þvottur** [-þvohdøɡ] m. Opvask. **-æsa** [ʏhbai·sa] vt. = *æsa upp,* se **æsa. -æsing** [-ai·siŋk] f. Ophidselse. **-æta** [-ai·da, -ai·ta] f., **-ætuauga** [-aidoöy:ɡa, -aitø-] n. Kilde, som om Vinteren kommer frem af Jorden og tøer Sneen bort, saa at den kan være farlig for Heste og Faar. **-öðslu-** [-öðslø] se **uppvöðslu-. -örfa, -örva** [-örva] vt. opmuntre. **-örvun** [-örvon] f. Opmuntring.

ups, upsi [ʏhps, ʏhpsɪ, ʏfs, ʏfsɪ] se **ufs, ufsi.**

1. **úr (-s,** pl. d. s.) [u:r] n. Ur, Lommeur.

2. **úr (-s)** [u:r] n. **1.** *(súld)* Smaaregn. **2.** Gnister, Funker: *úr úr eldinum rauðglóandi járni,* Funker fra gloende Jærn (BH.). **3.** Gnavenhed, især om vaagnende Smaaborn: *Þeir aka sér með úr og kjarmi* (ÓDavVik. 301); *það er úr í honum.*

3. **úr (-ar, -ar)** [u:r] m. = **úruxi.**

4. **úr** [u:r] præp. med dat. og adv.

A. i egl. Betydning: **I. 1. a.** ud af, op af, af, fra (ud fra det indre af n-t): *úr jörðu,* op af Jorden; *úr sjónum,* op af Havet; *úr hendinni,* ud af Haanden; *úr landi,* ud af Landet; *fara úr landi,* rejse udenlands; *úr rúminu,* op af Sengen; *úr fötunum,* af Klæderne; *fara úr fötum,* klæde sig af; *úr Reykjavík,* fra R.: *maður nokkur úr Reykjavík*; *spretta úr löndum* . . . , spette ud mellem Lænderne (AlÞb. 1774, Nr. 28); *hitinn rak hann úr rúminu,* Feberen forlod ham (egl. gik ud af ham) ved Kimnen; *Hann var ákaflega bráður, en óðar úr honum aftur* (Vreden forlod ham hurtigt) (SIng. I. 271); *það er runnið úr e-m,* ens Vrede har lagt sig; *komast ekki úr sporunum* (af Pletten); *úr ýmsum áttum,* fra forskellige Kanter; *jeg held jeg muni úr þjer bullið* (det Vrövl (de daarlige Vers) du kom med) (JHall. 263); *það er víst lygi úr honum,* det er nok en Løgn, han stikker ud; *úr lofti, úr honum* (om Nedbør): *það kemur aldrei dropi úr lofti,* det regner aldrig en Draabe; *það kom mikið úr honum,* det regnede (sneede) stærkt (jfr. *úrkoma, úrfelli*); *það er farið að fara úr honum,* det er begyndt at regne. — **b.** *fara úr liði,* gaa af Led: *bókin er úr bandinu,* Bogen er løs fra Bindet. — **2.** *sveit úr sveit,* Bygd fra Bygd; *blágrýtislögin halda áfram fjall úr fjalli* (ÞThLfr. III. 50); *bók úr bók,* fra den ene Bog til den anden: *þetta hafði um langan aldur gengið bók úr bók í útlöndum* (ÞThLfr. II. 343). **3.** ud for: *lángt úr öllum tískimiðum* (JÁÞj. II. 129). **4.** ud fra, bort fra: *rennur lækur úr vatninu til sjávar,* fra Søen løber der en Bæk ned til Havet; *hlaupa úr vistinni,* løbe bort fra sin Plads; *segjast úr lögum,* opsige Fællesskab; *úr svefni,* op af Søvne; *rakna úr rotu,* vaagne op af en Besvimelse; *falla úr minni,* glemmes, gaa af Minde; *vera úr sögunni,* se **saga.** — **II.** med adv.: *ofan úr fjalli,* ned fra Bjærget; *upp úr rúminu,* op af Sengen; *fram úr,* ud af; *sjá fram úr (e-u),* se en Ende paa n-t, öjne lysere Tider: *Og nú, þegar fram úr sá* (da det begyndte at lysne), *fellur hún í valinn* (GFrÁtt. 199); *jeg sje ekki út (el. fram) úr því, sem jeg hef að gera,* jeg har saa travlt, at jeg ingen Ende ser paa det; *neðan úr, út úr* osv., nede fra, ud af; *niður úr,* ned fra; *sunnan úr, norðan úr* osv., sydfra, nordfra.

B. i Udtryk med mere el. mindre overført Betydning: **I. 1.** ud af: *fara úr fjelagi,* mælde sig ud af en Forening; *vera úr lagi,* være af Lave; *vera úr allri hættu,* være udenfor al Fare: *ekki væri það úr vegi að,* det var ikke af Vejen at. **2.** om en Del af et Hele: *ryðja menn úr kviði,* udskyde Medlemmer af en Nævningedomstol; *sakna e-s úr hóp,* savne en blandt en (i en) Skare: *e-ð hefur fallið niður úr setningunni,* noget er faldet ud af Sætningen; *partur úr jörð,* Del af en Gaard; *þriðjungur úr feti,* en Tredjedel af en Fod. **3. a.** om Aarsag: *deyja úr taugaveiki, úr sárum,* dø af Tyfus, af Saar. **b.** *það varð rekistefna úr því,* det førte til en hel Del Vrövl; *og voru þau (ɔ: kressin) komin víðs vegar, og varð leit úr sumum* (man maatte søge efter nogle) (SIng. I. 144).

4. betegnende Stof: *úr e-u efni,* af et el. andet Stof; *úr silki,* af Silke; *úr ull,* af Uld; *úr steini, timbri* osv.; *úr járni,* af Jærn; *úr gulli,* af Guld; *hún bjó til kápu á barnið úr gamalli kápu af sjer* (af en gammel Kaabe, hun havde). **5. a.** om Ændring og Overgang til en anden Tilstand: *það varð maður úr honum,* han blev til n-t, der blev n-t af ham; *auka e-ð úr því, sem áður hefur verið,* forøge n-t udover hvad det för har været; *Það á ekki úr góðu að spillast,* det kan ikke nemt blive værre (Málshb. 359). **b.** *úr hófi,* over Maade, udover det passende. **II.** elliptisk og adverbielt: *skera, rífa út úr,* skære, rive helt ud (gennem Randen af n-t); *vera úr (ɔ: leik),* være ude (af Spillet); *vera út úr (fullur),* være pærefuld.

III. med forskellige Verber: *fara úr* = *fara úr fötum*; *ganga úr, falla úr,* gaa, falde bort; *taka úr,* udtage (blandt flere): *taka úr spilum*; *leysa úr vandræðum,* løse en Vanskelighed; *skera úr máli,* afgöre en Sag; *fyr en úr sliti,* för end alt var til Ende. Se iøvrigt under Verberne.

IV. a. temp. *úr því,* siden, efter at: *eptir miðjan daginn, eða öllu heldur úr nóninu* (efter Klokken 3) (Eimr. III. 18); *upp úr hádeginu,* snart efter Middag; *það má fara að búast við honum, úr því að jólin eru liðin* (efter Jul); *úr þessu,* herefter; *úr því,* derefter: *og þá verð eg úr því, og saa* bliver jeg derefter (OBj. I. 29). — **b.** *úr því (að),* bruges ogsaa som cj. siden, eftersom: *úr því jeg er nú orðinn fullur, þá gefið þið mjer einn bjór,* siden jeg nu engang er bleven fuld, saa giv mig en Bajer.

úrari (-a, -ar) [u:rarɪ] m. Urmager.

°**úrbogi** [urboi·jɪ] m. Regnbue (Milt. 186).

úr bót [urbo:t] f. Afhjælpning: *u. vandræða,* Palliativ: *Þetta virtist vera nokkur u. meðan ekki var hægt að fá annað betra* (ÞThLfr. IV. 137). **-bræðingur** [-brai·ðiŋɡøɡ] m. Smör, som er for blødt, fordi Kærnen har været for varm (Árn.). **-burður** [-bʏrðøɡ] m. (typ.) Udrafling.

urð (-ar, -ir) [ʏr·ð] f. Ur, en med Klippestykker bedækket Strækning.

urða (a) [ʏr·ða] vt. tildække med Stene: *u. hræ*; — begrave i en Stendysse: *Hann var urðaður úti á víðavangi* (JTrSk. I. 353).

urða breiður [ʏr·ðabrei:ðøɡ] fpl. brede Stenstrækninger. **-land** [-lan·t] n. Stenland, Stenregion: *þetta urðaland rekur ytir gersimikið svæði* (ÞThLýs. I. 168). **-litur** [-lɪ:døɡ, -lɪ:tøɡ] m. plumret hvid Farve (paa Faar om Efteraaret) (Lögb. '12, 2, S. 2, Sp. 3).

urðar alda [ʏr·ðaral·da] f. Moræne. **-breiður** [-brei:ðøɡ] fpl. = **urðabreiður. -grjót** [-ɡrjo:t] n. Stene i en Ur. **-kös** [-ɡ-kö:s] f. Dynge af Stenskred: *milli stórgrýttra urðarkasa* (GFrUbl. 39). **-köttur** [-köhdøɡ] m. Vildkat (som lever i en Ur); — spec. i den isl. Folketro Vildkat, som i tre Vintre har levet af Menneskers Lig, og derved er blevet et halvovernaturligt Væsen, der dræber Folk ved Blikket alene og kun kan dræbes ved en Sølvkugle, eller ved at den ser sit eget Billede (JÁÞj. I. 613). **-maður** [-r·ma·ðøɡ] m. = **skógarmaður** 1. **-máni** [-mau·nɪ] m. i den isl. Folketro, en Slags halvmaaneformet Lys, som viser sig som en Persons Fylgje (Følgeaand), for at bebude hans Ankomst; bebuder ogs. overhovedet Ulykker (JÁÞj. I. 613, jfr. GTh. '06, 13). °**-orð** [-or·ð] n. skæbnesvangert Ord. **-spýja** [-ɡ-sbi:ja] f. nedvæltet Urström (ÞThFerð. IV. 38).

urð græfur [ʏr·ðɡrai:vøɡ] a. som bør begraves i en Stendynge, men ikke i indviet Jord. **-óttur** [-o·hdøɡ] a. rig paa Stendynger, stenet.

úrdráttur [urdrauhdøɡ] m. **1.** Udtrækning; spec. Faar, som er blevet sorteret ud af en större Flok. ° **2.** (gramm.) Diminutiv.

urðum [ʏr·ðøm] 1. p. pl. imp. ind. af **verða.**

ˈ**Urður (-ar)** [Yr·ðøo̜] f npr. *(örlaganornin)* Urd, Skæbnens Gudinde: *(örlög)* Skæbne.

úr eflast (di) [u:rɛblast] vrefl. *(örmagnast)* svækkes, udmattes. **-eldast** [-ɛldast] vrefl. blive forældet; — pp. *-eltur*, forældet. **-fella (-u, ur)** [uo̜ fedla] f. Udeladelse.

úrfella samur [uo̜·fedlasa:møo̜] a. regnfuld. **-tíð** [-ti:ð] f., **-tími** [-ti:mı] m. Regntid.

úrfelli (-is) [uo̜·fɛdlı] n. Regn, Nedbør.

úr felling [uo̜·fedliŋk] f. Udeladelse; (gramm.) Synkope. **-fellingarmerki** [-fɛdliŋgarmɛo̜·gı] n. Apostrof.

úr fellir [uo̜·fedlıo̜] m. 1. *úrfelli.* 2. (typ.) Apostrof. **-fellisblika** [-fɛdlısblı:ga, -blı:ka] f. Regnsky. **-fellisbloti** [-fɛdlısblo:dı, -blo:tı] m. Tøvejr med Regn. **-fellismerki** [-fɛdlısmɛo̜·gı] n. Apostrof.

úrferð [uo̜·fɛrð] f. 1. Udflaad (fra en Byld): *ú. úr kýli.* 2. *úrkoma.*

úr|festi [uo̜·fɛsdı] f. Urkæde. **-fjöður** [-fjö·ðøo̜] f. Urfjeder.

úrfæri [uo̜·fai rı] n. Udvej.

urg (-s) [Yr·k] n. Skurren (den ved Gnidning mellem haarde Legemer frembragte skarpe og ubehagelige Lyd): *en niðri í jörðu heyrist sífelt u., eins og í qufuvél í skipi* (ÞThLýs. II. 229).

1. **urga (-u, -ur)** [Yr·ga] f., is. i pl., 1. Rem: *urgur kalla menn á Vestfjörðum hankana, sem látnir eru í hvalstykkin, svo í verði tekið; urgur skulu og kallast í Austfjörðum ólar þær, sem látnar eru í trje og aktæri til að draga þau með* (ÁM. 221b, 8vo). 2. a. *(á mannbroddum og skautum)* spec. om en bred og kort Læderrem paa hver Side af en Issko el. Skøjte, hvis øverste Ender gennemstikkes med en Snor for at binde Skoen (Skøjten) fast. — b. *(mannbroddar)* Brodder (Af.). — 3. pl. *urgur* = 1. *urgur* 1., Vrantenhed, slet Lune: *það eru urgur í honum,* han er lidt gnaven (is. om et nyvaagnet Barn) (ÁM. 226b, 8vo).

2. **urga (a)** [Yr·ga] vt. med dat. el. acc. og vi. 1. *u. e-u (e-u),* trække n-t frem og tilbage med en ubehagelig, skærende Lyd: *Nú heyri eg að urgað var eggjárni í brunaskorpu* (GFrTís. 28). 2. afskrabe n-t: *(stormurinn) urgaði grasrótina af þúfunum* (Eimr. II. 38). — 3. a. vi. knirke, skurre: *Hryglan sauð og urgaði. Og að lokum ruddist mikið af leðju fram í munninn* (EKvOf. 81); *sulturinn urgaði í görnonum* (ÞGjD. 37). b. *u. á hljóðfæri,* klimpre paa et Instrument; *u. tönnum,* skære Tænder. c. v. impers.: *urgar í e-u,* n-t skurrer; *urgar í grjótinu,* Stenene skures mod hinanden; *járn urgast við* (skurrer mod) *járn* (Eimr. XIV. 38). 4. rokke af Stedet med stort Besvær: *u. e-m af stað.*

úrganga [ur·gauŋga] f. 1. a. Udgaaen, Befrielse: *u. vandræða.* b. *(úr fjelagi, sofnuði osfr.)* Udmældelse af en Forening, Menighed osv. 2. Fratræden: *ú. hreppsnefndarmanna* (jfr. Stj. '05, A. 234).

úrgangs fje [ur·gauŋsfjɛ:] n.: *ú. úr rjettum* (Stj. '02, B. 129). **-matur** [-ma:døo̜, -ma:to̜o̜] m. Madlævninger, som andre har vraget, kasserede Madrester. **-rusl** [-rYs·λ] n. Udskud. **-samur** [-ŋ-sa·møo̜] a. som der gaar meget til Spilde af: *mórinn verður mjög ú.* (Eimr. XI. 43).

úrgangur [ur·gauŋgøo̜] m. 1. Affald: *ú. úr mat* (úr korni) Emter. 2. *úrtíningstje.*

urgólar [Yr·gouˑlao̜] fpl. Remme til Brug ved Trækning af Tømmer (VSkaft.).

1. **urgur (-s)** [Yr·gøo̜] m. (jfr. *urga*) 1. Vrantenhed, daarligt Humør: *það er u. í honum,* han er i daarligt Humør. 2. Skurren: *og urgurinn í hnullungunum heyrðist glögt gegnum straumhljóðið* (ÞThFerð. IV. 37). 3. *(þref)* Udslæt: *það er einhver u. í húðinni.*

2. **urgur** [Yr·gøo̜] a. forslidt, slidt (BH.): *u. nafar* (ÓDavVik. 400).

ˈ**úrgur** [ur·go̜o̜] a. *úrugur,* vaad.

úr hafning [u:o̜(h)abniŋk] f. (typ.) Udhævning. **-helli (-is)** [-(h)ɛdlı] n. Styrtregn, øsende Regn: *en það u. sem var úr loftinu fyrir utan!* (And. I. 113). **-helling** [-(h)ɛdliŋk] f. Udhælden. **-hellir** [-(h)ɛdlıo̜] m., **-hellisrigning** [-(h)ɛdlısrıg·niŋk] f. *úrhelli.*

úrhendis [u:o̜(h)ɛndıs] adv. a. *(umhent)* bagvendt: *það er u. fyrir mig svona.* b. af Vejen: *það væri nú ekki ú. að koma þar við.*

úrhlaup [uo̜·(h)λöy·p] n. 1. Aftagen af Vandet i en (opsvulmet) Flod. — 2. *(uppstytta)* Regnens Ophør (BH.).

° **úr holdgun** [u:o̜(h)ol(d)gøn] f. Dissimilation (ÁBjSál. § 37). **-hrak** [uhro̜a·k] n. 1. Udskud, Udskudsvarer. — 2. *(afhrak)* Afskum. **-hætti** [u:o̜(h)aihdı] n. 1. Uorden: *vera kominn í ú.,* være af Lave: *svo komin er skynsemd í úrhætti* (StStAndv. I. 216). — 2. gen. *-hættis* som adv.: a. for sent: *Það er ekki úrhættis* (Alþb. 1720, Nr. 18); *Það veitir ekki af að athuga betur, hvað Skaftfellingum er fyrir beztu, að því er hraðskeytasamband snertir og ekki úrhættis til næsta þings* (Alþ. '11, B. II. 638). b. *(óvenjulega)* usædvanlig. c. *(vonlaust)* uden Haab, haabløst: *það er ekki úrhættis, að það takist.*

1. **úri (-a, -ar)** [u:rı] m. Urokse (bos primigenius) (LFR. X. 102).

2. **úri (-a, -ar)** [u:rı] m. pop. Dim. af *úrsmiður,* Urmager.

úrygð [u:rıqð, -ıgþ] f. = *örygð,* Sikkerhed.

ˈ**úrigdögg** [u:rıqdök·] f. vaad Dug (MJ. II. 53).

úrillur [u:rıdløo̜, -idlo̜o̜] a. sövnig-gnaven, gnaven (is. paa Grund af Sövnighed), morgengnaven.

urinn [Y:rın] pp. af **yrja.**

ˈ**úrinn** [u:rın] a. = **úrugur.**

úr ysti (-is) [u:rısdı] n. (Rang.), **-ysting** [-ısdiŋk] f. (Árn.) Mælk, som bliver ostet ved Kogning. **-ystur** [-ısdøo̜] fpl. de sidste Rester af skyr paa Bunden af et Kar el. en Tønde.

úrkassi [uo̜·kas·ı] m. Urkasse.

úr kast [uo̜·kast] n. 1. Udskud: *ú. úr mannfjelaginu.* 2. Affald: *ú. úr sjófangi* (JSFb. 36). — 3. (metr.) særligt Metrum, hvis Grundtype er en firelinjet Strofe paa vekselvis 8 og 4 Stavelser. Ekspl.: *Brokks sextánda bylgjukarfa báran fleyti, ókunnugur óðarstarfa, ú. heiti* (Bálantsrímur 16. 1., cit. i HSig. 239). **-kastsfiskur** [-kas(ts)fıs·go̜o̜] m. Udskudsfisk. **-kastslegur** [-kas(ts)lɛ·qøo̜] a. lignende *úrkast.*

úrkeðja [uo̜·ȼɛðja] f. Urkæde.

úr kembingur [uo̜·ȼɛmbiŋgøo̜, -iŋs] m. hvad der gaar bort ved Kardning: *ú. úr hampi,* Hampblaar. **-kynja** [-ȼınja] a. indec. vanslægtet; udartet. **-kynjast** [-ȼınjast] vrefl. vanslægte; *(spillast)* udarte; — pp. *úrkynjaður.* **-kynjun** [-ȼınjøn] f. Degeneration. **-klippa (-u, -ur)** [-klıhba] f. Udklip (f. Eks. af et Blad).

úrkoma [uo̜·ko·ma] f. Regn, Nedbør.

úrkomu laus [uo̜·komølöy:s] a. regnfri. **-legur** [-lɛ:qøo̜] a.: *vera ú.,* se ud til Regn. **-magn** [-mag·v] n. Regnmængde: *Nákvæmar mælingar á úrkomumagni (regndýpt)* (Skírn. '19, 30). ° **-megin** [-mɛı:jın] n. Regnhöjde (JsJs.). **-mælir** [-mai:lıo̜] m. Regnmaaler. **-samur** [-sa:møo̜] a. regnfuld. **-upphæð** [-Yhp(h)aið] f. (ÞThLýs. II. 393) = **úrkomumegin.** **-þykni** [-þıhgnı] n. Regntykning.

úr kostur [uo̜·kosdo̜o̜] m., is. i pl. Udvej: *jeg á einskis annars úrkosti,* jeg har intet andet Valg, der er intet andet tilbage for mig; *hann hafði mikla löngun til að menta sig, en úrkostir þess voru fáir* (Lögr. '16, 33, Sp. 2); *enda mun þér ekki betri úrkosta von, munaðarleysingjanum* (JThMk. 253); — gen. pl. *úrkosta* som adv.: *e-s er úrkosta,* noget er muligt: *ef annars væri úrkosta* (ÞGjUf. 95). **-kula** [-kY·la] a. indec. (egl. om Ild) udbrændt; — overf.: *ú. vonar um e-ð,* fortvivlende om n-t; uden det mindste Haab om n-t: *presturinn að Hofi vildi að húsin stæðu til ú. vonar* (saa længe som muligt) (GFrTís. 127). **-köstun** [-kösdøn] f. (typ.) Aflægning.

1. **úrlaus** [ur·löys] a. uden Ur.

2. **úr laus** [ur·löys] a. som er bleven fri for n-t, ikke længer har med n-t at bestille. **-lausn** [-löysv] f. 1. *(ráðning)* Losning: *ú. gátu; ú. vandræða.* — 2. *(svar)* Svar; spec. Besvarelse af en Opgave: *B. G. . . . vann . . . verðlaunapening háskólans úr gulli fyrir ú. í stærðfræði* (ÞThLfr. III. 303). — 3. *(úrskurður)* Afgörelse. — 4. ubetydelig Tilstaaelse el. Hjælp, saal. at vedkommende ikke gaar helt forgæves: *gera e-m ú.,* ikke lade en gaa tomhændet tilbage el. vende tilbage uden Resultat. **-lausnarefni** [-löysnarɛb·nı] n. Opgave, Problem. **-leiðis** [-lei·ðıs] adv. paa et Sted, der ligger afsides: *það er lítt gerlegt að fjölga þeim* (ɔ: *viðkomustöðum*) *að mun, einkum ú.* (Alþ. '11, B. II. 2074). †**-leysingur (-s, -ar)** [-lei·siŋgøo̜] m. en Mand, som kan løse den ham forelagte Opgave, som kan skille sig godt ved sit Arbejde.

úrlykill [ur·lı·ȼıdλ, -lı·ȼıdλ] m. Urnøgle.

úrmokstur [ur·moχsdøo̜] m. Udmugen: *ú. á haustin* (Klp. I. 109).

urmull (-uls) [Yr·mødλ] m. 1. *(lítil ögn)* Lævning, Brokdel: *leifar þær, sem eru eftir af hinni fornu trú á fylgjur, sem reyndar er ekki nema lítill u. hjá því, sem var;* — *ekki u.,* ikke en Smule: *Sauðfé . . . strádrapst . . . svo hjá sumum var varla u.* (en Smule) *eftir* (Alþ. '11, B. II. 1087). 2. *(aragrúi)* Vrimmel, stor Mængde: *þar var (mikill) u. af fiski.*

urna (a) [Yr·dna] vt. med dat.: *u. e-u saman,* skrabe n-t sammen (ASkaft.).

úr nám [ur·nau·m] n. Udtagning; — spec. = *ruðning* 2. ° **-námsmerki** [-naumsmɛo̜·gı] npl. *(gæsarlappir)* Anførselstegn, Gaasefødder (i Anm. til JHall. 393). **-nefning** [-nɛb·niŋk] f. Udskydelse, Forkastelse: *ú. 6 dómara af 18.*

urningur (-s) [Yr·dniŋgøo̜, -iŋs] m. *(núningur)* Gnidning: *Biorn . . . segir: at Urgur . . . hafi sitt nafn af ari eða Urníngi* (LFR. VIII. 214).

ˈ**urnir (-is)** [Yr·dnıo̜] m. (for *aurnir*) Jætte: *rjóðust hlíðin ránar funa rétt mér þótti samlíkjast : hjarnar urnis hreinum bruna* (ÓDavVik. 274).

urpt (-ar, -ir) [Yo̜·t] f. (jfr. *urt*) 1. de Æg, en Fugl lægger samlet: *fyrsta, önnur u.* (Sl., Af.). — 2. (Nl., Sch.) = *örverpi.*

urptaregg [Yo̜·darek·] n. (VSkaft., Af.) = **örverpi.**

urpum [Yo̜·bøm] 1. p. pl. imp. ind. af **verpa.**

urr [Yr·] n. Knurren (om Hunde).

urra (a) [Yr:a] vi. knurre.

úrrak [ur:a·k] n. opviklet, optrævlet Garn: *þess verður að gæta, að ú. úr ljereptinu verði ekki eptir í loptsmugunum í brennaranum* (Stj. '97, B. 236).

urrari (-a, -ar) [Yr:arı] m. (zool.) den graa Knurhane (trigla gurnardus).

úr rek [ur:ɛ·k] n. (jfr. *naglrek, frek*) Kile el. Pind til at drive n-t ud med, f. Eks. et Söm, en brækket Rivetand el. andet. **-rekjast** [ur:ɛ·ȷast, -rɛ·ȼ-] vrefl. = *rekjast úr,* se *rekja: betur skal ú. fyrir þeim, en útlítur,* det skal gaa dem bedre med at slippe ud af deres Vanskeligheder, end det ser ud til (JÁÞj. I. 89). **-rensla (-u, -ur)** [ur:ɛnsla] f. Afløb: *Sé lagt í þá hveralæki eður þeirra úrrenslur ógyllt silfur* (ÞThLfr. II. 294).

urri (-a, -ar) [Yr:ı] m. Hund (BH.).

urriða fylgsni [Yr:ıðafıl·(χ)snı] n. (egl. Smuthul, hvor en Ørred skjuler sig) *(ótrygt hæli)* usikkert Tilflugtssted (BH.). **-kútur** [-ku:døo̜, -ku:t-] m. (Grafningur) = **urriði.** **-múkur** [-mu:gøo̜, -mu:ko̜o̜] m. kort og fed Ørred (Sch., JÓl.). **-net** [-nɛ:t] n. Ørrednæt, Næt til Ørredfangst. **-vatn** [-vahtv] n. Indsø, hvor Ørreder fanges.

urriði (-a, -ar) [Yr:ı·ðı] m. Ørred, Hvidørred (salmo trutta).

úr rif [ur:ı·v] n. Udriven; — spec. *ú. úr á,* (voldelig) Borttagelse (af Trægærder i en Aa): *N. ljet þvergirða árnar, en S. safnaði mönnum og ljet rífa úr garðinum; var honum þá stefnt fyrir úrrifið.* **-rjetta (-u)** [ur·jɛhda] f. den Vinkel, Leen danner med Skaftet: *Auðsætt er, að með sömu úrrjettu* (ɔ: *horninu, sem bakkinn myndar við þjóið*) *gefur ljárinn því breiðara ljáfar sem hann er lengri, sje honum altaf beitt eins* (GFSl. 12); *Úrrjettan (á ljánum) verður auðvitað að fara eftir því hve ljettslægt er* (ibid.). **-rjettur** [ur·jɛhdo̜o̜] a. dannende en sløv Vinkel med Skaftet: *ú. ljár.*

úrræða góður [ur:aiðagou·ðøo̜] a. raadsnild, dygtig til at hitte paa Raad i en snæver Vending. **-laus** [-löy:s] a. raadvild. **-leysi (-is)** [-lei:sı]

n. Raadvildhed. **-snilli** [-snɪd lɪ] f. indec. Raadsnildhed, Evne til at finde paa Udveje.

úrræði [ur:ai ðɪ] n., is. i pl. **a.** Raad, Udvej: *það eru ekki önnur ú.*, der er intet andet for; *ú. ur illsvitum*, Raad mod n-t, der varsler daarligt (JÁÞj. II. 551). **b.** spec. Udvej angaaende en Gaards Drift: *Heimilis-stjórn og ú. voru að mestu í höndum móður minnar* (Eimr. XII. 96).

úr sigt, -sigti [uɐ sɪχt, -sɪχdɪ] n. Klid.

úrsynningur [uɐ sɪn ɪŋgɔɐ] m. = **útsynningur.**

úr skeiða [uɐ sɟeɪ ða] a. indec. (mat.) excentrisk: *ú. hringfletir* (Hempel 63). **-skeiði (-is)** [-sɟɛi·ðɪ] n. Excentricitet (ibid.). **†-skemmi-lega** [-sɟɛmɪlɛ:qa] adv. skamløst. **-skráning** [-sgrau niŋk] f. Afmønstring. **-skurða (a)** [-sgʏrða] vt. og vi. afgøre; resolvere: *ú. í máli*; — *ú. reikning*, decidere et Regnskab; — refl. *-skurðast því ú.*, thi eragtes. **-skurðan (-ar, -ir)** [-sgʏrðan] f. = **úrskurður.**

úrskurðar álagning [uɐ sgʏrðarau:lagniŋk] f. Afsigelse af Kendelse. **-maður** [-ma:ðɔɐ] m. Decisor (ved et Regnskab). **-mikill** [-mɪ:ɟɪdl, -mɪ:ɟ-] a. afgørende (Klp. IX. 23). **-vald** [-r-val t] n. retsafgørende Myndighed. **-vindur** [-vɪn·døɐ] m. stiv Kuling (Borg.).

úr skurður [uɐ sgʏrðøɐ] m. Afgørelse, Beslutning, Kendelse, Resolution, Decision: *ú. um e-ð*; *ú. hæstarjettar, stjórnarráðsins.* **-slit** [-slɪ t] npl. **1.** Afgørelse: *bardagi til úrslita*, et afgørende Slag. **2.** Resultat: *úrslitin urðu þau, að hvorugur hafði betur.* **3.** bestemt Nægtelse el. Afslag: *mæla ú.*, nægte rent ud, afslaa rent ud.

úrslita barátta [uɐ·slɪdaba:rauhda, -slɪta-] f. afgørende Kamp. **-gerð** [-ɟɛr ð] f. afgørende, definitiv Kendelse: *ú. sjótjóns*, Dispache. **-glíma** [-gli:ma] f. afgørende *glíma*, overf. afgørende Kamp. **-kostur** [-kos døɐ] m. is. i pl. Ultimatum. **-maður** [-ma.ðøɐ] m. bestemt, resolut Mand (Sch.). **-orusta** [-o:rʏsda] f. afgørende Slag.

úr smið(i) [uɐ smɪ:ð, -mɪ ðɪ] f. og n. Urmageri. **-smiður** [-smɪ:ðøɐ] m. Urmager.

úrsunnan [uɐ·sʏn·an] adv. = **útsunnan.**

úrsvalur [uɐ·sva·løɐ] a. fugtig, raakold.

úr sveitis [uɐ sveɪ dɪs, -sveɪ tɪs] adv. = **utansveitar.** **-sveitismaður** [-sveɪdɪsma:ðøɐ, -sveɪtɪs-] m. = **utansveitarmaður.** **-sældingur** [-saild-iŋgøɐ] m. Klid: *blandinn úrsældingi*, klidet. **-sögn** [-sögv] f. Udmældelse.

1. **urt (-ar, -ir)** [ʏɐ t] f. = *jurt*, Plante: *fyrir dauðans makt er engin urt vaxin*, for Dødens Magt gives ingen Urter.

2. **urt (-ar, -ir)** [ʏɐ·t] f. (jfr. *urpt)* **1. a.** de Æg, en Fugl lægger samlet (Sl., Af.), spec. det förste, andet og tredje Sæt Æg, som en Fugl lægger det samme Foraar (Skaft.). **b.** (Af., Rask) = *örverpi.* **2.** Hunsæl: *urturnar kvað ganga með í 9 mánuði* (ÞThLýs. II. 474). **3.** = *urtönd.*

urta (-u, -ur) [ʏɐ·da] f. Hunsæl.

†urta bók [ʏɐ dabo :k] f. Urtebog, Bog om Urter. **-garðsmaður** [-gar(þ)sma:ðøɐ, -gaɐs-] m. Gartner. **-garður** [-gar·ðøɐ] m. Have, Urtegaard. ***-gerði** [-ɟɛr·ðɪ] n. Have.

úr tak [uɐ·ta·k] n. **1.** det udtagne, udvalgte; gen. sg. *úrtaks* el. gen. pl. *úrtaka* som Forled i Sms. og a. el. adv. overordentlig god, udsøgt: *úrtaka hempan ... skemdist* (EspS. 190). — °**2.** *(sýnishorn)* Prøve. **-taka** [-ta·ga, -ta·ka] f. **1.** Vælgen, Udkaarelse: *ú. kviðdómenda úr flokki kjósenda.* **2.** Excerpt: *Ur greindri bók, sem nu er með authore horfin, valldi hann sjálfur handa vinum sínum og kunningjum nockur excerpta eða úrtökur* (EÓlLach. Fort. 4).

3. gen. *úrtöku* som adv. og förste Sammensætningsled, overordentlig: *ú. matvend* (ÓDavÞul. 126); *niðurleggingu fimm hvalvaxinna, úrtöku voldugra í Djöfulsins ríki* (JMPísl. 141). — **4.** *(á sokk eða vetling)* = *úrtekt*, Indtagning i Strikning: *það er komið undir úrtöku á prjónunum.*

urtapottur [ʏɐ·dapohdøɐ] m. Urtepotte.

urtaregg [ʏɐ·darɛk:] n. = **örverpi.**

urtarleg [ʏɐ·darle:q] n. Overvintringssted for Planter (BH.).

úr tekt [uɐ·tɛχt] f. **1.** *(það að taka e-ð úr e-u)* Tagen ud af. — **2. a.** *(úr fati)* Indlægning. — **b.** *(í prjóni)* Indtagning, i Strikning (JSVb. 60). — **3.** *(undantekning)* Undtagelse. **-tektaumferð** [-tɛχdaʏm·fɛrð] f. Omgang, hvor der tages ind i Strikning. **-tímis** [-ti·mɪs] adv. ikke belejligt, for sent; is. i nægtende Forb.: *það væri ekki ú. að gera þetta núna*, det vilde være passende at göre det nu. **-tíningsfje** [-tiniŋsfje:] n. Faar, som ved Sorteringen bliver tilbage paa Grund af usikre Øremærker el. andre Grunde (Stj. '91, B. 82). **-tíningur** [-ti·niŋgøɐ] m. **1.** Affald: *leifar og ú. af matvælum.* — **2.** *(hrak)* Udskud: *það er ekki eftir nema úrtíningurinn.* — **3.** = *úrtíningsfje.*

úrtöku góður [uɐ tögœgo :ðøɐ, -töko-] a. udmærket god. **-laus** [-löy:s] a. uafladelig, ubrudt. **-maður** [-ma:ðøɐ] m. udsøgt Mand (JMPísl. 183). **-smiður** [-smɪ:ðøɐ] m. udmærket Smed el. Haandværker (Árn.).

úr tölulaust [uɐ·tölølöys·t] adv. uden Indvendinger: *og fóru þó til þings ú.* (Árm. IV. 50). **-tölur** [-tö løɐ] fpl. **1.** *(mótbárur)* Indvendinger. — **2.** *(latning)* Fraraaden. **-tölusamur** [-tölosa:møɐ] a. tilböjelig til at indvende el. fraraade (is. paa Grund af Dovenskab).

urtönd [ʏɐ·dönt] f. Krikand (anas crecca).

†úr ugð [u:rʏqð, -ʏgþ] f. = **öruggleikur.** **†-uggur** [-ʏg·øɐ] a. = **öruggur.**

úrugur [u:rʏqøɐ] a. vaad.

°**úrurð** [u:rʏrð] f. Produkt (Árm. IV. 124).

úruxi [u:rʏχsɪ] m. Urokse.

úr val [ur·va·l] n. **1.** det at udvælge, Udvalg: *ú. er erfitt*, det er vanskeligt at udvælge, gøre et Udvalg. — **2.** Udvalg, det udvalgte, udsøgte: *ú. manna*; — gen. *-vals* som Forled i Sms. og a. **-valalið** [-valalɪ:ð] n. udsøgte Tropper, Kærnetropper.

°**úrvals fólk** [ur·valsfouλ·k, -foul·k] n. udsøgte Folk. **-gripur** [-grɪ:bøɐ, -grɪ:pøɐ] m. udsøgt Ting el. Dyr; Kostbarhed. **-heimspekingur** [-heimsbe:ɟɪŋgøɐ, -sbeɟ-] m. Eklektiker (JsJs.). **-kenning** [-ɟɛn·iŋk] f. Selektionsteori. **-ljóð** [-ljou:ð] npl. udsøgte Digte. **-ræktun** [-raiχ·døn] f. Dyrkning ved Udvalg (KölpinRavn 43). **-safn** [-l-sab·v] n. udsøgt Samling. **-stefna** [-sdɛb·na] f. Eklekticisme (ÁBjH. 330).

úrvasi [ur·va·sɪ] m. Urlomme.

úr vinda [ur·vɪnda] a. indec. **1.** afmægtig, udmattet: *ú. af svefni (af svefnleysi)*, i höjeste Grad sövnig, overvældet af Sövnighed. — **2.** meget ulykkelig: *Mér kom sjaldan í hug að ráða mig af dögum, þótt eg væri ú.* (GFrÓl. 66). — **3.** *(rennblautur)* drivvaad. **-vinsla** [-vɪnsla] f. Forarbejdelse af n-t: *ú. úr e-u efni.* **-væni (-is)** [-vai·nɪ] n. Haabløshed: *í úrvænis-landi* (StStAndv. II. 54).

úrvæta [ur·vai·da, -vai·ta] f. = *úr*, Smaaregn.

úrvættis [ur·vaihdɪs] adv. = *úrhættis*, haabløst: *það er ekki ú.* (Sch.).

úr þvalur [uɐ þva løɐ] a. kold og klam: *Og þeir (ɔ: Mórlokkarnir) voru ógeðslega úrþvalir og nákaldir viðkomu* (Eimr. XXIX. 185). **-þvætti** [-þvaihdɪ] n. **1.** *(afhrak)* Udskud: *ull hans var ú.* (JSVb. 34); *mikið bannsett ú. er þetta vín*, sikken noget Pöjt den Vin er!; — gen. *-þvættis* som a. — **2.** *(óhræsi)* Skarn, Afskum: *bölvað ú.* — **3.** kraftløst Menneske, Svækling: *hvaða ú. ertu, að geta ekki lyft svona ljettu.* **-þvættur** [-þvaihdøɐ] a. vanartet, kraftløs (StStAndv. I. 26). **-ættast (a)** [u:raihdast] vrefl. vanslægte, udarte; — pp. *úrættaður*, vanslægtet, udartet. **-ætting (-ar)** [-aihdiŋk] f. Degeneration. **-ættingur (-s, -ar)** [-aihdiŋgøɐ, -iŋs] m. Vanslægtning. **-ættis** [-aihdɪs] adv. ud af Slægten (Stammen): *sækja e-ð ekki ú.*, ikke have et el. andet (godt el. ondt) fra andre end sin egen Slægt (sine egne); — (om en Gaard) *ganga ú.* (jfr. LFR. IV. 281). **-ættur** [-aihdøɐ] a. vanslægtet, udartet: *menn tala stundum um Seyðisfjörð eins og úrættan, eins og rótlausan nýgræðing* (Eimr. VIII. 189).

usl [ʏs λ] n. Larm, Stöj: *heyrist uslið og buslið í þeim (ɔ: hverunum) langar leiðir* (ÞThLýs. II. 231); *alt er komið á usl og busl*, alting er i Uorden.

usla bætur [ʏs·labai:døɐ, -bai:tøɐ] fpl., **-gjald** [-ɟal·t] n. Bøde for lidt Skade, Voldsbøder: (Ordspr.) *uslagjöld eru sjaldan tvöföld* (GJ.), Skadeserstatning er sjælden dobbelt. **-verk** [-vɛɐ·k] n. Skadegærning.

usli (-a, -ar) [ʏs lɪ] m. **1.** *(tjón)* Skade, Tab: *(óskundi)* Fortræd; Skade, Ulykke: *hefði það (ɔ: gosið) átt sjer stað og gjört jafnmikinn usla eins og sagt er* (ÞThFerð. II. 168); *fara með eld og usla*, skænde og brænde. — **2.** Larm, Stöj: *bylgjurnar þeytast í háa loft með reyk, usla og ólátum* (ÞThFerð. III. 172). — **3.** Vanskelighed: *en uslinn sá, að ofan hlaupa ... skriður* (GThBúi 19). — **4.** Ild, Gloder: *slökkvið fyrst allar uslann, svo vítt sem eldsmagnið hefir náð* (Il. II. 274).

uss [ʏs·] interj. **1.** (forstærkende Nægtelse) ih, nej! ork nej!: *uss! það getur ekki komið til mála.* — **2.** (udtrykkende Mishag) fy!: *Uss uss! Jeg þoli ekki af þeim fýluna* (BrJÞf. 205). — **3.** (tyssende, afskræmmende) **a.** tys! hys!: *uss, þegið þið!* — **b.** ved Vissen af Börn: *uss, uss!* Visselulle.

ussa [ʏs:a] vi. tysse, hysse: *u. við e-u*, kimse ad n-t.

ussi (-a, -ar) [ʏs:ɪ] m. (BH.) = **drussi.**

ussu(m)sussu [ʏs:o(m)sʏs:o] interj. ork nej! nej da, det kan der ikke være Tale om!

ustur (-urs, pl. ds.) [ʏs·døɐ] n. (BH.) = **völstur.**

út [u:t] adv. og præp. (comp. *utar*, superl. *utast* el. *yst)*.

A. adv. **I. 1. a.** ud: *fara út*, gaa ud; *horfa út*, se ud; *snúa út*, vende ud; *snúa e-u út*, vende n-t ud, imod en; *bera börn út*, udsætte Börn; *láta út* (naut.), lægge ud, afsejle; — *láta í haf*; — *bjóða út liði*, sammenkalde en Hær, mobilisere. **b.** *kaupa e-ð út*, betale n-t direkte: *allur fjöldi sótti sín ljáasmíði til hennar, en slógu henni aptur, að ei þurfti slíkt út að kaupa* (JStgr. 10); *leika e-n illa út*, behandle en daarligt, mishandle en. — **2.** ud, (fra Island) til fremmede Lande (jfr. *útlönd, fara til útlanda)*.

3. a. ud mod Havet (i Forb.): *út og austur* (Sl.), *út og suður* (Nl.), her og der: *það er ekkert á hann að ætla, hann er alt af út og austur.* **†b.** til Island fra Norge: *koma út*, komme til Island; *út hingað*, her til Island. — **4.** ud, til Ende (om Ende og Udstrækning): *brenna út*, brænde ud, *drekka út*, drikke ud; *má þá segja, að hin fornu lög giltu það út af, þar sem þau urðu með nokkru móti samrímd konungsvaldinu* (EArRétt. 32); *reikna út*, udregne, regne over. — **II.** med præp.: *út á*, [1]) ud paa: *út á tún*, ud paa Hjemmemarken; *út á Síðu*, vest paa til Egnen *Síða* (fra de længere mod Øst liggende Egne), jfr. I. 3.; *út á nesið*, ud paa Næsset; *ganga* (el. *stíga) út á*, træde ud paa den Plet paa et Gulv, der lige er blevet vasket; [2]) *út á pottinn*, Mel el. andet, der kommes i for at lave Vælling (JÁÞj. II. 541); ogs. abs. *láta út á*, gyde Mælk el. andet over Grød, naar den skal spises; *gefa út á*, give en Mælk til Grød: *heitan graut ... og nóg og gott út á* (med rigeligt og godt til) (JÁÞj. I. 163); [3]) om Tiden: *þegar út á kemur, út á líður*, senere hen paa Vinteren, ud paa Vinteren, *það líður út á*, Vinteren nærmer sig sin Slutning; [4]) *hlaupa út á*, vende sig (om Vinden, is. fra Syd til Vest el Øst til Nord): *hann hljóp út á um fjöruna* (Vf.); [5]) *út á við*, udadtil: *halda uppi sóma landsins út á við*, værne Landets Ære udadtil; — *út að*, ud til: *út að glugganum*; *jeg ætla að fara út að Töftum*; — *út af*, ud af, [1]) *hann datt út af brúnni*, han faldt ud af (fra) Broen; *ɔ: bað færa Þórð útaf* (ud af) *kyrkjunni* (Lsp. I. 59); *fara út af laginu*, se *lag*; [2]) *(uti fyrir)* paa Höjden af, uden for: *næsta morgun vaknaði jeg kl. 7 út af Flatey* (Lögr. '11, 240); *10 sjómílur út af Reykjanesi*; [3]) *út af því að*, i Anledning af at; paa Grund af at: *út af þessu*, paa Grund af dette; *vera vondur út af e-u*, være vred over n-t; *út af engu*, uden Grund; [4]) *leggjast út af*, lægge sig (hen for at sove), *sofna* (el. *detta) út af*, falde i Söv: *hann sofnaði út af þar sem hann sat*; [5]) *út af fyrir sig*, for sig, særskilt, alene; [6]) *hafa konuna út af*, have sin Kone som Indsidder; [7]) *ekki út af eins* (el. *svona)*, ikke helt, ikke ganske saa (om meget ringe Forskel): *hinir eldri sófistar voru ekki út af svona ð...andaðir* (ÁBjH. 214)

1) *svara út af* (el. *út úr),* svare hen i Vejret; 1) *gera út af við e-n,* göre det af med en, slaa en ihjel; *út eftir,* ud efter, ud ad, ud langs (om Retningen fra det indre og ud mod Havet): *skipið sigldi út eftir firðinum;* — *út frá,* 1) i Retningen ud fra: *út frá honum sátu svo óæðri boðsmenn,* neden for ham (i Retning ad Dören til) sad saa de mindre fornemme Gæster; *út frá landinu* (uden for Kysten) *eru sker og grynningar;* 2) derude (ɔ: længere nede, nærmere Kysten): *hvernig líður ykkur þarna út frá?;* — *lengra út frá,* længere ude; — *út í haga,* ud paa Græsgangene; *út í Engey,* ud til Engey; *fá út í (kaffið),* faa (Brænde)Vin i Kaffen: *viltu ekki út í?; það slær út í fyrir e-m,* se *slá;* — *það er ekkert út í það varið (= ekkert í það varið),* det er ingenting værd, det er noget Skidt (Af.); *aðrir út í frá,* de øvrige; *allir út í frá,* alle andre (de øvrige) udenforstaaende; *út til Straumfjarðar,* ud til S.; — *stefna út til hafs,* 1) tage en Retning ud mod Havet; 2) (naut.) sætte Kursen fra Land, ud i rum Sø; — *út um,* 1) ud igennem, ud af: *út um gluggann,* ud ad Vinduet, ud gennem Vinduet; 2) forbi, uden om: *er því bezt, að þér róið hinu dökkva skipi út um eyna* (Od. 258); 3) ud over, over, hen over: *út um holt og hæðir,* — *út um alt,* overalt, her og der; 4) *verða sjer út um e-ð,* skaffe sig n-t; — *út undan,* 1) (i Retning) uden for: *út undan húsinu var garður;* 2) — *undan,* underneden fra: *e-ð stendur út undan e-u,* n-t titter ud fra n-t, n-t skjules ikke helt af n-t andet; *út undan rúminu rann flóð út á gólfið;* 3) til Side (for n-t): *vera hafður út undan,* blive tilsidesat; *koma sjer fram, en öðrum út undan,* albue sig selv frem, men andre til Side (BrJNat. 118); *heyra útundan sjer,* se *heyra;* 4) *e-r er út undan sjer,* en er ude om sig; en er dygtig at skaffe sig, hvad han trænger til; — 1) *út undir,* ud under: *koma aldrei út undir bert loft;* 2) *skipið er komið út undir* (ud under, ud til) *eyjar;* 3) langs Yderkanterne: *Stórgrýti er hvervetna út undir í hellinum* (JÁÞj. II. 107); *baunasplað feitt með smjöri út undir* (Eimr. VII. 90); 4) *e-r er út undir sig* (Árn.) = *e-r er út undan sjer,* se *út undan* 4); — *út úr,* 1) ud af: *út úr herberginu,* ud af Værelset; *út úr höfninni,* ud af Havnen; *út úr sjer,* ud af Munden: *skyrpa e-u út úr sjer;* — *borða út úr e-m,* spise af ens Mund (om Börn, der mades ved at andre tygger for dem); *leysa, taka út úr hesti,* løse en Snor, der er bundet i Munden paa en Hest, afbidsle en Hest; 2) *út úr e-u,* paa Grund af n-t; *út úr því,* af den Grund, derfor: *móðir hennar sneypti hana og telpan fór að gráta út úr því,* — *út úr leiðindum,* af Kedsomhed; *það varð ilt út úr því,* det gav (blev) Anledning til Fjendskab, Kiv; 3) *(afskektur)* afsides: *bærinn lá svo út úr, að sjaldan fóru þar menn um; vera út úr,* være bagefter; være afsides: *þá hefir sýslan verið nokkuð út úr og gamlir hættir haldist þar* (ÞThFerð. III. 141); *jeg er orðin alveg út úr því núna,* jeg følger slet ikke med (Tiden) mere; 4) *vera út úr (fullur),* være plakatfuld, døddrukken; *drekka sig út úr,* drikke sig plakatfuld; 5) *slíta út úr, nota út úr,* bruge n-t til det er udslidt (Breiðd.). — **III.** comp. *utar:* **1.** længere ude: *hvort skipið liggur utar?* — **2.** nærmere Yderkanten: *sitja utar á kletinum; það var hættulegt að sitja utar.* — **3.** om Retningen: *ganga utar eftir (húsi),* gaa hen imod Dören; *utar frá kórnum,* fra Koret i Retning mod Dören, ud fra Koret; *utar frá honum sat,* neden for ham sad (ɔ: ved hans Side nærmere Dören); *vera utar frá,* være i den Del af et Værelse, der er nær Dören. — **IV.** superl. *yst, utast:* **a.** længst ude: *sitja yst;* — *yst við ströndina,* længst ude, yderst ved Kysten; *þar eru netlog yst í sjó,* — *en töll nokkur voru utast í „Læknum“ ... sem aðallega stöfuðu af því, að lagt var í sjó* (Lögr. '12, 14). **b.** yderst: *hann hafði loðkapu yst (klæða).*

B. præp. med acc. **1.** ud ad, ud, ud igennem: *út dalinn;* — *skipið sigldi út fjörðinn.* — **2.** ud, til Enden af n-t: *út páskana,* Paasken ud; *út jólin,* Julen ud, til Julens Slutning; *hann sat ekki út messuna,* han sad ikke (i Kirken) til Gudstjænestens Slutning; *sumarið út,* Sommeren ud.

útá [u:dau·, u:t-] adv. se *út* A. II.

útaf [u:da·v, u:t-] adv. se *út* A. II. **-dauður** [-döy:ðøǫ] a. ludfattig: *vera skínandi ú.,* være saa fattig som en Kirkerotte. †**-ganga** [-gauŋ·ga] f. (Safn III. 717) = **einvígi.**

útá kast [u:daukas·t, u:t-] n. **1.** det, som «kastes paa» Grøden, Gryn, Mel osv., der kommes i Gryden til Vælling el. Kødsuppe. **-lát** [-lau:t] n. Mælk, Fløde el. andet til Grød (hvormed Grøden overgydes), naar den spises: *mjólk eða aldinsafi sem ú.* (NI., SI.). — **2.** = *útákast;* — ogs. i Alm. Kornvarer, is. Mel: *hann kom með 5 tunnur af útáláti* (Af.).

utan [Y:dan, Y:tan] adv. **I. 1. a.** *(= að u.)* ude fra: *hann kom u. móti okkur;* — *að u.,* ude fra: *hljóðið kom að u.;* — *kemur þú að u.?* kommer du udefra? — **b.** fra Søen, Søkanten *(að u., á u.): hann er á u.,* der er Paalandsvind; — spec. Vinden er vestlig. — **2. a.** til Udlandet: *fara u.,* rejse udenlands. — **b.** *(erlendis)* i Udlandet: *vera lengi u.,* være længe i Udlandet. — **II. 1.** paa Ydersiden, udvendig: *húsið er hvítt u.* (el. *að u.);* — *u. og innan* (el. *að u. og innan),* indvendig og udvendig. — **2.** med præp.: *u. á,* uden paa, paa den udvendige Side af n-t: *u. á því er hörð skorpa; bera e-ð u. á sjer,* bære n-t uden paa sin Dragt, bære til Skue: *menn bera ekki alt af tilfinningar sínar u. á sjer;* — *skrifa u. á brjef,* skrive (Adressen) uden paa et Brev, adressere et Brev; *u. að,* fra Søen el. et nærmere Søen beliggende Sted: *þeir komu u. að;* — *kunna, læra u. að,* kunne lære udenad; *heyra e-ð u. að sjer,* høre n-t her og der; — *u. af,* 1) uden fra: *u. af túni,* ude fra Hjemmemarken; 2) *klípa u. af e-u,* knibe et Stykke af (Kanten af) n-t; 3) *taka u. af e-u (umbúðirnar),* tage Yderdækket, Emballagen af n-t; — *u. frá,* ude fra: *u. frá sjó; þeir koma u. frá Stað;* — *fara u. hjá,* gaa fejl af Maalet: *höggið fór u. hjá;* — *u. í,* uden paa: *birkikjarr u. í* (i) *brattri hlíð;* — *hanga alt af u. í e-m,* altid vimse omkring en; *u. yfir (e-ð* el. *e-u),* over, uden over: *hún fór í kápu u. yfir,* hun tog en Overkaabe paa (over de andre Klæder); *ætlarðu ekki að fara í neitt u. yfir þig?* vil du ikke tage n-t (Overtöj) paa?; *vera með* (el. *hafa) sokkana u. yfir,* have Strömperne uden paa Benklæderne; — *u. með,* langs Udkanten, Ydersiden: *u. með túninu er hár garður;* — *þegar spónamatur er heitur, er best að borða fyrst u. með (á diskinum);* — *u. til á e-m stað,* nær ved Yderkanten af et Sted; *u. til í dalnum;* — *u. um,* uden om, omkring: *hlaða garð u. um tún;* — *láta u. um e-ð,* pakke n-t ind; *geturðu ekki gefið mjer e-ð u. 'um* (noget om) *pakkann?;* — *láta u. um bók,* lægge et (beskyttende) Omslag om en Bog; overf.: *það er svo mikið u. um það, sem hann segir,* han bruger saa mange Omsvob, er saa omstændelig; *hún er falleg u. um sig,* hun har en smuk Figur el. Holdning; *u. undir,* 1) ude under: *smíðahúsið ... u. undir bænum* (JTrGst. 101); 2) *reka (gefa) e-m u. undir,* give en et Ørefigen: *slá e-n u. undir,* ds.; — *u. úr: það heyrðist e-ð u. úr myrkrinu,* de hørte en Lyd (et Skrig) ude fra Mørket; *hann kom u. úr eyjum* (ude fra Øerne); — *u. við,* 1) uden for: *hún var grafin u. við kirkjugarðinn,* hun blev begravet (lige) uden for Kirkegaarden; 2) *vera u. við sig (= frá sér),* være ude af sig selv; være sær, være halvtosset (GFrÓl. 134); *(viðutan)* distrait, aandsfraværende; *e-ð er ekki gert u. við sig,* n-t bliver ikke gjort aandsfraværende el. trevent: *Þær eru ekki gerðar u. við sig fortölur Þórarins Nefjólfssonar við Ólaf helga* (SNord. SnSt. 67). **III.** cj. **1.** *(nema)* uden: *utan það,* foruden at, undtagen: *jeg er eigi u. duft,* jeg er kun Støv; *fátt hef jeg þjer í frjettum að segja, u. mína bærilega líðan.* **2.** medmindre: *kveðst hann ekki vera við þeim vanbúinn, u. þeir sviki hann.* **IV.** præp. **1.** med acc. udefra: *þeir gengu u. bryggjuna* (op ad Bryggen); *u. fjörðinn,* ude fra Fjorden (i Retning mod Land); *vindurinn stendur u. fjörðinn,* Vinden staar ind ad Fjorden. — **2.** *fyrir u.* **a.** uden for: *fyrir u. borgina,* uden for Byen. — **b.** (om Retningen) længere hen mod Havet; hinsides, paa den anden Side af; Ordspil i et Folkesagn: *sálin má ei fyrir utan Kross öðlast á himnum dýrðarhnoss,* Sjælen kan ej blive lyksalig i Himlen uden for (ɔ: hinsides) Gaarden *Kross;* den rigtige Overs. er: Sjælen kan ej, uden Korset (Troen paa Kristus), blive lyksalig i Himlen (JÁÞj. II. 520); *fyrir u. Þjórsá,* uden for, hinsides Th.; *vera fyrir u. bardaga,* staa uden for Kampen. **c.** *(nema, að undanskildum)* undtagen: *fyrir u. silfur og gull;* — *þar fyrir u.,* desforuden. **3.** med gen. **a.** *(fyrir u.)* uden for: *hann var grafinn u. kirkjugarðs,* han blev jordet uden for Kirkegaarden; *u. hjeraðs,* uden for Herredet; *u. lands og innan,* ude og hjemme; *innanlands og u.,* i Ind- og Udland. **b.** *(án)* uden: *u. orlofs; u. fata.*

utan að [Y:dana:ð, Y:tan-] adv. udenad: *læra u.* **-aðkomandi** [-aðko:mandɪ] a. kommende udefra, fremmed. **-aðlærdómur** [-aðlair·douməǫ] m. Udenadslærdom. **-afgangur** [-avgauŋ·gøǫ] m. = **rekjur.** **-afskurður** [-afsgYr·ðøǫ] m. Beskæring. **-áskrift** [-ausgrɪf·t] f. Udskrift, Adresse. **-bakki** [-bahɟɪ] m. Skybanke ved Horisonten. **-boð** [-bo:ð] n. Suggestion: *„suggestion“ eða u.* (Alþ. '11, B. II. 1267). **-bókar** [-bouːgaǫ, -bouːk-] adv. udenad: *kunna, læra e-ð u.* **-bókarlærdómur** [-bougarlair·doumøǫ, -boukar-] m. Udenadslærdom. **-bólga** [-boul·ga] f. udvendig Betændelse: *utanbólgur af meiðslum* (NF. I. 54). †**-borðs** [-bor·þs, -boǫ·s] adv. = **útbyrðis.** **-borgar** [-bor·gaǫ] adv. udenbys. **-brautar** [-bröy:daǫ, -bröy:taǫ] adv. uden for Vejen: *vera u.,* være tilsidesat. **-búðar** [-bu:ðaǫ] adv. i Forb.: *vera u.,* være Pakhusforvalter. **-búðarmaður** [-bu·ðarma:ðøǫ] m. Pakhusforvalter. **-búðarstörf** [-bu·ðaǫsdör·v] npl. Pakhusforretninger.

utanbæjar [Y:danbai:jaǫ, Y:tan-] adv. udenfor Byen, som ikke hører til Byen; *(utan dyra)* udendörs; *(fyrir utan bæjarhús)* uden for Husene. **-fólk** [-fouʎ·k, -foul·k] n. Folk fra en anden By el. Gaard. **-maður** [-r-ma:ðøǫ] m. Udenbysmand. **-sími** [-ǫ-si:mɪ] m. udenbys Telegraf el. Telefon.

†**útandan** [u:dandan, u:t-] f. Udaanden.

†**utan eygður** [Y:danɛiɣ·ðøǫ, Y:tanɛiɣ·ðøǫ] a. = **úteygður.** **-fari (-a, -ar)** [-fa:rɪ] m. Udenlandsrejsende; *(útflytjandi)* Emigrant, Udvandrer. **-ferð** [-fɛr·ð] f. Udenlandsrejse, Rejse fra Island til Udlandet. **-fjarðar** [-fjar·ðaǫ] adv. udenfjords; paa Havsiden af et Rev el. en Forstrand, der gaar mellem en Fjord og selve Havet. **-fjelagsmaður** [-fjɛ·laχsma:ðøǫ] m. Ikke-Medlem (af en Forening). **-fjórðungs** [-fjour·ðuŋs] adv. uden for en Landsfjerding (i Island). **-fjórðungsmaður** [-fjourðuŋsma:ðøǫ] m. Mand fra en anden Fjerding. **-fótar** [-fouːdaǫ, -fouːtaǫ] adv. paa den udvendige Side af Foden, Benet el. Laaret. **-för** [-fö:r] f. = **utanferð.** **-garða** [-gar·ða] adv. uden for Gærdet el. Gærdene. **-garðs** [-gar·þs, -gaǫ·s] adv. **1.** uden for Gærdet; uden for Tunet: *grasvöxtur góður á túnum, en lítill heyskapur utangarðs* (ÞThÁrf. 111). **2.** uden for Kirkegaarden: *grafa e-n u.* **-garna** [-gad·na, -gar·dna] adv. (egl. uden for Tarmene) overfladisk: *S. þótti það að náttúrufræðinni, að hún væri alt of u., léti sér aðeins nægja að mæla og vega* (ÁBj19.öld 94); *e-m er e-ð u.,* en har ikke megen Lyst til at göre n-t, en gör n-t mod sin Vilje. **-gátta** [-gauhda] adv. udendörs; (Talem.) *látast vera u.,* lade som ingenting: *Er hann reiður við þiljurnar þá ... mælti eg og lést vera u.* (GFrSex 25).

utanhafnar buxur [Y:dav(h)abnarbYχ·søǫ, Y:tav-] fpl. Overbukser. **-föt** [-ǫ-fö:t] npl. Overtöj. °**-reifar** [-a-rɛi:vaǫ] mpl. Löjert (JsJs.). **-skór** [-ǫ-sgouːr] mpl. = **utanyfirskór.** **-sokkar** [-sohgaǫ] mpl. Overströmper.

utan hafs [Y:dav(h)af·s, Y:tav-] adv. hinsides Havet. **-hald** [-(h)al·t] n. **1.** Roning el. Sejlads op imod Landet. — **2.** *(hafræna)* Paalandsvind. °**-herbergismaður** [-(h)ɛrbɛrɟɪsma:ðøǫ] m. Elev, der bor ude i Byen, men ikke paa Skolen (Stj. '06, B. 119). **-hjá** [-n-ɧau:] adv. udenfor, ved Siden af; desuden. **-hjeraðs** [-ɧɛ:raðs] adv. uden for Herredet. **-hjeraðshöfðingi** [-ɧɛ·raðs(h)öv·ðinɟɪ, -(h)öb·ð-] m. anset Mand fra et andet Herred. **-hjeraðsmaður** [-ɧɛ·raðsma:ðøǫ] m. Mand fra et andet Herred. **-hrepps** [-hǫɛhps, -hǫɛf·s] adv. uden for Reppen, Sognet, Kommunen, jfr. *hreppur.* **-hreppsmaður** [-hǫɛhpsma:ðøǫ, -hǫɛfs-] m. Udenrepsmand, Mand fra en anden Rep (Kommune). **-húss** [-Y-(h)us·] adv. ude af Huset,

[illegible]

bragt flot, af Baadføreren, medens alle blotter Hovederne (Vestm.), jfr. *útdráttur*. **-dagur** [-da:qoǫ] m. förste Roningsdag i Fiskesæsonen *(vertíð)* (Vestm.). **-kaffi** [-ǫ-kaf:ɪ] n. Traktement med Kaffe, som Skibsejeren giver til Baadens Besætning, naar Baaden kommer i Land fra sin förste Tur i Fiskesæsonen (Vestm.). **-samur** [-sa:møǫ] a. bekostelig, kostbar, som medfører Udgifter. **-semi** [-sɛ:mɪ] f. indec. Bekostelighed.

út dráttur [u:drauhdoǫ] m. **1.** Uddrag, Udtog (af en Bog): *ú. úr bók, úr reikningum*; — Uddragning: *ú. úr innskriftarbókum* (Stj. '86, A. 100). — **2.** *(það að draga e-ð út)* Udtrækning. — **3.** *(ú. brims)* Brændingens Tilbageslag (JÓlInd. 236). — **4.** *(fyrsti róður á vetrarvertíð)* den förste Rotur i en Fiskesæson (særl. Vintersæsonen) (Vestm.). — **5.** *(kostnaður)* Omkostninger (LFR. V. 90). **-dreifa** [-drɛi·va] vt. med dat. = *dreifa út*, udsprede, sprede. **-drífa** [-dri·va] vt. **1.** udpukle, drive (Metaller): *útdrifið silfursmíði*, drevet Sølvarbejde. — ?**2.** fordrive, uddrive: (Ordspr.) *með illu skal ilt ú.*, med ondt skal ondt fordrives. **-eftir** [u:dɛhdɪǫ, u:t-, -ɛfdɪǫ] adv., jfr. *út*, udefter, længere hen, ud mod Havet. **-eftirleið** [-ɛhdɪrlɛi:ð, -ɛfdɪǫ] f. Vej udefter. **-ey** [-ɛi·] f. **1. a.** *(fjarlæg ey)* fjærn, afsidesliggende Ø. — **b.** spec. i Vestm. *úteyjar*, de ubebyggede Øer, der hører ind under den bebyggede *Heimaey*. — **2.** Udkanten af en Ø: *En hérna gánga ... ellefu stórar geithjarðir á úteyunni* (Od. 291). **-eyg(ð)ur** [-ɛi·qøǫ, -ɛiqðøǫ, -ɛigð-øǫ] a. med fremstaaende Øjne, bælöjet. **-eyjafæri** [-ɛijafai:rɪ] n. Vejr saa at man kan tage til de fjærnere liggende Øer (Vestm.). **-eyjasauður** [-ɛija-söy:ðøǫ] m. Bede, som holdes paa de fjærnere liggende Øer (Vestm.). **-eyktir** [-ɛiχdɪǫ] fpl. den sidste Del af Dagen efter Kl. 6 (Árn.). **-enda** [-ɛnda] vt. tilendebringe. **-engi** [-ɛiŋɟɪ] n. Engstykke, der ligger længere fra Gaarden (mods. *tún*). **-engjagras** [-ɛiŋɟagra:s] n. Ho af Udmarken: *Heldr þú eckert ú. gott til mjolkr* (BHAt. 100). **-engjar** [-ɛiŋɟaǫ] fpl. Eng, som ligger længere borte fra en Gaard. **-erfð** [-ɛr(v)ð] f. Udarv, Arv i en Sidelinje. **-fall** [u:tfadʎ] n. **1. a.** Udfald, Udströmning. — **b.** Afløb: *hið nýfundna ú. Langasjós* (ÞThFerð. III. 139). — **c.** *(fjara)* Ebbe (mods. *aðfall)*: *það er ú.*, Vandet falder. — **2.** Udløb, Munding: *heitir ú. þessara vatna í Tungná Kirkjufellsós* (ÞThFerð. III. 196). **-fallsfjara** [-falsfɟa:ra] f. Forstrand ved Ebbetid: *þar er [illegible] upp úr [illegible]boga á útfallsfjöru* (ÞThLýs. II. 224). **-falur** [-fa·loǫ] a. til fals (LFR. IV. 181): *er hun (ɔ: ullin) ekki sterklega [illegible] fyrir [illegible] tuttugu [illegible]inga verð* (Mýrd. 125).

útfarar kostnaður [u:tfaraǫkos·(d·)naðoǫ] m. Begravelsesomkostninger. **-sálmur** [-saul·moǫ] m. Begravelsessalme. **-samningur** [-sam·niŋgøǫ] m. Udvandringskontrakt. **-skúfur** [-sgu:voǫ] m. Husbondens sidste Farvel til et bortdragende Tyende (BH.). **-viðhöfn** [-r-vɪ:þ(h)öbv] f. Pragt ved en Begravelse, Sörgepragt.

út fari (-a, -ar) [u:tfa·rɪ] m. Udvandrer, Emigrant (Stj. '88, B. 74). **-farinn** [-fa·rɪn] a. øvet, rutineret; durkdreven: *ú. þorpari*, en udlært Skælm. **-ferð** [-fɛrð] f. **1.** *(útganga)* Udgaaen, Udgang. — **2. a.** *(ferð til Íslands)* Rejse til Island fra Udlandet. — **b.** *(ferð til útlanda frá Íslandi)* Udenlandsrejse. — **3.** *(útför, jarðarför)* Jordefærd. — **4. a.** *(frá líkamanum)* Afsondring (fra Legemet), Sekretion; — Udtömmelse: *sóttmenguð ú. sjúklings*. — **b.** *(ú. úr sárum)* Afsondring af Materie fra Saar. — †**5.** *(endir, endalyktir)* Udfald, Ende.

†**útferðar bók** [u:tfɛrðarbo··k] f. Udvandringsbog; Exodus. **-mein** [-mɛi:n] n. Saar med Materie. **-morgun(n)** [-mor·gon] m. Udvandringsmorgen. **-tími** [-ǫ-ti:mɪ] m. **1.** Tid til at gaa ud, spec. for at begynde sit Arbejde: *ú. til vinnu*. — **2.** *(greftrunartími)* Begravelsestid.

út fylla [u:tfɪdla] vt. udfylde. **-fylling** [-fɪdliŋk] f. Udfyldning. ○**-fyllingarlitur** [-fɪdlɪŋgarlɪ:doǫ, -lɪ.t-] m. Komplementfarve (ÁBjSál. § 141). **-firðingar** [-fɪrðiŋgaǫ] mpl. Folk, der bor nærmere Mundingen af en Fjord (MJ. Söguk. 361). **-firi (-is)** [-fɪ·rɪ] n. Ebbe; den Strækning af Stranden, der er tör ved Ebbe: *Í norðausturhorni Faxaflóa ... er ú. mikið* (ÞThLýs. I. 82). **-fyrir** [-fɪ·rɪǫ] adv. se *út*, spec. *hlaupa ú.*, dreje om i Nord (om Vinden): *hann hleypur ú. og gerir öskrandi norðan stórhríð* (Eyf.). **-fjaran** [-fja·ran] f. Ebben: *ú. sjóar* (Klp. VIII. 101). **-fjólublár** [-fjo··loblau:r] a. ultraviolet (GF. i Arb. '22, 60). **-flingra** [-fliŋgra] vt. udmaje. **-flytjandi** [-flɪ·djandɪ, -flɪ·tj-, -ɛndøǫ] m. **1.** *(útfari)* Udvandrer. — **2.** *(sá, er flytur út vörur)* Eksportør. **-flot** [-flo·t] n. Bortflyden; Udströmning (Milt. 205). **-flug** [-flʏ·q] n. Udflugt. **-flúr** [-flu·r] n. Udsiring, Dekoration; *(á hörundi)* Tatovering. **-flúra** [-flu·ra] vt. **1.** *(skreyta)* udsire, udsmykke; dekorere. — **2.** *(útsauma)* brodere. — **3.** *ú. hörundið*, tatovere Huden. — **4.** pp. *útflúraður*, pyntet, forsiret; tatoveret; udskaaren.

útflutninga skip [u:tflʏhdniŋgasɟɪ:p] n. Udvandrerskib. **-stjóri** [-sdjo··rɪ] m. Udvandringsagent.

útflutnings fjelag [u:tflʏhdniŋsfjɛ:laq] n. Udvandrerselskab. **-gjald** [-ɟal·t] n. Udførselsafgift. **-leyfi** [-lɛi:vɪ] n. Udførselstilladelse. **-nefnd** [-nɛm·t] f. Udførselsudvalg. **-skip** [-ŋ-sɟɪ:p] n. Fragtskib (Stj. '09, A. 140).

út flutningur [u:tflʏhdniŋgøǫ] m. **1.** *(á vöru)* Udforsel, Eksport. — **2.** *(manna)* Udvandring, Emigration. **-fluttur** [-flʏhdøǫ] a. udfort, eksporteret. **-flæði** [-flai·ðɪ] n. **1.** Flod, Overströmning af Tidevande, den Strækning af Stranden, der er oversvömmet ved Flodtid: *þar er mikið ú.* — **2.** Udströmning, Diffusion: *hyggja menn að tilfinningin ... hvíli á einhverskonar ú.* (Diffusion) (ÁBjSál. § 202). **-flæma** [-flai·ma] vt. **1.** udjage, uddrive; *(reka í útlegð)* forvise. — **2.** overf. *(ófrægja stórlega)* skælde Hæder og Ære fra (is. bag ens Ryg). †**-frykta** [-frɪχda] vt. udruste. **-frymi** [-frɪ:mɪ] n. Teleplasma. **-fús** [-fu·s] a. begærlig efter at komme ud: (Ordspr.) *ú. er illa fenginn eyrir* (SchMál.), ilde erhværvet Rigdom varer sjælden længe. **-fær** [-fai·r] a. i Stand til at gaa ud; *eiga útfært*, have Ret til at vende tilbage til Island. **-færi** [-fai·rɪ] n. Udvej. **-færingur (-s)** [-fai·riŋgøǫ, -iŋs] m. = **útgræðingur 1.** **-færsla** [-faiǫsla] f. **1.** *(það að færa út)* Udbringning. — **2.** *(útvíkkun)* Udvidelse. **-fættur** [-faihdoǫ] a. = **útskeifur.** **-för** [-fö·r] f. **1. a.** *(útferð)* Udenlandsrejse, spec. Rejse til et fjærnt Land, f. Eks. Palæstina. — **b.** *(útfarir)* Udvandring, Emigration. — **2.** *(ferð til Íslands)* Islandsrejse, Rejse til Island fra Udlandet. — **3.** pl. *útfarir*, Skæbne: *Leið honum (ɔ: syni þínum) fyrir sjónir þeirra straff og illar útfarir, er þvílíkt aðhafast* (Vid. I. 127). — **4.** Udgang, Følger: *(hann) óttaðist illar útfarir einar af þessari ferð* (MvT. I. 46). — **5.** *(jarðarför)* Begravelse: *eiga ekki fyrir ú. sinni*. **-gáfa** [-gau·va] f. **1.** Udgivelse: *ú. bókarinnar verður dýr*. — **2.** Udgave: *góð, vond ú., 1., 2. ú.*; — *ódýr ú. (af bók)*, Godtkøbsudgave. **-gáfurjettur** [-gauvørjɛhdøǫ] m. Ret til Udgivelse. **-ganga** [-gauŋga] f. **1.** *(það að ganga út)* Gaaen ud, Udgang. — **2.** *(endir, lok)* Ende, Slutning. **-gangur** [-gauŋgoǫ] m. **1.** = *útganga*. — **2.** Udgang: *það er að eins einn ú. á herberginu*. — **3.** Udseende, spec. hvorledes en ser ud i Töjet: *Að öðru leyti hirti hann ekki mikið um útganginn á sér* (Eimr. XII. 38); *hvaða skelfing er að sjá útganginn á þjer*, hvordan i Alverden ser du dog ud (JTrGst. I. 17); *það er ljótur ú. á þeim manni*, den Mand gaar sjusket og uordentlig paaklædt. — **4.** Materie (fra et Saar el. Byld). **-garðaloki** [-garðalo:ɟɪ, -lo:ɟɪ] m. (myt.) Jætten Loke, Asernes Fjende. †**-garður** [-garðoǫ] m. Gærde mellem Engmark og Udmark (Fritzner); Grænseskel (BH.): *færa e-n við útgarða*, (føre en med Magt over Gaardens Grænser), undertrykke, ødelægge en, jage en fra Hus og Hjem (jfr. EJTillæg). **-gauða** [-göy·ða] vt. tilsmudse n-t (Vf.). **-gefa** [-ɟɛ·va] vt. **1.** *gefa út*. — **2.** pp. *útgefinn* (spec.): **a.** udgiven. — †**b.** *(yfirgefinn)* overgiven, forladt. **-gefandi** [-ɟɛ·vandɪ] m. **1.** *(ú. bókar)* Udgiver; Forlægger. — **2.** *ú. víxils*, Vekselgiver, Vekseludsteder, Udsteder, Trassent. **-geislun (-ar, -anir)** [-ɟɛislon] f. Udstraaling. **-gengi** [-ɟɛiŋɟɪ] n. *(á vöru)* Afgang, Salg, (en Vares) Salgbarhed. **-gengilegur** [-ɟɛiŋɟɪlɛ:qøǫ] a. afsættelig. **-genginn** [-ɟɛiŋɟɪn] a. **1.** som er kommet Ejeren i Hænde: *allir hinir fundnu munir eru nú útgengnir*. — **2.** spec. forlovet el. gift (is. om Kvinder), *afsat*: *hún er útgengin*. **-gengt** [-ɟɛiŭt, -ɟɛiŋt] an. muligt at gaa ud. **-gera** [-ɟɛ·ra] vt. = *gera út*: **1.** *(ákveða, skera úr)* afgöre. — **2.** *(útbúa)* udruste. — **3.** *(útslíta)* udslide; — pp. *útgerður* (s. d. O.). **-gerð** [-ɟɛrð] f. **1. a.** *(útbúningur)* Udrustning, Forsyning: *ú. í langa ferð*. — **b.** spec. en Fiskers el. et Fiskerbaads Udrustning: Proviant: *skipstjórinn fékk mér sjálfur útgerðina; var það bæði harðfiskur og ket og heljarmikið kúfort fult af skonroki og hagldabrauði og sykri* (ValDagr. 46). — **2. a.** Redervirksomhed: *hann hefur talsverða ú.*, han har mange Skibe i Fart el. paa Fiskeri. — **b.** Rederi: *aðgerð á skipi á kostnað útgerðarinnar*. — **c.** Ekspeditionsomkostninger: *til útgjörðar veitti stjórnin fyrsta árið 300 dali* (ÞThLfr. III. 25). — **3.** Udgivelse: *halda áfram ú. blaðs síns* (Frankl. 8).

útgerðar flagg [u:tɟɛrðaǫflak·] n. Rederiflag. **-maður** [-r-ma:ðoǫ] m. **1.** [illegible]. — **2. a.** Reder: *samningar háseta við útgerðarmenn*. — **b.** *ú. skips*, Konsignator (Stj. '86, A. 66). — **3.** *(fiskimaður, ráðinn upp á kaup og útgerð)* Fisker som fæster sig for en Fiskesæson for en fast Hyre, fuld Kost og al Udrustning (Søstövler, -vanter, Skindklæder osv.); den, i hvis Tjæneste han staar, lader ham saa gærne ro hos en Baadfører og tager hans Andel i Fangsten. **-miðill** [-mɪ:ðɪdʎ] m. Skibsmægler. **-stjóri** [-ǫ-sdjo··rɪ] m. bestyrende Reder.

útgerður [u:tɟɛrðøǫ] egl. pp. af *útgera*. **1.** udslidt, opslidt: *útgerðir vetlingar*. — **2.** overf. udmattet: *síðan komst ég heim, ú., hruflaður og vetlingalaus* (MJSoguk. 51).

útgjalda auki [u:tɟaldaöy:ɟɪ, -öy:ɟɪ] m. Merudgift. **-dálkur** [-dauʎ·gøǫ, -daul·køǫ] m. Udgiftsside, -konto. **-hnjask** [-hn̥as·k] n. Ubehageligheder stammende fra store Udgifter (GFrÁtt. 141—142). **-liður** [-lɪ:ðøǫ] m. Udgiftspost. **-skipun** [-sɟɪ:bøn, -sɟɪ:pøn] f. Udbetalingsordre.

†**út gjöf** [u:tɟö·v] f. Udgift, Uddeling af Gaver. **-gjöld** [-ɟölt] npl. Udgift, Udgifter. ○**-gler** [-glɛ·r] n. Frontlinse (GísliG.). **-grafa** [-gra·va] vt. = *grafa út*, udgravere, udgrave; — pp. *-grafinn*, udgraveret; spec. opfyldt med Grave og Grøfter: *landið er alt útgrafið*; — fuld af Saar og Bylder el. Ar efter saadanne: *hann er allur útgrafinn*. **-grátinn** [-grau·dɪn, -grau·tɪn] a. forgrædt. **-greiðsla** [-grɛiðsla] f. Udbetaling. **-grynni (-is)** [-grɪn·ɪ] n., **-grynningar** [-grɪn·iŋgaǫ] fpl., **-grunn** [-grʏn] n. Grunde i Havet nær ved Kysten, Udgrund, Flak. **-grunnur** [-grʏn·oǫ] a. grund ud fra Kysten: *þar er mjög útgrunt*. **-græðingur** [-grai·ðiŋgøǫ] m. **1.** nyopdyrket Jordstykke, som foroger Hjemmemarken: *stór ú. vestan við túnið*. — **2.** *(útsæði)* Udsæd. **-græðsla** [-graiðsla] f. **a.** Forøgelse el. Udvidelse ved Opdyrkning: *bera á tún þeim til útgræðslu* (LFR. VI. 46); — **b.** ved Opdyrkning frembragt Udvidelse, is. af et Tun. **-gufa** [-gʏ·va] vi. uddunste. **-gufun** [-gʏ·von] f. Uddunstning. **-gufunarstraumur** [-gʏvonaǫsdröy:moǫ] m. Uddunstningsström.

útgöngu dyr [u:tgöyŋgodɪ:r] fpl. Udgangsdör: (Talem.) *sjá engar ú.*, ingen Udvej se. **-kofi** [-ko:vɪ] m. Hytte til Ly for Husdyr, der maa søge deres Foder ude om Vinteren: *Hirðing gerðar við útgöngukofa* (Árm. II. 140). **-leyfi** [-lɛi:vɪ] n. Tilladelse til at gaa ud. **-sálmur** [-saul·moǫ] m. Slutningssalme. **-vers** [-vɛs·] n. Salmevers, der synges ved Gudstjænestens Slutning, Slutningsvers: *á útgönguversinu sprakk hann* (JHall.).

út haf [u:t(h)a·v] n. Ocean. **-hafning (-ar)** [-(h)abniŋk] f. Bortbæring af et Lig ud af Hjem el. Kirke. **-hafnir** [-(h)abnɪǫ] fpl. se **úthöfn.** **-hafsylgja** [-(h)afsɪl·ɟa] f. Dønning fra Udhavet (Oceanet): *aldrei liggur bylgjugangurinn fullkomlega niðri þó logn sé, úthafsylgjan er jafnan mikil fyrir utan* (ÞThLýs. I. 69). **-hafskvika** [-(h)afskvɪ:ga, -kvɪ:ka] f. = **úthafsylgja.** **-hafsveður** [-(h)afsvɛ:ðøǫ] n. Havklima: *Á Íslandi er ú. og eyjaloft miklu mildara og hlýrra en við mætti búast* (ÞThLýs. II. 327). **-hagi** [-(h)ai·ɟɪ] m. Udmark, Gaardens fjærneste Græsgange, Udjord (som ikke slaas): *ú. kallaz þær lendur, sem eigi eru ætlaðar til heyskapar* (LFR. I. 169). **-hald** [-(h)alt] n. **1.** Rustning, Udrustning (is. om Skibe til Fiske-

[illegible]) *u.* [illegible]. — 2. *(handfæri með öllu, sem þar til heyrir)* Fiskesnøre med alt Tilbehør (Nl.). — 3. Tap el. andet, der anbringes inden i en Hæe for at den ikke skal falde sammen (Skag.). — 4. *(þrautseigja)* Udholdenhed.

úthalds eigandi [u:t(h)a'(l)sɛi:qandɪ] m. = *útgerðarmaður* 2: *ekki er síður sæst eftir sjómönnum á skip eða báta úthaldseigenda, en sjómenn sækjast eftir að fá skiprum hjá útgerðarmönnum* (Alþ. '11, B. II. 1842). **-samur** [-(t)-sa·moɋ] a. udholdende, standhaftig. **-laus** [-s-löy·s] a. uudholdende. **-leysi (-is)** [-lɛi·sɪ] n. Mangel paa Udholdenhed.

†út hálfa [u:t(h)aulva] f. Udkant (af et Land). **-hall** [-(h)adλ] n. Lakken mod Aften, Aftenskumring, Mørkning: *Nú bar ekki til tíðinda, þar til líður að úthalli* (JThMk. 137). *í úthallinu bíður hann konu sína gefa sér skyr að borða* (JÞorkÞjs. 61). **-halla** [-(h)adla] vimpers. lakke mod Aften; *e-u úthallar*, det lider mod Slutningen af n-t: *þegar úthallar vetri* (ÞTh. Lýs. II. 361); — ppr. *-hallandi*, lakkende mod Aften, nærmende sig Slutningen: *á úthallandi degi*, sent paa Dagen. **-hey** [-(h)ɛi·] n. Hø af ugødet Hømark, Udmarkshø. **-heimt** [-(h)ɛiṃt, -(h)ɛimt] f. Fordring, Krav: *vegna þess er með öðru ein u. . . . algjörlegs skálds, að góðr smekkr . . . sé sameinaðr skáldligu andríki* (EÓlKv. Fort. 1). 1. **-heimta (-u, -ur)** [-(h)ɛiṃda, -(h)ɛimta] f. Kræven, Udkræven; *(krafa)* Krav. 2. **-heimta (i el. a)** [-(h)ɛiṃda, -(h)ɛimta] vt. kræve, udkræve: *Edda hans, með þeirri rannsókn í skáldskap og skáldamáli, sem hún hafði útheimtað* (SNordSnSt. 171). **-heimting** [-(h)ɛiṃdiŋk, -(h)ɛimtiŋk] f. = 1. **útheimta**. **-heimur** [-(h)ɛi·moɋ] m. Yderverden. **-heysslægjur** [-(h)ɛislai:joɋ] fpl. ugødet Græsmark (BHAt. 94). **-hella** [-(h)ɛdla] vt. med dat. hælde ud, udgyde. **-helling** [-(h)ɛdliŋk] f. Udgyden. **-hyrndur** [-(h)ɪ(r)ndoɋ] a. 1. (om Faar) med Horn, der rager ud til Siderne, med sidevendte Horn: *ú. og brjóstaþrekinn* (GTh. '95, 254). — 2. (mat.) konveks (ÓDanFlatm.). **-hýsa** [-(h)i·sa] vt. med dat. nægte Husly: *ú. e-m*; — *og ættu . . . at úthýsaz* (burde banlyses) *úr heimalöndunum* (LFR. VIII. 200). **-hýsi (-is,** pl. ds.) [-(h)i·sɪ] n. Udhus: *ú. [illegible]*, en Lejligheds Udenomsbelvemmeligheder. **-hýsing** [-hi·siŋk] f. Nægtelse af Husly: *ú. ferðamanna*, — *ú. þeggja sauða, sem á vetrardegi villast frá eigandanum til annars manns* (Alþb. 1680, 30. Juni). **-hjerað** [-ɦɛ·rað] n. fjærnt Distrikt; spec. den nærmere Havet liggende Del af *Fljótsdalshjerað*. **†-hlaða** [-(h)λa·ða] f. en længere fra Gaarden liggende Lade. **-hlaup** [-(h)λöy·p] n. 1. *(útrás)* Udfald. — †2. *(rán)* Røveri. **-hlíð** [-(h)λi·ð] f. Yderflade. **-hluta** [-(h)λʏ·da, -(h)λʏ·ta] vt. med dobbelt dat. 1. uddele, tildele: *ú. e-m e-u*. — 2. bortlodde: *ú. með hlutkesti*. — 3. *(útborga)* udbetale. **-hlutun** [-(h)λʏ·døn, -(h)λʏ·tøn] f. Uddeling; Bortlodning.

úthlutunar erfð [u:t(h)λʏdønarer·(v)ð, -(h)λʏtønar-] f. tildelt Arv: *ú. eignast þína* (Klopst. III. 110). **-gerð** [-ɟɛr·ð] f. 1. Bortlodning: *nema úthlutunargjörðinni sje áfrýjað* (Lalþ. III. 199). — 2. *(ú. dánarbús)* endelig Opgørelse af et Bo (Stj. '78, 16).

út hólmi [u:t(h)oulmɪ] m. Holm, liggende langt fra Land. **-hora** [-(h)o·ra] vt. udmagre: *úthorar og drepr slíkr peningr . . . fleira af qvikfénaði* (LFR. XIII. 102). **-horn** [-(h)o(r)dṇ] n. a. Udkant: *ú. á túninu*. — b. Yderhjörne, yderste Hjörne: *gæta e-s (að e-u) í ú.*, undersøge n-t paa det nöjagtigste. **-hrópa** [-(h)ɋou·ba, -(h)ɋou·pa] vt. udraabe. **-hrópari (-a, -ar)** [-(h)ɋou·barɪ, -(h)ɋou·parɪ] m. Udraaber. **-hræra** [-(h)ɋai·ra] vt. = *hræra út*, udröre; — pp. *-hrærður*, udrört, emulgeret. **-húða (a)** [-(h)u·ða] vt. med dat. el. (sj.) acc. gennemhegle: *úthúðaði mönnum fyrir . . . slóðaskap* (JTrL. 30); *ú. e-n* (LFR. XII. 71). **-hugsa** [-(h)ʏχsa] vt. udtænke. **-hurð** [-(h)ʏrð] f. Yderdör. **-hús** [-(h)u·s] n. = **útihús**. 1. **-hverfa** [-χwɛrva, -kvɛrva] f. 1. *(ranghverfa)* Vrangside; Luside. — 2. *(yfirborð)* Overflade. 2. **-hverfa** [-χwɛrva, -kvɛrva] v. 1. vt. med dat. *(snúa við)* vende om, vende. — 2. refl. *-hverfast*, vende Vrangen ud: *hvernig á eg að bera abyrgð á því, þó úr [illegible] fyrir [illegible] farið að [illegible]* (Alþ. '11, B. II. 816). **-hverfi** [-χwɛrvɪ, -kvɛrvɪ] n. 1. Forstad, Udkant: *í úthverfum kaupstaðarins* (Stj. '94, A. 36). — 2. gen. *-hverfis* som adv. paa den udvendige Side af n-t, udvendig. **-hverfur** [-χwɛrvoɋ, -kvɛrvoɋ] a. 1. omvendt, med Vrangen ud: *vetlingurinn er ú.*; — *ú. sjór*, oprört Sø; *með úthverf augun*, med det hvide ud af Øjnene (JThMk. 165). — °2. *(hlutlaus)* objektiv (LHBL&L. 40). **-höfn** [-(h)öbṇ] f. †1. *(flutningur til Íslands)* det at bringe n-t til Island. — 2. Yderhavn: *Þetta var á ú. Ísafjarðarkaupstaðar* (MJSöguk. 126). — 3. (som Handelsplads) Udliggersted: *ú. frá stærri höfn*. **-höggva** [-(h)ögva] vt. udhugge. **-högning** [-(h)ögniŋk] f. 1. *(það að höggva út)* Udhugning. — 2. *(það sem úthöggvið er)* Skulpturarbejde, udhugget Arbejde. **-höllun** [-(h)ödløn] f. Hælden, Hældning, Lakken mod Aften: *ú. dags*.

úti [u:dɪ, u:tɪ] adv. 1. ude, i det fri, i fri Luft: *liggja ú.*, ligge under aaben Himmel, spec. tilbringe Natten i det fri; *byrgja e-n ú.*, lukke en ud; *ú. við*, ude: *ú. við á bænum*, ude i Nærheden af Gaarden; *hafa ú.*, have Penis blottet. — 2. *verða ú.* a. miste Livet i Snestorm, fryse ihjel. — b. overf. blive forsömt: *engjarnar urðu ú.* (GFrTís. 128); *verða hart* (el. *illa) ú.*, komme til at lide meget, faa en haard Medfart: *Það var* [illegible] (ÞTh. [illegible] II. [illegible]). — 3. ude, ude ved Havet: [illegible]. — 4. ude paa Havet, til Søs: [illegible], Flodmundingen er fri, Floden har bortryddet Is o. l., som har samlet sig i Mundingen, og løber nu frit ud i Havet (Skaft., Sch.). — 5. forbi, ude, til Ende: *jólin eru ú.*, Julen er forbi; (Ordspr.) [illegible] *þá [illegible] unni* (GJ.), naar Øllet er oppe, er Venskabet ude; *ú. er þraut, þá unnin er [illegible]*, Mødet er ude, naar Sejren er vunden; [illegible] (JThMk. 354). *það er ú. [illegible]*, det er [illegible] Haab [illegible], han er haabløst fortabt; *það er ú. með e-ð*, det er [illegible] *með það*, og *ú. með [illegible]* (And. I. 160); *ú. um e-ð*, ds.; *Það er enn þá ekki ú. fyrir þér*, der er ikke endnu Slut paa dette for dig (Esp. II. 10). *vera sjer út um e-ð*, være ude efter n-t, se at forskaffe sig n-t.

útí [u:di·, u:tɪ·] adv. se **út**.

úti barinn [u:dɪba:rɪn, u:tɪ-] a. vejrbidt, pisket af Vejr og Vind (jfr. JHall. 150). **-byrgja** [-bɪr·ɟa] vt. udelukke. **-bragð** [-braq·ð, -brag·þ] n. Afsmag, som forekommer i nyvaskede Kar, som er blevet stillet i fri Luft til Törring. **-bú** [-bu:] n. 1. Filialgaard med tilhørende Kreaturbesætning, i Mods. til en Hovedgaard: *hann bjó sjálfur á Borg, en hafði ú. í Osi*. — 2. overf. Filial: *ú. banka*, Filialbank; *ú. frá skóla*, Filialskole. **-búð** [-bu:ð] f. Bod, adskilt fra de andre Bygninger. **-búr** [-bu:r] n. Pakhus el. Forraadshus, adskilt fra Gaardens Hovedbygning. **-bústjóri** [-busdjou·rɪ] m. Filialbestyrer. **-deyða** [-dɛi:ða] a. indec. i Forb.: *verða ú.*, forsömmes, vanrøgtes (Árn.). **-deyf** [-dɛi:v] f., **-deyfa** [-dɛi:va] f., egl. Regnvejr (jfr. *deyfa)*, bruges kun overf. i Forb. som: *alt verður í útideyf(u) fyrir mjer*, jeg forsömmer alting (som det Hø, man lader ligge i Regnvejr paa Marken uden nogen Beskyttelse); (Ordspr.) *oft verður það ú., sem snemma er ráð fyrir gert* (GJ.), tidlig besluttet forsømmes ofte. **-dyr** [-dɪ:r] fpl. *(ytri dyr)* Yderdör; *(götudyr)* Gadedör. **-fylgsni** [-fɪl·(χ)snɪ] n. Skjulested uden for Gaarden og dens Bygninger.

útyfir [u:dɪ·vɪɋ, u:t-] adv. = *út yfir* se *út*, ud over, hen over, over paa den anden Side.

útifje [u:dɪfjɛ:, u:tɪ-] n. Faar, som græsser ude om Vinteren.

útifrá [u:difrau:, u:ti-] adv. uden for Hjemmet el. Landet: *þetta er ilt til afspurnar ú.*; overf. som subst.: uvedkommende: *geingu biðlarnir allir saman, og leyfðu aungvum ú. . . . að vera við á þeirri samkomu* (Od. 350).

úti fugl [u:dɪfʏg·λ, u:tɪ-] m. Markfugl, vild Fugl (mods. *alifugl)* (And. II. 88). **-föt** [-fö:t] npl. Spadseredragt. **-ganga** [-gauŋ·ga] f. = **útigangur**.

útigangs fje [u:dɪgauŋsfjɛ:, u:tɪ-] n. Faar, der om Vinteren søger deres Føde i det fri. **-hestur** [-(h)ɛs·doɋ] m., **-hross** [-(h)ɋos·] n. Hest, som om Vinteren selv maa søge Føden i det fri, Udgangsøg. **-jörð** [-jör·ð] f.: *góð ú.*, Gaard med gode Vintergræsgange, hvor Faar og Heste kan klare sig selv uden Fodring; mods. *gjafajörð*. **-naut** [-nöy:t] n. ikke staldfodret Tyr. **-peningur** [-pɛ:niŋgoɋ] m. coll. Kreaturer, som søger Føden ude paa Marken om Vinteren. **-sál** [-ŋ-sau:l] f. hærdet Sjæl (jfr. *útigangshestur): les í þeim sómamanns svip | og saklausa fornlega gerfi austfirska ú.* (MJ. I. 125). **-sveit** [-svei:t] f. Distrikt, hvor det er Skik og Brug, at Husdyrene selv søger deres Føde (Alþ. '11, B. 950).

úti gangur [u:dɪgauŋ·goɋ, u:tɪ-] m. 1. a. Gaaen ude; spec. Vintergræsning, det at Kreaturerne søger Føden ude paa Marken om Vinteren (i Mods. til Staldfodring, *gjöf): þar, sem er hagasælt á vetrum, eða útigángur, sem ver kellum* (JSVb. 32). — b. overf. trange Kaar: *Þú, sem býr æ við útigang* (MJ. III. 230). — 2. Kartoffel, som bliver tilbage i Haven om Efteraaret og lever der Vinteren over (Sl.). — 3. Kreatur, som aldrig kommer i Stald. **-genginn** [-ɟɛiŋ·ɟɪn] a. (om Dyr) som har søgt sin Føde ude paa Marken om Vinteren. **-gluggi** [-glʏɟ:ɪ] m. Vindue ud mod fri Luft. **-hjallur** [-ɦad·loɋ] m. Udhus, Fisketörringshus (LFR. II. 169). **-hurð** [-(h)ʏr·ð] f. Yderdör, yderste Dör. **-hús** [-(h)u:s] n. 1. Udhus: *skemma, fjós og önnur ú.* — 2. Sidebygning: *ú. úr aðalhúsinu*. °**-húsagarður** [-hu·sagar·ðoɋ] m. Ladegaard (JsJs.). **-klukka** [-klʏhga] f. Klokke uden for Kirkedören. **-kofi** [-ko:vɪ] m. Udhus. **-lega** [-lɛ:qa] f. 1. *(dvöl undir beru lofti)* Ophold, spec. Overnatten under aaben Himmel. — 2. *(útlegð)* Ophold paa ubeboede Steder (is. om fredløses Ophold i det indre Island), Stimandsliv, Fredløshed (JÁÞj II. 160). — 3. længere Ophold paa Havet, is. om Natten: *þá var afli mikill kominn í Hafnarfjörð, bæði um daga og svo í útilegum* (GKonÆf. 117).

útilegu kofi [u:dɪlɛqøko:vɪ, u:tɪ-] m. Hytte, bygget af en fredløs. **-maður** [-ma:ðoɋ] m. fredløs (is. i de isl. Folkesagn om fredløse i Landets ubeboede Indre); *(ræningi)* Røver. **-mannafje** [-man·afjɛ:] n. Faar, der tilhører fredløse. **-mannaleikur** [-man·alei:goɋ, -lei:koɋ] m. »Fredløshedsleg«: *fara í útilegumannaleik*, lege fredløse; den fredløse søger at fange de andre, der agerer Folk fra Bygden; de, som han fanger, bliver hans Hjælpere (ÓDavSk. 106). **-mannasaga** [-man·asa:qa] f. Fortælling om fredløse. **-mús** [-mu:s] f. Skovmus. **-skarfur** [-sgar·voɋ] m. (GrFugl.) = **dílaskarfur**. **-vargur** [-var·goɋ] m. ufredhellig Røver. **-þjófur** [-þjou:voɋ] m. stjælende fredløs; Landevejsrøver.

úti leikur [u:dɪlɛi:goɋ, u:tɪlɛi:koɋ] m. Leg i det fri. **-leitur** [-lɛi:doɋ, -lɛi:toɋ] a. *(= útitekinn)* vejrbidt.

útíli [u:di·lɪ, u:ti·lɪ] m. (jfr. *íli)* Sten, brugt som Anker for mindre Baade, el. Sænkesten i Hjörnet af et Fiskergarn (Vf.).

úti lykja [u:dɪlɪ:ɟa, u:tɪlɪ:ʞa] vt., **-loka** [-lo:ga, -lo:ka] vt. udelukke. **-lokun** [-lo:gon, -lo:kon] f. Udelukkelse. **-orðinn** [-or·ðɪn] a. frosset ihjel: *sá sem finst ú.* (GFrÁtt. 30). **-peningur** [-pɛ:niŋgoɋ] m. coll. Kreaturer (Heste og Faar), som om Vinteren søger deres Føde ude paa Marken. **-seta** [-sɛ:da, -sɛ:ta] f. 1. Sidden, Væren ude: *ú. í grænu grasi* (Árm. I. 122). — 2. spec. i pl. *útisetur*, Sidden ude ved Nattetid (f. Eks. paa Korsveje) for at øve Trolddom: *er útisetur höfðu til að umvekja tröll* (LFR. II. 78). — 3. (JSVb. 102) = *útilega* 3. **-setumaður** [-sɛdøma:ðoɋ, -sɛtø-] m. Troldmand (som sidder ude paa Korsveje o. l.). **-skemma** [-sɡɛm:a] f. Pakhus adskilt fra Gaardens Hovedbygning. **-spjót** [-sbjou:t] n. 1. i Udtr.: *hafa öll ú. til e-s*, benytte alle Midler for at opnaa n-t, søge paa alle Maader at iværksætte n-t: *til þess vill ráðherra hafa öll ú.*, dertil vil Ministeren benytte alle Midler (Þjóð. '10, 163, Sp. 4). — 2. Person, som er meget ude: *hún, mesta fiðrildi og ú.* (ThTh. 19). **-staða** [-sda:ða] f. 1. Staaen ude, spec. Vogten af Faar ude i det fri (ofte i pl. *útistöður)*: *beiði manna best útistöður* (JTrHalla' 18). — †2. is. i pl. *útistöður*: a.

kirkelig Bod, bestaaende i at vedkommende maatte staa uden for Kirkedøren; — Udelukkelse: *ú. frá aflausn og sacramente* (Hist. III. 153): *hvort þar sje nokkuð tilhæfi til, að Snæbjorn Pálsson hafi í útistoðum verið fyrir kukleri* (JMPísl. 82). — **b.** *ú. kvenna*, Tiden fra en Kvindes Barnefødsel til hendes Kirkegang. — **3.** Borteværen, Udeværen; overf. Beskæftigelse med Sager, som ikke vedkommer en: *tel eg það ... nauðsynlega réttarbót, að girt væri fyrir að dómarar væri í sífeldum útistöðum á þingi og í bæjarstjórnum* (Alþ. '11, B. II. 1004); *eiga í útistöðum við e-n*, have et Udestaaende med en. **-standandi** [-sdan·dandɪ] a. **1.** udestaaende: *eiga ilt ú. við e-n*, have noget udestaaende med en. — **2.** udlaant, ubetalt: *ú. skuldir*. **-stæða (-u, -ur)** [-sdai:ða] f. udestaande Fordring. **-stöður** [-sdö:ðøϱ] fpl. se **útistaða. -tekinn** [-tɛ:gɪn, -tɛ:ȼɪn] a. solbrændt, vejrbidt.

útýting [u:di·diŋk, u:ti·tiŋk] f. Udskubben; Udsætning: *ú. skips*.

úti verk [u:dɪveϱ·k, u:tɪ-] npl. Arbejde uden for Huset, Udgærning (mods. *inniverk*); spec. Pasning af Kreaturer, Malkning osv. (JÁÞj. I. 121). **-við** [-vɪ:ð] adv. udendörs. **-vinna** [-vɪn:a] f., jfr. *útiverk*, Arbejde i fri Luft; *vera við útivinnu*, være ude i Marken. **-vist** [-vɪs·t] f. **1.** *(dvöl undir beru lofti)* Ophold i fri Luft, Ophold under aaben Himmel; Udeværen: *er honum* (ɔ: *hreininum*) *allra kærazt frítt lopt og ú.* (LFR. VIII. 86). — **2. a.** Ophold i rum Sø, Sørejse: *hafa harða og langa ú.*; — *(ferð)* Rejse, Overrejse. — **b.** *(fjarvera)* Fraværelse (spec. i Udlandet): *hann hefur haft langa ú.*, han har været længe borte. — **3.** Udeblivelse: *ú. e-s frá rétti* (Alþb. 1791, Nr. 12). **-vistarmaður** [-vɪsdarma:ðøϱ] m. Friluftsmenneske. **-vistarstarf** [-vɪsdaϱsdar·v] n. Faarepasning (ÞGjD. 68). **-vistartími** [-vɪsdaϱti:mɪ] m.: *ú. skips*, den Tid et Skib er i Søen el. paa Rejse.

út jaðar [u:dja·ðaϱ, u:t-] m. Udkant, Yderkant. ?**-jaska** [-jasga] vt. med dat. forjaske: *(þessir leikir eru orðnir) svo útjaskaðir* (forslidte), *að mönnum er farið að leiðast að horfa á þá* (BenGr. · Eimr. VI. 196). **-jörð** [-jörð] f. **1.** længere bortliggende Gaard (i Mods. til Hovedgaarden). — **2.** Enge i Mods. til Tun: *túnið er vel sprottið, en ú. illa*. **-kalla** [-t-kadla] vt. = *kalla út*, udkalde. **-kasta** [-kasda] vt. med dat. = *kasta út*, udkaste. **-kastali** [-kasdalɪ] m. (en Fæstnings) Yderværk, Yderfort. **-kaupstaður** [-köyfsdaðøϱ, -köy·p-] m. Udliggersted (mods. *aðalkaupstaður*). °**-keipaður** [-ȼɛi·baðøϱ, -ȼɛi·p-] a. *(um bát)* udrigget (JsJs.). °**-keipungur (-s, -ar)** [-ȼɛi·buŋgøϱ, -ȼɛi·p-] m. Udrigger (JsJs.). **-kirkja** [-ȼɪϱga] f. Anneks, Annekskirke. **-kirkjusókn** [-ȼɪϱgosoᵘhkv] f. Anneksmenighed. **-kjálkabrauð** [-ȼauʎgabröy:ð, -ȼaulka-] n. Præstekald i en afsides liggende Egn. **-kjálkasveit** [-ȼauʎgasvɛi:t, -ȼaulka-] f. afsides liggende Egn. **-kjálki** [-ȼauʎgɪ, -ȼaulȼɪ] m. Udkant; *(afkimi)* Afkrog. **-klakinn** [-kla·gɪn, -kla·ȼɪn] pp. af **útklekja. -klakning** [-klahgniŋk] f. Udklækning, Udklækkelse. **-klekingur (-s, -ar)** [-klɛ·giŋgøϱ, -klɛ·ȼ-] m. Puppe. **-klekja** [-klɛ·ga, -klɛ·ȼa] vt. med dat. = *klekja út*, udklække. **-klykking** [-klɪhgiŋk] f. Udringning. **-kljá** [-kljau·] vt. **1.** væve en Væv til Ende: *ú. vef*. — **2.** tilendebringe, afgöre: *útkljá viðskifti*, afvikle en Forretning. **-kljáning** [-kljau·niŋk] f. Afgörelse. **-koma** [-ko·ma] f. **1.** *(koma til Íslands)* Hjemkomst (til Island fra Udlandet); Ankomst (af Skibe). — **2. a.** Udgang, Udfald; Resultat: *verður þá útkoman í reyndinni s...* (Fr... VIII. 89). — **b.** økonomisk Resultat, Udkomme: *Útkoman er líka afarljót hjá mörgum* (Lögr. '15, 63, Sp. 3). — **c.** *(í reikningi)* Facit. **-komumát** [-komomau:t] n. Mat med en Bonde, naar den förste Gang trækkes el. i samme Træk, som den bliver Officer (ODavSk. 293). **-komutala** [-komota:la] f. udkommende Tal; Delingstal: *Sjeu tvær útkomutölur jafnháar, ræður hlutkesti*, er to Delingstal lige store, gör Lodtrækning Udslaget (Stj. '03, A. 228). **-kulna** [-kʏlna] vi. uddø; — pp. *-kulnaður*, uddød, slukket: *ú. eldur*; — overf.: *Nú er víst óhætt að segja, að útilegumannatrúin sé algerlega útkulnuð* (ÞThFerð. I. 264—265). **-kvísla** [-kvisla] vt. forgrene; *(breiða út)* udbrede. **-kvæmt** [-kvaiɱt, -kvaimt] an.: *eiga ú.*, ¹) kunne slippe ud igen: *það er ráð til þess, að maður eigi ú. úr álfabygðum, ef maður skilur eitthvað eptir af sér úti fyrir er inn er gengið* (JÁÞj. I. 16); ²) *(megi snúa aptur til Íslands)* have Lov til at vende tilbage til Island. **-köstun** [-kösdøn] f. Udkasten, Udsmiden: †*ú. af jörð*, (retslig) Udsættelse fra en Gaard. **-lag** [u:dla·q, u:t-] n. **1.** *(útlagðir peningar)* Udlæg; *(fyrirframgreiðsla)* Forskud (LFR. III. xx). — °**2.** (fysiol.) Yderhud, Ektoderma (ÁBjSál. § 55). **-laga** [-la·qa] a. indec. landsforvist. **-lagasaga** [-laqasa:qa] f. Saga handlende om en fredløs: *Grettis saga og Gísla saga Súrssonar eru útlagasögur*. **-lagi (-a, -ar)** [-lai·jɪ, -la·qaϱ] m. landflygtig. **-lagning** [-lagniŋk] f. Udlægning, Udtydning. †**-lagur** [-la·qøϱ] a. = **útlægur. -lán** [-lau·n] n. Udlaan. **-land** [-lant] n. vestligere Bred: *áin var þá þur alt út að ál þeim sem er við útlandið* (ÞThFerð. II. 190). **-lás** [-lau·s] m. Hængelaas. **-lát** [-lau·t] n. **I.** pl. **1.** *(útgjöld)* Udlæg, Udgift. — **2.** Mulkt, Bøde: *verða fyrir útlátum*, maatte betale Mulkt. — **3.** Flothed, is. Rundhaandethed m. H. t. Udbetaling af Lön og Flothed m. H. t. Traktement: *so ekki færi fólk að tala um, hvor væri meiri höfðingi ... í útlátum* (ÞThLfr. IV. 276). — **II.** i sg. Udsejling, Afsejlen (jfr. *láta út*). **-láta** [-lau·da, -lau·ta] vt. = *láta út*, se **láta**.

útláta laus [u:dlaudalöy:s, u:tlauta-] a. som ikke medfører nogen Udgift el. Besværligheder; — n. *-laust*, uden Udgifter el. Besvær: *hefðum vér þó miklu fremur kosið, að ráðherra hefði vikið, án þess að til slíks kæmi, sem honum hefði og verið ú., þegar er hann vissi ... að hann var kominn þar í minni hluta* (Alþ. '11, B. II. 674); *Það er ú. að kjósa þessa nefnd* (Alþ. '11, B. I. 851). **-lítill** [-li:dɪdʎ, -li:t-] a. som medfører ringe Udgift el. Besvær: *Reyndar er mér það útlátalítið* (GFrE. 46).

út látning (-ar) [u:dlauhdniŋk, u:t-] f. det at lade Faar el. Kreaturer gaa ud af Stalden for at græsse. **-lausn** [-löysv] f. **1.** Udløsning (f. Eks. af Fanger): *ú. fanga*; Løskøbelse. — †**2.** *(kveðjur)* (Gæsters) Afsked: *að útlausnum*, til Afsked, (jfr. *leysa e-n út með gjöfum*). **-leður** [-le·ðøϱ] npl. de yderste Dele af en Hud, is. Huden af et Dyrs Bove eller Laar. **-lega** [-lɛ·qa] f. den midterste Del af *fráskot*; ogs. = *fráskot*. **-legð (-ar, -ir)** [-lɛqð, -lɛgþ] f. **1.** Landflygtighed, Landsforvisning: *ú. í Síbiríu*. — †**2.** *(sektir)* Pengebøder, Mulkt. **-legðartími** [-lɛqðaϱti:mɪ] m. Fredløshedstid. **-legðast (a)** [-lɛqðast, -lɛgðast] vrefl. blive landflygtig. **-legging** [-lɛg·iŋk] f. **1.** *(þýðing)* Oversættelse. — **2.** *(útskýring)* Udlægning, Forklaring. **-leggja** [-lɛg·a] vt. **1.** *(þýða)* oversætte; *(útskýra)* udlægge, udtyde; *(túlka)* tolke. — †**2.** refl. *útleggjast*, blive mulkteret. **-leggjari** [-lɛg·arɪ] m. **1.** *(skýrandi)* Udtyder, Fortolker; *(þýðandi)* Oversætter. — **2.** *(á bát)* Klyverbommen paa en Baad. — **3.** *(í spilum)* Udlægger. **-leið** [-lɛi·ð] f. **1.** *(leið út)* Vej ud, Udvej; Vejen til Udlandet: *Safn hans brann allt á ú.* (ÞThLfr. IV. 185). — **2.** Vej tilsøs længere fra den egentlige Kyst, ydre Vej: *sigla ú.*; spec. om Søvejen udenskærs i Norge. **-leiða** [-lɛi·ða] vt. føre ud, udlede. **-leiðing (-ar)** [-lɛi·ðiŋk] f. = **útleiðsla. -leiðis** [-lɛi·ðɪs] adv. søvejs langt uden for Kysten; *(í Noregi)* udenskærs (i Norge). **-leiðsla (-u, -ur)** [-lɛiðsla] f. **1.** Udføren, Udledelse: *ú. úr kirkju*. — **2.** *(ú. gesta)* Afsked med Gæster. — **3.** *(um dýr)* det at bringe Ungerne ud af Reden el. Hulen (om vilde Dyr og Fugle, is. Ederfugle), jfr. *leiða út*. — †**4.** *(greftrun)* Begravelse. **-leika** [-lɛi·ga, -lɛi·ka] vt. (jfr. *leika*) tilrede: *hver hefur útleikið þig svona?* — *illa útleikinn*, ilde tilredt. **-lenda** [-lɛnda] f. **1.** Biland: *sumir telja áður Ísland vera útlendu frá Danmörku*. — **2.** Jordstykke, der ligger længere borte fra en Gaard: *ú. kallast hjer sá hluti af heimalandi jarðar, er liggur út frá búfjárhögum hennar á eina hlið eða fleiri* (Stj. '92, B. 140). †**-lendast (ti)** [-lɛndast] vrefl. rejse el. opholde sig udenlands. **-lendingsbragur** [-lɛndiŋsbra:qøϱ] m. fremmed Væsen. **-lendingslegur** [-lɛndiŋslɛ:qøϱ] a. fremmed af Udseende. **-lendingsskapur** [-lɛndiŋsga:bøϱ, -sga:pøϱ] m. **1.** fremmed Væsen: *ú. í fasi og framkomu*. — **2.** *(útlegð)* Landflygtighed. — **3.** *(dvöl erlendis)* Udenlandsophold. **-lendingur (-s, -ar)** [-lɛndiŋgøϱ, -iŋs] m. Udlænding. †**-lendis** [-lɛndɪs] adv. = *erlendis*, udenlands. **-lendur** [-lɛndøϱ] a. udenlandsk, fremmed: (Ordspr.) *hál eru útlendra orð* (GJ.), glat er fremmed Tale. **-lenska (-u)** [-lɛnsga] f. fremmed Sprog, udenlandsk Væsen, udenlandsk Skik. **-lenskur** [-lɛnsgøϱ] a. udenlandsk, fremmed. **-lenskusletta** [-lɛnsgoslɛhda] f. Fremmedudtryk, Fremmedord. **-lesinn** [-lɛ·sɪn] a. udsøgt: *kaupmenn vilja ... góðan kláran, þurran og ú. fisk fyrir þeirra mjöl* (JAðEin. 442). **-liða** [-lɪ·ða] vt. udvikle. **-líðandi** [-li·ðandɪ] a. lakkende mod (ad) Enden: *á ú. sumri*, naar det lakker mod Høst. **-liðun** [-lɪ·ðøn] f. Udvikling. **-liður** [-lɪ·ðøϱ] m. Yderled. **-lifaður** [-lɪ·vaðøϱ] a. udlevet: *ú. svallari; (úreltur)* forældet. **-lykt** [-lɪχt] f. Udbetaling.

útlima digur [u:dlɪmadɪ:qøϱ, u:t-] a. grovlemmet. **-fagur** [-fa:qøϱ] a. med smukke Hænder og Fødder. **-grannur** [-gran:øϱ] a. spædlemmet. **-laus** [-löy:s] a. lemmeløs. **-smár** [-smau:r] a. med smaa Hænder (Arme) og Fødder (Ben). **-stór** [-sdoᵘ:r] a. med store Hænder (Arme) og Fødder (Ben).

út limur [u:dlɪ·møϱ, u:t-] m. Yderlem (Arm og Ben). **-lína** [-li·na] f. Omrids: *Urðu málverkin því æði flatneskjuleg fyrst í stað og naumast annað en útlínur og litir* (ABjH. 157). **-lista** [-lɪsda] vt. udvikle, forklare. **-listun (-ar, -anir)** [-lɪsdøn] f. Udvikling, Forklaring. **-lit** [-lɪ·t] n. **1.** Udseende: *ú. tunglsins; ú. hjeraðsins*; — *eigi unt að róa í því útliti*, ikke muligt at ro saaledes som Vejret saa ud (OBj. I. 76). — **2.** *(horfur)* Udsigt: *það er ekkert ú. til þess*, dertil er der ingen Udsigt; *það er ljóta útlitið með tíðarfarið*, det er slemme Udsigter med Vejrliget. — **3.** Skin: *vandfýsni þessi og ráðvendni, sem ekki hafði annað til að bera en útlitið* (Bram. 27). **-líta** [-li·da, -li·ta] vi. = *líta út*, se ud: *vitnsras, er útlitur að sé vanmeetna* (JÁÞj. II. 81). — ppr. *útlítandi*. *eins ú.*, som ser ens ud, af samme Udseende; *illa ú.*, som ser daarligt ud; *vel ú.*, som ser godt ud.

útlits fagur [u:dlɪ(t)sfa:qøϱ, u:t-] a. smuk af Udseende. **-fegurð** [-fɛ:qørð] f. smukt Udseende, Formskönhed. **-ljótur** [-ljoᵘ:døϱ, -ljoᵘ:tøϱ] a. som ser daarlig ud; *(um loftið)* truende, uvejrssvanger.

út luktur [u:dlʏχdøϱ, u:t-] a. udelukket. **-lægi** [-lai·jɪ] n. Yderred. **-lægja** [-lai·ja] vt. göre fredløs, forvise. **-lægur** [-lai·qøϱ] a. **1.** *(ú. úr landi)* landflygtig, landsforvist. — **2. a.** *ú. um e-ð*, som er pligtig til at udrede n-t: *Skipstjóri, er sekur reynist við ákvæði þessa lagabálks, skal ú. gjör 10 kr. eða meiru* (skal anses med Bøder fra 10 Kr.) (Stj. '90, A. 40); *verði ú. tveggja daga kaupi*, straffes med et Udlæg af to Dages Hyre (ibid. 46). — †**b.** som bör udredes: *ú. eyrir*. **-lærður** [-lairðøϱ] a. udlært. **-löðra** [-löðra] v. **1.** vi. *(freyða)* udskumme, skumme. — **2.** vt. tilsvine: *ú. sig í for*. — **3.** pp. *útlöðraður*, snavset, tilsvinet: *bollarnir voru svo útlöðraðir, að ómögulegt var að taka á þeim* (Eimr. III. 185). **-lögn** [-lögv] f. Udsætning af Garn. **-lönd** [-lönt] npl. Udland, Udlandet: *hann er í útlöndum*, han er i Udlandet. **-maka** [-ma·ga, -ma·ka] vt. = **útbía. -mála** [-mau·la] vt. **1.** *(lýsa)* udmale, skildre, beskrive. — **2.** *(mála hátt og lágt)* male overalt, male rundt omkring. **-málun** [-mau·løn] f. **1.** Udmaling, Skildring, Beskrivelse: *Að heyra ú. helvítis hroll að Páli setur; eg er á nálum öldungis um mitt sálartetur* (PÓl.). — **2.** Overmaling, Malen over det hele: *ú. skápsins*. **-mánuðir** [-mau·nøðɪϱ] mpl. Vinterens tre sidste Maaneder *(Þorri, Góa, Einmánuður)*. †**-messa** [-mɛs·a] f. Gudstjæneste om Eftermiddagen. **-metinn** [-mɛ·dɪn, -mɛ·tɪn] a. udsøgt: (iron.) *forkostulegt sýnishorn af heimspekingi og ú. kjörgripur* (Eimr. IX. 222). **-mið** [-mɪ·ð] n. fjærnere Fiskebanke(r). **-mokstur** [-moχsdøϱ] m. Udmugen, Udskovlen. **-mæla** [-mai·la] vt. udmaale; — pp. *útmældur*, udmaalt; udvist: *fá útmælda lóð*, faa udvist en Byggegrund. **-mæling** [-mai·liŋk] f. Udmaaling, Afmaaling: *ú. lóðar*, Udvisning af et Grundstykke. **-nárar** [-nau·raϱ] mpl. de tynde Yderkanter paa et Skind. **-nauðun** [-nöy·ðøn] f. Erhværvelse ved Tryglen:

ú. e-s hlutar. †**-nefnd** [-nɛmt] f. Udnævnelse: *Réttarins sýslumaður kom í lögrjettu með þann dóm, sem undir hans ú. gengið hafði* (var blevet afsagt af de af ham udnævnte Dommere) (Alþb. 1686, Nr. 7). †**-nefndarmaður** [-nɛmdarma.ðøǫ] m. udnævnt (udtagen) Dommer: *þær (ɔ: konurnar) höfðu sagt fyrir útnefndarmönnum, að Jón hafi nokkuð drukkinn verið* (Alþb. 1704). **-nefning** [-nɛbniŋk] f. Udnævnelse: *ú. matsmanna,* Udmældelse af Skönsmænd. **-nes** [-ne·s] n. Udpynt, afsidesliggende Næs el. Halvø. ?**-nibbaður** [-nɪb.aðøǫ] a. spids og hvas: *beint og framan til á hinum efra hluta útnibbað nef hafa prestarnir* (LFR. XIII. 22). **-nyrðingur (-s, -ar)** [-nɪrðiŋgøǫ] m. Nordvestvind. **-norðan** [-norðan] adv. *(= á ú.)* fra Nordvest. **-norðanátt** [-norðanauht] f. nordvestlig Retning; Nordvestvind. **-norður** [-norðøǫ] n. Nordvest. **-norðurátt** [-norðorauht] f. = **útnorðanátt.** **-norðurhluti** [-norðøǫ(h)λʏ:dɪ, -(h)λʏ:tɪ] m. den nordvestlige Del: *ú. sýslunnar.* **-norðurtangi** [-norðøǫtauɲɟɪ] m. Nordvestspids. **-planta** [u:tplavda, -planta] vt. udplante. **-prang** [-prauŋk] n. Udprangen, Prangen (Klp. IV. 69). **-pressa** [-prɛs·a] vt. udpresse. **-prjón** [-prjoᵘ·n] n. Kunststrikning: *samt astundun at andirvísa öðrum stúlkum í útprjóni, baldírun, vefnaði og nettum blómstursaumi og s. fr.* (LFR. IX. 296). **-prjóna** [-prjoᵘ·na] vt. strikke kunstfærdigt. **-rás** [u:drau·s, u:t-] f. **1.** Udløb: *ú. fljóts,* Afløb: *Vesturhluti lónsins er kallaður Hestgerðislón, sjálf útrásin Halsaós* (ÞThFerð. III 222); *(op)* Aabning. — **2.** *(úr vígi)* Udfald. **-rásarvegur** [-rausarvɛ:qøǫ] m. Aabning, hvorigennem noget strömmer ud, Udløb. **-reið** [-rɛi·ð] f. **1.** Rejse til Hest: *sífelt ónæði og útreiðir* (TSæm. 196). — **2.** Ridetur: *útreiðir svallara í heyönnum* (LFR. VII 140). — †**3.** *(burtreið)* Turnering. — **4.** *(meðferð)* Medfart: *hann fjekk þar ljóta* (el. *illa) ú.,* han fik der en daarlig Medfart (kom galt fra det); *eftirlegumennirnir í Hafnarfirði höfðu hjálpað nokkrum mönnum ... um veiðarfæri og matvöru í itrustu nauðsyn, og lá við sjálft, að þeir fengi illa ú.* (JAðEin. 320). **-reiðarfólk** [-rɛiðaǫfoᵘλ·k, -foᵘl·k] n. Folk ude paa en Ridetur. **-reiðsla** [-rɛiðsla] f. **1.** Udrustning: *Bjarni Halldórsson ... sá um útreiðslu báts þessa* (GKonÆf. 73). — **2.** Forfatning, Tilstand: *ljeleg ú. á honum (ɔ: bátnum)* (SIng. I. 221). **-reikna** [-rɛihgna] vt. udregne, beregne. **-reikningur** [-rɛihgniŋgøǫ] m. Udregning, Beregning. **-reka** [-rɛ·ga, -rɛ·ka] vt. = *reka út,* udjage. **-rekning (-ar)** [-rɛhgniŋk] f., **-rekstur** [-rɛχsdøǫ] m. Udjagelse, Uddrivelse, Fordrivelse. **-renna** [-rɛn·a] vi. = *renna út,* løbe ud: *þar til lóðin er öll útrunnin* (JSFb. 22). **-rensla (-u, -ur)** [-rɛnsla] f. (BH.) = **útrensli** 2. **-rensli** [-rɛnslɪ] n. **1. a.** *(útrás)* Udløb, Udströmning, Afløb: *hafa aðalvötnin stundum ... haft sérstakt ú.* (ÞThLýs. 306). — **b.** Udflaad: *ú. úr ígerð.* — **2.** *(uppkast)* Udkast, Afrids (særlig i Brodering) (BH.). **-riðinn** [-rɪ·ðɪn] a. forreden, udmattet (om Heste). **-rif** [-rɪ·v] n. Rev langs Kysten: *ú. kallaz sand-alda eðr bunki, er í sjónum liggr strandlengis fyrir framan fjöruna* (LFR. IX. 11). **-rýma** [-ri·ma] vt. **1.** med dat. *(ryðja burtu)* fortrænge, udrydde: *beykitrjen ú. eikunum;* — *(reka burtu)* fordrive, bortfjærne. — **2.** med acc. *ú. sig,* sörge for sine Ting (BH.). **-rými** [-ri·mɪ] n. **1.** Plads ud fra n-t: *þar er ú. nóg,* der er rigelig Jord til Afbenyttelse. — **2.** Udvidelse: *ú. bjargræðisveganna.* **-rýming** [-ri·miŋk] f. Udryddelse, Fortrængelse, Fjærnelse. **-rýmingarböðun** [-rimiŋgarbö:ðøn] f. Udryddelsesbad, Exstirpationsbad: *því var ráðist í útrýmingarböðunina yfir land alt* (Alþ. '11, B. 950). **-rýmkun** [-rɪŋgon, -rimkon] f. = **útrými.** **-rýmsla** [-rimsla] f. = **útrýming.** **-ritan (-ar)** [-rɪ·dan, -rɪ·tan] f. Skrivelse til Udlandet (EspS. 144): spec. til Danmark: *en þau í haldi höfð meðan á ú. stóð* (Huld III. 15). **-rjetta** [-rjɛhda] vt. **1.** *(framkvæma)* udrette; — pp. n. *útrjett: ef eg á að geta útrjett nokkuð að gagni* (B. Gunnl. i ÞThLfr. IV. 277). **2.** *(rjetta fram)* række ud; — pp. *útrjettur,* udslagen, udstrakt: *með útrjettar hendur;* (bot.) udstaaende, horisontal (horizontalis). — †**3.** *(sóa)* bortødsle. **-rjetting** [-rjɛhdiŋk] f. **1.** Forretning: Udrettelse af n-t: *jeg tafðist við alls konar útrjettingar.* — **2.** Udrækken, Udstrækken: *ú. handa.* **-róðramaður** [-roᵘðrama:ðøǫ] m. = **útróðrarmaður.**

útróðrar kaffi [u:droᵘðraǫkaf:ɪ, u:t-] n. Traktement med Kaffe til Besætningen efter en *útróður* 3. (Vestm.). **-maður** [-r-ma:ðøǫ] m. Mand fra Oplandet, som driver Fiskeri i Fisketiden. **-skip** [-ǫ-sɟɪ:p] n. Fiskerbaad.

út róður [u:droᵘ·ðøǫ, u:t-] m. **1.** *(róður frá stað)* Udroning. — **2.** is. i pl. *-róðrar,* Fiskeri (is. i en anden Egn): *fara á Suðurnes til útróðra.* — **3.** = **útræði** 3. — **4.** spec. *(þegar skip rær út í annað sinn sama dag eftir hleðslu)* Udroning paa Fiskeri anden Gang samme Dag, naar Baaden förste Gang er vendt hjem med fuld Ladning (Vestm.). **-ræða** [-rai·ða] vt. uddebattere; — pp. *rædd(ur),* uddebatteret: *málið er útrætt.* **-ræði** [-rai·ðɪ] n. **1.** *(útróður)* Roning ud fra et Sted, spec. til Fiskeri: *hjer er lítið ú. sakir hafnleysanna.* — **2.** *(leiðin á fiskimið)* Vej ud paa en Fiskebanke. — **3.** *(verstöð, þar sem fiskað er)* Fiskeplads: *ú. er þar gott* (Odds. I. 50). **-ræna** [-rai·na] f. *(hafgola)* Søbrise, Paalandsvind. **-rænn** [-raidv] a. blæsende ude fra Havet: *útræn átt.* **-rönd** [-rönt] f. Yderkant. **-röst** [-röst] f. udadgaaende Ström. **-sáð** [-t-sau·ð] n. Udsæd. **-sala** [-sa·la] f. **1.** Udsalg: *stór ú. á ýmis konar varningi.* — **2.** *(framsala)* Udlevering: *ú. glæpamanna.* **-sáning** [-sau·niŋk] f. Udsaaning. **-sauma** [-söy·ma] vt. udsy, brodere; gennemvirke; — pp. *-saumaður.* **-saumsábreiða** [-söymsau:brɛɪða] f. udsyet Tæppe. **-saum** [-söy·m] n. det at udsy el. brodere, Udsyning, Brodering. **-saumur** [-söy·møǫ] m. Brodering, Udsyning. **-selaslάttur** [-sɛlaslauhdøǫ] m. Drab af Graasæl. **-seldur** [-sɛldøǫ] a. udsolgt. **-selskópur** [-sɛlsko·bøǫ, -ko·pøǫ] m. ung Graasæl. **-selur** [-sɛ·løǫ] m. (zool.) Graasæl (halichoerus grypus). **-senda** [-sɛnda] vt. = *senda út,* udsende. **-sendari (-a, -ar)** [-sɛndarɪ] m. Udsending, Sendebud. **-sending** [-sɛndiŋk] f. Udsendelse. **-setja** [-sɛ·dja, -sɛ·tja] vt. = *setja út,* udsætte; udsende hemmeligt. **-setning** [-sɛhdniŋk] f. **1.** *(útburður)* Udsætten, Udbæring. — **2.** *(bannfæring)* Bandsættelse. **-setur** [-sɛ·døǫ, -sɛ·tøǫ] n. (Eyjafjöll, Sch.) = **útgræðingur** 1. **-sigling** [-sɪgliŋk] f. **1.** *(það að sigla út (af stað))* Udsejling, Afsejling. — **2.** *(dvöl erlendis)* Udenlandsophold (spec. om Ophold i Norge el. Danmark). — **3.** *(för til Íslands)* Rejse til Island. **-sýn** [-si·n] f. **1.** Udkig: *ú. á skipi.* — **2.** Udsigt: *ú. í fjarska,* Fortoning (JsJs.). **-sýni** [-si·nɪ] n. **1.** Udsigt: *af Esjunni er dýrðlegt ú.* — **2.** = *hagsýni,* praktisk Sans: *Og tunguna skortir hin algildu orð | og ú., leiðir og vegi* (GFrÚh. 159). **-sýnismynd** [-sinɪsmɪn·t] f. Udsigt, Prospekt; Prospektbillede. **-sýnn** [-sidv] a. objektiv (LHBL&L. 40). **-synningsbylur** [-sɪniŋsbɪ:løǫ] m. rasende Sydvestvind. **-synningsgarri** [-sɪniŋsgar:ɪ] m. raakold Storm fra Sydvest. **-synningur (-s, -ar)** [-sɪn·iŋgøǫ] m. Sydvestvind. **-syntur** [-sɪvdøǫ, -sɪntøǫ] a. med Blæst fra Sydvest: *tíðin er útsynnt og vot* (MelBr. 66). **-sjá** [-sjau·] vt. med dat. el. acc. udse: *ú. sjer stað til e-s.* **-sjár** [-sjau·r] m. Ocean, Verdenshav. **-sjeður** [-sjɛ·ðøǫ] a. **1.** i Udtr.: *það er útsjeð um e-ð,* det er ude med, der er intet Haab mere om n-t: *enn þótt hann grunaði þegar, að ú. væri um sig* (JÁÞj. I. 181). — **2.** udset: *hve hið einkenda Íslendingsnafn | er útsjeð að hanga á oss jafnt* (StStAndv. III. 37). — **3.** *(sjeður)* snu, snedig, kløgtig: *ú. í e-u.* **-sjón** [-sjoᵘ·n] f. **1. a.** *(útlit)* Udsigt: *ú. frá háum stað.* — **b.** overf. Udsigt, Haab: *öll þessi stefna ... í eftirlaunamálinu, er röng og skaðsamleg frá rótum. Hún miðar að því að byrgja fyrir alla ú. til þess, að þjóðin geti fengið nýta starfsmenn í þjónustu sína* (Alþ. '11, B. 710). — **2.** Udseende: *kerling ... að allri ú. eins og í verra meðallagi eldhús-kerlingar hjer* (EiÓlLf. 50). — **3.** *(forsjá)* Forsynlighed, praktisk Sans; *(hygni)* beregnende Klogskab: *ef með ú. og hagsýni nokkuð fé sparaðist við brúargerðina* (Alþ. '11, B. II. 473).

útsjónar laus [u:tsjoᵘnarlöy:s] a. manglende praktisk Sans, uduelig til at finde ud af Vanskeligheder. **-leysi (-is)** [-lɛi:sɪ] n. Mangel paa praktisk Sans. **-maður** [-ma:ðøǫ] m. forsynlig og praktisk Mand. **-samur** [-ǫ-sa:møǫ] a. forsynlig og praktisk. **-semi** [-sɛ:mɪ] f. indec. praktisk Forsynlighed.

út sjór [u:tsjoᵘ·r] m. rum Sø. **-sjúga** [-sju·(q)a] vt. = *sjúga út,* se *sjúga,* udsuge. **-skaf** [-sga·v] n. Udskrabning, Udradering. 1. **-skafa** [-sga·va] f. is. i pl. *-sköfur,* ufrugtbar Udkant, is. af et Tun: *úr útsköfunni þýfðu við hraunjaðarinn gráa* (GFrÚh. 124). 2. **-skafa** [-sga·va] vt. = *skafa út,* udskrabe, udslette; radere; — overf. *það verður ekki útskafið,* det kan man ikke komme uden om. **-skafning** [-sgabniŋk] f. Udslettelse, Bortskrabning; Radering. **-skagi** [-sgai·jɪ] m. = **útnes.** **-skefjar** [-sɟɛvjaǫ] fpl., **-skefjur** [-sɟɛvjøǫ] fpl. ufrugtbar Yderkant af n-t, spec. et Tun. **-skeifur** [-sɟɛi·vøǫ] a. skævbenet udad, som vender Tæerne udad under Gangen; *ú. í hnjáliðum,* hjulbenet (Alþb. 1733). **-sker** [-sɟɛ·r] n. Skær langt ude i Søen. **-skera** [-sɟɛ·ra] vt. = *skera út,* udskære. **-skerjaselur** [-sɟɛrjasɛ:løǫ] m. = **útselur.** **-skýður** [-sɟivðaǫ, -sɟibðøǫ] a. udkastet. **-skifta** [-sɟɪfda] vt. med dat. uddele; — pp. *-skiftur: þá get eg eins vel látið meðeigendur mína fá sinn hluta vel útskiftan* (Alþ. '11, B. 816). **-skifti** [-sɟɪfdɪ] npl. Udskiftning, Uddeling: *Í sambandi við ú. til eignar* (Alþ. '11, B. 815). **-skiki** [-sɟɪ·ɟɪ, -sɟɪ·ȿɪ] m. Yderkant; *(afkimi)* Afkrog. **-skipun** [-sɟɪ·bon, -sɟɪ·pon] f. Indskibning: *ú. saltfisks.* **-skýra** [-sɟi·ra] vt. **1.** forklare; udtyde, fortolke: *ú. dæmisögu, ritningargrein.* — **2.** *(lýsa)* beskrive, udvikle. **-skýrari** [-sɟi·rarɪ] m. Udtyder, Fortolker. **-skýring** [-sɟi·riŋk] f. Forklaring; Tydning. **-skit (-s)** [-sɟɪ·t] n. **1.** *(óhreinkun)* Tilsøling. — **2.** *(ilt umtal)* Bagtalelse, nedsættende Omtale. — **3.** Irettesættelse: *fá ú. fyrir e-ð.* **-skitinn** [-sɟɪ·dɪn, -sɟɪ·tɪn] a. tilsvinet. **-skorinn** [-sgo·rɪn] a. udskaaren. **-skot** [-sgo·t] n. **1.** *(horn, kimi, krókur)* Hjörne, Afkrog. — **2.** Udbygning (f. Eks. paa en Kirke): *ú. á kirkju; (á húsi)* Karnap; *(á múr)* Runddel, fremspringende Hjörne: *Patróklus réðst þrisvar á ú. hins háfa borgarveggs* (Il. XVI. 116). — †**3.** *(ræfill)* Udskud, Afskum. **-skotinn** [-sgo·dɪn, -sgo·tɪn] a. **1. a.** fremstaaende: *hryssur ... skulu ... vera lendbreiðar og hafa útskotna nára* (Stj. '94, B. 169). — **b.** skrævende: *útskotnir pottfætur.* — **2.** forskudt: *púðrið var útskotið;* — affyret: *byssan var útskotin.* **-skrifa** [-sgrɪ·va] vt. dimittere; — refl. *útskrifast,* blive dimitteret: *hann útskrifaðist með I. einkunn,* han tog Eksamen med förste Karakter. **-skrifun (-ar)** [-sgrɪ·von] f. Dimission. **-skrift** [-sgrɪft] f. **1.** Udskrift, Afskrift: *ú. úr dómabók Árnessýslu.* — †**2.** *(áritun)* Indskrift. **-skrippi** [-sgrɪhbɪ] n. **1.** *(ljósfælið dýr)* lyssky Dyr (BH.). — **2.** *(manneskja, sem er tötralega til fara)* lurvet klædt Person (Árn.): *þú ert eins og ú. veraldar,* du ser i höjeste Grad sjusket (uordentlig, lurvet) ud (Af.). **-skrippislegur** [-sgrɪhbɪslɛ:qøǫ] a. som ser lurvet ud (Árn.). **-skúfa (a)** [-sgu·va] vt. med dat. **1.** forskyde; forkaste: *ú. e-m úr mannlegu fjelagi;* — *útskúfaður öllum frá* (MJ.); *(reka út)* udjage, uddrive, fordrive. — **2.** *(fordæma)* fordömme (til evige Pinsler); — pp. *útskúfaður,* gudsforladt. **-skúfun (-ar, -anir)** [-sgu·von, -anɪǫ] f. Forskydelse; Fordömmelse: *eilíf ú.,* evig Fordömmelse. **-skúfunarkenning** [-sguvonaǫ̊ɛn:iŋk] f. Fordömmelseslære. **-skurðarmynd** [-sgʏrðarmɪn·t] f. udskaaret Billede. **-skurður** [-sgʏrðøǫ] m. Udskæring; udskaaret Arbejde. **-skæfur** [-sɟai·vøǫ] fpl., **-skæklar** [-sɟaihglaǫ] mpl. Udkanter, yderste Del af n-t. **-skældur** [-sɟaildøǫ] a. **1.** = *útgrátinn.* — **2.** skæv udadtil (jfr. *mark* I. 2.) (Vf.). **-sköfur** [-sgö·vøǫ] pl. af 1. **útskafa.**

útsláttar laus [u:tslauhdarlöy:s] a. som fører et regelmæssigt Liv. **-samur** [-ǫ-sa:møǫ] a. udsvævende. **-semi** [-sɛ:mɪ] f. indec. uordentligt Levned; Udsvævelser. **-tími** [-ti:mɪ] m. Udslætstid, det Tidspunkt n-t slaar ud, f. Eks. Kopper: *ú. bólu.*

út sláttur [u:tslauhdøǫ] m. **1.** Udslæt: *ú. á líkamanum.* — **2.** *(sviti)* Sved (Rang.). — **3.** Svingning: *ú. vogartungu* (jfr. LFR. IX. 264). — **4.** *(í spilum)* Udspil, Forhaand: *eiga útsláttinn,* være i Forhaand, skulle spille ud. — **5. a.** *(óregla)* Udsvævelser, Slaaen sig løs. — **b.** spec. overflødige og unødvendige Bekendtskaber (Rang.). **-slit** [-slɪ·t] n. **1.** Slid: *ú. á fötum.* — **2.** Svækkelse paa Grund af langt Arbejde: *ú. á sál og líkama.*

-slíta [-sli·da, -sli·ta] vt. med dat. udslide; — pp. *-slitinn*, udslidt *ú. maður*; — forslidt: *ú. frakki*.

útslita fólk [u:tslıdafo^uλ·k, -slıtafo^ul·k] n. udslidte Folk, Folk, som er svækkede af langt og strængt Arbejde. **-maður** [-ma:ðøϙ] m. Mand, som er svækket af langt og strængt Arbejde.

út slægjur [u:tslai·jøϙ] fpl. ugødet Hømark el. Eng (i Mods. til Hjemmemarken). **-slökkva** [-slöhgva] vt. udslukke. **-slökkvanlegur** [-slöhgvanlε:qøϙ] a. udslukkelig. **-smoginn** [-smoi·jın] a. dreven, verseret (i n-t) (JTrHeið. III. 172). **-smuga** [-smʏ·qa] f. Rævne, hvor en kan slippe ud; (lille) Udgangsdör: *það er ... engin þörf á fleiri útsmugum, það dettur engum óvitlausum í hug að Iðnó geti brunnið* (Lögr. '15, 28, Sp. 3–4). **-snara** [-sna·ra] vt. med dat. = *snara út*, se *snara*, bortkaste. **-sníkja** [-sni·ga, -sni·ǩa] vt.: *ú. sjer e-ð*, tiltigge sig n-t. **-snúinhæfður** [-snuıv-(h)aiv·ðøϙ, -(h)aib·ðøϙ] a. med udadvendte Hove: *u. hestur* (Þjóð. VII. 120, Sp. 2). **-snúinn** [-snu·ın] a. udadvendt, med Vrangen vendt udad. **-soðna** [-soðna] vi. udkoges. **-sofa** [-so·va] vi. = *sofa út*, udsove; — pp. *-sofinn*, udsovet. **-sog** [-so·q] n. Underström; Brændingens Tilbageslag; Udsug (no. Dragsug), Bagsø, Tilbageløb: *en með útsoginu skall það* (ɔ: *ólagið) hart á honum aftur* (Od. 112). **-sókn** [-so^uhkn] f. Annekssogn, Udsogn. **-sótt** [-so^uht] f. **1.** (Börns) Længsel efter at være ude. — **†2.** Buglob. **-són** [-so^u·ən] f. Bortødslen. **-sónarsamur** [-so^uønaϙsa:møϙ] a. ødsel. **-sónarsemi** [-so^uønaϙsε:mı] f. indec. Ødselhed. **-spelkaður** [-sbελgaðøϙ, -sbεlk-] a. proppet. **?-stáelsi** [-sdau·εlsı] n. **1.** *(svall)* Udskejelser. — **2.** *(ú. hunda)* Hundes Løben til Parring. — **3.** *(of mikil burtuvera frá heimili sínu)* for hyppig Fraværelse fra Hjemmet (Rang.). **-stafur** [-sda·vøϙ] m. Yderstolpe. **-stát** [-sdau·t] npl. Strejfen omkring: *um veturnæturnar sneiptist ég til að fara að vísitera og var og í þeim útstátum meira en viku* (TSæm. 210–211). **-státur (-urs)** [-sdau·døϙ, -sdau·tøϙ] n. **1.** = *útstát*. — **2.** Udskejelser: *verja e-n vondum solli, fýsnum og útstátri* (jfr. MStVin. 181). **-steyping** [-sdeı·biŋk, -sdeı·p-] f. **1.** udbredt Udslæt: *ú. af kláða*. — **2.** *(úthelling)* Udgydelse. **-steyptur** [-sdeifdøϙ] a. bedækket med: *ú. í kláða (bólum)*, helt bedækket (befængt) med Fnat (Blærer, Finner). **-steyttur** [-sdeihdøϙ] a. **1.** *(úttroðinn)* proppet: *ú. poki*. — **2.** tilsolet: *auri ú.* (MJ. III. 75). **-straumspípa** [-sdröymspi:ba, -pi:pa] f. Udblæsningsrör. **-streymi (-is)** [-sdreı·mı] n. Udströmning; Emanation: *þeir voru ... ú. frá sjálfum mér* (Ísaf. '15, S. 27). **-stroka** [-sdro·ga, -sdro·ka] f. Römning, Flugt. **-strokinn** [-sdro·gın, -sdro·ǩın] a. römt, bortflygtet (MvT. I. 112). **-strokumaður** [-sdrogøma:ðøϙ, -sdroko-] m. Römningsmand, bortrömt. **-stræti** [-sdrai·dı, -sdrai·tı] n. Udgade. **-strönd** [-sdrönt] f. **1.** afsides Kystegn: *hýrast einhvers staðar á útströndum*. — **2.** *(fjara)* den ydre Del af en Strand, Yderstrand, Forstrand. **-stunginn** [-sduŋgın] a. **1.** udgraveret, udstukket; gennemhullet. — **2.** *útstungið hús*, Stald, hvor det faststampede Møg er blevet fjærnet ved Spadestik. **-stæður** [-sdai·ðøϙ] a. (bot.) aaben (patens). **-suður** [-sʏ·ðøϙ] n. Sydvest. **-suðurátt** [-sʏ·ðørauht] f. **1.** *útsuður*. — **2.** *(útsynningur)* Sydvestvind. **-sunnan** [-sʏn·an] adv. fra Sydvest: *hann er á ú.*, Vinden blæser fra Sydvest. **-svalir** [-sva·lıϙ] fpl. Altan. **-svar** [-sva·r] n. kommunal Ligningsskat.

útsvars kæra [u:tsvaϙsǩai:ra] f. Klage over Ansættelse i Skat, Skatteklage. **-laust** [-löys·t] adv. uden Afgift. **-maður** [-ma:ðøϙ] m. Skatteyder (LFR. XIII. 123).

út sveit [u:tsveı·t] f. **1.** afsides Distrikt: *og dimmgljúfrafljótið um dalinn sem féll, því* (ɔ: *hjeraðinu*) *deildi í útsveitir næstum* (StStAndv. II. 108). — **2.** den yderste Del, Udkanten af et Distrikt: *í útsveitinni var dálítið skárra en inni í dölunum*. — **3.** *(sveit, er liggur að sjó)* Kystegn (Árm. III. 62). **-sverfa** [-sverva] vt. udfile; — pp. *-sorfinn: lægðir útsorfnar af jöklagangi* (ÞThLfr. IV. 178). **-svörun** [-svö·røn] f. Betaling, Erlæggelse: *ú. peninga*. **-sæði** [-sai·ðı] n. Udsæd. **-sæðiskartöflur** [-sai·ðıskaϙ·döbløϙ] fpl. Læggekartofler. **-sævar** [-sai·vaϙ] adv. hinsides Havet. **-sölulaun** [-sölolöy:n] npl. Udsalgslön. **-sölumaður** [-söloma:ðøϙ] m. Forhandler. **-sölustaður** [-sölosda:ðøϙ] m. Udsalgssted. **-söluverð** [-söloverð] n. Salgspris. **-tak** [u:ta·k] n. begyndende *útfall*, Flodbølgens begyndende Bevægelse fra Land (Vf.). **-taka** [-ta·ga, -ta·ka] vt. = *taka út*, se **taka**. **-tala** [-ta·la] vi. udtale, slutte sin Tale el. sit Foredrag, is. i Forb.: *láta úttalað um e-ð*, afslutte sine Bemærkninger el. Udtalelser om n-t; *er svo úttalað um þetta*, saavidt herom. **-tauga** [-töy·qa] vt. udmarve, enervere: *(jeg hef) úttaugað mig um aldur fram* (Eimr. XIV. 61); — refl. *-taugast*, blive enerveret, udmarves, afkræftes; — pp. *-taugaður*, enerveret, udmarvet, afkræftet. **-taugun (-ar)** [-töy·qøn] f. Udmarvning, Enervation; Afkræftelse. **-tekt (-ar, -ir)** [-teχt] f. **1.** Udtægt, Udtægtsforretning: *ú. á jörð, á kirkju, á húsum prestsseturs; — Litt samdi þeim G. og M. um ú. jarðarinnar* (BrJÞf. 109–10). — **2.** *(innheimta skatta)* Opkrævning af Skatter. — **3.** *(í verslun)* Udtagning af Varer: *tíu króna ú.* (Eimr. III. 25). — **4.** *(í kotru)* Udtægt (i Triktrak).

úttektar bók [u:teχdarbo^u:k] f. Kontrabog. **-borð** [-borð] n. i Triktrak den Side af Brættet, som vender imod en, mods. *heimaborð* (ÓDavSk. 312). **-gerð** [-gεrð] f. Udtægtsforretning, Overleveringsforretning. **-maður** [-ma:ðøϙ] m. Udtægtsmand, Vurderingsmand. **-skrá** [-ϙ-sgrau:] f. Udtægtsdokument.

út troða [u:tro·ða] vt. **1.** *(troða út)* udstoppe: *úttroðinn fugl*. — **2.** *(troða niður)* nedtræde, opsparke; — pp. *-troðinn: voru túnin allvel sprottin, en öll úttroðin af hrossum og öðrum gripum* (ÞThFerð. III. 44). **-troðningur** [-troðniŋgøϙ] m. **1.** *(e-ð troðið út)* n-t udstoppet. — **2.** Udtrampen, Nedtrampen, Ødelæggelse ved Trampen. **-útnaður** [-tuhdnaðøϙ] a. opsvulmet, fremstaaende, udspilet: *úttútnuð augu*. **-tútnan** [-tuhdnan] f. Opsvulmen, Oppusten: *ú. andlits*. **-undan** [u:dʏndan, u:t-] adv. se **út**. **-undir** [-ʏndıϙ] adv. og præp. med acc., se *út*: *vera ú. sig*, være om sig.

útúr [u:du·r, u:t-] adv. se *út*: *hann er orðinn ú.*, han er bleven pærefuld. **-bora** [-bo:ra] f. Særling, som holder sig for sig selv. **-borings-skapur** [-bo·riŋsga:bøϙ, -sga:pϙϙ] m. Særhed; Tilböjelighed til at holde sig for sig selv; Separatisme. **-boringskapslegur** [-bo·riŋsgafslε:qøϙ] a. sær. **-drukkinn** [-drʏhgın] a. = **útúrfullur**. **-dúr** [-du:r] m. **1.** Udflugt, Afstikker, Digression: *eins konar ú. í miðjum leik, er nefndist parabasis* (ÁBjH. 121). — **2.** *(vífilengjur)* Udflugt: *koma meðútúrdúra*, bruge Udflugter. — **3.** Lune; Paafund: *Hvað eiga þessir útúrdúrar í ykkur Önnu að þýða?* (GPSk. 19). **-fullur** [-ϙ-fʏd·løϙ] a. pærefuld. **-krókur** [-kro^u:gøϙ, -kro^u:køϙ] m. Afstikker fra Vejen: *skreppa útúrkrók*, göre en Afstikker. **-leið** [-r-leı:ð] f. Afvej, Sidevej. **-skotinn** [-ϙ-sgo:dın, -sgo:tın] a. afsondret, isoleret. **-snúningur** [-snu:niŋgøϙ] m. Fordrejelse.

út valinn [u:dva·lın, u:t-] pp. af **útvelja**. **-valning** [-valniŋk] f. Udvælgelse. **?-varðaröð** [-varðarö:ð] f. Forpostkæde (JsJs.). **?-varðastöð** [-varðasdö:ð] f. Forposttjæneste (JsJs.). **-vefnaður** [-vεbnaðøϙ] m. Töj med indvævede Figurer. **-vega (a)** [-vε·qa] vt.: *ú. e-m e-ð* el. *e-ð fyrir e-n, handa e-m*, tilvejebringe, skaffe, anskaffe en n-t. **-vegagóður** [-vεqago^u:ðøϙ] a. som er flink til at skaffe n-t til Veje: *hann var sannarlega ú.* (SIng. I. 55). **-vegakló** [-vεqaklo^u:] f. Person, der er dygtig at skaffe Ting til Veje; dygtig Agitator (JSBr. 581). **-vegasamur** [-vεqasa:møϙ] a. driftig, erhvervsom. **-veggur** [-vεg·øϙ] m. Ydervæg. **-vegsbóndi** [-vεχsbo^un·dı] m. **1.** *(bóndi, sem stundar fiskveiðar)* Gaardbruger, som driver Fiskeri. — **2.** (Vf., Sch.) = *fyrirsvarsbóndi*. **-vegsmaður** [-vεχsma:ðøϙ] m. **1.** *(atorkusamur maður)* driftig, erhvervsom Mand. — **2.** = *útvegsbóndi* 1. **-vegulaus** [-vεqolöy:s] a. som mangler Udveje: *verð ég þó aldrei svo ú., að ég geti hvergi skaffað 400 rdl.* (TSæm. 100). **-vegumaður** [-vεqøma:ðøϙ] m. Mand, som er flink til at skaffe til Veje. **-vegun (-ar, -anir)** [-vε·qon, -vε·qanıϙ] f. Anskaffelse. 1. **-vegur** [-vε·qøϙ] m. **1.** Udvej: *hafa engan ú. til undankomu*. **2.** Udvej til at anskaffe sig n-t: *vera sjer í útvegum um e-ð*, skaffe sig n-t; *alþýða er sér í útvegum um bækur* (Eimr. IX. 102). — **3.** Udrustning (is. til Fiskeri); Fiskeri; Fiskeredskaber: *stunda bátfiski á útveg annars*, drive Baadfiskeri, saaledes at Udrustningen tilhorer en anden: *Nú stundar aðkomumaður fiskveiðar á útveg annara en þarsveitarmanna* (fra en Baad, der udrustes af andre end de omboende) (Stj. '88, A. 30). 2. **-vegur** [-vε·qøϙ] fpl. = 1. *útvegur* 1., Udvej, Raad: *get því ekki neinar ú. haft* (TSæm. 20). **-velja** [-vεlja] vt. udvælge, udkaare; — pp. *-valinn*, udvalgt, udsøgt; *en Posídoni skulum vér blóta tólf útvöldum griðúngum* (Od. 274). **-ver** [-vε·r] n. Fiskerleje i en Udkant af Landet. **-verða (-u)** [-vεrða] f. Udvortes: *gæta þess, hvað undir útverðunni býr* (Eimr. XIII. 210). **-verka** [-vεϙga] vt. tilsøle; pp. *-verkaður*. **-verslun** [-vεϙslon] f. **1.** Faktori, Filialhandel, Filialforretning: *aðalverslunin var í Reykjavík, en útverslanir í ýmsum kauptúnum*. — **2.** Bortsalg, Udsalg i smaa Partier el. en detail: *kaupa e-ð til útverslunar* (Sch.). **-vestan** [-vεsdan] adv. fra Nordvest: *hann er á ú.*, Vinden staar fra Nordvest. **-vestur** [-vεsdøϙ] n. Nordvest (Vf.); — som adv. mod Nordvest: *hann fór ú.* (Vf.). **-vígi** [-vi·jı] n. Udenværk. **-vigt** [-vıχt] f. Udvejen, Udvejning; udvejet Kvantum. **-víkka** [-vihga] vt. og vi. = *víkka út*, se *víkka*, udvide. **†-vinnur** [-vın·øϙ] fpl. Udrustning til Krigstog. **-virða** [-vırða] vt. tage n-t af ens Bo og vurdere det som Vederlag for n-t: *Þetta útvirðiz úr búi hans* (LFR. XIII. 163). **-virki** [-vıϙgı] n. = *útvígi*; — overf.: *Það sem er aðal eins ættarliðs, getur verið tóm útvirki í þeim næsta* (Skírn. '19, 3). **-víti** [-vi·dı, -vi·tı] m. Fyr langt ude: *gamallar bjarkar | lýsir sem út-víti eldlaufið bjart* (StStAndv. II. 30). **-vortis** [-voϙdıs] adv. udvortes. **-vörður** [-vörðøϙ] m. Udvagt, Udpost, Forpost; Ydervagt (Eimr. IV. 113). **-vörpun (-ar, -varpanir)** [-vöϙbon, -vaϙbanıϙ] f. Udkastning. **-þemba** [-t-þεmba] vt. opblæse, bringe til at opsvulme. **-þenja** [-þεnja] vt. udspile, udspænde. **-þensla** [-þεnsla] f. Udstrækning, Udvidelse. **-þýða** [-þi·ða] vt. udtyde. **-þýðing** [-þi·ðiŋk] f. Udtydning, Forklaring. **-þot** [-þo·t] n. Udbrud. **-þrá** [-þrau·] f. Udlængsel. **†-þrengdur** [-þreiŋdøϙ] a. aftvunget. **?-þrykkilega** [-þrıhgılε:qa] adv. udtrykkelig. **-þvældur** [-þvaildøϙ] a. **1.** udmarvet, udtæret: *(glaumurinn) skili honum aptur sem útþvældum aumingja* (Eimr. II. 25). — **2.** dreven i n-t: *ú. í alls konar brögðum*. **-þvættur** [-þvaihdøϙ] a. udvasket: *einstöku sinnum fleygði Ægir í mig útþvættum ruðum af fiski* (Lögr. '15, 126). **-þægur** [-þai·qøϙ] a. til fals: *mjer er hesturinn ekki ú.* (VSkaft.). **-æð** [u:dai·ð, u:t-] f. *(lífæð, slagæð)* Arterie. **-æðarhnútur** [-aiðaϙ(h)vu:døϙ, -(h)vu:tøϙ] m. (med.) Aneurisma. **-æs** [-ai·s] f. Udkant: *undir hinum miklu hattbörðum, sá í útæsarnar á nýgreiddri, franskri hárkollu* (JTrL. 191). **-öndun** [-öndøn] f. Udaanding. **-örmun (-ar)** [-örmøn] f. Forarmelse.

uxa blóð [ʏχ·sablo^u:ð] n. Okseblod. **-fall** [-fad·λ] n. Kroppen af en slagtet Okse. **-fótur** [-fo^u:døϙ, -fo^u:tøϙ] m. Foden (Benet) af el. paa en Okse; ogsaa som Tilnavn. **-gor** [-go:r] n. Indhold fra en slagtet Okses Mave og Tarme. **-húð** [-hu:ð] f. Oksehud. **-höfuð** [-(h)ö:voð] n. Hovedet af en Okse; — *(áma)* Oksehoved (Vinfad) (Eimr. XVI. 192). **-kjöt** [-ǩö:t] n. Oksekød. **-lag** [-la:q] n. en Okses Værdi. **-kurteisi** [-kʏϙ·deisı] f. Tølperagtighed (compliment de boeuf). **-merki** [-mεϙ·gı] n. (astr.) Stjærnebilledet Tyren. **-tunga** [-tuŋ·ga] f. **1.** *(tunga úr (í) uxa)* Oksetunge. — **2.** = *skjaldburkni*. **-þærubein** [-þai·røbeı:n] n. (Akranes) = **krókur** 3.

uxi (-a, -ar) [ʏχ·sı] m. **1.** *(tarfur)* Okse, Tyr: (Ordspr.) *uxinn fór í England, kom aftur naut* (GJ.), Oksen gik til England, kom tilbage som Stud; *uxar afröru, sleiktu um þvöru*, du har tabt Kødklumpen, slik nu Køkkenskeen, ɔ: naar du er doven, gaar det dig galt (BH.) (forvansket for: *varat af vöru* osv., jfr. Flóamannas. 33). — **2.** *(geltur tarfur)* Stud.

uxum [ʏχ·søm] 1. p. pl. imp. ind. af **vaxa**.

V

v [vaf], det isl. Alfabets 27. Bogstav. Det udtales:

1. [v] som stemt dansk v, saavel i Forlyd: *vaða* [va:ða], — som i Indlyd: *Svava* [sva:va], *þrisvar* [þrɪ:svaϱ].

2. [w] i Forb. *hv* (paa Syd- og Østlandet): *hver* [χwɛ:r], *hvolf* [χwol·v].

3. [v] vaklende mellem stemt og ustemt Lyd i Udlyd, hvor det er meget sjældent (skrives i Reglen med *f*): *bölv* [böl·v].

4. Forsvinder i enkelte Ord: *sljóvan* [sljouːan], is. i Smaaord: *því* [þi:], *svo* [so:].

Lyden forekommer kun kort.

*1. **vá (-r, uden pl.)** [vau:] f. **I.** Ulykke, Fare: *vá fyrir dyrum* (MJ. V. 187); *en ósjaldan hungur og vá fyrir dyrum hjá almenningi þegar á leið veturinn* (JAðFin. 319). **II.** som første Led i Sammensætninger, se ogs. *vo-*.

†2. **vá** [vau:] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **vega.**

*__vá beiða (-u, -ur)__ [vau·bɛɪ·ða] f. n-t der volder Fare el. Skræk, Fare el. ulykkevarslende Uhyre: *vík frá mér, vábeiðan ljót* (MJ. I. 127). **-brestur** [-brɛsdøϱ] m. stærkt Brag el. Knald, der varsler om forestaaende Fare eller Ulykke (OBj. I. 10): *vábrestir í skýjum himins* (Eimr. XII. 6). †**-böl** [-bö·l] n. uforudset Ulykke.

vað (-s, vöð) [va:ð, vað·s, vö:ð] n. **1. a.** Vadested: *þar er v. á ánni.* — **b.** i forsk. overf. Talem.: *ríða á vaðið*, være den förste, tage Initiativet, göre det förste Skridt til noget; *hleypa e-m á vaðið*, lade en tage den förste Torn: *honum kemur þá til hugar, að bezt muni að tala um það við móður sína, og hleypa henni á vaðið fyrst um sinn* (Mýrd. 94). *renna á sama vaðið*, følge i det samme Spor: *ef þessi eftirgjöf er veitt, þá munu fleiri héruð renna á sama vaðið, og verður þá óhægara að neita* (Alþ. '11, B. 290); *hafa vaðið fyrir neðan sig*, være paa den sikre Side, holde en Bagdör aaben. — **2.** Stime af Sæler, is. *vöðuselur* (Nl.). — **3.** (Vf.) = *vaður* 1.

1. **vaða (vöðu, vöður)** [va:ða, vö:ðø(ϱ)] f. Fiskestime, Stime af Marsvin, Sæler el. lign., spec. af *vöðuselur*: *illfiskanna vaðan verst* (ÓDav. Þul. 310).

2. **vaða (veð, vöðum; óð, óðum; væði, vaðið)** [va:ða, vɛ:ð, vö:ðøm; ouːð, ouːðøm; vai:ðɪ, va:ðɪð] vt. og vi. **I. 1.** vade: *v. á*, vade over en Aa; *v. snjó(inn)*, vade gennem Sne(en); *v. eld*, gaa igennem Ild, vade Ild; *sleðinn óð á rimum*, Slæden sank i Sneen op til Bunden (Skírn. '12, 321); *v. yfir*, vade over: *v. yfir á* = *v. á*; — *v. í fæturna*, faa vaade Fødder; *v. í sjálfum sjer*, vade uden at have Skindklæder paa (Vf.); *v. til lands*, vade i Land: *tunglið veður í skýjum*, Maanen vader gennem Skyerne, ɔ: Skyer driver for Maanen; *láta v. upp í*, dreje Baaden op imod Vinden (Vf.). — **2.** i forsk. Talem.: *hvað ertu að v.?* hvad er det du vrövler?; *v. í sílinu*, fiske i rört Vande; *v. elginn*, se *elgur*; — *láta v. á* (el. *með*) *súðum*, lade staa til; *En nú er eg orðinn svo glaður, að alt veður á súðum hjá mér* (at jeg snakker rigtig fra Leveren løs) (EKvÝhl. 130); *v. reyk (um e-ð)*, gaa i Taaget, være i Uvished (om n-t): *v. reyk* ((pop.) *í rassinn á honum skakka Bleik*), vrövle. — 3. refl. *vaðast*: *vaðast upp*, blive opblødt: *slægjulönd og töðuvellir vaðast upp* (MStHandb. 266). — **II. 1.** *(ryðjast áfram)* storme frem, styrte frem; *v. að e-m*, styrte frem mod en, gaa løs paa en; *v. upp á e-n*, fare løs paa en; *v. upp á e-n með skömmum*, overfuse en med Bebrejdelser, anfalde en med Skældsord; *v. í villu (og svíma)*, svæve i stor Vildfarelse: *áður óðu menn mjög í villu og svíma um hina sönnu samsetningu bergtegunda* (ÞThLfr. IV. 148–149); *hann vildi fyrirbyggja það, að einstaka stofnanir gætu vaðið takmarkalaust í landssjóðinn* (tage ubegrænset af Landskassen) (Alþ. '11, B. II. 384); *láta ekki v. ofan í sig*, holde en tre Skridt fra Livet: *en tíminn er seinn til svara og lætur ekki v. ofan í sig* (JTrHalla 39); *v. ofan í e-n með skítuga skóna*, se *skór*; — impers.: *það veður á honum í vitleysu* el. *það veður alt á honum*, han vrövler ustandseligt; *en hvað veður á honum*, sikken han kan vrövle; — *láta alt á sjer v.*, snakke løst og fast: *heldur slórir hér og lætur alt á þér v.* (Od. 399); *jeg skildi ekki, hvað hann var að v.*, jeg forstod ikke alt det, han vrövlede; *hann er afar fljótmæltur og veður svo hvað úr öðru* (farer saaledes fra det ene til det andet), *að það er opt illt að fylgja honum* (JHall. 386); (Ordspr.) *hjer veður alt saman, kálfur og úlfur* (SchMál.), her er alt i Flæng, Kalv og Ulv; *v. í öllu sem mús í skolum* (Málshb. 139), vade i alting som Musen i en Kalvedrik. — **2.** *v. uppi*, (om Fisk) vise sig paa Overfladen, svömme i Overfladen; — (om Mennesker) optræde paa en stöjende og uforskammet Maade; vise sig anmassende, spille Mester; — overf. om andre Begreber: være ovenpaa, herske: *meðan efniskenningin óð uppi* (ÁBj19.öld 223); *N. N. var mjög opinskár um stjórnmálastefnu þá, er mest óð uppi um þær mundir* (Alþ. '11, B. II. 208).

vaðall (-als, -lar) [va:ðadl, vað·laϱ] m. **I. 1.** *(grunt vatn eða rennandi vatn)* Vand (spec. Aamunding el. Fjordbund), hvor man kan vade over el. passere til Hest. — **2.** *(það að vaða)* Vaden: *og var þar þungur vaðall fyrir hestana* (ÞThFerð. III. 134). — **3.** *(bleyta, for)* Ælte. — **II. 1.** Snak, Talestrøm, ustandselig Vaasen: *þessum vaðli skal jeg svara í fám orðum* (Lögr. '12, 9, Sp. 2). — **2.** Rykind med fremmede, Kommen og Gaaen: *Hér er eilífur gestagangur og v. á herragarðinum* (And. I. 281).

vaðals askur [va:ðalsas·gøϱ] m. Sludrebotte: *þessi v., sem situr vasana úr fötunum sínum og etur þá, þegar hann er tóbakslaus* (GFrTís. 233). **-gepill** [-ɟɛ:bɪdλ, -ɟɛ:pɪdλ] m. Pjat. **-kollur** [-kod·løϱ] m. Pluddermads, Pluddermund. **-skvaldur** [-l-sgval·døϱ] n. höjrøstet Ordflom.

vaðamaður [va:ðama:ðøϱ] m. Mand, der passer paa Snören ved Havkalvefangst (Nl.).

vaðandi (-a) [va:ðandɪ] m. = **vaðall** 2.

vaðar hald [va:ðaϱ(h)al·t] n. Maaden at holde en Medesnor: *kenna e-m v.*; — *hann kann ekki vaðarhaldið*, han forstaar ikke at holde en Medesnor. **-hæð** [-(h)ai:ð] f. «Tovhöjde» (i Alm. 15 Favne), bruges som Höjdemaal ved Angivelse af et Fuglebjærgs Höjde: *2 vaðarhæðir* (Vestm.). **-lengd** [-r-lɛiŋ·t] f. «Tovlængde», i Alm. 15 Favne. **-maður** [-r-ma:ðøϱ] m. (Nl.) = **vaðamaður.**

vað beygja [vað·bɛi·ja] f. lille Træklods, fastnaglet paa Rælingen af en Baad, hvorover Medesnoren trækkes op og ned, naar der pilkes, forsynet med en Rende for Medesnoren el. et Hul, hvorigennem den trækkes (Vestm.). **-bera** [-bɛ·ra] vt. **1.** *(láta síga niður í vað)* fire ned i et Tov. — **2.** maale ved Hjælp af et Tov, rebe: *v. tún* (LFR. IX. 53). — **3.** pp. *vaðborinn*, med Tov om Livet: *v. maður* (jfr. LFR. IX. 18). **-berg** [-bɛrk] n. egl. «Fuglebjærg», en Klippe hvor en Fuglefænger fires ned og hejses op i et Tov *(vaður)*. — I Talem.: *vera á vaðbergi*, (egl. om den, der passer paa Fuglefængerens Bevægelser oppe paa Klippens Kant ved Tovets Ophængningspunkt), holde Udkig, passe paa, holde sig i Beredskab: *en hinn sjöundi stóð á vaðbergi og athugaði bendingar sigamanns* (ÞThFerð. IV. 31); *En þetta hjálpaði mér mikið, að vera alt af á vaðbergi, til að gæta að misbresti og neyð og hjálpa* (GFrÓl. 91). **-boginn** [-boi·jɪn] a. staaende böjet over Medesnoren; overf.: *fara v. fyrir e-m*, give efter for en. **-bundinn** [-bʏndɪn] a. med et Tov om Livet. **-burður** [-bʏrðøϱ] m. **1.** *(mæling)* Rebning: *mæla túnið með vaðburði* (LFR. IX. 51). — **2.** (Ísf.) = *undirgjörð*. **-draga** [-dra·qa] vt. maale v. Hj. af Tov, rebe: *v. alt landið* (Sch.). **-dráttur** [-drauhdøϱ] m. Trækken Tov frem og tilbage, Tovtrækning: *þeir gátu náð mönnunum með vaðdrætti úr skerinu* (BH.), de fik Folkene reddet fra Skæret ved at kaste et Tov ud til dem og trække dem i Land. **-fótur** [-fouːdøϱ, -fouːtøϱ] m. Vadefod. **-fugl** [-fʏgλ] m. (zool.) Vadefugl (grallator). 1. **-glöggur** [-glög·øϱ] a. som er flink til at finde Vadested. 2. **-glöggur** [-glög·øϱ] a. som hurtig mærker, naar der er Bid. **-horn** [va:þ(h)o(r)dv] n. **1. a.** den forreste Spids af Fiskenes Bug lige bag ved Gællerne (hvor Krogen altsaa kan trænge ned til, hvis Fisken bider graadigt paa). — **b.** den forreste og nederste Del af Bugvæggen paa en Helleflynder (Vf.); Strimmel Kød, taget af den forreste Del af en Flynders Bug (Df.). — **c.** (Talem.) *komast upp í v. við e-n*, faa en til at bide rigtig paa Krogen, fange en grundigt. — **2.** *(hófþorn, saurhorn)* Kastanje (paa en Hest). **-hornsbein** [-(h)o(r)dvsbɛi:n] n. Ben, som ligger langs Gællerne i en Flynder foran *vaðhorn* paa bægge Sider. **-hæfur** [-(h)ai·vøϱ] a. brugelig til at kaste en Medesnor ud, kun overf. om Vejret: *Og er ratljóst var orðið, var vaðhæft veður* (MJSöguk. 97).

vaðill (-ils, -lar) [va:ðɪdλ, vað·laϱ] m. = **vaðall.**

vaðilsund [va:ðɪlsʏn·t] n. grundt Stræde, Sund.

*__vaðinn__ [va:ðɪn] a. berovet, blottet for: *Þegar stofninn lesti | vænnar eikur v. er að kvistum* (GTh. '95, 211).

vað kefta [vað·ʝɛfda] vt. (Arnf., Tálknf.), **-keipa** [-ʝɛi·ba, -ʝɛi·pa] vt. (Arnf.) skære Hul gennem Gællelaaget, for derigennem at stikke Tommelfingeren, naar Hovedet skæres af Fisk. **-klæfa** [-klai·va] vt. (Sch.) = **varkjafta. -kruma (-u)** [-krʏ·ma] f., **-krumla** [-krʏmla] f. Senetrækning i Fingrene fremkaldt ved at holde længe paa Medesnoren el. Aaren (Vf.). **-leysa (-u)** [-lɛi·sa] f. intet Vadested: *lagði í Þjórsá á vaðleysu* (JÁÞj. II. 172); *þar sem vað er í einn tíma, er v. hinn* (Alþ. '11, B. II. 1385). **-lykkja** [-lɪhɟa] f. Løkke paa en Havkalvesnöre (Nl.). **-mál** [-mau·l] n. Vadmel. **-málalag** [-maulala:q] n. Takst for Vadmel.

vaðmáls buxur [vað·maulsbʏχ·søϱ] fpl. Vadmelsbukser. **-föt** [-fö·t] npl. Vadmelsklæder. **-kufl** [-kʏb·λ] m. Vadmelskofte. **-lengja** [-lɛiŋ·ɟa] f. Strimmel Vadmel. **-treyja** [-trɛi:ja] f. Vadmelströje. **-vend** [-vɛn·t] f., **-vígindi** [-vi:jɪndɪ] npl. Diagonal: *með vaðmálsvígindum*, kipret.

vað skítur [vað·sɟi·døϱ, -sɟi·tøϱ] m. Uheld i Fiskefangst: *það er á mjer v.*, jeg er uheldig, jeg har kun sjældent Bid (Vf.). **-steinn** [-sdɛidv] m. en Sten, der benyttes som Sænkesten *(sakka)*, med Fure omkring, hvorom *fat* (s. d. O.) knyttes (Sl.).

vaður (-ar el. **-s; -ir)** [va:ðøϱ, vað·s] m. **1.** *(færi)* Medesnor, Medesnöre: *renna vöðum*, kaste ud Medesnörer (jfr. JÁÞj. II. 126); *vera undir vað*, sidde og holde et Reb el. en Snor (f. Eks. til Havkalvefangst) (SIng. I. 269); (Talem.) *féll þá svo vel í vaðinn*, det traf sig saa heldigt (TSæm. 56). — **2. a.** *(reipi)* Læderrem, Tov el. Reb, spec. til Brug ved Fuglefangst i Fuglebjærgene. — **b.** Line fastgjort til Enden af et Dragvod. **3.** *(fjöldi)* Mængde: *v. manna, hunda*, Stime: *v. sela*, spec. Stime af *vöðuselur*.

1. **vaf (-s, vöf)** [va·v, vö·v] n. Svøb: (Talem.) *var J. þó ekki barn í vöfum*, J. var dog ikke noget Svøbelsebarn (ɔ: han var en stor og kraftig Mand) (ÓDavSk. 51); *vera hægt í vöfum*, være nemt at behandle el. transportere, *slógu það* (ɔ: *keraldið*) *sundur, svo það væri því hægra í*

vöfunum að flytja það (JÁÞj. II. 528); *vera mikill í vöfum*, være af stort Omfang, uhaandterlig: *vera þungur (stirður) í vöfum*, være uhaandterlig, svær at tumle: *þó að loftskeytasamband sé lítilsháttar stirðara í vöfunum, þá er það víst samband, þar sem hitt getur verið stopult* (Alþ. '11, B. 104); *e-ð verður minna í vafinu en menn hyggja*, n-t duer til mindre end forventet; *´handar v.*, Ring.

†2. **vaf** [va:*v*] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **vefa.**

vafa atriði [va:vaa:drıðı, -a:trıðı] n. tvivlsomt Punkt, tvivlsom Sag, Problem. **-fje** [-fjɛ:] n. coll. Faar, hvis Ejer er tvivlsom (Stj. '02, B. 152). **-gemsi** [-ɟɛm·sı] m., **-gemlingur** [-ɟɛm·liŋgøϱ] m., **-gepill** [-ɟɛ:bıdλ, -ɟɛ:pıdλ] m. **1.** *(vafakind)* Faar, hvis Ejer er tvivlsom. — **2.** Barn, hvis Faderskab er tvivlsomt: *vafagepillinn verður að manni, ef nokkuð náir að togna* (Eimr. X. 143), trods tvivlsom Byrd bliver Barn til Mand, naar op det vokser. — **3.** tvivlsomt Ord (Eimr. XVI. 151). **-gripur** [-grı:bøϱ, [-grı:pøϱ] m. Ting, hvis Ejer er tvivlsom: *meðan tveir deila um vafagripinn kemur hinn þriðji og tekur sitt* (SchMál.). **-laus** [-löy·s] a. utvivlsom; n. *-laust*, utvivlsomt: *það er vafalaust*, det er der intet Spörgsmaal om. **-leysi (-is)** [-lɛi·sı] n. Utvivlsomhed. **-mál** [-mau:*l*] n. tvivlsom, omtvistet Sag (Spörgsmaal). **-mark** [-maϱ·k] n. tvivlsomt Mærke (paa et Faars Øren). **-samur** [-sa·møϱ] a. tvivlsom, omtvistet, usikker, problematisk. **-spurning** [-sbʏr·dniŋk] f. tvivlsomt Spörgsmaal. **-staður** [-sdɑ:ðøϱ] m. tvivlsomt Sted.

vafði [vav·ðı, vab·ðı] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **vefja.**

vaff (-s, pl. ds. el. **vöff)** [vaf·, vöf·] n. Bogstavet *v*, *tvöfalt v*, *w*.

vaf hár [va:f(h)au·r] n. Krølhaar. **-húfa** [-hu·(v)a] f. Turban.

vafi (-a) [va:vı] m. **1.** Tvivl: *v. leikur* (el. *er) á e-u*, n-t er tvivlsomt; *vera í vafa um e-ð*, være i Tvivl om n-t. — **2.** *(óvissa)* Uvished, Usikkerhed.

váfylgja [vau:fılɟa] f. fordærvelig Følgesvend: *hnignunin, v. vetrarins svala* (StStAndv. I. 72).

vafinn [va:vı*n*] pp. af **vefja.**

†**vafinskefta (-u, -ur)** [va:vınsɟɛf·da] f. Økse, hvis Skaft er omvundet med Jærn.

vafjurt [vav·jʏϱt] f. Slyngplante, Lian.

vafka (a) [vaf·ga] vi. = **vakka, vafra.**

1. **vafla (vöflu, vöflur)** [vab·la, vöb·lø(ϱ)] f., mest i pl. *vöflur*, i Talem.: *það koma vöflur á e-n*, en bliver forvirret, bliver Svar skyldig.

?2. **vafla (vöflu, vöflur)** [vaf·la, vöf·lø(ϱ)] f. Vaffel.

3. **vafla (a)** [vab·la] vi. **1.** *(skjögra)* krybe el. gaa med Vanskelighed, stavre. — **2.** *(hika)* være ustadig el. usikker. — **3.** refl. *vaflast: v. fyrir e-m*, ¹) være i Vejen for en: *hann var að v. fyrir mjer allan daginn*. ²) foresvæve en utydeligt: *það er að v. fyrir mjer, en jeg get ómögulega munað það.*

vaflan (-ar, -ir) [vab·la*n*] f. = **vöflun.**

†**vaflanarför** [vab·lanaϱfö:r] f., †**vöflunarför** [vöb·lønaϱfö:r] f. Tiggervandring: *fara (í) vaflanarförum (vöflunar-)*, strejfe om som Tigger (jfr. Eimr. IV. 28 og LFR. XIV. 196).

vafning (-ar, -ar) [vab·niŋk] f. **1.** = *vafningur*. — **2.** (typ.) Udbinding.

vafningalaust [vab·niŋgalöys·t] adv. uden Tøven, uden Omsvøb: *örninn lækkaði flugið, v.* (GFrUbl. 47).

vafnings jurt [vab·niŋsjʏϱ·t] f. Slyngplante. **-lítið** [-li:dıð, -li:tıð] an. lidet indviklet el. forviklet: *það er vafningsminna*, der er ikke saa mange Omsvøb. **-planta** [-plav·da, -plan·ta] f. Slyngplante. **-samur** [-ŋ-sa·møϱ] a. indviklet, forviklet; forbundet med Omsvøb. **-viðarlauf** [-s-vı·ðarlöy:*v*] n. Vedbendløv. **-viður** [-vı:ðøϱ] m. (bot.) Vedbend.

vafningur (-s, -ar) [vab·niŋgøϱ] m. **1. a.** *(vaf)* Svøb, Bind. — **b.** pl. (spec.) Viklegamasker. — **2.** *(fljetta)* Slyngning, Flætning. — **3.** Omgang: *Fyrir ofan þá kistu er tóbakspundið, og er búið að eyða af því nokkrum vafningum* (ÁBjDr. 106—107). — **4.** *(selsvafningur)* Polse, lavet af Sæltarme (Tjörnes, Sch.). — **5.** overf. *(flækja)* Forvikling; — pl. *vafningar*, Forviklinger. — **6.** tvivlsom Beslutning (BH.). — **7.** i pl. = *vafstur*.

vafplanta [vaf·plavda, -planta] f. Slyngplante.

vafra (a) [vav·ra] vi. **1.** stolpre, vanke om, strejfe: *hann er mjög máttfarinn; hann vafrar svolítið um; ég vafraði út á skóg* (ÓDaVík. 343); *eg vafraði að sauðum og vek þeim á beit* (GFrUh. 60). — **2.** bevæge sig langsomt frem og tilbage: *hann* (ɔ: *ísinn) vafraði fyrir landi næsta vetur allan* (ÞThÁrf. 75).

vafrófa [vav·roᵘ·a] f. Snohale.

vafs [vaf·s] n. **1.** = *vafstur: Sjálfsagt er, að fara út úr okkar vafsi og krafs.* (MJ. II. 212). — **2.** *(skuldavafs)* stadigt Bryderi med trykkende Gældsposter.

vafsast (a) [vaf·sast] vrefl.: *v. í e-u*, blande sig i n-t (is. uden at have det nødig).

vafspjaragrímur [vaf·sbjaragri:møϱ] m. en i Pjalter klædt Person.

vafstra (a) [vaf·sdra, vas·dra] vi. have Bryderier med, være optaget af n-t.

vafstur (-urs) [vaf·sdøϱ, vas·døϱ] n. Bryderi, Optagethed.

vaf stöngull [vaf·sdöyŋgødλ] m. (bot.) slyngende Stængel (caulis volubilis). **-teinungur** [-tɛi·nuŋgøϱ] m. Ranke.

váfum [vau:vø*m*] 1. p. pl. imp. ind. af **vefa.**

vafur (-urs) [va:vøϱ] n. **1.** Vanken, Strejfen omkring: *vera á vafri.* **2.** Væren i Vejen (Seyðf.).

†**vafur leysa** [va:vørlɛi·sa] f. = **endileysa. -logi** [-loi:jı] m. flagrende Lue (en Slags magisk Lys, senere is. flagrende Lys, der viser sig, hvor der findes skjulte Skatte i Jorden), Lygtemand, Vættelys: *En amma mín situr í vafurloga minninga minna* (GFrÓl. 7).

vafþráður [vaf·þrau·ðøϱ] m. (bot.) Slyngtraad (cirrhus).

1. **vaga (vögu, vögur)** [va:qa, vö:qø(ϱ)] f. en Slags Slæde, brugt til at transportere Høet fra en sid Eng til et tört Sted.

2. **vaga (a)** [va:qa] vi. vralte, slingre, gaa med slæbende Gang: *v. um haul*, skræve som en, der har Brok; *þú vagar eins og kálffull kýr, | sem komin er að burði.*

vágestur [vau:ɟɛsdøϱ] m. farlig Gæst, is. overf.: Plage: *rottur eru nú allmikill v. í flestum kauptúnum* (Alþ. '11, B. 885).

1. **vagga (vöggu, vöggur)** [vag·a, vög·ø(ϱ)] f. Vugge; *frá vöggu til grafar*, fra Vuggen til Graven; (Talem.) *vel gengur vaggan*, det gaar strygende (Málshb. 347).

2. **vagga (a)** [vag·a] v. **1.** vt. med dat. **a.** vugge: *v. barni.* — **b.** rokke: *v. sjer á stólnum.* — **2. a.** *(kjaga)* vralte. — **b.** vi. dingle: *hann vaggar á hestinum.*

†**vaggra (a)** [vag·ra] vi. = 2. **vaga.**

1. **vagl** [vag·λ] **(-s, -ar)** m. **1.** *(dvergur)* kort Støtte, som rejses paa Tværbjælker i Udbygninger, Kostalde osv. under Mønningsbjælken. — **2.** kort Bjælke mellem Sparrerne under et Tag (Vf.). — **3.** Øremærke, se *mark* (Afb.).

2. **vagl (-s, vögl)** [vag·λ, vög·λ] n. den graa Stær: *og gráhvít, ógagnsæ vögl á báðum augunum* (JTrSkaft. II. 153).

vagl ás [vag·lau·s] m. Bjælke paa hver Side af Mønningstræet i en (Faare)stald: *ásar í (fjár)húsi eru þrír: mæniás í miðju og vaglásar sinn hvoru megin* (Hf.). **-biti** [-*l*-bı·dı, -bı·tı] m. (LFR. XI. 271) = 1. **vagl** 2.

vagl eyg(ð)ur [vag·lɛi·qøϱ, -ɛiqðøϱ, -ɛigðøϱ] a. som har Stær. **-himna** [-λ-(h)ımna] f. Stærhinde. **-hnífur** [-(h)ni·vøϱ] m. Stærkniv. **-nál** [-lnau·*l*] f. Stærnaal. **-skurður** [-λ-sgʏrðøϱ] m. Stæroperation.

vagn [vag·n] **(-s, -ar)** m. **1.** Køretöj paa to el. fire Hjul, Vogn: *tvíhjóla v. (kerra)*, Karre; (Ordspr.) *best er heilum vagni heim að aka*, det er bedst at køre hjem med en hel Vogn, ɔ: have sit paa det törre. — **2.** *(vagnhlass)* Vognlæs: *tveir vagnar af sandi.* — *3. Skib, Baad (BóluHj. 247). — **4.** *Vagninn*, (astr.) Karlsvognen. — **5.** npr. *Vagn*, Vagn.

vagna (vögnu, vögnur) [vag·na, vög·nøϱ] f. (H. II. 218) = **vagnhvalur.**

vagnaborg [vag·nabor·k] f. Vognborg.

vagnáburður [vag·naubʏr·ðøϱ] m. Vognsmörelse.

vagna garður [vag·nagar·ðøϱ] m. Vognpark. **-gnýr** [-gni:r] m. Vognrummel. **-lest** [-lɛs·t] f. Vogntog.

vagnás [vag·nau·s] m. Vognbom.

vagna skrölt [vag·nasgröλ·t] n. Vognrummel. **-smiður** [-smı:ðøϱ] m. Vognmager. **-trossa** [-tros:a] f. Vogntog. **-umferð** [-ʏm·fɛrð] f. Vognfærdsel.

vagn bikkja [vag·*n*bıhɟa] f. Vognmandsøg. **-byrði** [-bırðı] f. Vognlæs. **-byrgi** [-bırɟı] n. Vognskur. **-borg** [-bork] f. Vognborg. **-botn** [-bohtv] m. Vognbund. **-braut** [-bröy·t] f. **1.** *(vagnvegur)* Korevej. — *2. Karlsvognens Vej, Himmelen. ***-bryggja** [-brıɟ·a] f. Karlsvognens Vej, Himmelen. **-dýna** [-di·na] f. Vognhynde. **-dyr** [-dı·r] fpl. Vogndör. **-far** [-v-fa·r] n. Jærnbaneskinner. **-fjöður** [-fjö·ðøϱ] f. Vognfjer. **-flokkur** [-flohgøϱ] m. Vognklasse. **-fær** [-fai·r] a. farbar for Vogne. **-færi** [-fai·rı] n. Vognføre *(= ökufæri)*. **-gluggi** [-*n*-glʏɟ·ı] m. Vognvindue. **-grind** [-grınt] f. Undervogn. **-hamla** [-v-(h)amla] f. Vognhammel. **-hestur** [-(h)ɛsdøϱ] m. Vognhest, Kørehest. **-himinn** [-(h)ı·mı*n*] m. Vognhimmel. **-hjól** [-ɧoᵘ·*l*] n. Vognhjul. **-hlass** [-(h)λas] n. Vognlæs. **-hleri** [-(h)λɛ·rı] m. Bagsmække. **-hurð** [-(h)ʏrð] f. Vogndör. **-hvalur** [-χwa·løϱ, -kva·løϱ] m. (zool.) Spækhugger (orca gladiator). **-karl** [-ka(r)dλ] m. Fragtkusk. **-kassi** [-kas·ı] m. Vognfading. **-keyrsla** [-ȿɛiϱsla] f. Kørsel. **-kjálki** [-ȿauλɟı, -ȿaulȿı] m. Vognstang. **-klefi** [-klɛ·vı] m. Kupé. †**-leiðfæri** [-n-lɛiðfai:rı] n. Vognføre (LFR. VIII. 218). **-lest** [-lɛst] f. Jærnbanetog. **-lykill** [-lı·ɟıdλ, -lı·ȿıdλ] m. Skruenögle. **-lok** [-lo·k] n. = **vagnhleri. -maður** [-ma·ðøϱ] m. = **vagnstjóri. -seta** [-v-sɛ·da, -sɛ·ta] f. Vognhynde. **-skygni** [-sɟıgnı] n. **1.** *(skygni á vagni)* Kaleche. — **2.** *(vagnbyrgi)* Remise. **-skýla** [-sɟi·la] f. Vogndække. **-skrín** [-sgri·n] n. Vognskrin, -magasin (Od. 315). **-skrokkur** [-sgrohgøϱ] m. Vognfading. **-skrölt** [-sgröλt] n. Vognrummel. **-skökull** [-sgö·gødλ, -sgö·k-] m. Hammelreb. **-skör** [-sgö·r] f. Vognbræt, -trin. **-sleði** [-slɛ·ðı] m. Vognslæde. **-slóð** [-sloᵘ·ð] f. Vognspor. **-smiður** [-smı·ðøϱ] m. Vognmager (Stj. '03, B. 299). **-spengur** [-sbɛiŋgøϱ] fpl. Vognbeslag. **-stigi** [-sd(ı)i·jı] m. Vogntrappe. **-stjórasæti** [-sdjoᵘrasai:dı, -sai:tı] n. Kuskesæde, Buk. **-stjóri** [-sdjoᵘ·rı] m. Vognstyrer, Kusk. **-stóll** [-sdoᵘdλ] m. Agestol. **-stöng** [-sdöyŋk] f. Vognstang. **-sæti** [-sai·dı, -sai·tı] n. **1.** *(sæti í vagni)* Vognsæde. — **2.** *(ekilssæti)* Agebræt. **-tengsli** [-tɛiŋslı] n. Vognkobling. **-tækur** [-tai·gøϱ, -tai·køϱ] a. transportabel i en Vogn. **-vegsálma** [-n-vɛχsaul·ma] f. Sidevej for Køretöjer. **-vegur** [-vɛ·qøϱ] m. Kørevej.

vágrís [vau:gris] m. = **voggrís.**

†**vágum** [vau:(q)ø*m*] 1. p. pl. imp. ind. af **vega.**

1. **vaka (vöku, vökur)** [va:ga, va:ka, vö:gø(ϱ), vö:kø(ϱ)] f. **1. a.** *(það að vaka)* Vaagen, Nattevaagen: *í vöku og svefni*, Dag og Nat; *halda fyrir sjer vöku*, holde sig vaagen; *halda vöku fyrir e-m*, holde en vaagen; — ogs. i pl.: *hafa vökur miklar og áhyggjur*, ikke kunne sove for Bekymringer. — **b.** natlige Bönner, Vigilie: *vökur með föstu.* — **c.** Natten för en Festdag. — **2.** *(kvöldvaka)* Tiden fra det Øjeblik, man tænder Lys, indtil man gaar i Seng, Aftenen; *hálfna vökuna*, egl. halvere Vaagetiden, spise Lævninger fra Aftensmaden midt paa Aftenen (Árn.). — **3.** Böje lige i Overfladen ved Bakkefiskeri (Grímsey, Sch.). — **4.** Vagt: *skipið fer 10 mílur á vökunni.*

2. **vaka (vaki, vökum; vakti, vöktum, vekti; vakað)** [va:ga, va:ka; va:ɟı, va:ȿı, vö:gø*m*, vö:kø*m*; vaχ·dı, vöχ·dø*m*; vɛχ·dı; va:gað, va:kað] vi. og v. impers. **I. 1.** vaage, være vaagen: *þeir ætla að v. í nótt; jeg læt sem jeg sofi, en samt mun jeg v.* — *v. yfir e-u (e-m)*, ¹) vaage over n-t (en); ²) have et vaagent Øje med n-t (en); *v. yfir túninu* (Sl., *vellinum* Nl.), vaage for at hindre, at Kreaturerne trænger ind paa Tunet; *v. eftir e-m*,

vaage til en Kommer. — ppr. *vakandi*, vaagen: *hafa v. auga á e-u*, holde vaagent Öje med n-t; (Ordspr.) *von er v. manns draumur*, Haabet er et vaagent Menneskes Dröm; *ná v.* (Vf.) = *ná háttum*. — **2.** i mere overf. Bet.: **a.** *þegar vetur vakir*, naar Vinteren er kommet (JHall. 158). *e-ð vakir fyrir e-m*, n-t foresvæver en: *fyrir mér vakti* (jeg tænkte mig), *að spara þetta fé til vega og brúa* (Alþ. '11, B. II. 78); *láta e-ð í veðri v.*, foregive n-t, lade sig forstaa (forlyde) med n-t. — **b.** *það* (el. *hann) vakir undir*, Himlen er klar nede ved Horisonten; *B. ... rendi augunum til ginu, sem vakti undir kápunni í austrinu* (GFrÁtt. 44). — **II. 1.** *(um fiska)* **a.** komme op til Overfladen (om Fisk): *fiskar v. þar í öllum ám* (JHall. 58). — **b.** v. impers.: *(e-ð) e-u vakir uppi*, n-t viser sig i el. skyder op af Vandets Overflade. — **2.** blæse: *hví viltu andsvala austankul svo á segli v.?* (JHall. 36); *vindarnir v. jafnan í hafinu í einhverri átt* (GFrTs. 13). — **3.** vaage, flyde, strömme: *Ómþýður árstraumur vakir* (GFrÚh. 51). **III.** (ved Pejlinger paa Søen) hæve sig frem bagved n-t andet: *á (fjallið Kaldbak) að v. vestan til við taglið á Spákonufellsborg* (JÁÞj. II. 130).

3. **vaka (a)** [va:ga, va:ka] vt. og vi. danne Vaager i, slaa Hul paa: *Hin röddin mælti, sú sem vakaði ísinn* (GFrÁtt. 181); *v. fyrir kindur*, slaa Huller i Isen, for at Faarene skal kunne drikke; (Ordspr.) *sá vakar ís, sem þyrstur er* (GJ.), den laver Vaagen, som af Törsten pines; *v. á brunninum* (Vf.).

vákans [vau:gans, vau:kans] a. indec. hjemløs, uden Ly el. Tilflugtssted (Borg.); arbejdsløs, men arbejdsvillig.

vakinn [va:gɪn, va:kɪn] a. (jfr *vakinn*, pp. af *vekja*). **1.** *(vakandi)* vaagen, is. i Talem.: *hann er v. og sofinn við það*, hans hele Digten og Tragten gaar ud paa det. — **2.** blæsende: *v.* (el. *náttvakinn) vindur*, Vind, som blæser om Natten (BH.).

vákins [vau:gɪns, vau:kɪns] a. indec. *(vokins)* tvivlraadig.

vakir [va:gɪɾ, va:kɪɾ] pl. af **vök**.

vakk (-s) [vahk] n. **1.** Vanken, Spadseren frem og tilbage: *vera á vakki*, gaa omkring. — **2.** Krydsen: *smáskútur á vakki um flóann* (JSVb. 133).

vakka (a) [vahga] vi. **1.** *(reika)* vanke, spadsere frem og tilbage; *v. í kringum e-n*, krese om en. — **2.** *láta (skip) v. við*, lade et Skib holde lidt stille, förend man sætter det i Fart (Fm. VIII. 289). — **3.** *(um skip)* krydse.

vakkferð [vahkfɛrð] f. Krydsertog.

vakna (a) [vahgna] vi. vaagne: *v. af svefni*, vaagne; *v. sjálfur*, vaagne af sig selv; *v. við e-ð*, vækkes af n-t: *hann vaknaði við hávaðann*; — *v. við vondan draum*, vaagne op af en slem Dröm; (Ordspr.) *sá, sem vaknar af vondum draum, verður feginn* (GJ.), glad bliver den, som vaagner op af en daarlig Dröm; *vaknar hver til sinna leifa* (GJ.), hver vaagner til at spise sine Lævninger, ɔ: enhver sörger for ikke at forsömme sin Fordel.

vakning (-ar, -ar) [vahgniŋk] f. Vækkelse.

?**vakt (-ar, -ir)** [vaχ·t] f. Vagt.

vakta (a) [vaχ·da] vt. ?**1.** *(gæta)* vogte, varetage, bevogte, passe. — †**2.** *(útvega)* tilvejebringe, skaffe, levere.

vaktan (-ar, -ir) [vaχ·dan] f. Bevogtning.

vaktari (-a, -ar) [vaχ·darɪ] m. Vogter, Vægter.

vakti [vaχ·dɪ] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **vekja** og **vaka.**

†**vaktstæði** [vaχ·tsdai·ðɪ] n. Staaen paa Vagt (JÓlInd. 323).

vakur (vökur, vakurt) [va:gøɹ, va:køɹ, vö:gøɹ, vö:køɹ, va:gøɹt, va:k-] a. †**1.** *(árvakur)* aarvaagen. — †**2.** *(fjörugur)* livlig, rask. — **3.** bevægelig: *Hér er sker og harðir straumar, — benta vakrir stýrisstaumar* (MJSoguk. 391). — **4.** (om Heste) som kan gaa i Pasgang: *v. hestur*, Pasgænger; *ekki er vakurt, þó riðið sje*, det er ikke just en Pasgænger, han (du) rider paa.

vakur gengur [va·gørgɛiŋgøɹ, va·kør-] a. som gaar i Pasgang: *v. hestur*. †**-legur** [-lɛ·qøɹ] a. **1.** *(árvakur)* aarvaagen, omhyggelig, virksom. — **2.** *(fjörugur)* rask, livlig; — adv. *-lega*. †**-leiki, -leikur** [-lɛi·gɪ, -lɛi·kɪ, -lɛi·gøɹ, -lɛi·køɹ] m. **1.** Aarvaagenhed. — **2.** Raskhed, Livlighed.

val (-s, völ) [va:l, vö:l] n. **1.** Valg: *ganga í valið*, udvælge det bedste: *ekki læt ég ganga svo í valið hjá mér*, jeg lader ikke saaledes vælge og vrage blandt mine Ting (ÞGjD. 54); *eiga völ á e-u*, kunne vælge mellem n-t, have n-t at vælge imellem; *kvöl á sá, sem völ á*, den, der har Val', har Kval. — **2.** *(úrval)* Udvalg, udsogt Skare, jfr. *mannval*.

Vala (Völu, Völur) [va:la, vö:lo(ɹ)] f. npr. Dim. af **Valgerður.**

1. **vala (völu, völur)** [va:la, vö:løɹ] f. **1.** Rulleben, Springben (benyttes alm. som Legetöj af Börn og af Almuen til Spaadomme, idet den kastes som Plat og Krone, og man saa lægger Mærke til, hvilken Side der kommer op). — **2.** *(lítill heybaggi)* lille Bundt Hø. — **3.** *(steinvala)* rund lille Sten.

2. **vala (völu, völur)** [va:la, vö:lo(ɹ)] f. = *völva*, Volve, Spaakvinde.

†**válaður** [vau:laðøɹ] **a.** = **volaður.**

valar [va:laɹ] gen. af **völur.**

†**val bassi** [val·bas·ɪ] m. Vildsvin. **-birki** [-bɪɹgɪ] n., **-björk** [-bjöɹk] f. (bot.) Valbirk (acer pseudoplatanus). **-blístra** [-blisdra] f. Krigsflöjte. **-brá** [-brau·] f. store, blaalige, medfødte Pletter, is. i Ansigtet, Lungeslag.

vald (-s, völd) [val·t, völ·t] n. **I. 1. a.** Magt, Raadighed, Herredömme: *á valdi e-s*, i ens Magt: *beita valdi sínu*, bruge sin Magt. — *vera á valdi e-s*, være i ens Magt; *e-ð er á guðs valdi*, n-t staar til Gud; *eiga v. á e-m*, have Magt over en; *eiga v. á lífi og frelsi e-s*, have Hals- og Haandsret over en; *ganga á v. e-s*, overgive sig i ens Vold, overgive sig paa Naade og Unaade; *hvað er nú á þínu valdi?* hvad kan du nu? (siges f. Eks. naar man holder ens Hænder som i en Skruestik og mener, at han er magteslos); *komast til valda*, komme til Magten; *sitja að völdum*, regere, [illegible] — **b.** *upp úr öllu valdi*, over al Maade, op over alle Grænser, *niður úr öllu valdi*, langt under Grænsen: *Þau sinn gengur upp úr öllu* [illegible] *niður úr öllu valdi* (helt ned i Kælderen) (ÓDav. [illegible]) [illegible] *upp úr öllu valdi*, gøre stadig højere [illegible] saaledes byde alle andre over. — **2.** Herredømme,

Styre: (Ordspr.) *ilt vald verður sjaldan gamalt* (GJ.), daarligt Styre bliver sjælden gammelt. — **3.** *(ofríki)* Vold, Magt: *með valdi*, med Magt. — **II.** Aarsag, Skyld: *af völdum e-s*, bevirket, foranlediget af en: *það er ekki af mínum völdum*, deri har jeg ingen Del (Skyld); *hún varð þunguð af hans völdum*, hun blev svanger ved ham; *af manna völdum*, af Menneskehænder, ved menneskelig Magt: *hann dó af manna völdum*, han døde en voldsom Død. — **III.** *(í skák)* Gardering (i Skak og Kortspil), jfr. *peðsvald, hróksvald*; *e-r skákar í því (hróks)valdi*, se *hróksvald*.

1. **valda (veld, völdum; olli, ullum; ylli; valdið** el. **ollað)** [val·da; vɛl·t, völ·døm; od·lɪ, ʏd·løm; ɪd·lɪ; val·dɪð, od·lað] vt. med dat. **I. 1.** (is. i sup.) kunne løfte el. bære, magte: *hann gat ekki valdið steininum*, han kunde ikke magte Stenen. — **2.** *(stýra, stjórna)* regere, styre, raade over. — **II.** volde, forvolde, afstedkomme: *hvað veldur?* hvad er Aarsagen dertil; *hann veldur því*, det er hans Skyld, han er Ophavsmand dertil; (Ordspr.) *ekki veldur sá er varar, (þó (að) ver fari)*, ej volder han, der varer (om ilde gaar); *sjaldan veldur einn, þegar tveir deila*, det er ikke gærne den enes Skyld, naar to slaas; *sá veldur miklu, sem upphafinu veldur* (GJ.), den meget volder, der Ophavet volder. — **III.** ppr. *valdandi* som subst., Styrer, Hersker: *drottinn allsv.*

2. **valda (a)** [val·da] vt. dække, gardere (i Skak- og Kortspil).

valda bjástur [val·dabjaus·døɹ] n. Magtstræv. **-brjótur (-s, -ar)** [-brjoᵘ:døɹ, -brjoᵘ:tøɹ] m. Magtraner, Usurpator. **-fíkinn** [-fi:gɪn, -fi:kɪn] a. magtbegærlig. **-fíkn, -fíkni** [-fihkv, -fihgnɪ] f. Magtbegær. **-fýsn** [-fis·v] f. Magtlyst. **-laus** [-löy·s] a. uden Magt, som ikke er i Besiddelse af Magt el. Indflydelse. **-maður** [-ma:ðøɹ] m. Øvrighedsperson. †**-mannlegur** [-man·lɛqøɹ] a. som hører under en Øvrighedspersons Omraade: *valdamannlegt umdæmi*, Jurisdiktion (Odds. I. 205). **-níðsla** [-nið·sla] f. Embedsmisbrug. **-sess** [-ses·] m. Magtens Sæde.

valdast [val·dast] an. superl. se **valdur.**

valda staða [val·dasda:ða] f. = **valdsstaða. -stóll** [-sdoᵘd·l] m. Magtens Sæde. **-sælinn** [-sai:lɪn] a. magtlysten, herskesyg: *Eftir vorum tíma má kalla hann v.* (Eimr. XXVII. 173). **-sælni** [-sail·nɪ] f. indec. Herskesyge.

val dauði [va·ldöy·ðɪ] m. = **vopndauði. -dauður** [-döy·ðøɹ] a. **vopndauður. -daunn** [-döydv] m. Valstank.

valdaþjófur [val·daþjoᵘ:vøɹ] m. Magtraner.

vald bjóða [val·tbjoᵘ·ða] vt. med dat. og acc.: *v. e-m e-ð*, paalægge en n-t ved Magtbud; *v. almenna skoðun* (Stj. '01, A. 194). **-boð** [-bo·ð] n. Magtbud. **-bær** [-bai·r] a. berettiget, kompetent (EArRétt. 304). **-frelsi** [-frel·sɪ] n. Frihed til at bruge Magten. **-gefning** [-gɛbniŋk] f. Voldgift (BH.). **-hafi (-a, -ar)** [-(h)a·vɪ] m. Magthaver. *****-herra** [-(h)ɛr·a] m. overordnet (MJ. IV. 196). **-hringur** [-(h)ɛiŋgøɹ] m. Magtomraade.

Valdi (-a, -ar) [val·dɪ] m. npr. Dim. af Navne, der ender paa *-valdur: Rögnvaldur, Þorvaldur* osv. samt af *Valdimar*.

valdi [val·dɪ] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **velja.**

vald megn [val·dmɛgv] n. Herskerkraft. **-mikill** [-mɪ·gɪdʎ, -mɪ·kɪdʎ] a. som har stor Magt: *girnd sem valdmest er* (ÞÞorl. I. 46). **-rán** [-rau·n] n. Magtran, Usurpation. **-rúnir** [-ru·nɪɹ] fpl. Navn paa et Runealfabet (GBrPer. 133). **-ræningi** [-rai·niŋgɪ] m. Usurpator.

valds dagar [val·(t)sda·gaɹ] mpl. Magtsdage, Embedstid. †**-greifi** [-grɛi·vɪ] m. Pfalzgreve. **-hafandi (-a, -endur)** [-(h)a·vandɪ, -endøɹ] m. **valdhafi. -herra** [-(h)ɛr·a] m. Overherre, Hersker.

vald skák [val·tsgau·k] f. »garderet Skakspil«, en Art Skakspil, hvor ingen Brik maa slaas, naar den er garderet af en anden (ÓDavSk. 288). **-skurður** [-sgʏrðøɹ] m. paabudt Slagtning (Sch.).

valds legur [val·(t)slɛqøɹ] a. vældig, mægtig. **-maður** [-ma·ðøɹ] m. Øvrighedsperson, Embedsmand; mægtig Mand, Hersker. **-mannslegur** [-mansle·qøɹ] a. af Udseende og i Optræden som en *valdsmaður*. **-mannssvipur** [-mansvɪ:bøɹ, -svɪ:pøɹ] m. Herskermine. **-merki** [-mɛrgɪ] n. Tegn paa Magt. **-orð** [-orð] n. Magtbud. **-skipan** [val·(t)sgɪ·ban, -sgɪ·pan] f. Øvrighedsbefaling. **-staða** [-sda·ða] f. Magtstilling, Embedsstilling. **-sæti** [-sai·dɪ, -sai·tɪ] n. Magtsæde, Trone.

vald stífur [val·tsdi·vøɹ] a. tyrannisk (Alþ. '11, B. II. 68). **-stjett** [-sdjɛht] f. den verdslige Øvrighed. **-stjettarmaður** [-sdjɛhdarma:ðøɹ] m. Øvrighedsperson. **-stjórn** [-sdjoᵘrdv] f. Øvrighed; (jur.) *valdsstjórnin gegn N. N.*, det offentlige mod N. N. **-stjórnari** [-sdjoᵘrdnarɪ] m., **-stjórnarmaður** [-sdjoᵘrdnarma:ðøɹ] m. Øvrighedsperson. **-svið** [-svɪ·ð] n. Magtomraade.

valdur (völd, valt) [val·døɹ, völ·t, vaʎ·t] **a. 1.** som er Skyld i n-t: *vera v. að e-u*, have forvoldt n-t, være Skyld i n-t. — **2.** n. superl. *valdast*. (Talem.) *það er valdast*, det kommer an paa: *það er valdast, hvort hann vill gera það fyrir þig*; — *Það er alltjend valdast* (det er ikke det samme), *hvern maður hittir fyrir* (EiÓlLf. 62).

vald vilji [val·dvɪljɪ] m. Magtvilje (Eimr. XVI. 110). **-þrota** [-þro·da, -þro·ta] a. indec. afmægtig, magtesløs.

*****válegur** [vau:lɛqøɹ] a. = **volegur.**

valeyg(ð)ur [va:lɛi·qøɹ, -eiqð-, -eiqð-] a. **1.** med Høgeøjne (Falkeblik), med skarpe, gennemtrængende Øjne: *v. fálki* (JMPísl. 178). — **2.** overf. som ser ivrigt (og længselsfuldt) efter n-t: *hann var heldur en ekki v. í pottinn*.

?**valend(j)era (a)** [va:lɛnd(j)ɛ·ra] vi. i Forb.: *láta e-ð v.*, lade n-t gaa som det kan (Árn.).

*****val faðir** [val·fa·ðɪɹ] m. Navn paa Odin. **-fall** [-fadʎ] n. = **mannfall. -fallinn** [-fadlɪn] a. som ligger død paa Valpladsen, falden i Kamp. *****-freyja** [-frɛi·ja] f. Valkyrie. *****-frelsi** [-frɛlsɪ] n. Valgfrihed. *****-gautur** [-göy·døɹ, -göy·tøɹ] m. Navn paa Odin. **-gerður** [-gjɛrðøɹ] f. npr. *****-grind** [-grɪnt] f. Valhals Port (GTh. '95, 81). **-gröftur** [-gröfdøɹ] m. Begravelse af faldne (Il. I. xiii). **-henda** [va:ʎ(h)ɛnda] f. (metr.) (andre Navne: *valhending, stuthenda, bragheda, hnept (stýfð) þríhenda*), trelinjet

Strofe, 1 Vers, best. af 3 trokæiske Dipodier, den sidste katalektisk, de to andre hver af to Trokæer og en Creticus; Enderimene i alle tre Linjer er ens. Ekspl.: *Aman drakk með öðling frægum ígætt vín, | hótar Júðum heljar pín, | en hugsar gott til ráða sín* (HSig. 247). **-hending** [-(h)ɛnd-iŋk] f. = **valhenda. -henduafhending** [-(h)ɛndøa:f(h)ɛndiŋk] f. (metr.) Metrum, dannet af *valhenda* (s. d. O.), idet den sidste Linje borttages, hvorved der fremkommer en tolinjet Strofe. Ekspl.: *Að drottins ráði dýr þar rennur dagana tvo; | heimspekingar halda svo* (HSig. 249). **-hendu-braghenda** [-(h)ɛndøbra:χ(h)ɛnda] f. (metr.) Strofe, der er Sammenblanding af *valhenda* og *braghenda*. Ekspl.: *Rökkur og nætur ristill grætur Reinald sárt, | kom henni enginn kæti-dagur. — Kveðinn er út hinn fjórði bragur* (HSig. 258). **-hnot** [val·hvo·t] f. Valnød. **-hnotarskurn** [-hvodaɢ-sgʏr·dv, -hvotaɢ-] f. Valnøddeskal. **-hnotatrje** [-hvodatrjɛ:, -hvota-] n., **-hnottrje** [-hvotrjɛ:] n. (bot.) Valnødtræ. **-hnotusafi** [-hvodøsa:vɪ, -hvotø-] m. Valnøddesaft (And. II. 24). **-hnútur** [-hvu·doɢ, -hvu·tøɢ] m. en Slags sammenslynget Ring af Skind paa en Tömme neden for *star-kóngur* el. paa en Ridepisk. **-hopp** [va:λ(h)ohp] n. kort Galop. **-hoppa** [-(h)ohba] vi. (om Heste) gaa i kort Galop; — om Börn: *Únglíngar sjást opt líka valhoppa, en mer er ekki ljóst hvernig því hoppi er varið* (ÓDavSk. 89).

†-hrunhenda [val·hɢʏv(h)ɛnda] f. (metr.) = **þríhenda. -hræ** [-hɢai·] n. Lig paa en Valplads. **-hverfa** [-χwɛrva, -kvɛrva] vt. med dat.: *v. augunum*, rulle med Øjnene i Hovedet (som en Falk). **-höll** [va:λ(h)ödλ] f. Valhal, Odins Hal, hvor Einherjerne samles.

vályndi [vau:lɪndɪ] n. **†1.** *(önuglyndi)* Gnavenhed, Vrantenhed. — **2.** Ildesindethed, Skadefryd: *V. múgsins* (Eimr. XV. 226).

valinkunnur [va:lɪŋkʏn:øɢ] a. bekendt som Hædersmand: *kveðja valinkunna menn til e-s*, tilkalde gode Mænd til n-t (jfr. Stj. '03, A. 96).

valinn [va:lɪn] pp. af **velja.**

†Valir [va:lɪɢ] mpl. Italienerne.

†váljúgur [vau:lju·(q)øɢ] m. fejlslagent Haab, Skuffelse (Heilag. II. 668).

valk (-s) [vaλ·k, val·k] n. = **volk.**

Valka (Völku, Völkur) [vaλ·ga, val·ka, vöλ·gø(ɢ), völ·kø(ɢ)] f. npr. (ASkaft.) Dim. af *Valgerður.*

val kyrja (-u, -ur) [val·ɟɪrja] f. Valkyrie. **-kók** [-ko·ᵘk] n. Udkig: *vera á valkóki yfir e-u*, være paa Udkig efter n-t. **-koka (a), -kóka (ti)** [-ko·ga, -ko·ka, -ko·ᵘga, -ko·ᵘka] vi. vende Øjnene hid og did (i Haab om Bytte), flagre (sværme) gloende omkring n-t: *eru (selirnir) að v. kring um sjómennina* (ÓDavSk. 130); — refl. *-kókast*, ds. (Breiðd.). **-kokkara-legur** [-kohgaralɛ:qøɢ] a. (Árn.) = **krunkaralegur. -kokkur** [-kohg-øɢ] m. egl. Ravn, der svæver over Valpladsen, kun overf. (is. om Börn): *vera eins og v. yfir e-u.* **-krunkaralegur** [-krʏŋ·garalɛ:qøɢ, -krʏŋ·k-] a. = **krunkaralegur. -kvendi** [-kvɛndɪ] n. udmærket Kvinde. **-köstur** [-kösdøɢ] m. Dynge af faldnes Lig; *hlaða valköst*, fælde i Massevis, saal. at der dannes en Dynge af de faldnes Lig.

vall [vad·λ] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **vella.**

valla [vad·la] adv. = **varla.**

vallaklár [vad·laklau:r] m. = **vallarklár.**

Valland [val:ant] n. npr. **1.** Bretagne (ogs. Frankrig). — **2.** Italien.

vallar [vad·laɢ] gen. af **völlur. -dagslátta** [-r-daχ·slauhda] f. Flademaal af 900 Kvadratalen, ca ³/₁₀ ha. **-fótur** [-ɢ-fo·ᵘ:døɢ, -fo·ᵘ:tøɢ] m. Udkanten af Hjemmemarken (JÁÞj. I. 202). **-foxgras** [-foχ·sgras] n. (bot.) Eng-Rottehale (phleum pratense). **-garður** [-r-gar·ðøɢ] m. = *túngarður*, Gærde el. Vold omkring en Hjemmemark. **-hlutur** [-ɢ-(h)λʏ:døɢ, -(h)λʏ:t-øɢ] m. Andel i Fangsten, som tilfalder 2 Gaarde (jfr. *völlur*) (Vestm.). **-hóll** (h)oᵘd·λ] m. lille Jordhöj (Il. I. 254). **-hreinsun** [-a-hɢɛin·søn] f. Tunrensning (naar Resterne af Gødningen skrabes sammen) (LFR. I. 163).

†vallari (-a, -ar) [vad·larɪ] m. Pilgrim.

vallar jörð [vad·larjör·ð] f. (Klp. II. 100) = **valllendi. -klár** [-ɢ-klau:r] m., **-klára** [-klau:ra] f. = 1. **klára. -korn** [-kod·v, -kor·dv] n. (bot.) (Yngleknop paa) topspirende Pileurt (polygonum viviparum). **-kvisl** [-kvɪs·λ] f. Møggreb. **-lilja** [-r-lɪl·ja] f. (bot.) Marklilje. **-mál** [-mau:l] n. et Tuns Opmaaling (LFR. IX. vi). **-rót** [-a-roᵘ:t] f. (bot.) Roden paa Lovetand (taraxacum vulgare). **-rækt** [-raiχ·t] f. et Tuns Rogt. **-sýn** [-ɢ-si:n] f. (egl. Synet af en ude i det fri i staaende Stilling) Udvortes, det ydre, den ydre Anseelse: *mikill að v. (= mikill á velli)*, stor at se til, statelig: *sterkir menn og miklir að v.* (Lögr. '15, 72, Sp. 1). **-sjóður** [-sjoᵘ:ðøɢ] m. (bot.) liden Skjaller (rhinanthus crista galli) (SvPRask 18). **-skafa** [-sga:va] f. Redskab, hvormed Gødningen paa Tunet skrabes sammen, = 1. *klára.* **-stika** [-sdɪ:ga, -sdɪ:ka] f. Maalestok: *mæla út teigana með vað eða vallarstiku* (Andv. I. 147). ***-stjörnur** [-sdjör·dnøɢ, -sdjöd·nøɢ] fpl. Stjærner paa den dyrkede Mark (om Blomster) (JHall. 197). **-súra** [-su:ra] f. (bot.) almindelig Syre (rumex acetosa). **-sveifgras** [-svɛiv·gras] n. (bot.) Eng-Rapgræs (poa pratensis). ***-tár** [-tau:r] n. ›Marktaarer‹, ɔ: Dug (MJ. I. 181). **-teðsla** [-tɛð·sla] f. Gødning af Tunet (LFR. I. 179). **-torfa** [-tor·va] f. Stykke Græstörv, skaaret op hvor der er tör, haard Jordbund. **-vinna** [-r-vɪn:a] f. Arbejde om Foraaret paa den gødede Hjemmemark, især best. i at jævne Gødningen (JThMk. 228).

vall bjúgur [vad·lbju·(q)øɢ] a. som bukker sig ved Markarbejde: *vunnum vallbjúg* (BóluHj. 78). **-blóm** [-bloᵘ·m] n. Markblomst (JHall. 79). **-elfting** [-l-ɛλdiŋk] f. (bot.) Lund-Padderokke (equisetum pratense). **-boginn** [-l-boi·jɪn] a. svagt krumböjet (om en Le) (GFSl. 13).

vallenskur [val:ɛnsgøɢ] a. fra *Valland* (s. d. O.) (JTrL. 104).

vall gangsteppa [vad·lgauŋstɛhba] f. (med.) Forstoppelse. **-gangur** [-gauŋgøɢ] m. **1.** *(hægðir)* Stolgang. — **2.** *(saur)* Ekskrementer. **-gresi (-is)** [-grɛ·sɪ] n. (coll.) Græs, der vokser i haard og tör Jord (Eimr. II. 82). **-gróa** [-groᵘ·a] vi. **1.** danne sammenhængende Græsflade: *þekjan vallgrær* (LFR. II. 162). — **2.** pp. *-gróinn:* **a.** bevokset med Grönsvær, græsbevokset: *vallgrónar tóftir* (JTrHeið. 10). — **b.** jordfast: *v. steinn*, jordfast Sten. **-humall** [-λ-(h)ʏ·madλ] m. (bot.) almindelig Rollike (achillea millefolium). **-humalste** [-(h)ʏmalstɛ:] n. Te, lavet af *vallhumall.* **-hæra** [-(h)ai·ra] f. (bot.) mangeblomstret Frytle (luzula multiflora). **-kendur** [-ɟɛndøɢ] a. haard og tör. **-lenda** [-d·-lɛnda] f. (StStAndv. II. 288), **-lendi (-is)** [-lɛndɪ] n. haard og tör, udyrket, græsbevokset Jordbund. **-lendishey** [-lɛndɪs(h)ɛi:] n. Hø af *valllendi.* **-lendislitur** [-lɛndɪslɪ:døɢ, -lɪ:tøɢ] m. Farve, som en tör Græsplæne. **-lendur** [-lɛndøɢ] a. haard og tör (om græsbevokset Jord): *þar sem valllent er*, hvor Jordbunden er haard og tör. **-prúður** [vad·λ-pru·ðøɢ] a. smuk og statelig (ÁM. 226b, 8vo).

***val mey** [val·mɛi·] f. (ÓDavÞul. 329) — **valkyrja. -meyjargras** [-mɛijargra:s] n. (Il. I. 190) — **draumsóley. -menni (-is**, pl. ds.) [-mɛn·ɪ] n. brav, fortræffelig Mand, ædelmodig Mand. **-menska (-u)** [-mɛnsga] f. Ædelmod, Bravhed. ***-mær** [-mai·r] f. = **valkyrja.**

valna poki [val·napo:ɡɪ, -po:ɟɪ] m. Sæk til (el. med) *völur*, se *vala* 1. (ÓDavVik. 401). **-stakkur** [-sdahgøɢ] m. cogn. Navn paa en i et islandsk Folkesagn omtalt fredløs; Navnet hidrörer fra hans Brynje, der var lavet af lutter *völur*, se *vala.*

val rán [val·rau·n] n., **-rof** [-ro·v] n. Plyndring af de faldne, Valrov: *Engi má nú dveljast eptir og leggjast að valrofi* (Il. I. 140). **-rúnir** [-ru·nɪɢ] fpl. Runer, der bevirker Fjendens Død (GBrPer. 142).

vals (gen. ds., pl. **-ar**) [val·s] m. Vals.

valsa (a) [val·sa] v. **?1.** vt. valse; — pp. *valsaður*, valset: *völsuð grjón.* — **2.** vi. valse, danse Vals. — **3.** vi. (pop.) föjte orkesløs omkring: *hvað er hann að v.?* — **4.** vi. *láta e-ð v.*, lad n-t gaa som det kan (Arn.).

valsgripur [val·sgrɪ·bøɢ, -grɪ·pøɢ] m. (JÁÞj. I. 136) = **stólpagripur.**

vals hamur [val·s(h)a·møɢ] m. Falkeham. **-hreiður** [-(h)ɢɛi·ðøɢ] n. Falkerede.

†1. valska (völsku) [val·sga, völ·sgø] f. vælsk Sprog, spec. Fransk.

2\. **valska (völsku, völskur)** [val·sga, völ·sgøɢ] f. Rotte: *Um miðja 18. öld voru völskur orðnar algengar undir Snæfellsjökli* (ÞThLýs. II. 453).

val skygn [val·sɡɪgv] a. skarp, gennemtrængende: *með valskygnum augum* (JÞorl. I. 167). ***-skyrta** [-sɡɪɾda] f. Brynje (MJ. V. 206).

valskur (völsk, valskt) [val·sgøɢ, völ·sk, val·st] a. vælsk, italiensk; gallisk, fransk: *völsk fura*, Pinje.

valsleginn [val·slɛi·jɪn] a. dræbt af en Falk (JÁÞj. II. 547).

valsleikur [val·slɛi·gøɢ, -lɛi·køɢ] m. ›Falkeleg‹; en af Deltagerne er ›Falk‹, der søger at indhente de andre (ÓDavSk. 139).

val slengja [val·slɛiŋɟa] f., **-slöngva** [-slöyŋgva] f. Valslynge, Blide, Katapult.

val snilli [val·snɪdlɪ] f. indec. Valgkløgt. **-stef** [-sdɛ·v] n., **-stýfa** [-sdi·va] f. (metr.) **1.** *v. hin eldri* = *stefjahrunssamhenda.* — **2.** firelinjet Strofe; i Grundformen er 1. og 3. Verslinje bestaaende af to Trokæer og en Creticus, 2. og 4. af to Jamber; alle fire Linjer har ens Enderim. Först anvendt af Guðm. Bergþórsson 1701 i hans Bálantsrímur; ogsaa kaldet *vaglstýfa.* Ekspl.: *Þennan brag eg fyrstur fann | og fór með hann; | vil eg heiti valstýfan, | ef vitnast kann* (HSig. 250). Undertiden kan 1. el. 3. Linje bestaa af fire Trokæer; i saa Fald har den næstpaafølgende Linje en Creticus, der rimer med den sidste Trokæs akcentuerede Stavelse. Ekspl.: *Hug sinn grundar glóða Rínar | gerður fín, | hvort dreyma myndi lauka lín þá ljótu sýn* (ibid.).

valstrendur [val·sdrɛndøɢ] a. halvrund.

***valströnd** [val·sdrönt] f. (egl. Hogens Strand, ɔ:) Haand: *valstrandar starf*, Haandarbejde, spec. Skrivning (JÁGát. 80).

1\. **valstöð** [val·sdö·ð] f. Valplads, Kampplads.

*2. **valstöð** [val·sdö·ð] f. [illegible] Haand: [illegible] *á valstöðvar hornum* (Neglene) (JÁGát. 84).

valt [vaλ·t] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **velta.**

1\. **valta (völtu, völtur)** [vaλ·da, vöλ·dø(ɢ)] f. Gænge.

2\. **valta (a)** [vaλ·da] vt. udjævne el. glatte med en Valse, valse: *v. flag* (Andv. I. 162).

valtakefli [vaλ·daɟɛb·lɪ] n. Valse (Klp. VII. 110).

valtari (-a, -ar) [vaλ·darɪ] m. **1.** Rulle, Valse: *jarðvegurinn jafnaður og honum þjappað saman með þar til gerðu áhaldi, svonefndum valtara* (Ísaf. '11, 245, Sp. 1). — **2.** se *rokkur* (Afb.).

valtaroki [vaλ·daro:ɡɪ, -o:ɟɪ] m. drejelig Klampe forneden paa Tremmekasser, der bruges ved Transport af Törv el. Gødning.

valtás [vaλ·dau·s] m. Valseaksel (Andv. I. 156).

***valteigur** [val·tei·qøɢ] m. ›Falkeland‹, Arm.

valteinn [val·tɛidv] m. ›Valten‹, Sværd.

valthjól [vaλ·tʰoᵘ·l] n. Valsehjul.

valti (-a, -ar) [vaλ·dɪ] m. Valse; pl. Valseværk.

Val týr [val·ti·r, vaλ·ti·r] m. npr. **1.** ›Valens Ty‹, Odin: pl. *valtivar*, Valguderne, Aserne. — **2.** et Mandsnavn. **-týingur (-s, -ar)** [-ti·iŋgøɢ] m. Tilhænger af *valtýska.* **-týska (-u)** [-tisga] f. politisk Retning ved Aarhundredskiftet, benævnt efter Partiets Forer, Professor *Valtýr Guðmundsson.*

valtur (völt, valt) [vaλ·døɢ, vöλ·t, vaλ·t] a. **a.** uvis, usikker; ustadig: *standa á völtum fótum*, [illegible] staa paa svage Ben; *vera v. á svellinu*, være svag, is. i moralsk Henseende: *Viljinn getur orðið valtari á svellinu en hjartað mundi kjósa* (MHUpp. 124); (Ordspr.) *völt er vina stoðin* (GJ.), Venners Støtte er ej at lide paa; *valt er veraldarhjólið* (GJ.), væltsomt er Verdens Hjul. — **b.** *(um skip)* rank (om Skibe).

valtvenna (-u, -ur) [val·tvɛn·a] f. Dilemma (ÁBjRök. § 65).

valtvjel [vaλ·dvjɛ·l] f. Valseværk.

1. **valur (-s, -ir)** [va:lop, val s] m. **1. a.** (zool.) Falk (falco islandicus) *Óðins v.*, Ravn (BóluHj. 216). *valastrond*, Haand (MJ. II. 80). **b.** tyrig Hest. **2.** npr. *Valur*.

2. **valur (-s, -ir)** [va:loo, val s] m. Val, Valplads. de faldne paa Val- pladsen: *kanna val*, undersøge de faldne *falla* (el. *hniga* el. *leggjast*) *i valinn*, ¹) falde paa Slagmarken, overf. i Alm. *(deyja)* do bort: *En þegar hann kom ... var arin lagst í valinn* (GFrUbl. 25) ²) *(gefa frá sjer, gefast upp)* give tabt: *Ég lagðist í valinn og lá í honum* (jeg maatte gaa *langar nætur og dapra daga* (GFrÓl. 141) til Sengs og blive liggende)

valva (völvu, völvur) [val va, vol va(o)] f. = **völva.**

valveiði [val·vɛi·ðɪ] f. Falkejagt.

valþing [val þiŋk] n. Slag, Kamp.

†**váma (-u)** [vau ma] f. = **væma.**

vambar [vam baɡ] gen. af **vömb.** **-dalur** [-r da.loɡ] m., **-fjörður** [-ɡ-fjor ðoo] m. (pop.) Bugen. **-gylta** [-r-ɡɪλ da] f. Bugso (om en Haand- ten): *hver er sú v.* (JÁGát. 81). **-haull** [-ɡ-(h)ovd λ] m. (med.) Brokskade (LFR. IX. 219). **-laus** [-r-löy s] a. egl. uden Bug. overf. i Forb.: *vitlaus og v.*, skrubtosset (Arn.) **-spað** [-ɡ sba ð] n. Kallunsuppe (LFR. XII. 203). **-sultur** [-sʏλ doɡ] m., **-svelta** [-svɛλ da] f., **-sveltingur (-s)** [-svɛλ d- ingoɡ, ɪŋs] m., Blodpølser, som ved Kogningen ikke udvides (Breiðd.).

vambdigur [vam pdɪ ɪoɡ] a. = **vambmikill.**

vambir [vam·bɪɡ] pl. af **vömb.**

vambl, vambla [vam bλ, vam bla] se **vaml, vamla.**

vamb laus [vam blöys] a. uden Mave, tyndmavet. **-leggja** [-lɛɡ a] vt. lade en Baad vende Siden til (AM. 226a, 8vo). **-mikill** [-mɪ ɡɪdλ, -mɪ k- ɪdλ] a. tykmavet: *magur og vambmiklir og nærri ósedjandi* (ÞThFerð. III. 116). **-síður** [-ɡ-si ðoɡ] a. sidbuget. **-þungur** [-þungoɡ] a. med tung Mave: *en þá er orðinn saddur, uppþutur vambþúngur* (JÁGat. 83).

vaml [vam l] n. Kryben.

vamla (a) [vam la] vi. **1.** *(skríða)* krybe paa Bugen. — **2.** mumle, brumme: *Því skal tjá og tína frá um Tobías gamla, óttast tók og um það v., hvað arfa sínum mundi hamla* (Vísn. 168).

vamm (-s, vömm) [vam, vom] n. **1.** Lyde: *vilja* (el. *mega*) *ekki v. sitt vita*, ikke ville sætte n-n Plet paa sin Ære. (Ordspr.) *það er vinur, sem til vamms segir* (GJ.), det er god Ven, som varer en ad sin Skade. — **2.** *(skömm)* Skam, Vanære.

vamma barn [vam:abad ʏ, -bar dʏ] n. uartigt Barn, Barn, som græder meget (BH.). **-fullur** [-fʏd loɡ] a. lydefuld, lastefuld. **-laus** [-löy·s] a. brødefri, uden Lyde. **-læti** [-lai.dɪ, -lai:tɪ] npl. uartig Opforsel (hos Born).

vammar [vam:aɡ] mpl. Börnegraad (BH.).

vammhaltur [vam haλdoɡ] a. som har den Fejl at halte (spec. om Heste), som halter af Vane, selv efter at Foden er lægt (BH.).

vammir [vam·ɪɡ] pl. af **vömm.**

vamm laus [vam löys] a. **1.** = *vammalaus*. **2.** *(saklaus)* uskyldig (And. I. 51). **-leggja** [-lɛɡ·a] vt. (Vf.) = **vambleggja.**

van [va:n] adv. for lidt; is. i Forb. *ýmist of eða v.*, enten for meget eller for lidt. (Ordspr.) *v. og of fær sjaldan gott lof* (GJ.), for lidt og for meget faar liden Ros.

1. **vana (a)** [va:na] vt. **1.** *(draga úr, rýra)* formindske, forringe. — **2. a.** *(gelda)* gilde, kastrere (Heste). om Mænd: *Nefndin vill ekki verða við kröfu þeirri ... að v. þá, sem þetta kvenfólk ofbeldi* (Morg. '23, 182). — **b.** overf. *lim'esti hann* (ɔ: Bismarck) *Dani og vanaði Frakka* (Eimr. XVI. 121). — **3.** refl. *vanast* *(þverra)* aftage. — **4.** pp. *vanaður* **a.** *(rýrður)* formindsket, gjort mindre. — **b.** *(bilaður)* vanfor. — **c.** *(geltur)* kastreret.

2. **vana (a)** [va na] vt. lægge sig efter n-t, øve sig i n-t: *et hann van aði sig, gæti hann einhverntíma tekið undir vers* (JThMk. 194).

3. **vana** [va.na] a. indec. is. som sidste Led Sms.: manglende, blottet for, jfr. *allsvana, andvana*. *Höfuðs og fóta og friddis: v.* (JÁGat. 92).

vana ástand [va.naau·sdan·t] n. normal Tilstand. **-bein** [-bɛɪ n] n Knogle paa Hundens Hoved, jo højere den er, desto klogere bliver Hun- den if. Folketroen. **-bundinn** [-bʏn dɪn] a. vanemæssig: *og þetta verður svo vanabundið, að hugur þeirra á þar sama sem engan þátt í* (GFHh. 317).

Vanadís [va:nadi·s] f. = **Freyja.**

vana fastur [va:nafas·doɡ] a. vanefast; konservativ. **-festa** [-fɛs da] f., **-festi** [-fɛs·dɪ] f. indec. Vanefasthed; Konservatisme. **-festumaður** [-fɛs doma·ðoo] m. vanefast Person, konservativ. **-festuþauf** [-fɛsdoþöy:v] n. Vedhængen ved gammel Vane, Stok-Konservatisme.

van afla [va nabla] a. indec., **-afli** [-ablɪ] a. svag, afmægtig, som mangler Kræfter til n-t, *verða v. fyrir e-m*, bukke under for en.

vana gangur [va:naɡau·ŋɡoo] m. sædvanlig Fremgangsmaade: *vana gangurinn er víst sá, að einhverjum skrofanum úr málinu minni hlut- ans hér er snúið á dönsku og það sent til Hafnar* (Alþ. '11, B. II. 771), *láta alt ganga sinn vanagang*, lade alt gaa som sædvanlig. **-gestur** [-ɡɛ doo] m. Stamgæst. **-gildi** [-ɡɪl dɪ] n. Traditionens Autoritet: *þeir vánu það við þessi þeir umrbilt) öll lík, að á þeim öllum þrömr var sk vana- vitund n. hrotið* (Mth. 71). **-gjöld** [-ɡöl t] npl. sædvanlige Udgifter. **-hagi** [-hai:ɪ] m. tilvant Græsgang. **-hátterni** [-hauhdɛrdnɪ] n. sædvanlig Maade at være paa. **-kenning** [-ɟɛn:iŋk] f. overleveret Lære, Tradition.

Vanakvísl [va:nakvis·λ] f. npr. (Floden) Don.

vanalegur [va:nalɛ·qøɡ] a. sædvanlig; — adv. *-lega*, ofte i superl.: *vanalegast*, som oftest, sædvanlig.

vanalinn [va na lɪn] a. daarlig fodret.

vanan (-ar, -ir) [va nan] f. **1.** Lemlæstelse. — **2.** *(gelding)* Kastration.

vanangur (-urs) [va naun ɡoo] n. **1.** *(áhyggjuleysi)* Sorgløshed. — **2.** *(staðarheiti)* Sorgenfri, Sanssouci.

vana skikkun [va:nasɟɪhɡon] f. Skik og Sædvane (BóluHj. 145). **-sótt** [-souht] f. kronisk Sygdom; *v. kvenna*, Menstruation. **-stagl** [-sdag·λ] n. idelig Gentagelse: *v. og elliþvogl kulnaðra sálna* (Alþ. '11, B. II. 942). **-tamur** [-ta:møɡ] a. som har faaet Færdighed i n-t ved Vane, vaneovet: *og vitni þjóna svo vanatöm* (MJ. III. 156). **-verk** [-vɛɡ·k] n. vanemæssigt Arbejde: *e-ð verður að vanaverki* (jfr. Campe 60). **-von** [-vo:n] f. for- gæves Haab: *í skógi vanavona* (Sigurj. Friðj. i Eimr. VIII. 99). **-þula** [-þʏ:la] f. mekanisk Ramse.

van blessan, -blessun [van blɛs an, -blɛs on, vam -] f. Forbandelse, Vanheld, Mangel paa Lykke: *vanblessunar vítin þjett | við mig láttu skilja* (BTh. 146). **-blæði (-is)** [-blai·ðɪ] n. (med.) Anæmi. **-boðinn** [-bo·ðɪn] a. utilfredsstillende: *flest er vondum vanboðið* (Málshb. 108), ond er sjælden tilfreds med nogetsomhelst. **-borgaður** [-borgaðøɡ] a. som der ikke er betalt nok for: *vanborguð sending*, delvis frigjort Forsendelse. **-brennur** [-brɛn·øɡ] fpl. halvforkullede Træstykker (naar der svies Kul). **-brestur** [-brɛsdoɡ] m. *(misbrestur)* Mangel, Brøst: *v. verður á e-u*, der mangler (meget) i n-t: *fyrst í stað hlýtur að verða mikill v. á því, að útlend voru- flutningaskip ... fullnægi fyrirmælunum* (Alþ. '11, B. II. 1500). **-brúka** [-bru ga, -bru ka] vt. misbruge. **-brúkun** [-bru gon, -bru kon] f. Misbrug: (Ordspr.) *vanbrukun viskunnar er óviti argari* (GJ.), Visdoms Misbrug er værre end Uvidenhed. **-búinn** [-bu·ɪn] a. uforberedt: *v. við e-u*; *hvergi v. fyrir e-u*, ganske forberedt paa, i Stand til at møde n-t. **-bún- aður** [-bu·naðøɡ] m. **1.** ufuldstændig Forberedelse: *mjer er ekkert að vanbúnaði*, jeg er helt færdig, jeg er fuldstændig parat. — **2.** Mangel: *margt er að vanbúnaði*, meget mangler i n-t: *Enda var því enn þá margt að vanbúnaði til frekara áframhalds* (JTrSk. I. 288). **-burða** [-bʏrða] a. indec. **1.** *(þróttlaus)* svag, skrøbelig, affældig. — **2.** *(veill)* vanfør. — **3.** *(ekki fullburða)* for tidlig født. †**-burði** [-bʏrðɪ] a. = **vanburða. -burðir** [-bʏrðɪɡ] mpl. legemlige Mangler, legemlig Svaghed.

†**vánd-** [vaun·t] se **vond-.**

1. **vanda (vöndu, vöndur)** [van·da, vön·dø(ɡ)] f. den næst-forreste el. den næst-agterste *röng* i en Baad (jfr. LFR. IX. 3).

2. **vanda (a)** [van·da] v. **I. 1.** vt. udføre med Omhu: *v. e-ð vel*, ogs. vi.: *v. vel um e-ð*; *vanda uppeldi á börnum sínum*, opdrage sine Børn med Omhu. *var húsið þétt og vel um vandað* (solid lavet) (JÁÞj. I. 316), *v. sig við verk*, vise Omhu og Nöjagtighed i Udforelsen af et Arbejde: *v. sig á e-u*, göre sig Flid med n-t, spec. skrive n-t omhyggeligt; (Ordspr.) *það skal vel v., sem lengi á að standa*, godt skal göres, hvad længe skal vare; *v. til e-s* = *v. e-ð*; — pp. *vandaður*, ¹) godt forarbejdet, omhyggelig forarbejdet: *vandað smíði*; *vandað skinnband*, Vælskbind; ²) af god Kvalitet *v. varningur*. **2.** *(vera vandur að vali)* vælge med Omhu. *v. vörur sínar*, vælge sine Varer med Omhu, kun føre udsøgte Varer; (Ord- spr.) *ekki v. allir orð þeim minna manni* (GJ.), ikke vælger alle med Omhu deres Ord, naar de taler til en underordnet; (Talem.) *v. e-m ekki kveðjurnar*, tage Bladet fra Munden overfor en. — **3.** *v. ráð sitt, v. sig*, være hæderlig i sin Vandel. — pp. *vandaður*. *(réttvís)* redelig, retskaffen, samvittighedsfuld, skikkelig, brav. **II.** vi. gøre Ophævelser over, irette- sætte: *v. um e-ð*, rette paa n-t, dadle n-t; *v. um við e-n*, irettesætte en, *v. um siði*, præke Moral; (Ordspr.) *sá skal v. sjálfan sig, sem við aðra vill um v.* (GJ.), den, som vil rette andre, maa selv være lige. — **III.** refl. *vandast*, blive vanskelig: *nú vandast málið*, nu bliver Sagen vanskelig.

vanda bundinn [van dabʏn dɪn] a. **1.** *(skyldur)* staaende i nært For- hold til, nærpaarörende. — **2.** *(í þakklætisskuld við)* staaende i Erkendt- lighedsgæld til. **-burður** [-bʏr·ðoɡ] m. vanskelig Sag (StÓl. '23, 154).

vandagaður [van·da·qaðøɡ] a. vanskelig at holde Styr paa: (Ordspr.) *vandagað er veiki og óhlýðið barn* (GJ.).

vanda hlutur [van dahλʏ døɡ, -hλʏ:tøɡ] m. vanskelig Sag. **-laus** [-löy·s] a. **1.** *(auðveldur)* let: *e-ð er (ekki) vandalaust*, n-t er (ikke) ganske lige til. — **2.** *(óviðkomandi)* fremmed, uvedkommende: *mjer er vandalaust við hann*, jeg har ingen Forpligtelser overfor ham. — **3.** *(óskyldur)* som ikke er i Slægt med en, ikke beslægtet med, ikke paarörende: *Kristínu tókst aldrei vel að halda v. hjú* (BrJÞí. 109); *eftir lát foreldra sinna varð hann að fara til vandalausra*. — *hann er mjer v.* el. *mjer er vandalaust við hann*, vi er ikke i Slægt med hinanden (BH.). **-lítill** [-li:dɪdλ, -li t-] a. ikke særlig vanskelig, let. **-maður** [-ma:ðøɡ] m., is. pl. *-menn*, paa- rørende: *það tilkynnist vinum og vandamönnum*, det bekendtgøres for Slægt og Venner. **-mál** [-mau:l] n. vanskelig Sag. **-mikill** [-mɪ:ɡɪdλ, -mɪ.ɡɪd] a. vanskelig.

vandar [van·daɡ] gen. af **vöndur. -högg** [-(h)ök] n. Slag med Ris. **-veif** [-r-vɛi·v] n. egl. Viften af en Stok el. desl.; (Talem.) *vera á vandar- veifi*, være ustadig, vakle frem og tilbage.

vanda samlegur [van dasam lɛqøɡ] a., **-samur** [-sa møɡ] a. vanskelig, indviklet. **-semi** [-sɛ mɪ] f. indec. Vanskelighed, Indviklethed. **-verk** [-vɛɡ k] n. vanskeligt el. indviklet Arbejde, vanskelig Opgave. **-verkefni** [-vɛɡ·gɛbnɪ] n. vanskelig el. indviklet Opgave.

vand dæmt [van daimt, -daimt] an. vanskeligt at bedømme: *að v. sé um það* (Klp. VIII. 133). **-farinn** [van tfa rɪn] a. vanskelig at befare, vanske- lig at tilbagelægge. — an. *vandfarið*: *honum er v.*, han maa tage sig i Agt, være forsigtig. *vandfarið er með e-ð*, n-t er vanskeligt at behandle, n-t maa behandles omhyggeligt el. forsigtigt. (Ordspr.) *vandfarið er með annars eign* (GJ.), varsomt skal man omgaas anden Mands Ejendom; *svo er vandfarið með vin sem bróður* (GJ.), varsomt skal man omgaas Ven som Broder; *vandfarið er með vænan grip* (GJ.), med god Genstand skal varligt fares. **-fenginn** [-fɛiŋ,ɡɪn] a. vanskelig at erholde, faa el. opnaa: *er vandfenginn meri anægja*, man kan vanskelig faa större Fornøjelse (Eimr. I. 116). (Ordspr.) *v. er vinur trúr* (GJ.), vanskelig at finde er

fuldtro Ven. **-fengur** [-fɛiŋgoϱ] a. = **vandfenginn. -fýsa** [-fi·sa] a. indec. vanskelig: *vandfýsa og hvumleiður* (JÞorkÞis. 232). **-fýsi** [-fi·sɪ] f. indec. = **vandfýsni. -fýsinn** [-fi·sɪn] a. vanskelig at tilfredsstille, fordringsfuld, kræsen. **-fýsni** [-fisnɪ] f. indec. Fordringsfuldhed, strænge Fordringer; Kræsenhed. **-fundinn** [-fʏndɪn] a. vanskelig at finde, vanskelig at opdage. **-fær** [-fai·r] a. = **vandfarinn. -færni** [-fairdnɪ] f. indec. Omhu (JÁÞj. I. xxx). **-geymdur** [-ɟɛimdøϱ] a. vanskelig at forvare el. bevare; (Ordspr.) *vandgeymd er veik samviska* (GJ.), öm Samvittighed er vanskelig at gemme. **-gerður** [-ɟɛrðøϱ, vaŋ·-] a. vanskelig at forfærdige, vanskelig at udføre: *e-ð er vandgert*. [illegible] *eiga vandgert við e-n*, være en forbunden: *það er ekki vandgert við hann*, ¹) han er ikke vanskelig at tilfredsstille; ²) man har ikke Forpligtelser overfor ham. **-gæfi (-is)** [-ɟai·vɪ] n. Sjældenhed; Ømfindtlighed; Fortrædelighed, jfr. *vandgæfur*. **-gæftir** [-ɟaifdɪϱ] fpl. tvivlsomt Udfald: *Við það eru mikil misterki og v. að athuga* (LFR. I. 39). **-gæfur** [-ɟai·vøϱ] a. 1. som sjælden forefindes, sjælden: *og vandgæfir eru góðir þurkar* (ÞThFerð. I. 226). — 2. *v. er* [illegible] *heilsunnar*, svagelig, tilbøjelig til at blive syg: *jeg er* [illegible] *síðan eg lá í taugaveikinni; v. með svefn*, som har ondt ved at sove. — 3. vanskelig at göre tilpas, pirrelig: *v. á skapsmunum*. **-gætt** [van·tɟaiht] an. vanskeligt at passe paa el. rette sig efter: *e-s er v.; — v. verður mjer til skapsmuna hans*, jeg har vanskeligt ved at göre ham tilpas. **-hittur** [-(h)ɪhtøϱ] a. 1. vanskelig at træffe: *hann er v., hann er* [illegible] *góðu skapi*. — 2. vanskelig at ramme: *hausinn er v.* **-hæfi** [-(h)ai·vɪ] n. vanskelig Sag, Vanskelighed: *það er v. á að gera það*, det er saa sin Sag, det er ingen let Sag at göre det; — i pl.: *v. eru á e-u*, man skal tage sig i Agt for n-t: *þó er nokkurt v. á, að níðast ekki á* [illegible] (JÁÞj. I. 23), *v. á bjarnardrápi*, Ting, man skal vogte sig for, naar man dræber en Björn (JÁÞj. I. 611). **-hæfið** [-(h)ai·vɪð] an. tvivlsomt (Odds. Indl. 183). **-hæfislaus** [-(h)aivɪslöy:s] a. uden Vanskelighed, let. **-hæfur** [-(h)ai·vøϱ] a. 1. *(erfiður viðureignar)* vanskelig at holde el. tumle. — 2. *(hættulegur)* farlig, uvis, mislig (BH.). — 3. vanskelig at træffe (ramme): *vandhæft er á það*, det er vanskeligt at træffe el. faa (BH.).

1. **vandi (-a, -ar)** [van·dɪ] m. I. 1. *(erfiðleiki, erfitt verk)* Vanskelighed: *e-ð er hægur* (el. *lítill, enginn*) *vandi*, n-t er en let Sag, n-t gaar saa let som Fod i Hose; *það væri hægur v.* (det vilde være en let Sag) *að prenta eitthvert af lögum þessum* (ÓDavSk. 248); (Talem.) *það er vandinn*, det er Knuden; *vandi er vel boðnu að neita*, det er svært at sige nej til et godt Tilbud. — 2. *(ábyrgð)* Ansvar; (Ordspr.) *v. fylgir vegsemd hverri*, med hver Hæder følger en Byrde, stor Ære, stor Bekymring. — 3. *(kröggur)* vanskelig Situation: *vera í vanda staddur*, være i Knibe, være i en vanskelig Situation. — II. Pligt, Forpligtelse, is. paa Grund af Slægtskab el. Svogerskab: *e-m er v. á við e-n*, en har Pligter mod en, er forpligtet overfor en. — III. *(venja)* Vane, Skik, Sædvane: *að vanda*, som sædvanlig; *e-r á vanda til e-s*, n-t hænder en hyppigt: *hann á vanda til svima, ef hann reynir of mikið á sig*, han lider hyppigt af Svimmelhed, hvis han overanstrænger sig.

2. **vandi** [van·dɪ] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **venja.**

vandygð [van·dɪqð, -dɪgþ] f. Udyd.

°**Vandill (-ils)** [van·dɪdλ, -ɪls] m. Sokonge; *vandils slóð* (MJ. II. 58), *vandils vegur* (MJ. V. 77), Hav.

Vandilskagi [van·dɪlsgai·jɪ] m. = **Vendilskagi.**

†**vandindi** [van·dɪndɪ] npl. Vanskeligheder.

vand kosinn [van·tko·sɪn] a. vanskelig at vælge: *vandkosið er á e-ð*, n-t er et vanskeligt Valg, n-t er ikke meget attraaværdigt: *Vandkosit er á þessi kjör fyri hvört barna minna* (BHAt. 175). **-kvæði** [-kvai·ðɪ, vaŋ·-] npl. 1. *(erfiðleiki)* Vanskelighed. — 2. *(hindrun)* Hindring. — 3. Indvending: *Zenon . . . bar fram v. sín taporíuri* (ÁBjH. 143) [illegible] n-t som Vanskelighed, göre Indvendinger imod n-t. **-látur** [van·dlau·døϱ, -lau·tøϱ] a. 1. *(sem örðugt er að gera til geðs)* vanskelig at behage. — 2. *(strangur)* som forlanger Nöjagtighed og Soliditet i Udførelsen af et Arbejde, stræng. — 3. *(áhyggjufullur)* bekymret (BH.). **-launaður** [-löy·naðøϱ] a. vanskelig at gengælde efter Fortjæneste.

vandlaupur [van·tlöy·bøϱ, -löy·pøϱ] m. Vidjekurv.

vand legur [van·dlɛqøϱ] a. omhyggelig: *vandleg leit*; — adv. *-lega*. **-leitaður** [-lɛi·daðøϱ, -lɛi·taðøϱ] a. vanskelig at gennemsøge (Eimr. XII. 40); — an. *-leitað*, vanskeligt at (gennem)søge: *þar er v., þess er v.* **-lesinn** [-lɛ·sɪn] a. statarisk læst. **-lestur** [-lɛsdøϱ] m. statarisk Læsning. **-lifað** [-lɪ·vað] an. vanskeligt at leve, vanskeligt at indrette sit Liv: *honum er v.*, det er vanskeligt for ham at göre tilpas; *nú þykir mjer orðið v.*, nu er det blevet svært at göre tilpas; (Ordspr.) *v. er með vondum og góðum* (GJ.), det er vanskeligt at være med onde og gode. **-lífi (-is)** [-li·vɪ] n. strængt Levned. **-lífur** [-li·vøϱ] a. nidkær, omhyggelig m. H. t. sin Vandel. **-lyndi** [-lɪndɪ] n. vanskeligt Sindelag. **-lyndur** [-lɪndøϱ] a. med et vanskeligt Sindelag.

vandlingur (-s, -ar) [van·dliŋgøϱ, -iŋs] m. (Vf., Sch.) = **vetlingur.**

vand læta (ti) [van·dlai·da, -lai·ta, -laihdɪ] vi. være nidkær, ivre; *v. um við e-n* = *vanda um við e-n*, irettesætte en. **-lætari (-a, -ar)** [-lai·darɪ, -lai·tarɪ] m. Ivrer, nidkær Overholder, Zelot. **-læti (-is)** [-lai·dɪ, -lai·tɪ] n. 1. *(ákafi)* Iver, Nidkærhed. — 2. *(strangleiki)* Nöjeregnen m. H. t. Udførelsen af et Arbejde el. en Tings Godhed, Strænghed. **-læting (-ar, -ar)** [-lai·diŋg, -lai·t-] f. 1. *(ákafi)* Iver, Ivren, Nidkærhed. — 2. *(aðfinning)* Irettesættelse, Moraliseren. **-lætingamaður** [-laidiŋgama:ðøϱ, -lait-] m. = **vandlætari.**

vandlætingar andi [van·dlaidiŋgaran·dɪ, -lait-] m. Nidkærhedsaand. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. = **vandlætari.**

vandlætinga samur [van·dlaidiŋgasa:møϱ, -lait-] a. nidkær, stræng. **-semi** [-sɛ:mɪ] f. indec. Nidkærhed, Zelotisme. **-skáld** [-sgaul·t] n. satirisk Digter, Satiriker.

vandlætis hetja [van·dlaidɪs(h)ɛ:dja, -laitɪs(h)ɛ:tja] f. Helt, fuld af hellig Reformiver (JHall. 194). **-maður** [-ma:ðøϱ] m. Ivrer. **-samur** [-ɪ-sa:møϱ] a. = **vandlætingasamur.**

vand meðfarinn [van·dmɛðfa:rɪn] a. vanskelig at behandle: *v. gestur* (GTh. '95, 24). **-metinn** [-mɛ·dɪn, -mɛ·tɪn] a. vanskelig at vurdere (Alþ. '11, B. 809). **-mæli** [-mai·lɪ] n. 1. *(vandamál)* vanskelig Sag, vanskeligt Spörgsmaal. — 2. vanskeligt Ord at udtale (BH.). **-ráðinn** [-rau·ðɪn] a. 1. vanskelig at løse: *vandráðin gáta*. — 2. an. *-ráðið*, vanskeligt at afgöre, vanskeligt at tage en Beslutning om: *það er vandráðið*. **-ráður** [-rau·ðøϱ] a. raadvild (BH.). **-rakstur** [-raχsdøϱ] m. 1. Rester af Gødning, der skrabes bort fra Tunet (ASkaft.). — 2. (Hf.) = **flóðrek. -rataður** [-ra·daðøϱ, -ra·t-] a. vanskelig at finde: *v. vegur*; — vanskelig at finde Vej paa: *svo menn viltust ekki á flatneskju þeirri, sem þar er, og mjög þykir vandrötuð enn í dag* (ÓDavVik. 41); *þar er vandratað*, der er det vanskeligt at finde Vejen; (Ordspr.) *vandrötuð verður blindum ókunnug gata* (GJ.), for blind Mand er det vanskeligt fremmed Vej at finde; *vandratað er meðalhófið* (GJ.), det er svært at finde den gyldne Middelvej.

vandræða ár [van·draiðaau:r] n. Aar med megen Modgang: *Þó reið ekki ein bára stök það v.* (MJSöguk. 319). **-ástand** [-au:sdant] n. fortvivlede Tilstande. **-barn** [-bad·v, -bar·dv] n. vanskeligt Barn, enfant terrible. **-fip** [-fɪ:p] n. Famlen, Vaklen (Eimr. IV. 47). **-fullur** [-fʏd·løϱ] a. klagende over Vanskeligheder. **-gripur** [-grɪ:bøϱ, -grɪ:p-] m. Menneske el. Dyr, som det er vanskeligt at tumle el. have med at göre. **-hjal** [-ɧa:l] n. Udenomssnak. **-laust** [-löys·t] adv. uden Vanskelighed, uden Besvær. **-legur** [-lɛ:qøϱ] a. 1. som tyder paa Vanskelighed el. Forlegenhed: *vandræðaleg röksemdafærsla*. — 2. *(sneypulegur)* flov, forlegen. — 3. *(erfiður)* vanskelig, besværlig. — 4. adv. *-lega*. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. 1. besværligt, vanskeligt Menneske: *hann hefur alla tíð verið v.*; — *staðan hefir gert hann að vandræðamanni* (Alþ. '11, B. 1015). — 2. Menneske i en meget besværlig el. farlig Stilling (BH.). **-samur** [-sa:møϱ] a. 1. tilbøjelig til at beklage sig over Vanskeligheder. — 2. vanskelig: *vandræðasamt fyrirtæki* (jfr. Klp. II. 150). **-skepna** [-sɟɛhbna] f. vanskelig Person.

vand ræðast (a) [van·drai·ðast] vrefl.: *v. yfir e-u*, beklage sig over Vanskelighederne ved n-t, klage over n-t. **-ræðavænlegt** [-raiðavain·lɛχt] adv., **-ræðavænt** [-raiðavaiv·t, -vain·t] an. faretruende. **-ræði** [-rai·ðɪ] npl. Forlegenhed, Knibe, Vanskelighed, vanskelig Stilling, vanskelige Omstændigheder: *gera e-ð út úr vandræðum*, göre n-t fordi man ikke har nogen anden Udvej; *e-m verður v. úr e-u*, en har vanskeligt ved at klare n-t: *verður Eggerti . . . v. úr slíkum jöklum*, E. har Vanskelighed ved at forklare sig den Slags Jøkler (ÞThLfr. III. 48); *vera vandræðum bundinn*, være forbundet med Vanskeligheder, være vanskelig: *svefn minn hefði lengstum verið mestu vandræðum bundinn* (HermJDulr. 25); *vera í standandi vandræðum*, være i stor Knibe (Kattepine). **-ræðilegur** [-raiðɪlɛ:qøϱ] a. = **vandræðalegur. -setinn** [-t-sɛ·dɪn, -sɛ·tɪn] a.: *hjer er v. bekkur* (el. *hjer er vandsetið*), her er det vanskeligt at göre tilpas; *e-r er v.*, en er vanskelig at göre tilpas paa Gr. af hans ubeherskede Sindelag. **-settur** [-sɛhd-øϱ] a. vanskelig at anbringe. **-siglt** [-sɪχλt] an. vanskeligt at sejle. **-sjeður** [-sjɛ·ðøϱ, van·-] a. 1. vanskelig at se el. forudse; (Ordspr.) *vandsjeð er veður að morgni* (GJ.), det bliver tit andet Vejr inden Aften. — 2. = *viðsjárverður: eg vildi nærri því óska, að þeir þm., sem eru þessu mótfallnir, ættu leið yfir þessa á, þegar hún er í vandséðara lagi* (Alþ. '11, B. II. 1393). **-sjenn** [-sjɛdv] a. vanskelig at se el. forudse: (Ordspr.) *varlega skal hið vandsjena meta* (GJ.), varsomt skal vurderes, hvad vanskeligt kan bestemmes. **-skafa** [-t-sga·va] vt. skrabe omhyggeligt. **-skilinn** [-sɟɪ·lɪn] a. = *torskilinn*, vanskelig at forstaa. **-skipaður** [-sɟɪ·baðøϱ, -sɟɪ·paðøϱ] a. vanskelig at besætte: *vandskipað er sæti hans*. **-skírður** [-sɟirðøϱ] a. vanskelig at døbe; *það er ekki vandskírt fátækra manna barn*.

vandskjöldur [van·tsɟöldøϱ] m. Vidjeskjold.

vand skoðaður [van·tsgo·ðaðøϱ] a. vanskelig at undersøge el. forudse; (Ordspr.) *vandskoðuð er æfi manns á enda* (GJ.), jfr. ingen kender Dagen för Solen gaar ned. **-smíðaður** [-smi·ðaðøϱ] a. vanskelig at smede: *vandsmíðað járn*; — vanskelig at lave: *v. gripur*. **-spáð** [-sbau·ð] an. vanskeligt at spaa: *Er v. í þær eyður* (Lögr. '15, 50, Sp. 2). **-staðið** [-sda·ðɪð] an. vanskeligt at staa: *v. er hjá herrum og nörrum* (Málshb. 344), det er ondt at omgaas Herrer og Narre. **-stiltur** [-sdɪλdøϱ] a. vanskelig at beherske: (Ordspr.) *vandstilt er voldugra sinni* (GJ.), mægtig Mands Sind er saare ubehersket; *vandstilt eru vetrarlífin* (GJ.), Vinterliv er usikkert. **-svarað** [-sva·rað] an.: *þessu er v.*, dette er det vanskeligt at give Svar paa. **-talaður** [van·ta·laðøϱ] a. vanskelig at tale (om Sprog). **-tekinn** [-tɛ·ɟɪn, -tɛ·ɧɪn] a. vanskelig at tage.

°1. **vandur (-s, -ar)** [van·døϱ] m. (GTh. '95, 269). = **vöndur.**

2. **vandur (vönd, vant)** [van·døϱ, vön·t, vav·t, van·t] a. 1. *(erfiður)* vanskelig, indviklet; *vera vant við kominn*, befinde sig i en vanskelig Stilling: *Hver hefir þá kvatt þessa þings nú? Hver hinna eldri eða yngri manna er svo vant við kominn?* (Od. 21); *e-m er vant*, en befinder sig i vanskelige Omstændigheder; *vant við látinn*, optaget, travlt beskæftiget, som har ringe Tid tilovers; *jeg er mjög vant við látinn*, jeg har meget travlt; *mjer er ekki vandara (um) en honum*, det er ikke værre for mig end ham; *sagði hann að gömlum fauskinum væri ekki vant, hann skyldi vera úti og vaka* (JÁÞj. I. 606); *e-m er vant við e-n*, en staar i Forpligtelsesforhold til en; *mjer er vandara við hann en aðra*, jeg føler mig mere forpligtet overfor ham end andre; *vera vant við e-n kominn*, have Forpligtelser overfor en: *spyr dóttir kellingar þá þegar eptir þeim, og þykist vant við þá komin* (ÓDavVik. 125); *hjer er úr vöndu að ráða*,

dette er en vanskelig Sag, et vanskeligt Tilfælde el. Spørgsmaal. (Talem.) *vant* (el. *vandi) er vel boðnu að neita*, det er svært at sige nej til et godt Tilbud; (Ordspr.) *vant er úr vöndu að ráða*, det er vanskeligt at bestemme i en vanskelig Sag, her er gode Raad dyre. — **2.** omhyggelig, nidkær: *v. að virðingu sinni*, ærekær; *vera v. að e-u við sjálfan sig*, være stræng overfor sig selv m. H. t. n-t (el. i en bestemt Retning): *og einkum var v. að því við sjálfan sig, að dylja ekki neinar nýjungar um vinnufólkið fyrir húsmóður sinni* (GPSk. 17). — **3. a.** *(vandláturi)* vanskelig at tilfredsstille; hyppigt som sidste Led i Sms.: *hestv., konuv., matv.* osv. — **b.** *(aðfinningasamur)* kritisk. — **c.** kræsen: *þú ert ekki vönd að, kella!* du er ikke kræsen, gamle! (JÁÞj. I. 293). *vera ekki v. að meðulum*, ikke være kræsen i Valget af Midler.

vand veiðinn [van·dvɛi·ðɪn] a. vanskelig at fange (JSFb. 7). **-veittur** [-vɛihdoϙ] a. (som er) vanskelig at give el. besætte: *vandveitt staða.* **†-virkja** [-vɪϙɟa] vt. vaage samvittighedsfuldt over. **-virklegur** [-vɪϙglɛ:qoϙ] a. vidnende om Omhu, omhyggelig. **-virkni** [-vɪϙgnɪ] f. indec. Omhu og Nöjagtighed i Udførelsen af et Arbejde. **-virknislegur** [-vɪϙgnɪslɛ:qoϙ] a. som ser ud til at være udført med Omhu, omhyggelig. **-virkt** [-vɪϙχt] f. (BH.) = **vandvirkni. -virkur** [-vɪϙgoϙ] a. omhyggelig ved sit Arbejde, samvittighedsfuld, nidkær. **-víta** [-vi·da, -vi·ta] vt. irettesætte (Rang.). **-væri (-is)** [-vai·rɪ] n. (Hún., Sch.) — **vandlæti. -þurkaður** [-t-þʏϙgaðoϙ] a. vanskelig at törre.

vandæma [van·dai·ma] vt. fælde urigtig Dom: *Hann krefst, að sérhvað, er honum í héraðsdómunum vandæmt þykir, megi af þessum rétti lagfærast* (Alþb. 1747, Nr. 8).

vandætinn [van·dai·dɪn, -ai·tɪn] a. (om Dyr) kræsen m. H. t. Føden.

van efna [va:nɛbna] a. indec. fattig (GV. i JÁÞj. I. ixvii). **-efnaður** [-ɛbnaðoϙ] a. uformuende. **-efnd** [-ɛmt] f., is. i pl., Ikkeopfyldelse af en obligatorisk Forpligtelse, Misligholdelse. **-efndur** [-ɛmdoϙ] a. ikke opfyldt. **-efni** [-ɛbnɪ] n. **1.** i pl. *(eignaskortur)* Mangel paa tilstrækkelige Midler, Uformuenhed: (Ordspr.) *vanefnin eru fátækum fylgispök* (GJ.); overf. *e-ð er af vanefnum gert*, n-t er ufuldkomment. — **2.** *(óefni)* Knibe. **-elska** [-ɛlsga] f. Mangel paa Kærlighed (LFR. XII. 68). **†-farinn** [van·fa·rɪn] a. som uforsigtig styrter sig i Fare; — an. *-farið (= vandfarið): v. með e-ð*, vanskeligt at behandle n-t, Fare ved at behandle n-t: *Hann spyr, hvort nokkuð sé v. með það* (ɔ: *fjöreggið*) (JÁÞj. II. 433). **†-ferli (-is)** [-fɛrdlɪ] n. Vanfærd, Ulykke. **†-fýst** [-fist] f. syndig Begærlighed (Heilag. II. 355). **-frægð** [-fraiqð, -fraigþ] f. Vanrygte, Vanry. **-frægja** [-frai·ja] vt. bringe i Vanry. **-fæða** [-fai·ða] vi. abortere. **-fæðing** [-fai·ðiŋk] f. Abort. **-fær** [-fai·r] a. **1.** syg, vanfør: *snauðir menn og vanfærir* (ÞThFerð. III. 64). — **2.** *(veikburða)* svag, afmægtig: *v. til e-s*, ude af Stand til n-t; *v. fyrir e-u*, ude af Stand til n-t, som har vanskelig ved at göre n-t (jfr. JÁÞj. II. 455). — **3.** (BH.) = *vanefnaður*. — **4.** *(barnshafandi)* frugtsommelig. **-færi** [-fai·rɪ] n. Vanforhed. 1. **-gá (-(a)r)** [vaŋ·gau·] f. Uagtsomhed, Vanvare. 2. **-gá** [-gau·] vt. med gen.: *v. sín*, tage fejl (Campe 164). **-gáarvilla** [-gauarvɪd·la] f. Fejl paa Grund af Uagtsomhed: *sem er bersýnileg v.* (Od. viii).

vanga bein [vauŋ·gabɛi:n] n. **1.** *(v. i manni)* Kindben. — **2.** Forgællelaag, se *þorskhaus*. **-filla** [-fɪd·la] f. Kindkød. **-högg** [-hök·] n. Ørefigen.

vangánaður (-ar) [vaŋ·gau·naðoϙ] m. Uagtsomhed (= *vangá*): *jóhannes postuli ... lét saman við fífu af vangánaði* (LFR. VIII. 201).

vanga roð [vauŋ·garo:ð] n. Skindet paa Fiskehovedets Side (oven for *langaroð*). **-skegg** [-sɟɛk·] n. Kindskæg, Bakkenbarter. **-veltur** [-vɛʎ·doϙ] fpl. det at hælde Hovedet skiftevis til den ene og den anden Side, Hovedrokken. **-þunnur** [-þʏn:oϙ] a. tyndkindet, mager.

van gefinn [vaŋ·ɟɛ·vɪn] a. daarlig gift (kun om Kvinder). **-geyma** [-ɟɛi·ma] vt. vanrøgte, forsömme. **-geymd** [-ɟɛimt] f. Forsömmelighed. **-geymilega** [-ɟɛimɪlɛ:qa] adv. forsömmelig, skødesløst. **-geyminn** [-ɟɛi·mɪn] a. forsömmelig. **-geymni** [-ɟeimnɪ] f. indec.: *í v.*, i et ubevogtet Øjeblik (JsJs.). **-geymsla** [-ɟɛimsla] f. Forsömmelighed, Vanrøgt: (Ordspr.) *vangeymslan er oft orsök skaðans* (GJ.), Forsömmelse er tit Skyld i Skaden. **-gera** [-ɟɛ·ra] vt. fejle, forse sig; vel kun i sup.: *jeg hef vangert við þig*, jeg har forset mig mod dig; — *hafi jeg vangert við þig* (hvis jeg ikke har gjort min Skyldighed mod dig), *skal jeg bæta það.*

vangi (-a, -ar) [vauŋ·ɟɪ, vauŋ·gaϙ] m. **1.** Kind: *fullur að vöngum*, med runde Kinder (ÞGjUf. 15); *fallegur utan á vangann* (i Profil); *leiða á vangann*, hælde med Hovedet (spec. seende höjtidelig el. fornærmet ud) (Árn.); *velta vöngum*, se 3. *velta* 4. — **2.** *(kjammi)* vindtörret Halvdel af et Torskehoved, som bruges til Føde (Rang.). — **3.** Side, Skrænt: *enn í vöngum grafninganna hávaxinn gróður af ljónslöpp* (ÞThFerð. III. 133).

van giftur [vaŋ·ɟɪfdoϙ] a. = **vangefinn. -girðing** [-ɟɪrðiŋk] f. daarlig (uforsvarlig) Indhegning. **-gjalda** [-ɟalda] vt. lönne el. gengælde ufuldstændigt: *eiga e-m ekki vangoldið*, (ikke skylde en n-t), have tilstrækkelig meget ondt at gengælde en, ingen Grund have til at skaane en. **-gjör** [-ɟö·r]*a. ufuldført, ufuldkommen. **-gjörningur** [-ɟördniŋgoϙ] m. Fejl, Forseelse.

vangur (-s, -ar) [vauŋ·goϙ, vauŋ·s] m. ***1.** *(gerði)* Vang, jfr. *víðivangur*. — **2.** *(á lúðuhaus)* Kindstykket af et Flynderhoved.

van gæði [vaŋ·ɟai·ðɪ] npl. mangelfulde Goder, Mangler (Auðfr. 149). **-gæfa** [-ɟai·va] f. Ulykke. **-gæftir** [-ɟaifdɪϙ] fpl. daarligt Vejr, som hindrer Fiskeri. **-gæfur** [-ɟai·voϙ] a. (jfr. *vandgæfur*) **a.** som stiller sig uheldig el. ubelejlig; mislig: *vangæf heilsa*, svagt Helbred; *vangæft veður*, uheldigt Vejrlig; *vangæf tíð*, daarlig Tid; *v. á skapsmunum*, vanskelig at komme ud af det med; *v. með e-ð*, som har Vanskeligheder [illegible] du havde altid en vanskelig Mave (JSB. [illegible]). — **b.** spec. *(veik)* svag, sygelig: [illegible]

af eitthvað v., der er altid n-t i Vejen med hans Helbred. **-gæsla** [-ɟaisla] f. = **vangá. -gæta** [-ɟai·da, -ɟai·ta] vt. med gen. passe daarligt paa, forsömme, overse. **-gætinn** [-ɟai·dɪn, -ɟai·tɪn] a. uagtsom, upaapasselig. **-haga** [va:v(h)a·qa] v. impers.: *e-n vanhagar um e-ð*, en mangler, behøver, trænger til n-t. **-hagafje** [-(h)aqafjɛ:] n. Bøde (for kirkelig Overtrædelse): *Vanhagafé ... fyrir meinbugi oc ólöglegar barneignir* (Esp. I. 53). **-hagur** [-(h)a·qoϙ] m. **1.** Ulempe, Besværlighed: *hverjir vanhagir væru á um þessi tvö mál* (Eimr. III. 183). — **2.** *(óhagur)* Skade. **-halda** [-(h)alda] vt. **1.** *v. skuldbinding*, misligholde en Forpligtelse. — **2.** pp. *vanhaldinn:* **a.** *(ekki haldinn)* ikke overholdt. — **b.** *(illa haldinn)* vanholden, som ikke faar det, ham tilkommer med Rette. — **c.** *(sparhaldinn)* daarlig holdt m. H. t. Mad el. Pleje, underernæret. **-hefna** [-(h)ɛbna] vt. med gen. hævne paa en utilfredsstillende Maade. **-heiðra** [-(h)ɛiðra] vt. vanære. **-heiður** [-(h)ɛi·ðøϙ] m. Vanære, Krænkelse, Vanhelligelse. **-heilagur** [-(h)ɛi·laqøϙ] a. vanhellig. **-heilindi** [-(h)ɛi·lɪndɪ] npl. **1.** *(vanheilsa)* Sygelighed. — **2.** *(undirhyggja)* Underfundighed. **-heill** [-(h)ɛidʎ] a. **a.** *(sjúkur)* sygelig, skrantende, som ikke er rask, som fejler n-t. — **b.** *(vanfær)* frugtsommelig. — **†c.** *(holdsveikur)* spedalsk. **-heillegur** [-(h)ɛil·ɛqøϙ] a. sygelig af Udseende. **-heilsa** [-(h)ɛilsa] f. daarligt Helbred, Svagelighed: *taka vanheilsu*, miste sit Helbred. **-heimild** [-(h)ɛi·mɪlt] f. (jur.) Vanhjemmel. **-heimtur** [-(h)ɛiɱdøϙ, -(h)ɛimtøϙ] fpl. **1.** det, at n-t ikke kommer fuldtalligt tilbage: *v. á fje á haustin*. — **2.** det, at Skatter, Afgifter, Indberetninger osv. ikke indkommer fuldstændigt i rette Tid: *v. á gjöldum, skýrslum osfr.* **-helga** [-(h)ɛlga] vt. vanhellige, profanere. **-helgun** [-(h)ɛlgøn] f. Vanhelligelse, Profanation. **-henta** [-(h)ɛvda, -(h)ɛnta] v. impers. = **vanhaga. -hentur** [-(h)ɛvdoϙ, -(h)ɛntoϙ] a. ubelejlig: *e-m er e-ð vanhent*, n-t passer en ikke. **-hyggilega** [-(h)ɪɟɪlɛ:qa] adv. uklogt. **-hygginn** [-(h)ɪɟ·ɪn] a. som handler uklogt. **-hyggja** [-(h)ɪɟ·a] f. **1.** *(ógætni)* Uagtsomhed, Forseelse. — **2.** *(óviturleiki)* Uklogskab, Uforstand. **-hygni** [-(h)ɪgnɪ] f. indec. Uvidenhed. 1. **-hirða** [-(h)ɪrða] f. Vanrøgt, Forsömmelse. 2. **-hirða** [-(h)ɪrða] vt. vanrøgte, forsömme; — pp. *vanhirtur*, vanrøgtet, forsömt. **-hirðing** [-(h)ɪrðiŋk] f., **-hirsla** [-(h)ɪϙsla] f. Vanrøgt, Forsömmelse. **-hirtni** [-(h)ɪϙdnɪ] f. indec. daarlig Rogt (LFR. XII. 51). **†-hluti** [van·hʌʏ·dɪ, -hʌʏ·tɪ] a. **1.** = *varhluta*. — **2.** *(sem fer halloka)* som kommer til kort, bliver den lille (EJ.). **†-hlutur** [-hʌʏ·døϙ, -hʌʏ·toϙ] m. **1.** *(ónógur hluti)* ufuldkommen Lod el. Andel. — **2.** *(skaði)* Skade, Tab. **-hóf** [va:v(h)oᵘ·v] n. for ringe Forbrug: (Ordspr.) *þeim er jafnt farið, sem brúka óhóf og v.* (Málshb. 401), for meget og for lidt er lige galt. **-hugsaður** [-(h)ʏχsaðoϙ] a. slet overlagt, ikke gennemtænkt; ulogisk: *þetta hefur reynst vanhugsað*, denne Teori har vist sig at være urigtig (Eimr. XVI. 90). **-hugsun** [-(h)ʏχsøn] f. Mangel paa Tankerigtighed, ulogisk Tænkning.

?**vanhús** [va:v(h)u·s] n. *(kamar)* Retirade.

van hæfur [va:v(h)ai·vøϙ] a. som passer daarligt. **-höld** [-(h)ölt] npl. **1.** *(tjón)* Tab. — **2.** Forringelse af n-t ved at n-t af det gaar tabt el. omkommer: *þegar nú er gert ráð fyrir vanhöldum í kúnum* (Lögr. '14, 224, Sp. 2); *telja e-ð til vanhalda*, fradrage n-t: *lömb, sem farast milli hreppskila, teljast til vanhalda* (Stj. '98, A. 30). — **3.** *(vanefni)* Mangel paa Midler.

vani (-a, -ar) [va:nɪ] m. Vane, Sædvane: *e-ð kemst upp í vana fyrir e-m*, n-t bliver til en Vane for en; *eiga vana til e-s*, være tilböjelig til n-t, pleje; *leggja e-ð í vana sinn*, vænne sig til at göre n-t, pleje at göre n-t; (Ordspr.) *illur vani er því rengri, sem hann er lengri* (GJ.), ond Vane bliver jo værre, jo længere den varer; *ekki er vilji nje v. landslög* (GJ.), ej er Vilje eller Vane Lands Lov; *vaninn gefur listina*, Øvelsen gör Mesteren; *ekki* (el. *sjaldan) bregður* (el. *týnir) mær vana sínum*, (egl. ej ændrer Mo gammel Vane) han (hun) ligner dog sig selv.

van ýflasótt [va:niblasoᵘht] f. **a.** Hypokondri (hos Mandfolk) (LFR. XV. 23). — **b.** (GV.) = *vanasótt*. — **c.** Sindssyge, Melankoli (EJ.). **-ýfli (-is,** pl. ds.) [-iblɪ] n. Skadedyr: *gerði v. þetta skaða á hreinahjörðum nöckurra nágranna* (LFR. VIII. 91).

vaninhyrndur [va:nɪv(h)ɪndoϙ, -(h)ɪr·ndoϙ] a. (egl. med tilvænnede Horn) hvis Horn har faaet en bestemt Retning (vender enten opad el. tilbage) ved at de, mens Faaret er ungt, bindes sammen.

vaninn [va:nɪn] pp. af **venja.**

Vanir [va:nɪϙ] mpl. npr. (myt.) Vanerne.

†1. **vanka (a)** [vauᵑ·ga, vauŋ·ka] vi. *(ráfa)* strejfe om.

2. **vanka (a)** [vauᵑ·ga, vauŋ·ka] v. impers. **1.** blive drejesyg: *gemsann vankaði*. — **2.** pp. *vankaður:* **†a.** som fejler noget, som har en Fejl. — **b.** spec. (om Faar) ringsyg, drejesyg. — **c.** overf. om Mennesker: forstyrret, fjantet, halvtosset: *vankaðir og ráðalausir* (Eimr. XVI. 210).

vanka gemsi [vauᵑ·gaɟɛm·sɪ, vauŋ·ka-] m. drejesygt Aarslam; — overf. om Mennesker: *vera eins og v.* **-hrútur** [-hɾu:doϙ, -hɾu:toϙ] m. Væder, som har Drejesyge. **-kind** [-ɟɪn·t] f. Faar med Drejesyge. **-laus** [-löy·s] a. lydeløs. **-sauður** [-söy:ðøϙ] m. Bede med Drejesyge.

vanki (-a) [vauᵑ·ɟɪ, vauŋ·ɟɪ] m. **1.** (vet.) Drejesyge, Ringsyge (hos Faar); *kaupa á sig vanka(nn)*, købe sig Drejesygen til (if. Folketroen hævner det sig at købe et drejesygt Faar, idet ens egne Faar saa let bliver syge). — **2.** overf.: **a.** *(rugl)* Tossethed, Forstyrrethed (om Mennesker). — **†b.** *(galli)* Skavank, Ufuldkommenhed, Mangel.

van kostur [vaŋ·kosdoϙ] m. Ufuldkommenhed, Svaghed, Fejl. **-kunnan (-ar)** [-kʏn·an] f., 1. **-kunnandi** [-kʏn·andɪ] f. indec. Vankundighed, Uvidenhed. 2. **-kunnandi** [-kʏn·andɪ] a. uvidende. **-kunnátta** [-kʏn·auhda] f. Uvidenhed; (log.) *v. í mótmælum*, ignoratio elenchi (ÁBjRök. § 99). **-kunnugur** [-kʏn·oqoϙ] a. ukyndig.

vankur (-s) [vauᵑ·goϙ, vauŋ·koϙ] m. (Vf.) — **vanki.**

vankvæði [vaŋ·kvai·ðɪ] npl. (Klage over) Vanskeligheder: *bar upp þau* [illegible]*, að ríkisstjórnin fari öll í vestri* (JÁÞj. II. 326).

van launaður [van·löy·naðoϙ] a. ikke til fulde gengældt. **-lykt** [-liχt] f., is. i pl. **1.** *(illar lyktir)* utilfredsstillende Afslutning el. Udførelse. — **2.** *(ófullnægjandi greiðsla)* mangelfuld Ydelse el. Betaling. †**3.** *(órjettur)* Forurettelse. **-lofaður** [-lo·vaðoϙ] a. ufuldstændig rost, ikke tilstrækkelig rost. **-lúka** [-lu·ga, -lu·ka] vt. med dat. **1.** *(lúka e-u ekki að fullu)* ufuldstændig fuldføre el. afslutte. — **2.** *(greiða ekki að fullu)* ikke betale fuldt ud. **-luktur** [-lʏχdoϙ] a. **1.** *(ekki fullgerður)* ikke helt fuldført. — **2.** ikke helt lukket: *lestarop vanlukt,* mangelfuldt forskalket Luge (Stj. '13, A. 140). **-máttugur** [-mauhdoϙoϙ] a. vanmægtig, svag. **-máttur** [-mauhdoϙ] m. Vanmagt, Afmagt. **-megn** [-mɛgv] n. Udmattelse (JÁÞj. I. 51). **-megna** [-mɛgna] a. indec. vanmægtig, afmægtig. **-megnast (a)** [-mɛgnast] vrefl. vansmægte. †**-menna (-u, -ur)** [-mɛn·a] f., †**-menni (-is,** pl. ds.) [-mɛn·ɪ] n. Drog, sølle Person. **-met** [-mɛ·t] npl. **1.** *(lítilsvirðing)* Ringeagt. — **2.** *(of lágt mat)* Undervurdering. — **3.** Vantrivsel: *Komi gallar eða v. fram í folum þessum* (Stj. '95, B. 52). 1. **-meta** [-mɛ·da, -mɛ·ta] a. indec. vantreven: *gerið þá* (ɔ: *smápúkana*) *svo v., að þeir ekki verði vðar ofurefli* (Vid. I. 314). 2. **-meta** [-mɛ·da, -mɛ·ta] vt. undervurdere, miskende (Ísaf. '13, 99).

vanmeta fullur [van·mɛdafʏd·løϙ, -mɛta-] a. fuld af Fejl; vantreven. **-gripur** [-grɪ:boϙ, -grɪ:poϙ] m. = **vanmetaskepna. -sjúkdómar** [-sju:k-doᵘmaϙ] mpl. Vantrivselssygdomme (LFR. XV. 54). **-skapur** [-sga:boϙ, -sga:poϙ] m. Svaghed, Forkrøblethed. **-skepna** [-sgɛhbna] f. vantrevent, svageligt Kreatur; ogs. overf.: *Eg var taugaveikluð og mesta v.* (GFrÓl. 159).

van meti (-is) [van·mɛ·dɪ, -mɛ·tɪ] n. **1.** *(galli)* Fejl ved en Ting (BH.). — **2.** = *vanmet* 3. **-mettur** [-mɛhdoϙ] a. utilstrækkelig mæt. **-minni** [-mɪn·ɪ] n. **1.** *(gleymska)* Mangel paa Hukommelse, Glemsomhed. †**2.** *(leiðsla)* Distraktion. **-mæli** [-mai·lɪ] n. forkert Udtryk (BóluHj. 145). **-mælt** [-maiλt] an. = **vantalað. -mætti (-is)** [-maihdɪ] n., **-mætting (-ar)** [-maihdiŋk] f. Vanmagt, Afmagt, Skrøbelighed.

vann [van·] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **vinna.**

van ofinn [va:no·vɪn] a. daarligt vævet: (Ordspr.) *vanofið og vel ofið virðist ei að jöfnu* (Málshb. 345), daarligt vævet og godt vævet regnes ej for lige god Vare. **-refsa** [van·rɛfsa] vt. med acc. el. dat.: *v. e-ð, v. e-m,* straffe ufuldstændigt: (Ordspr.) *það fækkar þeim góðu, ef vondum er vanrefst* (GJ.), de gode bliver færre, naar de onde straffes mildt. †**-rykti** [-rɪχdɪ] n. daarligt Rygte: *morgni næstum eftir barst þetta v. á loft* (JÓlInd. 311). **-ritaður** [-rɪ·daðoϙ, -rɪ·t-] a. som har skrevne Fejl el. Mangler: *vanrituð nafnaskrá* (jfr. JÁÞj. II. Fort.). **-rjetti (-is)** [-rjɛhdɪ] n., **-rjettur** [-rjɛhdoϙ] m. **1.** *(órjettur)* Forurettelse. — **2.** *(kúgun)* Undertrykkelse. **-rækilega** [-raiɟɪlɛ:ga, -raiķɪ-] adv. skødesløst, forsömmeligt. **-rækinn** [-rai·ɟɪn, -rai·ķɪn] a. forsömmelig. **-rækja** [-rai·ɟa, -rai·ķa] vt. vanrøgte, forsömme. **-rækni** [-raihgnɪ] f. indec. Forsömmelighed. **-ræksla** [-raiχsla] f. Vanrøgt, Forsömmelse. **-rækslusynd** [-raiχsløsɪn·t] f. Forsömmelighedssynd. **-rækt** [-raiχt] f. = **vanræksla.**

vanræktar glæpur [van·raiχdarglai:boϙ, -glai:poϙ] m., **-löstur** [-lös·doϙ] m. Forsømmelighedssynd. **-tími** [-ti·mɪ] m. Forsømmelighedens, Skødesløshedens Tid.

vanrætt [van·raiht] an. ufuldstændig omtalt el. debatteret.

vansa (a) [van·sa] vt. tilföje Skade el. Skam.

vansalaus [van·salöy·s] a. uden Skam: *e-m er e-ð ekki vansalaust.*

van saltaður [van·saλdaðoϙ] a. for lidt saltet. †**-sami (-a)** [-sa·mɪ] m. Vanære. **-semd** [-sɛmt] f. **1.** *(óvirðing)* Vanære, Skam: *hefir nú ... Agamemnon gert honum þá v.* (Il. I. 22). — †**2.** *(yfirsjón)* Brøde. — †**3.** *(mein)* Fortræd. — **4.** *(lasleiki, sjúkleiki)* Daarlighed, Sygdom (LFR. XIII. 206). **-semi** [-sɛmɪ] f. indec. Fornærmelse, Uret. **-sendur** [-sɛndoϙ] a. manglende i en Forsendelse: *sé eitthvað vansent er beðið að segja sem fyrst til,* Uregelmæssigheder ved Forsendelsen bedes snarligst anmældt (NK. '11, 256).

vansi (-a) [van·sɪ] m. **1.** *(skortur)* Mangel: (Ordspr.) *v. trúar veldur, að yfirbætur frestast* (BH.), Mangel paa Tro hindrer moralsk Forbedring. — **2.** *(tjón)* Skade: (Ordspr.) *oft er ofsáð til vansa* (BH.), Overflod gör ofte Skade. — **3.** Skam, Vanære: (Ordspr.) *það er bót vansans að veita honum viðgöngu* (GJ.), det boder paa Skam at bekende.

van siða [van·sɪ·ða] a. indec. udannet. †**-signaður** [-sɪgnaðoϙ] a. **1.** *(spilltur)* vanartet, fordærvet. — **2.** *(bölvaður)* forbandet. **-sýnt** [-sivt, -sint] an. tvivlsomt: *það er v.* (jfr. Skirn. XVI. 16). **-séður** [-sjɛ·ðoϙ] a. vanskelig at se el. bedömme; is. an. *-séð*: *það er v., hvort hún þótti v. hún kæmist heim,* den (ɔ: Fluen) var i Tvivl, om den kunde naa hjem (JHall. 268); *Þegar menn berja tveim steinum saman, þá er v. hvor þeirra fyrri brotnar* (Vid. I. 107). **-skapaður** [-sga·baðoϙ, -sga·p-] a. vanskabt. **-skapnaður** [-sgahbnaðoϙ] m. **1.** Vanskabthed. — **2.** = *vanskapningur.* **-skapningur (-s, -ar)** [-sgahbniŋgoϙ] m. vanskabt Dyr el. Menneske; overf. Monstrum. **-skepi (-is,** pl. ds.) [-sgɛ·bɪ, -sgɛ·pɪ] n. Vanskabning (Skag., Sch.). **-skygn** [-sgɪgv] a. svagsynet. **-skygni** [-sgɪgnɪ] f. indec. Svagsynethed. **-skil** [-sgɪ·l] npl. a. det at noget ikke afleveres el. betales i rette Tid: *v. á vitnisburðarbókum,* Uefterrettelighed m. H. t. Aflevering af Karakterbøger; *v. á blöðum,* det, at Abonnenterne slet ikke faar Bladene el. ikke i rette Tid. — **b.** spec. Upaalidelighed i Pengesager. **-skilamaður** [-sgɪlama:ðoϙ] m. Mand, der er upaalidelig i Pengesager. **-skilinn** [-sgɪ·lɪn] a. mindre rigtigt forstaaet. **-sköpun** [-sgö·bon, -sgö·pon] f. Lyde. **-skörungur** [-sgö·ruŋgoϙ, -uŋs] m. **1.** *(lítilmenni)* ubetydeligt Menneske. — **2.** *(bleyða)* Kujon. **-smíði** [-smi·ðɪ] n. **1.** *(smíðisgalli eða illa smíðaður gripur)* Mangel i Udførelsen af et Arbejde el. en daarligt lavet Ting. — **2.** formel Ufuldkommenhed: *athugasemdir til að benda á v. eða vanhugsan í ritgjörðum* (Skuld 19/11 '78, 405). **-sóma** [-soᵘ·ma] vt. med dat. vanære, klæde ilde: *e-ð vansómar e-m.* **-sómi** [-soᵘ·mɪ] m. Vanære. **-spilun (-ar)** [-sbɪ·løn] f. daarlig Økonomi, Ekstravagance. **-spurt** [-sbʏϙt] an. utilstrækkelig spurgt. **-starf** [-sdarv] n. Vanrøgten (JÞorl. II. 458). **-stilli** [-sdɪdlɪ] f. indec., **-stilling** [-sdɪdliŋk] f. Mangel paa Selvbeherskelse. **-stillingarkast** [-sdɪdliŋgaϙkas·t] n. Anfald af Ubeherskethed: *Nú kom að mér v.* (GFrSex 17). **-stiltur** [-sdɪλdoϙ] a. ubehersket: *hún er stórlynd og vanstilt;* — urolig: *Tíðin gerðist vanstillt eftir Nýárið* (ÞGjD. 62). **-styrkur** [-sdɪϙgoϙ] a. svag: *á meðan hún var á fótum var hún vanstyrk* (JTrSk. I. 122). **-stjórn** [-sdjoᵘ(r)dv] f. Misregering, daarligt Styre. **-svarað** [-sva·rað] an. utilstrækkelig svaret el. forklaret: *þyki þér v. þá er þér til reiðu að fara í pokann* (And. I. 167). **-svefta** [-svɛfda] a. indec. forvaaget, †vansöftet, som faar for lidt Sövn; *(úrvinda af svefni)* udmattet af Sövnmangel (Rang., Múl.); *þú hlýtur að vera v.* (trænge til Sövn) *eftir ferðalagið í nótt* (EKvLjen. 64); *verða v.,* faa for lidt Sövn, ikke kunne sove. **-svifta** [-svɪfda] a. indec. = **vansvefta. -sæla** [-sai·la] f., **-sæld** [-sailt] f. Ulykke: *v. mörg á vegi hans greri* (StgrTh.). **-sæll** [-saidλ] a. usalig, ulykkelig. **-sæmd** [-saimt] f., **-sæmi (-is)** [-sai·mɪ] n. Skam; Vanære. **-sætti (-is)** [-saihdɪ] n. = **missætti.**

vant [vav·t, van·t] an. se **vandur** og 2. **vanur.**

vanta (a) [vav·da, van·ta] v. impers.: *e-n vantar e-ð (e-m vantar e-ð* (Vf., Skaft.)), en mangler n-t; *e-ð vantar,* n-t mangler; *e-ð vantar á,* n-t mangler i; *mikið vantar á, að ...,* der mangler meget i, at ...; *e-ð vantar í e-ð,* n-t mangler i n-t; *það vantar í spilin,* der mangler nogle af Kortene; *e-n vantar í,* en er defekt paa Hjærnen; (Talem.) *það vantar ekki nema nítján merkur upp á fjórðunginn* (GJ.), der mangler ikke meget, der mangler bare nitten af Snesen; *ekki vantar montið!* Vigtighed har han (hun, du) nok af; *hún er örlát, ekki vantar það* (derpaa mangler det ikke).

van talaður [van·ta·laðoϙ] a., is. an. *-talað,* som man har glemt at sige el. endnu ikke har faaet sagt: *jeg á ekkert vantalað við hann,* jeg har ikke n-t at tale med ham om; *við eigum margt vantalað,* vi har endnu ikke faaet snakket ud. **-talinn** [-ta·lɪn] a. **1.** ufuldstændig talt, optalt el. beregnet. — **2.** ikke medregnet el. opført: *þeir, sem vantaldir eru á skránni.*

vantan (-ar, -ir) [vav·dan, van·tan] f. = **vöntun.**

van temprun [van·tɛŋbrøn, -tɛmpron] f. **1.** *(óhóf)* Umaadelighed. — †**2.** Vantrivsel: *Hverr einn skaði af þessum 6 er fyrir sig ærinn til hans vantemprunar* (LFR. I. 41). **-traust** [-tröyst] n. **1.** *(mistraust)* Mistillid. — †**2.** *(hugleysi)* Modloshed. **-traustsyfirlýsing** [-tröysɪ:vɪrli·siŋk] f. Mistillidsvotum. **-treysta** [-treisda] v. **1.** vt. med dat.: *v. e-m,* have Mistillid til en, mistro en; *v. sjer,* ikke (længer) stole paa sine Kræfter (JÁÞj. I. 47). — †**2.** vi. blive forsagt, tabe Modet. **-treystinn** [-treisdɪn] a. som nærer Mistillid til; modløs, forsagt. **-trú** [-tru·] f. Vantro. **-trúaður** [-tru·aðoϙ] a. vantro: *vera v. á e-ð (að e-ð verði),* nære Mistillid til n-t (at n-t sker). **-trúandi** [-tru·andɪ] a. vantro. **-trúarlegur** [-truarlɛ:qoϙ] a. irreligiøs. **-trúarmaður** [-truarma:ðoϙ] m. vantro. **-trúnaður** [-tru·naðoϙ] m. **1.** *(ótrygð)* Utroskab. — **2.** *(vantrú)* Vantro. — **3.** *(vantraust)* Mistro, Mistillid: *hafa vantrúnað á e-m,* mistro en. **-trúr** [-tru·r] a. **1.** *(ótrúr)* utro. — **2.** *(trúlaus)* vantro.

?**vantur (-s, -ar)** [vav·doϙ, van·toϙ] m. (naut.) Vant.

1. **vanur (vön, vant)** [va:noϙ, vö:n, vav·t, van·t] a. **1.** vant, tilvant, vant til: *v. e-u, v. við e-ð,* vant til n-t; *v. að gera e-ð,* vant til at göre n-t; som plejer at göre n-t. — **2.** *(vanalegur)* sædvanlig, vanlig, is. n. *vant: eins og vant er,* som sædvanlig, som det plejer.

2. **vanur (vön, vant)** [va:noϙ, vö:n, vav·t, van·t] a., nu kun i n. sg. *vant: e-m er e-s vant,* n-t mangler en; *mjer er einskis vant,* jeg mangler ingenting; (Ordspr.) *alls er vant þeim ekkert á* (SchMál.), alting mangler den, intet ejer; *e-m er (verður) vant e-s,* en mangler (kommer til at mangle) n-t: *þar sat Indriði hjá, og varð honum aldrei vant úr hjásetunni* (JThPs. 8); *Sigurði bónda hafði ... verið vant tveggja geldinga* (JThMk. 238); *e-s er á vant,* der mangler i n-t: *en einginn af oss gat dregið upp streing hins sterka boga, og var mikils á vant, að vér feingjum það leikið* (Od. 519); (Talem.) *vera mikilla (lítilla) muna vant,* mangle meget (lidt); *það var mjórra muna vant,* der manglede ikke meget, det var lige paa Nippet.

van var [van·va·r] a. uforsigtig (JÁÞj. I. 636). **-vaxta** [-vaχsda] a. indec. vanvoksen: *Barnið var v.* (GFrTís. 142). **-viðaður** [-vɪ·ðaðoϙ] a. lavet af for svagt el. for lidt Tømmer: *sem hús standi | halt á brekku, svigni súlur, | sjatni veggur, | sé vanviðað* (ÓDavÞul. 89). 1. **-virða (-u)** [-vɪrða] f. **1.** *(vansæmd)* Vanære. — **2.** *(lítilsvirðing)* Ringeagt. 2. **-virða** [-vɪrða] vt. **1.** *(gera vansæmd)* vanære. — **2.** *(lítilsvirða)* ringeagte. — **3.** pp. *-virtur.* **-virði (-is)** [-vɪrðɪ] n. = **vanvirðing. -virðilegur** [-vɪrðɪlɛ:qoϙ] a. vanærende. **-virðing** [-vɪrðiŋk] f. **1.** *(skömm)* Vanære. — **2.** *(lítilsvirðing)* Ringeagt. **-virðulaus** [-vɪrðølöy:s] a. uden Vanære. †**-virkjur** [-vɪϙɟoϙ] fpl. Mangler ved et Arbejde. †**-virklega** [-vɪϙglɛ·qa] adv. skødesløst. **-viska** [-vɪsga] f. Ufornuft, Uforstand. **-vita** [-vɪ·da, -vɪ·ta] a. indec. **1.** *(óskynsamlegur)* ufornuftig. — **2.** *(vitstola)* vanvittig (EspS. 118). °**-vitringahús** [-vɪdriŋgahu:s, -vɪtriŋga-] n. Sindssygehospital (EspS. 159). **-vitringur** [-vɪ·driŋgoϙ, -vɪ·tr-] m. vanvittig (LFR. IV. 262). **-vitugur** [-vɪ·doqoϙ, -vɪ·t-] a. ufornuftig, uforstandig. **-þakka** [-þahga] vt.: *v. e-ð,* vise sig utaknemmelig for n-t. **-þakklátur** [-þahglau:doϙ, -lau:toϙ] a. utaknemmelig: (Ordspr.) *vondur er v. gestur* (GJ.). **-þakklæti** [-þahglai:dɪ, -lai:tɪ] n. Utaknemmelighed. **-þekking** [-þɛhɟiŋk] f. Uvidenhed. †**-þyrmsla (-u, -ur)** [-þɪrmsla] f. Krænkelse, Overtrædelse; spec. i pl.: könslig Forbindelse i forbudne Led. **-þóknun** [-þoᵘhgnøn] f. Mishag. **-þrif** [-þrɪ·v] npl. Vantrivsel: *v. barna.* **-þroska** [-þrosga] a. indec. abnorm. **-þroski** [-þrosɟɪ] m. Vantrivsel; Abnormitet. **-þur(r)** [-þʏ·r, -þʏr] a. daarligt törret, ikke helt tör. **-þökk** [-þöhk] f. Utak: (Ordspr.) *velgerð enga virðing ber, | v. honum í staðinn tjer* (GJ.), Utak er Verdens Løn. **-þörf** [-þör·v] f. Unødvendighed: *mjer er ekki v. á,* jeg behøver,

jeg trænger til; *það er ekki v. á, að ...*, det er ikke overflodigt, at ...
-æra [va:nai ra] f. Vanære.

vapp (-s) [vahp] n. Vralten, vraltende Gang; Rullen.

vappa (a) [vahba] vi. **1.** vralte, rulle: *sá ég lítið barn ... vera að v. fram með bæjarveggnum* (ÞThFerð. II. 143). — **2.** *(trítla)* trippe: *vappaðu með mjer, Vala.*

1. **var (-s, vör)** [va:r, vö:r] **n. I. 1.** *(á reku)* Jærnkant (paa Træredskaber, spec. en Spade): *lenti varið framan á hokanum á* [illegible] (JThMl.. 236). — °**2.** (elekt.) Sikring. — **II.** overf. **1.** Vandets Tilbageslag og Bevægelse ved Aareslag; Kølstribe. — **2.** rolig Sø i Læ af Land; ogs. i Alm.: Læ: *legst svo gnoð mín óhult í aftanroða varið* (StStAndv. I. 292) *synti tofinn þar yfir í vari af Hrygg og boggum hans* (GKonÆf. 36). *hvert gránkandi strá, sem grœr í varinu niðri* (StStAndv. II 110)

2. **var (-s, vör)** [va:r, vö:r] n. Urenlighed i Øjenkrogene, «Sövn»: *v. í auga.*

3. **var (-s)** [va:r] n. **1.** Advarsel: *vísundum að vari, | vitríngum örvari* (JÁGát 71). — **2.** Tagen sig i Agt: (Ordspr.) *seinna ... dugir ei þar* (GJ.), at tage sig for sent i Agt, er til ingen Nytte.

4. **var (vör, vart)** [va:r, vö:r, vaǫ·t] a. **1. a.** var, opmærksom paa: *verða e-s v., verða v. við* (el. *um) e-ð*, blive n-t var, lægge Mærke til n-t: *Var (hann) v. um, að hann fór um túnið á Brú* (ÞGjÓs. 79); *gera e-n varan við e-ð*, henlede ens Opmærksomhed paa n-t: *gera vart við sig*, give sig til Kende, vise sig. — **b.** abs. *verða var*, fange (nogle) Fisk: *flestir verða varir í róðrinum*, de fleste faar en Smule Fisk paa hvert Togt; *í Stórasjó ... hafa menn eigi orðið varir, enda er það eðlilegt, þó þar sé eigi mikill silungur* (ÞThFerð. II. 245); *það varð vart*, man fangede lidt Fisk. — **2.** *(varkár)* varsom, forsigtig: *vera v. um sig*, være forsigtig, være paa sin Post: (Ordspr.) *oft verður v. um sig veiddur* (GJ.), ofte bliver forsigtig fanget; *vertu við öl varastur og annars konu* (GJ.), vogt dig i Omgang med Vin og anden Mands Kone; *sjaldan fær víti hinn vari* (GJ.), sjælden faar Skam og Skade forsigtig Mand.

5. **var** [va:r] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **vera.**

vár (-ar, -ar) [vau:r] f. *(vör)* Læbe: *Þó Bessa væri minna magn mundar, heldur en vára*, skönt B. havde mindre Magt i sin Haand end sin Mund (BTh. 24).

1. **vara (vöru, vörur)** [va:ra, vö:roǫ] f. Vare, Handelsvare; Produkt: (Ordspr.) *vöru þá er gott að hafa, sem allir fala* (GJ.), den Vare er godt at eje, som alle efterspörger; (Talem.) *fá sína vöru selda*, komme til at undgælde for n-t.

2. **vara (a)** [va:ra] vt. **1.** vare, advare: *v. e-n við e-u*, advare en for (imod) n-t; (Ordspr.) *eigi veldur sá, er varar*, den volder ej, som varer; *v. sig*, vogte sig; være paa sin Post, tage sig i Agt; *varaðu þig!* vogt dig!; *vari sig!* ds.; *v. sig á e-u*, vogte sig for, tage sig i Agt for n-t: *varaðu þig á honum*; — *þeir vari sig, sem sjónina hafa*, de bör vogte sig, som kan se sig for. — **2.** refl. *varast við*, vogte sig for n-t, holde sig fra n-t; *varast að gera e-ð*, vogte sig for at göre n-t; undgaa at göre n-t; *„alt ber að varast nema orð og gjörðir“, sagði kerlingin* (Eimr. X. 138); (Ordspr.) *ekki má varast, nema viti* (GJ.), man kan ej vare sig, naar ej man ved; *margur veit og varast ekki* (GJ.), mangen ved, men vogter sig ikke.

3. **vara (varir; varði; verði; varað)** [va:ra; va:rɪǫ; var·ðɪ; ver·ðɪ, va:rað] v. impers. og vi. **I.** ane, mærke; vente: *mig varir e-s*, jeg har en Anelse om n-t, jeg venter n-t; *fyr en þá varði*, för end de anede; *þá er minst varir*, naar man mindst venter det; *fyrr en hann verði* (JÁÞj. II. 474); *Verður það sem varir og ekki varir*, der hænder baade, hvad man venter og hvad man ikke venter (JThPs. 54); (Ordspr.) *margt verður verr en varir* (GJ.), mangt bliver værre end man venter; (Talem.) *fyr en von um* (el. *vonum) varir*, för end man aner. — **II.** (imp. *varaði)* vare: *það varir langa stund*, det varer lang Tid, det tager lang Tid; *meðan birtan varir*, medens det er lyst; *meðan efnin vara*, saa længe Midlerne ikke slipper op.

vara áhöld [va:raau:hölt] npl. Reservegods. **-akkeri** [-ahķɛrɪ] n. Reserveanker. **-atkvæði** [-a·tkvaiðɪ] n. Reservevotum (Hróarsk. '12, 21).

varabikar [va:rabɪ:gaǫ, -bɪ:kaǫ] m. (bot.) Læbebæger.

varablaðka [va:rablaþ·ga, -blað·ka] f. Sikkerhedsventil.

vara blóm [va:rablou·m] npl., **-blómaætt** [-blou·maaiht] f. (bot.) læbeblomstrede (labiatae).

varaembætti [va:raɛm·baihdɪ] n. Vikariat.

vara flár [va:raflau:r] a., **-fleginn** [-flei·jɪn] a. med udspilede Læber.

vara forði [va:rafor·ðɪ] m. Reservebeholdning. **-formaður** [-for·maðoǫ] m., **-forseti** [-foǫ·sɛdɪ, -sɛtɪ] m. Viceformand, Næstformand. **-fulltrúi** [-fʏd·λtruɪ] m. **1.** *(aukafulltrúi)* Suppleant. — °**2.** *(vararæðismaður)* Vicekonsul (Stj. '87, A. 150). **-hey** [-hei:] n. Reserveforraad af Hø (Árm. II. 148). **-hestur** [-hɛs·doǫ] m. Haandhest.

varahjal [va:raɦa:l] n. overfladisk Snak, Mundsvejr (Eimr. XII. 148).

1. **varahljóð** [va:rahλou:ð] n. Læbelyd.

2. **varahljóð** [va:rahλɪou:ð] n. Advarselslyd (JÞorl. I. 200 og 428).

varakólfur [va:rakou·lvoǫ] m. (Vf.) = **varaseiði.**

vara konungur [va:rako:nuŋgoǫ] m. Vicekonge. **-krafa** [-kra:va] f. subsidiær Paastand (Stj. '87, A. 78).

vara króna [va:rakrou·na] f.(bot.) Læbekrone. **-laus** [-löy·s] a. uden Læber.

vara leysi (-is) [va:ralei·sɪ] n. Uforsigtighed, Uagtsomhed. **-letur** [-lɛ:doǫ, -lɛ:toǫ] n. (typ.) Defekter. **-lið** [-lɪ:ð] n. Reservetropper, Reserve. **-maður** [-ma:ðoǫ] m. **1.** *(varafulltrúi)* Reservemand, Suppleant. — **2.** forsigtig Mand: (Ordspr.) *verður á fyrir varamönnum*, kloge Höns kan [illegible] Nælderne.

varamjúkur [va:ramju:goǫ, -mju:koǫ] a. som har blode Læber.

varan (-ar, -ir) [va:ran] f. **1.** *(vörun)* Advarsel. — **2.** Varighed: *[illegible] meðan [illegible] varana [illegible]* (GFHh. 26)

varanefndarmaður [va:ranɛmdarma:ðoǫ] m. Suppleant (for et Udvalg, en Kommission (el. Komité)).

varan legleiki [va:ranlɛqlɛi:gɪ, -lɛi:ķɪ] m. = **varanleikur. -legur** [-lɛ·qoǫ] a. varig; — adv. *-lega.* **-leiki, -leikur** [-lɛi:gɪ, -lɛi:ķɪ, -lɛi:goǫ, -lɛi·koǫ] m. Varighed, Holdbarhed: *ímynd ... varanleikans* (GFHh. 85).

varapeningar [va:rapɛ:niŋgaǫ] mpl. Nødpenge.

vararfeldur [va:raǫfɛl·doǫ] m. en Slags Pels (JSVb. 39).

°**vararhönd** [va:raǫ(h)ön·t] f. varsom Haand (Milt. 132).

vararruðning [va:rarʏð·niŋk] f. Bortfjærnelse af Sten fra et Landingssted: *Ekki mega fiskimenn kveða eða sýngja við færi sitt eða vörpur, eða í vararruðníng, því fylgir óblessun* (JÁÞj. II. 548).

varasalvi [va:rasal·vɪ] n. Læbepomade.

vara samur [va:rasa·moǫ] a. **1.** *(fiskyggilegur)* betænkelig, tvivlsom. — **2.** *(varkár)* forsigtig (BrJNat. 19). **-segl** [-sɛg·λ] n. Reservesejl.

varaseiði [va:rasɛi:ðɪ] n. Sejens og Torskens Unger, saa længe de opholder sig i Strandens umiddelbare Nærhed.

vara semi [va:rasɛ·mɪ] f. indec. Forsigtighed. **-sjóður** [-sjo·:ðoǫ] m. Reservefond.

varaskegg [va:rasķɛk] n. Skæg paa Læberne i Mods. til *vangaskegg.*

varaskeifa [va:rasķɛi:va] f. Reserve-Hestesko; — is. overf. (i nedsættende Bet.) Person, som i Nødsfald kan bruges til at repræsentere en anden, Substitut: *hafa e-n fyrir varaskeifu.*

varaskrap [va:rasgra:p] n. Sludder, Vaas.

vara skrækur [va:rasgrai:goǫ, -sgrai:koǫ] m. Angstskrig. **-skvaldur** [-sgval·doǫ] n. Mundsvejr, tomme Ord: *(bænirnar) orðnar að varaskvaldri, eins og kórdýrabænirnar* (Eimr. XVII. 47). **-sprunga** [-sbruŋ·ga] f. Rævne i Læben. **-stafur** [-sda:voǫ] m. Læbebogstav, -lyd, Labial.

vara stagur [va:rasda:qoǫ] m. Reserve-Vant. **-stjórn** [-sdjou·r·dn] f. Reservestyrelse.

vara stór [va:rasdou:r] a. med store Læber. **-særi** [-sai:rɪ] n. Saar paa Læben.

varasöngur [va:rasöyŋ·goǫ] m. Fiskernes Sang (el. Bön), naar de ror ud paa Fiskeri.

vara templar [va:ratɛm·blaǫ, -tɛm·plaǫ] m. Vice-Templar (i Good-Templarordenen). **-tillaga** [-tɪl:aqa] f. subsidiært Ændringsforslag (Alþ. '11, B. II. 56). **-verður** [-vɛr·ðoǫ] a. betænkelig: *varaverðum með viðurauka* (Milt. 129). **-víti** [-vɪ:dɪ, -vɪ:tɪ] n. Reservefyr. **-þak** [-þa:k] n. Skærmtag.

vara þykkur [va:raþɪhgoǫ] a. med tykke Læber. **-þunnur** [-þʏn:oǫ] a. med tynde Læber.

var boðinn [var·bo·ðɪn] a. = *vanboðinn: flest er vondum varboðið* (Málshb. 108). **-búinn** [-bu·ɪn] a. = *vanbúinn*, uforberedt: *vera ekki v.*, ikke være uforberedt, være i Stand til at mode en.

varð [var·ð] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **verða.**

1. **varða (vörðu, vörður)** [var·ða, vör·ðo(ǫ)] f. **1.** Stenvarde (til Vejledning for rejsende): (Talem.) *reka e-n í vörðurnar*, gendrive en, bringe en i Knibe; *e-n* (el. *e-r) rekur í vörðurnar*, en stammer, hakker i det. — **2.** (naut.) et Bundt *seilar*, et paa hver Side af Skibet (jfr. *seil)* (Sl., jfr. LFR. IX. 13).

2. **varða (a)** [var·ða] vt. **1.** forsyne med Stenvarder: *v. veg*, forsyne en (Fjæld)vej med de fornodne Varder: *gera við þenna fjallveg, ryðja hann og v.* (ÞThFerð. III. 202). — **2.** trække Fiske paa en *seil* (Af., Skaft.).

3. **varða (a)** [var·ða] vt. med acc. el. dat., vi. og v. impers. **I.** †**1.** *(ábyrgjast)* staa til Ansvar for, staa inde for. — **2. a.** være af Vigtighed for, angaa, vedkomme, vedröre; *e-ð varðar e-n*, n-t er af Vigtighed for en; *e-ð varðar e-n litlu (engu, miklu)*, n-t er af ringe (ingen, stor) Vigtighed for en; *mestu varðar, að ...*, det kommer mest an paa, at ...; (Ordspr.) *miklu varðar, hvers að minnast er* (GJ.), det kommer meget an paa, hvad man har at mindes, *engan varðar alt að vita* (GJ.), for ingen er vigtigt alt at vide; *e-n varðar um e-ð*, n-t kommer en ved: *hvað varðar þig um það?* hvad kommer det dig ved? — **b.** gælde, staa paa Spil: *með því að ella varðar heila veiðarfærið* (LFR. I. 81). — **II.** †**1.** *(gæta, vernda)* bevogte, beskytte: *v. e-m e-ð*, bevogte n-t for en, hindre en fra at komme til n-t el. benytte det; *v. e-m við e-u*, holde en borte fra n-t. — †**2.** *(takmarka)* omhegne, begrænse. — **III.** i juridiske Udtryk: *það varðar við lög*, det er strafbart (efter Loven); *varðar það 8 mánaða fangelsi*, det straffes med 8 Maaneders Fængsel; *það varðar ráðherrann ábyrgð*, Ministeren ifalder Ansvar for det (Stj. '04, A. 4); *ef sonur minn nemur nokkuð af hinni forboðnu fræði ... þá varðar* (gælder) *það lífi þínu* (Irv. 4).

varðar [var·ðaǫ] gen. af **vörður.**

varð berg [var·ðbɛrk] n. (jfr. *vaðberg)* Udkig, Vagt: *vera á varðbergi*, holde Udkig, passe paa; *ríður á að vera á varðbergi og athuga sjálfan sig* (GFHh. 115); *vera á varðbergi fyrir e-m*, passe en op: *og ef hann fyndi hann ekki, þá að vera á varðbergi fyrir honum* (JTrL. 100). **-bergsmaður** [-bɛrksma:ðoǫ, -bɛrχs-] m. = **köguður. -eldur** [-ɛldoǫ] m. Vagtild. **-engill** [-ɛiŋgɪdλ] m. Skytsengel. **-engilsrispa** [-ɛiŋgɪlsrɪs·ba] f. = **englarispa. -gæsla** [-gaisla] f. Vagthold. **-gæslumaður** [-gaisloma:ðoǫ] m Vogter. **-hald** [-þ-(h)alt] n. †**1.** Vagthold, Vagt: *hafa á sjer varðhöld*, lade sig bevogte. — **2. a.** Bevogtning: *var Wíum skyldaður til að hafa v. þeirra* (Huld III. 19). — **b.** Arrest, Fængsel: *sitja í varðhaldi.* **-haldsmaður** [-(h)al(t)sma:ðoǫ] m. **1.** *(vörður)* Vogter, Bevogter. — **2.** = *gæslumaður* 2. **-haldsúrskurður** [-(h)al(t)suǫ·sgʏrðoǫ] m. (jur.) Fængslingskendelse, Arrestdekret. **-helgi** [-(h)ɛlgɪ] f. indec. Fristed, Asyl. **-hundur** [-(h)ʏndoǫ] m. Vagthund. **-hús** [-(h)u·s] n. Vagthus; Skilderhus.

Varði (-a, -ar) [var·ðɪ] m. npr. Dim. af Navne, der ender paa *-varður.* *Þorvarður, Hallvarður o. s.*

1. **varði (-a, -ar)** [var·ðɪ] m. **1.** *(varða)* Varde. — **2.** *(minnisvarði)* Monument, Mindesmærke.

2. **varði** [var·ðı] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **verja.**

varð klefi [var·þklɛ·vı] m. Vagtstue. **-klukka** [-klʏhga] f. Vagtklokke. **-lið** [-ð-lı·ð] n. Vagtmandskab. **-maður** [-ma·ðøǫ] m. Vagt, Vagtpost: Skildvagt; Vogter. **-mannsbyrgi** [-mansbır·gı] n. Skilderhus. **-rispa** [-rısba] f. Rift (paa tværs) paa Legemet, som man faar i Sövne uden at vide af det; ifølge Folketroen ridser onde Aander Rifter paa langs ad Legemet, medens ens beskyttende Engel tværs over dem ridser en *v.* (JÁ. Þj. II. 559), jfr. *englarispa.* **-rúnir** [-ru·nıǫ] fpl. Navn paa et Runealfabet (GBrPer. 133). **-seta** [-þ-sɛ·da, -sɛ·ta] f. Vagthold. **-skifti** [-sgıfdı] npl. Vagtskifte. **-skip** [-sgı·p] n. Vagtskib.

varðsla (vörðslu, vörðslur) [vaǫ·sla, vöǫ·sıø(ǫ)] f. = *varsla: Veslar eru vesælla vörðslur,* usselt er den armes Værn (Od. 159).

varð staða [var·þsda·ða] f. Staaen Skildvagt (And. I. 209). **-staður** [-sda·ðøǫ] m. Vagtpost, Post. **-stjóri** [-sdjoᵘ·rı] m. Vagtmester. **-stöð** [-sdö·ð] f. Vagtpost. **-sveit** [-svɛi·t] f. Vagt, Vagtmandskab. **-tíð** [-ti·ð] f. Vagt.

varður (vörð, varið) [var·ðøǫ, vör·ð, va·rıð] a. overtrukken, belagt med: *gulli v.,* forgyldt; *járni v.*

varð veisla [var·ðvɛisla] f. Varetægt, Bevogtning. **-veislumaður** [-vɛislø-ma:ðøǫ] m. **1.** *(vörður)* Vogter, Bevogter. — **2.** = *gæslumaður* 2. **-veita** [-vɛi·da, -vɛi·ta] vt. **1.** *(geyma)* gemme, opbevare: *hann varðveitti fjeð.* — **2.** bevogte, bevare: *guð varðveiti þig!* **-veitandi** [-vɛi·dandı, -vɛi·t-] m., **-veitari (-a, -ar)** [-vɛi·darı, -vɛi·tarı] m. Bevarer, Vedligeholder. **-veiting** [-vɛi·diŋk, -vɛi·t-] f. = **varðveisla.** **-víti** [-vi·dı, -vi·tı] n. Forseelse under Vagthold; Mulkt for daarligt Vagthold.

var eygð [va:rɛiqð, -ɛigþ] f. = *varúð,* Forsigtighed: (Ordspr.) *alt skal með v. vinna* (GJ.), jfr. alting gjort med Agtsomhed fører ingen i Fortræd; *um of háa hluti skal með v. tala* (GJ.), om höje Ting skal varsomt tales; *að vera uggandi, vekur vareygðina* (GJ.), at være agtsom, vækker Forsigtighed; *v. þarf til viðsjárgripi að eiga* (GJ.), forsigtig skal den være, som farligt Dyr vil eje. **-eygðarsamur** [-ɛiqðaɐsa:moǫ, -ɛigðaǫ-] a. forsigtig (JS. i Eimr. XVII. 189). **-eygðarsemi** [-ɛiqðaɐsɛ·mı, -ɛiqðaǫ-] f. indec. Forsigtighed (Vid. II. 64). ***-fleygur** [vaǫ·flɛi·qoǫ] a. knapt i Stand til at flyve, hvis Flugt er svag. **-fær** [-fai·r] a. **1.** *(varkár)* forsigtig, reserveret. — **2.** *(illa fær eða fallinn til e-s)* ikke rigtig i Stand til n-t; mindre skikket til n-t. **-færi** [-fai·rı] f. indec. Varsomhed, Forsigtighed. **-færilega** [-fairı-lɛ:qa] adv. varsomt, forsigtigt. **-færinn** [-fai·rın] a. varsom, forsigtig: (Ordspr.) *v. maður er sjaldan mjög auðtrúa* (GJ.), forsigtig Mand er sjælden meget lettroende. **-færni** [-fairdnı] f. indec. Varsomhed, Forsigtighed.

varga flokkur [var·gaflohgoǫ] m. Ulvehob; Hob af rasende Mennesker el. uartige Börn. **-gangur** [-gauŋ·goǫ] m. **1.** Ravnestimmel omkring et Aadsel: *jeg sá vargagang hjerna uppi á mýrinni* (Árn.). — **2.** voldsom og stöjende Optræden (jfr. *vargalæti).* **-kjaftar** [-ɟaf·daǫ] mpl. **1.** Ulvegab, is. overf.: *það lenti alt í vargakjöftum.* — **2.** uldne, strikkede Saaler, som syes under gamle Strömper og hvoraf et Par strikkes ad Gangen, saaledes at det danner et sammenhængende, posedannet Stykke med to Hæle og to Tæer, en paa hver Side, som siden, klippede fra hinanden, danner de to Saaler (Nl.). **-klær** [-klai:r] fpl. Ulvekloer (is. overf.). **-legur** [-lɛ·qoǫ] a. af et hæftigt og herskesygt Udseende. **-læti** [-lai:dı, -lai:tı] npl. Ulvehyl; infernalsk Stöj; höjrøstet Skænderi el. desl. **-matur** [-ma:doǫ, -ma:t-] m. Ulveføde, Kanonføde. **-móður** [-moᵘ:ðøǫ] m. stor Iver. **-skapur** [-sga:b-øǫ, -sga:pøǫ] m. Vildhed, Voldsomhed; hæftig og herskesyg Optræden.

vargast (a) [var·gast] vrefl. *(hafa hátt, stoe; rífast, kýta)* kævles, skændes: *v. í e-m,* kævles med en.

varga sveimur [var·gasvɛi:møǫ] m. Ulveflok. **-svipur** [-svı:bøǫ, -svı:p-øǫ] m. Ansigtsudtryk vidnende om et hæftigt og herskesygt Sindelag. **-títla** [-tihdla] f. hæftig og herskesyg Kvinde, lille af Vækst (Árn.).

varg bitinn [var·kbı·dın, -bı·tın] a. bidt af Ræve. **†-dropi** [-dro·bı, -dro·pı] m. Barn, som en fredløs avler med sin uskyldige Hustru.

var gefinn [var·gɛ·vın] a. = **vangefinn.** **-gerandi** [-gɛ·randı] a. næppe görlig, betænkelig. **-gert** [-gɛǫt] an. = *vangert,* se **vangera.**

varg fugl [var·kfʏgλ] m. Rovfugl. **-hjartaður** [-ɟaǫdaðøǫ] a. ulvehjærtet.

vargiftur [var·gıfdøǫ] a. = **vangefinn.**

vargynja (-u, -ur) [var·gınja] f. Ulvinde.

vargjalda [var·galda] vt. = **vangjalda.**

varg jetinn [var·gjɛ·dın, -jɛ·tın] a. ædt af aadselædende Dyr. **-lyndur** [-lındoǫ] a. med Ulvesind: *varglynd villidýr* (Milt. 209).

vargoldinn [var·goldın] a. = **vangoldinn.**

vargs hamur [var·ks(h)a·moǫ] m. **1.** *(úlfshamur)* Ulveham, Ulveskikkelse. — **2.** *(æði)* Raseri. **-hár** [-(h)au·r] n. Ulvehaar. **-hold** [-(h)olt] n. Ulvekød.

varg skapur [var·ksgabøǫ, -sgapoǫ] m. Vildhed, Raseri; hæftig og herskesyg Optræden. **-skinn** [-sgın] n. Ulveskind.

vargs lappi [var·kslahbı] m. (bot.) Ulvefod (lycopodium). **-líki** [-li·gı, -li·kı] n. Ulveskikkelse. **-móður** [-mo·ðøǫ] m. Ulvemod: *teltist hjarta hans af vargsmóði* (Il. II. 255). **-stakkur** [-k-sdahgoǫ] m. Ulvepels.

varg sumar [var·ksʏ·maǫ] n. Sommer, rig paa Myg (ÞThFerð. I. 27). **-úlfur** [-g-ulvøǫ] m. Varulv.

vargur (-s, -ar) [var·gøǫ, var·ks] m. **I. 1.** *(úlfur)* Ulv; (Ordspr.) *v. bítur ei þar borinn er* (GJ.), Ulven bider ej paa den Mark, hvor han er baaren (is. om Tyve). — **2.** *(refur)* Ræv. — **3.** coll. **a.** *(ránfuglar)* Rovfugle. — **b.** *(mývargur)* Myggesværm. — **c.** *(lýs)* vrimlende Utöj. — **II.** (jur.) fredløs: *v. í vjeum,* Tempelskænder. — **III. a.** overf. is. om Kvinder og Börn: hæftig og herskesyg Person: *vera v. (í skapi),* være af et hæftigt og herskesygt Sindelag; *hún er mesti v.,* hun er en rigtig Rasmus; — bruges ogs. som Skældsord i Tiltale, is. til Börn: *vargurinn þinn!* din Tyran! — **b.** *hann (hún) er v. dugleg(ur)* el. *hann (hún) er v. til vinnu* (jfr. *forkur),* han (hun) er et Jærn til at arbejde.

***vargöld** [var·gölt] f. «Ulvetid», Ufredstider.

†var haldinn [va:ǫ(h)aldın] a. = **vanhaldinn.** **-hefndur** [-(h)ɛmdøǫ] a. = *vanhefndur: eiga varhefnt við e-n* el. *eiga e-m varhefnt,* have n-t at hævne paa en, have n-t udestaaende med en: *gera ... glettur þeim, sem hann þóktist eiga varhefnt við* (JÁÞj. I. 351). **-hentur** [-(h)ɛvdoǫ, -(h)ɛntoǫ] a. som tager forsigtigt paa n-t, skaansom; *jeg á* (el. *mjer er) varhent við hann,* jeg er nødt til at tage skaansomt paa ham: *eg átti ekkert varhent við þá* (ɔ: *Trójumenn)* (Il. I. 8). **-hygð** [-(h)ıqð, -(h)ıgþ] f. = **varhugi.** **-hluta** [vaǫ·(h)λʏ·da, -(h)λʏ·ta] a. indec., **-hluti** [-(h)λʏ·dı, -(h)λʏ·tı] a. som ikke faar Del i n-t: *fara e-s v.* el. *fara v. af e-u,* ikke faa Del i n-t; (iron.) *hann hefur ekki farið varhluta af því,* det er sandelig ikke gaaet ham forbi. **-hugaverður** [va:ǫ(h)ʏqavɛr·ðøǫ] a. betænkelig. **-hugavit** [-(h)ʏqavı:t] n. Forsigtighed, Ævne til at være forsigtig: *ef hin glóeyga Aþena hefði ekki léð honum varhugavits* (Od. 112). **-hugi** [-(h)ʏy·jı] m. Varsomhed, Forsigtighed: *gjalda varhuga við e-u,* tage sig i Agt for n-t, være forsigtig m. H. t. n-t: *hætta getur stafað af, sje ekki v. við goldinn* (MHUpp. 290). **-hugur** [-(h)ʏ·qøǫ] m. (MJ. II. 156) = **varhugi.**

1. **vari (-a, -ar)** [va:rı] m. = **1. var** I. 1.

2. **vari (-a, -ar)** [va:rı] m. = **1. var** II. 2.

3. **vari (-a, -ar)** [va:rı] m. Afleder, jfr. *eldingavari,* Lynafleder.

4. **vari (-a, -ar)** [va:rı] m. **I. 1.** Advarsel; Paamindelse om at vise Forsigtighed: *bjóða e-m vara á e-u, taka e-m vara fyrir e-u,* advare en mod n-t. — **2.** Agt; Forsigtighed: *hafa vara á sjer,* [1]) (ogs. *taka vara á sjer)* tage sig i Agt: *tíminn líður, trúðu mjer, | taktu maður vara á þjer;* [2]) sove med det ene Øje aabent, jfr. *andvari;* — (Talem.) *allur er varinn góður,* Forsigtighed er altid god; jfr. Forsigtighed er en Borgmesterdyd; *Allur er varinn beztur, sagði hann, þegar þeir voru farnir* (EKvG. 12). — **II.** *til vara,* [1]) i Reserve, ekstra: *stóra ýfirhöfn, sem hann hafði hjá sér til vara* (Od. 309); [2]) subsidiær: *koma með tillögu til vara;* — *til vara, til vonar og vara,* for Sikkerheds Skyld; *til vondra vara* (VSkaft., Árn.), ds.

varygð (-ar) [va:rıqð, -ıgþ] f. = **varhugi.**

varin hella [va:rıv(h)ɛd·la] f. flad Sten foran Dören, Dörhelle (Eimr. III. 101). **-kjafta** [-ŋ-ɟaf·da] vt. (Sch., Nl.) = **varkjafta.**

varinn [va:rın] pp. af **verja.**

varir [va:rıǫ] pl. af **vör.**

var yrð (-ar, -ir) [va:rırð] f. = **varurð.** **-kár** [vaǫ·kau·r] a. varsom, forsigtig. **-kárni** [-kaurdnı] f. indec. Varsomhed, Forsigtighed. **-kárnislegur** [-kaurdnıslɛ:qoǫ] a. vidnende om Forsigtighed; — adv. *-lega.*

varkjafta [vaǫ·ɟafda] vt. trække en *seil* under Fiskens Underkæbe og op igennem Munden (Sl., LFR. IX. 12).

varkænn [vaǫ·ɟaidv] a. *(vankænn)* uklog (ÞÞór. 245).

varla [vad·la, var·dla] adv. næppe, knap.

var launaður [var·löy·naðoǫ] a. ufuldstændig lönnet: *eiga e-m varlaunað,* staa i Gæld til en. **-legur** [-lɛqoǫ] a. **I. 1.** *(varkár)* forsigtig: *ekki er varlegt að reka hesta í hana* (ɔ: *ána)* (ÞThFerð. III. 267). — **2.** *(varhugaverður)* som man bör vogte sig for, usikker. — **3.** *(vesall, rýr)* mager, svag (is. om Faar): *ef skepnan verður nokkuð varleg, þá er henni fárhætt* (Skaft.). — **II.** adv. *-lega.* **1.** *(ónógt)* knapt. — **2.** *(varla)* næppe: *varlega er því treystandi,* det er næppe til at stole paa (EKvLén. 80). — **3.** varsomt, forsigtigt: *fara varlega,* se sig for; *það er varlega í það farandi,* det maa göres med Forsigtighed; *fara varlega að ráði sínu* (el. *í sakirnar),* handle forsigtigt, gaa forsigtigt til Værks.

varmá [var·mau·] f. varm Flod: *varmár um víðidal þræða* (StStAndv. I. 163); ellers kun som Navn paa Floder med varme Kildevæld.

varmasæll [var·masaid·λ] a. rig paa Varme, varm.

var menni (-is, pl. ds.) [var·mɛn·ı] n. Kæltring, Skurk, samvittighedsløst Menneske. **-menska (-u)** [-mɛnsga] f. Nedrighed, Skurkestreg.

varmi (-a) [var·mı] m. Varme (Eimr. VIII. 103).

varmur (vörm, varmt) [var·møǫ, vör·m, vaǫ·mt, var·mt] a. varm: (Ordspr.) *v. koddi gerir oft þungan svefn* (GJ.), varm Pude gör ofte svar Sövn; *að vörmu spori,* lige straks, om et Øjeblik, et Øjeblik efter.

varmæltur [var·maiλdøǫ] a. forsigtig i sin Tale.

varna (a) [var·dna] vt. med dat. el. gen., og vi. **1.** *(koma í veg fyrir)* forebygge, forhindre, formene: *v. e-m að gera e-ð,* hindre en i at göre n-t; *v. e-m e-s,* hindre en fra at opnaa n-t, nægte en n-t; *e-m er alls varnað,* en er blottet for alle gode Egenskaber; (Ordspr.) *engum (fáum) er alls varnað,* ingen (faa) mangler alle Gaver, ɔ: hver har sine gode Egenskaber; — med pleonastisk *um: nje hann um varnað fær | vetrarstundum* (JHall. 23). — **†2.** *v. við e-u,* holde n-t borte; afholde sig fra n-t.

†varnaðar ár [var·dnaðarau:r] n. Skudaar. **†-brjef** [-brjɛ:v] n. Lejdebrev. **-dæmi** [-dai:mı] n. advarende Eksempel. **†-kona** [-ǫ-ko:na] f. Patronesse. **†-maður** [-r-ma:ðoǫ] m. **1.** *(forráðamaður)* Formynder. — **2.** *(umboðsmaður)* Repræsentant. **-ráðstöfun** [-a-rauð·sdövon] f. præventiv Forholdsregel.

varnaðlegur [var·dnaðlɛ·qoǫ] a. advarende.

1. **varnaður (-ar)** [var·dnaðøǫ] m. **I.** *(vernd)* Beskyttelse. — **II. 1.** *(viðvörun)* Advarsel: (Talem.) *láta sjer annars víti að varnaði verða,* lade en andens Ulykke tjæne sig til Advarsel, blive klog af en andens Skade. — **2.** *(varfærni)* Tagen sig i Agt: *bjóða e-m varnað á e-u,* advare en mod n-t, forbyde en n-t (JÁÞj. I. 565).

2. **varnaður (-ar)** [var·dnaðøǫ] m. **1.** *(varningur)* Varer. — **2.** *(farangur)* Bagage, Töj.

varnagli [var·naglı] m. Forord, Forbehold: (Talem.) *slá varnagla við e-u, slá varnaglann,* holde sig en Bagdör aaben; tage Forbehold overfor n-t; *slá e-m varnagla við e-u,* raade en til at tage sig i Agt for n-t.

varnan (-ar, -ir) [var·dnan] f. **1.** *(aðgæsla)* Tagen sig i Agt. — **2.** *(viðvörun)* Advarsel. — **3.** *(hindrun)* Forebyggelse, Forhindring, Udelukkelse.

varnar [var·dnaǫ] gen. af **vörn.** **-aðili** [-r-a:ðılı] m. (jur.) indstævnt; Defensor, Forsvarer. **-eiður** [-εi:ðøǫ] m. Forsvarsed. **-gagn** [-gag·v] n. Forsvarsmiddel, Bevis, som indstævnte fremlægger for sin Sag. †**-galdur** [-gal·døǫ] m. Værnegalder, Forsvarsgalder. **-garður** [-gar·ðøǫ] m. Dige, ogs. overf. Værn: *því hann (ɔ: Akkilles) er mikill v. öllum Akkeum* (Il. I. 13). **-kastali** [-ǫ-kas·dalı] m. Forsvarsfæstning: *Þrekrónur (sem er v. Kaupinhafnar)* (EiÓlLf. 78). **-laus** [-r-löy·s] a. uden Forsvar; værgeløs. **-leikur** [-lεi:gøǫ, -lεi:k-] m. Forsvarstræk (i Skak). **-lestur** [-lεs·døǫ] m. Læsning af en Besværgelsesformular mod onde Aander (JÁÞj. I. 459). **-lið** [-lı:ð] n. Forsvarstropper, Bedækning; Besætning. **-lyf** [-lı:v] n. præventivt Middel. **-maður** [-ma:ðøǫ] m. Forsvarer. **-meðal** [-mε:ðal] n. = **varnarlyf.** **-ráð** [-a-rau:ð] n. præventiv Foranstaltning. **-rit** [-rı:t] n. Forsvarsskrift. **-ræða** [-rai:ða] f. Forsvarstale. **-skylda** [-ǫ-sgıl·da] f. Værnepligt. **-skyldur** [-sgıl·døǫ] a. værnepligtig. **-skip** [-sgı:p] n. **1.** *(strandvarnarskip)* (Kyst)Forsvarsskib, Inspektionsskib. — **2.** *(v. til varnar kaupskipum)* Konvoj. **-skjal** [-sgja:l] n. Forsvarsskrift el. -dokument. **-skorður** [-sgor·ðøǫ] fpl. forebyggende Forholdsregler el. Midler. **-skurður** [-sgʏr·ðøǫ] m. Hegngrøft. **-staður** [-sda:ðøǫ] m. Sted, egnet til at forsvare sig; Forsvarsstilling. **-stafir** [-sda:vıǫ] mpl. beskyttende Runer (JÁÞj. I. 523). **-staur** [-sdöy:r] m. Palisade. **-stefna** [-sdεb·na] f. Besværgelse til Værn mod onde Aander (ODavÞul. 97). **-stellingar** [-sdεd·l-iŋgaǫ] fpl. Dækstilling. **-tafl** [-tab·λ] n. Forsvarsskak: *Varnartöflin skiftast í tvo flokka* (Skák 67). **-tæki** [-tai:ɟı, -tai:kı] n. Forsvarsmiddel (Eimr. XVII. 171). **-varsla** [-r-vaǫ·sla] f. Prævention (LHBL&L. 8). **-þing** [-ǫ-þiŋ·k] n. Værneting, Hjemting.

varnings auki [var·dniŋsöy:ɟı, -öy:kı] m. Forøgelse af Produkter (JSVb. 90). **-búr** [-bu:r] n. Pakhus. **-eimlest** [-εim·lεst] f. Godstog. **-flutningur** [-flʏhdniŋgøǫ] m. Godstransport. **-hús** [-(h)u:s] n. Pakhus. **-kerling** [-kεr·dliŋk, -kεd·l-] f., **-kona** [-ko:na] f. Bissekræmmerske. **-lest** [-lεst] f. **1.** *(varningseimlest)* Godstog. — **2.** *(v. kaupmanna)* Karavane. **-maður** [-ma:ðøǫ] m. Bissekræmmer. **-strangi** [-ŋ-sdrauŋ·ɟı] m. Varepakke.

varningur (-s) [var·dniŋgøǫ, vad·niŋgøǫ] m. **1.** coll. Varer: *selja ljelegan varning*; (Talem.) *e-m er nýtt um varninginn*, n-t er nyt for en. **2.** *(verslunarvara)* Handelsartikel.

var orðning (-ar, -ar) [va:rordniŋk] f. Fornemmelse (JÞork. III). **-orður** [-orðøǫ] a. = **varmæltur.**

1. **varp (-s, vörp)** [vaǫ·p, vöǫ·p] n. **I. 1.** *(kast)* Kast. — **2. a.** *(það að kasta)* Kasten. — **b.** *(það að kasta út neti)* Garnsætning. — **3.** (mat.) Projektion (ODanFlatm.). — **II. a.** Æglægning: *það er mikið v. í ennni.* — **b.** *(eggver)* (fredet) Rugeplads: *tóan gengur í varpið*; *ganga v.*, tilse Ederfuglens Rugepladser: *voru þær (ɔ: æðurnar) þó svo gætar á eggjunum, að öðrum kosti, að mennirnir, sem varpið gengu, gátu strokið þær* (GFrUbl. 43). — **III.** *v. á skó*, sömmet Skorand (paa de isl. tynde Sko). — **IV.** is. i. pl. **1.** Vandskel: *10 minútna reið yfir vörpin* (Eimr. IX. 139). — **2.** Bjærgryg, skarp Bjærgkant: *Verður oft og einatt að fara eftir efstu vörpum, til þess að komast fyrir gilјadrögin* (ÞThLýs. I. 160).

2. **varp** [vaǫ·p] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af 1. **verpa.**

1. **varpa (vörpu, vörpur)** [vaǫ·ba, vöǫ·bo(ǫ)] f. **1. a.** Vod: *Hefir eg . . . sjeð veiddann ál á Skage . . . vörpu, er þar kallaz hesta-vörð* (LFR. III. 210). — **b.** spec. Trawlnæt.

2. **varpa (a)** [vaǫ·ba] vt. med dat. kaste, slynge: *v. e-u um koll*, kaste n-t over Ende; (Ordspr.) *v. skal til vina, en fleygja til fjandmanna* (GJ.), man skal kaste til Venner, men smide til Fjender; *v. akkerum*, kaste Anker, lade Ankeret falde; *v. hlutkesti*, trække Lod; *v. orðum á e-n*, tiltale en; *v. fram stöku*, improvisere en Strofe; *v. öndinni*, drage et Suk.

3. **varpa (a)** [vaǫ·ba] vt. **1.** sömme: *v. skó*; — pp. *varpaður.* — **2.** have [illegible] med Rendegarn [illegible] *betur nasta vöð*: pp. *varpaður* [illegible] *varpaður, að ekki sást í teinvat* (Eimr. XII. 100).

varpa kornpuntur [vaǫ·bakod·vpʏvdoǫ, -kor·dv-, -pʏntoǫ] m. (bot.) udspærret Sødgræs (glyceria distans). **-sveifgras** [-svεiv·gras] (bot.) n. enaarig Rapgræs (poa annua).

varpblettur [vaǫ·blεhdoǫ] m. Rugeplet (ÞThLfr. IV. 208).

varpdepill [vaǫ·pdε·bıdλ, -dε·p-] m. Projektion.

varp ey [vaǫ·bεi·] f. Rugeø, Ø, hvor der er Rugeplads (spec. for Ederfugle) (JSVb. 82). **-eigandi** [-εi·ɡandı] m. Ejer af en Rugeplads. **-fugl** [-p-fʏgλ] m. Fugl, der ruger i et *varp* (fredet Rugeplads) (Klp. IX. 77). **-geisli** [-ɟεislı] m. Søgelys: *Annar v. er á bakborða* (Morg. IV. 271, S. 4, Sp. 1). **-hólmi** [-(h)oulmı] m., **-hólmur** [-(h)oulmoǫ] m. Holm med Rugeplads. **-hæna** [-(h)ai·na] f. Skrukhöne.

varpi (-a, -ar) [vaǫ·bı] m. *(hlaðvarpi)* den til Pladsen foran Husene *(hlað)* stødende Rand af Tunet.

varpkúla [vaǫ·pku·la] f. Haandgranat.

varpland [vaǫ·blant] n. (fredet) Rugeplads (Eimr. XIII. 193).

varp leikur [illegible] m. [illegible] *kastlími*, Færdighed i at kaste (ÓDavSk. 140). **-ljós** [-ljou·s] n. Søgelys. **-skófla** [-p-sgou·bla] f. Kasteskovl (Il. II. 27). **-slitna** [-slıhdna] vi. (om isl. Sko) gaa i Stykker i Kanten; pp. *-slitinn*, med bristet Kant: *leðurskórnir . . . snúnir og varpslitnir* (EKvOf. 314). **-stöð** [-sdö·ð] f., **-svæði** [-svai·ðı] n. Rugeplads. **-sæll** [-saidλ] a. rig paa Fuglεæg. **-tíð** [-ti·ð] f., **-tími** [-ti·mı] m. Rugetid.

varrar [var:aǫ] gen. af **vörr.**

varreka [var:ε·ga, -rε·ka] f. Skovl el. Spade med Jærnrand fortil paa Bladet [illegible] *(„tindurinn")* [illegible] *og járnvar neglt neðan á* (BrJ. i Eimr. XIII. 101).

varrifur [var:ı·voǫ] fpl. (jfr. *varðengilsrispa*) smaa Rifter i Huden, der [illegible] *sem koma á mann.*

þegar hann klórar sér sofandi, og eignast varðhaldsengli, ef þær eru ekki viðkvæmar, annars illum englum (Sch.).

var samur [vaǫ·samoǫ] a. varsom, forsigtig; — adv. *-samlega.* **-semi** [-sεmı] f. indec. Varsomhed, Forsigtighed.

varsími [vaǫ·si·mı] m. Kølvand, Kølstribe: *varrsíminn glitrar í silfurloga* (Eimr. XVII. 53).

varskifta [vaǫ·sɟıfda] vt. forfordele: *hvort hafði það varskift hann, vonanna land* (StStAndv. II. 161).

varsla (vörslu, vörslur) [vaǫ·sla, vöǫ·slø(ǫ)] f. **1.** Bevogtning: *fiskveiðarettinn mætti skoða sem borgun fyrir vörsluna* (Alþ. '11, B. II. 269). — **2.** pl. Gemme: *það er ekki í mínum vörslum*, det beror ikke hos mig.

varsúgur [vaǫ·su·(q)oǫ] m. Vandets Bevægelse ved Aaretag.

vart [vaǫ·t] adv. næppe, knap: *þetta verður v. betur gert*; — *Má af þessu sjá, að Páli hefir ekki verið verra en v.* (GV. i JÁÞj. I. xxiii).

varta (vörtu, vörtur) [vaǫ·da, vöǫ·doǫ] f. Vorte.

vartá (-ar, -ar) [vaǫ·tau·] f. (Nl.), **vartán (-ar, -ar)** [vaǫ·tau·n] f., **vartána (-u, -ur)** [vaǫ·tau·na] f. (Vf.), **vartánaþáttur** [vaǫ·taunaþauhdoǫ] m. Baand, som holder Rendegarnet sammen i en islandsk Væv.

vartari (-a, -ar) [vaǫ·darı] m. *(bandspotti)* Stykke Reb, Rem (BH.).

varúð (-ar) [va:ru·ð] f. Varsomhed, Forsigtighed: *til varúðar*, af Forsigtighed: *til varúðar þeim* (til Advarsel for dem) *er deila útúr engu efni* (JÁÞj. II. 555); *bjóða e-m v. að gera e-ð*, advare en mod at göre n-t; *gjalda v. við e-u*, vogte sig for n-t.

varúðar bending [va:ruðarbεn·diŋk] f. Paamindelse om Varsomhed. **-hani** [-ǫ-(h)a:nı] m. Sikkerhedsventil. **-hvöt** [-χwö:t, -kvö:t] f.: *af varúðarhvötum*, tilskyndet af Forsigtighedshensyn: *vera álitinn sonur þess manns, er þú af varúðarhvötum kaust sem bónda þinn* (MarrPK. 129). **-lampi** [-r-laṃ·bı, -lam·pı] m. Sikkerhedslampe. **-lega** [-lε:qa] adv. varsomt, forsigtigt. **-leysi (-is)** [-lεi:sı] n. Mangel paa Agtsomhed: *gerir sig berskjaldaðan með v. og gáskaglöpum* (GFrTís. 252). **-maður** [-ma:ðøǫ] m. Mand, som man maa tage sig i Agt for. †**-mál** [-mau:l] n. advarende Udtalelser. **-ráðstöfun** [-a-rauð·sdövøn] f. Sikkerhedsforanstaltning. **-regla** [-rεg·la] f. Forsigtighedsregel. **-samur** [-ǫ-sa:moǫ] a. varsom, forsigtig; — adv. *-samlega*, paa en forsigtig Maade, forsigtigt. **-skortur** [-sgoǫ·doǫ] m. Uforsigtighed. **-verður** [-r-vεr·ðøǫ] a. a. som udfordrer Forsigtighed: *þykja e-ð varúðarvert*, mene at man bör være forsigtig med n-t el. vogte sig for n-t (jfr. b). **b.** som man maa vogte sig for, tage sig i Agt for: *hann er v. maður.*

varúð legur [va:ruðlε·qoǫ] a. varsom, forsigtig; — adv. *-lega.* **-ugur** [-øqøǫ] a. varsom, forsigtig.

varurð (-ar) [va:rorð] f. det at blive n-t var, Varblíven: *Við hana hlýtt þær að verða varar á sínn hátt. Það kallaði eg v.* (BrJSh. 44).

varzla [vaǫ·sla] f. = **varsla.**

vas [va:s] n. **1.** *(vastur)* Løben frem og tilbage: *eg heiti krummi kátur með vas* (i uafbrudt Bevægelse) (ÓDavÞul. 352). — **2.** *(vindblær)* Vindpust (BH.). — **3.** *(reigingslegur gangur)* stolt Gang (BH.).

vasa (a) [va:sa] vi. **1. a.** *(geisast)* storme frem: *Hinir vösuðu inn*, de andre gik ubudte ind (JStgr. 11); *v. burtu*, gaa fejende bort; *Vasaði (ramte) hann Vígtús á varirnar* &c (BTh. 175). — **b.** *v. höndunum*, svinge med Armene, naar man gaar. — **2.** *(hlaupa til og frá erindislaust)* løbe frem og tilbage tankeløst el. i ubetydelige Ærinder, vimse. — **3.** *(ganga drembilega, riksa)* gaa stolt (BH.). — **4.** *v. í e-u*, el. oftere refl. *vasast í e-u*, blande sig i n-t, rode i n-t: *vasast í mörgu*, have mange Jærn i Ilden; *v. í völdum*, skalte og valte; *vasaði mjög í völdum* (JÁÞj. II. 411); *þegar mennirnir fara að vasast í* (blande sig i) *einkamálum annara* (ThTh. 36).

vasa bók [va:sabo·:k] f. **1.** *(v. til að skrifa í)* Lommebog. — **2.** *(veski)* Tegnebog. **-fiðla** [-fıð·la] f. (mus.) Pochette, Stokfiol (med flad Kasse) (Skírn. XCI. 100). **-fleygur** [-flεi·qoǫ] m. Lommeflaske, Lærke (GFrE. 5). **-gat** [-ga:t] n. egl. Lommehul, (pop.) i Talem.: *(alveg) í (standandi) vasagati*, i stor Kattepine (Rvk.). °**-gígja** [-ɟi:ja] f. (mus.) Pochette, Stokfiol (med hvælvet Kasse) (Skírn. XCI. 100). **-greiða** [-grεi:ða] f. Lommekam. **-hnífur** [-hni·voǫ] m. Lommekniv. **-kíkir** [-ɟi:ɟıǫ, -ki:kıǫ] m. Lommekikkert. **-klútur** [-klu:doǫ, -klu:toǫ] m. Lommetørklæde. **-kvarði** [-kvar·ðı] m. Tommestok. **-kver** [-kvε:r] n. Lommebog. **-ljós** [-ljou:s] n. Lommelygte. **-lok** [-lo·k] n. Lommeklap. **-peli** [-pε:lı] m. Lærke. **-skammbyssa** [-sgam·bısa] f. Lommepistol, -puffert. **-skifti** [-sgıf·dı] npl. Bytten Lommer. **-skæri** [-sgai:rı] fpl. Lommesaks. **-spegill** [-sbεi:ɟıdλ] m. Lommespejl. **-tafl** [-tab·λ] n. Lommeskakspil. **-úr** [-u:r] n. Lommeur. **-útgáfa** [-u·tgauva] f. Lommeudgave. **-þjófur** [-þjou:voǫ] m. Lommetyv.

vasi (-a, -ar) [va:sı] m. Lomme: *með hendurnar í vösunum*, med Hænderne i Lommen. (Talem.) *hann ber ekki vitið í báðum vösum*, han har ikke optundet Krudtet; *upp á vasann*, i Lommen: *með nýfengið stjórnfrels. og fjárforráð upp á vasann* (Lögr. '14, 209, Sp. 3); *hafa e-n í vasanum*, have en i sin Lomme; *hann er í vasanum á konunni sinni*, han er i Lommen paa sin Kone, Konen har ham under Tøffelen; (Ordspr.) *seint er að sækja vitið í vasann* (SchMal.), sent er at søge Viddet i Bukselommen.

vasilín (-s) [va:sılı:n] n. Vaselin.

?**vask** [vas·k] n. **1.** Vaskning, is. af saltet Fisk. — **2.** (Talem.) *liggja í vaskinu*, blive den lille, trække det korteste Straa.

vaska (a) [vas·qa] vt. (med dat. el. acc.) vaske: *v. fisk*; — †*v. e-m*, vaske ens Hoved.

?**vaska fat** [vas·qafa.t] n. Vaskefad. ?**-skinn** [-sɟın·] n. Vaskeskind.

váskeyttur [vau:sɟεihdoǫ] a. ustadig, foranderlig (ÞÞór. 246); (Ordspr.) *váskeytt er annara vinátta*, ustadigt er andres Venskab.

vask legur [vas·glεqoǫ] a. mandig og rask af Udseende; — adv. *-lega*, tappert, mandigt. **-leiki, -leikur** [-lεiɟı, -lεiɟ̊ı, -lεigoǫ, -lεik-] m. Tapperhed.

?1. **vaskur (-s, -ar)** [vas·gøǫ] m. Vask.

2. **vaskur (vösk, vaskt)** [vas·goǫ, vös·k, vas·t] a. 1. tapper, rask: (Ordspr.) *oft er vösk hönd undir vondri kápu* (GJ.), ofte er tapper Arm under tarvelig Kaabe. — 2. npr. *Vaskur*, Navn paa en Hund.

vasl [vas·λ] n. Vaden, Pjasken.

vasla (a) [vas·la] vi. vade, pjaske (i Moradser o. l.) (AGHel. 131).

vasmikill [va:smɪ·qɪdλ, -mɪ·ķ-] a. *(fasmikill)* myndig i sin Optræden.

váspá [vau:sbau·] f. Ulykkesspaadom: *v. um útför sjálfs hans* (GFrÁtt. 62).

†**vast (-s)** [vas·t] n. Hav, Sø: *bæði á vasti og viðavangi*, baade til Lands og til Vands (BH.).

†**vastir** [vas·dɪǫ] pl. af **vöst.**

vastra (a) [vas·dra] vi. altid i nedsættende Bet.: 1. *(vasa)* vimse. — 2. *(vasast)* have travlt: *v. í e-u*, have travlt med n-t.

vastur (-urs) [vas·doǫ] n. i nedsættende Bet.: 1. *(vas)* Vimsen. — 2. *(óþarfa annríki)* (unødvendig) Travlhed el. Bryderi. 3. *(óþarft dekur eða hreinlæti)* overdreven Sirlighed el. Renlighed (BH.). **-laus** [-r-löy·s] a. 1. uden Vimsen og Travlhed. — 2. uden affekteret Renlighed. **-lítill** [-li:dɪdλ, -li:t-] a. som forvolder ringe Bryderi, ikke omstændelig: *sú aðferðin er vasturminni* (EÓlLach. 26).

***vásvartur** [vau:svaǫdoǫ] a. faretruende mørk, bælgmørk (MJ. I. 15).

vat [va:t] n. (Árn.) **vastur** 1.–2.

vatast (a) [va:dast, va:t-] vrefl. = *vasast*, blande sig i, rode i n-t (Árn.).

vatn (-s, vötn) [vahtn, vas·, vöhtn] n. I. 1. a. Vand, færsk Vand: *ausa e-n vatni*, døbe en; *drekka* (el. *draga) í sig v.*, indsuge Vand; (Ordspr.) *eigi sjer högg á vatni*, (egl. man kan ikke se Spor efter Hug paa Vand, jfr. et Slag i Luften) der kan ikke ses nogen Forskel (is. om n-t, der synes at være uberört, selv om en Del deraf fjærnes): *æ vill v. til strandar* (SchMál.), ee (ɔ: altid) vil Vand til Strande; (Talem.) *láta e-n ekki taka* (el. *dýfa, drepa) hendi í kalt v.*, skaane en for enhver Anstrængelse; *vaxa börn, þó vatn drekki* (GJ.), Børn vokser, selv om Vand det drikker. b. *(munnvatn)* Mundvand. c. Vaskevand: *þvo e-ð úr tvennum vötnum*, vaske n-t i to Hold Vand; *taka undir tvö vötn*, vaske to Gange; overf. drøfte el. undersøge nöjagtigt el. tage under ordentlig Behandling: *þú ættir að taka Finsen undir tvö vötn* (JSBr. 584). 2. *(hland)* Urin: *kasta af sjer vatni*, lade Vandet; *geta ekki haldið vatni*, ikke kunne holde sig (sit Vand) (jfr. 3.). — 3. *(tár)* Taarer: *geta ekki haldið vatni* (el. *mega ekki vatni halda)*, ikke kunne holde sine Taarer tilbage (jfr. 2.). — II. 1. *(stöðuvatn)* Indsø. — 2. alm. Gaardnavn. — III. Flod, Elv: *Fúlilækur er mikið v. og ilt yfirferðar*; — pl. *vötn*, (store) Floder, Vande.

vatna (a) [vahdna] v. 1. vt. med dat. a. vande: *v. hestum, kúm*; ogs. abs.: *ertu búinn að v.?* — b. forsyne med Vand, vande: *v. blómum*, vande Blomster; — pp. *vatnaður*, vædet, vandet. — 2. overf. *v. músum*, »vande Høns«, faa Taarer i Øjnene, græde, tude; *v. lömbum*, »vande Lam«, ligge ned og drikke af en rindende Bæk. — 3. impers. a. staa under Vand: *vatnar yfir e-ð*, Vand flyder el. spreder sig over n-t, n-t er under Vand: *svo að vatnaði yfirunni yfir bol og herðar* (JThMk. 161). — b. overf. skjules af Vand, forsvinde bag Bølgerne: *bát vatnar*, Baaden svinder bag Bølgerne; *vatnar yfir e-ð*, n-t er saa lavt liggende, at Vandets Overflade skjuler det for Øjet: *af Olboga vatnar yfir alt Liglendi*, set fra (Fiskebanken) Olbogi er alt det lave Land sunket i Havet (JÁÞj. II. 129); *Útsjónin frá Grímsey til meginlands er mjög einkennileg ... hóf(um) og múlum rööum og vatnar á milli* (ÞThFerð. I. 223); — pp. *vatnaður*, skjult af Bølgerne; — *það vatnar undir e-ð*, noget ligger netop saa höjt over Jordens Overflade, at Vand kan flyde derunder; *láta v. undir e-ð*, løfte n-t en lillebitte Smule op: *(Hjörleifur sterki) hóf um seilingu stafn á skipi, sem annar maður óvalinn, og þó afstyrmislaus, mátti ekki láta v.* (JÁÞj. II 157). — †4. = *vatnfasta*. — 5. ppr. *vatnandi*, som ikke faar andet end Vand til at leve af (hvor han overnatter); — fastende (ASkaft.).

vatna ágangur [vahdnaau:gauŋgoǫ] m. Oversvömmelse (Stj. '96, A. 18). **-bátur** [-bau:døǫ, -bau:tøǫ] m. (fladbundet) Baad, brugt paa Indsøer (LFR. VII. 40). **-bobbi** [-bob:ɪ] m. (zool.) Vandsnegl: *Í vötnum eru margar tegundir af vatnabobbum með orþunnri skel, einkum af kyninu Limnæa* (ÞThLýs. II. 579). **-dís** [-di:s] f. Najade. **-djúp** [-dju:p] n. Floddyb. **-drög** [-drö:q] npl. Vandløb. **-fátt** [-fauht] an.: *einhvers staðar er v.*, der er kun faa Søer et Sted: *Á Vestfjörðum er v.* (ÞThLýs. I. 350). **-flóð** [-flo·ð] n. Vandflod, Oversvömmelse. **-flær** [-flai:r] fpl. (zool.) Vandlopper (daphniae) (ÞThLýs. II. 579). **-fræði** [-frai:ðɪ] f. indec. Hydrografi; — gen. *-fræðis*, i Sms.: hydrografisk. **-gangur** [-gauŋ·goǫ] m. Oversvömmelse. **-gedda** [-ɡ̊ed:a] f. »Vandgedde«, mytisk, guldfarvet Fisk, anses for at være giftig (JÁÞj. I. 543). **-gróður** [-gro·ðoǫ] m. Vandvegetation. **-hestur** [-hɛs·doǫ] m. 1. Flodhest: *þykkskinnungar eru: svín, vatnahestar, nashyrningar og fílar.* — 2. Hest, som er dygtig til at passere Floder med rivende Ström: *það var v. hár* (ÓDavÞul. 380). **-hlaup** [-hλöy:p] n. pludselig Oversvömmelse. **-hverfi** [-χwɛr·vɪ, -kvɛr·vɪ] n. Flodomraade. **-jurt** [-jYǫ·t] f. Vandplante. **-jökull** [-jö:gødλ, -jö:kodλ] m. npr. Jøkel i Syd-Island. **-karfi** [-kar·vɪ] m. (zool.) Karpefisk. **-klasi** [-kla:sɪ] m. Gruppe af Indsøer. **-korgur** [-kor·goǫ] m. grumset Vand (Eimr. III. 198). **-kuðungur** [-kY:ðuŋgøǫ] m. (zool.) Vandsnegl (ÞThLýs. II. 579). **-kæna** [-ķai:na] f. Baad, der bruges paa Indsøer. **-lilja** [-lɪl·ja] f. (bot.) Aakande, Nøkkerose. **-maður** [-ma:ðoǫ] m. Mand, som er dygtig til at overskride (vanskelige) Elve el. flink til at finde Vadesteder: *Ferðamaður var hann með afbrigðum og v., sem ekkert var ófært* (JTrSk. I. 230). **-mari** [-ma:rɪ] m. (bot.) Aks-Tusindblad (myriophyllum spicatum). **-mið** [-mɪ:ð] n. Fiskebanke i en Indsø (EBenHafbl. 48). **-mót** [-mo·:t] npl. Sted, hvor Floder el. Søer mødes. **-niður** [-nɪ:ðoǫ] m. Vandbrus, Fossedur, Susen af Floder el. Vandfald. **-otur** [-o:døǫ, -o:tøǫ] m. (zool.) Odder (lutra vulgaris). **-planta** [-plav·da, -plan·ta] f. Vandplante: *gróður er þar víða mikill af vatnaplöntum* (ÞThLýs. I. 363). **-reyður** [-rɛi:ðøǫ] f. coll. (zool.) Fjældørred (salmo alpinus). **-samkoma** [-sam·koma] f. = **vatnamót.** **-sef** [-sɛ:v] n. = **vatnsnál.** **-selur** [-sɛ:loǫ] m. Uhyre i Søer (JÓlGrv. i ÞThLfr. II. 317). **-silki** [-sɪλ·ɡ̊ɪ, -sɪl·ķɪ] n. Traadalge i Færskvand (conferva) (ÞThFerð. II. 278). **-silungur** [-sɪ:luŋgoǫ] m. (zool.) Fjældørred (salmo alpinus) = 1. *bleikja* 3. **-skeljar** [-sɡ̊ɛl·jaǫ] fpl. (zool.) Vandmuslinger (pisidium) (ÞThLýs. II. 579). **-skata** [-sga:da, -sga:ta] f. mytisk Rokke, der if. Folketroen levede i Færskvand. **-skil** [-sɡ̊ɪ:l] npl. Vandskel **-skratti** [-sgrahdɪ] m. (JÁÞj. I. 138), **-skrímsl(i)** [-sgrim·sλ, -sgrim·slɪ] n. Vanduhyre. **-snigill** [-sni:jɪdλ] m. (zool.) Vandsnegl (ÞThLýs. II. 578). **-sóley** [-so·:lɛi] f. = **lónasóley.** **-sull** [-sYd·λ] n. Færdsel frem og tilbage over Aaer og Floder. **-stöng** [-sdöyŋ·k] f. Stang (lang Stok), brugt til at finde Vadesteder over dybe Floder. **-sveipar** [-svɛi:baǫ, -svɛi:paǫ] mpl. Haarhvirvler paa Heste, der bruges, naar dybe, rivende Floder skal passeres; er der to saadanne Hvirvler, een paa hver Side, er det if. Folketroen sikkert, at Rytteren ikke drukner, jfr. *pjetursstingur.* **-svið** [-svɪ:ð] n. samlet Vandflade: *það* (ɔ: *Skjálfandafljót) er 24½ míla á lengd en v. þess er rúmar 50 ferh. mílur* (ÞThLýs. I. 327). **-söfn** [-söb·n] npl. Grupper af Søer. **-veiðar** [-vɛi:ðaǫ] fpl. Færskvandsfiskeri. **-veiting** [-vɛi:diŋk, -vɛi:t-] f. = **vatnsveiting.** **-vetur** [-vɛ:døǫ, -vɛ:t-] m. Vinter med hyppige Oversvömmelser. **-vöxtur** [-vöχ·sdoǫ] m., is. i pl. *-vextir*, foroget Vandmængde; Oversvömmelse; det, at Floderne paa Grund af foroget Vandmængde gaar over deres Bredder, no. Flom. **-þytur** [-þɪ:døǫ, -þɪ:t-] m. = **vatnaniður.**

vatn beinn [vahdnbɛidn] a. vandret (Urs. 88). **-beramerki** [-bɛramɛǫ·ɡ̊ɪ] n. = **vatnsberamerki.** **-blý** [-bli·] n. Vandbly. **-dauður** [-döy·ðoǫ] a. druknet i (spec. færsk) Vand. **-dýr** [-di·r] n. Vanddyr. **-eldi** [-nɛldɪ] n. = **vetni.** **-fall** [-fv-fadλ] n. = **vatnsfall.** **-fasta** [-fasda] vi. faste saaledes, at man kun nyder Vand. **-fátt** [-fauht] an. som subst. Vandmangel. **-fiskur** [-fɪsgøǫ] m. Færskvandsfisk. **-fræðiathuganir** [-fraiðɪa:t(h)Yqanɪǫ] fpl. hydrologiske Iagttagelser (Skírn. '19, 25). **-laus** [-dn-löys] a., **-leysi (-is)** [-lɛisɪ] n. = **vatnslaus, vatnsleysi.** **-mosi** [-mo·sɪ] m. Vandmos, Mos, som vokser paa fugtige Steder. **-orka** [-oǫga] f. Vandkraft. **-ríkur** [-ri·gøǫ, -ri·koǫ] a. = **vatnsríkur.**

vatns aðsókn [vas:aðso·hkn] f. Tilströmning af Vand (Stj. '09, A. 256). **-afl** [-abλ] n. Vandkraft; gen. *-afls* i Sms. hydraulisk. **-aflsfræði** [-abλsfrai:ðɪ] f. indec. Hydraulik. **-agi** [-ai·jɪ] m. Jordbundens Fugtighed; Vandsamling paa lave Steder: *veita af vatnsaganum* (JSVb. 24). **-andi** [-andɪ] m. Vandaand: *Voru sagnir um að þar hefðu stundum sézt „vatnsandar“* (BrJDul. 127). **-auðn** [-öyðn] f. Vandørken. **-auga** [-öy·qa] n. Kildevæld. **-austur** [-öysdoǫ] m. 1. *(austur vatns)* Øsen af Vand. — 2. *(hellirigning)* øsende Regn. — 3. *(vatnsflóð)* stor Oversvömmelse. — 4. *(vatnsból, brunnur)* Vandsted, Brönd (BH.). — 5. overf.: *(mikil gnægð)* stor Overflod (BH.). **-bakki** [-bahɡ̊ɪ] m. 1. Sobred, Bred af en Sø; Flodbred. — 2. spec. Strimmel Jord, der adskiller to Törvegrave (Árn.). **-bali** [-ba·lɪ] m. Vandbalje. **-belging** [-bɛlɡ̊iŋk] f. Vandvækst, Svulmen af Vand: *í sambandi við jökulgang af vatnsbelgingu* (ÞThLýs. II. 53). **-belgingur** [-bɛlɡ̊iŋgoǫ] m. Vandpimpen. **-belgur** [-bɛlgoǫ] m. 1. *(belgur, fullur af vatni)* Vandbælg. — 2. Vandpimper, en der bælger Vand i sig (is. nedsættende om Afholdsfolk). **-beramerki** [-bɛramɛǫ·ɡ̊ɪ] n. (astr.) Stjærnebilledet Vandmanden. **-beri** [-bɛ·rɪ] m. 1. *(sá, sem ber vatn)* Vandbærer, Vanddrager. — 2. *(ok til þess að bera í vatnsfötur)* Aag til Vandbæring. — 3. (astr.) = *vatnsberamerki.* **-byrgi** [-bɪrɡ̊ɪ] n. Reservoir. **-byssa** [-bɪs·a] f. Brandslange; Spröjte. **-bjúgur** [-bju·(q)øǫ] m. = 1. **bjúgur.** **-blaðra** [-blaðra] f. stor Vandblegn. **-bláma (-u)** [-blau·ma] f. coll. (zool.) Springhaler (podurida) (ÞThLfr. IV. 223). **-bland** [-blant] n. Vandblanding, spec. Mælk, blandet med Vand: *svikið með vatnsblandi* (JSVb. 137). 1. **-blanda** [-blanda] f. Vandblanding. 2. **-blanda** [-blanda] vt. blande med Vand. **-blár** [-blau·r] a. vandfarvet. **-bleyta** [-blɛi·da, -blɛi·ta] f. sumpet Jord: *fen ... heita vatnsbleytur, með fúinni grasrót yfir* (LFR. II. 131). **-bogi** [-boi·jɪ] m. 1. *(vatnsbuna)* Vandstraale. — °2. Vandsæk (Tilsk.). **-ból** [-bo·:l] n. Brönd; Sted, hvor Vand hentes, Vandsted. **-bóla** [-bo·:la] f. 1. Vandboble. — 2. pl. (med.) *vatnsbólur*, Skoldkopper. **-bolli** [-bodlɪ] m. Kop med Vand, Kop Vand. **-borð** [-borð] n. Vandflade, Vandets Overflade. **-borinn** [-bo·rɪn] a. vandholdig; overf. tynd: *v. kveðskapur.* **-botn** [-bohtn] m. Bunden i en Indsø el. en Flod. **-bragð** [-braqð, -bragþ] n. Vandsmag, vandet Smag (ogs. overf.). **-breiða** [-brɛi·ða] f. bred Vandflade (Eimr. VIII. 187). **-brúða** [-bru·ða] f. (bot.) Vandstjærne (callitriche). **-brún** [-bru·n] f. Vandflade, Overflade (LFR. I. 82). **-búð** [-bu·ð] f. Vandsamling: *Hvort sem vökvur er lagður í súð eður ferskt vatn, hleypir það í hann v.* (LFR. III. 4). **-buna** [-bY·na] f. Vandstraale. **-burðarlið** [-bYrðarlɪ:ð] n. Mandskab til Vandhentning (ved Ildebrand) (Stj. '08, B. 417). **-burðarmaður** [-bYrðarma:ðøǫ] m. Vandbærer. **-burður** [-bYrðoǫ] m. Vandbæring. **-dalur** [-da·loǫ] m. npr. Dal i Húnavatnssýsla. **-dás** [-dau·s] m. ... Tællelys (Rang.). **-dauði** [-döy·ðɪ] m. Druknen i Færskvand: *vesall er v.* (SchMál.); *sætur er sjódauði, kvalafullur v.* **-dauður** [-döy·ðoǫ] a. druknet. **-daufur** [-döy·voǫ] a. flov, smagløs som Vand (EÓlLach. 12). **-deigla** [-dɛigla] f. Fugtighed (ÞThFerð. I. 177). **-dýfing** [-di·viŋk] f. Neddyppelse i Vand. **-dýr** [-di·r] n. Vanddyr. **-drag** [-dra·q] n. Bæk, lille Aaløb (Biflod): *Sást þaðan vel til allra vatnsdraganna, er falla í Skjálfandafljót* (ÞTh. Ferð. I. 350). **-drefjar** [-drevjaǫ] fpl. sivende smaa Bække: *ekkert vatnsfall, að eins v. mjög litlar, straumlítið að sjá* (ÞThLfr. II. 104). **-drif** [-drɪ·v] n. Vandsspröjten, Vanding: *þægileg tempran af vatnsdrifinu* (EÓlLach. 55). **-drykkja** [-drɪhɡ̊a] f. Vanddrikning. **-drykkur** [-drɪhgøǫ] m. en Drik Vand. **-dropi** [-dro·bɪ, -dro·pɪ] m. Vanddraabe; en Draabe Vand, en Smule

Vand [illegible] Regndraabe. **-dæla** [-dai·la] f. Vandpumpe. **-dæld** [-dailt] f. Fordybning, hvori Vand samler sig. **-dælingur** [-dai·liŋgoϱ] m. Mand fra *Vatnsdalur*. **-dælir** [-dai·lıϱ] mpl. Indbyggerne af *Vatnsdalur*. **-efni** [-ɛbnı] n. (kem.) Brint, Hydrogen. **-efnisloft** [-ɛbnıslof·t] n. Vandstofgas. **-eimur** [-ei·moϱ] m. Vanddamp. **-ekla** [-ɛhgla] f. Vandmangel. **-elgur** [-ɛlgøϱ] m. Vandplore. **-endi** [-ɛndı] m. Enden paa en Indsø, Søende; Enden paa en Aa; ogs. Gaardnavn. **-fall** [-fadλ] n. 1. *(fljót)* Vandløb, Ström, Flod, Aa. — 2. *(hellirigning)* stærk Skylregn. **-farvegur** [-farvɛqoϱ] m. Flodseng; Bunden af en Indsø. 1. **-fasta** [-fasda] f. Faste, hvorunder man kun nyder Vand. 2. **-fasta** [-fasda] vi. = **vatnfasta. -fat** [-fa·t] n. Vandfad. **-fata** [-fa·da, -fa·ta] f. Vandspand; Spandfuld Vand. **-feiti** [-fei·dı, -fei·tı] f. vandet Fedt: *innan í honum* (ɔ: *fjörumaðki*) *er ekki nema v. og blóðdrefjar* (ÞThLfr. II. 317). **-feldur** [-fɛldøϱ] a. 1. (StÓl. '23, 136) = *votmyntur*. — 2. n. *-felt*, (metr.) med flere enslydende Stavelser i Rækkefølge. Ekspl.: *Skeldi fræða bjóða bjóð, bjóða stafa letur, veldi flaða miði móð, Móði afa betur* (HSig. 95). **-fylli** [-fıdlı] f. indec., **-fylling** [-fıdliŋk] f. Vandmængde: *þenur þessi mikla v. sig út til ýmsra hliða* (ÞThLýs. I. 36). **-fiskur** [-fısgoϱ] m. Hvalfisk: *vatnsfiskar kallast allir þeir, sem hafa spik, er mest rennur í fitu ... svo sem steypireyður* (JÓlGrv. cit. i ÞThLfr. II. 321). **-fjöruborð** [-fjörobor·ð] n. (geol.) Sæter: *v. frá ísöldinni* (ÞTh. i Eimr. VI. 166). **-flaska** [-flasga] f. Vandflaske, Vandkaraffel. **-fló** [-flou·] f. Vandloppe (Kvöld. I. 128). **-flóð** [-flou·ð] n. Vandflod, Oversvömmelse. **-forði** [-forðı] m. Vandforraad. **-fugl** [-fYgλ] m. Vandfugl. **-fúlga** [-fulga] f. Vandmasse. **-fullur** [-fYdloϱ] a. mættet med Vand: *vatnsfullar engjar.* **-fæla** [-fai·la] f. (LFR. X. 33) = **vatnsfælni. -fælinn** [-fai·lın] a. bange for Vand(et), vandsky. **-fælni** [-failnı] f. indec. Vandskræk, Hydrofobi. **-föt** [-fö·t] npl. Olietöj. **-gangur** [-gauŋgoϱ] m. 1. *(flóð)* Oversvömmelse. — 2. *(vatnsæð)* underjordisk Vandaare. **-garður** [-garðoϱ] m. tyk (af 2—3 *rifgarðar* bestaaende) Strimmel sammenrevet Hø (Af.). **-gata** [-ga·da, -ga·ta] f. Vandfarvej: *víða liggja vatnsgötur* (Eimr. X. 143). **-geymir** [-ɟei·mıϱ] m. Cisterne, Vandbeholder. **-glampi** [-glaubı, -glampı] m. Opklaring efter overtrukken Himmel (Arnf.). **-glas** [-gla·s] n. 1. *(glas undir vatn)* Vandglas. — 2. *(glas af vatni)* et Glas Vand. **-gler** [-glɛ·r] n. Vandglas. **-glotti** [-glohdı] m. Rift mellem Skyer i Regnvejr (Sch.). **-glæta** [-glai·da, -glai·ta] f. Væde, Smule Fugtighed. **-gola** [-go·la] f. *(vindur, þegar þykt er loft og rigningarlegt)* Blæst i regnsvangert Vejr. **-grár** [-grau·r] a. vandgraa. **-grautur** [-gröy·døϱ, -gröy·toϱ] m. Vandgrød. **-gryfja** [-grıvja] f. Vandgrøft, Cisterne (Bram. 85). **-grind** [-grınt] f. Vandbærerramme. **-gröftur** [-gröfdoϱ] m. Vandgrøft, Afvandingskanal (LFR. I. 177). **-grös** [-grö·s] npl. Vandplanter (LFR. XIII. 36). **-gufa** [-gY·va] f. Vanddamp. **-gæði** [-ɟai·ðı] npl. Vandets Godhed. **-háski** [-(h)ausɟı] m. Livsfare i Floder el. Indsøer (JÁÞj. I. 619). **-hattur** [-(h)ahdoϱ] m. Regnhat. **-haull** [-(h)öydλ] m. (med.) Vandbrok. **-heldur** [-(h)ɛldoϱ] a. vandtæt. **-hestur** [-(h)ɛsdøϱ] m. Flodhest. **-hylki** [-(h)ıλɟı, -(h)ılʝı] n. Vandbeholder. **-himinn** [-(h)ı·mın] m. mørk Himmel (over store Isvaager) (ÞThLýs. I. 51). **-hiti** [-(h)ı·dı, -(h)ı·tı] m. stærk Varme, naar det ser ud til Regn. **-hjól** [-ʝou·l] n. Vandhjul. °**-hol** [-(h)o·l] n. Vandrum: *v. í gufukatli.* **-hríð** [-(h)ri·ð] f. hæftig Regn med stærk Blæst: *Þá gjörði mikla v.* (Esp. I. 73). **-hrísla** [-(h)risla] f. Gren el. Busk, der böjer sig mod Jorden og menes at vise, at der findes Vand, jfr. »Ønskekvist« (Rang.). **-hundur** [-(h)Yndoϱ] m. Böje (LFR. III. 96). **-hvalur** [-χwa·loϱ, -kva·loϱ] m. (SvPRask 18) = **sljettbakur. -hvelfir** [-χwɛlvıϱ, -kvɛlvıϱ] m. Skybrud, styrtende Regn: *Þann dag kom ákafur v. ur þykni því, er breiddist um loftið frá mekkinum* (JTrSk. I. 165). **-hveli (-is,** pl. ds.) [-χwɛ·lı, -kvɛ·lı] n. = **sljettbakur. -hvíta** [-χwi·da, -kvi·ta] f. (Skaft., Sch.) = **vatnsgrautur. -hvolfa** [-χwolva, -kvolva] f. Regnskyl. **-hæð** [-(h)ai·ð] f. 1. Havets Hævning (ved Solens og Maanens Tiltrækning) (LFR. III. 155). — 2. Vandstand: *vanaleg v.*, normal Vandstand. **-hæna** [-(h)ai·na] f. (zool.) 1. *(sjóhæna)* Rörhöne (gallinula chloropus) (GrFugl.). — 2. = *blesönd.* **-ýr (-ar, -ir)** [-i·r] f. fin Vandstraale; *vatnsýrir einar* (JÁÞj. I. 629). **-yrtlingur** [-ıϱdliŋgoϱ] m. (bot.) Smaaplante, som vokser i Vand. **-jetinn** [-jɛ·dın, -jɛ·tın] a. beskadiget af Vand. **-kaggi** [-kaɟ·ı] m. Vandtønde. †**-kalk** [-kaλk, -kalk] n. Cement (LFR. IX. 130). **-kanna** [-kan·a] f. Vandkande. **-kápa** [-kau·ba, -kau·pa] f. Vandtröje. **-karl** [-ka(r)dλ] m. 1. *(vatnsberi)* Vandbærer. — 2. *(vatnskrukka)* Vandkrukke. **-kendur** [-ɟɛndoϱ] a. vandet; vandagtig. **-ker** [-ʝɛ·r] n. Vandkar. **-kerald** [-ʝɛ·ralt] n. stort Vandkar. **-kerling** [-ʝɛ(r)dliŋk] f. Vandbærerske. **-kerra** [-ʝɛr·a] f. Vandvogn. **-ketill** [-ʝɛ·dıdλ, -ʝɛ·tıdλ] m. Vandkedel; Kedel med Vand. **-kíll** [-kidλ] m. Vandöje; Kilde, Brönd. **-kynjaður** [-ʝınjaðoϱ] a. vandartet (LFR. III. 127). **-kirna** [-ʝı(r)dna] f. Vandbøtte. **-kista** [-ʝısda] f. Jord (Fordybning, Dal), hvori Vandet bliver staaende, men siver ikke ned (Árn.). **-kjölfesta** [-ʝölfɛsda] f. Vandballast. **-kjölfestuhólf** [-ʝölfɛsdohou·lv] n. Rum til Vandballast (Stj. '98, A. 74). **-klakkar** [-klahgaϱ] mpl. hvide Skyer, der om Sommeren dukker op af Havet og bebuder Regn. **-klápur** [-klau·boϱ, -klau·poϱ] m. Vandkar: *við hellinn eru vatnsklápar* (GTh. '95, 281). **-koddi** [-kod·ı] m. Vandpude. **-kópur** [-kou·boϱ, -kou·poϱ] m. Böje (LFR. III. 96). **-krani** [-kra·nı] m. Vandhane (Stj. '03, B. 299). **-krukka** [-krYhga] f. Vandkrukke.

vatnskúr [vahtvsgu·r] f. Regnbyge.

vatns kvika [illegible] f. [illegible] Vandpude: [illegible] *í hylji og vatnskvikur* (JTrSk. I. 164). **-köttur** [-köhdoϱ] m. 1. (zool.) [illegible]. — 2. [illegible] Vandlanse (BH.). — 3. [illegible] Vandbolder. **-laus** [illegible] **-leðja** [-lɛðja] f. Mudder, vandet Dynd (JÁÞj. II. 33). **-leður** [-lɛ·ðoϱ] n. Fedtlæder. **-leðurstigvjel** [-lɛ·ðorsdıqvjɛ·l] npl. Fedtlæderstövler. **-lega** [-lɛ·qa] f. Leje i Vand: [illegible] *fiskinum* [illegible] *kaldavermsl* [illegible]

tíðkanleg (LFR. III. 4). **-leiðing** [-lei·ðiŋk] f. Akvædukt. **-leiðsla** [-leiðsla] f. Vandledning; Vanding: *smáskurðir til vatnsleiðslu* (Alþb. 1794, Nr. 17). **-leysa (-u)** [-lei·sa] f. a. = *vatnsleysi.* — b. (som Gaardnavn) »Vandløse«. **-leysi (-is)** [-lei·sı] n. Vandmangel. **-liðagras** [-lıðagra:s] n. (bot.) gul Rævehale (alopecurus fulvus). **-lyftingarvjel** [-lıfdiŋgarvjɛ:l] f. Trykværk, Vandværk. **-litamynd** [-lıdamın·t, -lıta-] f. Akvarel. **-litur** [-lı·døϱ, -lı·toϱ] m. Vandfarve. **-lopi** [-lo·bı, -lo·pı] m. Vandslør: *en hér og hvar markar fyrir hamrasyllunum gegnum hvítan vatnslopann* (ÞTh. Ferð. II. 115). **-loppa** [-lohba] f. Valenhed hidrörende fra Regnvæde el. Pjasken i Vand. **-loppinn** [-lohbın] a. valen paa Grund af Vand. **-lækning** [-laihgniŋk] f. (med.) Vandkur. **-lækningafræði** [-laihgniŋgafrai:ðı] f. indec. (med.) Hydropati. **-lækningastofnun** [-laihgniŋgasdob·non] f. Vandkuranstalt. **-læmi** [-lai·mı] n., **-læna** [-lai·na] f. lille Bæk. **-mál** [-mau·l] n. Vandflade (ÞGjD. 95). **-megin** [-mɛi·jın] n., **-megn** [-mɛgv] n., **-megni (-is)** [-mɛgnı] n. (ÞThLfr. IV. 233) Vandmasse. **-megringur** [-mɛqriŋgoϱ] m. Fisk, som er blevet mager i Færskvand (LFR. III. 10). **-merki** [-mɛϱɟı] n. Vandmærke. **-mý** [-mi·] n. Vandmyg: *v., sem silungar lifa á* (ÞThLfr. II. 268). **-miðlun** [-mıðlon] f. Vandregulering. **-mikill** [-mı·ɟıdλ, -mı·ʝıdλ] a. 1. vandrig, med stor Vandmængde. — 2. rig paa Mundvand: *v. munnur á hesti* (jfr. LFR. VIII. 27). **-mylla** [-mıl·a] f. Vandmølle. **-myllumaður** [-mıløma:ðoϱ] m. Vandmøller. **-myllustokkur** [-mıløsdohgoϱ] m. Vandrende til Møllevandet i en Vandmølle. **-mynni** [-mın·ı] n. = **vatnsós.** †**-munnlaug** [-mYnlöyϱ] f. Vandbækken. **-mælir** [-mai·lıϱ] m. Vandmaaler. **-naður** [-na·ðoϱ] m. (zool.) Vandslange, Hydra. **-nafli** [-nablı] m. (bot.) Vandnavle (hydrocotyle vulgaris). **-nál** [-nau·l] f. (bot.) almindelig Kogleaks (scirpus palustris). **-narfagras** [-narvagra:s] n. (bot.) Tæppegræs (catabrosa aquatica). **-not** [-no·t] npl. Vandforsyning; Benyttelse af Vand (Stj. '07, A. 412). **-næli** [-nai·lı] n. (bot.) Naale-Kogleaks (scirpus acicularis). **-næmur** [-nai·moϱ] a. vandsugende. **-ós** [-ou·s] m. Flodmunding; Munding paa et Afløb fra en Indsø. **-ósa** [-ou·sa] a. indec. gennemtrukket med Vand. **-pípa** [-pi·ba, -pi·pa] f. Vandrör. **-planta** [-plavda, -planta] f. (bot.) Vandplante. **-punthali** [-pYvt(h)alı, -pYnt-] m. = **vatnsnarfagras. -rás** [-rau·s] f. 1. *(vatnsrensli)* Vandets Løb. — 2. a. *(lækjarfall)* Vanddrag, Vandløb. — b. *(renna)* Afløbsrende (Stj. '07, A. 356). **-rek** [-rɛ·k] n. Færskvandsplankton (Eimr. XIII. 73). **-renna** [-rɛn·a] f. Vandrende, Akvædukt. **-ríkur** [-ri·goϱ, -ri·koϱ] a. vandrig. **-rós** [-rou·s] f. (bot.) Aakande (And. I. 237). **-rota** [-ro·da, -ro·ta] f. for Grönsvær blottet Piet, raadnet ved for megen Vandsamling. **-ræsi** [-rai·sı] n. 1. *(vatnsrenna)* Vandrende. — 2. *(vatnsrás)* Vanddrag. **-salerni** [vas:a·lɛ(r)dnı] n. Vandkloset. **-sár** [-s:au·r] m. Vandsaa, stor Vandtønde. **-seytill** [-s:ɛi·dıdλ, -s:ɛi·tıdλ] m. en Slat Vand; en Draabe Vand. **-sía** [-s:i·ja] f. Filter. **-sýki** [-s:i·ɟı, -s:i·ʝı] f. indec. (med.) Vattersot. **-silki** [-s:ıλɟı, -s:ılʝı] n. (bot.) (ÞThLfr. IV. 192) = **vatnasilki. -sitra** [-s:ı·dra, -s:ı·tra] f. Vandaare, lille Bæk. **-sjúkur** [-s·ju·goϱ, -s·ju·koϱ] a. (med.) vattersottig. **-skál** [-s·gau·l] f. Vandskaal. **-skata** [-s·ga·da, -s·ga·ta] f. et Færskvandsinsekt (ÞThLfr. II. 89). **-skattur** [-sgahdoϱ] m. Vandskat. **-skírn** [-s·ɟi(r)dv] f. Vanddaab. **-skortur** [-s·goϱdoϱ] m. Vandmangel. **-skúr** [-s·gu·r] f. Regnbyge. **-skurður** [-s·gYrðoϱ] m. Grøft (med Vand i), Kanal. **-slöngva** [-s·löyŋgva] f. Spröjteslange. **-snýtur** [-s·ni·doϱ, -s·ni·toϱ] fpl. Fremvælden af Vand (ASkaft.). **-sósa** [-s:ou·sa] a. indec. = **vatnsósa. -sopi** [-s:o·bı, -s:o·pı] m. Slurk Vand. **-sótt** [-s:ou·ht] f. (med.) Vattersot. **-sóttarmaður** [-s:ou·hdarma:ðoϱ] m. en vattersottig. **-sprauta** [-s·bröy·da, -s·bröy·ta] f. Vandspröjte. **-stafur** [-s·da·voϱ] m. Vandstraale. **-stífla** [-s·dibla] f. Vanddæmning. **-stígvjel** [-s·diqvjɛ·l] npl. Vandstövler, vandtætte Stövler. **-stjarna** [-s·dja(r)dna] f. (bot.) Vandstjærne (callitriche hamulata). **-stokkur** [-s·dohgoϱ] m. 1. Vandledning, Akvædukt: *hlaða nýja vatnsstokka ofan á grasrótinni* (Alþb. 1791, S. 17). — 2. Vanddrag: *Í rent vatnsins niður af vikurgignum eru tveir vatnsstokkar, sem líklega liggja inn undir gíginn og eru afrensli hans* (ÞThFerð. I. 334). **-strympa** [-sdrıµba, -sdrımpa] f. Strippe: *Fyrir Eyrarlandi í Ísaf. S. fannst á sjó v. af grenitré, tekur mest 13 merkur* (Alþb. 1727, Nr. 27). **-strókur** [-s·drou·goϱ, -s·drou·koϱ] m. Vandsöjle. **-strönd** [-s·drönt] f. Søbred. **-stæða (-u, -ur)** [-s·dai·ða] f. *(vatnsþró)* Bassin; Cisterne; *(vatnsstæði)* Bækken. **-stæði** [-s·dai·ðı] n. Bækken: *tjarnir ... eða þó fremur v., því vatnið var að mestu runnið úr þeim* (ÞThFerð. III. 228). **-stökkull** [-s·döhgodλ] m. Stænkekost. **-sullur** [-s:Ydloϱ] m. Vandsvulst. **-súr** [-s:u:r] m. Hydroxyl.

vatnstafur [vas·da·voϱ] m. = **vatnsstafur.**

vatns taka [vas·ta·ga, -ta·ka] f. Vandforsyning. **-tjörn** [-tjó(r)dv] f. Vandstade. **-tunna** [-tYn·a] f. Vandtønde. **-tær** [-tai·r] a. vandklar. **-uppspretta** [-s:-Yhpsbrɛhda] f. Kildevæld. **-urt** [-Yϱt] f. Vandplante. **-útvegun** [-u·dvɛqon, -u·t-] f. Vandfyldning. **-vandur** [vas·vandoϱ] a. kræsen m. H. t. Vandets Godhed: (Ordspr.) *ekki er þorstinn v.*, saa törstig kan man være, at man drikker af et Hjulspor. **-veður** [-vɛ·ðoϱ] n. styrtende Regn (Skaft., Árn.). **-vegur** [-vɛ·qoϱ] m. Vandvej. **-veita** [-vɛi·da, -vɛi·ta] f. Vandledning. **-veiting** [-vei·diŋk, -vei·t-] f. Vandforsyning, Vandledning, Overrisling. **-veitingaskurður** [-vɛidiŋgasgYr·ðoϱ, -veitiŋga-] m. Vandledningsgrøft. **-veitustokkur** [-veidosdohgoϱ, -veito-] m. Vandledningsrende. **-vessi** [-vɛs·ı] m. Vandvædske (LFR. X. 215). **-vík** [-vi·k] f. Vig (i en Indsø). **-virki** [-vıϱɟı] n. hydrauliske Indretninger (Stj. '90, A. 160). **-vökvi** [-vö·gvı, -vö·kvı] m. Vandvædske. **-þamb** [-þamp] n. Vanddrikken, Vandpimpen. **-þambari** [-þambarı] m. Vanddrikker. **-þykt** [-þıχt] f. (med.) Vattersot i Bughinden (ascites). **-þjettur** [-þjɛhdoϱ] a., **-þrýsting** [-þrisdiŋk] f. Vandtryk. **-þrýstingarvjel** [-þrisdıŋgarvjɛ:l] f. Vandtryksmaskine. **-þrýstingur** [-þrisdiŋgoϱ] m. Vandtryk. **-þró** [-þrou·] f. Bassin; Fiskedam.

-þungi [-þuŋɟɪ] m. Vandtryk. **-þunnur** [-þʏn oϙ] a. tynd som Vand. **-æð** [-s:-aiːð] f. **a.** Vandaare. — **b.** Vandledning, -rör: *leggja v. heim að Kleppi* (Alþ. '11, B. 310). **-ögn** [-ögv] f. (bot.) bulliarda aquatica. **-ösp** [-ösp] f. (bot.) Sortpoppel (populus nigra, L.) (Od. 365).

†vatn trumba [vahtvtrʏmba] f. Vandrör. **-veita** [-dn-vɛiˑda, -veiˑta] f. = **vatnsveita.**

vátrygging [vau:trɪɟˑiŋk] f. Forsikring, Assurance.

vátryggingar fjelag [vau:trɪɟiŋgaϙfjɛ:laq] n. Forsikringsselskab, Assuranceselskab. **-gjald** [-r-ɟalˑt] n. Forsikringspræmie, Assurancepræmie. **-skjal** [-ϙ-sɟa:l] n. Assurancepolice.

vátryggis fjelag [vau:trɪɟɪsfjɛ:laq] n. = **vátryggingarfjelag. -stofnun** [-ɪ-sdobˑnøn] f. Assuranceanstalt.

vá tryggja [vau:trɪɟˑa] vt. forsikre, assurere. **-tryggjandi (-a, -endur)** [-frɪɟˑandɪ] m. Assurandør.

?1. **vatt (-s)** [vaht] n. Vat.

2. **vatt (-s, vött)** [vaht] n. (elektr.) Vat

3. **vatt** [vaht] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **vinda.**

vattar [vahdaϙ] gen. af **vöttur.**

vatt fóðra [vahtfoᵘðra] vt. vattere. **-fóður** [-foᵘˑðøϙ] n. Vatfoder.

vax [vaχˑs] n. Voks.

vaxa (vex, vöxum; óx, uxum; yxi; vaxið) [vaχˑsa, vɛχˑs, vöχˑsøm, oᵘχˑs, ʏχˑsøm; ɪχˑsɪ; vaχˑsɪð] vi. vokse: **I.** om Græs, Planter, Træer, Uld; ogs. og Mennesker og Dyr vokse: *grasið (blómið, trjeð, ullin) vex*; *v. upp*, vokse op, opvokse; *v. og þróast*, vokse og trives; *v. upp úr e-u (fötum)*, vokse fra n-t (sit Töj); *v. e-m yfir höfuð*, vokse en over Hovedet; *e-m vex fiskur um hrygg*, en bliver större, kraftigere el. mægtigere (jfr. *fiskur*); — *áðr enn grasit er . . . vaxit úr sér*, inden Græsset er vokset for meget (LFR. II. 60); *grasið er yfir sig vaxið*, Græsset er vokset for meget; — pp. *vaxinn*, voksen: *hann var þá vaxinn mjög*, han var allerede voksen. — **II. 1.** *(aukast)* tiltage: *efni e-s vaxa*, ens Velstand vokser; *peningarnir v.*, Pengene foröges; *áin vex*, Floden stiger; *e-m vex aldur*, en bliver ældre; (Ordspr.) *vex vilji* (el. *hugur*) *þá vel gengur*, Medgang gör overmodig; *vex hver við vel kveðin orð*, enhver vokser ved venlige Ord (MHUpp. 111); (Talem.) *e-m vex e-ð í augum*, en lader sig imponere af n-t, en bliver betænkelig ved n-t: *honum vex alt í augum*, han er betænkelig ved alting; — ppr. *vaxandi*, voksende, tiltagende; progressiv: *vaxandi tungl*, tiltagende Maane, Maanen i Tiltagende; *e-ð fer vaxandi*, n-t tiltager. — **2.** vokse m. H. t. Berömmelse: *hann þótti mjög v. af þessu máli*; (Ordspr.) *vex hver af gengi*, Medgang gör större. — **III.** pp. *vaxinn*: **1.** (jfr. I.) bevokset med: *grasi, skógi vaxinn*, bevokset med Græs, Skov; — *vel vaxinn*, smuk af Vækst; (Ordspr.) *svo verður hver að vera, sem hann er vaxinn* (GJ.), enhver maa være, som han er skabt; *v. e-u*, i Stand til n-t, i Besiddelse af Ævner el. Kræfter til n-t, kompetent til n-t; *vera v. upp úr e-u*, være vokset fra n-t; ogs. overf.: *jeg er upp úr því vaxinn aðletta í nærir hans* — **2.** beskaffen: *svo er málið vaxið*, Sagen forholder sig saaledes; *að svo vöxnu máli*, naar Sagerne staar saadan; *nema atvik sjeu svo vaxin, að álíta megi*, saafremt Omstændighederne ikke giver Grund til at antage (Stj. '03, A. 240); *e-ð er eigi þannig við vaxið*, n-t hænger ikke saaledes sammen.

vax barn [vaχˑsba(r)dv] n. Voksdukke. **-bryggja** [-brɪɟˑa] f. ophöjet Voksrand (JSFb. 35). **-buxur** [-bʏχsoϙ] fpl. Oliebukser. **-dúkur** [-duˑgoϙ, -duˑkoϙ] m. Voksdug. **-gríma** [-griˑma] f. Voksmaske. **-föt** [-föˑt] npl. Olietöj. **-gulur** [-gʏˑloϙ] a. voksgul. **-hlaði** [-(h)λaˑðɪ] m. Voksstabel.

vaxinn [vaχˑsɪn] pp. af **vaxa.**

vax kaka [vaχˑskaˑga, -kaˑka] f. Bikage. **-kendur** [-ɟɛndøϙ] a. voksagtig. **-kerti** [-ɟɛϙdɪ] n. Vokslys. **-kyndill** [-ɟɪndɪdλ] m. Voksfakkel. **-koppur** [-kohbøϙ] m. Vokscelle. **-kveikur** [-kvɛiˑgoϙ, -kveiˑkoϙ] m. Voksstabel. **-leður** [-lɛˑðoϙ] n. Vokslæder. **-ljós** [-ljoᵘˑs] n. Vokslys. **-myndabúð** [-mɪndabuːð] f. Vokskabinet. **-nasir** [-naˑsɪϙ] fpl. Voksnæse. **-silki** [-χˑsɪλɟɪ, -sɪlɟɪ] n. Vokstaft. **-spjald** [-sbjalˑt] n. Vokstavle.

vaxta (a) [vaχˑsda] vt. = **ávaxta.**

vaxta eigandi [vaχˑsdaɛiːqandɪ] m. Renteejer (Stj. '88, A. 12). **-fje** [-fjɛː] n. rentebærende Kapital. **-greiðsla** [-grɛiðˑsla] f. Betaling af Renter. **-kjör** [-ɟöːr] npl. Rentevilkaar. **-lækkun** [-laihgøn] f. Nedsættelse af Renter. **-miði** [-mɪːðɪ] m. Rentekupon.

vaxtar [vaχˑsdaϙ] gen. af **vöxtur.**

vaxtar afl [vaχsˑdarabˑλ] n. Vokseskraft. **-beinn** [-bɛidˑn] a. slank af Vækst. **-bú** [-buː] n. Blomst: *Tóbakið hefir í vaxtarbúinu 5 karlkyns og 1 kvenstöngul* (EÓlLach. 100).

vaxtareikningur [vaχˑsdarɛihgniŋgøϙ] m. Renteregning.

vaxtar far [vaχˑsdaϙfa:r] n. Legemsbygning (LFR. IX. 44). **-grös** [-r-gröːs] npl. en Afart af islandsk Mos (EÓlLach. 97). **-hreyfing** [-a-hϙɛiːviŋk] f. (bot.) Vækstbevægelse (SStPlt.). **-lag** [-r-la:q] n. Legemsbygning. **-ríki** [-a-riːɟɪ, -riːɟɪ] n. Planteriget (EÓlLach. 11). **-staður** [-ϙ-sdaːðøϙ] m. Voksested. **-verkur** [-r-vɛϙˑgøϙ] m. ›Voksesmærte‹, siges spøgende om intetsigende (indbildte) Smærter hos unge Mennesker.

vaxtavextir [vaχˑsdavɛχˑsdɪϙ] mpl. Renters Renter.

vazla [vasˑla] vi. se **vasla.**

1. **veð (-s, pl. ds.)** [vɛːð] n. **I. 1.** Pant, Sikkerhed: *lán gegn veði í fasteign*; *að veði*, som Pant, *hafa e-ð að veði*, have n-t i Pant, *leggja* (el. *setja*) *e-ð að veði*, sætte n-t i Pant; *vera að veði fyrir e-u*, hæfte for Erlæggelsen af n-t. — **2.** Kaution, Borgen: *gekk ok sjálfr í v. fyrir hina fátækustu* (EspS. 147); *leggja sig í v. fyrir e-n*, gaa i Borgen for en. — **II.** Fare: *vera í veði*, staa paa Spil, staa i Vove; *hann er í veði, líf hans er í veði*, hans Liv er i Fare, hans Liv staar paa Spil; *sæmd hans er í veði*, det gælder hans Ære; *†hafa sig í veði*, udsætte sig for Fare.

2. **veð** [vɛːð] 1. p. sg. præs. ind. af **vaða.**

veð band [vɛðˑbant] n.: *v. legst á e-ð*, n-t hæfter med Panteret for en Gæld (jfr. Stj. '87, A. 98); Behæftelse, Panthæftelse: *leysa jörð úr veðböndum*. **-bók** [-boᵘˑk] f. Skøde- og Panteprotokol. **-bókarvottorð** [-boᵘgarvohdorð, -boᵘkar-] n. Panteattest. **-brjef** [-brjɛˑv] n. Pantebrev, Gældsbrev. **-brjefabók** [-brjɛvaboᵘːk] f. Tinglæsningsprotokol. **-bundinn** [-bʏndɪn] a. pantsat. **-bönd** [-bönt] pl. af *veðband*. **-deild** [-dɛilt] f. Hypotekafdeling. **-deildarbrjef** [-dɛildarbrjɛːv] n. rentebærende Hypotekafdelings Obligation. **-deildarlán** [-dɛildarlauːn] n. Laan i en Hypotekafdeling, Hypoteklaan. **-draga** [-draˑqa] vt. med dat. og acc. = *veðsetja*, pantsætte: *v. e-m e-ð* (jfr. JÁÞj. I. 429). **-fals** [-fals] n. = **veðflærð. -fastur** [-fasdøϙ] a. bundet som Pant: *e-ð er veðfast*. **-fje** [-fjɛˑ] n. Væddesum. **†-flærð** [-flairð] f., **†-fox** [-foχs] n. Bedrageri ved Pantsættelse el. Væddemaal. **-gildi** [-ɟɪldɪ] n. Pantegyldighed, Gyldighed som Pantebrev. **-hafandi (-a, -endur)** [vɛːþ(h)aˑvandɪ] m., **-hafi (-a, -ar)** [-(h)aˑvɪ] m. Panthaver. **-hæfi** [-(h)aiˑvɪ] n. Pantsætteligheḍ. **-hæfur** [-(h)aiˑvøϙ] a. pantsættelig.

veðja (a, el. **vaddi, vatt** (Múl.)) [vɛðˑja, vadːɪ, vaht] vt. med dat. og vi. vædde, indgaa Væddemaal; vædde om n-t, slaa til Væds; *v. við e-n um e-ð*, vædde med en om n-t; *hverju viltu v.?* hvad gælder det? — refl. *veðjast* (imp. *vaddist*) (ASkaft.) = *veðja*.

veðjan (-ar, -ir) [vɛðˑjan] f. = **veðjun.**

veðjari (-a, -ar) [vɛðˑjarɪ] m. den, som vædder; Hasardspiller (MStVin. 231)

veðjun (-ar, -anir) [vɛðˑjøn, vɛðˑjanɪϙ] f. **1.** *(það að veðja)* Vædden — **2.** *(veðmál)* Væddemaal. — **3.** *(veð)* Pant: *leysa veðjun*, indfri et Pant.

veð kapp [vɛðˑkahp] n. Kappestrid (Milt. 303). **-krafa** [-kraˑva] f. Pantefordring. **-lán** [-lauːn] n. Laan mod Pant. **-lánari** [-lauˑnarɪ] m. Pantelaaner. **-lánsseðill** [-launsɛːðɪdλ] m. Panteseddel. **-legging** [-lɛɟˑiŋk] f. Pantsættelse. **-leggja** [-lɛɟˑa] vt. = *veðsetja*; — pp. *-lagður*, pantsat. **-leikur** [-lɛiˑgøϙ, -lɛiˑk-] m. Panteleg. **-mál** [-mauˑl] n. Væddemaal. **-málabók** [-maulaboᵘːk] f. Panteprotokol. **-máli** [-mauˑlɪ] m. Kontrakt angaaende Pant el. Pantsættelse. **†-mæla** [-maiˑla] vt. med dat. og acc. pantsætte (JJHugv. 213); *v. sjer e-ð*, tage n-t i Pant; — pp. *-mæltur*, pantsat, taget som Pant.

veðra (-u, -ur) [vɛðˑra] f. = 1. **veður** 3.

veðra bálkur [vɛðˑrabauλˑgøϙ, -baulˑkøϙ] m. langvarigt Uvejr, vedvarende Storm. **-bati** [-baːdɪ, -baːtɪ] m. Vejrets Forandring til det bedre. **-breyting** [-brɛiːdiŋk, -brɛiːt-] f., **-brigði** [-brɪqˑðɪ, -brɪgˑðɪ] npl. Vejrforandring; ogs. overf.: *v. í stjórnmálum*. **-brot** [-broːt] n. truende Uro i Luften; *v. í höfði e-s*, Uro i Sindet, hæftig Opbrusning.

veðraður [vɛðˑraðøϙ] pp. se **veðrast.**

veðra föll [vɛðˑrafödˑλ] npl. = **veðrátta. -galli** [-gadˑlɪ] m. n-t, der gör Vejret daarligere; (Ordspr.) *vindur er v.* (GJ.), Vind er Vejrs Lyde. **-hamur** [-haːmøϙ] m. vedvarende stormfuldt el. barsk Vejr. **-harður** [-harˑðøϙ] a. med stormfuldt el. barsk Vejrlig: *v. vetur* (jfr. LFR. XIV. 136). **-hjálmur** [-ɦaulˑmøϙ] m. Solringe med Bisole: *Veðrahjálmur kallast, þegar tveir hringar eru um sólina . . . og víða úlfar í þeim hringum* (ÞTh. Lýs. II. 366). ***-höll** [-hödˑλ] f. Vejrets Slot, ɔ: Himlen. **-hvíld** [-χwilˑt, -kvilˑt] f. et Øjebliks Stilhed i en Storm. **-hættir** [-haihdɪϙ] mpl. Vejrlig (Odds. I. 12). **-kista** [-ɟɪsˑda] f. Uvejrsegn (ÞThLýs. II. 338). **-mót** [-moᵘːt] n. **1.** pl. Vejrenes Mødested (JÁGát. 128). — **2.** Gaardnavn.

veðran (-ar, -ir) [vɛðˑran] f. Forvitring: *Skófirnar . . . hjálpa veðraninni til þess . . . að mylja og uppleysa yfirborð grjótsins* (ÞThLýs. II. 449)

veðrar [vɛðˑraϙ] pl. af 1. **veður.**

veðra samur [vɛðˑrasaˑmoϙ] a. stormfuld; — n. *-samt: húsið stendur hátt, þar sem mjög er v.* (Alþ. '11, B. 50). **-skifti** [-sɟɪfˑdɪ] npl. = **veðrabrigði.**

veðrast [vɛðˑrast] vrefl. **1.** *(molna sundur)* forvitre; — pp. *veðraður*, forvitret: *Móbergið er á yfirborði mjög veðrað og sprungið og flísast ott sundur í bognar hellur* (ÞThFerð. I. 296). — **2.** = *kagast: veðraðist öxin öll upp í eggina* (JÁÞj. II. 119). — **3.** overf. **a.** *veðrast upp við e-ð*, logre, snobbe for, göre Kur til n-t; *upp veðraður*, se *uppveðraður*. — **b.** göre Ophævelser: *vertu ekki að v. um þetta lengur* (Árn.).

veðra stólpi [vɛðˑrasdoᵘλˑbɪ, -sdoᵘlˑpɪ] m. Vejrstøtte (regnbuefarvet Refleksion nede ved Horisonten). **-sæll** [-saidˑλ] a. = **veðursæll.**

veðr átt [vɛðˑrauht] f. (MelBr. 100), **-átta (-u)** [-auhda] f. Vejrlig. **-áttufar** [-auhdøfaːr] n. Vejrlig, Vejrforhold.

veðravíti [vɛðˑraviːdɪ, -viːtɪ] n. = **illviðrarass.**

veð reið [vɛðˑrɛiːð] f., is. i pl., Vædderidt, Væddeløb. **-reiðahestur** [-rɛiðahɛsˑdøϙ] m. Væddeløbshest.

veðri (-a, -ar) [vɛðˑrɪ] m. = 1. **veður** 3.

veðrjettur [vɛðˑrjɛhdøϙ] m. Panteret: *með 1. veðrjetti í fasteignum*, med 1. Prioritets Panteret i Grundejendomme (Stj. '02, A. 38).

veðrun (-ar, -anir) [vɛðˑrøn] f. Forvitring.

veð sali [vɛðˑsaˑlɪ] m. Pantsætter. **-setja** [-sɛˑdja, -sɛˑtja] vt. **1.** *(leggja að veði)* pantsætte; — pp. *-settur*. — **†2.** *(leggja í hættu)* prisgive, udsætte for Fare. **-setjandi (-a, -endur)** [-sɛˑdjandɪ, -sɛˑtjandɪ] m. Pantsætter. **-setning** [-sɛhdniŋk] f. Pantsættelse. **-skeið** [-sɟɛiːð] n. Væddeløbsbane. **-skuld** [-sgʏlt] f. Pantegæld. **-skuldabrjef** [-sgʏldabrjɛːv] n. Panteobligation, Prioritetsobligation: *v. fasteigna*, Hæftelsesbreve paa faste Ejendomme (Stj. '93, A. 48). **-skuldbinding** [-sgʏltbɪndiŋk] f. Panteforpligtelse. **-sláttur** [-slauhdøϙ] m. Væddemaal (MJ. I. 241).

veðslaus [vɛðˑslöys] a. upantsat.

veðtaka [vɛðˑtaˑga, -taˑka] vt. tage som Pant: *v. fasteignir* (JJHugv. 49).

1. **veður (-urs** el. **-rar, -rar)** [vɛːðøϙ, vɛðˑraϙ] m. ***1.** *(hrútur)* Væder (JÁGát. 143). — **†2.** *(múrbrjótur)* Murbrækker. — **3.** udadböjede Jærnstifter, i Reglen 4, der anbringes forneden paa en Stok, omkring Piggen, for at fæstne den: *ferstrendur járnbroddur stálsettur rekinn upp í stafinn og fjórir veðrar fram með* (Lögb. '12, 2., S. 2, Sp. 6).

2 **veður (-urs,** pl. ds.) [vɛ.ðøɣ] n. **1.** *(veðurlag)* Vejr: *gott (hreint, slæmt, þykt) v.*, smukt (klart, daarligt, skyfuldt) Vejr; *dimt v.*, Tykning (Stj. '90, A. 130); *allra veðra von*, Udsigt til al Slags Vejr (JÁÞj. II. 266). *skoða* (el. *gá) til veðurs*, se efter Vejret (JHall. 268); (Ordspr.) *á skammri stund skipast v. í lofti* (SchMál.), *ekki er lengi að skiftast veður í lofti* (GJ.), sammen ligger Vejr og Uvejr el. det bliver tit andet Vejr inden Aften; *veður ræður akri, en vit syni* (GJ.), Vejret bestemmer Marken, Forstanden Sönnen; **veðurshöll*, ‹Vejrets Slot›, Verden (Vísn. 267); **veðraflötur*, Himlen (JÞorl. I. 68); **veðrahvolf*, Atmosfære. — **2. a.** *(óveður, stormur)* Uvejr, Storm: *veðrið lægði (hægði)*, Stormen tog af; *veðrið óx*, Stormen tog til; *geta ekki við neitt ráðið fyrir veðri*, ikke kunne göre nogetsomhelst paa Grund af Storm; *missa e-ð út í veðrið*, miste n-t ved at det bortføres af Stormen. — **b.** (naut.) *sigla á v.*, sejle, være til Luvart, luve (jfr. Stj. '90, A. 132); *sigla á v. e-m*, sejle til Luvart af en; — (overf.) tage Luven fra en. — **3.** *(rigning)* Regn (Skaft., Sch.). — **4.** i Talem.: *fá v. af e-u*, komme under Vejr med n-t; *fara út í v. og vind*, spredes for alle Vinde; *hafa veður af e-u*, vide n-t, have faaet Nys om n-t, ane n-t: *Vér höfum v. af því, að þeir séu gamlir kunningjar* (GFHh. 29); *hleypa veðri í pilsin*, (egl. lade Vinden puste Skörterne ud) faa Vind i Sejlene: *Ástin getur hleypt töluverðu veðri í pilsin á hátíðum og tylldögum* (GFrL. 61); *gera v. út úr e-u*, göre Ophævelser over n-t; *það er mikið v. í e-m (út af e-u)*, en laver stor Staahej (gör Ophævelser) over n-t; *komast við veðri*, komme i Folkemunde, blive bekendt: *Í grafarbakkanum var það að komast í hámæli um hann ..., sem aldrei hafði komist við veðri* (som ingen havde faaet Færten af) (ÞGjUf. 125); *láta e-ð við veðri komast*, lade n-t komme ud blandt Folk; *láta e-ð í veðri vaka*, se 2. *vaka* I. 2. a.; *láta v. koma á e-n um e-ð*, advare, underrette en om n-t; *sjá hvorki v. nje reyk eftir af e-u*, ikke se Spor tilbage af n-t; *hann vissi ekki, hvaðan á sig stóð veðrið*, han vidste ikke, fra hvad Kant Vinden blæste, ɔ: han kunde slet ikke fatte, hvorledes det hele hang sammen; han vidste hverken ud el. ind, var ganske forvirret; *sækja í sig veðrið*, ¹) trække Vejret: *Grímur karlinn sökti djúpt í sig veðrið* (GFrTs. 23); ²) samle Kræfter (til et Angreb): *svo varð blíðalogn ... meðan hann var að sækja í sig veðrið, og svo kom hann rjúkandi á norðvestan* (Eimr. III. 14); *jeg er að safna í mig veðri og mannhatri* (MelBr. 91); *vaka í veðri*, være aabenbar: *þó einar og aðrar hans hrekkjanótur í veðri vekti* (JMPísl. 50); *láta í veðri vaka*, lade som, lade sig forstaa med n-t.

veður athugun [vɛ:ðøra:t(h)ʏɣøn] f. meteorologisk Observation. **-athuganastöð** [-a·t(h)ʏɣanasdö:ð] f. meteorologisk Institut. **-átt** [-auht] f. = *veðrátta*, Vejrlig: *þegar veðuráttin tekur á sig vetrargerfið* (GFrUbl. 36). **-barinn** [-ba:rɪn] a. stormpisket: *grjótið ... er mjög veðurbarið* (ÞTh. Ferð. II. 34); (om Personer) vejrbidt. **-bitinn** [-bɪ:dɪn, -bɪ:tɪn] a. = **veðurtekinn. -blíða** [-bli:ða] f. Vejrligets Mildhed, mildt Vejr. ***-boði** [-bo:ðɪ] m. ‹Stormbebuder›. **-bók** [-boᵘ:k] f. Vejrbog. **-ból** [-boᵘ:l] n. Stormens Tilholdssted. **-borð** [-bor·ð] n., **-borði** [-bor·ðɪ] m. Vindside, Luvart: *á veðurborð(a)*, til Luvart. **-brá** [-brau:] f. (Eyf.) = **tíðbrá. -breyting** [-brɛi:diŋk, -brɛi:t-] f., **-brigði** [-brɪɣ·ðɪ, -brɪɣ·ðɪ] npl. Vejrforandring: *bartré vaxa ... sem veðurbrigðum rétti linuð grænt* (StStAnd. I. 95). **-broddur** [-brod:øɣ] m. Spidsen af en 1. *veður* 3. (ASkaft.). **-dagur** [-da:ɣøɣ] m. Dag (m. H. t. Vejret): *einn góðan veðurdag*, en skönne Dag; (Ordspr.) *fleiri eru góðir veiðidagar en veðurdagar* (SchMál.), der er flere gode Fangstdage end gunstige Vejrdage. **-fall** [-ɣ-fad·λ] n. Vejrets, Vindens Beskaffenhed: *góð veðurföll*, gunstig Vind. **-far** [-fa:r] n. Vejrlig, Vejrforhold. **-farstímabil** [-faɣsti:mabɪ·l] n. Vejrligsperiode: *v. E. Brückner's* (ÞThLýs. II. 391). **-farsuppdráttur** [-faɣsʏhpdrauhdøɣ] m. meteorologisk Kort, Vejrkort: *samtíða v.*, synoptisk Kort. **-fastur** [-fas·døɣ] a. = **veðurteptur. -fylgja** [-fɪl·ɟa] f. uforklarligt, overnaturligt Tegn el. Lyd, der bebuder Vejrforandring. **-fyrirboðun** [-fɪ:rɪ(r)bo·ðøn] f. Stormvarsel. **-fróður** [-froᵘ·ðøɣ] a. = **veðurglöggur. -fræðastofnun** [-frai·ðasdob·nøn] f. meteorologisk Institut. **-fræði** [-frai:ðɪ] f. indec. Meteorologi. **-fræðifjelag** [-frai·ðɪfjɛ:laɣ] n. meteorologisk Selskab. **-fræðilegur** [-frai·ðɪlɛ:ɣøɣ] a. meteorologisk. **-fræðingur (-s, -ar)** [-frai:ðiŋgøɣ] m. Meteorolog. **-fræðisfjelag** [-frai·ðɪsfjɛ:laɣ] n. meteorologisk Selskab. **-fræðistöð** [-frai·ðɪsdö:ð] f. meteorologisk Institut (Skírn. '19, 13). **-fægður** [-faiɣ·ðøɣ, -faig·ð-] a. pudset af Vejret: *blásin bein í barði uppi skinin, veðurfægð* (StStAndv. II. 225). **-fær** [-fai:r] a. brugelig m. H. t. Vejret: *Sigríður ... gekk part úr hverjum veðurfærum degi sjálf á engið* (ÞGjOs. 117). **-gapi** [-r-ga:bɪ, -ga:pɪ] m. magisk Tegn for at afstedkomme Uvejr (JÁÞj. I. 450). **-gerð** [-ɟɛr·ð] f. Vejrbestemmelse: *hvatur hugur veguð ... að v. ... fjall og ös* (Eimr. XVII. 103). **-gyðja** [-ɟɪð·ja] f., is. i pl. (en af) Vejrligets Gudinder, Horaerne. **-glöggleiki** [-glög·lɛiɟɪ, -lɛiķɪ] m. Vejrkyndighed. **-glöggur** [-glög:øɣ] a. som forstaar sig godt paa Vejret. **-gnýr** [-gni:r] m. Stormhvin. **-góður** [-goᵘ:ðøɣ] a. med godt Vejr. **-gæsla** [-ɟais·la] f. meteorologiske Observationer. **-gæslumaður** [-ɟaisloma·ðøɣ] m. Vejriagttager. **-gæslustöð** [-ɟaislo·sdö:ð] f. meteorologisk Station. **-hani** [-ɣ-(h)a:nɪ] m. Vejrhane. **-hár** [-(h)au:r] a. med stærk Blæst (Sl.). **-harður** [-(h)ar·ðøɣ] a. haard, kold (om Vejret). **-harka** [-(h)aɣ·ga] f. Frostens Voldsomhed. **-hyrndur** [-(h)ɪn·døɣ, -(h)ɪr·ndøɣ] a.: *v. sauður*, Bede med Væderhorn (BH.). **-hjálmur** [-ɦaul·møɣ] m. = **veðrahjálmur.** °**-hlíf** [-(h)λi:v] f. Entout-cas (Skærm, der kan bruges baade som Paraply og Parasol) (JJs.). **-hljóð** [-(h)λoᵘ:ð] n. Stormlyd. **-hvinur** [-χwɪ:nøɣ, -kvɪ:nøɣ] m. Stormhvin. **-hæð** [-(h)ai:ð] f. **1.** stærk Storm: *grenjandi v. og ískrandi frost*, hæftig Storm med bidende Frost (jfr. GFrUbl. 4). — **2.** Vindstyrke, Stormhastighed. **-hægur** [-(h)ai:ɣøɣ] a. stille (om Vejret); is. n. *-hægt.* **-höfuð** [-(h)ö·vøð] n. i Forb. *það eru veðurhöfuð*, siges naar en Sky ligger tværs over Himlen, smal i begge Ender, med ... paa bægge Sider (Hnapp.).

-kápa [-kau:ba, -kau:pa] f. pludselig Skydannelse, der bebuder Regn (Skaft.). **-kló** [-kloᵘ:] f. det øverste Hjörne paa Sejlet, længst borte fra Masten. **-kort** [-koɣ·t] n. Vejrkort, synoptisk Kort. **-kænn** [-ķaid·n] a. = **veðurglöggur. -lag** [-r-la:ɣ] n. Vejrlig. **-lagsuppdráttur** [-laχsʏhpdrauhdøɣ] m. Vejrkort. **-legur** [-lɛ:ɣøɣ] a. seende ud til Storm: *hann er v. núna;* — adv. *-lega: hann lítur v. út*, det ser ud til Storm. **-leysa (-u)** [-lɛi·sa] f. ubestemt Vejr. **-lítill** [-li:dɪdλ, -li:t-] a. svag (om Vinden). **-magn** [-maɣ·n] n. Vindstyrke. **-mark** [-maɣ·k] n. Vejrtegn. **-megin** [-mɛi:ɟɪn] n. = **veðurmagn. -merki** [-mɛɣ·ɟɪ] n. Vejrsignal. **-niður** [-nɪ:ðøɣ] m. (Af.) = **veðurhljóð. -næmur** [-nai:møɣ] a. **1. a.** modtagelig for Vejrets (Vindens) Paavirkning: *þessi dufl eru ei veðurnæm* (LFR. I. 83). — **b.** fintmærkende overfor Vejrforandringer (om Personer). — **2.** vindaaben: *veðurnæmt fjall* (StStAndv. II. 29). — **3.** *(umhleypingasamur)* med omskiftende Vejr, is. med pludselige Tøvejr (Vopnf.). **-ofsi** [-of·sɪ] m. Stormens Voldsomhed. **-óra** [-oᵘ:ra] a. indec. (EÓlKv. 29) = **hríðaræр. -rannsókn** [-ø-ran·soᵘhkn] f. meteorologisk Forskning. **-rannsóknadeild** [-ran·soᵘhgnadɛil·t] f. Afdeling for meteorologiske Undersøgelser (Skírn. '19, 25). **-reynd** [-rɛin·t] f. Vejrlig: *veðurreyndin verður sjálfsagt köld eftir vorinu* (Nl.). **-sjúkur** [-ɣ-sju:ɣøɣ, -sju:køɣ] a. **a.** bekymringsfuld for Vejret, utaalmodig over, at Vejret truer med at forsinke ens Rejse. — **b.** vejrsyg (is. om Hunde). **-skaði** [-sga:ðɪ] m. Vejrskade. **-skár** [-sgau:r] a. (LFR. I. 199) = **veðrasamur. -skeyti** [-sɟɛi:dɪ, -sɟɛi:tɪ] n. Vejrtelegram. **-skeytastöð** [-sɟɛi·dasdö:ð, -sɟɛi·ta-] f. meteorologisk Station. **-sollinn** [-sod·lɪn] a. opsvulmet el. oprört paa Grund af Storm. **-spá** [-sbau:] f. Vejrspaadom. **-spámaður** [-sbau:maðøɣ] m. Vejrprofet. **-spár** [-sbau:r] a. som kan forudsige Vejret: *veðurspá vötn*, Søer el. Floder, hvis skiftende Udseende tyder paa Forandring i Vejret. **-spásögn** [-sbau:sögn] f. Vejrspaadom. **-staða** [-sda:ða] f. Vindretning: *enda vissi hann ógl*ö*ggt um veðurstöðuna* (GFrUbl. 4). **-stiltur** [-sdɪλ·døɣ] a. med roligt Vejr: *v. vetur.* **-stofa** [-sdo:va] f. Vejrstation. **-stormur** [-sdor·møɣ] m. Uvejrsstorm. **-sæld** [-sail·t] f. gunstige Vejrforhold, godt Klima. **-sæll** [-said·λ] a. med mildt og behageligt Klima. **-tekinn** [-tɛ:ɟɪn, -tɛ:ķɪn] a. vejrbidt, solbrændt. **-teptur** [-tɛfdøɣ] a. hindret (opholdt) af Uvejr, forhindret ved Modvind el. Uvejr fra at rejse. **-vana** [-r-va:na] a. indec. manglende gunstig Vind, (opr. om Sejl, nu ogs. overf.): som mangler Lejlighed til el. er ilde forberedt (jfr. EJ.). **-vandur** [-van·døɣ] a. **1.** *(veðurnæmur)* fintfølende overfor Vejret. — **2.** kræsen m. H. t. Vejret: *þótti honum hún ekki veðurvönd* (Huld I. 63). **-vani** [-va:nɪ] a. = **veðurvana. -vanur** [-va:nøɣ] a. akklimatiseret. **-viti** [-vɪ:dɪ, -vɪ:tɪ] m. **1.** *(vindhani)* Vejrhane. — **2.** Vejrprofet (Björl. 9). **-þytur** [-ɣ-þɪ:døɣ, -þɪ:tøɣ] m. Stormens Tuden. **-vonska** [-von·sga] f. Vejrets Daarlighed, daarligt Vejr.

vefa (vef, vefum; †vaf, óf, †váfum, ófum; †æfi, væfi; ofið) [vɛ:va, vɛ:v, vɛ:vøm, va:v, o:v, vau·vøm, o:vøm; ai:vɪ, vai:vɪ; o:vɪð] vt. og vi. **1.** væve: *v. voð;* — *v. til*, væve til Rendegarnets Ender er blevet saa korte som muligt. — **2.** indvæve: *dúkur, ofinn gulli.*

vefara dans [vɛ:varadan·s] m. Væven Vadmel (en Dans). **-hnútur** [-hnu:døɣ, -hnu:töɣ] m. = **vefjarhnútur. -hús** [-hu:s] n. Væverstue. **spóla** [-sboᵘ:la] f. Væverspole.

vefari (-a, -ar) [vɛ:varɪ] m. **1.** *(maður, sem vefur)* Væver. — **2.** Væven Vadmel (en Dans) (Eimr. II. 35).

vefenging, vefengja [vɛ:fɛiŋgiŋk, -fɛiŋɟa] = **vjefenging, vjefengja.**

vef fræði [vɛf·rai·ðɪ] f. indec. = **vefjafræði. -gögn** [vɛv·gögn] npl. Væveredskaber.

1. **vefja (-u, -ur)** [vɛv·ja] f. **1. a.** en Slags Gamasche: Skind, som svøbes om Foden, Lægbind: *karlmenn í vefjum*, — *vafið skinni ósaumuðu um fæturna svo laglega, að vatnshelt var* (Eimr. XII. 99). — **b.** Spiral: *Sé rafmagnsstraumi beitt á ... vírvefju* (ÁBj19.öld 211). — **2.** overf. Forviklinger, Omsvøb, Sofisterier. — **3.** Navn paa et Runealfabet (GBrPer. 138).

2. **vefja (vef, vefjum; vafði, vöfðum; vefði; vafið)** [vɛv·ja, vɛ:v, vɛv·jøm, vav·ðɪ, vöv·ðøm, vöb·ðøm, vɛv·ðɪ, vɛb·ðɪ; va:vɪð] vt. med dat. el. acc. **I.** *v. e-u um e-ð*, vikle n-t om n-t, omvikle n-t med n-t; *v. e-ð (í) e-u*, svøbe n-t ind i n-t, indsvøbe n-t: *v. barn reifum*, svøbe et Barn; *v. utan um e-ð*, vikle n-t ind; *v. e-ð* (el. *e-u) saman*, vikle n-t sammen; *v. sig*, klynge sig, slynge sig; *v. sig (upp) að e-m*, klynge sig til en, trykke sig op til en; *v. sig utan um e-ð*, slynge (sno) sig om n-t. — **II.** overf. *(flækja)* göre indviklet: *v. mál*, göre en Sag indviklet; *v. e-m um fingur sjer*, sno en om sin lille Finger; *v. e-n í lygum*, hilde en i Løgn (jfr. Vísn. 110); *v. e-ð fyrir e-m*, opholde en ved at göre n-t svært indviklet: *menn reyndu að v. ... fyrir honum* (BjJPf. 272). *v. sig í e-u*, indvikle sig i n-t; *hrekkvísin hjartað vafði* (viklede Hjærtet ind) (Hallgr. Pass. 16, 11); *óttinn ... vafði honum ástarorðin um tungu*, Frygten hindrede ham i at udtale sin Kærlighed (ÞGjUf. 98). — **III.** refl. *vefjast:* **1.** *v. (utan) um e-ð*, vikles om n-t, *(um vafningsvið)* ranke sig. — **2.** *v. fyrir e-m:* **a.** være i Vejen for en: *vertu ekki að v. fyrir mjer* (el. *fyrir fótunum á mjer*). — **b.** ikke let lade en faa Bugt med sig (is. om en, der brydes med en anden, der har flere Kræfter). — **c.** overf. *vefjast: það er að v. fyrir mjer*, det foresvæver mig dunkelt. — **3.** være el. blive indviklet i n-t, blive forviklet; *e-m vefst e-ð um höfuð*, n-t skader en: *honum vefst tunga um tönn*, Munden gaar i Baglaas for ham; *v. um fætur*, spænde Ben for en, hindre: *Þeim hafa margir meinbugir og torfærur ... vefjast* (Odds. II. 2, 56). *e-m vefst hugur um e-ð*, en er i Tvivl om n-t (jfr. MHUpp. 88). — **4.** *(vera með vífilengjur)* søge Udflugter. — **IV.** pp. *vafinn*, omviklet: *vafinn í grasi* el. *grasi vafinn*, rig paa Græs, frodig: *Fagridalur ... er v. í grasi* (JThPs. 2); *skuldum v.*, indviklet i Gæld, forgældet. (Talem.) *vera skuldum v. eins og skrattinn skömmunum*, sidde i Gæld op over bægge Øren.

vefjafræði [vɛv·jafrai:ðɪ] f. indec. Histologi.

vefjar biti [vɛv·jarbɪ:dɪ, -bɪ:tɪ] m. Traktement til Væveren efter afsluttet Vævning (JÁÞj. II. 580). **-garn** [-gar·dv, -gad·v] n. Vævergarn. **-glypja** [-glɪ:bja, -glɪ:pja] f. groft, løst vævet Uldtöj. **-grind** [-grɪn·t] f. (Hf.) = **rakgrind.** **-grjót** [-grjoᵘ:t] n. coll. Vævstene (ÓDavÞul. 323). **-hleinar** [-ǫ-(h)λɛi:naǫ] mpl. Støtter under en Væv. **-hnútur** [-(h)vu:døǫ, -(h)vu:t-] m. **reipahnútur.** **-hræll** [-a-hǫaid·λ] m. Væverskytte, Væverspole (BH.). **-höttur** [-ǫ-(h)öhdøǫ] m. Turban. †**-kápa** [-kau:ba, -kau:pa] f. Kappe af vævet (ɔ: simpelt) Töj, Vadmelskofte. **-kona** [-ko:na] f. Væverske. **-leikur** [-r-lɛi:gøǫ, -lɛi:k-] m. (ÓDavSk. 346) = **kljádús.** **-ló** [-loᵘ:] f. Vævefald. **-rifur** [-a-rɪ:vøǫ] m. Væverbom, Garnbom. **-skeið** [-ǫ-sǥɛi:ð] f. Rit, Ritte. **-slanga** [-slauŋ·ga] f. = **slanga** 2. **-stofa** [-sdo:va] f. Væveri, Væverstue. **-verk** [-r-vɛǫ·k] n. Stof til Töj, der skal væves (GKonÆf. 41). **-vinda** [-vɪn·da] f. Vævespole (med Islætten paa).

vefjur [vɛv·jøǫ] pl. af 1. **vefja.**

vefkona [vɛf·ko·na] f. Væverske.

vefnaðar dúkur [vɛb·naðardu:gøǫ, -du:køǫ] m. vævet Töj. **-iðn** [-ɪð·v] f. Tekstilindustri. **-svunta** [-ǫ-svʏv·da, -svʏn·ta] f. Vadmelsforklæde. **-vara** [-r-va:ra] f. Tekstilvare, Manufaktur. **-vörudeild** [-vö·rødɛil·t] f. Afdeling for Tekstilvarer. **-vöruverslun** [-vö·røvɛǫ·slөn] f. Manufakturforretning.

vefnaður (-ar, -ir) [vɛb·naðøǫ] m. **1.** *(það að vefa)* Vævning. — **2. a.** *(voð)* Væv. — **b.** Töj, vævet Töj, Tekstil, Manufaktur, spec. Vadmel.

°**vef rænn** [vɛv·raidv] a. (biol.) organisk (Lögr. XV. 1, 4, Sp. 3). **-skaft** [vɛf·sgaft] n., is. i pl. *vefsköft*, se **vefstóll** (Afb.). **-spjald** [-sbjalt] n. Spjæld, anvendt ved Spjældvævning. **-staður** [-sda·ðøǫ] m., **-stóll** [-sdoᵘdλ] m. Væverstol. **-stólsgrind** [-sdoᵘlsgrɪn·t] f. Vævestativ. **-stæði** [-sdai·ðɪ] n. Væveri.

vefta (-u, -ur) [vɛf·da] f., ofte i pl. *veftur*, Islæt.

veftaður [vɛf·daðøǫ] a. (mods. *varpaður*) = **veftarborinn.**

veftar borinn [vɛf·darbo:rɪn] a.: *v. dúkur*, Töj hvori der er mere Islæt end Rendegarn (jfr. Arm. III. 134). **-þráður** [-ǫ-þrau:ðøǫ] m. Islætstraad: *bundið upp með bláum veftarþræði* (ÓDavÞul. 182).

1. **veftur (-ar)** [vɛf·døǫ] m. Islæt (Arn.).

2. **veftur** [vɛf·døǫ] pl. af **vefta.**

vefur (-jar, -ir) [vɛ:vøǫ] m. **1.** (en) Væv; *fella vef*, fuldfore en Væv; *færa upp vef*, opfæste Rendegarnet til en Væv. — **2.** biol. og overf. (et) Væv, jfr. *taugav.*, *lygav.*; *Alt lítið ... er órekjandi vefur* (MJSöguk. 60).

1. **vega (veg, vegum; vó, óg (Hf.), (v)ógum; vægi; vegið)** [vɛ:qa, vɛ:q, vɛ:qөm; voᵘ:, oᵘ:q, (v)oᵘ:(q)өm; vai:jɪ; vɛi:jɪð] vt. og vi.

A. l o f t e , v e j e : **I.** *(lyfta)* lofte, lofte i Vejret: *v. e-ð upp*, løfte n-t op: *með stafnum hafði eg náð yfir á ísbrunina og vóg mig á honum yfir á ísinn* (HermJDr. 84). — **II.** vt. **a.** *(finna þyngd)* veje: *v. fisk*, veje Fisk; *v. af e-m*, give en Undervægt, snyde en paa Vægten; *v. frá.*, *v. sundur*, afveje; *v. út*, udveje, jfr. *útvigt*; *það eru ... pund, vel vegin*, det er gode tre Pund. — **b.** overf. vurdere, agte: *þótt þjer vegið það lítið*, selv om det ikke er Dem af stor Værdi; *v. salt*, ¹) vippe: *börnin v. salt*; ²) være lige, gaa lige op: *tekjur og útgjöld ... salt*, ... *upp ... vegnar vættir*, ved et uventet Held (BH.). — **III. a.** vi. *(vera að þyngd)* veje, være af en vis Tyngde: *sauðarfallið vegur ... pund*; ... *á móti e-u* el. *v. e-ð upp*, veje op imod n-t, opveje n-t: *útvega tekjur, sem geti vegið þennan halla upp* (Alþ. '11, B. II. 9). — **b.** vt. med dat. *(koma að gagni)* gavne: *það mun þjer lítið v.*, det vil ikke gavne dig meget. — **IV.** refl. *vegast*, blive vejet; spec.: holde fuld Vægt: *Jeg sótti til yðar smjör ... sem þó ekki vógst þegar heim kom* (JThP's 70).

B. k æ m p e , d r æ b e : **I.** vi. **1.** kæmpe, fægte: *v. jafnt báðum höndum*, fægte lige godt med bægge Hænder. — **2.** angribe: *v. að e-m*, angribe en med Vaaben i Haand; *ungur skal að ungum v.*, lige mod lige; — refl. *vegast: v. á*, kæmpe (mod hinanden). — †**II.** vt. *v. sigur*, sejre. — **III.** vt. dræbe, slaa ihjel, støde ned: *þú skalt ekki mann v.*, du skal ikke ihjelslaa; *v. tvisvar í sama knjerunn*, se *knjerunnur*; — pp. *veginn*, dræbt.

2. **vega (a)** [vɛ:qa] vt. lægge Vej(e) (gennem, over n-t): *Minst af allri þessari óraleið er vegað* (Alþ. '11, B. II. 90); refl. *vegast*, blive fremkommelig (om Vej): *þegar vegast fer á vorin*, naar Vejene bliver fremkommelige om Foraaret (Árn.).

vega bót [vɛ:qaboᵘ:t] f. Istandsættelse af Veje; — pl. *-bætur*, Vejarbejde. **-bótafjelag** [-boᵘ·dafjɛ:laq, -boᵘ·ta-] n. Vejselskab. **-bótagjald** [-boᵘ·daǥal·t, -boᵘ·ta-] n. Vejbidrag. **-brjef** [-brjɛ:v] n. Pas; — (ved Fattigbefordring) Følgeseddel (Stj. '05, A. 290). **-gerð** [-ǥɛr·ð] f., **-gjörð** [-ǥör·ð] f. Vejanlæg, Vejarbejde (Stj. A. '87, 116). **-gerðarmaður** [-ǥɛrðarma:ðøǫ] m. Vejarbejder. **-lagning** [-lag·niŋk] f. Anlæg af Veje. **-laus** [-löy·s] a. **1.** vejløs, uden Veje: *v. sveit*. — **2.** uden Udveje, blottet for Midler (BrJ. Nat. 26); spec. uden Hus og Hjem, hjemløs: *yfirvöldin skipuðu öllum þeim, sem væru vegalausir vestur í sýslunum ... heim til sín aftur* (JTr. Sk. II. 121). **-leysa (-u, -ur)** [-lɛi·sa] f. Sted uden Veje; *fer ... háa vegaleysu* (om Luften) (JHall. 162). **-leysi (-is)** [-lɛi·sɪ] n. Vejløshed, Mangel paa Veje. **-lengd** [-lɛiŋ·t] f. **1.** *(lengd vega)* Vejenes Længde. — **2.** *(fjarlægð)* Distance, Afstand. **-lengdarfarmgjald** [-lɛiŋdaǫfar·mǥalt] n. Afstandsfragt (Stj. '13, A. 162). **-mál** [-mau:l] npl. Vejvæsen. **-málastjóri** [-mau·lasdjoᵘ:rɪ] m. Direktør for Vejvæsenet. **-móður** [-moᵘ:ðøǫ] a. = **vegmóður.** **-mót** [-moᵘ:t] npl. Sted, hvor Veje mødes, Skillevej, Korsvej; (Ordspr.) *víða liggja v.*, vidt er Vejemod.

vegandi (-a, -endur) [vɛ:qandɪ, -ɛndøǫ] m. **1.** *(banamaður)* Drabsmand, Morder; (Ordspr.) *sjaldan brestur veganda vopn* (GJ.), sjælden mangler Morder Vaaben. — †**2.** *(hermaður)* Kriger, Kæmper.

vega nesti [vɛ:qanɛs·dɪ] n. Proviant. **-rán** [-rau:n] n. Landevejsrøveri.

vegar brún [vɛ:qarbru:n] f. = **vegbrún.** †**-fall** [-ǫ-fad·λ] n. Vejbrud.

vegarfi [vɛ:qarvɪ] m. (bot.) almindelig Hönsetarm (cerastium vulgare).

°**vegar hlíf** [vɛ:qaǫ(h)λi:v] f. Sliddække. **-jaðar** [-r-ja:ðaǫ] m. Vejkant. **-leysa (-u, -ur)** [-lɛi·sa] f. Vejløshed, Sted, hvor ingen Vej findes. **-leysi (-is)** [-lɛi·sɪ] n. Vejløshed, Mangel paa Veje. **-lengd** [-lɛiŋ·t] f. Vejlængde. °**-skarð** [-ǫ-sgar·ð] n. Overskæring (JsJs.). **-spotti** [-sbohdɪ] m. **1.** lille Stykke anlagt Vej. — **2.** = *spotti* 2. **-tollur** [-tod·løǫ] m. Milepenge.

vega ruðning [vɛ:qarʏð·niŋk] f. Rydning (af Veje). **-ruðningar** [-rʏð·niŋgaǫ] mpl. **1.** *(vegalagning)* Anlæg af Veje. — **2.** *(ruddir vegir)* banede Veje (BH.). **-seðill** [-sɛ:ðɪdλ] m. = **vegabrjef.** **-sjóður** [-sjoᵘ:ðøǫ] m. Vejkasse (Stj. '87, A. 120). **-slæmska** [-slaim·sga] f. Vejenes daarlige Tilstand. **-stjóri** [-sdjoᵘ:rɪ] m. Direktør for Vejvæsenet. **-stæði** [-sdai:ðɪ] n. Plads til Anlæg af Veje. **-verkstjóri** [-vɛǫ·ksdjoᵘrɪ] m. Tilsynsmand med Vejlægningsarbejde el. Istandsættelse af Veje. **-vinna** [-vɪn:a] f. Arbejde ved Vejanlæg.

veg brún [vɛq·bru·n] f. Vejkant. **-búinn** [-bu·ɪn] a. = **ferðbúinn.** **-farandi (-a, -endur)** [vɛχ·fa·randɪ, -fa·rɛndøǫ] m., **-fari (-a, -ar)** [-fa·rɪ] m. Vandringsmand, vejfarende, rejsende. **-ferð** [-fɛrð] f. Vandring, Rejse. **-ferðartími** [-fɛrðaǫti:mɪ] m. Vandringstid. **-fylgd** [-fɪl(q)t] f. Følgeskab: *veita e-m v.*, ledsage en (Klopst. II. 71). **-fróður** [-froᵘ·ðøǫ] a. vejkyndig, kyndig i Vejanlæg. **-fræði** [-frai·ðɪ] f. indec. Vejbygningskunst. **-fræðingur (-s, -ar)** [-frai·ðiŋgøǫ] m. Vejbygningsingeniør. **-fært** [-faiǫt] an.: *gera e-m v.*, göre Vejen klar, fremkommelig for en. **-föll** [-födλ] npl. Vejbrud, Ødelæggelse af Veje (EÓlKv. 88).

vegg berg [vɛk·bɛrk] n. = **vegghamar.** °**-borð** [-borð] n. Konsol. **-brattur** [-brahdøǫ] a. **1.** *(með bröttum vegg)* bratvægget, stejlvægget. — **2.** vægstejl: *var allur kamburinn hvítglóandi að austan, og alveg v. upp að gosunum* (ÞThFerð. I. 309). **-fastur** [-fasdøǫ] a. fast til Væggen, liggende tæt op ad Væggen (LFR. II. 69). **-flái** [-flau·ɪ] m. Vægskraaning. **-fljetta** [-fljɛhda] f. Vildvin (SNordFÁ. 118). **-flís** [-fli·s] f. Stensplint i en Væg. **-flötur** [-flö·døǫ, -flö·tøǫ] m. Vægflade. **-fóðra** [-foᵘðra] vt. tapetsere. **-fóðrari** [-foᵘðrarɪ] m. Tapetserer, Tapetmager. **-fóðrun** [-foᵘðrөn] f. Tapetsering. **-fóður** [-foᵘ·ðøǫ] n. Tapet. **-fóðursverslun** [-foᵘðøǫsvɛǫ·slөn] f. Tapethandel. **-girtur** [-ǥɪǫdøǫ] a. omgivet af en Mur, befæstet (Il. I. 49). **-hamar** [-(h)a·maǫ] m. stejl Klippevæg (JÁÞj. I. 144). **-hár** [-(h)au·r] a. med höj Væg. **-hæð** [-(h)ai·ð] f. Væghöjde.

veggirni [vɛq·ǥɪ(r)dnɪ] f. indec. Ærgærrighed.

°**veggja brjótur** [vɛǥ:abrjoᵘ:døǫ, -brjoᵘ:tøǫ] m. Muromstyrter. **-brún** [-bru:n] f. Vægkant (JTrSk. I. 222).

veggjaður [vɛǥ:aðøǫ] a. **1.** *(girtar veggjum)* forsynet med Vægge, omgivet med Mure. — **2.** *(um útlit lofts)* om Luften, naar en væglignende Skybanke sætter sig paa Bjærgtoppene (hvilket bebuder Storm) (EJ.). — **3.** n. *veggjað* (metr.) ogs. *síðveggjað*, *táveggjað*, *þrírímað*, med daktylisk Slutningsrim. Ekspl.: *Rása tekur rymjandi | rasta gotar sprækir, | glóða vinur glymjandi | glaður á eftir sækir* (HSig. 36). Naar Verslinjer begynder med sammenrimende Daktyler (el. Paeon primus), kaldes dette *frumveggjað* (ibid.).

veggja hleðsla [vɛǥ:ahλɛð·sla] f. Opførelse af Vægge. **-hvilft** [-χwɪλ·(f)t, -kvɪl·(f)t] f. Niche: *veggirnir og hinar fögru veggjahvylftir eru blóði drifnar* (Od. 448). **-jata** [-ja:da, -ja:ta] f. Krybbe langs Væggen, Vægkrybbe (Árm. II. 150). **-lágur** [-lau:qøǫ, -lau:r] a. lavvægget. **-laus** [-löy·s] a. uden Vægge. **-laut** [-löy:t] f. Niche: *mér sýnist stofuveggirnir, hinar fögru veggjalautir, furusyllurnar — ljóma allar* (Od. 407). **-lím** [-li:m] n. Kalk. **-lús** [-lu:s] f. Væggelus. **-mold** [-mol·t] f. Vægjord. **-mosi** [-mo:sɪ] m. Væggelav. **-pappi** [-pahbɪ] m. Vægpap. **-pappír** [-pahbiǫ] m. Tapetpapir.

veggjar hola [vɛǥ:aǫ(h)o:la] f. Hule (Fordybning) i en Væg. **-horn** [-(h)or·dv, -(h)od·v] n. Væghjörne.

veggjarn [vɛq·ǥa(r)dv] a. ærgærrig.

veggjarpallur [vɛǥ:aǫpad·løǫ] m. = **vegglægja** a.

veggja rúst [vɛǥ:arus·t] f. Ruin af en Væg. °**-skraut** [-sgröy:t] n. Dame, som sidder over i Dansen, Bænkevarmer. **-smíð(i)** [-smi:ð, -smi:ðɪ] f. og n. Opførelse af Vægge. **-smiður** [-smɪ:ðøǫ] m. en, der opfører Vægge. **-steypa** [-sdɛi:ba, -sdɛi:pa] f. Vægbeton: *haft venjulega veggjasteypu á bak við* (Lögr. '16, 37, Sp. 5). **-tylla (-u, -ur)** [-tɪd·la] f., **-títla** [-tihdla] f., **-trítla** [-trihdla] f., **-tætla** [-taihdla] f. (Skag.) (zool.) Dødningeur (anobium), ogs. kaldt *moldvarpa.*

vegg kleyfur [vɛk·lɛi·vøǫ] a. (bot.) skillevægdelende (septicidus). **-lag** [vɛq·la·q] n. Lag af Stene i en Mur. **-lím** [-li·m] n. = **veggjalím.** **-límsmynd** [-limsmɪn·t] f. Kalkmaleri. **-lægja** [-lai·ja] f. **a.** den Rand af Væggen oventil, som er indenfor Sparrerne i en Bygning (Af.). **b.** *(móleður)* Væglægte, Murlægte i et Hus af Græstörv, hvilende umiddelbart paa Græstörvsvæggen (navnlig i Kreaturhuse) (Vf.): *Hellur lagðar á veggina undir raftaendana. Það var algengt við bygging allra húsa er voru reft, ef ekki voru vegglægjur eða lausholt* (Lögb. '11, Julenr.); *Þorsteinn tók vönd, sem lá á vegglægju í fjósinu* (Hmbl. '18, 54). **-pípa** [-k·-pi·ba, -pi·pa] f. Aflobsrende fra et Tag: *þakrennur með veggpípum* (Stj.'03, B.137). **-runi** [-g·-rʏ·nɪ] m. Vand, som kommer ind gennem Vægge, Vægdryp. **-seti** [-k·-sɛ·dɪ, -sɛ·tɪ] m. det Stykke af et Høhæs, der hviler paa Høgaardens Vægge (Árn.). **-skífur** [-sǥi·vøǫ] fpl. Panel, Vægtømmer som indvendig Beklædning paa en Törvevæg: *Viðirnir í þessum veggjum eru kallaðir v.* (ÞThFerð. II. 61). **-skot** [-sgo·t] n. Niche. †**-sleginn** [-slɛi·jɪn] a. kileformet. **-sterkur** [-sdɛǫgøǫ] a. med stærke Mure; vel befæstet: *hina veggsterku Ilionsborg* (Il. I. 38). **-stæður** [-sdai·ðøǫ] a. (bot.) vægstillet (parietalis). **-svalir** [-sva·lɪǫ] fpl. Altan, Balkon; Veranda. **-tjald** [-tjalt] n. **1.** *(fóður á vegg)* Tapet. — **2.** *(í leikhúsi)* Kulisse. **-tjaldavefari** [-tjaldavɛ:varɪ] m. Tapetvæver. **-tó** [-toᵘ] f. lille Stykke Grönsvær uden paa en Væg: *fífill í v.* (Eimr. XIV. 33).

veggur (-jar el. (pop.) **-s, -ir)** [vɛg:øǫ, vɛk·s, vɛǥ:ɪǫ] m. **1.** Væg: *hlaða vegg*, lave en Væg af Stene og Græstörv; *innan veggjar*, inden for

Væggene, indendørs; *fara með veggjum*, liste sig frem: *Finsen þorði ekki annað en fara með veggjum* (JSBr. 578). — **2.** *(skýflóki)* Skybanke (væglignende). — **3.** Rummet mellem Solen og Horisonten noget efter Solens Opgang og noget fór dens Nedgang: *það er enn hár v. undir sólu*, Solen er endnu höjt oppe. — **4.** *(fleygur)* Kile (BH.).

veg könnuður [vɛχ·kön·nʏðʏr̥] m. Stifinder. **-látur** [vɛq·lau·dʏr̥, -lau·t-] a. værdig i sin Optræden. **-laus** [-löys] a. vejlos, uvejsom. **-legur** [-lɛqʏr̥] a. **1.** *(glæsilegur)* herlig, prægtig, ypperlig. **2.** hædrende: *veglegt sæti*, hædrende Plads, Æresplads; — adv. *-lega*, herligt, prægtigt; værdigt. **-leiðing (-ar, -ar)** [-lei·ðiŋk] f., **-leiðsla** [-lɛiðsla] f. Vejledning, Ledelse. **-leikur** [-lɛigʏr̥, -lɛikʏr̥] m. Værdighed. **-leysa (-u, -ur)** [-lɛisa] f. Vejløshed, uvejsomme Egne. **-lyndi** [-lındɪ] n. **1.** *(göfuglyndi)* Højsind, Ædelmodighed. — **2.** Pyntelyst, Lyst til at se godt ud: *því guðirnir, sem á Olympi búa, hafa svipt mig v. mínu, síðan að maðurinn minn fór utan* (Od. 393). **-lyndur** [-lındʏr̥] a. höjsindet, ædelmodig. **-ljós** [-ljou·s] a. vejlys; is. an. *-ljóst*, saa klart el. lyst, at man kan se Vejen: *það er varla vegljóst*, det er næppe saa lyst, at man kan se Vejen. **-lok** [-lo·k] npl. Vejs Ende (EBenHr. 152). **-lúi** [-lu·ɪ] m. Rejsetræthed (StStAndv. I. 177). **-lúinn** [-lu·ɪn] a. rejsetræt. ᵛ**-mælir** [-mai·lɪr̥] m. Patentlog. **-menni (-is,** pl. ds.) [-mɛn·ɪ] n. højsindig, ædelmodig Person: *og í flestu var hann v. mikið* (MJSöguk. 129). **-menska (-u)** [-mɛnsga] f. Höjsind; ædel Stolthed. **-móður** [-mo·ðʏr̥] a. rejsetræt. **-mælir** [-mai·lɪr̥] m. (naut.) Patentlog. ᵛ**-mær** [-mai·r] a. ypperlig: *færa hættu hljómskæra hinum vegmæra (stilli)* (MJ. II. 229).

1. **vegna (a)** [vɛg·na] v. impers. gaa: *honum vegnar vel*, det gaar ham godt, han har det godt.

2. **vegna** [vɛg·na] præp. med gen. **I.** *beggja* (el. *tveggja*) *v.*, paa bægge Sider af: *beggja v. götunnar* (el. *við götuna*), paa bægge Sider af Vejen (Gaden). — **II.** i overf. Bet.: **1.** *v. e-s*, paa ens Vegne; *minna, sinna v.*, paa mine, sine Vegne. **2.** paa Grund af, for: *þess v.*, derfor; *hvers v.* el. *v. hvers*, hvorfor; *v. þess (að)*, fordi; *mín v.*, for mig, for min Skyld; *heilsunnar v.*, af Helbredshensyn; *allra hluta v.*, af alle Grunde; *sjálfs sín(s) v.*, for sin egen Skyld.

vegnan (-ar, -ir) [vɛg·nan] f. Befindende, Tilstand.

vegnesti [vɛq·nɛsdɪ] n. Rejsekost, Proviant.

?**vegra** [vɛq·ra] vt. med dat.: *v. sjer*, vægre sig.

veg ryðjandi (-a, -endur) [vɛq·rɪðjandɪ, -ɛndʏr̥] m. Banebryder. ***-rækinn** [-rai·gɪn, -rai·kɪn] a. som stræber efter Hæder. **-sama (a)** [vɛχ·sama] vt. prise, lovprise; forherlige, dyrke. **-samlegur** [-saml̥ɪ·qʏr̥] a. herlig; ophöjet.

vegs auki [vɛχ·söy·gɪ, -öy·kɪ] m. **1.** *(meiri vegur)* större Ære. **2.** Udmærkelse, Æresbevisning: *Ágjörðist það síðan mjög að reisa mönnum líkneski, jafnvel í lifanda lífi, þangað til ekkert þótti lengur í þennan vegsauka varið* (ÁBjH. 156). **-boð** [-bo·ð] n. hædrende Indbydelse. **-efni** [-ɛbnɪ] n. Mulighed for Berömmelse: *hefir nú Seifur Kronusson veitt mér mikið vegsefni* (Il. I. 263). **-endi** [-ɛndɪ] m. en Vejs Ende; Vejens Ende.

veg semd [vɛχ·sɛmt] f. Ære, Hæder. **-semdarheiður** [-sɛmdaɾ(h)ɛi·ðʏr̥] m. udmærket Ære. **-skarð** [-sgarð] n. Skaar i ens Ære. **-skygn** [-sgɪgn] a. som let finder Vej.

vegskona [vɛχ·sko·na] f. **1.** anset Kvinde. **2.** pragtelskende Kvinde.

vegslá [vɛχ·slau·] f. Slagbom.

vegs maður [vɛχ·sma·ðʏr̥] m. **1.** *(mikilsmetinn maður)* anset Mand. **2.** *(skartgjarn maður)* pragtelskende Mand. **-mark** [-mark] n. Rejsens Maal (Milt. 118). **-munir** [-mʏ·nɪr̥] mpl. Hæder, Ære.

ᵛ**veg stjarna** [vɛχ·sdja(r)dna] f. Vejstjærne, ledende Stjærne; spec. Solen (JHall. 77). ᵛ**-stóll** [-sdou·dl̥] m. Æressæde, Trone (MJ. II. 229). **-stór** [-sdo·r] a. fornem: *vill nú beð byggja brúður hin vegstóra* (MJ. V. 183).

vegsummerki [vɛχ·sʏmɛrgɪ] n(pl). Tegn paa el. Spor af et Værk, Arbejde el. Gærning.

veg sæll [vɛχ·saidl̥] a. som erhværver sig megen Hæder; hæderkronet, lykkelig: *(Friðþjófur) þótti vegsællt visi hverjum* (GEin. i Eimr. XIV. 201). **-sömun (-ar, -samanir)** [-sömʏn, -samanɪr̥] f. Lovprisning, Forherligelse. **-tamur** [-tamʏr̥] a. kendt med Vejen. **-teinn** [-tɛidn] m. Jærnbaneskinne. **-tylla** [-tɪdla] f. (n-t, der hjælper paa ens Anseelse) Ære, Æresbevisning: *einhverntíma hlotnaðist íslenzkum manni sú v.* (JÁÞj. II. 535). **-tjón** [-tjou·n] n. Ærestab, Vanære.

1. **vegur (-ar** (el. pop.) **-s; -ir,** acc. pl. **-i, (-a)** og **-u)** [vɛ:qʏr̥, vɛχ·s, vɛi:jɪr̥] m. **I. 1. a.** Vej: *góður v.*, god Vej; *fara veginn*, drage, gaa ad Vejen; *leggja veg*, anlægge, lave en Vej; *lagður v.*, anlagt (ophöjet) Vej; *ryðja veg*, rydde en Vej: *því að vítt er hliðið og breiður vegurinn, er liggur til glötunarinnar* (Matth. VI. 13); (Ordspr.) *ókunnugum verður alt að vegi*, fremmed finder altid Vej; *seint er um langan veg að spyrja tíðinda*, sent spörges Tidende langvejs fra, el. maaske snarere: det tager lang Tid at sporge om (og svare paa) Tidende fra en lang Rejse. — **b.** Bane: *vegur hennar (ecliptica)* (ɔ: *sólarinnar*), *eða rjettara að segja jarðarinnar umhverfis hana* (LFR. III. 131). — **2.** i visse, faste, til Dels overf. Forb. og Talem.: *e-m eru allir vegir færir*, en kan komme frem ad alle Veje, kan göre som han vil, klare sig paa hvad Maade, han vil: *þeim, sem mikið vita, eru allir vegir færir*; — *fara veg allrar veraldar*, gaa al Kødets Gang; †*fara vel til vegar*, være godt at Sted; *um farinn veg, á förnum vegi*, paa befærdet Vej: *fara um farinn veg*, drage ad Alfarvej; *hitta e-n á förnum vegi*; — *hugsa fram í veginn fyrir sig og sálu sinni*, tænke paa Fremtiden for sig og sin Sjæl (JÁÞj. II. 13); †*ganga til vegar*, være paa Vejen til, nærme sig Afgörelse; *ganga í veg fyrir e-n*, gaa i Vejen for en: *hann gekk í veg fyrir lestina* (JÁÞj. I. 573); *var stutt á veg komínn* ...; *þegar hann sér krenmann koma í veg fyrir sig* (GFrSex 80);

hafa sig til vegs, tage af Sted (JÁÞj. I. 273); *koma í veg fyrir e-ð*, forebygge n-t; *komast í veg*, komme i Gang (JSVb. 102): *e-ð er komið vel á veg*, n-t har faaet god Fart, er paa gode Veje, i god Gang; *hann er vel á veg kominn að verða ræfill*, han er paa gode Veje til at blive en Pjalt; *koma e-u til vegar*, bevirke n-t; *hann er mjer í góðan veg*, han staar paa min Side (BH.); *ryðja e-u úr vegi*, rydde n-t af Vejen; *um langan veg*, langvejs fra; *ósvinna þykir það, ef þeir verða svo á vegi staddir* (i en saadan Tilstand) *að þeir geti ekki verið við messu* (JÁÞj. II. 578); *e-ð er úr vegi*, n-t er af Vejen, en Afvej: *það er úr vegi fyrir mig að koma þar við*, det er en Afvej for mig at tage derhen; *e-ð væri ekki úr vegi*, n-t var ikke af Vejen: *það væri ekki úr vegi að spyrja hann um það*; — *það er ekki af vegi*, ds. (jfr. LFR. VII. 141); *verða á vegi e-s*, være paa ens Vej; *ríða á veg með e-m*, ride med en hen ad Vejen, ledsage en af Sted; *villur vegar*, vildfarende: *margur fer villur vegar* (farer vild) *á heiðum uppi*; — overf.: *þar fer þú villur vegar*, deri tager du fejl; *segja (e-m) til vegar*, vise (en) Vejen. — **3. a.** Mulighed, Udvej: *enginn v. er til þess að fá þau (skjöl) léð* (Alþ. '11, B. 260). *e-m verður e-ð að vegi*, en griber til n-t, finder paa n-t; *e-m verður ekki að vegi*, ¹) n-t falder en ikke ind; *verður Sigurði aldrei að vegi* (det falder S. aldrig ind) *að hjálpa honum til* (JÁÞj. II. 272); ²) en ved ikke, hvad han skal göre: *mér verður orðfall og ekki að vegi* (StOl. I. 156); *mér verður ekki að vegi* (jeg kan ikke) *að skrifa helming af því, sem ég vildi* (TSæm. 196); *það væri lítill v. að jeg gerði það, ef ...*, jeg vilde maaske nok göre det, hvis ...; *e-ð er vinnandi v.*, n-t kan lade sig göre: *Allur kostnaður yrði 710 kr. Það er ekki svo mikið, að það sé ekki vinnandi v.* (Alþ. '11, B. II. 551). — **b.** Behandling: *spurði Laurentius, hvörn veg hann vildi gjöra á máli hans* (Esp. I. 29). — **4.** *vera á vegum e-s*, være under ens Formynderskab el. Vejledning, arbejde hos en: *Reri (isl.) þá á vegum Önnu frá Skógtjörn* (GKonÆf. 98–99). — **5.** den kristne Lære: *nokkrir forhertust ... og illmæltu veginum í áheyrn fólksins* (Posts. 19, 9). — **6.** Side, Kant: *sljettan er 5 m. á annan veginn, en 10 á hinn* (jfr. II. 1.). — **II.** i adverbielle Forb.: **1.** *alla vega*, al Slags: *alla vega litur*, med al Slags Farver; *á alla vegu* (el. *vega*), ¹) paa alle Maader, i enhver Henseende; *á marga vegu* (el. *vega*), paa mange Maader; *láta marga vega*, skabe sig paa mange Slags Maader; ²) paa alle Sider, paa alle Leder og Kanter; *á þrjá vegu*, paa tre Sider; *á annan veg*, ¹) til en anden Side; ²) paa en anden Maade, anderledes: *jeg skildi það á annan veg*; — *á hægra veg*, til den höjre Side; *á tvo vegu*, til to Sider; *á báða vegu*, til bægge Sider; *annars vegar*, paa den ene Side: *kýrin ... sem næst var dyrum annars vegar í fjósinu* (JÁÞj. I. 612); *miðja vega*, midtvejs; *færa til sanns vegar*, finde Grunde for n-t, begrunde: *má það nokkuð til sanns vegar færa*, det er ikke helt blottet for Sandhed, der er noget i det (Lögr. '14, 173); *víðs vegar*, spredt rundt omkring, hulter til bulter: *þeir flýðu víðs vegar*, de flygtede til alle Sider, i alle Retninger; *færa alt* (el. *snúa öllu*) *á verra veg* (el. *til verra vegar*), udlægge alt til det værste for en, udtyde alt til det værste; *færa e-ð til besta vegar*, udtyde n-t paa den bedste Maade; *skoða e-ð á tvo vegu*, betragte n-t fra to Sider; *virða e-ð á hægra veg*, undskylde n-t. — **2.** *engan veginn*, paa ingen Maade, ingenlunde; *nokkurn veginn* (udt. ogs.: nohgordnɛi·jɪn·), nogenlunde; *einhvern veginn* (udt. ogs.: ɛiŋ̊·kvʏdnɛi·jɪn), paa en el. anden Maade; af en el. anden Grund; *(á) einn veg*, paa en og samme Maade, ens: *því er öllu farið (á) einn veg*; — *annan veg*, anderledes: *því er annan veg varið*, det forholder sig anderledes; *hinn veg*, anderledes; *þeim leitst sinn veg hvorum*, de havde hver sin Mening; *annars vegar — hins vegar*, paa den ene — paa den anden Side; *en hins vegar*, medens derimod; *síns vegar*, paa sin Side: *Patroklus neitaði því síns vegar og mælti* (Il. I. 277); *vera í þann veginn að gera e-ð*, være i Færd med at göre n-t, skulle lige til at göre n-t: *í þann veginn að giftа sig og setjast þar að* (Alþ. '11, B. II. 1419); *langur v.* (el. pl. *langir vegir*) *frá því, að ...*, det er ingenlunde Tilfældet, at ... — †**III.** Egn, jfr. *Austurv.*, *Vesturv.*

2. **vegur (-s)** [vɛ:qʏr̥] m. Ære, Hæder: *hafa mikinn veg*, staa paa et höjt Trin, være meget anset; *hafa veg og vanda af e-u*, have Æren og Arbejdet ved n-t (JÁÞj. II. 186); *komast í góðan veg*, komme godt frem: *komist þeir í góðan veg á Íslandi, þá mundu þeir gravða to sitt þar, og fara síðan burt til átthaga sinna* (JSVb. 8).

3. **vegur** [vɛ:qʏr̥] (pl.) i Forb. *á allar vegur* ... *á alla vegu*, paa alle Maader (Breiðf.).

veg vandur [vɛq·vandʏr̥] a. kræsen m. H. t. Vej. **-viður** [-vɪ·ðʏr̥] a. bredvejet. **-villur** [-vɪdlʏr̥] a. vildfarende. **-vís** [-vi·s] a. †**1.** *(kunnugur veginum)* kendt med Vejen, vejkendt. — **2.** *(ratvís)* som (instinktmæssig) forstaar sig paa at finde en Vej. **-vísari (-a, -ar)** [-vi·sarɪ] m. Vejviser. **-vísi** [-vi·sɪ] f. indec. Vejkyndighed; det Instinkt, hvorved visse Dyr finder Vejen. **-vísir** [-vi·sɪr̥] m. Vejviser: *og mundi nafn hans standa í vegvísinum* (And. II. 79). **-viss** [-vɪs] a. = vegvís 2. ᵛ**-þreytir** [-þrɛi·dɪr̥, -þrɛi·tɪr̥] m. Vandrer: *v. vindsala*, Solen (JHall. 77). **-þungi** [-þuŋgɪ] m. hvad der tynger paa den vejfarende: *það er ekki mikill v. að því*. †**-þurð** [-þʏrð] f. = **vegskarð.**

vei [vɛi:] interj. ve!

veiða (veiddi) [vɛi:ða, vɛid:ɪ, vɛiht] vt. **I. 1.** fange; jage; gaa paa Jagt: *v. vel*, faa en god Fangst (jfr. 2.); *v. fisk*, fange Fisk; *v. refi*, jage Ræve, gaa paa Rævejagt; *v. fugla*, gaa paa Fuglejagt; *v. mýs*, muse; *v. í háf*, glibe; *v. rjómann ofan af*, skumme Fløden af n-t (ogs. overf.). — **2.** i overf. Bet.: *v. e-n*, fange en, tage en til Fange ved List; *það var gert til að v. hann*, det blev gjort for at fange ham; *v. e-n, v. e-n í orðum*, indvikle en i Modsigelser, bringe en til at røbe sig; *v. e-ð upp úr e-m*, lokke en til at røbe n-t (hemmeligt): *Hvað var hún R... að v. upp úr þér?* (EKVhl. 66); *v. e-n um e-ð*, se at udfritte en, se at faa

en til at fortælle, hvad han ved: *settust þeir allir að [illegible] að v. Gunnlaug um það ráðið var á Karlsarfundi* (GKonÆf. 233). [illegible], have Held med sig: *en Finnur þykist hafa vel veitt*, men Finn synes han har haft Held med sig (JThMk. 183). **II.** refl. *veiðast: hvernig veiðist?* hvorledes gaar det med Fangsten?; *e-m veiðist vel*, en er heldig med Fangsten, faar rigt Udbytte af Jagten.

veiðar efni [vɛiːðarɛbˑnɪ] n. Lejlighed til Fangst. **-færalán** [-ϙ-fairalauːn] n. Laan til Anskaffelse af Fiskeriredskaber. **-færi** [-faiːrɪ] n. Medeline, is. i pl.: Fiskeredskaber, Fangstredskaber, Jagtredskaber. **-tæki** [-taiːɟɪ, -taiːķɪ] n. = **veiðarfæri.**

veiði (-ar el. indec., pl. **-ar)** [vɛiːðɪ] f. **I.** i sg. **1. a.** Fangst (is. brugt om Fangst af Ferskvandsfisk i Floder og Indsøer). — **b.** *(það sem veiðist á veiðum)* Jagtudbytte: *honum var sýnd veiðin, en ekki gefin* (Málshb. 385), Fangsten blev vist, men ikke givet ham (bruges om n-t, der er vanskeligt at opnaa). — **2.** i overf. Bet. og Talem.: *það er v. í honum*, egl. der er Fangst i ham, han er en Akkvisition; *það* (el. *nú) ber vel í v.*, det træffer sig heldigt; (Ordspr.) *þar er veiðin, sem vanin* (el. *vönuð) er* (GJ.), der er Fangst, hvor ofte fiskes. — **II.** i pl. **1.** *(dýraveiðar)* Jagt: *fara á veiðar*, gaa paa Jagt; *vera á veiðum*, være paa Jagt. — **2.** is. i Sms.: Fiskeri *(= fiskv.)*. — **III.** *(sporðblaðka)* det bageste af Fiskens Hale, der ifølge Folketroen ikke maa spises, for at ikke Fiskeriet skal blive daarligt (Grímsey) (jfr. JÁÞj. I. 519). **-á** [-auː] f. Fiskeelv, Lakselv. **-afurðir** [-aːvorðɪϙ] fpl. Jagtprodukter. **-áhald** [-auːhalt] n. Fiskeredskab, Fangstredskab. **-bátur** [-bauːdøϙ, -bauːt-] m. Fiskerjolle (til Fiskeri paa Indsøer o. desl.). **-bjalla** [-bjadˑla] f. (zool.) Svartbag (larus marinus). **-bráður** [-brauːðøϙ] a. utaalmodig paa Jagt (saa at man dermed sætter Byttet paa Spil): *þess bið eg þig, að verða ekki of v., og máttu ekki skjóta fyrri en eg segi þér* (Mýr. 225). **-brella** [-brɛdˑla] f. **1.** Fiskeredskab: *Lax skal friðhelgur hvervetna fyrir alls konar veiðibrellum og veiðivjelum*, ingen Laks maa fanges ved nogensomhelst Fiskeredskaber eller Indretninger eller paa anden Maade (Stj. '76, A. 86). — **2.** Fangstkneb, Jagtkneb, is. overf.: Kneb, hvorved man fanger en el. bringer ham til at røbe sig: *var bréf þetta veiðibrella og fjörráð við félagið* (JTrL. 272). **-búð** [-buːð] f. Jagtbod. **-dýr** [-diːr] npl. Vildt. **-dráttur** [-drauhdøϙ] m. (Esp. I. 87) = **ádráttur** 2. **-fang** [-fauŋˑk] n. Fangst, Udbytte af Jagten. **-ferð** [-fɛrˑð] f. = **veiðiför.** **-flokkur** [-flohgøϙ] m. Jægerskare. **-fórn** [-fouˑrˑdv] f. Jagtoffer, Jagtgave, Vildtgave. **-fuglar** [-fʏgˑlaϙ] mpl. Fjervildt. **-för** [-föːr] f. Jagttur, Jagt. **-garður** [-garˑðøϙ] m. Fiskegærde. **-gyðja** [-ɟɪðˑja] f. Jagtgudinde. **-glöp** [-glöːp] npl. Jagtuheld (JÁÞj. II. 548). ***-gramur** [-graːmøϙ] m. Falk (Eimr. XIV. 208). **-guð** [-gvʏːð] m. Jagtgud. **-gögn** [-gögˑv] npl. Fangstredskaber, Jagtredskaber, Fiskeredskaber. **-hár** [-hauːr] n. Knurhaar, Varbørster. **-horn** [-horˑdv, -hodˑv] n. Jagthorn, Valdhorn. **-hugur** [-hʏːqøϙ] m. Fangstiver. **-hundur** [-hʏnˑdøϙ] m. Jagthund. **-hús** [-huːs] n. Jagthus. **-kampar** [-kaṃˑbaϙ, -kamˑpaϙ] mpl. = **veiðihár.** **-kló** [-klouːː] f. **1.** *(spori)* Spore. — **2.** (ASkaft.) = *aflakló.* **-kona** [-koːna] f. Jægerinde. **-kóngulær** [-kouŋˑgolaiϙ] fpl. (zool.) lycosoidae (ÞThLýs. II. 578). **-konungur** [-koːnuŋgøϙ] m. Jagtkonge. **-kráka** [-krauːga, -krauːka] f. ‹Jagtkrage› ɔ: heldig Jæger el. Fisker (Vestm.). **-kringla** [-kriŋˑla] f. (Vf.). **-kúla** [-kuːla] f. Sugeskive. **-kænn** [-ķaidˑv] a. jagtkyndig: *hinn veiðikæna Skamandríus* (Il. I. 104). **-köttur** [-köhdøϙ] m. Musekat. **-laus** [-löʏˑs] a. uden Fangst (Fisk el. Vildt). **-legur** [-lɛːqøϙ] a. **1.** hensigtsmæssig m. H. t. Fangst: *það er veiðilegra [illegible], að [illegible] ekki netið í beinni línu* (JSFb. 12); *þar er veiðilegt*, der er Udsigt til god Fangst. — **2.** som ser ud til at være fangstivrig; — adv. *-lega.* **-liðssveit** [-lɪðsvɛiːt] f. Jægerkorps. **-lúður** [-luːðøϙ] m. Jagthorn. **-lúinn** [-luːɪn] a. træt af Jagten. **-lús** [-luːs] f. heldig Fisker, jfr. *fiskilús.* **-lækur** [-laiːgøϙ, -laiːkøϙ] m. Fiskebæk. **-maður** [-maːðøϙ] m. **1.** *(maður, sem stundar dýraveiðar)* Jæger. — **2.** *(heppinn fiskimaður)* heldig Fisker. **-mannalið** [-manˑalɪːð] n. Jægerkorps (ÞThLfr. III. 277). **-mannlegur** [-manˑlɛqøϙ] a. passende for en Jæger; — adv. *-lega*, paa Jægers Vis. **-matarbragð** [-maˑdarbraqˑð, -maˑtarbragˑþ] n. Bismag, Vildtsmag (Rang., Af.). **-mynd** [-mɪnˑt] f. Jagtstykke. **†-mörk** [-möϙˑk] f. = **veiðiskógur.** **-nefnd** [-nɛmˑt] f. Fangstkommission (Stj. '11, B. 184).

veiðinn [vɛiːðɪn] a. heldig til at fange, heldig paa Jagt el. Fiskeri: *þótti það (ɔ: veiðarfærin) veiðnast* (JSVb. 126).

veiði riddari [vɛiːðɪrɪdːarɪ] m. Livskytte. **-rjettindi** [-rjɛhdɪndɪ] npl., **-rjettur** [-rjɛhdøϙ] m. Ret til Jagt og Fiskeri; Jagtret, Fiskeriret. **-setur** [-sɛːdøϙ, -sɛːtøϙ] n. Jagtgods (GThBúi 28). **-skapur** [-sgaˑbøϙ, -sgaˑpøϙ] m. **1. a.** *(dýraveiðar)* Jagt. — **b.** *(fiskveiðar)* Fiskeri. — **2.** *(afli)* Fangst, Vildt. **-skari** [-sgaːrɪ] m. = **veiðiflokkur.** **-skattur** [-sgahdøϙ] m. Jagtgebyr, Fangstgebyr. **-skógur** [-sgouː(q)øϙ] m. Jagtskov. **-slot** [-sloːt] n. Jagtslot. **-snápur** [-snauːbøϙ, -snauːpøϙ] m. uheldig Jæger (Eimr. XVIII. 203). **-snati** [-snaːdɪ, -snaːtɪ] m. Jæger (nedsættende) (GFrUbl. 38). **-spell** [-sbɛdˑλ] n. Ødelæggelse af Fangsten el. Jagtudbyttet. **-staða** [-sdaːða] f. = **veiðistöð.** **-staður** [-sdaːðøϙ] m. Fiskeplads, Jagtplads, Jagtrevier. **-stígur** [-sdiːqøϙ] m. Jagtsti. **-stjóri** [-sdjouːrɪ] m. Jægermester (Eimr. IV. 135). **-stöð** [-sdöːð] f. **1.** *(staður, þar sem veitt er)* Jagtrevier; Fiskeplads. — **2.** *(verstöð)* Fiskerleje. **-stöng** [-sdöʏŋˑk] f. Medestang. **-sveinn** [-svɛidˑv] m. Jagtsvend, Jagttjæner. **-svið** [-svɪːð] n., **-svæði** [-svaiːðɪ] n. Vildtbane. **-sæld** [-sailˑt] f. Held m. H. t. Fangst. **-sæll** [-saidˑλ] a. heldig m. H. t. Fangst: *veiðisælt mið*, Fiskebanke, hvor der er rigelig Fangst: *veiðisælust (mið) á hverja fiskitegund* (JHall. 377). **-tamt** [-tauˑt, -tamˑt] an.: *e-m verður ekki v.*, en er ikke heldig til Fangst: *þeim varð ekki svo v.* (EÓlKv. 135). **-taska** [-tasˑga] f. Jagttaske. **-tímabil** [-tiːmabɪːl] n. Fiskesæson. **-tími** [-tiːmɪ] m. Fangsttid; Jagtsæson. **-tól** [-touːl] n. Jagtredskab, Fangstredskab. **-tækur** [-taiːgøϙ, -taiːkøϙ] a. som kan fanges (JHall. 155). **-uggi** [-ʏɟːɪ] m. Fedtfinne (ÞThLfr. II. 321). **-vagn** [-vagˑv] m. Jagtvogn. **-vargur** [-varˑgøϙ] m. graadig Jæger: *var veiðivargurinn kominn svo nærri, að hann snaraði til hennar steini* (GFrUbl. 39). **-vatn** [-vahtv] n. Indsø, hvori der fiskes: *gott (ljelegt) v.* **-veður** [-vɛːðøϙ] n. Jagtvejr, Fiskevejr. **-vindur** [-vɪnˑdøϙ] m. (Vestm.) = **háfavindur.** **-vjel** [-vjɛːl] f. **1.** *(veiðarfæri)* Fangstredskab; Fiskeindretning (Stj. '76, A. 86). — **2.** *(veiðibrella)* Fangstkneb. **-von** [-voːn] f. Haab om Fangst. **-vopn** [-vohpv] n(pl). Jagtvaaben. **-vök** [-vöːk] f. Vaage paa Is, som der fiskes igennem (BóluHj. 96). **-vörður** [-vörˑðøϙ] m. Jagtopsynsmand. **-þjófur** [-þjouːvøϙ] m. Krybskytte.

veiðni [vɛiðˑnɪ] f. indec. Held el. Færdighed som Fisker el. Jæger.

veiður (-s) [vɛiːðøϙ] m. Vinding: *Mér þótti alls enginn v. í þokka hans*, jeg var slet ikke glad for hans Tilnærmelser (GFrÓl. 39).

1. veif (-s) [vɛiːv] n. Viften; (Talem.) *annað veifið, (í) öðru veifinu*, i det ene Øjeblik, undertiden, nu og da, af og til: *Hafði hún það fyrir satt öðru veifinu, að*, troede hun halvvejs, at (JThPs. 79).

2. veif (-ar, -ar) [vɛiːv] f. **1.** Luftning: *Hug minn gleður sól að sjá síga að hafi auðu; | veifar Suðra gúlpa og gljá | gulli drifnar rauðu* (GFr. Úh. 73); *Fyrir veðranna v. | kvað á við og á dreif* (StStAndv. III. 189). — **2.** *(veifa)* n-t, der vejer, Vimpel, Flag. — **3.** *(selsveif)* Lalle.

1. veifa (-u, -ur) [vɛiːva] f. **1.** Viften, Sving; *í einni veifu*, paa een Studs: *hjer dragi í einni veif | nýr Parrhasíus sannan Promeþeif* (StSt. Andv. II. 225). — **2. a.** *(veif)* Flag, Vimpel. — **b.** spec. en Slags Signal, der bruges, hvor der er daarlig Landingsplads, til at underrette Fiskerne ude paa Søen om, at der er ved at opstaa Brænding langs Kysten og altsaa farligt at lande. — **3.** *(blævængur)* Vifte. — **4.** *(gufa)* Dunst, Damp, spec. Maddunst (Breiðf.).

2. veifa (a el. **ði)** [vɛiːva] vt. med dat. og vi. **1. a.** svinge, vifte: *v. hattinum*, svinge med Hatten; (Talem.) *betra er að veifa röngu trje en öngu*, jfr. bedre er tyndt Øl end tomt Kar. — **b.** vinke: *v. til e-s hendinni.* — **2.** *(gefa merki, t. d. sjómönnum úr landi)* signalisere. — **3.** overf. Bet.: *v. e-u*, flage med n-t, stadig fremføre n-t: *N. N., sem alt af er að veifa því í þessu sambandi, hverja þýðingu þagnarloforð hafi* (EArRétt. 103); *v. e-m frá*, give en et Vink om, at han ikke skal indlade sig paa n-t, afvise en (jfr. 1. *veifa* 2. b.); *v. yfir e-ð*, slaa n-t (en daarlig Eng) overfladisk (Árn.).

veifan (-ar, -ir) [vɛ[illegible]] f. Svingen.

†veifanarorð [vɛiːvan[illegible]ð] n. løst Rygte.

veifing (-ar, -ar) [[illegible]] f. 1. [illegible], Svingning. — 2. *(titringur)* Vibration.

°**veifinga bogi** [vɛiːviŋgaboiːjɪ] m. Svingningsbue. **-depill** [[illegible], -dɛːpɪdλ] m., °**-miðja** [-mɪðˑja] f. Svingningspunkt.

°**veifingartími** [vɛiːviŋgaϙtiːmɪ] m. Svingningstid.

°**veifingasveipur** [vɛiːviŋgasvɛiːbøϙ, -svɛiːpøϙ] m. Standsningspunkt, Knudelinje.

veifi pálmi [vɛiːvɪpaulˑmɪ] m. Viftepalme. **-skati** [-sgaːdɪ, -sgaːtɪ] m. vankelmodig Person: *Ísfirðingar eru engir veifiskatar* (Fréttir '18, 155); *þeir (ɔ: þingmenn) eru veifiskatar stjórnarinnar dönsku* (gaar den danske Regerings Ærinde) (Eimr. XV. 208).

veifla (a) [vɛibˑla] vt. med dat. svinge ofte.

veiflur [vɛibˑløϙ] fpl. = *vöflur: svara veiflum einum* (Alþb. 1743, Nr. 12).

veiflusaga [vɛibˑløsaːqa] f. upaalidelig Historie (JMPísl. 52).

°**veifu bygg** [vɛiːvobɪk] n. Risbyg. **-dufl** [-dʏbˑλ] n. Vager.

†veifunar brauð [vɛiːvonarbröʏːð] n. Svingebrød, Bevægebrød. **†-brjóst** [-brjouˑsˑt] n. Svingebryst, Bevægebryst. °**-tími** [-ϙ-tiːmɪ] m. Svingningstid.

veig (-ar, -ar) [vɛiːq] f. ***1.** *(vín)* stærk Drik, Vin. — **†2.** *(þungi)* Vægt, Tyngde. — ***3.** *(gull)* Guld; **veigabrú* (JÁGát. 128), *veigalín, veigaskorð* (ibid. 80), *veigaslóð* (BóluHj. 118), **veigaþöll*, Kvinde.

Veiga (-u, -ur) [vɛiːqa] f. npr. Dim. af Kvindenavne, der ender paa *-veig: Rannveig, Solveig, Sigurveig.*

†veigaður [vɛiːqaðøϙ] a. indvævet med Guld.

veiga góður [vɛiːqagouːðøϙ] a. solid: *e-r er v.*, der er godt Tømmer i en. **-laus** [-löʏˑs] a. svag, kraftløs, som der ikke er Hold el. Forslag i, usolid. **-lítill** [-liːdɪdλ, -liːtɪdλ] a. **1. a.** svag, uduelig: *hann er ósköp v. maður.* — **b.** ubetydelig, uden Kraft: *og gosið hefir þá verið fremur veigalítið* (ÞThLýs. II. 75). — **2.** som der ikke er n-t Forslag i, udrøj, uholdbar: *veigalítil bygging, bók, ræða.* **-mikill** [-mɪːɟɪdλ, -mɪːķɪdλ] a. solid, kraftig; dygtig: *gera þá að veigameiri mönnum* (ÁBjH. 240).

?**veigra (a)** [vɛiqˑra] vt. med dat.: *v. sjer við e-ð*, vægre sig ved n-t.

veigur (-s el. **-ar)** [vɛiːqøϙ] m. **1.** Soliditet, Hold, Kraft, Styrke: *það er enginn v. í e-m (e-u)*, der er intet Hold i en (n-t), en (n-t) duer ikke. — **2.** *(ending)* Dröjelse.

veik [vɛiːk] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **víkja.**

veikara [vɛiːgara, vɛiːkara] adv. comp. svagere.

veik beygður [vɛiːkbɛiqðøϙ, -bɛigð-] a. (gramm.) svagt bøjet. **-bygður** [-bɪqðøϙ, -bɪgð-] a. svagt bygget, svag, skrøbelig. **-burða** [-bʏrða] a. indec. svag, svagelig, skrøbelig. **†-dómur** [-douˑmøϙ] m. Svaghed. **-feldur** [-fɛldøϙ] a. svagelig: *vel greindur, en v. og lítill fyrir sér* (GPSk. 70). **-geðja** [-ɟɛðja] a. indec. svagsindet (JTrSk. I. 10). **-gerður** [-ɟɛrðøϙ] a. = **veikfeldur.**

veiki [vɛiːɟɪ, vɛiːķɪ] f. indec. **1.** *(sjúkdómur)* Sygdom. — **2.** *(veikleiki)* Svaghed, Skrøbelighed.

veikinda fræði [vɛiːɟɪndafraiːðɪ, vɛiːķ-] f. indec. Patologi. **-hviða** [-χwɪːða, -kvɪːða] f. Sygdomsanfald. **-samt** [-sauˑt, -samˑt] an.: *þar er mjög v.*, der er megen Sygelighed.

veikindi [vɛiːɟɪndɪ, vɛiːķ-] npl. Sygdom.

1. veikja (-u, -ur) [vɛiːɟa, vɛiːķa] f. (Sch.) = **veiki.**

2. **veikja (ti)** [vɛi:ɟa, vɛi:ɟ̊a, vɛiχ·dɪ] vt. svække, afkræfte; afficere; — refl. *veikjast*, blive syg: *veikjast af lungnabólgu*.

1. **veikla (-u)** [vɛihgla] f. Svaghed, Afkræftelse; Affektion.

2. **veikla (a)** [vɛihgla] vt. **1.** *(veikja)* svække, afkræfte; afficere. — **2.** refl. *veiklast*, blive afkræftet, blive svag: *v. í voninni*, tabe Hovedet; — pp. *veiklaður*, svagelig.

veik legur [vɛi:glɛqøɵ, vɛi:k-] a. svagelig, sygelig: *Batnaði Sigríði síðan, „þó veikleg væri, varð ei gömul“* (ÞThFerð. II. 100); — adv. *-lega*. **-leiki, -leikur** [-lɛiɟɪ, -lɛiɟ̊ɪ, -lɛigøɵ, -lɛikøɵ] m. Svaghed, Skrobelighed. **-lyndi** [-lɪndɪ] n. Viljesvaghed. **-lyndur** [-lɪndøɵ] a. viljesvag.

veiklingur (-s, -ar) [vɛihgliŋgøɵ] m. svagelig Person, Patient (Nl.).

veiklulegur [vɛihglølɛ·qøɵ] a. svagelig af Udseende, sygelig; — adv. *-lega*.

veiklun (-ar) [vɛihgløn] f. Svækkelse, Svaghed.

veik lundaður [vɛi:glʏndaðøɵ, vɛi:k-] a. følsom. **-staddur** [-k-sdad·øɵ] a. stedt i Nød. **-stilka** [-sdɪλga, -sdɪlka] a. indec. svagstilket, svag: *skalf þá v. vinur* (Eimr. XVII. 60). **-trúa** [-tru·a] a. indec., **-trúaður** [-tru·aðøɵ] a. svagttroende, tvivlende: *hún var sorgbitin og veiktrúuð* (Vid. I. 300).

veikur [vɛi:gøɵ, vɛi:k-, n. vɛiχ·t] a. **1.** svag, ikke stærk, usolid: *ísinn er v.*; — *viljinn er v.*, Viljen er svag; *leggja að e-m þar sem hann er veikastur fyrir*, angribe en fra hans svageste (ömmeste) Punkt; (Ordspr.) *sá er enginn heill, sem í huga er v.* (GJ.), den er ikke sund, hvis Sind er sygt. — **2.** *(sjúkur)* syg: *verða v.*, blive syg. — **3.** *(vanfær, þungaður)* frugtsommelig, svanger: *veik kona*, svanger Kvinde (Af., Hf., Vf.).

veila (-u, -ur) [vɛi:la] f. **1. a.** *(galli)* Svaghed, svagt Punkt, Fejl, Lyde: *fóru þeir að spá veilurnar og gallana á hugsmíðum þessum* (ÁBjH. 366): *fólið* (ɔ: *Bakkus) í heilann ber veilur* (BTh. 231); *slá veilur í e-ð*, svække n-t: *eigi enn að gefa frest, er það sama og að slá veilur í tilgang þeirra* (ɔ: *laganna)* (Alþ. '11, B. II. 1878). — **b.** Vaklen: *Eg vil enga veilu í þessu hafa, úr því að út í þetta er komið* (ibid. 1589). — **2.** *(svik)* Utroskab, Bedrag (BH.). — **3.** *(sprunga í málmi)* Rævne el. Urenhed i Metal.

†**veilan (-ar)** [vɛi:lan] f. Kraftløshed, Afmagt.

veilast (di) [vɛi:last] vrefl. blive afmægtig, vansmægte; blive syg.

veilindi [vɛi:lɪndɪ] npl. Sygelighed.

veill [vɛid·λ] a. **1.** svag: *Svona v. hélt hún að séra Guðni væri þó ekki* (PGjOs. 44). — **2.** svagelig: *vera v. til heilsu*, skrante, tvine; *v. á geðsmununum*, sindsforvirret. — **3.** *(gallaður)* med Lyder, ikke rigtig sammensmæltet under Svejsning (om Metaller). — **4. a.** *(ótryggur)* usikker, mindre paalidelig. — **b.** *(lævís)* listig, underfundig (BH.).

veillaus [vɛil:öys] a. trofast, redelig, ærlig (BH.).

veilni [vɛil·nɪ] f. indec. Svaghed: *En augnatillit það, sem faðir hennar sendi henni, frysti slíka v. í fæðingunni* (JTrL. 213).

†**veilræði** [vɛil·rai·ðɪ] n. — **vjelræði.**

veimil títa [vɛi:mɪltɪ:da, -tɪ:ta] f. **1.** spinkel og ubetydelig Person el. Ting, Svækling, pibet (pibevorn) Person, Pib, Pylrehovede: *þú ert mesta v., þú þolir ekkert.* — **2.** *(raggeit)* Kujon (OBj. I. 178). **-títulegur** [-tɪ·dølɛ:qøɵ, -tɪ·tø-] a. spinkel og svag, pibet, pibevorn.

vein (-s, pl. ds.) [vɛi:n] n. Smærteskrig, Jammerskrig, Jamren.

veina (a) [vɛi:na] vi. jamre, klage, skrige: *v. af sársauka*, skrige af Smærte; *v. upp yfir sig*, udstøde et Skrig.

veinhljóð [vɛin·hλjou·ð] n. klagende Skrig el. Lyd (JÁÞj. I. 228 og 661).

veipa (-u, -ur) [vɛi:ba, vɛi:pa] f. en særlig Art Vævning.

1. **veisa (-u, -ur)** [vɛi:sa] f. **1.** *(veita)* Mudderpøl, Sump: *í vötn og veisur* (ÞGjD. 67). — **2.** overf. smudsig Plet, Strime: *þurka veisur bernskutára* (GFrÚh. 260). — **3.** *(ræsi)* Rendesten (BH.).

2. **veisa (ti)** [vɛi:sa] vt. med dat. svinge: *lyklakerfi, sem hún veisar og hringlar* (ÓDavVik. 124); *v. orfinu*, svinge Leen (Rang.); *v. sjer*, stoltsere (Skaft., Sch.): *von er þótt þú veisir þér, | virðir til þín ríða, | um fríðleik þinn að fjórir kóngar stríða* (ÓDavVik. 297).

veisla (-u, -ur) [vɛis·la, vɛið·sla (Skaft.)] f. **I. 1.** Indrömmelse, Tilstaaelse: *v. eilífrar sælu; gefa stórar gjafir og veislur.* — **2.** *(hjálp, aðstoð)* Hjælp, Assistance; jfr. *liðv.* — †**3.** *(beini)* Understøttelse, Underhold. — **4.** Gilde, Gæstebud; Selskab: *halda veislu;* — *sitja veislu*, deltage i et Gæstebud; *þiggja v. að e-m*, modtage Indbydelse til et Gæstebud hos en; — spec. *(brúðkaupsv.)* Bryllupsfest. — †**II.** (jur.) **1.** Underholdning, Beværtning, som Øvrigheden, spec. Kongen, havde Ret til at kræve af sine undergivne (Kongen hos *lendir menn, ármenn*, Biskopper hos Præsterne osv.) paa deres Omrejser: *konungur fór að veislum.* — **2.** Forlening: *Friðrik II. . . . gefur Walther v. d. Vogelweide lítið lén að veizlu* (Eimr. XV. 164).

veislu búnaður [vɛis·løbu:naðøɵ] m. Forberedelser til et Gæstebud. **-búningur** [-bu:niŋgøɵ] m. festlig Dragt. **-dagur** [-da:qøɵ] m. Dag, hvorpaa et Gæstebud el. Bryllup skal holdes; spec. Bryllupsdag. **-fall** [-fad·λ] n. det, at der ikke bliver n-t af et paatænkt Gæstebud el. Bryllup. **-fólk** [-fou·λk, -fo·lk] n. coll. Deltagere i en Fest el. Selskab; Bryllupsgæster. †**-jörð** [-jor·ð] f. Gaard, som man har til Forpagtning. **-karl** [-kad·λ, -kar·dλ] m. = **veislumaður** 3. **-kostnaður** [-kos·(d)naðøɵ] m. Gildesomkostninger; Bryllupsomkostninger. **-leifar** [-lɛi:vaɵ] fpl. Levninger fra et Gilde. **-leikur** [-lɛi:gøɵ, -lɛi:køɵ] m. Selskabsleg. **-lok** [-lo:k] npl. Slutningen af et Gilde (Gæstebud, Selskab). **-maður** [-ma:ðøɵ] m. **1.** *(gestur, boðsgestur)* Gæst. — †**2.** *(lendur maður, ljensmaður)* forlenet Mand. — **3.** *(ómagi)* Person, som bliver forsörget af en anden: *Hann var veitslumaðr at Hólum . . . og dó þar* (Esp. IV. 87). **-matur** [-ma:døɵ, -ma·t-] m. Festspise. **-salur** [-sa:løɵ] m. Festsal. **-skáli** [-sgau:lɪ] m. Gildehal. †**-skylda** [-sgɪl·da] f. Forpligtelse til at modtage Konge el. Biskop (jfr. *veisla* II. 1.). **-spillir** [-sbɪd·lɪɵ] m. Festforstyrrer (Od. 365). **-spjöll** [-sbjöd·λ] npl. Skaar i Glæden, Forstyrrelse af en Fest: *gera v.*, forstyrre Festen. †**-sveinn** [-svɛid·n] m. Opvarter ved et Gilde. †**-taka** [-ta:ga, -ta:ka] f. det at drage omkring paa Gæsteri.

veist [vɛis·t] 2. p. sg. præs. ind. af **vita.**

veisugalti [vɛi:søgaλ·dɪ] m. skiddent Svin, som roder i Rendestenen (BH.).

†1. **veit (-ar, -ur)** [vɛi:t] f. = 1. **veita** 1.

2. **veit** [vɛi:t] 1. og 3. p. sg. præs. ind. af **vita.**

1. **veita (-u, -ur)** [vɛi:da, vɛi:ta] f. **1.** *(skurður)* Vandledning, Vandgrøft. — **2.** vandet Eng, Mose, Sump: *og lágum þar í reyrgresinu í veitu nokkurri* (Od. 307); *e-ð kemur á veitur e-s*, n-t kommer ind paa ens Eng ɔ: findes blandt ens Ejendele; *það er ekki á mínum veitum*, jeg ved ikke, hvor det er, det findes ikke hos mig. — **3.** Vrimmel af n-t, jfr. *maðkav.*

2. **veita (ti)** [vɛi:da, vɛi:ta, vɛihdɪ] vt. med dat. lede Vand: *v. vatni á engi*, ogs. abs. *v. á*, vande en Eng; *v. á burtu*, bortlede en Aa.

3. **veita (ti)** [vɛi:da, vɛi:ta, vɛihdɪ] vt. **I. 1. a.** yde, skaffe, give: *v. e-m e-ð*, yde en n-t, signe en med n-t; *v. e-m aðstoð*, yde en Bistand, staa en bi, hjælpe en; *v. e-m dýrkun*, tilbede en; *v. e-m fylgi*, hjælpe en, staa en bi; *v. e-m lið*, ds.; *v. e-m heiður*, ære en; *v. e-m hjálp*, bringe en Hjælp, hjælpe en; *v. e-m hlýðni*, adlyde en; *En hver sem hneyxlan veitir* (forarger) (Vísn. 53); *v. e-m huggun*, yde en Trost, trøste en; *v. (konungi) lýðskyldu*, opfylde sine undersaatlige Pligter (mod Kongen); *v. samþykki*, give sit Samtykke, samtykke; *v. e-u spilling* (Sch.) = *spilla e-u*, forspilde n-t; *v. e-m trygðir*, give en Lejde; give en en höjtidelig Forsikring (om Overholdelse af et Tilsagn el. lign.); *v. e-m velgerðir*, bevise en Velgærninger; *v. e-m þjónustu*, tjæne en; *v. e-m vígsgengi*, støtte en i Krig el. Kamp; *heldur veitandi en þiggjandi* (el. *þurfandi)*, som kan yde andre n-t, men ikke behover at modtage Hjælp, som snarere er ydende end trængende (jfr. JStgr. 13). — **b.** abs. *v. e-m*, hjælpe en, staa paa ens Side; *v. e-m að e-u*, staa en bi, hjælpe en med n-t: *hann veitti mjer að öllum málum*; — *v. e-m í orðum*, tale ens Sag. — **2. a.** *v. veislu*, give en Fest, Gilde, Selskab; abs. traktere (spec. med Drikkevarer): *V. veitir klára kampavín*, V. trakterer sine Gæster med herlig Champagne; *v. af kappi*, traktere til Overflod (is. med Drikkevarer); *v. vel (illa)*, give god (daarlig) Forplejning: *eða ef henni þótti mér vera veitt miður en þeim í mat og drykk* (GFrÓl. 10); *v. lítt*, give utilstrækkelig Kost (jfr. JÞorkÞjs. 40); *v. ólöglega*, have ulovlig Servering af Drikkevarer. — **b.** *(hafa veitingar)* servere, have Beværtning. — °**c.** (tekn.) fode: *v. katli* (Tilsk.). — **3.** *v. e-m að ljeni*, forlene; *v. e-m embætti*, give en et Embede, bortgive et Embede til en. — **4.** tilstaa, indrömme: *v. e-m e-ð*, föje en i n-t, som han beder om el. onsker; *v. e-m bæn*, opfylde ens Bön el. Anmodning, tilstaa en n-t; abs. *v. e-m*, föje en; *v. sjer e-ð*, tilstaa sig selv n-t: *geta ekki veitt sjer nein þægindi.* — **5.** præstere, vise i Gærning, foretage: *v. aðhjúkrun*, pleje; *v. e-m ámæli*, irettesætte, dadle en; *v. árás*, løbe Storm; *v. e-m atför, atgöngu, aðsókn*, overfalde, angribe en; *v. e-m áverka*, tilföje en Saar, saare en; *v. e-m eftirför*, forfølge en, sætte efter en; †*v. fjárupptekt*, foretage Eksekution, lægge Beslag paa Gods; *v. guðsifjar*, staa Fadder; †*v. e-m heimför*, overfalde en hjemme; *v. e-m nábjargir*, (lukke ens Sanseredskaber) vise en den sidste Tjæneste, lukke ens Øjne; *v. e-m sár* = *v. e-m áverka*; — †*v. tilkall til e-s*, göre Krav paa n-t; *v. umbúnað (líki)* = *búa um lík*, klæde et Lig paa og forberede det til Begravelse; *v. úrskurð*, afgive en Kendelse, afsige en Dom; *v. tíðir*, forrette Gudstjæneste; *v. e-m tíðir*, synge Messe for en; *v. viðnám*, göre Modstand; *v. vörn*, forsvare sig; *v. e-m þjónustu*, meddele en Sakramentet. — **II.** impers. **1. a.** *e-u veitir*, n-t gaar, falder saa og saa: *e-m veitir e-ð auðvelt (ljett, erfitt, þungt)*, n-t falder en let (vanskeligt): *veitti þeim Tunguhreppingum þyngra í fyrstu* (JThPs. 21); *e-m veitir betur*, en faar Overhaanden, bliver den stærkere; *e-m veitir ver*, en bliver den underlegne, bukker under; *e-m veitir ekki af e-u*, en har Brug for n-t, trænger til n-t; *honum veitir ekki af því*, han kan nok trænge til det; abs.: *þjer mun ekki af v.*, det kan du nok trænge til; *mjer veitti ekki af tímanum*, jeg havde lige Tid nok. — †**b.** *e-ð veitir*, n-t nytter, gavner: *það veitir ekki*, det nytter ikke. — †**2.** *e-ð veitir*, n-t hænder: *það veitir oft*, det hænder ofte. — **3.** *e-u veitir*, n-t hælder, skraaner: *rúminu veitir til veggjarins*, Sengen hælder ind mod Væggen; *túninu veitir til vatnsins*, Marken skraaner ned mod Søen; *við jaðrana veitir vatni betur frá* (er der bedre Afløb for Vandet) *og mýrin verður hálfþur* (Eimr. XI. 35). — **4.** vt. med dat.: *skipið veitir sjer*, Skibet krænger lidt (Vf.). — **III.** refl. *veitast*. **1.** recipr. give, yde hinanden: *v. að e-u*, forene sine Kræfter til n-t: *þeir veittust að öllum málum.* — **2.** refl.: *veitast að e-m*, angribe en. — **3.** pass. gives: *þetta skal ykkur veitast.* — **4.** *e-m veitist e-ð auðvelt (erfitt)*, n-t er en let Sag (svært) for en; ogs. impers.: *e-m veitist erfitt að . . .*

veitandi (-a, -endur) [vɛi:dandɪ, vɛi:t-, -ɛndøɵ] m. **1.** *(veitari)* Yder, Giver. — **2.** *(v. matar eða drykkjar)* Vært (JÞorl. I. 261).

veitanlegur [vɛi:danlɛ·qøɵ, vɛi:t-] a. som kan ydes, tilstaas.

veitari (-a, -ar) [vɛi:darɪ, vɛi:t-] m. = **veitandi.**

veiti dæla [vɛi:dɪdai:la, vɛi:tɪ-] f. Fødepumpe (Tilsk.). **-hús** [-hu:s] n. **veitingahús.** °**-loki** [-lo:ɟɪ, -lo:ɟ̊ɪ] m. Fødeventil (Tilsk.).

1. **veiting (-ar, -ar)** [vɛi:diŋk, vɛi:tiŋk] f. Ledning (spec. Bortledning) af Vand: *v. á vatni* (el. *vatns)*.

2. **veiting (-ar, -ar)** [vɛi:diŋk, vɛi:t-] f. **1.** Ydelse, Bevilling: *v. alls konar gæða.* — **2. a.** *v. embætta*, Bortgivelse af Embeder; *v. brauðs*, Besættelse af et Præstekald; *fá veitingu fyrir e-u*, faa Udnævnelse til n-t. — **b.** Bestalling, Embede: *taka nýja veiting* (jfr. Esp. II. 97). — **3.** ofte i pl. *veitingar:* **a.** Beværtning af Mad og Drikke, Forplejning: *þar voru veitingar góðar.* — **b.** spec. Beværtning med Spirituosa: *veiting(ar) áfengra drykkja*, Udskænkning af spirituose Drikkevarer.

veitinga borð [vɛi:diŋgabor·ð, vɛi·t-] n. Skænk, Buffet. **-brjef** [-brjɛ:v] n. = **veitingarbrjef. -hús** [-hu:s] n. Værtshus, Beværtning, Restauration. **-kona** [-ko:na] f. Værtinde. **-krá** [-krau:] f. Kro. **-leyfi** [-lɛi:vɪ] n. Til-

ladelse til Værtshushold el. til at beværte paa en Festplads el. lignende. **-maður** [-ma:ðөϱ] m. Vært; Restauratør. **-menska (-u)** [-mɛn·sga] f. Værtshushold.

veitingar brjef [vɛi:diŋgarbrjɛ:v, vɛi:tiŋgar-] n. Bestalling, Kaldsbrev. **-brjefsgjald** [-brjɛfsɟal·t] n. Bestallingsgebyr. **-rjettur** [-a-rjɛhdөϱ] m. Ret til Bortgivelse af Embeder: *v. brauða*, Patronat. **-vald** [-r-val·t] n. Ret til Bortgivelse af Embeder; — *-valdið*, de Myndigheder, der besætter Embeder.

veitinga sala [vɛi:diŋgasa:la, vɛi:t-] f. Gæstgiveri. **-salur** [-sa:lөϱ] m. Restauration(ssal), Skænkestue. **-staður** [-sda:ðөϱ] m. Beværtning; Kafé; Værtshus. **-stofa** [-sdo:va] f. Skænkestue. **-tjald** [-tjal·t] n. Beværtningstelt. **-vagn** [-vag·v] m. Restaurationsvogn.

veiti pípa [vɛi:dɪpi:ba, vɛi:tɪpi:pa] f. Ledningsrör; Føderör. **-stokkur** [-sdohgөϱ] m. = *veitustokkur*: *v. í gegnum hvern (það)* ... *flýtur* (LFR. V. 114). °**-tæki** [-tai:ɟɪ, -tai:ȼɪ] n. (tekn.) Fødemiddel (Tilsk.).

veitst [vɛis·t] 2. p. sg. præs. ind. af **vita.**

veitugjörð [vɛi:døɟör·ð, vɛi:tø-] f. Overrisling (Stj. '03, B. 173).

veitull [vɛi:dødʎ, vɛi:tødʎ] a. gavmild, gæstfri.

veitumaður [vɛi:døma:ðөϱ, vɛi:to-] m. en, der overrisler med Vand.

veitur [vɛi:døϱ, vɛi:tөϱ] pl. af 1. **veita.**

veitu sóley [vɛi:døsoᵘ:lɛi, vɛi:tø-] f. = **lækjasóley.** **-stokkur** [-sdohgөϱ] m. Vandledning.

veizl- [vɛis·l-] se **veisl-.**

vekja (vek, vekjum; vakti, vöktum; vekti; vakið) [vɛ:ɟa, vɛ:ȼa, vɛ:k, vɛ:ɟөm, vɛ:ȼөm; vaχ·dɪ, vöχ·døm, vɛχ·dɪ, va:ɟɪð, va:ȼɪð] vt. og vi.

A. I. a. *(v. af svefni)* vække (af Söwne): *v. e-n*, vække en, purre en op (ud); (Talem.) *v. hrafnana*, jfr. staa op för Fanden faar Sko paa; — pp. *vakinn*, vækket; vaagnet; vaagen; *vera vakinn og sofinn í e-u*, være Nat og Dag optaget af n-t. — **b.** *v. upp*, opvække; *v. upp (frá dauðum)*, opvække (fra de døde); *v. upp draug*, opvække, fremkalde en Genganger. — **II.** overf. **1.** fremkalde, vække: *v. reiði e-s*, vække ens Vrede, paadrage sig ens Vrede; *v. hatur*, vække Had; *v. eftirtekt*, *v. athygli*, tildrage sig Opmærksomhed, vække Opsigt. — **2.** *(vera valdur að)* fremkalde, afstedkomme, begynde, bringe til Udbrud; *v. óeirðir*, fremkalde Uroligheder; *v. uppreisn*, rejse Oprör; *v. víg*, begynde Kamp, være först til at dræbe. — **3.** fremkomme med: *v. bónorð*, fri; — med gen.: *v. máls á e-u (við e-n)*, bringe n-t paa Bane, foreslaa; — vi.: *v. til máls við e-n um e-ð*, indlede Samtale med en om n-t; *v. til við e-n*, indlade sig i Samtale med en; *v. til e-s*, bringe n-t paa Bane, foreslaa n-t: *þó hann hefði ætlazt til, að þeir vektu annarsstaðar til ráðahags* (JÁÞj. II. 343).

B. 1. *v. sjer blóð* (el. *æð*), saare sig selv til Blods, aabne en Aare. — **2.** *v. upp steina*, løsne Stene fra Jordens Overflade (Vf.).

vekjaraklukka [vɛ:ɟaraklʏhga, vɛ:ȼara-] f. Vækkeur.

vekjari (-a, -ar) [vɛ:ɟarɪ, vɛ:ȼarɪ] m. Vækker.

vekra (a) [vɛ:gra, vɛ:kra] vt. fremskynde, skynde paa: *v. sporið*, tage hurtigere Skridt.

vekringur (-s, -ar) [vɛ:griŋgөϱ, vɛ:kr-] m. Pasgænger.

vekurð (-ar) [vɛ:gorð, vɛ:korð] f. Pasgang.

1. **vel (-s,** pl. ds.) [vɛ:l] n. (Af., ASkatt.) = 2. **vjel.**

2. **vel (comp. betur, superl. best)** [vɛ:l, bɛ:døϱ, bɛ:tөϱ, bɛs·t] adv. **I. 1.** vel, godt: *eygður v.*, med smukke Øjne; *v. máli farinn*, veltalende; *v. orkt*, smukt digtet; *v. til fara*, godt klædt; *hann er v. til*, Fisken bider villigt paa Krogen (Vf.); *v. á minst*, apropos, mens jeg husker det; *v. vegið pund*, et rigeligt Pund; *v. mælt*, ¹) vel maalt, topmaalt; ²) smukt sagt: *þetta var v. mælt*; *v. að verið*, godt gjort; *gott og v.!* lad gaa! velan!; *v. sje þeim*, hil dem!; (Ordspr.) *v. og lengi varir fátt* (GJ.), faa Ting varer vel og længe; *það er v. til fallið*, det passer udmærket; *biðja e-n v. fara*, ønske en lykkelig Rejse; *biðja e-n v. að lifa*, give en en god Dag; *það fer v. á því*, det passer udmærket; *e-ð gengur* (el. *fer*) *vel*, n-t gaar godt; *gera e-ð v. (illa)*, udføre n-t omhyggeligt (skødesløst); *gera svo vel, að* ..., være saa god, at ...: *gerðu svo vel*, vær saa god, værs'god; *það kalla jeg v. gert*, det er skam rask gjort; *það getur þú v.*, det kan du godt göre; *heilsa e-m v.*, hilse venligt paa en; *kunna e-u vel (illa)*, være fornöjet (misfornöjet) med n-t; *mæla v. til e-s*, tiltale en venligt; *vera v. að sjer (í e-u)*, være flink (i n-t), have gode Kundskaber (i n-t); *vera e-m v.*, være venlig mod en, være en venligsindet: *fann hann þá Geir biskup Vídalín, er jafnan var honum v. með góðleik miklum* (EspS. 55); *vera v. til e-s*, *við e-n*, nære venligt Sindelag mod en, synes godt om, holde af en; *e-m er v. á milli*, n-n er gode Venner: *en þeim hafði áður verið fremur v. á milli* (JThMk. xxxi); *ef v. væri*, *ef v. ætti að vera*, hvis det var som det skulde; *væri svo v., að* ..., gid ...; *þakka e-ð vel*, takke meget for n-t; *það er v. til*, *það getur v. verið* (el. *skeð*), det kan godt være. — **2.** *(ríkulega)* rigeligt; meget: *eiga v. af e-u*, have rigeligt af n-t: *ekki átti hann jarðir, en v. af lausafé* (JThPs. 6); *hann á v. af rímum* (Strand.). — **3.** comp. *betur*: *mega betur*, *hafa betur*, blive den stærkeste; *það gerði ekki betur en* (det var lige alt det) *að læknirinn heyrði til hans* (EKvSamb. 112); *Páll var kallaður skygn, og trúði Gísli því eigi betur en v.* (troede ikke rigtig paa det) (GKonÆf. 111); *e-m þykir e-ð betur en ekki*, en er rigtig glad for n-t: *Vigfúsi þótti það betur en ekki* (JTrSk. I. 222); (Talem.) *betur má, ef duga skal*, der skal större Anstrængelser til, hvis det skal forslaa; *sem betur fer*, heldigvis; *öllu betur*, en hel Del bedre: *að vísu hefði verið æskilegra, að öllu betur hefði verið að orði komist að sumu leyti* (Eimr. XIV. 114); *von betur*, bedre end det var at vente; *betur svo væri*, gid det var saa vel; *betur að*, gid: *betur að satt væri*, gid det var sandt. — **II.** forstærkende: *v. flestir*, den största Del; *v. mikill*, vel megen, noget for stor; *tvö hundruð hross eða v. það*, to Hundrede Heste eller maaske lidt mere (godt og vel det); *ekki er það v. gott*, man kunde ønske sig det bedre; *ekki er jeg v. góður til heilsunnar*, mit Helbred lader en Del tilbage at ønske; — comp. *betur* = *meira*, mere: *b. en hundrað sinnum*, mere end eet Hundrede Gange.

velantsurt [vɛ:lavtsʏɣ·t, vɛ:lants-] f. = **garðabrúða.**

vel bygður [vɛl·bɪqðөϱ, -bɪgðөϱ] a. velbygget. **-borinn** [-bo·rɪn] a. velbaaren. **-búinn** [-bu·ɪn] a. **1.** velklædt. — **2.** godt bevæbnet.

veld [vɛl·t] 1. p. sg. præs. ind. af **valda.**

veldi (-is, pl. ds.) [vɛl·dɪ] n. **I. 1.** *(vald)* Magt, Herredömme. — **2.** *(ríki)* Rige: *Bretav.*, det britiske Rige. — **II.** (mat.) Selvfold, Potens: *hefja upp í v.*, opløfte til Potens, selvfolde; *tveir í öðru veldi* (2²), to i anden Potens.

°**veldingur (-s, -ar)** [vɛl·diŋgөϱ] m. Magthaver: *því Vítis veldingar viltir leysast* (Hafst. '16, 117).

veldis boð [vɛl·dɪsbo:ð] n. Magtbud. **-drukkinn** [-drʏhgɪn] a. magtberuset. **-hafning** [-(h)ab·niŋk] f. Opløftelse til Potens. °**-hnöttur** [-(h)vöhdөϱ] m. Rigsæble. †**-hringur** [-(h)ϱiŋ·gөϱ] m. **1.** *(valdsvið)* Magtomraade. — **2.** *(geislabaugur)* Straalekrans, Glorie. **-lykill** [-lɪ:gɪdʎ, -lɪ:ȼɪdʎ] m. Magtens Nögle. **-samband** [-ɪ-sam·bant] n. Statsforbindelse. **-sproti** [-sbro:dɪ, -sbro:tɪ] m. Scepter. °**-stóll** [-sdoᵘd·ʎ] m., °**-sæti** [-sai:dɪ, -sai:tɪ] n. Trone. **-tala** [-s-ta:la] f. (mat.) Potenstal, Selvfold. **-vísir** [-vi:sɪϱ] m. (mat.) Potenseksponent. †**-vöndur** [-vön·døϱ] m. = **veldissproti.**

vel fallinn [vɛl·fadlɪn] a. **1.** *(heppilegur)* passende, belejlig. — **2.** smuk: *hann er velfallinn í andliti*, han har et smukt Ansigt (BH.). †**-farandi** [-fa·randɪ] m., **-fararminni** [-fararmɪn:ɪ] n. Afskedsskaal (paa lykkelig Rejse). **-farnaður** [-fardnaðөϱ] m. **1.** *(velgengni)* Velgaaende. — **2.** lykkelig Rejse: *árna e-m velfarnaðar*, ønske en lykkelig Rejse. **-farnan (-ar)** [-fardnan] f. Velfærd, Vel; Velgaaende; — som Afskedshilsen: *langi þig ekki að koma inn*, | *v.* (farvel!), *gæzkan mín góða* (StStAndv. I. 205). **-feldur** [-feldөϱ] a. godt tilpasset: *læsa hinum velfeldu hurðum á herbergi sínu* (Od. 462). **-ferð** [-fɛrð] f. Velfærd: (Ordspr.) *v. ber best að vanda* (GJ.), sin Velfærd bör man være omhyggelig for.

velferðar biti [vɛl·fɛrðarbɪ:dɪ, -bɪ:tɪ] m. Traktement, som bortrejsende Søfolk giver af deres Proviant til de tilbageblevne paa Gaarden (JÁÞj. II. 581). **-kenning** [-ϱ ȼɛn:iŋk] f. saliggörende Lære. **-mál** [-r-mau:l] n. Velfærdssag. **-nefnd** [-nɛm·t] f. Velfærdskomité.

vel ferli [vɛl·ferdlɪ] n. Velfærd (LFR. VII. 193). **-fiskaður** [-fɪsgaðөϱ] a. med rigelig Fangst: *koma v. heim*. **-flestur** [-flɛsdөϱ] a. i sg. vel kun i n. *-flest*, det allermeste: *það er v. nú horfið*, det er for störste Delen nu forsvundet; — pl. *-flestir*, de allerfleste: *Jarðbönn í velflestum sveitum vestanlands* (ÞThÁrf. 150). **-gefinn** [-ɟɛ·vɪn] a. velbegavet. **-gengi** [-ɟɛiŋɟɪ] n. = *velgengni*, Held, Lykke: *velgengið þá blæs þjer blítt* (Vísn. 312). **-gengni** [-ɟɛiŋnɪ] f. indec. **1.** *(góð líðan)* Velgaaende, Lykke. — **2.** *(velmegun)* Velstand. **-gengur** [-ɟɛiŋgөϱ] a. som gaar Pasgang (mods. *klárgengur*, *brokkgengur*). †**-gerandi** [-ɟɛ·randɪ] m., **-gerari (-a, -ar)** [-ɟɛ·rarɪ] m. Velgörer. **-gerð** [-ɟɛrð] f. Velgærning.

velgerða hús [vɛl·ɟɛrðahu:s] n. mild Stiftelse. **-maður** [-ma:ðөϱ] m. Velgörer, Velynder. **-samur** [-sa:mөϱ] a. godgörende. **-semi** [-sɛ:mɪ] f. indec. Godgörenhed.

vel gerður [vɛl·ɟɛrðөϱ] a. **1.** smukt forarbejdet: *eg* ... *tók hinn velgerða hjálm af höfði mér* (Od. 298). — **2.** velartet: *v. drengur*. **-gerning** [-ɟɛrdniŋk] f. = **velgerð.** **-gerningamaður** [-ɟɛrdniŋgama:ðөϱ] m. = **velgerðamaður.** **-gerningur** [-ɟɛrdniŋgөϱ] m. = **velgerð.**

1. **velgja (-u, -ur)** [vɛl·ɟa] f. **1.** *(hlýja)* Lunhed. — **2.** *(heit uppspretta)* varm Kilde. — **3.** *(klýja)* Kvalme, Væmmelse: *það er v. í mjer, jeg er með* (el. *hef*) *velgju*, jeg har Kvalme.

2. **velgja (di)** [vɛl·ɟa, vɛl·(q)dɪ] v. **1.** vt. **a.** *(hita)* varme, opvarme: *v. á katlinum*; — *v. e-m*, göre en varm (f. Eks. en Hest ved hurtigt Ridt); *þá er bezt að v. þér ögn enn þá* (pirre lidt mere ved dig), *fyrst þú vilt hafa það svo* (Mýrd. 365); — overf. varme, opildne: *kvæði Þorsteins hafa velgt mönnum, þau hituðu sumstaðar næstum því betur en beztu ofnar* (Eimr. XIII. 42). — **b.** koge: *hvort viltu heldur velgt eða óvelgt* (raat eller kogt)? (Skaft.). — **2.** v. impers. *mann velgir við e-u*, man væmmes ved noget, føler Vammelhed ved n-t.

velgju legur [vɛl·ɟolɛ·ɣөϱ] a. vammel. **-mas** [-ma:s] n. Flovser. **-vindur** [-vɪn·døϱ] m. varm Brise: *að morgunmálinu, þegar velgju-vindinn ofan af landinu var farið að kirra* (Fj. II. (2.) 26).

vel gjörari [vɛl·ɟö·rarɪ] m. = **velgerari.** **-gjörð** [-ɟörð] f. = **velgerð.** †**-hverr** [-χwɛ·r, -kvɛ·r] a. hver enkelt.

veli [vɛ:lɪ] dat. af **völur.**

velir [vɛ:lɪϱ] pl. af **völur.**

velja (vel; valdi, völdum; veldi; valið) [vɛl·ja; vɛ:l; val·dɪ, völ·døm; vɛl·dɪ; va:lɪð] vt. **1.** vælge, udvælge, udsøge: *v. e-ð*, vælge n-t, foretrække n-t; *v. trje til höggs*, udvise Træer; *v. um e-ð*, vælge mellem n-t; *þar var um margt* (el. *úr mörgu*) *að v.*, der var mange Ting at vælge imellem; *v. e-ð úr*, udvælge n-t; *v. úr e-u*, (ud)vælge blandt n-t; *v. e-m háðuleg orð*, tiltale en haanligt; tale haanligt om en. — **2.** pp. *valinn*, ¹) *(valinn úr)* udvalgt; ²) *(kosinn)* valgt; ³) *(ágætur, úrvals-)* udsøgt, fortrinlig. — **3.** refl. *veljast*: *v. til e-s*, mælde sig til n-t; *völdust til hans menn*, han fik udsøgte Folk.

veljandi (-a, -endur) [vɛl·jandɪ, -ɛndøϱ] m. (Nefnd. 2, 20) = **kjósandi.**

velking (-ar, -ar) [vɛʎ·ɟiŋk, vɛl·ȼiŋk] f. **1.** (jfr. *velkja* 1.) Omtumling. — **2.** (jfr. *velkja* 2.) Tilsmudsen.

velkja (ti) [vɛʎ·ɟa, vɛl·ȼa, vɛʎ·(χ)dɪ] vt. med dat. el. acc. **1.** *(bylta)* omtumle; *v. frumv. milli deildanna* (Alþ. '11, B. II. 1192); *v. e-u fyrir sjer*, overveje n-t; grunde paa n-t, være tvivlraadig m. H. t. n-t: *Eg var að v. því fyrir mér, hvort eg ætti að senda eftir þér* (GFrSex 159); — refl. *velkjast*, omtumles, drive omkring: *v. á sjónum*. **2.** *(óhreinka)* krympe og til-

[illegible] helt Snavs, men det mindre piller ingen Rolle (siges is. naar en fremmed ikke vil træde indenfor, fordi han synes, hans Fodtöj er for snavset), jfr. Gulvet er til at træde paa; — refl. *velkjast*, blive tilsolet el. smudsig: *Biskuparnir og fólk þeirra velktist* [illegible] (JHS. II. 119). — pp. [illegible], krympet og snavset.

velkomanda drykkur [illegible] m., **-minni** [illegible] n. Velkomstskaal, Velkomstbæger.

vel kominn [illegible] a. **1.** velkommen (sæd. i Hilsen) [illegible]. — **2.** velkommen, som staar til Rede: [illegible] *er bókin* [illegible], du maa gærne faa Bogen [illegible] *það*, det maa du gærne gøre: [illegible], jeg gør det med Fornøjelse, [illegible] saa gærne, med Fornøjelse! **-kunnandi** [-kYn·andɪ] a. kyndig. **-kveðinn** [-kvɛ·ðɪn] a. **1.** træffende: *velkveðin orð*, træffende Ord (Ordspr.) [illegible] *orð* (GJ.), enhver vokser ved velvalgte Ord; *vinst hver við velkveðin orð* (Málshb. 353), enhver vindes ved velvalgte Ord. — **2.** godt lavet, digtet (om Vers).

1. **vell (-s)** [vɛd·λ] n. **1.** Syden, Boblen: *vellið í katlinum*. — **2.** Spovens Flöjten [illegible]. — **3.** *(þvaður, mas)* uafladelig Snak.

*2. **vell (-s,** pl. ds.) [vɛd·λ] n. Guld; jfr. *vell-auðugur*; — **vellabrú*, Kvinde (JÁGát. 77); **vellaþór*, Mand (ÓDavVik. 170).

3. **vell (-s,** pl. ds.) [vɛd·λ] n. (l. vellum) Skind(?): *Völu kvæði, sá jeg fyrst,* [illegible] *vellum upp* (BTh. 89).

1. **vella (-u, -ur)** [vɛd·la] f. **1.** (= *vell* 1.) Kogen, Syden, Boblen: *Nú er stundum svá mikill ákafi á vellu þeirra, at* (ÞThFerð. I. 202). — **2.** [illegible] *kaarmolk, þannig að* [illegible] *þangað til hún var orðin* [illegible] *Þetta var hátíðarjettur og var í Skaft. notað til að fagna ferðamönnum* (Skaft.). — **3.** *(sterkjuhiti)* stærk Hede. — **4.** (= *vell* 2.) Spovens Flöjten. — **5.** *(vell* 3.) stadig, trættende Snakken (Vf.). — **6. a.** *(aumingi)* Svækling. — **b.** Fuglenæb, Kylling [illegible]. — **7.** *(subba)* Sjuskedorte: *Hún er aframesta v.* (Sch.). — **8.** *(mjúkmæli, smjaður)* Sleskhed, Smiger.

2. **vella (vell, vall, ullum; ylli, ollið)** [vɛd·la, vɛd·λ, vad·λ, Yd·løm; ɪd·lɪ, od·lɪð] vi. **I. 1.** koge, syde, boble, vælde: *v. upp*, vælde op, vælde frem, koge over: *lindin vellur upp*, Kilden vælder frem; *það vellur upp úr pottinum*, Gryden koger over; — ppr. *vellandi*, kogende, boblende. — **2.** *(mora)* sværme om Utöj, Maddiker o. l.: *v. (í, af) möðkum*, være bedækket med Maddiker, *það* (ɔ: *fiðrið*) *vellur at* [illegible] (JSVb. 87); *v.* [illegible] *grár í lúsum* (JÁÞj. II. 344). — **3.** *(masa, þvaðra, mala)* snakke uafladeligt. — **4.** (JTrHalla 140) = 3. *vella*. — **II.** refl. *vellast*, staa og hænge: *v. undir veggnum*, staa hen og drive under Væggen.

3. **vella (di)** [vɛd·la, vɛl·dɪ] vt. flöjte (om Spovens Skrig): *spóinn vellir* (el. *vellir graut)*, Spoven piber.

vellandi (-a) [vɛd·landɪ] m. Kogen, Boblen (ÞThFerð. I. 312).

vellankatla [vɛd·laŋkahdla] f. kogende, boblende Kilde el. Dam: *Djúpið er síkvik v.* (MHUpp. 47).

vell auðugur [vɛd·löy·ðoqoϱ] a. hovedrig. *-**broti** [-l-bro·dɪ, -bro·tɪ] m. Guldets Bryder, ɔ: Mand: *goti vellbrota* (MJ. II. 77).

vellesinn [vɛl:ɛ·sɪn] a. **1.** godt læst: *vellesin bók*. — **2.** belæst, bevandret (i): [illegible] (LFR. VI. 80) [illegible] *sumum greinunum*, jeg er ikke særlig bevandret i nogle af Fagene.

vellheitur [vɛd·λ(h)ɛi·doϱ, -(h)ɛi·toϱ] a. koghed (Odds. I. 254).

1. **velli (-a)** [illegible] *utan gömul kella,* [illegible] *vella* (ÓDavÞul. 227).

2. **velli (-is)** [vɛd·lɪ] n. (Árn., ÓDav.) = **vallendishey**.

velliðaður [vɛl:ɪ·ðaðoϱ] a. vel bemandet.

vellidrafli [vɛd·lɪdrab·lɪ] m. ostet Mælk, der koges indtil den faar et rødligt Skær (Árn.).

vellíðun [vɛl:i·ðon] f. Velgaaende; Velvære; god Tilstand.

†**velling (-ar)** [vɛd·liŋk] f., **vellingur (-s)** [vɛd·liŋgoϱ] m. Vælling.

vellir [illegible] pl. af **völlur**.

vel lyst [vɛl:ɪst] f. Overdaadighed, Vellyst: (Ordspr.) *v. á systur, sem heitir sorg*, Vellyst har en Søster, der hedder Sorg. **-lysting (-ar, -ar)** [-l:ɪsdiŋk] f. is. i pl. Overdaadighed: *lifa í vellystingum praktuglega*.

*vellmildur** [vɛd·lmɪldoϱ] a. gavmild.

vellóttur [vɛd·loʰhdoϱ] a. rødladen, gulbrun (om Uldfarve hos Faar, is. i Ansigtet) (Sl.): *öll gul vorull, (vellótt og leirlituð)* (Ísaf. '11, 226, Sp. 1).

vellríkur [vɛd·lri·goϱ, -ri·koϱ] a. overmaade rig.

vell sjóða [illegible] **-spreklóttur** [-sbrɛhgloʰhdoϱ] a. (om Faar) med gullige Pletter (Sl.). **-suða** [-sY·ða] f. Koghede.

vellu hyrndur [vɛd·lohɪn·doϱ, -hɪr·ndoϱ] a. hornet og *vellóttur* af [illegible] **-kollóttur** [illegible] **-krimóttur** [-kri:moʰhdoϱ] a. gulbrun i Ansigtet (om Faar).

vellu legur [vɛd·lolɛ·qoϱ] a. **1. a.** svag, uden Modstandskraft: *þetta er* [illegible] — **b.** [illegible] — **2.** [illegible] — **3.** [illegible] *Bollagörðum* (JTrHeið. IV. 218); *einhvern vellulegan samhrygðarsvip* (Eimr. XII. 180). — **4.** *(sóðalegur)* urenlig, skødesløs med sit Udseende (is. om Kvinder) (Sch.). **-rílóttur** [-ri:loʰhdoϱ] a. (om Faar) brunlig hvid med smaa mørke Pletter paa Kroppen (VSkaft.). **-svipur** [-svɪ:boϱ, -svɪ:poϱ] m. ubetydeligt Ansigtsudtryk. **-þoka** [-þo:ga, -þo:ka] f. boblende Taage: [illegible] (MJ. I. 198).

vel læs [vɛl:ai·s] a. som kan læse flydende: *drengurinn er v.* **-læstur** [-l:aisdoϱ] a. godt laaset: *bera hina vellæstu kistu* (Od. 270). **-máttur** [vɛl·mauhdoϱ] m. (BTh. 95) = **velmegun**. **-megandi** [-mɛi·qandɪ] a. velhavende, formuende. **-megun (-ar)** [-mɛi·qon] f. Velstand. **-mentur** [-mɛvdoϱ, -mɛntoϱ] a. **1.** *(mentaður)* vellært; höjt dannet. — **2.** *(vellíðaður)* med mange Folk i Følge, spec. som har mange Arbejdsfolk. **-metinn** [-mɛ·dɪn, -mɛ·tɪn] a. agtet, anset. **-mætti (-is)** [-maihdɪ] n. = *velmegun: sem er grundvöllurinn til velmættis búenda* (LFR. I. 172). **-nefndur** [-nɛmdoϱ] a. velnævnt. **-reyndur** [-rɛindoϱ] a. meget erfaren: *hann var bæði vitur maður og v.* (Campe 1). **-semd** [-sɛmt] f. **1.** Velvilje, Forekommenhed, Gunst: *vera í v. við e-n* (jfr. Esp. IV. 28). — **2.** *(heiður)* Hæder, Ære. **-semi** [-sɛmɪ] f. indec. *(velsemd)* Velvilje, Gunst: *Var egámintur v. þeim börnum að auðsýna* (JMPísl. 73). **-settur** [-sɛhdoϱ] a. **1.** *(fallega settur)* smukt anlagt, smukt bygget. — **2.** *(þægilega í sveit komið)* godt beliggende. — **3.** *(um mann)* heldig situeret, velstillet. **-siðaður** [-sɪ·ðaðoϱ] a. dannet, med gode Sæder. **-skafinn** [-sga·vɪn] a. vel skrabet; — poleret: *í hina velsköfnu spjótahirzlu* (Od. 6).

velskur [vɛl·sgoϱ, n. vɛl·s(k)t] a. vælsk: *velskt band*, Vælskbind.

vel staddur [vɛl·sdad·oϱ] a. velstaaende, velhavende. †**-stígandi** [-sdi·qandɪ] m. (metr.) Benævnelse paa forskellige kunstige Metra is. *hringhenda, skjálfhenda* og *langhenda* (HSig. 36).

velstur [vɛl·sdoϱ] a. (jfr. *valdast*, se *valdur)* i Forb.: *það er velsti munur* (det kommer an paa), *hver maðurinn er* (Hf.); — is. an. *velst: það er velst, hver á heldur*, det kommer an paa, hvem der bruger Tingen (Sl.).

vel stæður [vɛl·sdai·ðoϱ] a. velstaaende, velstillet: *v. efnalega* (Eimr. XV. 191); *þannig skildi hann við mjög snotra og velstæða* (blomstrende) *verzlun* (Lögr. '15, 40, Sp. 2). **-sæla** [-sai·la] f., **-sæld** [-sailt] f. Lykke, Velstand. **-sæmi (-is)** [-sai·mɪ] n. Velanstændighed, Sömmelighed. **-sæmisreglur** [-saimɪsrɛg·loϱ] fpl. Regler for god Opførsel (ÞGjUf. 27).

1. **velta (-u, -ur)** [vɛλ·da] f. **I. 1.** Vælten, Rullen, Slingren: *gjörði veltu á skipið*, gjorde, at Skibet rullede (EiÓlLf. 8); *sá sem tímanna veltu veit*, den, der kender Tidernes Løb (JÞorl. II. 234). — **2.** hvad der vendes el. væltes: **a.** den af en Plovfure opkastede Muld: *þetta hið annað plógspor, eður réttara sagt veltan úr því* (Andv. I. 149). — **b.** det tykke Muldlag, som følger med Græsset i en opstukket Græstörv (Rang.). — **c.** (ogs. pl. *veltur)* = *veltubrim*. — **d.** (i L'hombre) Turné. — **3.** (metr.) Halvrim (HSig. 36). — **4. a.** Omsætning: *hafa mikið í veltunni*, have en stor Omsætning (Bedrift); *vera í veltu*, cirkulere (Stj. '00, A. 4). — **b.** ostentiøs Rigdom: *skárri er það nú veltan!* [illegible] *það er (aldrei) v. á honum!* (Sl.) — **5.** *vera utan veltu*, staa udenfor: *svo varð hún einræn og utan veltu* (GFr. i Eimr. VI. 37). — **6.** pl. *veltur*, Omsvøb: *hafði hún þá engar veltur á því, nema hún tók karlsson og drap hann* (JÁÞj. II. 446). — **II.** (zool.) Volvox (ÁBjSál. § 57).

2. **velta (velt; valt, ultum; ylti; oltið)** [vɛλ·da; vɛλ·t; vaλ·t, Yλ·døm; ɪλ·dɪ; oλ·dɪð] vi. og v. impers. **1. a.** rulle, vælte: slingre: *skipið veltur;* — *v. ofan*, rulle ned, vælte ned; *v. um hrygg*, vælte paa Ryggen om paa den anden Side; *v. út af*, vælte omkuld: *(skepnurnar) v. út af í eymd og volæði* (JSVb. 32); *v. út af (og sofna)*, falde i Sövn, hvor man sidder; *vagninn valt um með hann*, han væltede med Vognen; *Laxá ... valt fram kolmórauð* (GPSk. 44). *v. úr sessi*, blive styrtet: *stjórnin valt úr sessi*. — **b.** *hvað veltur?* hvad er Trumf? — **2.** gaa, falde i en vis Retning: *veltur þangað, er vera vill*, det gaar som det kan og vil: *veltur þangað sem vera vill um flesta hluti;* — *veltur til vanda*, det gaar som det plejer. — **3. a.** *veltur á tvennu*, der er to Alternativer; *það veltur á ýmsu(m)*, det varierer, gaar op og ned: *það veltur því á ýmsum um það, hvað landið er kallað* (EArRétt. 200); *á ýmsu veltur um það hvað margir prestar hafa komið í embætti á því og því ári* (Alþ. '11, B. II. 1196); *veltur á ýmsu fyrir e-m*, det er snart saaledes, snart paa en anden Maade med en: *og valt á ýmsu fyrir þeim ... er þeir hálsuðu hver annan og kysstust eða þeir hnakkrifust* (JThMk. 331); *e-ð veltur á ýmsum endum*, ds.: *það er öllu heldur komið undir reikningsmuninum, sem alt af veltur á ýmsum endum* (Eimr. XIII. 226). — **b.** *veltur á e-u*, n-t er magtpaaliggende, det kommer an paa n-t: *það sem veltur á, er að vera til með saltfiskinn í tíma* (Ísaf. '12, 224); *það veltur allt á dugnaði ráðherra* (Alþ. '11, B. II. 1622); *það mál veltur alveg á* (afhænger fuldstændig af) *vilja alþjóðarinnar* (Eimr. XV. 89).

3. **velta (ti)** [vɛλ·da] vt. med dat. **1.** vælte, rulle: *v. af sér*, (om en Hest) skubbe Bagagen af sig (ÞGjD. 11); *v. e-u undan*, vælte n-t bort, spec. vælte n-t, der ligger paa Forstranden, saa langt bort, at Søen ikke kan tage det ud igen (jfr. JÁÞj. I. 644); *v. e-u út af*, vælte n-t omkuld; *v. sjer*, rulle, vælte sig: *hestarnir veltu sjer;* — *v. sjer í grasinu*, boltre sig i Græsset; *v. við*, (typ.) omstylpe; — overf.: *v. sjer í vömmum og skömmum*, søle sig i Laster; *nautin v. nú á sig í högunum*, Studene bliver nu fede paa Græsgangene. — **2.** *(plægja)* plöje. — **3.** turnere (i L'hombre). — **4.** overf.: *v. e-u fyrir sjer, v. e-u sjer í hug*, overveje, overlægge, vende og dreje; *v. vöngum*, lægge Hovedet snart paa den ene Side, snart paa den anden (JThMk. 190); *v. ráðuneyti*, styrte et Ministerium; *v. völunni*, tale utydeligt. — **5.** refl. *veltast*, vælte sig, rulle, trille ud: (Talem.) *v. úr tigninni*, give Slip paa Værdigheden, blive styrtet; *v. úr konungdómi, jarldómi, hásætinu;* — *hvernig sem alt veltist*, hvad der end sker, hvordan end alting gaar; *v. í vafa um e-ð*, være i Tvivl om n-t (jfr. Eimr. XV. 209).

vel talaður [vɛl·ta·laðoϱ] a. veltalende. **-tekinn** [-tɛ·ɟɪn, -tɛ·cɪn] a. **1.** *(sem tekið er vel)* som faar en venlig Modtagelse, godt modtaget (JHall. 383). — **2.** *(vel litaður)* godt farvet, som har optaget Farvestoffet godt.

velti ár [vɛλ·dɪau:r] n. overordentlig godt (frugtbart) Aar: *Vonin um* [illegible] *gladdi margann mann* (MvT. I. 218). **-ás** [illegible] m. **1.** [illegible]

á skipi) Spil (paa et Skib). — **2.** *(öxull)* Akse. **-bytta** [-bıhda] f. kæntrevorn Baad. **-bragð** [-braq·ð, -brag·þ] n. Væltetag *(i glímu)* man falder hurtig paa bægge Knæ, naar Modstanderen er lidt til en Side; naar han nærmer sig, strækker man Foden frem og svinger Modstanderen samtidig saal., at han snubler over den (ÓDavSk. 65). **-dagar** [-da:qaϱ] mpl. Velmagtsdage. **-fjöl** [-fjö:*l*] f. Plovbræt, Muldfjæl. **-flug** [-flʏ:*q*] n. stærk Opsvulmen: *það er v. í ánni.*

veltygjaður [vɛl·ti·jaðoϱ] a. vel udrustet.

veltilegur [vɛλ·dılɛ·qoϱ] a. **a.** *(sem hægt er að snúa)* omdrejelig. — **b.** omdrejende: *á voru veltilega jarðarhveli* (And. II. 284).

velting (-ar, -ar) [vɛλ·diŋk] f. Væltning.

velti þing [vɛλ·dıþiŋk] n. udmærket Ting, Klenodie: *og hverir og fagri hlógu dátt | og héldu hann v.* (MJ. V. 33). **-þur** [-þʏ:r] a. knastör: *Sandurinn var orðinn auður og víðast hvar v.*, Sneen var smæltet bort og Sandfladen de fleste Steder blevet tör helt igennem (JTrSk. I. 9).

veltjeður [vɛl·tjɛ·ðoϱ] a. (Alþb. 1718, Nr. 24) = **velnefndur.**

veltu ás [vɛλ·døau:s] m. = **veltiás. -brim** [-brı:*m*] n. stærk Brænding. **-fjársöfnun** [-fjauϱsöb·non] f. Samling af Driftskapital. **-fje** [-fjɛ:] n. Driftskapital: *v. bankans.* **-gjarn** [-ɟar·dv, -ɟad·v] a. vældtenem, vældtsom. **-hæð** [-hai:*ð*] f. Omsætning. **-jörð** [-jör·*ð*] f. Jord egnet til Græstörvskæring. **-vísa** [-vi:sa] f. (metr.) — *krabbagangur: segir hann að bragarhætti heiti vísan v. eða krabbagangur. Annars eru þetta sléttubönd* (Huld I. 70).

vel unnan (-ar) [vɛ:lʏn·an] f. Yndest, Gunst. **-unnari (-a, -ar)** [-ʏn·arı] m. Velynder. **-vaxinn** [vɛl·vaχsın] a. velvoksen. **†-vegnan** [-vɛgnan] f., **-vegnun** [-vɛgnøn] f. Velvære, Vel: *annast velvegnun þeirra eptir megni* (Stj. '90, A. 44). **-vild** [-vılt] f., **-vildarhugur** [-vıldaϱ-(h)ʏ:qoϱ] m. Velvilje, Hengivenhed. **-vildarsamur** [-vıldaϱsa:moϱ] a. venlig, velvillig sindet. **-vildarsemi** [-vıldaϱsɛ:mı] f. indec. = **velvild. -viljaður** [-vıljaðoϱ] a. velvillig. **-vilji** [-vılji] m. = **velvild. -viljugur** [-vıljoqoϱ] a. velvillig; — adv. *-lega.* **-virðing** [-vırðiŋk] f. det at se mildt paa n-t, optage n-t godt, vise Overbærenhed, undskylde n-t: *biðja e-n velvirðingar á e-u,* bede en undskylde n-t. **-virkur** [-vıϱgoϱ] a. (SIng. I. 125) = **vandvirkur. -virtur** [-vıϱdoϱ] a. agtet. **-þokkaður** [-þohgaðoϱ] a. afholdt, yndet. **-þóknun** [-þoᵘhgnon] f. Velbehag. **-þroskaður** [-þrosg-aðoϱ] a. fuldt udviklet. **-æruverðugleiki** [vɛ:lairovɛr·ðoqlei·ɟı, -lei·ķı] m. Velærværdighed. **-æruverðugur** [-airovɛr·ðoqoϱ] a. velærværdig.

vembdur [vɛm·(b)doϱ] a.: *vel (illa) v.*, med fyldt (slunken) Mave (om Kreaturer).

°**vembil dýr** [vɛm·bıldi:r] n. (zool.) gastraeodon (ÁBjSál. § 40). **-flaka** [-fla:ga, -fla:ka] a. indec., **-fláka** [-flau:ga, -flau:ka] a. indec. = *kylliflatur,* udstrakt (paa Maven): *hestarnir liggja v.* (Skaft.). **-flákast** [-flau:gast, -flau:kast] vrefl. ligge udstrakt (Hf.).

vembill (-ils, -lar) [vɛm·bıdλ, vɛm·blaϱ] m. Vom.

vembla (-u, -ur) [vɛm·bla] f. **1.** *(kýr)* Ko (BH.). — **2.** *(um ref)* magisk Benævnelse paa en Ræv (ÓDavÞul. 99).

vemma (-u, -ur) [vɛm:a] f. Ræv (i en magisk Formel) (ÓDavÞul. 98).

vend (-ar, -ir) [vɛn·t] f. (no. vend) de Striber, som dannes paa Töjet ved Rendegarnets Slyngning om Islætten.

venda (ti og †i) [vɛn·da] vt. med dat. og vi. **I. 1.** *(snúa)* vende; †*v. vegi sínum,* styre sin Kurs, drage et Steds hen; *snúa í veg sinn, vendi;* (Talem.) *ekki er í annað hús að venda,* ¹) der er ingen andre Steder at ty til: *kaupmenn hafa sett mönnum nauðungarkosti, at þeir að þeir kosu, að eigi var í annað hús að v.* (de ikke kunde gaa andre Steder hen) (JAðEin. 517); *Ég hafði ekki í annað hús að v.* (havde ingen anden Udvej) (Eimr. VI. 39); ²) det er ikke saa at gaa til næste Hus (om en lang Afstand) (jfr. SIng. I. 82). — **2.** (naut.) *v. skipi,* vende et Skib; *v. undan,* halse rundt. — **3.** vende Klæder: *það má v. frakkanum, og þá verður hann eins og nýr.* — **4.** overf. *(breyta)* forandre, vende: *guð vendi því til góðs,* — *umvenda,* omvende. — **5.** *(sessuver) upp og niður vel um vent* (omhyggeligt forarbejdet) (StÓl. I. 211). — **†II.** refl. *vendast: v. um,* omvendes. — **III.** vi. og impers. vende: *það* (el. *því) vendir til suðurs;* — *v. aftur,* vende tilbage.

vendilegur [vɛn·dılɛ·qoϱ] a. omhyggelig, nöjagtig; — adv. *-lega.*

vendil kráka [vɛn·dılkrau:ga, -krau:ka] f. Vendekaabe; ogs. som cogn. **-skagi** [-sgai:jı] m. npr. Skagen (i Jylland).

vendimælir [vɛn·dımai:lıϱ] m. Vendetermometer (BSSjL.).

vending (-ar, -ar) [vɛn·diŋk] f. **1.** Vending: *gera vendingu á barni í fæðingu,* vende et Barn under Fødselen; overf.: *hugmyndanna vendingar* (BóluHj. 153). — **2.** (naut.) Vending: *Skipið rak upp á skerið í vendingu* (Stj. '05, C. 163); *neita vendingu,* ¹) ikke vende: *skipið neitaði vendingu,* Skibet vendte ikke; ²) overf. slaa Klik: *en fæturnir neituðu vendingu* (nægtede at göre Tjæneste) (HermJDulr. 27); ³) afslaa at göre n-t: *jeg bað hann um það, en hann neitaði vendingu.*

vendir [vɛn·dıϱ] pl. af **vöndur.**

°**vendivölur** [vɛn·dıvö:loϱ] m. Akse (Klopst. VIII. 311).

°**vengi (-is,** pl. ds.) [veiŋ·ɟı] n. **1.** *(vangur)* Vænge. — **2.** *(hafið)* Havet.

1. venja (-u, -ur) [vɛn·ja] f. Vane, Sædvane, Skik: *að venju,* som sædvanlig; *venju fremur* (is. foran a.) el. *fremur venju* (is. efter a.), mere end sædvanligt, imod Sædvane: *þegjandaleg fremur venju,* tavsere end hun plejede (JÁÞj. I. 91); (Ordspr.) *gjörn er hönd á venju,* Vanens Magt er stor.

2. venja (ven, venjum; vandi, vöndum; vendi; vanið) [vɛn·ja; vɛ:n, vɛn·jom; van·dı, vön·dom; vɛn·dı; va·nıð] vt. **I. 1.** vænne, ove: *v. e-n e-u, v. e-n við e-ð,* vænne en til n-t, ove en i n-t; *v. e-n á e-ð,* vænne en til n-t; *v. sig á e-ð,* vænne sig til n-t, tillægge sig den Vane, at ...; *v. e-n (sig) af e-u,* vænne en (sig selv) af med n-t; *v. barn af brjósti,* vænne et Barn fra Brystet; *venja undir,* vænne et Lam til at die et andet Faar end dets Moder: *Hún hefir hænst að mér ... eins og lamb, sem er vanið undir á* (EKvÝhl. 113); *v. undan,* afvænne; *v. komur sínar til e-s,* besoge en hyppigt. — **2.** om Opdragelse el. Opdrætning, afrette: *v. hest, hund;* — *v. barn,* opdrage et Barn, gore et Barn artigt; *barnið er illa vanið,* Barnet er uopdragent. — **II.** refl. *venjast,* vænnes, vænne sig, blive vant til: *v. e-u,* blive vant til n-t; *v. á* (el. *við) e-ð,* vænne sig til n-t; *v. af e-u,* vænnes af med n-t; (Ordspr.) *svo má illu v., að gott þyki* (GJ.), man kan saa længe vænnes ved ondt, at man tykkes ondt at være godt; *því er að venjast, sem vera skal,* hvad ikke kan undgaas, maa man vænne sig til.

venju bragð [vɛn·jøbraq·ð, -brag·þ] n. Afvigelse fra ens Vane. **-brigði** [-brıq·ðı, -brıg·ðı] npl. **1.** *(venjubragð)* Afvigelse fra det sædvanlige el. fra Sædvane (JÁÞj. I. 372). — **2.** *(óvanalegur atburður)* usædvanlig Hændelse (JÁÞj. I. 149). **-háður** [-hau:ðoϱ] a. konventionel. **-helgaður** [-hel·gaðoϱ] a. helliget af Vanen, konventionel. **-legur** [-lɛ·qoϱ] a. sædvanlig; almindelig; — adv. *-lega,* ogs. superl. *-legast,* som oftest. **-maður** [-ma:ðoϱ] m. vanefast Menneske.

vensl [vɛn·sλ] npl. Svogerskab.

†1. vensla (-u, -ur) [vɛn·sla] f. Vending, Drejning (Hálfd. Jónsson, cit. i ÞThLfr. II. 293).

2. vensla (a) [vɛn·sla] vt. med dat. bytte, veksle; bytte for n-t andet, is. om Varer (ASkaft.).

vensla lið [vɛn·slalı:ð] n. Familie, Slægt (Alþ. '11, B. 386). **-maður** [-ma:ðoϱ] m. Slægtning, Paarörende (is. om en besvogret).

venslast (a) [vɛn·slast] vrefl.: *v. e-m,* komme i Svogerskab med en; — pp. *venslaður,* nær forbunden med en, besvogret: *v. e-m; v. við e-n.*

ventill (-ils, ventlar) [vɛɴ·dıdλ, vɛn·tıdλ] m. Ventil.

vepja (-u, -ur) [vɛ:bja, vɛ:pja] f. (zool.) Vibe (vanellus cristatus).

vepjast (a) [vɛ:bjast, vɛ:pjast] vrefl.: *v. fyrir,* være i Vejen: *vertu ekki að v. fyrir, strákur!* (Árn.).

1. ver (-s, pl. ds.) [vɛ:r] n. **I.** *(haf)* Hav. — **II. 1.** Fiskeplads, Fiskerleje: *liggja til vers, vera í veri(nu),* ligge som Fisker (JÁÞj. I. 89); *fara í verið,* drage til et Fiskerleje for at drive Fiskeri; (Ordspr.) *allir látast ókvæntir* (el. *allir eru ógiftir) í verinu* (SchMál.), i Været vil alle være ugifte; *hann skal fá það ósvikið, sá djöfull, þó hann komi seinna í verið* (selv om han kommer bagefter mig i Været, ɔ: over i den anden Verden) (ThTh. 48—49). — **2.** *(eggver)* Rugeplads for Fugle. — **3.** græsbevokset, sumpet Plads, Eng, Oase, is. i ubeboede Egne: *tvö ver eru austan undir honum, mikið loðin, með sökkvandi bleytu* (ÞThFerð. III. 139); jfr. *Eyvindarkofaver* osv.

2. ver (-s, pl. ds.) [vɛ:r] n. Vaar, jfr. *koddaver, sængurver.*

°**3. ver (-s, -ar)** [vɛ:r] m. **1.** *(eiginmaður)* Ægtefælle. — **2.** *(maður)* Mand; — pl. *verar,* Mænd.

4. ver (-s, -ir) [vɛ:r] m. **a.** den Fure, der opstaar i Vandet ved at Aaren drages gennem det (Vf.). — **b.** *(árartog)* Aaretag (Vf.).

5. ver [vɛ:r] adv. comp. af **illa.**

1. vera (-u, -ur) [vɛ:ra] f. **I. 1.** *(skjól)* Ly. — **†2.** *(verustaður)* Opholdssted. — **3.** *(dvöl)* Ophold. — **II. 1.** *(lifandi v.)* Væsen; *likamleg v.*, Sansevæsen; *draumar eru myndan veru,* Drömme er et Væsens Billede (Sýrak, Kap. 34). — **2.** *(eðli)* Natur, Beskaffenhed: *Ólafur gamli nefnir ekki Sæmund í þá veru* (i den Forstand, ɔ: som Troldmand) (GV. i JÁÞj. I. vii). — **3.** Virkelighed: *í verunni, í raun og veru,* i Virkeligheden; *það er ekki verunni nær* (Af.) = *fjarri fer því,* ingenlunde (ÞThFerð. III. 299). — **4. a.** n-t, der duer: *það er engin v. í því,* det duer ikke: *Borðar hann nokkuð? Nei, það er engin v. í því;* — *það er engin v. í stráknum,* Knægten er solle. — **b.** en Smule af n-t: *kjötvera,* Smule Kød. — **5.** *(örlæti)* Gavmildhed. — **6.** Hensigt: *í þeirri veru,* i den Hensigt: *Í þeirri veru hleypti hann Hektori ... á hin holu skip* (Il. II. 82).

2. vera (præs. **er, ert, er, erum, eruð, eru;** conj. **sje, sjert, sje, sjeum, sjeuð, sjeu;** imp. **var, vorum** el. **vórum;** conj. **væri;** pp. **verið)** [vɛ:ra; ɛ:r, ɛϱ·t, ɛ:røm, ɛ:røð, ɛ:rø; sjɛ:, sjɛϱ·t, sjɛ:øm, sjɛ:øð, sjɛ:ø; va:r, vo:røm, voᵘ:røm; vai:rı; vɛ:rıð] vi. være: **I. 1. a.** *(v., v. til, eiga sjer stað)* være, eksistere, være Tilfældet: *hans jafningi var ekki* (fandtes ikke) *á öllu landinu;* — *þeir menn voru* (der fandtes dem), *er þess gátu;* — *„Hefði það verið sem aldrei var", sagði kerlingin"* (Eimr. IX. 140); *og hugði, sem þó var ekki, að ...,* og tænkte, hvad der dog ikke var Tilfældet, at ... (JÁÞj. I. 229); *nú er það eigi,* nu er det ikke Tilfældet; *þannig var, að ...,* det forholdt sig saaledes, at ...; *enda var B. ekki frá því, að svo gæti stundum verið* (være Tilfældet) (ÞThLfr. IV. 170); *það getur vel verið,* det kan godt være; *það getur verið, að þú fáir að fara;* — *það kann að v., að,* muligvis: *það kann að v., að hann segi satt,* muligvis er det sandt, hvad han siger; *ef nokkuð er (var),* om muligt: *hungrið sefaðist ekkert við það, æstist ef nokkuð var* (ÞGJD. 20); *má v.,* muligvis, kan være; *svo er,* det er rigtigt nok; *nú er* (el. *stendur) heima!* ja saa!; *þó það nú væri!* selvfølgelig!; *það varð að v.!* tænkte jeg det ikke nok!; *er ekki svo?* er det ikke Tilfældet?; *látum svo v.,* lad gaa; *láta sem ekki sje,* lade som om intet er forefaldet; *á, var svo!* sagde jeg ikke nok!; *ef það væri, sem ekki er,* hvis det var Tilfældet, hvad det ikke er. — **b.** *sem sje,* nemlig. — **2.** finde Sted, indtræffe, ske: *orustan var* (fandt Sted) *á öðrum degi vikunnar;* — *Vagn var 15 vetra gamall, er þetta var* (hændte); *svo var það eitt sinn, að ...,* saa hændte det engang, at ... — **3. a.** *(vara)* vare: (Talem.) *er á meðan er,* det holder, saa længe det varer (ɔ: Herligheden varer kun kort, lad os nyde den, medens vi har den); *eigi má v. (við) svo búið,* det maa ikke blive herved; *það verður svo að v.,* ¹) det maa være saadan; ²) det maa man finde sig i. — **b.** *láta e-ð v.,* ¹) lade n-t i Fred: *láttu mig v.!* lad mig være, lad mig i Fred!; *láttu það v.!* lad være med det! rör det ikke!; ²) *jeg læt, það (alt) v.,* ikke saa ilde: *hvernig þykir þjer kvæðið? Jeg læt það v.;* ³) være ligeglad: *jeg læt það v., þó að þessir sælkerar verði einhvern tíma að neita sjer um*

e-ð. — 4. (dvelja) opholde sig, blive: v. e-s staðar, opholde sig et Sted; v. e-s staðar í viku, opholde sig et Sted en Uges Tid; v. um nótt (nætursakir) e-s staðar, overnatte et Sted; biðja um að lofa sjer að v., bede om Lov til at overnatte; hann fjekk ekki að v., der blev nægtet ham Nattely; v. burtu, være borte; v. hjá e-m, være hos en; v. í bænum (uppi í sveit), være i Byen (ude paa Landet); v. samvistum við e-n, være sammen med en; v. á fundi, være til Stede ved et Møde, overvære et Møde; hvar ertu? hvor er du (henne)? — 5. med præp. og adv.: e-ð (hindrun osfr.) er á fyrir e-m, en har Vanskeligheder at bekæmpe; abs. v. á, holde Rebet fast, saa at det ikke kommer i Svingninger for den nedfirede sigamaður (Vestm.); — v. á báðum áttum, være i Tvivl; v. á enda, være til Ende; v. á lífi, være i Live; v. mikill á lofti, stikke Næsen i Sky; v. á máli e-s, være enig med en i n-t; v. á tíunda ári, gaa i sit tiende Aar; v. á undan, komme først, naa først Maalet; v. á undan sínum tíma, være forud for sin Tid; v. á við e-ð, være (omtrent) lig med n-t, være omtrent som n-t; v. á aldur við e-n, være omtrent jævnaldrende med en; v. á því, 1) være villig til det, være villig til at indrömme det: prestur segir, að hún skuli láta það af hendi, en hún var ekki á því; hún var ekki alveg á því að fara strax, det passede hende aldeles ikke at gaa straks; 2) være af den el. den Mening, mene, tro n-t: jeg er á því, að hann ætti að fara; — v. að 1) blive ved, arbejde uafbrudt: (Ordspr.) alt tekst, ef að er verið el. alt vinst, þá að er verið, alt gaar for den ihærdige; vertu að meðan þú ert að, arbejd ihærdigt saa længe det varer (l. age dum agis); v. vel að, arbejde ihærdigt: og ekki er vel að verið (det er ikke som det skal være), fyr en ver í einhverjum etnum skorum fram úr (Lögr. '14, 209); jeg má ekki v. að því, det har jeg ikke Tid til; verið þjer að! (— nú eruð þjer kominn til), hvad er det dog, De finder paa! þú ert að! du bliver ved!; vertu ekki að þessu, lad være med dette: vertu ekki að þessu, þú veist það eins og jeg! aa, lad være med at skabe dig, du ved det ligesaa godt som jeg! 2) v. að e-u, være i Færd med n-t (jfr. II. 5. b.); 3) v. vel (illa) að sjer, have mange Kundskaber (være uvidende); spec. = vera vel af guði gefinn, være godt udstyret fra Naturens Haand (Rang.); vera að sjer í e-u, være hjemme (stærk) i n-t: heldur mátti hann spéhræddan kalla, þó að vel væri hann að sér (GKonÆf. 88); nú ertu að þjer! nu er du klog! 4) være i Vejen: er nokkuð að? er der noget i Vejen?; að öllu er nokkuð, der er n-t i Vejen med alting; (Ordspr.) hrygð er hjúskapur, böl er búskapur, aumt er einlífi og að öllu er nokkuð (GJ.); 5) fejle: er nokkuð að þjer? = gengur nokkuð að þjer? fejler du n-t?; — hann spurði, hvað henni væri að því (hvad hun havde imod det) (JÁÞj. I. 374); v. að máli með e-m, understøtte en i en Sag, staa paa ens Side; v. vel að manni, have mange Kræfter; — v. af, 1) være til Ende, være forbi: en er af voru jólin, men da Julen var gaaet; (Talem.) það er af, sem áður var, det er ikke mere som för; e-ð er af og frá, n-t er ganske utænkeligt, n-t kan absolut ikke være Tilfældet; 2) have mistet Retten til n-t el. gaaet Glip af Lejligheden til n-t: enda ertu af ráðahagnum við mig, ef þú bregður af boði mínu (JÁÞj. II. 458); v. af lágum stigum, være af lav Herkomst; v. af (el. úr) vegi, være af Vejen; það væri ekki af vegi að spyrja hann um það; — v. án e-s, undvære n-t (en); v. eftir, være tilbage: það er ekkert eftir af því, der er ikke n-t tilbage af det; svolítið er eftir af þjer enn, du er dog ikke helt opslidt; v. eftir sig, 1) være medtaget, mør i alle Lemmer: v. eftir sig eftir ferðalag; — Gísli frændi var svo eftir sig af þessu (dybt betaget af det), að það var eins og hann væri ekki með sjálfum sjer (SIng. I. 174); 2) spec. have Tømmermænd; — v. fyrir, 1) staa i Spidsen for, bestyre: v. fyrir herliði, fjelagi, staa i Spidsen for en Hær, en Forening; v. fyrir búi, bestyre et Bo, en Gaard; v. fyrir búráðum, staa i Spidsen for Husholdningen; v. fyrir skipi, føre et Skib; v. fyrir framan (hjá e-m el. í búi e-s), være Avlsforvalter el. Husholderske (hos en): fékk hann þá Sigrúnu til að v. fyrir framan í búi sínu næsta ár (JThMk. 433); 2) udmærke sig fremfor; være overlegen: hann var fyrir þeim bræðrum; 3) e-m er e-ð fyrir mestu, en lægger den störste Vægt paa n-t; þú ert mjer fyrir öllu, du er mig dyrebarere end alt andet (JHall. 287); 4) være i Vejen (for en): þú ert alt af fyrir (mjer); 5) varsle n-t: þetta er fyrir því, að, dette er et Varsel om, at, dette betyder, at; 6) v. fyrir e-ð, være tilböjelig el. hengiven til n-t: Hann (ɔ: presturinn) var ekki fyrir áflog né illindi (ÞGjÚf. 62); hún er fyrir það, hun er erotisk anlagt; 7) abs. være til Stede, hvor en kommer; voru þar tvær stúlkur ... fyrir (JÁÞj. I. 5); — v. frá, 1) være fra Haanden, være færdig: nú er það frá, nu er det færdigt el. borte; 2) i forsk. overf. Forb.: þá má líka flesta finna, | sem frá eru hreint (er ganske umulige til) að nenna að vinna (GEin. i Eimr. XIV. 191); v. frá sjer, være ude af sig selv, ikke være ved sine fulde fem: ertu frá þjer?; — hún er alveg frá núna, nu er det rent galt med hende; hann er alveg frá, han staar ikke til at redde; það er frá, det kan næppe være Tilfældet, det er urimeligt; — v. hjá e-m, 1) være hos en: jeg var hjá honum um kvöldið; 2) staa i ens Tjæneste: hann hefur verið hjá mjer í tíu ár; 3) v. hjá konu, hjælpe en Kvinde i Barnsnød; — v. í, 1) være ansat, være beskæftiget: v. í banka, være ansat i en Bank; v. í búð, staa i en Butik, ekspedere i en Butik; v. í fjósi, røgte Kostalden; v. vel í fjósi, røgte Kostalden omhyggeligt (OBj. I. 324); v. í vinnu, arbejde (is. om tilfældigt Arbejde); hann sinnir ekki öðru meðan hann er í því (medens han er beskæftiget med det); v. í garðinum, være i Høgaarden og bestemme, hvor meget Hø der skal til hver Foderportion; 2) være iført: v. í frakka ostr., være iført en Frakke osv.; 3) bestaa af, være lavet af (om Stof): (ábreiða) sem einginn þekti hvað í var (JÁÞj. I. 85); 4) það er mikið (lítið) í ánni, der er meget (kun lidt) Vand i Floden; 5) það er í honum — hann er kendur, han har faaet en lille Gnist; — v. e-m innan handar, være ved Haanden, være i Beredskab; v. með, 1) — með e-ð, have n-t med: ertu með bókina?; 2) v. með hattinn á höfðinu, have sin Hat paa; v. með e-n, fostre en (HermJDulr. 140); v. með fullyrðingar, paastaa n-t, være paastaaelig; 3) abs. ertu með? spec. følger du med? 4) v. með e-m, være sammen med en; verið hefur vel með oss, vi har været gode Venner (JHall. 153); v. ekki með sjálfum sjer, være ude af sig selv: hún ... var ekki með sjálfri sér, því hún kendi mikils sársauka (II. I. 115–16); v. með barni, være svanger; — e-ð er á milli e-ra, der er n-t imellem n-n: sumir hjeldu, að e-ð væri milli þeirra, nogle troede, at der var et Forhold imellem dem; v. milli vonar og ótta, svæve imellem Frygt og Haab; er á milli fyrir e-m, en har et ledigt Øjeblik: fyrst nú er á milli fyrir yður, ætla eg að taka lagið (JSBr. 363); e-m er nær skapi, det harmonerer med, passer bedre til ens Tilböjeligheder: mjer er næst skapi, að ..., jeg har mest Lyst til at ...; v. saman, 1) være sammen: við vorum saman allan daginn; 2) være Makkere: hverjir eiga að vera saman? — v. til, 1) være, eksistere, findes; være for Haanden: það er til fólk, sem ..., der findes Folk, som ...; (Ordspr.) fyrst eg má sem eg vil, þá geri eg sem eg er til (SchMál.), naar jeg maa som jeg vil, jeg handler som jeg er; sem von var til, som man kunde vente; til er það, maaske, det kan hænde; 2) e-m er vel til e-s, en holder af en: „er mér“, segir hún, „eigi síðr til þín en þeirra“ (JÁÞj. I. 171); 3) nytte, gavne: það er ekki til neins, det nytter ikke n-t; 4) eins og e-ð er sig til, helt og holdent: svínshrygginn, eins og hann var sig til (Od. 305); 5) abs. være rede, være parat: ertu ekki enn til?; — v. fyrri til, være hurtigere i Vendingen; v. til í e-ð, være villig (rede) til n-t: „Til er eg í það“, sagði J. (And. I. 52); spec. om Kvinder: v. til í það, være mandfolkegal; v. til í alt, göre alting med; — v. til með e-ð, 1) være villig til n-t, gaa ind paa at göre n-t: tók hann mjer vel og var til með að taka mig aftur (SIng. I. 151); 2) kunne finde paa n-t: er oft til með að láta spaugsyrði fljúga (Eimr. XIV. 132); v. um, 1) være paa Færde: hvað er um (að vera)?; †2) eiga um e-ð að v., have med n-t at göre; 3) mætti ... einu gilda, hvað um hann væri (hvad der blev af ham) (JÁÞj. I. 362); 4) v. um e-ð (gefið), synes om n-t: mér hefir aldrei verið neitt um það Hólsfólk (JThPs. 50); honum var ekki mikið um að fara, han var alt andet end ivrig efter at gaa; (Ordspr.) honum er ekki um baggana þína (GJ.), han ynder ikke dine Bylter (ɔ: han ynder dig ikke); mér er ekki um hann, jeg ynder ham ikke; 5) e-m er títt um e-ð, en har stor Lyst til n-t; mjer er um og ó, jeg ved ikke rigtig, om jeg vil; — v. hafður út undan, blive tilsidesat; mikið, fallegt (lítið) er undir á (kú), et Faars (en Kos) Yver er stort (lille); v. undir dómi, versere for Retten; v. undir lagakæru, være under Tiltale; lítið (mikið) er undir einum, der er ringe (stor) Hjælp i een, een faar ikke udrettet meget: þó við seum eigi nema tveir, því að liði verður, þó lítt sé undir einum, orka manna, ef á eitt leggjast (II. II. 13); e-m er e-ð undir, n-t er af Vigtighed for en; v. upp á e-n kominn, trænge til en; v. upp(i) með sjer, være vigtig, kry: v. uppi, 1) være i Beredskab, være i Bevægelse: þar var uppi fótur og fit, der herskede stor Travlhed; 2) være opstaaet, brudt ud: það er eldur uppi e-s staðar í bænum, det brænder et Sted i Byen; hann er óðar uppi, han fares straks op; 3) vedvare: meðan stríðið var uppi, medens Krigen stod paa; frægð hans mun uppi meðan heimurinn stendur, hans Ry vil leve saa længe Verden bestaar; 4) leve: meðan við erum uppi, medens vi lever; á 13. öld voru uppi þeir Snorri og Sturla, i det 13. Aarh. levede Snorri og Sturla; v. uppi (á dögum e-s), leve (paa ens Tid); 5) være til Ende: dagar hans voru ekki uppi, hans Dage var ikke talte endnu; — v. uppi í (rúmi), ligge i Sengen; — v. úr trje, steini, málmi, være af Træ, Sten, Metal; v. úr sögunni, være ude af Sagaen; v. úti, 1) være ude, opholde sig i fri Luft: drengurinn er alt af úti; — v. úti við, være (arbejde) ude el. ude i Marken; 2) være forbi; — v. (el. verða) sjer úti um e-ð, forskaffe sig n-t, se at skaffe sig n-t; vera sér úti um aðflutninga (JSVb. 6); v. út undir sig, være snu; — v. við, 1) være til Stede: er bróðir þinn við? — v. (staddur) við e-ð, være til Stede ved (overvære) n-t; er lundi opt „bezt við“ (kan lettest fanges) í regni og dimmviðri (Eimr. II. 168); 2) regne: nú er mikið við, nu regner det stærkt; 3) v. við e-a vinnu, være beskæftiget med et el. andet Arbejde; v. við fje, passe Faarene; 4) v. vel við e-n, synes om en, være venlig stemt mod en; v. illa við e-n, ikke kunne udstaa en; — v. við aldur, være til Aars; v. við rúmið, være meget svag, være hyppigt sengeliggende; v. við góða heilsu, have et godt Helbred; v. lítt við heilsu, være svagelig (Skírn. VII. 50); v. við sama, være uforandret; — spec. om uforandret Sygdomstilstand. — II. med Prædikat: 1. a. med subst.: v. bóndi, sjómaður, embættismaður osv.; v. brúður, staa Brud; v. skírnarvottur, staa Fadder; v. bæði bóndinn og húsfreyjan, staa for Skabet (bestemme, hvor Skabet skal staa), en hvað það væri gaman! hvor det vilde være morsomt! — b. med ellipt. gen.: það er ekki margra að ..., det er ikke mange, der kan ... — 2. med a. el. adv.: v. góður, vondur, ungur, gamall osv.; v. ásjálegur, tage sig godt ud; v. fastur á, løbe Pasgang uden at være tilböjelig til at gaa over til Trav el. Galop (Rvk.): hann er ekki allur þar sem hann er sjeður, han er ikke helt den Mand, man tager ham for; v. hátt settur, være höjt paa Straa; ef vel á að v., þarf (þyrfti) að ..., det vilde være heldigt, om (at) ... — 3. impers.: e-m er heitt, en føler sig varm, er varm; e-m er kalt, en er kold, føler sig kold, fryser; e-m er ilt, en er daarlig, føler sig daarlig, har ondt; mjer er ilt í höfði, jeg har Hovedpine; e-m er ljúft að ..., det er en en Fornöjelse at ...; hvort þeim er það ljúft eða leitt, hvad enten det passer dem eller ej; e-m er skylt að ..., en er pligtig til at ...; honum er málið skylt, Sagen vedrörer ham. — 4. med pp(n).: v. grafinn, blive begravet; þar var sungið, der blev sunget; v. sagt, blive fortalt: það er sagt, að ..., man siger, at ...; hann er farinn, han er gaaet; hann er kominn, han er kommen; hann er fluttur, han er flyttet; hann er nýgenginn út, han er

lige gaaet ud. – **5.** med inf. **a.** *v. að sjá*, være til at se, kunne ses: *það er ekki að sjá, að hann sje neitt meiddur*; — *v. á að sjá*, se ud: *hún var eins og móhraukur á að sjá*; *það er ekki á honum að heyra, að hann harmi það mjög*, han taler ikke, som om han var meget ked af det; *er þjer að pissa?* (ASkaft., Sch.) *er þjer mál (að pissa)?* skal du tisse?; *nú er að duga*, nu skal det vise sig, hvad vi duer til, nu maa vi se at klare os; *nú er að halda af stað!* nu skal vi af Sted!; *nú er að reyna*, nu kan vi prøve; *þá er að taka því*, det maa man finde sig i: *vilji ekki Íslendingar halda við hinu æfagamla sambandi við Danmörk, þá er ekki að neyða þá til þess* (bör de ikke tvinges dertil) (Lögr. '14, 222); *(það) er við hann að eiga*, man har med ham at göre; *nú er að segja frá*, nu er at fortælle; (om noget selvfølgeligt) *er ekki að því að spyrja*, det behøver man ikke at spörge om (Eimr. XV. 52). — **b.** *v. að gera e-ð*, være i Færd med n-t, staa (sidde) og göre n-t; *hvað ertu að gera? Jeg er að lesa*, hvad bestiller du? Jeg læser; *hann var að skrifa, þegar jeg kom inn*, han (sad og) skrev, da jeg traadte ind; *hann er að gera það*, han er i Færd med at göre det; *það er verið að gera það*, man er i Færd med at göre det; *hann er alt af að detta*, han falder hvert Øjeblik; *maðurinn vildi ekki láta það (ɔ: fólkið) vera að bíða eptir sér* (JÁÞj. I. 106).

veraldar ádeila [vɛ:raldarau:deila] f. Satire (GV. i JÁÞj. I: xviii). **-auður** [-öy:ðøϱ] m., **-auðæfi** [-öy:ðaivɪ] npl. timelige Rigdomme, Verdens Rigdomme. **-barn** [-bad·v, -bar·dv] n. Verdensbarn. **-bygð** [-bɪq·ð, -bɪg·þ] f. den beboede Jord. **-blómi** [-blo··mɪ] m. verdslig Lykke; timelige Goder. **-fagnaður** [-ϱ-fag·naðøϱ] m. verdslige Goder. **-fjarstæða** [-fjaϱ·sdaiða] f.: *mesta v.*, störste Absurditet (ValDagr. 72). **-fólk** [-fouλ·k, -foul·k] n. verdslige Mennesker. **-frægur** [-frai:qøϱ] a. verdensberömt. **-girnd** [-r-ɠɪn·t, -ɠɪr·nt] f. jordisk Begærlighed, Begærlighed efter jordiske Goder. **-glaumur** [-glöy:møϱ] m. Verdens Tummel. **-glys** [-glɪ:s] n. Verdens Tant. **-gosi** [-go:sɪ] m. verdsligt sindet Person: *Hann var sem helgur maður innan um veraldargosana* (MJSoguk. 111). †**-góss** [-gous·] n. jordisk Rigdom. **-hjól** [-ϱ-ho·:l] n. Verdens Hjul: (Ordspr.) *valt er veraldarhjólið* (GJ.). **-höfðingi** [-(h)öv·ðɪŋɟɪ, -(h)öb·ð-] m. verdslig Stormand. †**-kringla** [-kriŋ·la] f. Verdens Kres, Jordkres. **-lán** [-r-lau:n] n. timelig Lykke. **-lifnaður** [-lɪb·naðøϱ] m. verdsligt Levned. **-ljós** [-ljo··s] n. Verdens Lys. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. **1.** *(heimsmaður)* Verdensmand. — **2.** *(leikmaður)* Lægmand. — **3.** en i Verden levende Person (Vísn. 223). **-metnaður** [-mehdnaðøϱ] m. jordisk Hæder. **-saga** [-ϱ-sa:qa] f. Verdenshistorie. **-sýsl** [-sis·λ] n., **-sýsla** [-sis·la] f. = **veraldarstarf.** **-skömm** [-sgöm·] f. evig Skændsel; stor Skam. **-sóði** [-sou:ðɪ] m. meget svinsk Person. **-speki** [-sbɛ:ɟɪ, -sbɛ:ȿɪ] f. indec. verdslig Klogskab. **-spekingur** [-sbɛ:ɟiŋgøϱ, -sbɛ:ȿ-] m. verdslig Vismand. †**-spekt** [-sbɛχ·t] f. = **veraldarspeki.** **-starf** [-sdar·v] n. (is. i pl. *-störf*) verdslig Syslen, verdslig Travlhed. **-sæla** [-sai:la] f. jordisk, timelig Lykke. **-tign** [-tɪg·v] f. jordisk Ophöjelse. **-vald** [-r-val·t] n. verdsligt Herredömme. **-vanur** [-va:nøϱ] a. verdensvant: *frjálslegri og eins og veraldarvanari* (EKvÝhl. 99). **-virðing** [-vɪr·ðiŋk] f. jordisk Ære. **-viska** [-vɪs·ga] f. verdslig Visdom. **-vist** [-vɪs·t] f. Liv i denne Verden, dette Liv. **-volað** [-vo:lað] n. timelig Elendighed.

verald brigði [vɛ:raltbrɪq·ðɪ, -brɪg·ðɪ] npl. Sekularisation. **-legur** [-d-lɛ·qøϱ] a. verdslig; timelig; — adv. *-lega*, verdsligt; i det jordiske Liv.

veran (-ar, -ir) [vɛ:ran] f. †**1.** *(eðli)* Væsen, Natur. — **2.** Bliven: *Hann (ɔ: guð) er sá sem er, var og verður, sífeld v.* (ÁBjH. 186). — **3.** *(líf)* Tilværelse.

verandheimur [vɛ:rant(h)ɛi:møϱ] m. den objektive Verden; Tilværelsen: *Hugsum oss að verandheimurinn væri ekki annað en þrju ljós* (GFHh. 158).

verandi [vɛ:randɪ] f. indec. Væren.

verandleysi (-is) [vɛ:randlei·sɪ] n. Ikke-Eksistens, Mangel paa Tilværelse, Eksistensløshed (Eimr. IX. 174).

†**verbróðir** [vɛr·brou·ðɪϱ] m. Svoger.

verbúð [vɛr·bu·ð] f. Fiskerhytte.

verð (-s) [vɛr·ð] n. Værdi; Pris; Betaling; *verðið hækkar*, Prisen stiger; *e-ð hækkar (lækkar) í verði*, Prisen paa n-t stiger (falder); *kaupa e-ð fyrir lítið (lágt, hátt) verð*; *kaupa e-ð háu (dýru) verði*; — *e-ð er í háu verði*, Prisen paa n-t er höj.

-verða (-u, -ur) [vɛr·ða] f. Side, kun som sidste Led i Sms.: *austanverða, innanverða* osv.

1. **verða (verð, verðum; varð, urðum; yrði; orðið)** [vɛr·ða, vɛr·ð, vɛr·ðøm; var·ð, ʏr·ðøm; ɪr·ðɪ; or·ðɪð] vi. og vt. med dat.

A. I. 1. finde Sted, foregaa, hænde, ske: *varð þar hin snarpasta orusta*; — *það varð, að*, det skete, at; *þá varð það, að*, da skete det, at; *það verður stundum, að*, det hænder undertiden, at; *þá varð hlátur mikill*, da brød man ud i Skoggerlatter; *urðu þær málalyktir, að*, Enden paa Sagen blev, at; *það varð ekki*, det skete ikke; *þau tíðindi eru hjer orðin*, her er hændt de Ting. — **2.** (vimpers.) med dat. hændes for en, ske for en: *e-m verður e-ð*, [1]) n-t hænder en, en begaar n-t, en finder paa n-t: *haft er það eptir K. M. ... að aldrei skuli sér verða það, að slá hann* (JÁÞj. I. 482); *hvorugum ... verður að spyrja* (falder det ind at spörge), *hvort slík vanþekking sé ekki ámælisverð* (Eimr. XV. 221—222); *Búskapurinn er ekki góður, en þó má mála hann með of svörtum litum, og það verður sumum* (det hænder nogle, at de gör det) (Alþ. '11, B. II. 425); [2]) der sker en n-t (spec. ondt): *er eg hræddur um, að honum verði nokkuð, þar sem hann er einn síns liðs innan um Trójumenn* (Il. I. 270); *svo hefir mjer oft orðið*, saadan er det ofte gaaet mig (ThTh. 5); *„Hvað varð þér?" sagði Karl*, hvorledes blev du til Mode (JÁÞj. II. 147); *ef þeim verður það að dotta*, hvis det hænder sig, at de nikker af Søvn (JÁÞj. I. 131); (Ordspr.) *þeim verður flest, sem flest varast* (GJ.), den slipper ej bedst, som bedst sig vogter; *sjaldan verður víti vörum*, den, der ser sig for, farer ej gærne ilde. — **3.** blive, forblive: *hann ætlar að v. hjer til morguns*; — *v. um nótt e-s staðar*, overnatte et Sted; *verðurðu hjerna* (bliver du her), *þegar jeg kem aftur?*; *jeg verð* (er) *heima eftir klukkutíma*; — *verðurðu á dansleiknum í kvöld?* kommer du paa Ballet i Aften?; *þú verður ávalt samur og jafn*, du bliver altid den samme; *hann verður víst altaf jafnvitlaus*. — **4.** *verða ekki nema*, reducere sig til. — **II.** med subst., a. el. pp. som Prædikat: **1.** *þá verður það þinn bani*, saa bliver det din Død; *hann varð tveggja manna bani*, han blev to Mænds Banemand, han fældede to Mænd; *v. gamall maður*, blive gammel; *e-m verður hagur að e-u*, n-t bliver til ens Fordel, Resultatet af n-t er fordelagtigt for en; *hans verður getið seinna*, han vil blive omtalt senere; *v. fegins hugar*, blive meget glad over n-t; *e-m verður þörf e-s*, en kommer til at trænge til n-t; *e-m verður orðfall*, en bliver Svar skyldig; *v. prestur*, blive Præst. — **2.** med a. blive: **a.** *v. blindur*, blive blind; *v. fyrri til*, komme en i Forkøbet; *v. fjeþrota*, spille Bankerot; *hann varð gamall*, han blev gammel; *v. góður*, blive god; *v. langlífur*, leve længe; *v. lekur*, springe læk; *v. missáttur við e-n*, blive uenig med en; *v. sekur (um e-ð)*, blive skyldig (i n-t); *v. staðfestur*, blive konfirmeret; *v. var við e-ð*, blive n-t var; *v. veikur*, blive syg; *v. votur*, blive vaad. — **b.** *v. bráðkvaddur*, afgaa ved en pludselig Død, dø pludselig; *v. þroskaður (= þroskast)*, blive moden; *v. framorðið*, blive sent (paa Dagen); *er orðið framorðið?* er Klokken mange?; *verðurðu búinn í kvöld?* bliver du færdig i Aften?; *verðurðu farinn, þegar jeg kem aftur?* er du gaaet, naar jeg kommer igen?; (Ordspr.) *eigi verður feigum forðað, nje ófeigum í hel komið*, se *feigur*; — *blóðrásin varð ekki stöðvuð*, Blødningen kunde ikke standses. — **c.** impers.: *e-m verður heitt, kalt*, en bliver varm, kold; *v. ilt*, faa ondt; *e-m verður ráðafátt*, en bliver raadvild; *barni verður fljótt til máls*, et Barn begynder tidlig at tale; *e-m verður seint um*, en tøver længe; *e-m verður bilt (el. hverft) við*, en bliver forskrækket, en bliver overrasket, det giver et Sæt i en; *e-m verður ilt við*, en bliver ubehagelig overrasket, en bliver forskrækket; (Talem.) *verði mjer aldrei verra við*, gid jeg aldrig maa faa en ubehageligere Overraskelse; *e-m verður litið til e-s*, en kommer til at se hen til en; *honum varð reikað (el. gengið) þangað*, han gik af en Hændelse derhen, det hændte sig, at han gik derhen. — **d.** *e-m verður svo eða svo við e-ð*, en bringes i Affekt ved n-t; *hvernig varð honum við frjettina?* hvorledes optog han Efterretningen?; *hvað ætli okkur yrði við* (hvor dan mon vi tog det), *ef að H. kæmi til okkar?* (JÁÞj. I. 517). — **3.** i Forb. med adv. **a.** *verða vel við e-u*, ikke tage sig en Ting nær; optage n-t med Velvilje; *v. vel við dauða sínum*, se Døden rolig imøde; *v. illa úti*, faa en slem Medfart; *heyið verður vel = nýtist vel*, Høet gör god Nytte (som Foder) (Vf., Sch.). — **b.** impers. *v. vel (illa) til e-s (við e-n)*, komme til at synes godt (daarligt) om en: *Altaf var henni að verða betur og betur til mannanna* (And. I. 15); *e-m verður vel (illa) til*, Folk er (ikke) hjælpsomme mod en: *Þeim manneskjum varð verst til í bágindunum og flestar þeirra fjellu* (JTrSk. II. 338); *e-m verður vel*, en viser sig fra en fordelagtig Side. — **4.** *(fermast)* konfirmeres: *hann á að v. í vor* (Af.); *búinn að v.*, konfirmeret (Af.). — **III.** i faste Forb. med præp.: *e-m verður e-ð á*, en forser sig, begaar en Forseelse m. H. t. n-t, er saa uheldig at göre n-t: *honum varð stundum á að sofna í kirkjunni*, han forsaa sig undertiden med at falde i Søvn i Kirken; *v. á leið e-s*, træffes paa ens Vej; *v. að e-u*, blive til n-t, blive n-t: *tröllskessan varð að steini*, Troldkvinden blev til en Sten; *v. að manni*, blive en Mand, blive dygtig, blive til noget: *hann verður aldrei að manni*, han bliver aldrig til n-t; *v. konu ekki að manni*, være impotent (jfr. Esp. IV. 128); *hvað varð honum að bana?* hvad var Aarsagen til hans Død?, hvad døde han af?; *það varð honum að meini*, det blev ham til Skade; *v. að athlægi*, blive til Latter; *v. að engu*, blive til Vind; *það varð að engu*, det blev til Vand (løb ud i Sandet); *guð láti að góðu verða* (Eimr. X. 140) = *guð láti gott á vita*, gid det vil holde; *verði þjer að góðu*, velbekomme; *e-m verður e-ð að orði*, en kommer til at sige n-t; *þeim varð að orði*, de kom op at mundhugges; *bara að ekkert hafi orðið að henni*, bare hun ikke er kommet noget til; *hvað er að orðið?* hvad er der i Vejen (MJ. V. 170); *ef e-ð verður að*, hvis n-t kommer i Vejen; *verða ekki að e-u*, blive skuffet; *honum varð ekki að því* (el. *að von sinni*), hans Haab gik ikke i Opfyldelse, han blev skuffet; *honum varð að öðru*, han kom til en anden Erfaring; *v. af e-u*, [1]) *(= missa af e-u)*, gaa Glip af n-t, tabe n-t: *jeg varð af skemtuninni, af því að jeg kom of seint*; [2]) impers. *e-ð verður af e-m*, n-t bliver af en; *hvað er orðið af honum?* hvad er der blevet af ham?; *hvað skyldi vera orðið af svipunni minni?* hvor er min Pisk mon blevet af?; *hvað varð af því?* hvor blev det af? hvad blev det til?; [3]) *(verða úr)* blive til n-t: *varð ekki af sættum*, der kom ikke n-t Forlig i Stand; *ekki varð af ferðinni*, Rejsen blev ikke til n-t; *varð ekki af kveðjum*, de skiltes uden at sige Farvel; de mødtes uden at hilse paa hinanden; *það varð af, að þeir fóru*, Resultatet blev, at de gik; *minna varð af en til stóð*, Resultatet svarede ikke til Forventningerne (BrJÞf. 139); *jeg held það verði nú ekki af því!* det bliver der ikke noget af! [4]) *e-m verður gott af e-u*, en har godt af n-t: *honum verður gott af matnum*, Maden bekommer ham vel; — *v. aftur úr*, blive tilbage, sakke agterud: *sneri sjer við, því jeg var orðinn aptur úr*, vendte sig om, thi jeg var sakket agterud (JHall. 247); *v. á burtu* (el. *brott*), pakke sig, forføje sig bort; — *v. eftir*, [1]) *(dragast aftur úr)* blive tilbage: (Ordspr.) *ekki skal skuturinn eftir verða, ef allvel er róið frammí* (GJ.), Agterstavnen kommer ogsaa med, naar man ror rask i Forstavnen; *v. eftir af e-m*, blive ladt tilbage af en, fordi man ikke kan følge med, ikke kunne følge med en: *vitja samferðamanns síns, sem eptir hefði orðið af sér* (JÁÞj. II. 288); *þetta verður nú eftir af mjer*, dette overstiger mine Kræfter; [2]) *(v. afgangs)* blive levnet: *það er ekkert orðið eftir af e-m*, en er kun en Skygge af

sig selv: Þó ekkert sé orðið eftir af mer núna, þareð margfold eymd hetir mædt mig (Od. 296); ³) v. eftir sig, blive om i alle Lemmer efter en Anstrængelse: hann varð eftir sig eftir lesturinn, han læste sig halvt fordærvet; hann varð eftir sig eftir ferðina, han blev medtaget af Rejsen; — v. fyrir e-m, ¹) træffes af en, komme paa ens Vej, komme i Vejen for en: hann varð fyrir mjer; — e-ð verður fyrir e-m, en stoder paa n-t: það varð fyrir þeim á, de kom til en Flod; hvað sem fyrir verður, hvad der end kommer i Vejen, hvad der end moder en (JÁÞj. I. 11); ²) rammes af: varð hann fyrir högginu, Slaget ramte ham; v. fyrir slysi, blive ramt af et Ulykkestilfælde; v. fyrir óláni, blive ramt af en Ulykke; .. fyrir rógi, blive bagtalt. v. fyrir sok, blive beskyldt. v. fyrir svörum, blive den, der svarer; v. fyrir tjóni, lide Tab; ³) og hafi ekkert fyrir orðið, men uden Resultater, uden at der kom n-t ud af det (ÁM. i JÁÞj. I. 170); ⁴) impers.: varð þá manninum fyrst fyrir að, det forste, Manden gjorde, var at (JÁÞj. I. 11); hún sagði að sjer hefði orðið litt fyrir (det var faldet hende ind at göre det andet) (BóluHj. 88); e-m verður lítið fyrir e-u, n-t er en smal Sag for en: varð honum þá lítið fyrir (havde ikke mange Omsvob), tók steininn upp og bar hann burt i fanginu. — v. frá, ¹) blive kaput: um jól varð hún alveg frá, ved Juletid blev det rent galt fat med hende, blev hun meget daarlig: jeg varð frá í höfðinu, jeg fik en slem Hovedpine; ²) gore Vanskeligheder, blive uvillig til n-t: hann verður ekki frá því, þegar nokkuð er um liðið. — mun eg ekki verða þer ónýtur i njósninni, og ekki frá því, er þú ætlast til af mer (H. I. 241); — v. frá gagni, ikke gore Nytte: kýrin varð frá hálfu gagni, af því hún ljet fyrir tímann; — láta sem ekkert (el. ekki) hefði í orðið, lade som ingenting, lade som om ingen Skade var sket: Þá ljetu bæði sem ekki hefði í orðið (som om der intet var sket) (BrJNat. 701); — verða á milli, ¹) blive klemt imellem n-t: hann varð á milli bátsins og bryggjunnar; — abs.: hann varð á milli og marði nærri því af sjer fingurinn; ²) e-m verður á milli, en faar et ledigt Ojeblik: að þessari þýðingu vann hann sjálfur, þegar honum varð á milli með skólastorfin (H. I. vi); En síðan ... hefir þer aldrei orðið í milli (har der aldrig hos dig været Ophold mellem) bardaga og manndrápa (H. II. 324); — .. engu nær, være lige nær, ikke faa mere at vide: hún vildi reyna að lesa út úr henni, hvað henni bjó í brjósti. En hun varð engu nær (Eimr. XII. 190); v. ofan á, blive den stærkeste; faa Overhaanden; blive Resultatet: hætt er við að sama verði ofan á enn (Eimr. I. 36—37); það varð ofan á að fara til hans, Resultatet blev, at vi skulde gaa til ham; — v. til, abs. ¹) blive til, fremkomme, fødes, begynde at eksistere: hvernig er þessi saga til orðin? hvorledes er denne Historie opstaaet?; það er gaman að sjá, hvernig hús verður til, det er morsomt at se, hvorledes et Hus bliver til; ²) blive parat, rede: jeg verð til eftir 5 minútur, jeg er færdig om fem Minutter; ³) það skal v. eitthvað til um það, det skal der blive noget i (det skal vise sig at være rigtigt) (JThMk. 405); ⁴) dø, omkomme, gaa under, forgaa, is. under aaben Himmel paa Grund af Udmattelse og Kulde: hefði hann ekki komizt inn, þá mundi hann víst hafa orðið til í þessu vonzkuveðri (And. I. 76). Hefðu þeir ekki hitt á Hvannalindir, hefði oll lestin eflaust orðið til á oræfunum (ÞThI.fr. IV. 56); að ég hafi orðið til úti á reginhafi (SNordFA. 110). overf.: öll skynsamleg rok gegn frumvarpinu urðu til í þeim bylgjugangi (Logr. '15, 75, Sp. 3); jeg hjelt, að þú ætlaðir að v. til þarna uppi! jeg var ved at tro, at du aldrig mere kom ned fra Loftet! ⁵) (fermast) konfirmeres (Vf.); ⁶) (v. til altaris) gaa til Alters (Vf.); — v. til e-s, ¹) paatage sig n-t, fremstaa (mælde sig) for at udrette n-t: jeg varð til þess að færa honum fregnina, det blev mig, der bragte ham Efterretningen; enginn vildi v. (ingen vilde mælde sig) til þess að smala í þeirra stað; v. fyrr til (en e-r), komme en i Forkobet, forekomme en; ²) blive Aarsag til n-t, føre til n-t: þetta ákvæði í logunum varð til þess, að menn keyptu miklu meiri vínfong en áður, denne Bestemmelse i Loven førte til, at der blev købt meget mere Spirituosa end for; þetta varð honum til góðs (hamingju), det blev et Held (en Lykke) for ham; (Talem.) honum varð ekki ferðin sú til fjár, han spandt ikke Silke derved. v. ekki til kvenna, være impotent (jfr. Fsp. IV. 128). — v. um e-ð, ¹) gaa Glip af n-t: Sá eigi er vænn tvítugur, röskur þrítugur, vís fertugur, ríkur fimtugur, þeim mun optast verða um þetta alt (ÁM. cit. i ODavÞul. 272). ²) blive af: hvað varð um hann? hvad blev der af ham?; hvað á að v. um blessuð börnin, þegar báðir foreldrarnir eru dánir? ³) e-m verður mikið (lítið) um e-ð, n-t gor stærkt (svagt) Indtryk paa en: henni varð svo mikið um (blev saa betaget) af eintómum fögnuði, að hún vissi hvorki upp nje niður (And. I. 80): Varð henni lítið um þenna barnsburð, Fødselen gik let for sig denne Gang (BrJNat. 97); ekkert varð honum um viðureignina við það (ɔ: dýrið), han havde intet Men af sin Kamp med det (Dyret) (OBj. I. 209). — það verður fljótt (el. brátt) um e-n, en faar en brat Død (jfr. JÁÞj. I. 366). — v. undir, ¹) blive ramt af n-t, der falder ned: kom skriða úr fjallinu, einn maður varð undir og beið bana af. — v. undir vagni, blive kort over af en Vogn. ²) blive den nederste, falde underst. — mest overf. blive den underlegne, trække det korteste Straa, komme til kort: hann varð undir í viðureigninni; — v. upp á, hænde: það varð upp á (Sch.). v. uppi, fare op (i Vrede): hún ... verður uppi búin; — v. úr e-u, ¹) udvikle sig af n-t: það urðu áflog úr því, det kom til Slagsmaal; ²) gore Nytte: e-ð verður úr e-m, en bliver til n-t: ef hann hefði siglt, og eitthvað gæti orðið úr honum (JThMk. 426). — e-m verður e-ð úr e-u, n-t bliver en til Nytte: svo þeim yrði eitthvað úr vesalingnum, saa at de fik noget ud af det radmagre Kreatur (BóluHj. 223). hún hjelt að lítið yrði úr ollum þesshattar sögum i bjortu (at den Slags Fortællinger tabte deres Kraft, naar de fortaltes ved højlys Dag) (JHall. 256). ³) blive til, blive af, fremkomme som Resultat: úr því verður ekki neitt, det bliver ikke til n-t; það varð úr, að þeir fóru, Resultatet blev, at de gik; láta v. úr e-u, lade n-t blive til Alvor; hvað úr e-u verður, hvordan n-t spænder af; ekkert verður úr e-u, n-t ryger i Lyset; verður það þá úr, Resultatet blev da, Enden blev (JÁÞj. I. 108); — v. úti, fryse ihjel, omkomme (i en Snestorm): margir menn hafa orðið úti á þessari heiði. (Talem.) verða illa úti, komme galt fra n-t; v. úti um stórfje, maatte betale en stor Sum; v. sjer úti um e-ð, forskaffe sig n-t; v. út undan, blive tilsidesat. (Ordspr.) sá verður út undan, sem fjærstur situr fati (SchMál.), han er næst Skaden, der længst sidder fra Fadet; v. út úr (JÁÞj. II. 217) — v. úr, blive Resultatet; það varð ilt út úr því, det satte ondt Blod. v. út úr fullur, blive pærefuld; — v. við e-u, ¹) reagere over for n-t: Og sá sem þannig er „stiltur“ til einhvers sérstaks starfs verður við ollum nýjum áhritum (GFHh 256); v. bilt (el. hverft) við e-ð, fare sammen, blive overrasket ved n-t; ²) v. (vel) við e-u, optage n-t gunstigt, tilstaa n-t, efterkomme n-t; v. við vilja e-s, foje en; v. við bón (bæn) e-s, opfylde ens Bon: stjórnin varð vel við málaleitan okkar, Regeringen optog vort Andragende gunstigt. ³) †v. við e-m, modtage en, tage sig af en, antage sig en; v. við áheiti, indfri en Votivgave; — ogs. abs.: Nú í ár var heitið á mig af nýju ... en þá „varð jeg ekki við“ (Logr. '11, 241). ⁴) abs. (v. viðstaddur) komme til Stede: segist ætla að v. við, siger at han agter at være til Stede (JÁÞj. I. 504). — **IV.** med inf.: være nodt, nodsaget til n-t, maatte: mun jeg v. (jeg bliver nok nødt til) að venja mig af því (JHall. 254); hann verður að gera það, han er nodsaget til at göre det; han maa göre det; svo varð að vera, det maatte blive saaledes; það (el. þetta) varð að vera! det kunde jeg nok tænke! tænkte jeg ikke nok!. það varð að vera, að hann væri veikur, jeg hef ekki sjeð hann svo lengi.

B. pp. orðinn: **1.** sket: hluti orðna og óorðna; (Ordspr.) ekki er að sakast um orðinn hlut, ekki er hægt orðna hluti aftur að taka (GJ.), gjort Gærning staar ej til at ændre. — **2.** bleven: hann er orðinn frískur; — nú orðið, under de nuværende Forhold, saaledes som Sagerne nu staar: Nú orðið (nu til Dags) er engum manni trúandi (Eimr. IX. 219); orðið (i Forb. med en Nægtelse) — nú orðið: jeg fæ aldrei bein úr sjó orðið (JÁÞj. I. 205). þú sjest aldrei orðið, du ses aldrig mere. — **3.** tilvirket: vel orðinn — vel verkaður (bruges om Fisk, Smör, Hø osv.); spec. om Havkal — kæstur (se kæsa): vel orðinn (hákarl) og nógu gamall (JThMk. 218).

†2. **verða (a)** [vɛr·ða] vt. **1.** (ávinna sjer) modtage som Vederlag, erhværve. — **2.** (verðskulda) fortjæne, forskylde.

1. **Verðandi** [vɛr·ðandɪ] f. indec. npr. Vordende, Nutidens Norne.

2. **verðandi** [vɛr·ðandɪ] f. indec. Tilblivelse: að öll náttúran væri eintóm v. (ABjH. 186).

verð auki [vɛr·ðoy·gɪ, -oy·ʤɪ] m., **-aukning** [-öyhgniŋk] f. — **verðhækkun. -aurar** [-öy·rag] mpl. Betaling: gaf Jasonsson Akkilli verðaura fyrir hann (H. II. 218). **-breyting** [-brɛi·diŋk, -brɛi·t-] f. Prisforandring. **-brjef** [-brjɛ·v] n. Værdipapir. **-brjefaskifting** [-brjɛvasgɪf·diŋk] f. Konvertering. **-bundinn** [-bʏndɪn] a. med faste Priser: verðbundin verzlan (Hróarsk. 36). **-fall** [-þ-fadl] n. Prisfald: v. peninga, Kursfald. **-fræði** [-frai·ðɪ] f. indec. Værdilære. **-gangur** [-ð-gauŋgʊɐ] m. = verðgangur. †**-geta** [-gɛ·da, -gɛ·ta] f. det at give et Maaltid Mad. **-gildi** [-gɪldɪ] n. Værdi. **-gjöf** [-gjö·v] f. det at give et Maaltid Mad. **-hár** [-þ(-h)au·r] a. dyr, kostbar: verðhá frímerki (Alþ. '11, B. II. 12). **-hrun** [-(h)rʏ·n] n. stærkt Prisfald: varnings v. (Klp. IX. 181). **-hæð** [-(h)ai·ð] f. Værdibelob. **-hækkun** [-(h)aihgʊn] f. **1.** Værdstigning. v. landsins. — **2.** Prisforhöjelse: v. þessi nemur morgum þúsundum. **-hækkunarskattur** [-(h)aihgʊnagsgahdʊɐ] m. Værdstigningsskat.

verði [vɛr·ðɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **vara.**

verðir [vɛr·ðɪɐ] pl. af **vörður.**

verð kaup [vɛr·þköy·p] n. Vederlag, Belönning, Betaling for Arbejde: v. margra er vonin galt það ... í v. fyrir Lykáon (H. II. 295). (Ordspr.) v. margra er vonin ein (GJ.), Haabet alene er tit eneste Lön. **-lag** [-ð-la·ɣ] n. **1.** (verð) Pris. — **2.** Notering, noteret Kurs (Stj. '00, A. 8); v. víxla, Vekselkurs (Stj. '82, A. 14). **-lagning** [-lagniŋk] f. Taksering, Værdsættelse, Vurdering, Prisregulering.

verðlags nefnd [vɛr·ðlaχsnɛm·t] f. Prisreguleringskommission. **-setning** [-χ-sɛhdniŋk] f. Pris (LFR. III. vi). **-skýrsla** [-sgjiɐ·sla] f. Prisberetning. **-skrá** [-sgrau·] f. Kapitelstakst: Log um undirbúning verðlagsskráa, Lov om Fremgangsmaaden ved Kapitelstaksterne (Stj. '97, A. 102).

verð laun [vɛr·ðloy·n] npl. **a.** Lon, Belönning. — **b.** Præmie: fyrstu v. **-launa** [-loy·na] vt. prisbelonne. **-launaboli** [-löynabo:lɪ] m. Præmietyr. **-launaritgerð** [-loynarɪt·gɛrð] f. prisbelonnet Afhandling. **-laus** [-löys] a. uden Værdi. **-leggja** [-lɛɟ·a] vt. værdsætte, taksere, vurdere: v. skuldabrjef, notere Obligationer (paa en Bors). **-leikamynd** [-lɛigamɪn·t, -lɛika] f. Billede af hvad n-t er værd. En með því nú að líkamsmyndin varð v. verkanna ... logðu Pýþagoringar mikla áherslu á siðgæðið (ÁBjH. 184). **-leikasjóður** [-lɛigasjo:ðʊɐ, -lɛika-] m. Skat af Fortjænester (HHLut. 12). **-leiki, -leikur** [-lɛiɟɪ, -lɛiʤɪ, -lɛigʊɐ, -lɛik-] m., ofte i pl., Fortjæneste, Meriter: að verðleikum, efter Fortjæneste. **-leysa (-u)** [-lɛisa] f. Værdiløshed: selja eign sína fyrir verðleysu, sælge hvad man ejer for en Bagatel (JHugs. 84). **-listi** [-lɪsdɪ] m. Prisliste. **-lækkun** [-laihgʊn] f. **1.** Prisfald: v. varnings. — **2.** Kurstab: seld bankavaxtabrjef og v. (Stj. '11, B. 139). **-mark** [-maʊk] n. Værdigrænse. **-merki** [-mɛrɟɪ] n. Værdimærke (Stj. '01, A. 198). **-miðill** [-mɪ·ðɪdl] m. Betalingsmiddel. **-mikill** [-mɪ·ɟɪdl, -mɪ·ʤɪdl] a. værdifuld. **-munir** [-mʏ·nɪɐ] mpl. Kostbarheder (And. II. 93). **-munur** [-mʏ·nʊɐ] m. Forskel i Pris. **-mælir** [-mai·lɪɐ] m. Værdimaaler. **-mæti (-is,** pl. ds.) [-mai·dɪ, -mai·tɪ] n. Værdi: mikill hluti af verðmætum landsins er laus við skatta (Eimr. X. 165); í þorskhausum og slogi er allmikið v., Torskehoved og Indvolde har en betydelig Værdi (Logr. '14, 173). **-mætur** [-mai·dʊɐ, -mai·tʊɐ] a. værdifuld. **-rýra** [-ri·ra]

vt. forringe en Tings Værdi. **-ris** [-rɪ s] n. Prisstigning, Hausse. ᶜ **-ris-brallari** [-rɪsbrad·larɪ] m. Haussespekulant. **-setja** [-þ-sɛ dja, -sɛ tja] vt. værdsætte, taksere. **-setning** [-sɛhdniŋk] f. Værdsættelse, Taksering. **†-skapur** [-sgabøϙ, -sgapøϙ] m. Fortjæneste, Anseelse. **-skrá** [-sgrau·] f. Prisliste. **-skulda** [-sgʏlda] vt. fortjæne. **-skuldun (-ar)** [-sgʏldon] f. Fortjæneste.

†verðugast (a) [vɛr·ðøqast] vrefl. værdiges.

†verðug legur [vɛr·ðøqlɛ qoϙ] a. fortjænstfuld. — adv. *-lega*, tilborlig, efter Fortjæneste. **-leiki, -leikur** [-lɛi·ɟɪ, -lɛi ķɪ, -lɛi goϙ, -lɛi koϙ] m. = *verðleiki, -leikur*, Fortjæneste.

verðugur [vɛr·ðøqøϙ] a. fortjænt, værdig: *v. e-s*, værdig til n-t.

†verðulegur [vɛr·ðolɛ qoϙ] a. = **verðuglegur.**

1. **verðung (-ar, -ar)** [vɛr·ðuŋk] f. **I. 1.** Fortjæneste: *virða ofar v.* (MJ. I. 85). — **2.** Værd, Værdi: *vit þó dofið v. tíni* (sic.) (taber sit Værd) (BoluHj. 157). — **II. 1.** *(nauðsyn)* Tvang, Nodvendighed (BH.). — **2.** *(neyð-arkostur)* nodtvungen Udvej: *það er engin v.* — **III.** *(skömm, vansæmd)* Vanære, Nedværdigelse: *þykir engin v. í e-u.* — °**IV.** Drabanter, Hoffolk.

1. **verður (-ar, -ir)** [vɛr·ðøϙ] m. Maaltid Mad: (Talem.) *vera að verði og virði við e-n*, have Omgang med en; (Ordspr.) *hæpið er að gefa verð við von* (SchMál.), det er daarlig Handel at købe sig Haab for Mad.

2. **verður (verð, vert)** [vɛr ðøϙ, vɛr þ, vɛϙ t] a. **1.** *(e-s virði)* værd; *v. e-s*, n-t værd; *mikils v.*, meget værd, af stor Værdi, vigtig; *þykja mikils um vert*, ¹) anse n-t for meget vigtigt: *honum þótti mikils um vert frjettina*; ²) sætte stor Pris paa; beundre: *þótt það væri ekki alveg fullsmíðað enn, þótti öllum mikils um það vert* (JTrL. 24); *þykja lítils um vert*, anse for uvigtigt, bryde sig kun lidt om; *að vert væri*, at det var Umagen værd; *það er ekki ómaksins vert*, det er ikke Umagen Værd; *það er ekki vert* (det er ikke værd) *að vera að því.* — **2.** *(maklegur)* værdig, værd; *v. e-s*, værdig til n-t; *svara v.*, værd et Svar, værd at svare paa; *það er ekki orða vert*, det er selvfølgeligt (JThMk. 191); (Ordspr.) *v. er verkamaðurinn launanna* (GJ.), Arbejderen er sin Lön værd.

verðþjark [vɛr þjaϙk] n. Prutten.

†verfaðir [vɛϙ fa ðɪϙ] m. Svigerfader.

°**ver fákur** [vɛϙ·fau·gøϙ, -fau·køϙ] m. Skib. 1. **-fang** [-fauŋk] n., is. i pl. *verföng*, det, der trækkes op af Havet, Fisk.

°2. **verfang** [vɛϙ fauŋk] n., ofte i pl. *verföng*, Giftermaal (egl. det at faa en Mand).

verfeðrungur (-s, -ar) [vɛϙ·fɛðruŋgøϙ] m. Vanslægtning, Epigon.

ver ferð [vɛϙ·fɛrð] f. Rejse til en Fiskerplads (ÞThÁrf. 61). **-fólk** [-foᵘλk, -foᵘlk] n. **1.** Folk i et Fiskerleje: *og v. á Fjallaskaga át soðna hákarlsskrápa* (ÞThÁrf. 114). — **2.** *(vergangsfólk)* Tiggere (LFR. XIV. 100).

°**verföng** [vɛϙ foʏŋk] pl. af **verfang.**

†verga (a) [vɛr·ga] vt. tilsøle; — pp. *vergaður*, tilsølet, smudsig; — *(spiltur)* forværret (BH.).

†vergan (-ar) [vɛr·gan] f. Forværrelse (BH.).

ver gangsmaður [vɛr·gauŋsma:ðøϙ] m. omflakkende Tigger. **-gangur** [-gauŋgøϙ] m. *(verðgangur)* Tiggeri: *fara á vergang*, blive Tigger; *vera á vergangi*, gaa Dör fra Dör, gaa tiggende omkring.

ver girni [vɛr·ɟɪ(r)dnɪ] f. indec. Nymfomani, Mandgalskab. **-gjarn** [-ɟa(r)dn] a. mandgal, mandfolkegal: *v. kvenmaður.*

vergur [vɛr·gøϙ] a. **†1.** *(óhreinn)* smudsig, skiden. °2. brutto: *Orðið „rúmlest" á við verga stærð skipsins í rúmlestum* (Tilsk. 2).

ver gögn [vɛr·gögv] npl. Fiskeredskaber. **-hestur** [vɛ:ϙ(h)ɛsdøϙ] m. Hest, som bruges til Rejser paa Fiskeri, jfr. *ver* (GKonÆf. 33).

1. **verja (-u, -ur)** [vɛr·ja] f. **I. 1. a.** Værn, Værge: (Ordspr.) *það er stráks verja að ljúga og sverja* (GJ.), det er Skalks Værge at lyve og sværge. — **b.** *(verndargripur)* Amulet. — **2. a.** *(vopn)* Vaaben, Forsvarsvaaben. — **b.** *(sverð)* Sværd (JÓlInd. 234); *hafa verju sjer við hlið*, gaa med et Sværd ved Siden. — **II. 1.** pl. *verjur*, Harnisk, Panser: *hann var ekki í verjum* (JTrGst. I. 95). — **2. a.** is. i pl. *(hlífarföt)* Yderklædning; *(vatnsföt)* Olietöj. — **b.** i pl. Skindsokker (Vf., Sch.). — **c.** *(smokkur)* Præservativ. — **3.** *(bakhlíf)* Hestedækken. — **4.** pl. *verjur* (fys.) Armaturer. — **5.** *(malpoki)* Madpose, Ransel.

2. **verja (ver, verjum; varði, vörðum; verði; varið,** pp. **varinn, varður)** [vɛr·ja; vɛ:r, vɛr·jom; var·ðɪ, vör·ðom; vɛr·ðɪ; va:rɪð, va:rɪn, var·ðøϙ] vt. med acc. og dat.

A. I. 1. værge, forsvare: *v. sig*, forsvare sig; *v. hendur sínar*, udove Nødværge, bruge Selvforsvar; *hann á hendur sínar að v.*, han gör det i Nødværge; (Ordspr.) *þann er ei vant að v., sem enginn vill berja* (GJ.), den er god at værje (ɔ: værge), som ingen vil bærje (ɔ: slaa); *hægt er að v., þá enginn sækir á* (GJ.), det er let sig at værge, naar ingen vil hærge, jfr. II.; — pp. *varinn*, forsvaret. — **2.** (jur.) forsvare: *v. e-n*; — *v. mál*, forsvare en Sag: (Ordspr.) *ilt er satt mál að v.* (GJ.), svært er Sandhed at benægte; *ilt er rangt mál að v.*, ondt er daarlig Sag at forsvare. — **3. a.** *v. e-m e-ð*, værne n-t for en, holde en borte fra n-t: *v. landið óvinum*, forsvare Landet mod Fjender; (Ordspr.) *enginn ver dauðanum*, ingen holder Døden borte (Eimr. X. 139); *sú sjón hafi varið sjer* (hindret ham i at slippe) *upp úr ánni* (JÁÞj. I. 591); — pp. *varður: þá jarðlífs eru varðar* (forbudte) | *sálu samvister* (BTh. 56). — **b.** *v. e-n e-u*, forsvare en imod n-t; *v. e-n falli*, støtte en saa at han ikke falder: *Þér hafið heldur varið aðra falli, sagði hinn* (EKvOf. 13). — **II.** refl.: *verjast*, forsvare sig: *v. e-m*, forsvare sig imod en; *fá ekki varist*, ¹) ikke kunne forsvare sig; ²) ikke kunne undgaa; (Ordspr.) *ekki þarf að verjast, ef enginn sækir á* (GJ.), det er let sig at værge, naar ingen vil hærge; *argur er sá, sem engu verst*, fejg er den, der intet Forsvar yder (intet har at forsvare sig med); *hún varðist honum*, hun nægtede at svare paa hans Spörgsmaal (JÁÞj. I. 68); *stúlkan ól á spurningunum, en Solveig varðist* (vægrede sig ved at svare) (NK. '11, 250); *hve vissi' ún mín von,* | *eg varðist þess* (tav stille der med), — *sagði það öngum* (StStAndv. II. 278); *jeg gat ekki varist hlátri* (el. *að hlæja)*, jeg kunde ikke bare mig for Latter; *eg fæ ekki varist að geta þess, að . . .*, jeg kan ikke undlade at omtale, at . . . (Alþ. '11, B. 855); *v. allra frjetta*, have intet nyt at fortælle, nægte at svare paa alle Spörgsmaal; (naut.) *v. áföllum*, vage; *v. safni*, vogte sig for at samle Rigdom (om Folk, som ikke tjæner mange Penge el. som ikke forstaar at holde paa dem); *v. skuldum*, undgaa Gæld; *v. svefni*, holde sig vaagen (JÁÞj. I. 259); *v. sveit*, undgaa Fattighjælp; *er heyið sett í stakka, og verst það vel* (bliver ikke vaadt) *í þeim* (Ísaf. '11, 245, Sp. 2).

B. I. med acc. bedække, beklæde; — pp. *varinn*, beklædt, besat med, beslaaet med n-t: *kistan er járnvarin*, Kisten er jærnbeslaaet. — **II.** med dat. i overf. Bet. **1.** anvende, bruge: *v. peningum sínum í óþarfa*, bruge sine Penge til unyttige Ting; *v. tíma sínum til e-s*, bruge sin Tid til n-t; *v. e-u vel*, göre en god Anvendelse af n-t; *varði* (brugte) *hér til hann heilum nóttum* (Klopst. I. 3). — **2.** *v. sjer til e-s*, bruge sig til n-t; anstrænge sig ved n-t. — **III.** pp. *varið: eiga varið til e-s*, slægte sine paa m. H. t. n-t; *það er mikið (lítið) varið í e-ð*, n-t er af stor (ringe) Vigtighed (Betydning); *það er mikið í hann varið*, han er en Mand med udmærkede Egenskaber el. af store Ævner; *því er nú svo varið*, det hænger saaledes sammen, det er saaledes beskaffent, saaledes forholder det sig; *hvernig sem því er nú varið*, hvorledes det end forholder sig; *En hvernin, sem þar um er vart*, hvorledes det saa end forholder sig (JMPísl. 114); *honum er nú þannig varið*, han er saaledes beskaffen, han er nu engang saaledes.

verjaður [vɛr·jaðøϙ] a. i Alm. forsynet med 1. *verja* (s. d. O.); spec. °**1.** *(varinn)* dækket. — **2.** *(í hlífarfötum)* som har Olietöj paa.

verjandi (-a, -endur) [vɛr·jandɪ, -ɛndøϙ] m. **1. a.** *(sá, sem ver e-n)* Forsvarer, Forkæmper (ÓDavSk. 61). — **b.** (jur.) Defensor. — **c.** *(í kappræðum)* Respondent. — **2.** *(sá, sem bannar e-m e-ð)* den, som forholder en n-t. — **3.** *(varnaraðili)* den sagsogte, Sagvolder.

-verji (-a, -ar) [vɛrjɪ] m., kun som sidste Led i Sms.: *Rómverji, Þjóðverji.*

verju laus [vɛr·jolöʏ·s] a. (jfr. 1. *verja)* spec. **1.** *(vopnlaus)* værgelos, ubevæbnet. — **2.** uden Overtöj, Olietöj eller Paraply: *A öðrum, sem verjulausir voru, var rigningin nözk að smeygja sér úr hárinu inn undir skyrtukragana* (EKvOf. 5). **-leysi (-is)** [-lɛi·sɪ] n. Værgeløshed, Ubeskyttethed osv.; jfr. *verjulaus.* **-lítill** [-li:dɪdλ, -li:t-] a. næsten uden Vaaben (JÁÞj. II. 298). °**-pípa** [-pi:ba, -pi:pa] f. Beskyttelsesrör.

verk (-s, pl. ds.) [vɛϙ·k] n. **1.** *(vinna)* Arbejde: *standa að verki*, arbejde; *vera í verki með e-m*, arbejde sammen med en (ThTh. 7). — **2. a.** *(einstakt v.)* Gærning, Handling: *mikið v.*, et godt Stykke Arbejde: *standa e-n að verki*, gribe en paa færsk Gærning; *þeir komu því ekki í v.*, de fik ikke Tid til det (ÞGjD. 35); *mikið v. er á e-u*, n-t er et stort Arbejde; *segja fyrir verkum*, bestemme hvad hver og en skal bestille; *vera vel (illa) verki farinn*, være flink (daarlig) Arbejder; *það eru góð verkin hennar*, det er et solidt Arbejde, hun laver; spec. være flink til (Haand)-Arbejde, is. fingernem (Eimr. XII. 177); *gera að verkum*, bestille, udfore et Arbejde (BH.); *liggja af verkum*, ikke kunne fuldføre et paataget Arbejde paa Grund af Sygdom. — **b.** i pl. *(heimilisstörf)* Husgærning, spec. Morgengærning. — **c.** overf.: *gera að verkum*, bevirke: *Þyngdin gerir talsvert að verkum* (har en Del at sige), *en þó ekki nærri eins mikið í íslenzku glímunni, eins og í grísk-rómverskri glímu* (Eimr. XVIII. 49); *Já, það er nú v. á því!* (iron.) ja, det er noget, der duer! (GFrÁtt. 117); *það er ekkert v. í því*, det duer ikke, det er ikke n-t værd; *hvernig sýnist yður hesturinn líta út, sýslumaður? Svei því, það er ekkert v. á því!* (det er en ren Skandale) (Mýrd. 378). — **3.** udført Arbejde, Daad, Bedrift: (Talem.) *mikil eru verkin mannanna*, store er Menneskenes Bedrifter, meget faar Menneskene udrettet; (Ordspr.) *v. er vottur meistara* (GJ.), *verkið lofar meistarann*, Mesteren kendes af sit Værk, Arbejdet priser Mesteren; *ilt verk skal hata, en elska manninn* (GJ.), ond Daad skal man hade, men elske Personen; *verkin sýna merkin* (GJ.), Daad viser Spor. — **4.** Haspe Garn: *þriggja lóða v.* (Nl., Snæf.). — **5.** Urværk: *verkið í úrinu; það er átta daga v. á klukkunni.*

verka (a) [vɛϙ·ga] vt. **I. 1.** *(vinna að, fremja)* arbejde, begaa, udføre: *verkaðu* (hent) *mjer að drekka, segir sá, sem vill fá að drekka, og við þann, sem honum færir það, segir hann: Jeg þakka þjer fyrir borið* (Vf., Sch.). — **2.** *(hafa áhrif)* virke, have Virkning; *v. á*, indvirke paa, paavirke; *meðalið verkaði*, Medicinen virkede. — **3.** tilvirke, tilberede: *v. fisk (hákarl)*, tilberede Fisk (Havkal); *v. stál* (MStGAlv. II. 115); — pp. *verkaður*, tilvirket, forarbejdet; lagret, jfr. *verkast*; — *v. e-ð í e-ð*, lave n-t om til n-t, lave n-t af n-t: *v. heilagfiski í harðfisk* (jfr. Lögr. '14, 173, Sp. 3). — **4. a.** *(hreinsa)* rense, pudse, feje: *v. disk*, rense en Tallerken; *v. (e-ð) af sjer*, tvætte n-t af sig, rense sig for n-t (spec. Sne); *Viljið þið ekki fara út í eldhús, piltar, og reyna að ná þar í eitthvað til þess að v. af ykkur* (EKvOf. 19); *v. sig = v. af sjer*; — pp. *verkaður*, renset. — **b.** *v. sig út*, tilsøle sig. — **II.** refl. *verkast*: **1.** lagres: *heyið v. vel (illa)*; — *Þá blöðku, sem slegin var um sumarið, á at þurka í þrjá eða fjóra daga, ef vel skal verkast í heyinu* (LFR. I. 59). — **2.** *eins og* (el. *eftir því sem) verkast vill*, som det kan falde sig; *ekki stærri en verkast vill* (som det kan falde) *í hvert skiftið* (TSæm. 268).

verkafall [vɛϙ gafad·λ] n. = **verkfall.**

verkafl [vɛϙ·gabλ] n. Arbejdskraft.

verka fólk [vɛϙ·gafoᵘλ·k, -foᵘl·k] n. Arbejdere, Arbejdsfolk. **-hringur** [-hϙiŋ goϙ] m. **1.** Virkekres: *fyrir utan verkahring og valdsvið alþingis* (Eimr. XVIII. 113). — **2.** *(stjett)* Stand, Klasse (Árm. I. 63). **-kaup**

[-köy:p] n. Betaling for Arbejde, Arbejdslon. **-kona** [-ko:na] f. Arbejderske. **-konukaup** [-ko·nøköy:p] n. Arbejdslön til en Arbejderske (Lögr. '15, 35). **-lassi** [-las·ı] m. (nedsættende om) Arbejder: *100 lítrar af mjólk gera nú 50 kr. í Reykjavík netto, en hvað eru þær lengi að velta fyrir vinnu og fæði eins verkalassa* (Morg. '18, 252, S. 3, Sp. 1). **-laun** [-löy:n] npl. Arbejdslön, Lön. **-lýður** [-li:ðøϱ] m. Arbejdsfolk, Arbejderklasse. **-ljettir** [-ljɛhdıϱ] m. Lettelse ved Arbejdet (ÞThLfr. II. 68). **-maður** [-ma:ðøϱ] m. Arbejder: *verður er verkamaður(inn) launanna* (Málshb. 348), Arbejder(en) er sin Lön værd.

verkamanna fjelag [vɛϱ·gamanafjɛ:laq] n. Arbejderforening. **-foringi** [-fo:rıŋgı] m. Arbejderfører. **-föt** [-fö:t] npl. Arbejderdragt. **-leiðtogi** [-lɛıð·toiȷı] m. = **verkamannaforingi.** **-löggjöf** [-lögˑgjöv] f. Arbejderlovgivning. **-skýli** [-sgi:lı] n. Hus, hvor Arbejdere kan have Ly, mens de venter paa Arbejde. **-skyrta** [-sgıϱ·da] f. Arbejdsbluse.

verkamissir [vɛϱ·gamıs:ıϱ] m. Arbejdstab.

verkan (-ar, -ir) [vɛϱ·gan] f. = **verkun.**

†**verka nauðir** [vɛϱ·ganöy:ðıϱ] fpl. Tvangsarbejde, svært Arbejde. **-nautur** [-nöy:døϱ, -nöy:tøϱ] m. Arbejdsfælle. **-röð** [-rö:ð] f. Arbejdsorden: *náttúrunnar v.* (Klp. III. 4). **-skifti** [-sgıf·dı] npl. Arbejdsombytning. **-skipun** [-sgı:bøn, -sgı:pøn] f. Arbejdsplan: *Segðu mjer nockra reglu um v. árið um kring* (BHAt. 188). **-snar** [-sna:r] a. = **fljótvirkur.** **-svæði** [-svai:ðı] n. Virkekres. **-tjón** [-tjoᵘ:n] n. Tab ved Arbejdsstandsning. **-töf** [-tö:v] f. Arbejdsspild: *mikil v. af því* (Alþ. '11, B. II. 1766). **-þjófur** [-þjoᵘ:vøϱ] m. det, som tager Tid fra el. besværliggör Arbejdet: *vera v.*, stjæle Tiden; *Allar aðrar bækur hataði hún og kallaði þær verkaþjófa* (JTrHeið. II. 221); (Ordspr.) *altaf er augnaþjónn verkaþjófa verstur* (SchMál.), ingen stjæler Tiden som Øjentjæneren.

verk dagur [vɛϱ·kda·gøϱ] m. Arbejdsdag, Søgnedag. **-dyggur** [-dıg·øϱ] a. paapasselig og tro ved sit Arbejde. **-drýgindi** [-dri·jındı] npl. Arbejdslettelse. **-drýgjandi** [-dri·jandı] a. som letter Arbejdet: *v. áhöld.* **-drjúgur** [-drju·(q)øϱ] a. som udfører stort Arbejde (Árm. IV. 67). **-drottinn** [-drohdın] m. Arbejdsherre. **-efni** [-g-ɛbnı] n. **1.** *(viðfangsefni)* Opgave, Problem: *v. í skriflegri íslensku.* — **2.** Materiale, Stof, Arbejdsstof: *v. . . . til að vinna úr* (Stj. '74, B. 10).

verkeyðandi [vɛϱ·gɛi·ðandı] a. smærtestillende.

verk eigandi [vɛϱ·gɛi·qandı] m. Arbejdsherre. **-fall** [-k-fadλ] n. **1.** Arbejdsstandsning, Ophold i ens Arbejde: *honum verður aldrei v.* — **2.** Strejke: *v. prentara.* **-fallsmaður** [-falsma:ðøϱ] m. strejkende. **-fallsrof** [-falsro:v] n. Skruebrækkeri. **-fallsrofi (-a, -ar)** [-falsro:vı] m. Skruebrækker.

verkflog [vɛϱ·kflo·q] n. Gigt.

verk fróður [vɛϱ·kfroᵘ·ðøϱ] a. arbejdskyndig, spec. vejkyndig (Stj. '91, A. 94). **-fræði** [-frai·ðı] f. indec. Ingeniørvidenskab, Teknik. **-fræðilegur** [-fraiðılɛ:qøϱ] a. teknisk. **-fræðingaskóli** [-fraiðiŋgasgoᵘ:lı] m. polyteknisk Skole. **-fræðingur (-s, -ar)** [-frai·ðiŋgøϱ] m. Ingeniør. **-fræðisnám** [-fraiðısnau:m] n. Ingeniørlære, polyteknisk Studium. **-fær** [-fai·r] a. **1.** arbejdsdygtig: *v. maður.* — **2.** brugbar til Forarbejdelse: *v. ull* (jfr. LFR. IV. 156). **-færalaus** [-fairalöy:s] a. som er uden Værktöj (Redskaber, Instrumenter). **-færasmiður** [-fairasmı:ðøϱ] m. Instrumentmager. **-færi** [-fai·rı] n. **a.** Værktöj, Redskab, Instrument. — **b.** spec. (pop.) penis. **-greind** [vɛϱ·(k)grɛint] f. Intelligens til Arbejde (Stj. '02, B. 172). **-háttur** [-k-(h)auhdøϱ] m. Arbejdmaade; pl. *-hættir*, Arbejder paa en Gaard, (spec.) Markarbejde (EJ.). **-heilagur** [-(h)ɛi·laqøϱ] a. som tror sig retfærdiggjort ved sine Gærninger, værkhellig. **-helgi** [-(h)ɛlȷı] f. Værkhellighed (ÁBj19.öld 122). **-hestur** [-(h)ɛsdøϱ] m. Arbejdshest. **-hygginn** [-(h)ıȷ·ın] a. arbejdskyndig, praktisk. **-hygni** [-(h)ıgnı] f. indec. Arbejdskyndighed; praktisk Forstand. **-hjálp** [-ɧauλp, -ɧaulp] f. Arbejdshjælp. **-hlýðni** [-(h)λiðnı] f. indec. aktiv Lydighed. **-hluti** [-(h)λʏ·dı, -(h)λʏ·tı] m. Rolle (LFR. XIII. 281).

***verki (-a, -ar)** [vɛϱ·ȷı] m. **a.** *(verk)* Arbejde. — **b.** aandeligt Arbejde: *aldrei deyr þinn andans v.* (MJ. II. 118); — Digt, spec. Niddigt.

verk iðn [vɛϱ·gıðn] f. Arbejdsflag: *kunna lítt að verkiðnum* (Odds. II. 3, 200). **-iðni** [-ıðnı] f. indec. Vindskibelighed (Skírn. XII. 32).

verkja (a) [vɛϱ·ȷa] v. impers. føle Smærte: *e-n verkjar í e-ð*, en føler Smærte i n-t; (Ordspr.) *sá, sem illa dettur, stendur verkjandi upp* (Sch. Mál.), hvo haardt falder, føler Smærte.

verkja áburður [vɛϱ·ȷaau:bʏrðøϱ] m. smærtedulmende Salve (balsamum saponaceum) (LFR. IV. 102). **-flog** [-flo:q] n., **-kast** [-kas·t] n. Smærteanfald. **-laus** [-löy·s] a. uden Smærter. **-lítill** [-li:dıdλ, -li:tıdλ] a. som kun smærter lidt; uden store Smærter.

verkjar stingur [vɛϱ·ȷaϱsdiŋ·gøϱ] m. smærtefuldt Sting; — spec. Kolik (NF. I. 32). **-umleitun** [-r-ʏm·lɛidøn, -lɛitøn] f. Flyven i Lemmerne.

verk kaup [vɛϱ·köy·p] n. Arbejdslön. **-kona** [-ko·na] f. Arbejderske. **-kænn** [-k-ɧaidv] a. = **verklaginn.** **-kænska** [-ɧainsga] f. (Odds. II. 3, 330). = **verklagni.** **-lag** [vɛϱ·gla·q] n. **1.** *(aðferð við verk)* Arbejdsmetode. — **2.** *(iðn)* Haandværk, Næringsvej. **-laginn** [-lai·jın] a. som har Haandelav til Arbejde, behændig. **-lagni** [-laignı] f. indec. Haandelav til Arbejde, Behændighed. **-laun** [-löy·n] npl. = **verkalaun.** 1. **-laus** [-löys] a. ørkesløs, uvirksom. 2. **-laus** [-löys] a. uden Smærter. **-legur** [-lɛqøϱ] a. **1.** praktisk: *styrkir til verklegra fyrirtækja,* Understøttelser til praktiske Formaal. — **2.** *(myndarlegur)* kyndig lavet, praktisk: *v. útbúnaður.* — **3.** seende ud til at være dygtig som Arbejder: *v. maður* (EJ.). — **4.** *(verulegur)* betydelig: *verkleg hjálp.* — **5.** adv. *-lega.* **-leysa (-u)** [-lɛisa] f. unyttigt Arbejde: *þetta er v.* **-leysi (-is)** [-lɛisı] n. Ørkesløshed, Uvirksomhed. †**-lingur (-s, -ar)** [-liŋgøϱ] m. = *bæklingur,* Pjese, Afhandling (LFR. II. 101). **-lítill** [-li·dıdλ, -li·t-] a. som arbejder lidt. **-ljettir** [-ljɛhdıϱ] m. Arbejdslettelse. **-ljóst** [-ljoᵘst] an. saa lyst, at man kan arbejde. **-lund** [-lʏnt] f. **1.** *(iðjusemi)* Arbejdsomhed. — **2.** *(starfslöngun)* Virksomhedsdrift, Arbejdslyst (Eimr. X. 182). **-lundaður** [-lʏndaðøϱ] a. **1.** *(starfsamur)* virksom. — **2.** *(starffús)* arbejdslysten. **-lundarmaður** [-lʏndarma:ðøϱ] m. Mand med Arbejdslyst. **-lægni** [-laignı] f. indec. = **verklagni.** **-lægur** [-lai·qøϱ] a. praktisk: *verklæga (praktiska) skynsemi* (ÁBjH. 308). **-maður** [-ma·ðøϱ] m. Arbejder: *góður, lakur v.*, dygtig, slöj Arbejder. °**-málaráðgjafi** [-maularauð·ȷavı] m. Minister for offentlige Arbejder.

verkmanna fjelag [vɛϱ·gmanafjɛ:laq] n. Arbejderforening. **-flokkur** [-flohgøϱ] m. Arbejderklasse. **-hús** [-hu:s] n. Arbejderbolig. **-lag** [-la:q] n. Arbejderstand (MJ. I. 285). **-lýður** [-li:ðøϱ] m. = **verkmannaflokkur.** **-mál** [-mau:l] n. Arbejdersag, Arbejderspörgsmaal. **-stjett** [-sdjɛht] f. Arbejderstand. **-uppþot** [-ʏhpþot] n. Arbejderurolighed(er).

verk meistari [vɛϱ·gmɛisdarı] m. **1. a.** *(vinnuveitandi)* Arbejdsherre. — **b.** Værkfører: *Guðs andi sem sjálfur var verkmeistarinn* (Vid. I. 260). — **2.** *(listamaður)* Kunstner (BH.). **-mikill** [-mı·ȷıdλ, -mı·ȷ-] a. som arbejder dygtigt.

verknaðar fólk [vɛϱ·gnaðaϱfoᵘλ·k, -foᵘl·k] n. Arbejdere, Arbejderstand, Arbejderklasse. **-háttur** [-(h)auhdøϱ] m. Arbejdsmetode. **-lýður** [-r-li:ðøϱ] m. Arbejderklasse. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. Arbejder (NF. I. 127). **-synd** [-ϱ-sın·t] f. Overtrædelsessynd.

verknaður (-ar, -ir) [vɛϱ·gnaðøϱ] m. **1.** *(einstakt verk)* Handling. — **2. a.** *(starf)* Værk, Arbejde. — **b.** forefaldende Arbejde paa en Gaard (EJ.).

†**verkóði** [vɛϱ·goᵘ·ðı] a. betaget af voldsomme Smærter.

verk pallur [vɛϱ·kpadløϱ] m. Stillads, Bygningsstillads. **-rammur** [-g-ram·øϱ] a. arbejdskraftig. **-raun** [-röy·n] f. Prøveværk. °**-rjúfandi (-a, -endur)** [-rju·vandı] m. strejkende. **-rof** [-ro·v] n. Strejke. **-samningur** [-k-samniŋgøϱ] m. (jur.) Værkslejekontrakt.

verkshåttur [vɛϱ·ks(h)auhdøϱ] m. Virkemaade.

verk sjeður [vɛϱ·ksjɛ·ðøϱ] a. praktisk. **-slækinn** [-slai·ȷın, -slai·ɧın] a. doven til Arbejde (BH.). †**-smíð** [-smi·ð] f. (Esp. X. 68), **-smiðja** [-smıðja] f. Fabrik.

verksmiðju bær [vɛϱ·ksmıðjøbai:r] m. Fabrikby. **-eigandi** [-ɛi:qandı] m. Fabrikejer. **-iðnaður** [-ıð·naðøϱ] m. Fabrikvirksomhed (Stj. '03, A. 240). **-vinna** [-vın:a] f. Fabrikarbejde. **-þorp** [-þoϱ·p] n. Fabrikby.

° **verk smiður** [vɛϱ·ksmı·ðøϱ] m. Fabrikant. **-spakur** [-sba·gøϱ, -sba·køϱ] a. = **verkhygginn.** **-sparnaður** [-sbardnaðøϱ] m. Arbejdsbesparelse. °**-staðaeigandi** [-sdaðaɛi:qandı] m. Fabrikejer. °**-staðarsmíð** [-sdaðaϱsmi:ð] f. Fabrikat. °**-staðavinna** [-sdaðavın:a] f. Fabrikarbejde; Fabrikation. °**-staður** [-sda·ðøϱ] m. Fabrik. **-stjóri** [-sdjoᵘ·rı] m. Leder af et Arbejde, Arbejdsformand; Opsynsmand, Værkstyrer; *(á búgarði)* Avlskarl. **-stjórn** [-sdjoᵘrdv] f. Arbejdsledelse (Stj. '03, B. 171). **-stjórnari** [-sdjoᵘrdnarı] m., **-stjórnarmaður** [-sdjoᵘrdnarma:ðøϱ] m. = **verkstjóri.** **-stofa** [-sdo·va] f. *(vinnustofa)* Værksted; *(efnafræðisstofa)* Laboratorium (Urs. 145). ?**-stæði** [-sdai·ðı] n., **-stöð** [-sdö·ð] f. Værksted.

verksummerki [vɛϱ·(k)sʏmɛϱ·ȷı] n. (ÞThFerð.III.353)= **vegsummerki.**

verk svalamaður [vɛϱ·ksvalama:ðøϱ] m. arbejdsom Mand (BH.). **-svið** [-svı·ð] n. **1.** *(starfssvið)* Virkekres. — **2.** *(viðskiftasvæði)* Forretningsomraade. ° **-svifting** [-svıfdiŋk] f. Lockout.

verksvit [vɛϱ·(k)svı·t] n. Forstand paa Arbejde, Arbejdsforstand, Arbejdskyndighed; praktisk Sans: *hafa ekki v.*

verk taki (-a, -ar) [vɛϱ·kta·ȷı, -ta·ɧı] m. Mand, som tager et Arbejde paa Akkord, Entreprenør: *framkvæmast af útlendum verktaka* (Lögr. '13, 105, Sp. 2). **-tjón** [-tjoᵘ·n] n. Arbejdstab. **-tól** [-toᵘ·l] n. Værktöj, Redskab.

verkun (-ar, -anir) [vɛϱ·gøn] f. **1.** *(áhrif)* Virkning. — **2. a.** Tilvirkning: *v. á fiski (hákarli),* Tilvirkning af Fisk (Havkal). — **b.** (om Hø) Lagring, det at undergaa en vis kemisk Proces i Hæs el. Lade: *góð (ljeleg) v. á heyi; hey í góðri v.* — **3.** *(hreinsun)* Rensning. — **4.** Tilsølelse: *það er ljóta verkunin á þjer,* sikken du har svinet dig til. — †**5.** (mat.) Produkt (LFR. IX. 59).

verkunar lið [vɛϱ·gønarlı:ð] n. Arbejdere ved Rensning (af Sild) (Lögr. '15, 57, Sp. 3). **-staður** [-ϱ-sda:ðøϱ] m., **-svæði** [-svai:ðı] n. Tilvirkningsplads.

verkur (-jar, -ir) [vɛϱ·gøϱ, vɛϱ·ȷıϱ] m. Smærte, Sting: *jeg hef verk í höfðinu,* jeg har Hovedpine; *jeg hef verk í fingri,* det gör ondt i min Finger.

verk vandur [vɛϱ·gvandøϱ] a. omhyggelig i sit Arbejde: *v. smiður* (Klp. IX. 146). **-veitandi** [-vɛi·dandı, -vɛi·t-] m. Arbejdsgiver (Lögr. V. 84, Sp. 5). †**-viður** [-vı·ðøϱ] m. Gavntømmer. **-vit** [-vı·t] n. = **verksvit.** **-vjel** [-vjɛ·l] f. **a.** *(vjel)* Maskine (Stj. '85, A. 86). — **b.** Maskine til Drift af et industrielt Foretagende: *hann vill koma upp verkvjelum hjer á landi fyrir íslenskt stofnfje, t. d. síldarmjölsverksmiðjum o. fl.* (Lögr. '15, 51, Sp. 4). **-vjelafræði** [-vjɛlafrai:ðı] f. indec. Mekanik.

verkvöð [vɛϱ·kvö·ð] f. Fiskehoveri (Forpligtelse til at drive Fiskeri for Jorddrottens Regning) (LFR. VII. 5).

verk þiggjandi [vɛϱ·kþıȷ·andı] m. Arbejdstager. **-þjófur** [-þjoᵘ·vøϱ] m. smølevorn Arbejder: (Ordspr.) *ilt er v. að vera* (Málshb. 184), han er ej god, der Tiden stjæler. **-þræll** [-þraidλ] m. Arbejdsslave: *Það er indælt að gjörast v. andskotans, því hann leggur kodda undir höfuð syndarans* (Vid. I. 163). **-önn** [-g-ön] f. Travlhed.

verlaus [vɛr·löys] a. uden Vaar.

verma (di) [vɛr·ma] vt. varme, opvarme.

vermaður [vɛr·ma·ðøϱ] m. Fisker, is. som driver Fiskeri borte fra Hjemmet i et *fiskiver,* s. d. O.

***vermi (-a)** [vɛr·mı] m. Varme.

***vermi átt** [vɛr·mıauht] f. varmeydende Retning: *vermi-átt dags,* Syd (StStAndv. II. 287). **-bað** [-ba:ð] n. varmt Bad (StStAndv. II. 26). **-bóla** [-boᵘ:la] f. Vridblegn. **-gjarn** [-ȷad·v, -ȷar·dv] a. som holder af Varme el. af at varme sig. **-hús** [-hu:s] n. Drivhus. **-kveisa** [-kvɛi:sa] f. **1.** *(vermibóla)* Vridblegner (BH.). — **2.** *(magakveisa)* Kolik.

verming (-ar) [vɛr·miŋk] f. Varmen, Opvarmning, Optøning (LFR. VI. 218).

vermir (-is) [vɛr·mɪϱ] m. Varme; (Talem.) *það er skammgóður v.*, det er kun en stakket Lykke, en kortvarig Glæde (Galgenfrist); (Ordspr.) *það er skammgóður vermir að pissa í skó sinn* (GJ.), det varmer ikke i Længden at lade sit Vand i sine Sko.

vermi reitur [vɛr·mɪrɛi:døϱ, -rɛi:t-] m. Drivbænk, Mistbænk, Varmebed; overf.: *vermireit vonanna* (GFrOl. 36). **-skápur** [-sgau:bøϱ, -sgau.p-øϱ] m. Termostat. **-steinn** [-sdɛid·v] m. **1.** (varm) Sten, der benyttes til Opvarmning af en Drik el. til at varme sig paa. — **2.** overf.: *það er kominn v. í jörðina*, Jorden er begyndt at tø op af Varme franeden.

†**vermóðir** [vɛr·mo·ðɪϱ] f. Svigermoder.

vermsl [vɛr·msλ, vɛϱ·sλ] n. varm Kilde, Kilde, som aldrig fryser til.

vermsla (-u) [vɛr·msla] f. den Egenskab, som Kilder har, at Vandet holder sig koldt om Sommeren og sjælden fryser om Vinteren.

Vermundur (-s, -ar) [vɛr·mʏndøϱ] m. **1.** npr. — **2.** (pop.) Vermout.

†**verna (a)** [vɛr·(d)na] vt. værne om, forsvare.

vernd (-ar) [vɛr·nt, vɛn·t] f. Beskyttelse, Beskærmelse, Værn, Forsvar.

vernda (a) [vɛr·nda, vɛn·da] vt. beskærme, beskytte, forsvare, værne om.

verndar andi [vɛr·ndaran·dɪ, vɛn·dar-] m. Skytsaand. **-brjef** [-brjɛ:v] n. Lejdebrev. **-dýrlingur** [-dir·liŋgøϱ] m. Skytshelgen. **-engill** [-ɛiŋ·ɟɪdλ] m. Skytsengel. **-gripur** [-grɪ:bøϱ, -grɪ:pøϱ] m. Amulet, Talisman. **-herra** [-ϱ-(h)ɛr:a] m. Skytsherre, Patron. **-hönd** [-(h)ön·t] f. beskyttende Haand: *halda verndarhendi yfir e-m*, holde sin Haand over en. **-hæli** [-(h)ai:lɪ] n. Tilflugtssted.

verndari (-a, -ar) [vɛr·ndarɪ, vɛn·darɪ] m. Beskytter(ske); Protektor: *v. fjelagsins*.

verndar laus [vɛr·ndarlöy·s, vɛn·dar-] a. forsvarsløs. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. Beskytter. **-staður** [-ϱ-sda:ðøϱ] m. Beskyttelsessted. **-tollur** [-tod·l-øϱ] m. Beskyttelsestold. **-vængur** [-r-vaiŋ·gøϱ] m. egl. beskyttende Vinge: (Talem.) *taka e-n undir verndarvæng sinn*, tage en under sin Beskyttelse, tage sig af en. **-vættur** [-vaihdøϱ] f. Skytsaand, Værneaand.

verndun (-ar, -anir) [vɛr·ndon, vɛn·don, -anɪϱ] f. **1.** *(ásjá)* Beskyttelse, Forsvar. — **2.** *(friðun)* Fredning.

verndunarmaður [vɛr·ndonarma:ðøϱ, vɛn·d-] m. Beskytter, Forsvarer.

1. **verpa (verp, verpum; varp, urpum; yrpi; orpið)** [vɛϱ·ba; vɛϱ·p, vɛϱ·bom; vaϱ·p, ʏϱ·bom; ɪϱ·bɪ, oϱ·bɪð] v. **I.** vt. med dat. **1.** kaste: *v. e-u af sjer*, kaste n-t af sig; *v. e-m af baki*, kaste en af; *v. teningum*, kaste Tærninger; *v. litum*, skifte Farve (jfr. *litverpur)*; *v. öndinni*, sukke. — **2.** i faste Forbindelser: *v. orðum á e-n*, tiltale en; *v. reiði á e-n*, blive vred paa en; *v. á e-ð*, anslaa til n-t, gætte paa n-t. — **3.** böjes i denne Bet. ogs. svagt **(ti)**; *v. eggjum* el. abs. *v.*, lægge Æg: *krían verpir seint*; — *v. vel (illa)*, göre mange (faa) Æg; *láta fugl v. við*, ikke fjærne Æggene i en Rede, for at Fuglen skal lægge flere til; (Talem.) *v. í hreiður e-s*, udgive en som Forfatter til sine egne Produkter: *Margir urðu til að v. í hreiður hans að honum látnum* (ÁBjH. 111). — **II.** vt. med acc. el. dat. **1.** opkaste, opføre: *v. haug*, opkaste en Høj; *v. garð um e-ð*, opføre et Gærde omkring n-t; *sandi orpinn*, bedækket med Sand. — **2.** *v. e-n e-u*, belæsse en med n-t; overf.: *Grettir var orpinn stórum sökum og mikilli óhelgi* (Eimr. XVIII. 22). — **III.** refl. *verpast*: **1.** i denne Bet. undertiden svagt **(ti)**: kaste sig (om Træ), sammenkrympes, blive skæv: *skórnir verpast*; — *orpin fiðla bætt og sprengd* (StStAndv. III. 152). — **2.** *v. vel við e-ð*, gaa beredvilligt ind paa n-t.

2. **verpa (ti)** [vɛϱ·ba, vɛϱ·dɪ] vt. sömme Sko: *sauðskinnsskór ... oftast að eins verptir* (Lögb. '11, Julen. S. 15).

verpi (-is, pl. ds.) [vɛϱ·bɪ] n. = **dalverpi.**

verpill (-ils, -lar) [vɛϱ·bɪdλ, -ɪls, -laϱ] m. **1.** Tærning: (Ordspr.) *hægt er að tefla, þá verpillinn vill vel*, godt at lege, naar Tærningen vil vel. — †**2.** i Sms. (mat.) Kubik. — **3.** *(vatnsílát)* Vandkar el. Læderflaske (BH.).

†**verpilstala** [vɛϱ·bɪlsta:la] f. Kubiktal.

verpla kast [vɛϱ·blakas·t] n. Tærningkast, Tærningfald, Tærningspil. **-staup** [-sdöy:p] n. Tærningbæger.

verpulegur [vɛϱ·bolɛ·qøϱ] a. = **vörpulegur.**

verra [vɛr:a] n. comp. af **illur.**

verraneigin [vɛr:anɛi:jɪn] n. i Forb.: *til verraneigins*, til Forværrelse (BH.).

verrfeðrungur [vɛr·fɛðruŋgøϱ, vɛϱ·-] m. Epigon.

verri [vɛr:ɪ] comp. af **vondur** og **illur.**

verrir [vɛr:ɪϱ] pl. af **vörr.**

vers (gen. og pl. ds.) [vɛϱ·s, vɛs·] n. **1.** *(erindi í sálmi)* Vers, Strofe. — **2.** *(vísuorð)* Verslinje.

†**versa (a)** [vɛϱ·sa] vt. bringe i Vers, sætte paa Vers, digte (ODavVik. 77).

versaháttur [vɛϱ·sahauhdøϱ] m. (metr.) findes anført som Navn paa en firelinjet Strofe af følgende Type: *Allt, hvað sig að bar hann, | áður fyr sízt réði feila, | nema sinn niðjung þann | náði ei draga mundin heila* (HSig. 260).

Versalir [vɛϱ·sa·lɪϱ] mpl. npr. Versailles.

versasmiður [vɛϱ·sasmɪ:ðøϱ, vɛs:a-] m. Versemager.

ver skáli [vɛϱ·sgau·lɪ] m. Fiskerhytte (JÁÞj. II. 108). **-skrína** [-sgri:na] f. Madskrin, hvori is. Fødevarer opbevares, som medbringes fra Hjemmet, naar en drager til et Fiskerleje for at fiske.

versl [vɛϱ·sλ] n. = **vermsl.**

1. **versla (-u)** [vɛϱ·sla] f. = **vermsla.**

2. **versla (a)** [vɛϱ·sla, vɛs·la] vi. handle, drive Handel; *v. með e-ð*, handle med n-t, göre i n-t; *v. e-u*, handle med n-t, sælge n-t: *setti þeim, sem hestinum skyldi v., aðeins eitt skýlaust skilyrði* (ÞGJD. 45).

verslan [vɛϱ·slan, vɛs·lan] f. = **verslun.**

verslanaskrá [vɛϱ·slanasgrau:, vɛs·lana-] f. Firmaregister.

verslari (-a, -ar) [vɛϱ·slarɪ] m. Handelsmand.

verslegur [vɛϱ·slɛqøϱ] a. verdslig (ÓDavSk. 242).

verslun (-ar, -anir) [vɛϱ·slon, vɛs·lon] f. **1.** Handel: *v. með innlendar afurðir.* — **2.** Forretning: *reka v.*, drive en Forretning; *vera við v.*, være ansat i en Forretning, være ved Handelen.

verslunar ánauð [vɛϱ·slonarau:nöyð, vɛs·lonar-] f. Monopolhandel; spec. den danske Monopolhandel paa Island (GV. i JÁÞj. I. x). **-borg** [-bor·k] f. Handelsstad. **-brjef** [-brjɛ:v] n. Forretningsbrev. **-brjefaskifti** [-brjɛ:va-sɟɪfdɪ] npl. Handelskorrespondance. **-bú** [-bu:] n. Etablissement. **-efni** [-ɛb·nɪ] npl. Handelsforhold. **-einokun** [-ɛi:nogon, -okon] f. Handelsmonopol. **-erindreki** [-ɛ:rɪndrɛ·ɟɪ, -rɛ·ʄɪ] m. **1.** *(verslunarfulltrúi)* Konsularembedsmand. — **2.** *(umboðssali)* (Handels-)Agent (JKrVerzl. 11). °**-farandi** [-ϱ-fa:randɪ] m. Handelsrejsende (Stj. '98, A. 64). **-ferð** [-fɛr·ð] f. Handelsrejse. **-fyrirtæki** [-fɪ:rɪ(ϱ)tai·ɟɪ, -tai·ʄɪ] n. Handelsforetagende. **-fjelag** [-fjɛ:laq] n. Handelsselskab. **-floti** [-flo:dɪ, -flo:tɪ] m. Handelsflaade. **-frelsi** [-frɛl·sɪ] n. Handelsfrihed. **-fróður** [-froᵘ:ðøϱ] a. handelskyndig. **-fræði** [-frai:ðɪ] f. indec. Handelsvidenskab. **-fulltrúagjald** [-fʏdλtruaɟal·t] n. Konsulatafgift. **-fulltrúamál** [-fʏdλtruamau:l] npl. Konsulatvæsen. **-fulltrúi** [-fʏd·λtruɪ] m. **1.** *(ræðismaður)* Konsul. — **2.** *(umboðsmaður verslunar)* Handelsagent (Skírn. XVII. 15). **-gengi** [-r-ɟɛiŋ·ɟɪ] n. Handelslykke (JTrGst. I. 145). **-gjald** [-ɟal·t] n. Handelsafgift: *alment v.* (Alþ. '11, B. II. 1510). **-háttur** [-ϱ-(h)auhdøϱ] m. Handelsmetode. **-hyggja** [-(h)ɪɟ:a] f. (Bram. 5) = **verslunarhyggindi** 2. **-hyggindi** [-(h)ɪɟ:ɪndɪ] npl. **1.** Handelsklogskab. — **2.** Handelsspekulationer (2. IÐ. III. 242). **-hús** [-(h)u:s] n. Handelshus, Hus, Firma. **-kenning** [-ʄɛn:iŋk] f. Merkantilisme. **-legur** [-r-lɛ:qøϱ] a. merkantil; — adv. *-lega*, merkantilt, m. H. t. Handelsforholdene. **-leið** [-lɛi:ð] f. Handelsvej. **-leyfi** [-lɛi:vɪ] n. Borgerskab. **-lóð** [-loᵘ:ð] f. den til Handelsanlæg bestemte Grund i en By (Stj. '92, A. 6). **-lög** [-lö:q] npl. Handelslov, Handelslove. **-löggjöf** [-lög·ɟöv] f. Handelslovgivning. **-maður** [-ma.ðøϱ] m. Handelsmedhjælper. **-magn** [-mag·v] n. Omsætning: *verslunarmagn allra verslana.* **-mál** [-mau:l] npl. Handelsanliggender. **-mannafjelag** [-man·afjɛ:laq] n. Handelsmedhjælperforening. **-miðill** [-mɪ:ðɪdλ] m. Mægler. **-ok** [-o:k] n. Handelsaag. **-ráð** [-a-rau:ð] n. Handelskammer. **-ráðherra** [-rauþ(h)ɛra] m. Handelsminister. **-ráðunautur** [-rau:ðonöydøϱ, -nöytøϱ] m. Konsulent i Handelssager. **-ráðuneyti** [-rau:ðonɛidɪ, -nɛitɪ] n. Handelsministerium. °**-ræðismaður** [-rai:ðɪsmaðøϱ] m. Konsul. **-samgöngur** [-ϱ-sam·göyŋgøϱ] fpl. Handelskommunikation. **-samkepni** [-sam·ʄɛhbnɪ] f. indec. Konkurrence. **-samningur** [-sam·niŋgøϱ] m. Handelstraktat, Oktroy (mellem et Selskab og Regeringen) (Eimr. I. 21). **-skip** [-sɟɪ:p] n. Handelsskib. **-skýrsla** [-sɟiϱ·sla, -sɟis·la] f. Handelsberetning. **-skóli** [-sgoᵘ:lɪ] m. Handelsskole. **-skrifstofa** [-sgrɪf·sdova] f. Handelskontor. **-speki** [-sbɛ:ɟɪ, -sbɛ:ʄɪ] f. indec. Handelsvidenskab. **-staður** [-sda:ðøϱ] m. Handelssted: *löggiltur v.*, autoriseret Handelsplads. **-stjett** [-sdjɛht] f. Handelsstand. **-stjóri** [-sdjoᵘ:rɪ] m. Handelsbestyrer. **-stjórnandi** [-sdjoᵘr·dnandɪ] m. Handelsforstander. **-stöð** [-sdö:ð] f. Handelsplads. **-teppa** [-tɛhba] f. Handelsblokade. **-tíska** [-tis·ga] f. Forretningsbrug. **-umboðsmaður** [-r-ʏm·boðsma·ðøϱ] m. **1.** *(fulltrúi í verslun e-s)* Handelsfuldmægtig (Stj. '02, A. 122). — **2.** *(umboðsali)* Kommissionær (JKrVerzl. 11). **-vara** [-va:ra] f. Handelsvare. **-velta** [-vɛλ·da] f. Handelsomsætning. **-viðskifti** [-vɪð·sɟɪfdɪ] npl. Handelssamkvem. **-þjóð** [-ϱ-þjoᵘ:ð] f. Handelsnation. **-þjónn** [-þjoᵘd·v] m. Handelsbetjænt. **-þröng** [-þröyŋ·k] f. vanskelige Handelsforhold: *v. hefir lengi kúgað landa mína, og gerir það líklega lengi enn* (Mýrd. 112).

versna (a) [vɛϱ·sna, vɛs·na] vi. blive værre, forværres; — impers.: *e-m versnar*, en bliver daarligere; *það versnar í sjóinn*, Søerne bliver större, Søen bliver mere oprört: *þó versni í sjóinn* (StStAndv. II. 220); (Ordspr.) *lengi getur vont versnað*, ondt kan stadig forværres (Eimr. X. 142); *versnar ei, þó vondur lofi* (GJ.), Tingen ej forværres ved ond Mands Ros; *hann versnaði með kvöldinu*, Vejret blev værre henad Aften; *nú versnar það* (el. *í því)!* den er værre! *fara versnandi*, forværres, blive værre.

versnun (-ar) [vɛϱ·snon, vɛs·non] f. Forværrelse.

verst [vɛϱ·st, vɛs·t] adv. superl. af 2. **illa.**

verstaða [vɛϱ·sda·ða] f. Fangstplads, Fiskeplads (BrJÞf. 153).

verstur [vɛϱ·sdøϱ, vɛs·døϱ] superl. af **vondur** og **illur.**

verstöð [vɛϱ·sdö·ð] f. Fangstplads, Fiskeplads, Fiskerleje (ODavSk. 45).

?**versúra** [vɛϱ·sura] f. Versur: *versúrur frá fyrri árum* (Stj. '94, B. 171).

?**vert (-s, -ar)** [vɛϱ·t] m. Vært (BóluHj. 208).

ver tíð [vɛϱ·ti·ð] f. Fisketid, Fiskesæson: *það getur verið mjög mis[-]munandi á ýmsum stöðum og tímum, eftir hvað vertíðir eru langar og hvað þær eru margar* (Alþ. '11, B. II. 1837). **-tíðargögn** [-tiðargög·v] npl. (Vf.) = **vergögn.** **-tíðarlok** [-tiðarlo:k] npl. Fisketidens Slutning; spec. Vinterfiskesæsonens Slutning (11. Mai). **-tíðarmaður** [-tiðarma:ðøϱ] m. Mand, der fæstes paa en Gaard i Fiskesæsonen (is. som Røgter). **-tíðarskip** [-tiðaϱsɟɪ:p] n. Fiskerbaad, som deltager i en Fiskesæson: *alls 11 v.* (Eimr. VIII. 170).

vertollur [vɛϱ·todloϱ] m. Afgift af et Fiskerleje: *Hann átelur dóm sýslumanns í því að hann dæmi Vatn(s)f.kirkju alla vertolla í Bolungarvík* (Alþb. 1747, Nr. 10); spec. Afgift til Grundejeren (LFR. XII. 131).

veru fræði [vɛ:røfrai:ðɪ] f. indec. Ontologi. **-jöfnuður** [-jöb·noðøϱ] m. Væsensenhed. **-laus** [-löy·s] a. **1.** *(óvirkilegur)* uvirkelig (Myn. 56). — **2.** *(lítilsverður)* uvæsentlig, af ingen Vægt el. Betydning. — **3.** *(lítilfjörlegur)* ubetydelig, gnieragtig. **-legur** [-lɛ·qøϱ] a. **1.** *(raunverulegur)* virkelig. — **2.** *(hlutlægur)* objektiv. — **3.** *(sem um munar)* betydelig, væsentlig: *v. munur.* — **4.** *(örlátur)* rund, gavmild. — **5.** adv. *-lega* til alle de foreg. Bet. **-legleiki** [-lɛqlɛi:ɟɪ, -lɛi:ʄɪ] m. = **veruleiki.** **-leikahugtak** [-lɛiga-hʏχ·tak, -lɛika-] n. Substansbegreb: *þeir höfðu treyst á veruleikahugtakið* (Eimr. XXVII. 235). **-leikastefna** [-lɛigasdɛb·na, -lɛika-] f. Realisme

(ABjRol. § 95). **-leiki, -leikur** [-lɛi:ɟɪ, -lɛi:ȥɪ, -lɛi:gøϱ, -lɛi:køϱ] m. Virkelighed. **-leysi (-is)** [-lɛi:sɪ] n. Eksistensløshed: *en mirka nótt þanin víðs vegar — í veruleysi* (LFR. XIV. 282).

verúlfur [vɛ:rulvøϱ] m. Varulv.

verumaður [vɛ:roma:ðøϱ] m. dygtig Mand (JÞorkÞjs. 193)

verund (-ar, -ir) [vɛ:ront] f. **1.** det værende: *ættir og kynkvíslir hluta og verunda* (TBókm. XII. 194—195). — **2.** *(vera)* Væsen (ibid. 225). — **3.** *(tilvera)* Tilværelse, Eksistens (Eimr. IX. 174).

verundur (-s, -ar) [vɛ:rondøϱ] m. Væsen: *óendanlegur v., óendanlegur þannig að hann bætir altaf við sig* (Lögr. '19, 7, 21).

verustaður [vɛ:røsda:ðøϱ] m. Opholdssted, Adresse.

vervist [vɛr·vɪs·t] f. Ophold i et *ver*.

verzl- [vɛϱ·sl-] se **versl-**.

veröld [vɛ:rölt] f. **1.** Verden: *Af öðru (ɔ: líkinu) var rotið hárið og mestallt hold, en hitt lítið farið að rotna; og gat þetta gefið manni hugvekju að láta ekki mikið í henni v.* (ÞiÓlLf. 41); *hann er góður í hana v.*, han passer til Verden (ɔ: han lader sig ikke gaa paa); *fara út um víða v.*, vandre omkring i den vide Verden; *fara veg allrar veraldar*, gaa alt Kødets Gang: *hann er farinn veg allrar veraldar.* — **2.** gen. *veraldar* som forstærkende præf.: *óttalegur veraldardraugur getur þú verið*, du er da det værste Drog i Verden; *veraldar sóði*, frygtelig svinsk Person; *argasti veraldar ódámur*, svinsk ud over alle Grænser (JÁÞj. II. 456).

?**veröud (-andar, -endur)** [vɛ:rönt, -andaϱ, -ɛndøϱ] f. Veranda.

vesaldar auki [vɛ:saldaröy:ɟɪ, -öy:ȥɪ] m. Forøgelse af Elendigheden. **-gerpi** [-ɟɛϱ·bɪ] n. ynkelig Fremtoning: *vesaldargerpið það*, Ridderen af den bedrøvelige Skikkelse (JsJs.). **-klæði** [-ϱ-klai:ðɪ] npl. usle Klæder. **-legur** [-r-lɛ:qøϱ] a. ussel af Udseende, ynkelig, sygelig, daarlig af Udseende; — adv. *-lega*, ynkeligt.

vesaldómur [vɛ:saldo·møϱ] m. Usselhed, Elendighed.

vesalingur (-s, -ar) [vɛ:salingøϱ] m. Stakkel: *hann er ógnar v. til heilsunnar*, han skranter stadig; — gen. *vesalings*, stakkels: *v. drengurinn.*

vesall (-söl, -salt) [vɛ:sadλ, -söl, -saλt] a. (= *vesæll*) †**I.** med gen. berøvet, blottet for: *alls v.* — **II. 1.** *(eymdarlegur)* elendig, ynkelig, jammerlig: (Ordspr.) *sjerhvað sjer vesalla* (GJ.), *fátt er svo vesalt, að ekki eigi sjer vesalla* (SchMál.), lidet er saa usselt, at ej uslere findes. — **2.** *(ógæfusamur)* ulykkelig, stakkels: (Ordspr.) *vesalan dregur fisið flest* (GJ.), for Stodderen betyder selv det mindste meget; *vesall er vesölum verstur* (GJ.), Stakkarl (= Stakkel) er Stodder værst; ussel er ussel værst; *venst vesall vosi*, arm Mand vænnes til ondt at döje. — **3.** *(lasinn)* utilpas, daarlig, syg.

vesal legur [vɛ:salɛ·qøϱ] a. **1.** *(aumingjalegur)* som ser elendig ud. — **2.** *(aumur, vesall)* ussel, jammerlig; — adv. *-lega.* **-mannlegur** [-l-man·lɛqøϱ] a. **1.** *(vesallegur)* jammerlig, ussel. — **2.** *(nirfilslegur)* gnieragtig. — **3.** adv. *-lega.* **-menni (-is,** pl. ds.) [-mɛn:ɪ] n. **1.** *(ræfill, vesalingur)* Stymper, Svækling, Drog, Usselryg. — **2.** *(nirfill)* Gnier. **-menska (-u)** [-mɛn·sga] f. Usselhed. **-trúaður** [-tru:aðøϱ] a. = **veiktrúaður.**

vesír (-s, -ar) [vɛ:siϱ] m. Vesir.

veski (-is, pl. ds.) [vɛs·ɟɪ] n. **1.** *(seðlaveski)* Tegnebog. — **2.** Foderal, Etui, jfr. *vindlaveski.* — **3.** *(sál, selskinnssál)* Sælskindspose (Nl., Rask).

1. **vesl** [vɛs·λ] n. = **vermsl.**

2. **vesl** [vɛs·λ] a. = **vesall.**

†3. **vesl (-s,** pl. ds.) [vɛs·λ] n. et Slags Kappe uden Ærmer.

1. **vesla (-u, -ur)** [vɛs·la] f. (ÞThFerð. III. 109) = **vermsl.**

2. **vesla (-u)** [vɛs·la] f. Elendighed, Usseldom.

3. **vesla (a)** [vɛs·la] vt. **1.** göre ussel; — refl. *veslast: v. upp*, falde sammen, hensygne. — **2.** pp. *veslaður:* **a.** *(vesall)* elendig, ussel. — **b.** *(vansæll)* ulykkelig.

veslegur [vɛs·lɛqøϱ] a. = **vesallegur.**

veslingsskapur [vɛs·liŋsga·bøϱ, -sga·pøϱ] m. Usseldom, Jammerlighed.

veslingur (-s, -ar) [vɛs·liŋgøϱ] m. Stakkel (= *vesalingur, vesælingur*); gen. *veslings*, stakkels: *v. barnið.*

veslugur [vɛs·løqøϱ] a. = **vesall.**

vesna (a) [vɛs·na] vi. og v. impers. — **versna.**

†**vesning (-ar)** [vɛs·niŋk] f. Væren.

vespa (-u, -ur) [vɛs·ba] f. Hveps (ÞThLfr. IV. 222).

vess (gen. og pl. ds.) [vɛs·] n. (Eimr. V. 147) — **vers.**

vessa góður [vɛs:ago·ðøϱ] a. med rigelig Fugtighed: *þó má túngresinu vera gitt eða svell um vetur, eða pollar í regnum á sumrum, staðurinn má þó vera vessa góðr* (LFR. I. 48). **-laus** [-löy·s] a. uden Vædske. **-mikill** [-mɪ:ɟɪdλ, -mɪ:ȥɪdλ] a. **1.** *(safamikill)* saftig, vædskefuld. — **2.** *(fullur vilsu)* fuld af Materie. **-safn** [-sab·v] n. Vædskesamling (LFR. XIV. 143).

vessi (-a, -ar) [vɛs:ɪ] m. **1.** *(vökvi)* Vædske, Saft. — **2.** *(raki)* Fugtighed: *betra er lítils vessa von en mikillar skriðu* (SchMál.), bedre er en Smule Fugtighed i Udsigt end et stort Skred. — **3.** *(vilsa)* Materie (fra Saar).

vestan [vɛs·dan] adv. **1.** fra Vest, vestenfra: *v. um haf*, vestenfra over Havet; *að v.*, fra Vestfjordene, vestenfra: *hann kom að v. í gær*, han kom fra Vestfjordene (vestenfra) i Gaar; *v. að*, vestenfra. — **2.** (uden Forestilling om Bevægelse) **a.** *fyrir v.*, ¹) paa Vestlandet: *hann er fyrir v.*; ²) vesten for: *fyrir v. ána (fjörðinn)*, vest for, paa den vestlige Side af Floden (Fjorden); ³) *(v. hafs)* i Amerika; — *v. undir*, paa den vestlige Side af (en Höj, en Mur osv.); *á v.: hann er á v.*, Vinden blæser fra Vest. — **b.** med gen.: *v. e-s*, vesten for n-t: *vestan Núpshlíðarháls* (ÞThFerð. I. 176); *v. hafs*, vesten for Havet, spec. i Amerika. **-alda** [-n-al·da] f. Bølgebevægelse fra Vest. (Talem.) *draga vestanölduna*, hale Vestenbølgen op, ɔ: lade sig narre af Bølgebevægelsen og trække Snören op uden at der er Bid (Vf.). **-átt** [-auht] f. vestlig(e) Vind(e). **-blær** [-blai:r] m. sagte Vestenluftning. **-brækja** [-brai:ɟa, -brai:ȥa] f., **-bræla** [-brai:la] f. klam Taage fra Vest (Sl.). **-bæingur (-s, -ar)** [-bai:jiŋgøϱ] m. Mand fra den vestlige Del af Byen (Rvk.). **-bæjar** [-bai:jaϱ] adv. vesten for Gaarden; — spec. i Rvk. (i Sms.): fra (i) den vestlige Del af Byen: *v.-strákar.* **-ferð** [-fɛr·ð] f. Rejse vestenfra; fra Vestlandet *(Vestfirðir).* **-fjalls** [-fjal·s] adv. paa den vestlige Side af Bjærget, vest for Bjærget. **-fjarðar** [-fjar·ðaϱ] adv. paa den vestlige Side af Fjorden, vest for Fjorden. **-ganga** [-ŋ-gauŋ·ga] f. = *djúpsig*, Fiskens Vandring vestfra. **-garri** [-gar:ɪ] m. Snestorm el. raakold Blæst fra Vest (StStAndv. I. 265). **-gerra** [-ɟɛr:a] f. stiv Vestenvind (Faxaflói). **-gola** [-go:la] f. Brise fra Vest. **-gúlp (-s)** [-guλ·p, -gul·p] n., **-gúlpur (-s)** [-guλ·bøϱ, -gul·pøϱ] m. (ODavÞj. 48) taagefuld Blæst fra Vest, Vestengus. **-hafs** [-v-(h)af·s] adv. vesten for Havet, spec. i Amerika: *landar vorir v.* **-hallur** [-(h)ad·løϱ] a. — *vesturhallur*; — is. an. *-halt* som adv.: *v. við bæinn.* **-kaldi** [-ŋ-kal·dɪ] m. — **vestangola.** **-kæla** [-ȥai:la] f. kølig Vestenluftning. **-lin** [-n-lɪ:n] n. Tø med Vind fra Vest (Af.). **-maður** [-ma:ðøϱ] m. **1. a.** *(Vestfirðingur)* Mand fra Vestfjordene. — **b.** Mand fra en vestlig Egn (om en Mand fra *Húnavatnssýsla*: SIng. I. 227). — **2.** *(maður í Vesturheimi, Ameríkumaður)* Amerikaner. **-mari** [-ma:rɪ] m. (jfr. *mari*) Tøvejr med mild sagte Vestenvind (Breiðd.). **-megin** [-mɛi:jɪn] præp. med gen. og adv. paa den vestlige Side, vestfor: *v. árinnar, v. við ána.* **-útnorðan** [-u:dnorðan, -u:t-, -uhd-] adv. i Forb.: *hann er (á) v.*, Vinden blæser Vestnordvest. **-veður** [-vɛ:ðøϱ] m. = **vestanvindur.** **-verður** [-vɛr·ðøϱ] a. vestlig: *að vestanverðu*, mod Vest. **-vindur** [-vɪn·døϱ] m. Vestenvind.

vestar [vɛs·daϱ] adv. vestligere, længere mod Vest; — superl. *vestast.*

vestari [vɛs·darɪ] a. comp. vestligere, længere mod Vest; — superl. *vestastur*, vestligst, længst mod Vest.

vestarlega [vɛs·darlɛ·qa] adv. mod Vest; temmelig langt mod Vest.

Vest firðingafjórðungur [vɛs·tfɪrðiŋgafjo·r·ðuŋgøϱ] m. Vestlandsfjærdingen (i Island). **-firðingur (-s, -ar)** [-fɪrðiŋgøϱ] m. Mand fra Vestfjordene (i Island). **-firðir** [-fɪrðɪϱ] mpl. npr. Vestfjordene, Nordvestlandet. **-firðis** [-fɪrðɪs] adv. vesten for Fjorden. **-firska (-u)** [-fɪϱsga] f. dialektiske Ejendommeligheder i Sproget paa *Vestfirðir.* **-firskur** [-fɪϱsgøϱ] a. fra Vestfjordene. **-gotar** [-go·daϱ, -go·taϱ] mpl. Vestgoter.

vesti (-is, pl. ds.) [vɛs·dɪ] n. Vest (Klædningsstykke).

vestindiskur [vɛs·dɪndɪsgøϱ] a. vestindisk (Stj. '88, A. 50).

vestis boðangur, -boðungur [vɛs·dɪsbo:ðauŋgøϱ, -uŋgøϱ] m., **-bolungur** [-bo:luŋgøϱ] m. (Alþ. '11, B. 71) Forstykke i en Vest. **-hnappur** [-(h)vahbøϱ] m. Vesteknap. **-laus** [-löy·s] a. uden Vest. **-spenna** [-ɪ-sbɛn:a] f. Spænde i en Vest. **-vasi** [-s-va:sɪ] m. Vestelomme.

vestkútur [vɛs·tku·døϱ, -ku·tøϱ] m. Brændevinsdunk (JHall. 86).

vest lægð [vɛs·dlaiqð, -laigþ] f. Længde (Afstand) mod Vest (Klp. IX. 94). **-lægur** [-lai·qøϱ] a. vestlig. **-maður** [-ma·ðøϱ] m. **1.** Mand, stammende fra Storbritannien el. Irland (mods. *Austmaður*): *Vestmannsins snjalla og göfgaða kyn* (EBenVog. 23). — **2.** *(Ameríkumaður)* Amerikaner, jfr. Digtet „*Vestmenn*", ÞErlÞ. 49 ff. **-mannaeyjar** [-manɛi:jaϱ] fpl. npr. Øgruppe syd for Island. **-manneyingur (-s, -ar)** [-manɛi:jiŋgøϱ] m. Indbygger af *Vestmannaeyjar.* **-norðan** [-norðan] adv. fra Nordvest. **-norður** [-norðøϱ] n. Nordvest.

Vestri (-a) [vɛs·drɪ] m. *1. Navn paa en Dværg; *flaustur Vestra, Vestra far* (GThBúi 56), Poesi. — **2.** Navn paa et Ugeblad, udg. paa *Vestfirðir.*

vestri [vɛs·drɪ] a. comp. — *vestari*, vestligere; — an. *vestra*, paa *Vestfirðir* el. i Amerika.

vest ræna [vɛs·drai·na] f. vestlig Luftning. **-ræningur (-s)** [-rai·niŋgøϱ] m. vestlig Vind(retning) (Borg.). **-rænn** [-raidn] a. kommende fra Vest, — spec. vestlig (om Vindretning) (Sl., Vf.).

Vestumær [vɛs·domai:r] f. Vestalinde.

vestur (-urs) [vɛs·døϱ] n. **I.** Vest: *í v., til vesturs*, mod Vest. — **II.** som adv. **1. a.** (med Bevægelse) vest paa, mod Vest: *v. í sveitir; v. á við*, mod Vest; *v. að*, mod vest til; *v. fyrir*, vest for; *v. undir*, vest paa hen i Nærheden af; *v. úr*, vest paa ud over el. bort fra et Sted: *v. úr bænum.* — **b.** (uden Bevægelse) i Vesten, vest paa: *hvernig fellur þeim vestur þar?*; — *v. frá*, paa et Sted mod Vest; *v. í*, i et Værelse vendende mod Vest, jfr. ogs. *vesturí.* — **2.** spec. **a.** (med Bevægelse) til Vestlandet. — **b.** (uden Bevægelse) paa Vestlandet: *kunnir þú vel við þig v. þar?, þykir þjer ekki gott v. þar?* — **III.** præp. med acc. mod Vest igennem: *frá Blönduós v. Húnavatns- sýslu*, fra B. vest paa gennem H. (Stj. '94, A. 62).

Vestur álfa [vɛs·doraul·va] f. npr. **1.** *(Vesturheimur)* Amerika. — **2.** *(Vesturevrópa)* Evropas vestlige Del. **-átt** [-auht] f. **1.** vestlig Retning: *í v.*, til Vest, mod Vest. — **2.** *(vestur)* Vest. **-byggjar** [-bɪɟ:aϱ] mpl. Beboerne i Vesten el. paa den vestlige Side af en Egn. **-bær** [-bai:r] m. **1.** den vestlige Del af en By. — **2.** den vestligste af to sammenbyggede Gaarde. **-eyjar** [-ɛi:jaϱ] fpl. Hesperider (StStAndv. I. 13). **-fall** [-ϱ-fad·λ] n. vest paa gaaende Ström (om Tidevandets daglige Bevægelse), mods. *austurfall* (Breiðf., Sl.). **-fari** [-fa:rɪ] m. **1.** *(maður, sem flytst til Vesturheims)* Udvandrer til Amerika. — **2.** et Slags Hörlærred (Hf.). **-ferð** [-fɛr·ð] f. **1.** Rejse til Vest el. til *Vestfirðir.* — **2.** Udvandring til Amerika; — pl. *-ferðir*, Udvandring til Amerika. **-frá** [-frau:] adv., se *vestur* **II. 1. b.**, spec. i den vestlige Del af Byen (i Rvk.): *hann býr v.* **-för** [-fö:r] f. = **vesturferð.** **-haf** [-(h)a:v] n. npr. Vesterhavet. **-hallur** [-(h)ad·løϱ] a. som er en Smule vestlig: *nálægt vesturhöllu suðri.* **-heimseyjar** [-(h)ɛimsɛi:jaϱ] fpl. npr. Vestindien. **-heimska** [-(h)ɛim·sga] f. **1.** *(hrognamál Vestur-Íslendinga)* Amerikansk-Islandsk. — **2.** (spottende) den vestlige (ɔ: islandsk-amerikansk) Vigtighed el. Dumhed (StStAndv. I. 25). **-heimskur** [-(h)ɛim·sgøϱ] a. amerikansk (spec. isl.-amr.) (Eimr. XIV. 155). **-heimsmaður** [-(h)ɛimsma:ðøϱ] m. Amerikaner. **-heimur** [-(h)ɛi:møϱ] m. npr. Amerika. **-helmingur** [-(h)ɛl·miŋgøϱ] m. den vestlige Halvdel. **-himinn** [-(h)ɪ:mɪn] m. den vestlige Himmel. **-hjerað** [-hjɛ:rað] n. det vestlige Distrikt.

Vestherred, den vestlige Del af et Herred. **-hlið** [-(h)λɪ·ð] f. Vestside. **-hluti** [-(h)λʏ:dɪ, -hλʏ:tɪ] m. den vestlige Del. **-í** [-r-i:] adv., se *vestur* II. 1. b., spec. i (til) den vestlige Del af en Gaards Huse (Sl.). **-Íslendingur** [-is·lɛndiŋgoɐ] m. Islænder i Amerika. **-jaðar** [-ja:ðaɐ] m. Vestkant. **-land** [-lan·t] n. **1.** det nordvestlige Island, *Vestfirðir*. — **2.** pl. *-lönd*: **a.** *(Norðurálfa)* Vestens Lande, Occidenten. — **b.** *(Vestur-Evrópa)* det vestlige Europa (i Middelalderen spec. Storbritannien og Irland og de omliggende Øer). **-leið** [-lɛi:ð] f. Vej el. Rejse mod Vest. **-lengd** [-lɛiŋ·t] f. vestlig Længde. **-loft** [-lof·t] n. den vestlige Himmel (Urs. 30). **†-maður** [-ma:ðoɐ] m., is. i pl. Vestmænd, det vestlige Europas Beboere. **-straumur** [-ɐ-sdröy:moɐ] m. det vestlige Hav. **-strönd** [-sdrön·t] f. Vestkyst. **-umdæmi** [-r-ʏm·-daimɪ] n. Vestamt. **-útsuður** [-u:tsʏðoɐ] n. Vest-Syd-Vest (Odds. 33). **-vegur** [-vɛ:qoɐ] m. Lande vest for Nordsøen. **-víking** [-vi:ɡiŋk, -vi:ɡ-] f. Vikingetog til det vestlige Europa: *fara í v.* **-þjóð** [-ɐ-þjoᵘ:ð] f. vestlig Nation.

†vesæla (di) [vɛ:sai·la] vt. göre ussel el. elendig.

vesældardropi [vɛ:saildardro:bɪ, -dro:pɪ] m. Næsedryp, Dryp: *Stór, kaffibrúnn v. hjekk neðan í nefinu á honum* (JTrB. 174) (jfr. *sultardropi*).

vesælingur (-s, -ar) [vɛ:sailiŋgoɐ, -liŋs] m. = **vesalingur.**

vesæll [vɛ:saidλ] a. = **vesall.**

vesællegur [vɛ:sail·qoɐ] a. = **vesallegur.**

vesöld (vesaldar) [vɛ:sölt, vɛ:saldaɐ] f. **1.** *(volæði, eymd)* Elendighed, Ulykke. — **2.** *(veikindi)* Sygdom, Upasselighed; Sygelighed, daarligt Helbred.

vet fang (-s) [vɛ:tfauŋk] n., **-fangur (-s)** [-fauŋgoɐ] m. (Siglf.) Øjeblik: *í einu vetfangi*, i et Nu, *í sama vetfangi*, i samme Nu.

vetlinga prjónn [vɛhdliŋgaprjoᵘd·v] m. Strikkepind til at strikke Vanter med. **-snuddar** [-snʏd:aɐ] mpl. smaa, stærkt valkede (Sø)vanter. **-tak** [-ta:k] n. Tag med en Vante, is. overf. kraftløst Tag: *sem á væri handtak hennar væri v.* (GFrÁtt. 97); — pl. -tök (Ordspr.) [illegible] (Málshb. 203), Tag med Vanter gör liden Gavn.

vetlingur (-s, -ar) [vɛhdliŋgoɐ, -iŋs] m. *(belg-vetlingur)* Vante *(fingra-vetlingur)* Handske; [illegible] en Gaade: *margt er smátt í vetlings manns* [illegible] *sands* [san·s]; [illegible] *þó þú getir í allan dag, þá getur þú ekki* (e. [illegible]) *hans*. — overf.: *til þess að sýna, hvað smátt er til í vetlings manns* (GFrÁtt. 148), *allir sem vetlingi gátu valdið*, alle, der kunde krybe og gaa.

vetni (-is) [vɛhdnɪ] n. (kem.) Brint, Hydrogen.

vetra (a) [vɛ:dra, vɛ:tra] v. impers. blive Vinter: *það fer að v. (að)*, Vinteren nærmer sig, det begynder at blive Vinter; *það vetrar vel*, Vinteren tegner godt.

vetrar afli [vɛ:drarab·lɪ, vɛ:trar-] m. Udbyttet af Vinterfiskeriet. **-auki** [-öy:ɡɪ, -öy:ɡɪ] m. Eftervinter (StStAndv. I. 55). **-beit** [-bɛi:t] f. Vintergræsning; Ret til Vintergræsning. **-bygg** [-bɪk·] n. Risbyg. **-björg** [-björ·k] f. Vinterproviant, Vinterforraad. **-blóm** [-bloᵘ:m] n. (bot.) en Art af Stenbræk (saxifraga oppositifolia). **-bloti** [-blo:dɪ, -blo:tɪ] m. Vintertøvejr. **-brá** [-brau:] f. visnede Bladspidser (jfr. *sina)*. **-braut** [-bröy:t] f. **1.** en ved Færdsel dannet Bane i Vintersne. — **2.** (astr.) Mælkevejen. **-búðir** [-bu:ðɪɐ] fpl. Vinterlejr. **-búningur** [-bu:niŋgoɐ] m. Vinterdragt. **-dá** [-dau:] n. Vintersövn, Vinterdvale: *liggja í vetrardái*, ligge i Dvale om Vinteren. **-dagur** [-da:qoɐ] m. Vinterdag, Vintertid: *á vetrardag(inn)*, om Vinteren; *1. v.*, förste Vinterdag (1. Dag i *gormánuður* (i Slutn. af Oktober)). ***-fall** [-ɐ-fad·λ] n. Vinterdække, Sne (JHall. 199). **-far** [-fa:r] n. Vinterens Beskaffenhed, Vejrlig om Vinteren (ÞThÁrf. 140). **-fat** [-fa:t] n. Klædningsstykke til Vinterbrug. **-ferð** [-fer·ð] f. Vinterrejse: *oft eru kröggur í v.* **-fylling** [-fɪd·liŋk] f. ny Uld, vokset frem i Løbet af Vinteren (Freyr VIII. 92). **-fiskur** [-fɪs·goɐ] m. Fisk, som fanges ved Vintertid (Lögr. '14, 173). **-fóður** [-foᵘ:ðoɐ] n. Vinterfoder. **-forði** [-for·ðɪ] m. Vinterforraad. **-frakki** [-frahɡɪ] m. Vinterfrakke, Vinteroverfrakke. **-gagn** [-r-gag·v] n. den Nytte, en Ko gör om Vinteren. **-ganga** [-gauŋ·ga] f. Vintergræsning. **-gervi** [-ɡɛr·vɪ] n. Vinterdragt (GFrÚbl. 36). **?-gljá** [-gljau:] f. glindsende Sneflade (MJ. II. 116). **-griðastaður** [-grɪ:ðasda·ðoɐ] m. Vinterasyl. **-gæði** [-ɡai:ðɪ] npl. et Gode, Vinteren yder (Árm. I. 121). **-hagi** [-ɐ-(h)ai:jɪ] m. Vintergræsning. **-hamur** [-(h)a:moɐ] m. **1.** = *vetrarbúningur*. — **2.** (om Vejrliget) strængt, vinterligt Udseende: *þegar hann kemst í vetrarhaminn*. **-harðindi** [-(h)ar·ðɪndɪ] npl. Vinterens Strænghed, stræng Vinter. **-harka** [-(h)aɐ·ga] f. stærk Vinterkulde. **-herbúðir** [-(h)ɛr·buðɪɐ] fpl. Vinterkvarter, Vinterlejr. **-hreðka** [-a-hɐɛþ·ga, -hɐɛð·ka] f. = **vetrarræfla.** **-húfa** [-ɐ-(h)u:a] f. Vinterhue. **-kálfur** [-kaul·voɐ] m. Sne paa Bjærgene för Slutningen af August (JÁÞj. II. 560), jfr. *haustkálfur*. **-kápa** [-kau:ba, -kau:pa] f. Vinterkaabe. **-koma** [-ko:ma] f. Vinterens Komme, Begyndelse. **-kona** [-ko:na] f. Kvinde, fæstet som Tyende for Vinteren. **-kópur** [-koᵘ:boɐ, -koᵘ:p-] m. Graasælunge. **-kuldi** [-kʏl·dɪ] m. Vinterkulde. **-kvíðastör** [-kvi·ðasdö:r] f. (bot.) (= *snjónál)* mangegrenet Star (carex chordorrhiza). **-kvíði** [-kvi:ðɪ] m. **1.** = *vetrarkvíðastör*. — **2.** Spindelvæv (i det fri). **-kvöld** [-kvöl·t] n. Vinteraften. **-lag** [-r-la:q] n.: *að vetrarlagi*, om Vinteren. **-langt** [-lauŋ·t, -lauŋ·t] an. om Vinteren, Vinteren over. **-laukur** [-löy:goɐ, -löy:k-] m. (bot.) **1.** ensidig Vintergrön (pyrola secunda). — **2.** grönt Græs fra forrige Aar, som kommer frem, naar Sneen el. Isen smælter: *Á þorra kom gróður, svo útigangspeningur beit ei annað en vetrarlauk og grænt gras* (ÞThÁrf. 151). **-lega** [-lɛ:qa] f. Vinterophold, Vinterleje; Overvintren (Stj. '11, B. 41). **-legur** [-lɛ·qoɐ] a. vinterlig. **-líf** [-li:v] n. Vinterliv. **-lilja** [-lɪl·ja] f. (bot.) Vintergrön (pyrola). **-lægi** [-lai:jɪ] n. Vinterkvarter (for Skibe), Vinterhavn, Vinterstation. **-maður** [-ma:ðoɐ] m. Tjænestekarl om Vinteren. **-mánuður** [-mau:noðoɐ] m. Vintermaaned. **-megin** [-mɛi:jɪn] n., **-megn** [-meg·v] n. Vinterens Strænghed, Höjvinter, Hjærtet af Vinteren. **-mið** [-mɪ:ð] n. Vinterfiskebanke (SIng. I. 247). **-mykja** [-mɪ:ɡa, -mɪ:ɡa] f. Godning, som samles om Vinteren (el. føres ud om Vinteren). **-mútur** [-mu:doɐ, -mu:toɐ] fpl. Vinterhæshed, Stemmeløshed om Vinteren: *Fuglarnir komast úr vetrarmútunum* (SNord. FÁ. 28). **-nál** [-nau:l] f. = **vetrarkvíðastör.** **-nauð** [-nöy:ð] f. Vinterens Strænghed, lang og stræng Vinter: *þar er snæsamt ok liggur á v. mikil* (ÞThFerð. IV. 16); *þar eru vetrarnauðir miklar* (Odds. II. 2, 49). **-nótt** [-noᵘht] f. Vinternat. **-næddur** [-naid:oɐ] a. omsuset af kold Vinterblæst: *rósin ... vetrarnædd* (StStAndv. II. 224). **-næðingur** [-nai:ðiŋgoɐ] m. kold Vinterblæst. **-nætti (-is)** [-naihdɪ] n. coll. Vinternætter: *í langa vetrarnættinu* (MStVin. 143). **-ríki** [-a-ri:ɡɪ, -ri:ɡɪ] n. Vinterens Strænghed; lang og stræng Vinter: *Þó sumargróðurinn sé víða fagur til fjalla, þá er þar alstaðar v. mikið* (ÞThFerð. III. 126). **-ríkur** [-ri:goɐ, -ri:koɐ] a. med barske Vintre. **-rúgur** [-ru:(q)oɐ] m. Vinterrug. **-ræfla** [-raib·la] f. (bot.) Vinterrædike, sort Rædike. **-selur** [-ɐ-sɛ:loɐ] m. Graasæl (halichoerus grypus). **-skóli** [-sgoᵘ:lɪ] m. Skole, hvor Undervisningen kun finder Sted om Vinteren (Stj. '05, A. 326). **-smjör** [-smjö:r] n. Smör fra Vinteren, Vintersmör: *vættir þrjár með vetrarsmér* (ÓDavÞul. 317). **-snjór** [-snjoᵘ:r] m., **-snær** [-snai:r] m. Vintersne. **-sólhvörf** [-soᵘl·-χwörv,-kvörv] npl., **-sólstöður** [-soᵘl·sdöðoɐ] fpl. Vintersolhværv. **-stormur** [-sdor·moɐ] m. Vinterstorm. **-stúlka** [-sduλ·ga, -sdul·ka] f. Pige, fæstet for Vinteren. **-stöð** [-sdö:ð] f. Vinterkvarter, Vinterstation. **-tíð** [-ti:ð] f., **-tími** [-ti:mɪ] m. Vintertid. **-troðinn** [-tro:ðɪn] a. nedtrampet (og rodgnavet) om Vinteren: *vetrartroðin jörð* (LFR. VI. 62). **-tungl** [-tuŋ·l] n. den förste Maane om Vinteren (1. Nymaane i *gormánuður)*. **†-tvífill** [-tvi:v-ɪdλ] m. = **tvífill.** **-veður** [-r-vɛ:ðoɐ] n. Vintervejr. **-vegur** [-vɛ:qoɐ] m. Vej, som bruges om Vinteren. **-ver** [-vɛ:r] n. Vinterfiskeri: *Fjórar vættir forna smérs | fínt er það til vetrarvers* (Huld IV. 66). **-vera** [-vɛ:ra] f. Vinterophold (Esp. II. 113). **-verk** [-vɛɐ·k] n. Vinterarbejde. **-vertíð** [-vɛɐ·tið] f. Fisketiden om Vinteren. **-vist** [-vɪs·t] f. Vinterophold. **-þoka** [-ɐ-þo:ga, -þo:ka] f. Vintertaage: (Ordspr.) *trúðu aldrei vetrarþoku* (GJ.). **-þungt** [-þuŋ·t, -þuŋ·t] an.: *e-s staðar er v.*, der er meget Snefald og Kulde et Sted om Vinteren (ÞThFerð. III. 303).

vetra tal [vɛ:drata:l, vɛ:tra-] n. Aars Antal: *að vetratali*, af Alder. **-viðbúnaður** [-við·bunaðoɐ] m. Forraad (Forberedelser) for Vinteren.

vetrungs eldi [vɛ:druŋsel·dɪ, vɛ:truŋs-] n., **-fóður** [-foᵘ:ðoɐ] n. Fodring af el. Foder til et aargammelt Kreatur.

vetrungur (-s, -ar) [vɛ:druŋgoɐ, vɛ:tr-] m. Aarling, aargammelt Dyr, (spec.) aargammel Kalv, Vintring: (Ordspr.) *sjálfir eiga vetrungar verk sitt*, en aargammel Stud arbejder for sig selv (overf. om Folk, som ikke behøver at arbejde mere end de selv vil).

vettir [vɛhdɪɐ] pl. af **vöttur.**

vettugi [vɛhdʏyjɪ] n. Intet; *að v.*, forgæves: *föluðu mat á bæjum að v.* (GKonÆf. 98); *eigi þyrfti hann eið að vinna að v.* (uden Grund) (OBj. I. 110); *hafa, meta, virða (að) v.*, ikke bryde sig om, ignorere, regne for intet, lade haant om.

vettvangur [vɛhdvauŋgoɐ] m. *(= vættvangur)* Aasted, ogs. nu i Alm. det Sted, hvor n-t foregaar, det Sted, man skal møde paa, Mødested: *við vorum á réttum tíma á vettvangi* (Alþ. '11, B. II. 1446); *Og þar sem flest af þessu fólki átti einhvern landamann í einu* [illegible]*, gat það komið á vettvang í skjóli hans* (JTrL. 28).

vetur (-rar; pl. **vetur** og anom. **vetrar; vetra, vetrum)** [vɛ:doɐ, vɛ:toɐ, vɛ:draɐ, vɛ:traɐ] m. **1.** Vinter: *að vetri*, næste Vinter, til Vinter; *í v.*, ¹) denne Vinter, i Vinter; ²) (ogs. *í fyrra v., í v. sem leið)* i Vinter, sidste Vinter; ³) til Vinter, næste Vinter; *um veturinn*, om Vinteren, Vinteren igennem, Vinteren over; *miður v.*, Midtvinter, midt om Vinteren; *á vetrum, á veturna*, (pop.) *á veturnar, á vetrin*, om Vinteren; *súpa þar á vetrin hregg* (GFr. i Eimr. XIV. 59); *leika sér á vetrin* (ibid. 159); *setja á v.*, se *setja*. — **2.** som Aldersangivelse (nu is. om Kreaturers Alder): Aar: *fjögurra vetra gamall*, fire Aar gammel; *fimm vetra sauður*, en Bede, fem Aar gammel. **-beit** [-r-bɛi:t] f. = **vetrarbeit.** **-gamall** [-ga:madλ] a. vintergammel, aargammel: *veturgömul kind*, Aarslam; n. *-gamalt* coll. som subst.: aargamle Faar. **-gemlingur** [-ɡɛm·liŋgoɐ] m. Aarsunge. **-gestur** [-ɡɛs·doɐ] m. Vintergæst. **-grið** [-grɪ:ð] npl. Tjæneste el. Ophold Vinteren over. **-grænn** [-graid·v] a. (bot.) vintergrön. **-hagi** [-ɐ-(h)ai:jɪ] m. Vintergræsgang. **-hús** [-(h)u:s] n. Vinterbolig. **-lag** [-la:q] n. = **vetrarlag.** **-leggja** [-r-lɛɡ:a] vt. bestemme, hvilke Kreaturer skal fodres Vinteren over. **-legur** [-lɛ·qoɐ] a. = **vetrarlegur.** **†-lengis** [-lɛiŋ·ɡɪs] adv. saa længe Vinteren varer. **-liði** [-lɪ:ðɪ] m. ***1.** *(björn)* Björn (BóluHj. 49). — **2.** *(ársgamall æðarblíki)* aargammel Han-Ederfugl (Langanes, Sch.). — **3.** npr. **-náttaleyti** [-nauhdalɛi:dɪ, -lɛi:tɪ] n., **-náttaskeið** [-nauhdasɡɛi:ð] n. Tiden ved Vinterens Begyndelse. **-nætur** [-nai:doɐ, -nai:toɐ] fpl. de to sidste Dage för 1. Vinterdag (se *vetrardagur): fyrir (eftir, um) v.*, för (efter, ved) Vinterens Begyndelse. **-rúgur** [-ɐ-ru:(q)oɐ] m. = **vetrarrúgur.** **-seta** [-ɐ-sɛ:da, -sɛ:ta] f. Ophold om Vinteren, Vinterkvarter. **-setugestur** [-sɛdøɡɛs·døɐ, -sɛtø-] m., **-setumaður** [-sɛdoma:ðoɐ, -sɛtø-] m. = **veturtökumaður.** **-setur** [-sɛ:doɐ, -sɛ:toɐ] n. Vinterlejr: *snúa til ... vetursetra* (LFR. X. 227). **†-sætur** [-sai:doɐ, -sai:toɐ] a. opholdende sig om Vinteren. **-taka** [-ta:ga, -ta:ka] f. Modtagelse til Vinterophold. **-tökumaður** [-tö·goma:ðoɐ, -tö·ko-] m. Vintergæst. **-vertíð** [-r-vɛɐ·tið] f. = **vetrarvertíð.** **-vist** [-vɪs·t] f. Vinterophold. **-vistarmaður** [-vɪsdarma:ðoɐ] m. = **veturtökumaður.**

vex [vɛχ·s] 1., 2. og 3. p. sg. præs. ind. af **vaxa.**

vexa (ti) [vɛχ·sa] vt. oversmøre med Voks, vækse, sætte i Voks: *en með hinum minni vexti gamla konan tvinnann, þegar hún var við saumaskap* (And. II. 181); — pp. *vextur*, vækset, besmurt med Voks: *vextur þráður*, vækset Traad.

vexing (-ar) [vɛχ·siŋk] f. Væksning.

vextir [vɛχ·sdɪɐ] pl. af **vöxtur.**

†vextisljótur [vɛχ·sdɪsljoᵘ:døɐ, -ljoᵘ:toɐ] a. styg af Legemsbygning.

vezír [vɛ:sɪɣ] m. = **vesír.**

ví (-s, pl. ds.) [vi:] n. (St., Sch.) = 1. **vía.**

1. **vía (-u, -ur)** [vi:ja] f., is. i pl. *víur*, Flueæg i Kød og Fisk, Spy: (Talem.) *bera víur(nar) í e-ð*, tragte efter n-t, have sine Garn ude efter n-t.

2. **vía (a)** [vi:ja] vt., vi. og v. impers. **1.** lægge Æg (om Fluer), sværme: *flugurnar eru að v. í fiskinn, fiskinn er farið að v.* — **2.** *(sundra, dreifa)* sprede, adsplitte: *v. fje* (Vf.). — **3.** *(tísta)* kvidre (Árm. I. 137). — **4.** *(njósna um e-ð)* efterforske hemmeligt (BH.).

1. **við (-jar, -jar)** [vɪ:ð] f. Vidjebaand, Baand; Lænker, is. i pl. *viðjar*, Lænker; anom. pl. *viðjur: þrúgnanna viðjur* (StStAndv. II. 287).

2. **við** [vɪ:ð] pron. pers. dual. af *jeg*, nu i daglig Tale ogs. anvendt som pl. (i St. f. *vjer)*, se *jeg: við hjónin*, jeg og min Hustru (Mand).

3. **við** [vɪ:ð, vɪð] præp. med dat. og acc.

A. med dat. **I.** i egl. Bet. om Rum og Sted: **1.** imod, henimod: **a.** om Udstrækning henimod, Støtten el. Lænen mod n-t el. lign.: *spyrna fæti v. e-u*, stemme Foden mod n-t; *loginn nam* (el. *ljek) v. himin* Flammen slog op mod Himlen; *eg hefi ekki hrært hendi v.* (ikke berört) *hinni úngu Brísesdóttur* (Il. II. 189); *grípa v. e-u*, modtage n-t i Flugten; *gína v. e-u*, spærre Gabet op mod n-t. — **b.** beslægtet med foregaaende, men nærmest i Betydningen: ved, til, med Forestilling om en Bevægelse imod, samt at Objektet bevæges lidt el. forandrer Tilstand: *ýta v. e-u*, skubbe til n-t; *blaka v. e-u*, give n-t et lille Puf el. Slag; *hagga v. e-u*, röre ved n-t; *hreyfa v. e-u*, röre ved, bevæge, foretage Ændringer ved n-t. — **2.** om Retning: mod, henimod: *horfa v. e-m*, se imod en, vende (Blikket) hen imod en; *e-ð horfir v. e-m*, ¹) = *e-ð blasir v. e-m*; ²) *e-ð horfir svo eða svo v. (e-m)*, n-t ser saadan el. saadan ud (i ens Øjne); *líta v. e-m*, se til den Side, hvor en er; *gleypa v. e-u*, sluge n-t; *blasa v. e-m*, ses lige overfor en; *e-ð blasir v. himni*, n-t rager op mod Himlen; *hlæja, brosa v. e-m*, le, smile til en; *snúa baki v. e-m*, vende en Ryggen; *húsið stendur skakt v. götunni*, Huset staar skævt mod Gaden; *synir Akkea snérust v. honum* (vendte sig imod ham) (Il. II. 9). — **3.** med, sammen med, til: **a.** om Følgeskab, Samhorighed el. Samtidighed: *jeta smjör v. brauði*, spise Smör til (paa) Brød; ogs. elliptisk: *hefurðu nokkuð v. brauðinu?* har du noget (Smör el. andet Fedt) til Brødet?; *borða vel v.*, spise rigeligt (Smör) til, (jfr. *viðbit); Og eg yrði fegin, ef hún gæfi mér v. einni köku fyrir það* (JTrL. 317). — **b.** med, ved (om Middelet): *eiga, ala, geta barn v. konu*, avle Barn med en Kvinde; *fá v. nauti*, blive drægtig ved en Tyr. — **II.** Udtr. med overf. Bet.: **1. a.** om Bytte, Handel: mod, til, for: *selja e-ð v. miklu, litlu verði*, sælge n-t til en höj, ringe Pris; *gefa gull v. grjóti*, give Guld for Stene; *peningar ... megi koma á rentu ... v.* (mod) *skuldabrjefum* (JHall. 329). — **b.** Værn, Beskyttelse, Middel imod, Forholdsregel imod, Raad imod osv.; *forða e-m v. háska*, redde en fra Fare, ud af Fare; *forða sjer v. e-u*, redde sig selv for n-t, ud af n-t, fra n-t: *og forðaði sér v. hinni svörtu Valkyrju* (Il. I. 169); *hlífa e-m v. e-u*, skaane en mod n-t; *til að verja hana v. skotum* (ibid. 114); *hafði hann fótsíðan skjöld til hlífðar v. spjótalögum* (ibid. II. 84); *gera v. e-u*, gore for n-t; *ráð v. e-u*, Raad mod n-t; *meðal v. berklaveiki*, Medicin mod Tuberkulose; *sem er bót v. mörgum meinum* (Od. XXIII. 36); *V. manntjóni þessu vannst eingin líkn lángan tíma* (JÁÞj. I. 145); *þeir vóru forsjálir og drukku v. ókomnum þorsta*, de var fremsynte og drak for at stille en kommende Törst (ÞGj. Uf. 65); *til þess að sjá v. þeim leka* (JThPs. 57), *meðan harðar skriptir, sektir eða líflát voru lögð v. slíkum brotum* (JÁÞj. I. 225). — **2. a.** *(gegn)* om Modstand, Afslag overfor n-t, Modsigelse o. lign.: mod, overfor: *hann hefur ekki afl v. þessum manni*, han har ikke Kræfter til at modstaa (kan ikke maale sig med) denne Mand; *hafa liðsafla, liðskost v. e-m*, have tilstrækkelig mange Tropper til at kunne modstaa el. maale sig med en; *hafa* (underforst. *afl) v. e-m*, kunne magte en; (Ordspr.) *enginn má v. margnum*, een kan ikke mod mange; *rísa öndverður v. e-u*, rejse sig mod n-t; *bregðast reiður v. e-u*, vredes over n-t; *amast v. e-u*, forträdige n-t (jfr. *amast); sporna v. e-u*, søge at forhindre n-t; *stugga v. e-m*, genne en bort (jfr. *stugga); drepa hendi v. e-u*, afslaa n-t. — **b.** om Forberedelse paa el. til: *vera búinn (vanbúinn) v. e-u*, være forberedt (uforberedt) paa n-t; *búast v. e-u*, se 3. — **c.** om Advarsel, Forsigtighed imod el. overfor n-t: *vara e-n v. e-m*, advare en mod en; *vara e-n v. e-u*, advare en mod n-t, advare en om n-t, se *vara*; *gæta sín v. e-u*, vogte sig for n-t. — **d.** om en (fjendtlig) Sindsstemning overfor n-t (Frygt, Afsky): *e-m rís hugur v. e-u, hryllir v. e-u*, en gruer for n-t; *þeim rís hugur v. þeirri svívirðingu* (Il. I. 71); *e-m býður v. e-u*, en har Afsky for n-t; *óa v. e-u*, befrygte n-t, have bange Anelser m. H. t. n-t; *reiðast v. e-u*, vredes over n-t; *kviða v. e-u* = *kvíða fyrir e-u*, se *kvíða*. — **e.** om Fare, Risiko, Ansvar: *e-m er hætt v. e-u*, en staar i Fare for n-t; *að þér muni v. nokkru hætt* (Od. V. 13); *það er varla hætt v. því*, det er der næppe Fare for (Eimr. I. 13); *hætt er nú v.!* det er saamænd sandt! det er rigtigt nok! — **3.** hen imod, med Betydningen: nærved, om det, som kan ventes, som der er Udsigt til, Sandsynlighed for (jfr. 2. b.): *liggur við e-u*, n-t er nær sket; *það lá v. beinbroti og meiðslum*, det var nær blevet til Benbrud og Skade; *honum lá v. falli*, han var nær falden; *búast v. e-u* (egl. berede sig til at møde n-t) vente n-t (talt om halvt, *var v. (því) búið, að ormurinn ræðust inn í landið*. — **4.** forsk. overf. Betydninger (ofte med den egl. Bet. liggende til Grund): **a.** Udtryk, som betegner en Bevægelse el. Retning imod, hen imod: *taka v. e-u*, modtage n-t; *teku v. þeim fögru gjöfum* (Od. VIII. 55). — **b.** betegnende Imødekommen, Vedgaaen, Indrömmelse el. Nægtelse af n-t: *segja (kveða) já (nei) v. e-u*, sige ja (nej) til n-t; *gangast v. e-u*, indrömme n-t; *gangast v. barni*, indrömme at være Fader til et Barn; *horfa, líta, sjá v. e-u*, tage n-t i Betragtning. — **c.** om Henvendelse, Hengivelse til, Given sig af med el. lign.: *gefa sig allan v. (lítið v.)*, ofre sig helt for (ikke give sig meget af med); *Íslendingar gáfu sig nokkuð v. bóknámi í Parísarborg* (TBókm. '93, 33); *verða vel (illa) v. e-u*, modtage n-t godt, daarligt, opføre sig smukt el. slet i et el. andet: *verða vel v. dauða sínum*, tage sin Død med Sindsro, paa en smuk Maade: *hefir ... það þókt auðnuvegur, að verða vel v.* (vise Tjænstvillighed m. H. t.) *öllum nauðsynjum þeirra* (JÁÞj. I. 6); *verða v. vilja, ósk e-s*, föje en; *fyrst þú ekki varðst við bæn minni* (siden du ikke bönhørte mig (Od. VI. 29). — **5.** elliptiske og adverbielle Udtryk: **a.** *spyrna v.*, stemme Fødderne imod; søge at forhindre; *hún drap v. hendi*, hun støttede Haanden mod Jorden; *hlær v. sjór og brosir grund*, Soen ler og Jorden smiler. — **b.** betegnende n-t samtidigt el. umiddelbart følgende: til Gensvar, samtidig: *þegar karlmenn taka á henni urrar hún v.* (JÁGát. 78); *mælti hann og hló v.*, sagde han og lo samtidig, sagde han leende; *og kjökrar v.*, klynker tillige (JÁÞj. II. 353); *bregðast reiður v.*, blive vred (paa Grund af n-t); *gella* (el. *gjalla) v.*, se *gjalla* 3.; *kveða v.*, genlyde, klinge; *rísa v.*, göre Modstand; *taka v.*, fortsætte (hvor en anden hører op); *búast v.*, forberede sig; göre sig klar osv.

B. med acc. i egl. Betydning om Rum og Sted, konkrete Betegnelser: **1. a.** ved, nær ved: *skjöldur v. skjöld*, Skjold ved Skjold (i en Række); *skip v. skip*, Skib ved Skib, det ene Skib klods op ad det andet; *v. veginn*, ved Vejen; *húsið stendur v. götuna*, Huset ligger ved (ud til) Gaden (men *húsið stendur skakt v. götunni* (hvor der tænkes paa Retningen, jfr. A. I. 2.)); *v. vatnið*, ved Soen; *búa v. fjallið*, bo oppe under Bjærget, tæt op til Bjærget; *búa v. sjóinn, v. sjávarsíðuna*, bo ved Kysten, ved Havet: *Akureyri v. Eyjafjörð*; — *orustan v. Isted*, Slaget ved Isted; *Hún ... nam staðar ... v. garðsþröskuldinn* (Od. I. 7); *hinir fextu hjálmar komu v. hinar fögru hjálmbólur* (Il. II. 8). — **b.** om Udstrækning: *gnæfa* (el. *taka) v. himin*, naa op til, rage op mod Himlen: *annar skoltur hennar tók v. himin, en annar við jörðu* (JÁÞj. I. 323). — **c.** om Retning: *v. austur*, imod Øst: *v. austur gnæfir sú hin mikla mynd* (JHall. 52); *dró upp flóka v. austur*, der trak en Sky op paa Østhimlen, i Øst; *vindurinn var stöðugt v. norður* (stadig nordlig); *húsið stendur út v. sjó* (ude ved Soen); *niður v., út v., upp v., inn v., suður v., norður v.* osv., nede ved, ude ved, oppe ved, op til, ind ved, syd (paa) ved, nord (paa) ved osv.; *upp(i) v. fossa*, oppe ved Fosserne; *sunnan, norðan* osv. *v.*, lige syd for, nord for; *austan v. bæinn er dálítil tjörn*, lige øst for Gaarden er en lille Dam; *hægra, vinstra megin v.*, paa höjre, venstre Side af; *heldur því* (ɔ: *brjefinu) upp v.* (op imod) *ljósið* (JThMk. 22); *sitja, standa upp v. vegg*, sidde, staa ved (opad) en Væg; *borðið stendur upp v. vegg*; — *í sýn v. bæinn*, i Linje med Gaarden; *standa í höggfæri v. e-n*, staa saa nær en, at man kan faa Hug paa ham; *vera í skotfæri v. e-n*, være en paa Skudvidde; *(á) móts v.*, ¹) lige overfor: *þegar jeg var kominn móts v. húsið*; ²) overf. i Forhold til: *jeg verð að borga e-ð móts v. það, sem aðrir hafa lagt til*; *hvað er nú þetta á móts við hitt* (i Sammenligning med det andet); *fara á mis v. e-n*, gaa fejl af en, tage en anden Vej end en anden og saaledes ikke modes. — **2.** om Tid: **a.** temporale Udtryk: *v. sólarsetur, v. sólarlag*, ved Solnedgang; *v. sólaruppkomu*, ved Solopgang; *v. kvöldit*, henimod Aften (Esp. I. 66). — **b.** bet. Samtidighed: *v. það tækifæri*, ved den Lejlighed; *v. aldur*, aldrende; *lá v. sjálft, var v. sjálft búið*, det var lige ved. — **3. a.** i Beröring, Forbindelse med: til, paa, ved: *festa e-ð v. trje*, fastgöre n-t til et Træ; *saman v.*, sammen med: *Hún hrærði ost og hveiti ... saman v. pramniskt vín* (Od. X. 31); *negla e-ð v. e-ð*, nagle n-t (fast) til n-t; *draga segl v. hún*, hejse Sejl (op til Mastetoppen); *hafa barn v. brjóst*, have et Barn ved Brystet, have et diende Barn; *laus v. e-ð*, løs fra, losnet fra n-t: *sætið er laust v. vagninn*; — *flosnar hulan v. diskinn* (JSFb. 35); *leggja, bæta, auka v. e-ð*, lægge til n-t, foroge n-t; *2 v. 3 eru 5*, to til tre er fem. — **b.** om Nærværelse: *sitja v. stýri*, sidde ved Roret; *sitja v. árar*, sidde ved Aaren, sidde og ro; *sitja v. drykkju, mat*, sidde og drikke, sidde og spise, sidde til Bords; *vera v. e-ð*, ¹) overvære n-t: *vera v. messu*; — *vera v. skólauppsögn*, overvære Afslutningsfesten i en Skole; *vera v. kirkju*, være til Stede i en Kirke; ²) blive ved med n-t: *hann er einlægt v. þennan amranda* (Breiðd.), jfr. *amrandi* 2.; — *sem hélt steininum föstum við hið feiknarlega bjarg* (Il. II. 9). — **4.** om Midlet (det lokale: ved, hos, falder undertiden i Betydning sammen med det »ved«, som betegner Midlet): **a.** *ganga v. hækjur*, gaa ved Krykker; *ganga v. staf*, gaa med Stok, gaa støttet til en Stok; *rísa við olnboga*, rejse sig paa (ɔ: støttet til Albuen); *skóflan stendur upp v. vegg*, Skovlen staar (lænet) op til Væggen; *styðjast v. e-ð*, støtte sig til n-t; ogs. overf.: *þetta álit hefur v. töluverð rök að styðjast* (Eimr. II. 163). — **b.** *halda v. e-ð, styðja v. e-u*, holde n-t oppe, støtte n-t saa at det ikke falder el. bevæger sig; *halda v. hestinn*, holde Hesten; *koma v. e-ð*, beröre n-t. — **5.** om Forbindelse og Fællesskab: sammen med: *vera sambýlismaður v. e-n*, bo sammen med en, være ens Kontubernal; *samvist v. e-n*, samtidigt Ophold med en; *vera samvistum v. e-n*, opholde sig samtidig med en (paa en Gaard, spec. som Medtyende); *eiga samneyti v. e-n*, spise (sammen) med en; *vera sammæðra v. e-n*, have fælles Moder; *í ætt v.*, i Slægt med; *vera þremenningur v. e-n*, være ens Halvfætter (Halvkusine); *skyldleiki v. e-n*, Slægtskab med en; *samlíf v. e-n*, Samliv med en; *binda tengdir v. e-n*, indgaa Svogerskab med en; *binda tryggar sættir hvorir v. aðra* (Il. I. 71); *hún átti hálfa jörðina v. son sinn*, hun ejede Halvdelen af Gaarden og Sönnen den anden Halvdel; *samfarir v. ódauðlega guði verða ei áhyggjulausar* (Od. XI. 49); *í sambandi v. e-ð*, i Forbindelse med n-t; *vera v. e-ð riðinn*, være indviklet i n-t; *dreifa e-m v. e-ð*, se *dreifa*; — *skáldið er svo samrýmt v. norskar siðvenjur*

(TBókm. '95, 14). — 6. a. om Ledsagelse: v. þriðja mann, selv tredje; v. tólfta mann, selv tolfte; v. tólf manns, med et Følge af tolv Mand; v. fáa menn, med faa Mænd. — b. Brug, Benyttelse: liggja v. tjald, overnatte i et Telt, mens man arbejder borte fra Hjemmet; sá yngri reri v. mórauðan hálstrefil, den yngste roede med et brunt Törklæde om Halsen; baka brauð v. eld, bage Brød ved Ild; lesa v. ljós, læse ved Lys. — c. om Beskæftigelse: sitja v. vinnu, sidde ved Arbejde; vinna v. uppskipun á vörum, arbejde ved Udskibning af Varer; vera v. verslun, være ansat i en Forretning, arbejde som Handelsmand (-betjænt); vera v. símann, staa i Telefon- (Telegraf-)væsenets Tjæneste; vera v. fje, passe Faar; kenna v. skóla, undervise i en Skole; vera kennari v. skóla, være Lærer ved en Skole; hjálpa til v. inniverk, hjælpe til ved Indendörsarbejde, hjælpe til i Huset; vera heima v., være i el. i Nærheden af Hjemmet; vera heima v. bú sitt, være hjemme og passe sin Bedrift; vera inni (úti) v., være (arbejde) indendörs (udendörs). — d. om de Vilkaar, Forhold, hvorunder en lever el. befinder sig, en Tilstand: vera v. rúmið, lige kunne være lidt oppe (om en syg); búa þarna v. svona fáar skepnur (ValDagr. 40); vel v. efni, velstaaende; vera v. líði, være i god Behold, eksistere; vera v. góða heilsu, have godt Helbred; vera lítt v. heilsu, skrante; hann lifir heima v. góða kosti (Od. IV. 62); eiga v. bág kjör að búa, leve i trange Kaar; bjargast v. e-ð, klare sig el. slaa sig igennem ved Hjælp af n-t; lifa v. slíka harma, leve under saa sörgelige Forhold, bære en saadan Sorg; lifa v. skömm, leve med Skam; alast upp v. e-ð, blive opfostret med n-t, opdraget i n-t; alast upp v. fátækt, være fattig i sin Opvækst; (Talem.) hefurðu alist upp v. þennan (ɔ: hnefann)? har du stiftet Bekendtskab med denne her (ɔ: ens Næve). — e. besl. med foregaaende kan v. være, naar det nærmest betegner den ledsagende Omstændighed el. Forholdene, hvorunder n-t sker: Situr hann nú við miklar hugraunir á einni ey (Od. V. 4); komast heim v. illan leik, slippe hjem med Nød og næppe; v. svo búið, derved (efter at Sagen var kommen saa vidt), med uforrettet Sag; láta v. svo búið standa, lade det bero derved; v. hvert orð, ved hvert Ord; slítur v. það þinginu, dermed sluttede Tinget (Od. II. 19); Við það vildi hann út aftur í eyjar, derefter vilde han igen ud til Øerne (GKonÆf. 290); komst hann v. það aptur til Argía (Od. IV. 64); það verður v. það að sitja, det maa blive derved; falla v. góðan orðstír, falde med Ære (efter en berömmelig Kamp); v. vín (el. skál), i beruset Tilstand: Hann er sjálfsagt svona v. vín (EKvG. 184); vondur v. vín, ubehersket i beruset Tilstand. — f. sverja v. e-ð, sværge ved n-t.

C. overførte Betydninger: 1. a. med, Væren sammen med, Handling sammen med, overfor (om Personer): fara til fundar v. e-n, gaa for at møde en; býðst til fylgdar v. hann, tilbyder ham sit Folgeskab (Od. II. 19); gera e-ð til hjálpar, liðveislu v. e-n, göre n-t for at hjælpe en, yde en Bistand; leggja lag sitt v. e-n (jfr. lag), slutte sig til en; eiga erindi v. e-n, skulle tale med en (træffe en) angaaende n-t; hafa mök v. e-n, omgaas en, jfr. mak; — hafa viðskifti v. e-n, se viðskifti; — gerið ei svo bráðan bug að ráðahag v. mig (Giftermaalet med mig) (Od. II. 23); leggja rækt v. e-ð, røgte n-t godt, være omhyggelig m. H. t. n-t, jfr. rækt. — b. om en Sindsstemning for el. imod, venlig el. uvenlig overfor en: reiðast v. e-n, vredes paa en; vera vel (illa) v. e-n, være venlig (fjendtlig) stemt overfor en; í missætti v. e-n, i Uvenskab med en; vera hræddur v. e-n (e-ð), være bange for en (n-t); e-m fellur, líkar, e-r kann (vel, illa) við e-n (e-ð), en synes godt om en (n-t); una illa (vel) v. sinn hag osfr., være utilfreds (tilfreds) med sin Lod (sin Stilling) osv.; e-m sárnar v. e-n, en bliver ærgerlig el. bitter paa (mod) en; hatast v. e-n, nære Had mod en, hade en; hleypur í e-n v. e-n, en bliver vred paa en; fýkur í e-n v. e-n, ds. — c. om Handlemaade, Opførsel, Optræden overfor en, især venligt el. uvenligt: trúnaður v. e-n, Troskab imod en; halda trygð v. e-n, holde sin Tro mod en; sættast v. e-n, forsone sig med en; sáttur, ósáttur v. e-n, enig, uenig med en; mildur, blíður v. e-n, mild, venlig mod (el. overfor) en; góður, vondur, harður, strangur osfr. v. e-n, god, slet osv. imod en; Varð þá Kleppa mjög amasöm og andvíg v. hann (JÁÞj. I. 151); vera samhuga v. e-n, være af samme Sind som en, være enig med en; berjast v. e-n, kæmpe med en; skifta höggum v. e-n, veksle Hug med en; keppa v. e-n, kappes med en; þreyta v. e-n, ds.; reyna sig v. e-n, prove Kræfter med en; ráða v. e-n, kunne tumle, magte en: er það torvelt fyrir dauðlega menn að ráða v. þá hesta (Il. I. 244); leika v. e-n, lege med en; dansa v. e-n, danse med en; skifta v. e-n, [1]) (hafa skifti (býtti) við e-n) bytte med en; [2]) have med en at göre; [3]) (versla v. e-n) handle med en; — breyta vel (illa) v. e-n, handle godt (daarligt) mod en; koma vel (illa) fram v. e-n, opføre sig godt (daarligt) overfor en; koma sjer vel v. e-n, vinde ens Yndest; koma sjer illa v. e-n, mishage en; brjóta það á bágann v. prestinn (JThMk. 26); efna loforð v. e-n, holde sit Løfte til en; á laun v. e-n, skjult for en, en uafvidende; hann ... lætur ráðskonuna ... búa fararneyti á laun v. móður sína (Od. II. 19). — d. Forhandling el. Forretning, nærmest om mundtlig Meddelelse el. Mellemværende mellem Personer: tala, spjalla, rabba v. e-n, tale, snakke, passiare med en; mun eg því þetta aldrei v. hana nefna (Od. II. 24); slá upp á hjali v. þig (Od. IV. 61); loks tekur húsfreyja svo til orða v. Þ. (JThMk. 11); stinga upp á e-u v. e-n, foreslaa en n-t; L. lagði að vísu ríkt á v. mig (Il. I. 109); hafa hót v. e-n, true en; ýfast v. e-n, yppe Kiv med en osv.; eiga orðasennu v. e-n, have en Ordstrid med en; mælast til vináttu v. e-n, søge ens Venskab; samræður v. e-n, Samtale med en; hún lætur vænlega v. alla, hun er imødekommende overfor alle (Od. II. 23); ráðgast v. e-n, raadføre sig med en; semja v. e-n, forhandle med en; sleppa e-u v. e-n, [1]) give Slip paa n-t til en: þeir vildu ekki sleppa Víkinni v. Danakonung (TBókm. '94, 74); [2]) fortælle en n-t, som ellers er en Hemmelighed. — e. om Eftergivenhed, Skaansel o. l.: hlífast v. e-n, skaane en; sveigja til v. e-n, böje af overfor en; slá slöku v. e-ð, være slap el. eftergivende m. H. t. n-t. — f. om Skyld, Straf, Brøde, el. det modsatte, om Brødefrihed, Forseelse, Bøde: sekur v. e-n, skyldig overfor en; vera sekur v. lög þessi, ifalde Ansvar ifølge denne Lov; mun eg eitthvað hafa afbrotið v. þá ódauðlegu guði (Od. IV. 68); e-ð varðar v. lög, n-t er strafbart ifølge Lov. — g. bet. Adskillelse: sleppa við e-ð, slippe for n-t; skilja, skiljast við e-ð, skilles fra n-t; losna v. e-ð, blive fri for n-t; vera laus v. e-ð, være fri for n-t; koma þeir allir v. þessa sögu, de vedrörer alle (spiller alle en Rolle i) denne Fortælling; fara á mis v. e-ð, gaa Glip af n-t: ef þú hefir ekki með öllu farið á mis v. vitsmuni O. (Od. II. 29). — h. om en Egenskab, Duelighed i n-t: laginn v. e-ð, med Haandelag til n-t; hagur v. e-ð, kunstfærdig til n-t. — i. bet. Erkendelse af n-t, Mening med n-t: verða var v. e-ð, blive n-t var; kannast v. e-ð, erkende n-t; kannast v. e-n, genkende en, kunne huske en; eiga v. e-ð, mene n-t, sigte til n-t (jfr. eiga): hjer sje átt v. sjálfstæðan ráðgjafa (Eimr. '96, 16). — j. om at sysselsætte sig med n-t: temja sig v. e-ð, øve sig i n-t; venja sig v. e-ð, vænne sig til n-t; vera vanur v. e-ð, være vant til n-t; fást v. e-ð, give sig af med n-t; hann var að roga v. geysistóran stein (Od. XI. 60); hætta v. e-ð, holde op med n-t; ljúka v. e-ð, afslutte n-t, göre n-t færdigt: eg hefi lokið við dúkinn (Od. II. 23). — 2. a. om Aarsag, Anledning, Grund til n-t; paa Grund af, over: gleðjast v. e-ð, glæde sig over n-t; gráta v. e-ð, græde over n-t; bregða sjer ekki v. e-ð, ikke blive afficeret af n-t; ekki fellur trje (eik) v. fyrsta högg, se falla; — hann varð v. þetta afarreiður (blev meget vred herover) (Od. IX. 20); v. það fældist hesturinn, derved (ɔ: af den Aarsag) blev Hesten sky; Við þessi undur urðu menn hræddir (JÁÞj. I. 615); v. þetta óx draugnum svo mikið afl (ibid. 373); trúleysi hefur aukist mjög v. prjedikanir trúboðanna (TBókm. '94, 19); hann gerði þá reikandi v. drykkinn (Od. 36); fara út v. e-ð, blive fattig paa Grund af n-t (jfr. ÓDavÞul. 125); þótt v. (paa Grund af) aldur þorni fjör (BóluHj. 126). — b. beslægtet med foregaaende er við om Indflydelsen, hvorunder n-t sker, Middelet, Hjælpemiddelet el. Bistanden, hvorved n-t finder Sted: skipast v. e-ð, lade sig berolige ved n-t; kyrrast v. e-ð osv.; ekki mundi raunir hans léttast v. það (JÁÞj. I. 444); v. þessar fortölur skipaðist henni hugur (ændredes hendes Sind, faldt hendes Sind til Ro); v. það sefaðist hún, hun blev rolig herved. — 3. overfor, mod, ved: beita e-u v. e-ð, bruge, anvende n-t ved, overfor n-t; hafa e-a aðferð v. e-ð, bruge en Fremgangsmaade ved n-t; hafa ráð e-s v. e-ð, følge ens Raad i n-t. — 4. a. Sammenligning, Vurdering, Fordeling mellem flere, saa at en faar sin Del i Forhold til en anden: í samanburði v. e-ð, sammenlignet med, i Sammenligning med n-t; voru þó morgunverk hans harla lítil í samanburði v. það (JTPs. 198); jafna sér v. ódauðlegar gyðjur (Od. V. 9); bera e-ð saman v. e-ð, sammenligne n-t med n-t andet; mun verkun þess vera að tiltölu lakari nú en áður, v. (i Sammenligning med) það sem annarstaðar er (JSVb. 68); vera skamt komið í siglingafræði v. (i Forhold til) það, sem nú er; — þvotturinn er þeim v. (= á v., ligesaa meget som) hálfa gjöf (JSVb. 19); rakar Ú. þá ekki minna en v. tvo meðalkvenmenn, U. river ikke mindre Hø sammen end to Gennemsnitskvinder; mig skortir v. hann, jeg har ikke saa meget som han, kan ikke maale mig med ham; eru þeir í jöfnum metum við aðra guði (Od. XI. 51); ámóta v. e-ð, omtrent af samme Störrelse som n-t; á borð v., omtrent som; á aldur, hæð, vöxt osv. v. e-n, paa Alder, Höjde, Vækst osv. med en, af ens Alder osv.; spec.: á v., [1]) omtrent lige saa meget som: á v. tvær merkur; [2]) i Forhold til, i Sammenligning med: meta konuna að vettugi á v. aurana. — b. helmingur v. e-n, Halvdelen af n-t, der deles med en anden (ɔ: saal. at den anden Halvdel tilfalder denne); gefa e-m hálfar tekjur v. sig osv. — 5. Overensstemmelse, passende Forhold; vera v. hæfi e-s, passe til en; vera v. alþýðu skap, være populær, tænke som de fleste: hann var ekki v. alþýðu skap; — gera klæði v. vöxt e-s, sy Klæder efter ens Vækst; kjóllinn er v. vöxt, Kjolen er rigelig stor; það er v. of, det er for meget; vera v. sig, være vel proportioneret; hann var skapaður allur v. sig, han var harmonisk bygget; liður á nefi, hvöss kjálkabörð en stutt hakan og þó vel v. sig (vel proportioneret) (Esp. X. 18); vera samur v. sig, være ens (overfor sig selv); náttúran er ætíð söm v. sig; — hafa e-ð skemtilegt v. sig, have n-t vist tiltrækkende i sit Væsen; eiga vel (illa) v. e-ð, passe, staa godt (daarligt) til n-t; það á v. mig að vera uppi í sveit, jeg holder af, jeg har godt af at være paa Landet; bera saman v. e-ð, stemme overens med n-t; þetta kemur og vel heim v. sögurnar um það (TBókm. '94, 72); e-ð brýtur í bága v. e-ð, se bági; — í mótsögn v. e-ð, i Modstrid med n-t. — 6. i elliptiske og adverbielle Udtryk: blasa v., rage op el. vise sig lige overfor; vera v. staddur, være nærværende, være til Stede; vera v., ds.: er bróðir þinn v.? — liggja v. e-s staðar, opholde sig et Sted (om Natten), mens man arbejder borte fra Hjemmet, spec. abs. liggja v., holde til i et Telt under et Arbejde borte fra Hjemmet (Vf.); svo er ilt v. í skerinu, der er saa slemt at lande i Skæret (JÁÞj. I. 88); bregða v., blive stærkt bevæget el. overrasket: en hvað mjer brá v.; — standa, bíða, hinkra v., tøve, bie; koma e-u v., iværksætte n-t; is. nægtende: jeg get ekki komið því v., jeg har ikke Tid el. Lejlighed til det; komast v., blive rört; reisa, rjetta v., rejse igen, oprejse; bjarga, hjálpa e-u v., hjælpe paa n-t, ophjælpe n-t; halda e-u v., holde n-t vedlige; haldast v. e-s staðar, kunne holde sig et Sted; auka v., bæta v., forøge; sezt rjúpan á eggin og verpir v. (til de andre, som Tilföjelse) (JÁÞj. I. 621); bera e-ð v., prøve paa n-t: jeg ber ekki v. að gera það; — bera v., ske; berja e-u v., anføre n-t som Undskyldning; venja sig v., vænne sig til; leitast v., søge, prøve paa; snúa v., líta v., vende om, se sig om; verða felmt, ilt v., blive ubehagelig overrasket; e-m verður ilt v. — 7. i reciproke Udtryk: med hinanden, indbyrdes: talast v., tale med hinanden,

tales ved, eigast v., have med hinanden at göre. — 8. a. om Retningen med Adverbier el. Partikler: upp á v., opad, op efter, op ad Bakke; ogs. overf.; niður á v., nedad, ned efter, ned ad Bakke; vestur á v., norður á v., mod Vest, Nord; inni v., inden Döre; úti v., udendörs. — b. v. og v., at og til: uppi v., oppe. — 9. adv. [illegible], en Smule: [illegible] dimmur, lidt mørk, n-t mørk; [illegible]

víð [vi:ð] f., kun i Forb. *á v. og dreif*, rundt omkring, vidt og bredt omkring, hist og her: *Hann hafði sett saman grein [illegible] á v. og dreif* (Strøbemærkninger om Sagen) (EKvSv. 76).

1. **viða (-u, -ur)** [vɪ:ða] f. **1.** *(= bandviða)* saa meget af haspet Garn, som sættes paa en Garnvinde *(„króna")* under eet, naar Garnet vindes op til Nögler; kan altsaa være en lille el. stor Del af en *hespa* el. endogsaa en hel Garnhaspe. — **2.** (Vf., Borg.) = 1. *hespa* 1.

2. **viða (a)** [vɪ:ða] v. **1.** vi. **a.** forsyne sig med Brænde el. Ris, skove: *v. upp á (hesta)*, skove tilpas til Byrder paa de Heste, man har med. — †**b.** *(stafla við)* opstable Brænde el. Ris. — **2.** vt. med acc.: *v. hús*, forsyne en Bygning med det nødvendige Træværk: *húsið er vel (illa) viðað.* — **3.** vt. med dat.: *v. e-u að sjer*, forsyne sig med n-t; slæbe sammen, samle: *og ráðið þeim [illegible] að láta hann ekkert á sig fá, heldur v. að sjer engu síður en að undanförnu* (JTrHeið. III. 129).

1. **víða** [vi:ða] adv., comp. **víðar** [vi:ðaɹ], superl. **víðast** [vi:ðast] vide(n), vidt og bredt; paa mange Steder: *skyrtan er götug v.*; *hann fór v. um lönd*, han rejste viden om Land; *[illegible] v. [illegible] kom [illegible]*, se ind (standse, anløbe) flere Steder; overf.: beröre mange Æmner: (Ordspr.) *v. nær blóðið til* (GJ.), jfr. hvor Blodet ej kan komme hen, der kryber det hen; — naar man vil udtrykke, at man kan søge Tilflugt andre Steder, naar en svigter, siges: *víðar er guð en í Görðum, hann er líka í Grindaskörðum* (GJ.); — *v. að*, fra mange Steder: *fluttust honum föngin v. að*, han fik tilsendt Fødevarer fra mange forskellige Steder (JHall. 249); *v. hvar*, paa mange Steder (ibid. 314): *[illegible] er um tímarоð viðburðanna [illegible] hvar* (Eimr. XVIII. 71). *og þó víðar væri leitað*, og heller ikke (selv om der blev søgt) flere andre Steder: *hafði slíkur (varningur) aldrei sézt hér á landi, og þó víðar væri leitað*, saadanne Varer var aldrig för set her, og man skulde længe lede om Magen til dem (JÁÞj. I. 11); *víðast hvar*, paa de allerfleste Steder, næsten overalt.

†2. **víða (di)** [vi:ða] vt. = **vikka.**

viða gallar [vɪ:ðagad·laɹ] mpl. Fejl i Træværket i et Hus. **-leysi (-is)** [-lɛi·sɪ] n. Mangel paa Bygningstømmer (Esp. IV. 81). **-mikill** [-mɪ:ɟɪdʎ, -mɪ:ɟ-] a. med solidt Træværk: *viðamikið hús.*

†**viðan (-ar)** [vɪ:ðan] f. Skovhugst.

viðar aldin [vɪ:ðarai·dɪn] n. (bot.) Træfrugt. **-byrði** [-bɪr·ðɪ] f. Byrde af Brænde, Dragt Brænde. **-bolur** [-bo:løɹ] m. Træstamme. **-bóndi** [-bouⁿ·dɪ] m. Bonde, der handler med Tømmer. **-bulungur (-s, -ar)** [-bʏ:luŋgøɹ] m. **1.** = *viðarbunki.* — **2.** *(stuttur, gildur trjábútur)* kort, tyk Træstump (Vf.). **-búnki** [-buŋ·ɟɪ, -buŋ·ɟɪ] m. Tømmerstabel. **-bútur** [-bu:døɹ, -bu:tøɹ] m. Træstump, et Stykke Brænde. **-fang** [-ɹ-fauŋ·k] n. **1.** *(fult fangið af viði)* en Favnfuld Brænde. — **2. a.** *(viðaröflun)* Tilvejebringelse af Brænde. — **b.** pl. *viðarföng*, Forraad af Brænde. **-farmur** [-far·møɹ] m. Trælast. **-fljetta** [-fljɛhda] f. sammensnoede Grene: *und viðarfléttum í fylgsnum kletta | þar fuglinn hreiðurbú gerir sér* (Sig. Jónss. cit. i Eimr. XII. 130). **-floti** [-flo:dɪ, -flo:tɪ] m. Tømmerflaade. **-flutningur** [-flʏhdniŋgøɹ] m. Transport af Ved el. Tømmer. **-fræ** [-frai:] n. (bot.) Træfro. †**-ganga** [-r-gauŋ·ga] f. Nedgang: *v. sólar* (LFR. VIII. 139). **-heiti** [-ɹ-(h)ɛi:dɪ, -(h)ɛi:tɪ] n. Benævnelse paa Træer el. Træarter. **-hestur** [-(h)ɛs·døɹ] m. Hest, belæsset med Tømmer el. Ris; ogs. det, en Hest kan bære af det, Hestbyrde af Tømmer el. Ris. **-hlaði** [-(h)ʎa:ðɪ] m. Tømmerstabel; Brændestabel. **-hlass** [-(h)ʎas·] n. Tømmerlæs; Brændelæs. **-hleypingur (-s, -ar)** [-(h)ʎɛi:biŋgøɹ, -(h)ʎɛi:p-] m. Bjælke: *en upp með stafnina utanverða eru [illegible] og [illegible] hátt sem [illegible] á að ná, lagðir raftar eða viðarhleypingar endilangir upp á rönd* (ÞThFerð. II. 61). °**-holt** [-(h)oʎ·t] n. krat-, skovbevokset Bakke. **-hús** [-(h)u:s] n. Huggehus (Eimr. IV. 203). **-högg** [-(h)ök·] n. Skovhugst; Ret til Skovhugst. **-höggsmaður** [-(h)öksma:ðøɹ] m. Skovhugger. **-kefli** [-ɟɛb·lɪ] n. Rundholt. **-kol** [-ko:l] npl. Trækul. **-köstur** [-kös·døɹ] m. = **viðarhlaði.** **-lauf** [-r-löy:v] n. coll. Blade af et Træ, Løv. **-lykt** [-r-lɪχ·t] f. Trælugt, Træduft. **-lím** [-li:m] n. Grene paa et Træ: *með viðarlímum* (JÁÞj. II. 488). **-maður** [-ma:ðøɹ] m. Brændehugger, Skovhugger (Esp. III. 84). **-mark** [-maɹ·k] n. Mærke paa Tømmer. °**-mauk** [-möy:k] n. Cellulose. **-megn** [-mɛg·v] n. Skovbestand. **-mór** [-mouⁿ:r] m. Sted, hvor Riskrat (til Brændsel) findes: *ætla (fara) á viðarmó*, (agte at) gaa for at hente Ved (Riskvas); *Hún hafði farið í viðarmó og borið heim stóra byrði* (GFrÓl. 160). **-nýra** [-ni:ra] n. **1.** (Borg.) = *skógarnýra.* — **2.** (Laugardalur) = *lausnarsteinn.* **-olía** [-o:lija] f. Vedolje, Bomolje (JÁÞj. II. 490). **-ormur** [-or·møɹ] m. Træorm. **-ráð** [-a-rau:ð] n. uvilkaarlig Indskydelse: *gera e-ð af viðarráði*, göre n-t uvilkaarligt, uden at tænke over det (BH.). **-reyktur** [-rɛiχ·døɹ] a. røget i Birkerøg: *viðarreykt kjöt.* **-rif** [-ri:v] n. Oprivning af Ris til Brændsel; Ret til Oprivning af Ris. **-rót** [-rouⁿ:t] f. Trærod. **-runnur** [-rʏn:øɹ] m. Krat, Busk. **-sýra** [-ɹ-si:ra] f. Træsyre. **-spelkur** [-sbɛʎ·gøɹ, -sbɛl·køɹ] m. Træspjælk: *Þau urðu úrræði Sindbaðs, að hann batt saman viðarspelka* (GFrTís. 254). **-taka** [-ta:ga, -ta:ka] f. Borttagelse af Tømmer uden Ejerens Tilladelse. †**-tálga** [-taul·ga] f. Tømmerarbejde. **-tanni** [-tan·ɪ] m. Kvist: *Og viðartannarnir [illegible] [illegible] hann ne rekur at [illegible]* (GFrTís. [illegible]). **-taug** [-töy:ɣ] f. Vidjebaand. **-teigur** [-tɛi:ɣøɹ] m. Stykke Skov. **-teinungur** [-tɛi:nuŋgøɹ] m. ungt Træ, Spire, Skud. °**-tísta** [-tis·da] f. (zool.) Cikade (GTh. '95, 184). **-tróð** [-trouⁿ:ð] n. = *tróð: Jafnvel í viðartróðinu í þekjunni [illegible]* (JTrHeið. II. 101). **-ull** [-ʏd·l] f. Bomuld. **-verð** [-vɛr·ð] n. Tømmerpris; Brændepris. †**-verk** [-vɛɹ·k] n. Skovhugst. **-vindill** [-vɪn·dɪdʎ] m. (GTh. '95, 182) = **bergfljetta.** **-vöxtur** [-vöχ·sdøɹ] m. Skovvækst, Vækst af Træ. **-öxi** [-öχ·sɪ] f. Skovøkse.

víðátta (-u) [vi:ðauhda] f. Vidde, Udstrækning, Dimension; (Talem.) *svara á víðáttu*, give et ubestemmeligt Svar.

víðáttu mikill [vi:ðauhdumɪ:ɟɪdʎ, -mɪ:ɟ-] a. vidtstrakt; vidtomfattende. †**-skáldmæli** [-sgaul·dmailɪ] n. Digt (Niddigt), som ikke sigter til en enkelt, men kan anvendes paa hvemsomhelst.

viðauka grein [vɪ:ðöygagrɛi:n, -öyka-] f. Tillægsparagraf, Tillægsbestemmelse. **-skírteini** [-sɟiɹ·tɛinɪ] n. Tillægsbevis. **-tillaga** [-tɪl:aɣa] f. supplerende Ændringsforslag, Klausul.

við auki [vɪ:ðöy·ɟɪ, -öy·ɟɪ] m. Tillæg, Tilföjelse. **-aukning** [-öyhgniŋk] f. Tilföjelse.

víða vangshlaup [vi:ðavauŋs(h)ʎöy:p] n. Terrainløb. **-vangur (-s)** [-vauŋ·gøɹ] m. aaben Mark; *(úti) á víðavangi*, i det fri, under aaben Himmel.

við bálkur [vɪð·bauʎgøɹ, -baulkøɹ] m. Vedstabel, Brændestabel. **-band** [-bant] n. **1.** *(viðartág)* Vidje, som tjæner til Baand. — **2.** *(viðarhestur)* Dobbeltbundt af Ris.

við bára [vɪð·bau·ra] f. **1.** *(mótmæli)* Indsigelse, Indvending. — **2.** (spec.) **a.** overflødig Indvending: *þá hafa menn álitið, að skifting á landi gæti valdið þrætum, en það ætla eg sé v.* (Alþ. '11, B. II. 1971). — **b.** pl. *viðbárur (= vífilengjur)* Udflugter, Skingrunde. **-bein** [-bɛi·n] n. Nögleben. **-beinsbrjóta** [-bɛinsbrjouⁿ:da, -brjouⁿ:ta] vt. brække Nöglebenet paa (en): — pp. *-beinsbrotinn.* **-beinsbrot** [-bɛinsbro:t] n. Brud paa Nöglebenet. **-beinsbrotna** [-bɛinsbrohdna] vi. brække Nöglebenet. **-bendi (-is)** [-bɛndɪ] n. (bot.) Vedbend. **-berast** [-bɛ·rast] vrefl.: *láta v.*, forholde sig passiv: *en þeir, sem hér eru, láta v. og bíða þinna atkvæða* (Od. 136); *láta e-ð v.*, undlade at göre n-t, forsömme n-t. **-berjur** [-bɛrjøɹ] fpl. = **viðbárur.**

viðbygður [vɪð·bɪɣðøɹ, -bɪgðøɹ] a. bebygget i stor Udstrækning.

†**við bindingur (-s, -ar)** [vɪð·bɪndiŋgøɹ] m. Binden ved: *v. blaða og bókfellshringa* (Páll í Selárdal, cit. i ÞThLfr. II. 50). **-bit** [-bɪ·t] n., **-biti (-is)** [-bɪ·dɪ, -bɪ·tɪ] n. (Af., Skaft.) Fedt, Smör (til tör Mad): *Við áttum ekki viðbit ofan á brauðið okkar* (JTrHeið. IV. 61); *smjör og spaðflot til viðbitis* (Lögb. '11, Julen., S. 15, Sp. 4). **-bitull (-uls, -lar)** [-bɪ·dødʎ, -bɪ·tødʎ, -øls, -bɪhdlaɹ] m. Mundbid (paa et Bidsel). **-bjóðslegur** [-bjouⁿðslɛ·ɣøɹ] a. modbydelig, afskyelig; — adv. *-lega.* **-bjóður (-s)** [-bjouⁿ·ðøɹ] m. **a.** Modbydelighed, Afsky: *hafa viðbjóð á e-u* (el. *við e-u)*, føle Afsky for n-t; *það er v.*, det er modbydeligt. — **b.** modbydelig Person.

†**viðbjörn** [vɪð·bjö(r)dv] m. Landbjörn.

*****víðbláinn** [við·blau·ɪn] m. Himmel; — spec. den tredje Himmel.

við bland [vɪð·blant] n., **-blendingur** [-blɛndiŋgøɹ] m. Tilsætning, Sammenblanding: *v. af öðru járni* (LFR. III. 66).

víðboð [við·bo·ð] n. e. broadcasting: *Með víðboði er átt við dreifingu tals, svo sem fretta, fyrirlestra o. fl., og hljóðfæraslättar, „um lönd og höf", með „þráðlausu tali"* (Vísir [10]/[3] '23).

viðboginn [vɪð·boi·jɪn] a. svagt böjet: *vildi fá sér það tré | sem viðbogið væri* (ÓDavÞul. 216).

við borði [vɪð·borðɪ] m. (opr. den Side af Skibet, der vender mod Fjenden; nu kun i Udtrykket): *hafa sig á viðborða*, udsætte sig selv (for en Kamp), selv overtage den farefuldeste Plads; *láta e-n vera á viðborða*, stille en paa en farlig Plads (og lade ham i Stikken). **-bót** [-bouⁿ·t] f. **1.** Tilföjelse, Tillæg: *í v. við e-ð*, som Tilföjelse til n-t. — **2.** (mat.) Mantisse (Stj. '91, A. 72). **-bragð** [-braɣð, -bragþ] n. **1. a.** pludselig Bevægelse, Ryk, Sæt: *Þá gjörði Geirmundur snöggt v.* (ÞGjÚf. 90); *Fölskvi náði ekki viðbragðinu móti* (fik ikke saa hurtig Fart paa som) *Brún Jóns í Felli* (ÞGjD. 2); *taka v.*, [1]) göre en Bevægelse, reagere: *Svar líkamans við áhrifunum er það v. sem hann tekur* (Legemets Svar . . . er den Maade det reagerer paa) (GFHh. 135); [2]) fare af Sted, sætte af: *alt í einu tók hesturinn v. og hentist með hann yfir skurðinn*; — *fá v.*, bide paa (om Fisk) (Breiðd.). — **b.** Reaktion, Svar: *Líkamleg áhrif á skynfærin, taugastraumur til heilans, v. sálarinnar, þessi þrjú atriði eru í hverri skynjun* (MHUpp. 26). — †**2.** *(útlit, svipur)* Udseende, Mine: *reiðilegur í viðbragði.* — **3.** *(óljós fyrirboði)* dunkelt Varsel, uventet Anelse (BH.). **-bragðsbogi** [-braχsboi:jɪ] m. Refleksbue (ÁBjSál. § 60). **-bragðsskjótur** [-braχsɟouⁿ:døɹ, -sɟouⁿ:tøɹ] a. hurtig i Vendingen.

viðbrandur [vɪð·brandøɹ] m. Lignit: *skiptir S. surtarbrandinum . . . í steinbrand og viðbrand* (ÞThLfr. III. 30).

viðbrattur [vɪð·brahdøɹ] a. noget stejl.

við bregða [vɪð·brɛɣða, -brɛgða] vi. = *bregða við: Henni þykir þá undarlega v.*, hun synes da, at der sker en mærkværdig Forandring (JÁÞj. I. 18). **-bregðinn** [-brɛɣðɪn, -brɛgðɪn] a. = **viðbrigðinn.** **-breytni** [-brɛihdnɪ] f. indec. Opførsel imod, Forhold til.

†**viðbrekkur** [vɪð·brɛhgøɹ] a. = **viðbrattur.**

við brella [vɪð·brɛdla] f. Paafund, Kneb: *segja frá afreksverkum okkar . . . með viðbrellum okkar og tiltektum* (MJSöguk. 40). **-brendur** [-brɛndøɹ] a. sveden: *v. grautur.* **-brigðamaður** [-brɪɣðama:ðøɹ, -brɪgða-] m. udmærket Mand; usædvanlig kraftig el. stor Mand. **-brigðaskuggi** [-brɪɣðasgʏɟ:ɪ, -brɪgða-] m. Skygge af Overraskelse (GFrTís. 271). **-brigði** [-brɪɣðɪ, -brɪgðɪ] npl. **1. a.** følelig Forandring: *það eru v. að koma úr 10 stiga frosti inn í 20 stiga hita.* — **b.** *(tilbreyting)* Afveksling: *En til viðbrigða [illegible] sömu [illegible]* (MJSöguk. 96). — **2.** Skyhed: *[illegible] dýrunum [illegible] flóttalegt, eins og hjá hestinum, [illegible] og löngun til að sendast burtu* (Eimr. XVIII. [illegible]). — **3.** Reaktion: *[illegible] viðbrigða [illegible] flókna vitundarkerfis* (Eimr. IX. 172). — **4.** n-t usædvanligt el. udmærket, [illegible] viðbrigða som adv. el. første Del af sammensatte Ord, over-

ordentlig: *v. vel*, overordentlig godt: *v. glöð*, *v. kát* (ODavÞul. 117); *syngi v. vel* (JÁÞj. I. 350); *v. skepna að vænleik* (HermJDr. 9). **-brigðinn** [-brIqðIn, -brIgðIn] a. forskrækket, som let bliver overrasket el. skifter Mine ved ydre Paavirkning, tilbøjelig til at fare sammen, nervøs: *v. hestur*, sky Hest. **-brunabragð** [-brYnabraq·ð, -brag·ð] n. sveden Smag. **-bruni** [-brY·nI] m. Svidning (af Mad). **-brunninn** [-brYn·In] a. sveden: *grauturinn er v.* **-búð** [-bu·ð] f. 1. *(mók)* Omgang. — 2. Behandling: *viðbúðin var að öllum jafnaði vingjarnleg* (ÞGjD. 43). **-búðarillur** [-buðarId loǫ] a. uomgængelig, uforligelig. **-búðarsamband** [-buðaosam·bant] n. personligt Forhold. **-búinn** [-bu·In] a. forberedt, rede: *fræðandi og v.* (parat til Svar) *í hverri grein sögunnar* (GKonÆf. 307); *v. e-u*, forberedt paa, rede til, parat til n-t; — n. *viðbúið*: *það er v., að hann geti ekki komið*, det er meget muligt, at han ikke kan komme; *enda er ekki viðbúið að hann geti það*, man kan heller ikke vente, at han kan göre det (Alþ. '11, B. 925). **-búnaður** [-bu·naðøǫ] m. Forberedelse(r): *hafa viðbúnað*, træffe Forberedelser. **-bundinn** [-bYndIn] a. optaget: *Jón skildi það, að stúlkan bættist vera viðbundin* (GFrÁtt. 124); — is. an. *-bundið*: *eiga ekki v.*, ikke være optaget, ikke have travlt. **-búningur** [-bu·niŋgøǫ] m. = **viðbúnaður**.

viðburða ríkur [vIð·bYrðari:gøǫ, -ri:køǫ] a. rig paa Begivenheder. **-röð** [-rö:ð] f. Tidsfølge. **-sögur** [-sö:qøǫ] fpl. Fortællinger om Ting, der virkelig har fundet Sted (JÁÞj. II. 65).

við burður (-ar, -ir) [vIð·bYrðøǫ] m. 1. *(atburður)* Begivenhed, Tildragelse. — 2. *(fyrirbæri)* Fænomen. — 3. pl. *viðburðir*, Bestræbelser: *það verður víst ekki annað sagt, en að viðburðir sé hafðir til selveiða á Íslandi í betra lagi* (JSVb. 129). **-bæta** [-bai·da, -bai·ta] vt. med dat. (ÞGjD. 90) *bæta við*; *að e-u viðbættu*, med Tilføjelse af n-t. **-bætir (-is el. (pop.) -irs)** [-bai·dIǫ, -bai·tIǫ] m. a. *(viðbót)* Tillæg (is. til en Bog). — b. *(af fóðri)* Ekstraportion Foder (ÞGjD. 14).

vídd (-ar, -ir) [vit·] f. 1. *(víðátta)* Vidde; Udstrækning. — 2. *(á byssum)* Kaliber. — 3. (astr.) Amplitude (Stj. '91, A. 70). — 4. *(víðerni)* Dimension (ÁBjSál. § 149).

víddar bor [vid:arbo:r] m. (typ.) Puns. **-borun** [-bo:ron] f. Udpunsning.

við drag [vIð·dra·q] n. (ÓDavVik. 274) = **viðlag**. **-dreifður** [-dreivðøǫ, -dreibðøǫ] a.: *vera v. við e-ð*, beskyldes for at være impliceret i n-t; jfr. *dreifa við*. **-dvöl** [-dvö·l] f. Ophold: *hann átti skamma v.*

Víðdælir [vIð·daI lIǫ] mpl. Indbyggerne af *Víðidalur*.

Viðey [vI:ðεi·] f. npr. Ø i Nærheden af Rvk.

við eigandi [vI:ðεi·qandI] a. 1. passende: *e-ð er vel (illa) v.*, n-t passer godt (daarligt), n-t er passende (upassende). — 2. *(sem hæfir e-u)* svarende til, passende til. **-einaður** [-εi·naðøǫ] a.: *v. e-ð* (Sch.) = *sameinaður e-u*, forbundet med n-t. **-eldi** [-εldI] n. Tillægsdyr (Hún.).

víð erni (-is, pl. ds.) [vi:ðεrdnI] n. 1. Vidde; stor Udstrækning, Størrelse: *v. dalsins* (LFR. VIII. 244). — 2. Dimension: *en sá sem ... uppgötvaði þriðja víðernið (dimensionina) í málaralistinni var Apollodóros* (ÁBjH. 157). **-ernislaus** [-εrdnIslöy·s] a. udstrækningsløs. **-faðma** [vIð·faðma] a. indec. vidtrækkende: *Og þó var hann geigvænlegur, dulur og v.* (GFrÓl. 33). **-faðmur** [-faðmøǫ] a. vidstrakt, omfattende: *víðfaðman sæ* (StStAndv. I. 156).

viðfall [vIð·fadλ] n. Skovfæld, Træfald.

við fang [vIð·fauŋk] n. 1. Kamp; det at have med en at bestille: *illur viðfangs*, slem at komme i Kast med, slem at have med at göre: *hefur landi vor ... orðið B. einna örðugastur viðfangs* (Eimr. I. 77). — 2. pl. *viðföng*, Hjælpemidler, nødvendige Ting. **-fangsefni** [-fauŋsεb·nI] n. 1. Opgave, Problem: *Það studdi og að því að gera menn einkennilega, að fyrrum lögðu menn stund á færri v.* (Eimr. XII. 22). — 2. *(á hljómleikum)* (Koncert)program. **-fangsgóður** [-fauŋsgo·ðøǫ] a. medgörlig: *mundu Danir verða í því efni viðfangsgóðir* (Alþ. '11, B. II. 394). **-fangsþægð** [-fauŋsþaiq·ð, -þaig·þ] f. Medgörlighed.

viðfár [vIð·fau·r] a. hvori der er anvendt lidt Tømmer: *viðfátt hús*.

víðfarinn [við·fa·rIn] a. meget berejst: *Mér varð víðfarið um* (jeg rejste meget i) *suðurhluta þess* (ɔ: *landsins*) (SBrGr. 1).

†við farir [vIð·fa·rIǫ] fpl. Behandling. **-fastur** [-fasdøǫ] a. hængende ved n-t, fastgjort til n-t.

víð feðmi (-is) [við·fεðmI] n. det at være vidtfavnende, Alsidighed. **-feðminn** [-fεðmIn] a., **-feðmur** [-fεðmøǫ] a. vidtfavnende, alsidig: *og eg held eg hafi engan mann hitt, er mér virtist svo undarlega víðfeðmur* (Eimr. XXVIII. 347).

við feldinn [vIð·fεldIn] a. behagelig; behagelig i Omgang, elskværdig. **-feldni** [-fεldnI] f. indec. Behagelighed; Elskværdighed. **-felling** [-fεdliŋk] f. Indpasning. **†-fellinn** [-fεdlIn] a. = **viðfeldinn**.

víðferli (-is) [við·fεrdlI] n. = *víðförli*, Vidtberejsthed: *v. muna*, Tankens vide Vandring (StStAndv. I. 286).

við festa [vIð·fεsda] vt. fæste ved el. til (MJ. V. 264). **-fiskur** [-fIsgøǫ] m. (Vf.) = **koddafiskur**.

víð fleygur [við·flεi·qøǫ] a. 1. vidtflyvende: *v. fugl*. 2. *(sem spyrst víða)* som flyver (rygtes) vidt omkring. — 3. *(víðáttumikill)* vidtstrakt. **-flug** [-flY·q] n. Flyvning langt bort: *v. nóg* (StStAndv. III. 149). **-frægð** [-fraiqð, -fraigþ] f. Berømmelse. **-fræging (-ar)** [-frai·jiŋk] f. Forherligelse. **-frægja** [-frai·ja] vt. berømme, forherlige. **-frægur** [-frai·qøǫ] a. vidtberømt. 1. **-förli (-a, -ar)** [-fördlI] m. vidt berejst Mand: *(þeir) lærðu víðförlar* (SvPBjP. 72). 2. **-förli (-is)** [-fördlI] n. *(víðferli)* Vidtberejsthed. **-förull** [-fö·rødλ] a. vidtberejst: *Eiríkur víðförli*; — *nú geri jeg ekki víðförult*, nu holder jeg mig hjemme.

†við ganga [vIð·gauŋga] f. Bekendelse: *lostug v.* (Alþb. 1686, Nr. 12); *veita e-u viðgöngu*, indrømme n-t. **-gangast** [-gauŋgast] vrefl. ske, tildrage sig, finde Sted: *láta e-ð v.*, taale, at n-t sker, taale n-t.

viðgangs ferill [vIð·gauŋsfε:rIdλ] m. Udviklingsgang, Udviklingsproces. **-fær** [-fai:r] a. udviklingsdygtig. **-leysi (-is)** [-lεi·sI] n. Mangel paa Trivsel: *Þar viti og mannúð vel sé | í viðgangs-leysis kró* (StStAndv. II. 65). **-maður** [-ma:ðøǫ] m. haabefuld Mand. **-magn** [-mag·v] n. Udviklingsævne. **-saga** [-ŋ-sa:qa] f. Udviklingshistorie.

við gangur [vIð·gauŋgøǫ] m. Fremvækst, Udvikling; Fremgang, Fremme, Trivsel: *fá vöxt og viðgang*, vokse sig stor og stærk, trives og udvikles: *N. N. er í hjarta sínu á móti lögunum og vill sem minst gera úr viðgangi þeirra* (søger derfor at fremstille Lovens Haandhævelse som ringe) (Alþ. '11, B. II. 413). **-gerð** [-ɟεrð] f. 1. Reparation, Udbedring: *senda í v.*, sende til Reparation; *vera í v.*, være under Reparation; *úrið (skórnir) er(u) í v.* 2. Behandling: *Hann krefst, að hjeraðsdómi sje heimvísað til þeirrar tilreynslu og viðgjörða, sem húsagafororðningin fyrirskrifar* (Alþb. 1779, Nr. 12). — 3. a. Optræden overfor en (n-t), Behandling af en (n-t), Medfart (jfr. *viðgerningur*); (spec. m. H. t. Fodring): *Viðgjörðirnar á fénu ... leggur þar næst grundvöllinn til ullargæðanna* (JSVb. 49). — b. *(matarvist, veitingar)* Behandling m. H. t. Kost; *(góðgerðir)* Traktement: *þakka fyrir viðgerðirnar*. — c. Behandling, Opdragelse: *að senda honum til viðgerðar þá unglinga er ódælir þóttu* (MJSöguk. 82). — 4. det at foretage sig n-t (i en bestemt Anledning): *en þá var það of seint viðgerða*, men da var det for sent at göre n-t derved; *hjer er ekki gott viðgerðar*, her er der en stor Vanskelighed at overvinde. **-gerðamaður** [-ɟεrðama:ðøǫ] m. Istandsætter, Reparatør, Restaurator. **-gerðarmikill** [-ɟεrðarmI:ɟIdλ, -mI:k̥-] a. hæftig, voldsom. **-gerningur** [-ɟεrdniŋgøǫ] m. 1. *(meðferð)* Behandling. — 2. spec. a. Behandling m. H. t. Kost, Føde: *v. var þar góður*. — b. *(góðgerðir)* Traktement. **-geta** [-ɟε·da, -ɟε·ta] vt. med gen. og v. impers. erindre, minde om n-t i Forbindelse med n-t andet, bringe el. komme i Tale, omtale; kun i Forb. som: *þess er viðgetið*, det omtales; *systir Þuríðar, er ... annarsstaðar viðgetur* (GKonÆf. 53). **-gjör-** [-ɟö·r] se **viðger-**.

viðgrannur [vIð·gran·øǫ] a. temmelig tynd: *Hann er maður hár og v.* (Alþb. 1778, S. 53).

° **viðgrjón** [vIð·grjo·n] npl. Sagogryn.

við græða [vIð·grai·ða] vt. (bot.) okulere. **-græðsla** [-graiðsla] f. (bot.) Okulation. **-hafa** [vI:þ(h)a·va] vt. anvende, bruge: *þegar eg viðhef orð þetta um meðbræður mína* (ÁBj19.old 190).

viðhafnar fullur [vI:þ(h)abnaǫfYd·løǫ] a. pragtfuld. **-föt** [-fö:t] npl. Stadsklæder. **-laus** [-r-löy:s] a. pragtløs, simpel; — adv. *-laust*, uden Pragtudfoldelse. **-legur** [-lε:qøǫ] a. höjtidelig (Þús. II. 59). **-leysi (-is)** [-lεi:sI] n. Simpelhed, simpel Optræden, Prunkløshed, Jævnhed. **-lítill** [-li:dIdλ, -li:tIdλ] a. simpel; uden stor Pragt. **-litur** [-lI:døǫ, -lI:tøǫ] m. iöjnefaldende, prunkende Farve. **-maður** [-ma:ðøǫ] m. pragtlysten Mand. **-mikill** [-mI:ɟIdλ, -mI:k̥-] a. prægtig; luksuriøs; anselig. **-salur** [-ǫ-sa:løǫ] m. Festsal. **-semi** [-sε:mI] f. indec. Affektation. **-stofa** [-sdo:va] f. Stadsestue. **-vagn** [-r-vag·v] m. Stadsvogn. **-vörur** [-vö:roǫ] fpl. Luksusartikler.

við hald [vI:þ(h)alt] n. Vedligeholdelse. **-halda** [-(h)alda] vt. med dat. vedligeholde. **-haldandi** [-(h)aldandI] m. Vedligeholder: *Veiztu að þessi aldarandi | ... er og verður alls ins ranga | íaukning og v.* (StStAndv. III. 221). **-haldari** [-(h)aldarI] m. Vedligeholder, Bevarer: *verkshöfundr ok v.* (Klopst. II. 65). **-haldsfóður** [-(h)al(t)sfo·:ðøǫ] n. saa meget Foder, at Dyrene ikke taber deres Huld: *gat gefið fult v.* (ÞGjD. 15). **-haldskostnaður** [-(h)al(t)skos·(d)naðøǫ] m. Vedligeholdsomkostninger. **-haldsvon** [-(h)al(t)svo:n] f. Haab om at kunne klare sig: *Hann var bjargþrota í yfirhangandi harðindum og öll v. fyrir hann með konu og 3 hráungum börnum úti, þegar hans litla bústofni sauðkindunum var lokið* (Alþb. 1792, Nr. 13). **-hallur** [-(h)adløǫ] a. som hælder med Hovedet.

°**víðheimur** [vi:þ(h)εi·møǫ] m. Himmel (MJ. IV. 252).

við hikan [vI:þ(h)I·gan, -(h)I·kan] f. Betænkelighed, Tøven ved n-t. **-hýsi (-is, pl. ds.)** [-(h)i·sI] n. Udbygning. **-hjal** [vIð·ɦa·l] n. Samtale. **-hjálp** [-ɦauλp, -ɦaulp] f. Hjælp, Understøttelse. **-hjálpa** [-ɦauλba, -ɦaulpa] vt. med dat., i Forb.: *e-m verður ekki viðhjálpað*, en staar ikke til at redde; — ger. *-hjálpandi*: *því er ekki v.*, det er ikke til at hjælpe paa, det staar ikke til at redde. **†-hjálpari** [-ɦauλbarI, -ɦaulp-] m. Hjælper. **-hjúkran** [-ɦu·gran, -ɦu·kran] f. (MStVin. 240) = **aðhjúkrun**.

víðhliðaður [vIð·hλI·ðaðøǫ] a. med rummelige Indgange: *á hinni víðhliðuðu höll Hadesar* (Od. 244).

við hlítandi [vIð·hλi·dandI, -hλi·t-] a. som man kan lade det bero ved. **-hljóman** [-hλjo·man] f. Anklang (JsJs.). **-hlæjandi (-a, -endur)** [-hλai·jandI, -endøǫ] m. en, som tilsmiler en, Smigrer. **-hnýta** [-hvi·da, -hvi·ta] vt. knytte n-t til n-t andet; — overf. træde til: *En beri svo til hann deyi, flytie sig á braut, ellegar annat mikilsvægt viðhnýti* (LFR. XIV. 11). **-horf** [vI:þ(h)orv] n. Forhold, Stilling til n-t: *Að skilja könnuðinn og v. hans við vísindum sínum* (Skirn. '19, 3); *Svar líkamans við áhrifunum er ... þær hreyfingar, athafnir eða v. sem áhrifin koma af stað* (GFHh. 155). **-hrifur** [vIð·hoI·vøǫ] fpl. 1. de søgte Ting (BH.). — 2. villigt Øre, ikke Afslag: *um síðir fékk hann viðhrifur í einum góðum stað* (ÓDavÞul. 366).

viðhrokkinn [vIð·hoohɟIn] a. en Smule krøllet: *hárið nokkuð viðhrokkið*.

við hvarf [vIð·χwarv, -kvarv] n. Relation. **-hverfing** [-χwεrviŋk, -kvεrv-] f. (log.) Konversion. **-hverfur** [-χwεrvøǫ, -kvεrvøǫ] a. relativ. **-höfn** [vI:þ(h)öbv] f. 1. *(hátíðabragur)* Höjtidelighed. — 2. *(skraut)* Pragt, Luksus. — 3. Udsmykning: *v. á smíði*, kunstfærdigt Arbejde, Forsiringer paa en forarbejdet Genstand; *til viðhafnar*, som Sirat (BrJ. i Eimr. XIII. 103).

viðhögg [vI:þ(h)ök] n. Huggeblok.

víði (-is) [vi:ðI] n. = **vídd**.

Víði dalur [vi:ðIda:løǫ] m. npr. Dal i *Húnavatnssýsla*. **-drag** [-dra:q] n. en med Vidjekrat bevokset Sænkning: *í víðidragi inn með litla vatninu*

(HuldaÆsk. 97). **-fláki** [-flau·ḱɪ, -flau:ḱɪ] m. Strækning, bevokset med Vidjekrat (JTrSk. I. 45). **-grein** [-grei:n] f. Vidjegren, Pilekvist. **-grænn** [-graid·v] a. bevokset med grönt Vidjekrat. **-hnot** [-hvo:t] f. Knort paa Vidjer el. Pile. **-hrísla** [-hris·la] f. Vidjebusk (Andv. XVIII. 32). **-ketlingar** [-ḱɛhdliŋgaɣ] mpl. (bot.) Vidjerakler, ‹Gæslinger› *(= humlar,* Af.). **-kotún** [-ko:dun, -ko:tun] n. Vidjeuld. **-kjarr** [-ḱar·] n. Pilekrat, Vidjekrat. **-land** [-lan·t] n. kratbevokset Landstrækning.

1. **víðir (-is** el. **-irs)** [vi:ðɪɣ] m. (bot.) Pil, Vidje (salix).

*2. **víðir (-is)** [vi:ðɪɣ] m. Hav: *dimma tekur á víði* (ÓDavÞul. 240).

víðir- [vi:ðɪr-] se ogs. **víði-**. **-bali** [-r-ba:lɪ] m. Slette, bevokset med Vidjekrat (Af.). **-bar** [-ba:r] n. Aarsskuddene af Pil (turiones) (BHAt. 129). **-börkur** [-bœɣ·gʏɣ] m. Vidjebark: *barkað (lita menn) úr víðurberki* (ÞTh. Lfr. II. 262). **-gerði** [-ɟɛr·ðɪ] n. levende Hegn.

víðirif [vi:ðɪrɪ:v] n. Oprivning af Vidjeris (til Brændsel).

víðir ker [vi:ðɪɣḱɛ:r] npl. Vidjekrat, Pilekrat (BH.); ogs. Stednavn. **-kol** [-ko:l] npl. Trækul af Vidje. **-lauf** [-r-löy:v] n. Vidjelov. **-toppar** [-ɣ-tohbaɣ] mpl. smaa Grupper af Pil (ÞThLýs. II. 85). **-trje** [-trjɛ:] n. (fossilt) Piletræ (salix macrophylla) (ÞThFerð. II. 52).

víði tág [vi:ðɪtau:ɣ] f. Vidjegren, Pilevaand. **-vangur** [-vauŋ·gʏɣ] m. 1. = *víðavangur.* — 2. *(víðikjarr)* Vidjebusk, Pilekrat. **-víður** [-vɪ:ðʏɣ] m. (Árn.) = **gulvíðir.**

1. **viðja (-u, -ur)** [vɪð·ja] f., jfr. 1. *við.* 1. *(víðigrein)* (krybende) Pilekvist, Vidjegren. — 2. *(svigi)* Vidjebaand.

2. **viðja (a)** [vɪð·ja] vt. binde ved Hjælp af Vidjebaand: *var kornið ... viðjað saman, bundið í knippi* (Ísaf. '11, 245, Sp. 2).

viðjar [vɪð·jaɣ] pl. af 1. **við.**

viðka (a) [vihga, við·ka] v. = **víkka.**

við kannast [vɪð·kan·ast] vt. (ÁM. i JÁÞj. I. 170) = **kannast við.** **-kenna** [-ḱɛn·a] vt. = *kenna við,* benævne efter: *þá iðn ... er flest nöfn þeirra eru viðkend* (JÁÞj. I. 219—220). **-kenning** [-ḱɛn·iŋk] f. 1. = *viðurkenning.* — 2. poetisk Benævnelse af en Person, i Forhold til andre Personer el. Genstande (f. Eks. *Mosfells goðinn = Gissur hvíti* (GTh.)). **-kensl** [-ḱɛnsʎ] npl. (ufuldstændig) Genkendelse: *og auðvitað var það hún sem v. vor átti rót sína í* (GFHh. 29). **-kenslamerki** [-ḱɛnslamɛɣ·ɟɪ] n. Genkendelsestegn. **-kepni** [-ḱɛhbnɪ] f. indec. Konkurrence. ᶜ **-kepnisafrek** [-ḱɛhbnɪsav·rɛk] n. Rekord. **-keppandi** [-ḱɛhbandɪ] m. Konkurrent. **-kynnilegur** [-ḱɪnɪlɛ:ɣʏɣ] a. behagelig i Omgang, omgængelig. **-kynning** [-ḱɪn·iŋk] f. Bekendtskab (med), Omgang (med): *þakka e-m fyrir góða viðkynningu,* takke en for behageligt Samvær. **-kynningartíð** [-ḱɪniŋgaɣti:ð] f. den Tid, n-n har kendt hinanden: *alla okkar v.* (MJ. Söguk. 101). 1. **-koma** [-ko·ma] f. 1. Ophold, Komme til et Sted: *v. skips á höfn,* det, at et Skib anløber en Havn; *einn vildi hafa fleiri viðkomur á þessum stað, annar á hinum* (Alþ. '11, B. II. 923). — 2. *(snerting)* Beröring, Vedrören: *e-ð er mjúkt viðkomu,* n-t er blødt at føle paa; jfr. *koma við e-ð.* — 3. a. Frugtbarhed, Formerelse: *svo var viðkoman lítil, því fuglarnir áttu aldrei nema eitt egg á ári* (ÞThLfr. IV. 214). b. den aarlige Forøgelse: *A haustin kvað konungur ríða út þangað með hirð sinni margopt, til að skoða þessi dýr, hjer um bil viðkomuna árlega* (EiÓlLf. 75). c. (aarlig) Tilgang: *á prestaskólanum þarf allmikla viðkomu, til þess að fylla upp í prestsembættin, þar sem þau eru tiltölulega flest* (Alþ. '11, B. II. 343). — 4. Tilvækst, Forøgelse: *Viðkoman botnvörpunganna eykst stórum* (Ísaf. '12, 10). 2. **-koma** [-ko·ma] vt. med dat. 1. angaa i Forb. som: *hvað því viðkemur,* hvad det angaar. — 2. ppr. *viðkomandi:* †a. *(ókominn)* fremtidig, tilkommende. — b. vedkommende, vedrörende: *það er mjer ekki v.,* det kommer ikke mig ved. — ?c. *(hlutaðeigandi)* vedkommende: *v. menn.* **-komandi (-a, -endur)** [-ko·mandɪ, -ɛndʏɣ] m. rette vedkommende (JHall. 380). **-kominn** [-ko·mɪn] a. *(= við kominn)* a. *vel (illa) v.,* i gode eller slette Omstændigheder, godt el. daarligt stillet, jfr. *koma (við);* (Ordspr.) *vant er viðkominn beggja (tveggja) vin* (GJ.), tvendes Ven er vanskelig stillet. — b. stedt i: *Þú sér, hvílíkann háska þú ert v.* (Vid. I. 273). †**-komning (-ar)** [-komniŋk] f. Sindsrørelse, Anger. **-komumikill** [-komomɪ·ɟɪdʎ, -mɪ·ḱɪdʎ] a. frugtbar: *er náttúra Jótlands hverg: nærri eins ... viðkomumikil eins og náttúra Sjálands* (Eimr. IV. 207). **-komustaður** [-komʏsda:ðʏɣ] m. Anløbsplads, Station. **-kostur** [-kosdʏɣ] m. Tilstedeværelse: *Komu þeir til Grafar, en eigi var þá v. Jóns* (men J. var da ikke til Stede) (Lögb. '13, ²⁰/₁₁, S. 7, Sp. 1). **-kunnanlegur** [-kʏna(n)lɛ:ɣʏɣ] a. 1. behagelig, hyggelig: *v. staður.* — 2. behagelig, omgængelig, elskværdig, tiltalende: *v. maður.* **-kunnanleikur** [-kʏnanlɛi:ɣʏɣ, -lɛi:kʏɣ] m. Hyggelighed, Hygge, Behagelighed.

viðkunnur [vɪð·kʏn·ʏɣ] a. vidtberömt, vidtbekendt.

við kveðandi [vɪð·kvɛ·ðandɪ] f. indec. Opsang. **-kvæði** [-kvai·ðɪ] n. Omkvæd, Refrain: (Talem.) *það er alt af viðkvæðið, að,* det er det stadige Omkvæd, at. **-kvæmilegur** [-kvaimɪlɛ:ɣʏɣ] a. *(viðkvæmur)* rörende, öm, følsom. **-kvæmni** [-kvaimnɪ] f. indec. 1. *(það að vera hörundsár)* Ömtaalighed; Irritabilitet (ÁBjSál. § 43). — 2. *(tilfinningasemi)* Finfølelse, Følsomhed, Sentimentalitet. — 3. *(blíða)* Omhed. **-kvæmnisgutl** [-kvaimnɪsgʏhtl] n. blødsødent Vrövl, Føleri: *þar sem slík ástarkvæði ... optast verða hjá smáskáldum vorum að hálfvelgjulegu viðkvæmnisgutli* (EKv. i BTh. [illegible]). **-kvæmur** [-kvai·mʏɣ] a. 1. a. *(ör)* öm, smertefuld ved Beröring. — b. *(næmur)* modtagelig: *v. fyrir kulda.* — 2. *(hörundsár)* ömtaalig, ömtaalig, irritabel. — 3. *(blíður, tilfinninganæmur)* öm, finfølende, følsom. — 4. delikat, sart, kilden: *viðkvæmt mál,* kildent Spörgsmaal: [illegible] (Alþ. '11, B. II. [illegible]), *viðkvæmt* [illegible] (Ísaf. '11, 15). ᶜ **-kvöð** [illegible] f. [illegible] (StStAnds. II. [illegible]). **-könnun** [illegible] f. Erkendelse.

viðköstur [vɪð·kösdʏɣ] m. Brændestabel, Træstabel.

við lag [vɪð·la·ɣ] n. *(stef)* Omkvæd. **-laga (-lögu, -lögur)** [-la·ɣa, -lö·ɣʏ(ɣ)] f. †I. den for en Brøde bestemte Straf *(= viðurlög): undir dauðans viðlögu,* under Livsstraf. — II. is. i pl. *viðlögur:* 1. *(varaforði)* Reserve: *í viðlögum,* som Reserve i paakommende Tilfælde. — 2. n-t, der sættes paa Spil, yderst tvingende Nødvendighed: *í viðlögum,* i Nødsfald, i pludselig opstaaet Nød, naar det kniber: *í viðlögum er alt af nógur matur í björgunum* (ÞThFerð. II. 83). **-lagasjóður** [-laɣasjoᵘ:ðʏɣ] m. Reservefond. **-lagður** [-laɣðʏɣ, -lagðʏɣ] a.: *að lífláti viðlögðu,* under Livsstraf; *að viðlagðri lagaaðför,* under Adfærd efter Loven. **-lagning** [-lagniŋk] f. Tilföjelse, Addition. **-lagsbragur** [-laχsbra:ɣʏɣ] m. Metrum el. Strofe, som anvender *viðlagsorð* 1. (HSig. 36). **-lagsorð** [-laχsor·ð] n. 1. ‹Tillægsord›, spec. (metr.) Ord, som anvendes som en Optakt, uden Accent, foran det egentlige Metrum. — 2. (gramm.) a. Apposition. — b. spec. Attribut (JsJs). **-látinn** [-lau·dɪn, -lau·tɪn] a. 1. forberedt paa, rede til, belavet paa noget: som har Tid til noget: *vera v.,* have Tid og Lejlighed; *ekki v.,* optaget. — †2. *það er svo viðlátið,* det hænger saaledes sammen. **-laus** [-löys] a. fraskilt: *er viðlaust dálítið fell* (ÞThFerð. III. 172). **-lega** [-lɛ·ɣa] f. Ophold, Dvælen (borte fra Hjemmet): *um viðlegu við gren* (Stj. '02, B. 185). **-leggjanlegur** [-lɛɟanlɛ:ɣʏɣ] a. som kan tilföjes. **-legumaður** [-lɛɣʏma:ðʏɣ] m.: *v. (við gren),* en Rævejægers Medhjælper, som holder Vagt ved Rævehulen (Stj. '91, B. 146).

við leiki, -leikur [vɪð·lɛiɟɪ, -lɛiḱɪ, -lɛigʏɣ, -lɛikʏɣ] m. Udstrækning, Rummelighed.

við leitinn [vɪð·lɛi·dɪn, -lɛi·tɪn] a. som stadig bestræber sig for n-t, gör Forsøg paa n-t. **-leitni** [-lɛihdnɪ] f. indec. Bestræbelse, Forsøg, Stræben: *sýna v. á e-u,* göre sig Umage med n-t; (Ordspr.) *viðleitnin er engum bönnuð* (SchMál.), det er ingen forbudt at göre sit bedste; *með von og v. vinnur maður marga hluti* (GJ.), Haab og Forsøg Sejren tit bringer.

†**við lenda (ti)** [vɪð·lɛnda] vt. udvide, give större Udstrækning. **-lendi (-is)** [-lɛndɪ] n. stor Landstrækning, is. udstrakt Slette. **-lendur** [-lɛndʏɣ] a. 1. vidt udstrakt, vidtstrakt: *víðlent ríki.* — 2. som raader over el. ejer udstrakte Lande el. Landejendomme: *hinn víðlendi konúngur, Agamemnon* (Il. I. 5). **-lesinn** [-lɛ·sɪn] a. 1. læst af mange, meget udbredt: *víðlesin bók.* 2. belæst, vidt belæst: *v. maður;* *v. í íslenzkri guðfræði* (ÓDavSk. 13).

við líða [vɪð·li·ða] v. impers. staa til, i Forb. som: *er ei hugsunarsamur þar um, hvað henni viðlíður* (hvordan det staar til med hende) (Vid. II. 179). **-líka** [-li·ɣa, -li·ka] 1. a. indec. *(ámóta)* af lignende Beskaffenhed, lignende. — 2. adv. omtrent paa samme Maade, omtrent i samme Grad: *v. og* (el. *sem),* omtrent som: *en mölin getur orðið köld, viðlíka sem snjórinn* (GFrSex 80); *v. mikið,* omtrent ligesaa meget; *er honum víst v. létt um* (nok omtrent lige let for ham) *að gera þær (vísur) eins og að tala mælt mál* (Eimr. XII. 125). **-líking** [-li·ɣiŋk, -li·ḱiŋk] f. Sammenligning. †**-líkjast** [-li·ɣast, -li·ḱast] vrefl. komme til at ligne. **-líkur** [-li·ɣʏɣ, -li·kʏɣ] a. lig, lignende, svarende til. **-límingsjurt** [-limiŋsjʏɣ·t] f. Slyngplante. **-lit (-s)** [-lɪ·t] n. 1. *(augnatillit)* Øjekast, Blik: *virða e-n ekki viðlits,* ikke se til den Side, hvor en er. — 2. overf. Mulighed: *það er ekkert* (el. *ekki) v.,* derom kan der slet ikke være Tale, der er ingen Udsigt til det; *til þess var kostnaðarins vegna ekkert v.* (ÞThLFr. III. 325). **-loða** [-lo·ða] a. indec. vedhængende, følgende med, som opholder sig længe paa el. hænger fast ved et Sted: *af því hann var þar leingst v.* (JÁÞj. I. 378); *(veikin) er orðin hjer v. þessi síðustu ár, en alltaf þó í rjenun* (Stj. '07, C. 15); *vera v. hjá e-m,* have sit Hjem hos en (jfr. JÞorkÞjs. 350); *nafnið hefur orðið v. við hann,* Navnet er blevet hængende ved ham. **-loðandi** [-lo·ðandɪ] a. 1. *(loðandi við)* hængende ved. — 2. kronisk: *v. magakvef.* — 3. *vera v.:* a. opholde sig til Stadighed paa et Sted: *var alla æfi v. á Skatastöðum,* boede hele sit Liv paa S. (BóluHj. 39); *jeg var þar v.* (jeg opholdt mig der) *þangað til eftir göngur* (SIng. I. 159). — b. være varig, vedvare: *Hvað vitfirta menn áhrærir, þá virðist svo, sé vitfirring þeirra v., að þá megi fullkomlega reikna þá sem fábjána* (Alþ. '11, B. II. 1540). **-loði (-a)** [-lo·ðɪ] m. 1. *(viðloðun)* Vedhængen: *hafa viðloða e-s staðar,* hænge ved et Sted. — 2. = *viðloðunarafl.* **-loðun (-ar, -anir)** [-lo·ðon, -anɪɣ] f. Vedhængning, Adhæsion. ᶜ **-lægur** [-lai·ɣʏɣ] a. positiv. **-lögur** [-lö·ɣʏɣ] pl. af **viðlaga.** **-löguþungur** [-löɣoþuŋ·gʏɣ] a. tvingende: *sárar og viðlöguþungar kröfur* (JMPísl. 59). **-merking** [-mɛɣɟiŋk] f. (typ.) Udtegning. **-meti (-is)** [-mɛ·dɪ, -mɛ·tɪ] n. coll. Tilmad. **-miðaður** [-mɪ·ðaðʏɣ] a. relativ.

viðmyntur [vɪð·mɪntʏɣ, -mɪntʏɣ] a. med stor Mund (MStVin. 95).

við mót [vɪð·moᵘ·t] n. 1. Væsen: *vera þægilegur í viðmóti,* have et behageligt Væsen. — 2. Behandling: *Jeg hafði þar gott v.,* jeg blev der elskværdigt behandlet (EiÓlLf. 21). **-móta** [-moᵘ·da, -moᵘ·ta] adv. = **viðlíka.**

viðmóts blíða [vɪð·moᵘ(t)sbli:ða] f. Venlighed, Behagelighed i Omgang. **-blíður** [-bli·ðʏɣ] a., **-góður** [-goᵘ·ðʏɣ] a., **-þýður** [-þi·ðʏɣ] a. elskværdig, indladende, venlig, behagelig i Omgang.

1. **við mælandi** [vɪð·mai·landɪ] m. en, der taler med en anden. 2. **-mælandi** [-mai·landɪ] a.: *er hann v.?* kan man tale med ham? (Af.). †**-mæli** [-mai·lɪ] n. Samtale. †**-mælilega** [-mailɪlɛ:ɣa] adv. mundtlig. ᶜ **-mælistími** [-mailɪsti:mɪ] m. Modtagelsestid. **-mæltur** [-maiλdʏɣ] a. (gramm.) ligefrem udsagt; — n. sg. som subst. *viðmælt,* direkte Tale (mods. *hliðmælt,* indirekte Tale). **-nám** [-nau·m] n. 1. Modstand: *veita v.,* göre Modstand, sætte sig til Modværge. — †2. *(viðstaða)* Ophold.

viðnáms eigind [vɪð·naumsɛi:ɟɪnt] f. reagerende Egenskab. **-laust** [-löyst] adv. uden Modstand. **-magn** [-mag·v] n. = **viðnámsþróttur.** **-nautn** [-nöyhtn] f. Hjælp, Bistand: *án viðnautnar dýra þessara* (TFR. VIII. 104). **-þróttur** [-þroᵘhdʏɣ] m. Modstandskraft (HermHþ. 124).

°**viðnir (-is,-ar)** [vɪð·nɪɿ] m. *(úlfur)* Ulv; *(haukur)* Hog, *(höggormur)* Slange.

víðopinn [vi:ðo·bɪn, -o·pɪn] a. vidtaaben (Vid. II. 125).

viðra (a) [vɪð·ra] v. **I. 1.** v. impers.: *það viðrar vel (illa),* Vejrliget (Vejret) er godt (daarligt); *eftir því, hvernig viðrar,* efter som Vejret er; *hverju sem viðrar, hvernig sem viðrar,* hvorledes end Vejret er. **2.** vi. **a.** *(þefa)* snuse. — **b.** logre: *viðraði strax gegn jötni Loðinn* (GThBúi 54). — **II.** vt. **1. a.** lufte, udlufte: *v. rúmföt; — en þeir Nestor stóðu á sjafar-ströndinni móti vindgolunni og viðruðu svitann af kyrtlum sínum* (Il. I. 276); *v. sig,* lufte sig. — **b.** refl. *viðrast,* luftes, udluftes: *En hið innilega, andlega samlíf, sem verið hafði á dögum neyðarinnar, var að viðrast burtu* (henvejres, vejres bort) (JTrSk. II. 129). — **2.** i overf. Bet. **a.** *(fjörga): v. (e-n) upp,* oplive, opmuntre; *Það stendur svo á því, eg verð að v. þau upp* (JThMk. 103). — **b.** *v. sig upp við e-n,* smigre (logre, snobbe) for en, göre Kur til en: *Þú verður að v. þig upp við hann* (JThMk. 104); *Þið, sem tildrið utan á ykkur hjegómlegu heiðursskyni . . . sem mennirnir v. sig upp við* (JTrHeið. II. 159); *(graðfolinn) fór að v. sig upp við merina, sem prestur reið* (JÁÞj. II. 541); *v. e-ð fram af sjer,* ikke ænse n-t.

viðráðanlegur [vɪð·rauðanlɛ:qoϱ] a. **1.** som man kan magte, føjelig, medgörlig. — **2.** overkommelig: *v. kostnaður.*

viðrar [vɪð·raϱ] fpl. med Vidjekrat bevoksede Sletter (Sch.).

víðrar [við·raϱ] mpl. med Vidjekrat bevoksede Skrænter, kun som Stednavn paa Af: *þegar við komum út á Víðrana.*

viðreisn (-ar) [vɪð·rɛisv] f. **1.** Genrejsning, Renaissance: *v. íslensks skáldskapar.* — **2.** Forbedring: *til viðreisnar kirkjujörðum.* — **3.** (Æres)oprejsning: *hann á sjer ekki viðreisnar von,* han kommer aldrig paa ret Kol mere.

viðreisnartímabil [vɪð·rɛisnaϱti:mabɪl] n. Genrejsningstidsrum, Renaissance.

víðreist [við·rɛist] an.: *gera v.,* rejse meget omkring: *hann hefur ekki gert v. um dagana.*

viðreki [vɪð·rɛ·ɟɪ, -rɛ·ɟ,ɪ] m. Drivtømmer, Tømmerdrift.

við rekstur [vɪð·rɛχsdoϱ] m. (pop.) Hjært. **-rent** [-rɛ·nt, -rɛnt] an.: *verða v.* = *verða ágengt,* faa udrettet: *líður svo meginhluti ársins, að honum verður hvergi v.* (JÁÞj. II. 369).

-viðri (-is, pl. ds.) [-vɪðrɪ] n. Vejr; kun i Sms.: *blíðv., góðv., hreinv.* osv.

við riði [vɪð·rɪ·ðɪ] npl. (EBjAM. 226a, 8vo) = **afuggur. -riðinn** [-rɪ·ðɪn] a. indviklet i, medskyldig osv. *(= riðinn við e-ð,* se *ríða).*

viðrini (-is, pl. ds.) [vɪð·rɪnɪ] n. **1.** Tvetulle, Hermafrodit. — **2.** overf. n-t, der hverken er Fugl el. Fisk; n-t, der slet ikke passer sammen og ser skrækkeligt ud: *vera eins og v. til fara,* se skrækkelig ud i Tøjet.

viðrinis gangur [vɪð·rɪnɪsgauŋ·goϱ] m. Narrelader. **-legur** [-lɛ:qoϱ] a. **1.** *(tvítóla)* tvetullet, hermafroditisk. — **2.** overf.: som hverken er Fugl el. Fisk; som ser skrækkelig ud: *v. búningur.* **-mál** [-mau:l] n. Blandingssprog, Kaudervælsk (Mýrd. 128).

°**Viðrir (-is)** [vɪð·rɪϱ] m. et af Odins Navne: *blanda viðris drykk,* digte (Vísn. 154); *Viðris kveikur,* Poesi; *viðrismey,* Ø (BóluHj. 53).

†**við rjetta (-u)** [vɪð·rjɛhda] f., **-rjetting** [-rjɛhdiŋk] f. Opkomst, Genrejsning, Oprejsning. **-ræða** [-rai·ða] f., †**-ræði** [-rai·ðɪ] n. Samtale. †**-ræðingur (-s, -ar)** [-rai·ðiŋgoϱ] m. Mand, som er let at faa i Tale. **-ræðisgóður** [-raiðɪsgoᵘ:ðoϱ] a. venlig at tale med, hoflig, forekommende (TSæm. 293). **-ræðuefni** [-raiðøɛb·nɪ] n. Samtaleæmne. **-ræðufimi** [-raiðøfɪ:mɪ] f. indec. Konversationstalent. **-ræðugóður** [-raiðøgoᵘ:ðoϱ] a. = **viðræðisgóður.**

†**víð sýnd** [við·sint] f., **-sýni** [-si·nɪ] n. **1.** vid Udsigt: *ofan af Súlum er v. mikið.* — **2.** (mods. *þröngsýni)* Vidsyn. **-sýnn** [-sidv] a. **1.** med vid Udsigt, — n. *-sýnt: ofan af fjallinu er mjög v.* — **2.** (mods. *þröngsýnn)* vidsynet: *v. maður.*

við sjá (-r, -r) [vɪð·sjau·] f. **1.** *(varúð)* Varsomhed, Forsigtighed: *þegar dregin eru net þá er það viðsjár vert* (bör man passe paa), *að þau dragist sem minnst á borðstokknum* (JSFb. 15); †*gera e-ð að viðsjám, gjalda v. við e-u,* tage sig i Agt for n-t; †*hafa e-n að v.,* behandle en som mistænkt; †*hafa e-n að v. um e-ð,* holde en udenfor n-t. — **2.** betænkelig Ting, Ting el. Gærning, man skal tage sig i Agt for (OBj. I. 12). — **3.** pl. *-sjár,* spændt Forhold: *voru viðsjár með þeim;* — spec. Stridigheder: *urðu, sem kunnugt er, viðsjár miklar með aðalsmönnum og borgarastéttinni* (JAðEin. 116). — **4.** (med.) Profylakse (Árb. '13—'14, 22).

víðsjá [við·sjau·] f. vidt Syn (GFrÚh. 250).

við sjáll [vɪð·sjaudʎ] a. **1.** som man maa tage sig i Agt for; snu; farlig: *e-ð er viðsjált.* — **2.** *(varkár)* forsigtig. **-sjálsgripur** [-sjaulsgrɪ:boϱ, -grɪ:poϱ] m. Kreatur el. Person, som man skal tage sig i Agt for, Luks, Filur: *hann er mesti v.* **-sjá(r)maður** [-sjau(r)ma:ðoϱ] m. Person, som man skal tage sig i Agt for: *hafa e-n að viðsjármanni,* mistænke en (jfr. LFR. IV. 22). **-sjárverður** [-sjaurvɛr·ðoϱ] a. som bör skys; som man maa tage sig i Agt (vogte sig) for; betænkelig. **-skeyti** [-sɟei·dɪ, -sɟei·tɪ] n. (gramm.) Suffiks. **-skeyttur** [-sɟeihdoϱ] a. (gramm.) efterhængt, enklitisk. **-skera (-u)** [-sɟɛ·ra] f. haard Mad, hvortil Smör el. Sul behøves. **-skeri** [-sɟɛ·rɪ] m. **1.** *(borð, sem skorið er fyrir á)* Forskærerbord. — **2.** *(diskur)* Tallerken (BH.). **3.** (tekn.) Skærebræt, Skæreplanke.

viðskifta bauk [vɪð·sɟɪfdabøy:k] n. hemmelig Handel. **-bók** [-boᵘ:k] f. Kontrabog; *(sjómanna)* Afregningsbog (for Søfolk). **-fræði** [-frai:ðɪ] f. indec. politisk Økonomi. **-líf** [-li:v] n. Samfundsliv, Forretningsliv. **-höft** [-höf·t] npl. Handelsindskrænkninger. **-lög** [-lö:q] npl. Lov om Køb (Stj. '11, A. 196). **-maður** [-ma:ðoϱ] m. **1.** Kunde: *N. N. óskar viðskiftamönnum sínum gleðilegs nýárs.* — **2.** Korrespondent: *Kröfur á hendur útlendum viðskiftamönnum* (Stj. '02, A. 96). **-magn** [-mag·v] n. Handelsomsætning. **-mál** [-mau:l] n. Handelsanliggende. **-meðal** [-mɛ:ðal] n. Byttemiddel. **-meðmæling** [-mɛð·mailiŋk] f. Reference.

viðskiftandi (-a, -endur) [vɪð·sɟɪfdandɪ, -ɛndoϱ] m. Kunde.

viðskifta ráðunautur [vɪð·sɟɪfdarau:ðønöydoϱ, -nöytoϱ] m. Handelskonsulent; Samkvemskonsulent. **-reikningur** [-rɛihgniŋgoϱ] m. **1.** Afregning (spec. mellem Matroser og Kaptajn). — **2.** *(hlaupareikningur)* Kontokurant. **-samband** [-sam·bant] n. Handelsforbindelse. **-skuld** [-sgʏl·t] f. Forretningsgæld: *landssjóður er nú í c. 470 þús. kr. v. við ríkisféhirzlu* (Alþ. '11, B. II. 21—22). **-slit** [-slɪ:t] npl. Ophør af Handelssamkvem: *v. við Landmandsbankann* (Alþ. '11, B. 347). **-teppa** [-tɛhba] f. Standsning af Kommunikation (paa Grund af Uvejr, daarlige Veje el. desl.) (Lögr. '14, 217). **-tilkynning** [-tɪl·ɟɪniŋk] f. (jur.) Reklamation (i Obligationsforhold) (JKrKröf. 64). **-traust** [-tröys·t] n. Kredit. **-velta** [-vɛʎ·da] f. Omsætning, Handelsomsætning (Eimr. III. 146). **-vinur** [-vɪ:noϱ] m. Kunde. **-voð** [-vo:ð] f. Handelsvæv (overf.): *Allstaðar gægðust þau fram eins og rauður þráður í viðskiftavoðinni* (JTrL. 283). **-þörf** [-þör·v] f. Trang til Forretningsforbindelse: *eptir því sem viðskiftaþörfin krefur,* i Forhold til Forretningslivets Krav (Stj. '02, A. 40).

við skifti [vɪð·sɟɪfdɪ] n. **I.** pl. **1.** Mellemværende, (gensidigt) Forhold: *þeir gerðu friðsamlega út um v. sín.* — **2.** Forretninger: *verslun og v.;* — *hafa v. við e-n,* staa i Forretningsforbindelse med en. — **II.** *(viðureign)* Kamp: *illur viðskiftis,* ond at komme til Rette med. **-skiftilegur** [-sɟɪfdɪlɛ:qoϱ] a. ombyttelig, som kan udveksles.

víð skygn [við·sɟɪgv] a. vidtskuende: *hún fann hinn víðskygna Kronusson* (Il. I. 22). **-skygni** [-sɟɪgnɪ] f. indec. = *víðsýni,* Vidsyn (Frankl. 134).

við skila [vɪð·sɟɪ·la] a. indec. **1.** *v. við e-ð,* fraskilt fra n-t; *gera e-n v. við e-ð,* skille en fra n-t; *verða v. við e-ð (e-n),* skilles fra, komme, forvilde sig bort fra n-t (en): *í myrkrinu og hríðinni varð hann v. við samferðamenn sína.* — **2.** *(dauður)* død, afgaaet ved Døden (Vf.). **-skildur** [-sɟɪldoϱ] a. skilt fra, fri for. **-skilnaður** [-sɟɪlnaðoϱ] m. **1.** *(skilnaður)* Fraskillelse. — **2.** *(brottför)* Bortrejse, Afsked: *eftir viðskilnað Þuríðar,* efter Th's Bortrejse (JMPísl. 79). — **3.** *(fráfall)* Hedengang, Hedenfart, Død. — **4.** *(hjónaskilnaður)* Skilsmisse. — **5.** afsluttende Medfart, Behandling: *Það var töluvert villandi, sem hann sagði um viðskilnað neðri deildar við fjárl. eftir 3. umr.* (Alþ. '11, B. II. 499). **-skipta-** [-sɟɪfda-] se **viðskifta-. -skyra (-u)** [-sɟɪ·ra] f. = *átmatur,* tör Mad, Knivmad: *er þar* (ɔ: *suðaustan á Íslandi) venja að neyta þeirra* (ɔ: *hvanna) með átmat, sem þar kallast v.* (TBókm. II. 70). **-skot** [-sgo·t] n. det at støde til en, Albuestød. **-skotaillur** [-sgodaɪd·loϱ, -sgota-] a. **1.** *(sem ilt er að tjónka við)* vanskelig at omgaas el. have med at bestille, uomgængelig (Lögb. '13, ³⁰/₁₀, 7). — **2.** *(meinfýsinn)* ondskabsfuld. **-skraf** [-sgra·v] n. Samtale. **-skriðull** [-sgrɪ·ðødʎ] a. (bot.) krybende.

víðslægt [við·slaiχt] an.: *þar er v.,* der er udstrakte Enge.

viðsmjör [vɪð·smjö·r] n. Olie.

viðsmjörs brunnur [vɪð·smjöϱsbrʏn;oϱ] m. Oliekilde. **-garður** [-gar·ðoϱ] m. Olivenhave. **-grænn** [-graid·v] a. olivengrön (JSVb. 138). **-kvistur** [-kvɪs·doϱ] m. Olivenkvist. **-trje** [-trjɛ:] n., **-viður** [-vɪ:ðoϱ] m. Oliventræ. **-viðarfjallið** [-vɪðaϱfjad·lɪð] n. med Art. npr. Oliebjærget.

†**við spell** [vɪð·sbɛdʎ] n. = **viðspjall. -spyrna** [-sbɪ(r)dna] f. **1.** *(það að spyrna fótum í e-ð)* Stemmen med Fødderne imod n-t. — **2.** *(það, sem spyrnt er fótum í)* n-t, man kan støtte Fødderne imod, Fodstød (ÓDavSk. 371). — **3. a.** n-t, der yder Modstand, fast Grund. — **b.** Modstand: *því meiri viðspyrnu fær vindurinn* (ÞThLýs. I. 27). **-spjall** [-sbjadʎ] n. Samtale. **-staða** [-sda·ða] f. **1.** *(viðnám)* Modstand (i Kamp). — **2.** *(fyrirstaða)* Modstand: *Eptir það var eingin v. á fyrir Þormóði að fá tóbakspípuna,* derefter var det let for Th. at faa Tobakspiben (JÁÞj. I. 550); *Madvig var að reyna Bjarna . . . ekki var viðstaðan* (Svarene kom hurtigt) (Eimr. II. 69). — **3.** *(dvöl)* Ophold (under et Besøg): *þetta er engin v.* **-staddur** [-sdad·oϱ] a. tilstedeværende, nærværende. **-stuðning** [-sdʏðniŋk] f. *(rök)* Grund. **-stuðningur** [-sdʏðniŋgoϱ] m. Støtte: *haft þau til eptirsjónar og viðstuðnings* (Skírn. IX. 81). **-stöðulaus** [-sdöðolöy:s] a. ustandselig, uafbrudt; — n. *viðstöðulaust* som adv. ¹) uden Standsning, uden at standse: *hann ruddist áfram v.;* ²) *(tafarlaust)* ufortøvet, straks: *hann svaraði v.* **-stöðulítið** [-sdöðoli:dɪð, -li:tɪð] an. uden stor Modstand; uden stort Ophold: *lesa v.,* læse temmelig flydende.

víðsvegar [við·svɛ·qaϱ] adv. **1.** vidt og bredt: *v. um lönd.* — **2.** *(í allar áttir)* til alle Kanter: *flýja v.,* flygte i alle Retninger.

víðsæi (-is) [við·sai·jɪ] n. **1.** *(víðsýni)* Vidsyn, vidtskuende Blik. — **2.** *(sjóndeildarhringur)* Synskres.

viðsæmandi [vɪð·sai·mandɪ] a. taalelig.

víðsær [við·sai·r] a. vidtskuende.

við tafarlaust [vɪð·tavarlöys·t] adv. ufortøvet. **-tak** [-ta·k] n. †**1.** = *viðtaka.* — **2.** Genstand, der sættes imod en anden el. danner et Tillæg til en anden; f. Eks. er den ene Del af et Spænde *viðtak* for den anden Del. — **3.** pl. *viðtök:* **a.** *(á bát)* Bov. — **b.** *(á kvörn)* Tragten paa den øverste Kværnsten, hvori Kornet hældes. 1. **-taka** [-ta·ga, -ta·ka] f. **1.** Modtagelse: *veita e-u viðtöku,* modtage n-t. — **2.** pl. *viðtökur,* Modtagelse: *fá góðar v.,* faa en god Modtagelse; *fá slæmar* (el. *illar) viðtökur,* blive daarligt modtaget; faa en slem Medfart (Behandling): *þakka yður fyrir viðtökurnar,* Tak for Modtagelsen. — **3.** *(viðnám)* Modstand i Kamp. 2. **-taka** [-ta·ga, -ta·ka] vt. = **taka við.** 1. **-takandi (-a, -endur)** [-ta·gandɪ, -ta·k-] m. **1. a.** Modtager: *v. jarðar,* Overtageren af en Gaard (mods. *fráfarandi).* — **b.** *(v. brjefs)* Adressat. — **2.** *v. víxils,* Remittent. †2. **-takandi** [-ta·gandɪ, -ta·k-] a.: *v. kauphöndlun,* passiv Handel (LFR. VIII. 152). **-takari (-a, -ar)** [-ta·garɪ, -ta·k-] m. Modtager. **-taksborð** [-taχsbor·ð] n. det fjerde Bord fra oven i Skibssiden *(= yfirúfsborð)* (Vf.). **-tal** [-ta·l] n. Samtale: *hvenær er hann til viðtals?* naar kan man faa ham i Tale?; — *(við lækni)* Konsultation; *(við stórhöfðingja)* Audiens; *(blaðamanns)* Interview.

viðtals bil [vɪð·talsbɪ:l] n. **1.** (naut.) Prajehold. — **2.** *(við símtól)* Samtaletid (3 Min.). **-góður** [-go·ðøϱ] a. venlig at tale med. **-kall** [-kadλ] n. Prajen, Prajning. **-klefi** [-klɛ:vɪ] m. Telefonrum. **-leyfi** [-lɛi:vɪ] n. Samtaletilladelse; Audiens. **-leikni** [-lɛihgnɪ] f. indec. Konversationstalent. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. Deltager i en Samtale. **-orðfæri** [-or·þfairɪ] n. Konversationssprog. **-orðtæki** [-or·þtaiɉɪ, -taiʂɪ] n. Hverdagsudtryk. **-stöð** [-l-sdö:ð] f. Telefonstation. **-tími** [-s-ti:mɪ] m. Konsultationstid; Audienstid.

við tekinn [vɪð·tɛɉɪn, -tɛʂɪn] a. vedtaget, antaget. **†-tekja** [-tɛɉa, -tɛʂa] f. **1.** = *viðtaka.* — **2.** *(hefð)* Vedtægt (LFR. XII. 84). **-tekning (-ar)** [-tɛhgniŋk] f. Modtagelse. **-tekt** [-tɛχt] f. **1.** *(viðtaka)* Modtagelse. — **2.** Vedtægt, Fordom. **-told (-ar)** [-tolt] f. (jfr. *tolla við*) Vedhængen: *það er vont að ganga á skíðum viðtoldarinnar vegna.*

víðtæki [við·tai·ɉɪ, -tai·ʂɪ] **(-is)** n. el. f. indec. Omfang, Udstrækning, Rækkevidde.

víðtækilega [við·taiɉɪlɛ:qa, -taiʂɪ-] adv. udførligt.

viðtækilegur [vɪð·taiɉɪlɛ:qøϱ, -taiʂɪ-] a. antagelig; kær, behagelig.

viðtækur [vɪð·tai·gøϱ, -tai·køϱ] a. i Stand til at tage imod n-t: *Ég trúði því, að ég mundi verða sáluhólpinn ... ef ég gæti gert mig viðtæka þeim geisla sem brennidepill hans yrði í hjarta mínu* (GFrÓl. 92–93).

víðtækur [við·tai·gøϱ, -tai·køϱ] a. vidt omfattende, vidtrækkende, vidtstrakt.

viðtöf [vɪð·to·v] f. Ophold: *hafa v.* (el. *viðtafir*), dvæle, tøve: *hafði Telemakkus nú ei lángar viðtafir* (Od. 32).

viðtöku bók [vɪð·tögøbou:k, -tökø-] f. Accessionsprotokol (ved et Bibliotek) (Stj. '10, B. 199). **-gler** [-glɛ:r] n. Objektivglas. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. Modtager. **-salur** [-sa:løϱ] m. Audienssal. **-seðill** [-sɛ:ðɪdλ] m. Modtagelsesbevis: *v., gefinn fyrir innláni,* Recipisse, udstedt for Indlaan (Stj. '85, A. 38). **-skírteini** [-sɉiϱ·teinɪ] n. Modtagelsesbevis.

viðull [vɪ:ðʏdλ] f. Bomuld.

víðúlpa [vi:ðuλba, -ulpa] f. vid Kofte el. Tröje.

við unandi [vɪ:ðʏ·nandɪ] a. og adv. som man kan finde sig i; tilfredsstillende: *þetta er ekki v.* **-unanlegur** [-ʏnanlɛ:qøϱ] a. tilfredsstillende; taalelig: *viðunanleg og hæfileg áhöld* (Eimr. I. 82); — adv. *-lega.* **-undinn** [-ʏndɪn] a. gnaven. **-undur** [-ʏndøϱ] n. Vidunder, Nar: *verða að viðundri,* blive til Vidunder (Nar): *Þú mundir ekki njóta þín ... þú mundir verða að viðundri* (GFrÓl. 134).

***Viður (-urs)** [vɪ:ðøϱ] m. npr. Odin.

1. **viður (-ar, -ir)** [vɪ:ðøϱ] m. **1. a.** *(trje)* Træ: **viðir grænka;* — *hvítur v.,* Fyr (Strand.). — **b.** *(kjarrviður)* Ris (Sl.). — **†2.** *(skógur)* Skov: *sofa vargar á viðum úti,* Ulvene sover ude i Skovene (GTh.); *sólin gengur (sígur) til viðar,* Solen gaar ned. — **3.** Ved, Tømmer: *það er góður v. í húsinu.* — **4.** pl. *viðir:* **a.** Træværket i en Bygning: *ein gömul kona varð undir viðum og beið bana* (ÞThLys. II. 194); *var þá komið að viðum,* man kom da til Indtømmeret (i en Höjs Indre, ved en Udgravning) (JÁÞj. I. 280). — **b.** *(innviðir)* Skibsredskaber, Mast; Indtømmer (i et Skib).

†2. **viður** [vɪ:ðøϱ] præp. og adv. = *við;* som förste Led i Sms., se ogs. *við-.*

víður (víð, vítt) [vi:ðøϱ, n. viht] a. **1.** *(víðáttumikill)* (vidt) udstrakt; *v. um sig,* udstrakt til alle Sider. — **2.** vid, rummelig: *víð föt; víðir skór;* (Ordspr.) *v. rass þarf víða brók* (GJ), til vid Ars skal der vid Brog. — **3.** *(víðtækur)* (vidt)omfattende. — **4.** superl. *víðastur: í víðustum stöðum,* de fleste Steder (Hist. III. 160).

viður eign [vɪ:ðørɛig·v] f. Mellemværende; Sammenstød, Kamp; Konflikt; Kollision; *illur viðureignar,* slem, vanskelig at have med at göre. **-eldi** [-ɛl·dɪ] n. Midler til Livsophold, Føde. **-gerningur** [-ɉɛr·dniŋgøϱ] m. **1.** *(meðferð)* Behandling og Pleje: *Hún sagði að í öllu væri sjáanleg rausn og höfðingsskapur Þuríðar, jafnvel í viðurgerning hennar við óverðuga* (GPSk. 29); *um viðurgerning við* (Behandling af) *íslenzk skip* (Lögr. '14, 174, Sp. 3). — **2.** Forplejning: *góður (illur) viðurgerningur,* god (daarlig) Mad til daglig. **-hald** [-ϱ-(h)al·t] n. = **viðhald.** **-hending** [-(h)ɛn·diŋk] f. (metr.) den sidste Rimstavelse i en Verslinje. **-hlutamikill** [-(h)λʏdamɪ:ɉɪdλ, -(h)λʏtamɪ:ʂɪdλ] a. betænkelig: *þykir mér því viðurhlutamikið að verða við þessari beiðni* (Alþ. '11, B. II. 75). **-kenna** [-ʂɛn:a] vt. **1.** *(sjá, komast að raun um)* erkende. — **2.** anerkende, godkende, antage: *v. e-n sem son sinn;* — pp. *-kendur.* — **3.** *(játa)* bekende, tilstaa; — pp. n. *-kent,* in confesso. — **4.** *(kvitta)* kvittere. **†-kennilegur** [-ʂɛn·tlɛ:qøϱ] a. = **viðkvæmilegur.** **-kenning** [-ʂɛn:iŋk] f. (jfr. *viðurkenna*) Erkendelse, Anerkendelse; Tilstaaelse, Kvittering. **-kenningarskyn** [-ʂɛniŋgarsɉɪ:n] n.: *í viðurkenningarskyni,* som en Anerkendelse. **-kenningarverður** [-ʂɛniŋgarvɛrðøϱ] a. anerkendelsesværdig. **-kensl** [-ʂɛn·sλ] npl. Genkendelse. **†-komning (-ar)** [-kom·niŋk] f. Rörelse. **-kvæmilegur** [-kvai·mɪlɛ:qøϱ] a. **1.** *(sæmilegur)* tilbørlig, passende (GOdds. cit. i ÞThLfr. III. 197); — adv. *-lega,* paa en passende Maade, tilbørlig, med Rette. — **2.** *(samkvæmur)* overensstemmende med. **-kvæmur** [-kvai:møϱ] a. passende, heldig (LFR. III. 217). **-lag** [-r-la:q] n. **1.** *(meðgjöf)* Underholdsbidrag (SvPBjP. 64). — **2.** (jur.) i pl. *viðurlög,* den for en Brøde bestemte Straf. — **3.** (gramm.) Apposition. **†-laga** [-la:qa] f. **1.** (jur.) den for en Brøde bestemte Straf. — **2.** *(kaupbætir)* Tillæg, Tilgift. **-lífi (-is)** [-li:vɪ] n. **1.** *(nauðsynjar)* Midler til Livsophold, Subsiststensmidler. — **2.** Underhold: *fékk Hof í Vopnafirði sér til viðurlífis* (ÞThLfr. II. 133). °**-lífisábyrgð** [-li·vɪsau:bɪr(q)ð] f. Forsörgelsesforsikring, Livsforsikring. **†-lífnaður** [-lɪb·naðøϱ] m. Livsophold. **-lit** [-lɪ:t] n. **1.** *(viðlit)* Seen hen til, Øjekast, Blik: *virða e-n ekki viðurlits,* ikke se til den Side, hvor en staar. — **2.** *(e-ð viðurlitamikið)* n-t betænkeligt; is. gen. pl. *viðurlita-,* som förste Sammensætningsled: *þessi viðurlita sjúkdómur* (SvPBjP. 48). — **3.** *(álit)* Udseende. **-litamikill** [-lɪdamɪ:ɉɪdλ, -lɪtamɪ:ʂɪdλ] a. betænkelig: *Má ætla, að konungi hafi þótt það viðurlitamikið að svifta þegna sína þessari álitlegu atvinnugrein* (JAðEin. 108). **†-litning (-ar)** [-lɪhdniŋk] f. Seen paa, Blik. **†-lægur** [-lai:qøϱ] a. som er nær ved, paa Nippet til, nærliggende. **-lög** [-lö:q] pl. af **viðurlag.** **-mælgi** [-mail·ɉɪ] f. indec. Snakken sammen. **-mæli** [-mai:lɪ] n. Samtale: (Ordspr.) *viðurmælis er hver maður verður* (GJ.). **-nafn** [-nab·v] n., **-nefni (-is,** pl. ds.) [-nɛb·nɪ] n. Tilnavn, Øgenavn. **†-orð** [-or·ð] n. (gramm.) Adverbium. **-prent** [-prɛv·t, -prɛn·t] f. (typ.) Vidertryk. **†-sýn** [-ϱ-si:n] f., **†-sjón** [-sjou:n] f. **1.** Varsomhed, Advarsel: *það vonda sje oss til viðursýnar,* ondt skal os tjæne til Advarsel. — **2.** *(fyrirhyggja)* Forsynlighed. **-skifti** [-sɉɪf·dɪ] n. = *viðskifti: bæði keppinn ok stríðr viðrskiptis* (EspS. 139). **†-skotull** [-sgo:dødλ, -sgo:tødλ] a. stiklende, spydig. **-staða** [-sda:ða] f. (LFR. III. 270) = **mótstaða.** **-stygð** [-sdɪq·ð, -sdɪg·þ] f. **1.** *(andstygð)* Afsky. — **2.** *(e-ð andstyggilegt, viðbjóður)* Vederstyggelighed, Modbydelighed; modbydelig Person. **-styggilegur** [-sdɪɉ·ɪlɛ:qøϱ] a. vederstyggelig. **-tækilegur** [-tai·ɉɪlɛ:qøϱ, -tai·ʂɪ-] a. modtagelig for n-t. **-tækileiki, -tækileikur** [-tai·ɉɪlɛi:ɉɪ, -tai·ʂɪlɛi:ʂɪ, -lɛi:gøϱ, -lɛi:køϱ] m. Modtagelighed, Receptivitet. **-vera** [-r-vɛ:ra] f., **-vist** [-vɪs·t] f. Nærværelse, Tilstedeværelse. **-væri (-is)** [-vai:rɪ] n. **1.** Udkomme, Midler til Livsophold, Apanage: *ályktа að ... J. H. enn fengi af þess eignum* (ɔ: *fjelagsins) sæmilegt v. hér í staðnum* (Finnur Magn. cit. i ÞThLfr. IV. 17). — **2.** Kost: *gott (ljelegt) v.,* god (daarlig) Kost. **-værilegur** [-vai·rɪlɛ:qøϱ] a. = **viðunanlegur.**

viðutan [vɪ:ðʏ·dan, -ʏ·tan] a. indec. aandsfraværende, distræt: *Ólafur starði fram undan sjer, þungbrýnn og v.* (JTrSk. I. 34); — ogs. som cogn.: *Vilhjálmur v.*

viðutrje [vɪ:ðøtrjɛ:] n. (Vf.) = **hesputrje.**

viðvanings bragur [vɪð·vaniŋsbra:qøϱ] m. n-t, der vidner om uøvet Haandelag el. Dilettantisme: *það er v. á ritgerðinni.* **-háttur** [-(h)auhdøϱ] m. uøvet Haandelag, Dilettantisme. **-legur** [-lɛ:qøϱ] a. uøvet, lignende en Begynder. **-skapur** [-ŋ-sga:bøϱ, -sga:pøϱ] m. Uøvethed, det at bære sig ad som en Begynder.

við vaningur (-s, -ar) [vɪð·va·niŋgøϱ] m. Begynder; Dilettant. **-varan** [-va·ran] f. = **viðvörun.** **-varandi** [-va·randɪ] a., **-varanlegur** [-varanlɛ:qøϱ] a. = **varanlegur.** **†-verandi (-a, -endur)** [-vɛ·randɪ] m. tilstedeværende. **-velting** [-vɛλdiŋk] f. (typ.) Omstylpning. **-vik** [-vɪ·k] n. **1.** Vending til den ene Side. — **2.** (astr.) *v. tungls,* Maanens Libration (Urs. 45). — **3.** let Arbejde, Ærinde: *hann gerir ekkert v.,* han bestiller slet ingenting; *viltu gera svolítið v. fyrir mig?* vil du hjælpe mig en lille Smule? — **4.** *(orðtak)* Udtryk, Talemaade (Arnf.). **-vikaljettur** [-vɪgaljɛhdøϱ, -vɪka-] a., **-vikalipur** [-vɪgalɪ:bøϱ, -vɪkalɪ:pøϱ] a. forekommende, tjænstvillig. **-vikastirður** [-vɪgasdɪr·ðøϱ, -vɪka-] a. utjænstvillig. **-víkja** [-vi·ɉa, -vi·ʂa] vt. med dat. og v. impers. angaa, vedröre: *hvað því viðvíkur;* — ppr. *-víkjandi* som præp. med dat. angaaende: *viðvíkjandi sölunni.* **-víkjanlegur** [-viɉanlɛ:qøϱ, -viʂan-] a. eftergivende, böjelig; smidig. **-viknun** [-vɪhgnøn] f. Medynk. **-vindill** [-vɪndɪdλ] m. (bot.) Vedbend; Gedeblad (caprifolium). **-vindilsskál** [-vɪndɪlsgau:l] f. Drikkekar af Træ: *með viðvindils-skál í hendi fulla af dökkleitu víni* (Od. 184). **-vindislegur** [-vɪndɪslɛ:qøϱ] a. stiv; urimelig (BH.). **-vist** [-vɪst] f. Nærværelse. **-vistarmaður** [-vɪsdarma:ðøϱ] m. tilstedeværende, nærværende Person. **-væningsskapur** [-vainiŋsga:bøϱ, -sga:pøϱ] m. (JSBr. 329) = **viðvaningsskapur.** **-væningur (-s, -ar)** [-vai·niŋgøϱ] m. = **viðvaningur.** **-vær** [-vai·r] a. **1.** taalelig: *Kvalirnar minkuðu þó ... og Þórhallur fekk viðværa fróun þrauta sinna* (GFrÓl. 102). — **2.** n. *-vært: honum var þar ekki v.,* han blev fordrevet derfra. **-væri (-is)** [-vai·rɪ] n. = **viðurværi.** **-værilegur** [-vairɪlɛ:qøϱ] a. = *viðunanlegur,* ræsonnabel, rimelig, taalelig: *viðværilegar kröfur* (jfr. JSBr. 423). **†-væriskostur** [-vairɪskos·døϱ] m. Proviant. **-vörun (-ar, -varanir)** [-vö·røn, -va·ranɪϱ] f. Advarsel. **-vörunardraumur** [-vörønardröy:møϱ] m. advarende Dröm. **-þol** [vɪþ:o·l] n. Udholden: *hafa ekki v.,* ikke kunne holde det ud; lide af utaalelige Smærter: *hafa ekki v. fyrir tannpínu.* **-þolslaus** [-þ:olslöy·s] a. som lider af utaalelige Smærter. **-æta** [vɪ:ðai·da, -ai·ta] f. = **trjeæta.**

***víf (-s,** pl. ds.) [vi:v] n. **1.** *(kona)* Kvinde. — **2.** *(eiginkona)* Hustru.

vífandi [vi:vandɪ] a.: *koma v. að* el. *aðvífandi,* komme tilfældigvis, komme uforvarende: *að sá djöfull mundi enginn sjálfráður eða v. aðkominn andi vera, heldur einn fastur og bundinn* (JMPísl. 10).

vífilengjur [vi:vɪlɛiŋ·ɉøϱ] fpl. Omsvøb, Udflugter: *vera með miklar vífilengjur,* göre mange Omstændigheder.

†Vífill (-ils, -lar) [vi:vɪdλ] m. npr. Vivel.

Vífilsstaðir [vi:vɪlsda:ðɪϱ] mpl. npr. Gaard i Nærheden af *Hafnarfjörður,* hvor der er et Sanatorium for brystsyge *(Vífilsstaðahæli).*

vífinn [vi:vɪn] a. kvindekær.

vífl (-ar, -ar) [vib·λ] f. **1.** *(vífla)* Banketræ (til Vasketöj). — **2.** *(fát, ringulreið)* Forvirring, Konfusion.

1. **vífla (-u, -ur)** [vib·la] f. = **vífl** 1.

2. **vífla (a)** [vib·la] v. **1.** vt. banke Vasketöj med en Kæp. — **2.** vi.: *v. fyrir e-m,* forvirre en, bringe en i Forvirring; — refl. *víflast: það víflaðist fyrir honum,* han blev forvirret, konfus.

víflan (-ar) [vib·lan] f. Forvirring, Konfusion.

vífni [vib·nɪ] f. indec. Kvindekærhed.

vífsyndi [vif·sɪndɪ] n. den Glæde, man har af Samvær med en Kvinde (Kvinder): (Ordspr.) *valt er v.* (GJ.), kortvarig er tit Kvindegunst.

1. **vifta (-u)** [vɪf·da] f. = *veftur,* Islættet i en Væv: *Mannshöfuð voru fyrir kljána, en þarmar úr mönnum fyrir viftu og garn* (Eimr. XVIII. 9).

?2. **vifta (-u, -ur)** [vɪf·da] f. *(blævængur)* Vifte.

víg (-s, pl. ds.) [vi:q] n. **I. †1.** *(bardagi)* Kamp: **vígs svell,* Valplads (MJ V. 54), **vígasvið,* Slagmark (ibid. 63). *vekja v.,* begynde Kampen

(ved at dræbe en af Modstanderne). — **2.** overf.: *standa vel (illa) að vígi*, være godt (daarligt) stillet m. H. t. n-t: *hafa Danir staðið ólíkt betur að vígi með báðum deildunum, en vjer með fornmálsdeildinni einni* (Eimr. I. 57). — †**3.** *(hestaat)* Hestekamp. — **II.** *(dráp)* Drab: *lýsa vígi á hendur sjer*, erklære sig selv for skyldig i et Drab. *vígs þrá*, Kamp (GuðmEin. i Eimr. XIV. 194).

víga brandur [vi:qabran·døǫ] m. langagtig Ildstribe i Luften, jfr. *víga-hnöttur*; — smaa Stjærneskud (SvPRask 18). **-brenna** [-brɛn:a] f. Mordbrand (JTrSk. I. 296). **-far** [-fa·r] n. = *vígaferli*: *gjörðist þar ófriði með þeim og v.* (ÞThFerð. III. 130). **-ferli** [-fɛr·dlɪ] npl. Kamp; (hyppige) Manddrab: *lenda í vígaferlum*. **-guð** [-gvʏ:ð] m. Kampgud, Krigsgud (Il. II. 248). **-hnöttur** [-hvöhdøǫ] m. Ildkugle i Luften, Meteor. **-hugur** [-hʏ:qøǫ] m. Kamphu, Kamplyst. **-legur** [-lɛ·qøǫ] a. krigersk af Udseende, kæk, kry; — adv. *-lega*. **-maður** [-ma:ðøǫ] m. Kæmpe, Kriger. **-mannlegur** [-man·lɛqøǫ] a. krigersk af Udseende, martialsk; — adv. *-lega*: *láta* (el. *bera sig*) *v.*, give sig Udseende af at være i Krigshumør. **-móður** [-mo·u·ðøǫ] m. = **vígahugur.**

vígaralegur [vi:qaralɛ:qøǫ] a. (Vf.) = **vígalegur.**

vígás [vi:qau·s] m. Bjælke til Forskansning (Il. xviii).

vígasveimur [vi:qasvei:møǫ] m. Kampskare (EBenHr. 117).

†**víg bót** [viq·bo·u·t] f. = **vígsbót.** †**-brandur** [-brandøǫ] m. = **vígás.** **-búa** [-bu·a] vt. ruste til Kamp; — pp. *-búinn*, kampfærdig, rustet til Kamp. **-búnaður** [-bu·naðøǫ] m. Krigsrustning.

Vigdís [vɪq·di·s] f. npr.

víg djarfur [viq·djarvøǫ] a. dristig i Kamp. **-dreki** [-drɛ·ɟɪ, -drɛ·ʝɪ] m. Panserskib. **-fimi** [viχ·fɪ·mɪ] f. indec. Vaabenfærdighed. **-fimur** [-fɪ·møǫ] a. øvet i Vaabenbrug. †**-flaki** [-fla·ɟɪ, -fla·ʝɪ] m., †**-fleki** [-flɛ·ɟɪ, -flɛ·ʝɪ] m. skraat Stormtag paa Skibe. ***-frækn** [-fraihkv] a. tapper i Kamp.

Vigfús (-ar, -ar) [vɪχ·fu·s] m. npr.

víg fús [viχ·fu·s] a. drabslysten: [illegible] *æskan hörð* (BJVÚrv. 31). **-fær** [-fai·r] a. vaabenfør, kampdygtig. **-færi** [-fai·rɪ] n. Kampdygtighed.

vigg (-s, pl. ds.) [vɪk·] n. ***1.** *(viggur)* Hest. — **2.** *(vigga)* Blishöne (BH.).

Vigga (-u, -ur) [vɪg:a] f. npr. Dim. af **Vigdís.**

vigga (-u, -ur) [vɪg:a] f. (zool.) Blishöne (fulicula) (BH.).

víg garður [viq·garðøǫ] m. Vold. **-girða** [-ɟɪrða] vt. befæste, forskanse. †**-gyrðill (-ils, -lar)** [-ɟɪrðɪdλ] m. en Slags Forskansning (Stormtag), der anbragtes langs Rælingen paa Skibe i Søslag. **-girðing** [-ɟɪrð-iŋk] f. Skanse, Forskansning. **-gyrðla (a)** [-ɟɪrdla] vt. forskanse med *viggyrðlar*: *Síðan víggirðlaði hann flotann alla vega með víðirflekum til að verja ágjöf* (Od. 105). **-glaður** [-gla·ðøǫ] a. kamplystig: [illegible] *Hippolokkus* (Il. I. 256).

***viggur (-jar, -jar)** [vɪg:øǫ, vɪɟ:aǫ] m. **1.** *(hestur)* Hest. — **2.** *(skip)* Skib (GTh. '95, 265); *viggjar traf*, Sejl (ibid. 215).

víg hestur [vi:χ(h)ɛsdøǫ] m. **1.** *(hestur til hernaðar)* Krigshest. — **2.** *(hestur til ats)* Kamphest, trænet til Hestekamp. **-hyrning** [-(h)ɪ(r)dn-iŋk] f. Bastion; *(á skipi)* Skanseklædning. °**-hnattahríð** [viχ·(h)vahda-hɾi:ð] f. Bombardement. **-hnöttur** [-(h)vöhdøǫ] m. **1.** magisk Navn paa en Ræv (ÓDavÞul. 99). °**2.** *(sprengikúla)* Bombe. **-hugur** [vi:χ(h)ʏ·qøǫ] m. = **vígahugur.** **-hundur** [-(h)ʏndøǫ] m. Dogge, Buldog, Blodhund.

Vígi (-a, -ar) [vi:ɟɪ, vi:qa(ǫ)] m. Navn paa en Hund.

vígi (-is, pl. ds.) [vi:ɟɪ] n. **1.** *(varnarstaður)* Sted, der egner sig til Forsvar, Forsvarsplads: *þar er v. gott.* — **2.** *(víggirðing)* Forskansning, Barriere. — **3.** Brædebeklædning oven over Rælingen paa et Skib, dels mod Styrtesøer, dels som Forskansning. — **4.** *(víggirtur staður)* [illegible]

†**vigilíudagur** [vɪ:ɟɪlijoda:qøǫ] m. Dagen lige før en Festdag; en Helligaften.

vígindatrje [vi:ɟɪndatrjɛ:] n. Tværslaa imellem Slædens Meder (Múl.).

vígindi [vi:ɟɪndɪ] npl. **1.** *(= vend)* Tekstur; jfr. *vaðmálsvígindi.* — **2.** (typ.) Mønster.

víging (-ar, -ar) [vi:ɟiŋk] f. Vien, Vielse.

vígismunur [vi:ɟɪsmʏ:nøǫ] m. Forskel i Kampstilling.

1. vígja (ði) [vi:ja, viq·ðɪ] vt. **1. a.** vie, indvie: *v. kirkju, v. brunna*; — *vígt vatn*, Vievand. — **b.** overf. bruge første Gang: [illegible] *á sunnudaginn var.* — **2.** vie, ordinere: *v. prest, biskup* osv.; — refl. *vígjast*, blive ordineret. — **3.** *(gefa saman)* vie: *láta v. sig við konu (mann)*, lade sig vie til en Kvinde (Mand).

2. vígja (a el. ði) [vi:ja] vt. **1.** *(einangra)* isolere, skille fra andre: *hundarnir vígjuðu tóuna* (jog Ræven bort fra Faarene) *út fyrir túngarðinn* (Vf.); *Jón var einlægt að v. hana Gunnu á leiðinni til kirkjunnar til að geta talað við hana* (Vf.). — **2.** adsplitte: *hundurinn vígir fjeð* (Vf.).

vígjalaus [vi:jalöy·s] a. ubefæstet: *v. staður* (Klp. VI. 128).

víg kæni [viχ·ʝai·nɪ] f. indec. Kampkyndighed, Vaabenfærdighed. **-kænn** [-ʝaidv] a. kampkyndig, krigskyndig, vaabenfærdig. **-kænska** [-ʝainsga] f. Kampkyndighed, Krigskyndighed.

vigl (-s) [vɪg·λ] n. (Skaft., Múl.), **vígl (-s)** [vig·λ] n. (BH.) Forvirring, Uorden (jfr. *vingl*): *fara í v.*, komme i Uorden, blive forvekslet; *e-ð er tekið í vigli*, n-t bliver taget ved en Fejltagelse.

vigla, vígla (a) [vɪg·la, vig·la] vt. (jfr. *vingla*) **1.** bringe i Forvirring, konfundere. — **2.** refl. *viglast* = *villast*: *sízt er henni vel um vart | að viglast skuli hann sér í frá* (StÓl. II. 4).

víg legur [viq·lɛqøǫ] a. som ser ud til at være kampdygtig; *(vígamannlegur)* af krigersk (truende) Udseende (Il. II. 96); — adv. *-lega*, truende. ***-leiftur** [-leifdøǫ] n. »Kamplyn«, Sværd. **-leikur** [-lɛigøǫ, -leikøǫ] m. Lystkamp. **-lína** [-li·na] f. Kamplinje. **-lýsing** [-li·siŋk] f. Erklæring om Udøvelsen af et Drab (om at man har udført el. anstiftet det). **-ljómi** [-ljo·mɪ] m. Krigsglans. **-ljós** [-ljo·s] a. saa lys, at man kan se til at kæmpe; — an. *-ljóst.* **-maður** [-ma·ðøǫ] m. Drabsmand, Bøddel. **-mannlegur** [-manlɛ·qøǫ] a. = **vígamannlegur.** 1. **-móður** [-mo·u·ðøǫ] m. Kampiver. *2.**-móður** [-mo·u·ðøǫ] a. **1.** *(þreyttur af vígum)* træt af at kæmpe (dræbe). — **2.** *(vígólmur)* kampivrig. **-nautur** [-nöy·døǫ, -nöy·t-] m. Kampfælle.

***vignir (-is)** [vɪg·nɪǫ] m. **1.** *(jötunn)* Jætte. — **2.** npr. Navn paa Tor.

***vígnir (-is)** [vig·nɪǫ] m. = *vignir* 1.: *vígnis dreyri*, Vand (BóluHj. 97).

***víg oddur** [vi:qod·øǫ] m. dræbende Od (BóluHj. 166). **-ólmur** [-o·u·lm-øǫ] a. rasende i Kamp. **-rakkur** [viq·rahgøǫ] a. kampmodig (Il. I. 95).

vígraselur [vɪq·rasɛ:løǫ] m. = *útselur*: *Útselurinn er sumstaðar kallaður „v.“* (ÞThLýs. II. 474).

víg reiður [viq·rei·ðøǫ] a. kamphidsig: *vígreiðir menn og æstir* (Eimr. XVI. 117). ***-reifur** [-rɛi·vøǫ] a. kampmunter. **-roði** [-ro·ðɪ] m. Kamprødme, rødt Skær paa Himlen, bebudende en blodig Kamp. **-sár** [viχ·sau·r] a. saaret i Kamp.

vígs bót [viχ·sbo·u·t] f., is. i pl. *vígsbætur*, Bøde for begaaet Drab, Drabsbøde. **-gengi** [-ɟeiŋɟɪ] n. Hjælp, Understøttelse til Kamp el. Drabsfærd: *veita e-m v.* **-gjald** [-ɟalt] n. = **vígsbót.**

***víg skár** [viχ·sgau·r] a. **1.** *(herskár)* krigersk. — **2.** udsat for Kamp, hærget: *vígskátt ríki.* **-skarð** [-sgarð] n. Skydeskaar. **-skarða** [-sgarða] vt. forsyne med Skydeskaar; befæste. **-skip** [-sɟɪ·p] n. Krigsskib. **-skjótur** [-sɟo·u·døǫ, -sɟo·u·tøǫ] a. hurtig til Kamp: *en Alkímedon hljóp upp á hina vígskjótu kerru* (Il. II. 142). **-skurður** [-sgʏrðøǫ] m. Tranché. **-skúta** [-sgu·da, -sgu·ta] f. (et Krigsskibs) Kutter: *vígskútan væri á gægjum eftir oss* (MarrPK. 210).

vígsla (-u, -ur) [viχ·sla] f. **1.** Vielse, Indvielse: *v. kirkju*, Indvielsen af en Kirke. — **2.** Ordination: *v. prests, biskups*; — *lýsa vígslu*, intimere; *taka vígslu*, lade sig ordinere, blive ordineret. — **3.** *v. hjóna (hjónavígsla)*, Brudevielse. — **4.** *(undir krónu)* Kroning.

víg slanga [viχ·slauŋga] f. Blide; Slynge. †**-slóði** [-slo·u·ðɪ] m. Afsnittet i Graagaasen om Drab o. fl.

vígslu biskup [viχ·slobɪs·gøp] m. Ordinationsbiskop, Officialis. **-bróðir** [-bro·u:ðɪǫ] m. »Viebroder«, en Mand, som sammen med en anden er bleven ordineret til et gejstligt Embede. **-dagur** [-da:qøǫ] m. Indvielsesdag. **-eiður** [-ɛi:ðøǫ] m. Vielsesed; Kroningsed. **-faðir** [-fa:ðɪǫ] m. »Viefader«, den, som har indviet en (til et gejstligt Embede). **-ferð** [-fɛr·ð] f. Rejse, som foretages for at blive viet (til Biskop). †**-gull** [-gʏd·λ] n. Bispering. **-kaup** [-köy:p] n. Betaling for Vielse el. Indvielse. **-klæði** [-klai:ðɪ] npl. = **vígsluskrúði.** †**-pallur** [-pad·løǫ] m. Indvielsestrin. **-röð** [-rö:ð] f. (kirk.) den apostoliske Følge: *mikið sje undir því komið að haldið sje hinni postullegu vígsluröð* (Morg. 12/4 '23). **-skrúð** [-sgru:ð] n., **-skrúði** [-sgru:ðɪ] m. Vielsesdragt; *(v. konungs)* Kroningsdragt. **-son** [-so:n] m. »Viesön« (en Person, som har modtaget Indvielse af en gejstlig, er dennes *v.*). **-taka** [-ta:ga, -ta:ka] f. det at lade sig vie el. ordinere; *(krýning)* Kroning. **-vatn** [-vahtv] n. Vievand.

vígsmál [viχ·smau·l] n. Drabssag.

víg snar [viχ·sna·r] a. kampsnar, kampøvet. **-sólginn** [-soulɟɪn] a. kamplysten: *hinn vígsólgni Ares* (Il. I. 146).

***vígssvið** [viχ·svɪ·ð] n. Valplads (jfr. MJ. V. 34).

víg staur [viχ·sdöy·r] m. Palisade. **-sterkur** [-sdɛǫgøǫ] a. kampstærk, tapper. ***-stærir** [-sdai·rɪǫ] m. »Kampforøger«, Kriger. **-stöð** [-sdo·ð] f. Kampplads; — pl. (med Art.) *-stöðvar(nar)*, Fronten. †**-stöpull** [-sdö·b-odλ, -sdö·podλ] m. Kamptaarn. **-svið** [-svɪ·ð] n., **-svæði** [-svai·ðɪ] n. Kampplads. **-sök** [-sö·k] f. Drabssag.

vigt (-ar, -ir) [vɪχ·t] f. **1.** *(þungi)* Vægt: *selja e-ð eftir v.* — **2.** *(vog)* Vægt.

vigta (a) [vɪχ·da] vt. og vi. veje.

vígtaminn [viχ·ta·mɪn] a. (om Heste) dresseret til Hestekampe: *bleikan hest, v.* (ÓDavSk. 94).

vigtar maður [vɪχ·darma:ðøǫ] m. Vejer. **-merki** [-mɛǫ·ɟɪ] n. (astr.) Himmeltegnet Vægten (Libra). **-seðill** [-ǫ-sɛ:ðɪdλ] m. Vejeseddel: *pósturinn skal hafa meðferðis sendingar-, stundar- og vigtarseðil* (Stj. '08, B. 153). **-takmark** [-ta:gmaǫk, -ta:k-] n. Minimumstyngde i en Vægtklasse: *v. á dilkakjöti I. flokks er nú 10 kg.*

***vígteitur** [viχ·tɛi·døǫ, -tɛi·tøǫ] a. kampglad.

vigtun (-ar, -anir) [vɪχ·don, -anɪǫ] f. Vejning.

víg turn [viχ·tʏrdv] m. Kamptaarn; overf.: *þar sem þú lézt, slíkur v. sem þú varst þeim (Argverjum)* (Od. 243). **-tönn** [-tön] f. **1.** *(höggtönn)* Rovtand, Huggetand, Stødtand. — **2.** *(augnatönn)* Hjörnetand.

vigur (-urs, -rar) [vɪ:qøǫ] m. (ogs. (ældre) **-rar, -rar** f.) ***I.** Spyd: *vigraváð*: *skein við heiði roðin vigraváða víkingatíð* (MJ. III. 37); *vigra gráð, vigra bylur, vigra söngur, vigra seiður*, Kamp; *gjálfur vigra*, Kamp: *andlegt gjálfur vigra* (BóluHj. 59). — **II.** is. f. Ø, Land: *Hvað þér veitir hinn dýri drottinn hér á vigri* (Vísn. 214); spec. Navn paa en Ø i *Ísafjarðardjúp.* — **III.** (Af., Sch.) = *vinstur.*

vígur [vi:qøǫ] a. kampdygtig, vaabenfærdig; ogs. overf.: *það er sómi og ánægja fyrir oss Íslendinga að vér eigum svo vel víga vísindamenn* (Eimr. VII. 73); *eg veit ekki völ á mönnum er væru vel vígir á þá alla* (i Stand til at behandle dem alle) (Alþ. '11, B. 972); *vera jafnv. á alt*, være lige flink til alt.

víg vanur [viq·va·nøǫ] a. kampøvet. **-vjel** [-vjɛ·l] f. **1.** (udspekuleret) Krigsredskab, Drabsredskab: *með allskonar vígvélum ... hefir þeim tekist svo að veiða, að laxveiðin er tæmd* (JSVb. 120). — **2. a.** *(herbrella)* Krigslist (JThMk. 269). — **b.** morderisk Anslag: *vígvjelum hins vonda* (JÁÞj. II. 6). **-völlur** [-vödløǫ] m. Valplads, Kampplads. **-völur** [-vö·løǫ] m. Mordvaaben: *Og þó þú horfir uppá, að þeir ... kasti að mér vígvölum, þá skaltu bera það með jafnaðargeði* (Od. 347). **-þrima** [viχ·-

þrɪ·ma] f. Kamplarm. **-þróttur** [-þro·ʰdoϱ] m. Kampkraft, Kampdygtighed. *°-þundur* [-þʏndoϱ] m. Helt (MJ. II 229). **-öxi** [vɪ:qoχsɪ] f. Stridsøkse; *(Indíána)* Tomahavk.

víindi [vɪ:jɪndɪ] npl. = **vígindi.**

víja [vi:ja], se **1.** og **2. vía.**

vik (-s, pl. ds.) [vɪ:k] n. **I.** is. i pl. **1.** lille Bevægelse, Vending: *(björninn) varð mjúkari í vikum* (smidigere i Vendingen) *en bátrinn* (Esp. III. 51); (Talem.) *eiga ekki hægt um v.*, være vanskeligt stillet, *hér er ekki svo hægt um v.* (dette er ingen let Sag), *þar sem nafnsins er ekki getið* (Eimr. XVIII. 2); *gera sjer hægt um v.*, ikke betænke sig længe: *í kotunum ... þar sem hann gerði sjer hægt um v. og gróf alt í snjó* (JTrHalla 116); (Talem.) *róa v. á e-n* (el. *róa e-m v.*), tilföje en en Ydmygelse. — **2.** *(viðvik)* ringe Tjæneste, Ærinde, ubetydeligt Stykke Arbejde, jfr. *vikadrengur*: *Þeir gefa ekki vikin sín, þessir blessaðir landssjóðsmenn* (Eimr. XVI. 25); *taka dreng til vika*, tage en Dreng til at løbe Ærinder; *taka e-m v.*, yde en en Haandsrækning: *Faðir þinn heitinn tók mjer þá v. í staðinn* (ÞGjUf. 85); (Talem.) *fá fyrir vikið*, faa Lön som forskyldt. — **3.** (astr.) Amplitude. — **4.** (metr.) den anden Verslinje i *stikluvik* (s. d. O.). — **5.** (typ.) Indrykning. — **II. 1. a.** *(kriki)* Huk, lille Krig. — **b.** Haarkrig (= *kollvik*). — **c.** *(á sokk)* den Split, hvori Kilen paa en Strömpe indstrikkes: *prjóna í vikin*. — **2.** *(vík)* lille Bugt. — **3.** = *dalbót, hvammur.*

vík (-ur, -ur) [vi:k] f. **1.** Vig, lille Bugt: (Ordspr.) *v. skyldi á milli vina, en fjörður milli frænda*, Vig bör være mellem Venner, men Fjord mellem Frænder. — **2.** npr. *Vík*. **a.** Handelsplads paa Sydlandet. — **b.** (pop.) Dim. af *Reykjavík, Grindavík*: *fara suður í Vík*. — **c.** Gaardnavn.

1. vika (-u, -ur) [vɪ:ga, vɪ:ka] f. **I.** Uge: *eftir viku*, om en Uges Tid; *tvisvar í viku*, to Gange om Ugen. — **II.** *(v. sjávar)* Sømil: *Drangey er 3 vikur frá Sljettuhlíð.*

2. vika [vɪ:ga, vɪ:ka] vi. vige: *þikaði, vikaði, dikaði* (JÁGát. 127).

°**vika bátur** [vɪ:gabau:døϱ, vɪ:kabau:tøϱ] m. Jolle (Tilsk.). **-drengur** [-drɛiŋ·gøϱ] m. Bydreng, Løbedreng: *Hann lét kalla á vikadreng sinn* (EKvOf. 305). **-fólk** [-foʊ̯λ·k, -foʊ̯l·k] n. Tjænestefolk, til smaa Ærinder osv. (ÞErlSagn. 47). **-fær** [-fai:r] a. som kan bruges til smaa Ture: *v. á vordaginn*, i saa godt Huld om Foraaret, at den kan bruges til smaa Ture el. ubetydeligt Arbejde (om Heste): *sögðu sumir menn, að það mættu vera vikafærar bikkjur tvær á vordaginn, sem laglega færu með innihaldið úr honum* (ɔ: *pokanum*) (Mýrd. 158). **-góður** [-goʊ̯:ðøϱ] a. tjænstvillig. **-hægur** [-hai:qøϱ] a. behændig og villig til smaa Ærinder: *á rógur kuldanisting nægan | til niðurdreps og vikahægan* (BJVÚrv. 114). **-kaup** [-köy:p] n. Drikkepenge. **-liðugur** [-lɪ:ðøqøϱ] a. villig til at løbe Ærinder. **-piltur** [-pɪλ·døϱ] m. Bydreng; Dreng til at løbe Ærinder; ogs. overf. om en, der gaar en andens Ærinder. **-seinn** [-seid·n] a. langsom i Vendingen: *vertu ekki vika-sein: | vonum bygðu skjóli* (GFrÚh. 237). **-stirður** [-sdɪr·ðøϱ] a. træg i Vendingen: *karlauminqi, v. og hálfsjónlaus* (JTrHeið. III. 54). **-stúlka** [-sduλ·ga, -sdul·ka] f., **-telpa** [-tɛλ·ba, -tɛl·pa] f. Løbepige, Bypige. ° **-vjel** [-vjɛ:l] f. Hjælpemaskine (Tilsk.).

vikfrumsneitt [vɪ:kfrʏmsnɛiht] an. = **viksneitt.**

víkhvarf [vi:kχwarv, -kvarv] n. lille Vig.

vikið [vɪ:qɪð, vɪ:ʞɪð] sup. af **víkja.**

víking (-ar) [vi:qiŋk, vi:ʞ-] f. Sørøveri, Vikingefart: *fara í v.*, drage ud paa Vikingefart; *vera í v.*, øve Sørøveri.

víkinga bæli [vi:qiŋgabai:lɪ, vi:ʞ-] n. Vikingerede, Sørøverrede. **-dráp** [-drau:p] n. Drab af Sørøvere. **-ferð** [-fɛr·ð] f. Vikingetog. **-höfðingi** [-höv·ðiŋgɪ, -höb·ð-] m. Vikingehøvding, Sørøverkaptajn. **-lið** [-lɪ:ð] n. Sørøvere. **-skip** [-sgɪ:p] n. Vikingeskib, Sørøverskib; *löggilt v.*, autoriseret Kaperskib (Stj. '98, A. 52). **-öld** [-öl·t] f. Vikingetid.

víking legur [vi:qiŋglɛ·qøϱ, vi:ʞ-] a. **1.** *(vígalegur)* vikingeagtig, martialsk. — **2.** *(ákafur)* voldsom, lidenskabelig. **-skapur** [-iŋsga·boϱ, -sga·poϱ] m. **1. a.** *(víking)* Sørøveri. — **b.** *(ofbeldi)* Voldsfærd. — **2.** *(víkingslund)* Vikingesind.

víkings hestur [vi:qiŋs(h)ɛs·døϱ, vi:ʞ-] m. megest stærk Hest. **-líf** [-li:v] n. Vikingeliv. **-lund** [-lʏn·t] f. Vikingesind. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. = **víkingur 3.** **-vetur** [-vɛ:døϱ, -vɛ:tøϱ] m. meget stræng Vinter.

víkingur (-s, -ar) [vɪ:qiŋgoϱ, vi:ʞ-] m. **1.** *(sjóræningi)* Viking; Sørøver. — **2.** *(yfirgangsseggur)* Voldsmand. — **3.** hurtig og dygtig Person: *e-r er mesti v. við e-ð*, en er en Kæmpe til n-t. — **4.** npr. *Víkingur*.

vikivaka bragur [vɪ:qɪva·gabra:qøϱ, vɪ:ʞɪva·ka-] m. (metr.) ældre Benævnelse for *stefjahrun*. **-kvæði** [-kvai:ðɪ] n. Digt, sunget ved en *vikivaki* (ÓDavSk. 147).

vikivaki (-a, -ar) [vɪ:qɪva:qɪ, vɪ:ʞɪva:ʞɪ] m. **1.** *(dans)* folkelig islandsk Dans. — **2.** *(vikivakakvæði)* Dansevise, Folkevise.

víkja (vík, víkjum; veik el. vjek, vikum el. vjekum; víki; vikið) [vi:qa, vi:ʞa, vi:k, vi:qøm, vi:ʞøm, vɛi:k, vjɛ:k, vɪ:qøm, vɪ:køm, vjɛ:qøm, vjɛ:køm; vi:qɪ, vi:ʞɪ; vɪ:qɪð, vɪ:ʞɪð] v. **I.** vi. **1. a.** flytte sig, gaa, drage et Sted hen, vige: *v. aftur*, vende tilbage; *v. burt*, vige bort, gaa bort; *v. fyrir e-m*, gaa af Vejen for en, vige for en; *v. frá e-m*, vige fra en, forlade en; *v. til e-s*, begive sig til en; *v. til hliðar*, vige til Side: *v. til vinstri (hægri)*; — *v. undan*, holde af (om Skibe); *v. úr orustu*, trække sig tilbage fra Slaget; *v. úr vegi*, gaa af Vejen; *aldrei að v.!* (man skal) aldrig vige! — **b.** *v. að e-m* (= *víkja sjer að e-m*), gaa hen til en, vende sig (hen) mod en; *v. kunnuglega að e-m*, henvende sig til en som en gammel Bekendt; *v. af e-u*, vige fra n-t, forlade: *v. af rjettum vegi* ... *v. af trúmælum*, ikke gøre som det er en befalet; *v. frá e-u*, opgive n-t, frafalde: *v. frá kröfum sínum*; — *jeg vík ekki frá því*, jeg holder fast ved min Mening (Beslutning). — **2.** i overf. Bet.: *v. á e-ð*, nævne n-t, hentyde til n-t, omtale n-t (løselig): *eins og áður er á vikið*, som för omtalt; *Gamli maður, ekki hefir þú ósennilega vikið á ávirðingar mínar* (II. I. 204); *v. að e-u*, komme ind paa n-t, berøre n-t: *þótt ekki væri svo mikið sem einu orði vikið að þessari bókstafstrúarkenningu í safnaðarlögunum* (Ísaf. '15, 2, S. 2); *víkjum að efninu*, lad os komme til Sagen; *v. svo að orði*, udtrykke sig saaledes; *v. til við e-n*, henvende sig til en om at göre n-t. — **II.** vt. med dat. **1.** dreje, bevæge: *v. hvorki hendi nje fæti*, hverken röre Haand el. Fod; *v. hestinum úr vegi*, vende Hesten til Side; *v. hestum (kindum)*, drive Heste (Faar) lidt til Side el. langsomt hen til n-t: *Var þeim* (ɔ: *hestunum*) *þá vikið í rjett, sem er þar nærri* (Lögr. '12, 14, Sp. 4); *vjek hann sjer þangað*, han tog derhen; *v. sjer að e-m*, vende sig til en; *v. sjer frá*, træde af; *v. sjer undan e-u*, [1]) springe til Side for n-t: *hann vjek sjer undan högginu*; [2]) abs. *(snúa sjer undan)* vende sig bort; *v. sjer við*, vende sig om. — **2.** i overf. Bet.: *v. e-m e-u*, give, forære en n-t; stikke n-t til en: *Ekki víkur hún ... ketti sleikju* (JThPs. 49); *v. e-m góðu*, vise en Velvilje; *v. á bug* (= *vísa á bug*), afvise: *Henni hafði sýnst A. elskuverðugur, og var hrædd um að sú ... mundi ... hafa vikið honum á bug* (Kvöld. I. 135); *v. e-u að e-m*, [1]) = *v. e-m e-u*: *jeg vjek lítilræði að stúlkunni, sem fylgdi mjer til dyra*, jeg gav en lille Skilling til Pigen, som fulgte mig til Dören; [2]) *v. góðu að e-m*, göre en godt, vise en en Tjæneste, vise en Velvilje: *Veik hún jafnan góðu að Sigríði, og hændist mærin að henni* (BrJÞf. 118); [3]) give en et Vink: *geturðu ekki vikið því að honum?* kan du ikke give ham et Vink derom?; *jeg vjek því að honum, hvort við ættum ekki að fara að fara*; [4]) *v. máli sínu að e-m*, henvende sin Tale til en; *v. orðum að e-u*, omtale noget (jfr. Vísn. 55); *v. nokkrum orðum að e-u*, lade falde nogle Ord om n-t; *v. svo orðum sínum*, udtrykke sig saaledes (Vísn. 183): *e-ð er vel (laglega) af sjer vikið*, n-t er godt (flinkt) gjort, n-t er hurtigt og flinkt klaret: *var þetta vel og mannlega af sér vikið af U. M. F. R.* (Eimr. XVIII. 181); *pottkaka var og algeng orlofsgjöf og þótti fallega af sér vikið* (ansaas for en smuk Gave) (Eimr. XII. 106); *v. e-u af sjer yfir á annan*, faa n-t læsset over paa en anden; *v. e-u fyrir sig* (= *bregða e-u fyrir sig*), göre Brug af n-t; *v. e-m frá embætti*, afskedige en; *v. e-m frá (embætti) um stundarsakir*, suspendere en; *v. e-u hjá sjer*, [1]) lade som om man ikke lægger Mærke til n-t: *enda vék eg því hjá mér* (GFrE. 18); [2]) ikke gærne ville tale om n-t, men henlede Samtalen paa n-t andet: *vék því tali hjá sér* (JÁÞj. II. 444); — *víkja máli til e-s*, henvise en Sag til ens Afgörelse (jfr. JÁÞj. II. 356); *v. ræðu sinni* (el. *máli sínu*) *til e-s*, henvende sin Tale til en (jfr. Stj. '75, A. 40); *v. skapi sínu til e-s*, vende sin Hu til en; *Hún veik til móður sinnar og stjúpa*, hun henviste Sagen (Frieriet) til sin Moder og Stiffader (BrJNat. 172); *v. e-u til aðkvæða e-s*, henvise en Sag til ens Afgörelse; *v. e-u til vegar* (= *koma til leiðar*), bringe n-t i Stand, sætte n-t igennem (Breiðd.); *v. e-m úr embætti*, afsætte en fra sit Embede; *það víkur honum við*, det angaar ham; det gör Indtryk paa ham; *v. e-u við*, vende n-t, give n-t en (lidt) anden Retning: *farðu frá, það er ómögulegt að v. sjer við* (dreje sig en Smule); [3]) ændre n-t: *v. við orðum, v. við sannleikanum*. — **III.** impers.: *e-u víkur e-ð*, n-t kommer tilbage til n-t: *nú víkur sögunni heim í konungsríki*; — *e-u víkur svo við*, n-t er saaledes beskaffent; *e-u víkur svo eða svo við*, n-t forholder sig paa den el. den Maade: *hvernig víkur því við?* hvorledes hænger det sammen? hvad er Grunden til, at ...? — **IV.** refl. *víkjast*: *v. undan*, undslaa sig (jfr. BrJNat. 25); *v. undir e-ð*, erklære sig villig til n-t: *Voru margir tregir til í fyrstu, en þó kom svo, að nokkrir vikust undir* (GKonÆf. 74); *v. vel (illa) undir e-ð*, optage n-t vel (daarligt), vise sig beredvillig til n-t, vise sig velvillig (unaadig) stemt mod n-t: *má segja, að þingið hafi æfinlega vikist vel undir það, að bæta úr þess konar* (Alþ. '11, B. II. 2068); *v. við skjótt*, sætte sig straks i Bevægelse. — **V.** pp. *vikinn*; — pp. n. *vikið*: *e-m er vikið*, en er helt forandret, ligner ikke sig selv mere: *Henni var vikið*, hun var forstyrret (Esp. X. 14); *Hvað er þetta ... hvernig er nú biskupinum vikið* (hvad gaar der af Biskoppen)? (And. II. 28).

víkjanlegur [vi:qanlɛ·qøϱ, vi:ʞan-] a. eftergivende, böjelig, blød, god at komme til Rette med.

víkka (a) [vihga] v. **1.** vt. udvide: *v. gat*; — overf.: *v. sjóndeildarhringinn*; — *v. flík*, lægge et Klædningsstykke ud. — **2.** vi. udvides: *v. út*; *skórnir v. út*.

vik lyndur [vɪ:glɪndoϱ, vɪ:k-] a. flygtig (om et Kys) (JÁGát. 104). **-lok** [-lo·k] n. (metr.) Slutningsstavelsen i 2. Verslinje *(vik)* i *stikluvik* (s. d. O.).

vikna (a) [vɪhgna] vi. **1.** *(láta undan)* give efter, løsnes: *að ekki vikni viðir | þó verði tekizt á* (GTh. '06, 23); *v. í knjesbótum*, synke i Knæerne. — **2.** *(klökna)* tø lidt op: *svell (snjór) viknar* (VSkaft.). — **3.** *(komast við)* blive rört, blive bevæget.

vikna mót [vɪhgnamoʊ̯:t] npl. Ugeskifte. **-tal** [-ta:l] n. = **vikutal.**

vikóttur [vɪ:goʊ̯hdoϱ, vɪ:k-] a. **1.** skaldet ved Tindingerne, kriget: *það vottaði fyrir að hann væri að verða vikóttur, fáein hvít hár sáust á vöngunum* (ÞGjOs. 74). — **2.** *(víkóttur)* bugtet, spec. indskaaren.

víkóttur [vi:goʊ̯hdoϱ, vi:k-] a. med mange smaa Bugter, indskaaren: *víkótt strönd.*

vikra (a) [vɪ:gra, vɪ:kra] vt. polere med Pimpsten: *v. skráp* ... *vrja skráp*, se *yrja*; — *v. svolítið af e-u*, gnide en Smule bort af n-t, fjærne lidt af n-t.

vikra kast [vɪ:grakas·t, vɪ:kra-] n. Pimpstensregn. **-rekstur** [-rɛχ·sdoϱ] m. Pimpsten, opkastet paa Stranden: *var í sama sinn svo mikill v. af sjónum af eldgángi* (EÓIKv. 17).

viksneitt [vɪ:ksneiht] n. (metr.) med Halvrim i *vik* **I. 4.** *(vikfrumsneitt* osv.) (HSig. 37).

víkt (-ar, -ir) [viχ·t] f. = **vigt.**

viktarrýrnun [vɪχ·darir·dnon] f. Undervægt.
viktrilsvatn [vɪχ·drɪlsvahtv] n. Vitriolvand (JHall. 288).
viku ást [vɪ:gøaus·t, vɪ:kø-] f. kortvarig Forelskelse: *ásamt öllu þeirra flángsi og vikuástum og ruddaskap og heimskuhjali við kvenfólk* (EKvOf. 75). **-blað** [-bla:ð] n. Ugeblad. **-dagur** [-da:qoϙ] m. Ugedag. **-ferð** [-fɛr·ð] f. en Uges Rejse. **-forði** [-for·ðɪ] m. en Uges Forraad. **-frestur** [-frɛs·døϙ] m. en Uges Frist: *á vikufresti*, om en Uges Tid. **-för** [-fö:r] f. en Uges Rejse. **-gamall** [-ga:madλ] a. en Uge gammel. **-kaup** [-köy:p] n., **-laun** [-löy:n] npl. Ugelön. **-lega** [-lɛ:qa] f. Sygdom i en Uge. **-legur** [-lɛ·qoϙ] a. ugentlig; — adv. *-lega*, hver Uge, een Gang om Ugen. **-leið** [-lɛi:ð] f. en Uges Vej (JÁÞj. I. 322).
vikum [vɪ:gøm, vɪ:køm] 1. p. pl. imp. ind. af **víkja.**
viku matur [vɪ:gøma:døϙ, vɪ:køma:t-] m. Levnedsmidler til en Uge. **-munur** [-mʏ:nøϙ] m. Forskel af en Uge. **-nesti** [-nɛs·dɪ] n. en Uges Proviant.
vikur (-urs, -rar) [vɪ:gøϙ, vɪ:køϙ] m. og **(-urs, -ur)** n. (ældre f., gen. *-rar)* Pimpsten; — pl. *vikrar*, spec. en med porøs Lava (Pimpsten) bedækket Strækning. **-aska** [-r-as·ga] f. vulkansk Aske (SvPBjP. 47).
vikurbátur [vi:gørbau:døϙ, vi:kørbau:tøϙ] m. ‹Vigbaad›, Otteaaring: *Hann átti vikurbát eða áttróið far* (MJSöguk. 285).
vikur dyngja [vɪ:gørdiŋ·ɟa, vɪ:kør-] f. Pimpstensdynge. **-dust** [-dʏs·t] n. Pimpstensstøv. **-fall** [-ϙ-fad·λ] n. Nedbør af Pimpsten: *suðurtakmörk hvíta vikurfallsins* (ÞThFerð. II. 163). **-froða** [-fro:ða] f. Pimpstensskum (ÞThLýs. II. 107). **-gígur** [-r-ɟi:qoϙ] m. Slaggekrater: *og vikurgígurinn, sem gaus . . . er orðinn að sjóðandi leirhver* (ÞThLýs. II. 246).
vikurhvarf [vi:gøϙχwar·v, vi:køϙkvar·v] n. lille Vig: *í víkurhvarfi einu hitti hún hóp af menskum börnum* (And. I. 6).
vikurit [vɪ:gørɪ:t, vɪ:kø-] n. Ugeskrift.
vikur kol [vɪ:gøϙko:l, vɪ:koϙ-] npl. Pimpsten. **-lag** [-r-la:q] n. Pimpstenslag. **-laus** [-löy·s] a. uden Pimpsten, ikke bedækket med Pimpsten. **-melur** [-mɛ:løϙ] m. Pimpstensbanke. **-steinn** [-ϙ-sdeid·v] m. Stykke Pimpsten. **-stoð** [-sdo:ð] f. Pimpstenssöjle (EÓlKv. 158).
viku sakir [vɪ:gøsa:ɟɪϙ, vɪ:køsa:ƙɪϙ] adv. (egl. fpl. acc.) en Uge igennem, en Uges Tid. **-skifting** [-sɟɪf·diŋk] f. Inddeling efter Uger. **-stef** [-sdɛ:v] n. = **vikufrestur.** **-stefna** [-sdɛb·na] f. **1.** (jur.) Stævning til at møde om en Uges Tid. — **2.** = *vikufrestur.* **-tal** [-ta:l] n. Ugetal. **-verk** [-vɛϙ·k] n. **1.** en Uges Arbejde. — **2.** *(í klukku)* otte Dages Værk.
1. **vil** [vɪ:l] n. *1. Lyst, Begærlighed: *dul og v. í dupt eg myl* (GTh. '95, 228). — **2.** Behag, Gunst: *gera e-m e-ð í v.*, göre n-t til Gunst for en; *segja e-m e-ð í v.*, sige en n-t til Behag; *það er honum í v.*, det er en Fordel for ham; *málið snerist honum í v.*, Sagen vendte sig i hans Favør; (Ordspr.) *nær flest gengur í v., villist hófsemin* (GJ.), det er svært i Medgang Maade at holde.
2. **vil** [vɪ:l] npl. finere Indvolde, (is. de finere Tarme) af Kreaturer (ogs. af Fisk): *Takið úr mér svilin og vilin* (JÁÞj. I. 152); — spec. flættede Faaretarme, der renses, koges og bagefter krammes for at udpresse Vædske og Slim: *kreista, sprengja vilin.*
víl (-s) [vi:l] n. **1.** Jamren: *skáldskapur þeirra tíma lýsir eigi öðru en eymd, volæði, víl og örvæntingu* (ÞThLýs. II 381) — **2.** *(strit)* Møje, möjefuldt Arbejde. — **3.** *(eymd)* Elendighed.
víla (a) [vi:la] v. **1.** vi. jamre; beklage sig: *eingu skal eg v. þó* (ÓDavÞul. 357). — **2.** vt. *v. e-ð fyrir sjer*, betænke sig paa n-t, tage n-t i Betænkning: *Setta vílar ekki fyrir sér aðra eins smámuni* (JTrHeið. 93).
Vil borg [vɪl·bork] f. npr. Valborg. **-borgarmessa** [-borgarmɛs:a] f. Sankt Valborgs Dag, Voldermisse (1. Maj).
vild (-ar) [vɪl·t] f. Vilje; Gunst; Behag: *eftir v.*, efter Behag; efter Ønske; *gera e-m e-ð í v.* (el. *til vildar)*, göre en n-t til Vilje; *með vildum*, efter Ønske; *með v. og vitorði e-s*, med ens Vidende og Vilje; *fremja v. sína*, fremme sin Vilje, tilfredsstille sin Lyst (om Samleje).
vildar boð [vɪl·darbo:ð] n. udmærket Tilbud. **†-búningur** [-bu:niŋgoϙ] m. Festdragt: *klæða sig sínum vildarbúningi.* **-draumur** [-dröy:møϙ] m. den Dröm, man ønsker sig: *veittu, drottinn, vinu minni | vildardrauma allar nætur* (GFrÚh. 81). **-efni** [-ɛb·nɪ] n. Viljessag. **-fólk** [-ϙ-fo·l k, -fo·l k] n. Yndlinge, de mest begunstigede Hoffolk. **-kjör** [-ƙö:r] npl. gunstige Kaar, gunstig Stilling. **†-klæði** [-klai:ðɪ] npl. Stadsklæder. **†-lið** [-r-lɪ:ð] n. **1.** *(vildarvinir)* intime Venner. — **2.** *(úrvalslið)* de fornemste, tapreste Mænd, udsøgte Tropper. **-maður** [-ma:ðøϙ] m., **-menni (-is,** pl. ds.) [-mɛn:ɪ] n. Yndling, fortrolig. **-mær** [-mai:r] f. Favoritinde. **-vinur** [-vɪ:nøϙ] m. kær Ven, intim (fortrolig) Ven.
vildis gestur [vɪl·dɪsɟɛs·døϙ] m. höjtæret Gæst, kærkommen Gæst (ÞGjD. 53). **-gripur** [-grɪ:bøϙ, -grɪ:pøϙ] m. udmærket Dyr, ædelt Dyr. **-jörð** [-jör·ð] f. fortrinlig, udmærket Gaard: *Af þeim ástæðum komast vildisjarðir í niðurníðslu* (Freyr '11, 105). **-kona** [-ko:na] f. Veninde: *velkomnar allar vildiskonur* (EÓlKv. 182). **-maður** [-ma:ðøϙ] m. **1.** *(vildarmaður)* Yndling, Ven, Tilhænger. — **2.** pl. *-menn*, fornemme Folk (EÓl. cit. i ÓDavVik. 28). **-matur** [-ma:døϙ, -ma:t-] m. fortrinlig Mad, delikat Mad: *hafði vildismat til reiðu* (MJSöguk. 73). ***-viður** [-vɪ:ðøϙ] m. Yndlingstræ: *krýnum aldinn vildis-við | vori' og nýum greinum* (MJ. V. 125).
vildur [vɪl·døϙ] a. **a.** kær, intim; god, udmærket: *vildasti vinur*, bedste (intimeste) Ven; *sem ekki sögðu frá því nema vildustu vinkonum* (And. I. 14). — **b.** behagelig: *Signý kaus það, sem vildara var, að hann bæri sig* (JÁÞj. 455); *gamla Pans, er vildast blæs hann* (GTh. '95, 291).
vilfylgi [vɪl·fɪlɟɪ] n. Partiskhed.
vilgjöf [vɪl·ɟö·v] f. kærkommen Gave (Skírn. XVII. 50).
vilgra (a) [vɪl·gra] vi. hyle (om Hunde) (Rang.).
vilgörn [vɪl·gö(r)dv] f. Tarmenden, der staar i Forb. med den tynde Ende af Kallunet (Álftaf.).

vil hallur [vɪ:λ(h)adløϙ] a. partisk: *vera v. e-m*, være partisk for en; *mæla e-m vilhalt*, snakke en efter Munden. **-hylli** [-(h)ɪdlɪ] f. indec. Partiskhed.
Vilhjálmur (-s, -ar) [vɪl·ƫaulmøϙ] m. npr. Vilhelm.
vilhvöt [vɪl·χwö·t, -kvö·t] f. Viljedrift (Eimr. IX. 175).
***Vili (-ja)** [vɪ:lɪ, vɪl·ja] m. npr. Odins Broder: *Vilja bróðir*, Odin.
1. **vili (-ja)** [vɪ:lɪ] m. = **vilji.**
2. **vili (-a, -ar)** [vɪ:lɪ] m. fastproppet Høvisk i Enden af en *meis* (Skaft.).
***Vílir (-is)** [vi:lɪϙ] m. npr. = **Vili.**
vilyrði [vɪ:lɪrðɪ] n. halvvejs Løfte, delvist Løfte: *gefa v. fyrir e-u*, love n-t halvvejs.
vilja (præs. **vil, vilt, vill, viljum, viljið, vilja**; præs. conj. **vili, vilji**; imp. **vildi**; pp. **viljað**) [vɪl·ja; vɪ:l, vɪλ·t, vɪd·λ, vɪl·jøm, vɪl·jɪð, vɪl·ja; vɪl·jɪ; vɪl·dɪ; vɪl·jað] vt. **I.** ville, ønske, agte, have i Sinde: **1. a.** med inf. ville, ønske: *hann kvaðst v. vita*, han sagde, at han ønskede at vide; *hún vildi fara*, hun ønskede at gaa; *það hef jeg aldrei viljað gera*, det har jeg aldrig villet göre; *v. ekki vera minni en e-r*, göre en Rangen stridig; *v. heldur*, ville hellere, foretrække (jfr. 3.): *hvort viltu heldur verða eftir eða koma með mjer?*; — *viltu hafa þig hægan!* se at forholde dig rolig!; *nú vil jeg fara*, nu vil jeg, nu agter jeg at gaa. — **b.** ville, være villig til at: *viltu gera það fyrir mig?* — **2.** med conj. i Genstandssætn.: *viltu, að jeg geri það?* vil du have, at jeg skal göre det?; *viltu, að jeg fari til eyjanna?*; — *jeg vildi óska, að* (jeg vilde ønske, at) *hann færi*; — *jeg vildi* = *jeg vildi óska*: *jeg vildi, að jeg gæti gert það fyrir þig.* — **3. a.** med acc.: *viltu brauð?* vil du have Brod?; *hann vildi ekki þá kosti*, han vilde ikke gaa ind paa de Vilkaar; *v. e-n (e-a)*, ville have en til Mand (Kone): *hann bað hennar, en hún vildi hann ekki*; — *vita, hvað maður vill*, vide, hvad man vil, være viljefast og resolut: *hún veit nú, hvað hún vill, telpan sú!*; — *v. e-ð heldur*, ville heller have n-t, foretrække n-t (jfr. 1.); *v. e-ð heldur en e-ð*, foretrække n-t for n-t: *hvorn hestinn viltu heldur?*; — *það er einhver maður frammi, viltu ekki vita, hvað hann vill?* (gaa ud og spörg, hvad han ønsker); *hvað skyldi hann (vera að) v. hingað?* hvad mon han vil her?; *v. e-m e-ð*, have et Ærinde til en: *Kom fram hingað, Hefestus, hún Þetis vill þér e-ð* (Il. II. 169); *hvað viltu mjer?* hvad vil du mig?; *jeg vil honum alt ilt*, jeg vil göre ham al den Fortræd, jeg kan; *v. e-m vel (illa)*, mene det godt (daarligt) med en; *hvað viltu vera að (ybba þig)!* lad være at göre dig ud til Bens!; (Ordspr.) *ljett er að leika, ef tengingurinn vill vel* (GJ.); *hægt er að tefla, þá verpillinn vill vel* (SchMál.), godt er at lege, naar Tærningen vil vel; *v. e-n feigan*, ønske ens Død. — **b.** abs.: (Ordspr.) *það er annað að v., annað að kunna* (GJ.), eet er at ville, andet at kunne; *sá, sem ekki vill, þegar hann fær* (el. *má), hann fær ekki, þegar hann vill*, hvem der ikke vil, naar han kan, han kan ikke, naar han vil. — **4.** ville, agte sig: *þangað vil jeg*, derhen vil jeg; *út vil jeg, út vil jeg undralangt.* — **5.** impers.: *sem oft vill verða*, saaledes som det saa ofte sker; *hann beið til að sjá, hvað verða vildi*, han ventede for at se, hvad der skulde (vilde) ske; *það vill fara svo*, det gaar gærne saaledes; *eins og verkast vill*, som det kan (falde sig): *það fer um þetta mál sem verkast vill*; — *þegar best vill*, i bedste Fald, i heldigste Tilfælde; (Talem.) *e-m vill upp í skipið*, en har Held med sig: *Þeim hefir líka viljað upp í skipið, þar sem hæstirjettur hefir í dómi . . . lýst þær kenningar rjettar* (Skírn. '87, 135). — **6.** med præp.: *v. til*, indtræffe, hændes: *e-ð vill e-m til*, [1]) n-t tilstøder en: *honum vildi til óhapp*; [2]) (= *e-ð vill e-m til happs)* en er saa heldig: *það vildi mjer til, að húsbóndinn var ekki kominn heim*; — *það vildi svo vel til, að*, det traf sig saa heldigt, at; *það vildi honum til lífs* (det reddede ham), *að hann datt ofan á mjúka grastó*; — *það vill (vildi) til*, til alt Held: *það vill til, að það er komin brú yfir ána, annars kæmumst við ekki heim í kvöld*; — *það vildi til, að jeg var* (til alt Held var jeg) *með lykilinn í vasanum*; — *ef ekki vill betur til*, i Mangel af bedre; [3]) abs. *e-m vill til*, (spec.) en faar en Votivgave: *honum vill oftast til, þegar á hann er heitið*; — *ef til vill*, muligvis. — **†II.** refl. *viljast: v. við e-n*, komme en i Møde, forliges med en. — **III.** ppr. *viljandi*, villende; — (som adv.) med Vilje, for sætlig: *gera e-ð v.*
vilja bilun [vɪl·jabɪ:løn] f. Aboulie (ÁBjSál. § 87). **-birting** [-bɪϙ·diŋk] f. Viljesytring. **-blóð** [-blou:ð] n. villig og arbejdsom Person: *hann (hún) er mesta v.* (mods. *letiblóð*). **-brestur** [-brɛs·døϙ] m. Mangel paa Vilje. **-burður** [-bʏr·ðøϙ] m. Behag, Godtbefindende (BH.). **-daufur** [-döy:voϙ] a. ikke meget villig el. fyrig (is. om Heste).
viljaður [vɪl·jaðøϙ] a. **†1.** *(fús)* som har Vilje til n-t, er tilböjelig til n-t. — **2.** sindet, stemt imod: *vel v. e-m*, venlig stemt mod en. — **†3.** som er efter ens Ønske: *e-m er betur viljað að . . .*, en ønsker hellere at . . .
vilja fastur [vɪl·jafas·døϙ] a. viljefast. **-festa** [-fɛs·da] f., **-festi** [-fɛs·dɪ] f. indec. Viljefasthed. **†-flækjur** [-flai:ɟøϙ, -flai:ƙøϙ] fpl. Uorden i udtrukne Töjer *(lopi)* (ÁM. 221b, 8vo). **-góður** [-gou:ðøϙ] a. som har god Vilje, villig, flittig, nidkær; spec. (om Heste) fyrig. **-hestur** [-hɛs·døϙ] m. fyrig Hest. **-hönd** [-hön·t] f. villig Haand: *gera e-ð viljahendi*, göre n-t med Forsæt. **-laus** [-löy·s] a. **1.** *(sneyddur vilja)* viljelos; spec. (om Heste) uden Fyrighed. — **2.** *(mjög tregur til e-s)* uvillig. **-legur** [-lɛ·qøϙ] a. **a.** *(um menn)* som ser villig og rask ud, is. nægtende: *þetta er ekki v. maður.* — **b.** *(um hesta)* som ser fyrig ud: *þetta er v. hestur.* **-leysi (-is)** [-lei·sɪ] n. **1.** Viljeløshed, Mangel paa Vilje el. Fyrighed. — **2.** Uvillighed; Ulyst, Træghed. **-maður** [-ma:ðøϙ] m. **1.** *(viljasterkur maður)* Viljemenneske. — **2.** *(viljugur maður)* villig og arbejdsom Mand. **-megn** [-mɛg·v] n. Viljekraft.
†viljan [vɪl·jan] f. = **viljun.**
†viljanlegur [vɪl·janlɛ·qøϙ] a. frivillig: *viljanleg samþykt* (Hist. III. 277); — adv. *-lega* (ibid. 439).
vilja raun [vɪl·jaröy:n] f. Prøve for Viljen: (Ordspr.) *lítil er v., ef*

ekki er nema ein baun (el. *bón)* (GJ.), uden er Viljeron, var det ej uden en Bon. **-samur** [-sa·moϱ] a. villig. **-semi** [-sɛ·mɪ] f. indec. Villighed (Kvold. I. 33). **-skepna** [-sgɛhbna] f. villigt (fyrigt) Dyr (is. om Heste). **-sterkur** [-sdɛr·goϱ] a. viljestærk, viljefast. **-styrkur** [-sdɪɡ·goϱ] m. Viljekraft. **-þrek** [-þrɛ:k] n. Viljekraft.

vilji (-ja) [vɪl·jɪ] m. **1.** Vilje, Ønske: *verði þinn v.*, din Vilje ske; *verða að vilja e-s*, føje en; *vera e-m til vilja í hvívetna*, göre en til Vilje i alt; *ef það er v. þinn*, hvis det er din Vilje; (Talem.) *e-r er allur af vilja gerður*, en har den bedste Vilje; *þó jeg væri öll af vilja gerð, þá gæti jeg ekki gert það fyrir þig*; *taka viljann fyrir verkið*, tage Viljen for Gærningen; (Ordspr.) *viljinn dregur hálft hlass*, Lysten driver Værket; en god Vilje drager et stort Læs; *viljann er að virða*, en god Vilje er meget værd; *viljinn er ei landslög* (GJ.), Vilje er ikke Landeret; *ekki æpir barn, þá allan vilja fær* (GJ.), lad Barn have sin Vilje, da græder det ej; *gott er alt, sem að vilja gengur* (SchMál.), det er alt godt, (som) efter Vilje gaar; *ætíð vill valdið sinn vilja hafa* (GJ.), ee (ɔ: altid) vil Vold sin Vilje have; *það er ilt að þiggja, sem ei er af vilja veitt* (GJ.), hvad ikke villigt ydes, ingen Glæde bringer; *sigursæll er góður v.*, sejrsæl er god Vilje; *vex v., þá vel gengur*, Lykken avler stolte Börn. — **2.** Villighed; spec. om Heste: Fyrighed: *notaði sér viljann í klárnum* (ÞGjD. 48).

viljug lega [vɪl·joqlɛ·qa] adv. **1.** *(fúslega)* gærne. — †**2.** *(græðgislega)* med Begærlighed; med Graadighed. **-leiki** [-lɛi·ɡɪ, -lɛi·ʝɪ] m. Villighed.

viljugur [vɪl·joqoϱ] a. **1.** *(fús)* villig, unødt: (Ordspr.) *það, sem verður að vera, | v. skal hver bera*, hvad ikke kan undgaas, bör man villig bære; *viljugan er hvern best að kaupa* (GJ.), villig burde være, hvis Tjæneste man vil købe. — **2. a.** (mods. *latur)* villig, rask og flink: *v. til verka*, villig til Arbejde; *v. að læra*, villig til at lære; (Ordspr.) *ekki er vant viljugum að benda* (GJ.), det er ej vanskeligt villig at lede; *viljugan uxa skal ei ætíð reka*, villig Okse skal man ej altid køre. — **b.** fyrig: *v. hestur*.

†**viljun (-ar)** [vɪl·jøn] f. Villen.

vilkjör [vɪl·ʝö·r] npl. **1.** *(velgengni)* Lykke, blide Kaar. — **2.** *(velvilji)* Velvilje (BH.). — **3.** *(vildarkjör)* gode Vilkaar.

vílkráka [vil·krau·ga, -krau·ka] f. Klynkehoved.

†**vilkvæður** [vɪl·kvai·ðoϱ] a. som gærne roser andre.

1. **villa (-u, -ur)** [vɪd·la] f. **1.** *(það að villast)* Forvildelse, det at forvilde sig. — **2.** *(röng hugmynd eða trú)* Vildfarelse; Fejltagelse: *vaða í villu og svíma* (el. *reyk)*, gaa i Taaget; *snúa öllu í villu*, modbevise (gendrive) det hele. — **3.** *(villutrú)* Kætteri. — **4.** *(vitleysa)* Fejl: *v. í stíl (útreikningi)*, jfr. *prentv.*, *ritv.*, *málv.* osv.

2. **villa (ti)** [vɪd·la, imp. vɪλ·dɪ] v. **I. 1.** vt. vildlede, føre paa Vildspor: *villa e-n*, føre en vild; *v. e-m sjónir* el. *v. sjónir fyrir e-m*, føre en bag Lyset, putte en Blaar i Øjnene, kaste en Støv (Sand) i Øjnene. — **2.** vt. *(falsa)* forfalske: *v. á e-u heimildir*, angive falsk Hjemmel. — **3.** vt. *v. e-ð frá e-m*, bortlokke n-t fra en: *og hörð refsing lögð við að „villa svín eða mjólk frá mönnum“ (með galdri)* (ÞThFerð. I. 104). — **4.** vi.: *v. fyrir e-m*, føre en paa Vildspor; *v. um e-n*, forvilde en (ved Hekseri), bringe en til at fare vild; *ef maður viltist í náttmyrkri eða kafaldi, þá var vilt um hann* (GPSk. 222). — **II. 1.** refl. *villast*, fare vild, tage fejl af Vejen, forvilde sig; *v. vegar*, forfejle Vejen; gaa vild; *e-m villist sýn*, ens Syn forvirres, blændes; *villast á e-u*, tage fejl m. H. t. n-t; *villast á e-u og e-u öðru*, forveksle n-t med n-t andet; *v. á mönnum*, tage den ene for den anden. — **2.** ppr. *villandi*, vildledende: *nafnið er v.* — **3.** pp. *viltur*: **a.** *(sem hefur vilst)* vildfaren, forvildet. — **b.** overf.: *v. er sá, sem geta skal*, let tager fejl hvo gætte skal (BrJÞf. 150). — **c.** vild, uciviliseret: *viltir menn*, de vilde. — ?**d.** *(óhemjulegur)*, vild, ustyrlig.

villhættur [vɪd·λ(h)aihdoϱ] a. let at fare vild (i el. paa): *villhætt myrkur*, *v. vegur*.

villi asni [vɪd·lɪas·nɪ] m. vildt Æsel. **-ávöxtur** [-au:vöχsdoϱ] m. vildtvoksende Frugt. **-baunir** [-böy:nɪϱ] fpl. (Rang.) = **baunagras. -býfluga** [-bi:flʏqa] f. vild Bi. **-blóm** [-blouː*m*] n. vildtvoksende Blomst. **-bráð** [-brau:*ð*] f. **1.** *(veiðidýrakjöt)* Vildt; Ret af Vildt. — **2.** (Vf.) = *kæfa*. — **3.** *(kálfsblóð með mjöli og mjólk)* Ret, lavet af Kalveblod med Tilsætning af Mel og Mælk (Af., Nl.). **-dýr** [-di:r] n. **1.** *(ótamið dýr)* vildt Dyr; pl. Vildt. — **2.** overf. om Börn: ustyrligt og vildt Barn: *drengurinn er mesta v.* **-dýragarður** [-di·ragar·ðoϱ] m. *(dýragarður)* zoologisk Have. **-dómur** [-dou·moϱ] m. Vildhed, Barbari. **-dúfa** [-du:va] f. vild Due. **-eldur** [-ɛl·døϱ] m. Ild, der ikke er tændt af Mennesker (f. Eks. Skovild, opstaaet ved Selvantændelse, Lynild osv.). **-ertur** [-ɛϱ·doϱ] fpl. (bot.) Fladbælg (lathyrus). **-fíll** [-fid·λ] m. vild Elefant. **-fje** [-fjɛ:] n. coll. vilde Faar. **-fuglar** [-fʏg·laϱ] mpl. vilde Fugle. **-fær** [-fai:r] a. (om Vejen) vildsom, hvor man let farer vild. **-gás** [-gau:s] f. (LFR. I. 18) = **grágás. -gata** [-ga:da, -ga:ta] f. Vildsti, is. overf. i pl.: *-götur*, Vildspor, gale Veje: *reika á villigötum* (Eimr. IX. 229). **-geit** [-ɡɛi:t] f. vild Ged. **-gröftur** [-gröf·døϱ] m. (med.) Pseudopus. **-göltur** [-göλ·døϱ] m. (zool.) Vildorne, Huggebasse, Basse. **-hafrar** [-hav·raϱ] mpl. (bot.) vild Havre (avena elatior). **-hestur** [-hɛs·døϱ] m. vild Hest: *hann segir að villihestar hafi fyrrum verið á heiðum milli Árness og Gullbringusýslu og bændur hafi náð þeim og tamið* (ÞThLfr. III. 111). **-hross** [-hϱos·] npl. vilde Heste. **-hunang** [-hʏ:nauŋk] n. vild Honning. **-hundur** [-hʏn·døϱ] m. vild Hund. **-hveiti** [-χwɛi:dɪ, -kvɛi:dɪ, -kvɛi:tɪ] n. (bot.) Kvik (agropyrum). **-hæns** [-hain·s] npl. (BH.) se **blesönd. -hör** [-hö:r] m. = **villilín. -jurt** [-jʏϱ·t] f. vildtvoksende Plante. **-kylja** [-ʝɪl·ja] f. barsk Blæst: *Lilja var* [illegible] *kylum* (MJ. II. 161). **-kind** [-ʝɪn·t] f. [illegible] **villisauður. -kjöt** [-ʝö:*t*] n. (med.) for stærk Granulationsdannelse (LFR. IV. 109). **-korn** [-kod·v, -kor·dv] n. vildtvoksende Korn (ÞThLfr. II. 263); — spec. [illegible] **-köttur** [-kohdø·ϱ] m. Vildkat. **-leikur** [-lɛi·qøϱ,

-lɛi:koϱ] m. Forførelsestræk (i Skak). **-letur** [-lɛ:doϱ, -lɛ:tøϱ] n. Lönskrift. **-lín** [-li:*n*] n. (bot.) vild Hør (linum catharticum). **-maður** [-ma:ðøϱ] m. Vildmand; vild. **-mannadans** [-man·adan·s] m. de vildes Dans; barbarisk Dans. **-mannlegur** [-man·leqøϱ] a. lignende en Vildmand, vild, raa, barbarisk; — adv. *-lega*. **-meðferð** [-mɛð·fɛr*ð*] f. barbarisk Behandlingsmaade (Eimr. IV. 108). **-menska (-u)** [-mɛn·sga] f. Vildhed, Barbari. **-menskulegur** [-mɛnsgəlɛ:qøϱ] a. barbarisk. **-mörk** [-möϱ·k] f. Vildmark, Ørken (JÁGát. 80). **-naut** [-nöy:t] n. vild Okse.

villingur (-s, -ar) [vɪd·lɪŋgøϱ, -ɪŋs] m. **1. a.** vildt, töjlesløst Menneske (ASkaft.); *Blessuð veri mannæra yðar fyrir afskipti af villingnum M. Hallasyni* (SvPBjP. 98). — **b.** vild, balstyrig Unge (Árn.). — **2.** en vild: *villingar (savages) tapa tölunni tíðast allra manna úr hungri* (Fróði 1883, Sp. 88). — **3. a.** *(ótaminn hestur)* utæmmet Hest (Vf.). — **b.** *(graðhestur)* Hingst (Árn.). — **c.** Navn paa en Hest.

villinistigur [vɪd·lɪnɪsdɪ:qoϱ] m. vilden Vej: *margan villinistig ríða konungsmenn* (ÓDavVik. 233).

villi plöntur [vɪd·lɪplöv·døϱ, -plön·tøϱ] fpl. vildtvoksende Planter. †**-ráða** [-rau:ða] a. indec. vildraadig, forvirret. **-rós** [-rou:s] f. (bot.) vild Rose, Hybenrose (rosa canina). **-rúgur** [-ru:(q)oϱ] m. (EÓlLach. 63) = **1. melur** 4. **-sauður** [-söy:ðoϱ] m. **1.** *(sauður, sem lifir villilífi)* vildt Faar. — **2.** *(sauður, sem hefur vilst)* forvildet Faar. **-siðaður** [-sɪ:ðaðoϱ] a. barbarisk. **-siður** [-sɪ:ðoϱ] m. barbarisk Skik (Eimr. IV. 109). **-skógur** [-sgou:(q)oϱ] m. vild Skov. **-stigur** [-sdɪ:qoϱ] m. = **villustigur. -svín** [-svi:*n*] n. Vildsvin. **-svipur** [-svɪ:bøϱ, -svɪ:pøϱ] m. vildt Udseende: *með villisvip* (MStVin. 95). **-sægur** [-sai:qøϱ] m. Sværm af vilde Dyr: *Eg mun reyna að reka frá honum flugurnar, villisæg þann, er etur vopndauða menn* (II. II. 180). **-uxi** [-ʏχ·sɪ] m. vild Okse, Bøffel. **-vara** [-va:ra] f., is. pl. *villivörur*, Handelsprodukter af vilde Dyr: *villivörur (skollaskinn, birnuskinn, rostungstennur og stórar hvaltennur)* (ÞThLýs. II. 469). **-vera** [-vɛ:ra] f. vild Organisme (KölpinRavn 53). **-viður** [-vɪ:ðøϱ] m. vildt voksende, træagtig Plante (BHAt. 199). **-vöxtur** [-vöχ·sdøϱ] m. coll. vildtvoksende Vækster, Markurter (EÓlLach. 62). **-þjóð** [-þjou:*ð*] f. vild, barbarisk Nation. **-þjóðalegur** [-þjou·ðalɛ:qøϱ] a. barbarisk.

villu ár [vɪd·loau:r] npl. Vranglærens (ɔ: Katolicismens) Aar: *Ekki er nærri öld svo fróð í guðsorði kláru sem var hún á villuárum* (LFR. XIV. 210). **-átrúnaður** [-au:trunaðøϱ] m. falsk Tro. **-biskup** [-bɪs·gøp] m. **1.** *(villutrúarbiskup)* kættersk Biskop. — †**2.** *(heiðinn yfirprestur)* hedensk Overpræst. **-boðorð** [-bo:ðor*ð*] n. falsk, kættersk Bud. **-bók** [-bou:k] f. kættersk Bog, kættersk Skrift. **-borinn** [-bo:rɪ*n*] a. profan (JsJs.). **-bráð** [-brau:*ð*] f. = **villibráð. -dómari** [-dou:marɪ] m. Storinkvisitor. **-dómur** [-dou·møϱ] m. **1.** *(villukenning)* Kætteri, Vranglære: *Hann hafði inndrukkið villudóm Lúthers* (Esp. III. 103). — **2.** *(villa)* Vildfarelse. **-farandi** [-fa:randɪ] a. vildfarende. **-farir** [-fa:rɪϱ] fpl. Fejltagelse, Fejl (LFR. IX. 248). **-flokkur** [-flohgøϱ] m. kættersk Sekt. **-fullur** [-fʏd·løϱ] a. fuld af Vildfarelse, kættersk. **-gjarn** [-ɡad·v, -ɡar·dv] a. **1.** vildsom: *v. vegur og króköttur mjög* (ÓDavSk. 353); — n. *villugjarnt: hjer er v.*, her kan man let fare vild. — **2.** *(villandi)* vildledende. **-haf** [-ha:*v*] n. (JÓlInd. 231) = **reginhaf. -hjátrú** [-ɦau:tru] f. kættersk Overtro. **-hætt** [-haiht] an. hvor man let farer vild el. tager fejl: *þar er v.* **-kast** [-kas·t] n. fejlagtigt Kast, ubetimeligt Kast. **-keisari** [-ʝɛi:sarɪ] m. kættersk Kejser. **-kennari** [-ʝɛn:arɪ] m. kættersk Lærer, Vranglærer. **-kenning** [-ʝɛn:ɪŋk] f. Vranglære, Kætteri; vildledende Lære. **-klæði** [-klai:ðɪ] npl. Vildfarelsens Klædebon. **-kristur** [-krɪs·døϱ] m. falsk Kristus. **-krókar** [-krou:gaϱ, -krou:kaϱ] mpl. vildledende Krogveje; forvildende Bugtninger (LFR. XIV. 288). **-laus** [-löy·s] a. **1.** fri for Vildfarelse, spec. ortodoks. — **2.** fejlfri: *v. stíll*. **-letur** [-lɛ:doϱ, -lɛ:tøϱ] n. Cifferskrift. **-ljós** [-ljou:s] n. **1.** *(mýraljós)* Irlys; Lygtemænd. — **2.** (for tidlig tændt) Lys, som kun tjæner til at fordunkle Dagslyset: *vertu ekki að kveikja, það verður bara v.* **-lærdómur** [-lair·dou·møϱ] m. **villukenning. -maður** [-ma:ðøϱ] m. Kætter. **-meistari** [-mɛis·darɪ] m. Vildfarelsens Lærer. **-páfi** [-pau:vɪ] m. **1.** falsk, skismatisk Pave. — **2.** (Vf., Sch.) = *villupaufi*. **-paufi** [-pöy:vɪ] m. en, der let farer vild (Sch.). **-postuli** [-pos·dølɪ] m. falsk Apostel.

villur [vɪd·loϱ] a. **1.** vild, vildfarende, forvildet; (med gen.) *fara v. vegar*, gaa fejl af Vejen, fare vild; *fara vilt*, gaa fejl, tage fejl; *fara daga- (manna, húsa) vilt*, tage fejl af Dagen (Manden, Huset); *syngja vilt*, synge falsk (MJ. I. 72). — ***2.** *(viltur)* vild (mods. tam).

villu ráð [vɪd·lorau:*ð*] npl. forvildende Raad. **-ráfandi** [-rau:vandɪ] a. vildfarende, forvildet. **-rúnir** [-ru:nɪϱ] fpl. sammenslyngede Runer (JÁÞj. I. 509). **-samur** [-sa·møϱ] a. forvildende. **-skæður** [-sɡai:ðoϱ] a. kættersk (JÞorl. II. 361). **-spámaður** [-sbau:maðøϱ] m. falsk Profet. **-speki** [-sbɛ:ɡɪ, -sbɛ:ʝɪ] f. indec. kættersk Filosofi; — spec. Sofisme. **-stefna** [-sdɛb·na] f. kættersk Retning. **-stigur, -stígur** [-sdɪ:qøϱ, -sdi:q-] m. Afvej; Vildspor: (Ordspr.) *villustigur er voðahættur* (GJ.), hvo der vildes, han vaandes. **-tíðir** [-ti:ðɪϱ] fpl. Vildfarelsens Tider (EÓlKv. 114). **-trú** [-tru:] f. Vranglære, Kætteri. **-trúarmaður** [-tru·arma:ðoϱ] m. Kætter. **-vegur** [-vɛ:qøϱ] m. = **villustigur.** †**-verk** [-vɛϱ·k] npl. hedenske Gærninger. **-vopn** [-vohpv] npl. kætterske Vaaben. ***-þýði** [-þi:ðɪ] n. coll. vilde (EBenHr. 45). **-þoka** [-þo:ga, -þo:ka] f. Vildfarelsens Taage.

vilmagi [vɪl·mai·jɪ] m. Kallun, ophængt til Indtörring i et Kokken (Skaftártunga).

vil mál [vɪl·mau·*l*] n. [illegible] *margt á* [illegible] *skráð,* [illegible] *kvenna og fleira* (StgrTh. i Eimr. II. 117). **-málgur** [-maulgøϱ] a. snakkende efter Munden (StStAndv. III. 118).

vilmóður [vɪl·mou·ðoϱ] a. træt af Sorg og Lidelser.

vil mæli [vɪl·mai·lɪ] npl. **1.** *(vingjarnleg ummæli)* venlige Ord, gunstige Udtalelser. — **2.** *(vilyrði)* tagne Ord, halvvejs Løfter. **-mælisvitni** [-mailɪs-

vihdnı] n. fordelagtigt, gunstigt Vidnesbyrd. **-mæltur** [-maiλ.doϱ] a.: *v. e-m*, som omtaler en gunstigt: *viltu vera mjer v. hjá stjórninni?* vil du tale min Sag hos Regeringen?

°**vílmögur** [vil·mö qoϱ] m. klynkende Person: *vekið vílmögu* (MJ. I. 247).

vilna (a) [vıl·na] vt. med dat. begunstige: *v. e-m í*, göre en Indrömmelser, vise sig föjelig imod en; slaa af Prisen (paa n-t); — †refl. *vilnast e-s*, haabe paa n-t.

vilnaður (-ar) [vıl·naðoϱ] m. †**1.** *(huggun)* Trøst, Haab, Fortrøstning. — **2.** *(ívilnun)* Gunst, Gunstbevisning: *gera e-m e-ð til vilnaðar*, göre n-t for at föje en, göre en n-t til Vilje.

vilnan (-ar, -ir) [vıl·nan] f. = **vilnun.**

†**vilning (-ar)** [vıl·niŋk] f. Villen.

°**vilnir (-is)** [vıl·nıϱ] m. Björn.

vilnun (-ar, -anir) [vıl·nøn] f. **1.** *(von)* Haab, Fortrøstning. — **2.** *(vilnaður)* Gunstbevisning.

vilpa (-u, -ur) [vıλ·ba, vıl·pa] f. **1.** Rendesten; Skarnpøl: (Talem.) *nóg er vatn í vilpu*, der mangler ikke Vand i Rendestenen (siges om n-t, som der er Overflod af). — **2.** (Rvk.) (nedsættende) Dim. af **Vilborg.**

1. **vilsa (-u, -ur)** [vıl·sa] f. Materie, Pus.

2. **vilsa (a)** [vıl·sa] v. impers.: *það vilsar úr sárinu*, der kommer Materie ud af Saaret (Af.).

vílsamur [vil·samoϱ] a. modløs, forsagt, ængstelig; klynkevorn.

vilsefni [vil·seb·nı] n. Anledning til Forsagthed el. Klynken (JSFb. 10).

víl semd [vil·sɛmt] f., **-semi** [-sɛmı] f. indec. Ængstelighed, Modløshed, Fortvivlelse. †**-stigur** [-sdı·qoϱ, -sdı·q-] m. besværlig Vej; Modgang.

viltur [vıλ·døϱ] pp. af **villa.**

vilveittur [vıl·veihdoϱ] a. gunstig, venlig: *gjörit honum vilveitta móttöku* (LFR. VI. 177).

vím (-s) [vi:m] n. **1.** *(svimi)* Svimmelhed, Uklarhed. — **2.** *(deyfð)* Sløvhed.

vima (a) [vı:ma] vi. sværme: *út gekk yglan, vigla, imaði, vimaði, skimaði* (om Kulsvien) (JÁGát. 126–127). *fiskurinn vimar kringum beituna.*

1. **víma (-u, -ur)** [vi:ma] f. **1.** Rus, Svimmelhed: *sofa úr sjer vímuna*, sove Rusen ud; *Hann hafði þó ekki „timburmenn", en ónota-vímu* (JTr. L. 116–117). — **2.** *(deyfð, doði)* Sløvhed.

2. **víma (a)** [vi:ma] vi. **1.** *v. um*, tøve paa Grund af Sløvhed, Rus el. Svimmelhed; hverken vide ud el. ind. — **2.** refl. *vímast* = *hringsóla.*

vimpill (-ils, -lar) [vıµ·bıdλ, vım·p-] m. Vimpel.

1. **vin (-jar, -jar** og **-ar)** [vı:n] f. †**1.** *(hagi, engi)* Græsgang, Eng. — **2.** Oase: *Á ferð sinni til Seys-Ammons-vinjanna á Egyptalandi* (ÁBjH. 321).

2. **vin (-ar, -ir)** [vı:n] m. = *vinur:* (Ordspr.) *ilt er að vera beggja v. og báðum trúr*, svært er at være tvendes Ven og tro mod bægge; — is. i Overskrift paa et Brev: *góði* (el. *kæri*) *v.!* kære Ven!

vín (-s, pl. ds.) [vi:n] n. **a.** Vin: *vera með víni*, være beskænket; *hann er vondur við v.*, han er ond (voldsom og ubehersket), naar han er beruset; (Ordspr.) *v. inn, vit út*, Øllet af Kanden, Viddet af Panden. — **b.** spec. = *brennivín.*

1. **vina (-u, -ur)** [vı:na] f. Veninde.

2. **vina (a)** [vı:na] vt. **1.** *v. sig* el. refl. *vinast*, parre sig (is. om Fugle): *Fuglar vinast með sælum söng* (Árm. I. 127). — **2.** refl. *vinast*, være indsmigrende, kælen: *v. við e-n.*

Vína (-u) [vi:na] f. npr. Dvina.

vina boð [vı:nabo:ð] n. Gæstebud, Selskab for Venner, Vennelag: *17. nóv. sat eg v. hjá ráðherra* (Alþ. '11, B. 361). **-bragð** [-braq·ð, -brag·þ] n. Vennetjæneste: *gera e-m v.;* — *v. var á með þeim*, de var Venner (EspS. 163). **-brek** [-brɛ:k] npl. Vennetvist: (Ordspr.) *ekki skyldu v. heimum hlíta* (GJ.), ej bör Vennetvist blive til Had. **-fár** [-fau:r] a. som har kun faa Venner; — an. *-fátt: e-m verður v.*, ens Venner svigter en. **-fjöldi** [-fjöl·dı] m. Mængde Venner. **-fólk** [-foᵘλ·k, -foᵘl·k] n. Venner (om Familier): *það er v.* **-fundur** [-fʏn·døϱ] m. Vennemøde, Møde med en Ven el. Venner; venskabeligt Møde. **-gleði** [-glɛ:ðı] f. indec. Venners Glæde; ogs. Bogtitel. **-gras** [-gra:s] n. = **brönugras.** **-hót** [-hoᵘ:t] npl. Venlighed, Forekommenhed, Venskabstjænester. **-hús** [-hu:s] n. Vennehus. **-ketill** [-ɕɛ:dıdλ, -ɕɛ:t-] m. ‹Venners Kedel›: (Ordspr.) *flest vellur á vinakatlinum* (Málshb. 110), i Venners Kedel kan de fleste Ting koges, ɔ: mellem Venner tager man ikke Tingene saa nöje. **-kinn** [-ɕın·] f. en Vens Kind, Vennekind: *Ef mann hitar í hægri kinn, er illa talað um mann, en vel ef mann hitar í hina vinstri. Hin vinstri er vina-kinn* (JÁÞj. II. 556). **-kynni** [-ɕın:ı] npl. *eiga v. við e-n*, staa i venskabeligt Forhold til en (jfr. GV. i JÁÞj. I. xxix). **-klessa** [-klɛs:a] f. ‹Venneklat› (naar der kommer en Blækklat i et Brev, el. der falder n-t Lak uden for Seglet, naar et Brev forsegles, saa betyder det venskabeligt Sindelag). **-koss** [-kos·] m. Venners Kys: (Ordspr.) *votur er vinakossinn* (GJ.). **-krytur** [-krı:døϱ, -krı:toϱ] m. Vennetvist. **-lát** [-lau:t] n. Venners Død; Tab af Venner.

vínaldarbragur [vi:naldarbra:qoϱ] m. Drikkevæsen: *hélzt hér allmikill v.* (MJSöguk. 359).

vina legur [vı:nalɛ·qoϱ] a. venlig; spec. om en Hund: indsmigrende; — adv. *-lega.* **-litur** [-lı:døϱ, -lı:t-] m. (BH.) **1.** *(vingjarnleg hót)* venlig Mine. — **2.** *(flærðarfull vinátta)* falsk Venskab. **-læti** [-lai:dı, -lai:tı] npl. **1.** Venskabsytringer: *hundurinn flaðraði upp um hann með miklum vinalátum.* — **2.** *(vingjarnleiki)* Venlighed. — **3.** *(uppgerðar v.)* hyklet Venlighed (Skírn. VIII. 6). **-missir** [-mıs:ıϱ] m. Venners Tab.

vínanda borinn [vi:nandabo:rın] a. spirituøs. **-drykkur** [-drıhgoϱ] m. spiritusholdig Drik (Stj. '00, A. 34). **-mælir** [-mai:lıϱ] m. Alkoholometer.

vínandi (-a) [vi:nandı] m. Spiritus, Sprit; Alkohol.

vinarauga [vı:naröy:qa] n. Venneöje, venligt Øje.

Vínarborg [vi:narbor·k] f. npr. Wien.

vinarbragð [vı:narbraq·ð, -brag·þ] n. Vennetjæneste (Mýrd. 305).

?**vínarbrauð** [vi:narbröy:ð] n. Wienerbrød (Eimr. XI. 134).

vinar brjóst [vı:narbrjoᵘs·t] n. Vennebryst (JHall. 195). **-hús** [-ϱ-(h)u:s] n. Vennehus.

vinaríki [vı:nari:ɕı, -ri:ɕı] n. venskabelig Stat (Stj. '85, A. 114).

?**vínarkalk** [vi:naϱkaλ·k, -kal·k] n. Wienerkalk (Stj. '97, B. 232).

vinarlaus [vı:narlöy·s] a. venneløs.

?**vínarterta** [vi:naϱtɛϱ·da] f. Lagkage.

vinarþel [vı:naϱþɛ:l] n. Vennesind.

vina samsæti [vı:nasam·saidı, -saitı] n. Vennelag. **-skaut** [-sgöy:t] n. Venneskød; (fys.) venskabelig Pol. **-skifti** [-sɕıf·dı] npl. Bytten el. Vekslen af Venner. **-skjól** [-sɕoᵘ:l] n. venligt Ly.

vinátta (-u) [vı:nauhda] f. Venskab: *binda vináttu (sína), leggja vináttu við e-n*, slutte Venskab med en; *fölsk v.*, falsk Venskab; — ogs. Navn paa en Slags Kortspil (ÓDavSk. 336).

vináttu boð [vı:nauhdobo:ð] n. venskabeligt Tilbud. **-bragð** [-braq·ð, -brag·þ] n. Venskabstjæneste, Venskabsbevis. **-kveðja** [-kvɛð·ja] f. Venskabshilsen. **-lega** [-lɛ:qa] adv. venskabeligt. **-mál** [-mau:l] npl. venskabelig Tale; gensidigt Løfte om Venskab: *sló fyrst á v.*, begyndte med venskabelig Tale (ThTh. 44). **-mark** [-maϱ·k] n., **-merki** [-mɛϱ·ɕı] n. Venskabstegn. **-samlegur** [-sam·lɛqoϱ] a. venskabelig. **-skyn** [-sɕı:n] n. i Forb.: *gera e-ð í vináttuskyni við e-n*, göre n-t for Venskabs Skyld.

vínaustur [vi:nöysdøϱ] m. umaadeligt Forbrug af Vin.

vina vandur [vı:navan·døϱ] a. forsigtig, kræsen i Valg af Venner. **-veisla** [-veis·la] f. = **vinaboð.** **-vík** [-vi:k] npl. venskabelige Lader: *V. voru það | viðundin nokkuð* (ÓDavVík. 65). **-þel** [-þɛ:l] n. Vennesind: (ÁBjH. 347). **-þokki** [-þohɕı] m. = *vinaþel: lítill v. var með prófasti og presti* (GKonÆf. 149).

vín bann [vin·ban, vim·-] n. Forbud mod (Indførsel af) spirituøse Drikke. **-belgur** [-bɛl·gøϱ] m. **1.** Vinsæk, Lædersæk til Opbevaring af Vin. — **2.** overf. *(drykkjurútur)* Drukkenbolt. **-ber** [-bɛ·r] n. Vinbær, Drue.

vínberja belgir [vin·bɛrjabɛl·ɟıϱ, vim·-] mpl. Vindrueskaller. **-brúskur** [-brus·gøϱ] m. Drueklase. **-hrat** [-hϱa:t] n. Vindrueskaller, Druekvas. **-köngull** [-köyŋ·godλ] m. Drueklase. **-lestur** [-lɛs·døϱ] m. Vinhøst. **-lús** [-lu:s] f. (zool.) Druelus (phylloxera). **-lögur** [-lö:qoϱ] m. Druesaft; ugæret Vin, Most. °**-troði (-a, -ar)** [-tro:ðı] m. Persetræder. °**-troðsla** [-troð·sla] f. Udtrædning.

vín berjóttur [vin·bɛrjoᵘhdoϱ, vim·-] a. rig paa Druer, druerig (II. I. 47). **-berslögur** [-bɛϱslö:qoϱ] m. Druesaft. **-bygð** [-bıqð, -bıgþ] f. Vinegn. **-blettur** [-blɛhdøϱ] m. Vinplet. **-bragð** [-braqð, -bragþ] n. Vinsmag. **-brekka** [-brɛhga] f. Vinbjærg. **-bruggari** [-brʏg·arı] m. Vinfabrikant. **-brúsi** [-bru·sı] m. Vindunk.

1. **vinda (-u, -ur)** [vın·da] f. **1. a.** Vinde; Spil paa et Skib: *Rak vindu úr útlendu skipi hjer um 2 ál. á lengd, með kaðalhanka í öðrum enda* (Alþb. 1725, Nr. 26). — **b.** *(hesputrje)* Garnhaspe (Sl.). — **c.** *(verkfæri, sem band er undið af)* Garnvinde. — **d.** *(hespa)* opvundet Garn. — **2. a.** *(vindingur)* Skævhed, Krumhed, Kasten sig. — **b.** *(vindustigi)* Vindeltrappe. — **3.** Fortsættelse af *kjalsíða* forud og agterud i en islandsk Baad (jfr. *kinnungur*). — **4.** npr. *Vinda*, Navn paa en Hoppe af Farven *vindóttur* (s. d. O.); (Talem.) *þetta á nú við hana Vindu*, dette kan han (hun) lide.

2. **vinda (vind, vindum; vatt, undum; yndi; undið)** [vın·da; vın·t, vın·døm; vaht, ʏn·døm; ın·dı; ʏn·dıð] v. **I.** vt. og vi. **1.** vride, afvride: *v. vot föt*, vride vaade Klæder; *en er hann kom í eyna, vatt hann klæði sín;* — *v. úr e-u* ogs. = *skola úr e-u*, vaske overfladisk, skylle n-t ud: *viljið þjer ekki v. úr sokkum barnsins?;* — *v. sundur*, vride itu: *hann vatt ljáinn í sundur milli handa sjer;* (Talem.) *v. á kinnung*, vise sig storsnudet (Sch). — **2. a.** *(snúa, fljetta)* sno, flætte: *vondir andar v. úr sandi reip* (GTh.). — **b.** vinde, vikle: *hann vatt ljereftstusku um fingurinn á sjer;* — *v. band upp á hnykil*, vinde Garn i et Nögle; *v. upp á kefli*, vikle paa et Vindsel (en Rulle); *v. í hnoða*, vinde i et Nögle; *v. ofan af hnykli*, oprulle et Nögle; *v. af snældu*, ogs. abs. *v. af*, vinde Garn af en Ten; *v. upp akkeri*, hejse, lette Anker; *v. (upp) segl*, hejse Sejl; *v. upp öll segl*, sætte alle Sejl til; *v. upp úr*, trække et Ur op; *v. upp vef*, slaa en Væv op. — **3.** med dat. **a.** dreje, vende, kaste: *boganum af sér áin vatt* (GTh. '06, 15); *v. e-m afsíðis*, kalde en til Side; *v. upp ljósi*, hurtig tænde Lys; *v. e-u við*, dreje, vende n-t om el. til Side (jfr. 4.); *v. sjer*, vende sig hurtig: *Bjarndýrið er þá ekki lengi að v. sér* (springe) *upp á jakann* (Ísaf. '11, 316); *v. sjer að e-m*, vende sig (pludselig) til en: *Húsfreyja var í stofu, og vindur prestur sér þá að henni og segir* (JThMk. 387); *v. sjer af e-m*, snö sig fra en; *v. sjer inn til e-s*, komme pludselig ind til en: *þegar minnst von um varir, vindur biskup sjer inn til hennar* (ÓDavÞj. 94); *v. sjer frá e-u*, vende sig fra n-t (hurtig el. med et Ryk), rive sig ud af n-t; *v. sjer yfir e-ð*, springe over n-t; *v. sjer e-ð (e-s staðar)*, tage hurtig et Sted hen, tage en Sviptur et Sted hen. *v. sjer við*, vende sig pludselig. — **b.** impers.: *e-m vindur*, en kommer pludselig og uventet: *vindur drengnum ... inn í baðstofuna* (JÁÞj. I. 49). — **4.** i overf. Bet.: *v. að e-u*, skride til Udførelsen af n-t, træffe Foranstaltninger til n-t: *mundi (kirkjan) öll hafa mölvast ... af snjóþyngslunum, ef ekki hefði með mannsöfnuði verið strax undið að því, að moka frá henni* (ÞThÁrf. 185); *v. brátt* (el. *bráðan bug*) *að e-u*, fremskynde n-t: *kvað hann það mundi þykja nokkuð brátt að undið* (JThMk. 207); *heimta, að sem bráðast verði að því undið* (at der skrides hertil snarest muligt) (Stj. '78, A. 18); *v. vel úr e-u*, klare n-t godt (jfr. JÞorl. I. 297); *sjá, hverju fram vindur*, se, hvad der sker; *hverju sem fram vindur*, hvad der end kan hændes, under alle Omstændigheder; *þegar fram vindur*, i Fremtiden, for Fremtiden, i Længden: *sitja hjá ... og sjá hverju fram yndi* (se Tiden an) (Skírn. '18, 300); *v. e-u við*, (bevidst) forvanske el. fordreje n-t.

II. refl. *vindast.* **1.** dreje sig, vende sig: *vindast við;* [illegible] *v. við hart,* vende sig kraftig og hurtig. — **2.** *(snuast)* forvrides: *það vatst á henni fóturinn.* — **3.** pp. *undinn.* **a.** *(snúinn)* vreden, drejet, fordrejet, krum, skæv. — **b.** overf. *(afundinn)* gnaven, vranten. — **4.** ger. *vindandi,* drivende vaad.

3. **vinda (a)** [vɪn·da] v. upers. blæse: *það* (el. *hann) vindar í dag* (Vf.).

vindakári [vɪn·dakau:rɪ] m. i Forb.: *gefa vindakára,* kaste n-t over Bord paa den Side af Baaden, hvor man onsker, at Blæsten skal komme fra (ÁM. 221b, 8vo).

vindalda [vɪn·dalda] f. Bølge, der umiddelbart foraarsages af Vind, overfladisk Bølge (mods. *undiralda)* (LFR. IX. 17).

†vindandi [vɪn·dandɪ] f. indec. Benævnelse paa det overflødige (men oprindelige) *v* i Ord som *vreiðr* (= *reiður)* osv.

†vindarúnir [vɪn·daru:nɪϱ] fpl. Navn paa et Runealfabet (GBrPer. 134).

vindás [vɪn·dau·s] m. Vinde.

vindasamur [vɪn·dasa·møϱ] a. blæsende, rig paa Storme.

vindásdokka [vɪn·dausdohga] f. Vindetræ; Støtter for Spillet.

vinda ský [vɪn·dasɡi:] npl. Stormskyer. **-skupla** [-sgʏhbla] f. (BH.) **1.** *(reka)* Kasteskovl. — **2.** overf. *(vindhani)* vægelsindet Menneske.

vindásspila (-u, -ur) [vɪn·dausbɪ:la] f. Haandspage.

vind átt [vɪn·dauht] f. Vindhjørne: *mesta v. hjer er útsuður.* **-auga** [-öy·qa] n. **1. a.** Trækhul, Lufthul (bruges ofte om Render mellem det øverste af Græstörvsvæggene paa tæt op til hinanden staaende Huse). — **b.** *(vatnsauga)* Hul i en Væg som Afløb for overflødigt Vand (Árn.). — **2.** Aabning i Gavlen (el. Væggen) af en Hølade, hvorigennem Høet bringes ind (At.). †**3.** *(gluggi)* Vindue: *ellegar jeg steypi þjer út um vindaugað* (JHall. 294).

vindavjes [vɪn·davjɛ:s] n. Kastevinde fra alle Sider (Vf.).

vind band [vɪn·tbant] n. et Baand, som strammes tværs over Sejlet paa Læsiden for at forhindre, at Sejlet svulmer for meget op for Vinden (Vf.) (jfr. *undirgjörð, vaðburður).* **-bára** [-bau·ra] f. **1.** *(á sjó)* Bølge, som drives for Vinden (JG. lærði cit. i ÞThLfr. II. 86). — **2.** Sandbølge, dannet af Blæsten: *Sumstaðar eru sandfletir með vindbárum* (ÞThFerð. I. 32). **-barinn** [-ba·rɪn] a. vindpisket, ødelagt af Vinden. **-belgur** [-bɛlgøϱ] m. Vindböjtel. **-belti** [-bɛλdɪ] n. Vindregion. **-bylur** [-bɪ·løϱ] m. Vindstød. **-býsn** [-bisv] f. frygtelig Storm. **-byssa** [-bɪs·a] f. Vindbøsse. **-blaðra** [-blaðra] f. vindfyldt Blære: (om en Genganger) *sem v. væri, er enginn kostur væri að sprengja og fylltist jafnóðum* (Huld II. 24). ***-bláinn** [-blau·ɪn] m. (den nederste) Himmel. **-blaka** [-bla·ga, -bla·ka] f. Vindpust. **-blásinn** [-blau·sɪn] a. **1.** gennemblæst el. opblæst af Vind; vindpisket: *Bæjarþilið hafði eitt sinn verið tjargað, en var nú orðið mjög vindblásið* (JTr. Heið. I. 63). — **2.** *(vindþaninn)* udspændt el. svulmende af Vind. **-blástur** [-blausdøϱ] m. Vindblæst. **-blær** [-blai·r] m. sagte Vind, Luftning. **-bólginn** [-bouˡlɡɪn] a. bragt til at svulme af Stormen: *vindbólgin alda* (Il. II. 83); *eins og skip með vindbólgnum seglum* (And. I. 98). **-bólstur** [-bouˡlsdøϱ] m. **1.** *(vindský)* Stormsky (StStAndv. II. 66). — **2.** *(heybólstur)* stor Høstak. **-borði** [-borðɪ] m. Luvart: *á vindborða við,* til Luvart for (Stj. '00, A. 76). **-brotinn** [-bro·dɪn, -bro·tɪn] a. knækket af Blæsten. **-egg** [-d-ɛk] n. Vindæg. **-eyðandi** [-ɛi·ðandɪ] a. vindfordrivende: *verk- og v. dropar,* smærtestillende og vindfordrivende Draaber; *v. dropar,* Vinddraaber. **-far** [-t-fa·r] n. **1.** Vindfure: *eru slík vindför mjög algeng (á klöppum)* (ÞThFerð. IV. 45). — **2.** *(á lofti)* drivende Stormskyer. **-fluga** [-flʏ·qa] f. (Eimr. XVI. 61) = 1. **rella** II. 1. **-frár** [-frau·r] a. hurtig som Vinden, vindsnar: *Hin vindfráa Íris* (Il. I. 116). **-frassi** [-fras·ɪ] m. koldt Vindpust (ASkaft.). **-fullur** [-fʏdløϱ] a. vindfuld; stormfuld. **-fættur** [-faihdøϱ] a. »vindbenet«, hurtig som Vinden: *Þar stöðvaði hin vindfætta ... Íris hestana* (Il. I. 116). **-gangur** [-gauŋgøϱ] m. **a.** Tilböjelighed til Vinde (i Maven), Opblæsning, Vindsyge, Rumlen i Maven: *vera hætt við vindgangi,* plages af Vinde. — **b.** hyppig Fisen. **-gára** [-gau·ra] f. Vindstribe: *myndast móhella úr atarþunnum lögum, og má sjá vindgárurnar þar sem lögin mætast* (ÞThFerð. I. 32). **-gerð** [-ɡɛrð] f. Foraarsagen af Vinde (Rumlen i Maven): *í kýrsetum eru þær* (ɔ: *baunir) óhentugar sakir vindgerðar* (EÓlLach. 61). **-gina** [-ɡɪ·na] f. Aabning i Luften, foraarsaget af Blæst (Dagskr. 4). **-gisnaður** [-ɡɪsnaðøϱ] a. gjort utæt af Vinden: *vindgisnuð tunna* (Mýrd. 285). **†-gluggi** [-glʏɡ·ɪ] m. = **vindauga** 3. **-gnýr** [-gni·r] m. Vindens Susen, Stormhvin. **-gol** [-go·l] n., **-gola** [-go·la] f. sagte Vind. **-gráð** [-grau·ð] n. Krusning af Vand = *vindgærur: Eins og hafið dökknar af vindgráði, er leggst á sjóinn fyrir nýrisnum vestanvindi* (Il. I. 161). **-gustur** [-gʏsdoϱ] m. Vindpust. **-gærur** [-ɡai·røϱ] fpl. smaa Krusninger paa en Vandflade, bevirkede af sagte Vind (ASkaft.). **-hálsar** [-(h)aulsaϱ] mpl. = **vindingshálsar.** **-hani** [-(h)a·nɪ] m. **1.** *(veðurviti)* Vejrhane. — **2.** *(óstöðugur maður)* ustadigt Menneske, Vejrhane. **-hár** [-(h)au·r] npl. de længste Haar, der om Efteraaret og Vinteren vokser frem hos Hesten, Hunden el. Ræven. **-harpa** [-(h)aϱba] f. Vindharpe. **-haull** [-(h)öydλ] m. Vindbrok. **-heimar** [-(h)ɛi·maϱ] mpl. ***1.** Vindens Verden, Luften (BTh. 70). — **2.** npr. Gaardnavn. **-hyrndur, -hyrntur** [-(h)ɪ(r)nd-øϱ, -(h)ɪ(r)vdøϱ, -(h)ɪ(r)ntøϱ] a. med forvredne Horn (Þing.). ***-hjálmur** [-ɟaulmøϱ] m. Vindenes Hvælving, Himlen: *víða roðnar brúnir, í rökkur vindhjálms brúar* (StStAndv. I. 203). **-hler** [-(h)λɛ·r] n. kortvarigt Ophold i Stormvejr (Skaft.). **-hola** [-(h)o·la] f. Lufthul. **-hraði** [-(h)ϱa·ðɪ] m. Vindens Hastighed. **-hús** [-(h)u·s] n. (EÓlLach. 42) = **hjallur** 1. a. **-hviða** [-χwɪ·ða, -kvɪ·ða] f. Vindstød. **-hæð** [-(h)ai·ð] f. = **veðurhæð.** **-högg** [-(h)ök] n. skævt Hug, Hug hen i Vejret, Hug, som ikke rammer: [illegible] om en Hest: *Hann [illegible] vindhöggum [illegible]* (ÞGjD. 2).

vindil aska [vɪn·dɪlas·ga] f., **-fölskvi** [-föl·sgvɪ] m. Cigaraske. **-keipur** [illegible] m. Aaretol i Forstavnen af Baaden.

vindill (-ils, -lar) [vɪn·dɪdλ] m. **1.** sammensnoet Visk; *(heyvindill)* sammensnoet Høvisk (VSkaft.); *(hrossharsvindill)* sammensnoet Hestehaar: *ég stend við rúmmarann minn og er að spinna hrosshárið: ég hafði skrúfað vindilinn fastan á marann* (Eimr. XVI. 138). — **2.** *(göndull)* sammenrullet Töj el. lign.: *Arnes fer úr sokkunum eða flettir þeim í vindil fast ofan á ristar* (ruller dem sammen helt ned til Vristen) (Huld I. 34). — **3.** Cigar: *reykjandi vindlar eru dýrir núna.* — **4.** *(barki)* Forstavnen i en Baad.

vindil róður [vɪn·dɪlroᵘ:ðøϱ] m. Roning i Forenden af et Skib (Vf.). **-stubbur** [-sdʏb:øϱ] m., **-stúfur** [-sdu:vøϱ] m. Cigarstump. **-trappa** [-trahba] f. Vindeltrappe. **-þófta** [-þoᵘhda] f. Rorbænk i Forstavnen af en Baad.

vinding (-ar, -ar) [vɪn·dɪŋk] f. **1.** (jfr. *vinda)* Vinden, Sammenvinden, Drejen, Viklen; Vriden. — **2.** i pl. spec. = *vindingshálsar.* — **3.** is. i pl. = *vindingur* 4. — **4.** Fordrejning: *óguðlegum og umsnúnum vindingum guðs orðs* (Campe 185).

vindingarhálsar [vɪn·dɪŋgaϱ(h)aul·saϱ] mpl. = **vindingshálsar.**

vindings hálsar [vɪn·dɪŋs(h)aul·saϱ] mpl. de böjede Ender af *kjalsíða* (den nederste Plankerække i en Baad). **-stigi** [-ŋ-sd(ɪ)ɪ:jɪ] m. Vindeltrappe.

vindingur (-s, -ar) [vɪn·dɪŋgøϱ, -ɪŋs] m. **1. a.** *(beygja, skekkja)* Skævhed; Bugtning, Krumning. — **b.** spec. pl. *vindingar,* Krumningen af Siderne i Forstavnen af en Baad (LFR. IX. 22). — **2.** Kasten, Slaaen sig (af Træ). — **3.** = 1. *snurða* a.: *það er kominn v. á bandið hjá mjer.* — **4.** *(handtygill)* Vindsel, Baand (om n-t) (LFR. IX. 20); — spec. pl. *vindingar,* Baand til at snöre fast om Haandleddene paa Fiskernes Skindtröjer, Snörebaand (jfr. *tengsl* d.).

vind yrði [vɪn·dɪrðɪ] npl. **1.** *(skens)* Spottegloser, Stikpiller. — **2.** *(orð, sögð í hugsunarleysi)* uoverlagte Ord. **-kaldur** [-t-kaldøϱ] a. med kold Blæst. **-kali** [-ka·lɪ] m. kold Luftning; sagte Luftning. **-kast** [-kast] n. Vindstød. **-ketill** [-ɟɛ·dɪdλ, -ɟɛ·tɪdλ] m. Hydrofor: *yfir lindinni er v. (Hydrophor) sem vatninu er dælað* (sic) *upp í* (Lögr. '14, 220). **-kylja** [-ɟɪlja] f. Kuling: *v. (var að) byrja að blása af landi* (HermJDulr. 137). **-kisa** [-ɟɪ·sa] f. smaa Krusninger i Overfladen: *var vatnið farið að ýfast og sortna af vindkisu* (Eimr. III. 222). **-koddi** [-kod·ɪ] m. Luftpude. **-krókur** [-kroᵘ·gøϱ, -kroᵘ·køϱ] m. Stormkrog. **-kul** [-kʏ·l] n. Vindpust. **-kveisa** [-kvɛi·sa] f. (med.) Vindkolik. **-kvika** [-kvɪ·ga, -kvɪ·ka] f. Bølgegang, fremkaldt ved Blæst: *v. á sjó.*

vindla (a) [vɪn·dla] vt. sno sammen: *v. tog, hrosshár;* — refl. *vindlast,* sammensnos; is. overf.: blive mager (om Faar) (Árn.).

vindla aska [vɪn·dl(a)as(·)ga] f. Cigaraske. **-borð** [vɪn·dlabor·ð] n. Tobaksbord. **-búð** [-bu:ð] f. Cigarforretning, Cigarbutik.

vindlag [vɪn·dla·q] n. Vindlag: *vindlögin sjást ágætlega í móhellunni og eru öll bogin og beygð á ýmsan hátt* (ÞThFerð. I. 348).

vindla gerð, -gjörð [vɪn·dlaɡɛr·ð, -ɡör·ð] f. Fabrikation af Cigarer. **-gerðarmaður** [-ɡɛrðarma:ðøϱ] m. Cigarmager. **-hylki** [-hɪλ·ɡɪ, -hɪl·ɟɪ] n. Cigaretui, Cigarfoderal. **-hnífur** [-hvi:vøϱ] m. Cigarkniv. **-hulstur** [-hʏl·sdøϱ] n. = **vindlaveski.** **-kassi** [-kas:ɪ] m. Cigarkasse. **-munnstykki** [-mʏn·sdɪhɡɪ] n. Cigarrör.

Vindland [vɪn·dlant] n. npr. Venden.

vindlareykur [vɪn·dlarɛi:gøϱ, -rɛi:køϱ] m. Cigarrøg.

vindlari (-a, -ar) [vɪn·dlarɪ] m. Cigararbejder (Eimr. XVI. 169).

vindla skæri [vɪn·dlasɡai:rɪ] npl. Cigarsaks. **-stokkur** [-sdohgøϱ] m. = **vindlakassi.**

vindlaus [vɪn·dlöys] a. **1.** uden Vind, rolig: *hjer er alt af vindlaust.* — **2.** uden Luft: *framhjólið á hjólhestinum er alveg vindlaust.*

vindlaveski [vɪn·dlavɛs·ɡɪ] n. Cigaretui.

vind legur [vɪn·dlɛqøϱ] a. seende ud til Blæst, truende med Blæst: *v. til loftsins; — veður var vindlegt* (GKonÆf. 73); — adv. *-lega: hann lítur v. út,* det ser ud til Blæst. **-leikinn** [-lɛi·ɡɪn, -lɛi·ɟɪn] a. omsuset af Vinden. **-leysa (-u)** [-lɛisa] f. Vindløshed, stille Vejr.

vindlingur (-s, -ar) [vɪn·dlɪŋgøϱ, -ɪŋs] m. Cigaret.

vind lítill [vɪn·dli·dɪdλ, -li·tɪdλ] a. (om Vejret) med kun ringe Vind, med sagte Luftning. **-magn** [-magv] n. Vindstyrke. **-mylla** [-mɪl·a] f., **-mylna** [-mɪlna, -mɪl·a] f. Vejrmølle. **-mistur** [-mɪsdøϱ] n. Støv i Luften, foraarsaget af Vind (LFR. III. 141). **-múgi** [-mui·jɪ] m., **-múgur** [-mu·(q)øϱ] m. törret el. halvtörret Hø, revet i en langagtig Dynge, for at det ikke skal bortføres af Vinden (Skaft., Sch.). **-mælir** [-mai·lɪϱ] m. Vindmaaler, Anemometer (BSSjL.). **-nám** [-nau·m] n. Vejrfang. **-niður** [-nɪ·ðøϱ] m. Vindens Susen. **-núinn** [-nu·ɪn] a. vindpoleret: *þeir* (ɔ: *steinarnir) eru flestir að ofanverðu líka vindnúnir* (ÞThFerð. IV. 45). **-ofn** [-obv] m. Vindovn (MelBr. 15).

vindóttur [vɪn·doᵘhdoϱ] a. (om Heste) chokoladebrun med lys Manke og Hale: *hann reið vindóttum hesti* (JÁÞj. II. 167).

víndregg [vin·drɛk] f. Vinbærme.

vindreim [vɪn·drɛi·m] f. snoet Rem (Sch.).

víndrekkur (-s, -ar) [vin·drɛhgøϱ] m. Vindrikker.

vind rifa [vɪn·drɪ·va] f. Rævne opstaaet ved Indtörring paa Gr. af Törke; spec. Rævne i Torv (fremkommer i Törvene, naar de törres, ved at der har været Lerlag i dem). **-rifinn** [-rɪ·vɪn] a. rævnet af Törke: *kirkjan var v. kumbaldi* (JTrHalla 59); — spec. med Lerrævner (om Törv).

vín drykkja [vin·drɪhɡa] f. Vindrikken. **-drykkjumaður** [-drɪhɡøma:ðøϱ] m. Vindrikker, Dranker. **-drykkur** [-drɪhgøϱ] m. Vindrik. **-dropi** [-dro·bɪ, -dro·pɪ] m. Draabe Vin.

vindrós [vɪn·dro[illegible]] f. Kompasrose, Vindrose: *Skipti maðr ... kringlóttri tiol eptir þeim [illegible] eðr [illegible] vindattum ... kallast það v.* (Odd. Indl. 34-35).

vín drúfa [vin·dru·(v)a] f. Vindrue. **-drukkinn** [-drʏhɡɪn] a. beruset af Vin.

†**vind rúm** [vɪn·dru·m] n. Aanderum. **-rúnir** [-ru·nɪr] fpl. Runer, der fremkalder Storm (GBrPer. 142).

vindrægur [vɪn·drai·qøɹ] a. som forskaffer en Venner: (Ordspr.) *vindræg er væn krás* (SchMál.), lækker Mad lokker Venner til Huse.

°**vind salur** [vɪn·tsa·løɹ] m. Himlen: *vegþreytir vindsala,* Solen (JHall. 77). **-samur** [-samøɹ] a. med hyppig Blæst.

vindsátak [vɪn·tsauta:k] n. Vindens Tag: *er vindsátakið í seglunum ekki orðið so mikið að hætta sje í* (Fj. I. 58).

vindsemi [vɪn·tsɛmɪ] f. indec. Vejrlig med hyppig Blæst (Vf.).

vindshali [vɪn·ts(h)a·lɪ] m. «Vindens Hale»: *votur er v.* (Málshb. 356), jfr. Vejret lægges med Regn.

vind sjúkur [vɪn·tsju·qøɹ, -sju·køɹ] a. (med.) 1. *(með uppþembingu)* oppustet af Vinde. — 2. *(vatnssjúkur)* vattersottig. **-skaðavetur** [-sgaða-vɛ:døɹ, -vɛ:tøɹ] m. Vinter, hvor vedvarende stærk Storm gör Skade: *Þá var kallaður v.* (ÞThLýs. II. 335). **-skeið** [-sqei·ð] f. Vindske, Vindsked: *Bæirnir ... með rauðum þiljum og hvítum vindskeiðum* (ÞThFerð. II. 8); *burstin á enninu há | með innsignum vindskeiðum* (StStAndv. III. 40). **-ský** [-sqi·] n. Stormsky. **-skífa** [-sqi·va] f. 1. *(vindskeið)* Vindske (Nl.). — 2. *(veðurviti)* Vejrhane. **-skruðningur** [-sgrʏðniŋgøɹ] m. Rumlen (i Maven) (LFR. IV. 105). **-skupla** [-sgʏhbla] f. = **vindaskupla. -slot** [-slo·t] n. Vindens Aftagen, det, at Vinden lægger sig. **-smuga** [-smʏ·qa] f. Trækhul. **-snúningur** [-snu·niŋgøɹ] m. Vinddrejning. **-speldi** [-sbɛldɪ] n. Vindklap. **-spenningur** [-sbɛn·iŋgøɹ] m. Luftspænding: *jeg hef vindspenning fyrir bringspölunum.* **-spjald** [-sbjalt] n. Vifte (LFR. IV. 217).

vindsskot [vɪn·tsgo·t] n. Vindpust, Øjeblik: *aldrei að vindsskotum,* ikke et Øjeblik, ikke nogen Sinde: *vilda eg vera | að vinds skotum | maður aldreigi | á millum ykkar* (ÓDavÞul. 90).

vind staða [vɪn·tsda·ða] f. Vindens Retning, Vindretning: *frá Reykjavík var gosið beint úr vindstöðunni, svo að þegar á öðrum degi var þar öskufall mikið.* **-stafi (-a, -ar)** [-sda·vɪ] m. Fuglenes Avlelem (BH.). **-stefna** [-sdɛbna] f. Vindretning (til et Sted): *Sýna örvarnar vindstefnurnar* (Skírn. '19, 23). **-steglingur** [-sdɛgliŋgøɹ] m., **-steytingur** [-sdei·diŋgøɹ, -sdei·t-] m. tört Blæsevejr (Breiðd.). **-strá** [-sdrau·] n. vissent Græsstraa, som staar lige op i Luften (Vf.). **-stroka** [-sdro·ga, -sdro·ka] f. Vindströmning; strygende Vind, Vindstod: *að skipið við hverja vindstroku mundi brotna í spón* (Eimr. III. 184). **-stæði** [-sdai·ðɪ] n. = **vindstaða. -stæltur** [-sdaiʎdøɹ] a. lavet af Træ, der er blevet stærkt ved at være udsat for Stormene: *og hafði í hendi sér vindstælt spjót* (Il. I. 262). **-stöng** [-sdöyŋk] f. Løftestang. **-súgur** [-su·(q)øɹ] m. Træk. **-svali** [-sva·lɪ] m. sagte Vind: *stráið, sem vindsvalinn sveipaði með svelladri rúðunni* (ÞGj. Uf. 122). **-svalur** [-sva·løɹ] a. 1. udsat for kolde Vinde: *Hænu egg geymaz í vindsvelu húsi* (BHAt. 148). — 2. ledsaget af kold Blæst: *v. vetur.* **-sveipur** [-svei·bøɹ, -svei·pøɹ] m. Vindhvirvel.

vindu afl [vɪn·doab·ʎ] n. Dunkraft. **-ás** [-au:s] m. 1. *(á vindu)* Spilaksel, Spilbom; Vindebom. — 2. *(vindubiti)* Udlægger. **-biti** [-bɪ:dɪ, -bɪ:tɪ] m. = **vinduás** 2. **-brú** [-bru:] f. Vindebro. **-brunnur** [-brʏn:øɹ] m. Vindebrönd.

vindugur [vɪn·døqøɹ] a. stormfuld, som ser ud til Storm: *vindug ský* (Klopst. II. 41).

vinduhjól [vɪn·døhjouː:l] n. 1. *(vinda)* Garnvinde. — 2. *(á brunni)* Draghjul.

Vindur [vɪn·døɹ] mpl. Vender.

1. **vindur (-ar** el. **-s;** pl. **-ar)** [vɪn·døɹ] m. 1. a. Vind; (Talem.) *láta e-ð eins og* (el. *sem*) *vind um eyrun þjóta,* lade n-t gaa ind ad det ene Øre og ud ad det andet, vende det døve Øre til n-t (JTrL. 50). — b. i Søudtryk: *vindur inn á stjórnborða,* Vind Styrbord ind; *þver v.,* tværs Vind; *framar en þver v.,* Vind foran for tværs; *v. inn aftar en þveran,* Vind agten for tværs (Stj. '90, A. 130). — 2. *(loft)* Luft: *e-ð er farið út í veður og vind,* n-t er splittet til alle Sider; *tala í vind* el. *verpa orðum í vind,* tale for døve Øren; *verpa, slá í vind,* slaa hen i Vejret, arbejde forgæves. — 3. Aande, Vejr: *sækja í sig vindinn,* trække Vejret dybt (om en, der er mødig af at løbe); overf.: tage Mod til sig. — 4. = *vindgangur: leysa vind,* slippe en Vind, fjærte. — 5. *(rembingur)* Opblæsthed. — 6. Navn paa en Hest af Farven *vindóttur.*

2. **vindur** [vɪn·døɹ] a. vind, skæv, som har slaaet sig.

vindu skorður [vɪn·døsgor·ðøɹ] fpl. Spillaas. **-snigill** [-sn(ɪ)i:jɪdʎ] m. en Slags Snegl (pupa). **-stigi** [-sd(ɪ)i:jɪ] m. Vindeltrappe. **-stólpi** [-sdouʎ·bɪ, -sdouʎ·pɪ] m. Vindebom: *með bilu fyrst | mig brytja vildi | við vindustólpa* (JG. lærði i Safn V. 3, 71). **-stöng** [-sdöyŋ·k] f. Løftestang; Vindebom. **-teinn** [-teid·ṇ] m. lang og smal Pind, hvorom Rokketenen(e) drejes, naar man vinder Garnet i Nögle. **-völur** [-vö:løɹ] m. Spilbom. **-þráður** [-þrau:ðøɹ] m. *(á símastaur)* Virretraad.

vind veiki [vɪn·dvei·qɪ, -vei·ʝɪ] f. indec. (HjaltKv. 97) = **uppþemba. -verkur** [-vɛɹgøɹ] m. Kolik (LFR. IV. 102).

vindverskur [vɪn·dvɛɹsgøɹ] a. vendisk.

vindviður [vɪn·dvɪ·ðøɹ] m. (Eyf.) = **fráskotsborð.**

vind þemba [vɪn·tþɛmba] f. Trommesyge (emphysema) (LFR. XV. 68). **-þytur** [-þɪ·døɹ, -þɪ·tøɹ] m., **-þot** [-þo·t] n. (EBenSKv. 175) Vindens Susen. **-þrútinn** [-þru·dɪn, -þru·tɪn] a. opsvulmet af Vind; *vindþrútin segl,* svulmende Sejl. **-þur** [-þʏ·r] a. vindtör. **-þurka** [-þʏɹga] vt. vindtörre. °**-þvari** [-þva·rɪ] m. Sværd. **-æð** [-d-ai·ð] f. Svedehul. °**-öld** [-ölt] f. «Vindold», urolige Tider.

vín edik [vi:nɛ·dɪk] n. Vineddike. **-ekra** [-ɛ·gra, -ɛ·kra] f. Vingaard. **-falsari** [vin·falsarɪ] m. Vinforfalsker. **-fangasala** [-fauŋgasa:la] f. Salg af spirituøse Drikke. **-fangatollur** [-fauŋgatod·løɹ] m. Told paa spirituøse Drikke.

vín fár [vɪn·fau·r] a. = **vinafár. -fastur** [-fasdøɹ] a. trofast som Ven.

vín fat [vin·fa·t] n. Vinfad. **-fátt** [-fauht] an. Mangel paa Vin.

vin fengi (-is) [vɪn·fɛiŋɟɪ] n. Venskab: *vera í vinfengi við e-n,* staa i Venskabsforhold til en. **-festi** [-fɛsdɪ] f. indec. Trofasthed i Venskab.

vín flaska [vin·flasga] f. 1. *(flaska undir vín)* Vinflaske. — 2. *(flaska með víni í)* en Flaske Vin. **-fölsun** [-fölsøn] f. Vinforfalskning. **-föng** [-föyŋk] npl. spirituøse Drikke.

vinga (a) [vɪŋ·ga] vt. göre til Ven: *Viðkynning og viðskiftin | v. jarðarlýðinn* (StStAndv. I. 40); — sædv. som refl.: *vingast við e-n,* slutte Venskab med en; — pp. *vingaður: vera v. e-m,* være god Ven af en; staa i venskabeligt Forhold til en.

vingan (-ar, -ir) [vɪŋ·gan] f. 1. *(vinátta)* Stiftelse af Venskab; Venskab. — †2. *(hylli)* Gunst, Popularitet.

vinganar mál [vɪŋ·ganarmau:l] npl. = **vináttumál. -svipur** [-svɪ:bøɹ, -svɪ:pøɹ] m. venligt Udtryk.

vingarðs maður [viŋ·garþsma:ðøɹ, -gaɹs-] m. Vingaardsmand. **-verk** [-vɛɹ·k] n. Arbejde i en Vingaard.

vín garður [viŋ·garðøɹ] m. Vingaard. **-gefinn** [-ɟɛ·vɪn] a. = **vínhneigður.**

vin gjarnlegur [vɪŋ·ɟa(r)dnlɛ·qøɹ] a. venlig, venskabelig; elskværdig; — adv. *-lega.* **-gjöf** [-ɟö·v] f. Vennegave.

vingl (-s) [viŋ·ḷ] n. 1. *(svimi)* Svimmel, Svimmelhed. — 2. *(hugarvingl)* Forstyrrelse (af Sindet), Aandsforvirring.

1. **vingla (-u, -ur)** [viŋ·la] f. Hestehaarsten (Arnf.).

2. **vingla (a)** [viŋ·la] vt. 1. med dat.: *v. sjer = snúa sjer,* dreje sig hurtig om (ODavSk. 156). — 2. *(rugla)* forvirre. — 3. refl. *vinglast:* a. *(fá svima)* blive svimmel. — b. *(verða ringlaður)* blive forvirret el. ør i Hovedet, gaa fra Forstanden. — 4. pp. *vinglaður:* a. *(sem svimar)* svimmel. — b. *(ringlaður)* forvirret, ør i Hovedet, tummelumsk, forstyrret. c. *(góðglaður)* munter af Vin. — °5. flytte v. Hj. af en Kran.

vín glas [viŋ·gla·s] n. 1. *(bikar)* Vinglas. — 2. *(glas af víni)* Glas Vin. **-gleði** [-glɛ·ðɪ] f. indec. Vinglæde. **-goð** [-go·ð] n. Vingud.

vingóður [vɪŋ·gou·ðøɹ] a. 1. god mod sine Venner; nu mest i n. *vingott: það var v. með þeim,* de var gode Venner; *eiga v. við stúlku,* staa i Forhold til en Pige. — 2. *(vinsæll)* populær.

†**vingólf** [viŋ·gouʎv] n. Vinkælder.

†**vingretta** [viŋ·grɛhda] f. Klammeri.

vings [viŋ·s] n. Svingen.

vingsa (a) [viŋ·sa] vt. med dat. svinge: *v. handleggjunum, v. staf, v. orfi.*

vingsuljós [viŋ·soljou·:s] n. Lys el. Lampe, som man bærer fra det ene Sted til det andet (ASkaft.).

vínguð [viŋ·gʏ·ð] m. Vingud.

vingull (-uls, -lar) [viŋ·gødʎ, viŋ·gols, viŋ·laɹ] m. 1. (bot.) Svingel (festuca). — 2. *(snúið reipi)* sammensnoet Tov. — 3. *(skökull)* Hestens Avlelem, Hingstemige. — 4. a. *(hringlandi)* vægelsindet Person. — b. *(flón)* Tosse, Nar, fjantet Person. — 5. *(hálffælinn, ungur hestur)* halvsky, ung Hest: *hann er allra mesti v.* (Rang.). — °6. *(lyftivinda)* Kran.

vingulmörk [viŋ·gølmöɹ·k] f. «Svingelmark»; *(gresja)* Græssteppe: *v. dagghrími dregin | af dagmána ljósbleikju fékk* (StStAndv. II. 164); *Af v. [illegible]* (ibid. 34).

vingulslegur [viŋ·gølslɛ·qøɹ] a. 1. *(hringlandalegur)* vægelsindet. — 2. *(kjánalegur)* taabelig, naragtig, fjantet.

vingur [viŋ·gøɹ] a. venligsindet.

vin gæðast (a) [vɪŋ·gai·ðast] vrefl. = *vingast: v. við e-n,* søge ens Venskab. **-gæði** [-gai·ðɪ] npl. Trofasthed mod Venner. **-hallur** [vɪ:v(h)adløɹ] a.: *v. e-m,* hældende til ens Parti, venlig stemt mod en.

vínhefill [vi:v(h)ɛ·vɪdʎ] m. Sifon (Sch.).

vin heill [vɪ:v(h)eidʎ] a. god og trofast mod sine Venner. **-hlýr** [vɪn·hʎi·r] a. venlig og mild (Eimr. XIII. 205); — med varmt Venskab: *vinhlý augu* (BJVUrv. 139).

vínhneigður [vin·hneiqðøɹ, -hneigð-] a. tilböjelig til Drik.

vinhollur [vɪ:v(h)odløɹ] a. venlig sindet; trofast (kærlig) mod sine Venner.

vínhreyfur [vin·hɹei·vøɹ] a. oplivet af Vin (ÞGjD. 12).

vinhringur [vɪn·hɹiŋgøɹ] m. Vennekres (JÞorl. I. 260).

vín höfugur [vi:v(h)ö·vøqøɹ] a. betynget af Vin, beruset. **-yrkja** [-ɪɹɟa] f. Vinavl, Vindyrkning. **-kanna** [viŋ·kan·a] f. Vinkande. **-kanni** [-kan·ɪ] m. Vinprøver. **-kassi** [-kas·ɪ] m. Vinkasse. **-ker** [-ʝɛ·r] n. Vinkar.

?**vinkill (-ils, -lar)** [viŋ·ɟɪdʎ, viŋ·ʝɪdʎ, -ɪls, -laɹ] m. Vinkel.

vín kjallari [viŋ·ʝadlarɪ] m., **-klefi** [-klɛ·vɪ] m. Vinkælder.

vinkona [vɪŋ·ko·na] f. Veninde; spec. (pop.) Veninde, Elskerinde.

vinkur (-s, -ir) [viŋ·gøɹ, viŋ·køɹ, viŋ·ɟɪɹ, viŋ·ʝɪɹ] m. 1. Sving (jfr. *vingsa*): *enda voru þeir farnir að verða kendir og tóku smávinki, þegar þeir voru að koma dótinu niður í kúfortin sín* (ValDagr. 26). — 2. *(kátína)* Spilopmageri (om Börn): *hann gerir það af vink* (Sch.).

vín kútur [viŋ·ku·døɹ, -ku·tøɹ] m. Vindunk. **-kæti** [-ʝai·dɪ, -ʝai·tɪ] f. indec. Munterhed, fremkaldt ved Nydelse af Vin. **-land** [vin·lant] n. Vinland; — ogs. npr.

vinlaus [vɪn·löys] a. vennelos.

vínlaus [vin·löys] a. uden Vin.

vin legur [vɪn·lɛqøɹ] a. = **vinalegur. -leysi (-is)** [-leisɪ] n. Mangel paa Venner.

vín leysi (-is) [vin·leisɪ] n. Vinmangel. **-lykt** [-lɪχt] f. Vindunst. **-lítið** [-li·dɪð, -li·t-] an. Mangel paa Vin: *var þá v. í Skálholtsbiskupsdæmi* (Esp. I. 56).

vinlætisbros [vɪn·laidɪsbro:s, -laitɪs-] n. elskværdigt Smil (LFR. VIII. 267).

vín lús [vin·lu·s] f. (zool.) Vinlus (phylloxera vastatrix) (Eimr. XVI. 189). **-maður** [-ma·ðøɹ] m. Person, der holder af Vin: *jeg er enginn v.*

vin mál [vɪn:mau:l] npl. venlige Ord: *einlæg v. hjarta frá* (GPSk. 331). **-margur** [-margʏʀ] a. rig paa Venner.

vinmuðlingar [vɪn:mʏðlingaʀ] mpl. Vindruer: *þar voru og v.* (Od. 135).

vinmæli [vɪn:mai:lɪ] npl. venlige Ord; Venskabsforsikringer.

1. **vinna (-u)** [vɪn:a] f. **1.** Arbejde; Virksomhed: *vera að vinnu*, være ved sit Arbejde; *vera frá vinnu*, ikke kunne arbejde: *hann meiddist svo, að hann var frá vinnu í heila viku*; — *vera við vinnu*, arbejde: *hann hefur ekki verið við vinnu í marga daga*; *fara í vinnu* (= *fara til vinnu*), gaa paa Arbejde, tage Plads som Daglönner el. som Tyende; *vera í vinnu e-s staðar*, have Arbejde et Sted, arbejde som Daglönner: *er hann pabbi þinn heima? Nei, hann er í vinnu*; — *vera kominn til vinnu*, være saa voksen, at man kan arbejde: *synir þeirra Árna og Guðrúnar voru nú komnir mikið til vinnu* (ValDagr. 43). *e-m verður lítið úr vinnu*, en faar ikke udrettet meget: *manni verður ekki mikið úr vinnu, þegar maður þarf að vera að snattast svona út um hvippinn og hvappinn*; — *jeg vildi, að þetta hjeti v. og væri vel borgað, sagði karlinn, hann lá í rúminu sínu.* — **2.** spec. **a.** Arbejde, lavet i Hjemmet, is. af Uld: *á þeim bæ er falleg v.* — **b.** *(saumar)* Haandarbejde: *viltu ekki koma til mín einhvern daginn með vinnuna þína með þjer?* — *hún sat hjá henni með vinnuna sína.*

2. **vinna (vinn, vinnum; vann, unnum; ynni; unnið)** [vɪn:a; vɪn·, vɪn:ʏm, van, ʏn:ʏm, ɪn·ɪ, ʏn·ɪð] v.

A. vt. og vi. **I.** vi. **a.** i Alm.: arbejde, virke, bestille: *v. á daginn, sofa á nóttunni*, arbejde om Dagen, sove om Natten; *eiga að v. þá vikuna*, have Uge; *v. sjer til matar*, arbejde for Føden; *v. sjer í hag*, arbejde saaledes, at man vinder n-t ved det; *v. baki brotnu*, slide og slæbe; *v. fyrir gýg*, bære Vand i et Sold, anstrænge sig forgæves; *v. til sprengs*, arbejde af yderste Kræfter. — **b.** *v. e-m að fullu*, göre det af med en: *það vann honum að fullu*, det gjorde det ganske af med ham. — **II.** vt. **1.** bearbejde, forarbejde, tilvirke: *v. band* (ogs. abs.), (karte og) spinde Garn: *hún er búin að v. sjer (band) í tvenna sokka*, — *v. ull*, tilvirke Uld; *v. járn*, forarbejde Jærn: *v. járn úr járngrýti*, udvinde Jærn af Erts; *v. engjar*, meje og høste Hø paa en Eng: *engjar miklar á láglendi, kvartar hann undan því, hve erfitt sé að v. þær vegna fenja og foræða* (ÞThLfr. II. 292); *v. völl*, bearbejde (Gødningen paa) Tunet. — **2.** fuldføre, udføre, udrette, bevirke, faa bragt i Stand; *v. verk*, udføre et Arbejde; (Ordspr.) *vinnur hver það ætlað er* (GJ.), hver faar den Gærning, som Skæbnen vil; *v. afreksverk*, udføre Bedrifter; *v. e-m áverka*, tilföje en et Saar; *v. e-m bana*, dræbe en, blive ens Banemand; *v. e-m beina*, udvise Gæstfrihed mod en, beværte en: *gestunum var boðið til stofu og unninn beini* (ThTh. 23); *v. e-m gagn*, göre en Gavn, gavne en; *v. e-m tjón, mein*, tilföje en Skade; *v. e-u slig*, faa Bugt med n-t: *Og loks kom Feuerbach og vann hugspekinni slig með því að sýna fram á* (ÁBj19.öld 92); *v. víg*, begaa et Drab. — **3.** *(ávinna sjer)* erhværve: *v. mikla sæmd*; *v. sjer nafnbót*; — *v. tvent í einu*, slaa to Fluer med eet Smæk; *v. sjer fæðu*, arbejde sig Føden til; *v. sjer sveit*, opholde sig saa længe i den samme Kommune, at man bliver forsörgelsesberettiget der. — **4. a.** erobre, indtage, sejre i n-t: *v. borg*, indtage en By; *v. land*, erobre et Land; *v. grenið*, dræbe Ræveparret og dets Unger i Hulen; *v. með áhlaupi*, indtage med Storm; *v. sigur á e-m*, vinde Sejr over en, besejre en; *v. orustu*, sejre i et Slag; *v. mál*, vinde en Sag; *hver vann?* hvem gik af med Sejren? — **b.** *(í spilum)* vinde i Spil; *v. skák*, vinde et Parti Skak. — **5.** overvinde, besejre: (Ordspr.) *þó unninn gráti, gildir ei það, ef grundu sigurinn fellur að* (GJ.), selvom besejret græder, det gælder ej, hvis Sejren løber ud i Sandet; *v. dýr*, fælde, dræbe (et större, vildt) Dyr; *v. hákarl*, dræbe en Havkal og udtage Leveren. — **6.** *(nægja)* naa, række, strække til: *það vinnur ekki*, det hjælper ikke; †*v. þörf*, være tilstrækkelig, slaa til; *það vinnur ei fyrir kostnaði*, det svarer ej til Omkostningerne. — **7.** i spec. Udtryk: *v. eið*, sværge Ed; *v. e-m trúnað*, sværge en Troskab. — **III.** vt. med dat.: *v. e-m*, arbejde for en, arbejde i ens Tjæneste: *hann vinnur mjer þetta árið*. — *v. öðrum*, være en andens Tjæner. — **IV.** med præp.: *v. á*, ¹) vinde, faa Bugt med: *v. á e-m*, göre det af med en, dræbe en, tilföje en et (dødeligt) Saar: *Margir ... vildu þá ráðast að mér með spjótum, og v. á mér* (Od. 298); *vinnur engin kúla á finngálknið* (JÁÞj. I. 613). ²) *brauðskorpan er svo hörð, að jeg vinn ekki á henni*, Brødskorpen er saa haard, at jeg ikke kan faa Bugt med den (tygge den). ³) udrette: *v. ekkert á*, præke for døve Øren; *hafa ekkert á unnið*, ikke have udrettet n-t; *mikið hefur á unnist*, der er meget blevet udrettet, der er stor Fremgang; ⁴) *v. á túni(nu)* (el. *velli(num))*, ogs. abs.: *v. á*, forarbejde Gødningen paa Tunet og rense dette: *sumstaðar var ekki unnið á völlum fyrr en um Þorláksmessu* (ÞThÁrf. 79); — *v. að e-u*, ¹) arbejde for n-t, arbejde paa n-t: *v. að bindindismálinu*, arbejde for Afholdssagen; *v. rösklega að e-u*, arbejde rask ved n-t; ²) *v. að e-m*, göre det af med en: *en álar og fiskar unnu að honum og rifu í sig nýrnamörinn* (Il. II. 225); ³) *v. að líki*, forberede et Lig til Begravelsen: *séra Þorkell reið heim og vann með mér að líkinu* (MJSöguk. 175). ⁴) *v. vel að mat sínum*, spise saaledes at man ikke levner n-t; ⁵) abs. *v. að*, arbejde ved at faa Hø törret el. høstet (Dal.); — spec. *(snúa)* vende Hø (Borg., Þing., Vf.). — *v. e-ð af sjer*, erstatte n-t ved Arbejde, arbejde af, aftjene n-t; *v. illa af beinum*, pille (gnave) daarligt af Benene (naar man spiser Kød); *v. e-ð aftur*, vinde n-t tilbage; *v. fyrir búi*, lede Arbejdet paa en Gaard (og selv deltage deri); *v. fyrir e-u*, göre sig fortjænt til n-t; *v. fyrir mat og kaupi*, tjæne for Kost og Løn; *það vinnur ekki fyrir kostnaði*, det svarer ikke til Omkostningerne; *v. fyrir e-m*, underholde en ved sit Arbejde; *v. fyrir sjer*, tjæne sit Brød; *geta ekki unnið fyrir sjer sjálfur*, ikke kunne forsörge sig selv; *jeg vinn það ekki fyrir*, den Fordel finder jeg for dyrt købt; *v. sjer inn peninga*, tjæne, tjæne (Penge) (ved Arbejde); *v. ofan af fyrir sjer*, arbejde for sit Ophold: *meðan hún ekki getur unnið ofan af fyrir sér sjálf* (JThMk. 70); *v. saman (að e-u)*, samarbejde; — *v. til e-s*, ¹) fortjæne n-t; *hafa unnið til e-s*, have fortjænt n-t; *hvað hef jeg til þess unnið?* hvormed har jeg forskyldt det; *þar er til mikils að v.*, derved er meget at tjæne, der er der Udsigt til stor Fortjæneste el. desl.; (Ordspr.) *v. fákar til fóðurs* (GJ.), Hesten fortjæner Foderet; *sá, sem vill hafa laun, skal áður hafa til unnið* (GJ.), jfr. Lön som Arbejde; ²) *v. e-ð til e-s*, göre n-t (med Anstrængelse el. Overvindelse af sig selv) for at faa el. opnaa n-t, göre sig en el. anden Anstrængelse el. Ulejlighed for at vinde n-t, finde sig i n-t el. ofre n-t for at opnaa n-t: *Kölski vann það til, að hann mokaði fjósið*, Fanden fandt sig i at muge Kostalden (for at opnaa n-t af den, han gjorde den Tjæneste); *vilja e-ð til e-s v.*, ville ofre n-t paa at opnaa n-t: *að eg vil eitthvað til þess vinna, að lenda ekki í neinum illdeilum við þig* (EKvÝhl. 123); *það er mikið, að hann skyldi vilja v. það til*, det er mærkeligt, at han vilde nedværdige sig saa meget (for at opnaa det, han vilde); (Ordspr.) *flest verður til fjárins unnið* (GJ.), jfr. hvad gör Tysken ej for Penge?; *mikið skal til mikils v.*, for meget maa meget göres; *jeg vildi v. til* (jeg vilde finde mig i) *að missa öll hin börnin mín, ef jeg mætti halda honum einum*; — *jeg vildi mikið til v.* (jeg vilde give meget til), *að þetta hefði aldrei skeð*; — *það er ekki til vinnandi* (ofte i eet Ord), det er ikke Umagen værd; — *v. upp*, ¹) göre et Arbejde fuldstændig; *v. upp engjarnar*, fuldstændig afmeje og afhøste Engene: *hér geta tveir vinnumenn og tvær vinnukonur eins hæglega unnið upp 20 dagsláttur ... eins og menn geta nú með margföldum mannafla* (JSVb. 24); ²) fortære n-t helt: *eldi, til að v. upp viðarköstinn* (Il. II. 272); *hann vinnur sjálfur upp gæðin sín* (GJ.), han bruger selv sine Goder; *v. upp úr aski sínum*, spise op, hvad der er i ens Madkar; (Ordspr.) *alt vinst upp og einnig molarnir* (SchMál.), alt fortæres, ogsaa Smulerne; ³) indhente: *jeg verð að reyna að v. það upp, sem jeg hef mist úr*; — *v. sig upp úr e-u*, arbejde sig bort fra n-t: *Með þessum orðum fer Guyau nú aftur að v. sig upp úr vonleysinu* (Skírn. '12, 102); *v. úr e-u*, bearbejde n-t: *Allmargar veðurathuganir hafa fyr og síðar verið gjörðar á Ísl., ... mætti eflaust fá margan fróðleik um loftslag Ísl., ef unnið væri úr þeim* (ÞThLýs. II. 327).

B. refl. *vinnast*: **I. 1.** blive udført: *smíðin vanst fljótt*, Opførelsen (af Bygningen) skred hurtig frem (jfr. JÁÞj. I. 58); *vannst þeim furðulega mikið*, de fik forbavsende meget udrettet (ÞThLfr. III. 299). — **2. a.** lykkes at faa udført: *e-m vinst e-ð*, det lykkes en at udføre n-t; *þetta vinst þjer aldrei*, dette vil du aldrig kunne udrette. — **b.** *e-m vinst vel*, en faar udrettet meget: *honum vinst vel, þó að hann fari sjer hægt*. — **3.** vindes: *málið getur ekki unnist*, Processen kan ikke vindes. — **4.** slaa til, strække til, holde ud: (Ordspr.) *Sjaldan vinnst vel varaður glæpur*, Advarsel mod en Forbrydelse gör sjælden stor Nytte (JThMk. 110); *vinnast til*, være tilstrækkelig; *(Gísli) ritaði við ljós upp á bænarstefnu þessa þannig, að dagur ynnist ekki til bónarinnar* (GKonÆf. 253); *tími vinst til e-s*, man faar Tid til n-t (HermJDulr. 38); *meðan dagur vinst til*, saa længe Dagen varer; *e-m vinst tóm til e-s*, en faar Tid til n-t: *En nú hafði svo margt kallað að, að ekki hafði unnist tóm til að taka þessa baðstofu ofan* (JTrSk. 131—32); *meðan mjer vinnast kraftar til*, saa længe mine Kræfter strækker til; *honum vanst ekki aldur til þess*, han oplevede ikke at faa det udført; *hafa tekið þar við hinu megin, er þeir unnust ekki til hérna megin*, de har fortsat i den anden Verden paa det Punkt, hvor de maatte give op i denne (JÁÞj. I. 245); *ganga þingmenn eptir hlutkesti í 3 jafnar deildir meðan til vinnst*, deles Tingets Medlemmer ved Lodtrækning i 3, saa vidt muligt, lige store Afdelinger (Stj. '05, A. 296). — **5.** *vinnast til að gera e-ð*, lade sig bevæge til at göre n-t: *Járnsíðu unnust landsmenn til að lögtaka á 3 árum* (EArRétt. 69). — **6.** *vinnast til e-s*, kunne forslaa til n-t: *með þeim ummælum, að kerin ynnust til handlaugar mjaltakonum* (JÁÞj. I. 508). — **7.** *vinnast e-m að fullu*, blive ens Død: *það vanst honum að fullu*, det gjorde det ganske af med ham. — **II.** ppr. *vinnandi*: **1.** arbejdsfør: *á heimilinu eru 8 manns, alt v. fólk*. — **2.** ger. som kan udføres el. göres: *vinnandi verk*, udførligt Arbejde, muligt at iværksætte; *vinnandi vegur*, Mulighed: *enginn v. vegur var að ná til lands* (Eimr. III. 184); *hitt var ekki v. vegur*, det andet var ganske umuligt (JHall. 260).

vinnandi (-a, -endur) [vɪn:andɪ, -ɛndʏʀ] m. Arbejder, Gærningsmand, Iværksætter osv.

vinnanlegur [vɪn:anlɛ·qʏʀ] a. som kan vindes.

vinnautn [vɪn:øyhtn] f. Nydelse af spirituøse Drikke.

vinning [vɪn:iŋk] f. = **vinningur.**

vinningsslagur [vɪn:iŋsla:qʏʀ] m. Overstik (i Kortspil).

vinningur (-s, -ar) [vɪn:iŋgʏʀ, -iŋs] m. **1.** *(gróði)* Vinding, Gevinst, Profit; *(í spilum)* Gevinst; *(í hlutaveltu)* Tombolagevinst; *(í happdrætti)* Lotterigevinst; (Talem.) *hafa vinninginn*, ¹) gaa af med Sejren; ²) spec. være en Smule höjere end en anden: *við mældum okkur og jeg hafði (aðeins) vinninginn*. — **2.** *(ávinningur)* Fordel, Vinding: *En vinningurinn er líka mikill við að hafa komið upp hjá sér eins góðum og haganlegum byggingum* (Freyr '11, 77). — **3.** *(vinnandi vegur)* Mulighed til Udførelse af et Arbejde (BH.); *það er v.*, det maa kunne udføres; *það er ekki v.*, det er umuligt.

vinnu afl [vɪn:ʏab·l] n. Arbejdskraft. **-afli** [-ab·lɪ] m. Arbejdsproduktion. **-birta** [-bɪʀ·da] f. tilstrækkeligt Lys til at arbejde i. **-boð** [-bo:ð] n. Arbejdstilbud. **-bragð** [-braq·ð, -brag·þ] n., som oftest i pl. *-brögð*: **1.** Fremgangsmaade ved et Arbejde, Arbejdsmaade, Arbejdsmetode: *má sá öðrum verk ei vísa | er vinnubragði ei kann að lýsa* (GTh. Búi 38); *á sumum bæjum hefir verið snild að sjá vinnubragðið* (hvorledes Arbejdet er udført) *(á tóvinnunni)* (JSVb. 54); *vinnubrögðin eru þau hér á þinginu, að 14—15 mál eru tekin fyrir daglega, og hefi eg ekki gáfur*

svo miklar, að eg geti sett mig inn í þau öll í einu (Alþ. '11, B. II. 1914). — **2.** Arbejde: *á vinnubrögðunum verðum við að lifa, bændaskepnurnar* (GFrÓl. 41). **-burðir** [-bʏr·ðɪϱ] mpl. Arbejdsforlighed (MStVin. 249). **-dagur** [-da:qøϱ] m. Arbejdsdag. **-dýr** [-di:r] n. Arbejdsdyr. **-drýgindi** [-dri:jɪndɪ] npl. Kraftbesparelse under et Arbejde (v. Hj. af Haandelav el. Færdighed). **-drjúgur** [-drju:(q)øϱ] a. som arbejder sikkert og godt (faar udrettet meget) med ringe Kraftanspændelse; — n. *-drjúgt, það verður ekki v.* (man faar ikke udrettet ret meget) *með þessum gestagangi.* **-drægsli** [-draiχ·slɪ] n. skiden Arbejder el. Arbejderske (JÞorl. II. 377). **-eigandi** [-εi:qandɪ] m. Arbejdsherre. **-fje** [-fjε:] n. Driftskapital. **-fluga** [-flʏ:qa] f. Arbejdsbi. **-fólk** [-foᵘλ·k, -foᵘl·k] n. coll. Tjænestetyende. **-fólksekla** [-foᵘλ(k)sεhgla, -foᵘl(k)s-, -foᵘl(χ)s-] f. Mangel paa Tjænestefolk. **-fólkshald** [-foᵘλ(k)s(h)al·t, -foᵘl(k)s-, -foᵘl(χ)s-] n. det at holde Tyende. **-fólkshrak** [-foᵘλ(k)s(h)ϱa:k, -foᵘl(k)s-, -foᵘl(χ)s-] n. Mangel paa el. Vanskelighed ved at faa Tjænestefolk (EErl. 76). **-framlag** [-fram·laq] n. Arbejdspræstation. **-frelsi** [-frεl·sɪ] n. Arbejdsfrihed. **-fær** [-fai:r] a. arbejdsdygtig, arbejdsfør. **-færni** [-fair·dnɪ] f. indec. Arbejdsdygtighed, Tjænstdygtighed. **-föt** [-fö:t] npl. Arbejdsdragt, Arbejdsklæder. **-gefinn** [-ɟε:vɪn] a. arbejdsom. **-gefni** [-ɟεb·nɪ] f. indec. Arbejdsomhed, Vindskibelighed (StÓl. '23, 36). **-girni** [-ɟɪd·nɪ, -ɟɪr·dnɪ] f. indec. Arbejdslyst. **-gjarn** [-ɟad·v, -ɟar·dv] a. arbejdsvillig. **-góður** [-goᵘ:ðøϱ] a. arbejdsom. **-gæði** [-ɟai:ðɪ] npl. Arbejdets Godhed; Arbejdsomhed. **-harður** [-har·ðøϱ] a. som forlanger meget Arbejde af sine undergivne. **-harka** [-haϱ·ga] f. strænge Krav m. H. t. Arbejde. **-hestur** [-hεs·døϱ] m. (overf.) Arbejdshest. **†-hjón** [-ɧoᵘ:n] npl., **-hjú** [-ɧu:] n(pl). Tjænestetyende. **-hjúadagur** [-ɧu·ada:qøϱ] m. Skiftedag (14. Maj). **-hjúaskildagi** [-ɧu·asɟɪl·daijɪ] m. **1.** *(vinnuhjúadagur)* Skiftedag (14. Maj). — **2.** *(vinnuhjúasamningur)* Tyendekontrakt. **-hús** [-hu:s] n. Arbejdsanstalt (JSVb. 46). **-hvíld** [-χwil·t, -kvil·t] f. Ferie fra Arbejdet, Arbejdshvile. **-hættur** [-haihdøϱ] fpl. Arbejdstidens Ophør. **-ígildi** [-i:ɟɪldɪ] n. Arbejdsækvivalent, Arbejdskraft: *með því er v. þessara tveggja náttúruafla ákveðið* (ÁBj19.öld 213). **-jálkur** [-jauλ·gøϱ, -jaul·køϱ] m. = **vinnuhestur.** **-kaup** [-köy:p] n. Arbejdslön. **-kergja** [-ȶεr·ɟa] f. Arbejdsiver. **-kind** [-ȶɪn·t] f. Tyende (OBj. I. 194). **-kona** [-ko:na] f. Tjænestepige, Pige, Husassistent: (Ordspr.) *v. er vinnukonu verri* (GJ.), efter en Tjænestepige kommer en anden endnu værre. **-konubiti** [-ko·nobɪ:dɪ, -bɪ:tɪ] m. = **burtferðarbiti, banakringla.** **-konuskortur** [-ko·nøsgoϱ·døϱ] m. Mangel paa Tjænestepiger. **-konuvatn** [-ko·novahtv] n. (tarvelig) Parfume. **-kraftur** [-kraf·døϱ] m. Arbejdskraft. **-lag** [-la:q] n. **1.** *(vinnubrögð, fyrirkomulag við vinnu)* Arbejdsmetode, Arbejdsordning. — **2.** *(vinna)* Arbejde. — **3.** *(iðjusemi)* Flid, Arbejdsomhed: *vandist eg ei á v.* (Visn. 47). **-laun** [-löy:n] npl. Arbejdslön. **-laus** [-löy·s] a. **1.** *(atvinnulaus)* arbejdsløs. — **2.** *(iðjulaus)* ørkesløs. **-leysi (-is)** [-lεi·sɪ] n. **1.** *(vinnuskortur)* Arbejdsløshed. — **2.** *(iðjuleysi)* Lediggang, Ørkesløshed. **-lið** [-lɪ:ð] n. Arbejdsstyrke, -kraft. **-lýður** [-li:ðøϱ] m. Arbejdsfolk. **-lítill** [-li:dɪdλ, -li:t-] a. **1.** uden meget at bestille, uden videre Arbejde; — an. *-lítið: nú er v.*, nu er der ikke meget Arbejde at faa. — **2.** *(afkastalítill)* som kun arbejder lidt, udretter lidt ved sit Arbejde. **-ljóst** [-ljoᵘs·t] an. lyst nok til at arbejde. **-lús** [-lu:s] f. flittig Arbejder, Slider. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. **1.** *(þjónn)* Tjænestekarl, Karl; Tjæner. — **2.** *(verkamaður)* Arbejder. — **3.** *(vinnusamur maður)* arbejdsom og flink Mand: *hann er v. góður.* **-magn** [-mag·v] n. Arbejdskraft. **-mannahrak** [-man·ahϱa:k] n. Mangel paa el. Vanskelighed ved at faa Tjænestekarle (OBj. I. 197). **-mannstetur** [-manstε:døϱ, -tε:t-] n. sølle Tjænestekarl. **-menska (-u)** [-mεn·sga] f. Tjæneste, en Tjæners el. Tjænestekarls (el. Tjænestepiges) Stilling: *vera í vinnumensku e-s staðar*, være Tjænestekarl (-pige) et Sted. **-nirfill** [-nɪr·vɪdλ] m. (Rang.) = **vinnulús.** **-not** [-no:t] npl. Arbejdsgavn (EÓl. Kv. 119). **-samur** [-sa·møϱ] a. arbejdsom. **-saur** [-söy:r] m. Arbejdssnavs: *heilagur er vinnusaurinn* (Málshb.). **-semi** [-se·mɪ] f. indec. Arbejdsomhed. **-skifti** [-sɟɪf·dɪ] npl. Arbejdsombytning. **-skortur** [-sgoϱ·døϱ] m. Arbejdsløshed, Mangel paa Arbejde. **-sparnaður** [-sbar·dnaðøϱ] m. Arbejdsbesparelse. **-stjett** [-sdjεht] f. Arbejderklasse. **-stofa** [-sdo:va] f. *(smiðs)* Værksted; *(t. d. efnafræðings)* Laboratorium; *(listamanns)* Atelier. **-stofnun** [-sdob·nøn] f. Arbejdsanstalt. **-stúlka** [-sduλ·ga, -sdul·ka] f. Tjænestepige. **-teppa** [-tεhba] f. Arbejdsstandsning, Lockout. **-tilhögun** [-tɪ:λ-(h)öqøn] f. Arbejdsordning. **-tími** [-ti:mɪ] m. Arbejdstid. **-tól** [-toᵘ:l] npl. Værktöj. **-vargur** [-var·gøϱ] m. utrættelig Arbejder, Arbejdshest. **-veitandi** [-vei:dandɪ, -vei:t-] m. Arbejdsgiver, Arbejdsherre. **-vísindi** [-vi:sɪndɪ] npl. Arbejdsvidenskab. **-vöxtur** [-vöχ·sdøϱ] m. Arbejdsmængde. **-þiggjandi** [-þɪɟ:andɪ] m. Arbejder (i Mods. til Arbejdsgiver). **-þjarkur** [-þjaϱ·gøϱ] m. udholdende Arbejder. **-þol** [-þo:l] n. Udholdenhed ved Arbejde. **-þrek** [-þrε:k] n., **-þróttur** [-þroᵘhdøϱ] m. Arbejdskraft.

vín óði [vi:noᵘ·ðɪ] a., **-óður** [-oᵘ·ðøϱ] a. beruset (af Vin). **-órar** [-oᵘ:raϱ] mpl. Rus. **-pressa** [vin·pres·a, vim·-] f. Vinperse.

vin raun [vɪn·röy·n] f. Prøve paa Venskab. **†-ræði** [-rai·ðɪ] n. = **vinsemd.**

vínrækt [vin·raiχt] f. Vinavl, Vindyrkning.

1. **vinsa (-u, -ur)** [vɪn·sa] f. Bundt Dun, som renses paa een Gang (Af.).

2. **vinsa (a)** [vɪn·sa] vt. rense, udrense (is. ved Rystning): *v. dún;* — *v. korn*, kaste (drøfte) Korn; *v. upp*, ryste Hø (saaledes at Affaldet skiller sig fra): *hann ... gekk svo inn fyrir til lambanna til að v. upp fyrir þeim áður en hann gengi burt úr húsinu* (ValDagr. 24); *v. e-ð úr*, adskille n-t fra; *v. úr e-u*, is. vælge det bedste af n-t: *geta þuklað og þreifað fyrir sér og vinsað úr fæðunni* (ÁBj19.öld 263).

vín sala [vin·sa·la] f. Vinhandel. **-sali** [-sa·lɪ] m. Vinhandler.

vin samlegur [vɪn·samlε·qøϱ] a. venskabelig; — adv. *-lega*, ogs. superl. *-legast*, venlig(s)t. **†-samur** [-samøϱ] a. venskabelig.

†vínselja [vɪn·sεlja] f. aðalbláber: *Líklegt er við geran, að vín bruggaz mætti af pressuðum legi þessa avaxtar; því mun þessu lyngi vera œnophori eða vín-selju nafn gefið* (EÓlLach. 90).

vin semd [vɪn·sεmt] f., **-semi** [-sεmɪ] f. indec. Venlighed; Venskab. **-sending** [-sendiŋk] f. venskabelig Sending, Sending fra en Ven.

vinsi laupur [vɪn·sɪlöy:bøϱ, -löy:poϱ] m. Drøftetrug. **-vjel** [-vjε:l] f. Rensemaskine.

vin skapur [vɪn·sgaboϱ, -sgapoϱ] m. Venskab. **-skepna** [-sɟεhbna] f. Dyr, man holder af (GFrÓl. 151—52).

vínskortur [vin·sgoϱdøϱ] m. Vinmangel.

vinsl (-is, pl. ds.) [vɪn·sλ] n. = **vinsli.**

vinsla (-u) [vɪn·sla] f. Tilvirkning; Udvinding.

vinsli (-is. pl. ds.) [vɪn·slɪ] n. Vindsel.

vin slit [vɪn·slɪ·t] npl. Venskabsbrud. **-spell** [-sbεdλ] npl. Krænkelse af Venskab.

vínspiltur [vin·sbɪλdøϱ] a. fordrukken.

vínstapi [vin·sda·bɪ, -sda·pɪ] m. (BH.) = **vindstafi.**

vín staup [vin·sdöy·p] n. Vinglas; et Glas Vin. **-steinn** [-sdεidv] m. Vinsten.

vinstrar gull [vɪn·sdrargʏd·λ] n. (Breiðd.). **-kjálki** [-ϱ·ȶauλ·ɟɪ, -ȶaul·ȶɪ] m., **-snókur** [-snoᵘ:gøϱ, -snoᵘ:koϱ] m. (Skaft.) den tynde Ende af Kallunet *konugóður.*

vinstri [vɪn·sdrɪ] a. indec. venstre: *til v. (handar)*, til venstre; paa venstre Side; *vinstra megin*, til venstre; *vinstra megin við e-ð*, til venstre for n-t; *v. hönd*, venstre Haand, Kejte. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. Venstremand.

vinstúlka [vɪn·sduλga, -sdulka] f. Veninde.

vinstur (-rar, -rar) [vɪn·sdøϱ] f. Kallun: *veit hann af vinstrum* (Pølser) *vænum í róti* (ÓDavÞul. 228).

vín súpa [vin·su·ba, -su·pa] f. Vinsuppe; Sødsuppe. **-svelgja (-u, -ur)** [-svelɟa] f. en til Drik forfalden Kvinde. **-svelgjari** [-svelɟarɪ] m., **-svelgur** [-svelgøϱ] m. Dranker, Drukkenbolt. **-svækja** [-svai·ɟa, -svai·ȶa] f. Vindunst: *púaði ölyfjani eitraðrar vínsvækju út í loftið* (GFrÓl. 136).

†vin sæla (di) [vɪn·sai·la] vt. göre afholdt; — refl. *-sælast*, göre sig afholdt. **-sæld** [-sailt] f., **-sæli (-is)** [-sai·lɪ] n. Vennesælhed, Yndest, Popularitet. **-sæll** [-saidλ] a. vennesæl, afholdt; populær.

vínsölu bann [vin·söløban·] n. Forbud mod Salg af Spirituosa. **-búð** [-bu:ð] f. Vinhandel; Vinkælder. **-leyfi** [-lεi:vɪ] n. Tilladelse til Forhandling af spirituøse Drikke. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. Vinhandler.

vín tegund [vin·tε·qønt] f. Vinsort. **-teinungur** [-tεi·nuŋgøϱ] m. Vinranke (And. I. 175).

vintraust [vɪn·tröyst] n. Tillid til Venner.

vín trje [vin·trjε·] n. Vinstok. **-tunna** [-tʏn·a] f. Vintønde.

vinulág [vɪ:nølau:(q)] f. Fordybningen i Overlæben under Næsen paa Mennesker (SvPRask 18).

vínupp skera [vi:nʏhpsɟε:ra] f. Vinhøst. **-skeruveisla** [-sɟεrøvεis·la] f. Vinhøstgilde.

vinur (-ar, -ir) [vɪ:nøϱ] m. **1. a.** Ven: *ef þú vilt vera v. minn, þá gerðu það ekki;* (Talem.) *e-m er vel til vina*, n-n er gode Venner: *vissi, að þeim var ekki neitt vel til vina áður* (JThMk. 419); *vera v. vina sinna*, være trofast mod sine Venner; *sakna vinar í stað*, gaa Glip af en Ven, savne en Ven (som man netop trænger til) (ogs. ironisk); (Ordspr.) *sá er v., sem til vamms segir*, det er en god Ven, der varer en ad sin Skade; *sá er v., sem í raun reynist*, i Trang skal man Venner prøve; *í þörf skal vinar leita* el. *þá skal reyna vininn, er í vandann slær* (GJ.), Ven kendes i Nød (og ej i Springedans); *að hafa vin er annars að vera*, hvo Ven ejer, anden tilhører; *það eru ekki allt góðir vinir, sem gefa góð orð* (GJ.), *ekki eru allir vinir, sem í eyrun hlæja* (GJ.), de er ej alle Venner, som ler igen; *vinar síns og hans vinar skal maður v. vera*, ingen er Ven, uden han ogsaa er Vens Ven; *margir vinir eru, fáir fulltrúa* (GJ.), mange er Venner, og faa fuldtro; *ef eldhús rýkur og kostur er í klefa, vantar ei vini* (GJ.), hvis Køkken ryger og Fadebur er fuldt, ej skorter det paa Venner; *sá er v. öðrum, sem heilt eitt segir*, den er en Ven, som altid er oprigtig; *hver á sjer vini með óvinum* (GJ.), enhver har Venner med Uvenner. — **b.** i Tiltale, is. til Börn: lille Ven. — **2.** i nedsættende Bet.: Fyr (Vf.): *það eru fallegir vinir að tarna*, det er nogle könne Fyre.

vin vandur [vɪn·vandøϱ] a. = **vinavandur.** **-veittur** [-vεihdøϱ] a.: *v. e-m*, venskabelig sindet mod en.

vín verslari (-a, -ar) [vin·vε(ϱ)slarɪ] m. Vinhandler. **-verslun** [-vεϱslon] f. Vinhandel.

vínviðar blað [vin·vɪðarbla:ð] n. Vinblad. **-kvistur** [-ϱ-kvɪs·døϱ] m. Vinskud. **-stoð** [-sdo:ð] f. Rankepæl, Rankestage. **-teinungur** [-tεi:nuŋgøϱ] m. Vinranke.

vín viðóttur [vin·vɪ·ðoᵘhdøϱ] a. rig paa Vinranker, vinrig (II. I. 49). **-viður** [-vɪ·ðøϱ] m. Vinstok, Vinranke.

vinvik [vɪn·vɪ·k] n. Venskabstjæneste (StÓl. '23, 189).

vinza [vɪn·sa] vt. = **vinsa.**

vín þyrstur [vin·þɪ(ϱ)sdøϱ] a. vintörstig. **-þorsti** [-þo(ϱ)sdɪ] m. Vintorst. **-þrúga** [-þru·(q)a] f. **1.** *(vínber)* Vindrue. — **2.** *(vínþröng)* Vinperse. **-þröng** [-þröyŋk] f. Vinperse. **-æði** [vi:nai·ðɪ] n. Fuldskab (HermJDulr. 197). **-öld** [-ölt] f. Drikkeperiode. **-örvaður** [-örvaðøϱ] a. = **vínhreifur.**

vipp [vɪhp] n. Vippedrejelad.

1. **vippa (-u, -ur)** [vɪhba] f. **1. a.** Vippen, Svingen, Omtumlen. — **b.** i „*pinnaleikur*“, det til sidst at slaa Pinden fra Kanten af Maalet saa langt bort som muligt (ÓDavSk. 136). — **2.** vippende Genstand; — om en Fugl: *Ber hann líka burt með sér | býsna hey í kippum, | miður líkar mjög það mér | að mæta slíkum vippum* (ÓDavÞul. 347); — om en Medestang: *dorgar-*

vippa deyddi reyði a dælu tólki (StÓl. '23, 3). **a.** Vippe. **†b.** *(kippigálgi)* Vippegalge. **c.** Indretning (vippende Stang el. Trisser) i en Væverstol, hvorved Syllerne skiftevis hæves og sænkes.

2. **vippa (a)** [vɪhba] vt. med dat. **1.** vippe, svinge, dreje om: *v. e-u i loft upp*, svinge n-t i Vejret. *síðan vippaði hann honum fram af kirkjugarðinum, svo að hann valt ofan brekkuna* (JTrSk. I. 121); *v. sjer til*, vende sig hurtig, springe til Side. **2.** overf. **a.** *v. sjer*, gøre en Sviptur (Sl.). — **b.** impers.: *e-m vippar*, en fejer af Sted: *stúlkunum vippar fram hjá mér* (LFR. IX. 282). — **c.** pp. *vippaður*, vippet, omtumlet. **†3.** straffe i en Vippegalge. **?4.** vi. *(hossast upp og niður)* vippe, gynge.

vipping (-ar, -ar) [vɪhbiŋk] f. Vippen; spec. i *pinnaleikur*, se 1. *vippa* 1. b.

vippu gálgi [vɪhbogaul·ɟɪ] m. Vippegalge. **-trje** [-trjɛ:] n. vippende Stang i en Væverstol, se 1. *vippa* 2. c.

1. **vipra, vípra (-u, -ur)** [vɪ:bra, vɪ:pra, vi:bra, vi:pra] f. **1.** som oftest i pl. *viprur, víprur*, Sammentrækning (Krusning) af Læberne: *Munnvikin kiptust til af drykkjuviprum* (JTrHeið. IV. 190). **2.** Rynker: *mjer dettur í hug viprur á andlitinu á G. B.* (Gj. '11, 44).

2. **vipra, vípra (a)** [vɪ:bra, vɪ:pra, vi:bra, vi:pra] vt. med dat. kruse, krumme: *v. vörum, v. sig um munninn*, kruse Læberne: *Hann vipraði sig í framan* (GFrÁtt. 51); *Bjarni brosti glettnislega og vipraði sig um munninn* (GFrTis. 232).

vipur, vípur [vɪ:bʏ̞, vɪ:pʏ̞, vi:bʏ̞, vi:pʏ̞] f. og n(pl). **1.** lille, let haandterlig Tingest, is. om Redskaber (Skag.). — **2.** *(leikfang)* Legetöj. **-legur** [-lɛ·ɣʏ̞] a. lille, smal, tynd.

vír (-s, -ar) [vi:r] m. **a.** Metaltraad, jfr. *gaddavír* osv.: (Talem.) *draga vírinn*, trække i Langdrag; — i en Strofe om Svangerskabstid: *Kötturinn níu, tíkin tíu, tuttugu ærin, | fjörutíu konan, kýrin, | kapallinn dregur lengstan vírinn*. *draga í vírinn*, være overdrevent omhyggelig m. H. t. n-t; være overdrevent sparsommelig; *beygja vírinn* (Af.), se 2. *beygja*. — **b.** *símaþráður*: (pop.) *er nokkur hinum megin í vírnum?* er der nogen ved den anden Ende af Traaden? (siges af en, der ringer en anden op).

1. **víra (-u, -ur)** [vi:ra] f. Krølle paa Traad, Kurre (navnlig saadan, som fremkommer under Tvindingen, jfr. 2. *víra)* (Eyf.).

2. **víra (a)** [vi:ra] v. impers. slaa Krølle, kurre: *þráðinn vírar*, siges om Traaden, naar den under Tvindingen slaar Kurrer, fordi den ene af de Traade, der tvindes, er slappere end den anden (ASkaft., Eyf.).

víräri [vi:rau·rɪ] m. Kreatur, som ikke lader sig holde tilbage af et Pigtraadshegn, som ellers anses for betryggende.

víra virki [vi:ravɪɣ·ɟɪ] n. Filigran. **-virkismilla** [-vɪɣɟɪsmɪl:a] f. Malle med Filigranarbejde. **-virkisnæla** [-vɪɣɟɪsnai:la] f. Broche med Filigranarbejde.

vír borði [vir·bor ðɪ] m. Tresse. **-bursti** [-bʏ(ʏ̞)sdɪ] m. Metaltraadbørste.

virða (ti) [vɪr·ða, vɪɣ·dɪ] vt. **I. 1.** vurdere, taksere, skatte, anslaa: *v. hús, eignir* osv.; *v. e-ð á 1000 krónur*, vurdere n-t til 1000 Kroner; *húsið er virt á 15000 krónur*. — **2.** i overf. Bet., jfr. 4.: **a.** *(heiðra)* agte, respektere: *sóknarbörn hans elskuðu hann og virtu*; *v. e-n mikils*, agte en höjt, sætte en höjt, sætte stor Pris paa en; *v. e-ð mikils (lítils)*, sætte stor (ringe) Pris paa n-t, lægge stor (ringe) Vægt paa n-t; *v. e-ð einskis*, sætte ingen Pris, bryde sig Pokker om n-t; *v. e-n ekki viðlits*, ikke se til den Side, hvor en er; *v. e-ð vettugis* (el. *að vettugi)*, ringeagte n-t, agte n-t for intet værd, lade haant om n-t: *En ef þú vilt ekki gegna orðum hans og virðir þau vettugis* (H. II. 66); *láta skipið v.* (respektere) *áætlunina* (Alþ. '11, B. 992); *þegar menn v. ekki lög og rjett*, naar Folk ikke respekterer Lands Lov og Ret. — **b.** spec. vise en stor Ære, is. ved at bringe ham Gaver (Hf.). — **3.** jfr. 4. *(skoða)* betragte el. optage n-t paa en vis Maade: *þú mátt ekki v. það svo, að ...*, du maa ikke optage det saaledes, at, ikke tro, at ...; *bið alla þá, sem betur vita, að v. fáfræði mína vel* (undskylde min Uvidenhed) (EiÓlLf. 38); *Brúðhjónin biðja alla borðgestina vel að v.* (tage til Takke) (Lögb. '12, Nr. 4, S. 2); (Talem.) *svo er hvert mál, sem það er virt* (SchMál.), det kommer altid an paa, hvordan man ser paa Sagen. — **4.** med præp., jfr. 2. og 3.: *v. (e-m) e-ð á betri (verri) veg*, (ikke) tage (en) n-t ilde op: *jeg bið yður að v. mjer það ekki á verri veg*; — *v. e-ð fyrir sjer*, betragte n-t; *v. e-ð með sjálfum sjer*, overveje n-t. *v. e-m e-ð til vorkunnar* (el. *á hægra veg)*, undskylde en m. H. t. n-t; *virð til bænir mínar*, gör det for mine Bönners Skyld (JÁÞj. I. 113); *v. e-ð við e-n*, agte n-t hos en, regne n-t til ens Fortjæneste, tage Hensyn til n-t paa Grund af udvist Tjæneste el. en god Egenskab hos en. — **II.** refl. *virðast*: **1.** *virðast vel*, være afholdt: *Virtist hún hverjum manni vel*, enhver syntes godt om hende (ThTh. 6). — **2.** synes, forekomme: *hann virðist vera farinn*, det ser ud til, at han er gaaet; *það virðist engin ástæða vera til að halda, að ...*, der synes ikke at være nogen Grund til at tro, at ...; *mjer virðist*, jeg synes, det forekommer mig; *mjer virðist það vera sami maðurinn*, jeg synes det er den samme Mand; *að því er virðist*, som det synes; *svo virðist, sem ...*, det ser ud, som om ... — **3.** behage: *þeir báðu konung, að honum mætti virðast að ...*, de bad Kongen, om det vilde behage ham at ...; *virstu að líta í náð til vor mannanna*. **4.** pp. *virtur*, agtet, skattet, vurderet: *mikils v.*, höjt agtet.

virðanlegur [vɪr·ðanlɛ·ɣʏ̞] a. som kan vurderes.

virðar [vɪr·ðaʏ̞] mpl. Mænd, Folk.

virði (-is) [vɪr·ðɪ] n. Værd, Værdi: *varla krónu v.*, knap en Krone værd; *einskis v.*, ingenting værd; *mikils (lítils) v.*, af stor (ringe) Værdi; *e-ð er mikils (lítils) v. fyrir e-n*, n-t har en stor (ringe) Værdi for en; *það er mikils v. fyrir mig að vita, hvort ...*; det er af stor Betydning for mig at vide, om ...

virði legur [vɪr·ðɪlɛ·ɣʏ̞] a. = **virðulegur**. **-leikur** [-lɛi·ɣʏ̞, -lɛi·kʏ̞] m. = **virðuleikur**.

virðing (-ar, -ar) [vɪr·ðiŋk] f. **1.** *(mat)* Vurdering. — **2.** *(álit)* Ære, Anseelse, Agtelse; Ærbødighed, Respekt: *bera virðingu fyrir e-m*, nære Ærbødighed for en, have Respekt for en.

virðinga girni [vɪr·ðiŋgaɟɪd·nɪ, -ɟɪr·dnɪ] f. indec. Ærgerrighed, Forfængelighed. **-gjarn** [-ɟad·n, -ɟar·dn] a. ærgerrig, forfængelig. **-maður** [-ma:ðʏ̞] m. Mand af (höj) Rang, Standsperson, anset Mand; — pl. Honoratiores. **-mikill** [-mɪ:ɟɪdl̥, -mɪ:ɟ̊ɪdl̥] a. af höj Rang; anset, vigtig. **-munur** [-mʏ:nʏ̞] m. = **virðingarmunur.**

virðingar brjef [vɪr·ðiŋgarbrjɛ:v] n. Vurderingsdokument. **-fje** [-ʏ̞-fjɛ:] n. Gods, som skal vurderes. **-fullur** [-fʏd·lʏ̞] a. ærbødig: *virðingarfylst*, ærbødigst, Deres ærbødige. **-för** [-fö:r] f. æreful Rejse. **-gerð** [-r-ɟɛr·ð] f. Vurdering, Taksation, Taksationsforretning. **-gjarn** [-ɟad·n, -ɟar·dn] a. = **virðingagjarn**. **-gjöf** [-ɟö:v] f. Æresgave. **-gjörð** [-ɟör·ð] f. = **virðingargerð**. **-hæð** [-ʏ̞-(h)ai:ð] f. Æreshöjde. **-kona** [-ko:na] f. anset Kvinde. **-laus** [-r-löy:s] a. uhædret, uberömt, uanselig; — adv. *-laust*, uden Hæder, uden Æresbevisninger; uden Vurdering. **-leysi (-is)** [-lɛi:sɪ] n. Mangel paa Agtelse, Ringeagt. **-maður** [-ma:ðʏ̞] m. **1.** *(matsmaður)* Vurderingsmand. — **2.** *(mikils metinn maður)* anset, æret Mand. **-merki** [-mɛɣ·ɟɪ] n(pl.) Tegn paa Agtelse: *sýna e-m v.* **-munur** [-mʏ:nʏ̞] m. Rangsforskel, Forskel paa Anseelse. **-nafn** [-nab·n] n. Æresnavn. **-ótti** [-o·hdɪ] m. Ærefrygt. **-skortur** [-ʏ̞-sgoɣ·dʏ̞] m. Mangel paa Agtelse; Ringeagt. **†-staður** [-sda:ðʏ̞] m. Dyrkelsessted (Heilag. I. 703). **-verð** [-r-vɛr·ð] n. Taksationsværdi, Vurderingspris. **-verður** [-vɛr·ðʏ̞] a. agtværdig, ærværdig, rosværdig; — an. *-vert*, respektabelt: *það var v. af honum að gera það*; *e-ð er v.*, n-t er al Ære værd. **-vænn** [-vaid·n] a. som giver Udsigt til Hæder.

virðinga samur [vɪr·ðiŋgasa:mʏ̞] a. **†1.** *(hjegómagjarn)* ømfindtlig for sin Ære, forfængelig. — **2.** høflig: *virðingasöm við hvern mann* (JÁÞj. II. 24). **-vænlegur** [-vain·lɛɣʏ̞] a. som ser ud til at blive anset el. bringe Anseelse.

virðingblandinn [vɪr·ðiŋkblan·dɪn] a. blandet med Ærefrygt.

virðu legur [vɪr·ðʏlɛ·ɣʏ̞] a. **1.** ærværdig, værdig: *virðulega samkoma!* ærede Forsamling!; *mjög v.*, höjstæret (Hróarsk. 1842, 17); — adv. *-lega*, hæderligt, paa en hædrende Maade, ærværdigt. — **2.** *(skrautlegur, álitlegur)* pragtfuld, prægtig, anselig. **-leiki, -leikur** [-lɛi·ɟɪ, -lɛi·ɟ̊ɪ, -lɛi·ɣʏ̞, -lɛi·kʏ̞] m. Anseelse; Værdighed; Ærværdighed.

†virgill (-ils, -lar) [vɪr·ɟɪdl̥] m. = **virgull.**

vírgirðing [vir·ɟɪrðiŋk] f. Traadindhegning.

virgull (-uls, -lar) [vɪr·gʏdl̥, -ʏls] m. **†1.** *(snara)* Strikke. — **2.** *(klafar)* den Del af Seletöjet, der hænger om Hestens Hals; Stavtræer.

vírhefting [vi:ʏ̞(h)ɛfdiŋk] f. Virhæftning.

víriviður [vi:rɪvɪ:ðʏ̞] m. (VSkaft., Rang.) = **gulvíðir.**

virka (a) [vɪɣ·ga] vt. **1.** *(vinna)* arbejde. — **2.** *(verka)* rense, gøre i Stand (BH.).

vírkambar [viɣ·kambaʏ̞] mpl. Karder (Árm. III. 132).

virki (-is, pl. ds.) [vɪɣ·ɟɪ] n. **†1.** *(verk)* Værk, Arbejde, Gærning. **2. a.** *(varnarvirki)* Skanse, Forskansning. — **b.** *(vígi)* Fæstning. — **°c.** Opbygning: *v. á þilfari* (Tilsk.) **3.** pl. *(grindin í reiðtygjum)* Rammen i en Sadel, Sadelbom. — **4.** *(vjel)* Maskine (JÁÞj. I. 76).

virki legleiki [vɪɣ·ɟɪlɛɣlɛi:ɟɪ, -lɛi:ɟ̊ɪ] m., **-legleikur** [-lɛɣlɛi:ɣʏ̞, -lɛi:k-] m. = **virkileiki**. **-legur** [-lɛ·ɣʏ̞] a. virkelig; — adv. *-lega*. **-leiki** [-lɛi·ɟɪ, -lɛi·ɟ̊ɪ] m. Virkelighed.

virkis borg [vɪɣ·ɟɪsbor·k] f. Fæstning. **-dyr** [-dɪ:r] fpl. Skanseport. **-flöt** [-flö:t] f. Esplanade. **-garður** [-gar·ðʏ̞] m. Vold. **-hurð** [-(h)ʏr·ð] f. Fortdör, Skansedör. **°-jarðhús** [-jar·þ(h)us] n. Kasemat. **-maður** [-ma:ðʏ̞] m. Mand, som opholder sig i en Fæstning, Person af Besætningen; — pl. *-menn*, Besætningen i en Fæstning (JÁÞj. II. 88). **°-rauf** [-röy:v] f. Bresche (JsJs.). **°-smiður** [-ɪ-smɪ:ðʏ̞] m. Voldmester (JsJs.). **-stjóri** [-sdjo·:rɪ] m. (JsJs.). **°-stræti** [-sdrai:dɪ, -sdrai:tɪ] n. Boulevard (Eimr. IV. 52).

virkja (ti) [vɪɣ·ɟa, vɪɣ·(χ)dɪ] v. **†1.** vi. = *verkja*. — **†2.** vt. pleje, behandle med Omhu. — **3.** vt.: *v. foss*, udbygge en Fos.

virkjun (-ar, -anir) [vɪɣ·ɟʏn] f. Udbygning (af en Fos).

virkt (-ar, -ir) [vɪɣ·(χ)t] f., sædv. i pl. *virktir*: **†1.** *(umhyggja)* Pleje, Omhu, Omhyggelighed. — **2.** *(heill)* Held, Lykke: *biðja e-m virkta*, ønske en alt godt (jfr. JÁÞj. II. 356). — **3.** Kærlighed, Yndest, Ærbødighed: *hafa e-n í kærleikum og virktum*, ynde og hædre en; *með virktum*, kærligt: *taka e-m með mestu virktum*, modtage en med fuld Honnør, modtage en med aabne Arme. — **4.** gen. pl. *virkta* som adv. el. förste Del af sammensatte Ord: intim, fortrolig, kærlig; — ogs. ypperlig; jfr. *virktavinur, virktaráð*.

†virkta klefi [vɪɣ·(χ)daklɛ:vɪ] m. (BH.) = **fatabúr** 2. **†-lið** [-lɪ:ð] n. fortrolige. **-maður** [-ma:ðʏ̞] m. fortrolig Ven. **-ráð** [-rau:ð] n. ypperligt Raad. **-vin** [-vɪ:n] m., **-vinur** [-vɪ:nʏ̞] m. fortrolig Ven.

virkulegur [vɪɣ·gʏlɛ·ɣʏ̞] a. **1.** *(myndarlegur)* statelig af Udseende og dygtig (Árn.). — **2.** renlig, proper (ASkaft.). — **3.** adv. *-lega*, dygtigt; omhyggeligt.

virkur [vɪɣ·gʏ̞] a. **1. a.** *(vinnufær)* arbejdende, arbejdsdygtig, jfr. *mikilv., stórv.* — **°b.** effektiv: *virk hestöfl* (Tilsk.). — **2.** praktisk: *Rannsókn hinnar virku skynsemi (Kritik der prachtischen Vernunft)* (ÁBj19.öld 61). — **3.** (gramm.) aktiv, virkende: *virk sögn*. — **4.** *(rúmhelgur)* søgn: *v. dagur*, Søgnedag. — **†5.** omhyggelig, kærlig; *v. að e-u*, som bærer Omhu for n-t, sörger godt for n-t. — **†6.** *(vinsæll)* afholdt, yndet.

vír net [vir·nɛ·t] n. Staaltraadsnæt. **-ofinn** [vi:ro·vɪn] a. indvævet med Guld el. Sølv, guldvirket: *v. borði*. **-sauma** [viɣ·söy·ma] vt. og vi. baldyre. **-saumur** [-söy·mʏ̞] m. Baldyring. **-smíð(i)** [-smi·ð, -smi·ðɪ] f. og n. Filigranarbejde: *silfursmíðið var gert á tvennan hátt: annaðhvort með*

steypu eða vírsmíði (Eimr. X. 24). **-smiður** [-smı·ðøϱ] m. Traadtrækker. **-spor** [-sbo·r] npl. (Bogb.) Klammer. **-stímur** [-sdi·møϱ] fpl. flættet Snor af Metaltraad (Eimr. XII. 99). **-strengur** [-sdrεiŋgøϱ] m. Metaltraad.

1. **virt (-ar, -ir)** [vıϱ·t] f. = **virkt.**

†2. **virt (-ar)** [vıϱ·t] f. (ÁM. 226b, 8vo) = 1. **virtur.**

°**virtaneytur** [vıϱ·danεi:døϱ, -nεi:tøϱ] a. betydningsfuld: *velferli er honum virta-neyt | veitt fær og margfaldað* (JÞorl. I. 212).

†1. **virtur (-urs)** [vıϱ·døϱ] n. Ølurt, Vørter.

2. **virtur** [vıϱ·døϱ] pp. af **virða.**

vírvefja [vir·vεvja] f. Traadspiral (ÁBj19.öld 211).

vís [vi:s] a. **I. 1. a.** *(áreiðanlegur, viss)* sikker, vis, utvivlsom: *þó að jeg ætti vísan dauða minn,* selvom det gjaldt mit Liv; (Talem.) *það er víst* (el. *vísast*), *sem í hendinni er,* det er sikkert, hvad man har i Haanden; *það er ekki (aldrei) á vísan að róa með e-ð,* se *róa;* (Ordspr.) *v. friður er betri en vondur sigur* (GJ.), sikker Fred er bedre end daarlig Sejr. — **b.** *v. til að gera e-ð,* (sikkert) i Stand til at gøre n-t; *því það voru þeir vísir til að nota sjer* (JTrHeið. IV. 73); *hann er svo sem v. til þess,* det kan man netop vente sig af ham, det kunde ligne ham; *til þess er hann manna vísastur,* det kunde man tænke sig om ham fremfor alle andre. — **c.** *verða e-s v.* (el. *vísari*), blive n-t var, faa Kundskab om n-t, bringe n-t i Erfaring, erfare n-t; *verða margs vísari,* faa meget at vide, göre mange Opdagelser; *margs verða hjúin vís, þá hjónin deila* (el. *hjónin vís, þá hjúin deila*) (GJ.), mangt kommer til Tyendets Kundskab, naar Herskabet kives (ogs. omvendt). — **d.** som man ved hvor er, paa sin Plads (mods. *týndur*): *eru hestarnir vísir?* ved man, hvor Hestene er?; *e-ð er á vísum stað,* n-t er paa et sikkert Sted; *ganga að e-u vísu,* ¹) vide, hvor n-t er; ²) overf. regne for sikkert, forudsætte: *jeg geng að því vísu, að ...* — **2.** an. *víst,* sikkert (jfr. III.): *er það víst, að hann komi?; — en það eitt er víst, að ...,* men det kan du (De) stole paa, at ...; *eiga e-ð víst,* være sikker paa n-t: *áttu (það) víst að fá nokkuð af því?* — *eins víst,* sandsynligt: *Arnarbælislestin mundi liggja niðri í á Kjóavöllum, og eins víst að strákur væri þar líka* (MelBr. 25); *það varð aldrei víst,* det blev aldrig opdaget. — **II.** *(vitur)* viis, kyndig, klog. — **III.** *víst* som adv. (jfr. I. 2.) **1.** *(áreiðanlega)* vist, sikkert: *vita e-ð fyrir víst,* vide n-t med Sikkerhed; *þú getur það ekki. Víst get jeg það* el. *jeg get það víst* (jo, vist kan jeg saa). — **2. a.** *(líklega)* vistnok, nok: *það er víst ekki satt;* — *víst ekki,* vist ikke, nok ikke: *það dettur þjer v. ekki í hug að gera;* — *það er víst,* det er rimeligt nok: *er hann farinn? Það er víst,* (det er han nok); (iron.) *ætlarðu að fara þangað? Það er víst!* (du kan tro, nej!). — **b.** superl. *vísast,* höjst sandsynligt, temmelig sikkert: *það er vísast,* det er meget rimeligt; *það er vísast nokkuð gamalt;* — *Það getur vel verið, vísast að svo sé* (GFrSex 85); *Er því vísast* (det er derfor sandsynligst), *að vér hefðum beðið höfundinn að breyta nokkuð orðalagi sínu* (Eimr. XIV. 47). — **3.** *að vísu:* **a.** visselig: *til mín mun leikurinn gjörður og skal eg að vísu* (for vist) *út gánga* (JÁÞj. I. 281). — **b.** *(reyndar)* ganske vist: *það er að vísu satt, en ...*

visa (a) [vı:sa] vt. og vi. tørre lidt: *v. fisk, v. úr e-u;* — refl. *visast: það v. úr heyinu í þessari golu.*

1. **vísa (-u, -ur)** [vi:sa] f. **I.** Vers, Strofe: *kveða, yrkja vísu;* (Ordspr.) *hverjum þóknast sín v. vel,* jfr. enhver Fugl synes godt om sin egen Sang; (Talem.) *skilja hálfkveðna vísu,* forstaa en halvkvædet Vise. — **II.** Vis, Maade at være el. opføre sig el. opfatte n-t paa: *þess var hans von og v.,* det var hvad man kunde vente af ham; *þó gjörðu Danir sína vísu til,* Danskerne gjorde dog deres (MelBr. 87); *Ég hefi aldrei verið reiðmaður á hestamanna vísu,* efter hvad kyndige Folk forstaar derved, har jeg aldrig været nogen dygtig Rytter (GFrE. 6); *sjálfstæð á stjórnmálavísu* (i politisk Henseende) (Eimr. XV. 82); *óvita börn á þjóðmálavísu,* ds. (ibid. 84).

2. **vísa (a)** [vi:sa] vt. og vi. **1.** vise, henvise: *v. e-m leið (veg),* vise en Vejen; *v. e-m á e-ð,* give en Anvisning paa n-t; vise en Vejen til n-t, vise en hvor n-t er, vise en n-t, paapege n-t for en: *jeg vísaði honum á húsið;* — *v. á e-n,* ¹) give Anvisning paa en: *hana vantaði vinnukonu, og jeg vísaði henni á ágæta stúlku;* ²) spec. henvise til en angaaende Oplysninger; *v. e-m burt* (el. *á bug*), ¹) jage en ud; ²) overf.: afvise en, vise en bort; *v. e-m (burt) úr skóla,* vise en ud af Skolen; *v. e-m frá,* afvise en, vise en bort; *v. máli frá,* afvise en Sag; *v. e-u frá sjer,* ikke ville tage sig af n-t; *jeg vísaði því frá mjer,* jeg vilde ikke have n-t med det at göre; *v. í e-ð,* citere i n-t, henvise til n-t; *v. e-m inn,* sige til en, at han skal træde indenfor; *v. e-m til herbergis,* vise en hans Værelse; *v. e-m til sætis,* vise en til Sæde; *v. e-m til vegar,* vise en Vejen; *v. e-m til helvítis,* bede en at gaa Pokker i Vold; *v. e-m til e-s,* ¹) henvise en til en anden Person; ²) = *v. í e-ð;* ³) abs. *v. til e-s,* henvise til n-t: *v. til þess, sem áður er sagt;* — impers.: *vísar til e-s,* n-t bliver antydet; *v. e-m úr vistinni,* afskedige en fra sin Plads el. Tjæneste; *v. e-m út,* vise en ud, vise en Dören. — **2.** *(í spilum)* remittere.

vísan (-ar, -ir) [vi:san] f. Henvisning, Anvisning.

vísarlega [vi:sarle·qa] adv. sikkert, visselig: *björgin beggja megin eru v. 3 faðma há* (JÁÞj. II. 107).

vís bending [vi:sbendiŋk] f. Vink; Advarsel; Tegn. **-bendingamaður** [-bendiŋgama:ðøϱ] m. Signalmand (paa et Skib) (MarrPK. 78).

vísdóms brunnur [vi:sdoᵘmsbrYn:øϱ] m. Visdomsbrönd, Visdomsvæld. **-fullur** [-fYd·løϱ] a. **1.** fuld af Visdom, klog; (ogs. iron.) *vísdómsfull ráðstöfun.* — †**2.** *(göldróttur)* fuld af Trolddom. **-gyðja** [-gıð·ja] f. Visdommens Gudinde. †**-kona** [-ko:na] f. Troldkvinde. **-legur** [-le·qøϱ] a. klog; — adv. *-lega,* viselig. **-leitari (-a, -ar)** [-lεi:darı, -lεi:tarı] m. Visdomssøger (MJ. I. 202). **-maður** [-ma:ðøϱ] m. **1.** *(vitringur)* Vismand. — †**2.** *(galdramaður)* Magiker. †**-meistari** [-mεis·darı] m. Magiker. **-tönn** [-tön·] f. Visdomstand.

vísdómur [vi:sdoᵘmøϱ] m. **1.** *(þekking)* Kundskab. — **2.** *(viska)* Visdom. — †**3.** *(fjölkyngi)* Magi, Trolddom.

°1. **vísi (-a, -ar)** [vi:sı] m. = **vísir** II. 1.

2. **-vísi** [vi:sı] f. indec. Lærdom, Kyndighed; Tilböjelighed; kun i Sms.: *bókv., hrekkv.*

vísi fingur [vi:sıfiŋ·gøϱ] m. Pegefinger. **-flagg** [-flak·] n. Signalflag (Fán. II. 1). **-fornafn** [-for·nabv] n. (gramm.) paapegende Stedord.

vísinda bók [vi:sındaboᵘ:k] f. **1.** *(vísindarit)* videnskabeligt Værk. — †**2.** *(galdrabók)* Trolddomsbog (JÁÞj. I. 324). **-fjelag** [-fjε:laq] n. videnskabeligt Selskab. **-grein** [-grεi:n] f. Videnskabsgren, Videnskab. **-kerfi** [-ḱεr·vı] n. Lærebygning. †**-kona** [-ko:na] f. Troldkvinde. **-legur** [-lε:qøϱ] a. videnskabelig; — adv. *-lega.* **-maður** [-ma:ðøϱ] m. **1. a.** *(maður, heima í vísindum)* Videnskabsmand. — **b.** *(náttúrufræðingur)* Naturforsker (BH.). — †**2.** *(vitringur)* Vismand. — †**3.** *(galdramaður)* Troldmand. **-mannafjelag** [-man·afjε:laq] n. Akademi. **-mannlegur** [-man·lεqøϱ] a. videnskabelig, seende ud som en Videnskabsmand; — adv. *-lega.* **-mannsefni** [-mansεb·nı] n. Stof til en Videnskabsmand: *hann er besta v.,* der er godt Stof i ham til en Videnskabsmand. **-menska (-u)** [-mεn·sga] f. Videnskabelighed. **-orð** [-or·ð] n. **1.** videnskabeligt Udtryk. — **2.** teknisk Udtryk. **-rit** [-rı:t] n. videnskabeligt Værk. **-safn** [-sab·v] n. videnskabelig Samling. **-skóli** [-sgoᵘ:lı] m. Akademi. **-snið** [-snı:ð] n. videnskabelig Form. **-starf** [-sdar·v] n., **-starfsemi** [-sdar·(f)sεmı, -sdaϱ·-] f. indec. videnskabeligt Arbejde, videnskabelig Gærning. **-styrkur** [-sdıϱ·gøϱ] m. Stipendium. **-styrkþegi** [-sdıϱ·kþεijı] m. Stipendiat. **-stofnun** [-sdob·nøn] f. videnskabelig Anstalt. †**-svar** [-sva:r] n. oplysende Svar. †**-trje** [-trjε:] n. Kundskabens Træ. **-vinur** [-vı:nøϱ] m. Ynder af Videnskaberne.

vísindi [vi:sındı] npl. **1. a.** *(þekking)* Kundskab. — **b.** Vished: *vitandi ekki til vísinda* (med Sikkerhed) *af hverri álfu sá engill vera mundi* (JMPísl. 67). — **2.** Videnskab, Videnskaber: *listir og v.* — **3.** *(fjölkyngi)* Magi.

visinn [vı:sın] a. **1.** vissen: *visin grein.* — **2.** *(máttlaus)* lam, vissen, paralytisk.

vísir (-is, (pop.) **-irs;** pl. **-ar,** (pop.) **-irar)** [vi:sıϱ] m. **I. 1.** *(frjóangi)* Knop, Spire, spec. den unge, endnu umodne Frugt, ogs. overf.: Ansats, Spire; (Ordspr.) *ekki verður berið, ef ei er vísirinn* (GJ.), uden Spire intet Bær; *fyrst er vísirinn, svo er berið* (SchMál.), först er Spiren, saa Bærret; *mjór er mikils vísir,* se *mjór;* — overf.: *Nú hvarf gjörsamlega hinn seinasti sjálfstjórnarvísir Íslendinga, alþingi var afnumið* (ÞThLfr. III. 7). — **2.** spec. *(grænjaxl)* umodent Bær, is. Rævlingebær. — **3.** *Vísir,* Navn paa en Avis i Rvk. — **II.** °**1.** *(konungur)* Fører, Konge, Fyrste. — **2.** Viser (paa Ure): *stóri vísirinn, litli vísirinn.* — **3.** (geom.) Alhidade.

vísirjetting [vi:sırjεhdiŋk] f. = **vísisleiðrjetting.**

vísis leiðrjetting [vi:sıslεið·rjεhdiŋk] f. Indekskorrektion (Stj. '91, A. 70). **-spegill** [-ı-sbεi:jıdʎ] m. Alhidadespejl.

vísitala [vi:sıta:la] f. Indekstal (e. indexnumber); Pristal.

vísita(t)sía (-u, -ur) [vi:sıta·(t)sija] f. Visitats.

°**vísiteinn** [vi:sıteid·n] m. Pegestikke (JsJs.).

vísi tera (a) [vi:sıtε·ra] (JÁÞj. I. 618), **-tjera** [-tjε·ra] vt. og vi. visitere.

visk (-ar, -ar) [vıs·k] f. **1.** Haandfuld, Visk (f. Eks. af Uld el. Hø): *nasaði hann úr viskinni* (Eimr. XI. 218); *lætur maður dúninn á efri hilluna, mátulega v. í senn* (JSVb. 85). — **2.** *(pentill)* Pensel (BH.).

1. **viska (-u)** [vıs·ga] f. Visdom, Forstand: (Ordspr.) *viskan er allra landa ljós* (GJ.), Visdom er alle Landes Lys; — iron.: *er það v.! tarna er v.!* sikke Visdomsord!

2. **viska (-u, -ur)** [vıs·ga] f. Visk, Uldtot (JÁÞj. II. 521).

?3. **viska (a)** [vıs·ga] vt.: *v. e-ð út,* viske n-t ud.

visku bragð [vıs·gøbraq·ð, -brag·þ] n. **1.** klogt Paafund. — **2.** forstandigt Udseende: *v. á ungum manni.* **-brunnur** [-brYn:øϱ] m. Visdomsbrönd, -væld. **-gyðja** [-gıð·ja] f. Visdommens Gudinde. **-hár** [-hau:r] a. höjviis. **-legur** [-lε·qøϱ] a. klog, viis af Udseende; — adv. *-lega,* klogelig, viselig. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. klog, forstandig Mand; Vismand. **-munur** [-mY:nøϱ] m. Forskel paaKlogskab. **-pollur** [-pod·løϱ] m. Visdomskilde (Huld IV. 55).

viskur [vıs·gøϱ] a. klog (BH.).

vískur [vis·gøϱ] a. vittig (Vf.).

†**visku samlegur** [vıs·gøsam·lεqøϱ] a. klog, forstandig. **-steinn** [-sdεid·n] m. de vises Sten. **-trje** [-trjε:] n. Kundskabstræet.

Visla (-u) [vıs·la] f. npr. Weichsel.

vísla (-u, -ur) [vis·la] f. (zool.) Væsel.

víslega [vi:sleqa] adv. **1.** viselig, klogelig. — **2.** visselig (BrJPf. 72).

vísleggja [vi:slεg·a] vt. *(víxlleggja)* krydse, lægge over Kors: *þá v. þeir handleggina* (ÓDavSk. 165); spec. lægge to Ting saaledes paa Kryds, at deres Ender el. Yderkanter mødes og fortsætter sig langs med hinanden i indbyrdes modsat Retning; — pp. *víslagður,* korslagt, lagt paa Kryds: *víslagðar hendur* (ÓDavSk. 158); *víslagðir taumar.*

†**vísleikur** [vi:slεiøϱ, -lεikøϱ] m. Forstand, Klogskab.

visna (a) [vıs·na] vi. visne, henvisne.

vísna bók [vis·naboᵘk] f. Bog med Viser og Vers; spec. Poesibog. **-gerð** [-ǵεr·ð] f., **-gjörð** [-ǵör·ð] f. Versemageri, Digtervirksomhed: *leggja af versagjörð* (Esp. I. 13). **-kver** [-kvε:r] n. = **vísnabók.** **-lag** [-la:q] n. Navn paa et særligt Metrum: *fegursta v. tvístefjað aldýrt: Gleði hljóttu æfi alla | ok hvað rótt á jörð menn kalla | yndisgnótt til endingar dag og nóttu sorgar salla | svipti þrótti giptu mjalla | eyðiz skjótt ef að amar* (EspS. 60). **-laus** [-löy·s] a. uden Vers. **-skýring** [-sgi:riŋk] f. Versforklaring; is. Forklaring af de i de isl. Sagaer indeholdte Vers *(vísur).* **-smiður** [-smı:ðøϱ] m. Versemager. **-sópur** [-soᵘ:bøϱ, -soᵘ:pøϱ] m. se **sópur** 2. **-spá** [-sbau:] f. Spaadom, fremsat i et Digt: *Hann kvað nú framkomna v. afa síns* (Hran., Kap. 14).

visnun (-ar) [vıs·nøn] f. **1.** Visnen: *v. blóma.* — **2.** *(lömun)* Lammelse.

visnunartími [vɪs·nonaqti·mɪ] m. Løvfaldstid.

viss [vɪs·] a. **1.** vis, sikker: *vera v. um e-ð*, være sikker paa n-t, *vera v. í e-u*, ¹) vide n-t med Bestemthed; ²) være sikker i n-t, *það er vissast*, det er det sikreste; *vissara var að láta svona!* (iron.) du burde have holdt dig i Skindet! — **2.** *(ákveðinn)* bestemt: *v. dagur.*

vissa (-u) [vɪs:a] f. **1.** Vished, Sikkerhed: *fá vissu (sína) fyrir e-u*, komme til Klarhed over n-t; *hafa vissu fyrir e-u, vita e-ð með vissu*, vide n-t med Sikkerhed; *óræk v.*, Axiom. — †**2.** (jur.) = *ábyrgð.*

vissi [vɪs:ɪ] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **vita.**

vissreynd [vɪs·rɛint] f. Faktum (StStAndv. III. 133).

vissu legur [vɪs:olɛ·qoϙ] a. sikker; adv. *-lega*, sikkert; visselig. **-leysa (-u)** [-lɛi·sa] f. = **vissuleysi** 1. **-leysi (-is)** [-lɛi·sɪ] n. **1.** *(óvissa)* Usikkerhed. — **2.** (fil.) Agnosticisme (Eimr. IX. 170, MJ. II. 265).

1. **vist (-ar, -ir)** [vɪs·t] f. **I. 1. a.** Væren, Ophold paa et Sted: *þótti honum v. slæm*, jfr. *útiv.* — **b.** Ophold m. H. t. Forplejning: *svo hann þyrfti ekki að kvarta undan vistinni* (JTrL. 165). — **2.** ofte i pl. *vistir:* **a.** Opholdssted: *vera á v. með e-m*, opholde sig hos en; *vera að vistum með e-m*, ds. (Gust. 63); *eiga vísa v. e-s staðar*, være sikker paa at kunne faa Ophold et Sted. — **b.** Opholdssted, Spor af Opholdssted: *víða fundum vjer þeirra vistir við sjáfarströndina* (JÓlInd. 237). — **3.** spec. Tjæneste, Plads: *vera í v.*, have Plads som Tjænestepige el. -karl, tjæne; *fara í (úr) v.*, — *reka e-n úr vistinni*, jage en af Tjænesten; *segja e-m upp vistinni*, opsige en Tjænesten; *hlaupa* (el. *strjúka) úr vistinni*, løbe af Gaarde, løbe af Tjænesten; *svíkja vist(ina)*, udeblive fra den Plads, man har fæstet sig i. — **II.** som oftest i pl. *vistir*, Proviant, Fødevarer: *höfðu þeir vistir nógar.*

2. **vist (-ar)** [vɪs·t] f. Whist: *eigum við að koma í v.?*

víst [vis·t] adv. se **vís.**

vista (a) [vɪs·da] vt. **I. 1. a.** anvise Plads, skaffe Tjæneste: *hún vistaði dóttur sína hjá þeim; — v. sig*, tage Tjæneste; *v. niður*, skaffe Plads til, fordele rundt om: *kom hann og vistaði niður börnin* (JÁÞj. I. 545). — **b.** *v. víxil*, domicilere en Veksel. — **2.** *(búa vistum)* forsyne med Levnedsmidler, proviantere. — **II.** refl. *vistast*, tage Tjæneste, fæste sig: *vistast með* (el. *hjá) e-m*, tage Ophold hos en. — **III.** pp. *vistaður.* **1.** fæstet. — **2.** *v. fiskur*, daarlig törret Fisk (BH.).

vista fang [vɪs·dafauŋ·k] n. Forskaffelse af Proviant, is i pl. *-föng*, Fødemidler, Proviant. **-fár** [-fau:r] a. som har knapt med Proviant; — n. *-fátt*, knapt med Levnedsmidler. **-gjald** [-ɡ̊al·t] n. Afgift i Fødevarer. **-gnótt** [-gnoᵘht] f. Overflødighed af Levnedsmidler. **-hús** [-hu:s] n. Forraadshus. **-klefi** [-klɛ:vɪ] m. Forraadskammer. **-laus** [-löy·s] a. uden Fødemidler. **-leysi (-is)** [-lɛi·sɪ] n. Mangel paa Fødemidler. **-malur** [-ma·loϙ] m. Madpose.

vistar band [vɪs·darban·t] n. Forpligtelse til at tage fast Tjæneste. **-bandsleysing** [-ban(t)slɛi:siŋk] f. Løsning fra Forpligtelsen til at tage fast Tjæneste. **-biti** [-bɪ:dɪ, -bɪ:tɪ] m. Traktement til nyfæstede Tjænestefolk (JÁÞj. II. 580). **-far** [-ϙ-fa:r] n. Begiven sig til et Sted for at tage Ophold el. gaa i Tjæneste der; — Tjæneste: *fara að vistarfari*, tage Tjæneste et Sted. **-ferli** [-fɛr·dlɪ] npl. (LFR. XIII. 154) = **vistferli.** **-laun** [-r-löy:n] npl. **1.** *(hjúakaup)* Lön, Lönning, Tyendelönning. — **2.** *(gjald fyrir dvöl)* Betaling for Ophold (Kost og Logi). **-legur** [-lɛ·qoϙ] a. (EÓlKv. 109) = **vistlegur.** †**-maður** [-ma:ðøϙ] m. logerende. **-ráð** [-a-rau:ð] n. Fæsten til Tjæneste. **-seðill** [-ϙ-sɛ:ðɪdʎ] m. Opholdsattest, Pas: *vistarseðil ... eðr „passa", sem kallað er* (EspS. 135). **-skylda** [-sɡ̊ɪl·da] f. Forpligtelse til fast Ophold: *leysa sig undan vistarskyldu*, frigöre sig for Forpligtelsen til at tage fast Tjæneste (jfr. Stj. '94, A. 32). **-skrá** [-sgrau:] f. Fortegnelse over Proviant: *fékk Gísli síðar vistarskrána* (GKonÆf. 225). **-stuttur** [-sdʏhdøϙ] a. som opholder sig kort et Sted; kortvarig: *oft verður vinskapurinn v.* (Málshb. 267), Venskab varer tit ej længe. **-sveit** [-svɛi:t] f. Opholdskommune. **-veisla** [-r-veis·la] f. det at yde en Ophold. **-vera** [-vɛ:ra] f. Ophold; Opholdssted, Plads; Opholdsrum: *þar* (ɔ: *á sjúkrahælinu) verða að vera nógar vistarverur handa fátæku fólki, svo að það se ekki heima, og sýki út frá sér* (Alþ. '11, B. II. 64).

vista sali [vɪs·dasa:lɪ] m. handlende med Fødevarer; Høker. **-skifti** [-sɡ̊ɪf·dɪ] npl. det at skifte Plads: *hann hafði v.*, han tog en anden Plads, skiftede Plads. **-skortur** [-sgoϙ·døϙ] m. Mangel paa Proviant. †**-taka** [-ta:ga, -ta:ka] f. Proviantering. †**-tökumaður** [-tö·goma:ðøϙ, -tö·ko-] m. Kostgænger. **-þrot** [-þro:t] npl. det, at Levnedsmidlerne slipper op. **-þröng** [-þröyŋ·k] f. Knaphed med Levnedsmidler (Huld III. 38).

vist fangalið [vɪs·tfauŋgalɪ:ð] n. Forplejningskorps. **-fastur** [-fasdoϙ] a. **1.** som har en fast Tjæneste. — **2.** = *vistheldinn.* **-ferli** [-ferdlɪ] npl. Skiften Plads: *fara vistferlum*, skifte Plads, tage en anden Tjæneste. **-festa** [-fɛsda] vt. faa en anbragt hos en: *v. sveitarómaga;* — refl. *-festast*, tage fast Ophold: *vizkan stinn hjá vífi rjóðu | vistfestist um hyggjuslóð* (ÓDav. Vk. 171). **-frekur** [-frɛ·qoϙ, -frɛ·koϙ] a. madgridsk: *í hófi Heraklesar, sem líka hafði verið heldur v.* (ÁBjH. 144). **-frjáls** [-frjauls] a. tjænestefri. **-fær** [-fai·r] a. tjænstdygtig: *v. vinnukona.* **-gengur** [-ɟɛiŋgoϙ] a. som har Alder og Kræfter nok til at fæste sig, tjænstdygtig: *hún var ung og þótti eigi vistgeng* (BrJNat. 6). **-heldinn** [-(h)ɛldɪn] a. som sjælden skifter Plads: *vistheldið hjú.* **-heldni** [-(h)ɛl(d)nɪ] f. indec. Forbliven i samme Tjæneste: *v. hjúa.* **-laus** [-d-löys] a. uden Plads (om Tyende). **-legur** [-lɛqoϙ] a. hyggelig, indbydende til Ophold. **-leyfisbók** [-lɛivɪsboᵘ:k] f. Opholdsbog. **-ráð** [-rau:ð] n. = **vistarráð.** **-ráða** [-rau:ða] vt. fæste: *v. e-n;* — *v. sig*, tage Plads; — pp. *-ráðinn*, fæstet: *vistráðið hjú.* **-ráðabálkur** [-rauðabauʎ·goϙ, -baul·k-] m. Afsnit om Forhyring af Søfolk (Stj. '90, A. 38). **-ráðakerling** [-rauðaɟ̊ɛd·liŋk, -ɟ̊ɛr·dl-] f. Fæstekone. **-ráðamaður** [-rauðama:ðøϙ] m. Fæstemand. **-ráðning** [-rauðniŋk] f. Fæstelse. **-ráðningarstofa** [-rauðniŋgaϙsdo:va] f. Fæstekontor. **-ráðningartími** [-rauðniŋgaϙti·mɪ] m. Fæstetid. **-ráður (-s, -ar)** [-rau:ðøϙ] m. **1.** *(húsráðandi)* Husherre, Vært; — om Vorherre: *þú v. herbergja* (StStAndv. I. 281). — °**2.** *(bryti við hirð eða í herliði)* Furer. **-skyldur** [-t-sɡ̊ɪldøϙ] a. som har fæstet sig et Sted: *bægja hjúum og vistskyldu fólki frá kosningarrétti* (Alþ. '11, B. 467). **-urðir** [-d-ʏrðɪϙ] fpl. Lævninger, Affald: **a.** vaadt Høaffald, is. det nederste, fugtige Lag i et Høhæs (Skaft.): *gamalt hey og þurkaðar visturðir* (Sch.). — **b.** Madaffald, Madlævninger (VSkaft.). — **c.** afgnavede Ben af Faar i Nærheden af en Rævehule (VSkaft.). **-þrota** [-t-þro·da, -þro·ta] a. indec. den, hvis Levnedsmidler er sluppet op.

vísu fær [vi:sofai:r] a. i Stand til at lave et Epigram (HH. i JHall. xviii). **-helmingur** [-hɛl·miŋgoϙ] m. Halvstrofe. **-laus** [-löy·s] a. **a.** uden Vers: *sagan er v.;* — *jeg er orðinn v.*, jeg husker ikke flere Vers. **b.** uden at lave Vers (EÓlKv. 233). **-lengd** [-lɛiŋ·t] f. Verslængde.

vísundur (-ar, -ar) [vi:søndoϙ] m. Bisonokse.

vísu orð [vi:søor·ð] n. Verslinje. **-orðaskil** [-orðasɡ̊ɪ:l] npl. Skel mellem Verslinjer. **-orðstá** [-orþstau:] f., **-tá** [-tau:] f. = 1. **tá** 5.

†**vís vitaður** [vi:svɪ·daðøϙ, -vɪ·t-] a. vis, sikker, som man har sikker Efterretning om. **-vitandi** [-vɪ·dandɪ, -vɪ·t-] a. **a.** bevidst, forsætlig: *v. blekking.* — **b.** som adv. forsætlig, med Vidende og Vilje.

vit (-s, pl. **ds.)** [vɪ:t] n.

A. I. 1. *(meðvitund)* Bevidsthed; *milli vita*, ¹) omtaaget, ikke ved sin Fornufts fulde Brug: *þá varð eg útúrdrukkinn ... og er ekki nærri jafngóður enn, heldur eins og milli vita* (MelBr. 28); ²) halvvaagen: *kveð eg á millum vita* (JHall. 129); ³) se 4. — **2.** *(vitorð)* Vidende: *það var á fárra viti*, der var ikke mange, der vidste det; *á allra manna viti*, kendt af alle, almindelig bekendt: *haltu skipi þínu leynilega til föðurlands þíns, en ekki á allra manna viti* (Od. 239). — **3.** Viden, Kundskab: *Jessen hafði alt sitt v. úr* (hele sin Viden fra) *Jóni Þorkelssyni og Þorsteini Magnússyni* (ÞThLfr. II. 368); *að mínu viti*, saa vidt jeg ved (TSæm. 285); *finna v. út úr e-u*, komme til Bunds i n-t, finde ud af n-t; *sækja alt sitt v. í aðra*, have al sin Viden fra andre; *víkja til vits*, bibringe en (de fornødne) Kundskaber, sætte en ind i Tingene: *vjer höfðum þá marga menn innan skipsborða, sem aldrei höfðu til skips verið eður stjórnar, þessvegna áttu stýrimenn mikla raun, fyr en slíkum mönnum er til vits vikið eður lags leiddir* (JÓlInd. 224). — **4.** Forstand, Klogskab, Intelligens, Begavelse: *þú talar eins og guð hefði ekkert v. gefið þjer;* — *vel viti borinn*, med en god naturlig Fornuft; *ganga af vitinu*, gaa fra Sans og Samling; *hafa gott vit*, have (være) et godt Hoved; *hafa v. í kolli*, have Omløb i Hovedet; *hafa sitt v. fyrir sig, vita sínu viti*, være fornuftig nok (jfr. Eimr. XII. 38); *hafa v. á e-u*, have Forstand paa n-t, forstaa sig paa n-t: *hafa v. á málverkum;* — om Börn: *hann hefur víst vit á að gera það ekki*, han har nok faaet saa megen Forstand, at han lader være med det; *hafa v. fyrir e-m*, forpurre en taabelig Beslutning; *hafa v. fyrir sjer*, tage sig i Agt: *En þess þurfti ekki. Einar hafði v. fyrir sér* (JTrL. 100); *jeg hjelt þú hefðir oftast v. fyrir þjer* (SIng. I. 120); (Talem.) *hafa vitið í vasanum* (Málshb. 134), stikke Forstanden i Lommen; *koma vitinu fyrir e-n*, bringe en til Fornuft, aabne Øjnene paa en, tale en til rette; *komast til vits og ára*, komme til Skels Aar og Alder; *milli vita*, paa Overgangen til den fornuftige Alder (jfr. A. I. 1.): *Þar eins og annarstaðar þarf að hafa v. fyrir þeim, meðan þau eru óvitar og milli vita* (MHUpp. 139); *missa vitið*, miste Forstanden; (Talem.) *hann stígur ekki í* (el. *á) vitið* el. *hann reiðir ekki vitið í þverpokum*, han har ikke opfundet Krudtet; *það er v. í e-u*, der er Mening i n-t: *jeg sje ekki, að það sje neitt v. í greininni;* — *það væri v. í að gera það*, der kunde være Mening i det; ogs. iron.; *það er ekkert v. í að gera það;* — *er það (nú) v.!* el. *v. er í þessu!* sikke n-t Vrövl! *vera með öllu viti*, være ved sine fulde fem, ved sin fulde Forstand, ved Sans og Samling; *ertu ekki með fullu viti?* er du fra Forstanden? *(vera, verða) viti sínu fjær*, (blive, være) ude af sig selv, (gaa fra, være) fra Sans og Samling; *von úr viti*, i det uendelige: *jeg er ekkert að geyma þetta von úr viti;* — *ganga von úr viti* (blive ved at) gaa i det uendelige: *þeir gengu í hring eða hálfan boga, ramviltir, von úr viti* (GFrÁtt. 55); (Ordspr.) *vitið kemur ei fyrir árin* (GJ.), Forstanden kommer efterhaanden; *þeim er vits vant, sem víða fer*, forstandig skal være, hvo vide farer; *hver velur sjer vini eftir viti* (GJ.), enhver vælger sine Venner, som han har Forstand til; *vitið er verði betra*, Forstand er bedre end Rigdom. — **II.** pl. *vit:* **1.** Varetægt, Værge, Gemme: *e-ð er í vitum e-s*, n-t er i ens Varetægt, en ved, hvor n-t er; *eiga e-ð í vitum sínum*, have n-t (i Baghaanden); *sumir menn eiga í vitum sínum nokkurskonar sjónauka eða langsjá* (Eimr. XVIII. 6); *Mörg ósæmileg orð átti hann* (ɔ: *Þersítes) í vitum sínum innan brjósts* (Il. I. 35). — **2.** Sanser, is. Næse og Mund: *rann mikill sjór af vitum hans; — dauðamörk á þeim sýnileg: orðnir kaldir um vitin og dofnir upp að knjám* (Eimr. XVI. 136); *halda vínanda fyrir vitin á e-m*, lade en lugte til Spiritus; *sleikja upp vitin á e-m*, slikke ens Mund og Øjne fri for Slim (om Troldmænd ved Gengangere, se *náfroða);* sleske for en, indtil han bliver venlig.

B. I. *fara á v. e-s*, besoge en: *Farið þér ... á v. hins aldraða sjáfarguðs ... og segið honum frá öllu* (Il. II. 159); *gekk in glóeyga í gröfa þegar ... Ófundar á v.* (MJ. I. 11); *um sama leyti ... sigldi franski konsúllinn til Frakklands á v. fjárins* (i Anledning af disse Penge) (Alþ. '11, B. II. 694); *fara á v. við e-ð (e-n)*, gaa hen for at se til n-t (en). — **II.** gen. pl. *vita* som adv. og förste Sammensætningsled: fuldstændig: *vita tóbakslaus*, fuldstændig blottet for Tobak; *B. var vita ráðalaus* (SNordFÁ. 89); *karl og kerling ... eru vita bjargarlaus* (JÁÞj. II. 512).

1. **vita (-u)** [vɪ:da, vɪ:ta] f. Viden.

2. **vita** (præs. **veit, veist, veit, vitum, vitið, vita;** imp. **vissi, vissum;** pp. **vitað)** [vɪ:da, vɪ:ta; vɛi:t, vɛis·t, vɛi:t, vɪ:døm, vɪ:tom, vɪ:dɪð, vɪ:tɪð; vɪ:dɪ, vɪ:tom; vɪ:dað, vɪ:tað] vt., vi. og v. impers. **I.** være ved fuld

Bevidsthed, være fuldstændig klar (jfr. II. 4.): *v. ekki af sjer* (el. *til sín)*, være borte i det, besvime: *jeg vissi ekki af mjer eitt augnablik*; *hafði hann erfiðan andardrátt, vissi ekki til sín, og spjó blóði* (II. II. 59); *hún vissi ekkert af sjer fyr en* (hun kom först til Bevidsthed, da) *hún lá uppi í rúmi*; (Talem.) *v. hvorki í þennan heim nje annan*, være fuldstændig forvirret, hverken vide ud el. ind: *v. ekki sitt rjúkandi ráð*, ikke vide sit levende Raad. — **II. 1.** vide, kunne, kende, kende til, forstaa: *v. e-ð áreiðanlega* (el. *fyrir víst, með vissu)*, vide n-t med Bestemthed, være sikker i sin Sag; *veistu, hvort það er satt?* ved du, om det er sandt?; *ekki svo að jeg viti*, ikke saa vidt jeg ved; *v. ekki aura sinna tal*, ikke vide, hvor rig man er, være hovedrig; *v. deili á e-u*, være inde i n-t, kende n-t; *v. deili á e-m*, kende til en; *v. sig sekan að e-u* (el. *um e-ð)*, vide sig skyldig i n-t; *jeg veit mig saklausan af því*, jeg ved, at jeg er uskyldig deri; *hann vissi skömmina upp á sig*, han var sig sin Skyld bevidst; *þegar þær* (ɔ: *flugur) v. á sig* (ved, at de kan vente) *slæmt veður* (Kvöld. I. 73); *gæsir v. sig undir vinstri væng*, Gæs mærker Uvejr i Anmarsch under venstre Vinge (ɔ: fra venstre Side) (Flói); *v. vissu sína*, vide med Bestemthed; *v. von e-s*, vente en el. n-t; *ekki veit jeg segja*, det ved jeg ikke (Vf., ÁM. 226a, 8vo); *jeg veit ekki meir*, 1) jeg ved ikke mere, det er alt hvad jeg ved; 2) *(jeg veit ekkert um það)* det kender jeg ikke n-t til (Hf.); (Talem.) *v. hvar fiskur liggur undir steini* (Málshb. 139), kende den skjulte Hensigt (Mening) med n-t; *v. ekki, hvað til síns friðar heyrir*, ikke have Forstand paa eget Bedste: *sagði, að kaupmenn vissi eigi hvað til síns friðar heyrði* (JAð. Ein. 174); *þar kemur sá, sem það veit, hvað margar eru meyjarnar í Melasveit* (SchMál.), der kommer en, der ved Besked; *jeg veit ekki hvað*, jeg ved ikke hvad: *Þér hafið ýmislegt fé í hjörðinni yðar, bæði sauði og hafra, ær og geitur og eg veit ekki hvað* (GFrSex 89); (Ordspr.) *enginn veit sína æfina fyr en öll er*, jfr. ingen kender Dagen för Solen gaar ned; *sá veit gjörst, sem reynir*, den ved bedst Vandet, som vadet har; *enginn veit þá einn veit, þjóð veit þá þrír v.*, hvad een ved, ved ingen; hvad to eller tre ved, det ved alle; *það dirfir hvern, er vel veit* (GJ.), Kundskab giver Mod; *veit hönd, hvað hefur* (GJ.), man ved, hvad man har; *betra er að v. rjett, en hyggja rangt*, det er bedre at vide rigtigt end tænke urigtigt. — **2.** med gen. *v. e-s* = *v. af e-u*, vide Besked om n-t: *Gott fyr en mamma, veit nokkra* (ɔ: *nokkurra) vamma verður þer goldið það rán* (MJ. III. 219). *v. sín e-ð*, vide sig skyldig i n-t, være sig sin Skyld bevidst: (Ordspr.) *væntir sá lasts, er veit sín nokkuð* (GJ.), den venter Dadel, der ved sig skyldig. — **3.** i forsk. udraabsagtige Talem.: *það veit guð!*, *það veit sá, sem alt veit!* det ved Gud!; *það veit trúa mín!* min Tro! min Sandten!; *hver veit!* hvem ved!: *hver veit nema svo fari*, hvem ved om ikke det gaar saaledes; *viti menn!* tænk!; *veistu hvað!* el. *veistu!* ved du hvad!; *jeg veit ekki* [ɛhˈɟɪ, ɛhˈɟ̊ɪ]! hvem ved! maaske!: *ætlarðu að fara með honum? Jeg veit ekki! — ósköp eru að v.!* Gud forbarme sig! Ih, du alstyrende!; *það er eftir að v.*, det er et Spörgsmaal, det kommer an paa; *en það skaltu* (el. *máttu) v., að …*, men vid, at …; *það er ekki að v., nema hún kunni að vera komin*, det er ikke utænkeligt, at hun er kommen; *„mikið er að v.“, sagði prestur, „að þið skuluð ekki hafa komið fyr“* (det er dog kedeligt, at I ikke er kommet för) (JÁÞj. I. 264). — **4.** med præp. (jfr. I., II. a. og III. 3.): *v. af e-u*, 1) vide hvor n-t er: *veistu af hattinum mínum?* 2) vide om n-t, vide Besked om n-t: *hún er ljómandi lagleg, en hún veit líka af því*; *v. af sjer*, føle sig; (Talem.) *v. ei meir af e-u en kálfur af krossmarki* (Málshb. 139), forstaa n-t lige saa lidt som en Kalv et Krucifiks; *óðar en af veit*, förend man aner; *v. e-ð fyrir*, vide n-t i Forvejen, vide n-t forud; *v. frá sjer*, forstaa sig paa Trolddomskunster; *v. fram*, være forudseende, se ind i Fremtiden; *v. í e-u*, kunne n-t; have Kundskaber i n-t: *hann vissi ekkert í því*, han kunde ingenting deraf; *hann vissi ekkert í sögu*, han var fuldstændig uvidende i Historie; *v. til e-s*, 1) vide af n-t, vide n-t, vide Besked om n-t: *ekki það jeg veit til*, ikke det jeg ved; *v. ekki fyr til en*, intet mærke (ane) förend; 2) *(vera kunnugt um)* være medvidende om n-t (jfr. JÁÞj. I. 552); *það er sorglegt* (el. *mikið) til þess að v.*, det er sörgeligt at høre om (at tænke sig) saadant n-t: *það er sorglegt* (el. *mikið) til þess að v., að hann skuli vera svona drykkfeldur*; — *e-r má ekki til e-s v.*, n-t er en en Torn i Øjet; 3) *andskoti er að v. til þín, strákur!* det er dog en Skandale, som du bærer dig ad, din Knægt!; *v. um e-ð*, være vidende om n-t, være medvidende: *fáir vissu um ráðagerð þeirra*; 4) vide, hvor n-t er: *veistu (nokkuð) um skærin mín?*; — *v. hvorki upp nje niður* (el. *ofan)*, ikke vide, hvad man skal tænke, hverken vide ud el. ind (jfr. I.). — **III. a.** forsøge, prøve paa, se ad: *vittu, hvort hann er heima*, prøv (el. se at faa at vide), om han er hjemme; *eigum við að v., hvort við getum klifrað upp?* skal vi forsøge, om vi kan klatre op: *Hinn segir að hann skuli v.* (se ad) (ÓDavSk. 172). — **b.** erfare, se, høre: *vittu til*, det vil du nok faa at se (om n-t fremtidigt); *það verður gaman að v., hvað hann segir*. — **IV.** vi. **1.** *(snúa)* vende, ligge: *v. að e-u*, vende mod n-t; *v. út að e-u*, vende ud mod n-t; *v. í e-a átt*, vende i en bestemt Retning; *v. til suðurs*, vende mod Syd; *v. upp*, vende opad: *en skákarnar vissu upp* (JThMk. 236). — **2.** i overf. Bet.: *e-u* (el. *e-ð) veit svo eða svo við*, n-t forholder sig saa el. saa, hænger saaledes sammen: *nú þóktist kóngur sjá, hversu það vissi við, að kona sú, er hann hafði búið við um stund, hefði verið svo óþýð* (JÁÞj. II. 431); *því veit öðruvísi við*, det hænger anderledes sammen; *v. til e-s*, tyde paa n-t: *málið veit til laga*, Sagen hører ind under Loven. — **3. a.** *v. á e-ð*, bebude n-t, varsle n-t; tyde paa n-t: (Talem.) *Guð láti gott á v.*, maatte det bebude noget godt! (JThMk. 360); (Ordspr.) *gott veit á glatt hjarta*, muntert Sind bebuder godt el. det gode bebuder et gladt Sind. — **b.** med gen.: *v. e-s* = *v. á e-ð*. — **V. 1.** ppr. *vitandi*, vidende om, kendt med, med fuld Forstaaelse af n-t (jfr. *vísvitandi): þeir koma þangað vitandi vits*, de kommer derhen med aabne Ojne, i fuld Bevidsthed om, hvad de foretager sig (Alþ. '11, B. 512). — **2.** pp. *vitaður*: **a.** *(kunnur)* kendt, bevist. — **†b.** *(ákveðinn)* bestemt, fastsat.

3. vita (a) [vɪ:da, vɪ:ta] vt. og vi. (Sl.) = **vitja.**

4. vita [vɪ:da, vɪ:ta] som Forled i Sms. i forstærkende Bet., fuldstændig, ganske: *v.-heylaus, v.-bjargarlaus* osv.

víta (ti el. **†a)** [vi:da, vi:ta, vihdɪ] vt. **†1.** *(sekta)* mulktere, straffe for Overtrædelse. — **2. a.** dadle, laste, anke over: (Ordspr.) *varastu það sjálfur, sem þú vítir á öðrum* (GJ.), gör ej det, du vilde laste hos andre; *v. e-n fyrir* (el. *um) e-ð*, dadle en for n-t. — **b.** *(ávíta)* irettesætte: *hann vítaði E. sem optar, en hann svaraði einarðlega* (EspS. 110). — **c.** kalde til Orden: *Nú er þingmaður víttur tvisvar á sama fundi* (Stj. '15, A. 120).

vítabikar [vi:dabɪ:gaɹ, vi:tabɪ:kaɹ] m. **a.** Straffebæger. — **b.** Bæger, hvormed en gik rundt i Gilder, til hver af Gæsterne, idet han samtidig tiltalte vedkommende med en Strofe, hvori han dadlede et el. andet i hans Færd (ÓDavVik. 51 ff.).

vitaeldur [vɪ:daɛlˑdøɹ, vɪ:ta-] m. **1.** *(markeldur, viti)* Bavn. — **2.** *(vitaljós)* Blus paa et Fyr.

†vitafje [vɪ:dafjɛ: vɪ:ta-] n. vitterlig Gæld.

vita færi [vɪ:dafai:rɪ, vɪ:ta-] n. Fyrapparat: *ljóskrónan (vitafærið) … er samansett af mörgum margstrendingum úr gleri* (Stj. '97, B. 231). **-gagnslaus** [-gaχˑslöys] a. fuldstændig unyttig. **-gjald** [-ɟalˑt] n. Fyrafgift.

víta hringur [vi:dahɾiŋˑgøɹ, vi:ta-] m. (log.) circulus vitiosus (ÁBj. Rök. § 99). **-laus** [-löyˑs] a. **1.** *(ósekur)* sagesløs, straffri, ustraffet (JTh. Mk. 362). — **2.** *(óaðfinnanlegur)* udadlelig, fejlfri. — **3.** n. *-laust* som adv.: *e-ð er vítalaust af e-m*, n-t er upaatalt af en.

vita ljós [vɪ:daljoᵘ:s, vɪ:ta-] n. Fyr. **-maður** [-ma:ðøɹ] m. Fyrmester; *vitamenn*, Fyrpersonale.

vítamaður [vi:dama:ðøɹ, vi:ta-] m. = **vítus.**

vita mál [vɪ:damau:*l*, vɪ:ta-] npl. Fyrvæsen. **-málastjóri** [-mauˑlasdjoᵘ:rɪ] m. Fyrdirektør.

†vítan (-ar, -ir) [vi:dan, vi:tan] f. Irettesættelse.

°**vitandheimur** [vɪ:dant(h)ɛi:møɹ, vɪ:tant-] m. den subjektive Verden.

vitandi (-a, -endur) [vɪ:dandɪ, -ɛndøɹ, vɪ:t-] m. som har Kundskab om n-t.

vitandleysi (-is) [vɪ:dandlɛisɪ, vɪ:tand-] n. Bevidstløshed.

vitanlegur [vɪ:danlɛˑqøɹ, vɪ:tan-] a. vitterlig, bekendt; (log.) assertorisk (ÁBjRök. § 30); — adv. *-lega*, 1) vitterlig: *mjer v.*, saa vidt jeg ved, saa vidt mig bekendt; 2) *(auðsjáanlega)* aabenbart; 3) *(auðvitað)* naturligvis, selvfølgelig: *mjer er v. alveg sama*; 4) *(að vísu)* ganske vist.

vitaómögulegur [vɪ:daoᵘ:möqølɛˑqøɹ, vɪ:ta-] a. fuldstændig umulig.

vítaskyld [vi:dasɟɪlˑt, vi:ta-] f. Strafbarhed, Strafskyldighed.

vitaskuld [vɪ:dasgʏlˑt, vɪ:ta-] f. egl. vitterlig Gæld *(= vitafje)*, nu kun i overf. Bet.: **1.** Selvfølge, Kendsgærning: *en góða það hún orkaði alt, sem aðra v.* (selvfølgelig Pligt) *hún galt* (BTh. 147). — **2.** bruges i Reglen som adv.: **a.** *(auðvitað)* selvfølgelig, aabenbart. — **b.** *(reyndar)* ganske vist.

vitastjóri [vɪ:dasdjoᵘ:rɪ, vɪ:ta-] m. = **vitavörður.**

vitatóbakslaus [vɪ:datoᵘ:baχslöyˑs, vɪ:ta-] a. fuldstændig blottet for Tobak.

vita tól [vɪ:datoᵘ:*l*, vɪ:ta-] n. Fyrapparat. **-turn** [-tʏrˑdn] m. Fyrtaarn. **-tæki** [-tai:ɟɪ, -tai:ɟ̊ɪ] n. Fyrapparat. **-umsjónarmaður** [-ʏmˑsjoᵘnarmaˑðøɹ] m. Fyrinspektør.

víta verður [vi:davɛrˑðøɹ, vi:ta-] a. strafværdig, dadelværdig. **-vísur** [-vi:søɹ] fpl. Strofer, fremsagt ved *vítabikar*, s. d. O.

vitavörður [vɪ:davörˑðøɹ, vɪ:ta-] m. **1.** *(vitastjóri)* Fyrmester, Fyrvogter, Fyrpasser (Stj. '97, B. 244). — **2.** Fyr: *skaut upp föðurlandi voru, og sáum vér vitavörð þann, er í nánd var* (Od. 196).

°**vit borningur** [vɪ:tbordniŋgøɹ] m. intelligent Væsen (Rvík '13, 61). **-fár** [-fauˑr] a. med ringe Forstand. 1. **-firra** [-fɪrˑa] f. Vanvid, haarrejsende Dumhed. 2. **-firra** [-fɪrˑa] vt. göre afsindig; — ppr. *-firrandi*, som gör afsindig; — pp. *-firtur*, vanvittig, afsindig. **-firring (-ar)** [-fɪrˑiŋk] f. Vanvid; Sindssyge. **-firringaspítali** [-fɪriŋgasbi:talɪ] m. Sindssygehospital. **-firringslegur** [-fɪriŋslɛ:qøɹ] a. vanvittig, seende ud som en sindssyg; — adv. *-lega*. **-firringur (-s, -ar)** [-fɪrˑiŋgøɹ] m. vanvittigt Menneske, sindssyg. **-frelsi** [-frɛlsɪ] n. Frihed til at bruge Forstanden. **-glóra** [-gloᵘˑra] f. Gnist af Forstand (EKvG. 162). **-grannur** [-granˑøɹ] a. enfoldig, indskrænket: *Mennirnir eru nokkuð vitgrannir* (EKvVhl. 145). **-grenni** [-grɛnˑɪ] f. indec. Enfoldighed, Indskrænkethed. **-grunnur** [-grʏnˑøɹ] a. = **vitgrannur.** **-hroki** [-hɾoˑɟɪ, -hɾoˑɟ̊ɪ] m. Rethaveri. **-hverfing** [-χwɛrviŋk, -kvɛrviŋk] f. Sansebedrag, Hallucination, Blændværk.

viti (-a, -ar) [vɪ:dɪ, vɪ:tɪ] m. **1.** Mærke, Tegn, Varsel: *það er ills v.*, det varsler ondt; *það er góðs v.*, det varsler godt; *e-m þykir e-ð ills v.*, en holder n-t for et slemt Tegn; *fá vita af e-u*, komme under Vejr med n-t, mærke Tegn paa n-t: *Síðla um haustið fengu þeir vita af landi í Vesturálfu, það var titlingur, sem var orðinn þreyttur á flugi* (Frankl. 21). — **2.** (naut.) Fyr, Fyrtaarn. — **3.** *(viti, kyntur á fjöllum til viðvörunar)* Varde, Bavn.

víti (-is, pl. ds.**)** [vi:dɪ, vi:tɪ] n. **I. 1. a.** *(hegning)* Straf: *að þú skapir honum v. fyrir allan þann mikla yfirgáng* (Od. 480); *firra sig vítum*, undgaa Straf el. Dadel; *til að firra sig vítum*, for Skams Skyld; (Ordspr.) *til þess eru vítin að varast þau*, dertil er Straf, at strængt man sig varer. — **†b.** spec. Straf for Bordovertrædelser (ikke at møde i rette Tid o. desl.). — **2.** *(sekt)* Mulkt. — **3.** *(afglöp)* (strafværdig) Forseelse: *þá fyrirburði, sem maður er sjálfur að nokkru leyti valdur að, og koma manni því í koll á eftir, en það heita v.* (JÁÞj. II. 545); *leysa v. sín*, erstatte sine Forseelser; (Ordspr.) *sjálfs eru vítin verst* (GJ.), egen Forseelse er allerværst; *sjaldan verður v. vörum* (SchMál.), den, der ser sig for, farer ej gærne ilde; *þess er v., sem vits ei gætir* (GJ.), den farer gærne ilde, der ikke ser sig for; *láta sjer annars v. að varnaði verða*, blive klog af andres Skade, jfr. andres Forseelser er vores Lærdom. — **II.** *(helvíti)* Helvede.

vitiborinn [vI.dIbo:rIn, vI:tI-] a. intelligent, forstandig, fornuftig: *vera vel v.*, have en god Forstand.

†vítigjald [vi:dIɟal·t, vi:tI-] n. Mulkt (spec. for Overtrædelse af Gildeskikke).

vítis för [vi:dIsfö:r, vi:tIs-] f. Helvedesfart. ***-gyðjur** [-ɟIð·jøϱ] fpl. Furierne. **†-horn** [-(h)od·v, -(h)or·dv] n. Straffehorn, Horn, som skulde tömmes til Straf. **-laus** [-löy·s] a. ustraffet. **-leysi (-is)** [-lεi·sI] n. Frihed for Straf. **-norn** [-nor·dv] f. Furie. **-steinn** [-I-sdεid·v] m. Helvedessten. **-stækja** [-sdai:ɟa, -sdai:ꞔa] f. modbydelig Stank (Klp. VIII. 96). **-tól** [-stou·*l*] n., **-vjel** [-vjε:*l*] f. Helvedesmaskine.

vitja (a) [vI:dja, vI:tja] v. **I.** vt. med gen. **1. a.** søge, besøge: *v fornra stöðva.* — **b.** se til en syg: *v. sjúks manns, v. sjúkra.* — **2.** *(sækja)* hente: *v. læknis*, hente (el. konsulere) Læge; *v. nafns hjá e-m*, komme for at bede om, at et Barn bliver opkaldt efter en (ifølge Folketroen hænder det af og til, at en afdød viser sig i Drömme for en frugtsommelig Kvinde og ønsker, at det Barn, der skal fødes, kommer til at bære hans Navn). — **II. 1.** vi. *v. um e-n*, se til en, spec. til en Kvinde i Barselsnød el. til et Kreatur, der skal til at føde: *v. um sjúkling*; — abs.: *Dalbúakonan vitjaði nú um hólbúakonuna og fór um hana höndum* (GFrTis. 265). — **2.** *v. um net*, ogs. abs. *v. um*, se efter Fisk i et udlagt Næt, røgte Garn.

vitjun (-ar, -anir) [vI:djøn, vI:tjøn, -anIϱ] f. Besøg, Besøgelse.

vitjunar dagur [vI:djønarda:qøϱ, vI:tjønar-] m. Besøgelsesdag, Bebudelsesdag. **-tími** [-ϱ-ti:mI] m. Besøgelsestid.

vitka (a) [vIhdga] v. **I. †1.** vi. udøve Trolddom: *þó þú vitkir og völvur fregnir* (ÓDavÞul. 79). — **2.** vt. *(koma viti fyrir)* bringe til Fornuft. — **II.** refl. *vitkast*: **1.** *(fá vit)* komme til Forstand, blive fornuftig; — (om Börn) begynde at skönne. — **2.** *(rakna við)* komme til Bevidstheden, komme sig igen (efter en Besvimelse).

***vítka** [vi:tka, vihdga] vt. dadle.

?° **vitkari (-a, -ar)** [vI:tkarI, vIhdgarI] m. den, der gör en visere: *starf vitkarans* (Morg. VIII. 158, S. 2).

vitkend [vI:tꞔεnt] f., is. i pl. intellektuel(le) Følelse(r) (ÁBjSál. § 228).

***vitki (-a, -ar)** [vI:tꞔI, vIhdɟI] m. Troldmand.

vitkind [vI:tꞔInt] f. begavet Faar (Lögr. '14, 181).

vítl [vihtλ] n. *(fitl)* Sidden og Syslen med et let Arbejde, Pilleri (BH.).

vítla (a) [vihdla] vi. *(fitla)* sidde og pille ved n-t, arbejde uden Iherdighed (BH.).

vit laus [vIhdlöys] a. **1. a.** *(vitfirtur)* afsindig, gal: *ertu v.!* er du gal!; — (om en beruset Person) *hann er búinn að vera fullur og v. í hálfan mánuð.* — **b.** ustyrlig, overordentlig fyrig (om en Hest): *hesturinn er v. (af vilja, í fjöri).* — **2. a.** *v. í e-ð*, graadig efter n-t; *v. eftir kvenmanni*, gal efter en Kvinde. — **b.** (om Fisk) graadig efter Madding og optrædende i store Mængder: *það var „v. hákarl"* (SIng. I. 247). — **3.** *(heimskur)* dum, taabelig: *jeg er ekki eins v. og þú heldur*, — *jeg trúi því ekki, að hann sje svo v. að gera það*; — n. *vitlaust*, dumt, taabeligt: *það væri ekki svo v.* — **4.** *(skakkur)* forkert: *í fátinu tók jeg með mjer vitlausa bók.* **-lausiliður** [-löysIlI:ðøϱ] m. det næste Led bag Ringhvirvelen *(banakringla)* (ASkaft., Árn.). **-lauslega** [-löyslε·qa] adv. afsindigt; ufornuftigt. **-lausraspítali** [-löysrasbi:talI] m. Sindssygehospital, Galeanstalt. **-legur** [vI:dlεqøϱ, vI:t-] a. kløgtig, forstandig; — *vitlegt*, klogt; (iron.) *það væri vitlegt.* **-leysa (-u, -ur)** [vIhdlεisa] f. **1.** *(vitfirring)* Afsindighed, Vanvid, Galskab. — **2.** *(heimska)* Dumhed, Uforstand: *það var ljóta vitleysan að gera það*; — *gera e-ð í vitleysu*, göre n-t uden at tænke over Følgerne; *eyða (fje) í vitleysu*, strø om sig med Penge: *það er von, að peningarnir þrjóti, þegar þeim er eytt svona í vitleysu*; (Talem.) *ekki er öll vitleysan eins*, (egl. der er mange Slags Galskab til) har man hørt Mage! — **3.** *(þvættingur)* Vrövl, Sludder, Snak: *bull og v.; það er víst v., að N. N. sje strokinn til Ameríku*; — *mjer heyrðist vera barið, það er kanske v.* — **4.** *(villa)* Fejl: *voru margar vitleysur í stílnum þínum?* **-leysi (-is)** [-lεisI] n. = *vitleysa*, Afsindighed, Vanvid, Galskab. **-leysingi** [-lεisiŋɟI] m., **-leysingur (-s, -ar)** [-lεisiŋgøϱ] m. **1.** *(vitlaus maður)* Galning, afsindigt Menneske. — **2.** *(flón)* Idiot, Dumrian: *Hún sást með beltið, vitleysingurinn, þegar þú lofaðir henni í kaupstaðinn* (EKvYhl. 93). **-leysisfullur** [-lεisIsfYd·løϱ] a. rasende. **-leysiskast** [-lεisIskas·t] n. Anfald af Forrykthed. **-leysislegur** [-lεisIslε:qøϱ] a. vanvittig; — adv. *-lega.* **-leysukredda** [-lεisøkrεd:a] f. fiks Idé. **-lítill** [vI:dli·didλ, vI:tli·tIdλ] a. uforstandig; vidnende om ringe Forstand. **-maður** [-ma·ðøϱ] m. intelligent Menneske: *góður v.*, en Mand af Forstand. **-mannlegur** [-manlε·qøϱ] a. forstandig, kløgtig; — adv. *-lega*, paa en Maade, der sömmer sig en viis Mand: *verða v. við e-u* (HPjeturss i Morg. [17]/[9] '20, S. 1, Sp. 2). **-mikill** [-mI·ɟIdλ, -mI·ꞔIdλ] a. som har megen Forstand; vidnende om megen Forstand. **-munur** [-mY·noϱ] m. = **vitsmunur.**

vitna (a) [vIhdna] vt. og vi. **1.** vidne, aflægge Vidnesbyrd: *v. e-ð undir e-n*, kræve, tage en som Vidne paa n-t; *v. (e-ð) upp á e-n*, tage Vidne paa, at en har sagt el. gjort n-t; *v. eið e-s* (bekræfte ens Ed) *um e-ð* (Esp. II. 33); *v. í e-ð (e-n)*, citere n-t (en): *hún vitnaði í það, sem hann hafði sagt daginn áður.* — **2.** refl. *vitnast*, blive bekendt, vise sig; *vitnast upp á e-n*, blive vidnefast, at en har sagt el. gjort n-t. — **3.** pp. *vitnaður*, bevidnet, bekræftet ved (Vitterligheds) Vidners Underskrift (Esp. II. 80).

vitna gengi [vIhdnaɟεiŋ·ɟI] n. Vidnehabilitet (LHBLd. 46). **-laus** [-löy·s] a. uden Vidner: (Ordspr.) *vant er vitnalaust mál* (GJ.), vanskelig er det Sag, som uden Vidner er. **-leiðsla** [-lεið·sla] f. Vidneførelse. **-leiðslutekt** [-lεiðslotεχ·t] f. Vidneforhor (Alþb. 1790, S. 42).

vitnan [vIhdnan] f. = **vitnun.**

vitna sönnun [vIhdnasön:øn] f. Bevis ved Vidneførsel. **-tekt** [-tεχ·t] f. Vidneførelse, Tilkaldelse af Vidner.

vitneskja (-u) [vIhdnεsɟa] f. Nys, Underretning; Oplysning, Kundskab: *fá vitneskju um e-ð.*

° **vitneskjustofa** [vIhdnεsɟøsdo:va] f. Oplysningskontor.

vitni (-s, pl. ds.) [vIhdnI] n. **1.** Vidnesbyrd: *bera v.*, aflægge Vidnesbyrd; *Hinir, sem í vitninu eru*, de andre Vidner (JMPísl. 152); *jeg get ekki rekið sjálfan mig úr v. um það* (jeg kan ikke gendrive mig selv, ɔ: jeg maa tro mine egne Øjne, er overbevist om), *að jeg sæi draug hjerna um kvöldið*; — *getur ekki rekið sjálfan sig úr v., að þetta muni satt vera* (JÁÞj. II. 397); *órekandi* (el. *órækt) v.*, uigendriveligt Vidne; (Ordspr.) *sjer bera flestir saklaust v.* (GJ.), egen Uskyld vil alle bevidne; *eitt v. sem ekkert, tvö sem tíu* (GJ.), een Mands Vidne er intet Vidne, og to Mands Vidne er saa godt som ti Mænds Vidne. — **2.** Vidne: *v. að e-u*, Vidne til n-t; *leiða v.*, føre Vidne; *yfirheyra vitnin*, forhøre Vidnerne.

***vitnir (-is, -ar)** [vIhdnIϱ] m. **1.** *(úlfur)* Ulv. — **2.** *(sverð)* Sværd.

vitnis burðarbók [vIhdnIsbYrðarbou:k] f. Karakterbog. **-burðarmaður** [-bYrðarma:ðøϱ] m. = **vitni** 2. **-burður** [-bYr·ðøϱ] m. **1.** *(vitni* 1.) Vidnesbyrd. — **2.** Skudsmaal: *gefa e-m góðan vitnisburð.* — **3.** *(einkunn)* Karakter: *lægri v.*, lavere Vidnesbyrd el. Karakter, Accessit. **-bær** [-bai:r] a. som kan bære Vidne, vidnefør. **-fastur** [-fas·døϱ] a. = **vottfastur. -fær** [-fai:r] a. = **vitnisbær. -laus** [-löy·s] a. **1.** *(án vitnis)* uden Vidner. — **2.** *(ósannaður)* uhjemlet, ubekræftet. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. Vidne: *þér verðið og mínir vitnismenn* (Visn. 34). **-sannur** [-I-san:øϱ] a. = **vottfastur.**

vitnun (-ar, -anir) [vIhdnøn, -anIϱ] f. Vidnesbyrd, Bevidnelse.

vit orð [vI:dorð, vI:t-] n. **1.** Vidende: *á fárra manna vitorði*, kendt af faa. — **2.** Medvidende, Medskyld: *vera í vitorði um e-ð*, være medvidende om n-t; *vera í vitorði með e-m*, være medvidende med en, være ens medskyldige. **-orðsmaður** [-orþsma:ðøϱ, -oϱs-] m. Medvider.

1. **vitra (-u)** [vI:dra, vI:tra] f. Klogskab, Klogt: *það læknir hana þá sýna vitru sína ok stillingu* (EspS. 181).

2. **vitra (a)** [vI:dra, vI:tra] vt. med dat.: *v. e-m e-ð*, aabenbare, forkynde en n-t (spec. i Dröm el. ved en Vision); — refl. *vitrast e-m*, vise sig for en (spec. i Dröm el. i en Vision): *næstu nótt vitraðist hinn helgi Martínius Ólafi konungi í svefni.*

†vitran (-ar, -ir) [vI:dran, vI:tran] f. = **vitrun.**

vitrast [vI:drast, vI:trast] vrefl. se 2. **vitra.**

vitring (-ar, -ar) [vI:driŋk, vI:triŋk] f. = **vitrun.**

vitringur (-s, -ar) [vI:driŋgøϱ, vI:tr-, -iŋs] m. Vismand, viis: *vitringarnir frá Austurlöndum*, de hellige tre Konger.

vitrun (-ar, -anir) [vI:drøn, vI:trøn, -anIϱ] f. Vision, Aabenbaring; Varsel: *fá v. um e-ð.*

vitrunar draumur [vI:drønardröy:møϱ, vI:tr-] m. Varseldröm, Aabenbaring i Drömme. **-staður** [-ϱ-sda:ðøϱ] m. Aabenbarelsessted.

vit samband [vI:tsambant] n. intellektuelt Forbund: *Í allri fornri heimsfræði, sem framkomin er fyrir v. Indverja, Persa, Grikkja, Gnósismannanna* (Lögr. '19, 7. 21). **†-samlegur** [-samlε·qøϱ] a. = **viturlegur.**

†vitsandi [vI:tsandI] m. Visdomsaand.

†vit semd (-ar) [vI:tsεmt] f. Klogskab; Forstand. **-skerðing** [-sɟεrðiŋk] f. Sindssyge; Vanvid, Afsindighed. **-skerður** [-sɟεrðøϱ] a. = **vitskertur. -skertrahús** [-sɟεϱdrahu:s] n. Galehospital, Sindssygeasyl. **-skertur** [-sɟεϱdøϱ] a. vanvittig, afsindig, sindssyg. **-skynugur** [-sɟI·nøqøϱ] a. forstandig: *skaðskemmandi fyrir hinar vitskynugu kendir manna* (Eimr. XI. 87).

vitsmuna legur [vI:tsmYnalε:qøϱ, vIs·-] a. intellektuel. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. = **vitmaður. -sljóleiki** [-sljou:lεiɟI, -lεiꞔI] m. Aandssvaghed, -sløvhed. **-sljór** [-sljou:r] a. aandssløv, aandssvag. **-vera** [-vε:ra] f. Fornuftvæsen.

vitsmunur [vI:tsmY·nøϱ, vIs·-] m. **I.** Forskel paa Klogskab (JÁÞj. I. 299). — **II.** pl. *vitsmunir*: **1.** *(vit, hyggindi)* Klogskab; Intelligens. — **2.** *(skilningarvit)* Sanser.

vit smælingi [vI:tsmai:liŋɟI] m. indskrænket Person: *dæmisaga, sem vitrir menn hafa skáldað, en vitsmælingjar misskilið* (GFrTis. 250). **-stola** [-sdo·la] a. indec., **-stoli** [-sdo·lI] a., **-stolinn** [-sdo·lIn] a. sindssyg, gal. **-störf** [-sdörv] npl. intellektuel Virksomhed. **-svið** [-svI·ð] n. Kundskabsomraade.

vítt [viht] adv. (comp. *víðar*, superl. *víðast)* vidt; langt, jfr. *víður.* **-þrumandi** [-þrY·mandI] a. vidttordnende.

vitugur [vI:doqøϱ, vI:t-] a. **1.** *(skynsamur)* klog, fornuftig, forstandig, begavet: *Aftur á móti reyndust gæslustjórarnir ... miklu vitugri á ... málið* (Þjóð. '10, 159); *engin skepna á jörðinni væri vitugri en Skjóni* (GPSk. 264). — **†2.** *(fjölkunnugur)* troldkyndig.

vitund (-ar) [vI:dont, vI:t-] f. **1.** *(meðvitund)* Bevidsthed: *v. mín verður þá öll að einu ógreindu skilviti* (Eimr. V. 142). — **2. a.** Vidende, Kundskab: *að minni v.*, med mit Vidende. — **b.** Underretning om n-t: *lifi eg og fái að vita að það er se skeð, skal eg með fyrstu millíferð eptir þá v. senda yður fyrsta partinn* (EspS. 195—96). — **3.** *(ögn)* noget, en Smule: *ofurlitla v. ávalari* (EKv. i Eimr. II. 90); *ekki v.*, ikke det allermindste: *jeg var ekki v. hræddur; jeg á ekki minstu v. af tóbaki.*

vitundar angur [vI:dondarauŋ·gøϱ, vI:t-] n. lille bitte Smule: *ekki v.* **-laus** [-löy:s] a. **1.** *(meðvitundarlaus)* bevidstløs. — **2.** helt blottet for: *hann var v. af kaffi* (2. Ið. III. 84). **-leysi (-is)** [-lεi:sI] n. Ubevidsthed; Bevidstløshed. **-samband** [-ϱ-sam·bant] n. bevidst Forbindelse: *ná vitundarsambandi við ósýnilegan heim* (Lögr. '15, 55). **-vottur** [-r-vohdoϱ] m. Vidne; Vitterlighedsvidne. **-ögn** [-ög·v] f. = **vitundarangur.**

vitundatal [vI:dondata:*l*, vI:t-] n. (Herm]Dulr. 68) = **hugtal.**

vitur (acc. **-ran**) [vI:døϱ, vI:tøϱ, vI:dran, vI:tran] a. **a.** viis; forstandig: (Ordspr.) *fár er svo v., að alt sjái, sem er*, faa er saa vise, at de ser alt, hvad der er. — **b.** *(um dýr)* klog: *v. hundur.*

vítur [vi:doϱ, vi:toϱ] fpl. = *ávítur*, Irettesættelser (JMP:sl. 112).

vitur legur [vɪ:dørlɛ·qoϱ, vɪ:tor-] a. klog, vis. — n. *viturlegt*, klogt: *það væri viturlegt*, det vilde være klogt; — adv. *-lega*, klogt, forstandigt. **-leiki** [-lɛi·ɡ̊ɪ, -lɛɪ·ʎ̥ɪ] m., **-leikur** [-lɛi·gøϱ, -lɛɪ·køϱ] m. Klogskab. **-leiksmaður** [-lɛiχsma:ðøϱ] m. forstandig Mand. **-losi** [-lo:sɪ] a. afsindig (BH.). **-mannlegur** [-man·lɛqøϱ] a. forstandig, klog (LFR. XII. 71). **-máll** [-maud·λ] a. forstandig i sin Tale.

vítus (-ar, -ar) [vi:døs, vi:tøs] m. Person, der optraadte i de isl. *vikivakar*, og bar *vítabikar* (s. d. O.) rundt; ogs. kaldt *vitamaður* (ÓDavVik. 37).

vítusardans [vi:døsardan·s, vi:t-] m. St. Veitsdans.

vit vera [vɪ:dvɛ·ra, vɪ:t-] f. Fornuftvæsen (Eimr. XVII. 49). **-vænn** [-vaidv] a. som man kan vente Forstand hos; kløgtig.

víxil ábeking [viχ·sɪlau:bɛɡ̊iŋk, -bɛʎ̥-] f. Endossement. **-ábekingur** [-au:bɛɡ̊iŋgøϱ, -bɛʎ̥-] m. Endossant. **-afsögn** [-af·sögv] f. Vekselprotest. **-banki** [-bauŋ̊·ɡ̊ɪ, -bauŋ·ʎ̥ɪ] m. Vekselbank. **-eyðublað** [-ɛi:ðøblað] n. Vekselblanket. **-eign** [-ɛig·v] f. = **víxlaeign.** **-falsari** [-fal·sarɪ] m. Vekselfalskner. **-framsal** [-fram·sal] n. Endossement. **-fölsun** [-föl·søn] f. Vekselfalsk. **-kaup** [-köy:p] npl. Køb af en Veksel.

víxill (-ils, -lar) [viχ·sɪdλ, -ɪls, -laϱ] m. Veksel: *afsegja víxli*, protestere en Veksel; *gefa út víxil*, udstede en Veksel; *framselja víxil*, endossere en Veksel; *samþykkja víxil*, akceptere en Veksel; *skrifa (upp) á víxil*, skrive sit Navn paa en Veksel; *v. á hendur öðrum manni*, trukken (trasseret) Veksel (Stj. '82, A. 2).

víxil lög [viχ·sɪlö:q] npl. Vekssellov. **-miðlari** [-l-mɪð·larɪ] m. Vekselmægler. **-rjettur** [-rjɛhdøϱ] m. Vekselret.

víxl (-s) [viχ·sλ] n. **1. a.** Vekslen, Skifte: *hafa v. á rjettu og röngu*, göre sort til hvidt; *á v.*, [1]) *(til skiftis)* vekselvis, skiftevis; [2]) paa Kryds, over Kors: *leggja fæturna á v.*, lægge Benene over Kors. — **b.** Interference: *eða þar mætir dalur holt, og verður þá vatnið þar slétt og kyrt. Þetta er kallað v.* (GFHh. 58). — **2.** usikre, famlende Trin som Overgang fra en Gangart til en anden (fra Pasgang til Trav el. Galop og om igen) (jfr. Bún. XI. 151—53): *það er v. í hestinum*, Hesten har Tilböjelighed til pludselig og uden Grund at skifte Gangart; *ríða v. úr hesti*, tilride en Hest saaledes, at den ikke mere pludselig skifter Gangart.

víxla (a) [viχ·sla] v. **I.** vt. med acc. **1.** lægge over Kors: *v. fæturna*. — **2.** *v. hest*, tilride en Hest saa klodset, at den ikke faar nogen ren Gangart, men hyppigt skifter (fra Pasgang til Trav el. Galop). — **3.** refl. *víxlast*: **a.** lægges over Kors, krydses: *sje jeg að það eru farnar að víxlast fæturnar á manninum, sem var gangandi, og vissi jeg að það var af þreytu* (SIng. I. 209). — **b.** (om en Hest) blive *víxlaður* (se *víxla* 4. b.). — **4.** pp. *víxlaður*: **a.** *(krosslagður)* lagt over Kors, krydset. — **b.** (om en Hest) som pludselig og umotiveret skifter Gangart; — overf.: *þreytandi leiðinlegir gortarar og andlega víxlaðir eintrjáningar* (Eimr. XII. 36). — **c.** (pop.) som rider paa Veksler (Rvk.). — **II.** vt. med dat. veksle, bytte; ombytte: *v. peningum*.

víxla brallari [viχ·slabrad·larɪ] m. Vekselrytter. **-brjef** [-brjɛ:v] n. Veksel. **-eign** [-ɛig·v] f. Vekselbeholdning: *v. bankans*.

víxláhrif [viχ·slau·hrɪv] npl. Vekselvirkning.

víxlan [viχ·slan] f. = **víxlun.**

víxlana samhent [viχ·slanasa:μ(h)ɛvt] an. (metr.) med vekslende Helrim. Ekspl.: *breytast ljóðin, þreytist þjóðin* (HSig. 37). **-sneitt** [-snɛiht] an. (metr.) med vekslende Halvrim: *æð — hljóð, gæð — góð*. Ekspl.: *Óma straumur, góma glaumur, gríma sagna, | róma nauma . . . ríma þagnar* (HSig. 46).

víxlarastörf [viχ·slarasdör·v] npl. en Vekselerers Forretninger.

víxlari (-a, -ar) [viχ·slarɪ] m. Vekselerer.

víxl frjóvgun [viχ·sλfrjouvgøn] f. (bot.) Krydsning. **-horn** [-(h)o(r)dv] n. Vekselvinkel. **-fleiðing** [-l-ileiðiŋk] f. Vekselvirkning: *En með því að finna vitsambandið, orkusambandið, víxlileiðinguna* (Lögr. '19, 7, 22).

víxlingur (-s, -ar) [viχ·sliŋgøϱ] m. Bytting, Skifting.

víxl leggja [viχ·slɛɡ̊·a] vt. (Af.) = **krossleggja.** **-nafnar** [viχ·slnabnaϱ] mpl. Personer, hvis Navne er saaledes, at den enes Fornavn er som den andens Faders Navn og omvendt (f. Eks. *Jón Sigurðsson* og *Sigurður Jónsson*) (Lögr. '12, S. 14, Sp. 4). **-rímað** [-ri·mað] an. (metr.) med vekslende Rim. **-settur** [-λ-schdøϱ] a. vekselstillet. **-skeyti** [-sɡ̊ei·dɪ, -sɡ̊ei·tɪ] npl. e. cross-correspondences (Lögr. '15, 55). **-spor** [-sbo·r] n. famlende, urent Trin paa Overgangen til en Gangart (jfr. *víxl* 2.); — overf. heterogen Handling. **-söngur** [-söyŋgøϱ] m. Vekselsang. **-straumur** [-sdröy·møϱ] m. (elektr.) Vekselström.

víxlun (-ar, -anir) [viχ·sløn] f. (metr.) vekslende Rim indenfor samme Verslinje, jfr. *víxlanasamhent*, *víxlanasneitt*.

víxlunarhik [viχ·sløṇaϱ(h)ɪ:k] n. (metr.) en ikke helt gennemfört Vekslen af Rim (HSig. 92).

víxl verkun [viχ·slvɛϱgøn] f. Vekselvirkning. **-vindur** [-vɪndøϱ] m. Monsun (Odds. II. 3, 107).

viz- [vɪ(:)s] se **vis-.**

1. vje (-s, pl. ds.) [vjɛ:] n. °**1.** *(bústaður)* Bolig. — **2.** *(helgistaður)* Helligdom, Tempel: *vargur í vjeum*, fredløs.

2. °**vje** [vjɛ:] npl. Fane, Banner (MJ. V. 187).

°**vje berg** [vjɛ:bɛrk] n. hellig Klippe. **-björg** [-björk] npl. npr. Viborg. **-bönd** [-bönt] npl. (opr. Baand omkring et fredhelligt Sted, spec. omkring Tingstedet) Grænser, Enemærker: *innan vjebanda þjóðfjelagsins*.

vje fenging (-ar, -ar) [vjɛ:fɛiŋɡ̊iŋk] f. Dragen i Tvivl; Betvivlen; Indsigelse. **-fengja (di)** [-fɛiŋɡ̊a, -fɛiŋdɪ] vt. drage i Tvivl, göre Indsigelse imod, benægte. **-fengjandi (-a, -endur)** [-fɛiŋɡ̊andɪ, -ɛndøϱ] m. Betvivler; Skeptiker (ÁBjH. 367).

vje frjett [vjɛ:frjɛht] f. Orakel. **-frjettaguð** [-frjɛhdagvʏ:ð] m. Orakelgud. **-frjettarstaður** [-frjɛhdaϱsda:ðøϱ] m. Orakelsted.

vjek [vjɛ:k] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **víkja.**

1. vjel (-ar, -ar) [vjɛ:l] f. **I. 1.** Kunst, Kunstgreb. — **2.** is. i pl. Rænker, List, Svig, Bedrageri: *með vjelum*. — **II.** Maskine, jfr. *gufuvjel*.

2. **vjel (-s,** pl. ds.) [vjɛ:l] n. **1.** Stjært, Fuglehale (ASkaft.) (= *stjel*, jfr. 1. *vel)*. — **2.** *(kálfsiður)* Kalveblodpølse (Af.).

vjela (a) [vjɛ:la] v. **1.** vt. bedrage: *v. stúlku*, forføre en Pige; *v. e-n á sitt vald*, faa en i sit Garn; *láta v. sig til e-s*, lade sig lokke (forføre) til n-t. — **2.** vi.: *v. um e-ð*, befatte sig med n-t, bære sig (saa el. saa) ad m. H. t. n-t; †*v. um e-n*, have med en at bestille; *um e-ð er að v.*, der er Tale om n-t: *því að þar er aðeins um eitt einkenni að véla* (GFHh. 30).

vjela boð [vjɛ:labo:ð] n. underfundigt Tilbud. **-bók** [-bou:k] f.: *v. skips*, Maskindagbog. **-bragð** [-braq·ð, -brag·þ] n. Kneb, List.

vjelafl [vjɛ:labλ] n. Maskinkraft.

vjela fræðingur (-s, -ar) [vjɛ:lafrai:ðiŋgøϱ] m. = **vjelfræðingur.** **-fús** [-fu:s] a. rænkefuld. **-gæsla** [-ɡ̊ais·la] f. Maskinpasning (Alþ. '11, B. 787). **-gæslumaður** [-ɡ̊aisløma:ðøϱ] m. Maskinist (ibid. 525). **-gæslustjóri** [-ɡ̊aislosdjou:rɪ] m. Maskinmester (ibid. 524). **-hluti** [-hλʏ:dɪ, -hλʏ:tɪ] m. Maskindel; — pl. *-hlutar*, Maskindele, Maskingods. **-kaup** [-köy:p] npl. **I.** svigagtig Kontrakt el. Køb, bedragerisk Handel, Snyderi: (Ordspr.) *v. skal að vettugi hafa* (GJ.), svigagtig Handel skal ej holdes. — **II.** *(kaup vjela)* Køb af Maskiner. **-laus** [-löy·s] a. uden Svig. **-lið** [-lɪ:ð] n. Maskinpersonale. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. **1.** en, der betjæner en Maskine, Maskinist. — **2.** Bedrager. **-meistari** [-mɛis·darɪ] m. **1.** Ingeniør; Mekaniker. — **2.** Maskinmester. **-menning** [-mɛn:iŋk] f. Maskinkultur.

vjelantsjurt [vjɛ:lavtsjʏϱ·t, -ants-] f. = **garðabrúða.**

vjelaolía [vjɛ:lao:lija] f. Motorolie.

°**vjelár** [vjɛ:lau·r] m. Djævelen (Milt. 89).

vjelar bátur [vjɛ:larbau:døϱ, -bau:tøϱ] m. = **vjelbátur.** **-efni** [-ɛb·nɪ] n. Anledning til Bedrageri; listigt Paaskud.

vjelareim [vjɛ:larɛi:m] f. Maskinrem.

vjelarrúm [vjɛ:laru:m] n. Maskinrum.

vjela smíði [vjɛ:lasmi:ðɪ] f. Maskinfabrikation. **-smiðja** [-smɪð·ja] f. Maskinfabrik. **-smiður** [-smɪ:ðøϱ] m. **I.** (jfr. *vjel* I.) Rænkesmed. — **II.** (jfr. *vjel* II.) Maskinbygger; Maskinist. **-stjóri** [-sdjou:rɪ] m. = **vjelstjóri.** **-tvistur** [-tvɪs·døϱ] m. Maskintvist. **-tæki** [-tai:ɡ̊ɪ, -tai:ʎ̥ɪ] npl. Maskinrekvisiter. **-vinna** [-vɪn:a] f. Maskinarbejde.

vjel bátur [vjɛl·bau·døϱ, -bau·toϱ] m. Motorbaad. **-binda** [-bɪnda] vt. binde i Bundter v. Hj. af en Maskine: *v. hey*. **-byssa** [-bɪs·a] f. Maskingevær (Isaf. '15, 5. 4). **-brúða** [-bru·ða] f. Automat. **-búnaður** [-bu·n-aðøϱ] m. Mekanisme. **-fygli (-is)** [-fɪglɪ] n. Lokkefugl. **-fimi** [-fɪ·mɪ], **-fimni** [-fɪmnɪ] f. indec. **1.** *(hagleikur)* Kunst, Kunstfærdighed (Od. 156). — **2.** *(kænskubragð)* Kunstgreb, List (Il. II. 277). **-fyndi** [-fɪndɪ] f. indec. (AM. 480, 12mo), **-fyndni** [-fɪn·ɪ, -fɪndnɪ] f. indec. Kneb, Rænkefuldhed, Skalkagtighed. **-fræði** [-frai·ðɪ] f. indec. Maskinlære, Mekanik. **-fræðingur (-s, -ar)** [-frai·ðiŋgøϱ] m. Mekaniker. **-fær** [-fai·r] a. = **vjeltækur.** **-gengi** [-ɡ̊eiŋɡ̊ɪ] f. Mekanisme (ÁBjSál. § 93). **-gengur** [-ɡ̊eiŋgøϱ] a. mekanisk (ibid.). **-gylla** [-ɡ̊ɪdla] vt. maskinforgylde. **-gylling** [-ɡ̊ɪdliŋk] f. Maskinforgyldning. **-gæsla** [-ɡ̊aisla] f. Maskinbetjæning.

1. **vjeli (-a, -ar)** [vjɛ:lɪ] m. Væder, hvis ene Testikel (i hvilket Fald den kaldes *hálfvjeli* el. *eineistingur)* eller hvis bægge Testikler sidder for höjt oppe *(= alvjeli)* (ASkaft.).

2. **vjeli (-is,** pl. ds.) [vjɛ:lɪ] n. (ASkaft.) = 2. **vjel.**

vjelifjöður [vjɛ:lɪfjö:ðøϱ] f. Halefjeder.

vjelinda (-a, -u) [vjɛ:lɪnda] n. (Sl.) = 1. **vjelindi.**

1. **vjelindi (-is,** pl. ds.) [vjɛ:lɪndɪ] n. Spiserör.

†2. **vjelindi** [vjɛ:lɪndɪ] npl. List.

vjelindis gangur [vjɛ:lɪndɪsgauŋ·gøϱ] m. Opstød. **-kerti** [-ʎ̥ɛϱ·dɪ] n. et Julelys, lavet af et törret Spiserör af en Okse, hvori der stikkes en Træpind, som Vægen er viklet om; Resten fyldes saa med smæltet Talg (Eimr. XII. 105). **-rót** [-rou:t] f. den nederste Del af Spiseröret (SvP. Rask 18). **-urt** [-ʏϱ·t] f. = **brjóstagras.**

vjelinn [vjɛ:lɪn] a. listig; underfundig.

vjel kensla [vjɛl·ʎ̥ɛnsla] f. Maskinistundervisning. **-klippa** [-klɪhba] vt. maskinklippe. **-kvendi** [-kvɛndɪ] n. Forførerske. **-laus** [vjɛl:öys] a. uden Svig, oprigtig. **-lega** [-l:ɛqa] adv. paa en svigefuld Maade. **-óttur** [-ouhdøϱ] a. rænkefuld, listig. **-prettur** [-l·-prɛhdøϱ] m. lumsk List. **-prjóna** [-prjou·na] vt. maskinstrikke. **-ráð** [-rau·ð] n. = **vjelræði.** **-ráður** [-rau·ðøϱ] a. underfundig, listig, bedragersk. **-raka** [-ra·ga, -ra·ka] vt. rive sammen v. Hj. af en Maskine. **-rita** [-rɪ·da, -rɪ·ta] vt. maskinskrive. **-ritari** [-rɪ·d-arɪ, -rɪ·t-] m. Maskinskriver(ske). **-ritun** [-rɪ·døn, -rɪ·tøn] f. Maskinskrivning. **-ræði** [-rai·ðɪ] n. List, Bedrag, Svig, Snuhed. **-ræðisfullur** [-raiðɪsfʏd·løϱ] a. svigefuld. **-rænn** [-raidv] a. mekanisk (GFHh. 94). **-samlegur** [-samlɛ·qøϱ] a. svigefuld, bedragersk; — adv. *-lega*, med Svig (Underfundighed). **-setja** [-sɛ·dja, -sɛ·tja] vt. maskinsætte. **-setning** [-sɛhdniŋk] f. Maskinsætning. **-sími** [-si·mɪ] m. Maskintelegraf. **-skapur** [-sgaboϱ, -sgap-] m. List, Underfundighed. **-skera** [-sɡ̊ɛ·ra] vt. maskinskære. °**-skilja** [-sɡ̊ɪlja] f. Maskinskod (Tilsk.). **-slá** [-slau·] vt. slaa v. Hj. af Maskine: *v. áveitu*; — pp. *-sleginn*. °**-spenna** [-sbɛn·a] f. Driftspænding (Tilsk.).

vjelstapi [vjɛl·sda·bɪ, -sda·pɪ] m. Fedt paa Fuglenes Bagdel *(vjel)*.

vjel stillir [vjɛl·sdɪdlɪϱ] m. Moderator. **-stjóri** [-sdjou·rɪ] m. Maskinmester, Motorist, Maskinist.

vjelstuttur [vjɛl·sdʏhdøϱ] a. kortstjærtet, med kort Hale (om Fugle).

°**vjel súgur** [vjɛl·su·(q)øϱ] m. kunstig Træk (Tilsk.). **-tækur** [-tai·gøϱ, -tai·køϱ] a. som kan slaas (behandles) med Maskine (GFrÁtt. 126).

vjelugur [vjɛ:løqøǫ] a. listig, rænkefuld.

vjelunninn [vjɛ:lʏn·ɪn] a. maskinlavet, forarbejdet paa Maskiner.

vjer [vjɛ:r] pl. af pron. pers. **jeg.**

vjeralegur [vjɛ.ralɛ qøǫ] a. = **hjeralegur.**

vjerast (a) [vjɛ:rast] vrefl. vimse om uden Maal og Med.

vjes [vje:s] n. = *vas: fyrir þitt, Grímur, vísna-vés* (MJ. III. 98).

†**vjettur (-ar, -ir)** [vjɛhdøǫ] f., jfr. *vættur* 1. *(vera)* Væsen. — 2. *(skurðgoð)* Afgud.

vjettvangur [vjɛhdvauŋgøǫ] m. = **vettvangur.**

vjevígður [vjɛ:viqðøǫ, -vigðøǫ] a. indviet, hellig (Milt. 368)

1. **vo (-r, -r)** [vo:] f. **I. 1.** *(óhamingja)* pludselig uventet Fare, Skade, Fordærv, Ulykke: (Ordspr.) *oft er vo fyrir dyrum* (SchMal.), ofte staar Vaade for Dören; *ill vo fyrir dyrum hann bagar* (StStAndv. II. 169). — **2.** *(skelkur)* pludselig Skræk. (Ordspr.) *honum brá vo fyrir grön* (GJ.), han saa pludselig Faren, han blev hæftig forskrækket. — **II.** *(veigur)* Fasthed, Soliditet, Varighed, Forslag: *það er engin vo í því*, det holder ikke.

2. **vo, vó** [vo:, vou:] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **vega.**

vo beiða (-u, -ur) [vo:bɛi·ða] f. ulykkebringende Væsen, Ulykkesfugl: *En ef þú, slík v., værir sonur einhvers annars af guðunum* (Il. I. 137); *Örumglöð sendi honum vobeyðu* (Skadedyr), *villigölt einn hvíttenntan* (Il. I. 222). **-ben** [-bɛ·n] f. el. n. farligt Saar (Milt. 170). †**-brestur** [-brɛsdøǫ] m. Brag, der varsler om Fare el. Ulykke: *vobrestir loga upp* (StStAndv. I. 81).

voð (-ar, -ir) [vo:ð] f. **1.** *(einn dúkur eða voð í vefstól)* Væv; *v. vaðmáls*, Pakke, indeholdende 24 Alen Vadmel. — **2.** *(dúkur)* Dug, — spec. uldent Lagen, jfr. *rekkjuvoð*; (Ordspr.) *þeim er voða* (el. *rúmfata) þörf, sem um fjall hefur farið* (GJ.), den trænger til Sengen, som over Bjærg er rejst. — ***3.** *(segl)* Sejl (JHall. 167); *voða gammur*, Skib (jfr. JÁGát. 84). — **4.** *(stórt net)* Vod, stort Næt.

voða [vo:ða] adv. og förste Led i Sms. se **voði. -blika** [-blɪ:ga, -blɪ:ka] f. truende Stormsky. **-eldur** [-ɛl·døǫ] m. Vaadeild. **-gautslegur** [-göy:tslɛqøǫ, -göys·-] a. frygtelig, farlig; — adv. *-lega: gýtur augunum v.*, ruller med Öjnene. **-gautur** [-göy:døǫ, -göy:t-] m. farligt Menneske. **-gestur** [-ɟɛs·doǫ] m. farlig Gæst. **-hark** [-haǫ·k] n. frygteligt Spektakel. **-hlaup** [-hʎöy:p] n. farligt Spring: *Jón hljóp af turnveggjum Bessastaðakirkju ... út fyrir sáluhliðsgrindur, og er það v.* (PMelst. cit. i ÓDavSk. 79). **-hættur** [-haihdøǫ] a. meget farlig: (Ordspr.) *villustígur er v.* (Málshb. 352). **-kuldi** [-kʏl·dɪ] m. frygtelig Kulde. **-laus** [-löy·s] a. uden Fare; — n. *-laust* som adv. **-legur** [-lɛ·qøǫ] a. farlig; frygtelig; — adv. *lega: hann meiddi sig v.*, *það er v. fallegt*, det er umaadelig smukt. **-maður** [-ma:ðøǫ] m. frygteligt, farligt Menneske.

***voðar bugur** [vo:ðarbʏ:qøǫ] m. Sejlbugtning. **-efni** [-ɛb·nɪ] n. Stof til en Væv (jfr. *voð*) (JÁÞj. II. 539).

voða reiður [vo:ðarɛi:ðøǫ] a. frygtelig vred, rasende. **-samlegur** [-sam·lɛqøǫ] a. farlig, fordærvelig, truende. **-skot** [-sgo:t] n. Vaadeskud. **-slunginn** [-sluŋ·ɟɪn] a. frygtelig listig, farlig klog. **-spil** [-sbɪ:l] n. Hasardspil: *sumir hafa skoðað hana* (ɔ: *stjórnarbyltinguna) eins og nokkurskonar viðbjóðslegt v.* (Eimr. VIII. 4). **-stormur** [-sdor·møǫ] m. frygtelig Storm, Orkan. **-straumur** [-sdröy:møǫ] m. farlig Ström. **-stríð** [-sdri:ð] n. frygtelig Kamp: *jeg á í voðastríði með* (jeg har frygtelig vanskeligt ved) *að fá hann til þess.* **-veður** [-vɛ:ðøǫ] n. frygteligt Uvejr. **-verja** [-vɛr·ja] f. n-t, der beskytter mod Fare, spec. *(verndargripur)* Amulet (LFR. I. 92). **-verk** [-vɛǫ·k] n. Vaadegærning: (Ordspr.) *v. fá vorkunnardóm* (GJ.), Vaadeværk for skaansom Dom. **-víg** [-vi:q] n. Vaadedrab.

voð feldur [voð·fɛldøǫ] a. **1.** blød, lind: *voru ... tveir og tveir af hinum handteknu bundnir saman með voðfeldum böndum* (MarrPK. 136). — **2.** *(þjáll)* smidig: *skapið var ekki sem allra voðfelldast* (HHafst. i BóluHj. 17). †**-fís (-s)** [-fi·s] m. Fjært. †**-gjörð** [-ɟörð] f. Nætfabrikation. **-hæfur** [vo:þ(h)ai·vøǫ] a. saaledes at man kan føre Sejl, is. an. *voðhæft: það er varla voðhæft*, Vejret er saaledes, at man kan knap føre Sejl.

voði (-a) [vo:ðɪ] m. **I. 1.** *(hætta)* Fare: *ber v.*, aabenbar Fare; *vera í voða*, staa paa Spil: *þegar velferð landsins er í voða*; (Talem.) *leika sjer að voðanum*, lege med Ilden; (Ordspr.) *margur er kviks voðinn*, mangen er Mands Vaade (JThMk. 148). — **2.** Vaade, uventet Ulykke, Fordærvelse: *fara sjer að voða*, [1]) bringe sig i Fare, være uforsigtig: *farðu þjer ekki að voða, barn!*; [2]) komme til Skade (ved Uforsigtighed): *hann fór sjer að voða í fjöllunum.* (Ordspr.) *voðinn er oft næst, þá varir minst* (GJ.), naar mindst man venter det, er Vaaden tit nær. — **3.** *(hættulegur hlutur)* farlig Ting, is. et skærende Redskab, Kniv, Økse el. lign.: *farðu varlega með voðann.* — **II.** gen. *voða* som adv. el. förste Led i Sms.: farlig, overordentlig: *v. hættulegur, v. fallegur*, jfr. *voðahlaup* osv.

voð meiður [voð·mɛi·ðøǫ] m. **1.** *(í vefstól)* Væverbom (Bjælke, hvortil Töjet hæftes). — **2.** *(þvottás)* Bjælke til Ophængning af vaadt Töj: *ég fló af (kálfinum) skinnið og breiddi það á voðmeið á húsabaki* (ÞGjD. 29). **-verk** [-vɛǫk] n. **1.** Vævningsarbejde. — **2.** *(voðvirki)* Væverværksted, Fabrik (Odds. II. 2. 98). **-virki** [-vɪǫɟɪ] n. Væverværksted (BH.).

voð vænlegur [voð·vainlɛ·qøǫ] a. faretruende. **-vænn** [-vaidn] a. faretruende, farlig.

1. **vofa (-u, -ur)** [vo:va] f. **1.** *(afturganga)* Spøgelse, Genganger, Genfærd. — **2.** i pl. (Sch.) = *vífilengjur.*

2. **vofa (ði)** [vo:va, vov·ðɪ, vob·ðɪ] vi. bevæges hid og did, svæve frem og tilbage: *v. yfir*, [1]) hænge over, svæve over ens Hoved, true: *v. yfir e-m*, [2]) *vera yfirvofandi*, staa for.

†**vo felli (-is, pl. ds.)** [vo:fɛd!ɪ] n. Ulykkestilfælde. †**-fenginn** [-feiŋɟɪn] a. farlig.

vofra (-u, -ur) [vov·ra] f. (Dýrf.) = 1. **vofa** 1.

vofrast (a) [vov·rast] vrefl. = *vafra. Samt hef eg vitað gamalryktuðum galdramönnum það teikn fylgja tíðast, að eitthvað v. með þeim og undan* (JMPísl. 82).

vofu heimur [vo:vøhɛi:møǫ] m. Skyggernes Rige. **-legur** [-lɛ·qøǫ] a. spøgelsesagtig; — adv. *-lega.* **-ljettur** [-ljɛhdøǫ] a. alfelet.

†**vofullur** [vo:fʏdløǫ] a. ulykkelig.

vog (-ar, -ir) [vo:q, voi:jɪǫ] f. **1.** *(það að vega)* Vejen, Vejning: *v. og mælir*, Vægt og Maal. — †**2.** *(þyngd)* Tyngde, Vægt. — **3.** †**a.** Vaag (36 Pund el. 36 Potter). — °**b.** *(2 pund)* Kilogram (Ísaf. '12, 10). — **4. a.** *(sem vegið er með, vigt)* Vægt, Vægtskaal. — **b.** *(reisla)* Bismer (Af.).

1. **voga (a)** [vo:qa] v. **1.** vt. el. vi. med inf. vove, turde: *v. e-ð, v. að gera e-ð.* — **2.** vt. med dat. vove, risikere: *v. e-u*; — *v. sjer*, vove sig: *hann vogaði sjer ekki* (turde ikke vove sig) *út fyrir landsteinana*; — *v. sjer að gera e-ð*, vove at göre n-t.

2. **voga (a)** [vo:qa] v. impers.: *vogar að úr sári*, der flyder Materie ud af et Saar (EJ.).

vogan [vo:qan] f. = **vogun.**

vogar afl [vo:qarab·ʎ] n. = **vogarstangarafl. -áhöld** [-au:hölt] npl. Vejeredskaber. **-ás** [-au:s] m. Vægtstang, Vægtbjælke. **-eining** [-ei:niŋk] f. Vægtenhed. **-maður** [-ma:ðøǫ] m. Vejer. **-mál** [-mau:l] n. **1.** *(vogarkerfi)* Vægtsystem. — **2.** *(vogareining)* Vægtenhed. **-mundang** [-mʏn·dauŋk] n., **-mundangur** [-mʏn·dauŋgøǫ] m. (Il. I. 180) = *mundangur*, Tungen i Vægten. **-raun** [-a·röy:n] f. Vægtprøve. **-skál** [-ǫ-sgau:l] f. Vægtskaal. **-stangarafl** [-sdauŋgarab·ʎ] n. Vægtstangskraft. **-stangarálma** [-sdauŋgaraul·ma] f. Vægtstangsarm. **-stólpi** [-sdouʎ·bɪ, -sdoul·pɪ] m. Vægtstativ. **-stöng** [-sdöyŋ·k] f. Vægtstang. **-trje** [-trjɛ:] n. = **vogarás.**

vogaskál [vo:qasgau:l] f. Vægtskaal (Ísaf. '12, 1., Sp. 5).

vogbær [voq·bai·r] a. som kan vejes: *Fiskurinn er svo illa þur, að hann er ekki v.* (Sch.).

vogestur [vo:ɟɛsdøǫ] m. ulykkebringende Gæst, farlig Gæst: *til að draga úr hinum mikla vogesti, sandeyðileggingunni* (Freyr '11, 86).

vogfall [voχ·fadʎ] n. Udströmning af Materie fra en Byld.

voggrís [vo:gri·s, vog·ri·s] m. = **vogrís.**

vogjald [vo:ɟalt] n. Assurancepræmie.

vog meri [voq·mɛ·rɪ] f. (zool.) Vaagmær (trachypterus arcticus). **-mikill** [-mɪ·ɟɪdʎ, -mɪ·ʞɪdʎ] a. oprört, med höje Bølger (Rang., Árn.). **-mær** [-mai·r] f. = **vogmeri.**

vog nabbi [voq·nab·ɪ] m. Filipens. **-nagli** [-naglɪ] m. Byldemoder.

vogóttur [vo:qouhdøǫ] a. med mange Vige: *v. fjörður.*

vogreipar [vo:grɛi·baǫ, -grɛi·p-] fpl. frygtelige Hænder: *þá gekk oft villur vegfarandi í v. hans* (StStAndv. II. 233).

vogrek [voq·rɛ·k] n. strandet Gods; Vrag: *auglýsa v.*, bekendtgöre Vrag.

vogris, vogrís (-s, -ar) [vo:gri·s] m. **1.** *(graftarbóla)* Filipens. — **2.** is. lille Byld paa Öjenlaaget, Bygkorn (hordeolum).

vogsbotn [voχ·sbohtn] m. det inderste af en Vig.

vogsfullur [voχ·sfʏdløǫ] a. fuld af Materie.

vogskálir [voχ·sgau·lɪǫ] fpl. (JÞorl. I. 48) = **metaskálar.**

vogskjaftur [voχ·sʞaf·doǫ] m. Mundingen af en Vig (JÁÞj. I. 165).

vogskorinn [voχ·sgo·rɪn] a. indskaaren af Bugter el. Fjorde, tunget.

vogslitur [voχ·slɪ·doǫ, -lɪ·tøǫ] m. Pusfarve.

vogstangarafl [voχ·sdauŋgarab·ʎ] n. = **vogarstangarafl.**

vogsúra [voχ·su·ra] f. (bot.) Kæmpe-Vejbred (plantago major).

vógum [vou:(q)ʏm] 1. p. pl. imp. ind. af **vega.**

vogun (-ar, -anir) [vo:qʏn] f. Voven; Risiko: (Ordspr.) *v. vinnur og v. tapar*, hvo intet vover, han intet vinder.

vogunar mikill [vo:qʏnarmɪ:ɟɪdʎ, -mɪ:ʞɪdʎ] a. risikabel. **-spil** [-ǫ-sbɪ:l] n. Vovespil. **-verk** [-r-vɛǫ·k] n. dristig Gærning (JTrSk. I. 350).

1. **vogur (-s, -ar)** [vo:qøǫ, voχ·s, vo:qaǫ] m. **1.** *(vík)* Vig, lille Bugt. — ***2.** *(alda, sjór)* Bølge, Sø, Hav: *látum vaxa veður spjóta, | voginn atalt rauða þjóta* (GTh. '95, 80); **vogagammur*, Skib (JÞorl. I. 357).

2. **vogur (-s)** [vo:qøǫ, voχ·s] m. *(gröftur)* Pus, Edder, Materie i et Saar.

vok (-s) [vo:k] n. **1.** Tvivlraadighed, Vaklen: *það var eitthvert v. í honum með það*, han var lidt vaklende m. H. t. det. — **2.** *(ónýtur ís)* Is, som ikke bærer (ASkaft.).

voka (ti) [vo:ga, vo:ka, voχ·dɪ] vi. **1.** svæve: *Lausir yfir lægstu hjöllum | læðumekkir fölir v.* (Hafst. 291). — **2.** overf.: *v. yfir e-u*, vente paa n-t: *eg hef verið að v. yfir, að einhver kynni kaupa bókasafnið* (JSBr. 209).

vokins [vo:ɟɪns, vo:ʞɪns] a. indec. tvivlraadig (Árn.): *v. um e-ð*, i Tvivl om n-t, tvivlsom m. H. t. n-t (JÁÞj. I. 502); *fann hún það á honum, að hann væri nokkuð v. um, hvort hann mundi eiga heimvon eptir dauðann til himnasælu eða í hinn staðinn* (JÁÞj. I. 502); *Landar vorir eru v. um hvort réttara sé* (JSBr. 576).

vokka (a) [vohga] vi. = *voka* 1.: *hrafninn vokkar* (kreser) *yfir dauðyflinu.*

voklyndur [vo:glɪndoǫ, vo:k-] a. ustadig, usikker: *hver er sú voklynd vera | vær gefum orðstír kæran* (JÁGát. 81).

vol (-s) [vo:l] n. **1.** Jamren, Klynken, Flæben, Tvinen: *Vertu ekki að neinu voli, stelpan þín* (JThPs. 11). — **2.** *(volæði)* Elendighed.

1. **vola (-u, -ur)** [vo:la] f. solle Stakkel (StStAndv. II. 199).

2. **vola (a)** [vo:la] vi. **1.** klage, jamre sig, klynke, tvine, flæbe: *Vertu ekki að v. út af þessu* (JThMk. 252). — **2.** röre om i n-t: *v. í heyi*, röre om i Hø i daarligt Törrevejr, for at faa det törret (Vf., Sch.). — **3.** pp. *volaður*: **a.** = *hrakinn: heyið er volað* (Vf., Sch.). — **b.** ussel, elendig, fattig: *Drottins volaðir* (BTh. 236); (Ordspr.) *fáa á volaður vini* (GJ.), faa er Fattigmands Venner. — **4.** (Snæf.) = *kvola.* — **5.** refl. *volast*: **a.** *(bera sig eins og vola)* te sig sølle. — **b.** *volast upp*, forbruges: *jafnvel þó eins mikið kunni upp að volast, með því, sem þá fer meir til spillis* (LFR. XII. 35).

volað (-s) [vo:lað] n. = **vol æði.**

volaðlega [vo:laðlɛ·qa] adv. ynkeligt.

volaus [vo:löys] a. **1.** *(hættulaus)* ufarlig. **2.** *(þrottlaus)* afmægtig, svag.

voldug lega [vol·døqlɛ·qa] adv. vældigt, mægtigt, paa en majestætisk Maade. **-leiki** [-lɛi·ɉı, -lɛi·ʝı] m., **-leikur** [-lɛi·gøϱ, -lɛi·køϱ] m. **1.** *(veld)* Magt, Anseelse. — **†2.** *(tign)* Höjhed, Majestæt. **-skapur** [-χ-sga·bøϱ, -sga·pøϱ] m. Anseelse, Værdighed.

voldugur [vol·døqøϱ, n. -øχt] a. **1.** mægtig: *v. konungur.* **2.** *(stór, mikill)* vældig.

volegur [vo:lɛqøϱ] a. **1.** *(hættulegur)* faretruende, farlig: (Ordspr.) *spyrja er best til volegra þegna* (GJ.), farlige Folk er det bedst at høre om, men ikke at se. — **2.** brat, pludselig. **3.** vovelig. **4.** adv. *-lega.*

volgna (a) [vol·na] vi. blive lunken; blive varm, opvarmes; — impers.: *e-m volgnar,* en begynder at blive n-t varmere: *var þjer ekki farið að v. þarna inni?;* — *v. undir uggum,* faa det hedt.

1. **volgra (-u, -ur)** [vol·gra] f. **1.** *(hiti)* Varme: *það er volgran hjerna,* her er det varmt (Breiðd., Sl.). — **2.** en lille, varm Kilde; — pl. *volgrur* = *vermslur,* varme Jordpletter, hvor Sneen ikke bliver liggende (Árn.).

2. **volgra (a)** [vol·gra] v. **1.** vt. med acc. el. dat. varme: *v. mjólkursopann* (Sl.); *v. e-m* (Breiðd.). — **2.** vi. *(víla)* klynke, jamre sig (Breiðd.).

1. **volgur (-urs)** [vol·gøϱ] n. **1.** Klynken, Jamren sig: *víl og v.* (Breiðd.). — **2. a.** sødladent, sentimentalt Produkt (Tale, Digt o. l.). — **b.** Sentimentalitet.

2. **volgur** [vol·gøϱ, n. voλ·(χ)t, vol·(χ)t] a. lunken: *halda e-u volgu,* sörge for, at n-t ikke bliver helt koldt; overf.: *halda e-m volgum,* holde en varm: *Þú verður að halda honum volgum fyrir mig og sjá um að hann svíki mig nú ekki* (Eimr. III. 26); — (iron.) *Víst er þeim volgt undir uggum* (faar de det hedt), *sem sigla þann sjó* (Eimr. XII. 17).

volgurslegur [vol·gøϱslɛ·qøϱ] a. sødladen, sentimental.

volhnúast (a) [vol·hvu·ast] vrefl. **1.** *(fulhnúa)* beröre, fingre ved; kramme. — **2.** = *holhnúfa.*

voli (-a, -ar) [vo:lı] m. **1.** klynkevorn, uduelig Person, Stymper, Svækling: (Ordspr.) *væntır v. dráttar* (Málshb. 356), Stymperen venter Fangst (ɔ: tror paa at Lykken bliver ham til Del). — **2.** Navn paa en Gaard.

volyndur [vo:lındøϱ] a. upaalidelig: *ilt er v. að vera* (Málshb. 184).

volk (-s) [voλ·k, vol·k] n. **1.** *(það að velkja)* Krøllen, Tilsmudsen. — **2.** *(slark, hrakningar)* Anstrængelser, Strabadser, Besværligheder (spec. om en Sørejse). — **3.** hæftig Yverbetændelse hos Malkefaar (Vf.).

volka (a) [voλ·ga, vol·ka] vt. (jfr. *velkja*) **I. 1.** krølle, tilsmudse; (Ordspr.) *oft volkar vondur maður væna konu* (SchMál.), ofte skænder ond Mand god Kvinde. — **2.** *v. sig,* anstrænge sig. — **3.** overf.: *v. e-ð fyrir sjer,* være tvivlraadig om n-t, overveje frem og tilbage; *v. hugann um e-ð,* overveje n-t længe (jfr. Esp. III. 109); *þrisvar volkaði hann þetta i hug sér og hjarta* (Il. I. 184). — **II.** refl. *volkast:* **1.** *(velkjast)* krølles, krummes, tilsmudses. — **2.** *volkast í e-u,* have Bryderier med n-t. — **3.** faa hæftig Yverbetændelse (om Malkefaar) (Vf.).

volki (-a, -ar) [voλ·ɉı, vol·ʝı, voλ·ga, vol·ka] m. **1.** *(reiði)* Rumperem til Ridesadler (ASkaft., Af.). — **2.** spec. den Del af Haleremmen, der sidder under Hestens Hale (Sl.).

volla (a) [vod·la] vi. vente paa Lejlighed: *jeg hef verið að v. eftir því lengi,* jeg har længe ventet paa Lejlighed dertil (Árn.).

†vols [vol·s] n. **1.** *(óhóf)* Overdaadighed, Yppighed, overdreven Pragt. — **2.** *(dramb)* Overmod, Stolthed.

volsa (a) [vol·sa] vi. opføre sig overmodigt.

volsamur [vol·samøϱ] a. **1.** *(kjökursamur)* klynkende; elendig. — **2.** kedsommelig: *það er volsamt verk,* det er et kedsommeligt Arbejde (BH.).

volsari (-a, -ar) [vol·sarı] m. hoven Spradebasse: *Volsaranna snúningssnið | snýst svo illa um siðir* (Björn á Skarðsá eft. í ÓDavVik. 190).

volskjóða [vol·sɉoᵘ·ða] f. Klynkepotte.

volu kjói [vo:løkjoᵘ:ı] m. = **vælukjói.** **-legur** [-lɛ·qøϱ] a. ynkelig, sølle. **-skapur** [-sga·bøϱ, -sga·pøϱ] m. Ynkelighed.

vol æði [vo:lai·ðı] n. Fattigdom, Elendighed, Armod; Jammer. **-æðisgepill** [-aiðısɉɛ:bıdλ, -ɉɛ:pıdλ] m. Klynkepotte. **-æðisskapur** [-aiðısga:bøϱ, -sga:pøϱ] m. = **volæði.**

voma (-u, -ur) [vo:ma] f. **I. 1.** Kvalme; ogs. i Alm. Ildebefindende, Upasselighed. — **2.** *(bragð, sem maður fær kligju af)* vammel Smag (Breiðd.). — **II.** pl. *vomur:* **1. a.** Tvivlraadighed, Usikkerhed m. H. t. n-t: *það eru einhverjar v. i honum, — það eru v. á honum,* han kan ikke bestemme sig. — **b.** spec. Usikkerhed m. H. t. hvorvidt Vejret egner sig til at komme paa Søen: *vera í vomum,* kigge efter Vejret. — **2.** Uro: **a.** *kýrin er farin að fá v.,* Koen er begyndt at blive syg för Kælvningen. — **b.** *það eru v. á kúnni* (Nl.) = *kýrin er að verða yxna,* se *yxna.*

vomast (a) [vo:mast] vrefl. kigge efter Vejret (Árn.) (jfr. *voma* II. 1. b.).

vomet [vo:mɛ·t] npl. Vantrivsel: *það eru einhver v. í honum* (Hún.).

vomur (-s, -ar) [vo:møϱ] m. modbydelig Person, ækelt Bæst, stort og brutalt Menneske at se til: *voma og þýja blóðið* (BóluHj. 119).

vomuveður [vo:møvɛ:ðøϱ] n. usikkert Vejr.

von (-ar, -ir) [vo:n] f. **1.** (jfr. 3.) Haab, Forhaabning: *gera sjer von(ir) um e-ð,* göre sig Haab om n-t; *í v. um e-ð,* i Haab om n-t; *milli vonar og ótta,* mellem Haab og Frygt; *leita af sjer vonina* (el. *alla v.),* søge, til man har opgivet Haabet om at finde det, man søger; *kaupa vonina í e-m,* betale for det usikre Haab, at en bringer det til n-t (og derved gengælder, hvad der er sat paa ham); *kaupa vonina í e-u,* købe n-t uden at vide, om det duer; *margur lifnar að litlum vonum,* mangen kommer sig, selv om der er ringe Haab; (Ordspr.) *ilt er óvissa v. kaupa* (GJ.), ondt er usikkert Haab at købe; *v. er vakandi manns draumur* (GJ.), Haabet er de vaagendes Dröm; *v. er bagabót* (GJ.), Haabet er Modgangs Trøst. — **2.** (jfr. 3.) Forventning, Udsigt til: *e-s er v.,* man venter en; *hans er v.* (el. *það er v. á honum) á morgun,* man venter ham i Morgen; (Ordspr.) *þar er annars v., sem einn er dreginn* (ÓDavÞul. 131), der kan en anden ventes, hvor man een har faaet; *illur á sjer ills v.,* ond venter ondt; *það er ekki v., að hann vilji gera það,* det er ikke at vente, at han vil göre det; *það er v. (á því)* (det er ikke mere end hvad man kan vente), *að hann haldi það;* — *það er v. þú segir það,* det har du god Grund til at sige; *eiga ekki v. á góðu,* ikke kunne vente n-t godt; *eiga v. á e-u,* vente n-t, have Haab om n-t: *jeg á v. á honum á morgun,* jeg venter ham i Morgen; *maður getur svo sem átt v. á því,* det kan man godt vente, det maa man være belavet paa; *það er v. á e-u,* n-t ventes; *þá* (el. *nú) er ekki á verra v.,* værre kan det ikke blive; *eiga sjer e-s v.,* vente n-t; *hún ætti sér ávalt ótta vonir* (JÁÞj. II. 24); *mjer er þess v.,* jeg venter det; *eiga sjer einskis ills v.,* ikke vente n-t ondt; (Ordspr.) *af illum er jafnan ills v.,* af ond Mand kan ondt ventes; *allra veðra v.,* Udsigt til al Slags Vejr; *v. til e-s,* Haab om n-t; *sem v. var (til),* som man kunde vente; *en lengra aftur í tímann var ekki v. til* (kunde man ikke vente) *að minni manna næði* (Eimr. I. 96); — **3.** i visse, til Dels overf. Forb. (jfr. 1. og 2.): *að vonum,* [1]) rimeligvis: *yrði þó að vonum aldrei tæmt* (GV. i JÁÞj. I. viii); *það var ekki að vonum, að ...,* det var ikke at vente, at ... (ibid. xxii); *eg fæ það þó einhvern tíma að vonum,* jeg for dog vel engang mit Ønske opfyldt; [2]) saaledes som man haabede, efter Ønske (JHall. 196): *alt gengur að vonum;* — *eftir (öllum) vonum,* (egl. som man kunde vente), god efter Omstændighederne, ret god; *það var til vonar,* det var som man kunde vente; *v. úr viti,* i det uendelige, utrolig længe: *bíða v. úr viti eftir e-u;* — *endast v. úr viti,* holde i det uendelige; *gærurnar og haustullin flugu upp úr v. og viti* (op over alle Grænser) (Lögr. '15, 126); *upp á v. og óvon,* paa Lykke og Fromme; *v.* (el. *vonum) bráðar,* för end man venter; snart; *fyr en v. um varir, þegar minst vonum varir,* naar man mindst venter det; *þegar minstum vonum varðar,* ds. (JTrHeið. IV. 103); *til vonar og vara,* for Sikkerheds Skyld; *framar öllum vonum,* saa godt man paa nogen Maade kan vente; *vonum fremur* el. *öllum vonum* (el. *allri v.) fremur,* meget mere end man kunde vente; *þegar honum þótti fyrir v. komið, að Sveinn kæmi,* da han troede alt Haab var ude om, at S. vilde komme (Eimr. XII. 127); *bregða(st)* (el. *bera) til beggja vona,* blive tvivlsomt: *gert ráð fyrir, að brugðizt geti til beggja vona, hvort þau* (ɔ: *fjórðungsþing) séu höfð eða ekki* (EArRétt. 17); *af þér vænti ég góðs, en til beggja vona gæti brugðið með suma hina sveitungana* (ÞGjD. 72); *þykir af því mega til beggja vona bera, hvort hann muni endast svo vel sem ætlað var* (JÁÞj. I. 378); *það er borin v. á því* (el. *með það),* det er meget tvivlsomt; *geta í vonirnar, að ...,* gætte sig til, at ...: *en ég gat þó strax rétt í vonirnar* (TSæm. 283); *e-m verður v. að lygi,* ens Haab skuffes: *Henni varð það ekki v. að lygi, að Kristín væri þar* (Mýrd. 164).

vona (a) [vo:na] v. **1.** vi. og vt. haabe, vente: *jeg v., að það lagist, hefur hann gert það? Jeg v. það* (det haaber jeg); *v. eftir e-u = vonast eftir e-u: jeg v. eftir línu frá þjer; v. til e-s,* forvente n-t af en: *jeg v. til þín, að þú verðir ekki fyrst til þess, að koma þessu umtali á loft* (JThPs. 127). — **2. a.** vt. med gen.: *v. e-s = v. e-ð.* — **b.** (= *vænta)* vente: *Ekki vonar mig það* (Árm. I. 188). — **3.** refl. *vonast: v. eftir e-u (e-m),* vente n-t (en); *v. til e-s,* haabe, vente n-t. — **4.** ppr. *vonandi* som adv. forhaabentlig.

vonar augu [vo:naröy:qø] npl. Haabets Blik: (Talem.) *mæna vonaraugum eftir e-u* el. *á e-ð,* kigge længselsfuldt efter n-t, haabe paa n-t: *Um hitt var eigi fengist, þótt bændur í Strandasýslu mændi vonaraugum eftir aðflutningum* (JAðEin. 288). **-bjartur** [-bjaϱ·døϱ] a. med lyse Forhaabninger (Udsigter). **-brigði** [-brıq·ðı, -brıɣ·ðı] npl. = **vonbrigði.** **-brjef** [-brjɛ:v] n. Ekspektancebrev: *Hvetur biskup hann til að reyna „með góðra vina tilhjálp" að ná í v. fyrir Hofi í Vopnafirði* (JAðEin. 531). **-daufur** [-döy:vøϱ] a. = **vondaufur.** **-draumur** [-dröy:møϱ] m. Længselsdröm. **-fullur** [-ϱ-fʏd·løϱ] a. forhaabningsfuld. ***-gandur** [-r-gan·døϱ] m. »Haabets Ganger«: *Þessi Gleipnir* (ɔ: *hjónabandið) átti nú að halda vonargandi hvers manns bundnum* (ÞGjOs. 123). **-gægjur** [-ɉai:jøϱ] fpl. forventningsfuld Kiggen efter n-t: *vonargægjum snikjandi* (BóluHj. 219). ***-háski** [-ϱ-(h)aus·ɉı] m. Faren for at ens Forhaabninger lider Skibbrud: *minn vonarháska vel þú sér* (JÞorl. II. 35). **-heimur** [-(h)ɛi:møϱ] m. Haabets Verden. **-hýr** [-(h)i:r] a. = **vonhýr.** **-kaup** [-köy:p] npl. Hasardkøb. **-laus** [-r-löy·s] a. = **vonlaus.** **-legur** [-lɛ·qøϱ] a. som imødeser n-t med Længsel: *jeg er farinn að verða v. eftir brjefinu* (Hún.); *en hræðilega verð eg vonarleg þegar bréfin fara að koma frá þér í vetur* (Skírn. '18, 338); — forventningsfuld: *hún sagði þá, og var vonarlegri í bragði.* **-leiðsla** [-lɛið·sla] f. Haabets Drömmeri. **-leysa (-u)** [-lɛi·sa] f., **-leysi (-is)** [-lɛi·sı] n. Haabløshed, Mismod. **-neisti** [-nɛis·dı] m. en Haabets Gnist. **-peningur** [-ϱ-pɛ:niŋgøϱ] m. Menneske el. Dyr, om hvis Fremtid godt kan haabes, men intet sikkert udsiges: *þar sem hann var þá enn fullkominn v. á 5. aldursári* (Eimr. XIV. 182); *þú áttir ekki að leyna mig þess, að hún* (ɔ: *kýrin) var gallagripur og v.* (ÞEgPr. 76). **-skuld** [-sgʏl·t] f. usikker Gæld: *telja e-ð til vonarskuldar.* **-snauður** [-snöy:ðøϱ] a. fattig paa Haab. **-sól** [-soᵘ:l] f. Haabets Sol. **-stjarna** [-sdjad·na, -sdjar·dna] f. Haabets Stjærne. **-tölur** [-tö:løϱ] fpl. forhaabningsfuld Tale (om n-t): *v. um velferð framliðins* (Klp. III. 65). **-vængir** [-r-vaiŋ·ɉıϱ] mpl. Haabets Vinger. **-völur** [-vö:løϱ] m. **1.** Haabets Stav: *sonur Bjarna í Hlíð ... kom heim frá háskólanum, með brotinn vonarvöl foreldra sinna* (GFrUbl. 37). — **2.** Betlerstav: *fara* (el. *komast) á v.,* bringes til Betlerstaven; *kominn á vonarvöl,* udarmet.

von biðill [von·bı·ðıdλ, vom·-] m. Frier, som maa vente længe paa Svar; ogs. i Alm. Ekspektant: *vera v. e-s,* vente paa, at det maatte behage en at træffe en el. anden Bestemmelse el. tage Beslutning: *jeg vildi ekki*

vera v. hans lengur. **-brigði** [-brıqðı, -brıgðı] npl. skuffet Forventning, Skuffelse: *verða fyrir vonbrigðum,* lide en Skuffelse, blive skuffet.

vondapils [von·dapıl·s] n. Nederdel, brugt af Kvinder ved grovere Arbejde (Vf., StgrJ. i Lbs. 95, 8vo).

vondaufur [von·doy·vøϱ] a. som ikke nærer meget Haab: *hann er orðinn v.*

†**vond fýst** [von·tfist] f. vellystig Begærlighed. †**-skaparfullur** [-sgabaϱ-fʏd·løϱ, -sgapaϱ-] a. ondskabsfuld, slet; skadelig, fordærvelig. †**-skaplegur** [-sgablɛ·qøϱ, -sgap-] a. ond, slet. †**-skapur** [-sgabøϱ, -sgapøϱ] m. Slethed.

vondslegur [von·(t)slɛqøϱ] a. skammelig, slet, daarlig: *fyrir þá skuld að eg lét vondslegt skap við mig ráða* (Il. I. 205); — adv. *-lega.*

vondur [von·døϱ], comp. **verri** [ver:ı], superl. **verstur** [vɛs·døϱ, vɛϱ·sd-] a. (jfr. ogs. *illur* og *slæmur)* **I. 1.** slet, daarlig: *vond húsakynni,* daarlig Lejlighed; *vont viðurværi,* daarlig Kost; *v. á bragðið,* som har en daarlig Smag, smager daarligt; *þykja e-r matur v.,* ikke kunne lide en vis Spise; *vont veður,* daarligt Vejr; *e-ð er ekki sem verst,* n-t kan til Nød passere; (Ordspr.) *v. ávani er sálar bönd og bani* (GJ.), ond Vane er Sjælens Torn og Bane. **2. a.** ond, slet: *vondir menn,* (Talem.) *einhvers staðar verða vondir að vera,* et Sted maa ogsaa ond Mand være; *fyrri er v. en verstur sje,* ond er man, inden allerværst man bliver; *sjaldan verður vondum á vömmum bil* (GJ.), sjælden helmer ond Mands æreløse Gærning; *oft verður v. verstur sjer* (GJ.), ofte bliver ond sig selv værst, jfr. det er værst for den selv, som ondt gör; *vondir oftast vinna leik* (GJ.), onde vinder oftest Spillet; *of margir vondum vægja* (GJ.), altfor mange skaaner Skarnsfolk; *það er ilt að verða viljandi v. af vondum* (GJ.), det er slemt af egen Vilje ved ond Mands Eksempel ond at blive; *sá vondi,* den onde, Djævelen: *eigi það og taki sá vondi* (MelBr. 43); *vondi andinn,* ds.; *v. í sjer,* af ondt (is. ukærligt) Sindelag; *vera v. við e-n* (mods. *vera góður við e-n),* være ond imod en, behandle en slet; *vond verk,* onde Gærninger. — **b.** *(reiður)* vred: *verða v.,* blive vred; *vera v. út af e-u,* være vred over n-t; *vera v. við e-n,* være vred paa en. — **c.** *(önugur)* arrig, gnaven: *í vondu* (el. *illu, slæmu) skapi,* i daarligt Humør. — **d.** ondskabsfuld (is. om Heste i Stalden). — **e.** = *mannýgur.* — **3.** n. *vont:* **a.** slemt, ubehageligt: *það er v. fyrir hann,* det er slemt for ham. — **b.** *(erfitt)* svært, vanskeligt: *það er v. að komast upp á fjallið; það er v. að hitta hann heima.* **II. 1.** comp. *verri.* **a.** *vera v. af e-u,* forringe sin Anseelse ved n-t nederdrægtigt: *prestur kvað kaupmann vera v. af að senda þvílíkt óargadýr í hendur honum* (JÁÞj. I. 329). — **b.** daarligere (om en syg; i denne Bet. bruges *slæmur* i pos.): *hann var slæmur í gær, en í dag er hann miklu v.; — það var v. sagan!* det var en værre Historie!; *og, það sem verra var,* og hvad der var værst. — **2.** n. *verra,* værre: *það hefði þó verið enn þá v. ef ...; — v. gat það verið,* det kunde have været værre; *það var nú v.!* den var værre!; *nú fór í verra!* det var et værre Uheld!; *hafa v. af e-u,* [1]) komme til at lide ved n-t, have Ubehageligheder af n-t; *þú skalt hafa v. af, ef þú hlýðir mjer ekki;* [2]) (om en syg) tage Skade af n-t: *það getur verið, að þú hafir v. af að fara út.* — **3.** superl. *verstur,* værst: *hann er sjálfum sjer v.; — hann er versti maður,* han er en rigtig Slubbert; *það er það versta, sem jeg hef komist í,* det er det værste, jeg endnu har været med til; *mjer þykir verst, það er verst,* jeg er rigtig ked af; *það er* (el. *mjer þykir) verst, að jeg skuli ekki geta hjálpað þjer; — það er verst, að hann skuli vera farinn,* det var kedeligt (Skade), at han er gaaet; (iron.) *það er (nú) verst, að hann er ekki nógu ríkur!* han mangler skam ikke Penge!

von fagur [von·fa·qøϱ] a. med skönne Forhaabninger (JHall. 123), som vækker glade Forhaabninger, haabefuld, meget lovende. **-fullur** [-fʏdløϱ] a. fuld af Haab. **-glaður** [voŋ·gla·ðøϱ] a. opfyldt af glædelige Forhaabninger. **-góður** [-gouˑðøϱ] a. som nærer Haab (om n-t), forhaabningsfuld, ved godt Mod: *v. um (að geta) e-ð.* **-gróinn** [-grouˑın] a. fortröstningsfuld: *eins helzt uppi vongróin viðleitnin manns* (StStAndv. I. 284). **-gæði** [-ɟai·ðı] npl. glade Forhaabninger. **-hýr** [vo:v(h)i·r] a. straalende af Haab. **-hress** [von·hϱɛs] a. forhaabningsfuld. **-laus** [-löys] a. haabløs. **-legur** [-lɛqøϱ] a. **1.** som man kan haabe el. vente; *sem vonlegt var,* som man kunde vente (ÞGjD. 12). — **2.** som giver Haab om Resultat: *Það er því hvorki vonlegt né vinsælt verk* (Alþ. '11, B. II. 1327). **-leysa (-u)** [-lɛisa] f., **-leysi (-is)** [-lɛisı] n. Haabløshed. **-leit** [-lɛi·t] f. fortröstningsfuld Søgen (StStAndv. II. 304). **-lygi** [-li·jı] f. indec. Skuffelse, is. nægtende: *honum varð það ekki v.* (Eyf.). **-lítill** [-li·dıdλ, -li·t-] a. som nærer ringe Haab; is. an. *-lítið.* **-ljóð** [-ljouˑð] npl. haabvækkende Sang. **-mál** [-mau·l] npl. Tale om Haab: *meðan v. hjarta mannsins hressa* (BJVÚrv. 90).

vonsheldur [von·s(h)ɛldøϱ] adv. imod Forventning, bedre end man skulde vente: *hann bjargast v.* (Múl.); *Vertiðin reyndist v. vel* (MJSöguk. 86).

vonska (-u) [von·sga] f. **1.** *(ilska)* Ondskab. — **2.** *(reiði)* Vrede, Arrigskab.

vonskast (a) [von·sgast] vrefl. være vred: *v. út af e-u,* være vred over n-t.

vonsku hraun [von·sgøhϱöy:n] n. ondartet Lavamark, Lavamark, der er i höj Grad ufarbar (ÞThLfr. IV. 54). **-kast** [-kas·t] n. slemt Anfald af daarligt Vejr, is. Kulde. **-veður** [-vɛ:ðøϱ] n. Herrens Vejr, Gudsvejr.

von stola [von·sdo·la] a. indec. hvis Haab er stjaalet, fortvivlet: *vafin böndum | v. brennur sál* (AGHel. 49). **-svik** [-svı·k] npl. = **vonbrigði.** **-svikinn** [-svı·qın, -svı·ķın] a. skuffet i sine Forhaabninger (GFrSex 81). **-sæll** [-saidλ] a. fortröstningsfuld.

vonumdjarfur [vo:nomdjar·voϱ] a. dristig i sine Forhaabninger (BJVÚrv. 3).

vopn (-s, pl. ds.) [vohpn] n. Vaaben: *bera v. á e-n,* angribe en med Vaaben i Haand; *standa með vopnum,* staa under Vaaben; *með fullum vopnum,* fuldt bevæbnet; *allir, sem vopni geta valdið,* alle vaabenføre; *svifta vopnum,* afvæbne; *hafa e-ð að vopni,* bruge n-t som Vaaben. *vopnabrak,* Vaabenlarm (Vísn. 136).

vopna (a) [vohbna] vt. bevæbne; — refl. *vopnast,* bevæbne sig, gribe til Vaaben; — pp. *vopnaður,* bevæbnet.

vopna afli [vohbnaab·lı] m. Vaabenforraad. **-bit** [-bı:t] n. Saar (efter Vaaben). **-brak** [-bra:k] n. Vaabenbrag. **-búnaður** [-bu:naðøϱ] m. Rustning, Udrustning. **-búr** [-bu:r] n. Töjhus, Arsenal. **-burður** [-bʏr·ðøϱ] m. **1.** det at bære Vaaben: *temja sjer vopnaburð,* øve sig i Brug af Vaaben. — †**2.** *(vopnagangur)* Regn af Kastevaaben, Kamp. **-fimleiki** [-fım·lɛiɟı, -lɛiķı] m. Vaabenfærdighed.

Vopnafjörður [vohbnafjör·ðøϱ] m. npr. Fjord paa Østlandet; ogs. en Handelsplads (med Opland) ved Fjorden.

vopna gangur [vohbnagauŋ·gøϱ] m. Regn af Kastevaaben i en Kamp: *forðið Ajanti ... við bana, því mikill vopnagángur stendur á honum* (Il. I. 275). **-gnýr** [-gni:r] m. = **vopnabrak.** **-hlje** [-hλıɛ:] n. Vaabenstilstand. *****-hríð** [-hϱi:ð] f. Kamp (MJ. V. 51). **-kista** [-ķıs·da] f. Vaabenkiste. **-laus** [-löy·s] a. = *vopnlaus;* — adv. *-laust,* uden Vaaben. **-leikur** [-lɛi:gøϱ, -lɛi:køϱ] m. Vaabenleg. **-mark** [-maϱ·k] n. Vaabenmærke. **-mót** [-mouˑt] n. Vaabenmøde, Kampmøde. **-raun** [-röy:n] f. Vaabenprøve, -dyst. **-safn** [-sab·v] n. Vaabensamling. **-samkoma** [-sam·koma] f. det, at Vaaben stødes mod hinanden; Kamp. **-skifti** [-sɟıf·dı] npl. **1.** *(skifti á vopnum)* Bytning af Vaaben. — **2.** = *vopnaviðskifti.* **-smiðja** [-smıð·ja] f. Vaabenfabrik. **-smiður** [-smı:ðøϱ] m. Vaabensmed, -fabrikant. **-spell** [-sbɛd·λ] npl. Ødelæggelse af Vaaben. †**-staður** [-sda:ðøϱ] m. ubedækket Sted (hvor man kan saares). **-stefna** [-sdɛb·na] f. Vaabenting, -mønstring. †**-tak** [-ta:k] n. **1.** Vaabenbifald, Ceremoni, hvorved offentlige Beslutninger blev stadfæstede, ved at slaa paa Skjoldene med Vaaben. — **2.** det, at enhver ved Tingets Oplosning tager sine Vaaben. **-tilgrip** [-tıl·grıp] n. Griben til Vaaben. **-viðskifti** [-vıð·sɟıfdı] npl. Kamp; Vaabenskifte: *eiga v. við e-n,* kæmpe med en; (Ordspr.) *spyrjum að leikslokum, en eigi vopnaviðskiftum,* (egl. lad os spörge om Udfaldet af Kampen, men ikke om Kampen selv) den ler bedst, som ler sidst. **-þing** [-þiŋ·k] n. Vaabenting.

vopn bitinn [vohpvbı·dın, -bı·tın] a. saaret el. dræbt med et Vaaben: *margir vopnbitnir menn, vegnir með eirslegnum spjótum* (Od. 221). **-búa** [-bu·a] vt. bevæbne, udruste; *(v. skip)* armere. **-búnaður** [-bu·naðøϱ] m. *(hers)* Udrustning; *(skips)* Armatur. **-bær** [-bai·r] a. **1.** brugelig som Vaaben, som kan bæres som Vaaben. — **2.** *(vopnfær)* vaabenfør. **-dauður** [-döy·ðøϱ] a. død i Kamp, falden for Vaaben. **-djarfur** [-djarvøϱ] a. dristig i Kamp; vaabendjærv. **-fastur** [-fasdøϱ] a. uigennemtrængelig for Vaaben: *Neyðin á vopnfastan, heimofinn serk* (EBenHr. 110). **-fimi** [-fı·mı] f. indec. Vaabenfærdighed. **-fimur** [-fı·møϱ] a. vaabenfærdig, kyndig i Vaabenbrug.

Vopn firðingur (-s, -ar) [vohpvfırðiŋgøϱ] m. Person, som stammer fra el. er Indbygger af *Vopnafjörður.* **-firskur** [-fıϱsgøϱ] a. fra *Vopnafjörður.*

vopn fletta [vohpvflɛhda] vt. afvæbne. **-fær** [-fai·r] a. vaabenfør. **-glymur** [-glı·møϱ] m. Vaabenlarm. **-grjót** [-grjouˑt] n. coll. Stene, brugte som Vaaben. **-göfugur** [-gö·vøqøϱ] a. berömt i Krig. **-hanski** [-(h)ansɟı] m. Stridshanske. **-hestur** [-(h)ɛsdøϱ] m. Stridshest. **-hæfur** [-(h)ai·vøϱ] a. brugelig som Vaaben. **-kvöð** [-kvö·ð] f. Rappel. **-laus** [vohbnlöys] a. ubevæbnet; uden Vaaben: *vega að vopnlausum manni,* angribe en vaabenløs Mand. **-rakkur** [-rahgøϱ] a. vaabendjærv. **-skylda** [vohpvsɟılda] f. Værnepligt. **-steinn** [-sdɛidv] m. Kampsten (Il. I. 114). **-treyja** [-trɛi·ja] f. Vaabentröje. **-vani** [vohbnva·nı] a. vaabenløs.

1. **vor (-s,** pl. ds.) [vo:r] n. Vaar, Foraar: *í v.,* [1]) *(í v., sem leið)* sidste Foraar; [2]) *(á þessu vori)* nu til Foraaret; [3]) næste Foraar; *að vori,* næste Foraar; *um vorið,* om Foraaret: *einn dag um vorið; — með vorinu,* ved Foraarets Begyndelse; *á vorin,* om Foraaret.

2. **vor** [vo:r] pron. poss. vor (i dagl. Tale bruges som oftest *okkar).*

3. **vor** [vo:r] gen. pl. pron. pers. se **jeg.**

vora (a) [vo:ra] v. impers.: *það vorar,* det bliver Foraar (ogs. refl. *vorast): Þegar betur vorar að,* naar Foraaret nærmer sig mere (Skírn. X. 23); *það vorar vel (illa),* det er godt (daarligt) Foraar; *hvernig v. mundi,* hvorledes Foraaret vilde blive (JThMk. 197).

vor áfell [vo:raufɛd·λ] n., **-áfelli** [-aufɛd·lı] n. Foraarssnestorm og Kulde. **-afli** [-ablı] m. Foraarsfangst. **-annir** [-an·ıϱ] pl. af **vorönn.**

vorast [vo:rast] vrefl. = **vora.**

vor bati [vor·ba·dı, -ba·tı] m. Bedring (i Vejrliget) ved Foraarstid (GFr. Úh. 200). **-bátur** [-bau·døϱ, -bau·t-] m. Baad, som gaar paa Fiskeri om Foraaret (Br.) Þf. 4). **-blíða** [-bli·ða] f. mildt og behageligt Foraarsvejr. **-blíðudagur** [-bliðøda:qøϱ] m. mild og skön Foraarsdag. **-blóm** [-blouˑm] n. **1.** *(blóm, sem sprettur snemma á vori)* Foraarsblomst. — **2.** Gæslingblomst *(draba).* **-blær** [-blai:r] m. **1.** *(vindblær)* Foraarsluftning. — **2.** *(blæbrigði á vorin)* Foraarsskær, Foraarstone. **-boði** [-bo·ðı] m. Foraarsbebuder. **-breiðsla** [-brɛiðsla] f. Spredning af Gødning om Foraaret, jfr. *haustbreiðsla.* **-brúða** [-bru·ða] f. (bot.) Vaar-Vandstjærne (callitriche verna). **-burður** [-bʏrðøϱ] m. Foraarsgødning. **-bær** [-bai·r] a. som kælver om Foraaret: *v. kýr* (jfr. Klp. VIII. 145). **-bæra** [-bai·ra] f. Ko, som kælver om Foraaret. **-dagur** [-da·qøϱ] m. Foraarsdag. **-dauði** [-döy·ðı] m. Død om Foraaret.

*****vorðinn** [vor·ðın] = *orðinn,* pp. af **verða.**

vor dýrð [vor·dirð] f. Foraarspragt. **-dægur** [-dai·qøϱ] npl. Foraarsdøgn. **-dögg** [-dög] f. Foraarsdug. **-elskur** [vo:rɛl·sgøϱ] a. som holder af Foraaret: *eins og þegar vorelsk sál hlustar á nið nalægra linda* (GFrÓl. 5). **-fengur** [voϱ·fɛiŋgøϱ] m. = *vorafli: v. á Inn-Nesjum yfir níu hundruð stór til hlutar* (PGAnn. 13). **-flaga** [-fla·qa] f. uren og klattet Uld paa Faar om Foraaret (BH.). **-fluga** [-flʏ·qa] f. (zool.) Vaarflue (phryganea). **-fóður** [-fouˑðøϱ] n. Foraarsfoder, Foder til Kreaturer om Foraaret. **-framtal** [-framtal] n. Foraarsopgivelse (af (skattepligtig) Ejendom) (Stj. '91, B. 83).

Vorfrúarkirkja [voϱ·fruaϱķıϱ·ɟa] f. npr. Vor Frue Kirke (EiÓlLf. 41).

vor fugl [voϱ·fʏgλ] m. Foraarsfugl. **-gola** [vor·go·la] f. Foraarsluftning. **-gróandi** [-grouˑandı] m. Spiren om Foraaret. **-gróður** [-grouˑðøϱ] m.

Vaargrøde, Foraarsgrøde. **-gróinn** [-gro·ɪn] a. med tidlig fremvokset Græs, foraarsgrón: *Oll þessi 50 hross voru sælleg úr vorgrónum haganum* (ÞGjD. 53). **-grænn** [-graidṇ] a. foraarsgrön (JTrHalla 187).

vorgugur [vor·goqoϱ] a. 1. *(óhreinn)* smudsig, snavset. — 2. *(sterkur)* kraftig, stærk: *oft eru vorgugar hendur undir vorgugum feldi*, ofte er stærke Hænder under en smudsig Pels (ɔ: man skal ikke skue Hunden paa Haarene).

vor gæði [vor·ɠai·ðɪ] npl. godt Foraarsvejr (ÞGjD. 66). **-gæra** [-ɠai·ra] f. Skind af et Faar, som dør el. slagtes om Foraaret. **-harðindi** [vo:ϱ-(h)arðɪndɪ] npl., **-harka** [-(h)aϱga] f. Foraarsfrost, Strænghed om Foraaret. **-hart** [-(h)aϱṭ] an. strængt Vejrlig om Foraaret: *þar er v.* **-hátíð** [-(h)au·tið] f. Foraarsfest. **-himinn** [-(h)ɪ·mɪn] m. Foraarshimmel. **-hiti** [-(h)ɪ·dɪ, -(h)ɪ·tɪ] m. Foraarsvarme. **-hleðsla** [voϱ·(h)λeðsla] f. hvad der bygges om Foraaret (Vægge, Gærder) (LFR. XII. 137). **-hlýr** [-hλi·r] a. foraarsvarm. **-hlutur** [-hλʏ·døϱ, -hλʏ·tøϱ] m. hver enkelts Lod af den i Foraarssæsonen fangede Fisk, Foraarslod (LFR. VII. 54). **-hnútsbaugur** [-(h)vutsböy:ɠøϱ] m. Rektascensionscirkel (Stj. '91, A. 70). **-hnútsfirð** [-(h)vutsfɪr·ð] f. Rektascension (ibid.). **-hnútur** [-(h)vu·døϱ, -(h)vu·tøϱ] m. = **vorknútur.** **-hreppaskil** [vohϱɛhbasɠɪ:l] npl., **-hreppaskilaþing** [-hϱɛhbasɠɪ·laþiŋ·k] n., **-hreppastefna** [-hϱɛhbasdɛb·na] f., **-hreppsskil** [-hϱɛhpsɠɪ:l] npl. Foraarsrepsting. **-hret** [vohϱɛ·t] n. Storkevinter. **-hugi** [vo:ϱ(h)ʏɣ·jɪ] m. Foraarssind: (Talem.) *það er sitt hvað v. og haust hugi*, der er Forskel paa Vaarsind og Høstsind. **-inngöngudagur** [vo:rɪŋgöyŋgøda:ɠøϱ] m. Foraarets förste Dag. 1. **-yrkja** [-ɪϱɠa] f. Foraarsarbejde paa Marken, is. Gødning af Tunet (Sl.). 2. **-yrkja** [-ɪϱɠa] vi. göre Foraarsarbejde: *ert þú búinu að v.?* (Sl.). **-ís** [-i·s] m. Foraarsis: (Ordspr.) *veikir eru vorísar* (GJ.), farlig er Foraarsis; *varastu vorísa* (Málshb. 346).

voristill [vo·rɪsdɪdλ] m. = **ristill** 1.

vorjafndægra knútur [vor·jabndaiqrahvu:døϱ, -hvu:tøϱ] m., **-punktur** [-puṽ·døϱ, -pun·t-] m., **-staður** [-sda:ðøϱ] m. = **vorknútur.**

vor jafndægur [vor·jabndai:qoϱ] npl. Foraarsjævndøgn. **-kalt** [voϱ·kaλt] an.: *það hefir verið v.*, Foraaret har været koldt. **-kast** [-kast] n. Anfald af Frost om Foraaret. **-kaup** [-köy·p] n. Vaarkøb; billigt Køb.

vor kenna [voϱ·ȿɛna] vt. med dat.: *v. e-m*, føle Medynk med, ynke en; *v. e-m e-ð*, [1]) føle Medlidenhed med en paa Grund af n-t, beklage en: *jeg vorkenni honum tapið*, jeg beklager det Tab, han har lidt; [2]) holde en n-t til Gode, bære over med en, undskylde en i n-t: *þú verður að v. mjer klaufaskapinn;* [3]) *v. e-m e-ð ekki*, synes, at n-t er ingen Sag for en: *og vorkenndi Ragnheiði ekki að sjá það sjálfri* (ÞGjOs. 139). **-kynna** [-ȿɪn·a] vt. med dat. *vorkenna;* refl. *vorkynnast e-m vorkynnast*, man føler Medlidenhed med en, undskylder en: *mjer mun og vorkynnast* (JMPísl. 96).

vor knútsfirð [voϱ·knutsfɪr·ð] f., **-knútsfjærð** [-knutsfjair·ð] f. (astr.) Rektascension. **-knútur** [-knu·døϱ,-knu·t-] m.(astr.) Foraarsjævndøgnspunkt. **-koma** [-ko·ma] f. Foraarets Komme. **-kona** [-ko·na] f. Tjænestepige, der fæstes til Arbejde i Foraarstiden. **-kreppingur** [-krɛhbiŋgøϱ] m. Magerhed om Foraaret (ÞGjD. 73). **-krossmessa** [-krosmɛs·a] f. Foraarsskiftedag (14. Mai) (Esp. II. 60). **-kuldi** [-kʏldɪ] m. Foraarskulde.

vor kunn (-ar) [voϱ·gon] f. Overbærenhed, Medlidenhed: *e-m er v.*, man maa undskylde en, man maa bære over med en, en er undskyldt; *honum er engin v.*, han kan meget godt. *virða e-m e-ð til vorkunnar*, bære over med en i n-t; *finna e-m v.*, synes en er undskyldt, have Medlidenhed med en (jfr. JÁÞj. I. 61). **-kunna** [-kʏn·a] vt. = **vorkenna.**

vorkunnar laus [voϱ·gonarlöy·s] a. uden Overbærenhed; skaanselsløs, uden Medlidenhed; uundskyldelig; — an. *-laust* som adv.: *e-ð er v.*, n-t er ingen Sag: *það var v. að sjá þetta fyrir.* **-leysi (-is)** [-lei·sɪ] n. Mangel paa Overbærenhed. **-mál** [-mau:l] n. Sag, som ikke kan bebrejdes en: *honum var það v.*, det kan man ikke bebrejde ham.

vorkunn látur [voϱ·gonlau:døϱ, -lau:tøϱ] a. overbærende. **-leysi (-is)** [-lei·sɪ] n. Uskaansomhed. **-lyndi** [-lɪn·dɪ] n., **-læti (-is)** [-lai:dɪ, -lai:tɪ] n. Overbærenhed, Medlidenhed; Venlighed, Forekommenhed. **-samur** [-sa·møϱ] a. = **vorkunnlátur.** **-semd** [-sɛm·t] f., **-semi** [-sɛ·mɪ] f. indec. Overbærenhed, Medlidenhed.

vor lag [vor·la·ɣ] n.: *að vorlagi*, ved Foraarstid. **-lamb** [-lamp] n. Vaarlam (Lam om Foraaret, mods. *haustlamb).*

vorlandi [vor·landɪ] m. Landsmand (BH.).

vor langur [vor·lauŋgøϱ] a. 1. saa lang som den kan være om Foraaret: *vorlangan daginn*, den sommerlange Dag. — 2. n. *vorlangt: vera e-s staðar vorlangt*, være et Sted hele Foraaret. **-legur** [-lɛɣøϱ] a. vaarlig. **-leysa (-u)** [-leisa] f. manglende Græsvækst ved Foraarstid: *í vorleysu fjárdrápum* (StStAndv. II. 200). **-leysingar** [-lei·siŋgaϱ] fpl. Isbrud om Foraaret. 1. **-ljós** [-ljoᵘs] n. Foraarsbelysning. 2. **-ljós** [-ljoᵘs] a. foraarslys: *v. nótt.* **-ljótt** [-ljoᵘht] an. Mangel paa Mad el. Foder om Foraaret: *þó varð stundum v. hjá honum* (JÁÞj. II. 247). **-lopi** [-lo·bɪ, -lo·pɪ] m. grönt Græs, som kommer frem, naar Sneen smælter om Foraaret (Rang.). **-maður** [-ma·ðøϱ] m. Tjænestekarl, der fæstes til Arbejde i Foraarstiden. **-mánuður** [-mau·nøðøϱ] m. Foraarsmaaned.

?**vormeldúkur** [vor·meldu:ɠøϱ, -du:køϱ] m. Vormeldug.

vor merki [vor·mɛϱɠɪ] n. Foraarstegn. **-morgunn** [-morgon] m. Foraarsmorgen. **-morgunbjartur** [-morgønbjaϱ·døϱ] a. lys som en Foraarsmorgen. **-nánd** [-naunt] f. Foraarets Nærhed (StStAndv. I. 289). **-náttúra** [-nauhdura] f. Foraarsnatur. **-nótt** [-noᵘht] f. Foraarsnat. **-næðingur** [-nai·ðiŋgøϱ] m. kold Foraarsvind. †**-orka** [vo:roϱga] f. Foraarsarbejde. **-perla** [voϱ·pɛrdla] f. (bot.) Vaar-Gæslingblomst (erophila verna). **-próf** [-proᵘv] n. Aarsprøve. **-rigning** [vor:ɪgniŋk] f. Foraarsregn. **-rjett** [-r·jɛht] f. Sertering af Faar ved Foraarstid (Stj. '94, B. 84). **-safn** [voϱ·sabṇ] n. Eftersøgning af omstrejfende Faar og Heste om Foraaret (ibid.). **-selur** [-se·løϱ] m. = *láturselur*, spættet Sæl (phoca vitulina). **-síld** [-silt] f. Foraarssild. **-síli** [-si·lɪ] n. (Eyf.) = **loðna** 2. **-skaði** [-sga·ðɪ] m. Tab om Foraaret: *vondur er v., en hollur haustskaði*, jfr. *haustskurður.* **-skinn** [-sɠɪn] n. «Foraarsskind», Skind af Faar (Lam), der dør el. slagtes om Foraaret (ÞGjD. 73). **-skip** [-sɠɪ·p] n. 1. Skib, der gaar om Foraaret (ÞThLfr. IV. 23). — 2. Skib, der ankommer om Foraaret: *þeir komu með vorskipum, en fóru með haustskipum.* **-skrúð** [-sgru·ð] n. Foraarsskrud. **-sníkja** [-sni·ɠa, -sni·ȿa] f. Mangel paa Fødemidler om Foraaret (JÁÞj. I. 145). **-sól** [-soᵘ·l] f. Vaarsol, Foraarssol. **-straumur** [-sdröy·møϱ] m. Foraarsströmning, Strömning om Foraaret. **-svelta** [-svɛλda] f. Hunger ved Foraarstid (StStAndv. I. 79). **-sæld** [-sailt] f. animalsk Velvære ved Foraarstid, paa Grund af frisk Luft og rigeligt Foder (ÞGjD. 53). **-tíð** [-ti·ð] f., **-tími** [-ti·mɪ] m. Foraarstid. **-ull** [vo:rʏdλ] f. Vaaruld.

vorum, vórum [vo:røm, voᵘ:røm] 1. p. pl. imp. ind. af **vera.**

vor veðrátta [vor·vɛðrauhda] f. Foraarsvejrlig. **-veður** [-vɛ·ðøϱ] n. Foraarsvejr. **-verk** [-vɛϱk] npl. Foraarsarbejde. **-vertíð** [-vɛϱṭið] f. Fisketiden om Foraaret, paa Sydlandet begyndende 12. Mai, St. Pancratii Dag. **-vindur** [-vɪndøϱ] m. Foraarsvind. **-vinna** [-vɪn·a] f. Foraarsarbejde (is. paa Marken). **-vinnustúlka** [-vɪnøsduλ·ga, -sdul·ka] f. = **vorkona.** **-þing** [voϱ·þiŋk] n. Vaarting. **-þoka** [-þo·ga, -þo·ka] f. Foraarstaage. †**-öld** [vo:rölt] f. Vaartid (StStAndv. I. 173). **-önn** [-ön] f., is. pl. *-annir*, Arbejde paa Landet om Foraaret (is. Gødningsarbejde paa Tunet).

vos (-s) [vo:s] n. 1. Strabadser, Möjsommeligheder ved Ophold ude (is. paa Rejser); Gennemblødning: *flestir voru þeir vosinu vanir* (JTrL. 376); (Ordspr.) *venst vesall vosi* (GJ.), ussel vænnes til ondt at döje; *þola v. og vandlæti*, döje al Slags ondt. — 2. Skurv, Udslæt, Skab.

vos búð [vo:sbu·ð] f. Strabadser og Væde (is. paa Rejser); særlig om at blive gennemblødt: *hann þolir illa v.* **-farir** [-fa·rɪϱ] fpl., **-ferð** [-fɛrð] f. besværlig Rejse (Odds. II. 2. 37). **-ígjörð** [-i·ɠörð] f. suppurerende Betændelse i Haaret (LFR. XV. 23).

***vo skapaður** [vo:sga·baðøϱ, -sga·p-] a. monstrøs, hæslig. **-skapur** [-sgabøϱ, -sgapøϱ] m. Fare, Farlighed: *v. hafs* (JÞorl. I. 21). **-skeytinn** [-sɠei·dɪn, -sɠei·tɪn] a. farlig, ulykkebringende: *varð áriðni v. | vor næstliðna jarðskjálftinn* (GKonÆf. 184). **-skeytlegur** [-sɠei(h)dlɛ·qøϱ, -sɠeit-] a. seende farlig ud. **-skeyttur** [-sɠeihdøϱ] a. 1. *(hvikull)* ustadig, foranderlig: (Ordspr.) *voskeytt er annars vinátta* (GJ.), andres Venskab er ustadigt. — 2. *(hræðilegur)* frygtelig; farlig: *fljótið er voskeytt og strangt.*

vos klæði [vo:sklai·ðɪ] npl. vaade Klæder, is. Rejseklæder el. Arbejdstöj. **-kufl** [-kʏbλ] m. Regnkappe. **-samur** [vo:samøϱ] a. besværlig (is. hvorved man bliver gennemblødt). **-sár** [-sau·r] a. som ikke taaler Strabadser, is. Fugtighed: *sauðfé er ei ... svo vossárt* (LFR. XII. 42).

***vo stigur** [vo:sdɪ·qøϱ] m. farlig Vej. ***-stormur** [-sdormøϱ] m. farlig Storm (JÞorl. I. 66).

vosugur [vo:søqøϱ] a. skurvet.

vos verk [vo:svɛϱk] n. besværligt Arbejde, is. hvorved man bliver snavset og vaad. **-viðri (-is)** [-vɪðrɪ] n. daarligt Vejr.

†**vosvift** [vo:svɪft] an.: *e-m verður v. við e-ð*, n-t gör et stærkt og ubehageligt Indtryk paa en.

vota band [vo:daban·t, vo:ta-] n. vaade Høbundter: *binda v.*, binde vaadt Hø i Knipper og føre det til et tört Sted. **-drífa** [-dri:va] f. Tøsne. **-hrím** [-hϱi:m] n. = *ísing*, Isslag (Sch.). **-sef** [-sɛ:v] n. = **vatnsnál.** **-sumar** [-sʏ:maϱ] n. = **rotusumar.**

vot eyg(ð)ur [vo:dɛi·qøϱ, -ɛiqðøϱ, -ɛigðøϱ, vo:t-] a. vaadöjet. 1. **-elta** [-ɛλda] f. Vandæltning (af Törv) (Eimr. XI. 48). 2. **-elta** [-ɛλda] vt. vaadælte, ælte Törv; — pp. *-eltur, v. mór*, Æltetörv. **-engi** [-ɛiŋɠɪ] n. sumpet Eng (Eimr. XII. 99). **-hey** [-t-(h)ɛi·] n. vaadt Hø. **-heysgerð** [-(h)ɛisɠɛr·ð] f. Tilvirkning af vaadt Hø, jfr. *súrheysverkun.* **-lendi (-is)** [-lɛndɪ] n. fugtig, sid Jordbund. **-lendur** [-lɛndøϱ] a. sumpet, sumpig.

votna (a) [vohdna] vi. blive vaad.

votryggja [vo:trɪɠa] vt. = **vátryggja.**

vot roki [vo:dro·ɠɪ, vo:tro·ȿɪ] m. Fugtighed (i Boliger) (Af., Þing., Siglf.). **-samlegur** [-t-samlɛ·qøϱ] a., **-samur** [-samøϱ] a. 1. som bringer Væde el. Fugtighed, vædefuld, regnfuld (JÁÞj. II. 563). — 2. sumpet, fugtig: *votsamt land.* **-skór** [-sgoᵘ·r] a. med vaade Sko, vaadskoet.

votta (a) [vohda] v. 1. vt. bevidne, bekræfte: *v. e-ð.* — 2. v. impers.: *vottar fyrir e-u*, der findes Spor af n-t, Antydning til n-t: *andlitið orðið fölt og þreytulegt og farið að v. fyrir hrukkum* (JTrHeið. IV. 69).

vottak [vohdak] n., **vottaki (-a)** [vohdaɠɪ] m. Fugtighed (Vf.).

vottalaust [vohdalöyst] adv. uden Vidner.

vottan (-ar, -ir) [vohdan] f. Vidnen, Forsikring, Vidnesbyrd.

vottanlegur [vohdanlɛ·qøϱ] a. vidnefast; — adv. *-lega*, i Vidners Nærværelse: *þyrfti hann og að segja sér þetta v.* (GKonÆf. 212).

†**vottasaga** [vohdasa:qa] f. Vidneforklaring.

vott bær [vohtbai·r] a. vidnefør. **-fastur** [-fasdøϱ] a. vidnefast. **-festa** [-fɛsda] vt. bekræfte ved Vidnesbyrd (HermJDr. 167). **-festi** [-fɛsdɪ] f. indec. Bevislighed. **-laus** [-d-löys] a. uden Vidner. †**-leiðsla** [-leiðsla] f. Vidneføring. **-næmur** [-nai·møϱ] a. vidnefast. **-orð** [-orð] n. 1. a. *(vitnisburður)* Vidnesbyrd, Bevismiddel. — b. Erklæring, Attest: *gefa (skriflegt) vottorð*, attestere. — c. *(hegðunarvottorð)* Skudsmaal. — 2. *(prófvottorð)* Testimonium, Eksamensbevis.

vottur (-s, -ar) [vohdøϱ] m. 1. Vidne; spec. Vitterlighedsvidne: *í votta viðurvist*, i Vidners Nærværelse; *v. að e-u*, Vidne til n-t; *v. um, að ...*, Vidne paa, at ...; *bera vott um e-ð*, vidne om n-t. — 2. Bevis: *v. örlætis hans er rausn hans við gesti og gangandi.* — 3. *v. e-s* (el. *fyrir e-u)*, Spor af n-t: *nú er fyrst v. þess, að vér getum fengið gagn af veiðum vorum* (JSVb. 120); *þar sjáist ... v. fyrir garði* (ÞThLfr. II. 296); *v. af e-u*, Antydning af n-t: *jeg á ekki vott af kaffi*, jeg har ikke en Smule Kaffe.

†**vottvísi** [vohdvi·sɪ] f. indec. det at vide Besked med n-t el. forstaa sig paa n-t.

votur [vo:døꝗ, vo:toꝗ, n. voht] a. **1.** vaad, fugtig: *votar engjar*; — *vot augu*, rindende Ojne; *v. í fætur*, vaadskoet; *fara úr votu*, tage det vaade Tøj (is. Strómper) af: *standa í votu*, have vaade Stromper paa: *standa í votu allan daginn.* — **2.** (pop.) (om Lande) som bruger spirituose Drikke, vaad, mods. *þur.* — **3.** ydende Mælk (om Koer): *en þær* (ɔ: *kýr í Danmorku*) *eru mjólkaðar þar alltaf þrisvar á dag, meðan þær eru votar* (EiOlLf. 37).

votútur (-s, ar) [vo:tu·døꝗ, -tu·toꝗ] m. lille og spinkel ung Mand (NMúl.).

votviðra átt [vo:dvɪðraauht, vo:t-] f. Regnhjörne. **-samur** [-sa:møꝗ] a. regnfuld.

votviðri (-is, pl. ds.) [vo:dvɪðrɪ, vo:t-] n(pl.) regnfuldt Vejr; Regnvejr.

†**vo veifi (-is)** [vo:vɛi·vɪ] n. pludselig Tildragelse; uventet Ulykke; uventet Fare; — gen. *-veifis* som adv. pludselig. **-veiflegur** [-vɛivle·qøꝗ, -vɛib-] a. **1.** *(skyndilegur)* brat, pludselig, uventet. — **2.** *(hræðilegur)* frygtelig. — **3.** adv. *-lega*, pludselig; ved et Ulykkestilfælde: *farast v.*, dø en voldsom Død. **-veifsamur** [-vɛifsa·møꝗ] a. = **voveiflegur. -viðri (-is)** [-vɪðrɪ] n. forrygende Storm. **-vænlegur** [-vainlɛ·qøꝗ] a. faretruende.

vóx [voᵘχ·s] = *óx*, 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **vaxa.**

°**vunnum** [vʏn:ʏm] = *unnum*, 1. p. pl. imp. ind. af *vinna* (BóluHj. 78).

1. **væða (-u, -ur)** [vai:ða] f. *(áfall)* Dug (Vf.).

2. **væða (di)** [vai:ða, vaid:ɪ, vaiht] vt. iføre Klæder; nu is. refl. *væðast*, klæde sig paa, iføre sig; — pp. *væddur*: *væddir eirbrynjum* (Eimr. IV. 180).

væði [vai:ðɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **vaða.**

væður [vai:ðøꝗ, n. vaiht] a. (om Vand, Floder osv.) som kan vades, som kan passeres til Fods.

væfi [vai:vɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **vefa.**

væfla (-u, -ur) [vaib·la] f. **1. a.** svag Kvinde (jfr. *væskill*). — **b.** sløv og uenergisk Kvinde. — **2.** is. i pl. *væflur*: *(vífilengjur)* Udflugter (Af.).

væflast (a) [vaib·last] vrefl. = *þvælast*: *v. fyrir e-m*, være i Vejen for en, være en i Vejen: *Jafnan væflaðist Eiríkur fyrir Jóni í leitinni* (Huld. II. 32).

væflulegur [vaib·løle·qøꝗ] a. = **ráfulegur.**

vægð (-ar) [vaiq·ð, vaig·þ] f. Skaansel, Naade: *biðja um v.*, bede om Naade; *biðjast vægðar.*

vægðar laus [vaiq·ðarlöy·s, vaig·ðar-] a. skaanselsløs; — n. *-laust* som adv. **-leysi (-is)** [-lei·sɪ] n. Skaanselsløshed. °**-menn** [-mɛn·] mpl. de moderate. **-samur** [-ꝗ-sa·møꝗ] a. skaansom, föjelig, eftergivende; — adv. *-samlega.* **-semi** [-sɛ·mɪ] f. indec. Skaansomhed.

1. †**vægi (-is)** [vai:jɪ] n. Vægt, Tyngde, jfr. *jafnvægi.*

2. **vægi** [vai:jɪ] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af 1. **vega.**

vægilegur [vai:jɪlɛ·qøꝗ] a. mild, skaansom; — adv. *-lega*

væging (-ar) [vai:jiŋk] f. **I.** *(vægð)* Skaansel, Eftergivelse, Formildelse. — **II.** *(gröftur)* Suppuration.

væginn [vai:jɪn] a. **1.** skaansom. — **2.** eftergivende, föjelig.

°**vægir (-is)** [vai:jɪꝗ] m. **1.** *(sverð)* Sværd. — **2.** *(haf)* Hav.

vægja (ði) [vai:ja, vaiq·ðɪ, vai·gðɪ] v. **I. 1.** vt. med dat. skaane: *v. e-m*; *v. dómi*, lade Naade gaa for Ret; (Ordspr.) *v. skal vití barna* (GJ.), man skal ikke stille for store Fordringer til et Barn. — **2. a.** vi. *v. fyrir e-m, v. til við e-n*, give efter for en, være eftergivende mod en; *v. til um e-ð*, tilstaa Lempelse m. H. t. n-t; (Ordspr.) *sá skal v., sem vitið hefur meira* (GJ.), den skal vige, som har mere Vid el. den visere viger; *sjaldan vægir sá verri* (el. *vargurinn)* (GJ.), Tyrannen giver sjælden efter; *væg fyrir vinum og verra manni*, vig for din Ven og den, som er værre end du; *veðrið vægir*, Uvejret aftager. — **b.** impers.: *e-m vægir*, en (syg) føler Lindring. — **3.** refl.: *vægjast til við e-n*, give efter for en; (Ordspr.) *betra er að vægjast til góðs en að vægjast til ills* (SchMál.) el. *til móðs* (Malsh.), det er bedre at give efter med god Virkning end at stritte imod med ondt (el. Vrede) til Følge. — **II.** vi. suppurere (om Saar, Byld osv.): *sárið vægir*, Saaret suppurerer; — impers.: *vægir úr sári*, der flyder Materie ud af Saaret.

væg leiðinn [vaiq·lei·ðɪn] a. föjelig. **-lyndi** [-lɪndɪ] n. Tolerance. **-lyndur** [-lɪndøꝗ] a. mild; taalsom, tolerant.

†**vægsl** [vaiχ·sλ] f. Skaansel: *hafa v. við e-n*, vise Skaansel mod en.

vægur [vai:qøꝗ, n. vaiχ·t] a (comp. *vægari* og *vægri*, superl. *vægastur* og *vægstur)* †**1.** balancerende: *vægar vogir.* — **2.** *(sem vegur e-ð)* som vejer, har en vis Vægt, jfr. i overf. Bet.: *mikilv., ljettv.* — **3. a.** *(mildur)* mild, skaansom: *vera v. í kröfum*, ikke göre store Fordringer; — an. *vægt* som adv.: *Er þetta mjög vægt í farið*, dette er at fremstille Sagen i meget milde Udtryk (Eimr. VI. 54); *taka vægt á e-u*, tage skaansomt paa n-t. — **b.** *(um veiki)* let: *veikin er mjög væg.*

væl (-s, pl. ds.) [vai:l] n. Jammerskrig; Hylen; Skraal.

1. **væla (-u, -ur)** [vai:la] f. = **væl.**

2. **væla (di)** [vai:la] vi. **1.** skrige (om Kjoven). — **2.** jamre; hyle: *Manga og Þrúða v. undir eins og úti á þekju* (Eimr. XVI. 142).

3. **væla (ti)** [vai:la] v. °**1.** vt. = *vjela*, narre: *Væla oss forlög | sem flugu ljós, | er hún um flöktir* (BTh. 20). — **2.** vi. overtænke, overveje: *þeir væltu lengi um dóminn* (BH.).

vælinda (-a, -u) [vai:lɪnda] n., **vælindi (-is,** pl. ds.) [vai:lɪndɪ] n. = **vjelindi.**

†**vælir (-is)** [vai:lɪꝗ] m. Bedrager.

væl l (-s) [vaid·λ] m. *(vll, væl)* Jamren spec. = *barlómur* 1.

vælu hljóð [vai·løhljou:ð] n. ynkelig Lyd. **-kjói** [-ꞩo·jɪ] m. **1.** = *kjói* 1. **2.** = *vælukjóða*. **-legur** [-lɛ·qøꝗ] a. som har en ynkelig pibende Stemme. **-pokalegur** [-po·galɛ:qøꝗ, -po·ka-] a. ynkelig (Hún.). **-poki** [-po:ɡɪ, -po:ꞩɪ] m. (Hún.), **-skjóða** [-sɡouː:ða] f. (Sl.) en, der tit klager.

1. **væma (-u)** [vai:ma] f. Væmmelse, Vammelhed.

2. **væma (di)** [vai:ma] v. impers.: *mig væmir við e-u*, jeg væmmes ved n-t.

væmileiki [vai:mɪlei·ɡɪ, -lei·ꞩɪ] m. Væmmelse, Ækelhed (LFR. III. 121).

væminn [vai:mɪn] a., **væmisamur** [vai:mɪsa·møꝗ] a. (Kvold. I. ss.) vammel, væmmelig; overf. slesk.

væmni [vaim·nɪ] f. indec. Vammelhed.

væmu bragð [vai:møbraq·ð, -brag·þ] n., **-hniss** [-hvɪs·] m. og n. vammel Smag. **-legur** [-lɛ·qøꝗ] a. = **væminn.**

væna (di) [vai:na] vt. **I. 1. a.** *(vænta)* haabe paa n-t, vente n-t; nu is. refl. *vænast*: *þess vændist þú, Patroklus, að þú mundir brjóta borg vora* (Il. II. 121); *vænast til e-s*, ds.: *í fjarlægum héruðum heilsar það oss þó höfum ei vænst til þess grand* (StStAndv. III. 37); *edur hvad annad þad ec hefi henni fengid, oc hún vænist minni heimild ad* (hun venter at faa Lov til at beholde ifølge Hjemmel fra mig), *skal hún friálslega eignast* (Hist. III. 235). — **b.** impers.: *mig vænir*, jeg tænker, jeg tror, har en Anelse om. — **2.** *v. e-n e-s*, give en Haab om n-t, love en n-t (ogs. *v. e-m e-s)*. — **II.** beskylde: *v. e-n e-s, v. e-n e-u*, insinuere n-t om en, beskylde en for n-t (jfr. 2.): *v. e-n lygi*; — *v. e-n um e-ð* (el. *að e-u)*, sigte en for n-t: *aldregi vændur að vit eða dul* (MJ. IV. 170); *v. glæps*, inkriminere.

vænd (-ar, -ir) [vain·t] f. **1.** Haab, Udsigt, Forventning: *hver hans v. og eftirsjá | bazt við þessa bækistöð* (StStAndv. III. 149); is. i pl. *vændir*: *í þeim vændum, að ...*, i Haab om, at ... (Eimr. XVIII. 89); *í vændum þess, að ...*, i Forventning om, at ...; *eiga e-ð í vændum*, have Udsigt til n-t, vente n-t; *vera í vændum*, være i Udsigt, ventes; *draga e-ð í vændir*, stille n-t i Udsigt (jfr. JMPísl. 116); *hann er í þeim vændum*, det kan man vente af ham. — **2.** kun i pl. *vændir*, Hensigt: *í þeim vændum*, i den Hensigt: *Stigu þrír karlmenn í byttuna ... í þeim vændum að „róa uppi" ungana og drepa þá* (GFrUbl. 21).

vændis fólk [vain·dɪsfoᵘλ·k, -foᵘl·k] n. coll. lastefulde Mennesker. **-kona** [-ko:na] f. Glædespige, Skøge. **-maður** [-ma:ðøꝗ] m. lastefuld Person.

væneygður [vai:nɛiqðøꝗ, -ɛiɡðøꝗ] a. med smukke Øjne.

væng aldin [vaiŋ·galdɪn] n. (bot.) Vingefrugt (samara). **-barði** [-k-barðɪ] m. (zool.) en Slags Musling (aporrhais pes-pelecani) (GBárð.). **-bjarki** [-bjaꝗɡɪ] m. (zool.) en Slags Musling (dendronotus velifer) (GBárð.). **-blaðka** [-blaþga, -blaðka] f. (anat.) Klap (valvula) (LFR. XI. 145). **-breiður** [-brɛi·ðøꝗ] a. = **vængjabreiður. -brjóta** [-brjoᵘ·da, -brjoᵘ·ta] vt. brække Vingen paa; — pp. *-brotinn*, vingebrudt. **-broddi** [-brod·ɪ] m. (zool.) en Slags Musling (clio pyramidata) (GBárð.). **-broddur** [-brod·øꝗ] m. Vingespids. **-brot** [-bro·t] n. Brud paa en Vinge. **-brotna** [-brohdna] vi. faa Vingen (el. Vingerne) brudt. **-doppa** [-dohba] f. (zool.) en Slags Musling (limacina helicina) (GBárð.). **-fjöður** [-fjö·ðøꝗ] f. Vingefjeder. **-fleygur** [-flei·qøꝗ] a. bevinget: *vængfleygt orð* (Alþ. '11, B. II. 914). **-fætingar** [-fai·diŋgaꝗ, -fai·t-] mpl. pteropoda (ÞThLýs. II. 587). **-hnúa** [-(h)vu·a] f. Vingeknæ: *snart vænghnúan hyrnu fjallsins eina* (BóluHj. 108). **-hnúi** [-(h)nu·ɪ] m. Vingeknæ. **-hraður** [-(h)ꝗa·ðøꝗ] a. snarvinget. °**-hrjáður** [-(h)ꝗɪau·ðøꝗ] a. med beskadigede Vinger (StSt. Andv. I. 81).

vængja (a) [vaiŋ·ɡa] vt. give Vinger: *vængjaði voðir | veðurstaða* (StSt. Andv. II. 103); — pp. *vængjaður*, (be)vinget.

vængja blak [vaiŋ·ɡabla:k] n. Vingesusen. **-breiður** [-brɛi:ðøꝗ] a. bredvinget. **-burður** [-bʏr·ðøꝗ] m. Vingeslag, Flyvning: *ötulari í vængjaburði* (GTh. '06, 94). **-drag** [-dra:q] n. Vingeslag. **-fákur** [-fau:qøꝗ, -fau:koꝗ] m. bevinget Hest, Hippogryf: *Þá kemur faðir þeirra Okeanos á vængjafák sínum* (ÁBjH. 130). **-fiður** [-fɪ:ðøꝗ] n. Fjer af Vinger. °**-freyr** [-frei:r] m. Fugl (EBenSkv. 178). **-grásleppa** [-grau:slɛhba] f. «Vingekvabso» (folkelig Benævnelse paa en Ederfugl, der fanges i Næt) = *pokaönd.* **-hestur** [-hɛs·døꝗ] m. bevinget Hest. **-hraður** [-hꝗa:ðøꝗ] a. snarvinget. †**-húfa** [-hu:(v)a] f. en Slags kvindelig Hovedbedækning. **-hurð** [-hʏr·ð] f. Flöjdör. **-laus** [-löy·s] a. uden Vinger. **-mál** [-mau:l] n. Vingefang. **-mylla** [-mɪl:a] f. = **krossmylla. -snigill** [-snɪ:jɪdλ] m. (zool.) Vingesnegl (pteropod) (ÞThLýs. I. 15). **-sparlak** [-sbar·lak] n. Vingesparlagen. **-tak** [-ta:k] n., is. i pl. *-tök*, Vingeslag. **-þan** [-þa:n] n. Vingestrækning. **-þytur** [-þɪ:døꝗ, -þɪ:toꝗ] m. Vingesusen.

væng klippa [vaiŋ·klɪhba] vt. stække Vingerne paa; — pp. *-kliptur.* **-laus** [vaiŋ·glöys] a. vingeløs. **-loðinn** [-lo·ðɪn] a. skælvinget. **-lúra** [-lu·ra] f. lille Vinge (JTrHeið. I. 116). **-rúnir** [-ru·nɪꝗ] fpl. Navn paa en Slags Runealfabet (GBrPer. 134). **-ský** [-k-sɡi·] n. pterygium (Stj. '08, B. 8). **-skiftur** [-sɡɪfdøꝗ] a.: *vængskift skordýr*, hemiptera: *af vængskiftum skordýrum (Hemiptera) fann Staudinger 8 tegundir* (ÞThLýs. II. 578). **-skjöldur** [-sɡöldøꝗ] m. Vingedække. **-sterkur** [-sdɛꝗgøꝗ] a. vingestærk. **-stýfa** [-sdi·va] vt. = **vængklippa. -svalir** [-sva·lɪꝗ] fpl. udslaaede Senge, f. Eks. i en Sovevogn: *yfir þeim* (ɔ: *legubekkjum í svefnvögnum) má búa upp önnur rúm á vængsvölum, sem hleypt er niður úr vagnþakinu* (Eimr. III. 58). **-taska** [-tasga] f. = **flakatrúss. -teinn** [-tɛidn] m. toarmet Vægtstang paa en Haandkværn (LFR. IV. 286).

vængur (-s el. **-jar**; pl. **-ir)** [vaiŋ·gøꝗ, vaiŋ·s, vaiŋ·ɡɪꝗ] m. **1.** Vinge: *baða vængjunum*, sprede Vingerne ud, daske med Vingerne; (Talem.) *heyra e-ð undir væng*, høre ymte om n-t: *Eg heyrði þetta undir væng og reiddist fyrir hönd móður minnar* (HermJDulr. 153); *eg heyri undir væng*, jeg har faaet privat Underretning om (JSBr. 166); *berja* (el. *bera) í vænginn*, angive som Grund, foregive, undskylde sig med n-t; *stíga í vænginn*, göre en Tilnærmelse, göre Haneben: *Mjer stóð rjett á sama hvernig þetta færi, og ætlaði mjer ekki að stíga í vænginn framar* (Pan 197). — **2. a.** *(á myllu)* Vinge. — **b.** *(á hurð)* Flöj (paa en Dör). — **c.** *(á borði)* Klap (paa et Bord). — **d.** Endestykke paa en Snurpenot. — **3.** (bot.) pl. *vængir*, **a.** de to af de ærteblomstredes Kronblade. — **b.** de bladagtige Rande paa vingede Stængler. — **c.** de bladagtige Vedhæng paa Vingefrugter og Vingefrø (SStPlt.).

†væni (-is) [vai:nı] n. Forventning; Sandsynlighed.

væning (-ar, -ar) [vai:niŋk] f. 1. forblommet Sigtelse, Insinuation (jfr. *væna e-n e-s*). — †2. forblommet Pralen med n-t, spec. Pralen med at göre Lykke hos Kvinderne.

Vænir (-is) [vai:nıϱ] m. npr. Venern.

vænka (a) [vaiŭ·ga, vaiŋ·ka] vi. blive bedre; — refl. *vænkast: fer að v. (ráðið)*, det begynder at se lysere ud, Udsigterne bliver bedre.

vænki (-a) [vaiŭ·ǥı, vaiŋ·ķı] m. (ASkaft.) = **vanki.**

væn látur [vain·lau·døϱ, -lau·tøϱ] a. beleven. **-legur** [-lɛqøϱ] a. 1. *(efnilegur)* haabefuld, smuk: *v. maður*. — 2. lovende: *vænlegar horfur*, lyse Udsigter; *þótt þessi stefna verði ekki ofan á nú, þá er hún þó vænleg til sigurs* (Alþ. '11, B. II. 331). — 3. adv. *-lega*, haabefuldt, lovende: *það horfist v. á*, det ser lovende ud (jfr. HH. i JHall. xxxv); *nú er vænlegast*, nu er den bedste Lejlighed, nu er det bedst. **-leiki** [-leiǥı, -leiķı] m. = **vænleikur. -leiksmaður** [-leiχsma:ðøϱ] m. smuk Mand. **-leikur** [-leigøϱ, -lɛikøϱ] m. 1. *(fegurð)* Skönhed. — 2. *(gæði)* Godhed; — spec. trivelig Udseende: *v. sauða*. — 3. *(haldgæði)* Soliditet.

vænn [vaid·v, f. vai:n, n. vaiv·t, vain·t] a. 1. *(líklegur)* rimelig, sandsynlig: *er vænst, að liðnar sjeu mínar lífsstundir*. — 2. lovende: (ellipt.) *enda er sá (kostur) vænstur*, den Udvej er da ogsaa den bedste, det er da ogsaa det bedste efter Omstændighederne: *Verður svo reynt að fá það samþykt og rjúfa þá þing, enda er sá vænstur* (Alþ. '11, B. II. 866); *það er ekki annað (ráð) vænna en að ...*, der er ikke andet for end ...; *til að stilla ... blóðrás ... er vænt* (raadeligt) *að binda sterku bandi ofan til um fótlegginn* (HjaltKv. 31); *nú mun vænst til að leita*, nu er det den bedste Lejlighed til at göre et Forsøg; *það er ekki seinna vænna*, det er paa höje Tid. — 3. *(efnilegur)* haabefuld: *v. til vits*, som ser ud til at ville faa god Forstand. — 4. *(fallegur)* smuk. — 5. (om Ting el. Kreaturer) a. af udmærket Kvalitet, god, spec. solid: *vaðmál er mjög vænt; það er mjög vænt í þessu*, Stoffet til dette er meget solidt; — *gefa e-m vænan löðrung*, give en en ordentlig Lussing. — b. *(um skepnur)* trivelig, tyk og fed: *v. sauður; væn ýsa*. — c. tyk, kraftig: *önnur hrísla ... er mjög væn, en ekki eins há* (ÞThFerð. IV. 4); *væn brauðsneið*, en tyk Skive Brød. — 6. a. *(góður)* god, brav: *hann er allra vænsti maður; — vertu svo v.*, hav den Godhed; *vera v. við e-n*, være sød imod en; *vertu nú v.* (vær nu sød) *og komdu að hátta; — væni minn, væna mín*, min kære: *komdu nú að hátta, væni minn* (min kære lille Dreng) (Eimr. XV. 125). — b. mild (om Karakter, mods. *svæsinn*): *eftir því sem hann lúðist og vandist varð hann vænni og auðveldari* (ÞGjD. 32). — c. *hann væni, hún væna*, Kæresten: *hann er farinn að finna hana vænu (sína)*. — 7. an. *vænt: þykja vænt um e-n*, holde af en; *þykja vænt um (e-ð)*, være glad over (n-t), være tilfreds med: *þykja vænt um komu e-s*, være glad over, at en kommer; se en gærne; *mjer þykir vænt um*, det glæder mig: *mjer þykir vænt um að heyra, að ...*

vænt (-ar) [vaiv·t, vain·t] f. Venten: *löng var á honum væntin*, man ventede ham længe.

vænta (i) [vaiv·da, vain·ta] v. 1. vt. med gen. haabe, vente: *v. e-s*, vente n-t, vente, at n-t skal komme; *v. (sjer) e-s*, vente, haabe paa n-t: *v. sjer góðs af e-u*. — 2. vt. a. med acc.: (iron.) *það vænti jeg* el. *jeg vænti það!*, jeg tror Pokker! — b. med Genstandssætn.: *ekki vænti eg þér hafið fundið nokkuð, sem eg týndi?*, De har vel ikke fundet noget, jeg har tabt? (JÁPj. I. 118). — 3. a. vi.: *v. eftir*, vente paa, vente efter. — b. impers.: *mig væntir, að ...*, jeg tror at ...; *þess væntir mig*, det venter jeg, jeg formoder.

væntanlegur [vaiv·danlɛ·qøϱ, vain·tan-] a. 1. som kan ventes: *hann er v. á morgun*. — 2. ventelig, forventet; eventuel; vordende: *væntanlegir kaupendur eða seljendur*, reflekterende; — adv. *-lega*, ventelig, rimeligvis.

vænting (-ar, -ar) [vaiv·diŋk, vain·t-] f. Forventning; Haab, Længsel (StgrJ. i Lbs. 95, 8vo, Vf.).

væntinn [vaiv·dın, vain·tın] a. som venter for meget, fordringsfuld: *sá þykir mjer v.!; — Ertu svo v.* (bilder du dig ind), | *anzar Finnbogi*, | *að eg gefi barn mitt* | *í greipar þínar* (ÓDavÞul. 124).

væntumþykja (-u) [vaiv·dømþı:ǥa, vain·tømþı:ķa] f. Holden af; Interesse: *vænt-um-þykja* (ÁBjSál. § 219).

†væpna (ti) [vaihbna] vt. bevæbne.

†1. vær [vai:r] = *vjer*, pl. af **jeg.**

2. **vær** [vai:r] a. I. a. rolig: *vær svefn*, rolig, dyb Søvn; (pop.) *fá sjer væran dúr*, slibe sig en ordentlig Skraber. — b. *(um börn)* rolig, stille: *hann er ákaflega v., sefur vanalega alla nóttina*. — c. an. *vært* (comp. sædv. *værara*, ÞGjÚf. 55: *værra)* roligt, sødt: *sofa vært*, sove sødt; (Ordspr.) *værast er þeim, sem sorglaust sefur* (GJ.), han sover tryggest, som sorgløst sover. — II. udholdelig: *nú er ekki vært veður*, nu er der det frygteligste Uvejr; *e-m er ekki vært á e-m stað*, en kan ikke være i Ro et Sted, bliver stadig plaget et Sted; *eftir þessa óknytti var honum ekki vært í sveitinni* (maatte han forföje sig bort fra Egnen); *það er ekki vært við þetta*, dette er ikke til at holde ud; *e-m er (ekki) við vært*, en kan (ikke) holde det ud: *tvær þeirra sáu sér ekki við vært, en gengu úr vistinni* (JTrL. 303—304).

væra (-u) [vai:ra] f. 1. = *værð* 1. — 2. i pl. = *væring* 1.

væran [vai:ran] adv. roligt: *sofa v.*

værð (-ar, -ir) [vair·ð] f. 1. *(hvíld, næði)* Ro, Hvile. — 2. magelig Døs: *það er komin einhver v. yfir mig*. — *3. *(svefn)* Søvn.

værðar blundur [vair·ðarblʏn·døϱ] m. rolig Søvn. *-**hlýri** [-ϱ-(h)λi:rı] m. Søvnens Broder, ɔ: Døden (BóluHj. 191). **-hljóð** [-(h)λiou:ð] n. det dybe, rolige Aandedrag hos en, der sover sødt. **-sæll** [-said·λ] a. som giver lykkelig Ro og Hvile (GPSk. 312). **-tími** [-ti:mı] m. Sovetid.

væri [vai:rı] 1. og 3. p. sg. (og 3. p. pl.) imp. conj. af **vera.**

værilegur [vai:rılɛ·qøϱ] a. udholdelig, taalelig.

væring (-ar, -ar) [vai:riŋk] f. I. a. *(værur)* Skæl (i Haaret). — b. *(í ull)* Skæl (i Uld), klattet Uld paa Faar (Hún., Af.). — II. pl. *væringar*, Kiv, Strid, Tvistigheder: *kvaðst vonast þess fastlega, að þeir ljetu ekki væringar við Torfa prest spilla vinfengi sínu* (JTrB. 85).

Væringi (-ja, -jar) [vai:riŋǥı] m. 1. Væring (Soldat i den kejserlige Livgarde i Konstantinopel i en Del af Middelalderen). — 2. Medlem af en Slags Spejdertrup, oprettet af K. F. U. M. i Rvk. — 3. lystigt, ungt Menneske (BH.).

væringur (-s, -ar) [vai:riŋgøϱ] m. = **væring** I. b.

væru gjarn [vai:røǥad·v, -ǥar·dv] a. 1. *(makráður)* magelig, magelig anlagt. — 2. som holder af at gaa tidlig til Ro: *Hann var orðinn v., karlhrófið* (JTrL. 5). **-karl** [-kad·λ, -kar·dλ] m. Stuesidder. **-kær** [-ķai:r] a. (Eimr. XVIII. 168) = **værugjarn.**

værur [vai:røϱ] fpl. = **væring** I. a.

1. **væsa (-u)** [vai:sa] f. Fugtighed i Jordbunden (VSkaft.).

2. **væsa (ti)** [vai:sa] v. 1. vi. puste, blæse: *ef væsti norðri veðrasvalur með vetrarfrost og mjalladrifum* (StStAndv. II. 232). — †2. döje ondt (is. paa Grund af daarligt Vejrlig) (EJ.); — pp. *væstur*, træt og gennemblødt. — 3. v. impers.: *(hysja)* törres lidt ved Blæst: *það væsir úr heyi í dag*. — 4. v. impers. (jfr. 2.): *það væsir um e-n*, en har det daarligt (bruges kun i nægt. Forb.): *það væsir ekki um hann*, han befinder sig godt (der); der er ikke noget i Vejen med ham, han har det godt: *það væsir ekki um barnið hjá honum*, Barnet har det godt hos ham; *jeg held það væsi ekki um hana!* hun har det saamænd godt nok, hvor hun er; *láta ekki v. um e-n*, lade en have gode Dage: *En hitt kom mér jafnframt í hug, að láta ekki v. um þennan mann, meðan hann dveldi hjá mér* (GFrÓl. 99).

væskill (-ils, -lar) [vais·ǥıdλ, vais·ǥıls, vais·glaϱ] m. 1. svag og spinkel Person, kraftesløs Person. — 2. (zool.) Væsel (mustela) (BH.).

væskilmenni (-is, pl. ds.) [vais·ǥılmɛn:ı] n. = **væskill** 1.

væskilslegur [vais·ǥılslɛ·qøϱ] a. svag og spinkel af Udseende.

væst (-ar) [vais·t] f. anstrængende Arbejde, Strabadser: *Hólabiskup ... fór hægt yfir landið og tók ekki v. upp á sig* (anstrængte sig ikke) (JÁÞj. II. 69).

1. **væta (-u, -ur)** [vai:da, vai:ta] f. 1. *(raki)* Væde, Vædske; Fugtighed. — 2. *(rigning)* Regn: *jeg held hann ætli að fara að gera vætu*, jeg tror det skal til at regne; fpl. *vætur* = *vætutíð*. — 3. *(vökvun)* Søbemad, spec. *(skyrhræringur)* Blanding af Grød og *skyr*.

2. **væta (ti)** [vai:da, vai:ta, vaihdı] v. 1. vt. væde, befugte: *v. sig*, göre sig vaad, spec. faa vaade Fødder; (Ordspr.) *köttur vill hafa fisk, en v. ei klær* (GJ.), Katten vil vel have Fisken, men han vil ej væde Kloen. — 2. vi. *(rigna)* regne: *jeg held hann ætli að fara að v.* — 3. vt. med dat. el. acc.: *v. sjer*, spise Søbemad *(væta)* (Þing.); *v. sig* (Sl.), ds.

°vætki [vaihdǥı] n. = **vettugi.**

°vætkisverður [vaihdǥısvɛr·ðøϱ] a. ingenting værd (BTh. 78).

1. **vætla (-u)** [vaihdla] f. Siven, Piblen; piblende Væld.

2. **vætla (a)** [vaihdla] vi. og v. impers. sive, pible: *það vætlar úr sárinu*, Saaret vædsker; *það vætlar yfir e-ð* = *vatnar yfir e-ð*, n-t overrisles af Vand.

†1. **vætt (-ar, -ir)** [vaiht] f. (ophöjet) Kistelaag; Skrinlaag, Haandtag paa Kistelaag.

2. **vætt (-ar, -ir)** [vaiht] f. †1. *(þungi)* Vægt: (Talem.) *upp á vegnar vættir*, paa et Slumpetræf. — 2. a. *(átta fjórðunga v.)* 80 Pund, 8 Fjerdinger. — b. is. *(tíu fjórðunga v.)* Centner (100 Pund). — c. *(tólf fjórðunga v.)* 120 Pund. — 3. som Værdibestemmelse: *v. á landsvísu* = ¹/₈ *hundrað* el. 20 *álnir* el. 40 *fiskar*, se *alin* og *hundrað* B. — °4. Talent (græsk Pengesum).

†**vætta (i)** [vaihda] v. = **vænta.**

vættarbaggi [vaihdarbaǥ:ı] m. en Bylt, der vejer en *vætt*.

vættareikningur [vaihdarɛihgniŋgøϱ] m. Udregning i Centnere, Centnerregning (LFR. IV. 180).

†1. **vætti (-is, pl. ds.)** [vaihdı] n. *(vitni)* Vidnesbyrd.

2. **vætti (-is, pl. ds.)** [vaihdı] n. (Jærn)Haandtag paa Laaget af en lille Kiste el. Kuffert (Lbs. 102, 8vo) = 1. *vætt*.

°vættugi [vaihdʏjı] adv. = **vettugi.**

vættur (-ar, -ir) [vaihdøϱ] f. (pop. **-ar** el. **-s**, **-ir** m.) 1. Aand, overnaturligt Væsen. — †2. *(guð, hjáguð)* Gud, Afgud. — †3. (Talem.) *ekki vætta*, slet intet.

vættvangur (-s, -ar) [vaihdvauŋgøϱ] m. = **vettvangur.**

vætu bein [vai:døbɛi:n, vai:tø-] n. Overnögleben (i en Fisk). **-fata** [-fa:da, -fa:ta] f. Spand med Søbemad, se 1. *væta* 3. (Hmbl. '12, 52). **-drífa** [-dri·va] f. Sludregn. **-gyðja** [-ǥıð·ja] f. Regngudinde. **-hægur** [-hai:qøϱ] a. med ringe Regn: *þá hitar og vætuhæg veðrátt gengur* (ÞThLFr. II. 293). **-kafli** [-kab·lı] m. Regnperiode. **-kendur** [-ķɛn·døϱ] a. fugtig. **-kjói** [-kjou:ı] m. (zool.) = *kjói* 1. **-laus** [-löy·s] a. uden Væde, uden Fugtighed. **-legur** [-lɛ·qøϱ] a. som ser ud til Regnvejr: *hann* (el. *loftið*) *er vætulegur (-legt) núna*; — adv. *-lega*. **-leysi (-is)** [-lei·sı] n. Mangel paa Væde, Regnmangel. **-loft** [-lof·t] n. Regnluft. **-samur** [-sa·møϱ] a. fugtig, regnfuld: *vætusöm átt; vætusamt sumar*. **-spónn** [-sbou·d·v] m. en Smule Søbemad (Skírn. '12, 314). **-stjörnurnar** [-sdjöd·nødnaϱ, -sdjör·dn-] fpl. med Art. (astr.) Hyaderne (II. II. 173). **-sumar** [-sʏ:maϱ] n. regnfuld Sommer. **-tíð** [-ti:ð] f., **-tími** [-ti:mı] m. regnfuldt Vejrlig: *það er ljóta vætutíðin núna*. **-þrunginn** [-þruŋǥın] a. mættet med Fugtighed.

vöð [vö:ð] pl. af **vað.**

vöðla (a) [vöð·la] vt. med dat. vikle n-t sammen paa en sjusket Maade; kramme: *v. e-u utan um e-ð*, omvikle n-t med n-t paa en sjusket Maade; *v. e-u upp í sig*, proppe n-t i Munden.

vöðlar [vöð·laϱ] mpl. = *vaðlar*, se **vaðall** I. 1.

° **vöðlu baggi** [vöð·løbaǥ:ı] m. Roulade. **-bjúga** [-bju:(q)a] n. Rullepølse. **-bolir** [-bo:lıϱ] mpl. grove Strömper (Árn.).

vöðlur [vöð·løϱ] fpl. a. höje Skindströmper (til at vade i). — b. skrævhöje, vandtætte Hoser (af Sejldug, Gummi el. andet).

vöðlu skór [vöð·løsqo·:r] mpl. Sko brugt uden paa *vöðlur* 2. (Árn.). **-sokkar** [-sohgaø] mpl. grove Strömper, der bruges naar man venter at blive vaad (Hún.)

vöðslumaður [voð·sløma·ðoø] m. Mand, som bærer Folk fra Skib i Land (Ólafsvík).

vöðu bolar [vö:ðøbo:laø] mpl. grove Strömper til at vade i (Skaft., Sch.), jfr. *vöðlubolir, vöðlusokkar.* **-hrot** [-hgo:t] n. lille Hob af Sæler (Breiðf.).

vöðull (-uls, -lar) [vö:ðodλ, -ols, voð·laø] m. 1. — 2. **vaðall.** — 2. en energisk men sjusket Fyr: *hann er mesti v. strákurinn.*

vöðum [vö:ðøm] 1. p. pl. præs. ind. og conj. af **vaða.**

vöðu selur [vö:ðøse:løø] m. (zool.) Svartside (phoca groenlandica). **-spjarir** [-sbja:rıø] fpl. (ÓDav.) = **fleppar.**

vöðva endi [vöð·vaen·dı] m. Muskelende. **-frumla** [-frYm·la] f. Muskelcelle. **-fræði** [-frai·ðı] f. indec. Muskellære, Myologi. **-grannur** [-gran:øø] a. med tynde Muskler (EBenHafb. 116). **-hræring** [-hgai:riŋk] f. motorisk Reaktion (ÁBjSál. § 24). **-kerfi** [-ʂɛr·vı] n. Muskelsystem (JHallHB.). **-kólfur** [-koᵘl·vøø] m. Muskelsene (BH.). **-kreppa** [-krɛhba] f. (med.) Muskelkontraktur (3. Ið. IV. 252). **-legur** [-lɛ·qøø] a. muskulær, tilhørende el. vedrörende Musklerne. **-magn** [-mag·v] n. Muskelkraft. **-mikill** [-mı:gıdλ, -mı:ʂıdλ] a. muskelsvær, muskuløs. **-pípa** [-pi:ba, -pi:pa] f. muskuløs Kanal. **-poki** [-po:gı, -po:ʂı] m. Muskelsæk. **-renna** [-rɛn:a] f. Seneskede. **-rýr** [-ri:r] a. muskelslap, muskelsvag: *Hún (ɔ: höndin) var v. og slittumjúk* (JTrSk. I. 17). **-rýrnun** [-rir·dnøn] f. Muskelatrofi. **-röskun** [-rös·gøn] f. Muskelforstyrrelse (JÞ. III.). **-sár** [-sau:r] n. Saar i en Muskel. **-skeina** [-sgei:na] f. ubetydeligt Saar, Rift i en Muskel. **-skjálfti** [-sgauλ·dı, -sgaul·tı] m. Muskelbæven. **-slit** [-slı:t] n. Muskelruptur. **-steik** [-sdei:k] f. Tyksteg. **-sterkur** [-sdɛø·gøø] a., **-stæltur** [-sdaiλ·døø] a. muskelstærk. **-taug** [-töy·g] f. en Muskels motoriske Nerve. **-teygjur** [-tei:jøø] fpl. Muskeltrækninger. **-tog** [-to:g] n. Muskelforstrækning. **-tægja** [-tai:ja] f. Muskeltrævl; Muskelsene (BH.). **-vefur** [-vɛ:vøø] m. Muskelvæv (GFHh. 88). **-veiklun** [-veihgløn] f. Muskelslappelse. **-visnun** [-vıs·nøn] f. **vöðvarýrnun.** **-þykkur** [-þıhgøø] a. muskelfør, med tykke Muskler: (om Heste) *vöðvaþykkir í þjóum* (Stj. '94, B. 169). **-þjettur** [-þjɛhdøø] a. muskuløs (JTrSk. I. 50). **-þráður** [-þrau:ðøø] m. Muskeltraad.

vöðvi (-a, -ar) [vöð·vı] m. **1.** Muskel, jfr. *aflvöðvi.* — **2.** *(vöðvabiti)* Muskelstykke, Kødstykke.

vöf [vö:v] pl. af 1. **vaf.**

vöfðum [vov·ðøm, vob·ðøm] 1. p. pl. imp. ind. af **vefja.**

?**vöflujárn** [vöf·løjaud·v, -jaur·dv] n. Vaflejærn; Goderaadsjærn.

vöflun (-ar, vaflanir) [vöb·løn, vab·lanıø] f. **1.** *(vaflan)* Omvanken, Omstrejfen. — **2.** *(óstöðuglyndi)* Ustadighed. — **3.** *(ráðaleysi)* Tvivlraadighed.

†**vöflunarför** [vöb·lønaøfö:r] f. Tiggervandring.

1. **vöflur** [vöb·løø] fpl. **a.** *(vandræði)* Forlegenhed, Forvirring. — **b.** forvirret Svar, Udtlugter: *hann svaraði engu öðru en einhverjum vöflum; það komu v. á hann,* han var i Forlegenhed med Svar. — **c.** Uklarhed: *Hann gaf greið svör um alt, nema það, sem snerti hag hans sjálfs. Þar loddu jafnan einhverjar v. við* (JTrHeið. 56).

2. **vöflur** [vöf·løø] pl. af **vafla.**

vöggu barn [vög:øbad·v, -bar·dv] n. Vuggebarn. **-bragur** [-bra:qøø] m. = **vögguljóð.** **-fiskur** [-fıs·gøø] m. = *höfrungur,* Delfin: *vöggufiskar, er nokkru kalla hundfiska* (LFR. VII. 28). **-hvel** [-χvɛ:l, -kvɛ:l] n. Vuggegænge. **-klæði** [-klai:ðı] n. Vuggeklæde. **-kvæði** [-kvai:ðı] n., **-ljóð** [-ljoᵘ:ð] n(pl). Vuggesang. **-mein** [-mɛi:n] n. Sygdom, man har fra Vuggen af. **-mosi** [-mo:sı] m. (SvPRask 18) = **barnamosi.**

vöggur (-s) [vög:øø] m. opr. = *vöggubarn,* kun i: (Ordspr.) *litlu verður v. feginn* (GJ.), Barnehaanden er snart fyldt, ɔ: der skal ikke meget til at glæde et Barn (siges is. om en voksen, som bliver barnlig glad over n-t ubetydeligt).

vöggu stallur [vög:øsdad·løø] m. Vuggelad. **-söngur** [-söyŋ·gøø] m. Vuggesang. **-vísa** [-vi:sa] f. Vuggevise.

†**vögn (vagnar, vagnir)** [vög·v, vag·nıø] f. = **vagnhvalur.**

vöguðum [vö:qøðøm] 1. p. pl. imp. ind. og conj. af 2. **vaga.**

vögur [vö:qøø] fpl. **1.** et Slags Køretöj uden Hjul, Slæde: *sleðar og v. fásénu gripir* (Eimr. XVII. 120). (Talem.) *léttur í vögum,* let at haandtere: *jeg vil að vísu ekki fullyrða, að hann sje manna ljettastur í vögunum* (Lögr. '11, 231). — **2.** *(vögarstöng)* Løftestang.

vögusíður [vö:qøsi:ðøø] a., jfr. *vögur.* — **1.** *(þungur)* tung, vægtig (BH.). — **2.** bredmavet, sidmavet: *vinnumaður var þar* — *v.* (JÁGát. 20). — **3.** *(þungur og seinn)* langsom og tung i sine Bevægelser (ÁM. 481, 12mo).

vök (vakar, vakir) [vö:k, va·gaø, va·kaø, va·jıø, va·ʂıø] f. Vaage, Aabning i Is: *fara ofan í v.;* (Talem.) *eiga í v. að verjast,* være haardt trængt; (Ordspr.) *eigi frýs feigs v.* el. *auð* (el. *opin) er feigs v.,* den Vaage fryser ikke til, som en er bestemt til at drukne i ɔ: Skæbnen undgaar man ikke.

†**vöka (-u, -ur)** [vö:ga, vö:ka] f. = **vökvi.**

vökins [vö:gıns, vö:ʂ-] a. indec. (EBj. ÁM. 226a, 8vo) = **vokins.**

vöklaust [vö:glöyst, vö:k-] an. utvivlsomt (EBj. ÁM. 226a, 8vo).

vökna (a) [vöhgna] vi. blive vaad: *v. í fæturna,* faa vaade Fødder; — *upersonl.: e-m v. knar um augu,* en faar Taarer i Öjnene.

vöknuð [vöhgnøð] f. sg. og npl. af **vaknaður.**

vöknun (-ar) [vöhgnøn] f. Vaagnen, Opvaagnen.

vökóttur [vö:goᵘhdøø, vö:k-] a. fuld af Vaager, hullet (om Is).

vökt [vöχ·t] pp. f. sg. og npl. af **vekja.**

vöktum [vöχ·døm] 1. p. pl. imp. ind. af **vekja** el. 2. **vaka.**

vöktun (-ar, vaktanir) [vöχ·døn, vaχ·dantø] f. Bevogtning, Pasning: *Fjenaðurinn var tekin til vöktunar seint í október.* — *hafa einn í v.* (Breiðf.) *hafa v. á e-u,* passe paa n-t (jfr. TSæm. 219).

vöktunar kaup [vöχ·dønaøköy:p] n. Pásningspenge (Stj. '92, B. 133). **-maður** [-r-ma:ðøø] m. Passer (af Heste, Faar osv.) (Stj. '94, B. 82).

vöku [vö:gø, vö:kø] cobl. sg. af **vaka.** **-draumur** [-dröy:møø] m. Dröm i vaagen Tilstand, vaagen Dröm. **-fugl** [-fYg·λ] m. Vagtfugl, Fugl, som holder Vagt, medens de andre Fugle sover. **-gjafi (-a, -ar)** [-ga·vı] m. n-t, som gör det let for en at vaage: *Auður þjóðsagnanna bendir á þann vökugjafa, ylgjafa, lífgjafa, sem náttúra landsins okkar hefir haft á vel gefið sveitafólk* (GFrÁtt. 220). **-glas** [-gla:s] n. Vagtglas. **-hætt** [-haiht] an.: *e-m verður v.,* en er tilböjelig til at ligge vaagen, kan ofte ikke sove. **-kona** [-ko:na] f. Vaagekone. **-lampi** [-laµ·bı, -lam·pı] m. Lampe som brænder en hel *vaka: sumir mörkuðu kvöldvökurnar með því að láta lampann fullan af lýsi og vaka þangað til hann var orðinn tómur. Lampar þessir voru kallaðir vökulampar.* **-lestur** [-lɛs·døø] m., ofte i pl., Aftenlæsning (Kvöldv. I. xvi). **-lið** [-lı:ð] n. **1.** *(vökumenn, varðmenn)* Vægtere, Vagt. — †**2.** Folk, som bivaaner Höjtideligholdelsen af Aftenen för en Festdag (jfr. 1. *vaka* c.). **-ljós** [-ljoᵘ:s] a. aftenlys: *vöku-ljósum lyftir brúnum | Fjalla-skagi skúrablár* (StStAndv. I. 149).

vökull [vö:gødλ, vö:k-] a. stadig vaagen, stadig opmærksom.

vöku lok [vö:gølo:k, vö:kø-] npl. Slutningen af en *vaka,* Sengetid: *hann kom í vökulok(in),* han kom ved Sengetid. **-maður** [-ma:ðøø] m. **1. a.** *(vörður)* Vægter, Vogter. — **b.** spec. Mand, der skal passe paa, at Ræven ikke gör Fortræd om Natten (Stj. '91, B. 112). — **2.** i Folketroen kaldes saaledes den, der först bliver begravet i en Kirkegaard. Hans Lig raadner ikke, og han har den Pligt efter Døden at vaage over Kirkegaarden. — **3.** *(í dúfuleik)* Person, der samtaler med »Duen« om, hvad Tid der er om Natten, og skaffer Ungerne Tid til at skjule sig (ÓDavSk. 99—101). — **4.** Deltager i en *vaka* el. *vikivaki* (ÓDavVik. 7). — **5.** en vaagende, en, der ligger vaagen (JHall. 116). †**-mikill** [-mı:gıdλ, -mı:ʂødλ] a. vædskefuld, fuld af Fugtighed. **-nótt** [-noᵘht] f. **1.** Nat, hvor man vaager; sövnløs Nat. — **2.** spec. Nat, hvor man sidder oppe og arbejder; jfr. *staurnótt, staurvika, vökustaur.* — **3.** *(vaka)* Vaage, Vaagenat: *fyrirbjóða ... vökunætur á helgum dögum* (Esp. IV. 66).

vökur [vö:gøø, vö:køø] a. **1.** vandrig; fuld af Saft. — **2.** *(rakur)* fugtig.

***vöku rótt** [vö:gøroᵘht, vö:kø-] adv. aftenmildt: *enn um vornótt v. vermir (ɔ: sólin) engjar, tún og flóa* (StStAndv. I. 148). **-skarfur** [-sgar·vøø] m. **1.** (SvPRask 18) = *dílaskarfur.* — **2.** overf. Mand, som vaager langt ud paa Natten el. staar meget tidlig op, Mand, som sover lidt; Natteravn. **-skygn** [-sgıg·v] a. klartseende som i vaagen Tilstand. **-skýli** [-sgi:lı] n. en Vogters Hytte: *henni (ɔ: jörðinni) svipar til og frá eins og v.* (Bibl. '12, Jes. 24, 20). **-skortur** [-sgoø·døø] m. Mangel paa Væde. ***-snauður** [-snöy:ð-øø] a. som aldrig vaager, sovende, dvask (Vísn. 224). ***-spakur** [-sba:gøø, -sba:køø] a. klog af at vaage: *ungra meyja, er úti vaka, | augað hýra, vökuspaka* (StStAndv. I. 149). **-staur** [-sdöy:r] m. **1.** Spjælk, lille Apparat, der blev sat paa hvert Öjenlaag for at holde Folkene vaagne ved Arbejdet i Ugen för Jul *(staurvika, augnavika),* hvor der arbejdedes særlig længe om Aftenen (JÁÞj. II. 568). — **2.** Gilde i Anledning af den forestaaende Vaagetid (jfr. 1.): *fyrsta sunnudag í jólaföstu var hafður v., það var allgóð matarveizla að kvöldi* (Lögb. '12, ⁵/₁). — **3.** overf. Traktement om Aftenen for at Folkene ikke skal blive sövnige: *Þið munuð ætla að gefa þeim vökustaurinn ykkar* (BrJDul. 110). **-staurskvöld** [-sdöyøskvöl·t] n. Aften i *staurvika* (jfr. *vökustaur*) (JÁÞj. I. 140). **-úr** [-u:r] n. Vagtur. **-vinna** [-vın:a] f. det Arbejde, der udføres, medens der vaages om Aftenen fra Lys tændes til Sengetid. **-vitrun** [-vı:drøn, vı:trøn] f. Syn el. Vision (som man bliver var) i vaagen Tilstand (OBj. I. 54).

†1. **vökva (-u, -ur)** [vö:gva, vö:kva] f. = **vökvi.**

2. **vökva (a)** [vö:gva, vö:kva] vt. med acc. el. dat. **I. 1. a.** *(vatna)* vande, ogs. bedugge: *v. landið.* — **b.** vande: *v. blóm(um).* — **2. a.** *(svala)* læske: *v. sig á víntári,* læske sig paa en Taar Vin. — **b.** give en Smule Foder til sultne Faar (Af.). — **3.** *v. sjer,* spise Søbemad *(vökvun)* (Múl.); *v. sig á e-u,* ds. — **4.** underholde med Søbemad: *v. margt sjófólk* (LFR. VII. 167). — **5.** *v. e-m blóð,* aarelade en; *v. sjer blóð,* saare sig selv. — **II.** refl.: *vökvast:* **1.** blive vandet, faa Væde: *garðurinn vökvast vel við þessa skúr.* — **2.** *(hressa sig)* læske sig (paa n-t).

vökva byssa [vö:gvabısa, vö:kva-] f. (en Læges) Spröjte (Eimr. III. 224). **-jörð** [-jör·ð] f. fugtig Jordbund. †**-ker** [-ʂɛ:r] n. Vandkar (EÓl. Lach. 22). **-laus** [-löy·s] a. uden Vædske, saftløs. **-leiðsla** [-leið·sla] f. Vædskeledning. **-mikill** [-mı:gıdλ, -mı:ʂıdλ] a. saftig.

vökvan [vö:gvan, vö:kvan] f. = **vökvun.**

vökva rás [vö:gvarau:s, vö:kva-] f. Saftløb. **-ríkur** [-ri:gøø, -ri:køø] a. saftig. **-þensla** [-þɛn·sla] f. (bot.) Saftspænding (turgor) (SStPlt.).

vökvi (-a, -ar) [vö:gvı, vö:kvı] m. Væde; Vædske; Saft.

vökvun (-ar) [vö:gvøn, vö:kvøn] f. **1.** Vanding: *v. blóma.* — **2.** *(drykkur, drykkjarvatn)* Drikke, Drikkevand. — **3.** *(spónamatur)* Suppe, Søbemad.

vökvunarkanna [vö:gvønaøkan:a, vö:kv-] f. *(garðkanna)* Vandkande.

1. **völ** [vö:l] pl. af **val.**

2. **völ** [vö:l] f. = *val,* Valg: *eiga v. á e-u,* kunne vælge imellem n-t: *og veit ekki v. á mönnum* (jeg ved ikke af, at der er mange), *er vera vel vegin á bá alla* (Alþ. '11, B. 972), *það er ekki á betra v.,* bedre haves ikke. *eiga völina,* have Valget: (Ordspr.) *sá á kvölina, sem á völina),* den, som kommer i Val', kommer i Kval. *við þig leiki völin* (den udsøgte Skare, iron.) *á mölinni* (JHall. 183).

völd [völ·t] pl. af **vald** og fsg. og npl. af **valdur.**

völdum [völ·døm] 1. p. pl. præs. ind. af **valda** el. 1. p. pl. imp. ind. af **velja.**

völlur (gen. **vallar,** pl. **vellir,** (sj.) **vallir** (Skag.)) [vöd·løø, vad·laø, vɛd·lıø] m. **I. 1. a.** Slette, jævn Mark: *á víðum velli,* paa aaben Mark (JÁÞj. II. 104); *út um víðan völl,* spredt i alle Retninger. — **b.** spec. det

Stykke Græsmark, som en Person slaar paa een Dag (Vf.). — **2.** *(jörð)* Jord, Grund: *bjettur á velli*, fast paa Benene; (f. Eks. i Brydekamp) ikke til at rokke, standhaftig (ogs. overf.); *mikill á velli*, stor at se til; *smár* (el. *lítill) á velli*, uanselig; *fastur á velli = bjettur á velli*. — *sjá mann á velli*, slutte sig til ens indre Menneske el. ens Fremtid af hans Væsen og Udseende: *kynni hann og ekki mann á velli að sjá ef Egill yrði ekki* [illegible] *maður mikill* (JThMk. 203); *leggja e-ð að velli*, nedrive; nedlægge: *þrjár kirkjur í heilu líki voru lagðar að velli* (GFrE. 64); *leggja e-n að velli*, [1]) *(fella)* fælde en; [2]) *(drepa)* dræbe en. — **3.** *(vígvöllur)* Kampplads: *halda velli*, holde Marken: (Ordspr.) *það heldur velli sem hæfast er*, det stærkeste bestaar (NK. '12, 17). — **4.** *(tún)* Hjemmemark, Tun (Nl.): *bera á völl*, gøde Tunet; *vinna á velli*, knuse, sprede og jævne Gødningen paa Tunet (JSFb. 13); *vaka yfir vellinum*, se 2. *vaka* I. 1. — **5.** to Gaarde, som tilsammen faar en *vallarhlutur* (s. d. O.) (Vestm.). — **II. a.** *(gortarabragur)* indbildsk Væsen el. Optræden: *það er v. á honum núna*. — **b.** Drift, Energi: *það er aldrei v. á honum Jóni; hann er bæði að byggja og stækka búið*.

völsku eitur [völ·sgøei:døϱ, -ɛi:t-] n. Rottekrudt; spec. Arsenik. °**-hundur** [-hʏn·døϱ] m. Terrier. †**-salt** [-saλ·t] n. Arsenik (LFR. III. 39).

†**völstrakot** [völ·sdrako:t] n. en Slags Vest, fastgjort til Benklæderne (BH.).

völstur [völ·sdøϱ] npl. (BH.) 1. = *völtrur*. 2. *(sívalningur)* Cylinder.

völsun (-ar) [völ·søn] f. Valsning.

völtruborð [vöλ·drobor·ð] n. Valsebord (Eimr. XI. 165).

völtrur [vöλ·droϱ] fpl. Gænger; Rulletræ.

völtrustóll [vöλ·drøsdo·u·d·λ] m. Rullestol, en Stol paa Ruller.

völtur [vöλ·døϱ] fpl. Tap, hvorom noget drejer sig, Valse: *en hinn lék á völtum* (And. I. 193).

völu [vö:lø] cobl. sg. af **vala**. **-bein** [-bɛi:n] n. = 1. *vala*: *e-r er valtur á völubeini* el. *völubeinið er valt á e-m*, en vakler, staar for Fald: *það er stundum valt völubeinið á þessum stórkaupmönnum*, disse Grosserere staar ofte paa svage Fødder (Mýrd. 118); ogs. abs.: (Ordspr.) *valt er völubeinið*, der skal ikke meget til, at Knoglen ruller. **-leikur** [-lɛi:gøϱ, -lɛi:k-] m. en Slags Tærningespil (l. talus) (Guðm. Ólafss. cit. i ÓDavSk. 139).

völum [vö:løm] dat. pl. af **vala, valur, völ** og **völur**.

völu mæli [vö:lømai:lɪ] n. Tykmælethed (LFR. X. 14). **-mæltur** [-maiλ·døϱ] a. som taler utydeligt, tykmælet; spec. læspende, som ikke kan udtale *r*, men sætter *l* i Stedet (Mel. cit. i ÓDavSk. 51).

völundar hús [vö:løndaϱ(h)u:s] n. Labyrint. **-húsvatn** [-(h)usvahtn] n. Labyrintvand, Ørevand. **-smíð(i)** [-smi:ð, -smi:ðɪ] f. og n. Kunstarbejde: *hann var hagur á alls konar völundarsmíði* (Il. I. 104). **-smiður** [-smɪ:ðøϱ] m. = *völundur* 1.: *Hún kallaði þá á hinn fræga völundarsmið, Hefestus* (Il. II. 169).

völundur (-s og **-ar, -ar)** [vö:løndøϱ] m. **1.** (opr. berömt Sagnsmed) udmærket Smed, udmærket Kunstner: *hann er mesti v.* — **2.** Mester, Herre: *vera v. í sínu húsi* (Málshb. 132).

völur (gen. **valar**, dat. **veli** pl. **velir**, acc. **veli** el. **völu**) [vö:løϱ, va:laϱ, vɛ:lɪϱ] m. **1.** rund Stok, Cylinder: *fold ... veltast tók veli*, Jorden begyndte at dreje sig om sin Akse (JHall. 26). — **2.** pl. *velir*, Valseværk. — **3.** *(ró)* Æggens Rundböjning (naar Æggen har lagt sig): *það er v. fyrir egginni, það er kominn v. fyrir eggina*, Æggen har lagt sig.

völu spá [vö:løsbau:] f. **1.** en Vølves Spaadom, spec. Navn paa et berömt Digt. — **2.** Spaadom med en *vala* (Ankelkode); hvis Hulningen vender op, naar man lader den falde ned fra sit Hoved, betyder det nej, hvis den modsatte Side vender op, ja. Der fremsiges en Ramse för Kastet (ÓDavSk. 183—85). Ogs. kaldet *vjefrjett Völu* og *spákona mín*. **-stallur** [-sdad·løϱ] m. = **hækilbein**.

völva (-u, -ur) [völ·va] f. Volve, Spaakvinde (se *vala*).

vömb (vambar, vambir) [vöm·p, vam·bɪϱ] f. Bug, Vom; Skrot: *kýla vömbina*, proppe i sig: *hún kýlir v. sína á flotinu*; (Talem.) *dæma eins og vömbin veltist*, dömme paa maa og faa (JSBr. 621).

1. **vömm (vammar, vammir)** [vöm·, vam:ɪϱ] f. Vanære; vanærende Handling: *vammir og skammir*.

2. **vömm** [vöm·] pl. af **vamm**.

vön [vö:n] f. sg. og npl. af **vanur**.

vönd [vön·t] f. sg. og npl. af **vandur** el. pp. f. sg. og npl. af **venja**.

?**vöndug heit** [vön·doχ(h)ɛi·t] npl., **-leikur** [-q-lɛi·goϱ, -lɛi·koϱ] m. Retskaffenhed, Ærlighed: *nafnkunnur maður og þektur að vöndugleik* (Alþ. '11, B. II. 486).

vöndulbyssa [vön·dolbɪs:a] f. Luntebosse.

vöndulega [vön·dolɛ·qa] adv. nöjagtigt, omhyggeligt: *rita um alt saman bæði víðtækt, fast og v.* (JÞork. i EArRétt. xi).

vöndull (-uls, -lar) [vön·dodλ, -ols, vön·dlaϱ] m. **1.** sammenrullet Bundt, Knippe: *eitt sinn segist König hafa safnað nokkrum vöndlum af þara þessum* (ÞThLfr. III. 58); *í vöndlum*, knippevis; *binda í vöndla*, afbinde. — **2.** indfiltret Haarmasse, Valk: *taglið ... var rotið og slitið, að eins nokkur hár tóku undir hötskeggið og þykkur harðflókinn vöndull í því miðju* (ÞGjD. 7).

vöndum [vön·døm] 1. p. pl. imp. ind. af **venja** el. dat. pl. af **vöndur** el. **vandur**.

vöndun (-ar) [vön·døn] f. Omhu; Nöjagtighed; omhyggelig Tilberedelse af n-t; omhyggelig Sortering af n-t.

vöndunarsemi [vön·donaϱsɛ:mɪ] f. indec. Omhu, Nöjagtighed: *þá vantar hann þá v. sem hver rithöfundur ætti* [illegible] *að hafa fyrir* [illegible] (MelBr. 92).

vöndur (gen. **vandar**, dat. **vendi**, pl. **vendir**, acc. **vendi** el. **vöndu**) [vön·døϱ, van·daϱ, vɛn·dɪϱ] m. **1.** Vaand: **v. unda*, Vaaben (GTh. '06, 5). — **2.** Riskost; — spec. *(sófl)* Ris, »Mester Erik«: *komdu með vöndinn*, hid med Riset; (Ordspr.) *vöndurinn gerir gott barn* (GJ.), Ris gör godt Barn. — **3.** *(sópur)* Kost: *sópa gólf með vendi*, feje Gulvet med en Kost. — †**4.** *(rák)* Stribe i Sejl (til Pynt).

vöngum [vöyŋ·gøm] dat. pl. af **vangi** og **vangur**.

vönkuðu [vöyŋ·gøðø, vöyŋ·køðø] dat. sg. n. (ofl.) af **vankaður**.

vöntun (-ar) [vöv·døn, vön·tøn] f. Savn, Mangel.

vönuðum [vö:nøðøm] dat. pl. af **vanaður**, se 1. og 2. **vana**.

vönun (-ar, vananir) [vö:nøn, va:nanɪϱ] f. **1.** *(rýring)* Formindskelse. — **2.** *(gelding)* Kastrering.

vönunarmaður [vö:nønarma:ðøϱ] m. Mand, som forstaar sig paa at kastrere Heste, Gilder (SIng. I. 114).

vöppuðum [vöhbøðøm] 1. p. pl. imp. ind. og conj. af **vappa**.

***vör (varar)** [vö:r, va:raϱ] f. Gudinde; *gullhlaðs v.*, Kvinde (BóluHj. 162).

1. **vör (varar, varir)** [vö:r, va:rɪϱ] f. **I. 1.** Læbe: *efri v.*, Overlæben; *neðri v.*, Underlæben; *bíta á v.*, bide sig i Læben. — **2.** Kanten paa et Saar: *stinga henni* (ɔ: *nálinni) svo í gegnum báðar varir sársins* (HjaltKv. 44). — **II.** lille Vig, Landingssted for Baade: *Að morgni bjóst Jón með skipverja sína og lagði úr vörinni* (ÞorkÞjs. 296).

2. **vör** (gen. **varar**, dat. **veri** og sædv. **vör**, pl. **verir**, acc. **veri**) [vö:r, va:raϱ, vɛ:rɪϱ] m. **1.** Aaretag, Aaredrag (Vf.): (Ordspr.) *ekki er alt Grímseyjarsund róið í einum vör* (GJ.). — **2.** *(kjalsog)* Kølvand.

3. **vör** [vö:r] pl. af 1. og 2. **var** og f. sg. og npl. af 4. **var**.

vörðslu- [vöϱ·slø, vör·ðslø] se **vörslu-**.

vörðu [vör·ðø] cobl. sg. af **varða**. **-brot** [-bro:t] n. **a.** halvsammensunken Varde, Rester af en Varde. — **b.** en lille Varde (JÁÞj. I. 618). **-legging** [-lɛɟ:iŋk] f. Opførelse af Varder (Skírn. VII. 89). **-leggja** [-lɛɟ:a] vt. opføre Varder: *v. ... vegu* (Skírn. VII. 96). **-leikur** [-lɛi:goϱ, -lɛi:koϱ] m. »Vardeleg«: Deltagerne søger at vælte en Sten, rejst paa Højkant. Den, hvis Sten er længst fra Maalet, kaster sidst efter Varden og har Forpligtelsen til at rejse den igen, naar den falder. Han kaldes *„kamarmokari"*. Den, der 3 Gange fælder Varden, bliver Prins, dernæst Konge, Kejser, Pave (12 Gange) (ÓDavSk. 120 ff.).

vörðum [vör·ðøm] 1. p. pl. imp. ind. af **verja**.

1. **vörður** (gen. **varðar**, dat. **verði**, pl. **verðir**, acc. **verði** el. **vörðu**) [vör·ðøϱ, var·ðaϱ, vɛr·ðɪϱ] m. **1.** Vagt, Skildvagt: *vörðurinn svaf*, Vagten sov. — **2.** Vagthold, Vagt: *ganga á vörð*, trække paa Vagt; *halda vörð*, holde Vagt: *halda vörð um húsið*; — *halda v. á e-m*, passe en op; *hafa vörð á sjer*, vogte sig, tage sig i Agt; *standa á verði*, staa paa Vagt; *vera á verði*, staa paa Vagt; *vera á verði gagnvart e-m (e-u)*, vogte sig for en (n-t). — **3.** (naut.) Vagt: *okkur skilaði 10½ viku á verðinum* (Fj. I. 61).

2. **vörður** [vör·ðøϱ] pl. af 1. **varða**.

vörguðumst [vör·gøðømst] 1. p. pl. imp. ind. og conj. af **vargast**.

vörm [vör·m] f. sg. og npl. af **varmur**.

vörn (varnar, varnir) [vör·dn, var·dnɪϱ] f. **1.** Værn, Forsvar: *til varnar e-u*, til Forsvar for n-t; *búast, snúast til varnar*, gribe (sætte sig) til Modværge; *eftir það var fremur v. en sókn af hálfu víkinga*, derefter var det snarere Forsvar end Angreb fra Vikingernes Side; *nú er v. framar en sókn*, nu gaar Forsvaret bedre end Angrebet. — **2. a.** *(varnartæki)* Forsvarsmiddel. — **b.** *(varnargarður)* Barriere.

vörnun (-ar) [vör·dnøn] f. = *varnan*: *v. málsgagna*, Rettens Fornægtelse.

vörp [vöϱ·p] pl. af **varp**.

vörpu [vöϱ·bø] cobl. sg. af 1. **varpa**. **-fiski** [-fɪs·ɟɪ] n. Vodfiskeri. **-legur** [-lɛ·qøϱ] a., **-mannlegur** [-man·lɛqøϱ] a. statelig: *Þórarinn var hár maður og herðibreiður, allra manna vörpulegastur* (ÞGjOs. 26).

vörpur [vöϱ·bøϱ] pl. af 1. **varpa**.

vörr (gen. **varrar**, dat. **verri**, pl. **verrir**, acc. **verri** el. **vörru**) [vör·, var:aϱ, vɛr:ɪϱ] m. = 2. **vör**.

vörslu banki [vöϱ·sløbau[illegible]] m. Girobank. **-garður** [-gar·ð-øϱ] m. Gærde, Dæmning. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. Kautionist: *fá vörslumann*, stille Borgen for sig.

vörslur [vöϱ·sløϱ] fpl. se **varsla**.

vörslu reglur [vöϱ·sløreg·løϱ] fpl. retshaandhævende Bestemmelser (LHBL&L. 8). **-skylda** [-sɟɪl·da] f. Pligten til selv at forsvare sin Ejendom (f. Eks. sine Enge mod Græsning af andre Folks Kreaturer). **-skurðagerð** [-sgʏrðaɟɛr·ð] f. Gravning af Grøfter. **-skurður** [-sgʏr·ð-øϱ] m. Grøft for at hindre Kreaturers Indtrængen paa Tun el. Enge.

vörtu [vöϱ·dø] cobl. sg. af **varta**. **-lagaður** [-la:qaðøϱ] a. vorteformet.

vörtur [vöϱ·døϱ] pl. af **varta**.

vöru [vö:rø] cobl. sg. af **vara**. **-afli** [-ab·lɪ] m. Vareproduktion. **-baggi** [-baɟ:ɪ] m. Balle. ° **-birgðabær** [-bɪr(q)ðabai:r] m. Stabelstad. ° **-birgðastöð** [-bɪr(q)ðasdö:ð] f. Stabelplads. **-birgðir** [-bɪr·(q)ðɪϱ] fpl. Vareoplag; Forraad af Varer. **-bjóður** [-bjoᵘ:ðøϱ] m. handelsrejsende. **-búð** [-bu:ð] f. Lagerbygning: *nota nú v. Sambandsins fyrir banka* (BKrVerzl. 41). **-búr** [-bu:r] n. Forraadskammer, Lager (GFrÚh. 158). **-flutningabifreið** [-flʏhdniŋgabɪv·reið] f., **-flutningabíll** [-flʏhdniŋgabid·λ] m. Varebil. **-flutningaskip** [-flʏhdniŋgasɟɪ:p] n. Fragtskib, Koffardifartöj. **-flutningur** [-flʏhdniŋgoϱ] m. Transport af Varer. **-framboð** [-fram·boð] n. Kommission (St. '07, A. 472). **-gangverð** [-gauŋ·gvɛrð] n. en Vares Pris i Køb og Salg. **-geymsla** [-ɟɛim·sla] f., **-geymsluhús** [-ɟɛimsløhu:s] n. Pakhus. **-geymslustaður** [-ɟɛimsløsda:ðøϱ] m. Varedepot, Varelager. **-gildur** [-ɟɪl·døϱ] a. gangbar som Handelsvare. **-gerð** [-ɟɛr·ð] f. Fabrikation. **-gerðarmaður** [-ɟɛrðarma:ðøϱ] m. Fabrikant (Stj. '07, A. 248). **-gæði** [-ɟai:ðɪ] npl. en Vares Godhed. **-hús** [-hu:s] n. **1.** *(vörugeymsluhús)* Pakhus (Esp. X. 39). — **2.** *(stór verslun)* Varehus, Magasin. **-kaup** [-köy:p] npl. Indkøb af Varer. **-leifar** [-lɛi:vaϱ] fpl. Varelævninger, Varebeholdning. **-magn** [-mag·v] n. Varemængde, Vareforraad. **-mat** [-ma:t] n. Vurdering af Varer, Takst (Eimr. I. 21).

-matsmaður [-matsma.ðøϱ] m. Vrager. **-merki** [-mɛϱ ɠɪ] n. Varemærke **-merkjaskrá** [-mɛϱɠasgrau:] f. Varemærkeregister. **-merkjaskráritari** [-mɛϱɠasgrau:rɪ·darɪ, -rɪ tarɪ] m. Registrator for Varemærker. **-miðill** [-mɪ:ðɪdλ] m., **-miðlari** [-mɪð·larɪ] m. Mægler.

vörun (-ar, varanir) [vö:røn, va:ranɪϱ] f. Advarsel, Paamindelse.

vöru nægð [vö:ronaiq ð, -naig þ] f. tilstrækkeligt Forraad af Varer. **-poki** [-po:ɠɪ, -po:ʛɪ] m. Varesæk, Sæk med Varer i. **-sali** [-sa:lɪ] m. Kræmmer, Handelsmand. **-seðill** [-sɛ:ðɪdλ] m. Vareseddel. **-sendandi** [-sɛn·dandɪ] m. Aflader. **-sending** [-sɛn·diŋk] f. Varesending. **-sýnishorn** [-si·nɪs(h)od·v, -(h)or·dv] n. Vareprøve. **-sýnisskápur** [-si·nɪsgau:bøϱ, -sgau:pøϱ] m. Udhængsskab. **-skiftaverslun** [-sɠɪfdavɛ(ϱ·)sløn] f., **-skifti** [-sɠɪf·dɪ] npl. Tuskhandel. **-skildi** [-sɠɪl·dɪ] n. Udhængsskilt. **-skoðun** [-sgo:ðøn] f. Vragning af Varer. **-skoðunarvottorð** [-sgoðønarvohdorð] n. Vragerattest. **-skrá** [-sgrau:] f. Varefortegnelse; Konnossement; Faktura. **-smygill** [-smi:jɪdλ] m. Smugler. **-svik** [-svɪ:k] npl. Forfalskning af Varer. **-taka** [-ta:ga, -ta:ka] f. Udtagning af Varer. **-tegund** [-tɛ:qønt] f. Varesort, Artikel. **-tollur** [-tod·løϱ] m. Varetold, Indførselsafgift. **-vandur** [-van·døϱ] a. kræsen m. H. t. Varernes Godhed: *v. kaupmaður; — sá er ekki v.* **-vendni** [-vɛn:ɪ, -vɛn·dnɪ] f. indec. Kræsenhed m. H. t. Varernes Godhed. **-verð** [-vɛr·ð] n. Varepris. **†-virður** [-vɪr·ðøϱ] a. ansat til Værdi efter Prisen paa Handelsvarer. **-vöndun** [-vön·døn] f. omhyggelig Tilberedelse af Varer: *Þingsályktun um v.* (Alþ. '20, A. 976).

vörzl- [vöϱ·sl] = **vörsl-**.

vösk [vös·k] f. sg. og npl. af **2. vaskur.**

vösólfur (-s, -ar) [vö:souˡlvøϱ] m. en, der er voldsom, stöjende og uordentlig i sin Optræden (is. om Börn) (Sl., Af.).

*vöst (vastar, vastir)** [vös·t, vas·dɪϱ] f. †**1.** *(mið)* Fiskegrund. — **2. a.** Hav: *spá ei voða vindaský, | v. nje boðafarið* (StStAndv. I. 292). — **b.** höj Bölge: *undan skútum skelfilegra vasta* (BóluHj. 106).

vösull (-uls, -lar) [vö:sødλ, -øls, vös·laϱ] m. = **vösólfur.**

vötn [vöhtv] pl. af **vatn.**

vötnugur [vöhdnøqøϱ] a. *(fullur af vötnum)* med mange Indsøer og Vandløb: *það er vötnugt þar* (VSkaft.).

vötnun (-ar) [vöhdnøn] f. Vanding.

vöttur (gen. vattar, dat. vetti; pl. vettir, acc. vetti el. vöttu) [vöhdøϱ, vahdaϱ, vɛhdɪϱ] m. **1.** *(vetlingur)* Vante; — pl. *vettir,* spec. *(rónir, grófir sjóvetlingar)* sammenkrøbne, grove Søvanter (Þing.). — **2.** *(hanski)* Handske.

vöxtulegur [vöχ·sdølɛ·qøϱ] a. stor, statelig: *V. var að sjá | væn með segl upp dregin* (Huld V. 76).

vöxtur (gen. vaxtar, dat. vexti; pl. vextir; acc. vexti el. vöxtu) [vöχ·sdøϱ, vaχ·sdaϱ, vɛχ·sdɪϱ] m. **I. 1. a.** Vækst, Störrelse: *hár, mikill (lágur, lítill) vexti,* höj (lav) af Vækst; *á vöxt* el. *að vexti,* med Hensyn til Vækst, af Vækst: *bergrisi að vexti;* (Talem.) *sníða sjer stakk eftir vexti,* sætte Tæring efter Næring; (Ordspr.) *þjer fer vit eftir vexti* (GJ.), hos dig er Vid som Vækst; *færi alt eftir vexti, þá næði kýrin hjeranum* (SchMal.), kom det an paa Störrelsen, kunde Koen fange Haren. — **b.** Kvantitet: *meira er komið undir gæðunum en vöxtunum.* — **2.** *(vaxtarlag)* Legemsbygning, Statur, Skikkelse: *fallegur, liðlegur, stirðlegur v.; fallegur (ljótur) í vexti.* — **3. a.** Voksen, Tiltagen: *fara* (el. *færast) í vöxt,* vokse, tiltage, tage Overhaand; †*færa í e-ð vöxt,* overdrive; *hafa flík (handa barni) við vöxt,* sy et Klædningsstykke til at vokse i; *Treyjan hans var uppgjafaflík af fullorðnum manni, svo hún var við vöxt á lítinn tólf ára dreng* (EKvOf. 5). — **b.** Opsvulmen (af en Flod): *hljóp þó v. mikill í ána; áin er í vexti,* Floden svulmer op. — **4.** pl. *vextir,* Renter: *peningar á vöxtum,* Penge paa Rente, rentebærende Penge; *setja fje á vöxtu.* — **II.** i overf. Bet. Beskaffenhed: *svo er mál með vexti* el. *þeir eru vextir á málinu,* Sagen forholder sig saaledes.

vöxum [vöχ·søm] 1. p. pl. præs. ind. og conj. af **vaxa.**

X

x [ɛχ·s], det isl. Alfabets 28. Bogstav, forekommer i isl. Ord kun i Indlyd og Udlyd og udtales der [χs]. *vaxa* [vaχ·sa], *sex* [sɛχ·s]. I Forlyd findes det i det fremmede Navn *Xerxes* hvor det udtales [s]: [sɛϱ·(χ)sɛs].

Y, Ý

y [yf·silo.n], det isl. Alfabets 29., og ý [y:], dets 30. Bogstav, er i denne Ordbog ordnet sammen med **i** og **í**, jfr. Fortalen. Angaaende disse Bogstavers Udtale se **i** (**í**).

Z

z [sɛ:da, sɛ:ta], det isl. Alfabets 31. Bogstav, forekommer aldrig i Forlyd. I Indlyd (og Udlyd) blev det i ældre Ortografi skrevet for opr. *ds, ðs, ts, tts,* ogs. efter at Dentalen (Spiranten) i Udtalen var forsvundet, og bruges i en lidt mindre Maalestok endnu i den ret almindelige *blaðamannastafsetning* (s. d. O.). Udtalen er altid [s]. Saaledes skrives i *blaðamannastafsetning: íslenzkur* (for *íslendskur), herzla* (for *herðsla), veizla* (for *veitsla), styztur* (for *styttstur).* I ældre Ortografier ogsaa i andre Tilfælde som: *komizt* (for *komiðst), enzt* (for *endst)* osv. — I denne Ordbogs Ortografi (den officielle Retskrivning, *stjórnarráðsstafsetning* (s. d. O.)) bruges z ikke.

Þ

þ [þod·v, þor·dv], det isl. Alfabets 32. Bogstav, forekommer i isl. Ord kun i Forlyd og udtales som [þ], omtrent som e. t h i t h i n g: *þola* [þo:la], *þjóð* [þjouː:ð], *þræll* [þraid·λ]. — I Fremmedord forekommer det undertiden i Indlyd. *Aþena* [a:þɛ na], *Íþaka* [i þa ga, i:þa ka], *kaþólskur* [ka:þouˡlsgøϱ]; desuden i Sms. som *áþján* [au:þjau n]. — I Ordforbindelser efter udlydende trykstærk Vokal faar *þ* hyppigt Stemme i daglig Tale, men kun i enkelte tryksvage Ord: *í það* [i:ða(ð)], *í því* [i:ði], *frá þeim* [frau:ðɛim].

Det assimileres gærne med foregaaende *ð, d, t, g, k: að þú* [að:u], *að þið* [að:ɪ(ð)]; is. er dette hyppigt i en Forb. af Verbalform og pron.: *komið þið* [ko mɪðɪ(ð)], *seg þú* [sɛɪq ðø, sɛɪg ðø], *sækið þið* [sai qɪðɪ(ð), sai:ʛɪð·ɪ(ð)], *bið þú* [bɪd ø], *hald þu* [haλ dø, haλ du], *njót þu* [njo hdø], *fylg þu* [fɪ (q)dø], *sæk þu* [saiχ dø], *hnýttu þeim* [hɲihdɛim] *saman* osv.

Forkortelser: *þ. á.* = *þessa árs,* i Aar, *þál.* = *þingsályktun, þ. e.* = *það er, þ. e. a. s.* = *það er að segja,* det er, det vil sige, *þm.* = *þingmaður,* Altingsmand, *þ. m.* = *þessa mánaðar,* i denne Maaned, *þskj.* = *þingskjal, þv.* = *þveitt,* Centigram.

1. **þá (-(a)r)** [þau:] f. **I. a.** optøet Jord: *bæði á þá og þela,* baade paa optøet og frossen Jord. — **b.** optøet Vand: *þekur svellið þána* (BóluHj. 152). — **II.** *ha: Hestarnir gengu söðlaðir um túnið og kroppuðu þána í ákafa* (ÞGjUf. 109).

2. **þá (a)** [þau:] v. impers. tø: *það þáar,* det tør; — pp. *þáaður: það er vel þáað,* Jorden er godt tøet op.

3. **þá** [þau:] **1.** acc. sg. f. og acc. pl. m. af *sá.* — **2.** acc. pl. m. af *hann.*

4. **þá** [þau:] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **þiggja.**

5. **þá** [þau:] adv. og cj. **I. 1.** da, paa den Tid, den Gang, paa det Tidspunkt: *hann var þá farinn,* han var da gaaet; *hann var þá í Reykjavík,* han opholdt sig den Gang i R.; *þá þegar,* allerede da. — **2.** = *þá er, þegar,* da, dengang, naar, saa snart: *þá hann hafði lokið ræðu sinni, var gengið til atkvæða.* — **II. 1.** *(því næst)* dernæst, derpaa, saa: *Nyrðst eru Norðurlönd, þá Þýskaland, þá Sviss,* længst mod Nord er de nordiske Lande, dernæst Tyskland, saa Svejts. — **2.** I Forb. som: *þá reiddist N. og sagði ...,* da blev N. vred og sagde ...; *þá sýndi hann konungi*

hrossin; — *þá er að segja frá Birni,* nu skal vi fortælle om Bjórn. — **III. 1.** i Eftersætninger: saa; *af því að (með því að, úr því að, fyrst, ef)* ... *þá,* fordi (eftersom, siden, hvis) ... saa; *þegar (er, hvenær sem)* ... *þá,* da (naar, naarsomhelst) ... saa; *ef hann kemur, (þá) verður þú að fara,* hvis han kommer, (saa) maa du gaa; *ef þetta er rjett, þá er hitt rangt,* hvis dette er rigtigt, saa er det andet galt; *fyrst þú vilt ekki koma með mjer, (þá) fer jeg ekki,* siden du ikke vil med, saa gaar jeg ikke; *en er hann sá til þeirra, (þá) varð hann hræddur,* men da han blev dem var, (da) blev han bange. — **2.** da, i det Tilfælde, under de Omstændigheder; *en þá er það heimilt, er* ..., men det er tilladeligt i det Tilfælde, naar ... — **IV.** til Dels i ellipt. Udtryk: altsaa, saa, da: *förum þá,* lad os da drage af Sted; *þú kemur þá,* du kommer altsaa; *mun þá ekki best að fara?* vil det da (ɔ: saa) ikke være det bedste at gaa?; *bíddu þá við!* vent saa!; *jeg skal þá gera það,* jeg skal da göre det; *þá er að taka því,* saa maa man se at finde sig i det; *þú ert þá ekki kominn lengra!* du er altsaa ikke naaet videre!; *þú vilt það þá ekki,* altsaa vil du det ikke; *varð þá nokkuð úr því?* blev det saa til noget?; *það varð þá ekkert úr því, að þið færuð?* det blev altsaa ikke til noget med at gaa?; *(jæja) þá er jeg búinn,* naa, saa er jeg da færdig; *þá það!* naa, ja-ja! (indrömmende el. resignerende Udraab): *„Og ekki hitt árið heldur, sem jeg fæ reiðhestinn", sagði frú H., „og þá það"* (ThTh. 23); *því þá (það)?* hvorfor dog det. — **V.** i visse, faste Udtryk: *þá og þegar,* hvert Ojeblik: *hann getur komið þá og þegar;* — *þá og þá,* ¹) *(þá og þegar)* hvert Øjeblik, naarsomhelst, hvad Øjeblik det skal være; ²) *(við og við)* af og til; — *þá sjaldan,* de faa Gange: *en þá sjaldan hann hefði það gjört* (JThMk. 203); *þá enn = enn þá,* endnu.

það [þa(:ð)] n. af 1. **sá** og **hann.**

þaðan [þa:ðan] adv. **1.** derfra: *hefurðu frjett nokkuð þ.?* *hjeðan og þaðan,* her- og derfra. — **2. a.** fra det Udgangspunkt, ogsaa om Afstamning: *þ. er sá siður kominn, að* ..., derfra stammer den Skik, at ...; *þ. veit jeg það,* derfra ved jeg det; *þ. eru Vídalínarnir komnir,* fra dem nedstammer Slægten *Vídalín.* — **b.** *þ. af meira,* endnu mere; *þ. af eldra,* endnu ældre. — **c.** fra det Tidspunkt, derfra: *þ. eru 12 dagar til Þorláksmessu;* — *þ. af, þ. frá, þ. í frá,* fra den Tid af, derefter; †*þ. lengi,* længe derefter.

þáði [þau:ðɪ] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **þiggja.**

°**þaðra** [það·ra] adv. der, hist: *séð hefi' eg marga seimabil | sitja á bekknum þ.* (ÓDavVik. 350); *fagurt gelur hann þ.* (BTh. 111).

þáður [þau:ðøϙ] pp. af **þiggja.**

þaga (þögu) [þa:qa, þö:qø] f. *(= þögn)* Tavshed, kun i Forb.: *hann (hún) þegir aldrei þögu,* han (hun) kan aldrig tie stille (Árn.).

þága (-u) [þau:(q)a] f. (egl. Modtagelse af en Gave) Tjæneste: *mín er þágan,* det kommer mig til gode, det er mig, der vinder ved det; *hann vildi ekki bíða, því sín væri ekki meiri þágan en hans* (JÁÞj. II. 294); *í mína þágu,* for mig, for min Skyld, til Gunst for mig, til Fordel for mig; *erindi, sem oftast nær var eitthvað í hans þágu* (JTrHalla 568); *e-m er þ. að* (el. *í) e-u,* n-t er en kærkomment; *í þágu nafni,* som en Velgærning: *dvelja á bæ í þágu nafni,* opholde sig paa en Gaard uden at betale for sig.

þagði [þaq·ðɪ, þag·ðɪ] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **þegja.**

þagga (a) [þag:a] vi. og vt.: *þ. (e-ð) niður,* neddysse, dæmpe; *þ. niður í e-m,* (søge at) bringe en til Tavshed; (søge at) stoppe Munden paa en.

þag máll [þag·maudʎ] a. = **þagmælskur.** **-mælska** [-mailsga] f. Tavshed; Diskretion. **-mælskur** [-mailsgøϙ] a. tavs: *vera þ.,* være tavs, holde Tand for Tunge.

þagna (a) [þag·na] vi. **a.** tie, blive tavs, tie (stille): *þegar hann þagnaði, kváðu við fagnaðaróp áheyrendanna;* — *var þá þagnað á því,* man tav da desangaaende (Alþ. '11, B. II. 241). — **b.** holde op, blive stille: *þegar hávaðinn þagnaði,* da det blev stille. — **c.** spec. holde op at skrige el. græde: *þegar barnið þagnaði,* da Barnet holdt op at græde. — **d.** pp. *þagnaður,* blevet tavs (stille); holdt op at græde.

þagnar [þag·naϙ] gen. af **þögn.** **-bil** [-r-bɪ:ʎ] n. Pause. **-gildi** [-ɟɪl·dɪ] n.: *liggja í þ.,* staa hen, være uomtalt: *hin pólitísku stórmál ættu að hvíla sig og liggja í þ. um nokkur ár* (Alþ. '11, B. II. 799); *láta e-ð liggja í þ.,* forbigaa med Tavshed, lade n-t staa hen: *hjelt þá, að sig skorti trú og greind ... og reyndi því til að láta slíkt liggja sem mest í þ.* (ÞGjÚt. 128). **-hald** [-ϙ-(h)al·t] n. Overholdelse el. Iagttagelse af Tavshed. **-hljóð** [-(h)ʎɪoᵘ:ð] n. Tavshed, Stilhed: *þeir höfðu í þagnarhljóði* (i al Stilhed) *búið til réttritun sína* (Eimr. VII. 123). **-laus** [-r-löy:s] a. som aldrig tier. **-leið** [-lei:ð] f. tavs Vej (JHall. 215). °**-lundur** [-lʏn·døϙ] m. det stille Sind (BóluHj. 135). **-merki** [-mɛϙ·ɟɪ] n. (mus.) Pause(-tegn paa et Nodesystem). **-mildi** [-mɪl·dɪ] f. indec. mild (ɔ: taalmodig) Tavshed: *þoldi hann með þ. | þessa nótt og allt til óttu* (Vísn. 243). °**-munkur** [-muᶇ·gøϙ, -muŋ·k-] m. Trappist. **-skylda** [-ϙ-sɟɪl·da] f. Tavshedspligt: *e-r er bundinn þagnarskyldu,* en er forpligtet til Tavshed. **-starf** [-sdar·v] n. tavs Gærning: *virtist hún líta niður á bændakonurnar ... Hvernig sem hún leit á þær, þess háttar þ. er jafnan getgátumál* (GFrSex 77). **-stund** [-sdʏn·t] f. Pause. **-þey** [-þei:] n. el. f., **-þeyr** [-þei:r] m. i Forb. *í þ.,* i Forborgenhed.

†**þagnmælska** [þag·nmailsga] f. = **þagmælska.**

þágu fall [þau:(q)øfad·ʎ] n. (gramm.) Dativ, Hensynsfald. **-leysi (-is)** [-lei·sɪ] n. i Forb.: *í þ. (e-s),* mod ens Vilje.

þágum [þau:(q)øm] 1. p. pl. imp. ind. af **þiggja.**

þak (-s, þök) [þa:k, þö:k] n. Tag: *undir þaki,* med Tag, overdækket: *fjárhús undir þaki.*

þaka (þöku, þökur) [þa:ga, þa:ka, þö:gøϙ, þö:køϙ] f. **1. a.** firkantet Stykke Græstörv, der anvendes til Tage el. til Dækning af et for Grönsvær blottet Stykke Jord: *með þessu móti verður torfið eður þökurnar einlægar ferhyrndar rúður* (Andv. I. 147). — **b.** spec. Stykke Törv, is. gammelt *heytorf,* anvendt som Dække over en Kulmile. — °**2.** Dækglas (GíslíG.).

þak bindi [þa:kbɪndɪ] n. Tagbinder: *sníða til og fella saman bálkgrind eða þ.* (Stj. '03, B. 300). **-brún** [-bru·n] f. Tagskæg: *rennur úr járnblikki undir þakbrúnunum* (Stj. '91, B. 67). **-fjöður** [-fjö·ðøϙ] f. Dæktjeder. **-gluggi** [þa:glʏɟ·ɪ] m. Tagvindue. **-hella** [þa:k(h)ɛdla] f. Tagsten. **-herbergi** [-(h)ɛrbɛrɟɪ] n., **-hýsi (-is,** pl. ds.) [-(h)i·sɪ] n. Tagkammer.

þakinn [þa:ɟɪn, þa:ɕɪn] pp. af *þekja,* bedækket.

þakjárn [þa:gjau(r)dv, þa:k-] n. Tagjærn.

þakka (a) [þahga] vt. med dat. og acc. **1.** takke: *þ. e-m e-ð,* takke en for n-t: *hann þakkaði konungi gjöfina;* (Ordspr.) *sá kann ei gott að þiggja, sem ei þakkar* (GJ.), den forstaar ikke at tage imod, som ikke takker; *ekkert að þ.,* det er ikke n-t at takke for, jeg beder; *þ. (e-m) fyrir (e-ð),* takke (en) for n-t; *þ. þjer (yður) fyrir,* Tak; *nei, þ. þjer fyrir,* nej, Tak; *þ. fyrir sig,* sige Tak; *jeg þ. fyrir mig,* jeg siger mange Tak; *þú hefur gleymt að þ. fyrir þig,* du har glemt at sige Tak; *þ. guði fyrir,* takke Gud for n-t, give Gud Æren: *þakkaðu guði fyrir að sleppa, þú mátt þ. fyrir að sleppa,* tak du Gud (ɔ: vær glad for), at du slipper fri; (Talem.) *svo er (guði) fyrir þakkandi, svo er guði fyrir að þakka,* Gud ske Lov, heldigvis: *því svo væri fyrir þakkandi, að þau hefðu nóg efni til þess* (JÁÞj. II. 542); *jeg hef aldrei þurft að leita á náðir hans, svo er guði fyrir að þ.,* jeg har heldigvis aldrig behøvet at ty til ham; *jeg mundi þ. fyrir að (eiga að) gera það!* jeg vilde betakke mig for at (skulle) göre det; (iron.) *þ. skyldi (þjer, þeim osfr.)!* det var da noget at prale af!; *þ. skyldi þjer, þó að þú gerðir það.* — **2.** *þ. e-m e-ð,* tilskrive en n-t: *skipverjar þökkuðu dugnaði formannsins það, að þeir komust af;* — *eiga e-m e-ð að þ.,* have en at takke for n-t, skylde en n-t; *e-ð er e-m að þ.,* man har en at takke for n-t; *það á jeg honum að þ.,* det kan jeg takke ham for; *það var mjer að þ.* (du kan takke mig for), *að þú datst ekki í sjóinn;* — *þ. e-m e-ð ekki,* synes, at n-t ikke er nogen Tak værd: *jeg þ. henni (það) ekkert, þó að hún sje komin lengra, hún hefur svo miklu betri tími.*

þakkaboð [þahgabo:ð] n. Tilbud, som man er taknemmelig for, kærkomment Tilbud: *sér væri ... þetta mesta þ.* (Frankl. 13).

þakkar [þahgaϙ] gen. af **þökk.** **-ávarp** [-auvaϙp] n. Takadresse. **-fórn** [-foᵘr·dv] f. Takoffer. **-gerð** [-r-ɟɛr·ð] f. Taksigelse. **-laust** [-löyst] an. uden Tak; uden Paaskönnelse; is. i Forb.: *e-m að þakkarlausu,* uden at en fortjæner Tak for n-t: *það er þjer að þakkarlausu, þó að mjer hafi tekist það;* — *hvernig líður yður? — Bærilega, yður að þakkarlausu* (ÞEgÚt. 32). **-máltíð** [-maul·tið] f. Takkemaaltid, den hellige Nadver. **-orð** [-or·ð] n., is. i pl., Takkeord, Taksigelse: (Talem.) *leggja* (el. *gefa) þ. á milli,* finde n-t rosværdigt (i Sammenligning med n-t andet): *ég legg þ. á milli, ef söngkennarinn segir honum, að þá nótu ... eigi að syngja hærra* (Eimr. IX. 112). **-verður** [-ver·ðøϙ] a. som fortjæner Tak, fortjænstlig.

þakkindi [þahɟɪndɪ] npl. Tak, Taksigelse: *taka e-ð til þakkinda,* modtage n-t med Tak (BH.).

þakkir [þahɟɪϙ] fpl. af **þökk.**

þakkytra [þa:kɕɪ·dra, -ɕɪ·tra] f. lille Tagkammer.

þakk látlegur [þahglaudlɛ·qøϙ, -laut-, -lauht-] a. vidnende om Taknemmelighed; — adv. *-lega,* taknemmeligt, med Tak. **-látsemi** [-lau(t)-sɛ:mɪ] f. indec. Taknemmelighed. **-látur** [-lau·døϙ, -lau·tøϙ] a. taknemmelig. **-legur** [-lɛqøϙ] a. tækkelig, trivelig (Vf.) (jfr. *þokkalegur).* **-læti (-is)** [-lai·dɪ, -lai·tɪ] n. Taknemmelighed; Tak: (Ordspr.) *þ. er þunt sáð* (GJ.), Taknemmelighed er tynd Sæd, jfr. med Taksigelse fyldes ikke Pungen; *skilaðu þ. fyrir,* overbring min Tak for det.

þakklætis andi [þahglaidɪsan·dɪ, -laitɪs-] m. Taknemmelighedsfølelse. **-bréf** [-brjɛ:v] n. Takskrivelse. **-fórn** [-foᵘr·dv] f. Takoffer. **-fullur** [-fʏd·løϙ] a. taknemmelig. **-gerð** [-ɟɛr·ð] f. = **þakkargerð.** **-hátíð** [-(h)au:tið] f. Takkefest. **-skylda** [-ɪ-sɟɪl·da] f. Taknemmelighedspligt. **-skuld** [-sgʏl·t] f. Taknemmelighedsgæld. **-tilfinning** [-s-tɪl·fɪniŋk] f. Taknemmelighedsfølelse.

þakk næmilegur [þahgnaimɪlɛ:qøϙ] a. behagelig: *Var þá Odysseifur þér ekki þ., er hann blótaði* (Od. 3). †**-næmur** [-nai·møϙ] a. **1.** = *þakklátur.* — **2.** *(geðfeldur)* behagelig. — **3.** *(vinsæll)* afholdt, agtet. **-samlegur** [-samlɛ·qøϙ] a. taknemmelig; — adv. *-lega.* **-samur** [-samøϙ] a. = **þakklátur.** **-semi** [-semɪ] f. indec. Taknemmelighed.

þak laus [þa:glöys, þa:k-] a. uden Tag. **-leysi (-is)** [-leisɪ] n. Mangel paa Tag, manglende Tag. **-leki** [-lɛɟɪ, -lɛɕɪ] m. Utæthed af Taget; Tagdryp. **-mótarenna** [-moᵘdarɛn:a, -moᵘta-] f. Skotrende.

þakning (-ar) [þahgniŋk] f. Tækning (LFR. XI. 261).

þakningur (-s) [þahgniŋgøϙ] m. Dækken til (med n-t) (LFR. IV. 87).

þak næfrar [þa:gnaivraϙ, þa:k-] fpl. Tagspaaner, Birkebark til Tækning af Huse. **-pappi** [þa:kpahbɪ] m. Tagpap. **-plæging** [-plai·jiŋk] f. den senere Plöjning ved *þaksljetta* (s. d. O.) (Andv. I. 152). **-rauf** [þa:gröy·v, þa:k-] f. Tagvindue (EÓlLach. 39). **-renna** [-rɛn·a] f. Tagrende. **-rista** [-rɪsda] f. Sted, hvor der opskæres Græstörv til Tækning (LFR. XI. 257). **-rof** [-ro·v] n. gamle Stykker Grönsvær fra et Tag (LFR. XI. 248). **-rönd** [-rönt] f. Tagrand, Tagkant. **-saumur** [-k-söy·møϙ] m. coll. Tagsöm. **-síða** [-si·ða] f. Tagskraaning (LFR. II. 162). **-skaut** [-sgöy·t] n. Tagskæg: *á ... þakskautin sýld | sezt hélunnar marmaramjalli* (StStAndv. I. 175). ?**-skegg** [-sɟɛk] n., **-skerðingur** [-sɟɛrðiŋgøϙ] m. (Af.) Tagskæg. **-skýli** [-sɟi·lɪ] n. *(á þilfari)* Overbygning (Stj. '13, A. 168). **-skör** [-sgö·r] f. Tagkant. **-sljetta** [-sljɛhda] f. Slette, dannet ved *þaksljettun: Telur höf. að fræsléttuaðferðin verði nokkru ódýrari en þaksléttuaðferðin* (Freyr '11, 110). **-sljettun** [-sljɛhdon] f. Udjævning af Tuer ved at skære Grönsværen af, jævne dem ud og dække det hele til med den afskaarne Grönsvær. **-sneiðingur** [-snei·ðiŋgøϙ] m. Valm. **-spónn** [-sboᵘdv] m. Tagspaan. **-spónssmiður** [-sboᵘnsmɪ:ðøϙ] m. Spaanehugger. **-steinn** [-sdeidv] m. Tagsten. **-strá** [-sdrau·] n. Tagstraa, Græsstraa paa Taget.

þakti [þaχ·dɪ] 1. og 3. p. sg. imp. ind af **þekja.**

þak tigl [þa:ktɪgʎ] n. Tegl. **-tróð** [-troᵘ·ð] n. Lyng, Ris el. lign., der bruges til Stopning mellem Trælægterne og Grønsværlaget i et Tag.

þaktur [þaχ·doɐ] pp. af **þekja.**

þal (-s) [þa:l] n. (bot.) n. Løv (thallus).

þá legur [þau:lɪqoɐ] a. (gramm.) datidig: *þálegt tíð*, Fortid: *sagnir með þálegri mynd í nútíð*, verba prætérito-præsentia. **†-leiðis** [-leiðɪs] adv. paa den Maade.

þallir [þad·lɪɐ] pl. af **þöll.**

þám (-s) [þau:m] n. **a.** Luftens Dunkelhed i Tøvejr (BH.); *(móða)* Dis: *ofsa skafrenningur og þ. í lopti* (GFr. i Eimr. II. 34). — **b.** (VSkaft.) = 1. *blika* 1. a.

þáma (a) [þau:ma] vi. og v. impers. **1.** blive skyet: *hann fer að þ. upp til hafsins* (VSkaft.). — **2.** *nú þámar að*, nu tør Sneen op (BH.). — **3.** pp. *þámaður*, ¹) *(þánaður)* optoet; ²) taaget, diset: *þámað loft*, diset, taaget Luft (som ofte i Tøvejr).

þámark [þau:maɐk] n. Tøpunkt.

þamb (-s) [þam·p] n. **1.** graadig Drikken, Bælgen i sig: *standa á þambi*, være oppustet af Drik, være nærved at sprække: *vestið stendur honum á þambi*, hans Vest er ved at rævne (BH.). — **2.** *(erfið ganga)* besværlig Gang el. Løben (is. Vaden gennem Sne el. daarligt Føre el. imod Blæst).

þamba (a) [þam·ba] v. **1.** vt. *(teyga)* drikke graadigt, drikke i lange Drag, bælge i sig: *þ. vatn.* — **2.** vi.: *þ. áfram*, arbejde sig (pustende) frem med Besværlighed (imod Blæst el. gennem Sne el. daarligt Føre osv.): *þ. á eftir*, følge pustende efter; *Búum búum bamba, börnin litlu þ. fram á fjallakamba.*

þambari (-a, -ar) [þam·barɪ] m. Slughals, Drukkenbolt.

þambir [þam·bɪɐ] pl. af **þömb.**

þan (-s) [þa:n] n. Elasticitet.

þána (a) [þau:na] vi. tø op, smælte.

þanarhol [þa:naɐ(h)o:l] n. Gælleaabning, -spalte (LFR. XIII. 52).

þandi [þan·dɪ] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **þenja.**

þang (-s) [þauŋ·k] n. (bot.) Tang (fucus).

þanga (a) [þauŋ·ga] vi. = *safna þangi*, samle Tang, skære Tang.

þangað [þauŋ·gað] adv. derhen, did: *hingað og þ.*, hist og her; — cj. *þ. til*, indtil: *þ. til hann kemur*; abs. som adv.: *það er ekki langt þ. til*, der er ikke længe til det. **-för** [-þ-fö:r] f. Rejse derhen, Rejse did. **-koma** [-ko:ma] f. = **þarkoma.** **-þarna** [þauŋ·gaþad·na] adv. derhen (Skriðdalur).

þangana [þauŋ·gana] adv. (Öræfi) = **þangað.**

þang aska [þauŋ·gasga] f. Tangaske, Kelp. **-brenna** [-k-bren·a] f., **-brensla** [-brensla] f. Tangbrænding: *dálitlar tilraunir hafa líka verið gerðar með þangbrenslu* (ÞThLýs. II. 447). **-doppa** [-dohba] f. (zool.) en Slags Musling (litorina obtusata) (GBárð.). **-fjara** [-fja·ra] f. **1.** Strand med Tangvegetation: *fara í þangfjöru*, skære Tang. — **2.** *(svo mikil fjara, að hægt sje að ná í þang)* saa stærk Ebbe, at man kan samle Tang i Stranden. **-floti** [-flo·dɪ, -flo·tɪ] m. flydende Tangmasser. **°-fræði** [-frai·ðɪ] f. indec. Lichenologi (JsJs.). **°-fræðingur (-s, -ar)** [-frai·ðiŋgoɐ] m. Lichenolog. **-geit** [þauŋ·gɛi·t] f. et Slags Amphipod (caprella). **°-heimur** [þauŋ·k(h)ɛi·moɐ] m. Tangverden, Hav. **-köstur** [þauŋ·kösdoɐ] m. Tangstabel (til Brændsel). **-lús** [þauŋ·glu·s] f. (zool.) Tanglus (idothea).

þangóður [þaŋ·goᵘ·ðoɐ] a. elastisk.

þang planta [þauŋ·kplavda, -planta] f. Tangplante. **-skurður** [-sgʏrðoɐ] m. Skæring, Opskæring af Søalger el. Tang. **-vaxinn** [-vaχsɪn] a. bevokset med Tang.

þaninn [þa:nɪn] pp. af **þenja.**

þanir [þa:nɪɐ] pl. af **þön.**

þanka brot [þauŋ·gabro:t, þauŋ·ka-] n. »Hovedbrud«, Kunst, best. i at lave Kors af seks smaa, langagtige Træstykker *(þankapinni)*, forsynede med Hak (ÓDavSk. 344). **-pinni** [-pɪn:ɪ] m. se **þankabrot.** **-strik** [-sdrɪ:k] n. Tankestreg. **-þrunginn** [-þruŋ·gɪn] a. tankevægtig: *liðu enn nokkrir þankaþrúngnir dagar* (Upp. I. 134).

þanki (-a,-ar) [þauŋ·gɪ, þauŋ·kɪ] m. Tanke: *í þungum þönkum*, i dybe Tanker.

þankviða [þaŋ·kvɪ·ða] a. indec. med svulmende Bug: *gömlu hrútarnir þrír, akfeitir, þ. lágfættir kjabbar* (ÞGj. i Gjh. '11, 41).

þann [þan·] acc. sg. af 1. **sá.**

þannig [þan:ɪq], **þannigin** [þan:ɪjɪn] (StStAndv. I. 137), **þannin** [þan:ɪn] adv. saaledes, paa den Maade, altsaa; *þannig að* ..., saaledes at ...

þan spýta [þan·sbi·da, -sbi·ta] f. Rækketræ. **-spönn** [-sbön·] f. udstrakt Spand: *málfaðmur, þ. og alin* (ÓDavVik. 139). **-stökk** [-sdöhk] n. stærkt Galop: [illegible] *hvatning í ofanálag* (ÞGjUf. 42). **-stöng** [-sdöyŋk] f. (naut.) Spryd: *fundum þá mastrið og seglið, en ekki þanstöngina* (Eimr. XXIX. 245). **-valtari** [-vaʎdarɪ] m. Strækkevalse. **-vjel** [-vje·l] f. Strækkeværk. **-þol** [-þo·l] n. Spænstighed, Elasticitet. **-þolinn** [-þo·lɪn] a. elastisk.

þar [þa:r, þaɐ] adv. **I. 1. a.** der: [illegible] *þar í sveitinni*, der i Bygden: *þegar þú kemur þar í sveit, er* ..., naar du kommer til den Bygd, hvor ...; *hann var þar í hópnum*, han var der i Flokken, ɔ: i den Flok; *þar sem*, der hvor, hvor: *þar sem áður voru* [illegible] *eru nu holt og* [illegible] — **b.** *(þangað)* derhen [illegible] *þar*, da Kongen kom derhen; *þegar ... þar kom að*, da man naaede til det Sted (JÁÞj. I. 87). — **c.** *hjer og þar*, her og der; *þar og þar*, hist og her. — **d.** *þar sem*, da, hvor (nu anderledes) [illegible] *nokkuð til hins fullkomnunar* (JSBr. 2—3). — **2.** i overf. Forb.: **a.** om et [illegible] ..., det er nu naaet saa vidt, at ...; *þar er nú komið minni æfi, að* ..., jeg er nu naaet til det Punkt i Livet, at ...; *þar kom, að hann lofaði honum því*, det kom saa vidt, at han lovede ham det; *er þar kemur tíma*, naar det kommer derhen i Tiden; *þar kom að því, að* ..., endelig kom dog det Øjeblik, da ...; (Talem.) *þar kom að því, að þú vildir (hann vildi) mig*, til sidst var jeg da god nok. — **b.** *þar er sá maður, er við getum síst án verið*, der (ɔ: han) er den Mand, som vi mindst af alt kan undvære; *Íslendingar eiga góðan vin, þar sem hann er*; — *en þar* (der, i det Punkt) *var þó V. rjettsýnni en M., að hann tók ekki nema 2 krónur*; — *þar ljek hann á þig*, der (ɔ: i dette Tilfælde) narrede han dig; *þar er ekki hægt við að gera*, derpaa kan der ikke raades Bod. — **II.** med præp.: *þar á*, der paa; *þar á ofan*, desuden, ovenpaa det, oven i Købet; *þar á við*, omtrent ligedan, noget lignende; *þar á rök við* (BH.), ds.; *þar að auki*, desuden; *þegar þar að kemur*, naar den Tid kommer; *þar af (= af því)*, deraf; *þar eftir (= eftir því)*, i Forhold til det, i Overensstemmelse dermed: *og útbúnaðurinn var þar eftir*; — *þar eftir ... sem*, i Forhold dertil ... som: *það mætti kannske engu síður segja um oss Íslendinga, að vér værum ekki þar eptir latir, sem vér værum óhagsýnir* (ikke saa meget dovne som upraktiske) (JSVb. 3); *þar í*, deri *(= í því)*; *þar með*, dermed *(= með því)*; *þ. næst*, dernæst *(= því næst)*; *þar um bil*, omtrent det: *100 manns eða þar um bil*; — *þar undir*, derunder; *þar við*, ¹) derved: *þar við sat*, derved blev det, det blev ikke anderledes; ²) dertil: *þegar þar við bætist, að* ..., naar dertil kommer, at ... — **III.** i Ordforb., som bruges som cj.: *þar eð (= með því að)*, eftersom; *þar til (er)*, indtil: *fór hann þar til er hann kom að fjalli*, han gik indtil han kom til et Bjærg; *þar sem*, da, siden, eftersom. — **IV.** cj. (sj.) da, eftersom: *Mér finnst nú að hér af leiði, að framburður geti ekki orðið aðalgrundvöllur réttritunar, þar það mundi leiða til of mikils sjálfræðis* (JSBr. 4).

þara belti [þa:rabɛʎ·dɪ] n. **1.** Tarebælte (den med Tare bevoksede Del af Havbunden). — **2.** = *beltisþari.* **-brúk** [-bru:k] n. Tangdynge paa Stranden: *breið malarfjara ... með dálítlum þarabrúkum* (JTrL. 22).

þaraðauki [þa:raðöy:gɪ, -öy:ķɪ] adv. desforuden.

þara fiskur [þa:rafɪs·goɐ] m. = **þaraþyrsklingur.** **°-fræði** [-frai:ðɪ] f. indec. Algologi (ÞThLfr. IV. 185). **-garður** [-gar·ðoɐ] m. Vold, dannet af opkastede Alger (JÁÞj. I. 295). **-gróður** [-groᵘ:ðoɐ] m. Algevegetation. **-hetta** [-hɛhda] f. (zool.) en Slags Musling (nacella pellucida) (GBárð.). **-hrönn** [-hrön·] f. = **þarabrúk.** **-mosk** [-mos·k] n. opskyllede Alger (Af.). **-nytjar** [-nɪ:djaɐ, -nɪ:tjaɐ] fpl. (økonomisk) Brug af Tang, Ret til Tangbrug. **-pungur** [-puŋ·goɐ] m. Søblomme (nostoc) (ÞThFerð. I. 345). **-slap (-s)** [-sla:p] n., **-slapur (-urs)** [-sla:bøɐ, -sla:pøɐ] n. opkastede Alger i Stranden (Breiðd.). **-slæða** [-slai:ða] f. Algeslør (JÞorkÞjs. 60). **-strönd** [-sdrön·t] f. Strand, bevokset med Alger. **-vaxinn** [-vaχ·sɪn] a. besat med Alger. **-þyrsklingur** [-þɪs·liŋgoɐ, -þɪɐ·sgliŋgoɐ] m. no. Taretorsk. **-ögn** [-ög·n] f. = **kísilþörungur.**

þar bygðarmaður [þar·bɪqðarma:ðoɐ, -bɪgðar-] m. derboende Mand, Mand fra det Bygdelav; pl. *-bygðarmenn*, Stedets Beboere. **-borgarmaður** [-borgarma:ðoɐ] m. Indbygger i den By. **-borinn** [-bo·rɪn] a. indfødt. **-eftir** [þa:rɛhdɪɐ, -ɛfdɪɐ] adv. **1.** i Forhold dertil: *væri því þareftir egg að fá á Íslandi af alifuglum* (JSVb. 82); *ekki væri að óttast að ekki gengi út af þeim jafnvel heilir skipsfarmar, ef þeir væri þareptir til* (ibid. 22). — **2.** *(= þar á eftir)* derpaa.

þarf [þar·v] 1. og 3. p. sg. præs. ind. af **þurfa.**

þarfa band [þar·vaban·t] n. Stykke Reb, der kan bruges til hvadsomhelst: *Það er nú svona þ. fyrir mig, Indriði minn* (JThPs. 238). **°-ber** [-bɛ:r] n. Stikpille. **-gangsfistill** [-gauŋsfɪs·dɪdʎ] m. (med.) Tarmfistel (Stj. '08, B. 7). **-gangsleggur** [-gauŋslɛg:oɐ] m. Glasrör til Indføring i Endetarmen: *settur inn ... þ.* (Stj. '08, B. 4). **-gangsmein** [-gauŋsmɛi:n] n. (med.) Tarmfistel. **-gangssig** [-gauŋsɪ:q] n. (med.) Fremfald af Endetarmen (prolapsus recti). **-gangur** [-gauŋ·goɐ] m. **1.** *(endaþarmur)* Endetarm: *opna þarfagang*, aabne Endetarmen; *skakkur þ.*, anus praeternaturalis. — **†2.** *(saur)* Ekskrementer. **-gripur** [-grɪ:bøɐ, -grɪ:pøɐ] m. nødvendig Ting; Nyttegenstand; nyttigt Kreatur; iron. om Mennesker: *þú ert þ.!* du er en rar en! **-karl** [-kad·ʎ, -kar·dʎ] m. Gaardskarl; Bud; Faktotum. **-naut** [-nöy:t] n. Springtyr. **-pappír** [-pahbiɐ] m. Toiletpapir. **°-skil** [-sgɪ:l] npl. nyttigt Arbejde: *vinna e-m þ.*, udrette n-t til bedste for en (jfr. JÞorl. I. 83).

†þarfast (a) [þar·vast] vrefl. være til Nytte.

þarfa tól [þar·vatoᵘ:l] n. nyttigt Redskab. **-vara** [-va:ra] f. nyttig Vare; — pl. *-vörur*, nyttige Varer, Nødvendighedsartikler. **-verk** [-vɛɐ·k] n. nyttigt Arbejde, nødvendigt Arbejde; — ogs. iron.: *það væri þ.!* **-þrifill** [-þrɪ:vɪdʎ] m. paapassende og arbejdsom Mand.

†þarfi [þar·vɪ] a. = *þurfi*, trængende til n-t.

þarfindapappír [þar·vɪndapahbiɐ] m. Toiletpapir.

þarfindi [þar·vɪndɪ] npl. Fornødenheder, Behov, Nødvendighed, nødvendige Grunder: *vinna sjer til þarfinda*, gøre el. arbejde paa n-t, der er til Nytte for en selv; — spec. *ganga þarfinda sinna*, gaa hen for at forrette sin Nødtørft.

þarfir [þar·vɪɐ] pl. af **þörf.**

þarf látur [þar·(v)lau·doɐ, -lau·toɐ] a. ydmyg; — adv. *-látlega*, ydmygt, indtrængende: *verð eg því þ. að beiðast þess* (Fán. I. 11). **-laus** [-löys] a. unødvendig; unyttig: *að þarflausu*, uden Nødvendighed. **†-lausa (-u)** [-löysa] f. = **þarfleysa.** **-lauslegur** [-löyslɛ·qoɐ] a. unødvendig, unyttig; — adv. *-lega*, forgæves; uden Nødvendighed. **-legur** [-lɛqoɐ] a. nyttig, [illegible]; — adv. *-lega.* **-leiki** [illegible] m. Nødvendighed. **-leysa (-u)** [-lɛi·sa] f. Unødvendighed; unyttig Ting: *að þarfleysu*, uden Nødvendighed [illegible] **-leysi (-is)** [illegible] n. = **þarfleysa.** **-leysutal** [-lɛisota:l] n. unødvendig Tale. **-lyndur** [-lɪndoɐ]

a. som gærne vil være til Nytte; brav, tapper (EJ.). **-lítill** [-li·dıdλ, -li·tıdλ] a. til liden Nytte; *að þarflítlu*, uden stor Nødvendighed.

þarfna (a) [þar·dna] v. **1.** v. impers. behøve, trænge til: *mjer þarfnar*, jeg trænger til: *Jón kvaðst kunna ... sem honum þarfnaði* (Esp. I. 14). — **2.** refl. *þarfnast* med gen.: *þ. e-s*, trænge til n-t; mangle n-t.

þarfnan (-ar, -ir) [þar·dnan] f. = **þörfnun.**

þarf samlegur [þar·fsamlɛ·qøǫ] a. **1.** *(nauðsynlegur)* fornøden. — **2.** *(nytsamur)* nyttig. **-samur** [-samøǫ] a. nyttig, gavnlig: *þ. tími* (jfr. LFR. IV. 148). **-semd** [-semt] f. Behov, Nødvendighed. **-sæll** [-saidλ] a., **-sællegur** [-sailɛ·qøǫ] a. nyttig, gavnlig.

þarft [þaǫ·t] 2. p. sg. præs. ind. af **þurfa.**

þarfur (þörf, þarft) [þar·vøǫ, þör·v, þaǫ·t, þaǫ·ft] a. nyttig, gavnlig: *vinna þarft verk*, gøre en god (nyttig, heldbringende) Gærning; *hann var þeim þ. maður*, han var dem til stor Nytte; iron.: *þú ert þ. núna!*

þarfvirkur [þar·vıǫgøǫ] a. nyttig (JÁGát. 131).

þar hjá [þaǫ·ɧau·] adv. desuden. **-hjeraðsmaður** [-ɧɛraðsma:ðøǫ] m. Beboer af den Egn, Indenherredsmand.

þari (-a, -ar) [þa:rı] m. **1.** Tare (lammaria). — **2.** coll. = *þörungar* (algae). — **3.** den med Tare bevoksede Del af Havbunden.

þar koma [þaǫ·ko·ma] f. Ankomst (derhen), Didkomst. **-kominn** [-ko·mın] a. kommen derhen; ankommen. **-land** [þar·lant] n. i Forb.: *hjerland og þ.. það er nú hjerland og þ. fyrir vora menn*, saadanne Folk kan klare sig alle Vegne; *hjerland og þ., og nóg er alt Ísland*, (man kan være) her og der og alle Vegne, og nok er hele Island; — gen. *-lands* som adv. der i Landet, i det Land. **-landsbragur** [-lan(t)sbra:qøǫ] m. Stedforhold. **-landshöfðingi** [-lan(t)s(h)öv·ðiŋɉı, -(h)öb·ð-] m. Hövding i det Land. **-landsmaður** [-lan(t)sma:ðøǫ] m. Indbygger i det Land. **-lendis** [-lɛndıs] adv. der i Landet (StStAndv. II. 310). **-lendur** [-lɛndøǫ] a., **-lenskur** [-lɛnsgøǫ] a. indenlandsk, indfødt.

þarma gangur [þar·magauŋ·gøǫ] m. Ormesyge (BH.). **-hlaup** [-hλöy:p] n. Brok (BH.). ***-lút** [-lu:t] n. tynde Ekskrementer (BóluHj. 179). **-safi** [-sa:vı] m. Tarmsaft.

þarm himna [þar·µ(h)ımna] f. Tarmhinde. **-lút** [-m-lu·t] n. Tarmlud (Klp. I. 139). **-sníkja** [-sni·ɉa, -sni·ȿa] f. Tarmparasit.

þarmur (-s, -ar) [þar·møǫ] m. Tarm: (Ordspr.) *það skal leggja latan arm í tóman þarm* (GJ.), det hører sammen doven Arm og tom Tarm.

þarna [þad·na, þar·dna] adv. **1.** der, der henne: *maðurinn þ.*, den Mand der; *þessi þ.*, den der; *þ. hinum megin við hornið*, der omme ved Hjörnet; *þ. ertu lifandi kominn!* det ligner dig!; *þ. er honum rjett lýst!* det ligner ham! *og þ. vissi eg ekki fyr til, en hún fór að gefa mjer auga*, og inden jeg anede noget, begyndte hun at laane mig Øjne (JThMk. 297); *heyrðu þ. þú!* hør du der!; *þú þ.!* hejda! — **2.** *(hana, hjerna)* der! (uhøfligt i Stedet for: *gerðu svo vel!* værsaagod!).

þarnana [þad·nana, þar·dnana] adv. (Rang., Skaft., Múl.) = **þarna.**

***þars** [þaǫ·s] adv. = **þar sem.**

þar seta [þaǫ·sɛ·da, -sɛ·ta] f. = **þarvera.** **-skapningur (-s, -ar)** [-sgahbniŋgøǫ] m. Autokthon. **-skaptur** [-sgafdøǫ] a. skabt der, indenlandsk. **-sveitarmaður** [-svɛidarma:ðøǫ, -svɛitar-] m. Mand fra den Egn el. det Sogn; — pl. *-sveitarmenn*, omboende, Egnens (Sognets) Indbyggere (Stj. '88, A. 30). **-vera** [þar·vɛ·ra] f., **-vist** [-vıst] f. Ophold der: *neita þarvist e-s*, nægte, at en er der (jfr. Vísn. 105).

þá tíð [þau:ti·ð] f. (gramm.) Datid, Imperfektum. **-tíðlegur** [-tiðlɛ·qøǫ] a. datidig. **-tími** [-ti·mı] m. Datid, Fortid: *hugsunarháttur þátímans* (ÞThLfr. I. 154).

†þátta (a) [þauhda] vt. opregne stykkevis.

þátta bil [þauhdabı:l] n., **-hlje** [-hλiɛ:] n. Mellemakt.

þátt taka [þauhta·ga, -ta·ka] f. Deltagelse. **-takandi (-a, -endur)** [-ta·gandı, -ta·k-] m. Deltager. **-tekning (-ar)** [-tehgniŋk] f. Deltagelse.

þáttur (-ar; dat. þætti; pl. þættir; acc. þætti el. þáttu) [þauhdøǫ, þaihdıǫ] m. **1. a.** Traad (i et Reb el. Snor): *snúið úr þremur þáttum.* — **b.** Stykke Snor el. Seglgarn: *geturðu ekki gefið mjer þátt til þess að binda þetta saman?* — **2.** *(kafli)* Afsnit (i en Bog). — **3.** kort Fortælling: *40 Íslendingaþættir.* — **4.** *(í leikriti)* Akt. — **5.** *(hlutdeild)* Del, Andel: *taka þátt í e-u*, deltage i n-t, tage Del i n-t; *taka þátt í kostnaðinum*, bære sin Del af Omkostningerne; *eiga þátt fyrir e-ð*, hjemsøges tit af n-t, være ofte udsat for n-t: *Gyps-fjöll eiga fremur öðrum þátt fyrir landskjálfta* (Fj. I. 123); *eiga þátt í e-u*, [1]) have Del i n-t: *eiga drjúgan þátt í e-u*; [2]) være vant til n-t: *fátæklingar og förumenn eiga þátt í slíku* (Od. 408).

þau [þö:y, (pop.) þöy:q] nom. og acc. pl. n. af **sá** og **hann.**

þauf (-s) [þöy:v] n. **1.** *(þóf)* vedholdende Anstrængelse el. Kamp med n-t. — **2.** Famlen sig for (i Mørke). — **3.** hemmelig Handling (BH.).

þaufa (a) [þöy:va] vi. **1.** *(stritast)* arbejde el. kæmpe langsomt og med Besvær. — **2.** *(þaufast)* famle, føle sig for (spec. i Mørke).

þaug [þöy:q] = **þau.**

þaul (-ar, -ar) [þöy:l] f.: *sitja í þaular við e-n, spyrja e-n í þaular*, se *þauli* 1.; jfr. ogs. *þaullesinn, þaullærður* osv.

þauli (-a, -ar) [þöy:lı] m. **1.** grundig Behandling af n-t, kun i Talem.: *ganga e-ð í þaula*, gaa paa Kryds og tværs omkring i n-t: *fjallarið og gjálpargöng, geng eg ekki í þaula* (GFrÚh. 252); *læra (el. lesa) í þaula*, lære udenad; *sitja í þaula við e-n*, sidde en af sig; *spyrja e-n í þaula*, overvælde en med Spörgsmaal, blive ved at spörge en, til han bliver Svar skyldig. — **2** Forlegenhed, Knibe: *Fyrir lötum aula komst allt í þaula og aura tjón* (StÓl. '23, 41). — **3.** *(margmáll ræðumaður)* stiv, vidtløftig Taler.

þaul kunnugur [þöyl·kʏn·øqøǫ] a. som kender ud og ind. **-lesinn** [þöyl:ɛ·sın] a. vellæst; grundig læst, gennempløjet. **-lærður** [-l:airðøǫ] a. sprænglærd; lært udenad. **-mæla** [þöyl·mai·la] vt. og vi. bringe en til Tavshed med Spidsfindigheder. **-pynding** [-pındiŋk] f. Sejgpineri. **-rannsaka** [-ransaga, -saka] vt. undersøge til Bunds (Eimr. XXIX. 250). **-reið** [-rɛi·ð] f. vedholdende og trættende Ridt. **-ríða** [-ri·ða] vt. tilride grundigt: *Þórarinn er að verða fullur með kenjar; hefði hann verið hestur, skyldi eg hafa þaulriðið hann* (ÞGjOs. 91); — pp. *-riðinn*, [1]) grundigt tilreden: *Prestarnir, þessir þaulriðnu kirkjuklárar* (ÞGjÚf. 133); [2]) forslidt: *Porfýríos hefur bætt nýju atriði við þessar þaulriðnu mótbárur* (Eimr. X. 205). **-ræða** [-rai·ða] vt. gennemdrøfte (Eimr. XXIX. 251); — pp. *-ræddur*, uddisputeret. **-seta** [-sɛ·da, -sɛ·ta] f. lang og vedholdende Sidden el. Ophold paa et Sted: *venja Egil af komum sínum ... og þaulsetum* (JThMk. 231). **-spyrja** [-sbırja] vt. udspörge meget nöje. **-sætinn** [-sai·dın, -sai·tın] a. **1.** som sidder el. opholder sig længe paa et Sted, udholdende i at sidde: *þ. þætti ... Ólafur þaulsætnari þar inni, en góðu hófi gegndi* (JTrHalla 126). — **2.** *(þrár)* stædig, som ikke vil give tabt: *vera þ. við e-ð.* **-sætni** [-saihdnı] f. indec. **1.** = *þaulseta.* — **2.** Uvillighed til at vige, Stædighed. **-vakur** [-va·gøǫ, -va·køǫ] a. = **rennivakur.** **-vanur** [-va·nøǫ] a. meget rutineret, i höj Grad vant til el. øvet i. **-vígður** [-viqðøǫ, -vigðøǫ] a. kraftig viet (JÁÞj. I. 146). **-vindur** [-vındøǫ] m. vedholdende Blæst: *Þoka ei mæði | né þ.* (JÁÞj. II. 63). **-æfður** [þöy:laivðøǫ, -aibðøǫ] a. verseret, rutineret: *þ. rithöfundur* (Eimr. XII. 234).

†þausn (-ar, -ir) [þöys·n] f. Larm.

þausnast [þöys·nast] (jfr. *þjösnast*) vrefl. styrte larmende frem; opføre sig paa en brutal Maade: *þ. til e-s*, göre n-t (dumt) i Overilelse og Hastværk.

þaut [þöy:t] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **þjóta.**

þá vera [þau:vɛ·ra] f. daværende Ophold (Skuld [24]/[3] '82, 13). **-verandi** [-vɛ·randı] a. daværende.

Þeba (-u) [þɛ:ba] f. npr., **Þebuborg** [þɛ:bobor·k] f. npr. Theben.

þef (-s) [þɛ:v] n. Snusen, Lugten efter n-t: *með þefi miklu* (JÁÞj. I. 269).

þefa (a) [þɛ:va] v. **1.** vt. lugte, sanse ved Lugten; — overf.: *þ. e-ð uppi*, opsnuse, opspore n-t. — **2.** vi.: *þ. af e-u*, lugte til n-t. — **3.** pp. *þefaður*, lugtende: *vel (illa) þ.*

þef dýr [þɛv·di·r] n. Stinkdyr (Eimr. VIII. 215). **-færi** [þɛf:ai·rı] npl. Lugteredskaber, -organer. **-góður** [þɛv·go·ðøǫ] a. vellugtende. **-gæði** [-ɉai·ðı] npl. behagelig Duft: *og var það hvorki prýði, þ. né heilsubót fyrir kaupstaðinn* (ÞThFerð. I. 95). **-illur** [þɛ:vıdløǫ] a. ildelugtende.

†1. **þefja (-u, -ur)** [þɛv·ja] f. Lugt.

2. **þefja (a)** [þɛv·ja] vt. og vi. = *þefa;* — pp. *þefjaður*, lugtende: *vel þ.*, vellugtende; *illa þ.*, ildelugtende (ÞThLýs. II. 237).

þefjan (-ar) [þɛv·jan] f. Lugtesans (ÁBjSál. § 138).

þefjartæki [þɛv·jaǫtai:ɉı, -tai:ȿı] npl. = **þeffæri.**

þefjurt [þɛv·jʏǫt] f. (bot.) finbladet Vejsennep (sisymbrium sophia).

†þefka (a) [þɛf·ga] vi. lugte.

þef köttur [þɛf·köhdøǫ] m. (zool.) Desmerkat (viverra). **-laus** [þɛv·löys] a. uden Lugt. **-leysi (-is)** [-lɛi·sı] n. Mangel paa Lugt; spec. Tab af Lugtesansen (HjaltLækn. 55). **-mikill** [-mıɉıdλ, -mıȿıdλ] a. stærkt lugtende. **-næmur** [-nai·møǫ] a. **1.** *(þefmikill)* skarpt lugtende. — **2.** *(þefvís)* som har skarp Lugtesans. **-sterkur** [þɛf·sdɛǫgøǫ] a. stærkt lugtende. **-taug** [-töy·q] f. Lugtenerve.

þefur (-jar og **-s)** [þɛ:vøǫ, þɛv·jaǫ, þɛf·s] m. Lugt.

þef vís [þɛv:i·s] a. som har skarp Lugtesans; — ogs. overf. dygtig til at opspore: *Eg er þ. nokkuð*, jeg har en ret fin Næse (EKvOf. 301). **-vísi** [-v:i·sı] f. indec. skarp Lugtesans. **-vondur** [-v:ondøǫ] a. ildelugtende.

†þega (-u, -ur) [þɛ:qa] f. Modtagelse, hvad der modtages, Gave.

þegar [þɛ:qaǫ] **I.** adv. **1.** *(undir eins)* straks; *þ. í stað*, paa Stedet, straks; *(bráðum)* snart: *við förum rjett þ. að fara*, vi gaar om et Øjeblik, vi gaar lige straks (Rang.). — **2.** allerede: *nú þ.*, allerede; *þá þ.*, allerede da, allerede; *þ. á morgun*, straks i Morgen, allerede i Morgen. — **3.** nylig, lige nu: *í ritlíng þeim, sem ver þ. nefndum* (JSVb. 81). — **II.** cj. da; naar (= *þá er*): *í gærkveldi, þ. jeg kom heim*, i Aftes, da jeg kom hjem; *á þeim degi, þ. það verður*, den Dag, (da) det sker; *þ. jeg kom heim á kvöldin*, naar jeg kom hjem om Aftenen; *á morgun, þ. jeg kem, skal jeg taka það með mjer*, naar jeg kommer i Morgen, skal jeg tage det med; *þ. er*, saa snart som.

1. **-þegi (-a, -ar)** [þɛi:ɉı, þɛ:qa(ǫ)] m. Modtager, kun i Sms.: *arfþegi, farþegi, kjörþegi.*

*2. **þegi** [þɛi:ɉı] adv. = *þeggi: þ. fæddur enn eg er* (JÁGát. 131).

þeginn [þɛi:ɉın] pp. af **þiggja.**

1. **þegja (-u)** [þɛi:ja] f. stille Sind: *Hann var glaður í þegju sinni* (Sch.).

2. **þegja (þegi, þegjum;** imper. **þegi;** imp. **þagði, þögðum; þegði; þagað)** [þɛi:ja; þɛi:ɉı, þɛi:jom; þɛi:ɉı; þaq·ðı, þag·ðı, þöq·ðøm, þög·ð-; þɛq·ðı, þɛg·ðı; þa:qað] vi. **I. 1.** tie, tie stille: *þegi þú! (þegiðu!)* ti stille! hold Mund!; (Talem.) *hugsa e-m þegjandi þörfina*, love sig selv i Stilhed at tage Hævn ved Lejlighed; (Ordspr.) *ekki veit, hvar höldum hjá heimskur situr, ef þ. má* (GJ.), jfr. tagde (ɔ: tav) Ganten (ɔ: Taaben), da holdtes han ofte for viis; *enginn er alheimskur, ef þ. kann*, den, som kan tie, er ikke helt taabelig. — **2.** med præp.: *þ. e-ð fram af sjer*, ignorere n-t, undertrykke n-t ved Tavshed, tie n-t ihjel; *þ. yfir e-u*, tie med n-t, holde ren Mund; *þ. um e-ð*, ikke omtale n-t; *þ. við e-u*, tie til n-t. — **3.** med gen.: *þegi þú þeirra orða*, ti stille med det. — **II.** ppr. *þegjandi:* **1.** *(þögull)* tavs: (Ordspr.) *þegjandi votturinn lýgur síst* (GJ.), tavst Vidne lyver mindst; *þungur er þegjandi róður*, tung er tavs Roning; *þungt er þegjandi böl*, tungt er det tavse Onde. — **2.** stiltiende, i al Stilhed: (Ordspr.) *þegjandi kemur þorskur í ála* (GJ.), i Stilhed kommer Torsken i Dybet.

þegjanda legur [þɛi:jandalɛ:qøǫ] a. tavs; — adv. *-lega.* **-þóf** [-þoᵘ:v] n. tavs Kamp: *Fáeina daga gekk í þegjanda-þófi um völdin* (JTrSk. II. 316).

þegjandileikur [þɛi:jandılɛi:gøǫ, -lɛi:køǫ] m. »den tavse Leg«, en Slags Panteleg.

þegn (-s, -ar) [þɛg·v] m. **1.** Undersaat: *þegnar Danakonungs.* — **2.** *(borgari)* Borger. †**3.** fri Mand. **-fjelag** [-fjɛ laq] n. borgerligt Samfund.

þegnfjelags fræði [þɛg·vfjɛlaχsfrai:ðɪ] f. indec. Sociologi, Samfundslære. **-hagur** [-(h)a:qøϙ] m. sociale Forhold, Samfundstilstand. **-heillir** [-(h)ɛid·lɪϙ] fpl. sociale Interesser. **-kvæði** [-kvai:ðɪ] n. Samfundsdigt (Eimr. XIII. 50). **-legur** [-lɛ:qøϙ] a. borgerlig, statsborgerlig. **-skipulag** [-χ-sgɪ:bølaq, -sgɪ:pø-] n. Samfundsorden. **-stofnun** [-sdob·nøn] f. Samfundsinstitution.

þegn frelsi [þɛgv·frɛlsɪ] n. borgerlig Frihed, politisk Frihed. †**-gildi** [-*n*-gɪldɪ] n. **1.** *(sekt)* Bøde til Kongen for en Undersaats Drab. — **2.** *(skattur)* Skat (fra Undersaatter). **-hollusta** [-v-(h)odløsda] f. undersaatlig Hengivenhed, Loyalitet. **-lagabálkur** [-n-laqabauλ·gøϙ, -baul·køϙ] m. Civilret. **-legur** [-lɛqøϙ] a. **1.** *(borgaralegur)* borgerlig. — **2.** underdanig: *þegnleg uppástunga;* — adv. *-lega.* **-lífi (-is)** [-li·vɪ] n. det borgerlige, sociale Liv. **-rjettindi** [-rjɛhdɪndɪ] npl., **-rjettur** [-rjɛhdøϙ] m. borgerlige Rettigheder. **-samband** [-v-sambant] n. det borgerlige Samfund. **-samlegur** [-samlɛ·qøϙ] a. underdanig: *þegnsamleg lotning,* Underdanighed (Hróarsk. 72); — adv. *-samlega: allra þegnsamlegast,* allerunderdanigst. **-skapur** [-sgaboϙ, -sgapoϙ] m. **1.** *(drengskapur)* Ære: *leggja e-ð undir þegnskap sinn,* forsikre n-t paa sin Ære; *lagði við fé sitt og þegnskap* (JTrL. 64). — †**2.** *(gjafmildi)* Gavmildhed. — ***3.** *(hreysti)* Tapperhed. **-skylda** [-sgɪlda] f. **1.** *(skyldur þegns eða borgara)* Borgerpligt; undersaatlig Pligt. — **2.** *(þegnskyldugjald)* offentlige Afgifter til Stat og Kommune: *hann galt alla þegnskyldu sína í tækan tíma* (JHall. 305). **-skyldugjald** [-sgɪldøgal·t] n. Ydelse til det offentlige. **-skylduvinna** [-sgɪldøvɪn:a] f. civil Værnepligt (almindelig Arbejdspligt i det offentliges Tjæneste). **-skipun** [-sgɪ·bøn, -sgɪ·pøn] f. Samfundsorden. **-stjett** [-sdjɛht] f. undersaatlig Stilling; Undersaatter (LFR. XIV. 273).

þei [þɛi:] interj. tys: *þei, þei,* tys.

1. **þey** [þɛi:] interj. = **þei.**

2. **þey** [þɛi:] adv. (Páll skáldi, cit. i EspS. 51) = **þeygi.**

þey bitra [þɛi:bɪ·dra, -bɪ·tra] f. stærk Frost, der gaar lige forud for Tøvejr (ASkaft.). **-brá** [-brau·] f. Sitren i Luften (om Foraaret) (Af.), jfr. *tíðbrá: þ. veit á hláku.* **-fluga** [-flʏ·qa] f. en Art Myg (JÁÞj. I. 626).

***þeygi** [þɛi:jɪ] adv. dog ikke; ikke.

þeyja (a el. ði) [þɛi:ja] v. impers. tø.: *það þeyir af* (Af.) = *hlánar af,* det tør, Sneen smælter, tør: *flæddu þau* (ɔ: *Héraðsvötn) mjök yfir eylendi alt, því þeyað hafði* (EspS. 140); — vi. *Nær vindur er útnorðan um vetur og stendur af Öræfajökli, þeyjar snjór á Hnappavollum* (ÞThLýs. II. 337).

þeyló [þɛi:loᵘ·] f. Lærke (BH.).

þeim [þɛi:*m*] dat. sg. m. og dat. pl. af **hann** og 1. **sá.**

þeymark [þɛi:maϙk] n. Tøpunkt, Nulpunkt.

þeir [þɛi:*r*] pl. m. af **hann** og 1. **sá.**

þeyr (-s) [þɛi:r] m. **1.** *(hláka)* Tø, Tøvejr. — **2.** *(þíðvindi)* fugtig Vind uden Frost.

þeirra [þɛir:a] gen. pl. af **hann** og 1. **sá.**

þeysa (ti) [þɛi:sa] v. **I.** vt. drive frem (i en Fart): **a.** med dat.: *þ. upp úr sjer spýju,* spy; *þ. hestinum,* lade Hesten løbe hurtig. — †**b.** med acc.: *þ. reiðina,* forstærke Ridtet. — **II.** vi. *(ríða hart)* ride i flyvende Fart, galoppere: *þ. í loftinu,* jage af Sted; *þ. burt,* sprænge bort. — **III.** refl. *þeysast:* **1.** ride i flyvende Fart. — **2.** *(þjóta)* fare hen, styrte hen.

þeysamur [þɛi:samøϙ] a. med rigeligt Tøvejr (JÁÞj. II. 560).

° **þeysi byssa** [þɛi:sɪbɪs:a] f. Mitrailleuse. **-brokk** [-brohk] n. skarpt Trav. **-dans** [-dan·s] m. fejende Dans.

þeysing (-ar, -ar) [þɛi:siŋk] f., **þeysingsreið** [þɛi:siŋsrɛi:ð] f., **þeysingur (-s, -ar)** [þɛi:siŋgøϙ] m. hurtigt Ridt.

***þeysi reið** [þɛi:sɪrɛi:ð] f. = **þeysingsreið.** **-sigldur** [-sɪq·ldøϙ] a. hurtigt sejlet over: *þraut þrídægru | þeysisiglda* (StStAndv. II. 103). **-sprettur** [-sbrɛhdøϙ] m. Galop.

þeista (-u, -ur) [þɛis·da] f. = **teista.**

þeistukofa [þɛis·døko:va] f. = **teistukofa.**

þeyta (ti) [þɛi:da, þɛi:ta, þɛihdɪ] v. **I.** vt. med acc. **1. a.** bringe til at lyde el. klinge: *þ. lúður,* blæse paa Trompet, blæse i Lur; *þ. skeggraustir,* frembringe en hvinende Lyd, ved at puste i Skægget; *Þór er að þ. | brúðga skeggbrodda* (MJ. III. 202); *þ. hvoftana,* (egl. fylde Munden med Vind) føre uforskammet Tale; *þ. rokkinn,* lade Rokken snurre (JÁÞj. II. 539). — **b.** bringe til at bruse: *gömlu dúfumæðurnar þeyttu sig upp* (brusede sig op) (And. II. 223). — **2.** *þ. flautir,* piske Mælk, lave Snemos; *þ. rjóma,* piske Fløde. — **II.** vt. med dat. og vi. **1.** sætte i hurtig Bevægelse, slynge, kaste: *hann þeytti bókinni í höfuðið á honum;* — *vindurinn þeytti* (piskede) *brimlöðrinu langar leiðir;* (Talem.) *þ. nálum (um vind),* egl. »kaste Naale« (siges om Vinden, naar den driver tynde, naaleformede Skystriber foran sig i Luften) (LFR. III. 144); *þ. e-u upp,* puste (hvirvle) n-t op (ogs. overf.): *tjörnvaraumtalinu var þeytt upp hjer á Suðurlandi rjett fyrir kosningarnar* (Lögr. '15, 45). — **2. a.** *þ. hestinum,* give Hesten af Sporerne. — **b.** vi. suse, fare af Sted: *þarna koma þá tveir menn ríðandi ... og þ. í loftinu* (i susende Galop) (JThMk 337); *(um) þeytir* (kaster sig, farer af Sted) *með nið og glaum norðaustur gilið* (ÞGjUf. 16). — **III.** refl. *þeytast,* slynges; fare af Sted.

þeyti rjómi [þɛi:dɪrjoᵘ:mɪ, þɛi:tɪ-] m. Flode, som kan piskes. **-speldi** [-sbɛl·dɪ] n. = **þeytispjald** 1. **-spjald** [-sbjal·t] n. **1.** Snurreskive (en Slags Legetöj) (ÓDavSk. 343); *hún var eins og þ. í kringum mig,* hun var i stadig Bevægelse omkring mig; *vera eins og þ. út um allar trissur.* — **2.** overf. Kastebold: *þ. forlaganna.*

þey viðri [þɛi:vɪð·rɪ] n. Tøvejr. **-vindur** [-vɪndøϙ] m. varm Blæst: *Þessir einkennilegu þeyvindar ... eru þar kallaðir Föhn* (ÞThLýs. II. 336).

þei-þei [þɛi:þɛi:] interj. se **þei.**

þeking (-ar) [þɛ:giŋk, þɛ:ķ-] f. Bedækkelse (LFR. VI. 219).

1. **þekja (-u, -ur)** [þɛ:gja, þɛ:ķa] f. Tag; *vera (eins og) úti á þekju,* være distræt; *M. og Þ. væla undir eins og úti á þekju* (Eimr. XVI. 142); *oftast er sambandið milli náttúrulýsingarinnar og ástalýsingarinnar annaðhvort ekkert eða þá svo lauslegt, að hvor virðist eins og úti á þekju hjá hinni* (hver især synes at være af en anden Verden) (Eimr. X. 56); *vera úti á þekju um e-ð,* være uvidende m. H. t. n-t (jfr. JTrB. 176); *svara e-m út á þekju,* svare en hen i Vejret.

2. **þekja (þek, þekjum; þakti, þöktum; þekti; þakið)** [þɛ:gja, þɛ:ķa; þɛ:k, þɛ:gøm, þɛ:ķøm; þaχ·dɪ, þöχ·døm; þɛχ·dɪ; þa:gɪð, þa:ķɪð] vt. **1.** tække: *húsið var þakið (með) hálmi.* — **2. a.** dække, bedække: *þ. e-ð (með) e-u.* — **b.** tildække med Grönsvær: *þ. flag.* — **c.** spec. tildække en Kulmile.

þekju gluggi [þɛ:gøglʏg:ɪ, þɛ:ķø-] m. Tagvindue (JTrHalla 86). **-sperra** [-sbɛr:a] f. Tagsparre. **-þaufari** [-þöy:varɪ] m. salt Ost (opbevares indpakket oppe under Taget) (Rang.).

þekkilegur [þɛhgɪlɛ·qøϙ] a. tækkelig, behagelig, sympatisk; yndig, gratiøs, smuk; — adv. *-lega.*

þekking (-ar) [þɛhgiŋk] f. **1.** *(kunnátta)* Kundskab. — **2.** Erkendelse, Kendskab: *þ. á e-u,* Kendskab til n-t: *jeg hef ekki nægilega þekkingu á málinu.*

þekkingar fræði [þɛhgiŋgaϙfrai:ðɪ] f. indec. (log.) logica materialis (ÁBj. Rök. § 3). **-færi** [-fai:rɪ] npl. Kundskabsmidler. **-góður** [-r-goᵘ:ðøϙ] a. kyndig (LFR. VII. viii). **-grein** [-grɛi:*n*] f. Kundskabsgren, Videnskabsgren, Lærefag. **-laus** [-löy:s] a. uvidende. **-legur** [-lɛ:qøϙ] a. intellektuel. **-leysi (-is)** [-lɛi:sɪ] n. Uvidenhed. **-lítill** [-li:dɪdλ, -li:t-] a. med ringe Kundskaber, ret uvidende. **-skortur** [-ϙ-sgoϙ·døϙ] m. Uvidenhed, Mangel paa Kundskab, Mangel paa Kendskab (til n-t). **-stig** [-sdɪ:*q*] n. Kundskabstrin.

þekkiorð [þɛhgɪor·ð] n. Løsen.

þekkja (ti) [þɛhga, þɛχ·dɪ] vt. og vi.

A. †**I.** *(verða var við)* bemærke. — **II. 1. a.** kende: *þ. e-n vel,* kende en godt; *þ. e-n lítið,* kun kende en lidt: *jeg þekki hann of lítið til þess;* — *jeg þekki hann ekkert* (el. *ekki neitt),* jeg kender ham slet ikke; *þ. aftur,* genkende; (Ordspr.) *þekti hver sig, spjáði enginn mig* (GJ.), vilde hver kende sig, da spotted ingen mig; *margur þekkir* (el. *ætlar) mann af sjer* (SchMál.), mangen dömmer efter sig selv. — **b.** *(þ. aftur)* kende, genkende: *jeg ætlaði ekki að þ. þig!* (havde nær ikke kendt dig); *þ. sig e-s staðar,* kende Vejen et Sted, genkende Egnen; *þektu þeir sig lítt,* de vidste knap, hvor de var (JÁÞj. I. 24); *eg þekki mig þar,* jeg er kendt der; *þ. e-n á e-u,* (gen)kende en paa n-t: *hún þekti barnið á öri, sem það hafði á hálsinum; jeg þekti þig strax á fótatakinu;* — *þ. e-n fyrir annan, þ. e-n undir augun* (BrJDul. 2), *þ. e-n í sjón,* kende en af Udseende; *þ. e-n frá öðrum,* kunne skelne en fra en anden: *þeir voru svo líkir, að ekki var hægt að þ. þá hvorn frá öðrum;* — *þ. e-a sundur,* kunne skelne to (el. flere) Personer fra hinanden; *þ. e-ð sundur.* — **2.** *þ. á e-ð,* kende n-t; *þ. á klukkuna (á hitamæli),* kende Klokken (Termometret); *eg „þekki á fólkið“ og þær kröfur, sem það gerir í þessu efni* (Alþ. '11, B. II. 2002); *láttu hann koma til mín, jeg þekki á hann* (jeg ved hvorledes man skal tage ham); *þ. til e-s,* kende til n-t, kende til en; *þ. inn á e-ð,* kende n-t nöje: *er eigi auðvelt að meta þann skaða, því að enginn þekkir inn á hann* (Andv. '12, xxv). — **3.** refl. *þekkjast.* **a.** recipr. kende hinanden: *þekkist þið?* — **b.** (pass.) kendes: *hann þekkist á þessu.* — **4.** pp. *þektur,* kendt, bekendt: *þektur rithöfundur;* — *þektur að,* bekendt for: *þektur að ráðvendni;* — *vera þektur fyrir,* være bekendt: *þú ert ekki* (el. *getur ekki verið) þektur fyrir að gera það ekki,* du kan ikke være det bekendt ikke at göre det.

B. (af **þekkur**) refl. *þekkjast: þ. e-ð.* **1.** *(fallast á e-ð)* bifalde n-t: *það er minkun að vilja ekki þekkjast það sem maður getur haft gagn af* (JSFb. 6). — **2.** *(þiggja)* modtage: *þekkjast góð ráð,* tage imod gode Raad. — **3.** *e-r þekkist e-ð,* n-t behager en: *drengur þekkist það lítt* (syntes ikke særlig godt om det) (JÁÞj. I. 50). — **4.** vinde Bifald, behage: *þekkjast e-m,* behage en.

þekkjandi (-a, -endur) [þɛhgandɪ, -ɛndøϙ] m. Kender.

þekkjanlegur [þɛhganlɛ·qøϙ] a. kendelig, til at kende; — adv. *-lega.*

1. **þekkur (-s)** [þɛhgøϙ] m. magisk Tegn (afb. i JÁÞj. I. 445).

2. **þekkur** [þɛhgøϙ] a. **1. a.** *(geðþekkur)* kær, behagelig: (Ordspr.) *í þörfinni* (el. *neyðinni) er þrællinn þ.,* i Trang er Trællen god nok; *sárri sorg er þögnin þekkust,* den tunge Sorg er Tavshed kærest (GFr. i Eimr. VIII. 138); *fyrst Drottni Guði mínum var þekt* (behageligt), *að eg skyldi svo meltast* (JMPísl. 37). — **b.** yndig, smuk: *á ferli þekkum* (JHall. 244). — **2.** *(þægur)* artig (om Börn).

†**þekni** [þɛhgnɪ] f. indec. Tækkelighed, jfr. *geðþekni.*

þekt (-ar) [þɛχ·t] f. Lydighed, jfr. *óþekt.*

†**þekta (i)** [þɛχ·da] vt. søge at bringe til Tavshed, tysse paa, befale at tie.

þel (-s) [þɛ:*l*] n. **1.** Underlag, Grund (f. Eks. i Broderi). — **2.** den fine, bløde og korthaarede Uld, mods. *tog: úr þeli þráð að spinna.* — **3. a.** *(hugarfar)* Sind, Karakter: *hugarþel, hugskotsþel,* Sindelag; *hjartaþel,* Hjærtelag; *bróðurþel.* — **b.** Velvilje: *bera (gott) þ. til e-s,* være en velvillig sindet. — **4.** i Sms. *næturþel: á næturþeli,* ved Nattetid.

þela (a) [þɛ:la] vt. **1.** tætte Underlaget paa Stof, som skal broderes (BH.); *þ. í,* styrke et tyndslidt Sted ved overfladisk Stopning (Árn.). — **2.** pp. *þelaður,* ophöjet: *stöfum lofthöggnum eður þeluðum* (JStgr. 7).

þela góður [þɛ:lagoᵘ:ðøϙ] a. = **þelgóður** 2. **-groppa** [-grohba] f. Jordens Svampagtighed, naar den er nylig optoet (BH.). **-hlaup** [-hλöy:p] n. Kvægrand i Floder (NorðI.). **-högg** [-hök] n. Ishakke. **-laus** [-löy·s] a. **1.** uden Frost, optoet (om Jorden). — **2.** adv. *-laust,* (i overf. Bet.) uden

Kulde, uden skjult Nag: *en þó (varð) aldrei þ. (með þeim)* (Esp. III. 13). **-mörk** [-moǫ·k] f. npr. Telemarken (i Norge); ogs. Navn paa en Del af *Hörgárdalur* (i Island).

þel band [þɛl·bant] n. Traad, spundet af *þel* 2. **-djúpur** [-dju·bøǫ, -dju·pøǫ] a. dybsindig: *þeldjúpar þenkingar* (Klopst.). **-dúkur** [-du·gøǫ, -du·køǫ] m. Klæde, lavet af *þel* 2. (LFR. V. 108). **-dökkur** [-döhgøǫ] a. mørkladen: *Anderson var miklu þeldekkri í framan* (EKvYhl. 99). **-fýsn** [-fisv] f. Begærlighed, Lidenskab. **-fró** [-froᵘ·] f. Ro i Sindet (JÞorl. II. 501). **-góður** [-goᵘ·ðøǫ] a. **1.** af et godt Sindelag: *e-r er þ.*, en er i Grunden god (Hun.); — an. *þelgott: e-m er þelgott við e-n*, en er venlig stemt mod en. — **2.** hvis *þel* (2.) er fint og blødt: *þelgóð ull*, fin og blød Uld (uden meget *tog* (s. d. O.)). **-hlýr** [-hλi·r] a. varmhjærtet; varm, öm. **-hreinn** [-hǫeidv] a. oprigtig: *þelhrein umföðmun* (jfr. Klopst. IV. 151).

þeli (-a) [þe:lı] m. **1.** *(klaki)* Frost, Klave, Tæle. — **2.** *(þyngsli fyrir brjósti)* Slimsamling for Brystet og deraf følgende Vanskelighed ved at trække Vejret, Trangbrystethed: *fann hann óþægilegan þela fyrir brjóstinu og dálítinn höfuðverk* (JTrGst. I. 207). — **3.** *(kuldi, kali)* Kulde, Nag: *njósna um ... ræturnar að þelanum, sem virtist vera milli feðganna* (GFrTs. 25). — **4.** *(þel)* Sind, Sindelag: *vjer sjáum | af þela skapta lágum | hluti eyðast ei* (BTh. 56).

þelingar [þe:liŋgaǫ] mpl. (bot.) Løvplanter (thallophyta).

°**þella (-u, -ur)** [þɛd·la] f. = *þöll: auðar þ.*, Kvinde.

þelli (-is) [þɛd·lı] n. Fyr, Fyrretræ som Stof (jfr. *þöll*, jfr. *birki — björk)*.

†**þellisafi** [þɛd·lısa:vı] m. Saft af unge Fyrretræer.

þellítill [þɛl:i·dıdλ, -l:i·tıdλ] a. med ringe *þel* 2.: *er sumt af þeirri ull ekki félegt sýnum, þellítið og fullt af illhærum* (JSVb. 45).

þelliviði (-is) [þɛd·lıvı:ðı] n. Fyrretræ som Stof.

þel mikill [þɛl·mı·gıdλ, -mı·kıdλ] a. med megen *þel* 2., fin og blød: *(ull) þelmikil ... bragðleg og hrein* (JSVb. 48). **-pusalegur** [-pʏsalɛ:qøǫ] a. (pop.) = **væskilslegur. -sokkar** [-sohgaǫ] mpl. Strömper, strikkede af *þelband* (s. d. O.). **-stuttur** [-sdʏhdøǫ] a. med ringe *þel* 2.: *þ. þráður*. **-trúr** [-tru·r] a. af trofast Sindelag. **-vaðmál** [-vað·mauł] n. Vadmel af *þel* 2. (BHArnb. 65). **-þýður** [-þi·ðøǫ] a. følsom, blød, varmhjærtet. **-þráður** [-þrau·ðøǫ] m. Garn, spundet af *þel* 2. (Eimr. XII. 99). **-þrár** [-þrau·r] a. trofast: (om et Kys) *hæglyndur, þ.* (JÁGát. 104).

1. **þemba (-u, -ur)** [þɛm·ba] f. **1.** Oppustning: *Vaxandi aumindum og þembu í lífinu* (LFR. XV. 118). — **2.** *(mosaþemba)* Mosstrækning: *gegnum urð og þembur brjóta braut* (MJ. I. 289).

2. **þemba (di)** [þɛm·ba, þɛm·dı] v. **I. 1.** vt. opblæse, oppuste: *þ. sig upp*, puste Maven op; *þ. sig upp á grautaráti*; — *þ. sig út*, puste sig op, sætte Maven ud; *þ. gúla*, puste Kinderne op. — **2.** *(beygja)* böje, krumme (BH.). — **3.** vi. **a.** *(rigsa)* gaa stolt og knejsende. — **b.** *(ríða þembing)* ride stadig i uafbrudt (stærkt) Trav: *daginn eftir ... þembdi ég hingað, sem er stíf dagferð á hausti* (TSæm. 137). — **II. 1.** refl. *þembast*, svulme op. — **2.** pp. *þembdur:* **a.** *(uppþembdur)* oppustet: *mellan háa af mælsku þembd* (JÁGát. 104). — **b.** *(beygður)* böjet (BH.).

þembingsreið [þɛm·biŋsrɛi:ð] f. **þembingur** 2.

þembingur (-s, -ar) [þɛm·biŋgøǫ, -iŋs] m. **1. a.** *(uppþembingur)* Opsvulmen, Oppustning. — †**b.** tör Vattersot (tympanites) (BH.). — **2.** ensartet Ridt, is. (stærkt) Trav: *ríða þembing(inn)*, ride stadig i samme Trit, i stærkt Trav. — **3.** overf. Storsnudethed, Opblæsthed: *Með slíkum þembingi spörkuðu þeir í hann og verzlun hans* (JTrL. 85).

°**þengill (-ils, -lar)** [þeiŋ·gıdλ, -ıls, þeiŋ·laǫ] m. Konge, Fyrste.

þenja (þen, þenjum; þandi, þöndum; þendi; þanið) [þɛn·ja; þɛ:n, þɛn·jøm; þan·dı, þön·døm; þɛn·dı; þa:nıð] vt. strække, udstrække, udspænde, udspile: *þ. húð; — þ. e-ð út*, spile n-t ud; *þ. upp verð*, skrue Prisen op; *þ. sig*, [1]) optage stort Rum, brede sig: *sláttumennirnir þöndu sig á sljettum vellinum;* [2]) strække ud: *þeir ljetu klárana þ. sig á eyrunum við ána; — Jeg þandi* (lod strække ud) *klárinn* (HermJDulr. 182); refl. *þenjast: strákurinn er að þ. á undan;* [3]) *(hafa hátt)* stöje, raabe op; [4]) anstrænge sig: *Auðvitað má á stuttri stund afkasta meiru með því að þenja sig* (GFSl. 14).

þenjanlegur [þɛn·janlɛ·qøǫ] a. udvidelig, elastisk.

†**þenking (-ar, -ar)** [þeiŭ·giŋk, þeiŋ·k-] f. Tænken, Overvejelse; Tanke.

þenkja (ti) [þeiŭ·ga, þeiŋ·ka, þeiŭ·dı, þeiŋ·tı] vi. (pop.) tænke, gruble.

þenna(n) [þɛn:a(n)] acc. sg. m. af **þessi.**

þensla (-u, -ur) [þɛn·sla] f. Spænding, Udvidelse, Udstrækken, Udspilen, Elasticitet: *góð þensla í strengnum* (And. I. 76).

þensluverkur [þɛn·sløvɛǫ·gøǫ] m. Smærte ved stærk, spændt Hævelse (LFR. XIII. 221).

þerð (-ar) [þɛr·ð] f. Törren.

†**þerfilegur** [þɛr·vılɛ·qøǫ] a. **þarflegur.**

†**þerfill (-ils, -lar)** [þɛr·vıdλ, -ıls, þɛr·v(d)laǫ] m. Tigger (BH.).

þerir [þɛ:rıǫ] m. (VSkaft., Rang., Vf., Skag.) = **þerrir.**

†**þermingur (-s, -ar)** [þɛr·miŋgøǫ] m. (BH.) = **þerfill.**

þerna (-u, -ur) [þɛr·dna] f. **1. a.** *(vinnukona)* Tærne, Tjænestepige. — °**b.** Arbejder (blandt Insekter). — **2.** *(kría)* Tærne, Søsvale (sterna hirundo).

þernumurta [þɛr·dnømʏǫ·da] f. (LFR. III. 202) = **varaseiði.**

1. **þerra (-u, -ur)** [þɛr:a] f. **1.** *(handklæði)* Haandklæde. — °**2.** *(bollaþurka)* Viskestykke.

2. **þerra (a)** [þɛr:a] vt. med acc. og dat. **1.** törre: *þ. sjer*, törre sig; *þ.* (sædv. *þurka) hey*, törre Hø. — **2.** aftörre, bortviske: *þ. tár af augum e-s*, aftörre Taarerne af ens Øjne; *þ. rykið af stólnum*, törre, viske Støvet af Stolen; *þ. af, þ. burt*, aftörre.

þerrasamur [þɛr:asa·møǫ] a. (EÓlLach. 35) **þerrisamur.**

þerri átt [þɛr:ıauht] f. Törvejrsretning. **-blað** [-bla:ð] n. et Stykke Trækpapir. **-blika** [-blı:ga, -blı:ka] f. Törvejrssky (LFR. III. 144). **-blökur** [-blö:gøǫ, -blö:køǫ] n. svagt Törvejr (Árn., ASkaft.). **-bógur** [-boᵘ:(q)øǫ] m. «Törvejrsside» i Forb.: *hann er við þerribóginn*, det er som oftest Törvejr. **-dagur** [-da:qøǫ] m. Törredag, Dag med godt Törvejr. **-grind** [-grın·t] f. Ramme, hvorpaa vaade Klæder törres over Ildstedet. **-híma** [-hi:ma] f. Törvejr, mildt Vejr med ringe Törke (Vf., Dal.). **-hjallur** [-ɦad·løǫ] m. Törreskur (med Sider af Tremmer). **-hljóð** [-hλıoᵘ:ð] n. Brusen (i en Flod el. et Vandfald) der bebuder Törvejr. **-hús** [-hu:s] n. Törrehus: *Húsið sé rakalaust, ei heitt og ei heldur þ.* (EÓlLach. 18). **-kall** [-kad·λ] m. (Sl., Sch.) = **þerrigrind. -kráka** [-krau:ga, -krau:ka] f. = *lómur* 1. Navnet kommer af en vis Klang i Fuglens Stemme, som siges at bebude klar Luft (SvPRask 18). **-land** [-lan·t] n. Grund, egnet til at törre Hø paa (VSkaft.). **-legur** [-lɛ·qøǫ] a. seende ud til Törvejr. **-leysa (-u)** [-lɛi·sa] f., **-leysi (-is)** [-lɛi·sı] n. Mangel paa Törvejr, fugtigt Vejrlig. **-leysusumar** [-lɛisøsʏ:maǫ] n. vaad Sommer. **-lint** [-lıv·t, -lın·t] an. ringe Törvejr: *þerrar frá Maríumessu fram undir höfuðdag, þ. úr því* (ÞThÁrf. 160). **-lítill** [-li:dıdλ, -li:tıdλ] a. som har kun ringe Törvejr, med sjældent Törvejr.

þerring (-ar, -ar) [þɛr:iŋk] f. Törring, Aftörring.

þerrinn [þɛr:ın] a. tör, ikke saftig.

þerripappír [þɛr:ıpahbiǫ] m. Trækpapir.

þerrir (-is el. -irs; pl. -ar)) [þɛr:ıǫ, (Skaft., Vf.) þɛ:rıǫ] m. **1.** Törvejr: *góður (slæmur) þ.* **2.** Torring, Torre: *hengja föt upp til þerris.*

þerri rá [þɛr:ırau:] f. Raa el. smal Bjælke til Ophængning af Fisk el. Vask, som skal törres (VSkaft.). **-ram(m)ur** [-ra:møǫ, -ram:øǫ] a. *(vandþurkaður)* som skal törres meget: *þerriramt gras* (Árn., VSkaft., Øræfi). **-reitur** [-rɛi:døǫ, -rɛi:t-] m. Törreplads. **-samur** [-sa·møǫ] a. med meget Törvejr.

þerrisátt [þɛr:ısauht] f. Törvejrsretning (LFR. III. 144).

þerri snúra [þɛr:ısnu:ra] f. Törresnor. **-sumar** [-sʏ:maǫ] n. tör Sommer. **-svunta** [-svʏv·da, -svʏn·ta] f. (Skaft.) = **kerlingarsvunta. -sæll** [-said·λ] a. med meget Törvejr. **-tíð** [-ti:ð] f. Törke. **-vandur** [-van·døǫ] a. som skal törres meget (LFR. II. 59). **-velta** [-vɛλ·da] f. Blæksuger. **-vindur** [-vın·døǫ] m. udtörrende Vind. **-völlur** [-vöd·løǫ] m. Törreplads. **-vöndur** [-vön·døǫ] m. afskaarne Grene, hvorpaa n-t törres.

þess [þɛs·] gen. sg. m. og n. af 1. **sá** og gen. n. af **hann.**

Þess alía [þɛs:ali·ja] f. npr. Thessalien. **-alskur** [-alsgøǫ] a. thessalisk.

þessháttar [þɛs:(h)auhdaǫ] a. indec. den Slags.

þessi (f. **þessi,** n. **þetta** el. (pop.) **þettað;** acc. **þenna** el. **þennan, þessa, þetta** el. (pop.) **þettað;** dat. **þessum, þessari, þessu;** gen. **þessa, þessarar, þessa;** pl. **þessir, þessar, þessi;** acc. **þessa, þessar, þessi;** dat. **þessum;** gen. **þessara)** [þɛs:ı, þɛhda(ð), þɛn:an] pron. dem.; uregelm. dat. n. *þvísa*, nu kun i arkaistisk Sprog: *á landi þvísa*, i dette Land, *í þvísa ljósi*, i denne Verden osv. **1.** brugt som a. og subst. **a.** denne, denne her, nærværende: *þekkirðu þennan mann nokkuð? — jeg get ekki verið að eiga orðastað við þessa asna* (disse hersens Idioter); *þetta líka smánarboðið!* (iron.) naa, det var jo altsaa en ussel Betaling! *hann þ., hún þ.*, den og den: *reyna sig við hvernig hann þ. fari að slá, og hún þ. að raka* (Norðri '11, 120); *þ. hjerna*, denne her: *jeg á ekki við þessa bók, heldur þessa þarna*, jeg mener ikke denne Bog, men den der; *hver á þetta hús (þarna)?* hvis er det Hus der?; *þessa dagana*, i disse Dage; *þessu næst (= því næst)*, derefter, derpaa. — **b.** i Forb. *þessi líka litli* (el. *smái), þetta (líka) litla* (el. *smáa)*. Udtrykket er dels iron. og betegner det modsatte af *lítill* el. *smár:* n-t stort, iöjne- el. iørefaldende: *þ. líka litli gauragangur hjá honum*, sikken et Spektakel der var hos ham; — dels kan denne iron. Bet. ved iron. Betoning komme til at betegne lige det modsatte: *varðstu ekki hissa? Þetta (líka) litla* (el. *smáa)!* jo ganske overordentlig (d. v. s. ikke en Smule). — **2.** speciel Brug af n. *þetta:* **a.** henvisende til en foregaaende el. følgende Sætning: *þ. kalla jeg góðar frjettir*, det kalder jeg en god Nyhed; *þ. er venjan* (det er det sædvanlige), *að allir bregðist æskuhugsjónum sínum*; — *þetta fæst!* saadan gaar det! — **b.** brugt som subst. i foragtelig el. nedsættende Bet.: *þ.* (dette Pak) *kann ekki að búa í húsum!* — **c.** som adv.: saa, saadan, saa omtrent: *þ. mikill (stór)*, saa megen (stor): *mjer gengur nú þ. svona* (kun som saa) *með embættis examen* (JSBr. 11); *það gengur þ. jafnt og þjett*, det gaar saadan jævnt og støt; *hann baxar þ.*, han kan vel saa omtrent klare sig; *Eskimóarnir ... drepa á hverju ári þ.* (saadan omtrent) *100 bjarndýr* (Ísaf. '11, 316); *hann var að heiman þ. 3 til 5 daga í hvert skifti* (en 3 à 5 Dage for hver Gang). — **d.** *í þessu*, i dette Øjeblik; *rjett í þessu*, for et Øjeblik siden; *(upp) úr þessu*, herefter.

†**þess kyndis** [þɛs·kındıs] a. indec., **-kyns** [-kıns] a. indec., **-konar** [-ko·naǫ] a. indec. af den Slags. **-legur** [-lɛqøǫ] a. saadan, saaledes udseende el. beskaffen: *hún hefði að undanförnu verið þessleg í vaxtarlagi, sem hún væri óljett* (PGAnn. 43); *mjer sýnist hann ekki þ.*, jeg synes ikke han ser ud til (at være i Stand til) det; — adv. *-lega*, paa en saadan Maade. **-leiðis** [-lɛi·ðıs] a. indec., **-líkur** [-li·gøǫ, -li·k-] a. = **þesslegur.**

þessumegin [þɛs:ømɛi:jın] adv. paa denne Side.

þessvegna [þɛs·vɛgna] adv. derfor.

þetta [þɛhda] n. af **þessi.**

þexla (-u, -ur) [þɛχ·sla] f. Tængsel, Bødkerøkse.

þfst [þf(ø)s·t] interj. lad være! *Þfst! ekki æða hér og þar | og upp í votar brekkurnar* (GTh. '95, 281).

þý [þi:] **I. (-s,** pl. ds.) n. †**1.** *(þræll)* Slave. — **2.** *(illþýði)* Pak, Pøbel. — °**II. (-jar, -jar)** f. Slavinde.

þybbast (a el. **di)** [þıb:ast] vrefl. vise sig stivnakket, vise sig stiv el. udholdende i Modstand: *þ. fyrir*, göre en sej Modstand; *þ. við* (el. *á móti) e-u,*

sætte sig til Modværge, yde Modstand (mod n-t): *einstaklingurinn þybbist við, þrætir og mótmælir* (Eimr. XVI. 207). *Stúlkurnar ventust að henni og lögðu kapp á að telja henni hughvarf. Hún þybbaðist við* (EK.Ot 219).

þybbinn [þɪb:ɪn] a. **1.** *þ.* el. *þ. fyrir,* som yder sej Modstand: *þar sá jeg 12 mónitóra, og eru þeir nokkuð skrítin skip ... líta út fyrir að vera þybbnir fyrir, þó eitthvað gangi á* (EiOlf. 78). — **2.** *(þrekvaxinn, þykkvaxinn)* svær af Vækst, firskaaren: *það er þybbnara fjeð í Arnanesi en í Suðursveit.* — **3.** grov (om Traad el. Garn) (Rang.). — **4.** overf.: ubøjelig, stædig, haardnakket: *N. N. er bæði þ. og þaulsætinn við sinn keip* (Alþ. '11, B. II. 1295); (Ordspr.) *þybbið er þrælalíðið* (GJ.), trodsig er Trællen.

þybblangur [þɪb·lauŋgoϱ] a. af betydelig Længde, navnlig i Forb.: *það er þybblangt,* det er et ikke ubetydeligt Stykke Vej (Árn.).

þybni [þɪb·nɪ] f. indec. Sejhed; Ubøjelighed; Stivhed; Haardnakkethed.

þýborinn [þi:bo·rɪn] a. født af en Trælkvinde; af Trællesægt.

þíbrá [þi:brau·] f. (SvPRask 18) = **tíðbrá** 2.

þið [þɪð, þɪð, i tryksvag Stilling ogs. ðɪ] dual. af pron. *þú;* nu i Reglen ogs. brugt som pl., og i daglig Tale endvidere som pl. af *þjer* (i høflig Tiltale): *þið hjónin,* du og din Hustru el. De og Deres Hustru.

1. **þíða (-u, -ur)** [þi:ða] f. **1. a.** *(hláka)* Tøvejr. — **b.** *það er komin þ. í snjóinn,* Sneen er begyndt at optø. — **2.** *(hlý veðrátta)* mildt Vejrlig.

2. **þíða (di)** [þi:ða] vt. bringe til at tø op; smælte: *þ. sig* (el. *fötin sín),* bringe Isen el. Sneen paa sine Klæder til at smælte: *hann gekk að eldinum til að þ. sig (föt sín); — e-ð þíðir af sjer,* n-t smælter den Is el. Sne, der lægger sig over det: *Melurinn fyrir ofan er graslaus og þíðir af sjer á vetrum, því jarðhiti er þar mikill* (ÞThFerð. III. 9).

1. **þýða (-u)** [þi:ða] f. Blidhed, Venlighed.

2. **þýða (di)** [þi:ða, þid:ɪ] vt. og vi. **I. 1.** *(skýra)* tyde: *þ. draum.* — **2.** *(útleggja)* oversætte: *þ. úr íslensku á dönsku,* oversætte fra Islandsk til Dansk; — pp. *þýddur,* oversat; *lauslega þýtt,* frit oversat. — **3.** vi. *(merkja)* betyde: *hvað þýðir þetta orð?* — *hvað heldurðu að draumurinn þýði?* — *hvað á þetta að þýða?* hvad skal det sige? hvad skal det betyde? — **4.** *(stoða)* nytte, gavne: *það þýðir ekkert að reyna það,* — *það þýðir ekkert,* det er overflødigt: *það þýðir ekkert að færa til meira af sögunni* (ÓDav. Sk. 269); *hvað ætli það þýði!* det nytter saamænd ikke noget! — †**5.** *(blíðka)* göre venlig stemt, mildne, formilde. — **II.** refl. *þýðast: þ. e-n,* slutte sig til en: *barnið vildi ekki þ. neinn nema móður sína; — þ. ráð e-s,* følge ens Raad; *þ. undir vald e-s,* underkaste sig en: *Svo lengi það (ɔ: musterið) stóð vildu Gyðingar ekki þ. undir hið rómverska vald* (Vid. I. 72).

þýðandi (-a, -endur) [þi:ðandɪ] m. Oversætter.

þýð gangur [þið·gauŋgoϱ] m. blød Gangart (Klp. VIII. 125). **-gengur** [-gɛiŋgoϱ] a. blød: *þ. hestur.*

-þýði (-is) [-þi·ðɪ] n. som sidste Led i Sms., se *illþýði, villuþýði.*

þýðing (-ar, -ar) [þi:ðiŋk] f. **1.** *(skýring)* Fortolkning. — **2.** *(merking)* Betydning. — **3.** *(útlegging)* Oversættelse. — **4.** Betydning, Vigtighed.

þýðingar fullur [þi:ðiŋgaϱfʏd·løϱ] a. betydningsfuld. **-laus** [-r-löy:s] a. betydningsløs: *það er þýðingarlaust að reyna það,* det nytter ikke n-t at prøve paa det. **-leysi (-is)** [-lɛi:sɪ] n. Betydningsloshed. **-lítill** [-li:dɪdλ, -li:t-] a. som er af ringe Betydning. **-mikill** [-mɪ:gɪdλ, -mɪ:ƙɪdλ] a. betydningsfuld, af stor Betydning.

þíðinn [þɪ:ðɪn] a. optøet.

þýð legur [þið·lɛqoϱ] a. venlig, mild: *það er þýðlegri* (skaansommere) *meðferð á trjám að rífa þau upp, en að fella það* (Alþ. '11, B. 955); — adv. *-lega,* venligt, mildt. **-leiki** [-lɛiɟɪ, -lɛiƙɪ] m., **-leikur** [-lɛigoϱ, -lɛikoϱ] m. Blidhed, Venlighed; Kærtegn. **-lyndi** [-lɪndɪ] n. blidt Sind, Blidhed, Venlighed. **-lyndur** [-lɪndoϱ] a. af en blid Karakter. **-læti** [-lai·dɪ, -lai·tɪ] n. = **þýðleikur. -menni (-is,** pl. ds.) [-mɛn·ɪ] n. Mand med en mild Karakter (JHall. 110).

þiðna (a) [þɪð·na] vi. to (op), smælte: *ísinn (snjórinn) þiðnar;* overf.: *sorg þiðnar,* en Sorg mildnes.

þýðni [þið·nɪ] f. indec. Blidhed.

þíðu dagur [þi:ðoda:qoϱ] m. Tøvejrsdag. **-eyða** [-ɛi:ða] f. snefri Jordplet (StStAndv. I. 82).

þiður (-urs, -rar) [þɪ:ðoϱ, -oϱs, þɪð·raϱ] m. (zool.) Tjur.

þíður [þi:ðoϱ] a. tøet, ikke frossen.

þýður [þi:ðoϱ] a. **1.** blid, mild af Karakter: *þ. í viðmóti,* venlig i Omgang el. Optræden, med et mildt Væsen. — **2.** (om Heste) med en behagelig Gang, blød.

†**þýð verska (-u)** [þið·vɛϱsga] f. = **þjóðverska, þýska.** †**-verskur** [-vɛϱsgoϱ] a. = **þjóðverskur, þýskur.**

þíð viðri (-is) [þið·vɪðrɪ] n. mildt Vejrlig. **-viðrishnoðri** [-vɪðrɪs-(h)voð·rɪ] m. Godvejrssky: *Rauðbryddir þíðviðrishnoðrar móktu á fjallanibbunum inni í landinu* (GFrUbl. 37). **-vindi (-is)** [-vɪndɪ] n. Tøvejrsvind.

þýfast (ði) [þi:vast, þi:vaðɪst, þib·ðɪst] vrefl. blive tuet at [illegible] *urnar þ. aptur eptir nokkur ár* (Andv. I. 140).

†**þýfð (-ar, -ir)** [þiv·ð, þib·þ] f. **1.** *(þjófnaður)* Tyveri. — **2.** *(þýfi)* Tyvekoster.

þýfður [þi:vðoϱ, þib·ðoϱ] a. tuet, besat med Tuer.

þýfga (a) [þiv·ga] vt. **1.** beskylde for Tyveri, tyvte, sigte: *þ. e-n um e-ð,* beskylde en for at have stjaalet n-t; sigte en for n-t. — **2.** overf. [illegible] *hann rak að* [illegible] *henni* [illegible]

1. **þýfi (-is)** [þi:vɪ] n. stjaalet Gods, Tyvekoster.

2. **þýfi (-is)** [þi:vɪ] n. [illegible] **a.** Samling Tuer. — **b.** Mark, fuld af Tuer, [illegible]

þýfinn [þi:vɪn] a. [illegible] tueformet [illegible]

þýfka [þi:v·ka] vt. = **þýfga.**

þýfska (-u) [þif·sga] f. (JÞorkÞjs. 54) = **þjófska.**

þig [þɪ·q, i tryksvag Stilling ðɪq] acc. sg. af **þú.**

þiggja (þigg, þiggjum; þá el. **þáði, þágum** el. **þáðum; þægi** el. **þæði; þegið** el. **þáð)** [þɪɟ:a; þɪk, þɪɟ:om; þau·, þau:ðɪ, þau·(q)om, þau:ðom, þai:jɪ, þai:ðɪ, þɛi:jɪð, þau·ð] vt. **1.** modtage, tage imod: *þ. e-ð af e-m;* — *þ. gjöf,* tage imod en Gave; *þ. e-ð að gjöf,* modtage n-t som Gave; *þ. boð,* tage imod en Indbydelse, *jeg bauð honum að vera um nóttina, og hann þáði það,* — *þ. ekki,* ikke modtage, afslaa; *því er boðið, að ekki er þegið* (GJ.), du byder, fordi du ved, at jeg ikke vil tage imod det; (Talem.) *þú kant ekki gott (boð) að þ.,* du forstaar ikke at skönne paa mit gode Tilbud, (Ordspr.) *svo nýtur hver sem hann þiggur* (GJ.), hver nyder som han nemmer (ɔ: tager imod), *þ. skal óvina mat, en engu launa* (GJ.), tag imod din Fjendes Mad, men giv ham ingen Lön; *muna þeir mein, er þ.* (SchMal.), hvo Skaden faar skal den nok huske; *sælla er að gefa en þ.,* saligere er at give end at (mod)tage. — **2.** *þ. e-n í frið við e-n,* forskaffe en Fred, forlige en med en: *færir ... guði fórnir, og þiggur hann í frið við oss* (Il. I. 7). — **3.** *þ. e-n (e-ð) undan,* undtage en (n-t).

þiggjandi (-a, -endur) [þɪɟ:andɪ, -ɛndoϱ] m. **1.** *(sá, er þiggur)* Modtager. — **2.** (gramm.) Dativ.

þýjar barn [þi:jarbad·v, -bar·dv] n. Barn af en Slavinde. **-sonur** [-ϱ-so:nøϱ] m. en Slavindes Sön.

þykja (þyki, þykjum; þótti el. **þókti, þóttum** el. **þóktum; þætti** el. **þækti** el. **þykti** (Skaft., Rang., Suðurnes): **þótt** el. **þókt)** [þɪ:ɟa, þɪ:ƙa, þo·hdɪ, þo·hdom, þaihdɪ, þaiχ·dɪ, þɪχ·dɪ; þo·ht] vt. og v. impers. **I. 1.** blive anset, regnet for n-t: *hann þótti ekki neitt sjerlega greindur; — hann þykir (vera) einhver hinn mesti taflmaður á Norðurlöndum,* han bliver anset for at være en af de bedste Skakspillere i Norden; *hann þykir nú mestur maður þar nyrðra,* han bliver nu regnet for den største Mand paa Nordlandet; *þóttu það mikil tíðindi,* det vakte stor Opsigt. — **2. a.** tykkes, synes: *e-m þykir e-ð,* en tykkes, synes n-t, n-t forekommer en; *þ. e-ð fallegt, ljótt,* synes, at n-t er smukt, grimt; *þykir þjer það fallegt?* synes du det er smukt; *e-m þykir e-ð gott (ilt, vont),* en synes godt (daarligt) om n-t, holder (ikke) af n-t, kan godt (ikke) lide n-t; *þ. gott (vont) að gera e-ð,* synes n-t er let (svært) at udføre; *þ. e-ð óviðkunnanlegt,* finde n-t stødende el. upassende; *þ. e-ð gaman (leiðinlegt),* finde n-t morsomt (kedeligt); abs. *þ. gaman (leiðinlegt),* more (kede) sig; *e-m þykir gaman að e-u,* en finder n-t morsomt, n-t morer en, en holder af n-t; *e-m þykir langt,* Tiden falder en lang, en keder sig: *Kom þú í Kambstún, ef þér þykir langt* (ÞThFerð. III. 284). *hvernig þykir þér hann?* hvad synes du om ham?; *það þótti ráðlegast,* man syntes det var raadeligst, klogest; *e-m þykir e-ð að e-u,* en har n-t at udsætte paa n-t: *mjer þykir það helst að bókinni, að hún er of stutt; — þ. sómi að e-u,* sætte en Ære i n-t; *þeim þótti hann vera lengi burtu,* de fandt han blev længe borte; *menn fóru að tala um, hver þeirra væri laglegust, og þótti sitt hverjum* (og der var delte Meninger om det); *mjer þykir vera farið að fjölga blöðunum hjerna,* nu synes jeg, der snart maa være nok af Aviser her; (Ordspr.) *þegar sitt lítst hverjum, þykir sitt hverjum* (GJ.), naar Synet paa Sagen er forskelligt bliver ogsaa Meningerne delte; *fyr er nóg en þykir* (GJ.), det er nok för end man mærker det. — **b.** (om Drömme og Syner) *mjer þótti, sem jeg væri staddur á eyðimörk,* det forekom mig, at jeg var i en Ørken; *mjer þótti hann koma til mín og segja.* — **c.** synes om: *hvernig þykir þjer að vinna í bankanum?* — *hvernig þótti þjer í leikhúsinu?* — **d.** *þykjast,* mene om sig selv, anse sig selv: *en nú var jeg orðinn 13 vetra gamall, og þótti vera of stór til þess* (ɔ: *að hún leiddi mig)* (JHall. 247). — **3. a.** blive fornærmet, mishage: *e-m þykir e-ð,* n-t mishager en, en bliver fornærmet over n-t; *honum þótti,* han blev vred el. fornærmet; *Láti gesturinn sér þykja þetta, mun hann sjálfur hafa verra þar af* (Od. 356—357); *þ. við e-n,* blive fornærmet (vred) paa en: *honum þótti (það) við mig.* — **b.** *þykja fyrir,* [1]) blive stødt, fornærmet el. vred, vredes: *þeim þókti öllum stórkostlega fyrir* (Od. 164), *e-m þykir mikið fyrir að gera e-ð,* en har store Betænkeligheder ved at göre n-t, har megen Uvilje mod at göre n-t; [2]) være ked over: *Mjer þykir mjög fyrir, að svona skyldi fara,* jeg er meget ked over, at det er gaaet saaledes (EKv. i Eimr. II. 108); *e-m þykir mikið* (el. *þungt) um e-ð,* en tager sig noget nær: *en Odysseifi þókti þungt um, og mælti til sinnar tryggri konu* (Od. 503). — **4.** *e-m þykir vænt um e-ð,* en holder af n-t; *þykja vænt um e-n,* holde af en, have n-t tilovers for en; *mjer þykir vænt um* (det glæder mig), *að þú getur hjálpað henni; — e-m þykir mikið undir e-u* (el. *með e-ð),* n-t er en magtpaaliggende: *mjer þykir ekki undir,* jeg bryder mig ikke om det, det er mig det samme. — **II.** refl. *þykjast:* **1. a.** tro el. antage noget om sig selv: *jeg þóttist hafa lagt bókina á borðið,* jeg troede, jeg havde lagt Bogen paa Bordet; *jeg þóttist vera viss um það,* jeg mente at være sikker derpaa; *þ. vera e-ð,* udgive sig for n-t; *hann þóttist ekkert vita um það,* han lod, som om han ikke vidste n-t om det; *þykjast geta,* mene at være i Stand til; *þykjast mikill,* regne sig selv for en Pokkers Karl; *þóttust menn og voru ekki, vildu glíma og gátu ekki,* de mente, de var Mandfolk, og var det ikke, vilde brydes, men kunde ikke (Mundheld om brovtende Brydere, der blev overvundne af en gammel Bonde; nu alm. om enhver, der brovter af n-t, som han saa kommer tilkort i); *þykjast vita alt betur en aðrir,* tro om sig selv, at man har bedre Forstand paa alting end andre; *hann þykist fyrir öðrum,* han føler sig selv som staaende over andre Mennesker; (Talem.) *það er ekki nóg að þykjast,* det er ikke nok at bruge store Ord; *þ. sæll að sleppa,* prise sig lykkelig ved at slippe fri; (om Drömme) *jeg þóttist vera* [illegible], det forekom mig, at jeg var [illegible] — **b.** (i Börnesproget) gælde for n-t: *nú skulum við þykjast að* [illegible] *vera kóngsdóttir,* nu lader vi, at denne Dukke er Kongedatteren, — ogsaa ellipt.: *þetta er þykjast hestur,* [illegible] d.

legesandt . — **2.** være stolt, have Selvfølelse: *kolin var úr sjó, og þótt-ist töluvert* (havde en ret stærk Selvfølelse) (JHall. 300). *þykjast af e-u,* ¹) *(vera hreykinn af e-u)* være stolt af n-t; ²) *stæra sig af e-u* rose sig af n-t.

þýkjörinn [þi:ko rɪn] a. trællevalgt: *Vjer kvalarans þýkjörna þing* (EBen. Hr. 130).

þykka læri [þɪhgalai:rɪ] n. = **þykkvalæri.** **-síbreiða** [-si:brɛɪða] f. tyk *síbreiða* (s. d. O.).

Þykk býlingur (-s, -ar) [þɪhkbi liŋgøϱ] m., **-bæingur (-s, -ar)** [-bai·jiŋgøϱ] m., **-bælingur (-s, -ar)** [-bai·liŋgøϱ] m. Indbygger af *Þykkvabær.* **-fenginn** [-fɛiŋ ɟɪn] a. skyet: *Þá var tremur skuggsýnt, því veður var þykkfeingið* (JÞorkÞjs. 257). **-heyrður** [-(h)ɛirðøϱ] a. tunghør. **-hýðingur (-s, -ar)** [-(h)i·ðiŋgøϱ] m. (zool.) Tykhud (ÁBj19.öld 281). **-hærður** [-(h)airðøϱ] a. tykhaaret.

þykkildi (-is, pl. ds.) [þɪhɟɪldɪ] n. **1. a.** Tykhed; den tykke Del af n-t (f. Eks. Fisk, mods. *þunnildi*); — *með smáögnum út úr þykkildinu* (JÓlGrv. i ÞThLfr. II. 317). — **b.** gen. *þykkildis* som a., tyk, tæt: *en úr hrauninu í kring stigu víðsvegar upp þykkildis gufubólstrar* (Ísaf. '13, 143). — **2.** *(bólgukeppur í holdi)* haard Hævelse. — **3.** *(vöðvi)* Muskel (BH.).

þykkingur (-s) [þɪh ɟiŋgøϱ, -ɪŋs] m. = **styttingur.**

þykkinn [þɪh ɟɪn] a. **1.** *(meinfýsinn)* ærgerrig (BH.). — **2. a.** som let bliver fornærmet. — **b.** = *þykkjustór*: *einkum þegar maður er geð mikill og þ.* (NF. II. 22).

1. **þykkja (-u)** [þɪhɟa] f. **1.** *(skoðun)* Tykke, Mening. — **2.** *(geð)* Sind. — **3.** Fornærmelse, Fortørnelse, Uenighed: *en þess að óna þykkju á sér* (GFrSex 84). *Nær komu þau ekki með þykkju heim* (paa Grund af deres Uenighed) *með barnið* (ÞGjÓs. 113); *það er þykkja í honum við mig,* han er fornærmet paa mig; *taka upp þykkjuna,* tage Handsken op: *kirkjan tók upp þykkjuna og hafði dómsvaldið* (Tímr. XIV. 24); *hann tók upp þykkjuna fyrir hinn,* han blev fornærmet paa den andens Vegne.

2. **þykkja (ti)** [þɪhɟa, þɪχ·dɪ] vt. fortykke, göre tykkere (f. Eks. Grød) (Vf.).

3. **þykkja(st) (ti)** [þɪhɟa(st), þɪχ·dɪ(st)] vt. og vrefl. = *þykja* 3., blive fornærmet el. vred: *aldrei þykkti formaður þetta við hann* (BrJÞf. 131); *hann þyktist við,* han blev fornærmet.

þykkju dráttur [þɪhɟodrauhdøϱ] f. **1.** *(óvild)* Uvilje. — **2.** *(vilhylli)* Gunst, Partiskhed (BH.). **-laus** [-löy·s] a. **1.** *(gremjulaus)* uden Forbitrelse el. Vrede; — n. *-laust* som adv., uden at blive fornærmet el. vred. — **2.** *(örugg-ur)* tryg, sikker (BH.). **-leysi (-is)** [-lɛi·sɪ] n. **1.** *(gremjuleysi)* det ikke at blive fornærmet el. vred. — **2.** *(örygð)* Sikkerhed, Tryghed (BH.). **-mikill** [-mɪ:ɟɪdʎ, -mɪ:ȼɪdʎ] a. **1.** smaafornærmet: *sendi Þóssur honum þá þ. þykkjumikið* (Esp. II. 26). — **2.** = *þykkjuþungur.* **-spar** [-sba:r] a. som ikke let bliver fornærmet: *hjegiljur . . . erta þori (jeg) þ., | þó það nefnist strákapar* (StStAndv. I. 124). **-stór** [-sdoᵘ:r] a. stolt. **-svipur** [-svɪ:bøϱ, -svɪ:pøϱ] m. fortrydelig Mine; fornærmet Mine; stolt Mine. **-þungur** [-þuŋ·gøϱ] a. som længe er vred el. længe erindrer Fornærmelser.

þykk leiki [þɪhglɛiɟɪ, -lɛiȼɪ] m. Tykkelse; Tæthed. **-leitur** [-lɛi·døϱ, -lɛi·tøϱ] a. tykkindet, pludskæbet; med fyldigt Ansigt. **-mikill** [-mɪ·ɟɪdʎ, -mɪ·ȼ-] a. (Árn.) = **þykkfenginn.**

þykkn- [þɪhkn] se **þykn-.**

þykk ofinn [þɪhgo·vɪn] a. tæt vævet: *þykkofið tjald.* **-settur** [-k-sɛhd-øϱ] a. tæt besat, tæt: *en Trójumenn urðu stórum glaðir, og stóðu þykk-sett í kring um hann* (Il. II. 112). **-silki** [-sɪʎɟɪ, -sɪlȼɪ] n. Atlask. **-skýj-aður** [-sɟi·jaðøϱ] a. med tætte, mørke Skyer. **-skinnungur (-s, -ar)** [-sɟɪn·uŋgøϱ] m. (zool.) Tykhud; ogs. overf.: *Vér gerum oss að þykk-skinnungum gagnvart slíkum fyrirbrigðum* (GFHh. 199). **-skipaður** [-sɟɪ·baðøϱ, -sɟɪ·p-] a. tæt besat.

þykkt- [þɪχ·t] se **þykt-.**

þykkullaður [þɪhgʏdlaðøϱ] a. tætuldet.

†1. **þykkur (-s, -ir)** [þɪhgøϱ, þɪχ·s, þɪhɟɪϱ] m. **1.** *(sár)* Saar. — **2.** Stød: *steytt' eg hann fyrir brjóstið geysigóðan þykk.* — **3.** overf. Smærte, Fornærmelse: *gera e-m þungan þykk,* opirre en meget, tilföje en en blodig Fornærmelse.

2. **þykkur** (acc. **-an** el. **-van**) [þɪhgøϱ, þɪhg(v)an] a. **1. a.** tyk: *þ. veggur,* tyk Væg; *þ. undir hendur,* bred over Brystet; *þ. í andliti,* tykkindet; *þ. grautur,* tyk Grød; *þ. sauður,* fed Bede; (Talem.) *þykt er á þjer eyrað núna,* du er tunghør i Øjeblikket. — **b.** *þykt veður (loft),* overtrukken Himmel; *það var þykt uppi yfir,* Himlen var overtrukken; *þykk þoka,* tæt Taage. — **2.** *(þjettur)* tæt: *þ. skógur;* — *þykt hár,* svært Haar, tykt Haar. — **3.** n. *þykt* som adv. tykt, tæt.

Þykkva bær [þɪhgvabai:r] m. npr. Egn i *Rangárvallasýsla.* **-flúra** [-flu:ra] f. (zool.) Rødtunge (pleuronectes microcephalus). **-lær(i)** [-lai:r, -lai:rɪ] n. den tykke Del af Laaret. **-málsfræði** [-mau·lsfraiðɪ] f. indecl. = **rúm-málsfræði.** **-mæling** [-mai:liŋk] f. Beregning af Volumen (Stj. '77, A. 24).

þykk varaður [þɪhgva·raðøϱ] a. som har tykke Læber. **-vaxinn** [-vaχsɪn] a. **1.** tætvokset, tæt: *þ. skógur.* — **2.** *(gildvaxinn)* svær af Legemsbygning, før.

þykkvaþang [þɪhgvaþauŋ·k] n. = **klóþang.**

þykkviðri (-is) [þɪhgvɪðrɪ] n. Graavejr, skyet Luft.

þykn (-s) [þɪhkn] n. = *þykni: þ., sem loftsins þakti ból* (StgrTh.).

þykna (a) [þɪhgna] vi. og impers. **1.** *(um vökva)* blive tættere, fortættes (om Vædsker). — **2. a.** blive tyk el. tæt: *hárið er farið að þ. aftur,* Haaret er igen begyndt at blive tykkere. — **b.** blive tyk, tiltage i Tykkelse: *þ. undir belti,* blive frugtsommelig: *hún er farin að þ. undir belti,* hun er begyndt at lægge sig ud. — **3.** (om Luften) blive tyk, skyfuld (overtrukket); *hann þyknar (upp),* det bliver overtrukket, trækker op: *hann er farinn að þ. upp.* — **4.** impers.: *þyknar í e-m,* en bliver vred. — **5.** refl. *þyknast* = *þykna* 1.—2.

þykknefjaður [þɪhgnɛvjaðøϱ] a. med tyk Næse.

þykni (-is) [þɪhgnɪ] n. **1.** *(þykt)* Tykhed. — **2. a.** Jævning, jfr. *sauðaþ.* — **b.** *(hlaup)* Gelé: (om Fernis) *verður það þá allt að þ.* (Árm. III. 187). — **3. a.** (LFR. IX. 208) = *þykkildi* 2. — **b.** Fortykkelse: *þ. í örvef* (Lögr. '13, 110). — **4.** tyk, skyet Luft, mørk Sky (JTrSk. I. 165); *veður var heið-skírt, nema þ. nokkurt í suðaustri.*

þyknmikill [þɪhgnmɪ·ɟɪdʎ, -mɪ·ȼɪdʎ] a. overtrukken (om Himlen): *jeg vona að það verði svo þyknmikið, að vjer sjáum hana ekki* (MarrPK. 203).

1. **þykt (-ar, -ir)** [þɪχ·t] f. **1.** Tykkelse: *á þ.,* i Tykkelse, tyk: *4 þuml-ungar á þ.,* af 4 Tommers Tykkelse, 4 Tommer tyk. — **2. a.** *(þykkleiki)* Tykhed. — **b.** spec. Opsvulmen paa Grund af indvendig Sygdom: *vera með þ.* — **c.** en frugtsommelig Kvindes Sværhed. — **3.** (typ.) Kegle.

†2. **þykt (-ar, -ir)** [þɪχ·t] f. = 1. **þykkja.**

†**þyktargrein** [þɪχ·dargrɛi:n] f. Aarsag til Uenighed.

þyktarmálsfræði [þɪχ·darmaulsfrai:ðɪ] f. = **rúmmálsfræði.**

þil (-s, pl. ds., gen. pl. **-ja)** [þɪ:l] n. **1. a.** Træklædning paa en Væg, Panel: *milli þils og veggjar;* — *milli þilja,* bag Panelet: *það er mús milli þilja.* — **b.** spec. *(stafnþil)* Gavlvæg af Tømmer; jfr. *skemmuþil.* — **c.** *(þil í hafskipi)* Skod. — **2.** *(milli herbergja)* Brædevæg, Skillerum af Bræder. **-bátur** [þɪl·bau·døϱ, -bau·tøϱ] m. Dæksbaad (JSFb. 11). **-biti** [-bɪ·dɪ, -bɪ·tɪ] m. Gavlbjælke. **-brestur** [-brɛsdøϱ] m. Rævne paa Panelet: *í gegnum þessa þilbresti sá í myglaðan moldarvegginn* (JTrSk. I. 57). °**-brydding** [-brɪd·iŋk] f. Gerikt (JsJs.).

þyldi [þɪl·dɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **þola.**

þýlegur [þi:lɛqøϱ] a. slavisk, servil: *þýlegir þankar* (jfr. Klopst. II. 70).

þilfar [þɪl·fa·r] n. Dæk: *fullkomið þ.,* Heldæk.

þilfars bátur [þɪl·faϱsbau:døϱ, -bau:tøϱ] m. Dæksbaad. **-biti** [-bɪ:dɪ, -bɪ:tɪ] m. Dækbjælke. **-brún** [-bru:n] f. Skansedæk. **-jaðar** [-ja:ðaϱ] m. Skandæk. **-rimi** [-rɪ:mɪ] m. Skandæksliste. †**-skip** [-ϱ-sɟɪ:p] n. = **þilskip.**

þil fjöl [þɪl·fjö·l] f. enkelt Bræt i et Panel; — om en hel Panelvæg: *komast ecki 13 myndir vel fyrir á þilfjölinni hjá þér* (ↄ: *á veggnum)* (Kvöld. I. 176). **-gerði** [-ɟɛrðɪ] n. Plankeværk: *legstaður . . . með upp-reistum stakkítum eður þ. í kring* (JÓlInd. 306). **-gröf** [-grö·v] f. med Bræder beklædt Grube (LFR. IX. 126). **-hefill** [þɪ:λ(h)ɛ·vɪdʎ] m. (tekn.) Panelstaffer. **-hús** [-(h)u·s] n. Træhus: *þá er sagt hafi tekið upp þ. í Skógey og borist með hlaupinu út á . . . Mela* (ÞThFerð. III. 213).

þý lyndi [þi:lɪndɪ] n. Slavesind (ÁBj19.öld 368). **-lyndur** [-lɪndøϱ] a. slavisk, servil, slavisk sindet (JTrHalla 177).

†**þiliviður** [þɪ:lɪvɪ:ðøϱ] m. = **þilviður.**

1. **þilja (-u, -ur)** [þɪl·ja] f. **I. 1. a.** *(í þilfari)* enkelt Dæksplanke. — **b.** *(í þili)* enkelt Bræt i et Panel el. Skillevæg. — **c.** *(í bát)* løs Fjæl i en Baad, is. til at sidde paa, naar man ror (jfr. *þófta).* — ***2.** i Kenninger for Kvinde: *gulls (hringa) þ.* — **II.** pl. *þiljur:* **1.** *(þilfar)* Dæk: *undir þilj-um,* under Dækket. — **2.** *(þil)* Panel, Skillevæg. — **3.** *(í bát)* Bundtilje.

2. **þilja (a)** [þɪl·ja] vt. **1.** *(gera þilfar i)* forsyne med Dæk. — **2.** beklæde, bedække med Bræder, panele: *þ. af,* ¹) adskille ved en Skillevæg: *her-bergið var þiljað af;* ²) indrette: *Prestur svaf frammi, meðan þiljað var af húsið* (ÞGjÓs. 56); *þ. í sundur,* adskille ved en Brædevæg, afskille (afskildre); — pp. *þiljaður,* panelet, beklædt med Bræder.

þylja (þyl, þyljum; þuldi, þuldum; þyldi; þulið) [þɪl·ja; þɪ:l, þɪl·jøm; þʏl·dɪ, þʏl·døm; þɪl·dɪ; þʏ:lɪð] vt., vi. og v. impers. **1.** opramse, fremsige (recitere) monotont: *þ. í belg og blöðru* (el. *byðu),* opramse ustandseligt: *Guðbrandur biskup varð að áminna þá um, að láta ekki börnin þ. alt í belg og blöðru, spurningarnar og svörin jafnt* (MHUpp. 248). — **2.** *(tauta)* mumle: *þ. í gaupnir sjer,* mumle ved sig selv. — **3.** ***a.** jage ustandseligt af Sted (hen over n-t): *sanda þylur, sverfir mél, Sóti* (GTh. '06, 55). — **b.** ustandseligt strejfe omkring (om Heste) (Vf., Sch.). — **4.** *það þylur úr þokunni* (Af., Rask) = *það fýkur úr þokunni,* se 2. *fylja* III.

þiljaskip [þɪl·jasɟɪ:p] n. (Stj. '05, A. 362) = **þilskip.**

þilju bátur [þɪl·jobau:døϱ, -bau:tøϱ] m. Dæksbaad. **-biti** [-bɪ:dɪ, -bɪ:tɪ] m. Dæksbjælke. **-hús** [-hu:s] n. Dækshus (Stj. '99, A. 40). **-klefi** [-klɛ:vɪ] m. Ruf. **-laus** [-löy·s] a. dækløs, aaben (om Baade). **-ljóri** [-ljoᵘ:rɪ] m. Skylight.

þiljur [þɪl·jøϱ] fpl. se 1. **þilja.**

þilju ræstir (-is, -ar, (pop.) **-irs, -irar)** [þɪl·jorais·dɪϱ] m. Svabergast. **-skip** [-sɟɪ:p] n. = **þilskip.** °**-þyrill** [-þɪ:rɪdʎ] m. Svaber.

þil kista [þɪl·ȼɪsda] f. Panelskab. **-pallur** [-padløϱ] m. Brædeforhöjning; Tribune, Stillads. **-pappír** [-pahbiϱ] m. Panelpapir. **-planki** [-plauŋɟɪ, -plauŋȼɪ] m. Dækplanke: *þilplankar lagðir eftir endilangri bryggju* (Alþ. '06, B. 205). **-rekkja** [-rɛhɟa] f. Köje. **-skápur** [-sgau·bøϱ, -sgau·pøϱ] m. Vægskab. **-skip** [-sɟɪ·p] n. Dæksfartöj. **-skipaveiði** [-sɟɪbavɛi:ðɪ, -sɟɪpa-] f. indec. Fiskeri paa Dæksfartöjer. **-skúta** [-sgu·da, -sgu·ta] f. = **þilbátur.** **-skútuformaður** [-sgudøfor·maðøϱ, -sguto-] m. Dæksbaadsskipper (Huld III. 43). **-sperra** [-sbɛr·a] f. Gavlsparre. **-stafn** [-sdabv] m. Brædegavl: *þ. fram að hlaðinu* (Lögb. '11, ²⁵/₁₁, 11). **-tafla** [-tabla] f. Skoletavle, Vægtavle (MHUpp. 289). **-verk** [-vɛϱk] n. = *þil: súð og þil-verk var . . . endurbætt* (BrJÞf. 103). **-viður** [-vɪ·ðøϱ] m. Tømmer til Panel.

þín [þi:n] nom. sg. f. og nom. og acc. pl. n. af **þinn** el. gen. sg. af **þú.**

þina (-u, -ur) [þɪ:na] f. **1.** *(taug)* Trævl, Fiber. — **2.** *(sár með hrúðri)* lille Byld el. Saar med Ro paa i Ansigtet el. paa Hænderne (BH.).

þind (-ar, -ir) [þɪn·t] f. Mellemgulv.

þindarlaus [þɪn·darlöy·s] a. uden Mellemgulv, utrættelig, som aldrig bliver stakaandet af at løbe el. blæse: *strákurinn er þ. að hlaupa;* — spec. som kan snakke uafbrudt; — adv. *-laust,* utrætteligt, uden Ophold; hvileløst, uafladeligt: *Schelling hafi því sem næst þindarlaust leitað að því* (ÁBj19.öld 96).

þing (-s, pl. ds.) [þiŋ·k, þiŋ·s] n.

A. Genstand, Ting. **I. 1. a.** *(hlutur)* Ting, Genstand: *orður og titlar, urelt þ.* (StgrTh.). — **b.** *(góður hlutur)* god Genstand, Klenodie: *e-ð er mesta þ.* **II.** pl. **1.** *(verðmætir gripir)* Kostbarheder. — **2.** *(búshlutir)* Husgeraad: *skilst mjer litlu varða muni, hvar maður kemur sjer og þingum sínum* (JMPísl. 99). — **3.** *(kynfæri)* Konsdele: *meiðast neðri þ.* (StOl. '23, 47).

B. I. 1. a. Ting, Møde, Forsamling: *halda þ. um e-ð,* samles for at drøfte n-t; (Talem.) *hjer er þröng(t) á þingi,* her er Fold stuvet som Sild i en Tønde. (Ordspr.) *þögn er ekki á þing færð* (SchMal.), tiende Ord kommer ej til Tinge. — **b.** spec. lovgivende Forsamling, is. Altinget: *setja (rjúfa) þing, slíta þingi,* aabne (opløse, hæve) Tinget; *sitja* (el. *vera) á þingi,* være Medlem af Tinget. *bjóða sig fram til þings* (: *þingmennsku),* stille sig som Kandidat ved Valg til Altinget. — **2. a.** *(dómstóll)* Ret. — **b.** Retsmøde. — **c.** = *manntalsþing.* — **3.** i pl. Tingsted, Distrikt (is. i Oldtiden, senere kaldet *sýsla: Rangárþing* = *Rangárvallasýsla* osv.). — **4.** i pl. Præstekald, hvis Kirke el. Kirker er Privatejendom. — **5.** i pl. **a.** fortrolig Samtale, Kærlighedsforhold: *vera í þingum við konu (mann),* staa i Kærlighedsforhold til en Kvinde (Mand): *Eg let vinnukonuna vaka yfir honum, þessa sem var í þingum við bónda minn* (GFrOl. 101). — **b.** *vera í þingum um e-ð,* raadslaa om n-t: *voru Englendingar eitthvað í þingum um að vinna hana* (ÞThLýs. II. 321). — **II.** npr. *Þing,* Egn i *Húnavatnssýsla.*

þinga (a) [þiŋ·ga] vi. **1.** holde Møde. — **2. a.** spec. holde *manntalsþing* (s. d. O.): *sýslumaður er ekki enn farinn að þ.* — **b.** optage Forhør i en Sag: *sýslumaður þingaði í málinu mánudaginn fyrstan í vetri.* — **3. a.** *þ. um e-ð,* drøfte n-t, diskutere n-t, debattere n-t: *það* (ɔ: *ríkisráðið) þingaði við konung um alt eða flest það, er að siðaskiftunum laut* (EAr. Rétt. 164). — **b.** *þ. við konu,* staa i fortroligt Forhold til en Kvinde; have en fortrolig Samtale med en Kvinde.

þingabrauð [þiŋ·gabröy:ð] n. = **þing** B. I. 4.

†þingað [þiŋ·gað] adv. = **þangað.**

þingaferð [þiŋ·gafer·ð] f. (Sysselmandens) Rejse til *manntalsþing* (s. d. O.).

þin gálp(n) (-s, pl. ds.) [þiŋ·gauλp(v), -gaulp(v)] n. (opr. en Forvanskning af *finngálkn)* Person i *þingálpsleikur* (s. d. O.), ogsaa Benævnelse paa selve Legen (ÓDavVik. 134). **-gálpsleikur** [-gauλpslei:gøǫ, -gaulpslɛi:køǫ] m. en særlig *vikivakaleikur:* en af Deltagerne forklædte sig som et Uhyre *(þingálp, finngálkn)* og forfulgte nogle af de andre, som forsvaredes af en Skare »Skjoldmøer« (ÓDavVik. 134 ff.).

þingan (-ar, -ir) [þiŋ·gan] f. Forhandling.

þinga nautur [þiŋ·ganöy:døǫ, -nöy:tøǫ] m. Mand, som hører til samme Ting el. samme Sogn. **-prestur** [-prɛs·døǫ] m. Præst til *þing* B. I. 4.

þingatkvæði [þiŋ·gatkvai:ðɪ] n. Stemme paa Altinget: *átelja slíkt með þ. voru* (Alþ. '11, B. II. 912).

þinga tollur [þiŋ·gatod·løǫ] m. Høafgift (til Præsten) (LFR. XII. 123).

°-þing [-þiŋ·k] n. interparlamentarisk Kongres.

þing bekkir [þiŋ·kbɛhɟɪǫ] mpl. »Tingbænke« (Siddepladser i Altinget): *með henni* (ɔ: *þessari skiftingu) verður tala þeirra þingmanna, sem á þingbekkjum sitja, stök* (Alþ. '11, B. 463). **-binda** [-bɪnda] vt. indskrænke ved en lovgivende Forsamling; — pp. *-bundinn,* konstitutionel: *þingbundin konungsstjórn.* **-boð** [-bo·ð] n. **†1.** Budstikke, hvormed Folk sammenkaldes til Ting (ofte en lille Træøkse, med Kongens Navnetræk paa Bladet): *skera upp þ.,* sætte en Budstikke i Cirkulation. — **2.** Bekendtgörelse om Afholdelse af et *manntalsþing.* **-boðsseðill** [-boðsɛ:ðɪdλ] m. Cirkulære om Afholdelse af et *manntalsþing.* **†-boðsöxi** [-boðsöχ·sɪ] f. se **þingboð** 1. **-bók** [-boᵘ·k] f. Tingbog, Retsprotokol. **-bóndi** [-boᵘndɪ] m. Bonde, der har Sæde i Altinget (Lögr. '15, 191). **-borinn** [-bo·rɪn] a. fremvist el. anmældt paa et Ting. **-brekka** [-brɛhga] f. Skrænt paa et Tingsted, hvorfra vigtigere Sager blev offentliggjort. **-bróðir** [-broᵘ·ðɪǫ] m. Kammerat paa Altinget, Tingfælle. **-búð** [-bu·ð] f. Tingbod.

þyngd (-ar, -ir) [þiŋ·t] f. **1.** *(þungi)* Tyngde, Vægt: *að þ.,* af Vægt, tung: *mörg hundruð pund að þ.* — **†2.** *(lasleiki)* Ildebefindende, Sygdom: *þ. hverfur af e-m,* en kommer sig. — **†3.** Vanskeligheder, Trængsel: *e-m stendur þ. af e-u,* n-t forvolder en Ulemper.

þingdagur [þiŋ·kda·qøǫ] m. Tingdag.

þyngdar afl [þiŋ·darab·λ] n. Tyngdekraft. **-flokkur** [-ǫ-flohgøǫ] m. Vægtklasse (Lögr. XVII. 13, 4). **-lög** [-r-lö:q] npl., **-lögmál** [-löq·mau/] n. Tyngdelov. **-mál** [-mau:/] n. Tyngdemaal. **-punktur** [-ǫ-puv·døǫ, -pun·tøǫ] m. Tyngdepunkt. **-stefna** [-sdɛb·na] f. Tyngderetning. **-takmörk** [-ta:gmöǫk, -ta:k-] npl. Vægtgrænse (Stj. '91, A. 20).

þing deila [þiŋ·kdɛi·la] f. Tvistigheder paa et Ting. **-deild** [-dɛilt] f. **1.** Afdeling af en lovgivende Forsamling, Hus. — **†2.** = *þingdeila.* **-deildarmaður** [-dɛildarma:ðøǫ] m. Medlem af en Tingsafdeling (et »Hus«). **-djarfur** [-djarvøǫ] a. djærvtalende paa Tinge. **-eyingur (-s, -ar)** [þiŋ·gɛi·jiŋgøǫ] m. Mand i el. stammende fra *Þingeyjarsýslur.* **-eyjarsýslur** [-ɛijaǫsis·løǫ] fpl. npr. Sysler i Nordøst-Island: *Suður- og Norðurþingeyjarsýsla.* **-eyska (-u)** [-ɛisga] f. Ejendommeligheder i Sproget i *Þingeyjarsýslur.* **-eyskur** [-ɛisgøǫ] a. stammende fra el. hørende til *Þingeyjarsýslur.* **-fall** [-k-fadλ] n. Bortfald af et berammet Tingmøde. **†-fararbálkur** [-fararbauλ·gøǫ, -baul·k-] m. Afsnit i de gamle islandske Love om Rejser til Ting (is. Altinget) o. fl. **-fararkaup** [-faraǫköy:p] n. **†1.** Tingfærdsafgift (i Fristatens Tid erlagt til Goderne, senere til Kongen). — **2.** *(kaup alþingismanns)* en Altingsmands Diæt (og Rejsepenge). **-fastur** [-fasdøǫ] a. som har fast Ophold i en Jurisdiktion. **-ferð** [-fɛrð] f. Tingrejse. **-festa** [-fɛsda] vt. (jur.) tingfæste, inkaminere. **-festi** [-fɛsdɪ] f. indec. fast Ophold i en Jurisdiktion. **-festing** [-fɛsdiŋk] f. (jur.) Anhængiggörelse, Inkamination. **-fífl** [-fibλ] n. Tingnar (Alþ. '11, B. II. 876). **-fylgi** [-fɪlɟɪ] n. Tilslutning paa Altinget: *þ. stjórnar.* **-fjelagi** [-fjɛ·laɟɪ] m. (Hroarsk. 110)

þinganautur. -flokkur [-flohgøǫ] m. politisk Parti i Altinget. **-flöt** [-flö·t] f. Tingslette. **-fólk** [-foᵘλk, -foᵘlk] n. Tingfolk, Folk til Stede paa et Ting. **-friður** [-frɪ·ðøǫ] m. Tingfred. **-frjáls** [-frjauls] a. konstitutionel: *þingfrjálst land* (Alþ. '11, B. II. 956). **-frjett** [-frjɛht] f. nyt fra Altinget; nyt fra en lovgivende Forsamling. **-fundur** [-fʏndøǫ] m. Møde i en lovgivende Forsamling, Altingsmøde. **-fær** [-fai·r] a. i Stand til at møde paa et Ting (Altinget); brugelig til en Tingrejse; — n. *-fært* = *þingreitt.* **-för** [-fö·r] f. Rejse til et Ting, spec. Altinget. **-föt** [-fö·t] npl. Klæder osv., som man bruger paa en Tingrejse. **-ganga** [þiŋ·gauŋga] f. = **þingför. -garpur** [-gaǫbøǫ] m. ledende Politiker. **-gengt** [þiŋ·(k)ɟɛiŋ̊t, -ɟɛiŋt] an.: *eiga þ.,* have Adgangsret til et Ting. **-gjald** [-ɟalt] n. Skat, der indkræves paa *manntalsþing* (s. d. O.). **-grið** [-ŋ·-grɪ·ð] npl. = **þinghelgi. -há** [-k-(h)au·] f. Distrikt, Jurisdiktion; Syssel. **-hald** [-(h)alt] n. **1.** Tinghold; spec. det at holde *manntalsþing.* — **2.** Afholdelse af Alting. — **3.** overf. Sladderselskab: *hvaða þ. er á ykkur?* **-hármaður** [-(h)aurma:ðøǫ] m. Mand fra en bestemt Jurisdiktion. **-heyjandi** [-(h)ɛi·jandɪ] m. Deltager i et Ting. **-heimur** [-(h)ɛi·møǫ] m. Deltagerne i et Møde, en Forsamling: *allur þ.,* hele Forsamlingen; *allur þ. tók undir það með því að standa upp.* **-helgi** [-(h)ɛlɟɪ] f. indec. Tinghellighed; -fred. **-hlje** [-(h)λɪɛ·] n. Afbrydelse af et Møde; Stilstand i Rettergang; spec. Afbrydelse i Altingets Møder: *þá varð nokkurra daga þ.* **-hneyksli** [-(h)vɛiχslɪ] n. Tingskandale, Skandale i Altinget. **-hús** [-(h)u·s] n. Tinghus: *þ. hreppsins;* — Raadhus; Bygning for en lovgivende Forsamling: spec. *þinghúsið,* Altingsbygningen. **-hæfur** [-(h)ai·vøǫ] a. som er skikket til at være Medlem af Altinget.

-þingi (-is) [þiŋɟɪ] n. = *þing,* kun i Sms.: *alþingi.*

þynging (-ar, -ar) [þiŋ·ɟiŋk] f. Tyngen, det at blive tungere el. göre n-t tungere.

þyngja (di) [þiŋ·ɟa, þiŋ·dɪ] vt. med acc. el. dat. og vi(mpers.). **I. 1.** tynge, göre tung: *þyngdi' í lofti þögult kvöld* (MJ. II. 33); *þ. e-ð niður,* tynge n-t ned; *þ. á sjer, þ. sjer í* (el. *á),* göre sig tung. — **2.** med dat. forvolde en Besvær, fortrædige: *ekki vil jeg þ. þjer með þessu.* — **3.** impers.: *e-m þyngir,* en bliver værre (af Sygdom), ens Tilstand forværres. — **II.** refl. *þyngjast:* **1.** blive tungere, tage til i Vægt: *þ. um fimm pund,* tage fem Pund paa. — **2.** blive (mere) trykkende, besværlig. — **3.** *e-m þyngist:* **a.** *(e-n syfjar)* en bliver sövnig. — **b.** *(e-r gerist hrumur)* en bliver tungfør. — **c.** *það þyngist með þeim,* deres indbyrdes Forhold bliver værre.

þing kind [þiŋ·§ɪnt] f. »Altingsfaar« (nedsættende for at betegne, at vedkommende Altingsmand er dum) (Alþ. '11, B. II. 876). **-kjörinn** [-§ö·rɪn] a. valgt af Altinget. **-kosning** [-ŋ·-kos(d)niŋk] f. Valg til Altinget; Valg til en lovgivende Forsamling. **-kostnaður** [-kos(d)naðøǫ] m. Omkostninger ved Altingets Afholdelse. **-kænn** [-kaidv] a. diplomatisk paa Tinge. **-lag** [-g-la·q] n. Jurisdiktion. **-lausnir** [-löysnɪǫ] fpl. Tings (Altingets) Slutning. **-legur** [-lɛqøǫ] a. parlamentarisk: *miður þingleg ummæli,* mindre parlamentariske Udtryk (Alþ. '11, B. 913); — adv. *-lega: rétt og þinglega bókað* (Alþ. '11, B. 1028). **-lenging** [-lɛiŋɟiŋk] f. Forlængelse af et Tings Samlingstid. **-lesa** [-lɛ·sa] vt. tinglæse. **-lesning** [-lɛsniŋk] f. = **þinglestur. -lestrargjald** [-lɛsdrarɟal·t] n. Tinglæsningsgebyr. **-lestur** [-lɛsdøǫ] m. Tinglæsning. **-lýsa** [-li·sa] vt. med dat. tinglyse, tinglæse. **-lýsing** [-li·siŋk] f. Tinglysning, Tinglæsning. **-lýsingargjald** [-lisiŋgarɟal·t] n. Tinglæsningsgebyr. **†-logi** [-loi·jɪ] a. som ikke møder paa et Ting, skönt tilsagt; som ikke møder efter Aftale. **-lok** [-lo·k] npl. en lovgivende Forsamlings Slutning, Altingets Slutning: *að þinglokum,* ved Tingets Slutning. **-maður** [-ma·ðøǫ] m. **1.** Medlem af en lovgivende Forsamling, Altingsmand, Rigsdagsmand; — ogsaa i Alm.: Deltager i et Møde el. Ting. — **†2.** (i det gamle islandske Samfund) en Godes Klient, Tingmand. **-mál** [-mau·/] n. **1. a.** Sag, som behandles af Altinget. — **b.** politisk Sag; is. pl. *(stjórnmál)* Politik. — **†2.** Bestemmelse angaaende processuel Fremgangsmaade paa et Ting. **-málafundur** [-maulafʏn·døǫ] m. politisk Møde, Vælgermøde. **-mannaleið** [-manalɛi:ð] f. ca. 5 danske Mil, 36 Km. **-listi** [-lɪs·dɪ] m. Fortegnelse over Altingsmænd. **-mannatal** [-manata:/] n. Fortegnelse over Altingsmænd; spec. Digt om alle Altingsmænd i en Samling. **-mannlegur** [-manlɛ·qøǫ] a. parlamentarisk; — adv. *-lega.* **-mannsefni** [-mansɛb·nɪ] n. (Stof til en) Valgkandidat. **-mannssæti** [-mansai:dɪ, -sai:tɪ] n. Plads som Altingsmand (Stj. '03, A. 100). **-maríumessa** [-marijømɛs:a] f. Mariæ Besøgelsesfest, den 2. Juli, saal. kaldt fordi den falder i den gamle Altingstid. **†-mark** [-maǫk] n. et Tingsteds Grænser; Jurisdiktion. **-menska (-u)** [-mɛnsga] f. parlamentarisk Virksomhed; Stilling som Medlem af Altinget el. en anden lovgivende Forsamling: *leita þingmensku,* stille sig til Valg (jfr. Stj. '03, A. 86). **-menskuframboð** [-mɛnsgøfram·boð] n. det at stille sig som Kandidat ved Valg til en lovgivende Forsamling (Altinget), Kandidatur. **-menskutíð** [-mɛnsgøti:ð] f. den Tid, en er Altingsmand: *í þ. e-s.* **-mót** [-moᵘ·t] n. **1.** *(þing)* Møde, Ting. — **†2.** *(landamæri þingháa)* Grænse mellem Jurisdiktioner, Sted, hvor to el. flere Jurisdiktioner støder sammen. **†-mæltur** [-maiλdøǫ] a. veltalende paa Tinge. **-nefnd** [-nɛmt] f. Udvalg i en lovgivende Forsamling, Altingsudvalg. **-nesti** [-nɛsdɪ] n. Proviant til en Tingrejse. **-pallur** [-k-padløǫ] m. Tilhørergalleri i Altinget. **-prestur** [-prɛsdøǫ] m. Præst, som er Altingsmand. **-reið** [-g-rɛi·ð] f. Riden til Tinge, Tingfærd; Adgang til et Tingsted. **†-reitt** [-rɛiht] an.: *eiga þ.,* have Ret til at indfinde sig paa et Ting (spec. Altinget).

þyngri [þiŋ·grɪ] comp. af **þungur.**

†þing ríkur [þiŋ·gri·gøǫ, -ri·køǫ] a. mægtig paa Tinge; herskende over et udstrakt Distrikt. **-rit** [-rɪ·t] n. Retsdokument: *sendi þ. í máli föður síns suðr* (EspS. 89). **-rita** [-rɪ·da, -rɪ·ta] vt. protokollere: *sótti Gísli málit freklega ok flækti alt í þat er hann mátti, er sýslumaðr þingritaði at nokkru* (EspS. 116). **-ritari** [-rɪ·darɪ, -rɪ·tarɪ] m. = **þingskrifari. -ritshald** [-rɪ(t)s-(h)al·t] n. Protokollering: *var nú með öllu dæmdur frá sýslunni ... fyrir*

rangt þ. (Huld III. 28). **-rof** [-ro·v] n. Opløsning af en lovgivende Forsamling; Altingsopløsning. **-ræði** [-rai·ðɪ] n. Parlamentarisme, parlamentarisk Regeringsform. **-ræðisstjórn** [-raiðɪsdjo··rdv] f. parlamentarisk Regering. **-rækur** [-rai·gøǫ, -rai·k-] a. værdig til at bortjages fra Tinge (Altinget): *gera e-n þingrækan.*

þings afglapan (-ar, -ir) [þiŋ·savgla:ban, -gla:pan] f., **-afglöpun (-ar, -glapanir)** [-avglö:bøn, -glö:pøn] f. Overtrædelse af de (processuelle) Former, der hører til paa et Ting.

þing safnaður [þiŋ·ksabnaðøǫ] m. ... *þinghemmur ... þingsafnaðarins viðurvist* (Alþb. 1686, Nr. 19). **-saga** [-sa·qa] f. et Tings (Altingets) Historie: *einsdæmi i þingsögunni.*

þings ályktun [þiŋ·saulɪχ·døn] f. Tingsbeslutning. **-ályktunartillaga** [-aulɪχdønaǫtɪl:aqa] f. Tingsbeslutningsforslag (Stj. '05, A. 306).

þing salur [þiŋ·ksa·løǫ] m. Tingsal, spec. Altingssal. **-seppi** [-sɛhbɪ] m. (foragteligt om et) Altingsbud. **-seta** [-sɛ·da, -sɛ·ta] f. **1.** Sæde i Altinget: *útiloka ... frá þingsetu* (Alþ. '11, B. II. 967). — **2.** Sidden paa Tinge (Altinget): *Hvað þingsetuna sjálfa áhrærir ... þegar þingtíminn er farinn að standa 10–12 vikur* (ib.d. 968–69). **-setning** [-sɛhdnɪŋk] f. en lovgivende Forsamlings (spec. Altingets) Aabning. **-setningarræða** [-sɛhdniŋgarai:ða] f. en lovgivende Forsamlings Aabningstale. **-setutími** [-sɛdøti:mɪ, -sɛtø-] m. en lovgivende Forsamlings (Altingets) Samlingstid. **-skapalegur** [-sgabalɛ:qøǫ, -sgapa-] a.: *á þingskapalegan hátt*, i Overensstemmelse med Tingets Forretningsorden. **-skil** [-sɡɪ·l] npl. = **lögskil.** **-skjal** [-sɡa·l] n. Altingsdokument. **-skorðaður** [-sgorðaðøǫ] a. konstitutionel. **†-skot** [-sgo·t] n. Indskyden af sin Sag til Afgörelse paa Tinge; *(áfrýjun)* Appel (Odds. I. 144). **†-skrif** [-sgrɪ·v] n(pl). Dokument angaaende Tingsvidne (Alþb. 1723, Nr. 26). **-skrifari** [-sgrɪ·varɪ] m. Altingsskriver, Skriver ved Altinget. **-skriftir** [-sgrɪfdɪǫ] fpl. Skriverarbejde ved Altinget. **-sköp** [-sgö·p] npl. Forretningsorden.

þyngsl [þiŋ·sλ] npl. = **þyngsli.**

þyngsla doði [þiŋ·slado:ðɪ] m. tung Sløvhed (Campe 204). **-loft** [-lof·t] n. trykkende Luft. **-mót** [-mo··t] npl. Besvær, Byrde: *svo almúga verði minst þ. at* (LFR. XII. 129). **-verkur** [-vɛǫ·gøǫ] m. tung, trykkende Smærte. **-vetur** [-vɛ:døǫ, -vɛ:tøǫ] m. barsk Vinter (LFR. XIV. 89).

þyngsli [þiŋ·slɪ] npl. **1.** *(þungi)* Tyngde, Vægt. — **2. a.** *(byrði)* Plage, Byrde, Paalæg: *vera (verða) e-m til þyngsla*, falde en til Byrde, Last, Besvær. — **b.** spec. *(þungar álögur)* tunge Skatter. — **3.** Tunghed, trykkende Fornemmelse: *þ. í höfði; — þ. fyrir brjóstinu*, Tryk for Brystet.

þing slit [þiŋ·kslɪ·t] npl. Altingets Slutning. **†-snjallur** [-snjadløǫ] a. veltalende paa Tinge. **†-sókn** [-so··hkv] f. *(þinghá)* Tinglag, Tingsogn, Jurisdiktion. **-staður** [-sda·ðøǫ] m. Tingsted. **-starf** [-sdarv] n., is. i pl. Altingsgærning. **-stefna** [-sdɛbna] f. Tingstævning, Tilsigelse til at møde paa Tinge el. for Retten. **-stefnuvitni** [-sdɛbnøvɪhdnɪ] n. Vidne til Tingstævning. **-styrkur** [-sdɪrgøǫ] m. Støtte hos Altinget: *... tvímælin um þingstyrk ráðherra* (hvorvidt Altinget støtter Ministeren eller ikke) (Alþ. '11, B. II. 833). **-stjórn** [-sdjo··rdv] f. Parlamentarisme.

þyngstur [þiŋ·sdøǫ] superl. af **þungur.**

†þing stöð [þiŋ·ksdö·ð] f. **þingstaður.** **-sæti** [-sai·dɪ, -sai·tɪ] n. Sæde i en lovgivende Forsamling. **-sveinn** [-svɛidv] m. Knøs, anvendt som Altingsbud.

þingsvitnaleiðsla [þiŋ·svɪhdnalɛið·sla] f. Tingsvidneførsel.

†þing tak [þiŋ·kta·k] n. *(= vopnatak)* Sanktion af Tingets Afgörelser. **†-taka** [-ta·ga, -ta·ka] vt. vedtage paa Altinget: *lögbókin var þá þingtekin.* **-tíðindi** [-ti·ðɪndɪ] npl. Altingstidende; nyt fra (Al)tinget. **†-tjald** [-tjalt] n. Telt paa Tinget (Altinget). **-tími** [-ti:mɪ] m. = **þingsetutími.**

þingun (-ar, -anir) [þiŋ·gøn, -anɪǫ] f. = **þingan.**

þing uxi [þiŋ·gʏχsɪ] m. Tingstud. **-vallasveit** [-vadlasvɛi:t] f. Egn ved *Þingvallavatn.* **-vallavatn** [-vadlavahtv] n. npr. Sø syd for *Þingvellir.* **-vanur** [-va·nøǫ] a. som ved at have siddet paa Altinget er verseret i det der forefaldende Arbejde. **-veisla** [-vɛisla] f. selskabelig Sammenkomst for Altingets Medlemmer (el. Medl. af en anden Forsamling). **-vellir** [-vɛdlɪǫ] mpl. npr. se **Þingvöllur.** **-venja** [-vɛnja] f. parlamentarisk Skik og Brug. **-vika** [-vɪ·ga, -vɪ·ka] f. Tinguge, Uge, medens Altinget varer. **-vísa** [-vi·sa] f. Epigram om en Altingsmand el. Altingsforhandlingerne. **-vist** [-vɪst] f. Ophold paa et Ting; Ophold i en Jurisdiktion. **-víti** [-vi·dɪ, -vi·tɪ] n., **-vítisbætur** [-vidɪsbai:døǫ, -vitɪsbai:tøǫ] fpl. Bøder for ikke at møde paa et Ting. **-vitni** [-vɪhdnɪ] n. Tingsvidne. **-vottur** [-vohdøǫ] m. Retsvidne, spec. Vidne paa *manntalsþing* (s. d. O.). **-vært** [-vaiǫt] an.: *eiga þ.*, have Ret til uantastet at opholde sig paa et Ting. **-vætti (-is,** pl. ds.) [-vaihdɪ] n. Tingsvidne. **-völlur** [-vödløǫ] m. Tingslette, Slette, hvor et Ting (kan) holdes; is. i pl. *Þingvellir*, Tingvold, Tingsletten (Altingets gamle Mødeplads ved *Þingvallavatn).* **-æra** [-ai·ra] f. parlamentarisk Ære: *óvanur er eg að ráðast á þingæru annara* (Alþ. '11, B. II. 1731).

þini (-is) [þɪ:nɪ] n. Fibrin.

þinill (-ils, -lar) [þɪ:nɪdλ] m. **1.** = *þinull.* — °**2.** (med.) Bougie (Stj. '08, B. 4).

þynka (-u) [þɪŋ·ga, þɪŋ·ka] f. **1.** Tyndhed. — **2. a.** fortyndet el. tynd Ting, tynd Plade, tynd Vælling osv. — **b.** tyndt, intetsigende Indhold: *andleg þ.*, aandelig Fattigdom: *það var ljóta þynkan, þessi ræða*, den Tale var dog utilgivelig tynd; *altaf í þynnra þynna | þynkuna allra hinna* (StSt. Andv. I. 51). — **3.** Mathed, is. efter en Rus. — **4.** (typ.) Spatie.

þinkuleysi (-is) [þɪŋ·gølɛi·sɪ, þɪŋ·ko-] n. Tankeløshed (GV.).

þinn (f. **þín,** n. **þitt;** acc. **þinn, þína, þitt;** dat. **þínum, þinni, þínu;** gen. **þíns, þinnar, þíns;** pl. **þínir, þínar, þín;** acc. **þína, þínar, þín;** dat. **þínum;** gen. **þinna)** [þɪn·, þi:n, þɪht] pron. poss. din: *hesturinn þ.*, din Hest; *konan þín*, din Hustru; *skoðun þín á málinu*, dit Syn paa Sagen; *það er þitt* (din Sag) *að sjá um það*; (Talem.) *þá er eg þinn, þegar þú vilt mér nokkuð*, jeg er din, naar du vil mig noget (Eimr. X. 144); — bruges ogs. i haard Tiltale: *aulinn (þorparinn) þ.*, din Dumrian (Slyngel); *ótuktin þín*, dit Skarn; *dubban þín*, din Taske.

1. **þynna (-u, -ur)** [þɪn:a] f. Plade, tynd Metalplade.

2. **þynna (ti)** [þɪn:a] vt. **I. 1. a.** göre tynd(ere), fortynde: *þ. borðplötu; þ. graut; ... þ. með valta*, valse. — **b.** skærpe, hvæsse: *þ. eggjárn.* **2.** impers.: *þoku þynnir frá*, Taagen spredes; *það þynnir í lofti*, det klarer op. — **3.** overf.: *þ. lygð að e-m*, bebrejde en Løgn med Omsvøb (BH.). — **II.** refl. *þynnast*, blive tynd, fortyndes, blive skarp; *(um hár)* blive tyndere, falde af (om Haar).

þynning (-ar, -ar) [þɪn:iŋk] f. **a.** Fortyndelse, Fortynding: *þ. lofts* (LFR. III. 144); *í 30. þynningu* (Alþ. '11, B. 116). — **b.** *(grisjun)* Udtynding: *þ. skógar* (LFR. VI. 114). — **c.** Skærpning: *þ. eggjar.*

þynninga hella [þɪn:iŋgahɛd·la] f. (Bogb.) Skærpesten. **-hnífur** [-hvi:vøǫ] m. (Bogb.) Skærpekniv.

þynningarblettur [þɪn:iŋgarblɛhdøǫ] m. Luftfortyndelsesomraade.

þynningi (-ja, -jar) [þɪn:iŋɡɪ] m. indholdsløs, enfoldig Mand: *En hvað eigum við að gera við öll seglskipin? Selja þau þynningjunum, sem ekki sjá, að sá útvegur er nú úreltur* (EKvG. 124).

þynningur (-s, -ar) [þɪn:iŋgøǫ] m. **1.** = *þynka* 2. b. — **2.** = *þynningi.*

þinir (-is) [þɪ:nɪǫ] m. = **þinur.**

þynningskendur [þɪn:iŋsɟɛn·døǫ] a. tynd: *að því er til efnisins kemur, þá er það að vísu fremur þynningskent* (Eimr. X. 151).

þynnri [þɪn·rɪ] comp. af **þunnur.**

þínslegur [þin·slɛqøǫ] a. som ligner el. passer sig for dig; adv. *-lega.*

þynsluvökvi [þɪn·sløvö:gvɪ, -vö:kvɪ] m. Fortyndingsvædske.

þynstur [þɪn·sdøǫ] superl. af **þunnur.**

þintaumur [þɪn·töy·møǫ] m. = *þinur* 1. b.: *þessi öngull hangir á tilmæltum löngum þintaum* (JÓlInd. 228).

þinull (-uls, -lar) [þɪ:nødλ, -øls, þɪn·laǫ] m. Snor (til Udspænding af n-t), is. Kanten af et Næt, Kanttov, Sime.

þinur (-s, -ir) [þɪ:nøǫ] m. **1. a.** *(þinull)* Kant paa Garn, Tov, der er hæftet til Kanten af et Garn, Kanttov, Sime, Tælne: *Forkurinn, sem stúnginn er í gegnum netið við efra þininn* (Oversimen) (JSFb. 14). — **b.** *... þó er hvorki vandað svo vel sem skyldi eða veidilega þ. né taumar* (JSVb. 8); *fiskurinn hljóp burt með þin og ljóstur* (JÓlInd. 227). — *°**2.** *(strengur)* Stræng, Rem. — **†3.** *(fura)* Fyrretræ.

þyrði [þɪr·ðɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **þora.**

†þyrfa (ti) [þɪr·va, þɪǫ·(f)dɪ] vt.: *þ. e-n með grjóti og torfi*, lade det regne over en med Stene og Grönsvær (EJ.).

þyrfill (-ils, -lar) [þɪr·vɪdλ, -ɪls, þɪr·(v)dlaǫ] m., **þyrfingur (-s)** [þɪr·viŋgøǫ, -iŋs] m. fattig, elendig Person.

†þyrft (-ar) [þɪǫ·ft] f. = **þurft.**

þyrfti [þɪǫ·(f)dɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **þurfa.**

Þyri [þɪ:rɪ] f. indec. npr. Thyra, Tyre.

þyril hærður [þɪ:rɪλ(h)air·ðøǫ] a. purhaaret. **-kollur** [-ɪ-kod·løǫ] m. **a.** uredt, pjusket Haar. — **b.** Purhoved.

þyrill (-ils, -lar) [þɪ:rɪdλ, -ɪls, þɪr·dlaǫ] m. **1.** Mælke- el. Flødepisker (Stang med ulden Kvast paa Enden, brugt til at röre i den sammenløbne Mælk, hvoraf *flautir* laves): *N. N. hefir verið að ... þeyta flautina og að koma þyrlinum upp* (Ísaf. [16]/[5] '13); *Helzt vildu þeir fara að vinna í þiril og hræra flautir* (MelBr. 77); — overf. (jfr. *flautaþyrill)* ustadigt Menneske. — **2.** *(þarasker)* Skær, bedækket med Tang og Alger. — **3.** *(þyrilshár)* Purhaar; Uldhaar. — **4.** Navn paa et Bjærg og en Gaard; (Talem.) *það er (var) skíturinn í kirkjunni og skatan, sem rak á Þyrli* (bruges pop. som affejende Svar overfor en, som spörger om, hvad en Samtale drejer sig om).

þyrils hár [þɪ:rɪls(h)au:r] n. Uldhaar; Purhaar. **-háttur** [-hauhdøǫ] m. Vankelmodighed. *-**haus** [-(h)öy:s] m. Vrövlehoved (MJ. IV. 28).

þyrilvindur [þɪ:rɪlvɪn·døǫ] m. Hvirvelvind: *Smáir hvirfilbyljir eða þyrilvindar, sem með miklum hraða þjóta yfir takmörkuð svæði* (ÞThLýs. II. 338).

þyrinn [þɪ:rɪn] m. kun i Forb.: *það er þyrinn*, det er Törrevejr (Dal.).

'þyrja (þyr; þurði; þurið) [þɪr·ja; þɪ:r; þʏr·ðɪ; þʏ:rɪð] vi. fare af Sted: *þ. þóttumst ek ... þá til skýja* (Milt. 127).

þyrki (-is) [þɪǫ·ɡɪ] n. Törrelse.

þyrkingslegur [þɪǫ·ɡiŋslɛ:qøǫ] a. **1.** *(þur)* tör, saftløs. — **2.** overf. om Personer og aandelige Tilstande: törladen, kold, stiv: *mentalíf upplýsingarinnar var dauflegt og þyrkingslegt* (Eimr. II. 201).

þyrkingur (-s) [þɪǫ·ɡiŋgøǫ] m. **1.** *(þurleikur)* Törhed. — **2.** *(uppþyrkingur)* tör Fornemmelse i Mund, Strube el. Bryst (Lunger): *það er einhver þ. í hálsinum á mjer.* — **3.** *(kuldi)* Stivhed, Kulde.

þyrkja (-u) [þɪǫ·ɡa] f. Stivhed, Kulde: *við hjúanna önugleik, ónot og þyrkju* (StStAndv. I. 296).

þyrla (a) [þɪr·dla] vt. med dat. hvirvle, hvirvle op: *þ. e-u upp*, hvirvle n-t op: *skafrenningurinn ... þyrlaði sér til* (ÞGjD. 38); *þ. upp ryki*, hvirvle Støv op; — overf.: *þ. ryki í augun á fólki.*

þyrma (di) [þɪr·ma] v. **1.** vt. med dat. skaane: *þ. lífi e-s*, spare ens Liv; *hann þyrmir engum eiðum*, han holder ingen Eder. — **2.** impers.: *þ. yfir*, [1]) overrumple, overvælde: *það þyrmir yfir e-n (e-ð): þegar Vigfús sá heim að Holti, var sem þyrmdi yfir hann að nýju* (JTrSk. I. 53); [2]) gaa stærkt tilbage: *Það er því eðlilegt, að þyrmt hafi yfir þær sveitir* (ÞThFerð. III. 61).

†þyrmilegur [þɪr·mɪlɛ·qøǫ] a. skaanende, skaanselsfuld; — adv. *-lega.*

þyrming (-ar) [þɪr·miŋk] f. Skaansel.

þyrmingur (-s, -ar) [þɪr·miŋgøǫ] m. (BH.) = **þyrfingur.**

þyrmsamlega [þɪr·msamlɛ·qa] adv. skaansomt.

þyrmsl [þɪr·msλ] npl. **1.** *(vægð)* Skaansel. — **2.** nært Forhold, Slægtskabs- el. Underdanighedsforhold, Forpligtelser; — spec. i ældre Tid:

nært Slægtskab, der udelukker Ægteskabsforbindelse. *vera í þyrmslum við e-n*, staa i nært Forhold til en, have Forpligtelser overfor en.

†**þyrna (-u, -ur)** [þɪr·dna] f. = **þyrnir.**

þyrna fullur [þɪr·dnafʏd·løɣ] a. tornefuld. **-laus** [-löy·s] a. (bot.) uden Torne (inermis).

þyrni braut [þɪr·dnɪbröy:t] f. Tornevej. **-broddur** [-brod:øɣ] m. Tornspids. **-garður** [-gar·ðøɣ] m., **-gerði** [-ɟɛr·ðɪ] n., **-girðing** [-ɟɪr·ðiŋk] f. Tjörnehæk. **-kóróna** [-koᵘ:roᵘna] f. Tornekrone. **-krýna** [-kri:na] vt. tornekrone. **-land** [-lan·t] n. Landstykke, bevokset med Tjörnekrat. **-laus** [-löy·s] a. uden Torne. **-leið** [-lɛi:ð] f. Tornevej.

þyrnir (-is, -ar) [þɪr·dnɪɣ] m. **1.** *(í þyrnirós)* Torn: (Ordspr.) *engin rós án þyrna*, ingen Roser uden Torne: *þyrnum stráður*, tornestrøet. — **2. a.** = *þyrnirós*. — **b.** (Grindavík) = *þistill* 2. — **3.** *(þyrnirunnur)* Tornebusk, Tjörn. — **4.** *(þorn)* Krog, Hage, Naal.

þyrni rós [þɪr·dnɪroᵘ:s] f. (bot.) Klitrose (rosa pimpinellifolia). **-rósa** [-roᵘ:sa] f. npr. Tornerose. **-runnur** [-rʏn:øɣ] m. Tornebusk, Tjörn. **-tími** [-ti:mɪ] m. Tid, fuld af Modgang og Lidelser.

þyrnóttur [þɪr·dnoᵘhdøɣ] a. (bot.) tornet (aculeatus v. spinosus).

þyrnumstráður [þɪr·dnømsdrau:ðøɣ] a. tornestroet.

þyrpast (ti) [þɪɣ·bast, þɪɣ·(f)dɪst] vrefl. stimle: *þ. saman*, stimle sammen: *fólkið þyrptist inn*, Folk(ene) væltede ind. *þ. að e-m* (el. *utan um e-n*), stimle sammen omkring en. (Ordspr.) *enn þyrpast hrafnar að hræum* (GJ.), hvor Aadselet er, der samles Ørnene.

þyrping (-ar, -ar) [þɪɣ·biŋk] f. Klynge, Hob; Gruppe.

þyrpingadæmi [þɪr·biŋgadai:mɪ] n. Gruppeopgave (Upp. II. 42).

þyrra (ði) [þɪr:a] vt. **1.** *(þurka við reyk)* törre ved Røg, røge (om Skind) (ASkaft.). — **2.** *þ. sig upp* = *þorna upp*, holde op at regne (Vf.).

þyrri [þɪr:ɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **þverra.**

þyrringslegur [þɪr:iŋslɛ·qøɣ] a. haard, bister.

þyrringur (-s, -ar) [þɪr:iŋgøɣ] m. **1.** vedholdende (kold) tör Blæst: *hefur honum (ɔ: hafísnum) fylgt kuldi og þyrringar* (BJIVS. 31). *Þá var svo mikill hiti og þ. í lofti að lauf skorpnaði í skógum og greinar limar skrælnuðu og urðu að spreki* (ÞThFerð. I. 54). — **2.** Torhed: *þ. er á sumrum í kemur andlitið* (LFR. X. 39).

þyrrinn [þɪr:ɪn] a. tör, haard: *Skinnið verður þykkra og þyrnara* (LFR. VI. 89).

þyrsklingur (-s, -ar) [þɪs·liŋgøɣ, þɪɣ·sgliŋgøɣ] m. lille Torsk.

þyrsta (i) [þɪs·da, þɪɣ·sda] v. impers. törste: *mig þyrstir*, jeg törster, er törstig; *þ. til e-s* (el. *í e-ð*), törste efter n-t; — ppr. *þyrstandi*, törstig.

þyrstur [þɪs·døɣ, þɪɣ·sdøɣ] a. törstig.

þys [þɪ:s] m. (n. JÁÞj. I. 32) Larm, Stöj, Tummel, Oplob: *ys og þys*.

þýsetja [þi:sɛ·dja, -sɛ·tja] vt. besætte med Trælle: *þýsetti öndvegi þjóðar* (EBenVog. 76).

þysja (þys; þusti; þust) [þɪ:sja; þɪ:s; þʏs·dɪ; þʏs·t] vi. larme, stöje; fare frem i susende Fart: *þ. að e-u*, styrte hen imod n-t; *þ. fram*, styrte frem.

1. **þýska (-u)** [þis·ga] f. det tyske Sprog, Tysk.

2. **þýska (a)** [þis·ga] vt. fortyske, germanisere.

Þýskaland [þis·galan·t] n. npr. Tyskland.

Þýskari (-a, -ar) [þis·garɪ] m. (pop.) Tysker (JHall. xxi).

þýskumælandi [þis·gømai:landɪ] a. tysktalende.

þýskur [þis·gøɣ] a. tysk.

þísl (-ar, -ir) [þis·λ] f. Vognstang.

þíslar helsi [þis·laɣ(h)ɛl·sɪ] n. Stangkobbel. **-hemill** [-(h)ɛ:mɪdλ] m. Stanghammel. **-hestur** [-(h)ɛs·døɣ] m. Stanghest.

Þistilfirðingur [þɪs·dɪλfɪr·ðiŋgøɣ] m. Mand i el. stammende fra Egnen omkring *Þistilfjörður* paa Nordøstlandet.

þistill (-ils, -lar) [þɪs·dɪdλ, -ɪls, þɪs·dlaɣ] m. (bot.) **1.** Bladhoved (cirsium). — **2.** Marktidsel (cirsium arvense).

þýt [þi:t] 1. p. sg. præs. ind. af **þjóta.**

þyti [þɪ:dɪ, þɪ:tɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **þjóta.**

þytur (-s, -ir) [þɪ:døɣ, þɪ:tøɣ] m. **1.** *(þ. vinds)* Susen, Brusen. — **†2.** Tuden, Klageskrig; jfr. *úlfaþytur*. — **3.** Navn paa en Hest.

þýzk- [þis·k] se **þýsk-.**

þjá (ði) [þjau:] vt. **1.** *(kvelja)* trykke; plage, pine: *þ. og þjaka*, pine og plage; — refl. *þjást af e-u*, plages af n-t, lide af n-t. — **2.** *(hneppa í þrældóm)* göre til Slave. — **3.** pp. *þjáður*, trykket, lidende; i Slaveri.

þjak (-s) [þja:k] n. **1.** *(þraut)* Plageri, Besværlighed; Modgang. — **2.** *(misþyrming, ill meðferð)* Mishandling.

þjaka (a) [þja:ga, þja:ka] vt. med dat. **I. 1.** trykke, pine, plage: *e-ð þjakar e-m*, n-t piner en: *Honum fanst sem hefði hrokkið utan af sjer hlekkur, … hlekkurinn, sem mest þjakaði honum* (JTrHalla 83). — **2. a.** *(misþyrma)* mishandle. — ***b.** mishandle til Døde: *þreif mjer þjófshönd lífs, að þjakaði eg syni* (JHall. 224). — **3.** *(kúga)* tvinge, tæmme (ved haardt Arbejde). — **II.** refl. *þjakast*, komme til Skade. — **III.** *þjakaður*: **1.** *(kvalinn)* trykket, plaget. — **2.** *(kúgaður)* undertrykt. — **3.** udmattet, medtaget: *en … var þjakaður mjög at … [illegible]* (JTrM. [illegible]).

þjakan (-ar, -ir) [þja:gan, þja:kan] f. Undertrykkelse.

1. **þjala (þjölu, þjölur)** [þja:la, þjö:lo(ɣ)] f. Stykke Grönsvær (Af., Rask).

2. **þjala (a)** [þja:la] vt. **1.** file: *slétt þjalað* (LFR. III. 79). — **2.** skære et Stykke Grönsvær (Af., Rask).

þjala ból [þja·labouːl] n. = **þjelaból. -koli** [illegible] m. (JH. [illegible]) = **flúra. -mysa** [illegible] f. = **þjelamysa.**

þjalarbragur [þja:larbra:qøɣ] m. Præg af Filen (omhyggelig Afpudsning): [illegible] (Eimr. IV. 195).

þjálf (-s) [þjaul·v] n. **1.** *(þóf, þauf)* langsom, vedvarende Sliden med n-t. — **2.** *(tamning)* Dressur.

þjálfa (a) [þjaul·va] vt. ***1.** *(strita)* arbejde, slide med n-t. — **2.** *(temja)* ove, dressere; trænere: *þ. sig*; — refl. *þjálfast*, dresseres: *jeg ann þjer, eins og barni' er þ. þarf* (Hafst. 294).

***þjálfaður (-ar)** [þjaul·vaðøɣ] m. Arbejde, Slid (JÁÞj. I. 252).

þjálfráð [þjaul·vrau·ð] n. Tvangsmiddel.

þjálfun (-ar) [þjaul·vøn] f. Trænering, Dressur.

þjálfvöllur [þjaul·vödløɣ] m. Øvelseslejr.

þjálinn [þjau·lɪn] a. = *þjáll*: *hvert er það þjalna þilhúsið* (JAGát. 90).

þjáll (þjál, þjált) [þjaud·λ, þjau:l] a. **1.** *(góður viðureignar)* let at behandle, medgörlig: *þjálan embættismann* (JSBr. 217). — **2.** *(lipur)* smidig: *hertur og þ.* (JSBr. 214); *á þessu flugmóti reyndist flugvél Wrightsbræðranna yfirleitt hin bezta, hún var … þjálust í snúningum* (Eimr. XVI. 185).

þjálmi (-a, -ar) [þjaul·mɪ] m. tre Snarer paa een Snor: *þ. er þrjár snörur festar á einn streng, sem haldið er niðri með sínum steini í hvorn enda og lagðar fyrir svartfugla á Álftanesi og Reykjavík og líklega víðar* (Sch.).

þjálmur (-s, -ar) [þjaul·møɣ] m. Stang med Huller i, hvortil Fuglesnarer fastgöres: *þ. er spýta á lengd við hrífuskaft, en gildari, með götum í fyrir snörur, til að veiða í máf. Líka kallað máfahjálmur* (Sch.).

þjalvölur [þjal·vö·løɣ] m. Rundfil.

†þján (-ar, -ir) [þjau:n] f. **1.** *(þrældómur)* Undertvingelse, Trældom. — **2.** *(þraut)* Plage, Pine; Modgang.

þjáning (-ar, -ar) [þjau:niŋk] f. **1.** *(kvöl)* Pine, Plage, Lidelse, Smærte: *hann lifði nokkra daga við miklar þjáningar*. — **2.** *(þraut)* Lidelse, Modgang, Nød. — **3.** *(meinlæting)* Askese, Kodets Spægelse.

þjáninga(r)laus [þjau:niŋga(r)löy:s] a. uden Lidelse, smærtefri: *þ. sjúkdómur*; — n. *-laust* som adv., uden Lidelse, smærtefrit.

þjáningur (-s, -ar) [þjau:niŋgøɣ] m. = **þjáning.**

þjappa (a) [þjahba] v. **1.** vt. med dat. trykke, tætte, stoppe, proppe: *þ. saman*, sammentrykke, sammenpresse. — **2.** vi.: *þ. að e-u*, knuge, kryste, klemme n-t haardt; *Nú hleypur B. undir hann og skellir honum og ætlar að þ. að honum* (Sīng. I. 192). — overf.: *Það væri gaman ef Rangvelingar þjöppuðu að Grími* (JSBr. 496).

þjappi (-a, -ar) [þjahbɪ] m. Ladestok.

þjarfleiki [þjar·vlɛiɟɪ, -lɛiƙɪ] m. Færskhed.

þjarfur (þjörf, þjarft) [þjar·vøɣ, þjör·v, þjaɣ·(f)t] a. **1.** *(ósaltur)* færsk. — **2.** *(ósýrður)* usyret. — **3. a.** *(bragðlaus)* flov (af Smag). — **b.** overf. om Personer: flov, ubetydelig, intetsigende. — **4.** *(straumharður)* rivende (om Floder) (EJ.). — **5.** *(fátækur)* fattig, elendig (EJ.).

þjark (-s) [þjaɣ·k] n. **1.** *(þræta)* Kiv, Trætte. — **2.** Prutten: *þ. um verð*. — **3.** *(hristingur)* Omtumlen, Rysten (BH.).

†1. **þjarka (þjörku)** [þjaɣ·ga, þjöɣ·gø] f. Kiv.

2. **þjarka (a)** [þjaɣ·ga] vi. **1.** *(deila)* kives, trættes. — **2.** prutte: (abs. el.) *þ. um verð á e-u*; — *þ. e-u á e-n*, prutte en n-t paa: *sá er þræll, sem þykist af því góður að þ. á aðra skyldu sinni og rett* (StStAndv. III. 195). — **3.** traske fremad: *hann þjarkar nokkuð, mætti þó vera orðinn lúinn* (Af.). — **4.** *þ. að e-m*, mishandle en. — **5.** vt. *(hrista)* ryste (BH.).

þjarklaust [þjaɣ·glöyst] adv. uden Stridigheder. **-samur** [-sa:møɣ] a. trættekær.

þjarkur (-s, -ar) [þjaɣ·gøɣ] m. **1. a.** umedgörlig Person: *hann er mesti þ. við að eiga*. — **b.** *(stirður hestur)* tvær Hest. — **2.** Person, som ikke gaar af Vejen for n-t; Arbejdshest; — hyppigt i adv. Forb.: *hann er þ. duglegur*, han er knusende dygtig. *ef þetta yrði, þá mundu … sitja þar, en gamlir embættismanna þjarkar, einkum úr Reykjavík* (Alþ. '11, B. II. 1060).

þjarma (a) [þjar·ma] v. **1.** vt. med dat. knuge, klemme; mishandle (spec. ved at sætte Knæet paa Brystet paa den, man har faaet under sig): *þeir þjörmuðu honum því fastara* (JTrHeið. IV. 206); *(kúga undir sig)* tvinge (ned) under sig (Múl.). — **2.** vi. *þ. að e-m* = *þ. e-m*: *hafirðu látið hold þitt brenna … hettu … og að þér þ.* (GTh. '95, 35).

þjassi (-a, -ar) [þjas:ɪ] m. ***1.** *(jötunn)* Jætte; *þjassa tal*, Guld (MJ. I. 271). — **2.** *(istrubelgur)* korpulent Mand.

1. **þjel (-jar, pl. þjeljar, þjalir)** [þjɛ:l, þja:lɪɣ] f. (Eyf., Hf.) = **þjöl.**

2. **þjel (-s, gen. pl. þjelja)** [þjɛ:l] n. **1. a.** frisk, sammenloben Mælk. — **b.** (Af.) = *þjetti* 1. — **2.** Bundfald i sammenloben Mælk (Rang.).

†**þjela (a)** [þjɛ:la] vt. og vi. file, file paa.

þjela ból [þjɛ:labouːl] n. Mælkehylde, Bænk til Mælkefade. **-mysa** [-mɪ:sa] f. Valle fra frisklavet *skyr*.

þjelja (a) [þjɛl·ja] vt. og vi. **1.** *(nudda)* stadig smaatrygle el. göre Indvendinger: *vertu ekki að þ. þetta* (Af.). — **2.** arbejde ihærdigt: *… þeljar það* (Af.).

þjelja gráði [þjɛl·jagrau·ðɪ] m. **a.** Skummel og Smuds i Kar med (til) *skyr* (Rang.). — **b.** = *þjeljakúla*. **-kerald** [-ƙɛ:ralt] n. Kar til Opbevaring af oplagt Mælk *(skyr)* (Árn.). **-kúla** [-ku:la] f. Bundfald i sammenlobet Mælk. **-mysa** [-mɪ:sa] f. (Hf.) = **þjelamysa.**

þjel kerald [þjɛl·ƙɛ·ralt] n. = *þjeljakerald*, Kar til sammenloben Mælk: (Talem.) *þú hefur sopið á þjelkeraldinu*, du burde skamme dig. **-kyrna** [-ƙɪ(r)dna] f., **-kolla** [-kodla] f. Kar, hvori der laves *skyr*. **-mysa** [-mɪ·sa] f. = **þjelamysa.**

?**þjena (a)** [þjɛ·na] vt. og vi. **1.** *(þjóna)* tjene: *vera þjenandi*, tjene, være i Kondition. — **2.** gavne, være tjent med: *þú hefur það ekki … verið … (JThMk. 293)*, *… veist, hvað mjer þjenar*, du ved, hvad jeg er bedst tjænt med. — **3.** *(græða)* tjæne Penge.

?**þjenari (-a, -ar)** [þjɛ:narɪ] m. Tjæner: *sóru sig þá margir … uppá … að vera … (… dragúnar)* (JÞorkÞjs. 17).

?**þjenusta (-u, -ur)** [þjɛ:nosda] f. **1.** = *þjónusta*. — **2.** *(gróði)* Fortjæneste.

?**þjenustumaður** [þjɛ:nosdoma:ðøɣ] m. = **þjónn.**

þjer [þjɛ:r, i tryksvag Stilling ðjɛ(r)] dat. sg. og nom. pl. af *þú*, De (i Tiltale) jfr. *þið*, i höitideligere Sprog og Poesi bevares den opr. Flertals-Betydning: *sannlega, sannlega segi eg yður* (Bibl. 1912, Joh. 10, 1)

þjera (a) [þjɛ:ra] vt. sige »De« til en. — refl. recipr. *þjerast*, sige »De« til hinanden.

þjerun (-ar, -anir) [þjɛ:røn] f., is. i pl., ?**þjerugheit** [þjɛ:roχ(h)ɛi:t] npl. Sigen »De« til.

þjerugleiki [þjɛ:røqlɛi·ɡɪ, -lɛi·ʞɪ] m. **1.** *(þjerun)* det at sige »De« til en. **2.** *(greiðvikni)* Tjænstvillighed (BH.).

1. **þjetta (-u)** [þjɛhda] f. **1.** *(þjettleiki)* Tæthed. — **2.** = *þjetti* 1.

2. **þjetta (i ogs. a)** [þjɛhda] v. **1.** vt. **a.** fortætte, tætte: *þ. trjeílát með því að láta standa í þeim vatn.* — **b.** kondensere: *þ. sauðamat*, tykne Mad. — **c.** *(þ. skip)* digte, kalfatre. — **d.** *þ. komur sínar*, komme hyppigere (lovlig hyppigt). — **2.** refl. *þjettast:* **a.** fortættes (Eimr. I. 108). — **b.** blive hyppigere: *komur hans eru farnar að þ.* — **3.** vi. *þ. að e-m*: **a.** *(kæra e-n)* anklage en. — **b.** *(þjá e-n)* belæsse, betynge en (BH.).

þjettahraun [þjɛhdahɢöy:*n*] n. kompakt Basaltlava.

1. **þjettan (-ar)** [þjɛhda*n*] f. Fortætning, Tætten.

2. **þjettan** [þjɛhda*n*] adv. (egl. acc. m. af *þjettur*) stærkt, fast: *í farnar hann þ. tekur* (GThBúi 26); *ríða þ.*, ride i jævnt, rask Trav.

þjett bygður [þjɛhtbɪqðøɢ, -bɪgðøɢ] a. tætbefolket. **-býli** [-bi·lɪ] n. **1.** tæt Befolkning, Befolkningens Tæthed: *verður þéttbýlið ekki nema 41 maður á hverri* ☐ *mílu* (Eimr. X. 145). — **2.** tætbygget Nabolav, tætbefolket Sted: *land nam hann seinast í þ.* (StStAndv. II. 249). **-býlisland** [-bilɪslan·t] n. tætbefolket Land. **-býll** [-bidλ] a. tætbefolket; — n. *-býlt: þar er þ.*, der er tætbefolket. **-brýndur** [-brindøɢ] a. med tætte Øjenbryn. **-eygður** [-d-ɛiqðøɢ, -ɛigð-] a. med tætte Porer, meget poros: *þ. hraunsteinn.* **-feldur** [-fɛl·døɢ] a. tætsluttende. **-fextur** [-t-fɛχsdøɢ] a. tætmanket; med tæt Hjælmbusk. **-fildur** [-fɪldøɢ] a., **-fildur** [-fildøɢ] a. med tæt, ny Uld (Il. I. 69). **-flæktur** [-flaiχdøɢ] a. tæt sammenfiltret. **-fullur** [-fʏdløɢ] a. temmelig stærkt beruset. **-halda** [-(h)alda] vi. være meget solid (om Is). **-hampur** [-(h)aɱbøɢ, -(h)ampøɢ] m. Værk, Drev. **-hreykinn** [-(h)ɢɛi·ɡɪ*n*, -(h)ɢɛi·ʞɪ*n*] a. ikke saa lidt stolt el. vigtig (JTrHeið. IV. 110). **-hærður** [-(h)aɪrðøɢ] a. tæthaaret.

þjetti (-a) [þjɛhdɪ] m. **1.** *(skyrþjetti)* frisk *skyr*, udrört i Mælk, med Tilsætning af Osteløbe. — °**2.** (tekn.) Kondensator.

°**þjetti dós** [þjɛhdɪdoᵘ:s] f. Pakdaase (Tilsk.). **-hampur** [-haɱ·bøɢ, -ham·p-] m. = **þjetthampur.** **-hólkur** [-hoᵘλ·gøɢ, -hoᵘl·k-] m. (Tilsk.) = **þjettidós.** °**-hringur** [-hɢiŋ·gøɢ] m. *(stúka)* Stopbosning (Tilsk.). **-járn** [-jaud·v, -jaur·dv] n. Kalfatjærn. **-kylfa** [-ʞɪl·va] f. Kalfatkolle. **-loft** [-lof·t] n. kondenseret Luft. **-lopi** [-lo:bɪ, -lo:pɪ] m. = **þjetthampur.**

þjetting (-ar, -ar) [þjɛhdiŋk] f. **1.** *(þ. lofts eða lagar)* Fortætning, Kondensation. — **2.** *(á skipi)* Kalfatring. — **3.** *(um menn)* Pakning.

þjettings festa [þjɛhdiŋsfɛs·da] f. ret urokkelig Fasthed: *Það var þybbin þéttings-festa í röddinni* (EKvSv. 253). **-gola** [-go:la] f. frisk Brise: *var veðrið orðið vægt; það var að eins þ.* (Eimr. III. 17). **-högg** [-(h)ök·] n. ret kraftigt Slag. **-kuldi** [-kʏl·dɪ] m. ret kraftig Kulde. **-lof** [-lo:*v*] n. ret kraftig Applaus (EKvOf. 376). **-reið** [-rɛi:*ð*] f. ret rask Ridt.

þjettingur (-s) [þjɛhdiŋgøɢ] m. **1.** betydeligt Kvantum af n-t: *það er kominn þ. í hann*, han er ikke saa lidt beruset; *það er kominn þ. í þá*, de er blevet en Del vrede paa hinanden; *láta e-n hafa þjettinginn*, skælde en ret kraftigt ud. — **2.** spec. acc. med Art.: *þjettinginn: fara þjettinginn*, ride i uafbrudt, ret rask Trav; — og gen. *þjettings* i Sms.: *þjettingsreið* osv.

þjettinn [þjɛhdɪ*n*] a. temmelig fast el. svær; — overf. *(þybbinn)* stot af Karakter; stivnakket: *þ. fyrir*, vanskelig at bevæge; — overf. stiv, stejl.

þjettipípa [þjɛhdɪpi:ba, -pi:pa] f. Fortætningsrör.

þjettir (-is el. (pop.) **-irs)** [þjɛhdɪɢ] m. = **þjetti** 1.

þjettyrði [þjɛhdɪrðɪ] npl. vægtige, haarde Ord.

þjettiumbúnaður [þjɛhdɪʏm·bunaðøɢ] m. Pakning (Stj. '03, A. 340).

þjett kendur [þjɛhtʞɛndøɢ] a. ikke saa lidt beruset. **-laufgaður** [-d-löyvgaðøɢ] a. med tæt Løv, løvrig. **-legur** [-lɛqøɢ] a. tæt; svær, robust af Udseende (Lögr. '15, 20); — adv. *-lega: þ. vaxinn*, robust af Udseende. **-leiki** [-lɛiɡɪ, -lɛiʞɪ] m., **-leikur** [-lɛigøɢ, -lɛikøɢ] m. **a.** Tæthed, Fasthed. — **b.** Vægtfylde: *En hlutfallið milli þyngdar einhvers efnis og rúmtaks þess er kallað þéttleiki efnisins* (GFHh. 43). **-lyndi** [-lɪndɪ] n. Stivhed, Ubøjelighed, Stejlhed af Karakter. **-lyndur** [-lɪndøɢ] a. stiv, ubøjelig, stejl: (Ordspr.) *oft verður þ. þungur í skauti* (GJ.), det er ej altid let stejl Mand at styre. **-merski** [-mɛɢsɡɪ] n. npr. Ditmarsken. **-montinn** [-movdɪ*n*, -montɪ*n*] a. = **drjúgmontinn.** **-riðinn** [-rɪ·ðɪ*n*] a. med smaa Masker: *þjettriðið net*; — tætvævet: *þjettriðin voð* (LFR. VII. 207). **-rimaður** [-rɪ·maðøɢ] a. med tætte Tremmer: *þ. meis.* **-rými (-is)** [-ri·mɪ] n. Mangel paa Rum el. Plads (Fj. I. 55). **-rimlaður** [-rɪmlaðøɢ] a. = **þjettrimaður.** **-saumaður** [-t-söymaðøɢ] a. syet med tætte Sting, godt syet: *steypti byggmjölinu í hina þéttsaumuðu leðurbelgi* (Od. 36). **-settur** [-sɛhdøɢ] a. tæt besat. **-silki** [-sɪλɡɪ, -sɪlʞɪ] n. Atlask. **-skipaður** [-sɡɪ·baðøɢ, -sɡɪ·p-] a. tæt; tæt besat; tætsluttet. **-ullaður** [-d-ʏdlaðøɢ] a. tykuldet.

þjettun (-ar) [þjɛhdøn] f. = **þjetting.**

þjettur [þjɛhdøɢ] a. **I. 1.** tæt: *þ. skógur*, tæt Skov. — **2.** *(vatnsheldur)* ikke læk, vandtæt. — **3.** temmelig svær el. tung: *hún er þjett, stelpan, þó hún sje ekki stór.* — **4.** robust, kraftig af Udseende: *þ. á velli*, ¹) vanskelig at rokke (i Brydning); ²) kraftig af Udseende. — **II.** overf. **1.** vanskelig at bevæge el. rokke, stiv, stejl: *þ. fyrir*, vanskelig at rokke, vanskelig at overtale; *pilta, sem voru þjettir fyrir*, sejge Fyre (Eimr. IV. 193); *þ. í lund*, fast, standhaftig, alvorlig i Sind: *þéttir á velli og þéttir í lund* (GTh. '06, 21). — **2.** vægtig: *gera þjett stór*, svare med Vægt. — **3.** (Rvk.) = *þjettkendur.* — **III.** adv. *þjett*, tæt: *sitja þ.*, sidde tæt sammen.

þjett vaxinn [þjɛhdvaχsɪ*n*] a. **1.** tætvokset: *þ. skógur.* — **2.** *(um menn)* svært bygget, kraftig bygget. **-verptur** [-vɛɢ(p)døɢ] a. **1.** tæt sömmet: *þ. skór.* — **2.** tætvævet: *þéttverptri sveipa þau | fjúk-blæju* (StStAndv. II. 22). **-vott** [-t-voht] an. i Forb.: *það er þ.*, det regner tæt. **-þungur** [-þuŋgøɢ] a. temmelig tung.

þjó (-s, pl. ds.) [þjoᵘ:] n. **1.** *(læri)* Laar, is. den øverste, kødfulde Del af Baglaaret paa Kreaturer og Heste. — **2.** *(þjóhnappur)* Arsballe, Bagdel. — **3.** *(vöðvi)* Muskel, (Sch.) f. Eks. i *þumalþjó.* — **4.** den ombøjede Del af en Le el. Segl, der fastgöres til Skaftet: *hornið sem bakkinn myndar við þjóið* (GFSl. 12). **-breiður** [-brɛi·ðøɢ] a. rumpedröj. **-brýna** [-bri·na] vt. og vi. (Árn.) = **þverbrýna.** **-bugur** [-bʏ·qøɢ] m. den Vinkel, *þjó* 4 danner med Ryggen *(bakki)* paa en Le.

þjóð (-ar, -ir) [þjoᵘ:*ð*] f. **1. a.** Folk, Folkefærd, Folkeslag, Nation: (Ordspr.) *þ. veit, ef þrír vita*, Almuen (ɔ: den store Hob) ved det, som tre ved. — **b.** som förste Sammensætningsled i forstærkende Bet.: almindelig: *þjóðskáld*, Nationaldigter; *þjóðkunnur*, almindelig kendt (og skattet); *þjóðleiður*, almindelig afskyet. — †**2.** *(söfnuður)* Menighed. — **3.** pl. *þjóðir:* †**a.** fremmede, ikke danske, spec. hollandske, Købmænd i islandske Havne: *hafði þá farið vestur í fjörðu og verzlað við „þjóðir", svo voru útlendir „spekúlantar" kallaðir, sem þá við og við komu á íslenzkar hafnir og buðu varning sinn; á þeim tímum voru það helzt Hollendingar, sem þá verzlun ráku á Vestfjörðum* (ÞThMinn. I. 40). — **b.** Fiskere af fremmede Nationer (spec. franske), der fisker ved den islandske Kyst (Vf.): *„Þjóðir", einkum Flandrar, fiskuðu þá á sumrum við eyna* (ÞThFerð. I. 240).

þjóðá [þjoᵘ:ðau·] f. Hovedflod.

þjóðaflakk [þjoᵘ:ðaflahk] n. = **þjóðflutningur.**

þjóðales [þjoᵘ:ðalɛ:s] n. strikkede Varer, der sælges til fremmede Fiskere.

þjóðann (-s) [þjoᵘ:ða*n*] m. **1.** Konge: *Þjóðans drotning* (MJ. V. 223). **2.** *(frjálsborinn maður)* fribaaren Mand (GThBúi, 22).

þjóðár [þjoᵘ:ðau·r] n. meget frugtbar Aaring.

þjóðar aðall [þjoᵘ:ðara:ðadλ] m. Rigsadel. **-andi** [-an·dɪ] m. Nationalaand. **-ástand** [-au:sdant] n. Folkets Tilstand. **-atkvæði** [-a:tkvaiðɪ] n. almindelig Folkeafstemning; Plebiscit; Referendum. **-auður** [-öy:ðøɢ] m. Nationalformue. **-dýrlingur** [-dir·liŋgøɢ] m. Nationalhelgen. **-dramb** [-dram·p] n. Nationalhovmod; Nationalstolthed. **-einkenni** [-ɛiŋ·ʞɛnɪ] n., **-einkunn** [-ɛiŭ·gø*n*, -ɛiŋ·kø*n*] f. nationaltKendetegn. **-frömuður** [-ɢ-frö:møðøɢ] m. Folkefremmer (Eimr. X. 120). **-galli** [-r-gad·lɪ] m. Nationalfejl. **-hagi (-a, -ar)** [-ɢ-(h)ai:jɪ] m. (Lögr. '15, 20) = **þjóðhagi.**

þjóðarjettur [þjoᵘ:ðarjɛhdøɢ] m. Folkeret, international Ret.

þjóðar líkami [þjoᵘ·ðarli:kamɪ] m. Folkelegeme. **-mein** [-mɛi:*n*] n. Nationalonde. **-rembingur** [-a-rɛm·biŋgøɢ] m. Chauvinisme. **-sinni (-a, -ar)** [-ɢ-sɪn:ɪ] m. Patriot, folkesindet Mand. **-sjúkdómur** [-sju:kdoᵘmøɢ] m. Sygdom, almindelig udbredt i Folket. **-skaplyndi** [-sga:blɪndɪ, -sga:p-] n. Folkekarakter, Nationalkarakter. **-skömm** [-sgöm·] f. Skam for Nationen. **-vilji** [-r-vɪl·jɪ] m. Folkevilje. **-þvergirðingur** [-ɢ-þvɛr·ɡɪrðiŋgøɢ] m. nationalt Stivsind (Eimr. II. 56).

þjóðasamband [þjoᵘ:ðasam·bant] n. Folkeforbund; internationalt Forbund.

þjóð bandalag [þjoᵘð·bandalaq] n. Folkeforbund. **-banki** [-bauŭ·ɡɪ, -bauŋʞɪ] m. Nationalbank. **-bindindi** [-bɪndɪndɪ] n. Nationalafholdenhed. **-blendingur** [-blɛndiŋgøɢ] m. Folkeblanding; — ogs. Menneske af blandet Race, el. hvis Forældre tilhører forskellige Folk. **-blær** [-blai·r] m. Folkeegenhed. **-braut** [-bröy·t] f. Alfarvej; meget befærdet Vej; Landevej: *búa í þ.*, bo ved Alfarvej; *þar sem mestar eru þjóðbrautir*, hvor Færdselen er störst (Stj. '75, A. 90). **-brestur** [-brɛsdøɢ] m. Ulykke for Folket, Folkeulykke (JJHugv. 181). **-bræður** [-brai·ðøɢ] mpl. stammebeslægtede. **-búningur** [-bu·niŋgøɢ] m. Folkedragt, Nationaldragt. **-böl** [-bö·*l*] n. Nationalonde. **-dans** [-dans] m. national Dans, folkelig Dans. **-dýrindi** [-di·rɪndɪ] npl. Nationalskat; nationale Skatte. **-dramb** [-dramp] n. Nationalstolthed. †**-drengur** [-drɛiŋgøɢ] m. ædel, udmærket Mand. **-efni** [þjoᵘ:ðɛbnɪ] npl. offentlige Anliggender: *Ef úr þjóðefnum á að ráða, eru allir aðspurðir* (Fj. I. 172). **-eign** [-ɛigv] f. offentlig Ejendom. **-eignafræði** [-ɛignafrai:ðɪ] f. indec. Statsøkonomi. **-eignamaður** [-ɛignama:ðøɢ] m. Socialist (ÁBj19.öld 37). **-einkenni** [-ɛiŋʞɛnɪ] n. Nationalejendommelighed. **-einkunn** [-ɛiŭgø*n*, -ɛiŋkø*n*] f. Folkekarakter; Folkeejendommelighed. **-elska** [-ɛlsga] f. Fædrelandskærlighed, Patriotisme. **-erni (-is,** pl. ds.) [-ɛrdnɪ] n. Nationalitet.

þjóðernis andi [þjoᵘ:ðɛ(r)dnɪsan·dɪ] m. Nationalaand. **-gorgeir** [-gor·ɡɛiɢ] m. Chauvinisme. **-hreyfing** [-(h)ɢɛi:viŋk] f. Nationalbevægelse. **-maður** [-ma:ðøɢ] m. Nationalitetens Forkæmper, Nationalist; — pl. *-menn*, det nationale Parti. **-munur** [-mʏ:nøɢ] m. Forskel m. H. t. Nationalitet. **-rembingur** [-rɛm·biŋgøɢ] m. Chauvinisme. **-sinni** [-ɪ-sɪn:ɪ] m. Tilhænger af det nationale Parti. **-skírteini** [-sɡiɢ·tɛinɪ] n. Nationalitetsbevis, -certifikat. **-tilfinning** [-s-tɪl·fɪniŋk] f. Nationalfolelse. **-vakning** [-vahgniŋk] f. national Vækkelse.

þjóð fylgja [þjoᵘð·fɪlɡa] f. Folkeejendommelighed. **-fjandi** [-fjandɪ] m. Folkefjende. **-fjárhirsla** [-fjau·ɢ(h)ɪɢsla] f. Statens Skatkammer; Finanshovedkasse. **-fje** [-fjɛ·] n. Nationalejendom (Hróarsk. 54). **-fjelag** [-fjɛ·laq] n. Folkesamfund, Samfund.

þjóðfjelags fræði [þjoᵘð·fjɛlaχsfrai:ðɪ] f. indec. Samfundslære. **-hreyfing** [-(h)ɢɛi:viŋk] f. social Bevægelse. **-legur** [-lɛ:qøɢ] a. social. **-líf** [-li:*v*] n. Samfundsliv. **-málefni** [-mau:lɛbnɪ] n. Samfundssag. **-siðafræði** [-χ-sɪ:ðafraiðɪ] f. indec. Samfundsmoral; Socialetik. **-skapur** [-sga:bøɢ, -sga:p-] m. Samfundsforhold. **-skipun** [-sɡɪ:bø*n*, -sɡɪ:p-] f. Samfundsorden.

þjóð flautaþyrill [þjoᵘð·flöydaþɪ·rɪdλ, -flöyta-] m. Chauvinist. **-flokkur** [-flohgøɢ] m. Folkestamme, Stamme. **-flutningur** [-flʏhdniŋgøɢ] m. Folkevandring. **-framför** [-framför] f. Nationalfremskridt. **-frelsi** [-frɛlsɪ] n. Folkefrihed. **-frelsismaður** [-frɛlsɪsma:ðøɢ] m. Forkæmper for Folke-

frihed. **-frjettir** [-frjɛhdɪ̜ɢ] fpl. almindelige Efterretninger. **-fræðandi** [-frai·ðandɪ] m. Folkelærer, Folkeoplyser. **-frægur** [-frai·qø̜ɢ] a. meget berömt. **-fulltrúi** [-fʏdʎtru:ɪ] m. Folkerepræsentant. **-fundarmaður** [-fʏndarma:ðø̜ɢ] m. Medlem af (den isl.) Nationalforsamlingen (1851). **-fundur** [-fʏndø̜ɢ] m. Nationalforsamling; — spec. *þjóðfundurinn*, den isl. Nationalforsamling 1851. **-gagn** [-gagʌ] n. Almenvel, Almennytte. **-garður** [-garðø̜ɢ] m. Nationalpark. **-gata** [-ga·da, -ga·ta] f. = **þjóðbraut.** **-geð** [-gɛ·ð] n. Folkekarakter. **-goð** [-go·ð] n. Folkeafgud, Folkets Afgud. ***-góður** [-goᵘ·ðø̜ɢ] a. ypperlig. **-grein** [-grɛi·n] f. Folkegren; Stamme. **-guð** [-gvʏ·ð] m. Nationalgud. **-hagasmiður** [-(h)aqasmɪ:ðø̜ɢ] m. (JÁÞj. II. 255), **-hagi (-a, -ar)** [-(h)ai·jɪ, -(h)a·qa(ø̜)] m. kunstfærdig Mand, is. en, som af Naturen er begavet med usædvanligt Haandelav: *hann var þ. á trje og járn.* **-hagur** [-(h)a·qø̜ɢ] a. overordentlig kunstnerisk begavet, fremragende som Smed el. Haandværker. **-hátíð** [-(h)au·ti:ð] f. Folkefest; Nationalfest: *þjóðhátíðin*, Festen 1874 i Anledning af Islands 1000aarige Bebyggelse. ° **-háttasaga** [-(h)auhdasa:qa] f. Kulturhistorie (Eimr. VI. 212). **-hatur** [-(h)a·dø̜ɢ, -(h)a·tø̜ɢ] n. Folkehad. **-heiður** [-(h)ɛi·ðø̜ɢ] m. Folkehæder, Nationalære. **-heill** [-(h)ɛidʎ] f. Folkets Vel, Almenvel. **-heiti** [-(h)ɛi·dɪ, -(h)ɛi·tɪ] n. Folkenavn. **-hetja** [-(h)ɛ·dja, -(h)ɛ·tja] f. Folkehelt, Nationalheros. **-hylli** [-(h)ɪdlɪ] f. indec. Folkeyndest, Popularitet. **-hjálp** [-ɦauʎ·p, -ɦaul·p] f. Samfundhjælp. **-hlið** [þjoᵘð·hʎɪ·ð] n. Hovedled (paa et Gærde); Hovedport (paa en Bygning). **-hollur** [þjoᵘ:þ(h)odlø̜ɢ] a. patriotisk. **-hreyfing** [þjoᵘð·hø̜ɛi·viŋk] f. Folkebevægelse. **-hugi** [þjoᵘ:þ(h)ʏʏ·jɪ] m. Folkeaand, -stemning. **-höfðingi** [-(h)övðiŋɟɪ, -(h)öbð-] m. Fyrste; Statsoverhoved. **-jöfnuður** [-jöbnøðø̜ɢ] m.: *fara í þjóðjöfnuð*, anstille Sammenligning mellem Nationer (StStAndv. I. 161). **-jörð** [-jörð] f. Gaard, tilhørende det offentlige, Domæne. **-kennilegur** [-ȼɛnɪlɛ:qø̜ɢ] a. betegnende for en Nation.

þjóðkynja framför [þjoᵘð·ȼɪnjafram·för] f. Racefremskridt (Eimr. XIV. 29). **-fræði** [-frai:ðɪ] f. indec. Etnologi. **-hatur** [-ha:dø̜ɢ, -ha:tø̜ɢ] n. Racehad. **-hleypidómur** [-hʎɛi:bɪdoᵘ·mø̜ɢ, -hʎɛi:pɪ-] m. Racefordom. **-munur** [-mʏ:nø̜ɢ] m. Raceforskel. **-ófriður** [-oᵘ:frɪðø̜ɢ] m. Racekrig.

þjóð kynsmót [þjoᵘð·ȼɪnsmoᵘ:t] n. Racepræg. **-kirkja** [-ȼɪɾɟa] f. Folkekirke. **-kirkjumaður** [-ȼɪɾɟøma:ðø̜ɢ] m. Medlem af Folkekirken. **-kjörinn** [-ȼö·rɪn] a. folkevalgt. **-konungur** [-ko·nuŋgø̜ɢ] m. Konge, der hersker over flere Folkeslag; mægtig Konge. **-kosinn** [-ko·sɪn] a. = **þjóðkjörinn.** **-kunna (-u)** [-kʏn·a] f. en almindelig kendt Sag. **-kunnugur** [-kʏn·øqø̜ɢ] a., **-kunnur** [-kʏn·ø̜ɢ] a. almindelig bekendt: *gera e-ð þjóðkunnugt*, göre n-t almindelig bekendt. **-kvæði** [-kvai·ðɪ] n. **1.** Folkevise. — **2.** Folkesang. — **3.** *(þjóðsöngur)* Nationalsang. **-lag** [-la·q] n. Folkemelodi. **-land** [-lant] n. Land, som bebos af et helt Folkeslag; stort Rige. **-legleikur** [-lɛqlɛi·gø̜ɢ, -lɛi·kø̜ɢ] m. Folkelighed. **-legur** [-lɛqø̜ɢ] a. **1.** *(þjóðrækinn)* national, patriotisk. — **2.** *(alþýðlegur)* folkelig, populær. — **3.** *(víðfeldinn)* omgængelig, forekommende, artig (Vf.). — **4.** adv. *-lega.* **-leið** [-lɛi·ð] f. almindelig Vej, Alfarvej. **-leiðtogi** [-lɛiðtoijɪ] m. Folkeleder. **-leiður** [-lɛi·ðø̜ɢ] a. almindelig afskyet. **-leikhús** [-lɛi·k(h)us] n. Folketeater: Nationalteater. **-leikur** [-lɛi·gø̜ɢ, -lɛi·kø̜ɢ] m. Folkeleg, national Leg. **-leysingi** [-lɛi·siŋɟɪ] m. Person, som ikke tilhører nogen Nation. **-líf** [-li·v] n. Folkeliv. **-lygari** [-lɪ·qarɪ] m. offentlig Løgner (Alþ. '11, B. II. 912). **-lygi** [-li·jɪ] f. **1.** *(þvaður)* løs Folkesnak (EJ.). — **2.** *(stórlýgi)* stor Løgn. **-lyndi** [-lɪndɪ] n. Patriotisme; folkeligt Sindelag. **-lyndur** [-lɪndø̜ɢ] a. patriotisk. **-lýti** [-li·dɪ, -li·tɪ] n(pl). Nationalfejl: *ýmisleg þ.* (Odds. II. 3, 254). **-löstur** [-lösdø̜ɢ] m. Nationallast. ***-maður** [-ma·ðø̜ɢ] m. ypperlig Mand. **-mál** [-mau·l] n. **1.** *(tunga þjóðarinnar)* Folkets Sprog, Nationalsprog. **2.** *(þjóðmálefni)* Nationalanliggende. **3.** i pl. *(stjórnmál)* Politik.

þjóðmála flokkur [þjoᵘð·maulaflohgø̜ɢ] m. politisk Parti. **-glamur** [-gla:mø̜ɢ] n. politisk Kandestøberi. **-himinn** [-hɪ:mɪn] m. politisk Himmel. **-maður** [-ma:ðø̜ɢ] m. Politiker, Statsmand. **-skúmur** [-sgu:mø̜ɢ] m. politisk Kandestøber.

þjóð málefni [þjoᵘð·mau·lebnɪ] n. politisk Anliggende. **-margur** [-margø̜ɢ] a. i meget stort Antal. **-megin** [-mɛi·jɪn] n. national Styrke. **-megun (-ar)** [-mɛi·qøn, -mɛ·q-] f. Nationalvelstand, et Folks økonomiske Tilstand. **-megunarfræði** [-mɛiqønaɢfrai:ðɪ, -mɛq-] f. indec. Nationaløkonomi. **-megunarfræðingur (-s, -ar)** [-mɛiqønaɢfrai:ðiŋgø̜ɢ, -mɛ·q-] m. Nationaløkonom. **-meiður** [-mɛi·ðø̜ɢ] m. Folketræ, Folkestamme (Eimr. XIII. 30). **-mein** [-mɛi·n] n. Nationalonde. **-menjar** [-mɛnjaɢ] fpl. nationale Mindesmærker. **-menjasafn** [-mɛnjasab·v] n. Nationalmusæum. **-menjavörður** [-mɛnjavör·ðø̜ɢ] m. Direktør for de nationale Mindesmærker, Rigsantikvar; Museumsdirektør. **-menni (-is,** pl. ds.) [-mɛn·ɪ] n. en for sit almennyttige Arbejde fortjænt Mand (Frankl. 115). **-menning** [-mɛn·iŋk] f. **1.** *(menning)* Civilisation, Kultur. — **2.** *(þjóðhátíð)* Folkefest (Flói, Rang.).

þjóðmenningar land [þjoᵘð·mɛniŋgarlan·t] n. Kulturland. **-leiðangur** [-lɛi:ðauŋgø̜ɢ] m. civiliserende Tog. **-saga** [-ø̜-sa:qa] f. Kulturhistorie.

þjóð mentun [þjoᵘð·mɛvdøn, -mɛntøn] f. = **þjóðmenning** 1. **-minjar** [-mɪnjaɢ] fpl. — **þjóðmenjar.** **-minningardagur** [-mɪniŋgarda:qø̜ɢ] m. Nationaldag. **-minningarhátíð** [-mɪniŋgaɢ(h)au:tið] f. Nationalfest. **-mæli** [-mai·lɪ] n. Truisme. **-mær** [-mai·r] a. meget berömt. **-mæringur** [-mai·riŋgø̜ɢ] m. en af Nationens mest berömte Mænd. **-nafn** [-nabv] n. Folkenavn, Navn paa et Folk, Personnavn for at betegne en Nation (f. Eks. Hr. Sørensen, John Bull osv.). **-níðingur** [-ni·ðiŋgø̜ɢ] m. Folkeboddel. **-nýta** [-ni:da, -ni:ta] vi. drive for Statens Regning. **-nýting** [-ni:diŋk, -ni:t-] f. Statsdrift. **-nytjamál** [-nɪdjamau·l, -nɪtja-] n. almennyttigt Anliggende. **-nýtur** [-ni·dø̜ɢ, -ni·tø̜ɢ] a. almennyttig; *þ. maður*, en for sit almennyttige Arbejde fortjænt Mand. **-ólfur (-s)** [þjoᵘ:ðoᵘlvø̜ɢ] m. npr. Navn paa en nu uddød Art (i Rvk.). **-ráð** [þjoᵘð·rau·ð] n. [illegible] Raad, den [illegible] Fremgangsmaade. **-ráðamaður** [-rauðama·ðø̜ɢ] m. [illegible]

ledende Politiker el. Statsmand (Fán. II. 66). **-rekkur** [-rɛhgø̜ɢ] m. *(lýðskrumari)* Demagog (JsJs.). **-rembingsskúmur** [-rɛmbiŋsgu:mø̜ɢ] m. Chauvinist. **-rembingur** [-rɛmbiŋgø̜ɢ] m. Chauvinisme. **-rígur** [-ri·qø̜ɢ] m. Nationalhad (Skírn. XV. 15). **-ríki** [-ri·ɟɪ, -ri·ȼɪ] n. = **þjóðveldi.** **-ríkisheild** [-riɟɪs(h)ɛil·t, -riȼɪs-] f. Statshele (Eimr. I. 100). **-rjettarfræði** [-rjɛhdaɢfrai:ðɪ] f. indec. Folkeret. **-rjettindi** [-rjɛhdɪndɪ] npl. Rettigheder som Folk; politiske Rettigheder. **-ræði** [-rai:ðɪ] n. Folkestyre. **-ræðisflokkur** [-raiðɪsflohgø̜ɢ] m. Folkestyreparti. **-rækilegur** [-raiɟɪlɛ:qø̜ɢ, -raiȼɪ-] a. patriotisk. **-rækinn** [-rai·ɟɪn, -rai·ȼɪn] a. patriotisk sindet. **-rækni** [-raihgnɪ] f. indec. Fædrelandskærlighed, Patriotisme.

þjóðræknis fjelag [þjoᵘð·raihgnɪsfjɛ:laɢ] n. patriotisk Forening; spec. om en Forening til Vedligeholdelsen af Forbindelsen mellem Islænderne i Amerika og Hjemlandet. **-móður** [-moᵘ:ðø̜ɢ] m. patriotisk Begejstring.

þjóð ræmdur [þjoᵘð·raimdø̜ɢ] a. **1.** *(þjóðkunnur)* vidtbekendt. — **2.** *(alræmdur)* berygtet. **-ræmi (-is)** [-rai·mɪ] n. almindelig Berömmelse. **-rænlegur** [-rainlɛ·qø̜ɢ] a. almennyttig (Odds. II. 3, 253). **-saga** [-sa·qa] f. **1.** Folkesagn; Myte: *íslenskar þjóðsögur.* — **2.** Folkets Historie: *hversu fyrir Jörgen fór síðar kemr meir við þjóðsögu en þessari frásögu* (EspS. 104). **-sagnafræði** [-sagnafrai:ðɪ] f. indec. Folkloristik. **-sagnahöfundur** [-sagnahö:vøndø̜ɢ] m. Optegner af Folkesagn. **-sagnasnuddari** [-sagnasnʏd:arɪ] m. (pop.) Folklorist. **-sál** [-sau·l] f. Folkeaand. **-sýnilegur** [-sinɪlɛ:qø̜ɢ] a. aabenbar for alle; iöjnefaldende; adv. *-lega*, paa en Maade, der er aabenbar for alle; i alles Paasyn. **-sjöttungur** [-sjöhduŋgø̜ɢ] m. sjette Del af Nationen. **-skáld** [-sgault] n. fremragende Digter; Nationaldigter. **-skiftalög** [-sɟɪfdalö:ɢ] npl. international Ret. **-skipulag** [-sɟɪbøla:ɢ, -sɟɪpø-] n. Samfundsorden. **-skjalasafn** [-sɟalasab·v] n. Rigsarkiv. **-skjalavörður** [-sɟalavör·ðø̜ɢ] m. Rigsarkivar. **-skrum** [-sgrʏ·m] n. Chauvinisme. **-skömm** [-sgöm] f. Skam for Nationen. **-skörungur** [-sgö·ruŋgø̜ɢ] m. fremragende, stor Mand. **-smiður** [-smɪ·ðø̜ɢ] m. ypperlig Haandværker, Mand, berömt for sin Kunstfærdighed. **-sneypa** [-snɛi·ba, -snɛi·pa] f. = **þjóðskömm.** **-sómi** [-soᵘ·mɪ] m. national Ære. **-spekingur** [-sbɛ·ɟiŋgø̜ɢ, -sbɛ·ȼ-] m. stor Vismand: *hinn nafnfrægi þ. Kant* (Odds. II. 2, 75). **-spurning** [-sbʏ(r)dniŋk] f. et for Nationen vigtigt Spörgsmaal. †**-stefna** [-sdɛbna] f. talrigt, offentligt Møde. ***-sterkur** [-sdɛɢgø̜ɢ] a. overordentlig stærk (JHall. 90). **-stjórn** [-sdjoᵘrdv] f. republikansk Forfatning, Republik. **-stjórnarhugur** [-sdjoᵘrdnaɢ(h)ʏ:qø̜ɢ] m. Republikanisme. **-stjórnlegur** [-sdjoᵘrdnlɛ:qø̜ɢ] a. republikansk; folkelig, demokratisk. **-stofnun** [-sdobnøn] f. offentlig Anstalt, Institution. **-stríð** [-sdri·ð] n. Folkekrig, Nationalkrig. **-sæmd** [-saimt] f. Folkehæder, national Ære. **-sögn** [-sögv] f. Folkesagn. **-söngur** [-söyŋgø̜ɢ] m. Nationalsang, -hymne. **-tjón** [-tjoᵘ·n] n. national Skade. **-trú** [-tru·] f. **1.** *(trú alþýðu)* Folketro. **2.** *(ríkistrúarbrögð)* Statsreligion.

þjóðtrúar fræði [þjoᵘð·truaɢfrai:ðɪ] f. indec. Folklore (ÓDavSk. 2). **-fræðingur (-s, -ar)** [-frai:ðiŋgø̜ɢ] m. Folklorist. **-hugmynd** [-(h)ʏq·-mɪnt] f. mytisk Forestilling. **-maður** [-r-ma:ðø̜ɢ] m. = **þjóðkirkjumaður.**

þjóð tröð [þjoᵘð·trö·ð] f. = **þjóðbraut.** **-tunga** [-tuŋga] f. et Folks Sprog, Modersmaal. **-vald** [-valt] n. = **þjóðveldi.**

þjóðvalds maður [þjoᵘð·val(t)sma:ðø̜ɢ] m. Republikaner. **-ríki** [-ri:ɟɪ, -ri:ȼɪ] n. Republik. **-sinni** [-(d)-sɪn:ɪ] m. Republikaner. **-stjórn** [-sdjoᵘr·dv] f. republikansk Forfatning.

þjóð vegagjald [þjoᵘð·veqaɟal·t] n. offentlig Vejafgift (Eimr. XIII. 178). **-vegur** [-vɛ·qø̜ɢ] m. Landevej, is. Hovedvej. ***-vel** [-vɛ·l] adv. ypperligt. **-veldi** [-vɛldɪ] n. Republik, Fristat.

þjóðveldis andi [þjoᵘð·vɛldɪsan·dɪ] m. Republikanisme. **-maður** [-ma:ðø̜ɢ] m., **-sinni (-a, -ar)** [-ɪ-sɪn:ɪ] m., **-vinur** [-s-vɪ:nø̜ɢ] m. Republikaner.

þjóð venja [þjoᵘð·vɛnja] f. Folkeskik. **-verji (-a, -ar)** [-vɛrjɪ] m. Tysker. **-verska (-u)** [-vɛɢsga] f. = 1. **þýska.** **-verskur** [-vɛɢsgø̜ɢ] a. **þýskur.** **-verslun** [-vɛɢslon] f. Landsmonopol: *Tillagan um þjóðverzlun, (einokun, sem þjóðin 'leggur á herðar' verur)* (Alþ. '11, B. II. 1493). **-vilji** [-vɪljɪ] m. Folkevilje. **-vinafjelag** [-vɪnafjɛlaɢ] n. spec. *hið ísl. Þ.*, Selskabet af isl. Folkevenner, et literært Selskab, opr. med politisk Præg. **-vinur** [-vɪ·nø̜ɢ] m. Folkeven, Patriot. **-virki** [-vɪɾɟɪ] n. Nationalværk. **-vitringur** [-vɪ·driŋgø̜ɢ, -vɪ·tr-] m. ypperlig lærd. **-vörður** [-vörðø̜ɢ] m. Nationalgarde. **-þing** [-þiŋk, þjoᵘ·þ:iŋk] n. Folkeforsamling, Folketing (i Danmark); Parlament. **-þing(i)smaður** [-þiŋɟɪsma:ðø̜ɢ, -þiŋs-] m. Medlem af Folketinget, Folketingsmand (dansk). **-þing(is)salur** [-þiŋɟɪsa:lø̜ɢ, -þiŋ-] m. Folketingssal. **-þrif** [-þrɪ·v] npl. Nationalvelstand; Almenvel. **-þrifafyrirtæki** [-þrɪvafɪ:rɪ(ø̜)taiɟɪ, -taiȼɪ] n. almennyttigt Foretagende.

þjófa bálkur [þjoᵘ:vabauʎ·gø̜ɢ, -baul·kø̜ɢ] m. Afsnit om Tyveri i Lovbogen: (Lalem.) [illegible] det gaar over alle Grænser. **-bæli** [-bai:lɪ] n. Tilholdssted for Tyve, Tyverede. **-bæn** [-bai:n] f. Tyvebön. **-fylgsni** [-fɪl·(χ)snɪ] n. Tyveskjul, Tyvehule, Tyverede. **-fjelag** [-fjɛ:laɢ] n. Tyvebande. **-hyski** [-hɪs·ɟɪ] n. Tyvepak. **-kytja** [-ȼɪ:dja, -ȼɪ:tja] f. Tyvekule. **-leikur** [-lɛi:gø̜ɢ, -lɛi:kø̜ɢ] m. «Tyveleg»; en af Deltagerne er Tyv, som stjæler Börnene fra deres Moder (ÓDavSk. 140). **-leit** [-lɛi:t] f. Eftersøgning af stjaalet Gods, Sögen efter stjaalet Gods: *leita þ. á (hjá) e-m.* **-lið** [-lɪ:ð] n. Tyvebande; Tyvepak. **-lykill** [-lɪ:ɟɪdʎ, -lɪ:ȼ-] m. **1.** *(lykill þjófa)* Tyvenögle, Dirk. — **2.** *(brennimark á þjófa)* Tyvebrændemærke. **-ljós** [-ljoᵘ·s] n. hvid Halespids: *hvar ketlingur með þ. í rófunni hefir tapast* (Vísir, '18, 37). **-mál** [-mau:l] n. Tyvesprog. **-mark** [-maɢ·k] n. Øremærke paa Faar, som let kan laves om til et andet Mærke. **-rót** [-roᵘ:t] f. Tyverod, mytisk Plante, der trækker Penge til sig (JÁÞj. I. 645); Alrune. **-spil** [-sbɪ:l] n. Esserne og to andre Kort tages frem og deles rundt; den der faar Ruder Es er Sysselmand, den der faar Hjærter Es Bonde, Klöver Es Bedde og Spar Es Tyven, de andre Vidner. Bonden anklager [illegible]. Sysselmanden tar Tyven og angiver en af de andre som

Tyven. Hvis han angiver rigtigt, faar ‹Tyven› et Dask af ‹Bødelen›, i modsat Fald Angiveren. Spilles ogsaa med en 7. Mand som ‹Konge› (ÓDav. Sk. 334). **-stefna** [-sdɛb·na] f. magisk Formel mod Tyve, for at faa dem til at tilbagegive det stjaalne (ÓDavÞul. 102). **-öld** [-öl·t] f. Tyveperiode.

þjóf fólginn [þjoᵘf:oᵘlɉɪn] a. skjult som Tyvekoster. **-færsla** [-f:aiɡsla] f. det at føre en Tyv til Øvrigheden. **-geðjaður** [þjo·v ɉɛðjaðoɡ] a., **-gefinn** [-ɉɛ·vɪn] a. tyvagtig. **-gefni** [-ɉɛbnɪ] f. indec. Tyvagtighed. **-gjarn** [-ɉa(r)dn] a. = **þjófgefinn.** **-heldur** [þjoᵘ:f(h)ɛldøɡ, þjoᵘ:v-] a. sikker for Indbrudstyve; dirkefri. **-hræddur** [þjoᵘf·(h)ɡaid·øɡ] a. bange for at n-t bliver stjaalet. **-kenna** [-ʄɛn·a] vt. beskylde for Tyveri: *Það hefir enginn gott af því að þ. mig* (JTrHeið. III. 125). **†-laun** [-v·-löy·n] npl. Tyvskjulen: *leyna e-u þjóflaunum*, skjule n-t i den Hensigt at stjæle det. **-legur** [-lɛɡøɡ] a. lignende en Tyv.

þjófnaðar dómur [þjoᵘb·naðardoᵘ:møɡ] m. Dom for Tyveri. **-grunur** [-ɡrʏ:nøɡ] m. Mistanke for Tyveri. **-mál** [-mau:l] n., **-sök** [-ɡ-sö:k] f. Tyverisag.

þjófnaður (-ar, -ir) [þjoᵘb·naðøɡ] m. Tyveri.

þjófóttur [þjoᵘ:voᵘhdøɡ] a. tyvagtig.

þjófráð [þjo·v rau·ð] n. Anslag til (Plan om) at stjæle: *ríða e-m þjófráðum*, hjælpe en med Raad til at stjæle.

þjófs auga [þjoᵘf·söy·ɡa] n. Tyveöje; Øje, som tyder paa Tyvenatur. **†-baugur** [-böy·ɡøɡ] m., **†-bugur** [-bʏ·ɡøɡ] m. i Forb.: *bæta þjófsbaug (-bug) fyrir sig*, overbevises om Tyveri. **-eyra** [-ei:ra] n. 1. den yderste Del af et Faars Øre, hvor Mærket sidder, som man ikke maa spise, hvis man ikke skal blive Tyv. — 2. stort Øre. **-fingur** [-fiŋɡøɡ] m. Tyvefinger. **-grey** [-ɡrei·] n. tyvagtig Hund; overf. ussel Tyv (JÁÞj. II. 507). **-hvekkur** [-χwɛhɡøɡ, -kvɛhɡøɡ] m. Tyvestreg (ÓDavÞul. 121).

†þjófska (-u) [þjoᵘf·sɡa] f. 1. *(þjófnaður)* Tyveri. — 2. *(þýfi)* Tyvekoster.

þjófskapur [þjoᵘf·sɡaboɡ, -sɡapøɡ] m. = **þjófnaður.**

þjófs legur [þjoᵘf·slɛɡøɡ] a. som ser ud til at være en Tyv, tyvagtig; — adv. *-lega*, som en Tyv, stjaalent, forborgent: *fara þ. með e-ð*, behandle n-t som om det var blevet stjaalet. **-mark** [-maɡk] n. Tyvsmærke, Tyvestempel. **-nafn** [-nabv] n. Tyvenavn. **-nautur** [-nöy·døɡ, -nöy·tøɡ] m. en, der nyder godt af Tyvekosterne; Hæler: (Ordspr.) *þ. er ekki þjófum betri*, Hæleren er saa god som Stjæleren; *þjófurinn þrífst, en þjófsnauturinn aldrei* (GJ.), Tyv kan trives, men Hæler aldrig. **-nef** [-nɛ·v] n. Tyvenæse. **-tiltæki** [-tɪltaiɉɪ, -taiʄɪ] n. Tyvestreg.

þjóf stolinn [þjoᵘf·sdo·lɪn] a. stjaalen, tyvstjaalen. **-sök** [-sö·k] f. Anklage for Tyveri, Tyvsag.

þjófur (-s, -ar) [þjo:vøɡ, þjo:fs] m. 1. Tyv: *lýsa e-n þjóf að e-u*, beskylde en for at have stjaalet n-t; (Ordspr.) *stund og staður gerir margan þjóf* (GJ.), Lejlighed gør Tyve; *ilt er að stela þar sem þ. er húsbóndi* (GJ.), det er ondt at stjæle, hvor Bonden selv er Tyv; *það vill einn þjófurinn, að annar hangi með sjer* (GJ.), den ene Tyv ønsker den anden med i Galgen; *lýgur þ. og stelur, grefur í jörð og felur* (GJ.), Tyv lyver og stjæler, graver ned og fjæler; *ýmist er þjófs dögg eða þjófs þerrir* (GJ.), snart er det Tyvedug, snart Tyvetörke (ɔ: Tyv stjæler, hvordan Vejret end er). — 2. = *þjófaspil* (JThPs. 32). — 3. *þ. í ljósi*, en Tyv i Lyset; *þ. í spilum*, et omvendt Kort (jfr. ÓDavSk. 334).

þjó hlaup [þjo·hλöy·p] n. = **grashlaup.** **-hleypa** [-hλei·ba, -hλei·pa] vt. med dat. udsætte Udførelsen af n-t: *jeg held jeg þjóhleypi því til morguns* (VSkaft.). **-hnappur** [-hvahbøɡ] m. Bagdel, Arsballe.

***þjokkur** [þjohɡøɡ] a. = **þykkur.**

þjó krappur [þjoᵘ:krahbøɡ] a.: *þ. ljár*, Le, hvis *þjó* (se *þjó* 4) danner en (for) skarp Vinkel med Ryggen. **-leggur** [-lɛɡ·øɡ] m. Laarben.

þjóna (a) [þjoᵘ:na] vt. med dat. 1. a. tjæne en, staa under ens Myndighed: *þ. húsbónda sínum*; — *þ. lund sinni*, handle efter sit Naturel; — b. vi. *þ. undir e-n*, tjæne under en, tjæne en; *þ. að heyi*, göre Hoarbejde (jfr. LFR. II. 62). — 2. *(dýrka)* dyrke, tilbede: *þ. guði*. — 3. opvarte, betjæne: *þ. e-m til sængur*, hjælpe en ved ens Aftentoilette; *þ. til borðs*, opvarte. — 4. vaske og lappe ens Töj: *hver þjónar þjer?*; *það er mikið verk að þ. svo mörgum karlmönnum*. — 5. a. *þ. brauði*, betjæne et Kald, være Sognepræst til et Kald; *þ. kirkju*, forrette Gudstjæneste ved en Kirke: *presturinn getur ekki þjónað svo mörgum kirkjum*. — b. abs. holde Gudstjæneste, være Præst: *(gamli presturinn, sem hafði þjónað þar í fjölda mörg ár* (JT·Halla 30).

þjónan (-ar) [þjoᵘ:nan] f. = **þjónkun.**

þjóneyti (-is, pl. ds.) [þjoᵘ:nei·dɪ, -nei·tɪ] n. Okse, Stud (Milt. 368).

1. **þjónka (-u, -ur)** [þjoᵘŋ̊·ɡa, þjoᵘŋ·ka] f. (spottende el. spøgefuld Benævnelse paa) en Kvinde, der vasker og lapper ens Töj (Breiðd.).

†2. **þjónka (a)** [þjoᵘŋ̊·ɡa, þjoᵘŋ·ka] vt. underkaste sig, undertvinge.

þjónkan (-ar, -ir) [þjoᵘŋ̊·ɡan, þjoᵘŋ·kan] f., **þjónkun (-ar, -anir)** [þjoᵘŋ̊·ɡøn, þjoᵘŋ·køn] f. Tjæneste, Tjænesteydelse.

þjón n (-s, -ar) [þjoᵘd·v, þjoᵘ:naɡ] m. Tjæner.

†þjónun (-ar) [þjoᵘ:nøn] f. = **þjónkun.**

†þjónunarmaður [þjoᵘ:nønarma:ðøɡ] m. Tjæner.

1. **þjónusta (-u, -ur)** [þjoᵘ:nøsda] f. I. 1. Tjæneste: *vera í þjónustu e-s*; — *hafa marga menn í þjónustu sinni*, beskæftige mange Mennesker. — 2. Opvartning (jfr. *þjóna* 4.): *röskir strákar þurfa mikla þjónustu*. — 3. a. Opvarterske, en, der vasker og lapper ens Töj: *hver er þ. þín?* — b. Kammerjomfru (JHall. 283). — II. 1. *(guðsþjónusta)* Gudstjæneste. — 2. Berettelse (af syge): *taka þjónustu*, blive berettet.

2. **þjónusta (a)** [þjoᵘ:nøsda] vt. berette (syge).

þjónustu ár [þjoᵘ:nøsdøau:r] n. Tjænesteaar. **-bann** [-ban·] n. (Horst. 294) = **útsetning** 2. **-brögð** [-bröɡ·ð, -brög·þ] npl. Arbejde med at vaske og lappe Töj: *við sláturgerð og matreiðslu, þ. og heimilissnúninga* (GFrÁtt. 162). **†-buðkur** [-bʏþ·ɡøɡ, -bʏð·k-] m. Foderal til Kalken og Disken. **-bundinn** [-bʏn·dɪn] a. 1. *(bundinn í þjónustu e-s)* tjænstpligtig, tjænende. — ?2. *(skuldbundinn)* forbunden. **-dagur** [-da:ɡøɡ] m. Jour, Tjænestedag: *hafa þjónustudag*, have Jour, være tjænstgörende. **-ferð** [-fɛr·ð] f. en Præsts Gang for at berette en syg (Hróarsk. 50). **-fólk** [-foᵘλ·k, -foᵘl·k] n. Tjænerskab. **-frímerki** [-fri:mɛɡɉɪ] n. Tjænestefrimærke. **†-fullur** [-fʏd·løɡ] a. = **þjónustusamur.** **-gerð** [-ɉɛr·ð] f. Gudstjæneste. **-kaleikur** [-ka:lɛiɡøɡ, -lɛik-] m. lille Kalk til Brug ved Berettelse af en syg. **-kaup** [-köy:p] n. Tjænestelön. **-kona** [-ko:na] f. Tjænestekvinde; Opvarterske. **-laus** [-löy:s] a. 1. uden Præst el. Gudstjæneste: *standi kirkjan þ.* — 2. uden Ret til at forrette Gudstjæneste: *skyldu prestar vera þjónustulausir í þriá sunnudaga* (Esp. IV. 61). — 3. uden Berettelse: *deyja þ.* — 4. uden Opvartning el. Opvarterske, uden en til at vaske og lappe ens Töj (jfr. 1. *þjónusta* 2.—3.). **-lið** [-lɪ:ð] n. Tjænerskab. **-maður** [-ma:ðøɡ] m. Tjæner. **-mey** [-mei:] f. Tjænestepige, Kammerpige. **-mjúkur** [-mju:ɡøɡ, -mju:k-] a. tjænstvillig, lydig. **-mær** [-mai:r] f. Tjænestepige, Kammerpige.

þjónustun (-ar) [þjoᵘ:nøsdøn] f. Berettelse af en syg.

þjónustu samlegur [þjoᵘ:nøsdøsam·lɛɡøɡ] a. = *þjónustusamur*, tjænstvillig, tjænende; — adv. *-lega*, [1]) *(fúslega)* tjænstvilligt; [2]) *(í embættisnafni)* tjænstlig. **-samur** [-sa:møɡ] a. tjænstvillig. **-semd** [-sɛm·t] f., **-semi** [-sɛ:mɪ] f. indec. Tjænstvillighed. **-símskeyti** [-sim·sɉeidɪ, -sɉeitɪ] n. Tjænestetelegram. **-skyldur** [-sɉɪl·døɡ] a. = **þjónustubundinn.** **-stúlka** [-sduλ·ɡa, -sdul·ka] f. a. *(vinnukona)* Tjænestepige. — b. *(innistúlka)* Stuepige. **-sveinn** [-sveid·v] m. Tjæner, Opvarter. **-tekja** [-tɛ:ɉa, -tɛ:ʄa] f. Modtagelse af Nadveren (Esp. III. 21).

þjónvist [þjoᵘn·vɪst] f. Tjæneste.

1. **þjór (-s, -ar)** [þjoᵘ:r] m. 1. Tyr; Stud, gildet Okse; spec. Okse, som er gildet efter at den er blevet gammel (Rang.). — 2. *(svallari)* Svirebroder.

2. **þjór (-s)** [þjoᵘ:r] n. *(svall)* Svir.

þjóra (a) [þjoᵘ:ra] vt. og vi. svire: *þ. í brennivíni; þ. brennivín.*

þjórari (-a, -ar) [þjoᵘ:rarɪ] m. Dranker.

þjór fje [þjoᵘɡ·fjɛ·] n. Drikkepenge. **-hlutur** [-(h)λʏ·døɡ, -(h)λʏ·tøɡ] m. Stykke af Kroppen af en slagtet Stud.

Þjórs á [þjoᵘɡ·sau·] f. npr. Flod paa Sydlandet. **-árdalur** [-aurda:løɡ] m. npr. Dal langs *Þjórsá* i Egnen *Gnúpverjahreppur.*

þjórungur (-s, -ar) [þjoᵘ:ruŋɡøɡ] m. = 1. **þjór** 1.

þjós (-ar, -ir) [þjoᵘ:s] f. 1. = *hvalþjós*. — 2. *(kjötflykki)* kødfuldt Stykke uden Ben. — 3. *(feit stúlka)* ‹Kødbjærg›.

þjósnir [þjoᵘs·nɪɡ] fpl. Hestens Avlelem.

þjóst [þjoᵘs·t] n. = **þjóstur.**

þjóst hugi [þjoᵘs·t(h)ʏɣ·jɪ] m. forbitret Sind. **-yrði** [-ɪr·ðɪ] npl. vrede Ord. **-samlegur** [-samlɛ·ɡøɡ] a. haard, barsk; hæftig; røbende Fjendskab el. Had.

þjóstugur [þjoᵘs·døɡøɡ] a. vred, barsk.

þjóstur (-s) [þjoᵘs·døɡ] m. Vrede, forbitret Barskhed: *spyrja af* (el. *með*) *þjósti miklum.*

þjósubiti [þjoᵘ:søbɪ:dɪ, -bɪ:tɪ] m. Stykke flænset Hvalkød (MJSöguk. 12).

þjóta (þýt, þjótum; þaut, þutum; þyti; þotið) [þjoᵘ:ta; þi:t, þjoᵘ:døm, þjoᵘ:tøm; þöy:t, þʏ:døm, þʏ:tøm; þɪ:dɪ, þɪ:tɪ; þo:dɪð, þo:tɪð] vi. og v. impers. 1. tude, suse, bruse: *vindurinn þaut í limi trjánna*; — *þýtur í skóginum*, Skoven suser. — 2. tude, hyle (om vilde Dyr): *úlfurinn þýtur* (BH.). — 3. overf.: *þýtur í nösum*, (han, hun) farer op, bliver hæftig vred; *þýtur í e-m*, en siger n-t: *Mér heyrðist einhverntíma þ. í þér eitthvað á þá leið* (EKvOf. 326). — 4. *(fara hart)* styrte, fare, ile: *þ. af stað*, fare af Sted; *þ. á fætur*, fare op; *þ. úr einu í annað*, fare fra det ene til det andet, være i evig Uro; *þ. upp*, [1]) fare op af Sædet: *hann þaut upp og hljóp út*; [2]) fremspire hurtig, skyde op: *illgresið þýtur upp*; (Ordspr.) *fljótt upp þotið, fljótt hjaðnað*, hvad hurtig vokser, hurtig visner (Eimr. X. 140); [3]) opstaa pludselig, blomstre hurtig op, faa et stort Opsving: *bærinn hefur þotið upp á nokkrum áratugum*; [4]) *(reiðast)* fare op, blive vred; — *þ. út (úr herberginu)*, styrte ud (af Værelset); — ppr. *þjótandi*, farende: *hann kom þ.*; — pp. *þotinn*, faret af Sted: *hann var þ. áður en jeg vissi.*

þjótandi (-a) [þjoᵘ:dandɪ, þjoᵘ:t-] m. 1. *(þytur)* Susen (Eimr. XIV. 6). — 2. Strøm: *Hann kann best við sig í miðjum þjótandanum, þegar allar öldur skella á honum* (JTrB. 192). — 3. (anat.) Hulaare.

þjótta (-u, -ur) [þjoᵘhda] f. 1. *(hart kjöt)* sejgt og magert Kød. — 2. *(harðvelli, óslјett og komið í mosa og sinu)* tuet, haard Jord med Mos og saftløst Græs fra forrige Aar; daarlig, ufrugtbar Udmark. — 3. a. *(kuldaþjótta)* koldt og barsk Vejrlig (Breiðd.). — b. is. i pl. *þjóttur*, pludselig indtrædende koldt Vejr (Skaft.).

þjóttu legur [þjoᵘhdølɛ·ɡøɡ] a. (Af., Skaft.) = **harðindalegur.** **-mýri** [-mi:rɪ] f. ufrugtbar, tör Mose (Sl.).

þjótur (-s, -ar) [þjoᵘ:døɡ, þjoᵘ:tøɡ] m. *1. *(vindur)* Vind. — 2. Trægrene el. Stager, hvorpaa n-t tørres: *til þess er þ. að þurka á* (SchMál.); (Ordspr.) *það skal á þjót þorna, sem á þræli vöknar*, det skal paa Trægrene törres, som paa Træl bliver vaadt. — 3. Instrument af Spanskrör til at banke Næt med for at rense dem, naar de er ophængt til Törring, Banketræ: *annarstaðar er það vani, að hafa barefli eða þjót, til þess að slá á netið* (JSFb. 13).

þjökuðum [þjö:ɡøðøm, þjö:k-] 1. p. pl. imp. ind. af **þjaka.**

þjökun (-ar, þjakanir) [þjö:ɡøn, þjö:køn; þja:ganɪɡ, þja:k-] f. Undertrykkelse; Plage, Mishandling; haard Medfart; Hjemsøgelse.

þjökunarfullur [þjö:ɡonaɡfʏd·løɡ, þjö:k-] a. trykkende (LFR. V. xii).

þjöl (þjalar, þjalir el. **þjeljar** (Af.)) [þjö:l, þja:lɪɡ, þjɛl·jaɡ] f. Fil.

þjöppuðum [þjöhbøðøm] 1. p. pl. imp. ind. og conj. af **þjappa.**

þjörkudrjúgur [þjöɡ·ɡødrju:(q)øɡ] a. kivagtig.

þjörkun (-ar) [þjöɡ·ɡøn] f. = **þjark** 1.—2.

þjösna legur [þjös·nalɛ·ɡøɡ] a. 1. grov og ubesindig; fremfusende: *þ. gapaskapur*. — 2. *(hrottalegur)* raa. **-skapur** [-sɡa·bøɡ, -sɡa·pøɡ] m. 1. Grovhed og Fusentasteri; Ubesindighed. — 2. *(hrottaskapur)* Raahed.

þjösnast (a) [þjös·nast] vrefl. fare ubesindigt el. hensynsløst løs paa n-t: *þ. áfram*, styrte hovedkulds frem; trænge sig hensynsløst frem.

þjösni [þjös·nı] m. **1.** *(bráður maður og framhleypinn)* grov Fusentast. **2.** *(hrotti)* raa, urimelig Person: *hann er mesti þ. við konuna sína.*

1. **þó** [þou:] **I.** adv. **1.** dog, alligevel: *hann bað mig ekki um það, en þó gerði jeg það* el. *en jeg gerði það þó*; — *þó það!* ser man det!; *ekki nema það þó!* naada! har man hørt Mage!, *svo þú ætlar að verða ráðherra. Ekki nema það þó!* — *það er þó satt*, det er vist og sikkert; *þó ekki*, ¹) dog ikke: *er öllum heimill aðgangur, þó ekki börnum innan 14 ára*, ²) da vel ikke? *það skyldi þó ekki vera N. N.?* — *hann er þó ekki dáinn?*; (Talem.) *eða hitt þó heldur*, egl. eller snarere det modsatte, bruges naar man vil give de Ord, man har sagt, modsat Mening: *þú ert kurteis, eða hitt þó heldur*, det er svært, saa du er høflig ɔ: du er en rigtig Tølper. — **2.** *komust fáir undan og voru þó illa leiknir*, kun faa undslap, og endda haardt medtagne; *það er þó nokkuð langt* (med Tryk paa *þó*), det er slet ikke saa kort. — **II.** cj. *þó* (pop.) el. *þó að*: **1.** skönt: *þó (að) hann vildi halda áfram, (þá) gat hann það ekki fyrir þreytu.* — **2.** selv om: *þó (að) jeg vildi gera það, (þá) gæti jeg það ekki*; — *þó aldrei nema*, om saa var, om … end: *þó aldrei nema hann vildi gera það*; — *og þó (að) svo væri*, og selv om det var Tilfældet; *þó það nú væri!* intet Under!; *þó ekki væri nema* …, selv om det ikke var mere end: *getið þjer ekki hjálpað mjer um, þó ekki væri nema hálfpott af mjólk?*

2. **þó** [þou:] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af *þvo*: *Þórarinn þó sér* (ÞGjOs. 39).

þóf (-s, pl. ds.) [þou:v] n. **1.** *(það að þæfa)* Valkning: *sækjast seint þófið*, være længe om Valkningen. — **2.** *(það, sem þæft er)* Töj, som valkes: *Bárður minn á Jökli, leggstu á þófið mitt* (JÁÞj. II. 580). — **3. a.** *(vinna sem gengur seint)* langsommeligt Arbejde. — **b.** overf. uafgörende, trættende Kamp; Trækken i Langdrag; Vrövl: *leiðist mjer þ. þetta*; — *e-ð stendur* (el. *gengur) í þófi*, der strides frem og tilbage om n-t.

þófa berði [þou:vabɛr·ðı] n. sammenfiltret Uld el. Haar. **-blað** [-bla:ð] n. Stykke fast, tört Græstörv (jfr. *reiðingur* og *þófi*) (JÁÞj. I. 324). **-brekán** [-brɛ:gaun, -brɛ:kaun] n. Filttæppe; uldent Tæppe, der bruges som en Slags Overdækken (over *þófi*). **-dýna** [-di:na] f. Ridehynde. **-hattur** [-hahdøꝍ] m. Filthat. **-ól** [-ou:l] f. Læderrem, se *þófól*.

þófara aðferð [þou:var(a)að·fɛrð] f. Maade at valke Töj paa (ÞThLfr. III. 70). **-biti** [-a-bı:dı, -bı:tı] m. Valkerbid, Traktement efter endt Valkning (JÁÞj. II. 580). **-jörð** [-jör·ð] f. (Odds. Indl. 121) = **þvottjörð. -kefli** [-ḱɛb·lı] n. Valkestok. **-laun** [-löy:n] npl. (Breiðd.) = **þófarabiti. -leir** [-lɛi:r] m. Valkejord, Sæbejord. **-mylna** [-mıl·na, -mıl:a] f. Valkemølle, Stampemølle. **-vjel** [-vjɛ:l] f. Valkemaskine.

þófareiði (-is, pl. ds.) [þou:varɛi:ðı] n. (opr. = *þófi* 3., nu i Alm.) Sadel: *hlupu þeir svo sem fætur toguðu til hestanna, og drifu á þófareiðin* (skyndte sig at sadle Hestene) (JÞorkÞjs. 170).

þófari (-a, -ar) [þou:varı] m. Valker: *Ólafur þófari var lítill maður* (JTrHeið. III. 84); — overf. Vrövlehoved: *háttv. þvoglari og þ.*

þófa silki [þou:vasıλ·ɟı, -sıl·ḱı] n. Silkeflos. **-skór** [-sgou:r] m(pl). Filtsko. **-spjald** [-sbjal·t] n. Filtbræt. **-ull** [-Yd·λ] f. Filtuld.

þóf ferð [þou·v fɛrð, þou·f:ɛrð] f. Valkervandring. **-gróinn** [þou·v grou· ın] a. **1.** sammenfiltret paa Grund af Valkning: *það er ekki hægt að rekja framleistinn upp, hann er orðinn svo þ.* — **2.** tæt: *geitarlausann þ. hvítann við* (LFR. III. 219).

þófi (-a, -ar) [þou:vı] m. **1.** *(flóki)* Filt. — **2.** *(undir hnakk)* Sadelpude (Árn., VSkaft.). — **3.** et af Uld sammenvalket Hestedækken, brugt i Stedet for Sadel: *þ. var útbúnaður, er kvenfólk hafði til að ríða á, áður en söðlar tíðkuðust. Það var vandlega þæfður ullarflóki, sem gyrtur var á hestinn, á að giska tveggja þuml. þykkur, fjórbrotinn oftast, en einstöku sinnum aðeins tvíbrotinn. Elst var að hafa ekki ístöð á þessum þófum, heldur einskonar fótafjalir, síðar voru á þeim ístöð*; jfr. *buskuþófi*; — *klókheit eru nú orðin vitska og embættismenn læra líka að klóra úr þófa sínum* (hytte sit) *og skrafa við skýin* (JMPísl. 124). — **4.** *(gangþófi)* Fodballe; — *þófaljón*, Hest (ÓDavÞj. 49).

þófinn [þou:vın] a. sammenkrympet og meget sammenfiltret (som ved Valkning): *þ. ullarflóki* (JÁÞj. I. 393).

þófmylna [þou·v·mıl·a, -mıl·na] f. Valkemølle.

þófna (a) [þou·b·na] vi. **1.** *(þæfast)* sammenfiltres, blive tættere ved Valkning. — **2.** *(hlaupa)* krybe sammen (f. Eks. ved Vaskning).

þófól [þou:vou:l] f. Læderrem, hvormed *þófi* 3. spændtes fast: *ofan á þófanum hafði hún kodda, brekán þar ofan á, áklæði átti hún ekki — ofan á brekánið var svo þófólin látin, — breið ól með hringjum og útbúnaði fyrir ístöð og gjörð, og gyrt á* (Eimr. XII. 101).

þófsmunur [þou·f·smY·nøꝍ] m. hvad Töjet kryber ind ved Valkning: *ætla fyrir þófsmun* (Árm. III. 130).

þófstaður [þou·f·sda·ðøꝍ] m. Sted, hvor man valker, Valkeri.

þófta (-u, -ur) [þou·hda] f. Tofte, Rorbænk.

þófti (-a, -ar) [þou·f·dı, þou·hdı] m. en, som sidder paa samme Rorbænk, Rorkarl.

þóftu fylla [þou·hdɔfıd·la] v. impers.: *bát þóftufyllir*, en Baad løber fuld af Vand (el. Sø) helt op til Rorbænkene (jfr. JÁÞj. I. 547). **-fullur** [-fYd·l-øꝍ] a. fuld af Vand (el. Sø) op til Rorbænkene (GKonÆf. 75). **-sterkur** [-sdɛꝍ·gøꝍ] a. stærktoftet (Od. 36). **-stæði** [-sdai:ðı] n. en af de Halvdele, hvori et Rum i en Baad kan deles v. Hj. af en Tofte: *vóru tvær þóptur í hverju rúmi, og þóptustæði hvert kallat Hálfrými* (LFR. VI. 139).

þógum [þou:(q)øm] 1. p. pl. imp. ind. af *þvo*: *þógum líkið* (Od. 514).

Þói (-a, -ar) [þou:ı] m. npr. (Vf.) Dim. af **Þóroddur.**

1. **þoka (-u, -ur)** [þo:ga, þo:ka] f. **1.** Taage: *margt býr í þokunni*, … *í þoku*, se n-t uklart. — **2.** Navn paa et Hunfaar af graalig Farve.

2. **þoka (a)** [þo:ga, þo:ka] v. **I. 1.** vt. med dat.: **a.** bevæge langsomt: *hann gat ekki þokað steininum*, han kunde ikke flytte Stenen en Smule; *þ. sjer úr stað*, rykke lidt til Siden; *jeg bað hann að standa upp, en hann þokaði sjer ekki*, jeg bad ham rejse sig, men han rörte sig ikke af Stedet; *þ. einhverju eldra húsi aptur á við*, rykke en ældre Bygning ind (Stj. '97, A. 94); *þ. e-m burt*, trænge en bort (jfr. Skírn. XII. 13). — **b.** overf. Bet.: *hann lætur ekki þ. sjer*, han lader sig ikke bevæge; *það mundi litlu þ.* (det vilde ikke hjælpe stort) *þó eg ráðlegði honum varlegri ásetning* (ÞGjD. 70); *þ. e-u um*, forandre n-t: *þá liggur næst að líta á það, hvort ákvæði, sem alþingi hefir samþykt … hafi nokkru um þokað í réttarstöðu landsins* (EArRétt. 367); *hér varð engu um þokað*, her kunde intet ændres (JTrHalla 108). — **c.** *þ. niður (verði)*, faa Prisen sat lidt ned; *þ. e-u upp*, faa n-t lidt forhöjet: *eigendum jarða (er) því innan handar að þ. eftirgjaldi þeirra upp sem ábúðarskattinum svaraði* (Alþ. '11, B. II. 1227). — **2.** vi. flytte sig, bevæge sig: *þ. fyrir e-m*, vige for en, göre Plads for en; — overf.: vige Pladsen for en; *þ. undan*, vige tilbage, trække sig tilbage. — **3.** impers.: *e-u þokar áleiðis*, n-t gaar langsomt fremad, n-t gör langsomme Fremskridt; *þ. saman*, nærme sig hinanden: *M. gladdist yfir, hve trúarhugmyndum kristinna manna væri að þ. saman*; — *þ. sundur*, glide bort fra hinanden. — **II.** refl. *þokast*: *þ. áfram*, avancere lidt; gaa langsomt (men støt) fremad; *þ. til*, rykkes, bevæges af sin Plads: *kirkjan hafði þ. til af grunninum*, Kirken havde bevæget sig lidt paa Grundmuren.

1. **þokka (a)** [þohga] vt. **I.** †**1.** *(þykja)* mene, tro, synes, have en Mening om n-t: *menn þokkuðu það á ýmsa vegu*, der var delte Meninger om det; *þ. með e-m*, holde med en. — †**2.** *(hirða um)* tage Notits af n-t; bryde sig om n-t. — **II.** refl. *þokkast*: **1.** *(geðjast)* behage. — **2.** nu is. i pp. *þokkaður*, lidt, yndet, afholdt: *vera vel (illa) þ. af e-m*, være vel (ilde) lidt af en, godt (daarlig) anskreven hos en.

2. **þokka (a)** [þohga] vt. med dat. (jfr. 2. *þoka*): *þ. e-u frá*, faa n-t færdigt i en Haandevending (ÓDav.).

þokka bót [þohgabou:t] f. **1.** Tilgift: *fá e-ð í þ.*, faa n-t i Tilgift (oven i Købet); *Meira að segja var þess háttar þekking í þ.* (oven i Købet) *bannsungin* (Eimr. XIV. 12); *Og svo verðurðu reið í þ.* (JóhSBHr. 29). — **2.** Dusør, Præmie: *skipstjórar fengi einhverja þ. að aflokinni ferð* (JAð. Ein. 346). **-bragð** [-braq·ð, -brag·þ] n. **1.** behagelig, pæn Optræden: *er gagnstæðast … góðum siðum, þocka-bragði og quenn-dygðum* (MvT. I. 36). — **2.** iron. Skarnstreg: *þetta var þ.* **-fas** [-fa:s] n. behageligt Væsen. **-gestur** [-ɟɛs·døꝍ] m. behagelig Gæst. **-gyðja** [-ɟıð·ja] f. Gratie (græsk Gudinde). **-góður** [-gou:ðøꝍ] a. **1.** *(geðugur)* tækkelig, net. — **2.** *(vel þokkaður)* kær, afholdt. — **3.** *(þriflegur)* renlig (BH.). **-gæði** [-ɟai:ðı] npl. **1.** *(vinsæld)* Popularitet, det at være afholdt. — **2.** *(góðmenska)* Godlidenhed, Venlighed. **-handtak** [-han·tak] n. pæn Haandsrækning: *skuli þeir* (ɔ: *stúdentar*) … *liást til ýmissra þocka-handtaka* (MvT. I. 168). **-kona** [-ko:na] f. †**1.** *(vinkona, hjákona)* Veninde: Eskerinde. — **2.** tækkelig Kvinde: *hún er mesta þ.* **-legur** [-lɛ·qøꝍ] a. **1.** *(geðslegur)* tækkelig; med et venligt og tiltrækkende Væsen: *konu … heldur roskinlega, en þokkalega* (JÁÞj. II. 349). — **2.** *(þrifalegur)* renlig: *var stofan fátækleg, en mjög þokkaleg.* — **3. a.** *(snotur)* hyggelig, pæn. — **b.** yndig: *notið þokkalegs útsýnis* (Eimr. IV. 161). — **4.** *(dálaglegur)* ordentlig: *hafa fengið þokkalega ofanígjöf* (ordentlig Tiltale) (And. I. 80). — **5.** adv. *-lega*: **a.** pænt, renligt: *ganga þ. til fara.* — **b.** ikke saa lidt: *hann var þ. reiður.* **-leysi (-is)** [-lei·sı] n. Utækkelighed. †**-maður** [-ma:ðøꝍ] m. Elsker. **-mót** [-mou:t] n. Tækkelighed, tækkeligt Væsen. **-piltur** [-pıλ·døꝍ] m. (iron.) Slubbert, væmmelig Fyr, Afskum: *Þetta hefir maður af þér, þokkapiltinum!* (EKvÝhl. 69). †**-samur** [-sa·møꝍ] a. behagelig; afholdt. **-sæld** [-sail·t] f. Yndest; Popularitet. **-sæll** [-said·λ] a. yndet, afholdt, populær. †**-vilji** [-vıl·jı] m. naadig Vilje.

þokki (-a) [þohɟı] m. **1.** Mening, Syn paa Sagen: *spyr jeg litt að þínum þokka um það mál.* — **2. a.** Yndest, Behag: *vera í góðum þokka hjá e-m*, være vel set (höjt anskreven) hos en: *var skólabróðir biskupsins og í góðum þokka hjá yfirvöldunum* (GFrE. 65); *hann fjell þeim vel í þokka*, de syntes godt om ham; *bjóða af sjer góðan þokka*, have et vindende Væsen; *leggja þokka á e-n*, fatte Kærlighed til en; *svegja* (sic) *þokka hans til sín*, faa ham til at synes godt om hende (ÞGjÚf. 26). — **b.** Velvilje: *vissu Skagfirðingar þokka hans við sig* (GKonÆf. 238). — **3.** *(yndisþokki)* Ynde, yndefuldt Væsen, Tække: *Og svona aumingjar þykja nú ekki til þokka* (pynte) *á stórheimilum* (Eimr. III. 165). — **4.** *(geð)* Sindsstemning, Sind, Hu; (Ordspr.) *þokka hylur sá, er þegir* (GJ.), Tavshed skjuler Tanker. — †**5.** *(þykkja)* Misstemning, Uenighed.

þokkur (-s) [þohgøꝍ] m. = *þokki* 4.: Sind, Sindelag.

†**þoknan** [þohgnan], **þóknan** [þou·hgnan] f. = **þóknun.**

þóknanlegur [þou·hgnanlɛ·qøꝍ] a. behagelig, velbehagelig: *þóknanlegt bréf*, behagelig Skrivelse.

þóknast (a) [þou·hgnast] vrefl. behage: *þ. yður að fá yður sæti?* behag at tage Plads; *e-m þ. að* …, det behager en at …; *eins og yður þ.*, som De vil; *hvað þ. yður?* hvad ønsker De?

þóknun (-ar, -anir) [þou·hgnøn] f. **1.** *(velþóknun)* Behag, Velbehag. — **2.** Vederlag; Godtgörelse; Honorar: *þ. fyrir vel unnið verk.*

þoku bakki [þo:gobahɟı, þo·ko-] m. Taagebanke: *mjallahvítur þ.* (ÞTh. Ferð. II. 45). **-belti** [-bɛλ·dı] n. Taagebælte. **-bending** [-bɛn·diŋk] f. Taagesignal (Stj. '90, A. 128). **-bendingatól** [-bɛndıŋgatou:l] n. Taagesignalapparat (Stj. '99, A. 94). **-bjalla** [-bjad·la] f. = **þokuklukka. -blettur** [-blɛhdøꝍ] m. Taageplet. **-blæja** [-blai:ja] f. Taageslør. **-brok** [-bro:k] n. = **brok** II. 1. **-bræla** [-brai:la] f. = **þokufýla. -depill** [-de:bıdλ, -dɛ:pıdλ] m. Taagepunkt. **-drungaður** [-druŋ·gaðøꝍ] a. mørk og taaget. **-dumbungur** [-dYm·buŋgøꝍ] m. mørkt og taaget Vejr, Taagevejr. **-fýla**

[-fi:la] f. klam og kold Taage. **-fláki** [-flau:ɡ̊ɪ, -flau:ķɪ] m. Taagemasse. **-fullur** [-fʏd·løǫ] a. taagefuld. **-gjúga (-u)** [-ɟu:(ɡ)a] f. Brise, ledsaget af Taage (Strand.). **-goð** [-go:ð] n. Taagegud. **-grubba (-u)** [-grʏb:a] f. (Vf.) = **þokusúld**. **-hlass** [-hλas·] n. Taagelæs. **-hnoðri** [-hvoð·rɪ] m. let Taagesky paa en ellers klar Himmel. **-hnöttur** [-hvöhdøǫ] m. Taageklode, Taagemasse. **-horn** [-hod·v, -hor·dv] n. Taagehorn. **-hringur** [-hɹiŋ·gøǫ] m. Taagering, Taagekres. **-hvolf** [-χwol·v, -kvol·v] n. Atmosfære. **-íma** [-i:ma] f. mørk Taage: *Þ. dreifðist um hafflötinn og huldi hann* (GFrÓl. 33). **-kendur** [-ķɛn·døǫ] a. taaget, uklar. **-kind** [-ķɪn·t] f. (nedsættende om Mennesker) uklart Vrövlehoved. **-klakkur** [-klahgøǫ] m. **1.** *(þokuský)* Taagebanke. — **2.** sløvt udseende Person: *hann er mesti þ.* **-klukka** [-klʏhga] f. Taageklokke (JSFb. 23). **-knöttur** [-knöhdøǫ] m. = **þokuhnöttur**. **-kumpur (-urs)** [-kʏu·boǫ, -kʏm·p-] n. Taagebanke (ASkaft.). **-land** [-lan·t] n. Taageland, Land med hyppig Taage. **-laus** [-löy·s] a. uden Taage. **-legur** [-lɛ·qøǫ] a. **1.** taageagtig: *margar af halastjörnunum eru þokulegar* (jfr. Urs. 124). — **2.** som ser sløv ud: *það eru svo þokuleg í honum augun* el. *hann er svo þ. til augnanna*, hans Blik er saa sløvt; *þokuleg hugsun*, uklar Tanke. **-leitur** [-lɛi:døǫ, -lɛi:tøǫ] a. = *þokulegur* 2.: *þokuleitt ... yfirbragð* (Klp. III. 46). **-lýja** [-li:ja] f. Taagearm (JTrHeið. I. 120). **-lúður** [-lu:ðøǫ] m. Taagehorn, Sirene. **-læða** [-lai:ða] f. Taagemasse (ved Jorden), Mosekonens Bryg: *hvít þ.* (ÞTh. Ferð. II. 177). **†-maður** [-ma:ðøǫ] m. **1.** dorsk Menneske, som kun tænker paa Mad og Drikke (EJ.), Døgenigt. — **2.** Mørkets Mand, som skyr Lyset, ɔ: ond Mand (GV.). **-menni (-is,** pl. ds.) [-mɛn:ɪ] n. dorsk Person, Døgenigt. **-merki** [-mɛǫ·ɡ̊ɪ] n. Taagesignal. **-myrkur** [-mɪǫ·gøǫ] n. Taagemørke, Mørke paa Grund af Taage. **-mökkur** [-möhgøǫ] m. Taagemasse; Taageslør. **-paur** [-pöy:r] m. »Taagetrold« (Skældsord): *þetta hafa þokupaurarnir líka fundið* (Eimr. XIII. 140). **-rák** [-rau:k] f. Taagestribe (Huld II. 56). **-remba (-u)** [-rɛm·ba] f. Taage (JTrHalla 113). **-samur** [-sa·møǫ] a. taaget, taagefuld. **-skegg** [-sɡ̊ɛk·] n. Taageskæg, lysere Taagebælte omkring Ringtaagen i Lyren (Urs. 156). **-ský** [-sɡ̊i:] n. Taagesky. **-slæðingur** [-slai:ðiŋgøǫ] m. spredt Taage, let Taage: *Og kaldur þ. fór um hugskot hans út af Svanlaugu*, der gik som en kold Gus gennem hans Indre ved Tanken om S. (EKvSv. 98). **-stjarna** [-sdjar·dna, -sdjad·na] f. Taagestjærne (i Andromeda) (Urs. 155). **-súld** [-sul·t] f. klam Taage. **-svækja** [-svai:ɡ̊a, -svai·ķa] f. stærk Taage. **-toddi** [-tod:ɪ] m. Taagesky paa en ellers klar Himmel (ASkaft.). **-úði** [-u:ðɪ] m. Taageregn (ÞThFerð. II. 80). **-veður** [-vɛ:ðøǫ] n. taaget Vejr. ***-ver** [-vɛ:r] n. »Taageleje«: *Senn fer eg að sólarbrunni | sjónhending úr þokuveri* (GFrÚh. 140). **-vindill** [-vɪn·dɪdλ] m. snoet Taagearm: *sje ekki annað í kringum mig heldur en tóma þokuvindla og hnútaflækjur* (MelBr. 92). **-þykkni** [-þɪhgnɪ] n. tyk Taage: *gráhvítt þ.* (Eimr. III. 219). **-þyrpingar** [-þɪǫ·biŋgaǫ] fpl. Stjærnetaager.

þol (-s) [þo:l] n. Taalen, Udholden, Udholdenhed, Taalmodighed: (Ordspr.) *þ. vinnur þraut alla* (GJ.), Taalmodighed overvinder alting; *þ. læknar lýða böl* (GJ.), Taalmodighed læger alting (er bedste Lægedom for al Ulykke).

þola (þoli; þoldi; þyldi; þolað) [þo:la; þol·dɪ; þɪl·dɪ; þo:lað] v. **1.** vt. taale, lide, udholde: *þ. ekki einhvern mat*, ikke kunne taale en el. anden Føde; *þ. hvorki heitt nje kalt*, *þ. enga áreynslu*; *þ. vel (illa) kulda*; *láttu hann borga, sá þolir það* (han kan bære det)!; *þ. e-m e-ð*, taale n-t af en; (Talem.) *þ. önn fyrir e-n*, være bekymret paa ens Vegne, is. være bange for, at en forser sig; *þ. storm*, ride en Storm af (om et Skib). — **2.** vi.: *þ. ekki við*, ikke kunne holde det ud (is. for Smærter); *hann þolir ekki við fyrir verkjum*, Smærterne lader ham ingen Ro; *e-r þolir ekki við fyrir hita*, en kan ikke nære sig for Varme, en kan ikke holde det ud for Varme. — **3.** vi. *(endast)* holde: *þetta lampaglas er búið að þ. lengi*. — **4.** ppr. (ger.) *þolandi*, taalelig.

þolafl [þo:labλ] n. passiv Kraft.

þolan (-ar) [þo:lan] f. = **þol**.

þolandi (-a, -endur) [þo:landɪ, -ɛndøǫ] m. **1.** *(sá, er þjáist)* lidende. — **2.** (gramm.) Objekt, Genstandsled.

þolanlegur [þo:lanlɛ·qøǫ] a. taalelig; — adv. *-lega*, taalelig, nogenlunde.

þol eigind [þo:lɛi·jɪnt] f. passiv Egenskab. **-fall** [þol·fadλ] n. (gramm.) Akkusativ, Genstandsfald. **-fruma** [-frʏ·ma] f. Følelsescentrum: *skynstöðvar fyrir tilfinningu ... þolfrumur* (HermJDulr. 29). **-geð** [-ɟɛ·ð] n. taalmodigt Sind, Taalmodighed. **-góður** [-goᵘ·ðøǫ] a. **1.** *(þolinn)* udholdende. — **2.** *(þolinmóður)* taalmodig. **-gæði** [-ɡ̊ai·ðɪ] n(pl). **1.** *(þrautseigja)* Udholdenhed. — **2.** *(þolinmæði)* Taalmodighed. — **3.** *(stöðuglyndi)* Bestandighed. **-gæðilegur** [-ɡ̊aiðɪlɛ:qøǫ] a. som kræver Udholdenhed; vedholdende. **-harka** [þo:λ(h)aǫga] f. sejg Udholdenhed (Milt. 175). **-hlýðni** [þol·(h)λiðnɪ] f. indec. passiv Lydighed.

þolin móðlegur [þo:lɪnmoᵘðlɛqøǫ] a. vidnende om Taalmodighed; — adv. *-lega*, taalmodigt. **1. -móður (-s, -ar)** [-moᵘ:ðøǫ] m. Tap el. Stift, hvorom n-t drejer sig, is. den Stift, hvorved Bladet paa en Lommekniv fastgöres til Skaftet el. hvorved en Saks holdes sammen. **2. -móður** [-moᵘ:ðøǫ] a. taalmodig, langmodig: (Ordspr.) *þ. skal þurfandi* (GJ.), taalmodig skulde Tigger være; *þolinmæði í þrautum vex* (GJ.). **-mæði** [-mai:ðɪ] f. indec. **1.** Taalmodighed; (Ordspr.) *þolinmæðin þrautir vinnur allar*, Taalmodighed overvinder alting. — **2.** *(langlundargeð)* Langmodighed. — **3.** *blindtrú*.

†1. þolinn (-ins) [þo:lɪn] m. Nagle, Spiger.

2. þolinn [þo:lɪn] a. udholdende.

þol laus [þol:öys] a. **1.** *(seiglulaus)* som mangler Udholdenhed. — **2.** *(óþolinmóður)* utaalmodig. **-legur** [-l:ɛqøǫ] a. **1.** *(þolanlegur)* taalelig. — **2.** (gramm.) passiv. **-leysa (-u)** [-lɛisa] f., **-leysi (-is)** [-lɛist] n. **1.** *(seigluleysi)* Mangel paa Udholdenhed. — **2.** *(óþolinmæði)* Mangel paa Taalmodighed. **-lyndi** [-l:ɪndɪ] n. **1.** *(þrautseigja)* Udholdenhed. **2.** *(þolinmæði)* Taalmodighed. — **3.** *(langlundargeð)* Langmodighed (EspS. 112). **-lítill** [-l:i·dɪdλ, -l:i·tɪdλ] a. **1.** *(seiglulítill)* i ringe Grad udholdende. — **2.** *(sem hefur lítið umburðarlyndi)* i ringe Grad overbærende.

þollur (-s, -ar) [þod·løǫ] m. ***I.** *(fura)* Fyr, Naaletræ, spec. *(grenitrje)* Grantræ; — i Kenninger: *álma þ.* osv., Mand, Kriger. — **II. 1.** Pind (i Alm.): *rekur hún þoll í skálaveggina* (JÁÞj. II. 408). — **2.** *(áraþollur)* Aaretold, Toldpind. — **3.** *(staur)* Staver. — **4.** *(hæll)* Pæl (f. Eks. Töjrepæl) (Vf.). — **5.** *(kvarnarskaft)* den Pind, hvorved Løberen i en Haandkværn drejes rundt (Vf.). — °**6.** Spindel: *þ. í loka* (Tilsk.).

þol merking [þol·mɛǫɟiŋk] f. passiv Betydning. **-mynd** [-mɪnt] f. (gramm.) Passiv. **-myndaður** [-mɪndaðøǫ] a. (gramm.) passiv. **-raun** [-röy·n] f. Prøve for ens Taalmodighed el. Udholdenhed. **-rif** [-rɪ·v] npl.: *reyna þolrifin í e-m* el. *reyna á þolrifin í e-m*, prøve hvad en kan taale, sætte en paa (haard) Prøve. **-ríkur** [-ri·gøǫ, -ri·køǫ] a. **1.** *(þolmikill)* meget udholdende. — **2.** *(mjög þolinmóður)* overordentlig langmodig.

þolsharka [þol·s(h)aǫga] f. Udholdenhed; Haardhed (LFR. XIV. 287).

þol skrokkur [þol·sgrohgøǫ] m. udholdende og haardfør Person: *þetta er þ.* **-sögn** [-sögv] f. passivt Verbum. **†-tegund** [-tɛ·qønt] f. (gramm.) Passiv.

þolugur [þo:lɵqøǫ] a. **1.** *(þrautseigur)* udholdende: *því skapanornirnar gáfu mönnunum þolugan hug* (Il. II. 304); (Ordspr.) *þ. er hver um annars mein* (GJ.), enhver kan holde ud, naar det er en anden, der lider. — **2.** *(þolinmóður)* taalmodig (MJ. V. 34).

þolvirkur [þol·vɪǫgøǫ] a. taalmodigt arbejdende; udholdende: *Þeir voru þolvirkir og þrautseigir við utanbæjarverk* (GFrÁtt. 163); *En lífseiglan er þolvirk að sporna móti óvini sínum* (GFrÓl. 94).

þor (-s) [þo:r] n. Mod, Dristighed: (Talem.) *hafa tvö þorin*, være beredt paa alt, ikke tabe Modet, hvad der end gaar paa.

Þór (-s) [þoᵘ:r] m. npr. (myt.) Thor; nu ogs. Mandsnavn.

þora (þori; þorði; þyrði; þorað) [þo:ra, þor·ðɪ, þɪr·ðɪ] vt. (med dat. (Vf.)) turde, vove, have Mod til: *þ. e-ð (e-u* (Vf.)); *þ. að gera e-ð*; *jeg þori það ekki*, jeg tör ikke; *jeg þori ekki að fara með það*, jeg kan ikke rigtig huske det.

Þóra (-u, -ur) [þoᵘ:ra] f. npr. Thora.

þoran (-ar) [þo:ran] f. = **þor. -raun** [-n·röy·n] f. = **þorunarraun.**

Þórarinn (-ins, -nar; acc. sg. **-in,** dat. **-ni)** [þoᵘ:rarɪn, -ardnaǫ] m. npr.

Þor björg [þor·björk] f. npr. **-björn** [-bjö(r)dv] m. npr. Torben; ogs. Navn paa et Bjærg paa *Reykjanes*.

þórðarverk [þoᵘr·ðarvɛǫ·k] npl. sjusket, uordentlig Udførelse: *það eru mikil þ. á þessu öllu saman* (ÓDav.).

Þór dís [þoᵘr·di·s] f. npr. ***-duna** [-dʏ·na] f. Torden.

Þórður (-ar, -ar) [þoᵘr·ðøǫ] m. npr. no. Thord.

***þor flug** [þoǫ·flʏ·q] n. dristig Flugt. **†-gata** [-r·-ga·da, -ga·ta] f. en befaret, betraadt Vej (BH.).

Þor geir [þor·ɟɛi·r] m. npr. no. Terje. **-gerður** [-ɟɛrðøǫ] f. npr. **-grímur** [-gri·møǫ] m. npr.

Þór hallur [þoᵘ:ǫ(h)adløǫ] m. npr. **-hildarleikur** [-(h)ɪldarlɛi:gøǫ, -lɛi:køǫ] m. »Thorhildsleg«, en *vikivaki*, hvor en af Deltagerne blev klædt ud som Præst, „*Þórhildarprestur*“ el. „*Þórhildur*“, som saa vier Parrene under Sang og Fremsigelse af forsk. Digte, „*Þórhildardans*“ (ÓDavVik. 97 ff.). **-hildur** [-(h)ɪldøǫ] f. npr.; — ogs. Person i forsk. Vikivakar, jfr. *Þórhildarleikur* og *hindarleikur* (ÓDavVik. 97 ff.).

þori (-a) [þo:rɪ] m. (Skaft.) = **þorri.**

þorinn [þo:rɪn] a. modig, dristig.

Þórir (-is, -ar) [þoᵘ:rɪǫ] m. npr. Thore.

Þor kell (-kels, -kelar) [þoǫ·ķɛdλ, -ķɛls] m. npr. Torkild, Terkel. **-láksgras** [þodlauχsgra:s, þor·-] n. (bot.) gentiana campestris forma Hartmaniana (Árn.). **-láksmessa** [þod·lauχsmɛs:a, þor·dl-] f. St. Thorlaksdag (den 23. Decbr.); *Þ. á sumri*, den 20. Juli. **-lákur (-s, -ar)** [þod·lau·gøǫ, -lau·k-, þor·d-, þor·l-] m. **1.** npr. Thorlak; *þú átt betra, Þ., | þurr og hreinn í bænum*, du kan sagtens (BreiðD.). — **2.** Fyr: *Hverjir eru komnir? Einhverjir Þorlákar, sem jeg þekki ekki*; (Talem.) *þú ert fallegur Þ.*, du er en net en (Árn.); du er en dejlig Døgenigt (Vf.); *það veit hann Þ.*, det maa Himlen vide.

þorlaus [þor·löys] a. modløs, forsagt, fejg.

Þorleifur [þod·lɛi·vøǫ, þor·(d)lɛi·vøǫ] m. npr.

þor leysi (-is) [þor·lɛist] n. Mismod, Fejghed. ***-móðugur** [-moᵘ·ð·øqøǫ] a. modig (jfr. Milt. 156).

Þormóður [þor·moᵘ·ðøǫ] m. npr. Thormod.

þorn (-s, pl. ds.) [þod·v, þor·dv] n. el. **(-s, -ar)** m. **I.** m. **1.** *(þyrnir)* Torn. — **2.** *(gaddur)* Spids, Braad. — **3. a.** *(í hringju)* Torn (i et Spænde). — **b.** *(prjónn)* Naal i et Spænde el. Broche. — **II.** i poet. Kenninger: **þundar þ.* (BóluHj. 164), **þornabrjótur* (GTh. '95, 7), **þornaver* (Guðm. Ein. i Eimr. XIV. 199), Mand; **þornabrú* (Vísn. 111), **þornagerða* (ibid. 114), **þorna gná* (ÓDavVik. 107), **þorna láð* (JÁÞj. II. 568), **þornaþöll*, Kvinde. — **III.** n. Bogstavet *þ*.

þorna (a) [þod·na, þor·dna] vi. **1.** blive tör, törres: *heyið þornar*; (om Vejret) *jeg hugsa, að hann fari að þ.* (at det snart holder op at regne); *þ. á*, törres: *það er þornað á*, Regnvandet (Duggen) er törret; *heyið þornar af ljánum*, Høet törres med det samme det bliver slaaet: *Laðan hafði þornað af ljánum* (GFrE. 91); *þ. um*: *það er farið að þ. um*, Vejene er begyndt at törre; *þ. upp*, ¹) törre ud, forsvinde: *tjörnin þornar upp á sumrin*; ²) *hann þornar upp*, det bliver Törvejr: *ætli hann þorni ekki upp eftir helgina?*; — *þ. upp í skinni*, skrumpe ind, indtörre: *þar er hjá þeim stór hrúga af beinum þeirra manna er fúna þar og þ. upp í skinni* (Od. 249); — pp. *þornaður*, törret: *sokkarnir eru þornaðir*. — **2.** overf.: *morna og þ.*, hentæres.

þorn gat [þod·nga·t, þor·dn-] n. Remhul. **†-gjörð** [-ɟörð] f. Tornekrone. ***-grund** [-grʏnt] f. Kvinde. **-hlaupa** [-v-(h)λöy·ba, -(h)λöy·pa] a.

indec.: *hringan er þ.*, Tornen er sluppet igennem Spændet. **-króna** [-kroᵘ·na] f. Tornekrone. **-runnur** [-n-rʏn·øϱ] m. = **þyrnirunnur.**

þornunarbragð [þod·nonarbraq·ð, -brag·þ, þor·dn-] n. gammel, tör Smag.

þór odda (a) [þoᵘ:rod·a] vt. med acc. el. dat.. *þ. e-u* el. *e-ð*, stjæle, rapse n-t (Hún.). **-oddur** [-od·øϱ] m. npr.

þorp (-s, pl. ds.) [þoϱ·p] n. Samling Huse, Flække, Landsby.

þorpara legur [þoϱ·baral·:qøϱ] a. **1.** slyngelagtig, tølperagtig: *þorparaleg meðferð.* — **2.** grov, ubehøvlet: *þorparalegt folk kurteyslegt og siðlatt orded* (ODavVik. 27). — **3.** adv. *-lega.* **-lýður** [-li:ðøϱ] m. Rak. **-menni (-is,** pl. ds.) [-mɛn:ɪ] n. = **þorpari. -siður** [-sɪ:ðøϱ] m. i Forb.: *að þorparasið*, paa Kæltringevis. **-skapur** [-sga·bøϱ, -sga·pøϱ] m. Slyngelagtighed.

þorpari (-a, -ar) [þoϱ·barɪ] m. Slyngel, Tølper.

†**þorp karl** [þoϱ·pka(r)dλ] m. Bonde, Bondemand. **-tjörn** [-tjö(r)dv] f. Gadekær (And. II. 213).

þorra blót [þor:abloᵘ:t] n. Offergilde i Begyndelsen af Maaneden *þorri* (nu om en större selskabelig Sammenkomst ved denne Tid). **-bloti** [-blo:dɪ, -blo:tɪ] m. Tøvejr i Maaneden *þorri*. **-dægur** [-dai:qøϱ] n. Dag i Maaneden *þorri*, is. i pl.: *þorradægrin þykja löng þegar hann blæs á norðan.* **-kyrrur** [-ȿɪr:øϱ] fpl. stille Vejr i Maaneden *þorri*. **-koma** [-ko:ma] f. Begyndelsen af Maaneden *þorri*. **-lok** [-lo:k] npl. Slutningen af Maaneden *þorri*. **-mánuður** [-mau:noðøϱ] m. = **þorri** II. **-stillur** [-sdɪd·løϱ] fpl. = **þorrakyrrur. -tungl** [-tun·l] n. Nymaane i Maaneden *þorri* (BJIVS. 47). **-þíður** [-þi:ðøϱ] fpl. Tøvejr i Maaneden *þorri*. **-þræll** [-þraid·λ] m. den sidste Dag i Maaneden *þorri*.

þorri (-a) [þor:ɪ, þo:rɪ (Skaft.)] m. **I.** Antal, Mængde; Del: *allur þ. þeirra*, de fleste af dem, Hovedmassen (Eimr. XIV. 180); *allur þ. manna*, de fleste Mennesker, de store Masser; *(allur) þorrinn af e-u*, de fleste; *meiri þorrinn*, störste Delen; *mikill þ.*, en stor Del. — **II.** Maaneden *þorri*, den midterste (4.) Vintermaaned (fra lidt efter Midten af Januar til lidt efter Midten af Februar); om n-t, som der ikke er langt til, siges: *það er nú hægt að þreyja þorrann og góuna*, ogs. om n-t, der kan have lange Udsigter: *þú verður nú að þreyja þorrann og góuna, áður en* ..., (Ordspr.) *kemur þ. í annan tíma* (GJ.), ogsaa en anden Gang er der *þorri*, jfr. i Morgen er der atter en Dag.

þorrinn [þor:ɪn] pp. af **þverra.**

†**þórs dagur** [þoᵘϱ·sda·qøϱ] m. = **fimtudagur. -hamar** [-(h)a·maϱ] m. **1.** Thors Hammer; spec. magisk Hammer (for at kende Tyve); Tegnet ♆ (JÁÞj. I. 446). — **2.** pl. *-hamrar*, Tommermænd: *drekka þar heilt kvöld og hafði svo þórshamra í höfðinu daginn eptir* (JSBr. 50–51). **-hani** [-(h)a·nɪ] m. (zool.) Thorshane (phalaropus fulicarius). **-hof** [-(h)o·v] n. Thors Tempel. **-höfuð** [-(h)ö·vøð] n. Trylletegn, ridset paa et törret Torskehoved, der anbringes paa en oprejst Stang og som skal sörge for gunstig Bør (GBrPer. 140).

þorskahrogn [þos·gahɾoϱ·v, þoϱ·sga-] npl. Torskerogn.

þorskálfaskapur [þos·gaulvasga:bøϱ, -sga:pøϱ] m. Ærkedumhed.

þorska lifur [þos·galɪ:vøϱ, þoϱ·sga-] f. Torskelever. **-lýsi** [-li:sɪ] n. (Torske)Levertran. **-lús** [-lu:s] f. Torsklus (Krebsdyr, der snylter paa Torsken) (LFR. XIII. 77). **-net** [-nɛ:t] n. Torskegarn. **-netjalagnir** [-nɛ·dja-lag·nɪϱ, -net·ja-] fpl. Sætning af Torskegarn. **-seiði** [-sei:ðɪ] n. meget lille Torsk. **-veiðar** [-vei:ðaϱ] fpl. = **þorskveiði.**

þorsk fiski [þos·kfɪsɟɪ, þoϱ·sk-] f. og n. Torskfiskeri. **-ganga** [-gauŋga] f., **-gengd** [-ɟeiŋt] f. Torskens Vandring ind mod Kysten; Torskestime. **-haus** [-(h)öy·s] m. **1.** Torskehoved, spec. kløvet Torskehoved i törret Tilstand (jfr Afb.): *rífa þ.*, rive et törret Torskehoved itu (for at spise det). — **2.** *(asni)* Torskehoved; Dumrian. **-hausabaggi** [-(h)öysabaɟ:ɪ] m. Bundt af törrede Torskehoveder. **-hausalest** [-(h)öysalɛs·t] f. Hestekaravane, bærende paa Bundter af törrede Torskehoveder. **-helmingur** [-(h)ɛlmiŋg-øϱ] m. Halvdelen af en flækket (og törret) Torsk. **-höfuð** [-(h)ö·vøð] n. Torskehoved. **-leit** [-g-lei·t] f. Søgen efter Torsk. **-lifur** [-lɪ·vøϱ] f. Torskelever. **-lýsi** [-li:sɪ] n. = **þorskalýsi. -murta** [-mʏϱda] f. meget lille Torsk. **-ufsi** [-ʏfsɪ] m. voksen, könsmoden Sej (gadus virens).

þorskur (-s, -ar) [þos·gøϱ, þoϱ·sgøϱ] m. **1.** Torsk (gadus callarias); *°þorskaleið*, Torskens Vej, Hav (JHall. 165); (Talem.) *berja e-n eins og þorsk*, mørbanke en. — **2.** *(auli, heimskingi)* Torsk, Dumrian.

þorskveiði [þos·gveiðɪ, þoϱ·sg-] f., is. pl. *-veiðar*, Torskefiskeri.

þorsta drykkur [þos·dadrɪhgøϱ, þoϱ·sda-] m. Læskedrik, Svaledrik. **-fullur** [-fʏd·løϱ] a. törstig. **-gjarn** [-ɟad·v, -ɟar·dv] a. **1.** som let bliver törstig. — **2.** törstvækkende: *þ. matur*.

Þorsteinn (-s, -ar) [þos·deidv, þoϱ·sdeidv] m. npr. T(h)orsten.

þorsteinsháfur [þos·deins(h)au:vøϱ, þoϱ·sdeins-] m. (zool.) en Art Haj (centrophorus squamosus, sp. Jonsonii).

þorsti (-a) [þos·dɪ, þoϱ·sdɪ] m. Törst.

þorstyrkur [þoϱ·sdɪϱgøϱ] a. kæk, modig.

þorst látur [þos·dlau·døϱ, -lau·tøϱ, þoϱ·sd-] a. **1.** *(þorstagjarn)* som ofte bliver törstig. — **2.** törstvækkende: *þ. matur*, Mad, som man bliver törstig af. **-laus** [-löy·s] a. uden Törst. **-sæll** [-t-said·λ] a. törstvækkende.

þorugur [þo:roqøϱ] a. modig (Milt. 193).

þorunarraun [þo:rɵnaröy:n] f. Prøve paa ens Mod (ÞGjOs. 126).

Þorunn (-ar, -ir) [þo·ron] f. npr.

Þorvaldur (-s, -ar) [þor·valdøϱ] m. npr. T(h)orvald.

þot (-s, pl. ds.) [þo:t] n. **1.** *(þytur)* Tuden, Susen. — **2.** *(flýtir)* Faren, Styrten; (Talem.) *standa (sitja) í þ.*, staa (sidde) rustet til Angreb. — **3.** *(fljótfærni)* Fremfusenhed. — **4.** *(vindblær)* Vindpust.

þota (-u, -ur) [þo:da, þo:ta] f. **1.** *(vindhviða)* pludseligt Vindpust (MJ. IV. 109). — **2.** pl. (pop.) *(fretir)* flatus. — **3.** pl. (pop.) *(niðurgangur)* Diarré: *það eru helvítis þotur í mjer.*

þothvass [þo:tχwas, -kvas] a. med stærke Vindstød: *þothvast veður*.

þotinn [þo:dɪn, þo:tɪn] pp. af **þjóta.**

1. **þótt** [þoᵘht] cj. *(= þó að)* om end; selv om; endskönt; uagtet; *enda þ.*, ds.

2. **þótt** [þoᵘht] sup. af **þykja.**

þótta (-u, -ur) [þoᵘhda] f. = **þófta.**

þótta bragð [þoᵘhdabraq·ð, -brag·þ] n. **1.** *(reiðisvipur)* Tegn paa Mishag el. Vrede. — **2.** *(þóttasvipur)* hovmodig Mine (MStVin. 226). **-fullur** [-fʏd·l-øϱ] a. stolt, hovmodig. **-laus** [-löy·s] a. uden Hovmod; — n. *-laust* som adv. **-legur** [-lɛ·qøϱ] a. stolt, hoven; — adv. *-lega.*

þóttast (a) [þoᵘhdast] vrefl. bryste sig, vise sig hovmodig (JHall. 15).

þóttasvipur [þoᵘhdasvɪ:bøϱ, -svɪ:pøϱ] m. stolt, hoven Mine.

1. **þótti (-a)** [þoᵘhdɪ] m. **1.** Tykke, Mening: *þungur þ.*, Vrede. — **2.** *(þykkja)* Uvilje, Vrede. — **3.** *(hroki)* Stolthed, Hovmod.

2. **þótti** [þoᵘhdɪ] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **þykja.**

†**þóttur (-s)** [þoᵘhdøϱ] m. = 1. **þótti** 3.

þotur [þo:døϱ, þo:tøϱ] pl. af **þota.**

þotvindur [þo:dvɪndøϱ, þo:t-] m. Brise (ASkaft.).

1. **þrá** [þrau:] n. Stivsind, Haardnakkethed, Trods: (Ordspr.) *þrá er þussa einkunn* (GJ.), paa Trodsen Taaben kendes; *ilt er að eiga þrá við þrjót* (GJ.), ondt er den trodsige at trodse; *gera e-m e-ð í þrá*, göre n-t for at trodse en, for at fortrædige en; *veðrið gekk þeim í þrá*, de fik langvarig Modvind; *í þrá við e-n*, imod ens Vilje: *ekki vil eg ráða til þess, að við berjumst lengur fyrir dauðlega menn, í þrá við Seif* (Il. I. 195). *ekki mun honum einum saman tjá að þreyta kapp við alla, í þrá við hina ódauðlegu guði* (Od. 4); *gera e-ð í þrá*, blive ved med n-t: *Dönsum óspart dönsum í þrá, unz detta sólar skónum frá* (And. I. 72); *sitja í þ.*, = *beita þrásetu* (s. d. O.); *°vopnanna þrá*, Kamp (BTh. 249).

2. **þrá (-r)** [þrau:] f. **1.** Længsel, Savn, jfr. *heimþrá*. — **2.** *(þunglyndi)* Melankoli, Tungsindighed (BH.).

3. **þrá (ði,** sup. **þráð)** [þrau:] vt. og vi. længes efter, attraa, ønske: *þrá e-n (e-ð)*; — *þrá eftir e-n* (el. *e-m)*, længes efter en (ÁM. 481, 12mo); (Ordspr.) *þangað þráir* (el. *leitar, stundar) belgur, sem borinn er* (GJ.), se *stunda* II. b.; — ppr. *þráandi*, længselsfuld.

þráabragð [þrau:abraq·ð, -brag·þ] n. harsk Smag.

þráast (a) [þrau:ast] vrefl. være trodsig, være stivsindet.

þrá atvik [þrau:a·dvɪk, -a·t-] n. gentagen Hændelse el. Handling (JÓl. Ind. 300). **-beiðinn** [-bei·ðɪn] a. ihærdig (i sine Bönner). **-beiðni** [-beiðnɪ] f. indec. idelige Bönner, indstændig Bön: *gera e-ð fyrir þ. e-s*, göre n-t fordi en idelig og indstændigt beder derom. **-beiting** [-bei·diŋk, -bei·t-] f. Sejlen op imod Vinden. **-berja** [-bɛrja] vt. **a.** prygle gentagne Gange; mørbanke, gennemprygle: (Ordspr.) *þungt stynur þrábarið barn* (GJ.). **b.** banke gentagne Gange: *þ. að dyrum*. **-biðja** [-bɪðja] vt., **-bæna** [-bai·na] vt. bede gentagne Gange, bede indstændigt. †**-bæni** [-bai·nɪ] f. indec. Udholdenhed i Bön. **-bæninn** [-bai·nɪn] a. som beder idelig og vedholdende. **-bænir** [-bai·nɪϱ] fpl. (Odds. II. 3, 291) = **þrábeiðni. -bænn** [-baidv] a. = **þrábæninn. -bölva** [-bölva] vt. med dat. forbande gentagne Gange.

þráðar bóti [þrau:ðarboᵘ:dɪ, -boᵘ:tɪ] m. Traad, hvormed Rendegarnet bødes (Breiðd.). **-dúksskyrta** [-duχsɟɪϱ·da] f. = **einskeftuskyrta. -dúkur** [-du:gøϱ, -du:køϱ] m. = 2. **einskefta. -endi** [-ɛn·dɪ] m. Traadende, Stykke Traad. **-hespa** [-ϱ-(h)ɛs·ba] f. Rendehaspe. **-hnoða** [-(h)vo:ða] n. et Nögle Traad. **-leggur** [-r-lɛg:øϱ] m. Faareknogle, som Garn vindes om (JHall. 303). **-rifur** [-a-rɪ:vøϱ] m. Rendebom, Kædebom. **-spjald** [-ϱ-sbjal·t] n. Traadvindsel. **-spotti** [-sbohdɪ] m. Stykke Traad. °**-steinn** [-sdeid·v] m. Asbest. **-stokkur** [-sdohgøϱ] m. Garnæske.

þráð beinn [þrauð·beidv] a. **1.** snorlige, snorret: *þ. vegur*. — **2.** *(lóðrjettur)* lodret: *þ. hamraveggur*. — **3.** adv. *-beint*: **a.** lige ud, fuldstændig i lige Linje: *jeg fór þ.; vegurinn liggur þ. upp hallann.* — **b.** lodret: *2 skær, hvít ljós þ. hvort yfir öðru*, 2 klare, hvide Lys, det ene lodret over det andet (Stj. '99, A. 8). **-dráttur** [-drauhdøϱ] m. ivrig Trækken om n-t; hæftig Tvist. **-flækja** [-flai·ɟa, -flai·ȿa] f. sammenviklede Traade. **-grýti (-is)** [-gri·dɪ, -gri·tɪ] n. Stenhør, Bjærghør, Asbest.

þráði [þrau:ðɪ] 1. og 3. p. sg. imp. ind. og conj. af **þrá.**

þráð laga [þrauð·la·qa] a. indec. (bot.) traadformet (filiformis). **-laus** [-löys] a. traadløs, uden Traad. **-myndaður** [-mɪndaðøϱ] a. traadformet. **-nykra (-u)** [-nɪ·gra, -nɪ·kra] f. (bot.) traadformet Vandaks (potamogeton filiformis). **-ormur** [þrau:ðormøϱ] m. Traadorm. **-óttur** [-oᵘhdøϱ] a. traadet: *þráðótt brotasár járns* (MStGAlv. II. 121). **-rjettur** [þrauð·rjehdøϱ] a. = **þráðbeinn. -sef** [-sɛ·v] n. (bot.) traadstænglet Siv (juncus filiformis). **-skeytasamband** [-sɟeidasam·bant, -sɟeita-] n. Forbindelse ved Telegraftraad, mods. *loftskeytasamband*. **-skeyti** [-sɟei·dɪ, -sɟei·tɪ] n. Traad-Telegram.

þráðugur [þrau:ðøqøϱ] a. traadet: *þ. í sárið* (LFR. IX. 101).

þráður (-ar, þræðir) [þrau:ðøϱ, þrai:ðɪϱ] m. **1.** stærkt snoet Uldtraad (i Mods. til *band)*; (Talem.) *leika á þræði*, ryste og bæve: *húsið ljek á þræði*; — *vera eins og festur upp á þráð*, være dirrende nervøs (Nl.): *Grikkir höfðu heilbrigðar taugar, þeir voru ekki festir upp á þráð* (SNordFÁ. 56); *ekki þur þ.*, ikke en tör Trævl: *það var ekki þur þ. á honum*; — *°þráðsrein* (StÓl. '23, 168); *°lilja þráða* (JÁGát. 102), Kvinde. — **2.** overf. Traad, Sammenhæng: *þráðurinn í sögunni*, Traaden i Historien; *halda þræðinum í e-u*, ikke tabe Traaden i n-t; *missa af þræðinum*, tabe Traaden; *þráðurinn slitnar*, Traaden tabes; *rauði þráðurinn í e-u*, den røde Traad i n-t; *þ. viðburðanna*, Begivenhedernes Sammenhæng; *(að) öðrum þræði*, [1] *(sumpart)* til Dels; [2] samtidig: *mjög jarðneskur að sumu leyti, en öðrum þræði ákaflega andlegur* (GFrÓl. 64); *prestur í hverju prestakalli, sem hefir lítil laun, vinnur þó nokkuð fyrir búi sínu ... er leiðtogi sóknarmanna öðrum þræði, ... þar hefum vér gott skipulag kirkjumála*

við að búa (Eimr. XIII. 94). ³) *en að öðrum þræði* (paa den anden Side) *eru þeir komnir af séra Jóni* (Eimr. XII. 6): ⁴) af og til, engang imellem: *so er þá altaf öðrum þræði eitt og annað dót, sem ég verð að gefa mig við* (MelBr. 121); *á öðrum þræði*, paa den anden Side: *að svona skulir frá oss taka okkar gagn og gaman bæði og getnaðar von á öðrum þræði* (GTh. '95, 134). 3. Omgang paa Garnvinden, se 1. *hespa* 1. 4. *uppistaða: bandið og þráðurinn hvorttveggja grátt* (EiÓlLí. 38). 5. *(bandspotti)* Stykke Snor el. Seglgarn.

þráðvefja [þrauð·vɛvja] f. Traadbevikling (Tilsk.).

þrá eltinn [þrau:ɛλdɪn] a. (om en Hund) slem til at blive ved med at forfølge Faarene (efter at der er blevet tysset paa den): *fyrst þótti hann* (ɔ: *hundurinn) of fjörugur og svæsinn; of þ.* (ÞGjD. 32). **-faldlegur** [-fald-lɛ·qoϱ] a. idelig, hyppig. — adv. *-lega*, idelig, hyppigt, Gang paa Gang. **-farið** [-fa·rɪð] an.: *láta þ. til e-s*, gaa den ene Gang efter den anden til en. **-fylginn** [-fɪlɟɪn] a. 1. som forfølger vedholdende el. med Udholdenhed: *hann var þ. því, sem hann tók upp*. — 2. *e-ð er þráfylgið e-m*, n-t er ens stadige Følgesvend, n-t er næsten uadskilleligt fra en (jfr. Milt. 247). **-flutningar** [-flʏhdniŋgaϱ] mpl. Flytning paa Trods, spec. Flytning af et Fattiglem frem og tilbage mellem to Forsörgelsesdistrikter: *hafði þeim áðr opt á milli borið um ómaga, ok Sigurðr ýtt á hann, ok þráflutníngar af orðit, nema sýslumaðr feingi útkljáð* (EspS. 148—149).

†**þrafni (-a, -ar)** [þrab·nɪ] m. Bjælke.

þráfullur [þrau:fʏdloϱ] a. længselsfuld.

þrá girni [þrau:ɟɪ(r)dnɪ] f. indec. Trodsighed, Haardnakkethed, Rethaveri. **-gjarn** [-ɟa(r)dn] a. trodsig, stivnakket, egensindig. **-gjarnlegur** [-ɟa(r)dn-lɛ·qoϱ] a. som røber Stivsind el. Trods; — adv. *-lega*, paa en trodsig Maade. **-hald** [-halt] n. Haardnakkethed; Stivsindethed. †**-haldur** [-haldoϱ] a. som holder fast paa, som vedholdende fremturer i n-t, haardnakket; *sigla þráhalt* = *sigla þrábeiting*, sejle op imod Vinden. **-heldinn** [-hɛld-ɪn] a. 1. som holder fast paa: *þ. við forna siði*. — 2. haardnakket (om Sygdom) (LFR. IV. 63). **-heldni** [-hɛldnɪ] f. indec. Fastholdenhed, Haardnakkethed. **-heldur** [-hɛldoϱ] a. paastaaelig. **-henda (-u, -ur)** [-hɛnda] f. (metr.) hel- eller halvrimende Stavelser, der følger paa hinanden i Begyndelsen af to eller flere Verslinjer. Ekspl.: *Skildi veldur hetju hönd og Hildar teldi fýra, huldi eldur Ránarlend, roðann seldi dýra* (HSig. 102).

þráhendu bróðir [þrau:hɛndobro··:ðɪϱ] m. (metr.) en Afart af *þráhenda*, hvor Halvrimene er *lin-* og *harðmælt*, se *harðmæltur* 3. **-samhent** [-sa:m-(h)ɛvt, -(h)ɛnt] an. (metr.) *þráhenda*, helrimende med et andet Metrum, is. *hringhenda*. Ekspl.: *Glóða móðu glaðan ver* | *og góða fróðu klæða* | *ljóða gróður hressi hér*, | *hróður bjóður gæða* (HSig. 103). **-sneitt** [-snɛiht] an. = **þrásneitt.**

þrá hent [þrau:hɛvt, -hɛnt] an. = *þráhenda*; — naar *þráhenda* findes i alle Verslinjer, kaldes Strofen *alþráhent*, i de to förste *frumþráhent*, i de to sidste *síðþráhent* osv. **-hyggja** [-hɪɟ·a] f. fiks Idé (ÁBjSál. § 108).

þrái (-a) [þrau:ɪ] m. 1. *(þrjóska, þrákelkni)* Stivsindethed, Halsstarrighed. — 2. *(þráabragð)* Harskhed.

†**þrá yrði** [þrau:ɪrðɪ] npl. vedholdende Skænderi. **-kálfur** [-kaulvoϱ] m. Stivnakke, Tværdriver, stædigt Asen. **-kelfni** [-ȿɛlvnɪ] f. indec. = **þrákelkni. -kelkinn** [-ȿɛλɟɪn, -ȿɛlȿɪn] a. stivsindet, halsstarrig, haardnakket. **-kelkja** [-ȿɛλɟa, -ȿɛlȿa] vi. trodse, være stivsindet el. haardnakket: *mótmælendur þrákelkjandi* (JMPsl. 107). **-kelkni** [-ȿɛλqnɪ, -ȿɛlkɪ] f. indec. Trodsighed, Stivsind, Halsstarrighed. **-kyntur** [-ȿɪvdoϱ, -ȿɪntoϱ] a. ofte gjort bekendt, ofte nævnt (BTh. 5). **-kjálki** [-ȿauλɟɪ, -ȿaulȿɪ] m. Stivnakke.

þrakk (-s) [þrahk] n. *þjark*: *þeir Jón og prestur höfðu stundum átt í þrakki* (GKon. i Lögb. '13, 48); *Sveinbjörn ... kom nú opt á fund sýslumanns með ýmsu þrakki* (Vrövl) *um Jónsbörn* (EspS. 84).

þrakka (a) [þrahga] vi. kives, strides (GKonÆf. 243).

Þrak land [þra:glant, þra:k-] n. npr. Thrakien (Il. I. 200). **-neskur** [-nɛsgoϱ] a. (Il. II. 3), **-verskur** [-vɛϱsgoϱ] a. thrakisk. **-verji (-ja, -jar)** [-vɛrjɪ] m. Thrakier.

þrá krókar [þrau:kro··gaϱ, -kro··kaϱ] mpl. uafbrudt Siksak: *fljúga í þrákróka* (jfr. Milt. 244). **-kveðinn** [-kvɛ·ðɪn] a. idelig gentagen: *þakkir ... þrá-kveðnar* (Klopst. VI. 230). **-látlegur** [-lau(h)dlɛ·qoϱ] a. vedholdende; vidnende om Trods; — adv. *-lega*. **-látur** [-lau·doϱ, -lau·t-] a. 1. haardnakket, som stadig bliver ved: *Það ber opt við, að kláði er mjög þ.* (HjaltKv. 65); *þetta er orðið svo þrálátt í honum*, dette (ɔ: Sygdommen) vil stadig ikke forlade ham. — 2. *(þrár)* stivsindet, trodsig. **-legur** [-lɛqoϱ] a. 1. *(tíður)* hyppig, idelig: *og þokur þráligari* (Odds. I. 307); — adv. *-lega*, stadig, ofte (ÞThLfr. II. 295). — 2. *(þrár)* stivnakket; — adv. *-lega*. **-leikur** [-lɛi·goϱ, -lɛi·koϱ] m. 1. *(það að vera þrálátur)* Vedholdenhed, Haardnakkethed. — 2. *(þrái)* Trodsighed, Stivsindethed. **-leita** [-lɛi·da, -lɛi·ta] vt. med gen. søge gentagne Gange og omhyggeligt efter n-t. **-lífur** [-li·voϱ] a. sejglivet. **-lyndast** [-lɪndast] vrefl. blive el. vise sig egensindig el. trodsig. **-lyndi** [-lɪndɪ] n. Stivsind, Trodsighed: *af illu kemur þrályndis þögn* (GJ.), af ondt kommer trodsig Tavshed. **-lyndissvipur** [-lɪndɪsvɪ:bøϱ, -svɪ:pøϱ] m. trodsig Mine. **-lyndur** [-lɪndoϱ] a. stivsindet, trodsig, stædig. **-líta** [-li·da, -li·ta] v. impers. se gentagne Gange i en el. anden Retning: *e-m verður þrálitið til e-s, í e-a átt*. **-lundaður** [-lʏnd-aðoϱ] a. = **þrályndur. -læti (-is)** [-lai·dɪ, -lai·tɪ] n. = **þrályndi. -máll** [-maudλ] a. 1. idelig gentagende. — 2. stadig modsigende.

þramir [þra:mɪϱ] pl. af **þröm.**

þramm (-s) [þram·] n. 1. Trasken: *þ. fram og aftur*. — 2. Lyd el. Stöj af tunge Fodtrin, traskende Gang: *jeg heyrði sjálfur þrammið* (Pan 88).

þramma (a) [þram:a] vi. gaa med tunge og langsomme Skridt; traske; *þrammaði þar fram af fjallinu*, styrtede der ned fra Bjærget (JÁÞj. II. 82); (Ordspr.) *þungt þrammar þreyttur klaufi* (GJ.).

þrá mælgi [þrau:mailɟɪ] f. indec. 1. Snak (med Gentagelse). — 2. idelig Modsigelse. **-mælginn** [-mailɟɪn] a. stadig snakkende (StStAndv. III. 182). **-mælgisefni** [-mailɟɪsɛb·nɪ] n. Kæphest. **-mæli** [-mai·lɪ] n. 1. *(stagl)* idelig gentagne Ord el. Ytringer. — 2. *(þrjóskuorð)* trodsige Ord el. Ytringer. **-mæltur** [-maiλdoϱ] a. idelig gentaget (JÞorl. I. 200); *vera þ. á e-u*, blive ved at omtale n-t.

þrána (a) [þrau:na] vi. blive harsk; — pp. *þránaður*, harsk.

þránauða [þrau:noy·ða] vi.: *þ. á e-m*, bede en gentagne Gange om n-t.

Þrándur (-ar, -ar) [þraun·doϱ] m. npr. Trond: (Talem.) *vera þ. í götu*, være en Sten i Vejen, Hindring for n-t: *og verzlunin var þeim illur þ. í götu* (GFrE. 69).

†**þrap (-s)** [þra:p] n. Snakkesalighed.

†**þrapur (-s)** [þra:bøϱ, þra:pøϱ] m. snakkesaligt Menneske.

þrár (þrá, þrátt) [þrau:r, n. þrauht] a. (comp. *þrárri*, superl. *þráastur* el. *þrástur*) I. 1. a. stivsindet, halsstarrig. — b. *(þverúðugur)* tvær, modstræbende. — c. udholdende, som ikke giver efter: (Ordspr.) *sá hefur* (el. *vinnur) sitt mál, sem þrástur er* (GJ.), den vinder Sejren, som sejgest er. — 2. harsk (om Fedt). — II. n. *þrátt*: 1. adv. ofte; vedholdende, haardnakket: *þ. og einatt*, tit og ofte. — 2. *þ. fyrir*: a. præp. med acc. til Trods for, trods, uagtet: *þ. fyrir ítrekaðar skipanir*; — *þrátt fyrir alt (og alt)*, trods alt. — b. cj. *þ. fyrir að*, uagtet.

þrá reiða [þrau:rɛi·ða] vt. transportere paa Hesteryg gentagne Gange (jfr. MStHandb. 33). **-reika** [-rɛi·ga, -rɛi·ka] vi. vandre frem og tilbage. **-rækilegur** [-raiɟɪlɛ:qoϱ, -raiȿɪ-] a. haardnakket; — adv. *-lega*.

þras (-s) [þra:s] n. 1. *(þjark)* Kiv, Strid: (Ordspr.) *oft er þ. á þingum* (GJ.), tit er der Kiv paa Tinge. — 2. *(hávaði)* Larm, Stöj.

þrasa (a) [þra:sa] vi. 1. *(þrátta)* kives, strides. — 2. *(hafa hátt)* larme, stöje.

þrá samlegur [þrau:samlɛ·qoϱ] a. gentagen, idelig: *þarfnaz ... þrásamligrar tilhiálpar* (LFR. IX. 261); — adv. *-lega*. **-samur** [-sa·møϱ] a. stivsindet, haardnakket: *hinn þrásama bardagaguð* (Il. I. 113). **-sanna** [-san·a] vt. bevise gentagne Gange. **-seta** [-sɛ·da, -sɛ·ta] f. langvarigt Ophold (el. Sidden) et Sted mod en andens Vilje, spec. som Fæster paa en Gaard: *beita* (el. *sitja) þrásetu*, blive siddende paa Trods: *vilji leiguliði sitja þrásetu* (SvSölv. 153).

þras fenginn [þra:sfɛiŋɟɪn] a. rethaversk, trættekær. **-girni** [-ɟɪ(r)dnɪ] f. indec. Rethaveri; Eristik (ÁBjH. 213). **-gjarn** [-ɟa(r)dv] a. = **þrasfenginn.**

***þrási** [þrau:sɪ] a. begærlig.

ᶜ **þrá sýki** [þrau:si·ɟɪ, -si·ȿɪ] f. kronisk Sygdom. **-sinnis** [-sɪn·ɪs] adv. gentagne Gange, idelig, Gang paa Gang. **-skák** [-sgau·k] f. (i Skakspil) a. evig Skak. — b. samme Træk om og om igen. **-slitinn** [-slɪ·dɪn, -slɪ·tɪn] a. ofte afbrudt: *með þrá-slitnu tungutaki* (Klopst. VI. 228).

þras lómur [þra:slo··møϱ] m. Krakiler (JsJs.).

þrá sneitt [þrau:snɛiht] an. (metr.) med halvrimende Stavelser, følgende paa hinanden. Ekspl.: *Ber á fögru' í bragagjörð*, | *bara opt í smáu*, | *gjör sem friðkar fræðajörð*; | *fyr það margir sáu* (HSig. 82). **-sóttur** [-so··hdoϱ] a. ihærdig (Milt. 391). **-spyrja** [-sbɪrja, -sbʏrja] vt. spörge gentagne Gange; udspörge.

þráss [þraus·] n. = **trúss** 1. a.

þrássugur [þraus:oqoϱ] a. stöjende, larmende: *þrássug læti* (LFR. XIII. 158).

þrástaga [þrau:sda·qa] vt. gentage idelig: *þ. e-ð fyrir e-m* (jfr. Kvöld. I. xi); — refl. *þrástagast: þ. á e-u*, idelig gentage n-t (JTrSk. I. 113).

þrastar [þras·daϱ] gen. af **þröstur.**

þrastar líki [þras·darli:ɟɪ, -li:ȿɪ] n. Drosselskikkelse: *skógarþröstur eða andi í þ.* (Huld. I. 48). **-söngur** [-ϱ-söyŋ·goϱ] m. Drosselsang.

þrá sækilegur [þrau:saiɟɪlɛ:qoϱ, -saiȿɪ-] a. uafladelig, idelig: *og þoku þrásækiligri* (Odds. II. 2, 97); — adv. *-sækilega*, idelig, meget ofte, gentagne Gange. **-sækinn** [-sai·ɟɪn, -sai·ȿɪn] a. utrættelig i sin Stræben el. Søgen efter n-t; *(áleitinn)* paatrængende (ÞGjUf. 100); *er Djöfullinn ... þ.* (begærlig) *í mannsins blóð* (Vísn. 223); *Ares, hinn þrásækna* (ivrige) *bardagaguð* (Il. II. 199). **-sætinn** [-sai·dɪn, -sai·tɪn] a. = *þaulsætinn*, som sidder længe. **-sættur** [-saihdoϱ] a. som ofte indgaar (og bryder) Forlig: (Ordspr.) *ekki er þrásættum að trúa* (SchMál.). **-talaður** [-ta·laðoϱ] a. = **þrá-mæltur. -tefli (-is)** [-tɛblɪ] n. stadig Gentagelse af de samme Træk i Skakspil (ÓDavSk. 285). **-tignaður** [-tɪgnaðoϱ] a. idelig æret el. tilbedt.

1. **þrátt** [þrauht] n. Trætte, Disputeren.

2. **þrátt** [þrauht] adv. se **þrár.**

þrátta (a) [þrauhda] vi. trættes, disputere: *þ. um e-ð*.

þráttan (-ar, -ir) [þrauhdan] f. = **þráttun.**

þrátt nefndur [þrauhdnɛmdoϱ] a. ofte nævnt. **-sinnis** [-t-sɪn·ɪs] adv. gentagne Gange, ofte (Hist. III. 321).

þráttun (-ar, -anir) [þrauhdon, -anɪϱ] f. Strid, Trætte, Knurren.

þráttunar efni [þrauhdonarɛb·nɪ] n. Stof el. Anledning til Trætte. **-girni** [-ɟɪd·nɪ, -ɟɪr·dnɪ] f. indec. Trættekærhed. **-gjarn** [-ɟad·v, -ɟar·dv] a., **-samur** [-ϱ-sa:møϱ] a. trættekær.

þrauga (a) [þröy:ga] vi. = *þrauka* 3.: *Við skulum samt þ. með ró* (StStAndv. I. 36).

þrauk (-s) [þröy:k] n. 1. *(strit)* langvarigt Arbejde, vedholdende Anstrængelse. — 2. *(þrautseigja)* Udholdenhed ved anstrængende Arbejde el. langvarig Anstrængelse. — 3. *(þramm)* tung, besværlig Gang.

þrauka (a) [þröy:ga, þröy:ka] vi. 1. *(vera þrautseigur)* holde ud (ved et anstrængende Arbejde). — 2. friste Livet: *hann Þórður gamli þraukar enn*. — 3. vente taalmodigt: *vinnuhjúin hafa þraukað lengur kosningarréttarlaus* (Alþ. '11, B. II. 1058). — 4. = *þroka* 3. — 5. *(þramma)* gaa med tunge Skridt: *þau* (ɔ: *nautin) þrauka áfram eptir plógfarinu* (Il. II. 31).

1. **þraut (-ar, -ir)** [þröy:t] f. 1. egl. Ophør, Ende, Slutning paa n-t (jfr. *þrjóta): til þrautar*, til det yderste; *berjast til þrautar*, kæmpe til det

yderste: *reyna e-ð til þrautar,* prøve n-t til det yderste; *halda hverju máli til þrautar* (Kvold. I. 216); *(hann) hóstaði og hóstaði til þrautar* (JTh. Mk. 152); *Hann notaði aldrei gestrisni vina sinna til þrauta* (JTrSk. I. 18). — **2.** Prøve, svær Opgave, vanskeligt Arbejde el. Foretagende: *þrautir Heraklesar,* Herkules Arbejder; *leggja þrautir fyrir e-n,* give en en vanskelig Opgave at løse; (Talem.) *það* (el. *sú) verður þrautin þyngri,* det bliver en haard Nød at knække, jfr. *gestaþraut.* **3.** Vanskelighed, Besvær, Anstrængelse, Nød, Knibe: *þegar í þrautina kemur,* naar det kniber. — **4.** *(barátta)* Kamp. — **5.** is. i pl. *þrautir = þjáningar,* Lidelser, Smærter.

2. **þraut** [þröy:t] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **þrjóta.**

þrauta beit [þröy:dabei:t, þröy:ta-] f. Græsgang, som aldrig glipper helt: *þar er oftast þ. fyrir hesta á vetrum* (ÞGjD. 61). **-dimmur** [-dɪm:oϱ] a. meget skummel: *Snéri þessi þá þrautar dymmu ok mjög afskræmdu andlits gerfi móti Messía* (Klopst. VIII. 307). **-laus** [-löy·s] a. **1.** *(hægur)* ikke forbunden med Vanskeligheder el. Anstrængelse: *þ. leið;* — n. *-laust* som adv., uden Anstrængelse, uden Vanskelighed. — **2.** *(þjáningarlaus)* uden Smærter, smærtefri: *þrautalaust andlát;* — n. *-laust* som adv. **-legur** [-lɛ·q-oϱ] a. ynkelig, jammerlig; — adv. *-lega.* **-lending** [-lɛn·diŋk] f. Nødhavn, Landingsplads, hvor man søger til, naar man paa Grund af Sø el. Vejr ikke kan naa at lande paa det sædvanlige Sted; — overf. sidste Tilflugt: *Sérstaklega hefir Sameinaðafelagið verið þrautalendingin í þessum vandræðum vorum* (Rvk. · '13); *hún (ɔ: völvan) het Heiður og var hun þ. Fróða konungs* (GFr. i Eimr. XVIII. 15). **-lítill** [-li:dɪdʎ, -li:tɪdʎ] a. ikke synderlig besværlig. **†-maður** [-ma:ðøϱ] m. Mand, som har udført besværlige Arbejder; Mand, som har gennemgaaet meget. **-mikill** [-mɪ:ɟɪdʎ, -mɪ:ʗɪdʎ] a. besværlig, möjsommelig.

þrautar eyrir [þröy:darɛi:rɪϱ, þröy:tar-] m. Nødskilling. **-fang** [-ϱ-fauŋ·k] n. Legetöj, som volder Hovedbrud (Eggert Brím i ÓDavSk. 344). **-góður** [-r-gou:ðøϱ] a. = **þrautgóður.** **-laus** [-löy·s] a. = *þrautalaus;* — n. *-laust* som adv., uden Möje: *eins dró Odysseifur upp hinn mikla boga þ.* (Od. 469). **-ljettur** [-ljɛhdoϱ] a. (Sch.) = *þrotaljettur: þrautarljett hey.*

þrauta samband [þröy:dasam·bant, þröy:ta-] n. Reserveforbindelse: *koma á sambandi við önnur lönd sem þrautasambandi, ef sæsiminn til útlanda kynni að bila* (Alþ. '11, B. 114). **-suða** [-sʏ:ða] f. vedholdende Kogning: *þ. á mat;* — vedholdende Hærdning: *þ. sigurstálsins* (BJVÚrv. 8). **-vað** [-va:ð] n. Vadested, som kan bruges, selv naar andre glipper: *hjá Hrafnseyri er þ. á Blöndu hér ytra* (ÞThFerð. IV. 64). **-varatillaga** [-va·ratɪl:aqa] f. subsidiært Ændringsforslag, hvis alt andet glipper (Alþ. '11, B. II. 56). **-vari** [-va:rɪ] m.: *til þrautavara,* som sidste subsidiære Forslag (Alþ. '21, A. 1548). **-verk** [-vɛϱ·k] n. besværligt Arbejde. **-vígi** [-vi:jɪ] n. sidste Skanse.

þraut fleygur [þröy:tflɛi·qøϱ] a. som har vanskeligt ved at flyve: *Straumönd þrautfleyg* (StStAndv. I. 76). **-för** [-fö·r] f. Rejse, fuld af Strabadser; pl. vanskelige Rejser, Rejseæventyr (JHall. 191). **-góður** [-gou:ðoϱ] a. **1.** *(þrautseigur)* udholdende: *eg á þrautgóðan hug* (Od. 369). **2.** *(raungóður)* trofast, som ikke svigter i Nøden. **-gæði** [-ɟai·ðɪ] npl. Udholdenhed. **-gæðisverk** [-ɟaiðɪsvɛϱ·k] n. Gærning, som vidner om Udholdenhed. **-kanna** [-kan·a] vt. undersöge til det yderste. **-laus** [-d-löys, þröy:t-] a. = **þrautalaus.** **-lesa** [-lɛ·sa] vt. læse omhyggeligt og ofte, gennmemplöje. **-reyna** [-rɛi·na] vt. forsøge til det yderste; gennemtænke, prøve til det yderste: *þ. sig á ýmsum möguleikum, sem hugsanlegir eru* (ÁBjH. 196); pp. *-reyndur,* prøvet til det yderste. **-rjetta** [-rjɛhda] vt. göre fuldstændig lige: *að þ. kreptan lim* (Stj. '08, B. 26). **-ræða** [-rai·ða] vt. debattere udførligt: *Mál þetta var svo þrautrætt síðast . . . að engin ástæða er til að halda langar ræður um það nú* (Alþ. '11, B. II. 1527); — pp. *-ræddur,* uddebatteret: *Þetta mál er þrautrætt* (Alþ. '11, B. 86). **-seigja** [-t-sɛi·ja] f. Sejghed, Udholdenhed. **-seigur** [-sɛi·qøϱ] a. sejg, udholdende.

þrautumglaður [þröy:domgla:ðøϱ, þröy:tøm-] a. frejdig i Genvordigheder: *Svo þrautum-glöð og þolinmóð þú varst* (StStAndv. I. 95).

þrautvaldandi [þröy:dvaldandɪ, þröy:t-] a. som volder Smærter (Lidelser): *í dag mun hin þ. Lausnargyðja í ljós leiða þann mann* (Il. II. 183).

þrá valt [þrau:vaʎt] adv. idelig, stedse. **-varaður** [-va·raðøϱ] a. gentagne Gange advaret: *þig eg læt | þrávaraðann* (LFR. XIV. 299). 1. **-velta** [-vɛʎda] f. stadig Rullen: *Þá er þeyttust fram . . . þrumur | í þráveltu* (Milt. 121). 2. **-velta** [-vɛʎda] vt. med dat. rulle gentagne Gange; — refl. *-veltast,* rulle sig gentagne Gange: *hversu sem hann þráveltist fyrir fótum föður Seifs* (Il. II. 252); — pp. *-veltur,* idelig væltet el. rullet: (Ordspr.) *þ. steinn verður síst mosavaxinn* (GJ.), den Sten, som tit væltes, bliver ikke mosgroet. **-venda** [-vɛnda] vt. med dat. vende idelig: *þ. augunum frá e-u* (jfr. Klopst. V. 205). **-viðri (-is,** pl. ds.) [-vɪðrɪ] n. langvarigt uforandret (daarligt) Vejr (is. fra samme Kant). **-viðrisblika** [-vɪðrɪs-blɪ:ga, -blɪ:ka] f. Skydannelse, der bebuder langvarigt daarligt Vejr (GFrE. 68). **-viður (-urs,** pl. ds.) [-vɪ·ðøϱ] n. (SvPRask 18) = **þráviðri.** **-vindi (-is)** [-vɪndɪ] n. stadig blæsende Vind (Odds. II. 3. 107).

þre- [þrɛ:] Forled i Sms., se ogs. **þrí-.**

þref (-s) [þrɛ:v] n. **I.** Udslæt (is. eczema nodosum): *það er eiginlega klæði eða útthvert þ. um allan kroppinn,* — *Smávarur, þ. eða þrøtt hafa fundizt í flestum gærum hárrams megin, þegar rakaðar voru* (Þjóð. IX. 162). — **II. 1.** *(þras)* Kævl, Kævleri. — **2.** *(um verð, þjark)* Prutten. — **3.** *koma á þ. (um verð)* (jfr. *þrefi*), ytre sig, give sig gentagne Gange til Kende.

þrefa (a) [þrɛ:va] vi. **1.** *(deila)* kævles, trættes, strides, kives. — **2.** *(þjarka um verð)* prutte.

þre falda [þrɛ:falda] vt. tredoble. **-faldlegur** [-faldlɛ·qøϱ] a., **-faldur** [-faldøϱ] a. tredobbelt; — n. *-falt* som adv. tredobbelt, tre Gange: *þ. stærri.*

þrefi (-a) [þrɛ:vɪ] m. **†1.** *(safn af kornbindum)* Trave. — **2.** overf. i Talem.: *koma(st) á þrefa,* komme i Folkemunde.

þreföldun (-ar, -faldanir) [þrɛ:földøn, -faldanɪϱ] f. Tredobling.

1. **þreif (-ar, -ir)** [þrɛi:v] f. Baglalle paa en Sæl (Öræfi).

2. **þreif** [þrɛi:v] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **þrífa.**

þreifa (a) [þrɛi:va] v. **1. a.** vi. føle, føle paa, beføle: *þ. á e-u;* — *þ. fyrir sjer,* føle sig for (ogs. overf.). — **b.** vt.: *þ. sig áfram,* føle sig frem; *þ. e-ð uppi,* finde n-t ved at føle med Hænderne. — **c.** refl. *þreifast um,* famle omkring sig. — **2.** overf.: *fá að þ. á e-u,* faa n-t at føle; *að kvongaðir prestar eru vaxnir upp úr spaugi við konuna sína, það gat hún sjálf þreifað á* (ÞGjOs. 31). — **3.** ppr. *þreifandi,* saaledes, at man maa føle sig for, is. forstærkende i Forb. som: *það er þ. myrkur,* det er bælgmørkt; *þ. blindösku norðanbylur* (jfr. JÁÞj. I. 162); *þ. stórhríð,* forrygende Snestorm (GFrUbl. 4); *þ. fullur,* ogs. abs., pærefuld.

þreifan (-ar) [þrɛi:van] f. = **þreifing.**

þreifanlegur [þrɛi:vanlɛ·qøϱ] a. **1.** *(áþreifanlegur)* følelig, haandgribelig. — **†2.** *(sem hægt er að ná í)* gribelig, som lader sig gribe. — **3.** adv. *-lega.*

þreifing (-ar) [þrɛi:viŋk] f. Følen paa, Beröring.

þreying (-ar) [þrɛi:jiŋk] f. **1.** *(þrá)* Attraa, Længsel. — **2.** *(þolinmæði)* Taalmodighed, Udholdenhed, taalmodig Venten.

1. **þreyja (-u)** [þrɛi:ja] f. **1.** *(þrá)* Længsel. — **2.** *(þolinmæði)* Udholdenhed, Taalmodighed.

2. **þreyja (ði)** [þrɛi:ja] vt. og vi. **1.** *(bíða)* vente (med Længsel), bie: *þ. af,* vente til (el. i Haab om, at) n-t tager Ende. — **2.** *(syrgja)* sörge. *það er gleymska og þussleg heimska, að þ. mjög þá aðrir deyja* (Vísn. 214). — **3.** ogs. med inf. *(= þrá)* længes efter: (Ordspr.) *sá man annan, er hann mest þreyr.* — **4.** ppr. *þreyjandi,* længselsfuld.

þreyju laus [þrɛi:jølöy·s] a. utaalmodig, meget urolig. **-leysi (-is)** [-lɛi·sɪ] n. Utaalmodighed (BóluHj. 230). **-lítill** [-li:dɪdʎ, -li:tɪdʎ] a. utaalmodig og vægelsindet, som ikke holder længe ud et Sted el. i en Stilling (GV. i JÁÞj. I. xxiv).

þreiskur [þrɛis·gøϱ] a. (Sch.) = **þrár, þrákelkinn.**

1. **þreyta (-u)** [þrɛi:da, þrɛi:ta] f. Træthed, Udmattelse; *(lúi)* Modighed.

2. **þreyta (ti)** [þrɛi:da, þrɛi:ta, þrɛihdɪ] vt. **1.** kæmpe, udkæmpe, kappes i n-t: *þ. e-ð með sjer,* kappes i n-t, göre n-t om Kap; *þ. e-ð við e-n,* kappes med en i n-t; *þ. göngu,* blive ved at gaa, gaa en lang Vej: *þá fór svo jafnan, að gangan var þreytt um öræfi og jökla* (GFrÓl. 95); *þ. göngu við e-n,* gaa om Kap med en; *þ. kappleik, kappsiglingu við e-n;* — *þ. sund við e-n,* kappes med en i Svömning; *þ. skeið,* gennemløbe en Bane (jfr. JHall. 333); *þ. leguna,* blive liggende med Baaden paa samme Sted, indtil der ikke er Bid mere (Vf.). — **2. a.** *(gera þreyttan)* trætte, udmatte: *þegar löng er dagleið, ríður á að þ. ekki hestana með of harðri reið.* — **b.** overf. trætte, plage, kede: *jeg ætla ekki að fara að þ. ykkur á langri lýsingu.* — **3.** refl. *þreytast:* **a.** blive træt: *hann þreytist mjög fljótt;* — overf: *þ. á e-u,* blive ked af n-t. — **b.** *(lýjast)* blive mødig (paa Grund af höj Alder, Genvordigheder el. for anstrængende Virksomhed): *hann er nú orðinn gamall og farinn að þreytast.* — **4.** pp. *þreyttur:* **a.** udkæmpet: *leikurinn var þ.* — **b.** træt, mødig: *Nú er fyrir þreyttan að þola,* ganske vist er du træt, men det gælder dog at holde ud (JTrGst. 174). — **c.** overf.: *þ. á e-u,* ked af n-t: *jeg er orðinn þ. á þessu sífelda nöldri.*

þreyt ing (-ar) [þrɛi:diŋk, þrɛi:t-] f. Træthed, Udmattelse, Mødighed (EÓlKv. 193). **-leiki** [-lɛiɟɪ, -lɛiʗɪ] m. = **þreyttleiki.**

þreytt leiki [þrɛihdlɛiɟɪ, -lɛiʗɪ] m., **-leikur** [-lɛigøϱ, -lɛikoϱ] m. Træthed.

þreyttur [þrɛihdøϱ] pp. af 2. **þreyta.**

þreytu ástand [þrɛi:døau:sdant, þrɛi:tø-] n. Træthedstilstand. **-laust** [-löys·t] adv. uden at blive træt. **-legur** [-lɛ·qøϱ] a. træt af Udseende; adv. *-lega: líta þ. út,* se træt ud. **-verk** [-vɛϱ·k] n., **-vinna** [-vɪn:a] f. trættende, besværligt Arbejde. **-verkur** [-vɛϱ·gøϱ] m. Smærte hidrörende fra Træthed: *þ. í bakinu.*

þrek (-s) [þrɛ:k] n. **1.** Styrke, Kraft, legemlig og aandelig, spec. Sjælsstyrke, Energi, Mod, Karakterfasthed: *hafa ekki þ. (í sjer) til e-s; andlegt þ.,* Aandsstyrke. — **2.** *(erfið vinna)* besværligt Arbejde.

þreka (a) [þrɛ:ga, þrɛ:ka] v. **†1.** vt. *(þjaka)* underkue, øve et haardt Tryk imod. — **†2.** vrefl. *þrekast,* arbejde over sine Kræfter (BH.). — **3.** pp. *þrekaður: (þjakaður, þreyttur)* forkommen, udmattet.

†þrek bráður [þrɛ:kbrau·ðøϱ] a. som tidlig viser legemlig Kraft el. Sjælsstyrke. **-fullur** [-fʏdløϱ] a. kraftig, dygtig. **-förlaður** [-fördlaðøϱ] a. med svækket Kraft, Sjælsstyrke el. Mod.

þrekinn [þrɛ:ɟɪn, þrɛ:ʗɪn] a. bredskuldret, firskaaren.

þrekkugur [þrɛhgøqoϱ] a. tilsølet, snavset.

þrekkur (-s) [þrɛhgøϱ] m. Skarn, Ekskrementer.

þrek|laus [þrɛ:glöys, þrɛ:k-] a. kraftløs, svag, uden Kraft og Energi; blødagtig, modløs, jfr. *þrek.* **-legur** [-lɛqøϱ] a. **1.** *(sterklegur)* kraftig (af Udseende); — adv. *-lega,* kraftigt: *þ. vaxinn,* kraftig bygget. — **2.** vidnende om Energi og Sjælsstyrke: *þrekleg vinnubrögð.* **-leiki** [-lɛiɟɪ, -lɛiʗɪ] m. Tætbyggethed: *þ. vaxtar hans,* hans kraftige Legemsbygning. **-leysi (-is)** [-lɛisɪ] n. Mangel paa Kraft el. Styrke (legeml. og aandel.) Svaghed, Blødagtighed, Modløshed, jfr. *þrek.* **-lítill** [-li·dɪdʎ, -li·tɪdʎ] a. som har kun ringe Kraft el. Energi, som er temmelig blødagtig, svag el. modløs, jfr. *þrek.* **-lyndi** [-lɪndɪ] n. Sjælsstyrke, Karakterstyrke. **-lyndur** [-lɪndøϱ] a., **-lundaður** [-lʏndaðøϱ] a. aandsstærk, karakterfast. **-maður** [-ma·ðøϱ] m. kraftig og energisk Mand. **-mannlega** [-manlɛ·qa] adv. tappert, mandigt. **-menni (-is,** pl. ds.) [-mɛn·ɪ] n. kraftigt og energisk Menneske, en staalsat Karakter, jfr. *þrek.* **-mikill** [-mɪ·ɟɪdʎ, -mɪ·ʗɪdʎ] a. kraftig og energisk, modig, tapper, jfr. *þrek.* **-mura** [-mʏ·ra] f. (SvP. Rask 18) = 2. **grýta.**

þrekna (a) [þrɛhgna] vi. (Árn.), **þreknast (a)** [þrɛhgnast] vrefl. faa

en bredere og kraftigere Skikkelse, blive kraftigere, udvikle sig: *folinn þreknaðist og stæltist* (jfr. ÞGjD. 44).

þrek nóg [þrɛ:gno·(q), þrɛ:k-] adv. mere end nok. **-prúður** [-k-pru·ð-øϱ] a. som udmærker sig ved sin Sjælsstyrke og Mandighed. **°-rammur** [þrɛ:gram·øϱ, þrɛ:k-] a. sjælsstærk, i Besiddelse af stor Energi. **-raun** [-röy·n] f. **1.** *(kjarkraun)* Prøve paa Sjælsstyrke el. Mandhaftighed. — **2.** *(aflraun)* Kraftprøve (JÁÞj. I. 199). **-samur** [-k-samøϱ] a. mandig, tapper. **-sterkur** [-sdɛϱgøϱ] a. = **þrekrammur.** **-stór** [-sdo·ͧr] a. = **þrekmikill.** **-vana** [þrɛ:gva·na, þrɛ:kva·na] a. indec. kraftløs, vanmægtig. **-vaxinn** [-vaχsɪn] a. kraftig af Vækst; sværlemmet. **-vinna** [-vɪn·a] f. Arbejde, der kræver Kraft og Energi. **-virki** [-vɪϱɟɪ] n. Bedrift, Daad.

þrem (-s) [þrɛ:m] n. = *þröm,* Kanten af et Kar (en Kande) (Af.).

þremenningur (-s, -ar) [þrɛ:mɛn·iŋgøϱ] m. Halvfætter: *hann er þ. við mig, við erum þremenningar.*

þremi [þrɛ:mɪ] dat. sg., **þremir** [þrɛ:mɪϱ] nom. pl. af **þrömur.**

þremill (-ils) [þrɛ:mɪdʎ, -ɪls] m. Pokker: *sú þremilsins hnýsni, að ...* (ÞGjUf. 12); *hver þremillinn!* det var som Satans!; *hvern þremilinn* (hvad Fanden) *viltu vera að eiga við þetta!*

†1. þremur (-s, -ar) [þrɛ:møϱ] m. = **þröm, þrömur.**

2. **þremur** [þrɛ:møϱ] dat. pl. af **þrír.**

þrend (-ar, -ir) [þrɛn·t] f. **1.** *(þrent af e-u)* Trehed. **2.** (mus.) Triol.

þrengd (-ar, -ir) [þreiŋ·t] f. **1.** *(þrengsli)* Tranghed, Snæverhed. **2.** *(andþrengsli)* Trangbrystethed. **†3.** *(þrenging)* Genvordighed, Trængsel.

þrenging (-ar, -ar) [þreiŋ·ɟiŋk] f. **1.** *(það að þrengja)* Indsnævring **2.** *(mótlæti)* Nød, Genvordighed; Trængsel, Modgang: *Nú var hann sjálfsagt í þrengingum* (EKvOl 224).

þrengingartíð [þreiŋ·ɟiŋgaϱti:ð] f. Trængselstid.

þrengja (di) [þreiŋ·ɟa, þreiŋ·dɪ] vt. og vi. **1. a.** snævre, indsnævre, göre trang: *þ. flík,* sy et Klædningsstykke ind. **b.** med dat.: *þ. e-u saman,* sammentrænge n-t; — overf.: *Var þessu þreingt að stúlkunni,* man lagde et stærkt Pres paa Pigen for at hun skulde göre dette (tvang hende dertil) (JÁÞj. I. 240). — **2.** *þ. að e-m,* [1]) klemme en, trykke en; *skórinn þrengir að,* Skoen trykker; [2]) *(sitja of nálægt e-m)* sidde for tæt op ad en; [3]) *þ. að sjer,* udleje en Del af sin Lejlighed el. sin Gaard; [4]) fare strængt frem mod en; *það þrengir að e-m,* en lider (Sult, Sygdom osv.): *Vetur ... harður ... og þrengdi að kvikfje manna fyrir norðan land* (ÞThÁrf. 119); *þegar að þrengir,* naar Nøden staar for Dören; *þ. e-u upp á e-n,* paanøde en n-t. — **3.** refl. *þrengjast,* blive snæver el. trang: *dalurinn þ.*; *nú er farið að þ. í stofunni,* nu er der snart ingen Plads mere i Stuen; overf.: *nú fór að þrengjast fyrir þeim,* nu begyndte det at knibe for dem (med Udkommet).

þrengri [þreiŋ·grɪ] a. comp. af **þröngur.**

þrengsli [þreiŋ·slɪ] npl. **1.** *(þröngleiki)* Snæverhed, Snævring. — **2.** Pladsmangel, Tranghed: *það er ekki hægt að hreyfa sig hjer í þessum þrengslum.* **3.** *(troðningur)* Trængsel, Mængde Mennesker. — **4.** *(þrenging)* Trængsel, Nød, Elendighed.

þrenning (-ar, -ar) [þrɛn:iŋk] f. Trehed; Treenighed; (overf.) Trekløver: *þokkaleg þ.*

þrenningar gras [þrɛn:iŋgargra:s] n. (bot.) Stifmoderblomst (viola tricolor). **-guð** [-gvʏ:ð] m. den treenige Gud. **-hátíð** [-ϱ-(h)au:tið] f. Trinitatissöndag. **-maðra** [-r-mað·ra] f. (bot.) en Art af Snerre (galium trifidum). **-mark** [-mag·k] n. Trehedstegn. **-messa** [-mɛs:a] f. = **þrenningarhátíð.** **°-neitandi** [-nei:dandɪ, -nei:tandɪ] m. Unitarer (JsJs.). **-samband** [-ϱ-sam·bant] n. Tremagtsforbund. **-trú** [-tru:] f. Treenighedstro.

þrenns kyns [þrɛn·sɟɪns] a. indec., **-konar** [-konaϱ] a. indec. tre Slags.

þrennur [þrɛn:øϱ] a. **1.** *(þrefaldur)* tredobbelt. — **2.** *(þrískiftur)* tredelt: *í þrennu lagi,* i tre Dele; *þrenns konar,* tre Slags. — **3.** (is. i pl.) tre (distributivt), tre Par: *þrennir sokkar,* tre Par Strömper; *þrenn föt,* tre Sæt Klæder. — n. *þrent* som subst., [1]) tre Ting: *það er þ., sem þú þarft að varast;* (Talem.) *alt er, þá þ. er,* alle gode Gange er tre. [2]) *fara í þrent (vera í þrennu),* tage (have) tre Par Strömper paa.

þrennæringur (-s, -ar) [þrɛn:ai·riŋgøϱ] m. treradaaret Skib.

þrep (-s, pl. ds.**)** [þrɛ:p] n. **1. a.** en lav Forhöjning, opført af Jord el. Sten. — **b.** *(pallur)* Stillads, Tribune. — **2. a.** *(hjalli)* Afsats. — **b.** Afsats i en Væg, ogsaa i det bredere Underlag, hvorpaa Væggen opføres. — **c.** spec. den Strimmel, der ligger langs en Landevej mellem Vejkanten og Grøften. **3.** *(í stiga)* Trin. — **4.** Knude (paa et brækket Ben).

þrep baðstofa [þrɛ:ba(ð)sdova] f. (Breiðd.) = **bekkbaðstofa.** **-skjöldur** [þrɛ:psɟöldøϱ] m., **-skuldur (-s, -ar)** [-sgʏldøϱ] m. (Strand.) = **þröskuldur.** **-steinn** [-sdeidn] m. Stentrin.

þreski barefli [þrɛs·ɟiba:rɛblɪ] n. Plejl. **-láfi** [-lau:vɪ] n. Tærskelo.

þresking (-ar) [þrɛs·ɟiŋk] f. Tærskning.

þreskingar maður [þrɛs·ɟiŋgarma:ðøϱ] m. Tærsker. **-staður** [-ϱ-sda:ð-øϱ] m. Tærskelo.

þreski vjel [þrɛs·ɟɪvjɛ:l] f. Tærskemaskine. **-völur** [-vö:løϱ] m. Plejl.

þreskja (ti) [þrɛs·ɟa, þrɛs·(q)dɪ] vt. tærske.

†þresköldur [þrɛs·göldøϱ] m. = **þröskuldur.**

þrestir [þrɛs·dɪϱ] pl. af **þröstur.**

þrettán [þrɛhdaun] num. card. tretten.

þrettánd (-ar, -ir) [þrɛhdaunt] f. (mus.) Tertsdecim.

þrettándanótt [þrɛhdaundanoͧht] f. Helligtrekongersnat (JÁÞj. II. 572).

1. **þrettándi (-a)** [þrɛhdaundɪ] m. *(= þ. dagur jóla)* Helligtrekongersdag: *á þrettándanum;* (Talem.) *það kalla jeg* (el. *þykir mjer) þunnan þrettánda (þunnur þ.),* det er et tyndt Traktement.

2. **þrettándi** [þrɛhdaundɪ] num. ord. trettende: *þ. dagur jóla* = 1. **þrettándi,** Helligtrekongersdag.

þrettánsessa [þrɛhdaunsɛs:a] f. Fartöj med tretten Rorbænke.

þre vetla (-u, -ur) [þrɛ:vɛhdla] f. treaarigt Hunfaar (GFrUbl. 30). **-vetra** [-vɛ·dra, -vɛ·tra] a. indec., **-vetur** (acc. **-vetran**) [-vɛ·døϱ, -vɛ·tøϱ] a. tre Vintre (Aar) gammel.

þrí- [þri:-] i Sms. se ogs. **þre-.** **-angaður** [þri:jauŋgaðøϱ] a. forsynet med tre Grene. **-band** [þri:bant] n. Garn, tvundet af tre Traade. **-beinn (-s)** [-beidn] m. (sj.) trebenet Stol, Trefod. **-binda (-u)** [-bɪnda] f.: *standa* (el. *rísa) upp úr þríbindu,* rejse sig, naar man ligger paa Maven, saal. at Benene er sammenbundne om Knæerne og over Anklerne, samt Hænderne paa Ryggen (ÓDavSk. 147). **-blað** [-bla·ð] n. Kloverblad. **-blaðaður** [-bla·ðaðøϱ] a. med tre Blade: *þ. hnífur.* **♀-blendingur** [-blendiŋgøϱ] m. Terceron. **-boginn** [-boi·jɪn] a. i tre Bugter el. Krumninger. **-breiður** [-brei·ðøϱ] a. af tredobbelt Bredde; — n. *-breitt* som subst.: *sauma úr þríbreiðu,* sy af et Stof af tredobbelt Bredde. **-bryddur** [-brɪd·øϱ] a. med tredobbelt Beslag el. Besætning. **-brotinn** [-bro·dɪn, -bro·tɪn] a. med tre Slyngninger, treslynget, tresnoet; trefoldet, tredobbelt: *þríbrotið gull* (jfr. JÞorkÞjs. 42); *þ. gullhringur,* tredobbelt Ring (jfr. BrJ. Þf. 210). **-buri (-a, -ar)** [-bʏ·rɪ] m. Trilling. **-dagaður** [-da·qaðøϱ] a. som har været død i tre Dage (JÁÞj. I. 490). **-dálkaður** [-dauʎgaðøϱ, -daulk-] a. trespaltet: *þrídálkuð auglýsing.* **-deildur** [-deildøϱ] a. **1.** *(þrískiftur)* tredelt: *þar eru Kýdónar og hinir þrídeildu Dórar* (Od. 413). — **2.** *(þrenns konar)* af tre Slags. **-deilur** [-dei·løϱ] fpl. Tredeling af et Runealfabet (GBrPer. 135). **-depla** [-dɛhbla] f. (typ.) Brillant.

þriðjabræðri [þrɪð·jabraið·rɪ] a. (ogs. som subst.) som er Næstsøskendebarns Barnebarns Slægtning i femte Led.

þriðji [þrɪð·jɪ] num. ord. **1.** tredje: *þ. að aftan,* tredje sidste; (mat.) *þriðja veldi,* tredje Potens; *þriðja rót,* Kubikrod. **2.** spec. som subst. en kirkelig Höjtids tredje Dag: *á þriðja (í jólum, páskum osfr.),* tredje Jule-, Paaskedag osv.; spec. tredje Juledag: *í ár ber þriðja upp á sunnudag.*

þriðjudags kvöld [þrɪð·jødaχskvöl·t] n. Tirsdagaften. **-veður** [-vɛ:ðøϱ] n. Tirsdagsvejr: (Ordspr.) *þrátt er þ.* (GJ.), jfr. Mandags-Vejr til Middag er Ugges (ɔ: Ugens) Vejr til Fredag. **-vefur** [-vɛ:vøϱ] m. en Væv, som man begynder at væve paa en Tirsdag: (Ordspr.) *þrár er þ.* (GJ.), sent bliver færdig Tirsdagsvæv. **-verk** [-vɛϱ·k] n. Arbejde, paabegyndt paa en Tirsdag: *þrátt er þ.* (Málshb. 409).

þriðjudagur [þrɪð·jøda:qøϱ] m. Tirsdag: *þ. til þrautar,* se *sunnudagur.*

†þriðjung (-ar, -ar) [þrɪð·juŋk] f. = **þriðjungur.**

þriðjungað [þrɪð·juŋgað] an., jfr. *fjórðungað,* se **fjórðunga.**

þriðjungaskifti [þrɪð·juŋgasɟɪf·dɪ] npl. Deling i tre Dele.

þriðjungs braut [þrɪð·juŋsbröy:t] f. Tertiærbane. **-munur** [-mʏ:nøϱ] m. Forskel paa en Tredjedel. **-nóta** [-noͧ:da, -noͧ:ta] f. (mus.) Tredjedelsnode.

þriðjungur (-s, -ar) [þrɪð·juŋgøϱ] m. **1.** Tredjedel: *þ. af e-u;* — *að þriðjungi,* for Tredjedelen. — **†2.** Distrikt (Tredjedelen af en Fjerding). — **3.** (typ.) Drittel.

1. **þrí dægra (-u, -ur)** [þri:daiqra] f. tre Dages Faste. 2. **-dægra** [-daiqra] vt. lade (Mælk) henstaa tre halve Døgn, inden Fløden skummes fra: *þrídægruð mjólk;* jfr. 2. *tvídægra* (Árn.). **-eggur** [-ɛg·øϱ] a. treægget: *með þríeggri ör* (Il. I. 117). **-eining** [-ei·niŋk] f. Treenighed. **-einn** [-eidn] a. treenig. **-ekrurækt** [-ɛgroraiχ·t, -ɛkro-] f. Trevangsbrug. **†-engdur** [-eiŋdøϱ] a. trespidset, tretakket.

þrif [þrɪ:v] npl. **1. a.** Trivsel: *e-ð stendur e-m fyrir þrifum,* n-t staar en i Vejen, hindrer ens Udvikling. — **b.** *(hold)* Huld, godt Udseende: *það eru góð þ. á e-u.* — **2.** *(gengi)* Velgaaende, lykkelig Livsstilling; is. *(velmegun)* økonomisk Trivsel. — **3.** *(hirðing)* Renholdelse: *Sagði, sem var, að föt Þórarins væri í góðum þrifum* (i god Stand) *og öll til reiðu* (JTh. Mk. 173). **4.** overf. energisk Arbejde for n-t (jfr. *tilþrif*): *sjálfstæðisþrif hennar* (ɔ: *stjórnarinnar) eru tæpast teljandi* (Ísaf. ⁵/₄ '13).

þrifa (a) [þrɪ:va] vt. = *þrífa* II. 1., rense: *þ. peningshúsin* (ÞGjD. 67); *Heilbrigðisnefnd skal hafa gát á því, að slátrunarhús sjeu vel þrifuð* (Stj. '05, B. 9); *þ. til,* ordne, rømme op, göre rent, göre i Stand (JTrL. 102).

þrífa (þríf, prífum; þreif, þrifum; þrifið) [þri:va; þri:v, þri:vøm; þrei:v, þrɪ:vøm; þrɪ:við] vt. og vi. **I.** gribe (med en hurtig Bevægelse), snappe: *þ. í e-ð,* gribe fat paa n-t; *þ. til e-s,* gribe fat i en, gribe efter n-t; *þ. taumana,* (om en Hest), tage Magten fra Rytteren, se *taumur;* — pp. *þrifinn,* grebet, snappet. **II.** *(þrifa)*: **1.** rense, ordne, göre i Stand: *maður getur hvorki þjónað sjer eða þrifið í kringum sig* (ThTh. 34): *það er þar máltæki, að menn geti þekkt búmanninn á mykjuhaugnum hans, hversu mikill hann er og vel þrifinn* (JSVb. 19); *þ. e-ð upp* (el. *til),* ds.; *Við beittum þeim* (ɔ: *sauðunum) um daginn og þrifum til húsið* (HermJDulr. 123). — **2.** refl. *þrífast:* **a.** trives: *korn þrífst ekki á Íslandi;* *þ. vel (illa),* trives godt (daarligt); *þ. við,* trives paa Græsning: *af þessum undrum þreifst fénaður eigi við, en þó var snjólaus jörð* (ÞThLýs. II. 164); *þrífstu aldrei!* gid du faa Skam! **b.** *(vegna vel)* leve lykkelig.

þrifa bað [þrɪ:vaba:ð] n. Renselsesbad (spec. for at kurere Faareskab): *lögleiða árleg þrifaböð, 1 eða 2, á öllu sauðfé* (Alþ. '11, B. 951). **-barn** [-bad·n, -bar·dn] n. **1.** renligt og propert Barn. — **2.** Barn, der trives godt. **-böðun** [-bö:ðøn] f. Renselsesbadning (Alþ. '11, B. II. 1593). **-góður** [-goͧ:ðøϱ] a. som trives godt (Klp. IV. 67). **-kind** [-ɟɪn·t] f. Faar, der trives godt; — overf. ogs. om en Kvinde, ofte iron. **-kinnar** [-ɟɪn:aϱ] fpl. blomstrende Kinder: *Andlit bleikt er þunt og þurt, þ. hurfu burt* (Vísn. 295). **-kona** [-ko:na] f. ordentlig og paapasselig Kvinde (is. Husmoder).

†þrí faldlega [þri:faldlɛ·qa] adv. tre Gange. **-faldur** [-faldøϱ] a. = *þrefaldur,* tredobbelt.

þrifa legur [þrɪ:valɛ·qøϱ] a. renlig, ren: *þrifalegt herbergi; þrifaleg föt;* adv. *-lega.* **-maður** [-ma:ðøϱ] m. dygtig, ordentlig og paapasselig Mand.

þrífarsæll [þri:faϱsaidʎ] a. trefold lykkelig (Klopst. III. 104).

þrífast [þri:vast] vrefl. se **þrífa.**

þrifgast (a) [þrɪv gast] vrefl. trives, styrkes.

†**þrif gjafari** [þrɪv ɟa varɪ] m., †**-gjafi (-a, -ar)** [-ɟa vɪ] m. Frelser. **-góður** [-goᵘ·ðøϱ] a. som trives godt (BHAt. 164).

þrifill (-ils, -lar) [þrɪ:vɪdʎ, -ɪls, þrɪb·laϱ] m. ordentligt, paapasseligt Menneske.

þrifinn [þrɪ:vɪn] **I.** pp. af *þrífa* (s. d. O.). **II.** a. **1.** *(hreinlátur)* renlig, proper; (Ordspr.) *sá á þarfan hlut, sem á þrifna konu* (GJ.), den har en nyttig Ting, som har en renlig Kone; *þ. þræll er bæjarbót* (GJ.), renlig Tjæner er et Gode for Gaarden; *þokka býður þrifin hönd* (GJ.), Velvilje vækker renlig Haand. **2.** *(reglusamur)* paapasselig, ordentlig. **3.** mandig og smuk af Udseende (BH.). †**4.** *(heppinn)* heldig, lykkelig.

þrífitjaður [þri:fɪ·djaðøϱ, -fɪ·tj-] a. med tre Svömmehuder.

þrifla (a) [þrɪb·la] v. **1.** vi. *(þreifa)* famle, føle sig for. — **2.** vt. *(hrifsa)* rive til sig (BH.).

þrif legleiki [þrɪv lɛqlɛɪ ɟɪ, -lɛɪ ɟɪ] m., **-legleikur** [-lɛqlɛɪ·goϱ, -lɛi koϱ] m. Trivelighed; Pænhed; Velvære; Nytte; jfr. *þriflegur.* **-legur** [-lɛqoϱ] a. **1.** *(vel í holdum)* trivelig, af et sundt, blomstrende Udseende. **2. a.** *(karlmannlegur)* mandig (BH.). **b.** rask: *máttu þar sjá mörg þrifleg tök og knáleg* (Eimr. XVIII. 182). **3.** *(þokkalegur)* pæn, net, kön. **4.** *(gagnlegur)* nyttig, gavnlig. — **5.** adv. *-lega,* i alle Bet.

þrí fleinn [þri:flɛidv] m. Trefork. **-flengdur** [-flɛiŋdoϱ] a. tre Gange pisket: *þ. þjófur.* **-flipaður** [-flɪ·baðøϱ, -flɪ·p-] a. (bot.) trekoblet.

þrifnaðar andi [þrɪb·naðaran·dɪ] m. Renlighedssans. **-bóndi** [-boᵘn·dɪ] m. **1.** *(reglusamur bóndi)* renlig og ordentlig Husfader. **2.** *(dugnaðarbóndi)* dygtig Gaardmand. **-laus** [-löy:s] a. ussel, jammerlig. **-maður** [-ma:ðoϱ] m. **1.** *(þrifinn maður)* renligt Menneske. — **2.** *(efnamaður)* velstaaende Mand, Mand, som er i økonomisk Opgang. **-mál** [-mau:l] n. Renovationsvæsen: *þ. bæjarins.* **-ráð** [-a-rau:ð] n. heldbringende Foretagende. **-vörur** [-r-vö:røϱ] fpl. Renlighedsartikler.

þrifnaður (-ar) [þrɪb·naðøϱ] m. **1.** *(velmegun)* Trivsel, Velstand, Velvære. **2. a.** *(gengi)* Held, Lykke, Anseelse. **b.** Velfærd: *Og svo var hann, ser til þrifnaðar, prýðilega messuræking* (PGÍOs. 4). **3.** *(hreinlæti)* Renlighed: *það er ekki þ. að e-u.*

þrí forkur [þri:foϱgoϱ] m. Trefork. **-forn** [-fo(r)dv] a. ældgammel: *af þríforni sméri* (ÓDavÞul. 121). **-fótur** [-foᵘ·døϱ, -foᵘ·tøϱ] m. Trefod.

þrif samlegur [þrɪf·samlɛ·qøϱ] a. heldbringende, velgörende; gavnlig. **-samur** [-samøϱ] a. driftig, dygtig. **-semd** [-sɛmt] f. Lykke, Held.

þrift (-ar) [þrɪf·t] f. Velgaaende; Anseelse.

þrifum [þrɪ:vøm] 1. p. pl. imp. ind. og conj. af **þrífa.**

þrí fætingur (-s, -ar) [þri:fai·diŋgoϱ, -fai·t-] m. Gryde paa tre Ben: *setja stóran þrífæting á eld* (Il. II. 261). **-fættur** [-faihdoϱ] a. trefodet, trebenet. **-gangur** [-gauŋgøϱ] m. i Forb.: *í þrígang,* tre Gange (EiÓlLf. 17).

þriggja [þrɪɟ:a] gen. af **þrír.** **-álnaþráður** [þrɪɟ(a)aul·naþrau:ðøϱ] m. Garn, som er saa fint spundet, at man kan beregne tre Alen Töj af hvert halvt Pund *(mörk)* Garn. **-blaðahófur** [-bla·ðahoᵘ:vøϱ] m. (LFR. XV. 57) = **horblaðka.** **-blaðasmári** [-bla·ðasmau:rɪ] m., **-laufasmári** [-löy·vasmau:rɪ] m. trebladet Kløver, se **smári.** **-mannaalkort** [-man·(a)al·koϱt] n. (ÓDavSk. 334) = **treikort.** **-mannafar** [-man·afa:r] n. Tremandsbaad.

þrí giftur [þri·ɟɪfdoϱ] a. tre Gange gift. **-gilda** [-ɟɪlda] vt. ansætte til tredobbelt Værdi (ældre spec. Mandsbod). **-gildur** [-ɟɪldoϱ] a. af tredobbelt Værdi: *Þá yrði árið 2011 þrígilt* (tredobbelt) *afmælisár* (Eimr. XVIII. 69). **-gyrtur** [-ɟɪϱdøϱ] a. gjordet tre Gange. **-gjalda** [-ɟalda] vt. betale tredobbelt; betale tre Gange. **-greina** [-grɛi·na] vt. adskille, dele i tre Dele; — pp. *-greindur,* tredelt, tredobbelt. **-heilagur** [-hɛi·laqoϱ] a. som holdes hellig tre Dage i Træk. **-helgi** [-hɛlɟɪ] f. indec. tre Helligdage efter hinanden. 1. **-hendur** [-hɛndøϱ] fpl. særligt Metrum, jfr. *deilingar.* Ekspl.: *Davíð þá með hljóðin há | hörpu sína fór að slá, | stefnlegt lag með strengja slag, | stillis bætti rauna hag* (HSig. 205). 2. **-hendur** [-hɛndoϱ] a. med tre Assonanser (om Vers). **-hengdur** [-hɛiŋdøϱ] a. tre Gange hængt. **-hyrna** [-hɪ(r)dna] f. **a.** *(herða- eða höfuðsjal)* trekantet (Hovedtörklæde el.) Sjal. **b.** Foksejl: *Var þríhyrnan (fokkan) sett út af borðstokknum á ár og skilaði bátnum vel áfram* (JTrB. 153). **-hyrndur** [-hɪ(r)ndoϱ] a. **1.** *(um sauðfje)* trehornet (om Faar). **2.** (mat.) trekantet.

þríhyrninga fræði [þri:hɪ(r)dniŋgafrai:ðɪ] f. indec. Trigonometri. **-lína** [-li:na] f. trigonometrisk Linje. **-mál** [-mau:l] n. Triangulering; trigonometrisk Opmaaling: *mæla allar strendur Íslands þríhyrningamáli* (ÞThLfr. III. 293). **-málsfræði** [-maulsfrai:ðɪ] f. indec. = **þríhyrningafræði.**

þrí hyrningsreikningur [þri:hɪ(r)dniŋsrɛihgniŋgøϱ] m. (LFR. II. 3) = **þríhyrningafræði.** **-hyrningur** [-hɪ(r)dniŋgoϱ] m. **1.** Trekant, Triangel: *þríhyrningar, er falla saman,* kongruente Trekanter, *mæla í þríhyrninga,* triangulere. **2.** Navn paa et Bjærg i Rangárvallasýsla. **-hyrnuburkni** [-hɪ(r)dnøbʏϱ·gnɪ] m. (bot.) dunhaaret Egebregne (aspidium phegopteris). **-hyrnulaga** [-hɪ(r)dnøla:qa] a. indec. (bot.) trekantet (triangularis). **-hlaða** [-hʎa·ða] vt. og vi. faa Baaden tre Gange fyldt med Fisk paa een Dag; stable tre Gange op. **-hleypa (-u, -ur)** [-hʎɛi·ba, -hʎɛi·pa] f. Revolver. **-hleyptur** [-hʎeifdøϱ] a. treløbet. **-hliða** [-hʎɪ·ða] a. indec., **-hliðaður** [-hʎɪ·ðaðøϱ] a. tresidet. **-hljómur** [-hʎɪoᵘ·møϱ] m. (mus.) Treklang. **-hnýttur** [-hvihdoϱ] a. tre Gange knyttet. **-höfðaður** [-hövðaðøϱ, -höbðaðøϱ] a. trehovedet: *þ. þursi.* **-yddur** [-ɪd·øϱ] a. trespidset, tregrenet: *eigðu þríyddu spjóti* (JÁGrat. 99). **-yrðingur (-s, -ar)** [-ɪrðiŋgøϱ] m. (metr.) trelinjet Strofe. **-kast** [-kas·t] n. se **draghenda.** **-kynja** [-ɟɪnja] a. indec. af tre Kön: *þ. orð.*

?**þrykk** [þrɪhk] n. Tryk: *láta á þ. út ganga,* lade trykke (jfr. Alþ. '11, B. 301).

·**þrykkja (ti)** [þrɪhɟa, þrɪ, dɪ] vt. med dat. trykke: *þ. e-u niður,* trykke ned: *þá var eins og einhver hafi í dag, hinum þrykti niður* (ÓDavÞul. 350).

nú er verið að þ. niður þessu framlagi til vegarins (Alþ '11, B. 2591); *þ. úf,* bringe Drøbelen til at hæve sig, naar den er faldet (gjordes blandt Almuen v. Hj. af et Skeskaft).

þrí kleyfður [þri:kleivðøϱ, -kleibðøϱ] a. trekløvtet. **-klofinn** [-klo·vɪn] a. tredelt: *þ. hófur* (jfr. LFR. X. 113); *nefndin er þríklofin,* Udvalget er tredelt. **-klæða** [-klai·ða] vt. og abs. beklæde et Felt tredobbelt, is. i Kortspillet Puk; — pp. *-klæddur.* **-kvislaður** [-kvislaðøϱ] a., **-kvíslóttur** [-kvisloᵘhdøϱ] a. tregrenet. **-kvæður** [-kvai·ðøϱ] a. trestavelses-: *þríkvæð orð,* Trestavelsesord. **-kvæntur** [-kvaivdoϱ, -kvaintøϱ] a. tre Gange gift (om Mænd). **-lagamyndun** [-laqamɪn·døn] f. tertiær Dannelse. **-lagaöld** [-laqaöl·t] f. Tertiærtid. **-laufungur** [-löy·vuŋgoϱ] m. (bot.) tredelt Egebregne (aspidium dryopteris). **-leiður** [-lɛi·ðøϱ] a. »tredobbelt forhadt«, höjst ubehagelig: (Ordspr.) *þinn er jeg, þegar þú þarft min með, en þ. þar fyrir utan,* du siger: min til mig, naar du behøver mig, men ellers afskyr du mig; *í þörfinni er þrællinn þekkur, en þar á milli þ.* (GJ.), i Trang er Træl tækkelig, men ellers höjst ubehagelig. **-leiksdæmi** [-lɛiχsdai:mɪ] n. Tretrækker (Skakproblem). **-leikur** [-lɛi·gøϱ, -lɛi·k-] m. Trilogi. **-lembast** [-lɛmbast] vrefl. blive drægtig med tre Lam; pp. *-lembdur,* drægtig med tre Lam el. som dies af tre Lam: *þrílembd ær.* **-lembingur (-s, -ar)** [-lɛmbiŋgøϱ] m. Trillinglam. **-liða (-u)** [-lɪ·ða] f. Reguladetri, Forholdsregning. **-liðaður** [-lɪ·ðaðøϱ] a. (metr.) trefodet. **-liður** [-lɪ·ðøϱ] m. (metr.) Daktyl; *öfugur þ.,* Anapæst. **-litaður** [-lɪ·daðøϱ, -lɪ·t-] a., **-litur** [-lɪ·døϱ, -lɪ·tøϱ] a. trefarvet. **-ljettur** [-ljɛhdøϱ] a. (metr.) bestaaende af tre lette (korte) Stavelser.

þrim (-ar, -ar) [þrɪ:m] f. Kant: *yfir náttlandsins ystu þ.* (EBenHr. 94).

þrym (-s) [þrɪ:m] n., **þryma (-u, -ur)** [þrɪ:ma] f. **1.** *(þruma)* Torden. **2.** *(hávaði)* Larm, Brag, poet. i Kenninger for Kamp. ogs. Kamp, jfr. *þrymur.*

þrí mánuður [þri:mau·noðøϱ] m. den tredje Vintermaaned: *lesti er frera, fyrr en í þrímánuði* (BóluHj. i JÁÞj. I. 253). **-menna (ti)** [-mɛn·a] vi. ride tre paa en Hest. **-menningsstjórn** [-mɛniŋsdjoᵘr·dv] f. Tremandsregering, Tremandsministerium; Triumvirat (Ísaf. '18, 47). **-menningur (-s, -ar)** [-mɛn·iŋgøϱ] m. **1.** = *þremenningur.* **2.** pl. Triumvirer (ogs. i neds. Bet. Treklover, Kloverblad): *Þrímenningarnir koma með tilboð frá Danmork* (Lögr. '15, 74).

þrymill (-ils, -lar) [þrɪ:mɪdʎ, -ɪls, þrɪm·laϱ] m. haard Knude under Huden.

þrymja (þrym, þrymjum; þrumdi, þrumdum; þrumið) [þrɪm·ja; þrɪ:m, þrɪm·jom; þrʏm·dɪ, þrʏm·dom; þrʏ:mɪð] vi. **I.** *(þruma, drynja)* tordne, larme, buldre, dröne (BH.). **II.** sidde fast; sidde ubevægelig (og tavs): *þær (ɔ: sjö nætur) þrumdi hann allar* (Klopst. II. 51).

þrí mjalta (a) [þri:mjaʎ·da] vt., **-mjólka** [-mjoᵘʎ·ga, -mjoᵘl·ka] vt. malke tre Gange om Dagen.

þrimlóttur [þrɪm·loᵘhdøϱ] a. knudret.

***þrymregin** [þrɪm·rɛi·jɪn] npl. Tordenguder (MJ. II. 231).

þrymur (-s) [þrɪ:møϱ] m. **1.** *(hávaði)* Larm, Bulder. ***2.** *(bogi)* Bue. ***3.** *(jötunn)* Jætte.

þrí mútaður [þri:mu·daðøϱ, -mu·t-] a. (om Fugle) som tre Gange har fældet. **-mælt** [-maiʎt] an.: *borða þ.,* spise tre Gange om Dagen.

þrinna (a) [þrɪn:a] vt. tvinde tre Traade sammen: *þ. band;* — pp. *þrinnaður,* (om Garn) tretraadet, tretvundet, treloben.

þrí numinn [þri:nʏ·mɪn] a. gjort med tre Knivsnit: *þrínumið mark.* **-næturn** [-naihdøϱ] a. tre Nætter gammel: *sjer sparar þræll þrínætta mykju* (Malshb. 306). **-partaður** [-paϱdaðøϱ] a. tredelt.

þrír (f. nom. acc. **þrjár,** n. nom. acc. **þrjú,** acc. m. **þrjá,** dat. m. f. n. **þrem** el. **þremur,** gen. **þriggja)** [þri:r, þrjau:r, þrju:, þrjau:, þrɛ:m, þrɛ:møϱ, þrɪɟ:a] num. card. tre: *þrem sinnum (= þrisvar),* tre Gange; *klukkan er þrjú,* Klokken er tre. (Talem.) *haf þökk og þrjá skó, alla upp á einn fót* (GJ.), hav Tak og tre Sko, alle til samme Fod (ɔ: det skal du have ringe Tak for).

þrí rifað [þri·rɪ·vað] an., jfr. *mark,* med tre Rævner (skal være en Del af Fandens Øremærke, som det fremgaar af følgende Vers: *Mínu lýsi jeg marki hjer, menn sjá vita, það sje satt: þ. í þrístýft er og þrettán rifur ofan í hvatt).* **-ríkjasamband** [-riɟasam·bant, -riɟa-] n. Tremagtsforbund. **-róinn** [-ro·ɪn] a. treradaaret: *þríróið skip.* **-saga** [-sa·qa] a. indec. berettende paa tre forskellige Maader: *verða þ.* **-settur** [-sɛhdøϱ] a. tredobbelt; *(um her, fylking)* tre Mand höj: *stríðsskip . . . sum voru með þrísettum gluggaröðum* (tre Rækker Vinduer) *aptan á stafninum* (EiÓlLf. 78). **-síðungur (-s, -ar)** [-si·ðuŋgøϱ] m. = **þríhyrningur.** **-sigla** [-sɪgla] f. Tremaster. **-sigldur** [-sɪqldoϱ] a. tremastet: *þrísiglt skip,* tremastet Skib, Tremaster; *Það var strandferðaskipið, gamall þrísigldur eikarsleði* (JTrHeið. IV. 213). **-skera** [-sɟɛ·ra] vt. slagte tre Gange: *og þrískerum niður úr klaðafári* (MJ. II. 215). **-skifta** [-sɟɪfda] vt. med dat. tredele, dele i tre Dele; — pp. *-skiftur,* tredelt. **-skifting** [-sɟɪfdɪŋk] f. Tredeling. **-skildingur** [-sɟɪldiŋgøϱ] m. Treskillingsstykke.

þrisking (-ar) [þrɪs·ɟiŋk] f. = **þresking.**

þrískipaður [þri:sɟɪ·baðøϱ, -sɟɪ·p-] a. **1.** treradet: *þrískipuð fylking.* **2.** besat med tre Personer: *þrískipað öndvegi.*

þriskja [þrɪs·ɟa] vt. = **þreskja.**

þrí skær [þri:sɟai·r] a. som kan skæres i tre Stykker: *þ. sívalningur.* **-slíkur** [-sli·gøϱ, -sli·køϱ] a. tre Gange saa stor. **-snúinn** [-snu·ɪn] a. tvundet af tre Traade: *þrísnúið tau* (LFR. VII. 30). **-sól** [-soᵘ·l] f. tredobbelt Sol (BTh. 98). **-spertur** [-sbɛϱdøϱ] a. trekantet: *hattur þ.* (JÞorl. I. 297).

þrýsta (i) [þri·sda] vt. med dat. og vi. **1. a.** trykke, klemme: *þ. e-u saman,* trykke n-t sammen; *þ. hurð aftur,* klemme en Dør til. **b.** med præp.: *þ. á e-ð,* trykke paa n-t: *þ. á hnapp;* — *þ. að e-u,* trykke

n-t sammen; — overf.: *þ. að e-m*, trænge en. — 2. *(þrongva)* tvinge: *þ. e-m til e-s*, tvinge en til n-t.

þrýstidæla [þris·dɪdai:la] f. Trykpumpe.

þrístikla [þri:sdɪhgla] f. (metr.) **1.** = *aloddhenda*. — **2.** = *hrynjandi* 2.

þrýsti legur [þris·dɪlɛ·qoϙ] a. fyldig, trivelig, før. **-ljetti** [-ljɛhdɪ] m. Trykformindsker (Tilsk.). **-loft** [-lof·t] n. komprimeret Luft. **-loftsbifreið** [-lof(t)sbɪv·reið] f. Automobil, der drives med komprimeret Luft (Eimr. XI. 117). **-mælir** [-mai:lɪϙ] m. Trykmaaler.

þrýsting (-ar) [þris·diŋk] f. Tryk, Tvang.

þrýstingar band [þris·diŋgarban·t] n. komprimerende Bind. ° **-minkunarspeldi** [-miŋgønaϙsbel·dɪ, -miŋkønaϙ-] n. Reduktionsventil (Stj. '03, A. 342). **-mælir** [-mai:lɪϙ] m. Trykmaaler. **-vjel** [-vjɛ:*l*] f. Trykmaskine. **-þol** [-ϙ-þo:*l*] n. Modstandsdygtighed m. H. t. Tryk: *prófa þ. stoðvarinnar*, underkaste Værket en Trykprøve (paa et Gasværk) (jfr. Stj. '03, A. 340).

þrýstingur (-s) [þris·diŋgøϙ] m. = **þrýsting.**

þrýstinn [þris·dɪ*n*] a. firskaaren; fed, tyk: *þ. um bógana; hafa þrýstna kálfa.*

þrýsti'raun [þris·dɪröy:*n*] f. Trykprøve (Tilsk.). **-skyn** [-sgɪ:*n*] n., **-skynjun** [-sgɪn·jø*n*] f. Følsomhed overfor Tryk. **-skynleysi (-is)** [-sgɪn·-leisɪ] n. Anæstesi (ÁBjSál. § 135). **-valtari** [-vaλ·darɪ] m. Trykvalse. **-vjel** [-vjɛ:*l*] f. Trykværk.

þrí stjóraveldi [þri:sdjoᵘravel·dɪ] n. Triumvirat. **-stjóri** [-sdjoᵘ·rɪ] m. Triumvir. **-stofna** [-sdobna] a. indec. trestammet: *þ. orð.* **-strendingur** [-sdrendiŋgøϙ] m. **1.** (LFR. III. 208) = *hrökkáll.* — **2.** (JHallHB.) = *lalli* 6. — **3.** n-t tresidet; Prisme. **-strendur** [-sdrendøϙ] a. trefladet, trekantet, tresidet; prismatisk: *þrístrent gler*, Prisme. **-strengdur** [-sdreiŋdøϙ] a. trestrænget. **-strikaður** [-sdrɪ·gaðøϙ, -sdrɪ·k-] a. trestrøget: *þrístrikað c*, trestrøget c; *þrístrikuð villa*, Tredækker. **-stunginn** [-sduŋgɪ*n*] a. tre Spadestik dyb: *vatnsveitingaskurðir ... þrístungnir* (Stj. '99, B. 212).

þristur (-s, -ar og **-ir,** Af.) [þrɪs·døϙ, þrɪs·(ts)] m. Tre (i Kortspil).

þrístuttur [þri:sdʏhdøϙ] a. bestaaende af tre korte Stavelser.

þrisvar [þrɪ:svaϙ] adv. tre Gange; *þ. sinnum*, ds.; (Ordspr.) *þ. er fullreynt* (GJ.), alle gode Gange er tre.

þrí sæll [þri:saidλ] a. tredobbelt lykkelig (Od. 107). **-söngur** [-söyŋgøϙ] m. (mus.) Terzet; Trio, trestemmig Musik, Trestemmighed.

þrýt [þri:t] 1. p. sg. præs. ind. af **þrjóta.**

þrí taka [þrɪ:ta·ga, -ta·ka] vt. **1.** gentage tre Gange: — pp. *-tekinn*, tre Gange gentaget: *þ. auglýsing.* — **2.** tredoble; — pp. *-tekinn*, tredobbelt: *þ. tími* (Klopst. I. 14). **-tegldur** [-tɛqldøϙ] a. med tre Haler: *gjörði hann að jarli sínum þríteqldum („Pascha af tre Hestehaler")* (Skírn. X. 9). **-tentur** [-tɛvdøϙ, -tɛntøϙ] a. med tre Tænder; tretakket; tregrenet.

þryti [þrɪ:dɪ, þrɪ:tɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **þrjóta.**

†þrí tíðungur (-s, -ar) [þri:ti·ðuŋgøϙ] m. tre Aar gammelt Nød. **†-tugandi** [-tøqandɪ], **-tugasti** [þri:døqasdɪ, -tøq-] num. ord. tredivte.

þrítug faldur [þri:døχfal·døϙ, -tøχ-] a. tredivefoldig. **-nátta** [-q-nauhda] a. indec., **-nættur** [-naihdøϙ] a. tredive (Nætter) Dage gammel; som indeholder 30 Nætter: *þ. mánuður*, Kalendermaaned.

þrítugsaldur [þri:døχsal·døϙ, -tøχs-] m. Tyveaarsalder: *á þrítugsaldri*, i Tyverne.

þrítugsessa [þri:døχsɛs:a, -tøχ-] f. Fartøj med tredive Rorbænke.

þrí tugur [þri:døqøϙ, -tøqøϙ] a. **1.** *(þrítugu ...)* tredive Aar gammel: *þ. maður;* — n. *-tugt* som subst. Trediveaarsalder: *hafa tvo um þrítugt*, være to og tredive Aar gammel; *vera kominn að þrítugu*, være op imod tredive Aar gammel; *vera um þrítugt*, være omkring de tredive; *standa á þrítugu*, være lige tredive Aar. — **2.** tredive Favne dyb, höj el. lang: *klífa* (el. (pop.) *kljúfa) til e-s þrítugan hamarinn*, anspænde alle Kræfter for at sætte n-t igennem. — **3.** *þrítugt skip*, Skib med tredive Rorbænke. **-tæður** [-tai·ðøϙ] a. med tre Tæer: *þ. fugl.* **-und (-ar, -ir)** [-ønt] f. (mus.) Terts. **-undarskipan** [-øndaϙsgɪ:ban, -sgɪ:pan] f. (mus.) Tertsbeliggenhed. **-vegis** [-vei·jɪs] adv. tre Gange. **-vegur** [veqøϙ] m. Trivium. **-velda (a)** [-velda] vt. kubere. **-veldasamband** [-veldasam·bant] n. Tripelalliance, Tremagtsforbund. **-veldi** [-veldɪ] n. **1.** (mat.) Kubus. — **2.** *(þríveldasamband)* Tremagtsforbund. **-veldistala** [-veldɪsta:la] f. Kubiktal. **-vitund** [-vɪ·dønt, -vɪ·t-] f. e. tripleconsciousness (ÁBjSál. § 108). **-vægur** [-vai·q-øϙ] a. som vejer el. gælder tre Gange saa meget. **-þilja** [-þɪlja] f. (naut.) Tredækker. **-þættingssamband** [-þaihdiŋsam·bant] n. (Skírn. '84, 53) = **þríveldasamband.** **-þættingur (-s, -ar)** [-þaihdiŋgøϙ] m. **1.** *(þríþætt band)* tretraadet Stræng. — **2.** Strofe med tre Assonanser, se 1. *þríhendur.* **-þætta (a)** [-þaihda] vt. = **þrinna.** **-þættur** [-þaihdøϙ] a. **1. a.** bestaaende af tre Traade (Snore), tretraadet, tredobbelt, treloben: *þ. bandspotti.* — **b.** flættet af tre Strænge: *þríþætt svipa* (JTrGst. I. 40). — **2.** se 2. *þríhendur.* **-ær** [-ai·r] a., **-ærður** [-airðøϙ] a. tre Aar gammel.

þrjá [þrjau:] acc. pl. m. af **þrír.**

þrjár [þrjau:r] f. pl. af **þrír.**

†þrjá tigasti [þrjau:tɪ·qasdɪ] num. ord. = **þrítugasti.** **†-tigi** [-ti·jɪ], **-tíi** [-ti·jɪ] (Vf.), **-tíu** [-ti·jø] num. card. indec. tredive.

þrjóska (-u) [þrjoᵘs·ga] f. Trods, Trodsighed, Stivsind, Genstridighed.

þrjóskast (a) [þrjoᵘs·gast] vrefl. vise sig genstridig, trodse, stritte imod: *þ. við e-n*, vise sig trodsig mod en, trodse en; *þ. við að læra*, ikke ville lære.

þrjósku barð [þrjoᵘs·gøbar·ð] n. (Árn.) = **lygabarð.** **-belgur** [-bel·gøϙ] m. Stivnakke. **-fullur** [-fʏd·løϙ] a. = **þrjóskur.** **-háls** [-haul·s] m. stædig, genstridig Person, Stivnakke: *þeir þrjóskuhálsar, sem gengu í móti fjárskurðinum* (LFR. I. 240). **-legur** [-lɛ·qøϙ] a. trodsig af Udseende, trodsig, stædig, genstridig. **-maður** [-ma:ðøϙ] m. trodsig, genstridig Person, Stivnakke.

þrjóskur [þrjoᵘs·gøϙ] a. trodsig, genstridig.

þrjósku samur [þrjoᵘs·gøsa·møϙ] a. trodsig, stædig, genstridig: *þrjóskusöm þverúð og óhlýðni.* **-svipur** [-svɪ:bøϙ, -svɪ:pøϙ] m. trodsig Mine.

þrjóta (þrýt, þrjótum; þraut, þrutum; þryti; þrotið) [þrjoᵘ:da, þrjoᵘ:ta; þri:t, þrjoᵘ:døm, þrjoᵘ:tøm; þröy:t, þrʏ:døm, þrʏ:tøm; þrɪ:dɪ, þrɪ:tɪ; þro:dɪð, þro:tɪð] vi. og v. impers. **I. 1.** *(hætta)* ophøre, faa Ende: *er veisluna þraut; — en er dalinn þraut, tók við ...;* — *dagur þrýtur*, Dagen er til Ende. — **2.** slippe op: *þá þraut vistir og vín;* — *e-n þrýtur e-ð*, en mangler n-t, n-t slipper op for en: *hann* (acc.) *þraut vistir í hafi;* — *brunn þrýtur*, en Brønd udtörres; *hana þraut kjark til þess*, hun manglede Mod dertil; (Ordspr.) *seint þrýtur þann, er verr hefur*, den mangler sjælden Undskyldning, som ond Sag forsvarer. — **3.** blive afkræftet, udmattes: *e-n þrýtur*, Kræfterne slipper op for en: *ef þig þrýtur, mun eg duga þér* (JÁÞj. I. 156); — overf. en kan ikke mere: *Fyrst þá, er foreldrana þraut, var hlaupið undir baggann* (MHUpp. 6); *hestinn þraut*, Hesten kunde ikke længer for Udmattelse, Kræfterne svigtede Hesten. — **II.** pp. *þrotinn:* **1.** *(liðinn)* til Ende, ude, forbi, ophørt. — **2. a.** *(uppgenginn)* opsluppen, udtömt, opbrugt: *Menn voru þá þrotnir af því, sem á undan var gengið* (ÞThÁrf. 159); *þrotinn hestur*, udmattet Hest; *þrotinn að kröftum*, med udtömte Kræfter; *þrotinn að heilsu*, med nedbrudt Helbred. — **b.** overf.: *þrotinn að ráðum*, som ikke mere ved nogen Udvej. — **3.** *(dáinn)* død.

þrjótanlegur [þrjoᵘ:danlɛ·qøϙ, þrjoᵘ:tan-] a. som kan faa Ende.

†þrjótkast (a) [þrjoᵘ:tkast, þrjoᵘh(t)gast] vrefl. = **þrjóskast.**

þrjót lyndi [þrjoᵘ:dlɪndɪ, þrjoᵘ:t-] n. Genstridighed, Trodsighed. **-lyndur** [-lɪndøϙ] a. = **þrjóskur.**

1. **þrjótur (-s, -ar)** [þrjoᵘ:døϙ, þrjoᵘ:tøϙ] m. **†1.** *(sakamaður)* Forbryder (der nægter haardnakket), Benægter. — **2.** *(þorpari)* Slyngel, Kæltring. **3.** *(þrákálfur)* Stivnakke.

2. **þrjótur** [þrjoᵘ:døϙ, þrjoᵘ:tøϙ] a. trodsig, ulydig: *hún er voðalega þrjót* (Sl.).

þrjózk- [þrjoᵘs·k-] se **þrjósk-.**

þrjú [þrju:] n. af **þrír.**

þró (-(a)r, -(a)r el. **þrær)** [þroᵘ:, þrai:r] f. **1. a.** Bassin, Kumme af Sten el. Træ, spec. Cisterne: *holuð eins og aflöng þ. í blágrýtið* (ÞThLýs. I. 338); *síldargeymsluþrær* (Lögr. '15, 56). — **b.** spec. (Rang.) = *herslustokkur.* — **†2.** *(grafhvelfing)* Gravkammer, muret Grav.

þróan [þroᵘ:a*n*] f. = **þróun.**

þróast (a) [þroᵘ:ast] vrefl. **1. a.** *(vaxa)* vokse. — **b.** *(aukast)* tiltage. — **c.** udvikle sig: *Darwin hjelt því fram, að dýrategundirnar hefðu þ. hver fram af annari.* — **2.** *(blómgast)* blomstre, florere.

þrok (-s) [þro:k] n. ubehageligt, kedsommeligt Ophold (BH.).

þroka (a) [þro:ga, þro:ka] vi. og vt. (jfr. *þrauka*) **1. a.** være standhaftig, holde ud med Nød og næppe; *(baslast áfram)* kun med Vanskelighed kunne skaffe sig det nødvendige til Livets Ophold (BH.). — **b.** blive ved at være et Sted, holde det længe ud et Sted. — **2.** *þ. e-ð (fram) af sjer* = *þruma e-ð af sjer.* — **3.** *kýrin þrokar*, det trækker ud med, at Koen kælver: *í sama bili baulaði kýr vor sú, er þrokaði* (MJJAr. 37).

°**Þroptur (-s)** [þrof·døϙ] m. npr. et af Odins Navne.

°**Þró r (-s)** [þroᵘ:r] m. **1.** npr. Navn paa Odin. — **2.** *(göltur)* Galt; *(hjörtur)* Hjort (BH.). — **3.** *(sverð)* Sværd. — **4.** *(brúarstoð)* Bropæl (BH.).

þroska (a) [þros·ga] vt. **1.** *(þróa)* modne, udvikle. — **2.** refl. *þroskast:* **a.** (bot.) modnes, blive moden. — **b.** *(um menn o. fl.)* blive moden, vokse op, udvikles. — **c.** *(komast til vegs og valda)* komme til Magt og Ære (EJ.). — **3.** pp. *þroskaður:* **a.** (bot.) moden. — **b.** *(um menn o. fl.)* moden, udviklet.

þroska aldur [þros·gaal·døϙ] m. **1.** *(fullþroska aldur)* moden Alder. — **2.** *(framfaratími)* Udviklingsperiode. **-legur** [-lɛ·qøϙ] a. som ser fuldtudviklet el. moden ud, mandig: *vel í meðallagi á hæð og þroskaleg* (HermJ. Dr. 137); — adv. *-lega.* **-leysi (-is)** [-lei:sɪ] n. Mangel paa Modenhed: *vil eg ... mótmæla þeim ummælum ... að þjóðin hafi sýnt þ.* (Alþ. '11, B. 975). **-lítill** [-li:dɪdλ, -li:t-] a. som har ringe Modenhed. **-maður** [-ma:ðøϙ] m. moden Mand; dygtig Mand: *fá ekki að stíga á þroskamanns veginn* (GFrÚh. 175). **-mikill** [-mɪ:gɪdλ, -mɪ:ɟɪdλ] a. kraftfuld, dygtig. **-munur** [-mʏ:nøϙ] m. Forskel paa Udvikling el. Modenhed; Forskel paa Styrke el. Dygtighed. **-próf** [-proᵘ:*v*] n. Modenhedsprøve. **-saga** [-sa:qa] f. Udviklingshistorie. **-samur** [-sa·møϙ] a. = **þroskamikill.** **-skeið** [-sgɛi:ð] n. **1.** *(framþróunartímabil)* Udviklingsstadium. — **2.** moden Alder, Manddomsalder: *hann er af þroskaskeiði*, han er kommen over den modne Alder, han er en ældre Mand. **-stig** [-sdɪ:*q*] n. Udviklingstrin. **-vænlegur** [-vain·lɛqøϙ] a. lovende.

þroski (a) [þros·gɪ, þros·ga] m. **1.** Modenhed, Maturitet: *líkamlegur, andlegur, siðferðilegur þ.* osv.; — *ná fullum þroska*, blive fuldt udviklet. — **2.** Udvikling: *taka þroska*, modnes, udvikles. — **3.** *(dugnaður)* Kraftfuldhed, Dygtighed.

þrosklegur [þros·glɛqøϙ] a. = **þroskalegur.**

þroskun (-ar) [þros·gøn] f. Udvikling; Modning.

†1. **þroskur (-s)** [þros·gøϙ] m. = **þroski.**

†2. **þroskur** [þros·gøϙ] a. moden, fuldtudviklet = *þroskaður.*

þrot (-s, pl. ds.) [þro:t] npl. **1.** *(endir)* Ophør, Ende. — **2.** Blottelse, fuldstændig Mangel, Armod: *finst mér sanngjarnt, að það verði ekki reiknaður sveitarstyrkur, þótt fátækum ómagamanni yrði lagt eitthvað, þegar þ. hans stafa af því, að hann á 6 eða fleiri börn* (Alþ. '11, B. II. 1808); *e-ð er á þrotum*, n-t er ved at slippe op; *komast í þ. með e-ð*, blive læns for n-t: *hann er kominn í þ. með hey.* — **3.** *vera að þrotum kominn*, ¹) være fuldstændig udmattet (af Træthed, Kulde el. Sult); *voru þeir máttdregnir af matarleysi og kulda og mjög að þrotum komnir;* ²) være paa det yderste: *Varð bati þessi að miklu liði, því kvikfjenaður var víða að þrotum kominn* (ÞThÁrf. 137); ³) være i den yderste Mangel (jfr. 2.): *Hún* (ɔ: *verslunin*) *hafði oft hjálpað þeim og feðrum þeirra, þegar*

þeir voru að þrotum komnir (JTrL. 48): ¹) være næsten udtömt el. opbrugt: *[illegible] voru að þrotum komnar*; — *þegar æfi vor er að þrotum komin*, naar vort Livs Slutning nærmer sig (jfr. 1.). — **4.** = *handbjargarómagi*: *þ., sem eru svo vanfær* (Af., Sch.).

1. **þrota (a)** [þro:da, þro·ta] vi. (jfr. *þrjóta*) faa Ende, mangle, fattes. — impers.: *e-n þrotar e-ð*, en mangler n-t. *e-n þrotar ráð*, en fattes Raad, ens Raad er udtömte.

2. **þrota** [þro:da, þro:ta] a. indec. som n-t er sluppet op for, som fattes n-t; — is. i Sms., jfr. *bjargþrota, ráðþrota* osv.

þrota bú [þro:dabu:, þro:ta-] n. Fallitbo, Konkursbo. **-búsmeðferð** [-busmeð·ferð] f. Fallitbehandling: *sæta þ.* **-flak** [-fla:k] n. fuldstændigt Vrag: *siðferðilegt þ.* **-yfirlýsing** [-ı:vırli·siŋk] f., **-lýsing** [-li:siŋk] f. Falliterklæring. **-ljettur** [-ljehdøo] a. som (paa Grund af sin ringe Kvalitet) let forbruges og hurtig slipper op, som der ikke er Forslag i, udröj, kraftlos, af ringe Næringsværdi: *þrotaljett hey, þ. eldiviður, þ. matur.* **-maður** [-ma:ðøo] m. Fallent.

þrotbjarga [þro:tbjarga] a. indec. = **bjargþrota.**

1. **þroti (-a)** [þro:dı, þro:tı] m. Hævelse.

†2. **þroti** [þro:dı, þro:tı] a. = 2. *þrota*.

þrotinn [þro:dın, þro:tın] pp. af **þrjóta.**

þrot laus [þro:dlöys, þro:t-] a. uophorlig, ustandselig, uafbrudt, vedvarende: *þ. þögn* (MJ. II. 280). — n. *-laust* som adv., uden Ophør, uafbrudt: *með leiftrandi augun, sem þ. storðu á hvíta öldungshöfuðið* (ÞGj. Uf. 120). **-legur** [-leqøo] a. som faar Ende, ophører.

þrotna (a) [þrohdna] vi. ophøre, holde op, slippe op; fattes, mangle; pp. *þrotnaður*; jfr. *þrjóta*.

þrotnaður (-ar) [þrohdnaðøo] m. **1.** *(endir)* Ophør, Ende. — **2.** *(minkun)* Aftagelse. — **3.** *(þreyta)* Udmattelse.

þrotnan (-ar) [þrohdnan] f. **1.** = *þrotnun*. — **2.** Svulmen: *þ. jarðar og bugur* (Odds. Indl. 4).

þrotnanlegur [þrohdnanle·qøo] a. som faar Ende, endelig.

þrotnun (-ar) [þrohdnøn] f. **1. a.** *(endir)* Ende, Ophør. — **b.** Undergang: *þ. jarðar.* — **2.** *(minkun)* Aftagelse. — **3.** *(þreyta)* Udmattelse.

þrot ráða [þro:drau·ða, þro:t-] a. indec., †**-ráði** [-rau·ðı] a. **1.** *(ráðþrota)* som har udtömt alle Raad. — **2.** *(bjargþrota)* blottet for Underhold (Subsistensmidler).

†**þrotsmaður** [þro:tsma·ðøo] m. tiggefærdig Mand.

þróttar djarfur [þroᵘhdardjar·vøo] a. modig, stolende paa sine Kræfter. **-snauður** [-o-snöy·ðøo] a. blottet for Kraft, svag. **-snjallur** [-snjad·løo] a. udmærket ved sit Mod og sin Styrke.

þrótt efla [þroᵘhdebla] vt. staalsætte: *til þess að „þ." hina „kristtrúarveikluðu" Norðurálfu* (Eimr. XXV. 230); — pp. *þróttefldur*, overmaade stærk. **-góður** [-t-goᵘðøo] a. i Besiddelse af Energi og Udholdenhed.

°**þróttkur** [þroᵘhdgøo] a. = **þróttugur.**

þrótt laus [þroᵘhdlöys] a. kraftløs, svag. **-legur** [-leqøo] a. kraftig af Udseende; — adv. *-lega*, kraftigt. **-leysi (-is)** [-leisı] n. Kraftløshed, Svaghed, Afmagt. **-leysisdvali** [-leisısdva:lı] m. Afmagtsdvale. **-lítill** [-li·dıdλ, -li·tıdλ] a. svag. **-mikill** [-mı·gıdλ, -mı·ʞıdλ] a. **1.** *(hraustur)* kraftig. — **2.** *(dugmikill, ötull)* sjælsstærk, energisk. **-samur** [-t-samøo] a. = **þróttugur.** †**-sinni** [-sın·ı] n. Energi, Udholdenhed. **-sterkur** [-sdeogøo] a. kraftig. **-svikinn** [-svı·gın, -svı·ʞın] a. afkræftet (ÞGjD. 26).

þróttugur [þroᵘhdøqøo] a. kraftig, energisk: (Ordspr.) *þ.* (el. *þróttkur*) *er hver um annars mein* (SchMál.), enhver er stærk, naar det gælder en andens Lidelse.

þróttur (-ar) [þroᵘhdøo] m. **1.** Kraft, Styrke: *andlegur þ.*, Aandskraft. — **2.** *(dugur, ötulleiki)* Sjælsstyrke, Energi. — †**3.** *(hreysti)* Tapperhed.

þróttöflugur [þroᵘhdöbloqøo] a. vældig, mægtig (Il. II. 5).

þróun (-ar, -anir) [þroᵘ:øn, -anıo] f. Udvikling; Fremvækst.

þróunar kenning [þroᵘ:onaoʞen:iŋk] f. Udviklingsteori. **-leysi (-is)** [-r-lei:sı] n. Mangel paa Udvikling, Stillestaaen, Stagnation.

þrúða (-u, -ur) [þru:ða] f. Mø, Pige (BH.); — nu is. npr., Dim. af *Þrúður* og kvindelige Egennavne, der ender paa *-þrúður*: *Jarþrúður, Sigþrúður* o. fl.

þrúðefldur [þru:ðevldøo, -elvdøo] a. overmaade kraftig el. tapper.

þrúðgur [þruð·gøo] a. = **þrúðugur.**

°**þrúðheimur** [þru:þ(h)ei·møo] m. mægtig Verden: *þ. ljóða* (StStAndv. I. 12).

þruðla (a) [þrYð·la] vi. snakke, ramse op (om n-t): *hann var með [illegible] og var [illegible] að þ. um mannorð sitt* (MartPK. 143).

°**þrúðsylgur** [þruð·sılgøo] m. Opstrammer.

þrúðugur [þru:ðøqøo] a. °**1.** *(þrekmikill)* mægtig, kraftig, tapper. — **2.** *(þungur)* tung, svær (JHall. 15).

Þrúður (-ar, -ir) [þru:ðøo] f. °**1.** npr. Trud, Thors Datter. — °**2.** i Kenninger for Kvinder: *þ. falda, þráða* osv. — **3.** npr., jfr. *þrúða*.

þrúðvaldur [þruð·valdøo] m. mægtig Hersker.

1. **þrúga (-u, -ur)** [þru:(q)a] f. **I.** is. i pl. *þrúgur*: **a.** Snesko (ÓDavS. 81): *[illegible]* — **b.** spec. Brætter, brugte til at gaa paa i meget sumpet Terrain (Flói). — **II. 1.** *(víndrúfa)* Drue, Vindrue. — **2.** *[illegible]* Perse, Vinperse.

2. **þrúga (-a, -u)** [þru:(q)a] n. (Af., Rask) = 1. *þrúga* I. a.

3. **þrúga (a)** [þru:(q)a] vt. **1.** presse, trykke, knuge: *hundurinn ... legst [illegible] þrúgar mig undir sér og kreistir mig* (And. II. 319). — †**2.** m. dat. e. acc. *(neyða)* presse, tvinge: *þ. e-m* (el. *e-n*) *til e-s.*

þrúgan (-ar, -ir) [þru:(q)an] f. **1.** Presning. — **2.** *(þvingun)* Tvang.

þrúgi (-a, -ar) [þrui:jı, þru:(q)aø] m. (Af., Sch., Rask) = 1. **þrúga** I. a.

þrugl (-s) [þrYg λ] n. **1.** *(óskýrt tal)* utydelig Tale. — **2.** = *rugl*, Vrövl.

þrugla (a) [þrYg·la] vi. **1.** tale utydeligt. — **2.** ramse; vrövle.

þrúgumót [þru:(q)ømoᵘ:t] n. sammenpressende Støbeform.

þrúgun (-ar) [þru:(q)øn] f. Tryk.

þrúkk (-s) [þruhk] n. Mukken, Knurren (Vf.).

þrúkka (a) [þruhga] vi. mukke, bruge Mund (Vf.).

1. **þruma (-u, -ur)** [þrY:ma] f. **1.** Torden: *e-ð kemur eins og þ. úr heiðskíru lofti*, n-t kommer som et Lyn fra en klar Himmel; *lostinn þrumu* (= *þrumulostinn*), ramt af Lynet, lynslagen. — **2.** *(hávaði, gnýr)* Larm, Bulder. — °**3.** *(orusta)* Slag, Kamp. — **4.** *(stunur)* Stönnen, besværligt Aandedrag (BH.). — **5.** *(brött fjallshlíð)* stejl Bjærgskraaning (BH.).

2. **þruma (a)** [þrY:ma] vi. **1.** *(drynja)* tordne, larme; — ppr. *þrumandi*: *þ. rödd*, Tordenstemme. — **2.** *(bruna)* fare, suse af Sted: *(Frosti) brá sér þar til skeiðs, þrumaði í einni lotu yfir hana* (ɔ: *tjörnina*) (ÞGjOs. 69).

3. **þruma (þrumi; þrumdi; þrymdi; þrumað)** [þrY:ma, þrım·dı] vi. **1. a.** *(híma)* drive, sidde og hænge, vente: *þrumi eg á bergi* (JHall. 193). — **b.** *(sitja þegjandi)* sidde tavs og ubevægelig. — **c.** *(sitja fastur)* sidde fast. — **2.** *(svífa)* (om en Fugl) svæve over et Sted. — **3.** *(andvarpa)* sukke. — **4.** vt.: *þ. e-ð (fram) af sjer*, ikke ænse et el. andet: *G. þrumdi þetta af sér*, G. ænsede det ikke (JÁÞj. I. 584); *enda sagðist hann mundu heimta þá* (ɔ: *peningana*) *af honum í þrjár nætur í samt, en úr því ekki, og bað hann fyrir hvern mun að þ. þessi hans tilköll af sér* (JÞorkÞjs. 371—72).

þrumari (-a) [þrY:marı] m. (egl. Tordner) (pop.) Rugbrød.

þrumu eimur [þrY:møei:møo] m. Tordenskrald. **-engill** [-eiŋ·gıdλ] m. Kerub. **-fleygur** [-flei:qøo] m., **-fleinn** [-fleid·n] m. Tordenkile. **-gangur** [-gauŋ·gøo] m. Tordenskrald. **-glaður** [-gla:ðøo] a. lynglad (Il. I. 46). **-gnýr** [-gni:r] m. Tordenskrald. **-guð** [-gvY:ð] m. Tordengud. **-hljóð** [-hλioᵘ:ð] n. Tordenskrald. **-leiðari** [-lei:ðarı] m., **-leiðir (-is, -ar)** [-lei:ðıo] m. Lynafleder, Tordenleder. **-loft** [-lof·t] n. Tordenluft. **-lostinn** [-los·dın] a. lynslagen.

1. **þrumur (-s, -ar)** [þrY:møo] m. magisk Tegn, afb. i JÁÞj. I. 445.

†2. **þrumur** [þrY:møo] a. tavs.

þrumu raust [þrY:møröys·t] f., **-rödd** [-röt·] f. Tordenstemme. °**-sending** [-sen·diŋk] f. Tordensending: *þ. byssunnar* (GFrUbl. 39). **-ský** [-sgi:] n. Tordensky. **-slag** [-sla:q] n. Tordenslag. **-steinn** [-sdeid·n] m. Tordensten, Vættelys (TBókm. XII. 134). °**-týr** [-ti:r] m. Tordengud; Thor. **-veður** [-ve:ðøo] n. Tordenvejr. **-ær** [-ai:r] a. afsindig, forskrækket af Torden.

þrunginn [þruŋ·gın] a. (opr. pp. af nu ubrugel. vt. *þryngva*) **1.** *(bólginn)* svulmende, opsvulmet: *þ. af gráti*, opsvulmet af Graad, jfr. *grátþrunginn*. — **2. a.** overf.: *þ. e-u*, svanger med n-t: *þ. móði*, svulmende af Vrede; *þ. af harmi*, overvældet (ude af sig selv) af Sorg. — **b.** sorgfuld: *og sagði: Hreifið nú ekki lengur þrúngnum kveinstöfum* (Od. 214).

þrusk (-s) [þrYs·k] n. svag Stöj, Puslen, Rumsteren.

1. **þruska (-u, -ur)** [þrYs·ga] f. arbejdssom Kvinde (BH.).

2. **þruska (-u)** [þrYs·ga] f. = **munnangur, munnskóf.**

3. **þruska (a)** [þrYs·ga] v. **1.** vi. *(skarka)* stöje (mest om ikke særlig larmende Stöj), pusle, rumstere. — **2.** vt. *(þrífa í)* ruske, gribe fat paa n-t (BH.). — **3.** vi. og vt. med dat. rode: *þ. e-u til*, rode i n-t: *þ. til eigum sínum* (Rang.).

þrúska (a) [þrus·ga] vi. rode: *var hún ... að þ. í poka sinn* (ÓDavÞul. 147).

þrútinn [þru:dın, þru:tın] a. opsvulmet; ophovnet: *þ. af gráti*; — *þ. af kulda*, valen; *þrútin rödd*, tyk Stemme.

þrútna (a) [þruhdna] vi. **a.** svulme, opsvulme; hovne, ophovne. — **b.** opstaa: *þrútnaði óvild með þeim* (Esp. II. 65); *Hafði þrútnað fjandskapur með Oddamönnum og Björgvinjarkaupmönnum* (SNordSnSt. 6). — **c.** vokse, tiltage: *þrútnaði að nýju við það fjandskapur þeirra* (Huld III. 37). — **d.** løde (om en Ko).

þrútnun (-ar, -anir) [þruhdnøn, -anıo] f. Opsvulmen; Ophovnen.

þrutum [þrY:døm, þrY:tøm] 1. p. pl. imp. ind. af **þrjóta.**

þræða (di) [þrai:ða, þraid:ı] vt. **1.** *(þ. nál)* træde (en Naal): *þ. nál á flösku*, træde en Naal, siddende paa en Flaske, saal. at Fødderne ikke berörer Gulvet (kun den ene Hæl) (ÓDavSk. 159); *þ. perlur á band*, træde Perler. — **2.** *(þ. saman)* ri: *þ. saman*, sammenri. — **3.** overf. følge nöjagtig: *þ. veginn, götuna, leiðina*: — *lestin óð út í fljótið, bræddi eyrarnar og grynstu brotin* (JTrGst. I. 164); *þ. sig áfram (eftir e-u)*, ds.: *hann þræddi sig áfram eftir götuslóðanum*; — overf.: *þræða orðalagið*.

þræðing (-ar, -ar) [þrai:ðiŋk] f. **1.** Rining; Forsting. — **2.** Ritraad.

þræðingur (-s, -ar) [þrai:ðiŋgøo] m. meget smal Klippeafsats (Vf.).

þræðir [þrai:ðıo] pl. af **þráður.**

þræl- [þrai:l-, þrail·-] som förste Sammensætningsled, forstærkende: *þrælsterkur, þræltrúaður.*

þræla (a) [þrai:la] v. **1.** vi. trælle, slide, slæbe: (Ordspr.) *þeim, sem er þarft að þræla, þeim er lífið sæla.* — **2.** vt. med dat.: *þ. e-u af (áfram)*, faa n-t færdigt (drive n-t fremad) med Vold og Magt; *þ. e-m út*, overlæsse en med Arbejde (om Mennesker og Dyr). — **3.** refl. *þrælast*, slide: *þegar við vorum að þrælast á „klárnum"* (om en gymnastisk Övelse paa en »Hest«).

þræla bragð [þrai:labraq·ð, -brag·þ] n. »Trællekneb«, utilladeligt og uskönt Kneb i Brydning (ÓDavSk. 66). **-brauð** [-bröy:ð] n. daarligt Brød. **-dráp** [-drau:p] n. Drab af Slaver. **-eigandi** [-ei:qandı] m. Slaveejer, Slaveholder. **-fæða** [-fai:ða] f. = **fantafæða.** **-færð** [-fair·ð] f. nederdrægtigt Føre (MJ. IV. 9). **-grös** [-grö:s] npl. (SvPRask 18) = **fjallagrös.** **-hald** [-hal·t] n. Slavehold. **-háttur** [-hauhdøo] m. = **þrælmenska.** **-hnykkur** [-hnıhgøo] m. (ÓDavSk. 66) = **þrælabragð.** **-hús** [-hu·s] n. Slavehus. **-kaupmaður** [-köyhbmaðøo] m. Slavehandler. **-kyn**

[-ɬl:n] n. Trælleslægt. **-lausn** [-löys·v] f. Frigivelse af Slaver. **-leikur** [-lei:gøǫ, -lei:køǫ] m. Leg el. Idræt af en saadan Art, at den kun sómmer sig for Trælle el. skamløse Personer (ÓDavSk. 160). **-meðferð** [-mɛð·tɛrð] f. nederdrægtig Behandling. **-reið** [-rei·ð] f. — *fantareið*, forceret Ridt, skaanselsløst Ridt; — overf.: *Háttv. vinur minn . . . fór þessa gömlu þ. á principum áðan* (Alþ. '11, B. 884). **-sala** [-sa:la] f. Slavehandel. **-sali** [-sa:lɪ] m. Slavehandler. **-siður** [-sɪ:ðøǫ] m. Slavemoral: *En þetta nefndi Nietzsche þrælasið (Sklavenmoral)* (ÁB|19.öld 366). **-sláttur** [-slauhdøǫ] m. ›Trælleslæt‹, det at slaa Græs saaledes, at den ene Høstkarl slaar lige ved Siden af den anden og følger ham i Hælene (Af., Eyf.). **-stríð** [-sdri:ð] n. Slavekrig; is. med Art. *-stríðið*, Slavekrigen i de Forenede Stater (1861-65). **-strit** [-sdrɪ:t] n. Trællearbejde. **-sölumaður** [-sö·løma:ðøǫ] m. Slavehandler. **-tak** [-ta:k] n. Trælletag: **a.** = *brennivínsskál*. — **b.** overf. is. i pl. stærkt, nederdrægtigt Tag: *Fjölbreytt mentun veitir svo mikinn hugmyndaauð . . . að ein tilhneiging nær síður slíkum þrælatökum á honum* (MHUpp. 137). **-tala** [-ta:la] f. Trælles Antal: *í þrælatölu hans*, blandt hans Trælle. **-torg** [-tor·k] n. Slavetorv. **-upphlaup** [-ʏhp(h)löyp] n., **-uppkast** [-ʏhpkast] n. Svingen sig op paa en Bjælke ved at gribe fat med Haanden i den Kant, som vender imod en (JÓlGrv. cit. i ÓDavSk. 142). **-verk** [-vɛǫ·k] n. Rakkerarbejde. **-verslun** [-vɛ(ǫ·)slʏn] f. Slavehandel. **-vinna** [-vɪn:a] f. Slavearbejde. **-vörður** [-vör·ðøǫ] m. Slavevogter; Slavefoged. **-ætt** [-aiht] f. Trælleslægt.

þræl bein [þrail·bei·n] n. Afskum: *þrælbeinið þitt* (Eimr. III. 89). **-berja** [-bɛrja] vt. skamslaa. **-binda** [-bɪnda] vt. **1.** trælbinde; — pp. *þrælbundinn: vera þ.*, ikke have et ledigt Øjeblik; *halda e-m þrælbundnum*, ikke lade en have et ledigt Øjeblik; *þ. sig við e-ð*, holde fast ved n-t til Punkt og Prikke. — **2.** snöre fast sammen, svinebinde: *hann þrælbatt hendur mínar á bak aftur*, han snörede mine Hænder fast sammen bag Ryggen; *jeg þrælbatt fyrir pokann*, jeg bandt forsvarligt for Posen. **-borinn** [-bo:rɪn] a. trælbaaren. **-búa** [-bu·a] vi. drive Gaardbriften energisk og sidde godt i det: *hann drekkur óhemju og þrælbýr* (Árn.). **-dómlegur** [-do·mlɛ·gøǫ] a. slavisk. **-dómsandi** [-doᵘmsan·dɪ] m. Trældomsaand. **-dómur** [-doᵘmøǫ] m. **1.** Trældom, Slaveri: *hneppa í þrældóm*, göre til Slave, trælbinde. — **2.** overf. Slid: *þessi vinna er helvítis þ.* **-heppinn** [-hɛhbɪn] a. svineheldig.

1. **þrælka (-u, -ur)** [þraiʎ·ga, þrail·ka] f. **1.** Jærn i en Tollegang *(keipur)*, hvorpaa Aaren hviler under Roningen (Vf.). — **2.** Økse: *þrælkan er úti í bfslaginu* (Ísf.).

2. **þrælka (a)** [þraiʎ·ga, þrail·ka] v. **1.** vt. med acc. og dat. göre til Slave, lade forrette Slavearbejde; undertvinge: *hann hefur þrælkað konuna sína alla æfi*, han har behandlet sin Kone som en Slave (ladet hende slide og slæbe) hele sit Liv igennem; *þ. sjer*, ase. — **2.** vi. *(þræla)* trælle, forrette Slavearbejde, ase, slide og slæbe.

þrælkreppa [þrail·krɛhba] f. Trælletvang: *þrælkreppu kúgun* (Milt. 402).

þrælkun (-ar) [þraiʎ·gʏn, þrail·kʏn] f. **1.** Overlæsselse med Arbejde, uskaansom Brug (af n-t): *þ. á hesti.* — **2.** *(þrældómur)* Trældom, Slaveri.

þrælkunar hús [þraiʎ·gʏnaǫ(h)u:s, þrail·kʏnaǫ-] n. Stokhus. **-legur** [-r-lɛ:gøǫ] a. slavisk. **-vinna** [-vɪn:a] f. Slavearbejde.

þræl l (-s, -ar) [þraid·ʎ, þrail·s] m. **1.** Træl, Slave: (Ordspr.) *í neyðinni er þræll(inn) þekkur*, i Trang er Trællen kær; *þ. vill eiga sjer þræl* (GJ.), Træl vil sig Træl have; *þ. er þræls arfi* (GJ.), Træl er Træls Søn; *þ. ber þrá í leik* (GJ.), Træl volder Trætte i Leg; *oft er bl... í þræls bræði* (GJ.), ofte følger Eder med, naar en Træl er vred; *ilt er að eiga þræl að einkavin*, det er slemt at have en Træl til Hjærtens Ven. — **2.** *(þrælmenni)* Skurk, Slyngel. — **3.** spec. *(fantur)* en, der er meget haardhændet og brutal. — **4.** stivsindet og haard Person: *hann er bölvaður þ. við að eiga.*

þræl lyndi [þrail:ɪndɪ] n. slavisk Sindelag, servil Tænkemaade. **-lyndur** [-l:ɪndøǫ] a., **-lundaður** [-l:ʏndaðøǫ] a. slavisk sindet, servil. **-menni (-is, pl. ds.)** [-l·mɛn·ɪ] n. Skurk, Slyngel. **-menska (-u)** [-mɛnsga] f. Nedrighed, Skurkagtighed, raffineret Ondskab. **-montinn** [-movdɪn, -mont-] a. ovenud vigtig: *þetta er þrælmontið kvikindi.* **-múraður** [-mu:raðøǫ] a. (pop.) meget rig: *jeg er þ. núna*, jeg har Masser af Penge i Øjeblikket.

þræls gjöld [þrail·sɟöld] npl. Bøde for en dræbt Træl. **-legur** [-lɛqøǫ] a. **1.** *(líkur þræli)* lignende en Træl af Udseende el. Tænkemaade: *þrælsleg auðmýkt*, slavisk Underdanighed. — **2.** *(fantalegur)* nedrig, nederdrægtig: *þrælsleg meðferð.* — **3.** adv. *-lega:* **a.** nedrigt, nederdrægtigt: *fara þ. með e-n.* — **b.** *(þræl-)* nederdrægtigt, Pokkers: *hann er svo þ. sterkur.* **-lund** [-lʏnt] f. Trællesind. **-nafn** [-nabv] n. Trællenavn. **-ótti** [-oᵘhdɪ] m. slavisk Frygt; Lydighed paa Grund af slavisk Frygt.

þræl sterkur [þrail·sdɛǫgøǫ] a. uhyre stærk: *hann er þ.; — alt (beislið) jafn vandað og þrælsterkt* (HermJDulr. 184). **-trúaður** [-tru·aðøǫ] a. (nedsættende) ivrigt troende, fanatisk, indre-missionsk.

Þrændir [þrain·dɪǫ] mpl. npr. Trønder.

1. **þræsa (-u)** [þrai:sa] f. Harskhed (Breiðd.).

2. **þræsa (-u, -ur)** [þrai:sa] f., is. i pl., Kiv, Trætte, Stridigheder: *stóðu þræsur um það með bændum og kaupmönnum fram á síðustu daga einokunarverzlunarinnar* (JÁðEin. 268).

3. **þræsa (ti)** [þrai:sa] vi. **1.** *(rífast)* kives. — **2.** (om Vinden) blæse vedvarende og koldt: *hann þræsir svona út góuna.*

þræsingslegur [þrai:siŋslɛ·qøǫ] a. raa; — stram, uforskammet: *þræsingslegt bros* (StStAndv. III. 40).

þræsingur (-s, -ar) [þrai:siŋgøǫ] m. vedvarende raat Vejr, is. vedholdende (koldt) Blæsevejr.

þræsinn [þrai:sɪn] a. **1.** stram, harsk: *þ. daunn.* — **2.** overf. stram, uforskammet: *reikaði hann til og frá með þræsnu brosi* (Eimr. XI. 140).

þræsla (-u) [þrais·la] f. Harskhed.

þræslu bragð [þrais·løbraq·ð, -brag·þ] n. harsk Smag, Harskhed. **-lykt** [-lɪχ·t] f. stram, harsk Lugt.

þræsumolla [þrai:sømod·la] f. vedvarende Lummerhed (StStAndv. I. 253).

1. **þræta (-u, -ur)** [þrai:da, þrai:ta] f. Trætte, Ordstrid, Tvist: (Ordspr.) *þrátt krefja þrætur sannindi* (GJ.), ofte volder Sandhed Tvist; *mitt og þitt gerir langa þrætu* (GJ.), mit og dit gör lang Trætte.

2. **þræta (ti)** [þrai:da, þrai:ta, þraihdɪ] v. **1.** vi. **a.** trættes: *þ. um e-ð*, trættes om n-t; *þ. við e-n*, trættes med en. — **b.** benægte: *jeg bar það upp á hann, en hann þrætti.* — *þ. fyrir e-ð*, benægte n-t. — **c.** *(rökræða)* disputere. — **2.** vt. med gen. benægte: (Ordspr.) *einskis skaltu þræta óráðins hlutar* (GJ.), uvis Ting skal man aldrig benægte. — **3.** refl. recipr.: *þrætast (á) um e-ð* = *þ. um e-ð*, trættes om n-t.

þrætinn [þrai:dɪn, þrai:tɪn] a. trættekær, modsigelseslysten.

þrætni [þraihdnɪ] f. indec. **1.** Trætte: *komast í þ.*, blive omdisputeret: *það hefir komizt í þ. við hirðina* (JHall. 306). **2.** *(þrætugirni)* Disputerlyst, Modsigelseslyst: (Ordspr.) *aðgætni er engin þ.*

†**þrætu bók** [þrai:døboᵘ:k, þrai:tø-] f. (Bog om) Dialektik. **-dagur** [-da:qøǫ] m. Trættedag, Dag, paa hvilken en Sag debatteres. †**-dólgur** [-doᵘl·gøǫ] m. Modsiger, Modstander. **-efni** [-ɛb·nɪ] n. Anledning til Tvist. **-epli** [-ɛhblɪ] n. Tvistens Æble. **-fullur** [-fʏd·løǫ] a. = **þrætugjarn.** **-girni** [-ɟɪd·nɪ, -ɟɪr·dnɪ] f. indec. Trættekærhed. **-gjarn** [-ɟad·v, -ɟar·dv] a. trættekær: (Ordspr.) *þrætugjörn kona er sem sífeldur leki*, som stadigt Tagdryp er trættekær Kone. **-land** [-lan·t] n. omtvistet Jordstykke. **-legur** [-lɛ·qøǫ] a. strids-, som tilhører Ordstrid, dialektisk. **-maður** [-ma:ðøǫ] m. Skismatiker. **-mál** [-mau:l] n. **1.** *(þræta)* Trætte, Tvistighed. — **2.** *(þrætuepli)* Stridens Genstand. **-páfi** [-pau:vɪ] m. skismatisk Pave. **-samur** [-sa·møǫ] a. = **þrætugjarn.** **-samlegur** [-sam·lɛqøǫ] a. stridvækkende. **-sterkur** [-sdɛǫ·gøǫ] a. paastaaelig.

þröm (þramar, þramir) [þrö:m, þra:mɪǫ] f. Rand, Kant: *Ef alveg er stýrt fram til ystu þramar* (EBenHafbl. 137); *aldar þ.* (MJ. IV. 230); *á heljar þröminni*, paa Afgrundens Rand.

þrömmum [þröm:øm] 1. p. pl. præs. ind. og conj. af **þramma.**

†**þrömur (þramar, þremir)** [þrö:møǫ, þra:maǫ, þrɛ:mɪǫ] m. Rand, Kant: — spec. ›Landets, Jordens yderste Rand‹: *róma varð á þremi* (JHall. 89).

þröng (-ar) [þröyŋ·k] f. **I. a.** *(troðningur)* Trængsel: (Talem.) *hjer (el. nú) er þ. á þingi*, (egl. der er Trængsel paa Tinge) her er Trængsel. — **b.** *(þyrping)* Hob, Mængde Mennesker, Sammenstimlen. — **II. 1.** *(þrengsli)* Snæverhed, Tranghed, snæver Spalte. — **2.** overf. **a.** Betryk, Knibe: *vera í þröng.* — **b.** *(þrenging)* Lidelse, Modgang. — **3.** Trang: *Drang (táknar) hina ákófu innri þ. og þörf til að ryðja sjer til rúms* (Eimr. II. 202).

þröng býli [þröyŋ·kbi·lɪ] n. (for) tæt Bebyggelse: *þrátt fyrir það, þó að jörðinni væri skift milli tveggja búenda var ekki ástæða til að kvarta um þ., og engum hafði þar búsæld brugðist* (JTrSk. I. 73). **-býll** [-bidʎ] a. snæver; tæt bebygget; — n. *-býlt*, tæt Bebyggelse, en tæt bebygget Egn. **-brjósta** [-brjoᵘsda] a. indec., **-brjóstaður** [-brjoᵘsdaðøǫ] a. snæverhjærtet.

†**þröngd (-ar, -ir)** [þröyŋ·t] f. **1.** Snæverhed. — **2.** *(andþrengsli)* Trangbrystethed, Hoste. — **3.** *(þrengingar)* Trængsel, Modgang.

þröng hýsi (-is) [þröyŋ·k(h)i·sɪ] n. snæver Bolig: *þ. grafar* (BTh. 177). **-hýst** [-(h)ist] an. smaa Værelser; snæver Bolig: *þar er þ.* †**-lega** [-glɛqa] adv. haardt. **-leiki** [-leiɟɪ, -leiḱɪ] m. Snæverhed; Tranghed, Pladsmangel; — *þ. tímans*, Tidens Korthed. **-lendi (-is)** [-lɛndɪ] n. snævert Terrain, Mangel paa tilstrækkeligt Terrain. †**-megn** [-mɛgv] a. betrængt, beængstet. **-rýmt** [-riṃt, -rimt] an. Mangel paa Plads, Snæverhed: *hafa þ.*, ikke have tilstrækkeligt Rum. **-sýni** [-k·si·nɪ] f. indec. Snæversynethed. **-sýnn** [-sidv] a. snæversynet. **-skorðaður** [-sgorðaðøǫ] a. fast støttet mod Siderne, urokkelig.

þröngur (acc. **-van** el. **-an**) [þröyŋ·gøǫ, þröyŋ·g(v)an] a. **1. a.** trang, snæver: *þ. dalur; þröng húsakynni, þröng föt*, *kjóllinn er of þ. mjer*, Kjolen er for snæver til mig. — **b.** overf. *(harður)* haard, ublid: *þröngir kostir*, haarde Vilkaar; *þ. efnahagur*, trange Kaar. — **c.** = *þröngsýnn.* — **2.** n. *þröngt*, tætpakket: *það er þröngt í herberginu*, der er ringe Plads i Værelset; *það var þröngt í herberginu af fólki*, der var Trængsel af Folk i Værelset; (Ordspr.) *þröngt mega sáttir sitja*, hvor der er Hjærterum, der er ogsaa Husrum; *verða þröngt um andardráttinn*, have vanskeligt ved at trække Vejret; *þröngt í búi*, Mangel paa Levnedsmidler, Smalhans i Huset: *e-m er þröngt um hendur*, en er i trange Omstændigheder, sidder daarligt i det; *e-m er þröngt um hjarta*, en har en stor Hjærtesorg: *Því þá var hinum fræga manni þraungt um hjarta* (II. II. 155).

þröngva (a) [þröyŋ·gva] vt. med acc. og dat., jfr. *þrengja:* †**1.** snævre, indsnævre, göre trang (sædv. *þrengja*); — refl. *þröngvast* (sædv. *þrengjast*): *þ. (utan) um e-ð*, stimle sammen om n-t. — †**2.** sammenpresse, indklemme: *þ. e-m.* — **3.** trykke, tvinge, kue: *þ. e-m til e-s*, tvinge en til n-t; *þ. kosti e-s*, bringe en i en vanskelig Stilling, fare haardt frem mod en; *þ. ríki undir sig*, undertvinge et Rige med Magt; *þ. jarðir frá bændum*, tvinge Bønderne til at afstaa Gaardene (Esp. IV. 76).

†**þröngvan (-ar, -ir)** [þröyŋ·gvan] f. **1.** *(þraut)* Besvær, Möje. — **2.** *(nauðung)* Forfølgelse, Tvang.

þröngverptur [þröyŋ·gvɛǫ(p)døǫ] a. med strammet Kant: *þ. skór.*

†**þröngvi (-a)** [þröyŋ·gvɪ] m. Trangbrystethed, Hoste.

†**þröngving (-ar, -ar)** [þröyŋ·gviŋk] f. = **þrenging.**

þröngvun (-ar, -anir) [þröyŋ·gvʏn] f. Tvang: *þ. til fjárútláta*, Pengeafpresning (Stj. '90, A. 158); *þraungvun laga*, Lovens Tvang (Skírn. VI. 28).

þrösk [þrös·k] n. = **þrusk.**

þröskuldur (-ar, pl. **-ar** el. **-ir)** [þrös·gøldøǫ] m. **1. a.** *(við dyr)* Dörtærskel. — **b.** Skær uden for en Fjordmunding el. en lav, lang-

stejlt Bakke foran en Dalmunding: *nú komum við að lendingarstaðnum Nautavellum, en þar er þ. fyrir framan, sem ekki flýtur yfir um fjöru* (SIng. I. 161). *Fagrahlíð var fyrir sunnan Þjófadali og þ. á milli, en mjer sýndist það líkast skarði* (ibid. 147). — overf. Hindring: *það er þ. í vegi e-s,* der er en Hindring paa ens Vej.

þröstur (þrastar, þrestir) [þrös·døǫ, þras·daǫ, þrɛs·dɪǫ] m. (zool.) Drossel (turdus).

þú (acc. **þig,** dat. **þjer,** gen. **þín;** dual. **þið,** acc. dat. **ykkur,** gen. **ykkar;** pl. **þjer,** acc. dat. **yður,** gen. **yðar)** [þu·, þɪ:q, þjɛ:r, þi:n, þɪ:ð, ɪhgøǫ, el. Yhgøǫ, ɪhgaǫ el. Yhgaǫ; þjɛ:r, ɪ:ðøǫ, ɪ:ðaǫ] pron. pers. **I.** *þú,* du. Formen *þú* trækkes ofte sammen med 2. Person af Verbet: *segðu* = *seg þú, viltu* [vɪl·dʏ] = *vilt þú, farðu* = *far þú, ljáðu* = *ljá þú, leiddu* = *leið þú; láttu hann koma* = *láttu (= lát þú) hann koma.* — **II.** *þið,* I, opr. kun brugt som dual., bruges nu som dual. og ogs. som pl., hvor det har fortrængt den gamle Flertalsform *þjer,* der som Flertalsform kun hører det höjtidelige Sprog og Skriftsproget til. — **III.** *þjer,* De, opr. pl. (se II.), nu is. brugt i høflig Tiltale: De (som Flert. i denne Bet. bruges i dagl. Tale som oftest: *þið): viljið þjer gera svo vel,* vil De være saa venlig; *varið þjer yður,* vogt Dem, tag Dem i Agt.

þúa (a) [þu:a] vt. **1.** dutte, sige du til en; — refl. recipr. *þúast,* sige du til hinanden, være dus. — **2.** overf. **a.** irettesætte: *hún er alt af að þ. krakkana sína;* — *þ. e-n fyrir e-ð,* irettesætte en for n-t. — **b.** *þ. hund,* skælde en Hund ud, tysse paa en Hund; — om Personer: *þ. e-n eins og hund.*

þúbræður [þu:brai·ðøǫ] mpl. Dusbrødre: *Þeir urðu þ.* (GFrE. 76).

þúfa (-u, -ur) [þu:va] f. Tue: (Ordspr.) *oft dettur um litla þúfu* (GJ.) *oft veltir lítil þúfa þungu hlassi* (GJ.), liden Tue vælter ofte stort Læs; (Talem.) *á annari hverri þúfu,* paa hveranden Tue ɔ: overalt; *reka í þúfurnar,* hakke i sin Tale; *fara út um þúfur,* [1]) gaa skævt: *ríkisstjórnin fór öll út um þúfur* (JÁÞj. II. 313); [2]) ryge i Lyset, gaa i Vasken: *ráðagerðin fór út um þúfur.*

þúfna bani [þub·naba:nɪ] m., **-brjótur (-s, -ar)** [-brjoᵘ:døǫ, -brjoᵘ:tøǫ] m. Fræser. **-fyllingur** [-fɪd·liŋgøǫ] m.: *þ. af snjó,* saa megen Sne, at Mellemrummene mellem Tuerne fyldes; *þ. af grasi,* saa meget Græs, at Tuerne skjules. **-hey** [-hɛi:] n. Hø, der falder af Tuer el. tuet Terrain (BHAt. 101). ***-hnot** [-hvo:t] f., egl. »Tuenød», Bær: *Eg er að tína þúfna-hnot | í þrætukot* (GVf. V. 43). **-kollur** [-kod·løǫ] m. Tuetop, is. i pl. *-kollar,* Tuetoppe. **-sljettun** [-sljɛhdøn] f. Tuers Udjævning.

þúfóttur [þu:vo hdøǫ] a. = **þýfður.**

þúfu hnúta [þu:vøhvu:da, -hvu:ta] f. Benhoved paa Boven af Dyr oppe ved Skulderbladet. **-kollur** [-kod·løǫ] m. Tuetop. **-leikur** [-lɛi:gøǫ, -lɛi:køǫ] m. = **blindkrækluleikur. -nef** [-nɛ:v] n. Stumpnæse. **-nefjaður** [-nɛv·jaðøǫ] a. stumpnæset. **-steinbrjótur** [-sdɛim·brjoᵘdøǫ, -brjoᵘt-] m. (bot.) Tuestenbræk (saxifraga caespitosa). **-titlingur** [-tɪhdliŋgøǫ] m. (zool.) Engpiber (anthus pratensis).

Þúka (-u, -ur) [þu:ga, þu:ka] f. (ÓDavÞul. 209) Dim. af *Þuríður.*

þukl (-s) [þʏhkʎ] n. Beføleln.

1. **þukla (-u, -ur)** [þʏhgla] f. Tentakel (ÁBjSál. § 62).

2. **þukla (a)** [þʏhgla] vt. og vi. føle, beføle: *þ. á e-u, um e-ð,* beføle n-t, føle paa n-t.

þuklari (-a, -ar) [þʏhglarɪ] m. Følehorn: *rykmý ... aflangar flugur með fjaðurmynduðum þuklurum eða fálmstöngum* (ÞThFerð. I. 26).

1. **þula (-u, -ur)** [þʏ:la] f. Ramse.

2. **þula (a)** [þʏ:la] vt. opramse: *Sigurverk | í svörtu horni þular stundatal* (StStAndv. II. 222).

†þularstóll [þʏlaǫsdoᵘd·ʎ] m. Digterstol, Fortællerstol.

þulbalda legur [þʏl·baldalɛ:qøǫ] a. vedvarende, monoton, haardnakket: *En hvað bylurinn hvein þulbaldalega og tískulega á kofanum* (EKvÓf. 248). **-veður** [-vɛ:ðøǫ] n. vedholdende, hvinende Blæst (BH.).

þul baldi (-a) [þʏl·baldɪ] m., **-barði** [-barðɪ] m. ensformig, hvinende Tone (BH.).

þuldi [þʏl·dɪ] 1. og 3. pers. sg. imp. ind. af **þylja.**

þul hnúa (a) [þʏl·hvu·a] vt., **-hnúfa (a)** [-hvu·va] vt. krumme sammen mellem Hænderne (Sl.) = *fulhnúa, handkrama,* jfr. *hvolpa.*

þul kona [þʏl·ko·na] f. Kvinde, der foredrager en Ramse *(þula)* (ÓDav. Þul. 372). **-lærður** [-l:airðøǫ] a. sprænglærd. **-mælgi** [-l·-mailgɪ] f. indec. Bedemandsstil.

þulning (-ar, -ar) [þʏl·niŋk] f. Opramsen.

þulnúa (a el. præs. **-núi** el. **-ný,** imp. **-núði)** [þʏl·nu·ɪ] vt. vedholdende og nöjagtigt at beføle (Borg., Arn.).

þulu barn [þʏ:løbad·v, -bar·dv] n. Barn, som man morer ved at fremsige en Ramse: *þulubörnin þakka mér* (ÓDavÞul. 244). **-lestur** [-lɛs·døǫ] m. det at læse uden Liv og Forstaaelse (som en Ramse), Ramselæsning. **-lærdómur** [-lair·doᵘmøǫ] m. Udenadlæren, udenadlærte Ramser. **-minni** [-mɪn:ɪ] n. mekanisk Hukommelse (ÁBjSál. § 162).

***þulur (-ar,** pl. **-ir)** [þʏ:løǫ] m. (dat. *þyli* GTh. '95, 84, ellers *þul)* **a.** Taler, Vismand (is. ældre Mand med lang Livserfaring og medfødt Klogskab). — **b.** *(skáld)* Digter.

1. **þuma (-u, -ur)** [þʏ:ma] f. **1.** Indsnit i blode Ting, som i Kød, Skind, saa stort, at man kan stikke Haanden igennem, jfr. *æs.* — **2.** (Af.) *[illegible]*

2. **þuma (a)** [þʏ:ma] v. **I.** vt. **1.** *(þreifa)* føle paa n-t med Fingrene (jfr. *þumi)* el. Hænderne (ASkaft.). — **2. a.** *(prjóna)* strikke løst af groft Garn (Hún.). — **b.** *(þræða)* ri (Af.). — **3. a.** göre Indsnit i blode Sager for at kunne bære dem. — **b.** *þ. upp,* trække paa en Snor, spec. paa en *seilaról* (s. d. O.). — **II.** vi.: *þ. að e-m,* give en en Overhaling (i Ord el. Handling): *viltu að eg þumi að þjer?*

þumal alin [þʏ:mala:lɪn] f. Alen, maalt fra Albuen til Spidsen af Tommelfingeren. **-fingur** [-fiŋ·gøǫ] m. Tommelfinger. **-fingursberg** [-fiŋgøǫsbɛr·k] n. (Múl.), **-fingursgómur** [-fiŋgøǫsgoᵘ:møǫ] m. Tommelfingerspids.

Þumalína (-u) [þʏ:mali·na] f. npr. Tommelise (And. I. 235).

þumall (-als, -lar) [þʏ:madʎ, -als, þʏm·laǫ] m. Tommelfingeren paa en Handske el. Vante: (Talem.) *hafa í öllum þumlunum við e-n,* være en overlegen; *vera í þumlunum við e-n,* (oftest i dadlende Bet.) være galant (hjælpsom, tjænstvillig) mod en: *eg kalla, að þjer sjeuð í þumlunum við hana N. N., að skifta við hana á tímum;* — *vera e-m í þumlinum,* være vred paa en, bære Nag til en. *Annars þarf það ekki til, að Frakki hafi tapað máli gegn granna sínum, til þess að hann sé honum í þumlinum* (Ing. '10, 167); *þetta ert þú í þumlinum,* det er ikke saa lidt, du kan.

þumal skrúfa [þʏ:malsgru:va] f. Tommeskrue, Tommelskrue. **-tá** [-tau:] f. Tommeltaa.

þumba (a) [þʏm·ba] v. **1.** vt.: *þ. e-ð fram af sjer,* unddrage sig n-t ved at give undvigende Svar. — **2.** refl. *þumbast:* **a.** *(vera stirður í umgengni eða svörum)* være stiv og but i Omgang el. Svar. — **b.** *(vera slenfullur)* dvaske (And. II. 308); *þið hættið að þ. og hlekkjum una* (MJ. I. 286). — **c.** *(þumbast fyrir)* vise sig stiv el. udholdende i Modstand: *þ. fyrir* (el. *við),* göre en sej Modstand, være sej; *og látir ekki á þjer festa, þó þetta ekki heppnist, heldur þumbist við, og látir ekki neitt á bera* (JSBr. 220). — **d.** blive stum af Vrede el. Forbitrelse (BH.).

þumbalda háttur [þʏm·baldahauhdøǫ] m. Tværhed, Buthed: *þ. hans á heimilinu* (GFrÓl. 21). **-legur** [-lɛ:qoǫ] a. tvær, but; adv. *-lega.*

þumbaldi (-a, -ar) [þʏm·baldɪ] m. = **þumbari.**

þumbara háttur [þʏm·barahauhdøǫ] m. Tværhed, Stædighed. **-legur** [-lɛ:qøǫ] a. **1.** *(þrár)* stædig. — **2.** *(óþýður í lund)* tvær, but i Omgang. **-menni (-is,** pl. ds.) [-mɛn:ɪ] n. = **þumbari.**

þumbari (-a, -ar) [þʏm·barɪ] m. Drönnert; Tværdriver, stædig Person: *Ætli hann sé ekki bölvaður þ. þetta prestsefni okkar* (EKvÓf. 35).

þumbast [þʏm·bast] vrefl. se **þumba.**

þumi (-a, -ar) [þʏ:mɪ] m. = **þumalfingur,** jfr. *heiðarmáni.*

þumlunga (a) [þʏm·luŋga] vt. maale i Tommevis; *þ. sig áfram,* gaa fremad tommevis.

þumlungsbreiður [þʏm·luŋsbrɛi:ðøǫ] a. en Tomme bred.

þumlungur (-s, -ar) [þʏm·luŋgøǫ, -uŋs] m. **1.** *(þumall)* Tommelfinger (paa en Handske). — **2.** *(12. partur úr feti)* Tomme (som Maal).

þumunál [þʏ:mønau:ʎ] f. (Af.) = **seilarnál.**

†þund (-ar) [þʏn·t] f. Harnisk (BH.).

***þundur (-ar, -ar)** [þʏn·døǫ] m. **1.** = *þund.* — **2.** *(bogi)* Bue. — **3.** et af Odins Navne; — ogs. i Kenninger: *þ. hjarar,* Kriger; *þundar þorn,* Mand (BóluHj. 164); *Þundar hver,* Digt (ÓDavVik. 159); *þundar lýður,* Aserne; *þundar lýða bland,* Poesi (ÓDavVik. 183); *þundarsvanni,* Jorden (BóluHj. 48); *gnýr þundar,* Kamp. — **4.** magisk Tegn (Afb. i JÁÞj. I. 445).

þúnfiskur [þun·fɪsgøǫ] m. Tunfisk (Eimr. IX. 209).

þungaður [þuŋ·gaðøǫ] a. svanger, frugtsommelig: *þunguð kona.*

þunga fullur [þuŋ·gafʏd·løǫ] a. tung. **-hljóð** [-hʎoᵘ:ð] n. dump Lyd. **-laus** [-löy·s] a. tyngdeløs. **-lög** [-lö:q] npl. Tyngdelov. **-miðja** [-mɪð·ja] f. Tyngdepunkt; overf. Hovedpunkt, Hovedmoment, Kærne. **-mót** [-moᵘ:t] n. Besværlighed, Vanskelighed: *hann hafði ekki þ. af barni því,* det Barn faldt ham ikke til Besvær (BH.). **-mælir** [-mai:lɪǫ] m. Barometer.

1. **þungan (-ar)** [þuŋ·gan] f. = **þungun.**

2. **þungan** [þuŋ·gan] m. acc. sg. og adv. se **þungur.**

þunga rigning [þuŋ·garɪg·niŋk] f. tæt Regn. **-rýrnun** [-rir·dnøn] f. Undervægt. **-seyðingur** [-sɛi:ðiŋgøǫ] m. tung, vedvarende Smærte. **-sótt** [-soᵘht] f. stærk Feber: *það er þ. í öllum líkamanum* (LFR. X. 40). **-tak** [-ta:k] n. kraftigt Tag (is. for at løfte en Byrde) (BJVÚrv. 101). **-vagn** [-vag·v] m. Lastvogn. **-vara** [-va:ra] f. coll. tunge Varer (Salt, Kul, Jærn, Tømmer o. desl.) (ÞThLýs. I. 112); — overf. grove Skældsord (BóluHj. 216). **-varningur** [-var·dniŋgøǫ] m. = **þungavara. -veikleiki** [-vɛi:gleiɟɪ, -vɛi:kleiɟɪ] m. (Strandir) = **holdsveiki. -verkur** [-vɛǫ·gøǫ] m. vedvarende, stærk Smærte (LFR. X. 52). **-vöruflutningur** [-vö·røflʏhdniŋgøǫ] m. Transport af tunge Varer.

þung býlt [þuŋ·kbiʎt] an. Vanskeligheder m. H. t. Beboelse el. Ophold paa et Sted: *honum varð þ. í nágrenni við prest,* det faldt ham vanskeligt at bo saa nær ved Præsten. **-brýndur** [-brindøǫ] a., **-brýnn** [-bridv] a. med sænkede Øjenbryn, med alvorligt Ansigt, mørke Miner. **-búinn** [-bu·ɪn] a. **1.** *(alvarlegur, þungbrýnn)* mørk, med mørk Mine. — **2.** *(ískyggilegur)* mørk, truende: *þ. himinn,* truende Luft. — **3.** *(í þungum búningi)* iført en tung Klædning el. svær Rustning. **-bær** [-bai·r] a. tung at bære; trykkende. **-fær** [-fai·r] a. **1.** *(þungur í hreyfingum)* tungfør, langsom, sendrægtig. — **2.** besværlig, tung, træls: *þ. vegur;* — *er mölin þ. fyrir hestana* (ÞThFerð. III. 265); — n. *-fært,* besværligt at vandre: *gjörði snjó mikinn og þungfært* (Huld IV. 44). **-færast** [-fai·rast] vrefl. blive tungfør (spec. paa Gr. af tiltagende Alder). ***-geður** [þuŋ·(k)ɟɛ·ðøǫ] a. tungsindig. **-gengur** [-ɟɛiŋgøǫ] a. som gaar, træder tungt; tungfærdig. **-heyrast** [-k-(h)ɛi·rast] vrefl. være tunghør; blive tunghør: *þ. við e-u,* være tunghør overfor n-t, overhøre (Bönner, Klager el. desl.). **-heyrður** [-(h)ɛirðøǫ] a. tunghør. **-hendur** [-(h)ɛndøǫ] a., **-hentur** [-(h)ɛvdøǫ, -(h)ɛntøǫ] a. tunghændet. **-hrærður** [-(h)ǫairðøǫ] a. vanskelig at bevæge; besværlig. **-höggur** [-(h)ög·øǫ] a. som giver et tungt Hug el. Slag.

þungi (-a) [þuŋ·ɟɪ] m. **1.** *(þyngd)* Vægt, Tyngde: *bera hita og þunga dagsins* (jfr. Matth. 20, 12), trække Læsset. — **†2. a.** *(þungavara)* tungt Gods. — **b.** *(byrði)* Byrde. — **3.** *(fóstur)* Foster, ufødt Barn: *Helga ... gekk með þunga Jóns Marteinssonar* (ÞThLtr. II. 326–27); *hann átti þunga með vinnukonu*

sinni, han havde besvangret sin Tjænestepige (JÁÞj. I. 229). — 4. *(hofgu)* Tunghed (i Kroppen), Døsighed. — 5. *(erfiði)* Besvær, Besværlighed.

þung yrður [þuŋ·gɪrðøϙ] a. = **þungorður**. †**-yrkur** [-ɪrgøϙ] a. haard, stræng i sin Adfærd. **-yrtur** [-ɪϙdøϙ] a. = **þungorður**. **-lamalegur** [-lamalɛ:qøϙ] a. tung og langsom i sine Bevægelser, klodset: *þunglamalegt orðfæri*, tung Stil; — adv. *-lega*. **-legur** [-lɛqøϙ] a. **I. 1.** *(þungur að sjá)* som ser tung ud. — **2.** *(þungur)* tung. — **3.** *(erfiður)* besværlig. — **4.** *(feitlaginn)* tyk, svær. — **5.** af truende el. ildevarslende Natur. — **II.** adv. *-lega*. **1.** *(með erfiðismunum)* besværligt, med Møje. — **2.** tungt, strængt, haardt: *vera þ. haldinn* = *vera þungt haldinn*, lide meget, være stærkt angreben af Sygdom. — **3.** *(iskyggilega)* ildevarslende, truende; *honum þótti þunglega á horfast*, Udsigterne forekom ham alt andet end gode; *taka e-u þ.*, være modvillig, være temmelig uvillig til n-t: *Hann tók því þ., en þó ekki fjarri*, han var ikke meget villig til det, men afslog det ikke bestemt (JTrL. 282). **-leiki** [-lɛiɟɪ, -lɛiɟ̊ɪ] m., **-leikur** [-lɛigøϙ, -lɛikøϙ] m. **1.** *(þyngd)* Tyngde. — **2.** *(þungfærni)* Tungførhed, Sendrægtighed, Træghed. — **3.** *(erfiðleiki)* Besvær, Besværlighed. — †**4. a.** *(lasleiki)* Ildebefindende. — **b.** *(þjáning)* Smærtefuldhed. **-lífi (-is)** [-li·vɪ] n. Dovenskab. **-lífur** [-li·vøϙ] a. doven, dorsk, dvask: *og snígillinn þunglífi þumbaðist í húsinu sínu* (And. II. 308); *honum er þunglíft*, han er dorsk af sig. **-lyndi** [-lɪndɪ] n. **1.** Tungsindighed, Tungsind, Melankoli. — **2.** *(langrækni)* Uforsonlighed. **-lyndisblær** [-lɪndɪsblai:r] m. melankolsk Karakter, melankolsk Præg. **-lyndislegur** [-lɪndɪslɛ:qøϙ] a. **1.** melankolsk: *þunglyndislegt lag*; — adv. *-lega*. — **2.** som ser melankolsk ud. **-lyndur** [-lɪndøϙ] a. **1.** tungsindig, melankolsk. — **2.** *(þykkjuþungur, langrækinn)* uforsonlig, som har vanskeligt ved at glemme en Fornærmelse. **-meltur** [-mɛλdøϙ] a. vanskelig at fordöje. **-numinn** [-nʏ·mɪn] a. vanskelig at lære: *þungnumið mál*. **-orður** [-orðøϙ] a. som bruger stærke el. kraftige Udtryk; fyndig, kraftig: *vera þ. í garð e-s*, bruge stærke Udtryk om en; *vera þ. við e-n*, sige en dröje Ord. **-rigndur** [-rɪ·ndøϙ] a. med megen Regn: *jeg held að hann verði ekki þ. í dag* (Árn.). **-róið** [-roᵘ·ɪð] an. tungt at ro (paa Gr. af Modvind el. Ström). **-sinna** [-k-sɪn·a] a. indec. **1.** langsom i sin Opfattelse: *var þó mjök seinlátur og heldr þúngsinna í æsku* (EspS. 5). — **2.** = *þunglyndur* 1. **-skilinn** [-k-sɟɪ·lɪn] a. vanskelig at forstaa. **-sóttur** [-soᵘhdøϙ] a. vanskelig, besværlig. **-stígur** [-sdi·qøϙ] a. som gaar med tunge Skridt. **-svæfur** [-svai·vøϙ] a. som sover haardt, har vanskeligt ved at vaagne.

þungun (-ar, -anir) [þuŋ·gøn] f. **1.** *(barngetnaður)* Besvangrelse. — **2.** *(íþynging)* Byrde; Betyngelse.

†**þungunarfullur** [þuŋ·gønaϙfʏd·løϙ] a. byrdefuld.

þungur [þuŋ·gøϙ] a. (comp. **þyngri** [þiŋ·grɪ], superl. **þyngstur** [þiŋ·sdøϙ] a. **I. 1.** tung, vægtig, svær: *þ. poki*, *þung byrði*; *hvað ertu þ.?* hvor meget vejer du?; *vera í þyngra lagi*, veje godt til; *í þyngri* = *fvið þyngri*, en Smule tungere (Hnapp., Árn.); *þ. í sjer*, vægtfyldig: *blý er þungt í sjer*; — *hafa þungt á*, belæsse med tunge Byrder (om Heste el. Vogne) (Talem.) *vera þungt á metunum*, have Vægt. — **2.** *þungt fótatak*, tunge Skridt; *þungt fall*, tungt Fald; (Ordspr.) *þung verða gamalla manna föll*, gamle Folk falder tungt til Jorden. — **3.** *(þungmeltur)* tung, svært fordöjelig: *baunir eru þ. matur*. — **4. a.** *(þ. á sjer)* tungfærdig, tungfør: *út er runnin æskan blíð, ellin gerir mig þungan* (Huld. I. 71). *hann er þ. til gangs*, han er tungfør (paa Grund af Fedme el. Alder); *e-m er ekki þ. fótur*, en har ikke svært ved at bevæge sig, en er let paa Taa; *þ. á sjer*, som har svært ved at bevæge sig: *jeg er þ. á mjer, jeg er svo mikið klæddur*; — is. som har svært ved at gaa paa Grund af Fedme el. Alder: *hann var þ. á sér og stirður og tók nærri sér að ganga í fjöll og brettu* (ÞThLfr. IV. 10); *þungur undir árum*, tung at ro. — **b.** træg, dorsk, doven: *strákurinn er þ. til vinnu og vika*; — *hesturinn er þ. til reiðar*, Hesten er dorsk som Ridehest. — **5. a.** svær, vanskelig at arbejde sig igennem, *þung færð*, tungt. ufremkommeligt Føre; *þ. vegur*, træls Vej. — **b.** strid, svær, rivende: *þ. straumur*, strid Ström; *þ. sjór*, svær Sø; *þ. vindur*, stærk Modvind: *þegar austur að Elliðaey var komið, var vindur orðinn þ. og sjór ókyr* (Lögr. '12, 13); *þ. á*, som hviler tungt paa (om Floder, der passeres til Hest): *Sandvatn ... var mjög vatnsmikið og ákaflega straumhart og þungt á* (ÞThFerð. III. 104). — **6.** *þ. andardráttur*, tungt Aandedræt, jfr. II. 6.; *þungt loft*, ¹) tung Luft: *það er þungt loft hjerna inni*; ²) *(skýjaður himinn)*, skyet Luft. — **7.** comp. *þyngri*: *verða þyngri*, blive svanger: *fann hún, að hún var orðin þyngri* (JÁÞj. II. 424). — **II.** i helt overf. Bet.: **1.** *(erfiður)* svær, vanskelig: *rússneska er þungt mál*, Russisk er et svært Sprog; *það er nú þyngri þrautin*, det er ingen let Sag; *þung ganga*, en tung Gang: *það var þyngsta gangan, sem hún gekk á æfi sinni* (jfr. I. 5. a.). — **2.** trykkende, haard: *þungir skattar*, trykkende Skatter; *þungt heimili*, tungt Hus; *vera þungur á fóðrum*, behove meget og godt Foder (om Kreaturer); — ogs. om Mennesker: *þú ert ekki þ. á fóðrunum*, du er smaatærende; *gera e-m þungar búsifjar*, fortrædige en, begaa Overgreb imod en. — **3. a.** *(þungbær)* tung, svær; *þungur harmur*, svær Sorg; *þung sótt*, svær Sygdom. — **b.** *(sorglegur)* harmelig, sörgelig: *það var þyngsti dagurinn í lífi mínu*; — *þyngst er þó að vita*, det harmeligste er dog at tænke paa. — **4.** *(alvarlegur, áhyggjufullur)* mørk, bekymringsfuld; *í þungu skapi (með þungu geði)*, i en mørk Sindsstemning; *í þungum hugsunum*, i tunge Tanker. — **5.** *(ógnandi, reiðilegur)* truende: *þ. á svipinn*, med bistre Miner; *þ. undir brún*, med mørke Miner; *hafa þungan hug til e-s* (el. *á e-m)*, være en gram i Hu. — **6.** (jfr. I. 6) *vera e-m þ. í skauti*, give en nok at bestille; *þung mun þjer reiði hans*, hans Vrede vil ramme dig haardt; *þung orð*, haarde Ord. — **III.** *þungt*: **1.** an.: **a.** *e-m er þungt*, en er syg: *en þó varð honum ekki þyngra af, sem betur fór*, men dog blev det heldigvis ikke til nogen alvorlig Sygdom (JThMk. 149); spec. = *e-m er þungt (fyrir brjóstinu, um andardráttinn)*, en er besværet; *e-m er þungt í höfði*, en føler sig tung i Hovedet. — **b.** overf.: *e-m er þungt til e-s*, en bærer Nag til en; *honum var þungt niðri fyrir*, han var meget vred; *e-m er þungt um hjarta*, en er trang om Hjærtet; *Guðlaugu var þungt um málið* (kunde næsten ikke tale) (Eimr. XIII. 107); *e-m er þungt um vikið*, en har vanskeligt ved at bevæge sig. (JTrL. 285). — **c.** *e-m er þungt til fjár*, en sidder smaat i det. — **2.** adv. *e-m fellur e-ð þungt*, n-t gaar en til Hjærtet; *vera þungt haldinn*, være farligt syg. — **IV.** acc. m. *þungan* som adv., tungt, dybt: *blása þungan*, sukke dybt; *stynja þungan*, sukke dybt.

þung viðri (-is) [þuŋ·gvɪðrɪ] n. »tungt Vejrlig« ɔ: Regn el. Taage: *„það er þ. í honum“ er oft sagt, þegar reykurinn legst með jörðu. Er það talinn vottur þess, að bráðum muni ganga í rigninga- og þokutíð* (Breiðd.). **-virkur** [-vɪϙgøϙ] a. tung at udarbejde (EBenVog. 29). **-vopnaður** [-vohbnaðøϙ] a. sværtbevæbnet. **-vægur** [-vai·qøϙ] a. vægtig.

þunnahlaup [þʏn:ahλöy:p] n. Gelé (GFHh. 59).

þunn bygður [þʏn·bɪqðøϙ, -bɪgðøϙ, þʏm·-] a. tyndt, spredt bebygget. **-býlt** [-biλt] an.: *þar er þ.*, der er spredt bebygget. **-blaða** [-bla·ða] a. indec. tyndbladet: (bot.) *þunnblaða þang*, vinget Ribbeblad (delesseria alata) (SvPRask 18). **-brýndur** [-brindøϙ] a. tyndhvæsset: *þunnbrýnt stál* (jfr. Klp. IX. 138). **-efnaður** [-n:ɛbnaðøϙ] a. bestaaende af tyndt Stof: *þokuhnettir ... þunnefnaðir* (Úrs. 125). **-eggjaður** [-ɛɟ·aðøϙ] a. tyndægget. **-flókahattur** [-n·-floᵘgahahdoϙ, -floᵘka-] m. Hat af tynd Filt. **-gáfaður** [-ŋ·-gau·vaðøϙ] a. skørhovedet. †**-geði (-is)** [-ɟɛ·ðɪ] n. let Sind. °**-geður** [-ɟɛ·ðøϙ] a. letsindig, svag, ubestandig. **-ger** [-ɟɛ·r] a., **-gerður** [-ɟɛrðøϙ] a., **-gjör** [-ɟö·r] a. tynd, skarp. **-hár** [-n·-hau·r] a. tyndhaaret. **-heyrður** [-hɛirðøϙ] a. med en skarp Hørelse. °**-hyldgur** [-hɪl(d)gøϙ] a. mager (EÓlKv. 225). **-hærður** [-hairðøϙ] a. tyndhaaret. **-ildi (-is, pl. ds.)** [-n:-ɪldɪ] n. **1.** den tynde Del (omkring Bugfinnerne) af en (opskaaren) Fisk, Fiskeslag. — **2.** overf. n-t tyndt: *það er meira' en þ. þá að faðma píku*. **-ildishimna** [-ɪldɪs(h)ɪm·na] f. Bughinde. **-ildisnef** [-ɪldɪsnɛ:v] n. *þunnildi's* yderste Hjörne paa den flækkede Fisk. **-leitur** [-lɛi·døϙ, -lɛi·t-] a. med et magert Ansigt, smal i Ansigtet, smalkindet. **-lífi (-is)** [-li·vɪ] n. Diarré. †**-meginn** [-mɛi·jɪn] a. mat, afkræftet. **-meti (-is)** [-mɛ·dɪ, -mɛ·tɪ] n. coll. tynd Søbemad (Klp. V. 45). **-sagaður** [-sa·qaðøϙ] a. tyndt savet. **-silki** [-sɪλɟɪ, -sɪlɟ̊ɪ] n. Taft. **-silkisblæja** [-sɪλɟɪsblai:ja, -sɪlɟ̊ɪs-] f. Stykke Taft, Slør af Taft. **-skafinn** [-sga·vɪn] a. tyndskrabet; spinkel, smal. **-skeggjaður** [-sɟɛɟ·aðøϙ] a. tyndskægget. **-skipaður** [-sɟɪ·baðøϙ, -sɟɪ·p-] a. tyndt besat, faatallig, ufuldtallig. **-skuðarlegur** [-sgʏðarlɛ:qøϙ] a. (nedsættende) tynd, mager (om Mennesker) (VSkaft.). **-sleginn** [-slɛi·jɪn] a. tyndt udhamret.

þunnur [þʏn:øϙ] a. (comp. **þynnri** [þɪn·rɪ], †**þunnari**, superl. **þynnstur** [þɪn·sdøϙ], †**þunnastur**) a. **I. 1. a.** tynd: *þunn blæja*, tyndt Slør; *þ. kjóll*, tynd Kjole. — **b.** *(þunnslitinn)* tyndslidt: *jakkinn var farinn að verða þ. á ermunum*. — **c.** tynd, skarp: *þunn egg*. — **d.** (m. H. t. Tæthed el. Fasthed) tynd: *þunt loft*. — **e.** *þunt á*, tyndt spredt (om spredt Hø): *það er betra að hafa þunt á, þegar þerrir er daufur*. — **f.** *þunn súpa*, tynd Suppe. — **2.** mager: *þunnir vangar*, hule Kinder; *þ. á vangann*, mager (i Ansigtet): *hann er farinn að verða þ. á vangann*; — *þ. á lendina*, mager (om Heste). — **3.** tyndt voksende, spredt: *þunt gras*, tyndt, spredt voksende Græs; *þunt hár*, tyndt Haar. — **II.** overf. Bet.: **1.** *(næmur)* skarp, lydhør: *þunn heyrn*, skarp Hørelse; *þunt er móðureyrað*, Moderøret er skarpt; *þegja þunnu hljóði*, tie ganske stille. — **2.** mager, ringe, ussel: *Hof er fremur þunnt brauð og tekjurýrt* (GFrE. 66); *þær þunnu* = *mögru níur*, se *nía*. — **3.** *(vitgrannur)* indskrænket, dum; *þ. í e-u*, med ringe Kundskaber i n-t.

þunn vangaæðar [þʏn·vauŋgaai:ðaϙ] fpl. Tindingaarer (LFR. XIII. 223). **-vangi** [-vauŋɟɪ] m. Tinding, den øverste Del af Kindbenet. **-vaxinn** [-vaχsɪn] a. spinkel. **-vembi (-is)** [-vɛmbɪ] n., **-vömb** [-vömp] f. den nederste Del af Underlivet: *fannst stingr í þunnvömbinni* (Esp. IV. 13).

þur el. **þurr** (acc. **þuran** el. **þurran**) [þʏ:r, þʏr·] a. **I. 1. a.** tör: *þ. viður*; — *þvotturinn er orðinn þ.*; — *þurt land*, ¹) det törre Land, det törre: *taka hlut (sinn) á þurru landi*, faa sin Lod paa det törre (ɔ: uden at have anstrængt sig med at gaa ud som de andre); ²) *(laust við áfengi)* Land, som ikke indfører, producerer el. nyder spirituøse Drikke, törlagt Land, mods. *vott land*, se *votur*; — *ganga yfir e-ð þur(r)um fótum*, gaa törskoet over n-t; *þurt loftslag*, tört Klima. — **b.** om Vejret: *er hann þ. úti?* det regner vel ikke?; *ætli hann hangi ekki þ. í dag?* mon ikke Vejret holder i Dag? — **c.** *búa við þurt bú*, føre Husholdning uden Kreaturer, som giver Mælk. — **d.** indtörret, tör: *brauðið er orðið alt of þurt*; (Ordspr.) *þörf er að bleyta þurra skó* (GJ.), en haard og tör Sko trænger til at lægges i Blød. — **2. a.** *(þurmjólka)* gold, som ikke giver nogen Mælk: *kýrnar eru orðnar þurar*. — **b.** tom: *lampinn er orðinn þ.* — *þ. matur*, tör Kost; *þurt brauð*, tört Brød (ɔ: uden Smör el. Fedt til); *borða* (el. *jeta) þurt*, spise tört Brød: *Krakka-greyin geta ekki altaf etið þurt* (JTrL. 317). — **3.** haard, tör: *þ. hósti*, tör Hoste. — **4.** overf. **a.** tör, ordknap: *þ. á manninn*, *þ. í viðmóti*, tör, ordknap; kølig. — **b.** aandløs, kedelig: *þ. bók*, *þ. fyrirlestur*. — **II.** n. *þurt*: **a.** tört: (Ordspr.) *sjaldan er þar þurt, sem þussarnir sitja* (GJ.); *það er þurt um núna*, Vejene (Gaderne) er törre nu; *upp úr þurru*, pludselig, uden Anledning: *vér ... hrökkvum við, ef vér heyrum skarkala upp úr þurru* (GFHh. 107); *segja e-ð upp úr þurru*, sige n-t pludselig og uden Foranledning, bryde Tavsheden; *taka sig upp úr þurru og gera e-ð* el. *gera e-ð upp úr þurru*, uden videre gaa hen og göre n-t (uden at have antydet det i Forvejen el. paa en overraskende Maade). — **b.** *(þurrum fótum)* törfodet, törskoet: *komast þ.*, komme törskoet over. — **c.** *fara í þurt*, iføre sig törre Klæder, is. törre Strömper. — **2.** *(þurlega)* tört, ordknapt, uvenligt (jfr. I. 5).

Þura (-u, -ur) [þʏ:ra] f. npr. Dim. af **Þuríður**.

þura- [þʏ:ra] præf. se ogs. **þurra-**.

Þurá [þʏr:au] f. npr. ›Toraa‹ (Benævnelse paa storknet Lavastrøm, ogs. kaldt *Steiná)* (Odds. I. 165).

þurasýki [þʏ:rasi:ɟɪ, -si:ʞɪ] f. indec. en Slags Hestesygdom (ASkaft ı.

þur ausa [þʏ:røy·sa] vt. øse tør: *þ. skip*. **-brjósta** [þʏr·brjo·sda] a. indec. fastende, som endnu ikke har nydt n-t: *holdvotur og þ.* (FKvOt 330). **-brosandi** [-bro·sandɪ] a. lunt smilende (Eimr. IV. 209).

þurð (-ar) [þʏr·ð] f., 1. **þurða (-u)** [þʏr·ða] f. = **þurður.**

†2. **þurða (a)** [þʏr·ða] vt. formindske, udtømme.

þurðóttur [þʏr·ðo·hdøϙ] a. (Dýrf.) = **tuðróttur.**

þur drumbslegur [þʏr·drʏmslɛ·qøϙ] a. tør og stiv: *þurdrumbslegum og stirðbusalegum vísindabýfum bregður fram* (Eimr. IV. 212). **-drumbur** [-drʏmbøϙ] m. Træmand.

þurður (-ar) [þʏr·ðøϙ] m. **1.** Aftagen, Svind: *ganga til þurðar*, slippe op: *það gengur til þurðar, sem af er tekið, et ekkert kemur í staðinn* (Eimr. VI. 216); *e-ð er gengið til þurðar*, n-t er sluppet op el. ved at slippe op. — **2.** Mangel: *það er þ.* (el. *þurð) á e-u*, der er Mangel paa n-t.

þur dæla [þʏr·dai·la] vt. udpumpe. **-egg** [þʏ:rɛk] n. Töræg. **-eygður** [-ɛiqðøϙ, -ɛigðøϙ] a. töröjet. 1. **-elta** [-ɛʎda] f. Presning af Törv. 2. **-elta** [-ɛʎda] vt. tørælte, presse Tørv: *þ. mó*. **-engi** [-ɛiɲɟɪ] n. tør Eng.

þurfa (þarf, þurfum; þurfti, þurftum; þyrfti; þurft) [þʏr·va; þar·v, þʏr·vøm; þʏϙ·dɪ, þʏϙ·døm; þɪϙ·dɪ; þʏϙ·t] vt. med gen., acc. el. inf. el. v. impers.: **I. 1.** med inf.: behøve, være nødt til, maatte: *jeg þarf að fara*, jeg er nødt til at gaa; *þú þarft ekki að gera það*, du behøver ikke at gøre det; *þarftu að fara?* behøver du at gaa? *þ. á e-u að halda*, behøve n-t (for at bruge det), trænge til n-t, have Brug for n-t; *þ. á sínu að halda*, have Brug for alt sit; *jeg þyrfti (helst) að gera það*, jeg skulde egentlig göre det. — **2.** impers. behøves, være nødvendigt: *það þarf að sækja brauð*, der maa hentes Brød; *það þarf að gera við úrið*, Uret maa til Reparation; *það þyrfti að gera við úrið*, Uret trænger til at repareres, kunde trænge til at repareres. — **II.** is. med gen.: *þ. e-s*: **1.** behøve n-t: *jeg fer aldrei snemma á fætur, nema jeg þurfi þess*. — **2.** impers.: *e-s þarf*, n-t behøves, er nødvendigt; *þess þarf ekki*, (det) behøves ikke; *þ. e-s við* (el. *með)*, trænge til n-t, behøve n-t: *þ. umbóta við*, trænge til Forbedring el. Reformer; *e-s þarf við*, n-t behøves, n-t göres nodig. — **3.** med acc. behøve, trænge til: *þ. mikinn (lítinn) svefn*; — *þ. ekki meira*, faa sin Rest; (Ordspr.) *sá þarf lítið, sem lítið girnist* (GJ.), den trænger til lidt, som kun lidet attraar; *báðar þarf jeg hendur, þar sem jeg á heima*, jeg maa slide og slæbe der, hvor jeg har hjemme; *þ. til*, behøve: *máske þurfi ekki til* (BóluHj. 230); *Hann gerir það, ef þú biður hann vel. Það þarf ekki til* (det behøves ikke, han gör det ogsaa uden det); *aldrei þarftu mikið til*, der skal ikke meget til for at göre dig vred. — **4.** impers.: *það þarf ekki* = *þess þarf ekki*; — *til þess þarf marga menn*, til det (ɔ: for at faa det udrettet) skal der mange Mennesker. — **5.** abs. (Ordspr.) *sá beiðir, er þarf, hinn veitir, er vill* (GJ.), den beder, som vedtör (ɔ: trænger), og den veder (el. vider) ham Bön (ɔ: bönhører ham), som vil; *þeim gaf (guð), sem þurfti*, til den gav Gud, som til Gaven trængte; *ekki þarftu (guð), jeg gat*, du behøver ikke (Gud), jeg kunde selv. — **III.** ppr. *þurfandi*, trængende.

þurfa lingur (-s, -ar) [þʏr·valiŋgøϙ] m., **-maður** [-ma:ðøϙ] m. trængende, nødlidende: *var þó lítt á að sjá, að hún vissi það, að hún var þ. þeirra* (levede af deres Naade) (BrJNat. 171); spec. *(sveitarómagi)* Fattiglem. **-mannaflutningur** [-man·aflʏhdniŋgøϙ] m. = **fátækraflutningur.** **-mannahæli** [-man·ahai:lɪ] n., **-mannastofnun** [-man·asdob·nøn] f. Fattiganstalt. **-mannatíund** [-man·ati:jønt] f. Fattigtiende. **-menska (-u)** [-mɛn·sga] f. Trang.

þurfandi (-a, -endur) [þʏr·vandɪ, -ɛndøϙ] m. trængende, fattig.

þurfaskepna [þʏr·vasɟɛhbna] f. trængende Kreatur: *Verða þ. kongsins*, leve af Kongens Naade (Árm. II. 46).

†1. **þur fasta** [þʏϙ·fasda] f. Fasten ved tör Mad; — Afhold fra al Mad (BH.). †2. **-fasta** [-fasda] vi. faste ved tör Mad.

þurfaþræll [þʏr·vaþraid·ʎ] m. trængende Træl (MJ. II. 212).

þurfi [þʏr·vɪ] a. som behøver, trænger til n-t: *fanginn, þessi þ.* (StSt. Andv. III. 121); *vera e-s þ.*, føle Trang til n-t, trænge til n-t: (Ordspr.) *karl og kona eru hvort annars þ.* (GJ.), Mand og Kvinde til hinanden trænger.

†**þurfinn** [þʏr·vɪn] a. = **þurfi.**

†**þurfsamur** [þʏr·fsamøϙ] a. hjælpsom.

þurft (-ar, -ir) [þʏϙ·(f)t] f. **1.** *(þörf)* Behov, Trang: *nota eptir þ. og þörfum* (JÁÞj. I. 646); (Ordspr.) *hver kveður sinnar þurftar*, enhver forlanger hvad han mangler. — **2.** Nødtørft: *ganga þurfta sinna*, forrette sin Nødtørft; *ganga sinnar þynnri þurftar*, lade sit Vand (LFR. X. 57).

þurfta leysi (-is) [þʏϙ·dalɛisɪ] n. Nöjsomhed: *hið sanna ríkidæmi er fólgið í þurftaleysinu* (ÁBjH. 360). **-lítill** [-li:dɪdʎ, -li:tɪdʎ] a. nöjsom.

þurftar frekur [þʏϙ·daofrɛ:qøϙ, -frɛ:køϙ] a. = **þurftarmikill.** **-gámur** [-r-gau:møϙ] m. Bæst, som behøver meget at æde: *þeir töldu hann ófóðrandi þurftargám* (ÞGjD. 43). **-gangur** [-gauŋ·gøϙ] m. Aabning: *18 vetra gamlan vitlungsmann, sem mjög var vanskapaður, sa eð hafði engan þurftargang, heldur hlaut það alt upp að ganga úr hans munni* (JÓlInd. 250). **-gjöf** [-ɟö:v] f. Gave til trængende. **-laun** [-löy:n] npl. Lön, som medgaar til nødvendige Udgifter. **-liður** [-lɪ:ðøϙ] m. de kvindelige Könsdele. **-lítill** [-li:dɪdʎ, -li:t-] a. som kun spiser lidt = *matgrannur*. **-ljettur** [-ljɛhdøϙ] a. som ikke behøver meget Føde: *skepnu; þurftarljettar* (BrJ Þf. 106). **-mikill** [-mɪ:ɟɪdʎ, -mɪ:ʞ-] a. som trænger til meget, spec. til megen Føde. **-sámur** [-ϙ-sau:møϙ] m. = **þurftargámur.** **-vörur** [-r-vö:røϙ] fpl. Nødvendighedsartikler (Alþ. '18, A. 479).

þurftlegur [þʏϙ·dlɛqøϙ] a. nødtørftig, trængende.

þurftugur [þʏϙ·døqøϙ] a. **1.** trængende: *þ. e-s*, som trænger til n-t, som har Brug for n-t. — **2.** *(fátækur)* fattig.

†**þurftulegur** [þʏϙ·dølɛ·qøϙ] a. nødvendig; — adv. *-lega*, efter Behov, tilstrækkelig.

þurfur (-s, -ar) [þʏr·vøϙ] m. trængende.

þur fætis [þʏϙ·fai·dɪs, -fai·tɪs, þʏr·-] adv. törskoet. **-gála** [-r·-gau·la] f. ufrugtbart Aks af Marehalm (Skaft.). **-gerður, -gjörður** [-ɟɛrðøϙ, -ɟörðøϙ] a. törlagt: *þurgjört mýrarpláss* (LFR. II. 49). **-hús** [þʏ:ϙ(h)u·s] n. i Forb.: *þurhúsalið* (Klp. VIII. 21) = *þurrabúðarmenn*.

Þuríður (-ar, -ar) [þʏ:ri·ðøϙ] f. npr.

1. **þurka (-u, -ur)** [þʏϙ·ga] f. **1.** *(handklæði)* Haandklæde. — **2.** *(bollaþurka)* Törreklud, Viskestykke, Viskeklæde. — **3.** Törreovn (spec. til Törring af Kød og Ben ved Tillavning af Hvalguano).

2. þurka (a) [þʏϙ·ga] vt. med acc. el. dat., vi. el. v. impers. **1. a.** törre, tilberede ved Törring: *þ. hey*, vejre Hø, törre Hø; *þ. fisk*, törre Fisk; *þ. grös*, törre *fjallagrös* (islandsk Mos); *þ. út*, törre fuldstændigt: *þ. út heyið* (Nl.). — **b.** törlægge: *þ. með ræsi*, afsive; — overf. *þ. landið*, törlægge Landet for spirituøse Drikke. — **c.** *mig þurkar upp (í munninum)* (jeg har en tör Fornemmelse); *mig þurkar fyrir brjóstið*. — **2.** aftörre, afviske, afstryge: *þ. sjer*, törre sig; *þ. sjer um hendurnar*, törre Hænderne; *þ. sjer í framan*, törre Ansigtet; *þ. framan úr sjer*, aftörre Snavs (el. Spor af Taarer) i Ansigtet; *þ. sjer á e-u*, törre sig paa n-t; *þ. af sjer svitann*, aftörre Sveden; *þ. af sjer*, törre sine Fødder; *þ. (rykið) af e-u*, törre Støvet af n-t; abs. *þ. af*, støve af: *ertu búin að þ. af í stofunni?*; — *þ. upp*, törre op, optörre. — **3.** overf.: *þ. sig af e-u*, klare en Vanskelighed; *þ. sig yfir e-ð*, springe over n-t uden at beröre det: *(Bleikur) þurkaði sig yfir réttargarðinn og tók á skeið* (Lögb. '13, [30] 7); *hann* (ɔ: *hesturinn) þurkaði* (holdt) *höfuð, háls og herðakamb upp úr* (klart af) *hvítfyssandi iðunni* (GFrÚbl. 8); *þ. e-n af sjer*, befri sig for en (Lögr. '14, 218).

þurkan (-ar, -ir) [þʏϙ·gan] f. = **þurkun.**

þurkari (-a, -ar) [þʏϙ·garɪ] m. Mand, som passer en Törreovn.

þurka samur [þʏϙ·gasa·møϙ] a. tör, med vedvarende Törvejr: *þurkasamt sumar*. **-sumar** [-sʏ:maϙ] n. tör Sommer. **-tíð** [-ti:ð] f. Törketid, tör Tid.

þurk dagur [þʏϙ·kda·qøϙ] m. Törredag. **-efni** [-g-ɛbnɪ] n. Törrelse. **-flæsa** [-k-flai·sa] f. svagt Törvejr med Kuling, men ringe Sol. **-hjallur** [-ɟadløϙ] m. = **hjallur** I. a. **-hús** [-(h)u·s] n. Törrehus.

þurkinnaður [þʏϙ·ɟɪn·aðøϙ] a. med törre Kinder (EÓlKv. 191).

þurk legur [þʏϙ·glɛqøϙ] a. seende ud til Törvejr: *hann er ekki þ. í dag*; — adv. *-lega*: *líta þ. út*. **-leysa (-u, -ur)** [-lɛisa] f. Periode uden Törvejr. **-leysi (-s)** [-lɛisɪ] n. Mangel paa Törvejr. **-loft** [-loft] n. Törreloft; (Talem.) *hann er þrjár hæðir og þ.*, han er en Skyskraber, et Fyrtaarn, en Flagstang. **-mikill** [-mɪ·ɟɪdʎ, -mɪ·ʞ-] a. meget tör: *þurkmikið loft* (LFR. XIII. 203). **-ofn** [-bn] m. Törreovn.

þurku háttur [þʏϙ·gohauhdøϙ] m. tör, afvisende Holdning: *Bændakonurnar firtust við þenna þurkuhátt* (GFrSex 77). **-legur** [-lɛ·qøϙ] a. tör, afvisende: *frúin varð þurkuleg í framan* (GFrÁtt. 125).

þurkun (-ar) [þʏϙ·gøn] f. Törring.

þurkunar hús [þʏϙ·gønaϙ(h)u:s] n. Törrehus, Fisketörringshus. **-pláss** [-plaus·] n. Törreplads.

þur kunta [þʏϙ·kʏvda, kʏnta, -þʏr·-] f. (vulg.) Gnavpotte, Tværdriver (Vf., Rvk.). **-kuntulegur** [-kʏvdølɛ:qøϙ, -kʏnto-] a. (vulg.) tvær og gnaven (Vf., Rvk.). **-kuntuskapur** [-kʏvdosga:bøϙ, -kʏntosga:pøϙ] m. (vulg.) Tværhed, Gnav.

þurkur (-s, -ar) [þʏϙ·gøϙ, þʏϙ·ks] m. **1.** Törke; Törvejr: (Ordspr.) *ekki spretta öll grös við einsamlan þurk* (GJ.), ej gror der Græs ved Törke alene. — **2.** = *þyrkingur*. — **3.** *(þurkun)* Törring.

þurku rófa [þʏϙ·goroᵘ:(v)a] f. tör og but Kvinde. **-rófulegur** [-roᵘ·(v)olɛ:qøϙ] a. tör og but.

þurk vandur [þʏϙ·gvandøϙ] a. **1.** som skal törres meget: *þurkvant hey*. — **2.** omhyggelig og kræsen m. H. t. Törring: *það hitnar ekki í hjá þeim, sem þurkvandir eru*. **-vendni** [-vɛndnɪ, -vɛn·tɪ] f. indec. det at være *þurkvandur*.

þurkví [þʏϙ·kvi·] f. Tördok.

þurk vjel [þʏϙ·gvjɛ·l] f. Törremaskine. **-völlur** [-vödløϙ] m. Törreplads.

þur legur [þʏr·lɛqøϙ] a. tör, kold, but; — adv. *-lega*, tört, koldt. **-leiki** [-lɛiɟɪ, -lɛiʞɪ] m., **-leikur** [-lɛigøϙ, -lɛikøϙ] m. **1.** Törhed. — **2.** *(þurt viðmót)* koldt Væsen. **-lenda (-u)** [-lɛnda] f. tört Sted. **-lendi (-is)** [-lɛndɪ] n. **1.** det faste Land: *sjór og þ.* — **2.** tör Jord, tör Jordbund: *votlendi og þ.* **-lendur** [-lɛndøϙ] a. med tör Jordbund: tör (om Jordbunden). **-lyndi** [-lɪndɪ] n. Törhed (i Omgang), Ordknaphed. **-lyndur** [-lɪndøϙ] a. tör (i Omgang), ordknap. **-litamálari** [-lɪdamau:larɪ, -lɪta-] m. Pastelfarver. **-litamynd** [-lɪdamɪn·t, -lɪta-] f. Pastelmaleri. **-litur** [-lɪ·døϙ, -lɪ·t-] m. Pastelfarve, Pastel. **-meti (-is)** [-mɛ·dɪ, -mɛ·tɪ] n. coll. tör Mad, Gaffelmad (i Mods. til Skemad). **-myntur** [-mɪvdøϙ, -mɪntøϙ] a. törmundet. **-mjólk** [-mjoᵘʎk, -mjoᵘlk] f. Törmælk. 1. **-mjólka** [-mjoᵘʎga, -mjoᵘlka] a. indec. gold, som ingen Mælk giver. 2. **-mjólka** [-mjoᵘʎga, -mjoᵘlka] vt. = **þurnytka.** **-mulinn** [-mʏ·lɪn] a. knust i tör Tilstand: *þ. áburður* (LFR. I. 169). **-nytka** [-nɪhtga, -nɪ·tka] vt. malke tör (ÞErlSagn. 62). **-purkuskapur** [-ϙ·-pʏϙgosga:bøϙ, -sga:p-] m. Gnavenhed (Eimr. IV. 43).

þurr [þʏr] a. = **þur.**

þurra bað [þʏr·a·bað] n. Varmebad i Jordhulen: *Í horninu á kálgarði ... var áður þ.* (ÞThFerð. II. 171). **-band** [-ban·t] n. Bundter törret Hø (mods. *votaband)*. **-búð** [-bu:ð] f. **1.** Stillingen som Fisker el. Daglejer: *fara í þ., setjast að í þ.*, nedsætte sig (spec. i et Fiskerleje) som Tomthusmand: *Sveitamenn fóru að vanrækja land sitt, og fara í þurabúðir til að eignast part í bát* (JSVþ. 100). — **2.** *(þurrabúðarbýli)* Fisker- el. Daglejerhytte, Tomthus: *allar þurrabúðir eru með torf- eða trébaki* (Eimr. VIII. 173).

þurrabúðar býli [þʏr:abu·ðarbi:lɪ] n. jordløst Hus, Tomthus. **-fólk** [-ϙ-foᵘʎ·k, -foᵘl·k] n. Tomthusmænd, spec. Fiskerfamilier: *í sjóplássum meðal*

þurrabúðarfólks (Eimr. X. 89). **-leyfi** [-r-lɛi:vɪ] n. Tilladelse til at bo som Tomthusmand: *hún* (ɔ: *kirkjubókin*) *gleymir þeim ekki, sem þurfa að kaupa þ.* (Begravelsesplads) *hjá húsmóður hennar* (GFrL. 3). **-líf** [-li:v] n. Liv som Tomthusmand. **-lóð** [-loᵘ:ð] f. Tomthuslod. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. Tomthusmand.

þurra dramb [þʏr:adram·p] n. mut, hovent Væsen, Vigtighed. **-drumbur** [-drʏm·bøϱ] m. Törvetriller, Stivstikker. †**-fasta** [-fas·da] f. = **þurfasta. -frost** [-fros·t] n. tör Frost. **-hósti** [-hoᵘs·dɪ] m. tör Hoste. **-kafald** [-ka:valt] n. Snetykning i Frostvejr (Vf.). **-kuldi** [-kʏl·dɪ] m. tör Kulde). **-næðingur** [-nai:ðiŋgøϱ] m. tör og kold Vind. **-sef** [-sɛ:v] n. (LFR. VIII. 200) sef. **-seyðsla** [-sɛið·sla] f. Törkogning: *þ. kallast þá vatnið sevðist upp af því, sem soðið er* (Sch.).

þurrum [þʏr:øm] 1. p. pl. imp. ind. af **þverra.**

þur ræsa [þʏr:ai·sa] vt. dræne. **-ræsing** [-r:ai·siŋk] f. Dræning. **-ræsingarpípa** [-r:aisiŋgaϱpi:ba, -pi:pa] f. Dræningsrör.

þurs (gen. ds., pl. **-ar**) [þʏϱ·s] m. = *þussi*: (Talem.) *ginna e-n eins og þ.*, narre en som en dum Trold; (Ordspr.) *bráður er þ. að brydda á reiði* (SchMál.), let bliver Taaben vred, *eins er þ., þó allir óski honum virkta* (GJ.), en Barbar bliver sig selv lig, selv om alle ønsker ham godt.

þursaberg [þʏϱ·saberk, þʏs:a-] n. = **þussaberg.**

þursaltaður [þʏϱ·saʎdaðøϱ] a. törsaltet.

þursaskegg [þʏϱ·sasɟɛk·, þʏs:a-] n. = **þussaskegg.**

þursi (-a, -ar) [þʏϱ·sɪ, þʏs:ɪ] m. = **þussi.**

þur sjúga [þʏϱ·sju·(q)a, þʏr·-] vt. suge saaledes, at ingen Mælk bliver tilbage; — overf.: *þótt útlendingar hafi þursogið hann merg úr beinum hans* (Eimr. XV. 210). **-skynsamur** [-sɟɪnsamøϱ] a. tört fornuftig. **-skrældur** [-sgraildøϱ] a. fortörret.

þurslegur [þʏϱ·slɛqøϱ, þʏs·-] a. = **þusslegur.**

þur sleikja [þʏϱ·slɛi·ɟa, -slɛi·ꞔa, þʏr·-] vt. slikke ren; — overf.: udtömme: *hafa ... margar þeirra* (ɔ: *námanna*) *svo að segja verið þursleiktar* (ÞThLýs. II. 248). **-steikja** [-sdɛi·ɟa, -sdɛi·ꞔa] vt. stege tört, pp. *-steiktur* (LFR. X. 76). **-stokkari** [-sdohgarɪ] m. Törlinse (GísliG.). **-sveitingslegur** [-sveidiŋslɛ:qøϱ, -sveit-] a. but. **-sveitingur** [-svei·diŋgoϱ, -svɛi·t-] m. Tværdriver (LFR. XII. 70). **-trunta** [-trʏvda, -trʏnta] f. = **þurkunta. -truntulegur** [-trʏvdølɛ:qøϱ, -trʏntø-] a. = **þurkuntulegur. -tæma** [-tai·ma] vt. udtömme fuldstændig. **-vaki (-a, -ar)** [þʏr·va·ɟɪ, -va·ꞔɪ] m. Törelement. **-viðrasamur** [-vɪðrasa:møϱ] a. törkefuld. **-viðri (-is,** pl. ds.) [-vɪðrɪ] n. Törvejr. **-viðristíð** [-vɪðrɪsti:ð] f. tört Vejrlig. **-vindi (-is)** [-vɪndɪ] n. tör Vind (Odds. II. 3, 239). **-æti** [þʏ:rai·dɪ, -ai·tɪ, þʏr:-] n. **1.** = *þurmeti.* — **2.** Spisning af tör Mad. **-ætur** [-ai·døϱ, -ai·toϱ] a. tör at spise: *fiskur er þ. án viðbits.*

1. **þusa (-u, -ur)** [þʏ:sa] f. **I.** det, der bortkastes i et Sving, f. Eks. Græs af en Le: *þusum grá og þúfum smá þeytti í háa múga* (BóluHj. 57). — **II.** pl. *þusur*, ubehersket Ophidselse; Hæftighedsanfald.

2. **þusa (a)** [þʏ:sa] vi. **1.** ivre, snakke hæftigt: *Aldrei þó hann barmi sér | eða þusi um þrámælginn | það, að hann sé uppgefinn* (StStAndv. III 182); *við kóngsmorðið þusum við | þá eins og ég | og þegnsarápi kolum það stærra* (StStAndv. III. 132). — **2.** fare af Sted: *Tók naglfari að þramma því | þusuðu jóðin skafla* (ÓDav.). **3.** refl. *þusast* **a.** *það þusast í e-n*, en bruser op (Sl.). — **b.** *þ. út*, gaa ud paa en vranten og hidsig Maade, storme ud (ÞErlSagn. 65).

þúshundrað [þu:s(h)ʏndrað] n. utallige.

þusl (-ar, -ir el. (sj.) **-ur)** [þʏs·λ] f. Prygl, Kæp; jfr. *þúst, þústur*. pl. *þuslur: hengdi eg garn á þuslur þrjár* (BóluHj. 228).

þuss (gen. ds., pl. **-ar**) [þʏs·] m. = **þussi.**

þussa berg [þʏs:aberk] n. (min.) (palagonitisk) Breccia. **-bergslag** [-bɛrχsla:q] n. Breccia-Lag: *en þó sá eg á stöku stað móbergs og þussabergslög innan um blágrýtið* (ÞThFerð. I. 48). **-blendingur** [-blen·diŋgøϱ] m. Halvjætte, Blanding af Jætter og Mennesker (BóluHj. : JÁÞj. I. 251). ***-blendinn** [-blen·dɪn] a. som er Tilholdssted for Jætter: *þussa blendnu Smjörvatnsfjöll* (MJ. I. 132). **-fang** [-fauŋ·k] n. »Jættebrydning«, uskön Brydning. **-legur** [-lɛ·qøϱ] a. taabelig; barbarisk; tvær, gnaven, uhøflig; jfr. *þussi.* **-skapur** [-sga·bøϱ, -sga·pøϱ] m. Taabelighed, Daarskab, barbarisk Sindelag; Tværhed; jfr. *þussi.* **-skegg** [-sɟɛk·] n. (bot.) elyna Bellardi. **-tak** [-ta:k] n. uskönt og utilladeligt Tag i Brydning.

þussi (-a, -ar) [þʏs:ɪ] m. **1.** *(jötunn)* Jætte: *þríhöfðaður þ.* **2.** tvær og taabelig Person, Barbar: *þussinn heimskur þegja hlýtur, | sem þrjóskast við að læra* (Hallgr.); (Talem.) *þeir eru komnir í þussa*, de er blevet vrede paa hinanden (Húsav.).

þusslegur [þʏs·lɛqøϱ] a. **1.** jætteagtig. **2.** taabelig, tvær og barbarisk, jfr. *þussi.*

þúst (-ar, -ir) [þus·t] f. **1.** *(barefli)* Prygl, Kæp; Tærskeplejl; jfr. *þusl* og *þústur.* **2.** *(þústa)* uformelig, mindre Forhöjning.

1. **þústa (-u, -ur)** [þus·da] f. **1.** lav, uformelig Skikkelse el. Masse: *Þá sá hún einhverja svarta þústu færast út með fjallinu* (JTrHeið. IV. 87). **2.** lav, uformelig Forhöjning. — **3.** Ruin, nedstyrtet Væg el. desl.

2. **þústa (a)** [þus·da] v. **1.** vt. *(kúga)* tyrannisere, nedtrykke; — pp. *þústaður*, forkuet: *og mjer sýnist hún ekki vera þústuð* (ThTh. 89). — **2.** impers. blive kold, fryse (BH.).

þustarhögg [þʏs·daϱ(h)ök·] n. Plejlslag.

þusti [þʏs·dɪ] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **þysja.**

þústinn [þus·dɪn] a. barsk, uvenlig.

þústna (a) [þus·dna] v. **1.** v. impers. blive kold, fryse (BH.). — †**2.** vi. *(deila)* trættes, kives (GV.).

þustól [þʏs·doᵘ·l] f. Plejlhilde.

þustur (-ar el. **-s, -ar)** [þʏs·døϱ] m. Plejl.

þústur (-s, -ar) [þus·døϱ] m. †**1.** *(sterk vindhviða)* hæftigt Vindstød, jfr. *haustþústur.* — **2.** *(úlfúð)* spændt Forhold, Fjendskab. — **3.** *(barefli, lurkur)* Prygl, Kæp. — **4.** daarligt, forfrossent Udseende: *það er ekki þústurinn á fjenu þínu núna* (ÞGjD. 68).

þusu legur [þʏ:sølɛ·qøϱ] a. ubehersket, fremfusende, hæftig; — adv. *-lega.* **-maður** [-ma:ðøϱ] m. hæftigt, ubehersket Menneske.

þúsund [þu:sønt] **(-s,** pl. ds.) n. el. **(-ar, -ir)** f. num. card. tusind, Tusind: *10 þúsundir manna, 10 þúsund manns;* — *þúsundum saman* el. *svo þúsundum skiftir*, i Tusindvis. — Bruges ogs. som a. indec.: *þ. menn, með þ. mönnum*, — og forbindes da ogs. med Talord i n., aldrig i f.: *tvö (þrjú, fjögur) þ. menn.* **-árahátíð** [-d-au·rahau:tið] f. Tusindaarsfest; spec. Islands Tusindaarsfest (1874). **-áraríki** [-au·rari:ɟɪ, -ri:ꞔɪ] n. det tusindaarige Rige. **-áraríkistrú** [-aurari·ɟɪstru:, -ri·ꞔɪs-] f. Kiliasme.

þúsundastaður [þu:søndasda:ðøϱ] m. = **þúsundasæti.**

þúsundasti [þu:søndasdɪ] num. ord. (den) tusinde.

þúsundasæti [þu:søndasai:dɪ, -sai:tɪ] n. Tusindernes Plads (i Talrækken).

þúsund blað [þu:sontbla:ð] n. = 3. mari. **-blaðarós** [-bla·ðaroᵘ:s] f. (bot.) en Art af Fjerbregne (athyrium alpestre). **-dygðajurt** [-n-dɪqðajʏϱ·t, -dɪgða-] f. (Skaft.) = **klettafrú. -falda** [-t-fal·da] vt. fordoble tusind Gange; — refl. *þúsundfaldast.* **-faldlegur** [-fal·dlɛqøϱ] a. tusindfold, i Tusindvis; — adv. *-lega.* **-faldur** [-fal·døϱ] a. tusindfoldig; — n. *-falt* som adv. tusind Gange. **-fætla (-u, -ur)** [-faihdla] f. (zool.) Tusindben, Skolopender (lithobius forficatus). **-margir** [-d-mar·ɟɪϱ] apl. i Tusindvis: *annað en þúsundmargar kongulær* (And. I. 65). **-myntur** [-mɪv·døϱ, -mɪn·t-] a. med tusind Munde. **-raddaður** [-rad:aðøϱ] a. tusindstemmig. **-þjalasmiður** [-t-þja·lasmɪ:ðøϱ] m., **-vjelasmiður** [-vjɛ·lasmɪ:ðøϱ] m. Tusindkunstner.

þusur [þʏ:søϱ] fpl. se **þusa.**

þutum [þʏ:døm, þʏ:tøm] 1. p. pl. imp. ind. af **þjóta.**

þutur [þʏ:døϱ, þʏ:tøϱ] fpl. Gnavenhed: *í honum eru „þ.“* (BTh. 133).

þvaðra (a) [þvað·ra] vi. **1.** *(masa, rugla)* ævle, vrövle; sladre, snakke. — **2.** *það þvaðrar af þúfum*, Sneen smælter af Tuetoppene (Breiðd.).

þvaðrari (-a, -ar) [þvað·rarɪ] m. Sludderhoved, Vrövlehoved.

þvaður (-urs) [þva:ðøϱ] n. Sludder, Vrövl; Sladder: *fara með þ.*, føre løs Tale. **-gjarn** [-r-ɟad·v, -ɟar·dv] a. sluddervorn. **-kind** [-ϱ-ꞔɪn·t] f., **-kollur** [-kod·løϱ] m., **-skjóða** [-sɟoᵘ:ða] f. Sludderhoved.

þvag (-s) [þva:q] n. Urin: *kasta þvagi*, lade sit Vand; (med.) *ná þvagi af manni*, katheterisere.

þvaga (þvögu, þvögur) [þva:qa, þvö:qø(ϱ)] f. **I.** Karklud; spec. en af Hestehaar el. *melur* (elymus arenarius) lavet Klud til at vaske Gulv el. Kar rene med (Nl., Sl.): *ekki vil jeg þvögur þær, | sem þurkuðu sjer á hundar* (BóluHj. 118). — **II.** uordnet Blanding af et el. andet, uordnet Hob, Kaos: *í þvögu*, hulter til bulter, i Flæng: *bækurnar lágu í þvögu á gólfinu*; jfr. *hrossaþvaga, hundaþvaga;* — *þó að stjórnin lögleiddi þannig dönsk og norsk lagaboð í þvögu, þá lét hún þó hvorki þýða þau, að minsta kosti fæst þeirra, né heldur birta á Íslandi* (EArRétt. 319).

þvag aukandi [þva:qöy·gandɪ, -öy·k-] a. urinforøgende (LFR. XIII. 225). **-blaðra** [þvaq·blaðra] f. Urinblære. **-efni** [þva:qɛbnɪ] n. Urinstof. **-feitur** [þvaχ·fɛi·døϱ, -fɛi·tøϱ] a. fed som Urin: *þvagfeit froða* (MStGAlv. 2, 111). **-færi** [-fai·rɪ] npl. Urinorganer. **-gangur** [-q·-gauŋgøϱ] m. Urinudsondring: *hún* (ɔ: *tjaran*) *hreinsar blóðið, eykur þvaggang og sveita* (LFR. XV. 182). **-glas** [-gla·s] n. Uringlas. **-hús** [þva:χ(h)u·s] n. Pissoir (Stj. '04, B. 159). **-kendur** [þvaχ·ꞔɛndøϱ] a. urinagtig.

þvagl (-s) [þvag·λ] n. = **þvogl** 2.—3.

þvagla (a) [þvag·la] vi. **1.** snakke, vrövle: *sá, sem margt þvaglar, gerir sig þar með leiðan* (Málshb. 296); *þ. endalaust*, snakke op ad Stolper og ned ad Vægge. — **2.** overf.: *það þvaglar í skónum*, Skoene slubrer.

þvag lát [þvaq·lau·t] n. (med.) Urinflaad (enuresis). **-leggur** [-lɛg·øϱ] m. Katheter. **-leysandi** [-lɛi·sandɪ] a. urindrivende. **-lykt** [-lɪχt] f. Urinlugt.

þvagna (a) [þvag·na] vi. vaskes ud.

þvag pípa [þvaχ·pi·ba, -pi·pa] f. **1.** Urinrör (canalis urinae). — **2.** *(þvagleggur)* Katheter. **-rakur** [þvaq·ra·gøϱ, -ra·køϱ] a. fugtig af Urin, urinvædet: *þvagrakt tað* (BArn. 13). **-rás** [-rau·s] f. = **þvagpípa** 1. **-rými (-is,** pl. ds.) [-ri·mɪ] n. Pissoir. **-sýra** [-χ·-si.ra] f. Urinsyre. **-sýrusýki** [-sirøsi:ɟɪ, -si:ꞔɪ] f. indec. (med.) urinsur Diatese. **-stemma** [-sdem·a] f. = **þvagteppa. -stokkur** [-sdohgøϱ] m. Urinkanal, Urinleder. **-súr** [-su·r] a. urinsur. **-teppa** [-tɛhba] f. Urintvang, Stranguri. **-varir** [-q·-va·rɪϱ] fpl. Skamlæber (SvPRask 18).

þvalkaldur [þval·kaldøϱ] a. raaklam.

þvalur [þva:løϱ] a. **1.** *(rakur)* fugtig. **2.** *(fitugur)* fedtet, klæbrig: *haustullin þvöl af fitu* (JSVb. 44).

þvara (þvöru, þvörur) [þva:ra, þvö:røϱ] f. **1.** Rörestang: *standa (uppi) eins og þ.*, staa (flov) og ingenting kunne, vide hverken ud eller ind, være fuldstændig raadvild. — **2.** *(lítil ár)* lille Aare (Vf.).

þvarg (-s) [þvar·k] n. **1.** *(þóf)* Kiv, langvarig Trætte. — **2.** *(mannþröng)* Trængsel.

þvarga (a) [þvar·ga] vi. og v. impers. kives = *þæfa;* — overf. tude: *í dómsdíkis gálgum þvargar og þýtur* (AGHel. 136).

þvargmál [þvar·gmau·l] n. = **þófmál.**

þvari (-a, -ar) [þva:rɪ] m. ***1.** i Kenninger: Stok, jfr. *benþvari, brynþvari.* — **2.** = *þvara* 1. — **3.** *(haki)* Spade, Jærnhakke (BH.). — **4.** *(deig)* lang, sammenrullet Dejg (BH.).

þvarr [þvar·] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **þverra.**

þvegill (-ils, -lar) [þvɛi:jɪdλ, þvɛig·laϱ] m. Vaskeklud, Karklud: *(taka) Provence-olíu í bómullarþvegil* (JSFb. 36); — spec. strikket af Heste- el. Oksehaar og fæstet paa et Skaft; bruges til at vaske Madkar o. l. (Breiðd.).

þveginn [þvɛi:jɪn] pp. af **þvo.**

1. **þveita (-u, -ur)** [þvɛi:da, þvɛi:ta] f. Økse.

2. **þveita (ti)** [þvei:da, þvei:ta, þvɛihdɪ] vt. med dat. (ældre Form for *þeyta)* 1. a. kaste (med Hæftighed), slænge: *þ. steini* (Af., Hf.). b. jage: *svo þveittu hundarnir honum suður á mýrar* (ÞGjD. 3). — 2. *þ. hesti*, jage af Sted paa en Hest (Ai., Hf.); *og svo færi það svo illa með hestana að þ. þeim — og urðu svo strákar að hlaupa* (Hallgr. Hallgrímss. i 3. Ið. VII. 205). — 3. refl. *þveitast*, fare af Sted, jage fra det ene Sted til det andet: *Eg er búinn að þ. um allar jarðir* (GFrTís. 221).

þveiti (-is, pl. ds.) [þvei:dɪ, þvɛi:tɪ] n. †1. lille Mønt (opr. $^1/_3$ af en *ørtugur).* — °2. — *sentigramm.*

þveljusteinn [þvɛljosdɛidṇ] m. (Eimr. XXVII. 212) — **tálgusteinn.**

þvengja (di) [þvɛiŋ·ɡ̊a] vt. forsyne med Skoremme.

þvengja skinn [þvɛiŋ·ɡ̊asɡ̊ɪn·] n. æltet (garvet) Skind, brugt til Skoremme. **-skór** [-sgo:r] m. Remsko.

þvengla (-u, -ur) [þvɛiŋ·la] f. Bacil (Eimr. IX. 174).

þvengmjór [þvɛiŋ·kmjouːr] a. meget smal (egl. smal som en Skorem): *Súgandafjörður er þ. og brött fjöll á báða vegu* (ÞThFerð. II. 105).

þvengur (-s, og -jar, -ir) [þveiŋ·gøɐ, þveiŋ(k)s, þveiŋ·ɡ̊aɐ] m. tynd Rem (næsten altid af Skind), bruges is. som Skobaand, men ogs. undertiden til at sy Lapper til gamle Sko fast med; jfr. *eltiskinnsþ., ristarþ., hælþ.: Þvenginn bleytti hún í munnvatni sínu, en stakk nálinni í gegnum bæturnar við rúmbríkina* (JTrL. 316); *mjór sem* (el. *eins og) þ.* = *þvengmjór*; (Ordspr.) *á mjóum þvengjum læra hvolparnir* (el. *hundarnir) að stela*, af tynde Remme lærer Rakke at stjæle, jfr. af Læp vorder Hund læder-aadig.

þver (acc. **-an**) [þvɛ:r] a. I. 1. som gaar paa tværs: *um þveran veginn*, tværs over Vejen; *var ör um þvert andlitið* (tværs over Ansigtet) *á honum*, — *um þveran heiminn*, rundt omkring i Verden; (Talem.) *þora ekki um þvert hús að ganga (fyrir myrkfælni)*, ikke turde gaa et Skridt (tværs over Gulvet) (paa Grund af Mørkerædsel), *menn gátu ekki gengið um þvert hús fyrir öndum og árum* (ÞThLír. II. 2). *hann fór um hjeraðið þvert og endilangt*, han gennemrejste Egnen paa Kryds og tværs, *falla hver um annan þveran*, falde den ene over den anden (i Hobevis). *liggja hver um annan þveran*, ligge den ene oven paa den anden, ligge i en Dynge, *hleypur hver um annan þveran til dyra*, alle styrtede hovedkulds hen imod Dören. 2. *vindurinn er þver*, Vinden er imod, der er Modvind. 3. *(þrár)* tvær, genstridig: *þótt ýmsum þar ytra þætti Torfi óþarflega þ.* (JTr. B. 59); *segja þvert nei við e-u, setja þvert nei fyrir e-ð*, nægte (el. afslaa) n-t rent ud. — II. adv. *þvert*: 1. tværs, paa tværs: *ganga þ. yfir götuna*; — *beita, sigla þvert*, sejle Bidevind. 2. overf.: *e-m er e-ð þ. um geð* (el. *þvert á móti skapi)*, n-t er en meget imod; *tala sjer þ. um geð*, tale stik imod sit eget Ønske, sige det modsatte af, hvad man gærne vilde sige; *hvað var það að tala sér þ. um geð, þegar á lá* (JTrHalla 102); *þ. um huga sinn*, tvært imod sin Overbevisning; *tala þ. um hug sjer*, sige det modsatte af, hvad man mener; *taka þ. fyrir e-ð*, afslaa n-t bestemt; *þ. á móti*, ¹) stik imod, det stik modsatte af: *gera þ. á móti því, sem maður er beðinn um*; ²) tvært imod: *jeg held þ. á móti, að ...*; ³) vice versa, omvendt; *þ. ofan í e-ð*, stik imod n-t: *hún gerði það þ. ofan í það, sem jeg hafði bannað henni* (paa Trods af mit Forbud).

þvera (a) [þvɛ:ra] v. 1. vt. vende n-t saal., at det gaar paa tværs. 2. impers.: *vindinn tók að þ.*, Vinden begyndte at gaa paa tværs, blive Modvind. — 3. refl. *þverast:* a. krydses (Tilsk.). b. *þ. við e-m*, gaa tværs forbi en; *þ. við e-u*, vægre sig ved n-t.

þver á [þvɛ:rau·] f. Biflod: *Þjórsá og þverár hennar*. — ogs. som Navn paa Floder. **-aftaka** [-af·taga, -taka] vt. afslaa bestemt.

þverast [þvɛ:rast] vrefl. se **þvera.**

þver bak [þvɛr·ba·k] n. Ryggen tværs over: *um þ.*, tværs over Ryggen paa et Lastdyr; *e-ð keyrir* (el. *ríður) um þ.*, n-t gaar ud over alle Grænser, det bliver helt galt med n-t: *Þó keyrði aldrei um þ. með reimleikann á Kúlu, fyrr en ...* (JÁÞj. I. 401). **-bakspoki** [-baχspo:ɡ̊ɪ, -po:ɟ̊ɪ] m. Tværsæk: (Talem.) *hann reiðir ekki vitið í þverbakspokum*, han har ikke opfundet Krudtet (Eimr. X. 141). **-bakstaska** [-baχstas·ga] f. Kløvsadeltaske. **-bakt** [-baχt] adv. paa tværs over Ryggen (paa en Hest). **-band** [-bant] n. Tværstiver: *milli allra stafa skulu vera þverbönd eða þiljur* (Stj. '03, B. 139); — spec. (naut.) Spant. **-bann** [-ban·] n. strængt Forbud: *brýnna þ. ... geta menn ekki hugsað sér* (Ísaf. '12, S. 9). **-banna** [-ban·a] vt. strængt forbyde. **-beinn** [-bɛidṇ] a. lodret, vertikal; — n. *-beint* som adv., lodret, vertikalt. **-bekkis** [-bɛhɟ̊ɪs] adv. paa tværs: *fennti það* (ɔ: *fjeð) hópum saman ... í giljum og grófum, sem lágu þ. fyrir hríðinni* (GFrUbl. 16). **-bekkur** [-bɛhgøɐ] m. Tværbænk. **-biti** [-bɪ·dɪ, -bɪ·tɪ] m. Underslag. **-brattur** [-brahdøɐ] a. — *snarbrattur*, stejlt nedfaldende: *dálítill þ. höfði* (ÞThLýs. I. 83). **-breytni** [-brɛihdnɪ] f. indec. Genstridighed. **-brekkur** [-brɛhgøɐ] a. stejl: *fjall eitt þverbreckt* (LFR. XI. 310). **-brestasamur** [-bresdasa:møɐ] a. 1. egl. fuld af Rævner og Sprækker paa tværs; — overf. fuld af Fejl og Mangler. 2. (overf.) a. *(óstöðugur)* ustadig, usikker, ubestandig. b. *(hættulegur)* farlig (BH.). **-brestasemi** [-bresdasɛ:mɪ] f. indec. 1. *(gallar)* Mangler, Fejl. 2. *(óstöðugleiki)* Usikkerhed, Ustadighed, Ubestandighed. **-brestur** [-bresdøɐ] m. 1. *(þverrifa)* Sprække paa tværs. 2. *(galli)* Mangel, Fejl.: *samtímamenn Snorra hafa ... séð þverbrestinn í skapferli hans* (SNordSnSt. 58). 3. *(það að bregðast)* det at svigte el. slaa fejl (VSkaft.). **-brot** [-bro·t] n. 1. Brud paa tværs; Tværbrud; — (overf.) Bryden over tvært, fuldstændigt Brud. — 2. (typ.) Tværformat. **-brotinn** [-bro·dɪn, -bro·tɪn] a. 1. *(brotinn um þvert)* brudt paa tværs. 2. *(snarbrattur)* stejl. 3. genstridig, umedgörlig: *ef Danir yrðu mjög þverbrotnir við oss mundi það glæða eldinn* (Alþ. '11, B. II. 775). **-dúka (a)** [-du·ga, -du·ka] vi. — *þ. við e-n*, göre sig lækker for, gøre for en (VSkaft.). **-festa** [þvɛr·fɛsda] vt. (naut.) toppe. **-fet** [-fɛ·t] n.
Fodsbred: *kippa um fet og þ. (það er lengd og breidd) skipsins* (JÁÞj. II. 130). **-feta** [-fɛ·da, -fɛ·ta] vi. = **þverfóta.** **-fylla** [-fɪd·la] f. (typ.) Krydssteg. **-fingur** [-fiŋgøɐ] m. Fingersbred. **-firðis** [-fɪrðɪs] adv. tværs over Fjorden (Gj. '11, 120). **-fjörður** [-fjörðøɐ] m. Sidefjord. °**-flauta** [-flöy·da, -flöy·ta] f. (mus.) Tværflöjte. **-fljót** [-fljou·t] n. Biflod. **-fóta (a)** [-fou·da, -fou·ta] vi. i Forb.: *það er ekki hægt að þ. (fyrir e-u)* el. *það verður ekki þverfótað*, man kan ikke komme en Fodsbred fremad, man kan ikke røre sig et Skridt: *það er ekki hægt að þ. á gólfinu fyrir kössum og drasli*; — ogs. overf.: *það er ekki hægt að þ. fyrir tómum sjerfræðingum.* **-fótur** [-fou·døɐ, -fou·tøɐ] m. Fodsbred. **-fætis** [-fai·dɪs, -fai·tɪs] adv. med Bredden af Foden; med Benene over Kors. **-gaddur** [-gad·døɐ] m. (anat.) Tværtap. **-gangur** [-gauŋgøɐ] m. Tværsti: *þ. í kálgarði.* **-garður** [-garðøɐ] m. Tværgærde; Dæmning (over en Aa el. desl.). **-gári** [-gau·rɪ] m. Tværstribe. **-gata** [-ga·da, -ga·ta] f. Tværgade; Tværvej. **-gerðingsskapur** [-ɟ̊ɛrðiŋsga:bøɐ, -sga:p-] m. = **þvergirðingsskapur.** **-girða** [-ɟ̊ɪrða] vt. opføre et Gærde tværs igennem el. tværs over, barrikadere, afspærre; (spec.) afspærre (en Flod el. smalt Farvand) ved Næt el. andre Fiskeredskaber. **-girðing** [-ɟ̊ɪrðiŋk] f. 1. Tværgærde: Mellemvæg. 2. (EJ.) — *þvergirðingur.* **-girðingsháttur** [-ɟ̊ɪrðiŋs(h)auhdøɐ] m., **-girðingsskapur** [-ɟ̊ɪrðiŋsga:bøɐ, -sga:pøɐ] m. Trods, Haardnakkethed. **-girðingur (-s)** [-ɟ̊ɪrðiŋgøɐ] m. 1. Trods: *Sagði með miklum þvergirðingi* (MvT. I. 23). — 2. *(harðvítug mótspyrna)* haardnakket Modstand; spec. Visnepolitik. **-girðisnet** [-ɟ̊ɪrðɪsnɛ:t] n. Stikgarn. †**-gnípa** [-gni·ba, -gni·pa] vt. 1. *(slíta e-u)* afbryde pludselig. — 2. *(þverneita)* afslaa, nægte rent ud. — 3. pp. *-gníptur (= þverhníptur)*, brat, stejl; brat afskaaren. **-göng** [-göyŋk] npl. Tværskib (i en Kirke). **-göngulína** [-göyŋgoli:na] f. Transversal. **-handarbreidd** [þvɛ:ɐ(h)andarbrɛit·] f. Haandsbred. **-handarbreiður** [-(h)andarbrei:ðøɐ] a. haandsbred. **-handarþykkur** [-(h)andaɐþɪhgøɐ] a. af en Haandsbreds Tykkelse. **-hatta** [-(h)ahda] v. impers.: *þverhattar fyrir*, der sker en pludselig Overgang, (om Farver) staar i skarp Kontrast til. **-haus** [-(h)öy·s] m. — *þverhöfði*, Stivnakke. **-hemill** [-(h)ɛ·mɪdl̥] m. Stivhammel. **-hyrndur** [-(h)ɪ(r)ndøɐ] a. retvinklet. **-hýsi (-is,** pl. ds.) [-(h)i·sɪ] n. Tværbygning. **-hlíðingur (-s, -ar)** [þvɛɐ·hl̥i·ðiŋgøɐ] m. Indbygger af *Þverárhlíð* (Egn i *Mýrasýsla)*. **-hnípi (-is)** [-hvi·bɪ, -hvi·pɪ] n. Stejlhed, stejl Klippevæg. **-hníptur** [-hvifdøɐ] a., **-hnípur** [-hvi·bøɐ, -hvi·p-] a. (LFR. II. 87) lodret, meget stejl; — n. *-hnípt* som adv. **-hnýta** [-hvi·da, -hvi·ta] vt. 1. *(krosshnýta)* knytte over Kors. †2. *(þverneita)* nægte (afslaa) bestemt. **-hnútur** [-(h)vu·døɐ, -(h)vu·tøɐ] m. »Tværknude«, Knude, der slaas paa to Ender, der knyttes sammen. **-hrukka** [þvɛhøɣhga] f. Fold paa tværs. **-hrukkast** [-høɣhgast] vrefl. lægges i en Fold paa tværs. **-höfðaskapur** [þvɛ:ɐ(h)övðasga:bøɐ, -(h)öbðasga:pøɐ] m. Tværhed, Tværdriveri, Egensindighed. **-höfði (-a, -ar)** [-(h)övðɪ, -(h)öbðɪ] m. egensindigt Menneske, Tværdriver. **-högg** [-(h)ök·] n. Hug paa tværs. **-höggva** [-(h)ögva] vt. hugge paa tværs: *þ. sundur*, hugge tværs over: *og þverhjó í sundur holæðina, sem liggur upp eptir endilaungu bakinu* (Il. II. 25); — pp. *-höggvinn*, hugget tværs over; — overf. stejl: *þ. klettur af náttúrunni ger* (LFR. VIII. 224). **-hönd** [-(h)önt] f. Haandsbred. **-kálfur** [þvɛɐ·kaulvøɐ] m. = **þverhöfði.** **-kirfa (ði)** [-ɟ̊ɪrva, -ɟ̊ɪr(v)ðɪ] vt. afdele et Hus ved Skillevægge paa tværs; — pp. *þverkirfður*, afbrudt, stejl. **-kirkja** [-ɟ̊ɪɐɟ̊a] f. Transsept. **-kjaftar** [-ɟ̊afdaɐ] mpl. = **þvermunnar.** **-knýta** [-kni·da, -kni·ta] vt. = *þverhnýta* 1.; — pp. *-knýttur: með gigtslitnar þverknýttar sinar* (GFrÚh. 114). **-kubba** [-kʏb·a] vt. skære (hugge) tværs over. **-kunna** [-kʏn·a] vt. nægte rent ud (BH.). **-lag** [þvɛr·la·ɡ̊] n. Lag paa tværs: *þ. í vegg* (LFR. XI. 250); (geol.) Tværstrøg. **-lega** [-lɛɡ̊a] adv. tvært, trodsigt; — *neita e-u þ.*, nægte n-t rent ud. †**-leggja** [-lɛɟ̊·a] vt. spærre, blokere: *þ. sund.* **-leiki** [-lɛiɟ̊ɪ, -leiɟ̊ɪ] m. Tværhed, Trodsighed. **-lína** [-li·na] f. Tværlinje, Diameter; Transversal. **-lyndi** [-lɪndɪ] n. Tværhed; Tværsindethed; Egensindighed; Modvillighed; Genstridighed, Trods. **-lyndur** [-lɪndøɐ] a. tvær, egensindig, trodsig. **-lægur** [-lai·ɡøɐ] a. liggende paa tværs: *randir þverlægar um búkinn* (LFR. X. 117). **-mál** [-mau·l] n. Diameter: *að þvermáli*, i Diameter. **-merki** [-mɛɐɟ̊ɪ] n. Tværskel (Stj. '95, B. 115). **-myntur** [-mɪvdøɐ, -mɪntøɐ] a. (zool.) tværmundet. **-móast (a)** [-mou·ast] vrefl. egl. gaa tværs over en *mór*, gaa lige ud uden Vej el. Sti: *eigum við nú að þ. hjerna yfir eða leita gatna* (Þing.). **-móðska (-u)** [-mou·ðsga] f. Genstridighed, Trods; Stivsind. **-móðskufullur** [-mou·ðsgofʏd·løɐ] a. fuld af Trods. **-móðskulegur** [-mou·ðsgolɛ:ɡøɐ] a. trodsig. **-móðugur** [-mou·ðoɡøɐ] a. trodsig, fuld af Trods. **-móður** [-mou·ðøɐ] m. (Milt. 163) = **þvermóðska.** **-mór** [-mou·r] m. vejløst Sted (jfr. *þvermóast*): *Á grundum, í þverrnó, í grjótinu hér — eg gengið hef bernskunnar ilskó af mér* (Indr. Þork. cit. i Eimr. XII. 128). **-munnar** [-mʏn·aɐ] mpl. (zool.) tværmundede. **-mælir** [-mai·lɪɐ] m. = **þvermál.** **-nauðugur** [-nöy·ðoɡøɐ] a. höjst uvillig: *mjer er þvernauðugt að gera það*, jeg gör det höjst ugærne. **-neita** [-nɛi·da, -nɛi·ta] vt. med dat. og vi. nægte bestemt; afslaa med Bestemthed: *hann þverneitaði spurningunni (bóninni)*; — *þ. e-m*, give en et rent Afslag, give en Frier en Kurv (jfr. EiÓlLf. 18). **-op** [þvɛ:ro·p] n. Aabning paa tværs. **-pallur** [þvɛɐ·padløɐ] m. Forhöjning, Estrade (tværs igennem den ene Ende af en Stue, spec. Badstue), jfr. *pallur.* **-pípa** [-pi·ba, -pi·pa] f. (mus.) Tværflöjte. **-plægja** [-plai·ja] vt. plöje paa tværs, skøre. **-poki** [-po·ɡ̊ɪ, -po·ɟ̊ɪ] m. Tværsæk, Vadsæk; *reiða ekki vitið í þverpokum*, være maadelig begavet, ikke have opfundet Krudtet, *vera settur í þverpoka*, miste alle Brikkerne i Dam uden at have faaet Dam (ÓDavSk. 320).

1. **þverra (þver** el. †**þverr, þverrum; þvarr, þurrum; þyrri; þorrið)** [þvɛr·a, þvɛ·r, þvɛr·, þvɛr:om; þvar·, þʏr:om, þɪr:ɪ; þor:ɪð] (böjes m. ogs. svagt: **(a))** vi. aftage, formindskes, spec. ebbe ud: *þegar vatnið*

þver (þverrar); *mátturinn þver,* Kræfterne svinder; *e-n þver e-ð,* n-t aftager (formindskes, svinder) hos en; (Ordspr.) *enginn mætti sá mikill þykjast, er hann þverr enn seinna en hann vex* (SchMál.); *þverrandi tungl,* aftagende Maane.

2. **þverra (ði)** [þvɛr:a] vt. formindske: *en Seifur eykur og þverrir atgjörfi manna* (Il. II. 205).

þver rák [þvɛr:au·k] f. Tværstribe. **-rákóttur** [-r·au go hdoǫ, -rau k-] a. tværstribet.

þverran (-ar, -ir) [þvɛr:an] f. Formindskelse.

þver rauf [þvɛr:öy·v] f. Tværfure. **-refti** [-r:ɛfdɪ] n. Lægter, der lægges paa tværs under Græstörvtaget (mods. *langrefti).* **-reiður** [-r:ɛi·ðøǫ] a. tilböjelig til at løbe til Siden (om en Hest) (ASkaft., Árn.). **-rein** [-r:ɛi·n] f. Tværfure: *Þá eru betri þverreinar* (ɔ: *í kálgarði)* (EÓlLach. 29). **-rifa** [-r:ɪ·va] f. 1. *(rifa þversum)* Tværrift. — 2. overf. (pop.) Kæft, Kaje: *haltu saman á þjer þverrifunni; Fimm stingur tvíyddu ginkefli í þverrifu þindarlausrar þjóðmálalygi* (GFrTís. 257). **-rifaður** [-r:ɪ vaðoǫ] a. (pop.) som har en Kaje: *„Skolli er Grímsi þ.“* (sikken en Kæft der sidder paa G.), *mælti Bjarni við sjálfan sig* (GFrTís. 191). **-rifumaður** [-r:ɪvoma:ðøǫ] m. (pop.) Snakkebroder, Snakker: *þessir þverrifumenn kalla iðjulýðinn, sem yrkir ættjörðina, smánarnöfnum* (GFr. i Eimr. XVIII. 172).

þverring (-ar, -ar) [þvɛr:iŋk] f. Forringelse, Aftagen, Tilbagegang.

***þverrir (-is)** [þvɛr:ɪǫ] m. Formindsker, Forringer.

þverrun (-ar, -anir) [þvɛr:on] f. Aftagen, Formindskelse.

þver rönd [þvɛr:önt] f. Tværstribe. **-salur** [þvɛǫ·sa·løǫ] m. Transsept. **-samtala** [-samtala] f. (mat.) = **þversumma. -saumur** [-söy·møǫ] m. Tværsöm; spec. bag paa en Fiskers Skindbukser.

þversfótar [þvɛǫ·sfo·daǫ, -fo·taǫ] adv. (opr. gen. af *þver fótur): fara ekki þ.,* ikke gaa et Skridt: *En eg fer ekki þ.* (EKvSv. 15).

þver sigling [þvɛǫ·sɪgliŋk] f. Sejlads med Sidevind. **-sylla** [-sɪdla] f. Tværhylde. **-synja** [-sɪnja] vt. med dat. og vi. nægte bestemt; afslaa bestemt. **-skallan (-ar)** [-sgadlan] f. Genstridighed, Trods. **-skallast (a)** [-sgadlast] vrefl. vise sig genstridig: *þ. við e-u,* trodse n-t; pp. *þverskallaður,* genstridig, haardnakket. **-skalli** [-sgadlɪ] m. Tværhoved: *þá þutu hans þverskalla kvarnir* (StStAndv. II. 176). **-skeytingur (-s)** [-sɟɛi·diŋgøǫ, -sɟɛi·t-] m. Sidevind, skral Vind: *sigla þverskeyting,* sejle for halv Vind. **-skera** [-sɟɛ·ra] vt. gennemskære; pp. *-skorinn,* gennemskaaren paa tværs; afbrudt: *Orð, af andvörpum | opt þverskorin* (LFR. XIII. 313). **-skeri** [-sɟɛ·rɪ] m. breiðsög.

þverskinn [þvɛǫ sɟɪn] a. (Sch.) þverskur.

þver skipa [þvɛǫ·sɟɪ·ba, -sɟɪ·pa] adv. tværskibs. **-skipsstefna** [-sɟɪfsdɛb·na] f. Tværs: *skal því* (ɔ: *hliðarljóskerinu) þannig fyrir komið, að það beri óhindrað birtu beint fram undan og til hliðar ... 2 strik aptur fyrir þverskipsstefnu* (to Streger agten for Tværs) (Stj. '90, A. 122). **-skora** [-sgo·ra] f. Tværridse.

þverskur [þvɛǫ·sgøǫ] a. tvær, genstridig (ASkaft.).

þver skurðarmynd [þvɛǫ·sgʏrðarmɪn·t] f. Gennemsnitsbillede. **-skurður** [-sgʏrðøǫ] m. 1. Tværsnit: *þ. keilu.* 2. Tværgrøft: *tveir aðalskurðir og margir þverskurðir um mýrina.* **-slá** [-slau·] f. Tværslaa, Tværskodde. **-slag** [-sla·q] n. Hug paa tværs. **-sníða** [-sni·ða] vt. skære tværs over: *þversníður sundur hálssinina* (Il. II. 143). **-snúinn** [-snu·ɪn] a. trodsig, genstridig. **-sperra** [-sbɛr·a] vt. afspærre: *stendur síðan við og þversperrir götuna* (JThMk. 271). **-spyrna** [-sbɪ(r)dna] f. 1. *(viðspyrna)* n-t man kan stæmme Hælen imod (is. naar man sidder) (BH.). — 2. overf.: Modstand, Hindring: *setja þverspyrnu(r) við e-u,* lægge Hindringer i Vejen for n-t: *reiddist Páll bróðir Önnu svo ákaflega, að hann sat um líf Hjalta og setti allar þverspyrnur við veru hans á Borg, sem hann kunni* (JÞork. Þjs. 86). **-spor** [-sbo·r] n. (om Hestens Gang) Galop (Vf.). **-spora** [-sbo·ra] v. 1. vi. galoppere (om Hestens Gang) (Vf., VSkaft.). — 2. vt. galoppere hen over: *þ. mold og grjót.* **-stefna** [-sdɛbna] f. (astr.) Kvadratur. **-stýfa** [-sdi·va] vt. 1. skære (hugge, bide) tværs over; — overf.: afbryde brat (Milt. 368). — 2. pp. *þverstýfður,* spec. (bot.) afstumpet (truncatus). **-stífla** [-sdibla] f. Dæmning tværs over n-t. **-stígur** [-sdi·qøǫ] m. Tværsti, Sidesti; Korsvej, Tværgade. **-stokkur** [-sdohgøǫ] m. Underslag. **-streymi (-is)** [-sdrɛi·mɪ] n. Tværström. **-strik** [-sdrɪ·k] n. Tværstreg, Streg tværs over n-t; Tværlinje, vandret Linje. **-strimill** [-sdrɪ·mɪdʎ] m. Tværstrimmel: *reif það* (ɔ: *blaðið) hægt í þverstrimla og þverstrimlana í smáhluti* (GPSk. 203). **-stræti** [-sdrai·dɪ, -sdrai·tɪ] n. Tværgade, Gade, der krydser en anden. **-stæða (-u, -ur)** [-sdai·ða] f. Paradoks.

þversum [þvɛǫ·sʏm, þvɛǫ·søm] adv. 1. a. tværs over: *brjóta e-ð þ.,* bryde n-t over. — b. paa tværs: *liggja þ. í rúminu.* — 2. overf.: paa tværs af n-t: *hann er altaf þ.,* han er aldrig af samme Mening som andre. — 3. (pop.) som subst. = *þversumflokkur.* **-flokkurinn** [-m-flohgørɪn] m. med Art. »Paatværspartiet«, Øgenavn paa et politisk Parti (en Del af *sjálfstæðisflokkurinn,* s. d. O.), mods. *langsummenn;* jfr. *þversum* 2.—3.

þversumma [þvɛǫ·sʏm a] f. Tværsum.

þversummaður [þvɛǫ·soma:ðøǫ] m. (pop.) Paatværsmand, se *þversumflokkurinn.*

þver sveifla [þvɛǫ·svɛibla] f. Tværsvingning. **-sæng** [-saiŋk] f. Seng langs Gavlen i en *baðstofa* (StÓl. '23, 101). **-sögn** [-sögv] f. Paradoks: *hann viðurkennir, að þversagnir og mótsögli finnist í heilagri ritningu* (Eimr. VI. 141). **-taka** [-ta·ga, -ta·ka] v. 1. vi. og vt.: *þ. e-ð* el. *þ. fyrir e-ð,* nægte, afslaa el. benægte n-t bestemt. — 2. impers.: *þ. fyrir e-ð,* afskaffe el. forebygge fuldstændigt: *þvertók þá fyrir öll brot á bannlögunum,* da standsede alle Brud paa Forbudsloven; *kom þá ís svo mikill, að þvertók fyrir allar siglingar til Norðurlands.* **-trje** [-trjɛ·] n. Tværbjælke. **-tussi** [-tʏs·ɪ] m. (Múl.) = **þverpoki.**

þverúð [þvɛ:ru·ð] f. 1. Genstridighed, Trods; Vrangvillighed; (Ordspr.) *þ. vex af þrætum* (GJ.), Trætte avler Trods. — †2. Uenighed, Trætte.

þverúðar fullur [þvɛ:ruðaǫfʏd·løǫ] a., **-legur** [-r-lɛ:qøǫ] a. genstridig, trodsig; halsstarrig. **-samlegur** [-ǫ-sam·lɛqøǫ] a. vidnende om Halsstarrighed. **-samur** [-sa:møǫ] a. = **þverúðarfullur.**

þver úðast (a) [þvɛ:ru·ðast] vrefl. trodse, byde Trods. **-úðlega** [-uðlɛ·qa] adv. haardnakket, trodsigt. **-vegur** [þvɛr·vɛ·qøǫ] m. Tværvej; *á þverveginn,* paa tværs, i Bredden: *vera allur á þverveginn,* have det altsammen i Bredden (om en lav, men meget tyk Person). **-viðir** [-vɪ·ðɪǫ] mpl. Tværtømmer. **-viðri (-is)** [-vɪðrɪ] n., **-vindi (-is)** [-vɪndɪ] n., **-vindur** [-vɪndøǫ] m. skral Vind, Modvind. **-þil** [-ǫ·-þɪ·l] n. Tværvæg (af Bræder). **-þiljur** [-þɪljøǫ] fpl. Brætter paa tværs (LFR. VII. 178). **-öfugur** [þvɛ:rö·vøqøǫ] a. stik modsat: *það er þveröfugt við það, sem er hjá okkur,* det er lige det stik modsatte af, hvad der er Skik hos os; — n. *þveröfugt* brugt som adv.: ¹) stik modsat; ²) helt modsigende: *andstæð blöð greina þ. frá því, sem gerst hefir* (Eimr. XVI. 209). **-örkungur (-s, -ar)** [-ögguŋgøǫ] m. Tværfolio.

þvesti (-is, pl. ds.) [þvɛs·dɪ] n. 1. (magert) Hvalkød: *þar sem skinin rifin halda uppi skorpnum þvestunum* (JTrHeið. IV. 223). — 2. *(vöðvakjöt)* Muskelkød (Múl.).

því [þ(v)i:] (egl. dat. af *það)* adv. og cj. I. adv. 1. *(þess vegna, af því)* derfor: *hann hafði gengið lengi og var því orðinn þreyttur; — því ... að,* derfor ... for at: *því segi jeg það, að þú ættir að flýta þjer; — því er það, að ...,* derfor er det, at ... — 2. *því að eins ... að ...,* kun for saa vidt ... at ..., kun under den Forudsætning ... at ...: *því að eins skal bæta fjallvegi, er eigi eru aðalpóstvegir eða sýsluvegir, að brýna nauðsyn beri til* (Stj. A. '87, 118); *því ... því* (el. *þess* el. *þeim mun),* jo ... jo, jo ... des(to): *því ríkari sem hann varð, því* (el. *þess* el. *þeim mun) meiri nirfill varð hann; — því miður,* desværre; *jeg get ekki gert það, því er nú ver,* jeg kan desværre ikke göre det. — 3. = *hví,* hvorfor: *því læturðu svona? — því ekki það!* hvorfor ikke!; *því þá?* hvorfor!? *því þá það?* hvorfor det. — II. cj. *því að* og *því,* fordi, thi *(= af því (að),* se *það); — hann getur ekki komið, því (að) hann er veikur,* han kan ikke komme, fordi han er syg. **-líkur** [-li·gøǫ, -li·køǫ] a. 1. saadan, saadan en, slig, slig en, lignende: *þ. maður!* hvilken Mand!; *þ. asni!* sikken en Ærkedumrian!; *og annað þvílíkt,* og andet lignende. — 2. n. *þvílíkt* som adv., saadant, saadant noget: *(ja) þvílíkt og annað eins!* sikke noget! (ja) man maa høre meget för Ørene gaar af en!; *var það þvílíkast sem ...,* det saa nærmest ud som ...

þvinga (a) [þviŋ·ga] vt. I. 1. betrænge, plage: *það þvingaði hann mjög mikið að vita, að móður hans leið svona illa; — fötin þ.,* Töjet trykker, strammer; — ppr. *þvingandi,* generende, trykkende: *það er þ. að sitja inni í góðu veðri.* — 2. *(neyða)* tvinge, nøde: *þ. e-n til að gera e-ð.* — †3. *(meinlæta)* spæge. — II. refl. *þvingast:* 1. betrænges, plages: *þ. af e-u.* — 2. blive tvunget, tvinges: *þ. til e-s.*

þvingan (-ar, -ir) [þviŋ·gan] f., **þvingun (-ar, -anir)** [þviŋ·gøn, -anɪǫ] f. 1. *(þraut)* Besvær, Plage. — 2. *(kúgun)* Tvang; Tryk, Undertrykkelse; Tvangsmidler (Stj. '75, A. 108). — †3. *(meinlæting)* Spægelse.

þvingunar bæn [þviŋ·gønarbai:n] f. uafviselig Bön. **-ekki** [-ɛhɟɪ] m. nagende Sorg. **-leikur** [-lɛi:gøǫ, -lɛi:køǫ] m. Trækketvang (i Skak). **-lítill** [-li:dɪdʎ, -li:tɪdʎ] a. som udkræver ringe Tvang; — n. *-lítið: honum varð þvingunarlítið að skila erindum sínum* (Mýrd. 179). **-lög** [-lö:q] npl. Tvangslov. **-mát** [-mau:t] n. Tvangsmat (Skák 94). **-sekt** [-ǫ-sɛχ·t] f. Tvangsbøde, disciplinær Bøde (Stj. '75, A. 6). **-skylda** [-sɟɪl·da] f. Tvangspligt. **-stig** [-sdɪ:q] n. Tvangsstadium (ved Tugthusarbejde) (Stj. '74, B. 4). **-úrræði** [-r-ur:aiðɪ] n. den Udvej at bruge Tvang, Tvangsmiddel.

†þvísa [þvi:sa] se **þessi.**

***þviti (-a, -ar)** [þvɪ:dɪ, þvɪ:tɪ] m. Sten: *meiðsl þar einum urðu senn, á honum þvitar börðu* (GKonÆf. 184); *glúpnaði þ., er gengu um frón gljáar hitamóður* (GFrÚh. 177).

þvíumlíkur [þvi:jømli:gøǫ, -li:køǫ] a. 1. *(þvílíkur)* saadan, slig. — 2. n. *þvíumlíkt* som adv. *(= þvílíkt)* deslige, saadant noget: *og þvíumlíkt* (fork. *o. þvíl.),* og lignende (o. lign.).

þvo (þvæ, þvoum; þó ((sj.) **þvó** (Vf.)), **þógum (þvógum)** el. hyppigere **þvoði, þvoðum; þvægi** el. **þvæði; þvegið)** [þvo:; þvai:, þvo:-om; þoᵘ:, þvoᵘ:, þoᵘ:(q)øm, þvo:ðɪ; þvai:jɪ, þvai:ðɪ; þvɛi:jɪð] vt. I. 1. a. med acc. vaske: *þ. af sjer skítinn,* vaske Skidtet af sig: *ætlarðu ekki að fara að þ. af þjer skítinn?;* (Talem.) *þ. skyrtu sína með skítnum höndum,* vaske sin Skjorte med skidne Hænder; *þ. þvott,* vaske Töj; *þ. fisk í salt,* vaske Fisk til Saltning. — b. med adv.: *þ. upp,* vaske op; *þ. innan úr,* rense Tarme og Indvolde (af slagtede Kreaturer, is. Faar). — 2. med dat.: *þ. sjer,* vaske sig; *þ. sjer um hendurnar (hálsinn, höfuðið),* vaske Hænderne (Halsen, Hovedet); *þ. sjer í framan,* vaske Ansigtet. — 3. vi. a. *þ. úr e-u,* skylle n-t ud. — b. abs. = *þ. þvott,* vaske Töj: *hve nær ætlarðu að þ.?* — II. refl. *þvost,* vaskes: *e-ð þvæst vel (illa),* n-t kan godt (daarligt) taale Vask: *bletturinn þvæst* (el. *þvagnar) ekki úr,* Pletten gaar ikke af ved Vask.

þvogl (-s) [þvog·λ] n. 1. *(gjálfur)* Skvulpen. — 2. *(óskýrt tal)* utydelig Tale, tykt Mæle, jfr. *þvoglmæltur.* — 3. *(þvaður)* Vaas, Vrövl.

þvogla (a) [þvog·la] vt. og vi. 1. *(gjálfra)* skvulpe. — 2. *(tala óskýrt)* tale utydeligt. — 3. *(þvaðra)* vaase, vrövle, sludre. — 4. refl. *þvoglast: þ. fyrir = flækjast, væflast fyrir,* være i Vejen: *þú þ. barasta fyrir okkur.*

þvoglari (-a, -ar) [þvog·larɪ] m. Vrövlehoved.

þvogli (-a, -ar) [þvog·lɪ] m. (pop.) vrövlende Kaje.

þvogl mæltur [þvog·lmaiλdøǫ] a. tykmælet. **-samur** [-λ-samøǫ] a. vrövlevorn.

þvoglulegur [þvog·lølɛ·qøǫ] a. 1. = *þvoglmæltur.* — 2. *þvöglulegur.*

þvola (a) [þvo:la] vt. = *þvæla: enduð standi þvoluð, þulin | þögn* (ÓDavVík. 251); — pp. *þvolaður: þvolað sel eg stag* (ibid. 232).

þvoli (-a, -ar) [þvo:lɪ] m. (Af.) = **luðra.**

þvotta ás [þvohdaau:s] m. *(þvottás)* Træ el. Bjælke til at törre Töj paa (JÁÞj. II. 95). **-bali** [-ba:lɪ] m. Vaskebalje. **-blámi** [-blau:mɪ] m. *(blákka)* Vaskeblaat, Blaanelse. **-borð** [-bor·ð] n. Vaskebord; Servante. **-bretti** [-brɛhdɪ] n. Vaskebræt. **-bris** [-brɪ:s] n. **1.** Del af Brisselen i Faar; Benævnelsen maaske fordi den er blevet givet som Belönning til de Piger, som vaskede Indvoldene (Rang.). — **2.** (anat.) Pancreas. **-bursti** [-bʏʀ·sdɪ, -bʏs·dɪ] m. Skrubbe. **-dagur** [-da:qøʀ] m. Vaskedag. **-duft** [-dʏf·t] n. Vaskepulver. **-dula** [-dʏ:la] f. Vaskeklud; Gulvklud (Eimr. I. 37). **-fat** [-fa:t] n. Vaskefad, Vandfad. **-fjöl** [-fjö:l] f. Skurebræt.

†þvottaftann [þvohdafdan] m. Lördag Aften.

þvotta hús [þvohdahu:s] n. Vaskeri. **-ker** [-ɟɛ:r] n. Vaskekar. **-kerald** [-ɟɛ:ralt] n. Skyllekar. **-klemma** [-klɛm:a] f., **-klofar** [-klo:vaʀ] mpl. Töjklemme. **-kona** [-ko:na] f. Vaskerkone. **-litur** [-lɪ:døʀ, -lɪ:tøʀ] m. Vaskefarve, bleg Farve: *Hann er slaphærður, bunnhærður og þ. á hári hans* (Alþb. 1732, Nr. 13). **-lögur** [-lö:qøʀ] m. Lud. **-prik** [-prɪ:k] n. Vaskepind.

†þvottari (-a, -ar) [þvohdarɪ] m. Valker; Vasker.

þvottás [þvohdau·s] m. Bjælke, hvor Töj hænges til Törring.

þvotta sápa [þvohdasau:ba, -sau:pa] f. Vaskesæbe. **-skál** [-sgau:l] f. Vaskeskaal, Vaskefad. **-skápur** [-sgau:bøʀ, -sgau:pøʀ] m. Servante. **-skolp** [-sgoλ·p, -sgol·p] n. Spildevand, (brugt) Vaskevand. **-snúra** [-snu:ra] f., **-stag** [-sda:q] n. Töjsnor, Törresnor. **-stampur** [-sdaŋ·bøʀ, -sdam·pøʀ] m. Vaskebalje. °**-standur** [-sdan·døʀ] m. Servante. **-stúlka** [-sduλ·ga, -sdul·ka] f. Vaskerpige. **-vatn** [-vahtn] n. Vaskevand. **-vífl** [-vib·λ] n. Banketræ.

†þvott dagur [þvohda·qøʀ] m. Lördag: *brauðs að neyta á þvottdegi* (Vid. II. 24). **-færi** [þvohtfai·rɪ] npl. Vaskerekvisitter. **-halda** [-(h)alda] f. Töjklemme. **-jörð** [-d-jörð] f. Vaskejord, Valkejord. **†-kona** [-t-ko·na] f. Vaskerkone. **-leður** [-d-lɛ·ðøʀ] n. Semslæder. **†-nótt** [-nouht] f. Natten för Lördag. **-steinn** [-t-sdɛidn] m. Sten, hvorpaa man lægger Vasketöjet for at banke det.

þvottur (-s, dat. **þvotti** el. **þvætti** (Vf.); pl. **-ar)** [þvohdøʀ, þvaihdɪ] m. **1.** Vask, Vaskning: *hvað er langt milli þvotta hjá þjer?* hvor ofte vasker du?; *það er ljóti þvotturinn á þessu,* det er rigtignok daarligt vasket, det her. — **2.** *(föt, sem á að þvo, eða þvegin föt)* Vasketöj, Vask; *þvo þvott,* vaske Töj; *gegna þvætti* (Vf.), ds.; *láta út þvott,* hænge Töj ud til Törring; *vera í þvotti,* være i Vask.

þvottvinda [þvohdvɪnda] f. Vridemaskine.

þvæ [þvaɪ:] 1. p. sg. præs. ind. af **þvo.**

þvæði [þvai:ðɪ], **þvægi** [þvai:jɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **þvo.**

þvægill (-ils, -lar) [þvai:jɪdλ, þvaig·laʀ] m. Svaber.

1\. **þvæla (-u, -ur)** [þvai:la] f. **1. a.** uordentlig Bunke el. Dynge af n-t. **b.** = *þvæli 2: þá skal taka at ohreinu ullinni mátulega stóra þvælu og láta í pottinn* (JSVb. 50). — **2.** *(bull)* Væv af Sludder, Vrövl.

2\. **þvæla (di)** [þvai:la] vt. med acc. el. dat. og vi. **I.** tvætte, vaske (förste Gang) *(= bleyta í): þ. ull; — þ. föt = þvo föt,* vaske Töj (Vf.). — **II.** overf. **1.** *(þaulæfa)* indeksercere, øve idelig. — **2.** kramme: *þ. e-u milli handa sjer.* — **3.** udmatte (ved uafbrudt anstrængende Bevægelse): *hann þvældi hestinn (manninn) svo, að hann verður aldrei jafngóður; — þ. e-m* (el. *e-n) fram og aftur,* lade en piske fra et Sted til andet; *Mikil raggeit gat hann verið ... að láta hana þ. sig fram og aftur* (Eimr. VII. 191); *þ. e-m,* trække en igennem (Skoleslang): *hann þvældi mjer duglega í sögunni.* — **4.** vi.: *þ. um e-ð,* vrövle om n-t; *þ. við e-ð,* tærpe n-t: *Þegar við vorum að þ. við bibliusögurnar* (GFrÁtt. 213). — **III.** refl.: *þvælast:* **1.** blive sjusket, medtaget (jfr. II. 2.): *kjóllinn er farinn að þvælast; — alt verður að þvælast í eymd og enda á dauða* (BenGr. i Eimr. VI. 185). — **2.** *þvælast fyrir e-m,* [1]) *(flækjast fyrir e-m)* være en i Vejen; [2]) *(standa í e-m)* yde sejg Modstand mod en. — **3.** humpe af Sted: *jeg þvældist með honum, þó hann væri* [illegible] — **4.** rende rundt: *Hvað ertu að þvælast með þessa svipu?,* hvad render du rundt med den Pisk for? (EKvSv. 31). — **IV.** pp. *þvældur:* **1.** øvet, rutineret: *þ. í e-u.* — **2.** sjusket, medtaget: *kjóllinn er orðinn þ.* — **3.** anstrængt, udaset: *ekki síst magra og þvælda (hesta)* (Lögr. '12, 14).

þvæli (-is, pl. ds.) [þvai:lɪ] n. **1.** Urinlud; *(þvottavatn til að þvo úr föt)* Vaskevand til Töj (Vf.): *grípur hún ... sokka sína, er lágu í fötunni og voru blautir mjög af þvælinu* (JThMk. 316). — **2.** Dynge Uld, som passer i Ludgryden, naar Ulden vaskes: *eitt (tvö) þ.* (Árn., Rang.). **-dós** [-dou:s] f. Pjanke. **-ker** [-ɟɛ:r] n. Kar, hvori man fugter Töj, der skal valkes el. vaskes; Vaskekar (JÁÞj. II. 99).

þvælinn [þvai:lɪn] a. **1.** uskor: *þ. og seigur viður.* — **2.** overf. rutineret: *þ. samningamaður* (JSB. 217). — **3.** som gør en Ting indviklet: *þvælin grein,* Artikel, vanskelig at forstaa; *þ. kennari,* Lærer, som er tilböjelig til at trække sine Elever igennem, Indtærper.

1\. **þvætta (-u, -ur)** [þvaihda] f. en Haandfuld Uld, som tvættes el. udvaskes.

2\. **þvætta (i)** [þvaihda] vt. **1.** *(þvo)* tvætte; vaske (förste Gang): *þ. sokka.* — **2.** refl.: *þvættast,* vaskes, skylles frem og tilbage: *verður svo þar* [illegible] *þvættist* [illegible] *og verður sandorpin* (JSFr. 8). — **3.** [illegible], sludre.

þvættari (-a, -ar) [þvaihdarɪ] m. **1.** *(þvottamaður)* Vasker. — **2.** *(bullari)* Vaaser, Vrövlehoved.

þvætti (-is, pl. ds.) [þvaihdɪ] n. **1.** *(þvæli)* Lud (Þing., ASkaft.); *(vatn, sem fatnaður er þveginn úr)* Vand, som Töj vaskes i (ASkaft.). — **2.** *(þvottur, þvegnar flíkur)* Vask, Vasketöj (Vf.).

þvættingssamur [þvaihdiŋsa·møʀ] a. sludrevorn.

þvættingur (-s) [þvaihdiŋgøʀ] m. **1.** [illegible] — **2.** [illegible] Vaas, Vrövl, Sludder.

*1\. **þvættir (-is)** [þvaihdɪʀ] m.: *þ. drauma,* Drömmer, Sværmer (Klopst. IV. 135).

2\. **þvættir** [þvaihdɪʀ] mpl. Vasketöj (BH.).

þvættitugga [þvaihdɪtʏg:a] f. Bid el. Agn, der skylles frem og tilbage; — overf.: *engin þ. tímans* (AÓl. cit. i ÞThPPjet. 241).

þvögl (-s) [þvög·λ] n. jfr. *þvogl:* **1.** *(ógreinilegt mál)* utydelig Tale, tykt Mæle. — **2.** *(þvaður)* Vrövl.

þvögla (a) [þvög·la] vi. *(þvogla)* **1.** tale utydeligt. — **2.** *(þvaðra)* vrövle.

þvöglu legur [þvög·lɔlɛ·qøʀ] a. utydelig; — adv. *-lega: tala þvöglulega.* **-mæltur** [-maiλ·døʀ] a. *(þvoglmæltur)* som taler utydeligt, tykmælet.

þvögu [þvö:qø] cobl. sg. af **þvaga.**

þvöl [þvö:l] f. sg. og npl. af **þvalur.**

þæði [þai:ðɪ] (Af., Sl.) 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **þiggja.**

1\. **þæfa (-u, -ur)** [þai:va] f. (jfr. *þóf)* **1.** Valken. — **2.** langvarig og kraftig Anstrængelse (spec. uden Resultat). — **3.** resultatsløs Trætte el. Strid.

þæfa (ði) [þai:va] vt. **1.** valke: *þ. sokka;* — pp. *þæfður,* valket; overf. pyntet: *þar kemur hann þæfður og upptogaður* (GJ.), der kommer han pyntet og oppudset. — **2.** forrette n-t med Besværlighed: (Talem.) *þ. í móinn,* [1]) *(malda í móinn)* modsige n-t: *Ef hann hitti þá einhvern, sem þæfði í móinn eða var tregur til að fallast á skoðanir hans* (JTrB. 118); [2]) anstrænge sig: *Margrjet hvatti sporið og ætlaði að ná honum, en hvað mikið sem hún þæfði í móinn, dró hvorki sundur né saman með þeim* (JÞorkÞjs. 257); *þ. í móti,* yde Modstand: *En vér sjáum líka, hvernig íslendingar þ. í móti* (Eimr. XIV. 147). — **3.** vi. *þ. um e-ð,* snakke frem og tilbage om n-t uden Resultat: *Þau þæfðu um þetta um daginn fram yfir nón* (ÞGjOs. 105). — **4.** refl.: *þæfast:* **a.** valkes, blive valket: *sokkarnir eru farnir að þ.* — **b.** overf. (jfr. *þæfingur* 1. a.): *snjórinn þæfist undir fótunum.* — **c.** *þæfast* og *þ. við,* kæmpe med hinanden med stor Anstrængelse uden at man kan se, hvem der egentlig har Overtaget; *þ. fyrir,* yde sejg Modstand; *þæfast til e-s,* anstrænge sig meget for at opnaa n-t.

þæfð (-ar, -ir) [þaiv·ð, þaib·þ] f. (BH.) = 1. **þæfa** 2.

þæfingsófærð [þai:viŋso·:fairð] f. = *þæfingur* 1. a.: *Jón fylgdi honum í þ. til næsta bæjar* (GFrÁtt. 130).

þæfingur (-s) [þai:viŋgøʀ] m. **1. a.** vanskeligt Føre paa Grund af (nyfalden) Sne, som man synker i under Gangen. — **b.** langsom, anstrængende Gang: *það hafði hlaðið niður gaddi talsverðum, svo þ. myndi reynast aðra eins leið og út að Brekku* (Eimr. XIII. 108). — **2.** langsom, uafgörende Forhandling om n-t: *er staðið hefur á þæfingnum við Danastjórn* (Eimr. V. 34).

þæfinn [þai:vɪn] a. som yder Modstand: *leðr-skildirnir þvalir og þæfnir fyrir eggjum og öldum óvinanna* (LFR. II. 211).

þæfni [þaib·nɪ] f. indec. Haardnakkethed.

þægar [þai·qaʀ] adv. comp. (jfr. *þægur),* paa en mere behagelig Maade.

þægð (-ar) [þaiq·ð, þaig·þ] f. **1.** Behag; Gunstbevisning, Tjæneste: *gera e-ð e-m til þægðar,* göre en n-t til Behag; *e-m er þ. í e-u,* n-t glæder en, en er tjænt med n-t; *mjer væri mikil þ. í, að þú gerðir það,* du vilde göre mig en stor Tjæneste ved at göre det; *væri þjer þ. í, að jeg færi til hans?* vilde du bryde dig om, at jeg gik til ham?; *mjer er engin þ. í því* el. *ekki er mín þægðin,* jeg har ingen Glæde af det; det er mig det samme, det er mig ligegyldigt; jeg bryder mig slet ikke om det. — **2.** *(auðsveipni, hlýðni)* Föjelighed, Lydighed, *(um börn)* Artighed: *jeg geri það bara af þ.;* — *gera e-ð af þ. við e-n,* göre n-t for at föje en.

þægðar barn [þaiq·ðarbad·n, -bar·dn, þaig·ðar-] n. artigt Barn (MJ. V. 62). **-kind** [-ʀ-ɟɪn·t] f. roligt og föjeligt Faar; is. overf. villig og föjelig Person (spec. Kvinde). **-maður** [-r-ma:ðøʀ] m. Mand, der er villig til at rette sig efter ens Ønske (göre en til Behag): *hann er ekki afkastamaður, en hann er mesti þ.* **-orð** [-or·ð] n. Behagelighed: *Þér fáið þ. úr hverju horni,* hele Verden siger Dem Behageligheder (And. II. 83). **-skepna** [-ʀ-sɟɛhbna] f. föjeligt Kreatur, is. Hest; — spec. overf. föjelig og villig Person: *hún er mesta þ.*

þægi [þai:jɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **þiggja.**

þægi legheit [þai:jɪlɛχ(h)ɛi:t] npl. (pop.) **1.** Elskværdighed, Venlighed: *jeg þakka yður fyrir þægilegheitin.* — **2.** *(þægindi)* Bekvemmeligheder (Lögr. V. 81). **-legur** [-lɛ·qøʀ] a. **1.** behagelig, bekvem: *þ. stóll; þ. hestur; þægileg ferð.* — **2.** *(alúðlegur)* høflig, elskværdig. — **3.** adv. *-lega* i bægge Bet.

þægindi [þai:jɪndɪ] npl. Bekvemmeligheder, Behageligheder.

þægja (ði) [þai:ja, þaiq·ðɪ, þaig·ðɪ] vt. med dat. **I.** göre, vise Tjæneste: *þ. e-m í e-u,* göre en n-t til Behag; *þ. e-m fyrir e-ð,* give en en lille Ducor for en udvist Tjæneste. — **†II. 1.** *(hrinda, þrýsta)* puffe, støde, trykke. — **2.** (overf.) *(móðga)* fornærme, støde.

þæglyndur [þaiq·lɪndøʀ] a. af roligt og villigt Sindelag.

þægur [þai:qøʀ, n. þaiχ·t] a. **1.** *(geðþekkur)* behagelig, kærkommen: *vinna e-m þægt verk,* göre n-t, som en er glad for. — **2.** *(auðsveipur)* föjelig: (Talem.) *vera e-m ekki þ. ljár í þúfu,* volde en Bryderier. — **3.** *(hlýðinn)* lydig: *vera þ. við e-n; (um börn)* artig: (Ordspr.) *þægt barn fær gott atlæti* (GJ.), godt Barn bliver godt behandlet. — **4.** n. *þægt,* behageligt, gunstigt, heldigt: *sleppa glímutökum í miðju kafi, er hinn stendur þægast við* (naar Stillingen er særlig gunstig) (ÓDavSk. 57).

1\. **þær (-s)** [þai:r] n. = **þæri.**

2\. **þær** [þai:r] f. af **þeir,** se **hann** el. 1. **sá.**

þæri (-is, pl. ds.) [þai:rɪ] n. **a.** = *skammrif.* — **b.** *(bógur og síða samföst)* Bov og Side tilsammen (Meðall., ÁM. 226a, 8vo). — **c.** = *fiskurður* 5. — **d.** *(rifjabiti)* Ribbensstykke (Hf.).

þærur [þai:røʀ] fpl. **a.** = *skammrif:* *Lögmaðr Vídalín segir hevrt hafa í Kötlungar: Austfirðingar kalla sauðar skamrif sauðarþærur, sem kalla suðr í landi steilur, en í Norðurlandi skamrif; skylldu bógarnir viðfastir standa út eins og hendur á dauðum kroppi, er Norðlenzkir kalla handa keling,* [illegible]

er fyrir aptan hálsinn, þá þat er uppklofit og utstanda bógarnir, svo hetti þ. á flöttum fiski, þunnilldisnefin, sem næst eru fyrir aptan qverkarnar (LFR. II. 120, jfr. PVid. 654—58). — **b.** *(n org rif, sundurskorin úr síðu)* flere adskilte Ribbensstykker fra en Faareside. — **c.** et tykt Stykke Kød af et slagtet Dyr (BH.). — **d.** (jfr. a.) = *þunnildisnef.*

þætta (i) [þaihda] vt. **1.** flætte: *þ. saman,* flætte sammen; splisse; — overf.: *þ. sig inn í Dani,* lade sig blive indlemmet i Danmark (JSBr. 185). — °**2.** *þ. ál,* tatte Aal: *þá er enn það Danir kalla at „tatte Aal", sem vera ma að heita megi á vora tungu: að þ. ál* (LFR. III. 210).

þætti [þaihdɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **þykja.**

þætting (-ar, -ar) [þaihdiŋk] f. Splisning.

þættir [þaihdɪϱ] pl. af **þáttur.**

þögðum [þöq·ðøm, þög·ðøm] 1. p. pl. imp. ind. af **þegja.**

þöggun (-ar) [þög:øn] f. Neddysning: *þ. uppreistar* (jfr. Skírn. VI. 9).

1. **þögli** [þög·lɪ] f. indec. Tavshed; Ordknaphed.

2. **þögli** [þög·lɪ] a. = *þögull,* forstummet (BóluHj. 154).

þögn (þagnar) [þög·n, þag·naϱ] f. **1.** Tavshed: *slá í þ.,* blive tavst: *það sló í þ. í búrinu hjá þeim* (ÞGjUf. 34) *upp úr þegjandi þ.,* afbrydende en dyb Tavshed (HHafst. i BóluHj. 26); (Ordspr.) *af illu kemur þrályndis þ.* (GJ.), af ondt kommer trodsig Tavshed; *þ. er þegjandi sam þykki* (GJ.), den, der tier, samtykker; *sjaldan er þ. á þing borin, nema þrjóska valdi* (GJ.), sjælden er Tavshed paa Tinge, uden Trods den volder; *þ. er kvenna kostur* (GJ.), Tavshed er Kvindedyd; *þ. er heimskum best* (GJ.), for Taaben er det bedst at tie; *þ. er hent í sængursal, sögn á þingum ganga skal* (GJ.), Tavshed er bedst i Sovesal, men Tale paa Tinge; °*þagnarbann: magna þ.,* tale, digte (jfr. Vísn. 193). — **2.** *(hlje)* Pause.

þögull (acc. **þöglan)** [þö:qødλ, þög·lan] a. **1.** tavs: *hann var þ. alt kvöldið.* — **2.** stum, uhørlig: *þögul bæn.*

þögulmenni (-is, pl. ds.) [þö:qølmen:ɪ] n. tavs Mand: *þögulmennið er ei allur þar sem hann er sjeður.*

þök [þo:k] pl. af **þak.**

þökk (þakkar, þakkir) [þöhk, þahgɪϱ] f. Tak, Taksigelse: *e-m er þ. á e-u,* en er taknemmelig for n-t; *færa* (el. *flytja) e-m þakkir,* takke en; *kunna e-m þ.* (el. *þakkir) fyrir e-ð,* være en taknemmelig for n-t; *með þökkum,* med Tak: *taka e-u með þökkum*; — *jeg tek nu ekki því með þökkum,* jeg lader mig ikke det byde; *þetta eru þakkirnar!* Utak er Verdens Lön; *taka sjer til þakka,* modtage med Tak: *jeg tek mjer til þakka;* ellipt.: *mér til þakka, jómfrú góð* (Mýrd. 120); *þ. fyrir!* Tak skal De (du) have; *þakkir!* (Af.) ds.

þökt [þöχ·t] pp. f. sg. og npl. af 2. **þekja.**

þökta (i) [þöχ·da] vi. **a.** være lige ved at gaa ud (udslukkes): *það þöktir á bláskarinu,* der er kun Tanden tilbage af Lyset. — **b.** *öndin þöktir að eins fyrir brjóstinu á e-m,* en er lige ved at opgive Aanden, ligger paa sit yderste. — **c.** *það þöktir á flöskunni,* der er en Sjat tilbage i Flasken.

þöktandi (-a) [þöχ·dandɪ] m. Sjat: *þ. í flösku eða kút* (ASkaft.).

þöktum [þöχ·døm] 1. p. pl. imp. ind. af 2. **þekja.**

þökur [þö:gøϱ, þö:koϱ] pl. af **þaka.**

þöll (þallar, þallir) [þöd·λ, þad·lɪϱ] f. Fyr, Fyrretræ; °i Kenninger for Kvinde: *skrúða þ.,* Kvinde (GuðmEin. i Eimr. XIV. 201).

þömb (þambar, þambir) [þom·p, þam·bɪϱ] f. **1.** *(vömb)* stor Bug, Vom: *ei við þá una má er með drambi þenja þambir þyrstir eftir völdum* (GTh. '95, 285). — **2.** *(bogastrengur)* Buestræng.

þömbum [þöm·bøm] 1. p. pl. præs. ind. og conj. af **þamba.**

þön (þanar, þanir) [þö:n, þa:nɪϱ] f., is. i pl. *þanir,* jfr. *fanir:* **1.** Spiler, Ramme til Udspiling af Skind, Klæder o. desl.: *gærur á þönum.* — **2. a.** *(tálkn)* Gælle i (större) Fiske. — **b.** Gællebue, se *þorskhaus.* — **3.** *(á fjöðrum)* fine Fjerstraaler om Ribben i Fjerene, jfr. *fanir* af *fön.* — **4.** Travlhed: *standa* (el. *vera) á þönum,* have meget travlt, stadig rende rundt, være paa Farten: *jeg hef verið á þönum í allan dag,* jeg har ikke sat mig ned hele Dagen, jeg har været paa Farten hele Dagen; *hún var á þönum fram og aftur;* — *vera á þönum í kringum e-n,* vimse omkring en.

þönd [þön·t] pp. f. sg. og npl. af **þenja.**

þöndum [þön·døm] 1. p. pl. imp. ind. af **þenja.**

þönglabardagi [þöyŋ·labar·daijɪ] m. Kamp med Tangstilke: *og voru það einkum tveir* (ɔ: *leikir), sem eg vil lýsa: að „skifta liði" og „þönglabardagi"* (Skírn. '87, 135—136).

þöngul haus [þöyŋ·gøλ.(h)öy:s] m. **1.** *(haus á þöngli)* Tangstilkhoved. **2.** *(asni, auli)* Tosse, Dumrian, Dosmer: *þöngulhausinn þinn.* **-hyrndur** [-(h)ɪn·døϱ, -(h)ɪr·ndøϱ] a., **-hyrntur** [-(h)ɪr·døϱ, -(h)ɪn·tøϱ] a. (Lögb. '12, 2) smalhornet (om Faar).

þöngul l (-uls, -lar) [þöyŋ·gødλ, -øls, þöyŋ·laϱ] m. Bladtangstilk, Stilken af de store Bladtangarter (laminaria hyperborea el. digitata).

þöngulrót [þöyŋ·gølroᵘ:t] f. Rod af Bladtangstilke (ÞThLfr. II. 315).

þönkum [þöyŭ·gøm, þöyŋ·køm] dat. pl. af **þanki.**

þönur [þö:nøϱ] fpl. = *þanir,* se *þön* 4.: *í gönuhlaups þ.* (StStAndv. II. 210).

þörf (þarfar, þarfir) [þör·v, þar·vɪϱ] f. **1.** Behov, Trang, Fornødenhed: *e-s er þ., það er þ. á e-u,* man trænger til n-t, n-t tiltrænges, der trænges til n-t; *það er engin þ. á því,* det behøves ikke, der er ikke nogen Grund til det; — iron. *það væri þ. á því!* det manglede bare!; *e-m er þ. e-s* (el. *á e-u),* en trænger til n-t; *ef þ. gerist,* om fornødent; *nálgast þarfir sínar,* skaffe sig det fornødne; *eftir þörfum,* efter Behov; *e-ð kemur í góðar þarfir,* n-t kommer netop, naar det behøves, n-t kommer tilpas; *koma í þ.* (el. *þarfir) e-m,* hjælpe, understøtte en; *hugsa* (el. *ætla) e-m þegjandi þörfina,* tænke i sit stille Sind paa Hævn el. Gengæld: *hugsa honum aðeins þegjandi þörfina seinna* (Eimr. XVIII. 140); *og þú mátt hugsa mér þegjandi þörfina* (ÞGjD. 76). — **2.** *(nauðsyn)* Nødvendighed: *brýn þ.,* uomgængelig Nødvendighed. — **3.** *(neyð)* Nød: *bera upp þ. sína,* klage sin Nød; (Ordspr.) *í þ. skal vinar leita* (GJ.), i Trang skal Vennen søges; *þ. kennir þjóð að biðja* (GJ.), Nød lærer at bede; *margt er þörfinni þakknæmt* (GJ.), i Trang kommer mangt tilpas; *hver er sinna þarfa fullur* (GJ.), enhver er optaget af sin egen Trang.

þörfnun (-ar, þarfnanir) [þör·(v)døn, þar·(v)danɪϱ] f. = *þörf,* Trang.

þörungur (-s, -ar) [þö:ruŋgøϱ, -uŋs] m. Alge (alga): *Við Ísland hafa fundist 197 tegundir þörunga* (ÞThLýs. II. 445).

Æ

1. **æ** [ai:], det isl. Alfabets 33. Bogstav, udtales som [ai]: *ær* [ai:r], *bæn* [bai:n], *hærra* [hair:a], *fræ* [frai:]. — Undtagelsesvis udtales det som [a] i Ord som: *ætla* [ahdla], *ættarnafngur* [auhdahgøn·gøϱ], *hvenær* [χvɛ:nai·r, χwɣ:naϱ].

Lyden er deis lang, dels kort, se de ovenstaaende Ekspl.

°2. **æ (-s,** pl. ds.) [ai:] n. Graad, Taarer: *æið skýja,* Regnen (ÓDav. Vik. 271).

3. **æ** [ai:] interj. **1.** *(um líkamlegan sársauka)* av!: *æ! æ!* av! av!; (Ordspr.) *æ! er upphafshljóð allra manna* (GJ.), av er det förste, alle siger. — **2.** *(um andleg óþægindi eða leiðindi)* ak! aa!: *æ! hvað það var leiðinlegt;* — i Forb. med *já, jú, nei: er hann leiðinlegur? æ já!* (uh ja!); *var ekki leiðinlegt? æ jú!;* — *var gaman? æ nei!*

4. **æ** [ai:] adv. altid: *sí og æ,* evig og altid.

æa [ai:ja] vi. se **æja.**

æð (-ar, -ar) [ai:ð] f. **1.** Aare: (Talem.) *vera dauður úr* (el. *í) öllum æðum,* have tabt sig, kun være en Skygge af sit forrige Jeg; *lifna í öllum æðum,* leve op igen, blive et nyt Menneske; *hún var sofnuð í öllum æðum,* allerede sov hendes Sanser (Pan 195). — **2.** Aare (i overf. Bet.): *vatnsæð, gasæð.* — **3.** i pl. (bot.) Nerver. — **4.** (pop.) = 1. *æður.*

1. **æða (-u, -ur)** [ai:ða] f. Biform til *æður* (sj. i sg. (Hún.), hyppig i pl., dog ikke i gen. pl., som altid hedder *æða* (af *æður))* Ederfugl, navnlig Hunnen.

†2. **æða** [ai:ða] a. indec. parrelysten (om Svin).

3. **æða (di)** [ai:ða, aid:ɪ, aiht] vi. **1.** rase. — **2.** storme, fare: *hann æddi fram og aftur um gólfið;* — *æ. af stað;* — *hvað ertu að æ.?* hvorhen i den Fart?; *skyldi þér ekki æ. á,* naa, Du har nok Hastværk (Eimr. VII. 166); *æ. áfram,* storme frem; — ppr. *æðandi,* farende. — **3.** refl. *æðast,* blive rasende.

æða ber [ai:ðabɛ:r] a. med fremtrædende el. tydelige Aarer: *rautt og æðabert andlit* (JTrL. 277). **-blár** [-blau:r] a. blaaaaret. **-blóð** [-bloᵘ:ð] n. Aareblod. **-bogi** [-boi:jɪ] m. Aarebue. **-bólga** [-boᵘl·ga] f. Aarebetændelse. **-brot** [-bro:t] n. = **æðahnútur.** **-haull** [-höyd·λ] m. (med.) Aarebrok (varicocaele): *aðgerð á æðahaulvi* (Stj. '08, B. 7). **-himna** [-hɪm·na] f. Aarehinde. **-hnútur** [-hvu:døϱ, -hvu:t-] m. Aareknude (varix). **-hríslun** [-hɒis·løn] f. (Bogb.) Aaremarmorering. **-kerfi** [-ꝁɛr·vɪ] n. Aaresystem. **-kökkur** [-köhgøϱ] m. (med.) Trombose. **-kölkun** [-köλ·gøn, -köl·køn] f. (med.) Aareforkalkning. **-net** [-nɛ:t] n. Aarenæt, Haarkarnæt.

æðar bás [ai:ðarbau:s] m. Ederfuglerede (LFR. IV. 218). **-bliki** [-blɪ:ɉɪ, -blɪ·ɉɪ] m. Han-Ederfugl. **-dúnn** [-dud·n] m. Ederdun. **-dúnssæng** [-dunsaiŋ·k] f. Ederdunsdyne. **-egg** [-ɛk·] n. Ederfugleæg. **-fugl** [-ϱfɣg·λ] m. (zool.) Ederfugl (somateria mollissima). **-hreiður** [-a-hϱɛi:ðøϱ] n. Ederfuglerede.

æða ríkur [ai:ðari:gøϱ, -ri:køϱ] a. aarerig. **-ris** [-rɪ:s] n. Opsvulmen af Aarerne: *kúnni er æ.,* siges, naar Koen skal til at kælve (Sl., Sch.).

æðar kolla [ai:ðaϱkod·la] f. Hun-Ederfugl. **-kóngur** [-koᵘŋ·gøϱ] m. (zool.) Pragt-Ederfugl (somateria spectabilis).

æðar slag [ai:ðaϱsla:q] n. Pulsslag. **-sprunga** [-sbruŋ·ga] f. Aarebrud. **-stífla** [-sdib·la] f. (med.) Emboli.

æðar ungi [ai:ðarun·gɪ] m. Ederfugleunge. **-varp** [-vaϱ·p] n. Rugeplads for Ederfugle. **-varpsjörð** [-vaϱpsjor·ð] f. Gaard med Ederfugle-Rugepladser. **-varpsrækt** [-vaϱpsraiχ·t] f. Ophjælpning af Ederfugleavl.

æða sigg [ai:ðasɪk·] n. (med.) Aareforkalkning (arteriosclerosis). **-skúlk** [-sguλ·k, -sgul·k] n. = **æðahnútur.** **-slag** [-sla:q] n. Pulsslag: *nokkur æðaslög,* nogle faa Øjeblikke: *danzarinn ... dettur á bakið á línuna, setur fæturna upp í loptið eins og hann væri í dauðateygjunum nokkur æðaslög* (EiÓlLf. 29). **-sláttur** [-slauhdøϱ] m. Pulsslag, Puls. **-stífla** [-sdib·la] f. (med.) Emboli. **-strengur** [-sdrɛiŋ·gøϱ] m. (bot.) Karstræng (SStPlt.). **-teppa** [-tɛhba] f. = **æðastífla.** **-veggir** [-vɛɟ:ɪϱ] mpl. Venevægge. **-þroti** [-þro:dɪ, -þro:tɪ] m. (med.) Aarebetændelse; Aareknude (varix) (BH.).

1. **æði (-is)** [ai:ðɪ] n. **I.** Natur, Sind, Sindelag, Væsen, Maade at være paa: *Ekki var æ. og látbragð Tudda svo sem þeirra manna, sem eru með fullu viti* (JThMk. 122), *við höfum bara vanizt þeim í æ. og umgengni*

(Eimr. IV. 216). (Ordspr.) *veit refur refs æ.* (GJ.), Ræv kender Rævs Væsen; *til orðs og æðis*, i Ord og Gærning: *miður vandaður til orðs og æðis* (JÁÞj. II. 22) *óðs manns æ.*, vanvittig Færd, Vanvid; *e-m er e-ð alt um æ.*, det er en meget om at gøre: *þeim var alt um æ., að Hans kæmist ekki í för með þeim* (JÁÞj. II. 495). *úr æ.*, over Maade, over alle Grænser: *gotin á sem gina við úr æ., gulískorð engin séar við bau bræði* (BóluHj. 172). — **II. 1.** *(vitfirring)* Raseri; Galskab, jfr. *hundaæði*. — **2.** *(asi)* Hast, Hastværk: *það er ekki lítið æ. á þjer núna.* *Bálið vex með æ.* (med rivende Fart) (EiÓlLf. 46). — **3.** nom. *æ.* og gen. *æðis* som adv. el. Forled i Sms. = **2. æði**: *æðis mikið* (ÁM. 226a, 8vo) = *undra mikið*, mærkværdig meget (stort).

2. **æði** [ai:ðɪ] præf. og adv. i Bet. voldsom, hæftig; overmaade; særdeles; temmelig, jfr. 1. *æði* II. 3.: *fyrir æ. löngu*, for en rum Tid siden.

3. **æði** [ai:ðɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **vaða.**

æði buna [ai:ðɪbʏ:na] f. stundesløst Menneske el. uroligt Kreatur (Árn.). **-ferð** [-fɛr·ð] f. voldsom, rivende Fart.

æðifugl [ai:ðɪfʏg·λ] m. (Vf.) = **æðarfugl.**

æði gangur [ai:ðɪgauŋ·gøϱ] m. voldsom Fremfærd, Raseri. **-harður** [-har·ðøϱ] a. temmelig haard. **-kaldur** [-kal·døϱ] a. temmelig kold. **-kast** [-kas·t] n. Anfald af Raseri.

æðikolla [ai:ðɪkod·la] f. (Vf.) = **æðarkolla.**

æði kollur [ai:ðɪkod·løϱ] m. Brushoved (Eimr. IV. 52). **-langur** [-lauŋ·gøϱ] a. ret lang. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. en Mand af hæftig Karakter. **-margur** [-mar·gøϱ] a. mangen en; — n. *-margt*, en hel Del. **-mikill** [-mɪ:qɪdλ, mɪ:ꞗ-] a. temmelig stor; — n. *-mikið*, en hel Del. **-munur** [-mʏ:nøϱ] m. betydelig Forskel; — dat. *-mun* (brugt som adv. med comp.) betydelig, en stor Del: *sýndust mér þeir æðimun fegurri og hentugri* (ÞThFerð. I. 60). †**-regn** [-rɛg·v] n. hæftigt Regnskyl. **-samlegur** [-sam·lɛqøϱ] a. rasende, forbitret; vidnende om Raseri.

æðis fát [ai:ðɪsfau:t] n. Selvforglemmelse: *Það var einkum þetta æ., sem aldrei skyldi verið hafa, við hana frú Onnu* (GPSk. 208). **-gangur** [-gauŋ·gøϱ] m. (II. I. 210) = **æðigangur. -genginn** [-ɟɛiŋ·ɟɪn] a. afsindig, rasende. *****-hnár** [-(h)vau:r] a. meget hurtig (om en Hest): *eins og píla æ.* (ÓDavÞul. 380). **-kast** [-kas·t] n., **-kippur** [-ꞗɪhbøϱ] m. Raserianfald: *Enginn franskur æ.* (StStAndv. II. 273).

æði sótt [ai:ðɪsoᵘht] f. (med.) Mani: *Þó leiðir ekki af því megna æ., vatnshræðslu eða dauða* (Klp. VII. 127). **-spölur** [-sbö:løϱ] m. temmelig langt Stykke Vej. *****-stig** [-sdɪ:q] n. uhyre höj Grad: *æ. kvala*, voldsomme Lidelser: *undir kvala æ. | andi loftsins bindur þig* (MJ. III. 172). **-stormur** [-sdor·møϱ] m. rasende Storm. **-straumur** [-sdröy:møϱ] m. rivende Ström. **-stund** [-sdʏn·t] f., **-tími** [-ti:mɪ] m. ret lang Tid: *fyrir æðitíma*, for temmelig lang Tid siden (GFrÁtt. 49). **-veður** [-vɛ:ðøϱ] n. rasende Uvejr. **-verkur** [-vɛϱ·gøϱ] m. rasende Smærte.

æðóttur [ai:ðoᵘhdøϱ] a. aaret.

æðra (-u) [aið·ra] f. **1.** Frygt, Forsagthed: *mæla æðru*, vise ved sine Ord, at man er bange. — **2.** Sindsoprör, hæftig Lidenskab (BH.): *honum varð alt um æðru*, han blev helt overvældet af sine Følelser.

°**æðrarúmsmaður** [aið·rarumsma:ðøϱ] m. Salonpassager.

æðrast (a) [aið·rast] vrefl. **1.** *(láta hugfallast)* tabe Modet, forsage. — **2.** miste Herredömmet over sig selv, lade sig henrive af sine Følelser.

æðri [aið·rɪ] a. comp. (superl. **æðstur** [aið·sdøϱ]) höjere (i Rang el. Kvalitet), fornemmere, ypperligere, herligere, bedre, finere; — superl. *æðstur*, höjest, fornemst osv.; (Ordspr.) *sjerhvað eflist af sjer æðra* (GJ.), enhver bliver bedre ved Omgang med en ypperligere.

æðru fullur [aið·rofʏd·løϱ] a. modløs, frygtsom. **-laus** [-löy:s] a. uden Frygt, frygtløs; — n. *-laust* som adv. **-orð** [-or·ð] n. **1.** frygtsomt Ord, Udtryk, som røber Frygt, Modløshedel. Forsagthed. — **2.** lidenskabeligt Udtryk (BH.). **-tal** [-ta:l] n. Ord, der røber Frygt.

æðsti prestur [aið·sdɪprɛs·døϱ] m. Ypperstepræst. **-templar** [-tɛɱ·blaϱ, -tɛm·plaϱ] m. øverste Templar.

æðstur [aið·sdøϱ] superl. se **æðri.**

1. **æður** (acc., dat. sg. ds., gen. **-ar, -ur,** pl. **æður, æðir, æðar** el. **æðrar** (Hf.), dat. **æðum, æðrum,** gen. **æða, æðra** (Langanes)) [ai:ðøϱ, aið·raϱ] f. Ederfugl, is. *(æðarkolla)* Hun-Ederfugl.

†2. **æður (-ar, -ar)** [ai:ðøϱ] f. = **æð.**

æðurkolla [ai:ðøϱkod·la] f. (Eyf.) = **æðarkolla.**

æð vængjaður [aið·vaiŋɟaðøϱ] a. aarevinget: *æðvængjuð skordýr* (ÞTh. Lfr. IV. 223) = *æðvængjur*. **-vængjur** [-vaiŋɟøϱ] fpl. aarevingede (Insekter) (hymenoptera).

1. **æfa (ði)** [ai:va] vt. øve ... *sig (á hljóðfæri)*, ... refl. *æfast*, faa Øvelse: *hann er farinn að æ. í því;* — pp. *æfður*, øvet, rutineret.

2. **æfa** [ai:va] adv. *1. *(aldrei)* aldrig. — **2.** i Sms. = *afar*.

æfa forn [ai:vafor·dv] a., **-gamall** [-ga:madλ] a. umaadelig gammel, eldgammel. **-lengi** [-lɛi:ɟɪ] adv. meget lang Tid. **-mikið** [-mɪ:qɪð, -mɪ:ꞗ-] an. af meget stort Omfang (Sch.).

†**æfar** [ai:vaϱ] = **afar.**

1. **æfast** [ai:vast] vrefl. se 1. **æfa.**

2. **æfast (ði)** [ai:vast] vrefl. *(verða æfur)* blive rasende.

æfi [ai:vɪ] f. ... **1.** *(tími)* Tid: *Þá kom tröllkona fyrir norðan að Ódáinsakri, sem einu hafði orðið langa æ.* (ÞThAri. 134), *um aldur og æ.*, for bestandig. — **2.** Alder; Liv, Livstid: *hann var alla æ. mjög fátækur*, hann var meget fattig hele sit Liv; *alla mína æfi*, hele mit Liv; *aldrei á æ. minni (þinni, sinni osfr.)* el. *aldrei á æfinni*, aldrig i hele mit (dit, sit) Liv: *aldrei á æ. minni* (aldrig i mine levende Dage) *hef jeg heyrt aðra eins vitleysu;* — *um æfina*, i Livet: *henni hefur aldrei liðið vel um æfina;* (Ordspr.) *öll er æfin dauði* (GJ.), jfr. alle begynder vi straks at dø, saa tidlig vi fødes paa Verdens Ø; *enginn veit sína æfina fyr en öll er*, jfr. ingen kender Dagen för Solen gaar ned. — **3.** *(æfikjör)* Livsforhold, -vilkaar: *æ. hans hefur ekki alt af verið glæsileg;* — *eiga góða æ.*, danse paa Roser, have gode Dage; *eiga illa æ.*, gaa paa Torne, have det daarligt: *átti hann þar oft illa æ.;* — *fyrri æ. e-s*, ens tidligere Liv el. Livskaar; (Talem.) *önnur var þá æfin* (GJ.), det var andre Tider: *hann má muna æfina aðra*, han har set bedre Dage. — **4.** *(æfilýsing)* Biografi, Levnedsbeskrivelse. **-ábúð** [-au:buð] f. Livsfæste. **-ágrip** [-au:grɪp] n. kortfattet Levnedsskildring. **-atriði** [-a:d-rɪðɪ, -a:t-] npl. Træk af ens Liv, Personalia: *helstu æ. e-s*, de vigtigste Punkter i ens Liv. *****-bann** [-ban·] n. »Livsforbud«, Livets Ende (JÞorl. I. 210). **-bárur** [-bau:roϱ] fpl. Livets Bølger. **-braut** [-bröy:t] f. Livsbane. **-dagar** [-da:qaϱ] mpl. Liv, Livstid. **-drápa** [-drau:ba, -drau:pa] f. Digt, der skildrer ens Liv. **-draumur** [-dröy:møϱ] m. Livsdröm, Livets Dröm. **-ferill** [-fɛ:rɪdλ] m. Levnedsløb. **-ferilsskýrsla** [-fɛrɪlsɟiϱsla] f. Beretning om ens Levnedsløb (is. Fattiglemmers). **-festa** [-fɛs·da] f. Livsfæste (JJ. Hugv. 76). **-haf** [-ha:v] n. Livets Hav. **-hlaup** [-hλöy:p] n. Levnedstid, Dage: *Um það æ. brennur eldur í Heklu* (JÞorkÞjs. 222). **-iðja** [-ɪð·ja] f. Livsgærning. **-kjör** [-ꞗö:r] npl. Livskaar. **-klukka** [-klʏhga] f. Livets Urværk. **-kveld, -kvöld** [-kvɛl·t, -kvöl·t] n. Livets Aften. **-langur** [-lauŋ·gøϱ] a. livsvarig: *æfilangt fangelsi;* — n. *-langt* som adv. Livet igennem, hele Livet, hele sit Liv: *æ. og eilíflega*, i Tid og Evighed. †**-legur** [-lɛ·qoϱ] a. i Mængde, rigelig (BH.). **-lok** [-lo:k] npl. Livets Slutning, Død: (Ordspr.) *margur ætlar sjer sín æ. til iðrunar* (GJ.), mangen gemmer sin Anger til Livets Ende. **-lot** [-lo:t] npl. Livets Slutning, Død. **-lúinn** [-lu:ɪn] a. livstræt. **-mark** [-maϱ·k] n. Aldermærke: *elligrá | æfimörk á vísnum meiði* (StStAndv. I. 151). **-minning** [-mɪn·iŋk] f. Levnedsskildring. †**-nám** [-nau:m] n. Livets Berøvelse; Död.

æfing (-ar, -ar) [ai:viŋk] f. Øvelse.

æfingarskóli [ai:viŋgaϱsgoᵘ:lɪ] m. Øvelsesskole: *eg ætla að þjóðfundir verði ... ágætasti æ.* (GVf. IV. 45).

æfin legana [ai:vɪnlɛ·qana] adv. (Af.) = *æfinlega*, se **æfinlegur. -legur** [-lɛ·qøϱ] a. stedsevarende; — adv. *-lega*, altid, stedse. **-leikur** [-lɛi·gøϱ, -lei·køϱ] m. Evighed.

æfinn [ai:vɪn] a. (BH.) = *ærinn*, megen, rigelig.

†**æfinsvist** [ai:vɪnsvɪs·t] f. evigt (varigt) Opholdssted.

æfin týr (-s, pl. ds.) [ai:vɪnti:r] n. = **æfintýri. -týralaus** [-ti·ralöy:s] a. uden Æventyr. **-týralegur** [-ti·ralɛ:qoϱ] a. æventyrlig; — adv. *-lega*. **-týramaður** [-ti·rama:ðøϱ] m., **-týrari (-a, -ar)** [-ti:rarɪ] m. Eventyrer. **-týri (-is,** pl. ds.) [-ti:rɪ] n. **1.** Æventyr, æventyrlig Oplevelse: *lenda í æfintýrum*, opleve Æventyr. — **2.** Æventyr: *þjóðsögur og æ.* **-týrlegur** [-tir·lɛqøϱ] a. æventyrlig; — adv. *-lega*.

°**æfi rán** [ai:vɪrau:n] n. (Vísn. 128), *****-rof** [-ro:v] n. (JÞorl. I. 292) Død. **-saga** [-sa:qa] f. Levned, Levnedsbeskrivelse, Biografi. **-sjá** [-sjau:] f. Horoskop. **-skeið** [-sɟei:ð] n. Livsbane. **-sól** [-soᵘ:l] f. Livets Sol. †**-staður** [-sda:ðøϱ] m. Sted, hvor man tilbringer sit Liv. **-straumur** [-sdröy:møϱ] m. Livets Ström. **-söguritari** [-sö·qorɪ:darɪ, -rɪ:tarɪ] m. Biograf. **-tíð** [-ti:ð] f., *****-töf** [-tö:v] f. Levetid, Liv. **-vegur** [-vɛ:qoϱ] m. Livsbane. **-þáttaritari** [-þauhdarɪ:darɪ, -rɪ:t-] m. Memoireskriver. **-þraut** [-þröy:t] f. Livskamp. **-þættir** [-þaihdɪϱ] mpl. Memoirer.

æfur [ai:vøϱ] a. frygtelig vred; rasende, hidsig: *æfur út í e-ð*, rasende over n-t; *æfur út í e-n*, rasende vred paa en; anom. n. *æfurt: æ. | óþol brann | af ásiánum | allra þeirra* (LFR. XV. 279).

ægi blossi [ai:jɪblos:ɪ] m. forfærdelig Flamme. **-brenna** [-brɛn:a] f. forfærdelig Brand. **-brynja** [-brɪn·ja] f. Ægide. **-dýr** [-di:r] n. forfærdeligt Dyr.

ægikjör [ai:jɪꞗö:r] npl. vedholdende roligt og stille Vejr (Vf.).

ægi legur [ai:jɪlɛ·qøϱ] a. frygtelig, truende; — adv. *-lega*. **-ljómi** [-ljoᵘ:mɪ] m. frygtelig Glans.

1. **ægir (-is)** [ai:jɪϱ] m. *1. Forfærder, Skræk(indjager); *Þetta er dauðinn, allra ægir* (GFrÚh. 193). — **2.** Navn paa et Tryllebogstav, som man troede kunde afsløre en Tyv (GBrPer. 140).

*2. **ægir (-is)** [ai:jɪϱ] m. **1.** Hav: *sólin gengur* (el. *sígur) í ægi*, Solen gaar ned; *sólin rís úr ægi*, Solen staar op (af Havet); — i Kenninger: *eldur ægis*, Guld; *ægisbrími*, Guld (GThBúi 56). — **2.** npr. Havguden Ægir.

ægi raun [ai:jɪröy:n] f. frygtelig Prøve: *sú æ. mundi ei örvasa holl* (GFrÚh. 114). *****-rúnir** [-ru:nɪϱ] fpl. frygtelige Runer (MJ. II. 10).

ægisandur [ai:jɪsan·doϱ] m. (fint) Sand (paa en Strandbred), Strandsand (JÁÞj. I. 666); *(foksandur)* Flyvesand (ÞThLýs. I. 250).

°**ægis heimur** [ai:jɪs(h)ɛi:moϱ] m. Rædselsverden: *þá ægisheimi eygra' eg frá* (BTh. 229). **-hjálmur** [-ꞗaul·moϱ] m. **a.** Rædselshjælm, Skrækkehjælm, Rædselsmaske; *bera ægishjálm í augum sjer*, have funklende Øjne, saa at ingen kan taale at møde ens Blik; *bera ægishjálm yfir e-m*, lade en bæve for sig; *bera ægishjálm yfir öllum öðrum*, være alle andre langt overlegen. — **b.** magisk Tegn, der medfører Magt over andre, idet det vækker Frygt for den, der bærer det (afb. i JÁÞj. I. 446).

°**ægisjór** [ai:jɪsjoᵘ:r] m. Havet.

ægi skin [ai:jɪsgɪ:n] n. uhyggeligt Lys: *Brennan kastaði ægiskini á fylkinguna* (JTrL. 250). **-skjöldur** [-sɟöl·døϱ] m. Ægide; *bera ægiskjöld yfir e-m* = *bera ægishjálm yfir e-m*, se *ægishjálmur*.

ægis nál [ai:jɪsnau:l] f. en Art Smaasild, ogsaa kaldt *agga* (ASkaft.). *****-skjaldi** [-ɪ·sɟal·dɪ] m. Ægissvinger.

°**ægi sveimur** [ai:jɪsvɛi:moϱ] m. frygtelig Sværm: *sveiflar ægi-sveimi hnatta* (MJ. III. 208). **-sverð** [-svɛr·ð] n. skrækindjagende Sværd. **-vald** [-val·t] n. frygtelig, beherskende Magt. **-valdur** [-val·døϱ] m. Behersker: *aldar þeirrar, er hann (o: Kant) sjálfur sem: æ. andans hefir drottnað yfir* (ÁBj19.öld 90).

ægja (ði) [ai:ja, aiq·ðɪ, aig·ðɪ] v. I. vt. med dat. 1. *(hræða)* skræmme, indjage Frygt, true. — 2. impers. forundre, imponere: *e-m ægir e-ð*, en er bange for n-t, n-t skræmmer en, n-t imponerer en: *mjer ægir, hvað maðurinn getur drukkið*, jeg er ganske imponeret af (el. forfærdet over), hvor meget Manden kan drikke; (Ordspr.) *flest ægir vesölum*, den usle frygter alting; (Talem.) *láta e-m æ. smjörið hennar móður sinnar*, (egl. imponere en med sin Moders Smör) imponere en med en Ubetydelighed. — †3. vt. med acc. give et frygteligt Udseende, fremstille som frygtelig: *mjög hafa þeir ægðir verið í frásögum*. II. v. impers. i Talem.: *öllu ægir saman*, alt er i et Virvar, alt er i et Kaos, alt er hulter til bulter.

æglundaður [aiq·lʏndaðøϱ] a. = **ægur.**

ægra (-u) [aiq·ra] f. (VSkaft.) = **æðra.**

ægrast (a) [aiq·rast] vrefl. (VSkaft.) = **æðrast.**

ægur [ai:qøϱ] a. (jfr. *ýgur)* frygtelig, skrækindjagende: *hefir ægan helstríðstrega | hugdirfð þín á flótta rekið* (GFrÚh. 137); (Ordspr.) *vel gerði guð, hann gaf ei ægum uxahorn* (GJ.), godt, at ond Mand ej fik Oksehorn, jfr. godt, at kullet Ko ej fik Horn, thi ellers stangede hun Folk ihjel.

1. **æja (a)** [ai:ja] vi. stönne, ömme sig, jamre sig: (Ordspr.) *oft æjar hræddur án þarfar* (GJ.), ofte stönner angst Mand uden Grund; *hún æjaði* (skreg) *hátt* (Huld III. 23).

2. **æja** (præs. **†æ,** nu: **ái; áði; áð)** [ai:ja; ai:, au:ɪ; au:ðɪ; au:ð] vt. med dat. og vi., jfr. 5. *á:* bede: *æ. hestum*, holde Rast og lade Hestene græsse.

æjæja [ai'jai:ja] interj. (udtrykker Forundring) nej, virkelig! (Vf.).

1. **æki (-is,** pl. ds.) [ai:ɟɪ, ai:ʝɪ] n. 1. Læs, Vognlæs (jfr. *eki)* (OBj. I. 252): *hann segir að oí þungar byrðar sjeu lagðar hjer á hesta, og einnig ætluð of þung æ.* (Lögr. '15, 51). — 2. *(akfæri)* Vognføre: *gott (vont) æ.* (Skaft.).

2. **æki** [ai:ɟɪ, ai:ʝɪ] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **aka.**

ækis hestur [ai:ɟɪs(h)ɛs·døϱ, ai:ʝɪs-] m. Vognhest, Kørehest. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. Hyrekusk (JsJs.).

1. **æla (-u,-ur)** [ai:la] f. Spy, det opkastede. — pl. Spyen, Opkastning (BH.).

2. **æla (di)** [ai:la] vt. med dat. spy, kaste op.

æli [ai:lɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **ala.**

ælilegur [ailɪlɛ·qøϱ] a. som egner sig til at opdrættes: (Ordspr.) *það er ekki æ. kálfur, sem aldrei getur staðið* (GJ.).

ælingi (-ja, -jar) [ai:liŋɟɪ] m. 1. *(horgemlingur)* magert Lam, der ikke trives godt (Dýrf.). — 2. *(ógerðarlegur maður)* Splejs (Dýrf., Snæf.). — 3. pl. *ælingjar*, Smaafisk (Vf.).

ælítill [ai:li·dɪdλ, -li·t-] a. = *eilítill*, meget lille: *ælítil tönn* (ÓDavÞul. 171).

†æll (æl, ælt) [aid·λ, ai:l, aiλ·t] a. som det er tilladt at give Føde.

ælur [ai:løϱ] pl. af 1. **æla.**

æmta (i) [aiṃ·da, aim·ta] vi. ymte, tale sagte; mumle, mukke: *hann æmtar ekki að því*, han siger ikke et Muk til det; *það æmti ekki í honum*, der hørtes ikke en Lyd fra ham; *í honum æmti valla* (StÓl. I. 159); *þora hvorki að æ. nje skræmta*, ikke vove at sige et Ord, ikke vove atgive et Kny fra sig.

†ænta (i) [aiṇ·da, ain·ta] vi. (jfr. *æmta)* bryde sig om.

æpa (ti) [ai:ba, ai:pa, aif·dɪ] v. 1. a. vi. raabe, skrige: *æ. að e-m*, raabe mod en, udstøde Haansord mod en; *æ. upp yfir sig (af sársauka, undrun, gleði osfr.)*, skrige op, udstøde et höjt Skrig el. Raab (af Smærte, Forundring, Glæde osv.); *æ. neðan* (Vf.) = *arga neðan*, raabe, skraale höjt; (Ordspr.) *æ. sjaldan ofurhugar* (GJ.), sjælden raaber modig Mand; (Talem.) *eitt stráið æpir til annars*, Græsset staar spredt (jfr. *æpingur)* (idet man ligner Græsstraaene ved Mennesker, der staar saa fjærnt fra hinanden, at de kun kan göre sig forstaaelige for hinanden ved at raabe höjt); *æpandi hý (strá)*, spredte Græsstraa (Þing.). — b. vt.: *æ. siguróp*, udbryde i Sejrsraab; *æpa e-m gleðióp*, tiljuble en Bifald. — 2. vi. hyle, græde: (Ordspr.) *þá æpir ei barnið, er það fær vilja sinn* (GJ.), naar Barnet faar sin Vilje, græder det ej.

æpingur (-s) [ai:biŋgøϱ, ai:p-] m. a. Græs, som staar spredt, med store Mellemrum mellem de enkelte Græsstraa: *þar eru strá á æpingi*, der er enkelte Straa her og der (Nl.), jfr. *æpa.* b. Fugle, der sidder spredt i et Fuglebjærg (Grímsey).

1. **ær** (dat. og acc. **á,** gen. **ær;** pl. nom. og acc. **ær,** gen. **áa** (med Art. **ánna),** dat. **ám)** [ai:r, au:, aun:a] f. Hunfaar: *betri eru fimtán ær aldar en tuttugu kvaldar* (Eimr. X. 139); (Talem.) *þetta eru þínar ær og kýr*, det er din Kæphest, saadan er du.

2. **ær** (acc. **æran)** [ai:r] a. rasende; (Talem.) *það er ærs manns æði* (el. *óður)*, det er en rasendes Adfærd (BH.); (Ordspr.) *ær er ófeilnastur* (GJ.), rasende Mand er mindst bange af sig.

1. **æra (-u, -ur)** [ai:ra] f. Ære, Hæder, Anseelse: *upp á æru og trú* (el. *samvisku)*, paa Tro og Love; *missa æruna*, miste Æren; *uppreisn æru*, Æresoprejsning.

2. **æra (ði)** [ai:ra] vt. I. 1. a. *(gera viti sínu fjær)* bringe til Vanvid, drive til Raseri; (Talem.) *æ. óstöðugan*, göre Hovedet kruset paa en: *það mætti æ. óstöðugan að elta allar þær krókaleiðir, er hann fór um þetta mál* (Alþ. '11, B. 89). — b. *(gera ringlaðan)* göre fortumlet i Hovedet (spec. ved øredøvende Spektakel): *þú ætlar alveg að æ. mig.* c. *æ. upp í e-m sult*, forøge ens Sult: *það gerir ekki annað en æ. upp í manni sult, að fá svona lítið.* — 2. *æ. út handa sjer*, tiltrygle sig. — II. refl. *ærast:* 1. a. blive rasende: (Ordspr.) *margur ærist og springur ekki* (GJ.), mangen bliver rasende og rævner ikke; *ærast að leita að e-u*, søge som gal efter n-t. — b. spec. løbe løbsk: *hestarnir ærðust.* 2. pp. *ærður*, forstyrret i Hovedet: *jeg er æ. af önnum.*

3. **æra (ði)** [ai:ra] vi. 1. *(leggja út árar)* lægge Aarerne ud: *Menn æri!* (BrJPf. 301). — 2. pp. *ærður*, forsynet med Aarer.

ær bók [air·bouᵘk] f. Bog, hvori Hunfaarenes Alder og Fødsler indføres. **-bú** [-bu·] n. Gaarddrift med Hunfaar. **-burður** [-bʏr·ðøϱ] m. Lamning, Lamningstid. **-fje** [-ϱ·-fje·] n. coll. Hunfaar. **-geymsla** [-r·ɟeimsla] f. Vogtning af Hunfaar: *æ. að sumrinu.* **-gjöld** [-ɟölt] npl. Hunfaar som Afgift: *Hann kærði á hann um æ. úr Æðey til Vatnsfjarðarkirkju* (Esp. I. 92). **-gildi** [-ɟɪldɪ] n. Malkefaars Værdi. **-hrota** [aihϱo·da, -hϱo·ta] f. gammelt, ufrugtbart Hunfaar. **-hús** [ai:ϱ(h)u·s] n. Stald for Hunfaar. **-hvarf** [aiϱ·χwarv, -kvarv] n. Forsvinden af Hunfaar. **†-högg** [ai:ϱ(h)ök] n. Slagtning af et Hunfaar.

†æri, †ærri [ai:rɪ, air:ɪ] a. comp. yngre.

†ærilegur [ai:rɪlɛ·qøϱ] a. ufornuftig, taabelig; rasende; — adv. *-lega: því villast þeir æ.* (Hist. III. 327).

†æring (-ar) [ai:riŋk] f. Vanvid.

æringi (-ja, -jar) [ai:riŋɟɪ] m. Spasmager, Spøgefugl, Galning: *hann er mesti æ; — það sló alvörusvip á þetta æringja-andlit* (GPSk. 218).

-æringur (-s, -ar) [-ai·riŋgøϱ, -ahϱiŋ·gøϱ] m. med (saa el. saa mange) Aarer, kun som sidste Led i Sms.: *áttæringur, sexæringur.*

ærinn [ai:rɪn] a. 1. *(yfrinn)* temmelig stor; mere end nok: *með ærnum kostnaði*, med stor Bekostning; *ærið mikið*, temmelig (særdeles) meget; *enda hafði það kostað ærið fé* (Masser af Penge) (JTrL. 24). — 2. *(nógur)* tilstrækkelig, nok; *vera sjer einn æ.*, være sig selv nok.

ærleggur [air·lɛg·øϱ] m. »Faarelinje«, Spindeside (om Faar): *gimbrin var ... kominn* (sic) *í beinan ærlegg frá Mjallhvít sálugu* (GFrE. 43).

ærlegur [air·lɛqøϱ] a. 1. *(ráðvandur, heiðarlegur)* ærlig, hæderlig; — adv. *-lega.* — 2. ordentlig: *Þú hefur líklega fengið þér ærlega tölu þegar þú komst heim* (JóhSBHr. 20); *fá ærlega ofanígjöf*, faa en ordentlig Overhaling; — adv. *-lega: fá sjer ærlega í staupinu*, faa sig en ordentlig Snaps.

ær maður [air·ma·ðøϱ] m. Karl, der vogter Lammefaarene: *ókunnugur æ. kom í staðinn* (GFrÓl. 145). **-miga** [-mɪ·qa] f. en Slags rødlig Paddehat (Árn.). **-migi** [-m(ɪ)i·jɪ] m. lille Plet med yppig Græsvækst (ÓDav.).

ærna [air·dna] a. indec. mere end nok, særdeles, overmaade: *koma e-u á fót með ærna kostnaði* (med store Omkostninger).

ær nyt [air·nɪ·t] f. et enkelt Faars Mælk. **-rolla** [air:odla] f. Hunfaar.

ærsl [aiϱ·sλ] npl. **†1.** *(æði)* Raseri. — 2. *(ærslagangur)* overgivne Löjer el. Spilopper, stöjende Overgivenhed.

†ærsla (-u, -ur) [aiϱ·sla] f. Raseri, Vanvid.

ærsla angi [aiϱ·slaauŋ·ɟɪ] m. livligt Barn: *Þegar konurnar ... vildu halda börnunum inni ... sögðu þær við ærsla-angana* (GFrUbl. 43). **-belgur** [-bɛl·gøϱ] m. overgiven Spilopmager; Galning. **-drós** [-drouᵘ:s] f. overgiven, vilter Pige. **-fenginn** [-feiŋ·ɟɪn] a., **-fullur** [-fʏd·løϱ] a. overgiven, kaad. **-gangur** [-gauŋ·gøϱ] m. stöjende Overgivenhed. **-gleði** [-glɛ:ðɪ] f. indec., **-læti** [-lai:dɪ, -lai:tɪ] npl. overgivne, larmende Löjer. **-samur** [-sa·møϱ] a. stöjende og overgiven: *ærslasama, unga tíð* (MJ. V. 179). **-sýki** [-si:ɟɪ, -si:ʝɪ] f. indec. (Anfald af) Vanvid: *hafði tekið æ. opt á hverjum misserum* (GKonÆf. 56). **-skrípi** [-sgri:bɪ, -sgri:pɪ] n. naragtig, lattermild Person. **†-sótt** [-souᵘht] f. Afsindighed, Vanvid.

ærslast (a) [aiϱ·slast] vrefl. = *ólmast*, stöje og tumle sig.

ærsli [aiϱ·slɪ] npl. = *ærsl;* spec. Raserianfald, epileptisk Anfald (JÁÞj. I. 531); *fyrst eru ærslin til óranna* (SchMál.).

ær stofn [aiϱ·sdobṇ] m. Grundstammen i ens Hunfaarebestand. **-stuldur** [-sdʏldøϱ] m. Hunfaaretyveri.

ært [aiϱ·t] an.: *vel (illa) æ.*, godt (daarligt) Aar, god (slet) Aaring (m. H. t. Afgrøde osv.): *þegar illa var æ.*, i Uaar (ÞThLfr. II. 5); *þó vel sje æ.*, selv om der er gode Aar (ÞThLfr. II. 227).

æru laus [ai:rølöy·s] a. 1. *(sviftur ærunni)* ærelös. — 2. *(óheiðarlegur, óráðvandur)* uærlig, nederdrægtig. **†3.** ubrugbar, uduelig: (Ordspr.) *sá er ærulaus, sem er agalaus* (GJ.). **-leysi (-is)** [-lei·sɪ] n. Æreløshed. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. ærlig Mand: *ærumanns sál*, ærlig Sjæl (And. II. 73). **-meiða** [-mɛi:ða] vt. ærekrænke; - ppr. *-meiðandi*, ærekrænkende. **-meiðing** [-mɛi:ðiŋk] f. Ærekrænkelse; pl. Injurier. **-nefja** [-nɛv·ja] f. = *klumbunefja*, Tordalk. **?-prís** [-pri:s] m. = **bládepla.**

ærusta (-u, -ur) [ai:røsda] f. Tummel, Stöj, Trængsel: *það er æ. í krókkunum, í búðinni.*

æru strik [ai:røsdrɪ:k] n. brugt iron. Skarnsstreg: *þetta er ærustrikið þitt* (Eimr. XV. 118). **-titill** [-tɪ:dɪdλ, -tɪ:t-] m. Ærestitel. **-tobbi** [-tob:ɪ] m. Fjante: *sæmdum krýnast álfar, ærutobbar* (MJ. I. 204); om Oprindelsen til Ordet (opr. *æri Tobbi)* se JÞorkÞjs. 202—6. **-verðugur** [-vɛr·ðøqøϱ] a., **-verður** [-vɛr·ðøϱ] a. ærværdig.

æs (-ar, pl. **-ar,** (Vf.) **-ir)** [ai:s] f. I. 1. Kant, Yderkant. — 2. pl. *æsar, æsir:* a. Udkanten af et Skind el. et Tun: *skinnið er þykt út í allar æsar: túnið er sprottið út í æsar; — búinn að rita bótina í æsar*, færdig med at skrive paa hver Plet af Skindlappen (JÁÞj. II. 4). — b. spec. *æsar á skóm*, Kanter paa Sko (BH.). — 3. Indsnit, Hul i Yderkanten (f. Eks. paa en Sko) til at trække n-t igennem: *dregur síðan í borurnar ólar þær hinar nýju og reið á rennilykkjur og dró í æsar* (JÁÞj. I. 253). — 4. i pl. = *blóðæsar.* — II. pl. overf. en Yderlighed, det yderste: *út í (allar, ystu) æsar*, med störste, yderste Nöjagtighed, yderst grundigt: *segðu mjer það út í (allar, ystu) æsar; kunna e-ð út í æsar*, kunne n-t til Punkt og Prikke; *kynna sjer e-ð út í æsar; hann stendur við það út í ystu æsar*, han fastholder det til det yderste (til de yderste Konsekvenser).

1. **æsa (ti)** [ai:sa, ais·dɪ] vt. 1. opflamme: *vindur æsir eld; —* overf. ophidse, opröre: *æ. e-n (upp) á móti e-m*, hidse en mod en, sætte en ud paa en; *æ. e-n (upp) á móti sjer; æ. e-n til reiði*, bringe en i Harnisk; *vertu ekki að æ. (upp) krakkana*, lad være at göre Börnene saa vilde. — 2. refl. *æsast:* a. opflammes: *þeir heltu vatni í eldinn, en hann gerði ekki annað en æsast; — titraði jökull, æstust eldar* (JHall. 104); opröres: *sjór æsist; —* overf.: komme i Aande, opröres, komme i Oprör: *í fyrstu var hann*

r/legur, en æstist alt af meir og meir. — *æsast við e-n,* blive hidsig imod en. **b.** styrte rasende frem. **3.** ppr. *æsandi,* ophidsende: *kaffi er æ.,* Kaffe virker ophidsende; *æ. skaldsaga,* spændende Roman. **4.** pp. *æstur.* **a.** ophidset: *í æstu skapi,* — *vera æ. at í e-n,* være rasende paa en. *vera æ. í e-ð,* være vild efter n-t: *vera æ. í vín, vera æ. í að spila.* **b.** *(ákafur)* lidenskabelig, overspændt. **c.** fanatisk: *æ. mótstöðumaður e-s; æ. jafnaðarmaður.*

æsar [ai:saϱ] pl. af **æs.**

†æsi [ai:sɪ] adv. (ogs. som förste Sammensætningsled) overmaade.

æsi ferð [ai:sɪfɛr·ð] f. = **æðiferð. -fólska** [-fo·lsga] f. rasende Afsindighed. **-frost** [-fros·t] n. hæftig Frost. **-hláka** [-h/au:ga, -h/au:ka] f. stærkt Tøvejr. **-hríð** [-hri·ð] f. hæftigt Regnskyl: *Þegar fjallstraumur hetir í æsihríðum rifið burtu það sem hélt steininum föstum* (II. II. 9). **-kaldur** [-kal·doϱ] a. meget kold. **-legur** [-lɛ·qoϱ] a. hæftig, hidsig, frygtelig: *brast á veður at höfðanum, svo æsilegt, að undrum þotti gegna* (JÞorkÞjs. 173); *gerðist nú hinn æsilegasti mannςnýr* (II. II. 100); *æsileg sótt,* hæftig Epidemi; — adv. *-lega.* **-málga** [-maul·ga] a. indec. snakkesalig (BH.).

æsing (-ar, -ar) [ai:siŋk] f. Ophidselse; Oprör; Agitation.

æsingamaður [ai:siŋgama:ðoϱ] m. **1.** *(maður, sem veldur æsingum)* Urostifter; Agitator. **2.** *(skapæstur maður)* Fanatiker.

æsingarmeðal [ai:siŋgarmɛ:ðal] n. Ophidselsesmiddel; Pirremiddel.

æsingsveður [ai:siŋsvɛ:ðoϱ] n. hæftig Storm.

æsingur (-s) [ai:siŋgoϱ] m. Ophidselse; Agitation; Gæring: *með æsingi,* med Nød og næppe (Sch.).

æsir (-is) [ai:sɪϱ] m. Opvækker; Tilskynder; Ophidser (Klopst. V. 180).

Æsir [ai:sɪϱ] mpl. af 1. **Ás.**

æska (-u) [ais·ga] f. **1.** Ungdom: *æskan gæddi hana glaðri lund.* **2.** *(æskuár)* Ungdom, Ungdomstid: *í æsku hans,* i hans Ungdomstid.

æskilegur [ais·gɪlɛ·qoϱ] a. önskelig, behagelig; — adv. *-lega.*

†æskingarson [ais·ɟiŋgaϱso:n] m. adopteret Sön.

æskja (ti) [ais·ɟa, ais·dɪ] vt. med gen. **1.** ønske: (Ordspr.) *þess, sem maður æskir sjer, á hann öðrum að æ.* (GJ.), hvad man ønsker sig selv, bör man ogsaa önske andre. — vi.: *æ. eftir e-u,* ønske n-t. — **2.** *æ. sjer,* spec. *(biðja beininga)* tigge (ASkaft.).

æsku aldur [ais·goal·doϱ] m. **1.** *(bernska)* Barndom. — **2.** *(æskuár)* Ynglingsalder, Ungdomsaar, Ungdomstid, Ungdom. **-ár** [-au:r] npl. Ungdomstid. **-bjartur** [-bjaϱ·doϱ] a. straalende af ungdommelig Skönhed. **-blóm** [-blou:m] n. blomstrende Ungdomsalder. **-blómi** [-blou:mɪ] m. blomstrende Ungdom. **-bragð** [-braq·ð, -braq·þ] n. = **ungæðisbragur. -brek** [-brɛ:k] npl. Ungdomsgalskaber. ***-brum** [-brY:m] n. Ungdomsblomstring: *og farin að fella fegursta æskubrumið* (JThMk. 91). **-draumur** [-drøy:moϱ] m. Ungdomsdröm. **-fagur** [-fa:qoϱ] a. ungdommelig skön. **-fegurð** [-fɛ:qørð] f. Ungdomsskönhed. **-fjör** [-fjö:r] n. Ungdomsfyrighed. **-gleði** [-glɛ:ðɪ] f. indec. Ungdomsglæde.

Æskulápur (-s) [ais·golau:bøϱ, -lau:pøϱ] m. npr. Æskulap.

æsku legur [ais·gølɛ·qoϱ] a. ungdommelig; — adv. *-lega.* **-leið** [-lɛi:ð] f. Ungdomsvandring. **-lýðsspillir** [-liðsbɪd·lɪϱ] m. Ungdomsfordærver. **-lýður** [-li:ðoϱ] m. Ungdom, unge Mennesker. **-líf** [-li:v] n. Ungdomsliv. **-ljettur** [-ljɛhdoϱ] a. ungdommelig let, ungdommelig munter. **-maður** [-ma:ðoϱ] m. Yngling, ungt Menneske. **-móður** [-mou:ðoϱ] m. Ungdomsmod, -fyrighed. **-mót** [-mou:t] n. Ungdommelighed, ungdommeligt Udseende. **-ósk** [-ou·s·k] f. Ungdomsønske. **-rit** [-rɪ:t] n. Ungdomsskrift. **-rjóður** [-rjou:ðoϱ] a. med Ungdommens Rødme. **-synd** [-sɪn·t] f. Ungdomssynd. **-skeið** [-sɟɛi:ð] n. = **æskualdur. -sterkur** [-sdɛϱ·gøϱ] a. ungdommelig stærk. **-tíð** [-ti:ð] f., **-tími** [-ti:mɪ] m. Ungdomsalder. **-vinur** [-vɪ:nøϱ] m. Ungdomsven. **-von** [-vo:n] f. Ungdomshaab. **-þrek** [-þrɛ:k] n. Ungdomskraft, ungdommelig Energi.

†æsli (-is, pl. ds.) [ais·lɪ] n. Aadsel.

†æsta (i) [ais·da] vt. med gen. fordre, forlange (Klopst. IV. 163).

†æstilegur [ais·dɪlɛ·qøϱ] a. tiltrækkende; yndig.

1. **æta (-u, -ur)** [ai:da, ai:ta] f. = *áta,* Spise.

2. **æta (ti)** [ai:da, ai:ta, aihdɪ] vt. radere, ætse; — pp. *ætandi,* ætsende.

ætamikill [ai:damɪ:ɟɪdλ, ai:tamɪ:ķ-] a. som der er meget Stof i: *ætamikið trje* (Strandir, Sch.).

ætarögn [ai:darög·v, ai:tar-] f. Smule, vistnok kun med Nægtelse: *ekki nokkur æ.,* ikke en Smule (ASkaft.).

ætasamt [ai:dasaṃt, ai:tasamt] an.: *þar er æ.,* der er meget med (tilfaldende) spiselige Ting: *er þar reka- og ætasamt* (MJSöguk. 431).

1. **æti (-is,** pl. ds.) [ai:dɪ, ai:tɪ] n. **a.** Spise, Føde; spiselig Ting: *síldin eltir ætið.* — *athuga æti í skanna* (Þ[illegible] III. 149) *komast í æti,* finde noget spiseligt, is. n-t lækkert el. som smager en. — **b.** spec. *(hræ)* Aadsel.

2. **æti** [ai:dɪ, ai:tɪ] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **jeta.**

æti björk [ai:dɪbjöϱ·k, ai:tɪ-] f. Eg med spiselige Frugter (II. I. 129). **-blaðka** [-blaþ·ga, -blað·ka] f. (paa Foreller) lille Finne lidt foran Halen.

ætíð [ai:ti·ð] adv. altid, stedse.

æti fífill [ai:dɪfi:vɪdλ, ai:tɪ-] m. = **túnfífill. -grafall** [-gra:vadλ] m. Ætsenaal. **-hvönn** [-χwön·, -kvön·] f. en Art af Kvan (archangelica officinalis). **-jurt** [-jYϱ·t] f. spiselig Plante. **-kóngur** [-kou·ŋ·goϱ] m. = *kubbi,* Konk. **-legur** [-lɛ·qoϱ] a. spiselig. **-lyf** [-lɪ:v] n. Ætsemiddel. **-list** [-lɪs·t] f. Ætsekunst. **-mosi** [-mo:sɪ] m. spiseligt Lav; — pl. *ætimosar,* spiselige Lavarter.

æting (-ar, -ar) [ai:diŋk, ai:t-] f. Ætsning.

ætinn [ai:dɪn, ai:tɪn] a. graadig, forslugen, som æder alt i Flæng: (Ordspr.) *soltinn í [illegible] kona get[illegible]* (GJ.), Sulten har [illegible] Huse [illegible] Føde [illegible] *maður, sem öllu [illegible]* (GJ.), det er en graadig Mand, der æder alt i Flæng; *hand vera ætna ber ei alltið hreina fæðu í munninn* (GJ.), ej förer altid graadig Mands Haand ren Føde til Munden.

æti rót [ai:dɪrou:t, ai:tɪ-] f. Rodfrugt. **-samlokur** [-sam·logoϱ, -lokoϱ] fpl. spiselige Muslinger (hvis Skaller hænger sammen, Østers osv.) (LFR. XIII. 84). **-sveppur** [-svɛhboϱ] m. Champignon, Mark-Champignon (psalliota campestris). **-tág** [-tau:(q)] f. (SvPRask 18) = **sætutág. -vatn** [-vahtv] n. Ætsevand. **-þang** [-þauŋ·k] n. coll. = **klóþang. -þari** [-þa:rɪ] m. spiselig Alge. **-þöngull** [-þöyŋ·gødλ] m. spiselig Bladtangstilk: *Ætiböngla, kjarna og kellingareyru má finna á fjörunni* (ÁM&PJV. II. 69).

ætla (a, 1. p. sg. præs. **ætla** el. **ætli** (Eyf.), pl. **ætlum)** [aihdla, ahdla, aihdløm, öhdløm] vt. og vi. **I. 1.** mene, tro, antage: *æ. aðra eins og sig,* tro, at andre er som en selv; (Ordspr.) *margur ætlar mig sig el. margur ætlar mann af sjer,* Tyv tror, at hver Mand stjæler; *æ. e-m e-ð,* [1]) mene n-t om en: *hann sagðist ekki vilja láta aðra sér það, að hafa áhrif á kosninguna* (GPSk. 201); [2]) stille Fordringer til en: *enginn ætli það öðrum, sem hann hefir ekki nokkuð af sjálfur* (Eimr. X. 139); *jeg æ. honum gott eitt,* jeg tiltror ham kun godt; *æ. sjer mikið,* tiltro sig selv store Ting; *æ. sjer til jafns við e-n,* anse sig selv for ens Ligemand (jfr. Árm. II. 136). — **2. a.** *(ákveða)* bestemme: *æ. e-ð til e-s,* agte at anvende n-t til n-t, bestemme n-t til Brug for el. ved n-t; *æ. e-n til e-s,* bestemme en til n-t; *æ. e-m e-ð, æ. e-ð handa e-m,* bestemme n-t til en, tiltænke en n-t; lægge n-t til Side for en; *ritstörf þau, er sýslumaður ætlaði honum* (JThMk. 424); *hann hefur víst ætlað mjer þessa sneið,* den Skose har han nok møntet paa mig; *jeg hafði ætlað honum að gera það,* jeg havde tænkt mig, at han skulde göre det; *æ. sjer e-ð,* tiltænke sig selv n-t; forbeholde sig selv n-t; *æ. sjer embætti,* have Øje paa et Embede til sig selv; *æ. sjer e-n,* forbeholde sig en (til at kæmpe med); (Ordspr.) *það hefur enginn, sem öðrum er ætlað* (GJ.), det faar ingen, som en anden skal have; — *það vinnur hver, sem ætlað er,* det gör enhver, som hans Bestemmelse er. — **b.** agte, have i Sinde: *hvert ætlarðu?* hvor skal du hen?; *hann ætlar norður með næstu ferð,* han har i Sinde at rejse til Nordlandet med næste Skibslejlighed; *hann ætlar að gera það á morgun,* han agter at göre det i Morgen; *hann ætlar þó ekki að fara að snjóa?* det er vel dog ikke Meningen, at det vil til at sne?; *það ætlar að rætast betur úr en á horfðist,* det lader til at ville gaa bedre end det saa ud til; *jeg held hann ætli að hafa það af,* jeg tror nok han kommer over det; *nei, jeg æ. ekki að vera að því,* nej, jeg synes ikke det er værd (at göre det); *æ. sjer til e-s staðar,* agte sig et Sted hen; *æ. sjer að gera e-ð,* have i Sinde at göre n-t, agte at göre n-t (= *æ. að gera e-ð);* (Ordspr.) *enginn dregur, þó ætli sjer, annars fisk úr sjó* (GJ.), ingen fanger andens Fisk, hvor gærne han end vil; *æ. sjer mikið,* have store Ting i Sinde. — **c.** lige skulle til n-t: *þegar hann ætlaði að hleypa af byssunni, fjekk hann högg á handlegginn, svo að kúlan misti marks;* — *þegar hana ætlaði að bera framhjá,* lige da hun passerede forbi (JÁÞj. I. 291); *æ. að fara að gera e-ð* el. *æ. að fara til e-s,* skulle til at göre n-t; *jeg ætlaði (nú) líka* (el. *að fara) að segja það,* jeg kunde heller ikke tro andet; det lød ogsaa utroligt! — **3.** med præp.: *æ. á e-ð,* [1]) (= *æ. upp á e-ð),* regne paa n-t, stole paa n-t: *má æ. á það,* derpaa kan man stole (JÁÞj. II. 555); *það er ekki á það (hann) að æ.,* det (han) er ikke til at stole paa el. man kan aldrig vide, hvor det (han) er; [2]) (= *ætlast á um e-ð)* kalkulere, beregne n-t; *það er ekki á að æ. um það,* man kan ikke spaa noget om det; *æ. e-m af,* passe paa, at en ikke arbejder over sine Kræfter: *það verður að æ. barninu af;* — *æ. sjer af,* tage sine Kræfter med i Betragtning, ikke overvurdere sine Kræfter, holde Maade: *ætti þá bæði hann og aðrir, sem hættir til að ýfirsjást í þessu efni, að æ. sjer dálítið af, og kveða ekki dýrra enn þeir orka* (JHall. 321); *æ. af e-u,* holde Maade med n-t; *þó skal þannig æ. af líkamans erfiði, að piltarnir örmagnist ekki* (LFR. XII. 66); *æ. fyrir e-u,* beregne rigeligt; *æ. fyrir saumi,* beregne Sömmerum; spec. beregne rigeligt for at være paa den sikre Side (med Henblik paa ev. indtrædende Uheld el. Tab): *Urðu menn jafnan að setja fleira á en ella mundi, til að æ. fyrir henni* (Eimr. XIII. 104); *æ. fyrir sjer,* have i Sinde at tage sig for: *hvað ætlarðu fyrir þjer í sumar?* — *æ. til e-s* = *æ. að fara til e-s* (ɔ: *að gera e-ð),* skulle til at göre n-t; *nú, æ. jeg ekki til þess?* naa, skal jeg maaske ikke lige til at göre det? (Mýrd. 377); *æ. upp á e-ð (e-n),* regne paa n-t (en), stole paa n-t (en): *æ. upp á liðsinni e-s,* stole paa, at en vil yde Hjælp. — **4.** præs. conj. *ætli* [aihdlɪ, ahdlɪ], brugt som adv. i Spörgesætninger, mon (= *skyldi): hvað æ. klukkan sje?* hvad mon Klokken er?; *hvað æ. hann ætli sjer (að gera)?* hvad mon han har i Sinde at göre (el. tage sig for)?; *„Viljið þér gera svo vel og skila til hans, að mig langi til að hafa tal af honum" [illegible] til það ekki!"* (ja, hvorfor ikke) (GFrÁtt. 50); *Nokkuð hefir þó stjórnin gert fyrir ykkur. Er ekki svo? — Fjandinn æ. það sé* (det er Pokkers lidt) (Eimr. VII. 176); *hvað æ. hann sje að hafa fyrir því!* hvorfor skulde han göre sig Ulejlighed med det! — **II.** refl. *ætlast: æ. á um e-ð,* beregne, kalkulere n-t, anslaa n-t efter Skøn: *það verður vara að æ. á um það,* [illegible] have n-t i Sinde: *Oddsseifur* [illegible] *sagði biðlunum hver hann sé og hvað hann ætlist fyrir* (Od. xvi); *æ. til e-s,* vente n-t: *hún hefur víst æ. til, að jeg byði sjer með;* — *æ. til hjálpar hjá e-m,* vente sig Hjælp hos en; *æ. til mikils af e-m,* stille store Fordringer til en; *það er til of mikils æ.,* det er for meget forlangt; *æ. til of mikils,* spænde Buen for höjt; *svo er til æ.,* det er Meningen, man har bestemt; *jeg ætlaðist svo til,* det var min Tanke.

ætlan (-ar, -ir) [aihdlan] f. = **ætlun.**

ætlanarmaður [aihdlanarma:ðoϱ] m. = **ætlunarmaður.**

ætli [a(i)hdlɪ] adv. se **ætla** I. 4.

ætlun (-ar, -anir) [aihdløn, -anɪϱ] f. **1.** *(álit)* Mening, Antagelse. —

2. *(hugboð)* Anelse om n-t fremtidigt: *það er æ. mín, að hann verði ekki langlífur,* jeg har en Anelse om, at han ikke vil leve længe; (Ordspr.) *æ. svíkur margan* (GJ.), Anelsen bedrager ofte. — 3. *(áform)* Forehavende, Forsæt.

ætlunar maður [aihdlønarma:ðøo̧] m. Mand, som kan se ind i Fremtiden (BH.). **-verk** [-vεo̧·k] n. Hværv, Opgave; Formaal, Bestemmelse.

ætna (a) [aihdna] vi. blive spiselig: *hákarlinn er farinn að æ.*

†ætni [aihdnı] f. indec. Graadighed (LFR. X. 111). **†-löstur** [-lös·døo̧] m. Graadighedens Lidenskab.

†ætska (-u, -ur) [aihtsga, ais·ga] f. = **ætt.**

†ætskaður [aihtsgaðøo̧, ais·g-] a. = **ættaður.**

ætt (-ar, -ir) [aiht] f. 1. Slægt, Æt, Stamme, Familie: *höfðingi ættarinnar; helstu ættir í Skagafirði.* — *vera af æ. e-s, eiga æ. sína að rekja til e-s,* nedstamme fra en; *frá honum er mikil æ. komin;* — *rekja æ. sína til e-s,* føre sin Slægt tilbage til en; *vera í æ. við e-n,* være i Slægt med en; overf. være af lignende Art som en; *telja sig í æ. við e-n,* regne sig for en Slægtning af en; *vera góðrar ættar* el. *af góðum ættum,* være af god Herkomst (god Familie); *af lágum ættum,* af ringe Herkomst; *hann er skörungur eins og hann á æ. til* (som hans Slægt); *e-ð liggur* (el. *er) í ættinni,* n-t er i Familien: *það er ekki að furða, þó hann yrði geðveikur, það liggur* (el. *er) svo mikil bráðsemi í ættinni;* — *e-ð gengur í ættir,* n-t (f. Eks. en Sygdom, en Begavelse osv.) er arveligt: *menn hjeldu áður, að holdsveiki gengi í ættir; listgáfa gengur oft í ættir;* — *í hvora æ. er hann skyldur þjer?* paa hvad Side er han beslægtet med dig?; *vera danskur í aðra æ.,* være dansk paa den ene Side; *vera systkinabörn í báðar ættir,* være Søskendebörn paa bægge Sider; *vera skyldur e-m í föðurætt (móðurætt),* være i Slægt med en paa fædrene (mødrene) Side; *fram í ættir,* tilbage i Slægten: *sækja e-ð langt fram í ættir;* (Talem.) *sverja sig í ættina,* ikke fornægte sit Ophav; *e-m er illa í æ. skotið,* en er et mislykket Skud paa sin Stamme; *honum er illa í æ. skotið* (han ligner ikke sine (Forfædre)), *ef hann reynir ekki að ráða fram úr því;* — (Ordspr.) *ilt er í æ. (allra) gjarnast* (el. *gengast),* ondt arves lettest. — 2. (bot., zool.) Familie (familia). — †3. = 1. átt 1.

ættaður [aihdaðøo̧] a. nedstammende fra: *æ. af Norðurlandi,* af en nordlandsk Familie; *æ. ofan úr Borgarfirði,* af en borgfjordsk Familie; *vera vel æ.,* være af god Familie.

ættamót [aihdamoᵘ:t] n. = **ættarmót.**

†ættar arfar [aihdarar·vao̧] mpl. Slægtninge (Klp. IV. 99). **-auki** [-öy:ɡı, -öy:ķı]m. Slægtens Forøgelse, Forplantning. **-blómi** [-bloᵘ:mı] m. Slægtens Pryd (JHall. 48) = *ættarlaukur.* **-ból** [-boᵘ:l] n. Slægtssæde: *æ. Mýramanna* (Odds. I. 214). **-bót** [-boᵘ:t] f. en falden Families Oprejsning (BH.). **-bragð** [-braq·ð, -brag·þ] n. 1. *(ættarbragur)* Familietræk. — 2. = *ættarmót.* **-bragur** [-bra:qøo̧] m. Sædvane i en Slægt; en Slægts særegne Væsen el. Maade at være paa. **-bætir** [-bai:dıo̧, -bai:tıo̧] m. Ætforbedrer, en Mand, som udmærker sig fremfor sin øvrige Slægt. **-dramb** [-dram·p] n. Slægtsstolthed. **†-eðli** [-εð·lı] n. Oprindelse: *æ. (etymon) glósunnar* (LFR. II. 104). **-eign** [-εig·v] f. Slægtsejendom. **-einkenni** [-εiŋ·ķεnı] n. Slægtsejendommelighed. **-fylgja** [-o̧-fıl·ɡa] f. 1. a. *(ættfylgja)* nedarvet Særkende for en Slægt. — b. hvad der bliver i Slægten: *ekki er peningurinn ættð æ.,* ej bliver Pengene altid i Slægten (Málshb. 68). — 2. *(fylgja)* Genius el. Spøgelse, der følger en Slægt. **°-fold** [-fol·t] f. = **ættjörð.** **-gifta** [-r-ɡıf·da] f. Slægtslykke, Held, som følger en Familie. **-grein** [-grεi:n] f. Slægtsgren. **-gripur** [-grı:bøo̧, -grı:pøo̧] m. Familiestykke. **-haugur** [-o̧-(h)öy:qøo̧] m. en Families Gravhöj. **°-hláka** [-(h)λau:ga, -(h)λau:ka] f. Tøvejr, hidrörende fra varm Vind, der blæser fra en bestemt Retning: *æ. úti var,* | *sem ísinn grennti* (StÓl. '23, 4). **-höfðingi** [-(h)öv·ðiŋɡı, -(h)öb·ð-] m. Stammehøvding; Hovedet for en Slægt. **-högg** [-(h)ök·] n. Drab paa en Slægtning; en fremragende Slægtnings Dødsfald; stor Skade for en Slægt. **-jörð** [-r-jör·ð] f. = **ættjörð.** **-kvistur** [-o̧-kvıs·døo̧] m. Skud af en Slægt (BóluHj. 161). **-land** [-r-lan·t] n. = **ættland.** **-laukur** [-löy:gøo̧, -löy:køo̧] m. Pryd for sin Familie. **-mark** [-maq·k] n. 1. = *ættarmerki* 1.: *Hann var stórleitur og lafði neðri vörin á honum. Það var æ.* (Huld II. 38). — 2. *(fjármark ættar)* Øremærke, som nedarves i en Slægt. **-merki** [-mεo̧·ɡı] n. 1. *(ættareinkenni)* Slægtsmærke. — 2. Slægtsvaaben: *hann skoðaði ættarmerkið á innsiglinu.* **-mont** [-mov·t, -mon·t] n. Slægtsvigtighed. **-mót** [-moᵘ:t] n. Familielighed, Slægtskabslighed: *það er greinilegt æ. með e-m.* **-nafn** [-nab·v] n. Slægtsnavn, Familienavn. **-óðal** [-oᵘ:ðal] n. Slægtsgaard. **-óvinur** [-oᵘ:vınøo̧] m. Arvefjende. **-prýði** [-o̧-pri:ðı] f. indec. en Slægts Pryd. **-rjettur** [-a-rjεhdøo̧] m. nedarvet Ret. **-saga** [-o̧-sa:qa] f. en Slægts Historie. **-skaði** [-sga:ðı] m. Skade for en Slægt. **-skarn** [-sga(r·)dv] n. vanartet Slyngel: *Skilurðu það, ættarskarnið þitt?* (GPSk. 20). **-skömm** [-sgöm·] f. 1. Skam for Slægten (Familien); (Ordspr.) *sá verður æ., sem illum föður er verri* (GJ.), den bliver en Skam for Slægten, der overgaar sin Fader i Ondskab. — 2. Skarnsslægt: *bóndi sagði henni* (ɔ: *Skottu), að hún skyldi fylgja ættarskömminni* (JÁÞj. I. 372). **-sómi** [-soᵘ:mı] m. Ære for Slægten. **-spilling** [-sbıd·liŋk] f. Fordærvelse af en Slægt. **-spillir** [-sbıd·lıo̧] m. = **ættarskömm** 1. **-stafur** [-sda:vøo̧] m. = **ættstafur.** **-stofn** [-sdob·v] m. 1. *(ættstofn)* Stamme, Slægtstamme. — 2. *(ættfaðir)* Stamfader (BH.). **-svipur** [-svı:bøo̧, -svı:p-] m. = **ættarmót.** **-tal** [-ta:l] n. = *ættartala: Önnur ættartöl nefna hana Ingibjörgu* (SvPBjP. 15). **-tala** [-ta:la] f. Slægtregister, Stamtavle; Genealogi. **-torfa** [-tor·va] f. Slægtens Grund: *allir hafa stigið á sína ættartorfu* (Málshb. 29). **-tölubók** [-tö·løboᵘ:k] f. Stambog. **-tölumaður** [-tö·løma:ðøo̧] m. Genealog: *kominn beint frá Agli Skallagrímssyni segja ættartölumennirnir* (EKvOf. 123). **°-þel** [-þε:l] n. Slægtsfølelse. **-æxling** [-r-aiχ·sliŋk] f. Slægtens Mangfoldiggørelse.

ætt bálkur [aihtbauλgøo̧, -baulkøo̧] m. 1. = *ættbogi.* — 2. (bot., zool.) Orden (ordo). **-blendingur** [-blεndiŋgøo̧] m. Halvblod. **-bogi** [-boi·jı] m. Afkom, Slægt; Linje, Gren af en Slægt. **-borg** [-bork] f. Fødeby. **-borinn** [-bo·rın] a. baaren, født: *æ. til e-s,* født til n-t, berettiget til n-t ved Fødsel; *vel æ.,* af god Herkomst. **-bróðir** [-broᵘ·ðıo̧] m. Stambroder: *þekkingu á ástandi allra ættbræðra vorra* (NF. I. v). **-bugur** [-by·qøo̧] m. Slægtskab i Sidelinjer. **-drembinn** [aihdrεmbın] a. anestolt.

ætterni (-is) [aihdεrdnı] n. Familie, Slægt; Afstamning: *telja æ. til e-s,* føre sin Slægt tilbage til en; *vita ekkert um æ. e-s,* ikke vide n-t om ens Familie.

ætternisstapi [aihdεrdnısda:bı, -sda:pı] m. ›Slægtsklippen‹ (mytisk Klippe, se *Gautreks saga* 1, 2): *ganga fyrir ætternisstapa* (egl. styrte sig ned af Slægtsklippen ɔ:) dræbe sig selv; dø.

ætt faðir [aihtfa·ðıo̧] m. Stamfader. **-festur** [-fεsdøo̧] a. hvis Slægts Rødder er fastgroede: *kyn ... sem ættfest í Vínlandi enn kann að tala Eiríks og Þorfinns mál* (EBenVog. 142). **-fylgja** [-fılɡa] f. = **ættarfylgja.** **-fólk** [-foᵘλk, -foᵘlk] n. Slægt, Slægtninge. **-frjóvgun** [-frjoᵘvgøn, -frjoᵘg-øn] f. (bot.) Sambyrd. **-fróður** [-froᵘ·ðøo̧] a. slægtkyndig, i Besiddelse af genealogiske Kundskaber. **-fræði** [-frai·ðı] f. indec. Genealogi. **-fræðilegur** [-fraiðılε:qøo̧] a. genealogisk. **-fræðingur (-s, -ar)** [-frai·ðiŋgøo̧] m. Genealog. **-fræðisbók** [-fraiðısboᵘ:k] f., **-fræðisrit** [-fraiðısrı:t] n. genealogisk Skrift. **-fugl** [-fvgλ] m. Fugl af samme Slægt. **-færa** [-fai·ra] vt. 1. føre til Slægtskab: *það væri eflaust mögulegt að ættfæra marga leiki og listir til útlendra leikja og lista* (paavise Slægtskabet mellem) (ÓDavSk. 32). — 2. *(kenna e-m barn)* udlægge som Barnefader (BH.). **-færsla** [-faio̧sla] f. 1. Paavisning af Slægtskab. — 2. Adoption. — 3. Udlæg som Barnefader. **†-gangur** [-gauŋgøo̧] m. Arvefølge. **-gengi** [-ɡεiŋɡı] n. Arvelighed. **-gengisfar** [-ɡεiŋɡısfa:r] n. Arvelighedsforhold (Kölpin Ravn 32). **-gengisfræði** [-ɡεiŋɡısfrai:ðı] f. indec. Genetik. **-gengur** [-ɡεiŋgøo̧] a. arvelig; som særkender en Slægt: *ilt er ættgengast* (SchMál.), *ilt er ætt gjarnast* (SchMál.) = *ilt er í ætt gengast* (el. *gjarnast),* se *ætt.* **-góður** [-goᵘ·ðøo̧] a. af god Slægt. **-gæði** [-ɡai·ðı] npl. Höjbyrdighed. **-göfgi** [-gövɡı] f. indec. fornem, höj Byrd. **-göfugur** [-gö·voqøo̧] a. ætstor, höjbyrdig, af fornem Familie. **-hagabændur** [-(h)aqabain·døo̧] mpl. Stavnsbønder (Odds. II. 2, 60). **-hagi** [-(h)ai·jı] m. = **átthagi.** **-hringur** [-(h)o̧iŋgøo̧] m. Stamtavle: *misjafnt eru ætthringar fagrir* (Málshb. 234).

ætti [aihdı] 1. og 3. p. sg. imp. conj. af **eiga.**

ættingi (-ja, -jar) [aihdiŋɡı] m. Slægtning.

ættingur (-s) [aihdiŋgøo̧] m. Vind fra en bestemt Retning, spec. Nordenvind, mods. *hafgola* (Eyf.) (BrJBóluHj. 19).

ættjarðar ást [aihdjarðaraus·t] f. Fædrelandskærlighed, Patriotisme. **-kvæði** [-o̧-kvai:ðı] n. = **ættjarðarljóð.** **-laus** [-r-löy:s] a. = **ættjarðarvana.** **-ljóð** [-ljoᵘ:ð] n. Fædrelandssang. **-vana** [-va:na] a. indec. som er uden Fædreland, hjemløs: *æ. útlendingur.* **-vinur** [-vı:nøo̧] m. Fædrelandsven, Patriot.

ætt jöfurstjórn [aihdjövo̧sdjoᵘr·dv] f. Patriarkat. **-jörð** [-jörð] f. Fædreland. **-kona** [-t-ko·na] f. kvindelig Slægtning: *verða brotlegur með ættkonu sinni* (Alþb. 1685, Nr. 37). **-kvísl** [-kvisλ] f. 1. (Gren af en) Slægt, Familie: *er mikil æ. af honum komin.* — 2. (bot., zool.) Slægt (genus). **-land** [aihdlant] n. = *ættjörð: öllum er skylt æ. að verja* (Málshb. 422). **-leggur** [-lεg·øo̧] m. Slægtlinje, Slægt. **-leiða** [-lεi·ða] vt. 1. *(taka sjer í sonar (dóttur) stað)* adoptere, ætlede. — 2. kuldlyse: *æ. barn,* kuldlyse et Barn. — 3. (gramm.) derivere, ætføre. **†-leiðandi (-a, -endur)** [-lεi·ðandı] m., **†-leiðari (-a, -ar)** [-lεi·ðarı] m. Ætleder. **-leiðing** [-lεi·ðiŋk] f., jfr. *ættleiða.* 1. Adoption, Ætledning. — 2. Kuldlysning. — 3. Derivation, Ætføring **-leiðingarsonur** [-lεiðiŋgaro̧so:nøo̧] m. Adoptivsön. **-leiðingur (-s, -ar)** [-lεi·ðiŋgøo̧] m. adopteret Person, Adoptivbarn. **-leiðsla** [-lεiðsla] f. = **ættleiðing.** **†-leiðslumaður** [-lεiðsløma:ðøo̧] m. Ætleder. **-leifð** [-lεivð, -lεibþ] f. Fædrenegods, Fædrenegaard. **-leysingur (-s)** [-lεi·siŋgøo̧] m. en, som er uden Slægtninge; (metr.) om en Strofe, som ikke kan henføres til de sædv. Klasser (HSig. 38). **-lerast** [-lε·rast] vrefl. vanslægte. **-leri (-a, -ar)** [-lε·rı] m. vanslægtet Person. **°-lið** [-lı·ð] n. Menneskehed (LFR. XIV. 279). **-liður** [-lı·ðøo̧] m. Slægtled; Generation. **-maður** [-ma·ðøo̧] m. Slægtning. **-mannalaus** [-manaløy:s] a. uden Slægt. **-menni (-is,** pl. ds.) [-mεn·ı] n. Slægtning (Skírn. VI. 41). **-móðir** [-moᵘ·ðıo̧] f. Stammoder. **-mót** [-moᵘ·t] n. = *ættarmót,* Familielighed; Slægtskab. **-nafn** [-nabv] n. = **ættarnafn.** **-niður** [-nı·ðøo̧] m. Efterkommer, Descendent. **-rækinn** [-rai·ɡın, -rai·ķın] a. frændekær; hjælpsom overfor sin Slægt. **-rækni** [-raihgnı] f. indec. Slægtfølelse, Hjælpsomhed overfor Slægtninge. **-slóð** [-t-sloᵘ·ð] f. Afkom. **-smár** [-smau·r] a. lavbyrdig, vanbyrdig. **-smæð** [-smai·ð] f. lav Byrd (Herkomst), Vanbyrdighed. **-speki** [-sbε·ɡı, -sbε·ķı] f. indec. 1. *(fróðleikur um ættir)* genealogiske Kundskaber. — 2. *(ættfræði)* Genealogi. **-spjöll** [-sbjödλ] npl. uægte Fødsel; lav Afstamning. **-sprengi (-is,** pl. ds.) [-sbrεiŋɡı] n. Afkom. **°-stafur** [-sda·vøo̧] m. 1. Gren af en Slægt. — 2. Medlem af en Slægt. **-stofn** [-sdobv] m. Slægt. **-stór** [-sdoᵘ·r] a. = *ættgöfugur: Foreldrar hans voru bæði ættstór* (SNordSnSt. 1). **-stuðull** [-sdʏ·ðødλ] m. 1. *(ættstafur)* Gren af en Slægt. — 2. *(atkvæðamaður í ættinni)* en Families Støtte, fremragende Medlem af en Slægt. **-stæri** [-sdai·rı] f. indec. = **ættgöfgi.** **-stöð** [-sdö·ð] f. Fædrehjem; Hjemstavn; Fødested, Fødeby. **-sæld** [-sailt] f. Slægtsfrodighed (BHAt. 174). **-víg** [-d-vi·g] n. Drab paa ens Slægtning. **-vís** [-vi·s] a. = **ættfróður.** **-vísi** [-vi·sı] f. indec. = **ættfræði.** **-þorp** [-t-þoo̧p] n. Fødeby, Flække, hvor en er født. **-þróun** [-þroᵘ·øn] f. Phylogenesis (ÁBjSál. § 55).

ætuáll [ai:døaud·λ, ai:tø-] m. spiselig Aal (JÓlGrv. cit. i ÞThLfr. II. 317).

ætur [ai:døo̦, ai:tøo̦] a. spiselig.

ætzk- [aihtsk] = **ætsk-**.

æva- [ai:va] se **æfa-**.

æ varandi [ai:va·randɪ] a. stedsevarende. **-varanlegleiki** [-varanlɛq-lɛi:ɟɪ, -lɛi:ƫɪ] m. stadig Vedvaren. **-verandi** [-vɛ randɪ] a. evigværende, evig.

ævi [ai:vɪ] se **æfi.**

ævin legur, -lega [ai:vɪn·lɛ qøo̦, -lɛ qa] se **æfinlegur, -lega.**

ævinnur [ai:vɪn·øo̦] a. stedsevarende, evig.

†æxa (ti) [aiχ·sa] vt. lade vokse, formere.

æxl (-s, pl. ds.) [aiχ·sλ] n. = **æxli.**

æxla (a) [aiχ sla] vt. †1. a. *(auka)* lade vokse, gøre större. — b. forøge, formere, forplante: *æ. kyn sitt*, forplante sig. — 2. indpode: *æ. teinung á tréé*; — *æ. jarðarber*, aflægge Jordbær. — 3. refl. *æxlast*. a. forplante sig: *æ. og margfaldast*. — b. (Talem.): *æ. til*, træffe sig: *um þetta leyti æxlaðist svo til* (hændte det sig) *að* ... (Eimr. III. 43). — c. *(verða að æxli)* blive til en Knude el. Svulst.

æxli (-is, pl. ds.) [aiχ·slɪ] n. Udvækst (f. Eks. paa Legemet); Svulst.

æxli hnýði [aiχ·slɪhvi:ðɪ] n. Yngleknold (SStPlt.). **-knappur** [-knahbøo̦] m., **-korn** [-kod·v, -kor·dv] n. (bot.) Yngleknop (bulbillus). **-laukur** [-löy:gøo̦, -löy:køo̦] m. (bot.) Ynglеløg (SStPlt.).

æxling (-ar) [aiχ·sliŋk] f. Formering.

æxlingur (-s, -ar) [aiχ·sliŋgøo̦] m. (bot.) Aflægger.

æxlun (-ar, -anir) [aiχ·sløn, -anɪo̦] f. Forplantning.

æxlunarfæri [aiχ·sløna̦o̦fai:rɪ] npl. Parringsorganer; Forplantningsredskaber.

†æzli (-is, pl. ds.) [ais·lɪ] n. = **æsli.**

Ö

ö [ö:], det isl. Alfabets 34. Bogstav, udtales som:

1. [ó:]: *ör* [ó·r], *örvar* [ór vao̦], *von* [vó·n], *tvo* [tvó·]; *þröngur* [þröŋ·gøo̦] (Vf.).

2. [öy] foran *ng* og *nk* (dog ikke paa Vestlandet): *öngull* [öyŋ·gødλ], *þröngur* [þröyŋ gøo̦]; *hönk* [höyŋ k, höyŋ k]; endvidere i Ordet *flöjel* [flöy:jɛl].

3. Forb. *ög* foran *i* udtales som [öy], undtagen paa Østlandet, hvor Udtalen er [ö]: *lögin* [löy:jɪn, lö:jɪn (Af., Skaft.)].

Lyden er dels lang, dels kort, se de ovenstaaende Ekspl.

Forkortelser: *ö.* = *ögn*, Milligram; *ört.* = *örtog*, Dekagram; *m. ö. o.* = *með öðrum orðum*, med andre Ord.

öðlast (a) [öð·last] vrefl. 1. faa, opnaa, naa: *öðlast eilífa sælu*. — †2. vokse (ifølge sin Natur): *henni öðlaðist sóttin*, Sygdommen tog til (BH.).

öðli [öð·lɪ] n. (jfr. *eðli)* Oprindelse: *frá alda ö.*, fra Arilds Tid.

öðlingur (-s, -ar) [öð·liŋgøo̦] m. *1. *(þjóðhöfðingi)* Konge, Fyrste. — 2. *(göfugur maður)* ædelt Menneske: *hann er mesti ö.* — 3. *(geðprúður maður)* Person af rolig og mild Karakter: *ö. í skapi*. — 4. (zool.) en Slags Musling (mytilus phaseolinus) (GBárð.).

öðlun (-ar) [öð·løn] f. Opnaaelse, Erhværvelse.

öðru hverju [öð roχwʏr jo, -kvʏr·jo, -χwɛr jø, -kvɛr jø] adv., **-hvoru** [-χwo:rø, -kvo:rø, -kvʏ·rø] adv. af og til, se *annar*.

öðrum [öð·røm] dat. pl. af **annar.**

öðru megin [öð·rømɛi:jɪn] adv. paa den ene Side. **-vísi** [-vi:sɪ] a. indec. og adv. anderledes.

öðu [ö:ðø] cobl. sg., **öður** [ö:ðøo̦] pl. af **aða.**

öðu skel [ö:ðøsgɛ:l] f. = **aða.** **-skeljaþang** [-sgɛljaþauŋ·k] n. (bot.) Rødalge (rhodomela lycopodioides).

öfga (a) [öv·qa] vt. og v. impers. †1. *(snúa öfugu)* stille i bagvendt Orden. — 2. *(afbaka)* fordreje. — 3. *(ýkja)* overdrive. — 4. impers. *(breytast)* forandres: *öllu öfgar*, alt forandres til det værre (BH.).

öfga fenginn [öv·gafɛiŋ·gɪn] a., **-fullur** [-fʏd·løo̦] a. fuld af Overdrivelser, tilböjelig til Overdrivelser; fanatisk. **-maður** [-ma:ðøo̦] m. Person, tilböjelig til Overdrivelser.

öfgar [öv·gao̦] fpl. 1. *(ýkjur)* Overdrivelse(r): *það eru engar ö.* — 2. Yderligheder, Ekstremer: *fara út í ö.*; — *skamt er öfganna milli*, Modsætningerne mødes (jfr. l. extrema se tangunt, fr. les extrêmes se touchent); *gera ö. úr e-u*, sætte n-t paa Spidsen.

öfgulegur [öv·gølɛ·qøo̦] a. overdreven; urimelig (BH.).

†öfgur [öv goo̦] a. = **öfugur.**

†öfynda (a) [ö:vɪnda] vt. = **öfunda.**

öfl [öb·λ] pl. af **afl.**

öflga (a) [öv·lga] vt. göre stærk; — refl. *öflgast*, blive stærk; samle Kræfter; rejse sig med Kraft, tage til.

öfluglega [öb·løqlɛ·qa] adv. kraftigt.

öflugur [öb·løqøo̦] a. kraftig, mægtig; stærk; — an. *öflugt* som adv., kraftigt, mægtigt, stærkt; — comp. *öflugar*, kraftigere, med større Kraft.

öflun (-ar, aflanir) [öb·løn, ab·lanɪo̦] f. = *aflan*, Erhværvelse, Anskaffelse.

öfra (a) [öv·ra] vt. med dat. true (BH.).

öftrun (-ar, aftranir) [öf·drøn, af·dranɪo̦] f. det at holde tilbage; Hindring, Standsning, Forebyggelse.

öfug bæn [ö:voqbai:n] f. fordrejet Bøn: *með öfugbænum og sálarsýnd* (EBenHr. 131). **-dæmi** [-dai:mɪ] n. forkert Dom (Milt. 290). **-egglaga** [-eg·laqa] a. indec. (bot.) omvendt ægformet (obovatus). **-flíri** [-χ-fli:rɪ] m. = **körtuflóki.** **-heilagfiski** [-(h)ɛi:la(χ)fɪsɟɪ] n. Vrangflynder. **-hjartlaga** [-ȹao̦·dlaqa] a. indec. (bot.) omvendt hjærteformet (obcordatus). **-hlíri** [-(h)λi:rɪ] m. = **öfugflíri.** **-yrði** [-q-ɪrðɪ] npl. forkerte Udtryk: *hentu menn mjög gaman að ö. Bjarna* (JÞorkÞjs. 138). **-lega** [-lɛ·qa] adv. bagvendt, kejtet, akavet (JÁÞj. I. 619), *Verkið gekk seint og heldur ö.* (ÞGjUf. 99). **-líki (-is,** pl. ds.) [-li:qɪ, -li:ƫɪ] n. Misfoster. **-lyndur** [-lɪn·døo̦] a. vranten, vanskelig at omgaas. **-mæli** [-mai:lɪ] n. 1. *(rangmæli)* forkert Udtryk. — 2. bagvendt Strofe. — 3. urimelig Paastand. **-mælt** [-maiλ·t] an. = **refhvörf.** **-nafni** [-nab·nɪ] m. »omvendt Navne«, en, hvis Døbenavn er det samme som en andens Faders Navn og hvis Faders Navn er som den andens Døbenavn el. omvendt: *Hugsa þeir ekki dýpra þessir tveir öfugnafnar* (ɔ: *Jón Magnússon og Magnús Jónsson*), *eða þorðu þeir ekki að segja sannleikann* (Alþýðubl. '21, 71, S. 4, Sp. 2). **-nefni (-is,** pl. ds.) [-nɛb·nɪ] n. forkert Benævnelse: *íslensk ö., hugleidd í fjórðu burtfararminning ens lofsverða landshöfðingja sál. sýslumanns Vigfúsar Schevings* (JÞorl. II. 274). **-nýrlaga** [-nir·laqa] a. indec. (bot.) omvendt nyreformet (obreniformis). **-ráð** [-rau:ð] n. forkert Raad. **-ráður** [-rau:ðøo̦] a. som giver forkerte Raad. **-sýnn** [-χ-sid·v] a. forkert seende: *öfugsýnum í augum* (Milt. 162). **-snáða (-u, -ur)** [-snau:ða] f. Lam, der har mistet sin Uld, naar det kommer fra Bjærggræsgangene (Af., Sch.). **-snáði** [-snau:ðɪ] m. 1. a. Lam, hvorpaa Haarene vender forkert ved Fødselen og som skifter Uld det förste Foraar, det lever (Árn.). — b. et Faar, der mister sin Uld om Efteraaret (Snæf., Skaft.). — 2. a. *(vanþrifaskepna)* Vantrivning. — b. *(ógerðarlegur maður)* Splejs (Árn.). **-snoð** [-sno:ð] n. (Af.) = **öfugsnáða.** **-snoði (-a, -ar)** [-sno:ðɪ] m. (Árn.) = **öfugsnáði.** **-snoðskind** [-snoðsƫɪn·t] f. (Af.) = **öfugsnáða.** **-snúður** [-snu:ðøo̦] m. forkert Snoning; overf.: *En fjarlægðin mýkir úr honum* (ɔ: *óm vindanna) og tekur af honum öfugsnúðinn* (GFrÁtt. 10); *Þeim ritgerðum er rangt að svara sem gerðar eru með öfugsnúði utúrsnúninga* (GFr. i Lögr. '16, 94). **-straumur** [-sdröy:møo̦] m. (EBenHafbl. 22), **-streymi (-is,** pl. ds.) [-sdrɛi:mɪ] n. 1. forskellige Strömningers Sammenstød, Hvirvel, Strömkobling. — 2. overf. a. *(afturför)* Tilbagegang (Eimr. X. 123). — b. Forkerthed, forkert Tankegang, forkert Opfattelse: *við öfugstreyminu sem lýsir sér í þessu, verður að gjalda mjög varhuga* (Ísaf. '13, 76, 1, Sp. 2). **-streymur** [-sdrɛi:møo̦] a. strömmende i forkert Retning, hvirvlende. **-tak** [-ta:k] n. forkert Greb: *með kraptinn, sem eyðist í öfugtök* (EBenVog. 157). **-uggaskapur** [-q-ʏg·asga:bøo̦, -sga:p-] m. Tværdriveri, Egensindighed, Særhed. **-uggi** [-ʏɟ:ɪ] m. 1. et Slags Færskvandsfisk (Forel?), hvis Finner man siger vender imod hinanden (siges i Alm. at være giftig) (BH.). — 2. Menneske, som er anderledes end andre i Ord og Mening, Tværdriver, Særling (Rang.).

öfugur [ö:voqøo̦] a. 1. a. bagvendt: *ríða ö. á asna*; — *slá til e-s öfugri hendi*, slaa til en med Bagen af Haanden. — b. baglængs: *hann gekk ö. í kringum skemmuna*, han gik baglængs rundt omkring Pakhuset; *falla, kastast ö.*, falde baglængs (jfr. Eimr. XIII. 11); *hann var rekinn ö. aftur*, han blev jaget baglængs tilbage; — ogs. overf.: han fik et rent Afslag; *hann kom ö. út aftur*, han kom baglængs ud igen. — c. omvendt: *í öfugri röð*, i omvendt Orden; *öfug þríliða*, omvendt Reguladetri; *þetta er öfugt við það, sem er hjá okkur*, dette er det omvendte af, hvad der er Tilfældet hos os, det omvendte er Tilfældet hos os; *þetta er öfugt við það, sem þú sagðir*, dette stemmer ikke med, hvad du sagde. — d. *(úthverfur)* omvendt, med Vrangen ud: *fara í sokkana öfuga*. — e. *(um skrúfur)* venstreskaaren. — 2. a. *(rangur)* forkert, urigtig: *þetta er öfug aðferð*; — *virða e-n öfugt*, misforstaa en (jfr. Klopst. VII. 278); (Talem.) *þetta stendur eitthvað öfugt fyrir þjer* (el. *í höfðinu á þjer)*, det har du ikke rigtig forstaaet. — b. bagvendt, aved: *þetta er e-ð svo öfugt fyrir mjer*. — 3. *(óvinveittur)* uvenskabelig, fjendtlig: *Enn eg gjöre varla ráð fyrir að neirn mune svo ö. ... að mér misunni fyrir sannmæli* (Hist. III. 163); *jeg hef aldrei öfugt orð til hans talað*, jeg har aldrig talt et fjendtligt Ord til el. om ham: *Eg veit ekki til, að eg hafi mína ráðherratíð mælt öfugt orð um sýslumenn eða aðra embættismenn* (Alþ. '11, B. II. 717); *líta e-n öfugu auga* el. *líta til e-s öfugum augum*, se skævt til en. — 4. n. *öfugt* som adv.: a. bagvendt, omvendt: (Talem.) *e-ð stendur öfugt í e-m*, en har faaet n-t paa tværs i Halsen: *Eg ætlaði bara að leiðrétta það, sem virðist standa öfugt í háttv. þm.* (Alþ. '11, B. II. 1424); *öllu (er) snúið öfugt þó*, alt er anderledes, end det burde være. — b. *(afturábak)* baglængs. — c. *(skakt)* forkert, urigtigt. — d. *(gagnkvæmt)* omvendt.

öfugvindi (-is) [ö:voqvɪn·dɪ] n. Modvind.

öfund (-ar) [ö:vont] f. 1. Misundelse: (Ordspr.) *ö. er auðnu fylgjari* (GJ.), gaar Lykkens Vogn godt, da hænger Skarn og Avind ved Hjulet; *árla rís ö.*, Avind staar tidlig op; *e-m leikur ö. á e-u*, en misunder en paa Grund af n-t. — †2. *(hatur)* Had, Fjendskab, Avind.

öfunda (a) [ö:vonda] vt. 1. misunde: *ö. e-n af e-u*, misunde en n-t. 2. refl. *öfundast*: a. *ö. við e-n (út af el. yfir e-u)*, være misundelig paa en (paa Grund af n-t). — b. pass. blive misundt: (Ordspr.) *betra er að ö. af mörgum en aumkast af mörgum* (GJ.), bedre at blive misundt af mange

end at ynkes af mange. — †3. *(hata)* hade — 4. ppr *öfundandi*, misundelsesværdig; sædv. i nægtende Forb.: *hann er ekki ö. af því*.

öfundar andi [ö:vøndaran·dı] m. Misundelsesaand. **-auga** [-öy:qa] n. misundeligt Øje(kast). **†-bót** [-boᵘ:t] f. Bøde for at slaa Modstanderens Hest i en Hestekamp (Eimr. IX. 37). **-bragð** [-braq·ð, -brag·þ] n. hadefuld Streg (udsprungen af Misundelse el. Had), Avindskneb. **-eldur** [-ɛl·døɋ] m. Misundelsens Ild, Misundelsens Lidenskab. **-flokkur** [-ɋ-flohgøɋ] m. fjendtlig Flok, fjendtlig Skare. **-fullur** [-fYd·løɋ] a. fuld af Misundelse. **-hrókur** [-a-hɋoᵘ:gøɋ, -hɋoᵘ:køɋ] m. Avindsmand: *Ö., sá áður var getið, meinlygi hafði | marga diktað* (JGuðm. i Safn V. 3, 72). **-högg** [-ɋ-(h)ök·] n. Slag, tilföjet af Misundelse. **-krókur** [-kroᵘ:gøɋ, -kroᵘ:k-] m. = **öfundarbragð.** **-laus** [-r-löy:s] a. fri for Misundelse; (Ordspr.) *ekki spillir kirkju öfundarlaust blóð*, ej vanhelliges Kirken ved udost Blod, naar uden fjendtlig Hensigt det er sket. **-maður** [-ma:ðøɋ] m. Avindsmand. **-sýki** [-ɋ-si:ɡı, -si:§ı] f. indec. = **öfundsýki.** **-skjöldur** [-ɋ-sɡöl·døɋ] m. Avindskjold, Landsforræderi: *bera öfundarskjöld*, føre Avindskjold (BH.). **-verður** [-r-vɛr·ðøɋ] a. = *öfundsverður*, misundelsesværdig. **-verk** [-r-vɛɋ·k] n. misundelig Handling, avindsfuld Gærning; Gærning, der paadrager Gærningsmanden Fjendskab.

öfund gjarn [ö:vontɡad·v, -ɡar·dv] a. misundelig. **-kent** [-ɟ... -ɟɛn·t] an.: *e-m er ö. til e-s*, en nærer Misundelse til el. fjendtlig Sindelag mod en. **-laus** [-d-löy:s] a. **1.** ikke misundt: *það er öfundlaust af mjer*; (Ordspr.) *aumur er ö. maður*. — **2.** *(sem öfundar ekki)* uden Avind el. Misundelse. **-samlega** [-t-sam·lɛqa] a. med Misundelse. **-samur** [-sa·m-øɋ] a. **1.** *(öfundsjúkur)* misundelig. — †**2.** *(sem vekur fund)* udsat for Misundelse el. Had: *öfundsamt verk*, Gærning, som vækker Mishag, Had el. Misundelse. **-semi** [-sɛ·mı] f. indec., **-sýki** [-si:ɡı, -si:§ı] f. indec. Misundelse, Avindsyge. **-sjúkur** [-sju:gøɋ, -sju:køɋ] a. misundelig, avindsyg. **-skapur** [-sga·bøɋ, -sga·pøɋ] m. = **öfund.**

öfundsverður [ö:von(t)svɛr·ðøɋ] a. misundelsesværdig.

öfundsæll [ö:vøntsaid·λ] a. misundt.

öfusa (-u) [ö:fYsa] f. = *aufúsa*, god Vilje (JÁÞj. I. 171).

öggutak [ög:øta:k] n. det at tage fat med en Finger i en andens Mundvig og rykke nedad (ÓDavSk. 168).

***öglir (-is)** [ög·lıɋ] m. Høg, i Kenninger for Arm: *öglis stjett (tún, land)*.

Ögmundur (-ar el. **-s** (kun i Forb. *Ögmundsson* el. *-dóttir)*) [ög·mYndøɋ, ög·-] m. npr.

1. **ögn (agnar, agnir)** [ög·v, ag·naɋ] f. **1.** Støvgran, et ganske lille Legeme. — **2.** overf. **a.** *(vitund)* et (lille) Gran, en Smule: *gef mjer ofurlitla ö.*; *ö. af sykri, smjöri*; — *hann á enga ö.* (ikke et Gran). *ö. lengur*, en Smule længere; *ö. fyrir ö.*, Stykke for Stykke; *ekki agnar ö.*, ikke en Smule (Eimr. II. 15); *upp til agna*, med Hud og Haar, helt og holdent: *jeta e-ð upp til agna*, spise n-t til sidste Mundfuld; *bíta e-ð í sig til agna*, spise n-t helt op (jfr. Eimr. XII. 104); *sló (bóndi ljáinn) upp til agna* (saa at intet blev tilbage) (JÁÞj. I. 338); *brenna upp til agna(r)*, opbrænde helt og holdent: *Sá hann ... ekki fram á annað en allar eigur þeirra mundu brenna upp til agnar* (JTrL. 146). — **b.** (Kæleord om Börn) Pus: *litla ögnin*. — **c.** *Ögn*, npr. — **3.** brugt som adv. en Smule: *annar fóturinn var ö. styttri en hinn*; — *ekki ö.*, ikke det allermindste; *jeg er ekki ö. þreyttur*, — *jeg veit það enga ö.*, jeg ved ikke det mindste om det (Eimr. VII. 225). — **4.** (bot.) Avne. — **5.** (biol.) Atom (BrJSh. 103). — °**6.** Milligram.

2. **ögn** [ög·v] pl. af **agn.**

ögnóttur [ög·noᵘhdoɋ] a. avnet.

ögra (a) [öq·ra] vt. med dat. **1.** drille, tirre, ægge, udfordre, udæske: *ö. e-m með e-u*, drille en med n-t; *gera e-ð til að ö. e-m*; — ppr. *ögrandi*, udfordrende: *með móleit, glampandi, ögrandi augu* (EKvYhl. 114). — **2.** *(ógna)* true: *ö. ... með skammbyssu* (Þjv. '11, 179). — **3.** pine: *sulturinn þegar fer að ö.* (GFrÚh. 78). — **4.** trodse: *ö. boðaföllum* (ibid. 151); *Æ er dagur austri frá ögrar sorta nætur* (ibid. 157).

ögran (-ar, -ir) [öq·ran] f., **ögrun (-ar, -anir)** [öq·røn, -anıɋ] f. Æggelse, Udfordring, Udæskning: *Sólskinsstundin ögrun er, | ama að lund hún setur* (StStAndv. I. 46).

ögun (-ar, aganir) [ö:qøn, a:qanıɋ] f. Tugtelse, Revselse: (Ordspr.) *oft kemur ö. til bata* (GJ.), Tugt sætter ofte god Frugt; *hatursfull ö. verður hvorugum að gagni* (GJ.), hadefuld Tugt gör bægge Parter Skade.

ögunar hús [ö:qønaɋ(h)u:s] n. Tvangsanstalt. **-skóli** [-sgoᵘ:lı] m. Tugtelsesskole.

1. **ögur (-urs,** pl. ds.) [ö:qøɋ] n. **1.** *(vík)* Vig el. lille Fjord, omgjordet af Klipper; Klippekløft ved Havet. — ***2.** *(haf)* Hav. — **3.** *(þraut, leiðindi)* stor Fortrædelighed (BH.).

2. **ögur (-urs, -rar)** [ö:qøɋ] m. en Fiskeart (Karpe? no. Uer) (ÓDavSk. 168).

ögurskorinn [ö:qøɋsgo:rın] a. indskaaren af smaa Fjorde.

ökk|ur (-s, -(v)ar) [öhgøɋ] m. **1.** *(ökkvi)* Knude, fremkaldt af Inflammation (Af.). — **2.** *(hæð)* lille Bjærg, Höj (BH.).

ökkvi (-a, -ar) [öhgvı] m. Knude, fremkaldt ved Inflammation i en Legemsdel (Breiðd., Skaft., Rang.).

†ökkvinn [öhgvın] a. tyk, svær.

†ökla (-a, -u) [öhgla] n. = **ökli.**

ökla|bein [öhglabɛi:n] n. Ankelkode. **-djúpur** [-dju:bøɋ, -dju:pøɋ] a. ankeldyb. **-fríður** [-fri:ðøɋ] a. med smukke Ankler: *Nú sá hann hin öklafríða Ino* (Od. 108). °**-kufl** [-kYb·λ] m. Talar. **-liður** [-lı:ðøɋ] m. Fodled, Ankelled. **-pör** [-pö:r] npl. Ankelsporer. **-snjór** [-snjoᵘ:r] m. Sne, saa dyb, at den naar op til Anklerne. **-stór** [-sdoᵘ:r] a. med store Ankelkoder.

ökli (-a, -ar) [öhglı] m. Ankel; *(á hesti)* Haseled: *vaða upp í ökla*, vade op til Anklerne; *áin er í ökla*; (Talem.) *ýmist í ökla eða eyra*, fra den ene Yderlighed til den anden.

ökrum [ö:grøm, ö:krøm] dat. pl. af **akur.**

öktunar laus [öχ·donarlöy:s] a. uagtpaagivende: *því hefir hann farið blindandi, eins og fávís og ö. smalapiltur, sem flanar áfram, án þess að líta í kringum sig* (Alþ. '11, B. II. 876). **-leysi (-is)** [-lɛisı] n. Uagtpaagivenhed.

öku færi [ö:qøfai:rı, ö:kø-] n. Vognføre. **-garpur** [-gaɋ·bøɋ] m. udmærket Kusk. **-hraði** [-hɋa:ðı] m. Kørehastighed. **-karmur** [-kar·møɋ] m. Vognkarm: *Sem örskot birtist hvítur háls | og herðalín við ökukarminn* (EBenHr. 14).

ökulbrækur [ö:gølbrai:gɛɋ, ö:kølbrai:køɋ] fpl. Benklæder, der gaar ned til Anklerne.

öku list [ö:gølıs·t, ö:kø-] f. Vognstyrerkunst. **-ljósker** [-ljoᵘ:s§ɛr] n. Vognlygte,

†ökull (-uls, -lar) [ö:gødλ, ö:kødλ, öhglaɋ] m. = **ökli.**

†ökul skór [ö:gølsgoᵘ:r, ö:køl-] m. höj Sko, som gaar op til el. bedækker Anklerne; Kothurne. **†-skúaður** [-sgu:aðøɋ] a. med höje Sko.

ökum [ö:gøm, ö:køm] 1. p. pl. præs. ind. og conj. af **aka.**

öku maður [ö:gøma:ðøɋ, ö:kø-] m. Kusk; Vognstyrer. **-sess** [-sɛs·] m. Kuskesæde, Buk. **-stóll** [-sdoᵘd·λ] m. Rullestol. **-vegur** [-vɛ:qøɋ] m. Kørevej. **-þór** [-þoᵘ:r] m. Navn paa Guden Tor (den kørende T.). — **2.** (pop.) *(ökumaður)* Kusk.

öl (-s, gen. pl. **ölva)** [ö:l, öl·va] n. **1.** *(áfengi)* berusende Drik: *vera við ö.*, være beruset; (Talem.) *margt er manna bölið, misjafnt drukkið ölið* (StÓl.); (Ordspr.) *öl er innri maður, öl segir allan vilja*, drukken Mand taler af Hjærtens Grund; *ekki er öllum öl, þó einn drekki* (Málshb. 365), ikke har alle Øl, selv om een drikker; *öl stelur geði guma* (GJ.), Øl stjæler Mandens Tanker, gör ham forrykt. — **2.** *(bjór)* Øl.

ölberi [öl·bɛ·rı] m. den, der bærer Øl el. Drik omkring.

ölbogi [öl·boi·jı] m. = **olbogi.**

öl bruggan [öl·brYg·an] f. = **ölgerð.** **-bruggandi (-a, -endur)** [-brYg·andı] m., **-bruggari** [-brYg·arı] m. = **ölgerðarmaður.** **-bruggun** [-brYg·øn] f. = **ölgerð.** **†-búð** [-bu·ð] f. Ølbod.

öld (aldar, aldir) [öl·t, al·dıɋ] f. **I. 1.** Tid, Tidsalder, Alder; jfr. *styrjöld, óöld, friðaröld, steinöld, járnöld*; (Ordspr.) *þá er ill öld, þá enginn fæst friður* (GJ.), Tid uden Fred er slem; (Talem.) *nú er öldin önnur*, Tiden har forandret sig, nu er det andre Tider; *fram eftir öldum*, gennem Tiderne; *frá alda öðli*, fra Arilds Tid; *um aldir alda*, i Evighed; *fyrir allar aldir*, meget tidligt, för Fanden faar Sko paa: *hann er kominn ofan fyrir allar aldir á morgnana*. — **2.** *(100 ár)* Aarhundrede. — **II.** *(menn)* Folk, Mennesker.

öldóttur [öl·doᵘhdoɋ] a. bølgende, bølgeformet; bakket, med Moræner.

***öldra dís** [öl·dradi:s] f. Øl-Gudinde, Valkyrje. ***-goð** [-go:ð] n. Vinens Gud, Bakkus.

***öldrar** [öl·draɋ] mpl. Beruselse (EÓlKv. 177).

öl drekkandi (-a, -endur) [öl·drɛhgandı, -ɛndoɋ] m. Øldrikker. **-drykkja** [-drıhɡa] f. Øldrikning; Drikkelag. **-drykkjumaður** [-drıhɡøma:ðøɋ] m. Øldrikker.

öldruð [öl·drøð] f. sg. og npl. af **aldraður.**

öldrukkinn [öl·drYhɡın] a. beruset.

öldrum [öl·drøm] dat. pl. af **aldur.**

öldu [öl·do] cobl. sg. af **alda.** **-bakki** [-bahɡı] m. Bølgebryn. **-bákn** [-bauhkv] n. kæmpemæssig Bølge, Bølgebjærg. **-blær** [-blai:r] m. Bølgebevægelse: *leikandi smástjörnur, sem skulfu í öldublænum* (ÞGjÚf. 23). **-brjótur** [-brjoᵘ:døɋ, -brjoᵘ:tøɋ] m. Bølgebryder, Bølgedæmper. **-dalur** [-da:løɋ] m. = *öldulág*, Bølgedal. **-falinn** [-fa:lın] a. skjult af Bølgerne. **-gangshugmynd** [-gauŋs(h)Yq·mınt] f. Bølgeteori, Undulationsteori. **-gangur** [-gauŋ·gøɋ] m. Bølgegang. **-garður** [-gar·ðøɋ] m. **1.** Jøkelgærde, Jøkelbølge, Moræne: *því þar er gamall ö., 700 álnir frá þeirri jökulrönd, sem nú er* (ÞThLýs. II. 48). — ***2.** Bølgegærde: *hnje þá sól um öldugarðsins bak* (JHall. 1). **-gutlandi** [-gYhdlandı] m. Bølgeskvulpen: *ö. sem enginn vindur beinir í stefnu* (Eimr. XII. 180). **-haft** [-haf·t] n. bølgeformet, lav Höj tværs over en Dal el. lign.: *þó víða liggi ölduhöft yfir þennan dal* (ÞThFerð. II. 261). **-háls** [-haul·s] m. bølgeformet Bakke: *garðurinn* (ɔ: Volden i Kbh.) *er ávalur ö.* (EiÓlLf. 44). **-hnútur** [-hvu:døɋ, -hvu:tøɋ] m. stor, toppet Bølge (Vf.). **-hreyfing** [-hɋɛi:viŋk] f. Bølgebevægelse, Undulation. **-hryggur** [-hɋıg:øɋ] m. **1.** *(á sjó)* Bølgekam. — **2.** Jøkelgærde, Moræne: *það sést á gömlum ölduhrygg, sem liggur 200—300 ál. frá jökulröndinni* (ÞThLýs. II. 49). **-kambur** [-kam·bøɋ] m. Bølgekam. **-kast** [-kas·t] n. Bølgegang. **-lág** [-lau:(q)] f. Bølgedal. **-leiðing** [-lɛi:ðiŋk] f. langstrakt Bølge: *utan við hana* (ɔ: *landölduna*) *liðu stórar þungar ölduleiðingar, hver á eftir annari* (JTr. Gst. I. 238).

öldum [öl·døm] 1. p. pl. imp. ind. og pp. dat. af **ala** og dat. pl. af **öld.**

öldu mikill [öl·dømı:ɡıdλ, -mı:§ıdλ] a. bølgende. **-myndaður** [-mın·d-aðøɋ] a. bølgeformet.

öldunga deild [öl·duŋgadɛil·t] f., **-ráð** [-rau:ð] n. Senat.

öldungis [öl·duŋɡıs] adv. ganske: *ö. rjett*, ganske rigtigt; ja saa! *nú er jeg öldungis hlessa*, det forbavser mig i höjeste Grad.

öldungshúð [öl·duŋs(h)u:ð] f. Oksehud (Huld VI. 10).

öldungur (-s, -ar) [öl·duŋgøɋ] m. **1.** *(gamall maður)* Olding. — **2. a.** *(ö. í ráði)* Senator, Raadsherre. — **b.** *ö. fjelags*, Oldermand (LFR. II. 76). — **c.** Senior (i en Studenterforening) (EspS. ix). — **d.** ældste (i Kirken). — **3.** *(gamalnaut)* fuldvoksen, gammel Okse. — †**4.** *(hetja)* Helt: (Ordspr.)

þar er ekki öldung undir að leggja, sem amlóðinn er (GJ.), der er ingen Helt at besejre, hvor Stymperen er.

ölduóður [ol·doo·:ðoǫ] m. Bølgesang: *Hún kannaðist við ölduóðinn og hafði ævinlega unað af honum* (ÞGjUf. 24).

1. **öldur** [ol·doǫ] pl. af **alda.**

†2. **öldur (-urs,** pl. ds.) [ol·doǫ] n. **1.** *öl.* **2.** *öldrykkja.* **-freyja** [-trɛi:ja] f. Værtinde. †**-hús** [-(h)u·s] n. Ølstue, Drikkestue.

öldurið [öl·dorɪ:ð] n. **1.** *(ölduhryggur)* Bølgetop. **2.** *(öldugjálfur)* ringe Bølgegang (Vf.).

öldur maður [ol·dørma:ðoǫ] m. Mand af Indflydelse, Høvding, Fyrste; ærværdig (gammel) Mand. **-mannlegur** [-man·lɛqoǫ] a. af et ærværdigt Udseende; gammel af Udseende. **-mannshygginn** [-mans(h)ɪɟ:ɪn] a. gammelklog. **-menni (-is,** pl. ds.) [-mɛn:ɪ] n. ærværdig Olding.

öldu stokkur [öl·døsdohgoǫ] m. Ræling, Lonning. **-typpingur** [-tɪhbiŋgoǫ] m. coll. (Dýrf.) = **typpingur. -vaxinn** [-vaχ·sɪn] a. bølgeformet. **-víxl** [-viχ·sʎ] n. Interferens (ÁBjSál. § 141). **-þrunginn** [-þruŋ·ɟɪn] a. med svulmende Bølger, opröṙt.

†**öl eysill** [ö:lɛi·sɪdʎ] m. Øløse, Ølslev. **-fangabragð** [öl·fauŋgabraq·ð, -brag·þ] n. Ølkneb: *beita e-n ölfangabrögðum,* faa en paa Gled ved at give ham Vin at drikke (jfr. GFrE. 7). **-fýsi** [-fi·sɪ] f. indec. Lyst til Drik.

Olfus (-s) [öl·vøs] n. npr. Egn i *Árnessýsla.* **-á** [-au:] f. npr. Flod paa Sydlandet, den nederste Del af *Hvítá.* **-ingur (-s, -ar)** [-iŋgoǫ] m. Mand fra *Olfus.*

öl fær [öl·fai·r] a. som godt taaler Drik: *ö. og hestfær.* **-föng** [-föyŋk] npl. Drikkevarer, spirituøse Drikke.

ölgaður [öl·gaðoǫ] a. [illegible] *ölvaður* [illegible] *litt i kolli* (ÓDavÞul. 357).

ölgerð [öl·ɟɛrð] f. **1.** *(ölbruggun)* Ølbrygning. — **2.** *(ölgerðarhús)* Bryggeri.

ölgerðar hús [öl·ɟɛrðaǫ(h)u:s] n. Bryggeri. **-maður** [-r-ma:ðoǫ] m. Brygger, Ølbrygger.

öl gjarn [öl·ɟa(r)dv] a. drikfældig[1] (Esp. X. 54). **-gjörð** [-ɟörð] f. = **ölgerð. -glaður** [-gla·ðoǫ] a. oplivet af Vin. **-glas** [-gla·s] n. Ølglas; et Glas Øl. **-gögn** [-gögv] npl. Drikkekar. **-heita (-u)** [ö:ʎ(h)ɛi·da, -(h)ɛi·ta] f. Brygning: *þeir sem eiga malt, bruka hverinn til ölheitu* (ÞTh. Lfr. II. 201). **-heituketill** [-(h)ɛidoȿɛ:dɪdʎ, -(h)ɛitoȿɛ:tɪdʎ] m. Bryggerkedel. **-hita** [-(h)ɪ·da, -(h)ɪ·ta] f. = *ölgerð,* Brygning. **-hituhús** [-(h)ɪdøhu:s, -(h)ɪtøhu:s] n. Bryggeri. **-hituker** [-(h)ɪdøȿɛ:r, -(h)ɪtø-] n. Mæskekar. **-horn** [-(h)o(r)dv] n. Ølhorn, Drikkehorn. **-hreyfur** [öl·hǫɛi·vøǫ] a. oplivet af Drik. **-hús** [ö:ʎ(h)u·s] n. **1.** *(öldurhús)* Ølstue. — **2.** *(ölhituklefi, eldhús)* Bryggers. **-kanna** [ol·kan·a] f. Ølkrus; *gefa e-m ölkönnu* — *gefa e-m brennivínsskál,* s. d. O. **-kátur** [-kau·døǫ, -kau·tøǫ] a. munter af Drik. **-kelda** [-ȿɛlda] f. mineralsk Kilde, Surbrönd. **-kelduvatn** [-ȿɛldøvahtv] n. Mineralvand fra en *ölkelda.* **-kendur** [-ȿɛndøǫ] a. beruset: *Ekki var lækniririnn ölkendur þenna dag* (JTrL. 188). **-ker** [-ȿɛ·r] n., **-kerald** [-ȿɛ·ralt] n. Ølkar. **-kjallari** [-ȿadlarɪ] m. Ølkælder. **-kolla** [-kodla] f. Ølkrus. **-kona** [-ko·na] f. Ølkone, Krokone: (Ordspr.) *oft rís deila í ölkonu húsi* (SchMál.), ee riis (ɔ: altid rejser sig) Kiv i Ølkones Hus. **-korgur** [-korgøǫ] m. Ølbærme. **-krá** [-krau·] f. Ølknejpe. **-kútur** [-ku·døǫ, -ku·t-] m. Ølbimpel. **-kær** [-ȿai·r] a. som holder af Spirituosa, drikfældig. **-kæti** [-ȿai·dɪ, -ȿai·tɪ] f. indec. Lystighed ved Drik el. i Drikkelag. **-könnuður** [-kön·oðoǫ] m. Ølvrager.

öll [öd·ʎ] f. sg. og npl. af **allur.**

öllsömun [öd·ʎsö·mon] (MJ. III. 122) = *öll saman,* n. af *allir saman,* alle sammen.

öllumegin [öd·lomɛi:jɪn] adv. fra alle Sider, helt omkring.

öl læti [öl:ai·dɪ, -l:ai·tɪ, ö:l-] npl. Drikkelader. **-mál** [-mau·l] npl. Samtale i Drikkelag. **-mysa** [-mɪ·sa] f. Valle, gæret med Øl (LFR. VIII. 19). †**-móður** [-mo·u·ðoǫ] a. beruset.

ölmusa (-u, -ur) [öl·møsa] f. **1.** Almisse: *beiðast ölmusu,* bede om Almisse. — **2.** *(námsstyrkur)* Stipendium (i en Skole): *fá ölmusu, sækja um ölmusu.* †**3.** *(ölmusumaður)* Almisselem, Tigger. †**4.** *(slæpingur)* Døgenigt.

†**ölmusu gefari (-a, -ar)** [öl·møsoɟɛ:varɪ] m. Almissegiver. **-gerð** [-ɟɛr·ð] f. Uddeling af milde Gaver. **-gjarn** [-ɟar·dv, -ɟad·v] a. villig til Uddeling af milde Gaver, gavmild: *gestrisinn og ö.* (Huld II. 23). **-gjöf** [-ɟö:v] f. Almisse; pl. milde Gaver. **-góður** [-go·u:ðøǫ] a. godgörende. **-gæði** [-ɟai:ðɪ] npl. Godgörenhed. **-kista** [-ȿɪs·da] f. Almisseblok, Fattigbøsse. **-kona** [-ko:na] f. Almissekvinde, fattig Kvinde. †**-lag** [-la:q] n. *(ölmusugerð)* Uddeling af Almisse. **-maður** [-ma:ðoǫ] m. Almisselem, fattig Mand. **-pungur** [-puŋ·goǫ] m. Almissepung: (Ordspr.) *ekki sómir að ganga með gyltan ölmusupung* (Málshb. 76). **-skóli** [-sqo·u:lɪ] m. fri Undervisning og Stipendium: *sækja um ölmususkóla* (GKonÆf. 153); *[illegible] ölmususkóla á Hólum* (SvPBiP. 20). **-sveppur** [-svɛhboǫ] m. Snyltesvamp. †**-örk** [-öǫ·k] f. = **ölmusukista.**

öln (gen. **alnar,** pl. **alnir)** [öl·n, al·nɪǫ] f. †**1.** = *alin,* Alen, spec. Alen Vadmel. — **2.** [illegible] (StSt. Andv. III. 198).

*1. **ölna-** [öl·na] se **ölun.**

2. **ölna (a)** [öl·na] vi. (jfr. *elna),* is. refl. *ölnast,* vokse, tiltage, foroges (ASkaft.).

öln boga- [öl·nboqa] se **olboga-. -bogi** [-boi·jɪ] se **olbogi.**

öl óður [illegible] a. beruset. **-ostur** [illegible] m. Ølost.

ölrún [öl·ru·n] f. Alrune.

öl saup [öl·söy·p] n. Øllebrød; Koldskaal. †**-selja** [-sɛlja] f. Opvartningspige. **-siður** [illegible] m. Drikkeskik. †**-sýki** [illegible] f. indec. Ølsyge, Rus. **-skál** [-skau·l] f. Drikkeskaal. **-skenkjari** [-sɟɛiŋȿarɪ] m. Ølskænker. †**-sköp** [-sgö·p] npl. Drikkelag: *kvæði við ö.* (Digt fra det 17. Aarh. cit. i ÓDavVik. 310). **-sori** [-so·rɪ] m. Drav. **-sótt** [-so·uht] f. Rus (Klp. VII. 128). **-stingur** [-sdiŋgøǫ] m. Ølsmærter: *fjögra tunna fat færir einatt ölsting* (ÓDavÞul. 189). **-stofa** [-sdo·va] f. Ølknejpe, Skænkestue. **-svelgur** [-svɛlgøǫ] m. Ølpimper, Svirebroder. **-tappari** [-tahbarɪ] m. Øltapper. **-tegund** [-tɛ·qønt] f. Ølsort. **-teiti** [-tɛi·dɪ, -tɛi·tɪ] f. indec. Drikkeglæde, munter Stemning i Drikkelag. **-teitur** [-tɛi·døǫ, -tɛi·tøǫ] a. = **ölglaður.** †**-tól** [-to·u·l] n. Drikkekar. **-tunna** [-tʏn·a] f. Øltønde: en Tønde Øl.

öltur [öʎ·doǫ] anom. pl. af **altari.**

ölturu [öʎ·døro] pl. af **altari.**

ölum [ö:løm] 1. p. pl. præs. ind. og conj. af **ala.**

ölun(n) (-s, -ar) [ö:løn] m. en Slags Fisk; nu kun i Kenninger, is. om Havet: *ölnagrund* osv.

***ölur** [ö:loǫ] a. beruset, oplivet af Vin: *alt gefst ölum hal* (GTh. '95, 299).

ölva (a) [öl·va] vt. beruse; — refl. *ölvast,* beruse sig, drikke; — pp. *ölvaður,* beruset.

öl var [öl·va·r] a. forsigtig m. H. t. spirituøse Drikke: (Ordspr.) *ö. þarf sá að vera, sem lögunum á að stýra* (SchMál.), jfr. Drukkenskab var aldrig god Regent eller Raadmand. **-verpill** [-vɛǫbɪdʎ] m. Øldunk.

Ölves (-s) [öl·vɛs] n. npr. = **Ölfus.**

†**ölvi** [öl·vɪ] a. = **ölvaður.**

öl víma [öl·vi·ma] f. Rus. **-vímaður** [-vi·maðøǫ] a. beruset. °**-vínan** [-vi·nan] f. Eddike.

ölvun (-ar) [öl·vøn] f. Beruselse.

öl vær [öl·vai·r] a. halvfuld: *Nú var hann ö.* (GFrUbl. 3). **-værð** [-vairð] f. **1.** Glæde el. opröṁt Stemning ved Drik. — **2.** *(gestrisni)* Gæstfrihed. — *3. *(hylli)* Naade, Gunst; glad Velvilje, Forekommenhed. **-æði** [ö:lai·ðɪ] n. Rus, Beruselse; Drukkenskab. **-æsing** [-ai·siŋk] f. Ophidselse ved Spirituosa (ÞGjD. 57).

†**ömbun** [öm·bøn] f. = **umbun.**

ömmu [öm:o] cobl. sg. af **amma. -bróðir** [-bro·u:ðɪǫ] m. Bedstemors Broder, Grandonkel. **-systir** [-sɪs·dɪǫ] f. Bedstemors Søster, Grandtante.

?**ömpull (-uls, -lar)** [öµ·bødʎ, öm·pødʎ] m. = **ampli.**

ömrulegur [öm·rølɛ·qøǫ] a. **1.** misfornöjet, ærgerlig: *urðu æ því ömrulegri og surari í skapi* (And. I. 281). **2.** *(vesaldarlegur)* ynkelig, grædevorn. — **3.** (Snæf.) = *ömurlegur* 3.

ömt [öm·t, om·t] pl. af **amt.**

ömuðum [ö:møðøm] 1. p. pl. imp. ind. og conj. af **ama.**

ömun (-ar, amanir) [ö:møn, a:manɪǫ] f. †**1.** Fortræd, Ubehagelighed. — *2. Sorg: *ö. svæfa þótti það* (Lögb. '13, Nr. 36, 7).

ömunar legur [ö:mønarlɛ:qoǫ] a. vranten, uvenlig. **-samur** [-ǫ-sa:moǫ] a. vranten, fortrædelig; som gör Fortræd.

ömurlegur [ö:mørlɛ·qøǫ] a. **1.** trist, sörgelig, uhyggelig: *hjer er ömurlegt umhorfs.* — **2.** frygtelig: *ömurlegum kynjamyndum* (EKv. i Eimr. II. 95). — **3.** *(ömrulegur)* gnaven, fortrædelig, grætten. — **4.** adv. *-lega* i alle Bet.

1. **önd (andar,** pl. **endur, andir)** [ön·t, ɛn·døǫ, an·dɪǫ] f. (zool.) And (anas).

2. **önd (andar, andir)** [ön·t, an·dɪǫ] f. **1.** Aande, Vejr: *standa á öndinni,* være ved at tabe Vejret, ikke kunne faa Vejret; *hann stóð á öndinni af hósta,* han kunde ikke faa Vejret for Hoste; *líða ö. fyrir e-n = þola önn fyrir e-n,* se *önn.* — *skjóta upp öndinni,* se *skjóta.* — *standa á öndinni,* [1]) *(af mæði)* være aandeløs; [2]) være som lamslaaet: *Um leið og eg raknaði við, stóð fólkið eigi lengur á öndinni* (HermJDulr. 160); *varpa öndinni (mæðilega),* sukke dybt. — **2.** *(líf)* Liv: *öndin blaktir á skari,* Livet blafrer som et Lys, der er ved at slukkes; *berjast við öndina,* ligge i sidste Aandedræt, ligge paa sit yderste; *vera með öndina í hálsinum út af e-u,* være i dødelig Angst for n-t. — **3.** Aand, Sjæl: *ö. mín er þreytt,* min Sjæl er træt; *andir framliðinna manna,* de henfarnes Aander.

3. **önd (andar, andir)** [ön·t, an·dɪǫ] f. = *anddyri,* Gang, Korridor.

öndóttur [on·do·hdoǫ] a. skarp, bister, haard: *augnaráð öndótt og harðleg brá* (GTh. '95, 157).

öndrjór [ön·drjo·u·r] a. usolid, udröj: *oft hefur beita orðið öndrjó, þar sem hún hefur verið tolluð* (Sch.).

öndrum [ön·drøm] dat. pl. af **andri.**

öndrur [ön·drøǫ] fpl. Stylter (Vestm.) (ÓDavSk. 370).

öndun (-unar) [ön·døn] f. Aandedræt, Respiration.

öndunarumbúðir [ön·dønarʏm·buðɪǫ] fpl. Respirationsapparat.

öndungur (-s, -ar) [ön·duŋgøǫ, -uŋs] m. Spiritist.

öndur (-urs, -rar) [ön·doǫ] m. Ski, jfr. *andrar.*

öndvegi (-is, pl. ds.) [ön·dvɛi·jɪ] n. **1.** *(hásæti)* det fornemste Sæde; Højsæde. — **2.** gen. *öndvegis* brugt som a. fortrinlig: *öndvegis ár yfir lönd og lýði* (MJ. V. 247).

öndvegis bekkur [ön·dvɛijɪsbɛhgøǫ] m. Höjsædesbænk: *hann er nú kominn á öndvegisbekk meðal íslenskra rithöfunda* (Alþ. '11, B. II. 166). **-guð** [-gvʏ:ð] m. den ypperste Gud: *öndvegisguðinn Seifur* (Il. I. 86). **-himinn** [-(h)ɪ:mɪn] m. Höjsædeshimmel, Tronhimmel: *í henni* (ɔ: *höllinni) er hásæti mikið og ö. yfir* (Odds. II. 3, 118). **-höldur** [-(h)öl·doǫ] m. Person, som indtager den förste Plads; fremragende Mand (mellem andre), *og gerðist með því einn hinn helsti ö. 19. aldarinnar* (ÁBj19.öld 60). **-maður** [-ma:ðoǫ] m. = **öndvegishöldur. -súla** [-su:la] f. Höjsædessöjle, -støtte. **-sæti** [-sai:dɪ, -sai:tɪ] n. = **öndvegi. -tíð** [-s-ti:ð] f. udmærket Vejr (i længere Tid): *ö. mátti heita á norður og austurlandi frá októberbyrjun til nóvemberloka* (Lögr. '15, 19). **-vetur** [-vɛ:døǫ, -vɛ:toǫ] m. udmærket Vinter.

*önd vegur [on dvɛ qoϱ] m. (MJ. IV. 210) = öndvegi. -verðlegur [-vɛrðlɛ qoϱ] a. oprindelig: hinir öndverðligu landsmenn (Odds. II. 3, 349) — adv. -lega, fra först af. -verður [-vɛr ðoϱ] a. I. 1. vendende mod, lige overfor n-t: opinn og ö., aaben og modvendt, d. v. s. tilgængelig for alle: Þá er hér alt opið og öndvert (II. II. 51); þar var alt opið og öndvert, der var alting paa vid Gab og stillet til Skue. (Ordspr.) öndverðir skulu ernir klóast, Ørnene skal vende mod hinanden, naar de kæmper (kæmpe Bryst mod Bryst, uden Svig): snúast (rísa) ö. gegn e-m (e-u), vende sig mod en (n-t): Hún (ɔ: álftin) snerist þá öndverð gegn manninum með gapanda gini (GFrUbl. 39). — 2. overf. a. oprejst, stolt (ÞGjD. 68); rísa ö., sætte sig paa Bagbenene: rísa ö. gegn e-u. — b. (andstæður) forkert: síðan hefir alls engin leiðrétting fengist á þessari ósanngirnu og öndverðu grein laganna (GFrE. 88); öndvert venju, imod Sædvane (EspS. 123). — II. 1. (um tíma) tidlig: á öndverðu sumri, tidlig om Sommeren; á öndverðum vetri, tidlig paa Vinteren; öndverð æfi, Ungdommen; í öndverðu, oprindelig, i Begyndelsen; frá öndverðu, fra Begyndelsen af; fyrir öndverðu, oprindelig, fra först af. — 2. i stedlig Bet.: hørende til Forsiden el. den forreste Del af n-t: öndverð fylking.

öng (angar el. öngvar, pl. -ur el. -var) [öyŋ·k, auŋ·gaϱ, öyŋ·g(v)aϱ] f. mest i pl. (jfr. 3. öngur) opr. Snæverhed, Snævring; — nu overf. Knibe, Trængsel: (Ordspr.) engin er ö. verri en engu að una (GJ.), misnöjet med alt er allerværst stillet; enginn hjálpaði honum í öngum hans, ingen hjalp ham i hans Trængsel; vera í öngum sínum, [1]) være i Knibe; [2]) være bedrøvet, være helt ulykkelig: Yngismærin þráir einveruna stundum, en þó ekki nema um stundar sakir, og því aðeins, að hún sé í öngum sínum (GFrÓl. 63); Meðan tíðin var í þessum öngum (saa daarlig stemt) (GFrE. 69).

†öngd (-ar, -ir) [öyŋ·t] f. = öng.

*önghljóð [öyŋ·k(h)ljo·ð] n. Hæmmelyd.

öngla (a) [öyŋ·la] v. I. = (umla) mumle, give sig: sec fér han að umla eða aungla ... í svefninum (NK. '11, 251); ö. upp úr svefni, ds. (Breiðd.). — II. vt. med dat. el. acc.: ö. e-u saman, samle sammen efterhaanden, skrabe sammen; ö. sér e-ð, forskaffe sig n-t (is. ved List el. Tryglen) (ASkaft.).

önglalag [öyŋ·lala:q] n. lille, rundt Stykke Træ med en Jærnkrog; bruges til at böje Medekroge, som ikke har den rigtige Form.

öngleiki [öyŋ·glɛiɡɪ, -lɛiķɪ] m. Snæverhed.

öngóttur [öyŋ·gouhdoϱ] a. forgrenet: gengur um gil upp eftir hömrunum öngótt skaflhrísla (ÞThFerð. III. 306).

öngstræti [öyŋ·ksdrai·dɪ, -sdrai·tɪ] n. Gyde, Smøge.

öngulbragð [öyŋ·gølbraq·ð, -brag·þ] n. Medekrogens Bevægelse.

öngull (-uls, -lar) [öyŋ·gødλ, -øls, öyŋ·laϱ] m. Angel, Medekrog: (Talem.) (pop.) bera öngulinn í rassinum, ikke fange en eneste Fisk (Sch.).

öngul sár [öyŋ·gølsau:r] a. 1. saaret af en Medekrog: ö. fiskur forðast alla beitu. — 2. som ikke fanger nogen Fisk: varð honum því ekki fengsamt, og hlaut því oft að fara heim ö. (Mýrd. 10); overf. (tómhentur, erindislaus) som ikke faar udrettet hvad han skulde, tomhændet. -taumur [-töy:møϱ] m. den Snor, hvorved Fiskekrogen forenes med Fiskelinen, Tavsing.

öngum [öyŋ·gøm] dat. pl. af angi, enginn og öng.

†1. öngur [öyŋ:gøϱ] pron. = enginn.

2. öngur (-(v)an) [öyŋ·gøϱ] a. 1. (þröngur) æng, snæver. — 2. (strangur) stræng: öng gæsla.

öngva (di) [öyŋ·gva] vt. med dat. indsnævre; bringe i Knibe, trykke.

öngvan [öyŋ·gvan] = engan, acc. m. sg. af enginn. -(v)eginn [-n-(v)ɛi:jɪn] = engan veginn, paa ingen Maade.

öngvegi (-is) [öyŋ·gvei·jɪ] n. smal Sti; Hulvej.

öngvir [öyŋ·gvɪϱ] = engir, pl. m. af enginn.

öng vit [öyŋ·gvɪ·t] n. Besvimelse, Bevidstløshed: falla í ö., besvime. †-vær [-vai·r] a. = angurvær. -þveiti (-is) [-k-þvɛi·dɪ, -þvɛi·tɪ] n. 1. Trængsel: Henni fanst síðasta myndin ... koma gangandi á móti sjer út úr öllu öngþveitinu (JTrSk. II. 80). — 2. (ógöngur) Knibe, slem Stilling: að rætt hefir úr ö. því, er Sam. fjel. ætlaði að stofna alþingi í um úrræði í samgöngumálinu (Ísaf. '13, 279); komast í ö., komme i Knibe: fyrst þingið hefur komist í þetta ö., að nurla þessum bjargráðasjóð saman (Lögr. '15, 75); e-ð er komið í ö., n-t er bragt i en vanskelig Situation: málefni vor eru komin í það ö. ... að ekki verður hjá því komist lengur, að taka nú upp nýjar aðferðir og nýjar reglur (Alþ. '11, B. 910).

Ön firðingur (-s, -ar) [ön·fɪrðiŋgøϱ] m. Mand fra Egnen omkring Önundarfjörður, en Fjord paa Nordvestlandet. -firskur [-fɪϱsgoϱ] a. fra Önundarfjörður.

önn (annar, annir) [ön·, an:ɪϱ] f. I. 1. (umhyggja) Omsorg; lítt sýslaði hann um bú sitt, var ok eigi til þess feldr, hafði kona hans fyrir honum ö. alla (bestyrede alle Gaardens Anliggender) (EspS. 90); ala ö. fyrir e-m, sörge for en, sörge for ens Livsophold. — 2. (annríki) Travlhed: vera í óða ö. að e-u, være ivrig sysselsat med n-t. — 3. a. sædv. i pl. annir, Beskæftigelse, Arbejde, der optager ens Tid; Annirnar ... hafa bundið hendur mínar á bak aftur (GFrÓl. 3); þú hefur miklar annir, du har meget at bestille; hafði jeg næga ö. (jeg havde nok at bestille) við að skýra fyrir mönnum ... hinar eðlilegu ástæður (Lögr. '12, 14); vera í önnum, have travlt; vera önnum kafinn, være travlt optaget. — b. (fyrirhöfn) svært Arbejde: Það var ö., | að þíða álnardjúpa fönn (StStAndv. I. 66). — 4. pl. annir, spec. om Høhosten, jfr. heyannir. — II. maaske for önd i Talem.: þola ö. fyrir e-ð, ængstes for n-t, være bekymret for n-t: en hverr Trójumanna sem þolir allmjög ö. fyrir eigur sínar, hann safni þeim saman og gefi þær hernum (II. II. 166); jeg þoldi ö. fyrir, að hann myndi steypast fram af klettunum þá og þegar; — þola ö. fyrir e-n, være bekymret paa ens Vegne, is. være bange for, at en forser sig: flokksmenn hans, vinir og vandalið þola þrásinnis ö. fyrir hann (Alþ. '11, B. 386).

†önnkostur [öŋ·kosdoϱ] m. Forsæt: fyrir önnkost, forsætlig.

önnugur [ön:øqøϱ] a. sysselsat, beskæftiget.

†önnungsfórn [ön:uŋsfour·dv] f. Træl som Offer (LFR. XIV. 273).

†önn ungur (-s, -ar) [ön:uŋgøϱ] m. Træl: Þú hvessir rödd, er innisætur æða með önnungs vél (StGSt.: Eimr. XVII. 102). -usta (-u) [-øsda] f. Besörgelse af Forretninger.

önug yrði (-is, pl. ds.) [ö:noqɪr·ðɪ] n. gnavent Udtryk; pl. gnavne Ord: Höfðu þau ö. á vörum (JTrL. 189). -legur [-lɛ·qoϱ] a. = önugur, gnaven; — adv. -lega. -leiki [-lɛi·ɡɪ, -lɛi·ķɪ] m., -lyndi [-lɪn·dɪ] n. Vrantenhed, Gnavenhed. -lyndur [-lɪn·doϱ] a. = önugur, gnaven. -mæli [-mai:lɪ] n. 1. i pl. (önugyrði) uvenlige, vrantne Udtryk. — 2. (öfugmæli) forkert Udtryk (BH.).

önugur [ö:nøqøϱ] a. gnaven, vranten; uvenlig.

Önundur (-ar, -ar) [ö:nøndoϱ] m. npr. Anund.

öpun (-ar, apanir) [ö:bøn, ö:pøn, a:banɪϱ, a:panɪϱ] f. Efterabelse: ö. Íslendinga eptir útlendum siðum (ÓDavSk. 11).

1. ör (-var, -var) [ö:r, ör·vaϱ] f. 1. Pil: *örvalundur, *örvagrjer (BóluHj. 59), *örvanjótur (JÁGát. 105), *örvaþór (ibid. 92), Mand; örvasnæra, Pileregn (Vísn. 222). — †2. overf. Budstikke: skera (upp) ör, sende Budstikken omkring; jfr. herör.

2. ör (-s, pl. ds.) [ö:r] n. 1. Ar: (Ordspr.) þó undin græðist, er örið eftir (GJ.), aldrig læges Saaret saa vel, at Arret jo synes. — 2. (bot.) = fræni.

3. ör (acc. -van el. -an, n. ört, comp. ör(v)ari, superl. ör(v)astur) [ö:r, ör·van, ö:ran, öϱ·t, ö:rasdoϱ, ör·vasdoϱ] a. 1. a. (skjótur) hurtig, prompt, rede: hann er örari á fæti en jeg, han er raskere til Bens end jeg. — b. rask, livlig: ör á svip; — vitringum örvari (JÁGát. 71); hesturinn hefur öran vilja, Hesten er meget fyrig. — 2. (örgeðja) hurtig til at skifte Stemning, letbevægelig, hurtig til Vrede, Glæde, Sorg: ör af víni, ör í kolli, oplivet af Vin, en Kende beruset. — 3. (örlátur) rundhaandet: ör á (el. af) fje; (Ordspr.) hægt er að vera ör af annars fje (GJ.), det er ingen Kunst at være gavmild med en andens Pung. — 4. adv. ört: a. hurtigt, i en Fart: þar myndast þá uppistöðutjörn sem stækkar ört (ÞThLýs. I. 287); örar tímanum, hurtigere end Tiden (StStAndv. I. 57). — b. helt: það er ekki komið ört hádegi (Sch.), det er ikke ganske Middag endnu.

4. ör- [ö:r] som förste Sammensætningsled, dels forstærkende (örgrannur), dels privativt (örendur, öreigi).

ör birgð (-ar) [ör·bɪr(q)ð] f. Armod, yderste Fattigdom: (Ordspr.) eftir óhóf kemur örbirgð (GJ.), ødsel bliver arm. -birgingur (-s, -ar) [-bɪrɡiŋgoϱ] m. meget fattig Person, Proletar. -birgur [-bɪrgoϱ] a. ludfattig, yderst fattig: Eftir bata ... örbirg þörfin rýnir (GFrÚh. 221). -bjarga [-bjarga] a. indec. hjælpeløs. -blindur [-blɪndoϱ] a. helt blind, starblind. -bæli [-bai·lɪ] n. øde Gaard.

†örð (arðar, arðir) [ör·ð, ar·ðɪϱ] f. 1. (plæging) Plöjning. — 2. (akurland) Plöjeland. — 3. (uppskera) Høst, Afgrode, Brugen af en Jord i et Aar.

ör daprast [ör·da·brast, -da·prast] vrefl. svækkes hurtig: mín augu ö. (Sch.). -dauður [-döy·ðoϱ] a. fuldstændig død, stendød; fuldstændig kraftløs. -deyða (-u) [-dei·ða] f. 1. (alger dauði) fuldstændig Død, fuldstændig Ødelæggelse. — 2. = ördeyfa, Fiskemangel: vatnið var svo veiðisælt, að sjaldan var þó ö. hjá hvorugum (GFrÁtt. 138); (Ordspr.) sjaldan er ufsi í ördeyðu (GJ.). — 3. = ládeyða. -deyfa [-dɛi·va] f. det, at Fisken ikke vil bide; Fiskemangel.

örðga (a) [ör·ðga] vt. (jfr. örga) oplöfte: ö. augum, løfte Øjnene op med et bistert Blik.

örðóttur [ör·ðouhdoϱ] a. a. (ósljettur) knubbet. — b. spec. (sá, sem hefir vott til horna) med Antydning til Horn (om Faar) (Hf.).

ördrag [ör·dra·q] n. Bueskuds Vidde.

ördrepur [ör·drɛ·boϱ, -drɛ·pøϱ] a. hurtigt dræbende: bygðir eyddi ördrep sóttin (StStAndv. II. 181).

†ördrif [ör·drɪ·v] n. Pileregn.

örðug legur [ör·ðoqlɛ·qøϱ] a. 1. som ser ud til at være svær, vanskelig. — 2. kraftig, ivrig og arbejdsom: falla varð fyrir efldri elli | ö. fræðavörður (SBr. cit. i EspS. 183); — adv. -lega, med Vanskelighed; kraftigt, med Iver og Arbejdsomhed. -leikauppbót [-lɛigaʏhbout, -lɛika-] f. = erfiðleikauppbót, Besværligheds-Gratifikation. -leiki [-lɛi·ɡɪ, -lɛi·ķɪ] m. 1. (erfiðleiki) Vanskelighed, Besværlighed. — †2. (dugnaður) Dygtighed, Arbejdsomhed. -lyndur [-lɪn·doϱ] a. stridbar af Karakter.

örðugur [ör·ðoqøϱ] a. I. 1. (upprjettur) som rejser sig i Vejret, is. som sætter sig til Modværge: reis hann (ɔ: gölturinn) þá upp ö. úr bæli sínu (Od. 424). — 2. rask: sér hann nú þann kost beztan, að ríða sem örðugast fram hjá henni (JÁÞj. I. 95). — II. 1. (erfiður) vanskelig, besværlig: e-ð mun verða fullörðugt, n-t vil holde haardt; — an. örðugt som adv. vanskeligt. — 2. svær: örðug vinna, svært Arbejde: graðhestar skulu eigi hafðir til neinnar örðugrar brúkunar (Stj. '97, B. 86). — 3. (ötull) dygtig, arbejdsom: ö. til allra verka; þjer getið reitt yður á að það er ö. fylgdarmaður (Vf., Fnjóskad.).

örðulaus [ör·ðølöy:s] a. fri for Ujævnheder: ö. sjór, spejlglat Sø.

örðum [ör·ðøm] 1. p. pl. imp. ind. af erja.

örður [ör·ðøϱ] pl. af arða.

örðurán [ör·ðorau:n] f. (zool.) en Slags Musling (doris tuberculata (JHallHB.).

ör dæmi [ör·dai·mɪ] n. eksempelløs Ting. -eggja [ör·ɛɡ·ja] = gøre meget skarp: ö. ljá (Sch.). 1. -eyða [-ɛi·ða] f. fuldkommen Ødelæggelse. 2. -eyða [ɛi·ða] vt. med dat. fuldstændig forøde, fuldstændig ødelægge.

öreiga lýður [ö·rɛiqalı·ðøϱ] m. Proletariat. **-skrína** [-sgri·na] f. Fattig-[illegible]. **-tíund** [-ti·jont] f. ubemidledes Tiende (som ikke naar Beløbet at *skiftitíund*, s. d. O.).

ör eigð (-ar) [öreiqð, -ɛigþ] f. = *örbirgð*, Armod. **-eigi (-a, -ar)** [-ɛi·jı, -ɛi·qaϱ] m. Person, som er blottet for Ejendom; Stodder; Proletar; (Ordspr.) *öreiginn ber aleiguna á baki sjer* (GJ.), Stodderen bærer alt hvad han ejer paa Ryggen. **-eign** [-ɛigv] f. = **örbirgð. -eind** [-ɛint] f. Uratom (ÁBjSál. § 37). **†-endi** [-ɛndı] n. = **erindi. -endur** [-ɛndøϱ] a. død, livløs.

örfa [ör·va] se **örva.**

ör fár [öϱ·fau·r] a. i meget ringe Antal, meget faatallig. **-fatast** [-fa·d-ast, -fa·t-] vrefl. mislykkes ganske: *fyrst þeim la við að ö. það hið fyrsta og óvandasta þeirra málefna* (JMPísl. 133). **-fátækur** [-fau·taiɟøϱ, -taik-] a. ludfattig.

örf hendur, -hentur [ör·f(h)ɛndøϱ, -(h)ɛvdøϱ, -(h)ɛntøϱ] a. kejthaandet.

†örfi [ör·vı] f. indec. Gavmildhed.

ör firi (-is, pl. ds.) [öϱ·fırı] n. Ebbe, Lavvande. **-firisey** [öf:ɛϱsɛi, ɛf:ıϱsɛi:, öϱ·fırısɛi:] f. npr. Ø ved Indsejlingen til Reykjavík, Efferso. **-fyrndur** [öϱ·fırndøϱ] a. meget gammel. **-fjáður** [-fjau·ðøϱ] a. = *örfátækur*, ludfattig, blottet for alt. **-fjarðarlaus** [-fjarðarlöy:s] a. (ASkaft., Hf.) = **magnþrota. -foka** [-fo·ga, -fo·ka] a. indec. helt fri for Flyvesand, afblæst, afføgen (is. om Sandstrækninger, hvor det fine Sand er føget bort): *þar er nú ö. af sandi*, Sandet er ganske føget bort; *túnið er orðið ö. af sandi*. — *Þegar smái foksandurinn er fokinn úr og stærri molin* [illegible] *orðin eftir, er orðið ö.* (ÞThFerð. II. 224), *kemur ... gi* [illegible] *sand-* [illegible] *svo* [illegible] *upp, einkum þegar þeir verða ö.* (ÞThLýs. II. 416), ogsaa om Is el. frossen Sne naar den løse Sne er afføgen.

örga (a) [ör·ga] (jfr. *örðga)* vt. med dat. bevæge lidt: *ö. augum*, se sig om med matte Øjne (BH.).

ör gamall [ör·ga·madʎ] a. meget gammel. **-geðja** [-ɟɛðja] a. indec. hurtig til at skifte Stemning, is. ilter, ivrig: *að frúin væri ö. og vön að* [illegible] *nokkuð fast í byrjun* (FKvSv. 11). **-gengur** [-ɟɛiŋgøϱ] a. **1.** hurtig løbende: *hesturinn er ekki nógu ö.* — **2.** som hurtig løber (i Parringstiden) (om Køer og Faar) (LFR. VI. 43). **-gerður** [-ɟɛrðøϱ] a. ubetænksom; ilter: *hann var mjög frískur og ö.* (SIng. I. 271).

†örglast (a) [ör·glast] = *örlast*, se **örla** III.

ör grannur [ör·gran·øϱ] a. meget tynd, meget smal; — an. *örgrant*, meget nöjagtigt; med stor Flid og Omhu: *ekki ö.*, ikke frit for; *sem ekki kann ö. að verða*, som undertiden indtræffer; *var eigi örgrannt um* (de var ikke frit for), *að hann kæmi óþægilega við klæðafald konu sinnar* (JThPs. 259). **-grynni (-is)** [-grın·ı] n. Rev, Grund (Hafst. 219). **-grunnur** [-grʏn·øϱ] a. meget grund.

örgull (-uls) [ör·gødʎ, -øls] m. Vand- el. Snesjap: *vaða örgulinn.*

ör gæði [ör·ɟai·ðı] npl. Mangler, Ufuldkommenheder. **†-hefni (-is)** [ö:ϱ(h)ɛbnı] n. Sted, hvor man ikke kan ankre. **†-hjarta** [öϱ·ɧaϱda] a. indec., **†-hjartaður** [-ɧaϱdaðøϱ] a., **†-hjarti** [-ɧaϱdı] a. modløs: *örhjörtuðum til úrræðaleysis* (JMPísl. 116). **-ygð (-ar)** [ö:rıqð, -ıgþ] f. Sikkerhed. **-yggi** [-ıɟ·ı] f. indec. **1.** Sikkerhed, Tryghed; Soliditet: *ákvæði um ö. skipa og útbúnað* (EArRétt. 349). — **2.** (elektr.) Sikring.

öryggis einkenni [ö:rıɟısɛiŋ̊ɟɛnı] n. utvivlsomt Mærke (Eimr. III. 164). **°-halda** [-(h)al·da] f. Sikringsstopper (Tilsk.). **-lampi** [-lam·bı, -lam·pı] m. Sikkerhedslampe. **-loka** [-lo:ga, -lo:ka] f., **°-loki** [-lo:ɟı, -lo:ɟ̊ı] m. (Tilsk.) Sikkerhedsventil. **-nál** [-nau:ʎ] f., **-næla** [-nai:la] f. Sikkerhedsnaal (Lögr. '13, 83). **-pípa** [-pi:ba, -pi:pa] f., **-speldi** [-sbɛl·dı] n., **-spjald** [-sbja·lt] n. Sikkerhedsventil.

ör yggur [ö:rıɟ·øϱ] a. = **öruggur. -yrði** [-ırðı] npl. frie, uforsigtige Ytringer. **-yrtur** [-ıϱdøϱ] a. = **örorður. -ísa** [-i·sa] a. indec., **-ístur** [-isdøϱ] a. uden Is el. Sne, isfri, snefri: *Og svo kom þá birtingin blækyr og* [illegible] *og blakti* [illegible] *lá verpið laqt* [illegible] *stað: þar ríst á uppsunninn dag* (StStAndv. III. 33); — n. *-íst* som adv.: *Tíð hefur verið fremur góð ... hæg suðvestanátt, næstum öríst* (Lögr. '15, 96).

örk (arkar, arkir) [öϱ·k, aϱ·ɟıϱ] f. **I. 1.** *(stór kista)* Ark, stor Kiste. — **2.** *örkin hans Nóa*, Noahs Ark; (Talem.) *senda e-n út af örkinni*, sende en ud af Arken, af Ste[illegible]. **II.** [illegible] Ark [illegible] *(pappírsörk)* et Ark Papir.

†örkn (-s, pl. ds.) [öϱ·kv] n. en Art Sæl.

ör kola [öϱ·ko·la] a. indec.: *verður ö. fyrir e-m*, alting slipper op for en (jfr. *kolfellir)*. **-kuml (-s,** pl. ds.) [-kʏmʎ] n. **1.** *(lemstran)* Kvæstelse, Lemlæstelse. — **2.** *(áskapað lýti)* Lyde (legemlig). **-kumla (a)** [-kʏmla] vt. **1.** kvæste, lemlæste; göre invalid. — **2.** refl. *örkumlast*, kvæstes, lemlæstes, blive invalid. — **3.** pp. *örkumlaður*: **a.** kvæstet, lemlæstet, invalid. — **b.** vanskabt. **-kumlalaus** [-kʏmlalöy:s] a. uden Kvæstelser; ikke vanskabt. **-kumlamaður** [-kʏmlama:ðøϱ] m. Krøbling, Invalid. **-kumlun (-ar, -anir)** [-kʏmløn, -anıϱ] f. Lemlæstelse, Legemsbeskadigelse. **-kumsl** [-kʏmsʎ] npl. = **örkuml.**

örknselur [illegible] m. [illegible] **örkn.**

ör kvisast (a) [öϱ·kvı·sast] vrefl. tabe Mod og Kræfter: *ö. í e-u*, gaa tilbage m. H. t. n-t; *ö. í ritstörfum*, blive mindre dygtig til Forfatterskab. **-kvisi (-a, -ar)** [illegible] Svækling [illegible] *þessa ekki* [illegible] *kvisar, þó þeir búi langt frá kaupstað* (ÞThFerð. III. 187).

örl (-s) [illegible] n. [illegible] Bølgebevægelse i Stranden, sagte Skvulpen.

örla (a) [ör·dla] v. **I.** v. impers. **1.** om en begyndende Bevægelse paa Overfladen: *það örlar í sjóinn*, Overfladen kruser sig; *það örlar ekki á steini* (el. *við stein)*, det skvulper ikke en Smule mod Stranden, Søen er [illegible] **2. a.** *örlar á e-u*, n-t viser sig, træder frem, n-t kommer for Dagen, der viser sig Antydning af n-t, man mærker lidt til n-t: *þótti ö. á því, að G. lá ekki kyr eftir dauða sinn* (JÁÞj. I. 548); *Nú varð líka alvara úr* [illegible] *sem hafði örlað á fyrir því á jólaföstu* (ÞGjÚf. 4); *en þess var þó eigi mjög langt að bíða, að aftur tæki að örla á að fínslum og óánægju* (JAðEin. 99); *Hvergi örlaði á* (viste der sig Spor af) *einkennum landsins* (GFrÁtt. 55); *það er farið að örla á jörð*, Jorden er begyndt at dukke op af Sneen. — **b.** *það örlar á e-n (e-ð)*, der viser sig Tegn paa, Antydning af en (n-t): *það örlar ekki á hann*, han lader sig ikke se. — **II.** vt. med dat.: *ö. sjer*, röre paa sig: *þegar konan heldur, að þeir séu nú sofnaðir, þá fer hún að örla sér* (JÞorkÞjs. 163). — **III.** refl. *örlast*, rejse sig med Besværlighed, bevæge sig med Besvær; *hann örlaðist á annan fótinn*, han rejste sig med Besvær op paa det ene Ben.

örlaga [ör·la·qa] a. indec. (bot.) pilformet (sagittatus).

örlaga gyðja [ör·laqaɟıð·ja] f., **-norn** [-nor·dv] f. Skæbnegudinde. **-saga** [-sa·qa] f. Historien om ens Skæbne: *ö. systkina minna* (MJ. Söguk. 55). **-stund** [-sdʏn·t] f. skæbnesvangert Øjeblik. **-þrunginn** [-þruŋ·ɟın] a. skæbnesvanger.

ör látlega [ör·laudlɛ·qa, -laut-, -lauht-] adv. rundelig. **-látur** [-lau·døϱ, -lau·t-] a. gavmild, rundhaandet: (Ordspr.) *ö. fjelaus er sem einn kappi vopnlaus* (GJ.), gavmild uden Penge er som en Kæmpe uden Vaaben. **-legur** [-lɛqøϱ] a. rigelig; — adv. *-lega*. **-leiki** [-lɛiɟı, -lɛiɟ̊ı] m., **-leikur** [-lɛigøϱ, -lɛikøϱ] m. **1.** *(örlæti)* Gavmildhed. — **2.** *(örlyndi)* Letbevægelighed, Ilterhed. **†-lendast** [-lɛndast] vrefl. emigrere. **†-lending** [-lɛndiŋk] f. **1.** Udlændighed. — **2.** Udenlandsrejse. **-lygur (-s)** [-lı·qøϱ] m. npr. Ørlyg.

ör lyndi [ör·lındı] n. **1.** *(örlæti)* Gavmildhed. — **2.** *(ör lund)* Letbevægelighed, Ilterhed. **-lyndur** [-lındøϱ] a. **1.** *(örlátur)* gavmild. — **2.** *(örgeðja)* hurtig til at skifte Stemning, bevægelig, is. ilter, opbrusende: *mér þótti hann áður fyrri heldur ö. og fjörmikill* (Mýrd. 141).

örlingur (-s) [ör·dliŋgøϱ] m. *(bærlingur)* sagte Skvulpen i Stranden.

ör lítill [ör·li·dıdʎ, -li·tıdʎ] a. uendelig lille, meget lille. **-læti (-is)** [-lai·dı, -lai·tı] n. Gavmildhed, Rundhaandethed. **-lætismaður** [-laidısma:ðøϱ, -laitıs-] m. gavmild Mand. **-lög** [-lö·q] npl. **1.** = *forlög*, Skæbne: *leita örlaga sinna*, søge sin Lykke; (Ordspr.) *örlög sín veit enginn fyrir* (GJ.), ingen kan sin Skæbne forud vide, jfr. ingen kender Dagen før Solen gaar ned. — **†2.** Orlog, Kamp: *heyja ö.* **-lögsíma (-a, -u)** [-löχsi:ma] n. Skæbnetraad (BJVÚrv. 119). **-lögsorti** [-löχsoϱ·dı] m. Skæbnens Mørke, skæbnesvangert Mørke (BJVÚrv. 12). **-lögþáttur** [-löχþauhdøϱ] m. = **örlögsíma. -lögþrunginn** [-löχþruŋ·ɟın] a. = **örlagaþrunginn.**

örm [ör·m] f. sg. og npl. af 1. og 2. **armur.**

1. ör magna [ör·magna] a. indec. afkræftet. **2. -magna** [-magna] vt. afkræfte, slappe; — refl. *örmagnast*, vansmægte; — pp. *örmagnaður*, afkræftet, udmattet. **-magni** [-magnı] a. = **örmagna. -málugur** [-mau·l-oqøϱ] a. aabenmundet. **-megnast (a)** [-mɛgnast] vrefl. vansmægte. **-meti (-is,** pl. ds.) [-mɛ·dı, -mɛ·tı] n. Kreatur af ringe Kvalitet, Vantrivning, Svækling (ASkaft.). **-mjór** [-mjoᵘ·r] a. meget smal el. tynd; meget fin. **-mul** [-moʎ] npl. = **örmull** 1.

örmull (-uls) [ör·mødʎ, -øls] m. (jfr. *urmull)* **1.** Spor, Rest, Levninger af n-t: *En þann örmul saltgerðarinnar hyggja menn þó að enn* [illegible] *í Seltveyjum* (JÞorkÞjs. 195), *at* [illegible] *sá ö. eins í eyðivelli ræktarlausum | stóð sauðahús* (StStAndv. II. 233); *ekki* (el. *enginn)* ö., ikke den mindste Smule: *var illviðrinu slotað, en af skipinu sást enginn ö.* (And. I. 12). — **2.** *(mjög slitið fat)* luvslidt Klædebon (BH.).

örmum [ör·møm] dat. pl. af **armur.**

örmæddur [ör·maid·øϱ] a. meget træt af Sorg og Lidelser: *hugsvala þeirra örmæddum sálum* (Vid. 300).

örn (arnar, dat. **erni,** pl. **ernir)** [ör·dv, ar·dnaϱ, ɛr·dnıϱ] m. (ogs. (pop.) *arnar, arnir* f.) **1.** (zool.) Ørn, Havørn (haliaëtus albicilla) (GrFugl.); (Ordspr.) *sjaldan sitja ernir nema á hæðum* (GJ.), Ørnen bygger Rede paa höjen Hald; *ramur er örn í sátri* (GJ.), udholdende er Ørnen, naar den ligger paa Lur. — **2.** npr. Ørn.

örnál [ör·nau·ʎ] f. langt og smalt Ben, der undertiden sidder i en Muskel uden paa Laaret (Sch.).

örnefna lýsing [ör·nɛbnali:siŋk] f. Stedsbeskrivelse. **-sögur** [-sö:qøϱ] fpl. Sagn, knyttede til Stednavne (JÁÞj. I. 661).

örnefni (-is, pl. ds.) [ör·nɛbnı] n. Stednavn.

örnfljótur [ör·dvfljoᵘ·døϱ, -fljoᵘ·tøϱ] a. hurtig som Ørnen.

örniddur [ör·nid·øϱ] a. udpint: *frá örníddu landi* (Eimr. VII. 98).

†örnsu(r) [ör·nso(ϱ)] gen. sg. (nom. pl.) af **arnsa.**

örnu [ör·dno] f. af 1. *arna*: *Það mundi birta yfir sveitinni þeirri ö. ef kveikt væri í öllum kotunum í einu* (JTrHeið. IV. 46).

ör næli (-is, pl. ds.) [ör·nai·lı] n. Fiskeyngel; lille bitte Fisk (Vf.). **-orður** [ö:ror·ðøϱ] a. frimodig i sin Tale; uforsigtig i sine Ytringer: *stórlátr ok örorðr* (EspS. 174).

öróttur [ö:roᵘhdøϱ] a. arret, bedækket med Ar.

ör píndur [ör·pindøϱ] a. udpint: *eða deyða svo e.* [illegible] *kunni ei bæta það* (Níels skáldi cit. i BrJNat. 107). **-reyta** [ör:ɛi·da, ör:ɛi·ta] a. indec. gold: *landið er nú vîða ö., samanborið við það sem áður var* (HermJDr. 116). **-reyta** [ör:ɛi·da, ör:ɛi·ta] vt. plukke fuldstændig: *aldrei má ö. dún úr hreiðrum* (LFR. IV. 220). **-reyti (-is)** [ör:ɛi·dı, ör:ɛi·tı] n. ufrugtbar Strækning, som man knap kan faa noget Græs af: *kotið er mesta ö.*, Gaarden er meget daarlig. **-rifið** [ör:ı·við] an.: *það er ö.*, Stormen har fejet hele Snedyngen bort (Þing.). **-seyði** [öϱ·sɛi·ðı] n. dyrisk Udartning (BH.). **-syga** [-sı·qa] a. indec. **1.** (egl. udsuget) *(uppiskroppa)* udtömt: *ö. af frjettum* (Vf., Sch.). — **2.** saftløs, tör (BH.). **-sjaldan** [-sjaldan] adv. yderst sjælden. **†-skammi** [-sgam·ı] a.

skamløs. **-skammur** [-sgam·oϱ] a. meget kort: *örskamt er öfganna í milli*, se *öfgar*. ^c **-skeytla** [-sɥeihdla] f. Revolver (MarrPK. 131). **†-skemd** [-sɥɛmt] f. Skamløshed. **-skiftamaður** [-sɥɪfdama:ðøϱ] m. **1.** hoven Mand med ustadigt Sind (BH.). **2.** *(skorpumaður, sem hvílir sig á milli)* Mand, som arbejder ivrigt til Tider, men sløser imellem. **†-skifti** [-sɥɪfdɪ] npl. vidunderlige, sælsomme Begivenheder (GV.). **-skiftinn** [-sɥɪfdɪn] a. som hyppigt skifter Sind, ustadig; — brugt som subst.: *Við skulum ná spor-inu, Örskiftinn* (ÞGjÚf. 93). **-skjótur** [-sɥoᵘ·døϱ, -sɥoᵘ·tøϱ] a. pilsnar; — n. *örskjótt* som adv. med Lynets (egl. Pilens) Fart. **-skot** [-sgo·t] n. **1.** Pileskud: *fljótt sem ö.*; — *hann hljóp eins og ö. fyrir hornið*, han løb som en Pil om Hjörnet. — **2.** = *örskotslengd*. **-skotshelgi** [-sgo(t)s(h)ɛl·ɥɪ] f. Fredhellighed i et Pileskuds Afstand fra et Sted; — overf.: *Eg sá þig altaf í hillingu heiðskýrrar haisbrúnar, meðan þú varst í ö. minni* (GFrÓl. 137). **-skotslengd** [-sgo(t)slɛiŋ·t] f. Pileskuds Længde. **-skreiður** [-sgrɛi·ðøϱ] a. hurtig løbende; hurtig sejlende. **-smár** [-smau·r] a. meget lille. **-snar** [-sna·r] a. meget hurtig: *ö. í hugsunum* (Eimr. VII. 219). **-snauður** [-snöy·ð-øϱ] a. yderst fattig. **-snjáður** [-snjau·ðøϱ] a. snefri: *örsnjáð haust* (StSt. Andv. III. 154). **-snjóa** [-snjoᵘ·a] a. indec. snefri. **-soginn** [-soi·jɪn] a. diet tör: *með örsogin brjóstin* (Eimr. VII. 52). **-sópa** [-soᵘ·ba, -soᵘ·pa] vt. feje fuldstændig ren: *láglendan, sem faðir minn bjó á, var örsópað* (GFrTís. 253). **-stígur** [-sdi·qøϱ] a. hurtiggaaende, rap til Fods. **-stutt-leiki** [-sdʏhdlɛiɥɪ, -leiʞɪ] m. overordentlig kort Tid, Øjeblik: *eilífleikans á sjer gildi | örstuttleikinn guðdómsfyldi* (StgrTh. i Eimr. I. 16). **-stuttur** [-sdʏhdøϱ] a. overmaade kort. **-suga** [-sʏ·qa] a. indec. diet tör: *ærin er ö.* (ASkaft.).

ört (gen. **artar,** pl. **artir** og **örtur**) [ö·t, ar·dar] f. = **urtönd.**

1. ör taka [öϱ·ta·ga, -ta·ka] a. indec. kraftesløs: *vængir mínir voru ö., skip mitt brotið* (GFrÓl. 53); *Þórdís var orðin ö.* (udmattet) *af vök-um og vinnubrögðum* (GFrTís. 130). 2. **-taka** [-ta·ga, -ta·ka] vt. tage fuld-stændig, tage Rub og Stub: *ö. egg*, tage alle Æggene. **-tínast** [-ti·nast] vrefl. blive fuldstændig plukket: *safnast svo mikill fólksfjöldi þar á heið-ina „að hún örtýndist blað fyrir blað“* (at hvert eneste Blad isl. Mos blev taget) (ÞThFerð. III. 316). ^c **-tog (-s,** pl. ds.) [-to·q] n. Dekagram. **-tröð** [-trö·ð] f. **1.** Udpinen af Jord: *skal sá vera grundvöllur matsins, hve mik-inn fjenað má í högum hafa án þess ö. verði* (uden at Jorden bliver udpint) (Stj. '13, A. 101); — deraf: *(bitið og troðið land)* afædt Græsgang; opsparket Jord af for mange Kreaturer: *fjallshlíðar veggnum, | sem skriður og snjó-flóðin ár eftir ár | sér örtraðir rutt höfðu gegnum* (banet sig Vej igennem) (StStAndv. II. 108); (overf.) Forfaldenhed: *Gamla kofans ö. úr* (ibid. III. 147). — **2.** Trængsel, overfyldt Sted: *Kusu sumir húsmensku í ö., þurra-búð við sjávarsíðuna ... heldur en sjálfsmensku í Seljadal* (GFrTís. 128). — **3.** Overløb, Rykind: *Í Miklabæ bjuggu þau hjón í 10 ár góðu búi í hinni mestu ö.* (Lögr. '10, 221). **†-tug (-ar, -ar)** [-tʏ·q] f. Tredjedel af en Øre el. Unze. **-tungla** [-tuŋla] a. indec.: *það er ö.*, det er Nymaane.

örúðugur [ö:ru·ðøqøϱ] a. fyrig (af Sind).

†ör ugð (-ar) [o:rʏqð, -ʏgþ] f. Sikkerhed. **-ugga (a)** [-ʏq·a] vt. göre sikker, sikre, styrke; **†***ö. sig*, tage Mod til sig. **-ugglega** [-ʏglɛ·qa] adv. sikkert, trygt. **-uggleiki** [-ʏglɛi·ɥɪ, -lɛi·ʞɪ] m. **-uggleikur** [-ʏglɛi·g-øϱ, -lɛi·køϱ] m. **1.** Sikkerhed. — **2.** *(óhultleiki)* Tryghed. — **3.** *(áhyggju-leysi)* Sorgløshed. **-uggur** [-ʏg·oϱ] a. **1. a.** *(áreiðanlegur)* sikker, paalide-lig, som man kan stole paa. — **b.** tilstrækkelig holdbar el. fast: *ísinn er ekki ö.* — **2. a.** *(óhultur)* tryg, sikker: *vera ö. um e-ð*, være sikker paa n-t. — **b.** *(óhræddur)* frejdig, uforfærdet. — **3.** n. *örugt* som adv.

örva (a) [ör·va] vt. opmuntre, opildne, stimulere; fremme: *örfa (tarfa) til kúnna* (JÁÞj. I. 646). *ö. ímyndunaraflið*, *ö. drasina*, *ö. harvöxtinn*.

***örva boð** [ör·vabo:ð] n. Budstikke: *og um sól og sumar | sendir ö.* (MJ. III. 259). ***-brjótur** [-brjoᵘ:døϱ, -brjoᵘ:t-] m. Kriger. **-drífa** [-dri:va] f., **-flug** [-flʏ:q] n., **-hríð** [-hϱi:ð] f. Pileregn. **-malur** [-ma:løϱ] m., **-mælir** [-mai:lɪϱ] m. Kogger.

örvan (-ar, -ir) [ör·van] f. = **örvun.**

örvani [ör·va·nɪ] m. affældigt Menneske.

†örvar boð [ör:varbo:ð] n. Budstikke. **-fleinn** [-ϱ-flɛid·v] m. Pilespids (Il. I. 85.). **†-húnn** [-(h)ud·v] m. Pileskaft. **†-malur** [-r-ma:løϱ] m. = **örva-mælir. -oddur** [-od:øϱ] m. Pilespids. **-skaft** [-sgaf·t] n. Pileskaft. **-skora** [-sgo:ra] f. Indsnit i Pilens Skaft: *hann tók jafnframt um örvarskorurnar* (Il. I. 84—85). **-skot** [-sgo:t] n. Pileskud. **†-skotshelgi** [-sgo(t)s(h)ɛl·ɥɪ] f. indec. = **örskotshelgi. †-skurður** [-sgʏr·ðøϱ] m. det at lade Bud-stikken gaa rundt. **†-þing** [-þiŋ·k] n. Ting, sammenkaldt ved Budstikke.

ör vasa [ör·va·sa] a. indec. affældig, udlevet: *ö. gamalmenni; hann er orðinn gamall og ö.;* (Ordspr.) *ö. mann og unga konu brestur sjaldan börn* (GJ.), affældig Mand og ung Kone mangler sjælden Börn. 1. **-vasi (-a, -ar)** [-va·sɪ] m. affældigt Væsen: *níddist á örvasanum* (om en Hest) (ÞGjD. 86). 2. **-vasi** [-va·sɪ] a. = *örvasa: og sat karl ö. undir bæjar-veggnum* (Huld. II. 36).

örvaþrjótur [ör·vaþrjoᵘ:døϱ, -þrjoᵘ:t-] m. «Pilslubbert» (gr. ἰόμωροι): *Argverjar, þér örvaþrjótar, eingin dáð er í yður* (Il. I. 89).

örvendilstá [ör·vendɪlstau:] f. Stjærne ved Nordpolen (BH.).

†ör verður [ör·vɛrðøϱ] a. uværdig. ***-verpa** [-vɛϱba] a. indec. som ikke længer kan lægge Æg, blottet for: *veslingar ö. hugarvits* (jfr. LFR. '15, 281—82). **-verpi (-is,** pl. ds.) [-vɛϱbɪ] n. **1. a.** det sidst lagte (lille) Æg, jfr. Haneæg (jfr. EÓlKv. 19); *Eggert* (ɔ: *Ólafsson) segir, að þá fuglar eru afgamlir, verpi þeir seinast dálitlu eggi, sem eiginlega kallast ö. og öðru nafni hreiðurböllur (en í Krókarefssögu er ekki annað að sjá en hreiður-böllur sje brúkað um egg yfir höfuð)* (Sch.). — **b.** det sidst fødte (for-krøblede) Barn. — **2.** Uduelighed, Affældighed; (Ordspr.) *karli hverjum kemur að ö.* (el. *örvesi),* affældige bliver alle til sidst. **-verpislegur** [-vɛϱbɪslɛ:qøϱ] a. ynkelig, sølle. **-vesi (-is)** [-vɛ·sɪ] n. og f. indec. höj Alderdom, Affældighed; (Ordspr.) *karli hverjum kemur að ö.* (el. *örverpi)* (GJ.), se *örverpi* 2.

örvhendur [ör·f(h)ɛndøϱ] a. = **örfhendur.**

***örvi** [ör·vɪ] f. indec. Gavmildhed.

ör viljugur [ör·vɪljøgøϱ] m. meget fyrig: *ö. hestur*. **-vilnast (a)** [-vɪlnast] vrefl. fortvivle. **-vilnun (-ar)** [-vɪlnøn] f. Fortvivlelse. **-viln-unarfullur** [-vɪlnønaϱfʏd·løϱ] a. fortvivlet. **-viltur** [-vɪλdøϱ] a. meget vildfarende: *örvilt samviska*. **-vinda** [-vɪnda] a. indec. (jfr. *úrvinda)* lam-slaaet af Forbavselse el. Forskrækkelse, fra Sans og Samling (BH.). **-vingl-** [-viŋl-] se **örviln-. †-vit** [-vɪ·t] n. Bevidstløshed, bevidstløs Tilstand, Besvimelse. **-vita** [-vɪ·da, -vɪ·ta] a. indec. afsindig, sindssyg; ude af sig selv. **-viti (-a, -ar)** [-vɪ·dɪ, -vɪ·tɪ] m. Afsindig, Sindssyg.

örvita bull [ör·vɪdabʏd·λ, -vɪta-] n. Galmandssnak. **-hús** [-hu:s] n. Sindssygehospital. **-treyja** [-trɛi:ja] f. Spændetröje.

ör viti (-a, -ar) [ör·vɪ·dɪ, -vɪ·tɪ] m. afsindigt Menneske, sindssyg. **-vona** [-vo·na] a. indec. fortvivlet, uden Haab, alt opgivende: *þjakaður af ö. sálarstríði* (Eimr. X. 110).

***örvumglaður** [ör·vømgla:ðøϱ] a. pilglad (Od. 119).

örvun (-ar, -anir) [ör·vøn, -anɪϱ] f. Opmuntring, Tilskyndelse, Stimu-lering, Pirren, Irritation.

†ör væna [ör·vai·na] f. **1.** = *örvænting*. — **2.** a. indec. = *örvona*, uden Haab, uden Udsigt; usandsynlig, urimelig. **-væni (-is)** [-vai·nɪ] n. Haabløshed. **-vænn** [-vaidv] a. som man maa mistvivle om, som ikke kan ventes, haabløs: *einskis er örvænt*, man bör aldrig fortvivle om n-t; *það er örvænt um e-ð*, n-t er haabløst; *örvænt er honum þess*, det kan han ikke vente. **-vænta** [-vaivda, -vainta] vi. fortvivle, anse for meget usandsynligt: *ö. um e-ð, ö. e-s*, mis-tvivle om n-t. **†-væntan (-ar, -ir)** [-vaivdan, -vaintan] f., **†-vænti (-is)** [-vaivdɪ, -vaintɪ] n., **-vænting (-ar)** [-vaivdiŋk, -vaint-] f. Fortvivlelse. **-væntingarár** [-vaivdiŋgarau:r, -vaint-] npl. i Udtr.: *hún er komin á ör-væntingarárin*, hun er over de Tredive (begyndt at tabe Haabet om en Mand). **-væntingarfullur** [-vaivdiŋgaϱfʏd·løϱ, -vaint-] a. fortvivlet. **-væntinn** [-vaivdɪn, -vaintɪn] a. fortvivlende, mistvivlende om n-t: *ekki ö., að galdra-málasökin mundi mjer ... að nýju tilfalla mega* (JMPísl. 126). **-þátta** [öϱ·þauhda] vt.: *ö. sig*, blotte sig (for n-t), helt forbruge sine Forraad: *ö. sig að heyi* (Sch.). **-þela** [-þɛ·la] a. indec. frostfri: *jörð er nú ö.* (ÁM. 481, 12mo). **-þjáður** [-þjau·ðøϱ] a. meget pint, meget lidende. **-þreyta** [-þrɛi·da, -þrɛi·ta] vt. trætte, udmatte, overanstrænge: *þeirra litlu gáfur voru örþreyttar með of miklu aðhaldi* (Árm. IV. 71); — pp. *-þreyttur*, udaset, fuldstændig udmattet. **-þrif** [-þrɪ·v] npl. yderste Anstrængelse.

örþrifa ráð [öϱ·þrɪvarau:ð] n. fortvivlet Raad, sidste Udvej: *þá gríp-urðu til þess örþrifaráðs, að reyna að ljúga af henni æruna* (JTrHeið. II. 91). **-von** [-vo:n] f. sidste Haab (StStAndv. III. 134).

örþrif ráða [öϱ·þrɪvrau:ða] a. indec., **-ráði** [-rau:ðɪ] a. fuldstændig raadvild.

örþrifs ráð [öϱ·þrɪfsrau:ð] n. = **örþrifaráð. -ráða** [-rau:ða] a. indec. = **örþrifaráða. -úrræði** [-ur:ai:ðɪ] n. = **örþrifaráð.**

ör þrota [öϱ·þro·da, -þro·ta] a. indec.: *ö. af e-u*, meget fattig paa n-t, blottet for n-t (GV. i JÁÞj. I. vii). **-þunnur** [-þʏn·øϱ] a. meget tynd. **-þættur** [-þaihdøϱ] a. hvis Forraad er sluppet op: *hann er ö. af heyi* (Sch.).

öræfa dýpi [ö:raivadi:bɪ, -di:pɪ] n. = **miðleysa** 2. **-belti** [-bɛλ·dɪ] n. Ørkenbælte. **-gróður** [-groᵘ:ðøϱ] m. Ørkenvegetation. **-jökull** [-jö:gødλ, -jö:k-] m. npr. Navn paa det höjeste Bjærg paa Island (2119 Meter), udløber mod Syd fra *Vatnajökull*. **-langur** [-lauŋ·gøϱ] a. overordentlig lang: *öræfa-langan veg* (JÁÞj. II. 497). **-sjóveður** [-sjoᵘ:vɛðøϱ] n. (Rang.) = **ládeyða.**

öræfi [ö:raivɪ] npl. **1.** *(eyðimörk)* Ørken. — **2. a.** *(hafnleysa)* havneløs Kyst, Jærnkyst. — **b.** npr. *Øræfi*, Egn langs Sydkysten.

ös (asar) [ö:s, a:saϱ] f. **1.** *(mannþyrping)* Menneskevrimmel, Menneske-mængde. — **2.** *(þröng)* Trængsel (is. i en Butik): *hafa ös*, have stor Søg-ning. — **3.** Tummel, Stöj af mange forsamlede Folk (Hún., Skag.). **-fiski** [-fɪsɥɪ] n. rigt Fiskeri.

öskjur [ös·ɥøϱ] pl. af **askja.**

öskra (a) [ös·gra] vi. **1.** *(æpa)* bröle; hyle, skraale, skrige. — **2.** refl. *öskrast: ö. um*, arbejde ivrigt paa n-t (ÓDav.).

öskran (-ar) [ös·gran] f. Bröl, Skraal.

ösku [ös·gø] cobl. sg. af **aska. -bakaður** [-ba:gaðøϱ, -ba:kaðøϱ] a. askebagt. **-bakki** [-bahɥɪ] m. Askebæger. **-berg** [-bɛr·k] n. Tuf, Tufsten. **-bikar** [-bɪ:gaϱ, -bɪ:kaϱ] m. Askebæger. **-bylur** [-bɪ:løϱ] m. forrygende Snestorm. **-bingur** [-biŋ·gøϱ] m. Askedynge. **-bleikur** [-blɛi:gøϱ, -blɛi:k-øϱ] a. askefarvet, askegraa. **-brenna** [-brɛn:a] vi. brænde til Aske. **-bruni** [-brʏ:nɪ] m. Forbrænding til Aske. **-buska** [-bʏs·ga] f. **1.** *(sú, sem ber út ösku og inn vatn)* Kvinde, der bruges til at bære Asken ud og hente Vand (Nl., Rask). — **2.** *(olbogabarn)* Askepot. **-dagsbræður** [-daχs-brai:ðøϱ] mpl. de förste 14 el. 18 Dage næst efter Askeonsdag, som menes at faa lignende Vejrlig som denne (JÁÞj. II. 562) **-dagur** [-da:qøϱ] m. Askeonsdag. **-dimmviðri** [-dɪm·vɪðrɪ] n. forrygende Snestorm. **-dyngja** [-diŋ·ɥa] f. Askedynge. **-draghvolf** [-draχ·wolv, -kvolv, -draq·-] n. Aske-skuffe. **-eyfi** [-ɛi:vɪ] n. askefarvet Hud (Teint): *grákalda öskueyvið þekur afbrendan sveip* (StStAndv. II. 202). **-fall** [-fad·λ] n. Askefald, Askeregn. **-fljótur** [-fljoᵘ:døϱ, -fljoᵘ:tøϱ] a. lynende, hurtig. **-frauð** [-fröy:ð] n. tem-melig løs Aske: *Hitamæli stakk eg á einum stað ... ofan í ö. í útjaðri hraunsins* (Ísaf. '13, 143). **-fullur** [-fʏd·løϱ] a. pærefuld. **-fölur** [-fö:løϱ] a. askefarvet, askegraa. **-fönn** [-fön·] f. Askedynge: *öskufönnin var þá í ökla undir Eyafjöllum* (EÓlKv. 16). **-grár** [-grau:r] a. askegraa. **-gras** [-gra:s] n. = **lokasjóður.**

öskugur [ös·gøqøϱ] a. bedækket med Aske: *kerling, öskug og skítug* (EiÓlLf. 50).

ösku haugur [ös·gohóy:qøϱ] m. Askedynge; Køkkenmødding. **-hey** [-hɛı:] n. Ho, som er opvokset paa Jord, hvorover der er drysset Aske fra vulkanske Udbrud: *Kindur og hestar hafa fallið hronnum saman fra eitruðum öskuheyjunum* (JTrSk. II. 10). **-hylki** [-hıʎ·qı, -hıl·ķı] n. Askebeholder. **-hóll** [-ho·dˑʌ] m. — **öskuhaugur.** **-kafald** [-ka·valt] n. stærkt Snefald. **-karl** [-kad·ʌ, -kar·dʌ] m. **1.** *(karl, sem tekur ösku)* gammel Mand, som bærer Aske og Kokkenaffald bort. — **2.** — **hlóðakarl** 2. **-kassi** [-kas:ı] m. Askebeholder, Askespand. **-kendur** [-ķɛn·døϱ] a. blandet med Aske: *ö. reykur.* **-leitur** [-lɛi:døϱ, -lɛi:tøϱ] a., **-litaður** [-lı:daðøϱ, -lı:taðøϱ] a. askefarvet. **-litur** [-lı:døϱ, -lı:tøϱ] m. Askefarve. **-lút** [-lu:t] n. Askelud (JSVb. 92). **-mokkur, -mökkur** [-mohgøϱ, -möhgøϱ] m. tæt Askesky. **-panna** [-pan:a] f. Askepande. **-poki** [-po:qı, -po:ķı] m. Askepose (is. blandt Börn er det en endnu brugelig Leg, at Pigebörnene Askeonsdag søger at hænge smaa Poser, fyldte med Aske, paa Mandfolk og Drenge, medens Drengene gör Gengæld ved at hænge Poser med smaa Stene paa Kvinderne).

öskur (-urs, pl. ds.) [ös·gøϱ] n. Bröl; Skraal, Hyl. **-api** [-r-a:bı, -a:pı] m. Bröleabe.

ösku reiður [ös·gørɛi·ðøϱ] a. lynende vred, rasende. **-rjúka** [-rju:ga, -rju:ka] vi. blæse op til en forrygende Storm.

†öskurlegur [ös·gørlɛ·qøϱ] a. forfærdelig; — adv. *-lega.*

***ösku rof** [ös·gøro:v] n. Askeruin: *ó, sjáum til vort fagra frelsishof er falli þá sem grjót og ö.* (MJ. II. 298). **-rok** [-ro:k] n. orkanagtig Blæst: *Okkur varð ekki svefnsamt ... því altaf var ö.* (ÞThFerð. III. 179). **-salt** [-saʎ·t] n. Soda. **-skúffa** [-sguf:a] f. Askeskuffe. **-slökkvipípa** [-slöhgvıpi:ba, -pi:pa] f. Askeslukningsrör (Tilsk.). **-soð** [-so:ð] n. Askelud (LFR. XI. 184). **-stó** [-sdoᵘ:] f. Askehul (under Ildstedet); Askegrav (Tilsk.). **-stólpi** [-sdoᵘʎ·bı, -sdoᵘl·pı] m. Askesöjle (fra en Vulkan) (ÞThLfr. IV. 38). **-strýta** [-sdri:da, -sdri:ta] f. Askekegle. **-svæði** [-svai:ðı] n. Strækning, som Aske er regnet ned over (ÞThLýs. II. 172). **-trog** [-tro:q] n. Asketrug. **-tönn** [-tön:] f. Tandsygdom hos Faar efter Askeregn ved et vulkansk Udbrud (LFR. XIV. 143). **-vondur** [-von·døϱ] a. smækvred. **-vonska** [-von·sga] f. hæftig Vrede, Raseri.

ösl [ös·ʎ] n. Vaden igennem n-t.

ösla (a) [ös·la] vt. og vi. **1. a.** gennemvade: *hann öslar þvert og endilangt yfir krapablána;* — *ö. forina,* vade i Snavset. — **b.** plaske (i n-t), soppe: *krakkarnir eru að ö. í vatni allan daginn.* **2.** bryde sig Vej gennem Modstand el. Besværligheder, is. daarligt Føre.

ösnu [ös·nø] cobl. sg. af **asna.** **-folald** [-fo:lalt] n. ung Aseninde. **-foli** [-fo:lı] m. Asenfole. **-legur** [-lɛ·qøϱ] a. som ligner el. hører til en Aseninde.

ösnum [ös·nøm] dat. pl. af **asna** el. **asni.**

ösnumjólk [ös·nømjoᵘʎ·k, -mjoᵘl·k] f. Æselmælk.

ösp (aspar, aspir) [ös·p, as·bıϱ] f. (bot.) Asp (populus).

össóttur [ös:oᵘhdøϱ] a. (om Faar) hvidhovedet med graa Krop og en hvid Plet paa Bagen.

össu [ös:ø] cobl. sg. af **assa.**

Össur (-urar, -urar) [ös:øϱ, -øraϱ] m. npr. Asser.

ötluðum [ohdløðøm] — *ætluðum,* 1. p. pl. imp. ind. og conj. af **ætla.**

ötlun (-ar, atlanir) [ohdlon, ahdlanıϱ] f. — *ætlun,* Mening, Plan, Forsæt.

öttu [öhdø] 1. p. pl. imp. ind. af **etja.**

ötufær [ö:døfai:r, ö:tø-] a. (om en Hest) som er i Stand til at deltage i en Hestekamp (Eimr. IX. 34).

ötull (acc. **-ulan)** [ö:dødʌ, ö:t-] a. driftig, energisk, ihærdig, rask. — adv. *ötullega.*

ötul leiki, -leikur [ö·døl-lɛi·qı, ö:tølɛi·ķı, -lɛi·gøϱ, -lɛi·køϱ] m., **-menska (-u)** [-l-mɛn·sga] f. Ihærdighed, Driftighed, Dygtighed, Energi.

ötun (-unar) [ö:døn, ö:tøn] f. Besudling, Tilsmudsen.

1. **öx** [öχ·s] pl. af **ax.**

2. **öx (axar** el. **öxar, axir)** [öχ·s, aχ·sıϱ] f. — **öxi.**

†öxa (a) [öχ·sa] vt. hugge, tilhugge.

Öxar á [öχ·sarau·] f. npr. Elv i *Þingvallasveit.* **-egg** [-ɛk·] f. Økseæg. **-hamar** [-ϱ-(h)a:maϱ] m. Øksehammer, Hammerøkse. **-hamarshögg** [-(h)amaϱs(h)ök·] n. Hug med en Øksehammer (Hammerøkse). **-hyrna** [-(h)ıd·na, -(h)ır·dna] f. det ene Hjörne paa en Økse. **-skaft** [-sgaf·t] n. (jfr. *axarskaft)* Økseskaft. **†-tálga (-u)** [-taul·ga] f. Tilhugning med en Økse. **-tröll** [-tröd·ʎ] n. mægtig Stridsøkse (Eimr. XIII. 29). **-tærur** [-tai:røϱ] fpl. (Vf., ÁM. 226b, 8vo) = **öxarþærur** 1. c. **†-þing** [-þiŋ·k] n. Ting, sammenkaldt ved en Budstikke (i Form af en Økse). **-þærubein** [-þai·røbɛi:n] n. (Akranes) = **krókur** I. 3. **-þærur** [-þai:røϱ] fpl. **1.** *(á fiski)* **a.** det kødfulde Stykke mellem de forreste Finneben paa en opskaaren Torsk. — **b.** = *þunnildisnef.* — **c.** (Vf.) = *þunnildi.* — **2.** *(á sauðkind eða uxa)* Skulderstykket af et slagtet Dyr.

öxi (axar el. **öxar, axir)** [öχ·sı, aχ·sıϱ] f. **1.** Økse: (Ordspr.) *þú hvetur öxina, en heggur ei* (GJ.), du hvæsser Øksen, men hugger ej. — **2.** Bækkenknoglen.

öxl (axlar, axlir) [öχ·sʎ, aχ·slıϱ] f. **1.** *(á manni)* Skulder, Aksel: *líta um ö. sjer,* se sig om, se tilbage; *líta um ö. til e-s,* vende Hovedet mod til en; *tala um ö.,* tale idet man ser tilbage; *skjóta ö. við e-m,* skubbe til en med Skulderen; (Talem.) *reisa sjer hurðarás um ö.,* paatage sig n-t, som overgaar ens Kræfter, slaa for stort et Brød op; *hafa* (el. *vera með) báðar hendur við axlir fastar,* holde n-t i bægge sine Hænder, ikke have fri Hænder, være ude af Stand til at paatage sig et Arbejde, fordi man er optaget af et andet. — **2.** *(á fjalli)* Bjærgryg, hvor den pludselig falder af og danner ligesom en Skulder.

öxn [öχ·sn] npl. Okser, Hornkvæg.

Oxnafurða [öχ·snafʏr·ða] f. npr. Oxford.

öxneyingar [öχ·snɛi·jiŋgaϱ] mpl., egl. Indbyggere af *Øxney* i *Breiðafjörður;* — »Molboer« (JÁÞj. II. 526).

öxul endi [öχ·sølɛn·dı] m. Pol. **-feiti** [-fɛi:dı, -fɛi:tı] f. Vognsmörelse. **-gat** [-ga:t] n. Taphul. **-húfa** [-ʎ-(h)u:(v)a] f. Muleplade.

öxull (-uls, -lar) [öχ·sødʎ, -øls, öχ·slaϱ] m. Akse; Aksel.

öxul kreppa [öχ·sølkrɛhba] f. Krumtap. **-trje** [-trjɛ·] n. Akseltræ. **-velta** [-vɛʎ·da] f. Rotation.

özla [ös·la] se **ösla.**

TILLÆG OG RETTELSER.

A, Á

3. **á** f. Tilf.: gen. sg. **áar** (Oræfi), is. i Sms.: *Jökulsáraurar, Breiðáarós* osv.; *fara í á*, drage ud for at fiske i en Flod; *fara í ána*, omkomme i Floden (jfr. *fara í sjó(inn)*).

7. **á** præp. Tilf. **B. I. b.:** *hafa hvorki í sig nje á*, have hverken til Mad eller Klæder. — **B. I. c.:** *á vindinn*, imod Vinden; *á fótinn*, opad Bakke, opad. — **B. IX. 4.:** *daginn á eftir* = *daginn eftir*, næste Dag: *jeg lagði af stað daginn á eftir* (Skaft.).

ábýli 2. = *ábúð* l.: **2.** = *ábúð* 2.

ábyrgðar gjald. Tilf.: *á. fyrir brjef*, Anbefalingsgebyr. **-maður.** Tilf.: *jeg efast um, að hann sje á. að orðum sínum*, jeg tvivler om, at han kan staa til Ansvar for sine Ord. **-tækur** [au:bır(q)ðaqtai:goϙ, -tai:koϙ] a. som kan assureres: *ábyrgðartækt skip*.

áblástur. Tilf.: Angreb (is. i Ord el. paa Tryk): *verða fyrir áblæstri*.

á brestir [au:brεsdıϙ] fpl. (Borg.), **-brestur** [-brεsdoϙ] fpl. (Sl.) = **ábristir.**

ábætir. Tilf. under **2.:** pl. undert. *ábætrar* (Rang.).

2. **að.** Tilf.: foran Inf. i Reglen udtalt [a]: *að fara* [a'fa.ra] *það það er nú væni maðurinn að hann er*, han er dog et prægtigt Menneske (Af.).

aðal efnisyfirlit [a:ðalεb·nısı·vırlı·t] n. Realregister. **-henda.** Ordene: begge . . . förste bör bortfalde.

áðana [au:ðana] (Af.) = **áðan.**

aðburður. Tilf.: **3.** Bæren, Slæben (hen til n-t); ogs. om det, der bæres osv.: *a. að greni*.

Adda (Oddu, Oddur) [ad:a, öd:o(ϙ)] f. npr. Dim. af *Arndís, Ástríður*.

ádeilukvæði [au:dεiløkvai:ðı] n. satirisk Digt, Satire.

ádes [au:des] n. (jfr. *ádess)* kraftig Irettesættelse, Skæld: *sá skal svei mjer fá á. hjá mjer* (Árn.).

að faramaður [að·farama:ðøϙ] m. (jfr. *atför* 2.) energisk, dygtig Mand. **-farandi** [að·fa·randı, af:a·r-] a. (jfr. *affarandi)* i Nutidssprog: *a. nótt* = *aðfaranótt*. **-fyndinn** [að·fındın] a. dadlesyg. **-frjóvgun** l.: **aðfrjóvgun. -fræer** l.: °**aðfrær. -frævandi** l.: °**aðfrævandi. -frævun** l.: °**aðfrævun. -færast** [-fai·rast] vrefl. sætte n-t i Gang, give sig af med n-t, bestille n-t: *jeg þarf að a. ýmislegt í morgun*. **-gengur** [-ɟeiŋgøϙ] a. tilgængelig (Tilsk.). **-grynni (-is)** [-grın·ı] n. lavt Vand tæt ved Kysten. **-grunnur** [-grʏn·oϙ] a. med lavt Vand tæt til Kysten. **-hald 4. d.** Ekspl. *þetta aðhaldi við e-n* skal staa under **4. b. -hyrndur** [a·þ(h)ı(r)ndøϙ] a. med indadböjede Horn. **-hlæginn.** Tilf.: is. spottesyg. **-hverfur** l.: °**aðhverfur. -ildareiður** [a:ðıldarεi:ðøϙ] m. (jur.) Partsed. **-kast.** Tilf. **2. b.:** *(hörmulegur atburður)* sörgelig Tildragelse (Rang.). — **4.** l.: °**4.** °**-kvæði (-is,** pl. ds.) [að·kvai·ðı] n. Artikulation.

aðla (a) [að·la] vt. adle.

að leiðsluaðferð l.: °**aðleiðsluaðferð. -lægur** l.: °**aðlægur. -löðun** l.: °**aðlöðun. -rjetta.** Tilf.: pl. *aðrjettur: (bitlingar, gjafir)* Gaver, Sportler: *hann fær aðrjetturnar úr öllum áttum, presturinn* (Af.).

ádropinn. jfr. *drepa* l.: jfr. *drjúpa*.

°**að seta** l.: **aðseta. -setur.** Tilf.: = *híbýli*, Bolig: *eru aðsetur þeirra* (ɔ: *Indíána) skrítin* (EiÓlLf. 65). **-skot.** Tilf.: **3.** = *aðskotadýr* 2.: *Blending af æðum hins ureetta hvinns og aðskotum framandi slóða* (EBen. Vog. 76). **-snúinn.** spec. vel snoet (om Traad, naar den spindes) l.: modsat *frásnúinn* (om Traad, naar den spindes, eftersom Rokken drejes til höjre el. venstre, naar man spinder). **-stoðarmaður 2.** (i et Kontor osv.) l.: (paa et Kontor osv.). **-stöðuleysi** [að·sdöðølεi:sı] n. Hjælpeløshed, vanskelig Stilling. **-sveiging** [-svεi·jiŋk] f. Hentydning; Stiklen: *a. að e-m í ræðu*. **-vinsla.** Tilf.: spec. = *rifjun*, Høvending. **-taugaþráður** l.: °**aðtaugaþráður.**

a-dú. Tilf. i Overs.: prr!

áður I. 1. Tilf.: *á árum áður* = *fyr meir: jeg veit, að það var mikið kvartað yfir því á árum áður* (Alþ. '22. D. 454).

að vart. vække ens Opmærksomhed l.: göre en opmærksom. **-þróun** l.: °**aðþróun.**

áeggjunarfífl. lade bruge sig l.: lade sig bruge.

af I. 6. a.: *vera af sjer kominn* l.: *vera af sjer genginn, kominn*. — **II. 3.:** oppe paa Bjærgets Top l.: oppe fra Bjærgets Top. — **C. III. 2.:** göre n-t af nt l.: göre n-t af n-t. — **C. VI. 1.** Tilf.: ellipt.: *og var hróðugur (montinn) af (= af því)*. **-álykt** l.: °**afálykt. -ályktа** l.: °**afálykta.**

áfall. Tilf.: spec. (om Sygdom) *verða fyrir áföllum*, maatte udstaa Sygdom (is. gentagne Gange).

áfalla. Tilf.: pp. *áfallinn*, tilkommen, paafalden: *með áföllnum kostnaði*; — ppr. *áfallandi: á. vextir*.

áfangi 2.: *á 5* l.: *5 á*.

afartregur. Tilf.: *a. til náms*, meget tungnem, ulærvillig; *(um fisk)* som kun fanges i ringe Mængde, som ikke let bider paa (om Fisk).

áfastur. Tilf.: ogs. abs.: *húsin eru áföst*.

áfátt. Tilf.: *e-m er á. í e-u*, en er ufuldkommen i n-t.

af auki (-a, -ar) [a:vöy·ɟı, -öy·ķı] m. (Múl.), **-aukur** [-öy·gøϙ, -öy·koϙ] fpl. (Skaft.) = **afuggur. -baldi (-a, -ar)** [ab:aldı, av·b-] f. hæftigt, voldsomt Menneske. **-beita** [av·bεi·da, -bεi·ta] vt. aftage Maddingen (Vestm.). **-borgun** [ab:orgøn, av·b-] f. Overs. rettes til: **1.** Afbetaling: *með afborgunum*, paa Afbetaling, ratevis. — **2.** *(afborgunargjald)* Afdrag: *með vöxtum og afborgunum*. **-brek** [ab·rε·k, av·brε·k] n. Skade, Tab. **-brigði.** Tilf.: (4.) †Overtrædelse, Forseelse. **-burður.** Tilf. under **1.:** *með afburðum*, i höj Grad (EKvSmæl. 70); — **5.:** *vindar* l.: *vinds*. **-bæjarvinna** [av·baijarvın:a] f. Udengaardstjæneste, is. et Tyendes Arbejde, naar det laanes bort til en anden Gaard. **-dangast** [av·dauŋgast] vrefl. vantrives (VSkaft.). **-danka (a)** [av·dauŋ·ga, -dauŋ·ka] vt. kassere. **-drifamikill.** Tilf.: = *afkastamikill: a. maður*. **-drifaríkur.** Tilf. i Overs.: følgerig. **-eykur** [a:vεi·gøϙ, -εi·k-] fpl. (Rang.) = **afuggur. -falli.** Tilf. **2.:** *(kíll, læna, drag, sem gengur úr á)* stillestaaende Vandsamling, som har sit Udspring fra en Flod (Skag., VSkaft.). **-fallsendi.** *affall* 4. l.: *affall* 5. **-faradrjúgur** = **affararíkur** l.: **1.** = *affararíkur*. — **2.** *vera a. við vinnu* = *síga á*, arbejde støt og dygtigt, men noget langsomt (Hún.). **-feðrast (a)** [af:εðrast] vrefl. vanslægte fra sin Fader. **-felling.** Lukken l.: Lukning. †**-geipa** [av·ɟεi·ba, -ɟεi·pa] adv.: *ganga a.*, gaa fejl, forvilde sig (Breiðd.). **-gogga (a)** [-gog·a] vt. tage af Krogen: *a. fisk*. **-greiðslulipur.** -li·pøϙ l.: -lı:pøϙ. **-gæðingur. 2.** Fordrejen l.: Fordrejelse. 1. **-hallandi (-a, -ar)** [a:f-(h)adlandı] m. Skraaning: *Út af bryggjunni var langur a.* (EiÓlLf. 11). **-helgun 2.** Tilf. efter Overs.: (af en gejstlig). **-hendur** [a:f(h)εndøϙ] a. afhændet. **-hylda.** Tilf. efter vt.: fjærne Kødet fra Benene. **-hjúpa.** Tilf.: **2.** indsvøbe, overdække: *lagðist í legubekk, sem afhjúpaður var með indverskum rósavefnaði* (Þús.² IV. 382). **-hröpum** [af·(h)ϙö·bøm, -(h)ϙö·p-] adv. = *aflögum*, se 1. **aflaga. -hæra.** Tilf.: *a. ull* = *hæra ull* se *hæra*. **-hættis.** Tilf.: **2.** *það er a.*, der er rigelig Tid; *jeg held það sje ekki a.*, der er Tid nok (Hún.).

áfinningur (-s, -ar) [au:fın·iŋgøϙ] m. Tegn paa, at en Ko vil kælve.

áfjálgni l.: °**áfjálgni.**

af jarma [av·jarma] a. indec. holdt op med at bræge: *lömbin, sem tekin voru undan, voru setin þangað til þau voru orðin a.* (Árn.). **-kári** = **aflagi** l.: klodset, skabagtigt el. naragtigt Menneske (svarende til *aflagi* om Ting): *hann er mesti a., strákurinn*, Fyren er en Skabhals (el. Nar). **-kast.** Tilf.: °**3.** Ydeævne (Tilsk.). **-klæða.** Tilf. under refl. *afklæðast:* (overf.) *(hepnast)* lykkes, faa et heldigt Udfald: *sauðburðurinn afklæddist vel*. **-lagi. 1.** det er jo ganske monstrøst, hvad du l.: det er noget slemt Brok, du. Tilf.: **3.** *(vesalmenni)* sølle, svag Stymper (Af.). **-lagning** [-lagniŋk] f. Aflægning. **-landsvindur** [-lansvın·døϙ] m. Fralandsvind.

aflasamhliði (-a) [ab·lasam·hl̥ıðı] m. Kræfternes Parallelogram (Urs. 87).

aflátssamur, †**2.** l.: **2.**

afldepill l.: °**afldepill.**

°**afleiðingaregla** [av·lεiðiŋgarεg·la] f. Teorem.

afl fjöður. Spændefjeder l.: Spændfjeder. **-hella.** ved Siden af Ilden l.: ved Siden af el. bag ved Ilden.

áfloga dýr [au:floqadi:r] n. = **áflogahundur. -fiskur** [-fıs·goϙ] m. den störste Fisk, der fanges paa en Baad, naar der ellers er daarlig Fangst. **-kragi.** (machetes pugnans) l.: (machetes pugnax). **-vargur** [-var·goϙ] m. = **áflogahundur.**

aflsin. Tilf.: **2.** = *hásin*.

aflúa [av·lu·a] a. indec. = **aflúinn.**

aflvaki l. **aflvaki.** Tilf. efter m. egl. Kraftvække, Kraftkilde, om Redskaber

af lögun. Tilf.: **2.** Formforandring: *a. ketils* (Tilsk.). †**-múra** l.: **af-múra.** Tilf. efter opmure: afmure, adskille ved en Mur. **-mælislína** l.: **afmælislína.** **-nám.** 7. l. 7. **-námsfje.** Ordspr. og dets Oversættelse skal lyde: *ekki er nú a. í aumra flíkum*, fattiges Laser er ikke meget værd. **-rás.** Tilf. under **1.** spec. Afløbsrör (Tilsk.). **-rek.** Tilf.: **4.** = *af-rakstur*, Frembringelser (Sambandsl. '18, 6. gr.). 2. **-rendur** [av·rendøǫ] a. som de skarpe Kanter er borttagne af: *a. í rennismiðju.* **-rjettardrög.** sparsomt bevoksede l.: de fjærneste, el. yderst sparsomt bevoksede. **-rjetti (-is,** pl. ds.) [av·rjɛhdɪ] n. (Vf.) = **afrjettur.** **-rækinn** [-rai·gɪn, -rai·ɟɪn] a. skødesløs, forsömmelig. **-rækni** [-raihgnɪ] f. indec. Forsömmelighed, Skødesløshed. °**-ræsi** [-rai·sɪ] n. Afløbsrör (Tilsk.).

afsafjörugur [af·safjö:røǫøǫ] a. overordentlig fyrig el. livlig.

af síða [af·sɪða] a. indec. afvigende fra det sædvanlige el. tilbörlige. 2. **-sinna** [-sɪn·a] f. Afsindighed. **-skafa.** Tilf. efter nægtes: unægtelig. **-skerapískur** [-sɟɛrapis·gøǫ] m. lille Havkal (Langanes). **-smá** [-smau·] vt. foragte. ?**-smekkur** l.: **afsmekkur.** **-snjáður** [-snjau·ðøǫ] pp. luv-slidt. **-snóp** [-snoᵘ·p] n. Døgenigt. **-sprengur (-s)** [-sbrɛi·ŋgøǫ] m. = **afsprengi** 1. **-spurn.** det er nydelig l.: det er nydeligt. **-spænis** [-sbai·nɪs] adv. (Rang.) = **andspænis.** **-standa.** (II. 4) l.: (II. I. 4). **-streymissvæði** l.: **afstreymissvæði.** Oversættelsen skal lyde: Nedbørsomraade, Tilströmningsomraade. **-stæðiskenning** [-sdaiðɪsɟɛn:iŋk] f. Relativitetsteori (Skírn. XCVI. 34).

aftan íhnýtingur [ahdanihvi·diŋgøǫ, -hvi·t-, af·dan-] m. = **aftaníoss.** **-mjór** [-mjoᵘ:r] a. smal bagtil. (Ordspr.) *Oft er gleðin aftanmjó* (StgrTh.).

af tekja [af·tɛ·ɟa, -tɛ·ɟa] f. Indtægt. †**-trú** l.: **aftrú.** †**-trúa** l.: **aftrúa.** †**-trúaður** l. **aftrúaður.**

aftur 8. *skella hurðinni* l.: *skella hurðinni a.* **-bóma** [af·dørboᵘ:ma] f. Agterbom. **-borgun 2.** l. 2. **-hlestur.** Tilf. *aftursætur. rúmið er afturhlest* (Breiðd.). °**-hlæðni** l.: **afturhlæðni.** **-hvarfslögmál** l.: °**afturhvarfslögmál.** **-kast.** Tilf. under **1.**: tilbageløbende Bevægelse (Urs. 31); — **2. b.**: Kompensationsström (Skírn. '20, 285). **-kippur 3.** tænkelig l.: betænkelig. °**-skaut** [-sgöy:t] n. negativ Pol (Tilsk.). **-stefni** [-sdɛb·nɪ] n. Agterstavn, Bagstavn. **-þiljur** [-þɪl·jøǫ] fpl. Agterdæk.

†**af tækilegur** l.: **aftækilegur.** Efter a. tilf.: †**1.**; som **2.** tilf.: *(sem taka má af)* aftagelig. **-undinn.** Tilf. i Overs.: afvisende.

†1. **afur (-urs)** [a:vøǫ] m. bittert Had el. Vrede.

†2. **afur** [a:vøǫ] a. = **æfur.**

afurnagandi. Tilf.: **2.** *(ónot, illindi)* daarligt Humør, Vrantenhed (Nl.).

af vana [av:a·na] a. indec. gaaet af Brug: *er svo áðurnefndur jarðareyrir a. orðinn* (ÁM&PJV. II. 40). **-vikasamur.** Tilf.: (om Heste) vanskelig at fange, idet den stadig vender Bagen til (Árn.). **-vitund** [av:ɪ·dønt, av:ɪ·t-] f. = **meðvitund.** **-væta (-u, -ur)** [av:ai·da, -ai·ta] f. (Nl., Sl.) = **afæta** 1. **-vötnun** [av:öhdnøn] f. Udvanding. **-þyrstur.** utørst skal udgaa. **-æta.** Tilf.: **3. b.** *(sem afjetur aðra)* Menneske, som spiser Maden op for de andre (hurtigere end de kan komme til).

agableyta [a:gablei:da, -blɛi:ta] vt. gennemvæde.

ágangsjel [au:gauŋsjɛ:l] n. kortvarig Snestorm (is. langs en Bjærgside) (Árn.).

agga. Tilf.: **3.** *(lítil alda, kvika)* (Grindavík, Vestm.) = *aggva.*

aggva (öggvu, öggvur) [ag·va, ög·vø, ög·vøǫ] f. lille Bølge (Langanes).

ágirndar augu [au:ɟɪ(r)ndaröy:gø] npl. begærlige Øjne: *líta ágirndaraugum á e-ð.* **-fullur** [-ǫ-fʏd·løǫ] a. begærlig, havesyg. **-kroppur** [-krohbøǫ] m. = **ágirndarmaður.**

ágjöf. Tilf. til **1.**: spec. Arbejdslön, som man giver Guldsmeden, naar man selv lægger Sølv til; ogsaa, naar man køber forarbejdet Sølv, det, som gives for Arbejdet, foruden Sølvets eget Værd, hvilket i Island har været Halvparten af Værdien, naar det var Filigran, men Tredjeparten el. mindre, naar det var støbt Sølv (Rask 11). — **4.** *(handa fje)* det Hø, som gives Faarene om Vinteren i Krybber (Rask 11).

agn. løbe med Limstangen l.: bide paa Krogen, hoppe paa Limpinden. **-samur.** Tilf. i Overs.: heldig som Fisker.

agnúalaus [ag·nualöy:s] a. **1.** uden Modhage. — **2.** uden Vanskeligheder el. Lyder.

ágóðahluti. Tilf. i Overs.: Andel i Udbytte.

ágreiningsmaður. Dissentor l.: dissenter.

ágræðslu bolur—-trje. Alle disse Ord skal forsynes med Tegnet °.

áhaldssmiður [au:hal(t)smɪ:ðøǫ] a. Smedemedhjælper (som holder Genstanden fast, medens Smeden hamrer den).

áhitta [au:hɪhda] vt.: *á. e-ð* = *hitta á e-ð* (se *hitta* I. 1.) (Sigluf.).

áhlaðandi. Tilf. spec. Vandets Stigen paa Grund af Paalandsvind (Þingvallasveit)

áhlaup. Tilf. **5.** Fjældskred (SMúl.).

áhlaupasamur. Tilf. **4.** som har hyppige Fjældskred: *áhlaupasöm [illegible]* (SMúl.).

áhrifa næmur [au:(h)rɪfsnaima møǫ] a. følsom for Indtryk. °**-vald** [-val·t] n. Autoritet.

áhugastóð l. **áhugastöð.**

áýting. Tilf. efter Tilskubben: Skub

ákafamaður. faa alle Ordene ud l.: faa alle Ordene frem

akeyrsla [[illegible]] f. = **ásláttur** 1.

Áki. Ove skal udgaa.

akkloðinn [[illegible]] a. med frodig Græsvækst (Skaft.)

akkúdjera [[illegible]] forhandle, tinge (Árn.)

aklreða [illegible]

ak reiði [a:grei·ðɪ, a:k-] m. = **aktygi.** **-reipi** [-rei·bɪ, -rei·pɪ] npl. *(á sleða)* = *aktaumar* (Þing.). **-rim** [-rɪ·m] f. den forreste Tremme paa en Slæde, hvortil Køretømmen fastgøres (Þing.).

akta. 4. Tilf. i Overs.: frygte en Smule.

akur. Tilf.: **3.** (Snæf.) = **urmull.** **-slægja** [a:gøǫslai:ja, a:køǫ-] f. = **akur** 2. **-súra.** rinnex l.: rumex.

ákveðningur (-s) [au:kvɛðniŋgøǫ] m. *(það að kveðast á)* Versevæddekamp, Fremsigen af Vers vekselvis, se *kveða.*

ákvörðunarrjettur [au:kvörðønarjɛhdøǫ] m. Selvbestemmelsesret.

†**ál (-ar, -ar)** [au:l] f. = **ól.**

1. **ála.** Tilf. efter **2.**: (muligvis Forkortelse af *álægja).*

2. **ála.** Tilf.: **2.** v. impers. (om Hopper og Køer): *álar undir hana,* Yveret begynder at svulme.

álahylki. Aaleruse skal udgaa.

álapalegur. au:lahbalɛ:qøǫ l.: au:lahbalɛ:qøǫ, au:labaleq:øǫ, -lapa-; — tilf. efter Overs.: (mest om Holdning og Gang).

al bjartur. Tilf.: **2.** akromatisk: *a. kíkir* (Urs. 163). **-blóðungur (-s, -ar)** [al·bloᵘ·ðuŋgøǫ] m. fuldblods Hest, Væder osv. (Breiðd.)

alda. Tilf.: **4.** langstrakt Fordybning i et ellers jævnt Terræn (Hvolhr.); tilf. foran **öldugeimur:* digteriske Sms.:

alda móðir [al·damoᵘ:ðɪǫ] f. (egl.) Seklernes Moder, *(7980 ára tími)* den julianske Periode (Rask 11). **-skrá.** Tilf. ogsaa som sg.: Annal: *A. Jóns Yngvaldssonar.*

aldauður [al·döy·ðøǫ] a. helt død.

aldaöðli. Tilf.: ogs. *fyrir a.*, engang i fordums Tid.

aldeyfa 1. Tilf. i Overs.: Træghed.

al dýr [al·di·r] a. digtet i et overordentlig kunstfærdigt Metrum: *a. háttur.* **-dýra.** *albendi* l.: *alhenda.*

aldrei. Tilf.: *það fer aldrei svo, að hann komi ekki!* han maa ganske sikkert komme!

***aldurs tamur** l.: ***aldursstamur;** — *„aldurscamr"* l.: *„aldrscamr".*

áleitun [au:lei·døn, -lei·tøn] f. (jfr. *áleit)* Forsøg.

álfa brautir [aul·vabröy:dɪǫ, -bröy:tɪǫ] fpl. Bølgestriber paa stille Sø. **-lykkja** [-lɪhɟ:a] f. Marelok.

al freðinn [al·fre·ðɪn] a. frossen over det hele, gennemfrossen. **-gjörður.** Det her citerede Ordspr. kan ogs. opfattes: Ingen, som er fuldkommen, bliver til Spot, jfr. Hávamál: *at augabragði verðr sás ekki kann ok með snotrum sitr;* — tilf.: spec. *algerð súla,* foldvoksen ung Sule (Vestm.).

álíka. Tilf.: *á. gildir* = *það gildir einu,* det gör ingen Ting, det kan være det samme.

alísa [a:li·sa] a. indec. fuldstændig tilfrossen el. bedækket af Is: *áin er a.*

álitsvandur. Tilf. efter kræsen: el. dömmer ikke efter Udseende.

áljóst [au:ljoᵘst] an. begyndende svagt Daggry: *það var orðið á.*

álka. 1. Tilf.: **b.** = *stuttnefja.*

álkupysja [auʎ·gøpɪ:sja, aul·ko-] f. ung Alk (Vestm.).

áll. Tilf. til **2. b.**: *fara í ál,* gaa hen for at sætte Næt i en Elv.

alleggja. Tilf.: **2.** vt. besætte helt: *a. borðum, böndum.*

all fjarri. Tilf. efter *taka e-u a.*: være meget uvillig til n-t. **-hræsinn** [ad·ʎ(h)ǫai·sɪn] a. overordentlig falsk og krybende: *svakafenginn en a. við höfðingja* (Huld II. 20). **-kænn.** Tilf. efter a.: temmelig snedig.

allrahanda 2. Tilf.: ogs. med Art.: *allrahandanna: a. dót.*

alls gáður [al·sgau·ðøǫ] a. *(algáður)* fuldstændig ædru. **-leysi (-is)** [-lei·sɪ] n. det at være blottet for alt; spec. yderste Fattigdom: *fræðimannaskörungi, er í öllu sinni og a. hafði eins og „hlevpt í strand"* (MJSöguk. 128).

allstæðilegur. Tilf. i Overs.: ved godt Huld, velnæret (om Personer og Dyr).

allur. Tilf.: (Ordspr.) *enginn veit sína æfina fyr en öll er,* ingen kender sit Liv førend ved dets Ende.

allursaman. Tilf.: ogs. n. *altsamant* (Vf., Mýr.).

almenningssker [al·mɛniŋsɟɛr] n. Skær, hvor alle og enhver har Ret til Fuglefangst, saal. *Súlnasker* (Vestm.).

almenningur. Tilf. **b.**: *(stofa, sem allir á heimilinu ganga um eða hafast við í)* Folkestue.

almynd [al·mɪnt] f. Billede (spec. Fotografi) i hel Figur.

álnaður [aul·naðøǫ] a.: *vel á.*, velstillet, i gode økonomiske Omstændigheder.

álpa(st). Tilf.: **(a).**

al rökkvað [al·röhgvað] an. helt mørkt. **-saurga.** Tilf. i Overs.: tilsøle. **-skilinn** [-sɟɪ:lɪn] a. helt fraskilt. †**-skíra** l.: **alskíra.** **-skæri** [-sɟai·rɪ] n. = **alskæra.** **-slemm** [-slɛm] n. og a. indec. (i Whist og Bridge) Storeslem. **-sporaður** [-sboraðøǫ] a. med Sporer paa alle Ben: *a. hundur.* **-staðar.** Tilf.: *alstaðar og hvergi (— á engum vissum stað),* ikke paa noget bestemt Sted. **-stæða, -stæður** l.: ° **alstæða, alstæður.** **-svelta** [-svɛʎ·da] v. **1.** vt. udsulte fuldstændig. — **2.** vi. sulte uldstændig. **-svelti** [-svɛʎ·dɪ] n. fuldstændig Sult.

altaðeinu 1. ganske det samme l.: ganske lige meget.

al taka [al·taga, -taka] vt. angribe over det hele: *altekinn af sótt.*

altarismessa. Altergudstjæneste l.: Altertjæneste.

altyngis l.: **altingis;** — = **öldungis** l.: = **alþingis, öldungis.**

altjend. Tilf. efter **altjent:** (opr. *alt jafnt).*

alullardúkur. Tilf. i Overs.: heluldent Töj.

alur. Tilf. efter Humor: (jfr. *alsolla).*

alþýðulygi [al·þiðʏlɪ:ɟɪ] f. Folkesnak

alþjóðahástúka [al·þjoᵘðahau:sduga, -sduka] f. (International Supreme Lodge) Verdens-Storloge (Verdensloge).

alþjóðlegur. Tilf. under **2.**: mellemfolkelig.

á læg. Tilf. i Overs.: brunstig. **-lösun (-unar, -lasanir)** [au:lö·søn] f. = **álösur** fpl.

ama. Tilf.: **2. b.** *jeg get ekki amað hestinum úr sporunum.*
amakefli [a:maɟɛblɪ] n. Stakkel, Udskud: *þetta voru a. mannfjelagsins, sem hvorki höfðu krafta nje menningu til að vinna fyrir sjer* (ThTh. 11).
ambáli (-a) [am·bau·lɪ] m. Pokker: *hver ambálinn!* (Hf.) *hver ræksallinn!*
2. **ambra.** Tilf.: **2.** *(fara í hægðum sínum)* bevæge sig langsomt, slentre, lunte: *ætli okkur sje ekki best að fara að a. af stað* (Hf.).
Ameríkumatur [a:mɛrigoma:døɣ, a:mɛrikoma:tøɣ] m. **1.** Mad, Levnedsmidler fra Amerika. — **2.** *(dugleysingi)* Menneske, som er gaaet i Hundene og som er værdig til at sendes til Amerika.
ami. *alls a. verður* l.: *alls a.* (el. *áni*) *verður.* Efter Ordene: forhadt af alle — tilf.: (el. alles Nar).
amlóði. Tilf.: **4.** som Egennavn, Amled, Hamlet.
amorlegur. Overs. skal lyde: **1.** *(ástúðlegur)* elskelig. — **2.** *(holdlegur)* sanselig.
amstur. Tilf.: *(kvein)* Klynken.
ámuna. [au:mø·na] l.: [au:mʏ·na].
ánauð. Tilf.: **3.** *(það að nauða á e-m)* stadig Tryglen el. Overhæng; Paatrængenhed.
ánauðar legur [au:nöyðarlɛ:ɣøɣ] a. med en forkuet Mine (Árn.). **-samur** [-r-sa:møɣ] a. paatrængende.
anda. Tilf. til **3.:** *a. á e-n* (ɪs. Sl.) = *a. að e-m: það má ekki á hann a.;* *a. að e-u við e-n* (*ympra á, mælast til með mestu hægð*), antyde n-t overfor en.
andakílsplástur [an·daɟɪlsplaus·døɣ] m. Skarntydeplaster.
?**andaktugur** [an·daχdøɣøɣ] a. andægtig; lamslaaet af Forbavselse.
andar stuttur [an·daɣsdʏhdøɣ] a. stakaandet. ***-tog** [-to:ɣ] n. Aandedræt (EBenHafbl. 90).
and fælinn [an·tfai·lɪn] a. nervøs og frygtsom, tilböjelig til at fare sammen af Forskrækkelse (jfr. *andfælur*). **-fælur.** Tilf.: voldsomme Lader: *fólk fátæklegt ... og var sumt af því með geð og andfælum* (EiÓlf i. 15). **-fætingabrögð** [-faidiŋgabröɣ·ð, -brög·þ] npl. i Udtr.: *það eru a. á því,* det gaar saadan op og ned, godt og daarligt skiftevis. **-hyglast (di)** [-(h)ɪglast] vi. *(rífast, deila)* kævles, strides; *(ónotast)* skose hinanden. °**-hlægi** l.: **andhlægi.** Tilf.: ustandselig Latter; Lattermildhed. **-hlæginn** [-(h)λai·jɪn] a. lattermild; som ler ustandselig.
1. **andi.** Tilf.: i Fiskersprog: *andinn og prikið, andinn er úti,* se *glóra* (Tillæg).
and kylja [an·tɟɪlja] f. sagte Luftning. **-kristur** [-krɪsdøɣ] m. Antikrist. **-litshjálmur** [-lɪsçaul·møɣ] m. Ansigtslød, Teint (LFR. XIII. 196). °**-lægni** [-d-laignɪ] f. indec. Objektivitet (SNordSnSt. vii). **-óf 1.** Tilf. i Overs.: Andøving. **-ófsstjóri** [-oᵘfsdjoᵘ:rɪ] m. Dræg. **-rúm.** Tilf.: **3.** god Tid: *gefa sjer a. til e-s.* **-rænn** l.: °**andrænn.** **-skoti.** Tilf.: ogs. brugt som adv., jfr. *ansi,* Pokkers: *a. er maðurinn lengi; — mikið a. er hann ljótur,* han er sgu noget af det styggeste, jeg har set. **-spyrna** [-t-sbɪ(r)dna] f. = **andspyrning.** **-spæna (di)** [-sbai·na] vt. med dat. *(gegna gripum)* passe, spec. fodre Kreaturerne (Hf.). **-spæni (-is)** [-sbai·nɪ] n. Opposition. **-stæða. 2.** l.: °**2. -sveipur** l.: °**andsveipur.** **-varagestur** [-d-varaɟɛs·døɣ] m. Gæst, som man skal vogte sig for, bedragersk Gæst. **-vökur.** Tilf. efter Stephanson: »Søvnløse Nætter«. **-þytur** [-t-þɪ·døɣ, -þɪ·tøɣ] m. Susen: *við ... andþyt sterkra skóga* (EBenVog. 122).
ánetjan (-ar, -ir) [au:nɛ·hdjan, -nɛ·tjan] f. Fangen, Besnæring.
angalýja. Tilf.: pl. *angalýjur,* spec. = *afuggur.*
2. **angi.** Tilf.: gen. *anga,* stakkels: *anga hróið,* det lille Skind.
†1. **angur.** Tilf.: Ekspl. *Harðangur, Kaupangur.*
2. **angur.** Tilf.: **3.** *(lús)* Utöj, Lus: *það er a. á honum* (Hún.).
angurmæða [auŋ·gørmai:ða] f. Sörgmodighed.
ánýjun (-ar, -anir) [au:nijøn] f. Fornyelse, Gentagelse.
ankneitast [aŋ·knei·dast, -knei·t-] vrefl. (Rang.) = **akneytast.**
annar. Tilf. under **1.:** *á annan* ... *á annan í jólum (páskum, hvítasunnu, nýári),* anden Juledag osv. — Tilf. til **4.:** *meðal annars,* blandt andet; *(vel á minst)* à propos!; *þekkja e-n fyrir annan,* kun kende en af Udseende.
ann markaður [an·maɣgaðøɣ] a. med Fejl el. Mangler. **-mæltur** [-maiλdøɣ] a. = *annálaður: a. ræðumaður* (Sl.).
ansi. egl. dem. l.: egl. Dim.
anskúri (-a) [an·sgu·rɪ] m. = Evfemisme for *andskoti* (Strand.).
?**anstaltir** [an·sdaλdɪɣ] fpl. Staahej: *skárri eru það anstalturnar.*
ansvíti. rædsomt som det er grimt l.: rædsomt (saa det er) grimt.
ant. Tilf.: *vera a. um e-n,* interessere sig for en.
antyglast (di) [an·tɪglast] vi. = **andhyglast.**
á nægður. Tilf.: *(= saddur)* mæt: *viltu ekki borða meira? Nei, jeg er á.* (Rang.). **-nægjanlegur.** †**2.** l.: **2.** og Tilf. efter Overs.: *(ríkulegur)* rigelig (Hún.). **-orðinn.** Tilf.: = *áfallinn: áorðnir vextir.*
apahattur. Abens l.: Abers.
apall (-s) [a:badλ, a:p-] m. (Sl.) = **apalgrýti.**
apuryrtur [a:børɪɣ·døɣ, a:pør-] a. bitter i sine Ord.
1. **ar. (-s, ör)** l.: npl.
2. **ar.** som Rummaal l.: som Flademaal.
3. **ár.** Tilf.: *hafa úti allar árar,* (egl. have alle Aarer ude) anstrænge sig af alle Kræfter.
4. **ár. 1.** Tilf. efter *vera kominn til ára sinna:* være moden, være bleven gammel; *fyrir sjö árum (árunum,* Þing.), for syv Aar siden. — **2.** *honum varð það fyrir ári,* det blev til Lykke for ham; *vel eða illa til árs kominn (með tilliti til fermingar),* heldig el. uheldig stillet m. H. t. Konfirmationsalder.

1. **ára.** Tilf. efter *það árar nú ekki til þess:* Tiderne er just ikke til det.
2. **ára (a)** [au:ra] vt. forsyne med Aarer: *á. skip.*
2. **áralag.** leje en Gaard l.: bortleje en Gaard til en.
árarhlunni [au:raɣ(h)λʏn:ɪ] m. = **árarhlummur.**
†**arðurfor** [ar·ðøɣfo:r] f. = **arðurfar.**
arðvænn [ar·ðvaidv] a. = **arðvænlegur.**
áreiðanlegur. Tilf.: *(um mat) = undirstöðugóður,* kraftig, solid (om Føden) (Skaft.).
á rek [au:rɛ·k] n. = **ásláttur** 3. **-renna** [-rɛn·a] f. Jærncylinder el. gennemhullet Benkugle, hvorigennem Traaden føres under Tvinding.
árfar. Tilf.: **3.** *(farvegur)* Flodleje.
1. **arfi.** Tilf.: pl. *arfar,* Strækninger, bevoksede med Strandarve: *smala arfana í Meðallandi með sjó fram.*
arf leiðandi (-a, -endur) [ar·vlei·ðandɪ] m. = **arfleifandi.** **-leiðsluson** [-lɛiðsløso:n] m. Adoptivsön. **-nám** [-nau·m] n. (Erklæring om) Tiltrædelse af Arv. **-sýktur** [-f-siχdøɣ] a. arveligt belastet.
argintæta. Tilf.: **1. b.** *(kona, sem illa er leikin mjög, rifin og tætt)* usselt udseende, pjaltet Kvinde: *Hverju sætir að eg er | a. lífsins* (Livets Udskud). — **2.** *(rifrildi)* Kævl, Ordstrid (Hún.).
argsamur. Tilf.: **3.** *(vinnuharður)* stræng m. H. t. Arbejde (Flatey).
áriðill (-ils, -lar) [au:rɪ·ðɪdλ] m. = **árenna** (Tillæg).
***arinfeyr** [a:rɪnfei:r] m. Ild (EBenSkv. 172).
arinnefjaður. Tilf.: ørnenæset.
1. **ark** [aɣk] n. langsom Gang, Slentren.
2. **ark** (pl. **örk**) [aɣ·k, öɣ·k] n. Ark (Papir) (Nl.).
***árlog** [aur·lo·ɣ] n. Morgenens flammende Straaler: *Það er eins og losni um fjötruð flóð | í farvegum hjartans, er árlogin streyma* (EBenVog. 131).
armfætlur. (Brachionopoda) l.: (Brachiopoda).
°**árnan** l.: **árnan.**
arnarjel [ar·narjɛ:l ad·nar-] n. Snestorm, som kommer ni Nætter for Sommeren.
Arnórsblika [ar·dnoᵘɣsblɪ:ga, -blɪ:ka] f. Lysning i Nordvest, bebudende Tøvejr.
árs breyting. -brɛɪ tiŋɟ l.: -brɛɪ tiŋk.
ár seyra [auɣ·sɛi·ra] f. lille Aa (Þing.). **-strengur** [-sdrɛiŋgøɣ] m. Rende i en Elv.
artugur. Tilf.: **3.** = **artargóður** 2.
as [a:s] n. Fart, Ilfærdighed.
2. **ás 5.** Naal l.: Torn.
asald [a:salt] n. halvsmæltet Sne (= *elgur*) (Ísf.).
asamaður [a:sama:ðøɣ] m. ilfærdigt Menneske.
†**ásax** [au:saχs] n. Angreb, Fortrædigelse, Chikane.
†**ásaxa** [au:saχsa] vt. angribe, chikanere, fortrædige.
ᶜ **ásgöng** [au:sgöyŋk] npl. Akselgang (Tilsk.).
asholda [a:s(h)olda] a. indec. smækfed.
Asíumaður [a:sijøma:ðøɣ] m. Asiat.
2. **á sjá.** Tilf. under **1.:** *láta ásjást = láta á.: ljet hún stórum ásjást* (Þús.[2] IV. 420). **-skygging** [au:sɟɪɟ·iŋk] f. Beskyggen. **-skurður 4.** Friseringer l.: Forsiringer.
askvaðandi [as·gva·ðandɪ] a.: *koma a.,* buse ind (Sl., Af.).
ásmundur 3. *Ásmundur* tilf.: Asmund.
asn [as·v] n. Trællearbejde, Slid og Slæb.
asna kjálki. Tilf.: **2.** Dumrian. **-mjólk.** Æselsmælk l.: Æselmælk. **-rekur.** Æselsdriver l.: Æseldriver. **-stykki** [as·nasdɪhɟɪ] n. Dumhed, dum Streg.
ᶜ **áspargur (-s, -ar)** [au:sbargøɣ] m. Asparg (asparagus officinalis).
assa. Tilf.: **3.** *(kind með hvítan haus, steingráan skrokk og hvítan blett á rassinum)* Faar med hvidt Hoved, stengraa Krop og en hvid Plet paa Bagen (jfr. *össóttur*).
ástandur. Tilf.: *(vindstaða)* Vindens Stilling (Hf.).
ástar bragð. *af grautnum* l.: *að grautnum.* **-dropi.** Tilf. til **1.:** *Ástir á nöglum eru hvítir blettir á nöglunum á sumum ... segir mér, að þeir þýði, að jafnmargt kvennfólk hafi ást á manni ... og ástardroparnir eru margir* (Huld VI. 8). — **2.** rettes til: *(dropi, er lekur á pappír, sem verið er að skrifa á (tóbak, lakk eða blek), en ástarklessa, ef stórt verður)* »Kærlighedsklat«, af Tobak, Blæk el. Lak paa Papir. **-hjal** [aus·daɣçaːl] n. elskendes Samtale; *taka ástarhjali kvongaðra manna,* lytte velvilligt til gifte Mænds Kærlighedsærklæringer (JThPs. 221). **-klessa** [-klɛs:a] f. se **ástardropi** (Tillæg).
ásteytinn [au:sdɛi·dɪn, -sdɛi·tɪn] a. let fornærmelig, pirrelig.
Ástralíumaður [aus·dralijøma:ðøɣ] m. Australier.
ástöðuveður. Tilf. **2.:** Vejr, saaledes at Folkene kan arbejde ved Høhøsten.
á svif. Tilf.: Beruselse. **-sækni** [au:saihgnɪ] f. indec. Paatrængenhed.
1. **at.** Tilf.: *gera at í e-u = drífa í e-u; gera at í e-m = taka í lurginn á e-m.*
2. **ata.** Tilf.: *(lita með ati)* farve med Gytje (humus tinctoria); — refl. *atast: a. í e-u* (jfr. 1. *at*), beskæftige sig ivrigt med n-t: *jeg er nú að atast í Grágás* (ɔ: *hamast við að lesa G.*).
átekja [au:tɛ·ɟa, -tɛ·ɟa] f. Beröring.
at fylgi. Tilf.: Kraft, Energi. **-hafnarlaus** [a:t(h)abnarlöy:s] a. uvirksom. **-höfn.** Tilf.: især i pl. *athafnir,* Fremfærd; Flertallet er ogsaa almindeligere i Bet. 2. b.
atkvæða bók [a:tkvaiðaboᵘ:k] f. vigtig Bog: *Það var siðvenja presta í þær mundir að geyma í altari kirkjunnar sínar atkvæðabækur* (Huld IV. 24). **-lítill** [-li:dɪdλ, -li:tɪdλ] a. ubetydelig. **-smölun.** Stemmehvervning l.: Stemmehværvning. **-teikn** [-tɛihkv] n. Haandsoprækning til Stemmeafgivning.

atkvæði. Tilf.: **5.** n-t fremragende: *Hann finnur einn hest með söðli og reiðtygjum og sýnist a. að kost* (sic) *og gæðum* (Huld IV. 30).

átmeti (-is) [au:tmɛ·dɪ, -mɛ·tɪ] n. coll. = **átmatur.**

°**at orð** [a:dorð, a:t-] n. dadlende Ord (EBenVog. 87). **-renna.** Tilf.: *gera atrennur að e-u,* göre Forsøg paa n-t. **-riði.** Tilf.: *í þessu a.,* i denne Henseende.

átrúnaðardagur [au:trunaðarda:qøϱ] m. Dag, som man tror er held- el. uheldbringende.

3. **átta.** *á. sig,* tilf. i Overs.: sunde sig.

attandings (gen. og pl. ds.) [ahdandiŋs] n. (pop.) Appendix.

átthagafræði [auht(h)aqafrai:ðɪ] f. indec. Hjemstavnskundskab.

áttundi [auhdøndɪ] num. ord. ottende.

áttungsskekkja [auhduŋsqɛhqa] f. Oktantdeviation.

áttvís [auhdvi·s] a. som har let ved at orientere sig: *á. á* (orienteret mod) *tvennar álfustrendur* (EBenHr. 3).

atvik. Tilf.: is. i pl. Enkeltheder, Detaljer: *jeg þekki ekki öll a. málsins.*

atvinnumála ráðherra [a:dvɪnømau·larauþ(h)ɛr·a, a:t-] m. Erhvervsminister. **-skrifstofa.** Overs. skal lyde: Kontor for Industri el. Næringsvæsen; Arbejdsministerium.

auð bær. Tilf. til **1.:** egl. let at bortbære: *reiðfærin liggja a. á plássinu,* deraf: *(augljós, fyrir allra augum)* aaben, utildækket, utillukket: *oft rekur maður ekki augun í hlut, sem liggur a. fyrir nefinu á manni* (Af.). **-farinn** [öyð·fa·rɪn] a. let at (be)rejse: *a. vegur, auðfarið þangað.* **-fenginn.** t at opnaa l.: let at opnaa. **-fús** [-fu·s] a. meget villig: *a. á að gera e-ð.*

auðið. det er mig ikke muligt l.: det er mig ikke muligt, forundt; — tilf. efter Ordene: som det bedst kan: (er bestemt).

auð lærður. Tilf. efter Overs. af Ordspr.: jfr. *auðnæmur.* **-mannahringur** [öyð·man·ahɢiŋ·gøϱ] m. Trust. **-næmur.** Tilf.: lærenem: *a. á e-ð.* **-rataður** [-ra·daðøϱ, -ra·t-] a. let m. H. t. at finde Vej: *það er auðratað út að Nesi; a. vegur.* **-vænlegur** [-vainlɛ·qøϱ] a. = **arðvænlegur.**

auga 1. Overs. af [2]) *með e-ð fyrir augum* skal lyde: med det for Øje, i den Hensigt, at. — **1. b.** Efter *blimskakka augum* tilf.: (jfr. *blimskakka).* Efter *draga augað í pung* tilf.: *fá e-ð (upp) í augað,* faa n-t i Øjet (Sandkorn, Støv el. desl.); *hafa augun af e-m,* vende Øjnene fra en; *sleppa a. (augum) af e-u,* tabe n-t af Syne; *hafa augun hjá sjer,* have Øjnene med sig; *horfa til augna (= mæna eftir e-u og fá ekki neitt),* stirre sig Øjnene af Hovedet efter n-t og ingenting faa; *það var eins og að koma við augað í honum,* det var at röre ved ham paa hans ömmeste Sted. **-steinn.** Tilf.: **2.** Linse (lens crystallina).

augna band [öyg·naban·t] n. uldent Baand til Kantning, vævet i Ojne el. smaa Tærninger. °**-blaðka** l.: **augnablaðka. -blóð** [-blo^u:ð] n. **1.** *(storkið stórgripablóð)* Ret, lavet af storknet (Okse)blod, saal. kaldt fordi den har »Øjne« (VSkaft.). — **2.** *(of maðksmogið trje)* ormædt, ubrugeligt Ved (VSkaft.). **-flótti** [-flo^u·hdɪ] m. flakkende Blik (EBenHafbl. 122). **-karl.** Tilf.: (Talem.) *hann verður eilífur a. þar,* han kommer aldrig bort der fra. **-laus.** Tilf.: *augnalausa vikan,* Ugen för Jul, hvor Tjænestefolkene havde Lov til at arbejde for egen Regning. **-rás** [-rau:s] f. Øjenflod. **-saumur** [-söy·møϱ] m. Udsyning med Huller. **-vatn** [-vahtv] n. Øjenvand.

augnvatn [öyg·nvahtv] n. Badevand til Øjnene.

1. **auka 1.** udtage l.: tage ud. — **3.** *a. saman,* Tilf. efter Overs.: is. af uensartede Stykker; — Tilf.: *auktu mjer leti (= taktu af mjer ómak, gerðu mjer greiða),* gör mig en (den) Tjæneste. **-geta.** Tilf.: Biret. **-kirkja** [öy:gaɧɪɢ·ɢa, öy·ka-] f. Anneks (jfr. *aðalkirkja).* **-kosning** [-kos·(d)niŋk] f. ekstraordinært Valg. **-lög** [-lö:q] npl. Tillægslov, Tillægsbestemmelser. **-maður** [-ma:ðøϱ] m. Ekstramand, Ekstramedhjælper (saal. kaldes spec. en Ekstramedhjælper ved Fuglefangst paa Vestmanøerne). **-nefnd** [-nɛm·t] f. = **undirnefnd. -veisla** [-veis·la] f., **-vín** [-vi:n] n. (Vestm.) se **julsveisla. -tungl.** Tilf.: **2.** indskudt Maane. °**-vjel** [-vjɛ:l] f. Hjælpemaskine (Tilsk.).

auma. Tilf. under *auman:* kan ogs. bruges som n.: *það er aumanið.*

aumingi. Tilf.: *vera sjálfs sín a.,* kunne omfatte Haandledet med den anden Haands Fingre (Tommelfinger og Langemand?).

aumlyndur [öym·lɪndøϱ] a. følsom.

aura drumbur [öy:radrʏm·bøϱ] m. *(viðarleifar, sokknar í jörð)* Rester af Træer, nedsunkne i Terrænet (Rang.). **-kær** [-ɧai:r] a. pengekær, gridsk. **-sár** [-sau:r] a. karrig.

aursilla [öyϱ·sɪdla] f. = **auraslá.**

ausa. Tilf.: præs. ind. *ausi,* imp. *austi* (VSkaft.) = *eys, jós: hann ausir; a. upp fyrir fje* — *vatna fje* (Sl.).

austan. Tilf.: [ʏs·dan] (Borgf., Árn., Rang.); *vera upp á a.* (Breiðd.) (= *vera byrstur)* være brøsig. **-fram.** paa den østlige Side l.: i den østlige Del. **-ljós** [öys·danljo·:s] n. = **austantóra.**

Austfirðingamót [öys·tɪrðiŋgamo·:t] n. = **Austfirðingaát.**

aust norðan [öys·dnorðan] adv. (Breiðf.) = **landnorðan. -norður** [-norðøϱ] n. (Vf.) = **landnorður. -ræningur (-s)** [-rai·niŋgøϱ] m. østlig Vind(retning) (Sl.).

1. **austur.** Tilf.: **3.** *(ílát til að ausa með)* Øsekar (Breiðd.).

2. **austur.** Tilf.: [ʏs·døϱ] (Borgf., Rang., Árn.).

austur í [öys·døri:] adv. *(í austurenda bæjar)* i den østlige Ende af Gaarden (Rang.). **-Íslendingar** [-is·lendiŋgaϱ] mpl. Islændere i Island, mods. *Vestur-Íslendingar.* **-landamaður** [-lan·dama:ðøϱ] m. Orientaler.

°**austurop** [öys·doro:p] n. Spygat (Tilsk.).

austurvegur 2. Tilf.: Østerleden.

auvirði [[illegible]] n. Skam, Vanære: *Öll handiskol og a. [illegible]* [illegible] *skilja* (Sunnf. XI. 79).

[illegible]vaf [[illegible]] n. Baand, som bindes om Fiskelinen tæt ved Krogen, hvor den er lagt dobbelt, for at Krogen ikke skal glide ud. **-valur.** Tilf.: udhvælvet. **-vítunarverður.** dadleværdig l.: dadelværdig.

axla band. Tilf.: sædvanlig i pl. *axlabönd.* **-djásn** [-djaus·n] n. Epaulet. **-mjór** [-mjo^u:r] a. smalskuldret. **-skifti.** Skiften om Skulder l.: Skiften Skulder. **-sproti** [-sbro:dɪ, -sbro:tɪ] m. Akselbaand; Sele.

aþeisti l.: ?**aþeisti.**

áþrifagóður [au:þrɪvago^u:ðøϱ] a. velnæret, ved godt Huld (om Faar) (Af.).

áætlunarferð [au:aihdlønaϱfɛr·ð] f. planmæssig Rejse.

B

bað áhöld [ba:ðau·hölt] npl. Badeindretning. **-heitur.** -hɛi·tøϱ] l.: -(h)ɛi·tøϱ]. **-hús.** Tilf. Badeanstalt. **-stofumál** [-sdovomau:l] n. Sprog, ikke frit for Plebejismer. **-stofuþrep** [-sdovøþrɛp] n. (Sl.) — **dekk** l. **-vistastöð.** Tilf.: Badested.

bagga. fatter l.: fattes. **-dreif** [bag:adrɛi:v] f. (Breiðd.) = **baggarak. -eff.** Overs. skal lyde: lukket angelsaksisk *f.*

baggi. *með böggum hildar* l.: *með böggum Hildar.*

bagga fær. Tilf.: **3.** farbar for Pakhest: *ekki baggafært um hlið fyrir þrengslum, um götu vegna dýptar.* **-tækur.** Tilf.: *b. maður,* Mand, som kan løfte en Bylt op paa en Kløvsadel.

bághentur [bau:hɛvdøϱ, -hɛntøϱ, bau:χ-h-] a. kejtet el. klodset med sine Hænder (ved sit Arbejde) (Rask 11).

bagi. Tilf. under **2.:** Ulæmpe.

bágkoma. Tilf.: Sammenstød.

1. **bágur.** *brjóta (í) bág við* tilf.: være i Modstrid med: *brjóta (í) bág við reglur.*

2. **bágur.** Tilf.: *honum varð bág höndin,* han havde Besvær med at bruge Haanden.

bak. Tilf.: *breiður um bakið,* bredskuldret; *nú keyrir um þvert b.* (jfr. *þverbak),* nu gaar det over alle Grænser, gaar det helt galt. **-ber** [ba:kbɛ·r] a. nøgen paa Ryggen; — spec. *(= bakholdalítill)* mager paa Ryggen. **-fall 1.** Tilf. lige foran **2.:** overf. sidde og rokke: *kerling reri bakföllum við rokkinn.* — **5.** *íylgdi* l.: *fylgdi.* — Tilf.: **6.** Bagfjærding af et Slagtedyr.

bakka (a) [bahga] vt. sætte Ryg el. Bag paa en Le el. andet skærende Instrument: *b. ljá.*

?**bakkelsi (-is)** [bahgɛlsɪ] n. Bagværk, †Bakkelse.

bakki. Tilf. under **4.:** *tveggja bakka veður,* egl. Vejr med to Skybanker paa Himlen, overhængende Uvejr, som man ikke ved fra hvilken Kant vil komme, ogs. i overf. Bet.: *má telja tveggja bakka veður í lofti um þessar mundir, sem ósýnt er, hvernig ráðast muni* (Ísaf. 21/12 '18). — **9.** *berjast í bökkum,* tilf. i Overs.: sidde og hugge i det. I Art. sidste Linje skal Ordene saa længe som muligt — rettes til: saa længe som muligt.

bak klæða [ba:klai·ða] vt. beklæde el. fore paa Bagsiden. **-klæði** [-klai·ðɪ] n. Bagklædning, For paa Bagsiden (om Klæder, Mobler osv.).

bákn. Tilf.: stort Apparat: *kosningabákn.*

bakning (-ar) [bahgniŋk] f. = *bökun,* Bagen.

°**bak ræða** l.: †**bakræða. -skyrta.** Bagdelen l.: Bagstykket.

2. **bala (a).** Tilf.: holde sig oprejst, holde sig, holde Ligevægten (no. bale). Under det sidste Ekspl. tilf. Overs.: der frister Faarene længe Livet paa Vintergræsgang. **-langur** [-lauŋ·gøϱ] a. som har længe opholdt sig et Steds.

balgeir [bal·ɢeir] m. *(stórt skip)* stort Fartöj (Af., Eyf.).

balgeira (a) [bal·ɢɛi·ra] vi. *(strita)* anstrænge sig, kæmpe; stritte imod n-t: *b. móti veðrinu.*

bálhol [bau:λ(h)o/] n. Forbrændingskammer (Tilsk.).

2. **bali.** Tilf.: [bal·ɪ] (VSkaft.).

bálkaldur [baul·kaldøϱ] a. bidende kold.

bálkarlag. Tilf.: (jfr. SnSturlHáttat. Str. 97).

bálkbaðstofa [bauλkba(ð·)sdova, baul·k-] f. Folkestue med *bálkur* 3.

bál kynda [baul·ɧɪnda] vt. og vi. fyre stærkt: *b. ofninn.* **-kuldi** [-kʏldɪ] m. bidende Kulde.

bálkur. Tilf.: **2. b.** *(garði í fjárhúsi)* Krybbe i en Faarestald (Vf.). — **8.** *(kaðall)* svært Tov, som forbinder Dybsloddet paa en Havkalline med den øvrige Del af Linen. — **9.** *(hrafnshreiður)* Ravnerede (Nl., Af.).

?1. **ball.** Tilf.: **(-s,** pl. **böll)** [böl·].

ballari l.: °**ballari.**

ballarstrýta l.: °**ballarstrýta.**

ballisti (-a, -ar) [bal:ɪsdɪ] m. Deltager i Dansen; mods. *rallisti* (s. d. O.).

ball stöng l.: °**ballstöng. -vörður** l.: °**ballvörður.**

bálskotinn [bauλ·sgo·dɪn, -sgo·tɪn] a. dødelig forelsket.

bambaralegur [bam·baralɛ:qøϱ] a. svær om Midten el. Livet (Berufj.).

bambari. Tilf. under **1.:** ogs. om Bimpel af Træ. — **2. b.** Kappe.

banakringla. Drageren l.: Atlas, Ringhvirvel.

band. I. 1. (Ordspr.) i Art. 5. Linje bör udgaa. — Tilf.: **13. b.** is. i pl. *bönd* = *vaður,* Tov til Nedfiring i et Fuglebjærg. — **16.** pl. *bönd* = *axlabönd,* Seler.

banda hlutur [ban·dahλʏ:døϱ, -hλʏ:t-] m. ved Fuglefangst den Andel i Fangsten, som tilfalder Ejeren af de Tov, som anvendes ved Nedfiringen (Vestm.). **-karl** [-kad·λ, -kar·dλ] m. gammel Mand, som flætter Baand (EBenHr. 35). **-maður.** Tilf.: **2.** *(bandóður maður)* bindegalt Menneske (Árn.). — **3.** *(í sjómensku)* Mand, som skal passe Tovene i Baadens Forstavn (og Agterstavn) under Landingen (Sl.).

band fiskar l.: °**bandfiskar. -hald** skal staa foran *bandhespa.* **-spotti.** Tilf.: spec. et Stykke uldent Tov (jfr. *bandreipi).* **-vitlaus.** Tilf.: **2.** piskende gal, absurd: *þetta er bandvitlaust.*

baneitraður [ba:nɛi·draðøϱ, -ɛi·tr-] a. meget giftig.

banka (a) [bauⁿga, bauŋka] vt.: *b. skip*, oplægge et Fartøj til Rensning og Eftersyn.

bankaritari [bauⁿgarɪ:darɪ, bauŋ·karɪ:tarɪ] m. Bankassistent.

bannfjandi [ban·fjandɪ] m. Forbudsmodstander.

bannvaður [ban·va·ðøϱ] a. = **bönnaður.**

1. **bar 1.** Tilf.: (Hún.). — **2.** *(heyrusl)* Høaffald.

2. **bara.** Overs. rettes til: *(um við)* faa Knopper, spire (ASkaft.).

1. **barði 1.** Ekspl. *brunar (brimar, bryddir) fyrir barða* bør staa under **4.**

° **barkarskorpa** l.: **barkarskorpa.**

barlesta (a) [bar·lɛsda, bal:ɛsda] vt. ballaste.

barmsparað. Tilf. i Overs.: det er bedre at spare paa Bredden end paa Bunden.

barmur. Tilf. til **3.:** Bryst.

barna brestur [bar·dnabrɛs·døϱ, bad·na-] m., is. i pl., Bragen i Fingerleddene, naar de böjes (skal betyde, at vedk. faar uægte Börn). **-flog.** lampsia l.: eclampsia. **-föt.** Börneklæder l.: Börnetöj. **-gull.** Tilf.: **3.** *(vinstrarsigga)* den udstoppede Ende paa en Bladmave (som Pølse) (Af.). **-krefða.** Efter Hoveder tilf.: el. hele Kroppen; (BH.) udgaar.

barnamóðir. Tilf.: Barnemoder.

barnást [bar·dnaust, bad·n-] f. Kærlighed, hvis Frugt vil blive et Barn: *það brýst með þeim b.*, deres Kævlerier ender med, at de faar et Barn sammen (siges om en ung Mand og en Pige, der strides) (Árn.).

barningur. Efter mod Vinden tilf.: eller Strömmen.

barn lyndur [bar·dnlɪndøϱ, bad·n-] a. med Barnesind, naiv: *hann var b. og latur* (MJSöguk. 114). **-lúinn** [-lu·ɪn] a. udslidt som Barn el. af Arbejde i Börnealderen. **-margur** [-margøϱ] a. som har (el. faar) mange Börn.

barns lúi [bas·lu·ɪ] m. Udslidthed paa Grund af for meget Arbejde i Barndommen. **-lúinn** [-lu·ɪn] a. udslidt af Arbejde i Barndommen.

báru fleygur. Tilf.: Oliedæmper (Tilsk.). **-hryggur** [bau:røhρɪg:øϱ] m. Bølgekam. **-kambur** [-kam·bøϱ] m. = **báruhryggur.**

?**barún,** ?**barúna** l.: †**barún,** †**barúna.**

bás. Tilf.: **1. b.** Dok (EiÓlLf. 56).

basl. Tilf. til **3.:** pl. *bösl*; ogsaa = *reipi*, Reb.

basta (a) [bas·da] vt. baste: *b. og binda.*

bati. Tilf.: *b. á e-u*, Bedring af n-t.

báts hlutur [baus·(h)λʏ·døϱ, -(h)λʏ·tøϱ] m. Andel af Fangsten, som tilfalder Baadens Ejer. ?**-vörður** l.: ° **bátsvörður.**

bátungur (-s, -ar) [bau:duŋgøϱ, bau:t-] m. Mand paa en Fiskerbaad.

baugur 2. poetiske Digtning l.: poetiske Diktion. — **3.** Tilf. efter n-t er fremme: (·paa Tapetet·).

baun. Bønne (bis), Tonkabønne rettes til Bönne, Tonkabönne.

bauna (a) [böy:na] vt. med dat.: *b. e-u á e-n*, kaste n-t paa en: *b. snjókúlu á e-n*; deraf overf. *(ávíta)* bebrejde en n-t; *(bera á brýn)* paadutte en n-t. **-kjöt** [-ꝁö:t, -ꝁɛ:t] n. *(feitt kjöt)* fedt Kød (særlig egnet til at koges med Ærter). **-spað.** Tilf.: **2.** = *baunakjöt* (Tillæg).

baunska (-u) [böyn·sga] f. = **baunverska.**

baunskur [böyn·sgøϱ] a. = **baunverskur.**

bausta (a) [böys·da] vi. (Af.) = **beysta.**

° **beggjablenska** l.: **beggjablenska.**

beiða. pp. [bɛiht] l.: sup. [bɛiht]. Tilf. **1.:** *-u, beiddu fyrir þier* (ThTh. 61) = *biddu fyrir þier*, se *biðja.*

beiðsli [bɛið·slɪ] n. *(það að beiða)* Løben (Køers osv.) (Þing.).

1. **beygja.** Tilf. **5.:** *(á sleða)* den forreste, böjede Del af en Slædekælke (Þing.). — **6.** fpl. *beygjur*, Løkker af Messingtraad paa Livstykker, paa bægge Kanter fortil, hvorigennem man trak Remmene.

2. **beygja.** Tilf.: *b. af* (Sl.) = *b. skeifu.*

2. **beygla.** Tilf.: *b. sig*, göre Grimasser.

beyglaus [bɛiq·löys] a. frygtløs.

beina. Tilf. under **4.:** *b. fyrir e-m*, hjælpe en.

beina hnig. *rok* l. *rak.* ° **-karlinn** l.: **beinakarlinn. -spjöll** [bɛi:nasbjöd·λ] npl. Mangel m. H. t. Beværtningen: (Ordspr.) *það eru b. á boðinu* (GJ.). **-stór** [-sdoᵘ:r] a. = **beinamikill** 1.

bein leiðis. retledes l.: retleds. **-línis.** retledes l.: retleds. **-makki** [bɛin·mahɡɪ] m. = **beinmarki.**

beinshögg [bɛin·s(h)ök] n. Hug af et Ben.

bein skeytinn [bɛin·sɡɛi·dɪn, -sɡɛi·tɪn] a. = **beinskeytur. -skröpur** [-sgrö·bøϱ, -sgrö·pøϱ] fpl. raslende Knogler (Ben). **-standa** [-sdanda] v. impers.: *e-m beinstendur*, en har stærk erectio. ° **-strika** l.: **beinstrika. -troðinn** [-tro·ðɪn] a. fuldstændig udstoppet, propfuld. **-þrekinn.** Overs. rettes til: med svære Ben el. Knokler.

beiskjuborinn [bɛis·ɡobo:rɪn] a. med bitter Bismag.

beisla. Tilf.: bruge en Hest: *hesturinn hefur ekki verið beislaður alt sumarið* (Sl.).

2. **beita.** Tilf. under **2. b.:** spec. *b. hörðu við* (behandle haardt) *skepnur.*

beitarþol [bɛi:daϱþo:/, bɛi:taϱ-] n. Græsningsævne.

?**bekenna (di)** [bɛ:ꝁɛn·a] vi. bekende Kulør (i Kortspil).

bekkjaður [bɛhɡaðøϱ] a. **1.** bænket: *b. við borð.* — **2.** med Striber: *b. dúkur*; — spec. med Skystriber: *hann er b. í norðri.*

° **bekkjahólf** [bɛhɡahoᵘl·v] n. Loge: *tæmast borð og b.* (EBenHafbl. 117).

bekkjarnautur [bɛhɡarnöy:døϱ, -nöy·tøϱ] m. Bænkekammerat. Klassekammerat.

1. **bekkur.** Tilf.: *skipa e-m (el. setja e-n) á óæðra bekk*, sætte en i lavere Klasse, vurdere en ringe.

2. **bekkur.** I Overs. af Ordspr. tilf.: el. det er lettere at komme törskoet over en Bæk end en Aa, jfr. *stilla, stikla á steinum.*

belg bura [bɛl·kbʏ:ra] f. Bluse; Vams. **-fleginn** [-flei·jɪn] a. helflaaet.

belgingur. Tilf.: **4.** = *belgingshósti.*

belgskitinn [bɛl·ksɡɪ·dɪn, -sɡɪ·tɪn] a.: *belgskitið lamb*, Lam med en Skorpe af sammenhobede, haarde Ekskrementer omkring Tarmaabningen og Halen.

1. **belja.** Tilf.: (Ordspr.) *þegar einni beljunni er mál, þá er annari (mál)*, naar den ene Ko vil pisse, vil de andre ogsaa.

bellur [bɛl:øϱ] fpl. (Vf.) = **bendlur.**

belta. lægge sig som Bælte over Tilf.: el. omkring.

° **beltaberg** [bɛλ·dabɛr·k] n. Basalt.

belti. Tilf.: **5.** *(klettabelti í fjalli, hjalli)* Klippeafsats i en Bjærgside.

beltisstokkur. Tilf. efter besat: el. hvoraf det bestaar.

bendingaleikur. Ballet udgaar.

bendla. Tilf.: spec. *(binda saman 2 ær á hornunum)* sammenkoble 2 Faar ved Hornene, jfr. *bendlur* (Vf.).

ber. Tilf.: **2. a.** med ringe, nyvokset Uld under den gamle: *b. er kind, þótt í alull sje, ef hún er illa fild.*

bera. Tilf.: *b. á, b. á völl*, sprede Gødning paa Tunet; *e-ð ber að hendi* = *e-ð ber að höndum*, n-t hænder; *oss ber ekki að dæma*, det tilkommer ikke os at dömme; *veit jeg, hvort jeg er borinn eða dreginn* (= *finn jeg, hvernig við mig er gert*), jeg mærker, hvorledes jeg bliver behandlet; *ber þig að!* = *reyndu að ...*, prøv paa at ...; *b. að*, bringe hen til, føre hen til: *mjó látúnspípa, og er kveikt á eldspýtu, og borin að endanum* (EiÓlLf. 21—22); *b. af*, bære de sammenragede Lævninger af Gødningen bort fra Hjemmemarken; *berast lítt af*, klynke og klage; *b. birtu*, lyse: *lampinn ber góða birtu*, Lampen lyser godt; *b. e-ð í e-n*, sladre om n-t til en: *b. (í) hana hégómasögur* (MJSöguk. 101). — *b. með sjer.* I Overs. af det förste Ekspl. rettes Ordene: ganske tydelig — til: tydelig nok; *b. til* = *færa til*, flytte: *b. vaðinn til á annan stað* (Vestm.); *En þriggja atriða verður einkum að geta, sem b. til skilnings á því* (forklarer) *að Snorri tók sér fyrst fyrir hendur að skrifa um Ólaf konung helga* (SNordSnSt. 27); *b. hug* (el. *áræði*) *til e-s*, have Mod til n-t; *b. um með e-m.* I Overs. tilf.: bære over med en; *e-ð berst upp í hendurnar á e-m*, n-t falder en i Skødet (overf.); *b. við* ¹) tilf. i Overs.: tegne sig imod n-t.

berandaborð [bɛ:randabor·ð] n. = **burðarborð.**

ber bakt skal staa efter **berbakaður. -fetill.** Tilf.: ogsaa [bɛϱfɪ:dɪdλ] (Øræfi). **-frjóaður.** nøgen frøet l.: nøgenfrøet.

1. **berg.** Tilf.: **3.** den kødfulde Del af Haanden og Fodsaalen, Balde *(fingurberg, hælberg, táberg)* (Múl.).

berg hald [bɛr·k(h)alt] n. flad Sten, som puttes ind under en Brækstang, til Støtte naar noget skal løftes. ° **-hamar** l.: **berghamar. -hilla** [-(h)ɪdla] f. Klippeafsats.

bergja. Tilf.: *b. e-u* = *b. á e-u.*

bergleki (-a, -ar) [bɛr·glɛ·ɡɪ, -lɛ·ꝁɪ] m. Drypsten (Rang.).

[-sɪdla] f. = **berghilla** (Tillæg).

berhátta [bɛ:ϱ(h)auhda] vt. og vi. klæde sig el. andre helt af, naar man gaar til Sengs (i tidl. Tider alm. Brug): *fann Þóra það til saka að hann* (ɔ: *maður hennar*) *berháttaði eigi hjá sér, og bað prest að fá hann til þess. Þá sagði prestur: „Hann skal úr brókinni, bölvaður!“* (SSigfÍþj. II. 10).

2. **berja.** Tilf.: *b. e-u saman*, slaa n-t sammen; *hestarnir b. gaddinn* (maa søge deres Føde ude paa den frosne Jord) *öllum vetrunum, hverju sem viðrar* (GVf. I. 49). — **II.** vi. *(slá, þegar illa bitur)* (nedsættende) om at slaa Græs paa ufrugtbare Steder el. med en sløv Le (Sl., Af.).

berjahrat 2. Tilf. efter overhovedet: = *hrat.*

Bernikuhaddur [bɛr·(d)nɪgohad:øϱ, bɛr·(d)nɪkø-] m. Stjærnehoben Berenikes Hovedhaar (Urs. 154).

bernskubrall [bɛr·nsgøbrad·λ, bɛϱ·sgø-] n. Börnelöjer.

berrassast [bɛr:as·ast] vrefl. gaa halvnøgen omkring (is. om Börn).

bersaþeyr [bɛϱ·saþɛi:r, bɛs:a-] m. Tøvejr med nordlig Vind (Hún.).

?**beskyn** [bɛ:sɡɪ·n] n. *hafa b. á e-u*, forstaa sig paa n-t (Borg., Dal.).

betur. Tilf.: *hafa b.*, sejre.

†1. **bý** l.: 1. **bý.** Efter n. tilf.: Bi.

1. **bí.** Tilf.: *fyrir bí*, forbi: *hann er rjett fyrir bí* = *útdauður*, han er næsten kun en Skygge af sig selv (VSkaft.).

1. **bíða.** Tilf.: ° **5.** Beholder (Tilsk.).

bíða A. I. 2. afride et Uvejr l.: ride et Uvejr af.

biðdómur [bɪð·doᵘ·møϱ] m. betinget Dom.

biðja 3. a. Tilf. foran *b. sjer konu*: *b. stúlku* (gen.), *b. konu* og.

bið loka. Tilf.: [bɪ:lo·ga] (Árn.). **-þreyttur** [bɪþ·rɛihdøϱ] a. træt af at vente.

bif reiðarstjóri [bɪv·rɛiða(ϱ)sdjoᵘ:rɪ] m. Chauffør. **-tangi.** Skib(?) osv. l.: Hav: *lézt svá lið* (Skib) *ganga* osv.

bygð 4. Tilf.: *færa bygð sína.*

bígerast [bɪ:ɟɛ·rast] vrefl. ske, indtræffe: *bígerðist nokkuð hjá þeim þarna?* = *gerðist nokkuð sögulegt?* (Rvk.).

bygg grautur [bɪg·röy·døϱ, -g·röy·tøϱ] m. Bygmelsgrød. **-mjel.** Tilf. i Overs. *(gróft)* Byggryn, *(fínt)* Byghvede. †**-sáð** l.: **byggsáð.**

?**bígirnast** [bɪ:ɟɪ(r)dnast] vrefl. begære: *b. e-ð* (VSkaft.).

bíi (-a, -ar) [bɪ:jɪ] m. (i Börnesprog) Hovedpude (Suðursveit).

° **bikarfaðmur** l.: **bikarfaðmur.**

bi kvæmni [bɪ:kvaimnɪ] f. indec. *(þýðleiki í ávarpi og viðskiftum)* Venlighed, Forekommenhed, Elskværdighed (Arnf.). **-kvæmur** [-kvai·møϱ] a. venlig, forekommende, opmærksom (Arnf.).

bilbleðlóttur l.: ° **bilbleðlóttur.**

bíldóttur. Tilf.: **2.** *(blendinn)* underfundig.

bíl far [bɪl·fa·r] n. Rejselejlighed med el. Plads i en Bil: *get jeg fengið b. austur?* **-ferð** [-fɛrð] f. Automobilrejse.

bylfýlingur [bɪl·fɪ·lingøϱ] m. (Árn.) = **rytjuveður** (Af.).

bílfær [bil fa: r] a. farbar for Automobiler. *b. vegur.*
2. **bylgja.** Tilf.: ogs. refl. *bylgjast.*
bilgjarn l.. **bilgjarn.**
Billi (-a, -ar) [bɪl:ɪ] m. (Árn.) Dim. af **Brynjólfur.**
bílstjóri [bɪl sdjo rɪ] m. Chauffør, Bilfører.
° **bílungi (-a, -ar)** [bi:luŋɟɪ, -uŋga] m. Motorcykel.
binafn [bi:nabv] n. Ogenavn (Sl.).
binda. Tilf. under **7.** efter *b. inn bók: b. inn hey,* bringe Høet i Lade: *það er búið að b. inn alla töðuna* (Hún.); *bundið mál, bundin ræða,* Poesi.
bínefna [bi:nɛbna] vt. give et Øgenavn.
bíralegur [bi:ralɛ·qøϱ] a. buttet (Vf.).
1. **byrða.** Tilf.: ° **2.** Lægter (Tilsk.).
2. **byrða.** Tilf. **4.** *(innbyrða)* trække ombord.
byrðast (a) [bɪr ðast] vrefl. = **burðast.**
birgðir. Tilf. i Overs.: Lager.
byrgja 3. lægge Hænderne l.: holde Hænderne.
birkilím [bɪϱ·ɟɪlɪ:m] n. = **birkihrís.**
birna. Tilf.: **4.** *(kvenvargur)* arrigt Fruentimmer.
birta. Tilf. til **II.**: *b. til,* lysne, klares.
***bysja (bys, busti)** [bɪ:sja, bʏs·dɪ] vi. sprudle, strömme susende: *busti blóð.*
biskupa. Tilf. **3.**: *b. e-n til* [illegible] *e-m,* give en en Dragt Prygl. **4.** (pop.) *(gera til)* slagte og tage Indvoldene af: *b. hrossskrokk* (Nl.).
bíslag [bi·sla·ɡ] n. Traktement (spec. Ekstratraktement, Delikatesser).
2. **býsna.** Tilf.: vi. *b. fyrir e-u,* arbejde for n-t: *er ekki verið að b. fyrir því, skólamálinu?* (Nl.).
byssuvídd [bɪs·øvit·] f. Kaliber.
býstokkur [bi:sdohgoϱ] m. Bikube.
bíta. Tilf.: *mig bítur í eyrað (af kulda),* Frosten bider mig i Øret; *mig bítur á bakinu* (ɔ: *lús*) — *klæjar,* det klør paa Ryggen af mig.
býta. Tilf. under **2.**: *b. út,* uddele.
bitakollur [bɪ:dakod·løϱ, bɪ:ta-] m. (Árn.) = **bitabarn.**
bíti. *í b.* tilf.: el. *í bítið.*
býti. Tilf. under **2.**: *gera e-ð (upp) á eigin b.,* göre n-t af egen Drift, uden andres Hjælp.
bitna. senere blive gengældt l.: engang hævne sig paa dig selv.
bitskerpa [bɪ:tsɟɛϱba] f. Hvashed.
bitsæll [bɪ:tsaidʎ] a. hvas, skarp: *b. ljár.*
bytta. Tilf. under **1.**: spec. = *blekbytta.*
?**býtta (a)** [bihda] vt. med dat. bytte, veksle: *b. peningum.*
bitti nú. Tilf. efter interj.: *(= bíddu nú); (hvað jeg ætlaði mjer að segja)* à propos (Rang.).
bjakk [bjahk] n. Snavs, som interj. = **bja.**
bjáklaður [bjauhglaðoϱ] a. (VSkaft.) = **bjaklaður.**
bjaklast (a) [bjahglast] vrefl. (Hf.) = **bæklast.**
bjálfa (a) [bjaul·va] vt.: *b. sig (= fara í skinnföt eða sjóföt)* tage Skindtöj el. Olietöj paa (Siglf.).
bjálfi. Tilf. til **1.**: *(skinn, sem flegið er af lambi, er drepst, og saumað á lamb, er venja á undir)* Skind, der flaas af et dødt Lam og sys paa et andet Lam, som skal vænnes til at die det døde Lams Moder. — Til **2.**: *(skinnstakkur sjómanna)* spec. Søfolks Skindkappe, Oliekappe.
bjalli (-a, -ar) [bjad·lɪ] m. **1.** Forhöjning, lille Höj. — **2.** = *bjalla* 2.
bjánast (a) [bjau:nast] vrefl. te sig som en Nar.
bjarg bátur [bjar·kbau·døϱ, -bau·t-] m. Redningsbaad (Tilsk.). ° **-belti** [-bɛʎdɪ] n. Redningsbælte (Tilsk.). **-fleki.** Tilf.: Redningsflaade (Tilsk.). **-mey** [-mei·] f. (Mýv.) = **mosalyng.** ° **-reip** [-rei·p] n. Redningsline (Tilsk.).
bjartur. Tilf.: *hátta í björtu,* spec. = *farast, hvolfa undir sjer,* forlise, kæntre (og omkomme) (Vestm.).
bját. Tilf.: Uheld: *oft er landi búið b.*
bjóð. Tilf.: **3.** *(kassi á meiðum)* Kasse anbragt paa Meder el. paa en Slæde (Eyf.).
bjóða. Tilf.: *b. e-m góðan daginn (góða nótt),* sige god Morgen (god Nat) til en.
2. **bjóður (-s, -ir)** [bjoᵘ:ðoϱ] m. = **bjóð.**
bjórháll. Tilf.: *bjórhál er kind kölluð, þegar skinnið leikur laust við* [illegible]*, þó þrjú eða fjögur skorð sín hvoru megin í bringuna.* **-hár** l.: **bjórhár. -votur** [bjoᵘr·vo·døϱ, -vo·toϱ] a. (Þing., Af.) = **holdvotur.**
bjúg bólga. mods. *bólgulopi* l.: jfr. *bólgulopi.* **-járn** [bju:(q)jau(r)·dv] n. = **bjúghnífur. -lopi.** = **bólgulopi** l.: = **bjúgbólga.**
bjögun. Tilf. i Overs.: Forvanskning, Fordrejelse.
bjöllubeisli [bjöd·løbeis·lɪ] n. Bidsel, besat med Bjælder; — (Talem.) *ríða við b.,* komme med Stöj og Larm (Bram og Brask).
björgunar bolur [björ·gonarbo:løϱ] m. Redningströje. **-lið** [-lɪ:ð] n. Redningskorps, spec. Brandkorps.
1. **blá.** Tilf.: *(bláleitt svell)* blaalig Is, is. opstaaet ved at Vand fryser ovenpaa ældre Is; — ogs. om gennemvædet, blaalig Sne (Þing., Langanes).
bláalvara [blau:alvara] f. ramme Alvor: *mjer er b.*
blað. Tilf.: **3. b.** pl. *blöð,* spec. nedskreven Tale: *prestar hafa ekki blöð í stólnum* (J.ÓlH. 12). — Til **6.** *(blöð í spilum)* = *spónblað.*
blaða feti [bla:ðafɛ:dɪ, -fɛ:tɪ] m. Avisholder. **-prestur** [-prɛs·doϱ] m. Præst, som plejer at læse sin Tale op af sit Manuskript: *einfaldur b.,* [illegible] *hann* [illegible] *prest* (GVf. V. 49). **-slíður** [-sli:ðoϱ] n. Avisholder.
blað hald. Art. **2.** skal bortfalde. **-hold** [bla:þ(h)olt] n. (bot.) Bladkød.
blá dröfnóttur. Overs. rettes til: blaaprikket. **-endi** [blau·ɛndɪ] m. [illegible] **-dýpi** [illegible] n. = **krapablá.**

blaðspaði. Tilf.: **2.** i pl. Bladkrave
blá fjara [blau:fja·ra] f. Höjebbe. **-garn.** Tilf. efter fint: el. meget svagt. **-gómur** [-goᵘ·møϱ] m. den yderste Fingerspids; — is. i pl. *blágómarnir.* **-greppur** [-grɛhbøϱ] m. Rognsæk, næsten tömt (paa Grund af, at Rognene er næsten helt udgydte). **-grýtisgler.** Tachelyt l.: Tachylyt.
1. **blaka.** Tilf.: **4.** (Skaft.) = *blökur.*
blákyrr [blau:ȿɪr·, -ȿɪ·r, -ȿʏ·r] a. blikstille.
blakra. Tilf.: ogsaa = *blaka* 3.: *b. vængjum.*
blakt. Blaften l.: Blafren.
blakta. Tilf. Ekspl.: *það blaktir ekki hár á höfði;* — *hann er sá eini, sem blakta dálítið augun í,* han er den eneste, som der er noget Liv ved (som duer til n-t, kan klare sig nogenlunde).
blá lita [blau:lɪ·da, -lɪ·ta] vt. farve blaat. **-mar** [-ma·r] n. blaa Plet som Følge af en Kontusion. **-mengaður** [-meiŋgaðøϱ] a. blaasprængt: *nærföt eru ullarskyrta, hvít eða blámenguð* (SMúl.).
?**blammera (a)** [blam:ɛra] vt. blamere.
blá nefur (-s, -ar) [blau:nɛ·vøϱ] m. Mand med blaa Næse. **-pískur** [-pisgoϱ] m. = **afskerapískur.**
2. **blár.** Tilf. Ekspl.: *b. og blóðugur.*
2. **blá skarða** [blau:sgarða] v. impers.: *kindina bláskarðar,* se 1. *bláskarða.* °**-skírður** [-sɟirðoϱ] a. af ren, blaalig Farve: *bláskírðar hófust af lauginni Færeyja fjörur* (EBenVog. 125).
blástur 3. Hvalenes l.: Hvalernes.
° **blásturs lás** [blaus·dø(ϱ)slau:s] m. Gennemblæsningshane (Tilsk.). °**-loki** [-lo:ɟɪ, -lo:ȿɪ] m. Gennemblæsningsventil (Tilsk.).
blá treyja [blau:trei·ja] f. britisk Marinesoldat (e. blue-jacket): *hvar sem fleyta blökkum búðum | blátreyjur um höfn og ver* (EBenHr. 140). **-vatnskássa** [-vaskaus:a] f. Vandgrød (Vf.). **-þryktur** [-þrɪχdoϱ] a. med paatrykt blaat Mønster, blaamønstret: *b. klútur.*
1. **bleikja 2.** Rettes til: *(hvít leirjörð)* en Slags Liparit med Korn af ren Svovlkis. — **4.** lyngbyei l.: Lyngbyei.
bleikmönóttur [blei:kmö·noᵘhdøϱ] a. (Hf.) = **bleikálóttur.**
bleikur 2. Tilf. efter isabellafarvet: drapfarvet.
2. **bleyta 2.** Tilf. efter *mýkja: eða hreinsa.* Efter Ekspl. *b. húð í vatni* Tilf.: *b. þvott;* (Talem.) (pop.) *á meðan hann bleytir smjerið,* (egl. saa længe han kan bringe en Klat Smör til at smælte ɔ:) saa længe han ikke har opgivet Aanden (Árn.); *b. í e-u,* fortælle n-t, især n-t upaalideligt, paa en ufuldstændig Maade (Skaft.).
blekkja. Tilf.: **2.** *(gera blakt)* göre sort. — **3.** *b. í* (ɔ: *vatn*), udbløde: *b. í hausum,* neddyppe törrede Torskehoveder i Vand for at göre dem blødere.
blesa. Tilf.: *skauta blesu,* binde Hovedtörklædet saaledes, at Midten af Panden er ubedækket helt op til Haarsrødderne.
blestur. *vera b.* tilf.: el. *b. í máli.*
?**blíat** l.: †**blíat.**
blikaður [blɪ:gaðoϱ, blɪ:k-] a. med Uvejrsskyer.
blímskaka. Tilf. efter fordreje Øjnene: spec. saa at det hvide vender ud. Tilf. efter halvlukkede Øjne: glo paa en som en Idiot.
blindfalla [blɪn·tfadla] vi. slutte tæt (jfr. *fella): lokið blindfellur.*
blindingsskák [blɪn·diŋsgau:k] f. = **blindskák.**
blindur. Tilf.: **8.** *(í spilum)* den blinde, blind Makker: *spila við blind(an).*
° **blysfæri** [blɪ:sfai·rɪ] n. Blusapparat (Tilsk.).
blístur 3. Tilf. efter overmæt: el. oppustet, med Maven udspilet af fordærvede Luftarter.
bljúglegur [blju:lɛqøϱ] a. bly el. mild af Udseende.
blóð bjór [bloᵘð·bjoᵘ·r] m. Skind af et Faar, der er død af Bradsot (Árn.). **-háls** [bloᵘ:þ(h)auls] m. den blodige Uld paa Halsen af et slagtet Faars Skind: *taka frá blóðhálsinn, þegar gæra er rökuð.* **-hrísla** [bloᵘð·hɿisla] f. Riskost, hvormed der röres i Blodet under Slagtningen. **-hræddur** [-hɿaid·øϱ] a. **1.** bange for Blod. — **2.** = *lafhræddur.* **-ýlda** [-ilda] f. halvraaddent, endnu til Dels blodfyldt Kød, is. af Sæler, anvendt som Madding til Havkal (Af.). **-kóngur** [bloᵘð·koᵘŋ·goϱ] m. = **kóngslalli. -lítill** [-li·dɪdʎ, -li·tɪdʎ] a. blodfattig. **-magn** [-magv] n. Blodmængde. **-nál** [-nau·l] f. *(smáseiði)* lille Fisk: *þegar við höfum ekki síld, fáum við ekki nema eintómar blóðnálar.* **-neyti (-is,** pl. ds.) [-nei·dɪ, -nei·tɪ] n. mandolm Tyr (Hún.). **-ónýtur** [bloᵘ:ðoᵘ·nidoϱ, -nit-] a. ganske uduelig. **-raka** [bloᵘðra·ga, -ra·ka] vt. rage el. barbere meget omhyggelig. **-risa.** Tilf. efter udkradset: ogs. spec. naar Overhuden er gneden af, for större el. mindre Del paa Grund af daarligt Undertöj el. lign. **-skafa** [-sga:va] vt. skrabe til Blods; afskrabe til Roden. **-skamma** [-sgam·a] vt. skælde Huden fuld: *b. e-n.* **-stemma 3.** Formul l.: Formel.
blómaskeið [bloᵘ:masɟei:ð] n. (overf.) Blomstring: *b. grísku menningarinnar;* — *b. lífsins,* Livets Blomst(ringstid).
blómga. Tilf.: refl. *blómgast,* vokse (om Floder) (VSkaft.)
blómgun. Tilf.: *(í á)* = *vöxtur,* (svag) Vækst i en Flod.
blóm knýti [bloᵘm·kni·dɪ, -kni·tɪ] n. Buket. **-land** [-lant] n. frugtbart Land (Strand.). **-legur.** Tilf.: *(um vötn í vexti)* i Vækst, voksende: *áin er blómleg* (VSkaft.). **-rós** [-roᵘ·s] f. Blomst: *eins og blómrósir á vorin* (MJSögul. 199)
blómsturbær [bloᵘm·sdørbai:r] a. i Stand til at bære Blomster.
blótgjarn [bloᵘ:tɟa(r)dv] a. = **blótsamur.**
blotna. Tilf.: *kýrin er farin að blotna,* Koens Ryg er begyndt at blive blødere bagtil (inden Koen skal til at kælve) (Sl.).
blæbrigði. Overs. skal lyde: **1.** Nuance. — ° **2.** Kvalitet (ÁBjSál. § 116)
blæða. Tilf. *b. í augu* = *b. í augum.*
blæði (-is) [blai:ðɪ] n. = **blæðing.**

blækvikur [blai:kvɪ gøϱ, -kvɪ k-] a. bevægelig som Vinden (EBenHr. 95).
blökra (a) [blö:gra, blö:kra] vi.: *það blökrar*, der kommer en kortvarig Törke med sagte Brise (jfr. 1. *blaka* (Tillæg) og *blökur)* (Skaft.).
blökur. Tilf.: i Rang. sædv. m., acc. *blökur*.
blöndudrukkur [blön·dødrʏhgøϱ] m. = **sýrublanda.**
° **blöndungur (-s, -ar)** [blön·duŋgøϱ] m. Tilsætter (i en Motor) (Tilsk.).
blöskrun. Tilf. efter se paa ham: el. hvorledes han bærer sig ad.
boga. Tilf.: *(leka)* lække, være læk (Njarðvik).
bógbein. Overs. rettes til: Bovben; *(í fiskhöfði)* Gane-Vingeben.
° **boglampi** [boq·laµbɪ, -lampɪ] m. Buelampe (Tilsk.).
bógnetja [boᵘ:(q)nɛ·dja, -nɛ·tja] f. Del af den Fedthinde *(netja)*, der ligesom omslutter Indvoldene; *b.* hænger fast til den fjærde Mave hos drøvtyggende Dyr.
bogr, bogur [boq·r, bo:qøϱ] n. krumböjet Stilling: *b. er bakraun*.
bógur. Tilf. anom. dat. pl. *bægjum* (Oræfi); — om et ubetydeligt Menneske el. Dyr siges: *þetta er ekki beysinn b.* (Árn.); *ríða á bóg við*, ride lidt bagefter, men dog saaledes, at Hestens Hoved kommer paa Siden af den anden Hest, deraf overf.: *á bóg við*, omtrent som.
bogæðar 2. cononariae l.: coronariae.
bókabúð [boᵘ:gabu:ð, boᵘ:ka-] f. Boghandel. **-gerð.** Tilf. i Overs.: Boghaandværk.
bókarskræða [boᵘ:garsgraiða, boᵘ:kar-] f. laset Bog, ogs. brugt som en Slags kælende Betegnelse for en Bog (ThTh. 56).
bókasnuður [boᵘ.gasnʏ:ðøϱ, boᵘ:ka-] n. = **bókagrúsk.**
bók fár [boᵘ:kfau·r] a. fattig paa Bøger. **-margur** [-margøϱ] a. rig paa Bøger. **-rýninn** [-ri·nɪn] a. læselysten.
ból. Tilf.: Sælleje: *kópur, kæptur í bóli* (Breiðf.).
bola 2. *verið* l.: *vera*. — Tilf.: *b. e-m út* = *b. e-m burtu*.
bolabiti. Tilf.: **2.** deraf overf. *(aukagetur, sem menn fá fyrir hitt og þetta)* Ekstratraktement for et el. andet (jfr. Huld III. 57).
boladót [bo:ladoᵘ:t] n. (Rang.) = **sokkaplögg.**
bólakaf [boᵘ:laka:v] n.: *fara á b.* = *á kolsvarta kaf*.
bolbúningur [bol·buniŋgøϱ] m. (Þing.) = **upphlutur.**
bólfæri. Linje l.: Line.
boli. Tilf.: *(uxi)* Stud.
bolli. Tilf.: **2. b.** *(lítill bátur eða skip)* lille Fartöj (jfr. *manndrápsbolli): fóru þrír sjóir yfir bollann okkar* (EiÓlLf. 80).
bolludagur [bol:øda:qøϱ] m. Fastelavnsmandag.
bólma. Tilf.: sove, is. paa en usædvanlig Tid: *þessi bólmar* (Þing.).
bol skokkast (a) [bol·sgohgast] vrefl. *(ganga klunnalega)* gaa paa en klodset Maade. **-skrokkast (a)** [-sgrohgast] vrefl. = *bolast (í glímu)*, se **bola.**
bolur. Tilf.: **2. b.** spec. om Fiskens Krop, i Mods. til Hoved og Indvolde (jfr. *rask): Eg hefi það eftir áreiðanlegum heimildum, að í Hafnarfirði hafi 2 menn á bát aflað vorið 1918 til kaupstaðarinnleggs á bol fyrir utan alt rask af fiskinum — alt að 3000 kr.* (Alþ. '21, D. 614). — **2. c.** (naut.) Skrog (Tilsk.). — **2. d.** i Udtr. *á miðjan bol* (om Heste, der sætter over Vand): *þegar kom út á miðjan bol* (da Vandet naaede dem op til midt paa Kroppen).
bolvetlingur [bol·vɛhdliŋgøϱ] m. = **belgvetlingur.**
bólvirki [boᵘl·vɪϱɟɪ] n. Bolværk, Kaj: *skipið legst við bólvirkið*.
bombaldi (-a) [bom·baldɪ] m. en Slags Skolespektakel: *„berja bombalda"*, se Safn IV. 94—95.
bóndaár [boᵘn·daau:r] n. det Aar, en Mand bör være ældre end sin Hustru: *hann hefur bóndaárið yfir hana*.
bónþæginn skal staa foran **bónþægni.**
borð. Tilf. under **II. 1.**: *skilinn að borði og sæng*, separeret (i Mods. til *skilinn að lögum, alskilinn)*.
borða. Tilf.: †dække Bord: *Stúlkan í Steinum, | hún kemur ekki heim í kvöld | að b. fyrir sveinum*.
borð lágur [bor·ðlau·(q)øϱ, -lau·r] a. *(um skip)* med lav Ræling. **-legging** [-lɛɟ·iŋk] f. Henlæggelse. **-leggja** [-lɛɟ·a] vt. henlægge: *b. mál*. **-skakkur** [-sgahgøϱ] a. (Breiðd.) **rangskreiður. -skeiningur** [bor·(þ)sɟei niŋgøϱ] m. i Kortspillet Kasino: Fjærnelse af alle de oplagte Kort (hvorfor der i Regnskabet gives særskilte Points).
borgaráll [bor·garaud·λ] m. Kanal i en By (EBenHr. 21).
bos. Tilf.: **2.** Underlag til Spædbörn i Vugge, best. af en Pose groft Töj, fyldt med Aske, ofte med et Lag Hø over: *hafa skifti á bosinu*; jfr. *bosband, bosbarn*; deraf: *(ból, rúm, flet)* Seng (i neds. Bet.): *skríða úr bosinu*, egl. krybe ud af Sengen ɔ: mande sig op; — Bo, Rede i overf. Bet.: *búa* (el. *draga) í bosið*, forberede sig til at sætte Bo (ASkaft.).
bosvindi (-is) [bo:svɪndɪ] n. stiv Kuling med Rendfog.
botn 1. a. Tilf.: I Søsprog siges om Fisk, som trækkes op paa Rad: *einn úr botni (= fyrsti fiskur í neti); broddur (næsti fiskur); brodduirnn og veðran (3. fiskurinn); brodduirnn og 2 veðrur, þrjár veðrur og broddurinn og allar veðrurnar (4., 5. og 6. fiskur)*; jfr. *glóra*. — Tilf.: **5.** *(gumpur, rass)* Bagdel
° **botn lás** [bohdnlau·s] m. Bundhane (Tilsk.). **-lína** [-li·na] f. Bundlinje; Hypotenuse. ° **-loki** [-lo·ɟɪ, -lo·kɪ] m. Bundventil (Tilsk.).
†**botnungur** l.: **botnungur.** — Tilf.: (Eyf.) = *höfrungur*.
?**box.** Tilf.: *(lítil dós)* lille Daase.
bráðanám [brau:ðanau:m] n. *(stök vandræði, um hey- og matarleysi)* stor Vanskelighed (is. om Mangel paa Foder el. Fødemidler) (ASkaft.).
bráðdauður. Tilf.: i Forb.: *verða b.*, dø pludselig.
braði. Tilf.: *(tímgun í fje)* Trivsel og frodig Formering af Faar (Vf.).
° **bráð kvæður** [brauð·kvai·ðøϱ] a.: *bráðkvæð tilliking*, regressiv Assimilation. **-lætisbiti** [-laidɪsbɪ:dɪ, -bɪ:tɪ (braud·laitɪs-, Af.)] m., **-ræðisbiti** [-raiðɪsbɪ:dɪ, -bɪ:tɪ] m. (Árn.) Lækkerbidsken, som man gemmer for at godte sig paa senerehen (Breiðd.). **-soltinn** [-soλdɪn] a. skrubsulten.
braga. Tilf.: *b. eftir af* = *elda eftir af*, være tilbage som Spor af n-t.
bragð. Tilf. **6. b.**: (i Skak) Gambit: *Evansbragð* osv.
bragðauðugur. [illegible] l.: [illegible].
bragga. Tilf.: *b. sig* = *braggast*.
bragur. Tilf.: †**6.** den ypperste *(b. kvenna)*.
branda. Tilf.: **6.** *(hurð)* Dör (Vf.); jfr. *gadda fyrir brönduna*.
brandreið. Tilf.: *(verkfæri til að halda uppi potti)* en Slags *hóband* (s. d. O.).
brattfugl [brahtfʏgλ] m. (euf.) = **lús.**
brauð lok [bröyð·lo·k] n. Kage, spec. Biscuit. **-snúður** [-snu·ðøϱ] m. (et helt, rundt) Brød; Rundstykke. **-stíll** [-stid·λ] m. Pind til Gennemprikken af Kager. **-stirður** [-sdɪrðøϱ] a. overordentlig klodset og stiv.
brautóttur [bröy:doᵘhdøϱ, bröy:t-] a. stribet: *brautóttar svuntur* (Grímsnes).
bregða. S. 104 a, L. 2 f. o.: fejle l.: svigte. — Tilf. **A. I. 6.**: *b. e-u við* (jfr. *b. e-u fyrir)*, anføre til sit Forsvar; bruge som Paaskud. — Tilf. **C. I. 1.**: *e-m bregður við*, en bliver overrasket, farer sammen. — **C. I. 2. a.**: *kúnni er farið að b.*, Koens Yver er begyndt at ændre sig (för Kælvning); *brugðinn* = *ornaður: taðan er brugðin*, Tunhoet er blevet rødligt paa Grund af Gæring (ladebrændt) (Árn.). — **C. I. 2. b.**: ogs. abs. *bregða* i samme Bet.: *það er farið að b.* (Valt. Guðm. Litklæði, Ark. f. nord. fil. IX).
breið. Tilf.: *(áburður)* spredt Gødning. **-bogabraut** [brɛið·boqabröy:t] f. (astr.) Hyperbel (Urs. 100). **-kirkjumaður** [-ɟɪϱɟøma:ðøϱ] m. Tilhænger af Centrum i den engelske episkopale Kirke (e. broadchurchman).
breyskingshiti, breyskjuhiti [brɛis·ɟiŋgs-, brɛis·ɟøhɪ:dɪ, -hɪ:tɪ] m. stærk, tör Varme.
1. **breyta.** Tilf.: *breyttur stafur*, Versal, stort Bogstav; *að breyttu breytanda*, mutatis mutandis.
breytileiki. 3. l.: °**3.**
breytileiksfar l.: ° **breytileiksfar.**
†**breytingaratkvæði** [brɛi:diŋgara:tkvaiðɪ, brɛi:t-] n. = **breytingartillaga.**
brekkumegin. Tilf. efter Overs.: (spec. i at gaa op ad en Skrænt).
brengla. Tilf.: pp. *brenglaður* = *geggjaður*, forstyrret, sindssyg (Árn.).
brenna. Tilf. under: **I. a.**: *b. e-n inni*, besøge en inden han er helt færdig med n-t, som han har foresat sig at göre færdigt. — **6.**: kavterisere: *b. sár*.
brenni steining l.: ° **brennisteining. -vínsbelgur** [brɛn:ɪvinsbɛl·gøϱ] m. = **brennivínsberserkur.**
brennu gras [brɛn:øgra:s] n. = **brennigras. -mál.** Mordbrand l.: Brand, spec. Mordbrand.
2. **bresta (a)** [brɛs·da] vt. med dat. og vi. skralde: *b. (hrossabresti) á hesta*, jage Heste bort ved Hjælp af en Skralde.
brestur. Tilf.: **5.** = *hrossabrestur*, Skralde.
2. **bretta.** Tilf.: *hvað ertu að b. þig?* = *ybba þig*, se *ybba*.
?**bretti (-is**, pl. ds.) [brɛhdɪ] n. Bræt, spec. Vaskebræt.
bría (-u, -ur) [bri:ja] f. (VSkaft.) = **brýla 1.**
brydda. Tilf. ogsaa **(a)** (Sl.).
bryðja. Tilf.: ogsaa [brʏð·ja] (Reykjanes).
2. **brigða 3.** med acc. l.: med acc. og dat.; *b. samning* l.: *b. samningi*.
brigði. Tilf.: **1. b.** (Talem.) *hann er ónýtur til þeirra brigða (= til þeirra hluta)*, han duer ikke til den Slags (Árn.).
brigð lýst [brɪq·ðlist, brɪg·(ð)-] an. (Vf.) = **brigðljóst. -viðri (-is**; pl. ds.) [-vɪð·rɪ] n. ustadigt Vejr.
brim bútur. Tilf.: *(digur og lágur maður)* tyk og undersætsig Mand (Langanes, Axarf.). **-róður** [brɪm·roᵘ·ðøϱ] m. haard Roning, is. i Brænding. **-sval** [-sva·l] n. mindre Bølgegang (Morg. X. 32, S. 3).
bringu skán [briŋ·gosgau:n] f. Snavs, som hænger fastklæbet til Uldtotter paa Faarets Bryst. **-snepill** [-snɛ:bɪdλ, -snɛ:p-] m. snavset Uldtot.
brýni. Tilf.: *(steinflís)* tynd Sten til Udfyldning.
brýning. Tilf.: *brýning raddarinnar*, Hævning af Stemmen.
1. **brynja.** Tilf.: *(klakabrynja)* Frostpanser.
2. **brynja.** Tilf.: *e-ð brynjar*, noget bedækkes med et Ispanser.
brisa (a) [brɪ:sa] vt. med dat. (Mýr.) = **brasa 1.**
Brytlingur (-s, -ar) [brɪhdliŋgøϱ] m. Mand fra *Landbrot* (VSkaft.).
brjálun. -anɪϱ skal udgaa.
†**brjefa** l.: **brjefa.** Tilf. **2.**: meddele: *jeg er ekki að b. þjer frá því*, det faar du ikke at vide (Árn.).
brjefa ferð [brjɛ:vafɛr·ð] f. Rejse for at overbringe Breve, Postrejse: *bréfaferðir á vetrum* (Huld II. 53). **-skák** [-sgau:k] f. Korrespondanceparti.
brjefpoki [brjɛf·po·ɟɪ, -po·kɪ, brjɛh-] m. Papirpose.
brjóst. Tilf.: **9.** *(á skipi)* = *sox*, se *sax*.
brjóstaglas. Tilf. efter n.: jfr. *brjóstglas*.
brjóst bæta [brjoᵘs·tbai·da, -bai·ta] vt. med dat.: *b. sjer* = *fá sjer hressingu*, faa sig en Hjærtestyrkning (Vf.). **-góður.** Tilf.: **2.** = *brjósthraustur*. **-þungur.** Tilf.: *e-m er brjóstþungt*, en har svært ved at trække Vejret.
brjóta. S. 111 a, L. 2 f. n.: folde Strömperne l.: krænge Strömperne. S. 111 b, L. 1 f. o.: foldede l.: krængede. — Tilf. under: **I. 3.**: *b. á (gaddi, klaka) (fyrir fje)*, skovle (el. pikke) haardfrossen Is og Sne bort (for at Faarene el. Hestene kan komme til at græsse el. drikke): *það væri ekki lakara þótt hann hefði skóflu með sér til að b. á fyrir féð* (GLárÁh. 128). — **I. 7.**: *b. e-ð af sjer*, forskærtse: *b. af sjer hylli e-s*.
broð. Tilf.: *(hlaup)* Gelé (VSkaft.).
brodd epli l.: ° **broddepli. -fjöður** [brot·fjö·ðøϱ] f.: *(hóffjöður með broddi)* Hesteskosöm med spidst Hoved. **-hýðingar** l.: ° **broddhýðingar. -nagli** [-nagλɪ] m. = **broddfjöður.**

broddur. 4. *brodda sjóður* l.: **brodda rjóður*. Tilf.: **6. b.** se *botn* (Tillæg).
broðháfur. Tilf.: groft Vadmel el. Uldgarn el. overhovedet groft forarbejdede Uldsager (Hún.).
brókarlalli [bro:garlad li, bro:kar-] m. Lømmel.
brokkgengur 2. Traadet l.: Traaden.
brosa. Tilf.: *hún leit við honum og brosti við*, hun saa paa ham med et Smil.
brosma. Tilf.: 4. *(púpa)* Puppe.
brosmalegur [bros malɛ·qøɐ] a. *(klur, qildur, vergulslegur)* klodset o: svær af Udseende (Langanes).
?**brostfeldugur** [bros·tfɛldøqøɐ] a. brøstfældig (JThMk. 187).
brot 10. Tilf.: *í stóru broti*, i stort Format, ogs. i overf. Bet. om Mennesker (jfr. *stórbrotinn*).
brotasamur [bro:dasa:møɐ, bro:ta-] a. brydsom, vanskelig.
brot gjarn [bro:tɟa(r)dv] a. som let gaar itu. **-mælir** [-d-mai·lɪɐ] m. Nonie. **-sár** [-t-sau·r] n. Brudflade: *b. á gleri*.
brúa. Tilf. i Overs.: bygge (slaa) Bro over.
brúartollur. Tilf. i Overs.: Bropenge.
2. **brúða.** Tilf.: **3.** *(seglgarnshnykill)* Seglgarnsnøgle (Grímsnes).
brúðarsvunta [bru:ðaɐsvʏv·da, -svʏn·ta] f. (Snæf.) *(i þorskhaus)* = **kerlingarsvunta.**
brúkaraskapur [bru:garasga:boɐ, bru:karasga:p-] m. Opblæsthed, hoven Optræden.
brúkunarhold [bru:gønaɐ(h)ol·t, -bru:k-] npl. (om Heste) saa godt Huld, at den kan bruges: *hestur er i brúkunarholdum*.
brum ber l.: **brumber. -breytni** l.: **brumbreytni.**
brunaár [brʏ:naau·ɐ] n. Aar med vulkansk Udbrud (MJSöguk. 382).
brúna fólk [bru:nafoᵘʎ·k, -foᵘl·k] n. Folk, som staar paa en Fugleklippes Rand *(brún)* og passer Tovet (Strand.). **-haft.** Tilf. i Overs.: Brynskel.
bruna mælir l.: °**brunamælir. -rúst** [-rus·t] f. Brandtomt.
brún hlutur [bru:n·hʎʏ·døɐ, -hʎʏ·t-] m. Andel i Fangsten, der tilkommer en *brúnmaður* (Vf.). **-kolla.** Tilf.: *(flaska)* Kælenavn paa en Flaske: *vinur brúnkollu*, Ven af Lærken. **-maður** [-ma·ðøɐ] m. Mand, som passer Tovet i en Fugleklippe (Vf.). **-sljettur** [-sljɛhdøɐ] a. med glatte Bryn; med glat Bryst (om et fedt Faar): *b. sauður*.
brutlunar samur [brʏhdlønaɐsa:møɐ] a. ødsel. **-semi** [-sɛ:mɪ] f. indec. Ødselhed.
°**bræðivar** [brai:ðɪva·r] n. Smæltesikring (Tilsk.).
bröndóttur. Tilf.: ogs. rødbrun, om Hornkvæg (Sl.).
2. **búa.** Tilf.: 1. p. pl. imp. ind. *buggum* [bʏg:øm] (Dal.) = *bjuggum*. — **A. I. 2.:** *b. við leigufje*. Ordene: i sin Husholdning — skal staa efter Faar. Tilf. under: **B. I. 2.** beslaa: *b. e-ð gulli*. — **B. I. 2. b.:** *b. um e-n*, rede Seng for en. — **B. I. 4.:** *b. upp um sig* (Af.) = *búa um sig*, rede sin Seng. — **C. 3. 2.:** (Talem.) *búinn er hundur þegar hristir sig*, Hunden er parat, naar den har rystet sig (SIng. II. 118).
búahundur [bu:ahʏn·døɐ] m. fremmed, vildfarende Hund.
búálfur [bu:aulvøɐ] m. Nisse, Tomte (AGHul. 8).
bubbinn [bʏb:ɪn] a. **1.** *(digur, feitur)* tyk, fed (Langanes). — **2.** *(efnaður)* velhavende (Langanes, Axarf.).
búð. Tilf.: **4.** *(í eldstó)* Mængde af Brændsel uden for det antændte.
búðar raftur [bu:ðaraf·døɐ] m. = **búðarloka. -tollur** [-tod·løɐ] m. Afgift af en Fiskerhytte.
budda 1. *leysa frá buddunni*. Overs. skal lyde: [1]) punge ud; [2]) (overf.) tage Bladet fra Munden. Tilf.: **4.** *(skjóða)* lille Skindpose.
?**búðingur (-s, -ar)** [bu:ðiŋgøɐ] m. Budding.
2. ***buðli (-a, -ar)** [bʏð·lɪ] m. Konge, Fyrste; spec. Søkonge.
búferli. Tilf. efter *flytja*: el. *flytjast*.
bugbeygður [bʏq·bɛiqðøɐ, -bɛigðøɐ] a. svagt krummet (mods. *krókbeygður*): *því hann er ekki b., heldur krókbeygður* (GVf. IV. 65).
bugla (-u, -ur) [bʏg·la] f. (Hf.) = **bugða.**
bú hjón [bu:ɦoᵘ·n] npl.: *góð (slæm) b.*, Ægtepar, som er dygtige (daarlige) Husholdere. **-hundur.** Tilf.: ogsaa (Árn.) = *búahundur*.
1. **búi** 5. Boerne l.: Boererne.
búkdigur [bu:kdɪ·qøɐ] a. = **búkmikill.**
búkonu kampur [bu:konokam·pøɐ, -kam·pøɐ] m. Skæg paa en Kvinde (menes at tyde paa, at vedk. er en dygtig Husmoder). **-varta** [-vaɐ·da] f. behaaret Vorte paa en Kvindes Kind (Árn.), jfr. *búkonukampur* (Tillæg).
búköttur. Tilf.: ogsaa (Árn.) = *búaköttur*.
búldulegur [bul·dølɛ·qøɐ] a. = **búlduleitur.**
búlkast (a) [buʎ·gast, bul·k-] vi. pose ud: *flíkin, bótin b.*
1. **bulla.** Tilf. under **1.:** *(í gufuvjel)* Stempel.
2. **bulla.** Tilf.: **2.** Pavebulle.
bullsjóða [bʏd·ɫsjo·ða] vi. koge og boble: *það bullsýður*.
bulluskór [bʏd·løsgoᵘ:r] m. klodset Sko.
bumlungur. Tilf.: *(skötumagi)* Rokkemave (Vf.).
1. **buna** 5. ›Aalasælger‹ l.: ›Aalesælger‹.
búnaðar háttur [bu:naðaɐ(h)auhdøɐ] m. is. i pl. *-hættir*, Landbrugets Tilstand el. Metoder. **-rit** [-a-rɪ:t] n. Skrift om Landbrug; spec. = *búnaðarrit*.
bundin. *byndini* l.: *bindini*.
2. **bunga.** Tilf.: ogsaa refl. *bungast: b. upp*.
búningur. Tilf. **4.** Fjerdragt: *lundakofan er að fá búning* (tænke med at fælde de förste Fjer).
bunki. Tilf.: **4.** *bunkastokkur, botnröng*. — **5.** Rede (spec. Svanerede): *álftabunki* (VSkaft.).
búnubbur [bu:nʏb·øɐ] m. klog, men noget smaalig Økonom.

bunu draga [bʏ:nodra:qa] vt. trække hurtig op uden Ophold: *b. færi* (Gullbr.). °**-pípa** [-pi:ba, -pi:pa] f. Straalerör (Tilsk.).
búpeningur [bu·pɛniŋgøɐ] m. = **búfje.**
bur. *b. skjalda* osv. rettes til: ***2.** kun brugt som Hovedord i Omskr. for Mænd: *skjalda b.*, Mand, Kriger.
búrboð [bur·bo·ð] n. Indbydelse til at komme ind i Spisekammeret for at tarkteres der; *þú verður ekki fyrir búrboðunum*, du faar nok en daarlig Modtagelse.
burðamikill [bʏr·ðamɪ:ɡɪdʎ, -mɪ:ɟ-] a. stærk af Kræfter.
burðar afl [bʏr·ðarab·ʎ] n. Bæreævne. **-borð** [-bor·ð] n. *(hæfilegt borð á fyltu íláti til þess að berandi sje)* jfr. *borð* I. 6., saa meget Rum i et fyldt Kar, at man kan bære det uden at spilde. **-dagur.** Rettes til: i det gl. Sprog: Fødselsdag; i Nutidssprog: den Dag et Dyr skal føde; spec. *b. kúa*, Kælvningsdag. **-hríðir** [-a-hɢi:ðɪɐ] fpl. Fødselsveer. **-veggur** [-r-vɛg:øɐ] m. Bærevæg.
burðast. Tilf.: *b. við að gera e-ð* = *b. með e-ð* [1]).
búrekstur. Drivning l.: Drift.
búrkona [buɐ·kona] f.: *(frammistöðukona)* Skafferske (Rang.).
burt. Tilf.: *vinna út á b.* (Árn.) = *vinna af bæ*, arbejde paa en anden Gaard end den, hvortil man hører; *verða á b.*, pakke sig bort.
burtbúningur [bʏɐ·tbu·niŋgøɐ] m. Forberedelser inden man drager bort.
búrtík [buɐ·ti·k] f. (egl. Tæve, der holder til i el. skal bevogte Spisekammeret); i overf. Bet.: logrende Snyltedyr: *b. stjórnarinnar*.
burtskúfa [bʏɐ·tsgu·va] vt. med dat. forkaste.
busalegur [bʏ:salɛ·qøɐ] a. (jfr. *busi* 3.—4.) *(klaufalegur)* klodset, kejtet.
búsfljótar [bu:sfljoᵘ·dar] mpl. Kar (spec. Trækar), som bruges til Husholdningen (Hf.).
1. **busla.** Tilf.: **3.** *(kjaftbrjósk á hákarli)* Brusk paa en Havkals Kæbeparti (Hf.). — **4.** (Breiðf.) = *býrsla*. — **5.** som npr. Navn paa en Kvinde i *Bósa saga*, som med sine kraftige Forbandelser paavirker Kongen til Gunst for Sagaens Helte (jfr. *buslubæn*, Tillæg).
buslu bæn [bʏs·løbai:n] f. Buslas Bön (se 1. *busla* 5., Tillæg), jfr. Die Bósa Saga, hrsg. v. O. Jiriczek, Strassburg 1893, S. 15 ff. — Bruges i Nutidssprog ofte i Bet.: kraftig Forbandelse el. Udskælden. **-legur** [-lɛ·qøɐ] a. sjusket.
bustarloft [bʏs·darlof·t] n. = **kvistur** 4.
búsumráð [bu:sʏmrau:ð] npl. = *bústjórn: taka við búsumráðum*.
buxa (-u, -ur) [bʏχ·sa] f. (Vf.) = **buxnaskálm.**
bægja 3. Inddelingen **a.—b.** bör bortfalde og i St. f. kæmpe—(Sch.) l.: se *vægja* 3.
bæ heimskur [bai:hɛimsgøɐ] a. bøhmisk. **-heimur** [-hɛi·møɐ] m. npr. Bøhmen.
bæjar leið. Tilf.: spec. temmelig kort Vej: *það er ekki nema b. þangað*. **-leyfi** [-lɛi:vɪ] n. **1.** *(í skóla)* Tilladelse for en Discipel i en Internatskole til at besøge Byen. — **2.** *(búsetuleyfi í bæ)* Tilladelse til Bosættelse i en By for en Udenbysmand. **-skrá** [bai:ja(ɐ)sgrau:] f. Vejviser (Bog).
bæla. Tilf.: *b. (niður) rúm*, krølle en redt Seng, is. ved at sætte sig el. lægge sig paa den.
bænadagar [bai:nada:qaɐ] mpl. Skærtorsdag og Langfredag.
bænadagsandlit [bai:nadaχsan·dlɪt] n. Bededagsansigt.
bænda fólk [bain·dafoᵘʎ·k, -foᵘl·k] n. Bønder: *vera af bændafólki kominn*, være af Bondeslægt. **-jörð** [-jör·ð] f. Gaard, tilhørende en Bonde (mods. *kirkjujörð, þjóðjörð* osv.). **-lýður** [-li:ðøɐ] m. Bønder. **-ríma** [-ri:ma] f. Digt, hvor alle Bønder i et Sogn opregnes. **-skóli.** Bønderskole l.: Bondeskole. **-tal.** Digt l.: Opregning af el. Digt. **-val** [-va:l] n. udmærkede Bønder. **-ætt** [-aiht] f. Bondeslægt: *vera bændaættar*.
bæti efni l.: °**bætiefni.** °**-vatnstæki** [bai:dɪvastai:ɟɪ, -tai:ɟɪ] n. Spædevandsapparat (Tilsk.).
bæxlast (a) [baiχ·slast] vrefl. bevæge sig plumpt (som en Hval) med Stor og voldsomme Lader: *hana bæxlaðist hún og skakkhlassaðist upp á pallinn*.
böggull 1. Efter Skavank tilf.: (Hage). — Tilf.: **3.** *(hnellinn sauður)* lille, tyk Bede.
bökunarhella [bögonarhed·la, bö:konar-] f. Jærnplade til Bagning (no. baksterhelle).
böl sýni [böl·si:nɪ] f. indec. og **(-is)** n. Pessimisme. **-sýnismaður** [-sinɪsma:ðøɐ] m. Pessimist, Sortseer. **-sýnn** [-sidv] a. pessimistisk.
böltungur. Tilf.: (Snæf.) = *stökkull*.
böltur. Tilf.: **3.** *(þrep af náttúrunnar hendi)* naturligt Trin el. Trappeafsats (Rang.).
bölvís [böl·vi·s] a. **1.** ondskabsfuld, ondsindet. — **2.** = *bölvænn*.
bönnvaður [bön·vaðøɐ] a. = **bönnaður.**

D

daðríki [dauð·rɪ:ɟɪ, -rɪ:ɟɪ] n. Daadrighed, Energi.
dáðugur [dau·ðøqøɐ] a. daadrig, *(djarfur)* dristig: *vertu svo d. að ætla þjer það eigi*.
dáfirna [dau:fɪrdna] vt. beundre (Rang.).
dagaviltur [da·qavɪl·døɐ] a. som tager fejl af Dagene: *fara dagavilt*.
dagganga. Tilf.: (astr.) Dagbue (Urs. 22).
daggarblóm [dag:arbloᵘ:m] n. bedugget Blomst (EBenHafbl. 72).
dag leikinn [daq·lɛi·ɟɪn, -lɛi·ɟɪn] a. allerede udsat for Dagslysets Virkning, lysvaagen. **-málaskin** [-maulasɟɪn] n. = **dagmálaglenna.**
dágon (-s, -ar) [dau:gon] m. og n. (pl. ds.) gammel Hat (Rang.).
dag skrártillaga [daχ·sgraurtɪl:aqa] f. Forslag til motiveret Dagsorden. **-sláttur** [-slauhdøɐ] m. en Dags Høslæt. **-sæfa** [-sai·va] f. Blikstille. **-treyja** [-trɛi·ja] f. Bluse (til Kvinder).
dagur. Tilf. under **1.:** *d. rennur* (el. *rennur upp*), Dagen gryr; *dagurinn og vegurinn*, Dagen og Vejen.

dalbót. Tærrenet l.: Terrænet.
dáleiðari [dau:lɛi·ðarɪ] m. Hypnotisør.
daldra (a) [dal·dra] vi. fare af Sted, [illegible] Fart: *hann daldrað ofan allar brekkurnar á skíðunum* (Breiðd.).
daldrandi (-a) [dal·drandɪ] m. 1. *(mikill hraði)* [illegible]en, stor Hurtighed. *(fasmikil framkoma)* stöjende Opforsel (Breiðd.). 2. *(undiralda)* Dønning.
dálkhelmingur [dauλ·k(h)ɛlmi·goϱ, dauλ·k-] m. den Del af Halestykket paa en flækket Fisk, hvormed Rygraden følger, mods. *[illegible]helmingur* (Tillæg).
1. **dalur.** Tilf.: **4.** (Sl.) = *dæld.*
2. **damla.** Tilf. under **2.**: gaa langsomt: *það damlar í þessu,* saaledes staar det, det gaar hverken frem el. tilbage.
†**damma (dömmu, dömmur)** [dam:a, döm:oϱ] f. = **dama.**
dan [da:n] a. indec. fin, dannet: *hann er [illegible] þess.*
danadindill [da:nadɪn·dɪdλ] m. Dansklogrer, Danoman.
dánar fregn [dau:naϱfrɛg·v] f. Dødsbudskab. **-lín** [-r-li:n] n. Liglagen (EBenHr. 117). **-spjald** [-ϱ-sbjal·t] n. Mindetavle over en afdød.
danasátt [da:nasauht] f. upaalideligt Forlig.
dang (-s) [dauŋ·k] n. = **dangl.**
danka. Tilf.: *d. við e-ð,* beskæftige sig langsomt med, pusle med n-t.
danósa [da:nouˢsa] a. indec. daniseret.
danskmentaður [dan·sgmɛvdaðoϱ, -mɛnt-] a. med dansk Uddannelse.
danskur. se *svenska* l.: se *svenskur* 2. — Tilf.: *sá er nú d.,* siges om Börn, som taler utydeligt. Jfr. d. han taler Tysk endnu.
dansleikari [dan·slɛi·garɪ, -lɛi·k-] m. Danser (Þús.³ IV. 421).
dansós [dan·souˢs] m. (i Analogi med *fransós)* Dansesyge, Dansegalskab: *d., sá leiði og algengi kvilli.*
danspallur [dan·spadloϱ] m. Danseestrade.
darkt [daϱ·t] se **dart.**
dart. Bör vistnok heller skrives *darkt.* — Tilf.: *taka sig d.,* ogs. i Bet. stoltsere, vigte sig.
das. Tilf.: *(innyfli úr stórgrip)* Indvolde af et slagtet Kreatur (Arnf.).
dasi (-a, -ar) [da:sɪ] m. Væder (Þing.).
dáskygn. Somnambule l.: synsk, clairvoyant.
dáskygni. Somnambulisme skal udgaa.
dasl. Tilf.: let Arbejde el. Arbejde, der gaar trevent og langsomt fra Haanden.
dásömun. Tilf.: **(-ar, -samanir).**
*°**dauða deigur** [döy:ðadɛi:qoϱ] a. frygtende Døden (EBenSKv. 164). **-snöggur** [-snög.oϱ] a. overordentlig kortvarig [illegible] *tími á flótta* (EBenVog. 67). **-tak** [-ta:k] n. (EBenHr. 5) = **dauðahald.**
dauðlúinn. Tilf.: *(útslitinn)* udslidt.
dauðraríki [döyð·rari:ɟɪ, -ri:ķɪ] n. Dødsriget, Hades.
dauð rota. Tilf.: pp. *dauðrotaður,* fuldstændig overkort af Tømmermænd, smækbedøvet. **-svangur** [-svauŋgoϱ] a. skrubsulten.
dauður. Tilf.: *út af dauður (af fátækt),* ludfattig.
daunvísi [döyn·vi·sɪ] f. indec. fin Lugtesans.
2. **deyfa.** vt. l.: vt. og v. impers. — Tilf.: **3.** bedøve: *d. tönn.*
deyfusamur [dɛi:vosa·moϱ] a. med fugtigt Vejr (Sl.).
deig. Tilf.: *(brauð, soðið úr ísl. korni)* Brød, kogt af *melkorn* (VSkaft.).
deighugaður [dɛi:χ(h)Y·qaðoϱ] a. = **deighjartaður.**
3. **deigja (ði).** Tilf.: **3.** *(gera deigan)* blodgöre: *d. ljái.*
deyja. Tilf.: i imp. †**deyði** (Þús.³ IV. 222). — **6.** (pop.) drikke sig i Søvn (Rvk.).
2. **deila.** Tilf. under **II.**: impers. *það deilir fyrir e-u,* man kan skimte (skelne) n-t.
deild. Tilf.: °**4.** Kvotient (Tilsk.). — **5.** afmaalt Portion, spec. *(skamtur)* Dosis: *duft í deildum, hundadeild* (Breiðd.).
deildar forseti. Tilf.: **2.** Dekan. **-maður** [dɛil·darma:ðoϱ] m. Medlem af den ene el. den anden af Altingets Afdelinger.
deildungur (-s, -ar) [dɛil·duŋgoϱ] m. Medlem af en Afdeling: *og hverjum er ljóst hvernig deildungar hans eru [illegible] með [illegible]ástæður* (BKrSvar 17).
dekán (-s, -ar) [dɛ:gaun, dɛ:kaun] m. stort, kraftigt Menneske (Vf.).
dekstur (-urs) [dɛχ·sdoϱ] n. Kælen, Leflen, Tryglen: *jeg var orðinn saddur, en hún hjelt áfram með dekstrið,* jeg var blevet mæt, men hun blev ved med at nøde mig.
deli. Tilf.: **4.** *(stuttur, en digur hákarl)* kort, men tyk Havkal (Múl.).
densilegur [dɛn·sɪle·qoϱ] a. = **dentilegur.**
derra 2. (Af.) skal udgaa.
desja (a) [dɛ:sja] vt. opstable: *d. torf* (Vf.).
detta. Tilf.: *d. á,* komme pludselig: *nóttin dettur á [illegible];* *d. út af,* blive overvældet af Sövn.
deviki. Tilf.: Svik.
devikagat [dɛ:vɪgaga:t, -vɪka-] n. Svikhul.
dextra, dextur [dɛχ·sdra, dɛχ·sdoϱ] se **dekstra, dekstur.**
2. **dýfa.** Tilf.: imp. ogsaa *deif* [dɛi:v], sup. *difið* [dɪ:vɪð].
dýfill (-ils, -lar) [di:vɪdλ] m. Eufemisme for *djöfull.*
dygð 2. Tilf. efter Overs.: (i Forhold til en overordnet).
dygðugur. Tilf.: tro: *dygðugt hjú.*
dygg lyndi [dɪg·lɪndɪ] n. Troskab. **-lyndur** [-lɪndoϱ] a. tro, trofast.
dýja. Tilf.: *(dorga fyrir silung)* angle for el. pilke Foreller (Mýv.).
diktur. Tilf.: opdigtede Rygter.
dílabrendur [di:labrɛn·doϱ] a. med Brandpletter; overf.: *jeg er orðinn d. á þessu* (Breiðd.), jeg har brændt mig paa dette.
dylgjulaust [dɪl·gølöyst] adv. aabent, ærligt.
3. **dilla.** Tilf. under **II. 1.**: ogsaa vt. med dat.: *dilla röddinni.* — **II. 3.**: *(bifast)* skælve, bæve.

dilli bekkur [dɪd·lɪbɛhgoϱ] m. Divan. **-rófa** [-rouˢ:a] f. Modetøs.
dillublautur [dɪd·löblöy:doϱ,-blöy:t-] a.: *(rennandi blautur)* drivvaad (Af.).
dimbildægur [dɪm·bɪldai:qoϱ] npl. **1.** = *dimbilvika.* — **2.** Ulykkestid.
2. **dimma.** Tilf.: *mjer dimmir fyrir augum,* det mørknes for mine Øjne.
dimming (-ar) [dɪm:ɪŋk] f. Mørkets Indtræden (Strand.).
dimmradda [dɪm·rad·a] a. indec. (EBenVog. 147) = **dimmraddaður.**
dimmur. Tilf.: ogs. overf. *dimt yfirbragð,* mørk Mine.
dimmuskot [dɪm:øsgo:t] n. mørk Krog.
?**dínarður (-s, -ar)** [di:narðoϱ] m. Middagsmaaltid (Vf.).
dindilbrokk [dɪn·dɪlbrohk] n. (Árn.) = **lull.**
dyngja. Tilf. under **3.**: *(hrafnshreiður)* Ravnerede (Þing.). — °**5.** Boudoir.
1. **dingla (-u, -ur)** [diŋ·la] f. **1.** svag og let Rive (Sl.). — **2.** uduelig Arbejderske el. Arbejdsdyr: *hann má heita kvenmannslaus, hefur ekki nema eina dinglu.*
dingulfótur [diŋ·gølfouˢ:doϱ, -fouˢ:toϱ] m. smalt Ben.
dynkja [diŋɟa, diŋķa] vi. buldre.
dýpa. Tilf.: °**4.** (naut.) pejle (Tilsk.).
°**dýpill (-ils, -lar)** [di:bɪdλ, di:p-] m. Pejlestok (Tilsk.).
°**dýpilpípa** [di:bɪlpi:ba, di:pɪlpi:pa] f. Pejlerör (Tilsk.).
dyr. npl. l.: fpl.
2. **dýr.** Tilf.: som sælger dyrt: *vera d. á e-u, d. í kaupum og sölum, d. kaupmaður;* — *dýrir málmar,* kostbare Metaller.
dýragarður. Tilf.: Dyrehave, Park.
dyragöng [dɪ:ragöyŋ·k] npl. Gang ind fra Hoveddören.
dýraríki. Tilf.: Fauna.
dýratollur [di:ratod·loϱ] m. særlig Kommuneskat til Udryddelse af Ræve.
dýrðar gengi [dir·ðarɟɛiŋ·ɟɪ] n. Herlighed. **-maður** [-ma:ðoϱ] m. herligt Menneske.
dýridagur. 10. Maj l.: Torsdagen næst efter Trinitatis.
dýrrindi. Tilf.: **dýrrindí** [dir:ɪndɪ].
dýrtíðaruppbót [diϱ·tiðarYhbouˢt] f. Dyrtidstillæg.
2. **dys.** Tilf.: **2.** (EiÓlLf. 79) = 2. *des* 2.
dyttur (-s, -ir) [dɪhdoϱ] m. (Lyden af et) Fald, dump Plask (jfr. *dynkur).*
dívika (a) [di:vɪga, -vɪka] vt. *(óhreinka)* tilsmudse, tilsvine (ASkaft.).
djarfa. (Af.) l.: (Af., NÞing.). — Tilf.: *djarfar til e-s = djarfar fyrir e-u.*
djarftækur 2. Tilf.: *d. á fje annara.*
djúpafiskur [dju:bafɪs·goϱ, dju:pa-] m. Fisk, som fanges paa dybt Vand, Dybvandsfisk.
djúp engi. overrislet Eng l.: Rörsump. **-ýðgi** [dju:biðɟɪ, dju:p-] f. indec. = **djúphygni.** **-leið** [-lɛi·ð] f. Sejlen paa dybt Vand: *halda d.* **-ristur.** dybtgaaende l.: dybgaaende. **-stæður.** dybtgaaende l.: dybgaaende.
djúpur. Tilf.: *hneigja sig djúpt,* bukke dybt; *draga djúpt andann.*
djöfsi (-a, -ar) [djöf·sɪ] m. Djævelen (euf.), Dævelen.
djöfuldómur [djö:voldouˢmoϱ] m. (vulg.) Masse af n-t: *hann les einn djöfuldóm af alls konar rusli.*
doffínera (a) [dof:inɛra] vt. pynte, opstadse (Rang.).
dokk. Tilf.: *(síki)* Vandstade (Hún.).
dol (-s) [do:l] n. Sløvhed, Dorskhed; *(töf)* Nølen (Vf.).
dóla. Tilf.: (pop.) *d. sjer í e-ð = ætla að fara að gera e-ð,* ville til at gøre n-t.
dólegur. Tilf.: **2.** *(efnilegur)* lovende (Rang.).
dolfallinn [dol·fadlɪn] a. nedslaaet.
°**dólgmögur** [douˢl·gmö·qoϱ] m. Fjende.
dolla l.: 1. **dolla.** Tilf.: lille Drikkekar (Flói).
2. **dolla (a)** [dod·la] vi. = **slóra.**
dólpungur 3. Tilf.: spec. Puppen af Faarelusen (melophagus ovium).
dómur. Tilf.: *kaupa e-ð dýrum dómum,* købe (betale) n-t i dyre Domme; *án dóms og laga,* uden lovlig Dom.
don. Tilf.: *liggja d.* (el. *dún) (= veikur í rúminu),* ligge syg i Sengen.
Dóná [douˢ:nau·] f. npr. Donau.
dónapeysa [douˢ:napei:sa] f. egl. lurvet Tröje; overf.: Pjalt: *hann er versta d.*
dón yrði (-is, pl. ds.) [douˢ:nɪrðɪ] n. raat Udtryk; pl. tølperagtig Tale. **-yrtur** [-ɪϱdoϱ] a. raa i sin Tale.
dór (-s, -ar) [douˢr] m. Bor, Jernbor (Siglf.).
dordröngull [dor·dröyŋgødλ] m. (Rvk.) = **dordingull.**
2. **dorg.** Tilf.: *vera í dorgum við e-n,* (overf.) angle efter ens Gunst; underhandle med en (is. med en Bagtanke).
dorga 2. BenGr. cit. i Eimr. XV. 222 l.: GrGand. 6.
dorkingar. l.: °**dorkingar.**
dorma. Tilf.: ogs. *d. sig* i samme Bet. (Rang.).
dornika (a) [dor·nɪga, -nɪka] vt. forsyne med Vandstövler el. Skindhoser; — overf. pynte paa n-t, der i og for sig er ubetydeligt: *nú ertu víst að d. afreksverkin ykkar* (Vf.).
dorninga (a) [dor·niŋga] vt. = **dornika** (Tillæg).
dosksamur [dos·ksamoϱ] a. (Sl.) = **doskull** (Tillæg).
doskull [dos·gødλ] a. smølevorn, langsom, doven: *dauði er þar dýrðlegur gestur, | en d. að jafnaði og seinn* (JThorKyljur 102).
dosla (a) [dos·la] vi. = **dolsa.**
dossa (a) [dos:a] vi. (Þing.) = **fussa.**
drabbara band [drab:araban·t] n. Baand over en Flaskeprop. **-legur** [-lɛ:qoϱ] a. af et sjusket og uordentligt Udseende.
drabbsamur [drap·samoϱ] a. tilböjelig til Svir og Uorden.
drafforn [draf:ordv] a. raadden af Ælde.
3. **draga A. I.** Tilf.: *d. hring á hönd sjer,* sætte en Ring paa sin Haand. — **B. 1. b.**: ramme langt l.: række langt. — **D.** Tilf.: *jeg get varla dregist í föt,* jeg kan næppe nok klæde mig paa og være lidt oppe; -

d. á, ¹) hen ad en Elv l.: f. Eks. hen ad en Elv; — tilf.: *d. dár að e-m,* göre Nar af en; *d. inn (í höföld)* = *d. í; d. niður (um vindinn),* lægge sig (om Vinden) (Árn.); — *dregur sundur með e-m,* ¹) (om Kapridning) l.: (f. Eks. om Kapridning); *d. en uppi* — l.: *d. e-n uppi;* — *d. úr:* Tilf.: (impers.) *það dró úr rigningunni,* Regnen tog af; *d. út* se *útdráttardagur.*

°**dragald (-s, -öld)** [dra:qalt, -ölt] n. Drivanker (Tilsk.).

dragandi (a) [dra:qandɪ] m. skraanende Terrain.

drag bandshestur. tilsammer l.: tilsammen. ***-brandur** [draq·brand-øǫ] m. (EBenSkv. 166) = **slagbrandur. -færi** [draχ·fai·rɪ] n. Slædeføre.

dragnaviður [drag·navɪ:ðøǫ] m. Slæbtømmer; Risbundter, der slæber hen ad Jorden.

dragnót [draq·noᵘ·t] f. Snurrevod.

dralloka (a) [drad·loga, -oka] vi. vente, bie lidt; *(dunda)* arbejde langsomt paa n-t: *d. við e-ð.*

drallokur [drad·logoǫ, -okøǫ] fpl. (jfr. *dralloka)* Bien, Venten; *(dund)* langsomt Arbejde.

dramba. Tilf.: *d. yfir e-m,* være vigtig overfor en.

drambs fullur [dram·(p)sfʏdløǫ] a. hovmodig. **-legur** [-lɛqoǫ] a. hovmodig, som vidner om Hovmod: *drambslegar aðfarir.*

drambur. Tilf.: **2.** Hovedpartiet af en Fisk (jfr. *hnakkadramb)* (ASkaft.).

drápustúfur. Tilf. lille Drapa.

draslfenginn [dras·λfɛiŋɟɪn] a. uordentlig (med Bibet. af sjusket).

dratthalast (a) [drahdalast, -t(h)a·last] vrefl. arbejde langsomt paa n-t, være sendrægtig: *d. við e-ð.*

dráttull [drauhdødλ] a. gærrig.

dráttur 1. Tilf.: Trækning af Traad i en Rok: *þarf að laga dráttinn í rokknum.* — Tilf.: **8. b.** = *brimsúgur* (Rang.).

draugamælgi [dröy:qamail·ɟɪ] f. indec. Snak om Spøgelser.

draugur. Tilf. under **1.**: *fylgja e-m eins og d.,* stadig følge en i Hælene.

draum nafn [dröym·nabv] n. Drömnavn, Navn, givet til et Barn paa Anmodning af en afdød, som har vist sig i Drömme. **-vísa** [-vi·sa] f. drömt Strofe el. Epigram.

draupnir. mystisk l.: mytisk.

?**drávant (-s, -ar), drávanti (-a, -ar)** [drau:vavt, drau:vavdɪ, -antɪ] m. Drabant; brutalt stöjende og svinsk Menneske; *(dugleysingi)* Dogenigt.

2. **dregg.** Tilf.: ogsaa n.

dreggjatunna. Spøletønde l.: Spøltønde.

1. **dreif.** Tilf.: *binda á d. (= tjóðra kind),* töjre et Faar (Af.); *drepa e-u á d.,* se *drepa* (ogs. Tillæg).

dreifarhnoði [drei:vaǫ(h)vo:ðɪ] m. *(síundið hnoða)* Garnnøgle, vundet ud i eet uden at der danner sig Lag *(eikur).*

dreypifórn. Tilf.: *dreypa* el. *færa d.,* bringe Drikoffer.

dreyrgur [drɛir·gøǫ] a. = **dreyrugur.**

dreyr ljós [drɛir·joᵘ·s] a.: *d. hestur,* hvidlig Hest med et mørkebrunt Skær. **-roðinn** [drɛir:o·ðɪn] a. blodrød: *dreyrroðin sól.*

drekamerki [drɛ:gamɛǫ·ɟɪ, drɛ:ka-] n. (astr.) Stjærnebilledet Skorpionen.

2. **drekka.** Tilf.: *d. út á e-ð,* undgælde for n-t: *En finst yður ekki heillin góð, að jeg sje þá búin að d. út á bernskubrekin* (ThTh. 81).

drekkandi. ppr. l.: ger.

drekkja. Tilf.: **1. b.** sænke: *d. fötunni í.*

drell [drɛd·λ] n. (jfr. *drellir* 2.—3.) paahængt Byrde (Vf.).

drenglingur (-s, -ar) [drɛiŋ·gliŋgøǫ] m. lille Dreng (Af.).

drengskapar orð [drɛiŋ·ksgabaror·ð, -sgap-] n. Samvittighedserklæring, Æresord. **-strik** [-ǫ-sdrɪ:k] n. ædel Handling.

drengsnáði [drɛiŋ·ksnau·ðɪ] m. = **drenghnokki.**

drengur. S. 141 b., L. 3 f. o. haringen l. har ingen.

1. **drepa.** Tilf.: = *drepill.*

2. **drepa.** Tilf.: **I. 3. c.** = *skera (fje),* slagte Faar (Múl.). — **B. I. 1.** *d. tæti á e-ð (í þrepskuldinn),* snuble over n-t (Tærskelen). — **B. II. 2.** *d. á* = *smyrja.* — **B. II. 3.** *d. e-u á dreif,* ¹) søge at bekæmpe n-t, is. ved at bestride det; ²) afstaa fra n-t; — *d. sjer upp* = *(reka sig upp undir),* støde Hovedet mod Loftet.

drepill. Tilf.: *(seladrepill)* Mukkert, Kolle til at slaa Sæler ihjel med.

drep leiðinlegur [drɛ:blɛiðɪnlɛqøǫ, drɛ:p-] a. dræbende kedelig. **-þungur** [-þuŋgøǫ] a. overordentlig tung.

2. **drífa II.** Tilf.: *(reka eftir)* skynde paa.

drifahvass [drɪ:vaχwas·, -kvas·] a. (om Vejret) stormfuld med Skumspröjt.

drifhreinn [drɪf·(h)ǫridv] a. skinnende ren (EBenHafbl. 98).

drifinn. Tilf. som a.: *(duglegur)* dygtig (Þing., Eyf.).

drifkanna [drɪf·kan·a] f. Vandkande (til Havebrug).

drift. Tilf.: *(lítill skafl, fönn)* lille Sneplet (Vf.).

drifverk. Tilf.: ophöjet Arbejde, Ciselerarbejde: *d. á silfurkönnu.*

2. **drykkja.** Tilf.: vederkvæge.

1. **dríla.** Tilf.: (VSkaft.) = *dríli* 3.

2. **dríla 1.** Törv l.: Törvkegle.

drynhjarn [drɪn·ḥadv] n. Oksekranium (Vf.).

drísill (-ils, -lar) [dri:sɪdλ] m. **1.** Mandsling, lille Menneske. — **2.** *drísildjöfull* (EBenHr. 117).

drolla. Tilf.: *d. við e-ð,* være længe om n-t, arbejde sovende paa n-t.

dropa (a) [dro:ba, dro:pa] vt. og vi. *(mjólka eða hreyta)* give (en Smule) Mælk (Skaft.).

drós. Tilf.: **3.** den tynde Del (jfr. *þunnildi)* af den flækkede Helleflynder); dette Stykke tilfaldt i ældre Tid **den,** der havde fanget Fisken (Af.).

dróttkvæði skal staa efter **dróttkveðinn.**

drottinsiður l.: ° **drottinsiður.**

druknun. Druknen l.: Drukning.

drullusokkur. Tilf. i Overs.: Lort. — **2.** pl. *-sokkar,* (pop.) Gamacher.

drun [drʏ:n] n. (EiÓlLf. 80) = **drunur.**

drundhaus [drʏn·t(h)öy·s] m. = **1. drundi.**

drungafullur [druŋ·gafʏd·løǫ] a. = **drungalegur.**

druntur (-s) [drʏv·døǫ] m. *(ólund)* Gnavenhed, daarligt Humør.

drúpa. pp. l.: ppr.

druslulegur [drʏs·lolɛ·qøǫ] a. pjaltet.

drussa legur [drʏs:alɛ·qøǫ] a. tølperagtig; adv. *-lega.* **-læti** [-lai:dɪ, -lai:tɪ] npl. tølperagtig Optræden. **-skapur** [-sga·boǫ, -sga·pøǫ] m. Tølperagtighed.

drægja. Tilf.: løsthængende Strimmel el. Tjavs af n-t *(lifrardrægja* osv.); *(seinlát skepna)* sendrægtigt Menneske el. Dyr.

drægur. Tilf.: **3.** som man kan benytte Dragvod i: *áin er dræg.*

2. **dræsa (ti)** [drai:sa] vt.: *d. hey,* trække Hø med Reb op af et Morads el. Vandstade.

dú [du:] n. i Forb.: *jeg vil ekkert dú með það* el. *jeg hef ekki dú með það* (Breiðd.) = *mjer er ekki um það gefið,* jeg synes ikke om det, jeg vil ikke have n-t med det at göre.

1. **dúða (-u, -ur)** [du;ða] f. (jfr. *dúði)* **1.** Klædningsstykke af tykt og varmt Stof, spec. svært Halstörklæde: *hafa dúðu um hálsinn* (Nl., Vf.). — **2.** *(óvandaður íleppur)* indvendig Skosaal, lavet af et groft Stykke Töj (Öræfi).

dudda 1. Tilf.: refl. *duddast,* ds.

duddi (-a, -ar) [dʏd:ɪ] m. trægt, sendrægtigt Menneske.

1. **dúði.** Tilf.: **2.** = *duddi* (Tillæg). — **3.** *(drusla)* Lap.

dúfnabúr [dub·nabu·r] n. Dueslag.

dufþakur (-s, -ar) [dʏf·þa·gøǫ, -þa·koǫ] m.: *(fjeglöggur maður og ógreiðvikinn)* paaholdende og utjænstvilligt Menneske (Hf.).

dúkur. Tilf.: **1. b.** det Töjs Bredde, hvoraf en Nederdel hørende til den isl. Kvindedragt laves: *pilsvídd er venjulega tveir dúkar (tvídúkað pils) eða hálfur þriðji dúkur;* pl. *dúkar* = *pils* i Udtr.: *vaða í miðja dúka,* staa i Vand til midt op paa Skörtet (om Kvinder, der arbejder i en Mose ved Høslæt) (Vf.).

dul eðli [dʏ:lɛðlɪ] n. mystisk Natur. ***-fregn** [dʏl·frɛgv] f. hemmelighedsfuld Efterretning (EBenHafbl. 39). **-heyrn** [dʏ:λ(h)ɛirdv] f. overnaturlig skærpet Hørelse (Clairaudience). **-yrði** [-l·ɪrðɪ] npl. hemmelighedsfulde Ord. **-leiki.** Tilf.: Mysterium. **-lyndi** [dʏl:ɪndɪ] n. Indesluttethed. **-skynjun** [dʏl·sɟɪnjøn] f. mystisk Opfattelsesævne; ogs. om et Tilfælde, hvori en saadan Ævne viser sig (f. Eks. Telepati, Clairvoyance).

?**dulsmál.** Tilf.: Dølgsmaal: *ala barn í dulsmáli.*

3. **dulur.** Tilf. i Overs.: forbeholden; *fara dult með e-ð,* holde n-t hemmeligt (kun meddele det til ganske faa).

dumba. Tilf.: *(ryk í heyi)* Støv i Hø (VSkaft.).

dumbstafur [dʏm·psda·vøǫ] m. muta.

dumbur. Tilf.: *dumbur stafur,* muta.

dumma. Tilf.: **2.** *(kveða við börn)* nynne samtidig med at man vugger el. kæler for et Barn: *hún var að d. við barnið.*

1. **dún (-s)** [du:n] n. (Rang.) = **dúnn.**

2. **dún** [du:n] adv.: *liggja d.* (jfr. *don),* ligge (syg) i Sengen (Vf.).

dundra (a) [dʏn·dra] vi. = **2. dunda** 2.

dundur [dʏn·doǫ] n. = **dund.**

dún hár [du:v(h)au·r] n. en Smule Dun (jfr. *ullarhár).* **-veður** [dun·vɛ·ðøǫ] n. saa godt Vejr, at man kan brede Dun til Törring. **-þýður** [-þi·ðoǫ] a. behagelig som Dun at ride paa (om Heste).

durga (-u, -ur) [dʏrga] f. Overfrakke af groft Töj (Af.).

durnaríki. *(neína Guð í himnaríki)* l.: *(nefna) guð í himnaríki.*

2. **dúsa.** Tilf. i Overs.: kukkelure.

dusi (-a, -ar) [dʏ:sɪ] m. stor Havkal (Langanes).

dúsi (-a, -ar) [du:sɪ] m. Mandsling.

?**dúsíur.** *Dúsíur* l.: *dúsíur.*

dútrje. Tilf.: Medestang (Mýv.).

dvalarheimur [dva;laǫ(h)ɛi:møǫ] m. denne Verden (mods. den anden Verden).

Dvalinn. Tilf.: **Dvalins farmur,* ogs. Digtning, Poesi.

dvelja. Tilf.: *d. fyrir e-m,* ²) *(stytta e-m stundir)* forkorte Tiden for en, more en.

dvergaspeni [dvɛr·gasbɛ:nɪ] m. Bipatte.

dægramót. Tilf. i Overs.: Dagskel.

dæl. Tilf.: **2.** Bassin: *laugardæl, marmaradæl.* — **3.** *(grunn tjörn)* Kær (Árn.).

dælast (i) [dai:last] vrefl. *(nauða, nöldra)* stadig trygle; overhænge en med Bön om n-t el. Beklagelser i Anledning af n-t (Langanes).

dökk|álfur. Mørkets Aand l.: Mørkalf (mods. *ljósálfur).* **-eyg(ð)ur** [döhgɛiqðøǫ, -ɛigð-, -ɛiq-] a. med mørke Øjne. **-hærður** [-k·(h)airðøǫ] a. mørkhaaret.

dökkur. Tilf.: comp. *dekkri* og *dökk(v)ari,* superl. *dekkstur* og *dökk(v)-astur* [dɛhgrɪ, döhg(v)arɪ, dɛχsdøǫ, döhg(v)asdøǫ]

döp (dapar, dapir) [dö:p, da:baǫ, da:paǫ] f. (Af.) = **dap.**

E

eðlis greind. sund Forstand l.: naturlig, medfødt Forstand (jfr. *náttúrugreind, náttúruvit).* **-lýsing.** Tilf.: fysisk Beskrivelse: *e. jarðarinnar.*

2. **ef.** Tilf.: **3.** *ef það var! ef það nú líka var!* om det var! ja, det var det jo rigtignok!

efla. refl. *eflast.* Tilf.: *eflast að liði,* samle Flok (Tropper).

efna hagsreikningur [ɛb·nahaχsrɛihgniŋgøǫ] m. Statusopgørelse. **†-hægð** [-haiq·ð, -haig·þ] f. ringe Midler el. Formue (JÓlGrv.).

efni. Tilf. under **3.:** *eftir efnum skyldi hver stofna* (el. *örlátur vera*), man bör sætte Tæring efter Næring (JÓlGrv.)

efnis barn [ɛb·nɪsbar·dv, -bad·v] n. haabefuldt Barn: *hann er mesta e.* **-skrá.** Tilf.: ogs. *efnisyfirlit.* **-virkur** [-vɪɾ·gøɣ] a. kemisk.

efri I. Tilf. under **1.:** *e. vör*, Overlæbe. — **2. b.:** *í efra*, höjere oppe i Fjældsiden.

efrivararskegg [ɛv·rɪva·ra(ɣ)sɟɛk·] n. Overskæg.

eftir. Tilf. under: **A. III. 2.:** *eiga ekki langt e.*, ikke have langt tilbage; *nú átt þú e. að* ..., nu staar det til dig, at ... — **B. I. 1. a.:** *dag e. dag*, den ene Dag efter den anden. **-gjaldslaust** [ɛhdɪr-ɟal(t)slöys·t, ɛf·dɪr-] adv. uden Afgift. **-lán** [-lau:n] n. Lykke senere i Livet, Livsskæbne. **-litsbók** [-lɪ(t)sbouːk] f. Tilsynsbog (Tilsk.). **-máli.** Tilf.: Efterskrift. **-matur.** Tilf.: ogs. Dessert. **-mæli.** Tilf.: Nekrolog; Beretning el. Udsigt (over n-t, der er afsluttet): *E. 18. aldar.* **-róður.** Tilf.: Ryk med Aaren, samtidig med at den trækkes op. **-snæðingur** [-ɣ-snai:ðiŋgøɣ] m. Dessert. **-sprettur** [-sbrɛʰdøɣ] m. (Hf.) = **eftirhreyta.** **-þanki** [-þau·ŋkɪ, -þau·ŋɟɪ] m. Betænkeligheder efter at man har gjort n-t: *fá eftirþanka.*

eggalningur (-s, -ar) [ɛg:alniŋgøɣ] m. Le, hvis Æg er en Alen lang (Árn.).

eggjari (-a, -ar) [ɛɟ:arɪ] m. Tilskynder.

eggja skurm [ɛɟ:asɟʏr·m] n., **-skurmur** [-sɟʏr·møɣ] m. = **eggjaskurn. -tekja** [-tɛ:ɟa, -tɛ:ɟa] f. **1.** Indtægt af Æg (som Herlighed paa en Gaard). — **2.** Indsamling af Æg. **-þeytari** [-þɛi:darɪ, -þɛi:tarɪ] m. Æggepisker.

eggjóttur [ɛɟ:oᵘhdøɣ] a. med skarpe Kanter.

eggteinn. Overs. rettes til: Æg, svejset til en ophöjet Rand paa Bladet af Sværd el. andre Huggevaaben (jfr. Falk, Altnord. Waffenkunde 17).

egipskur, Egipta- osv. skrives sædvanlig: **egypskur, Egypta-.**

° **eyði heimur** [ɛi:ðɪhɛi:møɣ] m. Nirvana. **-leggja.** Tilf.: *e. e-u* (ASkaft.) *e. e-ð.*

eyðsluári [ɛɪð·sløau:rɪ] m., **-melur** [-mɛ·løɣ] m. Dæve til at ødsle

eifa (ði) [ɛi:va] v. impers. (jfr. *eyma* 2.): *eifir eftir af e-u*, der er endnu svage Rester el. Spor tilbage af n-t (Skag., Eyf.).

2. **eiga.** Tilf.: *eiga í fyrirtæki*, have Aktier i en Virksomhed.

eigin gengi [ɛi:jɪnɟeiŋ·ɟɪ] n. Egennytte. **-kvæntur** [-kvaiv·døɣ, -kvain·t-] a. ægteviet.

eignaskifti [ɛig·nasɟɪf·dɪ] npl. Mageskifte.

eik. Tilf. under **2.:** jfr. Hárbarðsljóð 22: *þat hefir eik es af annari skefr*, den enes Nød er den andens Brød.

eikarmála [ɛi:garmau·la, ɛi:kar-] vt. egemale: *afmæðu að e.* ...

eikitrje [ɛi:ɟɪtrjɛ:, ɛi:ɟɪ-] n. Egetræ.

° **eim hylki** [ɛi·m(h)ɪlɟɪ, -(h)ɪlɟɪ] n. Dampbeholder (Tilsk.). ° **-hol** [-(h)o·l] n. Damprum.

° **eimir** [ɛi:mɪɣ] m. Fordamper (Tilsk.).

eimmælir [ɛim·ai·lɪɣ] m. Trykmaaler, Manometer.

° **eimræsir** [ɛim·rai·sɪɣ] m. Dampigangsætningsapparat (Tilsk.).

eimsl(i) l.: **eymsl(i).**

° **eim stó** [ɛim·sdoᵘ·] f. Dampkogeapparat (Tilsk.). ° **-svali** [-sva·lɪ] m. Kondensator (Tilsk.). ° **-vatn** [-vahtv] n. Fortætningsvand (Tilsk.). ° **-vingull** [-viŋgodʎ] m. Dampkran (Tilsk.).

° **einangursspyrna** [ɛi:nauŋgøɣsbɪr·dna] f. Isolationsmodstand (Tilsk.).

†**einart** [ɛi:naɣt] adv. (egl. an.) = **einatt.**

ein beygður. Tilf.: overf. *e. kostur*, absolut Nødvendighed. **-beita** [ɛin·bɛi·da, -bɛi·ta, ɛim-] vt. med dat.: *e. huganum, e. sjer að e-u* (el. *að e-ð*), koncentrere sine Tanker el. Kræfter om n-t. **-byggi** [-bɪɟ·ɪ] m., **-býlingur (-s, -ar)** [-bi·liŋgøɣ] m. Eneboer. **-binda** [-bɪnda] vt. i Forb.: *e. sig við e-ð*, beskæftige sig udelukkende med, indskrænke sig til n-t. **-búi.** Tilf.: *(í skák)* Fribonde. **-dæmi.** Tilf.: ogs. = *einsdæmi*; gen. pl. *eindæma* som adv., overordentlig, enestaaende: *e. gáfaður.* **-eygður.** Tilf.: **2. a.** (pop.) *þeir eineygðu (= ásarnir í spilum)*, Esserne i Kortspil. — **2. b.** (pop.) *sá eineygði*, penis. **-faldur II. 1.** enkelt l.: enkel; tilf.: *e. matur*, enkel, simpel Mad. **-för** [-n·-fö·r] f. **1.** Enevandring: *e. fljóts um eyðilönd* (EBenHafbl. 2). — **2.** *fara einförum*, gaa alene, foretage Enevandringer (ofte med Bibet. af at vedk. undgaar andre). **-hala (-hölu, -hölur)** [ɛi:v(h)a·la, -(h)ö lo] f. **1.** = *einhölufjárhús* (Tillæg). — **2.** = *einhalafjós.* **-henda.** Tilf.: **1. b.** slynge, kaste af alle Kræfter: *hann einhenti flöskunni í grjótið*; — *e. sjer*, styrte sig: *í sama stað einhenti andinn sér yfir hann* (Þús.[3] IV. 55). **-hleypa (-u, -ur)** [ɛin·hʎɛi·ba, -hʎɛi pa] f. Gevær med eet Løb, mods. *tvíhleypa.* **-hleypur.** Overs. rettes til: som kun har sig selv at forsörge; spec. *(ógiftur)* ugift. **-huga.** Tilf.: *vera e. við e-ð*, have alle sine Tanker henvendt paa n-t. **-högldungur (-s, -ar)** [ɛi:v(h)öldu̥ŋgøɣ] m. Reb med een (Horn)böjle (Af.). **-hölufjárhús** [-(h)ölofjau(h)us] n. Faarestald med en enkelt Krybberække langs den ene Væg.

° **einingi (-ja, -jar)** [ɛi:niŋɟɪ] m. Individ (HPNýall).

einjárn [ɛin·jau(r)dv] a. uafladelig: *e. harðindi* (Rang.).

eink. Tilf.: Særsyn; — gen. pl. *einka* som förste Sammensætningsled; gen. sg. *einkar-*, dat. pl. *einkum* som adv., se disse Ord.

2. **einka.** Tilf.: (jfr. *eink).*

einka eign [ɛiŋ·kaɛig·v, ɛiŋ·ka-] f. Privatejendom, -eje. **-leyfishafi** [-lɛi·vɪs(h)a:vɪ] m. Monopolindehaver, Patenthaver. **-líf** [-li:v] n. Privatliv.

einkar. Tilf.: (jfr. *eink).*

einkaregla. Tilf.: Princip.

einkenni. Tilf.: Insignier: *embættiseinkenni.*

einkis [ɛiŋ·ɟɪs, ɛiŋ·ɟɪs] adv. = **einskis.**

einkum. Tilf.: (jfr. *eink).*

einmenningskjördæmi. enkelt Kres l.: Enkeltmandskres.

einn II. 3. a. Tilf.: kan ogsaa staa efter Talordet: *tveir einir.* — Tilf. **IV. 2. d.:** i Udraab: *eins og*, som om: *eins og hann viti nokkuð um það!* *eins og jeg fari til þess!*

ein nytjar [ɛin:ɪ·djaɣ, -n:ɪ·tjaɣ] fpl = *innnytjar, ínytjar: e. jarðar.* **-ráður.** Tilf.: = *einráðinn: e. í að gera e-ð* (VSkaft.). **-róinn 1.** Tilf.: ogs. som ros ved Hjælp af een Aare. **-setinn** [-sɛ·dɪn, -sɛ·t-] a. som kun een Række sidder ved: *einsetið borð.* **-setukona** [-sɛdøko:na, -sɛtø-] f. Eneboerske. **-sýnn.** Tilf.: evident. **-skír.** Tilf.: klar: *einskírt veður.*

einskisverður [ɛin·sɟɪsvɛr·ðøɣ] a. ingenting værd.

einslegur 2. Tilf.: *einsleg áminning*, Irettesættelse under fire Øjne.

†**ein staðar** l.: **einstaðar.** Tilf.: *hvorki e. nje neinstaðar*, hverken etsteds eller nogensteds. **-stig** [ɛin·sdɪ·ɣ] n. = **einstigi. -streymingur.** Tilf.: *(vindur, sem helst lengi af sömu átt)* Vind fra samme Verdenshjörne, som holder sig længe (VSkaft.). **-strengja.** Tilf.: *e. alt í danskt horf*, indrette alting efter dansk Skik. **-tómur.** Skrömteri l.: Skrömt. **-trjáningur.** Tilf.: Pedant. **-verðungu** [-vɛrðuŋgø] adv. (Af.) = *einvörðungu*, se *einvörðung.* **-vígi.** Tilf.: Enekamp (Match). ° **-æðiskendur** [ɛi:n-aiðɪsɟɛn·døɣ] a. monoman. **-ætur. †1.** spiselig i raa Tilstand (BH.) l.: **1.** spiselig i raa Tilstand (Vf., Mýv.). Tilf.: **3.** *e. af kulda*, gennemisnet.

2. **eira.** Tilf.: *e. þur*, (om Vejret) holde sig tör (VSkaft.).

eyra. Tilf.: *setja upp eyrað (= gera rok)*, blæse stærkt op: *sko, hvað hann setur upp eyrað* (Strand.).

eyrnablað [eir·dnabla:ð] n. Øreflip.

eirnáma skal staa foran **eyrnamark.**

1. **eisa.** Tilf.: **3.** *(mylsna)* Smuld (Rang.).

eitilfastur [ɛi:dɪlfas·døɣ, ɛi:tɪl-] a. = **rígfastur.**

eitra. Tilf. under pp.: spec. *fjaran er eitruð* (siges naar Faarene faar *fjörupest* s. d. O. (Tillæg)) (Hún.).

eitur padda [ɛi:døɣpad:a, ɛi:tøɣ-] f. giftigt Kryb (Insekt osv.). **-steitulegur** [-sdɛi:dølɛɣøɣ, -sdɛi:tø-] a. = **hörkulegur.**

ekkja. Tilf.: »Enken«, det sidste Stykke Mad el. Lævning af n-t.

1. **elda.** Tilf.: smælte: *e. málm.*

2. **elda.** Tilf.: tænde: *e. undir katli.*

3. **elda.** *ýmsu eldir*, dette Ordspr. burde maaske hellere henfores til 1. *elda* c. og oversættes: man fyrer snart med det ene, snart med det andet.

elda dagur. Overs. rettes til 6. Oktober. **-vjel** [ɛl·davjɛ:l] f. Komfur.

eld fastur [ɛl·tfasdøɣ] a. ildfast, brandfri. ° **-flaug** [-flöy·ɣ] f. Raket. ° **-hólf** [-(h)oᵘlv] n. (Tilsk.) = **glóðhol.**

eldingagangur [ɛl·diŋgagauŋ·gøɣ] m. mægtig Lynen.

2. **eldmóður** [ɛl·dmoᵘ·ðøɣ] a. (jfr. *eldsmóður)* forpustet af at staa i Køkkenet ved Madlavning (Árn.).

elds glæta [ɛl·(t)sglai·da, -glai·ta] f. svagt Ildskær. **-meti (-is)** [-mɛ·dɪ, -mɛ·tɪ] n. Brændsel.

eldun (-ar, -anir) [ɛl·døn] f. Kogning.

2 **eldur** [ɛl·døɣ] fpl *vera í eldunum (= elda, matbúa)*, sysle med Madlavning (Vf.).

elilamb [ɛ:lɪlam·p] n. = **alilamb.**

Elínarey [ɛ:linarɛi:] f. St. Helena.

eljun [ɛl·jon] f. se **eljan.**

ellióra [ɛd·lɪoᵘ:ra] a. indec. gaaet i Barndom.

elskhugi. Tilf.: †3. Elskov.

2. **elta 2. b.:** anholde l.: følge ham i.

eltingaleikur. Tilf. efter Ordene: som Leg: Tagfat.

eltiskinnsver [ɛʎ·dɪsɟɪnsvɛ:r] n. Dynevaar (is. til Underdyne) af haandæltet Skind (flere Skind syet sammen); tidligere alm., nu sjældent.

1. **embra** Tilf. **2.:** *(istöðulítill kvenmaður, sem kvíðir fyrir öllu)* ængstelig Fruentimmer (Rang).

embrugt [ɛm·broχt] an. (Rang., VSkaft.) = **emburt.**

embætta. Tilf.: vt. *e. e-n*, betjæne en: *e. kýrnar, e. menn og skepnur*; — spec. *e. fje (= gegna fje)*, passe, røgte Faar.

embættis gerð, -gjörð [ɛm·baihdɪsɟɛr·ð, -ɟör·ð] f. **1.** *(messa)* Gudstjæneste. — **2.** *(embættisverk)* Embedsgærning, Arbejde i Embeds Medfor. **-veð** [-vɛ:ð] n. Kaution, stillet af en Embedsmand. **-verk** [-vɛɣ·k] n. **1.** = *embættisgerð* 1.—2. — **2.** Røgtning og Pasning af Faar og Køer: *okkar höfuðsyndir voru ... hyskni og hirðuleysi í smalamensku, hjásetu og öðrum embættisverkum* (MJSöguk. 36).

1. **enda.** Tilf.: **I. 1. b.** *e. (reka)trje*, save Enderne af et Stykke Drivtømmer (Strand.).

endanlegur. Tilf.: adv. *-lega*, til Slut, til sidst.

endemislegur [ɛn·dɛmɪslɛ:qoɣ] a., jfr. *endemi*, oftest i Bet. snavset.

endur bati [ɛn·dørba:dɪ, -ba:tɪ] m. = **afturbati. -heimturjettur** [-ɣ-(h)ɛiu̥dørjɛhdøɣ, -(h)ɛimtø-] m. Vindikationsret (Árb. 1921—22, 84). **-kvæður** [-kvai:ðøɣ] a. som kan digtes el. synges paa ny: *Stef hans eru ei endurkvæð* (EBenHr. 68). **-rjóða.** Tilf.: **2.** *(uppiskroppa, allslaus)* blottet for alt (ASkaft., Múl.).

engilrispa [ɛiŋ·ɟɪlrɪs·ba] f. = **varðrispa.**

enginn. Tilf.: *hann fór ekkert*, han gik ingen Steder hen.

engja band [ɛiŋ·ɟaban·t] n. »Markbundt«, bundtet Ho fra den ugodede Udmark; de enkelte Bundter er i Reglen mindre end Hobundter fra Hjemmemarken *(tún).* **-drag** [-dra:ɣ] n. Engstrækning.

engladagur [ɛiŋ·lada:ɣøɣ] m. Mikkelsdag (29. Sept.).

enú [ɛ·nu] interj. *hann er* ... naada!

eplahnífur [ɛhblahni:vøɣ] m. Frugtkniv.

erginn [ɛr·ɟɪn] a. ærgerlig: *jeg er e. við sjálfan mig.*

2. **erja.** Tilf.: *(garfa, sýsla, dóta)* sysle, arbejde, pusle ved n-t.

ermskur [ɛr·msgøɣ] a. armenisk.

ertinga samur [ɛɣ·diŋgasa:møɣ] a. = **ertinn. -semi** [-sɛ:mɪ] f. indec. = **ertni.**

erúð (-ar, -ir) [[illegible]ruð] f.: *(ófriður, þræta)* Strid, Trætte (Langanes, Axarf.)

eskilögn [ɛs[illegible]lög[illegible]] f. = **kísilþörungur.**

eskja (ti) [ɛs[illegible]a] vt. med dat. (jfr. *æskja*): *eskja sjer* = *betla*, betle, tigge (Hf.).

ess. Tilf.: *Æsel*, spec. Mulæsel.

essreki [ɛs·rɛ[illegible]ɪ, -rɛ[illegible]] m. Æseldriver

F

3. **fá.** Tilf.: imp. ogs. *fekk* [fɛk·], pl. ogs. (pop.) *fengum* [fjɛŋ·gom].

fá býll [fau:bɪdʎ] a. = **fábygður. -dæmi.** Tilf.: *með fádæmum*, uden Mage.

fagnaður. Denne Form særlig brugt i Bet. Traktement: *öl og annar f.*

fáyrtur [fau·ɪ̞doø] a. ordknap, faamælt.

fald búningur [fal·tbu·niŋgøø] m. = **skautbúningur. -fótur** [-fou·doø, -fo·toø] m.: *(á saumavjel)* Somfolder.

fáleitur [fau:ɛi·doø, -lɛi·toø] a. spredt: *fáleit gros í gjótum nötra* (EBenSKv. 141).

fall I. 5. f.: Tilf.: *hvítur í föll*, fraadende, skummende (om Havet). **-hraun** [fad·ʎ(h)øöy·n] n. *(skriða)* Skred, Fjældskred (Strand). **-straumur** [-sdröy·møø] m. Tidevand. **-velta (-u)** [-l-vɛʎda] f. = **fallvaltleiki.**

falsa. Tilf.: *f. út*, skaffe sig ved Bedrageri: *f. út peninga.*

falsari (-a, -ar) [fal·sarɪ] m. Bedrager, Forfalsker.

3. **falur.** Tilf.: *mjer er e-ð falt*, jeg vil gærne sælge n-t; *láta e-ð falt*, falbyde n-t, tilbyde n-t til Salg.

fanga stakkur [fauŋ·gasdahgoø] m. en Bryders Skindklædning. **-vottur** l.: †**fangavottur.**

fangelsa (a) [fau[illegible]ɛlsa] vt. fængsle.

fang staður. *ljá fangstað* l.: *ljá fangstað(ar)*. **-vefja** [fauŋ·gvɛvja] vt. omfavne: *fangvafðist brim og hjarn* (EBenVog. 16).

fannakjöt [fan:aȿö:t] n. Kød af ihjelfrosne Faar el. Faar kvalte i en Snedrive (Af.).

fann brynja l.: °**fannbrynja. -þakinn** [-þa·ɟɪn, -þa·ȿɪn] a. snedækket.

fantareið [fav·darɛi:ð, fan·ta-] f. voldsomt Ridt.

2. **fár I. 3.** Tilf.: *fátt í* i Forb. som: *lítið fátt í fimtíu*, næsten halvtreds; *við höfum lifað saman svona sjötíu árin fátt í tveim* (= 68 Aar).

fara. S. 175 b, L. 15 f. o.: *fór illa á hestinum*, Sadelen sad ikke godt Hesten l.: Sadelen sad ikke godt paa Hesten. — S. 175 b, L. 26 f. n.: *fara á stúfana með e-ð*, Overs. rettes til: fremkomme (forsøgsvis) med n-t. — Tilf. under **A. I. 2. a.:** *hvað ertu að f.?* hvor gaar du hen? (overf.) hvor vil du hen? — **II. 8.** *eftir því sem fara gerir* (= *eftir atvikum*), efter Omstændighederne. — Tilf. til Ekspl.: *f. e-u fyrir*, ødelægge n-t (jfr. *fyrirfara*); *hann fór flatt á því*, tilf.: han tog fejl; *f. frá e-u*, afstaa fra n-t: *við hann fari ekki frá því* (ændrer el. opgiver sin Mening), *þegar á er hert*; *f. fram úr e-m*, tilf.: overgaa en; *f. hjá sjer*, tilf.: *(vera feiminn)* være undselig, være flov; *f. í (= eyðast í, lenda í)*, gaa til, blive brugt til: *það fór alt í hann*; *allar tekjurnar fóru í afborgun skulda*; — *f. í e-n (= ráðast á e-n)*, gaa løs paa en, angribe en; *f. yfir*, gennemgaa: *f. yfir skjölin*; *f. saman* [5], lukke sig, tilf.: lægge helt til; *f. til e-s* = *f. í vist til e-s*, tage Tjæneste hos en: *hann fer til mín í vor*; — *f. til (= biðja) stúlku*, fri til en Pige; *e-ð fer upp í augað á e-m*, en faar n-t i Øjet; *f. vel með krafta sína*, tilf.: anvende sine Kræfter med Maade; *e-m farast vel orð*, en udtrykker sig godt; *f. undir*, tilf.: *lambið fer undir ána*, Lammet giver sig til at patte Moderen; *f. undir í garði*, optage de förste Kartofler.

farand bikar [fa:rantbɪ:gaø, -bɪ:kaø] m. Vandrepokal. **-skóli** [-sgou·lɪ] m. Omgangsskole.

farbúð [far·bu·ð] f. Kahyt: *fyrsta (önnur) f.*, förste (anden) Plads (Kahyt).

farði. Tilf.: °**2.** Sminke.

fargagnasali [far·gagnasa:lɪ] m. Skibsekviperingshandler.

fargan. Tilf.: *(ólæti, einkum í börnum)* Stöj, is. stöjende Börneleg.

†**far legur.** Tilf.: (jfr. *fallegur*). **-miði** [far·mɪ·ðɪ] m. Billet. **-selur** [fag·sɛ·løø] m. Vandresæl; fælles Benævnelse paa en Del fremmede Sælarter, som kun viser sig af og til (Breiðf.). **-stjóri.** *(eimreiðarstjóri)* l.: *(lestarstjóri)*. **-þegaskip** [-þɛqasɟɪ:p] n. Passagerbaad, -skib. °**-þegn** [-þɛgv] m. (EBenHafbl. 112) = **farþegi. -þrá** [-þrau·] f. Udlængsel, Rejselyst

fasta læsingur (-s) [fas·dalai:siŋgøø] m. Fore i sammenpresset Sne efter en Snestorm (Vf.). **-regn** [-rɛg·v] n., **-rigning** [-rɪg·niŋk] f. vedvarende Regnvejr (mods. *skúr, skúraveður*). **-skekkja** [-sɟɛhɟa] f. konstant Deviation.

fast eignaskattur [fas·dɛignasgahdoø] m. Skat paa faste Ejendomme. **-ráða.** [illegible] 2. [illegible] for fuldt og fast. *hann er fastráðinn* [illegible] *hann er* [illegible]

fat. Citatet under **2.:** *hvað mig áhrærir* osv. skal flyttes til **4.**

fata bursti [fa:dabʏs·dɪ, fa:ta-] m. Klædesborste. **-hengi** [-hɛiŋɟɪ] n. Indretning til Ophængning af Klæder: *f. í einu horninu á herberginu.* **-laus.** [fa·dalöy·s, fa·ta-] l.: [fa:dalöy·s, fa:ta-]. **-plögg** [-plök·] npl. Klædningsstykker.

fat laus [fa:dlöys, fa:t-] a. uden Nederdel: *3 kvennsur, fatlausar, í hvítum buxum* (EiÓlLf. 32). **-leysi.** Tilf.: Mangel paa Klæder.

fatli (-a, -ar) [fahdlɪ] m. = **fetill.**

fátækra mál [fau:taigramau:l, -taikra-] npl. Fattigvæsen. **-sjóður** [illegible]

fautast (a) [illegible] [illegible] opføre sig paa en bautet Maade, være stærkt ophidset el. vred.

faxaður [fa[illegible]] a. med Manke (= *faxi* [illegible]).

feginn. Tilf.: [illegible] (Hnappad.). — *því varð jeg fegnastur, þegar* ..., jeg er aldrig i mit Liv blevet saa glad som da ...

fegra. Tilf.: *fegra afbrot*, søge at besmykke el. undskylde en Forseelse.

feigð. *f. kallar að e-m*, tilf. i Overs.: Døden har Bud efter en.

feigðar bleikur [fɛiq·ðarblɛi:gøø, fɛig·ðarblɛi:køø] a. med dødsvarslende Bleghed (EBenHafbl. 102). **-dramb** [-dram·p] n. dødsdömt Hovmod (ibid. 113). **-fár** [-ø-fau:r] n. dødelig Sygdom. **-greip** [-r-grɛi:p] f. Dødens Haand. **-svipur** [-ø-svɪ:bøø, -svɪ:pøø] m. dødsvarslende Mine.

feikistór [fɛi:ɟɪsdou:r, fɛi:ȿɪ-] a. = **feikimikill.**

?2. **feill (feil, feilt)** [fɛid·ʎ, fɛi:l, fɛiʎ·t] a. fejlagtig.

feimulaus [fɛi:møløy·s] a. = **ófeiminn.**

1. **feyra.** Tilf.: **3.** = *farði*: *f. á sýrutunnu.*

feitar nóra [fɛi:darnou:ra, fɛi:tar-] f., **-ögn** [-ög·v] f. en Smule Fedt.

feitleikur [fɛi·dlɛigøø, -lɛikøø] m. Fedme.

2. **fella.** Tilf. under **B. III.:** (naut.) °*feldur*, kravelbygget (Tilsk.).

fellilás [fed·lɪlau:s] m. Smæklaas.

°**felu mynd** [fɛ:lømɪn·t] f. Fikserbillede. **-staður** [-sda:ðøø] m. Skjulested.

Feneyjar. Tilf.: Venedig.

fengi. Kilde (til n-t) l.: Fangst, det at kunne faa fat paa n-t.

fengitími. Tilf.: *Ef hrút er jörð um fengitímann, verða flest lömbin hvít, ef hún er rauð, verða þau mörg dökkleit, en ef jörð er flesjótt, koma mörg lömb mislit. Hrútlömb verða fleiri, ef norðanátt er um fengitímann, gimbrarlömb fleiri, ef sunnanátt er* (JsJsOpt.).

feni [fɛ:nɪ] n. (Álftaf.) = **fen.**

2. **fenna.** Tilf.: **2.** vt. tætte med Sne, stoppe alle Sprækker med Sne: *f. fjárhús* (Árn.).

ferð. Tilf.: pl. ogs. **-ar** (VSkaft.); *vera í f. með e-m*, være i ens Følge. — **2.** *(í bjargi)* Tur: l.: **a.** Tur: *skipið kemur ekki við þar í þessari f., heldur í þeirri næstu.* — **b.** *(í bjargi)* Tur osv. — **c.** ogs. om en enkelt Tur ved *heimburður* 1. (s. d. O.): *binda á ferðina.*

ferða fær [fɛr·ðafai:r] a. i Stand til at rejse. **-kaup** [-köy:p] n. Rejsegodtgörelse. **-langur.** Tilf.: (pop.) om et Skib i Langfart: *Geng jeg svo af því (ɔ: Skotlandi), um borð í hann ferðalang minn* (EiÓlLf. 80). **-munur** [-mʏ:nøø] m. Forskel paa Hastighed (Urs. 21). **-pistill** [-pɪs·dɪdʎ] m. Rejsebrev. **-skylfdur** [-sɟɪl·(v)døø] a. som er nødt til at foretage mange Rejser; is. an. **-skylft** [-sɟɪʎ·t]: *helдurðu, að það hafi ekki verið ferðaskylft fyrir mig* (= *að jeg hafi ekki þurft að fara nokkrar ferðirnar*). **-súpa** [-su:ba, -su:pa] f. mager Suppe (jfr. *sultarsúpa*).

fer eygður [fɛ:rɛiqðøø, -ɛigðøø] a. firöjet: *f. hundur*, Hund med hvide Pletter ovenfor Øjnene, men iovrigt mørk. **-földun** [fɛø·föld on] f. Firdobling. **-hjólaður** [-ɦou·laðøø] a. firhjulet.

1. **feri.** Tilf.: **2.** *(askur með 4 handarhöldum, ferhyrndur)* firkantet *askur* 2. (s. d. O.) med 4 Haandtag.

ferlega. Tilf.: *(mjög)* meget, særlig: *túnið var ekki f. vel sprottið* (Strand.).

fermingar bróðir [fɛr·miŋgarbrou:ðɪø] m. Mand, som konfirmeres sammen med en. **-systir** [-ø-sɪs·dɪø] f. Kvinde, som konfirmeres sammen med en. **-systkin(i)** [sɪs·ɟɪn, -ɟɪnɪ] npl. Konfirmationskammerater.

fern. Tilf.: n. *fernt* [fɛv·t, fɛht].

ferþættur [fɛøþaihdøø] a. sammenspundet af fire Traade; firslaaet: *f. kaðall.*

1. **festa.** Tilf.: stenet Bund, hvori Næt o. l. kan blive hængende.

2. **festa II. 2. a.** göre en bindende Beslutning l.: træffe en bindende Beslutning.

fet. Tilf.: *hann getur það fullum fetum*, det er ham en let Sag (Rang.).

fetagrind [fɛ:dagrɪn·t, fɛ:ta-] f. = **fetakambur.**

feti 2. Tilf.: Fed.

fiðla. Tilf.: **2.** *(skeifugarmur)* gammel, slidt Hestesko.

fiðlulag. Fiolin l. Fedel.

fiðrildi. Tilf.: **2.** *(flughani)* letsindigt, vægelsindet Menneske.

fífill. taraxatum l.: taraxacum.

fífla háttur [fib·lahauhdøø] m. = **fíflskapur. -mál** [-mau:l] n. den tredje Malkning efter Lammenes Afvænning fra Moderfaaret, som saa mentes at give særlig rigelig Mælk (Breiðd.) = *gleypumál.*

fíflsmát [fib·ʎsmau·t] n. Narremat.

fíflun (-ar) [fib·lon] f. Forførelse.

2. **fika (a)** [fɪ:ga, fɪ:ka] vt. med dat.: *f. e-u saman*, sy n-t (løselig) sammen med store Sting (Af.).

fikja. Tilf.: gen. pl. *fíkna.*

fíkjublað [fi:ɟøbla:ð, fi:ȿø-] n. Figenblad.

†**fíkjum** [fi:ɟom, fi:ȿom] adv. = *stórum*, overordentlig, i høj Grad

fíkni. Tilf.: *f. í e-ð*, Begærlighed efter n-t.

fiktsamur [fɪχ·tsamøø] a. tilböjelig til at pille ved n-t, pilfingret.

fyl. Tilf.: gen. pl. *fylja.*

1. **fýla.** Tilf.: **4.** daarligt Vejr, is. raakold Taage: *það er f. úti.*

fýla bygð [fi:labɪq·ð, -bɪg·þ] f. Rugeplads for Stormfugle (Vestm.). **-maður** [-ma:ðøø] m Stormfuglefanger: *góður, ónýtur f.* (Vestm.) **-tími** [-ti:mɪ] m. Fangsttid for Stormfugle, Sæson for Stormfuglefangst (Mýrd.). **-trossa** [-trosːa] f. Reb, ca. 28—30 Favne langt, brugt ved Nedfiring til Stormfuglefangst (Vestm.).

fyld. Tilf.: **3.** (fys.) Masse (Skírn. XCVI. 46).

fylgi 2. man sig strænger mindst an l.: man strænger sig mindst an. **-frú** [fɪl·ɟfru:] f. (EBenVog. 45) = **fylgikona** 1. **-laus** [-löy·s] a. uden Følge, uden Tilslutning.

2. **fylgja.** Tilf. til **III.:** *fylgjast að* (recipr.), *f. með* = *verða samferða*, rejse sammen, følges ad.

fylgjuengill [fɪl·ɟøɛiŋɟɪdʎ] m. Skytsengel, Værneengel

fylgsni. Tilf.: *(á fetu)* (Vf.) = *fernan*

fýlhraustur. Tilf.: ogs. **fílhraustur.**

1.—2. **filla.** Rettes til: **filla, fylla (-u, -ur)** [fɪd·la] f. (l. pellis) **1. a.** *(roð)* Skind, spec. Huden af Helleflynder med det nærmestliggende Fedtlag (ÓDav.); jfr. ogs. *gómf., vangaf.* — **b.** saftig Mundfuld: *Prestur sat á hyllu, og hafði upp í sjer fyllu* (ÓDavÞul. 186). — **2. a.** øverste Lag af en frossen Høstabel: *f. heitir (frosin) þekja á heytoft, sem gefið hefur verið undan (aftan eða ofan af).* — **b.** *(heykleggi, þunnur og flatur)* tynd og flad Stabel sammenpresset Hø (ÓDav.). — **3.** taaget Luft: *hann dregur fillu á loftið*, det begynder at blive taaget (BH.).

3. **fylla.** Tilf.: *f. töluna*, kompletere Antallet.

° **fyllirás** [fɪd·lɪrau:s] f. Paafyldningsrör (Tilsk.).

fýlu dallur. Overs. skal lyde: Gnavpotte, Surmuler. **-mát** [fi:lømau:t] n. forsmædelig Mat. **-svipur.** Tilf. i Overs.: Eddikebryggeransigt **-trantur** [-trav·døọ, -tran·t-] m. (Árn.) = **fýludallur. -veður** [-vɛ:ðøọ] n. raat Vejr (jfr. 1. *fýla*, Tillæg).

fimmfingrajurt [fɪm·fiŋgrajʏọ·t] f. = **engjarós.**

fimt. Tilf.: Antal af fem.

fimtarþraut [fɪu̯·daọþröy:t, fɪm·taọ-] f. Femkamp.

fingra burður [fiŋ·grabʏr·ðøọ] m. **1.** Fingersætning. — **2.** Fingerfærdighed. **-matur** [-ma:døọ, -ma:tøọ] m. Mad til at spise med Fingrene.

fingur. Tilf.: *hafa e-ð á hverjum fingri*, have rigeligt af n-t (jfr. ThTr. 57). **-berg** [fiŋ·gørbɛr·k] n. Fingerbalde, Blomme. **-breidd** [-breit·] f. Fingersbred.

?**fínheit** [fi:n(h)eit] npl. Elegance: *... kærr eru það fínheitin ...*

fínindi [fi:nɪndɪ] npl. = **fínleiki.**

fínn. Tilf.: **5.** overf. i Forb. som: *það er nú heldur fínt um það*, det er der ikke meget af; det er der ikke stort bevendt med; *fara fínt í sakirnar* (el. *fínt í e-ð)*, gaa forsigtig til Værks med n-t, spec. tage lidt for sig af Mad el. Drik.

3. **finna.** Tilf.: (om en Ko) *það er farið að finna á hana*, man kan mærke, at den snart skal til at kælve (Sl.). — **II. 1. c.:** *f. til sín (= vera upp með sjer)*, have (betydelig) Selvfolelse, have en höj Mening om sig selv; som Trusel: *jeg skal f. þig (í fjörunni)!* jeg skal tale et borgerligt Ord med dig senere.

finnlenskur [fɪn·lɛnsgøọ] a. finlandsk.

finn vika [fɪn·vɪ·ga, -vɪ·ka], rimel. ældre **-vitka** [-vɪhdga, -vɪhga], vt. forskaffe sig ved Hjælp af (Finnernes) magiske Kunster; deraf: stjæle, rapse. Den sidstnævnte Form af Ordet er sikkert den oprindelige (jfr. JÞorkÞjs. 123). Nyere Folkeetymologier er *fundvikka* osv.

firðritun. Tilf.: særlig i Forb. *þráðlaus f.*

fyrir III. 3. c. Tilf.: i Forundringsudraab: *f. sig er um þig, Jón!* = *einstakur ertu*, du er dog ganske mageløs, J.!

fyrir diskur [fɪ:rɪ(r)dɪs·gøọ] m. den Tallerken, man spiser af (i Mods. til de andre Tallerkener paa Bordet). **-dæmanlegur** [-dai·manlɛ·qoọ] a. fordömmelig. **-faranlegur** [-ọ-fa·ranlɛ·qoọ] a. forgængelig. **-finna** [-fɪna] vt. forefinde: *jeg hef hvergi fyrirfundið annan eins ... , hvergi fyrir finst engin.* **-málslamb** [-r-maulslam·p] n. Lam, som fodes for tidlig; overf. om Mennesker. **-muna.** Tilf.: formene. **-rúm.** *láta e-ð vera* (el. *sitja) í fyrirrúmi fyrir öðru*, tilf.: give n-t Forrangen. **-setja.** Tilf.: forudbestemme: *öllum er fyrirsett að deyja.* **-setning** [...] ... Lektie, jfr. *setja e-m fyrir.* **-sjón 3.** Ordet: Vidunder — skal bortfalde. **-sneitt** [-snɛiht] an.: *(um orf)* med den underste Knag hældende nedad (om et Leskaft). **-svipur** [-svɪ:bøọ, -svɪ:pøọ] m. Udseende fortil, mods. *baksvipur* (Árn.). **-varalaust.** Tilf.: uden Forbehold. **-vinna.** Tilf.: Arbejde som Forsörger.

firkir (-is og (pop.) **-irs**, pl. **-ar** og (pop.) **-irar)** [fɪọ·ɟɪọ] m. *(í spilum)* = **fjarki.**

fyrnska. Tilf.: *(forneskja, gamlar) ... hann ... fyrnsku nokkurri* (Huld IV. 24).

fyrnskubragð [fɪr·nsgøbraq·ð, -brag·þ] n. Afsmag (af n-t tört el. hengemt, som f. Eks. det øverste Lag at ...).

†**fyrnungur (-s)** [fɪr·dnuŋgøọ] m. gammelt Græs (JÓlGrv.ÁM. 435fol.124r).

fyrri. Tilf. ogsaa [fɪ:rɪ, fɪ:ra] (Árn., Skaft.); *í fyrsta lagi*, [1]) allerförst l.: tidligst. — Tilf.: adv. = *fyr.*

fyrta (i) [fɪọ·da] vt. skælde ud, irettesætte (is. om Hunde): *fyrtur hundur* (Af.).

fyrtni [fɪọ·dnɪ] f. indec. Ømtaalighed.

físa. Overs. rettes til: **1.** *(blása að eldi)* puste til Ilden. — **2.** *(freta)* fise.

fýsa. Tilf.: refl. *fýsast*, længes efter.

fiski. Tilf.: ogsaa n. (gen. **-is**) is. i Sms. **-sæll.** Tilf.: heldig m. H. t. Fiskeri.

fiskmaður [fɪs·gma·ðøọ] m. = **fiskvinur.**

fistill (-ils, -lar) [fɪs·dɪdʎ] m. (med.) Fistel (fistula).

fistættur [fɪ:staihdøọ] a. tæset til Fnug, helt udtæset.

fitl. Tilf.: Fusken ved Smedearbejde (Skag.).

fitla. Tilf.: fuske ved Smedearbejde (Skag.).

fjálgrast (a) [fjaul·grast] vrefl.: *f. við (= rjála við)*, pille ved n-t, beröre n-t uden egl. Hensigt.

1. **fjálgur (-urs)** [fjaul·gøọ] n. Pillen ved n-t: *vertu ekki að þessu fjálgri!*

fjall 1. a. Tilf.: spec. = *afrjettur: reka á f.*; — i denne Bet. ofte med Art.: *ríða, fara, reka á fjallið, vera á fjallinu.*

fjalla deili [fjad·ladɛi:lɪ] npl. Skel, Grænser mellem enkelte Bjærge: *má þaðan sjá fjalladeilin og ...* (MJSöguk. 158). **-gróður** [-gro·ðøọ] m. Bjærgvegetation. **-leitir** [-lɛi:dɪọ, -lɛi:tɪọ] fpl. = **fjallsafn 1. -raftur.** Tilf.: Landstryger (jfr. *fjallaþjófur).*

fjallaskur. Tilf.: Bjærgask.

fjalla sperra [fjad·lasbɛr:a] f. (Árn.), **-stroka** [-sdro:ga, -sdro:ka] f. = **fjallsperra.**

fjall hestur [fjad·ʎ(h)ɛsdøọ] m. Hest, anvendt til Eftersøgning af Faar paa Fjældgræsgange. **-hundur** [-(h)ʏndøọ] m. Hund, anvendt til Eftersøgning af Faar paa Fjældgræsgange. **-kind** [-ɟɪnt] f. = **gangnakind** (Tillæg). *-**kven** [-kvɛ·n] f. (EBenVog. 17) = **fjallkona. -rapi (-a)** [-l-ra·bɪ, -ra·pɪ] m. = **fjallhrapi, fjalldrapi.**

fjallsgnípa [fjal·sgni·ba, -gni·pa] f. Bjærgtinde.

fjall stroka [fjad·ʎsdro·ga, -sdro·ka] f. Hunfaar, som løber sin Vej op til Bjærgene. **-sækinn** [-sai·ɟɪn, -sai·ɟɪn] a. som søger at løbe sin Vej bort til Bjærgene: *fjallsækið fje.* **-vika** [-l-vɪ·ga, -vɪ·ka] f. den Uge, der gaar til Eftersøgning af Faar paa Bjærggræsgange.

fjaltækur [fjal·tai·gøọ, -tai·køọ] a. som kan anvendes til Bræder (om Tommer) (VSkaft.).

fjandgranni. Tilf.: (Mel. Forn. 139).

fjandi. Tilf.: ogs. i pl. **fjandar** [fjan·daọ] i Udraab: *mikill ...*, det var Pokker...

fjandskapur. Tilf. **2.:** stor Mængde: *svoddan f. af e-u.*

fjár bugur [fjaur·bʏ·qøọ] m. Bugtning ved Negleroden, skal, naar den er stor, bebude Rigdom: *F. á nöglum: Svo er bugur sá nefndur, sem oft er á nöglum manns, upp við naglrótina* (Huld VI. 8). **-eyðslumaður** [fjau:r-ɛiðsløma·ðøọ] m. Ødeland. **-glyrna** [fjaur·glɪ(r)dna] f. lys Plet over en Hunds Øje (Borg.).

fjargviðrast. *f. út af e-u*, tilf.: *f. út úr e-u.*

fjár halli [fjau:ọ(h)adlɪ] m. Underskud. **-heldur.** *ijárheld* l.: *fjárheld.* **-höld.** nps. l.: npl.

fjarlagalaus [fjar·laqalöy:s] a. *(= ekki fjarri lagi)* ikke langt fra det rigtige el. normale: *ekki er drengurinn mjög stór, en hann er f.*

fjarlendur [fjar·lɛndoọ] a. i et fjærnt Land, fjærn; eksotisk.

° **fjarlæging** l.: **fjarlæging.** Overs. rettes til: **1.** Fjærnelse. — ° **2.** (log.) apogogisk Bevis.

fjár málanefnd [fjaur·maulanɛm·t] f. Finansudvalg. **-málaráðuneyti** skal staa efter **fjármálaráðherra. -mannahríð.** Overs. rettes til: stærk Snestorm (spec. som en Faarehyrde maa udholde). **-menska.** Tilf.: *(það að vera fjármaður)* Stilling som Faarehyrde, Faarepasning. **-munalegur** [-mʏ·nalɛ·qøọ] a. økonomisk, pekuniær. **-sameign.** Sambesiddelse l.: Sameje.

fjar sýnn. som ser godt i lang Afstand l.: fjærnsynet, langsynet. **-skautastjörnur** l.: ° **fjarskautastjörnur. -skeytur.** langt skydende l.: langt rækkende. **-skygn** [fjaọ·sɟɪgv] a. begavet med telepatisk Syn. **-skygni.** Tilf.: telepatisk Synsævne.

fjárskortur [fjauọ·sgoọdøọ] m. Pengemangel; Faaremangel.

fjarstaða [fjaọ·sda·ða] f. fjærn Stilling, Fjærnhed.

fjár stofn [fjauọ·sdobv] m. **1.** levende Besætning, spec. af Faar. — **2.** Kapital. **-söfnun** [-söbnøn] f. **1.** Pengeindsamling. — **2.** Opsamling af Formue.

†**fjar taka** l.: **fjartaka. -vígi.** Tilf.: Fjærnkamp. **-vistarnefnd** [fjar·vɪsdarnɛm·t] f. Besøgsudvalg.

fjatla. Tilf.: refl. *fjatlast* = *fatlast*, komme til Skade (Lón).

fje. Tilf.: *kvænast til fjár*, gifte sig en Formue til. **-dugga** [fjɛ:dʏg·a] f. en Slags Snegl (nerita littoralis) (Huld VI. 13). **-glæfrar** [-glaivraọ] fpl. Svindel. **-lagagjald** [-laqaɟal·t] n. Kontingent. **-lagsskitur** [-laχ-sɟɪ:døọ, -sɟɪ:tøọ] m. uselskabeligt Menneske; — ogs. om en, der i høj Grad forsömmer sine Pligter som Medlem af et Selskab.

fjeritíu [fjɛ:rɪti·ø] num. card. = **fjörutíu.**

fje sekur [fjɛ:sɛ·gøọ, -sɛ·køọ] a. dömt til at betale Mulkt. **-sterkur.** velhavende l.: pengestærk.

fjóna. med dat. skal udgaa.

†**fjórðund** l.: **fjórðund.**

fjórðungs maður [fjouʳ·ðuŋgsma:ðøọ] m. Mand fra en vis Fjerding: *Eg vil því ráða fjórðungsmönnum mínum (þ. e. þeim, er búa í sama landsfjórðungi)* (GVf. IV. 84). **-skekkja** [-sɟɛhɟa] f. Kvadrantdeviation.

fjór fættur [fjouọ·faihdøọ] a. firfoddet, firbenet. ° **-vegur** [-r-vɛ·qøọ] m. Quadrivium (Eimr. XXVIII. 323).

fjósa bragð [fjou·sabraq·ð, -brag·þ] n. Smag af Kostalden: *f. að mjólk.* **-lykt** [-lɪχ·t] f. Lugt af Kostalden. **-rauðka** [-röyþ·ga, -röyð·ka] f. nedsættende Benævnelse paa en Røgterske. **-skítur** [-sɟi:døọ, -sɟi:t-] m. Komøg.

fjærskyldur [fjaiọ·sɟɪldøọ] a. = **fjarskyldur.**

fjöður. Tilf.: pl. *fjaðrir*, Bladene paa *melur* (Axarf.).

1. **fjöl.** *eins hefluð f.* l.: *eins og hefluð f.*

fjölbrögðóttur [fjöl·bröqðoʷhdøọ, -brögð-] a. spec. øvet i at anvende mange Kneb i Brydning.

fjöldastjórn. Tilf.: Massevælde.

fjöl hagi. Tilf.: Tusindkunstner. **-hagur.** Tilf.: alsidig. **-hæfur.** Tilf.: alsidig. **-höfðaður.** Tilf.: mangehovedet. **-keyptur** [fjöl·ɟɛifdøọ] a. som købes af mange: *fjölkeypt blað.* **-kyngiskona** [-ɟiŋɟɪsko:na] f. Troldkvinde, Heks. **-mennur.** Tilf.: **3.** som har mange Indbyggere: *fjölmenn borg.* **-múlavíl** [-mulavi:*l*] n. omfattende Udrustning, foretagen med stor Staahej (Árn.).

fjöl nýtur. Tilf.: nyttig for mange. **-ræðinn.** Tilf.: som taler om mange Ting. **-ræður.** Bet. **1.** skal udgaa, da *fjölrætt* her kommer af **fjölræddur** [fjöl·raid·øọ] a., som bör indsættes foran **fjölræðinn. -skreyttur** [-sgrɛihdøọ] a. rigelig pyntet. **-þreifinn.** *tekur haun* l.: *tekur hann.*

fjörgviðrast [fjör·gvɪðrast] vrefl. = **fjargviðrast.**

fjör kippur [fjöọ·ɟɪhbøọ] m. Anfald af Livlighed el. Energi. **-lag** [-r-la·q] n. Død: *verða e-m að fjörlagi.* **-ofsi** [fjö:rofsɪ] m. meget fyrig Hest. °**-svafnir.** Rettere: **-sváfnir** [fjöọ·svaubnɪọ] m.

fjöru bikkja [fjö:robɪhɟa] f. (jfr. *móbykkja)* Udegangsøg. **-grjót.** *finna e-n í fjörugrjótinu*, Oversættelsen ændres til: drille en, spille en et Puds osv. **-grös.** opbevaret i Syre l.: opbevaret i Valle.

fjörugur. Tilf.: *(sterkur)* stærk (Hf.).

fjöru hátt [fjö:rohauht] an. *(mikið útfiri)* stærk Ebbe. **-pest** [-pɛs·t] f. en Art Sygdom hos Faar, som har gaaet paa Forstranden og ædt Søvækster (Hún.). **-vegur.** Forstandsvej l.: Forstrandsvej.

fjörvana [[illegible]] a. indec. [illegible] **fjörvani.**

fjötra. Tilf.: ogs. = *fjatra*, s. d. O.

1. **flá.** Tilf.: *(lágur, flatur klettur við sjó)* lav, flad Klippe, is. ved Stranden (Vestm.).

2. **flá.** *f. kött*, tilf.: se ODanSk. 141. — 2. I denne Bet. hedder Ordet i præs. *flái, fláir* osv.. *[illegible] fláir.*

fláatog [flau:ato:q] n. [illegible] **fláateinn.**

flaður girni [[illegible]] f. indec. [illegible] **-gjarn** [[illegible]] a. smigrende.

1. **flaga.** Tilf.: *(flöt mýri)* flad, sumpet Strækning (NÞing.); *(eldiviður)* tynd Flage af törret Gødning el. Törv, anvendt som Brændsel; ogs. kollektivt (Borg.).

flágjallalegur [flau:ɟadlalɛqøϱ] n. = **flágjallur.**

flagþekja. f. [illegible] *grasþekja* 1. st. jfr. *grasþekja*

flái. Tilf.: 3. d. *(slakı a [illegible] á duki)* slap Kant paa et Stykke Tøj.

flákragi [flau:krai·jɪ] m. vidt aaben, bred Krave.

flaksast. Tilf.: ppr. *flaksandi*, flagrende: *f. hár.*

flan. Tilf.: 2. *(í á)* stærk Opsvulmen af en Flod (jfr. *fardagaflan).*

flandra (a) [flan·dra] vi. (Árn.) [illegible] **flakka, rápa.**

flandrari (-a, -ar) [flan·drarɪ] m. (Árn.) Landstryger.

flandur (-urs) [flan·døϱ] n. (Árn.) Omflakken.

flannaskata [flan:asga:da, -sga:ta] f. = **gaddskata.**

flanni. Tilf.: Halen paa en Tærbe.

1. **flasa.** Tilf.: *(hellufl ís)* tynd Stenflise.

2. **flasa.** Tilf.: *f. að e-u*, göre noget overilet.

flask [flas·k] n. Sejlads med ugunstig Vind (saadan at man lige kan slippe).

flaska. Tilf.: 2. sejle med ugunstig Vind.

fláspen [flau:sbɛ·n] af. (om en Ko) med sammenvoksede Patter.

flat fiskur [fla:tfɪsgøϱ] m. *(flattur, nýr fiskur)* flækket, ny Fisk. **-hama** [-(h)a·ma] a. indec. (om Heste) glatlændet (Þing.). **-járn.** Tilf.: fladt Jærn: *knífi eðr öðru flatjárni sé ábrugðit* (Lit. 68). **-kjafta (-kjöftu, -kjöftur)** [[illegible]] f. 1. *(smíðatól)* Fladtang. — 2. anatomisk Pincet.

1. **flaug.** Tilf.: 3. b. *(á skutli)* den forreste Del (ved Spidsen) af en Harpunstræng.

flaust. Tilf.: *flausta ferill*, Hav (BJVÚrv. 5).

flautatillaga [flöy:datɪl:aga, flöy:ta-] f. forvrövlet Forslag.

1. **fleða.** Tilf.: *(sneið af e-u (t. d. kartöflum))* tynd Skive af n-t (Vf.).

fleðulegur. Tilf. 2.: *(aflagaður, grunnur)* flad, ikke dyb nok: *f. spónn* (Sl.).

fleygifrjáls [flɛi:jɪfrjaul·s] a. fri som Fuglen (EBenVog. vi).

fleymingur (-s, -ar) [[illegible]] m. [illegible] *fleymur. hafa e-ð í fleymingi.*

fleinn. Tilf.: 4. Spiger.

1. **fleyta** Tilf.: °2. Flydemiddel (Tilsk.).

°**fleyti belti** [flɛi:dɪbɛλ·dɪ, flɛi:tɪ-] n. Opdriftsbælte (Tilsk.). °**-gagn** [-gag·v] n. Flydemiddel (Tilsk.). °**-lás** [-lau:s] m. Skumhane (Tilsk.). °**-loki** [-lo:ɟɪ, -lo:ɟ̊ɪ] m. Skumventil (Tilsk.). °**-magn** [-mag·v] n. Opdriftsævne (Tilsk.). °**-tæki** [-tai:ɟɪ, -tai:ɟ̊ɪ] n. (Tilsk.) [illegible] **fleytigagn** (Tillæg).

fleka. Tilf.: *f. stúlku*, forføre en Pige.

fleka bönd [[illegible]kabont] npl. Baand, som holder en Flaade sammen. **-far** [-fa·r] n. Jolle, for at ro ud til en *fleki*, der anvendes til Fuglefangst (Skag.).

flembra (-u, -ur) [flɛm·bra] f. = **flumbra.**

2. **flenna.** Tilf.: *f. e-ð út*, udspile n-t.

flens. Slikken l.: Slikker.

2. **flensa** 2. Tilf.: *(þvo óvandlega)* vaske, is. paa en sjusket Maade.

flesja. Tilf.: pl. *[illegible] heyi)* fugtigt Lag i en Høstak (Nl.).

flesjóttur [flɛ:sjoᵘhdøϱ] a. broget, plettet, spættet (jfr. *fengitími*, Tillæg).

flet. Tilf.: gen. pl. **fletja.**

2. **fletta.** Tilf.: *f. upp um sig*, skörte op om sig; *f. e-u upp*, slaa n-t efter.

flyðrukyllir [[illegible]] m. (Vf.) [illegible] **marhnútur.**

flygsa [flɪχ·sa] f. se **flyksa.**

2. **flika.** Tilf.: *f. e-u*, løbe med n-t (Sladder) (Af.).

flimpinn [flɪm̥·bɪn, flɪm·pɪn] a. sky, is. som rykker Hovedet til Side, naar den skal bidsles (om Heste) (ASkaft.).

flimtingur (-s) [[illegible]] m. [illegible] **flimting.**

flingra. Tilf.: *(prýða, um hannyrðir)* udsmykke (om Haandarbejde).

flingur (-urs) [fliŋ·gøϱ] n. smukt, fint udført Haandarbejde.

flírast (a) [fli:rast] vrefl. være indsmigrende.

flys [flɪ:s] n. = **flus.**

flysja. Tilf.: skære i smaa Skiver.

†**flysjan** osv. l.: **flysjan, flysjun (-ar)** [flɪ:sjan, flɪ:sjon] f. Skrælning.

flysjungsháttur [flɪ:sjuŋs(h)auhdøϱ] m. [illegible] **flysjungsskapur.**

flyta (a) [flɪ:da, flɪ:ta] vt. (Hf.) = **flytja.**

flytja. [illegible] (Reykjanes) [illegible] *til*, sætte n-t paa en anden Plads.

flýtka [flihga, fli:tka] vt. med dat. [illegible] *flýta: f. klukkunni* (Árn.).

2. **fljetta.** Tilf.: *(um drykkjumannagang)* flætte Benene (om en beruset).

fljóta. Tilf.: *f. í gegn (í prófi)*, lige kunne slippe igennem (bestaa) Eksamen, knibe sig igennem.

fljótskreiður. hurtig løbende l.: hurtiggaaende.

2. **fljótur** 2. a. Tilf.: *fara fljótt yfir sögu*, gaa let hen over Begivenhedernes Gang.

fljúga. Tilf. under 2.: *f. í e-ð*, kunne tage n-t paa uden mindste Vanskelighed (om rummelige Klædningsstykker): *jeg flýg* (korer lige) *í skóinn*; [illegible] (ɔ: *hrafninn)*, (om en afdøds Lig) man vil ikke finde ham för end Ravnene begynder at krese om Liget; *mjer flaug það í hug*, det faldt mig pludselig ind.

flóa. [illegible] Maade [illegible] Maade, [illegible] i Vand [illegible] med Vand.

flóð. Syndefloden l.: Syndfloden.

flóða bolur [floᵘ:ðabo:løϱ] m. sjusket og tølperagtigt Menneske (Rang.). **-puntur** [-pʏn·døϱ, -pʏn·tøϱ] m. = **sýkjakornpuntur.**

flóð far [floᵘð·fa·r] n. Højvandsmærke. **-koppur** [-kohbøϱ] m. = **smátjörn.**

flóki 2. b. Uld l.: Haar el. Uld. — 4. *róa, róa fiskisker* l.: *róa fram í fiskisker.*

flokksfylgi [floχ·sfɪlɟɪ] n. Støtte af et Parti: *gera e-ð af f.*, göre n-t af Hensyn til sit Parti.

flokkstjóri. Overs. rettes til: Anfører for en Skare el. Fører for et Parti.

°**flokkunarfjelag** [flohgonaϱfjɛ:laq] n. Klassifikationsselskab (Tilsk.).

flónskur [floᵘn·sgøϱ] a. taabelig, tosset.

flónslegur [floᵘn·slɛqøϱ] a. taabelig (af Udseende); — adv. *-lega.*

flórlæri [floᵘr·lai·rɪ] npl. snavsede og klumpede Laar paa en Ko, som har ligget med Bagbenene uden for Baasen: *kýrin er með f.* (Borg.); ogs. om Heste (Árn.).

flossilki. Tilf.: Plys.

flot II. Tilf.: *(tólg)* Tælle (Af.).

flotamál [flo:damau:l, flo:ta-] n. Sager, som angaar Marinen.

flotamála ráðherra [flo:damaularau:þ(h)ɛra, flo:ta-] m. Marineminister. **-stjórn** [-sdjoᵘrdv] f. Marineministerium.

flotfundinn [flo:tfʏndɪn] a. fundet flydende. °**-magn** [-d-magv] n. Flydeævne (Tilsk.).

flóttaflár [floᵘhdaflau:r] a. lumsk og sky: *Melrakka-augað var flóttaflátt* (EBenHafbl. 130).

flú [flu:] vi. og vt. (Breiðf.) = **flýja.**

flúð. Tilf.: græsbevokset Stykke, løsrevet ved Vandets Kraft ud af en Flodbred (VSkaft.).

fluga maður [flʏ:qama:ðøϱ] m. dygtig Klatrer (paa stejle Steder) (jfr. *flug* 3.) (Múl.). **-stormur** [-sdor·møϱ] m. voldsom Storm.

°**flug bátur** [flʏ:qbau·døϱ, -bau·tøϱ] m. Vandflyver, Hydroplan. **-dýr** [-di·r] n. flyvende Dyr. **-fálki.** Trækfalke l.: Trækfalk. **-ferð** [flʏχ·ferð] f. flyvende Fart. **-hani** [flʏ:χ(h)a·nɪ] m. vægelsindet, ustadigt Menneske. **-hraði** [flʏχ·(h)ϱa·ðɪ] m. flyvende Fart.

flugna blaðablómstur [flʏg·nablaðabloᵘm·sdøϱ] n. = **pungagras.** **-höfðingi** [-höv·ðiŋɟɪ, -höb·ð-] m. *(djöfullinn)* Belsebub, Djævelen.

flugnæmur. Tilf.: 2. *(hárbeittur)* overordentlig skarp: *Þig stingi f. fleinn* (Huld V. 27).

flugtök [flʏχ·tö·k] npl. Basken med Vingerne (EBenHafbl. 75).

flummur (-s, -ar) [flʏm:øϱ] m. (pop.) dygtig, driftig Mand: *hann er mesti f. að slá* (Skag.).

flumusaæði [flʏ:mosaai:ðɪ] l.: **flumúsaæði** [flʏ:musaai:ðɪ].

flusa (a) [flʏ:sa] vt. (Sl.) = **flysja.**

flutnings fær [flʏhdniŋsfai:r] a. som kan sættes (spec. færges) over: *áin var f.; það er ekki flutningsfært.* **-gjald** [-ɟal·t] n. Fragt.

flutningur 7. a. Ordet: Fremstillen — skal bortfalde. — Tilf.: 4. b. *(= ferja)* Færge: *far á flutningi*, jeg fór *ána á flutningi.*

1. **flæða.** Tilf.: 2. *(ær, sem fært er frá)* Moderfaar, hvis Lam borttages.

2. **flæða.** Tilf.: *það er farið að f.*, Havet er begyndt at stige.

flæðihætt [flai·ðɪhaiht] an. Fare for Oversvømmelse: *sker og hólmar við landið, og er þar f.* (MJSöguk. 62).

2. **flæsa.** Bet. udspile findes ogsaa udenfor pp.: *nasir kaldar fól út flæsir.*

flögra. Tilf.: *f. sjer* = *snikja*, betle, tigge (Arnf.).

flökku kind [flöhgoɦ̊ɪn·t] f. *(flökkukarl eða -kerling)* omflakkende Tigger el. Tiggerske. **-lýður** [-li:ðøϱ] m. = **flökkufólk.** **-maður** [-ma:ðøϱ] m. omvandrende Tigger.

flökta. (i) l.: **(i og a)** *flöktaði* (Þús.[3] IV. 246).

fóðra fje [foᵘð·rafjɛ:] n. coll. Faar, som tages til Fodring af en fremmed. **-skildagi** [-sɟɪl·daijɪ] n. = **eldaskildagi.**

fóðrun. Tilf.: 2. Foring.

fóðurgresi (-is) [foᵘ:ðørgrɛ:sɪ] n. = **fóðurgras.** **-síld** [-ϱ-sil·t] f. Sild, anvendt som Fodringsmiddel til Faar. **-skoðun** [-sgo:ðon] f. Eftersyn af Høbeholdningen.

fok harður [fo:k(h)ar·ðøϱ] a. stærkt hærdet. **-heldur** [-(h)ɛldøϱ] a. stormtæt. **-herða** [-(h)ɛrða] vt. hærde stærkt: *f. stál* (MStGAlv. II. 128).

2. **fokka.** (bruger ugenert) l.: (slaar om sig med).

fokregn [fo:grɛgv, fo:k-] n. Drivregn.

folald 1. Tilf.: *[illegible] folaldi, að bíða eftir mjer allan þennan tíma* (Breiðd.).

*__fólkvaldur__ [foᵘλ·gvaldøϱ, foᵘl·k-] m. Fyrste, Konge.

forar bleyta [fo:rarblɛi:da, -blɛi:ta] f. Mudder; Sump. **-dæla** [-dai:la] f. Ajlepumpe. **-efja** [-ɛv·ja] f. (Af.) = **forarleðja.** **-gryfja** [-grɪv·ja] f. Ajlekule. **-vilpa** [-vɪλ·ba, -vɪl·pa] f. Mudderpol.

for berast [for·be·rast] vi. gaa tabt (ved Ombæren): *skýrslan hefur forborist.* **-djarfa, -djerfa, djörfa.** Tilf.: **(a).** **-djörfun (-ar)** [-djorv-on] f. *([illegible])* Fordærvelse, Beskadigelse. **-dómur** [[illegible]] m. Fordom *([illegible])*. **-dæðumaður** [-daiðoma:ðøϱ] m. Troldmand. †**-fang** [foϱ·fauŋk] n. (jfr. ældre d. Forfang og t. verfangen) det at blive indviklet i n-t, Indviklen; Forvikling; Hindring; Overvældelse: *kónguririnn með f. | fékk mátið oflát* (StÓl. II. 48). **-gangshraðsamtal** [-gauŋs(h)ϱað·samta·l] n. forberettiget Iltelefonsamtale. ?**-hala (a)** [fo:ϱ(h)a·la] vt. med dat. tabe, gaa Glip af n-t: *jeg held jeg forhali [illegible]* (VSkaft.). **-ketill** [foϱ-ɟ̊ɛ·dɪdλ, -ɟ̊ɛ·t-] m. Forvarmer (Tilsk.). **-lag II.** Tilf.: *farðu nú að flýta fyrir forlögunum og koma þessu af* (Breiðd.). 1. **-láta.** Tilf.: *f. sig (= hverfa)*, forsvinde, fortage sig: *verkurinn vill ekki f. sig* (Vf.). **-lestur** [for·lɛsdøϱ] m. Diktat: *skrifa eftir forlestri.* **-mannavísur** [-manavi:søϱ]

fpl. Digt, indeholdende Opregning af Baadførerne i et Fiskevær. **-mælandi.** Tilf.: (pl. **-endur).**

fórnfýsi [fouʳ·dvfi·sɪ] f. indec. Offervillighed.

forn fræðafjelag. Tilf.: *Kgl. norræna fornfræðafjelagið*, Det kgl. nordiske Oldskriftselskab. **-kvæði** [for·dvkvai·ðɪ] f. gammelt Kvad, spec. om middelalderlige Folkeviser: *Íslenzk fornkvæði* (Bogtitel). **-letur** [-n-lɛ·doϱ, -lɛ·tøϱ] n. gammel Skrift. **-lyndur** [-lɪndøϱ] a. af antik Tænkemaade (Sindelag): *gamall og f. húskarl* (MJSöguk. 82). **-máll** [-maudλ] a. **fornyrtur. -mentastefna** [-mɛvdasdɛb·na, -mɛnta-] f. Humanisme. **-minjar** [-mɪnjaϱ] fpl. — **fornmenjar. -ritafjelag** [-rɪdafjɛ:laq, -rɪta-] n. Oldskriftselskab. **-sali** [-v-sa·lɪ] m. Antikvitetshandler. **-sniðinn** [-snɪ·ðɪn] a. dannet paa gammel Maade: *f. háttur hans nyrra* (EBenVog. 148).

for rjettur [for·jɛhdøϱ] m. = **forrjettindi. -saga** [-ϱ·-sa·qa] f. **1.** Forhistorie. — **2.** Fortidens Historie, Fortid: *Hvert frækorn af sannleik, sem forsagan ól, á fyrir sjer vöxt á komanda degi* (EBenHr. 1). **-sagnarmaður** [-sagnarma:ðøϱ] m. Opsynsmand: *f. við verk.* **-sending.** Betydningen **2.** forgæves Sendelse udgaar; Citatet passer til Bet. **1.** farefuld Sendelse. **-skona (a)** [-sgo·na, -sgoᵘ·na] vt. gaa Glip af: *f. tækifæri* (V. Skaft.); *(eyðileggja)* ødelægge (Mýr.). ° **-skotshlaup** [-sgotsλöy·p] n. Forspringsløb, Handicap. ° **-spyrna** [-sbɪ(r)dna] f. Forlagsmodstand (Tilsk.). **-svara.** Tilf.: *(ábyrgjast)* indestaa for: *jeg skal f., að hann getur það ekki.* **-sætisráðherra** [-saidɪsrau:þ(h)ɛra, -saitɪs] m. Premierminister, Förstеminister. **-sögn.** Tilf.: Diktat. **-söngvari.** Tilf.: ogs. [foϱ·söyŋgarɪ] (Sl.). **-veri (-a, -ar)** [-vɛ·rɪ] m. Forgænger. **-vígismenska** [-vijɪsmɛn·sga] f. Forfægtelse. **-víska** [-vɪsga] f. Forudvidenhed.

fossaköst [fos:akös·t] npl. Fossehvirvel (EBenHafbl. 72).

°**fóstur láð** [foᵘs·dørlau·ð] n. Fosterjord, Fædreland. °**-mold** [-mol·t] f. Fædreland. °**-stjarna** [-ϱ-sdjar·na, -sdjad·na] f. livsfostrende Stjærne, Solen (EBenHr. 134).

fóta brestur [foᵘ:dabrɛs·doϱ, foᵘ:ta-] m. (Af.) = **fótaskortur. -fjara** [-fja:ra] f. saa megen Ebbe, at man kan passere Forstranden tilfods (mods. *reiðfjara).* **-hluti** [-hλʏ:dɪ, -hλʏ:tɪ] m. Underdel, Underkrop med Ben (mods. *höfðahluti).*

fót langur [foᵘ:dlauŋgoϱ, foᵘ:t-] a. langbenet. **-stór** [-t-sdoᵘ·r] a. med store Fødder.

fótur. S. 215a L. 12 f. o.: velvokset l.: velvoksen. — S. 215a L. 43 f. o.: *kominn* l. *vera kominn*; — Tilf.. *fót fyrir fet* = *fet fyrir fet.*

fótviss [foᵘ:dvɪs·, foᵘ:t-] a. = **fótvís.**

2. **frá. II. 5.** B. fra Vogi l.: B. fra Vogur. — **III.** *út í frá*, tilf.: udadtil. **-bærlega** [frau:bairlɛ·qa] adv. overordentlig. **-fall.** Tilf.: *(frá trú)* Frafald. 2. **-farandi.** Tilf.: afgaaende. **-færnaleyti.** Tilf.: i Slutningen af Juni. **-för** [frau:fö·r] f. Bortrejse, Bortgang; Afgang; Fratræden. **-lag** Tilf. Ekspl.: *það er gott, lítið f. í þessari kind.* **-lega.** Tilf.: Liggen (Væren) borte fra n-t.

fram A. I. 1. Tilf.: *f. betur* = *framar.* — **A. II. 2.** Tilf.: *Borgarfjörður* har i denne Henseende samme Sprogbrug som Nordlandet. — **A. IV. a.** *f. undir það*, nær det, omtrent det l.: (saa) noget nær (det). — Tilf.: *setja fram undir (með e-ð)* = *fresta e-u*, udsætte n-t (Sl.). — **A. V.** Tilf.: *e-ð gengur f. og aftur fyrir e-m*, noget gaar op ad Stolpe ned ad Stolpe for en; *fara fram úr rúminu*, staa ud af Sengen; *fara fram úr*, komme foran, overgaa.

framan. Tilf. til **1.:** *framan á*, paa Sengekanten: *hann settist f. á hjá honum.*

framanundirlag [fra:manʏndɪrla:q] n. Stykke tört, tyndt, Grönsvær, der lægges ind under *klyfberi*, for at den ikke skal lude fremover.

framavegur [fra:mavɛ:qøϱ] m. Vej til Berömmelse.

fram betur [fram·bɛ·døϱ, -bɛ:toϱ] adv. = *framar*, se **fram. -dyr** [-dɪ·r] fpl. Yderdör, ogs. brugt om den nærmest Yderdören beliggende Del af Indgangen til en islandsk Bondegaard. **-fall 1.** Tilf.: el. Falden fremover. **-færinn** [-fai·rɪn] a. som forstaar at bane sig selv Vej, lade sig blive bemærket. **-færni** [-fai(r)dnɪ] f. indec. **1.** den Egenskab at være *framfærinn.* — ° **2.** Perfektibilitet. **-færslustofnun** [-faiϱslosdob·non] f. Forsörgelsesanstalt. **-halda** vi. l.: vt. med dat. **-haldssamur** [-hal(t)sa·moϱ] a. ihærdig. **†-hlaðinn** l.: **framhlaðinn. -hlæður** [-hλai·ðoϱ] a. ladet fortil: *framhlæð byssa.*

frami. Tilf.. 2. *(það að vera framar)* Frækhed.

fram koma. Tilf.: **4.** Opfyldelse: *f. draums, spádóms.* **-land** [-lant] n. den sydlige Bred af en Flod (mods. *útland)* (Árn.).

frammirúm [fram:iru:m] n. (Sl.) = **hálsrúm.**

frammistaða. Tilf.: **2.** Vedholdenhed, Tryglen: *Eptir langar frammistöður og ráðstafanir* (Nefnd I. 102).

fram orðnast (a) [fram·ordnast] vrefl.: *það er farið að f.* = *líða á dag*, Dagen hælder. **-sóknarmaður** skal staa efter **framsóknarflokkur. -sneitt** [-snɛiht] an. se *mark* (Afb.). **-tog** [-to·q] n. Tov i Forenden af et Næt. **-þykkur** [-þɪhgoϱ] a. tyk el. svær foran. **-þiljur** [-þɪljøϱ] fpl. Fordæk. **-úr.** Tilf.: *komast fram úr e-u*, komme igennem n-t (vanskeligt); *taka e-n f. el. f. úr skaftinu* = *húðskamma e-n*, skælde en Huden fuld. **-vaxinn** [-vaχsɪn] a. fremstaaende, udstaaende.

fransósa [fran·soᵘsa] a. indec. syfilitisk, lidende af Syfilis.

frá rekstur [frau·rɛχsdoϱ] m. Bortjagen. **-rækur** [-rai·goϱ, -rai·koϱ] a. = **framrækur. -sjeð** [-sjɛ·ð] adv.: *f. því*, bortset fra det (Árb. '21—'22, 78).

frat [fra:t] 1. og 3. p. sg. imp. ind. af **freta.**

frátöf [frau:tö·f] f. = **frátafir.**

frauðkendur [fröyð·ʂendoϱ] a. grødet.

fráríkjandi. Tilf.: **2.** = 1. *fráfarandi: sem ábrestur tekt fjósganganna ætlar f. að annast* (Sch.).

freðýsa [frɛ:ði·sa] f. frossen Kuller.

fremdar för [frɛm·dagö:r] f. æfefuld Rejse. **-laus** [-r-löy·s] a. uden Berömmelse.

fress. Tilf.: *(ljótur kvenmaður)* hæsligt Fruentimmer.

frethólkur. Tilf.: **2.** *(ljeleg byssa)* daarligt Gevær, Muskedonner (Sl.).

1. **fríða 1.** (ÞErl.) l.: (FJ. i Eimr. I. 123).

fríðendi. Tilf.: *heita e-m fríðendum*, love en Guld og grönne Skove.

friðkaup [frɪð·köy·p] n. det at tilkøbe sig Fred.

fríðkvendi. Tilf.: Skönhed.

friðvana [frɪð·va·na] a. hvileløs: *f. sál.*

frygð 2. Tilf.: Brynde.

frí geðja(ður). Tilf. *(djarfur, sem ekki lætur sér að fyrir brjósti brenna)* dristig. **-merkja** [fri:mɛϱǵa] vt. sætte Frimærke(r) paa, frigöre, frankere.

frýnast [fri:nast] vrefl.: *f. í e-ð*, stikke sin Næse i n-t.

frískur. Tilf.: **4.** fyrig: *f. hestur.*

frystimót [frɪs·dɪmoᵘ:t] n. Frysebosse.

°**frjáls mál** [frjaul·smau·l] npl. fri Tale. **-ræði** [-rai·ðɪ] n. Frihed.

frjetta burður [frjɛhdabʏr·ðoϱ] m. Udbredelse af Nyheder. **-lítið** [-li:dɪð, -li:tɪð] an. ikke meget nyt. **-pistill** [-pɪs·dɪdλ] m. Nyhedsbrev; Korrespondance, indsendt Artikel fra et Dagblads Korrespondent. **-saga** [-sa:qa] f. Sladderhistorie: *piltur freistaði hans með fréttasögu* (MJSöguk. 152). **-stofa** [-sdo:va] f. (Telegram-)Bureau.

frjó dögg [frjoᵘ:dök] f. befrugtende Dug. **-efni.** Godningsstoffer l.: Godningsstof(fer). **-leikur** [-lɛi·goϱ, -lɛi·koϱ] m. Frugtbarhed.

froðuburður [fro:ðøbʏr·ðøϱ] m. Sladder.

froðugur [fro:ðøqøϱ] a. skumbedækket.

froðu kendur [fro:ðøʂɛn·døϱ] a. skumartet, skumlignende. **-snakkur.** Tilf.: ° **3.** Skumslukker (Tilsk.).

frosta laus [fros·dalöy·s] a. uden Frost: *f. vetur.* **-tól** [-toᵘ:l] n. brostfældigt, daarligt Værktöj (ASkaft.). **-vetur.** 1918—19 l.: 1917—18.

frost harður (-s) [fros·t(h)ar·ðøϱ] **1.** *m. (móða á vötnum upp af vötnum miklum gaddi)* Taage over Søen med stærk Frost: *það er kominn f. í sjóinn* (Árn.). — **2.** som a. med stærk Frost: *hann er f. núna.* **-kolla** [-kodla] f. hueformet Isknude, dannet ved Dryp; — deraf overf. ussel Hue. **-pípa** [-pi·ba, -pi·pa] f. (Rang.) Istap. **-rigningur** [-rɪgniŋgoϱ] m. = **frostrigning.**

frugg [frʏk·] f. l.: **frugg** [frʏk·] n., 1. **frugga (-u)** [frʏg:a] f.

frum fórn [frʏm·foᵘrdv] f. förste Offer. **-gáfaður** [-gau·vaðøϱ] a. med en original (naturlig) Begavelse. **-korn** [-ko(r)dv] n. Atom: *örsmáir frumdrættir, ótal ósýnileg f. frá feðrum og mæðrum búa í blóði hverrar manneskju* (MJSöguk. 344). **-kristindómur** [-krɪsdɪndoᵘmøϱ] m., **-kristni** [-krɪs(d)nɪ] f. indec. Urkristendom. **-söfnuður** [-söbnoðoϱ] m. förste Menighed; spec. den förste Menighed i Jerusalem. **-öld** [frʏm:ölt] f. Urtid: *í . . . vaxtarsögu alls mannkynsins frá frumöldum veraldar* (MJSöguk. 37).

frunsuofinn [frʏn·soo:vɪn] a. vævet med Frynser: *frunsuofin sokkabönd.*

fruss (pl. ds.) [frʏs·] n. Spröjten, Spytten.

2. **frussa (-u, -ur)** [frʏs:a] f. **1.** for stort Klædningsstykke (med Bibet. af n-t klodset og uskönt), is. om Skotöj: *skelfilegar frussur ertu með á fótunum* (Sl.). — **2.** sjusket, plump Kvinde: *hún er óttaleg f.*

fræ. Tilf.: man skelner enkelte Steder paa Sl. mellem *fræ* af vildtvoksende Planter og *frag* af kultiverede Planter: *fífufræ*, men *rófufrag.*

fræða fjelag [frai:ðafjɛ:laq] n. videnskabeligt Selskab; is. *Hið íslenska f. í Kaupmannahöfn*, det isl. Litteratursamfund i Kbh.

fræði fóstra [frai:ðɪfoᵘs·dra] f. (Þús.[2] III, 11) = **fræðimóðir.** °**-kerfilegur** [-ʂɛrvɪlɛ:qoϱ] a. systematisk. **-rit** [-rɪ:t] n. belærende Skrift, videnskabeligt Skrift.

frægðarmaður [fraiq·ðarma·ðoϱ, fraig·ðar-] m. berömt Mand, Berömthed.

frændvíg [frain·dvi·q] n. Frændedrab.

fúafleyta. Tilf.: raadden Baad.

fugla. Tilf.: fange Fugle (i denne opr. Bet. alm. paa Vf. og Vestm.).

fúkyrðast [fu:gɪrðast, fu:k-] vrefl.: *f. við e-n*, overdænge en med Skældsord.

fúkyrtur [fu:gɪϱdoϱ, fu:k-] a. som anvender Skældsord.

Fúley [fu:lɛi·] f. npr.: *vera, liggja, standa í F.* = *vera með fýlu*, være gnaven.

fullboðlegur [fʏd·lboðlɛqoϱ] a. = **fullboðinn** 1.

fúllífur [ful:i·voϱ] a. liderlig, udsvævende.

full jetinn [fʏd·ljɛ·dɪn, -jɛ·t-] a. som har spist (ædt) sig mæt. **-mjólka** [-mjoᵘλga, -mjoᵘlka] a. indec. fuldt malkende (Árn.). **-nægja.** Tilf.: *f. dómi*, eksekvere en Dom. **-orðinn.** Tilf.: *(gamall)* gammel (Sl.); *spinna fullorðið*, spinde groft (Rang.). **-seldur** [-λ-sɛl·doϱ] a. solgt til fuld Pris, med Bibet. dyrt solgt. **-smár** [-smau·r] a. temmelig lille. **-sæla.** Tilf.: *f. fjár*, Rigdom og Overflod. **-tingja** [-tiŋǵa] vt. med dat. hjælpe.

fullur. Tilf. under **I. 1.:** ° **c.** massiv (Tilsk.). — **I. 1.:** fuldt Hus af Börn l.: Huset fuldt af Börn.

fúlmannlegur [ful·manlɛ·qoϱ] a. nederdrægtig, skurkagtig; adv. *-lega.*

fúlsa. Tilf.: vi. (Borg.) = *fúlna.*

fúltær [ful·tai·r] fpl. stinkende Tæer (Rang.).

fúlna. Tilf.: *f. niður*, raadne op.

funasnöggur [fʏ:nasnög:øϱ] a. *(fjarska snöggur)* overordentlig kort (Nl.).

fundapoki [fʏn·dapo:ǵɪ, -po:ʂɪ] m. = **orlofspoki.**

fundar bók [fʏn·darboᵘ:k] f. Mødeprotokol. **-hald** [-ϱ-(h)al·t] n. Afholdelse af et Møde. **-samþykt** [-sam·þɪχt] f. Resolution paa et Møde. **-skýrsla** [-sǵir·sla, -sǵis·la] f. Beretning om et Møde. **-sköp** [-sgö:p] npl. Forretningsorden (ved et Møde). **-stjóri.** Tilf.: Ordstyrer.

fund fíka [fʏn·dfi·ga, -fi·ka] vt. = **finnvíka. -víkka.** Tilf.: jfr. *finnvíka* (Tillæg).

fæðir. Tilf.: som giver Føde til en: *°varga f.* = *hermaður*, Kriger.

fægja. Tilf. efter imp. faiq·ðɪ el. faig·ðɪ.

fælibaukur [fai:lɪboy:goϱ, -boy:koϱ] m. Blikdaase, fyldt med smaa Sten, Som el. lign., som man rasler med for at skræmme Heste.

fær 2. b. hvem Døden kalder l.: den Døden kalder.

2. **færa.** Tilf.: *f. e-ð í frásögur*, berette om n-t. *það er ekki í frásögur færandi*, det er ikke noget at tale om; — *e-ð má til sanns vegar f.*, Overs. rettes til: n-t kan bringes i Overensstemmelse med Sandheden; *f. niður* (mat.), føre ned l.: trække ned. — Tilf.: = *flytja*, flytte: *f. hest* (Vf.).

Færeyingur (-s, -ar) [fai:rɛi·jiŋgoϱ] m. Færing.

1. **færi.** Tilf.: **3. b.** *(skutulfæri)* Harpunsnor. **-grindur** [fai:rɪgrɪn·doϱ] fpl. (VSkaft.) = **færikví.**

fætla (-u) [faihdla] f. (Hf.) = **fótaveiki.**

föðurfólk [fo:ðoϱfo·λ·k, -fo·l·k] n. Faders Familie: *föðurfólkið hitt.*

föl. Tilf.: Sneslør.

fölrauður. lyserød l.: blegrød.

fölva. Tilf.: **2.** blive bedækket med tynd Sne: *það hafði fölvað á fjöll.*

föru fólk [fö:røfo·λ·k, -fo·l·k] npl. Tiggere. **-piltur** [-pɪλ·doϱ] m. Tiggerdreng.

föstugur [fös·doqoϱ] a. ustadig: *föstug tíð* (Arnf.).

G

g. 7. smælter det sammen l.: smælter det i samme Ord sammen.

3. **gá.** Tilf. til **1.**: *þú gáðir seint að reiðast*, du har ventet for længe med at blive vred.

4. **gá.** 3. p. sg. rettes til: 3. p. sg.: *gár*, og i 3. p. pl.: *seggir gá til sinna kofa.*

gadda. Tilf.: *gaddaður*, besat med Pigge.

gadd blár [gat·blau·r] a. blaafrossen: *yfir gaddbláum skuggum* (EBen. Hr. 107). **-fjara** [-fja·ra] f. tilfrossen Forstrand (EBenVog. 146). **-storka** [-sdoϱga] f. Isskorpe (paa Sne).

gaddur III. 4. Tilf.: *(gróft og illa unnið band)* groft, daarlig forarbejdet Uldgarn (Gullbr.).

gafl. Tilf.: *ganga fyrir g.*, være til Alters (Strand.).

gaflatugga [gab·latʏg:a] f. en Hovisk, som stoppes ned ved Enden overst i en Tremmekasse.

gaflhlað. Tilf.: (Talem.) *ekkert nema kjafturinn og gaflhlaðið.*

gagaraskapur [ga:qarasga:boϱ, -sga·poϱ] m. (jfr. *gagur, gagara-gur*) Næsvished og Naragtighed.

gagg. Tilf.: ogsaa om enkelte Fugles Skrig, f. Eks. Svartbagens.

gagga. Tilf.: *(um suma fugla)* skrige (om enkelte Fugle).

gagl. Tilf.: **6.** *(fífl)* Taabe (Ið. V. 118).

gagn 1. a.: *það er g. í því* (iron.), det er nogen Nytte til! l.: det er til megen Nytte!

gagna. Tilf. under **2. b.:** göre drægtig.

gagn ger. Tilf.: n. *gagngert* = *rakleiðis.* **-kvæmilega** [gag·kvvaimɪlɛ·qa] adv. gensidigt. **-ólíkur** [-n-o·ligoϱ, -likoϱ] a. helt igennem forskellig, bundforskellig. **-rýning** [-ri·niŋk] f. = **gagnrýni.**

gagnsmunir 1. Tilf.: Brugsgenstande.

gágón [gau:go·n] n. (Árn.) = **gjágón.**

gagra. Tilf.: ogsaa som vi. — *gagrast.*

1. **gála.** Tilf.: **3. b.** *(kvenhákall)* Havkalens Hun (Eyf.).

gá lauslegur [gau:löyslɛ·qoϱ] a. = **gálaus. -leysingi** [-lɛi·siŋgɪ] m. uforsigtig el. tankeløs Person.

gálgi. Tilf.: **4.** *(strikblað, haft undir til þess að skrifa línurjett)* Stregepapir, brugt som Underlag for at kunne holde retlinjet Skrift. — **5.** (Skoleslang) Mærke til Angivelse af Fejl i skriftlige Arbejder: *þrístrikaður g.*, Brøler, Tredækker.

gallsprengdur. Tilf.: **2.** galdesprængt.

gálmurða (-u, -ur) [gaul·mʏrða] f. (Rang.) = **1. gálma.**

galta (a) [gaλ·da] vt.: *g. hey*, stakke Hø (i *galti*, s. d. O.).

gamalóra [ga:malo·ra] a. indec. som gaar i Barndom.

gamanlæti [ga:manlai:dɪ, -lai:tɪ] npl. Spilopper; Lystighed.

†**gamburlega** [gam·borlɛ:qa] a. overordentlig.

gandi (-a, -ar) [gan·dɪ] m. (Borg.) = **garmur.**

gandur. Tilf.: **4.** *(skeifunagli)* en Slags Hesteskosöm (Eyf.). — **5.** i Udtr.: *vatna (hestum, fje) á gandi*, vande Heste osv. ude i fri Luft.

1. **ganga.** Tilf. **1. a.:** *á göngu* = *gangandi*, til Fods; *fara á göngu* = *fara gangandi*, gaa tilfods (Vf.). — **8.** *verða milli gangna*, overses fra den ene Eftersøgning til den anden: *þessi kind fanst ekki fyr en í eftirleitinni, hún hefur orðið milli gangna*; ogs. overf.: *verða milli gangna með e-ð*, forsömme at faa n-t gjort i rette Tid; *vera á milli gangna*, være ubeskæftiget i Øjeblikket (efter at have afsluttet n-t, inden man faar begyndt paa n-t nyt) (Árn.).

2. **ganga.** Tilf.: *láta e-n g.*, spec. i Skolespr. om en Slags Spidsrod, idet en Person skal gaa mellem to Rækker, som kaster ham snart til den ene, snart til den anden Side; — *g. af*, tilf.: *það hefur gengið mikið af honum*, det er gaaet stærkt tilbage for ham; *hnífurinn gengur ekki f*, Kniven kan ikke stikkes ind; *gangast fyrir e-m*, opvarte en: *(um skipsjómfrú) ef kvenfólk siglir á milli landa ... þá gengst hún fyrir þeim* (EiÓlLf. 6); *það er farið að g. undan hjá mér*, det er begyndt at blive smaat med Madvarer hos mig; — *g. upp*, tilf.: ²) gaa op: *9 g. upp í 36.*

gangandi (a) [gaun·gandɪ] m. Fodsaa: *á gangandanum.*

gang búinn [gauŋ·kbu·ɪn] a. klar til Brug (Tilsk.). **-föt** [-fö·t] npl. Gangklæder. **-hlutur** [-(h)λʏ doϱ, -(h)λʏ·t-] m. bevægende Del: *g. vjelar* (Tilsk.).

gangnakind [gauŋ·naʂɪn·t] f. Faar, slagtet til Proviant for Folk, som skal ud at eftersøge Faar paa Bjærggræsgange.

gangskiftir [gauŋ·ksgɪftɪɹ] m. Gangskiftning [illegible] (Tilsk.).

gangur I. 3. Tilf. **e.** Time: *jeg kem einhvern tíma á níunda ganginum* (= *á níunda tímanum*) (ASkaft.). — **II. 3. a.** Efter *Guddu* tilf.: (G. gjorde et syndigt Spektakel).

ganski (-a) [gan·sgɪ] m. Spøg, Skæmt (Skaft.).

gantalegur. Tilf.: *þetta er ekki mjög gantalegt* = *þetta er ekki mjög slorlegt, fer ekki mjög illa*, dette er ikke til at kimse ad, gaar ikke saa daarligt (VSkaft.).

gantasneið [gav·dasnɛi:ð, gan·ta-] f. den yderste Skive af n-t (et Brød el. lign.).

gapa. Tilf.: inf. *gapa* som imper.: Ræk Armene op! Tilraab til den Mand af Besætningen, som skal modtage Masten, naar den fældes (Vestm.).

gaplegur. Tilf.: *(hlægilegur)* latterlig (Flatey).

gar (f. **gör**, n. **gart**) [ga:r, gö:r, gaϱ·t] a. **1.** *(víður, opinn)* vid, aaben: *beisliskengurinn er of gar* (VSkaft.) (mods. *krappur*). — **2.** = *garralegur* 2.

gáraber [gau:rabɛ:r] a. *(um vaðmál)* med for stærkt fremtrædende ophöjede Striber (jfr. *gári)* (Hún.).

garðaleppur [gar·ðalɛhbøϱ] m. (Vf.) = **barði** 3.

garðári [gar·ðau·rɪ] m. Kreatur, som springer ind paa indhegnede Steder og græsser der.

garðasnigill [gar·ðasn(ɪ)i:jɪdλ] m. (zool.) arion hortensis.

garðaspjör [gar·ðasbjö:r] f. (Af.) = **barði** 3.

garð ávöxtur [gar·ðauvöχ·sdøϱ] m. Haveprodukter, is. Roer og Kartofler. **-leggur** [-lɛg·oϱ] m. (Árn.) = **garðspotti. -maður** [-ma·ðøϱ] m. *(kominn í kirkjugarðinn)* begravet paa Kirkegaarden: *hann er nú orðinn g. í Haukadal.* **-nytjar** [-nɪ·djaϱ, -nɪ·tjaϱ] fpl. Haveprodukter. **-skýla** [-þ-sgi·la] f. Træstiver under Græstörvdækket paa en Hostak, for at holde det oppe, naar man er begyndt at give af Hoet (Hf.). **-spotti** [-sbohdɪ] m. Stykke Gærde el. Hegn. **-staur** [-sdöy·r] m. **1.** Hostiver. — **2.** Ledbom.

garganslegur [gar·ganslɛ·qoϱ] a. skrøbelig.

gári. Tilf.: **4.** *(óvandaður eða stór spónn)* stor el. klodset Ske (spec. af Horn el. Træ) (Árn., Borg.).

garna baggi [ga(r·)dnabaɡ:ɪ] m. = **lundabaggi. -bólga** [-bo·l·ga] f. (med.) Tarmbetændelse (enteritis).

garps legur [gaϱ·psleqoϱ] a. = **garplegur. -skapur** [-p-sgaboϱ, -sgap-] m. Kækhed, Dygtighed.

garri. Tilf. **3.:** barsk Person.

gas borinn [ga:sbo·rɪn] a. blandet med Gas. **-eyðsla** [-ɛiðsla] f. Forbrug af Gas.

gaskónast [gas·ko·nast] vrefl. stöje, larme, lave Hurlumhej (Þing.).

gasleki [ga:slɛ·ɡɪ, -lɛ·ʂɪ] m. Utæthed af Gasrör.

gaspurskind [gas·boϱsʂɪn·t] f. **1.** = *gasprari.* — **2.** (Skaft.) en fyrig Hest.

gasstó [ga:sdo·] f. Gasapparat.

1. **gata.** Tilf.: *(í baðstofum)* Mellemrummet mellem de to Sengerækker; Ordspr. *glöggur er sá, sem götuna sparar* kan ogs. forstaas: karrig er den, som ikke nænner at benytte Vejen.

gátlæti [gau:dlaidɪ, gau:tlaitɪ, gauhd-] npl. (Hf.) = **glens.**

gátt. Tilf.: pl. ogs. *gættir* [ɡaihdɪϱ] (Árn.).

gátta. Tilf.: *g. sig*, og refl. *gáttast: g. á e-u, e-m*, faa nok af n-t (en); — pp. *gáttaður*, ¹) som har faaet nok (af n-t); ²) forberedt (Af., Sch.).

gatisti (-a, -ar) [ga:dɪsdɪ, ga:t-] m. (i Skoleslang) Bommertmager.

gauða stikill, -stíri (-a, -ar) [göy:ðasdɪ:ɡɪdλ, -sdɪ:ʂɪdλ, -sdi:rɪ] m. Svækling; sølle Stakkel (VSkaft.).

gauðgötugur [göyð·gö·døqoϱ, -gö·t-] a. gennemhullet over det hele.

gauka (a) [göy:ga, göy:ka] vi. = **gaufa** 1.

gaukur. Tilf.: **2.** = *gaukuli.*

geð far [ɡɛð·fa·r] n. Sind, Karakter: *leið til ... jafnvægis í geðfari* (Alm. '24, 38). **-heimur** [-þ-hɛi·moϱ] m. Følelsernes Verden: *Geðheimar* (Bogtitel, C. W. Leadbeater, Æðri heimar I.). **-ljettir** [ɡɛð·ljɛhdɪϱ] m.: *gera e-ð e-m til geðljettis*, göre n-t for at berolige en. **-menni (-is,** pl. ds.) [-mɛn·ɪ] n. Temperamentsmenneske (MJSöguk. 244). **-stór** [-sdo·r] a. = **geðríkur.**

gefa. Tilf.: sup. ogs. *gefað* i enkelte Egne (Borg., Hnappad., Mýr.); — *„gefa!"* inf., anvendt som imp.: fir ned! (ved Fuglefangst). — Tilf. under **C. 3.:** *gefast á vald e-s*, give sig ind under ens Magt. — Tilf. i Ekspl.: *það gefur að skilja*, det er indlysende; *g. á* og abs. *gefa* — *g. vaðnum lengra niður*, fire Rebet længere ned (Vestm.); *g. eftir* (= *sleppa vindi úr seglinu)* lade Sejlet hænge slapt (Rang.); *g. niður* give (fire) ned (et Tov); *g. úr* (Rang.) = *g. eftir.*

gegla (di) [ɡɛg·la, ɡɛq·ldɪ] vt.: *g. sig*, forvrænge Ansigtet, göre Grimaser (Rang.).

gegna. Tilf.: imp. ogs. [ɡɛiŋ·dɪ].

1. **geifla.** Tilf. **3.:** Braadso.

2. **geifla 2.** Tilf. Ekspl.: *g. á e-u.*

geig laus [ɡɛiq·löys] a. uden Angst. **-vænn** [-vaidv] a. farlig, faretruende, frygtelig: *[illegible] geigvænum loghrönnum Heklu.*

†**geyja** l.: **geyja.** — Tilf.: ogs. **(a)** (ASkaft.).

geyma. Tilf.: *hafa góðan mann að g.*, være et godt Menneske.

geymir (-is el. (pop.) **-irs,** pl. **-ar)** [ɡɛi:mɪϱ] m. Beholder.

geimur 2. Tilf. efter *spyrja út um: (út í).*

geiplur. Tilf.: Titel paa gamle Rimer, samt paa Rimer af *Gísli Konráðsson* om Karlmagnus 12 Kæmpers Pralen.

geisla. Tilf.: **3.** (med.) behandle med Straaler: *eg er að láta hann G. lækni g. mig.* **-lækning** [ɡɛis·lalaihgniŋk] f. Straalebehandling. **-skoðun** [-sgo:ðon] f. radiologisk Undersøgelse. **-stofa** [-sdo:va] radiologisk Klinik.

geislun (-ar) [ɡɛis·lon] f. Bestraaling.

geit. Tilf.: gen. pl. *geitna.*

geitaskóf [ɡɛi:dasgo·:v] l.: [ɡɛi:dasgo·:v].

geitna hella [ɡɛihdnahɛd·la] f. fast Skurvmasse. **-hnoða** [-(h)vo·ða] n. *[illegible]* Garnnøgle, som vikles op uden

de sædv. Lag *(eikur)*. **-vinding** [vIn·diŋk] f. det at vinde Garn i eet, uden at der danner sig Lag *(eikur)*.

gengis gróði [ɟeiŋ·ɟIsgroᵘ:ðI] m. Kursfortjæneste. **-munur** [-mY:nøϱ] m. Kursdifference. **-skráning** [-sgrau:niŋk] f. Kursnotering.

2. **ger.** Tilf.: *þjer (honum osv.) eru gerari augun en maginn* *grædgin er meiri en magarúmið*, Graadigheden er større end Maven.

1. **gera.** Tilf.: abs. = *g. brauðkökur*, bage Brød. — Tilf. under Ekspl.: *g. að*, spec. om kirurgisk Behandling: *g. að sári*, forbinde et Saar osv.; *g. e-m aðvart um e-ð*, advare en om n-t, give en et Vink om n-t; *g. yfir (hús)*, tække et Hus; *g. yfir poka*, fastgöre et Trækbaand til Aabningen af en Sæk (Þing.); *g. e-m rangt til*, forurette en; *g. út á sig: túnið gerir út á sig*, det nyslaaede Græs er saa rigeligt, at det dækker hele Tunet (jfr. *síbreiða)* og ikke behøver at rives sammen til *flekkir* (Af., ASkaft.); *g. vel við e-n = láta sjer farast vel við e-n, g. vel til e-s.*

2. **gerð.** (Ordspr.) *lengi býr að fyrstu g.*, den förste Gæring kan længe spores.

gerðar bragur [ɟer·ðarbra:qøϱ] m. anselig, statelig Fremtræden: *það er einhver g. að þeim manni.* **-legur.** Tilf.: ogs. [ɟar·ðarlε·qøϱ] (Borg.). **-þokki** [-þohɟI] m. yndefuld Statelighed.

gerja (a) [ɟer·ja] vi. dykke (om Fugle).

gerra. Tilf.: **3.** *(vestanvindur)* vestlig Vind; jfr. *garri, gerringur* (Njarðvík).

gersemi. Tilf.: pl. **-ar.**

^c **gervi hár.** Tilf.: forlorent Haar. **-láflötur** [ɟer·vIlau:flödoϱ, -flötoϱ] m. kunstig Horisont.

gesta borð [ɟes·dabor·ð] n. *burðarborð* (Tillæg ... i b...). **-gleiður** [-glεi:ðøϱ] a. oprömt overfor sine Gæster. **-siður** [-sI:ðøϱ] m. ‹Gæsteskik›, høflig Optræden: *hafa á sjer gestasið* (Af.): *hafðu nú ekki á þjer neinn gestasið* (lad nu være at spille fremmed), *heldur vertu bara eins og þú værir heima hjá þjer.*

gestgóður [ɟes·tgoᵘ·ðøϱ] a. (VSkaft.) = **gestrisinn.**

2. **geta.** Tilf. under **A. I. 3.**: *það gat skeð* (med Tryk paa *gat)*: vidste jeg ikke nok. — **A. I. 5.**: *láta sjer getið að e-u*, synes godt om n-t. — **B. II. 2.**: *hans er að góðu (illu) getið*, han faar god (daarlig) Omtale.

getnaðarverja [ɟehdnaðarver·ja] f. Præservativ.

getulítill [ɟε:døli:dIdλ, ɟε:tøli:tIdλ] a. vanmægtig; uformuende.

†**gífur (-urs,** pl. ds.) [ɟi:vøϱ] n. Jættekvinde.

gil. Tilf.: gen. pl. **gilja.** — Tilf.: spec. Bæk (i en Bjærgkløft): *gilin og lækirnir fossa af brún* (JTh.). **-barmur** [ɟIl·barmøϱ] m. = **gilbrún.**

1. **gilding.** Tilf. under **1. b.**: (jfr. *taka gilt)* Antagelse, Godkendelse (af en Vares Kvalitet); Klassifikation efter Kvalitet: *g. á prjónlesi, fiski; undirkaupmönnum var ætlað að meta og skoða íslenzkar afurðir, sem lagðar voru inn í kaupstaðinn, og sjá um „gilding" á þeim, eða með öðrum orðum skera úr því hvað af fiskinum, ... prjónlesinu o. s. frv. væri góð og gild vara eftir kaupsetningunni, ... sem á um verð á hinu* (JAðEin. 306—307).

gildingur (-s, -ar) [ɟIl·diŋgøϱ] m. (Strand.) = 2. **gilding** 1. b.

Gylfa ginning [ɟIl·vaɟIn:iŋk] f. Gylves Forblændelse, Benævnelse paa det förste Afsnit af Snorres Edda. **-straumur** l.: ^c **gylfastraumur.**

gilflötur [ɟIl·flö·døϱ, -flö·tøϱ] m. græsbevokset Flade i el. foran en Kløft (Borg.).

gimbrahrútur [ɟIm·brahoᵘ:døϱ, -hoᵘ:tøϱ] m. Væder, som særlig avler Gimmerlam (Skaft.).

gimbrarlamb [ɟIm·brarlam·p] n. **1.** = *gimbur.* — **2.** et vintergammelt Hunfaars Lam.

gimburskel. Tilf.: disse Muslinger anvendes ofte af islandske Börn i deres Lege til at forestille Faar.

gimla (-u, -ur) [ɟIm·la] f. Dim. af *gimburlamb* (Rang.).

°**ginnungaheimur** [ɟIn:uŋgahεi:møϱ] m. den uformelige Verden, Kaos: *en gjöra strandhögg á ginnungaheiminn ... er grundvallað til ... hjer á jörð* (EBenVog. 131).

gyrða. Tilf.: pp. †*gyrður*, omgjordet.

girði. gyrði skal udgaa. — Tilf.: **2.** Gærde el. Materiale til et saadant.

gis. Revnen l.: *(op)* Revne, Aabning; *(það að gisna)* Revnen.

gisja (a) [ɟI:sja] vt. spærre, spatiere.

gjáaður [ɟau:aðøϱ] a. (pop.) beruset (Árn.).

gjaf feldur. Tilf. Ekspl.: *g. vetur.* **-sár** [ɟaf·sau·r] a. som angrer sine Gaver. **-sókn.** Overs. rettes til: fri Proces (til Søgsmaal). **-tefli** [-tεblI] n. Skak med Forgave. **-vörn.** Overs. rettes til: fri Proces (til Forsvar).

gjágóna [ɟau:goᵘ·na] vi. kaste Øjnene til alle Sider.

gjald. Tilf. under **1.**: *hann lagði g. á borgina*, han paalagde Byen en Pengeydelse. **-sár** [-sau·r] a. ærgerlig ved at betale. **-skifti** [-sɟIfdI] npl. Opgör af Pengesager (EBenHafbl. 37).

gjálfrari (-a, -ar) [ɟaul·vrarI] m. Vrövlehoved.

gjálfri. Tilf.: (pop.) Lystighed og Lege i Klofterne *(gjár)* paa *Þingvellir.*

gjálfislegur [ɟau:lIvIslε:qøϱ] a. letsindig af Udseende.

gjálpra (-u,-ur) [ɟauλ·bra,ɟaul·pra] f. svag Brænding, lidt urolig So (Rang.).

gjalt. Tilf.: i Nutidssprog ogs.: *verða að gjalti*, blive helt forfjamsket, ydmyg el. betuttet.

gjánalæti [ɟau:nalai:dI, -lai:tI] npl. (Vf.) = **kjánalæti.**

gjánarí [ɟaunari] n. (Vf.) = **kjánaskapur.**

gjánaskapur [ɟau:nasga·boϱ, -sga·poϱ] m. = **gjánalæti.**

gjánast (a) [ɟau:nast] vrefl. *(hafa ólæti í frammi)* stöje og opføre sig tosset (Vf.).

gjáni. Tilf.: *(gáskafullur maður)* stöjende, overgivent Menneske; *(kjáni)* Nar (Vf.).

gjánæði [ɟau:nai·ðI] n. (Arnf.) = **gjánaskapur.**

gjarðarsili [ɟar·ðagsI:lI] m. Ekstrastrop paa en Bylt: *g. er gerður til þess, að sílasíðari verði baggi en ella. bandi er brugðið í fremri gat hagldanna og haft fyrir síla, látið á klakkinn eða brugðið hönk um síla reipsins.*

gjarnaðarlega [ɟar·dnaðarlε:qa, ɟad·n-] adv. sædvanlig, som oftest.

gjárífur [ɟau:ri·vøϱ] a. (ASkaft.) = **geltinn.**

gjóninn [ɟoᵘ:nIn] a. raa og stormfuld.

1. **gjósta.** Tilf.: *(þrengsli milli hæða)* snævert Pas.

gjöf. Tilf.: *(geil í heyi, sem verið er að gefa úr)* (i en Hølade) Aabning i en Høstak, som man er begyndt at bruge af (Langanes).

gjögur. Tilf.: Given efter, Slaphed: *var jeg á því hlessa, að á honum* (ɔ: *símaþræðinum) var mjög lítill g. eða slaki* (EiÓlLf. 37).

gjörvulegur [ɟör·vølε·qøϱ] a. = **gervilegur.**

gjörþrota [ɟöϱ·þro·da, -þro·ta] a.: *g. að vistum*, udgaaet for Fødemidler.

glaðbeittur [glað·bεihdøϱ] a. = **glaðlegur.**

1. **glaður.** Kenning l.: digterisk Benævnelse el. Del af en Kenning.

gláma. Tilf.: *(glatt en skammvint sólskin)* klart, men kortvarigt Solskin.

glan. Tilf.: **3.** delvis Opklaring af Luften: *dagmálaglan.*

glap ráð [gla:brau·ð, gla:p-] n. = **glapræði** 1. **-sýni** [-p-si·nI] f. indec. Svagsynethed.

^c **glasalás** [gla:salau:s] m. Vandstandshane (Tilsk.).

gleðitómur [glε:ðItoᵘ:møϱ] a. = **gleðivana.**

1. **gleðja (-u)** [glεð·ja] f. = **glaðningur** 1.

gleidd. Tilf.: *(það að vera mikill á lofti)* Friskfyragtighed, Vigtighed.

gleiðyrtur [glεi:ðIϱdøϱ] a. pralende, skrydende.

gleiðrifa [glεið·rI·va] f. som taler og ler overgivent og friskfyragtigt.

gleiðsa [glεið·sa] a. indec. (Árn.) = **gliðsa.**

gleiður. Tilf.: bred; (om Tryk) spærret: *gleitt letur.*

gleiðver [glεið·vε·r] n. Underlag, som lægges paa Hesteryggen i Stedet for Sadel, for Kvinder, der rider paa mandfolkevis.

gleymigjarn [glεi:mIɟar·dn, -ɟad·n] a. i Forb.: *e-m er gleymigjarnt*, en er tilböjelig til at glemme.

gleypumál. Overs. rettes til — **fíflamál** (Tillæg).

2. **glenna.** Tilf.: *g. sundur*, udspile.

glepsinn [glεf·sIn] a. = **glepsgjarn.**

gleraugna glámur [glε:röygnaglau:møϱ] m., **-gláni** [-glau:nI] m. (komisk Betegnelse for en) Person, som gaar med Briller.

gler eygður. Tilf.: **2.** bebrillet: *g. með harðan hatt.* **-lest** [glεr·lεst] f. egl. ‹Glaslast› ɔ: Tog med skrøbelige Varer: *Eftir slysalausan flutning með alla glerlestina (ɔ: börn) landveg til Reykjavíkur* (MJ. Soguk. 351).

^c **-skjól** [glεϱ·sɟoᵘ·l] n. Beskyttelsesglas (Tilsk.).

gletnisfullur [glεhdnIsfYd·løϱ] a. skælmsk.

gliðna. Tilf.: **2.** revne, gaa løs.

glyðrulegur. Tilf.: *(um börn)* (Langanes) = *flírulegur*; *(um menn)* (Axarf.) = *þægilegur.*

1. **glýja 3.** Törrevejr l.: Törvejr. Ligeledes under **glýjudagur.**

glimta. (a) l.: **(a og i).**

glingursskytta [gliŋ·gøϱsɟIhda] f. Skytte, som skyder for Morskab, Söndagsjæger› (EBenHr. 44).

glypja. Tilf.: *(laust prjón)* løsstrikket Töj.

glýra (-u, -ur) [gli:ra] f. is. i pl. *glýrur* (jfr. 1. *glýja* 1.) Blændelse: *í glýrur í augun.*

glysmælgi [glI:smailɟI] f. Sledskhed, sledsk Tale.

glit 3. Tilf.: *ofinn í glit = glitofinn.* °**-meiður** [glI:dmεi·ðøϱ, -glI:t-] m. pragtfuldt Træ (ibid. 46). **-sjá** [-t-sjau·] f. straalende Skue: *Ein g. er hafið* (EBenVog. 106). **-stafaður** [-sda·vaðøϱ] a. med glinsende, straalende Striber.

1. **gljá.** Tilf. **2. b.**: (VSkaft., Rang.) = *glæta* 1. b. **-brenna** [gljau:brεn·a] vt. lakere. **-skór** [-sgoᵘ·r] m. lakeret Stövle el. Sko, Laksko.

gljúfrahlaup [gljuv·rahλöy:p] n. rivende Ström ud fra en Kloft.

glóðarnet [gloᵘ:ðarnε:t] n. Glodenæt.

glódeigja [gloᵘ:dεi·ja] vt. udgløde, adoucere (om Metal) (Tilsk.).

^c **glóð fluga** [gloᵘð·flY·qa] f. Ildflue, St. Hansorm (lampyris noctiluca).

^c **-hol** [gloᵘ:þ(h)o·l] n. Fyrkanal (Tilsk.).

°**glófahönd** [gloᵘ:vahön·t] f. behandsket Haand (EBenHafbl. 117).

glóföxöttur skal staa efter **glófi.**

gló hitna [gloᵘhIhdna] vi. blive glødende (Tilsk.). ^c **-lampi** [-laṃbI, -lampI] m. Glodelampe (Tilsk.).

glomma (a) [glom:a] vi. buldre, stöje: *það glommar í honum.*

glónalegur [gloᵘ:nalε·qøϱ] a. (Af.) = **glossalegur.**

2. **glopra 1. b.** Tilf. efter *út:* (el. *fram).*

glopru kendur [glo:broɡ̊en·døϱ, glo:prø-] a. = **gloprulegur. -legur.** Tilf.: **2.** løst forbundet (f. Eks. om Hø, Strikning): *gloprulegt hey*; ogs. overf. *gloprulег ræða.*

2. **glóra.** Tilf.: i Sømandssprog siges, naar Fisk trækkes op den ene efter den anden: *einn „glórir"*, *annar „fer að heiman"*; *„andinn er úti"*, *„andinn* (el. *punkturinn) og prikið" — „strollan": orð þessi eru höfð í sjómannamáli, þegar fiskur kemur á lóð eða í net.*

glossa legur [glos:alε·qøϱ] a. skrigende (om Farver) (Arnf.). **-steinn** [-sdeid·v] m. en Slags Opal (Andv. XXI. 21).

glotta. Tilf.: *g. að e-u*, grine ad n-t.

glottaralegur. Tilf.: (om Vejret) *hann er g. = það er allra veðra von*, man kan vente al Slags Vejr (Árn.).

glugga karmur [glYɟ·gakar·møϱ] m. Vindueskarm. **-sproti.** Vindueskarm l.: Vinduessprosse. **-tótt** l.: **gluggatóft, -tótt.** Overs. rettes til: Vinduesfordybning (indvendig el. udvendig). **-umgjörð** [-Ym·ɟörð] f. Vinduesindfatning.

glumur (-urs) [glY:møϱ] n. Larm, Rabalder.

glúpleitur [glu:blεi·døϱ, glu:plεi·tøϱ] a. sörgmodig af Udseende.

glúpna 1. *hlýnaði glúpnaði* l.: *hlýnaði, glúpnaði.*

glutrunarsemi [glY:drønaɡsɛ:mɪ, glY:t-] f. indec. Ødselhed; Uagtsomhed.

glæðilegur 1. Overs. skal lyde: stadig blussende, varmende (gr. ...).

glæfa (-u, -ur) [glai:va] f. kortvarigt Solskin i Regnvejr (Rang.).

glæfra (-u) [glaiv·ra] f. (Skaft.) = **glæfa.**

glæfraráð [glaiv·rarau:ð] n. dumdristigt Foretagende el. Raad.

glænga (a) [glaiŋ·ga] vi. kokettere, flirte: *g. við stúlku* (Sl.).

glæpafullur [glai:bafYd·løɡ, glai:pa-] a. forbrydersk.

glæsi bringa. Tilf.: spec. *(hvítt brjóst)* hvidt Skjortebryst (Af.). ***-rann** [glai:sIran·] n. pragtfuldt Hus el. Bygning (AGHul. 11).

glöggeygur [glög:ei·qøɡ] a. skarpsynet (EBenVog. 10).

glöggva. Tilf.: *g. e-ð fyrir sjer* = *g. sig á e-u.*

glöp. Tilf.: *gjöra g.*, narre, føre bag Lyset (jfr. Klopst. VI. 225).

gnýja. Tilf.: *g. á e-m*, stadig overhænge en med Anmodninger el. Bönner (is. om Penge) (Strand.).

gnolla (di) [gnod·la, gnol·dɪ] vi. *(nolla, nötra)* gyse, skælve af Kulde.

gnorhnús [gno:ɹ(h)vu·s] n. *(vandlæti, of mikið hreinlæti)* overdreven Renlighed el. Pertentlighed (Hf.).

gnæpa (ti) [gnai:ba, gnai:pa, gnaif·dɪ] vi. (Arnf.) = **gnæfa.**

goðadrykkur [go:ðadrɪhgoɡ] m. Gudedrik, Nektar.

goðamatur [go:ðama:døɡ, -ma:tøɡ] m. Ambrosia.

góð feldur. Tilf.: godmodig: *hún var ... góðfeld og glaðsinna* (MJ. Söguk. 52). **-kynja** [goᵘð·ȿɪnja] a. indec. godartet: *g. veikindi.* **-ment** [-mɛnt, -m:nt] an. se **fámennur. -templar(i)** [-tɛmblaɡ, -tɛmplaɡ, -arɪ] m. Good-Templar.

góður. Tilf.: *g. af e-u*, (pop.) kry, stolt af (over) n-t: *hann er g. af hestinum;* — *g. með*, mest tilböjelig til: *jeg er g. með að fara burt um jólin*, — *það er farið fyrir gott* (Af.) (= *orðið að engu)*, det er væk helt og holdent. — Tilf. under **III. d.:** ogs. i Udskælden: *þegiðu bara, góðasti, ef þú getur!*

1\. **gófla.** Tilf.: **3.** *(jórtur)* Gumlen. — **4.** = *ádrepa* 4.

gofra (a) [gov·ra] vi. (Barð.) = **hjakka** 1.

gogga. Tilf.: (Barð.) = *(hjakka* 1.)

goggur. Tilf. under **1.:** Medekrog af Jærn til Havkalfangst, med Træskaft, mods. *ífæra*, som er helt af Jærn. — **2.:** (pop.) *fá sjer í gogginn*, faa sig noget i Skrutten.

gol [go:l] n. = **gola.**

góla. Tilf.: *(um hunda)* hyle, tude (VSkaft.) jfr. *spangól.*

golauli [go:løy·lɪ] m. (Af.) = **golþorskur.**

goldóttur [gol·do·hdøɡ] a. (Þing.) = **mögóttur.**

gólf. Tilf.: **5.** (naut.) Dørk (Tilsk.). **-hærur** [goᵘl·f(h)ai·røɡ] fpl. (VSkaft.) = **garðaló. -skán** [goᵘl·(v)sgau·n] f. fast Lag af Snavs paa et Gulv (is. paa et Jordgulv).

gollur. Tilf.: *þú átt gollurinn úr honum* (jfr. *gollurshús* 2.), du har gjort dig mest værdig dertil (fortjænt til Pølsen som Ekstratraktement).

golubelgdur [go:løbɛl·(g)døɡ] a. oppustet; is. overf. opblæst.

góma (a) [goᵘ:ma] vt. (pop.) prygle, give en Dragt Prygl.

golmóóttur [gol·moᵘ·oᵘhdøɡ] a. (Þing.) = **golsóttur.**

gómbein. Tilf.: Ganeben.

2\. **gómskella.** klukke l.: smække med Tungen, slaa Smæld med Tungen.

gondóla (-u, -ur) [gon·doᵘ·la] f. = **gondóll.**

gonta (a) [gon·da, gon·ta] vi. arbejde langsomt, nole (Þing.).

gorgur (-s, -ar) [gor·goɡ] m. = **reiðsokkur.**

gorkæti [goɡ·ȿai·dɪ, -ȿai·tɪ] f. Frydeskrig over Aadsel: *g. í hrafni.*

gormugur [gor·møqøɡ] a. mudret, grumset: *gormugt vatn.*

gortsamur [goɡ·tsamoɡ] a. tilböjelig til Praleri.

goska (a) [gos·ga] t. narre, spille et Puds: *kindin goskaði mig* (Sl.).

got. Tilf.: **5.** *(óverulegur burður)* vantrevent, nyfødt Lam.

gotast (a) [go:dast, go:tast] vrefl. blive tilsmudset el. affarvet *(upplitað).*

gotlingur (-s, -ar) [gohdliŋgoɡ] m. (Af.) = **síðgotungur.**

gotugat [go·døqa·t, go·tø-] n. (Vf.) = **gotrauf.**

grábíldóttur [grau:bildoᵘhdoɡ] a. (om Faar) med graa Pletter paa Kinderne.

grábuska. artimisia l.: artemisia.

gráðaböggull [grau:ðabög:ødʎ] m. egl. Bylt med skimlet Smör; is. i Udtr.: *jeg á nóg með mína gráðaböggla*, jeg har nok at göre med mine egne Sager.

graðhýungur [gra:þ(h)i·juŋgoɡ] m. det förste spirende Skæg hos en ung Mand, Dun (Skag.).

grádröfnóttur [grau:dröbnoᵘhdoɡ] a. graaspættet.

†gráður (-s) [grau:ðoɡ] m. Graadighed: *í girndar gráði* (HallgrPass.).

grafa. Tilf. under: **I. 1. a.:** *g. til vatns*, grave efter Vand. — **II.:** *g. eftir e-u*, søge at opspore n-t.

grafari. Tilf.: **2.** *(leturgrafari)* Gravør.

graflenda [grav·lɛnda] a. indec. (VSkaft.) = *sýldur í lend*, se 2. *sýla.*

grá geit [grau:ɟei·t] f. (Af.) = **gráni** 3. **-goð** [-go·ð] n. Mand, graa og gusten i Ansigtet. **-hríslóttur** [-hrisdo·hdoɡ] a. marmoreret: *Innan í veggirnir að innan voru allir gráhríslóttir* (EiÓlLf. 76).

grallari. Tilf.: **4.** *(hnjáskjól, kvenmanns nærbuxur)* kvindelige Underbenklæder (Árn.).

grá lodda [grau·lod·a] f. (Rang.) = **grápadda. -lundaður** [-lYndaðoɡ] a. = **grályndur. -magi.** = **rauðmagi** l.: = **grásleppa. -mata.** Efter *grámatar f*, tilf.: el. *á.* **-mygla.** Tilf.: Ramse, som fremsiges i en Leg, som tre efter hinanden. Ordene: *hvernig er að ... mygla, grámyglan þín, að skal vera fitið, sem fer hlýri, músin, sem mighr, kötturinn, sem (...) ... veiddið, sem fer hún undan*

3\. **granda.** sige l.: mælde.

grandgæfni [gran·tɡaibnɪ] f. indec. Omhu.

gráni 3. Raaddenhed l.: Raaddenskab.

grann bóndi [gran·boᵘndɪ] m. Nabo(bonde). **-kunnugur** [-kYn·øqoɡ] a.: *g. e-u*, nöje kendt med n-t; *g. e-m*, nöje bekendt med en. **-legur** [-lɛqøɡ] a. tynd, spinkel: *g. á vöxt.* **-leiki** [-lɛiɟɪ, -lɛiȿɪ] m. Tyndhed, Spinkelhed. **-þjóð** [-þjoᵘ·ð] f. Nabofolk.

granstæði. Tilf.: Skægbund.

grár. Tilf.: *sá grái*, Havkal(en), jfr. *gráni* (Fljót). — S. 268a L. 1 f. o. *rauðan* l.: *rauðan (belg).*

gras. Høfordringen indskrænkes l.: Høfodringen indskrænkes. — Tilf.: *losa bæ úr grasi*, slaa Tunet umiddelbart omkring Gaarden.

grasa. Tilf.: pp. *grasaður*, med Tilsætning af Urter.

grasa fles [gra:safle:s] f. Slette med islandsk Mos. **-hnefi** [-hvɛ:vɪ] m. en Haandfuld isl. Mos. **-kassi** [-kas:ɪ] m. Botaniserkasse. **-safn.** Tilf. Herbarium.

grá síða [grau:si·ða] f. (Kælenavn for en) Smörkiste. **-syrja** [-sɪrja] f. = **grágoð.**

grasleysa. Tilf.: ogs. — **grasleysi.**

grásleppa. Tilf.: **3.** *(vesalingur)* Stakkel, Svækling: *hvað hann var álitinn mikil g., ónýtur til allra átaka* (TFrÚtlagar 12).

grásleppukjaftur [grauslɛhbøȿaf·døɡ] m. (som Skældsord) = Møgkæft.

grasmeri. = **lótorfa** 1. l.: **lótorfa** 2.

grasneyti (-is) [gra·snei·dɪ, -nɛi·tɪ] n. (Strand.) = **grasnyt.**

grásteindur. Tilf.: *(grámálaður)* graamalet.

gras tekja [gra:stɛ·ɡa, -tɛ·ȿa] f. Græshøst. **-viðri.** Græsvækt l.: Græsvækst.

grát kast [grau:tkast] n. Grædeanfald. **-kippur** [-ȿɪhboɡ] m. Grædetrækning. **-samlegur** [-samlɛ·qoɡ] a. = **grátlegur. -samur** [-sa:moɡ] a. tilböjelig til Graad: *mér verður grátsamt nú um daga langa* (AGHul. 81).

grautar börkur [gröy:darbög·goɡ, gröy:tar-] m. Grødskorpe. **-halli** [-ɡ-(h)ad·lɪ] m. Grødelsker; opr. Personnavn fra den gl. Litteratur (Þáttur af Grautar-Halla). **-hrísla** [-a-hɡis·la] f. Riskost til Omröring i Grød. **-skán** [-ɡ-sgau:n] f. = **grautarbörkur. -sleikja** [-slɛi:ɟa, -slɛi:ȿa] f. = **grautarvella.**

grautruglaður [gröy:drYglaðoɡ, gröy:t-] a. sammenblandet til en Vælling: *alt er orðið grautruglað.*

grautur. Tilf.: **2. c.** *(grautarhaus)* Vrövlehoved, uklart tænkende Menneske: *hann er allra mesti g.*

grávitugur [grau:vɪ·døqoɡ, vɪ·t-] a. arrig (EiÓlLf. 26).

gredda (-u) [grɛd:a] f. Gejlhed, Brunst.

2\. **greiða.** Tilf. under **1. a.:** ogs. *g. til*, göre rede, göre i Stand: *g. til segl, g. til færi;* spec. *g. til* (ved Vævning), udrede Trændingen, naar den skal vindes op paa Væverbommen (Eyf.).

greiðasala. *greiðusölu* l.: *greiðasölu.*

greið farinn [greið·fa·rɪn] a. som man let kan rejse over. **-gengur.** Tilf.: ogs. = *greiðfær: hjer er ekki greiðgengt.*

greifynja [grɛi·vɪnja] f. = **greifafrú.**

greylið [grɛi:lɪ·ð] n. (egl. Hundeskare) Skare af vilde Dyr, Ulve, Ræve osv.): *skríður úr urðum g. grátt* (AGHul. 102).

greina. Tilf.: (gramm.) analysere.

greinaskil skal staa efter **greinaskifti.**

greindarleysi (-is) [grɛin·darlɛi·sɪ] n. Mangel paa Intelligens.

²**greinidós** [grɛi:nɪdoᵘ·s] f. Forgreningskasse (Tilsk.).

greining. Tilf.: (gramm.) Analyse.

1\. **greip. 2.** i Kortspil tilf.: (spec. i Mariage).

greipa. Tilf.: **2.** *(spenna greipar)* folde Hænder: *hvernig greipar þú?* hvorledes folder du Hænder? (ɔ: er det höjre eller venstre Tommelfinger, som ligger øverst? If. Folketroen viser dette, hvorvidt vedkommende er født Dag el. Nat, idet höjre Tommelfinger ligger øverst hos de førstnævnte).

greiparlúða. Tilf.: **2.** *(lúða, sem fyllir að eins greipina fyrir framan sporðinn)* Helleflynder, som lige foran Halen kan omfattes med Haanden (ÓDav. jfr. Huld III. 54).

greyta (ti) [grɛi·da, grɛi·ta, grɛihdɪ] vt. med dat. = *grýta, kasta*, kaste, slynge: *hann greytti fötunum í allar áttir.*

grennast . . . vrefl. l.: **grenna (ti)** [grɛn:a, grɛn·dɪ] vt. göre tyndere: *g. hrífuskaft;* — særl. refl. *grennast*, blive tyndere osv.

grenskolli [grɛn·sgodlɪ] m. Ræv (i sin Hule).

greppatrýni. -trɪ:nɪ l.: -tri:nɪ.

grettur [grɛhdoɡ] a. = **grettinn.**

grikkneska (-u) [grɪhgnɛska] f. = **gríska.**

2\. **grilla.** Tilf.: **3.** Puds: *gera e-m grillu* = *leika á e-n.*

grimmhugaður [grɪm·hY·qaðoɡ] a. med grusomt Sind.

Grímnir. Hejr l.: Hejre.

grímóttur [gri:moᵘhdoɡ] a. (Af., Skaft.) = **krímóttur.**

grind 1. e.: i en Faarefold l.: i en flyttelig Faarefold. — Tilf. under **2. b.:** = *beinagrind: Grindin fílsins var dálítið hæst* (EiÓlLf. 34). — **2. d.:** *(lítill sleði)* en Slags lille Slæde (Af.). — **2. e.:** Törv, rejst paa Kant til Törring (jfr. *grinda).*

grindsög [grɪn·tsö·q] f. Rammesav.

grynna. Tilf.: *um teð að g. á því góða* (jfr. *grunt á því góða*), se *grunnur*, Venskabet begynder at kølnes.

***gripfimur** [grɪ:pfɪ·moɡ] a. med smidige Fingre (EBenHafbl. 93).

Griplur [grɪhbløɡ] fpl. npr. = *Hrómundar rímur Gripssonar* (i »Fernir forníslenzkir rímnaflokkar«, udg. af Finnur Jónsson).

gripur. Tilf.: gen. sg. ogs. **-ar.**
grís. Tilf.: **2.** (Vf.) = *botnröng.*
1. **grisja.** Tilf. under **a.:** spec. Gaze.
grjela. Tilf.: *(mjó eða lítil skepna)* spædlemmet, spinkelt Menneske el. Dyr.
grjótmylja [grjoᵘ:dmɪlja, grjoᵘ:t-] vt. pukke: *grjótmulinn vegur.*
gróða fíkn [groᵘ:ðafihkv] f. Vindelyst. **-gjarn** [-ɡ̊ar·dv, -ɡ̊ad·v] a. vindelysten. **-hnykkur** [-hvɪhgøϱ] m. = **gróðabragð.**
gróðurfræðilegur [groᵘ:ðøϱfraɪ·ðɪlɛ·qøϱ] a. vedrörende Vækstlære.
?**grogg (-s)** [grok·] n. Grog.
groggaður [grog:aðøϱ] a. (pop.) beskænket.
1. **grotta.** Tilf.: *(lítið jarðfall)* lille Sænkning i Jordsmonnet (Rang.).
grottafúinn [grohdafu:ɪn] a. (EiÓlLf. 75) = **grautfúinn.**
1. **grubba (-u, -ur)** [grʏb:a] f. mørkt Vejr; Slud (Vf.).
grufla. Tilf. under **3.:** *g. út í e-ð,* gruble over n-t.
grúna (a) [gru:na] vi. (om Faar) faa ny Uld under den gamle: *það er farið að g. á sauðunum* (ASkaft.).
grunda. *grundaður,* grundet, tilf.: *grunduð skoðun, grunduð þekking.*
grunn færnislegur [grʏn·fairdnɪslɛ:qøϱ] a. som ser ud til at være overfladisk. **-geta** [-ŋ·-ɡ̊ɛ·da, -ɡ̊ɛ·ta] f. Glaskugle el. Træstykke, der fastgöres til den øverste Ende af en Line, naar den menes at have naaet Bunden, og staar lodret op og ned (Rang.).
2. **grunnur 2.** Tilf.: overfladisk.
grútar dallur [gru:dardad·løϱ, gru:t-] m. **1.** *(grútarílát)* Tranbeholder. — **2.** = *grútarháleistur.* **-skapur** [-ϱ-sga·bøϱ, -sga·pøϱ] m. Gnieragtighed.
grútlinur [gru:dlɪ·nøϱ, gru:t-] a. = **grútmáttlaus.**
grútur. Tilf.: *(ylgja á sjó)* urolig Sø (Af.).
græfa (-u, -ur) [grai:va] f. (Af.) = 1. **gróf** 1.
græn|dröfnóttur [grain·dröbnoᵘhdøϱ] a. grönplettet. **-gola.** Tilf. ppr. *grængolandi,* ogs. om Vejret: *g. stórhríð,* voldsom Snestorm. **-haus** [grai:v-(h)öʏ·s] m. = **græningi.** **-lappa** [grain·lahba] vi.: *(slá illa, toppótt)* slaa daarligt, saal. at der bliver Græstotter tilbage (Árn.).
gröftur. Tilf. under **2.:** ogs. om Udskæring i Træ.
° **gröfuskip** [grö:vøsɡ̊ɪ:p] n. Uddybningsfartöj (Tilsk.).
guð. Tilf.: *biddu g. um þig* (Af.) *biddu g. fyrir þjer;* — *grípa g. í fótinn,* benytte den gunstige Lejlighed; — Som Svar til *g. laun* siges ofte: *g. blessi þig.*
Guddi (-a, -ar) [gʏd:ɪ] m. npr. Dim. af **Guðjón.**
guðs|andagras [gvʏð·sandagra:s] n. (Breiðf.) = **fjandafæla** 1. **-lög** [-lö·q] npl. kanonisk Ret.
° **gúfa** [gu:va] f. (naut.) Sirene (Tilsk.).
gufu|dæla. Tilf.: Dampspröjte. **-þyngdarmælir.** Overs. skal lyde: Trykmaaler, Manometer.
gugta. Tilf.: *(tefja lengi)* dvæle længe et Sted.
gulasteinn skal staa foran **gulbjartur.**
gulbröndóttur [gʏl·bröndoᵘhdøϱ] a. gulstribet.
gulfur. Tilf.: **3.** *(e-ð gljúpt)* porøs Genstand.
gull hamra [gʏd·λ(h)amra] vt. med dat.: *g. e-u ofan í e-n,* faa en til at nyde n-t ved at smigre ham: *Þarna er hann að g. ofan í hann staupi og staupi* (EiÓlLf. 52). **-rósaður.** Tilf.: med Guldsirater: *Sumar kisturnar ... gullrósaðar* (ibid. 36). **-satt** [-λ-saht] an. fuldstændig sandt: *jeg segi þjer það g.* (: *það er hverju orði sannara).*
° **gulmálmur** [gʏl·maulmøϱ] m. Gulmetal (Tilsk.).
gúlóttur [gu:loᵘhdøϱ] a. (om Traad) som er for tyk paa flere Steder.
gúlpa. Tilf.: **3.** vt. med dat. og vi. *(tyggja fullum munni)* tygge med fuld Mund.
gulrófa. Kaalrabi, tilf.: Rutabaga; — napobrassica l.: rapifera.
gúlsopi. Efter Mundfuld tilf.: af en eller anden Vædske.
gulusótt [gʏ:løsoᵘht] f. Gulsot.
gura. Tilf.: **2.** (Eyf.) = *langvía.*
gustur. Tilf.: *taka af sjer gustinn,* hvile sig lidt, puste ud (om rejsende, som tyr ind i et Hus i stormfuldt Vejr) (Vf.).
gutlreið. **gutl** 4. l : **gutl** 5.
gutlusamt [gʏhdløsaμt, -samt] an. med hyppig Skvulpen: *Hann* (ɔ: *bollinn, skipið) smaug inn í þá* (ɔ: *sjóina), og hafði sig heldur snöggt upp úr þeim, og var þá heldur g. á dekkinu* (Bølgerne gik temmelig stærkt over Dækket) (EiÓlLf. 80).
Gutti. Efter **Guttormur** tilf.: og **Guðbrandur.**
Gvendarvatn [gvɛn·darvahtv] n. Vand fra en *Gvendarbrunnur* (s. d. O.).
gæða land [ɡ̊ai:ðalan·t] n. frugtbart Land. **-legur** [-lɛ·qøϱ] a. **1.** *(góðlegur)* som ser rar ud: *g. maður.* — **2.** *(um mjólkurpening)* som ser ud til at malke godt: *gæðaleg kýr.* — **3.** *(um land)* som ser frugtbar ud: *horfði á báðar hendur út um landið, og er það gæðalegt* (EiÓlLf. 37). **-maður.** Tilf.: ogs. om Kvinder: *hún er g.,* hun er et prægtigt Menneske.
1. **gæfa.** Tilf.: *færa sig úr gæfunni,* afføre sig Støvle, Benklæder og Strömpe paa det ene Ben, inden man begynder at afføre sig n-t paa det andet (anses for ulykkebringende).
2. **gæla.** Tilf.: ogs. refl.: *gælast við e-n* (Af.).
gæskusamlegur [ɡ̊ais·gøsam·lɛqøϱ] a. naadig, naaderig.
gæslumaður. Tilf.: Tilsynsmand; (i Good-Templarordenen) *g. ungtemplara,* Forstander for Ungdomsvirksomheden; *g. kosninga,* Valgleder.
gæta. Tilf.: som Forundringsudraab: *gætt' að!* nej se! (Vf.).
gætt 2. Efter Væggen tilf.: eller mellem Brædegavlen og Væggen.
göfugkvendi [gö:vøχkvɛn·dɪ] n. ædel Kvinde.
gögn [gög·v] pl. af 1. **gagn.**
göndla. Tilf.: refl. *göndlast* = *gösla* 1., 3.
göndull. Tilf.: *(jarðvöðull)* sjusket Person.
göngu járn [göyŋ·gøjaur·dv] npl. (Vf.) = *fjörskeflingar,* se **broddur** 3. **-lag.** Tilf.: Gangart, Gang: *það er auma göngulagið á þessu,* dette her gaar stadig sin skæve Gang (med Bibet. af Sendrægtighed).
gösla. Tilf.: (Af.) = *ösla;* — *g. e-u af,* jaske n-t af (ASkaft.).

H

2. **há.** Tilf. under **1.:** *(tún, sem búið er að slá og hirða)* ogs. om et Tun, efter at Høslætten er færdig og Høet bragt bort (Rang.).
7. **há (ði)** [hau:] vt.: *há sig e-m,* göre sig afhængig af en, underkaste sig en: *Jeg kættist með fáum og mærði menn, | sem múgadómi sig trauðla háðu* (EBenVog. 85).
háaltari skal staa efter **háaloft.**
háarifrildi [hau:arɪv·rɪldɪ] n. hæftigt Skænderi.
há átt [hau:auht] f. *(norðanátt)* Nordenvind. **-bogi** [-boi·jɪ] m. (naut.) Middagsmeridian. **-borð.** Tilf.: den øverste (fornemste) Ende af et langt Bord. **-bölvaður** [-bölvaðøϱ] a. «höjforbandet», Forstærkelse af *bölvaður.*
3. **háð (-s)** [hau:ð] n. *(2. einkunn)* som Eksamenskarakter: Haud, 2. Karakter.
há dagur [hau:da·qøϱ] m. höjlys Dag. **-degisflötur** [-dɛijɪsflö:døϱ, -flö:tøϱ] m. Meridianplan.
háðsamur [hauð·samøϱ] a. spottelysten.
haf II. Tilf.: **3.** *(vökvun, spónamatur)* Søbemad, jfr. *hafmatur* (Vf.).
hafa. Tilf.: *h. á,* hejse el. hale op i n-t: *h. á!* (inf. som imper.) hal op! (Raab fra den nedfirede i en Fugleklippe til Folkene oppe (Vestm.); *h. afturá (róa skipinu aftur á bak),* ro baglængs (Sl.); *h. frá (= ljetta til),* klare op (om Luften) (Árn., Rang.); *h. fram á* (el. *fram undir) (= róa áfram),* ro fremad (Rang.); *h. sig (allan) fram(mi),* göre Brug af alle sine Kræfter: *hans líka sem læknis hef ég aldrei þekt — þá er hann hafði sig allan fram* (MJSöguk. 173); *h. um að gera e-ð (= skorast undan að gera e-ð, afsegja e-ð),* afslaa at göre n-t (Vf.); *h. lítið við barn* (Hf.) = *fúlgra* (s. d. O.) *barni;* — *h. mikið við* (S. 286a, L. 40 f. o.) tilf.: *h. mikið við sig* (Af.) = *h. mikið um sig;* — *h. við,* tilf. til ¹): holde Trit med; ³) synge affekteret.
háfamaður [hau:vama:ðøϱ] m. Mand, som fanger Fugle med en 1. *háfur* 1. a. (Vestm.).
haf blik [hav·blɪ·k] n. Havblink. **-borð** [-borð] n. Havets Overflade (EBenHr. 25). **-halt** [ha:f(h)aλt] adv. henimod Havet. ° **-færni** [haf:airdnɪ] f. indec. Sødygtighed (Tilsk. 70).
Hafliðaskrá [hav·lɪðasgrau:] f. Udkast til en Lovbog fra Fristatstiden, redigeret under Opsyn af Hövdingen *Hafliði Másson* (i Løbet af Vinteren 1117—1118).
hafna I. Tilf.: **3.** vt. med acc. göre frugtsommelig: *h. konu* = *barna konu.*
hafsleði [haf·slɛ·ðɪ] m. tyk, söjleformet Sky, som staar op af Havet (Njarðvík).
haftsár [haf·tsau·r] a. (om Hest) saaret el. öm paa Forbenene efter Hilden.
1. **háfur 4.** Tilf.: *vera eins og framliðinn h.,* se ud som Døden fra Lybæk.
hafvolk [hav:oλk, hav:olk] n. Strabadser paa Havet.
haga samt [ha:qasaμt, -samt] an. med rigelige Græsgange. **-sælt** [-saiλt] an. l.: **-sæll** [-said·λ] a. — Tilf. Ekspl.: *h. dalur.*
hag fastur [haχ·fasdøϱ] a. = **hagspakur.** **-góður** [haq·goᵘ·ðøϱ] a. som udnyttes godt: *mjög haggott hey.* **-hentur** [ha:χ(h)ɛvdøϱ, -(h)ɛntøϱ] a. med flinkt Haandelag.
° **hágluggi** [hau:glʏɡ̊·ɪ] m. (naut.) Skylight (Tilsk.).
hagurbali [ha:qørba:lɪ] m. (Hf.) = **hagurbal.**
hag vanur. Tilf.: (overf.) *hann var orðinn h. á heimilinu,* han følte sig der som hjemme. **-venja.** Tilf.: *hagvenjast,* akklimatiseres: *skógurinn hagvenst* (EBenVog. 144).
hágöfgi [hau:gövɡ̊ɪ] f. indec. Ekscellence: *yðar h.*
hái (-a, -ar) [hau:ɪ] m. *(ás í spilum)* Es: *spaða háinn* osv. (Vf.).
hakalisti [ha:galɪs·dɪ, ha:ka-] m. Liste langs Randen af et klinkebygget Tag *(skarsúð),* hvor det møder Gavlen *(þil)* med Hager, som griber ind i og dækker Indskæringerne i Taget.
hákarla sókn 2. Tilf.: paa Vestlandet is. brugt om selve Krogen med tilhørende Kæde og Jærnlod, men derimod ikke om Snoren. **-tampur** [hau:kadlataμ·bøϱ, -tam·pøϱ] m. **I.** *(kaðall, sem hákarl er festur með við skip)* Tov, hvormed en Havkal fastgöres og slæbes. — **2.** *(kippa af dauðum hákarli bundnum við skipshlið)* Bundt af døde Havkaler, der slæbes af et Skib (Vf.).
hákynjaður [hau:§ɪnjaðøϱ] a. af höj Byrd, höjættet (EBenVog. 18).
2. **hákon (-ar, -ar)** [hau:kon] m. *(strokkur)* Kærne (StÓl. I. 69) (Bet. „*ketill*“ (Jón Sigurðsson) er sikkert ikke rigtig, hvad der kan ses af Digtets V. 22 og 30).
hákur (-s, -ar) [hau:gøϱ, hau:køϱ] m. **1.** graadigt Menneske el. Dyr (jfr. *mathákur).* — **2.** uforskammet Menneske, Flab: *h. í orðum* (jfr. *orðhákur).*
?**hala 2.** trække — Hale l.: trække hinanden op ved Halen.
hald. Tilf. under **I.:** *lúta í lægra haldi,* lide Nederlag. — **II. 3. a.:** *leita halds og trausts hjá e-m,* søge Bistand hos en.
2. **halda.** Tilf. under **A. I. 1. a.:** abs. (Grímsey) = *h. festinni kyrri (fyrir sigamann),* holde Tovet roligt (naar en Mand fires ned i et Fuglebjærg). — **A. IV.:** (naut.) *haldin stefna,* beholden Kurs. — Tilf. til Ekspl.: *h. barni,* holde et Barn frem; *h. e-m fram:* ¹) anbefale en: *h. manni fram til embættis;* ²) protegere en: *ráðherra hjelt flokksmönnum sínum mjög fram við embættaveitingar.* — **A. II. a.** Ekspl.: *þessi föt h. illa* bör overføres til **A. II. b.** — **B. III. 5.:** gode Raad til l.: gode Raad for.
hald gæði [hal·tɡ̊ai·ðɪ] npl. Holdbarhed. **-illur** [-d-ɪdløϱ, -idløϱ] a. ikke holdbar, som hurtig slides op. **-rim** [-rɪ·m] f. den øverste Sidetremme i en *laupur* (s. d. O.).

háleistur. Tilf.: [-lɪsdøǫ].

hálf genginn 1. *klukkan er hálfgengin fimm* l.: *klukkan er hálfgengin (til) fimm.* **-rými (-is,** pl. ds.) [haul·vri·mɪ] n. halvt Rum (i en Baad): *voru tvær þóftur í hverju rúmi og þóftustæði hvert kallað h.* (LFR. VI. 139). **-skeri** [-f-sɡ̊ɛ·rɪ] m. = **tvískeri. -sviðinn.** Tilf.: branket.

hálftaf [hauʎ·da·v] n. se **mark** (Afb.).

hálftíræður 1. *(90 ára)* l.: *(95 ára).*

hálfur I. 1. a. være det halve l.: være (fæstet) det halve. — **I. 2.** (en halv Kop Kaffe) l.: (en lille Kop Kaffe). — Tilf.: **3.** (Rvk.) = *hálffullur*, temmelig beskænket.

hali I. 2. Tilf.: *hafa ekki þungum hala að veifa (= hafa ekki fyrir mörgum að sjá, hafa ekki þungt heimili),* ikke have mange Munde at forsörge; *hafa þungan hala,* have skæbnesvangre Følger.

háliðagras [hau:lɪðagra:s] n. Eng-Rævehale (alopecurums pratensis).

° **hallastuðull** [had·lasdʏ:ðødʎ] m. (naut.) Krængningskoefficient.

Hall dór. Tilf.: **2.** = *dvergur* 2. **-gerður.** Tilf.: *láta hana Hallgerði halda í með sjer (= spara, tíma ekki),* spare, være karrig.

hálsa (a) [haul·sa] vt. ikke afslutte, lade n-t ufuldendt: *h. setningu.*

háls band. Tilf.: spec. Bidsel, der tages ud af Hestens Mund og lægges om dens Hals: *það er varasamt að hafa hestinn í hálsbandi, nema hnýtt sje að.* **-smátt** [haul·smauht] f. Halsaabning (paa et Klædningsstykke).

haltran (-ar) [haʎ·dran] f. Hinken.

háma. Tilf.: vi. *h. upp,* (om Vejret) klare op (kortvarig): *hann hefur rignt mikið í morgun, en nú ætlar hann eitthvað að h. upp, held jeg* (Árn.).

hámarka [hau:maɡ̊a] vt. mærke Faarenes Øren saal., at man kun bortskærer ganske lidt af el. gör et mindre Indsnit i Ørets Overdel (mods. *lágmarka).*

Hamborgaralin. Tilf.: den isl. *H.* var = 57,064 cm.

hamingjusamlegur [ha:miŋɡ̊øsam·lɛqøǫ] a. som er el. ser ud til at blive lykkelig, lykkebringende.

1. **hamla.** Tilf. under **3. b.:** (naut.) Pal (Tilsk.).

2. **hamla 1. b.** Tilf.: *h. á hjá e-m,* hjælpe en under Roningen (idet man sætter sig foran ham og vender mod ham). — **3. b.** Tilf. efter magte: hamle op imod.

hamra. hakke l.: hamre, hakke.

hams I. Tilf.: **3.** coll. (Þing.) = *hamsar* II. 2.

hamur I. Tilf.: **3.** *(hvelja á grásleppu)* Stenbiderens Skind (Húsavík).

hanana [ha·na·na:] adv. (Af.) = **hananú.**

handan. Tilf.: *að h.* (Eyf.) = *h. yfir.*

handari. Tilf.: *Gallía hin h.*, Gallia ulterior.

handar lag [han·darla:q] n. Haandelav. ***-mjöll.** Guld l.: Sølv. **-tak** [-ǫ-ta:k] n., **-vik** [-r-vɪ:k] n. = **handtak** 1. b.

hand berg [han·tbɛrk] n. Haandbalde. **-breiður** [-brei·ðøǫ] a. bredhændet. **-börur** [-bö·røǫ] fpl. Bærebør. **-fanga** [-fauŋga] vt. = *handstyrkja: h. sig upp í bjargið.* **-feldur** [-feldøǫ] a. som man ikke kan slippe Haanden af: *drengurinn er h.* (Sl.). **-iðnanemi** [-ɪðnanɛ:mɪ] m. Haandværkerlærling. **-kló.** Overs. skal lyde: lille, løs Skruestikke, Filklo. **-krikafýla.** Svedelugt l.: Svedlugt. **-lama.** Tilf.: som ikke kan bruge Haanden paa Grund af en Sygdom (Byld el. lign.). **-leggur.** Tilf.: *það er nú annar h.*, det er en anden Sag (Vopnaf.). **-leikni** [-lɛihgnɪ] f. indec. Fingernemhed. **-mjór** [-mjoᵘ·r] a. smalhændet, spædhændet. **-rað (-s, -röð)** [-rað] n. (Af.) = **handarhald. -reip** [-rɛi·p] n. (naut.) Haandpert (Tilsk.). **-ritaskrá** [-rɪdasgrau:, -rɪta-] f. Haandskriftkatalog, Manuskriptkatalog. **-sal.** ° **1. 1.** l.: **1. -smíðaður** [-smi·ðaðøǫ] a. haandgjort. **-snælda** [-snailda] f. Haandten. **-tigill** l.: **handtygill. -værur** [-d-vairøǫ] fpl. Muffediser (Vf.). **-vömm 1.** Forsömmelse l.: Forsömmelighed. **-þungur** [-t-þuŋgøǫ] a. tunghændet.

handur. Overs. rettes til: henne (paa Stedet: *handan,* henne fra Stedet).

1. **hanga.** Tilf.: sup. *hangt* [hauŋ̊t, hauŋ·t] (Þing.). — **1. b.** hænge oppe l.: hænge sammen. — **1. d.** blive ved med at plage en l.: overhænge en.

hangibjúga [hauŋ·ɡ̊ɪbju:(q)a] n. røget Pølse.

hankalóð [hauŋ̊·kaloᵘ:ð, hauŋ·ka-] f. (Vf., Nl.) = **skötulóð.**

hann. Tilf.: dat. m. sporadisk [hö:nøm]. — Tilf. under **II. 1. a.:** ogs. med Stednavne, Elvenavne o. lign.: *fara yfir hana Rangá; út í hana Flatey; sigla út hann Mjóafjörð;* med Tidsangivelser: *á henni hvítasunnu, á honum þorra.*

hanskaður [han·sgaðøǫ] a. behandsket.

happ. *(með) heppum og gleppum* l.: *(með* el. *á) höppum og glöppum.*

Hár. **hársmey* l.: **Hárs mey;* **hárseldur* l.: **Hárs eldur.*

3. **hár 1. b.** Tresserne l. Treserne. — Tilf. **II. 3.:** *það var aldrei öðru hærra (um langvint góðviðri),* det var stadig det samme milde Vejrlig: *það hefur aldrei verið öðru hærra núna lengi; — (um kyrlátan mann) það heyrist aldrei öðru hærra í honum,* (om en rolig, ligevægtig Mand) han er altid lige rolig.

4. **há r (-s, -ir)** [hau:r] m. **1.** Aaretol. — **2.** = 1. *háfur* 4.

hára. Tilf.: 1. p. sg. præs. ind. ogs. *hári.*

hárbrúskur [haur·brusgøǫ] m. Haardusk.

harða greip [har·ðagrei·p] f. fast Tag; eftertrykkeligt Haandslag: *handsala e-m e-ð í h.*, love en n-t eftertrykkeligt. ?**-korn** [-kor·dv, -kod·v] n. Hartkorn. **-sægjur.** *geldingahnapp* l.: *geldingahnappur.* **-viði** [-vɪ:ðɪ] n. = **harðviði** (Tillæg).

harð binda [har·ðbɪnda] vt. binde fast, fastbinde, binde med stærke Baand: *(hinn helgi maður) harðbatt hin illu völdin* (AGHul. 71). **-drægni 2. b.** *(óþjálkni)* l.: *(óþjálni).* **-fleygur** [har·þflei·qøǫ] a. hurtigt flyvende: *harð-* [illegible] **-gúm** [-ð-gu·m] n. vulkaniseret Gummi (Tilsk.).

harður. Tilf. under **II. 1. f.:** *hart manna á milli = hart í ári; — það er hart á barið með e-ð, það er orðið hart á,* [1]) n-t er ved at slippe op; [2]) der er næsten ingen Mulighed for at n-t kan ske.

harð viði [har·ðvɪ·ðɪ] n. el. **-viður** [-vɪ·ðøǫ] m. kun i Udtr.: *eiga í harðviði með e-ð,* have vanskeligt ved n-t. **-viðrasamur** [-vɪðrasa:møǫ] a. med haardt Vejr: *h. vetur.*

hárflyksa [hauǫ·flɪχsa] f. Haartot (løsrevet).

harla. Overs. skal lyde: = **harðla.**

hárlubbi. Tilf. «Manke».

Harmagrútsbiblía [har·magru(t)sbɪb·lija] f. Bibeludgave fra 1813 (hvor *Harmagrátur* er trykt *Harmagrútur).*

hár töng [hauǫ·töyŋk] f. Friserjærn, Krøllejærn. **-viljugur** [-r·-vɪljøq-øǫ] a. (Vísir [13]/10 '23) = **bráðviljugur.**

háskamerki [haus·gamɛǫ·ɡ̊ɪ] n. Nødsignal (Tilsk.).

há skólaritari. Pedel skal udgaa. **-skór** [hau:sgoᵘ·r] m. höj Stövle. ***-skrúð** [-sgru·ð] n. herlig Pragt (EBenHafbl. 73). **-stigaður.** med höje Stier l.: med höje Afsatser. **-stúka** [-sdu·ga, -sdu·ka] f. Verdens(Stor-) loge (f. Eks. i Good-Templarordenen).

hastur. Tilf.: *(hvass)* stormfuld: *h. á sjóinn, h. í loftinu.*

hatari (-a, -ar) [ha:darɪ, ha:t-] m. Hader.

hátíðanefnd [hau:tiðanɛm·t] f. Festkomité.

hátríttur [hau:trihdøǫ] a. radmager (is. om Heste) (Hf.).

hátta lag. Tilf.: **4.** i pl. Sengetid: *í síðustu háttalög var haldið heim.* **-leyfi** [-lei:vɪ] n. Tilladelse for en paa Skolen boende Discipel til at gaa i Seng för den bestemte Sengetid.

háttun (-ar, -anir) [hauhdøn] f. Gaaen i Seng; Afklædning.

haug búi [höyq·bu·ɪ] m. Höjbo, Genganger i en Höj. ***-orpinn** [hö̈y:q-ǫǫbɪn] a. med opkastede Kæmpehöje: *stígið hljótt yfir haugorpna jörð* (EBenSkv. 171). **-setja** [-höyχ·sɛ·dja, -sɛ·tja] vt. höjlægge.

haukaveiði. f. indec. l.: f.

haukskygn [höy:ksɡ̊ɪgv] a. med Falkeöjne (EBenVog. 10).

hauspoki [höy:spo·ɡ̊ɪ, -po·ķɪ] m. Mulepose.

haust. Tilf.: *á haustin,* om Efteraaret. **-góður** [höys·tgoᵘ·ðøǫ] a. med godt, mildt Efteraar: *það var mjög haustgott.* **-hrakinn.** bedærvet l.: fordærvet.

hávaði. Tilf. under **2.:** *(hálent svæði)* Höjdeplateau, Höjslette.

***Hávaorð** [hau:vaor·ð] n. Odins Tale, Visdomsord (EBenVog. viii).

há þýskur [hau:þisgøǫ] a. höjtysk. **-þrýstingur** [-þrisdiŋgøǫ] m. Höjtryk (Tilsk.).

hefð 1. kan vindes l.: kan der vindes.

hefna. Tilf.: ogs. *hefna e-m e-s: hann hefndi honum þess grimmilega.*

hefnd 2. taale Straf l.: lide Straf.

hefndarbræði [hɛm·darbrai:ðɪ] f. indec. hævngærrig Forbitrelse.

hefnidís. Straffegudinde l.: Hævngudinde.

heggeitill. Tilf.: (jfr. *hjegetill).*

hegningarákvörðun [hɛg·niŋgarau:kvörðøn] f. Straffebestemmelse.

heiða förull. om Heden l.: over Heden. **-glenna** [hɛi:ðaglɛn:a] f. (VSkaft.) = **fjallstroka** (Tillæg).

***heiðarbrá** [hɛi:ðarbrau:] f. Fjældpande: *með fosslokkinn gyltan við h.* (EBenHafbl. 14).

heiðastroka [hɛi:ðasdro:ga, -sdro:ka] f. = **fjallstroka** (Tillæg).

heiði. Tilf. efter Hede: (Sl.).

heiðinn. Tilf. under **a.:** (med Bibet. af n-t antikt, kraftigt): *hann hefur heiðinna manna heilsu* (ɔ: *stálhreysti),* han har et Jærnhelbred.

heiðn (-ar, -ir) [hɛið·n] f. (Eyf.) = **hein.**

heiðni. Tilf.: **2.** den förste Afsondring fra det nyfødte Barn (meconium).

heið nætti (-is) [hɛið·naihdɪ] n. Nat med stjærneklar Himmel. **-ríkja.** Tilf.: *eins og þruma úr heiðríkju,* som Lyn fra klar Himmel.

hey flúð [hɛi:flu·ð] f. (VSkaft.) = **ljámús. -fúlga** [-fulga] f. **1.** *(hrúga af heyi)* Hødynge. — **2.** *(heybirgðir)* Høforraad.

heilagrautur [hɛi:lagröy:døǫ, -gröy:tøǫ] m. Vrövl.

heildsöluverð [heil·tsölɵvɛr·ð] n. Engros-Pris.

heil eygður [hɛi:lɛiqðøǫ, -ɛigðøǫ] a. med sunde Øjne. **-rifað** [hɛil·-rɪ·vað] an. se *mark* (Afb.).

heilsu bilaður [hɛil·søbɪ:laðøǫ] a. hvis Helbred er nedbrudt. **-bilun** [-bɪ:løn] f. Svækkelse af Helbredet. **-hæli** [-hai:lɪ] n. Sanatorium. **-lasinn** [-la:sɪn] a. svagelig. **-spillandi** [-sbɪd·landɪ] a. ødelæggende for Helbredet. **-spillir** [-sbɪd·lɪǫ] m. n-t, der er farligt for Helbredet. **-tjón** [-tjoᵘ:n] n. Nedbrydelse af Helbredet. **-veill** [-veid·ʎ] a. svagelig.

1. **heima.** Tilf. under **1. a.:** *taka heima,* ogs. om Ederfugle, der bygger Rede (Mýrd.). — Tilf. under **2.:** *koma h. við e-ð = koma heim við e-ð.*

heima alinn [hɛi:maa:lɪn] a. = **heimalinn. -kennari** [-ķɛn:arɪ] m. Huslærer. **-legur** [-lɛ·qøǫ] a. hjemlig.

heiman búnaður [hɛi:manbu:naðøǫ] m. Udrustning hjemmefra. **-gerð** [-ɡ̊ɛr·ð] f. Brudeudstyr: *h. konu.*

heima sýki [hɛi:masi:ɡ̊ɪ, -si:ķɪ] f. indec. endemisk Sygdom: *er svo að sjá, sem hún sé þegar orðin inngróin h. í landi hér* (GVf. V. 19). **-sætinn** [-sai:dɪn, -sai:tɪn] a. som sidder meget hjemme. **-tak.** Tilf.: *(heyskapur á túni eða kringum tún)* Høavl omkring selve Gaarden, Tunet og de nærmest liggende Strækninger: *jörðin hefur gott h.* (Sl.). **-tollur** [-tod·løǫ] m. Maaltid (spec. Ekstratraktement) i Hjemmet: *Hallgrímur, sá hrumi karl, | hroll ei kendi eða noll, | lallaði bjúgur beint um pall, | við bolla undi og heimatoll.* **-tryggur** [-trɪg:øǫ] a. tro mod Hjemmet (EBenHafbl. 137). **-vargur** [-var·gøǫ] m. = **búhundur.**

heimilis böl 1. være end saa l.: for tunge til. **-faðir** [hɛi:mɪlɪsfa:ðɪǫ] m. Husfader.

heimill. Tilf.: *láta e-m e-ð heimilt,* stille n-t til ens Raadighed.

heimlæða. Tilf.: **2.** *(band, sæsmátt)* overordentlig fint spunden Traad. — **3.** dorsk og sendrægtigt Menneske.
heims|barn. Tilf. i Overs.: Verdensbarn. ° **-hyggjustefna** [heim·s(h)ıɟø-sdɛb·na] f. Materialisme *(= efnishyggja)*.
2. **heimska.** Tilf.: *heimskast til að gera e-ð,* være saa dum at göre n-t.
heims lán [heim·slau·n] n. Lykke i Verden: *eiga litlu heimsláni að fagna.*
***-merki** [-mɛϱɟı] npl. Horisont: *Á heimsmerkjum blikar himinn við sæ* (EBenHafbl. 90).
2. **heimta I. 2.** faa en reddet l.: faa en tilbage.
heimtaug [heim·töy·q] f. *(við rafleiðslu)* Ledning til et Hus.
heinismót [hei:nısmoᵘ:t] n. Form, lavet af Hvæssesten: *tinhnappa steypti hann líka í heinismóti* (Eimr. XII. 100).
heynógur [hei:noᵘ·(q)øϱ] a. med rigeligt el. tilstrækkeligt Hø: *heynóg jörð.*
heyra 3. [1]) l.: [2]). — Tilf.: *h. í e-m — h. til e-s;* — *h. undir,* sortere under.
heyrnar|daufur. Overs. skal lyde: tunghør. **-deyfð.** Overs. skal lyde: Tunghørhed. **-góður** [-goᵘ:ðøϱ] a. som hører godt. **-göng** [-göyŋ·k] npl. Høregang. **-næmur** [-nai:møϱ] a. som hører skarpt.
hey|skaparmaður. Tilf. efter Høhøst: særlig m. H. t. Dygtigheden: *enginn h., duglegur h.* **-sterkur** [hɛi:sdɛϱ·gøϱ] a. — **heybirgur. -stuttur** [-sdʏhdøϱ] a. (VSkaft.) = **heylítill.**
heita. Tilf.: *heitað* (Rang.) = *heitið.* — Tilf. under **A. I. 3. b.:** ofte udt. [ei·dın, ei·tın]. — **A. II. 2.:** af alle for en Usling l.: for en Usling af alle.
heitrofi. Overs. skal lyde: Ordbryder, Løftebryder.
heittrúarstefna [hei:truaϱsdɛb·na] f. Pietisme.
hey|visk [hei:vısk] f. Høvisk. **-þröng** [-þröyŋk] f. Hømangel.
hel. Tilf.: *(kuldi)* bitter Kulde.
° **heldni** [hel·dnı] f. indec. Tæthed (Tilsk.).
1. **heldur 2.** isbedækket l.: islagt.
2. **heldur III.** Tilf.: conj.
helfrysta [hel·frısda] vt. lade fryse til døde.
helgi|dagur. Tilf.: **2.** pl. *helgidagar,* øde Pletter, som bliver tilbage ved Begning el. Maling. **-kendur** [hel·ɟıɟen·døϱ] a. legendarisk: *helgikendar sögur.*
heljartak [hel·jaϱta:k] n. (jfr. *heljartök)* vældigt Tag; stor Sten, der rejses (jfr. *Grettistak): mjer er sem jeg sjái hið breiða bak | bogna og reisa h.* (EBenSkv. 151). **-þrömur** [-þrö:møϱ] m. = **heljarþröm.**
1. **hella.** Tilf. under **2.:** *húsið er undir hellu (= með helluþaki),* Huset har Skifertag. — Tilf.: **5.** *(fyrir eyra)* Prop: *það hljóp h. fyrir eyrað á mjer,* jeg har faaet en Prop i Øret. — **6.** Jærnplade til Bagning.
hellisbúi. Hulebebo(er) l.: Hule(be)bo(er).
hellu baka (a) [hed·løba:ga, -ba:ka] vt. bage paa Jærnplade: *hellubakað brauð.* **-ís 2.** *sveitlna* l.: *sveitina.* **-strengir.** Srængene l.: Strængene.
helsingi. Tilf.: **2.** = *helsingjanef.*
hel reykur [hel·rɛi·gøϱ, -rɛi·køϱ] m. (Vf.) = **frostharður. -skæður** [-sϱai·ðøϱ] a. dødbringende. **-stinga** [-sdiŋga] vt. støde ihjel. **-storkinn** [-sdoϱϱın] a. dødsstivnet (EBenHr. 107). ***-örn** [-ördv]m. og f. = **blóðörn.**
hemeskjulegur [he:mɛsϱøle:qøϱ] a. (Hf.) = **aumingjalegur.**
hemill. Tilf. **5.:** *(á hákarlalóð)* det øverste, beskyttede Stykke af Linen, nærmest Krogen.
hemjulaus [hem·jølöy:s] a. uindskrænket, umaadelig: *h. eyðsla.*
° **hempa (ti)** [hɛμ·ba, hɛm·pa] vt. kalfatre (Tilsk.).
hengi|lóra [heiŋ·ɟıloᵘ:ra] f. (Árn.) = **hengilmæna. -lórast (a)** [-loᵘ:rast] vrefl. *(slæpast)* drive.
henging (-ar, -ar) [heiŋ·ɟiŋk] f. Hængning.
° **hengitaug** [heiŋ·ɟıtöy:q] f. Pendelledning (Tilsk.).
hengslast (a) [heiŋ·slast] vrefl. **1.** *(ganga hægt, lötra)* gaa langsomt: *h. áfram.* — **2.** *h. við e-ð (= fara sjer hægt við e-ð),* arbejde langsomt paa n-t.
hentur. lade det ugjort l.: lade være med det.
her|bergi 1. a. Hærberge l. Herberge. **-bergja 1.** Tilf. i Overs.: herbergere. **-blástur.** Tilf.: *slá h.,* slaa Alarm. **-búnaður.** Tilf.: **2.** Krigsforberedelser. — **3.** Krigsmateriale.
2. **herða I. 3.** Efter Snit tilf.: afbinde. — *h. upp = binda upp,* opbinde: *Karlmenn eru þar* (ɔ: *í Færeyjum) ... með djúpa ... skó ... hertir upp allt um kring með löngum hvítum loðbandsfljettum* (EiÓlLf. 8). — **II. 1.** du Kryster l.: din Kryster. — **II. 2.** en andens Hest l.: en anden Rytters Hest.
herða fyldur [her·ðafıl·døϱ] a. med mægtige Skuldre: *urðarburgeis h. rjettir sig við rökkurósa* (EBenSkv. 145). **-hlutur** [-hʎʏ:døϱ, -hʎʏ:tøϱ] m. Skulderparti. **-lín** [-li:n] n. Skulderstykke af fint, hvidt Töj, Kniplinger el. lign. (EBenHr. 14). **-trje 2.** Tilf.: Böjle.
herðingur. Tilf. i Overs.: Trykken.
her|fáni. Krigsbanner l.: Krigsflag. **-garður** [her·garðøϱ] m. (EBen. Hr. 42) = **víggarður.**
Herjann. Gen. *herjans* i Sms. er ikke Odinsnavnet, men af plattysk Oprindelse (ældre d. hærjesön = Horesön).
herjanssonur 2. b. Drageren l.: Atlas.
her|kona [heϱ·ko·na] f. kvindeligt Medlem af Frelsens Hær. **-kví.** Omringen l.: Omringning. **-könnun** [-kön·øn] f. Mønstring, Revy. **-læknir** [her·laihgnıϱ] m. Militærlæge. **-maður b.** Tilf. i Overs.: Frelsersoldat. ***-mögur** [-mö·qøϱ] m. se **hermegir. -setinn** [-ϱ·-se·dın, -se·tın] a. okkuperet. **-skipafloti** [-sϱıbaflo:dı, -sϱıpaflo:tı] m. Krigsflaade, en Flaade Krigsskibe; Marine. **-skipastóll** [-sϱıbasdoᵘd·ʎ, -sϱıpa-] m. Marine. **-varnir** [-vardnıϱ] fpl. militære Forsvarsværker.
hesja (a) [he:sja] v. impers.: *það hesjar í jörð,* der viser sig snefri Pletter (jfr. *móa)* (Hún.).
hesta|fár [hes·dafau:r] a. som kun har faa Heste. **-steinn.** Hestesten l.: Bindesten. **-víg** [-vi:q] n. Hestekamp. **-þing** [-þiŋ·k] n. Møde, hvor Hestekampe afholdes.
hest|efni [hes·dɛbnı] n. = **hestsefni** (Tillæg). **-gjöf.** Tilf.: **2.** *(málsgjöf handa hesti)* enkelt Gift til en Hest. **-heldur.** Tilf.: **2.** som kan holde en Hest ude el. inde: *girðingin er hestheld.* **-húsa 2.** Tilf. i Overs.: sætte til Livs. **-lið** [-lı·ð] n. Kavaleri.
hestsefni [hɛs:ɛbnı] n. lovende ung Hest: *folinn er gott h.*
hestur 1. a. Tömmen l.: Töjlen.
hetta. Tilf. under **2.:** *(h. á vjelum, reykháfum)* Kappe (Tilsk.).
hettuböllur [hɛhdøböd·løϱ] m. (vulg.) (mods. *stingböllur)* penis, hvis Forhud helt dækker glans.
hí 2. b. hej! l.: hi!
hýaður. Tilf.: bedækket med Fnug (jfr. *hý* 2.).
híbýli. Tilf.: ogs. skrevet: **hýbýli.**
hýða 1. Tilf. efter *kartöflur:* skrælle Kartofler.
híðormur [hi:ðormøϱ] m. Myggelarve (is. flydende i Vand).
?**hífa (a)** [hi:va] vt. hive, hejse; — ppr. *hífandi: hífandi rok (= hvínandi rok),* vældig Storm (spec. paa Søen) (VSkaft.); — pp. *hífaður,* beskænket.
2. **hyggja.** Tilf.: *(= gæta)* se efter: *h. út eftir* (Þing.).
hyggjuglöggur [hıɟ:øglög:øϱ] a. klarttænkende.
hýjaður [hi:jaðøϱ] a. se **hýaður.**
hika. Tilf.: ogs. vt.: *h. sig* (EKvOf. 84) = *h. sjer.*
hylda fullur [hıl·dafʏd·løϱ] a. egl. fuld af Efterbyrd, i Udtr.: *skjálfa eins og h. hundur = hríðskjálfa,* skælve, ryste stærkt over hele Kroppen. **-skæni** [-sϱai:nı] n. = **líknarbelgur.**
hyldga (a) [hıl·(d)ga] v. impers.: *sárið* (acc.) *hyldgar = sárið hyldgast.*
hyljóttur [hıl·joᵘhdøϱ] a. med mange dybe Huller (Høller) (om Elve).
hylki. Tilf.: °**4.** Tank (Tilsk.).
hylla I. 1. forhekse l.: hekse.
3. **hilla, hylla (-u, -ur)** [hıl:a] f. *(= hyndla)* gammel Ko (Nl.).
hylskni [hıl·sgnı] f. indec. (Skaft.) = **hyskni.**
himinfugl. Himmelfugl l.: Himlens Fugl.
hýming (-ar) [hi:miŋk] f. (jfr. 2. *híma)* Døsen; Driven; Venten.
himinn. Tilf.: Udtrykket *á himnum* bör opfattes som Flertal (lat. in coelis).
° **himin steypa** [hı:mınsdɛi:ba, -sdɛi:pa] f. Skybrud. **-staðarlína** [-sda·ðarli:na] f. astronomisk Stedlinje. **-vígur** [-vi:qøϱ] a. himmelstormende (EBenHr. 138).
hindra. Tilf.: pp. *hindraður,* spec. frugtsommelig: *h. kvenmaður.*
2. **hinn 2. b.** *töfrapípu* l.: *Töfrapípu.*
***hinni(nn)fyrridagur** osv. rettes til: **hinni(nn)fyrridagur.**
2. **hypja.** Tilf. under **3.:** *(draga saman)* trække sammen: *h. saman pokaopið.*
hyr l.: ***hyr.**
hýr. Tilf. til **1.:** *(fallegur, snotur)* nydelig, smuk: *langhýrast er nú beðið þitt* (Reykhólasveit).
2. **hýra II.** *h. í sínu horni* l.: *h.* (kukkelure) *í sínu horni.*
hýrbrosa [hir·bro·sa] a. indec. mildt smilende.
hirða (-u) [hır·ða] f. **1.** Orden: *þar var góð h. á öllu.* — **2.** Paapasselighed, Ordenssans: *hafa ekki hirðu á neinu.*
hirðusamur. Tilf.: omhyggelig m. H. t. Opbevaringen af fundne Sager og Lævninger.
hirðvenja. Hofcerimoniel l.: Hofceremoniel.
hýrleitur [hir·lɛi·døϱ, -lɛi·tøϱ] a. venligt udseende.
hýrna. v. impers. l.: vi. og v. impers. — Tilf.: blive varm: *vatnið er farıð að h.;* — *hann hýrnaði við það.*
hýrubros [hi:røbro:s] n. venligt Smil.
hissa. *nú er jeg h.* tilf.: nu har jeg hørt det med, det maa jeg sige.
hita loði [hı:dalo:ðı, hı:ta-] m. (Langanes), **-molla** [-mod·la] f. Lummervarme. **-slæðingur** [-slai:ðiŋgøϱ] m. Antydning af Feber: *hann er enn þá með dálítinn hitaslæðing.* **-steypa** [-sdɛi:ba, -sdɛi:pa] f. is. i pl. *-steypur,* Hedestigninger.
hitta. Tilf.: *h. e-n fyrir,* antræffe, træffe en (ved sin Ankomst): *Það er alltjend valdast, hvern maður hittir fyrir* (hvem man faar med at göre) (EiÓlLf. 62).
hitunar|færi [hı:dønaϱfai:rı, hı:t-] npl., **-tæki** [-tai:ɟı, -tai:ķı] npl. Varmeindretning.
hýungur 2. utæt l.: spredt.
hjáblæsma [ɦau:blaisma] a. indec. (om Hunfaar) som man overser er løbelysten i Parringstiden el. som ikke finder sig en Væder: *ær fer h.* (Hún.).
Hjaðningar. Heden l.: Hedin.
hjágjöf. Tilf.: ogs. en Gang midt igennem Høstabelen i en Lade (Af.).
1. **hjakka (hjökku, hjökkur)** [ɦahga, ɦöhgø(ϱ)] f. Hakke, spec. til at hugge Is med (Vf.).
2. **hjakka.** Slaakarl l.: Høstkarl.
1. **hjala (hjölu, hjölur)** [ɦa:la, ɦö:lø(ϱ)] f. **1.** bruges om Faar i lignende Bet. som *hræður* om Mennesker: *fáeinar hjölur,* nogle faa (sølle) Faar (ASkaft.). — **2.** (Þing.) = *föggur.*
hjalkona [ɦal·ko·na] f. Sladdersøster: *hún er með verstu hjalkonum bæjarins.*
hjallhanginn [ɦad·ʎ(h)auŋɟın] a. **1.** *(sem hefur hangið í hjalli)* som har været ophængt i en *hjallur* 1. — **2.** *(glorsoltinn)* skrubsulten.
hjálmabönd. Tilf.: (Eyf.) = **kjálkaskjól.**
hjálmaður. Tilf. i Overs.: hjælmbedækket. — Citatet bör udgaa.
hjálmóður [ɦaul·moᵘ·ðøϱ] a. = *hjálmkvikur* (gr. *κορυθάιξ*): *líkur ... hinum hjálmóða herguði* (Il. II. 248).
hjálp. Tilf.: **II.** = **rangarhald.**
hjálpar|gögn [ɦauʎ·bargög·v, ɦaul·par-] npl. Hjælpemidler. **-ól** [-oᵘ:l] f. Hjælperem; spec. en Rem. som den nedfirede Fuglefanger *(sigamaður)*

har over Skulderen, fastgjort til Nedfiringstovet, for at han bedre kan holde sig i oprejst Stilling.

hjálplegur. Tilf.: som man kan klare sig med: *hjálpleg eldiviðartekja.*

hjarastjarna l.: ***hjarastjarna.**

hjarn. S. 328a, L. 3 f. o. Tilf. efter alt: «sætte en paa Gaden».

***hjarn¦barinn** [ɧar·dnba·rɪn] a. sammenpresset og pisket af Storm og Regn til et fast Isdække *(hjarn)*, is. oven paa Sneen: *blóð ... litar hjarnbarða slóð* (EBenSkv. 164). **-bráð** [-brau·ð] f. og n. smæltet Sneskorpe (EBenVog. 162).

hjáróma. Tilf.: som synger disharmonisk.

hjarta II. 5. Tilf.: *(fleygur í hrífuhaus)* Kile, hvorved et Rivehoved fastgöres til Skaftet (Hf.); *(í sleða)* Mellemstykke, Træstykke mellem *meiður* og *utantrje* (Þing., Múl.). **-kvalinn.** hjærtebeklemt l.: hjærteklemt.

hjartan legleiki [ɧaϱ·danlɛqlɛi:ɡɪ, -lɛi:ķɪ] m. = **hjartanleiki. -legur.** Tilf.: (pop.) *(í spilum)* som har rigelig Hjærter (i Kortspil).

hjartarskinn [ɧaϱ·daϱsɡɪn·] n. Hjorteskind.

hjá ræmi 2. at hedde Fjante l.: at hedde Særling. **-rænast (a)** [ɧau:rai·nast] vrefl. være sær; opføre sig som en Særling.

hjassi. Tilf.: **2. d.** *(letingi, slóði)* Dovenlars, Drog (Nl.).

hjá stoð. Tilf.: *húsið hjástoðar*, Assistenshuset (JTh.). **-svæfa (-u, -ur)** [ɧau:svai·va] f. Sengekammerat. **-trúarkendur** [-truaϱķɛn·døϱ] a. blandet med Overtro.

†hjeðari. Tilf.: *Gallía hin h.*, Gallia citerior.

†hjeðinn l.: **hjeðinn; 1.** l.: **†1.** Tilf. under **2.:** *fara með Hjeðni (= fara erindisleysu)*, gaa med uforrettet Sag: *Þú hefur farið langa leið með Héðni í dag, þykist eg sjá á söðlinum* (GFrÁtt. 134).

hje giljufullur [ɧɛ:ɡɪljøfʏd·løϱ] a. overtroisk. **-gómast.** Tilf.: være forfængelig; prale: *h. af e-u.* **-gómi II.** Tilf. **c.:** forfængelig Person. **-gómlegur.** Tilf.: indbildsk.

hjelufall [ɧɛ:løfad·λ] n. Rimfald.

hjemullulegur [ɧɛ:mʏdløle:qøϱ] a. = **heimóttarlegur.**

hjer land [ɧɛr·lant] n. Land her (jfr. *þarland*, Land hist): *Karl í Flóanum var að segja mjer frá, að sonur sinn uppkominn ætlaði frá sjer. „Hvert ætlar hann?" spurði jeg. „O, jeg veit ekki, það er nú h. og þarland fyrir svona menn"*; jfr. ogs. *land* 3. **-lenskur** [-lɛnsɡøϱ] a. = **hjerlendur.**

hjól. Tilf. **1.:** *(við sig í fuglabjarg)* en Slags Apparat til Brug ved Nedfiring i Fugleklipper (Strand.). °**-ald** [ɧoᵘ:lalt] n. Talje (Tilsk.). **-dýr.** Tilf. efter Hjuldyr: (zool. rotifera). **-draga.** Tilf.: **2.** slibe paa et Hjul: *h. rakhníf.* **-maður** [ɧoᵘl·ma·ðøϱ] m. Mand, som passer Nedfiringsapparatet *(hjól)* (Strand.). **-stýri** [-sdi·rɪ] n. Rat. **-vakur.** Tilf.: (spec. om Heste) = *rennivakur.*

hjóm. Tilf.: *(smáger froða)* fint Skum.

hjón. Tilf.: **3.** *hjónin (= húsbændurnir)*, Herskabet.

hjóna efni [ɧoᵘ:naɛb·nɪ] npl. vordende Ægtefæller. **-hald** [-hal·t] n. Tyendehold: *þar er h. mikið = margt vinnufólk.*

hjúakaup [ɧu:aköy:p] n. Tyendelön.

hjúskaparlegur [ɧu:sgabarlɛ:qøϱ, -sgap-] a. ægteskabelig.

hjölur [ɧö:løϱ] fpl. se 1. **hjala** 2. (Tillæg).

hjörur [ɧö:røϱ] fpl. se **hjara.**

hlaðatækur [hλa:ðatai:gøϱ, -tai:køϱ] a. til at stable: *(fiskurinn) varð h.* (Eimr. XXIX. 30).

hlaðfermi [hλað·fɛrmɪ] n. fuld Last.

hláka. Tilf.: *(hlýr sunnanvindur, líka á sumardag)* varm Søndenvind, ogs. ved Sommertid (Eyf.).

hland¦auli [hλan·döy·lɪ] m. Ærkedumrian. **-rúm** [-ru·m] n. (Sl.) = **austurrúm.**

hlass. Tilf.: (Talem.) *hleypa hlassinu fram fyrir kapalinn*, göre mere end man er nødt el. forpligtet til.

hlátrasköll [hλau:drasgöd·λ, hλau:tra-] npl. höjrøstet Latter, Lattersalver.

hlaunagleiður [hλöy:naglei:ðøϱ] a. se **hleynagleiður** (Tillæg).

hlaunbrögð. Tilf.: en rigtigere Form er maaske *hlunnbrögð.*

hlaup 3. d. Tilf.: *sitja undir hlaupunum*, trække Slæbetovet, jfr. *hlaupastjóri.* — **4. d.:** Kryben l.: Kryben ind.

hlaupa. S. 332b, L. 6 f. o. Tilf. efter stærkt: løbe i Vejret. — Tilf.: *h. niður*, (om Faaresyge) angribe Testiklerne. **-drengur** [hλöy:badrɛiŋ·gøϱ, hλöy:pa-] m. Bydreng. **-gammur** [-gam:øϱ] m. fyrig Hest (EBenHr. 113). **-mæði** [-mai:ðɪ] f. indec. Træthed efter Løb, Forpustethed: *gengum upp og niður af hlátri og h.* (JTrSamt. 85). **-reikningur.** Tilf. i Overs.: løbende Regning.

hlávindur [hλau:vɪndøϱ] m. *(þíðvindi)* Tøvind (Hf.).

hleðslulína. Tilf. i Overs.: Ladelinje (Tilsk.).

hleynagleiður [hλɛi:naglei:ðøϱ] a. (opr. vel *hlaunagleiður)* vigtig og oprömt (Sl.).

hleypa. Tilf.: *h. sjer í skuldir*, sætte sig i Gæld; *h. (hesti) á sund*, lade Hesten svömme; *h. á land*, lade sit Skib gaa paa Land (paa Grund af Uvejr); *h. dúk*, lade Töj løbe el. trække sig sammen.

°**hleypisúð** [hλɛi:bɪsu:ð, hλɛi:pɪ-] f.: *bátur með h.*, Klapbaad (Tilsk.).

hlendinn [hλɛn·dɪn] a. som trænger stærkt (el. ofte) til at lade Vandet.

hlera. Tilf.: [hλö:ra] (Vopnf., Þing.). — **II.** *það hlerar (= lygnir snöggvast)*, Vinden lægger sig et Øjeblik (Skaft.), jfr. *hler* 2.

hlerasekt [hλɛ:rasɛχ·t] f. (naut.) Mulkt for at have Skot ude, Skotbøde: *Óvíst er talið að skipin fái annað en „h."* (Lögr. XIX. 25).

hliðalaus [hλɪ:ðalöy:s] a. uden Port osv.: *h. velta (o: brım, sem ekkert „hlið" er á)*, uafbrudt Brænding (Rang.), jfr. **2.** *hlið* 2.

hlíðarslakki [hλɪ:ðaϱslahɡɪ] m. Sænkning i en Fjældside.

hlíðasnigill [hλi:ðasni:jɪdλ] m. (zool.) limax arborum.

°**hlið halli** [hλɪ:þ(h)adlɪ] m. Slagside (Tilsk.). °**-kvæður** [hλɪð·kvai·ðøϱ] a. lateral. **-varðarkofi** l.: °**hliðvarðarkofi.**

hlýindi 2. Tilf. efter (GJ.): mildt Vejr sparer halv Gift.

hlýka (-u) [hλi:ga, hλi:ka] f. (Af.) = **hlýindi.**

hlykkjabraut [hλɪhɡabröy:t] f. bugtet Vej.

hlymur (-s, -ir) [hλɪ:møϱ] m. Drön, Buldren.

hlýraprjón [hλi:raprjoᵘ:n] n. særlig Art Strikning, anvendt til *hlýrar* (se *hlýri* 5.).

hlíta. Tilf.: **4.** være underkastet: *h. sama lögmáli.*

hlýviðri (-is) [hλi:vɪðrɪ] n. mildt Vejr.

hljelegur [hλɪɛ:lɛqøϱ] a. flov: *hann varð h. við það* (Rang.).

hljóð A. I. 2. Tilf.: *jeg ætla að heyra í honum hljóðið*, jeg vil prøve paa at føle ham paa Tænderne (vide, hvorledes han er stemt). — **B. 2.:** med sig selv l.: ved sig selv.

hljóðagrein [hλɪoᵘ:ðagrɛi:n] f. (Breiðd.) = **hljóðagangur.**

°**hljóð ber** [hλɪoᵘð·bɛ·r] a. lydt. **-deyfir** [-dɛi·vɪϱ] m. Lyddæmper (Tilsk.). **-heild** [hλɪoᵘ:þ(h)ɛilt] f. Lydgruppe. **-merki.** Tilf.: **2.** Lydsignal (Tilsk.). **-þungi** [hλɪoᵘþ:uŋɡɪ] m. Tryk, Accent.

hljóm grunnur [hλɪoᵘm·grʏn·øϱ] m. Sangbund (EBenHafbl. 95). **-lítill** [-li·dɪdλ, -li·t-] a. klangsvag. **-tak** [-ta·k] n. Klangvidde (EBenHafbl. 3).

hlóðarysja [hλoᵘ:ðarɪ:sja] f. Sodregn fra Ildstedet (EBenHr. 11).

hlunna (a) [hλʏn:a] vt. støde med Aaregrebet til den nærmest foransiddende Roers Ryg, idet Aaren føres frem (Fróði '81, Sp. 301).

hlunnbragð [hλʏn·braqð, -bragþ] n. (mods. *leiða skipið)* jfr. *hlaunbragð*, Trækken en Baad op med smaa Ryk: *ekki hægt að setja stór skip nema í smá kippum, og heitir það að setja á „hlunnbrögðum"* (Eimr. XXIX. 28).

hlunni (-a, -ar) [hλʏn:ɪ] m. **1.** = *hlunnur.* — **2.** = *hlummur.*

hlunnur. Tilf.: **2.** = *hlummur.*

hluta banki [hλʏ:dabauŋ·ɡɪ, hλʏ:tabauŋ·ķɪ] m. Aktiebank. **-lagsmaður** [-laχ·smaðøϱ] m. Partfælle: *Formaður skifti í köst og voru tveir hásetar um eitt kast, hétu það hlutalagsmenn* (Eimr. XXIX. 28). **-skrá** [-sgrau:] f. = **hlutabrjefaskrá. -vextir** [-vɛχ·sdɪϱ] mpl. Dividende, Udbytte til Aktionærer.

hlut gengur. Tilf.: *h. við e-n*, ens Ligemand. **-laus 1.** *h. í e-u* l.: *h. í* (el. *af) e-u.* **-sæll** [hλʏ:tsaidλ] a. heldig.

hlöðsla (-u, -ur) [hλöð·sla] f. (Strand.) = **hleðsla.**

hlöðugandi (-a, -ar) [hλö:ðøgan·dɪ] m. = **hlöðugarmur.**

hlökta (i) [hλöχ·da] vi. svuppe: *svo hlökkti í greipum, en skinnið brast* (EBenSkv. 160).

hlör [hλö:r] n. (Af.) = **hler.**

hlöra (a) [hλö:ra] vt. og vi. (Af.) = **hlera.**

hnakka brattur [hvahgabrahdøϱ] a. = **hnakkakertur. -smíði** [-smi:ðɪ] n. Sadelmageri. **-sneiða** [-snɛi:ða] vt. (Breiðd.) = 2. **baksneiða.**

hnakkhestur [hvahk(h)ɛsdøϱ] m. Hest, sadlet med Mandssadel (jfr. *söðulhestur, reiðingshestur).*

hnakki. Tilf.: **4.** *á ljá*, det Sted paa en Le, hvorpaa man slaar, naar Leen fastgöres i Skaftet (Árn.).

hnakkrifrildi [hvahgrɪvrɪldɪ] n. hæftigt Skænderi.

hnappa. Tilf.: (impers.) *hnappar á e-u*, den förste Spire til n-t viser sig: *það hnappaði á grasi í morgun* (Gullbr.).

hnapphelda. Tilf.: (pop.) *(hjónavígsluræða)* Præstens Tale til et Brudepar ved Vielsen.

†hnár l.: **hnár** (Rang.).

hnauk. Tilf.: **2.** *(stöðug, en lítilfjörleg brúkun)* stadig, men ringe Brug (Sl.). — **3.** (vulg.) Bevægelse under Bespringning.

hnauka. Tilf.: **3.** (vulg.) bevæge sig under Bespringning: *nautið er alt af að h. á kúnni, en nær henni ekki.*

1. **hneppa (-u, -ur)** [hvɛhba] f. (Strand.) = 1. **kreppa** 1.

hneptur [hvɛf·døϱ] a. knap: *búa við hneptan hag.*

hnerra. Tilf.: ogs. vt. med dat. el. acc.: *h. miklum* (el. *mikinn) h.*

hnig (-s) [hvɪ:q] n. Segnen, Synken; Depression.

hnykkja I. Tilf. efter *h. á orðunum:* lægge Eftertryk paa hvert Ord. — **III.** Tilf.: **3.** *h. rokk*, sætte Nokker paa en Rok.

hnípa. Tilf.: **3.** *h. af e-u*, knibe af n-t, jfr. *klípa: það er ekki af því hnípandi*, det er for lidt til at blive formindsket.

hnita. Tilf.: (Múl.) = **2.** *hreyta* **II. a.:** *h. kú; — h. saman*, svejse sammen.

hnýta. Tilf.: *e-ð hnýtist = e-ð hnýtir: höndin á honum hnýttist.*

hnýting. Tilf.: ogs. subst. til *hnýta* 2.

1. **hnytja (-u, -ur)** [hvɪ:dja, hvɪ:tja] f. **1.** Uldaffald, daarlig Uld. — **2.** is. i pl. *hnytjur:* sønderrevne Rester af et dødt Kreatur (is. Faar).

2. **hnytja (a)** [hvɪ:dja, hvɪ:tja] vt. lyske: *h. sig* (Sl.).

hnittyrðingur (-s, -ar) [hvɪhdɪrðiŋgøϱ] m. kvikt Hoved, vittig Mand.

hnjá (ði) [hvɪau:] vt. med dat. (Rang.) = 5. **há.**

1. **hnje.** Tilf.: **3.** = *hnjelisti.*

1. **hnoða.** Tilf.: ogs. f.

hnoðri. Tilf.: *hnoðrinn = fjandinn*, Fanden (Eufemisme) (Ísf.).

hnokka hnykkja [hvohgahvɪhɡa] vt. böje udtrædende Sömender omkring (som Nokker) (Rang.). **-reipi.** Tilf. i Overs.: Nokpert (Tilsk.).

hnosi (-a, -ar) [hvo:sɪ] m. = **hnósi.**

hnot. Tilf.: pl. ogs. *hnotur, hnotir.* — **2.** (pl. **-ir**) lille Garnnogle. — **3.** (Rang.) = *fætlingar.*

hnotabit [hvo:dabɪ:t, hvo:ta-] n. *(hnippingar í orðum)* Smaakævl.

hnubbaralegur [hvʏb:aralɛ:qøϱ] a. lille og buttet (Sl.).

hnuðla. Tilf.: ogs. [hvYl:a] (Rang.).
hnullungs|karl [hvYd·luŋskad·λ, -kar·dλ] m. (pop.) lille Tyksak. **-kerling** [-ɟ̊ɛd·liŋk, -ɟ̊ɛr·dliŋk] f. (pop.) lille, tyk, gammel Kone.
hnussa. Tilf.: knurre: *það hnussaði í þeim* = *þeir kurruðu* (Rang.).
hnúta. Tilf.: **4.** det næste Rum bag *barki*, foran *andófsþófta*.
hnörra. Tilf.: [hvö:ra] (Af.).
hnöri (-a, -ar) [hvö:rI] m. (Af.) = **hnerri.**
hóa 1. Tilf. Ekspl.: *h. á fjeð.*
hóðalegur [hoᵘ:ðalɛ·qøϱ] a. sjusket (spec. om Klædedragten): *það er hóðalegt að hafa sokkana niður um hæla* (Skaft.).
1. **hóf I. 1.** Tilf.: *að hófi* = *mátulega*, passende: *nefið að hófi stórt* (Bún. IX. 24); *fara af stað í hófi*, tage tidlig af Sted (Hún.).
hófa sláttur [hoᵘ:vaslauhdøϱ] m. Hovslag. **-stapp** [-sdahp] n. Hovtrampen.
hóf barinn [hoᵘ:ba·rIn, hoᵘv·-] a. med forslidte Hove (om Heste). **-far** [hoᵘf·a·r] n. Hovspor. **-leysi (-is)** [hoᵘv·lɛisI] n. = **hófleysa. -rót.** Tilf.: **2.** = *álftakólfur.*
hófur 2. Tilf. **b.:** (Flói) = *horblaðka.* — **3.** som Øremærke, se *mark* (Afb.).
hóglast (a) [hoᵘg·last] vrefl. slentre langsomt (Rang.).
hógvika 1. Tilf.: **b.** *(gefa e-m lítilræði)* give en en lille Smule.
hokkast (a) [hohgast] vrefl. *(hossast upp og niður á hesti)* rystes op og ned i Sadelen under Ridningen (Af.).
2. **hola.** Tilf. efter udhule: *dropinn holar steininn.*
hóla biskup l.: **Hólabiskup. -sveinn** [hoᵘ:lasveid·v] m. *(skólapiltur frá Hólum)* Discipel fra Skolen paa *Hólar.*
holbakki [hol·bahɡI] m. hul Bred el. Skrænt.
holda góður [hol·dagoᵘ:ðøϱ] a. i godt Huld, velnæret. **-land** [-lan·t] n. Græsgang, hvor Kreaturerne trives godt. **-skepna** [-sɡ̊ɛhbna] f. Kreatur ved godt Huld.
holdsvist [hol·(t)svIst] f. Jordeliv: *á dögum sinnar holdsvistar.*
hólf 1. Tilf.: ogs. om Postboks: *pósthólf.*
holfreði (-a, -ar) [hol·fre·ðI] m. = **holfrerar.**
hólka 3. ham meget for vide l.: meget for vide for ham.
hólkn [hoᵘλ·kv, hoᵘl·kv] n. = **hölkn.**
°**holstönglar** [hol·sdöyŋlaϱ] mpl. Makaroni.
2. **holt.** Tilf. efter bulter: uden at vrage, i Flæng.
hónefur. Tilf.: (pop.) ogs. som nedsættende Benævnelse paa den kvindelige Hovedbedækning *faldur* (Rang.).
hopp 1. Tilf.: **c.** = *valhopp.*
hoppa. Tilf.: **b.** = *valhoppa.*
hoppari (-a, -ar) [hohbarI] m. Hest, som bevæger sig i *valhopp.*
horbrengla [hor·brɛiŋla] f. radmagert Kreatur.
hóreið. Tilf.: ogs. *-reiði* m. undert. om hele Indretningen.
2. **horfa.** L. 18: kunde begaa l.: veg ikke tilbage for.
hor kind [hoϱ·ɟ̊Int] f. radmagert Faar. **-lopi 2. b.** Tilf.: Mælkehaar.
hormæna [hor·mai·na] f. radmagert, langt Menneske.
horn A. I. 2. *hlaupa um h. e-m* kan ogs. betyde: overliste, som i det anførte Ekspl. findes som Bibet.
horna blástur [hor·dnablaus·døϱ, hod·na-] m. Hornblæsning. **-mó(e)ses** l. **hornamó(y)ses** (JÞorl. II. 369). **-mælir.** Vinkel l.: Cirkel.
horn grýti. Tilf.: °**3.** Gabbro (en Stenart, som særlig findes i *Horn).* **-marka.** Tilf. Ekspl.: *h. sjer kind.* **-skekkja** [-v-sɡ̊ɛhɡa] f. Skævhjörnethed; (geom.) skæv Vinkel. **-skitur.** Tilf.: (jfr. *fjelagsskítur)* uselskabeligt Menneske, som ikke vil deltage i Forenings- el. Selskabsliv: *bölvaður h.* **-stikill** [-sdI·ɡIdλ, -sdI:ɟ̊-] m. **1.** Enden paa et Horn. — **2.** = *hornsíli* (VSkaft.). **-strendingur.** Lydskriften rettes til [hor·dvsdrendiŋgøϱ, -iŋs, hod·v-]. **-tittur** [-tIhdøϱ] m. (Skaft.) = **hornsíli. -töltur** [-töλdøϱ] fpl. (Vf.) = **mannbroddar. -varta** [-n-vaϱda] f. = **vaðhorn** 2.
hórsamur [hoᵘϱ·samøϱ] a. skyldig i Hor, horagtig.
hor tittur. = **2. a.** l.: — **2. a. -vola (-u, -ur)** [hor·vo·la] f. elendigt udseende Menneske el. Dyr. **-volast (a)** [-vo·last] vrefl. gaa omkring med et elendigt Udseende.
2. **hóst (-s)** [hoᵘs·t] n = **hóstur.**
hósta. Tilf.: 1. p. sg. præs. ind. ogs. *hósti* (Siglf.).
hósthol [hoᵘs·t(h)o·l̥] n. = **hóstur.**
2. **hót.** Tilf. under **1.:** *hafa í hót(un)um við e-n,* anvende Trusler mod en. **-yrði** [hoᵘ:dIrðI, hoᵘ:t-] npl. Trusler. **-rækinn** [-rai·ɡIn, -rai·ɟ̊In] a. som gör Alvor af sine Trusler.
hotta. Tilf. efter *h. á e-n:* el. *h. á eftir e-m.*
hóvika. Overs. skal lyde: = **hógvika.**
hrað syndur. [-sIndoϱ] l.: [-sIndøϱ]. **-skældinn** [hϱað·sɡaildIn] a. hurtigdigtende.
hrafn. Tilf.: *vekja hrafnana* = *fara ofan fyrir allar aldir,* staa op för Fanden faar Sko paa.
hrafna gangur. Overs. rettes til: Vrimmel og Stöj af Ravne, is. omkring et Aadsel. — Tilf.: (Talem.) *hrafnagangur í öskjunni* = *handagangur* (s. d. O.) *í öskjunni.* **-krunk** [hϱab·nakruŋ·k, -kruŋ·k] n. Ravneskrig.
hrafnsungi. Tilf. som Overs. af Ekspl.: ligne et Uglehoved.
hrái, hrájetinn. pulea l.: pulex.
hrak fallabálkur. Tilf. efter m.: (egl. sammenhængende Række af Uheld). **-hólar.** Tilf.: *nú hafði hún haft mig á hrakhólum* (kastet mig hid og did) *í marga mánuði og gert mig gráhærðan* (Pan 196). **-yrtur** [-Iϱdøϱ] a. som bruger Skældsord, grov. **-mæla** [-mai·la] vt. med dat. = **hrakyrða.**
hrammur. Tilf. efter Hænderne: (Grabberne).
hranna 3. Skybakker l.: Skybanker.
hrann morð [hϱan·morð] n., **-víg** [-vi·q] n. Blodbad.
hrap. Tilf.: spec. (Vestm.) = *skriðufall.*
hraun 2. paa Puds, naar en anden l.: for at pudse en, naar han. — Tilf.: ogs. *(klettar)* nøgen Klippe (Álftaf.). **-púss** [hϱöyn·pus] m., **-pussa** [-pYs·a] f. **1.** (Eyf.) en Slags Søpølse. — **2.** = *hrúðurkarl.* **-smoginn** [-smoi·jIn] a. (om Ræve) hvis Haar er afgnedne ved at krybe ud og ind ad Lavahuler.
hraustla l.: ***hraustla.**
hráæta (-u, -ur) [hϱau:ai·da, -ai·ta] f. en, som spiser raat.
hreðjasteinn. Tilf.: **2.** Testikel.
hreggblásinn. Tilf. i Overs.: hævet, løftet af Stormen.
hrey (-s, pl. ds.) [hϱɛi:] n.: *hreyið mitt,* lille Ven (i Tiltale til Börn) (Vf.).
hreif (-ar, -ar) [hϱɛi:v] f. (Hf.) = **hreifi.**
hreyfi hlutur [hϱɛi:vIhλY:døϱ, -hλY:tøϱ] m. (Tilsk.) = **ganghlutur.** °**-kvæmur** [-kvai:møϱ] a. = **hreyfinæmur.**
°**hreyfilbátur** [hϱɛi:vIlbau:døϱ, -bau:tøϱ] m. Motorbaad.
°**hreyfill (-ils, -lar)** [hϱɛi:vIdλ, hϱɛib·laϱ] m. Motor (Tilsk.).
hreyfingur. Tilf.: Selvfølelse: *metnaður nokkur og h.* (MJSöguk. 29).
hreykja. Tilf.: refl. *hreykjast* = *h. sjer.*
°**hreimfæra** [hϱɛim·fai·ra] vt. sætte i Toner (AGHul. 98).
hreinn. Tilf. under **IV. 1.:** *ekki hreint* (Langanes) = *alls ekki, öðru nær,* aldeles ikke, langt fra.
hreinsa. Tilf. under **II. 2.:** *h. sig,* bringe det sidste Hø hjem i Lade.
hreintrúaður [hϱɛin·tru·aðøϱ] a. puritansk; ortodoks.
hreistrun (-ar) [hϱɛis·drøn] f. Skællen, Skallen.
hreistur bakur [hϱɛis·dørba:gøϱ, -ba:køϱ] m. (zool.) Skælryg (harmothoe). **-blóm** [-bloᵘ:m̥] n. (bot.) Rakle. **-ský** [-ϱ-sɡi:] n. Höjklodesky (altocumulus).
1. **hreyta.** Tilf.: **4.** lille Byrde; spec. passende Byrde (en Favn) af Ris el. Smaaved til Kulbrænding paa een Gang (ASkaft.).
hreytingur (-s) [hϱɛi:diŋgøϱ, hϱɛi:t-] m. = **hreyting.**
hrekja. Tilf. under: **1. b.:** *h. e-n í orðum,* skælde en ud. — **1. c.:** *h. með svipu,* piske: *stríðsmenn með svipum hröktu hann* (HallgrPass. 24, 8).
hrekklaus [hϱɛhglöys] a. uskyldig, ærlig.
hrella. Tilf. under **2. a.:** afpille fuldstændig: *h. bein.* — Tilf.: **3.** *h. sig* = *hrylla sig,* skutte sig.
hreppanlegur [hϱɛhbanle·qøϱ] a. taalelig: *við fengum hreppanlega færð.*
hreppstjóra reið [hϱɛhpsdjoᵘrarɛi:ð, hϱɛf·-] f. Luntetrav. **-skalli** [-sgad·lI] m. stor Maane.
2. **hríð (-ar, -ir)** [hϱi:ð] f., **hríða (-u, -ur)** [hϱi:ða] f. Havkalmave (Af.).
hríðar jagandi (a) [hϱi:ðarja:qandI] m. ringe Snefog (Nl.). **-mökkur** [-möhgøϱ] m. tyk og mørk Snestorm.
hríðóttur [hϱi:ðoᵘhdøϱ] a. med pludselige Uvejrsbyger.
hrífukrókur [hϱi:vøkroᵘ:gøϱ, -kroᵘ:køϱ] m. *(krækill)* Kæleord for en Rive (Múl.).
hrygg skakkur [hϱIk·sgahgøϱ] a. rygskæv. **-sterkur** [-sdɛϱgøϱ] a. stærkrygget.
hrikafenginn [hϱI:gafeiŋ·ɡIn, hϱI:ka-] a. = **hrikalegur.**
hrykkja (ti) [hϱIhɡa] vi. = **hrikta.**
hrinda. Tilf.: *h. e-u í lag,* bringe n-t i Orden.
hringamjel [hϱiŋ·gamjɛ:l̥] npl. Trense, Mile.
hring laus [hϱiŋ·glöys] a. uden Ring. **-ljóri** [-ljoᵘ·rI] m. Koöje (EBen. Vog. 38). **-rið** [-rI·ð] n. amfiteatralske Bænke (EBenHafbl. 103). **-spori** [-k-sbo·rI] m. *(á fæti á hundi)* Spore, Ringspore. **-sönnun.** Tilf.: Cirkelbevis.
Hrísar [hϱi:saϱ] fpl. Navn paa en Gaard i *Eyjafjörður.*
hrísinn [hϱi:sIn] a. grov, med grove (Uld)totter: *hrísin ull* (Þing.).
hrís kvistur [hϱi:skvIsdøϱ] m. = **hrís** 1.
hrista. Tilf. **1.:** *h. upp fyrir kindum,* ryste Høet til Faarene (saal. at Affaldet skiller sig fra for at befri det for Skimmel og Støv) (Sl.).
hrístaka [hϱi:sta·ga, -ta·ka] f. Oprivning af Ris el. Hugst i et Birkekrat.
hroðabolur [hϱo:ðaboløϱ] m. *(maður með klúran munnsöfnuð)* Menneske, som er raa og plump i sin Tale (Rang.). **-leit** [-lɛi:t] f. den sidste Eftersøgning af Edderfuglenes Reder om Foraaret.
hroði II. Tilf. **4.:** en Del Brænding: *Er mikið brim núna? Það er dálítill h.* (Sl.).
hrófflaska [hϱoᵘ:flasga] f. Flaske Brændevin som Traktement til Besætningen, naar Baaden opsættes i *hróf* (Vestm.).
hrognkelsadrífa [hϱohɡɛlsadri:va] f. (Vf.) = **skæðadrífa.**
hromsa (a) [hϱom·sa] vt. og vi. *(glósa, hafa í flimtingi)* give Stikpiller.
hross. †2. *(hryssa)* Hoppe l.: **2.** *(hryssa)* Hoppe (Múl.).
hrossa (a) [hϱos:a] vt. med dat. jaske: *hann mun h. því einhvern veginn af.*
hrossa bani [hϱos:aba:nI] m. Hestedræber. **-jafni** [-jab·nI] m. (Arnf.) = **skollafingur. -klór** [-kloᵘ:r] n. = **hrossaletur. -tröð** [-trö:ð] f. (el. *tröð)* Gærde til Heste (Rang.).
hrúðurskel [hϱu:ðøϱsɡɛ:l̥] f. = **hrúðurkarl a.**
°**hrufugrjót** [hϱY:vøgrjoᵘ:t] n. Trakyt.
1. **hrúga.** Tilf.: *e-r fer í hrúgur* (om gamle Mennesker) *(= e-m fer mikið aftur),* det gaar meget tilbage med en, ned ad Bakke med en.
hrúgaldur [hϱu:(q)aldøϱ] n. = **hrúgald.**
hruma (a) [hϱY:ma] vt. (Skaft.) = 2. **hrufla.**
hrumast [hϱY:mast] vrefl. blive affældig: *h. af elli;* — pp. *hrumaður,* affældig.
hrúts|fall [hϱus·fadλ] n. Kroppen af en slagtet Væder. **-hornshögld** [-ho(r)dnshöq·lt] f. *högld* af Væderhorn: *sá er alíslenskur, sem getur sagt: hrútshornshagldir á hrossahársreipi* [hϱus·ho(r)dnshaq·ldIr au hϱos·hauϱsrɛi:bI, -rɛi:pI].
hrægrimmur [hϱai:grIm·øϱ] a. blodtörstig.
hræla. Tilf.: ogs. **(di).**
hræormur [hϱai:ormøϱ] m. Eksem i Ansigtet (ASkaft.).

hræpa (ti) [hǫai:ba, hǫai:pa, hǫaif·dɪ] vt. *(hrópa e-n út)* udbrede ondskabsfulde Rygter om en; dadle en stærkt.

hræsi. Tilf.: *halda á h.* = *halda á lofti* (Af.).

hræsingur (-s) [hǫai:siŋgøǫ] m. raat Vejr.

hræsoltinn. Tilf.: *(glorsoltinn)* skrubsulten.

°**hrævageir** [hǫai:vaɟei:r] m. Rovfugl (EBenSkv. 180).

hrökkur [hǫöhgøǫ] a. sprød (= *stökkur*).

hrökkva. Tilf.: [hǫöhga].

hröngl. Tilf. efter **4.**: *(útbrot á júfri)*.

hrönglast. Tilf.: *h. yfir e-ð*, komme over n-t med stort Besvær (Eyf.).

húðarskinn [hu:ðaǫsɟɪn·] n. Skind af stort Kvæg og Heste.

húðrangur [huð·rauŋgøǫ] a. *(bandvitlaus)* piskende gal: *h. reikningur.*

1. **húfa II.** Tilf.: **f.** *(ofan á símastaurum)* Tophætte (paa Telefonpæle).

hugarslangur [hʏ:ɢa(ǫ)slauŋ·gøǫ] n.: *það er h. í honum að gera það*, han har tænkt paa at göre det, men endnu ikke taget nogen Bestemmelse (Borg.).

hugbót. Tilf.: *(bót á sálinni)* Sjælens Forbedring.

hugð. Tilf.: Sentiment (ÁHB.).

hugða. Tilf. Ekspl.: †*leggja hugðu til e-s*, interessere sig for n-t; †*mæla af hugðu*, tale som man tænker.

hugðsamlega [hʏɢ·ðsamlɛ·ɢa, hʏɢ·þ-] adv. med Sympati: *Nokkrir Íslendingar ... hafa þó h. getið þessa stórfelda manns (Grundtvigs)* (MJ. Söguk. 195).

hugfús [hʏχ·fu·s] a. interesseret: *þú heyrðir og h. lærðir* (BJVÚrv. 45).

hugi. Tilf.: *vera huga síns ráðandi*, vide hvad man vil, være viljefast.

hug lækningar [hʏɢ·laihgniŋgaǫ] fpl. l.: **huglækning** [hʏɢ·laihgniŋk] f. **-myndablekking** [-mɪndablɛhɟiŋk] f. Fantasmagori.

hugna. Tilf.: *hugnast að*, synes godt om: *öllum hugnast vel að henni hún hugnast öllum vel.*

hugsa. Tilf.: 1. p. sg. præs. ind. *hugsi* (Skag., Þing.).

hugsanaferill [hʏχ·sanafɛ·rɪdʎ] m. Tankegang.

°**hugsanregla** [hʏχ·sanrɛɢ·la] f. logisk Regel.

hug spá [hʏχ sbau·] f. = **hugboð. -spár** [-sbau·r] a. — **forspár.**

°**hugumkær** [hʏ:ɢømȿai:r] a. dyrebar, inderlig kær.

hugur. Tilf.: *detta til hugar* (Nl.) = *detta í hug.*

hug vitsgáfa [hʏɢ·vɪ(t)sgau:va] f. = **hugvitsemi. -þóttamaður** [hʏχ·þoᵘhdama:ðøǫ] m. selvraadigt Menneske.

húkka (a) [huhga] vi. nøle (Vf.).

Huld (-ar) [hʏl·t] f. npr.: *H. drotning*; ogs. Navn paa et Tidsskrift.

***húmbrá** [hum·brau·] f. mørke Øjenbryn: *Huldusjónir við h. loga* (EBenHr. 94).

hunangsseimur. Tilf.: flydende Honning.

hunda hnúta [hʏn·dahvu:da, -hvu:ta] f. **1.** *(neðri hnútan á efri bógleggnum)* det nederste Benhoved paa det øverste Bovben. — **2.** Ben, som kastes til en Hund. **-kofi** [-ko:vɪ] m. Hundehus; — overf. *(slæm húsakynni)* meget daarlig Bolig. **-matur** [-ma:døǫ, -ma:tøǫ] m. Hundeføde. **-písl** [-pis·ʎ] f. overordentlig svagt bygget Barn el. Dyr (is. Lam), sølle Kræ (Árn.).

hund elskur [hʏn·dɛlsgøǫ] a. som holder af Hunde. **-endi** [-endɪ] m. egl. Hundeende, i Udtr.: *á hundendanum*, sidst, tilsidesat. **-gjá** [-ɟau·] f. (Af.) = **hundgá. -heldur** [-t-(h)ɛldøǫ] a. *(um ís)* som kan bære en Hund (om Isen). **-kaldur** [-kaldøǫ] a. hundekold.

hundraðey(g)ður l.: **hundraðeyg(ð)ur.**

hundraðshlutur skal staa efter **hundraðsgjald.**

hundsa (a) [hʏn·sa] vt. = **hunska.**

hundsbeinakex [hʏn·sbɛinaȿɛχ·s] n. (Sl.) = **beinakex.**

hund sterkur [hʏn·tsdɛǫgøǫ] a. kæmpestærk. **-tík** [-ti·k] f. Tævehund. **-tryggur** [-trɪɢ·øǫ] a. trofast som en Hund. **-viss** [-vɪs] a.: *h. um e-ð*, fuldstændig sikker paa n-t (= *handviss*).

hungra. Tilf.: *mig hungrar*, jeg sulter.

hungurlús [huŋ·gørlu:s] f. lille bitte Smule Mad.

hurðarfleki [hʏr·ðaǫfle:ɟɪ, -fle:ȿɪ] m. **1.** Dör, der bestaar af flere Bræder, som fastholdes ved Revler (JThPs. 93). — **2.** ussel, skrøbelig Dör, el. Del af en saadan.

hurta. Tilf.: *(finna að við)* irettesætte: *hann hurtaði hana* (Vf.).

húsagras. Tilf.: **2.** = *húsheigull*; det anses for ulykkebringende at fjærne det.

hús freyja. Tilf.: *vera bæði bóndinn og húsfreyjan*, holde sin Mand under Tøffelen, bære Bukserne. **-freyjulæti** [hu:sfreijølai:dɪ, -lai:tɪ] npl.: *(tilburðir ungrar stúlku líkt og húsmóður)* Husmoderlader, en ung Piges Forsøg paa at spille Husmoder. **-grunnur** [-grʏn·øǫ] m. Byggegrund. **-heigull.** Tilf.: spec. Husløg, Tagløg (sempervivum tectorum). **-kofi** [-ko·vɪ] m. Hytte. **-kol** [-ko·l] npl. Kul til Brug i Hjemmet. **-legur** [-lɛɢøǫ] a. huslig. **-lestur.** Tilf.: **2.** *(reiðilestur)* Gardinprælken. **-pláss** [-plaus] n. **1.** Plads i et Hus: *mig vantar h. fyrir bækurnar.* — **2.** *(íbúð, inni)* Lejlighed, Husly. — **3.** Plads som Tjænestepige i et Privathus.

hvað A. 4. a. Tilf.: med a. hvor (betegnende Graden); dette er det almindeligste i Talesprog, men i Skriftsprog bruges *hve;* i denne Bet. kan *hvað* ofte adskilles fra Adjektivet: *hvað gamall ertu?* og *hvað ertu gamall?* — *hvað hefir þér verið sagt, að mikið hafi verið í kistlinum?* (EKvÝhl. 123).

hvalsmjör. Tilf.: **2.** *(tólg og (hval)lýsi, látið saman)* Blanding af Talg og Tran el. smæltet Hvalfedt.

hvannabobbi [χwan:abob:ɪ, kvan:a-] m. (zool.) vitrina pellucida.

hvás [χwau:s, kvau:s] n. = **hvæs.**

hvassbrýnn [χwas·bridv, kvas·-] a. = **yglibrýndur.**

hvat gerður [χwa:tɟɛrðøǫ, kva:t-] a. = **hvatfær 2. -skeytur** [-sɢɛi·d-[illegible], -[illegible]t-] a. = **hvatskeytlegur.**

hvatur I. 3. Det citerede Ordsprog er forvansket Citat af *Fáfnismál 24.*

hveitistangir [χwɛi:dɪsdauŋ·ɟɪǫ, kvɛi:dɪ-, kvɛi:tɪ-] fpl. Makaroni.

hvekkja. Tilf.: skræmme.

2. **hvelfa.** vt. med dat. l.: vt. med dat. el. acc.

hvellibjalla [χwɛd·lɪbjad·la, kvɛd·lɪ-] f. höjrøstet Menneske.

hvellrómaður [χwɛd·lroᵘ·maðøǫ, kvɛd·l-] a. = **hvellmæltur.**

hveps- se **hvefs-.**

2. **hver.** Tilf.: **c.** *(pyttur, sem myndast í sandi af bráðnuðu jökulstykki eftir jökulhlaup)* Fordybning, som dannes i Sand af et smæltet Isstykke efter en Lavine (Skaft.).

3. **hver A.** Tilf.: *fyrir hverju*, hvorfor ikke: *Jeg get ekki komið á morgun. Fyrir hverju?*

Hveravellir [χwɛ:ravɛd·lɪǫ, kvɛ:ra-] mpl. npr. Egn med varme Kilder i det indre Island; i ældre Tid Tilholdssted for fredløse.

hverf [χwɛr·v, kvɛr·v] n. (Þing.) = **hverfi.**

hverheitur [χwɛ:ǫ(h)ɛi·døǫ, kvɛ:ǫ(h)ɛi·tøǫ] a. kogende.

hverndags föt [χwʏn·daχsfö:t, kvʏn·-] npl. = **hversdagsföt.**

hversvegna [χwʏǫ·svɛgna, χwɛǫ·s-, kvʏǫ·s-, kvɛǫ·s-] adv. (ofte i to Ord) (jfr. 3. *hver)* hvorfor?

hveskjast (ti) [χwɛs·ɟast, kvɛs·ɟast] vrefl.: *h. við e-n* = *gera e-m smágrikki*, smaadrille, spille en smaa Puds (Rang.).

hviðóttur [χwɪ:ðoᵘhdøǫ, kvɪ:ð-] a. som kommer stødvis.

hviðusamur [χwɪ:ðøsa·møǫ, kvɪ:ðø-] a. hysterisk: *kona hviðusöm.*

hviki. Tilf. **2.** øde Plet inde i en *flekkur* 1. a. (Af.).

hvíld. Tilf. **3.** (metr.) Cæsur.

hvilkur (-s, -ar) [χwɪʎ·gøǫ, kvɪl·køǫ] m. (Eyf.) = **hlykkur.**

1. **hvippa.** Tilf.: *(pils fyglinga)* en Slags Skört, som en Fuglefanger har og samler Æg i (SIng. II. 245—46).

hvippuegg [χwɪhbøɛk·, kvɪhbø-] npl. Fuglefangernes Portion (20—30 Æg) af de i en *hvippa* opsamlede Æg (Vf.).

hvít dropóttur [χwi:tdro·boᵘhdøǫ, kvi:tdro·poᵘhdøǫ] a. = **hvítdílóttur.**
1. **-fyssa (-u, -ur)** [-fɪs·a] f. = **hvítfyssi. -ostur** [-d-osdøǫ, kvi:t-] m. (Þing.) **-mjólkurostur. -rokinn** [-ro·ɟɪn, -ro·ȿɪn] a. skummende, fraadende: *h. sjór.* **-skafa** [-t-sga·va] v. impers.: *sjóinn hvítskefur*, Havet er hvidt af Skum.

2. **hvolfa 3.** Tilf.: *h. upp úr ljá eða hníf*, hvæsse en Le el. Kniv saal. at der kommer en Hulning i Bladet.

°**hvolfbogi** [χwol·vboi·ɟɪ, kvol·v-] m. Rundbue.

hvolpaburður. Tilf.: **2.** *(hviksögur)* Sladderhistorier.

1. **hvoma.** Tilf.: **c.** *(stórt ílát, stórt fat)* stort Kar el. Fad.

hvomur. Tilf.: **2.** = 1. *hvoma* c.

hvor. Tilf.: Udt. [χwʏ:r, kvʏ:r]; *Barn er fætt. Hvort er það?* (Er det en Dreng el. en Pige?).

hvotingur (-s) [χwo:diŋgøǫ, kvo:t-] m. = **hvotringur.**

hvotringur [χwo:driŋgøǫ, kvo:tr-] m. Frygt, Ængstelighed: *það var hálfgerður h. í honum að fara inn í hellinn* (Af., Árn.).

hvotungur (-s) [χwo:duŋgøǫ, kvo:t-] m. = **hvotringur.**

hvumstyggur [χvʏm·sdɪɢ·øǫ, kvʏm·-] a. (Sl.) = **hvumpinn.**

°**hæðarglas** [hai:ðargla:s] n. Vandstandsglas (Tilsk.).

1. **hæfa. 1.** *það er engin h. í því* l.: *það er engin h. í* (el. *fyrir) því.* — **3.** I det citerede Ekspl. er *hæfu* maaske Trykfejl for *hæfðu* (imp. af *hæfa).*

1. **hæfi.** Tilf.: **2.** Sigten efter Maal: *skjóta til hæfis*, skyde til Maals; *leggja boga til hæfis*, sigte efter Maal med en Bue.

hæglegur [haiɢ·lɛɢøǫ] a. let.

hægrivik [haiɢ·rɪvɪ:k] npl. = **hægriverk.**

hægunninn. Tilf.: **2.** *(hægunnið tún)* Mark, som er let at slaa.

hækill. Tilf.: *(nafn á sauð)* Navn paa en Bede; deraf Talem.: *vertu hægur, h. minn* = *bíddu hægur, kunningi*, vent lidt, min kære!

hælberg [hail·bɛǫk] n. den kødfulde Del af Hælen.

hælinn [hai:lɪn] a. pralende, jfr. *sjálfhælinn.*

1. **hæll.** Tilf.: *h. á festi* se *festarhæll.* — som Gaardsnavn: *Hæll.*

†2. **hæll** l.: **hæl l.**

hælrófubiti [hail·roᵘøbɪ:dɪ, -bɪ:tɪ] m. Halestykke (JÁÞj. I. 594).

2. **hæna 2.** Tilf. under **2.**: pp. *hændur*, hengiven: *h. að e-m.*

hænsnarækt [hain·snaraiχ·t] f. Hönseavl.

hænukropp [hai:nøkrohp] n. hvad en Höne kan pille; — spec. *(svolítið hey)* en Smule Hø.

2. **hæra.** Tilf.: *h. tún* (Rang.) = *hreinsa tún.*

hæru dúkur [hai:rødu:gøǫ, -du:køǫ] m. = 1. **hæra 3. a. -nál** [-nau:l] f. Naal el. Skytte til Væyning af 1. *hæra* 3. **-skeggi. a.** l.: **m.** — Overs. rettes til Graaskæg.

hæti. Tilf.: *andskota hætinu hún hugsar um annað en kjóla*, hun tænker for Pokker ikke paa noget andet en Kjoler.

höfði (-a, -ar) [höv·ðɪ, höb·ðɪ] m. Forbjærg.

höfðinglyndur [höv·ðiŋglɪn·døǫ, höb·ð-] a. ædel, storsindet.

höfga 2. Tilf.: *e-n höfgar* = *e-m höfgar: höfgar daginn* (BJVÚrv. 85).

höfn I. 3. Tilf.: *taka höfnum*, trives, faa bedre Huld (VSkaft.). — **III.** Stedsnavn l.: Stednavn.

höfuð. Tilf.: (Talem.) *biðja e-n að hafa á höfðinu*, bede en passe sig selv: *mjer þætti ekki undarlegt, þótt einhverjum færi eins og bæðu þann að hafa á höfðinu, sem ætlaði að reka suma frá skólanum, en halda öðrum eftir* (Alþ. '23, C. 452); *láta á höfuðið*, bedække sit Hoved; *hafa í höfðinu (= hafa geitur)*, lide af Skurv i Hovedet; *standa á höfði*, tilf.: [3]) = *öfugt (um stafi* osv.), staa paa Hovedet, være vendt op og ned (f. Eks. om Bogstaver). — **V. 6.** Relikvieskrin om en Helgens Hoved: *Þorlákshöfuð.* **-hár** [hö:vøþ-(h)au:r] a. i Forb. *(í) höfuðháa herrans tíð*, umindelig Tid, lange, lange Tider, en hel Evighed.

höfuðsmaður 2. Tilf. **b.:** overh. Chef, Anfører for et Korps: *h. geldinganna við hirð kalífanna.*

höfuð stöð [hö:vøðsdö:ð] f. Hovedstation; Hovedkvarter, Hovedsæde: *h. fjelags.* **-sök** [-sö:k] f. Hovedskyld; halsløs Gærning.

högg. Tilf.: **8.** pyramidalsk formet Klippe (Hún.). **-broti** [hök·bro·dɪ, -bro·tɪ] m. Brudføre, som man stadig hugger igennem (Sl.). **-raftur** [-g·-rafdøϱ] m. = **skáldraftur. -sláttur** [-k·-slauhdøϱ] m. «Hugslæt»: *mjór skári, breitt ljáfar og tíður sláttur, það sláttulag hef eg heyrt suma kalla höggslátt* (GFSl. 14). **-steinn** [-sdeidv] m. Stenøkse: *frá höggsteinsins öld fram á málmsins tíð* (EBenVog. 153).

höggva. Tilf.: 1. p. sg. præs. ind. ogs. [hög:ɪ] (Skaft.); sup. ogs. [hög·vɪð], og *hoggið* [hoǥ:ɪð], som undert. findes i Talespr. (Sl.), dannet i Lighed med *stokkið* til *stökkva.* — *h. á = h. eftir: jeg hjó á því, að hann sagði, að ...,* jeg bed Mærke i, at han sagde, at ...; *hann* (ɔ: *vindurinn) heggur á = þokar skýjunum lítið eitt,* Vinden driver Skyerne lidt tilbage; *h. niðri,* tilf.: *(fara fast að sundi, um hesta)* være paa Nippet til at svömme (om Heste) (VSkaft.); *það heggur í ánni* ɔ: *hesturinn heggur (hnökrar) niðri.* — **IV. b.** Tilf.: ogs. *höggvast á.*

höggvaviðskifti [hög·vavɪð·sǥɪfdɪ] n. Udveksling af Hug, Kamp.

högnakylfa [hög·naǥɪl·va] f. en Slags Morgenstjærne (jfr. *gaddakylfa),* anvendt som *gestaþraut* (s. d. O.).

hökulangur [hö:gølauŋ·gøϱ, hö:kø-] a. med lang Hage, langhaget.

°**hömluhjól** [höm·løhjoᵘ:l] n. Palhjul (Tilsk.).

hönd. Tilf.: *(framhreifi)* Forlalle paa en Sæl (Vf.).

höndulegur [hön·dølɛ·qøϱ] a. behændig.

hörgur. Tilf.: °**5.** Akkumulator (Tilsk.).

I, Y, Í, Ý

í. Tilf. under: **A. III. 3.:** *Séra E. Kúld hafði kent mér í dönsku* (lidt Dansk) *í æsku* (MJSöguk. 155). — **B. I. 3. c.:** ellipt.: *það er ilt í sjóinn,* Søen er oprört (at se til); *mig langar í hann* (ɔ: *að ráðast á hann),* jeg har Lyst til at gaa løs paa ham. — **C. I. 2.:** *aftur í,* agter ude.

í|auki. Tilf.: Interpolation (BMÓSól. 65). **-burðarrá** [i:bʏrðarau:] f. Krog til at hale Sælen ind med, naar den er ramt af Harpunen *(kastrá)* (Breiðf.).

iðjuhöldur. Tilf.: Industrimagnat.

iðn|heiti [ɪð·v(h)ɛi·dɪ, -(h)ɛi·tɪ] n. teknisk Benævnelse. **-nám** [ɪð·nau·m] n. Haandværkslære. **-nemi (-a, -ar)** [-ne·mɪ] m. = **iðnnemandi.**

iðragaul [ɪð·ragöy:l] n. Tarmenes Knurren.

iðrast. Tilf.: 1. p. sg. præs. ind. ogs. *iðrist* (Eyf.).

iðrateygjur [ɪð·ratei:jøϱ] fpl. Mavesmærter.

°**iðrit** [ɪð·rɪ:t] n. Dittografi (Rím. 2).

iðu flug [ɪ:ðøflʏ:q] n. (EBenHafbl. 126) = **iðukast. -rót** [-roᵘ:t] n. rasende Vindhvirvel (EBenHafbl. 69).

íelda [i:ɛlda] a. indec.: *verða í,* komme i Brand.

yfir. Tilf.: **A. III.** (uden)over l.: (oven)over. — **B. I. 3.:** *y. um sig,* over Livet: *með belti y. um sig; — vera slæmur y. um sig,* føle Smærter over Livet. **-borð.** Tilf.: **5.** *yfirborðið af e-u = obbinn af e-u,* se *obbi* 1. **?-færa** [ɪ:vɪϱfai:ra] vt. overføre: *y. peninga.* **-sjást** [-sjaus·t] vrefl.: *e-m yfirsjest e-ð,* en glemmer n-t el. overser n-t, tager fejl m. H. t. n-t: *öllum getur yfirsjest,* alle kan tage fejl; *mjer hefur yfirsjest,* jeg har fejlet. **-skipsmenn** [-sǥɪf·smen] mpl. de af Besætningen, som ikke ror (Sl.). **-sleikjur.** palliere l.: glatte over. **-snúður** [-snu:ðøϱ] m. anden Snoning, naar Garn tvindes paa en Haandten (mods. *undirsnúður).* **-stöðusjór** [-sdöðøsjoᵘ:r] m. Sø, som man venter paa at (snart) vil blive rolig nok til at komme over (VSkaft.). **-vega.** Tilf.: imp. ogs. *yfirvóg* (Borg.). **-þjónn** [-þjoᵘd·v] m. Overkelner.

yfrum. 2. l.: **2.** (i Regnskaber).

ífærilegur [i:fairɪlɛ:qøϱ] a. som man kan (være bekendt at) tage paa: *eiga bara eina flík ífærilega.*

***yggja** l.: **yggja.**

ígulgóður skal staa foran **ígulker;** = **iðilgóður** l.: = **íðilgóður.**

ígulker. Tilf.: **2.** (pop.) *afarstórt ílát,* meget stort Kar.

ígull. Tilf.: **4.** (Árn.) = *gleypibein.*

í látning [i:lauhdniŋk] f. Fyldning, Stopning; spec. Fyldning af Tremmekassen *(meis)* med Hø. **-lit.** Tilf.: Kiggen i: *hann tók blaðið til ílits.*

ylfa. Det cit. Ordspr. findes opr. i en Strofe af Ganger-Rolvs Moder, Hildr.

ylfingar. mytisk l.: sagnhistorisk.

2. ylgja (-u, -ur) [ɪl·ǥa] f. (jfr. *úlfur)* = **ylgur.**

iljasig [ɪl·jasɪ:q] n. Platfod (Rvk.).

1. illa 1. a. brancialis l. branchialis.

2. illa. Tilf.: *e-m er illa til e-s = e-m er illa við e-n.*

ill|deild [ɪd·ldeilt] f., is. i pl. *illdeildir* = **illdeila. -fær.** Tilf.: **2.** næppe i Stand til: *i. um að gera e-ð.* **-girni.** ondskabsfuld i Overs. stryges. **-girnislegur** skal staa foran **illgjarn. -græðandi** [-grai·ðandɪ] a. som vanskelig kan læges. **-hæra** skal staa foran **illhæringur.**

illingur. Tilf.: som Egennavn paa en Hest el. en Tyr.

ill yrtur [ɪd·lɪϱdøϱ] a. = **illorður** 2. **-skreytinn** [-λ-sgrɛi·dɪn, -sgrɛi·t-] a. løgnagtig paa en ondskabsfuld Maade. **-styggur** [-sdɪg·øϱ] a. overordentlig sky.

illur. Tilf.: *mjer gerir ilt = mjer verður ilt,* jeg er daarlig (Vf.); *gera sjer ilt á e-u = meiða sig á e-u,* komme til Skade ved n-t, saare sig paa n-t (Vf.).

ill|viðrahamur [ɪd·lvɪðraha:møϱ] m. vedvarende raat Vejrlig. **-viðraþytur.** Tilf. efter m.: Susen el. (hos Dyr). **-viðrisbakki** [-vɪðrɪsbahǥɪ] m. = **illviðrisklakkar. -viðrisstrá** [-vɪðrɪsdrau:] n. (Rang.) = **ýlustrá -viður (-urs,** pl, ds.) [-vɪ·ðøϱ] n. = **illviðri. -vært.** man kunde vanskelig opholde sig der l.: der var næppe til at være.

ilskuhamur [il·sgøha:møϱ] m. vred Sindsstemning: *vera í ilskuham.*

ilstroka [ɪl·sdro·ga, -sdro·ka] f. = **iljastroka.**

ilslóg [ɪl·sloᵘ·(q)] f. Fiskeindvolde og Affald (Af.).

ylur 1. herlig l.: dejlig.

Ýmir. Tilf.: (rigtigere **Ymir).**

ýmis. Tilf.: pl. [ɪm·sɪϱ] (Rang.).

ímkollóttur [im·kodloᵘhdøϱ] a. (Af.) = **mókollóttur.**

ímun l.: ***ímun.**

Indíafari. Øst- l.: Ost-.

indogermanskur l.: **indógermanskur** [ɪn·doᵘǥɛr·mansgøϱ].

2. inn. Tilf. under **I. b.:** spec. *setja e-n inn,* sætte en i Fængsel.

inna (-u, -ur) [ɪn:a] f. Hun, Hundyr: *Þar sá jeg 3 ljón, 1 konung og 2 innur* (EiÓlLf. 25).

innan II. 1. Tilf.: *hvað i. um annað,* hulter til bulter (jfr. ogs. *innanum).* — **II. 2.** *i. við,* inden ved l.: *i. við,* inden for. **-tökur.** Tilf.: Mavekneb.

innar. Tilf.: *fara i. = fara inn í bæinn,* gaa ind i Gaarden (Huset): *viltu ekki setja þig i. = viltu ekki setja þig inn í baðstofu* (Vf.). **-ganga** [ɪn:argauŋ·ga] f. Altergang. **-meir.** [-mɛir] l.: [-mɛi:r].

inn byrðingur [ɪn·bɪrðiŋgøϱ] m. Havkal, som kan tages om Bord (Af.). **-blástur.** Tilf.: = *undirblástur.* **-fall.** Tilf.: **3.** = *aðfall* 1. **-flytjandi.** Tilf.: **2.** Importør. °**-gangsleikur** [-gauŋslɛi:gøϱ, -lɛi:køϱ] m. Ouverture. **-gangsorð.** Tilf.: **2.** Pasord: *i. í stúku.*

1. **inni.** Tilf.: Aflukke, Bur: *(aparnir) voru eins og tilberar upp og niður innan um innið* (EiÓlLf. 26).

inni fentur [ɪn:ɪfɛv·døϱ, -fɛn·tøϱ] a. indesneet. **-loka** [-lo:ga, -lo:ka] vt. = **innilykja** 2. **-lokun** [-lo:gøn, -lo:k-] f. Indelukning.

inn lamb [ɪn·lamp] n. (Af.) = **heimagangur** 2. **-lánsskýrteini** l.: **innlánsskírteini. -lögn** [-lögv] f. **1.** (Hún.) = *hafræna.* — **2.** elektrisk Installation. **-rek** [-rɛ·k] n. Driven ind mod Land: *ís á innreki.*

innri. Tilf.: *þar í innra* (Af.) = *þar innra.*

inn rjetting b. Tilf.: (pl. **-ar). ?-sviðna** [ɪn·svɪðna] vi. indsvinde. **?-sviðnun** [-svɪðnøn] f. Indsvinding. °**-sæi** [-sai·jɪ] f. og n. Indsyn. **-viðaheill** [-vɪðahɛid·λ] a. **1.** med ufordærvet Indtømmer. — **2.** kærnesund (Fechn. 78). **-viðasvartur 1.** smudsigt l.: mørkt el. smudsigt.

1. **ypta (-u, -ur)** [ɪf·da] f. Tømmerstok, der sættes ind under större Stykker Drivtømmer, for at disse ikke skal synke ned i Sandet: *trjeð var á yptum.*

írauður. Tilf.: *(rauðgulur)* rødgul (Af.).

yrða 2. ved en l.: med en.

1. **irpa.** en Hoppe l.: en saadan Hoppe.

Írsa (-u) [iϱ·sa] f. npr. *(írauð ær)* Navn paa et rødladent Hunfaar.

írska (-u) [iϱ·sga] f. Irsk, det irske Sprog.

írskur [iϱ·sgøϱ] a. irsk.

íru- [i:rø] som förste Sammensætningsled om Farve paa Faar = *írauð- (íruflekkóttur, -hornóttur, -kápóttur, -kollóttur, -smokkóttur* osv.), se *írauður* og de enkelte Ord.

ís 2. at fiske gennem Is l.: Fiskeri paa Isen.

ísastör [i:sasdö:r] f. Stargræs, der rager op over tilfrossent Vand.

ísblika [i:sblɪ·ga, -blɪ·ka] f. graa, spredte Skyer over Drivis.

íseta [i:sɛ·da, -sɛ·ta] f. *(= 1. seta* 5.) Buksebag, Bagdel.

ís glæta. Isglimt l.: Isblink. **-haf** [i:s(h)a·v] n. npr. Ishavet.

ísingur (-s) [i:siŋgøϱ] m. (Hnappad.) = **ísing.**

íslagður. Tilf. i Overs.: islagt, tillagt.

Íslandsfari (-a, -ar) [i:slan(t)sfa:rɪ] m. Islandsrejsende, Islandsfarer.

Íslendingabók. Tilf. efter Overs.: (af Are Frode).

ísletta [i:slɛhda] f. **1.** Stikpille, Skose: *kappræður og íslettur í Alþingístíðindunum* (GVf. IV. 81). — **2.** Snefald ovenpaa et kortvarigt Tøvejr.

ís ruðningur [i:srʏð·niŋgøϱ] m. det, at en Elv kaster Isen af sig: *gerði ísruðning í ána.* **-skrof.** Tilf. i Overs.: Skrogis, Iseskrog. **-skæningur** [i:sǥai·niŋgøϱ] m. = **ísskán. -spöng** [i:sböyŋk] f. Isbro.

ístað. Tilf. Udt.: [i:sda·ð].

ís|tak [i:sta·k] n., **-taka** [-ta·ga, -ta·ka] f. Optagning af Is, Isskæren: *það er gott ístak á tjörninni.* **-teptur** [-tɛfdøϱ] a. forhindret af Is: *við ... lágum ísteptir* (MJSöguk. 354).

ysting. Løben l.: Løbning.

ístrikun [i:sdrɪ·gøn, -sdrɪ·køn] f. Indstregning.

istöðuleysi (-is) [i:sdöðølɛi:sɪ] n. Forsagthed.

ísuklóra [i:sokloᵘ:ra] f. Redskab til at skrabe Skællene af en Kuller.

2. ýta 1. a. det er alt hvad der kan bruges l.: i Mangel af andet (bedre) maa det bruges.

íteppa [i:tɛhba] f. = **stífla.**

***ítrekur** l.: ***Ítrekur.**

ytri. Tilf.: *þar í ytra* (Af.) = *þar ytra;* superl. *ystur* undert. udt. [ɪð·sdøϱ].

ítur skapaður [i:døϱsga:baðøϱ, i:tøϱsga:p-] a. = **íturvaxinn. -þveginn** [-þvei:jɪn] a. renvasket.

ívöntun [i:vövdøn, -vöntøn] f. Mangel; — spec. Defekt: *ívantanir (defectur) í erlend tímarit* (MLbs. 67).

íþróttavöllur [i:þroᵘhdavöd·løϱ] m. Idrætsplads, Stadion.

íþungur [i:þuŋgøϱ] a. temmelig tung, tungere end man havde ventet.

J

ja. nu er jeg rigtignok forbauset l.: det forbavser mig rigtignok.

jaðra. Tilf.: vise sig parallel med, saa at Konturerne helt el. delvis falder sammen: *Borgarvirki jaðrar við Víðidalsfjall.*

jafn. Tilf. under **II. 2.:** *skifta að jöfnu,* dele ligeligt; — *jafnt,* sam-

tidig: *þeir fóru jafnt af stað;* — (substantivisk) *með öllum jafni = allajafna.* — L. 5 vurdere l.: regne. L. 7 jeg gör ingen Forskel paa dem l.: den ene er ligesaa god som den anden.

1. **jafna 2.** Poker l.: f. Eks. Poker.

jafnaðar bót. Revance l.: Revanche. **-legur** [jab·naðarlɛ:qøo̜] a. hyppig, stadig: *jafnaðarleg stórviðri.* **-menska.** Socialismus l.: Socialisme.

°**jafn deildarröð** [jab·ndɛildarö:ð] f. (mat.) Kvotientrække (Mentm. I. 29). †**-fram** l.: **jafnfram. -geðja** [-ɡ̊ɛðja] a. indec. sindsligevægtig, flegmatisk. **-mentur.** Tilf.: **4.** *(jafnliðaður)* lige m. H. t. Folk. °**-munarröð** [-n-mʏnarö:ð] f. (mat.) Differensrække (Mentm. I. 29). **-ótt.** Tilf.: [jam·oᵘht] (Langanes). **-síðis 1.** Tilf. efter dat.: jævnsides. **-snemma.** Tilf.: **2.** med det samme: *hann gleymdi því j.* 2. **-stæða.** Tilf. efter Overs.: parre. **-þyngja** [-v-þiŋɡ̊a] vt. med dat. göre lige tung (for en): *j. e-m í e-u.*

jagandi (-a) [ja:qandɪ] m. sagte Snefald (Múl.).

jaggra (a) [jag·ra] vi. (jfr. *jaga): j. á e-u = nauða um e-ð,* idelig gentage n-t (is. trygle om n-t) (Vf.).

jaglegur [jaq·lɛqøo̜] a. besværlig: *jagleg færð* (Vf.) *þung ófærð.*

jakobshöttóttur [ja:gobs(h)öhdoᵘhdøo̜, ja:k-] a. = *höttóttur* (s. d. O.), med sorte Pletter paa Kroppen.

já koppur [jau:kohbøo̜] m. Jabroder (Árn.). **-kvæða (di)** [-kvai·ða] vt. med dat. sige ja til. **-kvæður 2.** (log.) l.: (log. og mat.); tilf. efter Citatet: *jákvæð tala.*

jana (a) [ja:na] vt. = **1. mana.**

japanska (japönsku) [ja:bansga, ja:p-] f. Japanesisk, Japansk, det japanske Sprog.

jarðar dúnn [jar·ðardud·n] f. = **kotún** 2. **-gróði.** Tilf.: ogs. = *jarðargróður.* **-prýðingur (-s, -ar)** [-o̜-pri:ðiŋgøo̜] m. Mand, som pryder, forbedrer sin Gaard (Strand.).

jarð bik. Tilf. i Overs.: Asfalt. **-hýsi (-is)** [jar·þ(h)i·sɪ] n. = **jarðhús** 1. **-lím** [-ð-li·m] n. = **jarðbik. -ríki.** Tilf. i Overs.: Jorderig. **-skaf** [-þ-sga·v] n. løst Jordstøv, som fyger omkring for Vinden (Rang.). **-skarpt** [-sgao̜t] an. = **jarðskerpa. -sprunga** [-sbruŋga] f. Kløft i Jorden. **-vatn** [-ð-vahtv] n. Grundvand.

jarganslega [jar·ganslɛ·qa] adv. = *jarganlega,* se **jarganlegur.**

jarm (-s) [jar·m] n. Brægen.

járna. Tilf.: **6.** (typ.) gennemslaa.

járn barði [jaur·dnbarðɪ, jaud·n-] n. Panserskib. **-bræðsla** [-braiðsla] f. **1.** Jærnsmæltning. — **2.** Smælteovn: *hann átti eina járnbræðsluna* (MJ. Söguk. 176). **-forkur** [-v-foo̜gøo̜] m. Jærngaffel. **-grilli.** Tilf.: [-n-grɪl·ɪ] opr. *grindli,* jfr. *grind* og *Grillir* (Gaardsnavn) opr. *Grindlir.* **-loka.** Tilf.: Jærnstang.

jarpleitur [jao̜·blei·døo̜, -lei·tøo̜] a. med et rødbrunt Skær.

jar tein [jao̜·tɛi·n] f. = **jarteikn. -teina** [-tei·na] v. = **jarteikna.**

Jarþrúður [jao̜·þru·ðøo̜] f. npr. Jartrud.

jasi (-a, -ar) [ja:sɪ] m. = **gumpur.**

jastra. Tilf. **3.:** gære. — **4.** *(ilma)* dufte (spec. om n-t vellugtende): *jastrandi töðulykt* (VSkaft.).

jastur. Tilf.: *(smátt hey og tóbak) = salli,* Smuld (ASkaft.).

játfús [jau:tfu·s] a. villig til at indrömme el. tilstaa.

jaxlaverkur [jaχ·slavɛo̜·gøo̜] m. Tandpine i Kindtænder.

jerimías [jɛ:rɪmij·as] interj. (vistnok en eufemistisk Omdannelse af *Jesús minn)* Udraab, særlig tilhørende Damesprog i Rvk.: *j., hvað hann er sætur,* næ, hvor han er sød.

jeta I. *j. undan sjer,* Æg l.: Æg el. Unger. — Tilf.: (is. i Sømandssprog) *ertu jetinn?* har du spist?; *það jetur innan úr manni,* «det æder Maden ud af en», det er der ikke noget Forslag i (om let Føde, is. Bær); (overf. om aandelig Føde) det virker fordummende; *heyið jetst illa,* Kreaturerne vil ikke æde Høet.

2. **joð.** Jod(draaber) l.: Jod(tinktur).

joða (a) [jo:ða] vt. smöre med Jod.

jóðla. Tilf.: *(tyggja fullum munni)* tygge med Munden fuld.

jól. Tilf.: *á jólunum,* i Julen.

jóla brauð [joᵘ:labröy:ð] n. (Skag., Þing., Af.) = **jólakaka. -fluga** [-flʏ:qa] f. Juleflue, Flue, som sværmer omkring ved Juletid. Det anses for at ville bringe Ulykke at drille el. dræbe en saadan Flue. **-ljós** [-ljoᵘ:s] n. Julelys. **-sokkur** [-sohgøo̜] m. = **þorskslápur.**

Jónsmessuferð [joᵘn·smɛsøfer·ð] f. Rejse ved Midsommertid, spec. for at hente de fra Landbygderne udsendte Fiskeres Sager efter Fiskesæsonen om Foraaret *(vorvertíð).*

júfferta (-u, -ur) [juf:ɛo̜da] f. ?1. (naut.) Juffert; *(digur viðardrumbur),* svært Stykke Tømmer. — **2.** *(klunnaleg, digur kona)* klodset, svært Fruentimmer.

júgrast (a) [ju:rast, juq·r-] vrefl.: *kýrin er farin að j.,* Koens Yver er begyndt at svulme (Árn.).

2. **jula.** bable l.: bavle. — Tilf.: *(láta dæluna ganga),* vrövle ustandseligt (Vf.).

Júlla. Tilf.: *(taflan 9 og 9 í dómínó)* Brikken dobbelt ni i Domino.

°**jöfnunartæki** [jöb·nønao̜tai:ɡ̊ɪ, -tai:ķɪ] n. Kompensationsmidler (Tilsk.).

jökulnám [jö:golnau:m, jö:k-] n. *(leysing í jöklum)* Tøbrud i en Jøkel (ASkaft.).

jörð II. Tilf.: spec. om Jordens Overflade m. H. t. Græsning: *jörðin er illa gerð.*

°**jörmungrund** [jör·møngrʏn·t] f. Jorden.

Jörsi (-a) [jöo̜·sɪ] m. npr. Dim. af **Jörundur**

jötnaþór [jöhdnaþo·r] m. = **jötunmenni.**

jötuband. Tilf.: **2.** = *mari* 2. b.

jötunmenni (-is, pl. ds.) [jö:dønmen:ɪ, jö:tøn-] n. kæmpestor og stærk Mand. Jætte: *j. að vexti og burðum* (MJSöguk. 126).

K

k 1. som ustemt, aspireret, kakuminalt l.: som ustemt, aspireret, velart.

kaf. *fara á kaf* bruges vistnok spec. om pludselig, ufrivillig Dykken, mods. *fara í kaf.*

kafa. Tilf.: *k. upp,* dukke op.

káfa. Tilf.: *(safna eða sópa e-u óvandlega saman)* samle el. feje n-t sammen uden Omhyggelighed.

káfari (-a, -ar) [kau:varɪ] m. Menneske, som forsøger sig paa flere Ting uden at have Held til el. kunne gennemføre n-t deraf.

kafera (a) [ka:vera] vi.: *k. í e-u = garfa í e-u,* have Bryderier med n-t (Rang., Árn.).

kaff [kaf·] n. (Vf.) = **kaffi.**

kaffi brauð [kaf:ɪbröy:ð] n. (sødt) Brød el. Kager til Kaffe, Kaffebrød. **-maður.** Tilf.: **2.** Ynder af Kaffe.

káfgjarn [kauv·ɡ̊a(r)dv] a. rodelysten.

kaf hlaup. Tilf.: Dykken. **-hríð** [kaf·(h)o̜i·ð] f. tyk Snestorm.

?**kafía (-u, -ur)** [ka:vija] f. Kavaj.

kafl (-s, -ar) [kab·λ] m. = **kafli.**

kaflakverið [kab·lakvɛ:rɪð] n. med Art. alm. Benævnelse paa en meget brugt Katekisme af Helgi Hálfdánarson (Kristilegur barnalærdómur, 1. Udg. Rvk. 1877), i Mods. til Balles Katekisme *(kapítulakverið).*

kaf sigla [kaf·sɪgla] vt. sejle i Sænk. **-skjóta** [-sɡ̊oᵘ·da, -sɡ̊oᵘ·ta] vt. skyde i Sænk, torpedere. **-sökkva.** Tilf.: **2.** vt. sænke til Bunds.

kag hýðing [ka:χ(h)i·ðiŋk] f., **-strýking** [kaχ·sdri·ɡ̊iŋk, -sdri·ķiŋk] f. Kagstrygning.

kakka. Tilf.: *k. í sig matnum,* sluge Maden (Af.).

kákla. Tilf.: ogs. vt.: *k. °e-n = k. í e-n.*

1. **kalda.** Tilf.: **2.** Rheumatisme (VSkaft.).

kald hreinsa [kal·t(h)o̜einsa] vt. rense kold: *k. dún.* **-stamur** [-sda·mo̜o̜] a. kold og fugtig, endnu ikke helt törret (f. Eks. om Vasketöj).

kalífadæmi [ka:livadai:mɪ] n. Kalifat.

kalífi (-a, -ar) [ka:livɪ] m. Kalif.

kálfslegur [kauλ·(f)slɛqøo̜] a. = **flónslegur.**

kálf suga. Tilf.: **3.** Ko, som er blevet diet af Kalven. **-ær** [kaul·vai·r] a. (om en Ko, hvis Kalv er blevet skilt fra den) gal efter Kalven; deraf overf.: overordentlig nervøs og utaalmodig.

kalk. Tilf.: *(steinn)*Maling: *kalkið er farið að nuddast af skipsfjölinni*(VSkaft).

kalka. Tilf.: *(mála)* male (is. om Skibe) (VSkaft.).

°**kalkari (-a, -ar)** [kaλ·garɪ, kal·k-] m. Murer (Þús.[3] IV. 372).

kalkúna (-u, -ur) [kaλ·gu·na, kal·ku·na] f. Kalkunhøne.

kalkúni (-a, -ar) [kaλ·gu·nɪ, kal·ku·nɪ] m. Kalkun.

kálkur (-s, -ar) [kauλ·go̜o̜, kaul·k-] m. **1.** = *kjálki (á sleða* osv.) (Hf.). — **2.** *(landshluti)* Egn (is. en afsides) (Af.); — Strøg: *Eskifjarðarkálkur,* Strøget omkring Eskifjord.

kalla. Tilf.: 1. p. sg. præs. ind. ogs. *kalli* (Eyf.; Þing.); *k. á guð,* anraabe Gud.

kálleggur [kaul:ɛg·øo̜] m. Kaalstok.

kálogmjólk [kau:lo(q)mjoᵘλ k, -mjoᵘl k] f. (egl. tre Ord: *kál og mjólk)* hakket Kaal, udrört i *skyr,* med Tilsætning af kogt Mælk.

kalsa legur [kal·sale·qøo̜] a. kold (om Vejret). **-regn** [-rɛg·v] n. = **kalsarigning.**

kalviði. Tilf.: ogs. = *kalviður* 1.

káma. Tilf.: impers.: *e-n kámar við e-u,* en faar Kvalme af n-t (f. Eks. for fed Mad) (Njarðvík).

kambur I. 2. Tilf.: **b.** = 1. *kemba* (Barð.).

kampaglott [kaŋ·bagloht, kam·pa-] n. Smil i Skægget, lunt Smil (EBen. SKv. 135).

kanka. hinanden tor Spøg l.: hinanden for Spøg.

2. **kanna.** Tilf.: *k. dýpið,* lodde Dybden; *k. sár,* sondere et Saar.

?**kantaður** [kav·daðo̜,kan·t-] a. kantet: *k.viður, (eski, eik)* Ask, Eg (Strand.).

kápa. Tilf. under **1.:** *(regnkápa)* Regnfrakke. — **5.:** mørk Farve paa Køer og Faar paa Ryggen og ned ad Siderne: *eg tapaði kind með svartri kápu* (jfr. *kápóttur).*

kapall. Tilf.: Talem. (som komisk Udtryk for Forbavselse): *það var kraftur, að kapallinn skeit!* el. forkortet: *það var kraftur!* (Af.).

kapítulakverið[ka:bitʏlakvɛ:rɪð,ka:p-]n. med Art. se **kaflakverið**(Tillæg).

kaplabrinki. maximus l.: marinus.

kapp. Tilf.: *e-m hleypur kapp í kinn,* en bliver ivrig og anstrænger sig. **-át** [kahbau·t] n. Spisen om Kap. **-ganga** [-gauŋga] f. Kapgang.

1. **kappi.** [kahhɪ] l.: [kahbɪ].

kapp indisnógur [kahbɪndɪsnoᵘ:(q)øo̜] a. (VSkaft.) = **kappnógur. -lyndur** [-lɪndo̜o̜] a. ivrig, energisk.

kappsmál. Tilf. i Overs.: Sag, som forfægtes ivrigt.

kapp þinga [kahpþiŋga] vi. disputere: *k. um e-ð.* **-ærinn** [-b-ai·rɪn] a. = **kappnógur.**

kápulím [kau:bolі:m, kau:pø-] n. Guttaperkapapir (anvendt til Reparation af Regnfrakker) (Rvk).

?**karaktjer (-s, -ar)** [ka:raχdje·r] m. Karakter.

karbólvatn [kar·boᵘlvahtv] n. Karbolvand.

karkari (-a, -ar) [kao̜·garɪ] m. Krake, Karake, sværtbygget Transportskib, spec. til oversøisk Fart (e. carrack, mnl. karàke) (JThMk. 213).

karl garmur [kad·/garmøo̜, kar·d/-] m. sølle Gamling. **-gjarn** [-ɡ̊a(r)dv] a. mandkaad. **-hjassi** [-λ-ɦas·ɪ] m. = **karlhylki. -kenna.** Tilf.: pp. *karlkendur,* af Hankøn; (gramm.) maskulin (FJMál.). **-mannsauga** [-l-mans·öy:qa] n. Mandsøje: (Ordspr.) *hægt er að fylla karlmannsaugað,* en Mands Øje mættes let (ɔ: har let ved at synes godt om en Ubetydelighed).

-mannstrygð [-l-manstrɪq·ð, -trɪg þ] f. - **dýragras. -samur** [-samøǫ] a. = **karlgjarn. -trje** [-trjɛ·] n. Valse i en Vandmølle, hvortil Skovlene er fastgjorte. **-tuska** [-tʏsga] f. **karlgarmur.**

karlungar. Tilf.: **2.** Karlister, Tilhængere af den spanske Kronprætendent Don Carlos.

karmi (-a, -ar) [kar·mɪ] m. (jfr. *karmur* 2. b.) (Vf., Sl.) = *fjárhúskró.*

karmur. Tilf. under **4.**: overf. om en omgivende Klippevæg: *Ó, bjarta storð við bjarga dökkan karm* (EBenHafbl. 107).

karplyndi [kaǫ·blɪndɪ] n. Trættekærhed.

1. **karra (körru, körrur)** [kar:a, kör:ø(ǫ)] f. (Vf.) = **karri** 2.

karra I. 2. (om Ænder) l.: (om Ænder og Ryper).

kartöflugras [kaǫ·döbløgra:s] n. Kartoffelplantens overjordiske Dele, Kartoffeltop.

kasóljettur [ka:soᵘ·ljɛhdøǫ] a. (pop.) höjfrugtsommelig.

kássa. Tilf.: **4.** Masse af n-t: *skárri er það andskotans kássan!*

kássugrautur. a. l.: m.

kast. Tilf. under: **I. 1. a.**: *komast í k. við e-n,* have Sammenstød med en. — **I. 1. i.**: *það er undir kasti komið,* det beror paa Tilfældet. — **I. 2.**: *f kasti,* i en Fart. — **I. 3.**: spec. Knogle (epiphysis) fastgjort til Enden af en *sauðarleggur* (diaphysis); *(efsti parturinn af olnbogabeininu,* den øverste Del af Albuebenet (olecranon) (Mýr.). — **II.** Tilf.: **b.** *(utanyfirpils)* Nederdel, is. anvendt ved groft Arbejde (Vf.).

kasta. Tilf. under **I.**: *kasta á sig sótt,* simulere at man er syg; *mjólkin kastar af sjer,* den kogende Mælks Fraade lægger sig igen: *„Nú sýður mjólkin". „Já, láttu hana k. af sjer";* - *k. út á (* *láta mjöl eða grjón í pottinn),* komme Mel el. Gryn i Gryden. — **IV.** færdig ved at l.: ved at. — Tilf.: **VII.** (jfr. *köstur)* opstable: *k. hey (= setja í köst)* (Þing.).

kast böllur [kas·tbödløǫ] m. (vulg.) (Smædeord for) Fisker, som ingen Ting faar el. ikke har fanget det Antal Fiske, der skulde udgöre hans Lod i Fangsten (Sl.). **-pils** [-pɪls] n. = **kast** II. b. (Tillæg) **-rá** [-d-rau·] f. Harpun (Breiðf.). **-vindóttur** [-vɪndoᵘhdøǫ] a. som har hyppige Vindstød.

kati. Tilf.: *(lítið skip)* lille Fartöj.

?**kátsjúk (-s)** [kaus·juk] n. Kautschuk.

kattafætur. m. l.: mpl.

katt fimur [kahtfɪ·møǫ] a. behændig som en Kat. **-ormur** [-d-ormøǫ] m. (Skældsord) nederdrægtig, lumsk Orm: *sá helvíski k. djöfullinn* (Huld I. 44). **-þrifinn** [-t-þrɪ·vɪn] a. renlig som en Kat, overordentlig renlig.

kaup. Tilf.: *kaupin ganga saman,* Handelen kommer i Stand; *komast að góðum kaupum,* købe n-t billigt.

kaupa. Tilf. under: **I. 1.** som Overs. af *k. að ósjeðu:* købe Katten i Sækken. — **II.**: *k. út,* købe udefra, is. om Arbejde, som man maa lade udføre udenfor Hjemmet: *hann var svo illa liðaður á kvenhöndina, að hann varð að k. út saum á hverri tlik* (Árn.).

kaup hár [köy:p(h)au·r] a. = **kaupdýr. -hækkun** [-(h)aihgon] f. Lönforhöjelse. **-legur** [-b-lɛqøǫ, köy:p-] a. merkantil, kommerciel. **-leysingi** [-lei·siŋɟɪ] m. en, som ingen Lön faar; en, som intet kan købe. **-miðill** [-mɪ·ðɪdλ] m. Mægler.

kaupsi (-a, -ar) [köyf·sɪ] m. Dim. af *kaupmaður* og *kaupamaður.*

kaupsvið [köy:psvɪ·ð] n. Handelsdistrikt.

kaupu nautur [köy:bønöy:døǫ, köy:pønöy:tøǫ] m. = **kaupanautur. -neyti (-is)** [-nei:dɪ, -nei:tɪ] n. Forretninger: *eiga k. við e-n.*

kaupvarningur [köy:bvardniŋgøǫ, köy:p-] m. = **kaupvara.**

kaura. Tilf.: **2.** mumle for sig selv.

?**kaveia (-u, -ur)** [ka:veija] f., **kavía (-u, -ur)** [ka:vija] f. = **kafía.**

kaxa (a) [kaχ·sa] vi.: *k. til e-s = abbast upp á e-n,* fornærme en uden Grund, molestere en (Hf.).

kedrusviður [kɛ:drøsvɪ:ðøǫ] m. = **sedrustrje.**

kefja. Tilf.: refl. *kefjast,* kvæles: *k. í áhyggjum.*

kei [ʂei:] a. indec. flov: *verða k. fyrir e-u; — (vandræðalegur)* forlegen: *hann varð ekki k. fyrir honum, þó hann skammaði hann.*

keipa dallur [ʂei:badad·løǫ, ʂei:pa-] m. = 1. **keipa. -fullur** [-fʏd·løǫ] a. = **keipagjarn. -ljós** [-ljoᵘ:s] n. Skum, som sætter sig paa Aaretollene under Roningen (Breiðf.). **-rass** [-ras·] m. = 1. **keipa.**

keipur 2. (ubeböjet) l.: (ubeföjet).

keyri. Tilf.: **3.** *(lítill hákarl)* lille Havkal (Siglf.).

keisaradrotning [ʂei:saradrohdniŋk] f. Kejserinde.

keisarinna [ʂei sarɪn:a] f. **keisaradrotning.**

keisaraöld [ʂei:saraöl·t] f. Kejsertid.

keytuseiði. Tilf.: **2.** (jfr. *skítseiði)* lille, usselt Menneske el. Dyr.

kelkingur (-s) [ʂɛλ·ɟiŋgøǫ, ʂel·ʂiŋgøǫ] m. overdreven Anstrængelse; stadigt Arbejde paa n-t; — spec. for megen Ophobning af n-t paa et Sted (f. Eks. Gødning).

kelkja. Tilf.: ophobe for meget af n-t paa et Sted: *k. áburði á túnið.*

kelsi (-is, pl. ds.) [ʂel·sɪ] n. = **flikki.**

Keltar osv. l.: **Kelti (-a, -ar)** [ʂɛλ·dɪ] m. Kelter.

kemmi (-a, -ar) [ʂem:ɪ] m. (Landeyjar) = **kjammi.**

keng beygja [ʂeiŋ·kbei·ja] vt. krumböje. **-bogna** [-bogna] vi. krumböjes.

kengilfættur [ʂeiŋ·ɟɪlfaihdøǫ] a. hjulbenet.

kengja (-u, -ur) [ʂeiŋ·ɟa] f. (Skaft.) = **sylgja.**

kenja klár [ʂen·jaklau:r] m. = **kenjaklápur. -skapur** [-sga·bøǫ, -sga·pøǫ] m. Lunefuldhed.

kennaralið [ʂen:aralɪ:ð] n. Lærerkorps.

kennilýður. † skal udgaa.

kenslu áhöld [ʂen·sløau:hölt] npl. Undervisningsmateriale. **-stóll** [-sdoᵘd·λ] m. Lærerpost, Lærestol. **-tími.** Tilf.: ogs. = **kenslustund.**

kerald. Tilf.: (Múl., Þing.) = 1. **sár** (til Opbevaring af *skyr* osv.).

kerling. Tilf. under **1.**: en Kvinde regnes for at være *kerling,* naar hun har faaet Börnebörn: *hann hefur gert móður sína að kerlingu* ɔ: han har faaet sit förste Barn. — Tilf.: **9.** (Vf.) = *hjólkerling.*

kerlingabarð [ʂɛr·dliŋgabar·ð, ʂɛd·l-] n. = **lygabarð.**

kerlingar klof. Tilf.: **2.** = *kerlingarhnútur.* **-lýsa** [ʂɛd·liŋgarli:sa, ʂɛr·dl-] f., **-ljós** [-ljoᵘ:s] n. lyst Törklæde, som en Spinderske lægger paa sit Skød, naar hun spinder Garn af mørk Farve, for at hun bedre kan se Garnet. **-ugla** [-ʏg·la] f. vranten Kælling.

kerru sæti [ʂɛr:øsai:dɪ, -sai:tɪ] n. = **kerrustóll.**

kerta gangur [ʂɛǫ·dagauŋ·gøǫ] m. Procession med tændte Kærter: *Líklega er þó langt síðan haldið hefir verið upp á kyndilmessu á Íslandi með kertagangi og annari viðhöfn* (Huld III. 45). **-stika** [-sdɪ:ga, -sdɪ:ka] f. = **kertastjaki.**

kesja. Tilf.: **2.** *(bleyta)* Dynd, Søle (Þing.).

keskilátur [ʂɛs·ɟɪlau:døǫ, -lau:tøǫ] a. drilagtig, spøgefuld.

ketil hylki [ʂɛ:dɪλ(h)ɪλ·ɟɪ, ʂɛ:tɪλ(h)ɪl·ʂɪ] n. Kedelvæg (Tilsk.). **-lenkja** skal staa foran **ketilmyndaður.**

kibba-kibb [ʂɪb:aʂɪp·] interj. = **gibba-gibb.**

kidda (-u, -ur) [ʂɪd·a] f. ung Ged.

kiddi (-a, -ar) [ʂɪd:ɪ] m. ung Gedebuk (Axarf.).

kýfa. Tilf.: *kýfir niður,* Sneen falder ned i Dynger: *mjer er illa við að fara út á vatnið í þessu dimmviðri. Það er í fjallahvilft. Þar kýfir mest niður og þar slær veðrinu fyrir af öllum áttum* (JTrTgs. I. 63).

kylfa. Tilf.: (naut.) Pullert el. Kølle til at slaa Ankertovet om, lidt agtenfor Stavnen, ved hver Side.

†2. **kylfa (di)** [ʂɪl·va] vi. i Forb.: *k. til orðanna,* have svært ved at finde Ord.

kíló (-s) [ʂi:loᵘ] n. Kilo.

kilpingur (-s, -ar) [ʂɪλ·biŋgøǫ, ʂɪl·p-] m. (Rang., Múl.) = **kipringur.**

kilpur. Tilf.: **5.** (Árn.) = *fótatrje.*

kind I. 2. Tilf. **b.**: *leyf þú nú, góður drengur, að kona þín leysi k. frá konu minni* (hjælper min Kone med Forløsningen) (Huld IV. 17).

kynda. Tilf.: *(fara rakleitt)* gaa straks af Sted i en Fart.

kindaslóði [ʂɪn·dasloᵘ:ðɪ] m. nedtraadt Sti efter Faar, Spor efter Faar.

kyndi staður [ʂɪn·dɪsda:ðøǫ] m., **-stöð** [-sdö:ð] f. Fyrplads (Tilsk.).

kyn ferði. Tilf. under **1.** efter Overs.: (ogs. gramm.). **-fylgja.** Tilf.: overnaturligt Væsen, der følger en Slægt: *það var k., kom úr vestri* (MJ.).

kynjalaus [ʂɪn·jalöy·s] a. fri for Besynderligheder: *það er ekki kynjalaust um hann,* det er noget underligt med ham.

kynna. Tilf. under **4.**: *kynnast við e-n = kynnast e-m.*

1. **kynni.** Tilf. under **1.**: *gefa til kynna,* give til Kende, tilkendegive. — Tilf.: **4.** *(átthagar)* Hjemstavn, Hjem.

kynning. Tilf.: **3.** Præsentation.

kynnisvist [ʂɪn:ɪsvɪs·t] f. Ophold under et Besøg..

kynrok [ʂɪn·ro·k] n. Könrøg.

kynsmaður [ʂɪn·sma·ðøǫ] m. = **kynmaður.**

°**kynstafur** [ʂɪn·sda·vøǫ] m. Ætling, Skud.

kippa. Tilf.: *k. upp,* ¹) *(stytta upp)* høre op (om Regn) (Af.); ²) pludselig holde op med at give Mælk: *kúnni brá við, svo hún kipti upp; — k. að sjer nytinni,* blive gold (om Køer), — ogs. i overf. Bet. **-hlunkur** [ʂɪhbahλuŋ·gøǫ, -hλuŋ·køǫ] m., **-skítur** [-sɟi:døǫ, -sɟi:tøǫ] m. Hest, som er *kippóttur* (s. d. O.).

kippur. Tilf..: **6.** *(róðrar á sjó milli þess, að rent er til fiskjar)* Roning mellem de forskellige Gange, man udkaster Snorene el. Fangstlinerne for at fiske (Rang.).

kýr auga. Tilf.: **3.** *(stórt auga)* Koöje, stort Øje. **-gæla** [ʂir·ɟai·la] f. Lokken for en Ko (AGHul. 93).

kirkja, kyrkja. Tilf. Udt.: [ʂʏǫ·ɟa] (Súgandaf., Skálavík).

kirkju drottinn [ʂɪǫ·ɟødrohdɪn] m. Kirkeherre, spec. Helgen, til hvem en Kirke er indviet: *hinn helgi Nikulás k.* (MJSöguk. 321). **-embætti** [-ɛm·baihdɪ] n. gejstligt Embede.

kýrleiga. Lejen l.: Leje.

kyrmóðulegur [ʂɪr·moᵘðølɛ:qøǫ] a. rolig, stilfærdig (Rang.).

2. **kirna (ti)** [ʂɪd·na, ʂɪr·dna] vt. kastrere, gilde (is. om Efteraaret), jfr. *kyrningur* 5.

kyrningur. Tilf.: **6.** *(kornótt fjúk)* smaakornet Frostregn (Rang., Hnapp.).

kyrr [ʂɪr·, ʂʏr·] a. se **kyr.**

2. **kista (a)** [ʂɪs·da] vt. opstable: *k. mó.*

kisulegur [ʂɪ:sølɛ·qøǫ] a. katteagtig; *kisulegt andlit,* Smörrebrødsansigt.

kjafta bein. (ogs. kaldt *slorbein)* skal udgaa. **-geila (-u, -ur)** [ʂaf·daɟei:la] f. (Hf.) = **blágóma** (lophius piscatorius). **-mal** [-ma:l] n. Sladren, Snakken. **-stóll** [-sdoᵘd·λ] m. Feltstol.

kjaft fylli [ʂaf·tfɪd·lɪ] f. indec. Mundfuld (om Dyr): *einn hundurinn var kominn á hrygg dýrinu, og hjelt þar óþyrmilega k.* (EiÓlLf. 68). **-fortur** [-foǫdoǫ] a. - **kjaftfor.**

kjálkabrotna [ʂauλ·gabrohdna, ʂaul·ka-] vi. brække Kæbebenet.

kjalsvín [ʂal·svi·n] n. Kølsvin.

kjammaroð [ʂam:aro:ð] n. = **vangaroð.**

kjánast (a) [ʂau:nast] vrefl. te sig som Nar.

kjark góður [ʂaǫ·goᵘ·ðøǫ] a. modig. **-þrotinn** [-k-þro·dɪn, -þro·tɪn] a. som har tabt Modet.

kjarnaland. [ʂjar·dnalan·t] l.: [ʂar·dnalan·t].

kjókla (a) [ʂoᵘhgla] vt. med dat. (Árn.) = **kjótla.**

kjósa. Tilf.: *k. um,* vælge mellem.

Kjósarostur [ʂoᵘ:saros·døǫ] m. Ost fra *Kjós;* spec. en Slags (rødlig) Myseost: *hún er eins og K. í framan;* ogs. brugt foragteligt om en Mand fra *Kjós,* jfr. *Flóafífl.*

kjótl [ȶo·htλ] n. **1.** (det at *kjótla)* langsom Flytning, Øsen el. andet Arbejde. — **2.** *(lítill lögur)* Smule Vædske, som knap kan øses op.

kjölta (-u, -ur) [§öλ·da] . (JÞorl. II. 22) = **kelta, kjalta.**

kjömmóttur [ȶom·o hdoϱ] a. *(um hunda og hesta)* grimet, om Hunde og Heste, svarende til *bíldóttur* (s. d. O.) om Faar (Þing.).

kjör gripur. Tilf.: **2.** Stemmekvæg. **-kaup** [§öϱ·köy·p] npl. = **kjarakaup.**

kjörvísi [§ör·vi·sɪ] f. indec. Forstand ved Valg: *annað er þjer betur gefið en k.*

kjöt grautur [§ö:tgröy·døϱ, -gröy·tøϱ] m. Grød, hvori der er kogt Kød. **-hákur** [-(h)au·gøϱ, -(h)au·køϱ] m. stærk Kødspiser. **-kássa.** Overs. skal lyde: bruges om forskellige Retter af hakket Kød, Hachis, Lobescoves osv.

kláðaskoðun [klau:ðasgo:ðøn] f. Eftersyn af Faar for at undersøge, hvorvidt de har Skab.

klafaband [kla:vaban·t] n. = **klafi** 1.

2. **klaka.** Tilf.: impers.: *e-ð klakar.*

klakastöngull [kla:gasdöyŋ·gødλ, kla:ka-] m. = **klakaströngull.**

klakki (-a, -ar) [klahɟɪ] m. = **klakkur** 3.

klakkur. Tilf. under **1.:** *flytja e-ð á klökkum* (mods. *flytja á sleða, í vagni* osv.).

klámbók [klaum·bou:k] f. utugtig Bog; pornografisk Værk.

klambrari (-a, -ar) [klam·brarɪ] m. Fusker.

klám gjarn [klaum·ɟa(r)dn] a. tilböjelig til utugtig Tale. **-kjaftur** [-§afdøϱ] m. Person, som er tilböjelig til utugtig Tale. **-mynd** [klaum:ɪnt] f. utugtigt Billede.

klámskur [klaum·sgøϱ] a. = **klámfenginn.**

klandra. Tilf.: bagvaske.

klangra. Tilf.: **2.** *(berja óreglulega)* banke med uregelmæssige Slag (Árn., Rang.).

1. **klappa.** Tilf.: **4.** *(verkfæri til að klappa sjer spor)* Ishakke (VSkaft.).

4. **klár.** Tilf. under **2.:** baade om Personen og Tingen: *jeg er klár; verkið er klárt.*

?**klatarí** [kla:dari, kla:tari] n. (Vf.) = **glatarí.**

?**klatt (-s)** [klaht] n. = **glatarí.**

1. **klauf.** Tilf. under **4.:** spec. = *buxnaklauf.*

klaufa fenginn [klöy:vafεiŋ·ɟɪn] a. = **klaufalegur. -menni (-is,** pl. ds.) [-mεn·ɪ] n. = **klaufi** 2.

klaufaskorður [klöy:vasgor·ðøϱ] fpl. en Slags Trin forneden paa Faarekrybben, hvor Faarene kan sætte Forbenene paa, for lettere at komme til Foderet.

klausa. Tilf.: **3.** Paragraf.

klaustur lýður [klöys·dørli:ðøϱ] m. Beboere af et Kloster. **-lifnaður** [-lɪb·naðøϱ] m. = **klaustralifnaður. -systir** [-ϱ-sɪs·dɪϱ] f. Nonne.

kleyfinn [klεi:vɪn] a. = **kleyfur** 1.

1. **kleima. 3.** l.: **3.** (overf.).

klembur (-urs) [klεm·bøϱ] n. = **klembringur.**

klemstrast (a) [klεm·sdrast] vrefl.: *k. við e-ð,* beskæftige sig med n-t uden Energi og Lyst: *k. við að jeta (* *jeta án lystar),* spise uden Appetit.

kleppur. Tilf. til **1.:** overhovedet om n-t kluntet, tykt og uformeligt; is. ogsaa om Ansamling af Fedt *(fitukleppur);* spec. om en saadan Fedtansamling hos Vædere bag ved Pungen (Nl.).

klettaklungur [klεhdakluŋ·gøϱ] n. vanskelig tilgængelige Klipper.

klið. Tilf.: *(á neti)* ogsaa et Stykke Garn (under Flætningen) mellem to Stolper (Mýv.).

klyf. (-s, -jar) . . . i sg. n., i pl. f. l.: **(-jar** og (Sl.) **-s, -jar)** . . . f., paa Sl. i sg. n.

klifa. *k. á e-u* tilf.: *(um e-ð).*

klifberakjálki [klɪb:εra§auλ·ɟɪ, -§aul·§ɪ, kliv·-] m. (Vf.) = **klifberafjöl.**

klifberi. Tilf.: Mellem de to opstaaende Pinde er der ofte en Midterpind *(miðklakkur).*

kliffótur [klɪf:ou·døϱ, -f·ou·tøϱ] m. Klatrefod (= *klifurfótur).*

klyftar [klɪf·daϱ] fpl. (Reyðarf.) = **klyftir.**

klifun (-ar, -anir) [klɪ:vøn] f. idelig Gentagelse af det samme.

?1. **klikka (-u, -ur)** [klɪhga] f. Klike.

2. **klina 2.** Navnet som Barnets Fader blev læsset paa ham l.: han blev udlagt som Barnets Fader.

klingja. Tilf.: *þetta er altaf látið k. við,* det kommer man altid med.

2. **klípa 4.** stoppe i l.: stoppe.

klitrast (a) [klɪ:drast, klɪ:trast] vrefl. klatre (Skaft.).

klittur. Tilf. ogsaa (Nl.) = *klitti.*

klitur (-urs) [klɪ:døϱ, klɪ:tøϱ] n. Klatren (Skaft.).

2. **kljá 3.** bringei l.: bringe i.

kljá r (-s, -ir) [kljau:r] m. = **klje** 2. (Tillæg).

klje. Tilf.: 2. ogs. om en Sten, brugt som Dybslod (Vf.).

kljenn. Tilf.: *(stuttur, smávaxinn)* kort, lille af Vækst (Hf., VSkaft.).

1. **kló 1. a.** *(útiklær)* bör udelades og Citatet rettes til: *allar úti klær* osv.

klofhár [[illegible]] a. **kloflangur.**

klofi. [illegible] *(mjótt milli lækja eða áa)* Landstrimmel mellem to Bække el. Floder (Rang.).

klofningur. Tilf.: **2.** Del af et Udvalg: *annar k. nefndarinnar leggur* [illegible] Navn paa et Bjerg i Dalasyssel.

klofríða [klov·rɪ·ða] vi. og vt. ride overskrævs.

klókindalegur [klou:ɟɪndalε:qøϱ, klou:§ɪnda-] a. kløgtig (is. af Udseende); [illegible]

klossi (-a, -ar) [[illegible]] m. **1.** *(trékubbur)* Træklods. — **2.** *(trjeskór)* Træsko. — **3.** *(klunni)* Klods, Klodsmajor.

kluft (-ar, -ir) [klʏf·t] f. Kløft (AGHel. 75).

klukka II. Tilf. **3.:** den øverste Del af en Vante, ned til Tommelfingeren (= *laski)* (Arnf.).

klukknahljóð. Tilf.: *jeg hef k. fyrir eyranu,* det ringer for mit Øre.

klukkuprjón [klʏhgøprjou:n] n. Patentstrikning.

klumba. Tilf.: **6.** tilskaaren Jordklump, prismatisk med en Trekant som Grundflade.

klungróttur. Tilf.: **†2.** overgroet med Tornebuske.

klungur. Tilf.: **5.** *(veikindi, eymd)* Sygdom (Hf.).

1. **klúr (-s, -ar)** [klu:r] m. (Múl.) = 1. **klúra.**

klúta skaut [klu:dasgöy:t, klu:ta-] n. en Slags kvindelig Hovedbedækning *(skaut),* lavet af Törklæder: *eftir aldamótin fóru konur að skauta sjer með tveimur dökkleitum klútum; það var kallað k.* **-strompur** [-sdroɥ·bøϱ, -sdrom·pøϱ] m. en Slags höj Hovedbedækning, lavet af Törklæder, brugt af Kvinder.

klæðlítill [klaið·li·dɪdλ, -li·t-] a. kun lidt paaklædt; daarlig forsynet med Klæder.

klæðnaður. Tilf.: *einn k.,* et Sæt Töj.

klæmskur [klaim·sgøϱ] a. = **klæminn.**

klökkóttur [klöhgou·hdøϱ] a. med höje Skybanker ved Horisonten (VSkaft.).

klökkva (a) [klöhgva] vi. = **klökna.**

klömbruhnaus [klöm·brøhvöy:s] m. Stykke (Græs)törv, skaaret paa skraa med indbyrdes parallelle Flader, dannende et Rektangel.

klömbrum [klöm·brøm] dat. pl. af **1.** *klambra* og 1. p. pl. præs. ind. og conj. af 2. *klambra.*

klömbrur 1. Tilf.: Filklo.

klöndrum [klön·drøm] 1. p. præs. ind. og conj. af **klandra.**

klöppum [klöhbøm] dat. pl. af *klapp* og **1.** *klappa* og 1. p. pl. præs. ind. og conj. af 2. *klappa.*

klöstrum [klös·drøm] 1. p. pl. præs. ind. og conj. af **klastra.**

knapi. Tilf.: om en Tjænestedreng el. Dreng overhovedet: *Jeg vildi jeg stæði í knapans skóm | með árarhlunnann í höndum* (EBenHafbl. 92).

knipla (a) [knɪhbla] vt. kniple.

knýta. Tilf.: *k. net* (Vf.) = *ríða net.*

Knytlingar [knɪhdliŋgaϱ] mpl. Knytlingerne, dansk Kongeslægt.

knjekrjúpa. Tilf.: og vi.

kofnagoggur [kob·nagog:øϱ] m. (Breiðf.) = **grefill** 2.

kofnast (a) [kob·nast] vrefl. i Udtr. som: *hvernig kofnaðist?* hvorledes gik Fangsten af Søpapegöjer? (jfr. *kofa).*

koföttur [ko:vou·hdøϱ] a. (om Kvæg og Faar) med hvide Sider, men iøvrigt sort (som en *kofa).*

kok. Tilf.: **2.** Tag, spec. ved Optrækning af Baade i Udtr.: *eitt kok hærra.*

kókó (-s) [kou:gou, kou:kou] n. Kakao (e. cocoa).

kókla (a) [kouhgla] vt. og vi. = **kjótla.**

3. **kola.** Tilf.: jfr. *kvola;* refl. *kolast* (spec. om Hø el. Vask), törres daarligt og faa et snavset Udseende.

4. **kola (a)** [ko:la] v. **1.** vi. indtage Kul: *skipið er að k.* — **2.** vt. forsyne med Kul: *k. skip.*

kola eisa [ko:laεi:sa] f. (Rang.) = **kolamylsna. -geymsla** [-ɟεim·sla] f. Kulgemme, Kulskur. **-karl 2.** *(kolaökumaður)* l.: *(kolaökumaður).* **-mylsna** [-mɪl·sna] f. Kulaffald, Kulsmuld. **-nemi (-a, -ar)** [-nε:mɪ] m. Kulgraver. **-piltur.** Malemuk l.: enaarig Malemuk. — Tilf.: **2.** (Skældsord) Rad, Skurk.

kola stingur [ko:lasdiŋ·goϱ] m. Lyster til Rødspættefangst. **-veiði** [-vεi:ðɪ] f. Rødspættefangst.

koleldur [ko:lεldøϱ] m. Kulild.

kolfalla skal staa foran **kólfast.**

kólfur. Tilf.: **8.** Klub: *fundur í kólfi.*

kólgubakki [kou·lgøbahɟɪ] m. Uvejrssky (EKvSamb. 99).

kólka (a) [kouλ·ga, kou·l·ka] vi.: *k. til við e-n (um e-ð),* trygle en om n-t (Af.).

kolkna. Tilf.: **kólkna (-a)** [kouλ·gna, kou·l·kna] ds.

kolkrímóttur [kol·kri·mouhdøϱ] a. med kulsorte Pletter paa Forhovedet (jfr. *krímóttur);* — (ogs. om Snavs) *allir voru kolkrímóttir* (sortsmudsede) *í framan af sinnarökinu* (JTrSk. I. 122).

koll heiða (-u) [kod·λ(h)εi·ða] f. (Arnf.) = **kollheið. -heimta (i)** [-(h)εiɥda, -(h)εimta] vt. og vi. *(heimta alt af fjalli)* faa alle sine Faar osv. hjem fra Bjærggræsgangene (Þing., Af.). **-heimtur** [-(h)εiɥdøϱ, -(h)εimtøϱ] fpl. *(það að heimta alt af fjalli)* det at faa alle sine Faar osv. fuldtallige tilbage fra Bjærgene (Þing.). **-steyping** [-sdεi·biŋk, -sdεi·p-] f. Kuldkastelse.

kollurúm [kod·løru:m] n. (Nl.) = **austurrúm.**

kollóttur. Tilf.: *(steingrár)* stengraa med et gulligt Skær *(um kindur)* (Þing., Múl.). **-ryðga** [kol·rɪðga] vi. forruste. °**-sýrusnakkur** [-sirøsnahgoϱ] m. Kulsyrespröjte (Tilsk.).

2. **koma.** S. 442b, L. 4–5 f. o.: komende l.: kommende. S. 443a, L. 32 f. o.: *leitarmönnum* l.: *leitarmönnunum;* S. 444a, L. 32 f. n. Tilf. efter Universitetet: el. faa den pro forma i Gang . . . *Þá er sunnudaginn kemur,* nu paa Söndag; *í vikunni sem kemur,* i næste Uge; *sunnudaginn annan er kemur,* næste Söndag; *koma lagi á e-ð,* bringe n-t i Orden; *af sjer kominn,* ogs. skrøbelig, faldefærdig: *staðurinn er af sjer kominn að ýmsu;* . . . *komast yfir e-ð,* naa at fuldføre n-t: *jeg komst ekki yfir helminginn af sögunni,* jeg naaede ikke at læse Halvdelen af Historien; *k. (mis)jafnt niður,* være (u)lige fordelt. *Þær (*: Íslendingasögur) k. að vísu misjafnt niður, svo að sum héröð eru sögulaus* (SNord. i 3. Ið. '24, 163); *k. e-m ofan af e-u,* faa en fra n-t; *k. orðum að e-u,* være i Stand til at udtrykke n-t; *fara að koma sjer* . . . *fara að búa sig at stað,* göre sig i Stand til at tage af Sted (Vf.); *k. sjer (vel) við e-n,* indynde sig hos en; *k. sjer í vinnu,* skaffe sig Arbejde, *k. til* . . . *atvikast,* tildrage sig, gaa til: *á nú eptir að geta þess, að kon-*

ungur og Valdimar prinz buðu mjer að koma á sinn fund, og hvernig það kom til í Kaupmannahöfn, er jeg var þar (EiÓLí 69); *k út,* faa ud af Dören (el. Huset): *jeg kem ekki kistunni út; jeg var alt af að reyna að k. honum út, en hann sat sem fastast.*

kómenta. *(rúm)* Seng l.: Seng (sædv. Ægteparrets Seng i en Alkove).

kompásmisvísun [koḿbausmɪːsvisøn, kom·paus-] f. devierende Misvisning.

kóngs|dóttir. Tilf.: *(fyrsti rifgarður í flekk)* den förste Hørad i en *flekkur* 1. a., naar den vendes af en Mand. **-maður** [kouŋ·sma·ðøϱ] m. Mand i en Konges Tjæneste el. hørende til en Konges Parti; pl. *kóngsmenn,* Kongens Folk. **-sonur.** Tilf.: *(fyrsti rifgarður í flekk)* förste Rad i en *flekkur* 1. a., naar den vendes af en Kvinde.

Konni (-a, -ar) [kon:ɪ] m. npr. Dim. af **Konráð.**

konugóður. Bladmaven l.; Kallunet.

°**konungmaður** [ko:nuŋgma:ðøϱ] m. Mand af kongelig Byrd: *hvar sástu konungmann | konunglegri?*

konungs erfðir [ko:nuŋser·(v)ðɪϱ] fpl. Tronfølge. **-gjaldkeri.** Civillisten l.: Statsydelsen. **-ritari** [-rɪ:darɪ, -rɪ:t-] m. kongelig Kabinetsekretær.

kopar búinn [ko:barbu:ɪn, ko:p-] a. beslaaet med Kobber. **-hlunkur** [-ϱ-(h)λuŋ·gøϱ, -(h)λuŋ k-] m. stort Stykke Kobber, spec. en stor Kobbermønt.

kopp gjörð [kohp·ɟorð] f. Baand paa et Kar; *hann er að beygja tómar koppgjarðir,* siges, naar en Fisker rykker i Medesnoren uden at der er Bid paa. **-setja** [-se·dja, -se·tja] vt. *(setja blóðkoppa)* sætte Kopper (Þing.).

koppur. Tilf.: (foragtel.) et lille daarligt Skib: *þetta er mesti bölvaður k.*

1. **kór 1.** Tilf.: **c.** *(lítill skúti í bergi)* lille Klippehule el. Fordybning ind i en Klippe (Vestm.). **-drengur** [kouˑr·dreiŋgøϱ] m. Kordreng.

kornsetja [kod·vse·dja, -se·tja, kor·dv-] vi. saa Frø: *k. í kálgarði.*

?**korta.** Tilf.: *(spara)* spare: *k. matinn* (VSkaft.).

kosningar beita [kos·niŋgarbei:da, -bei:ta] f. Valgagn, Agitationsmiddel ved Valg. **-lög** [-lö:ɣ] npl. Valglov.

koss. Tilf.: den Lyd, der fremkommer, naar en tynd kastet Sten falder lodret paa Kanten ned i Vand.

kosthald [kos·t(h)alt] n. Pension: *hafa e-n í kosthaldi* (paa Kost).

kostnaðarmikill [kos·(d)naðarmɪ:ɟɪdλ, -mɪ:ɟ̊ɪdλ] a. bekostelig.

kost sala [kos·tsa·la] f. Salg af Kost, Pensionat. **-söluhús** [-söløhu:s] n. Pensionat.

kostur. Tilf. under **III. 3. b.**: ogs. om Mælkens Fedtholdighed.

kostvandur [kos·dvandøϱ] a. = **kostavandur.**

kóta (ti) [kouˑda, kouˑta] v. impers. i Forb.: *kótir á e-u,* n-t kan lige skimtes: *það kótir á duflinu* (Vf.).

kóti. Tilf.: = *kvóti,* spec. *(erfðahluti, partur)* Del, Lod, Arvelod: *fá e-ð í sinn kóta* (Vf.).

kotl [kohtλ] n. = **kjótl** (Tillæg).

kotla (a) [kohdla] vt. = **kjótla.**

1. **kotra.** Tilf.: *tefla kotru,* spille Triktrak.

krafi (-a) [kra:vɪ] m. = **krafa.**

krafsa. Tilf.: *k. sig fram úr e-u,* redde sig ud af n-t.

krafstur. Tilf.: ogs. = *krafs* 1.

krafta legur [kraf·dale·ɣøϱ] a. som ser ud til at være stærk; — adv. *-lega,* kraftigt, som vidner om Styrke. **-tak** [-ta:k] n. kraftigt Tag. **-tröll** [-tröd·λ] n. jættestærkt Menneske.

° **kraftmælir** [kraf·tmai·lɪϱ] m. Ergograf.

1. **kraka.** Tilf.: *(goggur)* Krog el. Hage til at tage Fiske ombord med (Nl.).

2. **kraka 2. b.** Tilf.: vi.

kraki. Tilf.: **5.** *(súlukraki)* den afpillede Vinge af en *súla.*

krakkaangi [krahgaauŋ·ɟɪ] m. Rolling.

°**krákur (-s, -ar)** [krau:gøϱ, krau:k-] m. *(hrafn)* Ravn.

krangi. Tilf.: *(rangali í húsi)* lang Gang i en Bygning (ASkaft.).

krankveður [krauŋ·gve·ðøϱ] n. Vejr, som man kan blive syg i, daarligt Vejr; (Ordspr.) *þar mætast k. og kollhetta (= þar mætast tveir seigir),* der møder Fanden sin Lige.

krapa lamb [kra:balam·p, kra:pa-] n. det förste Lam, som slagtes om Efteraaret (Vf.). **-storkinn** [-sdoϱ·ɟɪn] a. bedækket med halvstørknet Is.

krapbólginn [kra:bouˑlɟɪn] a. opsvulmet af Grødis.

krappi. Tilf.: *(einskonar hnjelisti, sem ber rimarnar í sleðanum)* en Slags Knæliste paa en Slæde (Múl.).

krappur. Tilf.: *krappir kostir,* haarde Betingelser.

kraufa (ði) [kröy:va] v. impers. = **krauma** 2.

kreðumaður [kre:ðøma:ðøϱ] m. svagt og kraftesløst Menneske (Skaft.).

krefetaskapur [kre:fedasgaboϱ, -fetasgap-] m. (Skaft.) = **kveifarskapur.**

krefeti (-a, -ar) [kre:fedɪ, -fetɪ] m. Svækling (Skaft.).

kregð. Tilf.: *(e-ð lítið)* en Smule af n-t, n-t lille (Arnf.).

kreika. (-a) l.: **(a).** Tilf.: **3.** = **2.** *iða* 1.: *k. af kæti.*

krempa (a) [kreḿba, krem·pa] vt. (Af.) = **krympa.**

1. **krepja.** Tilf.: **2.** *(raggeit)* Kujon; *(kuldakreista)* Svækling, spec. Person, som daarlig kan taale Kulde.

krydd lýsi [krɪd lɪ·sɪ] n. Krydderlevertran. **-salta** [-t·-saλda] vt. kryddersalte.

krikkja (-u, -ur) [krɪhɟa] f. *(hnyðja, rótartrje)* knortet Træstykke, Rodstykke (Rang.).

kríki (-a, -ar) [kri:ɟɪ, kri:ɟ̊ɪ] m. = **kríkur.**

krikóttur [krɪ:gouhdøϱ, krɪ:k-] a. med hvide Laarkrige (om Kreaturer).

krila. Tilf.: spec. flette af fire Traade, som sammenslynges to og to vekselvis.

1. **krympa (-u, -ur)** [krɪḿba, krɪm·pa] f. = **kuldakreista.**

kringja. Tilf. under **2.:** *k. kjólinn í hálsinn.*

kringlóttur. Tilf.: *eiga nokkrar kringlóttar á kistubotninum (= luma á skildingum),* have lidt Grunker.

kringlu bobbi [kriŋ·løbob:ɪ] m. (zool.) Skivesnegl, planorbis. **-kast** [-kas·t] n. Diskoskastning.

kringumskefjar [kriŋ·gømsɟev·jaϱ] fpl. *(vesaldarslægjur kringum tún)* spredte Pletter rundt om et Tun, hvor en Smule Græs kan slaas (Múl.).

krypiaður ... kruset l.: **krypla (a)** [krɪhbla] vt. kruse, krølle.

kristnisaga. Tilf.: ogs. Titel paa et bekendt Oldskrift om Kristendommens Indførelse i Island.

kristnun (-ar, -anir) [krɪs·(d)nøn] f. **1.** Omvendelse til Kristendommen. — **2.** Konfirmation.

krítarpípa [kri:daϱpi:ba, -pi:pa] f. = **krítpípa.**

krytsamur [krɪ:tsamøϱ] a. knarvorn; kivagtig.

kríuger [kri:øɟɛ:r] n. Tærnesværm.

krókarefur [krouˑgare:vøϱ, krouˑka-] m. = **bragðarefur.**

krókhyrndur [krouˑk(h)ɪ(r)ndøϱ] a. med krogede Horn.

krómsa (a) [krouˑm·sa] vi. (Hf.) = **krunka.**

krónprins [krouˑn·prɪns] m. Kronprins.

kroppa. Tilf.: **3.** overf.: *k. í kring (= tala utan að e-u til þess að reyna að komast fyrir e-ð),* ved Antydninger prøve at faa en anden til at udtale sig om n-t (Árn.).

kroppinbakur. Tilf.: **2.** *(maður illmáll á bak)* Bagvasker.

kross fífa [kros·fi·va] f. (Skag.) = **klófífa. -fjós** [-fjouˑs] n. korsbygget Kostald. **-för.** Tilf.: ogs. = Skare af Pilgrimme: *eins og k. svífi um sviðið* (EBenSkv. 141). **-göng.** Tilf.: Korsgang, Krydsgang (i en Bygning), spec. paa ældre isl. Gaarde en Gang, der førte ind i Hovedbygningen fra Gaardens Hoveddör, og hvorfra der saa gik to mindre Gange saal. at der dannedes et Kors, den ene til *baðstofa,* den anden til *skáli.*

krubbuleitur [krʏb:øleiːdøϱ, -lei:tøϱ] a. (ASkaft.) = **smurtuleitur.**

kruð (-s) [krʏ:ð] n. = **krydd.**

krúð (-s) [kru:ð] n., jfr. *krú:* **1.** *(e-ð lítið og vesalt)* n-t lille (og svagt): *þetta er allra mesta k. og allsbert* (om et nyfødt Barn) (VSkaft.). — **2.** *(urmull, mýgrútur)* Vrimmel, stor Mængde: *barna k., arfa k.* (Skaft.).

krufning (-ar, -ar) [krʏb·niŋk] f. *(á líki)* Obduktion.

2. **krukka.** Tilf.: *(hálfsjóða, um hitahljóð)* (VSkaft.) = *krauma.*

krumma gangur [krʏm:agauŋ·gøϱ] m. stor Mængde (og Stöjen af) Ravne. **-jel** [-jɛ:l] n. Snestorm, som kommer tre Nætter för Sommeren. °**-nefur** [-ne:vøϱ] m. (Kælenavn for en) Ravn (EBenSkv. 179).

krumur. Tilf.: *(fuglahópur)* Fuglehob (Vestm.).

krúna. Tilf.: **4.** *(ljósahjálmur)* Lysekrone: *Litverp skína ljós í krúnum* (EBenHafbl. 96).

krunka. Tilf.: overf. *k. yfir e-u,* vimse el. krese omkring n-t i Haab om en lille Portion.

krunkaralegur. smage n-t l.: n-t at smage.

krunkur (-s) [kruŭ·gøϱ, kruŋ·k-] m. et Stik over i simpel Trumf (Hjærter, Ruder el. Klør) (den laveste Vinding i Whist).

krúnurakstur [kru:nøraχ·sdøϱ] m. Tonsur.

krús 1. Vin l.: Øl, Vin.

kruti (-a, -ar) [krʏ:dɪ, krʏ:tɪ] m. (Rang.) = **kuti.**

kræða. Tilf.: *(lítill silungur)* lille Forel (Mýv.).

kræfur. Tilf.: som kan kræves.

krækill. Tilf.: **5.** *(gæluorð um hrífu)* spøgende Benævnelse paa en Rive (Múl.).

1. **krækja.** Tilf.: *(bragð í glímu)* Krogkneb, et særligt Kneb i *glíma.*

kræklingur. Tilf.: pl. *Kræklingar,* Indbyggerne af *Kræklingahlíð* i *Eyjafjörður.*

kræla. Tilf. under **1.:** ogs. impers.: *fór að kræla á þessu,* man begyndte at hviske om det.

kröbbum [kröb:øm] dat. pl. af **krabbi** og 1. p. pl. præs. ind. og conj. af **krabba.**

krökur [krö:gøϱ, krö:køϱ] a. = **krökkur.**

kúð (-s) [ku:ð] n. = **þamb** 1.

kúða (a) [ku:ða] vt. = **þamba** 1.

kúffylla [kuf:ɪdla] vt. topfylde.

kúfort (-s, pl. ds.) [ku:foϱt] n. = **koffort.**

kúfskel [kuf·sɟɛ·l] f. = **kúskel.**

kúgildi. Tilf.: i Danmark tidligere kaldt: udødelige Køer eller Holdsfæ, se ÞThLýs. III. 43 ff.

kúgras [ku:gra·s] n. i Udtr. (pop.): *púla upp á k. = vinna að heyvinnu,* arbejde med Høhosten.

kulda móða [kʏl·damouˑða] f. Frosttaage. **-nálar** [-nau:laϱ] fpl. hvide Skystriber i koldt Vejr (Hún.). **-næðingur** [-nai:ðiŋgøϱ] m. kold og gennemtrængende Blæst.

kúlnabyssa [kul·nabɪs:a] f. Riffel.

kulugur [kʏ:løɣøϱ] a. *(um veður)* = *kælinn,* kold og luftig, koldt blæsende: *hann er k.* (Siglf.).

kúluvarp [ku:løvaϱ·p] n. Kuglekastning.

kulvoð [kʏl·vo·ð] f. (Múl.) = **rekkjuvoð.**

kunna. Tilf. under **A. I. 1. a.:** *k. að e-u = k. til e-s.*

kunnáttumaður. Tilf.: **3.** kundskabsrig Mand: *ávalt er völ á kunnáttumönnum í stjórn félags ns* (BjKrSvar 22).

kunngerð [kʏŋ·ɟerð] f. Kundgörelse.

kunnugleiki [kʏn:øɣlei·ɟɪ, -lei·ɟ̊ɪ] m. = **kunnleiki.**

kunnugur. Tilf.: *það er mitt kunnugt fólk,* det er mine bekendte (Eyf.).

kunta. Tilf. efter f.: (vulg.). — Bruges ogsaa som groft Skældsord, saavel om Mænd som Kvinder.

kúpa. Tilf.: *(lítið ofnbrauð)* lille hvælvet Brød.
kúphyrndur [ku:p(h)ɪ(r)ndoϱ] a. med tilbagebøjede Horn.
2. **kúra.** vi. l.: vi. og vt. — Tilf.: **1. b.** (Skaft.) — *sofa: ætlarðu ekki að fara að k.?*
2. **kurfa (a)** [kʏr·va] vt. brække el. skære i smaa Stykker (Mýr.).
kurfur 3. Overs. rettes til: *(neðsti partur af blöðunum, það, sem eftir verður, þegar þau eru skorin af)* den nederste Del af Bladene, den Rest, der bliver tilbage af Bladene paa Rodfrugter, naar de afskæres, spec. Toppen paa Rodknolden af en Kaalrabi. — Tilf.: **4.** *(digur lurkur)* tyk Kæp; *(þungt og stirðbusalegt verkfæri)* tungt og klodset Redskab: *þetta orf er mesti k.*
kurlagröf [kʏr·dlagrö:v] f. Kulmile (EBenSkv. 137).
kúr(v)elskur [kur·(v)ɛlsgøϱ] a., jfr. *kúrelska: kúrvelskt letur*, en Slags Lönskrift: *fara í strokk og stafa kúrvelskt letur* (GVf. V. 82).
kútur. Tilf.: **1. c.** Flydedunk for begyndende Svömmere: *synda með kút.*
kvabbsamur [kvap·samøϱ] a. tryglevorn.
kvaðning 4. Tilf.: Udnævnelse.
kvaksamur [kva:ksamøϱ] a. klynkevorn.
kvarttími [kvaϱ·ti·mɪ] m. Kvarter (EiÓlLf. 48).
3. **kveða.** Tilf. under: **I. 1. b.**: undert. ogs. naar Subjektet er i pl.: *Kaupendur kvað þegar vera fengnir að flestum eintökunum* (Lögr. 3. mai '13). — **II. 1. b.**: *k. niður draug*, mane et Spøgelse ned i Jorden (ved Tryllevers); *k. upp á*, udtale en Lyd paa en særlig Maade: *k. upp á d-ið*, udtale *ð* som *d* (Vf.).
2. **kveðja I. 1.** Tilf.: *k. matar*, anmode om Mad: *á fyrsta veitingastaðnum, þar sem ég kvaddi matar* (MJSöguk. 181).
kveðjusamsæti [kvɛð·jøsam·saidɪ, -saitɪ] n. Afskedsfest.
kvefmolla [kvɛv·modla] f., **-mulla** [-mʏdla] f. Slöjhed paa Grund af Forkølelse.
kveifarmenni (-is, pl. ds.) [kvɛi:varmɛn:ɪ] n. = **kveif.**
° **kveiki|mark** [kvɛi:ɡɪmaϱ·k, kvɛi:ȿɪ-] n. Antændelsespunkt (Tilsk.). **-neisti** [-nɛis·dɪ] m. Tændgnist (Tilsk.).
kveikingarstraumur [kvɛi:ɡiŋgaϱsdröy:møϱ, kvɛi:ȿ-] m. Springtid.
1. **kveikja.** Tilf. som **1.**: Tænding: is. i Sms.: *eldk., ík.*
kveita. Tilf.: **3.** *(heilagfiski)* Helleflynder (Eyf.).
kvenelskur osv., naar sidste Sammensætningsled begynder med Vokal el. *h*, skal det være *kvennelskur* osv.
kvenhylli skal staa foran **kvenhjarta.**
kvenkenna. Tilf.: pp. *kvenkendur*, (gramm.) af Hunkön.
kvenna lán [kvɛn:alau:n] n. Lykke m. H. t. Hustruer (om en, to el. flere Gange gift Mand): *hafa k.* **-mál** [-mau:l] n., is. brugt i pl., Kærlighedsaffære (is. en, der har ubehagelige Følger). **-megin** [-mɛi:jɪn] adv. paa Kvindesiden: *hann sat k. í kirkjunni.* **-sýsl** [-sis·λ] n. (MJSöguk. 107) (jfr. *kvennasnag)* Kurmageri. **-snati** [-sna:dɪ, -sna:tɪ] m. Kvindejæger, Don Juan. **-stúss** [-sdus·] n. = **kvennasnag.**
1. **kvenn hár** [kvɛn·hau·r] n.: *(hár á kvenmanni)* Kvindehaar. 2. **-hár** [-hau·r] a.: *(hár eins og kvenmaður)* af en Kvindes Höjde. **-ilmur** [-ɪlmøϱ] m. Kvindeduft: *Bringur kvennilminn drekka* (EBenHr. 163).
kven rjettindakona [kvɛn·rjɛhdɪndakoːna] f. Suffragette, Forkæmper for Kvindesagen. **-rjettindi** [-rjɛhdɪndɪ] npl. Kvindens Rettigheder, Kvindesagen.
kvenslegur. kvɛn·slɛqøϱ l.: kvɛn·slɛqøϱ.
kvenveipa [kvɛn·vɛi·ba, -vɛi·pa] f.: *(lítilsigld kona)* svagsindet Kvinde.
kverkensla [kvɛϱ·ȿɛnsla] f. Undervisning i Katekismen.
kverkaskítur. Halsbrand l.: *(ilt í hálsi)* ondt i Halsen, mindre Halsbetændelse, Ruhed i Halsen.
kverksagi (-a, -ar) [kvɛϱ·ksai·jɪ] m. (Dýrf.) = **kverksigi.**
kvíðbeygur [kvɪð bɛɪ qøϱ] m. — **kvíðbogi.**
kvið grannur [kvɪð gran øϱ] a. — **kviðdreginn. -mikill** [-mɪ·ɡɪdλ, -mɪ ȿ-] a. med stor Mave. **-mjór** [-mjoᵘ·r] a. smal om Livet (med Bibet. af sulten).
kviðra (a) [kvɪð·ra] vt. og vi. kvidre: *(gjalla fram með e-ð)* buse höjrøstet frem med n-t; — refl. *kviðrast*, ds.
kvífastur [kvi:fasdøϱ] a.: *(um geldfje)* = *fast á kvíum*, som stadig søger til Folden (jfr. *kví)* (Siglf.).
kvígini. Tilf.: **2.** *(= viðrini, tvítóla kind)* tvetullet Faar (VSkaft.).
kvíhelti [kvi:hɛλdɪ] f. indec. (jfr. *sauðhelti)* Halten hos Faar, medens de holdes i Malkefold.
kvikindi. Tilf. under: **1.**: bruges særlig om Hunde og Katte, medens andre Husdyr kaldes *skepnur.* — **2.**: *hann varð alveg eins og* (el. *alveg að) k.*, han skammede sig som en Hund.
kvikindislegur. Tilf.: **3.** skamfuld.
kvik setning [kvɪ:ksɛhdniŋk] f. Begravelse af en levende. **-sögn** [-sögv] f. — **kviksaga.**
kviku laus [kvɪ:gøløy:s, kvɪ:kø-] a. stille: *k. sjór.* **-mikill** [-mɪ:ɡɪdλ, -mɪ ȿ-] a. 1. med vældige Dønninger, urolig: *k. sjór.* — 2. *k. hestur*, utorholdsmæssig tyndhovet, med for stor *kvika* (s. d. O.).
° **kvísladós** [kvis·ladoᵘ:s] f. Forbindelseskasse (Tilsk.).
kvistnál [kvɪs·dnau:l] f. Naal, brugt til at trække törrede Svömmeblærer paa en Snor.
kvistur. Tilf. under **6.**: spec. *(hertur sundmagi)* törrede Fiskeblærer, trukne paa et Baand (jfr. det foreg. Ord (Sl.).
kvitta. Tilf.: **2.** *(borga að fullu)* betale fuldt ud: *hann kvittaði skuld sína í [illegible]*
kvongast. Tilf.: pp. *kvongaður*, gift.
kvöl. Tilf.: **2.** *svolítil (ofurlítil* osv.) *kvöl*, en lille Smule: *ofboð litla kvöl átti hann að heita skástur*, man sagde, han var en lille bitte Smule bedre end de andre. — **3.** *(aumingi, vesalingur)* Stakkel: *kvölin sú arna.*
kvölda. Tilf.: *þá var mjög kvöldað*, da var det gaaet langt ud paa Aftenen.

kvöld fallegur [kvöl·tfadlɛqøϱ] a. smuk ved Aftentid: *hjer er kvöldfallegt.* **-legur** [-d-lɛqøϱ] a. som tilhører Aftenen.
kvörtunarsamur [kvöϱ·dønaϱsa:møϱ] a. tilböjelig til Klager.
kæfa. Tilf.: **4.** *(ágjöf í lendingu)* Braadsø, der styrter over Baaden, naar den er ved at lande, saal. at den løber fuld af Vand (Rang.).
kægill 1. Tilf.: **b.** *(legill)* Bimpel (Vf.).
1. **kæpa.** Tilf.: *(smákópur nýgotinn)* lille, nyfødt Sæl (Breiðf.).
kæru par [ȿai:røpa:r] n. Kærestepar. **-samur** [-sa·møϱ] a. (mods. *kærulaus)* paapasselig, samvittighedsfuld (Hún.).
kögunarhóll [kö:qønaϱ(h)oᵘdλ] m. Udkigshöj.
köku hella [kö:gøhɛd·la, kö:kø-] f. Jærnplade til Bagning af *kökur*, se *kaka* 2. (jfr. no. baksterhelle). **-kefli** [-ȿɛb·lɪ] n. Kagerulle.
köllunar maður. Tilf.: **2.** ogsaa en Mand, der kalder Folk sammen til Faaresøgning (Vestm.). **-sauður** [köd·lønaϱsöy:ðøϱ] m. Bede, som har fri Græsgang, tilhørende en *köllunarmaður* 2. (Tillæg): *sá er kallar til fjárferða í einhverri útey, hefur fyrir það venjulega 2—3 sauða beit í þeirri ey, og kallast það köllunarsauðir* (Vestm.).
kölski. Tilf.: **2.** *(ifæra til að ná í slátur í tunnu)* Krog til at faa syltet Indmad o. desl. op af Tønden med (Eyf.).
könguló [köyŋ·gøloᵘ·] f. = **köngurló.**
köpp [köhp] se **kapp.**
körfublóm [kör·vøbloᵘ:m] npl. (bot.) Kurveblomstfamilien (compositae).
köstum [kös·døm] dat. pl. af **kast** og 1. p. pl. præs. ind. og conj. af **kasta.**

L

láðskapur [lauð·sgabøϱ, -sgapøϱ] m. Dadel, Kritik; is. i Forb.: *hafa láðskap margra fyrir e-ð*, blive bebrejdet n-t af mange, maatte høre megen Dadel paa Grund af n-t.
láfna (a) [laub·na] vi. = **lágna.**
lafralegur [lav·ralɛ·qøϱ] a. = **larfalegur.**
lafrar [lav·raϱ] mpl. = *larfar*, se **larfur.**
láfur (-s, -ar) [lau:vøϱ] m. **1.** = *laupur* 1. a. — **2.** (Hún.) = 1. *lár.*
lag. Tilf. under **III.**: *án dóms og laga*, uden Lov og Dom.
1. **laga.** Tilf. under **2.**: *hann lagar í blóði*, han drypper af Blod.
lágabylur [lau:(q)abɪ:løϱ] m. = **lágarenningur.**
lagarenta [la:qarɛv·da, -rɛn·ta] f. lovlig Rente.
***lagar hvel** [la:qaϱχwɛ:l, -kvɛ:l] n. det hvælvede Hav: *l. í skuggum háttar* (EBenHr. 63). **-mál** [-r-mau:l] n. Maal for flydende Varer.
° **lág bogi** [lau:(q)boi·jɪ] m. Midnatsmeridian. **-fætla (-u, -ur)** [lau:faihdla] f. = **lágfóta. -gengi** [lau:ɡɛiŋɡɪ, lauq·-] n. lav Kurs: *l. íslenskrar krónu.*
1. **laginn 2.** *e-m er e-ð lagið* tilf.: jfr. *leggja* B. IV. 1. c.
lagís [la:qi·s] m. = **lagnaðarís.**
láglabbalegur [lau:labalɛ:qøϱ] a. = **labbalegur.**
laglegheitamaður [laq·lɛχ(h)ɛidama:ðøϱ, -(h)ɛita-] m. pænt Menneske.
° **lág|magn** [lau:magv] n. Horisontalintensitet. **-markaður** [-maϱgaðøϱ] a. (jfr. *hámarkaður)* mærket lavt nede (om Øremærker) (Breiðd.).
lagnaður. Tilf. under **2.**: *það stendur ekki l. til þess* (Hf.). — Mærket † bortfalder.
° **lagsbreidd** [laχ·sbrɛit] f. Kobredde.
lág sigldur [lau:sɪqldøϱ] a. **1.** (naut.) lavmastet. — **2.** *(fáfróður, illa uppfræddur)* uvidende, som har faaet en daarlig Opdragelse. ° **-sjónarmunur** [-sjoᵘnarmʏ:nøϱ] m. Horisontparallaksis. **-skeftur** [-sϱɛfdøϱ] a. med kort Skaft: *lágskeft öxi.* **-spenna** [-sbɛn·a] f. (elektr.) Lavspænding.
lag sæll. Tilf.: **3.** spec. behændig at finde den gunstige Lejlighed (jfr. *lag* II. 10.) til at slippe ind i Brænding. **-tími** [laχ·ti·mɪ] m. Nedgangsklokkeslæt.
laka (a) [la:ga, la:ka] v. impers. forværres: *honum er að l. (sjúkdómurinn).*
láleysa (-u) [lau:lɛisa] f. Havblik.
lalli 1. Tilf.: **b.** *(seinlátur maður, sili)* Drog, sendrægtigt Menneske (Árn.).
lamba fjall [lam·bafjad·λ] n. den Del af *afrjettur*, hvor Lammene drives hen: *reka á l.; vera á lambafjalli.* **-rætur** [-rai:doϱ, -rai:t-] fpl. = **harðasægjur. -stía** [-sdi:ja] f. Aflukke, hvori Lammene afsondres om Foraaret, för *fráfærur* (s. d. O.). **-súra** [-su:ra] f. = **Ólafssúra.**
° **lampagrein** [laμ·ba·grɛi:n, lam·pa-] f. Lampegruppe (Tilsk.).
land. Tilf. under: **1. a.**: spec. mods. *eyjar: milli lands og eyja.* — **2.** efter Ekspl. *áin liggur á löndum:* ogs. om Kar, som er fyldt helt til Randen: *mjólkurbyttan er alveg á löndum* (Hún.); *e-ð* (acc.) *getur til beggja landa borið = getur snúist þennan veg eða hinn.*
landafræðingur [lan·dafrai:ðiŋgøϱ] m. = **landfræðingur.**
land áll [lan·daudλ] m. **1.** Færskvandsaal. — **2. a.** dyb Rende ved Bredden af en Elv el. Indsø el. i Havet i Nærheden af Land. — **b.** isfri Rand nærmest Bredden (efter Tøvejr). **-borði** [-t-borðɪ] m. den Side af Skibet, der vender mod Land, mods. *útborði.* **-brú** [-bru·] f. Landgang (Tilsk.). **-bú** [-bu·] n. *(bú í sveit)* Landhusholdning. **-gangur.** Tilf.: ?3. Landgang, Landgangsbræt. **-her** [-(h)ɛ·r] m. Landtropper. **-hlaupi (-a, -ar)** [-(h)λöy·bɪ, -(h)λöy·pɪ] m. (EBenVog. 86) = **landhlaupari. -listi** [-d-lɪsdɪ] m. Landsliste, Liste ved Landsvalg (f. Eks. til Altinget). 2. **-megin.** Tilf.: paa Landsiden, nærmere ved Land: *þeir sigldu l. við okkur.* **-móða** [-moᵘ·ða] f. Landdis, Dis over Landet. **-nyrðingur, -norðan, -norður.** Tilf. Udt.: [lan:ɪrðiŋgøϱ, lan·orðan, lan·orðøϱ]. **-nyrtur** [lan:ɪrdøϱ] a. blæsende fra Nordøst. **-rækur** [lan·drai·gøϱ, -rai·k-] a. fordrevet fra Landet, landflygtig.
†**landsálfa** [lan·saulva] f. Egn.
landskafl [lan·(t)sgabλ] m. stærk Brænding tæt ved Land: *var þar* (ɔ: *í Selvík) vett altaf brim, en ekki var það nema landskaflinn* (Slng. II. 170)
landsskjala safn [lan·(t)sɡalasab·v] n. Landsarkiv, Nationalarkiv, Rigsarkiv. **-vörður** [-vör·ðøϱ] m. Landsarkivar, Rigsarkivar.

landssími [lan·(t)si·mɪ] m. (den officielle Ortografi) = **landsími.**

landstæður [lan·(t)sdai·ðøϱ] a.: *l. vindur*, Fralandsvind.

langa- [lauŋ·ga] som förste Sammensætningsled (Af.) = *lang-: langabest — langbest* osv.

langalangi [lauŋ·galauŋ·ɟɪ] m. Endetarmen hos Faar (Rang.).

lang eyrður [lauŋ·geirðøϱ] a. med lange Øren, langøret. **-elti (-is)** [-ɛλdɪ] n. langvarig Forfølgelse el. Drilleri: *stundum lögðu þeir mig í l.* (MJ. Söguk. 42). **-hali.** Tilf.: **3.** Ræv. **-helgi.** Overs. rettes til.: is. i pl. *langhelgar*, best. af *þríhelgar*, ɔ: Mariæ Offerfest, St. Cæcilies Dag og St. Clemensdag (21.—23. Nov.), samt de to næste Dage, St. Chrysogonus' og St. Katharines Dag. **-hús** [lauŋ·k(h)u·s] n. langagtig Faarestald af den sædv. Form, med en Krybbe i Midten el. langs bægge Sider (Rang.).

langi 1. Tilf.: **b.** Pølse: *blóðmörslangi.*

langimúkur. Tilf.: **2.** ogs. en Vinding i Triktrak.

lang leggur. Tilf.: ogs. udt. [laun·lɛg·ϱϱ] og [lauŋ·lɛg·ϱϱ]. **-lyndur** [lauŋ·glɪndøϱ] a. langmodig: *kærleikurinn er l.* **-lúinn** [-lu·ɪn] a. træt af langvarigt Slid; spec. af en lang Rejse. **-samlegur** [-k-samlɛ·qøϱ] a. *(leiðinlegur)* kedelig (VSkaft.). **-sýni.** Tilf. efter Overs.: ogsaa i overf. Bet. **-sjal** [-sja·l] n. langt, strikket Sjal. **-spil.** Overs. skal lyde: Strygeinstrument med 1—6 Strænge. **-veður** [-g-vɛ·ðøϱ] npl. = **langviðri. -vía.** Tilf.: **2.** *(ræma af táinni ull)* lang Uldtavse. — **3.** langt og smalt Menneske. **-þol** [-k-þo·l] n. Langmodighed (EBenVog. 77).

láns fjaðrir [laun·sfjaðrɪϱ] fpl. laante Fjer. **-föt** [-fö·t] npl. laante Klæder. **-orð** [-orð] n. Laaneord. **-upphæð** [-ʏhpaið] f. Laanesum. **-verslun** [-vɛ(ϱ)sløn] f. Handel, baseret paa Laan.

lap. Tilf.: **3.** *(lítilfjörleg ræða)* ussel, indholdsløs Tale.

Lappar osv. l.: **Lappi (-a, -ar)** [lahbɪ] m. Lap.

laski 2. *á ló og l.* l.: *á ló og laska.* — Tilf.: **7.** et af de ti Stykker, hvoraf en Appelsin bestaar.

lásljetta. Tilf.: **2.** stille Hav.

lassi. Tilf.: **2.** spec. om den, der under en Eftersøgning af Faar *(göngur)* skal passe paa Mad og Bagage, medens de andre er ude paa Vandring (Biskupstungur).

lát 4. Ophören l.: Ophør.

láta. Tilf.: **II. 6.** *(borga)* betale: *trekkir það mikla peninga, þegar 2 láta krónu* (EiÓlLf. 24). — Tilf. under Ekspl.: *l. e-ð eftir*, lade n-t blive tilbage, forlade n-t; *l. frá landi*, sejle ud fra Land; *l. í fjósið* (Árn.) = *l. í* (abs.); *l. nær (= fella segl og siglu)*, tage Sejlene ind og lægge Masten ned (Vestm.); *það þykir mjer l. næst — það þykir mjer líklegast*, det forekommer mig at være det rimeligste; *l. (e-ð) utan um e-ð*, pakke n-t ind (i n-t); (pop.) *l. sig utan um mat*, spise; *vel (illa) úti látið*, rigeligt (knapt).

†**látína** [lau:tina] f. **1.** = 1. *latína.* — **2.** latinske Typer: *sá les nú látínuna.*

latínu hestur [la:tinøhɛs·døϱ] m. dygtig Latiner.

laufa (-u, -u) [löy:va] n. (Eyf.) = *lauf* 4.

laufafok [löy:vafo:k] n. Fygen af Løv, Løvfald; ogs. om det nedfaldne el. fygende Løv: *yfir heitar eldaglæður | allra þeirra skrif og ræður | leggist eins og l.* (BJVÚrv. 10).

laufvindur. Tilf.: spec. *(vindur á haustin)* Vind i Løvfaldstiden (Eyf.).

1. laug. Tilf.: ogs. pl. **laugir** (Sigluf.).

laugabobbi [löy:qabob:ɪ] m. (zool.) limnaea pereger, v. geisericola.

laugsm. Ved Eftersyn af *Jón Sigurðssons (frá Gautlöndum)* til *Jón Árnason* indsendte Original i Lbs. 417 8vo viser det sig, som formodet, at der her foreligger en Trykfejl i JÁÞj. I. 14. Der skal staa: *er svo lokið lauganinni.* Ordet *laugsm* bör derfor slettes helt.

laukdropar [löy:kdro·baϱ, -dro·paϱ] mpl. Løgdraaber.

laukur 1. Tilf.: (Ordspr.) *lítið er lauki gæft til auka*, en Løgstængel (ɔ: Plante) behøver ikke at faa meget for at vokse (jfr. Kong Harald Haardraades Epigram i Snorres Heimskringla, H. H.'s Saga, Kap. 53); jfr. *gæfur.* En moderne Misforstaaelse af dette Udtryk er vel nok: *lítið er af lauki gæft* (SchMál.).

launamaður [löy:nama:ðøϱ] m. lönnet Tjænestemand.

laun galli [löyŋ·gadlɪ] m. skjult Fejl. **-sátt** [-n·-sauht] f. hemmeligt Forlig.

laus. Tilf.: *það liggur ekki á lausu*, det er ikke løst, det er vanskeligt at faa; *hestur gengur laus*, en Hest gaar [1]) uden Bagage el. Rytter (under en Rejse, [2]) uden Hilde; *berja e-n laust*, slaa en et let Slag; *laust prjónað*, løststrikket.

lausagöngur [löy:sagöyŋ·goϱ] fpl. Klatren (efter Fugle el. Æg), mods. *sig* (Mýrd.).

laus holda. Tilf.: **2.** *(um feitar skepnur)* med løst Kød (om fede Kreaturer), mods. *fastholda.* **-yrði** [löy:sɪrðɪ] npl. løs Snak.

lausnar belgur skal staa efter **lausnarbeiðni. -gerð** skal staa foran **lausnargyðja.**

lausráður [löy:srau·ðøϱ] a. ustadig: *gagnólíkir menn, en nokkuð lausráðir og áttu í braski* (MJSöguk. 274).

lávaður [lau:va·ðøϱ] m. (Hún., Eyf.) = **lagvaður.**

laxastingur [laχ·sasdiŋ·gøϱ] m. Lyster.

laxgengur [laχ·sɟeiŋgøϱ] a. som Laks kan gaa op ad: *laxgeng á.*

lefsa (-u, -ur) [lɛf·sa] f. (jfr. *leppur, lufsa)* Klud, Pjalt.

leggingarbönd osv. l.: **leggingarband** [lɛϱ:iŋgarban·t] n. Baand (til Besætning).

leggja. Tilf. under: **A. I. 3.:** ogs. med dat.: *tíkin leggur hvolpum.* — **B. IV. 1. c.:** *það er í lófa lagið*, det er en let Sag. — S. 482b, L. 32 f. o.: L'hombre l.: Kortspil. — Tilf. Ekspl.: *l. á milli*, tabe sit Huld (spec. om Faar) (Skaft.); *gigtin legst helst að í* (angriber mest, holder mest til i) *herðunum*; — *l. í bólið: áin lagði í bólið í nótt* (ɔ: *fraus í sama farvegi sem í gær)*, Aaen frøs til i det samme Leje (ɔ: med den samme Vandstand) som i Gaar; *l. ljá* (acc. el. dat.), bringe en Le i Stilling; *l. niður*, (om Køer) ikke ville løbe til den regelmæssige Tid (Þing.); *l. skipi upp*, lægge et Skib op; *l. saman*, yde Bidrag i Fællesskab; — *l. undir*, lade et Fartöj gaa baglængs (Rang.); *l. upp á*, under Garnvinding lægge en brusten Traad paa Nöglet uden at knytte Enderne sammen; *l. upp (við)*, hugge Ved (Kratskov) (Skaft.); *l. við*, ds.

leggur II. Tilf.: **6.** *(vænt, haldgott efni)* godt Stof, Dröjhed, Holdbarhed: *það er svei mjer l. í þessum vetlingum (þessu vaðmáli)* (Af.). — **7.** *(sokkbolur)* Strömpeskaft (Hf.).

legreitur [lɛq·rɛi·døϱ, -rɛi·t-] m. = **legstaður.**

legu ból [lɛ:qøbo·ᵘ:l] n. Hvilested. **-kostnaður** [-kos·(d)naðøϱ] m. Omkostninger ved et Sygeleje.

leiðar hald [lɛi:ðaϱ(h)al·t] n. (Eyf.) = **rangarhald.** ° **-tæki** [-tai:ɟɪ, -tai:ɟɪ] npl. Redskaber til Navigering (Tilsk.).

2. **leiði I.** Tilf.: **3.** *(færð)* Føre (Af.).

leiðingengt [lɛi:ðiŋɟeiŭ·t, -ɟeiŋ·t] an. vanskeligt Gangføre (Af.).

○ **leiðni** [lɛið·nɪ] f. indec. Ledningsævne (Tilsk.).

leiðrjettingartæki. Tilf.: Kompensationsmidler (Tilsk.).

leiðsaga. Tilf.: **3.** Akkompagnement: *S. S. . . . hélt hljómleik í gærkveldi . . . með ágætri leiðsögu P. Í.* (Alþbl. [31]/10 '23).

° **leiðsöguveifa** [lɛið·söqøvɛi:va] f. Lodsflag (Tilsk.).

leifa. Tilf. under **4.:** (Ordspr.) *betra er litlu (litið) leift en of mikið jetið*, det er bedre at lævne lidt end at spise for meget.

leika. Tilf. under **I. 1. b.:** *l. tveim skjöldum*, bære Kappen paa bægge Skuldre.

leik fjelag [lɛi:kfjɛ·laq] n. Teaterforening, dramatisk Selskab. **-fjelagi** [-fjɛ·laijɪ] m. Legekammerat. **-prjedikari** [-prjɛ·dɪgarɪ, -dɪkarɪ] m. Lægprædikant. **-ritaskáld** [-g-rɪ·dasgaul·t, -rita-, lɛi:k-] n. dramatisk Digter.

leyni boði [lɛi:nɪbo:ðɪ] m. (Vf.) = **blindsker. -lögregla** [-löq·rɛgla] f. det hemmelige Politi, Detektivkorps. **-lögreglumaður** [-löq·rɛgløma:ðøϱ] m. Detektiv, Opdagelsesbetjænt.

***leynir** l.: **leynir; 1.** l.: ***1.** — **2.** Tilf.: is. som Stednavn.

leyni skygn [lɛi:nɪsɟɪg·v] a. som spejder i det skjulte (EBenHr. 172). **-vaður** [-va:ðøϱ] m. Ekstratov, der er fastgjort foroven og hvorved en *sigamaður* haler sig selv op, samtidig med at en anden trækker i *sigaband* (s. d. O.). **-þing** [-þiŋ·k] n. = *leynimakk: vera í leyniþingum við e-n.* **-þráður** [-þrau:ðøϱ] m. skjult Traad.

Leiri (-a, -ar) [lɛi:rɪ] m. npr. Navn paa en Hest af Farven *leirljós.*

leirljós. Tilf. i Overs.: askeblond.

leirvara [lɛir·va·ra] f. Lervarer, Pottemagerarbejde, Fajance.

leistur. Tilf.: ogs. udtalt [lɛs·døϱ] (Borg.). — **c.** (Vf.) = *tátilja.*

leita. Tilf. under **II. 1.:** *l. sjer lífs*, søge at redde Livet.

leitarljós [lɛi:darljo·ᵘ:s, lɛi:tar-] n. Søgelys.

lekast (a) [lɛ:gast, lɛ:kast] vrefl. springe læk: *skipið lekaðist.*

lemba. Tilf.: **C.** (Sl.) = *lembga* 1.

lemja 1. Tilf.: **c.** impers.: *e-n lemur af = e-r fatlast frá (vinnu)*, en bliver ved Legemsbeskadigelse forhindret fra Arbejde.

lenda. Tilf. under **II. 1.:** ende. — **II. 3.:** (pop.) *l. á því*, drikke sig fuld (Rvk.); *l. í merinni, rassi, skítnum, skötunni með e-ð = verða naumt fyrir*, opsætte n-t saa længe at det er tvivlsomt om det bliver færdigt i Tide; opsætte n-t til det er for sent.

lengd. Tilf.: *(heill fiskur)* en hel Fisk (ASkaft.).

lengst [lɛiŋ·st] an. og adv. i superl. se **langur** og **lengi.**

lengur [lɛiŋ·gøϱ] adv. comp. se **lengi.**

***lenskur** [lɛn·sgøϱ] a. indenlandsk, spec. islandsk: *Krossvegs lundin lenska bíður* (EBenHr. 127).

leppaskór [lɛhbasgo·ᵘ:r] m. Sko med Vadmelssaaler til Brug i glat Føre.

1. **lepra.** Tilf.: **3.** meget fin el. for smal Traad (Rang.).

lera (a) [lɛ:ra] vt. gennemprygle; jfr. *leraður.*

lesa. Tilf. under: **I. 2.:** *l. sig á fæti, er kallað þegar vaðnum er slegið utan um aðra ristina og á þann hátt lesið sig upp* (Vestm.). — **II. 1. a.:** *l. bænir(nár) sínar*, fremsige sine Bönner. — Tilf. **d.:** *(ganga til prests)* gaa til Præsten som Forberedelse til Konfirmation (Vf.).

lesaraprestur [lɛ:saraprɛs·døϱ] m. Læserpræst, indremissionsk Præst (AGHel. 49).

lestingi (-ja, -jar) [lɛs·diŋɟɪ] m. Æg, der er knust undervejs, naar det hentes fra en Fugleklippe.

lestrarfall [lɛs·draϱfad·λ] n. Bortfald af Husandagten.

lesvarningur [lɛ:svardniŋgøϱ] m. Strikketöj som Handelsvare, Trikotage.

leti. Tilf.: *auka e-m l.*, göre en endnu mere doven: *auktu mjer l. og rjettu mjer bókina*, aa, vær saa venlig at række mig Bogen.

leturlist [lɛ:dørlɪs·t, lɛ:tør-] f. Skrivekunst.

lið. Tilf. sidst i Art.: *seint er eins liðið* (GJ.), en enkelts Hjælp er langsom.

1. **líða A. I. 2.** Tilf. efter **2.:** **a.** Tilf. foran *l. fram:* **b.** — Tilf. under **A. I. 4.:** *hvað líður þjer?*, hvordan gaar det med dit Arbejde, hvor langt er du naaet?

Líðandisnes [li:ðandɪsnɛ:s] n. Lindesnæs.

lyddumenni (-is, pl. ds.) [lɪd:ømɛn:ɪ] n. = **lydda.**

lýð fylgi [lið·fɪlɟɪ] n. Støtte af Folket, Popularitet. **-frjáls** [-frjauls] a. demokratisk.

liðhlaupari [lɪð·hλöy·barɪ, -hλöy·parɪ] m. Desertør.

lýðkjörinn [lið·ɟö·rɪn] a. folkevalgt.

lið lítill [lɪð·li·dɪdλ, -li·t-] a. **1.** = *liðfár.* — **2.** som ikke er til videre Nytte. **-óttur** [lɪ:ðo·ᵘhdøϱ] a. leddelt, leddet. **-rjetting** [lɪð·rjɛhdiŋk] f. (med.) Ortopædi.

lýðrækni [lið·raihgnɪ] f. indec. Patriotisme: *Kold og Schröder, sem fylgdu hugsjóninni með óþreytandi . . . lipurð og l.* (MJSöguk. 210).

liðs bón [lɪð·sbo·ᵘ·n] f. Bön om Støtte. **-skortur** [-ð·-sgoϱdøϱ] m. Mangel paa Tropper.

liðsköflungur [lıð·sgóbluŋgøϙ] m. = *þvertindur*, Tværtap.

liðslaun [lıð·slöy·*n*] npl. Lön for ydet Hjælp.

lýðsnápur [lıð snau·boϙ, -snau·pøϙ] m. = **lýðskrumari.**

liðsþurfi [lıð·sþʏrvı] a. som trænger til Støtte.

liðugur. Tilf.: **5.** *(lipur)* elskværdig, villig. — **6.** adv. *liðuglega* og n. *liðugt* som adv.: *liðugt það*, lidt mere end det.

líf II. Tilf.: ?**4.** Bluse.

lyfber [lıv·bɛ·*r*] n. = **lyfjaber.**

líf|dagar. Tilf.: *saddur lífdaga*, mæt af Dage. **-færafræðingur** [lif:aira-frai:iðŋgøϙ] m. Anatomiker. **-horn** [li:f(h)o(r)dv] n. (Árn.) = **svínhorn. -kálfur** [lif·kaulvøϙ] m. Kalv, som er bestemt til at leve.

lyfja dallur. Tilf.: (Talem.) *súptu á lyfjadallinum hennar móður þinnar* (siges til en, som hikker) (Sl.). ° **-forsögn** [lıv·jafoϙ·sögv] f. Recept. **-gras.** Tilf.: pl. *lyfjagrös*, Lægeurter. **-sölubúð** [-sö:løbu·*ð*] f. = **lyfjabúð.**

líflegur. Tilf.: [lib·lɛqøϙ] (Af.).

lifra 3. b. Tilf. i Overs.: levret Blod.

lifrarlán [lıv·rarlau:*n*] n. egl. Laan af (et Stykke) Lever, i Udtr.: *þú átt hjá mjer l. og lungabita soðinn (= jeg á þjer grátt að gjalda)*, jeg har n-t at hævne mig for paa dig.

lífsábúð [lif·sau·bu*ð*] f. livsvarig Forpagtning.

lífsaumur [li:fsöy·møϙ] m. coll. de Söm, hvormed Kølen fastgöres til de nærmeste Planker.

lífsgengi [lif·sɡ̊ɛiŋɡ̊ı] n. lykkeligt Liv.

lífskæður [lif·sɡ̊ai·ðøϙ] a. livsfarlig.

lífs|mark. Tilf.: **2.** Livsmaal. **-þróttur** [-þroᵘhdøϙ] m. Livskraft, Vigør.

lyfting 2. c. Tilf.: ogs. Promenadedæk (Tilsk.).

lyga fön [lı:qafö:*n*] f. = **lygabarð. -loki** [-lo:ɡ̊ı,-lo:§ı] m. = **lygamörður.**

liggja A. I. 1. a. Det citerede Ordspr. stammer fra *Hávamál*. Tilf. under **A. I. 3.:** *l. e-n á*, oppebie en for at fange ham: *l. þjóf á*. — **A. I. 6. a.:** *l. í leyni*, ligge skjult: ligge i Baghold. — **B.:** *l. á: hún lá svo illa á* (opførte sig slet imod) *fólkinu, bar alt í húsbændurna og laug á það í tilbót* (VSkaft.). Under *l. í* ¹): *l. í hernaði*, ligge i Krig.

lygn. Tilf.: n. *lygnt* [lıg·vt, lıŭ·t]; — *í lygnu*, i stille Vejr.

1. **líka.** Tilf.: *hvort sem honum líkar vel eða illa*, hvad enten han vil el. ej.

líkamning (-ar, -ar) [li:kamniŋk] f. Materialisation.

líkan. Tilf.: pl. kan ogs. skrives: **líkun.**

lík|hjúpur. Tilf.: **2.** *(glerkunta)* spirende Skæg hos unge Mænd.

lykill. Tilf.: [lıhɡ̊ıdλ] (Af., Hf.).

lykilslaus [lı:ɡ̊ılslöy·s, lı:§ıls-] a. uden Nögle; — n. *-laust* som adv.

líkindasönnun [li:ɡ̊ındasön:*øn*, li:§-] f. Indiciebevis, Sandsynlighedsbevis.

líkindi. Tilf.: *til líkinda við = til líka við* (se *líkur*).

lykkja. Tilf. til **1. c.:** *snúa lykkjunni* (Sl.) = *bregða*, strikke ret og vrang.

lykkjusnúinn [lıhɡ̊øsnu:ı*n*] a. strikket ret og vrang (Sl.) = *brugðið*.

Lykla-Pjetur. Tilf.: ogs. Navnet paa en Helt i en middelalderlig Roman (Pierre de Provence) og i *rímur*, der slutter sig dertil.

líklegur. Tilf. Udt.: [lıhglɛqøϙ] (Borg.).

líklús. Tilf.: **3.** Modermærke.

líknari (-a, -ar) [lihgnarı] m. en, der viser Naade.

líknar maður [lihgnarma:ðøϙ] m. en, som beder om Barmhjærtighed. **-orð** [-or·*ð*] n. = *líknarmál: leggja e-m l.* **-starfsemi** [-ϙ-sdar·fsɛmı, -sdaϙ·-] f. indec. filantropisk Virksomhed. **-stofnun** [-sdob·n*øn*] f. filantropisk Institution, mild Stiftelse.

1. **lykt.** Tilf.: *fella l. á e-ð*, afgöre n-t definitivt.

lyktar laus. Tilf.: **2.** *(sem mist hefur eða vantar lyktina)* uden Lugtesans. **-næmur** [lıχ·darnai:møϙ] a. = **lyktnæmur.**

lyktnæmi [lıχ·dnai·mı] n. udviklet Lugtesans, Finlugt.

lilja. Tilf.: *(hálfkerti, stærra en dás)* mellemstort Tællelys (Eyf.).

limaður. Tilf.: grenet.

límbera [lim·bɛ·ra] vt. bestryge med Lim: *límborin umslög*, Konvolutter med Gummirand.

lími. Tilf.: *halda e-m í líma*, holde en i Ave.

limpat [lıμ·bat, lım·pat] n. Ildebefindende.

lymskast (a) [lım·sgast] vrefl.: *l. burtu*, snige sig bort.

lymskubragð [lım·sgøbraq·*ð*, -brag þ] n. lumsk Paafund.

lyndis hýr [lın·dıs(h)i:r] a. = **lundhýr. -hreinn** [-hϙeid·v] a. af ren Karakter.

linfeldur [lın·fɛldøϙ] a. lemfældig: *harðdrægum presti ferst ekki betur ... en linfeldum* (MJSöguk. 367).

lyngbobbi [liŋ·kbob·ı] m. (zool.) heliciogona arbustorum.

lyngva (a) [lıŋ·qva] v. **1.** vt. farve ved Hjælp af *sortulyng*; — pp. *lyngvaður*. — **2.** vi. tage *(sortu)lyng*.

***linnur (-s, -ar)** [lın:øϙ] m. = **linni.**

lin saltaður [lın·saλdaðøϙ] a. svagt saltet. **-snúinn** [-snu·ı*n*] a. daarlig snoet (om Traad). **-sjóða.** Tilf.: pp. *-soðinn*, blødkogt.

lyntur [lı·døϙ, lın·tøϙ] a. = **lyndur.**

líntæti (-is) [lin·tai·dı, -tai·tı] n. (Vf.) = **línskaf.**

linþurkaður [lın·þʏϙgaðøϙ] a. raatörret.

lirfa ogs. skrevet **lyrfa.** Tilf.: pl. *lirfur*, Laser, Pjalter; spec. *(leppagarmar)* lasede, strikkede Fodsaaler *(leppar)* (Vestm.).

lýri (-a, -ar) [li:rı] m. = **hlýri.**

2. **lýsa.** Tilf.: *l. e-n = gefa e-m lýsumat*, give en Mælkemad (Hf.); *l. e-n í bann*, bandlyse en.

lýsingarvökvi [li:siŋgarvö:gvı, -vö:kvı] m. Fotogen.

lýsis borinn. Tilf.: besmurt med Tran. **-ílát.** Tranbebolder l.: Tranbeholder. **-lumma** [li:sıslʏm:a] f. Klatkage, bagt i Tran (Grímsey).

lýska (-u, -ur) [lis·ga] f. = **lýðska.**

lista dómari. Tilf. i Overs.: Kunstkritiker. **-hestur** [lıs·dahɛs·døϙ] m. udmærket Hest. **-skilningur** [-sɡ̊ıl·niŋgøϙ] m. Kunstopfattelse.

lýsubeita [li:søbɛi:da, -bɛi:ta] f. (Vf.) = **ljósabeita.**

líta. Tilf.: ger. *lítandi: það er nú stúlka, sem l. er á* (som er værd at have).

litabrigði [lı:dabrıq·ðı, lı:tabrıg·ðı] npl. = **litbrigði.**

litarhaft. Tilf.: **2.** = *litarháttur*.

lítils háttar [li:dıls(h)auhdaϙ, li:tıls-] a. og adv. ubetydelig. **-virðing** [-vır·ðiŋk] f. Ringeagt.

lítilvægilegur [li:dılvai·jılɛqøϙ, li:tıl-] a. ubetydelig.

° **litróf** [lı:droᵘ·*v*, lı:t-] n. Spektrum (Eimr. XXX. 8).

1. **litur.** Tilf.: *fara litum*, være tabt el. borte til Tider, men til Stede til andre Tider (Rang.); *gegna lit = svara lit* (EBenSkv. 159).

2. **litur.** Tilf.: *hvernig reið hann litu?* hvilken Farve havde den Hest, han red paa?

litverpur. Tilf.: (om Lys) mat (EBenHafbl. 96).

ljá byr [ljau:bı·r] m. Vind, som gör Høets Sammenrivning lettere. **-múgur** [-mu·(q)øϙ] m. = **ljámúgi.**

ljeband [ljɛ:bant] n. Baand, hvorved Leen var fastgjort til Skaftet (Sl.).

ljemagn [ljɛ:magv] n. Udmattelse.

1. **ljena.** Tilf.: *(mjó hrísla)* smal Gren (af en Busk o. lign.), ogs. coll. = 1. *ljeni* 3. (Tillæg).

1. **ljeni.** Tilf.: **2.** *(samsoðið járn og stál í ljái)* sammensvejset Jærn og Staal til Leer (Af., Hún.). — **3.** *(hríslur, lagðar undir móttök til að hlífa reiðingi)* smaa Grene anvendte som beskyttende Underlag under *móttak* 2. (s. d. O.) paa en Kløvsaddel (jfr. *ljena*, Tillæg) (ASkaft.).

ljetta II. 4. Tilf.: ogs. med dat.: *l. kvölum e-s*

ljetta|band [ljɛhdaban·t] n. (Rang.) = **axlaband. -kind** [-§ın·t] f. *(ljettastúlka eða ljettadrengur)* ungt Menneske (Dreng el. ung Pige), som anvendes til lettere Arbejder, Besörgelse af Ærinder osv. (Af.).

ljettgengur [ljɛhtɡ̊ɛiŋgøϙ] a. **1.** let at gaa: *Oss er svo ljettgengt um æskunnar stig* (EBenHafbl. 149). — **2.** = *sporljettur*.

ljettingsmaður [ljɛhdiŋsma:ðøϙ] m. **1.** = *liðljettingur*. — **2.** let Officer (i Skak).

° **ljettitæki** [ljɛhdıtai:ɡ̊ı, -tai:§ı] n. Letteapparat (Tilsk.).

ljettrækur [ljɛhdrai·gøϙ, -rai·køϙ] a. let at drive.

ljettur I. 2. a. Tilf.: *af ljettasta skeiði*, begyndt at blive gammel. — **II. 4.:** sigt l.: sig. — **II. 5.** Tilf.: **b.** let (om Tobak og Vin).

ljóða kveðskapur [ljoᵘ:ðakvɛð·sgabøϙ, -sgapøϙ] m. lyrisk Digtning. **-ljóð** [-ljoᵘ:*ð*] npl. (Overs. af det hebr. schir ha-schirim) Salomo's Höjsang. **-safn** [-sab·v] n. Digtsamling.

ljóð gáfa [ljoᵘð·gau·va] f. lyrisk Ævne. **-glapi (-a, -ar)** [-gla·bı, -gla·pı] m. (EBenVog. 85) = **leirskáld. -glöp** [-glö·p] npl. digterisk(e) Forseelse(r): *gefa ljóðglöpum og málbrjáli byr í seglin* (EBen. i Skírn. '22, 124). ***-heimur** [ljoᵘ:þ(h)ɛi·møϙ] m. Menneskenes Verden: *Hásumardagur með ljósi og lit ljóðheimi ofar vefur sinn hjúp* (EBenHafbl. 75). **-snillingur** [ljoᵘð·snıdl-iŋgøϙ] m. fremragende (lyrisk) Digter.

° **ljóra|gler** [ljoᵘ:raglɛ:r] n. Lysningsglas (Tilsk.). ° **-hleri** [-hλɛ:rı] m. Stormklap (Tilsk.).

ljóri. Tilf.: ° **2.** (naut.) Koöje (Tilsk.).

1. **ljós.** Tilf. under **II. 1.:** *leiða e-ð í l.*, bringe n-t for Dagen.

ljósa lykja [ljoᵘ:salı:ɡ̊a, -lı:§a] f. = **ljósalykkja. -skiftabaugur** [-sɡ̊ıfdaböy:qøϙ] m. Illuminationscirkel.

ljós beri. Tilf.: Lysbringer, Lucifer (EBenVog. 158). **-dufl** [ljoᵘ:sdʏbλ] n. Lysböje. **-lækningar** [-laihgniŋgaϙ] fpl. Fototerapi. **-merki** [-mɛϙɡ̊ı] n. Lyssignal (Tilsk.). ***-runi** [-rʏ·nı] m. Solopgang: *með trúna frá Ljósrunans landi* (ɔ: Orienten) (EBenVog. 127).

ljósta III. ¹). *hrópi* l.: *herópi*.

ljótan [ljoᵘ:da*n*, ljoᵘ:ta*n*] n. i Forb.: *það er l.* (el. *ljótanið)*, det er en Skam.

ljúfaleti [lju:valɛ:dı, -lɛ:tı] f. indec. Dolcefarniente: *hjer ligg jeg í l.*

2. **ljúfur.** Tilf.: *mjer er það ljúft*, jeg gör det med Fornöjelse.

ljúga. Tilf.: imp. ogsaa **ló** [loᵘ:]: *kjafti sem ló* (AGHel. 143). — L. 5: en Hest l.: Hest.

ljúg dýrð [lju:dir*ð*] f. falsk Ære. **-rotta** [-rohda] f. «lyvende Rotte», nedrig Løgner og Bagvasker (BJVÚrv. 96).

ljúka. Tilf. under **VI.:** *um það er lýkur*, til Slut.

3. **lóð.** Tilf.: **2.** Lod (= 4 Kvint el. ¹/₃₂ Pund).

lóðastagur [loᵘ:ðasda:qøϙ] m.: *(aragrúi af lóðum)* Mængde Liner (Dýrf.).

loðaveður [lo:ðavɛ:ðøϙ] n. (Langanes) = **molluveður.**

lóðavigt [loᵘ:ðavıχ·t] f. lille, fintmærkende Bismer, hvorpaa der kan vejes Ting af meget ringe Vægt (jfr. 3. *lóð* 2. (Tillæg)).

2. **lodda (a)** [lod:a] vt. og vi. spinde grov Traad (Rang.).

loð feldur [loð·fɛldøϙ] m. Pels. **-húfa** skal staa foran **loðhundur.**

2. **loðinn.** Tilf.: *loðin skrift*, Skrift, hvor Blækket er udflydt.

lóðmagn [loᵘð·magv] n. vertikal Intensitet.

loðmulla. Tilf.: = **loðmullufjúk.**

loðna 3. Tilf.: særlig som Benævnelse for Raatjære, anvendt som Medicin, idet man, if. Folketroen, saa ikke maa kalde Lægemidlet «Tjære» *(tjara)*, da det i saa Fald taber sin Kraft.

lof. Tilf. under **II.:** ogs. †(digterisk) Frihed.

lofa II. 2. Tilf.: *jeg get ekki komið, jeg er búinn að lofa mjer annað* (jeg har lovet at komme andet Steds hen).

lófatak. Tilf.: **2.** Haandtryk, Haandslag. — **3.** = *lófaklapp*.

lofðar b. Etal l.: Ental.

lófi 1. Tilf.: *það er ekki í lófana lagt*, det er ikke saa let.

lofsyrði [lof·sırðı] n. rosende Ord.

loft brá [lof·tbrau·] f. Himlens Aasyn: *æska og fegurð á loftbránni hlær* (EBenHr. 69). **-hæð 2.** Ragen l.: Höjde. **-kynjaður.** luftartig l.: luftagtig, -formig. **-laus.** Tilf.: **2.** som har daarlig Luft; kvælende: *loftlaust herbergi; — það er loftlaust hjer inni.* **-loki** [-d-lo·ɟɪ, -lo·ķɪ] m. Luftventil (Tilsk.). **-rás.** Tilf.: Luftrör (Tilsk.). **-ræsi** [-rai·sɪ] n. Luftrör (Tilsk.). **-salur.** Tilf.: *3. Luftens Sale, Himmelhvælving: *loptsalsins þjótandi log* (EBenHafbl. 47). **-skeytastöð** [-t-sɡeidasdö:ð, -sɡeita-] f. traadløs Telegrafstation.

° **loga mark** [lo:qamaɡ·k] n. Flammepunkt (Tilsk.). **-rót** [-roᵘ:t] n. oprört Flammehav (EBenSkv. 147).

logn borð [log·nborð] n. stille Overflade: *l. skín á afgrunns öldum* (EBenHafbl. 3). **-kvika** [-v-kvɪ·ga, -kvɪ·ka] f. = **lognalda. -viðri (-is)** [-vɪðrɪ] n. stille Vejr.

logsviði [loχ·svɪ·ðɪ] m. brændende Svie.

*logvatn [loq·vahtv] n. straalende Sø (EBenHafbl. 50).

° **lokahús** [lo:gahu:s, lo:ka-] n. Ventilhus (Tilsk.).

lokalygi [lo:gali:jɪ, lo:ka-] f. = **haugalygi.**

lokkdökkur [lohkdohgøɡ] a. morklokket.

lokrulegur [lo:grølɛ·qøɡ, -lo:krø-] a. ussel og nedtrykt af Udseende (ASkaft.).

loks. Tilf. i Overs.: til sidst.

lokunartafla [lo:gønaɡtab·la, lo:kønaɡ-] f. (i Domino) Lukkebrik.

lokunæli [lo:gønai:lɪ, lo:kø-] n. Sikkerhedsnaal.

lopband. Tilf.: = **loðband.**

lórast (a) [loᵘ:rast] vrefl.: *e-ð lórast (eftir),* der er spredte Lævninger el. en Smule tilbage af n-t (Þing.).

losna. Tilf.: *það fór að l. um hann á jörðinni, þegar hann misti konuna,* han følte sig mindre knyttet til Gaarden, efter at han havde mistet sin Hustru.

lostafullur [los·dafʏd·løɡ] a. vellystig.

1. lota. Tilf.: Omgang: *síðan glíma þeir þrjár lotur.*

lota langur [lo:dalauŋ·gøɡ, lo:ta-] a. = **lotulangur. -laus** [-löy·s] a. uafbrudt. **-stuttur** [-sdʏhdøɡ] a. (jfr. *(lotustuttur)* som har korte Aandedrag; — spec. *(um bát, þegar stefnið rís fljótt upp)* hvis Forstavn hurtig rejser sig op af Søen (om en Baad).

lótitja [loᵘ:tɪ·dja, -tɪ·tja] f. usselt Øg; ogs. overf. om Mennesker: sølle Stymper.

lotningur (-s, -ar) [lohdniŋɡøɡ] m. uflækket, törret Forel.

lubbi. Tilf.: *((ógreiddur) maður, illa til fara)* Menneske (med uredt Haar), sjusket af Udseende.

lúða. Tilf.: ?3. (vulg.) *(skækja)* Skøge, Luder.

Lúði (-a, -ar) [lu:ðɪ] m. Dim. af *Lúðvík.*

lúðóttur [lu:ðoᵘhdøɡ] a. (om Heste) (VSkaft.) — **kúfóttur** 2.

lúðramenn [luð·ramɛn·] mpl. Hornblæsere.

lúðukola [lu:ðoko:la] f. *(lítil lúða)* lille Helleflynder (Vestm.).

1. lúður. Tilf. til 1.: *lúðurinn vildi ei svo láta,* det vilde ikke lykkes, jfr. Piben fik en anden Lyd (Safn II. 774).

lukka. Tilf.: *til allrar guðs lukku,* heldigvis.

lukkustólpi [lʏhgøsdoᵘʎ·bɪ, -sdoᵘl·pɪ] m. lodret Stribe i en tömt Kaffekop (antages at varsle Lykke for den, som har drukket af Koppen).

1. lumma. Tilf.: *(pönnukaka)* Pandekage (Hreppar).

3. lumma (a) [lʏm:a] vi.: *l. á e-m = lumbra á e-m,* se *2. lumbra* (Sl.).

lumsa (a) [lʏm·sa] vt. *(hnupla)* rapse (Af.).

lunda maður [lʏn·dama:ðøɡ] m. Fanger af Søpapegöjer: *góður (ónýtur) l.* (Vestm.). **-skyrta** [-sɡɪɡ·da] f. Skjorte, anvendt paa Jagt efter Søpapegöjer (Vestm.).

lund blíður [lʏn·tbli·ðøɡ] a. mild af Sind. **-bráður** [-brau·ðøɡ] a. hæftig af Sind.

lúpast osv. l.: **lúpa** [lu:ba, lu:pa] vt.: *l. sig niður* el. refl. *lúpast,* synke sammen osv.

lúralegur [lu:ralɛ·qøɡ] a. = **luralegur.**

lurfur [lʏr·vøɡ] fpl *(tötrar)* Laser, Pjalter (Rang.).

lurgur. Tilf.: *(mergjarslýja í horuðum skepnum)* udtæret Marv i magre Dyr (Snæf.).

lúrinn [lu:rɪn] a., **lúrulegur** [lu:rølɛ·qøɡ] a. sövnig og dorsk.

lús. Tilf.: *það er að kveikna l. á milli þeirra,* de er i Færd med at blive Fjender (Skag.).

lúsa band [lu:saban·t] n. Baand over Haandleddet paa en strikket Uldtröje *(duggarapeysa)* (Arnf.). **-greppur** [-grɛhbøɡ] m. udgydt Rognsæk (Rang.). **-skapur** [-sga·bøɡ, -sga·pøɡ] m. Gnieragtighed, Lumpenhed.

Lúsía (-u, -ur) [lu:sija] f. npr. Lucie.

lúskra. Tilf.: refl. *lúskrast = lúskast* (Af.).

° **1. lúta.** Lud l.: Lut.

1. lægi. Tilf. 3.: gunstig Bør ved Bortrejse el. Ankomst: *þeim gaf ekki l.*

lækjarlonta [lai:ɡarlov·da, lai:ķarlon·ta] f. lille Forel (Eyf.).

lække. Tilf. under: **II.:** *l. í verði,* falde i Pris. — **II.** og **III.:** *það lækkar í loftþyngdarmæli, mælirinn lækkar,* Barometeret falder.

lækkan. Tilf.: Nedsættelse, Besparelse: *lækkanir, sem þingið hefur gert á fjárlögunum.*

læknablað [laihgnabla:ð] n. Lægeblad, Blad for Læger.

lækning. Tilf.: *vera e-s staðar til lækninga,* opholde sig et Steds for sit Helbreds Skyld; *leita sjer lækninga(r) við e-u,* søge Lægedom mod n-t.

lækningakák [laihgniŋgakau:k] n. Kvaksalveri.

læknis setur [laihgnɪsɛ:døɡ, -sɛ:t-] n. Lægebolig. **-skoðun** [-sgo:ðøn] f. Lægeundersøgelse.

læra hungur. Tilf.: Slunkenhed paa Grund af Hunger. is. hos Heste. **-polki** [-poʎ·gɪ, -pol·ķɪ] m. (vulg.) coitus.

lærdómur. Tilf.: **3. a.** *(lexíulestur)* Lektie(r): *ertu búinn með lærdóminn þinn til morguns?* — **b.** Studeringer.

læs. Tilf. under **1.** efter Overs.: *l. á prent, l. á skrift.*

2. læti. Tilf.: dat. pl. **látum,** gen. pl. **láta;** — *gera sjer l.,* göre n-t for Syns Skyld (jfr. *látast,* C. 2.).

löður 3. Tilf.: *hann var allur í einu löðri,* han var badet i Sved.

löf [lö:v] pl. af **laf.**

lög erfingi [lö:qɛrviŋɡɪ] m. = **lögarfi.** †**-garður** [löq·garðøɡ] m. Gærde, som opfylder Lovens Krav. **-getinn** [-ɡɛ·dɪn, -ɡɛ·tɪn] a. legitim. **-getningur.** [-ɡɛhdningøɡ] l.: [-ɡɛhdniŋgøɡ]. **-hestur** [lö:χ(h)ɛsdøɡ] m. lovbestemt Hestbyrde, spec. af Marehalm *(6 partar melstanga);* — *(klyf — 3 partar)* (VSkaft.). **-leiðing** [löq·lɛi·ðiŋk] f. = **lögleiðsla.**

lögn. Tilf.: °4. (elektrisk) Ledning (Tilsk.).

lög regla. Tilf.: lovlig Regel el. Orden: *ganga að þeim* (ɔ: *kindunum) ... þegar þeim lízt, án þess réttað sé, eða nokkur l. viðhöfð* (GVf. I. 32). **-rjettur** [löq·rjɛhdøɡ] m. lovlig Ret: *það hefur þinn lögrjett til lífsins sýnt* (EBenHafbl. 135). **-skipaður** osv. l.: **lögskipa** [löχ·sɡɪ·ba, -sɡɪ·pa] vt. befale ved Lov, pp. *lögskipaður,* lovbefalet.

lögulegur. Tilf.: gærne brugt iron.: *sá er l.! það er lögulegt að tarna.*

lögun. Tilf.: **2.** Bringen i Orden. — **3.** Tilpasning: *l. e-s eftir e-u.*

lög villa. Tilf. **2.:** Tagen fejl af Loven. **-vitur** [löq·vɪ·døɡ, -vɪ·t-] a. lovkyndig. **-þingismaður** [löχ·þiŋɡɪsma:ðøɡ] m. Lagtingsmedlem.

lökra (a) [lö:gra, lö:kra] vi. (jfr. *lakra): e-m lökrar = e-m hnignar,* det gaar tilbage for en (Kelduhverfi).

lössum [lös:øm] dat. pl. af **lassi.**

löstunar yrði [lös·dønarɪr·ðɪ] n., **-orð** [-or·ð] n. dadlende Ord, Bebrejdelse.

M

maður. S. 519b, L. 3—4: fordelt paa l.: til. — Tilf. under **4.:** *það er m. í honum,* han vil nok blive dygtig.

mágafólk [mau:(q)afoᵘʎ·k, -foᵘl·k] n. coll. besvogrede, Svogere.

maga sig [ma:qasɪ:q] n. Gastroptosis. **-verkur** [-vɛɡ·gøɡ] m. Mavesmærter.

mágur. Tilf.: †2. *(tengdasonur)* Svigersön.

makdrullugur [ma:kdrʏdløqøɡ] a. meget beskidt.

makki. Tilf.: **2.** *(fitulag á hesthálsi)* Fedtlag paa Hestens Hals: *hesturinn hefir góðan makka, þó hann hafi lítið á síðu.*

makreiður [ma:grɛi·ðøɡ, ma:k-] a. behagelig at ride paa: *m. hestur.*

1. mál A. II. 3. *koma á m. við e-n* l.: *koma á m.* (el. *að máli) við e-n.* Tilf. under **B. 5.:** *annað m. er það, að ...,* en helt anden Sag er, at ...

málaspell [mau:lasbɛd·ʎ] n. hvad der forværrer ens Sag: *það verður m. fyrir þig, að þú hefur áður verið sektaður fyrir sama brot.*

málaþjarkari [mau:laþjaɡ·garɪ] m. Person, som stadig ligger i Proces.

mál band. Tilf.: **4.** Tungebaand: *vínið losar um málbandið.* **-brjál** [maul·brjau·l] n. Sprogfejl, Sprogforvirring. **-gengi.** Dommerhabilibet l.: Dommerhabilitet. **-gjallur** [-ɡadløɡ] a., **-hvellur** [-χwɛdløɡ, -kvɛdl-] a. med klingende Stemme. **-laus.** Tilf.: **4.** umælende: *m. skepna.*

málmstjett [maul·msdjɛht] f. (tekn.) Metalflange (Tilsk.).

málning. Malning l.: Maling.

mal posarenna [mal·posarɛn:a] f. (anat.) den store Lymfe-Brystgang (ductus thoracicus) (SvPRask 18). **-posi** [-po·sɪ] m. oval Udvidelse af den store Lymfe-Brystgang foran den 2. Lændehvirvel (cisterna chyli) (jfr. SvPRask 18).

mál rangur [maul·rauŋɡøɡ] a. sprogstridig. ° **-spenna** [-sbɛn·a] f. (tekn.) Driftsspænding (Tilsk.).

málspróf [maul·sproᵘ·v] n. Forhør: *halda m. yfir e-m.*

mál stafur. Tilf.: **2.** Konsonant. **-stamur** [maul·sda·møɡ] a. stammende.

° **málstraumur** [maul·sdröy·møɡ] m. (tekn.) Normalström (Tilsk.).

málsvari. Tilf. under **2.:** Talsmand.

maltur. Tilf.: *sá malti = sá gamli,* Fanden (Vf.).

mál vana [maul·va·na] a. indec. = **mállaus. -vinur 2.** Det citerede Ordspr. skal oversættes: mange er Kendinger, men faa er Venner. **-þýður** [-þi·ðøɡ] a. venlig, omgængelig.

° **málþrýstingur** [maul·þrisdiŋɡøɡ] m. Maksimaltryk (Tilsk.).

málæðisskepna [mau:laiðɪsɡɛhbna] f. Ordgyder.

mánabert. naar l.: at. — Tilf. efter synlig: Jordskin.

mannaforráð. Tilf. efter Folk: Myndighed, Værdighed.

mann auður [man:öy·ðøɡ] a. affolket, ubeboet. **-aumingi** skal staa efter **mannaumferð.**

manna vegur. Tilf.: **2.** befærdet Vej: *langt frá öllum mannavegum.* **-vist.** Tilf.: Ophold af Mennesker; *þar sáust merki til mannavistar.* **-þurfi (-a, -ar)** [man:aþʏr·vɪ] m. og a. indec. trængende, som trænger til andre Menneskers Understøttelse: *svo hún þurfi ekki að vera m. og líða tilfinnanlegan skort.*

mann dómslegur [man·doᵘmslɛ·qøɡ] a. mandig af Udseende. **-drápsbolli.** Tilf.: Plimsoller.

manneskja. Tilf.: **3.** *(kvenmaður)* Fruentimmer (Vf.).

mann fermi [man·fɛrmɪ] n. Personbelastning (Tilsk.). **-gengur.** Tilf.: *(þar sem maður getur gengið)* farbar for Mennesker: *fjallið er ekki manngengt fyrir svelli nema á járnum* (Vf.). **-gervi** [-ɡɛrvɪ] n. menneskelig Skikkelse. **-greinarálit.** Tilf.: *fara í m.,* gaa efter Persons Anseelse. **-hræða** [-hɡai·ða] f. menneskeligt Væsen: *það er ekki nokkur m. heima.* **-hundslegur.** rakkeragtig l.: skurkagtig. **-kynbætur** [-ŋ·-ķɪm·baidøɡ, -baitøɡ] fpl. Eugenik. **-prýði** [-n·-pri·ðɪ] f. indec. Noblesse: *þakkar hann ... fyrir ... m. og velgerninga* (Skírn. '22, 70).

mannsbragð [man·sbraqð, -bragþ] n. mandigt. ædelt Træk el. Gærning: *gerðu nú það m. að hjálpa honum; — þeir menn ... sem nokkurt m. er að* (som smager af n-t) (Ísaf. '11, 262).

mann skylmur [man·sɟɪlmoǫ] a. = **fólkskylmur.** **-smuga** [-smY·qa] f. (tekn.) Mandehul (Tilsk.). **-spil** [-sbɪ·*l*] n. Billedkort (Knægt, Dame, Konge). **-tak 2.** Mandemod l.: Mandsmod. **-táp** [-tau·p] n. Mandskraft (EBenHafbl. 136). **-vanur** [-va·nøǫ] a. tam, vant til Mennesker: *m. fugl.* **-vonskufullur** [-vonsgøfYd·løǫ] a. ond.

mansölutorg [man·sölotor·k] n. Slavemarked.

4. **mar.** = *mor* II. l.: 2. *mor.*

5. **mar (-s)** [ma:r] n. Tøvejrssky.

már. *máfamið* l.: *máfa mið.*

marg býlt [mar·kbiλt] an. = **margbýli.** ° **-fald** [-falt] n. Produkt (Tilsk.). **-hyrndur.** Tilf.: **2.** polygonal. **-höfðaður** [-(h)övðaðøǫ, -(h)öbð-] a. mangehovedet. **-kunnur.** [-kYn·oǫ] l.: [-kYn·øǫ]. **-lyndur.** Tilf.: sammensat, splittet. **-mæddur** [-g-maid·øǫ] a. meget hjemsøgt, stærkt plaget. **-sinnin.** Betegnelsen ° skal bortfalde.

margskonar. Tilf. i Overs.: mangeartet.

marg tala. Tilf. under **2.**: *gera margtalað um e-ð,* tale meget om n-t. **-tækur.** Virkomhed l.: Virksomhed.

margur. comp. ogs. **fleirri** [flɛir:ɪ] (Sl.). — Tilf. under **2. a.**: *m. hver,* mangen en.

1. **mari 2. a.** Tilf. i Overs.: Knægt.

María. Tilf.: *kyssa Maríu mey — kyssa kóngsdótturina* [1]).

Maríuull [ma:rij(ø)Yd·λ] f. (Miðfjörður) = **Maríutása.**

mark ganga [maǫ·gauŋga] f. Aastedsforretning (jfr. *áreið).* **-gildi** [maǫ·kɟɪldɪ] n. Grænseværdi. **-greifadæmi** [maǫ·grɛivadai:mɪ] n. Markgrevskab. ° **-rjetting** [-g-rjɛhdiŋk] f. Indekskorrektion. ° **-skekkja** [-k-sɟɛhɟa] f. Indeksfejl. **-verður** [maǫ·gvɛrðøǫ] a. mærkelig, betydelig: *ekkert markvert að frjetta.*

marra. Tilf. under **3.**: ogs. paa Sl. og i Borg.

mar sljettur [maǫ·sljɛhdoǫ] a. ganske flad. **-tagl** [-tagλ] n. lys Sky, som driver med Hastighed höjt oppe i Luften i klart Vejr og menes at bebude Storm (Blanda II. 272). **-þvara.** Mærket † skal bortfalde; — ogs. = *marþvari* 1. (Vf.).

marælni [ma:railnɪ] f. indec. *(mar-rælni?)* = *rælni,* Moro, Spøg: *jeg gerði það af m. — að gamni mínu* (Hf.).

mas 1. Tilf.: **e.** Dumhed: *m. er mikið að láta* (GJ.) (den givne Bet. »Hovmod er Tant« udgaar), jfr.: *m. er að hafa Mammonsgrát | þótt miðlist nokkuð af auði.*

matar strit [ma:daǫsdrɪ:t, ma:taǫ-] n. Madstræv. **-tekja.** Tilf.: hvad man spiser ad Gangen: *matartekjan er mikil eða lítil eftir matarlystinni* (Vf.). **-vist.** Tilf. i Overs.: Madsted.

mat búnaður [ma:tbu·naðøǫ] m. Madlavning. **-grannur.** Tilf. i Overs.: smaatærende. **-leysa (-u)** [-d-lei·sa, ma:t-] f. kraftløs Føde; spec. udt. [mahdlɛisa] om umodne Aks el. Korn af disse, som der ingen Næring er i (Meðalland). **-líf** [-li·*v*] n.: *(matarvist)* Liv med Hensyn til Maden: *eiga gott m.* (Vf.). 2. **-selja** [-t-sɛlja] vt. og vi. (Árn.) = **matselda.**

máttarsúla [mauhdaǫsu:la] f. Grundpille.

máttka (a) [mauhtka] vt. göre stærk: *sólvín í gullskál, sem miklar og máttkar vorn anda* (EBenVog. 106).

° **máttulegur** [mauhdølɛ·qoǫ] a. mulig.

maukastella [möy:gasdɛd·la, möy:ka-] f. **1.** Biksemad. — **2.** = *syrpa* 1. b.

maukrjettur. Tilf. i Overs.: Biksemad.

maurabú [möy:rabu:] n. Myretue.

með. Tilf. under **A. V. a.**: medregnet (Ligeledes under *meðtaldur).* **A. VII. 1.**: *það er ekkert með hann — við hann,* der er intet ved ham (Skaft.).

2. **meðal.** Tilf.: *hvað er það á m.* (el. *milli) margra?* hvor mange ved det?

meðal bóndi [mɛ:ðalbo^u^n·dɪ] m. nogenlunde formuende Bonde, Gennemsnitsbonde. **-lag. 2.** l.: **2.** i dat. **-máta** [-mau:da, -mau:ta] adv. middelmaadig, af Middelstörrelse: *ennið m. mikið* (Bún. IX. 24). **-menska (-u)** [-mɛn·sga] f. Middelmaadighed. **-stór** [-sdo^u^:r] a. mellemstor, af Gennemsnitsstörrelse. **-vegur.** Tilf.: ogs. Kompromis: *finna e-n meðalveg.*

2. **meðganga.** Tilf.: vedkende sig: *m. barn.*

meður [mɛ:ðøǫ] se **með.**

mega. S. 536b, L. 3 f. o. staa mod l.: staa sig mod.

megin ræsi. Kloak l.: Hovedkloak. **-þorri** [mɛi:ɪvþor:ɪ] m. Hoveddel, Hovedmasse.

megn 2. d. Misbehag l.: Mishag.

megrun (-ar) [mɛq·røn] f. Afmagring.

meiðasleði [mɛi:ðaslɛ:ðɪ] m. Medeslæde, hvor Tremmerne hviler umiddelbart paa Medene (mods. *hjartasleði)* (Rang.).

meiðing. Tilf.: Fornærmelse, Ærekrænkelse, Injurier: *prentaðar meiðingar.*

meiður. Tilf.: pl. ogs. **-ar.** — **1. b.** *vormeiður* l.: *voðmeiður.*

meykja. Tilf.: *(moka læpulega, lyddulega)* skovle el. muge dovent og lidt ad Gangen: *haug í kláfa meykir* (Árn.).

mein gil [mɛiŋ·ɟɪ*l*] n. vanskelig farbar Kloft (VSkaft.). **-kráka** [-krau·ga, -krau·ka] f. Ulykkeskrage. **-lítill** [mɛin·li·dɪdλ, -li·t-] a. godmodig; harmløs.

meyringur (-s) [mɛi:riŋgøǫ] m. Hængedynd (Eyf.).

meyrleiki. Raaddenhed l.: Raaddenskab.

meitill. Tilf.: = **2.** *meitilberg.*

mektur. fed l.: smuk el. fed, jfr. *makki* 2. (Tillæg).

meldrag [mɛl·dra·*q*] n. Grusbanke.

melli folía (-u, -ur) [mɛd·lifo:lija] f., **-hvolfa (-u, -ur)** [-χwo:lija, -kvo:lija] f. (Árn., Rang.) = **vallhumall.**

mellulás [mɛd·lølau:s] m. en Slags Laas (jfr. *mella* **II.**).

melrakki. Tilf.: **2.** som npr. Indbygger af *Melrakkasljetta,* dog sjældnere end *Sljettungi* (Þing.).

melt. n. l.: f.

2. **melta I. 3. b.** assimilere skal udgaa.

meltingur (-s) [mɛλ·diŋgøǫ] m. = *maltur fiskur,* halvraadden Fisk.

meltorfa [mɛl·torva] f. et Stykke Grönsvær med Marehalm.

menjar. Tilf.: *gefa e-m e-ð til menja um e-ð,* give en n-t til Erindring om n-t.

menning. Tilf.: **2.** Mandskab: *þetta er alt of mikil m. við jafnlítið verk.*

menningjaveður [mɛn·iŋɟavɛ:ðøǫ] n. (VSkaft.) = **mannaveður.**

mentahroki skal staa efter **mentahrani.**

mera(r)mjólk [mɛ:ra(r)mjo^u^λ·k, -mjo^u^l·k] f. = **kaplamjólk.**

mergildi [mɛr·ɟɪldɪ] n. Genstand, hvis Værdi er lig med en Hoppe.

mergja (-u, -ur) [mɛr·ɟa] f. = 2. **merja.**

merglaus. Tilf.: *m. er sá sauður, er ekki kemur niður standandi við að falla úr fangi manns.*

mergur. Tilf.: *komin á merg er kind kölluð, ef öll skörðin finnast báðum megin í bringuna (eða kindina bláskarðar).*

merki legur. Tilf.: som man kan slutte n-t af (el. anvende som Mærke): *það er líka merkilegra = betra að hafa til merkja* (Hf.); *m. í orðum = sannorður,* sanddru (jfr. *ómerkilegur).* **-skot** [mɛǫ·ɟɪsgo:t] n. Signalskud (Tilsk.).

?3. **messa (-u, -ur)** [mɛs:a] f. Mærssejl (Vf.).

?**messutrje** [mɛs:øtrjɛ:] n. Mærssejlstang (Vf.).

2. **meta** (Böjning og Udtale som 1. *meta)* (Rang., Skaft.) = **metja.**

metall 2. Tilf.: spec. = *heilsudrykkur,* helbredende el. styrkende Drik: *kaffi, brennivín o. fl. er sá besti m. fyrir mitt brjóst í kulda og þreytu* (Rang.).

metja. Tilf.: **2.** vi. *(um fugla)* (om Fugle) svæve sigtende oppe i Luften för Neddykningen (ASkaft.).

metnaðar girnd [mɛhdnaðarɟɪr·nt, -ɟɪn·t] f., **-girni** [-ɟɪr·dnɪ, -ɟɪd·nɪ] f. indec. Ærgærrighed.

miða I. 2. Tilf.: *m. til e-s,* sigte til, hentyde til; *m. e-ð við e-ð,* indrette n-t efter n-t. — **III.** ingen Vej l.: ingen Vegne.

° **mið bandsuppdráttur** [mɪð·ban(t)sYhpdrauhdøǫ] m. (naut.) Middelspanteplan (Tilsk.). **-degisskeið** [-dɛijɪsɟɛi:ð] n. Middagstid.

miðjun (-ar) [mɪð·jøn] f. (Af.) = **miðja.**

mið langur [mɪð·lauŋgøǫ] a. langlivet, med forholdsvis lang Overkrop. °**-punktsskekkja** [-puvtsɟɛhɟa, -punt-] f. Ekscentricitetsfejl.

miðsvegar [mɪð·svɛ·qaǫ] adv. midt paa Vejen, midtvejs.

miðtugga [mɪð·tYg·a] f. Høvisk, som stoppes øverst i en Tremmekasse i Midten.

miður. Tilf.: *á miðjum aldri,* midaldrende.

mýeldur [mi:jɛldøǫ] m. stor Mængde, Vrimmel.

miga (-u, -ur) [mɪ:qa] f. Pis; — overf. Skylregn: *illviðra migur.*

míga. Tilf.: *m. upp við e-n = m. utan í e-n.*

mýgja. Tilf.: *(týna, eyðileggja, drepa)* dræbe, ødelægge: *bíturinn vildi m. lömbunum* (Vatnsleysuströnd).

mikla. Tilf.: *m. e-ð fyrir sjer,* overdrive n-t for sig selv, nære ugrundede Betænkeligheder for n-t.

Miklagarðskeisari. [mɪhglagarþsɟɛi:arɪ] l.: [mɪhglagarþsɟɛi:sarɪ].

myl [mɪ:*l*] n. (jfr. *mylsna)* Smuld; spec. af Faaregødning (Af.).

mildur. 3. *m. á fje* l.: *m. á* (el. *af) fje.*

mylkja. Tilf.: †give Die.

milli. Tilf. til **I. 3.**: *jeg fæ afleit köst, en er góður (þess) á milli.* **-bilsritstjóri** [mɪd·lɪbɪlsrɪ:tsdjo^u^rɪ] m. interimistisk (el. fungerende) Redaktør. **-landasamningur** [-landasam·niŋgoǫ] m. = **millirikjasamningur.**

millum. Tilf.: (ogs. *á m., í m.).*

myllustokkur [mɪl·osdohgøǫ] m. Møllerende.

milta (-a, -u) [mɪλ·da] n. (Rang.) = 2. **milti.**

myndardrög [mɪn·dardrö:*q*] npl. Skisse.

myndastytta [mɪn·dasdɪhda] f. Billedstøtte, Statue.

° **myndtökumaður** [mɪn·tögøma:ðøǫ, -tökø-] m. Fotograf.

minjagripur [mɪn·jagrɪ:bøǫ, -grɪ:pøǫ] m. Arvestykke; Erindringstegn, Erindring.

minka. Tilf. under **1. a.**: refl. *minkast = minka* 2.

minna I. 1. Efter *m. e-n á e-ð* tilf.: *(†m. e-n e-s).*

1. **minni.** Tilf. under **I. 3.**: *löngu fyrir guðs m.,* engang for længe siden: *þá lá andskotinn í vöggu, löngu fyrir guðs m.*

minnisfastur [mɪn:ɪsfas·døǫ] a. præget i Erindringen: *hafa e-ð minnisfast.*

myr (-s) [mɪ:r] n. *(smælki, kartöflusmælki)* Smuld; ganske smaa Kartofler (Barð.).

mýrardrög [mi:rardrö:*q*] npl. Sumpstrækning.

mýri. Tilf.: *(mýrarhey)* Hø fra en Mose (Árn.).

myrk hræddur [mɪɾ·k(h)raid·øǫ] a. = **myrkfælinn.** **-orður** [-g-orð-øǫ] a. som fører mørk, uforstaaelig Tale.

myrkra lega [mɪɾ·gralɛ·qa] f. Søvn i Tusmørket: *Svo er hér* (ɔ: *á Hornströndum) vökum hattað á vetrum, fram á góu, að frá því dagsett er orðið, er sofin svokölluð m., hér um bil þangað til sjöstirnið er í hádegisstað, síðan er vakað og farið að sofa nætursvefninn nokkru eftir að stjörnur eru komnar í miðaftanstað* (Huld III. 49). **-vald** [-val·t] n. Mørkets Magt.

myrra. Tilf.: ogs. **mirra.**

myrta (-u, -ur) [mɪǫ·da] f., **myrtus (-ar, -ar)** [mɪǫ·døs] m. Myrte.

mis gerningur [mɪ·sjɛrdnɪŋgøϙ] m. = misgerð. **-indisráð** [-ɪndɪs-rau:ð] n. betænkeligt Raad. **-júgra** [-ju·ra, -juqra] a. indec. = **hallin-júgra.**

miskun(n)araugu. Tilf.: *líta miskunnaraugum til e-s,* se i Naade til en.

miskur. Tilf. **2.:** (Eyf.) = *mistur.*

mismálagetur. Tilf.: *gera e-ð í mismálagetum,* göre n-t til en anden Tid end man skulde (Hún.).

mis muna. Tilf.: *það má engu m., að hann verði ekki vondur,* han bliver gal i Hovedet over hver en Ubetydelighed. **-prenta** [mɪ:sprɛvda, -prɛnta] vt. trykke fejl: *hjer hefur misprentast,* her er ved Trykfejl kommet til at staa. **-svefta** [mɪ:svɛfda] a. indec. som sover uregelmæssigt.

mistján [mɪs·djaun] n. (pop.) intet, ingenting (spøgende Udtryk i Lighed med *átján*): *hvað fiekstu í hlut? mistján!*

mis tvinningur (-s, -ar) [mɪ:stvɪn·ɪŋgøϙ] m. den tiloversblevne Rest af et Nögle, som er blevet tvundet sammen med et andet (Rang.). **-vökur** [-vö·goϙ, -vö·koϙ] fpl. uregelmæssig Søvn: *þola misvökur á sjó.*

mittis band [mɪhdɪsban·t] n. Livbaand, Livbælte. **-mjór** [-mjoᵘ:r] a. = **mittisgrannur.**

Mývatnsdrotning [mi:va(htv)sdrohdniŋk] f. = **Aronsvöndur.**

mjaðmaskroppinn [mjað·masgrohbɪn] a. med smalle Hofter.

mjassa. Tilf.: *m. e-ð í sundur* = *sarga e-ð í sundur.*

mjel kisa [mjɛl·ɕɪ·sa] f. egl. en spindende Kat; — deraf overf. et intetsigende, sødladent Menneske, Smörrebrødsansigt. **-kisulegur** [-ɕɪsø-lɛ:qøϙ] a. intetsigende og smiskende af Udseende. **-kisuskapur** [-ɕɪsø-sga:bøϙ, -sga:pøϙ] m. smiskende og intetsigende Væsen.

mjeminta (a) [mjɛ:mɪvda, -mɪnta] vt. med dat. ordne, göre i Stand (under Smaapuslen): *m. sjer* (Snæf.) = *hagræða sjer.*

mjena (-u, -ur) [mjɛ:na] f. (Þing.) = **lydda.**

mjenast (a) [mjɛ:nast] vrefl.: *m. undir e-u,* segne under n-t (Þing.).

mjeni (-a, -ar) [mjɛ:nɪ] m. (Þing.) = **mjóni.**

mjólksopi. Tilf.: ogs. [mjoᵘl·so·bɪ, -so·pɪ].

mjólkur hlaup 2. Tilf. efter Overs.: (trombosis). **-gyðja** [mjoᵘλ·gør-ɟɪð·ja, mjoᵘl·kør-] f. udmærket Malkeko (Sl.). **-nös** [-nö:s] f. Kryster. **-sáð** [-ϙ-sau:ð] n. (Af.) = 2. **sáð** 4.

mjóna. Tilf. under **1.:** spec. en tynd, opløben Pige.

mjúk feldur [mju:kfɛldøϙ] a. blød, mild. **-flár** [-flau·r] a. sledsk: *mjúkfláar varir.* **-yrði.** Tilf.: venlig, indsmigrende Tale. **-lendur** [-g-lɛndøϙ, mju:k-] a. med blød Jordbund.

mjæmta (i) [mjaiu̯·da, mjaim·ta] vi. kny: *hann þorði ekki að m. eða skræmta.*

mjög I. 2. Tilf.: *m. svo,* i höj Grad. — **II. 1.** Tilf.: *jeg veit ekki meir* (egl. jeg ved ikke mere), jeg ved intet derom (Sl.); (bruges selv om man intet har fortalt för om det omtalte Æmne).

mjölsúra [mjöl·su·ra] f. = **túnsúra.**

2. **móa I.** Tilf.: **3.** (Rang.) = *fenna,* vt. (Tillæg).

móatómt [moᵘa:toᵘu̯·t, -toᵘm·t] an. i Udtr.: *það er m.,* siges, naar der ligger løs Sne, saal. at en gaaende ikke kan skelne Tuer fra Lavninger og Huller og derfor ofte synker ned i disse (Nl.).

móðga. Tilf.: *móðgaður við,* fornærmet paa.

móðsyrði [moᵘð·sɪrðɪ] npl. Ord, som tales i Forbitrelse.

móðurleg [moᵘ:ðorlɛ.q] n. Livmoder.

Móises. Tilf.: **Móíses** [moᵘ:isɛs].

móka. Tilf.: ogs. **(a)** (Eyf.).

moldarbakki [mol·darbahɟɪ] m. den stejle, for Grönsvær blottede Kant af et Jordstykke.

moldöskufljótur [mol·dösgøfljoᵘ:døϙ, -fljoᵘ:tøϙ] a. lynende hurtig.

molkna (a) [moλ·gna, mol·kna] vi. = **moltna.**

1. **molla.** Tilf.: *(úðaþoka með logni)* Taage med Støvregn og stille Vejr.

molluhiti [mod·løhɪ:dɪ, -hɪ:tɪ] m. lummer Varme.

monsaralegur [mon·sarale:qøϙ] a. = **montinn.**

monsari (-a, -ar) [mon·sarɪ] m. = **montari.**

montin garður [mov·dɪŋgar·ðøϙ] m., **-gosi** [-go:sɪ] m. = **montin-rass.**

1. **mor.** Tilf.: *(smáspýtur)* smaa Træstykker, spec. af Drivtømmer (Nl.).

móra. Tilf. **2.:** Navn paa et brunfarvet Hunfaar el. Tæve (jfr. *Móri).*

mórauður. Tilf.: *spýta mórauðu,* ogs. = *hafa ljótt í munni,* bruge grove Ord, spec. bande.

morðgirni [mor·ðɟɪ(r)dnɪ] f. indec. Dræbelyst, Mordlyst.

morgrár [mor·grau·r] a. **1.** graabrun. — **2.** = *morkvikur.*

morgun hressing [mor·gøv(h)ϙɛs:ɪŋk] f. Morgendrik: *herbergi með morgunhressingu.* **-mál.** Tilf.: Malketiden om Morgenen.

2. **mórylla (a)** [moᵘ:rɪdla] v. impers. faa et mørkt Skær: *það mórýllar (= það slær dökkleitum lit á skóinn eftir gerningunum).* Havet faar et mørkt Skær over et grundt Sted (Barð.).

?**morjána (-u, -ur)** [mor·jauna] f. Morian (om en Kvinde), solbrændt Kvinde.

?**morjáni (-a, -ar)** [mor·jaunɪ] m. Morian, solbrændt Mand.

morkefli [moϙ·ɕɛblɪ] n. (jfr. *morviður)* Stykke Drivtømmer, som kun er anvendeligt som Brændsel: *rólaði hann ofan að sjó og inn með honum, eins og hann væri að leita sjer að m. í eldinn* (JTrTgs. 45).

mosa kló [mo:sakloᵘ:] f. Mostot. **-litaður** osv. l.: **mosalita** [-lɪ:da, -lɪ:ta] vt. farve brun (ved Hjælp af Mos); — pp. *-litaður.* **-skefjar, skefjur** [-sɟɛv·jaϙ, -øϙ] fpl. Græsmark med sparsom Græsvækst og Mos i Jordbunden (Skaft.). **-skjóttur** [-sɟoᵘ·hdøϙ] a. = **móskjóttur.**

mosi. Tilf.: *(mýri)* Mose: *fara út í mosa; Skálholtsmosar* (Árn.).

mosugur [mo:søqøϙ] a. bedækket med Mos(partikler).

1. **mót B. II. 1. c.** *niður í móti* l.: *niður* (el. *ofan) í móti.* ° **-hygð** [moᵘ:t(h)ɪqð, -(h)ɪgþ] f. Antipati.

mót mælasamur [moᵘ:dmailasa:møϙ, moᵘ:t-] a. modsigelseslysten. **-mæltur** [-maiλdøϙ] a.: *m. e-u,* som modsætter sig n-t. **-sögn.** Tilf. under **2.:** *m. við sjálfan sig,* Selvmodsigelse. **-vörn** [-vö(r)dv] f. Modværge; Forsvar.

motta. Tilf.: **2.** Tobaksmaatte, 50 Tobaksruller.

mótþróast [moᵘ:tþroᵘ·ast] vrefl. være genstridig.

múgasjór [mu:(q)asjoᵘ:r] m. Søgang med Bølgerne som smalle, parallele Striber, jfr. *múgi.*

2. **muna.** Tilf.: *m. langt fram,* huske langt tilbage.

munaðar föng [mʏ:naðaϙföŋ·k] npl. Luksusartikler. **-ríki.** Ordspr. *m. hefur margan tregað* stammer opr. fra *Sólarljóð.*

munalegur. Tilf.: *(gugginn)* sygelig; modfalden (Nl.).

munkur. Tilf.: *(ungur urriði)* ung Ørred (Mýr.).

munn angur. Tilf. efter Overs.: (aphthae). **-hvatur** [mʏŋ·χwa·døϙ, -kva·t-] a. mundrap. **-hvefsinn** [-χwɛfsɪn, -kvɛfsɪn] a. mundrap, kaadmundet. **-kefli** [-ɕɛblɪ] n. Knebel. **-kvæður** [-kvai·ðøϙ] a. oral.

munnsóttur [mʏn·soᵘhdøϙ] a. sortsnudet (is. om Faar) (ASkaft.).

munnsæri [mʏn·sai·rɪ] n. Saar i el. ved Munden.

munnur. Tilf. under **2.:** *hann mælti ekki orð af* (el. *frá) munni,* han sagde ikke et eneste Ord.

1. **munur.** Tilf.: *draga til muna við ána (= gefa ánni að mun minna fóður),* give Faaret en betydelig mindre Gift Foder.

múra 3. *múraður í e-u* l.: *múraður í* (el. *af) e-u.*

†**múrleður** [mur·lɛ·ðøϙ] n. = *móleður;* if. en Notits af BMÓ. findes Ordet saal. stavet i en gammel Kirkevisitats, hvilket tydelig viser Oprindelsen.

1. **murra (-u)** [mʏr:a] f. (Vf.) = **mura.**

múrun (-ar) [mu:røn] f. Muren, Opmuren.

músar tirðill l.: **músartyrðill. -ungi** [mu:saruŋ·ɟɪ] m. Museunge.

músavetur [mu:savɛ:døϙ, -vɛ:tøϙ] m. Musevinter: *Þetta var frostaveturinn mikla 1880 og 81, sem sumir kölluðu „Músavetur“* (SIng. II. 193).

músjetast skal staa efter **músgrár.**

múskatvín [mus·gatvi:n] n. Muskatvin, Muskatel.

mútun (-ar, -anir) [mu:døn, mu:tøn, -anɪϙ] f. Bestikkelse.

2. **mæla.** Tilf. under **III.:** *m. fram með = m. með.*

mælibogi [mai:lɪboi:jɪ] m. Limbe.

†3. **mær (acc. mævan)** [mai:r] a. = **mjór.**

1. **mæra.** Tilf. under **b.:** ogs. brugt om ganske smaa Mennesker.

mæralaus [mai:raløy·s] a. grænseløs: *svo fjarri fer því að sjórinn sje hverfur og m.* (Eimr. XXVII. 155).

mærðarfullur [mair·ðaϙfʏd·løϙ] a. salvelsesfuld og vidtløftig.

mæti [mai:dɪ, mai:tɪ] npl. tilstødende Ender el. Flader: *finna mætin á steinunum með járnkarli.*

mætilegur [mai:dɪlɛ·qøϙ, mai:tɪ-] a. herlig, som man sætter Pris paa: *henni þótti það svo mætilegt að kaupa fataefnið í búðunum í Hafnarfirði.*

1. **mætur.** Tilf.: *fá m. á e-u,* komme til at holde af n-t.

möglunarsemi [mög·lønaϙsɛ:mɪ] f. indec. Knarvornhed.

mökkvaður . . . beskygget l.: **mökkvast (a)** [möhgvast] vrefl. mørknes (EBenHr. 49); — pp. *mökkvaður,* beskygget.

möndull. Tilf. under **2. a.:** Akse: *m. jarðar.*

mönóttur [mö:noᵘhdøϙ] a. med en mørk Stribe *(mön* 2. a.) hen ad Ryggen.

mörbambi. [mög·] l.: [mör·].

mör búð [mör·bu·ð] f. Bygning til Talgsmæltning (JAðEin. 303). **-legur** [-lɛqøϙ] a. som ser ud til at have meget Ister.

mörum [mö:røm] dat. pl. af 1. **mara** og 2. **mar** og 1. p. pl. imp. ind. og conj. af 2. **mara.**

mösurtrje [mö:søϙtrjɛ:] n. = **mösur.**

mötu skáli [mö:døsgau:lɪ, mö:tø-] m. Messe (Tilsk.). **-stuttur** [-sdʏhdøϙ] a. som hurtig faar sin *mata* (se 1. *mata* 1. b.) spist op: *Einstöku maður lauk mikils til of fljótt úr skrínu sinni og var hann þá kallaður „mötustuttur“* (Eimr. XXIX. 22).

N

ná. Tilf.: *ná inn,* faa Fodfæste paa en Klippeafsats, der ligger længere inde end den Kant, hvorfra man fires ned (Vestm.).

nabbi. Tilf.: **III.** (pop.) (Dim. af *nafni)* Navnefælle.

ná bleikja [nau:blei·ɟa, -blɛi·ɕa] f. Ligbleghed. **-blæja** [-blai·ja] f. Ligklæde. **-brók.** Tilf.: Bukser, lavet af et Ligs afflaaede Hud, anvendte til paa en overnaturlig Maade at skaffe Besidderen Penge (jfr.[3] JÁÞj. I. 428), **-dráttur** [-drauhdøϙ] m. *(mikill dráttur)* stærk Nølen el. Slendrian; *helvítis n. er á honum.*

naður. Tilf.: pl. *naðir* (EBenHr. 59).

naðurlaus. Tilf.: n. *-laust* som adv. = *hiklaust,* uden Tøven, uden Betænkning (Rang.).

naflasæri [nab·lasai:rɪ] n. Navlesaar.

nafn. Tilf.: *það á ekki saman nema nafnið,* det har kun Navnet tilfælles. **-gjöf.** Navnegiv skal udgaa.

1. **naga.** Tilf.: n-t, som tidligere er blevet gnavet lidt paa el. bidt af: *fisknaga, hrossanögur* osv. (ASkaft.).

naggur. Tilf.: (Þing.) = *serðnaggur.*

naglagat [nag·laga:t] n. Sömhul.
naglást [nag·laust] f. = **ást** 2.
nagraun [naq·röy·n] f. Besvær ved at gnave (BJVÚrv. 97).
nágrenni. Tilf.: gen. *nágrennis* som adv., i Nabolaget.
ná gríma. Tilf.: **2.** Dødsmaske. **-grindur** [nau:grɪndøϱ] fpl. Dødsrigets Port.
náinn. Tilf.: *náið samband*, nöje Forbindelse.
naktur [naχ·døϱ] a. = **nakinn.**
nál. Tilf.: pl. *nálar* (Múl.) = *nálbein* (i Fiske).
nálapípa [nau:lapi:ba, -pi:pa] f. (Vf.) = **nálhús.**
náljós [nau:ljoᵘ·s] n. no. Naaelys, mystisk Lys, der flakker over dødes Grave (AGHel. 47).
nálstunga [naul·sduŋga] f. Naalestik.
nám|girni [naum·ɡɪ(r)dnɪ] f. indec. = **námfýsi.** **-hroki** [-hϱo·ɡɪ, -hϱo·ʂɪ] m. lærd Hovmod (EBenVog. 101).
námshæfileikar [naum·s(h)aivɪlɛi:gaϱ, -lɛi:kaϱ] mpl. = **námsgáfur.**
°**nám sjót** [naum·sjoᵘ·t] f. studerende: *námsjótir Íslands við Eyrarsund | sín æskuljóð með vorri bróðurþjóð sungu* (EBenVog. 143). **-sterkur** [-sdɛϱgøϱ] a. dygtig til at lære (EBenHr. 103). °**-storð** [-sdorð] f. Land, som man har koloniseret og bebygget (EBenHr. 62).
Nanna. Asinderne l.: Asynjerne.
narningur. Tilf.: overhovedet om n-t lille el. usselt, som man opnaar, f. Eks. om en ringe Gevinst i Spil, ringe Fangst o. l.
nasadreyri [na:sadrɛi:rɪ] m. (Af.) = **blóðnasir.**
nasvís [na:svi·s] a. *(þefvís)* med stærkt udviklet Lugtesans: *hreindýrin eru n.* (Af.).
natinn. Tilf.: **2.** = *nýtinn.*
nátt kylja [nauhtʂɪlja] f. (kold) Nattebrise. **-skyrta** [-sɡɪϱda] f. Natskjorte. **-stefna** [-sdebna] f. Nattemøde, natligt Møde.
náttúrugreindur [nauhdurøgrein·døϱ] a. begavet med naturlig Forstand.
náttvari (-a) [nauhdva·rɪ] m. Natteluftning (ASkaft.).
1. **nauð I. 1. a.** Tilf.: (Ordspr.) *allir verða í nauðunum einhvern veginn að láta*, i Nød maa hver se at klare sig som han bedst kan.
nauð vörn [nöyð·vördv] f. Nødværge, Selvforsvar.
naumur II. 2. sikken han var flot l.: sikke flot han var.
naust. Tilf. i Overs.: Nøst.
1. **naut 1.** Tilf.: *þig vantar ekkert annað en hornin og klaufirnar til þess að vera n.* (siges til en, som man finder dum).
nautadauði [nöy:dadöy:ðɪ, nöy:ta-] m. Kvægpest.
nautskyllir [nöys·ʂɪdlɪϱ] m. Pungen af en Tyr; is. törret og æltet, anvendt som Pung for Snustobak.
nautvitlaus [nöy:dvɪhdlöys, nöy:t-] a. = **nautheimskur.**
neðan. Tilf.: *fá n. í því*, faa en Overhaling. **-máls.** Tilf.: under Teksten. **-málsgrein** [nɛ:ðanmaulsgrɛi:n] f. Anmærkning under Teksten. ° **-sjávarbátur** [-sjau·varbau:døϱ, -bau:tøϱ] m. Undervandsbaad. **-viðgerningur.** Tilf.: overf. Tildigtning.
neðari [nɛ:ðarɪ] adv. (VSkaft.) = **neðar.**
neðri 1. b. Tilf.: *í n. bygð(um)*, euf. om Helvede, i Reglen i pl.; *þar í neðra* = *þar neðra* (Af.); — **2.** Tilf. efter Djævelen: en vis Mand.
nef. f. l.: n. **-kvæður** [nɛf·kvai·ðøϱ] a. nasal.
2. **nefna 1. a.** för man er l.: för Mand er. — Tilf.: *hann var helst nefndur til þess (= honum var helst kent það eða hann bendlaður við það)*, Rygtet udpegede ham særlig i Forbindelse dermed.
neftaka [nɛf·ta·ga, -ta·ka] f. Brug af Snustobak, Snus.
negling. Tilf.: **3.** overf. det at blive hængende og lide Skade ved n-t (jfr. *negla sig á e-u)*.
neglingur. Tilf.: **2.** = *negling* 1. — **3.** *(lítill sullur í sauðfje, í lungum eða lifur)* lille Ekkinokok i Faar, i Lungen el. Leveren (Rang.).
neyðarlegur. Tilf.: **3.** adv. *-lega, (nauðsynlega)* nødvendig, nødvendigvis (Strand.).
neinn 1. Tilf.: ogs. uden Forbindelse med nogen Nægtelse: *hefurðu keypt neina sokka?; ertu búinn að skrifa neitt í bókina þína?* (VSkaft.). — Tilf.: *3. ingen: *Nein skepna á ferli og falin hver slóð* (StStAndv. II. 51); *En presturinn hér er ei nærstaddur nóg, | svo nein verður líkkveðja flutt* (ibid. III. 47); *Drottni hjá þeir fullting fá, | fast því á hann trúa; neitt þeim má hans merkjum frá | megna þá að snúa* (SGuðVar. 30).
neinsstaðar. Tilf.: *2. = *hvergi: Hann á n. heima* (EBenVog. 128).
° **neysluhylki** [neis·løhɪλ·ɡɪ, -hɪl·ʂɪ] n. Forbrugstank (Tilsk.).
1. **nema.** Tilf. efter **námum: numdum;** — *n. við beini*, sidde stramt.
2. **nema.** S. 575a, L. 4 f. o. sikken noget l.: sikke noget. — Tilf.: *hann ætti að fara að koma, n. (svo sje, að) hann hafi vilst* (hvis han da ikke er gaaet vild).
nepjusúld [nɛ:bjøsul·t, nɛ:pjø-] f. kold og klam Taage.
nerill (-ils, -lar) [nɛ:rɪdλ] m. (Snæf.) = **strokkbulla.**
netja fiski [nɛ:djafɪs·ɡɪ, nɛ:tja-] n., **-veiði** [-vei:ðɪ] f. Garnfiskeri.
netla. Tilf.: **2.** *(lítill nagli)* lille Söm (Rang.).
niða. vi. l.: vi. og vt. — Tilf.: ødelægge ved Gnidning: *n. í sundur buxurnar á hnjánum.*
níða I. 2. Tilf.: **c.** nedbrydes (med Besvær): *það níðist niður úr brotanum*, Brudføret holder ikke (Breiðd.).
níðkviðlingur [nið·kvɪðlɪŋgøϱ] m. smædende Epigram el. Vise.
niðrifrá [nɪð·rɪfrau:] adv. = *niður frá*, se **niður.**
niður burður. Tilf.: *(framburður ár)* Aflejring. **-hlaup** [nɪ:ðøϱ(h)λöy:p] n. *(þverrandi straumur)* aftagende Flod. **-leið** [-r-lɛi:ð] f. Vej nedad; *jeg er á* [illegible] er ved at gaa ned. **-rif** [nɪ:ðorɪ:f] n. Nedrivning: *selja hús til niðurrifs.* **-suðuvörur** [-ϱ-sʏ·ðøvö:røϱ] fpl. henkogte Sager, Konserves. **-vegur** [-r-vɛ:qøϱ] m. Vej(en) nedad: *sálir á niðurvegi* (AGHel. 21).
niflheimur [nɪb·λ(h)ɛɪ·moϱ] m. Dodningeverdenen.
° **nýherji (-a, -ar)** [ni:herjɪ] m. Janitschar (EBenVog. 137).
nýlegur. Tilf. under **b.:** som ser ud til at være ny.
nýlenduráðherra [ni:lɛndørau:þ(h)ɛra] m. Kolonialminister.
nýra. (-u, -u) l.: **(-a, -u).**
nýrnaveikur [nir·dnavɛɪ:goϱ, -vɛɪ:koϱ] a. lidende af Nyresygdom.
nýstrokkaður [nɪ:sdrohgaðøϱ] a. lige kærnet: *nýstrokkað smjör.*
nytfjenaður [nɪ:tfjɛ·naðoϱ] m. Malkefaar og Malkekoer (VSkaft.).
nytka 1. = *nytja* 1., tilf.: og 2.
nýtur 1. Tilf. efter *að engu: (til einskis).*
njáldra. Tilf.: **3.** *(smádunda við e-ð)* arbejde langsomt paa n-t (Mýv.).
nje 2. a. I Citatet fra *Hávamál* bör *svo* (bis) rettes til *svá.*
njólastrokkur. Tilf.: ogs. som Skældsord: Benrad, lang Rækel.
njósnarskip [njoᵘs·naϱsɡɪ:p] n. Patrouillebaad, Rekognosceringsbaad.
Nóatún [noᵘ:atu:n] npl. (myt.) Navn paa Guden Njords Bolig.
nokkur. S. 580b, L. 3 f. n. jo stort l.: vist svært.
nokkurt [nohgøϱt] adv. = *nokkuð* (se *nokkur* II. 4.) noget Sted hen.
nolla (í) [nod·la] vi. *(norpa, nötra af kulda)* føle Kulde; ryste af Kulde (Eyf.).
nónmatur [noᵘn·ma·døϱ, -ma·toϱ] m. (Vf.) = **miðdegisverður.**
2. **nóra.** Tilf. sup. ogs. **nórt** [noᵘϱ·t] (Sl.). Tilf. under **1.:** *n. ristil (= taka mör utan af ristli)*, pille Fedtet af en Tyktarm; *n. utan af orðum sínum (= draga úr)*, göre sine Udtalelser noget mere spagfærdige, hale i Land (Hnapp., Breiðf.). — **2.** *(um ljós)* brænde daarligt (Njarðvík).
norð austur. Tilf.: ogs. præp.: *n. heiðina.* **-firðingur** [nor·þfɪrðɪŋgoϱ, noϱ·fɪr·ð-] m. Mand fra *Norðfjörður* (Nordfjord).
Norður landabúi [nor·ðørlandabu:ɪ] m. Skandinav. **-lönd. norðurland** 2. l.: **norðurland** 3.
norðvestur. Tilf.: ogs. præp.: *n. heiðina.*
nóri. Tilf.: **2.** *(lítill trjelampi)* lille Lampe lavet af et hult Træstykke, fyldt med Tran el. lign., med et Metalrör til Tanden; is. brugt af Börn (Rang.).
norn b. Gnavepotte l.: Gnavpotte.
norskhöggvinn [noϱ·sk(h)ögvɪn, nos·k-] a. »norskhugget«, (om Træ) hvis Ende er hugget paa skraa fra bægge Sider (Vf.).
nót. Tilf.: pl. *nætur* (Fljót) = *selanót.* — **2.** Grop, Fals: *3" plankar með tvöfaldri nót* (Eimr. XXIX. 87).
notalaus [no:dalöy·s, no:ta-] a. unyttig.
nótentátulegur [noᵘ:dɛntau·dølɛ:qøϱ, noᵘ:tentau·tø-] a. hoffærdig; pyntesyg; koket.
nótt. Tilf.: *í n. sem var* el. *í n.*, sidste Nat.
núa. Tilf.: imp. ogsaa **(ði)** (Rang., Árn., Borg.).
núll. Tilf.: i Tombola: Nul, Nitte.
núllari (-a, -ar) [nul:a·rɪ] m. = **dundari.**
nútíðkanlegur [nu:tiþganlɛ:qøϱ, -tiðk-] a. som nu bruges, moderne: *nutíðkanlegt orð.*
2. **næfur.** Tilf.: n. **næfurt** [nai:vøϱt].
1. **nægja.** Tilf.: *jeg er búinn að borða nægju mína*, jeg har spist mig mæt.
nægtabúr [naiχ·dabu:r] n. Forraadskammer.
1. **næla.** Tilf.: **2.** Sikkerhedsnaal.
næmleiki. Tilf.: **3.** Smitsomhed (jfr. *næmur* 3.).
næmur. Tilf. under **2. a.:** *næmt auga (eyra) fyrir e-u*, skarpt Øje (Øre) for n-t.
nær. S. 584a, nederste L. ahr l.: har. — Tilf. under: **III. a.:** *n. sem*, naarsomhelst (som e.). — **IV. e.:** *næst* = *seinast*, sidst (Vf.): *þegar jeg kom hjer n.*, sidst da jeg kom her. **-færinn.** Tilf.: **3.** = *nærgætinn* 2. a.—b. **-færni.** Tilf.: **2.** = *nærgætni* 2. a.—b. **-kvæmur.** Tilf. under **1.:** ogs. overf.: *þetta mál er þjer nærkvæmt*, denne Sag vedrører dig.
næringur (-s) [nair·dnɪŋgøϱ] m. = **narningur.**
nætur grið [nai:dorgrɪ:ð, nai:tør-] npl. = **næturgisting. -staðinn.** Tilf.: som har staaet Natten over og som Følge deraf er kuldslaaet: *næturstaðið vatn.*
nöðrukyn skal staa efter **nöðrueitur.**
nöf. Tilf.: *(loftskör)* Kanten paa et Loft (spec. ved Aabningen til Trappen) (Af.).
nöltur (-urs) [nöλ·døϱ] n. = **nölt.**
nös 1. *(hálfa n. á ketti)* l.: *(hálfa) n. á ketti.* — Tilf.: *draga í n. draga n.: þar átu þeir, supu og drógu í n.* (EBenVog. 74).
nötur (-urs) [nö:doϱ, nö:toϱ] n. Klapren, Rysten.

O, Ó

3. **ó.** Tilf.: med acc.: *ó, mig auman!* aah, jeg elendige!
ó aðgengur [oᵘ:aðϱɛɪŋgoϱ] a. utilgængelig: *ó. öllum dauðlegum mönnum* (Þús.[3] III. 43). **-afturkræfur** [-ahdoϱkrai:vøϱ] a. uigenkaldelig. **-arfgengur.** Tilf.: **2.** ikke arveberettiget. **-árlegur.** usse l.: ussel. **-átstaða** [-autsta:ða, -aus-] f.: *(óæt taða)* Tunhø, som ikke kan anvendes som Foder: *ó. fyrir kúpening* (Borg.).
ó bernsklegur. ubarnagtig l.: ikke barnagtig. **-bygð.** Tilf.: oftest i pl.: *óbygðir.* **-byrja.** Tilf.: *(ómyndarleg kona)* uduelig Kvinde, is. en uden Sans for Husgærning. **-byrjuskapur.** Tilf.: **2.** (om Kvinder) = *ómyndarskapur.* **-bót.** Tilf.: Fordærvelse: *óbót vegar* (StgrTh.). **-botnandi.** Tilf.: ogs. overf.: *ó. skuldir.* — **2.** (om Vers) som der ikke el. vanskelig kan laves Enden paa, jfr. 2. *botna* 1. **-bráðgjör** [oᵘ:brauð·gör] a. ikke fremmelig, som udvikles langsomt. **-breyttur.** Tilf. under **2. a.:** *ó. dáti, ó. liðs-*

maður, menig Soldat. **-brenglaður** [-breiŋlaðøǫ] a. ubeskadiget. **-dáinsveigar** [-dauınsvɛi:qaǫ] fpl. = **ódáinsvín.**

óðalsþing [oᵘ:ðalsþiŋ·k] n. Odelsting (i Norge).

óðan. se **ótt** I.: se 2. **óður** III. 1.

°óðarsmiður [oᵘ:ðaǫsmı:ðøǫ] m. Digter.

óðaþot [oᵘ:ðaþo:t] n. (EBenVog. 31) = **óðagot.**

oddasnidda [od:asnıd:a] f. smal, teglformet Græstörv (Rang.).

odd fylking [ot·fıλɟiŋk, -fılʂ-] f. kileformet Slagorden, spids Række: *fuglarnir flugu í o.* **-hending.** Tilf.: †**2.** förste Stavelserim i en Verslinje, som tillige udgör den förste Stavelse af et Ord.

ó dygð. Tilf.: Utroskab. **-díll** [oᵘ:didλ] m. Sten, anvendt som Dybslod paa et Garns yderste Ende (Hf.). **-dílstog** [-dilsto:q] n. Snor, hvortil *ódíll* (s. d. O.) er befæstet (Hf.). **-drýgður** [-driqðøǫ, -drigð-] a. ikke begaaet. **-drykkur** [-drıhgøǫ] m. daarlig Drik, Pöjt. **-eftirgangssamur** [-ɛhdırgauŋsa:møǫ] a. ikke stræng. **-einlægni** [-ɛinlaignı] f. indec. Uærlighed, Mangel paa Oprigtighed. **-einlægur** [-ɛinlaiqøǫ] a. uoprigtig. **-fáa.** ogs. skrevet: **ófága.** Tilf.: ogs. om Kreaturer. **-fagnaðartíðindi** [-fagnaðaǫti:ðındı] npl. daarlig Efterretning.

ofan II. 2. oven paa sig I.: over sig. **-áseta** [o:vanausɛ:da -sɛ:ta] f. *(sá partur skinnbrókar, sem er fyrir ofan þversaum)* den Del af (en Fiskers) Skindbukser, som er oven for *þversaumur* (s. d. O.) (Vf.). **-áskinn** [-ausɟın·] n. (Faare)skind, anvendt som Dække oven paa Sadlen, for at göre Sædet blødere. **-í.** Tilf.: ud i: *gef mjer o.* (ɔ: *skyr í grautinn),* giv mig *skyr* (s. d. O.) til min Grød! **-ígjöf.** Tilf.: **2.** Godtgörelse (Snæf.). **-ílát** [-ilau:t] n. *skyr* el. Kaal, der kommes i varm Grød. **-taka** [-ta:ga, -ta:ka] f. = **ofantekning.**

ofari [o:varı] adv. (VSkaft.) = **ofar.**

ófát [oᵘ:fau·t] n. stor Forfjamskelse (Breiðf.).

ofhermi (-is) [o:f(h)ɛrmı] n. Overdrivelse.

ó fjelagslyndur [oᵘ:fjɛlaχslın døǫ] a. = **ófjelagslegur.** **-fjetismjöl** [-fjɛdısmjö:l, -fjɛtıs-] n. (pop.) Overhead-Mel.

of launaður. S. 592b, L. 3 f. o. Tilf. efter vel: Utak er Verdens Lon.

-magna [ov·magna] vt. forøge i höj Grad m. H. t. Styrke: *Vínandinn ofmagnar afl og fjör líkamans* (GVf. I. 67). **-mettun** [-mɛhdøn, om:ɛhdøn] f. Overmættelse. **-miklast.** Tilf. efter overvælde: *o. e-m.*

ó fólkskýll. Tilf.: Denne Form er forvansket for *-skyfl,* jfr. *fjeskyflt.* **?-forgengilegur** [oᵘ:forgɛiŋ·ɟıleqøǫ] a. uforgængelig. **-fornlegur.** Tilf.: som ikke ser ud til at være gammel. **-fornægja** [-fornai:ja] f. (Arnf.)

óánægja. **-frágreinanlegur** [-fraugrɛi:nanlɛqøǫ] a. uadskillelig. **-framtakssamur** [-fram·taχsamøǫ] a. uforetagsom. **-frekur** [-frɛ·gøǫ, -frɛ·køǫ] a. fordringsløs, beskeden. **-friðarstöðvar** [-frıðaǫsdöð·vaǫ] fpl. Krigsskueplads. **-friðast** [-frı·ðast] vrefl.: *það ófriðaðist með þeim,* der opstod Fjendskab mellem dem. **-friðsemi** [-frıðse·mı] f. indec. Urolighed, Fjendtlighed. **-friðun (-ar)** [-frı·ðøn] f. Afskaffelse af Fredning: *ó. á sel, veiðibjöllu.* **-frjóleikur** [-frjoᵘ·lɛigøǫ, -lɛikøǫ] m. Ufrugtbarhed. **-frómleiki** [-froᵘm·lɛiɟı, -lɛiʂı] m. Tyvagtighed.

ofsaharður [of·sahar·ðøǫ] a. uhyre stræng.

of skepi (-is) [of·sɟe·bı, -sɟe·pı] n. Vanskabning; Misdannelse: *Ofskepið fram af höfðinu var af trjónu, eða enda framan upp að eyrum* (i dansk alm (GVf. V. 35). **-stækislegur** [-sdaiɟısle:qøǫ, -sdaiʂıs-] a. = **ofstækilegur.**

oft. Tilf.: *dögum oftar,* overordentlig hyppigt; *oftari hverju* (VSkaft.) *oftast nær.*

oftala. Efter Ordene: forsnakke sig — tilf.: ¹) tage Munden for fuld.

ófullaldra [oᵘfʏdlaldra] a. indec. mindreaarig, umyndig.

ofur (-urs) [o:vøǫ] n. *(flýtir og háreysti á mönnum)* Ilfærdighed og Stöjen (Rang.).

ofurslítill [o:vøǫs·li:dıdλ, -li:t-] a. (Af.) = **ofurlítill.**

ofverk [ov:ɛǫk] n. for stort Arbejde: *það er ekki ofverkið hennar,* det kan hun sagtens overkomme.

ó fær. Tilf. under I.: *ófært veður,* Vejr, som man ikke kan komme frem i. **-getinn.** Tilf.: **3.** *láta sjer ógetið að e-u,* være misfornöjet med n-t. **-gilda.** Ordene: kende død og magtesløs — skal staa efter ophæve. **-heftur.** Tilf.: ikke belagt med Jærn: *fryáls og ó. (um fanga).* **-heilindafullur** [o·h·lınd·fʏd·løǫ] a. uoprigtig, falsk. **-heilindaseggur** [-hɛılındasɛg:øǫ] m. uoprigtig Fyr. **-hemjulæti** [-hɛmjølai:dı, -lai:tı] npl. = **óhemjuskapur.** **-hentugleiki.** [-hɛvdøqlɛi·ɟı] I.: [-hɛvdøqlɛi:ɟı, -hɛntoqlɛi:ʂı]. **-herskár.** Tilf.: †**2.** ikke hærget af Krig. **-hindraður b.** Omstændigheder I.: i Omstændigheder. **-hneigður** [-hvɛiqðøǫ, -hvɛigð-] a. **1.** *ó. til e-s,* utilböjelig til n-t. — **2.** *ó. fyrir e-ð,* som ikke bryder sig om el. egner sig til n-t. **-hreinlyndi** [-hǫɛinlın·dı] n. Uoprigtighed, Falskhed. **-hreinlyndur** [-hǫɛinlın·døǫ] a. uoprigtig, falsk. **-hreystilegur** [-hǫɛisdılɛ·qøǫ] a. umandig. **-höfðinglegur** [-höv·ðiŋglɛqøǫ, -höb·ð-] a. som ikke sömmer sig for (el. ikke ligner) en Høvding. **-jafn.** Tilf.: ru. **-kyr(r)látur** [-ʂırlau:døǫ, -lau:tøǫ] a. urolig. **1. -kyrra.** Tilf.: pl. *ókyrrur,* ustadigt Vejrlig. **-klár** [-klau·r] a. ikke færdig. **-knyttastrákur** [-knıhdasdrau:gøǫ, -sdrau:k-] m. ondskabsfuld Knægt. ° **-kólnir (-is, -ar)** [-koᵘlnıǫ] m. **1.** *(síbrennisofn)* Stedsebrænder. — **2.** Entusiast. **?-krenkjanlegur** [-krɛiŋɟanlɛ·qøǫ, -krɛiŋʂan-] a. ukrænkelig. ° **-kringdur** [-kriŋdøǫ] a. urundet. **-kunni** [-kʏn·ı] n. (AGHul. 143) = **ókunnleiki.** **-kvæður.** Tilf.: ogs.: *e-m verður ókvætt.*

ólafseyru [oᵘ:lafsɛi:rø] npl. = **úllinseyru.**

ólánast. Tilf.: *e-m ó. (með) e-ð,* n-t mislykkes for en.

ólífa (-u, -ur) [oᵘ:liva] f. = **olífa.**

ó líflegur [oᵘ:livlɛqøǫ] a. **1.** som ikke ser ud til at kunne leve. — **2.** dorsk. ° **-líking** [-li·ɟiŋk, -li·ʂiŋk] f. Dissimilation. **-líkur.** Tilf.: *það er ólíkt* (Rang., Árn., Af.) = *það er ólíklegt.* **-listfengur** [-lıstfɛiŋgøǫ] a. uden kunstneriske Ævner.

° **olíu byða** [o:lijøbı:ða] f. *(beli)* Petroleumsbeholder (paa en Lampe) (Tilsk.). ° **-hylki** [-hıλ·ɟı, -hıl·ʂı] n. Olietank (Tilsk.).

ó ljettur. Tilf.: *honum er óljett um gang,* han har svært ved at gaa. **-loppinn** [oᵘ:lohbın] a. ikke valen. **-lærður.** Tilf.: †**2.** læg. **-lögmæltur** [-löqmaiλ·døǫ] a. ikke lovbestemt. **-lögráða** [-löqrau:ða] a. indec., **-lögráður** [-löqrau:ðøǫ] a. umyndig. **-mannglöggur** [-maŋglög·øǫ] a. uden Ævne til at genkende Folk. **-máttur** [-mauhdøǫ] m. Svaghed. **-mennilegur** [-mɛnılɛ:qøǫ] a. = **ómannlegur.** **-merkja** [-mɛǫɟa] vt. göre ugyldig, ophæve; mortificere. **-minnilegur** [-mın·ılɛ:qøǫ] a. saadan, at man ikke kan huske n-t lignende, mageløs: *ó. afli;* — adv. *-lega: óminnilega harður vetur.* **-mælskur** [-mailsgøǫ] a. ikke veltalende.

ón. Tegnet † bortfalder. — Tilf.: **2.** = *öskustó.*

ónauðugur [oᵘ:nöy·ðøqøǫ] a. unødt, utvungen.

ónauga [oᵘ:nöy·qa] n. *(ristaropið á hlóðunum)* Aabningen paa Risten paa et Ildsted el. en Ovn.

ó nytjaður [oᵘ:nı·djaðøǫ, -nı·t-] a. ubrugt; ikke malket. **-nytsamur** [-nıtsa·møǫ] a. unyttig. **-orðheldinn** [-orþ(h)ɛldın] a. uordholden. **-orðheldni** [-orþ(h)ɛl(d)nı] f. indec. Uordholdenhed.

†**opa** [o:ba, o:pa] vi. = **hopa.**

opinspen [o:bınsbɛ:n, o:pın-] af. (om en Ko) kun lidt malkende (lige inden den bliver gold): *hún er aðeins o.*

ó raddaður [oᵘ:rad·aðøǫ] a. ustemt. **-ráðinn.** Tilf.: ikke løst, ikke gættet: *óráðin gáta.* **-ráðsmaður** [-rauðsma:ðøǫ] m. = **óráðsíumaður.**

orða breyting [or·ðabrɛi:diŋk, -brɛi:t-] f. Ændring af Ordlyden. **-fall** [-fad·λ] n. Ordlyd: *þá hryllir við eigin orðafalli* (AGHel. 90). **-viðskifti** [-vıð·sɟıfdı] npl. = **orðaskifti.**

orð færa [or·þfai·ra] vt. bringe paa Bane: *o. e-ð við e-n.* **-hagi** [-þ-hai·jı] m. Ordkunstner (EBenVog. 28). **-hvefsinn** [-χwɛfsın, -kvɛfsın] a. mundrap, kaadmundet. **-lengja.** Tilf.: *o. e-ð* el. *o. um e-ð.* **-myndafræði** [-ð-mındafrai:ðı] f. indec. Formlære. **-myndun** [-mındøn] f. Orddannelse. **-tak.** Tilf.: Parole, Løsen, Feltraab. ° **-taki (-a, -ar)** [-þ-ta·ɟı, -ta·ʂı] m. Indsamler af Ord. **-tónn** [-toᵘdv] m. Omtale: *þekkja e-n af orðtón.*

orðubróðir [or·ðøbroᵘ:ðıǫ] m. Ordensbroder.

orðun (-ar, -anir) [or·ðøn, -anıǫ] f. Ordlyd.

óregluskítur [oᵘ:rɛgløsɟi:døǫ, -sɟi:tøǫ] m. = **óregluseggur.**

orf. Tilf.: Ledrag.

orfaslægja [or·vaslai:ja] f. Græsmark, som maa slaas med Le, men ikke kan slaas med Maskine (mods. *vjeltækt).*

ó rýmindi. Tilf.: *vera til órýmis* el. *órýminda,* optage for stor Plads. **-ristur.** Tilf.: **2.** (jfr. *óristinn)* uafklædt: *leggjast út af ó.* (Grímsey) = *í öllum fötunum.*

2. orka. Tilf.: *(rjetta)* række: *orkaðu mjer hnífinn* (Vf.).

orku mikill [oǫ·gømı:ɟıdλ, -mı:ʂ-] a., **-stór** [-sdoᵘ:r] a. kraftig, energisk.

orlofspoki [or·lofspo:ɟı, -po:ʂı] m. Vadsæk med Gaver (som man tager med paa et kort Besøg).

ormaveikur. Tilf.: spec. (om Hunde) syg af Ekkinokokker.

ormshýði [or·ms(h)i·ðı] n. Slangeham.

ormur. Tilf. til **1. a.:** spec. = *bandormur* (Læknabl. '23, 61).

óróamaður [oᵘ:roᵘama:ðøǫ] m. uroligt Menneske.

orsakalaus. Tilf.: *að orsakalausu,* uden Grund.

orustufær [o:rʏsdøfai:r] a. kampdygtig.

ó samkomulag [oᵘ:samko:mølaq] n. Uenighed. **-samrýmanlegur.** Tilf.: ogs. skrevet **ósamrímanlegur.** **-sennilegur** [-sɛn·ılɛqøǫ] a. usandsynlig. **-sinna** [-sın·a] f. Sløvhed. **-sjálf** [-sjaulv] n. Ikke-Selv: *sjálfið verður því að skapa ó.* (Eimr. XXVII. 237). **-sjelegur** skal staa foran **ósjenn.** **-skapagangur** [oᵘs·gabagauŋ·gøǫ, -sgapa-] m. Hurlumhej. **-skapamaður** [-sgabama:ðøǫ, -sgapa-] m. ubehersket Menneske. **-skeyttur** [oᵘsɟɛihdøǫ] a. skødesløs, overfladisk: *lauslegar, óskeyttar og loptbornar tímarita, flugritaog blaðagreinar* (JÞork. i EArRétt. v); *í eftirmálanum óskeytta við Víglundarrímur* (JÁÞj. I. 159). **-skýrast** [-sɟi·rast] vrefl. blive utydelig. **-skjallegur 3.** adv. *-lega.* Tilf.; **b.** vilkaarlig: *verður eigi borið á móti því, að sumir valds menn fóru heldur ó. með vörubirgðirnar* (JAðEin. 321). **-skuldvar** [-sgʏldvar] a. som uden Betænkeligheder paadrager sig Gæld. **-sköp.** Tilf. under **4.:** ofte udt. [oᵘs·gø], særlig naar det staar foran a.: [oᵘs·gøli·dıð]; — tilf. i Overs.: overmaade. **-slökkvandi** osv. Tilf.: uslukkelig: *ó. þorsti.* **-smáleitur** [-smau·lɛidøǫ, -lɛitøǫ] a. med stort og groft Ansigt. **-spálegur** [-sbau·lɛqøǫ] a. ikke profetisk. **-staðviðri** [-sdaðvıðrı] n. ustadigt Vejrlig. **-stefleikur** [-sdɛvlɛigøǫ, -lɛik-] m. Forvirring. **-styrkjast** [-sdıǫɟast] vrefl. blive svag. **-stjórnlegur.** *óstjórnlegt kossaflens* skal staa foran: adv. *-lega.* **-stjórnsamur** [-sdjoᵘrdvsamøǫ] a. uden Myndighed. °**-straumfara** [-sdröymfa:ra] a. indec. (tekn.) ikke strömforende (Tilsk.). **-stuttullaður** [-sdʏhdʏd·laðøǫ] a. ikke kortuldet, i en Ramse, som det gælder at kunne opramse förste Gang man hører den, uden at tage fejl: *taktu askinn þann flatvaxnasta og mjólkaðu í hann ána þá óstuttulluðustu.* **-stöðuglyndur** [-sdöðøqlın·døǫ] a. vankelmodig. **-svefnugur** [-svebnøqøǫ] a. ikke sövnig. **-svinnur.** Tilf.: ikke karrig. **-sviplíkur** [-svı·bligøǫ, -svı·plikøǫ] a. forskellig af Udseende. **-sætt** [-saiht] f. = **ósátt.** **-talaður.** Tinge I.: Tings. **-táldrægur** [-tauldraiqøǫ] a. uden Svig. **-talþættur** [-talþaihdøǫ] a. spundet af utallige Strænge (EBenHafbl. 49).

ótil fáanlegur [oᵘ:tılfau:anlɛ·qøǫ] a. = **ófáanlegur 2.** **-heyrilegur** [-hɛi:rılɛ·qøǫ] a. utilbörlig; — adv. *-lega.* **-leiðanlegur.** Tilf.: ogs. = *ófáanlegur* 2. **-neyddur** [-nɛid:øǫ] a. utvungen.

ó tjálgra (-u) [oᵘ:tjaulgra] f. (VSkaft.), **-tjálgur (-urs)** [-tjaulgøǫ] n. = **ótjálga.** **-tólegur** [-toᵘlɛ·qøǫ] a. = **ótótlegur.** **-varfærni** [-vaǫfair(d)nı] f. indec. Uforsigtighed. **-varinn 1.** Tilf.: uden Forsvar. — Tilf.: **3.** ubeskyttet. **-verka** [-vɛǫga] vt. tilsmudse: *ó. sig* (Af.). **-verksjeður** [-vɛǫksjɛðøǫ] a. som ikke har Øje for, hvordan et Arbejde bedst kan udføres, upraktisk,

se tet. **-viðkvæmur.** ligegyldig for l.: ligegyldig (for). **-viðrasamur** [-vıðrasa:moϱ] a. med hyppigt Uvejr. **-víður** [-vi·ðøϱ] a. ikke vid, snæver. **-viljugur.** Tilf.: doven: *ó. hestur.* **-vinfengi** [-vımfeiŋɡı] n., **-vingan** [-vıŋgan] f. Uvenskab. **-virkulegur** [-vıϱgølɛ·qøϱ] a. skødesløst udført (Hf.). **-vjefengjanlegur** [-vjɛfeiŋ·ɡanlɛ·qøϱ] a. som ikke kan drages i Tvivl, upaatvivlelig. **-vænn 2.** Boerne l.: Boererne. **-þagmælska** [-þaqmailsga] f. Indiskretion. **-þýfður** [-þivðøϱ, -þibðøϱ] a. uden Tuer. **-þinghæfur** [-þiŋk(h)aivøϱ] a. = **óþinglegur.** **-þjálni** [-þjaulnı] f. indec. Stivnakkethed, Umedgörlighed. **-þol.** Tilf.: nervøs Uro. **-þrif 2.** Tilf.: c. Diarrhé: *jeta á sig ó.* **-þrifabloti** [-þrıvablo:dı, -blo:tı] m. = **spillibloti.** **-þæfingur (-s, -ar)** [-þai·viŋgøϱ] m. ikke valket Strömpe. **-ætilegur.** uappitetlig l.: uappetitlig.

P

pa 2. (Álftafj.) l.: (Af.).

paktar [paχ·daϱ] mpl. Epakter.

palltrje [pad·λtrjɛ·] n. Stolpe under en *fjóspallur* (VSkaft.).

pallur. Tilf.: Fodstykke i en Rok (Rang.).

pappírs fölur [pahbiϱsfö:løϱ] a. = **náfölur.** **-snepill** [-ϱ-snɛ:bıdλ, -snɛ:p-] m. Lap Papir.

1. **para.** Tilf.: **2. d.** *(flakandi lúða)* Helleflynder, som er saa stor, at den kan flækkes. **3.** *(skemdarskurður)* skæmmende Snit el. Flænge (is. paa et Skind) (Vf.).

2. **para.** Tilf. **II. 3.**: *p. skinn* = *skera skinn til skemda,* skære et Skind saal., at det fordærves derved (Vf.).

parapiltur [pa:rapıλ·døϱ] m. = **pörupiltur.**

pardusdýr. Tilf.: Leopard.

?**partiskur** [paϱ·dısgoϱ] a. **1.** partisk. — **2.** = *póróttur* (is. om Drenge) (Rang., Árn.).

partur. Tilf.: som Maal: = *6 höndur melstanga,* 6 Haandfulde Marehalm (VSkaft.) (jfr. *hönd* A. I. 2. b.).

pass [pas·] n. *(í spilum)* Pas i Kortspil: *segja p.,* mælde Pas.

2. **passa (a)** [pas:a] vi. mælde Pas: *jeg p. við því; jeg p. fyrir tigli.*

passalaus [pas:alöy·s] a. uden Pas.

peðmaður. = **peð** 1. l.: = **peð** 1.—2.

peðringur. Tilf.: Uddeling i smaa Portioner.

pekur (-urs) [pɛ:gøϱ, pɛ:køϱ] n. Nervøsitet og Uro (is. hos Börn).

peli. Tilf.: **4.** *(barnskjóll)* Barnekjole (Af.).

°**pellahlíð** [pɛd·lahλi:ð] f. Kvinde.

pellsaumur [pɛd·λsöy·møϱ] m. en Slags Broderi.

?**pempía (-u, -ur)** [pɛμ·bija, pem·pija] f. (Árn.) Modetøs; Snærpe.

†**pempíu legur** l.: ?**pempíulegur.** Tilf.: snærpet. ?**-skapur** [-sga:bøϱ, -sga:pøϱ] m. Forfængelighed; Snærperi.

peningaður [pɛ:niŋgaðøϱ] a. forsynet med Penge: *vel p.*

peninga hrak [pɛ:niŋgahϱa·k] n. Pengeforlegenhed. **-svelta** [-svɛλ·da] f. Pengeknaphed.

pennahald [pɛn:ahal·t] n. **1.** (Af.) = *pennastöng.* — **2.** Maade at holde Pennen paa; *kenna barni p.* **-stokkur.** Tilf.: Penalhus.

2. **penta 2.** Tilf. **b.**: *p. kind,* sætte en Mælkeplet paa Ryggen af et Faar (naar der malkes i Fold) til Tegn paa, at det allerede er blevet malket.

pepeja (-u, -ur) [pɛ:pɛija] f. (VSkaft.) = *pervisi: hann er allra mesta p.*

pepejulegur [pɛ:pɛijølɛ:qøϱ] a. (VSkaft.) = **pervisalegur.**

perluveiðar [pɛr·dløvɛi:ðaϱ] fpl. Perlefangst.

pesta (-u) [pɛs·da] f. (Árn., Rang.) = **pest, bráðapest.**

pexinn [pɛχ·sın] a. trættekær.

píkuhelmingur [pi:gohɛl·mıŋgoϱ, pi:ko-] m. = *píka* 3., mods. *dálkhelmingur.*

pilsagangur [pıl·sagauŋ·goϱ] m. Skortebrus.

pilsi [pıl·sı] n. (VSkaft.) = **pils.**

pilsstertur [pıl·sdɛr·doϱ] m. = **pilsgopi.**

2. **pyngja.** tv. l.: vt. — Tilf.: vi. *p. út með e-ð,* punge ud med n-t.

pinnaleikur. Pindespil l.: Pind, Pindespil.

1. **pípa.** Tilf.: = *pípufjöður.*

pípari. Tilf.: Flöjtenist (EBenHafbl. 95).

pípu fjöður [pi:bøfjö:ðøϱ, pi:pø-] f. stor Fjer, som kan bruges som Rör. **-ketill** [-ȿɛ:dıdλ, -ȿɛ:t-] m. Vandrörskedel (Tilsk.).

pipur. Tilf.: acc. **-ran;** — rask, livlig.

pípuskrúfa. Tilf.: Rörsnit (Tilsk.).

2. **pískur.** Tilf.: *(lítill hákall)* lille Havkal (Siglf.).

?**pispónn** [pıs·bo·dv] m. = *lindifura,* Pitchpine.

pjaki (-a, -ar) [pja:ɡı, pja:ȿı, pja:ga, pja:ka] m. = **pjanki.**

2. **pjara.** Tilf. under **1.**: *p. saman,* sammenstykke.

plagg. Tilf.: om et Klædningsstykke overhovedet: *frá skógmannsins plaggi í purpurans lín* (EBenVoq. 153).

1. **plata.** Tilf.: **5.** Flage af presset Uld: *ull og tuskur til kembingar í plötu og lopa* (Norðurl. '11, 167).

póll. Tilf.: Udtr. *pól í hæðina* stammer fra ældre Søsprog: *poli-hæðina,* Polhøjde. *taka (annan) pól í hæðina* (= *taka til ferðar, leggja krók á hala sinn í aðra átt, nýja átt)* bryde ud paa ny, i en ny Retning, begynde paa ny (og anderledes end för).

pollur. Tilf.: Hul paa en Byld.

ponti (-a) [pov·dı] m. **1.** Benævnelse paa en Katekisme af E. Pontoppidan. 1. Udg. Kbh. 1741. — **2.** Ponto (i Lhombre).

póst afgreiðslumaður. Tilf.: Bestyrer af et Postkontor paa Landet, Postekspeditør. **-bíll** [pous·tbidλ] m. Postautomobil. **-hólf** [-(h)oulv] n. Postboks. **-innheimta** [-d-ınheiŋ·da, -heım·ta] f. Postinkassering. **-kort** [-t-koϱt] n. Brevkort. **-samband** [-s:am·bant, pousam·-] n. Postforbindelse: *allsherjar póstsambandið,* Verdenspostforeningen. **-spjald** [-s·bjalt] n. Brevkort.

postulahestar [pos·dølahɛs·daϱ] mpl. »Apostlenes Heste«, Ben: *ríða postulahestunum,* gaa til Fods.

pottasleikir. Tilf.: spec. som Navn paa en af *jólasveinar.*

2. **pott halda (-höldu, -höldur)** [poht(h)alda, -(h)öldø(ϱ)] f. Redskab til at holde en Gryde over Ilden (hængende i *hór,* s. d. O.): *p. var bogið trjekefli með kengı í báðum endum.* **-hlemmur** [-(h)λɛm·øϱ] m. Grydelaag (is. af Træ). **-loka (a)** [-d-lo·ga, -lo·ka] vi. (Hún.) = **bolloka.**

prakkaralegur [prahgaralɛ:qøϱ] a. uartig, skalkagtig, som ser ud til gærne at lave Drengestreger; — adr. *-lega.*

prentnemi (a-, -ar) [prɛv·dnɛ·mı, prɛn·t-] m. Bogtrykkerlærling.

prestaspaði. Tilf.: **2.** i pl. *-spaðar,* Bladkrave (gejstliges).

prestskapur. Tilf.: Funktionstid som Præst: *p. hans var ekki langur.*

prests vígja, -vígsla [prɛs.vi·ja, -viχsla] se **prest vígja, -vígsla.**

prettalaus [prɛhdalöy·s] a. = **prettlaus.**

prýðigull [pri:ðıgYd·λ] n. (overf.) herligt Menneske: *hann er mesta p.*

?**prinsmetall** [prın·smɛ·dadλ, -mɛ·tadλ] m. Prinsmetal.

prjóna band [prjou:naban·t] n. Strikkegarn. **-fat** [-fa:t] n. strikket Klædningsstykke.

próf glas [prouv·gla·s] n. Reagensglas. **-setja** skal staa foran **prófsfulltrúi.** **-stofa** [-f·-sdo·va] f. (Tilsk.), **-stöð** [-sdö·ð] f. Prøvekammer.

prompur (-s, -ar) [proμ·bøϱ, prom·pøϱ] m. = **prumpur.**

prútt [pruht] n. Prutten.

prúttari (-a, -ar) [pruhdarı] m. Prutter.

prölóttur. Tilf. efter ujævn: (Af.).

°**púður skessa** [pu:ðøϱsɡɛs:a] f. Kanonslag (Tilsk.). **-vasi** [-r-va:sı] m. (om Drenge) Stump, Pog.

púkka 2. Tilf. i Overs.: skærvelægge.

pukra. Tilf.: vt. med dat.: *p. e-u að e-m,* stikke n-t hemmeligt til en.

pundari. Tilf.: **2.** Fjedervægt (Nl.).

púnsexstrakt l.: **púnsextrakt.**

?**punt (-s)** [pYv·t, pYn·t] n. Pynt.

?**punta (a)** [pYv·da, pYn·ta] vt. pynte.

2. **purka.** Tilf. **2.** vt.: *p. e-ð sundur,* rive n-t itu (sbr. *purpa).*

purkunarleysi (-is) [pYϱ·gønarlɛi:sı] n. Perfidi; Hensynsløshed.

pöddus [pöd:os] a. indec. (pop.) = **pöddufullur.**

pössun (-ar) [pös:on] f. Pasning.

pössunarsemi [pös:onaϱsɛ:mı] f. indec. Paapasselighed.

R

ráð II. 6. a. Tilf.: *ráðið* = *húsbændurnir,* Herskabet (nedsættende).

ráða A. I. 3.: *hjer er úr vöndu að r.* Tilf. Overs.: her er gode Raad dyre. — Tilf. under: **A. I. 3.**: *r. landamerkjum,* udgöre Markskel: *sín ræður landamerkjum.* — **A. I. 4.**: *r. máli til úrslita,* afgöre en Sag. — **A. II. 2. a.**: *r. sjer sjálfur,* være sin egen Herre. — **B. 4.**: *r. að e-m,* overfalde en; *r. í fyrirtæki,* indlade sig i et Foretagende.

ráðaþrot [rau:ðaþro:t] n. Raadvildhed.

radd skær [rat·sɡai·r] a. med klingende Stemme. **-sterkur** [-sdɛϱgøϱ] a. med stærk Stemme.

ráðgátulega ... adv. l.: **ráðgátulegur** [rauð·gaudølɛ·qoϱ, -gautø-] a. og tilf. efter Overs.: adv. *-lega.*

ráðgera. Tilf.: *(gera ráð fyrir)* forudsætte.

ráðning. Tilf. under **2.**: *r. í herþjónustu,* Hværvning som Soldat.

raðtala. Tilf.: **2.** Lobenummer (Tilsk.).

rafaeldur [ra:vaɛl·døϱ] m. elektrisk Flamme (EBenHr. 139).

°**rafall (-als, -lar og -alar)** [ra:vadλ] m. Dynamo (Tilsk.).

rafbobbi [rav·bob·ı] m. (zool.) succinea groenlandica.

°**ráfesti** [rau:fɛsdı] f. indec. (naut.) Toplente (Tilsk.).

raf hreyfill [raf·(h)ϱɛi·vıdλ] m. Elektromotor. **-kveikja.** Tilf.: elektrisk Tænding (i Motorer) (Tilsk.). **-lagning** [rav·lagniŋk] f. = **raflögn** 2. (Tillæg). **-lýsa.** belyse l.: oplyse. ° **-lögn** [-lögv] f. **1.** elektrisk Installation. — **2.** elektrisk Ledning (Tilsk.). **-magnsvaki.** Tilf.: Dynamo. **-snar** [-f-sna·r] a. elektrisk funklende, gnistrende: *augun rafsnör með reiðiblık* (EBen. Hr. 96). **-taug** [-töy·q] f. elektrisk Ledning. ° **-tundur** [-tYndoϱ] n. elektriske Tændingsmidler (Tilsk.). °1. **-virki** [rav:ıϱɡı] n. elektrisk Batteri (Tilsk.). 2. **-virki (-ja, -ja)** [-v:ıϱɡı] m. elektrisk Installatør.

rafur. Tilf.: ogs. gen. m. **rafar: tröllbrot rafar og eims* (EBenSkv. 123).

raka frekt [ra:gafrɛχ·t, ra:ka-] an.: i Forb. som: *hjer er r.,* her er der mange Holævninger (jfr. 1. *rak)* at samle op. **-stig.** Tilf.: Fugtighedsgrad.

2. **rakning (-ar, -ar)** [rahgniŋk] f. Forfølgen af et Spor.

° **rakstraumur** [ra:ksdröy·moϱ] m. Jævnström (Tilsk.).

rámalegur [rau·malɛ·qoϱ] a. (Reykjanes) = **sóðalegur.**

rammhvönn [ram·χwön, -kvön] f. Rejnfan.

1. **randa (röndu, röndur)** [ran·da, rön·do] f. Lagkage, Tærte, spec. Wienertærte.

rand fluga [ram·flY·qa] f. (Vf.) = **randafluga.** **-fluguungi** [-flYqo-uŋ·ɡı] m. **1.** en ung *randafluga* (s. d. O.). — **2.** (overf.) Brumbas, knurrende, umedgörlig Person (JSBr. 297).

3. **ranga 2.** gaa ad af l.: gaa ud af sin normale Stilling el. Leje (Arnf.).

rang hermur. Tilf.: som giver fejlagtige Fremstillinger: *r. í alla viðburði.* **-mjólka** [rauŋ·gmjouλga, -mjoulka] a. indec. (om Køer) som sender Mælkestraaler paa skraa fra Patterne (Snæf.). **-settur** [-k-sɛhdøϱ] a. urigtig anbragt.

rannsóknardómari. Tilf.: Inkvisitor.

ránsdólgur [raun·sdoulgøϱ] m. brutal Røver.

ranseiði bör vistnok skrives **ranseyði**, jfr *sauður*. — Tilf.: **2.** abnorm Vækst af Næse og Overlæbe, Overbid.

ráns fje [raun·sfjɛ·] n. rovet Gods el. Penge; Bytte. **-háttur** [-(h)auhdøǫ] m. **ránskapur.**

1. **rás II.** Tilf. under **a.**: kunstig Rende; Ledning: *r. slökkvitækja* (Tilsk.). — Tilf. **e.**: Glidebane (paa Is).

° **rásarstútur** [rau:saǫsdu:døǫ,-sdu:t-] m. (tekn.) Paaskruningssted (Tilsk.).

rask. Tilf.: ?3. Rask: *dúksvunta fóðruð með grænu raski.*

raspur. Tilf.: *(verkfæri til að hreinsa með dún (— hræll 2.))* Rasp (Redskab til Dunrensning).

rass. Tilf. under **1.**: *hafa rassinn í stólnum*, være den forreste el. mest ansete; *það er sami rassinn undir þeim báðum*, de er som Ærter og Halm. **-langur (-s, -ar)** [-lauŋgøǫ] m. en Vinding i Triktrak. **-sár** [ras:au·r] a. öm el. saaret paa Bagen (efter Ridning).

rauðabruni [röy:ðabrʏ:nɪ] m. = *rauðablástur*, spec. om Jærnsmæltning (EBenHr. 139).

†**rauð dýr.** Tilf.: el. †**rauðdýri.** **-fætla (-u)** [röyð·faihdla] f.: *(smá fjallagrös)* smaavokset islandsk Mos. (jfr. *rauðfætlingar*). **-fættur** [-faihdøǫ] a. med røde Ben. **-magabú** [-maqabu:] n. = **bú** 5. **-ostur** [röy:ðɔsdøǫ] m. (Þing.) = **mysuostur.** **-tiglóttur** [röyð·tiglo·hdøǫ] a. rødtærnet.

raun 2. i Trang skal man Venner prøve l.: Ven kendes i Nød.

raunamóður [röy:namo·:ðøǫ] a. sörgmodig.

raunþrýstingur [röyn·þrisdiŋgøǫ] m. Prøvetryk (Tilsk.).

refasöx [rɛ:vasöχ·s] npl. Rævesaks.

?**refavísa** [rɛ:vavi:sa] f. Revy(sang)vise (GLárÁh. 125).

†**refði** [rɛv·ðɪ, rɛb·ðɪ] n. et Slags Økse.

refsi gjarn [rɛf·sɪɡ̊ad·v, -ɡ̊ar·dv] a. tilböjelig til at straffe, straffelysten. **-klefi** [-klɛ:vɪ] m. Straffecelle.

reglusemi. Tilf: Regelmæssighed.

regn koma [rɛɡ·vko·ma] f. Regn(mængde): *mikil r.* **-viðri (-is)** [-n-vɪðrɪ] n. Regnvejr. **-þrunginn** [-v-þruŋɡ̊ɪn] a. regnfyldt: *regnþrungið ský (loft).*

regurð (-ar) [rɛ:qorð] f. (pop.) (Skaft.) = **ragmenska.**

reiðast. Tilf.: *r. e-u* — *r. yfir e-u.*

reiðfara [rɛiðˑfaˑra] a., **reiðfari** [-faˑrɪ] a. i Forb.: *verða vel r.*, faa god Rejse over Havet: *fer á skip og varð vel reiðfari* (Huld I. 68).

reiðiandi. Vredens Aand l.: Vredens Aand.

reiðigagn. Tilf.: Brugsgenstand (Tilsk.).

reiðiskjálfa [rɛi:ðɪsɡ̊aul·va] vi. ryste og skælve: *öll jörðin reiðiskalf.*

reiðsla. Tilf.: **2.** (VSkaft.) = *reisla.*

reiðsæri [rɛið·sai·rɪ] n. Ridesaar.

reyður. Efter Ordene: förste Skud — tilf.: el. maaske hellere: mangen ejer et Skud i Hvalen (om n-t, som mange har deltaget i).

reiðvegur [rɛið·vɛ·qøǫ] m. Ridevej.

reifarblóð [rɛi:varblo·:ð] n.: *rista r.*, gøre et lille Indsnit paa Huden, saal. at der lige pibler frem Blod (Skaft.).

reifingarmaður [rɛi:viŋgarma:ðøǫ] m. Ordfører; den, som först fremstiller en Sag: *r. máls.*

° **reykháfskápa** [rɛi:k(h)aufskau:ba, -kau:pa] f. = **reykháfshvolf.**

reykjar hattur [rɛi:ɡ̊aǫ(h)ahdøǫ, -rɛi:ɟ̊aǫ-] m. Røghætte, Røghat. **-strókur** [-sdro·:gøǫ, -sdro·:køǫ] m. Røgsöjle.

reiknings maður. Tegnet = skal udgaa. **-skapur.** Tilf.: *standa reikningsskap ráðsmensku sinnar*, staa til Regnskab for sine Handlinger. **-skuld** [rɛihgniŋsgʏl·t] f. Regningsgæld.

reiknisproti [rɛihgnɪsbro:dɪ, -sbro:tɪ] m. Regnestok.

reikull. Tilf.: **3.** transient: *reikult segulmagn.*

reimastígvjel [rɛi:masdiq·vjɛl] npl. Snörestövler.

rein. Efter smal Jordstrimmel tilf.: kan ofte være spec. enten *(akurrein)* et Stykke Ager, el. *(skógarrein)* et Stykke Skov.

reyna. Tilf. under **I. 3.**: *reyna mikla góðvild af e-m*, møde stor Velvilje fra ens Side.

?**reinfáni** [rɛin·fau·nɪ] m. = **reinfön.**

° **reyni lás** [rɛi:nɪlau:s] m. Prøvehane (Tilsk.). ° **-loki** [-lo:ɡ̊ɪ, -lo:ɟ̊ɪ] m. Prøveventil (Tilsk.).

reynsluþekking [rɛin·sløþɛhɟ̊iŋk] f. empirisk Viden.

reyrþakinn [rɛiq·þa·ɡ̊ɪn, -þa·ɟ̊ɪn] a. bedækket med Rör, rörtækket.

reisingarmikill [rɛi:siŋgarmɪ:ɟ̊ɪdʎ, -mɪ:ɟ̊ɪdʎ] a. (om Vejret) stærkt blæsende med overhængende Regn- el. Sneskyer (Sl.).

reisn (-ar, -ir) [rɛis·v] f. °1. Rejsning: *Valda ei guðir viði og efnidum, ormsins r. og falli ljóns* (EBenHafbl. 100). — ° **2.** Overbygning (Tilsk.).

reist (-ar, -ir) [rɛis·t] f. — *rist* 2.: *Vjer svetflumst á sjóðandi r.* (EBenHr. 129).

rek. Tilf. under **II.**: *það er komið alt annað r. á málið*, Sagen har taget en helt anden Vending.

2. **reka.** Tilf.: *r. e-ð f e-n*, ¹) lade en faa n-t tilbage (Vrede el. med Ærgrelse): *þetta var svo illa gert, að eg rak það í hann aftur*; ²) sladre, bringe en Udtalelse videre: *þurftirðu að vera að r. þetta í hann, sem eg sagði?*; — *r. e-ð (tvöfalt* el. *öfugt) ofan í e-n*, tvinge en til at tage n-t i sig igen.

rekagátt. Tilf.: **2.** *(gestaös, erill)* Rykind (af Gæster).

rekakkeri [rɛ:gahɟ̊ɛrɪ, rɛ:k-] n. Dræg.

rekatimbur [rɛ:gatɪm·bøǫ, rɛ:ka-] n. Drivtømmer.

reki I. 1. Tilf.: Drivgods, Vraggods.

rekstursfje [rɛχ·sdøǫsfjɛ:] n. = *rekstrarfje*, Driftskapital.

3. **renna.** Tilf. under **I. 5. a.**: spec. aftappe (Tilsk.). — **II. 3.**: *það hafði rent í slóðina*, Sporene var tilsneet.

° **renni lás** [rɛn:ɪlau:s] m. Aftapningshane (Tilsk.). ° **-tæki** [-tai:ɡ̊ɪ, -tai:ɟ̊ɪ] n. Aftapningsmiddel (Tilsk.).

?**renus** [rɛ:nøs] a. indec. renonce (i Kortspil).

ribbaldalegur [rɪb:aldalɛ·qøǫ] a. som ligner en Røver; voldsom.

ribstrje [rɪf·strjɛ:] n. — **ribsrunnur.**

riða (a) [rɪ:ða] vt. (= *ríða)* flætte: *r. net* (Vf.).

ríða. A. Tilf. under: **1.**: *r. á*, ride over en Flod. — **3:** (om Køer) løbe, være parrelysten: *kýrin er að r.* (Sl.); *r. upp* — *ganga upp*, løbe igen (om Køer) (Sl.).

riðanæli [rɪ:ðanai:lɪ] n. Fiskeyngel.

ryð brenna. pp. *ryðbrunninn* tilf.: rusttæret. **-brúnn** [rɪð·brudv] a. rustbrun.

° **riðhljóð** [rɪð·hʎɪo·:ð] n. Vibrant.

ryðja. Tilf.: pp. *ruddur (— eyðilagður)* ødelagt: *klaustrið er rutt*; — *r. sig*, tilf.: °) *(um málm, verða skír, þegar á hann hefur verið andað)* om Metal, blive klar igen, naar man har pustet paa det.

° **riðstraumur** [rɪð·sdröy·møǫ] m. Vekselström (Tilsk.).

2. **rífa.** Tilf. under **I. c.**: *seglið reif*, Sejlet blev revet i Stykker (af Stormen).

riffill. Tilf.: ?2. *(á bárujárni)* Bølge paa Bølgeblik o. l.

rífkun (-ar, -anir) [rif·gøn] f. Forbedring; Udvidelse.

° **rígbyrgja** [riq·bɪrɡ̊a] vt. skalke (Tilsk.).

rigna 1. det regner Guld l.: der regner Guld.

rígnegla. Tilf.: spec. fastbolte (Tilsk.).

rigningatíð. Tilf.: Regnperiode.

rígroskinn [riq·rosɡ̊ɪn] a. (Sl.) = **rígfullorðinn.**

rigur (-s) [rɪ:qøǫ] m. = **rígur.**

ryka. Efter ophvirvlet Støv tilf.: hvirvles op.

Rík(h)arður (-s, -ar) [ri:karðøǫ, rɪhg-] m. npr. Richard.

rykfallinn. *gróður líf* l.: *gróður-líf.*

ríkis erfðalög [ri:ɡ̊ɪsɛr(v)ðalö:q, ri:ɟ̊ɪs-] npl. Tronfølgelov. **-robbi (-a, -ar)** [-rob:ɪ] m. (Rang.) = **ríkisbobbi.**

rykkur. Tilf.: gen. ogs. **-s.**

ríkur I. 1. Tilf.: stærk: *r. vani.*

3. **ríll** l.: ?**ríll.** — Tilf. efter Overs.: (e. reel).

rím. Tilf. til **1.**: ogs. om en Tremme i en Slæde.

rýma. Tilf.: med dat.: *r. e-u burt*, flytte n-t til Side.

rimarborð [rɪ:marbor·ð] n. (naut.) = **rim** 4.

rimi. Tilf.: *(jaðar)* Kant (Mýr.).

rýmingarsala [ri:miŋgaǫsa:la] f. **rýmingarútsala.**

rímþraut [rim·þröy·t] f. metrisk Vanskelighed.

rindi. Tilf.: °2. Jord.

2. **ringur** l.: ?2. **ringur.**

rýrð. Tilf.: *ganga til rýrðar*, forringes.

rísa. Tilf.: *kirkjugarður rís*, alle de døde i en Kirkegaard staar op af deres Grave.

2. **ryskja.** Tilf.: *r. á* — *herða sig með: jeg verð að fara að r. á að fá hestana* (Suðursveit).

rísla. Tilf. til **2.**: lege med sig selv (om Börn).

ristarflötur [rɪs·daǫflö:døǫ, -flö:tøǫ] m. Risteflade (Tilsk.).

° **ristími** [rɪ:sti·mɪ] m. Opgangsklokkeslæt.

2. **rita I. 1.** underskrive l.: medunderskrive.

rýta. Tilf.: **3.** *(rífast)* kævles.

rytja 1. Tilf. **b.**: *(ræfill af kindarskrokki, helst ef hann er vargjetinn)* spec. Kadaver af et Faar, is. som er blevet til Dels opædt af aadselædende Dyr.

rit safn [rɪ:tsabv] n. Samling af Skrifter, Serie af selvstændige Bøger. **-símaskeyti** [-simasɡ̊ɛi:dɪ, -sɡ̊ɛi:tɪ] n. = **símskeyti.**

rjáska (a) [rjaus·ga] vt. med dat. (jfr. *rjóska): r. sjer*, röre paa sig (spec. om en, der ligger i Sengen el. hviler sig) (Hf.).

1. **rjátla (-u, -ur)** [rjauhdla] f. (neds.) Torskehoved (Rang.).

rjemus [rjɛ:møs] m. *(hik)* Toven, Nølen: *það er r. í þjer við þetta = þú ert vokins með það* (Árn.) (rimeligvis opr. = *renus*, renonce).

?**rjenus** [rjɛ:nøs] a. indec. = **renus.**

rjetta ferð [rjɛhdafɛr·ð] f. Rejse til en *rjett* 2. **-lummur** [-lʏm:øǫ] fpl. Klatkager el. Pandekager, bagte i Anledning af *rjettir*, se *rjett* 2.—3.

rjetta(r)menn [rjɛhda(r)mɛn·] mpl. Mænd, forsamlede ved Faarefordelingen om Efteraaret.

rjett herminn [rjɛht(h)ɛrmɪn] a. som fortæller rigtigt. **-hermur.** Tilf.: **2.** — **rjetthermінn.**

rjettindaskrá [rjɛhdɪndasgrau:] f. Rettighedsbrev, Privilegium.

rjóða. Tilf. under **1.**: *sól rýður fjöll*, Solen forgylder Fjældene.

2. **rjóðra.** Tilf.: *r. e-ð í e-u = r. e-u á e-ð.*

rjóma krakki [rjo·:makrahɡ̊ɪ] m. = **rjómapóstur.** **-stýra (-u, -ur)** [-sdi:ra] f. = **rjómabústýra.**

rjúka. Tilf. under: **II. a.**: impers. *hann rauk upp á norðan*, der kom pludselig en hæftig Storm fra Nord; *hann var rokinn*, Stormen var brudt løs. — **III.** *á rjúkandi sprettі*, i flyvende Galop.

robbi (-a, -ar) [rob:ɪ] m. *(stór sauður)* stor Bede (Rang.).

2. **roð (-s)** [ro:ð] n. Rødfarvning, Forgyldning: *sólarroð.*

rófumeyra [ro·:ømɛi:ra] f. den bageste og møreste Del af Faareskindet, omkring Halen (Af.).

1. **roga.** Tilf. under **c.**: *rogast áfram*, slæbe sig frem med en tung Byrde.

rógmáll [ro·:maudʎ] a. bagtalersk.

roka. Tilf.: **4.** pl. *rokur*, Overdrivelser (Skaft.).

rokfljótur [ro:kfljo·:døǫ, -fljo·:tøǫ] a. med Stormens Hastighed, hurtig som Stormen; — *n. -fljótt* som adv.

rokka (a) [rohga] vi. *(um vind, leika á ýmsum áttum)* være ustadig (om Vinden).

rokkalóarprjón [rohgalo·aǫprjo:n] n. en særlig Art Strikning, forklaret som: *eins konar prjón með lautum og róstum á víxl eftir endilöngu* (Rang.).

1. **rokkur.** Tilf.: *suga fram i rokkinn* ... *kyssa ráðskonurassinn*, ... *ráðskonurass*.

roksjór [ro:ksjoᵘ·r] m. skummende Hav.

2. **rolla (a)** [rod·la] vi. **1.** *(dotta)* hænge med Hovedet paa Grund af Sóvn, sidde og nikke (Rang.). — **2.** ... *rolast*.

roluháttur [ro:løhauhdoǫ] m. Sløvhed og Elendighed i Optræden.

rommkópur [rom·koᵘ·bøǫ, -koᵘ·p-] m. Kroppen af en Sælunge, gennemvædet med Rom, ofte tillige noget forraadnet; tidligere meget brugt som Agn for Havkal.

rómur. Tilf.: **5.** *(söngrödd)* Sangstemme.

róringur (-s) [roᵘ:riŋgøǫ] m. Uro: *jeg þoli ekki þennan róring í kringum mig.*

rosa (a) [ro:sa] vi.: *hann rosar* ... *það er rosi* (se *rosi* 1.) (Rang.). **-fullur** [-fʏd·løǫ] a. — **rosalegur** 1.

***róskvikur** [roᵘ:skvɪ·gøǫ, -kvɪ·køǫ] a. bevægelig som en Blomst: *kemur þú svo róskvik* ... *með ljósblik* (GGuðmGig. 5).

rósn [roᵘs·n] n. Affald (... *rosm, rósm*) (Rang.).

rótar ávöxtur [roᵘ:darau:vöχsdøǫ, roᵘ:t-] m. Rodfrugt. **-hnúður** [-ǫ(h)vu:ðøǫ] m. Rodknold. **-samstafa** [-sam·sdava] f. Rodstavelse.

° **rót næmur** [ro:dnai·møǫ, ro:t-] a. radikal: *rótnæmar umbætur*. **-skota (a)** [-t-sgo·da, -sgo·ta] vt. med dat. (Njarðvík) — **róskota.** Denne Form rimeligvis den oprindelige.

rugla II. 1. b. ud af Koncepterne l.: fra Koncepterne.

ruglsamur [rʏg·λsamøǫ] a. forvirret.

rújetinn [ru:jɛ·dɪn, -jɛ·t-] a. *(jetinn af marflló)* beskadiget af Tanglopper (Sl.).

rukkari. Tilf. i Overs.: Rykker.

rúmhelgur. Tilf.: *rúmhelga vikan*, Ugen før Pinse.

° **rúmlest** [rum·lɛst] f. Ton (Tilsk.).

rúmmáls fræði. Tilf.: **2.** (= *rúmfræði* 2.) Geometri. **-fræðilegur.** Tilf.: **2.** geometrisk. **-fræðingur.** Tilf.: **2.** Geometriker.

rummungslegur [rʏm:uŋslɛ·qøǫ] a. tyvagtig; — adv. *-lega*: *rummungslega rænn við björg* (StÓl. I. 162).

rumska. Tilf.: refl. *rumskast* — *rumska*.

rúmtak. Tilf.: spec. Kubikindhold (Tilsk.).

rúmur 3. *han* l.: *hann*.

rúna kefli. Tilf. i Overs.: Runestav. **-meistari** [ru:namɛis·darɪ] m. Runemester.

runhending [rʏ:v(h)ɛndiŋk] f. — **runhenda.**

rusína (-u, -ur) [rʏ:sina] f. — **rúsína.**

1. **ræði.** Tilf. under **1.**: Aaregaffel (Tilsk.).

ræðustúfur [rai:ðosdu:vøǫ] m. kort Tale.

ræfill. Tilf. under **2.**: pl. *ræflar*, Pjalter.

ræktar legur [raiχ·darlɛ·qøǫ] a. kærlig, pietetsfuld; — adv. *-lega*. **-sæll** [-ǫ-said·λ] a. = *gróðursæll* 1.: r. *svörður* (EBenSkv. 137).

ræsa. Tilf.: ° **4.** sætte i Gang (Tilsk.); starte (i Sport).

° **ræsisspyrna** [rai:sɪsbɪr·dna, -sbɪd·na] f. Igangsætningsmodstand (Tilsk.).

° **ræstiop** [rais·dɪo:p] n. Rensehul (Tilsk.).

ræta. Tilf. under **2.**: *r. e-ð upp* ... *uppræta e-ð*.

röggsemd [rok·sɛmt] f. ... **röggsemi.**

rökkurheimur. [-(h)ɛi:moǫ] l.: [-(h)ɛi:møǫ].

rökkva. Tilf.: ppn. *rokkið* (s. d. O.).

rök máll [rö:gmaudλ, rö:k-] a. logisk, følgerigtig. **-vís.** Tilf.: adv. *-lega*.

röllum [röl:øm] dat. pl. af **rall** og 1. p. pl. præs. ind. og conj. af **ralla.**

1. **röng.** Tilf.: pl. ogs. **rangir** [rauŋ·ɟɪǫ] (Strand., ASkaft.).

S

1. **sá.** Tilf. under: **A. I. 1. a.**: *í því bili* el. abs. *í því*, i samme Øjeblik: *hann kom í því (bili)* (jfr. C. VI. 6.). — **A. I. 6.**: *(brúkað sem greinir með örnefnum)* brugt som Artikel med Stednavne: *upp hjá því Rauðafelli* (Reykhólasveit). — **B. 2.**: ogs. uden nedsættende Bet.: *það* (ↄ: *fólkið*) *í Holti* (de (ↄ: Folkene) fra H.) *veit það*. — **B. 4.**: *hann segir sitt hvað í það og það skiftið*, han siger eet i Dag og andet i Morgen. — **C. VI. 7.**: *í því*, i det, i samme Øjeblik: *hann sá eftir því, í því hann sagði það* (jfr. A. I. 1. a.). — **C. VI. 8.**: *því*, dermed, derved: *N. N. var gerður að bankastjóra; ráðherrann launaði honum því dygga þjónustu*, N. N. blev gjort til Bankbestyrer; dermed lönnede Ministeren ham hans tro Tjæneste.

2. **sá.** Tilf.: imp.. **†seri,** pp. **sáinn, sáður.**

safa fullur skal staa foran **safahol. -laus** [sa:valöy:s] a. uden Saft.

safn. Tilf.: **5.** = 1. *rak* a.: *taka söfnin* (Sl.) = *hirða rökin*. **-gryfja** [sab·ngrɪvja] f. = 1. *for* 4. a., Ajlegrube.

saga. Tilf.: *e-ð gengur eins og í sögu*, n-t gaar saa let som Fod i Hose *það verður s. til næsta bæjar*, det skal nok give Anledning til Snak.

sagnakver [sag·nakvɛ:r] n. lille Bog med Fortællinger, is. Folkesagn.

saka dólgur [sa:gadoᵘl·gøǫ, sa:ka-] m. ... **sökudólgur. -málskostnaður** [mau:lskos·(d)naðøǫ] m. Delinkvent omkostninger.

sak felling [sa:kfɛdliŋk] f. — **sakfelli** 1. **-leysi.** Tilf.: *fyrir* (el. *um*) *s.*, uden Skyld el. Grund. **-leysingi.** Tilf.: spec. lille Barn. **-leysislegur.** Tilf.: adv. *-lega*. **-næmur.** Tilf. under **1. b.**: *eiga saknæmt við e-n*, strides med en.

1. **sál a.** Tilf.: *(í ávarpi)* i Tiltale: *sálin mín! frændasál!* — Tilf.: **c.** (... *snúð* : *á rokk*) Hjærtet i en Rokke (Vf.).

sálaðarhlið [sau·laðao(h)lɪ:ð] n. (opr. *sáladaðarhlið* ?) ... **sáluhlið.**

salartjald. Tilf.: Tapet.

sálnareik [saul·narei:k] n. = **sálnaflakk.**

salt. Tilf. under **1.**: *leggja mál í s.*, lægge en Sag hen.

2. **salta.** Tilf.: *(s. í pækli)* lage, lægge i Saltlage.

saltmælir [saλ·dmai·lɪǫ] m. Saltmaaler, Salinometer.

salur. Tilf.: **3.** *(pláss í kirkju handa einni fjölskyldu)* Plads i en Kirke til en Familie (Vestm.).

saman bera. Tilf. ger.: *samanberandi*, som kan sammenlignes: *þetta er ekki s.* **-burður.** Tilf.: **2.** *(heyfúlga á vordag : heygarði)* Hørester i Høgaarden om Foraaret (Rang.). **-hella** [-(h)ɛd·la] f.: *(súr mjólk)* Surmælk.

sam bandslaus [sam·ban(t)slöy·s] a. uden Forbindelse. **-býlisfólk** [-bilɪsfoᵘλ·k, -foᵘl·k] n. coll. Gaardfæller; Husfæller. **-dráttur 2.** Tilf. **c.**: Sammenkobling. **-eðli.** Tilf.: ° **2.** Isotopi (Ið. VII. 240). **-elskir** [sa:mɛlsɟɪǫ] apl. sympatisk stemte overfor hinanden: *hestarnir eru samelskir*, Hestene holder meget af at være sammen. **-fella.** Tilf.: uafbrudt Række: *ein s. af jöklum*. ° **-felling** [sam·fɛdliŋk] f. Haplologi. **-gleðjast.** Tilf.: *(árna heilla)* lykønske. **-heild** [sa:μ(h)ɛilt] f. fælles Hele: *Eins og mannleg ást tvo svipi jafnar, | öllu í s. guðdómshjartað safnar* (EBenHafbl. 88). ° **-hugtak** [-(h)ʏχtak] n. fælles Begreb. **-hugur** [-(h)ʏ·qøǫ] m. Sympati. **-jafnaðarmaður** [sam·jabnaðarma:ðøǫ] m. = **samanburðarmaður.** **-játsa** [-jau·tsa] a. indec. enig: *vera, verða s. e-u*, samtykke i n-t, være enig m. H. t. n-t. **3. -laga.** Tilf. under **2.**: refl. *samlagast e-u*, assimileres med n-t. **-nafna** skal staa foran **samnafni. -nátta.** adv. l.: a. indec. **2. -nátta** [-nauhda] vi. overnatte samme Sted.

samningsrofi (-a, -ar) [sam·niŋsro:vɪ] m. Kontraktbryder.

samningsvinna. [-vin:a] l.: [-vɪn:a].

sam pínast. Tilf.: *s. e-m*. **-raddir** [sam·rad·ɪǫ] fpl. sammenklingende Stemmer (EBenHafbl. 93). **-skóla.** Tilf. efter Meddiscipel: Skolefælle. **-sorta** [-soǫda] a. indec. af samme Slags: *þessir bollar eru ekki s.* **-steypufjelag** [-sdɛibøfjɛ:laq, -sdɛipø-] n. Trust. **-tak I.** (BSkAnn.) l.: (Titel paa et Skrift af Björn á Skarðsá). **-trúarmaður** [-truarma:ðøǫ] m. Trosfælle. ° **-verknaðarkenning** [-vɛǫgnaðaǫʗɛn:iŋk] f. Synergismus. ° **-verknaðartrúmaður** [-vɛǫgnaðaǫtru:maðøǫ] m. Synergist. **-vinnubanki** [-vɪnøbaũ·ɟɪ, -bauŋ·ɟɪ] m. kooperativ Bank, Andelsbank. **-vinnufjelagsskapur** [-vɪnøfjɛ:laχsgabøǫ, -sgap-] m. kooperativ Virksomhed. **-viskumórauður** [-vɪsgømoᵘ:röyðøǫ] a. som har en daarlig Samvittighed. **†-viskuveikur** [-vɪsgøvɛi:gøǫ, -vɛi:køǫ] a. = **sinnisveikur. -þykkt.** Tilf.: **3.** *(fundarsamþykkt)* Resolution: *gera s.*, vedtage en Resolution. **-æfa** [sa:mai·va] vt. sammenøve.

sand brýni [san·tbri·nɪ] n. blød Hvæssesten (Breiðd., Af.). **-flúð** [-flu·ð] f. Sandbanke (i Havet): *sandflúðir og grynningar*.

samþingismaður. Tilf.: **2.** Medlem af samme Ting, Kollega i Tinget.

sann fræðir (-is, -ar) [san·frai·ðɪǫ] m. Sandhedsvidne. **-iðrandi** [-ɪðrandɪ] a. virkelig angrende. **-indamaður** [-ɪndama:ðøǫ] m. sanddru Mand. **-kristinn.** Tilf.: virkelig kristen. **-orður.** Tilf.: adv. *sannorðlega*, med Sandhed, sandt.

sáratími. Fældningstid l.: Fældetid.

sárber [saur·bɛ·r] a. nøgen, lutter: *s. sannleikurinn*, den bitre, nøgne Sandhed.

sáttmáli. Tilf.: *Gamli sáttmáli*, Unionstraktaten mellem Island og Norge af 1262.

sauð fjárhagar [söyð·fjauǫ(h)a:qaǫ] mpl. Græsgang(e) for Faar. **-glöggur** [-glög·ǫø] a. som har stor Færdighed i at kende Faar. **-helti** [söy:þ(h)ɛλdɪ] f. indec. Halten hos Faar. **-hyrndur** [-(h)ɪ(r)ndøǫ] a. *(um ær)* med Horn, der ligner Bedehorn. **-kind** [söyð·ɟɪnt] f. — **kind** II. 1. **-margur** [-margøǫ] a. som har mange Faar. **-peningur** [-pɛ·niŋgøǫ] m. coll. — **sauðfje. -skepna.** [-sɟɛhba] l.: [-sɟɛhbna].

saum far. Tilf. under **1.**: *ermin er bilað i saumfarinu*, Ærmet er gaaet op i Sömmen. — **2.** Sammennaglen l.: Sammennagling. ° **-farslína** [söym·faǫsli:na] f. Spundingslinje (Tilsk.). **-fótur** [-foᵘ·døǫ, -foᵘ·tøǫ] m. *(á saumavjel)* Trykfod. **-heldur** [söy:μ(h)ɛldøǫ] a. som holder i Sömmene.

saupsætti [söy:psaihdɪ] n. = **missætti.**

saur blað. Tilf.: **2.** *(sorpblað)* Smudsblad. **-kast** [söyǫ·kast] n. Kasten med Smuds.

1. **sefja.** Tilf.: **2.** *(hlýindamolla með mistri)* Lummerhede med Dis el. Støv i Luften (Eyf., Þing.).

sefvisk [sɛv:ɪsk] f. en Visk Siv.

segja A. I. 2. L. 11. dem har faaet l.: har faaet dem. — Tilf.: imp. ogs. *sagða*: *sagða jeg* (Árn.).

segultruflun [sɛ:qøltrʏb·løn] f. magnetisk Paavirkning (Tilsk.).

Seyðarfjörður [sɛi:ðaǫfjör·ðøǫ] m. — **Seyðisfjörður** (Hjerað, denne Form nu i Færd med at forsvinde).

seyði. Tilf.: Tabuord for *soð* i Fastetiden (jfr. *klauflax)*.

seigdrjúgur [sɛiq·drju·(q)løǫ] a. **1.** ... *drjúgmenninn.* ... **2.** langsom, men dygtig og udholdende ved Arbejde: *s. við vinnu*.

seiglingur (-s, -ar) [sɛiq·lingøǫ] m. **1.** ... **1.** *seigla*. **2.** *sagkeppur* 2.

seymi. Tilf.: kan ogsaa laves af Hvalsener.

Sein. *Sygna* l.: *Signa*.

sein færni [sɛin·fairdnɪ] f. indec. Langsomhed. **-hendur** [-sɛi:v(h)ɛnd-øǫ] a. ... **seinhentur. -kvæður** [sɛin·kvai·ðøǫ] a.: *seinkvæð tillíking*, progressiv Assimilation.

seinn. Tilf.: *með seinasta* ... *í síðasta lagi*.

seinsprottinn. Tilf.: *seinsprottið tún*, Tun, hvor Græsset sent vokser til.

seyrugur [sɛi:roqøǫ] a. ... **seyrinn.**

sei-sei d. vist ikke l.: (vist ikke).

seytluáveita [sɛihdl(ø)au:vɛida, -vɛita] f. = **seytluveita** 1.

selsemgull [sɛl·sɛmgʏd·λ] n. (pop.) (= *selst sem gull)* Tombak: *dósir úr selsemgulli.*

Selvogsingur (-s, -ar) [sɛl·voɣsiŋgoɣ] m. Indbygger af *Selvogur.*

sem. Tilf. under **A. I. 2.**: ogs. udt. [sosøm]. — **B. I.** l.: **B.** — Tilf. under **B. 6.**: *hvenær sem,* naarsomhelst, hver Gang.

semast (a) [sɛ:mast] vi.: *s. við e-ð* (Múl.) = *dunda við e-ð,* se *dunda.*

semja I. 2. a. Tilf.: *s. sig eftir e-u* = *s. sig að e-u.*

° **sendidækja** [sɛn·dɪdai:ɟa, -dai:ʝa] f. Koblerske.

2. **sengja (di)** [sɛiŋ·ɟa] vt. svide: *s. grautinn.*

sess. *vera kominn í vondan s.* l.: *vera kominn í vondan (vandan) s.*

setja. Tilf. ogs. udt. [sɛ:da] (Sl.). 688a, L. 10 f. n.: *[er]* skal udgaa. — Tilf.: *s. kartöflur,* lægge Kartofler. — Tilf. under Ekspl.: *s. á,* skele (jfr. *s. á* [4]); *s. af sjer,* kaste Byrderne af sig (om en Hest); — *s. til,* anbringe Traadene saaledes at Vævningen kan begynde (Rang.); *s. nafn sitt undir,* underskrive; *s. upp,* rejse Mast og hejse Sejl (Rang.); *setja upp á e-n hól* (el. *hrós, lof),* rose en: *setti upp á mig mesta hól fyrir það, hversu vel mjer hefði farið þetta úr hendi* (Þús.[2] III. 37); *s. skip út,* sætte en Baad i Vandet.

setningssamur [sɛhdniŋsa·møɣ] a. rolig, sat, adstadig.

setuljós [sɛ:døljoᵘ:s, sɛ:tø-] a. saa lys, at man kan (se til at) sidde; (Talem.) *fara ofan fyr en köttinn dagar og hundinum verður setuljóst,* staa op för Fanden faar Sko paa.

1. **sía.** Tilf.: ° **4.** Brusekasse (Tilsk.).

2. **sía.** sie med l.: si med.

síbinda [si:bɪnda] vt. *(fjötra, margbinda, njörfa)* vikle, binde fast og mange Gange (Þing.).

siðalærdómur. Tilf.: Morallære.

síðan. Tilf.: *á síðan,* senere.

síðana [si:ðana] adv. (Af.) = **síðan.**

síðarmeir se **síð I. 2.**

siðfágun [sɪð·fau·(q)øn] f. Civilisation, Kultur.

síð gotlingur (-s, -ar) [sið·gohdliŋgøɣ] m. (Af.) = **síðgotungur.** °**-hrif** [-hɾɪ·v] npl. posthypnotisk Suggestion (3. Ið. VII. 290). **-kvæmur** [-kvai·møɣ] a. som kommer silde.

Síðungur (-s, -ar) [si:ðuŋgøɣ] m. Mand fra Distriktet *Síða* (VSkaft.).

síðuverkur [si:ðøvɛɣ·gøɣ] m. Smærte i Siden.

syfja. Tilf. efter pp. *syfjaður* udt. [sʏv·jaðøɣ] (Reykhólasveit, Borg.).

sífrosinn [si:fro·sɪn] a. altid frossen: *sífrosin jörð.*

sífrunarseggur [siv·rønaɣsɛg:øɣ] m. Knurrebasse, Gnavenpind.

1. **sig 2.** Tilf.: **b.** *(bjarg, sem sigið er í)* Fuglebjærg, som man fires ned i (Langanes). — **c.** Nedfiringstur: *í einu sigi, stórsig* (Mýrd.).

síga. Tilf. til **I. 5. c.**: *e-m sígur,* en faar Fremfald (jfr. 1. *sig* 5.).

siga band [sɪ:qaban·t] n. Baand, fastgjort om Livet paa en *sigamaður.* **-hlutur** [-hλʏ:døɣ, -hλʏ:tøɣ] m. Ekstradel af Fangsten, som tildeles *sigamaður* (Vestm.).

sigða(r)viður [sɪɣ·ða(r)vɪ:ðøɣ, sɪg·ða(r)-] m. Krat, som kan skæres med en Segl, mods. *axarviður* (ASkaft.).

[1] **siglu borg** [sɪg·løbor·k] f. vældigt Skib (EBenHr. 140). **-toppur** [-tohbøɣ] m. Mastetop.

†2. **signa** l.: 2. **signa.** Efter vi. tilf.: †**1.** — Tilf.: **2.** *(verða signinn)* vindtörres og faa en Tanke (om Fisk).

sigurnagli. Tilf.: Svivel.

síill. Tilf. i Overs.: Siramme.

síki. Tilf.: **3.** *(lítill lækur eða vatnsfall, sem rennur á sandi)* lille Vandløb over en Sandstrækning (Rang.).

sýkingur (-s) [si:ɟiŋgøɣ, si:ʝ-] m. (VSkaft.) = **bráðapest.**

sýkn. Tilf.: **n.** *sýknt* [siv·t, sin·t].

†2. **sýkn (-ar)** [sihkv] f. Frikendelse: *taka fje til sýknar e-m.*

sykursuðuhús skal staa efter **sykursuða.**

síkvikur. Tilf.: i stadig Bevægelse: *síkvik sæalda.*

sílabein [si:labɛi:n] n. en Slags Strikning.

silaskjáta [sɪ:lasɟau:da, -sɟau:ta] f. lille Skind, brugt som Overdække paa Bylter, der føres paa Hesteryg, for at afværge Gnidning (Árn.).

síldarganga staar to Gange (efter *síldarbræðsla* og *-geymsluþró);* den paa det sidste Sted anførte Bet. skal staa först.

sili. Tilf.: *(vegarspotti)* kort Stykke Vej (Hún.).

silkibúð [sɪλ·ɟɪbu:ð, sɪl·ʝɪ-] f. Silkehandel.

sylla. Tilf.: **2.** *(þrep í bergi)* Afsats (paa en Klippe).

síltroða (-u, -ur) [sil·tro·ða] f. *(sílafullur þorskmagi)* Torskemave, fuld af Smaafisk (Hf.).

síma eyðublað [si:maɛi:ðøblað] n. Blanket til Brug ved Telefoner og Telegrafer. **-samband** [-sam·bant] n. telegrafisk el. telefonisk Forbindelse. **-sendill** [-sɛn·dɪdλ] m. Telegrafbud. **-skrá** skal staa foran **símastaur.** **-stólpi** [-sdoᵘλ·bɪ, -sdoᵘl·pɪ] m. = **símastaur.** **-þráður** [-þrau:ðøɣ] m. Telegraf- el. Telefontraad.

símskeytaeyðublað [sim·sɟɛidaɛi:ðøblað, -sɟɛita-] n. Telegramblanket.

sýna I. Tilf. under **1.**: *sýnd hestöfl,* indicerede Hestekræfter (Tilsk.). — Tilf.: **3.** opvise: *verður þar sýnt: glíma* osv.

sýndarhæð [sin·daɣ(h)ai:ð] f. apparent Höjde.

syndvar. mod l.: for.

syngja. Tilf.: *s. e-m lof,* synge ens Pris; *s. tíðir,* læse Messe.

° **sínka (a)** [siŋ·ga, siŋ·ka] vt. galvanisere (Tilsk.).

2. **sinn.** Tilf.: *hafa nóg fyrir sig og sína,* have nok til sig selv og dem, man skal forsörge; *s. í hverja átt(ina),* i hver sin Retning; *á sínum tíma,* til sin Tid.

sinnaskifti [sɪn:asɟɪf·dɪ] npl. Omvendelse: *taka sinnaskiftum,* omvende sig.

sinningur. Tilf.: gen. *sinnings* [sɪn:iŋs] som a. indec. og Forled i Sms.: *s. bæjarleið,* godt Stykke Vej; *sinningsskaði* osv.

sinueldur [sɪ:nøɛl·døɣ] m. Ild i vissent Græs; Ild, der hurtigt breder sig videre.

syrjulegur [sɪr·jølɛ·qøɣ] a. = **syrjóttur** a.

sýruker [si:rʏʝɛ:r] n. = **sýrusár.**

[1] **sískipa** [si:sɟɪ·ba, -sɟɪ·pa] vt. bemande el. fylde helt: *s. sal; s. Nornató* (AGHul. 104).

sýslugjald [sis·løɟal·t] n. **1.** de af en Sysselmand opkrævede offentlige Afgifter i hans Distrikt, som han skal udrede til Staten. — **2.** Afgift, udredt af en Kommune til et Syssel.

sýslungur (-s, -ar) [sis·luŋgøɣ] m. = **sýslungi.**

systir. Tilf.: cobl. *systur* og (pop.) *systir.*

sísvangur [si:svauŋgøɣ] a. altid sulten.

sita [sɪ:da, sɪ:ta] vi. og vt. (Sl.) = *sitja* (Böjning iøvrigt den samme).

sitja. Tilf.: *s. á þingi,* være Medlem af Altinget; deltage i en Altingssession: *á veturna sit jeg á þingi;* — *skyldi stjórnin geta setið* (blive siddende) *eftir þetta?*

° **sívinna** [si:vɪn·a] f. stadig Belastning (Tilsk.).

2. **sjá.** Tilf.: imp. conj. ogs. undert: **sjæði** (Skaft., Af.). — Tilf. under *s. eftir: eiga eftir e-u að sjá,* savne n-t; *sjá fram á, að* l.: *s. fram á e-ð; s. fram í veginn* = *s. fram í tímann;* — *s. sig eftir e-u* = *s. eftir e-u,* angre n-t (Af.).

sjaldhafnarbúningur [sjal·t(h)abnarbu:niŋgøɣ] m. Sparedragt, Söndagsklæder, Kisteklæder.

° **sjálf (-s,** pl. ds.) [sjaul·v] n. Selv: *Það er að eins einn hlutur til, og það er sjálfið* (Eimr. XXVII. 237). **-boðalið.** Friorps l.: Frikorps. ° **-kenna** [-ɟ-ʝɛn·a] vt. identificere (Tilsk.). **-kvalari** [-kva·larɪ] m. Selvplager. **-kveikjuefni** [-kvɛiɟøɛb·nɪ, -kvɛiʝø-] n. selvantændeligt Stof (Tilsk.). °**-loki** [-v-lo·ɟɪ -lo·ʝɪ] m. selvlukkende Ventil (Tilsk.). ° **-losa** [-lo·sa] a. indec. selvudløselig (Tilsk.).

sjálfs álit. [sjau·(f)saulɪ:t] l.: [sjaul·(f)saulɪ:t]. **-hrós** [-(h)ɾoᵘ·s] n. = **sjálfhól.**

sjálf skeiðungur (-s, -ar) [sjaul·(f)sɟɛi·ðuŋgøɣ] m. = **sjálfskeiðingur.** **-skylda.** Tilf.: *heimta e-ð með sjálfskyldu,* kræve n-t som sin utvivlsomme Ret. **-skuldarábyrgðarmaður** [-sgʏldarau:bɪr(q)ðarma·ðøɣ] m. Selvskyldnerkautionist. **-varinn** [sjaul·va·rɪn] a. forsvaret af sig selv (el. af Naturen), som har et naturligt Forsvar: *staðurinn var s. á tvær hendur.*

sjálægur [sjau:lai·qøɣ] a. som ligger over Havet: *sjálæg þoka.*

sjatast (a) [sja:dast, sja:t-] vrefl. *(rýrna, horast)* svinde ind, blive mager (Arnf.) (jfr. *sjatna).*

1. **sjatti (-a, -ar)** [sjahdɪ] m. lille Smule, Sjat: *grautars., mjólkurs.* (Hún.).

2. **sjatti (-a, -ar)** [sjahdɪ] m. euf. for *skratti* (Skaft.): *Siglir heim saurinn, | sjattinn og paurinn, | mykjan og maurinn, myrkranna gaurinn.*

sjávarvolk [sjau:varvoλ·k, -vol·k] n. Omtumlen paa Havet.

sjer dráttur [sjɛr·drauhdøɣ] m. = **sjerdrægni.** **-hæfa 1.** Tilf.: (jfr. Lögr. '18, [25]/[10]). **-þóttafullur** [-ɣ·-þoᵘhdafʏd·løɣ] a. egensindig, indbildsk.

sjóða I. Tilf.: **4.** *(um kött)* = *urra yfir mús,* (om Katte) knurre over en Mus (Rang.).

sjóð dagbók [sjoᵘð·daqboᵘk] f. = **sjóðbók.** **-næmur** [-nai·møɣ] a. i höj Grad lærenem. **-vitlaus.** Tilf.: *(um blindfullan mann),* (som har drukket sig) fra Sans og Samling.

sjó fær. Tilf.: *sjófært veður,* Vejr, i hvilket man kan tage ud paa Søen. **-föt** [sjoᵘ:fö:t] npl. Søklæder, is. = *sjóklæði.* **-kvikindi.** Tilf.: Søuhyre. °**-lokur** [-lo·gøɣ, -lo·køɣ] fpl. Søforbindelser (Tilsk.).

sjónar baugur. Tilf.: *[2]. Øje: *Vinur ástkær um veg farandi, | vend hingað þínum sjónarbaug* (JÞorl.). **-bergsmaður.** Tilf.: Udkigsmand. **-vitni.** Tilf.: ogs. = *sjónarvottur.*

sjór. Tilf.: *við sjóinn,* ved Søsiden.

sjó reki [sjoᵘ:rɛ·ɟɪ, -rɛ·ʝɪ] m. = **reki.** **-rjettur.** Tilf. efter Overs.: (Domstol og Lov). **-veður.** Tilf.: *spá sjóveðri* = *spangóla* (idet Hundenes Tuden antages at bebude godt Søvejr). **-veiði** [-vɛi·ðɪ] f. Fiskeri og Jagt paa Søen. **-virki** [-vɪɾɟɪ] npl. Paksadel og Seletöj til Heste, som anvendes til Fisketransport (VSkaft.). **-volkaður** [-voλgaðøɣ, -volk-] a. omtumlet paa Havet. **-þungi** [-þuŋɟɪ] m. svær Sø. **-þvættingur** [-þvaihdiŋgøɣ] m. nyfødt Sælunge, som bortskylles og omtumles af Havet, för den kan bjærge sig selv.

Sjóorðabókin [sjö:orðaboᵘ:ɟɪn, -boᵘ:ʝɪn] f. med Art. Benævnelse paa et opbyggeligt Skrift af Biskop Jón Vídalín, Betragtninger over Jesu 7 Ord paa Korset.

° **sjöttungsskekkja** [sjöhduŋsɟɛhɟa] f. = **sjöttungssegulskekkja.**

skafningur. Tilf.: **3.** (Af.) = *bræðingur* 2.

skafrenningur. Tilf.: **2.** *(lítill spýtukubbur)* lille Stykke Træ.

skagi. Tilf.: **2.** *(skafl í hákarli)* Tandrækken i en Havkal (Vf.).

skák. Tilf. under **I. 2.**: *hann er illa í s. búinn,* han er daarlig oplagt til at spille Skak, ɔ: i daarligt Humør (Rang.).

skakk sýnn [sgahksidv] a. skelöjet. **-skjóta** [-sɟoᵘ·da, -sɟoᵘ·ta] vt. med dat.: *s. augunum til e-s,* skæve (med Øjnene) til en (jfr. *skáskjóta).*

1. **skakkur.** Tilf.: **2.** = *skorðraftur.*

skáldatal [sgaul·data:l] n. Opregning af Digtere.

skáld mannaguð. [-man·agʏ:ð] l.: [-managvʏ:ð]. **-trje** [sgaul·trjɛ·] n. **skáldraftur.**

skálkabrögð [sgauλ·gabröq·ð, sgaul·kabrög·þ] npl. Skarnstykker.

skalli. Tilf.: **6.** Lakune: *skallarner fyllter epter Þingeyra Bok* (cit. i PEÓlSkr. I. 21).

skamma. Tilf.: *s. í e-m* (Breiðf.) = *s. e-n; s. sig upp á e-ð* (Vf.) = *sveia sjer upp á e-ð; skammi mig* [sgam:ɪq] *af því, ef jeg veit það* (Vf.), det ved jeg skam ikke.

skammahundur [sgam:ahʏn·døɣ] m. = **skammakjaftur.**

skammarerindi [sgam:arɛ:rɪndɪ] n. skammeligt Ærinde.

skammaræða [sgam:arai:ða] f. udskældende Tale, Udskælden, Tordentale: *halda skammaræðu yfir e-m*, holde en Tordentale til en, skælde en Huden fuld.

skamm skaddaður [sgam·sgad·aðøǫ] a. skamslaaet; fordærvet paa en saadan Maade, at det vanskelig el. slet ikke kan göres godt igen. **-æð** [-ai·ð] f. = **skammæði a.**

skap I. 3. b. vanskeligt med l.: vanskeligt ved. **-harka** [sga:p(h)aǫga] f. Sindshaardhed, Barskhed og Stolthed. **-leikur** [-b-leigøǫ, sga:pleikøǫ] m. = *skap* I. 3. Sind; Karakter: *þrennan á skapleik fólkið* (BJÚrv. 103). **-ljettir** [-ljɛhdɪǫ] m. Husvalelse. **-líkur** [-li·gøǫ, -li·køǫ] a. med lignende Karakter. **-lyndi.** Tilf.: *vera við s. e-s*, være efter ens Sind.

skarbylur [sgar·bɪ·løǫ] m. (Sl.) = **skarahríð.**

skarð. Tilf.: (Talem.) *brýna úr skörðin*, hjælpe paa Sagerne: *Þær* (ɔ: *Íslendingasögur) koma að vísu misjafnt niður . . . en þar brýnir Landnáma úr skörðin* (SNord. i 3. Ið. '24, 163).

skarleppur [sgar·lɛhbøǫ] m. tjæret Klud, anvendt til Tætning f. Eks. af en Husgavl.

skárna. [skaur·dna] l.: [sgaur·dna].

skarnkast [sgar·dvkast, sgad·v-] n. Skarnkastning, Tildængning med Skarn.

skarpur. Tilf. under **II. 1. a.:** *eiga skarpan kost*, have knap Kost.

skarsúð. Overs. ændres til: Tag med Brædderne paa langs, fastnaglede til Lægterne og klinkeföjede (jfr. VGuðmPriv. 123).

skástíga [sgau:sdi·ga] vi. træde paa skraa; is. trippe vekselvis med Benene (om Börn) = *stíga* I. 1. b.

skáti l.: ?**skáti.**

skatol [sga:do·*l*, sga:to·*l*] n. = **skatthol.**

skattaskipun [sgahdasɡɪ:bøn, -sɡɪ:pøn] f. Beskatningssystem.

skattyrðast. Tilf.: ogs. *s. við e-n*, skælde en ud.

skattur. Tilf. under **II.:** Frokost.

skauðmenni (-is, pl. ds.) [sgöyð·mɛn·ɪ] n. Døgenigt.

2. **skauf.** Tilf.: **2.** *(liðljettingur, ónytjungur)* Døgenigt (jfr. 1. *skauð* 3.) (Þing.).

skefill. Tilf.: *(eyrnaskefill)* Øreske.

skefjar 1. Tilf.: Grænser (ogs. i andre Forb. end Udtr. *halda e-m í skefjum): Loks er orka sálar og líkama svo takmörkuð, að það eitt setur fjölbreytninni þröngvar skefjar* (SNord. i Morg. [28]/[10] '18). — **b.:** Begrænsning, Snæverhed: *Ljóðunum hættir við að missa lífsandann í skefjum kveðandinnar* (SNordFÁ. 162). — Tilf.: **3.** (jfr. *skafa*) Afskrab; *(ljeleg slægja)* daarlig Græsmark, jfr. *kringumskefjar* (Tillæg), *útskefjar.*

2. **skefli.** Tilf.: **2.** afkvistet Birkegren (Njarðvík).

1. **skeið.** Tilf.: **6.** *(neðri skolturinn)* Underkæbe (Af.). **-feldur** [sɡeið·fɛldøǫ] a. (Breiðd.), **-laginn** [-lai·jɪn] a. tilböjelig til Pasgang: *s. hestur.* **-völlur.** Tilf. under **3.:** Arena.

skeifhyrndur [sɡei:f(h)ɪ(r)ndøǫ] a. med hesteskoformede Horn (om Faar).

skeyta. Tilf.: *s. inn*, indskyde; interpolere.

°**skekkjumælir** [sɡɛhɡomai:lɪǫ] m. Kurskorrektor.

2. **skelfa** [sɡɛl·va] vt. (böjes som *skjálfa*) (Af.) = *skjálfa.*

skeljasandur. Tilf. i Overs.: Skalsand.

skeljungur. Tilf.: **4.** (Vf.) = **snorka.**

skelli bjartur [sɡɛd·lɪbjaǫ·døǫ] a. höjlys: *það er orðið skellibjart.* **-flatur** [-fla:døǫ, -fla:t-] a. (Af.) = **kylliflatur.** **-hlátur.** Tilf.: (Ordspr.) *oft kemur grátur (á) eftir s.*

skelmóða (-u, -ur) [sɡɛl·mo°·ða] f. Skildpadde (is. som Stof).

skemdarverk [sɡɛm·darvɛǫ·k] n. Ødelæggelsesværk.

?**skemti legheit** [sɡɛµ·dɪlɛχ(h)ɛi:t, sɡɛm·tɪ-] npl. Lystighed; morsomt, elskværdigt Væsen; Elskværdighed: *jeg þakka yður nú fyrir öll skemtilegheitin í kvöld.* **-samkoma** [-sam·koma] f. Forlystelsesmøde.

skera. Tilf. under: **I. 2. a.:** *s. á kýli*, stikke en Byld op. — **I. 5. a.:** *s. penna.*

skerða. Tilf.: *s. lykil*, göre Indsnit i en Nöglekam.

skeri I. 1. nereus l.: nereis. — Bet. **I. 2.** Skælryg (harmothoe) udgaar.

1. **skerpa 3.** *setja í sig skorpu* l.: *setja í sig skerpu.*

skíðaband [sɡi:ðaban·t] n. = **táband.**

°**skýfaldinn** [sɡi:faldɪn] a. skykranset, skykronet: *skýfaldin fjöll.*

skifti. Tilf. under **II. 2. a.:** *til skiftis*, skiftevis.

°**skiftir (-is, -ar)** [sɡɪf·dɪǫ] m. (typ.) Divisor.

skygnir (-is) [sɡɪg·nɪǫ] m. Udkigshöj.

skýjabakki [sɡi:jabahɡɪ] m. = **skýbólstur.**

skykkur. *ganga* l.: *ganga (í).*

skyldungur (-s, -ar) [sɡɪl·duŋgøǫ] m. Slægtning (Rang.).

skilgetnaður [sɡɪl·ɡɛhdnaðøǫ] m. = **skilgetning.**

skýlislaus [sɡi:lɪslöy·s] a. uden Ly.

° 1. **skilja (-u, -ur)** [sɡɪl·ja] f. (naut.) Skod (Tilsk.).

2. **skilja.** Tilf. til **A. I. 4. c.:** *þau . . . byggu saman eins og fyrri og skildu þau aldrei á orð nje verk* (Þus.[3] IV. 11).

skyllir el. **skillir.** Tilf.: **II.** i Udtr.: *s. upp í e-ð*, et godt Stykke hen mod n-t, næsten n-t: *það er s. upp í klyf* = *hátt upp í klyf (bagga)* (Rang.).

skilm [sɡɪl·*m*] n. = **skilmi.**

skilningsdaufur [sɡɪl·nɪŋsdoy:vøǫ] a. = **skilningslítill.**

skima. Tilf.: **2.** *(um skip)* gaa skævt el. i forkert Retning: *s. úr rjettu horfi.*

skína. Tilf. under **1. a.:** *það skín af degi*, det dages.

skinhelgur [sɡɪ:n(h)ɛlgøǫ] a. = **skinheilagur.**

skinnband. Skind-Læderbind l.: Skind-, Læderbind.

skynsemigæddur [sɡɪn·semɪɡaid.oǫ] a. begavet med Fornuft, fornuftig: *skynsemigædd vera*, Fornuftskabning.

skipagengd [sɡɪ:baɡɛŋ·t, sɡɪ:pa-] f. = **skipagöngur.**

skipbrot. Tilf.: (Ordspr.) *sætt er sameiginlegt s.*, fælles Ulykke er let at bære.

skipsskrúfa. Tilf. i Overs.: Skrue.

skipulagning [sɡɪ:bølag·niŋk, sɡɪ:pø-] f. Organisation (Alþbl. [3]/[6] 1921).

skipverji. pl. *skipverjar* tilf.: spec. alle ombordværende (i Mods. til *skipshöfn*) (Tilsk.).

skyrgrind. Tilf.: **2.** *(leikfang, bát- eða körfumyndað, gert úr hrossapunti)* en Slags Legetöj, i Form af en Baad el. Kurv, lavet af Klitsiv.

skýrleiki [sɡir·lɛiɡɪ, -lɛiʃɪ] m. = **skýrleikur.**

skýrleitur [sɡir·lɛi·døǫ, -lɛi·tøǫ] a. med intelligente og aabne Ansigtstræk.

skírnarvottur. Tilf. i Overs.: Gudfader, Gudmoder.

skirra. Tilf. under **1.:** *s. e-n vandræðum*, afvende Vanskeligheder fra en.

skíta. Tilf.: *s. digurt*, i egl. Bet. = *hafa hlessing*, se *hlessingur* (Breiðd.); *s. e-u niður* = *tína e-u*; = *skitinn í belg* = *belgskitinn.* **-klessa** [sɡi:daklɛs:a, sɡi:ta-] f. Klat af Snavs el. Ekskrementer. **-taddi** [-tad:ɪ] m. (Af.) = **skíthæll.**

skít bretti [sɡi:tbrɛhdɪ] n. Skærm (paa Cykler og Biler). ?**-fullur** [-fYdløǫ] a. = **augafullur.** **-hæla (-u, -ur)** [-(h)ai·la] f. nederdrægtig, lurvet Kvindemenneske (Árn.).

skytningseyrir [sɡɪhdniŋsei:rɪǫ] m. Drikkepenge.

skít pligtugur [sɡi:tplɪχdøqøǫ] a. (vulg.) i höjeste Grad forpligtet til n-t: *er er s. til e-s.* **-sækinn** [-sai·ɡɪn, -sai·ʃɪn] a. = **skítsæll.**

skitu leitur [sɡɪ:dølei:døǫ, sɡɪ:tølei:tøǫ] a.: *(fölleitur og vesallegur)* som ser ud til at have kronisk Diarrhé, bleg, gusten og ussel af Udseende. **-sótt** [-so°ht] f. Diarrhé (spec. som epidemisk Sygdom).

skjalaveski. Tilf.: Dokumentmappe.

skjanna (a) [sɡan:a] vt. og vi. (jfr. *skjöna): s. e-n* og *s. upp á e-n*, angribe en, stikle til en (Þing.).

skjatna. Eftir vi. tilf.: (Skaft.).

skjóla. Tilf.: *(á skipi)* Pøs (Tilsk.).

skjól blað [sɡo°l·bla·ð] n. Smudsblad (i en Bog). **-borð.** Tilf.: Skanseklædning (Tilsk.).

skjóta A. VI. Mærket † skal bortfalde; tilf.: *griðungurinn skýtur sig út*, Tyren skafter ud. — **B.** L. 6. smoga l.: smøge. L. 7. uforventet l.: uventet. — Tilf. under: **A. II. 1.:** *s. e-u í brjóst e-m*, indgive en n-t. — **B. I. 1.:** *hann skautst á fætur*, han rejste sig i en Fart.

skjönglast (a) [sɡöyŋ·last] vrefl. = **skenglast.**

skjöpp. Tilf.: **3.** *(skækill, gæluorð um fætur á barni)* Pusselanke.

skóbjörg [sgo°:björk] f. = **skóhlíf.**

°**skógargræða** [sgo°:(q)argrai:ða] f. Plantage.

skógóttur. Tilf. i Overs.: skovrig.

skói (-a, -ar) [sgo°:ɪ] m. Dim. af **skóari.**

skóla blettur [sgo°:lablɛhdøǫ] m. græsbevokset Plads, hørende til en Skole. **-port** [-poǫ·t] n. Skolegaard. **-setur 2.** Skolegaard l.: Gaard, hvor der holdes Skole. **-smoginn.** som har l.: som er.

skolavatn b. skyllevandfarvet l.: skyllevandsfarvet.

?**skonnorta (-u, -ur)** [sgon:oǫda] f. Skonnert.

skopmynd [sgo:bmɪnt, sgo:p-] f. Karrikatur.

°**skorajárn** [sgo:rajaur·dv, -jaud·v] n. riflede Jærnplader (Tilsk.).

skorðuskrúfa [sgor·ðøsgru:va] f. Klemskrue.

skottuljós [sgohdøljo°:s] n. (Hf.) = **vingsuljós.**

skralla (a) [sgral:a] vi. **1.** *(detta með glamri)* falde med et Skrald. — **2.** rasle: *s. í tómri fötu.*

skransa (a) [sgran·sa] vi. (jfr. *skrensa)* **1.** være skrøbelig el. faldefærdig: *vegguriun skransar* (Rang.). — **2.** glide (is. med et Skrald, ud el. ned): *steinninn skransaði niður eftir þakinu*; — *hjólið skransaði.*

skrápa (a) [sgrau:ba, sgrau:pa] vt. *(nagga eins og með skráp)* gnide el. skrabe (is. med n-t haardt el. skurrende).

skrapatólslegur [sgra:bato°lslɛ:qøǫ, sgra:pa-] a. skrøbelig.

skrásetjari [sgrau·sɛ·djarɪ, -sɛ·tj-] m. = *skráritari*; spec. *s. (bóka)*, Katalogisator (af Bøger).

skratti. Tilf.: **5.** (som sidste Sammensætningsled) forbandet: *mannskratti, klárskratti.*

skraut ritun [sgröy:ðrɪ·døn, sgröy:trɪ·ton] f. Skönskrift, Kalligrafi. **-stíll** [-t-sdidλ] m. (typ.) Røsken.

skrensa. Tilf.: **2.** *(láta (hest) skeiða)* lade en Hest gaa i Pasgang (Af.).

skriðuhlaup [sgrɪ:ðøhλöy:p] n. = **skriðufall.**

skrif. Tilf.: (i foragtelig Bet.) Skriverier.

skrifta ganga [sgrɪf·dagauŋ·ga] f. = **skriftarganga.** **-gangur** [-gauŋ·gøǫ] m. = **skriftargangur.** **-laus** [-löy·s] a. uden Skrifte.

2. **skríkja 2.** hvine l.: hyle af Latter.

skrimill (-ils, -lar) [sgrɪ:mɪdλ] m. lille, ubetydeligt Bræt: *þilskrimlar fyrir búri.*

skrokk ýsa [sgrohgi·sa] f. stor Kuller (Sl.). **-keila** [-(k)-ʃɛi·la] f. stor Brosme. **-langa** [-g-lauŋga] f. stor Lange.

skrokkur. Tilf. under **1.:** *hann er skrokkur stór*, han er en Kæmpekarl.

3. **skrolla I. 2.** løs l.: løst.

skrúðadraga [sgru:ðadra:qa] vt. (Nl.) = **skrúðbinda.**

1. **skrúfa.** Tilf.: **3.** *(skipsskrúfa)* Skrue, Propel.

skrúfuás [sgru:vøau:s] m. Skrueaksel (Tilsk.).

skrun [sgrY:*n*] n. *(það að renna sjer, einkum ofan fönn)* Gliden, is. ned ad en skraanende Sneflade (Af.).

1. **skruna (-u, -ur)** [sgrY:na] f. (Múl.) = **skriða** 1.

2. **skruna.** Tilf.: **2.** vi. falde ned (is. om Fjældskred el. Snelaviner) (Múl.).

skræða II. Tilf.: **2.** *(vondir þorskhausar)* daarlige, næsten uspiselige Torskehoveder (Rang.).

skræpingslegur [sgrai:biŋslɛqøǫ, sgrai:p-] a. = **skræpulegur.**

skræpóttur. Tilf.: *(óreglulega skjóttur)* uregelmæssig spættet el. blakket (Þing.).

skrökva. Tilf.: [sgrö:ga, sgrö:ka] (Árn., Hf.).

skufsa (-u, -ur) [sgYf·sa] f. *(drusla)* Las, Lap; — spec. *(ljeleg húfa)* daarlig Hue (Múl.).

skufsi. Tilf.: **2.** *(hákarlsgot)* Havkaleunge.

2. **skupla.** Tilf.: med dat.: *s. ánni (= binda band (skuplu) fyrir augu ærinnar)* binde et Faar for Øjnene.

skúra flóki [sgu:rafloᵘ:gɪ, -floᵘ:ʂɪ] m. **1.** = *skúrarflóki.* — **2.** Klodesky (Cumulo-Nimbus) (Eimr. XXIX. 61). **-lína** [-li:na] f. Bygelinje: *en hina síðari, þar sem kalt loft brýst fram (mætti nefna) „skúralínu" eða „élja-línu"* (squalline, cold front) (Eimr. XXIX. 60).

° **skut gafl** [sgY:tgabλ] m. (naut.): *með skutgafli,* bredgattet (Tilsk.). °**-pípa** [-pi·ba, -pi·pa] f. (naut.) Stævnrör (Tilsk.). ° **-skilja (-u, -ur)** [-sgɪlja] f. Agterskod (Tilsk.).

skutulfæri [sgY:dølfai:rɪ, sgY:tøl-] n. Harpunrem.

skvakka (a) [sgvahga] vi. = **skvaka.**

° **skvamphömlur** [sgvaμ·p(h)ömløϱ, sgvam·p-] fpl. Skvalpeplader (Tilsk.).

skvettinn [sgvɛhdɪn] a. **1.** som stænker el. sprøjter Vandet fra sig, som boltrer sig i Vandet: *s. otur* (EBenHr. 43). — **2.** som slaar bagud: *s. hestur* (jfr. 2. *skvetta* 3.).

skör 2. e. Tilf. i Overs.: Skoning. — **5.** *er* l.: *eru.*

slangur 2. Omstrejfning l.: Omstrejfen.

slap II. 1. Brysk l.: Brusk. **-kragi.** nedliggende l.: nedfaldende.

2. **sletta.** S. 753a, L. 2 f. o.: *e-ð* l.: *e-u.*

slettingur. Tilf. i Overs.: Stænk.

slifsisprjónn [slɪf·sɪsprjoᵘd·v] m. = **slifsisnæla.**

slyppa. Tilf.: *(verkamannaskyrta)* Arbejdsskjorte; Bluse (Sl.).

slíta I. 1. a. Overs. af *hestur slítur* skal lyde: en Hest river (el. er tilböjelig til at rive) Tömmen itu, naar den osv.

sljettumkviða [sljɛhdʏmkvɪ·ða] a. indec. [illegible] *ærin er s. [illegible] ærin er júgurlítil, ekki komið undir ána,* Faaret har ikke faaet nogen Mælk i sit Yver.

slægi (-is, pl. ds.) [slai:jɪ] n. (Af.) = *slægjur,* se 2. **slægja** 4.

slökkvislanga [slöhgvɪslauŋ·ga] f. Brandslange, Spröjteslange.

smá band. Tilf.: **2.** *(litlir heybaggar)* smaa Bundter Hø. **-bæjarlegur.** Overs. skal lyde: smaastadsagtig. **-bær.** Smaaby l.: Smaastad. **-laginn** [smau:lai·jɪn] a. behændig ved forskellige mindre Arbejder, Reparationer o. l. **-myntur** [-mɪvdøϱ, -mɪntøϱ] a. med lille Mund. **-möl** [-mö·l] f. fint Grus.

smánarferð [smau:naϱfɛr·ð] f. = **sneypuför.**

smánari (-a, -ar) [smau:narɪ] m. Forsmæder, Forhaaner.

smá skreytinn [smau:sgrɛi·dɪn, -sgrɛi·tɪn] a. tilböjelig til at smaalyve. **-skreytni** [-sgrɛihdnɪ] f. indec. Tilböjelighed til at smaalyve, fortælle Skröner. **-torfa.** Tilf.: f. **-þýfi** [-þi·vɪ] n. coll. smaa Tuer.

smeygja I. 2. smøge l.: smøge n-t; — *upp upp* l.: *upp.*

° **smiðjumerki** [smɪð·jomɛϱ·gɪ] n. Fabrikmærke (Tilsk.).

smiður 1. a. Smedearbeje l.: Smedearbejde.

smygl (-s) [smɪ[illegible]] n. = **smyglun.**

smyrill. Tilf.: ° **3.** Smöreapparat (Tilsk.).

smita. vi. **1.** l.: v. **1.** vi. — **2.** l.: **2.** vt.

smjör. Tilf.: (Talem.) *hann verður þar meðan hann bleytir smjörið,* egl. han bliver der saa længe han kan faa Smörret til at smælte (i sin Mund) ɔ: til sin Død (Árn.). **-sali** [[illegible]] m. Smørhandler.

° **smuguhleri** [smY:qøhλɛ:rɪ] m. Mandedör (Tilsk.).

smættast osv. l.: **smætta (a)** [smaihda] vt. forringe: *Það myndi gera kvæðið lósara og nálægara, án þess að s. það* (SNord. í 3. Ið. '24, 161); — refl. *smættast,* blive mindre, tabe sig.

smölum [smö:løm] dat. pl. af **smali** og 1. p. pl. præs. ind. og conj. af **smala.**

smölun c. Samling l.: Samling (Hværvning).

snápur 2. Tilf.: ° **d.** Snob.

snar. Tilf.: **IV.** (pop.) *(= snarvitlaus)* ravruskende gal: *ertu alveg s.?* (Rvk.). **-bor** [snar·bo·r] m. (tekn.) Forsænker. **-dýpka** [-difga] vi. blive pludselig dyb. **°-ráð** [snar:au·ð] n. (EBenHafbl. 136) = **snarræði.**

snefsinn. Tilf.: **3.** tilböjelig til at stikle el. skose.

sneyða. Tilf.: *sneyddur allri von* (el. *öllum vonum),* berøvet ethvert Haab, fuldstændig fortvivlet.

sneiðingur. sneiðgata l.: **sneiðigata.**

snerill 2. Tilf.: Hane.

snertiskyn [snɛϱ·dɪsgɪ:n] n. Beröringssans (3. Ið. VII. 287).

snertur 1. a. Spor l.: Spor (Antydning).

° **snið heflun** [snɪ·(þ)hɛblon] f. (typ.) Facettering. **-skera 1.** *sneiða* II. 1. l.: *sneiða* II. — Tilf.: **3.** (tekn.) afskraa, afsvaje.

snigill 1. Tilf.: *svarti s.,* arion ater; *brúni s.,* arion subfuscus.

sníkjukind [sni:gøʂɪn·t, sni:ʂø-] f. Snyltegæst; Tigger(ske).

sníldarbragð. Tilf.: **2.** Præg af Kunst el. Talent: *á kvæðinu er s.,* Digtet staar höjt i kunstnerisk Henseende.

snípur. Tilf.: **2.** Kildrer (clitoris).

snyrting. Tilf.: ° **2.** Toiletrum, Toilet (Tilsk.).

snjá. Tilf. under pp. *snjáður,* uden Haarvækst (EBenHr. 59).

snjó flóki [snjoᵘ:floᵘ·gɪ, -floᵘ·ʂɪ] m. **1.** Snesky. — **2.** (större) Sneflage. **-hulda** [-hYlda] f. Hulsne, Snehævlv. **-klukka** [-klYhga] f. (bot.) Vintergæk (galanthus nivalis). **-þungur.** Tilf.: med megen Sne: *s. vetur.*

snorkinn. Tilf.: **3.** forpjusket (f. Eks. om en Hest, som har svömmet over en Elv) (Sl.).

snúningur 1. Tilf.: **c.:** Rotation. — **8.** Svajning: *s. skips* (Tilsk.).

sofari (-a, -ar) [so:varɪ] m. = **sofandi.**

sog hljóð [soχ·(h)λioᵘ·ð] n. sugende Lyd, Rallelyd. **-rani** [-q·-ra·nɪ] m. Sugesnabel. **-rás** [-rau·s] f. Sugeledning (Tilsk.).

Sóla (-u, -ur) [soᵘ:la] f. npr. Dim. af *Sólborg, Sólrún* osv.

sól byrgi. Tilf.: spec. solrig Karnap el. Kabinet: *skömmu síðar sitja frúrnar yfir rjúkandi kaffinu í sólbyrginu* (3. Ið. VII. 131). **-breyskja** skal staa foran **sólbrenna.**

Sóley [soᵘ:lɛi·] f. Soløen, poetisk Benævnelse paa Island (EBenVog. 1).

sólgler [soᵘl·glɛ·r] n. Blændglas.

2. **sólun (-ar)** [soᵘ:løn] f. Udsættelse af Solens Paavirkning, Solbad.

° **sónháttur** [soᵘ:v(h)auhdøϱ] m. Sonnet.

sópa. Tilf.: *s. um hjá fjenaði (kúnum, ánum),* rense i Krybber el. Baase under Fodringen.

sorablý [so:rabli:] n. Blyslagger: *snýr sorablýi í lífsins gullinmálm* (EBenVog 51).

sósaður [soᵘ:saðøϱ] a. (egl.) gennemvædet af Sovs; — overf. (pop.) alkoholiseret.

sóttarfæði. Tilf. i Overs.: Feberkost.

spáfugl [sbau:fYgλ] m. Spaafugl, Varselfugl.

sparisjóðsinnlag [sba:rɪsjoᵘðsɪn·laq] n. Indskud i en Sparekasse.

spásagnarandi [sbau:sagnaran·dɪ] m. Spaadomsaand.

spektarbarn [sbɛχ·darbar·dv, -bad·v] n. roligt Barn, Barn, som opfører sig godt.

spelk (-ar, -ar) [sbɛλ·k, sbɛl·k] f. **1.** *(spelka)* Stiver. — **2.** *(spanstokkur)* Spjælk.

spelkja (a) [sbɛλ·ga, sbɛl·ʂa] vt. og vi. = **spelka.**

spennufara [sbɛn:ofa:ra] a. indec. (tekn.) under Spænding: *Allir s. járn- og látúnshlutar, sem ekki eru einangraðir, skulu þannig varðir, að ekki verði við þá komið í ógáti* (Tilsk. § 145).

spensla. Tilf.: forsyne med Spænder.

2. **sperra.** Tilf. under: **2.:** *s. upp augun,* spile (spærre) Øjnene op. — **II.:** *sperrast við e-u,* stritte imod n-t.

spík. Tilf. under **1.:** spec. om den gamle Form af den islandske Le, i Mods. til den skotske.

spilla. Tilf. under **I. 1.:** *s. á milli vina, hjóna,* odelægge Forholdet mellem Venner, Ægtefolk.

†**spja (ði)** [sbja:] vt. = **spjea.**

spjara. Tilf.: *s. saman,* sammenpuge (VSkaft.).

sporður 1. a. tage holde l.: holde.

1. **sprauta.** Tilf.: **2.** Oliekande (til Symaskiner, Cykler o. l.).

° **sprengihol** [sbrɛiŋ·gɪho:l] n. Eksplosionskammer (Tilsk.).

° 1. **sprengja (-u, -ur)** [sbrɛiŋ·ga] f. Bombe, Granat.

2. **sprengja.** Tilf.: *s. á blöðrunni,* egl. lade en Blære revne; — overf. lade Bomben springe (om en Nyhed el. lign.), jfr. 1. *blaðra.*

sprettvinna [sbrɛhdvɪn·a] f. **1.** energisk Arbejde i korte Tidsrum med længere Stilstandsperioder imellem. — ° **2.** intermitterende Drift (Tilsk.).

spölur 1. Tilf.: **b.** *(spæll* 4.) Hjulege.

staðarfje [sda:ðafje:] n. Kirkeeje, Kirkeformue.

staðar gripur [sda:ðargrɪ:bøϱ, -grɪ:p-] m. Husdyr el. Klenodie, som hører med til en större Gaard el. en Kirke, «Kirkefæ»; — overf. ogs. om Mennesker, der ligesom er blevne Inventarier paa saadanne Steder: *karlinn var s. á Bessastöðum.* **-nafn** [-nab·v] n. Stednavn. **-vísir** [-vi:sɪϱ] m. Stationpointer.

staðmarkaður [sdað·maϱgaðøϱ] a. stedbestemt.

staf krókur [sdaf·kroᵘ·gøϱ, -kroᵘ·køϱ] m. Krumning paa et Bogstav (Overs. af gr. *κεραία*): *mun ekki einn smástafur eða einn s. lögmálsins undir lok líða* (Matt. V. 18). **-laga** [-v·-la·qa] a. indec. stavformet.

stafn halli [sdab·v(h)adlɪ] m. (naut.) Styrlastighed (Tilsk.). **-rúm.** Tilf.: **2.** (naut.) forreste Rum (Tilsk.). **-skilja (-u)** [-sgɪlja] f. Kollisionsskod (Tilsk.).

stafur II. 3. Tilf.: **b.** (pop.) Gældspost (i Regnskabsbøger): *hann kvað eiga þar staf,* han siges at være i Gæld der.

stagur. Tilf.: spec. *(framstagur á skautasegli)* Forstag: *halda á stag* — (Vestm.) *halda skautasegli að framstag.*

stáki (-a, -ar) [sdau:gɪ, sdau:ʂɪ] m. Dim. af *strákur.*

stallklippa [sdad·λklɪhba] vt. klippe ujævnt: *þú ert allur stallkliptur.*

° **stálstímaður** [sdaul·sdi·maðøϱ] a. armeret (Tilsk.).

standa. S. 791a, L. 32 f. n. Grund, dröj l.: Bund, være dröj. — Tilf. under: **B. I. 2.:** *hesturinn stóð allur í einu löðri,* Hesten var fuldstændig badet i Sved. — **B. I. 4. d.:** *(um orustu) orustan stóð á Örlygsstöðum,* Kampen stod paa Ø. — Tilf. under Ekspl.: *blóðboginn stóð undan hendinni,* Blodstraalen sprøjtede frem under Armen; *s. við (með að gera e-ð),* blive ved (med n-t): *Ef þú við stendur ... mér eða mínum mein að gjöra* (JÁÞj. I. 459—460).

staurblindur. Tilf.: fuldstændig blind.

stefnutæki [sdɛb·nøtai:gɪ, -tai:ʂɪ] npl. Midler til at sætte Kurs (Tilsk.).

stein brot [sdɛim·bro·t] n. **1.** *(brot af steini)* Brudstykke af en Sten. — ?**2.** *(steinnáma)* Stenbrud. **-brúsi** [-bru·sɪ] m. Stendunk.

steinn. Tilf. under **I. 1.:** Malning (jfr. *steina)* (VSkaft.).

stein olíusár [sdɛi:nolijosau:r] m. Petroleumstank (Tilsk.). **-sleggja** [-slɛϱ·a] f. Slægge af Sten. 2. **-steypa.** Tilf.: vt.

° **steytibaukur** [sdɛi:dɪböy:gøϱ, sdɛi:tɪböy:køϱ] m. Morter.

stelpustrákur [sdɛλ·bøsdrau:gøϱ, sdɛl·pøsdrau:køϱ] m. **1.** ung Mand af et kvindagtig Udseende, tøset Dreng. — **2.** *(kvennabósi)* Pigejæger.

styðja. Tilf.: *s. fram undir,* udsætte at göre n-t saa længe som muligt.

1. **stífla.** Tilf.: **5.** Afspærringsmiddel, -ventil (Tilsk.).

° **stíflu borð** [sdib·løbor·ð] n. Stigbord. ° **-loki** [-lo:gɪ, -lo:ʂɪ] m. Stopventil (Tilsk.).

stigreip. Tilf.: ° **2.** Fodpert (Tilsk.).

1. **stígur.** Tilf.: pl. ogs. **stígir.**

stykkja (i) [illegible] vt. 1. stykke, udstykke: *s. e-ð í sundur*, sonderstykke n-t. — 2. sætte et nyt Stykke i (ved Reparation af Toj): *s. vasa.*

stíll l.: **stíll, stýll.** — **1. d.** *stílinn* l.: *stíllinn.*

stilling. Tilf.: **3.** Stemning (af et Musikinstrument): *s. hljóðfæris.*

stillir. Tilf. under **1.**: Stopper paa en Sikkerhedsventil (Tilsk.).

°**stillispeldi** [sdɪd·lɪsbɛl·dɪ] n. regulærbar Ventil: *s. í hurð* (Tilsk.).

stinga I. 3. b. *s.* [illegible] l.: *s. í spilum.*

stingur II. b. Ordet: Sting — udgaar.

stýritafla [sdi:rɪtab·la] f. Styretabel (Tilsk.).

2. **stytta.** Tilf. under **I. 1.**: *s. brot*, forkorte en Brøk.

stjelvisinn. Gumpe l.: Gump.

stjett 2. Tilf.: **c.** Flange (Tilsk.).

stjettahatur [sdjɛhdaha:døϱ, -ha:tøϱ] n. Klassehad.

stjórnar|barátta [sdjoᵘr·dnarba:rauhda] f. politisk Kamp. **-formenska** [-ϱ-for·mɛnsga] f. Stillingen som Försteminister, Formand i et Selskab osv. **-ráðstöfun** [-a-rauð·sdövøn] f. Regeringsforanstaltning. **-tíðindi.** Tilf.: den isl. Statspublikation med denne Titel svarer baade til den danske Lovtidende og til Ministerialtidende.

stjórngæsla [sdjoᵘr·dnǥaisla] f. Statsforvaltning, Administration.

stjórnmála|blað [sdjoᵘr·dnmaulabla:ð] n. politisk Blad. **-skúmur** [-sgu:møϱ] m. politisk Kandestøber.

stjórn|pallur [illegible] m. Kommandobro. **-tök** [-to·k] npl. Manøvre (med et Skib) (Tilsk.). **-völur.** Tilf. i Overs.: Rorpind (Tilsk.).

stofna. [illegible]

stokkbyrtur [sdohkbɪϱdøϱ] a. (naut.) kravelbygget.

stokkur. Tilf. under **II. 1. a.**: *það er á stokkunum*, det er under Forberedelse.

stól|brík, -brúða. Artiklen skal lyde: **-brík** [-bri·k] f. Stolearm. **-brúða** [-bru·ða] f. = **2. brúða** 2.

stólpahvítur [sdoᵘʎ·baχwi:døϱ, sdoᵘl·pakvi:t-] a. (Þing.) = **mjallahvítur.**

?**stoppa 2.** *s. sokka* l.: *s. (í) sokka.*

stórflóð. Tilf.: ogs. = *stórflæður.*

stóridómur [sdoᵘ:rɪdoᵘ:møϱ] m. «Storedom», Dom om Lejermaalssager, med Lovskraft, vedtagen paa Altinget 1564 (hovedsagelig paa Foranledning af Paul Stigssøn), berygtet for sine strænge Bestemmelser og Kilde til mange Ulykker.

stór|meiða [illegible] vt. tilföje stor Skade; is. *s. sig* og refl. *stórmeiðast*, komme slemt til Skade, faa store Læsioner. **-skamtalækning** [-ϱ-sgaᵤdalaihgniŋk, -sgamta-] f. Allopati. **-viðaður** [-r·-vɪ·ðaðøϱ] a. af stort Tømmer, sværttømret: *stórviðað skip.* **-viðrasamur** [-vɪðrasa:møϱ] a. med hyppige Uvejr, stormfuld.

strákaglenna [illegible] f. = **strákaflenna.**

strandaskip [sdran·dasǥɪ:p] n. Skib i Kystfart (Tilsk.).

strand|ferðaáætlun [sdran·tfɛrðaau:aihdløn] f. (Fart)plan for Kystfarten. **-góss** [-goᵘs] n. Strandingsgods.

°**straum|fara** [sdröym·fa·ra] a. indec. strömførende. **-hægur** [sdröy:µ-(h)ai·qøϱ] a. = straumlygn. °**-leki** [illegible] m. (tekn.) Strømtab (Tilsk.). °**-raun** [-röy·n] f. Strömbelastning (Tilsk.). °**-rofi (-a)** [-ro·vɪ] m. Strömafbryder (Tilsk.). °**-snari (-a)** [-sna·rɪ] m. (tekn.) Strömskifter (Tilsk.).

strembinn 2. b. stræng stram l.: stræng, stram.

strengur. Tilf.: gen. ogs. **-s.**

stríðala. Tilf. i Overs.: mæske.

stríðka. Tilf. Ekspl.: *s. e-ð, s. á bandinu.*

strikaflötur [sdrɪ:gaflö:døϱ, sdrɪ:kaflö:tøϱ] m. (typ.) Lineatur.

strympa. Tilf.: °**6.** *(á mótor)* Udblæsningsrör (Tilsk.).

stritkreptur [sdrɪ:tkrɛfdøϱ] a. krummet af Slid: *stritkreptar hendur* (EBenSkv. 129).

stritlukýr [sdrɪhdloʒi:r] f. = 1. **stirtla** 1.

strjál|býli [sdrjaul·bi·lɪ] n. = **strjálbygð.** **-stæður** [illegible] a. spredt (staaende, voksende osv.).

strjúka. Tilf.: *s. úr hrukkum*, glatte Folderne (Rynkerne) ud; *s. hárið frá enninu*, stryge Haaret bort fra Panden; *s. hendinni um ennið*, stryge (med Haanden) over Panden.

strokkruglast [sdrohgrʏglast] vrefl. komme i fuldstændig Uorden el. Forvirring.

strokkun (-ar) [sdrohgøn] f. **1.** Kærning. — **2.** (overf.) Bringen i Uorden.

strokkvitlaus [sdrohgvɪhdlöys] a. i den största Uorden el. Forvirring.

strókmyndaður. Lydskriften rettes til: [sdroᵘ:gmɪndaðøϱ, sdroᵘ:k-].

strunta. Tilf.: **2.** *(lítið ílát, holaður trjekubbur, kúlulaga með stjett og loki, hafður undir hnappa og tölur)* lille bægerformet Kar, med Laag, til Knapper og desl.

stuðlasterkur [sdʏð·lasdɛϱ·gøϱ] a. fastbygget med sine Rimbogstaver: *Snjalla ríman stuðla-sterk | stendur alla daga* (EBenHr. 37).

?**stúfa (a)** [sdu:(v)a] vt. med dat. stuve: *s. fiski.*

stuggur. Tilf.: Fornærmelse: *af stefjunum sjálfum varð stuggur* (EBenV[illegible]).

stúka. Tilf.: °**3.** (tekn.) Stopbøsning (Tilsk.).

stúkukjaftur [sdu:goʒaf·døϱ, sdu:kø-] m. (nedsættende om et) snakkesaligt Medlem af en Loge.

stundargagn [illegible] n. = **stundarhagnaður.**

stutull. Tilf.: **2.** *(stúfur, prik)* lille Stok, Kæp.

stæður. S. 816a, L. 4. kommer l.: blæser.

stærð. Tilf. under **I. a.**: *á s. við mig*, omtrent paa min Højde.

stöðuhylur [illegible] m. dybt Sted i stillestaaende Vand (ogs. om et Vandhul i en Flod med ringe Ström): *ég straum[illegible] gerí að stöðuhyl* (AGHul. 113).

stöllóttur. Tilf.: **2.** *(um hár)* ujævnt (skævt) klippet.

stöng II. Tilf.: **8.** *(langur broddstafur)* lang Stok med Jærnpig.

stöpulstjett [sdö:bølsdjɛht, sdö:pøl-] f. Fodstykket af en Söjle el. Statue (EBenHr. 13).

?**súb** [su:p] a. indec. (i Skoleslang): *verða s.*, komme for sent.

subbuháttur [sʏb:øhauhdøϱ] m. = **subbuskapur.**

suðræna (-u) [sʏð·rai·na] f. Søndenvind (EBenHafbl. 48).

suðurskýin [sʏ:ðøϱsǥi:jɪn] npl. med Art. to Stjærnehobe paa den sydlige Himmel (Urs. 140).

1. **súla.** Tilf.: *skjóta súlur*, kaste en tynd Sten saaledes, at den falder lodret paa Kanten ned i Vand, hvorved der fremkommer en ejendommelig Lyd *(koss).*

súldur (-urs) [sul·døϱ] n. (Sl.) = **súld** 1.

súldviðri (-is, pl. ds.) [sul·dvɪðrɪ] n. raakoldt Vejr.

sullhús [sʏd·ʎ(h)u·s] n. (Ekkinokok-)Cyste.

sumar a. Tilf. Ekspl.: *í sumar kemur*, nu til Sommer.

sumarhold. Tilf.: *jeta af sjer sumarholdin*, tære paa Sommerhuldet.

sumur. Tilf. under **1.**: *sums kostar*, til Dels.

1. **sund.** Tilf.: **2.** *(óvætt dýpi)* Vand, hvor der maa svömmes, som man (el. is. Hesten) ikke kan vade over: *það er s. landa á milli.* **-fjöður.** Tilf.: **2.** [illegible] *pjetursstingur.* **-votur** [illegible] a. vaad af at svømme, vanddryppende: *s. hundur.*

sunnudagaföt [sʏn:oda·qafö:t] npl. Söndagsklæder.

1. **súpa 2.** Tilf. Ekspl.: *sitja í súpunni upp yfir axlir.*

2. **súpa.** Tilf.: (overf.) *s. á*, slubre, suge Luften: *hann sýpur á, þegar hann talar.*

supla (a) [sʏhbla] vi. = **sutla.**

súrkál. Tilf.: *það var árið seytján hundruð og s.* (siges naar man bliver spurgt om et Tidspunkt, som man ikke vil el. kan opgive nöjagtigt), sytten Hundrede og Hvidkaal.

súrsa. Tilf.: pp. *súrsaður (eftir drykkju eða af drykkjuskap)*, med daarligt Udseende efter et Drikkelag el. af Drik.

°**sváfalækjarletur** [svau:valai·ǥarlɛ:døϱ, -lai·ʒarlɛ:tøϱ] n. (typ.) Schwabacherskrift.

svagl. Tilf.: **2.** *(gutl)* Skvulpen.

svakksamur [svahksamøϱ] a. = **svaksamur.**

°**svalavatn** [sva:lavahtv] n. Kølevand (Tilsk.).

***svalhreima** [sval·hϱei·ma] a. indec. med en husvalende Klang: *þú s. lind* (AGHul. 97).

svamla 1. Tilf. Ekspl.: (overf.) *s. fram úr e-u (örðugu)*, arbejde sig ud af n-t (en Vanskelighed).

svartur 3. b. Tilf. Ekspl.: *jeg hef nú sjeð hann eins svartan.*

svefn. Tilf.: *missa s.*, ikke kunne (faa Lov el. Tid til at) sove; *deyja úr svefni*, dø i Sövne; *s. rennur* (el. *sígur*) *á e-n*, en falder i Sövn; *s. sækir að e-m* (el. *á e-n)*, en bliver sövnig. **-ljettur.** Tilf.: **2.** som sover let. **-ær** [svɛb·nai·r] a. sövndrukken.

sveigletur [sveiq·le·døϱ, -lɛ·tøϱ] n. Rundskrift.

sveitamatur. Tilf.: Bondekost.

?**svekkja.** Tilf.: refl. *svekkjast.*

***svelja (svaldi** el. **svöldi,** pp. **svaldur)** [svel·ja, sval·dɪ, svöl·dɪ, sval·døϱ] vi. blæse koldt: *svaldi björk og buldi*, Birken viftede med en kold Susen (MJ.).

sveppi (-is) [svɛhbɪ] n. Svampeløv.

°**svertingja (a)** [svɛϱ·diŋǥa] vt. (typ.) blokere.

°**svertingjun (-ar, -anir)** [svɛϱ·diŋǥøn] f. (typ.) Blokade.

sviðakjammi [svɪ:ðaʒam:ɪ] m. Halvdelen af et svedet Faarehoved.

svif. Tilf. under **1.**: *skipið var ljett í svifum*, Skibet var let at vende. — **3.**: Plankton. **-rúm.** Tilf.: Plads for et Fartöj til at vende.

svifting. Tilf.: **3.** = *borðskeiningur.*

svigagjörð [svɪ:qaǥör·ð] f. = **svigaband.**

svikalogn [svɪ:galog·v, svɪ:ka-] n. bedragersk Vindstille.

?**svikk (-s)** [svɪhk] n. (Sl.) = **svikkur.**

svínala [svi:na·la] vt. mæske som et Svin.

svipan. Tilf.: *með skjótri s.*, pludselig.

svip|breyting [svɪ:brei·diŋk, -brei·t-] f. **1.** Forandring af Ansigtsudtryk. — **2.** forandret Udseende: *það er orðin s. hjer síðan um aldamótin.* **-dapur** [svɪ:pda·boϱ, -da·poϱ] a. med sorgfulde Miner, sörgmodig af Udseende.

svipuleikur. Piskleg l.: Piskeleg.

svo II. 6. Tilf.: **h.** *svo sem* i Börnesprog i Forb. som: *borða svo sem* [so:sɪm], lege at man spiser (Vf.).

svona. Tilf.: *það er s.*, jasaa; som Udtryk for Overraskelse: *s. líka mikið*, saadan en styrtende Masse.

svækjusamur [svai:ǥosa·moϱ, svai:ʒo-] a. hyppigt med fugtigt og raakoldt Vejr.

svörgull. Tilf.: **2.** dygtig, men sjusket og klodset Fyr: *ógurlegur s. ertu, strákur.*

sægola [sai:go·la] f. Havbrise.

sækja B. I. 2. langsommere for det l.: langsommere for den.

sækjandi 1. Tilf.: *(umsækjandi)* Ansøger.

sældarhagur [sail·daϱ(h)a·qoϱ] m. = **sældarkjör.**

***Sælundur** [sai:lʏndøϱ] m. Sjølund, Sælland.

sæmdarlegur [saim·darlɛ·qoϱ] a. ærende, ærefuld; — adv. *-lega.*

Sæsa (-u, -ur) [sai:sa] f. Dim. af **Sæunn.**

sæsmár [sai:smau·r] a. overordentlig fin: *sæsmátt band.*

sæting I. 2. Udholden bör udgaa.

2. **sætur.** Tilf.: **4.** [illegible] *sætkendur: prestur í sænginni* [illegible] (EBenVog. 96).

söguritun [sö:qorɪ:døn, -rɪ:tøn] f. = **sagnaritun.**

2. **sökkva.** L. 5. eu l.: en; *at* l.: *að.*

***sökkvisjór** [söhgvɪsjoᵘ:r] m. dybt Hav (EBenVog. 122).

söluhross [sö:løhϱos:] n. Hest til Salg, Hest som Handelsvare, is. bestemt til Udforsel.

sölvamæður [sól·vamai:ðoɣ] fpl. (bot.) rhodophyllis dichotoma.
sönghellir [söyŋ·k(h)ɛdlɪɣ] m. Hule med Ekko (ogs. som npr.).

T

taðpoki. Tilf.: **2.** overf. Purk, ofte som uskyldigt Skældsord i Tiltale til Börn: *vertu ekki að þessum látum, taðpokinn þinn* (Arn.).
tak. Tilf.: ***sleppa öllum tökum (á e-u),*** slippe alle Tag, fuldstændig opgive n-t.
2. **taka A. III. 3. a.** Fodboldklubbe l.: Fodboldklubber. — Tilf. i Ekspl.: *ég get ekki á mjer tekið fyrir [illegible],* jeg er [illegible] selv til Sorg (Þús. IV. 259); ***t. segl ofan,*** tage Sejl ind.
2. **tala II. 1.** Tilf.: ***hægara er um að t. en í að komast,*** det er lettere sagt end gjort.
talsíma hringing [tal·simahɔiŋ·ɢiŋk] f. Telefonopringning. **-klefi** [-klɛ:vɪ] m. Telofonboks, -skab. **-mær** [-mai:r] f. Telefondame. **-skrá** [-sgrau:] f. Liste over Telefonabonnenter, Telefonbog.
tann áta [tan:au·da, -au·ta] f. Tandkaries. **-koma** [-ŋ-ko·ma] f. Tændernes Fremkomst, Tandbrud. **-skorpa** [-n·-sgoɣba] f. Cement (paa Tandrod). ° **-vörungur (-s, -ar)** [-vö·ruŋgoɣ] m. Labiodental.
tauga læknir [töy:qalaihgnɪɣ] m. Nervelæge, Specialist i Nervesygdomme. **-sterkur** [-sdɛɣ·goɣ] a. med stærke Nerver. **-styrkjandi** [-sdɪɣ·ɢandɪ] a. nervestyrkende.
taumur. Tilf. under **1.:** ***taka hest úr taumnum,*** hjælpe en Hest, som har faaet Benet fast i Tommen; *hesturinn sækir í tauminn,* Hesten er tilbøjelig til altid at træde i Tommen.
tefling (-ar, -ar) [tɛb·liŋk] f. Tavl, Spillen Brætspil.
teyming (-ar) [tɛi:miŋk] f. = **teymi** 2.
teyminn [tɛi:mɪn] a. let at tømme: *[illegible]* (Vo. Hel. 68).
telpukrakki [tɛʎ·bøkrahɢɪ, tɛl·pø-] m. lille Pige.
templarafjelag [tɛu̯·blarafjɛ:laq, tɛm·plara-] n. Good-Templarorden(en); ogs. om en enkelt Loge af denne Orden.
tengda börn [tɛiŋ·dabör·dv, -böd·v] npl. Svigerbörn. **-mamma** [-mam:a] f. Svigermor. **-pabbi** [-pab:ɪ] m. Svigerfar.
tengsl. Tilf.: **e.** Kobling (Tilsk.).
teningaspil [tɛ:niŋgasbɪ:l] n. Tærningespil.
tensilegur [tɛn·sɪlɛ·qoɣ] a. pyntelig (Vf.).
tyggja. Tilf.: ***t. e-ð upp (aftur og aftur),*** tygge Drøv paa n-t, gumle paa n-t: ***hann tyggur það upp er skirpa Danir*** (BJVÚrv. 73).
tík. Tilf.: **II.** opr. Forkortelse for *pólitík,* som betragtes som en gal Tæve af værste Slags: (Talem.) *undarlegt (var það) með tíkina!* (siges om Ting, man undrer sig over) det var dog mærkeligt med den Tæve!; *hleypa tíkinni í e-ð,* lade der gaa Politik i n-t.
tiktúrusamur [tɪχ·durosa:moɣ] a. lunefuld.
til A. IV. 1. Tilf.: ***það er hvorttveggja til,*** man kan tænke sig (el. man maa regne med) baade det ene og det andet.
til brigði 1. Tilf.: ° **b.** i pl. Variationer: *t. um lag úr Don Juan,* Variationer over et Tema af D. J. **-verurjettur** [tɪl·verorjɛhdoɣ] m. Eksistensberettigelse, Tilværsret.
tíma bundinn 1. tidbunden l.: tidsbunden. **-flokkurinn** [ti:maflohgorɪn] m. med Art. Parti, hvis Hovedorgan er Bladet „*Tíminn*" i Rvk., og som hovedsagelig repræsenterer Landbrugsinteresser og den kooperative Bevægelse. **-jöfnuður** [-jöb·nøðoɣ] m. Tidsækvation.
tindáti [tɪn·dau·dɪ, -dau·tɪ] m. Tinsoldat.
tindur 1. Tilf.: **e.** Straalebærer: *ei má saltfiskur grunnfletjast lengra en niður að tindunum* (LFR. III. 4).
° **tinnugúm** [tɪn:ogu:m] n. Ebonit.
tískunám [tis·gønau:m] n. Modestudium.
titlinga (a) [tɪhdliŋga] vt. (vulg.) inire.
tíund. Tilf.: **2.** (mus.) Decim.
tjaldari (-a, -ar) [tjal·darɪ] m. Teltmager.
tjaldþak. Tilf.: **2.** Soltag, Markise (EBenHafbl. 96).
tjekk neska (-u) [tjɛhgnɛsga] f. Tjekkisk, det tjekkiske Sprog. **-neskur** [-nɛsgoɣ] a. tjekkisk.
tjóðurmúll [tjoᵘ:ðormud·ʎ] m. Töjregrime.
4. **tó (-s,** pl. ds.) [toᵘ:] n. Stymper, Pjalt; is. i Udtr.: *bölvað tóið bölvað greyið.*
tóbakskorn. Overs. skal lyde: **1.** Korn Snustobak. — **2.** en Smule Snustobak.
toll eftirlit [tod·lɛhdɪrlɪ·t, -ɛf·dɪr-] n. Toldeftersyn. **-eftirlitsmaður** [-ɛhdɪrlɪ(t)sma:ðoɣ] m. (overordnet) Toldembedsmand. **-skoðun** [-ʎ-sgo·ðøn] f. = **tollrannsókn.**
tónverk [toᵘn·vɛɣk] n. = **tónaverk.**
torfyltur [toɣ·fɪʎdoɣ] a. vanskelig at fylde.
traða b. ***t. af veg*** l.: *t. af* (adv.) *veg.*
transeið(i) bör vistnok skrives *transeyð(i),* jfr. *sauður.*
° **traustastuðull** [tröys·dasdʏ:ðødʎ] m. Styrkefaktor (Tilsk.).
° **tregvægi** [trɛq·vai·jɪ] n. Træghedsmoment.
° 1. **treysta (-u, -ur)** [trɛis·da] f. Mellemstykke (Tilsk.).
?1. **trilla (-u, -ur)** [trɪl:a] f. *(í söng)* Trille.
trjena 1. b. Tilf.: pp. *trjenaður;* — (overf.) blaseret: *t. á e-u,* blaseret overfor (m. H. t.) n-t: *gamlir nautnaseggir eru oft svo trjenaðir, að þeim þykir ekkert skemtilegt.*
tromphjón [troɱ·pɸoᵘn, trom·p-] npl. Konge og Dame i Trumf.
trúarlærdómur [tru:arlair·doᵘmoɣ] m. Troslære.
tröllbrot [tröd·ʎbro·t] n. jættelignende Bevægelser, Jættekræfter: ***t. rafar og eims | selja rammleik og auð hverri mannaðri þjóð*** (EBenSkv. 123).
tuddalegur. Tilf.: adv. *-lega:* **a.** plumpt. — **b.** nedrigt.
túnavinna [tu:navɪn:a] f. = **túnvinna.**
° **tundureimur** [tʏn·dørɛi:moɣ] m. antændelig Damp (Tilsk.).
1. **tunga.** Tilf. under: **I. 2.:** *heldur er kveðskapur hans þó stirðlegur og leggst seint frá tungu* (falder svært fra Tungen) (Alm. '24, 79). — **II.:** *töluð tunga = talmál,* Talesprog.
túnlækur [tun·lai·goɣ, -lai·koɣ] m. Bæk i el. forbi Tunet.
tunnupoki [tʏn:øpo:ɢɪ, -po:ɟɪ] m. Sæk, som kan rumme en hel Tønde Korn el. Mel, Tøndesæk.
tvennur. Tilf. under: **1.:** *í tvennum skilningi,* i dobbelt Forstand. — **2. c.:** *það er tvent til,* der er to Muligheder. — **3. a.:** ogs. i sg. (med pl. Bet.): *hún má muna tvenna tímana.*
tví bauri (-a, -ar) [tvi:böy·rɪ] m. (pop.) = **tvíburi. -breiður.** Tilf.: (pop.) *(um afardigran kvenmann)* Maskine (om et meget svært Fruentimmer). **-buri.** Tilf.: *hann er t. við mig,* vi er Tvillinger. ° **-póla** [-poᵘ·la] a. indec. (tekn.) dobbeltpolet: *t. bræðivör* (Tilsk. § 138). **-snúa** [-snu·a] vt. med dat. vende to Gange: *við tvísnerum heyinu.* **-stæðufjós.** dobbelt Baaserække l.: Baaserækker. ° **-stöfnungur (-s, -ar)** [-sdöbnuŋgoɣ] m. Baad af Hvalbaadform (Tilsk.).
tæling. Tilf. til **2.:** Lokken (EBenHafbl. 11).
tæpur 2. b. Tilf.: som staar paa Vippen.
töðugöltur. Svin l.: Orne.
töfra gras [töv·ragra:s] n. Trylleurt, magisk Urt. **-meistari** [-mɛis·darɪ] m. — **töframaður.**
° **tökuorð** [tö:gøorð, tö:kø-] n. Laaneord.
tölunafnorð [tö:lønab·norð] n. Talsubstantiv.
tönn. Tilf.: ***hann skilur fyr en skellur í tönnunum,*** han forstaar en halvkvædet Vise.

U, Ú

2. **úa (a)** [u:a] vi. *(um hljóð æðarfugla)* kvække (om Ederfuglens Røst).
-úð l.: **úð.** — ° 2. Stemning l.: Sind, Stemning: *af heilli úð* (EBen. Vog. 145).
úðabogi [u:ðaboi:jɪ] m. Regnbue i Taage el. over et Vandfald (EBen. Hafbl. 57).
ugga. Tilf. til **1.:** *u. sjer e-s,* frygte for n-t: *þeir uggðu sjer umsáturs og snarprar atlögu* (Þús.[2] V. 263); *hann ugði sjer einskis ills.*
ullarát [ʏd·larau:t] n. Uldæden: *hinu skaðlega ullaráti, þegar hver skepna fer að sleikja og narta ullina á annari* (GVf. I. 54).
úlgur (-urs) [ul·goɣ] n. urolig Sø (jfr. *ylgja*) (ASkaft.).
um bylta [ʏm·bɪʎda] vt. med dat. omvælte, revolutionere. **-boð 3.** Tilf.: **c.** is. med Art.: *umboðið* (pop.) — *umboðsmaðurinn* (2.). **-far 1.** Tilf.: Plankegang (Tilsk.). **-sýslumikill** [-sisløm̥ɪ:ɢɪdʎ, -mɪ:ɟɪdʎ] a. = **umsýslusamur. -vendur.** Tilf.: *(vandaður)* omhyggelig forarbejdet: *Musteristjaldið mjög umvent* (Hallgr. I. 164).
und. Tilf.: **undavöndur,* Vaaben, Sværd.
undir. S. 885a, L. 9 f. o. *Alfeifs* bör udgaa. — S. 885a, L. 12 f. o. Stedsnavne l.: Stednavne. — **V. a.** Tilf.: *ef svo ber u.,* hvis det indtræffer.
undirslá. Tilf.: Gulvbjælke.
***ungfrævill** [uŋ·kfrai·vɪdʎ] m. ungt Skud: *ungfrævlar seilast að urðum og snjóum* (EBenVog. 130).
***unnarbrá** [ʏn:arbrau:] f. Bølgens Aasyn (EBenHafbl. 59).
upp A. IV. Tilf.: *upp í,* °) henimod: *hefir hann upp í sex ár verið að berjast við að fá hana í vald sitt* (Þús.[2] III. 38).
uppá bjóða [ʏhbaubjoᵘ:ða] vt. = **uppáleggja. -standssamur** [-sdansa·moɣ] a. fordringsfuld.
upp frá 2. omen l.: om en. **-færsla.** Tilf.: Oprykning: *u. í annan bekk.* **-færslurjettur** [ʏhpfaiɣslørjɛhdoɣ] m. Oprykningsret: *með 2. veðrjetti og uppfærslurjetti.* **-gripaafli** [-grɪbaab·lɪ, -grɪpa-] m. overordentlig rigt Fiskeri.
uppi II. Tilf.: *hann er óðar u.,* han farer straks op, bliver öjeblikkelig hidsig. ° **-staða.** Tilf. til **1. b.:** Komposition (BMÓSólarljóð 65).
upplitsdeigur [ʏhblɪ(t)sdɛi:qoɣ] a. sky at se op: *Öll augu eru upplitsdeig* (EBenVog. 162).
1. **urgur.** Tilf. til **1.:** skjult Vrede: *það er einhver u. í honum við mig.* — Tilf.: **4.** urolig Sø (ASkaft.).
úrvalslið [ur·valslɪ:ð] n. = **úrvalalið.**
° **utankula** [ʏ:dankʏ:la, ʏ:tan-] a. indec.: *u. eimsvali,* Overfladekondensator (Tilsk.).
úti. S. 900b, L. 2 f. o. *vera sjer út* l.: *vera (verða) sjer úti.*
útlát II. Afsejlen l.: Afsejling.
útleiðsla. Tilf. til **3.:** ogs. om den Dun, der efterlades i Reden naar Ederfuglen har bragt Ungene ud (Breiðf.).
útstát. Tilf.: **2.** Ekstravaganser: *og við miklum útstátum má hún* (ɔ: *kaupverslunin) ekki* (Fj. I. 72).

V

2. **vafinn** [va:vɪn] a. [illegible] efins, tvivlende (om): *jeg er v. í, hvort það er rjett.*
vagl skora [vag·ʎsgo·ra] f. en Slags Öremærke, se *mark* (Afb.). **-skorið** [-sgo·rɪð] an. — **vaglskora.**
val. Tilf.: (i Kortspil, is. Whist) Valg af Trumf: *það verður að vera val;* [illegible] *jeg vísa vali.*
1. **vala.** Tilf.: *velta völum* [illegible] *vera völumæltur* (s. d. O.).

valdauði. [va·ldöy·ðɪ] l.: [val·döy·ðɪ].

valvist [val·vɪst] f. Whist med Trumfer.

vand- [van·] som förste Sammensætningsled: vanskelig.

vandátt [van·dauht] an.: *það er vandátt við hann*, han er vanskelig at have med at göre.

vandræða fálm [van·draiðafaul·*m*] n. = **vandræðafip.** **-sónn** [[illegible]] m. stadige Beklagelser.

vandsvert [van·svɛǫt] an. i Forb.: *það er ekki* [illegible], [illegible] at beklage sig over (Hún.).

?**van kantur (-s, -ar)** [vaŋ·kavdøǫ, -kantøǫ] m. 1. skæv Kant el. Rand: *hendin, sem alltaf sló vankant á steininn* (Þ[illegible] 25). — 2. Skævhed. — 3. Lyde; Skavank. — 4. [illegible] 1. 2.: *það eru nú ýmsir vankantar á því.* **-smíð** [van·smɪ·ð] f. (jfr. [illegible]) mislykket Smedearbejde (EBenVog. 56).

?**vapla (vöplu, vöplur)** [vahbla, vöhblø(ǫ)] f. (Borg.) = ?2. **vafla.**

vara hlað [va:rahlaːð] n., **-hleðsla** [-hlɛð·sla] f. Re[illegible]: *[illegible] slökkvitóls* (Tilsk.).

vararsog [va:raǫso:*q*] n. Brændingens Sugen (i en Vig): *seg ... börnin hans vænti hjá vararsogi* (BJVÚrv. 95).

varðliðs könnun [var·ðlɪðskön:*øn*] f., **-sýning** [-ð-si:niŋk] f. Vagtparade.

vargara- [var·gara] som Forled i Sms. Bet. voldsig, overordentlig (jfr. *vargur* III. b): *vargaraskeiðhestur*, *-hestskapur* (Árn.).

vargur III. Tilf.: c. en, som vil have alting for sig selv: *við tengum ekkert at gjöra fyrir strákvargnum*

varp akkeri [var·bahg̊ɛrɪ] n. (naut.) Dræg (Tilsk.). ° **-flötur** [-p-flö·d-øǫ, -flö·t-] m. Projektion (Tilsk.).

Vatnsdæla [vas·dai·la] f. (el. *Vatnsdæla saga)* Navn paa en islandsk Saga om *Vatnsdælir*, en Hovdingeslægt i *Vatnsdalur* i *Húnavatnssýsla.*

vatnssóttarkind [vas:oᵘhdaǫg̊ɪn·t] f. vattersottigt Faar.

vaxta gjalddagi [vaχ·sdaɡal·daijɪ] m. Termin. **-hækkun** [-haihgøn] f. Forhöjelse af Renter. **-laus** [-löy·s] a. uden Renter, rentefri.

1. **veð I.** Tilf.: 3. Væddemaal: *eigum við að slá v.?* skal vi vædde?

veðra. Tilf.: jfr. *botn* (Tillæg).

veggjatorf [vɛɡ:ator·*v*] n. coll. Græstörv, der bruges ved Opførelsen af en Græstörvvæg.

vegglöggur [vɛq·glög·øǫ] a. dygtig til at finde Vej.

1. **vegur.** Tilf. til **II. 2.:** *þegar Taj-el-Mólúk hafði lesið brjef þetta, þá óskaði hann sjer dauða og ritaði svar til Dunyu* [illegible] *þann veginn* (af det Indhold) (Þús.² IV. 369).

velja. Tilf.: (spec. i Kortspil, is. Whist) vælge Trumf: *jeg vel í spaða.*

3. **vell.** (l. vellum) l.: (l. vellus).

veltifleygur [vɛλ·dɪflei:qøǫ] a. helt flyvefærdig.

Velvakandi [vɛl·va·gandɪ, -va·k-] m. «Velvaager», Person i et isl. Folkesagn, *V. og bræður hans*, i JÁÞj. II. 471—473. De andre Brødre *Velhaldandi*, *Velhöggvandi*, *Velsporrekjandi* og *Velbergklifrandi* hjælper deres ældste Broder. Symbolsk anvendes disse Navne af og til.

venslafólk [vɛn·slafoᵘλ·k, -foᵘl·k] n. coll. Personer, der er besvogrede med en eller hinanden: *þetta er v. hans.*

verkfærraskrá [vɛǫ·kfairasgrau:] f. Fortegnelse over arbejdsföre Mænd.

vertíðar hlutur [vɛǫ·tiðaǫ(h)λʏ:døǫ, -(h)λʏ:tøǫ] m. en Fiskers Andel i Fangsten i en Fiskesæson. **-kona** [-ko:na] f. Kvinde, der fæstes paa en Gaard i Fisketiden om Vinteren.

viljahnútur [vɪl·jahvu:døǫ, -hvu:tøǫ] m. Knude, der slaas paa flættede Faaretarme (2. *vil);* ogs. flættede Faaretarme, hvorpaa der er slaaet en Knude: *viljahnúturinn var að auki velgdur upp úr sýrumauki* (ÓDavÞul. 225).

vilsukendur [vɪl·sog̊ɛn·døǫ] a. pusartet, pusblandet.

vinarráð [vɪ:narau:*ð*] n. en Vens Raad, venskabeligt Raad.

2. **vinda.** Tilf.: *v. úr sjer*, vride sit vaade Töj.

vinnubjartur [vɪn:objaǫ·døǫ] a. lys nok til at arbejde i: *v. dagur;* — is. n. *-bjart: meðan vinnubjart er*, medens det er lyst nok til at arbejde.

virðuglegur [[illegible]] a. = **virðulegur.**

virki. Tilf.: 2. d. sammentømret Aflukke (f. Eks. til en sindssyg): *Hér var nú virki í tirra ... Sjáið þið ekki grópið í gólfinu ...? Þá átti að telja mier og öðrum trú um, að hún væri svo bandóð að slá þessu utan um hana* (JTrHeið. I. 109—10).

vistarsvik [vɪs·daǫsvɪ:k] npl. Fæstesvig.

vísubotn [vi:søbohtv] m. Slutningen af et Epigram.

vitamálastjórn [vɪ:damaulasdjoᵘr·dv, vɪ:ta-] f. Fyrvæsenets Ledelse.

vitaskip [vɪ:dasɡɪ:p, vɪ:ta-] n. Fyrskib.

vitleysast (a) [vɪhdlɛi·sast] vrefl. te sig som en Idiot, Tosse.

vitnastefna [vɪhdnasdɛb·na] f. Stævning af Vidner.

vjelafullur [vjɛ:lafʏd·løǫ] a. rænkefuld.

vjelasauður [vjɛ:lasöy:ðøǫ] m. = 1. **vjeli.**

vjelsetjari [vjɛl·sɛ·djarɪ, -sɛ·tjarɪ] m. Maskinsætter.

von 1. Tilf.: *kaupa vonina í skepnu*, spec. købe et forsvundet Kreatur i den Forventning, at man vil kunne faa fat paa det.

votur 3. Tilf.: b. spec. *vot kýr* = *opinspen* (Tillæg).

væludallur [vai:lødad·løǫ] m. = **væluskjóða.**

vöplujárn [vöhblojaur·dv, -jaud·v] n. (Borg.) = **vöflujárn.**

Þ

þarakóð [þa:rakoᵘ:*ð*] n. (Þing.) = **þaraþyrsklingur.**

þel 2. Tilf.: Bunduld, Underuld.

þelhögg [þɛlhøk] n. = **þelahögg.**

þerrir 1. Overs. rettes til: = *þurkur* 1. (Tillæg).

þyrnilim [þɪr·dnɪlɪ:*m*] n. Tornegrene; Tjörnehæk.

° **þýskubroddur** [þis·gøbrod:øǫ] m. Trema.

þysmikill [þɪ:smɪ·ɡɪdλ, -mɪ·g̊ɪdλ] a. stöjende.

þythljóð [þɪ:t(h)λɪoᵘ·*ð*] n. Susen.

þjenugur [þjɛ:nøqøǫ] a. tjænlig, bekvem (Sl.).

þjóðafræði [þjoᵘ:ðafrai:ðɪ] f. Etnologi.

þjóðfræðingur (-s, -ar) [þjoᵘð·frai·ðiŋgøǫ] m. Etnolog.

þjófa (a) [þjoᵘ:va] v. 1. vt. tyvte, beskylde for Tyveri. — 2. vi. (pop.) stjæle; bruges spøgende i Talem.: *hvað ert þú að þ.*, *stelurinn þinn* (opr. en Fortalelse for: *hvað ert þú að stela, þjófurinn þinn);* dette Mundheld stammer temmelig sikkert fra Jón Mýrdals Roman, Mannamunur (jfr. 2. Udg. 382).

þrauka. Tilf.: 6. *kýrin þraukar*, det trækker ud med Kælvningen hos Koen (Árn.).

þríhelgar [þri:hɛlgaǫ] fpl. de tre förste Dage i *langhelgar*, se **langhelgi** (Tillæg).

þrjóskur (-s, -ar) [þrjoᵘs·gøǫ] m. = **hóftunga.**

þung eyg(ð)ur [þuŋ·gɛɪ·qøǫ, -ɛɪɣðøǫ, -ɛɪgðøǫ] a. tungøjet. **-geðja** [-ŋ·-ɡɛðja] a. indec. = **þunggeður.**

þurkur 1. Overs. rettes til: godt Vejr til at törre (Hø, Fisk osv.), Törrevejr. Denne Anm. gælder ogs. Ordet *þerrir* og alle Sms. af *þurkur* og *þerrir*.

þver dalur [þvɛr·da·løǫ] m. Dal, som gaar paa tværs af en anden. **-höfðalegur** [þvɛ:ǫ(h)övðalɛ:qøǫ, -(h)öbða-] a. egensindig.

Æ

4. **æra (ði)** [ai:ra] vi. være frugtbar (jfr. *ára*), (om Aaringen) *það ærir vel*, det er gode Tider, god Aaring.

Ö

öldungadeild, -ráð. Overs. rettes til: Senat; *-deild* is. om et Overhus i den nyere Tids Parlamenter, *-ráð* is. om Oldtidens Senater, f. Eks. i Rom.

öndvegisveðrátta [ön·dvɛɪjɪsvɛð·rauhda] f. = **öndvegistíð.**

örþrot [öǫ·þro·t] npl. fuldkommen Mangel paa n-t.

Tavle I.

Bátur I, Baad.

A fra oven. B Længdesnit.

En **tólfæringur** fra Suðurnes. Tegnet af *Bjarni Sæmundsson.*

A—B

1. Hnífill, hnýfi (Nl.), nef (ɔ: bátsnef).
2. Framstefni.
3. Lotin, undirstefni, undirhlutur.
4. Kjölur.
5. Drag.
6. Draglykkja.
7. Hæll, kjalarhæll.
8. Afturstefni.
9. Stýrisblað.
10. Stýrislykkja.
11. Stýriskrókur, stýriskengur.
12. Stýrissveif, stýrisvölur, stýrispölur, stýristöng.
13. Stafnlok, stafnseta.
14. Skorbiti, skorðbiti (Árn., Rang.).
15. Plittur, pligti (Af.).
16. Biti, fiskibiti, róðrarbiti.
17. Bitahús, bitakista, bithús.
18. Slíður, dregill.
19. Hástokkar.
20. Langband.
21. Stallur, siglustallur, stelling, kerling.
22. Barkarúm, barki.
23. Frammírúm, stafn, krapparúm, krappi, hálsrúm. (forreste) snarsog.
24. Andófsrúm, andóf.
25. Fyrirrúm.
26. Miðskipsrúm, miðskipsrúmi (Vf.).
27. Slógrúm.
28. Austurrúm, austrúm, austurrúmi (Vf.).
29. Skutur, afturskutur, skutrúm, afturrúm, (agter)-snarsog.
30. Frammastur, siglutrje, sigla.
31. Afturmastur, aftursigla.
32. Krappi, hnífilkrappi (Vf.), stafnkrappi.
33. Barkaþófta, hnúta.
34. Andófsþófta, framíþófta (Árn., Rang.), framþófta.
35. Fyrirmannsþófta.
36. Miðskipsþófta.
37. Slógrúmsþófta.
38. Austurrúmsþófta.
39. Undirbiti.
40. Stafnlokseyra.
41. Stjórntaumar, stýristaumar, stjórnbönd, aktaumar.
42. Stjórnvölur, hjálmunvölur, stýrishlýrar.
43. Bitahöfuð.
44. Stýrisleggur.
45. Stýrishnakkur.
46. Hnísa.

b_1—b_{15}. Bönd, rengur.

b_1, b_{15} } Sogröng.

vb_1—vb_3. Vaðbeygjur.

Kp_1—Kp_6. Keipar.

rg_1—rg_3. Rengur.

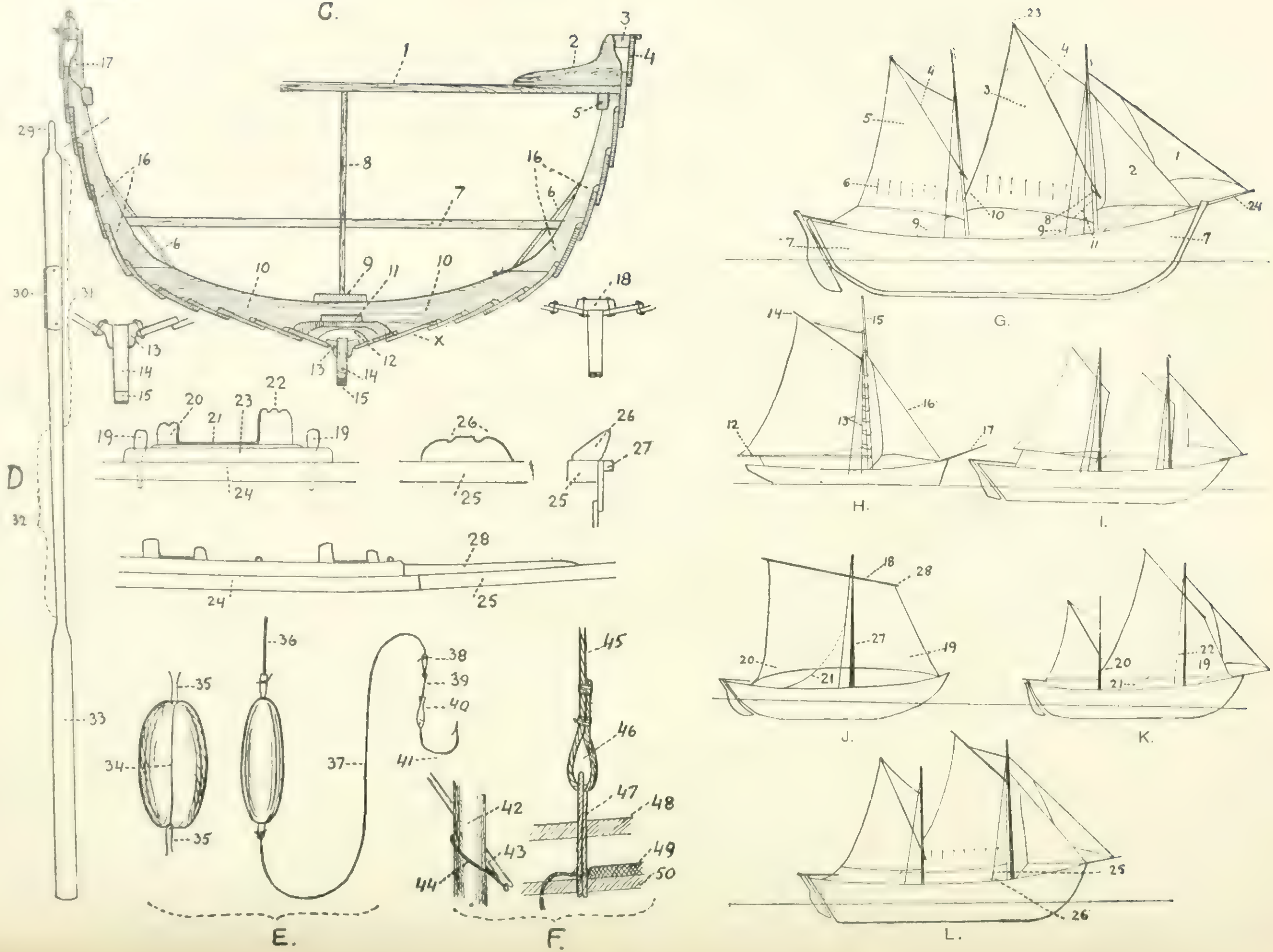
$þ_1$—$þ_{12}$. Þiljur.

Ft. Fótatrje.

Fs. Fótastólar.

Nr. 9 + 44 + 45 stýri.

Tavle II.

Bátur II, Baad.

Tegnet af *Bjarni Sæmundsson.*

C. Tværsnit af en Baad m. m.

Den överste Del af Tværsnittets venstre Side, ovenfor den punkterede Linje, viser Baadens Indtömmer længere fremme ɔ: Indtömmeret i Rummets Midte.

1. Þófta.
2. Hnjelisti, kollarður (Vf.), hnjeleistur.
3. Hástokkur.
4. Hárim.
5. Langband.
6. Fótastóll.
7. Fótatrje.
8. Snælda, stelkur.
9. Stelling.
10. Undirhlutar, bunkastokkar.
11. Þilja.
12. Kjalsog, sog.
13. Kjalsíða, kjalsúla, kjalsýgja.
14. Kjölur.
15. Drag.
16. Áfella, álag (Vf.), skeyti (Landeyjar).
17. Kálfi.
18. Kjalbekkur, kjölbakki, kjaltrje, kjöllangband, siglustokkur.
19. Keipanagli.

20—23. Keipar.

20. Róðrarþollur.
21. Keipajárn.
22. Nefja, bakhjall (Vf.), bakhjarl, fellinefja (Sl.), keipnef, keiptá.
23. Keipastokkur.
24. Hástokkar.
25. Slíður.
26. Vaðbeygja.
27. Listi, skvettlisti.
28. Kempa, aukaborð.

D. Ár, Aare.

29. Hlummur.
30. Skautar, bestaar af: fyrirskauti (nefskauti, skelliskauti, sjetta (Af.)) og róðrarskauti.
31. Stokkur.
32. Leggur.
33. Blað.

E. Vaðsteinn og öngull, Lod og Medekrog.

34. Fat.
35. Fatsenda.
36. Færi.
37. Öngultaumur.
38. Hvippa.
39. Leggur.
40. Síld.
41. Bugur.

F. Rakki og jómfrú, Rakke og Jomfru.

42. Mastur, sigla.
43. Sprit.
44. Rakki.
45. Stagur,
46. Jómfrú.
47. Undirgirðing.
48. Hástokkur.
49. Þófta.
50. Langband.

X, tredje umfar regnet fra neden. De forskellige umför (naglför) har som Regel forskellige Navne f. Eks.:

1\. umfar = kjalsíða, kjalsúla.
2\. — = farborð (Vf.), sjóborð (Vf.), aurborð.
3\. — = fráskotsborð (Vf.), fráskot, útlega, vindviður (Eyf.).
4\. — = undirúfur, viðtaksborð.
5\. — = yfirúfur.
6\. — = undirhrefna.
7\. — = yfirhrefna.
8\. — = skjólborð.
9\. — = rim, hálfrim.

G.—L.

G. Sejlbaad fra Engey i Faxaflói (Engö-baaden): 2 Sprydsejl, Fok og Klyver.

H. Gaffelsejl og Fok.

I. Sejlbaad fra Vestmannaeyjar (Vestmannö-baaden), Luggersejl: 2 Raasejl og Klyver.

J. Sejlbaad fra Breiðifjörður (*skekta*, Bredefjordbaaden): 1 Raasejl; $^2/_3$ af Raaen er agter for Masten og Sejlets agterste Del er betydeligt höjere end den forreste.

K. Sejlbaad fra Vestfjordene (Vestlands-baaden): 1 Raasejl (Forsejl), 1 Sprydsejl (Agtersejl) og Klyver.

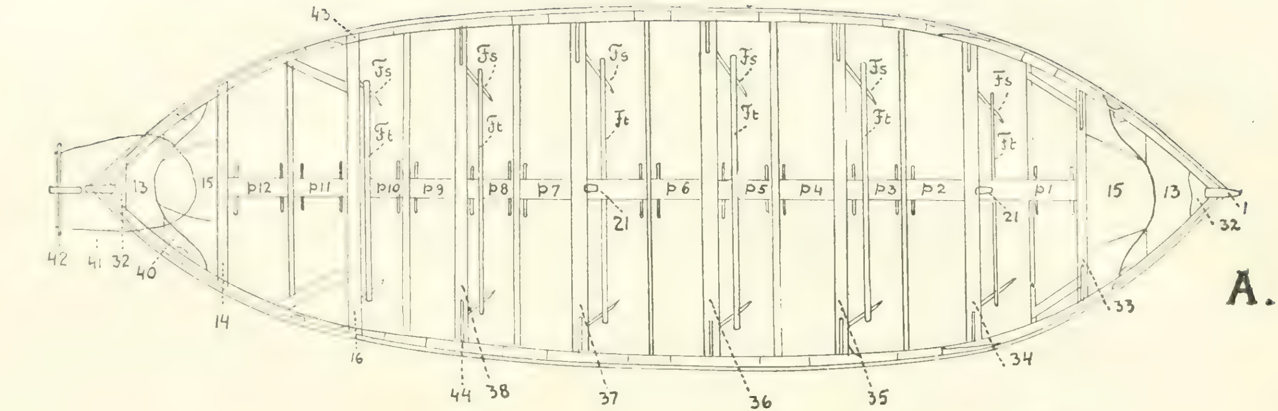
L. Gammel sydlandsk Storbaad (Sydlands-baaden): 1 Gaffelsejl (Forsejl), 1 Sprydsejl (Agtersejl), Fok og Klyver.

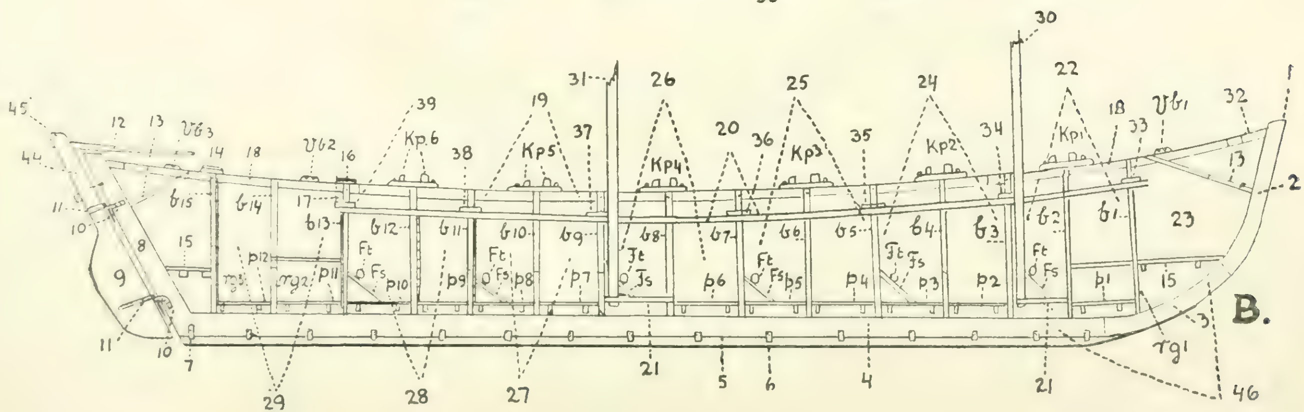
1. Klýfir, brandaukasegl.
2. Fokka, skakki, skakksegl, þríhyrna.
3. Framsegl.
4. Sprit.
5. Aftursegl, baksegl.
6. Rifbönd, rif, reif.
7. (Fram- og aftur-) kinnungur.
8. Rakki.
9. Kló, skautkló.
10. Skaut.
11. Háls, seglháls, framskaut.
12. Bóma, ás, ástrje, seglás, sigluás.
13. Stagir, höfuðbendur, höfuðbanda.
14. Gaffall.
15. Toppstöng.
16. Fokkustagur.
17. Bugspjót, útleggjari.
18. Rá.

19=11. Háls, seglháls, framskaut.

20. Skaut.
21. Vindband, vaðburður (Vf.), undirgjörð (Arnf.).
22. Dragreipi, ráseil.
23. Veðurkló.
24. Útleggjari, bugspjót, brandauki, framleggjari (Nl.), spruð (Vf., Sl.).
25. Jómfrú.
26. Undirgirðing.
27. Mastur, sigla.
28. Rárendi, ráhnokki, rámúli, rárhúnn.

Tavle I

A.
1
13
14
15
16
21
32
33
34
35
36
37
38
40
41
42
43
44
p1
p2
p3
p4
p5
p6
p7
p8
p9
p10
p11
p12
Fs
Ft

B.
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
44
45
46
Kp1
Kp2
Kp3
Kp4
Kp5
Kp.6
Vb1
Vb2
Vb3
b1
b2
b3
b4
b5
b6
b7
b8
b9
b10
b11
b12
b13
b14
b15
p1
p2
p3
p4
p5
p6
p7
p8
p9
p10
p11
p12
rg1
rg2
rg3
Ft
Fs

Tavle III.

Mark (pl. **mörk**), Øremærker.

Udarbejdet efter de officielle Øremærkefortegnelser for Dalasýsla og Eyjafjarðarsýsla af *Helgi Jónsson* under Medvirkning af *Guðjón Guðlaugsson*.

1. Andfjaðrað.
2. Biti.
3. Blaðstýft, blaðstýfing.
4. Boðbíldur.
5. Bragð.
6. Fjöður, standfjöður.
7. Gagnbitað.
8. Gagnfjaðrað.
9. Gat.
10. Geirstúfrifað.
11. Geirstýft.
12. Geirsýlt.
13. Hamarrifað.
14. Hamarskorið, hamrað.
15. Hangfjöður.
16. Hálft af, helmingur.
17. Heilhamrað.
18. Heilrifað.
19. Hófur, hófbiti.
20. Hvatrifað.
21. Hvatt.
22. Lögg, laggað.
23. Miðhlutað.
24. Miðhlutað í stúf.
25. Netnál.
26. Oddfjaðrað.
27. Sneiðhamrað.
28. Sneiðrifað.
29. Sneitt.
30. Stig, vaglskora, vaglskorað, vaglskorið.
31. Stúfrifað, stúfrifa.
32. Stýfður helmingur, hálfur stúfur.
33. Stýft, alstýft, alstýfingur.
34. Sýlhamrað, sýlt í hamar, sýlt á hamar.
35. Sýlt.
36. Sýlt í helming.
37. Sýlt í stúf.
38. Tvíbitað.
39. Tvífjaðrað.
40. Tvíhangfjaðrað.
41. Tvírifað í heilt.
42. Tvísýlt.
43. Tvírifað í stúf.
44. Tvístýft.
45. Þrístýft.

Andre hyppige herhenhørende Benævnelser.

Afeyrt, hlustarstýft, hringstýft (Af.) kaldes naar hele det ydre Øre er skaaret af.

Ben, Mærke frembragt ved at saare Øret.

Búmark, búfjármark, fjármark, mark, Øremærke paa Faar.

Heilt, ómarkað, kaldes naar Øret er uden Mærke.

Hrossamark, Øremærke paa Heste.

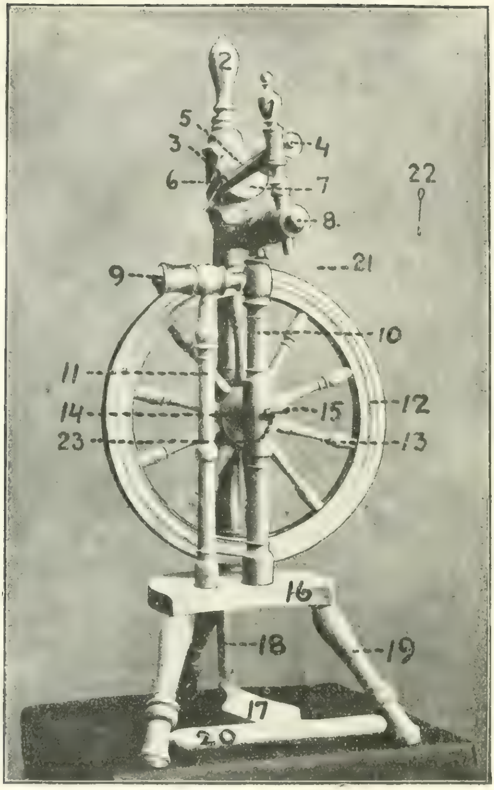
Undirben, undirmark, Mærke paa Ørets Sider nedenfor den øverste afrundede Del.

Yfirmark, aðalmark, Mærke paa den øverste afrundede Del, Øresnippen.

Vagl, Øresnip.

Med Hensyn til andre Øremærker og Kombinationer af ovenstaaende Hovedtyper henvises til den i Ordbogen (under *mark)* citerede Afhandling af Björn Bjarnarson i Búnaðarrit 1918.

Tavle IV.

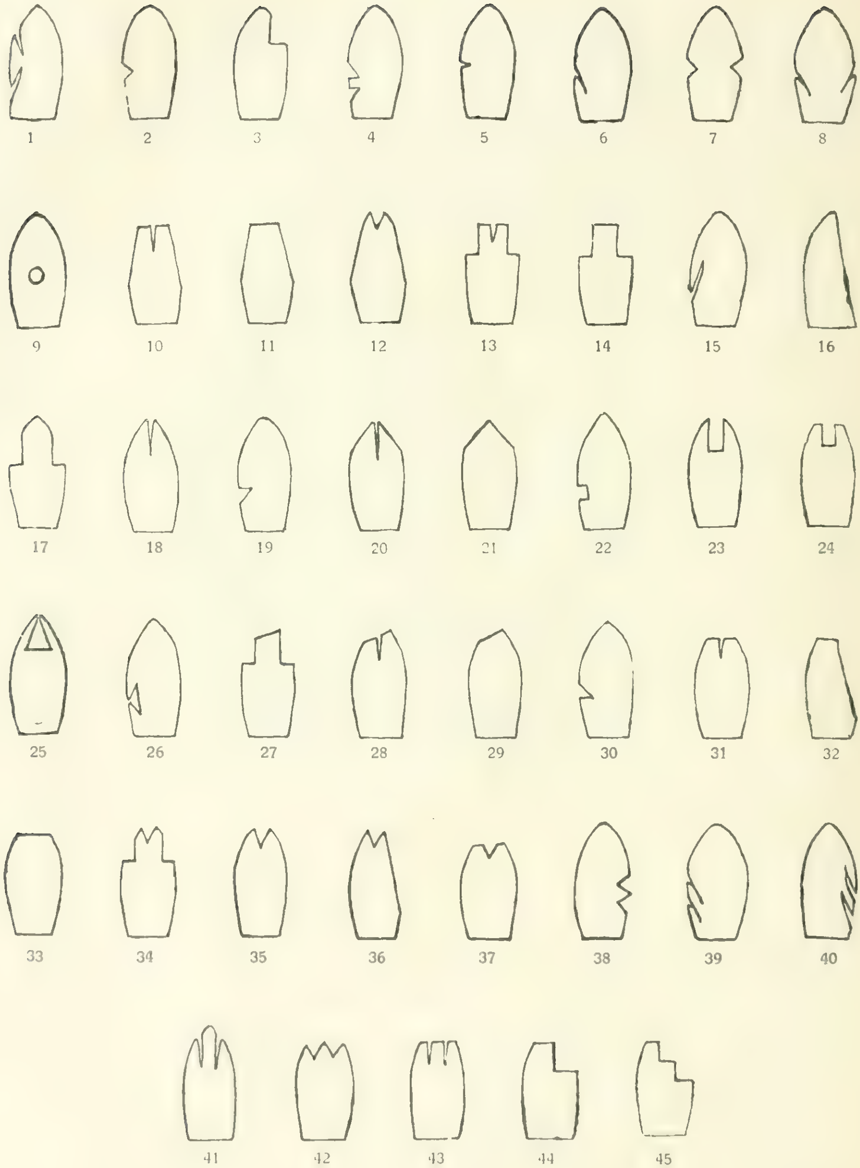
Tavle IV.

Islandsk Rok.

Fotografi af Frk. *S. Zoëga* efter en Rok i Museet i Reykjavík.

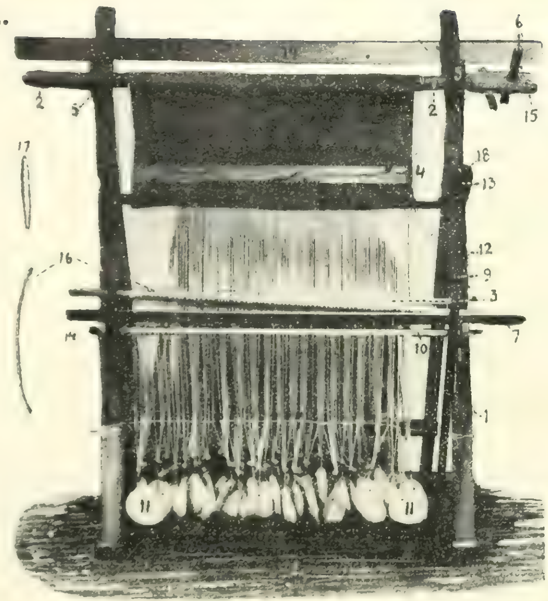
1. Brúða, rokkbrúða.
2. Uppstandari, skrúfnagli.
3. Hnokkatrje, baulutrje, hnokkakerfi, hnokkatinna, tinna.
4. Pípa (á hnokkatrje), rokkpípa.
5. Hnokki.
6. Trissa, hjólkerling, hjólmóðir (Hún.).
7. Snúður, snældusnúður, snælduhöfuð. Den smalle Del af snælda, som forbinder de to Skiver, kaldes snælduleggur.
8. Biti.
9. Þverslá.
10. }
11. } Framstandarar.
12. Hjól.
13. Pílári, spæll.
14. Hjólmóðir.
15. Tyttur, rokknagli.
16. Blökk.
17. Fótafjöl, dútrje, skör.
18. Hlaupastelpa, smali, smalatrje. Den staar i Forbindelse med sveif, som er den bagerste Del af hjólgaddur.
19. Fætur.
20. Fótafjalarás.
21. Snúrur, strengir.
22. Rokknál.
23. Hjólteinn, hjólgaddur.

Tavle III.

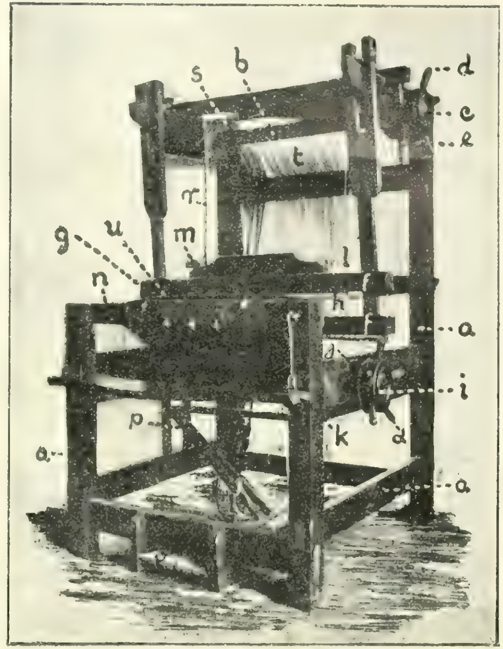

1 2 3 4 5 6 7 8
9 10 11 12 13 14 15 16
17 18 19 20 21 22 23 24
25 26 27 28 29 30 31 32
33 34 35 36 37 38 39 40
41 42 43 44 45

Tavle V.

A.

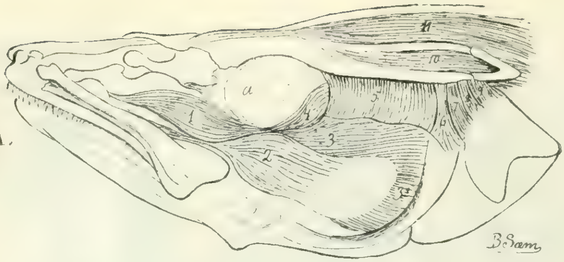

B.

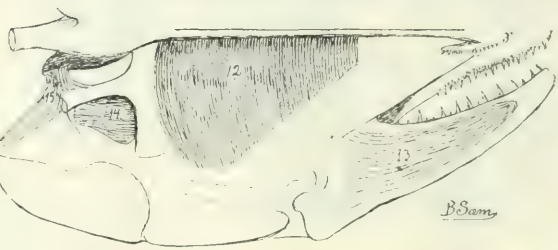

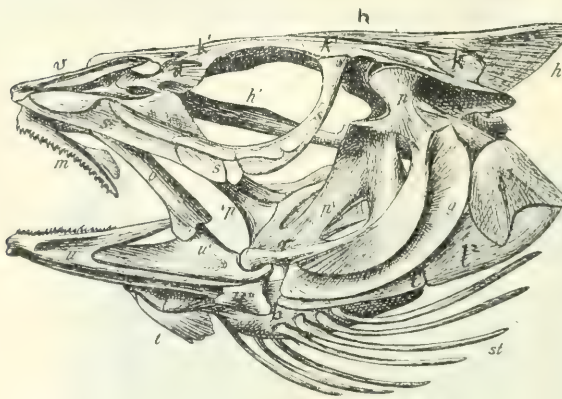
Tavle VI.

A.

B.

Tavle VI.

Þorskhaus, Torskehoved.

Musklerne i Torskehovedet.

Efter Tegning af *Bjarni Sæmundsson.*

A. Udvendig.

1. Bógfiskur, bógur, bjöllufiskur (Eyf.), hæna (Vestm.), langfiskur (Vf.), skjaldfiskur (Af., Nl.).
2. Kerlingarsvunta, kerlingarspónn, karlspónn (Akranes), maríusvunta, meyjarsvunta, þerrisvunta.
3. Kinnfiskur, lygabarð, lúsabarð, skollabarð, þrjóskubarð (Arn.).
4. Bjöllufiskur, augnafiskur (Af.), bjalla, undirfiskur.

5—9. Koddafiskur, koddi, steðji, viðfiskur (Vf.).

10. Holufiskur, hola, barn, holubarn. — Dækket af 10. er Ørestenen (kvörn).
11. Hnakkakúla, hnakkafiskur, hnakki, krummafiskur, kúla, kvistur; det överste Parti kaldes leynihnakki (Eyf.).

a. Augnhringur.

Paa Billedet ses ikke kverksigi, Musklen under Hagen (ogsaa kaldt kverksegi, leppur, lubbi, pjetursbeita), og heller ikke Musklerne paa Gællebroens forreste Parti (köttur, ogsaa kaldt kisa, svín), se nedenfor om Benene (t).

B. Indvendig.

12. Innfiskur, gómfiskur, undirfiskur (Skaft.); Skindet herover kaldes gómroð.
13. Kjaftafiskur, kýr, kýrfiskur (Rang., Árn.), kjálkafiskur, skeiðarfiskur (ASkaft.), skærafiskur (Sl.); dækket af denne Muskel er banabein, manndrápsbein.
14. Nálfiskur, holufiskur, lúrfiskur (Vf.), drangfiskur, nál, maríufiskur; det Hul hvori denne Muskel sidder kaldes nálhús.

Skelet af et Torskehoved.

Efter J. E. V. Boas, Lærebog i Dyrerigets Naturhistorie, 4. Udg. Kbh. 1901.

k—k¹. Krummi, krummabein.
h. Krummakambur.
h¹. Fleygbein.
m. Miðskoltsbein (slorbein).
o. Efri skoltur.
u—u¹. Neðri skoltur, u. kjaftbein, kjálkabein, kýr, kýrbein, kúagrön (Vf.), smalakjálki, kjaftakýr (Vestm.).
pp¹. Kjammabein. Den överste Del kaldt koddabein.
p¹. Bógbein, skjöldur (Eyf.).
q. Vangabein, kinnbein.
r. Þverbein.
l¹—l³. Tálknloksbein, kjálkabarðsbein, barð, kjálkabarð, kerlingarspónn, karlspónn, kambur (Rang.). — Herpaa skollaskirpa, illa (Af.).
s—s. Rákarbein.
v. Plógbein (dækker Bryskstykkerne björn, samt refur (sjómaður, lúsabrjósk).
b. Baula, baulubein, kerling, hafrabein (Vf., Nl.), strokkur (Rang.).
st. Karlprjónar, bauluprjónar, gelgjur, nálbein.
t. Ben i köttur (Vf., Nl.) (se ovenf. nr. 10), kisa (Eyf.), svín.

Gællebuerne med tilhorende Ben.

Efter samme Værk.

1—4. Tálknbogar, þanir.
5. Neðra kokbein.
s. Kisuklær (Rang.), efri kokbein.
t. Tungubein.

Udenpaa Torskehovedet har man fölgende Benævnelser, som ikke ses paa Afbildningerne:

gómroð, Ganehinde.
grön, Læbepartiet.
hafrabeinsroð, kúaroð, Skindet udenpaa baula og karlprjónar.
hausasmjör (Vf.), blödt Væv i Hovedet mellem Øjnene.
kinn, Kindstykket.
kisuroð, Skindet over kisa (köttur).
kjaftatagla (-töglur), kerlingaról, kerlingartagla (Rang.), kjaftaól, kjaftól, kúagrön, grantöglur (Eyf.), Læberne.
kjammi, Halvdelen af et törret Torskehoved (ogsaa kaldt kinn og kjanni (Vf.).
kjálkafylla, Huden og Kødet paa Kæbebenet.
kjálki, Kæbe, Kæbeben.
krókur, Binögleben i Torskens Brystparti.
langaroð, Skindstrimmel langs Hovedets nederste Rand.
lífoddi, svínhorn, Gællebro.
skegg, pjetursangi, pjetursbeita, Skægtraad.
vangaroð, Skindet paa Torskehovedets Side oven over langaroð.
þanarhol, Gællehule.
þanir, fanir (sg. þön, fön), Gælleblade.

Benævnelserne hestur, sófl, sveðja har ikke kunnet fastslaas med Sikkerhed.

Tavle V.

A. Ældre islandsk Vævestol.

Fotografi af Frk. *S. Zoëga* efter en Vævestol i Museet i Reykjavik.

1. Hleinar.
2. Rifur, voðmeiður.
3. Skeið, beinskeið.
4. Spjálk.
5. Eyra.
6. Haldvinda.
7. Skilskaft.
8. Hafaldaskaft.
9. Meiðmar.
10. Skilfjöl.
11. Kljásteinar.
12. Rakningshæll.
13. Rakningshæll með snökkum.
14. Lokuþollar.
15. Rifshaus.
16. Vinduteinn, vefjarvinda.
17. Hræll.
18. Snakkur, vefjarhönk á vinduteini.
19. Baktrje.

B. Yngre islandsk Vævestol.

Fotografi af Fru *S. Magnússon*, Vífilsstaðir, efter en Vævestol i hendes Eje.

a. Vefstólsgrind.
b. Rifur, garnbóma, bóma, afturrifur, vefjarrifur.
c. Rifshaus, rifjarhaus.
d. Haldvinda.
e. Baktrje.
f. Slagborð, vefjarslag.
g. Skeiðarkjálki, skeiðarhald.
h. Skeið, vefjarskeið, ritti.
i. Voðmeiður, taubóma.
j. Stoppari, voðmeiðsstoppari.
k. Stóll, sæti, seta, set, setborð, sitborð.
l. Höföld.
m. Hafaldaskaft, vefskaft.
n. Brjóstbóma.
o. Skammel, fótskammel, skemlar, skefti, skaft, rumba.
p. Hliðarskammel.
r. Uppihöld.
s. Vipputrje.
t. Uppistaða, þráður (vefjarslanga, slanga).
u. Spjálk, spanstokkur, sprauð, spelk.